Digitized by Google

XIII
E
5

BIBLIOTECA NAZ
Vittorio Emanuele III
XIII
E
5
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

OPVS CONCIONVM TRIPARTITVM

MATTHIÆ FABRI

S. THEOL. LICENTIATI
PAROCHI NEOFORENSIS,
Et Palatinatus Superioris per Diœceſin Aichſtadianam Viſitatoris,
NVNC SOCIETATIS IESV,

Pluribus in ſingula Euangelia Argumentis inſtructum :

DE FESTIS SANCTORVM TOTIVS ANNI.

Editio quinta, correctior & auctior; cui acceſſere Conciones Funebres & Nuptiales.

Cuiq; Indicibus prioribus additus ab Auctore nouus locorum Sacræ Scripturæ, quæ in toto Opere continentur, repoſitus ad calcem Tomi III.

ANTVERPIÆ,
Apud Hieronymum & Ioan. Bapt. Verduſſen.
Anno M. DC. LXIII.

Cum Gratiâ & Priuilegio.

NAPOLI

PRÆFATIO
AD LECTOREM.

VT has meas Conciones, Lector beneuole, tibi communicarem, fecêre inprimis viri boni & docti, qui eas vel legerunt vel audierunt. Fecit deinde plurimorum Concionatorum, maximè Tyronum qui nec dicendi vſu, nec librorum copiâ ſatis inſtructi ſunt, votum & exſpectatio, quâ SS. Conciones eo ſtylo & forma præſcribi exoptabant, qui & Germano populo quadraret & materiam ſuppeditaret dicendi in multos annos de quouis argumento. Arduum quidem votum, cui me feciſſe ſatis, non audeo aſſerere. Quis enim vnus omnibus perplaceat, delicatis præſertim auribus? Verùm ego non tam iis, qui vel abundant libris vel altioribus diſciplinis exculti ſunt; quàm aliis numero pluribus, quibus vel libri vel tempus vel exercitatio vel cultiores diſciplinæ deſunt ſubſidiariam manum præbere, quandoque etiam viam tantùm ad dicendum monſtrare volui: quodque ingenuè fateor, nullo verborum ornatu, neglectiore ſtylo; tum quòd non aliis; ſed mihi propriæque memoriæ iuuandæ, (primis præſertim annis) ſcripſerim; tum quod exiſtimârim neminem facilè Latinè ad populum declamare; tum denique vt faciliùs & à pluribus intelligerer.

Materias Concionum, quàm aptè potui, ex Euangelio deſumpſi eidémque applicaui: ita denique in Dominicas & Feſta digeſſi vt eaſdem non repeterem; & ſi quæ ſæpiùs recurrunt (vt fit in documentis Euangelicis) vel obiter tantùm inſinuarem vel nouis conceptibus illuſtrarem. Hiſtorias prolixiores paucis & compendiosè, vt plurimum tractaui, ne in molem opus creſceret, remitto in his Lectorem ad Catechiſmum Hiſtoricum P. Dauroultij. S. Scripturæ ſententias; cùm potui, SS. Patrum ſententiis illuſtrare volui, vt non animi mei ſenſa, ſed veterum PP. explanationem tibi exhiberem.

Mallent forſan aliqui vernaculam dictionem, vt apud Germanos germanicè loquerer; ſed non deſunt alterâ ex parte, qui Latinam præoptârunt, tum vt apud plures intelligerer: tum vt eruditis breuior & iucundior foret lectio: tum vt Concio neruoſior, cùm non ex memoriâ ſolâ velut vinum è vinariâ cellâ, ſed præterea ex conſideratione præuióque ſtudio velut dapes è culinâ, depromitur: tum vt Concionator ſecuriùs è ſuggeſtu diceret, quod nemo Auditorum facilè prægustâſſet: tum denique ne Operis moles & pretium æquo plus excreſceret.

Ad extremum, Optime Lector, duo te rogata volui. Primum vt ignoſcas eos, qui ſubinde in typum irrepſerunt, lapſus, quos omnes euitare Typographis impoſſibile, Cenſori typi difficillimum eſt, tametſi Argus ille Centoculatus foret. Quare rem tibi vtilem, mihi gratam feceris, ſi mox comparato libro, ex Indice erratorum emendes emendanda. Horum enim quædam dubium vel perplexum reddunt ſenſum, quædam etiam peruertunt. Liberabis te hoc pacto multis dubiis & faſtidiis. Minores lapſus & interpunctionum defectus, quia facilè patent, facilè per te corriges & condonabis iis, quorum oculos fugerunt. Et quia crebrò obſeruatum non eſt, vt verba S. Scripturæ aliorumque Auctorum diſtincto charactere imprimerentur, poteris pro tuâ eruditione non difficulter ea diſcernere.

§ 2 *Alte-*

Alterum eſt, vt ſi quid in his Concionibus minùs à me expanſum vel intellectum, minuſve appoſitè dictum eſt, ignoſcere & excuſare velis. Nemo omnibus horis ſapuit: & mihi præter Concionatoris munus, Paſtoris etiam incubuit. Quare ſi quid boni in hoc opere repereris, Deo: ſi quid erroris, mihi adſcribe, qui homo ſum: paratus ad S. Rom. Eccleſiæ aliorumque Doctorum arbitrium corrigi & corrigere, ſi quid à veritate præſertim Catholicâ alienum à me ſcriptum foret.

Typographus Antuerpienſis beneuolo Lectori.

EA eſt MATTHIÆ FABRI S. Th. Licent. eruditiſsimi, quondam Paſtoris in Neumarck, & Diœceſis Eyſtadianæ Viſitatoris, modò Societatis IESV Presbyteri religioſiſsimi, Concionum præſtantia, ea illas expetentium multitudo, vt nos nullæ impenſæ, quantumuis graues, deterrere potuerint à nouâ editione, quæ ordine quinta eſt, quò tandem debito illis ſplendore, formâ, charactere, chartâ, nitore & curâ in publicum exeant. Hac enim, beneuole Lector, nos ipſos ſpe lactamus, quod temporis & oculorum, ſummæque commoditatis magis quàm æris aliqualis ſis ſectaturus compendium, vbi hanc noſtram editionem cum altera contuleris. Syluam ſiue Auctarium variarum Concionum, quæ Tomum quartum conſtituent, breuì cum bono Deo quoque dabimus. Iſtud modò, Lector, volebam. Vale.

REPER-

REPERTORIVM IN TRES INDICES MATERIARVM ET RERVM PRÆCIPVARVM TOTIVS OPERIS;

Partis ſcil. { *I. Hyemalis. II. Æſtiualis. III. De Sanctis.*

Q. quęre; P. partem operis; V. Verbum ſeu vocabulum notat.

A

Abſtinentia. *Quare Parte 2. Verbo Abſtinentia, Temperantia.* & P.3.V. *Abſtinentia.*

Acceptio perſonarum. Q. P. 1. & 3. V. *Acceptio perſonarum.*

Acedia. Q.P.2. & 3. V. *Acedia, Otium.*

Aduentus. Q.P.2.V. *Indicium extr.* & V. *Aduentus.* P.3.V. *Chriſtus.*

Aduerſitas. Q.P.1.V. *Tribulatio.* P.2.V. *Aduerſitas, tribulatio, perſecutio.* P.3.V. *tribulatio.*

Adulatio. Q.P.2.V. *Amicus.* P.3.V. *Adulatio, Amicus.*

Ambitio. Q.P.1. V. *Honor.* P.2. & 3. V. *Ambitio, Honor.*

Amicus, amicitia. Q.P.2. & 3.V. *Amicus.*

Amor. Q.P. 1. 2. & 3. V. *Dilectio. Charitas.*

Angelus. Q.P.1.2. & 3.V. *Angelus.*

Antichriſtus. Q.P.1. V. *Antichriſtus, Papa.* P.3.V. *Antichriſtus.*

Anima. Q.P.2.V. *Anima.* P.1. & 3. V. *Purgatorium.*

Apoſtoli. Q.P.1. & 3. V. *Apoſtoli.*

Auarus, auaritia. Q.P.1. V. *Miſericordia.* P.3.V. *Auari.*

B

Bacchanalia. Q.P.2.V. *Bacchanalia.*

Baptiſmus. Q.P.1.2.V. *Baptiſmus.* P.3.V. *Sacramentum.*

Beatitudo, Beati. Q. P. 1. 2. & 3. V. *Beatitudo, Cælum, Sancti.*

Benedictio. Q.P.1.2. & 3. V. *Benedictio.*

Blaſphemia. Q.P.1.2 & 3.V. *Blaſphemia.*

Bona. Q.P.1. V. *Bona.* P.2.V. *Bona, Humilitas.* P.3.V. *Bona. Prodigalitas.*

Boni. Q.P.1.V. *Boni.* V. *Tribulatio.* P.V. *Boni. Iuiti.*

C

Cæremoniæ. Q.P.1.2.3. V. *Cæremoniæ. Benedictio.*

Calendarium. Q.P.3.V. *Tempus.*

Cantus. Q.P.2. & 3. V. *Cæremoniæ.*

Caro. Q.P.2.V. *Concupiſcentia.* P.3. V. *Caro, Concupiſcentia, Voluptas.*

Caſtitas. Q.P.1.V. *Caſtitas, Virginitas.*

Celeritas. Q.P.1.V. *Velocitas.*

Charitas. Q.P.1.V. *Charitas, Dilectio.* P.3.V. *Charitas.*

Chriſtianus. Q.P.1.V. *Chriſtianus, Scientia.* P.2.V. *Chriſtianus, Otiū.* P.3.V. *Chriſtianus.*

Chriſtus. Q.P.1.V. *Chriſtus, Liber.* P.2. V. *Chriſtus, Virtus.* P.3. V. *Chriſtus.*

Chriſti Paſſio. Q.P.2.V. *Chriſti paſſio.*

Circumciſio. Q.P.1.V. *Circumciſio.*

Ciuitas. Q.P.3.V. *Reſpublica.*

Clerici. Q.P.2.V. *Clerici.* P.3.V. *Status.*

Cœcitas. Q.P.2.V. *Cognitio, Nouiſſima, Peccator.*

Cælum. Q.P.1.V. *Cælum. Beatitudo, Regnum.* P.2.V. *Cælum, Beatitudo, Bona, Eccleſia.* P.3. V. *Cælum, Beatitudo.*

Cogitatio. Q.P.2. & 3.V. *Cogitatio.*

Cognati. Q.P.2.V. *Cognati.*

Cognitio. Q.P.2.V. *Cognitio.*

Concionator. Q. P. 2. V. *concionator, Prædicator.*

Concordia. Q.P.1.2. & 3. *Concordia.* & P.2.V. *Pax.* & P. 3. V. *Reconciliatio.*

Concupiſcentia. Q.P.2. & 3.V. *Concupiſcentia.*

Confeſſio. Q.P.2. & 3.V. *Confeſſio.*

Confeſſores. Q.P.1.V. *Confeſſores.*

Confirmatio. Q.P.1.& 3.V.Confirmatio.3. P. V. Sacramentum.
Coniuges. V. Matrimonium.
Conſcientia. Q.P.1.& 2. V.Conſcientia.P. 1. V.Liber. P.2.V.Pœnitentia.
Conſilium. Q.P.3. V.Conſilium.
Conſtantia. Q.P.2.V.Conſtantia.
Conſuetudo. Q.P.2.V.Lex Vide Conuerſio, Pœnitentia, peccatum.
Contẽptus proximi. Q.P.1. V.Superbia.
Contentio. Q.P.3.V.Ira.
Contritio. Q.P.1.2.& 3. V.Contritio.
Conuerſio. Q.P.1.2.& 3.V.Conuerſio. Pœnitentia P.2.V.Chriſtianus.
Conuiuiũ. Q.P.1.V.Conuiuium, P.2. V. Gula.P. 3. V.Gula. Beatitudo.
Cor. Q.P.1. V.Oblatio.
Correctio. Q.P.3. V. Correctio.
Creaturæ. Q.P.2.& 3.V.Creatura.
Crux. Q.P.1.2.& 3. V.Crux.P.1.V. Tribulatio.
Curioſitas. Q.P.1.V. Curioſitas.

D

Decimæ. Q. P.3. V. Decima.
Deſperatio. Q.P.1.2.& 3.V.Deſperatio.P. 1.V.Infernus. P.2.V.Peccator. P.3.V.Spes.
Detractio. Q.P.3.V.Detractio.
DEVS. Q.P.1.2.& 3.V.Deus. P.1. V. Seruitus.P.3. V. Incarnatio.
Diabolus. Q.P.1.2.& 3.V.Diabolus.P.1. V.Iugum,Seruitus.P.2. V. Peccator.
Dilectio Dei. Vide Charitas.
Dilectio inimici. Q.P.1. V. Dilectio inimici.P.3.V.Charitas.
Dilectio proximi. Q.P.1. V.Dilectio proximi.P.3.V.Charitas.
Dilectio ſui. Q.P.1. V. Dilectio ſui.
Diuinatio Q.P.1. V.Magia.
Diuitiæ. Q.P.1.2.& 3.V.Diuitiæ.P.3, V.Eleemoſyna.
Dolor. Q.P.3. V. Dolor, Miſericordia.
Dominus. Q.P.1.2.& 3. V.Magiſtratus.
Dona Dei. Q.P.1.& 3. V. Dona Dei, Bona.
Duritia. Vide Miſericordia.
Dux. Q.P.2.& 3.V.Magiſtratus.

E

Ebrietas. Q.P.2.& 3. V.Ebrietas.
Eccleſia. Q.P.1.2.& 3.V.Eccleſia.
Eccleſiaſtici. Q.P.1.V.Eccleſiaſtici. P.2. V.Clerici. P.3.V.Status.
Electio. Q.P.1.V.Eccleſiaſtici, Apoſtoli, Magiſtratus.
Electi. Vide Prædeſtinatio.
Eleemoſyna. Q.P.1.2.& 3.V.Eleemoſyna, Miſericordia.
Erubeſcentia. Q.P.1.V.Erubeſcentia.
Euangelium. Q.P.3.V.Euangelium. P.1. V.Scriptura.
Euchariſtia Q.P.1.2.& 3.V.Euchariſtia. P.2.V.Virtus.
Examen conſcientiæ. Q.P.3.V.Examen conſcientiæ.
Excommunicatio. Q.P.1.& 3.V.Excommunicatio.
Excuſatio. Q.P.2.& 3.V.Excuſatio, Peccatum.
Exemplum. Q.P.1.& 2.V.Exemplum.P. 1. V. Regnum ſeu Reges.
Extrema vnctio. Q.P.3.V.Sacramentũ.

F

Fama. Vide Nomen.
Familia. Q.P.1.& 3.V.Familia.
Fauor. Q.P.1.2.& 3. V.Fauor.P.2. V. Ambitio.P.3.V.Adulatio.
Feſtum. Q.P.1.2.& 3.V.Feſtum.P.1. V Sancti.P.2.V.Paſcha.
Fidelitas. Q.P.3.V.Fidelitas.
Fides. Q.P.1.2.& 3.V.Fides.P.1.V. Erubeſcentia.
Filij. Q.P.1.2.& 3.V.Filij.P.3.V. Liberi, Parentes.
Finis. Q.P.2.V.Opera. P.3.V.Prudentia.P.1.V.Intentio.
Fortitudo. Q.P.3.V.Fortitudo, Magnanimitas, Martyres.
Fortuna. Q.P.2. V.Fortuna, Patientia.
Furtum. Q.P.3. V.Furtum.P.1.V.Restitutio.

G

Gaudium. Q.P.3.V.Gaudium.
Gentiles. Q.P.1.2.& 3.V.Gentiles.
Gloria. Q.P.1.2.& 3. V.Gloria.
Gratia. Q.P.1.2.& 3. V.Gratia.
Gratitudo. Q.P.1.& 3.V.Gratitudo.
Gula. Q.P.2.& 3.V.Gula.

H

Hæreſis, & Hæretici. Q.P.1.2.& 3.V. Hæreſis & Hæretici.
Homicidium Q.P.1.& 3.V.Homicidium.
Homo. Q.P.1.2.& 3.V.Homo.
Honor. Q.P.1.2.3.V. Honor, Ambitio.
Hoſpitalitas. Q.P.2.V.eodem.
Humilitas. Q.P.1.2.& 3.V.Humilitas.P. 1.& 2.V.Ambitio.
Hypocriſis & Hypocrita. Q.P.2.& 3. V.eodem.

I

Iactantia. *Vide Laus, Gloria.*
Ieiunium. Q.P.2.& 3.V. *eodem Abſtinentia.*
Ignorantia. Q.P.1.V. *eodem.*
Imago. Q.P.3.V. *Homo, Sancti.*
Impatientia. *Vide Tribulatio, Morbus.*
Incarnatio. Q.P.1.V. *eodem.* P.3.V. *Chriſtus.*
Inconſtantia. Q.P.2.V. *eodem.*
Indoles. *Vide Vita.*
Indulgentia. Q.P.2.& 3.V. *eodem.*
Infernus. Q.P.1.2.& 3.V. *eodem.*
Inimicus. Q.P.1.V. *Dilectio inimici, Vindicta.* P.2.V. *Odium.* P.3.V. *Charitas, Angeli.*
Iniuria. Q.P.2.& 3.V. *eodem.* P.3.V. *Templum. Spiritus ſanctus.*
Innocentia. Q.P.1.V. *eod. Pueritia.*
Inobedientia. Q.P.3.V. *eod. Vide Obedientia.*
Intentio. Q.P.1.V. *eod. Vide finis.*
Inuidia. Q.P.1.& 2.V. *eod.*
Ira. Q.P.3.V. *eod.*
Ioan. Bapt. Q.P.2.V. *eod.*
Iudaiſmus, Iudæi. Q.P.1.& 3.V. *eod.*
Iudicium extr. Q.P.1.2.& 3.V. *eodem.* P.2.V. *Timor.*
Iudicium temerarium. Q.P.3.V. *eod.*
Iugum. Q.P.1.V. *eod. Vide Lex.*
Iuriſdictio. *Vide Magiſtratus.*
Iuſti. Q.P.2.V. *Iuſti.* P.1.& 2.V. *Boni.*
Iuſtitia. Q.P.2.& 3.V. *eodem.*
Iuuenes. Q.P.3.V. *eod.*

L

Labor. Q.P.1.V. *eod.* P.3.V. *Beatitudo.*
Lachrymæ. Q.P.1.& 3.V. *eod.*
Laqueus. Q.P.2.V. *Diabolus.*
Laus. Q.P.2.V. *Laus. Vide gloria, Honor.*
Lex. Q.P.1.2.& 3.V. *eod.* P.1.V. *Iugum, Mundus, Præcepta.* P.3.V. *Præcepta.*
Liber. Q.P.1.V. *eod.*
Liberalitas. Q.P.3.V. *eod.*
Liberi. Q.P.1.& 2.V. *Filij.* P.3.V. *Liberi, Parentes.*
Libertas. Q.P.2.V. *eod.* P.3.V. *Lex.*
Libido. *Vide Luxuria.*
Lingua. Q.P.1.2.& 3.V. *eod.*
Locus. Q.P.2.V. *eod.*
Ludus. Q.P.2.V. *eod.*
Luxuria. Q.P.1.& 3.V. *eod.*

M

Magia. Q.P.1.& 3.V. *eod.* P.2.V. *Diabolus.*
Magiſtratus. Q.P.1.2.& 3.V. *eod.* P.3.V. *Correctio.*
Magnanimitas. Q.P.3.V. *eodem & Fortitudo.*
Mali. P.1.& 2.V. *Mali.* P.3.V. *Proſperitas, Societas, Antichriſtus. Vide Peccatores.*
Mandatum. *Vide Præcepta, Lex.*
Manſuetudo. Q.P.1.& 3.V. *eod.*
Maria V. Q.P.1.& 2.V. *eod.* P.1.V. *Liberi.*
Martyrium. Q.P.1.& 3.V. *eod.*
Matrimonium. Q.P.1.2.& 3.V. *eod.* P.1.V. *Mulier & Virginitas.*
Memoria. Q.P.2.V. *eod.*
Mendacium. Q.P.2.& 3.V. *eod.* P.3.V. *Diabolus.*
Merces. Q.P.1.V. *Opera.*
Meritum. Q.P.3.V. *eod.*
Milites. Q.P.2.& 3.V. *eod.*
Miracula. Q.P.1.2.& 3.V. *eod.*
Miſericordia. Q.P.1.2.& 3.V. *eod.* P.2.V. *Pauperes.* P.3.V. *Dolor.*
Miſſa. Q.P.2.& 3.V. *eod.*
Modeſtia. Q.P.2.V. *eod.*
Morbus. Q.P.1.2.& 3.V. *eod.*
Mors. Q.P.1.2.& 3.V. *eod.*
Mortificatio. Q.P.1.V. *eod.*
Mulier. Q.P.1.V. *eodem & Matrimonium.*
Mundus. Q.P.1.2.& 3.V. *eodem.* P.1.V. *Iugum, Liber.* P.2.V. *Bona, Reges.*
Murmuratio. Q.P.3.V. *eod.*

N

Nobilitas. Q.P.1.V. *eod.*
Nomen. Q.P.1.V. *eod.*
Nouiſſima. Q.P.2.V. *eod.*
Nuptiæ. *Vide Matrimonium.*

O

Obduratio. Q.P.1.& 2.V. *eod.*
Obedientia. Q.P.1.2.& 3.V. *eod.*
Oblatio. Q.P.1.& 3.V. *eod.*
Obliuio. Q.P.2.V. *Memoria.*
Oculus. Q.P.1.& 2.V. *eod.*
Odium. Q.P.1.& 2.V. *eod.*
Opera. Q.P.1.2.& 3.V. *eod.*
Oratio. Q.P.1.2.& 3.V. *eod.*
Otium. Q.P.2.& 3.V. *eod.* P.2.V. *Chriſtianus, Acedia.*

P

Papa. Q.P.1.2.& 3.V. P.3.V. *Hæreſis, Eccleſia.*

Paren-

Parentes. Q.P.1.2. & 3. V. *eod.*
Paſcha. Q.P.2.V.*eod.*
Paterfamilias. Q.P.3.V.*Magiſtratus.*
Patientia. Q.P.1.2. & 3. V. *eodem.* P. 1. V. *Morbus.* P. 3. V. *Tribulatio.*
Paupertas & pauperes. Q.P. 2. & 3. V. *eodem.*
Pax. Q.P. 2. & 3. V. *eodem. Vide Concordia.*
Peccator. Q.P.2.V. *eod.* P. 1. & 3. V. *Peccatum & peccatores.*
Peccatum. Q.P.1.2.& 3.V. *eodem.*
Peregrinus. Q.P.2.& 3. V. *eod.* P. 3. V. *Vita.*
Perfectio. Q.P. 1. V. *Saeculares.* P. 3. V. *Perfectio, Bona.*
Perfidia. Q.P. 3. V. *eodem.*
Perſecutio. Q.P. 2. V. *Perſecutio. Aduerſitas.* P. 3. V. *Perſecutio, Apoſtoli.*
Perſeuerantia. Q.P. 2. V. *Conſtantia. Virtus.* P. 3. V. *Opera.*
Pertinacia. *Vide obduratio.*
Pietas. Q.P.1.V. *Pietas, Religio.*
Pigritia. *Vide Acedia.*
Pœnitentia. Q.P. 1.2.& 3. V. *eod.*
Præcepta. Q.P. 1. & 3. V. *eodem. Vide Lex.*
Prædeſtinatio. Q.P. 3. V. *Prædeſtinatio.*
Prædicator. Q.P.2.V. *Prædicator, & Vide Concionator.*
Prælatus & Princeps. Q.P. 1.V. *Prælati.* P. 2. & 3. V. *Magiſtratus.*
Præſumptio. Q.P. 2. V. *eod.*
Prodigalitas. Q.P.3. V. *eod.*
Profectus. Q.P.3.V. *eodem.* P. 2. V. *Virtus.*
Prophetia & Propheta. Q.P. 1. & 3. V. *eodem.*
Propoſitum. Q.P. 2. & 3. V. *eod.* P. 2. V. *Contritio.*
Proſperitas. Q.P. 1. V. *Mundus.* P. 3. V. *Proſperitas.*
Proximus. Q.P.1.& 3. V. *Amicus, Charitas.* P. 1. V. *Dilectio proximi.*
Prudentia. Q.P.2.& 3.V. *eod.*
Pſeudoprophetæ. *Vide Prophetæ.*
Pudor. Q.P. 1. V. *Erubeſcentia.*
Pueritia & pueri. Q.P. 1. V. *eod.* & *Vita.*
Purgatorium. Q.P.1.& 3. V. *eod.* P. 2. V. *Memoria.*

Q

Quadrageſima. Q.P. 1. & 2. V. *eod. Vide Ieiunium.*

R

Ratio. *Vide Oculus.*
Rebellio. *Vide inobedientia.*
Reges & regnum. Q.P.1.& 2. V. *eodem. Vide Magiſtratus.*
Relapſus. Q.P.1.& 2.V. *eod.*
Religio & Religioſi. Q.P. 1. 2. & 3. V. *eodem.*
Reliquiæ. Q.P.2.V. *eod.*
Reprobatio. Q.P.3. V. *Prædeſtinatio.*
Reſpublica. Q.P.3.V. *eod.*
Reſtitutio. Q.P.1. V. *eod.*
Reſurrectio. Q.P.1. V. *eod.*
Rixa. Q.P.1. V. *Ira.*

S

Sabbatum. Q.P.3. V. *Feſtum.*
Sacerdos. Q.P.1. & 3. V. *eodem.*
Sacramentum. Q.P.3. V. *eod.*
Sacrificium. Q.P. 1. V. *eod. Vide Miſſa.* P. 3. V. *Eccleſia.*
Sæculares. Q.P. 1. V. *eodem.* P. 3. V. *Status.*
Saltatio. Q.P.2.V. *eodem.* P. 1. V. *Virginitas.*
Sancti. Q.P. 1. & 3. V. *eodem. Vide Beati.*
Satisfactio. Q.P.2.V. *eodem. Vide Pœnitentia.*
Scandalum. Q.P.1.& 3. V. *eod.*
Scientia. Q.P.1.& 3. V. *eod.* P. 1. V. *Chriſtianus.*
Scriptura. Q.P.1. 2. & 3. V. *eod.*
Senectus. Q.P. 1. & 3. V. *eod.*
Senſus. Q.P.2.V. *Oculus.* P. 3. V. *Senſus.*
Sepulchrum. Q.P. 2. V. *Mors.*
Seruitus. Q.P. 1. & 2. V. *eod.*
Sexus. Q.P. 2. V. *Homo.*
Societas. Q.P. 3. V. *eod.*
Sollicitudo. Q.P.3.V. *eod.*
Solitudo. Q.P.3. V. *eod.*
Somnolentia. Q.P.2.V. *Acedia.*
Spes. Q.P. 1. 2. & 3. V. *eod.*
Spiritus S. Q.P.3.V. *eod.*
Status. Q.P.2. & 3. V *eod.*
Stultitia. Q.P. 2. V. *eod.*
Subditi. Q.P. 1. & 2. V. *Serui.* P. 3. V. *Subditi.*
Superbia. Q.P.1. & 3. V. *eodem.* P. 2. V. *Veſtes.*
Superior. *Vide Magiſtratus.*
Superſtitio. Q.P. 1. V. *Magia.*
Supplicatio. Q.P.3.V. *Oratio.*

T. Tem-

T

Temperantia. Q. P. 2. V. *eodem & Vide Abſtinentia.*
Templum. Q.P. 1.2.& 3. V. *eod.* P. 3 V. *Eleemoſyna.*
Tempus. Q.P. 1.2. & 3. V. *eod.* P. 2. V. *Aduentus.*
Tentatio. Q.P. 2. V. *eodem.* P. 3. V. *Diabolus.*
Teſtis. Q.P. 3. V. *eod.*
Timor. Q.P. 2. & 3. V. *eod.*
Traditio. Q.P. 3. V. *eod.*
Tribulatio. Q.P. 1.2.& 3. V. *eod.* P. 2. V. *Aduerſitas, Crux.*
SS. Trinitas. Q.P. 3. V. *eod.*
Triſtitia. Q.P. 1. V. *eod.*
Turca. Q.P. 3. V. *Gentiles.*

V

Velocitas. Q.P. 1. V. *eod.*
Verbum Dei. Q.P. 1.2.& 3. V. *eod.*
Veritas. Q.P. 2.& 3. V. *eod.*
Veſtium luxus. Q.P. 2. V. *eod.*
Vidua. Q.P. 2. V. *eod.*
Vigilia. Q.P. 2. V. *eod.*
Vindicta. Q.P. 1.& 3. V. *eod.*
Virginitas. Q.P. 1. V. *eod.*
Virtus. Q.P. 1.2.& 3. V *eod.* P. 1. V. *Nobilitas.*
Vita. Q.P. 1.& 3. V. *eod.* P. 2. V. *Homo.*
Vitium. Q.P. 2.& 3. V. *eod. Vide Peccatū.*
Vnctio extr. *Vide Extrema vnctio. Sacramentum.* P. 3.
Vocatio. Q.P. 1.& 3. V. *eod.*
Voluntas. Q.P. 1.& 2. V. *eod.*
Voluptas. Q.P. 3. V. *eod. Vide Caro.*
Vſura. Q.P. 1.& 3. *eod.*
Vulgus. Q.P. 1. V. *eodem.*

Z

Zelus. Q.P. 2. V. *eod.*

INDEX CONTROVERSIARVM QVÆ IN TOTO OPERE tractantur.

De Deo.

Myſterium SS. Trinitatis oſtenditur, in Dom. Trinit. c. 1. tot.

De Chriſto.

Chriſtus verè & realiter exiſtit in Euchariſtia: probatur Dom. Trinitat. c. 6. tot.
Rectè adoratur in Euchariſtia, in F. Epiph. c. 7. *H*
Eſt verus Legiſlator, In F. Omnium SS. c. 9. *F*
In qualem libertatem nos aſſeruit, ibid.

De Deiparâ.

Deiparæ Virginitas perpetua oſtenditur, In F. Annunc. B. V. c. 8. tot.
Cultus & honor Dei omniū ſuffragiis comprobatur, In F. Natiu. B. V. c. 7. tot.
Summa eius dignitas oſtenditur, ibid. c. 4. tot. Obiectioni reſpōdetur. ibid. *F*

De Eccleſia.

Eccleſia vera quæ, In F. SS. Petri & Pauli c. 8. *F*
Eccleſiæ antiquitas, In F. SS. Philippi & Iacobi, c. 5. *E.* Latitudo. ib. *E*
Vnum ouile ſeu Eccleſia Chriſti demonſtratur. Dom. 2. poſt Paſcha, c. 8. *G*
Nauicula Petri Eccleſiam Catholicam demonſtrat eſſe veram, Dom. 4. poſt Pent. c. 1. tot.
In Eccleſia ſunt altaria & ſacrificia, Dom. 5. poſt Pent. c. 9. *F*
Eccleſia Catholica vera Chriſti Eccleſia oſtenditur ex quatuor Notis, Dom. 24. poſt Pent. c. 8. tot.

De Summo Pontifice.

Antichriſtum non eſſe Papam oſtenditur, In F. SS. Petri & Pauli, c. 1. tot.
Eccleſiam habere vnum caput viſibile oſtenditur, ibid. c. 2. tot.

Primatus Petri oſtenditur, Ib. c. 8. *F*. Et in F. S. Barthol. c. 8. *D*.
Succeſſio Pontificum continua, in F. SS. Philippi & Iacobi, c. 5. *C*.
Vnus Eccleſiæ Paſtor ſupremus, Dom. 2. poſt Paſcha, c. 9. *H*. Eius regimen Monarchicum, Ibidem c. 9. *K*.
Fabula de Ioanne Papiſſa refutatur, Dom. 17. poſt Pent. c. 7. *D*.

De Fide.

Catholici, non hæretici, veri filij Abrahæ, In F. Dedicat. c. 3. tot.
Germania fidem à Romano Pontifice habet, in F. S. Wilibaldi, c. 1. *E*. & c. 2. *D*
Fides ſine operibus mortua & inutilis eſt, In F. S. Thomæ, c. 1. *D*
Non ſatis eſt quomodolibet credere in Chriſtum, ibidem c. 7. *G*
Nec ſatis eſt credere in Deum: fides in Chriſtum neceſſaria ad ſalutem, ib. c. 8. *K*
In rebus fidei ſtandum iudicio Prælatorum, In F. Epiph. c. 7. *E*
Fidei Catholicæ dogmata pura: hæreticorum impura, In F. Purificat. c. 6. *E*. *F*
Apoſtoli an fuerint Catholicæ Religionis, In F. S. Barthol. c. 3. tot.
Mortuorum Reſurrectio oſtenditur, In die Animarum, c. 9. tot.
Fides non eſt veſtis nuptialis, ſed Charitas, Dom. 19. poſt Pent. c. 9. *H*
Quomodo omnes qui credunt, ſalui fient, In F. Aſcenſ. c. 11. *E*
Ad ſuadendam fidem requiritur miſſio & miracula, Ibid. c. 10. *F*
Non ſoli fidei promittitur gratia, Dom. Pent. c. 8. *D*
Cur ſolius fidei ſæpè mentionem faciat Chriſtus, Fer. 2. poſt Pent. c. 9. *D*
Non eſt alia via ad ſalutem niſi per fidem Catholicam, Dom. 2. poſt Pent. c. 9. *G*
Fiducia hæreticorum ſpecialis reiicitur, Dom. 7. Pent. c. 4. *B*

De meritis & bonis operibus.

Meritis comparandum cælum, In F. omnium SS. c. 9. *H*
An per merita noſtra euacuentur merita Chriſti, Dom. 17. poſt Pent. c. 7. *E*
Opera bona cur neceſſaria, Dom. 7. poſt Pent. c. 2.
Opera fidei iungenda, Dom. 20. poſt Pent. c. 8. *A*
Obiectiones contra merita, Dom. 7. poſt Pent. c. 10. *E*

De Sacramentis.

Septem Sacramentorum numerus ſtabilitur, Dom. 6. poſt Pent. c. 7. *E*
Confirmatio Sacramentum, In F. SS. Simonis & Iudæ, c. 6. *B*
Confeſſionis neceſſitas oſtenditur, Dom. 3. poſt Epiph. c. 3. tot.
Satisfactionem cur requirat Deus, ib. c. 4. tot.
Vera Chriſti exiſtentia in Euchariſtia probatur, Dom. Trinit. c. 6. tot.
Oſtenditur non eſſe impoſſibilia, quæ in Euchariſtia ſunt difficilia, Dom. 2. poſt Pent. 2. tot.
Vna Euchariſtiæ ſpecie cur eſſe contenti debeamus, & cur id velit Eccleſia, Dom. 6. poſt Pent. c. 9. *E*
Communionem ſub vtraque an ſuffuretur Eccleſia laicis, Dom. 17. poſt Pent. c. 7. *E*.
An hæreticorum miniſtri poſſint conficere Euchariſtiam, & abſoluere à peccatis, In Fer. Rogat. c. 7. *B*. *C*.
Indulgentiæ probantur & defenduntur, Fer. 3. Rogat. c. 8. tot.
Sacrificium Miſſæ aſſeritur, Dom. 2. poſt Pent. c. 3. tot.
Eiuſdem dignitas oſtenditur, Ibidem c. 4. tot.
Pœnitentia non eſt ſola vitæ emendatio, ſed dolor etiam de admiſſis peccatis & Confeſſio, Dom. 21. poſt Pent. c. 9. *D*

De rebus ſacris.

Crucis honor & cultus defenditur, In Dedic. c. 5. tot.
Benedictiones in Eccleſia vſitatæ defenduntur, In Feſto S. Ioannis Apoſtoli, c. 6. tot.

De cæremoniis.

Cæremoniæ ſacræ approbantur, Dom. 11. poſt Pent. c. 8. *A*. Dom. 1. poſt Paſch. c. 8. *G*
Cæremoniæ Baptiſmi ſtabiliuntur ex SS. Patribus, Dom. 3. Aduent. c. 8. tot.
Templa cur conſecrentur, In Dedic. c. 8. tot.
Quid hæretici contra Dedicationem templi obiiciant, Ibid. c. 9. tot.
Supplicationes rectè inſtituuntur, In Fer. Rogat. c. 14. *H*. Earum ritus c. 10.

De Hæreticis.

Hæreſiarcharum grandia furta, In F.S. Andreæ, c.4.tot.

Lutherus quàm diſſimilis S. Martino, In F.S. Martini, c.6.tot. Quàm eius pellex S. Catharinæ, In F.S. Cathar. conc.4.

Hæreticos an occidere liceat, Dom.5. poſt Epiph. c.8.*H.*

Hæreſes noſtri temporis cur tam citò propagatæ, Dom. 6. poſt Epiph. c.5. tot.

Hæreſes noſtræ confutantur, Dom. 3. poſt Pent c.8.tot.

Quæ ſuſpectas faciant hæreticorum ſectas, Dom.4.poſt Pent.c.8.tot.

Hæretici Pſeudoprophetæ, Dom. 7. poſt Pent. c. 6. *E*

Fructus hæreſeos, Ibid. c.8.tot.

Hæretici an compelli ad fidem poſſint, Dom.2.poſt Pent.c.6.*E*.2.& c.7.*D*.1.

De Sanctis.

Sancti cur honorandi, In F. Omnium SS.c.5.tot.

Sanctorum Feſta cur celebremus, In F.S.Martini, c.5.tot.

SS. Reliquiarum cultus comprobatur, Fer.3.Paſch.c.1.tot.

Sanctorum inuocatio defenditur, In Fer. Rogat.c.9.tot.

SS. Imaginum cultus comprobatur, Dom.22.poſt Pent.c.8.tot.

De Scripturâ.

Scriptura non eſſe vbique clara oſtenditur, In F.S.Stephani, c.7.*B*. Dom. 6. poſt Epiphan. c.7.*F*

An Eccleſia vetet laicis SS.Bibliorum lectionem, Dom.17.poſt Pent. c.7.*C*

Scriptura an ipſa ſit iudex controuerſiarum, Dom.4.poſt Pent c.8.*D*

Traditiones approbantur & neceſſariæ oſtenduntur, Dom.1.poſt Paſcha, c.8.*H*

An purum & incorruptum Dei verbum apud hæreticos, In Fer.Rogat. c.7.*D*

De Præceptis.

Præcepta Dei an ſeruari poſſint, Dom. Pent.c.8.C.

Chriſtiana libertas an excludat leges, Dom.5. poſt Pent.c.9.*H*

De peccato.

Peccatum originale quo iure deriuetur in poſteros Adæ, In F.Concept. B.V.c.2.

De Purgatorio.

Purgatorium aſſeritur, In die Animarum, c.1.tot.

Suffragia pro animabus purgatorij, ibid.conc.3.tot.

De Paſchate.

Paſcha noſtrum quo tempore celebrandum, contra hæreticos, Dom. Paſch.c.7.tot.

De Calendario.

Calendarij reformati cauſa, Dom. 17. poſt Pent.c.7.*B*

INDEX
CÆREMONIARVM
QVÆ IN HOC OPERE
explicantur.

Cæremoniæ Baptiſmi, Dom. 3. Aduent. c. 8. tot.
Cæremoniæ Confirmationis, Fer. 3. Pent. c. 6. tot.
Cæremoniæ Nuptiarum, Dom. 2. poſt Epiphan. c. 8. tot.
Ritus S. Vnctionis, Dom. 20. poſt Pent. c. 4. C. 3.
Ritus circumgeſtandi S. Euchariſtiam, Dom. Trinit. c. 7. tot.
Cæremoniæ S. Miſſæ, Fer. 3. Paſch. c. 3. tot.
Oblationes ad Altare cur fiant, Dom. 5. poſt Pent. c. 8. tot.
Pallium Archiepiſcoporum quid notet, Dom. 6. poſt Paſch. c. 7. *B*
Habitus clericorum quid doceat, In Vigil. Epiphan. c. 3. tot.
Veſtes Sacerdotales quid ſignificent, Dom. Paſſion. c. 6. *A*
Compoſitio corporis varia ſub Miſſa, Dom. 10. poſt Pent. c. 2. *E*
Supplicationum ritus, In F. Rogat. c. 10. tot.
Varij orandi ritus, Dom. 10. poſt Pent. c. 4. tot.
Cæremoniæ die Veneris ſancto. Dom. Palm. c. *E*
Ritus conſecrationis Eccleſiæ, In F. Dedicat. c. 8. *C. D.*
Ornamenta, vaſa & fabrica Eccleſiæ quid ſibi velint, ibid. c. 12. tot.
Septem horarum preces quid, Dom. 23 poſt Pent. c. 8. F. Dom. Paſſ. c. 6. *A*
Cantus ſacer Eccleſiaſticus, Dom. 23 Pent. c. 8. tot.
Alleluia quid ſibi velit, Dom. Paſch. c. 6. tot.
Cæremoniæ funebres, Dom. 23. poſt Pent. c. 7. tot.
Sepultura Chriſtianorum quid ſibi velit, Dom. 15. poſt. Pent. c. 8. tot.
Rerum benedictarum ſignificata, In F. S. Ioan. Apoſt. c. 6. *CDE.*
Vinum Amoris S. Ioannis cur benedicatur & bibatur, Ibidem c. 5. tot.
Cereorum benedictorum in die Purificationis ſignificata, In eodem F. Purific. c. 7. tot.
Cereus Paſchalis cur in die Aſcenſionis extinguatur, in F. Aſcenſ. c. 11. *A*
Cinis capiti aſperſus quid ſignificet, Fer. 4. Ciner. c. 5. tot.
Palmarum rami benedicti quid? Dominica Palm. c. 5. tot.
Lotio pedum in Cœna Domini quid, In Cœna Domini, c. 1.
Paſcha cur celebremus, Dom. Paſch. c. 7. *B.* cur die Dominico, *D.* cur è Sabbato in Dominicam tranſlatum. *E.*
Cur certis temporibus ieiunia inſtituta & abſtinentiæ, Dom. 1. Quadrag. c. 7. tot.
Res benedictæ ad quid, In Dedic. c. 13. Aqua luſtralis, Ib. *B.* Sal. *C.* Cereus Paſchalis, *D.* Roſa aurea, *E.* Campanæ, *F.* panis, agnus Paſchalis, vinum ſancti Ioannis, *G.* Cineres, *H.* Agnus Dei, *I.* Palma, *K.* Zona. *L.*
Quantum boni afferant Eccleſiæ Cæremoniæ, Dom. 11. poſt Pent. c. 8. tot.

INDEX

INDEX CONCIONVM DE FESTIS SANCTORVM

Totius Anni.

IN FESTO S. ANDREÆ.

1. *Varia conſcientia.*
2. *Homines comparantur piſcibus.*
3. *Cur elegerit Chriſtus homines ſimplices, abiectos, pauperes in Apoſtolos.*
4. *Hereſiarcha noſtri temporis eorumq́; ſectatores, cuiuſmodi ſint piſcatores.*
5. *Quâ ratione omnes Chriſtiani ſequi poſſint ac debeant Chriſtum.*
6. *Quomodo S. Andreas Chriſtum ſecutus ſit.*
7. *Documenta Euangelij.*
8. *Myſteria Euangelij, ſeu Catecheſis.*

IN FESTO S. NICOLAI.

1. *Quinque talenta ad meritum exercenda & in Eccleſiâ diſpenſanda, diſpenſata à S. Nicolao; quinam defodiant.*
2. *Cur inſtituendũ aliquando Iudiciũ vniuerſale.*
3. *Vnũquemq́; ſuo talento contentum eſſe debere.*
4. *Quid debeant Parentes Liberis.*
5. *Quid debeant Liberi parentibus.*
6. *Vſura damnatur.*
7. *Documenta Euangelica.*
8. *Myſteria Euangelij.*

IN FESTO CONCEPT. B. M. V.

1. *Multiplex Liber hominum propoſitus.*
2. *Quomodo ſine iniuriâ peccatum Originale ad poſteros Adæ traducatur.*
3. *Priuilegia Deiparæ ſeu ſtellæ 12. quibus à filio coronata eſt.*
4. *Obſequia ſeu Gemmæ 12. quibus Deipara coronauit Filium.*
5. *Quàm ſimilis Filio Deipara.*
6. *Quâ ratione Maria cõtriuerit caput ſerpentis.*
7. *Chriſti ortus cur ad vltimam mundi ætatem dilatus.*
8. *Myſteria Euangelica.*

IN FESTO S. THOMÆ.

1. *Multiplex fides imperfecta.*
2. *Quî & quando potiſſimum profitenda.*
3. *Incredulitas S. Thomæ quamobrem in Eccleſiâ proponatur.*
4. *Motiua Contritionis, deſumpta ex grauitate peccati, quatenùs eſt contemptus Dei.*
5. *Commendatur frequens Communio.*
6. *Diſpoſitio requiſita ad ſanctam Communionẽ.*
7. *Documenta.*
8. *Myſteria.*

IN FESTO NATIVIT. CHRISTI.

1. *Quantum hodie mundo gaudium allatum.*
2. *Tituli Saluatoris nati.*
3. *De triplici Natiuitate Chriſti.*
4. *Præcipui fines, ob quos Verbum Caro factum.*
5. *Quomodo perfectiones diuinæ in Chriſti Incarnatione elluceſcant.*
6. *Quid muneris attulerint Chriſto Paſtores.*
7. *Cur tam humilia ſymbola, Infantiam, pannos, præſepe elegerit ſibi Chriſtus.*
8. *Varijs oſtentis nuntiata orbi Natiuitas Chriſti.*
9. *Concio ſeu Documenta Saluatoris nati.*
10. *Myſteria.*

IN F. S. STEPHANI PROTOMARTY.

1. *De glorioſo certamine & victoriâ quintuplici ſancti Stephani.*
2. *Modus vlciſcendi ſe Chriſtianè.*
3. *Fructus dilectionis inimicorum.*
4. *Quàm aptè Chriſtus compararit ſe gallinæ.*
5. *Quâ ratione Chriſtiani debeant eſſe pulli.*
6. *Obdurationis cauſa & remedia.*
7. *Documenta & Myſteria.*

IN F. S. IOANNIS EVANGELISTÆ.

1. *Aquila Ioannis typus.*
2. *Cauſa cur præcipuo amore dilectus ſit à Chriſto Ioannes.*
3. *Qui male ſequantur Chriſtum.*
4. *Curioſitas quintuplex vitanda.*
5. *Cur benedicatur & bibatur vinum ſeu benedictio S. Ioannis.*
6. *Benedictiones in Eccleſia vſitatæ defenduntur.*
7. *Documenta.*
8. *Myſteria.*

IN FESTO SS. INNOCENTVM.

1. *Aſſeritur Innocentibus Gloria cæleſtis.*
2. *Cur fuerit à Chriſto permiſſa Innocentũ cædes.*
3. *Quare Chriſtus Herodis furorem fugerit.*
4. *Cur in Ægyptum receperit ſe Chriſtus.*
5. *De parentum in Liberos crudelitate.*
6. *Documenta.*

IN FESTO CIRCVMCISIONIS.

1. *Quâ ratione Chriſtianis nouum annum inchoare conueniat.*
2. *Quid in noui anni auſpicio cogitandum Chriſtiano.*

3. *Veteris hominis renouatio quomodo facienda.*
4. *De ſpirituali totius hominis Circumciſione.*
5. *De dignitate & veneratione Nominis IESV, & abuſu cauendo.*
6. *Vis & efficacia Nominis IESV.*
7. *Qua ratione omnes Chriſtiani poſſint ac debeant eſſe IESVITAE.*
8. *Dei noſtri clementia.*
9. *Quid doceat Chriſtus in ſua Circumciſione.*
10. *Myſteria.*

IN FESTO EPIPHANIÆ.

1. *Ad veram fidem quâ ratione perueniatur.*
2. *Miſeria Gentiliſmi.*
3. *Religio Magorum proponitur in exemplum.*
4. *Magicæ artes cur deteſtanda.*
5. *Damnantur ſuperſtitiones ſeu vana obſeruantia,eaq; multiplices.*
6. *Varia diuinationum genera exploduntur.*
7. *Documenta.*
8. *Myſteria.*

IN F. CONVERSIONIS S. PAVLI.

1. *S. Paulus Beniamino comparatur.*
2. *Quomodo etiam ſeculares ſua relinquere poſſint ac debeant.*
3. *Quâ in re conſiſtat religioſorum centuplum.*
4. *De Sanctorum cum Chriſto iudicantium gloriâ,reproborum iudicandorum confuſione.*
5. *Documenta & Myſteria.*

IN F. PVRIFICATIONIS B. M. V.

1. *Cur Chriſtus præſentari in templo & Deipara purificari voluerit.*
2. *Quæ potiſſimùm primogenita Deo offerenda.*
3. *Cor hominis primogenitum,quomodo Deo offerendum.*
4. *Quouſq; voluntas noſtra cõformanda ſit diuina.*
5. *Senes inſtruuntur exemplo Simeonis.*
6. *De puritate doctrinæ Catholicæ & ſectarum impuritate.*
7. *De Cereorum ſignificatis.*
8. *Documenta.*
9. *Myſteria.*

IN F. S. MATTHIÆ APOSTOLI.

1. *Quàm grauia ſint Iuga Iudæorum, Gentilium, Mundi,peccati, Diaboli.*
2. *Quâ ratione iugum Chriſti, id eſt,mandatorum eius ſuaue ſit.*
3. *Inuitatoria ad iugum Diaboli trahendum diſſuadentur.*
4. *Iugum Quadrageſimæ acceptandum.*
5. *Commendatur Manſuetudo & Humilitas.*
6. *Cur Iudas à Chriſto ad Apoſtolatũ fuerit euectus.*
7. *Neminem perturbari aut ſcandalizari debere, quod quandoq; Iudas aliquis deſerat Eccleſiã.*
8. *Documenta Euangelij.*
9. *Myſteria.*

IN F. ANNVNCIATIONIS B. M. V.

1. *Congruentia Incarnationis Dominica.*
2. *Beneficiũ Incarnationis declaratur per figuras.*
3. *Quomodo per Incarnationem roborata ſit in hominibus fides, ſpes & charitas.*
4. *Exponitur Angelica ſalutatio.*
5. *Reſolutio Virginis Mariæ.*
6. *Quot modis fuerit Dominus cum B. Virgine.*
7. *Propugnacula pudicitiæ exſtructa à Maria Virg.*
8. *Virginitas Deiparæ ante, in, & poſt partum oſtenditur.*
9. *Circumſtantiæ Legationis Angelicæ.*
10. *Myſteria Euangelij.*

IN FESTO S. GEORGII.

1. *Quomodo Chriſtus vitis.*
2. *Quàm ſit periculoſum relabi in peccatum.*
3. *Quæ dãna cõſequantur relapſos ſeu recidiuos.*
4. *Cur voluerit Chriſtus Eccleſiam ſuam Martyrum ſanguine rigare?*
5. *Martyres ſpirituales qui?*
6. *Martyres diaboli.*
7. *Documenta Euangelij.*
8. *Myſteria.*

IN FESTO SS. PHILIPPI ET IACOBI.

1. *Vernum tempus quorum nos admoneat.*
2. *Triſtitia mala cauſa & remedia.*
3. *Dei attributa quomodo in Chriſto eluceſcant.*
4. *Quomodo Chriſtus nobis via, veritas & vita.*
5. *Argumenta fidei Catholicæ maiora nunc, quàm olim.*
6. *Quæ bona ſint in Cœlo.*
7. *Documenta Euangelij.*
8. *Myſteria.*

IN FESTO INVENTIONIS S. CRVCIS.

1. *De artificioſa inuentione S. Crucis.*
2. *Sancta Crucis gloria & triumphus.*
3. *Beneficia ſeu effectus S. Crucis.*
4. *Fructus ſigni crucis, quo nos conſignamus.*
5. *Ad crucẽ tribulationis portandã quæ inuitent.*
6. *Quomodo crux ferenda.*
7. *Quatuor dimenſiones S. Crucis, ſeu virtutes primariæ crucifixi.*
8. *Myſteria Euangelij.*

IN F. S. IOANNIS BAPTISTÆ.

1. *Gaudium huius ſolemnitatis.*
2. *Vnde tanta Ioannis ſanctitatis fama?*
3. *Ioannes cur Angelus dictus?*
4. *Præſagia vitæ.*
5. *Qua ratione voluntati diuinæ noſtra conformanda.*
6. *Documenta.*
7. *Myſteria.*

IN FESTO SS. APOSTOLORVM PETRI ET PAVLI.

1. *Papa quantâ iniuriâ vocetur Antichriſtus.*
2. *Vnum Eccleſiæ caput oſtenditur.*
3. *Romanæ ſedis præcellentia.*
4. *Certamen virtutum inter vtrumque Apoſtolũ.*
5. *De gloria & præcellentia Principũ Apoſtolorũ.*

6. Ce-

6. *Curam habendam boni nominis.*
7. *Non erubeſcendum confiteri Chriſtum & viuere Chriſtianè.*
8. *Documenta & myſteria.*

IN FESTO S. WILIBALDI EPISCOPI ET PATRONI EYSTETTENSIS.

1. *Quantum receſſerimus à maiorum noſtrorum pietate.*
2. *Quàm meritò colatur à nobis S. VVilibaldus.*
3. *Velocitas commendatur variis in rebus.*
NB. Quæ circa Euangelia dicenda occurrunt, reperiet Lector ſuprà in F. Conuerſionis S. Pauli.

IN FESTO S. MARIÆ MAGDALENÆ.

1. *Quadruplex Conuiuium hodierni Euangelij.*
2. *Maria Magdalena ſpeculum pœnitentium.*
3. *Contritionis motiua.*
4. *Quanta ſit vis lachrymarum.*
5. *Damna fœda libidinis.*
6. *Varij contẽptores proximorum reprehenduntur.*
7. *Non ſpernendos peccatores.*
8. *Documenta & Myſteria.*

IN FESTO S. IACOBI.

1. *Ambitionis deteſtatio & remedia.*
2. *Incitamenta ad virtutem ſectandam.*
3. *Quid faciendum ei, qui vult ingredi Regnum Cælorum.*
4. *Mors alacri animo excipienda.*
5. *Cur aliqui renuant bibere calicem Domini ſeu tribulationis: refelluntur querelæ.*
6. *Documenta.*
7. *Myſteria.*

IN FESTO S. LAVRENTII.

1. *Fructus Eleemoſyna.*
2. *Decem tituli, quibus homo ad ſeruiendum Deo obſtrictus eſt.*
3. *Seruitus Dei quâ in re conſiſtat.*
4. *Quomodo Chriſtus & Laurẽtius granum frumẽti fuerit, & quinis Chriſtianus eſſe debeat.*
5. *Lauro computatur Laurentius.*
6. *Laurentij ignis nobis ſalutaris.*
7. *Quomodo odiſſe oporteat ſe & ſua.*
8. *Documenta.*

IN F. ASSVMPTIONIS B.V. MARIÆ.

1. *Encomia Marthæ & Mariæ per excellentiam deberi Deiparæ oſtenditur.*
2. *Deipara Caſtellum, ſeu Virtutes eius præcipuæ.*
3. *De glorioſâ Deiparæ obdormitione.*
4. *Gloria Virginis aſſumptæ.*
5. *Quamobrem Dei Genitrix ad celſiſſimum cæli thronum poſt filium aſſumpta.*
6. *Quàm meritò B. Virgo corpore aſſumpta.*
7. *Patrocinium Deiparæ omniũ Excellentiſſimũ.*
8. *Ad Virginis deuotionẽ qua nos excitare debeãt.*
9. *Documenta.*
10. *Myſteria.*

IN FESTO S. BARTHOLOMÆI.

1. *De numero duodenario Apoſtolorum.*
2. *Duodecim Apoſtoli totidem lapides pretioſi.*
3. *Apoſtoli oſtenduntur Catholici.*
4. *Quæ documenta nobis det cultus S. Bartholomæi.*
5. *Effectus Sacramenti Euchariſtiæ ſeu S. Communionis.*
6. *Remedia contra impatientiam ægrorum à Chriſto profluentia.*
7. *Rum inaugurationis ſummi Pontificis.*
8. *Documenta Euangelica.*
9. *Myſteria.*

IN FESTO NATIVITATIS B.M.V.

1. *De communi lætitiâ per ortum* MARIÆ *mundo allatâ.*
2. *De Arboribus huius Genealogiæ præcipuis.*
3. *Significationes Nominis* MARIÆ.
4. *Oſtenditur Deipara deberi ſummam gratiarum plenitudinem & dignitatem.*
5. *Oſtenditur* MARIAM *matrem eſſe Iuſtorum.*
6. *Quomodo* MARIA *ſit ſignum magnum.*
7. *Cultus & honor Deiparæ comprobatur omnium ſuffragijs.*
8. *Ratio colendi Virginem* MARIAM.
9. *Documenta.*

IN FESTO S. MATTHÆI.

1. *Myſticè Publicani qui?*
2. *Quarè Matthæus & alij Diſcipuli tam citò vocantem Chriſtum ſecuti ſint.*
3. *Matthæus homo deſignatus ab Ezechiele: ſeu virtutes eius.*
4. *Miſericordia docetur.*
5. *Immiſericordiæ pœna proponuntur & excuſationes refelluntur.*
6. *Documenta.*
7. *Myſteria.*

IN FESTO S. MICHAELIS ET ANGELI CVSTOD.

1. *Angelorum cuſtodia oſtenditur.*
2. *Beneficia Angeli Cuſtodis ſpiritualia.*
3. *Beneficia Angeli Cuſtodis corporalia.*
4. *Angeli Cuſtodes quibus maximè beneuoli & familiares, quibus infenſi ſint.*
5. *Quid debeamus Angelis Cuſtodibus.*
6. *Expeditiones S. Michaëlis.*
7. *Angelorum perfectio & natura imitanda, & eorundem pictura.*
8. *Paruulorum innocentia ſtatuitur in exemplum Chriſtianis.*
9. *Scandali actiui quanta pernicies.*
10. *Documenta.*

IN FESTO SS. SIMONIS ET IVDÆ.

1. *Quomodo diligendus ſit proximus.*
2. *Cauſa cur Inimici etiam diligendi ſint.*
3. *Oſtenditur mulierem debere eſſe viro ſubditã.*

4. *Bonos cur hic tribulari oporteat; ſeu Tribulationum neceſſitas.*
5. *Mundi ingenium.*
6. *Inſtructio confirmandi.*
7. *Documenta.*
8. *Myſteria.*

IN F. OMNIVM SANCTORVM.

1. *Octo gradus Beatitudinis.*
2. *Vnde colligatur cæleſtis gloriæ magnitudo.*
3. *Gaudia Beatorum.*
4. *De gloriâ Sanctorum.*
5. *Sancti cur honorandi.*
6. *Quid debeamus Sanctis, inprimis Eccleſiarum Patronis.*
7. *Deſiderium cæleſtis patriæ accenditur.*
8. *Immundi homines, qui cælo excluduntur.*
9. *Myſteria.*

IN DIE ANIMARVM.

1. *Purgatorium oſtenditur.*
2. *Probaticâ piſcina typus Purgatorij.*
3. *Acerbitas pœnarum Purgatorij.*
4. *Gaudia ſeu ſolatia purgantium Animarum.*
5. *Incitamenta ad ſuccurendum Animabus purgatorij.*
6. *Quibus modis eripienda è purgatorio Anima, ſeu de ſuffragiis defunctorum.*
7. *Media euadendi purgatorium.*
8. *Meditatio mortis quam vtilis.*
9. *Reſurrectio mortuorum oſtenditur.*

IN FESTO S. MARTINI.

1. *Multiplex bona intentio in actionibus habenda.*
2. *Multiplex oculus benè examinandus.*
3. *Oculus Intellectûs ſeu Rationis vnde potiſſimùm obſcuretur.*
4. *Quinam illi, qui lucernam ſub modio ponunt.*
5. *Quas ob cauſas Sanctorum Feſta celebremus.*
6. *Qualis lucerna ſanctus Martinus, qualis item Martinus Lutherus.*
7. *Anſer boni Chriſtiani typus.*
8. *Anſeres ne ſimus.*

IN FESTO S. CATHARINÆ.

1. *Virginitas commendatur.*
2. *Virginum præſcripta.*
3. *Cur fatuæ dicantur quinque Virgines.*
4. *Quas aureolas S. Catharina meruit, & quàm diſſimilis ei Catharina de Bore, Lutheri pellex.*
5. *Aduentanti iudici quomodo obuiandum.*
6. *Tempus benè expendendum.*
7. *Cur voluerit Deus horā mortis nobis eſſe ignotam: & vitam nunc breuiorem quam olim.*
8. *Quomodo dānatis omnis ianua ſpei præcluſa ſit.*
9. *Myſteria.*

IN DEDICATIONE TEMPLI.

1. *Laus Zachæi.*
2. *Chriſtiani Catholici veri filij Abrahæ.*
3. *Incitamenta ad reſtituenda bona aliena.*
4. *Quænam domus ſeu familia feliciſſima.*
5. *Crucis honor & cultus oſtenditur, defenditur.*
6. *Quadruplex templum myſticum.*
7. *Ad quid ædificentur templa: & cur ornentur.*
8. *Templa cur conſecrentur.*
9. *Obiectionibus Hæreticorum contra Dedicationes Eccleſiarum reſpondetur.*
10. *Quāto honore & veneratione digna ſint tēpla.*
11. *Quanto fructu frequententur templa.*
12. *Templi fabrica, vaſa & ornamenta quid habeant myſterij.*
13. *Amuleta ſacra ab Eccleſiâ benedicta ad quid?*
14. *Gloria Eccleſiæ Catholicæ.*
15. *Myſteria.*

IN.

IN FESTO SANCTI ANDREÆ.

Euangelium Matthæi 4.

IN illo tempore: Ambulans IESUS juxta mare Galiææ, vidit duos fratres, Simonem, qui vocatur Petrus, & Andream, fratrem ejus, mittentes rete in mare (erant enim piſcatores) & ait illis: Venite poſt me, & faciam vos fieri piſcatores hominum. At illi continuò, relictis retibus, ſecuti ſunt eum. Et procedens inde, vidit alios duos fratres, Jacobum Zebedæi, & Joannem fratrem ejus in navi cum Zebedæo patre eorum, reficientes retia ſua: & vocavit eos. Illi autem, ſtatim relictis retibus & patre, ſecuti ſunt eum.

CONCIONES.

I. *Variæ Conſcientiæ.*
II. *Homines comparantur piſcibus.*
III. *Cur elegerit Chriſtus homines ſimplices, abjectos, pauperes in Apoſtolos.*
IV. *Hæreſiarchæ noſtri temporis eorumque ſectatores, cujuſmodi ſint piſcatores.*
V. *Quâ ratione omnes Chriſtiani ſequi poſſint ac debeant Chriſtum.*
VI. *Quomodo S. Andreas Chriſtum ſecutus ſit.*
VII. *Documenta Evangelij.*
VIII. *Myſteria Evangelij ſeu Catecheſis.*

CONCIO I.

Variæ Conſcientiæ recenſentur.

1. *Conſcientia perturbata.*	5. *Conſcientia nimis fragilis.*
2. *Conſcientia lacerata.*	6. *Conſcientia ſibi mitis, aliis ſevera.*
3. *Conſcientia nimis ampla.*	7. *Conſcientia bona.*
4. *Conſcientia nimis ſtricta.*	

THEMA.

Vidit alios duos fratres reficientes retia ſua. Matth. 4.

VETERUM ſcriptis proditum eſt (Plutarchi & Valerij M l.9.c.12.) Homerum Poëtam, quia ænigma à piſcatoribus ſibi propoſitum ſolvere non poterat, ſtomacho & irâ abſumptum periiſſe. Ænigma erat hoc: *Quæcumque cepimus, relinquimus: & quæ non cepimus gerimus.* Nimirum vermiculos cuti adhærentes illi venabantur, & captos abjiciebant, non captos ſecum gerebant. Sed poſſumus utiliùs diſſolvere hoc ænigma, ſi dicamus. beſtiolas eſſe peccata animam rodentia, retia verò conſcientias. Qui enim in conſcientiâ ſuâ peccatorum venationem & examen inſtituit, peccata deprehendit, & deprehenſa abjicit per contritionem & confeſſionem: qui non inſtituit, peccata ſecum gerit, magno ſuo damno. Hujuſmodi venatores ſeu piſcatores utinam nos ſimus, & utinam hoc rete non in anno ſemel, ſed quotidie expandamus in corde noſtro. ad deprehendenda & mactanda infeſta hæc animalcula! Et forſitan propterea naturæ author DEUS circa viſcera noſtra rete quoddam texuit, ut inde moneremur rete conſcientiæ circa animas noſtras gerere expanſum. Sed vereor ne quamplurimi, ad inſtar piſcatorum hujus Euangelij, lacera & aliis defectibus obnoxia habeant retia; quæ niſi emendentur & illorum exemplo reficiantur, parum aut nihil proderunt. Hoc itaque nunc agamus.

B. I. Conſcientia perturbata.

PRIMO, Retia aliqua ſunt implexa & perturbata, ad captum inutilia. Et talis eſt conſcientia, de quâ Sap. 17. dicitur: *Semper præſumit ſæva, perturbata conſcientia.* Invenire enim eſt homines, qui cæco quodam furore horribilia aggrediuntur, quæ neceſſariò eis exitium aut ingens damnum famæ, pecuniæ vel vitæ allatura ſunt. Talis fuit Pharao qui intra liquidiſſimos maris rubri muros, certiſſimam ei mortem intentantes ingredi non timuit, ideoque ab illis obrutus eſt, Exodi 14. Tales & Hebræi, quibus licet Moyſes ex DEI mandato præciperet, ne aſcenderent ad Chananæos impugnandos; quòd res periculoſiſſima eſſet (dum ſcilicet facillimè deturbari à ſuperioribus inferiores aſcendentes poterant) ipſi nihilominùs *contenebrati*, id eſt excæcati contumaciâ ſuâ, aſcendere conati ſunt in verticem montis; factumque ut ab Amalecitis & Chananæis deturbarentur & conciderentur, Num. 14. Multi hos ſequuntur, qui in verticem graviſſimorum ſcelerum velut inſani contendunt & inde in maximam perniciem corporis & animæ deturbantur: multi, qui cum Pharaone in præſentiſſima æternæ & quandoque temporalis etiam mortis pericula cæcâ mente ruunt. Inveniuntur qui ſe inebriant & conſcientiam ſuam exoculant, quo audaciùs horribilia perpetrent, fornicentur, vulnerent, occidant, vel etiam occidantur, de quibus di-

cit Dominus, Matth. 6. *Exterminant* (Græcè, demoliuntur; Syriacè, deturpant) *facies ſuas.* Hoc enim faciunt, qui faciem conſcientiæ obnubunt, vel à ſe ablegant, dum nolunt conſiderare, quid acturi ſint, & quid illis inde eventurum; ſimiles Elephantibus, qui, uti ſcribit Pierius l. 2. Hierogl. ſuammet ſpeciem utpote turpem veriti, perturbant aquas, antequam inde bibant, ne ſuam intueantur in iis turpitudinem. Eadem in illis meticuloſitas facit ut pontem anguſtum tranſituri, averſi tranſeant, ne vertigine involuti decidant, quemadmodum ſe vidiſſe Puteolis ſcribit Mutianus apud Plinium l. 8. c. 3. Tales verò quinam ſunt, niſi qui retrorsùm, id eſt, abſque conſilio prævio in peccata ruunt? quibus dicit Dæmon: *Mitte te deorſum.* quaſi diceret: Ne conſidera peccati turpitudinem, pœnas inferni, &c.

C. II. *Conſcientia lacerata.* SECUNDO, Alia ſunt lacerata quæ, nullum piſcem retinent; & talia erant retia Apoſtolorum quæ in hodierno Euangelio reficiebant. Ejuſmodi eſt conſcientia vitiorum ulceribus plena adeoque peccatis omnibus pervia, quam Apoſtolus 1. Tim. 4. *Cauteriatam* vocat conſcientiam, id eſt, *eam quæ ſenſum peccati amiſit inſtar partis cauteria inuſtæ*, inquit Franciſcus Turrianus in can. 44. Apoſtolorum. *Locus enim cauterio inuſtus priorem ſenſum amittit*, ait ibi Theodoretus. Tales ergo ſunt infames, impudentes, ſtupidi & immutabiles, qui ob quævis peccata nullum in conſcientiâ remorſum ſentiunt, quia illis pleni ſunt. Quemadmodum enim veſica piſis tota repleta nullum edit ſonum; ſecus ſi tria vel quatuor tantùm grana in turgidam immiſeris: ita cor peccatis plenum non objurgat peccatorem; ſecùs ſi pauca tantùm deliquerit. Habent iſti conſcientiam peccatis æſtuantem, qualem Struthio-Camelus ſtomachum, qui ob ejus calorem etiam ferrum abſumit & concoquit, authore Bartholomæo Anglico l. 12. cap. 33. Pari enim modo inveterati malorum omnia ſcelera concoquunt: nulli ructus ex ciborum cruditate, hoc eſt, nulli remorſus ex peccatorum enormitate cor eorum reverberant. Queritur de hujuſmodi DEUS Thren. 4. cùm ait: *Filia populi mei crudelis, quaſi ſtruthio.* Crudelis in DEUM, proximum, ſeipſum; quia omni vitiorum genere ſemetipſum dirè cruentat. Et qui talis eſt, cauterio Dæmonis notatus eſt ad damnationem, quaſi ovis ad macellum.

D. III. *Conſcientia nimis ampla.* TERTIO, Alia juſto ampliora ſunt, qualia ſunt cervorum retia, per quæ lepores & vulpes inoffenſo pede tranſeunt. Tales conſcientiæ ſunt quæ majora tantùm peccata obſervant, minora nihili æſtimant. Iſtis ergò tranſitum liberaliter indulgent, ſolis illis negatur. Ita affecti ſunt qui mendacia non vitant, niſi cùm in alterius damnum cedunt, quemadmodum Darius Hiſtaſpis ajebat: *Vbi expedit mendacium dicere, dicatur.* Item juramenta niſi ſolemnitate veſtita. Tales item qui furati divitibus pro nihilo habent: qui ſe ebrios non reputant, niſi cùm vomuerint inſtar canum, aut è convivio aſportentur inſtar vitulorum, &c. Emendanda eſt talis conſcientia, quia pertinet ad ſpatioſam viam & latam portam, quæ ducit ad perditionem, Matth. 7. Sicut enim in inferiore parte domus, ubi ſtabulantur equi, boves, canes, lata porta eſt: in ſuperiore verò, qua hominum habitatio eſt, anguſta, ita & ſenſuales homines latam ſequuntur conſcientiam; ſpirituales verò ſtrictam. In cujus rei typum templum Salomonis, quà ingreſſus omnibus patuit, oſtia habebat: Oraculum verò, quà Pontifici tantùm ingredi licuit, oſtiola, 3. Reg. 6. Per hæc oſtiola & anguſtam portam ingrediebatur S. Auguſtinus, qui l. 1. & 2. confeſſionis ſuæ, minima & pueritiæ ſuæ delicta deplorat, ut quòd coævis poma ex alienis hortis diripuerit: quòd ob ludum pilæ parentum monita neglexerit: quòd fabulas ſectatus fuerit, ſpectaculum adierit, &c.

E. IV. *Conſcientia nimis ſtricta.* QUARTO, Alia nimis ſtricta ſeu anguſta ſunt, quibus capiuntur Gobii, aliique minimi piſciculi. Hujuſmodi conſcientiam habent qui minima quæque rimantur & pro magnis habent, quique peccatorum umbras timent, ut qui primos motus & indeliberatas cogitationes de re malâ, qui involuntarias in oratione diſtractiones, qui fœda ſomnia pro peccatis habent. Talis Gedeon, Iud. 6. & Manue cum uxore, Iud. 13. qui ex vulgi vanâ opinione moriendum ſibi timuerunt, quòd Angelum vidiſſent; non diſtinguentes inter aſpectum curioſum, qualis fuit in Bethſamitis, 1. Reg. 6. & pium, qualis in Iacob, Gen. 32. Non malè iſtos dixeris ſimiles eſſe capræ, quæ, ut ferunt, ſi alligetur ei pannus rubens, ut videri ab ipsâ poſſit, ſtatim incipit claudicare, velut ſauciam ſe reputet. Hac enim ratione quidam, ubi malam cogitationem primo intuitu aſpexerint, jam ſe vulneratos, mortiſque filios putant; fitque ipſorum culpâ ſæpè, ut reverà vulnerentur, adeoque peccata fiant, quæ alioqui nulla ſunt. Talis erat ſeruus ille timidus, Luc. 19. qui perſuaſerat ſibi, Dominum ſuum (DEUM) ſeverum eſſe & rigidum lucri exactorem, metere ubi non ſeminavit, &c. & interim talento ſibi tradito lucrum non faciebat. Vnde audiit à Domino: *De ore tuo te judico, ſerve nequam: ſciebas quòd ego homo auſterus ſum, tollens quod non poſui, & metens quod non ſeminavi; & quare non dediſti pecuniam meam ad uſuram?*

F. V. *Conſcientia nimis fragilis.* QUINTO, Alia ſunt fragilia & humilia, quæ capiunt lepores & vulpes: ſed à ceruis tranſiliuntur, ab apris perrumpuntur. Tales conſcientiæ ſunt, quæ parua peccata mactant, magna verò vivere ſinunt) quo nomine taxantur à Chriſto Phariſæi, Matth. 23. quòd decimarent mentam & anethum & cyminum, & relinquerent quæ graviora ſunt legis, judicium, miſericordiam & fidem. *Duces cæci*, inquit, *excolantes culicem* (è ſcypho videlicet,) *camelum autem glutientes*; adhæc conſcientiæ ſibi ducebant intrare in prætorium ne contaminarentur, & interim non verebantur Chriſtum iniquè occidere, Joan. 18. ſcilicet uti Leo Gallum gallinaceum & ilicis folia timet, qui tamen alio-

quin

quin *ad nullius occurſum pauet*, Prou. 30. ita illi leuia timebant peccata, in grauia irruebant; quibus adhuc multos ſimiles reperias, velut qui mendacia ſummo ſtudio fugiunt, blaſphemare verò & detrahere non dubitant; item qui nec obulum volunt accipere, qui ipſis non debeatur, interim tamen vſuras exercent; rurſum qui in vigilijs jejunant religioſè, at in feſtis ſe inebriant. Quorum conſcientia ſimilis eſt arrenearum telis quæ paruulas muſcas retinent, ſed à magnis lacerantur.

G. VI. Conſciētia ſibi mitis, alijs ſeuera.

Sexto, Retia alia ſunt eaque piſcatorum, quæ in extremitatibus, quà parte attrahentibus vicina ſunt, laxa; in medio verò, quà remotiora ſunt & in mare ſeſe porrigunt, ſtricta ſunt. Hujuſmodi conſcientias dico eas, quæ laxæ erga ſemet, ſtrictæ erga alios ſunt; ſibi plurima indulgent, alijs interdicunt; in alijs reprehendunt, quæ in ſe non culpant, ſimiles leoni; qui extremnm ignem metuit, eum tamen quem in oſſibus gerit, nec videt nec metuit. Pier. l. 1. Hierogl. An non talis fuiſſe tibi videtur Alexander Magnus, qui, Dionidem pyratam cùm cepiſſet & interrogaſſet, cur maria infeſtaret, & prædes ageret, hoc reſponſi tulit: *Ego quoniam id vnicâ nauiculâ facio, pyrata vocor; cum tu Alexander idem facias magnâ claſſe, Rex appellaris.* Plut. in Alexandro. An non talis ille Magiſtratus, qui cùm vnius phialæ furem duceret, Diogenes id videns dicebat: *Ecce magni fures paruum ducunt.* Laërt. l. 6. An non talis ille conſul, qui armentario vaccam perditam facilè condonauit, putans eſſe alienam; at vbi intellexit eſſe ſuam, rigidè exegit? An non & herus ille, qui cùm ſe inebriauit & vomuit omniaque in domo euertit, rixis & clamoribus impleuit, poſtero die rem ſaluam eſſe exiſtimat, nec à quopiam veniam poſtulat: at ſi hoc idem famulus egit, eum domo ſua exturbat, aut vehementiùs objurgat? Quamdiu Moyſes virgam ſuam tenuit in manu, virgam credidit, neque horruit: ſed vbi eam abjecit, draconem exiſtimauit, horruit & fugit, Exod. 4. Ad eundem modum homines multi, quæ ſuis agunt manibus, non æſtimant peccata: quæ verò ab alijs geri vident, dracones eſſe putant, horrent & reprehendunt. Verùm hi, in quo alios judicant, ſeipſos etiam condemnant. Tu ergò, Chriſtiane, ſartorem imitare, qui ſibi aptaturùs veſtem, priùs eam alteri induit; quod facere Dauidem docuit Nathan Propheta, cùm Dauidis crimen alteri impegit, quem cùm Dauid exclamaret filium mortis eſſe, ſuggeſſit illi Propheta: *Tu es ille vir* 2. Reg. 12.

Omnes hæ conſcientiæ reficiendæ & emendandæ ſunt, ſi volumus in iis deprehendere vitia noſtra. Prima quidem, quia ducit ad præcipitia animæ & corporis; Secunda, quia ducit ad impœnitentiam; Tertia, quia ducit ad præſumptionem; Quarta, quia ducit ad deſperationem; Quinta, quia leuia vulnera ſanat, lethalia relinquit; Sexta, quia ſanat aliena, propria non ſanat.

H. VII.

Svperest rete integrum & ſuâ conſtans perfectione, conſcientia, inquam, bona, quæ ſola deprehendit & enecat peccata, conſeruat & tuetur à perditione animam, eique perpetuam affert tranquillitatem, vt vel ipſi Gentiles agnouerunt. Bias enim interrogatus, quænam res in vitâ metu careret, reſpondet: *Bona conſcientia*; apud Maxim. ſer. 24. Socrates rogatus, quinam tranquillè viuerent? *Illi*, inquit, *qui nullius abſurditatis ſibi conſcij* apud Antonium in Meliſſâ p. 2. ſer. 77. Periander requiſitus, quid in minimo eſſet maximum? *Bona mens*, ait, *in corpore humano.* Hoc igitur rete, Auditores, ſartum tectum ſemper ſtudeamus conſeruare, quemadmodum fecit & docuit nos S. Paulus, qui Act. 24. coram Præſide Felice ait: *Studeo ſine offendiculo conſcientiam habere ad Deum & ad homines ſemper.* q. d. Totus ſum in eo, vt inculpatè Deo ſeruiam. Hoc ergo & noſtrum, ſi non vnicum, præcipuum ſaltem ſtudium ſit, vt rete conſcientiæ ſanum & integrum habeamus ſemper; ac ſi fortè caſu aliquo laceretur, mox reſarciamus cum Diſcipulis hodiernis, vt tandem etiam cum iis comprehendere vitam æternam poſſimus. Amen.

Conſcientia bona.

CONCIO II.

Rectè à Chriſto Domino homines comparantur piſcibus.

1. *Quia piſces aquis immerſi ſunt.*
2. *Quia majores deuorant minores.*
3. *Quia capiuntur variis aſtibus.*
4. *Quia à capitè primò fœtent.*
5. *In aqua fortes, in terra debiles ſunt.*
6. *Caudæ natatum regunt.*
7. *Norunt ſuas commoditates.*

THEMA.

Faciam vos fieri Piſcatores hominum. Matth. 4.

A.

Qvod olim Deo dixit Habacuc Prop. c. 1. *Facies homines quaſi piſces maris.* id in hodierno Euangelio confirmat Chriſtus Dominus. Si enim ſuos Apoſtolos vocat piſcatores hominum, vtique non obſcurè homines vocat piſces. Et quidem rectè ac ſapienter. Piſcibus enim ſimiles ſumus, ſiue noſtram ſpectemus generationem, quæ ex aquis eſt Baptiſmi, ſicut piſcium generatio ex aquis elementaribus; ſiue calamitates & tentationes, quibus in hoc mundo nunquam non jactamur, ſicuti piſces in mari agitantur tempeſtatibus; ſiue multitudinem & varietatem ordinum, gradum, complexionum, linguarum, familiarum, cujuſmodi varietas cernitur etiam in piſcibus; ſiue denique mores & viuendi rationem, quæ in multis conuenit cum ea, quam obſeruant piſces, vti mox videbimus, quoniam ad noſtram inſtructionem non parum facere videtur.

B. I. Piſces aquis immerſi ſu.

Primo, Piſces aquis toti immerſi ſunt, vagantur & oberrant, ludunt & diſcurrunt celerrimè quaſi maximis negotiis expediendis occupentur, interim tamen nihil agunt aut efficiunt: ita plerique homines mundi curis & volup-

voluptatibus immerſi ſunt, vagantur & diſcurrunt; lucris, honoribus, divitiis inhiant, interim nihil efficiunt & vacuas referunt manus, uti ſentient in morte, à quâ ſæpè obruuntur inſperatò. Audi Senecam l. 1. Epiſt. 1. *Magna vitæ pars elabitur malè agentibus, maxima nihil agentibus, tota aliud agentibus.* Domitianus Imper. teſte Suetonio in ejus vitâ, molem imperii Romani ſuſtinens, cùm negotia maxima tractare deberet, quotidie horas aliquot impendit muſcis capiendis, & ſtylo configendis. Vnde natum ſcomma in ipſum: *Ne muſca quidem* (videlicet cum Imperatore eſt;) quare viciſſim ab Oeconomo ſuo occiſus eſt. Heliogabalus Imperator juſſit totâ Româ araneas earumque telas conquiri & ponderari, ut ſciret quantum omnium pondus eſſet, & quantus Romanorum populus, inde colligeret. Ita plurimi mortalium tempus quod æternitati impendere deberent & negotio ſalutis, utique pluſquam imperiali, vaniſſimè conſumunt, ludentes & exultantes, negotia vertunt in otia, ſeria in nugas. Muſcam enim captant, cùm gloriam & dignitatem ambiunt. Araneam venantur, cùm gulæ & Veneri inhiant. Aranearum telas quærunt, cùm veſtes pretioſas ambiunt.

Cæterùm piſces aliqui quandoque ſaltus dant ſuper aquas, nec ſemper iis inhærent, videlicet qui ſquamas habent & pinnulas, & hi mundi declarantur Levit. 11. alii immundi. Ejuſmodi piſces mundi ſunt, qui ſquamis, id eſt, gravitate morum, & pinnulis, id eſt, ſenſibus ſuperna cogitantibus præditi ſunt, *qui ſubinde ſecretum contemplationis petunt, & undis ſæcularium curarum ſupernatant, quiq; mentis ſaltibus ad ſuperna conſcendere ſciunt, ut eos amoris ſummi quaſi liberi aëris aura contingat*, ut ait S. Gregor. lib. quinto moral cap. ſexto. Sic Magdalena ſepties in die ab Angelis elevata in altum. Sic monentur Sacerdotes in ſeptem Horarum penſo ſepties in die cor ſuum elevare. Et David licet regiis negotiis occupatus ait: *Septies in die laudem dixi tibi.* Pſalm. 118.

C.
II.
Majores devorant minores.

SECUNDO, piſces majores, juxta Polybii Proverbium lib. 15. hiſtor. glutiunt minores, tametſi ejuſdem ſpeciei; quod non faciunt alia animalia, ut S. Baſilius Homilia 7. Hexameron ait: *Major pars piſcium ligurinnt alter alterum & minor apud illos eſca majoris eſt; & ſi evenerit ut is, qui minorem ſuperaverat, alterius præda fiat, ambo tum ſimul deglutiuntur & unà ultimi piſcis immerſi ventrem ingrediuntur. Quid igitur nos homines aliud agimus, cùm vim inferimus inferioribus?* Hinc in Proverbium abiit: *Vita piſcium*; cùm ſcilicet alter alterum ſuæ ſpeciei conficit & vorat. Atque hoc eſt, quod queritur Abacuc. cap. ſuprà cit. *Quare taces*, inquit, *devorante impio juſtiorem ſe? Et facies homines quaſi piſces maris.* Et quoties hoc contingit? quòd divites & potentes ſuis uſuris, exactionibus, litibus protractis opprimunt, exſugunt, & fatigant pauperes, ut tandem bona ſua illis divendere & litem deſerere cogantur? Verùm ſi piſces minorum voratores tandem & ipſi vorantur à majoribus, cujuſmodi balænam vidimus non ita pridem, vaſti corporis exoſſatum, quæ præter alios piſces, aliquot delphinos tenuerat in alvo, quando capta fuit: quid mirum ſi idem contingat hominum prædonibus? Hinc illud Iſaiæ cap. 33. *Væ qui prædaris, nônne & prædaberis?* Aſſyriorum regnum & opes exhauſerunt Babylonii, hoc voraverunt Perſæ & Medi, hos rapuerunt Græci, Græcos Romani, Romanos Barbari, Gothi, Wandali, Alani, Longobardi. *Quis optat hæreditatem*, ait S. Auguſtinus in Pſalmum ſexageſimum quartum, *niſi morte alterius? quis optat lucrum, niſi damno alterius? quàm multi aliorum defectione cupiunt ſublimari? quàm multi ut emant, optant alios vendere res ſuas: quomodo ſe invicem opprimunt, & qui poſſunt, devorant? Et cùm devoraverit unus piſcis major minorem, devoratur & ipſe à majore.* Et in Pſalmum trigeſimum octavum *Vide ne fortè cùm vis eſſe prædo minoris, ſis præda majoris.* Certè tandem mors devorabit omnes, & ſuo ventre ſepeliet.

D.
III.
Capiuntur variis aſtibus.

TERTIO *ſicut piſces capiuntur hamo, ſic capiuntur homines in tempore malo*; ait Sapiens Eccl. 9. Capiuntur autem piſces; Primò curioſitate. Solent Euboici piſcatores de prorâ piſcibus fallendis laternas quaſdam ſuſpendere, quæ etſi intra ſe ignem habent, ſic tamen lucem tranſmittunt, ut ignis quidem obtegatur, lumen verò tranſluceat. Cùm ergò piſces ſplendorem timeant & mirentur, propiùs accedunt cognituri quidnam ſit quod vident: eo animadverſo magis adhuc timent, unde ſimul conglobantur frequentes ad ſaxum aliquod, ibique hærent ſtupefacti, aut ad littus impulſi exiliunt, ubi facilè eſt eos configere tridente. Anton. de Baliogh. in Zoop. Similes his curioſi homines, quia omnia indagare volunt, fiunt præda dæmonis. Hinc enim lapſus primorum parentum: hinc plætæque hæreſes: hinc quotidiani lapſus juvenum & juvencularum, veluti illius Dinæ, ob ſuam curioſitatem raptæ & oppreſſæ, Geneſ. 34. Secundò, capiuntur eſcâ modicâ, ſub quâ latet hamus: ſimiliter & homines, dum ad voluptatem tantùm, licet modicam, attendunt, hamum verò latentem non vident, capiuntur à Diabolo. Vnde Plato voluptatem vocabat Eſcam malorum. Ambulat Diabolus juxta mare hujus mundi, & capit, heu! innumeros, quia Eſcam porrigit guſtui placentem, ſed quæ mox hamum remorsûs infigat, & ad extremum mortem inferat. Ambulat juxta mare Chriſtus, neque hamo aculeato, ſed reti Euangelii ſui piſcatur; nec ut mactet, ſed ut vitam det: & quatuor tantum piſces capit. Ita plures nimirum carnificem ſequuntur dæmonem, quàm Salvatorem Chriſtum.

E.
IV.
A capite primùm fœtent.

QUARTO, piſcis primùm à capite incipit putere, juxta Græcorum Proverbium; ita & reſpublica à rectoribus ferè incipit everti, qui ſi ignavi & remiſſi ſunt ad pietatem & virtutem, inde vitiorum putredo derivatur in totum ejus corpus. Deplorat & reprehendit hoc in populo Iſraëlitico Iſaias cap. 1. *Omne caput languidum*, inquit, *& omne cor mœrens: à plantâ pedis uſque ad verticem non eſt in eo ſanitas.* Loquitur

tur de illo populo quaſi eſſet corpus, per caput intelligit Regem, per cor Sacerdotem. Volens ergò oſtendere cauſam corruptionis populi, præmittit corruptionem capitis & cordis; quaſi diceret; quia caput & cor languet, inde totum corpus. Propterea prima cura adhiberi capiti debet. Hinc cùm Fridericus Trajectenſis Epiſcopus inter epulas à Ludouico Pio Imperatore admoneretur, vt abſque vllo perſonarum reſpectu jus diceret; Rectè mones, inquit; ſed & illud à te ſcire cupio, vtrum piſcem hîc appoſitum, à capite, an à caudâ aggredi deceat? Cùm Imperator à capite tamquam præſtantiore parte inchoandum reſpondiſſet, ſubintulit ille: Ergò & tu Imperator renuncia priùs inceſto conjungio, quod contraxiſti, ſic aliqui apud Baron. anno 838. Tymp. in ſpec. mag. fig. 62. Ita ſanè fecit Moyſes: quando enim eo abſente populus peccârat adorando vitulum, Exod. 32. corripuit Aaronem eorum Sacerdotem & Rectorem his verbis: *Quid tibi fecit populus hic, vt induceres ſuper eum peccatum maximum?* En excuſat populum & arguit rectorem Quid tibi fecit populus? quomodo te offendit, &c. Par ratio eſt in Republicâ. Carolus Quintus Imperator dum vrbes luſtraret, ad tria potiſſimùm ſolebat reſpicere: ad horologium, templum, & plateas; colligens ex his rectorum diligentiam. Horologium vrbis eſt magiſtratus, qui niſi rectè ambulet, neceſſe eſt vrbs tota peſſum eat. Vnde idem Imperator tria P. quærere ſolebat: Ecquis in vrbe eſſet prætor, Paſtor, Præceptor. Corn. à lapide in Iſaiam cap. 3.

F. V. *In aquâ fortes in terrâ debiles ſunt.*

Qvinto, piſces in aquâ fortes, fugaces, indomiti & rebelles ſunt (omnium enim minimè cicurari poſſunt piſces) ſed ſi in terram extrahantur, viribus penè omnibus deſtituuntur palpitant & citò extinguuntur: ita mundi ſectatores dum viuunt, audaces, præſumptuoſi, exleges & indomiti ſunt; aſt vbi lethali aliquo morbo capti, è mundo ejuſq; voluptatibus extrahi ſe ſentiunt, tum hæret illis aqua, tum concidere animo, horrere & tremere, leque acceptare incipiunt. Mementote illius piſcis qui in Tigri adhuc natans, aperto ore quaſi deuoraturus Tobiam inuadebat, Tob. 6. quem fugiens Tobias ad comitem ſuum? *Domine*, inquit, *inuadit me*. Verùm poſtquam piſcis ille comitis hortatu branchiis apprehenſus & in ſiccum tractus eſt à Tobiâ, cœpit palpitare ante pedes ejus. Tales ſunt in mundo plurimi; qui dum bene valent, omnibus infeſti ſunt, omnes deuorare volunt, nullaſque leges curant. Verùm vbi mortis anguſtiis occupati extrahuntur ex hac vita in alteram, tum incipiunt palpitare ante pedes Dei, inducias poſtulare, veniam rogare, preces aliorum implorare, &c. Hoc videtur voluiſſe Dauid, cùm Pſam. 9. ait: *Conſtitue Domine legiſlatorem ſuper eos, vt ſciant gentes, quoniam homines ſunt*; quaſi diceret: Neſciuut iſti homines tumidi & feroces, eſſe ſe homines, ab humo ſcilicet dictos, & natos (Hebraicè habetur Enos, id eſt, ærumnoſos & infirmos;) itaque conſtitue ſuper eos legiſlatorem (Chaldaicè habetur; incute eis terrorem) quaſi diceret; Doma eos timore mortis veluti gravi infirmitate. Sic domuit Devs Antiochum, qui *ſibi videbatur etiam fluctibus maris imperare, ſupra humanum modum ſuperbiâ elatus & montium altitudines in ſtaterâ appendens, &c.* Huic feroci piſci incuſſit Devs terrorem, grandem ſcilicet infirmitatem, tantum viſcerum dolorem, vt de corpore ejus vermes prodirent carnibus diffluentibus, fætorque intolerabilis; & tum demum agnouit ſe mortalem, dicens: *Iuſtum eſt ſubditum eſſe Deo, & mortalem Deo non paria ſentire.* cœpitque implorare Dei & Iudæorum opem, quos anteà afflixerat, lamentari ſortem ſuam, &c. 2. Machab. 9. Ita Alexander Mag. orbis vaſtator credens ſe immotalem, ad extremum *decidit in lectum, & cognouit quia moreretur.* 2. Machab. 1. Ita Nantinus Comes Engoliſmenſis, vt refert S. Gregor. Turon. lib. 5. Hiſt. Franc. cap. 36. qui cùm in ſancta loca Deique miniſtros mala multa patraſſet, à morbo correptus & nimiâ exuſtus febre clamauit, dicens: Heu, heu! ab Heraclio antiſtiti exuror, ab illo crucior, ab illo ad judicium vocor. Cognoſco facinus, reminiſcor injuſtè injurias me intuliſſe Pontifici: mortem deprecor ne diutiùs crucier hoc tormento. Hæc clamans infelicem animam fudit & corpus exanime nigerrimum, quaſi vſtulatum fuiſſet, reliquit. Hæc ferè Greg.

G. VI. *Caudâ natatum regunt.*

Sexto, piſces caudâ ſuâ. quaſi clauo & temone regunt natatum, indeque didicerunt homines naues gubernare. Sic homines vitæ ſuæ curſum dirigere deberent meditatione mortis & nouiſſimorum: quo pacto non facilè impingerent, aut à viâ ſalutis aberrarent. Quare non fruſtrà Devs Exod. 29. juſſit ſibi vnà cum adipe arietis adoleri caudam ejus. Voluit enim per hoc monere, vt omnes noſtras delicias, cupedias, delectationes & actiones moderemur & temperemus meditatione mortis. Nec fruſtrà præcepit Moyſi Exod. 4. vt ſerpentem caudâ apprehenderet; hoc enim facto ſerpens mutatus eſt in virgam, quâ deinde Moyſes mirabilia patrauit, & Pharaonem domuit. Serpens hic peccatum denotat, caput ejus ſuggeſtio eſt, cauda verò mors. Serpentem caudâ arripimus, cùm mortis meditationi incumbimus: quæ nobis meditatio plurima commoda affert & diabolum expugnabit.

H. VII. *Norunt ſuas commoditates.*

Septimo, piſces nôrunt ſua loca & tempora ad excludendos fœtus aliaſque ſuas functiones idonea. Nam æſtate ex variis maris finibus confluunt ad mare Aquilonare, Pontum ſcilicet Euxinum, quòd aqua ejus dulcis ſit, pariendæ & nutriendæ proli apta: mox tamen hyeme aduentante rurſum agmine facto domum ſe recipiunt, eò quòd Pontus ille hyeme frigidior ſit quàm vt ferri ab ipſis queat S. Baſilius Homil. 7. in Hexam. ſcribit ſe hoc vidiſſe Rurſum Ariſtotele authore lib. 8. de animalib. c. 12. Piſces per hyemem ex alto in littora temporis gratiâ veniunt: contrà æſtate ex littore in altum, vitantes æſtum diſcedunt. Nôrunt ergò piſces fugere frigus & æſtum, & eligere ſibi loca

bi loca commenda; & neſciam an noliſ facere hoc homo? Profectò horrendum ſtagnum minatur Deus improbis Apoc. 21. *Timidis, inquit Ioannes, & incredulis & execratis,* (id eſt, execranda patrantibus) *& homicidis & fornicatoribus & veneficis & idololatris & omnibus mendacibus, pars illorum erit in ſtagno ardenti, igne & ſulphure.* Et rurſum cap. 20. dicitur: *Qui non inventus eſt in libro vitæ ſcriptus, miſſus eſt in ſtagnum ignis.* In illo igitur ſtagno, quod ex ſulphure vndique eò confluente incenditur, & ardebit velut liquidum metallum, natabunt miſeri illi piſces, & alii quidem toti immerſi erunt, vt nec clamare queant, velut graviores peccatores: alii capite extabunt, veluti minores, qui clamare poterunt, ſed quorum tamen clamores erunt lamentabiles. Maledicent enim & execrabuntur; primò ſeipſos, quòd ſibi cauſa fuerint tantorum ſuppliciorum; deinde Deum quoque, quòd ab ipſo conditi; poſtea parentes, quòd ab ipſis geniti; tum malignos ſpiritus, quòd ab ipſis seducti; poſt hæc ſocios ſuos; quòd ab ipſis allecti; denique creaturas omnes, quòd ab ipſis quoquo modo ad peccandum adjuti ſint. Et erit igitur aliquis qui non fugiat hoc ſtagnum? Quis quæſo non fugit incendium cùm domus incipit cremari? Audite exemplum. *In Arlis* (*Provinciæ civitatem hoc nomine appellant*) *quendam Ioannem Berlè fuiſſe accepimus* (ſcribit P. Lud. Richeomus in valedictione animæ coll. 51.) *qui cùm admodum longo tempore à medicis deploratus, lecto affixus, ex paralyſi jacuiſſet, quadam die in domo ſua ignem conſpicatus ſuit. Qui cùm jam jam tabulatum cubiculi ſui lamberet ac popularetur, repentè illi horrore perfuſus & jam mortem ſibi inſtantem animo imprimens, ita ſpiritus animales percuſſit, nervorumq́; contractorum nodos abrupit, conſeſtim vt lecto exiliverit & feneſtrâ forte fortunâ prehenſâ, animoſo per eam ſaltu ſe ejecerit, & velut metu ac terrore perſequente & ignem & paralyſin diuturnam effugerit.* Quid faciat igitur vnuſquiſque vt gehennam effugiat? Quis non vincula peccatorum, pravorum ſuorum habituum, omniumq́ue impedimentorum fortiter abrumpat? *Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? Quis habitabit ex vobis cum ardoribus ſempiternis?* inquit Iſaias cap. 33.

CONCIO III.

Redduntur rationes cur elegerit Chriſtus homines ſimplices & pauperes in Apoſtolos.

1. *Vt appareat, mundi converſionem à Deo venire.*
2. *Vt mundi faſtus confundatur.*
3. *Vt perſuadeatur mũdo doctrina Evangelica.*
4. *Vt appareat à Deo neminem repudiari.*
5. *Vt Apoſtoli & ſequaces in humilitate contineantur.*
6. *Ne in electionibus habeatur ratio fortunæ aut ſanguinis.*
7. *Vt oſtendatur munus Apoſtolicum eſſe laborioſum.*

THEMA.

Erant enim piſcatores. Matth. 4.

MIRUM multis videtur, quamobrem elegerit Chriſtus piſcatores & horum ſimiles, abjectos, rudes, pauperes in Apoſtolos ſuos. Cùm enim mundus tria illa potiſſimùm mirari & colere ſoleat, ſapientiam, potentiam, nobilitatem; averſetur autem ſimplicitatem, impotentiam, ignobilitatem; quid eſt, quòd non elegit tales, qui mundo placituri eſſent? Blaſphemus ille Iulianus Imperator more ſuo etiam in hoc carpere Chriſtum auſus eſt, cùm dixit Chriſtum ideò rudes & imperitos elegiſſe piſcatores, ut faciliùs eis imponeret. Quam tamen execrandam blaſphemiam, vti & alias quamplurimas in Chriſtum vibratas, ſatis ſuperque revocavit, cùm vibratâ in ſe de ſuper lanceâ exclamavit contra illum: *Viciſti Galilæe.* Quare nunc indagemus, quo conſilio id fecerit Chriſtus. A.

PRIMO, Vt appareret opus converſionis mundi, non humanum, ſed divinum eſſe, & ſic DEI gloria amplificaretur. Sic 1. Corinth. 1. dicitur: *Ignobilia mundi & contemptibilia elegit* DEUS, *& ea quæ non ſunt vt ea quæ ſunt deſtrueret, vt non glorietur omnis caro in conſpectu ejus.* Itaque nova bella elegit Dominus, vt dicitur Iudic. 5. Emiſit enim oves in lupos, ad capiendum illos; lepores in canes, pauperes in divites, impotentes in potentes, ignobiles in nobiles; rudes in doctos. in hujus rei figuram Iudic. 7. trecentos viros ignaviſſimos (ſi Theodoreto credimus qu. 15. ſuper 16. Iudic.) qui canis inſtar è Nilo, aquam lamberant, elegit DEUS ad expugnandos Madianitas: *Ne glorietur contra me Iſrael, ait Dominus, & dicat: Meis viribus liberatus ſum.* Qui etiam pro armis non niſi tubis vacuis, & lagenis teſteis vſi ſunt. Tantò magis excellentia artificis laudatur, quanto ineptioribus inſtrumentis res fabricat præclariſſimas: velut qui calamo rudi & fracto ſcribit, quàm qui integro & idoneo: qui ex ſclopeto curuo bene jaculatur, quàm qui ex recto. Ita tanto magis claret DEI gloria in mundi converſione, quanto rudioribus Apoſtolis ea facta eſt. Dixiſſent alioquin homines: Non mirum ſi hoc effectum eſt; fuerint enim legati ſapientes, potentes, nobiles ad opus hoc adhibiti. Iam verò quis non miretur & prædicet Chriſti virtutem, qui per piſcatores cepit Oratores? Hac de cauſâ S. Paulus 2. Corinth. 8. Apoſtolus vocat *gloriam Chriſti.* B. I. Vt appareret mundi Cõverſionem à Deo venire.

SECUNDO, Vt mundi faſtum & inflatam ſapientiam confunderet. Hæc etiam ratio affirmatur, 1. Corinth. 1. *Quæ ſtulta ſunt mundi, elegit* DEUS, *vt confundat ſapientes: & infirma mundi elegit* DEUS, *vt confundat fortia; & ignobilia & contemtibilia elegit* DEUS, *& ea quæ non ſunt, vt ea quæ ſunt deſtrueret.* Quemadmodum enim inflato alicui diſcipulo, qui nihil non ſcire ſibi videtur, opponit Ludimagiſter aliquem multò juniorem, qui nuper primùm ſcholam ingreſſus eſt, vt illius ſuperbiam retundat: ſic per C. II. Vt mundi faſtus cõfunderetur.

piſca-

piſcatores confudit Deus Philoſophos & Oratores. Inflabant iſti tubas ſuas; & vix paucos pertraxêre ad ſectas & ſcholas ſuas. Inflabant Apoſtoli tibias ſuas paſtorales, & orbem ad ſe traxêre. Illi cum tantâ eloquentiâ, & argumentandi peritiâ res tam plauſibiles vix paucis perſuasêre; hi verò res difficillimas non difficilè. Et hoc eſt quod figuratè indicabatur per maxillam aſini; qua fortiſſimus ille Samſon interfecit mille viros, Iudic. 15. teſte D. Gregor. lib. 31. moral. c. 6. qui ait: *Samſon maxillam aſini tenens hoſtes peremit: quia Redemptor noſter ſimplicitatem atque patientiam prædicantium ſuæ manu virtutis tenens, à vitiis ſuis carnales interfecit.* Præſcripſerat jam olim Deus hominibus tabellam omni ſapientiâ plenam, mundi ſcilicet ſtupendam fabricam & gubernationem; quia verò ex hac non cognoverant Deum, idcircò per homines rudes, & ſtultos coram mundo erudire eos voluit. Hoc eſt quod Apoſtolus ait, 1. Corinth. 1. *Quia in* Dei *ſapientiâ non cognovit mundus per ſapientiam* Deum; *placuit* Deo *per ſtultitiam prædicationis ſalvos facere credentes.* Refert Sextus Iulius lib. 4. ſtratag. bellicoſum quendam Ducem, cùm nullâ armorum vi Ireſenſes ſuo ſubjugare imperio poſſet, pactis cum hoſte induciis, milites aliquot ſuos laceris induiſſe veſtibus & intra veſtes illas gladiis armaſſe, ſicque ab hoſte petiiſſe, vt ægros ſaltem milites recipere in vrbem vellet. Quo impetrato, miſit pannoſos illos milites, qui vrbem ingreſſi, prolatis armis in cives graſſabantur, & ita ſuppetias ferentibus, qui vrbem obſidebant, civitate ſunt potiti. Simili ferè ſtratagemate vſus etiam Chriſtus eſt in expugnatione mundi; ſubmiſit enim viles, rudes & imbelles Apoſtolos; qui tamen gladium verbi Dei ſub laceris ſuis palliolis reconditum gerebant, eoque prolato tantam edidêre ſtragem, vt tandem mundus Chriſto cedere coactus ſit.

D. III. Vt perſuaderent mũdo doctrina Evãgelica.

Tertio, Vt faciliùs perſuaderet mundo doctrinam Evangelicam, quæ imprimis docet & commendat paupertatem, humilitatem, ſimplicitatem, & vitę aſperitatem. Quomodo autem divites perſuaderent aliis paupertatem? nobiles & delicati humilitatem & vivendi aſperitatem? aſtuti ſimplicitatem? Etenim *homines plus oculis quàm auribus credunt: & longum iter eſt per præcepta, breve & efficax per exempla,* inquit Seneca ad Lucilium. Patet id vel ex fabula illâ de lupo & hœdo. Cùm enim capra paſtum itura, hœdum domi concluſiſſet, monens nemini aperiret, donec ipſa rediret; lupus qui id procul audierat, poſt matris diſceſſum pulſabat fores, voce capriſans & aperiri jubens. Hœdus dolum præſentiens, Non aperio, inquit: Nàm etſi vox capriſat, tamen ego per rimulam lupum video. Ad eundem modum, non aperuiſſet mundus pulſantibus Apoſtolis, ſi voce tantùm capriſantes audiſſet, interim tamen lupos vidiſſet: quod etiam cæteris facit Prædicatoribus, quorum mores à doctrina diſſonant. Hæc etiam cauſa indicatur 1. Corinth. 1. Cùm enim dixiſſet Apoſtolus, prædicare ſe crucem Chriſti, Iudæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitiam; ſubdidit: *Videte enim vocationem veſtram, fratres, quia non multi ſapientes, &c. ſed quæ ſtulta ſunt mundi elegit* Deus: quaſi diceret; Quia Deo placuit per ſtultitiam crucis ſuperare & ſubdere ſibi mundi ſapientiam, idcirco etiam conſimiles elegit prædicatores, qui nimirum ob ſuam ſimplicitatem, paupertatem & vilitatem ſtulti coram mundo erant; & ab his mementote vos ad fidem converſos eſſe. Quis neſcit plus valere teſtimonium duorum eamdem veritatem conteſtantium, quàm ſi vnus affirmet & alter neget? At ſi temulentus ſobrietatem prędicet, faſtuoſus humilitatem ſuadeat, litigioſus pacem, &c. nonne vnum teſtem adfert affirmantem, alterum negantem? Aſſerit enim labiis, & negat factis.

Quarto, Vt oſtenderet ſe neminem mortalium repudiare quantumvis rudem & vilem, quia non tam conſiderat quales ſimus, quàm quales ipſe nos efformare poſſit. *Sicut artifex,* ait S. Chryſoſt. hom. 7. operis imperf. *ſi viderit gemmas pretioſas & non dolatas, eligit illas, non quòd ſint, ſed quòd fieri poſſint; habens enim ſcientiam artis, bonum incompoſitum non contemnit. Sic Dominus videns Apoſtolos, non opera eorum elegit, ſed corda; nec quaſi Apoſtolos elegit eos, ſed quia Apoſtoli poterant fieri.* Tranſit aliquis hodie juxta ædes ſculptoris, & videt ibi jacentes truncos, rudes & nodoſos: tranſit fortè poſt menſem, & videt eos efformatos in ſtatuas elegantes. Trunci priùs erant Apoſtoli, ſed manu artificis ſupremi, brevi in ſtatuas pulcherrimas ſunt effecti. Proverb. 26. dicitur, *ſicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii,* hoc eſt: qui ponit lapidem pretioſum in ſtatuam Mercurii, quæ oſtendit viam iter agentibus: *ita qui tribuit inſipienti honorem:* quaſi diceret; Malè vtrumque collocatur, quia dignitas aut honor non reddit quem ſapientem aut idoneum: ſed Chriſtus poterat id facere; vnde rudes & ineptos potuit eligere in Apoſtolos, & de facto elegit, qui aliis errantibus viam ſalutis oſtenderent.

E. IV. Vt pateret neminem à Deo repudiari.

Quinto, Vt partim Apoſtolos, partim eorum ſucceſſores, Epiſcopos & prędicatores in humilitate contineret. Cùm enim periculoſiſſimum ſit munus Epiſcoporum & concionatorum, tunc præſertim, quando benè & cum laude exercetur (ſemper enim adſunt, qui occinant illud: *Euge euge*) ideò elegit tales in Apoſtolos qui præſentiſſimum haberent remedium humilitatis contra venenum vanę gloriæ. Quando enim cogitabant quales olim fuerint, & quòd non ſuis meritis, aut induſtriâ; ſed Dei munere dignitatem illam conſecuti ſint, quomodo non dimittere flabellum cum patrone debebant? Vnde Aug. ſerm. 59. de verbis Domini ait: *Magna artificis miſericordia. Sciebat enim quòd ſi eligeret ſenatorem, diceret Senator: Dignitas mea electa eſt; ſi eligeret divitem, diceret dives: Opulentia mea electa eſt; ſi regem, diceret rex: Poteſtas mea; ſi oratorem: Eloquentia mea: ſi Philoſophum: Sapientia mea electa eſt, &c. Da mihi in priùs iſtum piſcatorem, veni tu pauper, nihil habes, nihil noſti;*

F. V. Vt Apoſtoli & ſequaces in humilitate continerentur.

ſequere me. ſic ille. Idem præſeruatiuum ſeruit omnibus Pontificibus & Prælatis, qualeſcunque enim ſint, piſcatorum ſucceſſores ſunt: vti bene agnoſcunt Romani Pontifices, qui annulum ſuum ſignatorum, annulum piſcatoris vocant in omnibus reſcriptis, & pro ſymbolo ſigilli Petrum piſcantem gerunt. Notiſſimus etiam eſt hoc nomine Viligiſus Archiepiſcopus Moguntinus, qui idcircò rotam in ſuis ædibus pingi cum hac inſcriptione voluit: *Vil giſe memento quis ſis & qui fueris*; eandemque in inſignibus ſuis prætulit, quòd patre Rhedario natus eſſet, teſte Nauclero. Ad hunc modum intueri poſſunt Clerici in dignitate conſtituti Patriarchæ ſui retia, juxta Apoſtolicum monitum: *Videte vocationem veſtram, quia non multi nobiles, &c. ſed quæ ſtulta ſunt mundi, elegit* DEUS.

G. VI. Ne in electionibus haberetur ratio fortunæ, ſanguinis, &c.

SEXTO, Vt doceret in Electionibus, præſertim Eccleſiaſticis, non habendam rationem generis, opum, formæ, ſanguinis: ideoque Petrum etiam ad apicem ſummi Pontificatus extulit, non Jacobum aut Ioannem, qui tamen ejus propinqui erant. Quod hodie ſæpè non obſeruatur. Vnde fertur Rex Ludouicus, vti refert Holcot in lib. ſapientiæ lect. 120. quendam interrogaſſe, cur non fierent modò miracula per Epiſcopos & Prælatos, ſicuti olim fiebant in Eccleſiâ primitiuâ? Cui reſpondit alter cauſam eſſe, quòd olim electiones Epiſcoporum & Prælatorum per Spiritum ſanctum, cujus eſt facere miracula, fieri ſolerent; modò autem fierent per reges & principes, qui facere miracula nequeunt. Sanctus Vdalricus, vt quietiùs ſibi & Deo vacare poſſet, eò adlaborauit vt Adalberonem nepotem ex ſorore ad Epiſcopatum ſuum promoueret. Qui tamen ingratus auunculo, inſolenter ſe gerebat. Propter quod factum ſanctus Vdalricus pœnitens, quadam vice veluti de ſummo euigilans dicebat coram aliis: Heu heu! quòd illum Adalberonem nepotem meum vmquam vidi, quia pro eo quòd ei conſentiebam ſecundùm ſuum deſiderium, nolunt me impunitum in ſuum recipere conſortium. Berno Abb. Augienſis in vitâ.

H. VII. Vt oſtenderetur munus Apoſtolorũ eſſe laborioſum.

SEPTIMO, Vt oſtenderet munus Apoſtolicum & Paſtorum eſſe laborioſum, forti indigere dorſo ac multo labore, quemadmodum & munus piſcatorum; nec ad quietem, ſed potiùs ad laborem vocatos eſſe Sacerdotes; magnamque illis habendam eſſe patientiam. Quis autem neſcit quantum laboris ſuſtineant piſcatores, quantam habeant patientiam cùm piſcantur? Nonne totos dies & noctes laborant & patienter exſpectant, donec aliquid capiant? Nonne ipſi aliis ſedentibus & dormientibus, in navi vigilant & remos trahunt? Idem etiam Clericis, Paſtoribus præſertim, incumbit onus; & qui ſe ab eo expedire machinantur, vocationi ſuæ adverſantur. Hinc Timotheo Epiſcopo ſcribit Apoſtolus: *Tu verò vigila, in omnibus labora* (Græcè. mala ſuſtine & obdura) quaſi diceret; Eſto alii dormiant, vel fabulas tractent; tu verò vigila, 2. Timoth. 4. Beato Petro Damiani quod Cardinalatu & Epiſcopatu Oſtienſi relicto ad monaſterii quietem ſe reciperet, exprobrabat Hildebrandus Cardinalis, qui poſteà Pontifex Gregorius ſeptimus creatus & dictus eſt. Ecce Petrus, inquit, latibulũ quærit, & ſub colore pœnitentiæ Romæ ſubterfugere quærit acceſſum; lucrari machinatur de inobedientiâ otiũ, & cæteris in bella ruentibus hîc ſibi degeneris vmbræ quærit opacum. Cui reſpondit Petrus, ſibi pro refutato Epiſcopatu injunctam à Pontifice fuiſſe centum annorum pœnitentiam, ita vt quotidie recitando Pſalmum *Miſerere* faceret interim diſciplinam, idque per annos centum ſi tot viveret; quam pœnitentiam ipſe vno anno redemit, faciendo nimirum quotidie centies dictam diſciplinam; vti ſcribit ipſe in Ep. ſua 10. ad Alexandrum Pontificem & Hildebrandum Card. & alibi. Expendant parumper Clerici, quid laborum pertulerint Apoſtoli in diſſeminando per orbem Euangelio: quantum item ſucceſſores eorum ſancti Patres, Athanaſius in Alexandriâ, Chryſoſtomus Conſtantinopoli, Baſilius Cæſareæ, Ambroſius Mediolani, Auguſtinus in totâ Africâ, Gregorius Romæ, &c. Hi illorum prodromi & præceſſores quid aliud eis occinunt, niſi aut ſtrenuè laborandum, aut deponendum quod gerunt officium? Meminerint, Sacerdotibus in veteri lege decretum fuiſſe à DEO pectuſculum & armũ, Exod. 29. vt ſcirent ſe DEO debere reddere pectus ſuum & armum, id eſt, brachium dexterum, fortiſſimè ſuſtinendo omnia adverſa & labores adeundo pro creditis ſibi ovibus. Talis piſcator fuit S. Sylverius Papa & martyr, qui ab Auguſtâ Eutychianâ per Beliſarium ejectus in Pontiam Inſulam, ita ſcribit ad Amatorem Epiſcopum: *Suſtentor pane tribulationis, & aquâ anguſtiæ, nec tamen dimiſi aut dimitto officium meum.* Talis S. Ioannes Chryſoſtomus, qui in exilium ejectus, quòd vitia liberè carpſiſſet, cùm Iſaurorum incurſus, febrem validam, nocturni itineris pericula ſuſtineret, ſcripſit epiſt. 130. *Nec obſidione, nec latronum incurſibus, nec loci ſolitudine, nec ſexcentorum adverſorum caſuũ turbâ dejicior aut conturbor.* Talis S. Carolus Borromæus, qui ab Archi-epiſcopo Valentino monitus vt ſibi parceret, nec laboribus nimiis vitam abbreviaret, reſcripſit: *Nimis delicati hominis nedum Epiſcopi eſt, à muneris ſui, quo nullum amplius, nullum præſtantius eſt, adminiſtratione & curâ, aut valetudinis ſtudio retardari, aut mortis formidine deterreri*, vt in ejus vita lib. 8. cap. 21. Omnes verò in hoc genere excellit S. Andreas, qui in ipsâ cruce biduo pendens, non deſtituit prædicare populo, quamdiu ſpiritum habuit, &c.

CONCIO IV.

Hæreſiarchæ noſtri temporis quales ſint piſcatores & vbi piſcati ſint.

1. *Piſcati ſunt in cælo.*
2. *Piſcati ſunt in ſanctis bibliis.*
3. *Piſcati ſunt in Eccleſia*
4. *Piſcati in templis.*
5. *Piſcati ſunt in monaſteriis.*
6. *Piſcati in Imperio & republica.*

7. *Piſcati*

7. Piſcati ſunt in purgatorio. | *8. Piſcati ſunt inferno.*

THEMA.

Faciem vos fieri piſcatores hominum. Matth. 4.

A. VIdetur, Auditores, Germaniæ noſtræ contigiſſe, quod olim tempore Habacuc contigit Iudæis, Habacuc. 1. qui cùm adeò depravati eſſent, vt nullus pénè inter ipſos iuri & rationi locus eſſet, decreuit Deus immittere eis gentem Chaldæorum velociſſimam; quæ veluti piſcator eos caperet & puniret. De eâ enim vel eius Rege Nabuchodonoſore dicetur Habuc. 1. *Totum in hamo ſublevavit, traxit illud in ſagenâ ſuâ, & congregauit in rete ſuum.* q.d. cepit omnes vicinas gentes, indeque mirè exultans *immolauit reti ſuo*, id eſt, armis & induſtriæ ſuæ hoc acceptum tulit. Quibus minis territus Habacuc, Deum precari cœpit, vt ſuum populum quaſi filium virgâ corriperet, non gladio interimeret, eò quòd minora eſſent peccata Iudæorum ſceleribus Chaldæorum; idque non ſolùm obtinuit, ſed pretereà intellexit exterminandos eſſe Chaldæos, poſtquam ab illorum tyrannide Iudæi puniti fuerint, Habac. 2. Quid aliud euenit Patriæ noſtræ, quando ad exortum Lutheri pietatem & Iuſtitiam ſuſque deque habuit? Tunc enim immiſit Deus in eam, gentem velocem & piſcatores improbos, Lutherum, Caluinum, ſimiles, qui breui ſanè tempore totam penè Germaniam cum vicinis terris hamo ſuo leuârunt & in rete ſuum traxerunt. De quo & mirum in modum exultarunt olim & exultant hodie eorum ſectatores, iactantes pro miraculo quòd tam breui tempore maxima pars Germaniæ ab ipſis ineſcata & capta ſit; quod ſanè aliud non eſt, quàm immolare ſagenæ & reti ſuo. At verò nunc videmus deprimi paulatim hanc illorum ſuperbiam, & flagellum à dorſis filiorum transferri in dorſa hoſtium. Supereſt nunc vt videamus quales hi piſcatores fuerint.

B. I. Piſcati ſũt in cælo. 1. PRIMO, Miſerunt hamum ſuum in cœlum & inde abſtraxerũt primò DEO Myſterium SS. Trinitatis. Etenim Lutherus ex epiſtola Ioannis ſuſtulit illud: *Tres ſunt qui teſtimonium dant in cælo, Pater, Verbum, & ſpiritus ſanctus, & hi tres vnum ſunt.* Et ex Litaniis illud eraſit: *Sancta Trinitas vnus Deus, miſerere nobis.* Diſplicet etiam Caluino nomen Trinitatis, nec alio vult inuocandum eſſe Deum, quàm Patris nomine. Vnde ſequitur Filium & Spiritum ſanctum nõ eſſe DEVM, quandoquidẽ inuocari non debent.

2. Secundò, Chriſto ademit Caluinus diuinitatem & gloriam, dum aſſeruit eius verba, *Deus meus, Deus meus vt quid dereliquiſti me.* fuiſſe verba deſperationis, ſenſiſſe eum dolores inferni, &c.

3. Tertiò, Sanctis abſtrahunt cultum, inuocationem & feſtiuitates. Caluiniſtæ Angli natalem Deiparæ ſuſtulerunt, econtrà natalem Eliſabethæ Reginæ ſuæ ſolemni apparatu celebrarunt. In ſuis etiam Synodis egerunt, ne Chriſti etiam Natiuitas eſſet feſtiua, vt ex eâ patet, quam anno 1474. habuerunt Dordraci can. 53.

C. II. Piſcati ſũt in SS. Bibliis. 1. SECVNDO, Miſerunt hamum in S. Biblia de cælo nobis tradita, & inde expiſcati ſunt primò integros aliquot libros, qui ſcilicet contra ipſos faciunt. Lutherus reiecit libros Machabæorum, vt purgaſorium & orationes pro defunctis, quæ libris illis adſtruuntur, exſibilaret. Epiſtolam item Iacobi, quam *ſtramineam* vocat; quia nimirum illa fidem ſolum reſpuit, opera cum fide requirit. Epiſtolam Iudæ, quæ ſimiliter reijcit ſolam fidem, & damnat eos qui nullum niſi infidelitatis peccatum agnoſcunt. Epiſtolam item ad Hebræos. Apocalyp. in quoque; quam & Caluinus reiecit; poſteriores tamen Caluiniſtæ receperunt, vt inde probarent Romam eſſe Babylonem, & Papam Antichriſtum; ſed perperam & ridiculè. Taceo alios quoſdam libros, quibus vel modicam vel nullam tribuunt fidem, vt liber Tobiæ, Iudith, Eſther, Eccleſ. quos Iudæorum figmenta, Comœdias & Tragœdias appellat Lutherus.

2. Secundò, Expiſcantur inde ſententias & voces, quæ ipſis aduerſantur, vel addunt ſuo libitu vel depravant. v.g. ad Romam. 3. addidit *Arbitramur hominem iuſtificari per fidem.* Contrà 2. Petr. 1. eraſit *bona opera*, vbi dicitur: *Satagite vt per bona opera certam veſtram, &c.* Ex Symbolo Apoſtolico ſuſtulit vocem, *Catholicam Eccleſiam*; & poſuit, Chriſtianam.

3. Tertiò, Adimunt eis verum ſenſum & affingunt alium; v. g. quod dicitur 1. Cor. 7. *Si dormierit vir eius, liberata eſt.* traxit Lutherus ad ſuam cupiditatem, quando mulierculæ alicui perſuadere tentauit, dormiente marito, poſſe eam ſibi copulari. Plena ſunt hæreticorum Biblia hujuſmodi depravationibus, vt à multis eorum oſtenſum, imò à ſe-ipſis, dum toties mutârunt verſiones & gloſſas ſuas. Non curârunt illi, quid dixerit DEVS Ier. 23. *Ecce ego ad Prophetas, qui furantur verba mea.* Hoc enim faciunt qui verba Saluatoris ad ſuas hæreſes torquent, ait S. Hieron. ibid.

D. III. Piſcati in Eccleſiâ. TERTIO. Miſerunt hamum in Eccleſiam & inde eripuerunt, primò bona Eccleſiaſtica, Epiſcopatus, Abbatias, monaſteria, canonicatus, parochias, vnà cum fundis, reditibus & iuribus ſuis. Hanc enim poteſtatem Lutherus Principibus dedit; qui librum de fiſco edidit, in quo vniuerſum mundum hortatur, vt omnibus machinis non monaſteria tantùm, ſed vniverſam Eccleſiam euertant. Illos in libro, quem ſcripſit contra ſtatum Eccleſiaſticum, veros Dei appellat filios, qui omnes ſuas vires ad Epiſcoporum ſubuertendum imperium conferunt. Quanquam poſteà lamentatus eſt hac de re ipſemet Lutherus (vt videre eſt in ſympos. Aurifabri cap. 4. f. 596) videns ex reditib. illis ad ſe & ſymmyſtas ſuos parum aut nihil accedere; ſed nimirum ignem, quem accendit, tardè nimis extinguere voluit. Lamentatus eſt & Lutheri filius, qui cùm in familiâ alicujus Principis, qui à Catholicâ fide defecerat, verſaretur, & tanquam non degener parentis filius ad cantharos ſæpiùs, quàm ad

libros

Digitized by Google

libros vigilaret, reprehenſus ob eam bibacitatem à Principe, id grauiter tulit, ſuiſque compotoribus ſæpè queſtus eſt, ſuum parentem (Martinum Lutherum) illi Principi tot ſpolia Clericorum, tot aureos argenteoſque calices, tam ampla terrarum latifundia per ſuam doctrinam comparaſſe, & ſibi non permitti, vt nonnumquam bono hauſtu ſuum animum exhilaret Refert P. Laur. Forer. in Luthero Thaumaturgo arg. 6.

2. Secundò, Innumeras animas, civitates, ducatus, nationes & regna. His enim tot capiendis piſcibus ſuam cuique placitam propoſuerunt eſcam, Principibus bona Eccleſiaſtica. Religioſis nuptias, Populo libertatem Epicuream à legibus Eccleſiaſticis, rigore pœnitentiæ, &c. Et quomodo non arriperent hamum tam opiparum, piſces præſertim ſtulti? Sic falco vinciendum ſe aucupi præbet, vt cibum conſequatur, & beſtiæ etjam maximè feræ facilè cicurantur ab iis, qui partem prædæ in venatione captæ iis faciunt. Promouerunt interim etiam egregiè res Turcarum, vt Tranſyluaniam & Hungariam penè totam amitteremus, dum ſuis ſeditionibus imperium turbarunt, & Imperatori contra Turcam auxilium negarunt; imò ipſimet arma intulerunt & titulum imperialem detraxerunt. Notus eo nomine Saxo, qui laudatiſſimum Imper. Carolum Quintum non niſi Carolum Gandauenſem vocabat: *Carle* **van Gendt.**

3. Tertiò, Pietatem & Virtutum exercitia, bona opera. Sanctiones Eccleſiaſticas, Sacramentorum vſum, Conſilia Euangelica & vota omnia, &c. Pudet quidem nunc hæreticos hujus ſuæ doctrinæ, ideoque admittunt & commendant bona opera; interim tamen aſſerunt non eſſe meritoria apud DEVM, ſed eſſe peccata mortalia & ex ſua natura digna æternis flammis; quod aliud non eſt, quàm ſi Circumforaneus palàm proclamaret, ſuum vnguentum nihil prodeſſe, magnos dolores excitare, dignum rogo & patibulo eſſe, nihilominus tamen hortaretur vt omnes illud emerent. Quis hunc impoſtorem non diceret?

E. IV. Piſcari in templis.

QVARTO, Miſerunt hamum in ædes ſacras & inde expiſcati ſunt, Primò Sacramenta pleraque. Vt enim Holofernes incidit aquæductum & fontes Bethuliæ, vt ſiti interirent cives, Iudith 7. ita Dæmon per hæreticos eripuit Eccleſiæ aquæductum diuiniorum Sacramentorum. Caluino Euchariſtia veram Chriſti Domini carnem & ſanguinem non continet; ſed
5. ciſterna vacua eſt, fons aridus. Luthero, ante ſumptionem ſimiliter ſacri nihil habet: puteus tantùm inanis eſt. In ipſa verò ſumptione adeſſe debet inobedientia, Eccleſiæque Chriſti vnam laico ſpeciem porrigentis contemptus, vt omnis illicò è fonte iſto humor euaneſcat, ſitique pereant natu etiam majores, viri & fœminæ, juuenes & ſenes. Quid cætera memorem? Nulli cœleſtis aquæ à Confirmatione, Pœnitentia, Ordine, Matrimonio, Extrema vnctione ductus ſunt, vt omne hominum genus, paruos & magnos, nocentes & innocentes, Eccleſiaſticos & laicos, cælibes & maritatos, valentes & ægrotantes aridiſſima ſitis premat, conficiat & exanimet.

2. Secundò Sacramentalia, è quibus velut fonticulis deuotionem ſuam hauriebant Chriſtiani: ſuſtulerunt enim non modò Miſſæ ſacrificium, ſed & omnes ſanctas cæremonias, SS. vaſa & veſtes, reliquias, indulgentias; ex parte etjam imagines (vti Caluiniſtæ,) rerum benedicendarum vſum, &c. Quamquam aliqui Lutherani, quos Intermiſtas vocant, horum aliqua retinuerunt, ſed nullo fructu: putamina & corticem ſeruârunt, nucleum abjecerunt.

3. Tertiò Templorum ornatum & monumenta pietatis omnia. Ea enim vel omninò ſpoliarunt, vti Caluiniſtæ: vel obſoleſcere ſinunt, vti Lutherani.

F. V. Piſcari in monaſteriis.

QVINTO, Miſerunt hamum in monaſteria & inde extraxerunt monachos & moniales, vti in primis Lutherus pellicem ſuam Catharinam de Boren, vnà cum aliis octo nobili familià natis puellis è monâſterio Nimicenſi. De quâ re quantum orbis totus Catholicus erubuit, tantum Lutherus gloriatus eſt, impudenter jactans virginem illam è mediis Sathanæ faucibus à ſe ereptam. Sanà de hoc ſcribens ad Lutherũ Angliæ Rex Henricus VIII. inter cætera ait: *Quale flagitium ſi deſignaſſes olim apud Romanos Ethnicos, & illa* (Catharina) *terram viua ſubiiſſet, & tu ad mortem vſque verberibus eſſes mulctatus.* Et mox: *Denique quod omnium maximè deteſtandum, te cùm deberent tam execrandi facinoris pudor & dolor obruere, pænitentiæ loco præ te fers miſer impudentem gloriam, tam longè fugiens implorationem veniæ, vt etiam in ſceleris tui exemplum paſſim pſeudo-religioſos alios literis ac libris prouoces.* Hæc Henricus, cùm adhuc defenſor fidei appellari meruit. Vbi Claſſicum hoc cecinit Lutherus, ſcalæ monaſteriis admotæ ſunt, eaque complura vacuata, niſi quòd ex conſilio Lutheri, vetulæ tantùm ſexagenariæ inibi relictæ ſunt. En tibi piſces! En piſcatorem! Bene S. Bernardus dixit: *Monaſteria ſunt viuaria, in quæ conjicit Chriſtus piſces, quos traxit ex mari mundi.* Vt ergò piſces ad aquam, ita monachi ad monaſteria ſpectant. Et ſicut piſci in terram extracto bene eſſe non poteſt; palpitat ſaltat, tabeſcit: ita neque illis, qui de monaſteriis profugerunt. Teſtis Lutheri pellex, quæ in ſuo nefando conjugio ſæpè multis horis continuò plorauit. Teſtis ipſe Lutherus, qui ad opprimendam conſcientiæ objurgationem aſſiduus erat in popinis: ſed poſteà ab eadem acriùs objurgabatur.

G. VI. Piſcari in Imperio & Rep.

SEXTO, Miſerunt hamum in Imperium & Rempublicam, indeque expiſcati ſunt, Primò pacem & proſperitatem. Lutherus ſuis ſcriptis & concionibus ſeditiones excitauit, & populum in Principes armauit, euangelizans eis omnimodam libertatem & exemptionem ab omnibus legibus & magiſtratibus. In colloquio Wormatienſi præſente Imperatore in
1. hæc verba erupit: *Non veni pacem mittere, ſed gladium*; longè alio ſenſu, quàm hoc idem Chriſtus dixerit, hic enim ſuos non accinxit gladio, vt eo Eccleſiam propagarent; ſed patientia, vt

Tyrannorum gladios fortirer exciperet. Deinde notiſſimam illam ruſticorum ſeditionem in Principes accendit: videns verò incendium id latiſſimè graſſari & Principes viribus auctos ruſticis prævalituros, veritus ne in caput ſuum belli eventus recideret, ſtylum vertit & ad eos trucidandos hortatus eſt Priocipes. Nimirum rumores tantùm & bellum optabat, victoriam nautrì parti; quò ſuum interim venenum commodiùs propagaret. Vnde libello in ruſticos ait: *Vtrumque ſanè timui: ſi prævalerent ruſtici, diabolus foret Abbas: ſi verò prævalerent ejuſmodi Tyranni, mater ejus foret Abbatiſſa.* Vetuit idè Turcis reſiſtere, ſatius inquiens Turcis ſubeſſe, quàm Catholicis, quòd illi religionem cuique liberam facerent, hi nequaquam. Vnde Solymannus non parùm ſe debere Luthero ſæpè agnovit. Quid turbarum in Galliâ Calvini doctrina concitârit, nemo eſt qui neſciat. Anno ſiquidem 1562. initium ſæviendi in Aquitaniâ cœpit, latè vagatus furor. Pariſiis in obuios quoſque gladiis ſævitum. Sacerdotes paſſim ad ipſas aras mactabantur, templa ſanguine fluebant. Statuæ Sanctorum confractæ, oſſa Franciſci regi II. exuſta, imò & S. Hilarii, Irenæi, & Martini ſanctiſſimorum Præſulum oſſa tumulis eruta & flammis data viderunt Lugdunenſes & Turonenſes. Aurelia cum Ducatu ſuo quid non pertulit? non ætati, non ſexui parcitum; ſenes cum ludibrio & tormentis enecti, tenera ętas cum turribus, quas præſidio quęrebant, incenſa; ad martyrum oſſa prodenda homines tormentis adacti, mutatæ in bombardas campanæ, baptiſteria in cloacas verſa, putei de Catholicis repleti, ventres exciſi. Quâ tragœdiâ peractâ cum Hugonottæ à Catholicis tandem repreſſi & dignis pœnis mulctati eſſent, inde martyres apud ſuos audire cœperunt, crudeliſſimi nebulones. P. Ad. Conzen. lib. 9. Polit. cap. 21.

2. Secundò libertatem animorum ac religionis, quam tamen ipſi maximè aſſerere conati ſunt, in Galliâ, Belgio, Angliâ, &c. ejuſque gratiâ contra Orthodoxos arma ſumpſerunt, titulum belli præferentes, libertatem conſcientiæ. At ubi rerum potiti ſunt, eandem, pro quâ totannis pugnârunt tantumque ſanguinis fuderunt, everterunt, quin & ſeipſos eâ privârunt. Nec enim permittunt ſibi vel aliis libertatem religionis & fidei, ſed omnes cogunt eſſe Proteſtantes vel Calviniſtas. Hæccine eſt libertas quæſita & jurata?

3. Tertiò, ſcientias & ſtudia literarum. Has enim è medio ſublaturus Lutherus, debacchatus eſt in Academias eaſque abolendas ſcripſit ad Nobilitatem Germaniæ anno 1520. nec aliû librum legi præter Biblia volvit. Quod arripuerunt in primis Profeſſores duo, Philippus Melanchthon, ad piſtrinum abiens; & Carlſtadius ad ſtivam pergens, qui nec aliter, quàm Magiſter Andreas vocari volvit. Secuti multi Scholarium Wittembergenſium libros ſuos Vulcano conſecrârunt.

H VII. Septimo, Immiſerunt hamom etiam in purgatorium, & inde ſuffurati ſunt fidelibus animabus ſubſidia & ſuffragia pro iis ab Eccleſiâ fieri conſueta; quia ſuſtulerunt & purgatorium, tanto veterum & totius Eccleſiæ conſenſu ſtabilitum. Eliminarunt ergò Miſſas pro & à fidelibus tantis impendiis fundatas, triceſimos, anniverſarios, eleemoſynas huic fini in perpetuum deſtinatas, preces pro iiſdem fundi ſolitas. Deſinat igitur S. Cyprianus ſacrificia offerre pro Celerinâ, Laurentio & Ignatio, quę pro iis alioquin ſemper annuatim offerre conſueverat, ut teſtatur ipſe l. 4. epiſt. 5. Deſinat S. Auguſtinus ſupplicationes generales facere & commendare Eccleſiæ faciendas pro defunctis illis quibus deſunt parentes aut filii aut quicunque cognati vel amici, ſolaque communis mater Eccleſia ſupereſt. l. de curâ pro mortuis c. 4. Deſinat S. Monica mater Auguſtini, è vivis exceſſura dicere filiis ſuis: *Ponite hoc corpus ubicunque, tantùm illud vos rogo, ut ad Domini Altare memineritis mei, ubi fueritis.* Confeſſ. l. 9 c. 11. Ceſſet Auguſtinus pro eâdem matre ſuâ prolixiùs orare & fidelium implorare preces verbis illis: *Inſpira Domine* Deus *meus, inſpira ſervis tuis, fratribus meis, filiis tuis, Dominis meis quibus & voce & corde & litteris ſervio, ut quotquot hæc legerint, meminerint ad altare tuum Monicæ famulæ tuæ cum Patricio quondam ejus conjuge, per quorum carnem introduxiſti me in hanc vitam.* Ibidem capite ultim. Deſinat idem Sanctus ſcribere, piorum animas defunctorum ſeparatas non eſſe ab Eccleſia Chriſti militante, ſi quidem pro iis ad altare Dei memoria fieri ſoleat, l. 20. de civit. c. 9. Ite nunc ô animæ & in piaculari veſtro igne debitas vobis pœnas ad noviſſimum quadrantem exſolvite. Nullum vobis ampliùs ab Eccleſiâ ſubſidium, nullum è veſtrâ liberalitate in pauperes & ſervos Chriſti effuſâ emolumentum vobis ſperandum. Piſcatores enim iſti totum hoc in hamo ſublevârunt, totum in rete ſuum traxerunt, & vobis abſtraxerunt.

Piſcati in purgatorio.

I. VIII. Octavo, Miſerunt denique hamum in ipſum etiam infernum. Et quid inde extraxerunt? Primò dogmata jam olim ab Eccleſiâ damnata & ad Orcum ablegata. Nimirùm ſicut obſeſſa civitas ad extremas famis anguſtias redacta, omnes cibos tam malos quàm bonos abſumit: ſic Lutherus & Calvinus malverunt quaſiis hęreſes potiùs in ſe admittere, quàm Eccleſiæ ſe ſubmittere. Nec verò hujus temeritatis puduit Lutherum, ſed ſcripſit inſuper, ſi quis ipſius hæreſes refutare aggreſſus fuerit ſe novam intereà procuſurum, in l. de captiu. Babylon. edito Wittebergæ anno 1551. Nimirum velut alter Conſtantinus Copronymus ſordibus perlini, ſordes olere gaudebat. Pauca dicamus. Cum Simone hæreticorum Principe, liberum arbitrium negat Calvinus & Lutherus: cum Petro Abailardo dicunt omnia abſoluta neceſſitate fieri, adeoque Deum peccati auctorem eſſe: cum Ioviniano jejunium nil valere, ciborum differentiam non faciendam, conjugio non præſtare virginitatem: cum Vigilantio, Sanctorum invocationem vanam eſſe: cum Manichæis aquam Baptiſmi non prodeſſe: cum Wicleſiſtis Miſſam abrogandam:

Piſcati in inferno.

cum

cum Berengario tranſſubſtantiationem in Euchariſtia nullam eſſe: cum Græcis hæreticis & ſchiſmaticis utramque Euchariſtiæ ſpeciem requirunt, Pontificem non agnoſcunt, &c.

Secundò, Ipſas inferni pœnas & gehennæ ignem. Docet enim Calvinus, infernum ejuſque cruciatus non eſſe aliud, quàm apprehenſionem, quâ reprobi ſibi imaginantur, DEUM eſſe ſibi iratum. Scilicet hoc valdè cruciat damnatos; qui niſi pœnas alias ſentirent, hanc ſanè nihili facerent. Multi etiam Lutheranorum veros & locales inferos negant. Itaque etiam Lucifero regnum ſuum adimunt. Sed nimirum hæc eſt fraus diaboli, quâ obtinet ut homines ſine metu peccent & ſecuriùs damnentur.

Vidimus Chaldeos, vidimus piſcatores, undique piſcantes, imò rapientes; ſed & vidimus inſuper immolantes ſagenæ ſuæ, audimus gloriantes, quò tantam piſcium prædam tam brevi tempore ceperint. Sed vaniſſima eſt hæc gloriatio. Quid enim mirum fuit, piſces ventri deditos ab amaris pœnitentiæ aquis ad dulces voluptatis trahi; talibus præſertim illecebris ad cujuſque guſtum paratis & illo tempore deplorato? Sanè hîc verificatum eſt illud Sapientis: *Sicut piſces rapiuntur hamo, ſic capiuntur homines in tempore malo*. Eccleſ. 9. Quis enim neget tempus malum fuiſſe tempus emergentis Lutheri, quando pauci boni & vigiles Prælati, pauci docti viri erant? Quid mirum, fraudibus & armis ſubigere ſtultam plebem? Taceo rationes alias, quæ miraculum hoc enervant. Supereſt nunc ut cum Habacuc DEUM ſeriò precemur, uti tandem aliquando piſcatores iſtos noxios jubeat faceſſère, & quandoquidem ipſorum ſcelera multis partibus ſuperant Catholicorum vitia, flagella ſua è dorſo noſtro in ipſorum dorſa transferat; quod ita tamen optamus, ut inde emendati ſapiant nobiſcum & uno ore honorificent DEUM, &c.

CONCIO V.

Qua ratione omnes Chriſtiani ſequi poſſint ac debeant Chriſtum, &c.

1. *Sequendus Dominus in intellectus ſubmiſſione.*
2. *Sequendus in voluntatis ſubjectione.*
3. *Sequendus in moribus & converſatione.*

THEMA.

Venite poſt me. Matth. 4.

A. COgitabitis forſitan, Auditores, hodiernum Euangelium nihil ad nos ſpectare; ſiquidem Apoſtolos tantum & qui perfectioni illuſtere volunt, concernere videtur illa Domini vocatio: *Venite poſt me faciam vos fieri piſcatores hominum.* Nos autem neque Religioſi, neque piſcatores hominum fieri contendimus: proinde ad Chriſti ſequelam nequaquam obligabimur. Sed cauto gradiamur pede, ne fortè impingamus Dicit enim Dominus alibi, Math. 10. univerſim: *Qui non accipit Crucem ſuam & ſequitur me, non eſt me dignus.* Non obligamur quidem; nec ita vocamur à Domino, ut ſequamur eum per ardua, quemadmodum Apoſtoli & Religioſi per voluntariam caſtitatem, paupertatem & obedientiam: obligamur tamen ad aliam quandam ſequelam, quaſi planâ viâ, omnibus Chriſtianis neceſſariam, eandemque triplicem; nimirum ut ſequamur eum intellectu, ſequamur voluntate, ſequamur moribus & converſatione. Primum fit per fidem, alterum per obedientiam, tertium per vivendi rationem Chriſtianam. Hæc ſunt tria vota noſtra, ad quæ ſervanda vocati omnes ſumus, quæque in Baptiſmo omnes nos emiſimus, quotquot Chriſtiani ſumus. Videamus igitur nunc, quâ ratione Chriſtum nos ad hæc vocantem ſequamur.

Sequendos nobis Chriſtus primò in judicii & intellectûs noſtri ſubmiſſione, videlicet ut quæ DEUS revelavit & Eccleſia nobis proponit credenda, credamus, tametſi non intelligimus vel etiam difficilia creditu videmus: ſic enim in intellectu noſtro ſequimur DEI ſcientiam, eique nos conformamus humiliter per donum fidei; ſicut è contrà præcedere volunt DEUM, qui proprium ſuum judicium præponunt DEI revelationi, dum credunt quæ volunt, & quæ intelligere non poſſunt, credere nolunt. Horum typum videtur expreſſiſſe Petrus, cùm prædicentem Chriſtum paſſionem ſuam, Matth. 16. increpavit, dicens: *Abſit à te Domine: non erit tibi hoc.* Sed audiit à Domino: *Vade poſt me Sathana, non ſapis ea quæ* DEI *ſunt.* S. Hieronymus exponit: Vade poſt me, ſequere meam ſententiam. Faciunt hoc omnes hæretici, qui dum aliquos fidei articulos capere & penetrare nequeunt, non credunt, & Scripturam ſacram ad alienum ſenſum detorquent, ſicque DEO præire volunt, quaſi ad illorum intellectum DEUS ſe accommodare debeat. Qui DEO ingentem faciunt injuriam, quòd ejus verba examinant & ſuis rationibus metiuntur. velut ſi noctuæ radios ſolis vellent examinare. Injuriâ ſe affectum crederet Cato inter homines, ſi quis ejus aſſeveratione non contentus, quæreret aliud teſtimonium; quanto magis DEUS? Et ſi Pythagoricis ſatis erat, dixiſſe aliquid Magiſtrum ſuum, dicentibus: *Ipſe dixit*. teſte Cic. lib. 1. de naturâ Deorum: quantò magis DEI dicentis authoritas ſufficiat nobis? quem ſi credimus veraciſſimum & omnipotentem, quid non credamus ipſi? Deinde qui non ſequuntur DEI revelationem & Eccleſiæ ductum, undique velut cæci oberrabunt. & ubique fluctuabunt, ſolidum nihil invenientes, in quo pedem figant, non ſecus ac viæ ignarius, qui ſi ductorem ſuum præcurrere & ſuopte ductu ſylvam anfractuoſam velit tranſire, citò aberravit, & de errore in errorem ductus, tandem in locis prorſus ſibi ignotis conſtitutum ſe inveniet. Mens enim humana in dies horaſque ſingulas nova deprehendit, & veteribus repudiatis amplectitur velut ſaniora; unde ſemper eſt inſtabilis: niſi DEI ductum ſequatur. Hinc tanta Pſeudoprophetarum in dogmatibus ſuis inconſtantia, & editarum à ſe confeſſionum diſparitas, & animi

R. I. Sequendus intellectu.

fluctuantis

fluctuantis perplexitas, quam diſſimulare ne in ſcriptis quidem ſuis valuerunt. Nam Lutheri verba in Sympoſiacis ſunt : *In animum inducere non poſſum, quæ doceo.* Zwinglius lib. de vera & falſa religione ait : *Nondum ſatis liquet, quid ſibi velit: Hoc eſt corpus meum.* Carolſtadius in Epiſt. ad Lutherum ſcribit: *Nihil à me editum eſt de Eucharistiæ Sacramento, niſi per modum diſputationis.* Melanchton in Epiſt. ad Ioan. Bartholomæum ſcribit : *Optarem excidiſſent mihi digiti omnes, cùm primùm illos admovi ſcribendis tractatibus.* Tandem Calvinus ſpondet in admonit. ad Weſtphal. retractaturum ſe, quæ ſcripſit omnia, ſi Melanchtoni videretur. En quàm vacillabat in ſuis dogmatibus, qui ea pendedere volebat ab vnius hominis arbitrio. Non ita nos Catholici, qui Dei revelantis authoritatem ſequimur, in eáque pedem figimus; ac licet Eccleſiæ etiam judicio ſtemus, ſi ve id ſit de Scripturis, ſi ve de interpretatione Scripturarum, non dubitamus tamen id eſſe infallibile, quoniam à Spiritu ſancto dirigitur, ob idque evadit certiſſima fidei regula, quâ ſe firmabat S. Hieronymus adhuc juvenis, ſicut in ejus vita ſcribit Marianus, cùm ab Arianorum vexillariis. Meletio, Paulino & Vitale, viris Antiochenis interrogaretur, quid ſentiret de divinis hypoſtaſibus, eſsèntne tres, an vnica. Reſpondit enim, *Credere ſe id omne, quod Sancta credit Romana Eccleſia, extra quam ſciret ſalutem nemini repoſitam.* Idem ergo nos faciamus & judicio ejus noſtrum bumiliter, ſi tuti eſſe velimus, ſubmittamus; credamus quod illa credit, damnemus quod illa damnat, & per eam loqui primam illam & divinam Veritatem non dubitemus. Hæc ſit nobis quaſi filum Ariadnes Theſeo datum, ad extrieandum nos è Labirintho, & ſecurè ambulandum: revelatio ſcilicet Dei velut ratio credendi: Eccleſiæ propoſitio, tamquam regula. Illa vt via, hæc vt viæ Dux. Atque eo ſpectant verba Apoſtolorũ, Actor. 15. *Viſum eſt Spiritui ſancto & nobis, &c.* Quoties itaque ſubit alicui dubitatio circa aliquem fidei articulum, & libido eum examinandi; mox cogitationem reprimat, dicatque: *Vade retro Sathana, non ſapis ea quæ* Dei *ſunt.* Ego credo quod Sancta credit Eccleſia Catbolica. Vade retrò Eccleſiam, Fidei magiſtram. Ita Chriſtum ſequetur. Multò magis adhuc ſeducit ſenſus, vt ex Optica patet v.g. cùm baculum in aqua fixum, fractum aſpicimus: cùm ſtellæ ſcintillare velut flammæ nobis videntur. Quare multò major adhuc injuria fieret Deo, ſi juxta ſenſus noſtros judicare divina vellemus. Etenim illi de objectis tantum corporeis judicant & minùs ſe extendunt ad divina, quàm viſus ſe extendat ad objectum ſonûs. Tertiò per hanc ſequelam acquirimus nobis meritum vitæ æternæ: aboquin verò ſi proprium ſequamur judicium & rationem, vel ſi fidei myſteria ad oculum pateant, nullum. Heroicam rem agimus, cùm præſtantiſſimam noſtri partem, intellectum, in obſequium Fidei captivamus, & magis Deo credimus, quàm noſtro ſenſui & judicio, licet hi nobis contrarium ſuadeant. Propterea Chriſtus beatos dicit eos, qui non viderunt & crediderunt. Denique hoc à nobis exigit profeſſio noſtra; nam Chriſtianus non eſt, qui Chriſto fidem non habet, teſte S. Cypriano ſerm. de eleemoſyna. *Quid*, inquit, *qui Chriſto omninò non credit, appellatur & dicitur Chriſtianus?*

Secundo, In voluntatis noſtræ abnegatione, cùm Dei & ſuperiorum voluntati eam ſubjicimus; quod eſt Cbriſtum ſequi (*qui enim obedit, ſequitur alterius voluntatem*, inquit S. Thomas 2.2. q. 186. art. 8.) Hanc ſequelam à nobis exegit Dominus Luc. 9. cùm dicebat ad omnes (vt ait Lucas:) *Si quis vult venire poſt me abneget ſemetipſum & tollat crucem ſuam & ſequatur me.* Eſt autem abnegare ſe ipſum, frangere & adimere quodammodo ſibi arbitrii ſui libertatem Chriſtoque ſubjicere, ita vt ei dicamus: Domine, non mea, ſed tua voluntas fiat. Meritò autem hanc ſequelam exigit à nobis Chriſtus; primò, quia ipſe eſt Dominus noſter. *Sit Dominus eſt* Deus *ſequimini eum.* dicebat Elias ad populum Hebræorum 3. Reg. 18. Eſt autem Dominus noſter, quia Conditor & Redemptor. Ratione primi. *Sicut decet*, inquit Procopius in Levit. *vt jumenta nobis obſequantur, ita rationem noſtram oportet obtemperare* Deo. Et S. Iuſtinus in Expoſit. Fidei de recta confeſſ. ait: *Cedendum eſt voluntati* Dei, *ſicut lutum obſequitur ſuo figulo.* Imò lõgè magis; ſubjecti ſumus Deo, quàm vel beſtiæ nobis, vel lutum figulo. Ratione ſecundi, ſervi emptitii & oves Chriſti ſumus quomodo ergo non obligatiſſimi ad obediendum ei? Oves enim paſtorem ſequuntur, & vocem ejus audiunt. Et cur putamus S. Iobo ovem vnam cum inaure oblatam fuiſſe ab amicis? Id exponit nobis S. Gregorius lib. 34. moral. cap. 34. *Quoniam*, inquit, *innocuis mentibus ornamentum obedientiæ jungitur: quare Iobo nemo inaurem ſine ove, nemo ovem ſine inaure obtulit, quia Redemptori ſuo non obedit, qui innocens non eſt; & innocens eſſe non poteſt, qui obedire contemnit.* C. II. Sequẽdus volũtate.

Secundò, quia niſi hunc ducem ſequamur, errabimus vt cæci. *Sicut ſine duce*, inquit S. Laurentius Iuſtinianus lib. de ligno vitæ, c. 3. *non confiditur de victoriâ, ac ſine gubernatore non pervenitur ad portum: ita & abſque obedientia impoſſibile eſt in vitæ hujus pelago non periclitari.* Viciſſim per obedientiam etiam hominibus nobis præpoſitis exhibitam, ſecurè navigamus, & ſi fortè ſeducamur, non id nobis, ſed ductoribus imputabit Chriſtus: quemadmodum & Princeps Oeconomo adſcribit, non ſervo, ſi ſervus ad imperium Oeconomi, non agendum aliquid egerit. Quare cùm quid imperant nobis Eccleſia & Superiores, audire nos exſtimemus loquentem filio Rebeccam, quæ objicienti illi: *Si attrectaverit me pater meus & ſenſerit, timeo ne putet me ſibi voluiſſe illudere, & inducat ſuper me maledictionẽ pro benedictione;* reſpõdit: *In me ſit iſta maledictio fili mi: tantùm audi vocem meã.* Gen. 27. Idem vobis dicit Eccleſia, idẽ veſtri luperiores; *ipſi enim pervigilant quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri*, inquit Apoſtolus ad Heb. 13. 2.

3. TERTIO, Quia hæc obedientia non DEO, ſed nobis vtilis eſt & neceſſaria. Si enim DEO ſeruiamus, DEO quidem nihil acquirimus, nobis autem plurimum. Per hanc enim meremur vitam æternam, quia per eandem nos ipſos DEO offerimus. Vnde Samuel ad Saulum dixit 1. Reg. 15. *Melior eſt obedientia quàm victima.* Quia, vt ait S. Gregorius ib. l. 35. Moral. per victimas aliena caro, per obedientia verò voluntas propria mactatur. Et propterea tantopere vrſit Chriſtus Petrum, vt lavandos ſibi pedes porrigeret, & Joannem Baptiſtam, vt Baptiſmum ſibi adminiſtraret: quia hoc ipſis profuit ad meritum obedientiæ. Taceo alios obedientiæ fructus, velut quòd obedientes fiant fratres & ſorores & Matres Chriſti, Matth. 12. quaſi dicat; ipſi Chriſto ſimiles. Nam, vt ait Clemens Alexandrinus lib. 7. Stromat. *Quemadmodum ſi quis Demoſtheni operam dederit, eum faciet Oratorem: ſi Platoni, Philoſophum ita qui paret Domino, efficitur ad magiſtri ſimulitudinē* DEUS, *qui in carne verſatur.*

Denique non video quomodo mereatur dici Chriſtianus, qui Chriſto non obedit: quemadmodum non meretur appellari Franciſcanus vel Benedictinus, qui S. Franciſci, vel Benedicti Regulam non obſervat.

D. III. TERTIO, In moribus & converſatione, ſi Chriſtum imitemur & veſtigia ejus ſequamur, vt monet S. Petrus 1. Petr. 2. Et Ioannes: *Qui dicit ſe in Chriſto manere, debet quemadmodum ille ambulavit, & ipſe ambulare.* 1. Ioan. 2. Et Dominus ipſe, Ioan. 13. *Exemplum dedi vobis*, inquit, *vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* Et hoc eſt quod toties monet S. Paulus, vt exuentes veterem hominem, induamus novum, Dominum ſcilicet IESUM. Sed cur hoc? Primò, quia S. Auguſtinus ait lib. de vita Chriſtiana, *Chriſtiani nomen ille fruſtra ſortitur, qui Chriſtum minimè imitatur.* Redditque rationē: *Quid enim tibi prodeſt*, inquit, *vocari quod non es, & nomen tibi vſurpare*
1. *alienum?* Vtique nihilo plus prodeſt, quàm quòd quis ruſticus aut mendicus vocetur cognomine Comes, Dux aut Rex. Imò ad majorem confuſionem & damnationem erit illi in judicio Chriſtianiſmus, cùm larva ei detrahetur. Franciſcus Borgias Dux Gandenſis, poſteà ſocietatis IESU, cùm accepiſſet impoſtorem quemdam triremibus addictum, quòd ſe Franciſcum Borgiam ſimulaſſet, jactaſſetque: *Si*, ait, *triremibus addicitur, qui meum nomen ſibi vendicat; quid de me fieri par eſt, qui non inane nomen porto peccatoris?* Hæc ille pro ſua humilitate, vt in ejus vita l. 4. cap. 1. Viderit jam, quid mereatur, qui inane Chriſti ſeu Chriſtiani nomen jactat & circumfert, cùm ſit interim peccator, impoſtor & hoſtis Chriſti.

2. Altera ratio eſt, quia quivis ſalutis ſuæ cupidus quærere & eligere ſibi debet peritiſſimum aliquem, qui ſalutis iter ei demonſtret. Agnovit hoc & Seneca, qui in lib. de vita beata, cap. 1. ait; *Quamdiu quidem paſſim vagamur, non ducem ſecuti ſed fremitum & clamorem diſſonum in diverſa vocantium, conteritur vita inter errores, &c.* Et mox: *Decernatur itaque & quò tēdamus, & quà, non ſine perito aliquo, cui explorata ſint ea in qua procedimus. Quoniam quidem non eadem hic, quæ in cæteris peregrinationibus conditio eſt. In illis comprehenſus aliquis limes, & interrogati incolæ non patiūtur errare: at hic triti ſſima quæque via & celeberrima maximè decepit. Nihil ergo magis præſtandum eſt quàm ne pecorum ritu, ſequamur antecedentium gregem, pergentes non quà eundum eſt, ſed quàtur.* Sic ille. Neminem autem ſecuriorem & peritiorem viæ cæleſtis ducem habere poſſumus, quàm Chriſtum DEI filium, qui ad hoc è cælo venit, vt viam illam, quam habet exploratiſſimam, non verbo tantùm, ſed & converſatione demonſtraret ac præiret. *In vitâ*, ait Clemens Alexandr. l. 1. pædag. cap 3. *tamquam in profundis errantes tenebris optimo duce opus habemus. Optimus autem dux eſt, non cæcus cæcos in foveam ducens ſed verbum cui eſt viſus perſpicaciſſimus, &c.* Itaque in negotio omnium maximo, quod eſt ſalus æterna, ducem ſequi debemus omnium peritiſſimum, qui ſolus & vnicus eſt Chriſtus. Proinde quomodo ipſe ambulavit, ſic & nos ambulare decet.

Tertia ratio, quia qui dominis ſuis placere volunt, eorum geſtus & mores imitantur; vti Cliſophus Philippi Macedonis aſſentator, qui claudum ſe fingebat, quòd Philippus fractum crus haberet; os & oculos eodem modo contorquebat, quo dominus. Chariſophus Dionyſium Tyrannum cùm cerneret ridere fabulantē cum amicis, riſit & ipſe de procul. Rogatus cur rideret: *Quòd*, inquit, *ea putem riſu digna quæ dicitis.* Idē Dionyſius cùm cæcutiret, aſſentatores alii, vt eodem ſe vitio laborare fingerent, procula patinaſque in menſa velut cæci ſubvertebant. Alter quidam, vt refert Hereſbachius I. C. vxorem repudiabat, in ejus gratiam, qui & ipſe parum gratam habebat vxorem. Paulò antè citatus Cliſophus cum Philippo exoculato prodiit, eodem oculo faſciis obligato, quaſi & ipſe ſimili malo affectus eſſet. Si quem cibum acremori Philippus admoveret, vultum Cliſuphus contrahebat, quaſi & ipſe ſentiret acrimoniam. Hæc igitur ſi fecerint vaniſſimæ iſtæ ſimiæ menſæ & nummorum gratiâ mortalibus ſui ſimilibus, DEO hæc non faciemus? Vanus eſt hominum favor, maximè ſi rectè quæratur. Sed DEO vt placeamus, omnes omni modo adlaborare debemus, non fingendo tamen. De Heliotropio ſcribit Plinius l. 22. cap. 21. quòd cum ſole ſe circumagat, & noctu velut præ deſiderio contrahat florem, tantum ei ineſſe ſolis amorem. Quod ſi flos imitatur ſolem, à quo gignitur & fovetur, nos non imitabimur DEUM, & regem noſtrum Chriſtum, à quo toti dependemus? Porrò non petit is à nobis, vt in iis quæ potentiæ & majeſtatis ipſius ſunt, ipſum imitemur, ſed in iis quæ hîc in terris propter nos accepit. Quid autem propter nos accepit, niſi dolores, paupertatem, contemptum & confuſionem? Nuſquam dixit Chriſtus: Qui non ambulat ſuper mare; vel, non ſuſcitat mortuos, non eſt me dignus, nec vnquam dixit: Beati qui futura prædicunt, morbos ſanāt, &c. ſed, *Diſcite à me, non mūdū fabricare*, dicit S. Aug. ſerm. 10. de verbis Domini,

mini, *non cunčta viſibilia & inviſibilia creare, non in ipſo mundo mirabilia facere & mortuos ſuſcitare, ſed quoniam mitis ſum & humilis corde. Qui non accipit crucem ſuam & ſequitur me, non eſt me dignus. Beati mites, beati qui lugent.* In talibus igitur cum imitari debemus ac poſſumus.

Denique hoc pacto Chriſtum qui non ſequitur, Chriſtianus appellari non debet. Vnde ſupradictus author libri de duodecim abuſionibus ſæculi (qui Cypriano tribuitur, ſed malè) *Chriſtianus*, inquit, *nemo rectè dicitur, niſi qui Chriſto moribus prout valet coæquatur.* Poſſumus etiam myſticè, ipſam penè Chriſti vitam omnes imitari. Nam ſi magno ſtudio & deſiderio templa & conciones frequentemus, cum duodenni Chriſto in templo reſidemus. Si ſolitudini & quieti ſtudeamus, colligendo ſæpè animum noſtrum, cum eo deſertum intramus. Si jejuniis vacemus, & corpus caſtigemus, cum eo jejunamus. Si vitiis & tentationibus fortiter reſiſtamus, cum eo tentamur & triumphamus contra diabolum. Si dicamus proximo verbum aliquod ſalutis, cum Chriſto prædicamus regnum Dei. Si pro ægro & tentato fideliter oremus, viſitamus cum Chriſto Lazarum. Si oremus pro defunctis, cum eodem ad monumentum Lazari imus. Si diſcretè & amanter corrigamus delinquentem, reſuſcitamus Lazarum & lucramur fratrem noſtrum. Si dignè communicemus, cum Chriſto cœnamus. Si ad humilia obſequia aliorum nos dejiciamus, cum eo pedes aliis lavamus. Si obediamus in re difficili promptè & humiliter, cum Chriſto ad Olivetum imus. Si in conflictu tentationum aliiſque adverſitatibus viriliter certemus, cum eo agonizamus. Si abnegemus noſmetipſos per obedientiam Chriſtianam & impoſitum nobis jugum æquanimiter geramus, cum eo crucem ferimus ad Calvariæ montem. Si non pro amicis tantùm, ſed etiam pro inimicis Deum deprecemur, imitamur eum orantem pro ſuis perſecutoribus. Si mundo huic renuntiemus & iis quæ in mundo ſunt, totoque corde ad cœleſtia feramur & feſtinemus, morimur cum Chriſto quodammodo in cruce & migramus ad Paradiſum. Si perſeveremus in Dei obſequio vſque ad finem, dormimus & quieſcimus cum Chriſto in ſepulchro. Si poſt Contritionem & Confeſſionem vitam emendemus, reſurgimus cum Chriſto. Si fugemus tepiditatem & novum concipiamus ardorem ſerviendi Deo, celebramus cum eo paſcha. Si parvi faciamus tranſitoria mundi bona, & ſanctis meditationibus inflammemur ad amorem cæleſtium, in cælum cum eo aſcendimus. Si denique nos ipſos judicemus, Chriſtum Iudicem imitamur. His & ſimilibus modis ſi Chriſtum imitemur, non poſſemus non ei maximè placere; & ita tandem in cælo quoque ſimiles ei erimus, quoniam videbimus eum ſicuti eſt.

CONCIO VI.

Qua promptitudine S. Andreas Chriſtum ſecutus ſit.

1. *Secutus eſt omnium primus.*
2. *Promptè.*
3. *Secutus eſt tempore incommodo.*
4. *Simpliciter.*
5. *Cum magno profectu.*
6. *Secutus eſt cum fœnore.*
7. *Secutus eſt perſeveranter.*

THEMA.

Continuò relictis retibus ſecuti ſunt eum. Matth. 4.

PRo magno inter Septem Sapientum Veterum dicta celebratur: *Sequere* Deum, vt ait S. Ambroſius lib. 1. de Abraham, cap. 2. ſed non minus magnum eſt, ſcire quâ ratione ſequi Deum poſſimus. Certè in veteri Lege videbatur hominibus Deus nimis celeriter ambulare, nimis alta petere, & nimis magnos paſſus facere; non quia aliquid præſcripſerit, quod impoſſibile factu eſſet, ſed quia non adhibebant homines modum, quo ſequi facilè poſſent, dum ſarcinis terrenarum rerum ſe ipſos onerabant, adeoque retardabant, quò minùs expeditè ſequerentur. Audi Cantica, c. 2. *Ecce iſte venit ſaliens in montibus tranſiliens colles.* Arduũ iter, magni paſſus. Quomodo hunc ſequetur qui mundi retibus implicatus eſt? Idcircò, vt doceret Deus modum hoc præſtandi, deſcendit de cælo, & præivit nobis exemplo ſuo, paupertatem ſectando, honores fugiendo, humilitatem amplexando, caſtitatem, temperantiam, miſericordiam, &c. quaſi diceret: Sic eſt ambulãdum: Primò abjicienda ſæcularia deſideria & terrenę ſubſtantiæ pondus; deinde virtutes amplectendæ. Nimis difficile eſt, eſſe caſtum inter choreas, humilem inter honores, amare Deum inter divitias, audire vocem ejus inter mundi tumultus; ipſi ſervire inter dignitates, mandata ejus cuſtodire inter mundi laqueos, ipſi adhærere inter epulas, ipſum timere inter proſperitates. Abjicienda ſunt hæc onera, ſi Deum ſequi vultis. Id quod hodierno in Evangelio docere incipit, dicens: *Venite poſt me:* relinquite retia curarum ſæcularium, navim divitiarũ, parentes, &c. ſicut me videtis ambulare ſine his omnibus, & videte qualem mox diſcipulum acquiſierit, S. Andream ſcilicet: quàm expeditum, quàm accuratum Magiſtri ſectatorem. A.

Primo, Sanctus Andreas omnium primus Chriſtum eſt ſecutus. Vnde meritò à quibuſdam primus Chriſtianorum vocatur. Patet hoc ex Ioan. 1. vbi audiens à Magiſtro ſuo Joanne Baptiſtâ Chriſtum eſſe Agnum Dei, ſecutus eſt eum. & invenit primùm fratrem ſuum, Petrum ſcilicet, (Græcè habetur, *Invenit primus fratrem ſuum.*) Vnde meritò primus piſcis dici poteſt, quem in hoc mundo cepit Chriſtus. Quam ob rem magnam promeretur laudem, vt qui exemplo ſuo animos aliis addidit Chriſtum ſimiliter ſequendi. Hebræorum B. I. Secutus eſt omniũ primus.

traditio eſt tribum Iudæ ejuſque Ducem Aminadab non modò magnam promeruiſſe laudem, ſed etiam vt penes ipſam poſteà ſceptrum & regia poteſtas eſſet, quòd ipſa trepidantibus omnibus aliis prima deſcenderit poſt Moyſem & Aaronem in mare rubrum, vt notat Titelmannus in Pſal. 113: & indicari videtur Oſeæ 11. vbi dicitur: *Iudas autem teſtis deſcendit cum* Deo *& ſanctis fidelis*. Non minùs certè laudis promeruit Andreas, qui primus omnium Chriſtum pauperem & humilem ſecutus eſt per iter arduum, & antè inuſitatum, adeoque ad ipſam crucem. Docuit autem hoc ipſo non modò nos alacriter ſequi Chriſtum, ſed etiam aliis virtutum exemplo eſſe. Imprimis enim quis dubitet ſequi Chriſtum, ſi piſcatorem videat primum ejus ſectatorem? quid rudius, quid pauperius, quid abjectius piſcatore? Et tu ergò non poteris quod piſcator potuit? Luctabatur cum carne ante converſionem ſuam S. Auguſtinus, & continentiam impoſſibilem ſibi putabat; tandem reſpiciens exempla Sanctorum, dicebat: *Ibi tot pueri & puellæ, ibi juventus multa & omnis ætas, & graves viduæ, virgines, anus. Tu non poteris quod iſti & iſtæ?* lib. 8. Confeſſ. cap. 11. Simili modo multi ſibi perſuadent quaſi impoſſibile eis ſit jejunare, per horam flexis orare genibus, ſobriè & continenter vivere, paupertatem, humilitatem & crucem amplecti, peccata commiſſa in mentem revocare, & lacrymis eluere, injurias tolerare & obliviſci, pati ſe contemni, inſtrui, &c. O imbelles animi, an non præjuit nobis Andreas ad paupertatem, obedientiam, contemptum, ipſamque adeò Crucem? Piſcator iſta poſſit, & non poſſitis vos? Deinde quis non ambiet primatum Andreæ, per quem ille ad maximam dignitatem evectus, & ſenior in Collegio Chriſti factus eſt? Artium primi auctores & inventores magnopere celebrantur: quanto magis virtutum primi ſectatores? Plurima ſæpè bona fierent, ſi eſſent qui præirent: ſed nemo vult eſſe Andreas, nemo Aminadab, nemo eſſe primus: quaſi ignominia eſſet, primum eſſe bonorum. Auditur fortè inter aliquos pulſus ad orationem Angelicam vel cùm ſacrum Viaticum ad ægros defertur, nemo invenitur qui primus abrumpere colloquium, ſurgere de menſâ, aperire caput, & flectere genua audeat. Quid timidi eſtis modicæ fidei? Cùm de primo diſcubitu agitur, de præcedentiâ ad Offertorium, omnes ſeniores, omnes eſſe primi volunt, & cum Iuda antecedere cohortem, ad tradendum Chriſtum. Ad virtutem verò & præcedentiam in regno cælorum omnes ſumus novitii.

C. II. Promptè.

Secundo, Promptè & expeditè ſecutus eſt. Ad vnam enim vocationem, *Venite poſt me*: imò ad oſtenſionem tantùm Chriſti, Ioan. 1. cùm Ioannes Baptiſta monſtraſſet ipſi (qui tunc diſcipulus Ioannis erat) Chriſtum ambulantem, dicēs: *Ecce Agnus* Dei: ſtatim ſecutus eſt Iesum, quærens ex eo: *Rabbi vbi habitas?* Iesu autem dicente: *Venite & videte*; manſit apud eum die illo. Quâ de re audiamus S. Gregorium ſuper hoc Evangelium prædicantem hom. 5. in Evangelium: *Audiſtis, fratres Chariſſimi*, inquit, *quòd ad vnius vocem Petrus & Andreas relictis retibus ſecuti ſunt Redemptorē. Nulla verò hunc facere adhuc miracula viderāt, nihil ab eo de præmio æternæ retributionis audierant, & tamen ad vnum Domini præceptum, hoc quod poſſidere videbantur obliti ſunt. Quanta nos ejus miracula videmus! quot flagellis affligimur, quātis minarum aſperitatibus deterremur! & tamen vocantem ſequi contemnimus!* Hæc Gregorius. Non deſunt etiam nobis Dei flagella & Chriſti hortamēta. Quoties invitamur vt non ſolùm feſtis, ſed etiā aliis diebus Miſſam audiamus? Quoties nobis dicitur: *Ecce Agnus* Dei: in altari ſcilicet expoſitus? Quoties audimus: Ecce ibi habitat: Venite & videte? Et quam parvus eorum numerus, qui Andreæ exemplo Chriſtum ſequantur, quærant, adorent, & vel per horam cum eo manere velint? Quid? an trahi ad tantum bonum debemus? An non ſufficit eum nobis oſtendi? certè ſi vobis extra hāc vrbē non procul oſtenderetur mons auro ditiſſimus: an non ſatis foret eū vobis oſtendi? num per lictores cogendi eſſetis ad exeundum & aurum colligendum? Certè non. Atqui Chriſtus in Euchariſtiâ ecce plus quàm aureus mons. Quòd ſi importunus videor, qui eandem rem toties inculco, rogo, ne quis miretur. Nam & Ioannes Baptiſta videns Iesum aliquando dixit: *Ecce Agnus* Dei. Sed cùm id Diſcipuli non adverterent, alterâ die iterum dixit: *Ecce Agnus* Dei. Et tunc ſecutus primùm eſt Andreas. Quo loco obſervat Cyrillus, concionatorem poſſe & debere eandem adhortationem ſæpiùs repetere, cùm videt eam non obſervari.

D. III. Tempore incommodo.

Tertio, Tēpore, vt videtur, maximè ſibi incommodo ſecutus eſt; nimirum cùm piſcandū eſſet, & victus manu quærendus; mittebat enim eo momento rete in mare. Et tamen eo dimiſſo, ſtatim ſecutus eſt. Poterat ſanè dicere Andreas: Domine, nónne vides me in pane lucrando occupari, & jamiam expectare magnam piſcium capturam; quomodo te ſequar? Vel certè: Sine me hunc jactum facere & retia extrahere. Nihil horum Andreas, ſed *continuò relictis retibus*, inquit Evangeliſta, *ſecutus eſt eum*. Nimirū Andreas jam intus illuminatus cernebat, quanti res ſit momenti vocatio divina, quanto præſtantior omnibus mundi bonis: ſiquidem ad regnum & vitam æternam dirigit. Vnde nullum negotium magnum aut neceſſariū æſtimari debet, ſi cum negotio vocationis divinæ comparetur. Quis piſcatorum non illicò dimitteret retia & opus ſuum, ſi ei pro piſcibus monſtrares aliū fluvium plenum vnionibus & margaritis: quis non mallet has piſcari, quàm piſciculos? Regnum cælorum margarita illa prætioſa eſt, Domino teſte, omnibus mundi bonis præſtantior, quam omnibus monſtrat Deus. Quid omnia temporalia reſpectu illius ſunt? quid mundus niſi navicula lacera, inconſtans, fragilis? Quid terrena omnia niſi retia, quæ innumeris curis & ſolicitudinibus implicant & involuunt ſuos amatores, vſque dum à piſcatore dæmone mactētur? Et tamen ô quàm levi de causâ patiuntur ſe retineri

homines

homines, ne poſt Chriſtum eant & margaritam cæleſtem ſibi acquirant! Alius retinetur ab hominum judiciis, quibus vult placere; alius à ſocietate; alius à viliſſimo lucro; alius à propriæ carnis teneritudine, &c. Vnde fit vt nullo tempore eis commodum ſit ſequi Chriſtum. Et ſit illis quod Dionyſius Tyrannus Siciliæ Rex dixerat; cùm Iovi Olympico tunicam auro & gemmis gravem abſtuliſſet; eam ipſi incommodam eſſe; ſiquidem in æſtate nimium gravaret, hyeme verò nihil calefaceret. Ita cùm vocantur ad ſacram Miſſam, hyeme frigus, æſtate calorem cauſantur: cùm ad pœnitentiam; inventuti indulgendum dicunt, ſenectuti conniuendum: cùm ad confeſſionem; Sanus ſum, reſpondes, adhuc ſat eſt temporis: æger verò, nimis tardè te moneri, &c. O quàm dolebunt in Iudicio vani illi piſcatores, qui omne ſuum tempus & operam inani divitiarũ, honorum, ſcientiarum, favorum, voluptatum piſcationi impenderunt & nihil emolumenti inde inveniunt in ſuis retibus? Audi Iſaiá c. 19. *Mærebunt piſcatores & lugebunt omnes mittens in flumen hamum, & expandentes rete ſuper faciẽ aquarum emarceſcent.* Illis nimirum verbis Sap. 5. *Quid nobis profuit ſuperbia,* inquiunt, *aut divitiarum jactantia quid contulit nobis? Tranſierunt omnia illa tanquam vmbra, &c.* Mœrebunt etiam propter fluminum ſiccitatem, ait Hector Pintus in eum locum; quia videlicet cùm in tempore vocarentur ad piſcandam cœli margaritam, piſcari noluerunt. Vnde cùm piſcari aliquando volent, non poterunt; quando ſcilicet flumina ſiccabuntur & tempus non erit amplius.

F. IV. Simpliciter.

QUARTO, Simpliciter ſecutus eſt, non diſcutiendi quorſum, vel quâ ratione ſequi deberet, vel vnde impoſterum victurus eſſet. Potuiſſet Andreas dicere: Domine tu, cùm ſis pauperrimus, vnde mihi victum dabis? deinde qualem tu ex me facies piſcatorem hominum? num Prædicatorem, Oratorem, gentium Doctorem ex rudi piſcatore! Nihil horum cogitavit Andreas, ſed totum id commiſit Chriſto: & inſtar Abrahæ ſecutus eſt Dei vocem, neſciens quò iret. Nimirum vti ægrotus non ſolet inquirere quare hoc, vel illud pharmacum ei præſcribat Medicus, ſed quidquid tandem præſcribat, libenter & confidenter accipit, non dubitans quin meliùs rem intelligat Medicus, quàm ipſe. ita fecit Andreas. Multa ſunt præcepta quæ non eſt facilè cuivis indagare cur præcepta ſint, à Chriſto, vel Eccleſiâ, vel aliis ſuperioribus. Veluti quare Communio, Confeſſio, Dilectio inimicorum, &c. præcepta ſunt à Chriſto: cur ab Eccleſia, Communio ſub vnâ tantùm ſpecie, tot jejunia & feſta; Confeſſio annua, & ſimilia inſtituta? &c. cur à Magiſtratu hæc, vel illa jubeantur. In quibus ſi errare nolis, claude oculos & recipe pharmaca, tamquam à prudenti Medico tibi præſcripta. Sic enim DEO magis placebis & ſecurius eris. Magis placebis, quia ejus conſilia tuis præfers. Ita enim & Eſther non quæſivit ſibi mundum muliebrem, *ſed quæcumq; voluit Egeus Eunuchus cuſtos virginum, hæc ei ad ornatum dedit,* vt dicitur Eſth. 2. factumque ut Eſther ſuperaret pulchritudine omnes alias virgines, quæ ſibi ipſis ornatum, quem voluiſſent, elegerant. Sic etiam DEO magis placet cæca obedientia, quàm videns & curioſa, quia mavult credere DEO, quàm ſibi. Deinde ſecurus eris, quia referre te ad ductorem & legiſlatorem poteris. Et quàm facilè poſſemus à nobis transferre onus reddendæ coram DEO rationis in dorſum Superiorum & Confeſſariorum noſtrorum, ſi eis vias noſtras revelaremus, vel eorum conſiliis ſtaremus? Quis enim vidit vmquam cæcum vituperari aut cædi, qui à ductore in locum vetitum inductus eſt? ductor cæditur, non cæcus. Inde cùm Diogenes aliquando puerum indecorè ſe gerentem vidiſſet, Pædagogum ejus baculo percuſſit, dicẽs: *Cur ſic inſtituis?* Priſcian. Sic DEUS puniet magiſtros, non diſcipulos, ſi eorum ductu errent.

F. V. Cum profectu.

QUINTO, Cum profectu ſecutus eſt. Erat enim primò diſcipulus Ioannis, poſtea Chriſtum ſecutus eſt, ſed quaſi ad familiaritatem tantùm & colloquium: deinde poſt vocationem in hodierno Evangelio, quaſi ad diſcipulatum: denique poſt copioſam illam piſcium capturam, quaſi ad Apoſtolatum & perfectam ſequelam. Ita paulatim Andreas de gradu in gradum, de perfectione in perfectionem aſcendebat. Primò audiens Chriſtum concionantem, familiaris ei factus eſt; ſecundò audiens ſe vocantem, Diſcipulus; tertiò, videns miraculum, Apoſtolus, denique videns crucifixum, martyr factus eſt, & ipſe crucem aſcendit. Vbi docemur ejus exemplo, vt quotidie conemur fieri meliores; ſingulis annis ſaltem vitium aliquod eradicare & virtutem aliquam novam addiſcere. Quemadmodum & cervus ſingulis annis ramum vnum cornibus ſuis adjicit, vt ſcribit Pierius lib. 7. Hierogl. & olor, quò ſeneſcit magis, tantò ſuaviùs canit, & tandem in morte ſuaviſſimè; ibid. lib. 23. Turpe eſt homini, qui ætatem adjiciens, virtuti nihil adjicit: qui ſemper eamdem occinit cantilenam, Certè ſi parentes habeant filium ſtudioſum, qui in eâdem ſemper claſſe deſideat, nec aſcendat de ſcholâ in ſcholam, eum à ſtudiis removent, & manuum labore occupant. Similiter neque DEO placere poſſunt, qui nihil penſi habent, vtrum in virtutibus gradum faciant: *Pueri centum annorum,* vt ait Iſaias, cap. 65. &, vt dicimus nos, *Ioannes in eodem.* S. Hieronymus ad Virgines ſacras ait: *Omne tempus in quo te non meliorem ſenſeris, hoc æſtima perdidiſſe.* At quàm multi ſunt, qui ſufficere ſibi putant, ſi ſingulis annis ſemel confiteantur, per Quadrageſimam ſemel in hebdomade jejunent, feſto die Miſſam audiant, ſemel in anno eleemoſynam faciant, & de profectu nihil cogitant? Similes hi ſycomoris, qui ficus numquam matureſcentes gignunt. Sed quid dico de profectu? vtinam non ſaltem magis & magis indies deficeremus! ſanè in ea devenimus tempora, de quibus ait Dominus, Matth. 24. *Refrigeſcet multorum charitas.* Apparet hoc in ſanctiſſimorum Sacramentorum perceptione, concionum &

Miſſarum auditione : circa quæ in dies magis magiſque refrigeſcimus. Imitamur non Andream, non cervum, non olorem, ſed potius miluum, qui in juventute quidem prædatur aves alias inſtar accipitrum : ſed quò provectior fit, eò ſegnior. Poſtmodum enim muſcas capit & vermiculos, ac demum omninò fame perit, vt refert Gemin. de Exempl. & ſimil. lib. 4. cap. 38. Ita initio plurimi ferventes ſe oſtendunt in fide & pietate, cùm vel ad fidem converſi ſunt, vel novos concionatores nacti eorumque exhortationes ſedulò audiunt, poſtmodum muſcas tantùm inde capiunt. Ad extremum conciones omninò faſtidiunt, & verbi Dei fame pereunt; ſimilimi Hebræis qui manna cælo lapſum primò valde ſuſpiciebant, dicentes: *Man hu*? Quid eſt hoc! tandem verò ejus nauſeam ceperunt, Num. 11.

G. VI. Cum fœnore. Sexto, Cùm fœnore ſecutus eſt; adduxit enim quamprimùm etiam fratrem ſuum Petrum, vt habetur Ioan. 1. idque magnâ cum feſtinatione & gaudio. *Invenimus Meſſiam*, inquit, & adduxit eum ad Iesum. Ad ejus exemplum etiam faciliùs haud dubiè ſecuti ſunt Iacobus & Ioannes. Nimirum vti columbæ aliæ alias ad columbarium ſuum attrahunt, quemadmodum ſcribit Plinius lib. 10. cap. 37. dicens : *Eſt ars inter ſe blandiri & corrumpere alias furtoq; comitatiores reverti.* Et ſicut annullus à magnete tractus, eandem vim trahendi participat & vicinos alios ad ſe trahit annulos; quod vidiſſe ſe ſcribit S. Auguſtinus lib. 2. de civit. cap. 4. ſic faciebat & Andreas, & faciunt cæteri juſti laudabili ſanè furtò. Non enim putant ſatis eſſe, ſi ipſi invenerint Meſſiam & viam cæli; quin imò toti elaborant, vt eandem in viam alios quoque ducant. Iuſti autem columbæ ſunt, id eſt, Spiritus ſancti alumni, vnde gaudent alios quoque ſalubriter ineſcare, vt ſecum ad columbarium ſuum, id eſt, Chriſti gremium, accedant. Hinc Iſaiæ 60. de Apoſtolis dicitur : *Qui ſunt iſti quaſi Columbæ ad feneſtras ſuas?* propterea ſcilicet, quòd adducturi erant filios de longè ad Chriſti columbarium, vt patet ex ſequentibus. Hinc quamprimùm adductus ad Chriſtum Petrus ab Andrea fuit, ſtatim dixit eum Dominus filium columbæ: Tu es Simon filius Iona, id eſt, columbæ: quia ſcilicet Andreas prima columba adduxerat ſecundam, Ioan. 1. Sunt item annuli in manu Dei, juxta id Ierem. 22. *Si fuerit Iechonias annulus in manu meâ, &c.* Laborant igitur, vt alios quoque attrahant, adeóque catenam quandam & torquem in collo Chriſti faciant. Iam ſicuti Apoſtoli columbæ & annuli Chriſti erant; ita debent eſſe Chriſtiani, & præſertim ſuperiores, qui ſint columbæ ad feneſtras, id eſt, pietatis & virtutum publica exempla præbeant & ſubditis præeant; qui ſtatim advolarent, ſi viderent ad feneſtras eſſe columbas illas, id eſt, ſuperiores ſuos. Propterea Iulius Cæſar tot tamque ſtrenuos milites ſemper habuit, quia numquam dixit militibus: *Ite*, ſed, *Venite*, nec eos milites vocabat, ſed commilitiones, vt refert Holcot in Sap. lect. 120. Similiter & Chriſtus in hod. Evangelio: *Venite poſt me*, inquit. Eodem modo Magiſtratus dicere deberet : Venite ad rem divinam, &c. alioqui ſi ipſi non ſedeant in templo ad feneſtras ſedium ſuarum, non mirum ſi etiam populus non advolet. Sed etiam frater fratrem, annulus annulum trahere poſt Chriſtum debet; maximè qui alteri ſocius fuit ad peccatum, ſit etiam ſocius ad pœnitentiam. Cujus rei illuſtre exemplum ſcribit Ioſephus Bellardinus lib. 2. cap. 72. in prato florum de duobus Hiſtrionibus, qui jocis & facetiis hominum plauſum & crumenas captabant; quorum alter tandem infelicis vitæ pertæſus, à ſocio ſe ſubduxit & ſpecum ſibi delegit, in quo prioris vitæ licentiam puniret. Alter amiſſum ſocium impigrè requirens, tandem aliquorũ indicio reperit in eâ, quam dixi, ſpecu. Ergò illum ad priorem vitam ſedulò prolectare cœpit, nihil non attentans, ſed fruſtrâ. Tandem incluſus, cùm ſocii importunitatem diutiùs ferre non poſſet, piâ excogitatâ fraude, fingit ſe in vota eius conceſſurum & ſpecui valedicturum. Fune igitur extractus (nam alia emergendi via non erat) & cum colluſore ſuo aliquantulum progreſſus: Hem, inquit, infelix ego zonam nummis plenam à piis collectam reliqui in cavernâ. Si placet redeamus & nobiſcum auferamus. Lætus hoc nuntio alter ad ſpeluncam revolat, & hortatu ſocii in ſpecum deſcendit. Captâ & incluſâ hac aviculâ, ille qui priùs ſe incluſerat, funem, quo demiſerat ſocium, attrahit & os ſpeluncæ ſaxo claudit. Alter ſe incluſum videns, ad ſocium vociferari & extrema omnia minari, quin & Deum blaſphemare. Sed eum conſolatus iſte, jubet bono animo eſſe, peccata ſua deflere quemadmodum & ipſe feciſſet, vt qui ſocii erant ſcelerum, forent & pœnitentiæ : Interim Deum pro illo precibus fatigat, nec fruſtrâ : nam ſenſim illuſtratus alter cœpit in ſe deſcendere, peccata ſua agnoſcere, & acceſſito Confeſſario expiare, & jam non invitus, ſed vltrò vnà cum ſocio ſpeluncæ adhærere, reliquumque vitæ tempus in ſummâ auſteritate inibi traducere, magno accolarum ſtupore & ædificatione.

Septimo, Perſeveranter adeoque ad crucem vſque; quam ita amanter amplexus eſt, tam blandè ſalutauit, quàm nemo vmquam ſponſam ſuam. Et tamen crux erat & martyrium. H. VII. Perſeverantes. Vnde S. Bernard. ſerm. 2. de S. Andrea ſtupens ait: *Obſecro fratres, homo eſt qui loquitur hæc; an nõ eſt homo, ſed Angelus aut nova aliqua creatura? Homo planè ſimilis nobis paſſibilis.* Sed nimirũ Andreas aſpexit crucem, non vt ſupplicium, ſed vt penicillum quo ipſe illuſtrari & Magiſtri ſui imago fieri deberet. Hinc illa exultatio : O quantum ab hoc Apoſtolo diſtamus, qui Chriſtiani dici quidem volumus, Chriſtum tamen minimè ſequimur ad Crucem! Sequuntur eum aliqui, ſed cum Iudâ ad cœnam vſque; & ſunt qui ob lucrum temporale ſerviunt. Item qui ideò tantùm fidem Catholicam amplectũtur, quia pinguem conditionem vel opulentam conjugem nacti ſunt, qui filios vel ſeipſos, vel religioni aut Sacerdotio addicunt, vt inde emolumentum vel promotiones capiant. Item vniverſim qui

volunt

volunt in regno cælorum epulari cum Chriſto in ejus menſâ; ſed hic nolunt eum imitari, aut aliquid pro ipſo pati. Alii ſequuntur vſque ad hortum, vbi Chriſtus captus eſt, non vſque ad paſſionem: quemadmodum invenis ille ſequẽs Chriſtum ductum à militibus, qui vbi ab iiſdem apprehendi cœpit, relictâ ſindone fugit, Marc. 14. & tales ſunt, qui tam diu Chriſtum ſequuntur, quamdiu non offenduntur. Vbi enim cœperis defectus & vitia eorum carpere, ibi terga vertunt: laudent quæ dicuntur in concionibus, modò ipſi non tangantur vbi maximè faucii ſunt, ſicut canis qui patitur ſe vndique attrectari, ſed vbi vulnus ejus tetigeris, ibi ejulare & oblatrare incipit. Quod expertus eſt in Herode Baptiſta, qui in cæteris libẽter auditus, inceſtum ejus vbi tetigit, odioſus factus eſt. Item qui ſeipſos quidem humiliare non dubitant, ſed ab aliis humiliari ac vel vno aſperiori verbo reprehendi non ſuſtinent. Alii ſequuntur Chriſtum cum Petro vſque in atrium Principis Sacerdotum, ſed cum à turba objurgantur, eum negant, pernegant & ter-negant: vti ſunt qui inter hæreticos dum verſantur, ab iis objurgati propter religionẽ à propoſito dejiciuntur, cum ipſis carnes vorant vetitis diebus, detrahunt Catholicis, &c. Item qui in ſociorum gratiam vino ſeſe obruunt, aut in alia ſcelera præcipitant, vel à bonis propoſitis reſiliunt. Alii ſequuntur vſque ad crucem cum Cyrenæo, ſed non vſque ad crucifixionem; conſpectâ enim cruce horrent & recedunt, nec in crucem figi volunt. Tales qui proponunt nullum negligere ſacrũ feſtis diebus, nulli pauperi eleẽmoſynam negare, nullum jejunium infringere, nunquam execrari: ſed vbi tentatio occurrit, reſiliunt vti cancri obſtaculo quopiam impingentes: negligunt Sacrum ob viliſſimum lucrum: violant Feſta: execrantur & mentiuntur ob res nihili. Non ita S. Andreas, qui conſpecta cruce magnoperè lætatus ſibique gratulatus eſt. Alii denique ad crucifixionem vſque, ſed in ea non perſeuerant. Tales qui pœnitentiam, afflictiones, paupertatem, contemptum, morbos, injurias, &c. libenter quidem acceptant: ſed tandem crucis pertæſi diſcedunt, ad impatientiam, contra Deum murmurant, ſicut populus Hebræorum, cùm in deſerto cepit tædium itineris ac laboris; ideoque murmurans contra Deum & Moyſem regredi in Ægyptum voluit. Non ita S. Andreas, qui deponi de cruce noluit, & Deum precatus eſt, ne deponeretur, cùm biduo pependiſſet. Alii denique ſequuntur vſque ad crucem, & in eâ permanent. Et his ſolis dicitur: *Qui perſeueraverit vſque in finem, hic ſalvus erit.*

CONCIO VII.

Docetur diligentia in officio piſcationis.

1. *Indefeſſus labor benefaciendi Chriſti.*
2. *Paterna ſolicitudo.*
3. *Quod Zebedæus nec verbo obſtiterit vocationi filiorũ.*
4. *Quòd honeſtè occupati tamen promptè ſecuti ſunt Chriſtum.*

THEMA.

Faciam vos fieri piſcatores hominum. Matth. 4.

NOn vnius generis reperire eſt piſcatores hominum; ſed alii fugiendi alii admittendi. Fugiendus eſt Diabolus, primarius piſcator; fugiendi ejus aſſeclæ & ſocii, hæretici, necromantici, & ſeductores vniuerſi. Admittendus & amandus eſt ex alterâ parte Chriſtus, primarius item piſcator: admittendi ejus ſervi, quos ad piſcandum miſit. Prior ille piſcator hamo vtitur, quia dum eſcam vilem & exiguam fluxi alicujus boni porrigit, interim vnco lædit & conſcientiam capti lacerat, ac demùm perdit & mactat. Chriſtus ejuſque Prædicatores non hamum, ſed rete adhibent, quo non ſauciantur piſces, ſed incolumes capiuntur, & demùm in piſcinam cæleſtem inferuntur. *Ego veni vt vitam habeant*, inquit, *& abundantiùs habeant.* Ergò qui in piſcinam illam vult immitti, fugiat piſcatorem primum, adeat ſecundum, cujus imperio & nomine ego rete meum expandam, & paucula documenta tradam. A.

Triplices perſonæ reperiuntur in hoc Evangelio: Chriſtus, Zebedæus, Diſcipuli, & ſinguli aliquid docent. B.

A Chriſto diſce primò Chriſti indefeſſum laborandi & bene-faciendi ſtudium. Perpetuò ambulat & circuit mare & aridam, vt lucretur animas. Raro ſediſſe legitur, niſi fortè cùm doceret, vel fatigatus ex itinere eſſet. Et nunc ambulat circa mare, vt doceat nos viam hanc eſſe ad patriam, nec vnquàm nobis ſtandum, ſemper verò ambulandum, & in virtute progrediendum. Auis quamdiu volat, in tuto eſt; ſed cùm ſedet, in periculo: Ita otiantibus potiſſimùm nocere poteſt Dæmon, non progredientibus in viâ Dei. Advertendum etiam hoc mare Tiberiadis ſeu Geneſareth effici à fluvio Iordane, qui à duobus gignitur fontibus, Ior & Dan, *amnis amœnus, & quantum locorum ſitus patitur, ambitioſus, accoliſq́; ſe præbens, velut invitus Aſphaltiten lacum, dirum naturâ petit, à quo poſtremò ebibitur, aquaſq́; laudatas perdit peſtilentibus mixtas*, vt ſcribit Plinius lib. 5. cap. 15. Fluvius iſte typus eſt vitæ humanæ; nam primò Iordan, fluuius vel deſcenſio judicii exponitur, deinde in planitie ſe dilatans efficit lacum ſeu mare Tiberiadis amœniſſimum & multis ciuitatibus cinctum; demùm inde rurſum effluens *invitus*, vt ait Plinius, abſorbetur à mari mortuo diro & peſtilenti, ibique perdit optimas & dulciſſimas ſuas aquas: Ita omninò vita humana fluuius ſeu deſcenſio eſt ad judicium & mortem, *omnes morimur*, ait illa Thecuitis, *& quaſi aquæ dilabimur in terram quæ non revertuntur.* 2. Reg. 14. Ac licet aliquãdiu ſe ambitioſè dilatet, diligatur & colatur, tandem tamen abſorbetur invita à mari mortis, vbi perdit optimas ſuas delitiarum aquas & bibit, heu, amaras. Iuxta hunc ergò fluuium & lacum ambulat Chriſtus in hodierno Evangelio, I. A Chriſto. 1. Indefeſſũ laborem benefaciendi.

docens nos juxta eundem ſæpè ambulare per contemplationem, vt intelligamus quò continuò labamur. *Tu dormis*, ait S. Ambroſius in Pſalm. 1. *tempus tuum ambulat; & vide ne dum dormis, tempus prætereat: ideò & ſi dormis, cor tuum vigilet.* Cùm ergò vita tua ſemper ambulet cum Iordane, vide vt tu quoque ambules juxta eum; ne dormiens & imparatus, abripiaris in mare mortuum.

2. Propēſionē ad ſalvandum omnes.

Secundò, Parem animi propenſionem ad vocandum & ſalvandum omnes ſine acceptione perſonarum. Ambulans enim circa mare vocat ad ſe quos primò offendit piſcatores, Petrum & Andream; deinde progreſſus pauſillum vocat; quos ſecundo loco offendit, affines ſuos Iacobum & Ioannem, nullâ prorsùs factâ propinquitatis mentione; vt intelligas, eum non attendiſſe ad carnem & ſanguinem: alioquin hos primò vocaſſet, nec veluti caſu offendiſſet ſed vltrò quæſiviſſet & affines appellaſſet; neque ſolùm mare, ſed etiam circumiacentes maritimas civitates, hoc eodem fine crebrò perambulabat. Neminem ergò deſpicit Chriſtus: ſed perambulat mare hujus mundi, vt obvium quemque vocet ad ſalutem; non aliter ac Sol omnes cupit illuminare, quotquot ejus lumini aditum non præcludunt. Deniq; etiam vbi ſe novit fruſtrâ laboraturum, expandit rete ſuum ad capturam, modò per exempla bona, modò per inſpirationes occultas, modò per libros pios, modò per beneficia, modò per tribulationes & clades publicas. Hinc per Iſaiam, cap. 65. ait Dominus: *Dixit: Ecce ego, ecce ego, ad gentem quæ non invocabat nomen meum. Expandi manus meas totâ die ad populum incredulum, &c.* Et Prov. 1. *Sapientia foris prædicat, in plateis dat vocem ſuam. In capite turbarum clamitat, in foribus portarũ vrbis profert verba ſua, dicens: Vſque quò parvuli diligitis infantiã, & ſtulti ea, quæ ſibi ſunt noxia, cupient, & imprudentes odibunt ſcientiam? Convertimini ad correptionem meam, &c.* Nullus ergò in mundo locus, quem non perambulet DEUS ſuâ vacatione: imò vbi maxima DEI oblivio, in foro, in plateis, inter turbas & judicia, ibi maximè ſe inſinuat, & monet de imminente periculo.

3. Paternam ſolicitudinem.

Tertiò, Paternam ſolicitudinem pro laborantibus fratribus. Vidit enim eos occupatos, partim in mittendis retibus ad capturam, partim in reficiendis; vidit eos duro, & tamen inutili opificio diſtentos, ideoque ſatagebat, quomodo eos ab hoc gravi liberaret jugo, & ſubderet ſuo leviori & ſalubriori, quaſi diceret: Quouſque, ô miſeri, in hac veſtrâ ſervitute diu noctuque deſudatis nullo penè fructu? Quid enim ex hoc veſtro labore & ſudore ampliùs reportare poteſtis, quàm exiguum lucrum? Ego verò oſtendam vobis meliorem piſcaturam, minùs laborioſam & magis fructuoſam, Venite poſt me, vt non jam piſces, ſed homines capiatis. Quibus verbis videtur ad ſe vocare quotquot mundo ſerviunt & gravi dæmonis premuntur jugo, qui diu noctuque innumeris laboribus, curis & cogitationibus implicantur; quaſi dicat: Quorſum ſic vos ipſos implicatis & occupatis in mundi hujus gurgite! quorſum retia toties tenditis pro inutili capturâ dignitatis, honoris, lucri, voluptatis exiguæ? cur in hæc inania ſtudia omnes veſtras cogitationes impenditis, quaſi ad altiora creati non eſſetis? *Quare appenditis argentum* (laborem, induſtriam, ſtudia, &c.) *non in panibus, & laborem veſtrum non in ſaturitate?* id eſt, in ea, quæ vos ſatiare poſſunt, inquit Iſaias cap. 55. Quid niſi defatigatos artus & exiguum lucrum inde reportabitis. *Venite igitur ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos, jugum enim meum ſuave eſt & onus meum leve.* Matth. 11. Sic pater videns filium abſumere peculium ſuum in pueriles nugas, ait filio: Da mihi nummos tuos, ego tibi quid melius iis comparabo. & emit ei veſtem vel fundum. Quod evenit his diſcipulis, cùm totâ nocte laborantes nihil ceperunt, idem evenit amatoribus, qui fluxa & inania ſectantur ac piſcantur bona; nam etiam cùm diliciis fruuntur, defatigantur & laſſantur, eoque labore nihil capiunt. Quod ſi tunc laſſitudinem non ſentiunt, ſentient aliquando cum illis qui dicunt: *Laſſati ſumus in viâ iniquitatis*, Sap. 5. Audiant igitur paternum Chriſti conſilium mundi ſectatores, vt abjecto mundi jugo, gravi & inutili, ſuſcipiant jugum Chriſti, ſuave & ſalutare: ac jam non piſces, ſed animas: jam non terrena, ſed cæleſtia captant bona, ſtudio bonorum operum.

C. II. A Zebedæo.

A Zebedæo etiam diſce aliquid. Quidnam verò illud? Heroica magnanimitas. Non enim obſtitit filiis, quò minùs Chriſtum ſequerentur, non conqueſtus eſt auferri ſibi chara pignora, quæſtum & nutritores ſuos, non cucurrit poſt abeuntes, non crines laceravit, quod ſanè plurimi faciunt parentes, cùm eorum filii ad religionem evocantur; nimirùm cogitabat prudens iſte pater, aut certè cogitare debuit:
1. Primò ſi DEUS ipſe conditor ac dominus miſit in obſequium noſtrum Filium ſuum, vt noſtri causâ pauper fieret, magnum non eſſe ſi ipſe viciſſim filios ſuos DEI obſequio donaret.
2. Secundò cogitabat nihil melius in hac vitâ poſſe filiis obtingere, quàm ſi veſtigiis Chriſti inſiſtant, nullam meliorem hæreditatem illis relinqui à ſe poſſe, quàm ſi eos fieri ſinat Apoſtolos Chriſti. Si enim rex quiſpiam eos adoptaſſet in filios, vel creaſſet principes, quomodo parens obſtitiſſet, licet nunquam eos viſurus eſſet ampliùs?
3. Tertiò cogitabat filios ſuos magis eſſe DEI, quàm ſuos, adeoque Chriſtum repetere id quod ſuum eſt.
4. Quartò ſi morte præmaturâ ſibi eriperentur, ferendum fore: quantò magis, cùm non periêre, ſed vivere cœperunt Chriſto?
5. Quintò cogitabat periculoſum fore, repugnare tanto viro qui Meſſias putaretur.
6. Sextò forſitan recolebat animo Abrahamum, Annam Samuelis matrem, Machabæorum matrem, qui & ipſi filios ſuos obtulerunt Domino. Atque hæc eadem ſi revolvant animo parentes, non ad modum obſiſtent, ſed potiùs optabunt, vocari liberos ſuos ad obſequium Chriſti & ſtatum perfectionis.

A diſcipulis diſce primò labori & honeſtæ occupationi pro ſtatus tui convenientiâ vacare. Ille

D. III. A Diſcipulis.

1. Honeſtè occupari.

re. Illi enim non in navi ſtertentes aut ludentes deprehenſi ſunt, ſed mittentes rete in mare, vel id ſarcientes. Quod opus etſi vile fuit, placuit tamen Chriſto, quia ſtatum ipſorum decuit. Vnde ſubjecit Evangeliſta: *Erant enim piſcatores.* Placent igitur divinis oculis, qui ſuæ vocationi intendunt. *Vnicuiq;* inquit Apoſtolus, 1. Cor. 7. *ſicut diviſit Dominus, vnumquemque ſicut vocavit* DEVS, *ita ambulet.* Et mox: *Vnuſquiſque in quâ vocatione vocatus eſt, in eâ permaneat.* Hinc voluit Ioſeph, vt pater & fratres coram Pharaone liberè confiterentur ſe paſtores eſſe, licet noſſet Ægyptiis exoſos eſſe paſtores; quia noluit fratres ſuos ad ſtatus aulicos evehi, ſed in arte paſtorali, quam à majoribus ſuis acceperant, permanere, & in hunc finem ab aulâ excludi; remitti verò in Geſſen, vbi paſtoritiam exercerent, Geneſ. 46. Ergò paſtores paſtoralia, piſcatores piſcatoria, clerici clericalia, opifices ſuâ cuique opificia, & ſinguli denique, quæ ſuo competunt ſtatui, tractare ſtudeant: quæ ſupra ſe ſunt non ambiant aut affectent, niſi Deo diſplicere, & navim ſuam avertere velint. *In quo vocatus es, in eo opere,* ait S. Ephrem adhort. 4 tom. 2. *firma anchoras ac funes, ne in pelagus tua navis impellatur.* Cæterùm quia facilè evenit, vt dum quiſque ſtatui ſuo intendit, & retia ſua mittit in capturam rerum honeſtarum, interim retia illa rumpat, id eſt, conſcientiam ſuam offendat: ex quo illud damnum oritur, vt nihil meritorum de bonis operibus capiatur; idcircò ſubinde videndum vnicuique, vt retia ſua reficiat, ſi qua refectione indigent per examen conſcientiæ & pœnitentiam.

2. Concordiam fraternam.

Diſce ſecundò, concordiam fraternam. Ecce enim duo fratrum paria in eodem lacu, per omnia ſibi conſentientium. Primi duo ſimul mittunt retia in capturam. Poſteriores duo ſimul reficiunt retia. Denique à Chriſto vocati, omnes vnanimi conſenſu ſequuntur, nullus excuſat, nullus tergiverſatur: & verò ideò fortè vocati ſunt ad tantam dignitatem, quia tam vnanimes. Ait enim Eccleſiaſticus c. 25. *In tribus placitū eſt ſpiritui meo, quæ ſunt probata coram Deo & hominibus: Concordia fratrum, &c.* Primum hoc, quod præ cæteris DEO placet, ideoque libenter adeſt, vbi ejuſmodi concordia eſt. Quod cuique maximè placet, id libentiùs aſpicit, tractat, quærit, &c. Ingrediuntur plures in celebrem civitatem; qui ædificiis afficitur, ædificia ſpectat; qui hortis, hortos; qui templis, templa, &c. Chriſto pre cæteris placet charitas fraterna; ideo dixit Matth. 18. *Vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorū.* Ideò eandem in vltimo ſuo ſermone poſt cœnam habito adeò commendavit diſcipulis ſuis, & poſtremò omnibus Chriſtianis. *Non pro eis* (Diſcipulis) *rogo tantùm,* inquit Ioan. 17. *ſed & pro eis, qui credituri ſunt per verbū eorum in me, vt omnes vnum ſint.* In quæ verba S. Cypri. de orat. Dom. ait: *Rogātis deſideriū videtur quod fuerit, vt quomodo vnū ſunt Pater & Filius, ſic & nos in ipsâ vnitate maneamus; vt hinc quoq; poſſit intelligi quantum delinquat, qui vnitatem ſcindit & pacem, &c.* Deus Pater ſemper audivit Filium ſuum, & tu illum non audies?

3. Promptitudinem ſequendi Chriſtū.

Diſce tertiò promptiſſimam voluntatem & obedientiam ad ſequendum Chriſtum, mundumque deſerendum. Nam imprimis videbant Chriſtum ambulantem juxta mare, pauperem, deſolatum: nec vlla ab eo miracula fieri adhuc viderant, & tamen ad vnicam ejus vocationem ſequuntur continuò: relinquunt patrem, navem, retia: ſequuntur cùm jam in opere piſcatorio ſunt & capturam ſperant: non interrogant, quorſum eos applicituru ſit, vel quid ſit, fieri piſcatorem hominum: non paciſcuntur nec inquirunt de mercede. Hæc ſanè jure miratur S. Gregorius in homil. ſuper hoc Evangel, noſtramque contumaciam taxat, cùm ait: *Nulla hunc facere adhuc miracula viderant; nihil ab eo de præmio æternæ retributionis audierant: & tamē ad vnum Domini præceptum, hoc quod poſſidere videbantur, obliti ſunt. Quāta nos ejus miracula videmus! quot flagellis affligimur! quantis minarum aſperitatibus deterremur! & tamen vocantem ſequi contemnimus. In cælo jam ſedet qui converſione nos admonet: jam jugo fidei colla gentium ſubdidit: jam mundi gloriam ſtravit: jam ruinis ejus crebeſcentibus diſtricti ſui judicii diem propinquantē denunciat: & tamē ſuperba mens noſtra adhuc non vult hoc ſponte deſerere quod quotidie perdit invita. Quid ergo, fratres charisſimi, quid in ejus judicio dicturi ſumus, qui ab amore præſentis ſæculi nec præceptis flectimur, nec verberibus emendamur?* Hæc Greg. Sed objiciet aliquis: Vterque iſte piſcator, quid aut quantum dimiſit, qui penè nihil habuit? Reſpondet mox idem S. Pater: *Hac in re, fratres chariſſimi, affectum debemus potiùs penſare, quàm cenſum. Multum reliquit, qui ſibi nihil retinuit: multū reliquit, qui quantumlibet parum, totū deſeruit. Certè nos & habita cū amore poſſidemus, & ea quæ minimè habemus, ex deſiderio quærimus. Multū dimiſit, qui cū re poſſeſſâ etiā concupiſcētiis renūciavit. A ſequētibus ergò tāta dimiſſa ſūt, quāta à nō ſequentibus concupiſci potuerūt.* Hæc ille. Reſpondeo deinde, nihilo plus relinquere, etiam qui plurimas poſſeſſiones relinquit, ſi res attentè conſideretur. Reliquerunt enim Diſcipuli patrem vetulum, naviculam, & retia lacerata. Et quid eſt mundus, quid amici, niſi pater vetulus brevi moriturus, imò quotidie moriens? Quid caro ejuſque voluptates, niſi parva cymba, quâ expatiemur in hoc mari, magno periculo, brevi delectatione; quam quo magis implemus & oneramus piſcibus, id eſt voluptatibus, tanto citiùs mergimus? Quid ſunt curæ & occupationes hujus mundi, quid opes, honores & dignitates, ſplendor veſtium & pompa, niſi retia quibus implicamur & capimur ipſimet, ſimuſq; præda Dæmoni? Non ſit ergò nobis difficilè, ſpernere hæc & relinquere, ſaltem quoad noxiū & inordinatum iſtorū vſum. *Quia ergò, fratres chariſſimi* (concludo cum S. Gregorius in hom. hujus feſti) *beati Andreæ Apoſtoli natalitia celebramus, debemus imitari quod colimus. Oſtendat noſtræ obſequiū devotionis immutatæ ſolēnitas mētis; deſpiciamus quæ terrena ſūt: relictis tēporalibus mereamur æterna. Si autē nec dū poſſumus relinquere propria, ſaltem non concupiſcamus aliena. Si necdū mens noſtra accenditur igne*

chari-

charitatis in ambitione ſuâ habeat fremumtimoris: vt profectus ſui paſſibus vegetata, dum ab alienorum appetitu compeſcetur, quandoq; ad propria contemnenda perducatur adjuvante Domino noſtro IESU *Chriſto.*

CONCIO VIII.

1. *Cur Chriſtus adſciuit diſcipulos,*
2. *Cur elegit piſcatores.*
2. *Cur vocavit binos fratres*
4. *Cur Zebedæus non vocatus.*
5. *Quomodo tam citò attracti diſcipuli.*
6. *Quomodo valedixerint piſcatoriæ.*

THEMA.

Ambulans Ieſus juxta mare Gallileæ, vidit duos fratres. Matth. 4.

A. EVangelium, Auditores, mare quoddam eſt inexhauſtum & plenum cæleſtibus doctrinis, quaſi gemmis & margaritis; profundiſſimum quoque & reconditis myſteriis refertum. Quare ad exemplum Chriſti ambulemus juxta hoc mare, quæramus ejus margaritas, ſcrutemur profunditatem. Vidit & invenit Chriſtus juxta mare piſcatores: nos videbimus arcana quæ in mari Evangelico latent.

B.
I. Cur Chriſtus adſcivit Diſcipulos. Quęſt. 1. Cur Chriſtus adjunxit ſibi diſcipulos? Reſpond. 1. Vt haberet teſtes dictorum & factorum ſuorum, qui ea toti nunciarent & teſtarentur orbi.

2. Secundò, Vt haberent homines anſam bene merendi de ſe invicem, dum quidam alios inſtruunt, vti Apoſtoli: alii illos audiunt eiſque parent. Decuit vt inter homines alii eſſent magiſtri, alii diſcipuli, alii architecti, alii velut lapides & ligna, quæ ſe dedolari & perpoliri ab illis paterentur.

3. TERTIO, Vt DEI gloria magis amplificaretur, ſi aliqui piſces ab eo capti fierent piſcatores aliorum hominum. Mirum hujuſmodi ſpectaculum ac penè miraculum in piſcium naturâ refert Ouetanus hiſt. lib. 31. cap. 10. aliique. Iuxta enim Hiſpaniolæ Inſulæ littora compertus eſt piſciculus non multò longior hominis vlnâ; hunc à parvulo domi in vaſe marinis aquis oppleto alunt, fitque adeò cicur, vt tractari & palpari gaudeat. Porrò audax animal eſt, adeoque excelſo animo, vt in eo vigere putes aliquod rationis veſtigium. Fit egregius piſcium in mari ad domini ſui commodum venator; funiculis enim retis modò obvoluitur, ne in mare miſſus diſpereat; deinde prælongo alligatus fune, perinde ac canis per mare hac illac vagatur & obvium quemque etiam majorem ſe piſcem teſtudinemve aggreſſus latera primùm morſu vulnerat, neque priùs prædam mordicus tentam deſerit, quàm fune vterque in littus trahatur aut in navigium. Non minùs admirabilem piſcationem inſtituit Chriſtus, quando paucos diſcipulos rudes domi ſuæ educavit, & ita tractabiles atque ad omnia idoneos fecit, vt amore ſibi devinctos dimitteret, longo quaſi fune in orbem vniverſum, ad capiendos homines alios etiam doctiores, nobiliores & ditiores longè quàm ipſi eſſent; qui & miro prorsùs ſucceſſu toto orbe plurimas gentes brevi tempore ceperunt & Chriſto adduxerũt.

Quæſt. 2. Quare piſcatores primùm elegit? Reſp. Vt oſtenderet munus Apoſtolicum ſimile eſſe piſcaturæ. Chriſtiani enim piſcibus ſimiles ſunt, quia ex aquis Baptiſmi ſpiritualiter naſcuntur; quare eâdē penè induſtriâ ad Chriſtum adducendi ſunt, quâ ſolent capi piſces; per rete ſcilicet quod verbi Dei prædicationem denotat. Rete enim nec ſericum eſſe, nec variis picturis aut coloribus ornari debet, ſed planũ ſit, ſimplex, non magno atque elaborato artificio contextum, forte tamen & ſolidum. Ad hæc inſtructum ſit vnâ ex parte plumbo, quo ad ima trahatur; ex alterâ verò ſubere, cujus adminiculo ſupernè aquis innatet; alioquin vel totum mergeretur, vel totum ſupernataret, ſicque nihil omninò piſcium comprehenderet. Pari modo Evangelii prædicatio non figuratarum elocutionum picturis, non eloquentiæ ſplendore, non mundanæ ſapientiæ auro indiget; ſed potiùs debet Concionatoris ſermo ſale eſſe conditus, vt luceat in eo Chriſtiana quædam ſimplicitas & cæleſtis ſapientia & gravis compoſitio cum quadam moderatione conjuncta. Deinde habere debet plumbum divini judicii & infernalium pœnarum, quo peccatores terreat; & leve ſuper miſericordiæ divinæ & cæleſtium promiſſionum, quibus eos ad ſpem erigat; nec ſolo nitatur timore, ne fortè ad ima deſperationis ſuo ſecum pondere piſces rapiat; nec ſolâ miſericordiæ recordatione blandiatur, ne fortè nimium fidentes ſceleſtorum animi in elationem efferantur. C. II. Cur elegerit piſcatores.

Quæſt. 3. Cur binos vocavit fratres? Reſp. 1. Vt intelligamus eos, qui Eccleſiam gubernant, vinculo charitatis & vnionis inter ſe devinctos eſſe debere: ne in ſchiſmata dividantur magno ovicularum damno. Hoc enim tam ſeriò orat Apoſtolus 1. Cor. 1. illis verbis: *Obſecro vos fratres per nomen Domini noſtri* IESU *Chriſti, vt idipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata, &c.* Ita Num. 11. fecit DEUS 70. viros cum Moyſe rempubl. adminiſtraturos ejuſdem Spiritûs participes. *Auferam de Spiritu tuo*, ait Moyſi, *tradámque eis, vt ſuſtentent tecum onus populi.* Quare meritò ab Eccleſia eliminantur & excommunicatione feriuntur hæretici & ſchiſmatici, pacis & charitatis turbatores. D. III. Cur vocavit binos fratres.

2. Vt doceret velle ſe Chriſtianos omnes fraterno amore conjunctos eſſe, idem ſapere & in idem tendere. Hinc mox in primævâ Eccleſiâ vſus obtinuit, vt Chriſtiani ſe mutuò vocarent fratres & ſorores: ita vt communis de Chriſtianis gentilium eſſet vox: *Vide vt ſe diligant! vt alter pro altero mori ſunt parati.* Tertull. in Apol. 39. Hinc Pachomius adhuc gentilis & militans in exercitu Conſtantini Magni, videns Chriſtianorum erga milites egenos charitatem & munificentiam, inde ad fidem converſus, & Monachus, imò Monachorum pater & princeps factus eſt, vt in ejus vitâ. Quàm verò grata ſit DEO hæc vnanimitas, ex hoc DEI oraculo diſcite: B. Machario celebri Anachoretæ revelatum fuit, duas mulieres, quæ erant vxores duorum fratrum, ipſo eſſe ſanctiores, eò quòd 2.

in eâdem domo per annos 15. ita concorditer vixiſſent, vt numquam litem aliquam habuerint, vel verbum aſperius ſibi invicem dixerint, vti refert Ruffinus in vitis Patrum, lib. 3. n. 97. Porrò *melior eſt*, inquit S. Auguſtinus ſerm. 25. de verb. Apoſt. *fraternitate ſanguinis, Chriſti fraternitas; quoniam illa interdum ſibi inimica eſt: Chriſti autē fraternitas ſine intermiſſione pacifica eſt. Illa inter ſe communia cum æmulatione dividit: hæc etiam cum gratulatione communicat.*

E. IV. Cur Zebedæus non vocatur?

Quæſt. 4. Cur Zebedæus non eſt vocatus? Reſp. 1. quia ob ſenilem ætatem ad munus prædicationis parum vtilis fuiſſet. Ad longinqua enim itenera, ad omnis generis labores & afflictiones ſufferendas mittendi erant Apoſtoli.

2. Quia ſenes minùs tractabiles parumque ad diſciplinas capiendas idonei ſunt; ſuæ enim opinionis communiter tenaces & pravis habitibus imbuti ſunt, à quibus revocari difficulter poſſunt. Vnde in his verificatur id Ambroſii: *Faciliùs reperi, qui ſervaverint innocentiam, quàm qui veram egerint pœnitentiam.*

F. V. Quomodo tam citò attracti diſcipuli?

Quæſt. 5. Quomodo tam citò attracti diſcipuli? Reſp. 1. internà illuſtratione & motione; dum vidit eos Chriſtus. Si enim Sol radiis ſuis quaſi aſpectu terram diſponit ad generationē, quanto magis aſpectu ſuo Chriſtus hominum corda ad ſui ſequelam diſponere potuit? *Oculi enim Domini multò plus lucidiores ſuper Solem, &c.* Eccl. 23. Reſpexit Petrū Chriſtus poſt negationem ejus, & ſtatim liquefecit cor ejus, vt in lachrymas ſolutus agnoſcere & defleret peccatum ſuum. Vidit eundem Petrum cum Andrea in hodierno Evangelio, vti expreſſit Evangeliſta; quid mirum, ſi hoc aſpectu corda illorum moverit, vt ipſum ſequerentur? Deinde Petrus & Andreas jam antè Chriſto familiares erant, & ad colloquium ejus admiſſi, vt patet Ioannis 1. ex quo colloquio ſtatim didicit Andreas Chriſtum eſſe Meſſiam; quod mox indicavit Petro, dicens: *Invenimus Meſſiam.* Idem fructus converſionis ſperari poſſet ab Hæreticis, ſi audirent Catholicos, ſi eorum ſacra viderent, conciones audirent, mores & pietatem obſervarent, de rebus Fidei cum iiſdem conferrent. Verùm quia hanc lucem fugiunt, in tenebris relinquuntur. Neque enim decet vt miracula illis fiant, dum humano modo ad Fidei cognitionem venire poſſunt. Habent Moyſen & Prophetas, id eſt, Eccleſiam & Doctores ejus; audiant illos. Sed quia lucem veritatis fugiunt, idcircò & ipſi fugiendi tanquam veri hæretici ſunt Hinc ſanctùs Agathon abbas, vt refert Evagrius, libro ſecundo de vitis Patrum, cæterà humillimus, quævis opprobria libentiſſimè perferebat, addens ſe mortalium omnium peſſimum eſſe. Cùm, verò obtrectatores ei dicerent. *Audivimus præterea te hæreticum eſſe*; mox rupto ſilentio: *Abſit*, inquit, *à me, vt ſim hæreticus*; Cauſamque ſubdit: *Cætera peccata infirmatis & fragilitatis ſunt, hominemq; Deo adhuc per fidem vnitum relinquūt: hæreſis verò pertinaciæ eſt notæq; malitiæ, quæ hominem à Deo prorſùs avellit, quia arboris radicem, fidem exſcindit.*

G. VI. Quomodo valædixerint piſcatoriæ.

Quæſtio ſexta. Quomodo relinquerunt piſcatoriam; ſiquidem & poſteà Ioannis 21. eam exercuerunt? Reſp, reliquiſſe retia & navim ſuam quoad proprietatem ſeu dominium & quantùm ad officium piſcandi, non quantùm ad vſum aliquem neceſſitatis causâ. Aliud eſt ergò dominum, aliud vſus rei; hic conceditur religioſis, non illud. Quin etiam Apoſtolus hoc ipſum ſuadet omnibus, vt ſcilicet rerum ſuarum ſe non dominos, ſed vſufructuarios tantùm exiſtiment. 1. Corinth. 7. *Qui emunt*, inquit, *tanquam non poſſidentes* ſint, *& qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur.* Hoc ipſum vt Iudæos doceret DEUS, inſtituit annum Jubilei quinquageſimum, ſanxitque vt illo anno omnes agri & prædia coëmpta ab emptore redirent ſine pretio ad venditorem. Cauſam dat Levit. 25. dicens: *Terra quoque non vendetur in perpetuum, quia mea eſt, & vos advenæ & coloni eſtis.* Vt nimirum ſciatis, inquit Philo libro de Cherubim, ſolum DEUM propriè rerum omnium eſſe Dominum & poſſeſſorem: homines verò earum tantùm habere vſum-fructum ac vitam, non verò dominium.

H. VII.

Quæſtio ſeptima. Quid eſt, ſpiritualiter relinquere retia, navim, Zebedæum? Reſpondeo ex Chryſoſtomo, eſſe relinquere carnales actus, ſubſtantiam mundi & parentes. Quid enim mundi negotia, amor, curæ, ſolicitudines, niſi retia, quæ mille modis & nodis hominem implicant & capiunt? Quid mundi opes, honores, delitiæ, niſi navicula fragilis & fluctuans, navigantem citò evertens? Quid parentum amor, niſi ſeniculus quidam Zebedæus brevi moriturus?

Supereſt nunc vt has, quas ex Evangelio collegimus, gemmulas in auribus & annulis noſtris inſeramus, hoc eſt, & memoriæ commendemus, & opere exerceamus, quod didicimus, &c.

IN FESTO SANCTI NICOLAI.

Evangelium Matthæi 25.

IN illo tempore, dixit IESUS diſcipulis ſuis parabolã hanc: Homo quidã peregrè proficiſcẽs vocavit ſervos ſuos, & tradidit illis bona ſua. Et vni dedit quinque talenta, alii autem duo, alii verò vnum, vnicuique ſecundùm propriam virtutem & profectus eſt ſtatim. Abiit autem qui quinque talẽta acceperat, & operatus eſt in eis, & lucratus eſt alia quinque. Similiter & qui duo acceperat, lucratus eſt alia duo. Qui autem vnum acceperat, abiens fodit in terram, & abſcondit pecuniam domini ſui. Poſt multum verò temporis venit dominus ſervorum illorum, & poſuit rationem cum eis. Et accedens qui quinque talenta acceperat, obtulit alia quinque talenta, dicens: Domine, quinque talenta tradidiſti mihi: ecce alia quinque ſuperlucratus ſum. Ait illi dominus ejus: Euge ſerve bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſuper multa te conſtituam: intra in gaudium domini tui. Acceſſit autem & qui duo talenta acceperat, & ait: Domine, duo talenta tradidiſti mihi: ecce alia duo ſuperlucratus ſum. Ait illi dominus ejus: Euge ſerve bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſuper multa te conſtituam: intra in gaudium domini tui. Accedens autem & qui vnum talentum acceperat, ait: Domine, ſcio quia homo durus es; metis vbi non ſeminaſti, & congregas vbi non ſparſiſti; & timens abii, & abſcondi talentum tuum in terra: ecce habes quod tuum eſt. Reſpondens autem dominus ejus dixit ei: Serve male & piger, ſciebas, quia meto vbi non ſemino, & congrego vbi non ſparſi: oportuit ergò te committere pecuniam meam nummulariis, & veniens ego recepiſſem vtique quod meum eſt cum vſura. Tollite itaque ab eo talentum, & date ei qui habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere auferetur ab eo. Et inutilem ſervum ejicite in tenebras exteriores, illic erit fletus & ſtridor dentium.

CONCIONES.

I. *Quinque talenta ad meritum exercenda & in Eccleſiâ diſpenſanda, diſpenſata à S. Nicolao; quinam defodiant.*
II. *Cur inſtituendum aliquando Iudicium vniverſale.*
III. *Vnumquemque ſuis talentis cõtentum eſſe debere.*
IV. *Quid debeant parentes liberis.*
V. *Quid debeant liberi parentibus.*
VI. *Vſura damnatur.*
VII. *Documenta Evangelica.*
VIII. *Myſteria Evangelii.*

CONCIO I.

Quomodo quidam ad meritum in Eccleſia talenta vtiliter diſpenſent, quidam autem defodiant.

1. *Gratiam.*
2. *Scientiam.*
3. *Poteſtatem juriſdictionis.*
4. *Ingenium & rationem.*
5. *Divitias.*

THEMA.

Abiens fodit in terram, & abſcondit pecuniam domini ſui. Matth. 25.

PIngi ſolet Chriſti judicantis imago, cum viridi ramo à dextris, & nudato gladio à ſiniſtris. Cujus picturæ ratio ex hodierno Evangelio deſumi poteſt. Venit enim dominus, qui talenta ſervis ſuis ad negotiandum diſtribuerat, Primò quidem ad ſervos bonos, cum viridi ramo præſtantiſſimæ laudis: *Euge ſerve bone & fidelis, &c.* Quid ſuavius hac voce? Venit deinde ad ſervum pigrum, cum gladio condemnationis: *Serve male & piger*, inquit: *Tollite ab eo talentum, & inutilem ſervum ejicite in tenebras exteriores.* Quid durius hac increpatione? Itaque duplici hac voce invitat nos Dominus ad negotiandum cum talentis nobis creditis: promiſſione gloriæ, & comminatione pœnæ; & videtur nobis dicere id Apoſtoli 1. Cor. 4. *Quid vultis? in virgâ veniam ad vos? an in charitate & ſpiritu manſuetudinis?* Quia verò neminem ita inſanire arbitror, qui virgam DEI experiri malit in adventu ejus, quàm charitatem, quique audire malit: *Serve male & piger*, quàm: *Euge ſerve bone & fidelis*; idcircò ad hoc totis viribus conemur, ne talenta nobis credita in terrâ defodiamus.

Quinque diverſa talenta reperiuntur in ſacris,

eris literis, per quæ quinque potiſſima dona hominibus a Deo data ad meritum & diſpenſationem, poſſunt intelligi: Talentum auri, argenti, ferri, æris, plumbi: hoc Zach. 5. reliqua quatuor 1. Par. vlt.

I. Gratia. Primum Talentum Auri, gratiam ſignificat, quæ animam ditat, & cætera dona ſuperat, vti aurum alia metalla. De hac Apoſtolus, 2. Corinth. 6. ait: *Exhortamur ne in vacuum gratiam* Dei *recipiatis*. In vacuum autem recipiunt gratiam, qui eâ non vtuntur ad id, ad quod data eſt illis. Datur autem nobis non tantùm, vt veſtis inſtar animam ornet, & Deo gratam faciat, ſed etiam vt gladius & ſcutum ad vitanda in poſterum peccata, & peccandi occaſiones evadendas, velut inſtrumentum artis, ad dignos pœnitentiæ fructus faciendos, quibus redimamus pœnas peccatis noſtris debitas: vt aurum vel pecunia ad comparanda merita gloriæ & dignificanda opera noſtra quò Deo placeant & gloriam mereantur, licet minima ſint: velut equus ad promptè & ſuaviter conficiendam viam mandatorum: velut ignis ad calefaciendos & accendendos etiam proximos. Quare meritò de eâ Sapiens dixit: Sap. 7. *Infinitus theſaurus eſt hominibus, quo qui vſi ſunt, participes facti ſunt amicitiæ* Dei. Hunc verò theſaurum in terram defodiunt & abſcondunt omnes, qui ad prædictos fines gratiâ non vtuntur. Idcircò enim in Baptiſmo, Confirmatione, aliiſque Sacramentis gratiam accipimus, vt cum eâ negotiemus, & lucrum faciamus, vt diſcimus ex Apoſtolo, 2. Corinth. 1. vbi ait: *Vnxit nos* Deus, *qui & ſignavit* (Græcè ſigillavit) *nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus noſtris*. Conſtat vngi conſueviſſe milites & luctatores; ſignari verò curſores (quemadmodum & hodie Iudæi ad certamen curſus electi, ſigillari in fronte ſolent) Ergò ad hoc vncti ſumus gratiâ Dei, vt pugnemus: ad hoc ſignati, vt curramus pro bravio. Cùm ad Saulem dixiſſet Samuel, 1. Reg. 15. *Me miſit Dominus vt vngerem te in Regem*, ſtatim ſubjecit: *Nunc ergò audi vocem Domini: Vade & percute Amalec*. Idem multò magis nobis dici exiſtimemus. Saulem enim vnxit Samuel tantùm, nos autem Deus, vti audivimus ex Apoſtolo. Ergò ſi vncti ſumus, & à Deo quidem; audiamus ergò vocem Domini, & percutiamus Amalec, hoc eſt, Diabolum, Mundum, Carnem, vitia noſtra. *Idcircò*, inquit S. Chryſoſtomus hom. 13. in Matth. *arma accepiſti, non vt otieris, ſed vt pugnes*. Fecit hoc Apoſtolus, qui 1. Cor. 15. ait: *Gratia ejus in me vacua non fuit: ſed abundantiùs illis omnibus laboravi; non ego autem, ſed gratia* Dei *mecum*. Similiter S. Nicolaus, qui nequaquam otiari cum gratiâ Dei, ſed à pueto ſtatim negotiari voluit, dum adhuc infans, ſingulis quartis & ſextis feriis ſemel tantùm vbera matris ſuxit. Puer deinde factus & Iuvenis, aliorum Iuvenium devitans laſcivias, Eccleſiarum potiùs trivit limina. Adhæc ingenti ſtudio ſalutem animarum quæſiuit.

C. II. Secundum Talentum Argenti ſcientiam ſignificat Scripturæ & verbi Dei, quod ſonorè eſt prędicandum, quomodo & argentum quoque ſonorum eſt. Scientia. Hoc enim mandavit Dominus Matth. 10. *Quod dico vobis in tenebris*, inquit, *dicite in lumine; & quod in aure auditis, prædicate ſuper tecta*. Cùm enim verbum Dei res ſit omnibus hominibus apprimè neceſſaria, ideò quibuſcumque indigentibus debet communicari. Si quis abundaret panibus, & parvulis eſurientibus eos communicare nollet, ſed recluderet in ciſtâ, an non graviter peccaret; præſertim ſi ſciret panes inde non minuendos? Sanè quatuor illi leproſi, 4. Reg. 7. cùm viderent caſtra Syrorum deſerta, & victualibus redundantia, Samariam verò civitatem obſeſſam & fame afflictam; *Si tacuerimus*, inquiunt, *& noluerimus nunciare vſque manè, ſceleris arguemur*. Quomodo igitur non arguentur, qui, cùm aliis communicare verbum Dei poſſint, pro occaſione oblatâ non faciunt? His enim dicitur Prov. 11. *Qui abſcondit frumenta, maledicetur in populis*. Hoc verò talentum abſcondunt, non ſolùm qui docti cùm ſint, alios docere nolunt, ſed etiam qui verbum Dei auditum, aliis cùm poſſunt ac debent, non communicant: veluti Parentes, qui non docent liberos. Multò magis peccant; qui idem memoriâ non retinent, ſed mox oblivione ſepeliunt. Item qui multa bona ſciunt & audierunt, non tamen ſecundùm ea vivunt. Adhæc, *Veritatem tacere, eſt aurum abſcondere*, inquit Evagrius. Viderint etiam qui cùm legere & ſcribere didicerint, nihil vnquam ſpirituale legunt: nec peccata ſua litteris adnotant pro faciendâ confeſſione, quando inde fit, vt multa obliviſcantur, & confiteri negligant. Similiter qui de animæ periculis cavendis alios promouere cùm poſſint, nolunt. Scimus enim quid evenerit Ionæ, quando juſſus à Deo prædicare Niniuitis inſtans illis periculum ſubuertendæ vrbis, renuit, & fugit à facie Dei. Non ita S. Nicolaus, qui à juventute ſedulò Dei verbum audire ſtuduit, & quidquid in concionibus de ſacrâ Scripturâ intelligere poterat, memoriæ commendabat, vt habetur in ejus vitâ. Idem in Palæſtinam profectus, horribilem tempeſtatem nautis ſereno cœlo prædixit, coortamque precibus ſedauit. Idem contra edictum Maximiani fidem liberrimè prædicauit; & cùm longè abductus eſſet in carcerem, in quo poſitus prædicare non deſtitit, captiuos ad martyrium accendit.

D. III. Poteſtas juriſdictionis. Tertium Talentum Ferri, poteſtatem Iuriſdictionis denotat; quia ferrum omnia domat. Hanc probè exerceri, & nequaquam abſcondi præcipit Deus, Ierem. 48. cùm ait: *Maledictus qui prohibet gladium ſuum à ſanguine*, id eſt, qui ſecandum aliquod vulnus cernit, & tamen ſecare recuſat, vt ait S. Gregorius 3. p. paſtoral. admon. 26. Quod vtique de Iudice & Magiſtratu intelligendum. De hoc enim ait Apoſtolus ad Romanos 13. *Non ſine causâ gladium portat; Dei enim miniſter eſt*. Atqui fruſtra gereret, ſi in ſontes non educeret. Tales etiam Magiſtratus, Idola vocat Deus, Zach. 11. *O Pa-*

ſtor & Idolum, inquit, *derelinquens gregem: gladius ſuper brachium ejus, & ſuper oculum dextrum ejus.* quaſi dicat: Quia non tam Iudex, quàm Iudicis ſimulachrum ligneum eſt, educere gladium nolens, ideò dignus vt gladius divinæ vltionis in eũ animaduertat. Quod Regi Achab prædictum fuit 2. Reg. 20. cùm dimiſiſſet Benadad regem Syriæ: *Quia dimiſiſti virũ dignum mor-*
3. *te de manu tuâ, erit anima tua pro animâ ejus.* Quod paulò pòſt ei contigit, cùm in prælio à Syris occiſus eſt, 3. Reg. vlt. Sapiens quidam Athenienſis, vti refert Tympius in ſpec. Magiſt. p. 2. Sign. 51. Miſſus erat à Senatu Lacedæmonum, vt obſeruaret quibuſnam legibus ac inſtitutis ciuitas regeretur. Reuerſus in patriam, vocatus à Senatu eſt, vt ſui itineris rationem redderet; tandemque rogatus, quomodo Lacedæmonii rempublicam adminiſtrarent; ſunc, furcâ, gladio, aliiſque exquiſitis tormentorum inſtrumentis in Senatu depoſitis: *Hæ,* inquit, *ſunt Leges Lacedæmonorum, in his civitatis ſalus & adminiſtratio ponitur.* quaſi diceret; Non in legibus condendis, ſed in obſeruandis vrbis adminiſtratio conſiſtit. Vt enim opes in arcâ poſitæ non proſunt hominibus, ſi non expendantur: vt pharmaca in pharmacopolio, ſi non adhibeantur: ita leges quoque tabulis inſcriptæ mortuæ ſunt, nec pro-
4. ſunt ciuitati, ſi non rigidè obſeruentur. Quare optimè Seneca dixit, *Pinguiorem mactari victimam non poſſe, quàm hominem ſceleratum.* Et Marcus Cato dicebat, eos Magiſtratus, qui maleficos pœnis non coërcent, non tantùm non ferendos, ſed lapidibus obruendos eſſe, ne ex pœnæ neglectu ſalus Reipublicæ labefieret; inquit Plutarchus in ejus vitâ. Nocet enim bonis, qui parcit malis. Porrò quanto juſtitiæ zelo arſerit ſanctus Nicolaus, ex eo patet, quòd tres ciues Myrenſes nequitiâ Judicis iniquè condemnatos, & jam gladio carnificis ſubjectos mirabili animoſitate eripuerit, excutiendo gladium carnifici, & arguendo judicem, comminandoque accuſationem apud Imperatorem. Item, quòd tres tribunos legatos Conſtantini Magni, fraude malorum neci deſtinatos, itidem liberarit, arguendo per viſum Imperatorem, & comminando illi prælium atque interitum totius familiæ, vt in ejus vitâ.

E. IV. Ingenium & ratio.

QUARTUM Talentum Æris; naturæ bonum eſt, Ingenium, & Ratio. Quia vt æs ex ſe aptum eſt in alia converti, & in quamvis figuram facilè transfundi: ſic ratio, ingenium & indoles naturæ, quæ benè & malè efformari poſſunt, pro ratione diſciplinæ, aptaque ſunt ad bonas & malas, vtiles & inutiles artes addiſcendas. Talentum hoc ſepeliunt, qui rationem & ingenium ad noxia & inutilia perdiſcenda vel tractanda explicant: veluti qui fabulis & jocis ſe & alios paſcunt; qui omnis generis ludos exactiſſimè perdiſcunt, conanturque alios in his vincere; qui novas adinveniunt veſtes, & veſtiendi rationes; qui moriones agunt; qui relictis vtilibus & ſanctis libris, Indiĉtros euoluunt & amatorios. Teſtatur hoc Diuus Gregorius homilia nona in Evangelia. *Talentum in terrâ abſcondere,* inquit, *eſt acceptum ingenium terrenis actibus implicare, lucrum ſpirituale non quærere, cor à terrenis cogitationibus nunquam levare.* Sic ille. Idem agunt, qui ſecundùm rationem non vivunt; ſed velut beſtiæ ſenſualitatem tantùm ſequuntur. Sanctus Auguſtinus epiſtolâ 39. ad quendam diſcipulum ſuum, Licentium nomine, ingenioſiſſimum, & litteris excultiſſimum, ſcribit: *Si calicem aureum inveniſſes in terrâ, donares illum Eccleſiæ* DEI. *Accepiſti à* DEO *ingenium ſpiritualiter aureum, & miniſtras inde libidinibus, & in illo ſathanæ propinas te ipſum?* Omnes iſti cum Domitiano Imperatore, dum regia & vtiliſſima negotia tractare poſſent ac deberent, muſcas aucupantur; ſi quidem ipſe certum quotidie penſum horarum muſcis capiendis, & acuto ſtylo configendis dabat, ita vt propterea vulgi fabula fieret. Refert ſanctus Hieronymus in regulis Monachorum cap. 15. ſe moribundum aliquando raptũ ad judicium, & à judice interrogatum de conditione; Chriſtianum ſe reſpondiſſe. Ad quod Iudex: *Mentiris: Ciceronianus es, non Chriſtianus. Vbi enim eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum* (oblectare enim ſe ſolebat gentilium potiùs auctorum lectione, quàm ſanctarum litterarum.) Itaque ex Iudicis ſententiâ dirè flagellis cædi, adſtantiumque precibus ad corpus redire juſſus eſt, dolorem adhuc ſentiens & plagas in ſcapulis gerens. Si hoc actum cum Hieronymo, quòd gentilium librorum lectionem adamaſſet; quale putamus judicium illos expectat, qui profanis & noxiis ſtudiis toti addicti ſunt? Huc etiam pertinent, qui cùm patriæ & Reipublicę prodeſſe poſſent, ob naturæ & ingenii præſtantiam; malunt tamen otioſi deſidere, quàm aliquid peragere ad communem Reipublicæ ſalutem. Cùm pars ſit propter totum, æquum eſt, vt toti ſerviat etiam cum damno proprio; & magis ad publicum, quàm ad privatum bonum reſpiciat. *Turpis eſt omnis pars,* inquit ſanctus Auguſtinus libro tertio Cõfeſſionum, capite octavo, *toti ſuo non conveniens & congruens.* Carthaginenſes mulieres neglecto cultu proprio raſerunt capita ſua, & capillos contulerunt in vſum funium militarium, quorum penuriâ laborabat civitas, teſte Plutarcho in libr. de vſurâ. Pudeat ergò viros, qui cùm poſſint, ad bonum Reipublicæ nihil conferunt. Non abſcondit hoc talentum ſanctus Nicolaus, qui propriam quietem vitæ contemplativæ, quam ſibi elegerat in eremo terræ ſanctæ, & poſteà in monaſterio, ad Dei monitionem deſeruit, & ad oues ſuas rediit, quò aliis etiam prodeſſet. Idem totum ſe aliis impendit, omnibus ſemper ad ſe acceſſum faciendo, & conſulendo.

QVINTVM, Talentum Plumbi, ſignificat diuitias, quia viliores cæteris bonis. De harum diſpenſatione dicit Eccleſiaſticus cap. 29. *Perde pecuniam propter fratrem & amicum tuum, & non abſcondas illam ſub lapide in perditionē.* — F. V. Diuitiæ.

Et

Et Prouerbiorum 11. *Qui abſcondit frumentum, maledicetur in populis: benedictio autem ſuper caput vendentium.* Porrò non illi tantùm abſcondunt & defodiunt pecuniam, qui ex auaritiâ non communicant: ſed etiam prodigi, qui malè & inutiliter expendunt in veſtium & conuiuiorum luxum, qui morionibus, hiſtrionibus, aſſentatoribus, ac comeſſatoribus erogant, qui in tabernis ſubtus dolia defodiunt, qui aleis abſumunt: qui in res inutiles, ſclopeta, facietias, canes, &c. expendunt, cùm poſſent eâ pecuniâ maxima lucra facere, tam in ſuum, quàm aliorum commodum; ſi nimirum pauperes familias recrearent, templum aliquod ornarent, dotarent inopes puellas, ſuſtentarent pauperes ſtudioſos, liberales eſſent in bene-meritos, mutuum darent indigentibus, emerent pios liberos & ſanctorum vitas ad paſcendum ſubinde ſpiritum eorundem lectione, &c. His inquam & ſimilibus modis, daretur pecunia nummulariis ad ingentia lucra paranda. Vnde grauiſſima ſanè ratio reddenda erit aliquando Deo propter iſta bona, quibus tot in cælo coronæ parari poterant; nihil verò paratum eſt. Quis enim dominus non durè exciperet ſeruum, qui miſſus cum pecuniâ plurimâ ad comparandas mærces pretioſas, nihil aliud emiſſet ſecumque ferret, præter nugas & puppas infantiles? An neſcimus quomodo hoc talentum expenderit ſanctus Nicolaus? Poſtquam paternam hæreditatem accepit, non cogitabat quomodo eam conſeruaret vel augeret, ſed quomodo vtiliter expenderet: ſuccurrebat viduis & pupillis pecuniâ & conſilio. Imprimis verò tres illas pauperes filias ciuis Patarenſis jam-jam proſtituendas, in pudicitiâ ſeruauit, vt nuptui traderentur; atque ita non corpus tantùm, ſed & animas earum ab interitu liberauit. Item famis tempore ſuæ ciuitati prouidit de naui plenâ frumento. Ipſe etiam ſibi omnem ſuperfluitatem interdixit & vix neceſſaria conceſſit, tam in veſtitu, quàm in victu. Denique quia omnia talenta ſua non in terram fodit, ſed optimè impendit; tandem meruit etiam animam ſuam in manus Dei tradere. Moriturus enim cùm oraret Pſalmum, *In te Domine ſperaui*, in eo verſiculo; *In manus tuas commendo ſpiritum meum*, reddidit Deo ſpiritum. Idem ſperare poſſumus, ſi ſequamur ipſum.

CONCIO II.

Cur inſtituendum ſit aliquando Judicium vniverſale.

1. *Vt appareat ejus juſtitia priuata.*	5. *Vt vnuſquiſque perfectam accipiat mercedem,*
2. *Vt appareat ejus juſtitia publica.*	6. *Vt corpus ſimul cum anima capiat ſuam mercedem.*
3. *Vt honor Chriſto ablatus reſtituatur.*	7. *Vt & operum effectus remunerentur.*
4. *Vt appareat judicium ejus æquiſſimum.*	

THEMA.

Poſt multum verò temporis, venit dominus ſeruorum illorum, & poſuit rationem cum eis. Matth. 25.

Satis, opinor, aduertimus, quis ſit iſte homo, qui peregrè proficiſcitur, & poſt multum temporis reuertitur, vt ponat rationes cum ſeruis ſuis. Et ſi nos neſciamus, dicit id nobis S. Gregorius homil. 9. in Evang. *Quis itaque iſte homo eſt*, inquit, *qui peregrè proficiſcitur, niſi Redemptor noſter, qui in eâ carne quam aſſumpſerat, abiit in cælum*? Itaque hic etiam eſt, qui reuertetur aliquando in judicio vniuerſali poſiturus rationes cum omnibus ſeruis ſuis, adeoque nobiſcum etiam. Sed fortè non ſatis ſcimus quamobrem Devs velit rationes has exigere in judicio illo? Nam in primis indignum videtur Deo, ſi contendere velit cum homine, Rex cum ſuo mancipio, Gigas cum infante vel potiùs formicâ, Docto cum ruſtico. Hinc enim illæ Job querelæ: *Contra folium quod vento rapitur, oſtendis potentiam tuam, & ſtipulam ſiccam perſequeris.* cap. 13. Et cap. 14. *Quaſi flos egreditur* (homo) *& fugit velut vmbra, & numquam in eodem ſtatu permanet. Et dignum ducis ſuper hujuſcemodi aperire oculos tuos & adducere eum tecum in judicium*? Deinde nónne mox poſt mortem ſtatutum eſt omnibus judicium, teſtante hoc Apoſtolo? Ad quid ergò iteratum illud & vniuerſale judicium in fine mundi? Audiamus. A.

Prima Ratio eſt ex parte Dei, vt juſtitia ejus appareat, & primò quidem illa, quâ vnicuique ſuum reddit prout quiſque geſſit in corpore ſuo. Hæc enim Dei juſtitia parum & obſcurè hîc apparet, dum non ſolùm ſæpiſſimè ad longum & quandoque ad totum vitæ tempus peccatoribus conniuet, & viciſſim pios nullo afficit præmio: ſed præterea multoties reprobis multam proſperitatem & abundantiam largitur, pios contra calamitatibus & miſeriis premit. Hinc enim aliqui mortales, illorum felicitatem, horum miſeriam conſiderantes, exiſtimare poſſent, non rectè mundum adminiſtrari, & omnia caſu fieri. Sanè hæc res vel ipſi Davidi fuit intellectu difficilis, vt teſtatur Pſalm. 72. *Exiſtimabam vt cognoſcerem hoc*, inquit, *labor eſt ante me, donec intrem in Sanctuarium* Dei *& intelligam in nouiſſimis eorum.* Itaque in die illo, quando recludet Devs Sanctuarium juſtitiæ ſuæ & noviſſima omnium conſiderabit, tunc demùm apparebit Devm vidiſſe omnia & notaſſe in ſuo libro, tam malorum ſcelera & proſperitates, quàm bonorum merita & calamitates; & hæc omnia benè feciſſe, vel fieri permiſiſſe: malos videlicet hîc præmiaſſe bonis temporalibus, propter aliqua eorum opera bona moralia, ſed quæ in cælo nil merebantur: bonos hîc ad tempus afflixiſſe ob leues eorum culpas, vel ad exercitium patientiæ. Quem- B. I. Ex parte Dei. 1. Vt appareat ejus juſtitia priuata.

admodum, qui texit tapetem figuris varium, inconſideratè videtur agere, dum modò manum texit, modò pedem ſine ordine. Sed vbi finita eſt textura, & tapes explicatus, tum cernitur appoſitè feciſſe omnia. Qui captiuos videt triduo antè mortem opiparè tractari, variis nimirum eſcis & vino pretioſo; poterit is primò fortè cogitare, iniquiſſimum hoc eſſe, vt nimirum fures vel latrones tam lautè excipiantur; ſed ſi poſteà videat illos educi ad patibulum & necari, jam deſinet mirari, & inuidere illis miſſa apophoreta. Similiter etiam in judicio vniuerſali omnibus patebit, quàm æquè & bene factum ſit, quod modò ſæpè reprobi optimè habentur, boni verò peſſimè: patebit enim omnia cum DEI juſtitiâ pulcherrimè cohærere. Hujus rei typus fuit Dauid Rex, qui in vitâ ſuâ fuit manſuetiſſimus & injurias ſibi illatas tacitè tolerauit nec vlciſci voluit; adeò vt Ioab aliquando illi diceret: *Diligis odientes te, & odio habes diligentes te.* 2. Regum 19. At verò quando moriens regnum filio ſuo Salomoni tradidit, tunc eidem mandavit vt pro meritis eos tractaret, à quibus benè vel malè habitus erat. *Noſti*, inquit, *quæ fecerit mihi Ioab filius Saruiæ, quæ fecerit duobus principibus, quos occidit, &c. Facies ergo juxta ſapientiam tuam & non deduces canitiem ejus pacificè ad inferos. Sed & filiis Bercellai Galaaditis reddes gratiam, eruntq́; comedentes in menſâ tuâ: occurrerunt enim mihi, quando fugiebam à facie Abſolon fratris tui, &c.* Idem fiet in judicio, in quo DEVS Filium ſuum conſtituet mundi Iudicem. *Itaque nolite*, inquit Apoſtolus 1. ad Corrinthios capite primo, *ante tempus judicare, quoad vſque veniat Dominus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, &c.* In hoc mundo, quaſi in nocte verſamur, quando, vt nos loquimur, vaccæ omnes nigræ ſunt, nec ab inuicem diſcerni facilè poſſumus. At ibi orietur Chriſtus vt ſol, qui vnicuique ſuum verum ac genuinum referet vultum ac colorem.

2. Vt appareat ejus juſtitia publica & vniverſim.

Secundò, vt appareat aliquando ex inſtituto juſtitia DEI vniuerſim, tempore & occaſione conuenienti. Namque quatuor ſunt præcipua DEI attributa, quæ hominibus manifeſtari & ad illos dirigi debuerunt: Potentia, Sapientia, Bonitas, Iuſtitia; quæ deſignabantur per quatuor illa animalia Ezechielis, currum diuinæ œconomiæ trahentia; Potentia per Bouem, Sapientia per Aquilam, Bonitas per Hominem, Iuſtitia per Leonem. Iam verò DEVS Potentiam ſuam maximè oſtendit, quando mundi machinam ex nihilo creauit; terram ſuper ſtabilitatem ſuam, id eſt, ſuper nihilo fundauit, nubes in aëre ſuſpendit, cælum expandit ſicut pellem, &c. ita vt firmiſſimè omnia & ſuâpte vi conſiſtant. Sapientiam oſtendit in diſpoſitione, conſeruatione & gubernatione: velut in diuerſis cælorum motibus, naturalibus, violentis, celerioribus, tardioribus; quorum interuentu fruges & alia progignuntur & conſeruantur; item in elementorum poſitione: in regnorum gubernatione, tranſlatione, ortu, interitu: in viuentium omnium mirabili ſuſtentatione, &c. Bonitatem oſtendit in mundi recreatione, quando miſit nobis Filium ſuum, & tradidit ad mortem, vt pro nobis ille ſatisfaceret, noſque, cùm inimici DEI eſſemus, reconciliaret. Reſtat igitur vt aliquando etiam ex inſtituto & vniverſim oſtendat ſuam Iuſtitiam: vt ita qui agnoſcere voluerunt DEI potentiam, ſapientiam, & bonitatem, experiantur tandem juſtitiam punientem: qui verò agnouerunt, juſtitiam præmiantem. Ac licet ſparſim aliqui peccatores puniti ſint à DEO in hoc mundo, viciſſim etiam præmiati aliqui juſti; nequaquam tamen omnes, ſed pauci tantùm. DEI autem juſtitia talis eſſe debet, quæ vnicuique reddat id quod ſuum eſt: alioquin DEO deeſſet ſumma hæc perfectio. Hoc eſt quod promiſit ſe facturum ſuo tempore DEVS Pſal. 74. *Cùm accepero tempus*, inquit, *ego judicabo*; id eſt, juſtiſſimè. Quemadmodum enim Iudex aliquis cauſas litigantium differt ad certum aliquem diem, in quo omnibus jus reddat, licet interim neceſſitate exigente, quandoque cauſas aliquas obiter expediat, aliquos carceribus conſtringat, &c. ſic DEVS quaſdam cauſas obiter hic expedit, ſed ibi ex inſtituto omnium expediet.

C. II. Ex parte Chriſti. 1. Vt honor ei ablatus reſtituatur.

SECVNDA Ratio eſt ex parte Chriſti primò, vt ſic honor ei ablatus publicè reſtituatur & compenſetur judiciariâ poteſtate ac gloriâ, ſicque impleatur quod dicitur Iob 36. *Cauſa tua quaſi impii judicata eſt, cauſam judiciumq́; recipies.* Nemo vnquam tanta infamia, ignominia & injuria affectus eſt in mundo ac Chriſtus; cùm enim eſſet DEI Filius & propter vitæ ſanctitatem, doctrinam, miracula vndique celeberrimus maximique nominis: tandem pro mercede viliſſimè venditus, & à Iudæis emptus, tanquam latro captus, ligatus & falsò accuſatus eſt; deinde ad tribunalia hinc inde raptus, tam à Iudicibus quàm eorum miniſtris indigniſſimè & ſcurriliter tanquam rex fictitius vexatus & illuſus, deinde inaudita inſania Barabbæ homicidæ poſthabitus; demùm inter latrones crucis morte turpiſſima condemnatus eſt. Et quid tandem pro tot injuriis & contumeliis honoris ac præmii conſecutus eſt? Parum ſanè, aut nihil; etenim Reſurrectionis & Aſcenſionis ejus gloriam, pauci admodum viderunt, diſcipuli tantùm ejus. Inimici autem illius nullam ei prorsùs honoris, & injuriarum compenſationem fecerunt. Decet igitur omninò vt Mardochæus iſte tandem exaltetur & equo regio impoſitus, id eſt, judiciariâ poteſtate præditus, coram toto mundo recipiat jus & honorem, quo prius iniquiſſimè fuit ſpoliatus. Decet vt hic Ioſeph, qui innocens cùm eſſet, venditus tamen & in lacum ſepulchri miſſus eſt, tandem eruatur & in nubibus cæli veniat, velut in curru regio, & tribunali DEI impoſitus, mundo præponatur tanquam Iudex, Rex & Dominus

vni-

Digitized by Google

vniverſorum, vt ſic ante ipſum & in nomine ejus flectatur omne genu, cæleſtium, terreſtrium, & infernorum, juxta id Iſa. 45. *Viuo ego, dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu,* quod Apoſtolus ad Rom. 14. de Chriſto judicaturo intelligit. Et propterea judicii hujus locus erit Vallis Ioſaphat prope Ieruſalem & montem oliuarum (Ioel. 3.) vt quo loco ipſe iniquè captus, judicatus & damnatus, nec non genu flexo ludicrè adoratus erat, in eodem videant omnes eum ſummo cum honore Iudicem viuorum & mortuorum, & non jam ludicrè, ſed feriò & cum tremore venerentur & adorent. Tunc adimplebitur quod dixit Dominus Luc. 19. de ciuibus illis, qui oderãt Dominum ſuum, & dicebant: *Nolumus hunc regnare ſuper nos.* Rediens enim accepto regno dicet illis: *Verumtamen inimicos meos illos, qui noluerunt me regnare ſuper ſe, adducite huc, & interficite ante me.* Ante ſe jugulari præcipiet, quia hoc ſpectaculo paſcet oculos ſuos, & recuperabit honorem ſuum; illis verò reddet ignominiam. Nimirum ſicut olim triumphantes, poſtquam captos hoſtes duxerunt in triumphum ante currum, mandarunt eos vel mox interfici, vel abduci per lictores in carcerem perpetuum. Cic. in Verrinâ. 7. Tunc adimplebitur etiam quod dixit de ſe ipſo, Luc. 20. *Lapidem, quem reprobauerunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli. Omnis qui ceciderit ſuper illum lapidem, conquaſſabitur: ſuper quem autem ceciderit, comminuet eum.* Reprobatus fuit hîc lapis à Iudæis & peccatoribus, ibi conſtituetur loco honeſtiſſimo, omnibus conſpicuus. Impingunt hîc in eum, velut humi iacentem peccatores, & conquaſſantur in animâ: ſed ibi contercntur, cùm de cælo in eos decidet.

2. Vt appareat judicium ejus æquiſſimum.

Deinde vt appareat hoc ipſum ejus judicium eſſe juſtiſſimum, nullique in hoc proceſſu fieri injuriam. (nouit enim homines eſſe amatores ſui, & ſeipſos etiam reos facilè abſoluere aut excuſare) reis publico ſupplicio afficiendis publicum priùs inſtituitur judicium, vt ſic omnibus pateat, omniumque calculo approbetur juſta eorum condemnatio. At longè gravius eſt condemnari in perpetuum, ideò teſtem & approbatorem illius judicii totum mundum vult eſſe Devs, juxta id Sapient. 5. *Pugnabit cum eo orbis terrarum contra inſenſatos.* Reperire eſt aliquos judices, qui nolunt rationem reddere proceſſuum ſuorum, ideoque ſæpè iniquè alios condemnant, quod aliquo modo cedit in ſolatium miſerorum, quia ſciunt ſe innocuos, & Iudicem Devm pro ſe exſpectant. Sed non ita aget Chriſtus: palàm enim oſtendet judicii ſui rationem; ideoque nullum hinc ſolatium reprobis aduenict, quia palàm ſe reos cernent, nec alium pro ſe judicem deinceps expectabunt. Exemplum hujus rei intueamur illum, qui ſine veſte nuptiali reprehenſus eſt in nuptiis, & mox coram omnibus condemnatus ad tenebras exteriores. Cùm enim interrogaretur à rege: *Amice quomodo huc intraſti, non habens veſtem nuptialem?* illicò obmutuit; quia nimirum & ipſi & regi & ſpectatoribus omnibus patuit ad oculum id de quo arguebatur, ideoque non potuit non approbare latum in ſe judicium.

D.

III. Ex parte judicandorum.

1. Vt vnuſquiſque perfectã accipiat mercedẽ.

Tertia ratio ex parte judicandorum, primò, vt vnuſquiſque perfectam accipiat retributionem & mercedem operum ſuorum, tam reprobi, quàm electi. Ad perfectam autem virtutis mercedem pertinet ſtipendium & honor. ad peccati verò mercedem tormentum & infamia. Sic ſtudioſis, qui aliis excelluerunt, præmia diſtribui ſolent in publicis ſpectaculis & comœdiis; ſic Romani victoribus ſuis ducibus non ſolùm præmia dabant, ſed etiam triumphum adornabant. Viciſſim inſignes malefici condemnari & ſupplicio affici ſolent in nundinis, quando frequentiſſimus adeſt populus. Modò autem in hoc mundo juſti debitum ſibi honorem parrarò aut nunquam acceperunt, præſertim ab iis, à quibus afflicti fuerunt: ſimiliter & reprobi debitam ſibi ignominiam non ſemper aut ſaltem non pro merito receperunt; ſed ſæpè illi ignominioſè tractati ſunt, vt ſancti Martyres: hi verò glorioſè exultarunt, vt Tyranni, qui Martyres occiderunt. Opus igitur eſt, vt aliquando plena merces omnibus tribuatur. Moris olim apud Romanos erat, vt quotannis certo die ſolemni in pompâ geſtaretur canis in crucem actus, & anſer ſplendidè admodum in lectica & veſte ſtragulâ pretioſâ ſedens: ob eam cauſam, quòd anſeres in obſidione Capitolii Gallis irruptionem in arcem tentantibus, Romanos clangore & ſtrepitu excitaſſent, canibus interim ſomno indulgẽtibus. Roſin. in antiquitat. Rom. l. 4. cap. 17. Eâdem ratione publicum Chriſtus inſtituet ſpectaculum in judicio ad gloriam electorum, qui ſtrenuè vigilârunt contra hoſtes animæ ſuæ: ad cõfuſionem verò reproborum, quòd ſomno indulgentes hoſtibus aditum fecerint. Cogitemus nunc, fratres, quanta erit beatorum gloria, cum publicè extollentur à Chriſto, & juxta ſedem ejus collocabuntur tanquam amici ejus, qui hîc à mundo ſpreti & conculcati ſunt? Scimus ſanè Suſannam innocentem primò quidem de adulterio turpiter accuſatam & iniquè condemnatam, jamque ad necem ductam, ſed poſteà majori gloriâ reductam, & in alio judicio abſolutam tanquam innocentem maximâ ſuâ gloriâ: ſi quidem Daniel interueniens aliud inſtituit judicium, in quo innocentem deprehendit & abſoluit, falſos verò accuſatores reos deprehendit & condemnauit, Dan. 13. Maximus inde honor aduenit Suſannæ, *quòd non eſſet inventa in eâ res turpis.* Idem etiam eueniet electis, præſertim iis qui multa iniquè paſſi ſunt, vel ſe ipſos hîc humiliarunt; majori enim gloriâ reſtituetur illis honor, quàm ſi nunquam eum perdidiſſent. Hoc eſt quod dicit Dominus Luc. 14. de eo qui in menſa conuiuali, vltimo ſe poſuit loco, & poſteà euectus eſt ad digniorem: *tum erit tibi gloria,* inquit, *coram ſimul diſcumbentibus.* Similiter ergò quiſquis in hac mundi menſa vel ſe ipſum ex humilitate vltimo ponit loco, vel à potentoribus propter jus & fas deprimitur: ibi exaltabitur tantò magis: & *tunc erit illi gloria coram* totò mundo: vel, vt Apo-

ſtolus 1.Cor.4. ait: *tunc laus erit vnicuique à Deo.*

Viciſſim verò reprobi ô quantum confundētur, qui hîc primi eſſe contenderunt & cæteros cubito truſerunt? cùm ibi deponentur & audient: *Amice da huic locum?* Ob hanc puto confuſionem dicent *montibus: Cadite ſuper nos; & collibus: Operite nos.* Luc.23. Inter alios etiam meritò pudefient Hypocritæ, qui cum opinione ſanctitatis moriuntur, cùm verè ſint impii, quales ſunt Anabaptiſtæ & multi Caluiniſtæ, erantque olim martyres diaboli, quos Cyprianus in lib. de vnitate Eccleſiæ ſcribit pro hæreſi mortem variè paſſos eſſe. His omnibus larua detrahetur & ouina pellis, quâ lupi cùm eſſent tecti incedebant. Hoc enim eis comminatur DEVS, Nahum 3. *Reuelabo pudenda tua in facie tuâ, & oſtendam gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam.* Iuſtum enim & æquum eſt, vt quando homo DEVM inhonorauit, & hominum potiùs quàm DEI oculos offendere timuit, ab eo confundatur; quemadmodum per Nathan exprobratur adulterium Dauidi, quod occultare ab hominibus maximoperè ſtudebat, non item coram DEO. *Tu enim feciſti abſconditè,* inquit, *ego autem faciam verbum iſtud in conſpectu omnis Iſrael, & in conſpectu Solis.* 2.Reg.12.

2. Vt corpus ſimul cũ animâ capiat ſuam mercedẽ.

Secundò, vt non ſolùm anima, ſed ſimul etiam corpus, adeoque homo integer ſententiam ſuam à Iudice accipiat; quod non fit in particulari cujuſque judicio, vbi animæ tantùm judicantur. Hanc cauſam indicat Apoſtolus 2.Corinth 5. cùm ait: *Omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſque propria corporis prout geſſit, ſiue bonum ſiue malum.* Quia enim ſimul cum corporibus animæ vel malè, vel benè egerunt, idcò oportet vt aliquando ſimul judicentur, & præmium accipiant, aut pœnam. Contingit etiam ſæpiùs, vt anima in judicio condemnetur, corpus verò ejus compars magno honore deferatur ad ſepulturam, & ſplendido condatur Mauſoleo. Viciſſim multorum Sanctorum corpora jacent inſepulta, vel auibus objecta fuêre; quorumdam electorum pendent in patibulis. Denique paſcunt hic reprobi corpus ſuum deliciis ac voluptatibus, tenerrimè veſtiunt, plus quàm DEVM amant, omnia aſpera ab illo longè remouent: Iuſti contrà in corpore multa tolerant, ipſumque inſuper affligunt operibus pœnitentiæ. Non patietur ergò Dei juſtitia, vt corpus injudicatũ maneat, quod ex eodem calice bibit cum animâ conjuge, vel amaritudinem afflictionis, vel dulcedinem voluptatis. Hoc ſignificat ex parte condemnandorum, gladius ille bis acutus, de ore Iudicis Chriſti prodiens, quem vidiſſe ſe ſcribit S. Ioannes Apoc 1. Gladius enim hominum, corpus tantùm ferire poteſt, non animam. Gladius verò DEI, & corpus & animam feriet, Domino teſtante, Matth. 10. *Timete eum qui poteſt & animam & corpus perdere in gehennam.*

3. Vt etiam operum Fructus & effectus remunerentur.

Tertiò, vt non ſolùm bona vel mala quæ geſſimus in vita, ſed etiam illorum proles ſeu fructus, qui ex illis prodeunt, in poſteros propagantur vſque ad mundi conſummationem, in mundi fine laudem aut vituperationem publicè ſortiantur. Hoc ſenſu exponit S. Baſilius lib. de S. Virgin. quod Apoſtolus 1.Tim. 5. ait: *Quorundam hominum peccata manifeſta ſunt præcedentia ad judicium: quorundam autem & ſubſequuntur.* Nam exempli gratiâ, multi homines pii extruxerunt xenodochia, monaſteria, vel gymnaſia, in quibus plurimi vel conualeſcunt, vel inſtituuntur ad pietatem, vel erudiuntur in diſciplinis: alii ſcribunt libros vtiles ad ſapientiam & alias artes, vel ad pietatem propagandam, quibus multi ſingulis ætatibus proficiunt & adjuuant proximos ſuos. Viciſſim multi improbi libris ſuis laſciuis, vel hæriticis, malis inſtitutionibus & exemplis alios peruertunt in longum tempus poſt obitum ſuum. Quia ergò in fine mundi omnium merita ac demerita conſummabuntur, æquum eſt, vt tunc in omnes juſtiſſima & integra pronuntietur ſententia. Creſcit in hodiernum gloria S. Auguſtini, exempli gratiâ, qui doctiſſimis ſuis libris Eccleſiam illuſtrarit: creſcit ſimiliter damnatio Lutheri, qui peſſimis ſuis dogmatibus Germaniam peruertit. De his itaque dicit Dominus Matth.13. *Sinite vtraque creſcere vſque ad meſſem: in tempore autem meſſis, dicam meſſoribus: Colligite primùm zizania, & alligate ea in faſciculos ad comburendum, triticum autem congregate in horreum meum.*

Quoniam itaque certò ſcimus Dominum venturum ad Iudicium vniuerſale, & quamobrem ſit venturus; conſulamus rebus noſtris, & ſequamur conſilium Eccleſiæ, quod hoc aduẽtûs tempore toties nobis inculcat: *Regem venturum Dominum venite adoremus: Præoccupemus faciẽ ejus in confeſſione.* Componamus cum Confeſſario rationes noſtras, vt ne Iudicem illum vereri habeamus; in aurem vnius hominis confiteamur noſtra delicta, ne aliquando confiteri toti mundo cogamur. Denique ita viuamus, vt in die illâ apparere audeamus. De Julio Druſo tribuno plebis ſcribit Plutarchus, quòd cùm ædes ejus multis locis paterent vicinorum oculis, & quidam opifex diceret, ſe incommodum id auerſurum mercede quinque talentorum, reſponderit opifici: *Decem dabo, ſi feceris domum meam ita patulam, vt omnes ciues videant quid domi meæ agam.* Erat enim hic vir moderatæ vitæ. Dic tu hoc Chriſtiane, & ita viuere ſtude, vt non modò non verearis, verùm etiam optes in omnibus tuis actibus videri à DEO, Angelis, hominibus & dæmonibus.

CONCIO III.

Vnumquemque ſuis talentis contentum eſſe debere.

1. *Contentus viuat in bonis corporis.*
2. *In bonis externis hæreditariis.*
3. *In bonis externis induſtriâ partis.*
4. *In bonis animi naturalibus.*
5. *In bonis animi ſupernaturalibus.*

THEMA.

Digitized by Google

THEMA.

Vni dedit quinque talenta, alii duo, alii verò vnum. Matth. 25.

A. SOlent hodiernâ nocte parentes liberis ſuis diuerſa imponere munera, ferè pro cujuſque idole & propenſione; ſi enim pater velit deſtinare filium ad Canonicatum, imponit ei librum ſpiritualem? ſi ad militiam, imponit ei cingulum militare, criſtam vel pugionem; ſi ad aulam, equitem ſi ad ſamiliam adminiſtrandam, pecunias & ſimilia; quo nimirum his quaſi illecebris excitetur ad ſuum quiſque ſtatum amplectendum. Similiter agit nobiſcum Devs, qui cùm ad varios diuerſoſque ſtatus eligat deſtinetque homines, ſingulis diſtribuit talenta ſtatui eorum conuenientia; ita vt nemo de ipſo conqueri poſſit, quamvis pauciora, vel viliora acceperit. Ipſe enim Dominus eſt, & quis audet illi dicere: Quare hoc ita facis? Ipſe ſuauiſſimus gubernator eſt, omnia ad ſuos fines per media conuenientiſſima dirigens. Et hoc ſatis eſſe nobis debet, vt quibuſcumque tandem talentis contentiſſimi ſimus. Sed quoniam in particulari multi nolunt intelligere, cur hoc vel illud talentum eis non ſit datum; oſtendemus, neminem poſſe jure de hoc conqueri.

B. Inter homines bona ſunt, Primò bona corporis, robur, forma, integritas, complexio: ex
I. quibus variæ oriuntur diſpoſitiones & inclinationes, vt alius ad certa munia aptus ſit, alius ineptus; cùm alius ſit robuſtus, alius valetudinarius; alius ſtaturæ & formæ elegantis, alius deformis; alius integris membris, alius defectuoſis: alius complexionis ſanguineæ, alius cholericæ, &c. Porrò licet nos bujus varietatis cauſas non intelligamus, intelligit tamen Devs, qui omnibus corporibus, humanis præſertim, ſuas conuenientes tribuit menſuras, ſicuti Organotectus omnibus Organi fiſtulis, quarum alias ſaciat de ligno, vt ſonum obtuſiorem edant; alias de ſtanno vt clariorem; alias majores vt profundiorem; alias minores vt altiorem: alias inaurat quæ frontem organi condecorent, reliquas non item. Adhæc cuiuis fiſtulæ ſuum competẽtem tribuit ventum, majori majorem, minori minorem. Ad eundem modum fecit nos Devs, vt quaſi fiſtulæ in hoc mundi organo vnanimes vno ore honorificemus Devm. Et vt tonorum eſſet varietas, alterum fecit infirmum, alterum robuſtum: alium ſpecioſum, alium deformem: alium longioris, alterum breuioris ſtaturæ; ſuam cuique menſuram: ita vt *nullus adjicere poſsit ad ſtaturam ſuam cubitum vnum, &c.* Matth. 5. & ad hoc attribuit conuenientem vnicuique ventum, id eſt, gratiam Spiritus ſancti, vt alius magis vel minùs Deo ſeruire queat; hic in frontiſpicio publicorum officiorum ad regendos alios, ille retro ſtare, & in humilitate ſe continere queat; & ita demùm omnes ſimul pulcherrimum Deo concentum faciant. Quòd ſi igitur non habeas eas, quas optas corporis dotes, Cogita primò, Devm eſſe, qui te ita fecit, non te. Refertur in ſpec. exempl. l. 26. c. 12. tempore Henrici Imp. II. fuiſſe prope Coloniam preſbyterum vultu admodum deformi: ad quem cùm fortè in venatione deueniſſet Imperator ſpecie militis, petens fieri ſibi Miſſæ officium; ſub Miſsâ cogitabat ſecum, quam ob cauſam Devs homini tam inuenuſto commiſiſſet Sacra ſua. Intereà verò Sacerdos legebat verſum illum Pſalmi: *Scitote quoniam Dominus ipſe eſt* Devs. & ad miniſtrum conuerſus clarâ & concitâ voce, quaſi cogitanti Imperarori reſpõdens, ſubjunxit: *Ipſe fecit nos, & non ipſi nos.* Quod veluti ſibi dictum accepit Imperator, & virum illum ſanctum ratus, Epiſcopum Colonienſem fecit. Cogita ſecundò, formæ elegantiam

Contentus ſit Bonis Corporis.

2. multis laqueum fuiſſe, quemadmodum Abſaloni proprii capilli, quibus velut laqueo ſuſpenſus eſt in quercu; aliis periculum creaſſe, vti Ioſepho & Suſannæ. Propterea multi ſancti formæ venuſtatem variè occultarunt, ne periculum ſubirent amittendæ pulchritudinis internæ. Alexander egregius juuenis carbonariam exercuit, vt ſpeciem ſuam tegeret, poſtea factus Epiſcopus Comanus apud Nyſſenum in vita Gregorii Thaumat. S. Brigida Virgo alterius oculi deformitatem impetrauit à Deo, ne præter voluntatem nubere cogeretur, & à religionis ingreſſu impediretur. Sur. 1. Febr.

3. Cogita tertiò, pulchritudinem animæ potiùs, quæ totius mundi ſuperat decorem, nec vmquam euaneſcit, quæque Deo & Angelis facit amabilem, tibi comparandam; ſolam horrere debes peccati deformitatem, quæ animam Deo exoſam & dæmonibus reddit ſimilem. Sufficit fiſtulæ organicæ, ſi ſuauem & congruum edat ſonum, ſiue ea ſit lignea, ſiue ſtannea; parua, ſeu magna; picta, ſeu non picta. *Omnis pulchritudo filiæ regis ab intus.* Neque de filiis Iſai elegit Devs natu majorem & ſtatura digniorem, vt eſſet rex in Iſraël, ſed omnium minimum David ad paſtoritiam abjectum, 1. Reg. 16. quia, vt ibi dicitur, *homo videt ea quæ parent, Dominus autem intuetur cor.*

Secvndo, Bona externa, quæ hæreditate parta ſunt, vti Genus & Nobilitas. Alius naſcitur ſervus, alius liber: alius nobilis, alius ignobilis: alius vas ad honorem, alius in contumeliam. Quòd ſi non eo generis es ſplendore, quo ſunt alii, Cogita primò, parum referre, qualem in comœdia perſonam agas, dummodò benè agas; Ruſtici an Regis. Sæpè enim accidit, vt qui Ruſticum agit, magis recreet auditores, & majorem obtineat laudem, quàm qui Regem. Difficilius eſt, hominem naturâ ad alta natum, & gloriæ cupidum, agere perſonam humilem; quàm ſublimem; vnde & majoris laudis. An non maxima S. Iſidori laus, qui inter Sanctos nuper canonizatos fuit agricola? Quã multos Reges confundet hic Ruſticus in judicio? quam multos ſuperabit in cælo? Cogita ſecundò, generis obſcuritatem & humilitatem ſecuriorem eſſe; nobilitatem verò ſæpè ducere ad præcipitium. Quis neſcit, eſſe ſecurius

C.
II.
Bonis externis hæreditariis.

C 4 incedere

incedere in terra quàm ſuper tectum? voluere & revoluere ſe in planitie, quàm ſuper altam menſam? Quo examine inſtruxit quidam Eremita Nepotem ſuum, & abſterruit ab Epiſcopali infula, cui poſt mortem apparens gratias egit & dixit: *Scito quia nunc eſſem de numero damnatorum, ſi fuiſſem de numero Epiſcoporum.* Hieron. in reg. Sanctimon. cap. 5 Cogita tertiò te præſtantiori quadam nobilitate omnes alios quantumcumque ſublimes ſuperare vel æquare poſſe, ſi velis; ſiquidem apud DEVM juſti tantùm nobiles ſunt. Sic enim vidit S. Franciſcus pauperem Angelis circumdatum: nobilem verò, qui famulitio ſtipatus erat, ſolum incedentem: pauperi igitur reuerentiam exibuit, nobili non exhibuit. Idem ſanctus dixit: *Quantus es in oculis* DEI, *tantus es, & non amplius*; vt in ejus vita.

D. III. Bonis externis induſtriâ partis.

TERTIO, Bona externa, quæ induſtriâ parantur, ſunt divitiæ, quarum diſpar admodum eſt fortuna inter homines. Quòd ſi igitur exigua accepiſti talenta hujuſmodi, Cogita primò glorioſam rem eſſe paupertatem, poſtquam DEI Filius eam nobilitauit. Non eſt major ratio, cur modò Crux ita honoretur, vt ornet tiaras Pontificum & coronas Imperatorum; quæ priùs horror & maledictum erat; quàm paupertas, quæ & ipſa priùs abjecta, per Chriſtum tamen exaltata eſt. Certè S. Antonius ſolam veſtem S. Pauli Eremitæ ex foliis palmarum ab eo contextam ſibi in cellâ demortui ſumpſit, quam adeò ſplendidam reputauit, vt in feſtis Paſchæ & Pentecoſtes tantùm induerit. Eandem S. Hieronymus prætulit regum purpuris in vitâ S. Pauli. Ergò pauperculi Eremitæ ſagum pretioſius ſit purpurâ! ipſa verò paupertas, Chriſti ore laudata & opere ſanctificata, tibi exoſa erit!

2. Cogita ſecundò, Auream mediocritatem eſſe optimam & tutiſſimam, quam petebat à DEO Salomon, dum dixit: *Duo rogo te, ne deneges mihi antequam moriar: diuitias & paupertatem ne dederis mihi, ſed tantùm victui meo tribue neceſſaria.* Proverb. 30. Paupertas enim ferè cupida eſt & ſolicita, indeque impatiens & procliuis ad rapiendum. Diuitiæ verò periculoſæ ſunt & ſpinæ.

3. Cogita tertiò, Si rem benè expendas, nequaquam te eſſe pauperem. Habes enim ditiſſimum patrem qui tui curam habet. Quòd ſi haberes amicum ditiſſimum v. g. Epiſcopum, non arbitror te multum affligeret paupertas; quia certò ſperares tibi amicum illum in neceſſitate ſubuenturum. DEVM tibi amicum, imò patrem habes, cujus ſunt omnes mundi opes, quique ſine dubio proſpiciet tibi de neceſſariis, quando tibi expediet. Vnde Tobias; *Sufficiebat nobis paupertas noſtra, vt diuitiæ cõputari poſſent.* Deinde diues eſt, non qui multa habet, ſed qui paruo contentus eſt. *Eſt enim diues cum nihil habeat*, inquit Sap. Proverb. 13 quia ita eſt contentus ac ſi plurima haberet. Denique *Affatim diues eſt*, inquit S. Hieronymus, in reg. mon. c. de paupertate, *qui cum Chriſto pauper eſt.* Solatium quod habuit in paupertate ſuâ Lazarus, ſuperauit omnes diuitias ac delicias epulonis.

QVARTO, Bona animi naturalia, vt ingenium & ſcientia, non minore varietate, quàm cætera dona hominibus diſtributa. Sicut enim DEVS dedit elementis contrarias qualitates, quibus mundo ingentia afferunt emolumenta, ſic etiam ad Eccleſiæ vniverſalis commodum varia diſtribuit ingenia & ſcientias, quibus alter alterum excitaret, vel reprimeret, &c. Quòd ſi igitur ingenio & eruditione careas; E. IV. Bonis animi naturalibus.

Cogita primò ſcientiam non juſtificare, ſed gratiam, quam tu æquè tibi comparare potes ac doctiſſimus quiſque. Non qui doctior, ille DEO gratior, ſed qui probior eſt. Vnde in hodierno Euangelio non dixit Chriſtus: Euge ſerue ſapiens & erudite, qui tam bene ſciuiſti modos acquirendi & induſtrias lucrandi: ſed, *Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, &c.* Vnde & Dauid ante ſcientiam poſcit bonitatem & diſciplinam. Pſalm. 118. *Bonitatem & diſciplinam & ſcientiam doce me.* Non interrogabit DEVS in judicio quid didiceris, ſed quid feceris. Idcircò & Ordo Seraphinorum, qui ab amore denominatur, ſuperior eſt ordine Cherubinorum, qui à ſcientiâ nomen habet. *Amor enim*, ait Hugo de S. Victore, *aſcendit ſuper ſcientiam, & major eſt quàm intelligentia, & ingreditur ad occulta* DEI, *ſcientiâ exterius remanente.* Ex annalibus habemus fratrum Minorum, dixiſſe aliquando fratrem Ægidium S. Bonaventuræ, Ordinis tunc Generali; Vobis doctioribus multa & grandia dona largitus eſt DEVS, quibus ei poſſitis deſervire, nobis contrà ſimplicibus & indoctis vix aliquid, quo ei valeamus placere. Cui Bonauentura: Si DEVS aliam nullam gratiam feciſſet homini, quàm vt eum poſſit amare, ſufficeret profectò hæc vnica, ad majora ipſi præſtanda obſequia, quàm pro aliis omnibus. Vrget Ægidius; Poteſtne igitur tantum amare idiota aliquis rudiſque homo DEVM, quantum aliquis eruditus? Multo plus, inquit Pater ſanctus, poteſt vel minima ac lacera vetula amare DEVM Dominum noſtrum, quàm ſummus aliquis Theologiæ Doctor. Quibus vix dictis, mirificè exhilaratus ſanctus ille Fr. Ægidius, ſublatis in cælum oculis manibuſque, magnâ cum feſtinatione currens ad partem illam horti, quæ civitatem reſpiciebat, contentiſſimâ voce inclamat: *Vetula paupercula & ſimplex ama Dominum tuum* IESVM *Chriſtum, & poteris major eſſe in regno cælorum, quàm frater Bonauentura.* Vix ſermonem hunc finiit, quando raptus in Ecſtaſin eodem in loco (quod ipſi ſolemne erat) ternis admodum horis immobilis conſtitit. 1.

Cogita ſecundò, ſcientiam magis obnoxiam eſſe periculis (tametſi aliâ ex parte plurimum confert ad ſalutem) quàm inſcientiam: ſiquidē *Scientia inflat, charitas autem ædificat*, vt ait Apoſtolus 1. Corinth. 8. Imminet etiam litteratis ſeverius judicium, ſi non vtantur talentis ſuis. Inde Apoſtolus 1. Corinth. 9. dixit: *Væ mihi eſt, ſi non evangelizauero.* Et Dominus: *Servus ſciens voluntatem domini, & non faciens, vapulabit multis.* Luc. 12. 2.

Luc. 12. Hinc ille qui abſcondit talentum ſuũ,
cùm dixiſſet: *Domine, ſcio quià homo durus es; metis*
vbi non ſeminaſti, &c. hoc reſponſi tulit: *Serne*
male & pigr, ſciebas quia meto, vbi non ſemino, &c.
Oportuit ergò te committere pecuniam meam num-
mulariis, &c. Eruditi meliùs noſcunt DEVM
præmii magnitudinem, Iudicis ſeueritatem.
Grauius igitur punientur ſi ipſorum ſcientiæ,
3. facta non reſponderint. Cogita Tertiò ſatis
multùm te ſcire, ſi quæ ad ſalutem neceſſaria
ſunt, ſcias; quà ſcientià non modò æquabis
doctos, ſed etiam ſuperabis. Multi multa ſciunt
& ſeipſos neſciunt, ait S. Bernardus. Plurimum
contrà ſcit, qui ſcit DEVM eſſe omnia, & ſe ni-
hil. Gloriabatur vulpes plurimas ſibi technas
eſſe ad euadendos hoſtes ſuos, cùm contrà
Echinus & Felis dicerent ſibi eſſe tantùm vnã,
vt is ſe in globum convoluat, hæc in arbores
ſubſiliat. Repentè igitur accurentibus canibus
Echinus & felis artificio ſuo ſoſpites fuêre;
Vulpes verò deficientibus technis ſuis canibus
præda facta eſt. Sic juſti analphabeti norunt
in anguſtiis & tribulationibus ſibi conſ[illegible],
per patientiam conuoluendo ſe in globum, [illegible]
per orationem confugiendo ad DEVM: quod
ſæpè doctiſſimi neſciunt. David, qui & ſe ipſo
teſte, literaturam non cognouerat, & à paſtore
in regem electus erat, ſuper omnes docentes
ſe & ſuper ſenes intellexit, quid agere in ad-
verſitatibus deberet; dum enim patientiam ex-
ercebat & per orationem ad DEVM confugie-
bat, omnes hoſtes ſuos mirabiliter effugiebat.
S. Antonius dicebat cuidam Philiſopho ſe in
vnico tantùm ſtudere libro, creaturarum ſcili-
cet: vnde omnem ſuam hauriret cognitionem.
In quo & doctiſſimus euaſit.

F. QVINTO, Bona animi ſupernaturalia, vt
V. gratiæ gratis datæ. Alii enim datur ſermo ſcien-
Bona animi ſupernaturalibus. tiæ, alii gratia ſanitatum, alii ſpiritus prophe-
tiæ, &c. Quòd ſi hæc dona non accepimus;
cogitemus Primò, ea non juſtificare, quia &
1. Iudas, cùm eſſet malus, miracula faciebat; &
Cayphas prophetabat; & illi, qui dicebant:
Nónne in nomine tuo prophetauimus & virtutes mul-
tas fecimus? audient: *Non noui vos.* Charitas om-
nia illa ſuperat: vnde Apoſtolus 1. Corinth. 12.
cùm ea dona recenſuiſſet, ſubjunxit: *Æmulami-*
ni autem chariſmata meliora. Et adhuc excellentiorem
viam vobis demonſtro: Charitatem ſcilicet, vt mox
2. oſtendit. Secundò, etiam iſta dona non carere
ſuis periculis. Exemplum de Eremità Herone,
qui cùm annis quinquaginta vixiſſet in eremo
in ſummà abſtinentià, continentià & ſilentio,
tamen poſtea illuſus à diabolo credidit ſe ob
ſanctitatem ſuam nulli diſcrimini poſſe ſubja-
cere; vnde & ſe in altiſſimum puteum præci-
pitauit, quaſi ab Angelis ſe ſuſcipiendum &
cuſtodiendum certò ſciret; inde tamen ſemi-
mortuus extractus, nec ſic quidem reſipiſcere
voluit, & in ſuà obſtinatione vitam finiit; vt
teſtatur Caſſianus Collat. 2. quæ eſt de diſ-
cretione; quam rem ſuo tempore geſtam &
plurimis notam fuiſſe affirmat.

3. Tertiò, Quia potes etiam mira patrare.
Nônne mirum eſt, incedere hominem in luto
& non collutulari? ſic hominem verſari in
mundi laqueis innumeris, & non illaqueari,
in fœcibus non fœdari. Iob in terrà Hus inter
gentiles ſanctiſſimè habitans, nónne tibi mi-
raculum videtur? & Dominicus ille (non fun-
dator, ſed ſectator ordinis) obſcœnorum ig-
nium domitor, cui dix dæmon. Viciſti, quia
in igne fuiſti & non arſiſti? Et ſenior ille apud
Caſſianum, qui à plebe Alexandinà exagita-
tus & juſſus oſtendere miraculum aliquod
Chiſti ſui; illud ſolum oſtendit, quòd eorum
injuriis minimè moueretur. Quocirca *ne quæ-*
ras, inquit S. Chryſoſtomus hom. 31. in Matth.
quod miracula facias, aut mortuos ſuſcites: nam ſi vi-
ta noſtra talis eſſet, qualem poſtulat Euangelium, po-
tiùs admirarentur gentiles noſtros, quàm eos qui mi-
racula edunt.

Quæ cùm ita ſint, nemo alterius inuideat ſta-
tui, bonis, conditioni, ſed ſuis quiſque talentis
negotietur, quantum poteſt. *Tu ſupplex ora* (cleri-
ce) *tu protege* (miles) *tuq; labora* (agricola.)

CONCIO IV.

Docetur quid debeant parentes prolibus.

1. *Fugam peccatorum.*	*tationem.*
2. *Morum honeſtatem.*	5. *Exempla bona.*
3. *Studium litterarum.*	6. *Suauitatē moderatam.*
4. *Laborem & exerci-*	7. *Diſciplinam.*

THEMA.

Vni dedit quinque talenta, alii duo,
alii verò vnum. Matth. 25.

CONſuetudo, quâ parentes hodie varia mu- A.
nuſcula liberis ſuis clanculum imponunt
ſub nomine ſancti Nicolai, ab hoc ipſo ſancto
cœpit, qui tribus filiabus, quæ ob egeſtatem
jam-jam proſtituendæ erant, tantum injecit
clam pecuniarum, vti matrimonio jungi poſ-
ſent. Ejuſmodi Nicolaus & primus quidem ac
maximus Dominus DEVS eſt; qui vobis, ô pa-
parentes, plura impoſuit munera ſeu talenta; vni
quidem quinque, alii duo, alii vnum; totidem
videlicet liberos; hi enim ſunt dona DEI. Vnde
Geneſ. 33. ait Iacob: *Paruuli ſunt quos donauit mi-*
hi DEVS. Et Geneſ. 4. Eua *Poſſedit hominem per*
DEVM. Scire tamen debetis, hæc talenta vobis
eà lege data eſſe, vt in eis negotiemini & lu-
crum faciatis, eaque ſuo tempore DEO reſti-
tuatis. Et vos igitur, parentes, Nicolai eſſe de-
betis, Liberiſque veſtris talia dare munuſcula,
quibus ipſi in virtute creſcant & vos inde lu-
crum ac laudem reportetis. Sed quænam illa
munuſcula? Non aleæ & chartæ: non canthari
& pocula: non gladii & pugiones; quæ nõ pau-
ci parentes ſuis inſinuãt liberis: ſed quæ hîc pa-
rentibus vnũ exponemus pro more patriæ no-
ſtræ, vt his ſibi cõparatis liberos ſuos recreent.

PRIMVM eſt Agnus DEI, id eſt, Antidotum B.
contra peccata, vt ea diſcant liberi velut pe- I.
ſtem fugere. Sic enim & aquila nidum ſuum Fuga peccati.
lapide Ætite contra colubros munit, vt Hie-
ronymus ſuper Iſaiam ſcribit l. vlt. Solent pa-
rentes filiis ſuis res noxias, vti gladios acutos,
ignem,

ignem, equos, &c. terribili ſchemate depingere, vt eos hæc cauere doceant. Nihil adeò noxium homini, ac peccatum; vnde à puero ejus horror imbibendus eſt & filiis inculcandus, exemplo Eccleſiaſtici c. 21. *Fili*, inquit, *quaſi à facie colubri fuge peccata; & ſi acceſſeris ad illa, ſuſcipient te. Dentes Leonis dentes ejus interficientes animas hominum. Quaſi romphæa bis acuta, omnis iniquitas.* Hæc ille. Præſtitit hoc Tobias, qui filium ſuum ab infantia timere DEVM docuit & abſtinere ab omni peccato. Tob. 1. Blanca S. Ludouici Francorum Regis mater peccati grauitatem ita filio depingebat, vti is mallet leprâ infici, quàm vnico peccato. teſte Ionuil. in ejus vitâ cap. 49. Dicebat enim mater: *Malim, ô fili, te vitâ priuatum, quàm vnum lethale peccatum perpetrantem.* Idem c. 3. Sed nimirum ſoliciti valde ſunt parentes, ne inficiantur & moriantur filii; non curant verò, an peccent. Reſpha vxor Saulis filios ſuos cruci affixos cuſtodiuit, ne aues eos interdiu, aut beſtiæ noctu lacerarent, donec depoſiti ſepulturæ traditi ſunt. 2. Reg. 21. vtinam parentes tantum curæ impenderent liberis viventibus, quantum hæc impendit mortuis.

C. II. Morum honeſtas.

SECVNDVM, Veſtis noua & decens; id eſt, morum honeſtas. In cujus rei typum Anna Samuelis mater ſtatutis diebus faciebat filio tunicam paruam & afferebat ei in templum, vbi educabatur; ſed eum veſtiuit multò meliùs, dum in templo educari fecit. 1. Reg. 2. Ejuſmodi tunicam facient parentes filiis, ſi optimis eos informabunt moribus. Macrobius primo Saturn. ſcribit olim parentes filiis veſtem prætextatam facere ſolitos, & in eâ ante pectus bullam aream cordis figurâ, quò eos hortarentur, vt corde præſtarent, quæ ore & geſtu præ ſe ferrent. Vrſa catulos ſuos, quos informes parit, lambit & linguâ fingit, donec formam acquirant debitam, oculos, nares, &c. vt refert Plutarch. de amore prolis, & Amb. l. 6. Hexam. cap. 4. cur non itidem parentes efforment filios ſuos optimis doctrinis? *Filii tibi ſunt? erudi illos, & curua à pueritiâ*, ait Eccleſiaſticus c. 7. Pulchrè S. Auguſtinus in Pſal. 50. ait parentes, concionatores domeſticos eſſe debere: vt ea ſcilicet domi doceant filios, quæ in templo audierint à concionatore. Et S. Chryſ. hom. 9. in 1. Epiſt. ad Timoth. ait, has eſſe diuitias veras, filiis à parentibus relinquendas. Dedecus eſt parentum, ſi liberi eorum incedant ſordidi, laceri, nudi; quantò magis ſi malè morati: ſed heu quàm præpoſterè agunt parentes! Veſtibus quidem ac ſupra quàm decet ornant filios, animis eorum prorsùs neglectis. Hos S. Chryſoſt. homil. 6. in Matth. ſimiles aſſerit iis, qui quamvis morbo conficiantur, curâ tamen valetudinis neglectâ, aureas ſibi veſtes contexunt. Conqueruntur ſæpè Laici, Clericos, Monachos, Moniales non facere officium ſuum, dare mala exempla, &c. Sed quis in cauſa eſt? Vos, ô parentes, qui quos malè educaſtis, nihilominùs ad ſtatus illos promouiſtis. Neque enim habitus clericalis inolita vitia pellere & dealbare Æthiopem poteſt. Certè Ariſtoteles lib. 2. Ethic. cap. 1. ait: *Non parum refert, ſed permultum, vtrum ſic an ſic à pueri aſſueſcamus; imò vero totum in eo poſitum eſt.* Hæc ille.

D. III. Studium litterarum.

TERTIVM, Liber, id eſt, ſtudium litterarum, quo filii ad hoc idonei, excolendi ſunt. Hoc videntur petere verba illa Chriſti: *Oportuit ergò te pecuniam meam committere nummulariis, & veniens ego recepiſſem vtique quod meum eſt cum vſurâ.* Menſa Nummulariorum vbi peccunia plures parit pecunias, ſchola litterarum eſt, vbi docti alios doctrina ſua imbuunt & Chriſto lucrantur. Serui igitur mali & pigri ſunt ejuſmodi parentes, qui talenta iſta fodiunt in terra, vel abſcondunt in ſudario, vti Lucas ait; dum optima ſæpè ingenia, quæ poterant mittere ad ſcholas in lucrum animarum, terrenis obruunt negotiis, vel domi ſuæ, quaſi in ſudario inuolutos retinent. Ne fundum ſuum quiuis incultum relinquat, cogi à Magiſtratu poteſt, cùm ſpes eſt fertilitatis: & filios ergò ad ſtudia idoneos auertere & ad alia applicare, an non magis in detrimentum communitatis cedit? Sed objiciunt iſti, nihilo meliores fore filios ſi ſtuduerint. Quibus reſpondeo quod Ariſtippus cuidam ſimiliter percontanti de filio Ariſtippi: nimirum: *Vt nihil aliud*, inquit, *certè in theatro non ſedebit lapis ſuper lapidē* Laert. l. 2. cap. 8. Vt enim aliis parum proſint, ſibi ſaltem non oberunt facilè. Prudens agricola non exſcindit arbores horti fructiferas ad extruendas ædes, ſed tantùm ſilveſtres & infrugiferas. Sic parentes non debent liberos bonæ indolis & liberalis ingenii applicare ad ruſticana & ſeruilia officia: ſed ad ſtudia, Religionem, &c. vt DEO ſeruiant & Reipublicæ proſint. Ideò Deut. 20. præcepit DEVS, ne arbores pomiferæ exſcinderentur ad extruendas belli machinas, ſed ligna tantùm non pomifera & agreſtia.

E. IV. Labor & exercitatio.

QVARTVM, Ligo, id eſt, labor & exercitatio. Munus hoc ſubminiſtrat Æſopicus ille agricola, qui moriens, vt excitaret ad laborem filios, vocatis ad ſe ajebat: Amantiſſimi filii, quo in loco res meæ ſint videtis. Feci quod bonum parentem oportuit facere, & quicquid potui meâ induſtriâ, vobis comparſi: idque totum in vineâ noſtrâ quærere ac reperire licebit. Mortuo igitur patre, filii ligonibus armati, ſolum omne euertunt & theſaurum quidem inuenêre nullum, ſed terra interim perculſa fructum attulit vberem. Certè potentiſſimi etiam Impp. filios ſuos labori aſſueſcere à puero fecerunt. Seuerus Imp. filios ad vrbe abductus in caſtris militari diſciplinæ aſſuefecit, apud Mail. rom. 3. can. coll. 3. Octauianus Imp. ſuos ad ſaltum, curſum, militiam: filias in lanificio, ad colum, acupicturis exerceri fecit. Cicer. 6. polit. cap. 4. Ligur filios ſuos eſuriendo, ſitiendo, algendo, æſtuando attriuit. id. lib. 4. Tuſculan. Spartani ablegatos à ſe pueros, non priùs domum redire permittebant, quàm parentibus honori & patriæ vtilitati eſſe poſſent. Apud Gymnoſophiſtas pueri impranſi abibant, qui nullum diurnæ operæ fructum afferebant. Ægyptiæ juuentuti ex legis ſanctione non priùs dabatur veſci, quàm centum & octoginta ſtadia (faciunt qua-

tuor

tuor milliaria Germanica & medium) percurriſſent. Lacedæmonii liberis ſuis eſcam non concedebant, niſi quam ſagittâ dejeciſſent. Textor in offic. p. 2. in præfat. Taceo bruta animalia; nam & hirundines pullos nidificare docent. Piet. lib. 22. Et aquila ſuos ad prædam tardos roſtro percutit & expellit. Anglicus libr. 12. cap. 1. Viderint ergò parentes, qui otio perdunt liberos, ex quo fit vt non ſolùm ad omnia munia inepti fiant (ſeyndt weder zu werffen noch zu ſchicken) & partâ multo labore hæreditatem breui abliguriant, tandemque egere incipiant: verumetiam vt vitiis toti obſordeſcant, fiantque velut ager hominis pigri, & vinea viri ſtulti, quam totam repleuerunt vrticæ. Prouerb. 24.

F. V. Exempla bona.

QVINTVM, Imagines, id eſt, exempla bona, bonorum, vt ea imitentur; malorum, vt ea fugiant. Ita faciebat Sara, quæ Iſmaëlem ejecit è domo, quia, vt aduertit ſanctus Hieronymus in tradit. Hebr. in Geneſin, effingendo luteas imagines Iſaaco ſcãdalum præbebat, & occaſionem idololatrandi. Geneſ. 21. Certè Romani mittebant pueros nobiles, dè manè ad arcus triumphales ſuorum majorum; vt eorum armis conſpectis ac trophæis accenderentur ad virtutem, vt refert Holcot. in Sap. lib. 54. Similiter S. Ludovicus Franciæ Rex. priuſquam ſe ad quietem componeret, vocatis filiis facta dictaque Principum proponebat, tam eorum qui laudabilem vitam duxerant, quàm qui nefariam; monebatque: *Illorum exempla animis veſtris inculcate, vt & meliores euadere, & ab omni flagitio abſtinere valeatis.* Ioanuil. in ejus vitâ. c. 87. Lacedæmonii quandoque ſeruos ſuos inebriabant vt vomerent, vacillarent, ſaltarent, inſanirent coram ſuis liberis; vt ſic fœditate ſpectaculi absterriti, ebrietatem & ſimiles turpitudines cauerent. Refert Matthæus Tympius in Spec. Princ. ſigno 59. Ante omnia autem parentes ipſi bono ſint exemplo liberis (dann wie die Alten ſungen / alſoo pipiken de Jungen.) Et cancer ille Æſopicus non fruſtrà matri dicit: *I præ, ſequar.* Certè ordinariè filii priùs noſcunt chartas luſorias, quàm ſacras imagines; jurare, quàm orare. Vnde hoc, niſi à malo exemplo? Plus obſervant pueri quæ parentes agunt, quàm quis exiſtimet. Burdegalæ certè anno 1528. ex his duo, ſexennis & ſeptennis interrogati à Magiſtratu, quomodo eorum mater in puteum cecidiſſet, reſponderunt: Cùm iuiſſet hauſtum aquam, veniens à tergo pater ſubleuauit eam, & præcipitauit. Refert Chau. l. 2. de prud. c. 12. §. 3.

G. VI. Suauitas moderata.

SEXTVM, Libum, quod dulcedinem acrimoniâ mixtam habet, id eſt, amorem; de quo Anſelmus; *Cupitis*, inquit, *pueros optimis ornari moribus? neceſſe eſt vt cum ſeueritate diſciplinæ, paternæ pietatis & manſuetudinis leuamen eis impendatis.* Surius in ejus vitâ. Ita faciebat Carolus Magnus Imper. qui Academiam Pariensem fundauit, & Seminarium duplex, quod erexerat, nobiliorum vnum, alterum plebejorum. Hic ſcholas ſuorum alumnorum adiens, eos examinavit, ac videns quidem primò optimè proficere tenuiores, laudauit & animauit eos, ſpondens ſe ex eis facturum Cancellarios Præfectos aulæ, Conſiliarios, Præſides; illorum fore Epiſcopatus, Præpoſituras, optimas parochias, &c. Contrà veniens ad nobiles qui parum proficiebant, eiſdem minabatur, ſe non modò eos non promoturum, ſed & impediturum; ſicque omnibus calcar addidit. Auentinus libro quarto annal. Bojor. apud Beyerlinck in apophtheg. Chriſt. Multa ſunt præclara filiorum ingenia, quæ ſi ritè & liberaliter tractarentur, plurimum patriæ profutura eſſent. Multoties tantùm à parentum ſævitiâ deſtruuntur. Accidit iis, quod Bucephalo Alexandri Magni equo: Videns enim Alexander adhuc puer equum ferocire, quia immitiùs tractabatur: *Quare*, inquit, *iſti equum perdunt, dum eo per imperitiam ac mollitiem vti neſciunt?* Itaque mirâ arte ei blandiendo, ſine verberibus tractauit equum, & facilè conſcendit, ac quò voluit, ad curſum adhibuit. Curtius libr. primo. Vnde Themiſtocles adoleſcens feroci animo in optimum virum mutatus ajebat, aſperos & indomitos pullos in optimos equos euadere, ſi quis illis adhibeat diſciplinam rectamque inſtitutionem. Plutarchus in ejus vitâ.

H. VII. Diſciplina.

SEPTIMVM, adhuc vnum deſideratur, & quid? Virga, id eſt, caſtigatio moderata. Sic enim Sapiens monet, Proverb. 23. *Noli ſubtrahere à puero diſciplinam: ſi enim percuſſeris eum virgâ, non morietur: tu virgâ percuties eum, & animam ejus de inferno liberabis.* Ecce quàm pretioſa herba eſt virga! Quid non deberet facere mater, ſi filium damnatum ad furcam, eripere poſſet? Atqui ex inferno poteſt. Præclaram hominibus monſtrarunt herbam cerui, Dictamnum, videlicet extrahendis è corpore ſagittis factam, teſte Plinio l. 8. cap. 27. Ea enim depaſta ſagittas facillè extrahunt. Sed multò prætioſiorem oſtendit ibi Sapiens, quia ſanat vulnera animæ, & ſagittam, id eſt, pœnam peccato debitam extrahit, imò & animas ex inferno. Vnde idem Sapiens Proverb. 22. ait: *Stultitia colligata eſt in corde pueri, & virga diſciplinæ fugabit eam.* Labuntur ferè ex ignorantia pueri, eaque innata & alligata quodammodo illis eſt, ſed vinculo tamen fragili, non ferreo; ideò non requiritur virga ferrea aut virga iræ, ſed ſufficit virga diſciplinæ, id eſt, moderata caſtigatio. Niſi adhibuerint parentes virgam diſciplinæ filiis, DEVS *reget eos in virgâ ferreâ.* Ita enim virga Moyſis, quamdiu eam manu tenuit, virga fuit: vbi abjecit, ſerpens erat. Exod. 4. Ita ſi virgam ſuper filio tenueris, virga tantùm erit, nec filius morietur: ſed ſi abjeceris eam, ſerpens erit, & mors filio. Vultis igitur, ô parentes, liberare filios veſtros à virga ferrea & ſerpente, maturè, dum curuari poſſunt, eos curuate; vt ſic audire mereamini hodiernam Domini vocem: *Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca*, id eſt, ſuper paucos liberos *fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam Intra in gaudium Domini tui.*

CON-

CONCIO V.

Docetur viciſſim filios teneri mutuam vicem parentibus reddere, quod fit,

1. *Honorem & reuerentiam exhibendo.*	3. *Obſequium & ſeruitium præſtando ac eorum defectus tolerando.*
2. *Obedientiam, ſe accommodando eorum ſenſui.*	

THEMA.

Domine, quinque talenta tradidiſti mihi, ecce alia quinque ſuper lucratus ſum. Matth. 25.

A. HILARIS hæc dies eſt pueris & puellis gratiſſimo aduentu S. Nicolai: quoniam ab eo munuſcula acceperunt. Vidiſtis, ò liberi, & lætati eſtis. Sed velim tamen ſciatis, S. Nicolaum ſua etiam munera à vobis expectare. Quid enim, ſi tot bonorum largitor indonatus abeat, & poſt annum ad vos non redeat ob veſtram ingratitudinem? Meo igitur conſilio fovendus eſt hic benefactor, & pro modulo veſtro reciprocis munuſculis demulcendus, vti ſe impoſterum largiorem erga nos exhibeat. Frumentum pro ſale dicemus (Korn vm Salz.) Et in hodierno Evangelio, quot talenta quiſque accepit, totidem & retulit ei, à quo acceperat. Quid igitur vos muneris afferetis Nicolao? Sanè ipſe prædiues eſt, nec indiget veſtris donis; iſtud tamen requirit, vti ipſius nomine veſtris vos parentibus munuſcula afferatis ipſis placitura. Quod ſi feceritis, certi eſtote propitium vobis Nicolaum fore, & in vos deinceps multò munificentiorem. Quæ autem ſint iſta, audite.

Noſtis filii & filiæ tres auri maſſas appingi S. Nicolao: totidem munuſcula parentibus veſtris offerri vult à vobis S. Nicolaus. Primum eſt reverentia, ſecundum obedientia, tertium obſequium.

B. I. Honorē & reuerentiam. PRIMUM, Honor & reverentia. Præcipitur Deut. 5 *Honora Patrem & Matrem.* Primum & ſummum honorem DEO debetis, quia primarius veſter genitor eſt; ſecundum debetis parentibus, quia ſecundarii veſtri genitores ſunt, eiſque poſt DEUM, vitam veſtram debetis, vti monet Eccleſiaſticus cap. 7. *Memento*, inquit, *quoniam niſi per illos, natus nō fuiſſes.* Vnde apparet hoc præceptum, quod eſt primum ſecundæ tabulæ, fluere ex primo primæ tabulæ: & proptereà rectè agere filios, cùm parentes vocant Dominos: vti faciunt nobiliores. Ita enim & Rachel ait ad patrem: *Ne iraſcatur Dominus meus, quòd coram te aſſurgere nequeo.* Geneſ. 31. Porrò

1. Ponè incedendo, &c. hanc reverentiam oſtendere debent, primò, ponè incedendo, inferiùs ſedendo, ſalutando etiam non reſalutantes, caput aperiendo, cùm alloquuntur, &c. Ita Salomon honoravit matrem obuiando, adorando, & thronum ei ad dexteram ſuam ponendo, 3. Reg. 2. Ita Alphonſus Aragonum Rex patri Ferdinando obuiàm progreſſus, equo deſiliit, ac pedibus eum comitabatur Monenti autem patri, vt aliorum procerum more equo conſcenſo adequitaret, reſpondit: *Aliis liberum ſit agere quod voluerint; ego nunquam adducar quin patrem, quin regem eum ægrotum pedibus ſequar.* Panorm. lib. 2. de geſt. Alphon. Ita B. Thomas Morus Angliæ Cancellarius à patre ſuo flexis genibus benedictionem petebat. Stapleton. in vitâ.

2. De eorum tenuitate nō erubeſcendo. Secundò, De eorum tenuitate, ſi pauperes & plebeii ſunt, non erubeſcendo. Non enim decet fortunam anteponere naturæ. Deinde *etſi pauper eſt* (patet) inquit S. Ambroſ. l. de benedictionibus Patriarch. *& non habet divitiarum copias, quas relinquat filiis; habet tamen vltimæ benedictionis hæreditatem, quas ſanctificationum opes ſucceſſoribus largiatur. Et multò plus eſt beatum, quàm divitem fieri. Ideoq; & Ioſeph feſtinabat à patre ſumere benedictionem.* Hæc Ambroſius. Qui Ioſeph, Geneſ. 48. *adoravit pronus in terram*, patri videlicet humiliter ſe incuruando, licet pater plebejus & infirmus eſſet, Joſeph verò princeps in Ægypto. Quàm indignum ſit, parentes humiles erubeſcere, paret exemplo illius ingratiſſimi filii apud Lutetiam, qui cùm eſſet Ruſtici filius, patrem incluſit eo die, quo ſolemniter inibat conjugium, vocatis ſponſæ cognatis, apud quos vilem generis ſui conditionem diſſimulauerat. Eductus poſt tridum è cubiculo velut è carcere pater, approbante mox ſenatu, illum exhæredauit, & de portione ſubſtantiæ, quæ manebat ipſum, Miſſam fundavit, quæ quotidie celebrari dicitur Pariſiis in templo S. Genouefæ, vt refert Chavaſ. de Prudent. lib. 1. cap. 10. Idque rectiſſimè factum ad æternam filii ignominiam, & juſtiſſimam punitionem, haud dubiè ex DEI diſpenſatione.

3. Eorum vitia occultando. Tertiò, Eorum vitia occultando; *nemo enim vnquam carnem ſuam odio habuit, ſed nutrit & fovet eam*, inquit Apoſtolus ad Epheſ. 5. Atqui filius carò ex carne patris eſt, & os ex oſſibus ejus, quemadmodum Adam de Evâ dixit. Quis autem prudens ſeipſum infamat? Contra hoc debitum cùm peccaſſet Chanaan filius Cham, nuntiando patri ebrietatem & denudationem avi Noë (vt tradunt Hebræi & Theodoretus:) ſimiliter & Cham nuntiando id ipſum duobus fratribus ſuis, meritò à patre maledictus eſt, & in maledictione, perpetuaque ſeruitute cum ſua poſteritate vixit, Gen. 9. At verò Sem & Iaphet, quia accedentes retrorſum pallio operuerunt nuditatem patris, à patre benedicti fuerunt, & in benedictione vixerunt. Hoc ergò decet bonos filios, parentum vitia tegere. Quòd ſi Conſtantinus Magnus dixit, ſi Epiſcopi alicujus ſtuprum videret, facinus illud ſuo ſe paludamento obtecturum, vti refert Theodoret. lib. 1. Hiſt. dum in Concilio Nicæno libellos quorumdam Epiſcoporum litigioſos combuſſiſſet; quanto magis decet id facere filium patri? Quid verò parentum illuſoribus, Chami imitatoribus, competat, id Sapiens Proverb. 30. edidit: *Oculum qui ſubſannat patrem, effodiant eum corui de torrentibus, & comedant eum filii aquilæ:* quaſi dicat; Dignus eſt qui in patibulo coruos paſcat & aquilas. Nominat autem longæuas has aues, vt ſignificaretur talem mereri

reri vitæ ſucciſionem, quam alioqui longæuam ſperare poſſet, ſi Parentes honoraret.

C. II. Obedientiam.

SECVNDVM Eſt Obedientia, juxta id Apoſtoli *ad Epheſ. 6. Filii obedite parentibus veſtris in Domino, hoc enim juſtum eſt.* Sunt enim parentes filiorum Præceptores, quos non tantùm gignere, ſed & moribus & diſciplinis bonis efformare debent. Et ſi hoc faciendum eſt parentibus, obediendum ergò eſt filiis. *Deut.* 25. dicuntur Patres ædificare domum, cùm liberos gignunt & relinquunt ſuæ familiæ. Filii igitur lapides ſunt, parẽtes fabri liberûm (ſic enim à Plauto vocantur *in Moſtellaria*) ergò ſicut lapis lapicidæ & murario in omnibus paret, ſiue trudatur pedibus ſiue tundatur malleis, & quocumque loco ponatur, ibi jacet: ſic debent eſſe filii in manibus parentum. Et propterea fortaſſe proteruus & contumax filius accuſatus hoc nomine à parentibus, præcipitur lapidibus obrui. *Deut.* 21. quia ſcilicet lapidibus, qui in omnem figuram efformari poſſunt, peruicacior fuit. Hanc autem obedientiam oſtendere debent, primò parendo in omnibus, quæ DEI voluntati non contrariantur. Vultîn' ejuſmodi filios? Iſaacum intuemini, qui lignorum faſciculo loco aſini ſe onerari & ligari ſuper ſtruem ad immolandum paſſus eſt à patre. Iacob ejus filius conſilio matris acquieuit, licet patris indignationem non temerè metueret. Hujus filius Ioſeph miſſus ad viſendos fratres ſibi licet inſenſos, illicò cucurrit. Philippus Rom. Principum primus Chriſtianæ fidei ſectator filium ſuum ejuſdem nominis adeò ſui reuerentem ſenſit, vt in imperium ſe conſentiente prouectus filius gloriaretur ſe patrem habere, cui poſſet obedire non tantùm vt filius, ſed etiam vt Imperator. Quin & horum immediati ſucceſſoris, Decij ſcilicet Imperatores, filius, cùm pater eum Regem nominare & diademate inſignire vellet, renuit dicens: *Vereor ne ſi Imperator fiam, dediſcam eſſe filius. Malo non eſſe Imperator, ſed humilis filius, quàm Imperator & filius indeuotus.* Petr. Bleſſ. Epiſt. 47.

1. Parendo.

2. Cedendo eorum ſenſui.

Secundò cedendo eorum ſenſui, dato etiam quòd filii rem meliùs intelligant, vel, ſi fortè grauiter errarent, modeſticè admonendo, exemplo Ionathæ, qui videns patrem moliri necem innocentii Dauidi, dicebat: *Ne pecces Rex in ſeruum tuum Dauid quia non peccauit tibi & opera eius bona ſunt tibi valdè.* 1. *Reg.* 19. Exemplo item Philippi paulò ante dicti, qui patrem ſuum itidem Philippum in ludis publicis petulantiùs cachinnantem vultu auerſo notauit ac tacitè redarguit, ob riſûs abſtinentiam dictus ἀγέλαστος: ſic fortaſſe à Seuerâ matre Auguſtâ Chriſtianâ femina moribus informatus. Aurelius Victor in Philip. apud Baron. anno. 249. In dubiis & indifferentibus rebus cedat filius patri, minor majori, juuenis veterano. Sic ignis ſeu lampas accenſa noctu quidem ſplendet, interdiu non ſplendet; quia, ſoli cedit, tamquam majori lumini. Docuit hoc Chriſtus, quando Jeroſolymis deſeruit domum patris ſui & deſcendit cum illis in Nazareth *Luc.* 2.

3. In rebus grauibus eos conſulendo.

Tertiò in rebus grauibus eos conſulendo, vt cum deducenda eſt vxor, quam ſibi eligere de parentibus malè meritam praui eſt filii, vti fecit Eſau, *Geneſ.* 26. qui duxit contra voluntatem parentum vxores alienigenas duas, quæ ambæ offenderant ejus parentes. Vnde poſtea quando Iacob fratri ejus quærenda erat vxor, dixit mater ejus Rebecca: *Si acceperit Iacob vxorem de ſtirpe hujus terræ, nolo viuere. Geneſ.* 27. Rarò felicia ſunt conjugia quæ coiêrunt clanculum & ſine parentum arbitrio, quia tunc plerumque juuenes reſpiciunt vel voluptatem vel pulchritudinem, vel ſequuntur inordinatum amorem ſuum: quo nomine DEO diſplicent, ſicut illi qui paulò ante diluuium acceperunt ſibi vxores ex omnibus quas elegerant, id eſt, præexcellentes pulchritudine. Parentes autem ad mores obtutum dirigunt, atque ita longè meliùs diſcernunt, quænam magis conueniant filiis.

D. III. Obſequiū & ſeruitium.

TERTIVM Eſt obſequium, quo liberi parentibus inſeruire & neceſſitates eorum ſublevare debent ex lege ipſius naturæ. Nam vt docet S. Tho. *opuſc.* 7. Filii à parentibus accipiunt vitam ſicut milites accipiunt à Rege feudum, vt ſi ei ſint fideles, ejus conſeruationem; ſi infideles, ejus priuationem mereantur. Accedit Eccleſiaſticus, *cap.* 3. *Qui timet Dominum,* inquit, *honorat parentes & quaſi Dominis ſeruiet his, qui ſe genuerunt.* Seruire autem debent primò ſuppeditando victum infirmis & egentibus. Si enim à parentibus ipſi enutriti & educati ſunt, cùm eſſent adhuc ætate tenerâ & imbecilla: cur eamdem vicem parentibus ſuis repueraſcentibus non rependant? An non Apoſtolus 1. *Tim.* 5. jubet mutuam vicem rependere parentibus? An non ſolo naturæ inſtinctu faciunt hoc bruta? Meropem auem ſtatim ac volare poteſt parentibus inſeruire ſcribit Pjerius. *lib.* 17. *Hierogl.* Vultîn' exempla hominum? Celebratur apud Plin. *libr.* 7. *cap.* 38. Filia, quæ matrem carceri mancipatam diu ſuſtentauit ſuis vberibus, qui locus poſtea Deæ Pietati conſecratus eſt. Et illa altera, quæ ſimiliter Cimonem Patrem apud Valer. Max. l. 5. Nec non Cornelius, qui patrem luminibus orbatum ſcipionis inſtar regebat; vnde Scipionis cognomentum ſibi & toti familiæ ſuæ acquiſiuit. Chau. *de prud. l.* 1. *c.* 10. Item filius aurifabri Toletani, qui patre ob falſas ſuſpiciones à Petro I. Rege Caſtulonis ad mortem damnato precibus & lachrymis impetrauit, vt pro patre occideretur apud Fulgoſ. l. 5. cap. 4. nec non Cardinalis Grimanus, qui pro patre Antonio, carceri ſe obtulit: apud Egnatium. *lib.* 5. *cap.* 4. Item Quinti Ciceronis (Marci fratris) filius, qui patrem ad necem quæſitum occuluit; & cùm in quæſtionem duceretur & omnibus tormentis interrogaretur, prodere noluit. Dion. l. 47. Rurſum quædam filia quæ Caluiniſtis in Galliâ graſſantibus & ingentem ſtragem edentibus per media cadauera irruit & patrem quæſitum iuit, inuentumque adhuc ſpirantem humeris excuſſit & curauit, vt ejus tragœdiæ ſcriptores literis prodiderunt.

1. Suppeditando victū indigentibus.

2. Non cogendo ad bonorum traditionem. Secundò non cogendo vt ſibi bona ſua cedant, nec mortem eorum optando, inſtar vulturis, qui moribundæ pecudi aſſidit & cadauer expectat: vel corui, qui parentes ſeniculos expellit de ſuâ ſtatione. Si enim parentes tam dolenter ferunt mortem filiorum prematuram, cur non item filii mortem parentum? Sanè perquàm rarò fortunant filii, qui parentes compellunt tradere ſibi bona ſua, juſto Dei judició. Narrat Belleforetius in Clothario, Chramnum Clotharii Francorum Regis filium patri rebellaſſe (eò quòd nolebat eum pater ante tempus Regem creare Aquitaniæ) & varia contra eum bella geſſiſſe. Tandem verò in Britanniam profectus pater cum ſuis copiis, implorauit ſupplex diuinam opem contra incorrigibilem natum; Inito autem certamine, non illum fudit fugauitque ſolùm, ſed etiam comprehendit, totuſque irâ percitus incluſit cum vxore & filiabus in ruſticano tuguriolo, ſcamnoque alligatum igne vndique circumpoſito incendit & conſumpſit. Similem ferè exitum habuit Abſolon, ſimile ob peccatum. Aliter ſe geſſit Hermes Anathoclæi regis filius, cùm patre in extremis agente poſtularetur ad regnum, renuit, donec quicquam ſpiritûs patri ſupereſſet. Pet. Bleſ. ep. 47.

3. Eorum defectus æquo animo ferendo. Tertiò horum defectus & ſenectutem æquo animo ferendo, juxta id *Eccleſ. 3. Fili ſuſcipe ſenectam patris tui, & non contriſtes eum in vita illius; & ſi defecerit ſenſu, veniam da.* Senes bis pueri ſunt. Tolera ergò bis puerũ, qui te tolerauit ſemel puerum. Docet hoc Ciconia teſte S. Ambroſ. *5. exam. capit. 16.* quæ parentes, cùm ſenuerint & pennarum defluuio laborant, ſuis pennis confouent & alis vtrimque aduolantes ad volandum juuant & ſuſtentant. Inde à ciconiis natum illud Prouerbium ἀντιπελαργεῖν, id eſt, mutuam officii & præſertim nutricationis vicem reddere parentibus. Longè verò ab hac pietate diſtabat filius ille, qui vt refert S. Bonauent. *libr. decem præceptis; ſermon. 5. de 4. præcepto.* quotidie ſplendidè cum vxore ſuâ epulabatur, pauperculum interim patrem fabis victitare ſinebat. Hic pater cùm die quâdam filii domum adiiſſet, tempore quo ille menſæ accumbebat & caponem ſibi paratum habebat; vbi aduertit filius patrem aduentare, caponem armario includi fecit, ſolitum tantùm cibum patri præbens. Patre itaque abeunte, caponem educere dum vult, in bufonem ingentem conuerſum videt, quem in faciem & oculos inſilientem auellere nullâ ratione potuit, donec ejus veneno infectus expiraret tandem. Quamquam vt ſcribit Cantiprat. *libr. 2. ap. cap. 7.* priùs aliquot annos vixit & ex præcepto Epiſcopi Diœceſani per Normanniam & Galliam circuiuit, vt ſuo exemplo omnes filios admoneret.

Atque hæc tria ſunt, quæ docet D. Thomas *in opuſcul.* deberi parentibus à filiis. Quia enim parentes præbent filiis eſſe & vitam: merentur recipere ab illis honorem & reuerentiam. Quia dant diſciplinam & inſtitutionem; merentur recipere obedientiam. Quia dant victum & amictum, merentur in egeſtate & ſenio præſertim recipere ſuſtentationem. Hæc ſi parentibus tuis, fili, munera impoſueris, audies à Domino: *Euge ſerue bone & fidelis. quia ſuper pauca fuiſti fidelis ſupra multa te conſtituam, intra in gaudium Domini tui* Amen.

CONCIO VI.

Vſura, quia odioſa eſt, damnatur.

1. *Damnatur à vocabulo ſuo.*
2. *A legibus diuinis, humanis & ciuilibus.*
3. *A ratione.*

Domine quinque talenta tradidiſti mihi. ecce alia quinque ſuperlucratus ſum.
Matth 25.

NVlli hominum generi, meo quidem judicio, adeò viam cœli obſtruit Chriſtus in Euangelio, atque auaris & raptoribus. Hinc enim, vt alia taceam, terribilis illa ſententia. *Facilius eſt camelum intrare per foramen acus, quàm diuitem intrare in regnum cœlorum.* Sed videbitur fortè alicui in hodierno Euangelio aperire illis portam & latam quidem in regnum cœlorum Laudat enim eos, qui traditis ſibi talentis multa alia ſunt lucrati. Quis autem plus lucratur quàm vſurarii & raptores? Deinde poſt finem hujus Euangelii ſeruo illi pigro, qui nihil fuit lucratus, ait Dominus ejus. *Oportuit te committere pecuniam meam nummulariis, & veniens ego recepiſſem vtique quod meum eſt cum vſurâ.* Ergò dicet aliquis, jubet Dominus vſuras facere eaſque à nobis exigit. Ergò iniquitas apud Deum? abſit: Si enim de Ioue dixit Muſonius: *Iupiter non fœneratur, multò minus fœnerat*, id eſt, non accipit ad vſuram, multò minus dat: quantò magis hoc de Deo vero dicendum? Quare alia longè vſura eſt, quam à nobis Devs exigit, alia talenta, merita ſalutis, opera virtutum. Quare obſtruamus huic crimini denuò januam Regni Dei. A.

B. I. Damnatur à vocabulo ſuo. Damnatvr primò ab ipſo ſuo vocabulo, hebræo, græco, latino, adeoque ab omni hominum genere, quia hæ ſunt tres linguarum fontes. Vocatur enim hebraicè Neſech, id eſt, morſus, quoniam inſtar canis mordet & rodit oſſa pauperum. Sic habetur *Exod. 22. Non vrgebis eum quaſi exactor, nec vſuris opprimes*; (Hebraicè: *non eris ei vt exactor, vel fœnerator & non pones ſuper eum morſum.*) Quia verò nemo haberi volebat canis famelicus aut rabioſus, qui ſe aliorum morſibus paſcat, idcircò ad probri effugium vſuram vocârunt Hæbræi Tarbith, id eſt, incrementum. Sed vt occurrat Devs huic fraudi, vtrumque nomen ibi conjungit & damnat. Vnde Rabi Salomon dicit; Incrementum vſuræ vocatur neſech (quaſi nachas, id eſt, ſerpens) quia ſe habet inſtar morſus ſerpentis, qui mordet vulnus parum in pede alicujus, ita ut non ſentiat; morſus autem ſerpit & diffundit ſe venenũ donec perueniat ad verticem ejus: ſic quoque incrementum vſuræ ſe habet. Non enim ſentitur neque cognoſcitur donec ita

augeatur

augeatur quoad totam ſubſtantiam alicujus exhauriat.] Conſonat huic S. Chryſoſtomus in cap.d. Matth. *Pecunia*, inquit, *vſurarij ſimilis eſt morſui aſpidis. Percuſſus enim ab aſpide, quaſi delectatus vadit in ſomnum, & per ſuauitatem ſoporis moritur; quia tunc venenum per omnia membra latenter decurrit; ſic qui pecuniam ſub vſurâ accipit, eo tempore quaſi beneficium ſentit, ſed vſura per omnes ejus facultates decurrit & totum conuertit in debitum, id eſt, hominem deuorat.* Itaque juxta ſententiam Iob cap.20. *Caput aſpidum ſuget*, quiſquis ad vſuram accipiet; ſed multò magis, qui dabit. Hic enim perdet animam ſuam, ille opes tantùm. Rectè & à Chaldæis vſura vocatur chabulia, id eſt, perditio, quia perdit opes. Græcè vocatur τόκος, id eſt, fœtus ſeu partus; ſeu quia partus eſt pecuniæ mutuò datæ; ſpurius tamen & adulterinus: ſeu quia ipſa ſemper & continuò parit. Vnde rectè eam lepori compares; nam, vt ait Plutarchus: Lepus ſimul parit, & aliud alit, & rurſùm ſuperfetat. Ita fœneratoris æs & vſurā parit, & hæc ſublata rurſumque ad vſuram data, rurſum parit; ita & diuitum auaritiâ vſura ſtatim vſuram parere ipſis debet. Cujuſmodi vſura vſurarum ſpeciatim eſt prohibita ab Imp. Iuſtiniano C. de vſuris l.fin. Ambroſius l. de Tobia cap.12. ait: *Tόκους Græci appellauerunt vſuras, eò quòd dolores partûs animæ debitoris excitare videantur.* Quare ibi reuera dolores vt parturientis ſunt, vbi vſuræ ſolvendæ.

Latinè vocatur fœnus & vſura. Fœnus quaſi funus. Audi Ambr. lib.cit. cap. 10. *Nihil inter eſt*, inquit, *inter funus & fœnus; nihil inter mortem diſtat & ſortem.* Ergò tam ad vſuram dans, quàm accipiens funus eſt & ad ſepulchrum effertur; ſed ille ad ſepulchrum gehennæ, hic ad ſepulchrum inopiæ tantùm. Vſura dicitur, quòd ipſo ſuo vſu omnia conſumat.

C. II. A Legibus 1. A diuinâ veteri.

SECVNDÒ, Damnatur à legibus, primò à lege diuinâ veteri, Exod.cap.22. *Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi, qui habitat tecum, non vrgebis eũ quaſi exactor, nec vſuris opprimes.* Et Deut.23. *Non fœnerabis fratri tuo ad vſuram pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem; ſed alieno*, id eſt, alienigenæ. Dices: Ergò pauperibus tantùm & fratribus prohibetur dare ad vſuram? Reſpondeo, aliis locis Scripturę vniverſum prohiberi, vt Ezech.18. Prouerb.28. Pſalm.14. & 54. Paulatim ergò perfectior facta eſt hæc lex, ſicut in matrimonio, ſacrificio, confeſſione. Vnde S. Hieronymus in cap.18. Ezech. ait: *Vide profectũ. In principio legis à fratribus tãtùm fœnus tollitur. In Prophetis ab omnibus vſura prohibetur.* Deinde reſpondetur Iudęis permiſſā fuiſſe vſuram erga extraneos, tanquam minus malum, vt arcerentur à majori, fœnerandi fratribus. Nec malè S. Ambroſ. l.de Tobia cap.15. per alienos intelligit hoſtes Iudæorum (quales erant ferè omnes gentes, maximè vicinæ) illos autem poterant ex DEI conceſſione ſpoliare & occidere; ergò & vſuris premere. Vbi enim eſt jus belli, ibi eſt jus vſuræ, præſertim cùm hoc idem jus vſurpaturæ eſſent gentes in Iudæos. Pari juri Chriſtiani poſſent accipere vſuras à Turcis, ad recuperanda bona quę Chriſtianis abſtulerant.

Secundò, A lege diuinâ nouâ Lucæ. 6. *Mutuum date, nihil inde ſperantes*, inquit Dominus: *& erit merces veſtra multa & eritis filii Altiſſimi, quia ipſe benignus eſt ſuper ingratos & malos.* Vbi nota primò, primam ejus ſententiæ partem, quæ ſuadet dare mutuum, pertinere ad conſilium; alteram quæ jubet nihil inde ſperare pertinere ad ceptum; vt ſcilicet nihil amplius exigatur, quàm quod mutuatum eſt; (hoc enim repetere non vetat ibi Chriſtus: quia aliàs nõ mutuum, ſed donatum foret.) Secundò Vſuram mutui, ex præcepto Domini, temporalem non eſſe quinque pro centum nec tria, nec vnum, ſed *Nihil; Nihil inde ſperantes*, inquit. Vnde non ſolum pecunia, ſed inquidquid pretio æſtimabile eſt, prohibetur accipi pro vſurâ; & proinde omnis etiam obligatio præſtandi aliquid, quod alioqui pretio æſtimabile non eſt. v. g. honorem vel laudem & commendationem apud alios impertiendi: quia obligatio & onus illud pretio æſtimabile eſt. Vſuram ergò ſpiritualem tantùm Dominus concedit, mercedem in cœlo & dignitatem Filii Altiſſimi (qui & ipſe dat omnia gratis) quâ quid pretioſiùs dari aut obtineri poteſt? Tertiò quòd ait nihil inde ſperandum, intellige ex juſtitia debitum. Nam ſi ſperes vel etiam roges mutuatarium, vt memor præſtiti beneficii ex ſpontanea gratitudine rependere munus velit; vel etiam ejuſmodi gratuitum donum accipias, non eris vſurarius, vt docet S. Thom. 2.2.q 78.art.1.

2. A diuinâ nouâ.

Tertiò, A SS. Canonibus & quidem pluribus in locis, additis etiam his cenſuris: primò excommunicantur, Extran.de Vſuris lib.6. C. Vſurarum. Secundò, Excluduntur à ſepulturâ ſacrâ. C. Quia in omnibus. eodem titulo.

3. A SS. Canonibus.

Tertiò, Non debent nec poſſunt abſolui, niſi factâ reſtitutione, vel præſtitâ cautione. C. Quanquam eod. tit.

Quartò, Non debet recipi eorum oblatio, juxta id Eccl.49. *Qui offert de rapinâ pauperis, quaſi qui victimat filium in cõſpectu patris.* Quintò Teſtamentum & quæuis alia voluntas vſurarii manifeſti ipſo jure irrita eſt, niſi ante mortem reſtituerit. C. Quanquam de vſuris in 6.

Quartò, A legibus ciuilibus nationum penè omium. Tametſi verò Leges ciuilis nonnihil hac in re conniuent, non inde tamen ſequitur, licitas eſſe vſuras, quæ vulgò tolerantur. Multa tolerantur propter majus euitandum malum; quæ tamen non approbantur, vti libellus repudii veteri in lege. Adhæc Cæſareæ leges ſiquæ vſuras ſtatuunt, correctæ ſunt à jure Canonico, Clem. vnic. de vſuris. Præter Cæſareas leges Chriſtianorum Impp. vſuram inhibentes. Agis Spartanorum Rex adeò fœnus exoſum habuit, vt omnium fœneratorum tabulas igne ſuppoſito in foro concremârit: quo igne nullum ſe luculentiòrem vidiſſe vnquam aſſeruit. Alex. ab Alex. lib. 1. cap. 7. Laudati ſunt Lucullus, quòd Aſiam; Cato, quòd Siciliam fœnore liberaſſent; Lycurgus, quòd Spartam. Indis & Germanis fœnus omne ignotum fuiſſe olim ſcribit Alexand. ab Alex. loco cit. Romani lege 12. tabularum cauerunt, ne quis

4. A Legibus Ciuilibus.

THEMA.

Vocauit ſeruos ſuos & tradidit illis bona ſua Matth. 25.

A. SOlent hodie communiter pueri & puellæ ſurgere diluculò, & magnâ auiditate inuolare in munuſcula, vt vocant, S. Nicolai, eaque ſedulò rimari, oſtentare & ſeruare. Quid verò nos, Auditores? numquid non omnes filii & filiæ Chriſti ſumus? Nunquid igitur hoc die optimus & diciſſimus Pater noſter munere nos deſtituet? Niuimè verò: ſi enim noſtis vos parentes bona data dare filiis veſtris, quanto magis Pater veſter cæleſtis (Chriſtus) dabit vobis Spiritum bonum? Sed quorſum oculos conuertemus, vt munuſcula reperiamus? Intueamur Euangelium, & videbimus in parabolâ à Chriſto nobis traditâ, non vnum, ſed plura munuſcula, eaque ſaluberrima,

B. REPERIMVS Primò armillas aureas, hoc eſt,

I. merita Chriſti, quibus manus noſtras ornare,

Monemur Chriſto gratias agere. ſeu opera noſtra inaurare & DEO grata ac meritoria facere poſſumus. Et inde monemur gratias agere Chriſto. Primò, quia tradidit nobis bona ſua, quæ comparauit nobis morte & paſ-

1. Quia tradidit nobis bona ſua. ſione ſuâ. Sunt autem merita ipſius, Sacramẽta, doctrina, exempla; merita denique noſtra, quæ ex ipſius meritis valorem vitæ æternæ obtinẽt. Opera noſtra ex ſe nihil poſſunt ad vitam æternam promerendam. Chriſtus ea in tantum extulit, vt ſi in gratiâ fiant, mereantur vitam illã. Itaque in quantũ meritoria ſunt vitæ æternæ, dona & talenta Chriſti ſunt. Quemadmodum ergo Iſaac, Geneſ. 24. miſit Rebeccæ ſponſæ ſuæ inaures & armillas, quibus ipſa ſe adornauit, vt placeret ſponſo ſuo: ita miſit & dedit Chriſtus Eccleſiæ ſuæ verba diuina & merita vitæ æternæ, & ſicut Rebecca caruiſſet ornamentis illis, niſi ea tranſmiſiſſet Iſaac: ita & Eccleſia caruiſſet verbo DEI in auribus & merito in manibus, niſi per Chriſtum ea obtinuiſſet. Opera noſtra ex ſe cuprea tantùm erant; per merita & gratiam Chriſti aurea facta ſunt. *Vt armillas cupreus*, inquit Hector Pintus in Ezech. 37. *pretioſiſſimo adamante ornatus ſummi valoris eſt, & non cuprum, ſed ob gemmam inæſtimabilem cupro ipſi incluſam: Sic bona opera noſtra in gratiâ, vitã æternam merentur, non quòd noſtra ſint, quæ ſic vt cuprum ſunt parui pretii; ſed quia fiunt in gratiâ, & inſignita ſunt tanquam inæſtimabili adamante, merito mortis & paſſionis Chriſti, cui per gratiam adhæremus.* Vultis aliam declarationem? Sit Rex opulentiſſimus, qui ex mera gratiâ, deſponſet ſibi puellam pauperem (quemadmodum Aſſuerus deſponſauit ſibi pauperẽ Eſther, vtroque parente orbatã, ex captiuorũ numero, Eſther. 2.) & gignat ex eo liberos. Hi ſanè filii Regis erunt & de jure regni hæredes; quod tamen non à matre, ſed à patre obtinent. Anima noſtra pauperrima eſt, quæ ex ſe non niſi paupercula opera gignere poteſt; deſponſata tamen Chriſto per fidem & fœcundata per ipſius gratiam, gignit opera meritoria vitæ æternæ, quaſi filios cœli hæredes. Et hæc eſt illa hæreditas Chriſti ad nos delata per ipſius mortẽ, de quâ agricolæ illi ſeu vinitores, cũ vidiſſent venientem Domini ſui filium, dicebãt, in parabolâ de vineâ Matth. 21. *Hic eſt hæres, venite, occidamus eum & habebimus hæreditatem ejus.* Veriſſimè enim obtinuimus hæreditatem Chriſti per mortem ejus, tametſi Iudæi hæreditatem illam minimè quæſierunt. Hinc ergo intelligimus quãtum obligemur Chriſto, à quo accipimus talẽta, quibus regnũ cœlorum mercari ſeu lucrari poſſumus. Taceant igitur hæretici, nihil nobis à Chriſto collatũ eſſe, ſi adhuc bona opera à nobis requirãtur. Quomodo enim nõ ſat ſuperque nobis datum eſt, quando datum eſt nobis aurũ, quo comparare cælum poſſumus? Et quomodo vita æterna non eſt donum Chriſti, quam ipſius pecuniâ nobis emimus? Hoc eſt quod Iſaias dixit c. 55. *Venite, emite abſq; argento & abſq; vlla commutatione vinum & lac*, id eſt, delitias vitæ æternæ. Quomodo emuntur abſque argento? Reſpondet S. Ambroſius lib. de Ioſeph Patr. c. 7. emi argento, non noſtro, ſed Chriſti, ſcil. pretio ſanguinis ejus. Et vitam æternam partim ex dono accipimus, partim ex juſtitia obtinemus.

2. Quia ad negotiationem vtiliſſimam nos vocauit. Secundò, Quia ad hanc negotiationem omnium lucroſiſſimam ſpecialiter nos vocauit & elegit ab ipſo noſtro baptiſmo, in quo poſuit nos vt eamus & fructum afferamus (Ioan. 15.) quod multis Regibus & populis non contigit, qui ſcilicet ad Eccleſiam Chriſti vel vocati non ſunt, vel tenuiter tantùm & quaſi per Echonem à longè & inefficaciter. Hæc eſt vera illa ſapientia (ars inquam lucrandi cælum omnium quæſtuoſiſſima) de quâ Iob cap 28. ait *Perditio & mors dixerunt: Auribus noſtris audiuimus famam ejus.* Etenim Iudæi, Gentiles, heretici, qua per famam tantùm audiunt Chriſtianiſmum & Eccleſiam Chriſti.

C. REPERIMVS Secundò ſecurim, quæ ſcindit

II. quidem & ſecat, ſed non niſi eleuata à ſecante.

Non extolli de noſtris talentis. Et inde monemur non extolli de noſtris talentis, Primò, quia ea non à nobis, ſed ex DEI dono & liberalitate habemus, ſiue ea naturalia ſint, ſiue ſupernaturalia. Quòd ſi verò noſtrâ

1. Quia ex Dei liberalitate veniunt. induſtriâ naturalia bona auximus & perfecimus, DEI benedictioni hoc debemus. Supernaturalia verò, vti merita & virtutes, ſi auximus & perfecimus, Chriſti gratiæ debemus, quę ad bene operandum nos excitat, operantes comitatur & adjuuat. Vnde Iſaias cap. 10. ait: *Numquid gloriabitur ſecuris contra eum, qui ſecat in ea?* Securis quidem ſcindit, ſed non niſi per manum hominis eleuata: Ita homo quidem agit & meretur libero ſuo arbitrio, ſed non niſi eleuatus per DEI gratiam, cui proinde potiùs, quàm homini opus adſcribendum: ſicut ſectio artifici potiùs, quàm ſecuri. Hinc rurſum Iſaias cap. 26. dixit: *Domine, omnia opera noſtra operatus es nobis.* (Chaldæus vertit: operatus es nobiſcum.) Quomodo ſunt opera noſtra, ſi DEVS ea nobis operatur? Noſtra ſunt, quia cooperante noſtro libero arbitrio fiunt: DEI opera ſunt, quia gratiâ DEI excitante & cooperante fiunt; quemadmodum Apoſtolus 1. Corinth. 15. expoſuit cum ait: *Non ego, ſed gratia* DEI *mecum* (ſcilicet laborauit.) Laborauit ergò Apoſtolus, & cum eo gratia DEI; ſed huic quodammodo primas & dignio-

digniores partes tribuit; nec immeritò, quia gratia nos excitat ad operandum & adjuuat operantes; nos tantùm cooperamur liberè, *Vt, cùm nauis*, inquit Hector Pintus in Iſai. c. 26. *expanſo velo, proſpero vento agitatur, parū videtur agere Nauclerus licet aliquid agat, quoniam ipſum velum flatibus expanſum tenet, quod ſi contraxerit, non agitur nauis: ſic homo qui non agitur ſpiritu & gratiâ* Dei, *quamuis parum agere exiſtimetur, agit tamen, quoniam pandit diuinæ gratiæ arbitrij libertatem & Spiritus ſancti flatui velum bonæ voluntatis extēdit.* Vt ergò demum etiam Nauarchus, cùm ſaluus appellit onuſtâ mercibus naue, non ſibi nec naui, ſed Deo ductori gratias agit & ſalutem ſuam adſcribit: Ita faciendum nobis. Accipimus à Deo gratiam excitantem, gratiam cooperantem, inſuper valorem ſupernaturalem operum noſtrorum: Vnde ergò extolli poſſumus? *Quid habes, quod non accepiſti?* ait Apoſtolus, 1. Corinth. 4. *Si autē accepiſti: quid gloriaris, quaſi nō acceperis?* Quòd enim opus ſit ſupernaturale & meritoriū, hoc Dei gratiæ debet: Quòd verò ſit liberum, hoc à liberò arbitrio habet, illique tribuere debet; Verùm de hac ſuâ liberâ cooperatione, non magis homo gloriari poteſt, quàm pauper cui offeruntur centū aurei gloriari poteſt ſe eos acceptaſſe, vel Nauarchus quòd velum vento expāderit. Quare in ſimili parabolâ apud Lucam, c. 19. dicunt Negotiatores? *Domine mna tua fecit decem mnas*, vbi lucrū tribuitur gratiæ ſicut in hàc parabolâ tribuitur libero arbitrio. Vtrique enim tribuendū, ſed gratię magis.

2. Qua de iis ratio reddenda.

Secundò, Quia quanta quiſque accepit, tanta & & refundere Deoque de iis rationem reddere debet. Audi S. Gregorium ſuper hodiernum Euangelium, hom. 9. *Cùm augentur dona*, inquit, *rationes etiā creſcunt donorum. Tantò ergò eſſe humilior atque ad ſeruiendum prōptior quiſq. debet ex munere, quanto ſe obligatiorem eſſe conſpicit in reddendâ ratione.* Propterea inducit Dominus ſeruos tantū lucri refundētes, quantum acceperāt talentorū; quaſi repetens id quod *Luc.* 12. dixerat: *Cui multùm datum eſt, multum quæretur ab eo.*

D. III. Non inuidere aliis plura talenta.

Reperimvs, Tertiò libram ſeu bilancem, in quâ ſua cuique talenta ponderauit Dominus, Et inde monemur non inuidere aliis ob plura vel meliora talenta. Primò, quia audimus ea diſtributa eſſe ſecundū propriam vniſcujuſq; virtutē, hoc eſt, ſecundùm vires & diſpoſitionē, quam prius à Deo quiſq. accepit: ita vt nemini prorſus impoſitum ſit onus, ſeu grauius ſeu leuius, quàm vires ejus admitterent. Si enim Agaſo vnicuique ſuorum aſellorū tantum imponit onus, quātum eſt ferendo & non plus; cur non idem faciet Devs? & ſi Devs *fecit pōdus & aquas appendit in menſurâ*, Iob 28. quanto magis id fecit hominibus? Itaque qui pauca vel exigua talenta poſſidet, cogitet ſe pluribus ferendis imparem fuiſſe adeoque futurum fuiſſe vt ſuccumberet ſi pluribus onuſtus fuiſſet; quemadmodū apud S. Hieronymū in Reg. ſanctim. c. 15. teſtatus eſt Iuuenis quidā, qui ex cōſilio ſenis patrui ſui repudiato Epiſcopatu, ei apparuit, gratiaſq; egit dicēs: *Scito quoniā nunc eſſem de numero dānatorū, ſi fuiſſem de numero Epiſcoporū.* Hoc eſt quod dixit Dominus *Luc.* 5. Neminem prudentē mittere vinum in vtres veteres, nè rumpantur, vini efficaciam ſuſtinere non valentes, ſed vinū nouum in vtres nouos & vetus in veteres, vt conſeruentur vtraque. Secundò, Quia audimus vtrumque, & qui quinque & qui duo talēta accepit & ſuperlucratus eſt, pari laude & gratulatione à Domino exceptum eſſe. Vtrique enim dicitur: *Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituā, intra in gaudiū Domini tui*; nec dubiū iiſdem verbis & encomiis excipiendum fuiſſe ſeruum vltimū, ſi vnico ſuo talento vnicū lucratus fuiſſet. Voluit ergo docere Dominus poſſe vnumquemque quibuſcumque ſuis talentis ſummum in cælo fieri & alios tranſcendere, etiam pluribus dotatos, ſiquidem induſtriam & laborem Devs præmiat, non officium nec talenta. Quare ſi vel vnicum talentū habeas, quòd poſſis Devm amare, ſufficit tibi & potes inde major fieri in regno cælorum, quàm S Bonauentura, vel quis alius Sanctus, vti ex S. Bonauenturâ diximus aliàs in hoc ipſo feſto.

E. IV. Sedulò negotiari.

Reperimvs, Quartò argenteam nauiculam aduehendis mercibus idoneam. Et inde monemur maria ſulcare & ſtrenuè negotiari cum talentis nobis traditis, Primò quia Devs non tam remunerat fructum laborum noſtrorum, quàm laborem ipſum & induſtriam noſtram; quod inde oſtendit S. Chryſoſtomus hom. 41. ſuper Geneſ. quòd ſimili applauſu vterque ſeruus exceptus eſt, tametſi alter quinque, alter duo tantum talenta lucratus eſt. *Quoad diligentiam*, inquit, *ambo pares fuerunt, proinde & eandem dignitatem nacti ſunt.* Et S. Hieronymus in *Math.* *cap.* 25. *Et illum*, inquit, *qui de quinque talentis decē fecerat & qui de duobus quatuor, ſimili recipit gaudio, non conſiderans lucri magnitudinem, ſed ſtudii voluntatem* Breuiter S. Gregorius, Devs, inquit, *nō reſpicit quantum, ſed ex quanto.* Quare pro labore tuo accipies mercedē, & licet parum exquiſitè obeas munus tuum, eodē tamen labore tantum lucraberis, quantū alter, qui pari labore ſuū exquiſitiſſimè obiit: plus lucraberis ſi majorem amorem vel laborem operi impēdans. Hinc vidua illa quæ minimū repoſuit in gazaphylacio, plus omnibus lucrata eſt, Domino teſte. Luc. 21 Nec dubium, laborē S. Iacobi Apoſtoli, quem ſubijt in adeundâ & docēdâ Hiſpaniâ, licet ibi vix vltra octo animas conuerterit; non minus præmium meruiſſe, quā ſi plurimas cōuertiſſet,

Secundò, Quia incertum, quando Dominus noſter venturus ſit & lucrum negotiationis à nobis requiſiturus ſit. Sanè in hodierno Euāg. reuerſioni ſuæ terminum nullum præfixit; vt monere ſeruos ſuos inſtanter operari, & occaſionem nundinandi non præteriri. Apud Lucam abiens dixit: *Negotiamini dum venio.* Veniet autem in iudicio cujuſque particulari. Interim dies vitæ noſtræ quaſi nundinæ ſunt, in quibus poſſumus reperire & emere merces qualeſcumque, quæ ſanè peractis nundinis non reperientur ampliùs. Quare ſicut Mercatores ſeduli ſunt in obeundis nundinis, coëmēdis mercibus, ne lucrādi occaſiones negligāt: ita multò magis in ſalutis negotio nobis attendendū, &c.

F. V. Sperare coronam juſtitiæ.

Reperimvs Quintò Saccum auro plenum & inde monemur ſperare coronam juſtitiæ &

merce-

mercedem operũ noſtrorum magnificentiſſimã Primò, quia quicquid hac negotiatione lucramur, nõ Deo, ſed nobis lucramur: tametſi enim Dominus à ſeruis lucrum exegit, id tamen non ſibi, ſed ſeruis attribuit; vt ex eo patet, quod à ſeruo pigro juſſit auferri talentum & dari ei qui decem obtulit. Quanto putatis gaudio perfuſum fuiſſe agaſonem illum, cui Alexander Magnus ſaccum auro plenum (quem is à mulo defeſſo in humeros ſuos ſuſtulerat Alexandro deferendum) videns ejus induſtriam donauit, dicens: vt tibi hic labor minùs grauis ſit, hoc aurum fer in domum tuam, quia tuum eſſe jubeo? Fulgoſ. lib. 4. Et quantum nobis gaudium erit in articulo mortis ſimilem vocem à Chriſto audire? *Dicite juſto*, inquit Iſaias cap. 3. *quoniam bene: quoniam fructum adinuentionum ſuarum comedit*, quaſi dicat, bono animo ſit, quia de lucro & induſtriâ ſua viuet; vti S. Nicolaus qui eleẽmoſynarum ſuarum mirum induſtriam & fructum percepit in morte.

E.
IV.
ſedulò negotiari.

Secundò, quia pro lucro meritorum dabit nobis cumulum præmiorum. & primò laudem & commendationem publicam, cùm ait: *Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis.* Secundò poteſtatem maximam: *ſuper multa te conſtituam.* Tertiò, gaudium immenſum: *Intra in gaudium Domini tui.* Quanta putatis, eſt illa laus: quantus honor qui ab ipſo Rege cælorum homini tribuitur? Quantum illud imperium, reſpectu cujus terrena omnia pauca ab ipſo dicuntur? Nam ſi Imperator fueris & benè imperium adminiſtràris, dicet tibi illi. *Quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſuper multa te conſtituam.* Nihil ergò vel parùm eſt imperium terrenum reſpectu imperii cæleſtis, quod dabitur ſeruo fideli. Quantum denique eſt illud gaudium Domini, quod intrare in hominem nequit, ſed in quo intrare homo debet? Quid enim hic loquendi modus aliud ſignificat, quàm locum beatorum vndiq; plenũ eſſe gaudiorum, quemadmodum in Oceano nauigans, nil niſi maria vndique & vndiq; circum videt? Gaudium habent, ſupra ſe, viſionem Dei beatificam. Gaudiũ infra ſe, dejectionem inimicorum ſuorum ad infernum. Gaudium intra ſe, in animâ & corpore glorificatis: Gaudium extra ſe, in ſocietate Sanctorum, &c.

G.
VI.
Timere Deum Iudicem.

Respicimus Sextò, virgam etiam ſeu baculum, de quibus Pſalm. 22. dicitur: *Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt.* Siquidem monemur timere dominum noſtrum, venturum ſuo tempore & à nobis exacturum rationem talentorum. Quàm enim blandè & honorificè accepti ſunt ſerui boni à Domino, tam durè & ignominioſè acceptus eſt ſeruus piger, qui talentum ſuum abſcondit: Commendati fuerunt ſerui boni: iſte vituperatus eſt: ſerue male & piger. Operibus & imperio aucti ſunt ſerui boni: iſte ſpoliatus eſt etiam eo, quod habuit: In gaudium Domini boni introducti ſunt: iſte ejectus eſt in tenebras exteriores. Hic verò velim conſideretis, Auditores: ſi tam grauiter mulctatus eſt, qui vnum tantùm abſcondit talentum. quid fiet, qui plura tibi tradita, negligit & abſcondit? Deinde *ſi ſic damnatur, qui non erogauit: quid debent expectare qui perdunt?* inquit S. Auguſtinus, *ſerm. 51. de Sanctis.* Denique ſi talis pœna ei infertur, qui ex pigritia non vſus eſt talento: quid debet fieri ei qui accepto talento vtitur ad injuriam ſui Domini & Dei à quo id accipit? Et ſi in tenebras exteriores abjicitur ſeruus inutilis; quorsùm abjiciendus erit ſeruus noxius, peſtifer, impius?

F.
V.

CONCIO VIII.

Myſteria Evangelii.

1. *Quæritur quis ſit homo peregrè abiens.*	3. *Quinam ſunt ſerui illi?*
2. *Quænam illa talenta.*	4. *Quid cum ſeruo malo actum.*

THEMA.

Homo quidam peregerè proficiſcens vocauit ſeruos ſuos & tradidit illis bona ſua.
Matth. 25.

QVando hodiernam parabolam expendo, Auditores, compellor dicere cum Apoſtolo, 1. Cor. 9 *Si euangelizauero, non eſt mihi gloria; neceſſitas enim mihi incumbit: Væ enim mihi eſt, ſi non euangelizauero.* Etenim hodierna parabola clarè mihi oſtendit, quàm ſeuerè punitus ſit, qui talentum ſuum abſcondit. Sed & vos Auditores, ſi parabolam hanc ponderetis, dicere poteſtis: ſi verbum Dei audiero ſeriò & ſedulo non eſt mihi gloria: neceſſitas enim mihi incumbet, Væ enim mihi ſi non audiero. Nam ſi vobis non incũberet neceſſitas audiẽdi mihi non incumberet neceſſitas prædicandi; & niſi auditoribus neceſſarium fuiſſet talentũ, quod abſcondit ſeruus malus, non vtiq; punitus & in tenebras ejectus fuiſſet. Vtraque igitur ex parte meritò timemus ne idem judiciũ experiamur; & dicere debemus: ſi fecerimus omnia, quę præcepta ſunt nobis; ſerui inutiles ſumus. *Luc. 7.* Itaque pro virili meum ego officium faciam, & hodiernum Euangelium velut panem paruulis frangã. Facite vos veſtrũ & accipite beneuoli.

Quæritur Primò, Quis eſt iſte homo peregrè proficiſcens, &c. Reſpondetur, Chriſtus Dominus, qui primò peregrè profectus eſt, cũ in abiit in cælum *carnis enim locus proprius terra eſt*, inquit S. Gregor. *hom. 9. in Euang. quæ quaſi ad peregrina ducitur, dum per Redemptorem noſtrũ in cælo collocatur.* Vnde aſcendẽte Domino mirabãtur Angeli. *Iſa. 63. Quis eſt iſte qui venit de Edom tinctis veſtibus?*

Secũdò, vocauit ſeruos ſuos, id eſt, Chriſtianos & præſertim Paſtores ac Prælatos, Primò ex nihilo in naturam humanam juxta id Rom. 4. *Vocat ea quæ non ſunt, tamquam ea quæ ſunt.* Secundò, ad fidem & Eccleſiam (de Chriſtianis enim hic ſermo eſt) Tertiò proprijſſimè ad reginem populi & dignitates, vti paſtores, prælatos & magiſtratus. Quare indicat, neminem niſi legitimè vocatũ ejuſmodi munera acceptare debere, neque etiam niſi vocatis à Deo tribui gratiam vt idoneè & cum fructu poſſint munus ſuũ obire.

Tertiò, Tradidit illis bona ſua; non quidem ita vt cum iis agere veluti Domini juxta libitum poſſent; ſed vt cum eis negotiarentur & lucrum facerent. Vnde in ſimili Parabola Luc. 19. ait ſeruis: *Negotiamini dum venio.* Vt enim arbores non plantantur, vt otioſæ maneant &

hortum ſolùm impleant, ſed vt fructum vberem proferant: ſic etiam conferuntur nobis DEI dona, vt majores in dies progreſſus tum in nobis, tum in aliis faciamus. Cùm DEVS cæteras creaturas ab initio ſtatim creationis perfectas condidit, ſoli homini dedit, vt per liberum arbitrium ſe ipſum perficeret, juxta id Apoc. 22. *Qui juſtus eſt, juſtificetur adhuc.* Et idcircò etiam pro ſolo homine conditum eſt cælum, quia ſolus id promereri poteſt.

4. Quartò, Vni dedit quinque talenta, alii duo, alii vnum. Inæqualiter diſtribuit; Primò ob Eccleſiæ pulchritudinem, quæ ex variis gradibus reſultat, Prælatis & Epiſcopis quinque talenta dantur: Parochis & ſimilibus duo: cæteris fidelibus vnum; juxta id Epheſ. 4. *Quoſdam dedit Apoſtolos, quoſdā autē Prophetas, alios verò Euangeliſtas, alios autē Paſtores & Doctores.* Secundò ob majorem vel minorē vniuſcujuſque capacitatem; vnumquemque enim DEVS implet pro ſua menſura & capacitate ſeu naturæ, ſeu fidei ſeu humilitatis, quæ vas eſt ad omnia DEI dona recipienda diſponens. Et hoc eſt quod dicitur, vnicuique ſecundùm propriam virtutem datum eſſe. (Non enim ruſtico confert Epiſcopatus officium.) Hanc tamen virtutem & capacitatem priùs donat etiam DEVS.

5. Quintò, profectus eſt ſtatim. Profectus quidem, quatenus relinquit ſeruis ſuis liberum arbitrium & facultatem negotiandi, lucrandi & perdendi, benè vel malè operandi. Ita enim agit cum illis, ac ſi nòn adeſſet illis; vt ſic probetur ſeruorum induſtria & fidelitas. Nam quamdiu adſtat illis dominus, omnes ſerui laborant vſque ad ſudorem; ſed pigri coguntur quaſi ad opus: impigri non item. Vnde abſente domino, hi nihilominùs ſedulò laborant, illi verò remiſsè agunt & otio ſe dedunt. Audi ſeruum talem, Luc. 12. *Moram facit dominus meus venire, &c.* Audi ejuſmodi Ancillam, Prov. 7. *Veni, inebriemur vberibus & fruamur cupitis amplexibus, donec illuceſcat dies; non eſt enim vir in domo ſuá, abiit viâ longiſſimâ, &c.* Sed aduertere iſti debent, Dominum, licet abierit, propè tamen eſſe & ſeruos contemplari. Vnde perinde ac ſi Dominum præſentem ſemper cerneremus, laborare nos oportet.

Statim autem profectus eſt, quia paucis diebus poſt reſurrectionem moratus eſt in terra, & tunc in cælum abiit. Item quia vult nos ſtatim negotiari cum talentis traditis. Sic Apoſtoli poſt acceptum Spiritum ſanctum prædicare inceperunt; Actor. 2. & Marc. vlt. ſic Paulus poſt conuerſionem & baptiſmum continuò ingreſſus eſt Synagogam & prædicabat IESVM, Actor. 9.

6. Sextò poſt multum temporis reuerſus dominus poſuit rationem cum ſeruis, Primò poſt mundi interitum, vel poſt mortem cujuſcumque. Vſquè ad illa multùm temporis eſt, quia ſic videtur hominibus: quod tamen DEO eſt breuiſſimum, & nouiſſima hora vocatur. Secundò, quia diu conniuet malis ſeruis & patienter illos expectat ad pœnitentiam. Illud autem tempus, licet in ſe exiguum ſit, longum tamen videtur expectanti propter dolorem & tædium quod interim ſuſtinet. Ita Marci 9. ait Dominus: *O generatio incredula, quamdiu apud vos ero? quamdiu vos patiar?*

QVÆRITVR SECVNDO, Quæ ſunt illa talenta? Reſpondetur, eſſe dona partim corporalia, partim ſpiritualia, & primò ſanctus Gregorius hom. 9. in Euang. per quinque talenta donum quinque ſenſuum intelligit. Iſtos verò defodiunt in terra, qui eos ad voluptates tantùm adhibent; qui viſum, quem ad diſcendas bonas artes, ſacras litteras, bonos mores adhibere poſſent, ad vana & illicita vertunt: ſimiliter aures quibus verbum DEI audire debebant, ad ludicra, ſcurrilia, turpia audienda applicant, &c. O quam ſapiens eſt qui his talentis benè vti nouit! C. II. Quænam illa talenta? 1.

2. Secundò, idem S. Gregorius ibi. Talentum aſſerit eſſe bonum ingenium. *Talentum in terrâ abſcondere,* inquit, *eſt acceptum ingenium terrenis actibus implicare, lucrum ſpirituale non quærere, cor à terrenis cogitationibus nunquam leuare.* Sunt namque nonnulli, qui donum intelligentiæ perceperunt, ſed tamen ſola quæ carnis ſunt ſapiunt, de quibus per Prophetam Ier. 40. dicitur: *Sapientes ſunt vt faciant mala, benè autem facere neſciunt.* Sic ille.

3. Tertiò, D. Hilarius talentū dicit eſſe verbum DEI acceptum à Prædicatore. Similiter author imperfecti: *Hoc eſt,* inquit, *talentum in terrâ abſcondere, quod eſt ſemen verbi inter ſpinas ſuffocare.* Vnde qui verbum DEI ſine fructu audiunt: item qui aliis id non communicant, cùm poſſint ac debeant; illud talentum defodiunt. S. Auguſtinus ſerm. 15. de Sanctis, qui eſt ſuper hoc Evang. ait: *Sed etiam ad vos nolite exiſtimare non pertinere erogationem. Non poteſtis erogare de iſto loco ſuperiore, ſed poteſtis, vbicumque eſtis. Vbi reprehenditur Chriſtus, defendite: murmuratoribus reſpondete: Blaſphematores corripite: ab eorum vos ſocietate alienate. Sic erogati, ſi, alios lucramini. Agite vicem noſtram in domibus veſtris. Epiſcopus inde appellatus eſt, quia ſuperintendit; quia intendendo curat. Vnuſquiſque ergò in domo ſuâ, ſi caput eſt domni, debet ad eum pertinere epiſcopatus officium, quomodo ſui credant, ne aliqui ipſorum in hæreſin incurrant.* Hoc ſenſu Conſtantinus Magnus dicere ſolebat Eccleſiæ Præſulibus: *Vos intra Eccleſiam Epiſcopi, ego extra Eccleſiam Epiſcopus ſum conſtitutus.* Euſeb. l. 4. de vita Conſtantini, cap. 24.

4. Quartò, Author imperfecti, talentum eſſe fidem aſſerit. *Non propter hoc ſolùm,* inquit, *vnuſquiſque ſit Chriſtianus, vt ſit Chriſtianus ſeruans talentum fidei ſuæ, ſed vt operetur juſtitiam Chriſto: &c.* Quemadmodum enim non eſt ſatis, ſi pater docuerit filium ſuum opificium, & artis inſtrumenta contulerit eidem, niſi filius artem illam exerceat indeque ſe ſuſtentet: ita nequaquam ſufficit accipiſſe fidem & ejus inſtrumenta: ſed fides exercenda eſt.

5. Quintò, S. Chryſoſtomus talentum ait ſignificare docendi gratiam & omnem facultatem ac dona ad benefaciendum proximo. *Sive authoritate protegere, ſiue pecuniis juuare, ſiue doctrinâ admonere, ſiue aliâ quapiâ re proximis prodeſſe queat,* inquit. Quiſquis igitur hoc facere negligit, ſciat

ſe ta-

Digitized by Google

ſe talentum ſuum abſcondere in terrâ & cum ſeruo malo damnandum.

C. II. Quare dicta talenta. 1. Porrò hæc dona idcircò talenta vocata ſunt, quia DEVS ea maximi æſtimat, vti talentum Hebraicum aureum, maximâ pecuniæ ſummâ (nempè duodecim millia coronatorum Francicorum) continet. Hinc enim Dominus etiam de vno talento rationem expetiit; & ne id periret, tolli à ſeruo pigro & dari alii juſſit.

D. III. Quinam ſerui? QVÆRITVR tertiò, Qui ſunt ſerui quibus talenta tradita? Reſpondetur eſſe eos, qui qualiacunque dona ad diſpenſandum in Eccleſiæ & proximorum vtilitatem acceperunt, vti inprimis & potiſſimùm Epiſcopi & prælati deinde Chriſtiani alii. Omnibus enim hominibus commiſſa ſunt bona DEI, cùm omnes teneantur ad rationem aliquam DEO reddendam.
2. Horum ergò primò duo ſeduli & boni erant, qui totidem lucrati ſunt: vnus malus & piger qui talentum defodit. Boni talenta ſua duplicârunt, partim dum aliis bona communicârunt: partim quia gratiæ & virtutum augmentum in ſe ipſis meruerunt. Malus ſeruus abſcondit talentum in terram, dum id otioſum habuit, vel ad res inanes & ſeculares inutiliter adhibuit. Ita qui communicat aliis doctrinam gratiam, pecuniam, cibum, veſtem, &c. duplicat talentum: qui verò non communicat, fodit & perdit.
3. Secundò Illi, qui plura acceperunt, inducuntur tanquam ſeduli & bene operati, qui verò vnum tantùm accepit talentum, ſolus deſcribitur id decoxiſſe & propterea condemnatus eſſe. Primò vt qui plura acceperunt talenta & aliis præpoſiti ſunt, non diffidant, ſed enimentur ad ſtrenuè negotiandum: qui verò pauciora acceperunt, & ſibi tantùm viuere habent, non præſumant, quandoquidem etiam paucis malè vti poſſunt.

Secundò, vt intelligamus juſtum & æquum eſſe, vt qui plura acceperunt dona, plus etiam laborent & plura lucra faciant, idque æquitatis & gratitudinis ergò: qui verò pauca acceperunt, minus mirum eſſe ſi otio torpeſcant. Hinc paucos nouimus ſanctos è plebe, plurimos ex Epiſcopis & Prælatis.

Tertiò vt intelligant maiores ſi adeò dura ratio poſita eſt cum eo, qui non duplicauit vnicum, quod accepit, talentum: Quantò ſeueriùs agetur cum illis qui non duplicârunt quinque? Rurſùm intelligant minores: ſi fieri poteſt, vt quinque duplicentur, quanta erit
4. culpa non duplicaſſe vnum?

Tertiò, accedunt & exponunt ſinguli Domino negotiationem ſuam, dicentes: *Domine quinque talenta tradidiſti mihi, &c.* Malus item ſeruus talentum ſe abſcondiſſe fatetur. Non quòd coràm DEO jactent ſancti opera ſua; ſed quod vniuſcujuſque conſcientia monſtrabit, quæ egerit, & quàm fidelis ſeruus Domino
5. ſuo fuerit. Itaque nullâ ibi tortarâ, nullis teſtibus opus erit: omnes omnia ſua opera vltrò demonſtrabunt quia tegere non poſſunt, velut ſi remoto velo imago, vel abſtractâ laruâ ſe-ipſum prodat & manifeſtet homo.

Vnde benè Seneca in libro de moribus, ait: *Nullum conſcium tuorum peccatorum magis timueris, quàm teipſum: alienum enim potes fugere, te nunquam.*

Quartò, dicunt boni ſerui, ſe alia talenta ſuper lucratos, cùm tamen in ſimili parabola *Luc.* 19. non dicant ſe lucratos, ſed, *Domine mna tua fecit decem mnas*: quia nimirum in hac parabolâ indicatur jus liberi arbitrii, in illâ verò vis gratiæ cooperantis, vt intelligas lucrum quod acceſſit tum ex nobis, tum ex gratiâ DEI proficiſci, juxta id 1. *Corinth.* 15. *Abundantius illis omnibus laboraui; non ego autem, ſed gratia DEI mecum.*

Quintò, eandem hîc accipiunt remunerationem, is qui quinque, & is qui duo talenta ſuperlucratus eſt, cùm tamen in alterâ illâ parabolâ, *Luc.* 19. Qui decem mnas lucratus eſt, conſtituatur ſuper decem ciuitates: qui quinque, ſuper quinque. Nimirùm in hac parabolâ indicatur æqualitas præmii eſſentialis, in illa verò diſparitas præmii accidentalis.

QVÆRITVR Quartò, quid cum ſeruo malo actum? Primò accedens ille dixit: *Domine ſcio quia homo durus es, metis vbi non ſeminaſti, & congregas vbi non ſparſiſti; & timens abii & abſcondi talentum tuum in terrâ: Ecce habes quod tuum eſt.* Et quid ſibi volunt iſta? Nunquid ſerui pigri ita Chriſto Domino loquentur in judicio? Non ſanè, ſed refellitur hîc objectio, quam aliqui facere poſſent, dicentes; DEVM iniquè agere, quòd exigat à nobis bonum vſum talentorum, ſeu bona opera ac merita, quæ ipſe non ſeminauit aut ſparſit: quodque non habentes ejuſmodi merita, ſeueriſſimè caſtiget & puniat æternùm; itaque hæc exigere ab homibus, duri, & iniqui dominieſſe. Neque enim dubium inueniri aliquos homines inimicos crucis Chriſti & ad bene operandum pertæſos, qui dum cogitant bene operandi difficultatem, peccandi procliuitatem, diſtrictum DEI judicium & infernum paratum eſſe ignauis, optant, vel nunquàm nati, vel pecora facti eſſent, ne tantum ſubire periculum & DEVM experiri Iudicem cogerentur. A quibus parùm abſunt noſtri hæretici cùm bona opera excludunt, eò quòd DEVS æquo durior eſſet, ſi poſt Chriſti merita & ſatisfactionem, etiam merita & ſatisfactionem noſtram exigeret. Item cùm mandatorum diuinorum obſeruationem impoſſibilem eſſe dicunt. Hanc itaque objectionem ſeu murmurationem refellit Dominus dicens: *Serue male & piger, ſciebas quia meto, vbi non ſemino, & congrego vbi non ſparſi; oportuit ergò te committere pecuniam meam nummulariis, & veniens ego recepiſſem vtique quod meum eſt cum vſurâ.* Quibus verbis oſtendit Dominus, ſe non durè aut iniquè agere, ſi exigat à nobis merita & lucrum ex talentis, quia jure id quod ſuum eſt, reperit cum vſura. Adhæc ſi ſciuit ſeruus piger ſeuerum eſſe DEVM in exigendis rationibus, tantò magis cum timere debuiſſet & commiſſa ſibi talenta fideliter expendere. Itaque talenta ſua conferre in nummularios debuiſſet, hoc eſt, doctrinâ ſuam additoribus, pecuniam ſuam egentibus, &c.

E. IV. Quid cũ ſeruo malo actum.

com-

communicate, vbi fœnus ſpirituale acquirere potuiſſet. Vnde Proverb.19.dicitur: *Fœneratur Domino, qui miſeretur pauperis.* Subdit Dominus: *Tollite itaque ab eo talentum & date ei qui habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere auferetur ab eo. Et inutilem ſeruum ejicite in tenebras exteriores.* Primò aufertur ſeruo malo talentum,
1. quod non habet, ſed videtur habere: quia nimirum non vtitur eo: ſicut auarus non vtens pecunia, non habet eam, ſed videtur habere tantùm, quia habet ſine fructû, Auferetur id in morte, quando nihil ei proderit, hoc talentum habuiſſe.

2. Secundò, talentum ſerui mali datur ſeruo bono. Serui boni induſtria tantò ampliùs elareſcet in judicio, cùm ignauiæ ſerui mali opponetur & quando dicetur: Ecce hic ignauus vnicum talentum ſuum noluit duplicare; cùm tamen ille ſedulus duplicarit quinque.

Tertiò jubetur mitti in tenebras exteriores, 3.
vbi erit fletus & ſtridior dentium. Tremenda prorſus ſententia. Si enim ſic damnatur, qui omiſit bene agere & lucrum ſibi parare; quid fiet illis, qui mala commiſerunt & bonis malè vſi ſunt? Itaque ſæpiſſimè cum Dauide dicere & orare deberemus: *Delicta quis intelligit? Ab occultis meis munda me, & ab alienis parce ſeruo tuo.* Iſtiuſmodi enim delicta, quæ per negligentiam & omiſſionem committuntur, maxima pars hominum non intelligit, non videt: ideoque occulta ſunt, quia peccata non reputantur & multorum oculos ſugiunt. Aliena etiam ſunt, quia per noſtram negligentiam, dum alios pro officio noſtro non docemus, non monemus, non corrigimus, ab aliis committuntur.

IN FESTO CONCEPTONIS B. M. V.

Euangelium Matthæi 1.

Liber generationis IESV Chriſti filii David, filii Abraham. Abraham genuit Iſaac. Iſaac autem genuit Iacob. Iacob autem genuit Iudam & fratres ejus. Iudas autem genuit Phares & Zaram de Thamar. Phares autem genuit Eſrom. Eſrom autem genuit Aram. Aram autem genuit Aminadab. Aminadab autem genuit Naaſſon. Naaſſon autem genuit Salmon. Salmon autem genuit Booz de Raab. Booz autem genuit Obeth ex Ruth. Obeth autem genuit Ieſſe. Ieſſe autem genuit Dauid Regem. Dauid autem rex, genuit Salomonem ex ea quæ fuit Vriæ. Salomonem autẽ genuit Roboam. Roboam autem genuit Ioſaphat. Ioſaphat autem genuit Ioram. Ioram autem genuit Oziam. Ozias autem genuit Ioatham. Ioatham autem genuit Achaz. Achaz autem genuit Ezechiam. Ezechias autem genuit Manaſſem. Manaſſes genuit Amon. Amon autem genuit Ioſiam. Ioſias autem genuit Iechoniam & autem fratres ejus in tranſmigratione Babylonis. Et poſt tranſmigrationem Babylonis Iechonias genuit Salathiel. Salathiel autem genuit Zorobabel. Zorobabel autem genuit Abiud. Abiud autem genuit Eliachim. Eliachim autem genuit Azor. Azor autem genuit Sadoch. Sadoch autem genuit Achim. Achim autem genuit Eliud. Eliud autem genuit Eleazar. Eleazar autem genuit Mathan. Mathan autem genuit Iacob. Iacob autem genuit Ioſeph virum Mariæ, de qua natus eſt IESVS, qui vocatur Chriſtus.

CONCIONES.

I. Multiplex liber homini propoſitus.
II. Quomodo ſine injuriâ peccatum Originale ad poſteros Adæ traducatur.
III Priuilegiâ Deiparæ ſeu ſtella 12. quibus à Filio coronata eſt.
IV. Obſequia ſeu Gemmæ 12. quibus Deipara coronauit Filium.
V. Quàm ſimilis Filio Deipara.
VI. Quâ ratione Maria contriuerit caput ſerpentis.
VII. Chriſti ortus cur ad vltimam mundi ætatem dilatus.
VIII. Myſteria Euangelica.

CONCIO I.

Multiplex liber homini proponitur.

1. Liber eſt mundus.
2. Liber eſt lex ſcripta.
3. Liber eſt Chriſtus.
4. Liber eſt Deipara.
5. Liber eſt conſcientia.
6. Liber eſt vita.

THEMA.

Liber generationis IESV *Chriſti.* *Math.1.*

SCITIS, Auditores, pueros in ſcholis non vno tantum libro vti, ſed pro ratione profectûs accipere à Magiſtris ſuis libros: Primò inferioris, deinde altioris diſciplinæ,

plinæ. Incipiunt ab Alphabeto, deinde addiſcunt nomenclaturam, tum pergunt ad Principia, &c. Ita etiam Devs, quo inſtrueret mortales in ſui cognitione & rectè viuendi ratione, plures illis prouidit libros, quibus eos ad diſciplinam magis magiſque perfectam gradatim perduceret. Primò mundum iſtum, veluti alphabetum, deinde legem ſcriptam, poſthæc filium ſuum, qui viuâ voce doceret, &c. Hujuſmodi libros aliquot nunc luſtrabimus.

B. I. Mundus. Liber Primvs eſt Mundus. Sic enim eum appellauit Mercurius Triſmegiſtus, gentilium, veluti Moyſes, cujus hæc de mundo eſt ſententia: *Vniverſum*, inquit, *eſt liber diuinitatis, ſæculûmque hoc ſublustre eſt ſpeculum diuinorum.* S. Ioannes etiam *Apocal.* 6. Cœlum inſinuat modò eſſe velut librum explicatum (juxta id Pſalm. 18. *Cæli enarrant gloriam* Dei.) qui tempore aduentantis judicii claudetur & inuoluetur. Ergo cœli velut tabulæ ſunt elementa folia, creaturæ aliæ voces, aliæ dictiones & ſententiæ, tempora numerus paginarum, &c. quibus non ſolùm diuinæ inſtitutionis doctrina, ſed etiam, vt Apoſtolus ad *Rom.* 1. ait: *Inuiſibilia* Dei, *per ea quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur, ſempiterna quoque ejus virtus & diuinitas.* Sicut enim palatiũ ſummâ arte extructum, & imago optimis coloribus & magnâ induſtriâ perfecta oſtẽdit excellentiam artificum: ita mundus iſte & res omnes quæ ſub ſenſum cadunt, oſtendunt apertè excellentiam ſui opificis. Nam ejus de nihilo creatio Dei potentiam; mira ejus diſpoſitio, ordo & concordia tam diſparium naturarum, ſubtilitas item & artificium, quod in omnibus rebus præſertim animantium ſtructurâ cernitur, Dei ſapientiam; copioſa neceſſariorum prouiſio, Dei bonitatem: regimen ac moderatio, rariſſimus ordo cœlorum & motus, Dei prouidentiam: Magnitudo terræ, maris, montium & cœlorum, Dei magnitudinem & immenſitatem; Motuum temporumque fluxus ac cœlorum reuolutio, Dei æternitatem; pulchritudo Solis, Lunæ, ſtellarum, florum & aliarum rerum omnium, ejus pulchritudinem; ſumma cujuſque rei in ſuâ ſpecie perfectio, ejus perfectionem indicant: Si verò ſimul omnia conſiderentur, tanquam integrum opus ejus, manifeſtè oſtendunt ipſum eſſe bonum quoddam infinitum, in quo omne genus bonorum excellentiſſimè conjunctum; ac proinde ipſum eſſe ſuper omnia amandum & colendum. Quam ob cauſam omnes creaturæ dicuntur laudare, & benedicere creatorem; quia quantum in ipſis eſt, totam naturam rationalem ad hoc excitant. Propterea etiam Devs hominem erectum fecit, & in medio mundi poſuit, vt omnia in ſuo conſpectu habere adeoque omnia hujus libri folia voluere & perluſtrare poſſet; vultumque ſuum cum toto corpore vndique circumferre, labentia ab ortu in occaſum ſydera ſpectare, &c. In hoc libro aſſiduus verſabatur magnus ille Antonius, qui interrogatus, quo in libro ſtuderet? reſpondit: *Quem librum lego vniverſus hic mundus eſt.* Athanaſius *in vitâ & Socrates l. 4. hiſtor.* *cap.* 18. Similiter S. Bernardus qui profectum ſuum ſylvis & agris adſcribebat, adjiciens alios ſe magiſtros non habuiſſe niſi fagos & quercus *l. 1. vitæ cap* 4. Ejuſdem libri ſedulus inſpector & lector fuit S. Franciſcus; imò & Philoſophi ipſi, Ariſtoteles, Plato, Socrates, & alii. Verùm enim verò licet mundus iſte pulcherrimus liber ſit, multis tamen partibus imperfectus eſt, & vmbratica tantùm Dei lineamenta monſtrat, colores viuos non repræſentat, necdum ea quæ naturæ terminos tranſcendunt & quibus ad bonũ perenne poſſumus peruenire. Adhæc plerique mortales, puerorum inſtar figunt ſolùm obtutum in aureis quibuſdam hujus libri literis, ſenſum & intelligentiam minimè penetrantes.

Secvndvs Liber: Idcircò alterum eumque C
accuratiorem librum prouidit homini Devs; I
legem ſcilicet ſcriptam, quâ diſtinctis & ex- Lex
preſſis verbis & veluti viuis coloribus ſeipſum ta.
& quidquid ad bene beateque viuendum ſpectat propoſuit, ſcripſit, dictauit mediante Spiritu ſancto; qui liber quanto priore illo clarior, accuratior & ad mouendum efficacior, tantò & Præſtantior eſt, de quo *Baruch* 4. dicitur: *Hic liber mandatorum* Dei *& lex quæ eſt in æternum.* Coluit hunc S. Carolus Borromæus dum S. Scripturam quaſi Dei oracula, non niſi nudo capite & flexis genibus venerabundus lectitabat. Idcircò olim in templis erant duo ſacraria, in quorum dextro S. Euchariſtia, in ſiniſtro verò aſſeruabatur S. Scriptura, vt videre eſt apud S. Paulinum Nolanum Epiſcopum *Epiſt. 12 ad Seuerum.* Ea propter etiam S. Gregorius *l. 4. Epiſt.* 84. Theodorum (licet non Theologum, ſed Medicum) reprehendit, quod S. Scripturam legeret negligentiùs: *Imperator,* inquit, *cæli, Dominus Angelorum & hominum pro vitâ tuâ tibi epiſtolas ſuas tranſmiſit, & tu illas ardenter legere negligis: quid eſt enim S. Scriptura, niſi quædam epiſtola omnipotentis* Dei *ad ſuam creaturam?* Certè Iudæi miris modis venerãtur Biblia ſua: cauent ne illotis ea contrectent manibus: oſculantur ea, quoties claudunt vel aperiunt: non in eo, quo jacent Biblia, ſcamno ſedent: & ſi in terram ea ceciderint, integrum diem jejunant. Quid faciant Chriſtiani præſertim Euangelio, quod ex ore ipſiuſmet filii Dei proprio hauſerunt? Hic liber eſt quem comedere juſſus eſt Ezechiel à Domino; *Ezech. cap. 3. factuſq; eſt in ore ejus primò ſicut mel dulcis v.* 3 paulò tamen poſt *in ventre amarus* v. 14. ad inſtar videlicet pilularum, quæ foris auro & ſaccaro obductæ deglutiuntur cum ſuauitate, ſed paulò poſt ventrem lacerant & torquent, quanquam ad ſanitatem, non ad ægritudinem. Ita omnino liber S. Scripturæ (dulcis eſt rationi, amarus ſenſualitati vt ait D. Thomas in Apoc. 10.) Item aureus & dulcis eſt legentibus, interim tamen mentem eorum ſalubriter amaricat & torquet, ita vt abeant amari cum Ezechiele, quocumque eunt, donec ad ſanitatem redeant. Sic amaricârunt ventrem Antonii verba illa: *Si vis perfectus eſſe: Vade, Vende omnia. &c.* Sic ventrem Sancti Franciſci verba illa: *Nolite*

portare

portare ſacculum aut peram. Sic ventrem Auguſtini verba illa: *Non in commeſſationibus & ebrietatibus, &c.* Sic illa ventrem Simeonis Stylitæ: *Beati pauperes Spiritu, &c.* Siquidem his auditis ſęculo renuntiârunt & Deo militare cœperunt.

D. III. Christus. Tertius Liber. Cæterùm quia etiam iſte liber ſcriptæ videlicet legis, non adeò multos mouet, quia ſcilicet viam tantùm mõſtrat, non præit, ideircò Devs prouidit humano generi alium inſuper librum, cumque viuum & omnibus virtutum coloribus illuſtratum, Chriſtum inquam; quem deſignatum volunt aliqui per librum illum *Apocal. 5. Scriptum intus & foris, ſignatum ſigillis ſeptem.* Dictatus & ſcriptus eſt hic liber, cùm Devs ab æterno eructauit Verbum bonum; ligatus eſt in vtero materno vinculo vnionis hypoſtaticæ, quando Verbum caro factum eſt. Præciſus in circumciſione; concuſſus in paſſione fuſtibus & colaphis; compreſſus in bajulatione crucis; colore tinctus, quando ſanguine reſperſus; in pulpitum poſitus & explicatus, quando in crucem nudus eleuatus. Ibi ſcriptus fuit intùs & foris, id eſt, internis & externis doloribus, vel intus per amorem, foris per dolorem & vulnera. Septem ejus ſigilla, ſeptem ſunt myſteria, vt vult S. Hilarius *Præfat. in Pſalm.* Incarnatio. Natiuitas, Paſſio, Reſurrectio, Aſcenſio, Miſſio Spiritus ſancti, Aduentus ad judicium. In hoc ergò libro, non ampliùs mortuo, ſed viuo, propoſuit nobis Devs non regulam tantùm, ſed exemplar etiam omnis generis virtutum, præcipuè in monte Caluariæ. Vnde nos compellare meritò poteſt verbis *Exod. 25. Aſpice & fac ſecundum exemplar, quod tibi in monte monſtratum eſt.* Aſpice ſuperbe, humilitatem & contemptum Magiſtri tui pendentis inter latrones, & fac ſecundùm exemplar ejus. Aſpice auare nuditatem Domini tui: Aſpice libidinoſe dolores: Aſpice inuide charitatem, quâ pro inimicis orauit & mortuus eſt: Aſpice iracunde manſuetudinem, quâ ſicut agnus coram tondẽte ſe obmutuit: Aſpice guloſe, ſitim, fel & acetum; Aſpice piger perſeuerantiam in cruce & fac ſecundùm exemplar.

E. IV. Deipara. Qvartvs Liber. Verùm quia etiam adhuc dicere aliquis poſſet librum illum (Chriſtum) difficiliorem eſſe, nec pro omnium captu; ſiquidem vita Chriſti non puri hominis, ſed Dei hominis vita fuit; idcircò ſcripſit & propoſuit nobis Devs quartum inſuper librum Deiparam videlicet, quę homo tantùm fuit. De hâc intelligunt aliqui locum *Iſaiæ* 8. vbi ait Devs Prophetæ: *Sume tibi librum grandem & ſcribe in eo ſtylo hominis: Velociter, ſpolia detrahe, citò prædare.* Hoc autem nomen juſſus eſt Propheta ibidem dare Emmanueli; ergò Maria liber ille eſt, in cujus Virgineo vtero inſcripſit Spiritus ſanctus Emmanuelem, vti exponit S. Antoninus *4. p. tit. 15. cap. 5. §. 1.* Vnde jure vocari poteſt liber generationis Iesv Chriſti, quia Chriſtus in & ex illâ genitus eſt. Porrò quatuor ſunt potiſſimùm, quæ faciunt & ornant librum, Operimentum, clauſura, candor papyri, calami vel typi elegantia: quæ omnia in Mariâ videre eſt. Ligatura ſeu operimentum eam cohoneſtans & defendens à calumniis fuit ſtatus conjugalis. Clauſura duplex fuit votum & ſtudium virginitatis, ita eam obſerans, vt ne ſponſo quidem facultas eam legendi eſſet. Candor papyri eſt ejuſdem puritas ab omni peccati labe aliena. Scripturæ elegantia eſt primò Dei & diuinorũ attributorum repræſentatio, quæ cernitur in Mariâ. Secundò virtutum ejus copia ac præſtantia. Eas vidit & prælegit nobis S. Ambroſius. *l. de virginibus,* cùm ait: *Sit vobis tanquam in imagine deſcripta Vita Mariæ. Habetis in eo probitatis exempla, vt ſciatis, quid eligere, quid debeatis vitare Virgo erat, non corpore ſcilicet tantùm, ſed mente, quæ nullo doli ambitu ſyncerum violaret affectum Corde humilis, verbo grauis, animo prudens, loquendi parcior, legendi ſtudioſior, intenta operi, verecunda ſermone, arbitrum mentis, non hominem, ſed* Devm *quærens, &c.* Summa, ſi qua virtus eſt, eo in libro ſcriptam eſſe nullatenus dubitemus, quia ſicut Princeps librum precatorium ſibi proprium pulcherrimo charactere deſcribi curat; ita decuit, vt liber iſte Chriſto tam eleganti ſcriberetur calamo, quanto tantum Dominum decuit. Ideoque bene Prophetæ dicitur: *Sume tibi librum grandem*, quia nulla virtus eſt, quæ in Deiparâ non fuerit, & quidem eleganter ſcripta. Vnde ſubditur: *Scribe in eo ſtylo hominis,* id eſt, eleganter & benè, non vt vngue gallinæ ſcribunt, Audi quid ſcripſerit Spiritus ſanctus per Dauidem veluti per calamum *Pſal. 44. Lingua mea calamus ſcribæ velociter ſcribẽtis ſpecioſus formâ præ filiis hominũ.* Deinde deſcribit Deiparam. *Aſtitit regina à dexteris tuis in veſtitu deaurato circumdata varietate, &c.*

Qvintvs Liber. Præter hos alius interim liber ſeu Enchiridion potius eſt homini Chriſtiano crebrò inſpiciendum & ſedulò legendum, Conſcientia videlicet, quæ quidem nunc non niſi ſibi patet, in vltimo verò judicio patebit toti mundo, quomodo ſole oriente patefcunt omnia, quæ priùs ſub noctem latebant. I[illegible] enim de eâ loquitur Daniel. *cap. 7. Iudicium ſedit & libri aperti ſunt.* Et Ioannes *Apoc. 20. Vidi mortuos magnos & puſillos, ſtantes in conſpectu throni, & libri aperti ſunt;* hoc eſt, vt ait S. Hier. in dictum Danielis locum: *Conſcientiæ & opera ſingulorum in vtramque partem, vel bona vel mala omnibus reuelabuntur,* Et S. Baſilius lib. de verâ virginit. *Quæ priùs corpore,* inquit, *quaſi veſte contecti minimè habere putabamur, ea nudata ſe omnium oculis ingerent, nulluſq; jam vel negationi vel defenſioni erit locus, quin ipſa cernentur opera in ſuo actore conſpicua.* Sic Baſilius. *Quid tunc nobis miſeris fiet,* ait S. Chryſoſt. *homil. 5. in ep. ad Roman. cùm omni orbi vniuerſo palam facta in tam aperto, tamq; illuſtri theatro denudata, hominum partim nobis cognitorum, partim incognitorum oculis ſubjicientur?* Et Ambroſius *in apologiâ David: Væ mihi quia latere cupio & latere non poſſum: quomodo enim latebo, qui inſcripta in pectore meo gero meorum judicia peccatorum?* Viderit ergò vnuſquiſque vt hunc librum ſuum velut Enchridion ſemper manibus tractet. juxta id Dauidis *Pſal. 118. Anima mea in manibus meis ſemper;* deinde crebrò inſpiciat & ac-

F. V. Conſcientia.

curatè

curatè corrigat, ac ne ſeipſum quis decipiat, ſpirituali ſuo patri ſeu confeſſario aperiat, & ſincerè perlegendum exhibeat.

G. VI. Liber vitæ.

LIBER ſextus. Supereſt liber vltimus, qui ſoli DEO patet, eſtque liber vitæ ſeu memoria diuina, in qua veluti in libro continentur nomina & opera eorum qui vitam obtinebunt æternam. De hoc Daniel. 12. legimus. *Saluabitur populus tuus omnis qui inuentus fuerit ſcriptus in libro.* Et *Apoc.* 20. *Et alius liber apertus eſt qui eſt vitæ* Et *Luc.* 10, *Gaudete, quia nomina veſtra ſcripta ſunt in cælis* Item *Exod.* 31. *Aut dele me de libro tuo, quem ſcripſiſti.* & *Pſalm.* 68. *Deleantur de libro viuentium.* Denique *ad Philip.* 4. *Quorum nomina ſunt in libro vitæ.* Ex quibus locis colligimus alios in eo libro ſcriptos eſſe inchoatè, qui in gratia quidem ſunt, non tamen perſeueraturi: alios verò completè, qui in gratia ſcilicet morituri ſunt. Modò clauſus eſt hic liber; aperietur verò eo ipſo, quo omnes ſaluandi reſurgent in glorioſis corporibus, & rapientur Chriſto obuiam in aëra, ibique Iudicì ad dexteram adſtabunt; hinc enim manifeſti erunt electi. Atque hic eſt liber ille inuolutus, *ſcriptus intùs & foris* (ſeu antè & retrò, vt Syrus: ſiue in dorſo & ventre, vt Arabicus vertit) *in quo ſcriptæ erant lamentationes, carmen, & væ.* Ezech. 2. Inuolutus eſt, quia vſque ad diem Iudicii occultus: ſcriptus intùs ſeu antè & in ventre, nominibus electorum: foris ſeu retrò & in dorſo nominibus reproborum. Scriptæ ſunt in eodem lamentationes, id eſt, pœnitentia peccatorum; carmen, id eſt, gaudium electorum; væ, id eſt, damnatio reproborum, vt exponunt ibi S. Hieronymus, & S. Gregorius hom. 9. qui piè concludens ſubdit: *Quid igitur fratres, quid agendum eſt miſeris, niſi vt euigilemus ad hujus verba voluminis, & mala, quæ nos egiſſe meminimus, fletibus puniamus; vt per lamenta pœnitentiæ perueniamus ad carmen vitæ? Ne ſe affligi modò pœnitendo nolumus, væ poſtmodum ſine fine ſentiamus.* Hæc ille.

CONCIO II.

Conatur oſtendere, quòd ſine injuria originale peccatum ad poſteros Adæ traducatur.

1. *Quia Adam omnium caput naturale.*	4. *Quia nouerat* DEVS *remedium.*
2. *Quia omnium caput morale.*	5. *Quia inde nos inſtruimur de fragilitate noſtra.*
3. *Quia æquum interceſſit pactum.*	

THEMA.

Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum. *Pſalm.* 50.

A. VAldè diuerſimodè loquitur de Conceptione Virginis Mariæ Eccleſia in hodierno Officio: & de ſua ſanctus Iob in capite 3. libri ſui. De Conceptionis Virginis Mariæ canit hodie Eccleſia: *Conceptio tua, Dei genitrix Virgo, gaudium annuntiauit vniuerſo mundo.* Item: *Cum jucunditate Conceptionem beatæ Mariæ celebremus, &c.* At verò S. Iob de conceptione ſua, imò omnium noſtrâ ait: *Pereat dies, in quâ natus ſum, & nox, in quâ dictum eſt: Conceptus eſt homo. Sit nox illa ſolitaria, nec laude digna.* quaſi diceret: Sit obſcura & lugubris, in quâ non luceat ſtella, non cantet gallus, non latrent canes, nec audiatur ſonus campanæ, aut vllius ſymphoniæ. Profectò iſtæ voces valdè ſunt diſſonantes. Quis illas concordabit? Celebrat hodie Eccleſia cum iucunditate & lætitia Conceptionem beatæ Virginis, quia ea non ſolùm velut aurora hodie prodit, Solem mox venturum mundo prænuntians, ſed etiam quia ipſa caret tenebris & maculâ peccati originalis, vti habet jam ferè communis Eccleſiæ conſenſus. Deplorat verò & deteſtatur ſuam conceptionem ſanctus Iob, quia in originali peccato conceptus erat, quomodo & nos omnes. (dicit enim Apoſtolus ad Romanos 5. *Per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſiit.*) idcircò ſubjungit: *Quia non concluſit oſtia ventris, qui portauit me.* Hac enim ratione fuiſſent etiam concluſa oſtia peccato. Præſtaret autem non naſci, quàm DEVM offendi vel peccato originali tantùm. Quòd ſi igitur nos habemus, cur hodierno die de Conceptione Virginis gaudeamus; alterâ tamen ex parte habemus, cur de conceptione noſtrâ ploremus; quoniam ea nos præcipitauit in peccatum originale & in miſerias plurimas inde conſequentes. Sed vt nunc relinquamus Conceptionem immaculatam Virginis: Quomodo, dicet aliquis, nos rei ſumus peccati originalis? Numquid non injuria fit nobis, ſi peccatum illud à primis noſtris parentibus in nos eorum poſteros deriuetur? Abſit vt injuriam faciat nobis DEVS. Quomodo autem non faciat, audiamus.

PRIMO, Quia Adam omnium noſtrùm fuit parens & caput naturale, in quo vt in parente, & ſub quo vt ſub capite omnes eramus. Conſtat autem, tam in naturalibus, quàm in politicis vitium radicis in ſurculos, & capitis in membra traduci poſſe. Sic communi lege gentium filius ſequitur conditionem parentum; filius viri nobilis eſt nobilis; plebeii, plebejus: filius parentum ſeruorum ſeruus; ingenuorum ingenuus; infamium infamis. Hiſtorici naturales affirmant, vt refert Granat. lib. 3. Introd in ſymb: capite 3. Si quis vitem plantare volens, radici inſerat aliquid ſcammonii, vuas quæ ex eâ naſcentur, tam noxias fore & venenoſas, quàm ipſum ſcammonium. Ad eundem modum poſſumus imaginari ſcammonium peccati, quod in primum hominem (qui radix erat & principium omnium aliorum) incidit, vitium & toxicum ſuum in omnes ejus filios deriuaſſe. Vnde ſanctus Auguſtinus ait: *Tunc periit humanum genus, cùm vnus homo, in quo omnes erant, ſeipſum perdidit. Qualis enim ille per peccatum factus eſt, tales & nos omnes genuit.*

In politicis etiam multoties contingit vt filii rei ſint debitorum, quæ parentes contraxerunt: vt cùm parentes æs alienum contraxerunt,

runt, Filii ſoluere cogantur. Et ob id ſanctus Baſilius vocat Baptiſmum æris alieni diſſolutionem: quia ſcilicet per ejus ſuſceptionem ſoluere debemus debitum, quod parentes noſtri primi contraxerunt. Sic fit ſæpè, vt prodigus pater domum & fundos omnes liberis ſuis abliguriat, vt propterea poſteri ejus mendicare perpetuò debeant. Ad eundem modum parentes noſtri prodegerunt non ſibi tantùm, ſed & omnibus ſuis poſteris juſtitiam originalem. Cùm nobilis quiſpiam regiæ arcis Præfectus proditionem aliquam molitus eſt aduerſus regem ſuum, amittit non modò arcem, ſed & nobilitatem & ſplendorem familiæ ſuæ, quam anteà habebat; nec ſibi tantùm, ſed & omnibus ſuis poſteris: Ita primus homo committens proditionis & rebellionis crimen contra Dominum ac DEVM ſuum, magnam illam dignitatem qua donatus fuerat, juſtitiam ſcilicet originalem & præfecturam paradiſi & ipſe amiſit & nos omnes per illum.

C.
II.
Quia Adã omnium caput morale.

SECVNDO, Quia Adam fuit etiam omnium noſtrûm caput morale, ita vt quod ipſe faceret, omnes nos facere cenſeremur, quantum attinet ad præcepti diuini de ligno ſcientiæ boni & mali obſeruationem, vel tranſgreſſionem. Fuit autem Adam caput noſtrum morale, ſiue ex pacto, quod DEVS cum naturâ humanâ conſtituit, vt indicari videtur *Oſe. 6.* vbi dicitur: *Ipſi autem ſicut Adam tranſgreſſi ſunt pactum, ibi præuaricati ſunt in me.* Vbi S. Hieronymus oſtendit pactum illud factum eſſe cum naturâ humanâ. Et S. Fulgentius *libr. de Incarnat. Verbi cap.* 13. ait pepigiſſe hoc fœdus DEVM cum naturâ humanâ, vt peccantibus primis parentibus omnes peccarent. Idque explicant Scholaſtici exemplo Regis, qui alicui tradidit arcem cuſtodiendam eâ lege, vt ſi ipſe peccaret, omnes poſteri priuarentur eâ arce: ſiue ex naturâ rei; qui enim Adam erat primus noſter parens, à quo omnes dependebamus & accepturi eramus vitam; erat ſapientiſſimus, & præditus omni ſcientiâ; erat in gratiâ conſtitutus & perfectus: habebat omnes potentias ſuas ſubditas rationi; erat etiam obſeruatio illius legis facillima; & denique DEVS Optimus Maximus erat author illius præcepti. Idcircò ſi ab vnoquoque noſtrûm quæſitum fuiſſet, vtrùm in & cum Adamo aleam ſubire in præcepti obſeruatione, ſiue ad ſtabiliendum, ſiue ad perdendum ſtatum innocentiæ, aut pactum id inire vellemus; omnes ſine hæſitatione conſenſiſſemus, & ita omnium noſtrûm voluntates in voluntate Adami conſtituimus, ac proinde interpretatiuè cum Adamo peccauimus, & rei præuaricationis ſumus. Quam rem duplici exẽplo declarat S. Th. 1. 2. q. 81. art. 1. Primum eſt membrorũ, quæ in vno corpore mouentur alienâ voluntate; ſiquidem voluntas animæ eſt voluntas etiam membrorum, & ita actus homicidii imputatur manui, vt eſt membrum corporis, motum ab anima vt inſtrumentum, &c. Alterum eſt ciuium, qui id omnes facere cenſentur, quod ipſorum capita faciunt. Hæc ſi rebellent contra Dominum ſuum, omnes rebellaſſe cenſentur: ſi ſe ad aliquid præſtandum in futura ſæcula obligent, omnes eorum poſteri cenſentur obligati.

Quoniam igitur nos omnes vel pactum id cum DEO iniuimus, vel ſine pacto ex ipsâ rei naturâ fortunam noſtram in voluntate Adami conſtituimus, vt eſſet caput noſtrum: inde nulla nobis fit injuria, nec DEO imputari debet, ſed nobis, quòd rei præuaricationis naſcamur, & niſi per Baptiſmum expiemus culpam, vt rei talis peccati plectamur. Ex quo etiam patet, quòd Adami alia peccata ſequentia, ejuſque pœnitentia, non poſſint ſimiliter in nos deriuari; quia lapſo non ita eſſemus ampliùs conſilii: ejus verò pœnitentia fuit, vt priuatæ tantùm perſonæ, quia non ampliùs capitis: item ex mera DEI miſericordia.

D.
III.
Quia pactum interceſſit æquum.

TERTIO, Quia DEVS pactum hoc, ſiue expreſſum, ſiue tacitum conſtituendo cum genere humano, nequaquam iniquè nobiſcum egit, licet propria voluntate non aſſenſerimus; quia id non vergebat nobis in pœnam damnationis, quæ appellatur pœna ſenſus, ſed tantùm in pœnam damni & priuationem magnorum bonorum, gloriæ ſcilicet, juſtitiæ originalis, & paradiſi, &c. Et rursùm non vergebat nobis in priuationem boni nobis debiti, ſed gratuiti tantùm & prorsùs indebiti; ſiquidem gloria, juſtitia originalis, paradiſus, &c. erant bona mera gratuita. Quare licet Adamus omnes nos perdiderit, non conjecit tamen in infernum, paratum diabolo & angelis ejus, iiſque qui perſonale peccatum mortiferum habent: ſed tantùm in limbum puerorum, vbi ſola pœna damni eſt. Quis autem diceret, poſteris illius præfecti regii, qui, vt ſuprà dictum, ob delictum perdidit præfecturam ſibi & illis, injuriam à rege fieri? Non ſunt addicti vlli ſupplicio poſitiuo, nec ablatum eſt illis bonum debitum, ſed gratuitum; licet poſteà mendicare cogantur. Nulla igitur eis facta à Rege injuria. Imò verò decebat vt ſub aliqua tali conditione tam grande bonum promerendum & conſeruandum nobis DEVS proponeret; vt niſi ſtatutæ ejus legi obediret parens noſter & fidelitatem ei ſeruaret, eo priuaretur cum omnibus ſui poſteris. Vniuerſale enim hoc DEI decretum eſt, vt gloriam & bona non conferat niſi dignis & bene meritis. Sic etiam apud homines aureum vellus, præclara inſignia, priuilegia, honorum tituli, &c. cùm alicui ejuſque familiæ conferuntur à Summo Pontifice, Imperatore vel Rege, ſub tali conditione conferuntur, vt ipſi Pontifici, Imperatori vel Regi perpetuò ſit fidelis ipſe & ejus poſteri, nihil vnquam contra eos hoſtile moliatur, &c. alioqui ipſum ejuſque familiam talibus gratiis certò ſpoliandam. Cùm ergò parentes noſtri primi hanc DEO fidelitatem & ſubjectionem non præſtiterint, nulla humano generi facta eſt injuria, ſi aureum vellus, ei non debitum, juſtitia ſcilicet originalis ablata eſt.

E.
IV.
Quia nouerat Deus remedium.

QVARTO, Quia ſciebat DEVS vulneri huic licet vniuerſali facilè remedium adhibere, & lapſam naturam humanam iterum erigere,

quod-

Digitized by Google

quodque amplius eſt, ſaniorem reddere & fælíciorem, quàm ante lapſum fuerit: id quod etiam fecit per filium ſuum, qui alioqui incarnatus, vel ſaltem paſſus non fuiſſet. Hinc appoſitè in Baptiſmo, qui in remedium adhibetur originalis peccati, baptizandus margitur in aquam (juxta antiquum ritum) & mox iterùm emergitur; vt indicetur, humanam naturam merſam quidem eſſe per peccatum, ſed DEI miſericordiâ & incarnatione mox iterum extractam de perditione. In hunc modum nobiliſſimæ aliquæ familiæ & antiquiſſimæ in Feriâ quintâ cœnæ Domini excommunicantur à ſummo Pontifice, quia earum progenitores hoſtile aliquid in Eccleſiam vel Pontifices machinati ſunt. Sed poſt vnam horam ſtatim iterum abſoluuntur & Eccleſiæ reſtituuntur: vt ita juſtitia ſimul & miſericordia Eccleſiæ appareat. Miſerat aliquando DEVS Ieremiam in domum figuli, vt ibi audiret verba ejus, Ieremiæ 18. Cùm igitur deſcendiſſet in domum figuli Ieremias, faciebat figulus opus ſuper rotam: & diſſipatum eſt vas quod ipſe faciebat è luto. Fecit igitur mox aliud vas ſicut placuerat ei, firmius ac pulchrius. Tum Dominus: *Numquid ſicut figulus iſte*, inquit, *non potero vobis facere, domus Iſraël? Ecce ſicut lutum in manu figuli, ſic vos in manu meâ.* Myſtico ſenſu quis non videt Adamum & in ipſo naturam humanam vas primum illud fuiſſe, quod ſtatim ac factum eſt è luto diuinis manibus, diſſipatum eſt? Sed quàm citò & facilè reparauit hoc damnum figulus, cùm ex eodem luto fecit aliud vas pulchrius & firmius, tam citò & tam facilè reparauit DEVS humanam naturam, dum ex eâ vas melius, Chriſtum ſcilicet, fecit, & in ipſo illud ipſum lutum, quod in primo vaſe diſſipatum erat, ita exaltauit & ornauit, vt prius vas ſplendore & ſoliditate longè ſuperaret.

Christi & Adami Antitheſis.

Primò, Adam omnes perdidit, Chriſtus omnes reparauit. Secundò, Adam vnicum peccatum ad poſteros tranſmiſit; Chriſtus ab omnibus peccatis actualibus eoſdem liberauit. Tertiò, Adam vnum malum, quod nullo modo intendi poteſt, ſcilicet peccatum origilare, propagauit; Chriſtus abundantiam gratiarum effudit. His adde, vberiorem & potentiorẽ eſſe gratiã Chriſti, quàm fuerit peccatum Adæ. Quartò, Quia Adæ peccatum tantùm pœnam damni in nos induxit; Chriſtus & à pœnâ damni & à pœnâ ſenſûs, quæ actualibus peccatis debetur, nos liberat. Rurſus ex Adamo trahimus concupiſcentiam, ſed per Chriſtum illa facta eſt materia magnæ tam lictæ, quàm victoriæ & triumphi: eamque per gloriam in cælo Chriſtus extirpabit. Quintò, Per Adam amiſſa eſt gratia quâ homo perſeuerare poſſet; per Chriſtum datur gratia crebrior & vberior, vt in tantâ infirmitate, inter tot hoſtes fortior ſtet & actu perſeueret. Ita S. Auguſtinus toto libro de bono perſeuerantiæ. Sextò, Per Adam omnes morimur temporaliter; per Chriſtum reſurgemus ad vitam tum animæ, tum etiam corporis immortalem & glorioſam. Septimò, Non peccatum Adæ, ſed gratia Chriſti ſe extendit ad B. Virginem, quæ eſt mare gratiarum, & plus habet gratiæ, quàm omnes homines ſimul. Addit Pererius, Suarez & alii, etiam ad Angelos Chriſti gratiam ſe extendiſſe, eoſque per merita Chriſti juſtificatos eſſe, ad quos peccatum Adæ pertingere non potuit.

Octauò, Licet Adam actu plures inficiat, quàm ex Chriſto renaſcantur; Chriſti tamen gratia quoad ſufficientiam & oblationem ſe extendit ad omnes, non tantùm ex Adamo genitos, ſed quoquo modo producibiles; Verbi gratiâ: ſi DEVS eos de nouo crearet. Nonò, Per Adamum reducti ſumus quaſi ad ſtatum puræ naturæ; per Chriſtum eleuati ſumus ad ſtatum magis ſpiritualem & ſublimiorem, quàm in quo Adam fuit conditus, & ad vitam planè cœleſtem. Decimò, Per Adam facti ſumus ſimiles beſtiis; per Chriſtum angelis; imò natura noſtra in Chriſto & B. Virgine exaltata eſt ſuper omnes Angelorum choros. Vndecimò, Adam priuauit nos ligno vitæ; Chriſtus dat panem qui de cælo deſcendit; & dat vitam æternam; puta, ſe ipſum totum, DEVM ſcilicet & hominem in cibum dat nobis in Euchariſtiâ. Duodecimò, Adam priuauit nos gratiâ juſtitiæ originalis; Chriſtus dat copiam gratiarum & virtutum. Primò, quia dat virtutes, quæ non fuiſſent in ſtatu innocentiæ, ſcilicet Patientiam, Pœnitentiam, Martyrium, Virginitatem, Apoſtolatum, & virtutes religioſas. Secundò, harum & aliarum omnium majorem, quàm fuiſſet in ſtatu innocentiæ, dat copiam, intenſionem & continuum augmentum. Atque ita DEVS magnam quidem oſtendit juſtitiam, cùm permiſit humanum genus labi in Adamo: ſed majorem oſtendit miſericordiam, cùm idem tam feliciter & tam glorioſè erexit per Chriſtum. Quæ cauſa eſt, quod in benedictione cerei canere non dubitet Eccleſia: O felix culpa, quæ talem ac tantum meruit habere redemptorem! O certè neceſſarium Adæ peccatum, quod Chriſti morte deletum eſt!

Denique ſi alienâ culpâ (Adami) perditi ſumus, alienâ etiam gratiâ (Chriſti) liberati ſumus, & liberamur adhuc in Baptiſmo, cùm patrini pro nobis fidem profitentur. Vnde Apoſtolus *ad Rom. 5.* ait: *Sicut per inobedientiam vnius hominis peccatores conſtituti ſunt multi: ita per vnius obeditionem, juſti conſtituentur multi.* Idemque prædixit *Iſaias cap. 52. Gratis venumdati eſtis, & ſine argento redimemini.*

F. V. Quia nos inſtruit 1.

QVINTÒ, Quia faciebat hic lapſus noſter ad inſtructionem noſtram. Primò enim agnoſcimus fragilitatem humanam; ſiquidem primus homo, parens noſter tam ſapiens, tam munitus ſpiritualibus præſidiis, tam facile præceptum tam citò tranſgreſſus eſt, & nos qui ei virtualiter voluntates noſtras tradidimus, vnà ſecum perdidit. Quis impoſterum non caueat ſalutem ſuam in alio homine conſtituere, & velut in baculo arundineo confidere, ſi tam fortis baculus nos non ſuſtentauit? Temerè igitur agunt, qui ſalutem ſuam non ipſi operantur, ſed in aliorum precibus & operibus bonis ponunt. *Maledictus homo qui confidit in homine,*

homine, ait Ieremias *capite 17. & ponit carnem brachium ſuum.*

Interim verò etiam nobis timere debemus, & cum timore ac tremore ſalutem noſtram operari: ſi enim Adam tam ſapiens, tam perfectus & paſſionum ſuarum dominus, tam facile præceptum tam citò eſt tranſgreſſus: quantò faciliùs id nos in propriâ perſonâ feciſſemus? & quàm facilè fieri poteſt vt etiamnum ſeducamur, licet modò perfecti ſimus?

Secundò, Habemus perpetuum humilitatis noſtræ monumentum, quorum primus parens per ſuperbiam cecidit, & non ſolùm ſe, ſed etiam omnes nos. velut ingens quercus plurima arbuſta caſu ſuo proſtrauit: qui niſi à Chriſto miſericorditer erecti eſſemus, ſemper jaceremus, & quidem meritò, nullâ noſtrâ injuriâ. Cujus rei monet nos Eccleſia, cùm in die Cinerum cinere nos aſpergit, dicens: *Memento homo quia puluis es.* ſicut ſi diceret aliquis puero, qui ob delictum parentum in ſeruitutem redactus, & poſtmodùm gratiâ Principis iterum libertate donatus eſt; cùm inciperet ſuperbire: Memento quis fueris, & cujus gratiâ à ſeruo ingenuus factus ſis. Habet homo ex vna parte vnde extolli poſſit, imaginem DEI in ſe; ne tamen hinc ſuperbiret, appenſa eſt ei humilitatis nota & quaſi ſeruitutis ſtigma; quòd videlicet de ſtatu ſuo lapſus ſit in foueam ſeruitutis.

Tertiò, Cognoſcimus peccati grauitatem, quod non tantùm hoſpitem ſuum, ſed etiam totam ejus ſobolem inficit, nec dum exiſtentem. Per vnum hominem, inquit Apoſtolus *ad Romanos 5. Peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors: & ita in omnes homines mors pertranſiit, in quo omnes peccauerunt.* O mortiferum venenum, quod etiam minutiſſimas corporis venulas tam facilè pertranſiit! Hæc nimirum eſt illa maledictio, quam induit Adam ſicut veſtimentũ, *& intrauit ſicut aqua in interiora ejus, & ſicut oleum in oſſibus ejus.* Pſalm. 108. Hæc illa vua acerbiſſima, de qua Prouerbium illud ferebatur, apud Ezech. *cap.18. Patres comederunt vuam acerbam, & dentes filiorum obſtupuerunt.* Hæc illa planta mala, quæ quia à Patre cæleſti plantata non fuit, de paradiſo tranſplantari debuit, ita vt ne ſurculus quidem illius in horto DEI toleratus & relictus ſit. Siquidem Dominus dixit *Matth. 15. Omnis plantatio, quam non plantauit Pater meus cæleſtis, tranſplantabitur.* Tranſplantata vero in ſylueſtrem agrum, de ficu degenerauit in ſycomorum, cujus fructus vti non maturescunt niſi radantur cultro: ſic & fœtus Adæ, vtpote ſylueſtres, DEO non placebant, niſi raſi cultro Circumciſionis; nec placent etiamnum, niſi abluti aquâ Baptiſmali. Denique hinc monemur vt grati ſimus DEO, qui non ſolùm creauit nos, vt eſſemus incolæ paradiſi & ciues cæli: ſed etiam inde culpâ noſtrâ lapſos reparauit & reſtituit per Filium ſuum. Quàm ergò non vult DEVS mortem noſtram, qui ad vitam nos creauit, & extinctos recreauit? ſpeciatim verò DEI Filio, qui tam difficili medio deperditam nobis reſtituit rem.

Denique ipſi etiam DEI Matri, quæ facta eſt nobis quaſi nauis inſtitoris de longè portans panem, famelico ſcilicet & obſeſſo mundo. Nauis hæc hodierna die compacta fuit: in feſto Natiuitatis Mariæ primùm in mare jactâ fuit: in feſto Annuntiationis pane cæleſti ornata fuit: in feſto natiuitatis Chriſti, panem illum in domo panis, ſcilicet Bethlehem, exonerauit & nobis præbuit. Quare nunc aliter loquẽdum ac Iob locutus eſt, dicendumque: O felix dies! ô optata dies! ô deſiderata dies! ô nox beata! Nulla ſit ſtella quæ hodie non luceat, nulla auis quæ hodie non canat, nullum animal quod hodie non ſit vocale, nulla campana quæ hodie non ſonet, nullum inſtrumentum muſicum, &c. Ipſam nunc rogemus vt etiam in cælo poſſimus hoc pane frui.

CONCIO III.

Recenſentur priuilegia Deiparæ ſeu ſtellæ 12. quibus à Filio coronatur.

5. *Sanctificatio in vtero.*
2. *Extinctio fomitis.*
3. *Vſus rationis in vtero matris.*
4. *Immunitas à peccato actuali.*
5. *Impeccabilitas.*
6. *Splendor virtutum in conceptione.*
7. *Conceptus prodigioſus.*
8. *Vterus abſque onere.*
9. *Partus ſine dolore.*
10. *Virginitas cum fœcunditate.*
11. *Incorruptio poſt mortem.*
12. *Reſuſcitatio poſt triduum.*

THEMA.

In capite ejus corona ſtellarum duodecim. Apoc. 12.

MIrum aliquibus videtur, Hæreticis verò & ſtultum, quòd Feſtum Concep- A.
tionis Deiparæ ſolemni ritu & gaudio celebremus in Eccleſiâ. Cùm enim mortales omnes concipiantur in peccato originali, adeoque ſub maledictione diuinâ, & prætereà ad innumeras miſerias, quæ inde conſequuntur; quo gaudio celebrari poteſt hominis conceptio? Audimus ſanctum Dauidem Pſalmo 50. dicentem: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum.* Audimus S. Iob ſuæ conceptioni iraſcentem, cap. 3. *Pereat*, inquit, *dies, in quâ natus ſum; & nox, in quâ dictum eſt: Conceptus eſt homo.* Nec defuerunt populi (vti Thraces, Cauſiani, Getæ,) qui puerperia luxerunt, funera plauſu proſecuti. Edito enim infante, propinqui circumſedentes cum ploratu commemorabant, quantum calamitatum illi foret perferendum, vitam ingreſſo. Contrà defunctum hominem cum luſu lætitiaq; efferebant, recenſentes quàm multis malis ſubductus eſſet. Verùm vtcumque ſe iſta habeant, ne miremur, Auditores, diem hunc Conceptioni Matris DEI ſacrum & nobis jucundum ac feſtiuum eſſe; magna ſiquidem differentia eſt inter hujus Virginis conceptum & mortalium cæterorum, qui ad plurimas miſerias concipiuntur & naſcuntur, a quibus illa exempta fuit. Illic tenebræ, hic lux: illic

nox,

nox, hic dies jure vocari poſſunt. Certè S. Ioannes Apoc. 12. Deiparam non tenebris, ſed luce circumfuſam vidit, cùm ait: *Signum magnum apparuit in cælo: Mulier amicta ſole, & luna ſub pedibus ejus, & in capite ejus corona ſtellarum duodecim.* Quæ duodenæ ſtellæ totidem priuilegia denotant, quibus à communi generis humani maledicto, majori ex parte exempta fuit, quaſi duodecim gemmæ coronam Virgini facientes, quas nunc exponemus.

B. I. Sanctificatio in vtero.

PRIMA eſt Sanctificatio in vtero; & quidem juxta communiorem noſtræ ætatis ſententiam, in primo Conceptionis inſtanti, ita vt à peccato originali prorsùs exempta & præſeruata fuerit. Cæteri mortales omnes (pauciſſimis exceptis) nati ſunt & naſcuntur in peccato originali, deſtituti veſte gratiæ DEI, quemadmodum Iob de ſe & omnium nomine teſtatur cap. 1. *Nudus egreſſus ſum de vtero matris meæ.* Nudus ſcilicet corpore & animâ: corpus abſque veſte venit, anima abſque gratiâ. Et verò de priore nuditate non erubuerunt primi noſtri parentes, niſi poſtquam acceſſit altera; tunc enim ſe texerunt & abdiderunt. Itaque peccatum & animæ deſpoliatio confuſionem illis attulit. Non decuit ergò Deiparam cum hac nuditate naſci, vnde coram DEO confunderetur, cujus mater eſſe debebat: non decuit cæli Regem palatium maculâ fœdatum. Et ſi Ieremias Propheta in vtero matris ſanctificatus eſt, vt habetur Ier. 1. ſimiliter & Ioannes Baptiſta, ex communi Patrum ſententia, vnde S. Gregorio in Iob 2. dicitur renatus antequam eſſet natus; cur hoc priuilegium Deiparæ negabimus? Imò hinc colligitur majus priuilegium fuiſſe datum MARIÆ; quandoquidem & ipſa major longè fuit Ioanne & Ieremiâ. Quare noſtri æui Doctores

A.

ſentiunt communiter peccatum originale nunquam ei adhæſiſſe, idque jure merito; non enim decuit, vt Pontifex impollutus & ſegregatus à peccatoribus, matrem haberet pollutam & peccatricem, etiam quæ aliquando talis fuerit; non decuit vt DEVS fieret ejus filius, quæ aliquando ſubjecta fuit dæmoni; non decuit vt Virgo præſeruata ab actualibus peccatis, ſubjaceret originali, quod grauius actuali non immeritò videtur. Quare ſicut Rebecca, conſpecto Iſaac ſponſo ſuo, pallio ſe operuit, ne minùs reuerenter cooperta ei obuiaret, Gen. 24. Ita decuit vt Deipara, Filio DEI ab æterno præparata, ab eoque conſpecta priuſquam conciperetur, nequaquam nuda, ſed gratiâ DEI veſtita eidem obuiaret. Et licet pro omnibus lata ſit lex moriendi, per peccatum originale, non tamen pro Eſthere noſtra Maria. Eſther. 15.

C. II. Extinctio fomitis.

SECVNDA, Extinctio fomitis ſeu concupiſcentiæ, quæ aliud non eſt niſi rebellio carnis aduerſus ſpiritum. Ita ſentiunt omnes Theologi. Pulchrè Richardus Victorinus lib. 2. de Emanuele c. 29. in hunc ſenſum explicat id Pſalmi 45. *Venite & videte opera Domini, quæ poſuit prodigia ſuper terram, auferens bella vſque ad finem terræ. Quæ eſt*, inquit, *terra iſta, de quâ bella omnia ſine termino auferuntur, niſi illa, de quâ idem Propheta: Veritas de terra orta eſt? De hac terrâ omnis pugna tollitur, pax plena reparatur.* Adam certè & Eua poſt peccatum ſenſerunt mox rebellionem iſtam, ideoque de ea confuſi abſconderunt ſe, & texerunt foliis ficuum. Inde ad nos omnes languor & lis illa propagata eſt, vnde boni & pudici omnes gemunt & erubeſcunt. At non decuit DEI Matrem labe hac aſpergi, adeoque in tali confuſione coram Filio ſuo apparere. Et ſanè ſi originale peccatum ab illa excludimus, cur non ejus fœtum, concupiſcentiam? Sara videns Iſmaelem filium Agar ludentem (id eſt, rixantem & pugnantem, vt explicat Apoſtolus ab Galatas 4.) cùm Iſaac filio ſuo; dicebat merito: *Ejice ancillam cum filio ejus.* Geneſ. 21. Quando igitur DEVS ejecit è domo interna Virginis ancillam, originale peccatum; cùr non filium ejus, fomitem, qui ſequentes lites & rixas contra ſpiritum excitare ſolet? Decuit ſanè vt in matrem DEI talis eſſet harmonia corporis & animæ, vt dignum, quietum & jucundum fieret DEI habitaculum: ſi enim Principes ſæculares non patiuntur in ſuis penetralibus ſtrepitus, rixas, immunditiem aut indecoram aliquam ſtructuram: cur in ſuo conclaui animato non idem faciat DEVS? *Decebat ſanè*, inquit Cyrillus Hieroſolymitanus Catecheſi 12. *vt puriſſimus puritatis Doctor ex thalamis puris prodiret.*

D. III Vſus r[ationis in] vtero [ma]tris.

TERTIA, Lumen intellectus perfectum etiam in ipſo adhuc matris vtero; ita vt caruerit ignorantiâ decipiente ſeu prauæ diſpoſitionis; non tamen ignorantiâ puræ negationis; cujuſmodi fuit illa, qua exiſtimabat Chriſtum in triduo perditum, eſſe in comitatu. (prudenter enim & probabiliter hoc exiſtimabat ſine aſſenſu firmo; quod non eſt decipi) Nos reliqui mortales & naſcimur ignorantes & tardè admodum ſapimus, & poſtquam adoleuimus, ſæpiſſimè decipimur & cæcutimus ſæpe in meridie. Procul fuit à Deipara talis ignorantia, etiam in matris vtero, ex communi Doctorum ſententia. Si enim Joanni Baptiſtæ datus fuit vſus rationis adhuc clauſo in matris vtero, vt Chriſtum præſentem agnoſceret & ſalutaret, quanto magis Deiparæ? vt argumentatur Diuus Ambroſius lib 2. in Luc. & B. Bernardus epiſt. 174. Dionyſius Carthuſ. lib. de laude Virginis a. 12. tom. 1. op. min.

E. IV. Immuni[tas] à pe[c]cato ac[tu]ali.

QVARTA, Immunitas ab omni peccato actuali, etiam veniali. De quâ enim aliâ, quæſo, dicit ſponſus, Cant. 2. *Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea.* Et Cant. 4. *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te*; ſi non de hac ſponsâ ſuâ Deipara? Quæ enim alia femina talis aliquando fuiſſe monſtratur? & ſi aliqua talis fuit; cur non & Maria? Deinde Eccleſia id de ipsâ tenerè affirmat, Concilium Tridenr. ſeſſ. 6. Can. 23. Adſtipulantur ſancti Patres. *S. Auguſtinus*, qui in libro de naturâ & gratiâ. *cap.* 36. nullam prorſus quæſtionem habere ſe velle ait de S. Virgine Maria, cùm de peccatis agitur. Similiter *S. Bernardus, S. Bonauentura, S. Ambroſius, S. Ephrem*, & alii. Denique id confirmare videtur Angelus, qui eam gratiâ plenam appellauit. Nos quidem cæteri mortales dum in luto huius

mundi ambulamus, ſine inquinamento non tranſimus; ſed in multis offendimus omnes. Quemadmodum enim cithara plurimarum chordarum, retinere nequit ſuam temperaturam, quin vna alteráne chorda laxerunt & diſcordet: ita etiam nos ob perpetuos concupiſcentiæ motus ad peccatum illicientes, diu viuere nequimus, quin ſubinde impingamus. Deiparàm verò ab hac miſeriâ exemptam eſſe decuit; quia ſi aliquando peccaſſet, non fuiſſet Dei, qui omne peccatum extirpaturus venit, idonea mater; & ab hac in filium redundaſſet ex parte ignominia.

F.
V.
Impeccabilitas.

Qvinta, Impeccabilitas ſeu confirmatio talis in gratia, vt ne venialiter quidem peccare poſſet. Ita conſentiunt Doctores & Eccleſia, quæ Deiparæ Conceptionem & Natiuitatem celebrat, arbitrans eam tunc habuiſſe ſanctitatem, quæ non poterat amitti. Hanc Virginis impeccabilitatem ligna Setim ob imputribilitatem tantoperè celebrat: ſignificabant, ex quibus conſtabant arca fœderis & menſa panis. *Exod.* 25. quæ Virginem adumbrabant. Longè abſumus nos ad hac imputribilitate & firmitate. Confitemur, proponimus, conſtituimus, & penè vouemus: vix tamen locum deſeruimus, & contrarium ſentimus, loquimur, facimus. Quandoq; lachrymis vberrimis deflemus peccata noſtra, quaſi nunquam ad ea redituri; ſed duramus breui tempore. *Dixi*, inquit Dauid *Pſal.* 29. *in abundantiâ meâ: Non mouebor in æternum.* Sed quid? *Auertiſti faciem tuam*, ſubdit, *& factus ſum conturbatus.* Exemplo ſit Petrus, qui tam firmiter propoſuit non negare Chriſtum, paulò tamen pòſt negauit. Non decuit Deiparam tali febre laborare. Et quid mirum? Devm intra ſe tenere habebat, quomodo ab eo non vndique vallaretur, ne quo pede labi poſſet? Vnde quod de ciuitate Dei ait Dauid Pſalm. 45. Devs *in medio eius, non commouebitur: adiuuabit eam* Devs *manè diluculò*, de hac myſticâ ejus ciuitate rectè intelligitur, quòd videlicet initio ſtatim Conceptionis ſuæ adjutà ſit à Deo, vt peccare non poſſet, adeoque in ipsâ Devs, ejuſque gratiâ ne commoueri quidem ſeu nutare.

G.
VI.
Splendor virtutum in Conceptione.

Sexta, Splendor omnium virtutum in ipsâ conceptione ei collatus, ex communi DD. ſententiâ. Nos & concipimur & naſcimur nudi & deſtituti omnibus virtutibus; quin & multo tempore indigemus, donec excolamur, & virtutes acquiramus, quod pauci multo licet labore ante adultam ætatem obtinent. Hinc ad vitia proni, ad virtutes ignaui & difficiles ſumus, & ferè minis & verberibus compelli debemus. Non decuit vt in Mariâ, quæ Dei nutrix & miniſtra futura eſſet, hoc tam graue vulnus eſſet: ſed potius, vt dotaretur omnibus virtutibus, quemadmodum domus Regia omnibus ornamentis inſtructa eſſe debet: vti & ipſa ſpóſa Regis. Prioris exemplum videre eſt in tabernaculo illo, quod cùm Devs ſibi fieri præcepiſſet, vt in eo habitaret, juſſit in ejus ſtructuram & ornatum comportari aurum, argentum, coccum, byſſum, aromata, gemmas, &c. *Exod.* 25. factoque opere repoſita eſt ibi arca fœderis. Fuit autem ſanctuarium illud typus Virginis, in quâ arca fœderis inter Devm & homines, Chriſtus, ſedem ſuam poſiturus erat. Poſterioris exemplum habemus in Eſther, quæ cùm ad Regem Aſſuerum adducenda eſſet, præcepit Rex Eunucho, vt accelerarer mundum muliebrem, & traderet ei partes ſuas, & ſeptem puellas ſpecioſiſſimas de domo Regis *Eſth.* 2. En tibi & hîc figuram Deiparæ, cujus ornatum accelerari præcepit Devs in ipsâ ejus Conceptione. Erat autem ornatus omnis generis virtutum & ſeptem donorum Spiritus ſancti.

H.
VII.
Cõceptus prodigioſus.

Septima, Conceptus prodigioſus, quo Spiritus ſancti obumbratione, ſine viri opera concepit Saluatorem. id quod nulli vnquam fæminæ conceſſum. Præter expreſſum Scripturæ teſtimonium, vaticinia & figuras, indicatur hoc Cantic. 2. vbi Chriſtus ſponſus ait: *Ego flos campi & lilium conuallium.* (hæc enim verba ſponſo tribuenda, communior eſt ſententia Theodor. Greg. Bern. Bedæ.) Dicitur autem flos campi, quia nulla viri opera, ſed cœleſtis tantùm virtus & influxus Spiritus ſancti florem hunc è terra Virginea produxit. Audi S. Bernardum *ſerm.* 47. *in Cantic. Hortus*, inquit, *vt floreat, hominum manu & arte excolitur; campus verò ex ſeipſo producit flores abſque omni humanæ diligentiæ adiutorio. Putáſne tibi iam videris aduertere, quiſnam ille ſit campus, nec ſulcatus vomere, nec defoſſus ſarculo, nec manu hominis ſeminatus, venuſtatus tamen nihilominus nobili illo flore, ſuper quem conſtat requieuiſſe Spiritum Domini?* Hæc Bern. Itaque cæteri mortales ſunt velut flores hortorum, qui proueniunt ex cultura humana: Chriſtus flos campi. Cæteri parentes hortuli ſunt: Maria campus eſt. Ceteræ fœminæ concipiunt cum pudore quaſi hortus clauſus: Maria velut campus apertus concepit ſine pudore.

I.
VIII.
Vterus abſque onere.

Octava, Vterus ſine tædio & onere geſtatus. quòd certè non contingit aliis mulieribus. Teſtantur id de Virgine, S. Bernard. *ſerm. ſuper ſignum magnum.* Fulgentius *in ſer. de laudibus Deiparæ.* Colligitque id Ludolphus in vita Chriſti ex eo, quòd partui vicina cum Ioſepho perrexit in Bethlehem. Indicatum id ab Iſaia *cap.* 19. vbi ait: *Ecce Dominus aſcendit ſuper nubem leuem, & ingredietur Ægyptum.* ſignificans, *quòd in Ægyptum, id eſt, in afflictionem iſtam mundi huius veniret per Virginem. Nubem itaque Mariam dixit, quia carnem gerebat leuem, quia Virgo erat nullis oneribus grauata coniugii;* inquit S. Ambroſius *in exhortat. ad Virgines.* Et ſimiliter ferè S. Hieronymus *in illum Iſai. locum.* Vt ergò nubes in aëre volans ſine onere geſtat pluuiam ſuo tempore effundendam: ita geſtauit Chriſtum & Deipara. Cauſam reddit S. Bernardus *ſerm. in Aſſumptione Virginis, ſuper ſignum magnum*, cùm ait: *Iure etiam illud moleſtiſſimum tædium, quo reliquæ omnes grauidæ mulieres laborare noſcuntur, ſola non ſenſit, quæ ſola ſine libidinoſâ voluptate concepit. Vnde etiam in ipſo ſuæ conceptionis initio, quando potiſſimùm cæteræ mulieres miſerabiliùs affliguntur, Maria totâ alacritate montana conſcendit, vt Eliſabeth miniſtraret*

ret

res. Sed & aſcendis Bethlehem imminenti jam partu, portans pretioſiſſimum illud depoſitum, portans, onus leue, à quo portabatur. Sic Beruardus.

K. IX. *Partus ſine dolore.* NONA, Partus ſine dolore & ſordibus, vt pro certo tenet Eccleſia, & colligitur ex eo contra Caluiniſtas, quòd ſtatim ac peperit Filium ſuũ, ipſa eum pannis inuoluit & reclinauit in præſepio, quod ſanè matres aliæ nec faciunt, nec facere poſſunt. Accedit quòd non vulgari modo, ſed clauſo matris vtero natus eſſe conſtanter ab Eccleſia creditur, vt mox dicemus. Et quid mirum, à dolore exemptam fuiſſe in partu, quæ voluptate & libidine caruit in conceptu? Cæteris quidem matribus compenſatur mel conceptûs felle partûs. At hîc nullum cjuſmodi mel præceſſit; cur ergo fel ſequatur?

L. X. *Virginitas cum fœcunditate.* DECIMA, Virginitas illibata cum fœcunditate conſeruata. quod de fide eſt in Eccleſia, & ſatis indicatur ab Archangelo, Mariam videlicet ſine virginitatis damno Chriſtum pariturã. Quod vt maximè mirandum, ita jure merito factum ſcribit D. Gregorius Nyſſenus orat. in natalem Domini: *O rem mirandam!* inquit. *Virgo mater efficitur, & permanet Virgo. Cernis nouum naturæ ordinem? In aliis mulieribus, quamdiu aliqua eſt virgo, non eſt mater; hîc autem vtrumque nomen in idem concurrit: eadem enim & mater & virgo eſt. Nec virginitas partum ademit, nec partus virginitatem ſoluit. Decebat enim vt qui in vitam humanam introibat, homines integros incorruptosq́; ſeruaret, & ab incorrupta ſibi ſeruiente integritate initium duceret.* Clauſo igitur matris vtero Chriſtum egreſſum eſſe, qui clauſis ingreſſus eſt ianuis, ſentit & credit Eccleſia. Modum requiris? Indicat *Iſaias cap. 62.* cùm ait: *Donec egrediatur vt ſplendor, Iuſtus ejus, & Saluator eius vt lampas accendatur.* Vt enim ſplẽdor prodit ex ſole, abſque vlla ſolaris corporis corruptione, & lampas ex admoto igne etiam abſque vlla luminis, quod in igne eſt, jactura detrimentoque accenditur: ita Chriſtus ex Virgine inſtar ſplendoris conſeruata Virginis integritate exortus eſt, & inſtar lampadis abſque vllo Virginei ſplendoris detrimento, virtute Altiſſimi accenſus apparuit.

M. XI. *Incorruptio poſt mortem.* VNDECIMA, Incorruptio poſt mortem. Cæteris omnibus dictum eſt: *Puluis es, & in puluerem reuerteris.* Sed ab hac etiam maledictione exempta fuit Deipara, juxta totius Eccleſiæ ſententiam. Cuius rationem affert author ſermon. de Aſſumptione apud D. Auguſtinum *tom. 9. Si Chriſtus*, inquit, *voluit integram Matrem à Virginitatis ſeruare pudore, cur non velit incorruptam à putredinis ſeruare fœtore? Item ſacratiſſimum corpus, de quo Chriſtus carnem aſſumpſit & diuinam naturam humanæ vniuit, eſcam vermibus traditum in communi ſorde putredinis; & futurum de vermibus puluerem quia ſentire non valeo, dicere pertimeſco.* Scimus Arcam fœderis fuiſſe typum Virginis. Arca verò illa ſtatuta in templum Dagon, manſit integra, ſed Dagon coram illa concidit: quid mirum ſi & corpus Virginis illatum in ſepulchrum, mortem ipſam domuit & longè à ſe arcuit? Arca ex lignis imputribilibus facta erat, vt habent ſeptuaginta Interpretes *Exod. 25.* Eccúr non & Matrem ſuam Chriſtus à putredine ſeruaſſet?

N. XII. *Reſuſcitatio poſt mortem.* DVODECIMA, Reſuſcitatio & glorificatio ante communem reſurrectionem; quemadmodum alibi oſtendimus. Quod etiam priuilegium meritò ei impenſum eſt; ſiquidem Auguſtus ſolet Auguſtæ ſuæ concedere ea priuilegia, quibus ipſe gaudet. Vlpianus *lege Princeps. ff. de legibus.* Chriſtus autem tertio die à mortuis ſurrexit. Congruenter ergò & Matri idem hoc impendit, quemadmodum & contigiſſe tradit hiſtoria, quæ corpus ejus tertio die, reſerato ſepulchro, non eſſe inuentum ſcribit, vt alibi videmus. Itaque impletum eſt illud Pſalmi: *Surge Domine in requiem tuam, tu & arca ſanctificationis tuæ.* Arca diuiſo Iordane tranſiit in terram promiſſam. Similiter mortis impetus omnia ſecum in mare mortuum abripiens inhibitus eſt, cùm Arca iſta tranſiit in terram viuentium.

Supereſt nunc, vt Reginam noſtram tot ſtellis & gemmis coronatam debitis officiis veneremur, & Arcam hanc tot priuilegiis dotatam, in noſtra peregrinatione comitem nobis adjungamus & numquam deſeramus. Sanè quando arca illa Iordanem ingrediens diuiſit, quamdiu in alueo Iordanis ſtetit, tamdiu cohibitis aquis, Hebræi ſicco pede tranſierunt. Similiter & nos per mortis & judicii vadum (ſignificat Iordan fluuium Iudicii) ſine metu ac damno tranſibimus, ſi præſidium Deiparæ habeamus. Monebat ibi Præco, vt præcedentem arcam omnes ſequerentur: *Ite poſt eam*, dicebat (vt habet Hebr. Chald. & Græcus textus) *ſitq́; inter vos & arcam ſpatium cubitorum duûm millium: vt procul videre poſſitis, & noſſe per quam viam ingrediamini, quia priùs non ambulaſtis per eam; & cauete ne appropinquetis ad arcam. Ioſ 3.* Idem hoc vobis, Auditores, dictum exiſtimate. Ite poſt Deiparam cultu, obſequio & vitæ conuerſatione. Et ſit inter vos & illam ſpatium magnum, comparatione veſtræ humilitatis cum tanta Virginis gloria: nolite appropinquare ei, ſeu illam offendendo, ſeu vobis comparando, vt poſſitis ejus præſidio & ductu ſecurè tranſire mortis viam, per quam priùs numquam ambulaſtis.

CONCIO IV.

Recenſentur gemmæ duodecim, quibus Deipara coronauit Filium.

1. *Religio.*	7. *Compaſſio.*
2. *Votum Virginitatis.*	8. *Studium verbi diuini.*
3. *Obedientia.*	9. *Obſequium.*
4. *Humilitas.*	10. *Patientia.*
5. *Paupertas.*	11. *Fortitudo.*
6. *Amor.*	12. *Perſeuerantia.*

THEMA.

Egredimini & videte filiæ Sion Regem Salomonem in diademate, quo coronauit illum mater ſua in die deſponſationis. Canticor 3.

SOlent Principes perſonæ mutuis muneribus ſe inuicem honorare; vt videre eſt in A.

Regina Saba, quæ veniens ad Salomonem, obtulit ei aurum, aromata & gemmas pretioſas: & viciſſim à Salomone munus regium accepit 3. Reg. 10. Pluſquam regiæ perſonæ ſunt Chriſtus & Deipara, Filius & Mater. Illum per Salomonem, hanc per Reginam Saba fuiſſe præfiguratam, facilè intelligimus. Ergóne ſine muneribus mutuò conueniant in die deſponſationis ſuæ, tantus Filius & tanta Mater? Non ſanè. Vidimus alibi coronatam à filio matrem duodecim priuilegiorum ſtellis: mater vt vicem filio rependeret, totidem ei gemmas obtulit in coronam; duodecim videlicet ſpecialia obſequia, quæ filio exhibuit; vt ita impleretur quod *Cantic*. 3. dicitur: *Egredimini & videte filiæ Sion regem Salomonem in Diademate, quo coronauit illum mater ſua*. Adſtipulatur huic rei Ioannes, qui *Apocal*. 12. vidit coronatam matrem ſtellis duodecim, *& cap*. 14. vidit coronatum filium. Hujus igitur coronam non intueamur.

B. I. Religio. PRIMA eſt Religio, qua ſe in tenera ætate, triennis videlicet, DEO, adeoque Chriſto etiam obtulit, cùm in templum præſentata fuit, in obſequium perpetuum. Plurimum per hoc contulit ad gloriam Chriſti Domini. Decuit enim ipſum talem habere matrem, quæ mundi illecebras neſciret, & DEI cultui ab infantia addicta eſſet. Decuit in templo educari eam, quæ templum DEI viuentis eſſe debebat. Decuit vas illud, quod DEVM exceptutum erat, DEO ſtatim ſacrari, numquam profanari. Per hanc itaque oblationem conſecrauit ſe in templum Filio DEI & ſuo. Numquid hæc non gemma eſt coronando Chriſto.

C. II. Votũ Virginitatis. SECVNDA, Votum Virginitatis, quod edidit in templo, cùm ſe DEO conſecrauit, ex communiori ſententiâ; vt habent *D. Hieronymus, de ortu Virginis, D. Gregorius Nyſſenus orat. de Natiuitate*; & *Nicephorus lib*. 1. *cap*. 7. Cùm enim non ignoraret Virginitatem Voto conſtabilitam, gratiorem eſſe DEO, adeoque maius donum, quàm ſit Virginitas voti expers (quemadmodum maius & præſtantius donum eſt, ſi quis arborem vnà cum fructibus, quàm ſi ſolos fructus donet) non dubium quin Virgo, vt cæleſti ſponſo gratior & dignior eſſet, voto ſe obſtrinxerit. Multum etiam hoc faciebat ad Chriſti gloriam; ſi videlicet matrem haberet Virginem, qui Virgo erat futurus: & ſi talem quidem Virginem, quæ virum omnino neſciret, nullique viro miſceri poſſet, haberet is, qui nullam omnino impuritatem in ſe admittere poterat. DEVM *enim*, inquit *S. Bernard. homil. 2. ſuper Miſſus eſt, huiuſmodi decebat natiuitas, quâ non niſi de Virgine naſceretur*. Et *ſicut de alterâ Mariâ dictum eſt*, inquit, *S. Ildefonſus Serm. 5. de Aſſumptione, iſta optimam partem elegit, quia prima omnium fœminarum* DEO *Virginitatem obtulit; & idcirco promeruit vt* DEI *Filius Angelo nuntiante ex ea corpus noſtræ redemptionis ſuſciperet*.

D. III. Obedientia. TERTIA, Obedientia ſeu Conformatio cum DEI & Chriſti filii ſui voluntate; quam oſtendit inprimis, cùm ſe ex parentum & ſapientum conſilio deſponſari paſſa eſt viro, tametſi votum Caſtitatis haberet, idque tam firmum, vt ne Angelo quidem filium, & talem ac tantum filium promittente, propoſitum mutaret. Quamquam verò ſciebat S. Ioſephum virginitatem ſecum pariter ſeruaturum; nihilominus tamen ex vi conjugii viro, quo erat longè ſanctior & ſapientior, ſe ſubmittere & regendam tradere, omniaque ex ejus arbitrio facere debebat: quod in aliis mulieribus, quæ ſobolis ſuſcipiendæ gratia matrimonium ineunt, mirandum non eſt. Cùm ergo hæc Deſponſatio ad honorem Chriſti tenderet, vt ne infami loco natus putaretur, & vt ortus ejus celaretur diabolo; Sanctiſſima Virgo præclaram Chriſti capiti gemmam inſeruit; dum ſe in hoc ejus voluntati conformauit; quemadmodum & in aliis omnibus ſuis actionibus; veluti cùm aſſenſit filio DEI vt mater ejus fieret. Quantum enim hoc placuiſſe putamus Filio? Rurſum cùm in nuptiis Canæ filii voluntati ſtatim acquieuit, &c.

QVARTA, Humilitas & abjectio, qua ſe in ancillam obtulit Filio DEI, cujus mater eligebatur. Hinc enim ſupra modum illuſtrauit Chriſti gloriam, veluti ſi regina opulentiſſima ad pedes Imperatoris ſe abjiceret, cupiens ancilla ejus fieri. Hinc enim diceremus nos: Quantus eſſe is Imperator debet? Prædicabatur Virgo ab Angelo gratiâ plena, benedicta inter mulieres, Deique futura mater; & inter hæc tamen ipſa ait: *Ecce ancilla Domini*. Quantus ille Dominus, qui talem habet ancillam, cui mater & regina tanta tam profundam exhibuit ſubmiſſionem? Aſſueri majeſtas patuit, cùm Eſther Regina, gloria & majeſtate ejus territa, coram eo corruit: ſic innoteſcit gloria Chriſti, cùm Regina cæli coram eo quaſi corruens, ancillam ejus ſe vocat. F. IV. Humilitas.

QVINTA, Paupertas, quam cum Chriſto & propter Chriſtum æquiſſimo animo tulit in patrio & peregrino ſolo. Hanc enim colligere licèt ex ſordenti ſtabulo, in quo filium eſt enixa: & ex vili præſepio, in quo eum pannis inuolutum, quia non erat ei locus in diuerſorio, reclinare coacta eſt: *& hoc ipſum præſepium* (inquit S. Bernard. in ſpeculo Euangelici ſermonis) *à brutis animalibus mutuò accepit*. In eodem deinceps ſtabulo ad præſcriptum vſque purificationis tempus per dies 40. eſt commorata; cujus rei argumento eſt, quòd poſt dies tredecim, teſte *Hieron. Epiſt*. 17. *&* 27. & aliis, in eâdem ſpeluncâ à Magis fuerit inuenta cum filio. Porrò hanc paupertatem, per Chriſtum Filium, quem nutrire debuit, accreuiſſe, facilè intelligitur; Quando igitur eam pro filio & cum filio æquiſſimo animo tulit, quomodo non eum præclarâ gemmâ inſigniuit? Quanti æſtimaret virum ſuum Thuringiæ Ducem S. Eliſabetha, ea ratione oſtendit, cùm dixit ſe paratam forè cum ipſo extremam paupertatem ferre, & (ſi ita contingeret) ſtipem etiam colligere. *Rader. in Bau. S. part*. 1. Hinc nos colligamus quanti æſtimarit filium ſuum Deipara, quæ ipſius gratiâ paupertatem maximam perlibenter tolerauit. F. V. Paupertas.

SEXTA,

G. VI. Amor. Sexta, Amor, quo complexa eſt Filium; inprimis quando in Ægyptum fugiens eum à futore Herodis abſcondit. Quis enim explicare poterit modos & rationes, quas excogitauit & adhibuit ad occulrandum filium, donec Herodis ditione excederet? Si enim auiculæ tanta induſtria componunt & tuentur nidos ſuos contra aucupes alioſque inſidiatores, quid feciſſe putamus in periculo illo Deiparam, quæ non ſolùm naturali, ſed & acquiſito & ſupernaturali amore filium diligebat? Quid verò gratius amantiſſimo filio potuit mater rependere, quàm reciprocum amorem?

H. VII. Cõpaſsio. Septima, Compaſſio & dolores, quos cum filio & filii gratiâ ſuſtinuit; inprimis quando eum perditum triduo requiſiuit: *Pater tuus & ego*, inquit, *dolentes quærebamus te*. Rurſum quando ei crucifixo adſtitit. Qui dolores acerbiſſimi quomodo non maximum apud Chriſtum habere momentum potuerunt? Si enim ſumma miſeria eſt afflicto, non habere qui compatiatur, quemadmodum in paſſione ſuâ Chriſtus conqueritur, *Pſalm. 68. Suſtinui qui ſimul contriſtaretur, & non inueni*: ſumma viciſſim conſolatio & ſubleuatio eſt afflicto, habere compatientem.

I. VIII. Studium verbi diuini. Octava, Studium verbi diuini, quod ex Filii ore auidiſſimè hauriebat, & ſtudioſiſſimè conſeruabat, vt ſuo tempore Apoſtolis aliiſque recenſeret, litteris commendandum. Hoc autem tam eſt gratum Chriſto, vt *Luc. 8.* dixerit: *Mater mea & fratres mei hi ſunt, qui verbum* Dei *audiunt & faciunt*. Duplici igitur titulo Mater Chriſti dici poteſt; quia ſcilicet eum in vtero ſuo corporaliter genuit, & ſpiritualiter in animis audientium; quod ipſa, quia Chriſto jugiter adhæſit, & aures loquenti præbuit, præ cæteris Sanctis copioſiùs præſtitit. *Hinc in ejus Laudibus*, inquit S. Bernardus *tom. 2.* in ſermone de B. V. *legitur: Multæ filiæ congregauerunt diuitias, tu ſupergreſſa es vniuerſas, &c.* Inſignem igitur gemmam diademati Chriſti inſeruit, quæ omnia ejus verba conſeruabat conferens in corde ſuo, vt ſuo tempore pareret.

K. IX. Obſequiũ. Nona, Obſequium & ſeruitus continua, quam Filio exhibuit, geſtando eum in vtero, lactando, infaſciando, enutriendo, veſtiendo, tuendo, &c. *Abſque dubio*, inquit S. Auguſt. lib. de Aſſumptione, *omni operi miniſtratrix extitit, quæ hunc in vtero geſſit, partumq́; profuſum aluit & fouit, in præſepio reclinauit, & à facie Herodis in Ægyptum fugiens abſcondit, & omnem infantiam ejus matris affectu ita perſecuta eſt, vt vſque ad crucem, in quâ filium, jam virum perfectum vidit pendentem, ab ejus indubitanter miniſterio non receſſerit: conſecuta non ſolùm greſſibus pedum tanquam pro amore filii, verumetiam imitatione morum, tanquam pro reuerentiâ* Dei. Hæc Auguſtinus. Quòd ſi parentum obſequia in liberos tanta ſunt, Ariſtotele auctore, vt nullis horum officiis compenſari poſſint; penſate Auditores, an hæc obſequia matris non inſtar gemmæ fuerint filio?

L. X. Patientia. Decima, Patientia. Quidquid enim contumeliarum, quidquid irriſionum ac tormentorum integro Dominicæ prædicationis triennio, toto paſſionis ejuſdem tempore à Iudæis, ab Herodis, Pilatique militibus, tum verbis, tum factis, eâ præſertim viuente ac vidente, Chriſto ejus filio eſt irrogatum, id omne non tantùm Virginis matris animum acerrimè ſauciauit; verùm in ejus quoque maximum contemptum ceſſit. Illa enim in Chriſti faciem jactata conuiria & blaſphemiæ: illa in ſanctiſſimum vultum conjecta ſputa, impacti colaphi: illa exprobrantium opprobria ac diuerſa illuſionum genera in domo Cayphæ, Herodis, Pilati obita; quòd Barabbæ poſtpoſitus, quòd communi totius populi inſanoque clamore ad crucis patibulum poſtulatus; quòd flagris atrociſſimè toto corpore proſciſſus; quòd in affectati regni ſpeciem regiis inſignibus per deridiculum ab vniuerſa cohorte illuſus, ac ſpinea corona capite redimitus; quòd crucem ſuis ipſe humeris bajulauerit; quòd in medio Latronum veluti eorum Princeps in ipſa cruce per ſummam ignominiam ſuffixus obierit, id omne, vt diximus, in maximum Virginis etiam matris, quæ ſtabat juxta crucem, opprobrium & humiliationem recidebat; præſertim quia interdum eam perſtringebant, Chriſto familiæ paupertatem objicientes, & quaſi per contemptum dicentes illud *Marci 6. Vnde huic hæc omnia? nónne hic eſt faber, & filius Mariæ?* Et mox: *Et ſcandalizabantur in eo.* quæ tamen omnia ipſa non minùs humiliter, quàm patienter æquo animo ferebat. Sciebant ſanè Iudæi, ipſam ex regia Dauid progenie oriundam; ſiquidem & cæci Chriſtum filium Dauid proclamabant: nihilominus ob ejus paupertatem tam abjectè de eâ loquebantur & ſentiebant. Dum ergo hæc tam amara (vt taceam ejus labores, itinera, ſolicitudines) filii cauſa libenter deuorauit, an non filii gloriam magnoperè illuſtrauit?

Vndecima, Fortitudo; quæ enituit potiſſimùm, quando Virgo juxta crucem ſtetit. Tunc enim acutiſſimum illum doloris gladium à Simeone ſibi prædictum, pectore ſuo excepit, & ita fortiter, vt nihil egerit dignitati ſuæ perſonæ indecorum aut ratione diſſonum: neque ſenſuum defectum aut perturbationem, nec, quem vocant, ſpaſmum paſſa eſt (hæc enim inordinata commotio & triſtitia derogaret excellentiæ Virginis;) ſed cum oris grauitate & animi moderatione dolorem illum miſcuit, vt ſatis indicat Ioannes, teſtis oculatus, cùm refert eam juxta crucem filii non jacentem aut ſedentem, ſed ſtantem, quaſi omnibus anguſtiis animi magnitudine ſuperiorem. *Stantem illam lego, flentem non lego*, inquit Sanctus Ambroſius in oratione in obitu Valentiniani. Et de inſtitutione Virgin. *cap. 7. Stabat ante crucem Mater, & fugientibus viris ſtabat intrepida.* Neque enim erubuit crucem & ignominiam Chriſti, neque timuit Iudæos & alios Chriſto inſultantes, etiamſi mater eſſet ejus, quem tam hoſtili & pertinaci odio proſequebantur; quin publico ac conſpicuo loco abſque vllâ animi dejectione juxta ejus crucem ſtetit, parata, quidquid M. XI. Fortitudo

opis

opis poſſet filio præſtare; cùm qui ſupplicio vltimo afficiuntur, ipſorum parentes, imò omnes propinqui impoſſibile ſibi exiſtiment, ſpectare illorum ſupplicium. Vnde plerumque aliò diſcedunt; quemadmodum & Agar illa filium jam moriturum abjicit, & abüt, dicens: *Non videbo morientem puerum.* Gen. 21. At non ita Deipara; quæ proinde eximiam gemmam coronæ filii inſeruiit, dum ita ei adſtitit; & ſanè gratum fuiſſe filio hoc matris obſequium, illud argumento eſt, quòd Chriſtus in tantâ dolorum acerbitate curam ejus geſſit, eamque Diſcipulo commendauit: *Mulier ecce filius tuus.* ſuppreſſo matris nomine, ne ei dolorem augeret.

N. XII. Perſeuerantia. DVODECIMA, Perſeuerantia: quæ eſt coronis omnium virtutum. Perſeuerauit autem cum Chriſto, vſque dum is in cruce moreretur & ſepeliretur. Perſeuerauit deinde cum diſcipulis in oratione vſque ad miſſionem Spiritus ſancti, vt habetur Act. 1. imò diſcipuli cum ipſâ perſeuerabant (vt ibi legitur) tamquam cum Magiſtrâ orationis & perſeuerantiæ. Perſeuerauit denique cum Eccleſiâ per annos 15. poſt aſcenſionem Chriſti velut Abbatiſſa totius Eccleſiæ, vſque dum à Chriſto euocaretur ad Eccleſiam triumphantem. Iam ſi hanc virtutem commendauit Chriſtus in diſcipulis ſuis, qui tamen nondum vſque ad crucem perſtiterant cum ipſo: *Vos eſtis, qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis. Et ego diſpono vobis, ſicut diſpoſuit mihi Pater meus regnum, vt edatis & bibatis ſuper menſam meam in regno meo. Luc.* 22. quomodo non multò magis commendare debuit in Matre?

Videmus ergò non immeritò coronatam eſſe à filio matrem ſtellis prærogatiuarum duodecim: ſiquidem & ipſa coronauit filium gemmis obſequiorum duodecim. Supereſt nunc vti nos quoque, ſi coronari velimus à Chriſto, coronas contexamus pro modulo ſaltem noſtro, ad coronandum Chriſtum. *Non enim coronabitur, niſi qui legitimè certauerit*, inquit Apoſtolus 2. ad *Timoth.* 2. Hæc igitur obſequia Virginis imitari ſtudeamus, &c.

CONCIO V.

Quàm ſimilis Filio Deipara.

1. *In vultu & fortuna.*	4. *In paſſione & tribulatione.*
2. *In mutuo conſenſu.*	5. *In prærogatiuis multis.*
3. *In humili conuerſatione.*	

THEMA.

Dominus poſſedit me in initio viarum ſuarum, antequam quidquam faceret à principio. Prouerb. 8.

A. CVm expendo mecum hodiernam Genealogiam, in mentem mihi venit, quod Gen. *cap.* 2. legimus; DEVM dixiſſe de Adamo: *Faciamus ei adiutorium ſimile ſibi.* Quapropter adduxit DEVS vniuerſa animantia ad Adam, vt videret quî vocaret ea. Adæ verò non inueniebatur ſimile. Solus erat Adam, nec poterat habere communionem cum creaturis, quòd ſibi non eſſent ſimiles. Itaque creauit DEVS Euam, quâ conſpectâ dixit: *Hoc nunc os ex oſſibus meis.* quaſi diceret; Apage à me animantia priùs adducta, quia mihi non ſunt ſimilia, atque ideò non placent. Hæc mulier mihi ſimillima eſt, ideoque perplacet, & hanc ego mihi quærebam. Hunc in modum Chriſtus, tametſi coram ſe vidit omnis generis animalia, id eſt, ſanctus veteris teſtamenti, nullum tamen ex iis ſimilem ſibi inuenit, donec ad Mariam venit, quæ velut altera Eua, ſimillima illi fuit. Hanc igitur elegit in matrem velut os ex oſſibus ſuis, id eſt, ſibi ſimilem. Quam ob cauſam vocari eam voluit, mulierem amictam ſole, quòd videlicet Chriſtum ipſum in vitæ conuerſatione repræſentarit. Et propterea Eccleſia in hodierna Epiſtola applicat huic Matri veſtes Filii ejus, id eſt, laudes & encomia, quæ ad literam de Sapientia æterna, id eſt, DEI Filio ranrùm ſcripta ſunt à Salumone. *Prouerb.* 8. Videamus ergò nunc quibus potiſſimùm in rebus & quàm ſimiles fuerit filio mater.

B. I. In vultu & fortunâ. PRIMÒ, In vultu & fortunâ, ſeu bonis corporis & fortunæ. Quod attinet ad ſpeciem & complexionem corporis, erat Chriſto ſimillima; vt imprimis teſtatur Nicephorus lib. 1. hiſt. Eccleſ. cap. 40. Qui cùm deſcripſiſſet ſpeciem Chriſti, ſubdit: *Perſimilis denique per omnia fuit diuinæ & immaculatæ ſuæ Genitrici.* Deinde Albertus Magnus in lib. de B. Virg. apud Dionyſ. Carth. lib. 1. de Laud. Virg. art. 3. *Quemadmodum*, inquit, *corpus Chriſti, quod* DEVS *ſupernaturaliter per ſeipſum formauit, eſt perfectiſſimum atque pulcherrimum in naturâ, quod fieri potuit ſecundū ſtatum viæ: ſic corpus Virginis ad hoc immediatè ordinatum fuit pulcherrimum ſecundùm ſtatum viæ, quod natura per ſe operans facere poteſt, ideò dicemus, quòd ſicut Chriſtus fuit ſpecioſus forma præ filiis hominum, ſic Virgo pulcherrima fuit inter filias hominum.* Confirmatur etiam hinc, quia inter genitum & generantem ſimilitudo intercedit, niſi ex aliquo impediatur accidente: cujuſmodi nullum interueniſſe patet, non ſolùm ex primâ Virginis complexione, ſed etiam ex ſapientiſſimi Architecti, Spiritus ſancti operatione. Et verò conuenientiſſimum erat, vt filius hic aſſimilaretur matri, quò ſciretur ejus filius, & futuræ redarguerentur hæreſes. Ioſepho aſſimilari non debuit, quia ejus filius non erat. Adhæc ſicut in Chriſti facie radiabat fulgor quidam & majeſtas diuinitatis, quâ ad ſui amorem pertrahebat animos hominum, vt ſcribit ſanctus Hieronymus *ſuper caput.* 9. *Matth.* ſic etiam Deiparæ vultu ſupernaturalem quendam ſplendorem radiaſſe, ſcribit Dionyſ. Carth. lib. 1. de Laud. Virg cap. 39. ſic enim Moyſes ex conſortio DEI radiantem accepit vultum; quid mirum, ſi & Mater Chriſti ex tot annorum conuerſatione? Quod attinet ad fortunam; non parua etiam ſimilitudo cernitur. Inprimis enim facultates fuerunt omnino pares; Mater erat paupercula, pauper & Filius. Conditio non omnino impar; Mater fuit ſponſa fabri; Filius patrem habuir fabrum; magnum, inquam,

inquam, Architectum vniuerſi. Ad hæc quemadmodum Chriſtus à ſummo cœlo egreſſus, per omnes Angelorum choros deſcendit in terram, etiam infra homines; & factus eſt ex maximo minimus: ita ſuo modo Deipara ex Regio Dauidis ſtemmate paulatim per familias deſcendit ad ſtatum humilem & pauperculum, ita vt ipſa fieret ſponſa fabri, vti Chriſtus filius fabri. Rurſum ſicut Chriſtus è ſummo gloriæ apice ad infimum deſcendit, & propterea ad ſummum eleuatus eſt: ita proportione ſeruatâ, mater ejus à ſummâ Regum dignitate ad humillimam conditionem deuenit, & hinc iterum ad ſummam, poſt Chriſtum, cœli dignitatem aſcendit.

C. II. In mutuo conſenſu. SECVNDÒ, In mutuo conſenſu & voluntatis conformitate. Etenim Deipara tam erat addicta Filio, tam conformis & conſentiens, vt non poſſet magis. Quid enim ſibi volunt illa ejus verba; *Ecce ancilla Domini*? nónne illud ipſum, quod verba Abigaelis (ad quæ videtur alluſiſſe) poſtulatæ in vxorem à Dauide 1.Reg.25. *Ecce famula tua ſit in ancillam, vt lauet pedes ſeruorum Domini mei?* Obtulit ergò ſe his verbis in ancillã, non ſolùm DEO Patri, ſed & Filio ejus, ſuo mox futuro, ad ſeruiendum ei per omnia. Quis autem dubitare poteſt oculos ancillæ hujus oculatiſſimæ, & quæ optimè nouerat filii ſui diuinitatem, ſemper fuiſſe in manibus filii velut Domini ſui? Ad Euam dixit DEVS, Geneſ.3. *Ad virum conuerſio tua erit*, (juxta Chaldæum) id eſt, obſeruent oculi tui viri propenſionem, oculos & nutum O quàm accuratè præſtitit hoc Filio Deipara, quæ ſciebat illum non ſolùm eſſe filium, ſed & patrem ac creatorem ſuum? Verum igitur heliotropium exhibuit ſe Deipara, in omnibus actionibus conuerſa ad filium ſuum, veluti ad Solem. Vultin' hoc videre? Audite loquentem filio poſt triduum reperto, & alio tempore aſſidenti in nuptiis. Ibi enim percepto filii reſponſo, *Neſciebatis quia in his, quæ Patris mei ſunt, oportet me eſſe?* ſtatim acquieuit, licet hoc verbum non intellexerit, vti ſcribit Luc. *cap* 2. ſed & Chriſtus ſe conformauit voluntati matris: *Deſcendit enim cum illis, & erat ſubditus illis.* Hìc verò audiens à filio, nondum veniſſe horam ejus ad miraculum patrandum, mox iterùm acquieuit & mandauit famulis: *Quodcunque dixerit vobis, facite.* quaſi certa de miraculo, tempus tantùm opportunum jubeat expectari, donec filio placeat vinum prouidere. Nullæ hìc audiuntur replicæ vel triplicæ, vt ſolet fieri in curiis: acquieſcit Mater Filio, & Filius Matri. Deſcendit enim cum ea in Nazareth, & procurat vinum per miraculum. Dices, aliquid diſſenſionis videri interueniſſe; ſiquidem duriuſculè reſpondit Filius Matri: *Quid mihi & tibi eſt mulier?* ſed nulla in hoc verbo diſſenſio, vbi factum Filii Matris approbauit votũ; fecit enim mox quod illa modeſtiſſimè non tam poſtulârat, quàm inſinuârat. Quemadmodum Sole & Luna rectiſſimo ſemper obtutu ſeſe contuentur (licet enim nobis Luna videatur crebrò ſiniſtrè tantùm & ex latere Solem intueri, adeoque non eſſe tunc plena; eâ tamen parte, quâ Soli obuerſa eſt, ſemper plena eſt, & rectà Solem aſpicis,) ita ſanctiſſima illa mater filium optimè intellexit, ſuamque voluntatem ei per omnia conformauit: ſimiliter & filius mentem & voluntatem matris optimè intellexit, & ſuæ conformem vidit, tametſi quis ex verbis ruditer intellectis aliud conjectet. Idem videre eſt in Paſſione Chriſti, vbi abſque dubio optabat mœſta mater aut filium non amittere, aut cum ipſo mori; nequaquam verò ipſum cum alio permutare. Aſſenſit tamen libenter & in mortem filii, & in ſuam derelictionem, & in permutationem, quâ diſcipulum pro magiſtro, cognatum accepit pro filio. Totam ergò ibi voluntatem ſuam in filium effudit, dicens intra ſe: *Non quod ego volo, ſed quod tu. Stabat*, inquit S. Antoninus, 4.par.tit.15.c.41. §.1. *firma, voluntati* DEI *conformans ſe. Stabat S. Virgo, quòd* DEI *voluntas erat, filium ſuum pati; & propter hoc in mundum venerat, & ſcripturæ, quæ ſibi ſatis notæ erant, hoc pronuntiabant, quæ falli non poterant; & cùm in omnibus requiem quæreret, vt de ipſa canitur, quæ non aliter ferè quæritur & poſſidetur, niſi conformando ſe diuinæ voluntati ſecundùm rationem; ideò ſtabat, non murmurabat, quòd filius innocentiſſimus pateretur; non blaſphemabat Iudæos, quòd ab eis, quibus tot fecerat beneficia, tam crudeliter tractaretur; non vindictam à* DEO *petebat, vt illi à terrâ viui abſorberentur, vti merebantur; non capillos, vel vultum ſcindebat, quia vidua & ſine filio conſolatore remanebat; ſed ſtabat verecunda, modeſta, lachrymis plena, doloribus immerſa.* Anſelmus: *O Domina quos fontes lachrymarũ dicam erupiſſe de pudiciſſimis oculis tuis, cùm attenderes vnicum tuum innocentem corã te flagellari, ligari, mactari, & carnem carne de tuâ crudeliter diſſecari? & tamen ita diuinæ voluntati conformis fuiſti, vt ſalutis humani generis auidiſſima eſſes, vt dicere audeam, quòd ſi nullus fuiſſet repertus, qui filium crucifigeret, ad hoc vt ſequeretur ſalus hominum & adimpleretur voluntas* DEI *ſecundùm rationem, ſi oportuiſſet, ipſa poſuiſſes in crucem, &c.* Hæc Antoninus. Multi etiam piè ac rectè meditantur, Deiparam, quando ſub cruce ſtans audiit filium orare pro ſuis crucifixoribus, & ipſam in genua tunc prouolutam oraſſe pro iiſdem, & quantum erat ex parte ſua, eis ignouiſſe. Apud Salmeron. in primum Chriſti verbum.

TERTIÒ, In conuerſatione & virtutum exercitio. Atque vt pauca delibemus; ſimilis ei fuit, primò in humilitate. Chriſtus ſe hominum miniſtrum vocat: Maria ſe ancillam Domini. Chriſtus laudes & miracula ſua prædicari vetuit: Maria ad laudes ſuas ab Angelo prædicatas turbata eſt, & ſecretum dignitatis ſuæ, qua in DEI matrem electa erat, occultauit proprio ſponſo. Chriſtus gloriam ſuam Patri tribuebat: Maria ſimili modo, cùm audiret ab Eliſabetha beatam ſe vocari, erupit in laudem DEI, totum illi adſcribens, quicquid accepiſſet: *Magnificat anima mea Dominum, &c.* Chriſtus de cælo venit hominibus miniſtrare, dominus ſeruis, creator creaturis ſuis: Maria abiit in montana miniſtrare Eliſabethæ, vtique major minori. Inuitata ad nuptias conſanguineorum, eò ſe contulit, diem præueniens (vt exiſtimat Toletus non improbabiliter) nuptiarum, quaſi præſtitura auxilium in miniſterio, vtiam D. III. In cõuerſatione. I. In humilitate.

omni-

omninò communem traducens, quam viderat elegiſſe filium, vt ſic omne genus hominum faciliùs ad ſe traheret.

2. *In obedientia.* Secundò, In obedientia; quia vt Chriſtus ſe ſubiecit legibus, quibus non ſubjacebat, ita & mater. Aſcendit puer IESVS tempore Paſchali ad templum in Ieruſalem, cùm ad hoc non obligaretur: Aſcendit etiam mater ejus, nec ipſa ad hoc obligata, vt patet *Exod* 23. & 34. vbi id viris tantùm præcipitur, non mulieribus. Chriſtus circumcidi & præſentari in templo voluit, cùm tamen ſupra omnem legem eſſet, vtpote Legiſlator. Similiter Maria legi purificationis liberè ſe ſubmiſit, cùm ei non ſubeſſet. Chriſtus ſubditus erat ſubditis ſuis, parentibus videlicet, quorum DEVS erat: Maria ſubdita erat viro ſuo, ſancto quidem illi, ſe tamen multò inferiori.

3. *In charitate.* Tertiò, In charitate & miſericordiâ. Chriſtus in deſerto videns hominum multitudinem cibo deſtitutam; *Miſereor ſuper turbam*, inquit, *quia jam triduo ſuſtinent me, nec habent quod manducent.* Similiter & mater ejus in nuptiis Canæ videns deeſſe vinum pauperibus, ex commiſeratione, *Vinum non habent*, ait.

4. *In ſilentio.* Quartò, In ſilentio & patientiâ. *Stabant Summi Pontifices* IESVM *conſtanter accuſantes*: IESVS *autem tacebat.* Objiciebant illi crimina: IESVS autem tacebat. Inſtabant illi clamoribus, & IESVM ad crucem poſcebant: IESVS autem tacebat. In cruce jam pendentem cachinnis ſubſannabant: IESVS autem tacebat. Nec aliter ejus mater. Obſeruabat eam ſponſus vtero intumeſcere, ideoque cogitabat diſceſſionnem ab ea facere. Et quid egit ſponſa? Maria autem tacebat, & grande hoc diſcrimen DEO committebat. Audiebat illa filium ſeniorum calumniis appeti: interim verò tacebat. Videbat eum cruce grauiter onuſtum & ſub onere corruentem: illa verò tacebat. Videbat morientem reclamante cælo & omnibus elementis: ipſa verò tacebat.

Taceo paupertatem, fortitudinem, prudentiam, & virtutes alias, quarum optimum magiſtrum ſemper habuit, videlicet filium.

F. IV. *In tribulatione & paſſione.* QVARTO, In tribulatione & paſſione. Nihil enim pertulit Chriſtus, cujus particeps non fuerat mater. Vnà enim cum filio ſuo tametſi nondum nato abiit in montana, & ſeruiuit Eliſabethæ. Abiit in Bethlehem, & excluſa ab ejus incolis perſtitit in ſtabulo, vel ſpelunca extra vrbem. Excluſa è terra Iſraël, fugit cum eo in Ægyptum, & ibi per ſeptennium cum filio exul fuit, vbi in ſumma rerum inopia cum eo vitam tolerauit. Circumciſi dolores ſenſit in corde ſuo. Filium Ieroſolymis perditum quæſiuit cum dolore, dum interim fortè filius fame premeretur. Et quis neget paſſionem filii paſſionem fuiſſe matris? Quotquot ictus filius pertulit in corpore, quotquot dolores & contumelias, tot ſenſit in corde mater; ſiquidem amor, vt aiunt, magis eſt vbi amat, quàm vbi animat. Ergò vnà cum filio mater flagellata fuit, cum eodem coronata fuit, cum eo crucem tulit; cum eo crucifixa, cum eo denique mortua eſt, ſi animam ejus ſpectes, ſeu internos ejus dolores. Sanè *Albertus Magnus ſuper Miſſus eſt*, aſſerit morituram præ dolore fuiſſe, niſi id diuinitùs impeditum eſſet. Quod etiam ſentit Anſelmus *l de excellentia B.V.c.* 5. Exemplum affert Ludouicus Granatenſis *in Introd. l* 3. *c* 6. *Ante paucos annos*, inquit, *in hac vrbe per miniſtros juſtitiæ Iuuenis quidam capite truncatus eſt, ipſumq; caput haſtæ ſuffixum, publico loco expoſitum. Habebat hic Iuuenis matrem, quæ doloris victa impatientiâ, viſum filii caput exiit, lacrymans, cælumq; gemitibus, ſuſpiriis & querimoniis implens. Cùm vidiſſet, domum rediit, moxq; tanto dolore correpta oppreſſaq; eſt, vt eo ipſo die ſpiritum doloris magnitudine præfocatum exhalauerit. Tanta vis eſt amoris matris in filium, reum etiam & flagitioſum*; inquit *Granatenſ.* Quanto igitur juſtior fuit dolor Mariæ, quàm illius matris; tanto etiam major.

F. V. *In prærogatiuis multis.* QVINTO, In prærogatiuis multis, quæ ſeruatâ proportione matri debebantur & congruebant. Primò enim de receptiſſimâ nunc ſententiâ, concepta eſt ſine originali culpâ. Secundò, in ipſo adhuc vtero matris prædita fuit rationis vſu. Tertiò, ab omni culpâ immunis fuit, etiam veniali. Quartò, poſt triduum reſuſcitata fuit & corpore aſſumpta, juxta illud *Pſal. Surge in requiem tuam, tu & arca ſanctificationis tuæ.* Hæc & his plura priuilegia contulit matri filius, quæ habuit & ipſe, ſed modo eminentiore. Dicere etiam poſſem, ſimilem ei poteſtatem, cum eâ quam habet filius, in cælo eſſe traditam ab eodem filio; ſimilem aio, non parem. Quemadmodum enim in cælo duo ſunt luminaria magna; Sol, qui præeſt diei, Luna, quæ præeſt nocti, tametſi lumen ſuum à ſole mutuetur: ita in cælo diuiſit quodammodo Chriſtus poteſtatem regni ſui, qui juſtitiâ continetur & miſericordiâ, juxta illud *Pſalm.* 61. *Duo hæc audiui, quia poteſtas* DEI *eſt, & tibi Domine miſericordia*; & poteſtate quidem ſeu juſtitiâ ſibi retentâ miſericordiam ceſſit matri. Ita enim ſcribit *Gerſon tract.* 4. *ſuper Magnificat*, Ordinis Cæleſtini Monachus doctus & pius, Cancellarius Pariſ. addens in Maria impletum eſſe, quod Aſſuerus dixit Eſtheri: *Etſi dimidiam regni partem petieris, dabitur tibi. Eſther.* 5. Neque per hoc aliquid demitur Chriſto. Quemadmodum enim Sol, dum tribuit lumen ſuum Lunæ, & ipſe illuminat noctem: ita etiam Chriſtus, dum dat matri poteſtatem recipiendi peccatores, & ipſe eos recepit. Confirmat hanc ſententiam communis Eccleſiæ vox, quæ Deiparam appellat matrem miſericordiæ. Confirmant beneficia, quibus innumeri peccatores gratiam inueniunt per Virginem apud DEVM. Confirmat & *S. Anſelmus lib de excellentia Virg. cap* 6. qui ait: *Velocior eſt nonnumquam ſalus memorato nomine Virginis, quàm inuocato nomine Domini* IESV. Quia videlicet Chriſtus, cùm ſit omnium Dominus & Iudex, diſcernit & conſiderat vniuſcujuſque merita, antequam poſtulata concedat: Deipara verò non attendit ad merita petentis, ſed filii tantùm ſui merita conſiderat, & implorat miſericordiam. Exemplum accipe de S. Philippo Nerio anno à Virginis partu milleſimo quin-

gentesimo

gentiſſimo ſeptuageſimo ſecundo, in ejus vita,
authore Antonio Gallonio. Anno dicto, Mar-
tio ineunte, Cæſar Baronius periculosè ex febri
laborare cœperat: ea febris vis fuit, vt die vnde-
cimo, deſperatâ à peritiſſimis medicis ſalute, ad
exitum ſine vlla humani ſpe remedii propera-
ret. Id vbi Philippus animaduertit, ſe ad oran-
dum pro ejus valetudine dat, nec irritus; preces
enim ſuas auditas eſſe ſenſit. Idipſum & Baro-
nius certo hoc indicio didicit. Eo ipſo tempo-
re quo Philippus diuinam præçabatur clemen-
tiam, jucundiſſimo confeſtim ſomno corripi-
tur: in ſomnis ſibi videre videbatur eumdem
B. Virum prope Chriſtum ſtantem; ad Chriſti
dexteram ſanctiſſimam Virginem candenti a-
mictu, poſteaque Philippum obnixè Dominum
rogantem audire: Serua Cæſarem: Cæſarem
priſtinæ reſtitue valetudini: Cæſarem incolu-
mem volo: ſupplicanti mihi Cæſarem redde.
Et hæc quidem verba, quâ erat in Devm fidu-
ciâ, identidem alternis Moyſis inſtar repetebat.
Intereà cùm ſic diutiùs cum Domino, vt nouus
Jacob luctaretur, nec quicquam impetraret, vi-
debatur ſibi illum ipſum cernere, qui ad ſanctiſ-
ſimam Dei matrem verſus, eum ea ſuppliciter
ageret, vt quod ex ſe conſequi non poſſet, per
eam omnino aſſequeretur, ejuſque petitioni Vir-
ginem annuere, rogareque illicò impensè filium,
vt quod ille peteret, concedere non grauaretur,
eumque tamdiu exorare, quoad Philippus voti
compos efficeretur. Hæc itaque dum fierent,
moribundus ſomno experrectus, & cæleſti indi-
cio lætus, meliùs habere cœpit, eoque ipſo die
ſuam in tuto vitam, medicis admirantibus, idque
miraculo dantibus, collocauit, breuique pòſt
omni penitus ægrotatione corporis liberatur.
Quibus profectò rebus haud vanum fuiſſe vi-
ſum, oſtenſum eſt.

Ergo, Auditores, bono animo ſimus; habe-
mus enim Solem in die, Chriſtum: & Lunam in
nocte, Mariam. Quòd ſi coram Sole comparere
non audemus ob peccatorum noſtrorum fœdi-
tatem: ad Lunam nos conferamus, quæ fœdita-
tem illam non adeò cōſiderat. Etiam Luna qui-
dam Sol eſt, quia ex Sole nos illuminat. Ita qui
Mariam habet, habet etiam Chriſtum. Cùm
Darii vxor capta ab Alexandro Magno produ-
cta coram Rege, errore decepta ſalutaſſet He-
phæſtionem pro Alexandro, honorem ei exhi-
bens, & mox errorem agnoſcens, pudefacta eſ-
ſet, conſolatus eam Alexander: *Non erraſti regina*,
inquit, *& ipſe Alexander eſt*, (quia videlicet He-
phæſtio chariſſimus Alexandro fuit.) *Plutarch.
in Alex.* Similiter ô peccator, ſi metuens pecca-
tis tuis confugias ad Virginem potiùs, quàm ad
Jesvm, non erraſti, & ipſa Iesvs eſt.

CONCIO VI.

Docetur qua ratione B. Virgo contri-uerit caput Serpentis.

1. *Quia Chriſtum genuit dæmonis victorem.*
2. *Quia hæreſes peremit.*
3. *Quia immunis ab omni peccato.*
4. *Quia tyrannidem dæmonis premit.*

Concio Tab. 1, pars III. de Sanctis.

THEMA.

Luna ſub pedibus ejus. Apoc. 12.

Sanctvs Bernardus in ſer. ſuper id Apoc. 12. A.
Signum magnum apparuit in cælo. exponens
quomodo dicatur Luna ſub pedibus Mariæ, ait:
*Vnicus ille ſtultus & totius ſtultitiæ Princeps, qui verè
mutatus vt Luna ſapientiam perdidit in decore ſuo,
ſub Mariæ pedibus conculcatus & contritus miſeram
patitur ſeruitutem. Nimirum ipſa eſt quondam à* Deo
*promiſſa mulier ſerpentis antiqui caput virtutis pede
contritura.* Hæc Bernardus; cui adſtipulantur alii
Patres, qui ſententiam illam diuinam Geneſ. 3.
*Inimicitias ponam inter te & mulierem, & ſemen tuũ
& ſemen illius: tu inſidiaberis calcaneo ejus, & ipſa
conteret caput tuum*, de Beata Virgine, cujus ſolius,
& non etiam viri, ſemen eſt Chriſtus, iſque ſo-
lus, communiter intelligunt. At verò jam quærat
aliquis quà ratione Maria contriuerit caput ſer-
pentis? Audiamus.

Primo, Quia Chriſtum nobis genuit, qui B.
dæmonis caput, id eſt, ſuperbiam, qua in nos I.
dominabatur, contriuit, & aperto marte vicit Quia Chriſtum genuit, dæmonis victorem.
ac triumphauit, dum virtute popria in cruce
diabolo regnum & ſpolia ademit. Iudicum
cap. 9. legimus, Vnam mulierem è turri, in
qua confugerant ciues Thebes, quamque in-
cendio cingere conabatur Abimelech, lapidem
ſeu fragmen molæ deuoluiſſe ſuper Abime-
lech, & confregiſſe cerebrum ejus, atque ita ab
inſidiis hoſtilibus liberaſſe turrim ac ciuitatem.
Hoc idem & reipſa fecit B. Virgo. Cùm enim
diabolicus Abimelech perſequeretur ciuitatem
Dei, id eſt, Eccleſiam ante Chriſtum natum,
confugêre ciues ejus ad turrim illam vnicam,
quæ erat ſpes redemptionis Iſaël, cumque dæ-
mon omnes adhiberet vires & machinas ad
Eccleſiam Chriſti proſus exſcindendam, vtpote
jam tranſlato ſceptro à Iuda ad alienigenas: tunc
mulier Hebræa, Virgo ſcilicet Maria, lapidem
illum angularem deuoluit in caput diaboli, &
contriuit illud. Sola hoc Maria præſtitit ſine
alterius hominis auxilio, quia ſine viri ſemine
Devm genuit, ſuaque virginitate de cælo in ter-
ram traxit. Porrò Chriſtus dæmonem trifariam
contriuit. Primò præpotentiſſimâ mortis ſuæ
vi & efficaciâ. Secundò admirabili ſanctiſſimæ
vitæ ſuæ exemplo, dum omnium cupiditatum
lenocinia ita fugit, vt cælebs & caſtiſſimus ſem-
per manſerit, honores & ambitionem omnem
declinarit, ad regnum quęſitus fugerit: laudes
alioqui ſibi ſuiſque miraculis debitas auerſatus
ſit: ab ipſis incunabulis paupertatem & abje-
ctionem ſectatus ſit, & ad idem faciendum mun-
dum inuitarit ac pellexerit. Tertiò doctrinâ &
cohortatione ad omnem ſtatum & fortunam
vtili contra omnia inimici tela & machinamen-
ta. Detexit enim nobis dæmonis inſidias, & om-
nisgeneris arma contra eas ſuppeditauit: nimi-
rum Fidem, Sacramentorum vſum, exorciſmum
Eccleſiaſticum, opera ſatisfactoria, inuocatio-
nem nominis ſui, Iesv, & Mariæ matris ſuæ; ſig-
naculum ſanctæ Crucis, res alias ab Eccleſia
benedictas, &c.

C.
II.
Quia hæreſes peremis.

SECVNDO, Quia vt Eccleſia canit, cunctas hæreſes in vniuerſo mundo ſola interemit. Deſignatur autem hæreſis per ſerpentis caput, quia per eam ſuas exerit fraudes & inſidias occultas. Ex libro Iudith nouimus Holofernem obſediſſe Bethuliam ciuitatem, & incidiſſe canales ejus, vt aquæ penuriâ oppreſſam redigeret in ſuam poteſtatem: ſed Heroiſſa illa Iuditha caput ei præcidit, atque ita ſuam ciuitatem liberauit. Diaboli typus eſt Holofernes (Holofernes enim fortis dux exponitur, & dæmon fortis armatus dicitur à Domino.) Is per ſeruos ſuos Hæreſiarchas obſidet Bethuliam, id eſt, Eccleſiam, Virginem DEI (hoc enim ſignificat Bethulia;) ad eam expugnandam incîdit ejus canales, id eſt, Sacramenta & ſacras Scripturas, per quas cæleſtis gratiæ humor ad eam defluit; illa partim exterminat, partim eneruat & exſucca facit; has verò deprauat. Sed Maria Virgo præcîdit illi ſuperbiſſimum caput, conuincendo & confundendo hæreſes, earumque fraudes, pertinaciam & inſcitiâs, atque ita ſicuti Iudith, vna ipſa confuſionem facit in domo Nabuchodonoſor, id eſt, luciferi. Quâ ratione,

1.
Quia credidit nihil eſſe Deo impoſſibile.

inquis? Primò quia ipſa credidit Angelo dicenti, non eſſe impoſſibile apud DEVM omne verbum, adeoque DEVM fieri hominem & filium hominis, & qua hinc mira & ſtupenda conſequuntur. Conuincit ergo & confundit hæreticos, qui multa fidei dogmata ſuperbiſſimo ſuo capiti perſuadere nequeunt, veluti DEVM reuerà hominem factum; quod Manichæus & alii negarunt: reuerà ex Virgine natum, quod negauit Cerinthus: Mariam verè Deiparam eſſe; quod negauit Neſtorius: Filium eſſe Patri conſubſtantialem; quod negauit Arius: Chriſtum contineri totum in Euchariſtiâ poſſe; quod negat Caluinus: panem & vinum in Chriſti corpus poſſe conuerti; quod negat Lutherus, &c. Hos, inquam, & reliquos conuincit ac confundit Maria, quæ credidit & credere nos docuit, non eſſe impoſſibile apud DEVM omne verbum, ac proinde fieri DEI virtute poſſe, vt DEVS homo fiat, à virgine naſcatur, &c.

2.
Quia Apoſtolorū doctrix.

Secundò, Quia Apoſtolorum doctrix fuit, præcipuè S. Ioannis, cujus curæ commendata erat, qui & ſuo Euangelio contriuit hæreticos ſui temporis, diuinitatem Chriſti impugnantes. Et vnde habuiſſent Euangeliſtæ quæ de Chriſti conceptione, natiuitate, infantiâ, pueritiâ ſcripsêre, ſi non à Mariâ? Eadem illa Catholicæ fidei formulam præſcripſit S. Gregorio Thaumaturgo, mediante S. Ioanne Euangeliſtâ, vt in ejus vitâ apud Surium. Illa manum abſciſſam reſtituit S. Ioanni Damaſceno, quò hæreſin Iconomachorum ſcriptis ſui præclariſſimis exagitaret & confutaret.

3.
Quia auxiliatrix cōtra hæreticos.

Tertiò, Quia fidiſſima auxiliatrix adſtitit Catholicis contra hæreticos. Vti Narſeti, Iuſtiniani Imp. Duci, cui præclaras & miras victorias contra Arianos, Totilam & Gottos conceſſit: monebat enim illum quando pugnandum eſſet, Euang. lib. 4. cap. 23. Ob eandem offenſam Neſtorius hæreticus, juratus Virginis hoſtis, à toto Epheſino Concilio anathemate perpetuo percuſſus, ab Imper. in exilium pulſus, miſerrimè periit, linguâ ejus blaſphemâ, quâ Mariam *θεοτόκον* pronuntiare & fateri noluit, à vermibus exeſâ, & toto putreſcente corpore: Niceph. lib. 4. cap. 26. Ob eandem Conſtantinus Copronymus Iconomachus viuens adhuc igni inextinguibili traditum ſe clamauit; vt alibi dictum. Eâdem patrocinante Pragenſem illam victoriam contra hæreticos nuper obtentam non immeritò credimus, in vltionem patrati ſceleris in ejuſdem imaginem ligneam, cui hæretici oculos effoderant, cujuſque ſacrum nomen in pugna teſſera noſtrorum erat.

D.
III.
Quia immunis ab omni peccato.

1.
Ab actuali

TERTIO, Quia immunis ab omni peccato fuit, & primò ab actuali. Ita ſerpentis caput, id eſt, peccatum (quia quò peccatum ingreditur, eò ipſo ſequitur) contriuit. Vnde S. Bern. ſerm. 2. ſuper Miſſus eſt, ait: *Ipſa procul dubio caput contriuit venenatum, quæ omnimodam maligni ſuggeſtionem, tam de carnis illecebrâ, quàm de mentis ſuperbiâ deduxit ad nihilum.* Et S. Fulbertus Carnotenſis: *Contriuit*, inquit, *Maria ſerpentis caput, ſeruando virginitatem & humilitatem; quia & hac extinxit mentis ſuperbiam, & illâ carnis concupiſcentiam.* Cæterorum hominum nemo, pauciſſimis exceptis, tam perpetuas, tamque capitales cum eo geſſit inimicitias, vt non aliquando admitteret ejus blanditias. Nam is primo capite blanditur; deinde ventre oblectat tandemque caudâ ligat: quia omnis tentatio perficitur ſuggeſtione, delectatione, conſenſu. Si quem ergo non prorsùs ligauit, ſaltem aliquando delectauit. At Beata Virgo nulla in re colluſit ei vmquam; ſed caput, id eſt, ſuggeſtionis ejus initium illicò contriuit. Quemadmodum ergo Mardochæus ſolus ex omnibus ſeruis Aſſueri non flexit genua coram Aman: ita ſola Maria non curuauit vmquam genu tyranno illi. Rectè igitur Canticorum 7. comparatur ejus ſtatura palmæ, quæ rectiſſima & proceriſſima eſt, nec cedit ponderi ſuperpoſito, ſed reſiſtit & contrà nititur.

2.
Ab originali.

Secundò juxta communem hodiernæ Eccleſiæ conſenſum, immunis etiam fuit ab originali peccato, quod caput eſt ſerpentis; quia per id intrauit mundum, obtinuit vires ſuas in homines, tamquam à radice, & dejecit eos in alia peccata. Quæ ſententia confirmari poteſt, primò ex Scripturâ, in qua ab Angelo ſalutatur gratiâ plena. (1.) Non poteſt autem intelligi plena intenſiuè, ita vt non potuerit habere majorem gratiam; ergo intelligendum eſt, fuiſſe plenam extenſiuè, ſeu quoad durationem a primo inſtanti vſque ad vltimum. Secundò, (2.) quia in Eccleſia Græca ante annos 1000. celebrabatur feſtum Conceptionis ejus, vt refert Petr. Galat. lib 7 c. 8. tom. 4. Biblioth. ſanct. de 9. Decemb. In Latina ante 500. ferè annos, vt patet ex epiſt. 174. S. Bern. & Anſelmu Ep. ad Epiſcopos Angliæ. Quæ conſuetudo paulatim magis inualuit, ac noſtro æuo communis facta eſt, quia & hæc ſententia paulatim confirmata eſt, & nunc victoriam obtinuiſſe creditur. Nec mirum, quia Eccleſia dicitur aurora conſurgens,

ſurgẽs, quòd ſucceſſu temporis creſcat in cognitione ſcripturarum & myſteriorum fidei; ſicut olim Eccleſia ſub lege naturali & ſcripta creuit paulatim in cognitione & obſeruatione legis. Creuit igitur & in hac ſententia, quę habetur in reuelatione S. Brigit. lib. 6. cap. 49.

3. Tertiò, quia non eſt deneganda B. Virgini dignitas, cui non contradicit Scriptura, nec Fides, nec Pontifices, nec vniuerſalis Eccleſiæ conſenſus. Hæc autem talis eſt. Nam primò, quòd ait Scriptura, omnes peccaſſe in Adamo, intelligi poteſt de priori natura, in quo contrahere debebat peccatum, niſi fuiſſet præuenta & præſeruata à Deo; ſimiliter omnes homines redempti ſunt à Chriſto, intellige, vel à peccato in quod incidere debebant, niſi fuiſſent præuenti, vti B. Virgo: vel à peccato in quod reipſa inciderunt, vt cæteri mortales. Exempli causâ: Seruus poteſt redimere filios ſuos à ſeruitute, alios quidem poſtquam concepti ſunt; alios antequam concipiantur, ita vt in inſtanti conceptionis concipiantur liberi, qui debebant concipi ſerui: & ita hi redimentur à ſeruitute, non in qua erant, ſed in qua eſſe debebant. Hoc poſteriore modo concepta eſt B. Virgo, priori cæteri mortales. Secundò non eſt contra Fidem, quia Sixtus IV. lib. 3. extrau. cap. *graue nimis*, damnat eos qui dicunt hanc ſententiam pertinere ad hæreſin. Et Pius V. in Conſtit ſuper hac re edita ſimiliter. Tertiò non eſt contra Pontificium decreta; nam licet Pius V. qui voluit omnia reuocare ad antiquum ritum, ſuſtulerit officium de Conceptione Virginis, id tamen Gregorius XIII. reſtituit. Denique numquam contradictum eſt huic ſententiæ, communi Eccleſiæ conſenſu, vt ex dictis colligi poteſt.

Verè igitur hac ex parte dici de Maria poteſt, quod olim de Marcello Romanorum Duce fortiſſimo dictum legimus, quòd Annibalem tot Romanorum cladibus inſoleſcentem ac vinci propemodum neſcium docuerit poſſe vinci; quando ipſa diabolum, cujus imperium nullus vnquam mortalium effugit propter originali peccatum, docuit poſſe vinci.

E. IV. *Quia tyrannidem dæmonis præmit.*

Qvarto, Quia caput. 1. ſuperbam dæmonis tyrannidem præmit, quâ teſte Iob cap. 41. velut Rex *dominatur ſuper vniuerſos filios ſuperbiæ*, id eſt, peccatores, ſub poteſtate ſua habet ac premit, ita vt quoſcumque peccatores, qui ad ipſam confugerint, eripere ab ejus poteſtate queat. Quis enim dubitet matrem habere etiam poteſtatem in ea quæ ſunt filii? Reginam poſſe etiam gratias concedere miſeris ad ſe confugientibus, necnon ad regiam ſecum adducere quos vult? Conſideranti mihi contentioſum funem, quem pro peccatoribus lucrandis jam inde ab exordio mundi trahebant Devs & diabolus, Devs, vt ſaluaret illos: dæmon, vt perderet; videtur mihi illorum contentio ſimilis eſſe ludo ſcacci, in quo communes lapilli (ruſticos aut milites aliqui vocant) deprædari hoſtes poſſunt, quos à facie offendunt: qui verò reges ſeu reginæ progreſſu facti ſunt, omnes omninò hoſtes, ſiue à facie occurrant, ſiue à tergo, ſeu à latere rapere & ſpoliare poſſunt. Miſit igitur initio Devs & paulatim promouit ſuâ gratia ſuos Patriarchas & Prophetas, qui multos quidem dæmoni abripiebant milites, quos ad veri Dei cognitionem & præſentiam tractos Deo tranſcribebant. Rapuit etiam dæmon plurimos Deo ſeruos, & detractos in idololatriam, aliaque ſcelera perdidit, vt propterea conqueratur Devs de populo ſuo in captiuitatem Nabuchodonoſor, id eſt, dæmonis abducto Iſa. 52. cùm ait: *Quoniam ablatus eſt populus meus gratis, dominatores ejus iniquè agunt, dicit Dominus, & jugiter tota die nomen meum blaſphematur. Propter hoc ſciet populus meus nomen meum in die illa* (quòd videlicet ſim Iesvs, id eſt, Saluator) *quia ego ipſe qui loquebar* (per Prophetas) *ecce adſum*. Itaque nouo adhibito conatu, Devs homo fieri & matrem ſuam Reginam facere conſtituit: quare promouit eam paulatim per plures domunculas, id eſt, gratias ei collatas in conceptione, natiuitate, præſentatione, deſponſatione, præſeruatione à peccato, conſeruatione in virginitate, & tandem elegit eam in matrem, in qua velut vltima domo fecit eam Reginam, quæ vndequaque rapere poſſet dæmoni quaſcumque animas, quæ Virgini obuiarint & ſupplices acciderint. Hinc vocatur ab Eccleſia Refugium peccatorum, Conſolatrix afflictorum, Auxilium Chriſtianorum, Regina Sanctorum omnium. Hujus rei figuram habemus in Raab *Ioſ.* 2. quæ diuertentes ad ſe exploratores ſeruos Ioſue abſcondit à furore Regis Iericho, & in fune coccineo demiſit per feneſtram, juſſitque ad montana pergere, & ibi latitare tribus diebus. Raab latitudinem ſignificat. Et quid longiùs & latiùs patet quàm Mariæ nomen, virtus & gloria, quam beatam dicunt omnes generationes? Hæc igitur exploratores Ioſue, id eſt, peccatores, Chriſtianos tamen, ad ſe confugientes abſcondit à furore dæmonis (qui per Regem Iericho deſignatur, quia Iericho lunam, hæc dæmonem ſignificat, vt ſuprà ex Bernardo diximus) & per funem coccineum, id eſt, merita Chriſti filii ſui dimitit, jubetque fugere ad montem, id eſt, Eccleſiam, & latitare ibi per triduum pœnitentiæ. Ex quo intelligimus ſuperbi illius Regis caput contundi à Maria, dum ea peccatores ad ſe humiliter diuertentes recipit, ab ira dæmonis dimittit, & ad Chriſtum remittit, licet ipſi dæmoni totos ſe deuouerint. Quod, ſi tempus ferret, plurimis exemplis demonſtrari poſſet, quæ videri poſſunt apud Cæſar. lib. 6. cap 26. & 27. Horat. Turſellin. hiſt. Lauret. lib. 4. cap. 33. Hiſtoria miraculorum B. V. in monte Serrato, vbi multi traduntur, qui dæmoni ſe deuouerant, ab ejus tyrannide liberati, ſolâ inuocatione nominis Mariæ, vel voto peregrinationis ad ejus ædem facto, vel tactu, aut aſpectu tantùm candelæ benedictæ & Mariæ imagine inſignitæ.

Præ cæteris illuſtre eſt illud & multis clariſſimorum Scriptorum teſtimoniis celebratum, quod Deipara in Theophilum Adanenſis Eccleſiæ œconomum contulit beneficium; cui hiſtoriæ ne Centuriatores quidem peſſimi noſtræ

tempeſtatis hæretici fidem abrogare auſi ſunt. vt teſtatur P. Caniſius *lib. 5. de B. Virgin. ca. 20.* Ea verò, quia prolixior eſt, legi poteſt apud P. Anton. Spinellum *de Deipar. cap. 20. nu. 48.* apud Surium *tom. 2. die 4. Febr.*

Quare ad Mariam ſecurè & confidenter accedamus; tenet illa premitque pedibus tortuoſum illum ſerpentem, &c.

CONCIO VII.

Chriſtus ortus cur ad vltimam mundi ætatem dilatus ſit?

1. *Vt Chriſti Maieſtas agnoſceretur.*
2. *Vt Deus glorificaretur & mundus humiliaretur.*
3. *Vt Patres eum magis deſiderarent.*
4. *Vt peccati grauitas agnoſceretur.*
5. *Vt conſuleretur ſeneſcenti mundo.*
6. *Vt mundi recreatio perficeretur vltima ætate.*

THEMA.

Vbi venit plenitudo temporis, miſit DEVS *Filium ſuum factum ex muliere. Gal. 4.*

A. LEgimus 3. Reg. cap. 18. Eliam, poſtquam ingens ſiccitas terram ob peccatum Achab fame afflixiſſet, & non pluiſſet annis tribus & menſibus ſex, tandem in verticem Carmeli ſe contuliſſe, Deumque pro pluuia oraſſe: intereà puerum ſuum ſeptem miſiſſe vicibus, vt proſpiceret verſus mare, num fortè appareret nubes quæ pluuiam afferret. Sed cùm primis ſex excurſionibus nihil cerneret puer, tandem ſeptima & poſtrema, ecce nubecula parua quaſi veſtigium hominis aſcendebat de mari: id quod puer ſtatim annuntiauit Regi Achab, ac mox inde ſecuta eſt pluuia grandis. Allegoricè ſignificat hæc ſterelitas & fames penuriam verbi DEI, gratiæ, virtutum, meritorum, defectum fidei, &c. quâ quidem ſterelitate ob defectum pluuiæ Incarnationis DEI affligebatur terra per annos 4000. Vnde veteres illi Patres maximis votis & precibus pluuiam illam deſiderabant: velut Iſaias. *Rorate cæli deſuper & nubes pluant iuſtum, &c.* & in omnibus ætatibus proſpexerunt ad cælum, num fortè ſe oſtenderet pluuia illa Incarnationis. Proſpexit in prima ætate Adam, in ſecunda Noë, in tertia Abraham, in quarta Moyſes, in quinta Dauid, in ſexta Prophetæ. Sed hi omnes fruſtrà proſpexerunt & pluuiam non viderunt; tandem ſeptima vice, ſeu ætate cucurrit Ioannes Præcurſor Domini verſus mare, id eſt, Mariam, & clauſus licet adhuc in vtero matris vidit ex illo gratiarũ mari prodire nubeculam paruam humanitatis Chiſti jam incarnati. Vnde exultans lætiſſimum hoc nuncium annunciauit mundo. Et inde breuì orta eſt ſaluberrima gratiarum pluuia, quæ mundum viuificauit & fœcundauit. Verè nubes Chriſtus eſt, quóniam mediator DEI & hominum, ſicut nubes media inter cælum & terram. Item vti nubes Solis ardorem temperat: ita Chriſtus DEI ſeueritatem; Vti nubes fœcundat & inebriat terram: ita Chriſtus aquâ verbi DEI mundum, Vti nubis beneficio ſolem intueri poſſumus: ſic Chriſti beneficio lucem diuinitatis aſpicimus. Veſtigium verò hominis repræſentat iſta nubes; quia fuit approbrium hominum & abjectio plebis. Sed quæ tandem cauſa eſt, quòd ad vltimã primùm mundi ætatem & poſt annos 4000. ab orbe condito prodiit hæc nubes? Audiamus.

B. I. Vt Chriſti Majeſtas agnoſceretur.

PRIMO, Vt Regis aduentantis Majeſtas tantò meliùs agnoſceretur & crederetur: ſolent enim Regem præcedere multi nobiles & principes, deinde ſequi ejus conſiliarii, officiales, milites, &c. ipſe medius incedere. Item cùm aliquò peregrinatur, præmittit aliquos præfectos, qui venturo præparent neceſſaria. Vltimò ipſe cum reliquis aduenit: Sic Chriſtus in mundum venturus præmiſit longâ ſerie per annos ferè 4000. Patriarchas, Prophetas, Summos Pontifices, Reges, &c, quos ſecutus ipſe cum agmine innumerabili Sanctorum Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum, Virginum, &c. S. Auguſtin. tract. 31. in Ioan. ait: Quantò major Iudex veniebat, tantò præconum longior ſeries præcedebat. Nimirum per hos præcones diſponi mundus debebat ad percipiendam adventuri Regis majeſtatem. Præmitti debebant variæ figuræ, varia Prophetarum oracula, vnanimi conſenſu DEI Incarnationem prænunciantia, quibus mundus capax redderetur ad credendum tantum myſterium. Vnde Auguſt. ibid. ait *Per multam ſeriem temporum & annorum prædicendus fuit Chriſtus? non enim aliquid paruum venturum erat, &c.* Quòd ſi etiam poſt tot prædictiones & figuras plerique Iudæi Chriſtum DEI filium cognoſcere noluerunt; quomodo agnouiſſent, ſi tot prophetiæ per tot ſæcula non præceſſiſſent? Nuntiabant illis Magi natum eſſe Regem Chriſtum, cujus ſtellam vidiſſent, ſed locum ab eis quærebant. Tum ecce Principes Sacerdotum & Scribæ ex Michææ prophetiâ deſignant eis locum, Bethlehem videlicet: & tamen illum necdum agnoſcere voluerunt; quomodo agnouiſſent ſi Magi nil nunciaſſent, Michæas nil prædixiſſet?

C. II. Vt Deus glorificaretur, & mundus humiliaretur.

SECVNDO, vt DEVS medelam mundo non niſi extremè laboranti & deſperato adhiberet, tantoque inde magis glorificaretur ac laudaretur; mundus contrà humiliaretur, vt qui ex ſuperbia peccarat, & in hanc miſeriam ſe conjecerat. Solent enim Medici leuiori adhuc morbo leuiora obiter præſcribere medicamenta; ſed cùm morbus inualuit, & res ad deſperationem abiit, tunc potentiſſima adhibent, remedia, velut aquam ex gemmis diſtillatam, &c. accurata adhibent conſilia, faciuntque quantum poſſunt: Sic DEVS mundum eòuſque ſcelerum vlceribus oppleri & contabeſcere permiſit, donec ad miſerrimum & deſperatiſſimum ſtatum veniret, impleretur que id Iſai. 1. *Omne caput languidum, & omne cor mærens: à planta pedis vſque ad verticem non eſt in eo ſanitas* vt ſic dignam haberet occaſionem & cauſam rationabilem adhibendi remedium illud Incarnationis præſtantiſſimum: & ſic mundus clariùs agnoſceret ſuam neceſſitatem & indigentiam, cæcitatem videlicet intellectus & debilitatem voluntatis, Deiq; beneficium ſuccurren-

tis extremè laboranti. Erat enim mundus tunc in *maligno poſitus*, vt in cap. 1. ad Rom. teſtatur Apoſtolus. Et S. Bernard. ſermon. 1. *de aduentu*, ſententiam illam Apoſtoli ad Galat 4. (*quando venit plenitudo temporis, miſit* DEVS *filium ſuum*) de plenitudine peccatorum intelligit. *Nimirum*, inquit, *plenitudo & abundantia temporalium, obliuionem & inopiam fecerat æternorum. Opportunè ergo tunc aduenit æternitas, quando magis temporalitas præualebat.* Et paulò antè: *Verè ſapienter diſpoſuit Sapientia, vt cùm magis eſſet neceſſarium, tunc primò ferret auxilium, pronos ad ingratitudinem Adæ filios non ignorans. Verè enim aduesperaſcebat & inclinata erat jam dies, receſſerat paulò minùs Sol juſtitiæ; ita vt exiguus nimis ſplēdor ejus aut calor eſſet in terris. Nã & lux diuinæ notitiæ parua admodum erat, & abundante iniquitate, feruor refrigerat charitatis. Iam non apparebat Angelus, non loquebatur Propheta, ceſſabant velut deſperatione victi, præ nimiâ vtiq; duritiâ hominum & obſtinatione; at ego (ait Filius) tunc dixi; Ecce venio.* Hæc illi. Hanc ob cauſam dicitur Chriſtus à Patriarcha Iacob *expectatio gentium.* Gen. 49. & ab Aggæo Prophetâ, *deſideratus cunctis gentibus cap* 2. non quòd gentes propriè expectârint vel deſiderârint Chriſtum, ſed quòd ejus aduẽtu maximo operè indiguerint: quo modo terra ſicca & ſitibunda pluuiam deſiderat, vti tempore Eliæ 3. Reg. 17. Et terra promiſſionis pluuiam expectare de cœlo dicitur Deut. 11. Vnde diſcimus tunc maximè DEVM ſuccurrere laborantibus & tribulatis, cùm maximè eo indigent, vt tantò magis agnoſcatur ejus beneficium. Sic ægrotanti Lazaro non ſuccurrit, licet monitus per litteras ab ejus ſororibus; ſed mortuo: ſic deficiente vino in Canâ, licet rogatus à matre non illico vinum ex aqua fecit; ſed *Nondum venit hora mea*, inquit. Tardauit enim id facere, vt manifeſtior fieret tam neceſſitas, quàm ſubuentio.

D. III. Vt Patres eam deſiderarent.

TERTIO, vt ſic per crebra Incarnationis deſideria & vota mererentur ſibi veteres Patres gloriam, nec non accelerationem Incarnationis, ſicque aptiores & digniores fierent ejus ſuſceptione; ſicut canonizatio alicujus Sancti fit ſemper ad inſtantiam Principum, vel alicujus populi, vt tanto majori fructu eorum fiat. Nam, vt ait D. Thomas. 1. *part. quæſt.* 12. *articul.* 6. Deſiderium quodammodo facit deſiderantem aptum & paratum ad ſuſceptionem deſiderati. Et Auguſtinus in Pſalm. 83. *Deſiderium*, inquit, *differtur vt creſcat: creſcit vt capiat.* Non decebat vt ſine ardenti piorum deſiderio tantum bonum mundo conferretur; quia alioquin parui id æſtimaſſent. & exiguo fructu ſuſcepiſſent, Hinc antequam Chriſtus aliquem ſanaret, priùs interrogauit: *Vis ſanus fieri?* Vel, *Quid vis vt faciam tibi?* Sic diſtulit audire Chananæam. Sic licet DEVS promiſiſſet Abrahæ ſobolem copioſam ex filio ejus Iſaac, quando dixit: *Multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas cœli. Et in ſemine tuo benedicentur omnes gentes.* Gen. 22. non tamen conceſſit Iſaaco prolem, niſi poſt annos viginti conjugii ejus: nec niſi poſt inſtantem orationem pro ea obtinenda fuſam, vti Geneſ. 25. dicitur *Deprecatus eſt Dominum pro vxore ſua, eò quòd eſſet ſterilis, &c.* Hebraicè habetur: Multùm & inſtanter precatus eſt. Vnde S. Chryſoſtomus cenſet Iſaacum per annos viginti inſtitiſſe huic orationi, & vigeſimo demum anno id impetraſſe. Ex quo manifeſtè colligitur, DEVM idcircò ſæpè negare parentibus fœcunditatem, aliis alia neceſſaria; quia vult ab iis priùs inſtanter rogari, vt ſic cum merito noſtro, adeoque majori fructu, dare nobis poſſit quod petimus, datumque beneficium tantò pluris æſtimemus.

E. IV. Vt peccati grauitas agnoſceretur.

QVARTO, Vt peccati grauitas ex hoc cognoſceretur, Deique juſtiſſimus furor & indignatio contra illud; eò quòd vnico mortali delicto ira irritatus ſit, vt ad quatuor annorum myriades iram ſuam extenderit, generi humano nolens reconciliari. Hoc videtur indicari Pſalm. 88. vbi dicitur: *Tu autem repuliſti & deſpexiſti: diſtuliſti Chriſtum tuum*; cum videlicet, qui æternùm regnaturus eſt, vt exponit S. Auguſtinus; quaſi diceret: Repuliſti & deſpexiſti nos propter peccatum, ideoque diſtuliſti tamdiu Chriſtum. Tantum enim inimicitiæ parietem fecit peccatum inter DEVM & hominem, vt accedere quodammodo ad hominem DEVS non potuerit, inſtante juſtitiâ ejus. Iſai. 59. dicitur *Ecce non eſt abbreuiata manus Domini, vt ſaluare nequeat; ſed iniquitates veſtræ diuiſerunt inter vos & DEVM.* Sic Ioſeph diu afflixit fratres, cùm ſe illis manifeſtare diſtulit, quòd hoc commeruerant peccando in ipſum grauiter. De filio prodigo dixit Dominus, Lucæ 15. quòd relinquens paternam domum abjerit in regionem longinquam, vbi diſſipauit ſubſtantiam ſuam. Et quid aliud fecit Adam & cum illo humanum genus, poſtquam à DEO receſſit? Tam longè enim receſſit, vt non niſi poſt annorum quatuor milia redierit ad patrem, interim verò diſſipârit omnem ſubſtantiam ſuam, gratiam, virtutes, lumen rationis, conſcientiam, &c. Hæc illa ouis perdita & tam longè aberrans, vt non niſi poſt annorum centurias fuerit reducta. Quàm graue ergò facinus, peccatum eſſe debet, cujus gratiâ tot hominum myriades per tot ſæcula permiſſi ſunt errare in denſiſſimis Idololatriæ aliorumque ſcelerum tenebris, & perire in ſuis ſordibus? Heu quantum ſe decipiunt, qui de DEI miſericordia præſumentes, liberè delinquunt, vel in peccatis dormiunt! Quid enim putatis miſeri? Qui tanto tempore non miſertus eſt nationem & regnorum; ſed omnes præter Iudæos reliquit in tenebris ſuis, vt morerentur in peccatis ſuis: itáne ad arbitrium veſtrum ſtatim vobis ſuccurret?

Itaque hinc docemur quàm longè à DEO recedat peccator & quàm periculoſè; ſiquidem niſi magna adhibeatur vis, & magna affulgeat DEI miſericordia. tardè & difficulter à peccatis ſe expediet, & ad DEVM redibit. Hebræi penuriâ preſſi deſcenderunt in Ægyptum, vt ibidem manerent, quamdiu fames duraret; ſed longè diutiùs ibi manere in miſerrima demum ſeruiture coacti ſunt, per annos ferè quadringentos. Similiter in deſerto per annos quadraginta

circumducti ſunt & detenti propter ſua peccata, qui alioquin intra totidem ferè dies deuenire ad terram promiſſionis potuiſſent. Nemo itaque cogitet, ſe quidem voluptatibus nunc indulgere velle, poſtea verò mox rediturum ad DEVM, curſurum ad confeſſarium, &c. quia res periculi plena eſt. Angeli mali à DEO receſſerunt, & nunquam redierunt, nec redibunt in æternum. Phariſæis etiam dixit Dominus Ioan. 8. *Ego vado & quæretis me, & in peccato veſtro moriemini.* In peccato, inquit, non in peccatorum ingenti cumulo, vel in peccato millies repetito: ſed in peccato, vt indicet, etiam qui vnicum peccatum admiſit, quandoque in eo relinqui & perire.

F. V. *Vt conſuleretur ſeneſcenti mundo.* QVINTO, Vt conſuleretur ſeneſcenti mundo. Quemadmodum enim ſenes majori indigent fomento & calore externo, ob virium & caloris natiui imminutionem, ita & mundus ſeneſcens, ſibi relictus ſemper fit debilior, ad virtutem languidior & in charitate frigidior; ideoque majori egebat ſomento gratiæ: vnde debebat vicinior eſſe fornaci, id eſt, igni illi, qui ad accendendam terram miſſus eſt in mundum. In hujus rei figura, cùm Dauid ſenuiſſet, nec poſſet calefieri quantumuis operiretur veſtibus, dixerunt ei ſerui ejus: *Quæramus Domino noſtro Regi adoleſcentulam virginem, & ſtet coram Rege & foueat eum dormiatque in ſinu ſuo, & calefaciat Dominum Regem*, 3. Reg. 1. Itaque mundo inueterato, quoniam in fide & amore DEI admodum frigeſcebat, quæſita adoleſcentula fuit, & pulcherrima quidem ac talis, quæ ignem imò ſolem in ſinu gereret, Chriſtum videlicet ad calefaciendum mundum. Quòd ſi nunc adeò frigeſcimus, cùm non plures quàm 1600. annos abſimus ab illius ſolis ortu? quid fieret, ſi circa mundi initium ante annos 4000. vel ampliùs Chriſtus ortus fuiſſet? Sanè extremis temporibus Fidei feruor adeò tepeſcet, vt Dominus ipſe Luc. 14. dixerit: *Filius hominis veniens, putas, inueniet fidem in terrâ?* Quam ergò nunc vel impoſterum inueniret, ſi circa mundi initium Chriſtus ortus fuiſſet? Itaque melius quàm Iudæi antiqui dicere nos poſſumus: *Paruulus natus eſt nobis; & filius datus eſt nobis*; quia nobis vicinior & ſeneſcenti mundo datus. Ob hoc itaque DEO gratias agamus & tantò accuratiùs ei ſeruiamus, ne in die Iudicii à veteribus patribus condemnemur.

G. VI. *Vt mundi recreatio perficeretur vltimâ ætate.* SEXTO, Vt mundi recreatio perficeretur vltimâ ætate, quemadmodum mundi creatio in homine perfecta eſt vltimâ die; ſic enim natura ab imperfectioribus progreditur ad perfectiora. Imperfecta fuit & rudis Lex naturæ, quâ ſolâ viuebant homines initio. Perfectior deinde ſecuta eſt Lex ſcripta ſub Moyſe. Perfectiſſima omnium eſt Lex gratiæ per Chriſtum nobis data. Itaque ex hoc capite obligantur Chriſtiani ad majorem perfectionem præ antiquis patribus, quemadmodum à viro plus requiritur prudentiæ, laboris, induſtriæ, ciuilitatis, quàm à puero. Iſaias cap. 65. prædixit de Chriſtianis, vel præcepit: *Non erit ibi amplius infans dierum & ſenex, qui non impleat dies ſuos: quoniam puer centum annorum morietur, & peccator centum annorum maledictus erit.* quaſi diceret: Erunt Chriſtiani, vel ſaltem eſſe debent omnes quaſi viri, morum grauitate, honeſtate, puritate & virtutibus perfecti; & quò diutiùs vixerint, eò perfectiores erunt: alioquin ſi quis adhuc puer ſit morum leuitate, inſipientiâ & vanitate; is non perſeuerabit in Eccleſiâ, vt ex militante eat ad triumphantem, ſed punietur morte æternâ, & grauiùs quàm alii non Chriſtiani, adeoque maledicetur à DEO, & dæmonibus ſociabitur. Quare viderit vnuſquiſque ne in mundi ſenecta puer ſit, & rudis ſub lege perfectiſſima, ne audiat aliquando: Ite maledicte.

CONCIO VIII.

Myſteria & quæſtiones Euangelicæ enucleantur.

1. *Cur ſeries progenitorum deſcripta?*
2. *Cur à Matthæo ante natiuitatem, à Luca poſt baptiſmum?*
3. *Cur ſit mentio Dauidis & Abrahæ ſpecialis?*
4. *Cur genealogia Ioſephi & non Mariæ deſcribitur?*
5. *Quomodo conſonat vtraque genealogia.*
6. *Cur omiſſi tres reges.*
7. *Cur diuiſa ſtirpe in tres Teſſeradecadas?*

THEMA.

Liber generationis IESV *Chriſti Matt. 1.*

A. VIderi poſſet alicui, S. Mathæum attentaſſe aliquid impoſſibile, dum ſeriem generationis Chriſti ordine deſcripſit; ſiquidem de Chriſto ait Iſaias; is, inquam, Propheta, qui de Chriſto ita prophetabit, vt non videretur de futuris vaticinari, ſed de præteritis hiſtoriam texere, adeoq; non tam Propheta quàm Euangeliſta eſſe, vt ſcribit de eo S. Hieronymus. Is ergò cap. 53. de Chriſto ait: *Generationem ejus quis enarrabit?* Sed optimè reſpondet huic dubio S. Auguſtinus, homil. 36. inter 50. *Quam generationem?* inquit, *Ante Luciferum genui te: ecce vna generatio: ante Luciferum, ante omnia quæ facta ſunt, ante omnes angelos, ante omnem creaturam. Quare? Quia per ipſum omnia facta ſũt. Sed fortè ſecunda ejus generatio narratur? Quis illam narrat? Fide concipitur: maſculus non accedit: vterus Virginis tumet: procedit tamquam ſponſus de thalamo ſuo. Mirabilis iſta generatio. Mirabilis iſta humana, quia ſine patre: mirabilis illa, quia ſine matre.* Sic Auguſtinus. Ex quo intelligimus, natiuitatem Chriſti diuinam & humanam explicari impoſſibile eſſe: non verò ſeriem progenitorum ejus, quod ſolum facit Matthæus, In qua tamen ipſa enarratione non pauca, nec facilia occurrunt dubia.

B. I. *Cur ſeries progenitorum deſcripta.* QVÆRITVR primò, Quam ob cauſam ſeries progenitorum Chriſti deſcripta ſit? Reſpondeo id factum, vt veritas aſſumptæ carnis in Chriſto clariùs appareret. Permagni enim referebat vt vera Chriſti Natiuitas hominibus innoteſceret: quia qui venerat mori, naſci inprimis debuit; & ſi verè natus non eſſet, nec mori potuiſſet. Vnde corruerent omnia, quæ de Chriſto credimus, mors, reſurrectio, aſcenſio: & ſic inanis eſſet fides noſtra. *Si mendax eſſe caro deprehenditur*, aut Tertullian. lib. 9. contra Mar-

Marcion. *ſequitur vt & omnia quæ per Chriſti carnem geſta ſunt, mendacio geſta ſint, congreſſus, contactus, conuictus, ipſæ quoque virtutes* Quòd ſi Pharisæi adhuc dixerunt de Chriſto Ioan. 9. *Hunc autem neſcimus vnde ſit* : quantò magis id dixiſſent eumque repuliſſent, ſi obſcuro loco natus fuiſſet, nihilque de ejus ſtirpe extitiſſet.

C. II. *Cur à Matthæo ante natiuitatem, à Luca poſt Baptiſmum.*

QVÆRITVR ſecundò. Cur S. Matthæus Chriſti genealogiam initio Euangelii & ante Chriſti natiuitatem; Lucas verò poſt Baptiſmum ejus deſcripſit? Reſp. Matthæum id feciſſe, quia primum quod in hiſtoria requiritur, genus eſt ejus, de quo agitur, Principis; Lucam verò, vt inſinuaret, in Baptiſmate renaſci hominem, nouumque ac celeſte genus acquirere. Vnde bene Matthæus eam deſcribit deſcendendo ab Abraham vſque ad Chriſtum: Lucas verò aſcendendo à Chriſto vſque ad DEVM; quia nimirum per corporalem natiuitatem deſcendimus à majoribus noſtris in lacrymarum vallem, à paradiſo in exilium; per Baptiſmum verò & ſpiritualem renaſcentiam aſcédimus vſque ad DEVM. Vel Matthæus aduentum Chriſti ad nos oſtendit; at Lucas commodum & vtilitatem aduentus voluit declarare. Nam DEVS ad nos deſcendit, vt nos aſcenderemus ad DEVM. Matthæus oſtendit hominem factum; Lucas quomodo Chriſtus faciat nos filios DEI. Quòd ſi igitur gratias DEO agere debemus, quòd nati ſumus; magis adhuc debemus quòd renati. Et ſi gaudent parentes, cùm filius eis naſcitur: gaudeant multò magis, cùm renaſcitur in Baptiſmo.

D. III. *Cur fit mentio Dauidis & Abrahæ ſpecialis.*

QVÆRITVR tertiò. Cur initio genealogiæ Chriſtus ſpeciatum filius Dauid, & Dauid (veriſimiliùs juxta morem Hebræorum) non Chriſtus filius Abrahæ vocatur? Reſp. Chriſtum ideo ſpecialiter & ſigillatim dictum filium Dauidis, vt oſtendaretur, eum eſſe Meſſiam à mundo expectatum. Is autem expectabatur ex familia Dauid. Etenim Dauidi ſpecialiùs & honorificentiùs ac recentiùs promiſſus erat Chriſtus Pſalm. 88. *Iuraui Dauid ſancto meo, vſque in æternum præparabo ſemen tuum, &c.* Et Pſal. 131. *Iurauit Dominus Dauid veritatem, & non fruſtrabitur eum: de fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam. &c.* in remunerationem ſcilicet boni deſiderii, quod habuit Dauid ædificandi templum arcæ fœderis, iiidem cum juramento, vt ibidem præmittitur: *Iurauit Domino, votum vouit Deo Iacob. Si introiero in tabernaculum Domus meæ, ſi aſcendero in lectum ſtrati mei. &c. donec inueniam locum Domino, &c.* Quod accuratiùs patet ex 2. Reg. 7. Vnde communiter Chriſtus filius Dauid dicebatur, etiam à turbis Matth. 21. à Phariſæis Matth. 22. à cæco Luc. 18. Regnum porrò Dauidis typus erat regni Chriſti, quia vti Dauid poſtquam vnctus eſt in Regem per multa bella comparare ſibi regnum debuit, multis exagitatus laboribus, & infeſtatus hoſtibus, quibus tandè deuictus quietè regnâre cœpit. Sic Chriſtus à natiuitate quidem vnctus in Regem à Patre, regnum tamen ſuum non niſi poſt ingentes labores & paſſiones in cælo occupauit. Colligamus hinc quàm fidelis & magnus remunerator ſit DEVS, qui Dauidi, quòd is decreuerit templum ædificare DEO, promiſit Meſſiam ex ſemine ejus naſciturum.

Fit autem & mentio ſpecialis Abrahæ, dum Dauid vocatur Abrahæ filius, & dum ab Abraham initium datur genealogiæ, quia etiã Abrahæ ſpecialis facta eſt promiſſio Meſſiæ de ejus ſemine, Vnde canit Zacharias: *Iuſiurandum quod iurauit* Dominus *ad Abraham patrem noſtrum daturum ſe nobis, &c.* Rurſum quia Abraham fons & origo totius Iſraëliticæ gentis erat, & petra ac fundamentum, vnde ipſa exciſa eſt, Iſaiæ 51. id circo ab eò meritò Matthæus exorſus eſt genealogiam.

E. IV.

QVÆRITVR quartò. Cur Matthæus genealogiam Ioſeph, & non potius Mariæ deſcripſerit? Siquidem Ioſeph pater Chriſti non eſt; quomodo ergo oſtendit Chriſtũ progenitum ex Dauide, &c. Reſpondeo ſatis oſtendere; quia voluit nos colligere neceſſaria conſecutione, ex eo, quod Ioſeph, cui nupſerat Diua Maria, vera Chriſti mater, ad familiam Dauidis pertinebat, pertinuiſſe etiam ad eandem familiam B. Virginem conjugem ejus. Mandauerat enim Moyſes Domino præcepiente, *Num. xlt.* vt omnes viri ducerent vxores de tribu & cognatione ſua: & cunctæ feminæ de eadem tribu maritos acciperent, vt hæreditas permaneret in familiis; quæ alioquin poſſeſſionibus ſuis exuerentur & in plura incommoda inciderent. Quæ lex primò non vniuerſaliter intelligenda eſt de omnibus fæminis, ſed iis, ad quas hæreditas parentum deuoluebatur, vt patet ex quæſtione ibi propoſitâ de filiabus Salphaad: item ex ſubjunctâ ratione, quam lex affert; denique ex Hebræo, qui ſic habet: *Omnis fæmina hæreditans hæreditatem nubet vni ex tribu ſua.* vt taceam exempla Dauidis & aliorum, qui cum aliis tribubus contraxerunt. Vnde & factum vt Maria Deipara cognatã haberet Eliſabeth, quæ aloquin erat de tribu Leui, ex filiabus Aaron. Secundò intelligenda eſt non ſolùm de eadem tribu, ſed etiam de eadem familia: vt patet ex ratione à lege adducta: nimirum vt hæreditas permaneat in familiis: & ex Hebr. ibid. v. 8. *Omnis filia hæreditans hæreditatem, &c.* vni de familia tribûs patris ſui erit in vxorem. Vnde ibidem filiæ Salphaad nupſerunt conſobrinis ſuis, ſeu filius patruorum ſuorum. Iam verò Maria Virgo vel vnica matris ſuæ filia erat, vti docet Barradius tom. 1. lib. 6. c. 15, vel ſaltem primogenita & hæres paternæ poſſeſſionis: vnde ex lege nubere debuit vni de familia & tribu. Oſtensâ igitur Ioſephi tribu & familiâ, oſtenditur etiam tribus & familiâ Mariæ, licet proximi Mariæ parentes à Matthæo non deſcribantur. Porrò D. Matthæus idcirco per generationem Ioſephi, originem Mariæ ſignificauit, & ad illum potiùs, quàm ad iſtam, deduxit genealogiam; quia Hebræorum conſuetudo eſt teſte S. Hieron. Mat. 1. virorum genealogias texére per viros, non per mulieres. Ne igitur à communi Hebræorum vſu & conſuetudine recederet noluit eam deducere ad Mariam, ſed ad Ioſeph ejus maritum.

QVÆRITVR quintò. Quomodo conueniant

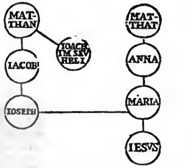
F. V. Quomodo conſonat vtraque Genealogia.

ueniant genealogia Chriſti deſcripta à Matthæo & Luca: Nam Matthæus aſſerit Ioſephum Deiparæ ſponſum, filium fuiſſe Iacob: Lucas verò, filium Heli: (ſi tamen relatiuum, *qui*, ad Ioſeph, & non ad Chriſtum referendum videatur.) Deinceps etiam vſque ad Dauid alii numerantur progenitores à Matthæo, & alii à Luca, & plures apud iſtum.

1. Primus modus. Reſpondeo plures eſſe modos conciliandi Euangeliſtas, Primò, ſi dicamus ejuſdem filii duos fuiſſe patres, vnum naturalem, alterum legalem. Nam ex lege Deut. 25. quando quis maritus abſq; liberis deceſſiſſet, tenebatur frater defuncti vxorem ejus accipere, & ſuſcitare ſemen fratri ſuo, ne deleretur nomen ejus in Iſraël. Tunc ergo liberi ex hoc ſuſcepti, patrem habebant naturalem, qui ipſos genuit: legalem verò defunctum. Sic igitur Ioſeph potuit habere patrem naturalem, Iacob, juxta Matthæum, legalem verò, Heli, juxta Lucam; (nam Matthæus, qui vtitur verbo *genuit*, naturales tantùm patres: Lucas verò, qui vtitur verbo *fuit*, quandoque etiam legales patres denotare videtur.) Nec refert quòd Iacob & Heli non dicantur habere eundem patrem & auos; ſed Iacob habere patrem Matthan, Heli verò patrem Matthat; quia Iacob & Heli potuerunt eſſe fratres vterini, ex matre rantùm, quæ duobus viris nupſerit, & ex Matthan genuerit Iacob, ex Matthat verò Heli. Sic communiter Patres veteres.

2. Secundus modus. Secundò, ſi dicamus à Matthæo deſcribi genealogiam Ioſeph, à Luca verò genealogiam Mariæ, vt tam Virginis, quàm Ioſephi, qui pater Chriſti exiſtimabatur, genus ex familia Dauidis conſtaret: vt multi recentiores docent. Et tunc dicendum eſt, Matthæum quidem aſſerere, Iacob fuiſſe patrem Ioſephi, Matthan patrem Iacobi, &c. Lucam verò dicere, Heli fuiſſe auum Chriſti, quia patrem Chriſti, quem inſereret, non habebat, ideoque ad auum tranſiliiſſe. Nominauit igitur Ioſeph, tanquam per parentheſin, ac particulam, *qui*, retulit ad Chriſtum, non ad Ioſeph, hoc modo: IESVS *erat incipiens, quaſi annorum* 30. (*vt putabatur filius Ioſeph*) *qui*, id eſt. IESVS, *fuit, Heli*, ſcilicet nepos, ex filia Maria. Deinceps verò nomen filii ſubſtituendum; videlicet qui (nimirùm Heli) fuit (filius) *Matthat*, &c. Vel (quod eòdem recidit) ſi perticula, *qui*, referenda ſit ad Ioſeph; dicendum eſt: qui ſcilicet Ioſeph fuit gener, ſeu etiam lege vxoria filius Heli. (Solent enim & generi vocari filii ſocerorum, quòd hic faciendum erat, ne per fœminam texeretur Chriſti genealogia contra conſuetudinem.) Itaque pro Maria nominauit Ioſeph maritum. Dices patrem Deiparæ vocari Ioachim. Reſpondeo, Ioachim idem eſſe quod Heliachim, &, per aphæreſin, Heli. Vtriuſque enim nominis eadem eſt ſignificatio, nimirum DEVS ſuſcitabit. Vnde Summus Sacerdos, qui Iudith c. 4. vocatur Heliachim, idem capit. 15. vocatur Ioachim. Et 2. Par. 36. Eliachim vocatur Ioachim. Quâ ex ſolutione intelligi poteſt, quomodo Ioſeph à Dauide, per Salomonem, quod ait Matthæus, originem traxerit; Virgo verò ab eodem Dauide, per Nathan ejus filium, quod ſcribit Lucas, Sic multi recentiores, Galatinus, Lucidus, Annius, Canus, Scotus, Ianſenius, Genebrardus, Caniſius.

3. Tertius modus. Tertiò, Si dicamus Matthæum deſcribere genealogiam Mariæ Virginis, per lineam paternam, ſiue per parentes Ioachim, à quibus tamen in Matthan diuerterit ad Ioſeph & patrem ejus Iacob: Lucam verò deſcribere ejuſdem Virginis originem, per lineam maternam, ſcilicet per parentes Annæ, matris ejus, vt ſic oſtendatur ex Matthæo Chriſtum & Mariam per lineam paternam: ex Luca verò per lineam maternam eſſe de domo & familiâ Dauid, tunc dicendum, quòd Ioſeph fuerit conſobrinus B. Virg. & Iacob pater Ioſephi, frater fuerit Heli ſeu Ioachimi patri Deiparæ: Iacob verò & Heli fuerint filii Matthan. Vidimus autem ſuprà, non ſolùm ex lege licitum fuiſſe, nubere conſobrino, ſed etiam præceptum, quando filia eſt hæres: vt de filiabus Salphaad diximus. Porrò S. Lucas tunc ita exponendus eſt, vt cùm ait: *qui fuit Heli*, nominet Chriſti auum, velut primum progenitorem maſculum, omiſsâ B. Virgine & Annâ, quòd mulieres non ſolerent ingredi genealogiarum ſeries. Rurſùm cùm Lucas ait de Heli; *qui fuit Matthat*, intellige, non filius naturalis, ſed gener, vel filius impropriè, lege vxoriâ, vt ſuprà diximus. Matthat enim fuit pater S. Annæ, adeoque ſocer Ioachimi. Cùm verò vlteriùs pergit: *qui fuit Leui, qui fuit Melchi, &c.* Intellige ſemper, filius. Ita Franciſcus Lucas, Cornel. à Lapide, &c.

Si quæras, cur his obſcuritatum inuolucris traditæ ſint Chriſti genealogiæ? Reſpondeo, ſeruatâ Hebræorum conſuetudine, vix clariùs tradi potuiſſe, quòd Chriſti ortus præter naturam ſit & ſine patre. Deinde vt Doctores occaſionem haberent ſcrutandi Scripturas; indocti verò cauſam haberent non per ſemetipſos eas explicandi & tractandi, ſed requirendi ex ore Sacerdotum.

QVÆRITVR Sextò. Cur Matthæus omiſit tres Reges, nimirum Ochoziam, Ioam, & Amaſiam, qui tamen inter Ioram, & Oziam (qui idem eſt cum Azaria, vt patet 4. Reg. 15. & 2. Paralip. 26.) vixerunt & regnarunt? Reſpondeo

ſpondeo id factum propter ſanctum quoddam odium in ſceleratam Achabi domum & impiam Iezabelem ejus vxorem: quia nimirum Ioram immiſcuit ſe domui Achab & duxit ejus filiam Athaliam, in vxorem, crudelem item fœminam, ex qua natus eſt Ochozias, & ex hoc deinceps Reges alij. Cùm enim Matthæus propoſuiſſet tres Teſſaradecadas progenitorum conſtituere, & in ſecunda numerus excreſceret, voluit è ſanctæ natiuitatis ordine eliminare tres illos reges ex ſemine Achab proximè natos, vt ſic ad tertiam vſque generationem memoria ejus tolleretur, maximè quia comminatus erat DEVS Achabo ſe demuſſurum poſteriora ejus. 3. Reg. 21. Quare meritò ſibi timere habent, qui injuſtè affligunt & opprimunt pauperes, ne & ipſi deleantur de libro viuentium: quemadmodum domus Achab expuncta eſt è libro generationis Chriſti, quod conſilio & inſtigatione Iezabelis ſuæ, ſpoliauerit Nabothum vineâ & vitâ.

H. VII. Cur diuiſa ſtirps in tres Teſſeradecadas. QVÆRITVR Septimò. Cur Matthæus Chriſti ſtirpem in tres diuiſit Teſſeradecadas? Reſp. id feciſſe vt indicaret triplicem populi Hebræorum ſtatum & gubernationem; ſub Iudicibus ab Abraham vſque ad Dauid; ſub Regibus à Dauide vſque ad tranſmigrationem Babylonis; ſub Sacerdotibus à tranſmigratione vſque ad Chriſtum; quo veniente ceſſauerunt dictæ politiæ, & à lege, regno populoque veteri, ad legem, regnum populumque nouum tranſitus factus eſt. S. Chryſoſtomus homil. 4. in Matth. ait, voluiſſe Matthæum declarare DEVM, antequam Filium ſuum mitteret, omnes attentaſſe vias, vt populum ſuum gubernaret & in officio contineret per diuerſos ſeruos ſuos, per Iudices. Reges, duces & Sacerdotes, cumque nihil profeciſſet; ad extremum miſiſſe Filium ſuum. Atque eò pertinet parabola illa Matth. 21. vbi ter mittuntur ſerui ad, vocandum inuitatos ad nuptias: & Luc. 20. vbi triplices mittuntur ſerui ad repetendum fructum vineæ: qui tamen cùm omnes malè acciperentur, Dominus vineæ dicit: *Quid faciam? mittam filium meum dilectum: forſitan cùm hunc viderint, verebuntur.* Et bene vltimus ſtatus à captiuitate in Chriſtum terminatur. quia Chriſtus eſt, qui nos à captiuitate peccati libertatem Euangelicam tranſtulit. Adhæc omnes generationes in 42. digeſtæ ſunt, vt reſponderent 42. manſionibus, quibus filii Iſraël ex Ægypto ad terram vſque promiſſionis peruenerunt: totidem namque generationibus quaſi gradibus filii Abraham vſque ad Chriſtum promiſſum peruenerunt, vt habet Hieronym. in Epiſt. ad Fab. Lucas verò vſque ad DEVM numerauit generationes 77. quibus, vt vult D. Auguſt. 2. de conſ. Euang. cap. 4. omnium peccatorum abolitio ſignificatur. Hoc enim numero peccatorum vniuerſalitatem ſignificauit DEVS Matth. 18. cùm dixit Petro remittendum eſſe offendenti ſeptuagies ſepties. DEVS etiam pœnarum vniuerſitatem eodem numero indicauit, Gen. 4. cùm dixit: *De Cain ſeptuplū vltio dabitur: de Lamech verò ſeptuagies ſepties.* Denique Matthæus ſingulas politias numero 14. complexus eſt: ad litteram, quia prima ſaltem & vltima tot continebant. Myſticè, numerus 14. criticus eſt, & Medicorum judicio in morbis periculoſiſſimus. Videtur igitur DEVS congruenter naturæ, 14. quaque generatione ſtatum mutare, & rempublicam voluiſſe: vt unâ quodammodo languente & emortuâ, alia naſceretur melior. Faxit DEVS, vt reſpublica noſtra ita conſtituta ſit, vt numquam indigeat reformatione, vel prorsùs exterminio.

IN FESTO
S. THOMÆ APOSTOLI.

Euangelium Ioannis 20.

CVm ſerò eſſet die illo vna Sabbathorum, & fores eſſent clauſæ, vbi erant diſcipuli congregati propter metum Iudæorum, venit IESVS & ſtetit in medio, dixit eis: Pax vobis. Et cùm hæc dixiſſet, oſtendit eis manus & latus. Gauiſi ſunt ergo diſcipuli, viſo Domino. Dixit ergo ei iterum: Pax vobis. Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos. Hæc cùm dixit, inſufflauit, & dixit eis: Accipe ſpiritum ſanctum quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenenta ſunt. Thomas autem vnus de duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis quando venit IESVS. Dixerunt ergo ei alii diſcipuli: Vidimus Dominum. Ille autem dixit eis: Niſi videro in manibus ejus fixuram clauorum, & mittam dignitum meum in locum clauorum & mittam manū meam in latus ejus, non credam. Et poſt dies octo iterum erant diſcipuli ejus intus, & Thomas cum eis. Venit IESVS januis clauſis, & ſtetit in medio, & dixit eis: Pax vobis. Deindi dixit Thomæ: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas; & adfer manum tuam & mitte in latus meum: & noli eſſe incredulus, ſed fidelis. Reſpondit Thomas, & dixit ei: Dominus meus & Deus meus. Dicit ei IE-

SVS

ſvs: Quia vidiſti me Thoma, credidiſti: beati qui non viderunt & crediderunt. Multa quidem & alia ſigna fecit Iesvs in conſpectu diſcipulorum ſuorum, quæ non ſunt ſcripta in libro hoc. Hæc autem ſcripta ſunt, vt credatis quia Iesvs eſt Chriſtus, & vt credentes, vitam habeatis in nomine eius.

CONCIONES.

I. *Multiplex fides imperfecta.*
II. *Quî & quando potiſſimùm proſitenda.*
III. *Incredulitas S. Thomæ quamobrem in Eccleſia proponatur.*
IV. *Motiua contritionis, deſumpta ex grauitate peccati, quatenus eſt contemptus Dei.*
V. *Commendatur frequens Communio.*
VI. *Diſpoſitio requiſita ad S. Communionem.*
VII. *Documenta.*
VIII. *Myſteria.*

CONCIO I.

Multiplex fides imperfecta.

1. *Fides modica.*
2. *Fides inanis.*
3. *Fides mortua.*
4. *Fides ficta.*

THEMA.

Noli eſſe incredulus, ſed fidelis. Ioan.20.

A. TAm multa & tam grauia habemus fidei noſtræ teſtimonia præ omnibus Chriſtianis, qui nos præceſſerunt, vt verear vehementer, ne ſi adhuc in aliqua incredulitate deprehendamur, vel non credamus ſicut opportet, ab auctore mundi grauiùs inde judicemur. Vt hoc dicam. moueor à ſacris literis. Primò; quia ſi Apoſtolus ad Rom.1. gentes dicit inexcuſabiles, eò quòd Devm, quem in creaturis agnoſcere poterant, vel non agnouerint, vel agnitum non coluerint; quis excuſabit nos incredulos, qui in fidei die tam claro ambulamus? Secundò, Numer. 14. Poſtquam per exploratores ſuos Iſraëlitæ luſtraſſent terram promiſſionis lacte & melle manantem, ejuſque aliqua indicia vidiſſent, nihilominus tamen in ſua permanſiſſent incredulitate, & regredi in Ægyptum cogitaſſent; tam acriter à Deo reprehenſi & caſtigati ſunt, quantùm anteà numquam. Dicebat enim Dominus: *Quouſque non credent mihi in omnibus ſignis, quæ feci coram eis? Feriam igitur eos peſtilentiâ atque conſumam.* Sed exoratus à Moyſe, remiſit pœnam; jurauit tamen ſe neminem introducturum in terram illam, præter Ioſuem & Caleb, qui ſoli non diffidebant. Denique *Marci vlt.* paulò antequam ad cœlos abiret Dominus, exprobrauit incredulitatem diſcipulis, eò quòd his, qui viderant eum reſurexiſſe, Petro, Magdalenæ, diſcipulis euntibus in Emaus, cæteris item congregatis non crediderant. Iam verò quis eſt qui neſciat, quanta nos habemus fidei etiam noſtræ & quàm inuincibilia argumenta? Nónne habemus Apoſtolos exploratores terræ illius ſanctæ, id eſt, Chriſti: & inter illos præcipuè S. Thomam, qui digitis ſuis palpauit ejus ſacram & glorioſam reſuſcitati carnem? Nónne illi duodecim rudes & inermes velut modicum fermentum totum mundum fermentârunt, perditiſſimum, inquam, mundum? Nónne innumeros habemus Martyres, qui ſanguine ſuo fidei noſtræ ſubſcripſerunt? nónne infinita pæne miracula, quæ negare non niſi inſanus poteſt? nónne continuam Summorum Pontificium ſucceſſionem? nónne inuictam Eccleſiæ Romanæ conſiſtentiam? nónne fidei per totum orbem dilatationem, & totius orbis per annos 1600. & plures conſenſum, *cui quiſquis ſe opponit*, inquit Auguſtinus lib. 22. de ciuit. cap. 5. *monſtrum eſt*? vt alia plurima taceam. Quæ ſi rectè perpenderemus, nullus omnino inter nos Thomas, nemo incredulus, nemo dubitans eſſe deberet. Omnes exclamare deberemus cum Thoma jam fideli: *Dominus meus, & Devs meus*; & cũ S. Auguſtino: *Firmiſſimè credo & nullatenùs dubito quicquid credit & credendum proponit Romana & Catholica Eccleſia.* Sed heu! nihilominus adhuc multi reperiuntur Thomæ, imò longè magis increduli, ne dicam Ethnici, Iudæi, hæretici, ſed etiam Catholici, qui tametſi fideles haberi volunt, veram tamen fidem vel non habent, vel certè imperfectam & inutilem habent. Quibus abſque dubio timendum eſt, ne grauiùs damnentur, quàm quicumque infideles, niſi reſipiſcant. Hoc igitur ne nobis eueniat, videamus, ne inutiliter credamus.

Primo, Reperitur fides modica Matth. 8. & B. I. Fides modica.
hæc duplex; Prior aliqua tantùm, non omnia, & ferè ſola faciliora credit. Talis erat in diſcipulis nauigio periclitantibus, quando Dominum excitârunt, vt ſedaret tempeſtatem, quaſi dormiens eam vel neſciſſet, vel ſedare non potuiſſet. Talis etiam in Regulo illo, qui credebat Dominum præſentem poſſe ſanare ejus filium, non abſentem; ideóque rogabat vt deſcenderet, &c. Talis & in Martha, ſecundùm Chryſoſt. Euthym. & alios, quæ putabat fœtentem & quatriduanum Lazarum excitari jam non poſſe. Talis denique in Thòma, qui de Chriſto cætera credebat, ſolam ejus reſurrectionem non credebat. Fidem illorum diſcipulorum habent, qui, dum vident tam multa mala in mundo impunè fieri, juſtos tribulari, iniuſtos proſperari, &c. putant Devm vel dormire eáque non videre, vel omnino Devm non eſſe: fidem reguli, qui putant abbreuiatam eſſe manum Dei, nec ita nobis mederi poſſe, quàm cum coràm aderat in terris: fidem Iudæ, qui putant majorem eſſe iniquitatem ſuam, quàm vt veniam mereantur. Qui omnes Dei gloriæ detrahunt. Proinde nec mirum, ſi illis eueniat quod credunt, adeóque illis dicat Chriſtus, quod duobus illis cæcis dixit Matthæi 9. *Secundùm fidem veſtram fiat vobis.* Qui ſi non credidiſſent poſſe ſe ſanari ab eo, ſanati vtique non eſſent. Fidem Thomæ habent, qui aliquos tantùm fidei articulos ſibi per-

perſuadere nequeunt, cetera verò omnia ſe eredere affirmant, idque ſibi ſufficere putant. Quibus tamen dicendum, eos fidem, quæ eſt donum DEI & ad ſalutem neceſſaria, omnino non habere, quam ſi haberent, omnes fidei articulos crederent. Sicut enim viſus pro objecto habet omnes colores, ita fides omnem veritatem reuelatam. Vnde qui dicit ſe credere fide diuinâ omnes articulos fidei, præter vnum aut alterum, perinde eſt ac ſi dicat, ſe videre poſſe omnes colores præter viridem ac ceruleum. Vti enim diceremus talem omnino cæcum eſſe: ſic & illum dico, fide prorſus carere. Certè S. Thomas vnicum tantùm articulum reſurrectionis non credebat, & tamen à Chriſto audiit: *Noli eſſe incredulus, ſed fidelis*. Ergo quamdiu illum vnicum articulum non credidit, incredulus fuit, fidelis non fuit: & ſi in illa incredulitate manſiſſet, haud dubiè periiſſet. Nemo igitur ſe decipiat quaſi ſatis ei ſit futurum, ſi pleraque & non non omnia credat, quæ credenda ſunt. Ratio verò vlterior eſt, quia qui credit, primæ Veritati reuelanti credere debet, ergo omne id quod reuelauit prima Veritas. Alioqui non crederet primæ Veritati, ſed proprio ſenſui tantùm & judicio. Vnde hæretici fidem non habent, quia ratio cur credant, non eſt diuina reuelatio, ſed eorum ſenſus & perſuaſio; credunt enim quæ volunt.

B. I. Fides moſca. Altera eſt fides infirma & nutans; quæ modicâ tentatione expugnatur; qualis erat in Petro ſuper vndas vacillante & mergi incipiente, nec non in eodem Chriſtum negante, & in diſcipulis, cùm Domino patiente ſcandalum paſſi ſunt. Similes Petro vacillanti ſunt, qui ob leuē tentationis ventum à fide vel virtute reſiliunt. Similes neganti ſunt, qui ob timorem alicujus probri vel irriſionis non audent inter hæreticos, ſe Catholicos profiteri. Similes diſcipulis ſcandalizatis, qui propter vitia Eccleſiaſticorum ſcandalizati, vel leuem perſecutionem, fidem abnegant. Contrà fideles veri fidem magnam habent, vti Chananæa, cui Dominus: *O mulier magna eſt fides tua*; quia credidit Dominum gentibus etiam porrecturum manum, licet ipſe Iudæus eſſet. Centurio, qui etiam abſentem Dominum ſanare poſſe credidit, cui proinde Dominus: *Non inueni tantam fidem in Iſrael*. Atque hæc eſt fides illa, quam grano ſinapis ſimilem ait, & commendat Dominus Matt. 17. *Si habueritis fidem ſicut granum ſinapis, dicetis huic monti: Tranſi hinc illuc, & tranſibit.*

C. II. Fides inanis. SECVNDÒ, reperitur fides inanis 1. Cor. 15. Et hæc item duplex eſt; alia dormiens quodammodo, quæ hominem à vitiis non reuocat, ſed
1. Dormiēs. contra fidei præſcripta viuere ſinit, velut ſi Dominus laſciuire famulos, vel Ludimagiſter tumultuari ſinat diſcipulos. De hujuſmodi Domino vel Magiſtro dici poteſt id Apoſtoli 1. ad Tim. 5. *Si quis ſuorum maximè domeſticorum curam non habet, fidem negauit, & eſt infideli deterior.* Si enim Chriſtianus dormiat, tumultuantibus in ſe paſſionibus conniuendo, infideli eſt deterior; quia infidelis non habet ejuſmodi legiſlatorem, fidem, quæ rectam ei viuendi normam præſcribat; fidelis habet. Sic & Medicus, qui contra artis ſuæ præſcripta viuit, & ſe quotidie inebriat, atque ita ſibi vitam præſcindit, magis eſt culpabilis, quam qui præſcripta Medicorum neſcit. Talis verò eſt Chriſtianus, qui aliter viuit ac fides eum docet. Igitur parum vel nihil valet, ſed neque fidelis appellandus eſſe videtur. Nam ſi dicam tibi, ne bibas ex hac aquâ, quia infecta ſit: tu interim nihilominus bibas: nónne conuinceris fidem mihi dicenti non habere. Iam verò fides tibi diſſuadet peccata, eaque aſſerit venenata eſſe, necemque afferre perpetranti: tu nihilominus perpetras; ergo non vidêris credere, quod credendum eſſe fides dictat. Vnde S. Bernardus ſerm. 2. de octaua Paſchæ ait: *Putâſne illum in Chriſtum credere, quiſquis ille eſt, qui ipſius nunc terretur comminationibus, nec attrahitur promiſſionibus, nec præceptis obtemperat, nec conſiliis acquieſcit? Nónne is, etſi fateatur ſe Deum noſſe, factis negat?* Hæc ille. Contrà veri fideles fidem vigilantem habent, qui fide ſtant, juxta id Apoſtoli 2. Cor. 1. *Fide ſtatis*. Et 1. Cor. 16. *Vigilate, ſtate in fide*, videlicet inſtar vigilum perpetuò aduigilantes nequid contra fidei præſcripta committant, ſed ex præſcripto ejus operentur, ſicut ad Rom. 1. dicitur: *Iuſtus ex fide viuit*; quomodo ſcilicet ex præſcripto Medicinæ ſuæ viuit prudens Medicus.

Alia eſt otioſa, & merè habitualis, quæ nunquam aut rariſſimè in actum prodit, eſtque in illis, qui tametſi multa laudabilia & juſta opera perficiunt, non operantur tamen ex motiuo fidei, ſed vel ex motiuo temporali, vtilitatis prouenientis, laudis, honoris, amoris, &c. & proinde nullos veræ fidei actus exercent. Habent ergo fidem habitualem tantùm, ſicut infantes baptizati, fatui, vel dormientes, quibus etſi habitualis illa fides à DEO infuſa ſufficit, non tamen ſufficit homini adulto, rationis compoti & vigilanti. Cùm enim fides ſit donum DEI, eo debemus vti, ne eueniat nobis quod ſeruo illi, qui talentum ſuum abſcondit in terrâ, vel ſudario, nulloque lucro auxit. Quid enim diceres de illo artifice, qui inſtrumenta artis ſuę ſemper domi recluſa habet, & nunquam iis operatur? *Iuſtus ex fide viuit*, inquit Apoſtolus, id eſt, ex fidei exercitio, ſicut artifex ex artificio, & vſu artis ſuæ. Quid diceres de illo milite, qui gladium ſemper in vagina conditum gerit, & nunquam contra hoſtem exerit? Certè Cant. 3. dicitur, ſexaginta fortes circumſtetiſſe lectulum Salomonis, omnes tenentes gladios, & prætereà vnumquemque habuiſſe gladium ſuper femur ſuum, in vagina reconditum. Quâ re indicatur, Chriſtianum non ſolùm debere fidei gladium gerere in vagina per habitum, ſed etiam in manu per actum & fidei exercitium. Dauid non tantùm habuit quinque lapides in pera, ſed prætereà miſit manum in peram, & tulit ac jaculatus eſt 1. Reg. 17. Itaque ſemper vel ſæpiſſimè ſaltem in manu etiam geſtandus eſt fidei gladius: mittenda ſubinde manus in peram fidei, indeque jaculandum contra hoſtes. Pictor ſemper intuetur ideam ejus rei, quam

quam depingit: ita ſemper ex motiuo fidei operari deberemus. Sic enim Apoſtolus ad Hebræos 11. ait veteres Patres mirabilia patraſſe per fidem, dum ſemper in Dei promiſſa intenderent. Similiter ergò cùm opus pietatis peragimus, cùm peccatum aliquod fugimus, ſemper ad fidei præſcripta nos feramus; veluti ad Dei omnipræſentiam, quem omnia cernere fides docet: ad Dei iuſtitiam, quæ bona remunerabitur, mala puniet æternùm; ad Chriſti merita, ad Fidei regulas, ad Eccleſiæ directionem, &c. In ſpecie v.g. eùm oramus, cogitemus Devm præſentem & inſpectorem, & quòd promiſerit ſe orationes noſtras exauditurum. In aduerſis cogitemus magnam fore patientiæ mercedem: eùm damus eleemoſynam, Devm id, tanquam ſibi datum, acceptum habiturum: eùm jejunamus, non id facere velle ad exemplum Chriſti, & vt Eccleſiæ debitam præſtemus obedientiam, velut boni ejus filii. Incitaris ad peccatum? cogita, Si id fecero, perdam Dei amicitiam; debebo reddere rationem; faciam me gehennæ filium per breuiſſimam voluptatem, &c. Sed ò quàm pauci ad hoc attendunt! Teſtis vita noſtra, quæ longè alia eſſet, ſi à fidei norma dirigeretur. Teſtes item, ſtudium rerum humanarum, amor diuitiarum, honorum conſequendorum cura inſatiabilis, neglectus diuinorum, faſtidium virtutis & ſalutis capeſſendæ, conſilia & colloquia de rebus inanibus & ſceleratis. Patet res exemplis. Confiteris, communicas ex conſuetudine, vel pudore, nè parum Chriſtianus videaris: abſtines à carne & labore diebus interdictis, cur? Ne contrà faciens puniaris. Eleemoſynam præbes, ob petentis importunitatem: mutuum das ob lucrum tuum ſolummodo: ægritudinem aliàmve crucem toleras, quia excutere non potes: filium religioni offers, non vt perfectionem aſſequatur, ſed vt ab eo libereris, vel emolumentum capias. Ius alteri dicis & reddis, mutuum ſoluis, non amore juſtitiæ Chriſtianæ, ſed quemadmodum Iudex ille, qui viduæ jus inuocanti; jus dixit, non quia Deum aut homines timeret, ſed ne tandem ab illa ſugillaretur & confunderetur. Luc. 18. Vnde ibidem ſubjungit Chriſtus: *Cùm filius hominis venerit, putas inueniet fidem in terra?* Veri igitur fideles fidem habent operantem & opera virtutum imperantem. Quemadmodum Hercules nunquam de manu depoſuit clauam: ſic veri Chriſtiani fidem ſemper in manu gerunt, omniaque ex ejus præſcripto agunt.

D. III. Fides mortua. Tertiò, Reperitur fides mortua in Epiſt. Iacob. 2. Et hæc etiam eſt duplex; vna quæ operibus caret; altera quæ charitate. Vtraque ſignificatur per lampades fatuarum Virginum: eæ enim carebant oleo, bonorum ſcilicet operum: & præterea lumine, charitatis ſcilicet & gratiæ, juxta expoſitionem S. Hieron. Habent igitur alii vas fidei ſeu animam fidelem, ſed non habent ignem charitatis: lampadem extinctam habent, ſi fideles quidem ſint, in peccato tamen mortali conſtituti, quales ſunt inter fideles, vſurarii, fures, ſcorta & quicumque in ſtatu peccati mortiferi. Vita enim fidei eſt charitas; quâ deficiente mortua eſt, cadauer eſt. nec poteſt ſaluare hominem, ſicut nec equi cadauer portare aliquem poteſt Romam. Vnde quod S. Iacobus cap. 2. de fide ſine operibus dicit, mortuam ſcilicet eſſe, idipſum etiam de fide ſine charitate dicendum. Quid enim ait Apoſtolus? 1. Cor. 13. *Si habuero omnem fidem* (ait) *ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil ſum.* Sed etiamſi opera eum fide habeas, gratiam autem non habeas, adhuc inutilis tibi erit fides. Sequitur enim ſtatim: *Et ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & ſi tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero nihil mihi prodeſt.* Irridendi proinde ſunt illi Chriſtiani, qui fide mortuâ contenti, gratiam Dei non curant, vel acquirere differunt: ſicut qui toto die ſederet ſuper equum ligneum vel mortuum, Romam equitare cupiens. Rectè enim ait S. Auguſtinus lib. 15. de Trinit. cap. 18. *Fides juxta Apoſtolum ſine charitate eſſe poteſt, prodeſſe non poteſt.*

Habent alii vas fidei, habent & ignem gratiæ, quem vel in confeſſione, vel alio Sacramento accenderunt in cordibus ſuis; ſed num id ſatis? fideles ſunt, in gratia ſunt: an non hoc ſatis? Nec dum ſatis; oleum ſubinde affundi, oleum accedere debet, bonorum ſcilicet operum, vt ignis gratiæ foueri & conſeruari poſſit; quod aliàs ſi diutiùs abſit, ignis citò extinguetur. Vnde Chryſoſt. hom. 18. operis imperfect. ait: Sicut lucerna non quidem ex oleo accenditur, ſed per oleum nutritur: ſic fides non quidem ex opere naſcitur, ſed per opera nutritur, item vt omnimodam ſuam perfectionem conſequatur, quæ conſiſtit in operando. Vnde idem Chryſoſt. hom. 25. ait: *Sicut quamdiu radix eſt viua, neceſſe eſt, vt aut ramos producat, aut folia: ſi autem non produxerit, ſine dubio intelligis, quòd radix ejus in terra ſiccata eſt: ſic quamdiu fides cordis intra eſt, ſemper germanat.* Similiter ferè Theodoretus ſerm. 12. de Græc. affect. cur. in princ. ait: *Sicut arbores ſuis radicibus innituntur, & ab eis alimentum percipiunt; & iterum rami, folia, fructus ornant radicem; & radix inutilis eſſet niſi hæc adeſſent: ita fides ſemper ornanda eſt operibus.* Hæc ille. Itaque ex horum ſententia veriſſima, ſicut arbor producere debet folia, flores, fructus, alioquin mortua reputabitur: ita fidelis quiſque, niſi fructus bonorum operum proferat, quando ſaltem præceptum aliquod vrget, fidem ſi non mortuam, ſaltem breuì morituram habet. Quid autem ejuſmodi arbori infructuoſæ competat, Dominus dixit, eùm eam ſuccidi & in ignem mitti juſſit. Quidquid igitur garriant hæretici; *Filioli mei nemo vos ſeducat*, inquit Ioannes, 1. Ioan. 3. *qui facit juſtitiam, juſtus eſt, ſicut & Chriſtus juſtus eſt.* Et Apoſtolus Iacobus cap. 2. *Sicut corpus*, inquit, *ſine ſpiritu mortuum eſt: ita & fides ſine operibus mortua eſt.* Non quòd fides ſine operibus fidei naturam deperdat, & fides non ſit, ſed quòd ſine operibus viua non ſit. Propterea corpori mortuo, non homini mortuo fidem mortuam comparat. Corpus enim mortuum manet corpus;

corpus : ſed homo mortuus non eſt ampliùs homo. Aqua viua dicitur quæ fluit & mouetur: mortua verò, quæ in paludibus ſtagnat. Fides viua aqua viua eſt ſaliens per bona opera in vitam æternam. Fides mortua palus eſt. Accedit S. Gregorius in hod. hom. quæ eſt 26. in Euangel. vbi ait, nos ſignatos eſſe per eos qui non viderunt & crediderunt; *Sed fidem noſtram operibus ſequimur. Ille etenim verè credit, qui exercet operando quod credit.* Hæc ille.

F. V. *Fides ficta. 1. Catholicorum.* QVARTO, fides ficta reperitur 1. Tim. 1. & hæc etiam bifariam diuidi poteſt. Primò; Alia eſt eorum, qui cùm Catholici haberi velint, quia eorum legibus & ritibus viuunt, externè tamen quando fert occaſio, quando extra periculum, & inter hæreticos ſunt, cum lupis vlulant, jejuniorum diebus carnes vorant, hæreticos laudant. Catholicos, Doctores præſertim & Clericos vituperant, hæreticorum conciones audiunt, hæreticos libros domi pertinaciter retinent & legunt. Et quid de iſtorum fide tenendum eſt? Ego ſanè fictitiã arbitror & ſtramineã. *Vox quidem vox Iacob, manus autem manus Eſau.* Quid enim ſentimus de illo Duce, qui dum à Cæſarianis copiis premitur & in anguſtias redigitur, Cæſarianum ſe profitetur: mox verò vbi dimiſſus & elapſus eſt ad ſuos, rurſum in Cæſarem arma ſumit, ejuſque hoſtibus ſe conjungit? An non Cæſaris hoſtem dicamus? Atque hoc idem faciunt in aperto quidem, qui, dum inter Catholicos ſunt, more Catholicorum viuũt, clanculum tamen, &, cùm ad hæreticos diuerterint, more illorum degunt. Catholicos ergo dicemus? Imò hæreticis leuiores ſunt. Iſti enim ne religioni ſuæ aduerſentur, ritibus noſtris facilè communicant. Tametſi enim templa noſtra ingrediantur aliquando, non videntur tamen cruce ſe ſignare genua flectere, leuare manus, &c. (licet hęc omnia laudabilia opera ſint) idcircò tantùm, ne videantur communicare nobiſcum in fide. Illi verò etiam in rebus ſibi tam ſtrictè prohibitis communicare cum hæreticis non verentur. Dicite quæſo, vnde apud Hebræos tam contempti & abominabiles erant Samaritani? Eam ſanè ob cauſam, quòd modò ſe Iudæos, modò verò Aſſyrios & gentiles profitebantur, prout occaſio ferebat. Quando enim cum Iudæis agebatur feliciter, Iudæos ſe dicebant eſſe, vt ſub Alexandro Magno, amico Iudęorum, teſte Ioſepho l. 11. Antiq. cap. vlt. Aſſyrios autem, quando ſecus, vt ſub Antiocho Epiphane Iudæos inſectante, vt ſcribit idem lib. 12. Et nos igitur quomodo pro fidelibus & fratribus agnoſcamus, imò quomodo non velut Samaritanos abominemur, qui quacunque ablatâ occaſione, hæreticorum mores induunt? Faciebant illud Samaritani, vt per hoc ſibi conſulerent, & rebus ſuis; nec tamen ideò excuſati erant. Et quomodo excuſentur, qui ſine vllâ causâ, merâ ex peruerſitate & libidine cum hęreticis (quantumuis pauperes ſint, & qui fortè diebus Dominicis careant carnibus) carnes deuorant interdicto tempore, libros eorũ terunt, eos defendunt, &c. nónne bene dicimus; quia Samaritani ſunt iſti & dæmonium habent?

Secundò, Alia eſt Politicorum, qui ſimulant 2.
ſe fideles, reuera tamen fidem omnino nullam *Politicorũ.*
habent, ſed magis Athei ſunt. Religionem colunt ideò tantùm, quia ſine religione politia conſeruari nequit nec vulgus coërceri (vtpote quæ timorem DEI inculcat, judicij minas & ſupplicia intentat peccantibus, bene merentes præmiat. Cæterum religionis hoſtes ſunt, & cùm nullam reſpuant, nullam verò colunt. De DEO & virtutibus optimè diſputant: In templis vt in aulis, primi haberi volunt: Conciones libenter auideque audiunt; interim inſenſibiles ſunt, & in animi ſui ſecretis per confeſſionem aperiendis prorſus muti; in propriam conſcientiam omnino cœci; liber eorum ſpiritualis & quaſi Thomas de Kempis, eſt Machiauellus: Fidem Chriſtianam non niſi pro re quâdam ciuili & politicâ habent: miraculis non mouentur, quia ea vel non credunt, vel præſtigiis & impoſturis adſcribunt: DEVM non timent, & ideò legibus non retinentur: quicquid per improbras etiam artes, per vim & fraudem acquirere poſſunt, id pro lege & juſtitiâ habent. Quorum Politicorum Princeps, & niſi fallor, parens dici poteſt Herodes ille, qui vt hominibus placeret & interim ſibi conſuleret, omnibus ſe accommodabat: nam & in honorem Cęſaris templum extruxit, & templum Iudæorum nouis ſtructuris ampliauit, vt teſtatur Ioſephus lib. 15. Antiq. c. 13. & 14. Simulabat enim religionem erga Chriſtum, *vt & ego veniens adorem eum* Sed venit occidere non adorare: quia regnum ſuum cupiebat ſtabilitum, Chriſti verò deletũ. Hunc igitur Principem ſuum ſequuntur Politici, qui licet ad ſpeciem Catholiciſſimos ſe oſtendant, templa viſitent, ſequantur diuiniſſimam Euchariſtiam ac ſuſcipiant (atque vtinam non in hiſce feriis viſitent & ſuſcipiant inſtar Herodis) omnibus ſe accommodent; id totum tamen faciunt ob fruſtum panis, quemadmodum canes dominos ſuos ſequuntur. Quid enim temporalia omnia (quæ ſola iſti quærunt) niſi fruſtum panis? Quid de hac fide cenſendum? Minor eſt quàm dæmonum: hi enim aliquam habent, illi verò nullam; vel ſi adhuc aliquos fidei motus habent, eos comprimunt & extinguunt. Pejor etiam eſt eorum perfidia, quàm Ethnicorum & Iudæorum, quia vident tot & tanta Chriſtianæ fidei ſigna, habent tot incitamenta, exempla, adjumenta: quæ ſi Ethnici haberent, nullo negotio promptiſſimè fidem amplecterentur. Vnde & illis remiſſius erit in inferno. *Væ tibi Corozaim. Væ tibi Bethſaida. Et tu Capharnaum, &c.* in quâ Chriſtus tot miraculâ patrârat, toties docuerat.

Veri igitur fideles fidem veram habent & ſynceram, qualem & inter alios S. Thomas habuit inſignem, qui fidem âd extremas vſque terrarum oras tulit, eamque Chriſto ſanguine proprio conſignauit. Quòd ſi is aliquando incredulus fuit, poſteà tamen conſtantior fidei præconam ex omnibus Apoſtolis remotiſſimus ac plurimis nationibus prædicauit, Parthis, Medis, Perſis, Bactris, Hircanis. Quòd ſi igitur ſecutus es errantem, ſequere pœnitentem.

CONCIO II.

Quomodo & quando potiſſimùm fides profitenda ſit.

1. *Quoties exigit Dei gloria.*
2. *Cùm exigit ſalus proximi.*
3. *Cùm quis in Eccleſiam recipitur.*
4. *Fides nunquam neganda.*

THEMA.

Dominus meus & DEVS meus.

Ioannis 20.

A. PEr Moyſem prædixit DEVS populum Iſraëliticum in terrâ promiſſionis adeò proſperandum, *vt ſugeret mel de petrâ, oleumq́; de ſaxo duriſſimo*, Deut. 32. quod ad literam ſignificat fore ibi etiam inter petras abundantiam mellis & olei. Myſtico ſenſu impletum hoc videmus in Eccleſiâ, in quâ fideles de multis obſtinatiſſimis, veluti de ſaxis hauriunt fidei doctrinam & exemplar virtutum. Quis enim petra, quàm durum ſaxum fuit Thomas, cùm adhuc in incredulitate perſiſtens dixit; *Niſi videro in manibus ejus fixuram clauorum & mittam digitum meum in locum clauorum, & mittam manum meam in latus ejus, non credam?* Quis ab iſto ſaxo expectaret vel guttam fidei? & tamen ab illo manauit nobis liquor ſaluberrimus mellis & olei, hoc eſt, Confeſſio expreſſa & publica humanitatis & Diuinitatis Chriſti: *Dominus meus & DEVS meus*: qualem nemo ante ipſum edidit. Vtinam igitur nos omnes ſugeremus hoc mel & oleum de ſaxo hoc duriſſimo, & ad exemplū Thomæ, fidem quomodo & quando oportet publicè profiteremur.

B. PRÆCEPTVM Confeſſionis fidei duplex eſt. Poſitiuum, vt confiteamur eam pro loco & tempore. Negatiuum, vt non negemus. Contra Primum peccatur, cùm fidei profeſſio voce & actu, quando oportet, non fit, Scriptum enim eſt ad Rom. 10. *Corde creditur ad juſtitiam; ore autem confeſſio fit ad ſalutem.* Decet enim vt DEVM omni, quo poſſumus, modo prædicemus, & aliorum notitiæ inſinuemus, vt ita in omnibus, quantum fieri poteſt, honorificetur. Item vt de ejus confeſſione non modò non confundamur, ſed etiam gloriemur. Alioquin enim ipſe dixit Luc. 9. *Qui me erubuerit & meos ſermones hunc Filius hominis erubeſcet, cùm venerit in majeſtate ſuâ & Patris & ſanctorum Angelorum.* In quem locū S. Chryſoſtomus hom. 25. in Matth. ait: *Si ſufficit Chriſto, qui cognoſcit, etſi non confeſſus fuerit coram hominibus: ergo & tibi ſufficiat, quia cognoſcit te Chriſtus, etſi non fueris te confeſſus coram Patre ſuo. Si autem tibi non ſufficit cognitio ejus, nec illi ſufficit fides tua.* Multò magis obligamur & ſubjicimur DEO, quàm creaturæ inferiores nobis. Hæ autem nobis ſeruire debent etiam cum ſuo interitu, quando poſtulat neceſſitas, multò igitur magis tenemur nos ſeruire DEO, eumque confiteri.

C. II. PRIMO, Quoties exigit DEI gloria. Vt cùm videt quis indignè tractari quæ ſunt fidei, v. g. Euchariſtiam aut Sanctos vel eorum reliquias inhonorari, fidem calumnijs opprimi & contemni, &c. Æquiſſimum enim eſt vt ſeruus qui videt de honore Domini ſui agi, in medium proſiliat & Dominum defendat, obtrectatoribus ſe opponat. Et certè ſi terrenorū Dominorū honorem ita defendunt ſerui, vt vitæ diſcrimini ſe exponere non dubitent: quantò magis id fieri debet DEO! Glorioſiſſimum hujus rei exemplum præbuit beatus ille Latro, qui aduerſus ſocii ſacrilegas voces tuendum ſibi palam ſuſcepit Chriſtum, cùm dixit: *Neque tu times DEVM, qui in eadem damnatione es? Et nos quidem digna factis recipimus: hic autem nihil mali fecit.* Luc. 23. Similiter fortes illæ mulieres Conſtantinopolitanæ, quæ (vt eſt in actis ſancti Stephani Iunioris apud Damaſcenum) cùm Leo Iconomachus Imp. Saluatoris imaginem ſuper portam æneam publicè expoſitam è loco eminenti dejiciendam præcepiſſet; jamque impoſitâ ſcalâ miſſus Satelles aſcenderet, diuino zelo incenſæ ſcalam dejecerunt; ex quo ille caſu extinctus eſt, ipſæ verò poſtmodum glorioſo martyrio coronatæ ſunt. Item Chriſtiani illi Principes, qui cùm à ſuis legatis quos apud Imp. habebant, intellexiſſent Leonem ſic inſaniſſe in ſanctam Chriſti imaginem, mox omnes conuerſi aduerſus imagines Imperatoris, eas omnis generis ludibrio & ignominiâ affecerunt, & contra ipſum inſurrexerunt, vt tradit Gregorius Papa in Epiſt. ad Leonem Imp. apud Baron. anno 726. Quoties exigit Dei gloria.

Item cùm quis interrogatur non ab aliquo de triuio, ſed à magiſtratu, quam profiteatur religionem; tunc namque dare gloriam DEO debet & fidem profiteri. Si enim hoc in ſæculo faciunt milites & alii, ſæpe vt nullis minis aut tormentis adigi poſſint ad negandos dominos ſuos, amicos, patriam, &c. ſed fortiſſimè pro iis ſtant eorumque cauſam tuentur: & ſi ſecus agerent, reos ſe perfidiæ agnoſcerent mortique obnoxios: non erit hoc præſtandum DEO? Scribit Valerius Maximus lib. 3. cap. 8. Mænium centuriorem Auguſti militiâ celebrem, improuiſis hoſtium inſidiis circumuentum & ad Antonium, contra quem militabat, Alexandriam perductum, interrogatumq́ue, quidnam de eo ſtatui deberet; reſpondiſſe: *Iugulari me jube; quia non ſalutis beneficio, nec mortis ſupplicio adduci poſſum, vt aut Cæſaris miles deſinam, aut tuus eſſe incipiam.* Cæterùm ob hanc conſtantiam Antonius incolumitatem ei tribuit. Cur ergò non faciant hoc DEO & diuinis legibus Chriſtiani? itaque ſancti Martyres interrogati de fide à Præſidibus, imperterriti eam profitebantur. S. Diaconus de genere, domo, patriâ, fide percontanti tyranno in mediis tormentis nihil aliud reſpondit, quàm: *Chriſtianus ſum, hoc mihi nomen, genus, patria, doctrina, aliud nihil ſum.* Euſebius hiſt. Eccleſ. lib. 5. cap. 1. & Patianus Epiſcopus ad Semproniū ſcribens ita loquitur: *Chriſtianus mihi nomen eſt, Catholicus cognomen. Illud me nuncupat, hoc oſtendit: hoc probor, illo ſignificor.* Beyerlinck in Apopht. Chriſtian. S. Blandina, quæ Lugduni, teſte Euſebio l. 5. hiſt. cap. 1.

quantò,

quanto acerbioribus vrgebatur ſuppliciis, vt Chriſtianam ſe eſſe abnueret, tanto magis clamabat: *Chriſtiana ſum, Chriſtiana ſum.* Cumque talia proferret, nouas ſibi ad tolerantiam vires ſentiebat, & dicebat accedere.

Item cùm aliquis articulus fidei impugnatur ab hæreticis; Catholici, maximè qui propè vel inter hæreticos verſantur, tantò apertiùs & animoſiùs eum tueri ac profiteri debent; vt ſic hæretici videant feruorem fidei in illis, adeoque conſtantem in tuendis dogmatibus animum, ſuamque ab Eccleſiâ diſſentionem & confutationem. Alioquin enim videremur friuolâ credere, quòd tam friuolè tuemur ab hoſtibus tam acriter oppugnatum. Itaque imitari Danidem opportet; qui cùm deſpiceretur ab vxore ſuâ Michol ludens & ſaltans coram arcâ; ille non modò nihil inde motus aut reuocatus eſt, ſed potius alacriùs perrexit. *Et ludam,* inquit, *coram Domino & vilior fiam pluſquã factus ſum, &c.* 2 *Reg.* 6. Sic in comitijs Auguſtanis anno 1530. cùm Saxo & quidam alii Principes Lutheri ſectæ addicti, proceſſioni ſolemni in feſto corporis Chriſti intereſſe nollent; tanquam res idololatrica foret, Carolus V. Imperator & cæteri Principes Imperii tantò potentiùs & ſolemniùs eam feſtiuitatem celebrârunt: quando ſex Principes mutatis ſubinde vicibus geſtabant vmbellam, Rex Ferdinandus & Ioachimus Brandeburgicus comitabantur Cardinalem, qui geſtabat Euchariſtiam, Imperator nudo ſemper capite ſubſequebatur.

D. II. Cùm exigit ſalus proximi. SECVNDO, Cùm exigit ſalus proximi, velut cùm alii præſumpturi eſſent, à te negatum eſſe fidem; tunc enim oſtendere debes palàm, te id non feciſſe. Cujus rei illuſtre exemplum præbuerunt milites Chriſtiani apoſtatæ Iuliani. Cùm enim is decepturus milites, ſtatueret illis imperialia dona conferre, juſſit ante ſe poni thus & aram, & milites juxta antiquam paganorum conſuetudinem, antequam ad ſe accederent, incenſum offerre. Hoc cùm alii, tanquam idololatricum forti animo reſpuerent, alii fraudem non aduertentes, vel donatiuo imperiali pellecti, aut etiam repentinâ juſſione permoti fecerunt. Poſteà cùm inter cibos & pocula inuocarent Chriſtum; quidem eis inſultans: Quid patimini, inquit, inuocantes Chriſtum, quem antè paululùm denegaſtis, dum donum ab Imperatore percipientes, thus in ignum mitteretis? Cumque hoc milites audiſſent & quod geſſerant, agnouiſſent, ſtatim exilientes publicè currebant, atq; impetu facto clamabant, DEVMque ſuum & cunctos homines teſtabantur, ſe Chriſtianos eſſe & in eo nomine permanere, atque per ignorantiam ſe feciſſe: & ſi dici poſſet, ſolam manum paganam eſſe; conſcientiâ verò nihil ſimul egiſſe. Cumque veniſſent ad Principem, projecerunt aurum quod acceperant, & forti voce poſcebant, vt reciperet quod dediſſet, & illos occideret; ſe enim pœnitentiam agere fatebantur, eò quòd improuidè eorum dextera peccaſſet: & ſtudere propter Chriſtum totum corpus pœnæ tradere. Ita ferè hiſtor. tripart. lib 6. cap. 30. Ita etiam egit Marcellinus Papa, qui timore correptus ſacrificauerat: poſteà facti pœnitens condemnari à Concilio Sinueſſano petiit cilicio indutus; quo renuente & dicente, primam Sedem à nemine judicari: proinde ſuo ſe ore judicare & peccatum deflere ſicut Petrus fecerat. Ipſe Romam reuerſus Imperatorem adiit, grauiter eum accuſans, quòd ſe ad tantam impietatem impuliſſet, ſicque ſequenti confeſſione priorem negationem compenſauit & martyrii coronam accepit.

Item cùm vides alios ad fidem non conuertendos, vel in eâdem ſtabiliendos, qui alioquin conuerterentur & ſtabilirentur, ſi tuâ confeſſione prouocarentur. Exigit enim à te charitas, vt ſpiritualem proximorum ſalutem procures tuâ confeſſione, etiam cum periculo vitæ tuæ corporalis, ne illos mors æterna abſorbeat. Hoc enim ſenſu ſcriptum eſt 1. Joan. 3. *Quoniam ille animam ſuam pro nobis poſuit; & nos debemus pro fratribus animas ponere.* Cujus exemplum præbuit S. Cyprianus, qui cùm eſſet maximæ authoritatis, & omnium quaſi oculi in ipſum conuerterentur, velut in eum, qui libris & ſcriptis plurimos alios feciſſet ac confirmaſſet Martyres per multos annos: conſiderauit demùm, quantum poſſet exitus ejus in vtramque partem: quantum animi Chriſtianis omnibus adderet, ſi ingenuè & conſtanter fidei daret teſtimonium: quot econtrà perturbare, ſi ſecùs faceret. Interroganti itaque Galerio conſuli: Tu es Cyprianus? intrepidè reſpondit: Ego ſum. Iubenti autem vt ejurato Chriſto Idolis incenſum adoleret, adjecit: Non facio. Monenti denique vt magis ſibi caueret, ſeque imminenti aliàs periculo eriperet, dixit: Fac quod tibi conſtitutum eſt: in re tam juſtâ nulla eſt conſultatio. Sic tortori eſt traditus cui poſtquam numerari rogaſſet ab amicis 25. nummos aureos, expoſitâ ceruice martyrii palmam conſecutus eſt, & nutantes mirificè confirmauit. *Pontius in vitâ S. Cypriani.*

Item cùm vides per alicujus lapſum & negationem, periculum oriri ne alii ejus exemplo peruertantur, aut in fide nutare incipiant. Teneris enim tunc velut fides miles aciei partem collapſam reparare, & & cadente vexillifero, vexillum arripere, ne cæteri milites animis deficiant. Si enim hoc in præliis faciunt milites; cur non etiam Chriſtiani? Illuſtre hujus charitatis exemplum præbuit S. Nicephorus martyr, qui cùm Sapritium Preſbyterum, ob ſupplicij, quod iamiam imminebat, horrorem à fidei conſtantiâ deficientem videret, in lachrymas ſolutus, vt perſiſteret rogauit. Quo renuente: Ego, ait, pro ipſo feriar. Chriſtianus ſum. Et ita lubens ceruicem tyranni gladio ſubmiſit. *Sur tom. 1. in vitâ 8. Febr.*

TERTIO, Cùm quis in Eccleſiam ad fidei communionem recipitur, decet vt (præſertim ſi lex aut conſuetudo fidelium id obtineat) publicam fidei profeſſionem faciat: aut ſaltem externâ conuerſatione talem ſe in fidei feruore exhibeat, vt nemo de eius verâ & ſyncerâ conuerſione dubitare queat. Alioquin enim E. III. Cùm quis in Eccleſiâ recipitur.

ſuſpecti erunt fidelibus quaſi ex animo vel integrè conuerſi. Sic cùm Paulus Apoſtolus nuperrimè conuerſus, veniſſet Damaſco in Ieruſalem & tentaſſet ſe jungere diſcipulis, *omnes timebant eum, non credentes quòd eſſet diſcipulus*; quia nimirum ſciebant eum paulò antè fuiſſe lupum. Idcircò Barnabas duxit eum ad Apoſtolos, vt illis rationem conuerſionis ſuæ exponeret. Actorum 9. Prioris exemplum dedit Thomas, qui poſt incredulitatem, publicam edidit fidei profeſſionem. idipſum in templo facere non erubuit Victorinus Romanus orator, doctiſſimus ſenex, doctor tot nobilium ſenatorum. qui etiam ob inſigne præclari Magiſterii ſtatuam in foro Romano meruerat accipere, vt ſcribit S. Auguſtinus lib. 8. confeſſionis cap.2.

Poſterioris exemplum dedit Naaman ille Syrus, qui ab Eliſæo recedens & de vero DEO edoctus, terræ ſanctæ maſſam ſecum abſtulit, vt poneret in templo Idolorum, ac ſuper eam conſiſtens adoraret impoſterum DEVM, quod facturum ſeſpopondit, & nunquam Diis immolaturum. 4 Reg. 5.

Expedit etiam & conſultum eſt, fidei profeſſionem edere, cùm mors vicina eſt. Nam ſic in primis robur tuæ intendes fidei, ſicut de S. Blandinâ ſuprà vidimus. Erit deinde hæc aſtantibus optimi res odoris & exempli, maximè ſi adjungas indictum te velle, ſi quid poſteà minus tibi præſens fortè protuleris fidei contrarium. Sic Eutychius Conſtantinopolitanæ vrbis Epiſcopus, cùm à S. Gregorio Magno, poſteà Pontifice, conuictus eſſet de verâ mortuorum reſurrectione, moriens in quorumcunque ad ſe aduentantium, oculis pellem manus ſuæ tenebat, dicens: Confiteor quia omnes in hac carne reſurgemus. Ioan. Diac. in vitâ Gregorii Mag. lib. 1. cap. 30. Cardinalis etiam Bellarminus, quoniam fidei celeberrimus defenſor ſemper erat & Controuerſiarum ſcriptor, moriens ſymbolum fidei pronuntiare voluit; rogauitque ſocium, vt literis teſtaretur, quòd in Catholicâ religione, quam ſcriptis ſemper propugnârat, deceſſerit; quò nimirum toti mundo palam faceret, ſe in eâ fide, quam calamo & linguâ ſemper acerrimè defenderat, vſque ad extremum halitum immotum permanſiſſe. Vt eſt in ejus Teſtamento.

F. Fides nũquam abneganda.

ALTERVM Præceptum Negatiuum eſt, vt nõ abnegemus fidem: & hoc ſemper obligat. Contra quod proinde grauiùs longè peccatur. Primò, cùm fides ſimulatoriè ſeu externè tantùm voce vel actu abnegatur. De talibus enim dixit Dominus, Matth. 10. *Qui negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo qui in cœlis eſt.* Hujus fortè verbi recordatus erat Petrus, quando poſt negatum Chriſtum, *egreſſus foras fleuit amarè.* Et forſan ideò foras egreſſus eſt ex atrio, quia ſe jam indignum aſpectu & comitatu Chriſti judicabat. Certè olim acerrimè diſputatum eſt, eſſentne qui ita negârant ad Eccleſiæ communionem recipiendi. Et vicit quidem ſententia affirmans; protulit tamen negans grauiſſima argumenta, quibus permoti SS. Martyres maluerunt quiduis tormentorum perpeti, quàm vnico verbo, aut geſtu fidem abnegare, aut cum gentilibus communicare. Eleazarus ille nonagenarius, cùm juberetur ab Antiocho contra legis ſuæ præſcriptum carnes ſuillas edere, mortem prælegit. Cumque aliqui propter veterem viri amicitiam vellent ei ſupponere carnes alias, quibus veſci ei licebat, monerentque vt ſimularet ſaltem eſum ſuillarum: renuit, dicens. non eſſe ætati ſuæ dignum fingere, vt multi adoleſcentes decipiantur, arbitrantes ipſum tranſiſſe ad vitam alienigenarum. 2. Mach. 6. Sic Barlaham martyr, qui dexteram ſuam, cui quaſi altari thus & ignis impoſita erant, vt ignis vi prunas excutiens thus in altare, quaſi ſacrificans mitteret; igne comburi paſſus eſt, ne excutiendo prunas, & thus in aram, ſacrificâſſe videretur. Baron. anno 304. Ex S. Baſilio Epiſc. Cæſar. Idem Baſilius de Gordio martyre ſcribit, ſuadentibus ei quibuſdam, vt linguâ tantùm negaret fidem, quam corde retineret, reſpondiſſe: *Negem ego* DEVM *meum, in cujus cultu ſum educatus? nónne cœlum, ſol & luna lumen mihi clauderent ſuum? Credo profectò humum, quam pedibus tero, mihi rutturam.* Item: *Lingua quam Chriſti beneficio retineo adduci non poteſt, vt auctorem ſuum neget.* Videant itaque qui externâ conuerſatione cum hæreticis communicant; qui ex profeſſo Conciones hæreticorum audiunt, libros eorundem legunt, inter illos, vel cum illis diebus jejuniorum carnes ad illorum imitationem comedunt, ab hæreticis copulari nuptias ſuas, vel baptizari infantes curant, qui illis audientibus illorum dogmata laudant, Catholicorum verò ritus & leges contemnunt, qui dominis ſuis fidei parum beneuolis blandiendo approbant, quæ illi fide carpunt.

G. Periculũ negantiũ.

Qui ſic negant, audient aliquando id Domini: *Nunquam noui vos, diſcedite à me omnes, qui operamini iniquitatem.* Quia enim in tenebris tantùm Chriſtiani ſunt, non mirum ſi ab ipſo non agnoſcantur. Nimirum quia immodicè res ſuas amant vel ventri ſeruiunt, ideò timent diſſimulitudine potentiores offendere, ne, ſi offendant, detrimentum aliquod ab iis patiantur, gratiam eorum perdant, &c. ſimiles Iudæis illis qui Chriſtum clàm ſolummodò confitebantur, publicè negabant, vel certè ſupprimebant, ne ejicerentur è ſynagogis, de quibus Ioannem cap. 12. ait: *Dilexerunt enim gloriam hominum magis quàm gloriam* DEI. Sed quid de illis dicimus, qui fidem corde & ore abnegant? Theodoricus Africæ Rex domeſticum habebat, quo familiariter vtebatur, magnum fidei cultorem, qui cùm Regi gratificari ſe poſſe conſideret, ſi ejuſdem cum eo religionis normam acciperit, ad Arianos defecit Quo cognito, Rex illum vltimo ſupplicio affici juſſit, dicens: *Si* DEO *tuo fidem ſeruare recuſas, quomodo mihi, qui homo ſum, eam ſeruabis?* Theod. lib. 1. Collectan. Cedrenus in Anaſtaſio. Fugiamus igitur hunc; ſequamur Thomam, &c.

CON-

CONCIO III.

Quare incredulitas S. Thomæ in Eccleſia proponatur.

1. *Ad majorem Dei gloriam*
2. *Ad Sancti commendationem.*
3. *Ad noſtram inſtructionem.*

THEMA.

Thomas vnus ex duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis. Ioan. 20.

A. SOlet Eccleſia mater noſtra Sanctorum ſolemnitates præcipuo cultu celebrare. Nam & templa eorum thyrſis, aulæis, imaginibus, luminibus adornat; muſica inſtrumenta adhibet; ſanctorum laudes publicâ concione deprædicat, & quæcunque tandem ad eorum honorem faciunt, piâ ambitione promit. Et quidem jure merito. De ſanctis enim ſcribit Eccleſiaſticus cap. 39. *Laudes eorum nuntiet Eccleſia.* Quid ergò eſt, Auditores, quòd eadem mater noſtra in hac S. Thomæ feſtiuitate, non tam ejus gloriam, quàm infirmitatem; non tam ejus laudes, quàm multiplices defectus proponit filiis ſuis? Narrat enim ſingularitatem ejus & abſentiam à diſcipulis; narrat ejus incredulitatem de Chriſti reſurrectione; narrat ejus pertinaciam, quâ tot & tantis teſtibus oculatis fidem habere noluit; narrat ejus præſumptionem, quâ modum Deo præſcribere voluit, ſi credere deberet: *Niſi mittam manum meam,* &c. Narrat poſtremò ejus obſtinationem & perſeuerantiam in malo (per octiduum videlicet, quamuis intra illud pluribus & ſæpiùs Chriſtus apparuerit.) Quibus accedit odioſum nomen Didymi, Græcis notat non geminum tantū, ſed & dubium, quaſi propter hanc alteram ſignificationem oppoſitum ſit ab Euangeliſtâ. Quæ huius rei cauſa? Triplex potiſſimùm; Dei gloria, Sancti commendatio, noſtra inſtructio.

B. I. Ad majorem DEI gloriam.

PRIMÒ, DEI gloria; quia illuſtratur hinc primò DEI potentia, qui cor diſcipuli priùs tam obſtinatum flexit. Maius enim hoc eſt, quàm cùm paralyticum erexit, aut mortuum ſuſcitauit; quia nullam ibi reſiſtentiam inuenit, hic verò multò maximam; meritoque dicere poſſumus ex lapide excitatum eſſe filium Abrahæ, & ex vaſe contumeliæ, vas honoris factum eſſe. Imò Apoſtolus ad Eph. 1. hanc DEI potentiam, quâ reſuſcitat peccatorem ad fidem & gratiam, comparat illi potentiæ, quâ ſuſcitauit Chriſtum à mortuis & euexit in cælum ad ſuam dexteram. Et meritò: nam idem facit DEVS, cùm juſtificat peccatorem. Nemo igitur diffidat, quamuis durum cor eſſe ſibi ſentiat: quia potens eſt DEVS ex lapidibus excitare filios Abrahæ. Quantumuis quis capitoſus ſit, poteſt illi DEVS aliud caput imponere, dempto priore: quod inaniter oſtentant præſtigiatores, nouit verè facere DEVS. Ait enim per Ezechielem cap. 11. *Auferam* (ſeptuaginta vertunt, extraham) *cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum.*

Secundò, DEI miſericordia, qui ouiculam vnam perditam & à grege aberrantem per octiduum tolerauit; deinde quæſiuit & reduxit tantâ bonitate: primò, vt ejus cauſâ quinque vulnerum cicatrices retinuerit; deinde vt ejus gratiâ iterum apparuerit diſcipulis congregatis; denique vt ſe ei videndum & palpandum offerret, ſicut petierat Thomas, adeoque ejus ſe nutui, & voluntati accomodaret. Dixerat enim Thomas: *Niſi videro & tetigero, non credam.* Ecce æger præſcribit Medico; & tamen Dominus ei condeſcendens vtrumque facit; videndum ſe & tangendum offert. Si diceret æger Medico: Nolo aliter à te curari, niſi tu ipſe præpares mihi pharmaca, & deſcendas in domum meam, manuque propriâ tangas plagas, tergas, purges, &c. Medicus verò per omnia ei parêret: quanta hæc foret miſericordia & humanitas? Vel ſi quis in æſtuante furno ſedens diceret: Nolo hinc exire, niſi manum mihi porrigat Rex meus & me extrahat; Rex verò illud faceret: quanta hæc clementia foret? Atqui hoc Thomæ Chriſtus fecit Rex omnium ſæculorum. Nunquid non æger Thomas fuit? Et *nunquid non iſte torris eſt erutus de igne?* ait Zach. cap 3. De igne inquam infidelitatis, adeoque damnationis. Quis ergò de bonitate & miſericordiâ DEI dubitet? Tertiò DEI ſapientiâ, primò, dum Chriſtus ipſi Thomæ vulnus ſuum monſtrat, adeoque ipſum ſalutari erubeſcentiâ confundit & cogit errorem ſuum agnoſcere; quando eum ſolum ex omnibus compellat: *Infer digitum tuū huc, & noli eſſe incredulus, &c.* Quid enim hîc faceret Thomas? Negaret ſe incredulum fuiſſe? at hîc arguitur verbis Chriſti, qui vt DEVS adfuit loquenti. Renueret palpare? atqui dixerat, ſe crediturum, ſi palpare poſſet. Captus ergò hic piſcis eſt.

Secundò, dum Thomæ vulnera ſuis vulneribus curat. Suprà diximus quinque fuiſſe Thomæ vulnera: nunc totidem vulneribus ſuis ſanat ea Chriſtus. Ergò Chriſti vulnera per ejus reſurrectionem facta ſunt quaſi theriacæ & antidota vulnerum noſtrorum; ſi tamen ea tangamus per fidem & pœnitentiam; facta ſunt velut tubus perſpectiuus, quo intuemur & perſpicimus magnitudinem peccatorum noſtrorum.

C. II. Ad Sancti commendationē.

SECVNDÒ, Sancti commendatio; quia licet culpa vitupereret Apoſtolum, emendatio tamen culpæ eundem magis commendat. Lapſus eſt quidem Thomas, ſed fortior ſurrexit. Vt enim cicatrices vulnerum Chriſto gloriam attulerunt, non ignominiam: ita vulnera Thomæ ſanata potiùs eum commendant quàm vituperant. Diſciſſum veſtimentum pulchrius apparet, ſi è ſciſſuris ejus traluceat pannus aliùs præſtantior & alterius coloris; quod videre eſt in S. Thomâ. Nam ſuam incredulitatem ſtrenuè & quodammodo ſufficienter triplici colore emendauit. (Correxit ſe Thomas.) Primò, fide ſubſequente, vt teſtatur Dominus: *Quia vidiſti me Thoma, credidiſti.* Vidit quidem Chriſtum viuentem, ſed quòd idem Chriſtus ſit DEVS & mundi Dominus, quodque ſe ipſum, vt DEVS, à mor-

mortuis ſuſcitarit, hoc non vidit, ſed credidit.

Secundò, præclara fidei confeſſione: *Dominus meus & DEVS meus.* Hac enim voce humanam & diuinam in Chriſto naturam manifeſtè confitetur, ſéque ſeruum & creaturam ejus luce clariùs appellat. Cujuſmodi profeſſionem ante ipſum nemo adhuc ediderat. Vnde S. Bernard. ſerm. 2. ſuper *Miſſus eſt*, ait: *Thomas dubitando, palpando conſtantiſſimus factus eſt Dominicæ confeſſor Reſurrectionis.*

Tertiò, labore pro Chriſto ejuſque fide diſſeminandâ ſuſcepto: ſiquidem remotiſſimas orbis partes peragrauit, videlicet Parthiam, Mediam, Perſiam, Hyrcaniam, Bactriam; poſtremò ad Indos ſe conferens, eos in Chiſtianâ religione erudiuit; vt in Breuiario lectione quarta. Item Ætheopiam authore Chryſoſt. hom. in 12. Apoſt. nec non Taprobanam inſulam, authore Nicephoro lib. 2. hiſt. cap. 50. Vnde inprimis præ cæteris Apoſtolis maxima confecit itinera, deinde gentes omnium ferociſſimas & rudiſſimas erudiuit. Quis hîc explicare queat labores & ſudores, pericula & perſecutiones ejus? Vnde poſſumus dicere, impletam eſſe in ſancto Thomâ prophetiam Aggæi, dicentis cap. 2. *Magna erit gloria domus iſtius nouiſſimæ, pluſquam primæ*; quia major factus eſt Thomas poſt lapſum, quàm fuerit ante lapſum. *Ecce fit plerumque*, ait S. Gregorius lib. 3. paſtor. admon. 29. *DEO gratior amore ardens vita poſt culpam, quàm ſecuritate torpens innocentia.* Narrat Palladius in Lauſiacâ, cap. 40. de quâdam Virgine lapsâ, quæ pœnitens per triginta annos mancipauit ſe obſequio ægrorum, mancorum ac mutilatorum, atque ita placuit DEO magis in ſuâ pœnitentiâ, quàm in ſuâ virginitate, vt cuidam S. Preſbytero reuelatum eſt.

Et verò ſi peccatum Thomæ rectè ponderemus, non adeò graue reperiemus. Probabile enim quod eſt Cyrillus opinatur lib. 12. in Ioannem capite 57. Thomam fidem adhibere narrantibus noluiſſe, partim ex mœrore, partim ex lætitiâ. Ex mœrore; quòd ipſe Dominum non viderit, ideóque credere nolebat, quod alii vidiſſent. Præ gaudio; quòd nuntium hoc reputaret omni maius expectatione; quo modo alii diſcipuli præ gaudio non credebant eſſe, quem videbant ſuſcitatum & loqui ſecum audiebant, Luc. 24. Cùm ergò diuus Thomas exiguum hoc delictum tam ſtrenuè reſarciuerit, in laudem ejus cedit ipſum ejus peccatum.

D. III. Ad noſtrã inſtructionem. TERTIO, Noſtra inſtructio primò, quia Thomæ dubitatio noſtræ fidei confirmatio eſt. Vnde Sanctus Gregorius homilia 26. in Euangelia ait: *Non hoc caſu, ſed diuina diſpenſatione geſtum eſt. Egit namq; miro modo ſuperna clementia, vt Diſcipulus ille dubitans, dum in Magiſtro ſuo vulnera palparet carnis, in nobis vulnera ſanaret infidelitatis. Plus enim nobis Thomas infidelitas ad fidem, quàm fides diſcipulorum credentium profuit: quia dum ille ad fidem palpando reducitur, noſtra mens omni dubitatione poſtpoſitâ in fide ſolidatur.* Sic Gregorius.

Secundò, quia tanti viri lapſus cautiores nos eſſe jubet, & primò ne à bonorum ſocietate facilè nos ſeparemus, quod quia fecit Thomas ideo velut columba ſeducta & à grege ſeparata penè in prædam ceſſit peſſimo accipitri. *Væ ſoli*, ait Eccleſ. cap. 4. *quia non habet ſubleuantem ſe.* Si manſiſſet Thomas cum ſuis condiſcipulis, citò contigiſſet, vt videret Chriſtum, vnà ſcilicet cum illis: ſed quia ſe ſubduxit, Chriſtum tardiùs vidit.

Deinde ne in rebus fidei quæramus experimenta ſenſuum: quia Fides id eſt quod non vides. Palpare & videre velle, hæreticorum eſt, non credentium. Denique ne proprio judicio temerè initamur; ſufficiat nobis credere & ſentire, quod Catholica ſentit Eccleſia. Tot tantiſque teſtibus fidem non habere, capitoſi & inſani hominis eſt, cujuſmodi ſunt hæretici, quibus nulla Scriptura, nulli Patres, nulla Concilia, nullæ hiſtoriæ, nulla miracula caput frangere poſſunt.

Tertiò, vt ſequamur pœnitentem, ſi ſecuti ſumus errantem; quemadmodum dixit ſanctus Ambroſius Theodoſio Imperatori ſeſe excuſanti, quòd Dauid quoque peccaſſet. Boum illorum, qui mare æneum portabant, facies tantùm prominebant, terga introrſum latabant, 3. Regum 7. quia, vt Rupertus explicat, *non debemus aſpicere, quid aliquando fuerint Apoſtoli* (vel alii Sancti,) *ſed quid per Dei gratiam effecti ſint.* Non attendendus Petrus negans, ſed flens: non Saulus perſequens, ſed Paulus obſequens; non Matthæus tolenarius, ſed omnia relinquens: non Thomas dubitans, ſed confitens.

Ergò ſi priùs cum Thomâ fuiſti capitoſus & incredulus, nunc eſto obſequens & fidelis: ſi priùs confiteri noluiſti, confitere nunc: ſi priùs malè egiſti, nunc operibus pœnitentiæ compenſa malè acta. Inprimis verò fidem firmam & deuotionem ſynceram exhibe, cùm in ſancta Communione tangis corpus Chriſti, dicque cum Apoſtolo maxima humilitate, charitate, fide, reuerentiâ: *Dominus meus & DEVS meus.*

CONCIO IV.

Motiua contritionis deſumpta ex grauitate peccati, quatenus eſt contemptus DEI.

1. *Quia contemnit Deum vt ſummum bonum.*
2. *Quia contemnit vt finem vltimum.*
3. *Quia contemnit vt Deũ verum.*
4. *Quia contemnit vt Legiſlatorem.*
5. *Quia contemnit vt Conditorem ſuum.*
6. *Quia contemnit vt Redemptorem.*
7. *Quia contemnit vt Iudicem.*
8. *Quia contemnit vt amicum.*
9. *Quia contemnit ejus æternitatem.*
10. *Quia contemnit ejus vnitatem.*
11. *Quia contemnit ejus immenſitatem.*
12. *Quia contemnit ejus benignitatem.*
13. *Quia contemnit ejus clementiam.*
14. *Quia contemnit ejus ſapientiam.*
15. *Quia contemnit eius potentiam.*
16. *Quia contemnit eius bonitatem.*

THE-

THEMA.

*Dominus meus & D*EVS *meus. Ioan. 20.*

A.

CONſuetum eſt nobis, eum, qui credere aliquid pertinaciter renuit, vocare incredulum Thomam: dicimus enim: **Er iſt der vnglaubig Thomas: was er nit ſicht oder greifft/das glaubt er nit.** Iam verò ſi noſtrûm quilibet manum in ſinum ſuum poneret, forſitan in ſe quiſque deprehenderet talem Thomam; ſi enim verè crederemus, in quolibet peccato mortali tam grauiter offendi & contemni DEVM, quàm reuerà offenditur & contemnitur; pauciſſimi, ni fallor; peccatum tale committerent. Sed quoniam hoc non creditur, inde parum curatur, num DEVS offendatur. Certè S. Thomas videtur ſuum errorem tum demùm agnouiſſe, quando Chriſti vulnera tetigit & vidit: tum enim exclamauit, magno vtique doloris ſenſu: *Dominus meus &* DEVS *meus*. Accedamus igitur & nos paulò propriùs ad DEVM, & oculis videamus, & manibus palpemus, quem tandem & quàm grauiter contempſerimus: vt ita ſeriò pœnitere & ad futura feſta præparare nos valeamus.

B.
I.
Quia cõtemnit DEVM vt ſummum bonum.

PECCATVM eſt crimen læſæ majeſtatis diuinæ; Primò, quia lædit & contemnit DEVM, vt eſt ſummum & incomparabile bonum, objectum beatitudinis, ad quod tendere debebat, quaſi pro nihilo ducens bonum id admittere, vt bonum temporale conſequatur; atque ita ab eo ſe auertit & ad creaturam, bonum commutabile, imò viliſſimum, ſe conuertit. Quotieſcunque enim peccat, practicum iſtud judicium in eo exercetur, licet id ſubinde ab eo non ſentiatur. Proponitur illi ab vna parte commoditas peccati, hoc eſt, delectatio aut vtilitas aliqua modica & fluxa: ab altera parte DEVS, incomparabile & infinitum bonum; ita vt in vnam lancem mittatur DEVS, in alteram temporale aliquod lucrum, vel momentanea voluptas. Peccator ergò in medio ſtans, elegit potius DEI ejuſque bonorum omnium jacturam, quàm exiguâ vtilitate aut voluptate carere. An non hoc eſt tergum DEO vertere, eique renunciare, & creaturam ei præponere? Nemo inficiabitur turpiſſimum & omni ſæculo inauditum errorem atque inſaniam commiſiſſe Iudæos, quando optione datâ petierunt Barabbâm homicidam dari ſibi; auctorem verò vitæ perdiderunt. At hoc ipſum ſuo modo facit quilibet peccator, cùm majoris æſtimat ſibique potiùs eligit modicam voluptatem, modicam pecuniam; lutum, inquam, & fæcem, quam DEVM: ſiquidem hoc relicto, ad creaturas illas accurrit. Dicit enim quodammodo verbis aut factis illud ſatui auari apud Gregorium Nazianzenum tract. de fortunâ & prudentiâ: *Gutta bonæ ſortis mihi potior eſt mentis cado.* Dum enim globam terræ toti cælo, creaturam creatori, momentum æternitati præfert, nónne dicit: Gutta modici lucri potior mihi eſt inexhauſto illo bonorum omnium mari?

C.
II.
Quia cõtemnit vt finem vltimum.

SECVNDO, Quia contemnit illum vt finem vltimum, ad cujus gloriam omnem ſuam vitam & actiones referre debebat, atque ita titulum finis vltimi DEO adimit, eumque transfert in creaturam; ſiquidem ad illam vltimatè tendit & intendit velut ad ſcopum, omnem ſuam induſtriam & laborem. Certum eſt DEVM; vti eſt ſuprema cauſa efficiens omnium, ita etiam eſſe omnium finem vltimum. Vnde Apocal. 1. ait *Ego ſum α. & ω. principium & finis*. Eſt autem duplex finis: finis qui, ſeu bonum quod appetitur; & finis cui, vel cujus gratiâ, ſeu perſona cui vel cujus gratiâ aliquid appetitur. Iuxta primam acceptionem DEVS eſt finis vltimus rationalis naturæ tantùm, quatenus nimirum eſt objectum beatitudinis illius; & de hoc pagina prima diximus. Iuxta ſecundam eſt finis omnium creaturarum; quia propter ipſum & ipſius gloriam omnia creata ſunt, ipſique omnia ſeruiunt, vt dicit Dauid. Quid agit itaque peccator? Solus ille titulum hunc & jus ad iſtam gloriam DEO ſurripit, & viliſſimæ creaturæ tribuit. O temerarium facinus! Quid enim dicit DEVS per Iſaiam? cap. 48. *Gloriam meam*, inquit, *alteri non dabo*. quaſi diceret; non partiar eam alteri dari. Et tu hoc facere auſus es? Quid diceres de illo, qui legitimo ſuo regi coronam regni detrahere & ſeruo imponere auderet? An non ingens foret hic contemptus & contumelia? Certè cùm DEVS Salomonem poſtquam totus peruerſus erat, grauiſſimè punire decreuiſſet, dixit: *Diſrumpens ſcindam regnum tuum & dabo illud ſeruo tuo. Verumtamen in diebus tuis non faciam propter Dauid patrem tuum: de manu filii tui ſcindam illud, nec totum regnum auferam, ſed tribum vnam dabo filio tuo propter Dauid ſeruum meum.* 3. Reg. 11. Potuiſſet optimo jure plectere Salomonem ipſum, & toto ſuo regno exuere; mitigauit tamen hoc ſupplicium DEVS, & ſatis eſſe putauit, ſi vel partem regni filio ejus abſtraheret & daret ſeruo ejus. Vide nunc peccator. quid attentaris tu: DEO enim tuo gloriæ coronam de capite abſtuliſti, & dediſti ſeruo ejus; dediſti auro: dediſti ventri: dediſti meretrici: hi erant fines tui, hæc tua ω, huc omnem contuliſti tuam operam & ſtudium, huic omne impendiſti ſeruitium.

D.
III.
Quia cõtemnit vt Deum verum.

TERTIO, Quia contemnit vt DEVM verum, cui ſoli cultum & obſequiũ debet, juxta id Saluatoris; DEVM *tuũ adorabis & illi ſoli ſeruies* Peccator autem relicto vero DEO, alium ſibi DEVM, ſeu Idolum potiùs conſtituit, cui totũ ſe impendit, Id enim cuique DEVS eſt, quod ſemper in mente habet, animoque verſat, in quo totum ſuum cor & amorem defigit, ad quod omnia ſua ſtudia. cogitationes & actiones refert, cui curas omnes, labores vitamque ipſam immolat. Itaq; idolum auari eſt aurum, prout etiam teſtatur Apoſtolus ad Epheſ. 5. guloſi venter, obſceni amaſia, ſuperbi honor: his enim iſti impendunt ſe & omnia ſua; cogitationes, colloquia, actiones, induſtriam, ingenium, pecunias, labores, ſomnum, corpus, vitamque adeò ipſam. Atqui *ridiculum videtur*, inquit S. Hieron. ad Ruſt. Mon. *quòd aliquis judicetur idololatra, qui duo grana thuris offert creaturæ, quæ debuit* DEO *offerre*;

offerre, & ille non judicetur Idololatra, qui totum ſeruitium vitæ quod DEO *debuit offerre, offert creaturæ.* Ante hæc Idola incuruat & humiliat ſe homo, eiſque ſacrificat ſe & ſua. At verò, ô miſer, quid de Idololatriâ dicir Iſaias? *cap. 2. Repleta eſt terra Idolis,* inquir, *opus manuum ſuarum adorauerunt, quod fecerunt digiti eorum. & incuruauit ſe homo & humiliatus eſt vir: ne ergò dimittas eis.* Itáne verò dimitti non debet boc peccatum? Vide tu peccator, num ſimilem Idololatriam non etiam commiſeris, quando pecuniam, vinum, meretricem, hominem & ſimilia idola coluiſti & ad ea te incuruâſti? cujuſmodi idolis heu! tepleta eſt terra.

E. IV. Quia cõtemnit vt legiſlatorem.

QVARTO, Quia contemnit vt legiſlatorem, quatenùs non curat ejus leges, imò lacerat quodammodo & violat DEO inſpectante. Hoc ipſo enim, quò legem contemnit, cenſetur etiam contemnere legiſlatorem, totamq́ue ejus authoritatem. Vnde S. Iacob *cap. 2.* ait: *Quicumque totam legem ſeruauerit, offendat autem in vno, factus eſt omnium reus.* Affertque rationem: *Qui enim dixit, Non mœchaberis, dixit &, Non occides, &c.* quaſi dicat; Omnes leges ejuſdem ſunt legiſlatoris. Vnde qui vnam contemnit, legiſlatorem contemnit, ac proinde omnes alias. Dic mihi; ſi Imperator ſub pœna mortis prohiberet furtum vel adulterium, & ego in ejus præſentiâ ipſoq́ue inſpectante illa peccata committerem, an non omnium judicio cenſerer contemnere Imperatorem ejuſque authoritatem? Atqui hoc peccator DEO facit. Audi bac de re conquerentem DEVM, *Ierem. 2. Confregiſti jugum, rupiſti vincula mea, dixiſti: Non ſeruiam, In omni enim colle ſublimi & ſub omni ligno frondoſo proſternebaris meretrix.* Item Pſal. 11. *Dixerunt* (impii) *Linguam noſtram magnificabimus, labia noſtra à nobis ſunt; quis noſter Dominus eſt?* Et Iob 11. *Vir vanus in ſuperbiam erigitur, & pullum onagri liberum ſe natum putat.* At quanta obſecro eſt hæc iniquitas? Nónne miſit DEVS in mundum Filium ſuum factum ſub lege? ad Gal. 4. Et tu jugum id excuties & dices: Non ſeruiam? Quæ vſpiam creatura, quæ non pareat DEO ad nutum? Indomito mari dixit DEVS: *Vſque huc venies, & non procedes ampliùs, & hic confringes tumentes fluctus tuos.* Iob 38. Et mare ei paret vſque in hodiernum diem. Rurſum ei dixit: *Tace, obmuteſce: & facta eſt tranquillitas magna,* adeoq́ue ecce mare & venti obedierunt ei. Tu ſolus non obedis? *Erubeſce Sidon, ait mare.* Iſai. 6. Si ſapis, dic cum magno illo pœnitente: *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non cuſtodierunt legem tuam.* Pſalm. 118.

F. V. Quia cõtemnit vt conditorem ſuum.

QVINTO, Quia contemnit vt conditorem ſuum cum omnibus beneficiis, quæ in creatione nobis contulit. Non enim curat majeſtatem infinitam conditoris, nec quòd ab illo ex nihilo ad ejus imaginem creatus & capax diuinitatis effectus, & tot bonis, tum animæ tum corporis, cumulatus ſit; nec quòd mundus iſte corporeus & omnia quæ in eo ſunt, ipſius causâ ad ejus vſum & obſequium ſint condita. Hæc omnia nihil curar, vt animo ſuo obſequatur. Id quod exprobrat ei Moyſes Deut. 32. *Hæccine reddis Domino popule ſtulte & inſipiẽs: numquid non ipſe eſt pater tuus, qui poſſedit te, & fecit, & creauit te?* q. d. Nónne conſideratio tantæ benignitatis, quâ te condidit & tot beneficiis aſſecit, â peccato reuocare debuit? adhæc optimo patri & ad benefaciendum propenſiſſimo affigit quodammodo manus, ne poſſit ei & aliis benefacere. Et parum boc arbitramur? Quid ait DEVS Malach. 3. *Si affiget homo* DEVM? q. d. æquumne eſt boc, vt affigat ſeu (vt alii legunt) affligat homo DEVM? Subditque: *Quia vos configitis me, &c.* Itaque cogit quaſi DEVM, vim naturæ ſuæ inferre ad continendum gratiarum flumen, quod effundere alioquin geſtit.

G. VI. Quia cõtemnit vt Redemptorem.

SEXTO, Quia contemnit vt Redemptorem cum omnibus beneficiis redemptionis, nihili faciendo quòd ipſe pro nobis homo factus ſit, & tot tantoſque labores, dolores, acerbitates, denique crucem & mortem ſuſtinuerit, vt nos ab æterna morte liberaret & regni cœleſtis compotes faceret. Propter hæc omnia nihil mouetur; vt aliquid ſuis cupiditatibus detractum velit: imò quantum eſt in ipſo, omnia illa inefficacia reddit & irrita, juxta id Hebr. 10. *Irritam quis faciens legem Moyſi, ſine vllâ miſeratione duobus vel tribus teſtibus moritur.* Quantò magis putatis deteriora mereri ſupplicia, qui Filium DEI conculcauerit & ſanguinem Chriſti pollutum duxerit (id eſt, nihil differentem à ſanguine hircorum, &c.) in quo ſanctificatus eſt? Hoc enim eatenùs facit peccator, quatenùs pro re nullius momenti omnia iſta perdit. Et cujus gratiâ hos omnes labores ſuſcepit Chriſtus? nónne tuâ: *Ipſe autem vulneratus eſt,* inquit Iſaias cap. 53. *propter iniquitates noſtras: attritus eſt propter ſcelera noſtra.* Tua, ô guloſe, gula Chriſtum felle & aceto potauit: Tua, ô ſuperbe, ambitio Chriſtum inter latrones ſuſpendit: Tuus, ô comptule, veſtium luxus Chriſtum ſpineo ſerto coronauit: Tua, ô glorioſe, libido Chriſtum clauis transfixit, flagellis concidit & toto corpore cruentauit: Tua, ô maledice, maledicta & blaſphemiæ, Chriſti faciem, in quam deſiderant Angeli proſpicere, ſputis onerârunt. Hæccine ergò omnia irrita nunc feciſti & pedibus conculcaſti? mirum nî cælum in te fulminet, aut terra tibi dehiſcat. Nónne interdum ſoles dicere: Ego ne canem quidem propter me occidi vellem? At quomodo tu facis, vt propter tua peccata Chriſtus occidatur?

H. VII. Quia cõtemuit vt Iudicem.

SEPTIMO, Quia contemnit vt Iudicem cum omnibus ſuis minis & ſuppliciis, quæ ipſe poteſt irrogare: hoc ipſo enim, quòd nihil horum curat, vel non mouetur omnium horum conſideratione, vt à peccato abſtineat, merito cenſetur hæc omnia contemnere, vt voluntati ſuæ ſatisfaciat. Quoties vidiſti, ô peccator, quàm facilè & quàm miris ac multis modis torquere te poſſit DEVS? quoties te afflixit, modò in dentibus, modò in capite, modò in aliis membris, variis doloribus? Et quàm ſæpè tibi minatur cruciatus longè majores numquam finiendos? Et nihilominùs adhuc luſiſti, & hæc omnia illuſiſti? Non recordaris ſtultum illum Nabal,

cùm

cùm audiit Dauidem, quem grauiter offenderat, cum militibus ſuis ſe accinxiſſe ad perdendum illum, factum eſſe vt lapidem præ metu & tremore? 1. Reg. 25. Atque contra te quoque accinxerat ſe DEVS, & acuerat gladium ſuum vt fulgur, ſagittas ſuas ardentibus effecerat. Non ergò emoriatur & cor tuum, quemadmodum & Nabalis præ metu & horrore? Quæ enim eſt hæc inſania, non timere eum, qui poteſt & animam & corpus perdere in gehennam? Hinc bonus latro corripuit ſocium, quòd inter horrenda prodigia non timeret Chriſto obtrectare præſenti: *Neque tu times* DEVM? inquit.

I.
VIII.
Quia cõtemnit vt amicum.

OCTAVO, Quia contemnit vt amicum, non curando perdere ejus amicitiam, beneuolentiam & fauorem; incurrere ejus inimicitiam, & indignationem. Quid autem ſtultius, quàm ſpernere ejus amicitiam, qui poteſt dare regnum æternum? Adhæc quanta eſt hæc injuria, confidere plus in creaturâ, quàm in creatore? Audi Samuelem 1. Reg. 15. *Quaſi peccatum ariolādi eſt repugnare* (DEO videlicet.) Eccur hoc? Sicut enim ariolus relicto DEO conſulit dæmonem: ſic peccator relicto DEO ejuſque amicitiâ conuertit ſe ad rem creatam, eam illi præferens, & ſpes ſuas omnes in eam transferens. Quid ad hoc aliud, quàm relicto verò DEO conſulere Beelzebub cum Ochoziâ Rege: & Pythoniſſam cum Saule? Hæccine non deflenda ſunt? Receſſiſti ab optimo Domino, Patre, amico. Quorſum nunc abibis? *Domine quò ibimus? verba vitæ æternæ habes.*

K.
IX.
Quia cõtemnit ejus æternitatem.

NONO, Quia contemnit DEI æternitatem; ponit enim aliquid, quod diuinæ bonitati neceſſariò & intrinſece repugnat, adeoque conatur quodammodo DEVM, quantum in ipſo eſt, perdere & occidere. Adhęc vellet DEVM peccata ipſius aut vindicare non poſſe, aut nolle; aut ea neſcire: vult ergò eum non eſſe DEVM, quia vult eſſe impotentem, aut injuſtum, aut inſipientem.

L.
X.
Quia contẽnit ejus vnitatem.

DECIMO, Quia contemnit ejus vnitatem: ſiquidem plures introducit DEOS hoſtes veri DEI, tamquam proditor regni ejus. Tot enim ſibi DEOS ſtatuit, quot creaturas contra ipſius voluntatem diligit. Vnde nihilo minùs delinquit, quàm Philiſthæi, cùm arcam fœderis juxta Dagon collocârunt 1. Reg. 5. An non meritò de te queratur DEVS, quo modo de ſimilibus olim queſtus eſt Iſai. 46. *Cui aſſimilaſtis me & adæquaſtis & comparaſtis me & feciſtis ſimilem?* Tentauit olim Tiberius Imper. apud Senatum Rom referre Chriſtum in numerum Deorum ſuorum, vt ſcribit Tertull. *in Apolog cap. 5. & 25.* ſed impeditum eſt hoc negotium, quia noluit Chriſtus coli cum falſis Diis: *quæ enim conuentio Chriſti ad Belial?* Et tu peccator auſus eſt ſtatuere juxta DEVM verum & vnum, fictos alios DEOS

M.
XI.
Quia cõtemnit ejus immẽſitatem.

VNDECIMO, Quia contemnit ejus immenſitatem, expellendo eum à ſe, indirectè ſaltem & demeritoriè, quatenùs hoſpitium ejus (animum ſuum) maculis peccatorum fœdit, & hoſtem ejus dæmonem in id introducit. Vnde fit vt DEVS, qui cum dæmone & peccato ſimul ſtare nequit, inde expellatur, nec per gratiam ſuam & jucundam illam familiaritatem & amicitiam perſiſtere ibi queat. Quemadmodum enim Laban eo ipſo exegit generum ſuum Jacob è domo ſuâ, quo vultum ſuum immutauit erga ipſum, nec reſpexit eum amplius placidè & benignè, Geneſ. 31. ita ſi peccator vultum & amorem ſuum à DEO quidem auertat & creaturę impertiat, hoc ipſo DEVM ſuum diſcedere à ſe jubet. Is enim, cùm zelator ſit animarum, alienum admittere amarorem nec vult nec poteſt. Itaque quod in te eſt, ô peccator, vis DEVM non vbique eſſe, quia non vis eſſe in te. Cumque is ſuâ immenſitate portet te in ſe, & quaſi fœtum in vtero ſuo, vt teſtatur Iſaias cap. 46. tu velut progenies viperena perrumpis ejus vterum, vt extra illum vitam laxitate & libidine ducas. Et hæc tu parua æſtimas?

N.
XII.
Quia cõtemnit ejus benignitatem.

DVODECIMO, Quia contemnit ejus benignitatem & longanimitatem, quâ ad pœnitentiam expectatur ſæpè multo tempore. Quò pertinet id Apoſtoli ad Rom. 2. *An diuitias bonitatis ejus & patientiæ & longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam benignitas* DEI *ad pœnitentiam te adducit? Secundùm autem duritiam tuam & impœnitens cor theſaurizas iram in die iræ, &c.* Quia nimirum eâ longanimitate, dum vidiſti eum conniuere, temerè es abuſus, atque adeò vnde emendari & dolore debebas, inde pejor & petulantior factus es.

O.
XIII.
Quia cõtemnit ejus clemẽtiam.

DECIMOTERTIO, Quia contemnit ejus clementiam, & miſericordiam ei maximè connaturalem & ingenitam, dum ad iram & vltionem prouocat eum, qui magis optat parcere & ſua bona communicare. Idcircò enim vindicta DEI vocatur *alienum opus ejus & peregrinum opus ab eo*, Iſai, 28. quia videlicet non niſi coactus ab impiis id facit. Vnde Geneſ. 6. cùm diluuio perdendus eſſet mundus, *Heu conſolabor*, inquit, *de hoſtibus meis.* Tu itaque peccator perpetuis clamoribus tribunal ejus objurgaſti, & in te exacerbaſti, teſtante Dauide: *Exacerbauit Dominum peccator.* Perinde igitur feciſti, ac ſi offerente tibi DEO ſceptrum beneuolentiæ ſuæ, tu potiùs gladium de latere ejus extraxiſſes, eique ad te jugulandum præbuiſſes. Nondúmne miſer tuam agnoſcis ſtultitiam?

P.
XIV.
Quia cõtemnit ejus ſapientiam.

DECIMOQVARTO, Quia contemnit ejus ſapientiam, quâ res omnes etiam abditiſſimas clariſſimè videt, cumque peccantem aſpicit. Peccator enim tam liberè & tam impudenter in oculis DEI peccat, quaſi eum cæcum aut ligneum reputet; atque ita nihilo modeſtiùs cum DEO agit, quàm peſſimi illi milites, qui faciem Chriſto velabant, vt tantò liberiùs illudere poſſent & verbera infligere. Itáne miſer cæcum putas DEVM, qui hæc talia auſus es? Itáne coram DEO facere erubuiſti, quod homine præſente facere non auderes? *Qui plantauit aurem non audiet; aut qui finxit oculum, non conſiderat?* Quàm meritò tu dices DEO: *Tibi ſoli peccaui & malum coram te feci?* Siquidem nullius conſpectum minùs, quàm DEI timuiſti, adeoque nullum magis & crebriùs, quàm ipſum offendiſti.

DECI-

Q. XV. Quia cõtemnit ejus potentiam. DECIMOQVINTO, Quia contemnit ejus potentiam, dum eum qui appendit omnia tribus digitis & quouis momento peccatorem perdere poteſt, prouocat ad pugnam, & currit aduerſus eum erecto collo; expuit in cælum & tela in altiſſimum ejaculatur; quodque amplius eſt, creaturis ipſius contra eum pugnat, & inſtar illius peſſimi Sennacherib DEO quodammodo exprobrat impotentiam, dum audet contra eum inſurgere. Itaque ſibi etiam dictum exiſtimet illud Iſaiæ.4.*Reg.*19. *Cui exprobraſti? contra quem exaltaſti vocem tuam & eleuaſti in excelſum oculos tuos?*

R. XVI. Quia cõtemnit ejus bonitatem. DECIMO SEXTO, Quia contemnit DEI bonitatem & charitatem, dum perpetuò fruitur ejus bonis, pro quibus tamen reddit ei mala. Nullum eſt momentum, quo DEVS non recordetur peccatoris, quo non cumulet eum variis beneficiis omnes etiam creaturas ad ſeruitium ejus condidit & impendit quotidie, idque facere non ceſſat, etiam poſtquam grauiter & pertinaciter offenſus eſt ab illo. Quid verò peccator agit? Non tantùm his non mouetur ad redamnandum DEVM, ſed etiam mouetur ad perſequendum odio & offendendum. *Poſuerunt aduerſum me mala pro bonis*, ait Dominus per Pſalmiſtam *Pſalm.*108. *& odium pro dilectione meâ.* Adhæc vtitur creaturarum operâ & ipſo DEI concurſu ad peccandum. Vnde queritur idem Dominus Iſai. 43, de peccatore: *Seruire me feciſti in peccatis tuis; præbuiſti mihi laborem in iniquitatibus tuis.* Quia nimirum meo concurſu, natura, donis, & creaturis abuſus es, &c. Quæ cùm ita ſint, videat nunc quiſque, an non ſat cauſarum habeat, cur cum S. Thomâ gemebundus & ſtupore ac dolore plenus exclamet: *Dominus meus & DEVS meus.* Et rurſum cum Ieremiâ *cap.* 9. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte?*

Dicamus igitur nunc cum Iudâ Machabæo: *Ecce contriti ſunt inimici noſtri: aſcendamus nunc mundare ſancta*, ſcilicet per Confeſſionem.

CONCIO. V.

Commendatur frequens Communio.

1. *Inuitat Chriſti inſtitutio.*	3. *Inuitat vtilitas & fructus.*
2. *Inuitat neceſſitas & indigentia noſtra.*	4. *Inuitat exemplũ antiquorum Chriſtianorũ.*

THEMA.

Affer manum tuam & mitte in latus meum. Ioan. 20.

A. MAgna gratia contingit Thomæ, dum præ cæteris Apoſtolis ſolus cicatrices vulnerum Chriſti tetigit. Sanè illius digitus, qui clauorum loca contigit, propterea adhuc Romæ ſumma veneratione colitur. At nihilo minor gratia videtur mihi illa, quæ confertur nobis à Chriſto, cùm ad ejus contactum, imò eſum, in S. Communione admittimur. *Quot nunc dicunt*: ait S. Chyſoſtomus homil. 83. *in Matth. Vellem ipſius formam aſpicere, figuram, veſtimenta, calceamenta. Ecce eum vides, ipſum tangis, ipſum manducas.* Verùm videor mihi videre in hodierno Euangelio duplicem modum tangendi Chriſtum; digito ſcilicet & manu. Ait enim Dominus: *Infer digitum tuum huc.* Et quaſi hoc non contentus, addit: *& affer manum tuam & mitte in latus meum.* Qui ſunt qui Chriſtum digito tangunt? Ii meo judicio, qui parcè admodum & trepide quaſi, veluti ignoti, ſemel in anno tantùm communicant. Qui ſunt, qui manu tangunt? Illi, qui liberaliter, confidenter & familiariter, quaſi amici ſæpiùs in anno communicant. Quando ergò præter digitum requirit Chriſtus & manum, nònne inſinuat nobis, parum ſe contentum fore, ſi ſemel in anno, quaſi alieni ad eum accedamus; ſed velle prætereà, vt ſæpiùs & confidenter veluti familiares ejus ad ipſum accedamus? Hoc eſt, Auditores, quod hodie cordibus veſtris cupio inſculptum, frequentem ſcilicet Communionem; non tamen qualemcumque, ſed dignam. Quæ verò nos inuitent ad hujus menſæ frequentationem, audiamus.

B. 1. Inuitat Chriſti inſtitutio. 1. Ex parte materiæ. Ad frequentem Communionem nos inuitat PRIMO Chriſti inſtitutio, & primò ex parte materiæ, quia in ſpecie panis & vini Euchariſtiam inſtituit. Eſt autem panis & vinum (præſertim panis) ordinarium & quotidianum hominis alimentum. Veſcitur enim & aliis cibis, carnibus, herbis, piſcibus: ſed panis interim ſemper ad menſam adeſt, velut maximè vſitatus & quotidianus ejus cibus: ita vt ſine pane (licet alia ſuppetant) difficulter viuat. Pari ratione habet etiam anima plures alios cibos ſuos, vti Verbum DEI, lachrymas, virtutum opera, &c. voluit tamen Chriſtus inſtituere Euchariſtiam in ſpecie panis, vt intelligeremus hoc animæ alimentum debere illi eſſe ordinarium, vt pote maximè proportionatum. Quocirca panem iſtum primariò nobis peti quotidie in oratione Dominicâ indicat textus Græcus, qui legit: *Panẽ noſtrum ſuperſubſtantialem da nobis hodie*: (talis autem reuerà eſt Euchariſtia, vbi ſubſtantia corporis Chriſti pellit ſubſtantiam panis à ſpeciebus ejuſdem) & volunt SS. Patres, vti S. Cyprianus in expoſ. orat. Dom. vbi ait, panem hunc Euchariſtiæ quotidie à nobis peti; ne dum diutiùs abſtinemus, non communicantes propter graue aliquod peccatum, à Chriſti corpore ſeparemur. Et S. Ambroſius *libr.* 5. *de Sacram. cap.*4. vbi ait: *Si quotidianus eſt panis, cur annum illum ſumis?* Poſſumus autem quotidie ſumere panem hunc, ſaltem ſpiritualiter, aſſiſtendo Miſſæ cum ardenti deſiderio communicando, v. g. dicendo cum Dauide: *O ſi quis mihi daret potum aquæ de ciſternâ quæ eſt in Bethlehem?* 2. *Reg.* 23.

2. Ex parte finis. SECVNDO, Ex parte finis. Inſtituit enim Euchariſtiam Chriſtus vt eſſet memoriale paſſionis ejus aliarumque gratiarum, quas contulit nobis. Cùm ergò æquiſſimum ſit, quotidie nos memores eſſe cruciatuum, quos noſtra cauſa pertulit; & quotidie gratias agere pro beneficiis ejus, æquiſſimum etiam erit S. Euchariſtiæ,

ſi non

ſi non quotidie, ſæpiùs ſaltem participis nos facere; ſiquidem nullâ ratione meliùs, quàm hac ipsâ hoc præſtare & ingrati animi notam poſſumus effugere. Quid enim Euchariſtia, quàm gratiarum actionem ſonat: Etſi in veteri lege præcepit DEVS immolari ſibi quotidie agnum vnum veſpertino tempore, & alium matutino (illum in memoriam Chriſti morituri, hunc verò in memoriâ reſurrecturi.) *Exod.* 29. quantò magis decet vt nos illorum beneficiorum memoriam frequentiùs celebremus, qui illa beneficia abundantiùs participamus? Poſſumus autem hoc quotidie facere in Communione ſpirituali, dum aſſiſtimus Miſſæ, vel ſaltem dum audimus pulſari campanam ad eleuationem, more in Eccleſiâ recepto. Erige cor tuũ ad Chriſtum cùm eum ſonum audis, & memento Paſſionis ejus.

B.
I.
Inuitat Chriſti inſtitutio.
1.
Ex parte amoris.

Deinde inſtituit hoc Sacramentum, vt in eo & per id nobiſcum habitare, conuerſari, & delitiari poſſet. Idem enim amor, qui impulit eum, vt ad nos de cælo in carne noſtrâ veniret, & nobiſcum tam familiariter, tam dulciter, tam humiliter verſaretur; idem etiam impulit eum vt poſt diſceſſionem ſuam ad cælos, eâdem familiaritate, dulcedine & humilitate nobiſcum permaneret in Euchariſtia. Siquidem delitiæ ejus ſunt eſſe cum filiis hominum, teſte Sapiente. Quis ergo non libenter & aſſiduò cum Chriſto ſe delectare velit, quando ipſe ſe nobiſcum delectare tantopere deſiderat? quomodo ſi ipſius præſentiam & familiaritatem fugiamus, non meritò nobis dicere poteſt id Dalilæ ad Samſonem: *Quomodo dicis quòd amas me, cùm animus tuus non ſit mecum?* Iud. 16.

Poſſumus hoc quotidie ſpirituali ſaltem Communione præſtare, deſiderando toto corde eſſe cum Chriſto. Vel ingemiſce, quòd indiguus ſis tantum hoſpitem introducere in domum; & ſpiritualiter recepiſti.

C.
II.
Neceſſitas & indigentia noſtra.
1.
Ob continuum animæ decrementum.

INVITAT SECVNDO Neceſſitas & indigentia noſtra. Primò ob continuum animæ noſtræ decrementum. Quemadmodum enim in corpore calor naturalis continuò quaſi arrodit & abſumit humidum radicale, quod niſi à nutrimento continuò reparetur, tandem omninò conſumptum, homini neceſſariam mortem affert: ita anima noſtra intra ſeipſam habet, quod continuò virtutem ejus conſumit, amorem ſcilicet proprium. Vnde perpetuâ indiget virium reſtauratione, quam omnium potentiſſimè præſtat eis panis hic cæleſtis. Eſt enim velut arbor vitæ conſtituta in paradiſo, quæ præ omnibus aliis arboribus potentiſſimam vim habuit ad conſeruandam hominis vitam; ita tamen vt homo non ſemel tantùm, ſed ſæpiùs eam guſtaret, per modum medicinæ ad occurrendum defectibus naturæ & reficiendum caloris naturalis vigorem; quòd ſi ab illius eſu omninò abſtinuiſſet (quod ſine graui ſcelere facere non poterat) vtique mortuus tandem eſſet. Quare ſicut homo infirmus vel debilis complexionis frequenter vti medicinis & conſilio medici debet, ideoque ſi ſapit deſiderat frequentem medici acceſſum: ita & anima noſtra per lapſum primorum parentum admodum debilitata, quomodo non indiget frequenti medicinâ & cæleſti medico? & ſi indiget, quomodo non gaudet frequentiâ ejuſdem? quomodo denique non areſcet, ſi longo tempore obliuiſcatur comedere panem ſuum? Pſalm. 101. Hinc S. Ignatius Martyr ſcribens ad Epheſios, hortatur Chriſtianos: *Date operam vt crebriùs congregemini ad Euchariſtiam, &c. frangentes panem vnum, quod pharmacum immortalitatis eſt, mortis antidotum, vitamq́; in Deo conciliãs per* IESVM *Chriſtum*, &c.

2.
Ob continuos conflictus.

Secundò. Ob continuos conflictus, quibus à dæmone, mundo & carne vrgemur, & continua pericula, in quibus verſamur, in grauia incidendi peccata. Etenim anima noſtra velut obſeſſa quædam ciuitas eſt, quæ vndique impugnatur, ac niſi aliunde commeatum & ſubſidium ſubinde obtineat, breui tempore adeò conſtringitur & premitur, vt ſe hoſti dedere compellatur. Oppugnatur ex vnâ parte à dæmone, ex alterâ à mundo, ex aliâ à concupiſcentiâ & carne ſuâ, & ita quidem acriter, vt quotidie ei pugnandum & continuò vigilandum ſit. Quis in tantâ obſidione non ſuccumbat tandem? Quid igitur faciunt obſeſſi? Mittunt, quâ poſſunt induſtriâ, litteras ad Regem ſuum. rogantes, vt cum manu forti veniat ad eos, inferat commeatum, inſtauret obſeſſorum vires, &c. quo facto adjuti ciues, tutos ſe exiſtimant. Quoniam ergo nos in ejuſmodi diſcrimine continuò verſamur, quod melius erit conſilium, quàm ſæpiùs euocare ad nos è cælo potentiſſimum Regem noſtrum, vt vires animæ continuo bello debilitatas cæleſti pane reficiat adeoque contra hoſtes roboret? Videtur hoc in ſpiritu prævidiſſe Dauid, cùm ait Pſal. 22. *Paraſti in conſpectu meo menſam, aduerſus eos qui tribulant me.* In quem locum S. Chryſoſtomus ait: *Qui ſunt, qui vos tribulant? ſuggeſtiones inimici, cupiditates, delectationes ſæculi, honores: ſed cùm venimus ad menſam potentis, tribulationes efficiuntur conſolationes, & ex menſâ præparatâ proficimus aduerſus eos qui tribulant nos.* Sciens iſtud dæmon conatur omni ſtudio homines auertere à S. Communione, maximè frequenti; eo ferè aſtu, quo Chriſtiani in recuperandâ terrâ ſanctâ occupati, Ptolemaidem obſidentes, auxilium ei ferendum interceperunt. Cùm enim Sultanus per columbam ciuitati literas miſiſſet (ad hoc enim columbæ Syriæ admodum idoneæ & doctæ feruntur) quibus ſe breui in auxilium ejus venturum & obſidionem ſoluturum ſignificabat; Chriſtiani columbam intercipientes, contrarias fictaſque nomine Sultani ſcriptas, per eandem in vrbem miſerunt, quibus ſignificabatur Sultanum aliis diſtrictum negotiis, vrbi ſuccurrere non poſſe: ergo ciues cum hoſte optimis conditionibus componerent. Ita obſeſſi vrbem Chriſtianis dediderunt, vti narrat Egnatius, & ex eo Aldrouandus prolegom. in ornith. Quod hîc Chriſtiani optimo aſtu fecerunt, facit multis diabolus, aſtu tamen peſſimo. Nouit enim ſe facilè ſuperandum, ſi per dignam Euchariſtiæ ſuſceptio-

2.
Ex parte ſuâ.

ſuſceptionem, præſertim crebram, homo adjuuetur, ideo ſedulò curat ſubſidium id impedire, objiciendo impedimenta, ingerendo timores & ſcrupulos, aliis occupando, &c. Mittit quidem DEVS ſæpè ad hominem litteras bonæ inſpirationis per Spiritum ſanctum, quibus ei auxilium hoc & promittit & adhibendum inſpirat. Verùm ſæpè etiam literæ hæ intercipiuntur à Cacodæmone, qui homini perſuadet, nullum eſſe in Euchariſtiâ præſidium, vel non eſſe otium ad crebrò communicandum &c.

D. III. *Vtilitas & fructus.*

TERTIO, Inuitat nos vtilitas, & fructus. Præterquam enim quòd frequens & deuota Communio fructum ſuum ordinarium toties replicat, quoties fit (quod quidem ſatis eſſe poſſet, ſicut arbor quæ duodecies in anno fructum fert, vtique eſt vtilior, quàm quæ ſemel tantùm,) habet etiam fructum extraordinarium & ſpecialem.

1. *Hominem ſenſim perficit.*

Primò enim hominem ſenſim perficit in virtutibus & in ipſum quaſi Chriſtum immutat, qui eſt primarius ſanctæ Communionis finis, vt ſcilicet nos in Chriſto & Chriſtus in nobis maneat ac viuat, adeoque nos Chriſtophori & Chriſtiformes fiamus. Vt enim oues in iis regionibus, vbi paſcua nobiliora ſunt, nobiliorem gignunt lanam (quod tamen non fieret, ſi ſemel tantùm in anno guſtarent delicata illa paſcua;) rurſum vt oues, quas paſcebat Iacob, de virgis variegatis potum ſumentes, variegatos gignebant fœtus, quibus Iacob, quoniam ipſi cedebant, vltra modum ditatus eſt, *Geneſ.* 30. ita qui S. Communioni aſſueti ſunt, generoſum & ſanctum animum induunt, adeoque ipſum Chriſtum omni virtutum genere variegatum. Quomodo enim fieri poteſt, vt qui crebrò Chriſtum contemplantur, & deuotâ auiditate ſumunt, in ſe imaginem ejus non exprimant & perficiantur ad ſanctitatem? Oues Iacob bibentes ex aquas communibus, communes & ſibi ſimiles gignebant agnos: bibentes verò ex diuerſicoloribus, virgatum artificio factis gignebant agnos diuerſicolores. Similiter ſoleat vnus ſemel in anno communicare tantùm, alter ſingulis menſibus ex merâ electione (non ex officio vt Sacerdotes & Religioſi) & vtrumque contemplemur; videbimus certè eum, qui frequentat hoc Sacramentum, plus timere DEVM, magis cauere peccata, magis eſſe illuminatum, majore cum guſtu & deuotione accedere ad Communionem, quàm illum, qui ſemel tantùm in anno accedit. In primis enim S. Communio ſi non ſemper perficit & ædificat ſuſcipientem, præſeruat tamen à multis lapſibus & defectibus, ſaltem facit eum cautiorem, vt ob reuerentiam S. Euchariſtiæ ſtudeat magis innocenter viuere & grauiora peccata vitare. Deinde quemadmodum vir diues & liberalis vix vnquam diuertet ad domum alicujus, pauperis ruinoſam vel malè inſtructam, quin ibi relinquat donum aliquod pro beneficio hoſpitii: ita ſine munere vix veniet Chriſtus ad hominem ſibi amicum. Tametſi verò id munus & profectum illum in ipſâ Communione ſæpè non ſentimus aut cognoſcimus; ſentiemus tamen poſt aliquod tempus, ſiquidem gratia ferè ſemper naturam imitatur & pedetentim leniterque operatur, vti experimur in plantis. quas creſcere quidem non videmus; tandem tamen creuiſſe cernimus; & in nobis ipſis, quos augeri ſtaturâ non deprehendimus, auctos tamen eſſe deprehendimus in adultâ ætate.

2. *Signum electionis.*

Secundò ſignum eſt electionis ad gloriam; vt indicat Zacharias cap. 9. vbi ſanctam Euchariſtiam vocat frumentum electorum. *Quid enim bonum ejus,* inquit, *& quid pulchrum ejus, niſi frumentum electorum & vinum germinans virgines?* Quæ verba ad Euchariſtiam ad literam exponit S. Hieronymus & alii communiter. Mithridates Ponti Rex, mediante theriacâ, quam ab ipſo inuentam Mithridaticum appellant, quotidie ſumptâ, adeò naturam ſuam contra venenum armauit, vt tandem id ſine noxa ſumeret, ac cùm in poteſtatem Romanorum veniſſet, veneno ſibi necem afferre cùm vellet, non poſſet. Plinius *libr.* 25. *cap.* 2. ſimilem theriacam, ſed ſpiritualem, adinuenit cæli & terræ Rex, quâ contra peccati venenum vitam noſtram tueremur, vti ipſemet ſæpiùs indicat, veluti cùm ait: *Qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* Quod tamen ij potiſſimùm obtinent, qui theriacam iſtam frequenter & debitè ſumunt. Hoc enim qui faciunt, ita vitam animæ ſuæ roborant ac muniunt, vt veneno peccatorum vix infici, minùs perimi & interire poſſint. Sanè Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 13. *cap.* 2. aſſerit, Sacramentum hoc inſtitutum tamquã antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis; & à peccatis mortalibus præſeruemur.

E. IV. *Exemplũ antiquorũ Chriſtianorum.* 1.

QVARTO. Inuitat exemplum antiquorum Chriſtianorum, & maximè primorum ſub tempore Apoſtolorum, qui vtique mentem & voluntatem Chriſti optimè nouerunt, ideoque, vt ſcribit S. Lucas Actor. 2. *erant perſeuerantes in Communicatione fractionis panis*; non vtique communis (hoc enim Epicureum potiùs, quam laude dignum foret,) ſed Euchariſtici, vt clarè vertit Syrus, qui vocem Euchariſtiæ, Græcam licet, retinuit. Eam autem perſeuerantiam de quotidianâ Communione intelligunt SS. Patres, eaque conſuetudo quotidie communicandi diu in Eccleſiâ, præſertim Latinâ, viguit, vt teſtatur S. Anacletus Papa *de conſecrat. d.* 2. *cap. peracta.* Et S. Hieronymus *in Apolog. contra Iouin.* Et *in Epiſtol. ad Lucium* idem aſſerit de Hiſpanorum Eccleſiis. Commendatur præterea à multis SS. Patribus. S. Baſilius in Epiſt. ad Cæſariam patritiam apud Caniſium de Euchariſtiâ quæſt. 9. ſcribit fideles ſuo tempore quater in hebdomade communicaſſe; in Dominicâ videlicet, feriâ quartâ, ſextâ & ſabbatho, & reliquis feſtis Sanctorum diebus S. Epiphanius *in comp. doctr.* meminit conſuetudinis ter in hebdomade communicandi, die Solis ſcilicet, Mercurii, & Veneris. S. Iuſtinus martyr apol. pro Chriſtianis ad Antoninum Pium Imper. ſcribit, ſui temporis fideles quouis die Solis conueniſſe ad S. Synaxin. S. Auguſtinus in Epiſtola 118. ad Ian. ſcribit ſuo tempore alios quotidie,

Digitized by Google

quotidiæ, alios certis diebus, alios Dominico tantùm celebraſſe. Poſt hunc S. Chryſoſtom. homil. 17. in Epiſt. ad Hebr. *Multi*, inquit, *hujus ſacrificij ſemel toto anno ſunt participes, alij autem bis, alij verò ſæpè &c.* Et Vltimos commendat ſuper omnes; primos verò reprehendit variis in locis, vti homil. 61. ad pop. homil. 5. in 1. ad Tim. Ita videmus hoc tam laudabile pietatis ſtudium creſcente fidelium numero paulatim elanguiſſe, & tandem noſtro ſæculo penitus refrixiſſe; Hinc infirmitas & miſeriæ noſtræ. Quare ſicut ſtatua, quam in ſomnis vidit Nabuchodonoſor, habuit caput aureum, pectus & brachium argentea, ventrem & femora ærea, tibias ferreas, pedum partem vnam ferream, alteram fictilem, Dan. 2. ita ferè Eccleſia defecit paulatim in hoc exercitio. Aurea & feruentiſſima fuit in quotidiana Communione tempore Apoſtolorum; argentea tempore S. Baſilii, Hieronymi & Auguſtini, ærea tempore S. Chryſoſtomi; ferrea poſterioribus ſæculis: noſtro verò æuo partim ferrea in iis, qui ſingulis menſibus ſaltem adhuc communicant; partim lutea in iis, qui in anno ſemel tantùm.

Sed quod nobis, dicet aliquis, hac in re conſilium? Reſpondet S. Bonauent. l. de proceſſu relig. cap. 21. & cum eo alii D. D. vix poſſe in hac re certam regulam ſtatui, ſed ſtandum ferè judicio pii & prudentis Confeſſarii. Statuemus tamen regulas aliquot.

Communionis frequentandæ Regula.

Prima: A cœptâ ſemel conſuetudine ſæpiùs communicandi, ſi quis ſentiat inde ſe proficere, vel certè à peccatis præſeruari, non eſt recedendum. Vt enim arbores irrogationi aſſuetæ, ſi deficiat cultura, damnum capiunt, & corpora languidis medicinis aſſuefacta, ſi illæ ſubtrahantur, in grauiores languores incidunt; ita qui S. Communionis frequentiæ aſſuefactus eſt, ſi deſinat.

2. Secunda: Sæculares certis oneribus vel occupationibus, quibuſcum ſtare nequit illa deuotio, obſtricti ſatisfaciant potius debito ſuo; quia melior eſt obedientia, quàm victima; & juſtitia potior, quàm deuotio non neceſſaria.

3. Tertia: Cæteris paribus Sacerdotes decet frequenter celebrare; & expediret, meo judicio, quotidiè (niſi grauibus oneribus diſtrahantur;) ſic enim ſpiritum & feruorem faciliùs conſeruarent, ſicut cùm hypocauſtum hyemali tempore quotidie caleſit, faciliùs calorem concipit retinetque, quàm ſi die vno alteróue caleſieri deſinat. Cæterùm ſi ex humilitate ſe quandoque abſtrahant, non malè agunt: ſed ob hoc laudantur à ſancto Bonauentura loco indicato. Et ita pertinent Sacerdotes ad caput aureum, quibus ratione ſtatus ſui ſupplere ſæpè DEVM defectum credendum eſt. Religioſi verò, non Sacerdotes, & aliæ quædam perſonæ continentes & feruentes in obſequio diuino, nullis oneribus obſtrictæ, poſſunt ſemel in hebdomade communicare, & ita in pectus argenteum reponi. Aliæ perſonæ ſæculares DEVM timentes & deuotæ, rectè faciant ſi ſemel aut bis in menſe id faciant, vti viduæ, & qui non ita magnis familiæ oneribus grauantur, vt ſic cum

menſtruis nouiluniis renouent ſpiritum ſuum & ſint ſicut ligna vitæ in vtrâque parte fluminis paradiſi, quæ afferunt fructus duodecim, & per menſes ſingulos reddunt fructum ſuum, Apocal. 22. Ii porrò qui conjugii vel ſeruitii oneribus premuntur, ſatisfacient DEO, ſi in feſtis ſaltem præcipuis ſe diſponant ad Communionem, & ita ad tibias ferreas pertinebunt. Cæterùm ad pedes luteos, quos alios referam, niſi eos, qui toto anno in luto incedunt, periculoſis negotiationibus intricati, ideoque fœdè inquinati communiter eſſe ſolent? Quos tamen cuperem paulatim proficere & ſæpiùs in anno ſordes ſuas excutere, ne videantur in Paſchate, ſolâ præcepti neceſſitate compulſi, communicare. Et quid iſti reſpondebunt Chriſto, ſi ab eo increpentur aliquando, quòd ſibimet intulerint mortem animæ ſuæ; quandoquidem tam facili & prompto remedio ſuæ perditioni occurrere potuiſſent? O miſeri & cæci, dicet, quare voluiſtis mori, qui fructum ligni vitæ in horto & poteſtate veſtrâ habuiſtis? Iacob Patriarcha cùm famis tempore audiſſet vendi in Ægypto alimenta, increpauit filios ſuos, quòd non pergerent eò, frumentum coempturi: *Quare negligitis?* inquit, *audiui quòd triticum venundetur in Ægypto: deſcendite & emite nobis neceſſaria vt poſſimus viuere.* Gen. 42. Alimenta illa (Hebr. ſeeber, id eſt, frangenda) typus Euchariſtiæ ſunt, quæ fractio panis appellatur. Quare igitur negligitis emere vobis, ô tepidi, vitam & ſalutem? &c.

CONCIO VI.

Magna DEI dignatio quòd nos ad ſui corporis glorioſi ſumptionem inuitet: opus erit ergo magna diſpoſitione ad Communionem, ac

1. *Opus erit munditia corporis.*	3. *Præparationes animæ.*
2. *Puritate conſcientiæ.*	4. *Intentione rectâ.*
	5. *Fiducia.*

THEMA.

Affer manum tuam, & mitte in latus meum. Ioan. 20.

NEgari non poteſt, magnam fuiſſe Chriſti Domini dignationem, quâ ſe poſt reſurrectionem ſuam incredulo Diſcipulo præbuit palpandum; imò vt palparet, eum inuitauit. Hoc enim ipſum paulò antè negârat Magdalenæ, dicens: *Noli me tangere: nondum enim aſcendi ad Patrem meum.* Ioan. 20. A.
ſed nec hoc negari poteſt, non eſſe minorem, ſed potiùs majorem Domini dignationem, quâ nos non ad contactum tantùm glorioſi corporis, ſed ad ipſam etiam ſumptionem non tam admittit, quàm humaniſſimè inuitat. In hoc enim non quemadmodum Thomas tangimus ſolummodo latus ejus, ſed ipſe potiùs totus deſcendit in latus noſtrum, ibi ſedem ſibi deligit, ibi cubat & requieſcit, vt verè exclamare poſſimus Moſaicis

illis verbis Deuteron. 4. *Non eſt alia natio tam grandis, quæ habeat* DEOS *appropinquantes ſibi, ſicut* DEVS *noſter adeſt nobis.* Nec enim ita aderat vel ipſi Moyſi & Iſrëlitis, quoniam illis per Anglum ſolùm; nobis autem per ſemetipſum corporaliter eſt præſens. Porrò ad hunc ſui admirandum contactum inuitat nos Dominus noſter ſpecialiter hoc tempore, & quodammodò ad nos dicit: *Affer manum tuam, & mitte in latus meum.* Sed quoniam hæc vocatio maximæ, vt dixi, dignationis eſt, videndum nobis priùs, vt debito modo tangamus. Atque vtinam vidiſſemus; vel cogitare ſaltem poſſemus, quantâ cum reuerentiâ, humilitate & timore miſerit Sanctus Thomas manum in latus Domini: vt vel ab illo diſceremus, quomodo ad Euchariſtiam præparare nos deberemus. Solebant enim communicaturi manu in volam exporrectâ, recipere corpus Chriſti. Cùm ergò Dominus requirat manum, quæ mittatur in latus ejus; docebit nos manus iſta quinque ſuis digitis præparationem debitam.

B.
I.
Munditìes corporis.

PRIMVS digitus auricularis, quòd aurem eo purgemus, eſt munditìes corporis. Ac primò requiritur vt vaſa communicantium ab omni pollutione, etiam inuoluntariâ (niſi grauis obſtet cauſa) & ab opere conjugali ſancta ſint. Si enim Sanctus Hieronymus ſcribit in epiſtolâ quadam, ſe Baſilicas Martyrum ingredi non auſum, ſi quando nocturnum phantaſma eum deluſerit: quantò minùs audendum, vt poſt talem deluſionem accedatur ad puriſſimum Virginis Filium? Conjugibus præcipit Concilium Elibertinum *cap. Omnes de conſecrat.* d. 2. vt ſaltem tribus aut quatuor diebus ſe contineant. Ac propter hanc cauſam Abulenſis aſſerit ex doctiſſimis Hebræorum, percuſſum fuiſſe Ozam ab contactum arcæ, quòd ſcilicet præcedente nocte ſe non continuiſſet, 2. Reg. 6. Abimelech antequam Dauidi ejuſque commilitionibus porrigeret panem ſanctum ex menſâ propoſitionis, interrogauit; *ſi mundi ſunt pueri?* 1. Reg. 21. quòd ſi panis ille, qui Euchariſtiæ figura tantùm erat, non debebat dari iis, qui ſe non per dies aliquot continuiſſent, quantò minùs Euchariſtia ipſa vinum germinans virgines, debebit dari niſi puris, id eſt, continentibus? Si arca noluit tangi niſi à continentibus, quanto magis Chriſtus? Quin etiam Cyprianus ait: *Placendum eſt diuinis oculis etiam in habitu.* Si enim cùm ad nuptias, vel conuiuium virorum honoratorum imus, decorè nos veſtimus; & indecens arbitramur apparere in veſte ſordidâ, cur non eamdem ſaltem decentiam exhibeamus conuiuio Chriſti? Refert Ammianus de Pericle Philoſopho, quòd cùm aliquando is præter morem ornatiùs ſe veſtiſſet, iturus ad nuptias adoleſcentis formâ præſtantis, & rogatus eſſet, cur adeò ſe nunc ornaſſet; reſpondit: *Vt pulcher ad pulchrum vadam.* Pulcherrimus eſt noſter ſponſus, ſpecioſus formâ præ filiis hominum, ad cujus conuiuium itamus: idcircò omninò decet vt pulchri ad pulchrum eamus. Sed requirit ille in nobis principaliter animæ tantum pulchritudinem. Decet verò vt addamus etiam pulchritudinem corporalem, quæ tamen non conſiſtit in ſuberbo & prætioſo veſtitu, qui potiùs obominatio & fœtor eſt coram DEO; (ſiquidem & ipſe venit ad nos in humili & exiguâ panis ſpecie) ſed in veſtitu honeſto ac decenti; & ad honorem tanti Sacramenti. Debet etiam corpus præparari per jejunium præcedens, ita vt eo die ante Communionem nihil omninò ſumatur: id quod ſemper in Eccleſiâ diligentiſſimè obſeruatum fuit. *Placuit Spiritui ſancto,* ait S. Auguſt. in Epiſt ad Ianuar. *vt in honorem tanti Sacramenti, in os Chriſtiani priùs Dominicum corpus intraret, quàm exteri cibi.* S. Chryſoſtomus accuſatus aliquandò, quòd non jejunos admitteret ad communionem, reſpondet Ep. 3. ad Cyriac. *Si hoc feci, expungatur nomen meum ex albo Epiſcoporũ, & ex libro Orthodoxæ fidei, & abjiciat me Chriſtus à regno ſuo.* Decet verò hoc, tum ob reuerentiam Sacramenti, tum vt per hoc moneamur deſiderare cibum præſtantiorem: quo modo Chriſtus cum Samaritanâ loquens & res ſpirituales tractans, reſpuit cibum ſibi à diſcipulis allatum; dicebat enim: *Ego cibum habeo manducare, quem vos neſcitis.* Ioan. 4.

SECVNDVS digitis annularis, annuſo deputatus, eſt gloria & puritas conſcientiæ: quam vt neceſſariam oſtenderet Dominus ad Communionem, voluit priùs lauare pedes diſcipulorum ſuorum, quàm eoſdem communicaret. — C. II. Puritas conſcientiæ.

Non diſſimiliter Dauid, qui Pſalm. 25. dixit: *Lauabo inter innocentes manus meas, & circumdabo altare tuum Domine.* Quid enim hæc lotio ſignificet, docet vſus Eccleſiæ perpetuus, & nuper Concilium Tridentinum declarauit, cùm præcepit, vt S. Communioni confeſſio præmitteretur, & nemo vllius peccati lethalis conſcius accedere præſumeret. Siquidē Apoſtolus dicit: *Qui manducat & bibit indignè, judicium ſibi manducat & bibit: & reus erit corporis & ſanguinis Domini.* Nihil in mundo oſtendi poteſt quod oderit DEVS præter peccatum: licet enim tibi fœteat os, licet ſis leproſus, deformis, male veſtitus, nihil horum horret DEVS, quia nihil odit eorum, quæ fecit, cùm ſint omnia bona & opera ejus. Solum peccatum ille non fecit, ideoque malum eſt & abominatio coram DEO: Hoc igitur à diuinis oculis & præſensiâ longiſſimè remoueri debet: Scribit Clemens Alexandr. in Protreptico ad Græcos, captiuos quoſdam à Barbaris aſſigatos fuiſſe cadaueribus hominum, vt horum fœtore vexarentur & perirent. Viderit peccator an non eodem ſupplicio Regem gloriæ afficiat, cùm eũ corpori ſuo ſubdito peccatis, mortuo & fœtido per S. Communionem alligat. Et quid quæſo ex conjunctione rerum inter ſe adeo pugnantium, vt ſunt Chriſtus & peccator, ſperes, niſi debilioris corruptionem? Quomodo enim ignis aquæ jungitur? quomodo bonum malo? quomodo pulchrum deformi? ſanctum peccatori? benignum iracundo? humile ſuperbo? Non recordaris Dagonis Idolum cum Arcâ ſtare non potuiſſe, ſed iteratò corruiſſe, & propterea plurimos Philiſtæos percuſſos eſſe? 1. Regum 5.

Quid

Quid verò aliud eſt peccatum, quàm Idolum coram Deo? Scribit S. Dionyſius *de hierarch. Eccleſiaſtica*, & Chryſoſtom. *homil. 5. in 1. Epiſt. ad Timoth.* in primitiuâ Eccleſiâ diuinitus factum, vt qui indignè communicarent, aut morte multarentur, aut à dæmone correpti vexarentur, aut aliis calamitatibus afficerentur. Refert Euagrius in vitis Patrum p.2.B. Macharium Alexandrinum in Eccleſia, cùm ſui Monachi ſacram perciperent ſynaxin, vidiſſe nonnullos illius loco à diabolo ignitos carbones accipere, ipſumque Chriſti corpus ad Preſbyteri manus remeare: cùm verò boni Religioſi id dignè acciperent, longè iſthinc fugiſſe dæmones, & SS. Angelos junctis cum Sacerdote manibus eos communicaſſe. Simile exemplum refert Crantzius *lib.1.cap.9. Annal. Saxon.* Wedekindum Saxonum Principem adhuc Gentilem vidiſſe in caſtris Caroli magni ſub Communione pulchellum puerum in os quorundam hilariter deſcendere; ab aliis verò abhorrentem auertiſſe vultum. Profectò illi dignè, hi indignè communicabant.

D. III. Præparatio animæ.

Tertivs, Medius dictus, digirorum princeps, eſt præparatio animæ. vt dignum fiat corporis Chriſti receptaculum. Propter quòd cùm Euchariſtiam inſtituerer Dominus, delegit ſibi cœnaculum grande ſtratum, paratum, (vt eſt apud Marcum in Græco textu.) Quomodo autem parare debeamus cœnaculum Chriſto, docet nos Sunamitis illa 4. *Reg.* 4. quæ de Eliſæo dicebat ad virum ſuum: *Animaduerto, quod vir* Dei *ſanctus eſt iſte, qui tranſit per nos frequenter. Faciamus ergò ei cœnaculum paruulum & ponamus ei in eo lectulum, & menſam, & ſellam, & candelabrum, vt cùm venerit ad nos maneat ibi.* Tranſibit per nos Chriſtus Sanctus ſanctorum. Paremus ergo illi candelabrum, lectulum, ſellam & menſam. Candelabrum deſignat fidem, quam ante Communionem concipere debemus firmiſſimam. Audimus enim Chriſti verba in hodierno Euangelio: *Beati qui non viderunt & crediderunt.* q. d. Beatiores, quàm qui viderunt & crediderunt. Idcircò S. Ludouicus Rex Franciæ, cùm quidam ejus proceres in Palatii Pariſienſis ſacello, ſub eleuatione Chriſtum viſibiliter in ſpecie elegantiſſimi pueri cernerent, & Regem ad idem ſpectaculum inuitarent, renuit ire dicens: *Qui non credit, vadat & videat. Ego credo & fidei meritum libens conſeruo.* Refert Viguerius in Inſtit. Chriſt. Thol. cap. de Euchariſtiæ Sacramento, & alii.

Lectulus deſignat quietem à laboribus, curis & negotiis ſæcularibus; & cor pacatum. Quemadmodum enim qui è balneo medicatarum aquarum exit, paulisper in lecto quieſcit, de conſilio medicorum; ſic poſt Confeſſionem, tempore intermedio vſque ad Communionem, quieſcere oportet à curis extraneis, vt ne iterum ad ſæcularia diſtrahamur & guſtum S. Communionis perdamus. Ideoque debent patres & matresfamiliàs ſubditis ſuis tempus illud liberum concedere, quo ſibi vacare queant. Non enim ſtatim à Confeſſione currendum ad Communionem. Si enim filii Iſraël juſſi à Deo triduo ſe præpare ad legis ſuſceptionem per continentiam & lotionem veſtium, Exod. 19. ſi virginis Aſſuero adducendæ, priùs tamdiu & tanto ſtudio ſe comebant, Eſth. 2. ſi pueri in conſpectu Regis Babylonis ſtatuendi priùs tribus annis enutriebantur cibis Regiis, vt formâ elegantes fierent, Dan. 1. cur non etiam aliquid temporis detur præparationi ad Communionem? Moyſes relicto populo ſolus aſcendere in montem Sina ad Dominum juſſus, ibique prætereà à nebulâ circumdatus eſt, vt ſic omnia creata ex aſpectu ejus auferrentur, & ipſe tantò attentiùs vacare diuino colloquio poſſet, Exod. 24. Pari modo decet vt ad Chriſtum acceſſuri; imò eum ſumpturi ſegregemus nos à mundo & ſæcularibus negotiis.

Sella præmeditationem futuri conuiuii deſignat. Qui enim vult occurrere alicui Regi, *ſedens priùs cogitat, quomodo ei occurrat*, vt Saluator dixit, Luc. 14. Atquî Regum Regi obuiamus in Communione: Quantâ igitur ſolicitudine præmeditari deberemus, quò ituri & quid facturi ſimus? Hebræi, cùm de cælo pluit eis manna, antequàm id guſtarent, dicebant; *Manhu? quid eſt hoc?* Exod 16. Similiter ergò antequam cœleſte hoc Euchariſtiæ manna deguſtemus, ſedeamus & dicamus: Quid eſt hoc? Panis iſte Devs eſt, ante quem cæli contremiſcunt & Angeli velant facies ſuas. Quid ergò me facere conuenit? Dicamus cum S. Thomâ: *Dominus meus &* Devs *meus.* & cum S. Franciſco: Devs *meus & omnia: quis es tu? & quis ſum ego?* Qui ſine omni præmeditatione panem hunc accipiunt, judicium ſibi manducant; teſte Apoſtolo 1. Corinth. 11. quia *non dijudicant corpus Domini*, hoc eſt; non diſcernunt à menſa communi menſam hanc cæleſtem.

Menſa deſignat famem quandam & appetentiam ſpiritualem Euchariſtiæ; quam excitare in nobis debemus, antequam accedamus; vt ita cum majori guſtu & fructu cibum illum capiamus: quod non difficilè poterimus, ſi conſideremus hujus cibi præſtantiam & noſtram indigentiam. Indigentia noſtra tanta eſt, vt niſi hoc cœleſti pane identidem reparemus animæ vires, paulatim deficiamus in via mandatorum Dei, & in multa ac grauia vitia tandem collabamur. Hoc nobis inſinuauit Dominus, cùm Marci 8. dixit in deſerto: *Miſereor ſuper turbam, quia non habent, quod manducent, & ſi dimiſero eos jejunos, deficient in viâ; quidam enim ex eis de longè venerunt.* Experientia enim docet, quòd cùm nulla eſt hujus Sacramenti frequentatio, ibi corruit diſciplina & virtus, creſcunt verò vitia, quæ inſtar zizaniorum ſuffocant ſementem bonam: Sicut è contrario, ibi floret diſciplina, virtus ac pietas, vbi floret frequentatio hujus Sacramenti. Præſtantia verò cibi tanta eſt, vt omnibus noſtris neceſſitatibus vel ſemel dignè ſumptus mederi poſſet: eſt ipſe fons omnis medicinæ: quem vel à longè aſpicientes & ſalutantes Patres adeò deſiderabant. *Abraham exultauit vt videret diem ejus: vidit* (etſi in ſpiritu tantùm & figurâ) *& ga-*

uiſus eſt. Ioann. 8. Iacob moriturus dicebat: *Salutare tuum expectabo Domine.* Gen. 49. Dauid item in ſpiritu aiebat: *O ſi quis mihi daret potum aquæ de ciſternâ, quæ eſt in Bethlehem?* 2.Reg.23. Quid ſi iſti patres reipſà potuiſſent Saluatorem in Euchariſtiâ ſibi intimè vnire? Hæc ergò illorum deſideria pudefacere nos debent, ſi ſine fame ſpirituali ad Communionem accedamus. Cogitate: Si nunc appareret Abraham, Iacob, Dauid, cæterique Patres & inter nos accederent ad S. Euchariſtiam, quanto illi deſiderio, quantâ lætitiâ, quantâ humilitate & reuerentiâ hoc agerent?

E. IV. Intentio recta.

QVARTVS, Index dictus ab indicando, eſt intentio, quæ dirigit actiones noſtras, eſtque oculus animæ: *qui ſi ſimplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit: ſi autem nequam fuerit, totum corpus tenebroſum erit*, teſte Domino noſtro. Nequam eſt hic oculus in propoſito primo, Si quis principaliter moueatur ad communicandum pro temporali commodo aut lucro: veluti pauperes aliqui, vt à ditioribus largiores accipiant eleemoſynas & cibos, &c. nec non Sacerdotes nonnulli, qui principaliter celebrant ob ſperatum lucrum aut commodum ſuum: qui nihilo meliores ſunt duobus illis filiis Aaron Nadab & Abiu, qui obtulerunt DEO ſacrificium ex igne alieno, id eſt, profano, qui adhibebatur ad coquendas carnes, cùm debuiſſent accipere ignem ſacrum, qui fouebatur ad ſacrificia & thymiamata: & propterea ab igne de altari egrediente deuorati & combuſti ſunt. Leuit. 10. Ignis ſacer charitas eſt, quæ mouere debet ad ſacrificandum & communicandum. Ignis alienus & profanus cupiditas eſt, cùm anima mouetur ex auaritiâ ſimilique causâ; quem ignem non DEVS, ſed caro vel Dæmon ſuppeditat. Caueant ſibi qui cum tali igne communicant.

Oculus nequam eſt, ſiquis communicet ex hypocriſi, vt videatur hominibus pius & ſanctus. Talis enim Herodi ſimilis eſt, qui ſimulabat ſe quoque venturum ad Chriſtum Regem natum, vt adoraret eum: ſed venit cum gladio & irâ, non cum deuotione & humilitate; quia cupiebat regnum ſuum ſtabilire, Chriſti verò delere. Similiter qui ob vanam gloriam communicat, venit ad Chriſtum vt hoſtis; quia non quærit Chriſti gloriam, ſed ſuam. Vnde nec fit particeps virtutis Sacramenti: quia *Spiritus ſanctus effugiet fictum*, ait Sapiens Sap. 1. Et ſicut in vero flore conſident apes, in ficto verò muſcæ, vt alibi diximus oſtendiſſe Salomonem; ita in tali communicante non requieſcit gratia & virtus Sacramenti, ſed muſca vanitatis & diabolus.

In Dom. 2. poſt Paſcha. Them. de ſigo ispræ. deſt.

Oculus nequam eſt, ſiquis communicet ex metu ſolum & coactione, vt quia Eccleſia præcipit & inobedientes punit, &c. Talis enim contemptui habet & injuriâ afficit diuinum hoc conuiuium, quaſi non ad epulas, ſed ad plagas inuitaretur. Propterea DEO diſplicet, nec gratiam ejus accipiet, Sicut enim licitum non erat ſacra vel habitu ſeruili indutum ingredi ad Regem Aſſuerum, *Eſth.* 4. & ſiquis talis acceſſiſſet, nequaquam ad eum extendiſſet Rex virgam auream (quod erat beneuolentiæ ſignum. ibid. c. 4.) ſic multò minus licitum eſt ad cœleſtem Regem ejuſque Communionem accedere cum ſeruili timore: nec talis accipiet gratiam & fauorem DEI in Sacramento: ſiquidem Chriſtus ex amore illud inſtituit. *Cùm dilexiſſet ſuos, in finem dilexit eos*; ait Ioannes narraturus inſtitutionem Euchariſtiæ capit. 13. Quod ergò ex amore inſtitutum eſt, ex amore accipi debet: ne alioquin dicatur nobis: *Amice quomodo huc intraſti, non habens veſtem nuptialem?* Nuptialis veſtis amor eſt: timor verò ſeruilis.

Oculus nequam eſt; ſi quis communicet ſolùm ex conſuetudine, vel ob ſocietatem; quia videt hoc ipſum facere alios. Tametſi enim conſuetudo communicandi & ſocietas bona ſit, non debet tamen hęc eſſe ratio vel cauſa Communionis, quæ ob præcedentem finem inſtituta eſt, quem niſi quæramus & aſſequamur, non tantùm fruſtrà, ſed etiam irreuerenter communicamus. Cùm enim præciſè propter ſocietatem aut conſuetudinem aliquid agimus, eo ipſo demonſtramus negotium id non magni eſſe momenti, ſiue fiat, ſiue non fiat: vt cùm circa horam vndecimam prandemus, quia ita moris eſt. Malus etiam oculus foret, ſi quis præciſè ob ſenſibilem aliquam delectationem & conſolationem ſpiritualem perciperet Euchariſtiam, eam ſibi tanquam vltimum finem præſtituens. Quòd enim talis delectatio imperfectionem contineat, demonſtrare voluit Dominus, cùm poſt reſurrectionem ſuam Magdalenæ conanti tangere ei pedes, dixit: *Noli me tangere: nondum enim aſcendi ad Patrem meum.* Ioan. 20. & cùm diſcipulus dixit, Ioann. 16 *Expedit vobis vt ego vadam*, ad cælum videlicet; quia volebat Chriſtus, vt deſiderium ſuum à terrâ ad cælum transferrent, nec carni & terræ inhærerent. Qui ob ſpiritualem tantùm dulcedinem & delectationem ſuam communicat; Chriſtum adhuc carnaliter amat, quomodo Apoſtoli Chriſtum in carne præſentem; & non tam amore amicitiæ, quàm concupiſcentiæ, qui eſt amor proprius. Omnes iſtæ intentiones per foramen ingrediuntur vt fures, quia furantur nobis fructum & virtutem Euchariſtiæ.

Simplex igitur & bonus oculus eſt, Primò communicare ex amore, vt jungamur ſponſo animarum noſtrarum chariſſimo. Secundò, vt à morbis & infirmitatibus animi ſanemur per Medicum animarum noſtrarum optimum, quem in Communione ad nos vocemus. Tertiò, vt per Chriſtum, tanquam per hoſtiam placationis peccata noſtra expiemus & DEVM Patrem perfectè nobis reconciliemus. Quartò, vt à certâ tribulatione & aduerſitate citiùs liberemur per præſentiſſimum liberatorem. Quintò, vt certam gratiam aut beneficia impetremus, per mediatorem, cui pater nihil negare poteſt. Sextò, vt pro acceptis donis DEO gratias agamus, cùm nihil habeamus præſtantius aut DEO gratius quàm ejus filium, quemadmodum dixit Dauid Pſalm. 115. *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem ſalutaris accipiā.*

Septimò,

Septimò, vt DEVM & Sanctos honoremus; quid enim honorificentius fieri etiam Sāctis poteſt, quàm ſi in ipſorum feſtis & ſacris ædibus hoſtia præſtantiſſima DEO immoletur & hominibus communicetur? Octauò, vt opitulemur & defunctis, cùm nihil efficacius pro illis interpellet apud DEVM Patrem, nihil meliùs clamet, quàm ſanguis Chriſti. Optimus verò & primarius finis Communionis eſt is, propter quem Chriſtus Euchariſtiam primariò inſtituit, vt ſcil. conuertamur & transformemur in ipſum viuamuſque quomodo ille vixit, & virtutes ejus quaſi veſtes induamus, quomodo Iacob induit veſtes fratres ſui primogeniti Eſau pretioſas & fragrantes; vt in ilis DEO Patri placeamus & benedictionem ejus obtineamus.

F. V. Fiducia.

QVINTVS denique digitus eſt pollex, à potentiâ dictus, fiducia, quam concipere debemus priuſquam accedamus ad menſam Domini. Si enim cum magnâ trepidatione & perplexitate accederemus, deuorionem impediremus, & amorem DEI ſuffocaremus, ac deinde parum rectè de Chriſto ſentiremus, qui in Euchariſtiâ venit ad nos vt Parer, vt Medicus & Samaritanus, Liberator, Audiutor, &c. Tametſi verò in perceptione Euchariſtiæ vtimur verbis Centurionis, dicendo: *Domine non ſum dignus, vt intres ſub tectum meum, &c.* ſciendum tamen triplicem conſiderari poſſe dignitatem. Primò, vt ſit tāta, quanta eſt dignitas ſuſcipiendi, ſicut filius Regis dignus eſt filiâ Regis; & ſic nemo eſt dignus Chriſti ſuſceptione. Secunda, vt ſeruetur proportio ad vires ſuſcipientis, vt faciat quis quantum poteſt, ſicut ruſticus Regem venientem ſuſcipere quidem pro dignitate Regis non poteſt: ſi tamen faciat quantum poteſt, & quantum ob vllo præſtari ruſtico poteſt, ſenſebitur dignè ſuſcepiſſe Regem. Et hac quidem ratione pauci dignè ſuſcipiunt Chriſtum. Tertia itaque dignitas eſt, quæ Domino ſufficit, cùm quis ſaltem accedit ſine peccato mortali, cum bono fine & cum attentâ conſideratione beneficii cœleſtis, majeſtatis Chriſti, ſuæ autem paruitatis, &c. Ad quod ſi accedat feruens oratio, facilè ſuppeditabit DEVS gratiam, vt ſufficienter diſpoſiti ſimus. Sicut enim videmus Regem, cùm ad aliquem pagum diuertit, non expectare donec ruſtici hoſpitium & commeatum illi præparent, cùm ſciat ad hoc inſufficientes eſſe: ſed premittere cubicularios, œconomos, coquos & ſimiles cum præparamentis & commeatu, vt ipſi omnia pro majeſtate præparent: Sic abſque dubio facict DEVS; ſi tamen bonam voluntatem habuerimus, & pro viribus faciamus quod in nobis eſt, ejuſque opem implorauimus. Atque ita demum ipſo effectu videbimus & guſtabimus, quàm ſuauis ſit Dominus, adeoque cum D. Thomâ exclamabimus: *Dominus meus & DEVS meus.* q.d. Ex hac horâ me tibi offero in ſeruum, & te recipio in Dominum: ſit hoc inter nos gluten, vt ne vnquam ab inuicem diuellamus, &c.

CONCIO VII.

Documenta in hoc Euangelio diſcimus non ſolùm à Magiſtro, verùm etiam à Diſcipulo.

1. *A Thoma, quam malum ab Eccleſia ſeparatũ eſſe.*
2. *Docetur natura & malitia hæreſis,*
3. *Docemur credere ſenſu & voluntate noſtra.*
1. *A Chriſto diſcimus lapſis condeſcendere.*
2. *De nullo deſperare.*
3. *Non ſatis eſſe credere quomodolibet in Chriſtum.*
4. *Docemur quàm bonæ conditionis ſimus nos.*

THEMA.

Noli eſſe incredulus, ſed fidelis. Ioan. 20.

A

IN ſcholis non ſolùm diſcunt pueri, cùm Magiſtrum audiunt bene & ornatè loquentem, verùm etiam cùm diſcipulum audiunt errantem & à Magiſtro correctum. In hodierno Euangelio audimus in primis Magiſtrum Chriſtum optimè & ſuauiſſimè loquenrem: *Pax vobis.* Irem: *Noli eſſe incredulus, ſed fidelis* Rurſum: *Beati qui non viderunt & crediderunt.* Audimus deinde diſcipulum Thomam, ſed errantem & malè loquenrem: *Niſi videro, &c. & mittam manum meam in latus ejus, non credam.* Verùm dum à Domino corrigitur diſcipulus, diſcimus non ſolùm à Magiſtro, verùm etiam à diſcipulo. Quidnam verò illud?

B. I. A Tho... Quàm malum Eccle. ſepara... eſſe.

A Thomâ diſcimus primò, quàm malum & periculoſum ſit, ab Eccleſiâ ſeparatum eſſe, Thomas enim quamdiu à cœtu diſcipulorum abfuit, tam diu incredulus manſit & Chriſti aſpectu atque alloquio caruit; vbi verò ad communem diſcipulorum domum acceſſit, Chriſtum vidit & agnouit. Hanc ob cauſam ſine dubio Ioannes Euangeliſta ſolius Thomæ nomen Græcâ exponit voce, vocans eum Didymum, id eſt, geminum. Cùm enim vox *Gemini*, quandam ſeparationem ſignificet, indicat, quòd qui à cœtu Eccleſiæ diuiſus eſt, non inuiſitur à Chriſto. Quiſquis ergò extra Eccleſiam eſt, fruſtrà expectat à Chriſto viſitationem, conſolationem, gratiam, ſalutem. In domo ſuâ, verâ ſcilicet Eccleſiâ collectis apparet Chriſtus & mittit Spiritum ſanctum, non in aliena, nec extrà vagantibus in plateis, id eſt, ſchiſmatibus & hæreſibus aliiſque ſectis. Vnde S. Bernardus ſerm. 6. de Aſcenſione Domini ait: *Falleris Thoma ſancte, falleris, ſi videre Dominum ſperas ab Apoſtolorum Collegio ſegregatus. Non amat veritas angulos, non ei diuerſoria placent, &c.* Credibile eſt. Thomam alibi diſcutriſſe & quæſiuiſſe Chriſtum, modò apud ſepulchrum, modò in via Emaunticâ; ſed non invenit Chriſtum, niſi in domo Apoſtolicâ.

C. II. Natura & mali... hæreſis

SECVNDO, Naturam & malitiam hæreſeos. Hæc enim duo illa grauiſſima ſupplicia, excæcationem & indurationem homini adfert; quia intellectum excæcat & errorũ tenebris inuoluit: voluntatem verò pertinaciâ indutat. Ecce vobis Thomam adeo de mente dejectum, vt alia quidem non viſa de Chriſto condiſcipulis ere-

deret, alia non crederet. Nam cùm cruci non adfuerit, de vulnere lateris Chriſti, vti Sanctus Chryſoſtomus Hom. 86. in Hierem: notat, nihil ſciuit niſi ex aliorum relatione, & tamen eiſdem Chriſti reſurrectionem aſſerẽtibus non credit. Vulneratum ergò in latere credidit, reſuſcitatum eſſe credere noluit. Idem faciunt hæretici; alia enim quæ ſibi placent, ſeligunt è Scripturis & credunt; alia quæ diſciplicent, non credunt. Partinaciam ex eo agnoſcimus, quòd duobus diſcipulis ex Emaus redeuntibus, Petro & decem Apoſtolis Chriſti reſurrectionem aſſerentibus non crediderit. Ita nimirum conuincendis hæreticis nullum teſtimonium ſufficit: quia fides eſt donum Dei; quod ipſi tamen contemnunt & ſuâ partinaciâ repellunt. Theodoricus de Appoldiâ l. 1. de vitâ S. Dominici cap. 9. ſcribit: *Per idem tempus Dominus Simon Montis-fortis illuſtris Princeps ferro perſequebatur hæreticos, quos Chriſti confeſſor Dominicus gladio verbi Dei. Ita multa inter eos amicitia & familiaritas contracta fuit. Vt enim in eius Principis geſtis legitur, cùm Catholici die quodam cum hæreticis diſputaſſent, S. Dominicus quædam fidei documenta ſcripſit in chartulâ, tradiditq; eam hæretico, vt de obiectis deliberaret Eâ nocte hæretici conſederunt ad ignem prolata eſt chartula Viri Dei; dictum eſt ab hæreticis: Mittatur in ignem ſchedula, vt veritas comprobetur. Mox proiecta in ignem poſt aliquantam moram inde nihil læſa proſiliit. Tùm vnus obſtinatior: Mittatur inquit, ſecundò, & patebit veritas. Obtemperatum eſt illi, ſed iterum charta reſiliit. Strepentibus illis, obduratus hæreticus etiam tertiò id vult fieri: ſed nihil chartulæ officit. Tanto autem viſo miraculo, non ſunt compuncti miſeri illi, ſed inter ſe grauiſſimè prohibuêre, ne quiſquam id Catholicis indicaret. At tamen miles quidam, qui rei coràm interfuit, fidei ex parte conſentiens, inſigne miraculum ad Catholicorum notitiam perduxit.* En hæreticorum pertinaciam!

D. III. Credere ſenſu & voluntate noſtra.

Tertio, Credere ſenſu & voluntate noſtrâ, adeoque caput noſtrum frangere in rebus fidei aliiſque à Deo præſcriptis; nec non moram & partinaciam, ſi qua præceſſit, ſequente feruore compenſare: & per bona opera paſſionem Chriſti nobis applicare. Totum hoc Thomas fecit. Ceſſit enim tandem & credidit ſurrexiſſe Dominum ſuum, nec erubuit ab errore ad regiam viam redire; deinde fide ſolemni & clarâ profeſſione perfidiam ſuam compenſauit. Meritò hæc confeſſio jungitur ipſi fidei, ſicut malleus horam ſonans jungi debet horologio, vt ſit perfectum. Quod ſi aliter ſonet, aliter indicet, nihil valet; par ratio eſt de fide, niſi externæ confeſſionis conſonantiam habeat. Denique Chriſtum ardenti amore complexus, totum ſe illi tradidit, dicens: *Dominus meus & Deus meus.* Peculiariter quidem Chriſtus Deus noſter & Dominus noſter eſt, quia in carne noſtra Doctor, Dux & Redemptor noſter; ſed non proinde omnes faciunt eum ſuum Dominum & Deum, quia nec obediunt ejus præceptis, nec imitantur ejus exempla, nec applicant ſibi ejus merita per Sacramentorum vſum, &c. Quid autem prodeſt fontem in publico & ante fores tuas eſſe, ſi nunquam inde haurias? Habebis aquam, ſed non tuam. *Haurietis*, inquit Iſaias cap. 12. *aquas in gaudio de fontibus Saluatoris.*

E. I. A Chriſto lapſis condeſcẽdere.

A Chriſto diſcimus, primò lapſis condeſcendere, eoſque erigere pro viribus. Ecce enim Chriſtus ob vnam ouem exerrantem, poſt dies octo iterum redit januis clauſis ad cœtum diſcipulorum, iterum ſtat in medio, iterum ait: *Pax vobis.* ſicut ante occiduum, vt oſtendat ſe nunc propter vnum Thomam veniſſe; id omne faciens vni Thomæ, quod priùs fecerat omnibus diſcipulis. Hujus igitur exemplo conemur vnuſquiſque, maximè qui ex officio obligamur, lapſis ſubuenire, & in gratiam ipſorum nihil non moliri, horrari, obſecrare increpare, opportunè importunè cum omni patientia; ne ſimus inſtar Cain, qui de fratre interrogatus dicebat: *Nonquid cuſtos fratres mei ſum ego?* Gen. 4. Neque inſtar Sacerdotum, qui Iudæ pœnitentiâ ducto dicebant: *Quid ad nos: tu videris.* Matth. 27,

F. II. De nullo deſperare.

Secundo, De nullo deſperare quantumuis obſtinatio. Ecce enim Thomam caute duriorem, tacta vulnerum ſuorum adeò emolinit Dominus, vt niuis inſtar ad ſolis radios colliqueſcentis, ceſſerit & Chriſto ſe tradiderit. Nimirum vulnus lateris Chriſti foramen illius petræ eſt, per quod olim Moyſes vidit gloriam Dei, Exod. 33. & per quod nunc Thomas vidit & agnouit Chriſtum Deum; caminus ardens, Apocal. 1. in quo Thomas quaſi vſtulatus exclamauit: *Dominus meus & Deus meus.* Quiſquis ergò induratus eſt & vitiis aſſuetus, ſaltem in hunc caminum mittat manum ſuam, videat & tangat, quot oſtia ſalutis peccatori in paſſione aperuerit, &c.

G. III. Non ſatis eſſe credere quomodolibet in Chriſtum.

Tertio, Non ſufficere ad ſalutem credere in Chriſtum eumque pro peccatis noſtris mortuum eſſe, etiamſi multa alia nolimus credere; quod tamen hoc temporè plurimi præſertim de plebi exiſtimant, cæteraq; omnia maximæ quæ in ſymbolo Apoſtolorum non continentur, putant eſſe adiaphora; vnde ſtatuunt quemlibet, qui in Criſtum credit, ſiue ſit Lutheriſta, ſiue Caluiniſta, ſiue Anabaptiſta, ſiue Papiſta, ſuâ fide ſaluari poſſe, eò quòd omnes vnum habeant Deum & caput, Chriſtum. Verùm hi redarguuntur:

1. Primò, à Chriſto qui à Thoma cæteroqui fideli vnicum reſurrectionis articulum requirit. Vnde patet illum Thomæ ad ſalutem neceſſarium fuiſſe. Eadem ratio eſt de cæteris articulis. Cur enim credere oporteat Chriſtum ſurrexiſſe: non oporteat autem credere Chriſtum contineri in Euchariſtiâ, &c. Nónne & hoc Scriptura teſtatur?

2. Secundò, Ab Apoſtolo, qui ad Titum 3. hæreticum hominem deuitari jubet, eò quòd ſubuerſus & proprio judicio condemnatus ſit. Neque dicas hæreticum cenſeri ab Apoſtolo eum tantùm, qui Chriſtum rejicit aut aliquid pertinens ad Symbolum; ſic enim non eſſet hæreticus, qui rejiceret totam Scripturam & omnia Sacramenta; item qui damnaret nuptias & cibos: qui duplicem in Chriſto perſonam poneret; qui tamen 1. Tim. 4. & 1. Ioan. 4. inter hæreticos cenſentur.

Tertiò,

3. Tertiò, à totâ antiquitate, quæ ſemper exiſtimauit hæreticum non poſſe ſaluari; ideoque ſe hæreticis tam acriter ſemper oppoſuit, eoſque confutauit: Cur enim tot Concilia tanto labore & ſumptu conuocatis ex toto orbe Epiſcopis aduerſus hæreſes celebrata ſunt? Cur toties anathemate damnatæ? Cur hæreticorum commercia Catholici tantopere vitarunt? Cur plurimi exilia, mortem & omnia tormentorũ genera perferre maluerunt, quã hæreticis ſubſcribere? Nõne hæc omnia fruſtrà, ſtulte & injurioſè facta eſſet, ſi in illis ſectis ſalus obtineri poterat?

4. Quartò, Ab ipſis hæreticis, qui inter ſe non ſolùm diſſentiunt, ſed etiam mutuò ſe hæreſeos damnant, vti Caluiniſtæ Lutheranos, Lutherani Caluiniſtas, Anabaptiſtæ reliquos omnes.

5. I. Quintò, Ab ipſa ratione. Nam primo ſequeretur, veram & orthodoxam fidem nihilo meliorem eſſe hæreſibus, Arianiſmo, Pelagianiſmo, Neſtorianiſmo, &c. ſiquidem per has ſalutem æquè acquiri poſſe ſtatuit ac per illam: ſequeretur omnes penè antiquos hæreticos, quia plerique tenuerunt Symbolum Apoſtolicum, ſaluatos eſſe.

2. Secundò, Sequeretur fidem falſam (ſi quis nimirum non rectè intelligeret Symbolum) ſufficere ad ſalutem; imò etiamſi multos articulos abſolutè non credas. Non enim magis ad ſalutem prodeſt fides falſa, quàm fides nulla: Plurimos autem ſymboli articulos alii ſic, alii aliter intelligunt.

3. Tertiò, Cur ſymbolum potiùs fide tenendum, quàm Scriptura diuina? An hæc minoris eſt authoritatis, quàm ſymbolum?

4. Quartò, Fundamentum fidei, id eſt, ratio credendi in hæreticis fallax eſt: ergò etiam fides, quæ ei innititur. Credunt enim ſua dogmata, vel quia ipſorum Apoſtoli (Lutherus, Caluinus, &c.) ſic docuerunt; & hi fallere, ac falli potuerunt, Vel quia ea in ſcripturis proprio judicio contineri putant; & hoc fallax eſt, & vnus eandem Scripturam pro hac, alter pro aliâ ſectâ allegat, quia eã non intelligunt: vel quia ſpiritu priuato interiùs edocentur, quis Scripturæ ſit intellectus. Et hoc item fallit, quia plerique omnes gloriantur de hoc ſpiritu; & tamen inter ſe contraria docent: quod ſanè ſpiritus bonus nequit facere.

5. Quintò, Sicut qui in vno præcepto delinquit, omnium reus eſt; ita ſcilicet, vt ſi verbi gratia adulter ſit, æquè damnetur, ac ſi in omnibus deliquiſſet: pari modo, qui vnum abjicit fidei articulum, jam à ſalute excidit, non minùs, quàm ſi omnes abjeciſſet.

Quare fruſtrà optant vel expectant aliqui, vt Eccleſia de articulis fidei aliquid remittat, quò cum recentioribus ſectis in vnum coaleſcat. Fides additamentum neſcit & inciſionem. Concilium Nicænum ne literæ quidem vnius incrementum admiſit, vt Filius Patri ὁμοούσιος, diceretur ὁμοιούσιος; ne concedendo ſimilem negaret eſſe cum Patre eundem. Fides inſtar horologii eſt; ejus articuli quaſi dentes rotularum ſunt. Vnum ſi tollas dentem, machina tota fallit.

H. V. QVARTO, Quàm bonæ conditionis ſimus, qui credimus, tametſi non videmus. Ad nos enim ſpectat id, quod ait Dominus: *Beati qui non viderunt & crediderunt*, intellige fide viuâ, vel crediderunt ſicut, oportet ſeruando præcepta fidei (ſic enim dicitur: *Beati pauperes ſpiritu, &c.* non excludendo alias virtutes.) Beati ſunt cæli incolæ. quia Deum vident; beati ſunt terræ incolæ, quia Deum non vident; per hoc enim eò perueniunt, vbi Deum videbunt facie ad faciem. & *vbi*, vt ait S. Auguſt. Pſal. 91. *jam non dicetur nobis. Crede quod non vides, ſed gaude quia vides.* Quàmb… næ con… tionis ſu… mus no…

CONCIO VIII.

Difficultates & myſteria enodantur.

1. *Cur ſolus abſuit Thomas.*
2. *Cur noluit credere diſcipulis.*
3. *Cur poſt octiduum, non mox apparuit Chriſtus.*
4. *Cur Thomam non aſperius reprehendit.*
5. *Quomodo credidit Thomas ſi vidit.*
6. *Quomodo beatiores qui non viderunt & crediderunt.*
7. *Quid illud*: Dominus meus & DEVS meus.
8. *Cur labi permiſſus Thomas,*
9. *Fides in Chriſtum an neceſſaria ad ſalutem.*

THEMA.

Poſt dies octo iterum erant diſcipuli eius intus. Ioan. 20.

PRæclarum nobis exemplum dant hodie Apoſtoli, qui in die Dominica rurſum congregantur in domum, vbi cœnam celebrauerant, vndique clauſam, præſtolantes aduentum & conſpectum Chriſti. Hinc enim monemur nos primò conuenire in domum DEI, vbi cœna Domini celebratur, diebus præſertim Dominicis. Deinde ibidem conſidere magnâ collectione, ita vt ſenſus omnes, veluti ianuas claudamus rebus iis, quæ forinſecus aguntur: ſolius verò Chriſti Domini noſtri adventum & aſpectum in S. Miſſâ præſtolemur, nec non arrectis auribus ſermonem ejus audiamus. Id quod nunc faciemus. A.

Quæſt. 1. Cur aliis Apoſtolis congregatis abfuit ſolus Thomas? Reſpondet S. Chryſoſtomus homil. 86. in Ioan. & poſt illum Theophyl. & Euthymius, probabile eſſe, quòd tunc ex fugâ nondũ redierit. Tametſi enim Luc. 14. dicuntur feminæ vndecim diſcipulis nunciaſſe Chriſti reſurrectionem: non tamen inde ſequitur, Thomam interfuiſſe; numerus enim vndenarius tunc erat numerus diſcipulorum, licet non omnes ſimul eſſent; quomodo etiam in hodierno Euangelio dicitur Thomas vnus ex duodecim, licet tunc non ampliùs eſſent duodecim. Ex hac ergò ſententiâ ſequitur, Thomam longiùs profuiſſe, vel ſaltem diutiùs latuiſſe, quàm ceteros diſcipulos; illũ, inquam, Thomam qui paulò antè cæteris cordatior dicebat; *Eamus & nos. & moriamur cum eo.* Ioan. 11. Vnde diſcimus, non præſumere nimium de noſtris viribus. Duo illi diſcipuli Petrus & Thomas quò fortiores ſeſe exiſtimabant, eò grauiùs lapſi ſunt & imbeciliores ſe deprehenderunt. *Fily Ephraim intendẽtes & mittentes arcum, cõuerſi ſunt in die belli,* Pſ. 77. Ergò nobis ipſis diffidere & in DEO ſolo confidere debemus, ſi vinci à tẽtatione nolimus. B. I. Cor ſo… abfuit Thom…

Quæſt. 2. Quare Thomas noluit credere diſcipulis Chriſti reſurrectionem aſſerentibus? Reſpondetur, Thomam nequaquam exiſtimaſſe, diſcipulos mentiri, cùm dicebant ſe vidiſſe Chriſtum; ſed formidaſſe ne forrè decepti eſſent & ſpectrum tantùm ſeu Chriſti defuncti animam, non ipſum Chriſtum reſuſcitatum vidiſſent, quo modo & reliqui diſcipuli primò exiſtimabant ſe ſpiritum videre, cùm viderent Chriſtum, Luc. 24. Atque hoc probabiliter exiſtimat Cyrillus feciſſe Thomam, partim præ mœrore, quòd abfuerit & oculis ſuis Dominum non viderit: ex quo perturbatus forſitan exiſtimabat ſe eum in vitâ nunquàm viſurum; partim præ gaudio, ob lætiſſimum nuntium, quod ſummo deſiderio expectabat; quo modo & alii diſcipuli non credebant & mirabantur præ gaudio, Luc. 24. Ita etiam nos rem mi-

D.
II.
Cur poſt octiduũ, non mox apparuit Chriſtus.

ram & inſolitam, præſertim valde deſideratam, non credimus ſub initium, donec ideamus. Probabile igitur etiam eſt, grauem culpam à Thomâ abfuiſſe. Et tamen vt ab eo labem illam qualemcumque abſtergeret Deus, in ejus gratiam rurſum apparuit. Vnde diſcimus etiam leuiores maculas cauere & cōtractas citò emendare. Communior interim ſententia eſt, fuiſſe in Thoma peccatum mortiferum infidelitatis, quam & ſuprà ſuppoſui.

Quæſt. 3. Cur non ſtarim, ſed poſt octiduum primùm apparuit Chriſtus Thomæ: Reſpondetur, Primò, Vt dum ille diu dubitare permiſſus eſt, fides reſurrectionis Domini in nobis magis ſolidaretur. Quis enim jam non credat, cùm audiat diuturnam Thomæ incredulitatem peruictam eſſe?

Secundò, Vt coram diſcipulis congregatis profiteretur Thomas fidem reſurrectionis; fieri autem poterat vt non niſi poſt octo dies diſcipuli in eâdem domo congregati eſſent. Vnde diſcimus eos, qui publicè delinquunt & alios ſcandalizant, publicè pœnitere, & publica reſipiſcentiæ exempla dare debere.

Tertiò, Ad honorem diei Dominicæ, quam præuîdit Dominus reſurrectioni ſuæ dicandam, apparationem hanc diſtuliſſe.

E.
III.
Cur Thomam non aſpèriùs reprehendit.

Quæſt. 4. Quare Chriſtus Thomam non aſperiùs reprehendit: Reſp. Primò, quia, vt ſuprà vidimus, probabiliter culpa ejus grauis non fuit, ſed ex mentis perturbatione, mœrore vel gaudio profecta.

Secundò vt ſeruaret decorum perſonæ Apoſtolicæ, præſertim in loco publico. Duos illos diſcipulos in itinere Emauntico aſperiùs reprehendit, ſed illi non erant Apoſtoli; & priuata erat reprehenſio. Ergò publicæ perſonæ in dignitatibus conſtitutæ blandiùs arguendi ſunt; quemadmodum & illi qui publicè arguuntur. Nouimus Aaron Sacerdotem æquè ac ſororem Mariam murmuraſſe contra Moyſen; hanc ramen propterea leprâ punitam eſſe, non illum: ob reuerentiam ſacerdotalis dignitatis ſcilicet Leuit. 12.

F.
V.

Quæſt. 5. Quomodo credidit Thomas, ſi vidit? Reſpond. crediſſe duplici ſenſu. Primò juxta vulgarem loquendi modum; quia ſcilicet reſurrectioni Chriſti, quem oculis vidit, aſſenſum dedit, eamque, confeſſus eſt Secundò propriè & fide diuinâ; quia ſcilicet *hominem vidit*, vt inquit S. Gregor. hom. 26 in Euang. *&* Deum *confeſſus eſt*. credidit eundem propria virtute & potentiâ (quam non vidit) ſurrexiſſe.

Quomodo credidit Thomas ſi vidit.

G.
VI.
Quomodo beatiores qui non viderunt & crediderunt.

Quæſt. 6. Quomodo beatiores Thomâ ij, qui non viderunt & crediderunt, ſi & ipſe credidit? Reſponderetur, quia reliqui Chriſtiani credunt Chriſtum eſſe Deum, eundemque à mortuis reſurrexiſſe, tametſi eum non viderint reſuſcitatum: Thomas verò credidit, quia rediuiuum vidit.

Alio verò ex capite fides noſtra ſuperatur à fide Apoſtolorum; tum quia fides illorum feruentior erat, quàm noſtra: tum quia nos habemus aliud maius fidei argumentum; videmus enim conſenſum totius orbis per annos 1600.

H.
VII.
Quomodo illud *Dominus meus & Deus meus*.

Quæſt. 7. Quid illa verba: *Dominus meus &* Deus *meus*? Reſpondetur, Thomam concisâ hac oratione exprimere voluiſſe, partim magnitudinem gaudii ſui, quod percepit ex aſpectu Chriſti rediuiui: partim potentiam diuinitatis ejus, quâ ſeipſum à morte ſuſcitauit. Solemus enim res magnas & inexplicabiles vel ſilentio, vel concisâ oratione explicare. Voluit ergò dicere: Verè tu es Dominus meus, chariſſimus, deſideratiſſimus, ſed & Deus meus, qui potentiâ diuinitias tuæ mortem ſuperaſti. De primo concepit ſummum gaudium; de ſecundo ſummam admirationem. Gaudium illud haud dubiè non permutaſſet Thomam cum totius mundi deliciis. Quid ergò erit videre Chriſtum in cæleſti gloria? quid erit videre glorificatum ſemetipſum? Demonſtrat nobis etiam his verbis Thomas fundamentum fidei noſtræ, humanitatem ſcilicet & diuinitatem Chriſti, quaſi duos polos firmamenti & religionis noſtræ, quibus ipſa innitirur. Horum prior in hoc ſæculo, quaſi in noſtro hæmiſphærio nobis manifeſtus eſt: alter verò occultus, vtpote ſolis beatis in altero ſæculo patens.

I.
VIII.
Cur labi permiſſus Thomas.

Quæſt. 8. Quare permiſſus Thomas labi in incredulitatem? Reſpondetur 1. in bonum ipſius Thomæ 1. Vt mereretur vires ſuas & agnoſceret fragilitatem ſuam. Dauid ante lapſum impeccabilem ſe exiſtimabat: *Dixi in exceſſu mentis mea*, inquit, *Non mouebor in æternum*. Poſt lapſum verò ait: *Auertiſti faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus*. Et alibi: *Bonum mihi, quia humiliaſti me*. Similiter & Thomas ante paſſionem Chriſti, Capitaneum ſe demonſtrabat, cùm diceret: *Eamus & nos, & moriamur cum eo*. Nunc verò poſt fugam ſuam, nihil aliud nouit dicere, niſi *Domine meus &* Deus *meus*. Sic Petrum, ſic Moyſen, ſumma capita Deus in aliquo labi paſſus eſt, vt homines ſe agnoſcerent, non Angelos, non Deum eſſe. *Nam in nullo penitùs errare, diuinitatis potius, quàm mortalitatis eſt*, ait Iuſtinianus Imperator. 2. Vt fortior reſurgeret, lapſumque majore induſtriâ compenſaret; quo modo equus ceſpitans colligit ſeſe & paſſum accelerat.

Secundò, In bonum aliorum pœnitentium, vt in hos miſericordem ſe exhiberet Tho- 2.

mas

mas velut qui & ipſe olim lapſus eſſet. Simili caſu eruditus Petrus, qui ante lapſum difficile putabat remittere ſepties in die: poſteà tam benignus erga lapſos factus eſt, vt excuſet aliquo modo peccatum crucifixionis, quod in Chriſtum admiſerunt Iudæi, quaſi ex ignorantia profectum. Act. 3.

Tertiò, In bonum noſtrum, vt inde primò in fide magis ſolidaremur. Quâ de causâ ait S. Gregorius magis profuiſſe nobis Thomæ infidelitatem, quàm fidem credentium Apoſtolorum, hom. 26 in Euangelia. Secundò cautiores fieremus & cum timore & tremore ſalutem noſtram operaremur.

K. IX. *Fides in Chriſtum an neceſſaria ad ſalutem.*

Quæſt 9. Eſtnè fides in Chriſtum omninò ad ſalutem neceſſaria? vel ſufficitnè credere in vnũ Deum & ſimul honeſtè viuere? Reſpondetur hoc non ſufficere, fidem in Chriſtum etiã requiri Primò, quia ſi quilibet Turca vel Iudæus in ſuâ fide ſaluari poſſet, fruſtra Apoſtoli & Patres in fide Chriſti aſſerẽdâ laboraſſent, fruſtrà ei Martyres ſanguine ſuo ſubſcripſiſſent, imò Chriſtus fruſtrà fuiſſet: ſuffeciſſet mitti à Deo aliquos, qui cognitionem vnius Dei prædicarent; vt argumentatur Apoſtolus ad Gal. 2. *Si per legem juſtitia, ergò gratis Chriſtus mortuus eſt.* Deinde falſa & vana eſſet S. Scriptura, quæ Chriſtum aſſerit noſtrum Redemptorem & Mediatorem, cujus ſanguine ablui, cujus fide juſtificari, in cujus nomine ſaluari debemus. Tertiò ſi quilibet in ſuâ fide ſaluari poteſt, ergò ſufficit ad ſalutem quæuis humana fides & perſuatio tantùm. Turcæ enim, etſi credunt vnum Devm omnium conditorem & remuneratorem, non id tamen fide diuinâ credunt, ſed quia ſic Mahometus in ſuo Alcorano tradidit; in quo tamen plurima falſa docuit, vti Mahometum eſſe Dei Prophetã, &c. ſimiliter Iudæi, quæ credunt; ideò credunt, quia illorum Rabbini ita ſcripturas exponunt. Fundamentum ergò illorum vanum eſt, quia ratio credendi ſeu regula fallax. Denique hac ſententiâ poſitâ, nullum erit diſcrimen inter Turciſmum, Iudaiſmum & Chriſtianiſmum, niſi in quibuſdam adiaphoris ad ſalutem non pertinentibus; & perinde erit ſequi hanc vel illam ſectam. Mirum igitur eſt inueniri aliquos hoc tempore, qui ſentiunt quemlibet in ſua fide ſaluari poſſe. Ratio quâ mouentur, eſt; quia incredibile exiſtmant, omnes Iudæos & Turcas, quorum plurimi Devm piè colunt, & innoxie viuunt, in æternum perire, ſolùm eo nomine, quòd in Chriſtum non crediderint; cùm tamen in hoc videantur excuſandi, ſiquidem à teneris non ſunt aliter inſtituti; & pro captu ſuo faciebant id, quod poterant. Non ergò tam anguſtam cæli portam faciendam, vt hi omnes excludantur tanto numero. Verùm hæc ratio nihil vrget. Nam primò ſi non eſt incredibile, Devm per aliquot annorum millia reliquiſſe mundum penè totum (exceptâ nimirum plebe Iudaicà) in tenebris idololatriæ, in quibus certò perierunt; facilè etiam ſibi perſuadere quiſque poteſt, idem contingere nunc Iudæis & Turcis. Secundò, Turcæ & Judæi hoc tẽpore multò minùs excuſari poſſunt, quòd in Chriſtum non credant, quã olim Ethnici. ſiquidem illi fidem Chriſti facilè indagare & addiſcere poſſunt à Chriſtianis, qui inter ipſos degunt, hi verò non item poterant, vtpotè tenebris vndique obſeſſi & communis conſuetudinis æſtu ad patrios ritus abrepti. Denique ſi ſunt aliqui, qui de Chriſti religione nihil audierunt, nullumque ad eam quærendam & amplectendam ſtimulum ſenſerunt, ii non damnabuntur ob infidelitatem, ſed ob alia peccata, quæ contra legem naturæ commiſerunt; ſi talia non commiſerunt, vel à Deo illuſtrabuntur vt veniant ad cognitionem fidei, vel ſi moriantur in naturali illa innocentia, pœnam damni tantùm incurrent, non ſenſûs, in altero ſæculo.

IN FESTO NATIVITATIS CHRISTI.

Euangelium Lucæ. 2.

IN illo tempore, Exiit edictum à Cæſare Auguſto, vt deſcriberetur vniuerſus orbis. Hæc deſcriptio prima facta eſt à Præſide Syriæ Cyrino. Et ibant omnes vt profiterentur, ſinguli in ſuam ciuitatem. Aſcendit autem & Ioſeph à Galilæa de ciuitate Nazareth in Iudæam, ciuitatem Dauid, quæ vocatur Bethlehem, eò quòd eſſet de domo & familiâ Dauid, vt profiteretur cum Maria deſponſata ſibi vxore, prægnante. Factum eſt autem cùm eſſent ibi, impleti ſunt dies, vt pareret. Et peperit filium ſuum primogenitum, & pannis eum involuit, & reclinauit eum in præſepio, quia non erat ei locus in diuerſorio. Et paſtores erant in regione eâdem vigilantes, & cuſtodientes vigilias noctis ſuper gregem ſuum Et ecce Angelus Domini ſtetit juxta illos, & claritas Dei circumfulſit illos, & timuerunt timore magno. Et dixit illis Angelus: Nolite timere: Ecce enim euangelizo vobis gaudium

dium magnum, quod erit omni populo: quia natus eſt vobis hodie Saluator, qui eſt Chriſtus Dominus, in ciuitate Dauid. Et hoc vobis ſignum: Inuenietis infantem pannis inuolutum, & poſitum in præſepio. Et ſubitò facta eſt cum Angelo multitudo militiæ cæleſtis, laudantium Deum, & dicentium: Gloria in altiſſimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.

Euangelium Lucæ 2.

IN illo tempore, Paſtores loquebantur ad inuicem: Tranſeamus vſque Bethlehem, & videamus hoc verbum, quod factum eſt, quod fecit Dominus & oſtendit nobis. Et venerunt feſtinantes, & inuenerunt Mariam & Joſeph, & infantem poſitum in præſepio. Videntes autem cognouerunt de verbo, quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes qui audierunt mirati ſunt: & de his, quæ dicta erant à paſtoribus ad ipſos. Maria autem conſeruabat omnia verba hæc, conferens in corde ſuo. Et reuerſi ſunt paſtores glorificantes & laudantes Deum in omnibus, quæ audierant & viderant, ſicut dictum eſt ad illos.

Euangelium Ioannis 1.

IN principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil. Quod factum eſt in ipſo vita erat, & vita erat lux hominum: & lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt.

Fuit homo miſſus à Deo, cui nomen erat Ioannes. Hic venit in teſtimonium vt teſtimonium perhiberet de lumine, vt omnes crederent per illum. Non erat ille lux: ſed vt teſtimoniũ perhiberet de lumine. Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, & mundus per ipſum factus eſt, & mundus eum non cognouit. In propria venit, & ſui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, his, qui credunt in nomine ejus: qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt. Et Verbum caro factum eſt: & habitauit in nobis (& vidimus gloriam ejus, gloriam quaſi Vnigeniti à Patre) plenum gratiæ & veritatis.

CONCIONES.

I. *Quantum hodiè mundo gaudium allatum.*

II. *Tituli Saluatoris nati.*

III. *De triplici Natiuitate Chriſti.*

IV. *Præcipui fines, ob quos Verbum caro factum eſt.*

V. *Quomodo perfectiones diuinæ in Chriſti Incarnatione elucescant.*

VI. *Quid muneris attulerint Chriſto Paſtores.*

VII. *Cur tam humilia ſymbola, infantiam, pannos, præſepe elegerit ſibi Chriſtus.*

VIII. *Varijs oſtentis nuntiata orbi Natiuitas Chriſti.*

IX. *Concio ſeu Documenta Saluatoris nati.*

X. *Myſteria.*

CONCIO I.

Quantum hodie gaudium mundo allatum, quia dicit Angelus: Natus eſt vobis Salvator.

1. *Natus eſt vobis Saluator.*
2. *Natus eſt vobis Chriſtus.*
3. *Natus eſt vobis Dominus.*
4. *Natus eſt & fugit vbera & deoſculatur.*
5. *Vobis, quia totum quod faciet, quod merebitur veſtrum erit.*
6. *Hodie.*

THEMA.

Ecce euangelizo vobis gaudium magnum. Lucæ 2.

HOdiernâ feſtiuitate plùs quàm aliis omnibus incipiunt ſancti Patres ſuas conciones à gaudio & jubilo. Ita S. Auguſtinus: *Gaudeamus fratres* (ita orditur) *lætentur & exultent gentes.* Sanctus Leo Papa I. ſic incipit: *Saluator noſter, dilectiſſimi, hodie natus eſt, gaudeamus. Neque enim fas eſt locum eſſe triſtitiæ, vbi natalis eſt vitæ, &c.* Et rursùm alium ſermonem huic in modum inchoat: *Exultemus in Domino, dilectiſſimi, & ſpirituali iucunditate lætemur; quia illuxit dies redemptionis nouæ, reparationis antiquæ, felicitatis æternæ.* S. Maximus Epiſcopus ita intonat: *Iuſtiſſimè, fratres, feſtiuitate præſentis diei in omne ſe gaudium totus vbique ſuſcitat mundus; quia hodie promiſſus à ſæculis, vniuerſi orbi Iudex natus eſt & Redemptor.* Nec immeritò ſanè gaudent & gaudere juſtè enter omnes hodiè Chriſtiani per vniuerſum orbem. Sic enim monet vox de cælo ad nos allata, & per Angelum pronunciata: *Euangelizo vobis gaudium mag-* A.

magnum. Sic monet etiam exemplum ipſorum Angelorum, qui non tam in ſuo quàm noſtro feſto hodie canebant, *Gloria in excelſis* DEO, *& in terra pax hominibus. Videnr enim*, ait S. Leo ſerm. prædicto, *cæleſtem Ieruſalem ex omnibus gentibus ſabricari; de quo inenarrabili diuinæ pietatis opere quantùm lætari debet humilitas hominum, cùm tantùm gaudeat ſublimitas Angelorum?* Neque dicat aliquis gaudium hoc dudum elapſum eſſe, aut ſolis paſtoribus annuntiatum: ſubdidit enim Angelus: *quod erit omni populo.* Quòd ſi omni populo, ergò & nobis, & omnibus retrò ſæculis: gaudium vniuerſale & publicum, gaudium perpetuum. Et propterea Eccleſia in hac ſolemnitate, eaque ſolâ permittit eſum carnium, ſi incidat in diem abſtinentiæ; quia ſcilicet, vt ait ſanctus Leo, *non eſt fas locum eſſe triſtitiæ, vbi natalis eſt vitæ.* Sed quæ ratio & cauſa gaudii hodierni? Audiamus. Gaudii hujus publici cauſæ & rationes ſex indicantur ab Angelo verbis penè totidem. Natus eſt, Vobis, hodie, Saluator, qui eſt Chriſtus, Dominus.

B. I. Saluator. PRIMA, Quia Saluator eſt, qui hodie natus eſt, non qualiſcunque, ſed perfectus; quia non à quibuſcunque, ſed à veris & ſummis malis liberat. Plures alioqui vocati ſunt Saluatores ab hominibus, veluti apud Hebræos, qui Iſraëliticum populum à tyranni jugo liberârunt, vti 4. Reg. c. 13. Iudicum 3. iidem apud Romanos vocabantur patres patriæ, qui rempublicam ab imminente hoſte vel periculo liberârunt. Apud Græcos ἀλεξίκακοι, qui mala, morbos & monſtra propulſabant ab hominibus, vt Æſculapius & Hercules. Sed iſti à priuatis tantùm & exiguis malis vrbes & nationes aliquas liberarunt, nihilominùs tanto in honore habiti fuere à gentilibus, vt communiter in DEOS ab ipſis referrentur. Iudæi verò ardentiſſimis votis pro ejuſmodi Saluatoribus ad DEVM clamauerunt, Iudicum 3. Atqui Saluator noſter non vnam tantùm nationem, nec à temporali tantùm malo liberaturus erat, ſed mundum vniuerſum, & à malis æternis, quæ ſola propriè & verè mala ſunt. Itaque ſi gens aliqua vel ciuitas tota gaudio perfunditur, cùm ſortita eſt ſtrenuum Ducem, qui eam liberauit à ſeruitute & tyrannide, vti videre erat in Græcis, qui poſtquàm à Philipi Maced. Regis jugo erepti & libertate donati ſunt beneficio & opera Quinti Flaminii, præ gaudio cælum clamoribus impleuerunt, vt aues supernè volantes deciderint. Valerius Maximus lib. 4. cap. vlt. Similiter Hebræi, cùm beneficio Iudithæ ab obſidione Holofernis fuêre liberati, vbi, *erat populus iucundus, ſecundum faciem Sanctorum* (ait textus cap. 16. lib. Iudith.) & per tres menſes gaudium hujus victoriæ celebratum eſt; quantò magis nos gaudemus Chriſtiani, cùm nacti ſumus ejuſmodi Saluatorem, qui non à ſeruitute aut obſidione tyranni mortalis, ſed ipſius dæmonis nos erepturus erat, & libertati priſtinæ, putà, primæuæ noſtræ integritati, ſpei, ſaluti & patriæ reſtituturus? Nec verò tribus menſibus tantùm durat hoc noſtrum gaudium, ſed vſque ad finem mundi, quia eouſque durat noſtra libertas.

A.

C. II. Chriſtus. SECVNDO, Chriſtus, hoc eſt, Meſſias ille dudùm deſideratus & tot votis expetitus, Rex omnium potentiſſimus, à quo Iudæi ſperabant omnem fœlicitatem, & reductionem in terram lacte & melle manantem; nos verò Chriſtiani ſpectamus introductionem in regnum cæleſte omnibus bonis abundans, quod priùs clauſum, nobis apparuit. Hæc eſt illa terra promiſſa olim Iudæis, lacte & melle manans, multò veriùs, quàm Palæſtina; quia abundat & redundat omni voluptate. Magnum nobis gaudium foret, ſi ſciremus adeſſe aliquem, qui in paradiſum nos vellet ac poſſet introducere. Adeſt modò Chriſtus, qui in paradiſum non terreſtrem, ſed cæleſtem poteſt ac vult nos inducere. Nam & viam nobis aperuit, priùs obſeratam, quà itur ad paradiſum, pœnitentiam. Vnde Chriſtus ejuſque præcurſor ita inceperunt prædicare: *Pœnitentiam agite; appropinquauit enim regnum cælorum*, q. d. Adeſt nunc, qui claues ejus regni habet & breui id aperiet; interim ad illud ambulate per pœnitentiam, quam velut auream portam aperui. Et hic eſt annus ille placabilis ſeu Iubileum continuum, quod venit nobis prædicare Chriſtus, vti ipſe de ſe teſtatur Luc. 4. & Iſaias de ipſo Iſ. 61. Quanto gaudio perfuſum arbitramini Maximilianum Auſtriacum, poſteà Imperatorem ejus nominis primum, quando in prærupta & inacceſſa ſpecu deſperatus hærens vidit adrepentem ſibi Iuuenem & audiuit ſibi dicentem: Macte animo virtuteque tuâ, Princeps: viuit & adeſt, qui te ſeruare poteſt. Vt enim Sol per denſas nubes clarior emergit, ita rediit Principi animi ſerenitas; vt Stephanus Pigius in Hercule Prodicio ſcribit. Atqui & nos aliquando eramus tali loco, nec via nobis patuit ad patriam cæleſtem. En viuit & adeſt hodie, qui nos ſeruare poteſt & patriæ reſtituere; ille nos præibit, ille viam pandet & ſaxa amolietur, quemadmodum & Iuuenis ille fecit Maximiliano. Quis ergò in hoc die non reuiuiſcat, & totus in gaudium vertatur? Accepimus enim Redemptorem, Iuſtificatorem, Glorificatorem. Vnde dixit ſanctus Leo ſuprà: *Exultemus in Domino, dilectiſſimi, & ſpirituali jucunditate lætemur, quia illuxit dies redemptionis nouæ, reparationis antiquæ, felicitatis æternæ.*

D. III. Dominus. TERTIO, Dominus, id eſt, DEVS, qui eſt abſolutè Dominus. Magnum etiam hinc affertur nobis gaudium. Monemur enim reconciliatum nobis eſſe DEVM, qui hodie ingreſſus eſt noſtram ciuitatem, non armatus, ſed pacificus.

Quando Rex Aſſuerus extendit virgam auream alicui deoſculandam; ſignum erat clementiæ, *Eſth.* 4. vt fecit Eſtheri, *cap.* 5 *&* 15. Idipſum hodie fecit DEVS, eùm virgam illam auream, filium videlicet ſuum, de cælo ad nos extendit, vt eam deoſcularemur, in ſignum clementiæ & pacis nobis impertitæ. Vnde Pſal. 2. ait: *Oſculamini filium*, vel *adorate filium* (vti ex Hebræo vertunt aliqui) *ne quando iraſcatur Dominus.* Hujus virgæ ſummitatem à longè aſpiciens Iacob, adorauit, Gen. 47 ad Hebr. 11. Nos verò in præſenti oſculamur & adoramus in

S. Euchariſtiâ. Quantum hoc nobis gaudium afferre debet ?

Deinde oſtendj humanum genus ſummâ gratiâ & honore affectum eſſe à Deo ſuo, vtpote qui non tantùm ingredi in ejus ciuitatem, ſed etiam in eâ cum illo habitare & domicilium ſuum ponere voluit. Sanè ſi quis Princeps arcem ſuam, ſedemque ordinariam deſereret, & in ciuitatem aliquam ſuam immigraret, non dubium quin ciues magno cum applauſu & iubilo eum exciperent: omnes ipſi gratularentur: omnibus in plateis publicæ lætitiæ ſigna ederent. Ingreſſus eſt hoc die Princeps noſter Devs in noſtram ciuitatem, vt in medio noſtrûm habitaret. Hinc orbis penè totus hodie commotus eſt & in gaudium ſolutus. Angeli canebant Deo laudes, cœlum miſit nouam ſtellam inſoliti ſplendoris ſapientibus, eoſque ex Oriente euocauit ad præſepe, nec non & alia oſtenta, quæ alibi recenſuimus: terra pacem vndique habuit, fontem olei Romę produxit, vineam Engaddi floribus induit. Omnes creaturæ hodie recreatę ſunt, quia in aduentu Creatoris ſui reſtauratę & quodammodò deificatæ ſunt: & ſimul torpentia hominum corda excitare voluerunt ad hanc Chriſti dignationem digno amore & gratitudine excipiendam.

E. IV. Natus. Qvarto, Natus eſt homo, ſcilicet nobis ſimilis & quidem infans; id quod humanum genus olim tam ardenter petierat per os Salomonis Cantic. 8. *Quis mihi det te fratrem meum, ſugentem vbera matris meæ, vt inueniam te foris & deoſculer te, & jam me nemo deſpiciat?* Quæ omnia obtinuimus hodierno die. Primò Devm fratrem; ejuſdem ſcilicet naturæ & parentis Adæ cujus & nos ſumus; vnde etiam nos ipſius patrem & vniuerſam hæreditatem nacti ſumus. Si enim fratres Dei ſumus, ergo inter nos communio bonorum & diuiſio hæreditatis. Nos ei communicabimus, quæ ex patre noſtro Adamo habemus; miſerias, inquam, noſtras: ille nobis communicabit, quæ ex patre ſuo æterno habet, diuitias gloriæ ſuæ. Quo gaudio impleretur mendicus; ſi quis ei nuntiaret fratrem ejus factum eſſe Regem, aut Pontificem? Iam ſe diuitem, jam ſe magnum & beatum reputaret. Diceret enim: Ibo ego ad fratrem meum & offeram illi centones meos, famem meam, contemptum meum: & ille me honorificè veſtiet; largiter paſcet, dignitate aliquâ exaltabit. Idem nos ex illo die promittere nobis de Chriſto potuimus, & poſſumus etiamnum.

Secundò, Sugentem vbera matris noſtræ, Deiparę, videlicet, quæ ob ſingularem amorem, protectionem & electionem ſuam omnium noſtrûm mater eſt. Ergò obtinuimus Devm, non modò fratrem, ſed etiam infantem, hoc eſt, placidum, mitem, humilem, manſuetum, gratioſum, qui etiam læſus inſtar infantis porrecto pomo facillimè placatur, omnibus donat & condonat, omnibus arridet, &c. In hominibus honores ſæpè mutant mores, vt etiam frater fratrem agnoſcere nolit. Non ita in fratre noſtro, qui nequaquam inflatus venit aut ſeuerus tantaue majeſtate, vt præ timore aut reuerentiâ, nemo eum alloqui, nemo ad eum auderet accedere. *Paruulus natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis*, inquit Iſaias c. 9. & iterum c. 42. *Calamum quaſſatum non conteret, & linum fumigans non extinguet*; (tametſi videlicet ſuper hoc ambularet & pedem figeret.) quia omnibus etjam deſperatis parcere, cedere & ſalutem impendere ſatagebat.

Tertiò, Inuenimus eum foris, id eſt, habitu viſibili, non jam abſconditum in ſinu Patris & cæli penetralibus, nec ampliùs latentem ſub velo figuratum, ſed manifeſtatum, ita vt jam Devm noſtrum agnoſcere, alloqui, audire, videre, tangere poſſemus.

Quartò, Deoſculandum ſe nobis præbuit, hoc eſt, familiariſſimum & dulciſſimum; ita vt ſi velimus, omnem in eo dulcedinem & delectationem reperire poſſimus; vti facere ſolet mater, quæ filiolum dulciſſimum toties oſculatur, quoties intuetur, aut in vlnas accipit. Ita fecit Magdalena & haud dubiè S. Simeon, eoque officii genere Chriſtus delectatus eſt. Ita faciunt etiamnùm Sacerdotes, cùm in ſancta Miſſa toties oſculantur altare & librum, quæ Chriſtũ repræſentant. Idẽ facere quotieſcunque volunt, poſſunt fideles in ſancta Communione.

Quintò, *Iam nemo vos deſpiciet.* Non Angeli boni, qui ſe ex hac hora conſeruos noſtros fatentur & adorari à nobis nolunt; vti in Apoc. videre eſt. vnde hodie fiunt internuntii noſtri. *Quia enim cæli Rex*, ait ſanctus Gregorius in homilia ſuper hoc feſtum, *terram noſtræ carnis aſſumpſit, infirmitatem noſtram illa jam angelica celſitudo non deſpicit.* Non mali, qui jam à nobis vincuntur & luduntur, quos vincere conſueuerant & ludere.

Qvinto Vobis. Non ſibi, non Angelis, ſed vobis hominibus natus eſt; Primò, quia in vtilitatem & rem veſtram, quæ ſanè maxima eſſe debet, quando propterea Devs tam longinquum iter ſuſcepit, & tam arduam rem fecit, Vnde S. Proſper ſent. 30. exclamat: *Quid factus eſt homo, propter quem* Devs *factus eſt homo?* Cui benè reſpondet S. Bernardus ſerm. 4 *ſuper Miſſus eſt*: *Magnificetur à nobis paruulus*, inquit, *magnus Dominus; quos vt faceret magnos, factus eſt paruulus. Paruulus*, ait, *natus eſt vobis, non ſibi, non Angelis.* F. V. Vobis.

Secundò, quia modò Chriſtianus factus eſt veſter, ita vt omnia quæ habet, nouit, poteſt, veſtra ſint; ac ſi liceat dicere; Ipſe totus veſter eſt, veluti mancipium veſtrum. Quicquid enim lucri faciat, quicquid poſſidet & poſſidebit, veſtrum eſt; imò ipſum Deo quodammodo vendere eoque ſalutem veſtram comparare & debita redimere poteſtis. Mirum in modum lætantur victores; cùm aduerſæ partis Ducem aut Regem ipſum ceperunt: putant enim ſe cum eo omnia cepiſſe. Nam obtinent ejus ſpolia, opes, cimelia: obtinent cauſam belli ſeu bona, pro quibus pugnabant; obtinent captiuos ſuos, quos facilè poſſunt redimere, ſi cum Rege eos velint commutare: obtinent partem regni ejus, quam libens offeret Rex pro ſuâ liberatione. Hac ratione vos Chriſtiani,

poſſidetis hodie DEVM; quanta hæc gaudii materia? Deſcripſit hoc veſtrum gaudium Iſa. c. 9. didum præuiſum, cùm ait: *Lætabuntur coram te, ſicut qui lætantur in meſſe: ſicut exultant victores captâ prædâ, quando diuidunt ſpolia.*

G. VI. Hodie. SEXTÒ, Hodiè: primò, quia hodie, id eſt, ſtatim vult & poteſt ſaluare. Eſt enim nobis Chriſtus Saluator in præſenti. Patribus olim erat in futuro, ideoque in limbo expectandus. *Defuncti ſunt omnes iſti,* ait Apoſtolus ad Hebr. 11. *non acceptis repromiſſionibus* (de cæleſti videlicet regno poſſidendo,) *ſed à longè eas aſpicientes & ſalutantes.* quomodo videlicet nauigantes in mari ſalutant patriam, cùm eam à longè incipiunt videre; vel quo modo lupus, vt eſt in Prouerbio, choream circa puteum agit, dum ſiti æſtuans, aquam putei, quam haurire nequit, crebrò ſaltem aſpicit, vt vel aſpectu ejus nonnihil refocilletur. Ita actum cum illis Patribus. Audi vnum ex illis, Dauidem, ſuſpirantem pro hac aquâ: *O ſi quis mihi daret potum aquæ de ciſternâ, quæ eſt in Bethlehem juxta portam!* Arbitror Dauidem in ſpiritu reſpexiſſe ad Chriſtum in ſinu Deiparæ exiſtentem in ſtabulo Bethlemitico, portæ vicino; quem velut aquam omnium dulciſſimam & limpidiſſimam deſiderabat bibere. Quod patres adeò deſiderabant & à longè aſpiciebant, nos hodie poſſidemus.

Secundò quia noctem in diem conuertit; in diem, inquam, perpetuum. Erat quidem nox, cùm natus eſt Saluator & paſtoribus annunciatus (*cuſtodiebant enim vigilias noctis,* Luc. 2.) *Hodie* tamen, ajunt Angeli, non, hac nocte; quia *nox præceſſit, dies autem appropinquauit;* dies, inquam, gratiæ, in quâ jam clarè videmus, quomodo nos, vt ſalui fiamus, oporteat ambulare; ad quod indicandum *claritas* DEI *circumfulſit tunc paſtores.* Luc. 2. Idem prædixit Iſaias cap 9. *Habitantibus in regione vmbræ mortis, lux orta eſt eis,* Et Oſeas cap 6. *Quaſi diluculum præparatus eſt egreſſus eius.* Ergò vt illuſcente die fugiunt in antra ſua beſtiæ rapaces, prodit contrà homo ad laborem ſuum: ita decet Chriſtianos fugatis

F. V. Vobis. vitiorũ tenebris, virtutibus ſtudere, juxta Apoſtoli monitum ad Rom. 13. *Nox præceſſit, dies autem appropinquauit. Abjiciamus ergò opera tenebrarum, & induamur arma lucis: ſicut in die honeſtè ambulemus.*

CONCIO II.

Recenſentur tituli Saluatoris nati, quos recenſet Iſaias c. 9.

1. *Admirabilis.*	4. *Fortis.*
2. *Conſiliarius.*	5. *Pater futuri ſæculi.*
3. *Deus.*	6. *Princeps pacis.*

THEMA.

Reuerſi ſunt paſtores, glorificantes & laudantes Deum. 2.

A. FErtur Archimedes inuentâ permiſti auri atque argenti ratione è balneo nudus prægaudio encurriſſe domum, clamans: εὕρηκα, εὕρηκα, id eſt, inueni, inueni. Simili vel majori potiùs gaudio repletos audimus in hoc hodierno Euangelio paſtores, poſtquam in præſepio inuenerunt infantem, ab Angelis ſibi oſtenſum, *Reuerſi* enim *ſunt*, inquit S. Lucas, *glorificantes & laudantes* DEVM. q. d. Inuenimus, inuenimus. Sed dicite nobis paſtores, Cur adeò exultatis? Quid vidiſtis? Reſpondebunt ſe inueniſſe mirabilem & omnibus retrò ſæculis inauditam auri atque argenti, hoc eſt, diuinæ naturæ cum humanâ permiſtionem, ſeu veriùs conjunctionem, quâ intimè ſibi vnitæ, ab inuicem tamen diſcretæ manent. Inuenerunt enim DEVM hominem poſitum in præſepio. Inuenerunt Emmanuelem, id eſt, Nobiſcum DEVM. Quòd ſi clariùs adhuc noſſe volumus, quid ſit DEVS homo; id nobis exponit Iſaias cap. 9. cùm ſex honorum titulis eum depingit, dicens: *Paruulus natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis. & factus eſt principatus ſuper humerum eius: & vocabitur nomen eius, Admirabilis, Conſiliarius,* DEVS, *fortis, Pater futuri ſæculi, Princeps pacis.* Meritò igitur exultaſtis, ô paſtores, qui hunc talem & tantum inueniſtis; ſed & nos vobiſcum jure exultamus, quia & nobis inueniſtis. Nunc verò conuertamur ad eum qui inuentus eſt, vt ſciamus quis & quantus ſit.

PRIMO, Admirabilis eſt, nec vnâ ratione. 1. In Incarnatione; ea ſiquidem tantum opus DEI eſt, vt teſte D. Thoma 1. part. quæſt. 25, art. 6. non poſſit DEVS facere melius aut maius; quia non poteſt facere meliorem hominem, quàm ſit DEVS homo: nec majorem conjunctionem, quàm diuinæ & humanæ naturæ, infimi & ſummi. *Plus diſtat* DEVS *& homo, quàm vniuerſum & nihil,* inquit Franciſcus Mayro Doctor Pariſ. qui Illuminati cognomen meruit, in ſerm. de Annunc. *quia non adeò diſtat nihil à finito, quàm finitum ab infinito.* Vnde concludit, opus Incarnationis maius eſſe opere creationis. Itaque duæ naturæ diſtantiſſimæ, diuina & humana, junctæ ſunt in vnâ perſonâ, eámque conſtituunt DEVM & hominem. Vnde DEVS *inuiſibilis in ſuis*, inquit S. Leo ſerm. 2. de Natiuitate, *viſibilis factus eſt in noſtris; incomprehẽſibilis voluit comprehendi; ante tempora manens, cœpit eſſe ex tempore; vniuerſitatis Dominus, ſeruilem formam obumbratâ Maieſtatis dignitate ſuſcepit; impaſſibilis* DEVS, *non dedignatus eſt homo eſſe paſſibilis; & immortalis, mortis legibus ſubiacere.* Similia habet S. Bernard. ſerm. 2. ſuper *Miſſus eſt. Videas,* inquit, *ſi attendas potentiam regi, ſapientiam inſtrui, virtutem ſuſtentari;* DEVM *denique lactentem, ſed Angelos reficientem; vagientem, ſed miſeros conſolantem, &c.*

B. I. Admirabilis. Secundò in Conceptione & Natiuitate: quia mirâ Spiritus ſancti obumbratione conceptus, matre Virgine natus eſt, dum clauſo ejus vtero in lucem prodiit. Adhæc infans omni ſapientiâ præditus fuit, ejuſque anima, protinus vt creata fuit, DEVM vidit. Quæ majora miracula vidit vnquam Orbis? Vidit olim Solem ſtare tempore Joſue, retrogedi tempore Ezechiæ: nunc videt DEVM ſeipſum exinanientem & ad terram retroëuntem. Vidit Moyſis Virgam in ſerpentem mutatam: videt nunc DEVM in hominem peccatoribus ſimilem

mutatum. Vidit olim Eliam in cælum aſcendere: videt nunc humanam naturam aſcendere ad Deitatem. Vidit Virgam Aaron ſine culturâ florentem: videt nunc Virgam Ieſſe abſque viri operâ florem Chriſtum proferentem. Vidit rubum incombuſtum: videt nunc Virginitatem cum maternitate conſeruatam.

Tertiò, In operibus ſuis, vitâ, miraculis, doctrinâ, paſſione, gentium vocatione (vti paſtorum per Angelos, Magorum per ſtellam, gentium per Apoſtolos ſolùm duodenos, &c.)

Quartò, In Sanctis ſuis quorum corda tangens, mirum in modum immutat, extollit & virtutibus adeò perficit, vt mundus eos miretur colatque velut terreſtres Deos, vtpote magnorum miraculorum patratores & mirabilium virtutum cultores, mirâ DEI gratiâ (quæ ferè in vnoquoque propriam quandam excellentiam habet) coruſcantes. Denique S. Bernard. ſerm. 2. de Circumciſ. ait: *Nunquid non verè admirabilem cum ſinguli ſumus experti, in mutatione vtique voluntatum noſtrarum? Hoc nempè eſt ſaluationis noſtræ principium, cùm incipimus reſpuere quod diligebamus, dolere vnde lætabamur, amplecti quod timebamus, ſequi quod fugiebamus, optare quod contemnebamus. Admirabilis planè, qui hæc operatur mirabilia.* Hæc Bernard.

C. II. Conſiliarius, SECVNDO, Conſiliarius. 1. Quia eſt ſapientia DEI Patris omnia gubernans ac dirigens, mundi Rector, Angelorum Magiſter, &c. ſedens in cælo velut in Cathedra ad docendos homines, ſi intenti eſſe velint, vti intellexit etiam ſcripſitque Plato in Epinomide.

Secundò, quia ſecundùm humanam etiam naturam vidit DEVM ſemper, & requieuit ſuper eum ſpiritus Sapientiæ, Conſilii, &c. Vidit ergò omnia DEI conſilia circa ſæculum præſens & futurum, circa Angelos & homines, electos & reprobatos.

Tertiò, quia ſapientiſſimo conſilio peregit opus Redemptionis humanæ & œconomiam ſalutis noſtræ, in hominum inſtructione, nouæ legis ſanctione, diabolicarum fraudum detectione, Euchariſtiæ inſtitutione, gentium vocatione & Iudæorum reprobatione, virtutum implantatione & vitiorum eradicatione.

Quartò. quia bonis conſiliis homines ad ſalutem dirigit, nec non hominum conſiliis dirigendis ad eundem finem præeſt. Ipſe eſt qui verbo & exemplo docuit ſectari Euangelica conſilia, caſtitatem, obedientiam & paupertatem: ipſe qui eadem inſpirauit tot hominum millibus, quos per eorum ſequelam ad perfectionem & vitæ ſanctitatem perduxit miro compendio, & perducit hodieque. Deinde dedit nobis optima conſilia fugiendi peccata & gehennam, ſectandi virtutes, Deum & vitam æternam: ſiquidem ſuo exemplo & doctrinâ docuit nos *reprobare malum & eligere bonum*. Iſaiæ cap. 7. Docuit, inquam, malum eſſe voluptates corporis, opes, honores: bonum verò, afflictionem, paupertatem, contemptum: quia hæc elegit, illa reprobauit infans ſapientiſſimus. Conſuluit ſuo exemplo, vt in mundi hujus menſa quæramus ſedere vltimo loco, quò nimirum audiamus: *Amice, aſcende ſuperiùs*; quemadmodum & ipſe veniens in mundum, recubuit in ſtabulo, ac denique in latronum medio, vnde tamen poſteà aſcendit ſuper omnes cælos, & ſedet à dextris DEI. Hoccine ergò non eſt optimum conſilium, acquirendi ſummum in cælo locum? Denique in rebus dubiis & grauibus optimus noſter Conſiliarius eſt, ſi ſeum requiramus & conſulamus; quod ſanè inprimis facere deberent Magiſtratus & Conſiliarij Principum, qui ſi ante conſultationes ſuas priùs os Domini interrogarent, precando & audiendo S. Miſſam more veterum, non tam lignea conſilia cuderent, quàm ſæpè experiuntur multi. Deinde quiſquis, es ſi in dubio hæres, neſciens quid agendum, adi hunc *Conſiliarium*, ſeu, vt 70. habent, *Magni conſilii Angelum*; ſi de ſtatu vitæ deliberas: implora hunc Conſiliarium; ſi in periculis vel tentatione es, accurre adhunc Conſiliarium. Fecit hoc Ioſaphat, Regis filius, qui cùm fraudulenter à fœminâ gentili, patris inſtinctu, tentaretur, vt ejus amplexu frueretur, additâ ſponſione, fore eam tunc Chriſtianam; videret proinde ne hanc animam perderet, quamtam facilè lucrari poſſet: hæſit aliquamdiu perplexus, ſed conuerſus ad orationem, cognouit fraudem ſerpentis & aſtum patris: itaque tentationem vicit; vt in ejus vitâ apud Damaſcen. cap. 30.

TERTIO, DEVS. Hebr. *El*; quod eſt DEI nomen. Docet ergò Iſaias Chriſtum eſſe verum D. III.
DEVM, illum videlicet, de quo paulò antè Deus.
cap. 7. dixerat: *Ecce Virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel* Quod in Chriſto impletum eſſe ſcribit S. Matthæus cap. 1. quia Chriſtus reuerà fuit nobiſcum *El*, id eſt, DEVS Eſt autem Chriſtus Emmanuel, ſeu nobiſcum DEVS, 1. in S. Euchariſtiâ, vbi verè adhuc nobiſcum eſt, cum ſua diuinitate & humanitate; ſicut olim fuit in terris & nunc eſt in cælis, & quotidie renouatur myſterium Incarnationis ejus. Per verba enim conſecrationis, verè & realiter vt tranſſubſtantiatur panis, ita producitur & quaſi generatur Chriſtus in altari, adeò potenter & efficaciter, vt ſi Chriſtus needum eſſet incarnatus, per verba conſecrationis incarnaretur corpuſque humanum aſſumeret, vti graues Theologi docent. Sacerdos ergò eſt quaſi Deipara, præſepe altare, paruulus Emmanuel, quem quodammodo gignit Sacerdos, eſt Chriſtus ſub paruâ hoſtiâ productus per virtutem Altiſſimi. Vnde benè dixit Thomas de Kempis l. 4 de Imit. cap. 2. *Ita magnum, nouum & jucundum tibi videri debet, cùm celebras aut Miſſam audis, ac ſi eodem die Chriſtus primùm in vterum Virginis deſcendens homo factus eſſet, aut in cruce pendens pro ſalute hominum pateretur & moreretur.* Quando ergò nobiſcum habemus DEVM, ſummum bonum, ſummè nobis communicatum, quid ampliùs concupiſcimus & præter ipſum quærimus? Si enim extra ipſum, honores, opes, voluptates quærimus & amamus; nònne hoc ipſo negamus, eum eſſe DEVM & ſummum bonum noſtrum? nònne hoc ipſo recedimus ab eo qui nobiſcum eſſe voluit?

Secun-

Secundò, per gratiam, illuminationem, conſolationem & corroborationem. Hanc enim gratiam & beneuolentiam ſuam vel reipſa nobis confert, cùm extra ſtatum peccati ſumus: vel aſſiduò nobis offert, cùm in ſtatu peccati ſumus; ſiquidem variis modis quærit, vocat, vrget, excitat peccatores, vti reſipiſcant. Idcireò noluit vocari, Nos cum Deo; ſed Devs nobiſcum. Vt enim non nos Devm, ſed Devs nos quæſiuit: ita etiam hodie quærit ſæpè nos, cùm ab eo fugimus & in perniciem noſtram ruimus.

D. III. Dat- Tertiò, Per ſingularem protectionem & cuſtodiam, quâ tuetur Eccleſiam ſuam & membra ejus. Expertus id eſt S. Stephanus, cui pugnanti adſtitit, manum & palmam porrexit. Expertus S. Petrus, cui de carcere fugienti obuiauit extra Romam, & martyrium inſinuauit, inſerens ei mentem, vires & robur ad redeundum & martyrium excipiendum. Expertur in naufragio & aliàs ſæpè Paulus. Expertus ſanctus Antonius in luctâ cum dæmonibus. Sanctus Ignatius Romam pergens, cum ſibi dicentem vidit & audiuit: *Ego vobis Romæ propitius ero.* S. Xauerius, qui in Indiam profecturus, objectis ſibi per ſomnium ærumnis Indieæ peregrinationis, tantùm earum horrido licet aſpectu roboratus & animatus fuit, vt exclamaret: *Amplius, amplius.* Vt in Hiſt. Soc. tom. 1. lib. 3. Taceo SS. Martyres alioſque innumeros, quibus luculenter adfuit Chriſtus in afflictionibus. Quòd ſi igitur Ioſue & Caleb Hebræos trepidantes aſcendere ad terram promiſſionis & pugnare cum hoſtibus, hac voce animarunt. *Dominus nobiſcum eſt, nolite metuere*, Num. 14. Multò magis nos, qui reuerà Emmanuelem habemus, animoſi eſſe debemus ad quæuis aſpera aggredienda & ſubeunda. Si ergò acris inſurgat tentatio, ſi dæmon, melancholia, ſi ira, ſi cupiditas, ſi amici ſi inimici ingruant, Emmanuelem cogita, Emmanuelem inuoca.

E. IV. Fortis. Qvartó, Fortis. Hebr. Potens, vel, vt Vatablus vertit, hæres fortis. Hujus ortum annunciauit Gabriel; quod nomen ſonat. Fortitudo Dei. De eodem dixit Baptiſta: *Veniet fortior me poſt me.* Marc. 1. Fortis autem 1. eſt, quia fortem illum armatum, dæmonem vicit, ſpoliauit & ligauit, longè illo fortior, vti parabolicè inſinuauit Dominus Luc. 11. cùm ait: *Si fortior eo ſuperueniens vicerit eum, vniuerſa arma ejus auferet, &c.* Euertit ergò hic Dauid totum Goliathi illius regnum, mundum, peccatum, mortem, infernum. Hunc nobis adjungamus, quando nobis colluctatio eſt ſiue aduerſus carnem & ſanguinem hoſteſque noſtros viſibiles, ſiue aduerſus ſpiritualia nequitiæ & principes tenebrarum harum. Potens enim eſt protegere nos in omni tribulatione & arcere poteſtates aëreas. Sine ejus auxilio vana eſt fortitudo noſtra.

Secundò, quia acerbiſſima quæque fortiſſimè & conſtantiſſimè pro nobis paſſus eſt: labores ſcilicet innumeros, tormenta exquiſitiſſima, mortem crudeliſſimam.

Tertiò, quia aliquando ſeruos ſuos fortiter defendet & potenter exaltabit; viciſſim contra impios fortiter pugnabit gladio oris ſui, in die ſcilicet iudij, cùm judex viuorum & mortuorum reget eos in virgâ ferreâ & tanquam vas figuli confringet. Huc reſpexit Baptiſta, cùm dixit Luc. 3. *Veniet fortior me, cujus non ſum dignus ſoluere corrigiam calceamentorum ejus: ipſe vos baptizabit in Spiritu ſancto & igni: cujus ventilabrum in manu ejus* (en judicii diſcuſſionem) *& purgabit aream ſuam & congregabit triticum in horreum ſuum, paleas autem comburet igni inextinguibili.*

F. V. Pater futuri ſæculi. Quintò, Pater futuri ſæculi, 1. quia futurum ſæculum nouæ legis ſeu futuros Chriſtianos veluti pater filios ad nouam & Euangelicam vitam, adeoq; ad ſanctitatem futuri ſæculi inſtituit. Velut enim alter Noë demerſis in ejus ſanguine peccatis, in areâ ſuæ Eccleſię ſaluauit Chriſtianos, & ita noui ſæculi auctor fuit & parens.

Secundò, quia poſt paſſionem reſurgens & in cælum aſcendens ejus januam nobis aperuit, reſurrectionem item & vitam alterius ſæculi æternam promeruit.

Tertiò, quia in futuro demum ſæculo verè noſter Pater erit, cùm nos filii in ſinu ejus poſiti jucundabimur. Quò facit verſio Vatabli, qui vertit: Pater æternitatis. Hoc eſt quod 1. Ioan. 3. legimus: *Chariſſimi, nunc filii* Dei *ſumus & nondum apparuit, quid erimus. Scimus autem quoniam cùm apparuerit, ſimiles ei erimus.* q. d. Sumus quidem hîc filii Dei, ſed pro talibus non agnoſcimur, quia mundus non videt internum noſtrum decorem; noſcet autem in futuro demum ſæculo, vbi non iam obſcuri, viles, deſpecti, ſed ſpendidi & beati erimus & apparebimus hæredes Dei & beatitudinis ejus.

Sexto, Princeps pacis. Eſt enim verus Rex pacificus, cujus typus tantùm fuit Salomon; ſiquidem in mundum veniens pacem per Angelos annunciauit, & è mundo receſſurus pacem nobis commendauit & reliquit, eamque triplicem. 1. Eſt inter nos & Devm; medium enim parietem, qui à Deo nos diuiſerat, diſſipauit, dum per ſanguinem ſuum nos Deo reconciliauit. 2. Inter homines ipſos, dum omnes gentes, priùs tam diſcrepantes, efferas, inter ſe diſſidentes & dimicantes ad vnam Eccleſiam congregauit, & in eâ vinculo pacis & charitatis Chriſtianæ colligauit, ſibique mutuò deuinxit. Quod indicare voluit, dum tempore pacifico, quo pax in vniuerſo orbe fuit, naſci voluit. Inde S. Leo Papa ſerm. 6. de Natiuitate ait: *Natalis Domini natalis eſt pacis: ergò ſinguli fideles offerant patri pacificorum concordiam filiorum* 3. Hominis cum ſe ipſo, quæ eſt pax conſcientiæ interna, quando videlicet cor noſtrum non reprehendit nos. Hanc pacem cùm in nobis experimur, Principi pacis adſcribamus: cùm non experiemur, ab eodem repetamus, cum illo nos reconciliemus, & aderit Princeps pacis ſerenaturus conſcientias noſtras.

G. VI. Princeps pacis. Hi ſunt tituli honorum, Saluatori nato debiti, quos breuiter complectens Bern. ſerm. 10. inter paruos, ait: *Admirabilis eſt in Natiuitate, Conſiliarius in prædicatione,* Devs *in operatione, Fortis in paſſione, Pater futuri ſæculi in reſurrectione, Princeps pacis in perpetuâ beatitudine.* Sunt verò hi tituli Meſſiæ, vt vidimus, tam glorioſi, vt 70.

Interpretes eorum majeſtate exterriti. non ſunt auſi eos transſcribere in ſuam tranſlationem, ſed vice omnium poſuerint tantùm vnum, ſcilicet, Magni Conſilii Angelum: ne videlicet gentilibus incredibilis, viderentur, vti obſeruat Hector Pintus in Iſai. c. 9.

CONCIO III.

Tres natiuitates Chriſti admirabiles recenſentur.

1. *Æterna generatio.*
2. *Humana generatio.*
3. *Spiritualis generatio.*

THEMA.

Generationem ejus quis enarrabit? Iſaia. 53.

A. TRes hodie diuerſas Miſſas legit Eccleſia, in honorem ſcilicet triplicis Natiuitatis Domini, vti colligi poteſt ex ſingularum Euangeliis. Prima Natiuitatem ejus in carne ſignificat, vt patet ex ejus Euangelio. Secunda Natiuitatem ejus in cordibus per fidelium gratiam, vbi in Euangelio ſplendor diuinæ gloriæ circũfulſit paſtores. Tertia Natiuitatem ejus æternam. *In principio erat Verbum,* &c. Prima eſt ex matre abſque patre, tertia ex patre abſque matre; ſecunda abſque patre & matre, propriè loquendo. Primâ natiuitate natus eſt ſemel; ſecundâ naſcitur ſæpè; tertia naſcitur ſemper. Prima facta eſt in terris; ſecunda in mentibus hominum: tertia in cælo. In prima naſcitur homo: in ſecunda homo DEVS; in tertiâ DEVS. Prima eſt humana, ſecunda ſpiritualis; tertia diuina. Omnes ſunt admirabiles. Eas igitur non tam explicabimus, quàm oſtendemus non poſſe explicari. Explicari enim eas omnimodò non poſſe, patet ex Concilio Tolet. 11. cap. 1. Dionyſio 2. de diu. nom. Vnde Iuſtinus de Confeſſione Trinitatis. *Non eſt,* inquit, *vt quiſquam ex me modum hujus vnionis ſciſcitetur; non pudebit enim fateri ignorantiam, imò gloriabor potiùs, quòd credam arcana quibus initiatus ſum, quæ nec ratio, nec mens percipere valet.*

B. I. Æterna generatio. PRIMA Æterna Domini generatio an non admirabilis eſt? Gignitur è Patre Filius, qui tamen eo junior non eſt, ſed coæternus. Accipit totam diuinitatem à Patre, & tamen Pater cò minus non habet. Naſcitur ſemper & æternùm naſcitur; vnde Ioannes dicit: *In principio erat Verbum*; & tamen ſemper eſt, fuit & erit perfectus. Naſcitur abſque matre per intellectum, imò per ſolum aſpectum, quo ſe Pater ab æterno inſpexit. Quod vt magis intelligatur, ſciendum, hominem per intellectionem producere verbum mentis, quod eſt idea rei cognitæ, eique per omnia ſimile; præterquam quòd accidens eſt. Similiter ergo fit in DEO. Iam verò DEVS quid aliud ab æterno intelligere & inſpicere potuit, quàm ſe ipſum, cùm præter ipſum & extra ipſum nihil eſſet? Inſpiciendo ergò ſe & totam diuinitatem, & quicquid in eâ latuit, id quod neceſſariò facere debuit, neceſſariâ etiam generatione producit in ſe Verbum, ſuique ideam: quæ quia accidens eſſe non poteſt (cùm DEO nihil abeſſe nec quicquam aliud in eo eſſe poſſit, quod non ſit DEVS) ſequitur eſſe DEVM quoque, & producenti ex vi productionis, quæ eſt ſuper ideam & in ſimilitudine intelligentis, ſimile per omnia: excepto, quòd terminus eſt productus, & conſequenter perſona diuerſa à producente. Exemplum in igne, qui producit primò circa ſe ſplendorem; ab hoc & igne ſimul juncto procedit lumen. Si ignis ab æterno fuiſſet, ab æterno ſplenduiſſet, & per utrumque ab æterno lumen protuliſſet.

C. II. Humana. SECVNDA eſt humana in carne, cujus hodierna eſt feſtiuitas. Et hanc quis enarrabit? Talis ea eſt, vt is qui natus eſt, DEVS & homo, vna tamen ſit perſona, non duæ. Finitus & infinitus, paruulus & immenſus, temporaneus, & æternus, creatus & increatus, paſſibilis & impaſſibilis, mortalis & immortalis. Quis audiuit talia? Cæterùm res ita geſta eſt in hac conjunctione, vt natura humana hypoſtaſi ſuâ deſtitueretur, & in perſonalitate diuinâ ſubſiſteret, quæ perſonalitatem humanam ſupplebat eminenti quâdam virtute: ad eum ferè modum, quo vnum candelabrum, cujus duplex ramus, aureus & ſtanneus in eâdem baſi aureâ tamen conſiſteret. Baſis enim & ſubſiſtentia in Chriſto diuina tantùm eſt, naturæ verò duæ, aurea, id eſt, diuina; ſtannea, id eſt, humana. Cæterùm multa ſunt in hac generatione difficilia intellectu. Primum, Naturarum diuerſarum aſſumptio, quæ ſic aliquo modo declaratur à Durando in 3. d. 1. q. 1. D. Thom. eadem d. q. 1. a. 1. Eſt arbor. v. g. Pyrus habens duos ramos, quorum vni inſeritur ſurculus mali, ita vt vnus ſit pyri ſurculus, alter mali. ſic enim eadem arbor illa duplicem habet naturam & duplicem operationem quia duplices parit fructus: Ita ſimiliter in Chriſto duplices ſunt operationes, Secundùm naturam humanam, timet, ploret, patitur, moritur: ſecundùm diuinam verò minimè.

Secundum eſt earumdem naturarum diuerſarum vnio, quæ declaratur ab Athanaſio in Symbolo. Cyrill. in Epiſt. ad Monachos, &c. per vnionem animæ & corporis; quia ſicut ex vtroque vnus conſtituitur homo ob vinculum vnionis: ita ex diuinâ & humanâ naturâ vna conſtituitur perſona ob vnitatem ſubſiſtentiæ, quæ diuina & vna eſt, & vtramque naturam ſuſtinet. Similiter in propoſito exemplo primo, Vna arbor dicitur, quæ tamen pyrus eſt & malus; coaluit enim vterque ramus in vnam & eandem arborem.

Tertium eſt Verbi prærogatiua; vt enim ſurculus ille mali, beneficio arboris pyri viuit, germinat & fructificat, non contrà: ſic humanitas beneficio Verbi ſuſtentatur, non contrà.

Quartum eſt Idiomatum communicatio, quæ declaratur à Damaſceno libro 3. de fide cap. 8. & 26. Cyrillo de incarn. cap. 8. per carbonem ignitum aut ferrum candens, vel etiam per ſubjectum cum accidente, à Scoto in 3. d. 1. q. 2. Bonauentura d. 6. q. 3. verbi gratiâ, per parietem album: paries comparatur Verbo, albedo huma-

humanitati. Nam vti paries denominatur albus, & hoc album dicitur paries : ita Verbum dicitur homo, & homo Verbum, cæteraque idiomata ſibi mutuò communicant. Sic carbo ignitus, ignis dici & lignum; ferrum candens, ferrum dici & ignis poteſt. Similiter in ſuprà dicto exemplo eadem arbor pyrus & malus dicitur: pyrus dicitur producere mala, malus pyra.

Quintum eſt Verbi immutabilitas; quæ declaratur à S Paulo ad Phil.2. per veſtem & veſtitum, cùm ait: *Habitus inuentus vt homo.* & Eſa.63. *Quare rubrum eſt indumentum tuum*? Hanc ſimilitudinem recipit Auguſtinus libro octoginta trium quæſtion.q.73. D. Thomas 3.p.q.2. a.6. ſicut enim veſtis operit carnem cùm induitur, & diſcooperit cùm exuitur, idque ſine omni carnis mutatione: ſic Chriſti humanitas operiebat quodammodò Verbi diuinitatem abſque vllâ ejus mutatione. Similiter in primo exemplo: ſi ſurculus mali inſertus exareſceret, non ideò pyrus exſiccaretur. Ratio eſt, quia pyrus ſurculo independentior eſt & ſuo modò anterior; ita Verbum exiſtendi ratione & prioritate anteit humanitatem; & ſi aridus ille ſurculus reuiuiſceret & floreret, non ideò pyrus mutaretur: ſic Verbo nihil in ſe aduenit, cùm vnitum eſt humanitati; nec deceſſit, cùm mortua eſt natura humana in cruce: nec denuò acceſſit quid mutationis in reſurrectione.

C. II. Human.

A.

Sextum eſt Verbi ſolius, & non totius Trinitatis incarnatio; quod à ſancto Bonauent. in medit. vitæ Chriſti, ſic explicatur: Quemadmodum cùm quis induit tunicam habens ex vtroque latere adiuuantem vnum, qui teneat manicas & induentem juuet: tunc enim tres cooperantur ad induendum, & vnus tantùm, medius ſcil. induitur, non reliqui. Et in primo exemplo, ſi pyrus illa concipiatur habere tres ramos, quorum medio ſoli ſurculus mali inſertus eſt: ſic enim ſurculus ille in arbore quidem, ſed non in quolibet ramo inſertus eſt; ita etſi tota Trinitas effectiuè concurrit ad opus Incarnationis, ſola tamen Filii perſona eam terminabat & carnem aſſumpſit. Denique induis annulo digitum, cujus tres quidem ſunt articuli annulum gerentes; ſed vni adhæret annulus. Hinc bene à S. Iacobo in Epiſt. Can. cap.1. vocatur Chriſtus inſitum Verbum, vt expoſuit Concil. Viennenſe. Truncus eſt perſona Verbi: ſurculus inſertus, natura humana. Quæ mirabilis inſitio commodè incidit in ver, diem ſcilicet vigeſimum quintum Martij: quo etiam tempore conſueuit fieri in hortis inſitio ſurculorum.

D. III. Spiritualis.

Tertia & vltima eſt, quâ Devs per gratiam generatur in cordibus fidelium. Et hæc quoque mirabilis eſt & inexplicabilis. Primò enim quis non obſtupeat videns Devm venire ad paſtores, id eſt, viliſſimos homunciones? Dominum gloriæ habitare velle in cordis humani viliſſimo ſtabulo, in quo paulò antè plurima ſtabulabantur vitiorum pecora? cum illis ſe recreare, cùm dicat: *Delitiæ meæ eſſe cum filiis hominum*? eoſdem zelo magno amare, Æthiopiſſam videlicet tam turpem tam ardenter tantaque zelotypiâ, vt ægerrimè ferat, ſi quis alius creaturæ amorem ſibi præripiat? eiſdem ſecreta ſua reuelare? eos gratiæ ſuæ ſplendore circumfulgere? Si de modo roges, mirabile inprimis eſt; quomodo ad hominem veniat, quomodo recedat. Vnde ſanctus Fulgentius libro ſecundo ad Tranſimundum ait: *Veniunt* (Pater, Filius, & Spiritus Sanctus) *atque abeunt proprio atque incomparabili modo.* Mirabile etiam eſt, quomodo qui vbique eſt, in homine per gratiam nouo modo inhabitaret, cùm per eſſentiam, præſentiam, & potentiam ſit vbique. Quis enim modus ille? Reſpondeo primò. ſicut amatum in amante. Sic Princeps iter faciens, licet plurimas ciuitates peragret & in pluribus hoſpitiis diuertat: in nullo tamen eſt velut amatus apud amantem; ſed vbi tandem ad fratrem vel amicum ſuum diuertit, quem viſitaturus venit, tunc verè dicitur eſſe nouo modo in palatio illo, &c. Sic etſi Devs ſit etiam in peccatoribus, & locis omnibus, eſt veluti peregrinus & hoſpes; apud Iuſtum autem velut apud amicum intimum. D. Auguſt. in Soliloq. ait: *Tantam interdum in aduentu Spiritus ſancti dulcedinem degustaui, quòd præ gaudio inenarrabili, quod intus habui, me eſſe hominem penitus ignoraui.*

Secundò ſicut cognitum in cognoſcente? eo ferè modo, quo quis incedens perſonatus, per plurimas vadit domos; non tamen vbique ſe diſcooperit aut cognoſcendum præbet; vbi verò ad amicum optimum venit, ibi laruam ſibi detrahit, ludit, bibit, ſaltat & fidentiſſimè agit. Simili modo Devs peccatori ſe non reuelat, licet in eo ſit, & quaſi cum hoſte diffidenter agit; quomodo Chriſtus *non credebat ſe Iudæis, eò quòd noſſet omnes*, Joan.2. Econtrà veniens in domum Marthæ, confidenter egit.

Tertiò, Sicut Epiſcopus in templo, de quo 1. Petr.2. dicitur: *Eratis ſicut oues errantes, ſed conuerſi eſtis nunc ad Paſtorem & Epiſcopum animarum veſtrarum.* Habet etiam domi ſuum ſtabulum Epiſcopus, ſed id nequaquam ornat, quia equorum eſt habitaculum, tametſi etiam ipſe ſæpiùs in id deſcendit: Templum verò ſuum, vbi ſedes ejus eſt, ornat, perpolit, aulæis veſtit, &c. Sic ornat Devs animam viri juſti gratiâ & virtutibus: non item peccatoris vbi ſtabulantur bruta carnalia deſideria, affectus ſenſuales, peccata mortalia.

Quartò ſicut amicus in amico ſibi reconciliato. Reconciliatus enim alteri ſuam illi denuò tradit voluntatem, ſpondens ſe facturum quod alter voluerit: ſic dicimus. **Er hat ſich jhm wider ergeben**; vel inſinuauit ſe in amicitiam illius, id eſt, quaſi in ſinum illius dedit. Sic Devs ſe inſinuauit in cor juſtorum; *quia voluntatem timentium ſe faciet*, ait Pſal.144.

Supereſt nunc vt videamus, num in nobis etiam hodie Chriſtus natus ſit. Parum enim proderit nobis, natum eſſe in Bethlehem, ſi nō ſit in nobis natus. Quæramus igitur cum Magis: *Vbi eſt qui natus eſt*? Quæramus cum Iſraelitis, Exodi 17. *Eſtnè Deus in nobis, an non*? Angelus certè

mitmargumentis videtur perſuaſiſſe Chriſti natiuitatem. Primò ſuauiſſimo ſuo concentu. Secundò deſignatione loci & aliarum, circumſtantiarum, quas inueſtigare hortabatur. Tertiò miro ſplendore, quo eos circumfulſit. Similiter & nos perſuaſum habebimus, Chriſtum in nobis natum eſſe, ſi experiamur tria illa ſancti Spiritûs dona, quæ recenſet S. Bern. ſerm. 2. in die Pentec. Pignus ſalutis, robur vitæ, ſcientiæ lumen. Pignus ſalutis, ſi conſcientia nos non redarguat, ſed jubet & teſtetur, quòd ſimus filii Dei. Robur vitæ, ſi cum guſtu & delectatione ad Chriſtum feſtinemus, ad aduerſa toleremus & bona operemur. Scientiæ lumen, ſi cùm omnia fecerimus, ſeruos tamen inutiles nos pronunciemus, & quidquid in nobis inuenerimus, illi tribuamus, à quo eſt omne bonum.

CONCIO IV.

Præcipui fines ob quos Verbum caro factum eſt.

1. Eſt redemptio hominis lapſi.
2. Inſtructio & ſanatio cæcitatis noſtræ.
3. Exemplum.

THEMA.

Et Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis. Ioan. 1.

A. SAcroſancta Eeclesia, cùm prædicta verba legit vel audit, in genua procumbit; idque meritiſſimò, nec vnam tantùm ob cauſam. In genua cadit ob ſtuporem & admirationem, quòd Devm, cujus pulchritudinem Sol & Luna mirantur, cui inſeruiunt ſtellæ, & vocatæ dicunt: Adſumus; ante quem Cherubim & Seraphim tremunt, & facies ſuas velant, vidiat in terrâ, in ſtabulo, in præſepi, inter bouem & aſinum jacentem. Hoc enim admiratur in Spiritu præuidens Abacuc capit. 3. (juxta tranſlationem 70. Interpretum) dicens: *Domine conſideraui opera tua & obſtupui: in medio duorum animalium cognoſceris.* In genua procumbit ob exemplum Angelorum, qui & ipſi Dei Filium in mundum introëuntem adorârunt, vt Apoſtolus teſtatur in Epiſtolâ hodiernâ, dicens: *Cùm iterũ introducit* Vnigenitvm *in orbem terræ*, dicit: *Et adorent eum omnes Angeli* Dei, ad Hebr. 1. In genua cadit ob exemplum Dei ipſius; ſi enim Dei Verbum, quod ab æterno procedit ex ore Patris, hodie in terram cecedit & Caro factum eſt; quomodo non in terram, cadat, &, ſi fieri poſſet, infra terram, caro ipſa & homo? In genua procumbit ob gratiarum actionem: Si enim reus quiſpiam morti adiudicatus, & alicujus magnatis precibus vitâ donatus, meritò ante liberatorem ſuum in genua procumbit, & gratias agit; cur non idipſum faciat Eccleſia, quæ fatetur ſe olim à Deo Patre gehennæ adiudicatam, nunc à Filio liberatam? Iuſtum igitur ac dignum eſt, vt in genua procidamus, dum verba iſta legimus. Verùm vt accuratiùs videamus, quàm meritò id faciamus, videbimus quãobrem præcipuè Verbum Caro factum ſit,

Tres præcipui fines ſunt, propter quos opus tam ſtupendum factum eſt à Deo.

Primvs & principalis & qui iuxta communiorem ſententiam, adæquata Incarnationis B.
cauſa (ſine quâ Incarnatio Verbi facta non eſſet) I. Redemptio.
eſt. vt hominem lapſum erigeret, & redimeret à tyrrannide peccati. Sciendum enim, hominem per ſe quidem cadere poſſe, non autem per ſe reſurgere; tùm quia homo in peccato conſtitutus, quicquid agat. Deo gratum & pro peccato ejus ſatisfactorium eſſe non poteſt, quia ab inimico Dei proficiſcitur: tum quia peccati malitia infinita eſt (offendit enim infinitum & ſummum bonum:) quicquid autem bonum operatur homo, finitum eſt; Vnde *homo qui per ſe cecedit. per ſe ad paradiſi requiẽ redire non potuit, niſi veniret qui ſuæ incarnationis myſterio eiuſdem nobis paradiſi iter aperiret*, inquit ſanctus Gregorius lib. 52. moral. cap. 7. Accidit nobis, quod Elephanti, qui, vt refert Bart. Angl. l. 18. cap. 43. ita capitur: Venator ſciens Elephantem ſemel lapſum ob corporis molem & ineptitudinem reſurgere non poſſe, ideoq; dormientem ad arborem quampiam ſe inclinare, inueſtigat cui arbori ſe jungat: illam ergò priùs pluſquam mediam ſecat: poſtmodum Elephas ad arborem ſe inclinans, eam pondere ſuo dejicit, & ſimul corruit, atque ita à Venatore capitur & erigitur. Venator diabolus dejecit nos per arborem in Paradiſo, dum Euæ ad eam inclinatæ perſuaſit noxiam non eſſe, ſed ſalutarem: atque ita cecidimus, vt ope propriâ reſurgere neutiquam potuerimus. A ſolo Deo erigi potuimus. Et potuiſſet quidem abſolutè loquendo Devs nos erigere per ſolam ſuam miſericordiam, abſque interuentu Mediatoris, vel omninò gratis omnem culpam condonando, vel ab vno quoque homine aliquam imperfectam ſatisfactionem exigendo, vel alicui homini puro obligationem imponendo, offerendo pro ſe & aliis aliquid per modum ſatisfactionis, quod Devs acceptaret. Sed hoc modo Iuſtitiæ Dei ſatisfactum non fuiſſet, quia nulla omninò proportiò fuiſſet inter debitum & ſatisfactionem. Neceſſarium igitur ad bene eſſe ſeu omninò conueniens, imò ſpectatâ Dei juſtitiâ omnino & abſolutè neceſſarium fuit, vt Devs ipſemet redimeret hominem, lapſum erigeret, & pro eo ſatisfaceret, qui ſolus infinitam afferre ſatisfactionem poterat. Non ſanè neceſſarium fuit Deo, quaſi ipſe reparare nos cogeretur, (poterat enim nos relinquere in foueâ, in quam cecideramus; quis enim eum cogeret ad nos eripiendos?) neceſſarium tamen fuit nobis, vt eriperemur. Videns igitur hanc noſtram miſeriam Devs, miſit Filium ſuum in mundum, qui pro nobis juxta rigorem Iuſtitiæ ſatisfaceret, & pro infinito debito noſtro infinitam offerret ſatisfactionem. Et hoc eſt quod ſancti illi Patres adeò expetiêrunt, cum Dauide Pſalm. 143. dicente: *Emitte manum tuam de alto, & libera me.* Non enim audebant petere, vt ipſis omnem culpam omninò gratis condonaret, quia videbant hoc nimium eſſe, & Iuſtitiæ Dei, ſi demerita noſtra conſideremus; parum conueniens; petebant ergò per

manum Dei, id eſt, per Filium ejus redimi, qui vnico ſatisfactorio opere, pro omnibus ſatisfacere poterat. Nec poſſumus nobis perſuadere, nos (ſi hunc modum Devs adhibere noluiſſet, ſcilicet per Filii Incarnationem & rigoroſam ejus ſatisfactionem) aliter liberandos fuiſſe, ſed haud dubiè omnes in foueâ peccati meritò relinquendos. Sic enim Luc. 19. dîcitur: *Venit Filius hominis quærere & ſaluum facere, quod perierat.* Ergò perieramus, juxta quod hodie canimus: **War vns das Kindlein nit gebořẽ / ſo waren wir all zu mahl verlořẽ.** Videns igitur Devs lapſum hominis tam grauem & irreparabilem; videns in quam hominem illum ſaucium jacentem, qui deſcenderat de Ieruſalem in Iericho, id eſt, de viſione pacis, quam habeat in juſtitiâ originali, in Iericho, id eſt, lunam, ſcil. mundum hunc mutabilem, de loco edito in humilem, de ſecuro in periculoſum, ſemiuiuum, id eſt, corpore viuum, animâ mortuum, appropiauit, & de equo ſuo deſcendit, dum per incarnationem de cælo ad eum venit, eumque jacentem in iumentum ſuum ſuſtulit, dum ejus debita in ſe ſuſcepit, pro illo in carne ſuâ paſſurus, & ita in hoſpitium & *pandochium*, id eſt, diuerſorium omnium, Eccleſiam, vbi per ſalutaria Sacramenta totus ſanaretur, adduxit. Non iuuabant miſerum Sacerdos & Leuita, tametſi priùs prætererierunt, id eſt, lex naturę & ſcripta, nec vllus hominum quantumuis juſtus; quia & ipſi deſcendebant eâdem viâ, quâ miſer ille jacens; juxta illud ad Rom. 3. *Omnes enim in Adam peccauerunt, & egebant gloriâ* Dei. Solus igitur Samaritanus, id eſt, cuſtos hominum, Chriſtus, potuit eum iuuare, lapſum erigere & ſanare. Deſcendit igitur de cælo in terram, de gloriâ in lutum, in ſtabulum, in crucis ignominiam. Deſcendit item de jumento corporis ſui, cùm id in morte ſuâ reliquit. Et hæc eſt cauſa, cur Chriſtus à Iudæis per probum Samaritanus appellatus & Dęmonium habens, ad prius non reſponderit, ſed ad ſecundum tantùm: *Ego Dæmonium non habeo*; quia ſciebat ſe reuerà Samaritanum nobis eſſe, licet altero ſenſu, quàm Iudęi illi intenderent. Hinc puto nos intelligere, quanta hominum fuerit miſeria poſt lapſum, & proinde quantum Chriſti beneficiũ hominem erigentis Conſtituamus enim hominem ſemiuiuum, nudum, ſaucium in ſyluâ jacentem ſolum. O quantùm ille ſibi optabit aliquem, qui eum è præſentiſſimo mortis periculo eripiat, & in diuerſorium aliquod gerat? Certè paralyticus ille ad piſcinam jacens & 38, annos in infirmitate habens (qui & ipſe Adami lapſi typus eſt) lamentabatur, quòd hominem non haberet, qui eum mitteret in piſcinam, cùm aqua mouebatur: *Domine, hominem non habeo*, inquit, *vt cùm turbata fuerit aqua, mittat me in piſcinam.* Ioan. 5. In quem locum S. Auguſtinus tract. 17. in Ioan. ait: *Verè neceſſarius erat homo ad ſalutem; ſed homo ille, qui &* Devs *eſt, &c.* Acquiſiuit igitur hominem, & nos cum eo omnes, Chriſtum videlicet, qui illum & nos ſanauit. Vnde iam dicere non poſſumus: Hominem non habeo. Habemus Samaritanum, qui lapſos erexit & in ſuæ humanitatis iumentum ſuſtulit. O quantùm obligamur huic homini, huic Samaritano!

Secvndvs, Vt nos doceret, & ſanaret noſtram cæcitatem & ignorantiam, in quam deueneramus. Quanta autem ea tunc fuerit, ex eo cognoſci poteſt, quòd homines penè omnes præter Iudæos, Dei veri cognitionem perdiderint: ſingulæ ferè nationes ſingulos ſibi Deos adſciuerint; creaturas, Solem, Lunam, ignem, ſerpentes, boues, imò opera manuum ſuarum, lapides & ligna. Denique homines ſceleſtos, fures, meretrices, homicidas, dæmones quoque ipſos pro Diis ſuis colerent; & tanto quidem numero, quanto ferè ſunt ſtellæ cæli, Et hoc faciebat non modò rudis populus, ſed etiam eorum doctiſſimi & alioqui in naturalibus ſcientiis peritiſſimi. pauciſſimi enim illorum, ſi tamen aliqui, Devm verum ágnouerunt. Adhæc Deos illos ſuos ſpurciſſimis & crudelibus ſacrificiis colebant, filios & filias mactabant & crudeliſſimis modis enectas immolabant, impudicitiis & turpitudinibus feſta peragebant, per hæc & ſimilia ſcelera Deos ſe placare exiſtimabant, jus naturale violabant, homicidiis, inceſtibus, adulteriis ſodomiis, rapinis, quia ea omnia illicita non putabant, vt patet ad Rom. 1. in ſummâ malum dicebant bonum & bonum malum, adeoque in tenebris pluſquam Cymmeris ambulabant ac niſi Chriſtus lucem Doctrinæ ſuæ mundo intuliſſet, mundus adhuc magis & magis vſque hodie deliraſſet. *Sicut enim qui in tenebris ambulat*, ait ſanctus Chryſoſtômus homil. 36. operis imperf. *ſi ſemel viam perdiderit, interdum totâ nocte ambulat iuxta viam errans, & non inueniet viam, donec ſuperueniat dies: Sic & homines ambulantes in erroribus vel peccatis poſtquam* Dei *cognitionem ſemel perdiderunt, ad perfectam veritatis notitiam redire non poterant, niſi dies, ſcilicet Chriſtus, veniſſet.* Hæc ille. Quod ad Hebræos attinet, tametſi illi primò in lege naturæ magnam, & poſtea in lege ſcriptâ adhuc maiorem de Deo cognitionem habebant, hac tamen ſuâ ſapientiâ nulla inueniebant media quibus à ſuis erroribus & peccatis liberarentur aut paſſiones animi frænarent. Vnde paulatim vitia quaſi in naturam, & errores quaſi in iura tranſibant, vt multa non haberẽt pro vitiis, quæ grauiſſima erant: vt legi Dei ſuas tráditiones anteferrent, legem Dei deprauarent & iuxta affectum ac ſenſum ſuum malè interpretarentur, atque ita, vt Dominus de Legiſperitis dixit, Luc. 11. *Clauem ſcientiæ* tollerent & clauderent regnum cælorum ſibi & aliis. Et hoc indicant Sacerdos & Leuita, qui viſo iacente ſaucio homine tranſierunt, viderunt enim miſeriam & infirmitatem naturæ lapſæ; ſed remedia non videbant, nec iuuare poterant. Lex quidem naturæ valde cæcutiebat in plûrimis; Lex ſcripta multa nouerat, ſed auxiliari & errores corrigere non poterat; ad eum modum, quo Muſicus aliquis imperfectus aduertit quidem errare cantores, ad rectum tamen tonum, & conſonantiam reducere non poteſt.

Marginal note: C. II. Inſtructio

Solus igitur Chriſtus ſufficiens lumen mundo afferre potuit, quemadmodum & attulit, ac proinde meritò lucem mundi ſe vocat Ioan. 8. 9. & 12. vbi ait: *Ego lux in mundum veni vt omnis qui credit in me, in tenebris non maneat.* Docuit enim nos viam Dei in veritate: naturalem legem firmauit, & quodammodo reſtaurauit anteà penè collapſum: ſcriptam rectiùs quàm legiſperiti ſoliti erant, interpretatus eſt: errores circa vtriuſq; intellectum illapſos correxit: nouas prætereà & perfectiores fidei & Sacramentorum leges instituit, vt ita viam ſalutis faciliùs & ſecuriùs ambularemus. Vnde ait; *Non veni ſoluere legem, ſed adimplere.* Matth. 3. Fecit hac in re Devs, quod profeſſor Mathematicæ ſolet, qui ſupra cathedram ſuam ſtans deſcribit in tabulis figuras aliquot Mathematicas, aſtrolabium, circulos cæli, &c. proponitque oculis diſcipulorum, & poſteà in ſcriptis dictat quidnam ſibi velint. At videns quia diſcipuli rem intellectu non aſſequuntur, deſcendit de cathedrâ & figuras à ſe deſcriptas digito commonſtrans explicat atque ita diſcipulorum oculos aperit. Deſcripſerat primò Devs modum rectè viuendi in cælo & creaturis, ipſoque rationis lumine ſignato ſuper nos, teſte Dauide Pſalm. 4. *Quis oſtendit nobis bona? ſignatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine.* Sed quia parum hinc profecerunt homines, dictauit eumdem explicatiùs in tabulis Moyſis, quas & per Prophetas ſatis declarauit; ſed homines in earum intellectu adhuc cæcutiebant. Deſcendit igitur de cælo, vt coram illis digito ſuo omnia explicaret erroreſque eorum emendaret. Significat hoc parabola de oue perditâ & per deuia aberrante, quam paſtor bonus relicto cæli deſerto venit reducere: hoc parabola de drachmâ perditâ & in tenebris jacente, quæ non niſi accensâ Incarnationis Dei lucernâ, inuenta & ad lucem producta eſt: ac quemadmodum res quæſita vbi inuenta eſt, lumen extinguitur: ita poſtquam homo perditus à Chriſto inuentus eſt, lumen mundi in monte Caluariæ extinctum eſt. Denique ad hoc indicandum vult S. Auguſtinus tract. 43. in Ioan. & lib. 50. homiliar. hom. 43. Chriſtum vt ſanaret cæcum natum, Ioann. 9. expuiſſe in terram & feciſſe in lutum, eoque quaſi collyrio oculos cæci ſanaſſe. Saliua ex ore prodiens quaſi Verbum eſt, lutum natura humana cui vnitum Verbum Patris, hominem excæcatum illuminauit. Et quibus intelligimus, quanta noſtra fuit miſeria, quantum Chriſti beneficium. Nam ſi res miſerrima eſt cæcitas corporalis, vti dixit Tobias ille cæcus, ab Angelo gaudere juſſus. *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris ſedeo & lumen cæli non video?* multò miſerior eſt ſpiritualis; & ſicut Tobias rurſum illuminatus vehementer gauiſus eſt & benedixit Devm dicens: *Benedico te Domine* Devs *Iſraël. quia tu caſtigaſti & tu ſaluaſti me*: ita multò magis decet nos mente illuminatos facere, hodiernâ præſertim die.

D. III. Exemplū. Tertivs fuit: Vt nobis ad omne virtutum exercitium exemplo ſuo præiret, ſicque doctrinam ſalutis efficaciùs perſuaderet, & nos ad ſequendum incitaret. Diſſuadebat quidem Devs per legem veterem & ora Prophetarum, amorem caducorum bonorum, diuitiarum, honorum, deliciarum, voluptatum; & ſuadebat ac prædicabat eorum contemptum, paupertatem, humilitatem, mortificationem, crucem & tribulationem, jejunium, caſtitatem, &c. ſed hæc omnia mundo paradoxa videbantur; iſta ferè omnes colebant, illa fugiebant & horrebant. Miſit tamen ſubinde multos viros ſanctos, qui illa amplecterentur & hominibus exemplo ſuo ſuaderent, ſed hi parum auditi ſunt: nam eos habebant in deriſum homines mundani, & vitam illorum æſtimabant inſaniam: ſequebantur omnes majorem partem, quæ contrarium iter tenuit, eratque totus penè mundus. Quare Devs tandem ipſemet de cælo venit & vitam illam viamque tenuit, quam verbis priùs docuerat; vt ita ſuo exemplo non ſolùm ad eam ſectandam omnes prouocaret, verùm etiam re ipsâ doceret eam ſolam ſecuram eſſe ad ſalutem viam; alteram verò periculoſam & deuiam. Hinc de pauperibus parentibus in ſtabulo, loco abiectiſſimo, ſummâ in paupertate, medio ſrigore natus eſt, vitam humilem & pauperem duxit, tandem mortem turpiſſimam & crudeliſſimam ſubiit. Vnde S. Auguſt. lib. de vera relig. cap. 16. ait: *Tota vita Chriſti morum diſciplina fuit. Sæculares voluptatem diuitias perniciosè appetebant, pauper eſſe voluit: honoribus & imperiis inhiabant; Rex fieri noluit: Carnales ſuos filios magnum bonum putabant; tale conjugium prolemq; contempſit: contumelias ſuperbiſſimè horrebant; omne genus contumeliarum ſuſtinuit: iniuria intollerabiles eſſe arbitrabantur; quæ maior iniuria, quàm iuſtum innocentemq; damnari? dolores corporis execrabantur; flagellatus atque cruciatus eſt: mori metuebant; morte mulctatus eſt: ignominioſiſſimum mortis genus crucem putabat; crucifixus eſt. Omnia quæ habere cupientes non rectè viuebamus, carendo vilia fecit; omnia quæ vitare cupientes à ſtudio deuiabamus veritatis, perpetiendo deiecit.* Hæc ille. Fecit hac in re ſicut ludimagiſter, qui vt doceat pueros efformare literas, primò deſcribit eis exemplar A. B. C. Am bm cm, traditque vt imitentur ſcribendo; adjungit etiam illis peritiorem aliquem qui eis aſſideat & ſcribendo præeat; ſed cùm poſteà inſpicit eorum chartas, nil niſi rudes & informes litteras ſiniſtrè exaratas & manu tremulâ deformatas videt. Itaque ad eos ſe applicat; calamum arripit & videntibus illis litteras in ipſorum chartis format aitque: Ita accipiendus calamus, ita manus ducenda. Præcipiebat quidem olim Devs, quid ſectandum, quid fugiendum; & adjungebat rudi mundo Prophetas & viros ſanctos, qui exemplo eis præirent; ſed fruſtrà ferè: omnia enim ſiniſtrè fugiebant, fugienda ſectabantur, ſectanda fugiebant. Quid igitur conſilii cepit Devs? O quis intelliget miſericordias Domini & auditas faciet omnes laudes ejus? Deſcendit ad nos pueros de cælis, adjunxit ſe nobis, accipit calamum, id eſt, carnem humanam fragilem, & cum ea præiuit nobis exarando

virtutum

virtutum literas. Accepit & calamum illum, quem Iudæi in manus ei dederunt; *Quia*, vt ait S.Hieronym. in cap. 27. Matth. *calamus arundineus inſtrumentum erat multis ad ſcribendum propter eà Chriſtus calamum manu tenere voluit.* Accepit contumelias, approbria, crucem, paupertatem, humilitatem, natus eſt in ſtabulo, vixit in patriâ quaſi in exilio, obiit in cruce, & per hoc exemplum nobis dedit, vt ſequamur veſtigia ejus, q.d. Sic vti oportet creaturis, ſic in mundo conuerſandum, ſic ambulandum. Figura Chiſti in hoc erat Eliſæus 4. Reg. 4. qui ad reſuſcitandum filium viduæ mortuum, miſit primò ſeruum ſuum Giezi cum baculo ſuo, vt eo puerum tangeret: ſed per hoc non reuixit puer Deſcendit ergò Propheta ipſemet de monte Carmeli & incuruauit ac coarctauit ſe ſuper puerum, ponendo os, oculos & manus ſuper os, oculos & manus pueri: quo ſacto calefacta eſt caro pueri & reuixit. Eliſæus Devs ſaluans exponitur, & Chriſtum ſignificat, qui præmiſit quidem ſeruos ſuos aliquos cum baculo miraculorum & ſanctitatis, ad calefaciendum & viuificandum hominem, veluti Eliam & hunc ipſum Eliſæum, alioſque; ſed non eſt calefactus, donec ipſemet deſcendit & incuruauit ac coarctauit ſe ſuper illum in præſepio; cruce & ſepulchro. Hoc enim facto viuificatus eſt mundus: & ſicuti *cùm deſcendiſſet* Iesvs *de monte*, Math. 8. *ſecutæ ſunt eum turbæ multæ*: ita vbi de cælo per Incarnationem ad nos deſcendit, & exemplo ſuo præiuit; ſecutæ ſunt eum turbæ & nationes integræ. Quis antea credidiſſet bonum eſſe egere, algere, deſpici, pati? &c. poſtea id totus mundus credidit, quia hæc in Deo vidit.

Neque tantùm perſuaſit exemplo ſuo iſta, ſed hoc ipſo etiam ſtimulauit & incitauit homines ad ſe imitandum. Vnde Auguſtin. ſuper Pſal. 35. ait: Devs *factus eſt humilis, vt vel ſic ſuperbia generis humani non dedignetur ſequi veſtigia* Dei. Nam exempla Chriſti longè differunt ab exemplis Sanctorum: hæc enim creaturarum ſunt, quibus magnum non eſt, eſſe humilem, pauperem, afflictum, propter naturæ infirmitatem, humilitatem & vtilitatem: illa verò Creatoris ſunt, à quo aliena ſunt talia.

Deinde ſolus Devs, perfectum poterat eſſe virtutum exemplum, quod securè imitari poteramus: Omnis enim homo mendax & imperfectus. Quia verò Devm oculis videre non poteramus; ideo incarnatus eſt, vt præeuntem videre & imitari poſſemus. Vnde S. Auguſtinus *Serm. 26. de Temp.* ait: Devs ſequendus erat, qui videri non poterat: homo ſequendus non erat, qui videri poterat; vt ergo haberet homo & quem videret homo & quem ſequeretur homo, Devs factus eſt homo. In cujus rei figuram, cùm Iſraelitæ per deſertum peregrinarentur, præceſſit eos Dominus per columnam ignis & nubis, vt nemo ſequi timeret per quemcumque locum, Exod. 13. Et cujus nunc cor tam frigidum, quòd beneficio hujus columnæ, Chriſti, nos per omnia præcedentis non incaleſcat? non alacriter ſequatur? Æthiopem Regem fortè claudicantem, aut ſimili defectu laborantem, imitantur amici & ſimul claudicant, & ob id ſolum claudicare pulchrum ducunt. Diodor. lib. 3. Et cur non magis nos ſequamur Devm præeuntem? Quæ tanta ſuperbia, vt non frangatur, videns jacere Devm in ſtabulo? quæ tanta teneritas, vt non pudeſiat, videns Devm in præſepi, fœno & frigore? quæ cupiditas, vt non ſatietur videns Devm inuolutum faſciis, nec obtinentem locum in diuerſorio? Non habet amplius excuſationem homo, ſi non ſectetur opera virtutum, cùm habeat præeuntem Devm. Xenophon cùm equo veheretur & pedites jugum quoddam occupare juſſiſſet, & vnus ex eis obmurmuraret dicens, facilè eum ſedentem tam laborioſa imperare; deſiliit & gregalem equo impoſuit; curſuque ipſe pedeſtris ad deſtinatum jugum contendit. Cujus facti ruborem cùm perpeti miles non poſſet, irridentibus commilitonibus, ſponte deſcendit. Xenophontem verò vix vniuerſi perpulerunt vt conſcenderet equum & laborem ſuum in neceſſaria Duci munera reſeruaret. Refert Frontinus lib. 4. cap. 6. Poterat hoc idem quis de Deo cogitare, nondum incarnato, quòd ſcilicet hominibus ardua præciperet, ipſe interim in cælo ſine labore degeret. Ne igitur id nunc cogitare quis poſſet, deſcendit de equo gloriæ ſuæ, in ſtabulum & præſepe, & nos meliori conditione honorauit; quod indicat Samaritanus de jumento ſuo deſcendens & ſaucium illi imponens. Pudeat ergò deinceps videre nos Chriſtum vagientem in præſepi humilem, pauperem, patientem, obedientem; nos verò dormire in lectis eburneis, &c. Videmus igitur quod olim per Iſaiam prædixit & promiſit Devs: *Ecce teſtem populis dedi eum, ducem ac præceptorem gentibus*, Iſai. 55. Teſtem (pacti ſcilicet inter Devm & homines, quaſi Fecialem) per opus redemptionis, præceptorem per inſtructionem; ducem per exemplum. Reſtat nunc vt cum Samaritano illo leproſo reuertamur ad Devm, & procidentes gratias ei agamus, ob tantum beneficium. Certè legimus dæmonem aliquando alapam impegiſſe Monacho non flectenti genua, cùm in templo legeretur: *Et incarnatus eſt, &c.* dicēs ſe æternùm flexurum, ſi à Chriſto redemptus eſſet, quemadmodum nos ſumus. Refert Auctor ſpeculi, in ſpecul. exempl. V. Dæmon. Ergò ne quid tale nos aliquando patiamur, dicamus cum Eccleſiâ in officio hodierno; *Chriſtus natus eſt nobis; Venite adoremus.*

CONCIO V.

Quomodo in Chriſti Incarnatione perfectiones diuinæ eluciant? ac

1. *Bonitas* Dei *apparuit ſe intimè humanitati communicando.*
2. *Charitas* Dei *tam arcta communione apparuit, vt vnus idemq; eſſet* Devs *&* *homo.*
3. *Miſericordia, dum ipſe* Devs *ad miſerias noſtras ſubleuãdas venit, apparuit.*
4. *Apparuit potentia, duas naturas in vna ſic vniendo, vt eadem perſona eſſet ac diceretur.*

5. *Iuſtitia*

5. *Iuſtitia ſumma apparuit quando non vi nos eripuit à poteſtate dæmonis, ſed per viam iuſtitiæ.*
6. *Sapientia ſumma apparuit.*
7. *Prouidentia apparuit, dum homini nudo derelicto mirabiliter prouidit.*

THEMA.

Gloria in altiſſimis DEO. *Lucæ* 2.

A. INitio Aduentus monuit nos Apoſtolus & Eccleſia ex illo: *Hora eſt jam nos de ſomno ſurgere, quia propior eſt iam noſtra ſalus.* Quo loco per Horam, primum Domini Aduentum, quo proximus nobis in carne præſens factus eſt, pulchrè deſignat Apoſtolus. Quando enim ſonat hora, omnes horologii rotæ ſimul circumaguntur & fragorem excitant, quæ priùs partim conquieſcebant, partim mouebantur, ſed lentè admodum & ſine ſtrepitu. Ante Incarnationis horam gyrabat quidem DEVS aliquas perfectionum ſuarum rotas, ſed non ſimul omnes. Potentiam oſtendit in creatione mundi, cùm è nihilo omnia produxit? Boniratem, cùm creauit hominem ad imaginem ſuam: Charitatem, cùm adduxit illi Euam & animalia: Iuſtitiam, cùm expulit è paradiſo parentes noſtros, diluuio perdidit nocentem mundum, vaſtauit igne Pentapolim, merſit Pharaonem, &c. Sapientiam oſtendit, cùm diuiſit ædificatores Babel in varias linguas & nationes: Prouidentiam oſtendit, cùm per Ioſephum pauit Ægyptios & alias nationes, per manna Iſraëlitas in deſerto: Miſericordiam oſtendit, cùm Adamum & Euam pellibus veſtiit, Iſraëlitas ab Ægyptiacâ ſeruitute liberauit, Niniuitis pœnitentibus ignouit, &c. Dum verò gyrabat harum rotarum aliquam, aliæ quieſcebant: *At vbi venit plenitudo temporis*, vt loquitur Apoſtolus ad Gal. 4, *quando miſit* DEVS *Filium ſuum in mundum*, nulla diuinarum perfectionum rota in mirando ejus horologio quieuit, ſed omnes ſimul motæ ingenti fragore perſtrepebant; Bonitas, Charitas, Miſericordia, Potentia, Iuſtitia, Sapientia, Prouidentia. Vt proinde meritò dixerit Apoſtolus, & monuerit nos Eccleſia: *Hora eſt jam nos de ſomno ſurgere.* Ideò hac nocte, cùm ſonat noctis media & cum canitur in Miſſâ: *Gloria in excelſis* DEO; omnes campanæ reſonant, quaſi concinentes vnà cum Angelis, *Gloria in altiſſimis* DEO. Quomodo verò perfectiones diuinæ in Incarnatione Chriſti ſplendeant, id nunc oſtendemus.

B. I. Bonitas Dei. PRIMO. Manifeſtata eſt DEI bonitas, de qua Apoſtolus ad Tit. cap. 3. *Apparuit benignitas Saluatoris noſtri* DEI. dum ſeipſum humanæ naturæ quàm maximè potuit communicauit? ſiquidem proprii plaſmatis infirmitatem aſſumpſit ac per hoc cognationem cum tota hominum genere contraxit, non aliam ob cauſam niſi vt nos tales faceret, qualis ipſe erat, bonos ſcilicet atque beatos. Cùm bonum ſit ſui communicatiuum, teſte D. Dionyſio, optimus ille cenſetur, qui maximè communicat. Tribus autem modis communicat ſe DEVS hominibus, vt notat D. Thomas *in opuſc.* 60. Primò, modo naturali, cùm conſeruat naturæ ordinem. Secundò modo ſupernaturali, cùm per gratiam facit eos diuinæ naturæ conſortes. Tertiò, per propriam perſonalitatem, cùm eam naturæ humanæ in vnitatem ſuppoſiti copulauit. *Bonitas hæc & benignitas*, ait D. Thomas, *magna fuit in conjunctione* DEI *cum omnibus rebus per præſentiam; maior, quia communicauit ſe bonis per gratiam: maxima. quia communicauit ſe Chriſto homini, & per conſequens generibus ſingulorum in vnitate perſonæ.* Multam DEVS bonitatem oſtendit in nos, cùm contulit nobis imaginem ſuam naturalem; plus, cùm etiam ſupernaturalem, id eſt, gratiam; plurimum verò, cùm etiam perſonam propriam in Incarnatione. Cùm ergò DEI Filius naturam humanam induit, vt nobis virtutes ſuas, gratiam & gloriam, ſeipſum denique communicaret; quomodo non elucet in ejus Incarnatione ſumma ejus bonitas? Quando Rex aliquis humilem familiam multis afficit muneribus, diuitiis, officiis, nobilitate, &c. magna reputatur gratia; ſed ſi ex eâdem ſibi conjugem accipiat, & exinde familiam totam in regiam dignitatem & conſortium regni ſui euehat; tanta illa foret bonitas vt maior eſſe non poſſet. Hoc eſt quod fecit in Incarnatione DEVS; non enim contentus erat, nos ad imaginem ſuam creâſſe & aliis bonis ditâſſe: ſed præterea conjunxit ſibi arctiſſimâ copulâ naturam noſtram, vt hoc medio nobis virtutes ſuas, gratiam & gloriam ſummo, quo poterat, modo communicaret. An non igitur hic meritò exclamare deberemus cum Ioanne Baptiſtâ: *Domine, tu venis ad me?* & cum Dauide: *Domine quid eſt homo, quòd memor eſt ejus; aut filius hominis, quoniam viſitas eum? Potuit loqui de cælo*, inquit Theodoretus ſerm. 6. de Græcar. affection. curatione, *vt omnes audirent, ſed maluit flere in præſepio. Non Angelum miſit. Atqui medicos illos maximè laudare ſoletis, non quidem qui nos miniſtris ſuis curandos ægros committunt; ſed qui pallium deponunt, linteoloque ſuccincti, ſuis ipſi manibus ferrum accipiunt, vlcuſque, ſi ſit opus, incîdunt, nec fœtorem vlceris auerſantur; imò autem profluentem ſaniem excipiunt atque vnguenta compingunt. Neque verò illos Reges admirari & laudibus ornare ſoliti eſtis, qui regalibus in thalamis enutriti molliter, omni deliciarum genere perfrui ſolent; ſed quibus graue non eſt, pro ſubditis hominibus caput periculis objectare, quique armis obtecti, in primâ acie cum hoſte fortiter pugnant.* Celebratur meritò Alphonſi Regis Aragonum bonitas, qui agaſonem iuuit in erigendo de luto aſino: cùm id famulis demandare potuiſſet. *Panorm. lib.* 1. *vita eius.* Sed quid hoc ad DEI bonitatem?

C. II. Charitas. SECVNDO, Charitas, dum tam arcta vnione humanam naturam ſibi connexuit, vt vnus idemque eſſet DEVS & homo; quo omnes homines vnum eſſent amore cum DEO, *dante ipſo eis filium proprium & cum eo omnia.* Roman. 8. Hanc verò *nimiam* appellat idem Apoſtolus ad Epheſ. 2. *Propter nimiam charitatem ſuam*, inquit, *quâ dilexit nos, & cùm eſſemus mortui peccatis, conuiuificauit nos Chriſto.* Nimiam vocat hanc

charitatem,

charitatem, duplicem maximè ob cauſam, ob quam ſolet amor pingi cæcus, quia non conſiderat defectus rei amatæ; & infans vel puer, quia ad humilia ſe dimittit. Primò ergò nimia fuit, quia DEI Filius ad mortuum in peccatis hominem viuificandum, de cælo ſe demiſit, & quemadmodum Eliſæus ſuper filium Sunamitidis ſeſe coarctauit, anguſtiſſimum hominis corpuſculum ſubintrare non dubitârit. Veteres Germani, vt ſcribit Cornelius Tacitus in lib. de moribus German. longo annorum ſpatio, nullum DEO templum aut aram ædificabant; quòd dicerent DEO iniuriam fieri, ſi quis parietibus eum claudere præſumeret, nimiſque anguſtam fore diuinitatem, ſi ad anguſti corporis formam compelleretur. Sed quod ipſi impoſſibile aut indecorum DEÒ putabant, hoc poſſibile & decorum fecit nimius DEI amor. Cùm enim hominis corpuſculum, quando anima ei infunditur, ſecundum Macrobium, non ſit maius, quàm apis: ſecundùm Ariſtotelem, lib. 7. hiſt. animal. quàm formicæ: nec ſit dubium, Chriſtum ſimilem habuiſſe cum cæteris hominibus naſcendi conditionem; certum nunc eſt, DEVM minimo corpuſculo claudi non tantùm potuiſſe, ſed reuerà clauſum fuiſſe. Et certè infantili corpori incluſum, faſciis ligatum & in cunas repoſitum fuiſſe hodiernum prædicat Euangelium & canit Ecclesia: *Vagit infans inter arcta conditus præſepia: membra pannis inuoluta Virgo mater alligat; & manus pedeſque & crura ſtricta cingit faſcia.* Sed quidnam eſt illud, quod adeo eum ligauit & conſtrinxit? Amor; propter nimiam charitatem, &c. quam habuit erga hominem. Solent enim parentes ob amorem erga tenellos liberos, cum illis infantire, balbutire, vocem tenuare, greſſum tardare, repere. &c. Ita legimus Ageſilaum magnum illum Principem Lacedæmoniorum, viſum arundini inſidentem & cum filio adhuc infante equitantem, apud Ælian. lib. 12. Hoc enim vt facerent, coëgit amor nimius; qui & ipſe cauſa erat cur infantiret DEVS. Secundò, Nimia fuit, quia inimicis impendebatur, adeóque cæca quodammodo; cùm eſſemus mortui peccatis, inquit. Quàm enim plenus vitiis, quamque peruerſus eſſet mundus, quando in carne venit DEVS, vel S. Lucas indicat, cùm aſſerit primò in hodierno Euangelio, tributum impoſitum Iudæis ab Augusto Romano Imperatore, & ſubditorum deſcriptionem ac profeſſionem. Et cap. 3. cùm ſcribit Pilatum Tiberii Imper. Præſidem procuraſſe Iudæam, regnum Iudæorum ab eodem Imper. diuiſum in Tetrarchias. Pontificatum ab eodem modò huic, modò illi collatum eſſe. His enim indicat miſerum regni Iudaici ſtatum, quòd videlicet tunc exigentibus eorum peccatis præmebantur jugo Romanorum & parerent Ethnicis gubernatoribus: quòd Rege carerent: quòd Pontificatus Simoniacos, & regnum tyrannicos haberet vſurpatores. Quibus accedit, quòd tunc jam à ducentis annis ceſſabat ordinarium illud prodigium, quod in gemmâ ſuperhumeralis edebatur, idque exigentibus Iudæorum peccatis, vt refert Ioſephus lib. 3. Antiq. vt taceam gentilium enormia ſcelera & extremam peruerſitatem, quam teſtatur Apoſtolus ad Rom. 1. Hunc ergò perditiſſimum mundum ita dilexit DEVS, vt propter illum infans fieri non dubitârit. Quam quidem nimiam charitatem figuratam fuiſſe vult S. Bernardus ſer. 39. in Cant. in conjugio Moyſis cũ Æthiopiſſa Num. 12. Quid enim erat perditus mundus, cùm DEVS per carnis aſſumptionem eum ſibi deſpondit, quam turpiſſima Æthiopiſſa? Sed nimirum amor DEI cæcus, qui non aduertit rei amatæ defectus, hujus deſponſionis cauſa fuit. Item in conjugo Sampſonis, qui in Thamnatam, terram Philiſthinorum deſcendit, vt acciperet ſibi conjugem. Poterat is habere vnam de filiabus Hebræorum, cur ergo ex gente hoſtili, & incircumciſâ deligit ſibi ſponſam? Vnde parentes ejus dicunt: *Numquid non eſt mulier in filiabus fratrum tuorum, quia vis vxorem accipere de Philiſthiim, qui incircumciſi ſunt?* ſed, *hanc mihi accipe*, ait Sampſon ad patrem, *quia placuit oculis meis*, Jud. 14. Potuerat DEVS Angelorum ſanctorum naturam ſibi vnire; ſed humana incircumciſa ei placuit. O nimia profectò charitas!

C. II. ...

TERTIO, Miſericordia dum ipſemet DEVS in perſonâ ad miſerias noſtras ſubleuandas venit, triſtitiæque capax factus eſt, quo earum compaſſione tangeretur, & proinde ad miſerendum & ſuccurrendum miſeris acriùs moueretur. *Iacentes paralytici in grabato*, ait D. Bernard, ſerm. 1. de aduentu. *Diuinam non poteramus attingere celſitudinem propterea Saluator & medicus animarum deſcendit ab altitudine ſuâ.* Hoc ſignificabat deſcenſus Eliſæi de monte ad viuificandum mortuum puerum. Hoc voluit Chriſti parabola, in quâ Samaritanus deſcendit ab Ieruſalem in Iericho, & videns jacentem ſaucium, venit ſecus eum, & deſcendens de equo, ſuſtulit illum in jumentum; ipſe verò pedes inceſſit. Hoc eſt quod S. Auguſtinus dixit, non merita, ſed peccata noſtra Saluatorem è cælo in terram detraxiſſe. Videns enim miſerias noſtras & pondus peccatorum importabile dorſa noſtra premere, deſcendit ad nos & illud in dorſum ſuum tranſtulit, ita vt ſua diceret peccata noſtra, & vt ſua expiaret. Quanta hæc quæſo in DEO miſericordia? Celebratur illa S. Eduardi miſericordia, quâ claudum petentem ab eo baiulari ad ædem S. Petri, ſuſcepit ſtatim in humeros & ad ædem illam geſtauit, vbi & conualuit æger. Celebratur meritò & illa S. Martini, quâ pauperi partem chlamydis ſuæ dedit. Atqui hæc etiam fecit DEVS tanto præſtantiori modo, quãto major eſt hominibus, & quanto miſeriores eramus nos, quibus miſericordiam impendit. Ipſe nos in humeros ſublatos geſtauit ad templum gloriæ DEI: ipſe nos chlamyde humanitatis ſuæ texit & veſtiuit. Vnde meritò cum Zacharia canimus: *Per viſcera miſericordiæ ſuæ viſitauit nos*, D. III. Miſericordia.

QVARTO, Potentia; dum ſummum, quod hominis honorandi & ditandi gratiâ potuit, fecit, & duas naturas diſtantiſſimas adeò vniuit, E. IV. Potentia.

vinit, humanam ſcilicet & diuinam, vt eadem perſona eſſet ac diceretur Devs & homo; nihilominus tamen vtraque natura manêret in ſuâ perfectione, ita vt major non abſumpſerit minorem, nec minor obſcurauerit gloriâ majoris: ſed his ita permanentibus tanta nihilominùs inter eas vnio intercederet, vt vna tantùm perſona eſſet in duabus naturis, & ambarum prodicata ſuſciperet. Extra Incarnationis opus nulla talis eſt vnio. Nam quando ex diuerſis rebus fit per compoſitionem natura quædam tertia, vti cùm ex diuerſis cibis & potibus generatur ſanguis aut caro, nihil hoc eſt mirabile aut ſupra naturæ vîres, quia intercedit inter eas commixtio & partium reſolutio, ita vt pereat ſubſtântia cibi & potus. Atqui in opere Incarnationis, manente vtrâque naturâ, diuinâ & humanâ in ſuâ perfectione, tanta nihilominus erat inter eas vnio, vt omnia quæ diuinæ naturæ competebant, etiam homini attribuerentur; & omnia quæ humanæ naturæ competebant, Deo etiam tribuerentur. Sic idem Dominus ęqualis erat Deo, & minor Deo, paſſibilis & impaſſibilis, mortalis & immortalis, glorioſus & contemptus, &c. Magni opus artificii cenſetur globus in & ſub aquis ardens, ſed in eo tũ ignis tandem ab aquâ vincitur & extinguitur. Adhæc mirum valdè, quòd flunii aliqui in eodem alueo ſimul currant, ſed interim non commixti, ſeorſim quilibet naturam ſuam retineat, vti duo quidam in Macedoniâ apud Plin. *libr.* 31. *cap.* 2 & Rhenus in lacu Acroniano; ſed natura tamen vnius non poteſt prædicari de altero: quod tamen fit in Chriſto.

F.
V.
Iuſtitia.

Qvinto, Iuſtitia; dum non vi & potentiæ viâ eripuit è poteſtate dæmonis & mortis hominem, ſed per viam juſtitiæ; ſiquidem ipſemet Devs homo factus, debita hominum perſoluit, ſuſceptâ in ſe mortis pœnâ, quam homines commeruerant; atque ita dæmoni, qui hominem vicerat, per hominem rurſum victus eſt. Potuiſſet quidem abſolutè loquendo Devs hominem vi & potentiâ ſuâ eripere à perditione: ſed noluit id facere. Nam in omni Republica florente & bene ordinatâ vigere debet generalis illa lex, quâ præmia ſtatuuntur bonis, ſupplicia verò malis: alioquin enim Reipublicæ adminiſtratio interire debet. Multò igitur magis hoc in Republicâ diuinâ & mundi gubernatione requiritur: in quâ cùm innumera & ingentia ſcelera committantur in proximum, in Devm, in ipſoſmet peccantes, non erat conforme juſtitiæ, vt ea diſſimularentur & impunita eſſent. Quia verò homo pro peccatis ſuis, vtpote infinitæ grauitatis, ſatisfacere non poterat; vt juſta fieret compenſatio & juſtitiæ diuinæ vſquequaque fieret ſatis, dedit nobis Devs Filium ſuum & poſuit in eo iniquitates omniũ noſtrûm, vt ipſe exſolueret noſtra debita, quod ſolus ipſe poterat. Vnde quanta ſit Dei juſtitia, conjici poteſt. Quemadmodum enim Zaleucus Locrenſium Rex, cùm legem tuliſſet, vt adulter quilibet vtroque oculo orbaretur, & paulò poſt filius ejus reus adulterii inuentus eſſet, tum ex lege vrgebatur ſuâ ad exæcandum filium; alterâ verò ex parte tota ciuitas pro filii incolumitate & pœna ei condonandâ rogabat. Itaque ne juſtitia offenderetur, ſibi vnum, alterum filio erui fecit oculum: atque ita debitum ſupplicii modum reddidit, *æquitatis admirabili temperamento ſe inter miſericordem patrem & juſtum legiſlatorem partius*, ait Valerius Max. lib. 6. cap. 5. Ad eumdem modum ne legi ſuæ æternæ de ſceleribus puniendis vim inferret Devs, in Filio ſuo vltus eſt ſcelera generis humani.

G.
VI.
Sapientia

Sexto, Sapientia, dum difficillimi pretii inuenit decentiſſimam ſolutionem; & quidem mirabili inuento, quo res tam diſtantes iungebantur. Non homo ſatisfacere non potuit, quia hoſtis Dei erat: Devs ſatisfacere non debuit, nec mereri potuit, quia ſuperiorem non habuit. Itaque mirabili inuentione Devs homo factus eſt; & ſic qua homo pati potuit, & Deo vt ſuperiori ſatisfactionem offerre: quà Devs verò contulit ſatisfactioni ſuæ valorem infinitum. Adhæc ſapientiſſimo artificio ſuperauit dæmonem per ſuam Incarnationem, Primò diabolus, vt deciperet hominem, per ironiam & ludibrium dicebat: *Eritis ſicut Dij.* Id quod aliter ſanè fieri non poterat, quàm ſi ſe Devs ad hominem demitteret (ſiquidem homo ad diuinitatem aſcendere non poterat.) Igitur vt hanc dæmonis fraudem in ipſum Devs retorqueret, effecit vt reuera fieret quod dæmon pro ludo habuit. Atque ita impletum eſt in dæmone, quod Devs dicebat de Sennacherib Tyranno, Iſai. 37. *Ponam circulum in labiis tuis, & reducam te in viâ, per quam veniſti.*

H.
VII.
Prouidẽtia.

Septimo, Prouidentia; dum homini nudo, pauperi, derelicto & omnium rerum indigentiſſimo mirabiliter prouidit, vt per Chriſtum in omnibus iuuari & ditari poſſet, ſi vellet. *Si enim Filium nobis ſuum dedit, quomodo non cum ipſo omnia dedit?* ad Rom. 8. Quare ſicut in Ioſepho oſtendit Devs prouidentiam ſuam circa corporalem neceſſitatem; ita vt per illum Ægyptii & alię plurimæ Prouinciæ paſcerentur: ſic in Chriſto prouidentiam circa ſpirituales neceſſitates. Venientibus ad ſe famelicis Phaaro dicebat: *Ite ad Ioſeph. & quodcumque ipſe dixerit, facite.* Geneſ. 41. Sic de Chriſto dixit cæleſtis Pater: *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: ipſum audite.* Per Chriſtum ergò nobis in maximâ egeſtate de omnibus rebus neceſſariis ad vitam æternam prouidit. Egebamus Doctore, in maximis ignorantię tenebris: Chriſtus ſuis doctrinis nos illuminauit. Egebamus Ductore, qui noſtram infirmitatem corroboraret & exemplo ſuo præſtiret in virtutibus: Chriſtus id ſtrenuè præſtitit. Egebamus Medico, qui vulnera animarum noſtrarum curaret: & hoc fecit Chriſtus Sacramentorum medicinâ. Egebamus Liberatore, qui pro nobis ſolueret debita illa, quibus ſoluendis non ſufficiebamus: & ecce accepimus Liberatorem. Egebamus Excitatore, qui corda noſtra cæleſti amore accenderet: & hoc fecit Chriſtus, qui innumeris beneficiis ad amorem Dei corda noſtra inflammauit. Egebamus perpetuo in cælo Aduocato, qui cauſam

noſtram

noſtram agerer: & ipſe eſt, qui ſemper in conſpectu Patris ſtat & vulnera ſua ei repræſentat.

Quoniam igitur nunc omnia DEI attributa inclaruerunt mundo; hora igitur eſt jam nos de ſomno ſurgere.

CONCIO VI.

Paſtores quid muneris attulerint puero Chriſto, ac

1. *Agnum; in agno enim norma fides.* 2. *Agnus habet normam ſpei.*	3. *Agnus charitatem docet, dicens: Tranſeamus vſque Bethlehem.*

THEMA.

Tranſeamus vſque Bethlehem, & videamus hoc verbum. Luc. 2.

A. MOs antiquus erat, non adire Reges niſi cum aliquo munere. Ita ſcribit inprimis Seneca Epiſt. 17. non potuiſſe Reges Parthos ſalutari ſine munere. Deinde Cælius Rhodiginus *in lib. lect. An iq.* refert legem Perſis inuiolabilem fuiſſe, vt cùm eorum Reges regnum viſitabant, ſubditi cum variis muneribus obuiàm eis irent. Vnde accidit, vt quidam Sineta aduentante & obuiante ſibi Artaxerxe, cùm non haberet quod ei offertet, ad profluentem amnem ſummâ celeritate curreret, hauſtam inde manibus aquam regi præſentaret: quod quidem ille munus gratiſſimum accepit, vt refert Ælianus, Adhæc Regina Saba diuerſa attulit munera Regi Salomoni, quando eius ſapientiam voluit explorare. 3. Reg. 10. Denique tres Magi ſua etiam munera Chriſto nato attulerunt. Quæ cùm ita ſint, quid eſt, quòd ſoli Paſtores ſine munere ad Chriſtum veniunt? Nam ſi quid attuliſſent, id vtique ſcriptum fuiſſet. Ad hoc, ſi mihi reſpondere liceret, dicere ſimile munus attuliſſe, quale attulit Artaxerxi, is quem diximus Sineta: paupertatem videlicet ſuam, & bonam voluntatem, quâ omnia ſua offerrent, & quidem libentiſſimè, ſi modò quid haberent, Sed quoniam ignorare non poterant in lege ſua præcepiſſe DEVM: *Non apparebis in conſpectu meo vacuus*; arbitror etiam ipſos ſuũ tuliſſe munus, non minùs quàm tres Magos. At quodnam munus illud à Paſtoribus Chriſto oblatum? Audiemus & videbimus.

Memini me ſæpiùs vidiſſe imaginem Chriſti nati; & in eâ Paſtores tres ouiculam ſuccollantes, quaſi eam ſolam de gregibus ſublatam habere potuiſſent & Chriſto obtuliſſent. Non diſplicet hic conceptus. Nam ſi bene expendamus id quod egêre hi Paſtores, non obſcurè cernemus, optimè concordare cum agni proprietatibus.

I. *In agno norma Fidei.* PRIMÒ, Agnus fidei normam docet, quia non tam ex viſu, quàm ex auditu cognoſcit matrem; eius enim vocem ex millibus agnoſcit, licet vnus ſit omnium balatus, vnus color, odor, &c. imò licet mater ſibi ampliùs ſimilis non ſit, vel quia tonſa, vel quia aliter deformata; neque examinat matrem ad oculum, num verè eius mater ſit, ſed ad vocem tantũ eius attendit: quâ auditâ mox ad illam properat & vbera eius ſugit. Ad hunc modum Paſtores ex voce DEI per Angelum intonante, DEVM ſuum inuenerunt, quem ex facie & per oculum inuenire non potuiſſent. Nuntiabant illis natum eſſe mundi Saluatorem, & interim dicebatur infans pannis inuolutus, & in præſepio poſitus, quaſi omnium pauperrimus; cùm tamen communiter expectarent Iudæi Meſſiam opulentum, magnificum, potentem. Deinde hunc necdum etiam videbant, credebant tamen firmiter Meſſiam eſſe, prout Angelus dixerat; ſiquidem non aiunt: Videamus vtrum hoc Verbum factum ſit; quẽadmodum illi apud Salomonem Sap. 2. de Chriſto dixerunt: *Videamus ſi ſermones illius veri ſunt.* ſed videamus hoc Verbum, quod factũ eſt. Deinde poſtquam Chriſtum viderunt, nihil prorſùs Maieſtatis habentem, ſed pauperculum, & abiectum, adeoque Meſſiæ ſuo, quem Iudæi ſperabant, prorſus diſſimilem, nihilominùs eum crediderunt DEVM ſuum eſſe, eique adhæſerunt. Quanta eſt hæc fides? Paruulum credere immenſum: natum in tempore, æternum: pauperculum, fontem bonorum omnium? Bene de illis dici poteſt quod de Centurione illo S. Bernard. dixit ſer. 28. in Cant. *Aduocem credidit, ex voce agnouit Filium DEI, & non ex facie. Erat enim fortaſſe ex ouibus eius, de quibus ait: Oues meæ vocem meam audiunt, & cognoſco meas & cognoſcũt me meæ. Auditu inuenit, quod nõ viſus. Oculum ſpecies feſellit, auri veritas ſe infundit.* Et Centurio quidem vocẽ ipſius Chriſti audiuit & credidit: Paſtores autem vocem Angeli tantùm; & tamen crediderunt. Rectè igitur hanc ſuam fidem vocârunt tranſitum: *Tranſeamus vſq; Bethlehem, &c.* Nam ſi oppoſuiſſes: Meſſias non eſt ita pauper, abiectus, infans, &c. reſpondiſſent illi: Tranſeamus. Si oppoſuiſſes: Angelus tantùm hoc teſtatus eſt, non Meſſias ipſe, dixiſſent: Tranſeamus. Ita ergò nibil te moueat, quòd particulam panis tantùm videas iacentem in Altari: ſequere potius auditum: *Hoc eſt corpus meum.* Item non te moueat, quòd Chriſtum non audiſti hoc dicentem, ſed Eccleſiam tantùm. Deinde non ſimpliciter crediderunt, ſed fidei opera iunxerunt. Tranſierunt verò vſque Bethlehem, DEI filium adorârunt & prædicârunt. Non ſufficiebat illis, natum ſcire Meſſiam; ſed videre quoque & venerari voluerunt. Simili modo non ſufficit à Confeſſario tuo, vel Concionatore audiſſe, quomodo hoc vel illud vitium expugnare, vel opus bonum exercere debeas: facere debes, quod audiſti. Illi Angeli tui ſunt, nunciantes tibi, vbi Chriſti gratiam inuenias.

SECVNDO, Agnus ſpem in DEVM docet; ſiquidem hanc à DEO accepit naturalem propenſionem ad ſui conſeruationem, vt cùm armis & induſtria careat ad ſe alendum & tuendum, quando matrem perdidit, neque reperire poteſt, balatu frequenti abſentem excitet ac reſpondere & prodere ſe faciat; & niſi hoc haberet, periret vtique; neque enim oues cæteræ vbera ei præberent. Itaque ſicut Chriſtus dixit de volatilibus; *quoniam neque ſerunt neque metunt, neque congregant in horrea; & tamen Pater cæleſtis paſcit illa:* ſic etiam agnelli nullam Spes

nullam habent induſtriam quâ victum ſibi quærant, veluti habent formicæ, erinacei, &c. ſolam vocem babent, qua matrem interpellant & perditam reperiunt. Simili modo Paſtores magnam in ſolo Deo ſpem & fiduciam ponebant. Primò quidem, dum in Bethlehem pergebant ad viſendum Saluatorem, cùm tamen domus, in quâ maneret, indicata non fuiſſet. Quorſum enim tenditis Paſtores? quis vobis demonſtrabit diuerſorium in quo Chriſtus manet? Nimirum certò ſperabant Saluatorem ſibi inueniendum & vel ad Devm rectà ſe ducendos, vel per Angelum, qui nunciârat, locum demonſtrandum. Veriſſimi nimirum Abrahæ filii; nam vt Abraham iuſſus exire de terrâ ſuâ & pergere in terram aliam, quam Devs illi demonſtraturum ſe promiſerat, exiit neſciens quò iret, vt teſtatur Apoſtolus ad Hebr. 11. & tamen quia in Deo ſperabat, optimam habitationem inuenit in terrâ Chanaan: ſic etiam Paſtores iuſſi quærere in Bethlebem Saluatorem, licet ejus diuerſorium non indicaretur, illicò pergebant, quia nihil dubitabant Deo comite ſe illum inuenturos. Docemur ergò hic projicere nos in Devm, cùm quid facere iubemur quod efficere diffidimus. Vult quis emendare vitam, ſed multa metuit obſtacula, quomodo aliena ſine detrimento honoris & victûs reſtituat, quomodo iniuriam dimittere queat, quomodo Veneri ſuæ nuncium mittat, quomodo in propoſito emendationis perſeueret, &c. Atque ita differt vel omittit confiteri, quia non arbitratur ſe gratiam Dei inuenturum. Sed *quid in te ſtas, & non ſtas?* ait S. Auguſt. lib. confeſſ. cap. 11. *projice te in eum, noli metuere; non ſubtrahet ſe vt cadas. Projice te ſecurus, excipiet te & ſanabit te.* Qui enim dedit velle, dabit & perficere. Deinde non metuebant ne greges, quos cuſtodiebant, lupis præda fierent: neminem reliquerunt, qui interim pro ouili ageret excubias: ſed omnes ſimul abierunt ad præſepe Domini, Quid facitis Paſtores? Qui anteà ſuper greges veſtros vigilias noctis cuſtodiebatis? cur nunc abitis omnes? quis ſeruabit greges veſtros? Nimirum ſperabant abſque dubio greges vel ab Angelis cuſtodiendos, vel aliàs ſingulari Dei prouidentiâ incolumes fore; ſiquidem ad illum vocabantur qui poterat omnia ſeruare, in cujus manu cuncta ſunt poſita. Diſcite Chriſtiani à primis Chriſtianis confidere in Deo veſtro, quando in ſeruitio illius eſtis. Ipſe enim ſeruabit veſtra, dum vos vacatis ipſi. Sic enim promiſit, Exod. 43. populo Hebræorum ſecuritatem vrbium & domorum, dum ter in anno omne maſculinum aſcenderet in Ieruſalem ad templum: *Nullus*, inquit, *inſidiabitur terræ tuæ, aſcendente te & apparente in conſpectu Domini* Dei *tui ter in anno.* Exemplo eſt S. Iſidorus agricola nuper in Sanctorum relatus album, quo audiente ſacrum, Angelus interim pro ipſo arabat. Exemplo eſt S. Eduardus Angliæ Rex, qui aliquando, dum in Feſto Pentecoſtes ſacram audiret Miſſam, ſub eleuatione ſubitò liberaliter riſit. Rogatus deinde cauſam à proceribus, reſpondit ſe tunc in ſpiritu vidiſſe Regem Daniæ, dum is ſibi & Anglis bellum illaturus ad nauem veheretur in cymbâ & ex hac in illam conſcenderet, pede lapſum & inter vtramque nauem demerſum eſſe. Vnde ſe ſperare certò aiebat, ſe viuente nihil funeſti inferendum eſſe Angliæ à Danis. Alredus Rhieualia in vitâ. Ecce dum Rex vacat rei diuinæ Devs hoſtem eius mergit.

Denique ſpei ſuæ (prout decet) iungebant etiam timorem; quia audito Angeli nuncio timuerunt timore magno. Nimirum cogitabant; Qui & quales ſumus nos, vt ad Devm noſtrum per Angelum tam læto & honorifico nuntio vocemur? Quomodo nos hanc gratiam vnquam promeruimus? Quod ſi in nobis inueniat Devs aliquid ſibi diſplicens? Hunc in modum ſpei ſemper timor iungendus. Vt enim orbis cæli in duplici cardine circumagitur, ita vita hominis inter ſpem & metum ſecurè voluitur. Spes roborat & eleuat, ne deſperes: Timor deprimit, ne præſumas; quod vtrumque vti totâ vitâ obſeruandum eſt, ita etiam in ſacrâ Communione: ſpes quidem, quia ad bonum Dominum accedimus: timor verò, quia fortè non ſatis parati & digni ſumus.

Tertio, Agnus charitatem docet: nam ita matrem amat, vt eà fortè perditâ nullibi conſiſtere queat, ſed hac illac diſcurrens & circumſpiciens balatu matrem querat, & ad ſolam eius vocem mox accurrat: ita etiam amat compares ſuos, vt vnitim paſci gaudeat, nec facilè ab iis ſe ſegreget. Denique hominibus lanam ſuam communicat, quâ & ipſi contegantur. Eamdem præclariſſimam virtutem attulêre Chriſto Paſtores: nam primò accepto de Saluatoris natiuitate nuntio, eum vt viderent, ſponte & iniuſſi iuerunt. Tametſi enim Angelus nunciauit eis Chriſtum & oſtendit locum, non tamen eos monuit, aut mandato compulit, vt natum quærerent & ſalutarent. *Inuenietis*, inquit, *infantē, &c.* nihil præſcripſit. Sed nimirum ſatis erat Paſtoribus, audiſſe nuntium de Saluatoris præſentiâ. Vetus enim amor non indiget præcepto, vt amantem quærat: vltrò ad illum rapitur. Ita olim Petrus audiens Dominum ſtare in littore. ſtatim miſit ſe in mare, vt ad illum natando properaret, *Ioann.* 21. Sic etiam Magdalena agnoſcens ex voce Dominum ſe compellantem, Maria: ſtatim cecedit ad eius pedes, vt oſcularetur illos, *Ioan.* 20. Ita nobis ſatis etiam eſſe, debet, ſcire quòd Chriſtus ac vel illâ horâ in templo offeratur, vel per plateas deferatur: illico enim ad eum feſtinare & coram eo in genua cadere debemus. Sufficiat nobis audire pulſum ad orationem Angelicam, &c. non expectemus mandatum, vltrò autem procumbamus. Sufficiat nobis indicari tempus conueniens Confeſſionis & Communionis. Satis nobis ſit, monſtrari pauperem opis noſtræ indigum: non expectemus iuſſa.

D. III. Charitas.

Deinde ardorem charitatis ſuæ inde commendant, quòd venerunt feſtinantes. Docemur igitur nos feſtinare ad Chriſtum, ad initiū Miſſæ, ad pœnitentiam, ad cætera bona ſpiritualia & cæleſtem hæreditatem. Dixit quædam Lex:

Non

Non eſt cenſendus hæres, qui non feſtinat capere hæreditatem. Ita qui ignauus eſt ad omne id, quod in cælo beat, non eſt cenſendus hæres cæli. Et mirum eſt profectò, quòd in res caducas tam auidè inuolemus, in ſoledas verò & æternas tam ſegniter. Vulneratur quis lethaliter, illicò currit ad Chirurgum; infirmatur aliquis, illicò quærit remedia & vocat medicum; rumpit aliquis veſtem, mox ſartiorem adhibet; ſame aut ſiti vexatur, illicò in panem potumque ruit. Solum DEVM & animæ remedia oſcitanter & vix inquirimus: vulnera animæ lethalia diutiſſimè gerimus: perditam gratiam recuperare differimus: famem & ſitim Sacræ Euchariſtiæ diu toleramus.

Deuique in proximum quoque ſuam deriuabant charitatem, imprimis ſe mutuò exhortando ad inquirendū Saluatorem: *Transeamus vſque Bethlehem & videamus hoc verbū.* q.d. Nullus dormiat, nullus hæſitet; ſimiliter è ſpectatoribus, vtique non otioſis, prædicatores facti, Chriſtum natum & magnalia DEI ſibi oſtenſa, etiam aliis nunciabant, ita vt omnes, qui audiebant eos, mirarentur. Sic ſancta illa animalia alis ſe inuicem percutiebant, Ezech. 3. *Alâ enim ſuâ me percutit*, inquit S. Gregorius 24. moral. 6. *qui exemplo ſanctitatis propriæ me ad melius accendit.* D. III. Charitat. Sic ergò & nos mutuò cohortari nos deberemus ad quærendum Chriſtum & ad omne opus bonum. Inprimis verò parentes liberos ſuos, vt hoc ſacro die ſurgant ad Matutinum, confiteantur & communicent, &c. Dicat vnuſquiſque ad proximum ſuum. *Transeamus vſque Bethlehem*, ſeponamus ludos & ineptias, mundi curas & negotia, & ſeruiamus in poſterum DEO in ſanctitate & iuſtitiâ. Dicat quiſque ad inimicū ſuum: Eia frater quid litigamus? Transeamus vſque Bethlehem, accedamus ad eandē Chriſti menſam & eodem communicemus pane. Dicat peccator ad ſuos complices; Transeamus vſque Bethlehem: ſi pariter peccauimus, pariter pœniteamus. Nemo itaque dubitare poteſt, fuiſſe hoc paſtorum munus Chriſto infanti gratiſſimum: quid enim præſtantius eſſe poteſt fide, ſpe & charitate? De fide teſtatur S. Auguſtin. in lib. de ouibus: *Ille apud* DEVM *plus habet loci, qui plus attulit, non argenti, ſed fidei.* Similiter & ſpes; vt enim diſplicet patri filius, qui eo poſthabito, mendicatum abit: ita eidem placet, qui ſe totum in eius curam reſignat. Charitate quid præclarius eſſe poteſt, quæ hominem cum DEO vnit? Itaque ſi hoc die tria iſta munera, ſi hanc ouiculam Chriſto afferemus, ſat muneris feremus & longè plus recipièmus.

CONCIO VII.

Cur tam humilia, ſcilicet præſepe, pannos, ſibi elegerit ſymbola Chriſtus Dominus? ac

1. *Ob ſoluendum debitum.*
2. *Ob extirpandum peccatum.*
3. *Ob docendum mundum,*
4. *Ob redimendum hominem.*
5. *Ob plantandum perfectionem.*
6. *Ob reconciliandum mūdum.*

THEMA.

Hoc vobis ſignum: Inuenietis infantem pannis inuolutum & poſitum in præſepio. Lucæ 2.

MEritò quis miretur, cur tam vilia ſymbola vel ſigna aduentus ſui elegerit ſibi mundi Saluator, qui ad tam grandia peragenda venerat. Solent enim Magnates quanto potentiores ſunt, tanto maiori pompâ inſtituere introitus ſuos in aliquod regnum vel ciuitatem. Præmittunt ſamulos, præfectos, equos, currus, tubicines, ipſi ſtipantur ſatellitibus, exploduntur tormenta, &c. at nihil horum præſefert DEI Filius, mundum hunc ingrediens; tametſi eum debellaturus & in poteſtatem ſuam redacturus venerat. Nullus exercitus, nulla vexilla, nulla arma, nulla tormenta, nulli equi cataphracti, nulli currus aut lecticæ, nullus veſtium ornatus, &c. ſed infans tantùm panniculis inuolutus, poſitus in præſepio. *Et hoc vobis ſignum*, ait Angelus: *Inuenietis infantem pannis inuolutum, poſitum in præſepio.* Sed hæccine ſunt ſymbola Ducis, Filii DEI, Saluatoris? An non hæc tam vilia Majeſtatem diuinam dedecent? Magna eſſe debent, quæ Magnatibus conueniant. Hæc autem abiecta ſunt, parua ſunt & talia quæ mundus abominatur. Et quid mirum ſi Iudæi non agnouerunt Chriſtum, quem Magnum expectabant magnis ingreſſurū ſymbolis? Sed ſciendum eſt, aliud eſſe judicium DEI, aliud mundi judicium. *Quod altum eſt hominibus*, inquit Dominus Luc. 17 *abominatio eſt coram* DEO. Coram DEO magna ſunt, ſola animæ bona, quæ ſunt ſpiritualia: coram DEO magnus eſt, qui iiſdem præditus eſt & abundat. Sic de Ioanne Baptiſtâ dicit Angelus: *Erit enim magnus coram Domino*, Luc. 1. non ſanè potentiâ vel opibus; quia incedebat nudis pedibus, veſtitus pilis camelorum, ſine domo, ſine lecto, ſine ſamulis, victitans è cibis, qui beſtiis communes erant: ſed ſanctitate & virtutibus. Nequaquam igitur vilia aut parua ſunt Chriſti ſymbola, ſed magna & præclara, quia maximæ ſanctitatis & virtutum indicia, quæ qui vult cognoſcere, exuere calceos debet, hoc eſt, mundi opiniones; & videbit quod iam dixi. A.

B. I. Ob ſoluēdum debitum. Conueniunt hæc ſymbola Chriſto, 1. quia venit Chriſtus in mundum, vt peccatum Adæ ſolueret, quod ille commiſit, ſoluere tamen non potuit. Appetiit verò Adam fieri DEO ſimilis & ſciens bonum & malum, id eſt, omniſciens per eſum pomi; ideò meruit fieri diſſimillimus. Ergò Chriſtus infans factus eſt, quaſi nihil omninò, & ne loqui quidem ſciens: vt ſic aptiſſimè notificaretur illa DEI ironia: *Ecce Adam quaſi vnus ex nobis factus eſt*; id eſt. factus eſt infans & ignorans, qui omnia ſcire voluit. Et huc, ni fallor, tendunt illa verba Iſai. 7. Emmanueli Chriſto nato dicta; *Butyrum & mel commedet, vt ſciat reprobare malum & eligere bonum.* q.d. Scientiam boni & mali quæſiuit homo per eſum ligni vetiti, ſed non eſt hæc ratio ſcientiam hanc acquirendi: Infans fieri

debet & infantibus vſitatos cibos (vt ſolebant eſſe in Iudæâ, butyrum & mel, teſte Em. Sâ. ibid.) deguſtare debet, antequam ſciat reprobare malum & eligere bonum, quod prius inordinatè appetiit. Debuit igitur ac voluit deprimi Chriſtus ad infantilis ignorantiæ ſpeciem, quia Adam diuinæ ſcientiæ ſimilitudinem appetierat.

Deinde Adam innocentiam & iuſtitiam originalem perdidit, ideóque tunicâ pelliceâ veſtitus eſt tamquam notâ & ſtigmate peccati: (quia ante peccatum veſtibus non eguiſſet, nec erubuiſſet ob ſuam nuditatem;) itaque eamdem peccati notam & funeſtam tunicam induere debuit Chriſtus, vt in eâ velut peccator & reus Adami peccatum lueret. Solet in quibuſdam locis reis ſupplicio afficiendis, quando ducuntur, funeſta quędam certæ formæ tunica indui, quam vt infamem iure meritoque omnes auerſantur, nec facilè quis reperiretur, qui eam pro altero licet amiciſſimo indueret. Eiuſmodi fuit illa tunica, quam induit Adæ Dominus, & exinde omne noſtrum veſtimentum, ſtigma eſt peccati. Sed quoniam ipſe per hunc amictum ſatisfacere non poterat pro peccato, idcircò eum induere Chriſtus ipſe debuit, qui ſolus ſatisfacere debuit. Vnde Apoſtolus: *Exinaniuit ſemetipſum formam ſerui accipiens, & habitu inuentus vt homo*. Denique Adam per peccatum ſuum ſubiecit ſe ſenſualitati & corporalibus paſſionibus ſuis, quibus imperare debuerat, juxta id Pſalm. 48. *Homo cùm in honore eſſet, non intellexit; comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis.* Et hinc etiam imperium, quod priùs habuit in beſtias, perdidit, & ab illarum plurimis impeti, fugari & occidi cœpit in pœnam inobedientiæ ſuæ. Chriſtus itaque pœnam hanc luiturus, in beſtiarum locum miſſus, adeóque in præſepio beſtiis ſubiectus & quodammodò ſubſtratus eſt.

Induit itaque Dominus parentis noſtri perſonam in ipſâ infantiâ, & maledictionem eius in ſe ſuſtulit. Videte, quid nos illi pro hoc amore debeamus.

C. II. Ob extirpandum peccatũ.

SECVNDO, Venit Chriſtus, vt peccata extirparet, iuxta id 1. Ioan. 4. *In hoc apparuit Filius* DEI *in mundo, vt diſſolueret opera diaboli*, id eſt, peccata. Sunt autem tres radices omnium peccatorum, quæ in mundo committuntur, nimirum tres illi mali amores, quos in Canonicâ ſuâ epiſtolâ enumerat Ioannes, 1. *Ioan.* 2. cùm ait: *Omne quod eſt in mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ*. Concupiſcentia carnis eſt amor voluptatum, coocupiſcentia oculorum eſt amor diuinitatum, ſuperbia vitæ eſt ambitio. Finxerunt Ethnici Poëtæ prę foribus inferni excubare Cerberum tricipitem perpetuò famelicum. Simillimus huic cani eſt appetitus ſenſitiuus, qui in corde noſtro ſemper excubat & eſurit triplici appetitu delectationes carnis, opes, honores. Reliquum igitur erat, vt Chriſtus, qui peccata extermioaturus venerat, ſecurim ad has eorum radices exſcindendas poneret. Hoc autem fecit, tres illis contrarias virtutes induendo & mundo inferendo atque inplantando, pręuio ſuo exemplo. Nam DEI Sapientia infans facta eſt, humilitatem induit numquam anteà auditam: & ita ſuperbiæ radicem exſcidit. Dum pannis inuolutus eſt, paupertatem induit, quia maximæ ejus diuitiæ panniculi iſti erant: & ſic auaritiæ radicem extirpauit: Dum in præſepio poſitus, aſpero ſcilicet lecto & tempore hyemali, vitæ aſperitatem ſeu carnis mortificationem induit, atque ita eiuſdem carnis delectationem ſeu voluptatum radicem exterminauit. Quòd ſi igitur Chriſtus efficaciter tollere eas radices & Philoſophiam hanc perſuadere mundo voluit, debuit his virtutibus ipſemet indutus & inſtructus venire, parum alioquin effecturus, niſi ipſe nos præcederet. Poſtquàm verò DEI Filius ipſemet his virtutibus præceſſit, cæteros homines ad earumdem amorem & imitationem pertraxit. Quis enim non libenter & expeditè faciat, quod viderit facere regem ſuum? Noluit Vrias deſcendere in domum ſuam, & dormire in lecto ſuo, etiam juſſus à ſuo Rege: proptereà quòd ſciret dominum & ducem ſuum Ioab dormire in caſtris ſuper terram. 2. Reg. 11. Quis ergò nunc honores ambiat, opes amet, voluptates quærat, ſi seriò perpendat, DEI Filium infantem factum, pannis involutum & poſitum in pręſepio? Licet autem multi ſint etiamnum qui Chriſti exemplo non moueantur, vident tamen manifeſtè, ſe à Chriſto convinci de errore, & ambulare non ſicut debent, ſed ſicut volunt. Ex aliâ parte in plurimorum cordibus exciſa ſunt peccata per id exemplum Chriſti, & mundus penè totus abiit poſt eum. Et hoc prædixit Ioannes Baptiſta, cùm ait: *Iam ſecuris ad radicem arborum poſita eſt*. Matth. 3. Chriſtus nimirùm, qui ſuo exemplo vitia mundi excîdit, & virtutes illi inſeruit.

D. III. Ob docẽdum mũdum.

TERTIO, Venit Chriſtus, vt doceret mundum rationem & modum perveniendi ad veram felicitatem, quam ille priùs grauiter aberrans, quærebat mediantibus rebus creatis, divitiis, honoribus & fluxis voluptatibus, quæ tantùm abeſt, vt ad veram felicitatem ducant, vt potiùs quàm longiſſimè abducant. Nam beatitudo ſeu felicitas hominis in hac vitâ conſiſtit in operatione intellectûs præſtantiſſimâ; quæ eſt contemplatio DEI ejuſque magnitudinis ac mirabilium. In hac reperitur ſuauitas, pax & ſatietas tanto præſtantior mundi pace & ſuauitate, quanto ſuauior, ditior & amabilior eſt DEVS omnibus creaturis. Vnde Sapiens *Sap.* 7. poſtquam eam deguſtaſſet, præpoſuit eam regnis & ſedibus; diuitias, lapides pretioſos, aurum & argentum nihil eſſe duxit in comparatione illius. Hanc autem ſuauitatem non percipiunt omnes, ſed ii tantùm qui palatum animæ habent ab omnibus rebus terrenis purum & liberum. Vt enim infirmus qui guſtum habet corruptum & infectum malis humoribus, non rectè iudicat de ſaporibus; ita vt non raro dulce iudicet amarum, & amarum dulce: ita is qui guſtum animæ ſuæ malis peccatorum & affectuum ſenſualium humori-

bus

bus (honorum, opum, voluptatum) habet corruptum, rerum ſpiritualium ſaporem guſtare nequit. DEVS *enim*, vt inquit S. Auguſt. *eſt ſapientia aut ſapor animæ purgatæ*. Quod adeò verum eſt, vt Philoſophi etiam Ethnici, quo naturali tantùm Philoſophiæ, quæ vix vmbra Sapientiæ diuinę eſt, ſuauiùs vacare poſſent, eiuſque dulcedine perfrui;diuitias merſerint, honores fugerint & voluptates aſpernati ſint, veluti Crates, Diogenes, Democritus & alii quorum prior non parum auri & argenti in mare abiecit: alter opum, honorum ac diuitiarum contemptor in dolio paucíſſimis contentus vixit; poſtremus agros ſuos reliquit & paſcua publica fiere paſſus eſt. Quod ſi iſti, qui in contemplatione creaturarum tantùm verſabantur, impediti ſe intelligebant ab illis cupiditatibus, quò minus contemplationi ſuæ vacare poſſent, quanto magis hæc impedient à contemplatione ſummi Boni à terrenis rebus remotiſſimi? Itaque Chriſtus ſuâ humilitate, paupertate & vitæ aſperitate, vel in ipſis cunabulis occidere voluit tres illos amores malos, à quibus expedit facilé euolaremus in altum & frueremur diuinæ contemplationis dulcedine. Exinde ſecuti ſunt illum innumeri, qui relicto ſæculo eiuſque pompâ, in monaſteriis ſe recluſerunt, eremos incoluerunt; vbi tantam oblectationem & voluptatem in hac cæleſti Sapientiâ inuenerunt, vt læti atque hilares ſuſtinuerint omnes moleſtias ac tribulationes, quas ſolitudo & extrema illa paupertas ſecum adferebant. Qui enim alioquin tot annorum ardores & frigora, domicilium tam vile, hoſpitium tam incommodum, tenuem menſam ſeptimanarumque integrarum ieiunia in deſerto ſuſtinere potuiſſent, ſi non mirabiliter recreati & ſuauiſſimo illo cibo contemplationis poſſeſſioniſque DEI refecti fuiſſent? Quemadmodum enim Sol vnus mũdum plus illuminat, quàm omnes aliæ ſtellæ ſimul, etſi penè ſunt innumeræ: ita ſolus DEVS magis poteſt exhilarare & beatam facere animam, quàm omnium ſimul bonorum, quæ in mundo ſunt, poſſeſſio.

E. IV. Ob redimendum homine. QVARTO venit, vt munus Saluatoris exerceret & nos redimeret ſanguine ſuo, iuxta id Luc. 19. *Venit Filius hominis quærere & ſaluum facere, quod perierat*. Hoc autem munus ab ipsâ ſuâ infantiâ inchoare voluit, & meritò quidem, vt ita patris ſui voluntatem ab ipsâ ſuâ infantiâ implere ſtuderet, tanquam filius promptiſſimus & obedientiſſimus; ſi enim præcurſor eius Ioannes, quia à DEO electus erat, vt eſſet vox & præco Chriſti, hoc munus in vtero matris adhuc recluſus voluit inchoare, dum ad præſentiam Chriſti exultauit & vtrumque parentem prophetico ſpiritu accendit: quanto magis decuit Chriſtum inchoare munus Saluatoris ab ipſis in cunabulis? Hinc in eius perſonâ Dauid vaticinatus eſt Pſal. 87. *Pauper ſum ego, & in laboribus à iuuentute meâ.* (Hebr. à pueritiâ meâ) poterat dicere etiam; ab infantiâ. De Georgio Caſtriotto, cognomine Scanderbeg Principe Epiri ſcribit Barletius de vitâ eius & rebus geſtis l. 1. cap. 82. infanti formam enſis in dextro brachio ita expreſſam fuiſſe, vt manu facta videretur. Quæ res indicauit, eum militari gloriâ aliquando fore illuſtriſſimum. Miles enim factus numquam detrectauit pugnam, numquam hoſti terga vertit, nullo in diſcrimine trepidauit, numquam vulneratus eſt, niſi leui ſemel ſagittâ in crure: ſupra duo hominum millia, barbarorum præſertim, diuerſis in præliis ſuâ manu ſingulis tantum ictibus prægrandi & ponderoſo acinace ſuo interfecit. Simili modo Chriſti in ipsâ ſuâ infantiâ ſpecimen exhibere voluit victorioſi illius certaminis, quo adultus aliquãdo ſubiugaturus & ſpoliaturus erat dæmones, vt ſic initio ſtatim mundus cerneret qualis puer hic futurus eſſet. Nam in ſtabulo iacet infans quaſi fari neſciat, cùm tamen æterna Dei ſit Sapentia: ſic paſſionis tempore quaſi ſtultus & loqui neſcius ab Herode eſt deriſus. Naſcitur nudus in maximâ paupertate, quia non erat ei locus in diuerſorio: ſic nudus quoque in crucem actus eſt, nec habuit vbi caput reclinaret, & mortuus alieno ſepulchro illatus eſt. In lucem editus faſciis à matre vincitur & colligatur: & ſic poſteà in paſſione funibus conſtrictus, raptus eſt ad mortem. Infans in præſepio reclinatur inter bouem & aſinum, loco horrido & fœtido: ſic in monte Caluariæ horrido etiam ac fœtido deiectus eſt in crucem, & in eâ velut lecto anguſto & immitiſſimo poſitus eſt, inter duos latrones. Vagit in præſepio more omnium infantium: ſic etiam in cruce *cum clamore valido & lachrymis* preces obtulit, teſte Apoſtolo ad Heb. 5. Videmus igitur, quid hæc Chriſti naſcentis ſymbola ſibi velint.

QVINTO Venit Chriſtus vt plantaret in mundo vitam cæleſtem, quæ eſt Evangelicæ vitæ perfectio: non vt omnes eam ſectarentur, ſed aliqui ſaltem & ii qui aſpirant ad perfectionem, nec contenti ſunt obſeruatione mandatorum diuinorum; ſed in hoc etiam incumbunt, vt conſilia ſequantur Euangelica, iuxta id Ioan. 10. *Ego veni vt vitam habeant, & abundantiùs habeant*. Quia igitur decuit vt ejuſmodi ſtatus eſſet in Eccleſiâ, quis niſi cæleſtis Magiſter eius inſtitutor eſſe debuit? Sunt autem tres prædicti amores inordinati, quaſi tres catenæ, quæ ſpiritum alioquin ex ſuâ naturâ ad ſpiritualia & ſolida bona tendentem detrahunt ad res terrenas & fluxas, vt cum rebus his extraneis & vilibus ſibi non conformibus velut nobilis cum vili ancillâ matrimonium contrahat. Tres igitur virtutes illæ, quas in cunis docet Chriſtus, catenas illas abrumpunt: humilitas abrumpit ſuperbiam, paupertas cupiditatem, vitæ aſperitas voluptatem. Porrò difficillimum erat homini, abrumpere amores illos, quia per lapſum hominis caro effrænis & rebellis facta, & ſpiritus debilitatus ac languidus effectus eſt: nec ſine magnâ vi & continuo certamine reſtitui priſtino ſuo imperio poterat: quare egregio & pluſquam humano Duce egebant homines, qui in hoc prælio præiret & artem præliandi doceret, Ea verò conſiſtit in frænatione & occiſione appetituum illorum, per contrarias illis virtutes, F. V. Ob pla[ntandam] perfect[io]nem.

quas diximus,& docuit nos ab incunabulis ſuis Chriſtus.

G. VI. Ob recō-ciliandum mundum. DENIQVE vt mundum reconciliaret ſibi,& amoris vinculo deuinciret ac confœderaret; ad hoc autem neceſſarium erat non ſolùm vt mundo ſe viſibilem oſtenderet, ſed etiam vt de priſtino ſuo rigore aliquid remitteret. Querebatur autem mundus antehac de DEO, quòd terribilem, nimis haberet vocem. Vnde Adam: *Vocem*, inquit, *tuam audiui & abſcondi me.* Gen. 3. & Hebræi non poterant audire vocem DEI promulgantis legem cum tonitribus & fulguribus: ideoque dicebant: *Non loquatur nobis Dominus, ne fortè moriamur.* Exod. 20. Ideò DEVS factus eſt infans, hoc eſt, fari neſciens, & plorare tantùm ſciens, vt ſic nemo non audeat deferre ad illũ querelas ſuas. Infans etiam cùm plorat & iraſcitur, facilè ſedari poteſt: ſic modò DEVS per pœnitentiã, &c. Deinde querebatur quòd graves haberet manus, ad feriendum & puniendum ſceleras. Vnde Iob cap. 3 ait: *Manum tuam longè fac à me.* Ideò venit Chriſtus modò ligatus & inuolutus, quaſi manibus ſuis nequeat ferire, nec velit. Denique querebatur quòd terrifico ſederet throno, vt Iſai. 6. & Ezechiel. 1. ad quem nemo facilè accedere auderet. Ideò nunc reclinari voluit in præſepio, ad quod nemo timeret accedere.

Supereſt vt nos hæc ſymbola amemus, eaque etiam nobis communia faciamus, velut filii qui parentum inſignibus vtuntur & gloriantur, &c.

CONCIO VIII.

Natiuitas Chriſti variis oſtentis orbi nuntiata.

1. *Apud Romanum Imperatorem.*	6. *Apud Syros iſta nocte floruerunt vineæ balſami.*
2. *In orbe.*	7. *Apud Magos ſtella oritur ex Iacob.*
3. *Romæ per fontem olei repentè exortum.*	8. *Apud Iudæos Paſtores mittuntur Angelo nuntiante.*
4. *In Hiſpaniis vbi tres ſoles apparuerunt.*	
5. *Apud Ægyptios Simulacbra corruerunt.*	

THEMA.

Exijt edictum à Cæſare Auguſto, vt deſcriberetur vniuerſus orbis. Luc. 2.

A. VErba hæc Evangelii dicta ſunt de Auguſto, multò tamen variùs dicuntur de Chriſto. Quis ille Auguſtus, qui deſcribere audet vniuerſum orbem, & ad profitendum ſibi compellere, cùm nec Auguſtus ille, nec vllus alius vniuerſo dominaretur orbi? Solus Chriſtus eſt totius orbis Dominus, qui mundum hunc ingrediens, jure optimo edictum in omnes terræ partes mittit, atque vt ei ſubiectio & profeſſio præſtetur, ab omnibus exigit. Auguſto nec omnes habitatæ terræ cognitæ erant, nec ſubiectæ, Chriſtus ſolus eſt, cui dictum eſt Pſ. 2. *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam: & poſſeſſiones tuas terminos terræ* Ipſe maior Cæſare, major & Auguſto eſt. Si enim, teſte Plin. l. 4. Scipio Africanus ideò Cæſar dictus Cæſarumq; parens erat quia cæſo matris vtero natus: multò maior Cæſare Chriſtus, qui clauſo & inuiolato. Si Octauianus Imperator & poſteri ideò Auguſti, quia, vt vult Egeſippus lib. 5. Romanum auxêre Imperium, multò veriùs Chriſtus, qui collapſum prorsùs, totum reſtaurauit, totum ſibi ſubjugavit. Quòd ſi igitur Octavianus edicto iubet, vt omnes datis ſibi nominibus ſubiectionem jurent: cur non magis Chriſtus ſuum in orbem aduentum & vniuerſale dominiũ orbi vniuerſo palàm faciat? cur ipſe non jubebit, vt omnes coram ſe profiteantur & didragma obedientiæ ſoluant & honoris. Prædixit per Aggæum c. 2. Dominus: *Adhuc vnum modicum eſt*, inquit, *& ego commouebo cælum & terram, & mare & aridam. Et mouebo omnes gentes, & veniet deſideratus cunctis gentibus.* Commotio illa creaturarum aduentum Chriſti paſſim nunciantium, prodigia ſunt ſub Chriſti natalem, vel non multò antè manifeſtata; nec aliud niſi imperialia edicta ad præſtandam nouo Regi debitam obedientiam & honorem.

PRIMVM, Ad Romanum deſtinatur Imperatorem, Octauianum Auguſtum. In primis Nicephorus lib. 1, cap. 17. ſcribit Auguſtum, cùm à Pythio Apolline peteret, quinam poſt eum Romanum regeret imperium, nullum tuliſſe reſponſum. Cumque ſilentii cauſam rogaſſet, accepit: *Me puer Hebræus Diues* DEVS *ipſe gubernans, Cedere ſede iubet, triſtemq; redire ſub orcum. Aris ergò dehinc tacitus abſcedito noſtris.* Rediens ergò Romam Imperator, aram maximam in Capitolio erexit cum hac epigraphe: *Ara primogeniti* DEI. Et hæc ipſa putatur, vt ait Baron. initio Annal. eſſe locus ille, vbi nunc templum, Ara cæli dictum, in Capitolio ſitum eſt. Eidem etiam Imperatori, cùm eum Senatus Romanus tanquam DEVM colere decreuiſſet, imaginem Virginis puerum in vlnis geſtantis, aureo circulo juxta ſolem incluſam apparuiſſe, & eam eſſe Aram cæli, refert ibid. Baronius, eoque audito, Octauianum vetuiſſe ne impoſterum Dominus appellaretur: quandoquidem puerum illum orbis Dominum fore intellexerat. Antoninus 1. par. hiſt tit. 4. cap. 6. §. 10. Deinceps verò Domini appellationem, velut opprobrium horruiſſe, ac ne à liberis quidem & nepotibus vel ſeriò vel joco, id appellationis paſſum eſſe. Item cùm in theatro populus ei acclamaret: *O Dominum æquum & bonum!* ſtatim vultu manuq; clamorem repreſſiſſe, narrat Vegas in Apoc. c. 6. Commẽt. 3. ſect. 1. cujus exemplum ſecutus ejus Succeſſor Tiberius Imp. qui & ipſe Domini appellationẽ reſpuit, templa ſibi erigi aut ſtatuas poni, teſte Baronio anno Chriſti 17. vetuit. Vnde igitur hęc omnia? Vnde dæmonum ſilentium? Imperatorum demiſſio? niſi quia edictum Chriſti audierunt? Duo maximi erant orbis oppreſſores, Dæmones & Tyranni: illi per oracula homines decipiebant: iſti per vim opprimebant. Hos igitur primò aggrediendos ſibi Chriſtus iudicabat, vt prædictum ab Eſaiâ c. 11. *Delectabitur infans ab vbere ſuper foramine aſpidis, & in cauernam reguli, qui ablactatus fuerit, mittet manum ſuam.* Dicitur, vel potiùs fingitur Hercules infans

B. I. Apud Romanum Imperatorem.

ſans geminos in cunis ſtrangulaſſe dracones, vt refert Plin. lib 35.c.9. Fecit hoc Hercules noſter Chriſtus ipſo ſuo exortu. Quoſnam verò illos? Aſpidem dæmonê, quem è falſis Deorum oraculis extractum ſtrangulauit. Aquilæ præſentiâ & voce intellectâ non prædaotur, nec facilè audiuntur aues aliæ prædones, vt Plin. l.10.c.3. Ita dæmones olim animarum prædones, ad Chriſti præſentiam trepidare inceperunt. Latebant priùs in Deórum ſtatuis velut vectes aut repagula intra ianuas, ita vt miſeri homines ad oracula tecurrentes, minimè intelligerent, quis intrà loqueretur, ſtatuáne, an quis alius. Igitur infans Chriſtus, miſsâ in foramen hujus aſpidis tenerrimâ ſuâ manu, vectem abſtulit, dæmonibus laruam detraxit. Vnde Eſa.27. vocatur dæmon ſerpens vectis. Sed etiam in cauernam reguli miſit manum ſuam. Ipſe Baſiliſcus eſt, diademate inſignis, & Tyrannos orbis ſignificat, qui olim reguli iuſtar ſolo ſuo ſibilo, ſolo afflatu, imò & aſpectu necabant alios ſerpentes, id eſt, ſubditos pro libitu opprimebant & enecabant; vnde ſub graui eorum iugo clamabat ad Devm genus humanum, quaſi illud Pſal. 143. *Emitte manum tuam de alto, eripe me, & libera me de aquis multis, de manu filiorum alienorũ.* Quinam iſti filii alieni, niſi tyranni, qui ſe à Diis vel genitos, vel nihil differentes ſuperbâ dominatione oſtentabant? Interim tamen oon viri aut reges, ſed filii & reguli tantùm erant: quia nec plenum, nec vniuerſale fuit eorum dominium. *Solus* Devs *noſter magnus Dominus, & rex magnus ſuper omnes Deos.* Pſal.94. Miſit igitur in cauernas, id eſt, regna horum regulorum Devs manum ſuam, Chriſtum, qui propter miſeriam inopum & gemitum pauperum tunc exſurrexit, eoſque ab impiorum iugo ereptos, ſuo ſuaui ſubjugauit imperio: Faceſſant igitur aſpides, faceſſant reguli: dæmonum præſtigiæ & tyrannorum ſuperbia. At quis hîc non excandeſcat? Ad edictum Chriſti dæmones contremiſcunt & muteſcunt, tyranni metuunt, & faſtum ponunt: fatentur illi impoſturas ſuas, & ſilent. hi ſubmiſſionem præſtant: & modò inter Chriſtianos hoc non fit. Curritur paſſim ad incantamenta, ad diuinationes, ad præſtigias, ad ſortilegia. Faſtus & arrogantia adeò creuit, vt infimæ ſortis homines Domini appellatione gaudeant, nec facilè alterum, niſi Domini audiant, reſponſo dignentur. Quid? an non & noſtri cauſa exiit Chriſti edictum? an ideò pulſi ex oraculis dæmones, vt Chriſtiani ſubingrediantur, & inde dæmonum perſonas ſuſtineant? ideone Imperatores Leonis exuuium ponere & Dominum exuere moniti ſunt, vt Chriſtiani induant? *Erubeſcant elati*, ait Caſſiodorus in Pſalm. 137. *vbi credunt locum habere ſuperbiam, cùm cœlum & terram videant ab humilitate occupatam.* Dicam ego non minùs verè: Erubeſcant Chriſtiani, vbi credunt locum habere ſuperbiam: cùm cælum, id eſt, Chriſtus infans, cùm terra, id eſt, Monarchæ orbis ab humilitate occupentur. Erubeſcant etiam impii præſtigiatores, & deducantur in infernum, muta fiant labia doloſa. Pſal.30. *Erubeſcant etiam qui exaudiunt vocem incantantium & venefici incantantis.* Præcepit ergò hoc edictum ſilentium dæmonibus, humilitatem regibus & potentibus.

B. I. à Apoſtolo manum ſe Imperatorem.

. Secvndvm, Exiit in vniuerſum orbem, quando ſub id temporis Sodomitæ omnes repentè inflammati & in cinerem redacti ſunt, vt narrant Petrus de Natalibus in Catalogo ex Hieronymo, & Lucas Tudenſis in Chronico Hiſp. Id quod meritò ſanè accidit; cùm enim Sodomia naturam humanam deprauet & beſtialem reddat, extingui debuit ab eo, qui naturam rationalem ſibi copulaturus & reparaturus venerat. Vt enim Devs olim noluit inire fœdus cum hominibus, & ſpiritum eis ſuum relinquere, quòd naturam libidine vitiaſſent, niſi tollerentur rei, & purgaretur natura per diluuium, Geneſ. 6. &c. ita nec Chriſtus naturam humanam aſſumere voluit, niſi deletis iis qui tam turpiter eam fœdaſſent. *Hoc quippe vitio violatur ipſa ſocietas*, ait S. Auguſtinus lib.3. confeſſ. cap.8. *quæ cum* Deo *nobis eſſe debet, cùm eadem natura, cuius ille auctor eſt, libidinis peruerſitate polluitur.* Sanè Geneſ. 19. ob peccatum Sodomiticum *pluit Dominus ſuper Sodomam & Gomorrham ſulphur & ignem à Domino de cælo.* Quis eſt iſte Dominus, qui pluit à Domino? Dei *Filius*, ait S. Hilarius, lib.5. de Trinit. & alii, qui naturam humanam, quam Sodomitæ vitiauerant, vt eam perpurgaret ac priſtino nitori reſtitueret, pluit de Deo Patre ſulphur & ignem. Jam ſi hoc egit Dominus, quando deſcendit de cælo vt videret naturam ita corruptam, vt dicitur Geneſ.19. multò æquiùs idipſum fecit, quando de cælo deſcendit, vt naturam humanam indueret. Sed inſtabit aliquis: Chriſtus naturam humanam per peccatum deſtructam reparaturus venit, non extincturus, vt in aliis peccatis patet: cur non igitur & Sodomiæ pepercit vſque dum ea per pœnitentiam deleretur? vel ſi illam morte puniuit, cur non & alia ſcelera? Reſpondeo, diſparem eſſe rationem. Sola enim Sodomia tale peccatum eſt, quod corrigi facilè nequit; quia ideò abominandum eſt, vt contra eam nemo facilè inuehi, nemo inquirere, ob ſcandalum aut periculum poſſit; vnde peccatum Sodomiticum, obſcuro nomine, vocatur; atque vt Sodomam, mutam interpretamur: ita peccatum id mutum, ob ſui turpitudinem dici debuit. Vnde S. Bernard. (apud Card. Hug. in cap.2. ad Rom.) ait: *Flamma infernalis, morari non ſuſtinens, execrabilem iſtam* (Sodomiticam ſcilicet) *præuenit tollere naturam: alios enim peccatores expectat.* Inde eſt, quòd nulli alteri committere voluerit Dominus ſceleris illius cognitionem & vltionem; ſed ipſemet deſcenderit, viderit, & puniuerit. Videamus hîc quid agant, qui in ſtatu ſunt matrimoniali, quo ſint in periculo, ſi naturæ violentiam inferant, & ignominiam beſtialem inurant: niſi enim hujus ſceleris reus id in ſeipſo corrigat, non corrigetur facilè, niſi ab igne infernali. Præcepit ergò hoc edictum, ne libidine præpoſterâ vitietur humana natura, quæ iam Deo copulata eſt.

C. II. In orbi

Tertivm, Exiit ad Romanos: nam Romæ fontem olei, in tabernâ meritoria (vbi nunc

D III Roma

S. Mariæ trans Tyberim ædes eſt) de repente exortum, in Tyberim vicinum fluxiſſe, Chriſti ſiue paulò pòſt venturi prænuntium, vt volunt Euſebius in Chron. & Oroſ.lib.6. cap.18. & 20. ſiue jam præſentis indicem, vt S. Bonauentura in lib. de feſtiuitat. Iesv, & alii fatentur complures. Significat hoc edictum, Chriſtum eſſe fontem miſericordiæ in terras emanantem, à tempore Natiuitatis ſuæ. Vnde Cantic. 1. dicitur: *Oleum effuſum nomen meum.* Oleum quidem Chriſti nomen eſt, quia vt oleum curandis inprimis vulneribus ſalutare: ita Iesvs peccatoribus ſalus. Hic enim eſt Samaritanus ille Luc. 10. ſauciati vulneribus oleum infundens. Hic eſt qui adulteram abſoluturus de monte oliueti, id eſt, miſericordiæ deſcendit in templum, Ioan. 8. Effuſum verò qui largiter & quaſi nullius eſſet pretii, omnibus communicatur. Vnde 70 vertunt, *Oleum euacuatum.* Diſtillabat in veteri lege Devs miſericordiam ſuam, non effundebat, vti manna diſtillaſſe dicitur Pſalm.67. Devs *cùm pertranſires in deſerto, terra mota eſt; etenim cæli diſtillauerunt à facie* Dei, id eſt. manna, vti ibidem exponit Bellarm. Card. Effundebat verò in noſtrâ, vnde mox ſequitur: *Pluuiam voluntariam ſegregabis,* Devs, *hæreditati tuæ,* id eſt, largam & ſpontaneam gratiæ & miſericordiæ pluuiam. Præſagiit deinde pacem ab ipſo terris illatam: nam olea, quæ ferrum & arma ad ſecandum inepta reddit, pacis ſymbolum eſt, teſte Pierio lib. 53. Hierogl. Vnde & oliuam manu prætendere aduentantibus, amicitiæ & pacis typus veteribus erat. Meritò autem ſignum hoc Romanis oſtenditur, quia cùm ipſi toti ferè imperarent orbi, conueniebat, vt Chriſtus eiſdem præ aliis pacificum ſuum nuntiaret aduentum, juxta id Iſai. 2. *Conflabunt gladios ſuos in vomeres, & lanceas ſuas in falces: non leuabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur vltrà ad prælium.* Id quod euentus docuit, teſte S. Hieronymo in cap. 2. Iſaiæ. Tunc enim Romani, non jam ad prælia, ſed agriculturam exercebantur. Atque hoc etiam eſt, quod edicto illo procipitur, pax & tranquilitas inter homines. Oleum in mare effuſum, id tranquillum reddit, Pierio teſte, lib. 35. Hierogl. Nunc verò oleum illud ſalutare, Iesvs in mundi huius mare effuſum eſt. Ceſſent igitur contentiones, rixæ, æmulationes: confringant hîc Chriſtiani tumentes fluctus ſuos & acquieſcant.

E. V. Apud Hiſpanos.

Qvartvm, Ad Hiſpanos. Etenim tunc (ſi D. Thomæ credimus, 3.p.q.36. art.3.) vel aliquanto antè ſub initium Imperii Auguſti (ſi Euſebii Chronico, Plin. lib.2. c.28. Oroſio & aliis) ad deſignandum tamen Chriſti aduentum, tres in Hiſpaniâ ſoles apparuêre, qui paulatim in vnum coibant orbem. Addit Lucas Tudenſis in hiſt. Hiſp. eâdem, quiâ Dominus naſcebatur nocte, viſam in Hiſpaniâ nubem adeò lucidam, vt inſtar diei noctem illuminaret. Quod certè quid aliud deſignauit, niſi lucem veniſſe in terras, eamque triplici de ſubſtantiâ compoſitam, carne, animâ, diuinitate: quæ cum inter ſe diſtinctæ ſint, in vnum tamen idemque conuenêre ſuppoſitum Chriſti. Cæterùm vti è tribus illis ſolibus, vnus tantùm per ſe ſubſiſtebat, reliqui velut imagines illius inde reſultabant & in illo fundabantur: ita vnica eſt in Chriſto ſubſiſtentia Verbi; Caro enim & anima, non ſuâ, ſed Verbi perſonalitate ſubſiſtunt. Iubet hoc edictum, vt poſito omni perſonarum reſpectu & ſtatûs differentiâ, in vnam coëamus Charitatem & amicitiam. Nam licet alter altero magis in hoc orbe ſplendeat, dignitate, ſcientiâ, genere, virtute, copiis: licet alii ſuis nitantur viribus, alii alienis egeant auxiliis, licet alius caro ſit & incipiens: alius ſpiritus & proficiens: alius quodammodo Devs & perfectus; fratres tamen ſumus, ab vno & eodem ſole Chriſto, omnes expreſſi: quòd ſi Apoc. 1. Chriſtus dici *primogenitus multorum fratrum*, & diſcipulos ſuo Ioan. 20. fratres compellare non erubuit; quid nos erubeſcamus? Primos certè Chriſtianos fratres ſe communiter vocitaſſe, autor eſt Tertullianus in Apologetico cap. 39. Docet hoc idem, nubes lucida Hiſpanis oſtenſa & noctem illuminans. Vagantur noctu & prædantur feræ, altera alteram, vt dicitur Pſalm. 103. *Poſuiſti tenebras, & facta eſt nox: in ipſâ pertranſibunt omnes beſtiæ ſyluæ: Catuli leonum rugientes vt rapiant, & quærant à* Deo *eſcam ſibi.* Sole verò aduentante quaſi factâ generali pace & treugâ in ſpecus ſuas congregantur, nec iam altera alteri nocet: vnde ſubditur: *Ortus eſt ſol & congregati ſunt, & in cubilibus ſuis collocabuntur.* Nox præceſſit veteris legis, dies autem appropinquauit gratiæ. Decet igitur, vt qui olim alter alterum perſequabamur, jam non perſequamur, ſed congregati in vinculo pacis fraternè conuerſemur.

F. V. Apud Ægyptios.

Qvintvm, Ad Ægyptios: nam ſi Petro de natalibus (in Catalogo) credimus, ſimulacra Ægypti tempore Natiuitatis Chriſti iuxta prophetiam Ieremiæ corruerunt. Vnde Sacerdotes Idolorum Ægyptii imaginem Virginis filium geſtantis, ſacro loco templi ſtatuerant coluerantque à Prophetiæ illius tempore, quæ nocte Natiuitatis impleta dicitur. Adſtipulatur Martyr Dorotheus in ſynopſi. Quod nil aliud ſignificabat quàm Idola, vnaque peccata aduentu Chriſti deſtruenda & conterenda eſſe: cujus rei luculenta figura eſt, deſcenſus Moyſis de monte & conterentis vitulum conflatilem, quem fecerant & adorârant filii Iſraël, Exod 32. Etenim Moyſe diutiùs ſupra montem hærente, populus quaſi ignorare Moyſen cœpit, dicendo: *Viro huic, qui nos eduxit de terrâ Ægypti, ignoramus, quid acciderit ei.* Vnde congregatus aduerſus Aaron ait: *Surge, fac nobis Deos, qui nos præcedant;* qui & vitulum eis conflatilem fecit. Moyſes autem à Domino miſſus vt deſcenderet, *combuſſit & contriuit vitulum vſque in puluerem, quem ſparſit in aquam & dedit ex eo potum filiis Iſraël.* Ita ad amuſſim euenit in & ante aduentum Chriſti in carne. Morabatur in ſinu Patris Dei Sapientia & ignorare cœperunt Devm homines: vnde & inſurgentes contra Prophetas; fecerunt ſibi vitulum conflatilem, id eſt, peccati ſimulachrum, laſciuiæ, gulæ, & luxui alacriter indulgendo. Et ſicut Iſraëlitæ detraxerant in-

aures

Digitized by Google

aures aureas auribus ſuis ad vituli conflationem: ita & homines cum bonorum etiam ſuorum diſpendio genio ſuo indulgebant; vtque iniectis in ignem inauribus, inde mox egreſſus eſt vitulus, vt aiebat Aaron, per verbi Dei contemptum, qui per detractas inaures deſignatur, & per carnis indulgentiam inde egrediebatur in omni hominum genere, ignominia ſordis, vt vocatur ibidem, vitulus nimirum ille peccati ſordidus & abominabilis. Vnde & mundus ſub Chriſti aduentum totus in maligno erat poſitus: ita vt deſcendere cogeretur de cœlo Moyſes noſter Chriſtus. Et quid agat, niſi vt mox comburat & conterat vitulum vſque ad puluerem? Hoc igitur fecit in Ægypto Dominus, & quia Ægyptus totius mundi peruerſi typus, & vt loquitur Theophylactus in cap. 2. Matth. omnis nequitiæ officina erat; hoc ipſo ſignificat, ad conterendum in toto mundo peccatum ſe veniſſe. Sed quid præcipit hoc edictum? Id quod Iacob præcepit ſuis Gen. 35. *Abjicite*, inquit, *Deos alienos, qui in medio veſtri ſunt*, id eſt, peccata ex corde projicite, ita vt in puluerem conterantur, ne amplius redintegrari poſſint. Id quod etiam Moyſes indicauit, cùm pulverem vituli in aquam ſparſum, potandum Iſraëlitis dedit: quo ſcil. nec puluiſculus vituli ſupereſſet, aut inueniri poſſet. Eius loco alia ſubroganda ſtatua, ea ſcil. quã Ægyptii erexêre, Chriſtus in vlnis matris. Hanc in medio noſtri erigamus, huc inaures & animum adjiciamus: hunc æternùm colamus & adoremus.

G. VI. Apud Syros.

Sextvm, Ad Syros. nam Engaddi quæ Syriæ vrbs eſt, non procul à mari mortuo floruiſſe vineas balſami, flores & fructum protuliſſe nocte natalitiâ Chriſti, teſtatur S. Bonavent. lib. de S. Feſtiuitat. Abulenſis in prologo Hieronymi in Gen. cap. 7. Petrus de Natalibus, &c. Hoc autem quid ſignificet, ſatis expreſſiſſe videtur ſponſa Cant. 1 dicens: *Botrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi*. Cyprus arbor aromatica eſt, flore candido & odorato, vt ait Plinius lib. 12. cap. 24. fructum habet botri inſtar, multis refertum granis, vt Lyra in Cant. 1. Engaddi ciuitas balſamis abundat, excolitque vt vineas, vt ibi gl. Hæc omnia edictum illud explicant, prouenisse videlicet illum florem candidum & odoriferum tempore illo glaciali quo omnium penè hominum corda infrigidata & concreta erant loco quaſi deſperato, ad mare nimirum mortuum hujus mundi, vnde nihil fructuum vnquam ſperabatur: prouenisse & illum botrum plenum Spiritûs ſancti Chariſmatibus, & innumeris electorum granulis: prouenisse & illud opobalſami arboris ſuccus, & Dioſcoridis commentatore teſte cap. 28. omnium ſaluberrimus ad conſeruationem generis humani, ægris ſolamen, & ingrati noxiique aeris remotio eſt; Chriſtum inquam, qui virtutum & miraculorum ſuorum famâ & odore totum inſtaurauit orbem. Denique hoc ſignificat vineam Eccleſiæ, quæ in Synagogâ aruerat, iterum floribus induendam & fructibus.

H. VII. Apud Magos.

Septimvm, ad Orientales Magos, ſtella indice & duce, vt habetur Matth. 2. quæ Chriſtum natum eis repræſentabat: vnde dicunt: *Vidimus ſtellam ejus in oriente*. De hoc Num. 24. prophetauit Balaam, dicens: *Orietur ſtella ex Iacob*. Vt enim ea ſtella cauſa lucis erat, quâ ad Chriſti cognitionem perducti ſunt: Ita Chriſtus auctor fidei omnibus eum quærentibus. *Ceciderat olim tertia pas ſtellarum*. Apoc. 12. nunc quia ruinam illam reparaturus venerat, ſtellâ indice demonſtratur. Monet autem omnes, vti ſtellæ hujus ductum ſequamur, nec vnquam ab eâ diſcedamus. Lucet hæc, & præit: ergo lucem fidei nos & admittamus & bene operando ſequamur. Sed de hoc aliàs.

I. VIII. Apud Iudæos.

Octavvm, Ad Iudæos, Paſtores inprimis Angelo nuntiante. Et his ſolis creatura rationalis mittitur, tum quia ſoli veri Dei cognitionem habebant; tum quia Deo magis commendati; ſicuti ad doctiores & digniores litteræ elegantiori ſcribuntur calamo; ad rudes rudiori. Iudæi acceperunt legem in diſpoſitione Angelorum, Actor 7. *Gentiles autem inuiſibilia* Dei, *per ea quæ facta ſunt, intellecta conſpexerunt*, Rom. 1. Angelus verò mittitur, vt nouerint Iudæi Chriſtum non hominum tantùm, ſed & Angelorum caput eſſe; ita vt ſint inexcuſabiles, Chriſti iugum detrectantes; nouerint etiam omnes Angelorum numerum per homines reſtaurandum. Sed interim tacitè inſinuatur, quales eſſe deceat eos, qui Angelorum ſociandi choris Dei faciem contemplari æternùm volunt. Angelos enim eſſe conuenit: Angelos in claritate innocentiæ; nam claritatem ſecum attulerunt: peccata autem obſcuritatem animæ inducunt: *nihil autem coinquinatum intrabit in regnum cælorum*. Apoc. 21. Angelos in mutuâ dilectione; ſic enim libenter & lætanter viliſſimis hominibus gaudium ſuum communicârunt & fauſta nunciârunt. Angelos in Dei laude: ſic enim facta eſt militia cœleſtis laudantium & glorificantium Devm. Per hæc maximè aſſimilabimur Angelis & digni efficiemur, qui cum ipſis Devm perpetuò contemplemur. Præthereà Beda de locis ſanctis cap. 8 ſcribit fontem in porticu Bethlehem erupiſſe, ad inopis illius familiæ commoditatem. Quod ſi verum eſt, mirè quadrat cum illo Dauidis deſiderio, quo ſitibundus dixit: *O ſi quis mihi daret potũ aquæ de ciſternâ, quæ eſt in Bethlehem!* 2. Reg. 23. Hanc enim ciſternã interpretatur Sophronius orat. natalitiâ Chriſti, B. Virginem; aquam verò Chriſtum; ſed quia aqua Dauidi allata ex hac non erat, ſed ex illâ tantùm materiali, noluit bibere: quia non erat illa, quam deſiderauerat. Aqua pluuia primò aſpera eſt, ſed vbi conſedit in ciſternâ, grata & ſuauis: Ita Devs olim ſeuerus, in vtero Virginis ſuavitatem induit, & hanc petiuit Dauid. Ad eam igitur accedamus, & pleno ore fauces proluamus.

Quare *nunc Reges intelligite, ſeruite Domino in timore, & exultate ei in tremore. Apprehendite diſciplinam* (alii ex Hebræo vertunt) *Oſculamini filium*, id eſt, manus ejus: hoc enim in Palæſtinâ erat ſignum ſubiectionis, vt refert Pintus in cap. 4. Dan.) Reddite didrachma Chriſto obedientiam & honorem, &c.

CON-

CONCIO IX.

Varia Saluatoris nati documenta recenſentur.

1. *Documenta è ſtabulo.*	5. *Ex aſino & boue.*
2. *E pannis.*	6. *Ex fœno.*
3. *Ex præſepio.*	7. *Ex pectore & amore erga te.*
4. *Ex parentibus.*	

THEMA.

Nouiſſimè diebus iſtis locutus eſt nobis in Filio. Hebr. 1.

A. CVM Decalogum promulgaret DEVS populo Iſraelitico, interim tonitrua audiebãtur, fulgura micabant, clangorque buccinæ vehementiùs perſtrepebat, montem Sinai fumus & denſiſſima nubes operiebat: DEVS verò ipſe cum tantâ maieſtate, voce adeò grandi & terribili loquebatur, vt omnis populus terrore perculſus ad Moyſen clamaret: *Loquere tu nobis & audiemus: non loquatur nobis Dominus, ne fortè moriamur.* Exod. 20. Quibus vocibus permotus DEVS promiſit populo ſe daturum eis Prophetam, quem audire poſſent Deut. 18. *Prophetam*, inquit ad Moyſen, *ſuſcitabo eis de medio fratrum ſuorum ſimilem tui, & ponam verba mea in ore eius, loqueturq; ad eos omnia quæ præcepero illi; qui autem verba eius, quæ loquetur in nomine meo, audire noluerit, ego vltor exiſtam.* Quis ſit ille Propheta, quem hic promiſit DEVS, D. Petrus Actor. 3. & D. Stephanus Actor. 7. exponunt. Chriſtus enim eſt Seruator noſter, qui hodie ſimilis nobis, id eſt, in carne apparuit, nec iam vt olim in monte Sinai DEVS in maieſtate, ſed in humilitate; non in monte ignito & fumante, ſed in præfrigido præſepio, non in clangore buccinæ, ſed cum infantili ſilentio; non cum tonitruis & fragore, ſed dum medium ſilentium tenerent omnia; non inter fulgura micantia, ſed inter animalia; non cum voce terribili, ſed cum lachrymis & vagitu. An non igitur ſimilis nobis eſt hic Propheta? Quis iam ſe excuſare poterit, quò minus Prophetam iſtum legem DEI promulgantem audiat? Nemo certè; quinimò ſi hunc non audierimus, DEVS vltor exiſtet, quemadmodum etiam exitit perfidorum Iudæorum, qui quòd illum audire noluerint, vaſtati ſunt & diſperſi, ſicut vaſa figuli confracta per totum orbem. Quoniam igitur hodiernâ die appulit ad nos hic Propheta, æquum eſt vt nos rudes & balbutientes concionatores, velut ranunculæ loquente homine, velut auiculæ clamante aquilâ, conticeſcamus, & Chriſtum Concionatorum omnium Doctorem, primâ vice concionantem audiamus. Cæterùm quia adhuc infans eſt, & infantes non niſi nutibus & digitorum indiciis loqui ſolent; idcircò ſedulò ipſi attendendum eſt.

B. I. Documẽta é ſtabulo.

PRIMO, Digito monſtrat ſtabulum; & quid vult loqui noſter Infans? Vult dicere: En ego ille ſum, qui in propria veni, & quem ſui non receperunt; qui omnes alios aduenas de hoſpitiis poteram expellere, & optimum eorum iure occupare; minimè tamen id feci, ſed excluſus ab omnium ædibus ad hoc ſtabulum diuerti, nec iniquè hoc accepi; diſce patientiam, diſce mortificationem & te ipſum vincere. Mirabilis doctrina. Quis enim eſt, qui diuertere cupit? DEI Filius. Cur huc venit? Propter ſalutem noſtram. Quibus cedit? Seruis & creaturis ſuis. Et quod hoc diuerſorium, vt hîc diuertat? Ecce iſthic ſtabulum eſt, pecudum, non hominum diuerſorium: patientia. Ecce hîc ſordes & fætores: patientia. Ecce hîc frigus & focus nullus: patientia. Ecce hîc tectum lacerum, niui & imbri peruium: patientia. Ecce hîc dura & nuda humus, nulla ſedilia, nullus lectus: patientia. Ecce hîc nulla ſecuritas, locus patens beſtiis & latronibus: patientia. Ecce nil hîc aliud præter aſperum præſepe, fæno & ligno horridum: patientia. Ecce à vilibus homuncionibus obſidentur in vrbe hoſpitia, quę omnia ipſi debentur: patientia. O quanta patientia! quis noſtrùm hoc tuliſſet? quis non magnoperè indignatus fuiſſet? Exemplum. Veniunt aliquando cum Magiſtro ſuo diſcipuli ad Samariæ ciuitatem, & cùm non intromitterentur, ſubitò excandeſcunt & vociferantur: *Vis dicimus, vt ignis deſcendat de cælo & conſumat illos?* Luc. 9. Sed qui patienter tulit excludi à Bethlehem, non indignatus etiam eſt excludi à Samariâ: quin potius redarguit diſcipulos: *Neſcitis cujus Spiritus eſtis.* Ecce quàm diſſimiles Chriſto ſimus. Modicum verbum nobis contrarium aut aſperum, modicum jejunium, modicum frigus in Eccleſiâ, modicum catarrhum aut morbulum, modicam vigiliam ferre non poſſumus, quin ſubitò indignemur aut lamentemur. An non meritò ingemiſcere & nobis ipſis iraſci deberemus, quòd DEI Filius tam tenellus, tantus in tantillâ ætatulâ tantâ cum patientiâ tam indigna patitur, nos pati nihil poſſumus? Si enim Iulius Cæſar videns aliquando apud Gades in Herculis templo imaginem Alexandri Magni iuuenis, grauiter ingemuit, quòd Alexander in tam breui triginta annorum ætate orbem penè totum ſubegiſſet, ipſe verò in eâdem nihildum pręclari egiſſet, apud Bapt. Fulg. lib. 8. an non ſimiliter ſuſpiremus, quòd in tantâ ætate tam teneri & molles ſimus, nec quicquam ferre poſſimus: qui videmus Chriſtum in tantillâ ætate tanta eſſe paſſum? Deinde an non dedecus eſt ſeruo, videre dominum ſub dio in acie ſtantem, ipſum verò molli culcitrâ ſecurum quieſcere? Audite quid dicat ad Dauidem Regem miles ille Vrias 2. Reg. 11. *Dominus meus Ioab & ſerui Domini mei ſuper faciem terræ manent, & ego ingrediar domum meam, vt comedam & bibam & dormiam Par ſalutem tuam & per ſalutem animæ tuæ nõ faciam rem hanc.* Iam autem quis non videt Dominum noſtrum in ſtabulo & præſepio ſuper faciem terrę manere? Tu igitur non vigilias nec pateris, qui vigilantem & patientem vides Dominum & DEVM tuum?

SECVNDO, Monſtrat nobis pannos, & quid vult dicere? Hoc nimirum: Ecce ego ille ſum, de quo dixit Dauid Pſalm. 8. *Omnia ſubiecisti* C. II. A pannis.

ſub pedibus ejus: qui ad vſum meum omnes creaturas adhibere poſſem: nihil tamen ex omnibus mihi applicaui, præter hos ſolos pannos: diſce modeſtiam, diſce temperantiam. An non mira hæc temperantia, quæ non modò ſuperuacanea & inutilia, ſed nec neceſſaria quidem ſibi vſurpauit, cùm vſurpare poſſet omnia? Locus in quo naſcitur, domus non eſt, ſed pecudum habitaculum: cunæ in quibus jacet, lectus non eſt hominum, ſed menſa beſtiarum: plumæ in quibus iacet, non ſeruiunt hominibus, ſed pabulum ſunt brutorum: ſocii eum quibus verſatur, non homines ſunt, ſed jumenta. Aranearum telæ pro tapetibus, fœtores pro ſuffitibus ſeruiunt noſtro regi: nihil aliud fuit quod homini deberetur preter modicos panniculos. Vnde multò æquius pannos iſtos circumferre & mundo oſtendere poſſumus, quàm olim Saladinus Dux Ægyptius moriturus, cùm interulam vnam perticæ affigi & in caſtris circumferri iuſſit, additâ præconis voce, quòd tantis è diuitiis nihil ſuperfuerit Duci Saladino præter vnam iſtam ſindonem, vt refert S. Antonin. 2. Chron. tit. 17. cap. 9. Quòd enim homini poſt mortem nihil aliud ſuperſit, nemini non euenit: quòd verò quis in vitâ præter vnam ſindonem nihil ſibi quærat, id verò eſt miraculum. Igitur ô quàm damnat Chriſtus eorum luxum & intemperantiam, qui fruſtrà ſe natos putant, niſi omnis generis veſtes pretioſas ſibi comparent, niſi omnis generis roſis & floribus ſe coronent: quicquid auium volat, quicquid piſcium natat, quicquid herbarum pullulat, quicquid vini creſcit, ſuis ſepeliant ventribus; qui nullum eſſe pratum ſinunt, quod non pertranſeat eorum luxuria, vt dicitur Sapient. 2. *Venite & fruamur bonis*, inquiunt, *quæ ſunt, & vtamur creaturâ, tanquam in iuuentute celeriter, Vino pretioſo & vnguentis nos impleamus, & non prætereat nos flos temporis. Coronemus nos roſis antequam marceſcant; nullum pratum ſit, quod non pertranſeat luxuria noſtra.* Quaſi verò DEVS idcircò tam multa procreârit, vt omnia impendantur, deuorentur & exhauriantur? Et nónne DEI exemplum ſufficere nobis debet? Ad tempora Veſpaſiani luxus in conuiuiis, veſtibus, ſupellectile & familiâ Romæ adeò inualuerat, vt nec legibus coerceri poſſet. At cùm ille regnare cœpit, *qui adſtricti moris author fuit*, vt loquitur Tacitus *lib. 3. Annal.* ſponte mox exoleuit, æmulantibus omnibus exemplum Principis. Si hoc potuit exemplum hominis, cur non poſſit exemplum DEI?

D. III. Et præſepio. TERTIO, Monſtrat præſepe; & quid inſinuat? Ecce ego, inquit, qui in cæli throno ſedeo & mundum pugillo claudo, paruo iam præſepio claudor: diſce humilitatem. Ædificauerat DEO Salomon dudum anteà templum pulcherrimum, auguſtiſſimum, ampliſſimum, & tamen impoſſibile putabat, DEVM capi ab eo poſſe. *Ergóne putandum*, inquit, *quòd verè DEVS habitet in nobis? ſi enim cælum & cæli cælorum te capere non poſſunt, quantò magis domus hæc, quam ædificaui?* 3. Reg. 8. Sed tace Salomon; nunc enim humili & exiguo preſepio clauditur & continetur DEVS. O quàm apertè hic docuit, antequam diceret id Luc. 14 *Cùm inuitatus fueris ad nuptias, recumbe in nouiſſimo loco?* Inuitatus enim à Patribus in hunc mundum recumbit. Ecce vbi? In ſtabulo, extra portam, in præſepio, is qui eſt omnium inuitatorum caput, imò ſponſus ipſe. Iam verò vbi tu accumbes, ô homo, cùm videas Dominum tuum in nouiſſimo loco ſedere? num ſupra eum aſcendes? O quàm confundi tur hic mundi ſuperbia? quis non confundatur, ſi Rege ſuo ambulante, ipſe ſe ſuper equum videat? De Alexandro Magno refertur, quòd cùm ipſe ceruice leuiter incurnâ eſſet, proceres & aulici certatim eum imitati ſint, quaſi ipſum ſic effingentes. Tymp. in ſpec. boni Magiſtr. fig. 63. At nónne videmus Regem noſtrum de celo deſcendiſſe & vſque ad præſepe incurnatum eſſe? Cur igitur nos in phaleratis ſuperbiæ equis cōſidemus? De Rebeccâ narratur Gen. 24. quòd dū proficiſceretur ad ſponſum ſuum Iſaac, videns eum in agro ambulantem, & intelligens eſſe ſponſum ſuū; conſpecto eo mox & ipſa deſcenderit de camelo, & obuiàm ei proceſſerit. Si indecorū putauit Rebecca pedeſtri ſponſo equeſtrem, & humili ſublimem obuiare ſponſam, quãto magis decet, vt cū videamus ſponſum animarum noſtrarum tam humili ſpecie verſari in terrâ, deſcendamus & ipſi de gibboſo & ſupercilioſo ſuperbiæ camelo? Conſiderabat hoc S. Franciſcus, qui dum menſæ accumberet, audiens per lectorem menſæ fieri mentionem Virginis puerperæ in Bethlehem hoſpitantis & Chriſti in præſepio, de menſa ſurrexit illicò, & humi ſedit, dicens: Numquid ego peccator, ego nequam & inutilis ſeruus, ad menſam ſedere debeo, cum DEI Genetrici in diuerſorio locus non fuerit? cùm mundi opifex ac Dominus natus ſit in ſtabulo, reclinatus in præſepio? ſicque prouolutus in terrâ panem ſuum comedit S. Bonauentura in ejus vitâ.

De Seuero Imp. ferunt (Plut. & alii) dixiſſe morientem: *Heri omnia fui, hodie nihil ſum.* Idem hodie dicere Chriſtus poterat & veriùs; *Cùm enim in formâ* DEI *eſſet, exinaniuit ſemetipſum formam ſerui accipiens*, ait Apoſtolus ad Phil. 2. Ex domino factus eſt ſeruus, ex DEO homo, ex creatore creatura, ex eo qui eſt, is qui non eſt, ex omni nihil; quia dum hoc, quod non erat aſſumpſit, illud quod erat occultauit. Heri fuit DEVS & omnia, hodie non eſt, & nihil. Audi Apoſtolum ad Hebr. 13. IESVS *Chriſtus, heri & hodie. Heri pertinet ad æternam, hodie ad carnalem generationem Chriſti*, ait S. Ambroſius l. 5. de fide cap. 2. & S. Cyrillus l. de fide ad reginas. Quid ergò nunc faciet homo? Itáne ex nihilo faciet ſe omnia? Audi S. Bernard. ſerm. 1. de Natiuit. dicentem: *Quid magis indignum, quid deteſtandum ampliùs, quod grauius puniendum, quàm vt videns* DEVM *cæli paruulum factum, vltra opponat homo magnificare ſe ſuper terram? Intolerabilis impudentia, vt vbi ſe exinaniuit Maieſtas, vermiculus infletur & intumeſcat.*

QVARTO, Indigitat parentes & quodammodo ait: Ecce ego, qui de Patre DEO ditiſſimo genitus ſum, poteramque etiam carnales E. V. E parentibus.

Paren-

Parentes eligere mihi opulentos, pauperes ſelegi; qui ne neceſſaria quidem mihi largiri queunt. Diſce paupertatem. O quanta hæc paupertas? En quam verè dixit, Matth. 8. *Vulpes foueas habent & volucres cœli nidos: Filius autem hominis non habet vbi caput ſuum reclinet*? Nam etſi præſepium habet, hoc ipſum tamen à brutis, vt inquit Anſelmus l. de medit. mater eius mutuum accepit. Et certè ſiquas opes habuiſſent Chriſti parentes, hoſpitium non difficilè inueniſſent: quantumuis enim occupatum videatur aliquod diuerſorium, diuite aduenienſte locus ei paratur & ſupereſt; pauperi verò nequaquam Magnam admirationem habet illa S. Alexii hiſtoria, qui ditiſſimorum parentum filius paternis in ædibus multo tempore ignotus extremâ in paupertate vixit: tandem poſt mortem agnitus paternam domum lachrymis & Romam totam ſtupore & admiratione impleuit; ita vt certatim omnes accurerent, funus contrectaturi: Imperatores ipſi cum Pontifice venerandum corpus ad ſepulturam euehèrent. Magna hæc res & mira. Sed cur non magis aduertimus & ſtupemus, quòd Filius Dei in hoc mundo, velut in paternâ domo per triginta tres annos delituit ignotus, extremâ paupertate? O quàm diſſimilis eſt Chriſto mundus, qui modicam paupertatem, modicum infortunium nequit tolerare, ſed omnibus technis & artibus fugere paupertatem ſolet? Abiecit Diogenes cætero quî pauperrimus vaſculum ſuum; quo bibere ſolebat, cùm vidiſſet puerum aliquanto ſe pauperiorem, manu cauâ bibentem, dicens: *Neſciebam, quòd natura haberet poculum*: vt refert S. Hieronymus contra Iouiniam. Quid ergò nos faciamus, qui Chriſtum puerum nobis multò pauperiorem & neceſſariis etiam deſtitutum videmus? num indignabimur de noſtrâ egeſtate? an non potiùs & hoc modicum, quod habemus, præſertim verò ea, quæ ſuperflua nobis ſunt, abjicere ad pauperes deberemus?

F. V. Ex aſino & boue. Qvinto, Monſtrat aſinum & bouem, aitque: Ecce naturâ liberrimus ſum & nemini ſubiectus; impoſitum tamen mihi à Patre redemptionis humanæ jugum vltrò & promptè acceptaui: adhæc licet in corpore infantili perſectus vir ſim, non ſolùm rationis vſu pleniſſimo, verùm etiam omni ſapientiâ & virtute præditus, infantem tamen ago, vt infans obmuteſco, vt infans me infaſciari, lectari, geſtari, collocari & tractari patior; vt infans modò rideo, modò lachrymor, &c. quemadmodum & hæc animalia faciunt, quæ quoduis jugum ſibi impoſitum non detrectant, ſed & duci & reduci quò volueritis, etiam a puero paruulo ſe patiuntur; diſce obedientiam, diſce ſimplicitatem. O quàm verè potuit dicere Chriſtus Patri ſuo cæleſti id Pſalm. 72. *Vt iumentum factus ſum apud te, & ego ſemper tecum: Tenuiſti manum dexteram meam, & in voluntate tuâ deduxiſti me!* Vt enim jumentum cùm ducitur ad ſtabulum, ſequitur; cùm ad macellum, ſequitur: Sic etiam Redemptor noſter ductus eſt à Patre in ſtabulum Bethlehemiticum, & en adeſt: ductus ad macellum crucis, & mox ſecutus eſt. Vt iumentum patitur ſe onerari quouis onere, & ſpoliari quouis teſauro, quem geſtauit: ita & Chriſtus; excluditur ab hoſpitio, oneratur difficili fugâ, veteribus pannis inuoluitur & veſte ſuâ in monte Caluariæ iterum ſpoliatur: & ipſe non contradicit. O quâm diſſimilis eſt mundi ſapientibus, qui omnia detrectant iuga, ab omni obligatione volunt eſſe liberi, omnes eludunt leges, nullam iniuriam diſſimulare ſciunt, lites amant & quærunt, nullius ſequuntur ductum præter ſuum, niſi fortè ad ſpeciem & oculum? Nunquid horum aliquis ad Chriſtum venit? Minimè verò: Paſtores venerunt, qui Angeli monitum: magi venerunt, qui ſtellæ ductum ſecuti ſunt. Herodes & Sapientes Jeroſolymitani, qui in Prophetis repererunt Chriſti natiuitatem, eam eluſerunt, & minimè crediderunt. Multi adhuc tales, qui omnes admonitiones, conſilia, minis Dei & præcepta, vulpis inſtar argutè ſciunt eludere. At non eſt Dominus ſocius vulpium. ſed aſini & bouis, Paſtorum & Magorum. *In medio duorum animalium cognoſceris*: inquit Abacuc (juxta verſ. 70. Interp. in med. 10. ſimplicium.):

Sixto, Demonſtrat fœnum & innuit quodammodo id, quod Iſaias dicit in hodierno officio: *Omnes caro fœnum, &c.* Ecce enim ego meliùs ſcio. quid homini proſit, ſimulque facilliùs omnia mundi bona habere poſſem, ſi vellem, quàm vllus mortalium: interim tamen elegi ea, quæ mundus horret, horrui quæ mundus diligit; ſtabulum elegi pro palatio, fœtorem pro odoramentis, aranearum telas pro aulæis, præſepe pro cunis, fœnum pro plumis, panniculos pro veſtibus, paupertatem pro opibus, iumenta pro aulicis, *quia omnis caro fœnum & omnis gloria eius quaſi flos agri*, Iſai. 40. Diſce ergò contemptum mundi. O fortiſſimum argumentum! Primò enim non dubitamus Chriſtum eſſe Dei ſapientiam, & optimè omnium intellexiſſe quid prodeſſet homini: quin igitur ſequimur Doctorem? Si dicèret nobis vigil noſter ex turri, hoſtilem exercitum appropinquare ad portam ciuitatis: nos igitur fugam machinaremur & neſcientes quâ parte aduentaret hoſtis, hac illac in vrbe diſcurremus; tandem deſcendens vigil per portam illam, quæ à leuâ nobis eſt, fugam arriperet, nónne omnes illum ſequeremur, licet quidam alii aliud clamarent, & alia parte exirent? Certè vigilem ſequeremur; ſiquidem judicaremus, ſolum illum noſſe quâ parte ſecurior eſſet fuga, quoniam ſolus vidit quâ parte adueniret hoſtis. Clamauit olim Devs toties per Prophetas, vt hoſtem fugeremus & ſaluti noſtræ conſuleremus: ſed ignorantes homines ad quam partem fugerent, huc illuc diſcurrebant ad honores, opes, voluptates, ſcientias, &c. & omnes hoſti obuiabant: pauci erant qui ad veram ſalutis portam currerent, ad humilitatem, paupertatem, ſimplicitatem, temperantiam, patientiam, &c. Quid igitur fecit vigil noſter Devs? Ipſe de turri cæleſti deſcendit & per portam humilitatis, paupertatis, &c. fugam G. VI. Ex fœno.

arripiendo

arripiendo primus ipſe præcurrit. Quid igitur nos faciemus? non ſequemur illum, qui ſolus nouit & hoſtis aduentum, & fugiendi viam? Certè hic eſt ille paruulus per Iſaiam promiſſus cap. 7. *ſciens reprobare malum & eligere bonum.* Hic igitur ſequendus. Vnde S. Bernardus ſerm. 3. de Natiuit. Domini ait: *Primus Adam pelliceis veſtitur tunicis, pannis ſecundus inuoluitur. Non eſt tale iudicium mundi. Aut iſte fallitur, aut mundus errat. Sed diuinam falli impoſsibile eſt ſapientiam.* Et mox: *Chriſtus vtique qui non fallitur, elegit quod moleſtius eſt. Id ergò melius, id vtilius, id potiùs eligendum. Et quiſquis aliud doceat vel ſuadeat, ab eo tanquam à ſeductore cauendum.* Hæc illi. Deinde, nónne ſola Chriſti principis noſtri authoritas (etſi neſciremus, quorſum id feciſſet, vel nobis id prodeſſet) ſufficere nobis debet, vt exemplo eius allecti, mundum contemnamus, & ipſius viuendi morem ſequamur? Quis enim neſcit aulicos quamprimùm imitari ſuum principem, vbi ille veſtis colorem mutârit, vel ſimile quid inchoârit? Franciſcus Gallorum Rex primus, vt primùm literas, à quibus ſui Maiores ſemper abhorruerant, amare cœpit, ſtatim ſecuta nobilitas eſt; deinde reliqui ordines tanto ſtudio bonas artes conquiſiuerunt, vt nuſquam deinceps literatorum copia extaret maior. Bodin. Method. hiſt. cap. 6. Iam ſi vnus terræ vermiculus poteſt alios excitare vermiculos vt ſe imitentur: & DEVS de ſummo cœlo deſcendit, vt nos exemplo ſuo alliciat ad humilitatem, paupertatem, temperantiam, &c. ſectandam, & nihil proficiat? Valeant igitur deinceps honores, opes, voluptates, nobilitas, ſcientiæ, &c. Viuat humilitas, paupertas, temperantia, ſimplicitas, &c. Si enim viliſſima illa Pauli Eremitæ tunica ex palmis ab eo confecta tantum valuit Antonio, vt feſtis tantùm Paſchæ & Pentecoſtes illâ vteretur; adeoque ſuper auream veſtem eſſet illi pretioſa, vt habetur in officio S. Pauli lect. 6. quanto magis pretioſa nobis ſint Chriſti ſtabulum, præſepe, panni, fœnum, &c? Et ſi hæc aliquando exoſa fuerunt, ſint iam pretioſa.

SEPTIMO, Pectus ſuum demonſtrat & ait quaſi: Ecce ego ille ſum, qui nullius egeo & mihi ipſi ſufficio: hæc omnia tamen facio pro amore tuo, qui vt te amarem, nunquam meruiſti: diſce ergo & tu, me viciſſim amare. Non erat alia cauſa, cur hæc Chriſtus agere & pati vellet, niſi vt hoc ſuo exemplo nos inſtitueret & ad imitationem prouocaret. Vnde ſi miramur Serapionis illius Abbatis charitatem, qui cùm ciuitatem quandam infidelem prædicatione publicâ conuertere non poſſet, vendere ſe illius ciuibus cœpit in ſeruum, vt humilia obeũdo ſeruitia modò vnam, modò aliam domum conuerteret, apud Marulum lib. 3. quanto magis obſtupeſcere debemus ob DEI charitatem, qui cùm verbis & adhortationibus ſuis mundum conuertere & à damnatione retrahere non poſſet, vendidit ſe nobis in ſeruum, humilia obiit munia, vt ſic ad ſe nos alliceret? De Iulio Cæſare refert Maiolus *tom 3. canicul. coll. de Bellor. euentu*, quòd aliquando ægro militi hoſpitium ceſſerit, in quo diuerterat: & nocte totâ cum militibus ſub dio manſerit ac dormierit. Multum hoc in Imperatore. An non idipſum fecit hominibus DEVS? an non hoſpitia Bethleemitica hominibus, ſeruis ſuis, conceſſit, ipſe in ſtabulo diuertit? Vide an ſic amantem non debeas redamare.

Concludo cum verbis ſancti Bernardi ſerm. 3. in Natali Domini: *Obſecro vos dilectiſsimi, conſiderate diligentiùs, quantum fecerit* DEVS *pro veſtrâ exhortatione & ſalute, ne infructuoſus inueniatur in vobis ſermo tam viuus & efficax, ſermo fidelis & omni acceptione dignus, ſermo non tam oris quàm operis. Putatis fratres parum mihi moleſtum eſſe, ſi hoc ipſum verbum quod nunc loquor ad vos, vacuum & ſine aliquâ vtilitate deperire in cordibus veſtris noſſem? Et quis ſum ego, aut quis eſt hic ſermo meus? ſi hunc tantillum vocis laborem, inutilem eſſe doleret homo puſillus, imò & nihil: quàm iuſtiùs indignabitur Dominus maieſtatis, ſi tantam eius operam, noſtrâ aut duritiâ aut negligentiâ contingat euacuari? Auertat hoc in ſeruulis ſuis, qui pro eorum ſalute induere dignatus eſt formam ſerui, &c.* Hæc Bernardus.

CONCIO X.

Omnes hortantur vt dicant ſicut Moyſes Exodi 3. *Vadam & videbo viſionem hanc magnam.*

1. *Cur voluit Deus tempore Chriſti nati deſcriptionem orbis fieri.*
2. *Quod tempus natiuitatis Chriſti?*
3. *Cur Chriſtus in Bethlehem natus?*
4. *Cur reclinare voluit in præſepio?*
5. *Cur vocati præ cæteris Paſtores.*

Tranſeamus vſque Bethlehem, & videamus hoc verbum, quod factum eſt.

Luc. 2.

MAgna & mira viſio oſtenſa fuit Moyſi paſcenti oues; cùm apparuit ei Dominus in flammâ ignis de medio rubi, Exod. 3. Hinc enim obſtupefactus Moyſes dicebat: *Vadam & videbo viſionem hanc magnam, quare non comburatur rubus.* Rubus iſte igneus, ſenſu allegorico, deſignabat DEVM in carne, ſeu Verbum, quod caro factum. Rubus enim ſpinoſus, aſper, contemptus ſignificat Chriſti humanitatem, quam ipſe ſponte multis ærumnis & laboribus ſubiectam, pauperem, humilem, deſpicabilem, & hodie infantili corpore iacentem in præſepio, ſalutis noſtræ causâ ſuſcepit. Ignis Deitatem notat; iuxta id Deut. 4. DEVS *tuus ignis conſumens eſt.* Jam ſicut ignis rubum, ita Deitas humanitatem eiuſque mortalitatem & infirmitatem non conſumpſit. Hoc quod olim Moyſi oſtenſum eſt in figurâ, hodiernâ die Paſtoribus monſtratum eſt reipsâ, cùm audierunt Verbum carnem factum, & reclinatum in præſepio. Benè igitur & dicebant: *Eamus & videamus hoc verbum, quod factum eſt.* Horum A.

ſum exemplo & nos eamus, & videamus viſionem hanc magnam; cur, quando, & vbi naſci voluerit Filius DEI; cur reclinari in præſepio; cur Paſtores ad ſe vocârit; & quid à nobis poſtulet.

B. I. Cur voluit Deus tempore Chriſti nati deſcriptionẽ orbis fieri?

Quæſtio prima. Cur voluit DEVS tempore nati Chriſti deſcriptionem orbis fieri? Reſpondetur Primò, Vt hac occaſione Ioſeph & MARIA pergerent in Bethlehem, vbi Chriſtum naſciturũ prædixerat Michæas. Conceptus ſanè erat in Nazareth; vnde meritò quis dubitare poterat, quomodo naſciturus eſſet in Bethlehem? ſed nimirum DEVS mille modós habet implendi & exequendi decreta ſua. Quare nihil nos mouere debet, ſi non perſpiciamus, quâ ratione hoc vel illud Dei ſtatutũ (Verbi gratia, quomodo reſurrectio mortuorum & redintegratio corporum, igne, putredine vel à beſtiis abſumptorum, fieri poſſit, &c.) impleri queat; nihil DEO difficile, nedum impoſſibile eſt.

Secundo, Vt patéret Chriſtum de ſtirpe Dauidis natum, in cuius ciuitate profiteretur eius mater; & tempus Meſſiæ appetiiſſe, cùm ſcilicet Sceptrum ablatum eſſet de Iuda; oſtendebat enim hęc deſcriptio & dictum Iudęos Romanis eſſe ſubjectos.

Tertio, Myſticè ſecundùm S. Ambroſium in Luc. 2. vt intelligeremus deſcriptionem hanc vniuerſi orbis potiùs pertinere ad eum, qui tunc naſcebatur, verum totius orbis Dominum. Cui conſonat quod refert Oroſius, Auguſtum hoc ipſo tempore Domini titulum recuſaſſe, quaſi pręſagientem, natum iam in terris eſſe verum cæli terræque Dominum. S. Gregorius hom. 8. in Euangelia ait, naſcente Chriſto mundum deſcriptum, vt appertè demonſtretur, *quòd ille apparebat in carne, qui electos ſuos adſcriberet in æternitate.* Tributum Chriſto dandum, fides eſt.

C. II. Quod tẽpus nati Chriſti?

Quæſtio ſecunda. Qui ſunt illi dies ſeu quod tempus deſcriptionis orbis & Natiuitatis Chriſti?

Reſpondetur primò, Natum Chriſtum circa annum quadrageſimum ſecundum imperii Auguſti, ætatis verò eius 62.

Reſpondetur 2. Natum eo tempore, quo magna toto orbe pax florebat; quoniam (vt Apoſtolus ait ad Epheſ. 2.) *Ipſe eſt pax noſtra.* Et, vt Iſaias cap. 9. ait, *Princeps pacis. Aquilâ aliunde aduolante* (ait S. Baſilius Iſaiæ 2.) *ac deſuper conſpectâ, futuli garrulitati loquacium auium ſilentium indicitur.* Ita Chriſto in orbem prodeunte, terræ Dominis bella cogitantibus ſilentium impoſitum. In diebus quibus Alcyon in littore maris ouis incubat, tranquillum mare eſt, vt ſcribit S. Ambroſius lib. 5. Hexam. c. 13. Vnde dies illi Alcyonii vocantur. Cur ergò non etiam pariente Virgine pax in orbe ſit? Ros non niſi ſerenâ & tanquillâ nocte cadit, teſte Ariſtotele libro primo meteor. capite 10. Vult ergò etiam Chriſtus non niſi in tranquillo & ſereno corde naſci; vbi arma, lites, & pugna conſcientiæ ſilet.

Reſpondetur 3. Natum Dominicâ die, *vt quo die dixit, Fiat lux, & facta eſt lux; eiuſdem diei nocte orietur in tenebris lumen rectis corde.* inquit Rupertus libro tertio, de diuinis officiis cap. 13.

Reſpondetur 4. Natum in ſolſtitio hyberno, vel circa id, quo tempore ſolent dies creſcere, & ſol ad nos accedere, vt intelligeremus, quia gratiæ lucem Chriſtus Sol iuſtitiæ attulit & auxit; cùm ad nos acceſſit. Adhæc mediâ hyeme naſci voluit, quia elegit tempus frigidiſſimum, quod carni moleſtius eſt, vt carnis prudentiam taxaret, ſecundùm Bernardum, ſerm. 3. in Natiuit.

Reſpondetur 5. Mediâ nocte natum, vt ex tenebris lux ſplendeſceret.

Quæſtio tertia. Cur in Bethlehem ciuitate Dauid naſci voluit?

D. III. Cur Chriſtus in Bethlehem natus?

Reſpondetur primò, Vt demonſtraret ſe eſſe de domo & familiâ Dauid. *Luc. 2.*

Reſpondetur ſecundò, Vt humilitatem ſectaretur (Bethlehem enim humilis & abiecta ciuitas erat) & inde maiori ſuâ gloriâ ad regnum ſe proueheret; ſicque etiam nos humilitatem ſequi doceret. *Qui ſerui ſuſceperat formam*, inquit S. Leo ſerm. 1. de Epiph. *Bethlehem prælegit natiuitati, Ieroſolymam paſſioni.*

Reſpondetur tertiò, Vt per hanc pauperem ſuam natiuitatem mereretur nobis ſublimen in cælo. Congruit huic rei ſitus ciuitatis, quia erat via in Jeruſalem: ſic per humilitatem aſcenditur ad cæleſtem Ieroſolymam, id eſt, pacis viſionem.

Reſpondetur 4. *Benè in Bethlehem naſcitur Chriſtus*, inquit S. Gregorius hom. 8. in Euangelia; *Ipſe eſt enim, qui ait: Ego ſum panis vitæ, &c.* (Bethlehem enim domum panis ſignificat;) item quia Electorum mentes internâ ſacietate refecturus erat, ſecundùm Greg. ibid.

E. IV. Cur reclinari voluit in præſepio?

Quæſtio quarta. Cur reclinari voluit in præſepio? Reſp. 1. ad literam, quia non erat ei locus in diuerſorio: omnia enim diuorſoria à ditioribus iam occupata erant; itaque ſeceſſit Deipara in ſtabulum vel ſpeluncam; & quia non habebat cunas, reclinauit filium in præſepio, vt vel ibi commodius cubaret.

Reſpondetur ſecundò, Vt ſignificaret ſe eſſe verum Paſtorem, imò etiam cibum pecoribus ſuis futurum.

Reſpondetur tertiò, Vt indicaret regnum ſuũ non conſiſtere in faſtu, palatiis, opibus & pompa, ſed in mundi contemptu; nec ignominiæ Chriſto fore hanc paupertatem, ſed gloriæ; imò hoc eſſe eius ſymbolum.

Reſpondetur quartò, Vt ſtatum, in quem deciderat homo, comparatus iumentis, oſtenderet: nec non gentium, quæ beſtiarum inſtar degebant, conuerſionem.

Quæſtio quinta. Cur præ cæteris vocati ad Chriſtum Paſtores?

F. V. Cur vocati præ ceteris Paſtores?

Reſpondetur primò, Vt pateret, qualis futura eſſet meſſis apud Iudæos in Euangelio admittendo: cuius primitiæ eſſent pauperes & ſimplices. Nam de potentibus dicitur: *Nunquid ex principibus aliquis credidit in eum?* Ioan. 7.

Digitized by Google

Ex quibus contrà primò vocantur reges, quia plurimi potentes ex iis credituri erant.

Reſpondetur ſecundò. Vt damnaret mundi faſtum & ſuperbiam, dum humilis tantùm, non ſuperbos Phariſæos ad ſe vocauit. Nec mirum, quia cùm Chriſti prædicatio ſit de contemptu mundi, de mortificatione, cruce, &c. pauperes hanc auidè arripiunt, vt ſe in ſuâ paupertate ſolentur & animent: hęc verò fugiunt & oderunt diuites. Vnde S. Iacobus cap. 2. ait: *Nónne* DEVS *eligit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, & hæredes regni?* Item æquum eſt vt qui corporalibus bonis deſtituuntur, ſpiritualibus donentur, & vice verſa, *difficile, imò impoſsibile eſt*, ait S. Hieronymus epiſt. 34. ad Iulianum, *vt præſentibus quis & futuris fruatur bonis; vt hîc ventrem & ibi mentem expleat; vt de delitijs tranſeat ad delitias; vt in vtroque ſæculo primus ſit; vt in cælo & terrâ appareat glorioſus.*

Tertiò, Quia capaciores erant huius myſterii; ſuperbi non credidiſſent, ſed de infante hoc dixiſſent, quod Achis Rex de Dauide: *Vidiſtis hominem inſanum? Quare adduxiſtis eum ad me?* 1. Reg. 21 Vel cum Michole. *Quàm glorioſus eſt hic Rex?* Reg. 6. Paſtores rem vt audierunt ab Angelis, ita crediderunt. Pulchrè S. Aug. ſerm. 59. de verbis Domini ait: *Veni tu pauper, nihil habes, nihil nôſti; ſequere me: tam largo fonti vas inane admouendum eſt.* Accedit quòd diuites & delicati vix adigi potuiſſent vt venirent: alii enim ſuauiter dormientes, ſurgere renuiſſent: aliis cælum nubilum vel intempeſta nox diſplicuiſſet: alii longiore apparatu opus habuiſſent, &c.

Quartò, Quòd Paſtorum ſimplex relatio maiorem audientibus fidem faceret, *plebem Dominus ſimplicem requiſiuit*, inquit S. Ambroſius Luc. 2. *quæ phalerare audita & fucare neſciret; ſimplicitas enim quæritur, non ambitio deſideratur.* Alexander Magn. Homerum optabat reuiuiſcere, vt ſuarum laudum dignum haberet præconem; ſed non ita Chriſtus, qui nullius præconis fuco indiget, ſimplicitate delectatur. Sicut Draconites gemma non admittit artem aut polituram: ſic & Chriſti Euangelium.

Supereſt nunc vti nos quoque cum Paſtoribus eamus & videamus hoc verbum Dei, ſcilicet Filium incarnatum, & quid ipſi debeamus. Imprimis enim debemus ei homagium & ſubiectionem, pedumque oſculum. Sic enim iubet eius Pater Pſalm. 2 dicens. *Et nunc Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram: ſeruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore: Oſculamini filium* (vti vertunt aliqui ex Hebræo.)

Deinde debemus ei gratam tanti beneficii recordationem: ad quam incitare voluit homines aliquando S. Franciſcus; quâ de re S. Bonauentura in vitâ eius, cap. 10. ita ſcribit: *Contigit anno tertio ante obitum ſuum, vt memoriam natiuitatis pueri* IESV, *ad deuotionem excitandam, apud Caſtrum Græcij diſponeret agere cum quanta maiori ſolemnitate valeret. Ne verò hoc leuitati poſſet adſcribi, à ſummo Pontifice petitâ & obtentâ licentiâ, fecit præparari præſepium, apportari fœnum, bouem & aſinum ad locum adduci. Aduocantur fratres, adueniunt populi, perſonat ſilua voces, & venerabilis illa nox luminibus copioſis & claris laudibuſq; ſonoris & conſonis & ſplendens efficitur & ſolennis. Stabat vir Dei coram præſepio pietate repletus, reſperſus lachrymis, & gaudio ſuperfuſus. Celebrantur Miſſarum ſolemnia ſuper præſepe, leuitâ Chriſti Franciſco ſacrum Euangelium decantante. Prædicat deinde populo circũſtanti de natiuitate regis pauperis, quem cùm nominare vellet, puerum de Bethlehem præ amoris teneritudine nuncupabat. Miles autem quidam virtuoſus & verax, qui propter Chriſti amorem ſæculari relictâ militiâ, viro Dei magnâ fuit familiaritate coniunctus, Dominus Ioannes de Græcio, ſe vidiſſe aſſeruit puerulum quendam valde formoſum in illo præſepio dormientem, quem B. Pater Franciſcus ambobus complexans brachiis, excitare videbatur à ſomno.* Addit S. Bonauentura, fœnum hoc præſepii à populo reſeruatum, multos brutorum morbos ſanaſſe, & peſtes depuliſſe.

Præterea vt pauperem puerulum veſtiamus & alamus; quod fiet, ſi eius nomine pauperibus neceſſaria ſuppeditemus. S. Vincentius ſerm. de Natiuitate Domini refert pium quemdam Mercatorem Valentiæ ſolitum fuiſſe ſingulis annis in die natali Domini, ad honorem IESV, MARIÆ & IOSEPH inuitare ad menſam pauperculam feminam, filium infantem in brachio geſtantem, nec non & pauperem ſenem; qui matrem & filium comitaretur. Quod obſequium adeò Deo gratum fuit, vt Mercatori moribundo Chriſtus, Deipara & Ioſeph apparuerint, dicentes: *Quia nos hucuſque per annos ſingulos tam grato ſuſcepiſti animo in hoſpitium tuum, nos viciſsimi te in æterna tabernacula ſuſcepimus regnaturum.*

Denique vt proximos etiam noſtros ad præſepe Domini adducamus, quo & ipſi Chriſtum agnoſcant, venerentur & amplexentur, ſuaſque in vlnas accipiant per S. Communionem; dicamus alter alteri: *Tranſeamus vſque Bethlehem, & videamus hoc Verbum.* Relinquamus hiſce feriis ludos, iocos, comeſſationes & ebrietates; & feria potiùs agamus, quorum nos feriæ natalitiæ commonefaciunt. Contemplemus Deum infantem, præſepe, fœnum, pannos: quid ſibi iſta velint. Huius rei gratiâ S. Hieronymus in Bethlehem conceſſit, vt iuxta illud viueret, cæleſtem vitæ rationem inſtituens; ad idem etiam vocauit Paulam, Euſtochium aliaſque Romanas matronas & Virgines nobiliſſimas. Vnde meruit vt etiam mortuus iuxta præſepe Domini, quod tantoperè amârat, repoſitus conquieſceret, Romæ ad S. MARIAM Maiorem, &c.

IN FESTO S. STEPHANI PROTOMART.

Euangelium. Matthæi 23.

IN illo tempore: Dicebat JESVS turbis Judæorum & principibus Sacerdotum: Ecce ego mitto ad vos Prophetas & Sapientes & Scribas: & ex illis occidetis, & crucifigetis, & ex eis flagellabitis in ſynagogis veſtris, & perſequemini de ciuitate in ciuitatem, vt veniat ſuper vos omnis ſanguis iuſtus, qui effuſus eſt ſuper terram, à ſanguine Abel iuſti, vſque ad ſanguinem Zachariæ filii Barachiæ, quem occidiſtis inter templum & altare. Amen dico vobis, venient hæc omnia ſuper genenerationem iſtam. Ieruſalem, Ieruſalem, quæ occidis Prophetas, & lapidas eos qui ad te miſſi ſunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti? Ecce relinquetur vobis domus veſtra deſerta. Dico enim vobis, non me videbitis amodò, donec dicatis: Benedictus qui venit in nomine Domini.

CONCIONES.

I. *De glorioſo certamine & victoriâ quintuplici ſancti Stephani.*
II. *Modo vlciſcendi ſe Chriſtianè.*
III. *Fructus dilectionis inimicorum.*
IV. *Quàm aptè Chriſtus comparauerit ſe gallinæ.*
V. *Quâ ratione Chriſtiani debeant eſſe pulli.*
VI *Obdurationis cauſæ & remedia.*
VII. *Documenta & myſteria.*

CONCIO I.

De glorioſâ B. Stephani victoria quintuplici quæ hîc narratur, ac

1. *De certamine cum legiſperitis.*
2. *Cum falſis fratribus.*
3. *Cum iniquis iudicibus.*
4. *Cum lapidatoribus.*
5. *Certamen cum morte, quare vade & accipe coronam.*

THEMA.

Certamen forte dedit illi vt vinceret. Sapientiæ 10.

A. ADmodum diſſimili armorum genere congreſſi ſunt Goliath & Dauid: ille quidem loricâ indutus æreâ, gladio & haſtâ munitus; hic verò baculo tantùm & quinque lapidibus inſtructus; ille staturæ erat enormis, hic verò exiguæ, vt legimus 1.Reg 17. Quis non dixiſſet, obſecro, Dauidem à Goliatho primo ſtatim congreſſu ad terram elidendum & pedibus proterendum? Verùm aliter longè euenit; ad primum enim lapidis iactum proſtratus à Dauide Goliath, victoriam illi ceſſit. Eandem vel maiorem diſparitatem cernere eſt in certamine, quod habuit cum Iudæis Stephanus. Illi enim inſtructi lapidibus prodeunt in aream, iſte ſolis virtutibus: illi plurimi erant, iſte verò vnicus. Quis non & hîc dixiſſet vincendum eſſe Stephanum, Iudæos triumphaturos? At ſi rem bene expendamus, vicit Stephanus, victi & confuſi ſunt Iudæi, & veriùs ab ipſomet Stephano lapidati, quàm Stephanus ab ipſis. Quintuplices hoſtes habuit S. Stephanus, eoſque totidem quaſi lapidibus proſtrauit. Lapides illi fuerunt, ſapientia, innocentia, fiducia, charitas, fortitudo, ob quas virtutes optimè vocatur in Actis Apoſtolorum, plenus ſapientiâ, plenus gratiâ, plenus fide, plenus Spiritu ſancto, plenus fortitudine. Pugnabant igitur Iudæi in Stephanum lapidibus; ſed iſte pugnauit in illos virtutibus. Et hoc nouo ac miro pugnandi genere, quod à Chriſto didicit, Chriſtianos omnes inſtruxit, quomodo pugnare debeant. Audiamus.

PRIMVM. Certamen habuit cum Legiſperitis ex Synagoga Libertinorum Cyrenenſium, Alexandrinorum & eorum qui erant à Cilicia & Aſia, diſputando cum illis & redarguendo eos cum omni fiducia, vt habetur Actor. 6. Et hos quidem vicit Stephanus, quia non poterant reſiſtere ſapientiæ & ſpiritui, qui loquebatur. Vel enim illos inſtruxit, vt cognoſcerent & dimitterent errores ſuos, vel ſaltem eos confudit, vt à propria conſcientia arguerentur ſe errare, & ita eſſent inexcuſabiles, ſi non reſipiſcerent. Volebat nimirum Stephanus ſub alas Chriſti congregare vagantes pullos, diabolico miluo expoſitos, & ad hoc non voce tantùm, ſed increpatione etiam vſus eſt opportuna importuna; & quemadmodum ſeruus Domini fidelis, miſſus ad vocandum inuitatos, non tantùm eos vocare, ſed etiam compellere; volebat, vt intrarent ad celeſtes nuptias. Hoc enim voluit illa eius concio: *Dura ceruice & incircumciſis cordibus & auribus vos autem Spiritui ſancto reſiſtitis*, &c. Quâ re imitatus eſt exemplum Magiſtri ſui Chriſti, qui ſimili ratione Iudam reuocare à perditione ſub alas ſuas conabatur, primò ſuauibus mediis, communicando illum, lauando ei pedes, monendo eum & vocando amicum: deinde ſeueris, comminando illi: *Væ homini illi*, &c. terrendo eum. Id quod

B. I. Certamen cum legiſperitis.

quod nos etiam, ſi veri Chriſti diſcipuli eſſe volumus, pro viribus imitari debemus, vt ſcilicet errantes fratres noſtros ab erroribus reuocemus & perditione. Ac primò vtamur conſilio, ſapientia & ratione, quâ oſtendamus illis errores ſuos: & hoc cum ſpiritu (quemadmodum Stephanus, qui ſapientia & ſpiritu eos arguebat) hoc eſt, non ex priuato odio & vindictæ appetitu, ſed impulſu Spiritûs ſancti & ex charitate, vt lucremur illos. Deinde adhibenda ſeueritas & correptio eſt, vt ſic vel compellantur ad bonum, vel ſaltem confundantur, & à malo deterreantur; idque faciendum cum omni fiduciâ, hoc eſt, magnâ animi libertate, & ſpe fructus prouenturi; de nemine enim deſperari debet, ſed potiùs confidendum, quòd delinquens inſtructionem & correctionem bono animo accepturus ſit: eſt DEVS gratiam ſuam additurus vt conuertatur. Non credebat Ananias Saulum ex lupo in agnum conuerti poſſe, propter hoſtilem illius animum. Sed audiit à Domino: *Vade, quoniam vas electionis eſt mihi iſte*. Et abiens nullo negotio fecit ex lupo agnum, quia DEVS gratiam contulerat. Act. 9. Quis neſcit etiam leones, vrſos & tigrides quandoque cicurari, vt obediant ad nutum? Et cur non poſſit homo, diſciplinæ capax?

Ideo plenus dicitur gratiâ.

C. II. Cũ falſis teſtibus.

SECVNDVM Certamen habuit cum falſis teſtibus, qui ſubornati accuſabant eum coram iudicibus, quod loqueretur contra templum & legem; ſed hos confudit & vicit innocentiâ ſuâ. Facta enim accuſatione eius ſtatim ſubiungitur, Act. 7. *Et intuentes eum omnes, qui ſedebant in concilio, viderunt faciem eius tanquam faciem Angeli.* Antequam enim reſponderet & defenderet ſe Stephanus, DEVS illum defendit, eiuſque innocentiam oſtendit, tribuendo illi vultum Angeli, vt vel ex ipſo aſpectu innocentia eius angelica iudicibus innoteſceret. *In faciei enim pulchritudine*, inquit S. Hilarius Arelat. homilia de S. Stephano, *candor ſplendorq; animi exundabat, ac abſcondita pectoris ornamenta, ſpeculum frontis irradiabant, atque cùm haberet in ſe Spiritum ſanctum, os præ ſe geſtabat angelicum.* Videre etiam hoc fuit in Magiſtro eius Chriſto, qui falsò accuſatus fuit coram iudicibus, tametſi nihil reſpondens, abſolutus tamen eſt, & ab ipſo Iudice Pilato innocens proclamatus. Quare contra obtrectatores non eſt efficacius & glorioſius pugnandi genus, quàm per innocentiam & honeſtatem vitæ. Id quod etiam Diogenes dictitabat, optimam ſcilicet vlciſcendi rationem eſſe contra obtrectatores, honeſtè ſe gerere & probum eſſe. Dicit ergò quis te auarum? largiter da eleemoſynas. irreligioſum? frequenta templa & ſacramenta, &c. ſic tua te abſoluet innocentia, & apparebis Angelus.

Ideò plenus dicitur fide.

D. III. Cum iniquis Iudicibus.

TERTIVM, cum iniquis iudicibus, qui licet audiſſent iuſtam Stephani defenſionem; increpati tamen de obſtinatione, diſſecabantur cordibus, & ſtridebant dentibus in eum. Sed & iſtos ſuperauit. Humano enim auxilio & Iudicum æquitate deſtitutus, ad DEVM ſe conuertit, fiduciam in illo habens. Intendens ergò in cælum, vidit gloriam DEI, & IESVM ſtantem à dextris DEI, & ait: *Ecce video cælos apertos & Filium hominis ſtantem à dextris virtutis* DEI. Quo audito Iudices *exclamantes voce magnâ continuerunt aures ſuas*. Ecce quomodo eos percuſſerit. Quare docet vt cùm iniquè affligimur, fiduciam in Deo habeamus, ſicut etiam Suſanna, cùm iniuſtè cõdemnaretur, flens ſuſpexit ad cælum; erat enim cor eius fiduciam habens in Domino, Dan. 13. quæ & mox per Danielem liberata eſt. Similiter cùm iniuſtè premimur, nec habere poſſumus ab hominibus auxilium, ſuſpiciamus ad cælum, & rem DEO committamus; nec ipſimet vltionem capiamus; poteſt enim DEVS multò melius vlciſci iniurias noſtras quàm nos. Cuius exemplum dedit in defenſione Abrahæ, Geneſis 12. vbi Regem Ægypti Pharaonem propter raptam Abrahæ vxorem flagellauit cũ omni domo ſuâ, donec intactam redderet Abrahamo. Nequaquam potuiſſet Abraham adeò vlciſci iniuriam ſuam, ſicut eam vltus eſt Deus, etiam non rogatus; ſic nimirum defendit omnes iuſtos in ipſo confidentes, quando tribulantur; iuxta id Pſalm. 104. *Non reliquit hominem nocere eis, & corripuit pro eis reges*. Sic Stephanus vidit Chriſtum in cælo ſtantem, quaſi volentem ei ſuccurrere & pro eo pugnare. Hunc pugnandi modum etiam à Chriſto didicit, qui cùm ſciret ab iniquis Iudicibus & Iuda ſibi cudi ſupplicia & mortem, iuit ad montem Oliueti, vt oraret ad Patrem ſuum; vbi & in oratione ab Angelo ſibi apparente confortatus eſt. Ita Stephanus intendens in cælum, vidit Chriſtum, & robur animi ſumpſit. Non ad arma igitur, ſed ad DEVM currendum eſt, quando tribulamur.

Ideò plenus dicitur Spiritu ſancto, qui eſt amor.

E. IV. Cũ lapidatoribus.

QVARTVM cum ſuis lapidatoribus & occiſoribus, quos ille viciſſim lapidabat oratione pro ipſis factâ. Poſitis enim genibus orabat: *Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum.* Nimirùm peccata delinquentium ante DEVM ſtant, vindictam poſtulantia, ideò ea deijcere & proſternere conabatur Stephanus oratione ſuâ: nec incaſſùm pugnauit; deiecit enim & proſtrauit peccatum Sauli præcipui ex lapidatoribus, adeoque ipſemet, vt paulò poſt à Chriſto correptus, corrueret in terram & reſipiſceret, ac ſubitò & ipſe Iudæis ingentem ſtragem inferret, eos confundendo, conuincendo, & plurimos conuertendo ad fidem. Orauit verò pro inimicis genuflexus; pro ſeipſo verò ſolùm ſtans, adeoque ardentiùs pro illis, quàm pro ſe. Quod etiam genus certandi cum inimicis, per beneficia ſcilicet & orationem didicit à Chriſto, qui in cruce orauit primò omnium pro inimicis, quâ oratione haud dubiè impetrauit vt centurio conuerteretur, & reliqua turba percutiens pectus ſuum reuerteretur: poſtremo loco pro ſeipſo. Habemus igitur ex Magiſtro & diſcipulo quomodo pugnare cum perſequutoribus noſtris debeamus. Mundus dicit turpe eſſe pati iniurias; ſibi benè, amicis verò malè precandum. Sed quantum erret, Magiſter Chriſtus & diſcipulus eius docent. Irridebat aliquando Ariſtus Philopatrum militem claudum, quaſi ad bellandum ineptus eſſet ob tibiarum defectum. Sed reſpondit illi Philopater: *Tibi*

deeſt cor ad pugnandum, & mihi deſunt pedes ad fugiendum, ſed non cor ad pugnandum. Simili ratione demonſtrari poteſt, longè fortiorem fuiſſe Stephanum orando pro ſuis occiſoribus, quàm ipſos occiſores lapidantes Stephanum. Egerunt illi carnifices; & quid magni, agere carnificem? vulnerare lapidibus, impetere obuios? Habuerunt ergò manus ad nocendum; ſed non habuerunt cor ad ſufferendum eas iniurias, quas Stephano irrogabant. Stephanus autem longè fortior, non habuit pedes ad fugiendum ex hoſtium manibus, ſed habuit cor ad perſiſtendum, & condonandas iniurias, imò ad orandum pro illis. Ideò poſitis genibus pugnabat; hoc enim genus pugnandi per patientiam iniuriarum & dilectionem multò glorioſius eſt. Inde in hodiernam horam celebratur à mundo orans pro perſecutoribus, nequaquam verò eius carnifices: ille victor aſſeritur, hi verò victi. Ethnicorum fortitudo eſt in vlciſcendo & cædendo, qualis eſt carnificum: ſed illi interim à propriis paſſionibus turpiter vincebantur. Chriſtianorum eſt, ſe ipſos vincere & proprias paſſiones velut beſtias omnibus truculentiores; & hoc vti maioris eſt difficultatis, ira maioris gloriæ. Adhæc qui vlciſcuntur, fugiunt quodammodo hoſtem, quia nolunt habere aut pati inimicum, ideoque exterminant illum. Qui verò inimicum ſufferunt & pro eo orant, hi non fugiunt, nec curant illum.

Ideò plenus dicitur fortitudine.

F. V. *Cũ morte.*

QVINTVM, Cum morte omnium terribiliſſimâ, vel inde acerrimum, quòd ipſi primò pro fide occumbendum erat. Non viderat adhuc præeuntem in hoc certamine Apoſtolorum aliquem vel alium Chriſtianum, cuius exemplo animaretur. Primus ipſe fuit, qui in ſanguine & morte ſuâ ſubſcribebat teſtamento Chriſti, idque tanquam ſigillo confirmabat. Vicit tamen & hunc hoſtem admodum glorioſè, quia mortem non modò non timuit, ſed potiùs aduocauit, cùm dixit: *Domine* IESVS *ſuſcipe ſpiritum meum.* q.d. ait S. Auguſtinus ſerm. 93. *Tibi viui, tibi morior: quia adiuuiſti me, vicit quem ſuſcipis.* Quibus verbis breuiſſimè rationem triumphandi mortem tradidit, per Fidem, Spem, Charitatem. Fidem oſtendit, cùm IESVM vocat Dominum ſuum Spem: cùm vocat eum IESVM & inuocat vt Saluatorem, meritis ſuis diffidens eique ſe commitens: Charitatem, dum animam & ſpiritum ſuum ei reſignat, de corpore nihil ſollicitus. Quam præliandi rationem à Chriſto etiam didicit, qui in cruce moriens, dixit: *Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum.* Et quanquam à morte deiectus eſt, non tamen ab eâ conſumptus aut deuoratus: ſiquidem ſpiritus eius incolumis euaſit, corpus tantùm à morte proſtratum eſt. Nemo autem neſcit nihil obeſſe gloriæ militis, ſi eius equus ſub ipſo confoſſus conciderit & equitem ſecum proſtrauerit; eques tamen incolumis euaſerit: imò hoc auget gloriam eius. Hoc euenit S. Stephano; idcircò Lucas ſcribit eum obdormiſſe in Domino, non dicit mortuum eſſe. Ob hanc iure plenus fortitudine dicitur, & idcircò meritò Princeps & Signifer omnium Martyrum habetur, meritoque à coronâ nomen habet, quemadmodum tribus Iuda ſceptrum obtinuit, quòd cum Duce ſuo Aminadab prima per mare rubrum Moyſen ſecuta ſit (ex Hebræorum traditione.) Ita enim & Stephanus primus Chriſtum ſecutus per ſanguinis fuſionem. In oppugnatione Iebus ſeu Ieroſolymæ Dauid dixit: *Omnis qui percuſſerit Iebuſæum in primis, erit Princeps & Dux.* Aſcendit Ioab primus, & factus eſt Princeps, 1. Par. 11. Rursùm cùm Ieruſalem à Tito Imp. oppugnaretur, dicebat Titus militibus ſuis: Qui priùs murum aſcenderit, inuidendum remunerationibus ſecero, teſte Ioſepho lib 7. de bello cap. 1. & auſus eſt aſcendere primus Sabinus nomine, vt ibid. licet ſaxo iterum deiectus & telis poſtmodum occiſus. Denique in vltimâ oppugnatione Ieroſolymæ factâ à Chriſtianis anno Domini 1099. Godefridus Bullionius Dux Lotharingiæ, primus aſcendit muros, qui propterea primus Rex Ieroſolymitanus renunciatus eſt. Atque ita patet variis temporibus ſemper principem gloriam ei præſtituram fuiſſe, qui primus Ieroſolymam occupaſſet. Quis autem neſcit Ieroſolymam typum eſſe regni cælorum? In eius ergò oppugnatione, cùm S. Stephanus fuerit primus, qui per Martyrij certamen muros eius conſcendit; cur non ipſe iure merito Princeps & Rex Martyrum, inuidendus aliis habeatur? Magnus Martyr eſt S. Laurẽtius, nec vlli facilè ſecundus: hic tamen, cùm corpus S. Stephani Romam transferretur in Baſilicam & ſepulchrum S. Laurentij, adeò honorificè illud excepit in eâdem Baſilicâ iacens, vti illi digniorem in monumento locum ceſſerit, loculum ſuum in ſiniſtram transferens, dexteram Stephano concedens; ob quam cauſam ab Italis vocatur *Il corteſe Spagnuolo*, vt refert Ilphonſ. Giron. in fragm. ep. ſup. hoc Feſtum. Et ſanè exiſtimo Martyres omnes, quorquot in cælo ſunt, & futuri ſunt, Stephano huic poſt Chriſtum laudem martyrii modo aliquo adſcripturos, adeoque peculiarem ei honorem velut duci aut ſignifero ſuo exhibituros; ſiquidem eius exemplo ad Martyrii certamen non parum animati ſunt. Vnde S. Auguſtinus ſerm. 94. de diuerſis, ait: *Quando B. Stephanus pro Chriſto primus ſanguinem fudit, quaſi corona proceſſit de cælo, vt eam ſumerent ſequentes in primio, qui præcedentis pietatem imitarentur in prælio. Impleuerunt poſtmodum terram crebra martyria. Quicunque poſtea ſanguinem pro Chriſti confeſſione fuderunt, impoſuerunt coronam illam capiti ſuo & eam ſecuturis integram ſeruauerunt.* Hinc videre licet quanto iure debeatur Stephano corona, qui tam legitimè certauit, & normam certandi docuit; & rursùm quàm appoſitum nomen ſortitus ſit, quod Hebraicè, norma, Græcè corona exponitur. Tenuit enim normam certandi Chriſtianam à Chriſto præſcriptam, & ideò coronam conſecutus eſt. Dicit enim Apoſtolus 2. Tim. 2. *Non coronabitur niſi qui legitimè certauerit.* Quoniam igitur omnes nos milites Chriſtiani ſumus & normam certandi, tam in Magiſtro noſtro, quàm in Diſcipulo eius Stephano videmus, ſupereſt

pereſt vt eandem certandi normam ſequamur, ſi coronam obtinere volumus.

Vidimus certamen tuum S. Stephane. Quare ito nunc pugil Chriſti, ito ad IESVM tuum, pro cuius fide & amore tantum agonem obiiſti. IESVS te expectat vt coronet, qui ſpectauit vt vinceres. Bonum certamen certaſti, curſum conſummaſti, fidem ſeruaſti: accipe coronam gloriæ. Ito martyr fortiſſime in domum fortium DEI. Ito Virgo caſtiſſime in ſupernum montem Sion: ſequere cum choris S. Virginum, Agnum quocumque ierit; canta cum eis canticum nouum; imò illud cæteris præcine. Ito Chriſti Euangeliſta & præco in aulam cæleſtem Chriſti. Ille victorem & felicem tuum ſpiritum excipiet. Ille tibi ſaxa in gemmas conuertet; pro corona ſaxorum, imponet capiti tuo coronam carbunculorum, adamantum, ſmaragdorum. Ille ab oculis tuis lachrymas, à vultu ſudorem, à corpore cruorem omnem abſterget. Ille DEO Patri victorem te ſiſtet, vt pro modico agonis tempore æterni regni diadema accipias. Ito Protomartyr, cæteris iter in cælum præi, viam ad triumphum ſterne: ſequentur te vt ducem toto orbe per omnia futura ſæcula, innumera Martyrum agmina. Paucis horis fortiter luctando te ipſum meritis, Apoſtolos gaudio, fideles exemplo, Eccleſiam gloriâ, orbem famâ, Angelos exultatione, cælum ciuibus, paradiſum Martyribus impleſti & condecoraſti: Eia ex alto nos reſpice, vt tui certaminis veſtigia fortiter ſequi, & ita gloriæ tuæ brauium conſequi mereamur, Amen.

CONCIO II.

Exemplo S. Stephani ſeligemus nobis quinque lapides limpidiſſimos, vt Chriſtiani ſe Chriſtianè vlciſcantur.

1. *Eſto bonus, liberalis, ſobrius.*
2. *Contemne iniuriam, quaſi non ſentiens.*
3. *Tace, & funeſtam dediſti inimico plagam.*
4. *Veniam pete quaſi tu læſiſſes illum.*
5. *Beneſac, & ex Saulo facies Paulum.*

THEMA.

Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum.
Actor. 7.

A. SCitis, Auditores, quo genere armaturæ vicerit & proſtrauit Dauid Goliathum, non indutus loricâ ferreâ, non tectus galeâ æreâ, non accinctus gladio, ſed baculo inſtructus & quinque lapidibus, quos elegit ſibi, & miſit in peram ſuam: & his proſtrauit hoſtem. Induerat quidem eum primò Saul armis ſuis, galeâ, loricâ, gladio: ſed inaſſuetus Dauid non poterat ſic incedere; tulit ergò conſueta arma, quæ acceperat olim à Patre ſuo paſtoralia, minimè timenda, & quibus exiſtimares vix canem poſſe perimi. Vnde Philiſtæus dixit ad eum: *Numquid ego canis ſum, quòd tu venis ad me cum baculo?* Sed nimirum Dauid his armis, vilibus & ridiculis indutus eſt à Domino, vt in iis vinceret, qui in armis Saulis nullatenus viciſſet. Hunc in modum, Auditores, pugnandum eſt contra inimicos noſtros. Mundus quidem Saulis inſtar induit nos loricâ, galeâ & gladio, dum ſuadet inimicum armis perſequendum; ſed non ita DEVS Pater noſter cæleſtis, qui longè alia nobis arma minimè timenda dedit, quibus vinceremus: *Diligite inimicos veſtros, & benefacite his qui oderunt vos, & orate pro perſequentibus vos*, &c. His inſtructus armis proceſſit hodie Stephanus contra phalanges Iudæorum; quinque enim verbis ſcilicet, *Ne ſtatuas illis hoc peccatum*, velut totidem lapidibus pugnauit contra lapidatores ſuos, & occidit eorum Anteſignanum Saulum, dum ſuâ oratione ex Saulo fecit Paulum, poſteà conuertendum. Huius igitur exemplo ſeligemus nobis quinque lapides limpidiſſimos, & ad hoc genus pugnæ aptiſſimos.

LAPIS PRIMVS, Eſto probus. Docuit hoc nos B.
Diogenes etſi non Chriſtianus. Interrogatus I.
enim à quodam, quo pacto maximè poſſet vl- Bonus
ciſci inimicum? *Si teipſum*, inquit, *probum & ho-* eſto.
neſtum virũ profitearis. Hoc enim qui facit, & ſibi prodeſt maximè, & inimicum maximè diſcruciat. Nam ſi fundum conſpiciens bene cultum, diſcruciatur inimicus; quid fiet ſi teipſum viderit veris ornatum bonis? Laert. lib. 6. cap. 2. Idem docet Cardinalis Bellarminus concione 26. *Si quis fortè auarus*, inquit, *vel intemperaus vel irreligioſus appelletur, mox eum ſtomacho reſpondebit: Non eſt ita, mentiris: hoc ferro oſtendam me virum probum atq; integrum eſſe. Videte hominis dementiam, & quàm ſtultum modum argumentandi didicerit; gladio probare vult, ſe virum probum & integrum eſſe. Quid habet gladius cum probitate? Etiamſi hoſtem ille ſuum occidat, nunquid proptereà conſtabit nobis, illum neque auarum neque intemperantem eſſe neque irreligioſum? Optimum igitur & ſaluberrimum vltionis genus hoc eſt: Auarum te appellauit: exhibete erga illum ipſum liberalem, obrue illum beneficiis. Intemperantem te eſſe dixit? ſobriè viuito, ieiuniis operam dato. Irreligioſum te nominauit? tu templa ſacra, conciones frequentato. Sic enim vertes in bono malum.* Sic ille.

SECVNDVS, Contemne iniuriam, quaſi eam C.
non ſentias vel pro nihilo habeas; ſicut qui la- II.
tratus canum contemnit, citò illos ſedat: ſecus, Iniuriam
qui illis mouetur & defendere ſe nititur. Ita ſperne.
Tertullianus in lib. de Pœnitent. ait: *Omnis iniuria ſeu linguâ ſeu manu incuſſa cùm patientiam offenderit, eodem exitu diſpongetur, quo telum aliquod in petrâ conſtantiſſimæ duritæ libratum & obtuſum concidet enim ibidẽ irritiâ operâ & infructuoſâ, & nõnunquam repercuſſum in eum, qui emiſit, reciproco impetu ſæuiet; nẽpè idcircò quis te lædit, vt doleas, quæ fructus lædentis in dolore læſi eſt: ergò cùm fructum eius euerteris non dolendo, ipſe doleat neceſſe eſt amiſſionẽ fructus ſui.* Quare ſicut erinaceus meliùs ſe vlciſci & defendere à canibus nequit, quàm ſi conuoluat ſe in globum, & ita morſibus canum ſe exponat; tũ enim ipſi cruentant ora ſua, ille nihil patitur; ita *ſi manſuetudinem exhiberemus*, inquit S. Chryſoſtomus in c. 12. Ep. ad Rom. *eſſemus omnibus inſuperabiles, nec vlla ad nos iniuria perueniret. Roga inimicum an non doleat, an non cenſeat ſe victum, cùm rides, cùm contemnis eius iniurias?*

D. III. Tace. TERTIVS, Sile & relinque vltionem DEO, qui longè acriùs, quàm tu queas, inimicum tuum puniet, Ita S. Chryſoſtomus ſuper Matthęum: *Si*, inquit, *vindicare vis, ſile, & funeſtam dediſti inimico plagam.* Fecit hoc è gentibus Dion Philoſophus, quem maledicus quidam inſectabatur, nullas non contumelias in eum eructans. Tacenti verò Dioni & iam domũ ingreſſuro, ſilentio eius iratus conuitiator: Nihil verò reſpondes? inquit. Cui Dion: *Ne gry quidẽ.* Plut. & Stob. nimirum meliùs affligere maledicum nequiuit, quàm tacendo. E Chriſtianis præſtitit hoc S. Martinus Epiſcopus Turon. qui veſte hiſpidâ obuians militibus, cum ſuo conſpectu equis horrorem incuſſiſſet, à militibus malè mulctatus, cædentibus terga præbuit, nec verbulum locutus. Vix tamen illi digreſſi, vindictam DEI ſenſerunt; nam equi eorum repentè conſiſtere, & veſtigio hærere, vt nullis adigi plagis ad progrediendum poſſent. Vnde agnoſcentes, quam intulêre ſancto iniuriam, ad pedes eius regreſſi veniam petierunt. vt in eius vitâ. Idcircò DEVS vindictam in inimicos noſtros, tanquam caſum grauiſſimum ſibi reſeruauit, Deut. 32. *Mea eſt vltio, & ego retribuam* (Hebr. mihi vltio & retributio, ſcilicet competit.) Quæ verba Apoſtolus ad Hebr. 10 citans explicanſque ſubdit: *Horrendum eſt incidere in manus* DEI *viuentis.*

E. IV. Veniam pete. QVARTVS, Pete ab eo veniam, quaſi tu læſiſſes; ſic enim erubeſcet & agnoſcet errorem ſuum, ac victum ſe fatebitur. Hoc eſt paradoxum illud Chriſtianum, quod ſanxit B. Ægid. ſocius S. Franciſci. *Quando quis contendit tecum*, inquit, *ſi vis vincere, perde: ſi vincis teipſũ, vincis omnes inimicos tuos.* Exemplum ſcribit Ioannes Moſchus in Prato ſpirituali, cap. 210. *Duo Epiſcopi*, inquit, *erant in ſimultate: vnus ex eis vt illam diſcuteret, cum clero proceſſit ad alterum, ad eiuſq; pedes procidit dicens: Ignoſce Domine, ſerui tui ſumus. Ille victus hac humilitate: Tu meus*, ait, *Dominus & Pater es.* Vnde concludit Moſchus: *Et vos cùm habetis inimicum, ita facite, & vincetis.*

Accedit quòd hoc faciens, præripis inimico tuo meritum gloriæ & palmam laudis. *Qui enim prior venit*, ait S. Chryſoſtomus homil. de ſimultate & ira, tom. 5. *is totum lucrum anticipat. Si enim ab alio exoratus iram relinquit, illi imputatur, cuius precibus impetratum eſt. Non enim* DEO *obtemperans, ſed illi gratificans legem adimpleuiſti.* Hinc Theodoſius Imperator, teſte S. Ambroſ. ſerm. de eius obitu, beneficium ſe accepiſſe dicebat, cùm ignoſceret.

Nec difficile aut indecorum cuiquam hoc videri debet: maioris enim laudis eſt, ſi læſus veniam à lædente petat, quàm ſi lædens à læſo. Et quis neſcit hoc DEVM facere, quoties peccatori ſe reconciliat? Nònne gratiâ ſuâ illum præuenit? nònne prior fores pulſat, petens ab eo pacem & reconciliationem? nònne prior ad nos de cælo deſcendit, vt nos ad ſe reuocaret? nònne prior ad nos Legatos, Apoſtolos ſuos miſit? Audi S. Gregorium hom. 32. in Euang. *Ecce*, inquit, *inter nos &* DEVM *diſcordiam peccando fecimus, & tamen ad nos* DEVS *Legatos prior miſit, vt nosipſi, qui peccauimus, ad pacem* DEI *rogati veniamus. Erubeſcat ergo humana ſuperbia, confundatur quiſque, ſi non ſatisfaciat prior proximo.* Inſanit ergò mundus qui hoc reputat ignominioſum, quod DEVS dicit ſibi maximè glorioſum. Vnde Oſe. 11. ait Dominus: *Non faciam furorem iræ meæ, non conuertar vt diſperdam Ephraim, quoniam* DEVS *ego & non homo.*

F. V. Beneface. QVINTVS Benefac illi; ſic enim illum vinces & proſternes, veluti Saulum, facieſque ex illo Paulum, id eſt, ex inimico amicum, ex obtrectatore laudatorem, ex malo bonum, ex hoſte ſeruum tuum. Hanc vindictæ rationem docet nos Apoſtolus ad Roman. 12. *Si eſurierit*, inquit, *inimicus tuus, ciba illum: ſi ſitit, potum da illi; hoc enim faciens, carbones ignis congeres ſuper caput eius.* Quæres quâ ratione? Primò rubore ſuffundes faciem illius, ut tuâ beneficentiâ pudefactus & charitate victus cedat, odiumque in amorem conuertat. Quomodo enim ille non pudefiat, qui videt tam liberalem atque ingenuum animum à ſe fuiſſe offenſum, à quo pro iniuriâ tale recepit beneficium.

Secundò, Charitatis igne eum inflammabis ad te redamandum. Si enim Hercules dicitur Hydræ capita reſecando, non potuiſſe eam interimere; quia vno reſecto, mox renaſcebatur aliud; ſed ea vſtulando & torrendo confeciſſe hydram: ita & hydra hæc inimicitiæ tolli nequit gladiis, perimendo amicos; quia vno cæſo mox alii filii vel nepotes ſuccedunt, qui ſuorum necem vleiſcantur. Igne ergo charitatis & carbonibus beneficiorum in caput eorum congeſtis, vſtulanda, ſuffocanda & comburenda eſt hæc hydra, hoc frigidum virus inuidiæ & inimicitiæ. Pulchrè hunc vincendi modum explicauit Herennius vir ſapientiſſimus, vt refert Pineda lib. 6. Monarch. cap. 8. Cùm enim aliquando Samnites in anguſtâ valle concluſiſſent Romanos, acerrimos hoſtes ſuos, ita vt de iis ſtatuere poſſent, quod vellent; miſerunt legatos ad ſapientiſſimum quemdam ſenem, Herennium nomine, conſulentes quid ſibi eſſet agendum. Quibus reſpondit Sapiens, dimittendum eſſe in pace populum Romanum. Mirari Samnites hoc reſponſum, exiſtimabant legatos à Sene non perceptos, ideoque rurſum miſerunt illos, quid agendum ſit quærentes. Reſpondit ſenex, occidendum eſſe Romanum exercitum, ita vt nullus ſuperſtes fieret. Contrarium hoc reſponſum magis adhuc mirati, miſerunt tertiò pro reſponſi declaratione. Reſpondit ergo Sapiens, duos eſſe modos vincendi inimicos, inferendo mortem, & concedendo vitam; ſi inimicos occiditis, vincitis quidem; perfectiùs autem vincitis, ſi in pace dimiſſos, vitâ donetis. Si enim eos occiditis, non multum honoris conquiritis, & fieri poterit, vt eorum cognati nouo vos bello perdant. Si autem dimittitis eos liberos, vincetis inimicos, quia nemo ex eis remanebit vobis inimicus; videntes enim ſe tali affectos beneficio, iam non erunt inimici, ſed potiùs ſe vobis vitam debere agnoſcentes, obſequio veſtro in perpetuum ſubiecti erunt. Verùm Samnites ſpreto hoc ſalutari conſilio, Romanum exercitum perdi-

perdiderunt, ſed malo ſuo. Nam mox alio validiore Roman. exercitu oppreſſi & deleti ſunt. Multa ſunt hujus rei exempla. Inprimis Iacob hac arte, muneribus ſcilicet, honoris & obſequii delatione flexit iram fratris ſui, imò ſeruum vt prædictum erat à Deo, Geneſ. 25. ſibi modo aliquo fecit; ſiquidem Eſau cucurrit in amplexum eius, obtulit ſe ei in ſocium itineris, obtulit & ſeruos ſuos, Geneſ. 33. ſic Ioſeph ſcelus fratrum vltus eſt oſculo, amplexu, lachrymis, muneribus, Geneſ. 44. ſic Dauid flexit Saulem, parcendo & vitam hoſti donando. Hinc enim immutatus Saul filium eum vocauit: *Numquid vox hæc tua eſt, fili mi Dauid? Iuſtior tu es quàm ego; tu enim tribuiſti mihi bona, ego autem reddidi tibi mala.* 1. Reg. 24. ſic vicit Herodem Pilatus ſibique deuinxit, deferendo ei honorem & jus ſuum, in tranſmiſſione Chriſti ad ipſum, Luc. 23. ſic furem vltus eſt S. Wolffgangus Epiſcopus Ratiſbon. dum eum veſte meliore, vt in ejus vitâ Rader. in Bauaria ſanctâ p. 1. Et S. Erminoldus apud eumdem, foſſores monaſterii S. Emmerami, qui ex ſuperiorum iuſſu foſſam ducebant in præiudicium & damnum monaſterii S. Erminoldi, Pruſening dicti. Nam ab operâ euocatos prandio excepit lautè ac benignè, quo factum vt foſſores à menſâ digreſſi, foſſam mox humo implêrint & damnum monaſterii Erminoldini auerterint, ſuorum iniuriam deteſtati, benignitatem contrà Erminoldi demirati.

Sueuo & Bauaro ſubiungamus Heluetios Solothurenſes, cùm circa annum 1318. à Duce Leopoldo obſiderentur, & milites Ducis pontē fluuii proximè adiacentis (**die Aar genaemt**) tranſeuntes rupto inundatione ponte, plurimi in fluuium lapſi, aquis haurirentur; incolæ ciuitatis, raro exemplo, nauiculis & perticis multos eripiebant à ſubmerſione, quos & Duci licet hoſti innoxios remiſerunt in caſtra. Quâ humanitate motus Leopoldus obſidionem ſoluit & bello infeſtare ciues impoſterum noluit. Gerardus de Roo in Chron. Archiducum Auſtriæ l. 2. Vultin' & de Barbaris Arabibus? Sanſeuerinus Princeps in regno Neapolitano, cùm ad montem Sinai proficiſci vellet, incidit in Idumæâ in equitatum Arabum latrunculorum; cumque nullum auxilium aut conſilium noſſet; deſcendens de equo mox iuſſit apparari menſam, promi vaſa, cibum & potum, & aſſidere reliquos ad mēſam. Equitibus propiùs accedentibus per interpretem indicari iuſſit, videri illos ſibi homines militares, ſe quoque eſſe militem, eaque de cauſâ hanc ſuſcepiſſe profectionem, vt quale nam genus militiæ in terris illis eſſet cognoſcere poſſet: rogat prætereà vt de equis deſcendant & ſecum prandeant. Equidem iſti admiratione humanitatis & virtutis capti, morem gerunt Sanſeuerino, prandent, colloquuntur de rebus militaribus & formis ſtratagematum & bellorum. A prandio iubet Princeps promi munera, bombardas, gladios & pocula, quæ inter eos diſtribuit, atque ita effecit, vt Arabes illum ſaluum & incolumem cum toto comitatu deducerent, præberentque ſe illi defenſores & demonſtratores viæ. Maiol. tom. 3 canic. colloq. 2.

Tertiò, Quia ſi inimico benefeceris, & is non reſipiſcat, tunc acerbior erit Deus tuæ iniuriæ vindex, vt ait Theophylactus: Beneficia tua aliquando fient ei carbones. Hoc ſenſu explicat prædictam Apoſtoli ſententiam S. Chryſoſtomus homil 22. in Epiſt. ad Roman. quaſi dicat Apoſtolus: Benedic inimico tuo; ſi enim hoc non proficit, vt ſe tibi ſubdat pleneque ſatisfaciat, hæc ipſa beneficia fient ei carbones ignis, quibus exuretur in gehennâ, atque ita in die iudicii poteris vindictam ſumere de inimicis tuis, iuxta id Sapient. 5. *Tunc ſtabunt iuſti in magnâ conſtantiâ aduerſus eos, qui ſe anguſtiauerunt, & abſtulerunt labores eorum* (Græcè, ſpreuerunt, vel inanes vel irritos fecerunt.)

Hi ſunt ergo lapides, quibus proſternes & occides inimicum. Proſternes vt veniam à te petat: occides vt iam non inimicus, ſed amicus & ſeruus ſit futurus. Inſigenter enim iſti lapides in fronte inimici tui, cùm incipiet agnoſcere peccatum ſuum & iniuriam tibi allatam: hinc proſternet ſe ante te, veniam petens, & occiſo in ſe odio, mutabit in amicum. Tunc erit tibi gloria, longè magis quàm ſi gladio aut bello inimicum domuiſſes. Sic enim & Dauidi obuiàm venit chorus canentium eius laudes: *Percuſſit Saul mille, & Dauid decem millia.* Obuiabit tibi, inquam, chorus iuſtorum degentium in mundo, & laudem tibi dabit: obuiabit demum chorus Angelorum & Beatorum, & introducet te cum triumpho in Ieruſalem ſupernam. Id enim euenit S. Stephano, qui partâ iam victoriâ *vidit cælos apertos & IESVM ſtantem*, quaſi in occurſum ſuum cum militiâ cæleſti properantem.

CONCIO III.

Recenſentur fructus dilectionis inimicorum. Hi Dauidem alliciunt; ac lapide proſtrauit & vicit: amplius Filius DEI promittir, quòd ſcilicet Filius DEI futurus ſit, ac

1. *Dilectio illa parit gloriam.*
2. *Ex inimico facit amicum.*
3. *Dilectio inimicorum Deum ſibi propitium reddit & beneuolum: operit enim multitudinem peccatorum.*

THEMA.

Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum.
Actor. 7.

Nihil ita arduum ac difficile eſt, quod non A;
aggrediantur homines, ſi magna illis merces & præmium proponatur. Ardua res erat & laboris ac periculi plena, pugnare cum Gigante illo Goliatho: nihilominus vbi audiuit Dauid præmium luctatori propoſitum maximum eſſe, illicò ſe ad pugnam obtulit, hoſtemque alacriter aggreſſus lapide proſtrauit & glorioſè vicit, 1. Reg. 17. Non diffiteor rem difficilem eſſe, diligere inimicos, benefacere iis qui oderunt,

oderunt, orare pro perſequentibus ſe. At ſi mercedem intueatur, eiuſmodi Chriſtiano militi promiſſam & propoſitam, nemo noſtrûm eſſe debet, qui non libenter id faciat. Promittebatur imprimis Dauidi, quòd gener regis futurus eſſet; promittitur Chriſtiano, ſi faciat quod dixi, quòd filius Dei futurus ſit. Promittebantur Dauidi diuitiæ multæ: promittuntur Chriſtiano cæleſtia bona, & quicquid poſtulat. Dauidi dicebatur, domum patris eius fore abſque tributo: dicitur Chriſtiano, fore eum abſque inimicitiâ, ſi benefecerit inimicis. Quæ cùm ita ſint, aggrediamur fortiter luctam illam Chriſtiano milite dignam: aggrediamur tamen, non quemadmodum Dauid lapides iaciendo in noſtrus inimicos: ſed cum S. Stephano lapides ab iis potiùs ſuſcipiendo, & pro iis etiam orando: *Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum. Ille gaudens ſuſcepit lapides*, inquit Eccleſia, *vt mereretur accipere coronam gloriæ.* Itaque fructus huius dilectionis nunc audiamus.

B. I. Parit gloriam. PRIMO, Dilectio inimicorum gloriam parit, quod oſtendi poteſt primò, quia ſi dilexerimus inimicos, Chriſto teſte, erimus filii Patris noſtri, qui in cælis eſt, qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos. Sanè cùm Chriſtus in cruce pro ſuis inimicis orauit, audiens id Centurio, agnouit & confeſſus eſt eum Dei Filium eſſe. Cùm Dauid pepercisset Sauli, & cohibuiſſet ſeruos ſuos ne conſurgerent in illum, Saul re poſtmodum intellectâ collegit inde, & dixit Dauidem certiſſimè poſt ſe regnaturum eſſe, 1. Reg. 24. Ergo ſi id ipſum tu facias inimicis tuis, dico tibi, quia filius Dei es, certiſſimè aliquando regnaturus cum eo in cælis. Nunquid verò hoc parum eſt? Quando Dauidi promittebatur filia regis Saul, ſi occideret Goliathum; & ſerui regis nuntiabant ei: Nunc ergo eſto gener Regis, dicebat: *Num parum vobis videtur generum eſſe Regis?* 1. Reg. 18. Parum certè reſpectu filii Dei, qualis fies ſi inimicum diligas. Quòd ſi Chriſtus dixit glorioſum eſſe benefacere inimicis; mentitur ergo mundus, qui contrarium aſſerit. Quid autem tu curas, ſi plebecula rudis cauſæ tuæ contradicat, modò Iudex eam probet, præmiet & laudet? Secundò, quia ob hanc virtutem celeberrimi facti ſunt viri ſancti, imò & multi gentiles. Ex Gentilibus Romanis celebratur imprimis Iulius Cæſar, quòd nil obliuiſci ſoleret niſi iniurias. Apud Ciceronem orat. pro Marcello. Item quòd Veronenſem, à quo publico libello infamatus erat, non ſolùm nullo incommodò affecerit, ſed etiam cœnæ adhibuerit. De eodem dicit Cicero: *Cæſar cùm Pompeij* (inimici Cæſaris) *ſtatuas euerti vetuit, ſuas ſtabiliuit.* Celebratur & Auguſtus eius ſucceſſor, quod Cinnam inſidiatorem vitæ ſuæ non ſolùm ſeruârit, ſed etiam ad Conſulatum euexerit. Ex Græcis inter alios Lycurgus Lacedæmonius, à quo Alexander Iuuenis, qui oculum baculo illi excuſſerat, ad ſupplicium illi datus, non ſolùm non malè habitus eſt, ſed optimis inſuper artibus domi inſtitutus. Phocion item Athenienſis de patriâ optimè meritus, inimicorum tamen inuidiâ morti adiudicatus iam iam cicutam bibiturus, filio mandauit, ne huius iniuriæ memor, malum pro malo Athenienſibus redderet. Apud Eborenſ. in exempl. memor. E fidelibus primò Ioſeph Patriarcha, qui fratres, à quibus venditus erat, mirificè dilexit & muneribus cumulauit. Dauid, qui Sauli ſibi infenſiſſimo toties pepercit, toties benefecit. Vnde Pſalmo centeſimo triceſimo primò hæc eius manſuetudo allegatur: *Memento Domine Dauid, & omnis manſuetudinis eius.* In nouâ lege eminet primò ſanctus noſter Stephanus; deinde S. Iacobus Apoſtolus & Epiſcupus Hieroſolymę, qui à Iudæis de pinnâ templi præcipitatus ac morti proximus dicebat: *Domine, da illis veniam, quia neſciunt quid faciunt.* Denique de ſe & Apoſtolis omnibus ait S. Paulus 1. Corint. 4. *Spectaculum facti ſumus mundo, Angelis & hominibus.* Cur? *Maledicimur & benedicimus; perſecutionē patimur & ſuſtinemus; blaſphemamur & obſecramus.* Itaque Deus & Angeli hoc ſpectaculo delectantur, in quo theatro egregiè pugnarunt quamplurimi martyres ſanctique alii, qui benefaciendo hoſtibus ſuis, æternum ſibi nomen comparârunt. His iure addimus Stephanum quendam alium Stephani illius primi ſtrenuum imitatorum, qui, vt ſcribit S. Gregor. homil. 35. in Euangel. cùm eſſet pater Monaſterij juxta Reatinæ vrbis mœnia conſtituti, patientiâ enituit ſingulari, reddebat contumeliis gratias, & omnes ſuos aduerſarios nihil aliud quam adiutores æſtimabat; ad quem morientem viderunt aliqui corporeis oculis ingredi SS. Angelos. *Quorum ergo tu dic mihi*, ait S. Baſilius, poſtquam huiuſmodi Sanctos recenſuiſſet hom. 10. de irâ, *cupis eſſe diſcipulus? beatorúmne hominum & Deo gratorum; an eorum, qui ſpiritu referti ſunt maligno? Approbas illorum facta, confiteriſq; illa ipſis fuiſſe honorifica, & tibi credis in dedecus cedere, inimico parcere?*

Tertiò, Quia maximæ fortitudinis actus eſt, ita iram reprimere, & ſeipſum vincere, vt pro malo bonum reddatur. Maior etiam charitas eſt, impendere beneficium inimico quàm ſibi, vel amico, vel etiam DEO; his enim iure & dignis, illi gratis & indigno impenditur. Quid ni igitur mereatur maiorem etiam gloriam? Quemadmodum ergo DEVS omnipotentiam ſuam non vlciſcendo, ſed parcendo maximè manifeſtat (vt teſtatur Eccleſia in oratione: & Sapiens *Sapient 9.* cùm ait: *Volens Deus notam facere potentiam ſuam, ſuſtinuit in multâ patientiâ vaſa iræ apta ad interitum*:) ita & qui ſeipſum & iræ paſſiones vincit, maiorem oſtendit virtutem & fortitudinem, quàm ſi irę ſuccumbens vltionem ſumeret; hoc enim infirmitatis, illud verò roboris eſt. Vidit hoc Plato, qui caſtigaturus ſeruum, manum ad verbera eleuatam, ſuſpenſam tenuit, ſtans percuſſuro ſimilis. Deprehenſus hac ſpecie ab amico, dixit ſe pœnas ſumere ab iracundo, ſeipſo videlicet. Seneca lib. 3. de irâ cap. 12. Vincis etiam hoc pacto diabolum diſcordiarum incentorem & inimicitiæ auctorem: lucratis & inimicum tuum, atque ita velut alter Dauid apprehendis mentum leonis, hoc eſt, dæmonis, & ſuffocas

illum

illum, eruiſque ouem, animam ex ore eius. An non hoc glorioſum?

C. II. Amicum reddit.

SECVNDO, Amicum ex inimico facit, adeoque inimicum vincit abſque cæde & ſanguine, medio ſuauiſſimo; ſic enim ſanctus Stephanus ex Saulo fecit Paulum, ex inimico amicum, ſua oratione vtique. Idcircò enim Lucas immediatè facto illi ſubiunxit: *Saulus autem erat conſentiens neci eius*; quaſi effectum charitatis Stephani deſcribens. Idem expreſsè ſcribit variis in locis S. Auguſtinus: *Si Stephanus*, inquit, *non oraſſet, Eccleſia Paulum non haberet*. Profuit autem oratio Stephani Paulo peculiariter; quia dum ipſe lapidantium veſtes cuſtodiuit, quaſi omnium illorum manibus eum lapidauit, vt notat S. Auguſtinus ſerm. 1. de Sanctis. Vnde ſuſtinebat quodammodo perſonam omnium lapidantium, ſicut Goliath omnium Philiſthæorum. Nemo autem negauerit, longè laudabilius eſſe, vincere hoſtes abſque cæde, quàm cum eorum internecione. Sic ergò quod minis & verberibus impetrari nequit, impetratur beneficiis. Ferunt fabulæ ortam aliquando contentionem inter Solem & ventum Aquilonem, vter eorum citiùs peregrino detrahere pallium poſſet. Flat igitur Aquilo gelidus & auſterus: ſed viator magis ac magis pallium ſibi aptat, nedum vt abiiciat. Deinde calorem ſuum emittit Phæbus, & viatorem aggreditur radiis ſuis, ſtatimque ille pallium deponit, & in baculo geſtat. Atque ita de Aquilone triumphauit Sol. Quid aliud hæc deſignat fabula, niſi beneficiis potius vinci ac deuinciri inimicos, quàm vindictæ acerbitate? Hoc pacto Iacob fratrem ſuum Eſau, quem vincere aliter non poterat, Gen. 33. muneribus & blanditiis vicit, ſibique deuinxit; ita vt in mutuos amplexus ruerent. Ita Dauid Saulem vicit, &c. 1. Reg. 24. & 26. ſic Pilatus Herodem, quando Chriſtum ad eius tribunal remiſit, adeoque honore eum affecit, conſulendo ipſius iuribus. Tunc enim amici facti ipſâ die, cùm priùs inimici eſſent. In vitis Patrum de S. Appollonio narratur, quód cum ipſe à Philemone Choraula multis afficeretur iniuriis, ac vocaretur impius, ſeductor, ſceleſtus, reſponderit: Miſereatur tibi Dominus fili mi, & nihil horum, quæ locutus es, reputet in peccatum. Hac benedictione compunctus Philemon ad Chriſtum ſe conuertit, adeoq; glorioſum pro eo cum Apollonio obiit martyrium. Sic Paphnutius Abbas; qui cùm à vino abſtemius eſſet, cinctus eſt à latronibus, quorum dux noſcens viri abſtinentiam, oppletum vino calicem ei ebibendum dedit, ſtricto enſe mortem minitans, niſi ebibiſſet. Paphnutius abſque morâ ebibit. Quo viſo veniam à viro ſancto poſtulabat latro, quòd ita eum tentaſſet. Et Paphnutius: DEVS tibi retribuat in hoc & altero ſæculo oblatum vini calicem. Quo verbo latro ita compunctus & mutatus eſt, vt mox vnà cum ſociis à nefario vitæ genere abſtinuerit. In vitis PP. p. 2. cap. 141 Simili artificio deliniuit Eliſæus latrones Syriæ immiſſos in Samariam, 4. Reg. 6. dum non modò eos percuti vetuit: ſed etiam cibis refectos dimitti iuſſit incolumes. Inde factum, vt nunquam ampliùs redirent. Sic Carolus IV. Rom. Imp. hominem, qui ſibi necem parârat, ad ſe accerſiri iuſſit, eique poſt varias ſui in illum affectûs ſignificationes, mille aureos dono didit, quibus nubilem filiam nuptui collocaret, illius ſe miſereri dicens, cuius filia natu grandior domi clauſa eſſet. Imperatori inſidiator, vel potiùs latro ille, gratias egit, & ad conſpiratores regreſſus: Neſciebam, inquit, qualis Carolus eſſet, nunc liberalem & clementem Principem ferire nullo modo poſſum. Æneas Syl. de reb. Alph. Vidit hoc etiam Philippus Macedo, qui, vt teſtatur Plutarch. in eius vitâ, cùm Capitaneum quendam haberet, qui iugiter illi eiuſque famæ detrahebat, cenſerentq; amici eum terrore & minis compeſcendum: Philippus aliis armis vtens miſit ad eum magnâ pecuniæ vim, addens, ſi plura cuperet, ſe plura daturum. Hoc dono vincta eſt eius lingua, victa maledicentia, ac qui primò Philippum carpebat, nunc eum laudabat, & in cælum euehebat. Mirabantur amici doni ignari tantam in calumniatore mutationem. Quibus Philippus: En ait, in meâ manu eſt facere, vt detractores, mei ſint laudatores. Idem obſeſſurus arcem in rupe ſitam, cùm ſui diſſuaderent, dicerentque eam eſſe inacceſſam, ideoque inexpugnabilem, rogauit, num aſinus onuſtus auro eò aſcendere poſſet? Aſſerentibus viam patere aſino: Ergò, inquit, acceſſu & expugnatu facilis eſt. Quare ſubmiſsâ ingenti auri vi arcis Præfectum ſibi deuinxit, fecitque vt arcem ſibi dederet. Nimirum validiùs & faciliùs aureis haſtis pugnatur, quàm ferreis.

D. III. Deũ placat.

TERTIO, DEVM ſibi propitium & ad omnia beneuolum reddit. Vnde Stephano oranti pro inimicis aperitur cælum. Primò vt indicetur, talium orationes & beneficia, quæ fiunt inimicis, penetrare nubes & cælum; quia merè ex charitate fiunt, non ex amore ſui ipſius. Patet innumeris exemplis ſanctorum Martyrum, qui precibus ſuis reparârunt tortoribus & carnificibus ſuis brachia rigentia, oculos & viſum, liberationem ab immundis ſpiritibus, &c. vitam denique ipſam. Vnde S. Gregorius ait: *Ille orationes ſuas multum valere facit, qui eas ad* DEVM *pro inimicis fundit*. Idemque probat ex illo Ierem. 15. *Si Moyſis & Samuel ſteterint coram me, non eſt anima mea ad populum iſtum.* Horum enim preces fortiſſimas fuiſſe ait, quòd etiam pro inimicis ſuis leguntur exorâſſe. *Vnus à populo lapidibus impetitur, & tamen pro lapidatoribus ſuis Dominum deprecatur; alter ex principatu eiicitur, & tamen petitus vt exoraret, fatetur dicens*, 1. *Reg.* 17. *Abſit à me hoc peccatum in Dominum, quominus ceſſem orare pro vobis.* Sic Gregorius homil. 27. in Euang. Patet idem exemplis. Orat Chriſtus in cruce pro inimicis, & Centurio ac Latro conuertuntur, & agnoſcunt illum, reliqui percutientes pectora ſua reuertuntur. Oratione S. Stephani conuertitur Saulus: idcircò eius decollati animam à beato Stephano ſuſceptam & Domino præſentatam eſſe his verbis: Domine hoc ingenti & ſingulari munere tu

me donâſti; ego verò multiplici fructu auctum illud tibi reddo; cognouit in extaſi S. Maria Ogniacenſis, vt in eius vitâ ſcribit Card. Vitriaco lib. 2. cap. 11. Eiuſdem Protomartyris orationi tribuenda conuerſio 540. Iudæorum, omnium ſcilicet qui erant in Maionâ, vrbe Maioricæ, quæ facta eſt, cùm eò delatis S. Stephani reliquiis, viderent ſuis ſaxis, quibus geſtantes & comitantes impetebant, neminem prorsùs lædi, ignemque in Synagogam ſuam cælitus immitti. Baron. anno 418. ex Seuero Epiſcopo Maioricæ. M. Auila refert in Epiſt. 6. Eliſabetham Vngariæ Regis filiam ſemel oraſſe DEVM, vt ſingulos, qui eam iniuriâ affeciſſent, afficeret DEVS ſingulari aliquo beneficio, vt iniuriæ beneficium reſponderet; audiſſeque diuinum reſponſum, numquam eam DEO ſic in orationibus ſuis placuiſſe, vti tunc, obtinuiſſeque remiſſionem omnium peccatorum. Refert item Oſorius tom. 1. conc. fer. 6. Cinerum, de viduâ, cui filius vnicus & illuſtris, hæres multorum bonorum, à quodam occiſus fuit: illa reo, cùm ſe abdidiſſet, & iamiam inueniendus à Iudice quæreretur, miſit pecuniam & equum, vt fugam quæreret. Moxque pro filii morte, mater in oratorio orauit. Cui oranti apparuit filius luce circumfuſus & dicens: Cùm inimico pepercisti, & pro me oraſti, mater mea verè effecta es, pluſquam cùm me genuiſti: charitate enim & oratione tuâ à DEO obtinuiſti mihi veniam omnium meorum peccatorum, & indulgentiam multorum annorum exſoluendorum in purgatorio. Moxque in conſpectu matris cælum aſcendit. Ratio hujus eſt primò, quia orationem pro inimicis Chriſtus ipſe conſuluit, & eiuſmodi orantem dixit fore DEI filium; quid nî igitur audiendum. Secundò: quia talis oratio eſt actus eminentiſſimæ charitatis; nullum enim admiſcet amorem proprium, ſed purè fit ad gloriam DEI, puta clementiam diuinam, quâ ex inimicis ſuis & noſtris faciat amicos. Vnde talis oratio odorem habet balſami non mixti, gratioſum, Eccleſ. 24. Tertiò, quia ſi homo læſus ius & actionem ſuam contra lædentem remittat, cogit quaſi DEVM ad remittendum; quia iniuria illa propriè tangit hominem: aliundè etiam DEVS longè clementior eſt, & videri vult, quàm homo.

Secundò, vt indicetur patere talibus regnum cælorum. Ideoque mox ſubdit S. Lucas: *Et cùm hæc dixiſſet, obdormiuit in Domino.* Inſinuans tales heroës fœliciter obdormire & cælo dignos eſſe, vti mox audiemus de S. Engelberto. Et quid mirum? hoc enim dilectionis actu & peccata & peccatorum pœnas redimis; quod ab Eliſæo diſcere poſſumus, 4. Reg. 4. vbi quærebat anxia quædam vidua, quâ ratione debita ſua diſſolueret. Iuſſit ergò Eliſæus vt vaſa vacua requireret, & ex oleo, quod in lecytho ſeruabar, infunderet in vaſa illa. Fecit vidua vt imperatum erat, oleumque ita auctum eſt, vt ſufficientiſſimum, imò abundans eſſet ad omnia diſſoluenda debita. Omnes nos debitores ſumus, & quotidie oramus: *Dimitte nobis debita noſtra.* Sed ea quî ſoluemus? oleo charitatis, quæ omnibus ſupernatat virtutibus, & teſte S. Petro Epiſt. 1. cap. 4. *operit multitudinem peccatorum.* Tunc tamen id potentur efficit cùm infunditur in vaſa vacua, quales ſunt inimici. Multi infundunt oleum in vaſa amore plena, ſcilicet in amicos & benefactores ſuos. Sed quid ait Dominus Matth. 5.? *Si tantùm diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? Nonne & Ethnici hoc faciunt, &c.?* In vitâ S. Engelberti Archiepiſcopi Colonienſ. ſcribitur apud Surium 7. Nouembris, quòd cùm ille in itinere conſtitutus ab inimicis ſuis occideretur, & in corde ſuo oraret: Pater ignoſce illis; reuelatum de eo fuit, quòd ob illam vnam actionem DEO ſupra modum gratam, non ſolùm anima illa ſubitò ab Angelis ſuſcepta, in cælum delata fuerit; ſed etiam inter choros Martyrum collocata palmam & coronam Martyrum acceperit, & multis poſt obitum miraculis claruerit.

CONCIO IV.

Quàm aptè Chriſtus comparauerit ſe Gallinæ.

1. *Quia congregat pullos ſuos voce rauca, idque tota vita.*
2. *Eſcam dat multo labore quæſitam.*
3. *Immutat ſeſe voce, corpore, pennis, iuxta Apoſtolum dicentem; Exinaniuit ſemetipſum.*
4. *Protegit pullos ſub alis ſuis ne accipiter eos videre aut rapere queat.*
5. *Afflictis & laborantibus celeriter ſubuenit, & ad pipientem aduolat & fert opem.*
6. *Gallina non ſolùm ſua, ſed etiam aliena oua libenter & nedum recipit & excludit, excluſos nutrit, cuſtodit ſollicitè vt ſuos.*

THEMA.

Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas? Matth. 23.

SVetonius Tranquillus in Galbâ Cæſare, nec non Plinius lib. 15. cap. vlt. narrant rem perquàm ſanè mirabilem: Liuiæ Druſillæ, ſtatim ac Cæſari Auguſto nuptias pacta erat, Velentanum Cæſarum villam reuiſenti præteruolans aquila gallinam albam ramulum lauri ſuis onuſtum baccis, roſtro tenentem demiſit in gremium. Cumque nutrita eſſet gallina, breui tantam produxit pullorum ſobolem, vt ex hoc ea villa Ad gallinas fuerit vocata, ramo lauri itidem in terram depacto, talis inde ſylua & tale lauretum prouenit, vt triumphaturi Cæſares inde laureas decerperent, quibus coronati ingrederentur. Quæ hiſtoria ſi vera eſt, non potuit niſi pauculis annis ante Chriſtum contigiſſe (ſiquidem ſub Auguſto Cæſare Chriſtus natus eſt) & videtur meâ ſententiâ, præſagium fuiſſe, futuræ mox natiuitatis Chriſti, quod Auguſtæ datum ſit; quemadmodum & Auguſto eius coniugi aliud eiuſdem Natiuitatis ſignum oſtenſum circa ſolem narrat idem Suetonius,

Suetonius in Auguſto cap. 65. Et verò aptiſſimum id erat Chriſti nati ſignum. Quid enim Liuia illa Auguſto deſponſata, niſi Mariam virginem Ioſepho (qui & ipſe augmentum exponitur, & meritò comparari Imperatori poteſt, qui orbis Dominum educauit) deſponſatam indicat? Ei verò ſtatim ac pacta erat matrimonium, Aquila cæleſtis Gabriel Angelus, Gallinam albam in gremium demiſit, dum fœliciſſimam Chriſti Conceptionem ei annuntiauit. Gallinam, inquam, illam, quæ in hodierno Euangelio ita loquitur: *Quoties volui congregare filios tuos, ſicut gallina congregat pullos ſuos?* Gallinam prætereà albam, id eſt, fauſtiſſimi ominis (nam album fœlix omen ſignificabat, teſte Cic. lib. 7. famil. ad Curion.) & optimi nuntij. Vnde dicit Angelus ad Paſtores: *Euangelizo vobis gaudium magnum, quia natus eſt vobis hodie Saluator.* Gallinam denique ramum lauri bacciferum in ore geſtantem, id eſt, crucem (quia crux & paſſio eius ab infantiâ cœpit) ſalutari doctrinâ & fructu plenam. Quæ Gallina tam prolifica fuit, vt breui tempore ingenti ſobole Chriſtianorum totam impleret terram, ita vt orbis ipſe totus, Chriſtianus appellaretur. Vix enim deſcendit in terram, & mox excluſit pullos aliquot, Paſtores, Magos, Infantes martyres quamplurimos, poſtea Diſcipulos, denique alios infinitos. Similiter ramus crucis ſalutiferæ in terram ab eo allatus & depactus in tantam excreuit ſyluam, vt omnis Sanctorum exercitus inde coronatus triumphet in cælo, & ſufficientes inde ſibi decerpturi ſint coronas, quotquot adhuc coronandi & in cælis triumphaturi ſunt. O egregiam igitur figuram, veriſſimè completam ad noſtram omnium ſalutem! ô Gallinam bonam! ô ramum fœlicem! ô Virginem Auguſtam, quæ in ſuo gremio meruit recipere tam ouiparam, tam prolificam, tam candidam & immaculatam, tamque fœlicem gallinam! Sed videamus nunc quàm aptè Chriſtus Gallinæ ſe comparârit.

B.
I.
Congregat ſuos. PRIMO, Congregat pullos ſuos ſub alas, vt in hodierno Euangelio, idque facit voce raucâ & identidem repetitâ, perpetuò enim glocitat, vti euagantes aduocet & præſentes apud ſe retineat. Ita etiam Chriſtus, de quo Prouerb. 1. dicitur: *Sapientia foris prædicat, in plateis dat vocem ſuam: in capite turbarum clamitat, in foribus portarum vrbis profert verba ſua, dicens: Vſquequò paruuli diligitis infantiam, & ſtulti ea, quæ ſibi ſunt noxia, cupient, & imprudentes odibunt ſcientiam? Conuertimini ad correptionem meam, &c.* Viderat DEI Sapientia, antequam ad nos in carne deſcenderet, homines penè omnes ſequi alienam matrem, videlicet diabolum; & idcircò conabatur eos ad ſe veluti legitimam matrem reuocare per ora Prophetarum; ſed intùs clamabat, & vox eius, quia non videbatur, parum & à paucis agnoſcebatur. Quocirca foras prodiit per Incarnationem; id quod petiit pullus ille Cant. 8. clamans: *Quis mihi det vt inueniam te foris?* Foris igitur clamare cœpit, vt ita à pullis ſuis & audiretur & videretur. Vnde impletum eſt illud Ierem. 17. *Perdix fouit quæ non peperit; fecit diuitias & non in iudicio; in dimidio dierum ſuorum derelinquet eas, & in nouiſſimo ſuo erit inſipiens.* In quem locum ſcribit Euſebius Emiſſenus homil. 11. de Paſchate: *Perdix diabolus pro nequitiâ vel multarum rerum comparatione perhibetur. Hæc auis quæcumque caſu vel feræ alicuius incurſu priuata fuerit ouis propriis, inſidiatur alienis, & nidi habitatore depulſo, partus inuadit extraneos. quos vſque ad ſpem fœtuum geniali tempore cùm fouerit, parentem eum præda efficit, non natura: intereà verus pater vocanti ac lamentanti ſimilis, ſyluas queſtibus replet: tunc adulta iam ſoboles voce proprii genitoris auditâ curam querulis clamoris intelligit. atque ita ad originariam ſedem læta peruolat nutrimenta, generis ſui conſcia & adulteri nutritoris oblita: ſic & diabolus humanum genus, quod non creauerat, occupabat; quod non genuerat, mentito patris nomine poſſidebat; ſed vbi vocẽ per ſeipſum pius auctor emiſit, vbi perditis ſalutifera charitas inclamauit, dicens: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis: ad paternos ſinus confeſtim auitum cucurrit examen* Ita Euſebius. In dimidio igitur annorum, id eſt, mediâ mundi ætate clamitare cœpit Chriſtus, & clamauit quoad vixit, vſque ad extremum ſpiritum, vt dicere poſſet illud Pſalm. 28. *Raucæ factæ ſunt fauces meæ.* Clamitat in ipſis ſtatim cunis, nondum loquens. Numquid enim ſatis magnâ voce tibi clamare videtur, vt mundi pompam & delitias contemnas, quando ipſe pro diuite palatio vile tugurium, & illud non ſuum ſed alienum; pro molli lectulo horridum præſepe; pro ſeruis & ancillis, aſinum & bouem; pro tapetibus & aulæis telas aranearum & ſordes abiectiſſimi ſtabuli habere voluit? Sanè vt gallinæ non in cubiculis nec in aulis collocari ſolent; & ſi qua earum eiuſmodi locum intrat, cum ſtrepitu mox expellitur: ita Chriſtus non in aulis, ſed in ſtabulo inter bouem & aſinum conuerſatus eſt, nec erat ei locus in diuerſorio. Clamitat deinceps totâ vitâ, quotidie concionando & docendo in templo, extra templum, in vrbibus, in deſertis, præſertim verò ad deſertores ſui, peccatores, vt in hodierno Euangelio ad Ieroſolymitanos: Ieruſalem, Ieruſalem! quoties volui? &c. Clamitat vſque ad extremum halitum, quia in cruce clamans voce magnâ, emiſit ſpiritum. Videns Centurio, quia ſic clamans expirâſſet, ait: *Verè hic homo Filius* DEI *erat.* Marc. 15. Nimirum Centurio vnus ex pullis gallinæ illius erat, cuius vocem cùm agnouiſſet, mox relictâ nouercâ ad ipſam euolauit. Neque verò ibi clamare deſiit; clamat enim etiamnum ſemper & vbique in omnibus locis per voces Prædicatorum, Confeſſariorum & Prælatorum. Cur enim putatis Ioannem ſe appellaſſe vocem clamantis, non hominem vel prædicatorem clamantem, niſi quia intelligebat ſe non tam eſſe ipſum, qui clamat, quàm vocem Chriſti, qui per ipſum clamabat? Quotquot igitur tibi Chriſtum annuntiant, & ad eius alas per pœnitentiæ prædicationem te vocant, voces Chriſti ſunt. Pulli ſanè matris vocem agnoſcunt & auditam citò ſequuntur: quòd ſi id non faciant, ſignum eſt non eſſe pullos illius. Igitur qui vocibus Prædicatorum non mo-

uetur nec corrigitur, cogitet ſe pullum Chriſti non eſſe. Denique ſicut gallina certo vocis ſono vtitur, cùm vocat pullos ſub alas, & alio, cùm ad eſcam, & rurſum alio ab vtroque diſtincto, cùm monet cauere à miluo: ita etiam Chriſtus modò per Concionatores, modò per beneficia, modò per calamitates vocare nos conſueuit.

C. II. Eſcam dat. SECVNDO, Eſcam pullis parat multo labore quæſitam, & è terrâ erutam diuidit certâ voce conuocatis: Hoc etiam Chriſtus nobis præſtat; & primò cibum corporis ſpecialiter nobis promiſit, cùm dixit: *Nolite ſolliciti eſſe animæ veſtræ quid manducetis*, &c. eumque nobis ſemper ſuppeditat.

Secundò, cibum dat longè prȩſtantiorem corporis & ſanguinis ſui. Denique paſcit verbo ſuo, partim per ſemetipſum, quamdiu in terris fuit, partim per prædicatores ſuos, quibus veluti pedibus ſuis ſalutatem doctrinam è terrâ ſacrarum Scripturarum eruit: nam ut S. Gregorius lib. 59. moral. cap. 50. ait: *Pedes Domini prædicatores ſunt*. Et patet Iſai. 52. *Quàm pulchri ſuper montes pedes annuntiantis & prædicantis pacē, annuntiantis bonum, prædicantis ſalutem?* Et certè Dominus eſt qui omnibus Eccleſiæ ſuæ pullis hactenus prouidit, & prouidet panem verbi ſui, prædicatorum operâ, ad eumque vocat & allicit. Quare inprimis quoad corporalem ſuſtentationem, nihil ſoliciti ſimus; ſed Chriſto nutritio noſtro fidamus, iuxta Pſalm. 45. *Iacta cogitatum tuum in Dominum, & ipſe te enutriet*. Hoc enim & pulli faciunt. Ita S. Franciſcus ſocios ſuos ad prædicandum dimittens, nihil illis pro viatico dedit aliud, quàm id Pſalmi: *Iacta cogitatum tuū in Dominum, &c.* Deinde quemadmodum pulli ad eſcam conuocati à gallinâ, præproperè aduolant, eamque ex ore gallinæ rapiunt: ita etiam decet, vti nos magno cum feruore, alacritate & fame ſpirituali accurramus ad S. Euchariſtiam, verbi DEI prædicationem, rapiamuſque eam ex ore DEI. Serui Benadad Regis Syriæ victi & præ metu latentis cùm apud Regem Achab victorem pro eo deprecarentur: & Achab reſponderet: *Si viuit, frater meus eſt.* feſtinantes rapuerunt verbum ex ore Regis, & læti nuntiârunt Domino ſuo. 3. Reg. 20. Atqui Euangelium Chriſti quid aliud eſt niſi Verbum vitæ, Verbum ſalutis, Verbum remiſſionis & amicitiæ? Sanè ab illo loco Iſa. 61. incepit Chriſtus prædicationem ſuam, videlicet: *Spiritus Domini ſuper me, propter quod vnxit me, euangelizare pauperibus miſit me, ſanare contritos corde, prædicare captiuis remiſſionem, & cæcis viſum, dimittere confractos in remiſſionem, prædicare annum Domini acceptum & diem retributionis*, eumque in ſe completum dixit Luc. 4. Quis hoc Euangelium tam mellifluum non rapiat ex ore Chriſti eiuſque Præconum? quis non accurrere feſtinet? Sanè omnes quotquot fiunt catholicæ conciones, illud ipſum annuntiant, quod Chriſtus annuntiauit. Et vbi pullorum feruor ad conciones accurrentium & verbum DEI rapientium? Quoties aſpicio vacua ſubſellia, vbi ſpiritualia dicuntur, & donantur: pleniſſimum verò forum, vbi temporalia venduntur? Bone DEVS! Prædicatores vellunt gallinæ illius pedes, tanto labore eruunt è ſacris Literis & Patribus ſalutiferam doctrinam, frangunt ſibi caput, abrumpunt ſomnum, totâ hebdomade cogitant, quid tibi velint dicere, ad rauim item clamant vt te adducant & attentum reddant: & tu id omne nihili facis, & pro tanto euangelio nec prodire quidem dignaris; an non eo ipſo clariſſimè oſtendis, te pullum illius Gallinæ & filium DEI non eſſe, qui ad vocantem non accurris?

D. III. Immutat ſeſe. TERTIO, propter pullos tota immutatur, voce corpore, pennis: nam vt eos viuificet, ipſa infirmatur & exhauritur viribus: vt eos plumis veſtiat, ipſa deplumatur; vt eos impinguet, ipſa abſtinet & macreſcit; vt eos calefaciat natiuo ſuo calore, ipſa frigus eorum in ſe recipit; vt eos à tempeſtate tegat, ipſa tempeſtati ſe exponit. Multas videmus aues prope nos nidificantes, paſſeres, hirundines, ciconias: ſed nihil horum in ipſis aduertimus, nec facilè perſpicimus, quando pullos habeant: ſolam gallinam mox agnoſcimus, ob excellentem in pullos amorem. Iam verò hoc totum etiam Chriſtus noſtri cauſâ fecit. Tempeſtati paſſionis ipſe ſe expoſuit, vt nos à tempeſtate iudicii liberaret. Frigus peccatorum noſtrorum in ſe tranſtulit, viciſſim verò calorem meritorum ſuorum nobis communicauit. Ipſe propter nos inops & nudus factus eſt, *qui cùm in formâ* DEI *eſſet, exinaniuit ſemetipſum, formam ſerui accipiens*, inquit Apoſtolus ad Philip. 2. vt nos veſtiret plumis gratiæ & virtutum. Quæ enim maior exinanitio cogitari poteſt, quàm vt DEVS conſpiciatur in ſtabulo, infans, egenus, nudus? Ipſe propter nos vocem commutauit. & qui priùs terribili voce intonabat: *Ego ſum Dominus* DEVS *tuus fortis zelotes*, &c. modò in cunis plorat & muteſcit. Ipſe propter nos ieiunauit, alſit, ſudauit, diſcurrit, fatigatus eſt, vigilauit, orauit; interim nos pauit & impinguauit pane verbi ſui; adeò vt dum cibo huic noſtro intenderet, ipſe cibi ſui materialis & famis obliuiſceretur; vt patet ex hiſtoriâ Samaritanæ. Hinc Martyres in pœnis ſuis iubilant & tyrannis inſultant: Chriſtus pauet, tædet, triſtatur; ſiquidem illos confortauit; ipſe verò propter nos in paſſione derelictus, hoc eſt, omni ſolatio priuatus fuit. Tandem in cruce propter nos deformatus eſt, adeo vt oſſa eius numerari poſſent, & non eſſet ei ſpecies neque decor; infirmatus item vſque ad mortem, vt nos efformaret ad DEI perfectam imaginem, filios eius conſtitueret, & vitâ æternâ donaret. Hem quæ iſta gratia? ſiquis à ſerpente lethaliter ictus inueniret aliquem, qui præ amore illius os vulneri applicaret & venenum exſurgeret, quantū hoc beneficium foret? nos à ſerpente icti & veneno infecti eramus: Chriſtus venenum id in ſe tranſtulit, noſtras infirmitates in ſe ſuſcipiens, ſanitatem & incolumitatem ſuam bonaque omnia nobis impertiit An non igitur viciſſim ei obligamur ad omnia? Hinc S. Margareta ad martyrium properans dicebat: *Cùm Dominus*

meus paſſus ſit pro me, cur non & ego perſimiliter patiar pro illo.

QVARTO Protegit pullos ſub alis ſuis nec accipiter eos videre & rapere queat; dum enim illi ſub alis eius latent, ſecuri ſunt ab eo. Quòd ſi aquila aut accipiter pullos inuadere attentet, alas extendit quaſi pullos protectura, nec non hoſti obuiàm prodit, eumque licet multò fortiorem inuadere non dubitat. Noui locum, vbi gallina quædam, vt vocamus, Indica, quæ anates excluſerat, dum pullis in aquâ natitantibus, ipſa extra ſtans vigilaret, in miluum, dum is conabatur vnum pullorum ex aquis rapere, inſiluit & tenaciter vnguibus præhenſum euſque tenuit, donec homo accurrens eam iuuerit, & miluum omnino ceperit, Pari modo Chriſtus protegit ſingulari curâ ſuos, ne ab infernali miluo videantur vel rapiantur, iuxta Pſalm. 90. *Scapulis ſuis obumbrabit tibi, & ſub pennis eius ſperabis.* Idque inprimis fecit, cùm Iudæorum cohorti obuiàm proceſſit in horto, & dixit: *Sinite hos abire*; vt impletet, quod dictum erat: *Domine quos dediſti mihi, non perdidi ex eis quenquam.* Quàm verò ſtrenuè pro nobis pugnàuit in cruce, contra cæleſtem Aquilam, DEI ſcilicet iuſtitiam, ſceleribus noſtris iratam, quis neſcit? Ibi expandit ſuper nos alas ſuas, vt ipſe pro nobis percuteretur, nos incolumes euaderemus. Audi S. Barnardum ſuper Pſalmum 90. *Sicut videns venientem accipitrē mater,* inquit, *expandit alas ſuas, vt pulli ſubeant, & habeant tutum refugium: ſic nobis parata & quodammodo dilatato ſinu extenſa eſt ſumma illa & ineffabilis pietas Domini noſtri IESV Chriſti.* Ibi aperuit latus ſuum, vt ibidem refugium noſtrum haberemus. Ibi inſiluit in miluum infernalem, quem tenuit & ligauit, ne inpoſterum nocere poſſet iis, qui in gratiâ conſtituti quaſi ſub alis DEI habitant; ac licet ibi crudeliter deplumatus ſit, victoriam tamen obtinuit, & nos in libertatem aſſeruit. Itaque ſuâ hac pugnâ DEI iram mitigauit, diabolum ligauit.

F. V. Opitulatur.

QVINTO, Laborantibus & afflictis ſubuenit celeriter, & vbi aliquem pipientem audit, mox ad illum aduolat & fert opem. Similiter etiam Chriſtus filiis ſuis, qui dixit de Iuſto, Pſalm. 90. *Clamabat ad me & ego exaudiam eum: cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum.* Clariſſimum huius rei exemplum hābemus in hodiernâ Epiſtolâ, vbi ſanctus Stephanus inter ſaxorum crepitantium turbinem vidit cælos apertos, & IESVM à dextris DEI Cur autem ſtantem viderit eùm alioquin ſedere à dextris DEI dicatur Marc. 16. explicat Sanctus Gregorius homil. 29. ſuper Euang. dicens: *Sedere iudicantis eſt: ſtare verò pugnantis vel adiuuantis. Stephanus hunc in labore certaminis poſitus, ſtantem vidit, quem adiutorem habuit.* Surrexit ergò de throno ſuo vt pugnanti ſuppetias ferret. Idipſum patet in aliorum Martyrum certaminibus. Vnde enim putatis veniſſe, vt Stephanus inter lapides oraret pro lapidantibus, Laurentius ſemitoſtus tyrannno inſultaret, Andreas de cruce deponi nollet, S. Ignatius leones in ſe ipſum concitaret, Sanctus Tiburtius ſupra prunas ardentes veluti ſuper roſas ambularet, Sanctus Barlaham Martyr prunas ardentes manibus retinens caneret: *Benedictus Dominus DEVS meus, qui docet manus meas ad prælium & digitos meos ad bellum?* niſi, quia pugnantibus adfuit Chriſtus, eoſque confortauit? Vnde Confeſſores tot laboribus non frangebantur? Vnde Eremitæ aſperrimas ſolitudinis tanto tēpore incoluerunt, tot tentationes ſuperarunt? Vnde aliqui tot in mundo mala, perſecutiones, iniurias, egeſtatem, ieiunia, vigilias tantâ animi lætitiâ pertulerunt, niſi per eundem Agonothetam Chriſtum?

G. VI. Aliena etiam curat.

SEXTO, Gallina non ſolum ſua, ſed etiam aliena oua libenter in nidum recipit & excludit, excluſos pullos nutrit, cuſtodit ſolicitè vt ſuos ſupra ſe ſalientes ſuſtinet: vbi tamen adultos aliquos aduertit à ſe degeneres, aquas petere & natare (velut anates) inde triſtatur & lamenta circa aquas edit, mergentibus ſe pullis, vt refert Plin. libro 10. cap. 55. Similiter etiam Chriſtus in Eccleſiam ſuam omnes recipit, Iudæos & Gentiles. Quid enim nos eramus, niſi ſemen Idololatrarum & oua aliena? & tamen in nidum eius recepti ſumus. Adhæc malos & degeneres filios per ſuperbiam & malitiam ſibi inſultantes multo tempore ſuſtinet, vti incredulos illos Marc. cap. 19. *O generatio incredula,* inquit, *quamdiu apud vos ero? quamdiu vos patiar?* Atque ita in collegio ſuo tollerauit, fouit, nutriuit vſque ad paſſionem ſuam perditum illum Iudam. Et quàm multos tales ſuſfert etiamnum? nónne omnes peccatores? interim tamen ſemper eos expectat ad pœnitentiam, deſiderans vt ipſi aſſimilentur. Vbi verò ad extremum videt eos à ſe degeneres & ad lacum inferni properare, natare in peccatis, mergere ſe in delitiis & ebrietatibus, impudicitiis, &c. tantùm offenditur, quantùm recreatur in conuerſione vnius peccatoris. Qui enim inuentâ vnâ ouiculâ perditâ conuocat amicos & vicinos, dicens: *Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam:* quomodo non indignetur cùm inuentam ouem perdit, & non vnam quidem, ſed multas? Certè ob vnius Iudæ incorrigibilitatem prô! quantum doluit? *Turbatus eſt ſpiritu & proteſtatus eſt,* inquit S. Ioannes. Quod ipſum etiam nunc faceret in cælo, ſi paſſionibus vt olim aliquatenùs ſubiaceret.

Viciſſim verò vehementer gaudet, ſi ipſi ſimiles efficiamur, & in virtute progrediamur; quemadmodum & gallina iterum pingueſcit, pullis grandeſcentibus & adultis. Hoc gaudium indicat conuiuium illud, quod prodigo filio reuerſo inſtruxit Pater; idemque inſtruet nobis, ſi degeneres non facti ipſi adhæſerimus, iuxta id: *Vos eſtis qui permanſiſtis mecum in tribulationibus; & ego diſpono vobis, ſicut diſpoſuit mihi Pater meus regnum: vt edatis & bibatis ſuper menſam meam in regno meo.* Lucæ 22.

CONCIO V.

Cùm Saluator eò ſe dimittat, vt propter nos Gallina, & quidem talis fieret, non ſit nobis aſperum euſque nos humiliari, vt fiamus quaſi pulli.

1. *Ac primùm vt pulli Gallinaci imitantur ſuos parentes, ita decet Chriſtianos imitari Chriſtum.*
2. *Pulli Gallinaci pipiunt aſsiduè ſuam explicantes famem & imbecillitatem.*
3. *Pulli ſemper ambulant cum matre, nec procul ab ea recedunt, quia dicit Dauid,* Qui ſe elongant à te peribunt. *Pſalm. 72.*
4. *Pulli matre perdita ſemper gemunt, quoad reducantur.*
5. *Pulli ad vocem & commonitionē matris, recipiunt ſe ad ipſam, ſiue ad cibum, ſiue ad inſidias milui declinandas.*
6. *Pulli non tantū ex ore matris capiunt cibum ſuum, ſed & ipſi pedibus ſuis ſcalpunt & victum quærunt.*

THEMA.

Quoties volui congregare filios tuos, ſicut Gallina congregat pullos ſuos, ſub alas? Matth. 23.

A. AGeſilaumRegem quidam interrogauit, cur per acrem hyemem ſolo pallio tectus obambularet abſque tunicâ, homo non ſolùm regiæ dignitatis, ſed etiam prouectæ valde ætatis? Cui reſpondit ipſe: *Vt iuuenes hanc vitæ rationem imitentur, cùm exemplum habeant & extremæ ſenectutis hominem & Principem.* Plutarchus. Quòd ſi nos, chariſſimi, intertogare poſſemus Chriſtum noſtrum, quamobrem ipſe in mediâ hyeme & frigido ſtabulo naſci fierique paruulus, modico item panno inuolui voluerit. cùm tamen ipſe ſit DEI Filius, ab æterno genitus, ſimillimum reſponſum ferremus: Vt homines videlicet hanc vitæ rationem imitentur, quam vident in DEO ſuo. Audiamus Sanctum Bernardum, ſermone primo Natiuitatis Chriſti. *A ſæculo, ait Propheta,* inquit, *& in ſæculum tu es* DEVS; *& ecce factus es infans vnius diei. Ad quid hoc fratres, aut quæ neceſsitas fuit, vt ſic exinaniret ſe, ſic abbreuiaret ſe Dominus Maieſtatis, niſi vt vos ſimiliter faciatis?* ſic ille. Intueamur hodiernum Euangelium: nónne in eo audimus Chriſtum ſe comparare Gallinæ, & quidem tali, quæ propter pullos exinanita & exhauſta ac penè deplumata eſt? Quòd ſi igitur DEI Filius eò ſe demiſit de ſuâ Maieſtate, vt propter nos Gallina, & quidem talis fieret, non ſit nobis aſperum, euſque humiliari, vt fiamus quaſi pulli. Et ſanè dum ipſe dicit ſe Gallinam talem quæ conuocat pullos ſuos; nónne hoc ipſo inſinuat nobis, vt ſimus eius pulli? Quantus-quantus igitur ſis, fac vt ad exemplum Regis tui fias paruulus & pullus. Sed
B. quâ ratione?

I. PRIMO, Pulli gallinaci imitantur ſuos pa-
Imitare. rentes, in cantu ſeu gallicinio. Vnde Prouerbium **Wie die alten ſungen/alſo pipiken die jungen.** deinde in ſcalpando & cibo pedibus eruendo, item in pugnandi ratione. Hunc in modū decet Chriſtianos imitari Chriſtum: nam, vt ait Sanctus Auguſtinus libro 8. de ciuitat. cap. decimoſeptimo. *Religionis ſumma eſt, imitari quem colis.* Præclarus huius Gallinæ pullus fuit Sanctus Stephanus, qui primò imitatus eſt Chriſtum in cantu, id eſt, oratione pro inimicis fusâ. Quemadmodum enim Chriſtus in cruce pro ſuis orauit crucifixoribus: *Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt*: ita Stephanus pro ſuis lapidatoribus: *Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum.* Ad idem faciendum hortatur nos Apoſtolus ad Epheſ. 5. dicens: *Eſtote ergò imitatores* DEI *ſicut filii chariſsimi, & ambulate in dilectione, ſicut & Chriſtus dilexit nos.* Quæ illatio Apoſtoli (*Eſtote ergò*) reſpicit verba immediatè præmiſſa in fine cap præcedentis, ſcilicet *donantes inuicem, ſicut &* DEVS *in Chriſto donauit vobis.* Ergò ſi volumus eſſe filii Chriſto chariſſimi, imitemur eum in hoc canendi modulo, vt oremus pro inuicem & donemus ipſis, quæ in nos deliquerunt. Rurſum ſicut Chriſtus moriens animam ſuam commendauit Patri, ita & Sanctus Stephanus Chriſto: *Domine* IESV *ſuſcipe ſpiritum meum.*

Secundò, Imitatus eſt eum in ratione quærendi cibum. Hunc gallinæ in terris quærunt ſcalpendo & terram eruendo; quod imitantur pulli. Cæterùm filii DEI cibum ſuum in cælo quærunt, quod illos docuit Chriſtus Ioan. 4. vbi cum Samaritanâ collocutus noluit ſumere cibum materialem, ſed dixit ad diſcipulos: *Ego cibum habeo manducare, quem vos neſcitis.* Quis verò ille, Domine? *Meus cibus eſt,* inquit, *vt faciam voluntatem eius qui miſit me.* Ergò DEVS ipſe, ſeu DEI gloria & voluntas cibus eſt Chriſtianorum, quem etiam quæri iubet in omnibus actionibus Apoſtolus 1. Corinth. 10. *Siue manducatis,* ait, *ſiue bibitis, ſiue aliud quid facitis, omnia in gloriam* DEI *facite.* Accedit S. Baſilius orat. 16. de ingluu. & ebriet. *Victus ac ratio,* inquit, *viuendi hominis Chriſtiani, verum ſcopum ſibi propoſitum habet, nempe gloriam* DEI. Hunc igitur cibum quæſiuit & inuenit in cælo Srephanus. *Intendens enim in cælum, vidit gloriam* DEI. ait ſacer textus Act. 7. *&* IESVM *ſtantem à dexteris* DEI. Ita ergò Chriſtianus, conculcatis terreſtribus, inhiare debet cæleſtibus: ibi enim cibus ilſius.

Tertiò, In pugnandi ratione. Quemadmodum enim Chriſtus arguendo Scribarum & Phariſæorum vitia, inuidiam & inimicitiam eorum ſibi conciliauit, & eorum maledictiones compenſauit benedictionibus, iniurias beneficiis, calumnias & blaſphemias oratione: ita Sanctus Stephanus arguendo Iudæorum incircumciſum cor & aures, in eorum lapides incurrit; ſed pro lapidibus orationem rependit, pro odio charitatem. Atque hæc eſt, Auditores, optima pugnandi & vincendi ratio per amorem ſcilicet & beneficia; rurſum reprehendere delinquentes & interim pro eis orare.

SECVNDO,

C. II. Ora. SECVNDO, Pulli gallinacei pipiunt aſſiduè & continuâ quaſi interpellatione ſeu lamentatione ſuam explicant famen, indigentiam & imbecillitatem. Ita Chriſtianos, iuxta præceptum Domini, Luc. 18. *oportet ſemper orare & non deficere.* Quia videlicet paruuli, implumes, inopes & infirmi ſumus. *Quod enim eſt tempus,* ait cæleſtinus Papa in quadam Epiſtolâ, *in quo eius* (DEI) *auxilio non indigemus? In omnibus igitur rebus, cauſis & negotiis exorandus eſt protector* DEVS. Vnde Dauid Pſalm. 118. orationem comparauit reſpirationi: *Os meum aperui, & attraxi ſpiritum*, inquit, *quia mandata tua deſiderabam.* Hinc dicebat S. Gregorius Nazianz. Orat. 1. Theol. quæ eſt 33. *Non tam ſæpè reſpirare, quàm* DEI *meminiſſe debemus. Sicut enim ad refrigerandum cor, caloremq́ naturalem temperandum perpetuâ opus habemus reſpiratione: ita (& multò magis) opus habemus continuò ad* DEVM *per orationem recurſu adeohibendum refrenandumq́ inordinatum concupiſcentiæ ardorem, qui vires animæ noſtræ ſugitur rodit atque depaſcitur.* Semper orandum, cùm per alia negotia minùs neceſſaria licet, ita vt orationem, quemadmodum monet S. Baſilius, ſequatur lectio (ſeu quoduis aliud opus;) lectioni (ſeu quiuis operi) ſuccedat iterum oratio. Aut certè vt orationis tempora certa & ſtatuta (ſiue ab Eccleſiâ, ſiue à deuotione propriâ) ſedulò obſeruentur: quomodo fecit Dauid Princeps ſæcularis, qui ait: *Veſpere & manè & meridie narrabo & annunciabo; & exaudi orationem meam.* Vel denique vt ad ſingulas actiones adhibeatur oratio breuis & iaculatoria, quod facere ſolebat D. Thomas Aquinas: veluti illâ: DEVS *in adiutorium meum intende: Domine ad adiuuandum me feſtina.* Videtur S. Stephano familiaris fuiſſe oratio, eáque iaculatoria & breuis, vti colligimus ex actis eius. Modò enim exclamat: *Ecce video cælos apertos.* Modò inter lapides: *Ne ſtatuas illis hoc peccatum.* Modò moriturus: *Domine ſuſcipe ſpiritum meum.*

D. III. Adhære. TERTIO, Semper ambulant cum Matre, nec procul ab eâ recedunt aut manent; alioquin in periculo ſunt & miluo ad prædam expoſiti. Ita Chriſtiani velut pulli ambulare cum DEO debent, vti feciſſe dicitur Enoch, Geneſ. 5. Idemque præcepit Abrahæ DEVS: *Ambula coram me & eſto perfectus.* Geneſ. 7. quamuis hæc duo nonnihil differre videantur. Ambulant enim coram DEO, qui ſemper eum præſentem & actus ſuos inſpicientem cogitant; quod quidem exercitium ſolemne fuit antiquis Patribus. Audi Dauidem: *Prouidebam Dominum in conſpectu meo ſemper, quoniam à dextris eſt mihi ne commouear.* Non ſatis fuit huic Regi ter, imò ſepties in die laudem DEO dicere, niſi etiam in oculis Domini continuò ambulaſſet. Audi Eliâ, 3. Reg. 17. *Viuit Dominus, in cuius conſpectu ſto.* Eiſdem verbis vſus eſt Eliſæus, 4. Reg. 3. Fœlices, qui hoc agunt; fieri enim non poteſt, vt hi prauè ambulent, qui cogitant ſe perpetuò verſari ante oculos Domini DEI ſui.

Ambulant cum DEO, qui eius voluntati per omnia conſentiunt, eiuſque præceptis, & veſtigiis Chriſti inſiſtunt, ab eoque toti pendent, vti Paulus Eremita, Antonius Macarius, Onuphrius, &c. Qui ſic cum DEO ambulat, etiam cum hominibus bene ambulat; qui tantùm cum hominibus ambulat; nec cum DEO nec cum hominibus bene ambulat. Contrà *Qui elongant ſe à te, peribunt*, ait Dauid; *perdidiſti omnes, qui fornicantur abs te. Mihi autem adhærere* DEO *bonum eſt.* Pſalm. 72. Elongant autem ſe à DEO primò, qui DEVM obliuiſcuntur, nec cogitant ſibi præſentem: quod omnium malorum fons eſt. *Sicut enim* DEI *memoria excludit cuncta flagitia, ita* DEI *obliuio conuehit omnium vitiorum cateruam*, ait Sanctus Hieronymus in id Ezech. 22. *meiq́ oblita es.* Ea enim verba ſubdit DEVS apud Ezech. poſt enumeratam integram peccatorum farraginem: quaſi eorum fons fuerit ſola DEI obliuio. Deinde qui per peccatum graue longè à DEO recedunt; qui ſimiliter in prædam expoſiti ſunt miluis tartareis, qui in aëre circumuolantes numquam non inſidiantur eis. O ſi videremus, quantam ſtragem edant quotidie milui illi inter euagantes pullos? toti ſanè tremeremus.

QVARTO, Matre perditâ ſemper gemunt & vociferantur, quoad reducantur. Pari modo omnes Chriſtiani gemere inprimis debent, quando culpâ ſuâ perdiderunt Chriſtum. Hunc enim ſi perdiderint, omnia perdiderunt. Vin' videre eiuſmodi pullos? Magdalenam intuêre, quæ quàm anxia fuerit in quærendo Chriſto, patet ex eo, quòd ſtatim, ac cognouit Chriſtum accubuiſſe in domo Phariſæi, venit cum alabaſtro vnguenti. Iam parauerat vnguentum pretioſum, iam impleuerat vaſculum cordis ſui lacrymis longè pretioſioribus; tantùm Dominum requirebat, vbinam diſcumberet & peccatricem reciperet. F. IV. Geme.

Theodoſius Imper. cùm ob cædem Theſſalonicæ factam à Sancto Ambroſio proſcriptus eſſet ab Eccleſiâ, humi proſtratus lachrymaſque fundens ad Ruffinum familiarem, ſe conſolantem, ait: *O Ruffine, tu mea mala non ſentis, ego lamentor & gemo calamitatem meam: quia ſeruis quidem & mendicantibus aperta ſunt templa* DEI *& proprium Dominum ingredientes litùe exorant: mihi verò ingreſſus ad ea non eſt; inſuper etiam cæli mihi ſunt clauſi.* Hæc dicens ſingultibus verba ſingula interrumpebat, nec quieſcere potuit; donec nexu Excommunicationis ſolueretur ab Ambroſio. Theodoretus hiſtor. tripart. 9. cap. 30. Hunc proinde errantem, iuſſit Sanctus Ambroſius exemplo Dauidis, requirere Chriſtum Dominum, dicens: Secutus es errantem, ſequere pœnitentem. Præiuit illi Dauid errando: *Errani ſicut ouis, quæ periit;* ſed præiuit & reuertendo. Deinde gemere etiam debent ob abſentiam Chriſti, quem in altero demum ſæculo poterunt videre. Sic DEVM quærebat Dauid: *Fuerunt mihi lachrymæ meæ*, inquit, *panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie: Vbi eſt* DEVS *tuus?* ſic Chriſtum Magdalena ad ſepulchrum eius.

F. V. Recurre. QVINTO, Ad vocem & commonitionem Matris recipiunt ſe ad ipſam, ſiue ad cibum ab eâ capiendum, ſiue ad inſidias milui declinandas.

nandas. Ita etiam fideles, ſi tuti eſſe volunt à miluo diabolico, ad vocem monentis Chriſti confugere ad ipſum debent. Vox autem Chriſti inprimis Prædicatores eius ſunt. Vnde illa vox Ioannis: *Ego vox clamantis.* Audi S. Chryſoſtomum hom. 46. io Matth. *ſicuti pulli Gallinarum*, inquit, *paſtum ſuum quærentes, per diuerſa vagantur & maternis vocibus congregantur ad ipſas, & iterum ſimpliciter paſcentes diſperguntur, & iterum maternis vocibus congregantur: ſic populus* Dei *carnalem voluptatem & mundialem concupiſcentiam ſequentes per diuerſos ſequuntur errores, quos Eccleſia mater per Sacerdotes modò increpationibus, modò blandimentis quaſi quibuſdam vocibus congregare & allectare feſtinat.* Sic ille. Ergò hebdomadariæ conciones nihil aliud quàm vox Chriſti ſunt, quâ fideles per hebdomadem variis occupationibus ad quærendum victum diſtentos & diſperſos, ſubinde vult congregare, & à mundi cuius abſtractos, ad ſui recognitionem & amorem, nec non ad paſtum animæ propriæ ſpiritualem requirendum conatur reuocare. Certè pulli à matre vocati, deſerunt paſtum ſuum; & recipiunt ſe ad illam, ex eius ore cibum expectantes & capientes: Pari modo, qui veri Dei pulli ſunt, vocem & verbum eius audiunt. Sed heu! quàm plurimi toti ad paſtum ſuum abiecti, ſinunt concionatorem (qui Chriſti vicem & vocem refert) ſcalpere, concionibus formandis inſudare & frangere ſibi caput: & ſequuntur ſua negotia, vel otia. Quibus ſanè minatur Dominus in hodierno Euangelio: *Ecce relinquetur vobis domus veſtra deſerta ac proinde in hac bitaculum vlularum, ſtruthionum, draconum*, id eſt, dæmonum, Iſa. 13. Nec non S. Stephanus Act. 7. *Durâ ceruice & incircumciſis auribus, vos ſemper Spiritui ſancto reſiſtitis.*

Deinde vox Chriſti ſunt exempla vindictæ in certis peccatoribus oſtenſę, iuxta id Pſal. 59. *Dediſti metuentibus te ſignificationem, vt fugiant à facie arcus.* Quando mors aliquem iuuenem abripit repentè, nónne per hoc monet te Devs vt tibi caueas?

G. VI. Quarto. Sexto, Pulli non tantùm ex ore matris capiunt cibum ſuum, ſed & ipſi pedibus ſuis ſcalpunt & victum quærunt. Ita ergò & fideles firmiter quidem confidant in Deo, interim tamen ſibi ipſis ne deſint, ſed quodcumque poſſunt inſtanter operentur, ſiue ad panem animæ ſpiritualem aliaque præſidia, ſiue ad corporis victum comparandum.

Devs *enim*, inquit S. Baſilius in regul. fuſior Reg. 27. *qui nobis vires idoneas ad laborandum ſuppeditauit, is in die iudicii parem quoque à nobis in laborando induſtriam repoſcet.* Hinc laudatur mulier illa fortis, Prouerb. 31. eo nomine, quòd panem otioſa non comederit: *Quæſiuit lanam & linum & operata eſt conſilio manuum ſuarum.* Laudandus etiam hoc nomine Alphonſus Aragonum Rex, qui à Mattheo Siculo reprehenſus, quòd propriis manibus laboraret, ſubridens dixit: *Numquid* Devs *& natura nequidquam Regibus manus contulere?* Panormitan. lib. 2. de geſtis eius. Sapientiſſimus denique in hac re fuit Iacob Patriarcha; qui tametſi à Deo acceperit præceptum reuertendi in terram patrum ſuorum & ad generationem ſuam, nec non promiſſionem aſſiſtentiæ diuinæ, Geneſ. 31. nihilominus, cùm audiſſet obuiàm ſibi venire fratrem ſuum Eſau, ſibi ipſi non defuit, ſed diuiſit populum & greges ſuos in duas turmas, quarum prior erat turma gregum in ordinem diſpoſitorum vnà cum paſtoribus poſterior vxorum cum liberis; dicens: *Si venerit Eſau ad vnam turmam & percuſſerit eam; alia turma, quæ reliqua eſt, ſaluabitur.* Geneſ. 32. In quem locum S. Auguſtinus. *Dices ergò*, inquit; *Iacob non credebat* Dei *promiſſionibus? Credebat certè ſed admonendi ſumus hoc exemplo vt quamuis credamus in* Devm, *faciamus tamen quæ facienda ſunt ab hominibus in præſidium ſalutis, ne prætermittentes ea,* Devm *tentare videamur.* Itaque ex vnâ parte ita fidendum eſt Chriſtianis in præſidio diuino, quaſi ei ſoli niterentur: ex alterâ parte ſedulò adhibenda ſunt media humana, ac ſi iis ſolis confiderent. Quare vt & nos ad fratrem noſtrum primogenitum, Chriſtum Iudicem, ſecurè poſſimus aliquando pergere, non temerè confidamus nobis, neque in ſinum manus ponamus, ſed quodcumque poteſt manus noſtra, inſtanter operemur; ac quò ſecuriores ſimus, diuidamus opera noſtra bona, quæ facimus in hac vitâ, in duas turmas. Prior ſit operum pœnitentiæ & mortificationis, quibus per ſatisfactionem peccata noſtra deleamus, & caſtigemus, ac vitia mortificemus. Sic præmittemus pecora, ſed in ordinem redacta. Poſterior ſit operum ſupererogationis & aliorum, quæ meritoria dicimus, quibus merita & coronas in cælo nobis paremus. Vt ſi Chriſtus vnam turmam percuſſerit, ſaluetur altera, id eſt, vt ſi in vnâ operum parte deficiamus, ſaluemur per alteram. Ita fiet vti Chriſtus harum aſpectu turmarum delectatus, occurrat nobis in amplexum noſtrum, quemadmodum & Eſau fecit, nec non introducat in regnum ſuum.

CONCIO VI.

Recenſentur obdurationis cauſæ & remedia.

1. *Subſtractio gratiæ diuinæ.*
2. *Indeuotio & negligentia ſui ac ſalutis propriæ.*
3. *Flagella à* Deo *immiſſa.*
4. *Proſperitas ac rerum felix ſucceſſus adeoque flagellorum ceſſatio.*
5. *Conſuetudo praua, vt enim glacies diuturno frigore concreſcit tandem in cryſtallum, quæ nequaquam amplius reſolui in aquam poteſt: ita vbi vitia in conſuetudinem abierunt, vix in lacrymas ſolui hominem ſinunt.*
6. *Impudentia, nam verecundia eſt frænum hominem auertens à peccato: erant enim Iudæi dura ceruice & incircumciſis cordibus, &c.* Actor 7.

THEMA.

THEMA.

Quoties volui congregare pullos tuos, & noluiſti? Matth. 23.

A. BEnè quidem ominatus eſt Iſaias, quando cap.64 dixit Deo: *Vtinam dirumperes cælos & deſcenderes; à facie tuâ montes diſfluerunt: & aquæ arderent igne.* quaſi voluerit dicere: Si deſcenderes ad nos de cælo per Incarnationem, nemini dubium eſt, quin ſuperba & obdurata hominum corda molleſcerent: & quæ priùs frigida erant, igne amoris tui inflamarentur. Sperabat enim optimus Propheta per immenſum illud amoris diuini incendium, quo Devs homo fieret, adeò immutandos eſſe homines, vt nemo tam durus & obſtinatus foret, qui inde non colliqueſceret: nemo tam frigidus qui inde non accenderetur. At verò, ô Iſaia, populares tui prophetiæ & voto tuo parum reſponderunt. Audi namque Chriſtum de illis conquerentem: *Ieruſalem, Ieruſalem, quæ occidis Prophetas, &c. quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti?* Audi & conquerentem Stephanum: *Durâ ceruice & incircumciſis cordibus & auribus: vos ſemper Spiritui Sancto reſiſtitis; ſicut patres veſtri ita & vos. Quem prophetarum non ſunt perſecuti patres veſtri? & occiderunt eos, qui prænuntiabant de aduentu iuſti, cuius vos nunc proditores & homicidæ fuiſtis.* Act.7. Quâ quidem increpatione illi non modò non emolliti ſunt, ſed magis indurauerunt & de ſaxeo pectore ſuo ſaxa protulerunt, quibus Stephanum obruerunt. Quare miſſis nunc Iudæis, Vtinam, Auditores, ſaltem nos Chriſtiani prædictioni Iſaiæ reſponderemus omnes! Vtinam nemo noſtrûm ſaxeum cor haberet! Vtinam heri conſiderato Chriſti aduentu omnes Dei amore inflammati eſſemus!

Hoc verò ſi nondum omnibus contigit, vti ſanè vereor, videamus cauſas & remedia obdurationis.

B.
I.
Subtractio gratiæ.

Prima, Subtractio gratiæ diuinæ, non omnis omninò, ſed potentis & efficacis, quâ cor emolliatur. Sic enim lutum induratur, cùm ſol exugit humorem. Hoc autem facit Devs exigentibus hominum peccatis; poteſt enim indignis & ingratis ſubtrahere dona ſua. Gratia inſtar funis aut catenæ eſt, quâ retinetur lupus aut canis ferox, hoc eſt, voluntas hominis. Hanc ſi dimittat Devs, tunc paſſim nocebit obuiis quibuſcumque. Quando ergò canis iſte in Devm retentorem ſuum ſæuit, nec coërceri ab illo vult: non mirum nec iniquum, ſi ſibi ipſi permittatur & nocere ſinatur. Vnde de talibus dicitur Apoc. vlt. *Qui nocet, noceat adhuc, & qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc.*

C.
II.
Neglectus ſalutis.

Secvnda, Indeuotio & negligentia ſui ac ſalutis propriæ. Vt enim ſtagnantes aquæ facilè concreſcunt in glaciem, non item quæ fluunt & agitantur: ita homines indeuoti, qui ſeipſos negligunt, cor ad Devm numquam attollunt, ac terrenarum rerum ſolicitudine obruti, ad ſuperna non aſpirant, conatus nullos adhibent. Iſti in primis minora emendare vitia contemnunt, poſteà paulatim decidunt, & in maiora prolabuntur. Vnde Auguſt. ſerm. 88. de tempore ait: *Dum homines negligentes in primis deſpiciunt peccata ſua, quia parua ſunt: creſcentibus minutis peccatis adduntur etiam crimina, & cumulum faciunt & demergunt, Quod cùm factum fuerit, impletur hoc quod ſcriptum eſt: Peccator cùm venerit in profundum malorum, contemnit. Prov.18.* Sic ille.

D.
III.
Flagella.

Tertia, Flagella à Deo immiſſa. Quemadmodum enim incus malleis fabrorum tuſa, magis induratur: ita & peruerſi homines, dum flagellantur, ſæpè duriores fiunt, & prorſus obſtinati. De quâ re Iob cap.41. ait: *Cor eius indurabitur tanquam lapis, & ſtringetur quaſi malleatoris incus.* Quamquam indurationẽ iſtam non cauſant directè flagella, ſed indirectè & per accidens; dum nimirum peccator, nolens vinci à Deo, magis ſe obfirmat & opponit Deo; veluti cùm obſeſſa ciuitas tormentis quatitur ab hoſte, & obſeſſi tanto obnoxiùs reſiſtũt, ruinas reparant, & portas fortioribus repagulis oppeſſulant. Ita peruicaces pueri verberibus duriores fiunt, dum in vltionem verberum illorum, adeoque in odium Magiſtri verbera infligentis, poſteà audaciùs peccant. Ita Pharao, cùm à Deo flagellis obiurgaretur, vt tandem ipſi cedere & ceruicem inclinare vellet, magis intumeſcebat & obfirmabat animum.

E.
IV.
Proſperitas.

Qvarta, Proſperitas & rerum felix ſucceſſus, adeoque flagellorum ceſſatio & amotio. Nam & hinc ſæpenumerò peccator cauſam ſeu potius occaſionem ſumit indurandi ſe, quia durus & deprauatus affectus omnia in ſuam duritiem & prauitatem conuertit. Vel enim proſperos illos ſucceſſus peruicaciæ ſuæ adſcribit, & inde magis extollitur & effertur; vel ſolutus à flagellis ea contemnit tanquam leuiora; vel tanquam præterita & non reditura: & hinc ad priſtinum ingenium redit, vt fecit & Pharao, qui cùm primùm plagæ ceſſabant, *videns quòd data eſſet requies, Ingrauauit cor ſuum,* vt dicitur Exod.8. verſ.15. Vnde S. Aug. ſerm. prædicto ait: *Pharaonem non diuina potentia, ſed diuina patientia credendo obduraſſe.* Nam ſi grauiùs & inſtantiùs flagellatus fuiſſet Pharao, emollitus tandem fuiſſet: ſed quoniam Dei occulto conſilio leuior & breuior fuit plaga: inde durior factus eſt. In hunc modum etiam Conſtantius Arianus Imperator, cùm celebri victoriâ Magnentium Tyrannum in Pannoniâ ſuperâſſet, eam fortunam perfidiæ ſuæ adſcripſit, adeoq; non in hæreſi tantùm ſua obfirmatus eſt, ſed etiam in tantam venit arrogantiã, vt orbis totius ſe Dominum appellaret, & ſeipſum æternum nominaret, qui Dei Filium æternum eſſe negabat, teſte Ammiano libr.5. Quare meritò Seneca dixit in lib. de prouidentia, nihil eſſe infelicius felicitate peccantium. Itaque Iſaias flagella potiùs, quàm indulgentiam precatur impiis cap.26. cùm ait: *Cùm feceris iudicia tua in terrâ, iuſtitiam diſcent habitatores orbis. Miſereamur impio, & non diſcet iuſtitiam.* Sunt enim impii velut barbari & ruſtici, qui precibus & lenitate magis exaſperantur, aſperitate leniuntur & domantur, iuxta Verſum:

Vngentem pungit, pungentem ruſticus vngit.

idque mox ab euentu probat, dicens: *Indulſiſti genti Domine, indulſiſti genti: nunquid glorificatus es?* Patet enim ex libris Iudicum & Regum, Iudæos in proſperitate deflexiſſe ad Idola, in tribulatione & afflictione Philiſthinorum aliorumque hoſtium ad DEVM rediiſſe, eumque ſupplices inuocaſſe.

F. V. Cõſuetudo praua. QVINTA Conſuetudo praua. Vt enim glacies diuturno frigore concreſcit tandem in cryſtallum, quæ nequaquam ampliùs reſolui in aquam poteſt: ita vbi vitia in conſuetudinem abierunt, vix aut nunquam in lachrymas ſolui hominem ſinunt. De hac Ieremias cap. 13. dicere non timuit? *Si mutare poteſt Æthiops pellem, aut Pardus varietates ſuas, & vos poteritis benefacere cùm didiceritis malum.* q. d. O Iuda, peccandi conſuetudo verſa eſt tibi quaſi in naturam, vt non niſi difficillimè poſſis reſipiſcere. Leuit 25 præceptũ fuit, vt qui domum venditam non redimeret intra annũ, poſteà numquam ampliùs ſibi vendicare poſſet. Similiter qui intra longum tempus negligit redimere à dæmone animam ſuam, quid mirum, ſi in pœnam temeritatis & negligentiæ ſua redimere tandem nequeat? Audi Auguſtinum de hoc lamentantem lib. 8. Confeſſ. c. 5. *Velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat & conſtrinxerat me. Quippe ex voluntate peruerſâ facta eſt libido, & dum ſeruitur libidini, facta eſt conſuetudo, & dum conſuetudini non reſiſtitur, facta eſt neceſſitas, quibus quaſi anſulis quibuſdam ſibimet innexis (vnde catenam appellaui) tenebat me obſtrictum dura ſeruitus, &c.*

G. VI. Impudentia. SEXTA Impudentia. Nam verecundia eſt frenum auertens à peccatis hominem, qui ſublato eo quotium, niſi in præceps ruit? S. Gregorius in Pſalm. 1. Pœnit. dicit: *Illud verum eſt apertæ deſperationis indicium, ſi verecundia non ſequitur peccatum.* Et Seneca in Prouerb. *Tunc eſt,* inquit, *conſummata infælicitas, vbi turpia non ſolùm delectant, ſed etiam placent.*

Sed quid tandem? Nullùmne huic deſperatiſſimo morbo remedium? Sanè Medici etiam deſperatis rebus non ceſſant prorsùs adhibere remedia; ſed faciunt ac ſuadent quod poſſunt: vnde interdum contingit vim morbi ſuperari. DEO, inquiunt, omnia poſſibilia ſunt; vnde fieri poteſt, vt conualeſcat æger. Igitur & nos non omninò deſperabimus de huiuſmodi obduratis. Et Primò durè increpandi & tractandi ſunt, quia ipſi duri ſunt. Ita monet Apoſtolus Titum, vt Cretenſes *malas beſtias* durè increpet *Quamobrem increpa illos durè*, inquit ad Tit. 1. Idem fecit S. Stephanus Iudæis: *Durâ ceruice & incircumciſis cordibus*, &c. Act. 7. quamuis nullo fructu. At Pharao tandem ſtrage primogenitorum fractus ſurrexit de nocte & vocatis Moyſi & Aaroni nocte dixit: *Surgite & egredimini, & abeuntes benedicite mihi.* Exod. 12. tametſi paulò pòſt ad ingenium ſuum rediit,

Secundo ſuadenda illis eleemoſyna; vt fecit Daniel Nabuchodonoſori, ex DEI ſententia iam exſcindi iuſſo, cùm ait: *Quamobrem rex conſilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemoſynis redime, & iniquitates tuas miſericordiis pauperũ: fors ſitan ignoſcet delictis tuis.* Dan. 4. Vbi ſanctus Hieronymus & alii putant eum eleemoſynis impetraſſe ſaltem pœnæ dilationem per duodecim menſes, donec ſcilicet iterum incidit in ſuperbiam,

Tertiò Proponendus illis amor Chriſti, qui pro ipſis incarnatus, paſſus & mortuus eſt. Ita S. Ioannes, vel potius ipſe Chriſtus per Ioannem, ſcripſit cuidam Epiſcopo cæco, pauperi, nudo, id eſt, prudentiâ, charitate & virtutibus omnibus deſtituto: *Suadeo tibi emere aurum ignitum.* Græcè habetur ignitum ex igne, q. d. (ſecundùm Alcazar,) Accede ad fornacem, in quâ ardet aurum; id eſt, accede ad inflammatam Chriſti charitatem, quâ pro te homo factus eſt, & interim in paſſione vermis & non homo, ac denique in morte omnino pro te conſumptus eſt. Quænam eſſe durities poteſt, quæ in hac fornace non liqueſcat? Sanè obſtinatus in ſuâ incredulitate Thomas, vbi manum in fornacem illam Dominicorum vulnerum intulit, illicò liquefactus eſt, & Dominum confeſſus eſt. Scimus etiam glaciem quantumcunque duram liqueſcere ad ſolem diei. Eccùr non item corda horum liqueſcant ad amorem Chriſti incarnati? Nihil ferè durius adamante reperitur; ſiquidem incudes & mallei potiùs diſſultant, quàm adamantem frangant; is tamen hircino, calido tamen recentique ſanguine maceratus rumpi dicitur, licet multis adhæc ictibus adhibitis. Plinius l. 37. cap. 4. Quid igitur faciamus duro eiuſmodi cordi, de quo dicitur Zach. 7. *Cor ſuum poſuerunt vt adamantem: ne audirent legem?* Sanè ſi calidiſſimo Chriſti paſſi ſanguine cogitato non maceratur nec diſponitur vt cedat, quid tandem incipiendum? Addendi, meo iudicio, ictus aliqui fortiſſimi. Audiui aliquando à Viro docto, adamantem frangi adamante. Quòd ſi igitur tu, ô peccator, adamantinum cor habes, ſcio etiam Chriſtum habere adamantem in manu ſuâ, ad te conterendum. *Ipſe enim*, Amos cap. 7. *viſus eſt ſuper murum adamantinum, & in manu eius adamas.* iuxta tranſlationem 70. Interpr. Habet ergò Chriſtus adamantem in manu te fortiorem, qui aliquando conteret te. Vnde ſequitur ibi: *Ponam adamantem in medio tui.* Quando verò conteret, niſi cùm ad inferos deiiciet? Terribile huius rei exemplum refert V. Beda l. 5. hiſt. Anglic. c. 15. quod hic referam. *Noui*, inquit, *ipſe fratrem, quem vtinam non noſſem; cuius etiam nomen ſi hoc aliquid prodeſſet, dicere poſſem, poſitum in monaſterio nobili, ſed ipſum ignobiliter viuentem, Corripiebatur quidem ſedulò à fratribus ac maioribus loci atque ad caſtigatiorem vitam conuerti admonebantur. Et quamuis eos audire noluiſſet, tolerabatur tamen ab eis longanimiter ob neceſſitatem operũ ipſius exteriorum: erat enim fabrili arte ſingularis. Seruiebat autem multùm ebrietati, & cæteris vitæ remiſſioris illecebris, magiſq; in officinâ ſuâ die noctuq; reſidere, quàm ad pſallendum atque orandum in Eccleſiâ, audiendumq; cum fratribus Verbum Vitæ concurrere cõſueuerat. Vnde accidit illi quod ſolent dicere quidam; quia qui non vult Eccleſiæ ianuam ſpontè humiliatus ingredi, neceſſe habet in ianuam inferni non ſpontè damnatus introduci. Percuſſus enim languore*

atque

Digitized by Google

atque ad extrema perductus, vocauit fratres, & multum mœrens, ac damnato ſimilis cœpit narrare, quia videret inferos apertos & Satanam immerſum in profundum tartari. Caypham quoque cum cæteris, qui occiderunt Dominum, iuxta eum flammis vltricibus contraditum; In quorum vicinâ, inquit, heu miſero mihi locum adſpicio æternæ perditionis eſſe præparatū. Audientes hæc fratres, cœperunt diligenter exhortari, vt vel tunc poſitus adhuc in corpore pœnitentiam ageret. Reſpondebat ille deſperans: Non eſt mihi modò tempus vitam mutandi, cùm ipſe viderim iudicium meum iam eſſe completum. Talia dicens ſine viatico ſalutis obijt, & corpus eius in vltimis eſt monaſterij locis humatū: neque aliquis pro eo vel Miſſas facere vel Pſalmos cantare, vel ſaltem orare præſumebat. O quàm grandi diſtantiâ diuiſit Dominus lucem & tenebras. Beatus protomartyr Stephanus paſſurus mortem pro veritate, vidit cœlos apertos, vidit gloriam Dei, & Iesvm ſtantem à dextris Dei: & vbi erat ipſe futurus poſt mortem, ibi oculos mentis ante mortem, quò lætior occumberet, miſit. At contrà ſaber ille tenebroſæ mentis & actionis, imminente morte vidit aperta tartara, vidit damnationem diaboli & ſequacium eius? vidit etiam ſuum infelix inter tales carcerem, quò miſerabiliùs ipſe deſperatâ ſalute periret, ſed viuentibus qui hæc cognouiſſent, cauſſam ſalutis ſuâ perditione relinqueret. Factum eſt nuper hoc in prouinciâ Berniciorum, ac longè lateq́; diffamatum, multoſq́; ad agendam & non differendam ſcelerum ſuorum pœnitentiam prouocauit. Quod vtinam ex his etiam noſtrarum fiat lectione litterarum.

Videtis, Auditores, quorſum tandem tendant res hominum obſtinatorum? ad deſperationem videlicet & impœnitentiam. Hoc ſibi voluit Dominus, ſi S. Hier. credimus, cùm in hodierno Euangelio ad obſtinatos dixit: *Dico vobis, non me videbitis amodò, donec dicatis: Benedictus qui venit in nomine Domini*; hoc eſt, donec reſipiſcatis ad pœnitentiam, & me inuocetis ac benedicatis. Hoc autem quando obſtinatus faciet? Non audiſtis aliquando hiſtoriolam de marito qui vxorem adigere voluit, vt diceret: Benedictus Devs, corbis perfectus eſt? An non mulier verbera potiùs mariti ſentire & experiri, quàm verba hæc proloqui voluit? Idem euenit obſtinatis. Vix vnquam adigentur ut pœnitentiam agant, Devm inuocent & dicant: Benedictus Devs. Quid igitur eis expectandum, niſi gehennæ ſupplicium? Ibi experientur robur & duritiem Adamantis indicati. Ibi ſtabit Chriſtus ſuper murum adamantinum, hoc eſt, ſuper decretum ſuæ iuſtitiæ, quâ eos condemnauit; ſtabit inquam velut Adamas inuincibilis, quia priùs ipſi fuerunt adamantes. Stabat hîc inſtar Gallinæ conuocans eos ſub alas ſuas; at ipſi noluerunt: Vocabat per concionatores; at ipſi noluerunt: vocabat per exempla piorum; at ipſi noluerunt: vocabat per beneficia ordinaria & extraordinaria; at ipſi noluerunt: vocabat per flagella; at ipſi noluerunt. Quid faciet igitur his rebellibus? Vicem eis rependet. Veniet enim tempus, cùm ipſi in inferno deſiderabunt vnum diem Domini & gratiæ; ſed reſpondebit Chriſtus: Nolo.

CONCIO VII.

Gallinarum hæc induſtria eſt, vt pro pullis ſuis eſcam conquirant & pedibus exſcalpant, eamq́ue cùm repererunt, pullis conuocatis diuidant & comminuant,

1. *Vnde patet non eſſe verum quod hæretici noſtri ganniunt, Scripturam vndiq́; claram.*
2. *Quod ex viſceribus miſericordiæ Chriſti prodierunt ea verba;* Ieruſalem, Ieruſalem, quoties volui congregare filios tuos ſicut Gallina.
3. *Videre etiam Dei iuſtitiam & vindictam ſuo tempore vel ſerò venientem.*
4. *Origo perditionis noſtra eſt obſtinata voluntas.*
5. *Videre eſt quàm enorme ſcelus ſit fundere ſanguinem innocentium, cùm vindictam clamet & impetret à Deo ſuper caput effundentis.*
6. *Docemur quibus armis pugnandum ſit in aduerſarios noſtros, amore videlicet & beneficijs.*
7. *Docemur quò confugiendum ſit, cùm vagi & diſperſi inter inſidias tartarei milui degimus.*

THEMA.

Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum Gallina congregat pullos ſuos? Matth. 23.

Gallinarum hæc induſtria eſt, vt pro pullis ſuis eſcam ſedulò conquirant & pedibus exſcalpant, eamq́ue cùm repererunt, pullis conuocatis diuidant & comminuant. Eadem induſtria Concionatorum eſſe debet; vt videlicet pro Auditoribus ſuis cibum animæ quærant eruantq́ue è SS. Literis; inuentum quoque frangant, vt percipi à rudioribus poſſit, & ita Auditoribus ſuis proponant. Porrò Auditorum eſt, ad vocem Gallinarum huiuſmodi accurrere & cibum ex earum ore rapere. Quare cùm ego quoque ex hodierno Euangêlio grana aliquot exſcalpſerim, ea vobis nunc hilari voce depromam: Vos arripite. A.

Granvm I. Videte, Auditores, non eſſe verùm, quod Hæretici noſtri ganniunt, Scripturam vndique claram eſſe. Si adeò pellucida eſt Scriptura, quid ſibi vult illa Domini ſententia: *Vt veniat ſuper vos omnis ſanguis iuſtorum, qui effuſus eſt*, id eſt pœna debita ſanguini effuſo à conſtitutione mundi, ſiue à ſanguine Abel vſque ad ſanguinem Zachariæ? Nunquid enim Iudæi pœnas dederunt aut dare debuerunt ſanguinis, quem effudit Cain, quem effuderunt multi alii ab initio mundi? Habent ſanè hîc quod agant magni Doctores & habuerunt olim ſancti Patres alioquin illuminatiſſimi. Varii varia excogitârunt. Probabiliores expoſitiones ſunt hæ. 1. Si dicamus Iudæos Chriſti occiſores impleuiſſe menſuram patrum ſuorum, qui Prophetas occiderunt, & ita luiſſe omnium pœnas, dum publico excidio reſpubl. eorum euerſa eſt ob grauiſſimum homicidium in Chriſto commi-

B. I. Scriptura nō vbique clara.

commiſſum. Sic vltima gutta cauat lapidem; & vltimum furtum ſequitur ſuſpendium. 2. Si dicamus Iudæos ita fuiſſe punitos vltimo exterminio, vt grauiùs puniri non poſſent, licet omnium iuſtorum homicidia perpetrâſſent, nec immeritò, quia grauius eſt occidere Chriſtum, quam occidere omnes iuſtos. Ob aliorum iuſtorum cædes Synagoga interdum truncata fuit, ſed non radicitùs exciſa; ob cædem vero Chriſti penitùs exciſa. Hoc eſt quod Ioannes eis prædixit, Luc.3. *Genimina viperarum* (quia Patrem veſtrum occiſuri eſtis.) *Dico vobis, quia potens eſt* DEVS *de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ; iam enim ſecuris ad radicem arborũ poſita eſt.* (ſcilicet ad exſcindendos vos.) Deinde, quis eſt illi Zacharias filius Barachiæ, qui occiſus eſt inter templum & altare? Sanè Origenes, Gregorius Nyſſenus, Baſilius, Euthymius, Petrus Martyr Epiſcopus Alexandr. Epiphanius ſenſerunt ex antiquâ traditione, fuiſſe patrem Ioannis Baptiſtæ, ſiue quòd Deipara, poſtquam genuit Chriſtum, in loco Virginum collocata ſit à parte in templo, ſiue quòd Zacharias prædicarit Chriſti aduentum; non improbabili opinione; quam tamen S. Hieronymus apocryphorum ſomnium vocat. Alii Zachariam penultimum ex minoribus Prophetis intelligi volunt: quos etiam non eſt facilè conuincere erroris. Alii communiùs, vti S. Hieronymus, volunt eſſe Zachariam illum, qui 2, Par. 24. ſcribitur lapidatus eſſe in atrio domus Domini; factam verò Abelis & Zachariæ tantùm mentionem, quoniam ex Scripturâ noti erant, & quia horum ſanguis venit ſuper interfectores. Cæterùm quia pater huius Zachariæ dicitur Ioiadas, non caret etiam periculo hæc ſententia, niſi dicamus Ioiadam dictum fuiſſe etiam Barachiam.

Denique quid illud: *Non me videbitis amodò, donec dicatis: Benedictus qui venit in nomine Domini?* neque enim vnus huius loci ſenſus eſt. 1. ſic intelligi poteſt locus: Non me videbitis à tempore paſſionis, donec veniam in iudicio, & dicatis volentes nolentes: *Benedictus qui venit in nomine Domini*, &c. 2. ſic: Non me videbitis in cæleſti beatitudine, niſi me confeſſi fueritis per fidem, & pœnitentiam egeritis. 3. ſic: Non videbitis me oculo fidei, donec vltimis temporibus mundi ad me conuerſi fueritis & dicatis: *Benedictus*. Quis verò vaticinetur, quænam iſtarum ſententiarum ſit genuina? Pater ergò Scripturam non eſſe vſquequaque claram.

C. II. Dei miſericordia. GRANVM 2. Videte DEI miſericordiam; ex viſceribus enim miſericordiæ Chriſti prodierunt illæ Chriſti verba: *Ieruſalem, Ieruſalem, quoties volui congregare filios tuos ſicut gallina* &c. *Quid ſibi vult hæc conduplicatio?* inquit S. Chryſoſtomus: *Miſerantis valdeq́; diligentis hæc orationis figura eſt.* Deinde per ſimilitudinem gallinæ amorem ſuum monſtrat, quia maiorem præ cæteris affectum gallina erga pullos habet. Denique non ſemel, ſed ſæpiſſimè congregare voluit filios Synagogæ ſub alas ſuas, *Quoties volui?* Mira DEI miſericordia, lamenta & querelas adhibet, cùm pœnas & ſupplicia adhibere poſſet; ſub alas ſuas inimicos vocat, vt parcere illis poſſit. Nimirum ſeruare etiam hoſtes voluit, non perdere, modò ipſi nollent perire, Antonius Pius Imperator dicebat malle ſe vnum ciuem ſeruare, quàm mille hoſtes perdere. Atqui Chriſtus ipſos hoſtes ſeruare, quàm perdere maluit.

GRANVM tertium. Videte etiam DEI iuſtitiam & vindictam ſuo tempore, vel ſerò venientem, & moram grauitate ſupplicii compenſantem. Tardè quidem venit vindicta in Iudæos, poſt annos ſcilicet 38. ſed tantò atrocior venit, quando ciuitatem elegantiſſimam & fortiſſimam vaſtauit; filios eorum fame & gladio peremit, reliquos vili precio in ſeruitutem vendidit, ciuitatem ſolo æquauit, gentem totam è patria ſuâ eiecit & per orbem diſperſit, vt eſſet omnium ludibriis expoſita. Diu quidem & multis præmonet DEVS peccatorem; ſed tandem eum deſerit certoque exitio relinquit. Sic enim deſeruit Synagogam, quando ante templi excidium, audita in eo vox à Sacerdotibus fuit: *Migremus hinc*. teſte Ioſepho lib.7. de bello, capite 12. Quæ vtique Angelorum fuit vox. Vti verò nauis deſerta a Gubernatore in tempeſtate mergitur; ſic contigit Reipubl. Iudæorum; & impletum eſt in illâ, quod hîc à Chriſto prædictum: *Ecce relinquetur vobis domus veſtra deſerta*. Quàm verus in hoc euentu propheta fuit Chriſtus, tam verus etiam erit in reliquorum peccatorum ſupplicio ſæpiſſimè illis prædicto. Pugnat hîc DEVS cum improbis, quaſi fortiſſimis miles cum tyrone, ſiniſtra tantùm manu, quia non ſtatim eos proſternit, ſed leuiter interdum percutit, & ſinit vt reſpirent & proſperentur, indeque emendentur, poſtquam intelligere potuerunt, quàm variè, quàm facilè premi à DEO poſſint. At vbi non emendantur, ſed magis indurantur, arripit tandem dexteram & proſternit eos. Sic luſit olim diu cum Pharaone; ſed ad extremum cùm deſperatum vidit, eum demerſit in mari rubro. Vnde S. Gregorius 3. p. paſtoral. admonit. 27. ait. *Hoſtes* DEI *& ſi in ſiniſtrâ eius proficiunt, in dextrâ franguntur: quia plerumque prauos vita præſens eleuat, ſed aduentus æternæ beatitudinis damnat.* D. III. Dei iuſtitia.

GRANVM quartum. Videte cauſam & originem perditionis peccatorum, quæ alia non eſt niſi peruerſa eorum voluntas. Voluit enim Chriſtus miſtoties eos congregare & ſaluare, ſed ipſi noluerunt; hinc & perierunt; nemo perire poteſt, niſi ipſe velit. Quemadmodum in paradiſo nihil nobis nocere potuiſſet ſerpens, pomi vetiti illecebra, Eua blandiens, niſi Adam conſenſiſſet & comediſſet; ita nihil nobis nocere poteſt diabolus tentans, mundus illiciens, caro blandiens, niſi voluntas aſſentiatur. Viciſſim licet DEVS mille modis vocet nos & excitet; ſi nolimus vocantem ſequi, certam incurremus damnationem. Id S. Auguſtinus libro ſecundo de peccat. mer. & remiſſ. cap.5. hac ſimilitudine declarat: Sicut corporis oculus non adiuuatur à lumine, ſi oculum claudas, aut ſi eum à luce auertas ita ſi te auertas à DEO, qui lumen eſt, *quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, aut ſi claudas E. IV. Origo perditionis voluntas mala.

mentis

mentis oculos, incurrres laqueos dæmonum & peribis; ſi verò te conuertas ad Devm, ille tuam mentem illuſtrabit. Quid non fecit Chriſtus, vt Iudæos congregaret ſub alas ſuas? Quàm paternè illos monet in hodierno Euangelio? quantam cladem & deſolationem illis hic prædicit? Nihil effectum. Cur? Quia noluerunt. Videre eſt quandoque homines adeò peruerſæ voluntatis, vt licet præſentiſſimum malum adeoq; exitium ſuum videant præ oculis, nolint tamen inde reſilire. Exemplum affert illuſtre ſanctus Ambroſius libro 4. in Luc. cap. 4. *Theotimus*, inquit, *cùm graui oculorum incõmodo laboraret & amaret vxorem, interdictâ ſibi à Medico facultate coëundi, cupiditatis impatiens atque impetu libidinis raptus; Vale, inquit, amicum lumen.* Sciens ergò in æſtu libidinis ſe amiſſurum oculos, maluit eos amittere, quàm libidine abſtinere. Non aliter quilibet peccator agit, qui mauult perdere lumen gloriæ, & in tenebras exteriores incidere, quàm cupiditates ſuas frænare.

F. V. Fundere ſanguinẽ innoxiũ, enorme ſcelus.

Granvm quintum. Videte, quàm enorme ſcelus ſit fundere ſanguinem innoxium; quandoquidem is cadit, vindictam clamat & impetrat à Deo ſuper caput effundentis; quemadmodum ſanguis Abel ſuper Cain, ita videlicet vt cõmuniter etiam in hac vitâ puniantur homicidæ ſimili vel grauiore etiam cæde. Hinc naturale quoddam veluti miraculum eſt, vt ſi occiſor venerit ad cadauer occiſi, vulnera ſanguinem fudent, idque non tantùm fit cùm recenter quis occiſus eſt, ſed etiam cùm à multis diebus; imò ex ipſis nudis oſſibus ſolet interdum cruor effluere, vt multoties viſum eſt, quo nimirùm tanti ſceleris reus prodatur & plectatur. Sanè cùm vipera inuaſiſſet Paulum, gentiles mox dicebant: *Vtique homicida eſt homo hic, qui cùm euaſerit de mari, vltio non ſinit eum viuere.* Actorum vltimo. Audiamus exempla gentilium. Ariſtoles narrat de ſtatuâ Mitii æreâ, quòd ea cadendo obtriuerit reum necis Mitii Argiui, dum in foro ſpectacula ederentur. Macarius Mytilenenſis Bacchi Sacerdos hoſpitem in templum ſeducens occidit: paulò pòſt filii eius, dum volunt patris ſacrificia imitari, vnus alterum occidit. Audiens hoc mater, ſuperſtitem, verſa in furiam, torre occidit. Pater id intelligens matrem etiam iugulauit, ideoque captus & crimen confeſſus, ante publicum ſupplicium in tormentis expirauît. Ælianus libro 13. Ibyci Poetæ interfectores prodidêre grues, quos ille, dum necaretur, ſuperuolantes obteſtatus erat velut vindices. Latrones enim dum grues fortè in foro conſpicerent ſuperuolantes: Ecce Ibyci grues, inquiunt; ex quo ſermone deprehenſi & ſupplicio affecti ſunt. Plutarchus libro de loquacitate. Aliquando etiam canes prodidêre ſuorum dominorum interſectores. Idem de anim. comp. Vultin' exempla Chriſtianorum? Ioannes Moſchus in Prato Spir. cap. 76. ſcribit nauigium quoddam intra quod admiſſa erat mulier parricida, immotum conſtitiſſe in mari diebus quindecim ſummo omnium nauigantium ſtupore & dolore. Gubernator ad diuinam opem confugiens, audiit reſponſum, ejiciendam mulierem cui Mariæ nomen. Acciram igitur rogauit, vt ſcelus ſuum panderet: Illa perimiſſe ſe duos filios air, vt ad ſecundas nuptias tranſire poſſet; licet irrito conatu. Tunc Gubernator mulierem in ſcapham deſcendere iuſſit; moxque ſcapha quinquies in gyrum agitata in imum cum muliere demerſa eſt. Nauigium poſteà magnâ celeritate ad deſtinatum appulit. Idem c. 166. ſcribit de latrone, qui conuerſus factuſq; Monachus aſſiduè vidit puerum ſe inſectantem ac dicentem: *Cur me occidiſti?* Vnde petitâ veniâ monaſterio egrediens, vrbemque ingrediens, captus & decollatus eſt. *Nimirum quicumque effuderit humanum ſanguinem, fundetur ſanguis illius*, inquit Devs, Geneſis. 9. Et proptereà ibidem in lege naturæ, & poſteà in lege ſcripta Leuit. 3. vetuit Devs comedi ſanguinem animalium; vt rudis ille populus abſterreretur ab effuſione ſanguinis humani.

G. VI. Contra aduerſarios beneficiis pugnandum.

Granvm ſextum. Videte quibus armis pugnandum ſit in aduerſarios noſtros; amore videlicet & beneficiis. Ita enim Dominus in hodierno Euangelio ait ſe expandiſſe alas ſuas ad recipiendos in gratiam eos, qui Prophetas à ſe miſſos lapidabant & necabant: idque fecit non ſolùm in veteri lege per Prophetas, ſed etiam in nouâ per Apoſtolos ſuos & per ſemetipſum, concionando, orando, mira patrando, & præſertim in cruce manus ſuas expandendo & pro eis patiendo. Hæc ergò nobiliſſima & diuiniſſima ratio eſt ulciſcendi ſe de inimicis, congerendo videlicet carbones amoris & beneficentiæ ſuper caput eorum. Granum hoc ex ore Chriſti rapuit inprimis ſanctus Stephanus, tantæ Gallinæ inſignis pullus, cùm moriens orauit pro lapidatoribus. Cui merito accenſemus ſanctum Ioannem Gualbertum Abbatem, cui adhuc in ſæculo militanti cum armigero ſuo (vt refert Blaſius Melanenſis apud Sur. 12. Iulii) Florentiam tendenti, in ipſo itinere capitalis eius hoſtis (is cognatum eius occiderat) ex inſperato fit obuiàm, loco adeò anguſto, vt neutri locus pateret à viâ deflectendi. Tum verò hoſtis planè inermis, cùm haud dubiam necem ſibi paratam cerneret, conceptâ ſubitò fiduciâ, ab equo deſiliens, humi ſe proſternit, iunctiſque cancellatim ad pectus manibus, pro Crucifixi amore veniam vitamque ſibi precatur. Compunctus Ioannes audito nomine Crucifixi, pacem offert, metum ponere iubet, culpamque ei ex animo remittit. Hoſte dimiſſo Ioannes ad Eccleſiam quandam deflexit, cumque ibi coram Crucifixi imagine flexis genibus Chriſti vulnera contemplaretur, vidit (dictu mirabile!) Chriſti caput ad ſe inclinari tanquam gratias agentis, quòd pro eius reuerentiâ hoſti capitali pepercíſſet: Ioannes autem illâ Chriſti bonitate attractus, protinùs relicto ſæculo monaſterium ingreſſus eſt, & tam ſtrictè vixit, vt in numero Sanctorum ſit.

H. VII. Ad Chriſtum confugiendũ.

Granvm ſeptimum Videte quò confugiendũ ſit, cùm vagi & diſperſi inter inſidias tartarei milui degimus; ad alas vtiq; Chriſti, quas erga nos expandit, ſicuti teſtatur in hod. Euangelio

(neque

Digitized by Google

(neque enim erga nos Chriſtianos minor eſt eius affectus, quàm fuerit erga Iudæos.) Quemadmodum ergò tempore diluuij nemo ſalutem inuenit, niſi in arcâ, tametſi alii alia aſyla quæſierunt, vel præaltos montes, vel excelſas turres, vel ſublimes aſcendendo arbores: ita qui ad Chriſti alas non ſe recipit, ſalutem nuſquam inueniet. Peribunt ergò, qui in calamitatibus vel periculis à diabolicis præſtigiis & præſtigiatoribus opem requirunt; quia in vngues accipitris incidunt: peribunt, qui ad mundum fugiunt, quia debilis & fallax eſt. Quoties ergò tribulatio nos apprehendit, quoties tentatio pulſat, quoties dæmon, caro, mundus nobis inſidias ſtruit: attolamus in crucem oculos, & ſub alas Crucifixi nos recipiamus, cum Dauide dicentes, Pſalm. 60. *Protegar in velamento alarum tuarum. Si enim gallina*, inquit S. Auguſtinus in Pſalm. 90. *protegit pullos ſuos ſub alis, quanto magis tu tutus eris ſub alis* DEI *aduerſus diabolum & angelos eius?* Imprimis verò, cùm morientibus inſidiatur dæmon, meminerimus confugere ſub alas Domini noſtri; cuius exemplum nobis præbuit S. Stephanus; qui aduerſantibus ſibi Iudæis velut miluis obſeſſus, intendens in cælum, vidit Chriſtum ſtantem, vtpote in auxilium ſibi occurrentem. Huius alas iam-iam ſubiens dicebat: *Domine* IESV *ſuſcipe ſpiritum meum.* Diſcite hîc optimam moriendi rationem. 1. enim non de corpore, ſed de ſpiritu curam gerit. Contrarium faciunt impii. 2. fidem profitetur, IESVM vocans Dominum, ſcilicet Creatorem, Redemptorem & Saluatorem ſuum. 3. ſpem in eo conſigens, ipſum inuocat, meritis ſuis diffidens: hinc vocat eum IESVM, qui ſcilicet velit & poſſit eum ſaluare. 4. per amorem ei animum ſpiritumque reſignat. Denique non temerè ſalutem ſibi certam facit, tametſi martyr occubuit; ſed orat ſuſcipi à Domino, in confuſionem hæreticorum & ſimilium præſumptuoſorum, qui ſine omni diuini iudicij timore viuunt & moriuntur, quaſi ſecuti de ſalute. Tales igitur Gallina illa cæleſtis ſub alas ſuas recipit & fouet cæleſtium bonorum perpetuâ dulcedine; quam & nobis largiri miſericorditer dignetur.

IN FESTO
S. IOANNIS EVANGELISTÆ.

Euangelium. Joannis 21.

IN illo tempore: Dixit JESVS Petro: Sequere me. Conuerſus Petrus, vidit illum diſcipulum, quem diligebat IESVS, ſequentem, qui & recubuit in cœna ſuper pectus eius, & dixit: Domine, quis eſt qui tradet te? Hunc ergò cùm vidiſſet Petrus, dixit IESV: Domine, hic autem quid? Dicit ei IESVS: Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te? tu me ſequere. Exiit ergò ſermo iſte inter fratres, quia diſcipulus ille non moritur. Et non dixit ei JESVS: Non moritur; ſed, Sic eum volo manere, donec veniam, quid ad te? Hic eſt diſcipulus ille, qui teſtimonium perhibet de his, & ſcripſit hæc. Et ſcimus, quia verum eſt teſtimonium eius.

CONCIONES.

I. Aquila Ioannis typus.
II. Cauſa cur præcipuo amore dilectus ſit à Chriſto Ioannes.
III. Qui malè ſequantur Chriſtum.
IV. Curioſitas quintuplex vitanda.
V. Cur benedicatur & bibatur vinum ſeu benedictio S. Ioannis.
VI. Benedictiones in Eccleſiâ vſitatæ defenduntur.
VII. Documenta.
VIII. Myſteria.

CONCIO I.

Docetur quibus in rebus Ioannes comparetur Aquilæ.

1. Quia ſicut Aquila volatu ſuo omnes aues tranſcendit, & acie oculorum omnes ſuperat; ita Ioannes in Euangelio ſuo ſuper omnes volauit Euangeliſtas.
2. Aquila auis homini ſocialis eſt amorem amore rependens.
3. Aquila diutiſsimè viuit & iuuentutem renocat.
4. Ob miſericordiam & pietatem.
5. Ob contemplationis ſtudium.

THEMA.

Recubuit in cœnâ ſuper pectus eius. Ioan. vlt.

VIdimus heri Chriſtum Gallinæ comparatum, ſed qui ſecundùm naturam humanam Gallinæ ſe comparauit, eundem ſecundùm naturam diuinam Aquilæ comparauit Moyſes Deut. 32 cũ ait: *Sicut Aquila prouocans ad volandum pullos ſuos, & ſuper eos volitãs, expandit alas ſuas.* Nec immeritò; vt enim Aquila in alto degit ab auium cæterararum ſocietate ſeparata, & altiſſimè volat, vt viſu attingi nequeat: ita & DEVS adeò procul ab omnium creaturarum cognitione diſtat, vt ad eum nec hominum nec Angelorum oculi pertingere vllo pacto queant. Huius Aquilæ proles eſt Ioannes, A.

nes, qui & ipſe Ezech. 1. per Aquilam figuratur, vt conſentiunt SS. Patres & demonſtrat eius pictura; proles, inquam, præ cæteris dilecta, vt patet ex hodierno Euangelio, dum vocatur Diſcipulus quem diligebat IESVS. At nunc videamus quibus in rebus comparetur Aquilæ.

B. I. Ob ſublimem intelligentiam.

PRIMA & potiſſima cauſa aſſignatur à Patribus, quòd quemadmodum Aquila volatu ſuo omnes aues tranſcendit & acie oculorum omnes ſuperat, ita vt Solem rectà intueri queat: ita Ioannes Euangelio ſuo ſuper omnes volauit Euangeliſtas & vſque ad conſpectum Deitatis Chriſti penetrauit. Vnde Ezech. 1. viſa eſt de ſuper ipſorum quatuor. Vbi S. Gregorius ib. ait, Ioannem ſeipſum tranſcendiſſe. S. Auguſtinus tract. 36. in Ioan. ait: *Cæteri Euangeliſtæ tanquam cum homine domino in terrâ ambulabant & de diuinitate eius pauca dixerunt. Iſtum autem quaſi piguerit in terrâ ambulare; ſicut ipſo ſui ſermonis exordio intonuit, erexit ſe non ſolùm ſuper terram & ſuper omnem ambitum aëris & cæli: ſed ſuper omnem etiam exercitum Angelorum, &c.* S. Hieronymus lib. 1. contra Iouinian, ait: *Ioannes noſter quaſi ad ſuperna volans, ad ipſum Patrem peruenit, dicens: In principio erat verbum*, &c. Paucis enim verbis oſtendit, quid de Chriſto credere debeamus. Primò, ab æterno fuiſſe; *In principio erat Verbum.* Secundò, perſonam à Patre diſtinctam eſſe; *Et Verbum erat apud* DEVM. Tertio, Vnum cum Patre DEVM eſſe; *Et erat Verbum.* Quartò, Mundi conditorem eſſe; *Omnia per ipſum facta ſunt.* Denique incarnatam eſſe; *Et Verbum caro factum eſt.* Nimirum præſciuit Ioannes paulò pòſt adfuturos hæreticos, qui his articulis contradicerent. Vnde quemadmodum Aquila nidum firmat lapide Ætite, qui contra venena valet, vt ſic eum tueatur à ſerpentibus, vt refert Pier. l. 19. hierogl. ita & Ioannes Euangelium ſuum & fidem noſtram vallauit initio ſtatim contra hæreticos. Igitur ſecutus eſt paulò pòſt Ebion, negans Chriſtum ante Mariam fuiſſe, vt ſcribit S. Hieronymus de ſcrip. Eccl. ſed contrà Ioannes ait: *In principio erat Verbum.* Adfuit Sabellius, dicens Chriſtum perſonam eſſe à Patre indiſtinctam. Contrà Ioannes: *Et Verbum erat apud* DEVM Succeſſit Arius, negans Chriſti diuinitatem. Sed contra Ioannes: *Et* DEVS *erat Verbum.* Incurrit Manichæus, duo creationis principia ponens. Contrà Ioannes: *Omnia per ipſum facta ſunt.* Cerdon & Marcion dicebant Chriſtum in phantaſmate tantùm natum & paſſum. Contrà Ioannes: *Et Verbum caro factum eſt.* Harum igitur hæreſum alias præuidens, alias iam exiſtentes videns, rogatus ab Aſiæ Epiſcopis ſcripſit Euangelium ſuum. Et præterea hæreticorũ hoſtis infenſiſſimus erat, nec cum illis loqui voluit: & aliquando in balneo videns Cerinthum, mox receſſit cum ſuis, quòd vereri ſe diceret ne balnea corruerent, vbi Cerinthus veritatis hoſtis eſſe. Refert Irenæus l. 3: aduerſ. hæreſ. cap. 3.

Docet igitur inprimis Ioannes vitare hæreſes & hæreticos & nidum cordis noſtri munire contra eos lapide illo, in quo fundata eſt Eccleſia Catholica, ſcilicet firmitate & vetuſtate fidei noſtræ. Vnde ſi quando ſerpentes hæretici conantur te à propoſito dimouere, vel venenum hæreſeos tibi infundere, ne diſputa, ſed fuge, ſi potes, illos; ſi non potes, dicito: Credo quod Catholica credit Eccleſia; illa inquam ſupra petram fundata, hactenus numquam deuicta, numquam mota, idem ſemper credens, &c. Quod ſi reijciant, oſtendant, quando, vbi, in quibus articulis aliquando errârit, dubitârit. &c. Hoc verò munimentum antè omnia faciendum eſt, ſicut & Ioannes principium Euangelii ſui muniuit contra hæreſes. Sic enim & fundamentum domus ante omnia ponendum; alioqui quidquid ſuperſtruxeris, vanum erit. Fruſtrà confitetur, communicat, orat, ieiunat, &c. qui nidum ſuum non muniuit lapide veræ fidei, ſed in pectore gerit perfidiam: omnes enim illius pullos, id eſt, actiones ſerpens diabolus deuorat.

C. II. Ob amorẽ in Chriſtum.

SECVNDO, Aquila, auis homini ſocialis eſt, amorem amore rependens. Scribit enim Ælianus lib. 6. animal. hiſt. c. 28. ex Philarcho aquilam à puero educatam arctiſſimo amore ei adhæſiſſe; cùm puer ægrotaret, aquila aſſiduò aſſidebat; cùm non ederet, ipſa pariter cibum non admittebat; poſteà verò quàm is vitâ exceſſit, atque efferretur, ad rogum eum proſecuta eſt, poſtque vbi cremaretur, in medios rogos ſe immiſit. Imitatus etiam in hoc Joannes Aquilam: cùm enim à Chriſto vehementer diligeretur, valde eum redamauit, vt patet ex eo, quòd in ſinu Chriſti dormiuit: quód ad ſepulchrum præcucurrit citiùs Petro, &c. Quoniam igitur ſciebat ſe à Domino maximè dilectum & enutritum, quaſi in ſinu eius; eundem vſque ad crucem ſolus inter Apoſtolos comitatus eſt, eique ibi patienti adſtitit, vt ita quodammodo cum Chriſto crucifigeretur & omnium eius dolorum particeps fieret. Et hæc videtur cauſa, cur ſolus ipſe martyrio non obierit, quia iuxta crucem ſubierat martyrium. Quâ re docemur tanto eſſe DEO gratiores & obligatiores ad eum redamandum, quanto plura dilectionis ſigna ab eo accepimus. Et verò loquendo de generalibus DEI beneficiis, magnum eſt dilectionis DEI in nos indicium, quòd è nihilo nos creare, & homines quidem voluit. Sed hoc penè obſcuratur, ſicut ſtellæ adueniente Sole, ſi conferamus id cum beneficio redemptionis. Quis enim explicet amorem illum, quo DEVS propter nos homo fieri mortalis voluit? Vnde grauide causâ Apoſtolus 1. Corinth. 16. dixit: *Si quis non amat Dominum noſtrum* IESVM *Chriſtum. ſit anathema, Maranatha, id eſt, Dominus venit.* q. d. Siquidem Dominus iam in carne noſtri causâ venit, ſi quis tanto DEI amori non reſpondeat, anathema ſit, & ab hominum communione ſegregatus. Hanc verò dilectionem reciprocam oſtendere deberemus in ſedulâ contemplatione beneficiorum Chriſti, aſſidere nato in ſtabulo, patienti in cruce, &c.

D. III. Ob lõgæuitatem.

TERTIO, Aquila diutiſſimè viuit & iuuentutem renouat, quando ſentit ſe grauari pennis, dum ex alto Solis calore inflammata in fontem præfrigidum ſe immittit, cuius frigore calor

medullarum augetur, & poſtmodum aliquamdiu quieſcit, atque ita plumis ſuccreſcentibus renouatur, teſte Alberto Magno lib.23. de animal. lit. A. ſimili ferè modo Ioannes inter Apoſtolos diutiſſimè vixit, nimirum 68. annos poſt paſſionem Chriſti, teſte S. Hieronymo de ſcriptoribus Eccleſiaſticis, Nicephoro lib. 2. hiſt. cap. 42. & conſequenter vſque ad annum 101. poſt Chriſtum natum, qui erat ſecundus Traiani Imperat. Adhæc ipſe renouauit Iuuentutem ſuam. Et qua ratione In oleo feruentis dolii, in quo poſitus erat à Domitiano Imperat. Vbi adeò læſus non eſt, vt etiam purior ac vegetior, teſte S. Hieron. lib. 1. contra Iouinianum, inde exierit Igitur à Domitiano in Pathmos Inſulam relegatus, ibi quieti contemplationis vocauit, & Apocalypſin ſcripſit. Cuius exemplo docemur patienter ſufferre tribulationes, infirmitates, &c. inde enim puriores egredimur: ſæpè videmus iuuenem, qui de graui morbo conualuit, poſteà eſſe cautiorem, temperantiorem, ad virtutem promptiorem.

Docet etiam renouare iuuentutem per crebriorem pœnitentiam. In eâ enim per contritionem incaleſcimus è conſpectu DEI, in quem peccauimus. Per confeſſionem immergimur in fontem frigidum: Per ſatisfactionem exuimus pennas veteres, bona aliena, odia, pœnas, &c. Hæc verò non ſemel, ſed ſæpiùs in anno facere expedit. Quomodo enim non ſentiat ſe grauari veteribus pennis, qui in anno tantùm ſemel confitetur? qui pondus peccatorum ſuorum toto circumfert anno?

E.
IV.
Ob miſericordiam & pietatem.

QVARTO, Pia eſt & miſericors erga eiectos pullos à ciconiâ montanâ vel alterâ aquillâ; eos enim colligit & educat, teſte Pierio lib. 19. hierogl. Talis etiam Ioannes erat erga lapſos, vt eos reduceret. Cuius exemplum narrat ex Clemente Alexandrino Euſebius lib.3. hiſt.cap.17. Nam iuuentem aliquando commendarat Epiſcopo cuidam in Aſia Eccleſias viſitans, vt eum inſtitueret & ſaluris eius curam gereret, Epiſcopus porrò, cui cura hæc à tanto Apoſtolo delegata erat; in Chriſtianâ fide ac moribus inſtructo baptiſmum & confirmationem dedit; ſperans autem quòd de cætero benè ſe haberet, eum negligentiùs obſeruans ſibi permiſit. Ille verò libertate abuſus, & licentiâ factus deterior, malorum familiaritati adſueuit, factus ad extremum prædonum & latronum dux. Poſt aliquantum verò tempus requiſitus fuit S. Ioannes, vt pro Eccleſiaſticis negotiis in ciuitatem eamdem rediret; quibus expeditis, Epiſcopum de Iuuene interrogat. Ille autem grauiter ingemiſcens, ſecundùm animam mortuum reſpondet, & pro Eccleſiâ vicinum montem elegiſſe, in quo prædas exerceret & latrocinia. Audiens hoc verò Ioannes: Ah, cui, inquit, paſtori ouem hanc credidi? ac ſtatim equum expediri iubet, & viæ ducem; dein ad montem latronum ſpeluncam proficiſcitur; quò cùm accederet, captus, ad ducem eorùm deduci rogat, qui eum, vt erat, operiebatur armatus. Sed cùm eminus adduci videt Ioannem, ocyùs fugit, ſequente eum Ioanne & clamante; Quid fugis me, fili, patrem, ſenem, inermem? Compatere labori ac moleſtiæ meæ, noli timere, ſupereſt ſalutis tibi ſpes. Ego pro te Chriſto rationem reddam ac reſpondebo, quin & ſi neceſſitas exigit, moriar pro te lubens, quomodo pro nobis omnibus Chriſtus. Animam pro te ponam, ſiſte curſum & crede, miſit me tibi Chriſtus, Audiens porrò iſta iuuenis, ſtetit deiectis in terram oculis, & arma exuens, ac cum magno timore appropinquantem ad ſe Apoſtolum lachrymans amplectitur, dexteram abſcondens tot cædium patratricem. Spondet Apoſtolus impetraturum ſe à Chriſto omnium peccatorum remiſſionem, & in genua procidens apprehenſam eius dexteram oſculatur, eumque hoc modo in Eccleſiam reduxit, vnà cum eo orauit, ieiunauit, nec diſceſſit ex ciuitate, niſi poſtquam eum primò conſolatus diligentiſſimè inſtruxiſſet atque ita virtutibus perfeciſſet, vt Eccleſiæ miniſtrum conſecraret. Diſcant hinc paſtores animarum, diſcant & parentes ſalutem gerere ſibi creditorum & errantes reuocare, niſi DEO rationem reddere velint. Diſcant oues errantes & filii perditi, non fugere, non reſiſtere, cùm ad pœnitentiam quærentur, cumque arguuntur, præſertim in confeſſione; quando confeſſarius perſecutãdo eorũ conſcientiã, eos quaſi fugientes & tergiuerſantes inſequitur & vrget. quærit enim ouem errantem, te quærit, non ſe.

F.
V.
Ob contemplationis ſtudium.

QVINTO, Aquila in alto ferè ſemper moratur, rarò & non niſi cibi causâ ad terram deſcẽdit. Similiter S. Ioannes contemplationi deditus erat rerum diuinarum; raró corporalem admiſit quietem. Vnde *fertur aliquando cùm perdicem molliter demulceret*, inquit Caſſianus collat. Patr. lib. 2. collat. 2. *quendam ad ſe habitu venatoris venientem ſubitò conſpexiſſe, qui miratus quòd vir tãtæ opinionis ac famæ ad tam parua & humilia ſe oblectamenta demitteret: Tu es, inquit, ille Ioannes, cuius fama inſignis ac celeberrima me quoque ſummo deſiderio tuæ agnitionis illexit? Cur ergò oblectamentis tam vilibus occuparis? Cur B. Ioannes: Quid eſt, quod manu tuâ geſtas? At ille, Arcus, inquit. Et cur, ait B. Ioannes, non eum tenſum vbique circumfers? Cui illi reſpondit: Non conuenit, ne iugi curuamine rigoris fortitudo laxata molleſcat ac depereat, & cùm oportuerit, vt fortiora in aliquam feram ſpicula dirigantur, rigore per nimietatem continuæ intenſionis amiſſo, violentior ictus non poſſit emitti. Nec noſtri, inquit beatus Ioannes, animi te offendat, ô Iuuenis, tam parua hæc breuiſq́ laxatio, quæ niſi remiſſione quâdam rigorem intenſionis ſuæ interdum releuet ac relaxet, irremiſſo vigore lenteſcens virtuti ſpiritus, cùm neceſſitas poſcit, obſecundare non poterit.* Hæc ibi. Vnde patet, Ioannem ferè ſemper contemplationi & rebus ſeriis intentum non niſi modicè & rariſſimè animum relaxaſſe. Quod ſi hanc doctrinam nobis applicare velim, inuertere illam debeo & dicere, vt qui totâ ſeptimanâ rebus temporalibus vacamus, & ſpiritum ad corporis obſequia trahimus & deprimimus, ſaltem in diebus feſtiuis ralexemus & requiem ei ſuam demus, diuinis rebus vacare ac ſurſùm volare ſinamus, quem ferè ſemper aliàs in terris occupatum retinemus. Deceret ſanè vt cum Aquila &

Ioanne

Ioanne potiorum partem ſpiritui daremus, & in contemplatione ac oratione Deo tribueremus: ſed quia hoc paucorum eſt, id ſaltem omninò conuenit, vt ſi dies non feſtiuos corpori tribuimus, dies ſaltem feſtiuos animæ tribuamus. Non enim inſtituti ſunt illi, vt otiemur tantùm & à laboribus corpus eximamus, ſed vt ſpiritus imprimis quieſcere & in Deo ſe recreare poſſit; alioqui omninò ſuffocetur & eneruetur. Illis ergò ſaltem diebus, quando ſæpiùs non datur, animus attollere ſe debet, contemplari Dei beneficia, ſuos defectus vitæ ſuæ rationem, Sanctorum viuendi rationem & exempla. Et bis præſertim diebus contemplari deberemus beneficium Redemtionis, & Incarnationis, eaque contemplatione animos noſtros paſcere: deberemus, inquam, cum Ioanne demulcere perdicem illam, Chriſtum, ad terras illapſam, veram ſcilicet matrem noſtram, vt heri vidimus, eidem patienti condolere, nobis gratulari, &c. deberemus dicere cum paſtoribus: *Tranſeamus vſque Bethlehem, & videamus hoc verbum.* Tranſeamus negotia ſæcularia, nugas, iocos, ludos, &c. ſed ô quàm peruersè aguntur hi dies tam feſtiui! tranſiguntur ludis, iocis, comeſſationibus: & vtinam non etiam noctes. Hóccine eſt ſpiritum relaxare & Deo vacare? *Ludebam fortis*, inquit S. Bern. ſerm. 2. de Natiu. Domini, *in plateis, & in ſecreto regalis cubiculi ſuper me ferebatur iudicium mortis. Audiuit hoc vnigenitus eius, exiit poſito diademate, ſacco veſtitus, aſperſus cineri caput, nudus pedes, flens & eiulans, quòd morte damnatus eſſet ſeruulus eius. Intueor illum ſubitò procedendem, ſtupeo nouitatem, cauſam percunctor, & audio. Quid facturus ſum? Adhùcne ludam & deludam lachrymas eius?* Ita ille.

Viderint ergò quantum Chriſto iniuriam faciant, qui has ſacratas noctes (vernacula **die Weyhenacht**) ludis & comeſſationibus profanant, &c.

CONCIO II.

Aſſignantur rationes cur Ioannes præcipuo amore dilectus ſit à Chriſto.

1. *Ob naturæ præſtantis. bonum ingenium, innocentiam, virginitatem.*
2. *Ob ſimilitudinem in conuerſatione, in martyrio, in reſurrectione accelerata.*
3. *Ob amorem reciprocum.*

THEMA.

Conuerſus Petrus, vidit illum diſcipulum, quem diligebat IESVS. *Ioan. 21.*

A. GEneſis 43. legimus, Ioſephum vndecim fratres ſuos conuiuio excepiſſe, quando ab eis nondum agnitus erat. In eo conuiuio miſit Ioſeph de menſâ ſuâ ſingulis fratribus varia & ſelectiſſima fercula, ſed minimo natu Benjamino quinquies plura quàm cæteris. Quamobrem mirabantur omnes; ſed poſteà intellexerunt huius rei cauſam, cùm ſe Ioſeph manifeſtauit: qui ſcilicet id feciſſet propterea, quòd Beniamin frater eius coüterinus eſſet, hoc eſt, tam ex parte matris, quàm ex parte patris; reliqui tantùm ex parte patris. Simili ferè modo Chriſtus egit cum diſcipulis ſuis (quos fratres ſuos vocabat, Ioan. 20.) dum enim cum eis in terris degeret, ſingulis diſtribuit præclara quædam dona & exhibuit amoris argumenta; ſed præ cæteris tamen maiori amore dilexit Ioannem (velut natu minimum & quodammodo coüterinum, vtpote futurum matris etiam ſuæ filium adoptiuum) & quinque peculiaribus amoris indiciis ac prærogatiuis condecorauit. Prima, dum eum in ſinu ſuo fouit, arcana ſua ei aperiendo, etiam Iudæ proditionem. Secunda, dum ei ſingulari ſapientiâ ſuper omnes illuſtrauit. Tertia dum matrem ei in cruce commendauit. Quarta, dum vitam ei maximè longæuam dedit, ad annos 93. ætatis, vſque ad Traianum Imperatorem. Quinta, dum eum à martyrio liberum eſſe voluit. Vnde Ioannes quoties de ſeipſo ſcribit, vocat ſe *Diſcipulum quem diligebat* IESVS. Sed mirari aliquis poteſt, quod tam peculiaribus ferculis honorauit Chriſtus Ioannem. Quæ igitur huius præcipui amoris cauſa? Videamus.

TRIA ſunt, quæ amorem cauſant: Primum ipſa rei bonitas cognitione percepta: bonum enim per ſe amabile eſt. Multa verò bona erant in Ioanne, quibus alios Chriſti diſcipulos ſuperabat. Inprimis acies ingenii ſublimioris, quæ adeò poſtea exculta eſt, vt aquilinæ comparata ſit, & vſque ad Deitatis altiſſimam contemplationem euolârit. Quis autem neſcit à Ludimoderatoribus amari præ aliis diſcipulos illos, qui ingenio ſunt præſtantiori & diſciplinatū capatiori? Nouerat Chriſtus hoc ingenium ad diuinitatis ſuæ cognitionem ſuper alios euolaturum, eamque toti mundo teſtatem facturum ac contra hæreticos defenſurum; ideoque meritò tanquam Athletam fortiſſimum dilexit, poteratque de illo dicere idem, quod de Paulo dixit: *Vas electionis eſt mihi iſte, vt portet nomen meum coram gentibus*; imò toto orbe. B. I. Ob naturæ præſtãtis bonum ingeniũ.

Cùm parentes vident vnum filiorum ſuorum cæteros indole & ingenio præcellentem, magis eum diligunt, & plures in eum ſumptus collocant, quò virtutibus & doctrinis excolatur; mittunt eum ad Academias & exteras nationes, &c. Cur non idem faceret Ioanni Chriſtus? Aliud eius bonum perquàm amabile, erat innocentia, quâ cæteros vicit Apoſtolos, ſi quidem adhuc adoleſcens Chriſti collegio adſcriptùs eſt & in eo ſemper innocentiſſimè vixit, Innocentia. primamque innocentiam conſeruauit. Cæteri iam adulti, à Chriſto ſunt electi, ideoque minus à culpâ vacantes erant, cùm eligerentur. Quis autem neſcit innocentiam rem eſſe amabiliſſimam? Sanè Chriſtus ipſemet Marc. 9. & 10. paruulos complectebatur propter eorum innocentiam, ſimul oſtendens eiuſmodi amplexu & dulci amore dignos eſſe tantùm innocentes. Vt enim matres non ita abblandiuntur natu grandioribus liberis, ſicut infantibus: ſic etiam innocentes Deo ambiliores ſunt. Vnde Canticorum 1. dicitur: *Meliora ſunt vbera tua vino.* Cæteri Chriſti diſcipuli tanquàm adulti, ſeueriori diſciplinâ quaſi vino potabantur:

bantur: Ioannes verò lactè, tanquam innocens & quaſi lactens: ideóque ſupra pectus Domini ſolus ipſe recubuit. Similem ob cauſam Ioſias inter reges Iſrael omnium optimus fuiſſe dicitur, 4. Reg. 23. ita vt ſimilis ei in virtute nec ante nec poſt eum fuerit. Nam licet Dauid eo fuiſſet manſuetior & deuotior, Salomon ſapientior, Ezechias clementior: fuit tamen ipſe innocentior, qui non ita deliquit, ſicut illi deliquerunt. Vnde etiam Eccleſ. 49. memoria Ioſiæ dicitur compoſitio odoris ſuauiſſima. Ratio. primò, quia Ambroſio teſte innocentia faciliùs cuſtoditur, quàm per pœnitentiam perdita reparetur. Vt enim ſpecula noua initio mundiſſima, vbi ſemel inficiuntur, rarò vel nunquam ad priſtinum nitorem emundantur; ita ætas puerillis ſemel deprauata. Secundò licet priſtina ſanctitas & gratia recuperari poſſit, non tamen innocentia: manet enim cicatrix per pœnitentiam obducta: quæ licet non pariat deformitatem, nequit tamen accedere ad priſtinam integritatem. Sanctus Chriſoſtomus ait homilia ſexta in Matthæum: *Sicut in conſpectu hominum gratioſa eſt facies pulchra, ſic in oculis* DEI *ſpecioſa eſt conſcientia munda.* Atquî nemo arbitror negabit, gratioſiorem eſſe faciem pulchram carentem omni cicatrice, quàm ſit ea, quæ cicatrices ex vulneribus habeat. Strenuus eſt miles, qui multis in præliis vulneribus acceptis, vitam conſeruauit gladio; ſed magis adhuc ſtrenuus eſt, qui diuerſis præliis multos occidit hoſtes, interim nunquam vulneratus eſt; ſicut celeberrimus illi Scanderbegus, qui cùm ad duo millia Barbarorum ſuâ manu obtruncâſſet, nullo vnquam prælio vulneratus eſt; niſi ſemel leuiter in crure per ſagittam; vt Barletius in eius vitâ. Tertiò, quia præſtantiùs eſt, DEOque gratiùs, ab ipſâ iuuentute, adeóque totâ vitâ DEO ſeruire, quàm aliquâ tantùm vitæ parte. Ioannes ab adoleſcentiâ iugum Chriſti portauit.

Virginitatem.

Aliud bonum digniſſimum amore, quo excelluit aliis, fuit Virginitas; & ob id Ioannes magis à Chriſto dilectus, vt teſtatur ſanctus Hieronymus lib. 1. contra Iouinianum, & patet ex tenerâ eius ætate, cùm Hieronymus ſcribat penè puerum vocatum à Domino, & conſtet vixiſſe vſque ad tempora Traiani, ſecundùm Baron. & alios. 68. annos poſt Chriſti aſcenſionem. Ceteros ſaltem pleroſque Apoſtolos priùs conjugatos fuiſſe veroſimile eſt. Porrò Virginitatem ſpecialiter à Chriſto diligi patet ex Apocal. 14. vbi ſolæ virgines dicuntur emptæ eſſe de terrâ primitiæ, id eſt, electiſſimi fructus, DEO & Agno, & ſequi Agnum in cælo, quocumque ierit, tanquam Cythrœdi eius, quâre *nihil aliud ſignificatur*, vt inquit Blaſ. Vegas ibi, *quàm Agnum virginibus præcipuè delectari ita vt à ſuo latere eas nunquam velit diſcedere*. Sequûtur eũ velut Cytharœdi ad eius oblectationem. Dicuntur autem Cytharœdi quia propriam carnem domant & ſpiritui concordant, ita vt non iam caro eſſe, ſed in ſpiritum tranſiſſe videantur. Hæc autem carnis ſubactio præclarior eſt omni aliâ victoriâ propter difficilius certamen.

Nouimus enim maximos Heroës hoſtium domitores carni ſubiacuiſſe, Dauidem, Salomonẽ, Herculem, Alexandrum Magnum, & aliquot fortiſſimos Chriſti Athletas, qui varia tormenta vicerant, contra quos expoſtulat S. Cyprianus libro de lapſis. Acceſſit ad puritatem corporis eius ſumma puritas animi. Scribit Euthimius in capite 23. Ioannis; eum tantam à puero habuiſſe curam puritatis, vt ne turpem quidem cogitationem vnquam in cor ſuum aſcendere permiſerit. Scimus autem quid Sapiens dicat Prouerb. 22. *Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum ſuorum habebit amicum Regem*,

C. II. Similitudinem.

SECVNDVM. Similitudo, iuxta id Eccleſ. 13. *Omne animal diligit ſimile ſibi, & omnis homo proximum ſibi*, (niſi per accidens alter alterum impediat, vt cùm figulus figulum odit;) Ioannem autem ad Chriſti ſimilitudinem maximè præ cæteris acceſſiſſe, colligi ex eo poteſt, quòd eundem Chriſtus matri deſolatæ, tanquam effigiem ſui ad ſolatium relinquere voluerit, ſicut ſolet ſponſus facere ſponſæ ab eâ diſceſſurus, vt ſic ipſa ſaltem in imagine ſponſum ſuum poſſideat. Sed quâ in re ſimilem Chriſto oſtendemus Ioannem?

1. In cõuerſatione.

Primò, in moribus & conuerſatione. Nam inprimis, vti diximus, virgo fuit & innocens, quemadmodum & Chriſtus. Deinde vti Chriſtus adeò dilexit homines, vt propter eos perditos recuperandos deſcenderit de cælo, & tradiderit ſe in manus hoſtium, ac biberet amorem paſſionis calicem: ita ſuo modo fecit & Ioannes. Nam, vt refert Euſebius ex Clem. Alex. lib 3. hiſt. c. 23. pro adoleſcente, qui ab ipſo commendatus alicui Epiſcopo erat, poſtea verò ſeductus, & princeps latronum factus, recuperando, in locum prædonem illorum deſcendit & fugientem à ſe diſcipulum conſectatus eſt, atque ad meliorem frugum reuocauit. Deinde bibit etiam Ioannes calicem venenatum pro conuerſione infidelium, ex pacto, vt alibi diximus; Vt ſi abſque læſione eum biberet, illi Chriſto crederent. Adhæc ſicut Chriſtus in vltimâ cœnâ ante paſſionem & mortem ſuam dilectionem proximi longo ſermone, tanquam rem præcipuam, ſuis commendauit, Ioan. 13. & 15. ita fecit & Ioannes, cùm ad ſepulchrum viuens deferretur, identidem repetens illud: *Filioli diligite alterutrum, quia præceptum Domini eſt.*

2. In martyrio.

Secundò, in martyrio, pluſquam Petrus aut Andreas: tametſi illi crucifixi ſunt, non Ioannes: quia cùm Magiſtrum ſuum tenerrimè amaret, ſolus ex diſcipulis in cruce patienti aſtitit; vnde non tam ſimilem, quàm eandem cum Chriſto, martyrij rationem ſubijt: ſi quidem anima magis eſt vbi amat, quàm vbi animat. Cogitate quid doloris ſenſerint matres, patres, fratres & ſorores infantum illorum, quos occidit Herodes, cùm viderent eos ante oculos ſuos tam dirè necari. Maiorem fuiſſe Ioannis dolorem, nihil dubitandum. Refert Vincentius, libro 173. hiſtoriarum capite 62. duos quoſdam nobiles pueros vultu ſimillimos, diuerſorum tamen parentum. cùm ambo Romam euntes, in ciuitate Luca conuenirent

Digitized by Google

ecat & Romæ Baptiſmum ambo ſuſciperent;ab eo tempore admirandum in modum ſe mutuò dilexiſſe. Atquî Chriſtus & Ioannes eodem etiam baptiſmo ſunt baptizati, cruento nimirum illo, qui à Chriſto deſcendit in Ioannē, quando ſuper hunc illius defluxit ſanguis. Quando duo ſocii longum & periculoſum iter confecerunt, vel ſimul à Turcâ capti ſimul ab eoduræ ſeruituti ſubiecti & ſimul liberati ſunt; non dubium quin totâ vitâ ſe mutuo valde diligant; cur ergò non liceat ſic ratiocinari de Chriſto & Ioanne? nam præuidit Chriſtus Ioannem ſibi ſocium in paſſione futurum antequam id fieret. Rursùm hinc attrocior Ioannis paſſio fuit quàm cæterorum Apoſtolorum, quoniam illi gaudebant, quòd pro Chriſti nomine paterentur: hic verò dolebat, quòd pro eo pati non poſſet, ſed patientem pro ſe aſpicere deberet. Vnde S. Brigitta in reuelat l. 4. cap. 25. narrat ſe audiſſe B. Virginem dicentem Ioanni inter alia: *Amarior tibi paßio Filij mei facta eſt, quam præ cæteris clariùs aſpexiſti.*

3. In reſurrectione accelerata.

Et hinc non immeritò, ſimiles etiam Chriſto factus eſt Ioannes in reſurrectione accelerata, iuxta probabilem multorum ſententiam. Nam poſt mortem eum mox reſurrexiſſe & cum corpore tranſlatum eſſe in cælum, ſicut & B. Virginem, ſentiunt Nicephorus l. 1. hiſt. cap. 35. Petrus Damianus ſerm. 2. de S. Ioanne. D. Thomas in cap. 21. Ioannis. Cuius indicium eſt, quòd corpus eius poſtea cùm requireretur ab eius diſcipulis, inuentum in ſepulchro non ſit, ſed pro eo ſolùm manna candidum plurimorum morborum remedium, vt ſcribunt Petrus Damianus Epiphanius, Greg. Turonenſis & alii. Needum etiam de corpore eius quidquam repertum eſt, cùm tamen aliorum Apoſtolorum reliquiæ adhuc extent. Quis autem credat Chriſtum voluiſſe ſolius Ioannis, ſibi dilectiſſimi corpus latere in terris ſine omni honore & veneratione? Itaque ſicut Maria & Ioannes fuerunt Chriſto ſocii paſſionis, ita iuſtè ſunt & conſolationis, cum Chriſto iam immortalitate veſtiti, ait Thom. Cantipr. l. 2. apum. cap. 53.

D. III. Ob amorē reciprocum.

TERTIVM Amor reciprocus. Ita teſtatur Seneca ep. 9. cùm ait: *Ego tibi monſtrabo amatorium ſine medicamento, ſine herbâ, ſine vllius veneficæ carmine: ſi vis amari, ama.* Similiter S. Chryſoſtomus homil. 13. ad populum ait: *Vis laudari? lauda alium. Vis amari? ama* Sed quomodo oſtendemus Ioannem in amando Chriſto præcipuum fuiſſe? Colligit id S. Hieronymus ex tribus. Primò, l. 1. contra Iouin. cap. 14. ex eo quòd nuntiante Magdalenâ Chriſti reſurrectionem, cucurrit vnà cum Petro ad ſepulchrum, ſed præcucurrit citiùs Petro, & primis admonumentum venit. Ioan 20. Id quod ardentioris amoris argumentum eſt.

2. Secundò in Epitaphio Marcellę ad Principiam; quia cæteris diſcipulis latentibus ipſe in domum Caiphæ intrauit, quando Chriſtus ibi ſiſtebatur ad tribunal; & introduxit Petrum in atrium, vti ſentit ibi S. Hieron. Animoſior ergò cæteris fuit, vtique ob ardentiorem amorem. *Perfecta enim charitas foras mittit timorem*, ait ipſe 1. Ioan 4. Petrus ne noſceretur, negauit ſe Chriſti diſcipulum, tantus alioquin Athleta, qui paulò antè pro Chriſto animam ponere volebat (tantus erat Iudæorum furor contra Chriſtum:) at Ioannes cùm eſſet notus Pontifici, intrauit eius domum, vtique præſentiſſimo ſuo periculo. Quanquam hæc Hieronimi ſententia incerta eſt.

Tertiò, ibidem ex eo, quòd ſolus ex Chriſti diſcipulis Chriſto ſub cruce adſtiterit intrepidus, inter furentes milites & Principes Sacerdotum ac Iudęos. Quare ſi Chriſtus commendat omnes diſcipulos, quòd permanſerint ſecum in tribulationibus, quanto magis præ cæteris Ioannem? Quid mirum ergò ſi magis à Chriſto dilectus fuit, magis & finem eum dilexit? *Ego diligentes me diligo*, ait Sapientia, Prouerbiorum 8. 3.

Quid faciendum, vt & à Chriſto diligaris.

Dicet iam aliquis: Quâ tandem ratione poſſum & ego obtinere, vt diligar à Chriſto? Reſpondeo, ſi ſequaris exemplum Ioannis in iis quæ diximus, ſaltem pro viribus. Et primò, cura vt ſis bonus; inprimis verò ſtude innocentiæ, & cura vt ſeruias DEO à tenerâ ætate. Nam teſte Ieremia Thren. 3. *Bonum eſt viro cùm portauerit iugum ab adoleſcentiâ ſuâ.* Noli itaque differre vitæ emendationem vſque ad ſenectutem, vbi parum boni effici poteſt. Nam vti ingratus eſt ſeruus ſenex, qui aliis, dum robuſtus & iuuenis erat, ſeruitium ſuum impendit: ita etiam coram DEO; niſi quis tarditatem feruore compenſet, quod rarò fit & difficulter.

1. Eſto bonus. 1.

Deinde ſtude caſtitati, ſaltem coniugali, ſi non virginali. Nam & de illâ Sapiens ait: *O quàm pulchra eſt caſta generatio cum claritate! Immortalis eſt enim memoria eius quoniam apud* DEVM *nota eſt & apud homines.* Sapient. 4. Agnouerunt hoc & gentiles, quorum vox erat: Caſta placent ſuperis. Contrà de fornicariâ dicitur Ierem. 3. *Fornicata es cum amatoribus multis: tamen reuertere ad me, dicit Dominus, & ego ſuſcipiam.* Vbi vox, *tamen*, non obſcurè indicat, ſuſcipiendam quidem, ſed non cum tanto gaudio, quàm ſi fornicata non eſſet. 2.

Deinde cura, vt fias Chriſto ſimilis: Primò in dilectione proximi. Ipſe enim dixit Ioan 13. *In hoc cognoſcent omnes, quia diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionem ad inuicem habueritis.* Curemus ſimiliter quærere & reuocare oues errantes. Bibamus etiam pro ſalute proximi quandoque calicem amarum, deuoremus labores, contumelias, iniurias, &c. vt fratres noſtros lucriſaciamus.

2. Eſto Chriſto ſimilis. 1.

Deinde in patientiâ tribulationum. Sic enim S. Ignatius Martyr, cùm ex Syriâ Romam duceretur leonibus obijciendus, dixit: *Nunc incipio fieri Chriſti diſcipulus.* q. d. nunc quando ſanguinem pro Chriſto fundere incipio, quaſi viuis coloribus pingar, ac Chriſti ſimilitudinem induâ. 2.

Tertiò, Cura, vt viciſſim ames Chriſtum. Eum verò amorem demonſtra primò per deuotionem currendo ad res diuinas & præueniendo alios. *Vidiſti virum velocem*, ait Sapiens Prouerb.

3. Ama viciſſim Chriſtum.

Prouerb. 22 *In opere ſuo coram regibus ſtabit, nec erit ante ignobiles.* Secundò per fortitudinem, non timendo aduerſarios, qui impedire te à bono volunt. Perfecta enim charitas foras mittit timorem. Itaque vidiſti aliquando fratrem tuum peccantem? Vidi, ais. Correxiſtine illum fraternâ monitione? Non: quia timui, inquis, ne offenderem illum. Atquí perfecta charitas foras mittit timorem. Audiſtine fortè in plateâ ſtans, aut in domo, pulſum ad orationem Angelicam? Audiui. Sed flexiſtine mox genua ad orandum? Non: quia timui, ne rideret à circumſtantibus. Atquí perfecta charitas foras mittit timorem; & idem dico de frequentatione Sacramentorum aliiſque pietatis exercitiis.

Supereſt, Auditores, vti piâ & ſpirituali quadam æmulatione titulum Ioannis nobis quoque comparemus. Arrogârunt ſibi Ethnici Imperatores varii varios honorum titulos, magnâ ambitione, exiguo merito, nullo fructu. Alexander Macedo dictus fuit Magnus, quòd innumerabiles penè exercitus fudiſſet & Reges perdomuiſſet. Antoninus Imperator cognomen Pij accepit, ſiue quòd ſocerum feſſâ ætate, manu ſubleuârit, ſiue quòd Adriano ſæuienti, Senatores aliquos ſurripuerit. Ob ſimilem cauſam Iulius Cæſar Pater Patriæ audiit, eoque nomine delectatus eſt. Traianus Imperator Optimus eſt dictus, forſitan quòd iurârit neminem bonum virum ſuo iuſſu occiſum iri. Præclari quidem ſunt ne tituli, magna nomina; ſed quid hæc ad titulum Ioannis? illi cum ſuis titulis ardent in Inferno: Ioannes verò triumphat in cælo. Quare ſi quem honoris titulum in hac vitâ obtinere volumus, illum omni contentione quæramus, quo Dilecti appellemur Chriſti.

CONCIO III.

Enumerantur varii qui malè ſequuntur Chriſtum.

1. *Quidam ſequuntur præſumptuosè.*	4. *Alii inefficaciter.*
2. *Alii tepidè.*	5. *Alii inconſtanter.*
3. *Alii coactè.*	6. *Alii cunctanter.*
	7. *Alii malo fine.*

THEMA.

Sequere me. Ioan. vlt.

A. SCire vos arbitror, Auditores, veniſſe in mundum DEI Filium, vt Redemptorem, vt Præceptorem, vt Ductorem. Vt Redemptorem; qui DEO nos reconciliet: vt Præceptorem; qui nos inſtruat: vt Ductorem, qui nos exemplo ſuo excitet. De primo loquitur Iſaias cap. 59. *Cùm venerit Sion,* (id eſt, Sioni) *Redemptor,* De ſecundo c. 30. *Oculi tui videbunt Præceptorem tuum.* De tertio Michæas cap. 5. prout citatur à ſacerdotibus Matth. 2. *Et tu Bethlehem, &c. ex te enim exiet Dux, &c.* Videtur omnia ſimul comprehendiſſe Spiritus ſanctus, Iſaiæ 55. cùm ait: *Ecce teſtem* (fœderis nimirum inter DEVM & hominem; ſeu fecialem) *populis dedi eum, ducem ac præceptorem gentibus.* Dimittamus nunc Redemptorem, nec non Præceptorum: Ducem videamus. Sanè quemadmodum Dux vndique conſcribit milites atque ad ſequendum prouocat cum tympano & fiſtulâ: ita fecit Chriſtus. Totâ enim vitâ ſuâ, omnibus ſuis actibus quodammodò clamauit id, quod in hodierno Euangelio ait Petro: *Sequere me,* ad militiam ſpiritualem ſcil. & regnum cœli expugnandum. Clamauit hoc in præſepio, clamauit in conuerſatione, clamauit in cruce. Verùm enim verò, quemadmodum contingit ſæpè, vt milites conſcripti non ſequantur Ducem quo modo ſtipulati ſunt; alij ſequantur, ſed formidolosè, alii inconſtanter, alii malo fine, &c. ita contingit Chriſto Duci noſtro. Multi eum ſequuntur, pauci vero ſicut debent; quos nunc in ſcenam producemus.

PRIMO, Quidam ſequuntur Chriſtum præſumptuosè & ſuis nimium confiſi viribus; vti fecerat ante Chriſti paſſionem Petrus: *Quare non poſſum te ſequi modò? animam meam pro te ponam.* Item: *Etſi oportuerit me mori tecum, non te negabo.* Rurſum: *Etſi omnes ſcandalizati fuerint in te, ſed non ego.* Sed paulò pòſt expertus eſt, Dominum vera prædixiſſe & vires ſuas nullas eſſe, quando ad primam ſtatim vocem vnius ancillæ negauit. Hinc igitur edoctus & cautior factus, poſteà non amplius ſuis viribus credidit, ſed humiliter de ſe ſenſit, ſibi ipſi diffidens, vti patet ex quæſtione Domini, qui hodierno Euāgelio immediatè præmittitur à Ioanne: *Petre amas me?* Non enim hoc aſſerere ex ſuâ ſcientiâ auſus eſt; ſed: *Domine tu ſcis,* inquit, *quia amo te,* Tu, inquit, non ego; quia priùs à ſe ipſo deceptus erat. Euenit igitur hic Petro, quod antiqui ſcripſerunt vel finxerunt potiùs de Icaro, qui vnà cum patre è Cretâ Inſulâ fugiens, fretus alarum præſidio, cùm vltra patris iuſſa altiùs euolaſſet, Soliſque ardore cera, quâ pennæ continebantur, liquefacta eſſet, ita vt ab alis deflueret decidit in mare. Fabula ex eo orta videtur, quòd cùm Dædalus à Cretâ nauigio fugiſſet, Icarus filius patrē ſimili nauigio ſecutus eſt, ſed pater quidem aſpirantibus ventis ad portum venit & euaſit; filius verò cùm alto nimis mari ſeſe commiſiſſet, ruptis velis ac naue interiit. Ergò Petrus etiam, cum iturum ad paſſionem & crucem Dominum, ſuis præfiſus alis ſeu viribus, ſequi contenderet, monente interim Domino, ne altè nimis euolaret, id eſt, ne de ſe nimium præſumeret, dum conſilium non obſeruat, primo ſtatim ingreſſu in atrium ſacerdotis ad vocem ancillæ territus, liquefactis quodammodo pennis confidentiæ ſuæ cecidit, & negauit. Idem contingit omnibus, qui ſuis nimium fidentes viribus, Chriſtum ſe, qui volunt, ſeu ad virtutum progreſſum, ſeu ad patiendum, ſeu ad ſalutem conſequendam. Et ſanè multi reperiuntur, qui, tametſi vitam non optimè inſtituerunt, nihilominus ſibi cœlum ſecurè pollicentur, & abſque vllo timore, abeunt ex hoc ſæculo ad iudicium, velut ad epulas inuitati: alii nimis temerè ſe ingerunt in tentationes & alto credunt mari; quibus ego timeo, ne illi de alto decidant, hi in alto pereant; B. I. Quidam ſequũtur præſumptuosè.

eant ; cùm habeant alas cereas, id eſt, vires debiles.

C. II. Alii tepidè

SECVNDO, Alii, tepidè & à longè cum eodem Petro, Matth. 26. qui propterea fortaſſe paulò pòſt negauit, quia Chriſtum tepidè & à longè ſecutus fuerat. Qui enim feruorem remittunt & ſpernunt modica, paulatim decidunt. Et Chriſtus cuidam Epiſcopo ſcribit per Ioannem, Apocal. 3. *Quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo.* Incipiam, inquit, euomere: non euomui, quia per oſcitantiam meretur homo paulatim deſtitui DEI gratiâ, quâ præſeruaretur à lapſu. Quamdiu S. Petrus Chriſto proximè adhæſit, ſecurus à lapſu fuit. Vbi ſe elongauit, cadere cœpit. Quid eſt autem proximè Chriſtum ſequi, niſi magno amore ſequi? Amor enim nos rei amatæ iungit, ſicuti amoris frigus ſeparat nos ab eâdem. Et quemadmodum qui alium a longè ſequitur, facilè eius aſpectum amittit: ita ſi Chriſtum à longè ſequaris corde ſcilicet tepido, citò ille tuũ effugiet conſpectum, ac proinde facilè in imitatione eius deficies. Et ita euénit Petro, qui in nocte ſequeos Chriſtum remotius, cito eum perdidit, citò abnegauit. Scimus ex libro Deut. cap. 25. Amalecum occurriſſe Iſraëli in deſerto peregrinanti, & extræmo agminis eius, qui laſſi reſidebant, cæcidiſſe. Et quid aliud expectare à maligno hoſte poſſunt, qui in iſtâ quâ ex mundi huius Ægypto ad promiſſas cœlorum ſedes tendimus, viâ, per ſocordiam & torporem extremi eſſe volunt? Sanè Lotheri tempore extremos agminis, id eſt, tepidos Chriſtianos percuſſit Amalec (qui exponitur lingens) hæreſis ſcilicet Lutheri. Non tam attendit DEVS, quanto tempore quis eum ſequatur, quàm quanto cum feruore; vt videre eſt in parabolâ operariorum, vbi poſtremi, qui horam tantùm labori impenderunt, primi facti ſunt ad mercedem. Scimus milites ad fiſtulæ & tympani ac tubarum modulos vocari & duci ad militiam & prælium, vt ſit exploratior omnium ſecuritas & alacritas, ait Ariſtoteles in Problem. Gell. lib. 1. cap. 11. Scimus etiam DEI iuſſu excluſos à militiâ formidoloſos, Iudic. 7. Viderint ergò tepidi, ne & ipſi tandem ab eo euomantur.

D. III. Alii coactè.

TERTIO, alii coacti & compulſi ſeruili timore, quo modo Simon Cyrenenſis angariatus & compulſus à militibus tulit crucem poſt IESVM; qui, ſi milites abſceſſiſſent aut compellere deſijſſent, mox ebiectâ cruce IESVM reliquiſſet & viam ſuam repetijſſet. Idem videre eſt in ijs, qui metu pœnæ tantùm faciunt, quæ debent. Vbi enim ceſſant verbera vel minæ, ceſſat progreſſus ad mandatorum obſeruationem. Hæc eſt differentia inter motum violentũ & naturalem, quòd res motæ priori modo, cùm totus motus procedat à virtute impreſſâ, quantò longiùs feruntur, tantò lentiùs & debiliùs (vt palam fit in lapide ſursùm proiecto;) ceſſante demum impetu ſeu vi lapidi impreſſâ, deorſum lapis recidit; at res motæ poſteriore modo, quantò pergunt remotiùs, tantò feruntur celeriùs (vt patet in eodem lapide ex aëre decidente.) Idem eſt diſcrimen inter eos, qui timore pœnæ, & inter eos qui DEI ac virtutis amore Chriſtum ſequuntur. Illi enim tamdiu progrediuntur, quamdiu durat increpatio aut increpationis metus: Iſti verò in progreſſu magis magiſque proficiunt. Rem hanc exemplo declarat ſibi noto & familiari S. Gregorius Papa homil. 38. in Euangel. ſcribit enim patrem ſuum habuiſſe tres ſorores, quæ omnes ſacræ Virgines erant, quarum vna Tarſilla, altera Gordiana, tertia Æmiliana vocabatur. Hæ ſimul in propriâ domo regularem & ſocialem vitam ducebant. Verùm cùm Gordianæ mores eſſent diſſolutiores, non deerant germanæ eam increpantes. Ergò quamdiu illa à ſororibus arguebatur, componebat ſe ad morum honeſtatem: ſed cùm eiuſdem correptionis hora tranſiſſet, tranſibat protinùs & ſuperducta grauitas honeſtatis moxque ad leuia verba redibat, ait Gregorius. Tandem duabus illis germanis ad cœleſtem gloriam è vitâ auocatis. Gordiana mox vt ſolam ſe remanſiſſe reperit, oblita timoris & conſecrationis ſuæ, rediit ad ſæculum, & conductorem agrorum ſuorum duxit in maritum. Multi ſanè tales, qui quamdiu arguuntur, vel ad bonum impelluntur, vel à peccatis præpediuntur, faciunt officium ſuum, ſeruant mandata DEI & Eccleſiæ: ceſſante illo impulſu, ceſſant ab inſtituto.

E. IV. Alii ineſficaciter.

QVARTO, Alii inefficaciter, qui volunt & non volunt iuxta id Prouerb. 13. *Vult & non vult piger.* Volunt finem, ſed non media. Cuiuſmodi fuiſſe videtur ſcriba ille, qui Matth. 8. dicebat Chriſto: *Magiſter, ſequar te quocumque ieris.* Sed reſpondet Dominus, ſectandam ei eſſe paupertatem, ſi velit ipſum ſequi: *Vulpes foueas habent*, inquit, *& volucres cæli nidos: Filius autem hominis non habet vbi caput reclinet*, id eſt, non habet vel puluinar in quo dormiat. Cupiebat ergò hic ſcriba ſequi Chriſtum, forſitan vt cum ipſo ſederet aliquando in regno eius, quemadmodum filij Zebedæi, ſed neſciebat ſectandam ſibi eſſe paupertatem. Quâ difficultate abſterritus eſſe videtur; nihil enim vltrà reſpondit: quod tamen fecêre filij Zebedæi, qui ante regni poſſeſſionem priùs inuitati ad calicem paſſionis, reſponderunt: *Poſſumus.* Filij Iſraël audientes fertilitatem terræ promiſſæ, perrexerunt magno animo ad eam poſſidendam: ſed vbi audierunt morari ibi gigantes, cum quibus ſit pugnandum, & ſenſerunt itineris difficultatem; noluerunt vltra progredi, Num. 14. Itaque triumphare volebant & diuidere ſpolia, ſed pugnare renuebant. Magni profectò milites! Aliud edocuit ſuos milites Rex Perſarum Cyrus, quemadmodum ſcribit Xenophon. Iuſſit enim eos pergere in ſyluam, ibique toto die coëgit ligna cædere ad ſudorem vſque: poſtero die omnes conuiuio excepit, ſplendido & opiparo; deinde ex eis quæſiuit, vter eis dies videretur eſſe melior, heſternus, an hodiernus? Reſponderunt omnes; Hodiernum vtique, cùm prædianus dies fuerit laboris, hodiernus verò gaudii, tum Cyrus: Si talem ergò diem perennẽ vultis habere, priùs vobis certandum eſt: ita enim per labores tranſibitis ad gaudia. Tibi Chriſtiane dictum hoc

exiſtima. *Tu enim Chriſtiane*, ait S. Chryſoſtomus ſerm. de Martyr. tom. 3. *delicatus es miles, ſi putas te poſſe ſine pugnâ vincere, ſine certamine triumphare.*

F. V. Alii incõſtanter. QVINTO, Alii inconſtanter, qui bene quidem incipiunt, ingruente verò tentatione retrocedunt; ſimiles illi adoleſcenti, qui ſequebatur Chriſtum comprehenſum. Sed quouſque? Donec apprehenderetur & ipſe à militibus. Tunc enim abiectâ ſindone nudus profugit ab eis. Marci 14. In eodem periculo fuit ille, qui dicebat Chriſto: *Sequar te Domine, ſed permitte mihi primùm renunciare his, quæ domi ſunt.* Reſpondit enim ei Dominus: *Nemo mittens manum ſuam aratrum & reſpiciens retrò aptus eſt regno* DEI. Lucæ 9. Ergò cœperat is iam ſequi Chriſtum, ſaltem quoad effectum & votum, ac niſi à Chriſto tentus fuiſſet, retrò reſpexiſſet: ſed *quid prodeſt Chriſtum ſequi, ſi non contingat conſequi?* ait S. Bernard. Epiſt. 253.

Ezech. 9. Iubet DEVS ſeruos & milites ſuos ſignari litera Tau, quæ vltima eſt Hebræ & conſummationem ac finem ſignificat, quemadmodum ω. apud Græcos: quaſi per hoc inſinuans illis id Apoſtoli 2. Timoth. 2. *Qui certat in agone, non coronabitur niſi legitimè certauerit.* Legitimè, id eſt, perſeuerantur vſque ad finem, vt exponit Auctor ſerm. ad fratres in Eremo apud Auguſt. ſerm. 8.

G. VI. Alii conctanter. SEXTO, Alij conctanter; quemadmodum ille, qui audiens ſe à Chriſto vocatum voce illâ: *Sequere me*; Reſpondit: *Domine permitte mihi primùm ire & ſepelire patrem meum.* Cui Dominus: *Sine vt mortui ſepeliant mortuos ſuos, tu autem vade & annuncia regnum* DEI, Lucæ 9. Si enim abiiſſet ille domum, periculum erat ne vel ab amicis ſpiritualiter mortuis peruerteretur, vel hæreditate paternâ illectus à Chriſti ſequelâ auerteretur. Hunc in modum *omnis peccator dicit: aliquando* DEVM *ſequar, ſed non modò*, ait S. Auguſtinus l. 8. confeſſ. Non ſic Matthæus: non ſic piſcatores ad ſequelam Chriſti vocati. Continuò enim omnibus relictis Dominum ſecuti ſunt.

H. VII. Alii malo fine. SEPTIMO, Alij malo fine. Vel enim lucri & alicuius commodi gratiâ, vti Iudas proditor, qui furabatur ex Chriſti loculis; & ii, qui ob refectionem à Chriſto ſibi exhibitam, eundem ſequebantur, Ioan. 6.

Vel ex curioſitate; quæ videtur mouiſſe Petrum, vt Chriſtum à Iudæis comprehenſum per aliquod viæ ſpatium ſecutus ſit, vt videret finem, ait Euangeliſta, non vt cum eo pateretur. Nos igitur Chriſtiani, ne ſimus huiuſmodi milites. Vultîn videre bonos Chriſti milites? Petrum & Ioannem aſpicite: hic ad feruentis olei dolium, ille ad crucem vſque Dominum ſecutus eſt.

CONCIO IV.

Curioſitas quintuplex vitanda.

1. *Quidam ea quæ ſupra ſe contemplantur.*	3. *Alii quæ retro ſe.*
2. *Alii quæ infra ſe.*	4. *Alii quæ ad dextram.*
	5. *Alii quæ ad ſiniſtram.*

THEMA.

Quid ad te? tu me ſequere. Ioan. 21.

QVi anguſtum pontem tranſit, ſi oculos deflectat, citò & facilè cadit. Anguſta, eſt via, quæ ducit ad vitam. Arctus eſt pons (CRVX) quem hodie tranſeundum Chriſtus Petro prædixit: Sequere me, dixit, ſed ecce tibi Petrus mox deflectit à cruce oculos. Conuerſus enim vidit Ioannem & dicit IESV: *Hic autem quid?* Vnde à Domino corrigitur auditque: *Quid ad te? tu me ſequere.* q. d. Quid ad te quæ foris ſunt? ad me aciem dirige: ad crucem attende. Ita nimirum ſunt quàm plurimi dum ad alia attendunt, ſuimet obliuiſcuntur, adeóque à viâ ſalutis ſuæ grauiter aberrant. Alii enim ſurſum, alii deorſum, alii ad dexteram, ad ſiniſtram alii oculos deflectunt, & omnes à Chriſto & ſcopo ſalutis ſuæ deuiant per curioſitatem. Ita ſanè Iſraëlitæ in deſerto, qui dum modò ſurſum aſpiciunt petentes à DEO carnem & aquam: modò retrorſum, petentes regredi in Ægyptum ad ollas carnium, &c. modò ad latus, conſiderando & carpendo Moyſen & contra eum murmurando: modò deorſum optando mortem, &c. iuſto DEI iudicio per quadraginta annos in deſerto traducti ſunt, cùm poſſent alioqui non multis ſeptimanis itur id peragere: nec plures quàm Ioſue & Caleb in terram promiſſionis peruenerunt. Ita etiam traditores illi qui accuſauerant Danielem, *curioſius* (vt dicitur Danielis 6.) *inquirentes* & inuenientes eum orantem & obſecrantem DEVM ſuum, arrepti ſunt à leonibus, antequantum ad eos prorsùs demitterentur. Contrà verò Daniel, qui orabat, illis tantùm feneſtris apertis, quæ contra Jeruſalem verſus templum erant, ac per hoc typus humilium fuit, qui ad Chriſtum tantùm, non aliorſum collimant, illæſus permanſit. *Videte igitur fratres mei quomodo cautè ambuletis*, vti monet nos Apoſtolus ad Epheſ. 5. Quod vt fiat, conſideremus eos, qui curioſè ambulant. A.

B. I. Quidam ea quæ ſupra ſe contemplantur. PRIMO, Aliqui ſurſum dirigunt oculos, & ſuperiora ſe curioſè conſiderant, quales ſunt res fidei difficiliores, DEI conſilia. &c. Quàm multi ſunt, qui nimium curioſè ſcrutando fidei ſecreta, ad hæreſin deflexêre? vt meritò dixerit Theophylactus in cap. 18. Lucæ Curioſum & ſemper interrogantem non prorsùs liberari ab incredulitate. Multi etiam arcana DEI quæ ſibi reſeruauit, indagant; imò iudicare præſumunt. Quid ad te iſta? tu me ſequere. De eiuſmodi enim rebus ſi quando rogabatur Socrates, reſpondebat (vt refert Laërtius & Gellius: *Quæ ſupra nos, nihil ad nos*; volens indicare inſufficientes & infantes nos eſſe ad ea intelligenda. Si enim in Solis aciem rectà intendere non poſſumus, quin ſtatim offendantur oculi & hebeſcant: quomodo ſuperiora dignoſcemus? Hinc vti Zeno Zitticus puerum curioſiùs quædam ab eo indagantem, quàm ætas illa ferret, duxit ad ſpeculum, vtque ſe contemplaretur admonuit, rogans, an viderentur tali veluti conuenire tales quæſtiones? Ita ego te quiſquis es adducam

cam ad Solem,& ſi in illius intuitu nutant oculi tui; quanto magis nutabunt conſideratione ſublimiorum? Dico etiam, ſi quæ in terris ante oculos ſunt, ſæpè non prouidemus, quomodo ſuperiora? Hinc meritò illuſit ancilla quædam Thaleti ſidera contemplanti & interim in foueam cadenti, dicens, meritò id illi accidiſſe, qui, cùm quæ ante pedes eſſent ignoraret, cælum contemplaretur vt cognoſceret. Antonius in Meliſſâ p. 2. ſerm. 77. Huiuſmodi enim curioſitates & ſcrutantibus noxię ſunt, & Deo inuiſæ. Vt enim luciperæ dum lumine nimium delectantur & cum eo quaſi ludunt, tandem incautè in id irruunt, inuiſcantur ac comburuntur: ita qui altiora ſe curiosè ſcrutantur. Ideò Prouerb,25.dicitur: *Qui ſcrutatur eſt maieſtatis,opprimetur à gloriâ.* Quomodo opprimetur? Sicut infans nimiæ Solis luci expoſitus (ut experientia probat)facilè fit luſcus aut penitus excæcatur, quia viſûs hebetudo nimio ſplendore opprimitur. Vel ſicut qui in fodinis ſcrutatur aurum,& cùm altiùs foderit, à corruente foſsâ opprimitur. Deinde Deo inuiſa eſt eiuſmodi ſcrutatio. Euclides rogatus à quodam, quales eſſent Dii: *Cætera quidem ignoro,* reſpondit: *curioſos autem illos odio eſſe certò ſcio.* Maxim. ſerm.21. Simile eſt quod S. Auguſtinus l.11, confeſſ.c.12. de quodam recenſet, qui interrogatus, quid Devs fecerit antequam cælum faceret & terram: *Alta*, aiebat, *ſcrutantibus gehennas parabat.* Certè Num. 4. expreſſum Dei mandatum plebi datur: *Alii nullâ curioſitate videant,quæ ſunt in ſanctuario, priuſquam inuoluantur; alioquì morientur.* Hinc cùm Bethſamitæ viderent arcam ad ſe venientem, curioſiùs nimium introſpicientes, percuſſi ſunt à Domino ad 70. viros & 50000. plebis, 1.Reg 6. Inuoluuntur res ſacræ Scripturæ,cùm per Patrum ſententias explicantur, & ſta licet eas contemplari, nudas verò nequaquam, hominibus inquam indoctis, qui ibi exprimuntur voce, *alij*, id eſt,vulgus. Sed neque ſacros Eccleſiæ ritus diiudicare aut curioſius rimari decet proprio ſenſu; ipſi enim inuolucra ſunt ſacrorum miſteriorum.

C. II. Alii quæ infra ſe.

Secvndo, Alii ad ea attendunt, quæ infra ſe ſunt, nugas & inutiles res inſtar puerorum, *quibus non tam placēt ſolida quàm picta*, vt ait Chryſoſtomus in prolog. ſuper Matthæum, *quiq; potiùs pulchra quàm vtilia ſectantur, nec tam agentia diligunt, quàm ſonantia.* Tali curioſitate agebatur, qui Catonem conſulebat, quid oſtenti eſſet, quod ſorices eius arroſiſſent caligas. Qui reſpondens, nihil id eſſe oſtenti,aiebat; oſtentum autem futurum, ſi ſorices arroſiſſent caligæ: Pontan. in Att.Bellarm. tit. de ſalib. Simili curiſitate tenebatur, qui Thaletem rogant, nox an dies prior fuerit; reſponſo ſimili eluſus eſt; *Nox vno die prior fuit.* Tali Herodes,qui cupiens videre ſignum à Chriſto, interrogabat eum de multis ſcilicet curioſis & impertinentibus, ideò Chriſtus ei nihil reſpondit, Luc. 33. Sic etiam Jacob cum Angelo luctans, cùm petiiſſet eius nomen, rem impertinentem & curioſam, non obtinuit; benedictionem verò eius vice obtinuit: quam pauló antè petierat, Geneſ. 32. Tales, qui omnes domos, vrbes, naciones peruagantur non tam vt diſcant, quam vt videant, interim cælum, non animum mutant, iuxta id Prouerb.17. *Stultorum oculi in finibus terræ.* Quos S. Auguſtinus in Pſalm. 8. comparat piſcibus qui perambulant ſemitas maris, id eſt, inquirunt in profundo huius ſæculi temporalia, quæ tanquam ſemitæ in mari tam citò euaneſcunt & intereunt, quàm rurſus aqua confunditur, poſtquam tranſeuntibus locum dederit. Hæc Auguſt. Vt enim plurimo viderint,non plus vtilitatis ſecum auferunt, quàm veſtigii relinquant. Sunt enim veluti piſces illi Thynni, qui merâ curioſitate nauium ducti, eaſdem in mari mirâ quadam dulcedine, vt ait Plinius libr. 9. cap.15. per aliquot horarum ſpatia comitantur: quò fit vt à nautis facilè tridentibus feriantur. Simili modò, qui omnia mundi ſpectacula ſectantur, à diaboli, qui mundum hunc pernauigat, tridente, concupiſcentiâ ſcilicet oculorum, vel carnis, vel ſuperbiâ vitæ, facilè capiuntur. Notauit hoc Eſdras,lib.4. cap.4. dicens: *Si fueris plurimum ſcrutatus, frequenter miraberis.* Quid tum poſtea? ais. Multum ſanè: ſi enim frequenter miraberis in vanitatum contemplatione frequenter in iis inſiſtes & hærebis (mirentes enim ſubſiſtere & hæſitare ſuper re ignoratâ ſolent) atque ita fiet vt facilè ineſcêris à concupiſcentiis mundi abſtractus & illectus. Sic enim leporem baliſtâ vt traiiciat venator, cùm currentem videt, fiſtulam certam inflat; mox lepus ſtat attonitus & quaſi miratur, ſeque in poſteriores pedes erigit circumſpiciens, interim globo traiicitur. Sic nimirum & curioſus, dum mundi vanitatibus ſeu inani ſono deſtinetur, facilè à dæmone intercipitur. Qui hoc ad oculum videre cupit, ad Scripturæ campum eat; & inueniet inprimis tali hæſitatione ſeductam Euam. Sibilat ſerpens ille antiquus & Venator peſſimus ad lepuſculum, Euam: *Cur præcepit vobis* Devs, *vt non comederetis ex omni ligno paradiſi?* Cui reſpondit mulier. Ecce iam moratur, iam aſſurgit lepus, iam miratur & ſtat attonita Eua. *Vidit igitur quòd bonum eſſet lignum ad veſcendum & pulchrum oculis, aſpectuq; delectabile: & tulit de fructu illius & comedit.* Ecce ictum, ecce vulnus & mortem, Gene.3. Simili curioſitate captus eſt lepuſculus alter, Dina, Gen.34 quæ egreſſa vt videret mulieres nationis peregrinæ, rapta atque oppreſſa eſt. Quæ, ſi non ſteriſſet in rei vanæ contemplatione, vitiata non fuiſſet. Itaque quia via noſtra vndique obſeſſa, eſt, ne miremur, ne ſiſtamus; ſubiungit Eſdras, *quoniam feſtinans feſtinat ſæculum pertranſire.* Quando temporis neceſſitate vrgemur, neceſſaria tantùm curamus, ad reliqua non attendimus; Vt *qui in agone currit aut cum altero contendit, ab omnibus ſe abſtinet*, ait Paulus 1. Corinth.9. id eſt, ab impertinentibus ad curſum & pugnam; vti veſtes abiiciendo, non tantùm non alieno ſe onerando.

Iam ſicut meritò inſanus cenſeretur, qui pro præmio maximo & certiſſimo currens vagaretur & vndique diuerteret; aut qui duello certans, aërem tantum verberaret: ita quoque, qui, ſciens tempus breue & periculum in morâ

eſſe,

eſſe, inepta & aliena agit, Ideò mox ſubiungens ait Apoſtolus 1. Cor. 9. *Sic curro, non quaſi in incertum: ſic pugno, non quaſi aërem verberans.* In incertum pugnat, qui non cogitat vel non credit quantum ſit vincentibus propoſitum præmium, vnde in curſu ſtatim ceſſat & aliud agit, vti fit cùm pueri ſine ſpe præmii currunt. Aërem verberat, qui rebus curioſis ſtudet & inanibus. Atqui ô curſores & pugiles, & præmium vobis propoſitum eſt & tempus breue eſt. *Reliquum eſt igitur*, vt Apoſtolus 1. Cor. 7. ait, *vt qui habent vxores, tanquam non habentes ſint & qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur.* Quòd ſi eorum etiam obliuiſci debemus, quorum vix poſſumus, quia noſtra ſunt: quantò magis deſerendæ nugæ & curioſitates? Sed hominem Ethnicum etiã audiamus Senecam ep. 16. *Demens omnibus meritò, inquit, viderer, ſi cùm ſaxa in munimentum murorum ſenes & fœminæ congererent, cùm iuuentus intra portas armata ſignum eruptionis expectaret, cùm hoſtilia in portis tela vibrarent, & ipſum ſolum ſuffocationibus & cuniculis tremeret, ſederem otioſus & huiuſmodi quæſtiunculas proponens; Quod non perdidiſti habes: Cornua non perdidiſti: Cornua ergò habes. Nunquid tibi demens videar, ſi iſtis impendero operam, & nunc abſideor? quid agam: mors me ſequitur, vita fugit.* Hæc Seneca admodum Chriſtianè, Quid enim in hoc mundo cernimus, niſi ab hoſtibus vndique nos circumdari? Et vacabit igitur alicui inter hæc nugari? vagari? &c.

D. III. Alii qui retro ſe.

Tertio, Retroſpiciunt alii velut monſtra illa hominum de quibus Plin. lib. 7. cap. 2. qui habent oculos in humeris. Retrò nos ſunt tum præterita tum futura, quorum neutra iam videntur, ſed vtraque à tergo ſunt. Præteritum fugit à nobis, futurum ſequitur. In vtroque ſunt curioſitates: occupantur alii circa futura, & hi vel per media illicita, vti per Necromantiam, & de his alibi: vel inaniter ſolùm & curioſè, vt qui de tempeſtatibus futuris coniectant, vel de aliis euentibus ſolliciti ſunt. Canis ille Æſopicus, dum fruſtrum carnis in aquâ quærit, perdit id quod in ore habuit: Sic qui in ludo vulgari, ad infernum (vt vocant) eunt, expectant ſemper meliorem in commutatione chartam. & peiorem plerumque accipiunt; & ſic itur ad infernum; nam diabolus ſpe futurorum eripit tibi præſens. Vt enim è currente flumine tantùm habes, quantum hauris: ita ex tempore prætereunte nihil habes niſi in quantum præſenti vteris. Lubricum eſt tempus, & niſi capite id apprehendas, prorsùs elabetur. Ideò velut cæci temqus apprehendere debemus, quamprimùm ſcilicet id habemus. Si cæco baculum præbeas vt ei ducatum præſtes, quâ primùm parte poteſt, cum apprehendit, quia neſcit quàm longus ſit: occulatus alius apprehendit in extremitate Vnde Actorum primo quærentibus diſcipulis, *Si in tempore hoc reſtitues regnum Iſraël?* ait Dominus: *Non eſt veſtrum, noſſe tempora vel momenta.* Vbi notandum, quod ait, *tempora vel momenta*: neſcimus enim vtrum ſuperſit nobis tempus, an momentum tantummodò vnum. Dum enim aliqui expectant tempus, momentum eis vix ſupereſt. Alii præterita rimantur, noua vndique conquirent & inueſtigant, quid hìc vel ibi factum ſit fiatque. Ita retroſpexit vxor Loth, volens ſcire quid fieret in Sodomâ. Vnde monetur ab Angelis: *Salua animam tuam. noli reſpicere poſt tergum, nec ſtes in omni circa regione, ſed in monte ſaluum te fac.* Geneſis 19.

E. IV. Alii quæ ad dextrã.

Qvarto, Alii ad dexteram obtutus ſuos figunt: qui nouorum curioſi circa alios tantùm occupantur, eos conſiderant, licet non ſiniſtrè: de aliis multa audire & intelligere cupiunt & ſeipſos negligunt. Tales dixit Paulus eſſe Theſſalonicenſes, 2. Theſſal. 3. *ambulantes inquiete, nihil operantes, ſed curioſiùs agentes.* Tales etiam ait eſſe viduas iuniores, 1. Tim. 5. *quæ otiosè diſcunt circuire domos non ſolùm otioſæ, ſed & verboſæ & curioſæ, loquentes quæ non oportet.* Tales & Athenienſes Actor. 17. cupientes à S. Paulo audire tantùm noua, *qui ad nihil aliud vacabant* (vt dicitur ibi,) *niſi aut dicere aut audire aliquid noui.* Quales rectè Plutarchus in mor. coriariis comparat & piſcatoribus, qui ſemper optant pecorum prouentum & piſcium: ſic curioſi nouarum rerum commotionem, vt habeant quod venentur. Sed ſanctus Hieronymus in Epiſtol. de duobus filiis, dæmonum cibum vocat eiuſmodi ſæcularem ſcientiam, qui vti non eſuriunt, ita nec ſatiari eiuſmodi curioſitatibus hominum poſſunt. Cretenſium lex fuiſſe memoratur, quâ vetabatur ne quis obuium peregrinum interrogaret, vnde vediret, quis eſſet, quidue peteret; ac qui contrà faceret, virgis cæderetur: vt hoc modo curioſitatem hominum impedirent. Sanè Chriſtus etiam Luc. 10. mittens ad prædicandum diſcipulos, præcipit: *Neminem per viam ſalutaueritis.* Nimirùm, vt ne occuparentur in hominum ſalutationibus & curioſitatibus, ait Theophylactus. Quod item Eliſæus ſeruo ſuo præcepit 4. Reg 4. Item Eccleſ. 3. *De re quæ te non moleſtat, ne certaneris, & in pluribus operibus eius ne ſis curioſus.* Alii totos ſe dedunt, vt aliis conſulant, ſe ipſos interim deſerunt: ſimiles aliquibus, qui quæ procul ſunt, optimè vident, non item quæ propè. Dum de Ioanne cogitat Petrus: *Hic autem quid?* reſpondetur à Chriſto: *Quid ad te?* Balaam, vt dicitur Apoc. 2. docebat Regem Balac mittere ſchandalum coram filiis Iſrael, edere & fornicari, vt ſic gladium illorum euaderet, & interim ſibi non conſuluit, quia, vt habetur Numerorum 31. gladio eorum occubuit. Similes iſti ſunt Diuinatori illi, cui, vt eſt in fabulis, dum in foro reſponderet conſulentibus, ſubitò nuntiatur, domum eius patere, & ſupellectilem omnem direptam eſſe. Cui mox domum properant inſultabat obuius: Heus tu, inquiens, cùm alienarum rerum prędictionem profiterêre, cur tuam negligebas? Tales ſanè quàm plurimi.

F. V. Alii quæ ad ſiniſtram.

Qvinto. Ad læuam alii reſpiciunt, qui nimirum aliena tantùm vitia carpunt, ſua non conſiderant. Modò culpant Magiſtratum, modò clerum, modò hanc vel illam familiam, &c. & ob id primò ſeipſos negligunt. Sanctus Bernardus de interiori domo c. 43. ait *Tamdiu quiſq; ſua peccata ignorat, quamdiu curioſè aliena conſiderat.*

Quò

Quò fit vt ipſi animæ ſuæ detrimentum patiantur. Domino manente in domo ſuâ omnia rectè habent. & omnes faciunt officium ſuum; illo exunte omnia peſſum eunt: Sic ratione ſe ipſam colligente & ſe conſiderante, faciunt ſenſus & cogitationes officium ſuum; aliàs ſecus. Eſau ſæpè egrediebatur foras: Iacob non item. Audi Berna. l. de gradibus humilitatis. *Si te*, ait, *vigilanter homo attendas, mirum eſt, ſi ad aliud vnquam intendas.* Et paulò pòſt: *Quum enim à te curioſè recedis, cui te interim committis?* Et de conuerſione ad Clericos c. 2. ait: *Certè nihil in homine, cui eius iuſtitas proſit, inuenies. Friuola prorſùs & inanis ac nugatoria conſolatio, & neſcio quid illi duriùs imprecer quàm vt ſemper habeat quod requirat, qui iucundæ quietis pacem fugitans, curioſâ inquietudine delectatur.* Hæc ille. Deinde curioſitas iſta in ſe turpis eſt & odioſa hominibus. Turpe ſanè, alienam ingredi domum non petitâ priùs licentiâ nec pulſatis foribus; quâ de causâ Solon Athenienſibus legem dedit, vt ad ſingulas ædium fores ſinguli penderent mallei, quibus ędes priùs pulſarentur ab ingredientibus, & contrauenientes pro furibus haberentur. Norent hoc, qui alienas literas reſerant & legunt. Ideò enim ſeratæ & ſigillo munitæ ſunt, ne tu ſcires; vti reſpondit quidam baiulus ſciſcitanti, quid ſub velo gereret, apud Plutarch. Similis lex continetur Deuter. 24. vt repetentes rem ſuam commodatam, ne ingrederentur domum illius, ſed foris expectarent: quia nimirum, vt Rupertus ibidem explicat, mala proximi ſuſpirari non debemus. Xenocrates aiebat nihil referre, vtrum pedes, an oculos inferas in ædes alienas. Laërt. l. 4. c. 2. & Eccl. 29. dicitur: *Vita nequam hoſpitandi de domo in domum.* S. Bernardus in quodam ſermone ait: *Curioſus foras egreditur & exteriùs omnia conſideratiqui ſic, interna deſpicit, præterita non reſpicit, præſentia non inſpicit, futura non proſpicit.* Indignamur Inſtitoribus & portioribus, quòd aliena ſcrutentur vaſa & merces, cùm lex id ei præcipiat, & ni faciant, damnum facturi ſint: multò magis ſuccenſendum iis, qui non ex officio, ſed merâ curioſitate ius Magiſtratus ſibi arrogant & negotia aliena ſcrutantur. Certè plurimi tales ſunt inſtitores, qui neminem tranſire ferè patiuntur, quin vectigal aliquod ab eo auferant, id eſt, videant quod carpant. Ephrem Diaconus, qui cùm Edeſſæ cibum ſibi coqueret, à mulierculâ probroſâ de feneſtellâ proſpiciente irriſus eſt, dicente: Benedic Abba: quid deeſt tibi? Et ille: Tres lateres, inquit, ac parum luti, vt hæc feneſtra obſtruatur. Pontif. in Art. Bellarm. de Apophthegem. Ediſcopum etiã Siſinnium bis in die lauari ſolitum, carpebat curioſulus, rogans, cur cùm eſſet Epiſcopus, bis in die ablueretur? Sed reſpondit Epiſcopus ſtulto ſecundùm ſtultitiam ſuam, quia temporis, inquit, excludor anguſtiâ, ne tertiò lauer. Memini me audiſſe à magnæ auctoritatis viro, Florentinæ ciuitatis ſenatores munditiei vrbis ſuæ conſulturos decreuiſſe, Vt præ foribus domus ſuæ vertat vnuſquiſque. Quid ni ſanum ſit hoc conſilium, quod etiam Apoſtolus dedit Theſſalonicenſibus Epiſt. 1. cap. 4. dicens: *Veſtrum negotium agatis?* Ita prorſus mundam & beatam iudico eam ciuitatem vbi ſua quiſque curat. Quòd ſi igitur hoc obtinere & ponte ſerueis tranſire volumus, oculos noſtros coërceamus & ab his curioſitatibus deflectamus. At dices: Nullóne pacto aliorſum ſpectare licet: Licet ſanè, ſed alio fine: Surſum vide vt videas cęleſtem præmiatorem, qui dat menſuram conſertam & coagitatam iis, qui ſe potiùs quàm alia curant. Infrà vide infernum paratum curioſis ſui neglectoribus. Retrò, tua peccata, vt ea per pœnitentiam deleas. Ad dexteram, bona exempla piorum, vt ea imiteris. Ad ſiniſtram, peccata malorũ, vt vel pro iis ores, vel ſi potes eos corrigas & ad viam Regiam crucis reducas. Amen.

CONCIO V.

Cur benedicatur & bibatur vinum benedictum quod vocatur S. Ioannis.

1. *Inſignum Amoris.*
2. *In confortamentũ animæ ad patiendum.*
3. *Ad honeſtatem noſtram.*
4. *In cautelam ebrietatis.*

THEMA.

Hic autem quid? Ioann. vltimo.

NIſi adeò mihi perſpecta & multimodè probata eſſet fides ſancti Petri dicerem illum in hodierno Euangelio ex ollâ Lutheri vel Caluini aliquid deguſtaſſe; adeò patheticè repræſentat hæreticorum noſtrorum morem in illâ ſuâ curioſâ interrogatione: *Hic autem quid?* Quidquid enim nos Catholici agamus, mox adſunt illi & quærunt: Hic autem quid? Inſtituimus Litanias & Proceſſiones; & mox dicunt: Hæc autem quid? Benedicimus candelas & accendimus in templo; & illi: Hæ autem quid? Benedicemus cineres & iis nos aſpergimus; & illi: Hi autem quid? Benedicimus & geſtamus palmarum ramos; & illi: Hi autem quid? Benedicemus aquam & ſalem; & illi: Hæc autem quid? Hodiernâ die benedicemus vinum & bibemus ad amorem ſancti Ioannis; & ipſi dicunt: Hoc autem quid? Nimirum hoc quæſtionandi & carpendi genus didicerunt à malo Genio, qui primis noſtris parentibus obiecit: *Cur præcepit vobis* DEVS, *ne comederetis de omni ligno?* Reſpondendum igitur illis eſt, ſed quemadmodum Sapiens dixit Prouerb. 26. *Reſponde ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam, ne ſibi ſapiens eſſe videatur.* Nam & Dominus Petro curioſè interroganti ita reſpondit, vt Petrus & cæteri Diſcipuli, præter Ioannem, reſponſionem non intelligerent, quia non ipſos, ſed Ioannem tantùm attinebat. A.

PRIMO, Bibimus, ô hæretici, hoc vinum, vt mutuam inter nos contrahamus fraternitatem. B.
Wir truncken auff die Bruderſchafft: ſiquidem vt videris omnes ex eodem poculo bibimus. Serio; bibimus vinum hoc benedictum in ſignum fraternæ dilectionis; ſiquidem S. Ioannes bibit poculum vini venenati, ob I. Inſignum amoris.

camdem cauſam, vt ſcilicet Pontificem idolorum Ariſtodemum, & cum eo ingentem populum infidelium ab Idololatriâ conuerteret ad fidem. Nam, vt ſcribit S. Iſidorus de Patribus noui Teſtamenti, cap. 74. & Petrus de Natalibus Epiſcopus in Catal. cap. 7. cùm Ariſtodemus ei diceret, ſe tum demum fidem amplexurum, ſi Ioannes ebibiſſet poculum vini venenati ſine læſione, conditionem alacri animo accepit Ioannes. Verùm vt conſtaret veneni vehementia, Ariſtodemus petiit priùs à Proconſule duos capitis reos, quibus venenum Ioanni prælibandum dedit: qui paulò pòſt inde extincti ſunt. Tunc itaque venenum bibit S. Ioannes, & quidem ſine vlla læſione. Nec hoc tantùm, ſed eodem etiam poculo duos illos extinctos reos ad vitam reſtituit, teſte Iſidoro vti ſuprà. In quà re cernimus dilectionem proximi in Ioanne feruentem cauſam fuiſſe, cur ille venenum ebiberit. Huius igitur dilectionis admonemur hodie ab Eccleſiâ, cùm vinum hoc nobis proponitur, vt videlicet communi hoc potu ſacro quaſi confœderati, cùm commoditas aut neceſſitas aliqua occurrit iuuandi proximum, parati ſimus quaſlibet amaritudines deuorare, cum periculo etiam vitæ ſalutem eius procurare. Hoc eſt quod S. Ioannes diſcipulis ſuis toties commendauit vſque dum inferretur ſepulchro: *Filioli diligite alterutrum.* Videmus alibi eiuſdem Apoſtoli factum, quo iuuenem è diſciplinâ ad latrocinia dilapſum ingenti amore reduxit. Quouſque verò diligendi proximi ſint, expoſuit in 1. ſuâ Epiſtola cap. 3 dicens: *Quoniam ille* (DEVS) *animam ſuam pro nob s poſuit: & nos debemus pro fratribus animas ponere.* S. Item Auguſtin. lib. de mendac. cap. 6. *Temporalem vitam ſuam pro æternâ vitâ proximi non dubitabit Chriſtianus amittere;* Chriſti videlicet exemplo, qui ſuis morte corporis mercatus eſt nobis vitam æternam. Quam dilectionem imitatus S. Franciſcus Xauerius dicebat, ſe nihil magis in votis habere quàm vt Sinarum ſalutem ſuâ morte repræſentaret. Et puella illa Alexandrina, licet gentiles adhuc, apud Ioan. Euiratum in prato ſpirituali cap. 207. quæ parentibus orbata, homini ſuſpendium ſibi ob debitorum multitudinem machinanti, totum patrimonium ſuum donauit, vt eum à ſuſpendio reuocaret. Quæ propterea ad mendicitatem redacta cùm Baptiſmum peteret, nec patrinum obtinere poſſet, Angelum patrinum ſortita eſt, in præmium tantæ ſuæ dilectionis. Similiter temporalem proximi vitam bonis fortunæ conſeruare debemus, & quandoque etiam ei poſtponere ſpiritualem noſtram commoditatem, quando ſcilicet hæc nobis neceſſaria non eſt: quia miſericordiam volo, ait Dominus, & non ſacrificium.

C. II. In confortamentū animæ ad patiendū.

SECVNDO, Vt hac quaſi illecebrâ diſcamus vinum bibere & poculis reſpondere. Crediderim hîc hæreticos facilè ſe nobis adiuncturos, ſi modo benedictionem non adderemus vino: ſed nos Catholici aliter rem intelligimus. Cùm enim ſciamus Chriſtum Ioanni aliquando propinâſſe calicem paſſionis, ſi ad eius latus ſedere vellet in cælo, D. Ioannem pro gloriâ illâ & amore Chriſti venenatum ebibiſſe poculum, hoc eodem potu benedicto monemur ab Eccleſiâ, vt ſimiliter pro amore DEI & cæleſti beatitudine nihil non audeamus amaritudinis exhaurire. Reſponderunt Chriſto primò Apoſtoli, de quibus S. Auguſtinus in l. Soliloquium. cap. 22. ait: *Ibat Andreas ſecurus ad crucem & gaudens, quoniam ad tuam dulcedinem properabat. Hæc tua dulcedo ipſos Apoſtolorum Principes ſic repleuit, vt pro ipsâ crucis patibulum vnus eligeret: alter quoque caput ferienti gladio ſupponere non timeret. Pro hac emendâ Bartholomæus propriam pellem dedit. Pro hac quoque guſtandâ veneni poculum intrepidus Ioannes potauit.* Hæc Auguſtinus. Magni ſunt hi hauſtus, quos Apoſtoli fecerunt: & ſi maiorem in Ioanne requirimus, exhauſit ille integrum dolium feruente oleo plenum, quod propignauit ei Domitianus Imper. quia in id immiſſus fuit. Reſpondere igitur & nos pro modulo noſtro debemus; Tametſi noſtri calices longè mitiores ſint calice Ioannis & Apoſtolorum: ſic hoc vinum benedictum longè differt à vino, quod Ioannes bibit. Calix noſter paupertas eſt, fames, nuditas, morbus, iniuria, contumelia & quæcumque tandem tribulatio; ad quem exhauriendum inuitauit etiam nos ille, qui Ioanni & Iacobo dixit: *Poteſtis bibere calicem?*

Speciatim verò omnibus nobis magnus aliquando calix ebibendus eſt, mortis videlicet, quem prior exhauſit Chriſtus & nobis propinauit. Sed id noſtrâ poteſtate eſt, eum ſuavem vel amarum facere. Si enim bene vixerimus, *pretioſa in conſpectu Domini mors ſanctorum eius;* ſi autem malè, *mors peccatorum peſſima.* Potes facere ex neceſſitate virtutem, vt libenter pateas ſententiæ in te latæ; & ita offerre DEO vitam tuam in teſtimonium obedientiæ Chriſtianæ. Quoties ergò calicem hunc benedictum bibimus, cogitare deberemus, quâ ratione calicem illum mortiferium aliquando bibituri ſimus. Sicut enim vinum alioquin acerbum per herbarum ſuccos vel aromata poteſt condiri & fieri potabile: ſic mors alioquin acerba, condiri & dulcorari poteſt bonâ vitâ & operibus præcedentibus, vt ſuauis vel iucunda fiat.

D. III. In ſanitatē noſtram.

TERTIO, Bibimus in ſanitatem noſtram. Sic enim orat Eccleſia in benedictione huius vini; *vt ſit omnibus ſumentibus ſalus mentis & corporis.* Inprimis ergò contra venenatum & quemcumque alium potum noxium ſolet Eccleſia ex antiquâ conſuetudine benedicere hoc vinum: imò ad alias etiam corporis & animæ inſidias depellendas. Cùm enim S. Ioannes venenum ſine læſione biberit, non temerè crediderunt veteres, potum ſibi non fore noxium, quem in honorem & cum benedictione ſancti Ioannis ſumerent. Nec vanam eſſe hanc bendictionem demonſtrauit DEVS multis euentibus naturæ vim ſuperantibus. S. Malachias Epiſcopus Hiberniæ poculo benedictio mulierem à morte liberauit, vitâ etiam fœtui conſeruatâ, vt ſaluus & incolumis in lucem ederetur, teſte S. Bernardo in eius vitâ. Walbertus comes cùm ex equo lapſus in petroſam humum membris conquaſſatis

quaſſatis & fœmore contrito præſentem mortem expectaret; & verò è vino ſacrato, quod ei S. Bertinus Abbas miſerat, bibiſſet, eâdem horâ conualuit; vt eſt in vitâ S. Bertini apud Surium tom. 5. Adhæc S. Vincentius Ordinis S. Dominici, parum aceſcentis vini in optimum & planè generoſum adhibitâ benedictione conuertit, vnde aliquot millia ſitim leuârunt. Pauxillum etiam vini, cui benedictionem impertiuerat, ſex millibus hominum vberem largumque potum præbuit. Fr. Ferrar. in Catalog. Sanctorum Italiæ. Adhæc non ſemel ſagarum confeſſionibus innotuit, illis ad vaſa vinaria, quibus aliquid de benedictione Sancti Ioannis inſuſum erat, non patuiſſe aditum, neque inde pro ſympoſiis ſuis merum depromere potuiſſe. Vndè non malè agunt, qui vinum benedictum doliis ſuis infundunt,

Sed aliud adhuc venenum eſt, quod Eccleſia extinguere optat benedicto illo vino; peccatum videlicet. Sic enim orat in benedictione vini, expreſsâ in Sacerdotali quodam apud Gretſer. de benedict. lib. 1. cap. 38. DEVS, *cuius poteſtate B. Ioannes Euangeliſta potum veneноſum & toxicum degeſsit, benedicere & conſecrare digneris hanc creaturam vini: vt omnium ex eo guſtantium, expulſo omni guſtu nociuo, infuſo tuæ benedictionis myſterio, ſit in terris corporis & animæ remiſsio criminũ, & in cælis perpetua conſolatio.* Peccatum venenum eſt, quod animam interficit, & tamen à multis auidiſſimè bibitur ac diutiſſimè retinetur. Vnde Iob cap. 15. ait: *Abominabilis & inutilis homo, qui bibit quaſi aquam, iniquitatem.* Et mirum profectò eſt, quomodo aliqui hoc venenum tamdiu geſtare in cordè queant nec ſubitò pereant, cùm peccata DEVM & omnes creaturas contra peccatorem ad vltionem incitent. Huic igitur veneno dirigendo optat & precatur in hodiernâ vini benedictione Eccleſia, vt vinum S. Ioannis benedictum ſit quaſi theriaca; non quaſi hoc vinum directè pellere queat peccatum: ſed vt indirectè ſaltem extinguat, diſponendo peccatorem ad peccatorum ſuorum cognitionem & inflammando ad contritionem: quomodo S. Bernardus aliquando cereuiſiæ benedictæ potu obſtinatos quoſdam milites nolentes vel ad breue tempus arma deponere illicita, ita conuertit, vt accenſi pœnitentiâ & piis deſideriis ad monaſterium redirent & mundo renuntiantes, ſacræ militiæ nomen darent (vt eſt in eius vita. 1. c. 11.) adeoque arma noxia omninò deponerent. Ideò bene vocatur hoc vinum amor S. Ioannis: quem ſcilicet ipſe impendit Chriſto, cùm venenum bibit. Quod autem efficacius peccato expellendo remedium, quàm amor Chriſti? Cogitemus cùm benedictionem iſtam bibimus: Hunc calicem amariſſimum pro me Chriſtus bibit, quem ego bibere debuiſſem: & dum ego peccare pergo, non deſino ei rurſum propinare illum calicem. Et num ego faciam vt fruſtrà biberit Chriſtus? &c.

E. IV. In cautelā ebrietatis. QVARTO, Vt per hanc benedictionem vinum ipſum à noxâ & veneno purificetur. Ergóne, dicit hæreticus, immunda eſt & noxia vini creatura ſanè hoc non imprudenter credidit olim Cyrus adhuc puer, cùm videret aliquos vini ingurgitatione de poteſtate mentis & corporis deiectos, venenum ſubeſſe vino ratus eſt, ideoque bibere renuit, apud Xenoph. in Cyripæd. Et nónne de vino ait Sapiens Prouerb. 23. *Ingreditur blãdè, ſed in nouiſſimo mordebit vt coluber, & ſicut regulus venena diffundet?* Vinum à DEO creatum eſt, vt exhilararet hominem & ſanitatem tueretur: at plerumque homines eo abutuntur, ad ſuam ipſorum perniciem, tam ad vitæ abbreviationem, quàm ad animæ perditionem. Notat S. Chriſoſtomus, Noën ex vitæ vinum expreſſiſſe, vt eo ſuum & aliorum hominum poſt diluuium mœrorem, labores & infirmitatem leniret & roboraret. Vinum enim lætificat & roborat cor hominis. Sed cùm deberet eſſe vinũ ſanitas hominis, malitiâ hominum factum eſt venenum & occaſio perditionis; idcircò videtur mihi Eccleſia hodie nos docere velle, qualiter vti vino debeamus Sic enim precatur in Benedictione, cùm ait: *Per iſtos ſermones ſancti Euangelij benedicat Dominus noſter* IESVS *Chriſtus hunc liquorem vini, vt ſit omnibus ſumentibus ſalus mentis & corporis, Amen.* Exod. 32. legimus Moyſen cõtriviſſe vitulum aureum, quem adorauerant Iudæi, & ſparſos in aquam cineres eius dediſſe eis in potum: vt intelligerent Iudæi, vitulum non eſſe aliquid quod adorari debeat, ſed quod mactari & ab hominibus deuorari. Similiter quoniam vinum eſt occaſio multorũ malorum (*vino enim debemus quòd ſoli animalium non ſitientes bibimus,* ait Plin. l. 23. cap. 1.) adeoque DEVS ebrioſorum: idcircò hodie Eccleſia benedicit illud & benedictum nobis porrigit, admodum moderatè deguſtandum, vt doceat vinum non habendum pro DEO, ſed cum benedictione & moderamine ſumendum ad ſalutem animæ & corporis S. Willebrordus, vt in eius vitâ ſcribit Alcuinus, hauſtu benedicto inſanabilem & rabidam cuiuſdam ſitim extinxit ac profligauit, Hoc idem Eccleſia peroptat, vt vini ſcilicet benedicti potus intemperantiam noſtram extinguat. Androcides ſapientiâ clarus, vt ſcribit Plinius l. 14. c. 5. ad Alexandrum Magn. ſcripſit, intemperantiâ eius cohibens: *Vinum potaturus Rex, memento te bibere ſanguinẽ terræ.* Similiter Eccleſia vti per ſacros cineres admonet nos humilitatis & mortis, ſic per ſacri vini guſtationem admonet nos temperantiæ, quaſi dicat: Memento ô homo te bibere ſanguinem terræ, id eſt, creaturã nobilem, quæ non vbique nec in tantâ copiâ creſcit vt fruges aliæ; quò diſcamus, eo parcè vti & ad ſanitatem tantùm animæ & corporis, &c.

Precemur ergo DEVM vt det nobis ad ſalutem animæ & corporis bibere hoc vinum hîc in terris, & poſteà illud nouum in cælis.

CONCIO VI.

Benedictiones in Eccleſia vſitatæ defenduntur.

1. *Ex Scriptura.*	3. *Ex veterum conſenſu.*
2. *Ex ſanctorum Patrum traditione.*	4. *Ex effectibus & finibus.*

O THEMA.

THEMA.

Exijt ſermo iſte inter fratres. Ioan. vlt.

A. NOn miror, Auditores, ſi tot falſi rumores, tot inania figmenta ſpargantur inter hæreticos de Eccleſiâ Catholicâ; ſiquidem audio in hodierno Euangelio inter ipſos etiam Chriſti Diſcipulos ortum fuiſſe inanem & falſum rumorem ex verbis Chriſti malè intellectis circa Ioannis mortem. Quis fidiat ergò rumuſculis hæreticorum, qui penè omnia ſiniſtrè intelligunt? Si Lutheranis & Caluiniſtis credimus, omnes nos hodiernâ die grauiſſimo ſcelere obſtringimus, dum, vt ipſi clamitant, gentilium inſanias imitamur; imò necromanticis præſtigiis vtimur, quando vinum benedictum delibamus. Quod ſi verum eſt, Auditores, non vinum contra venenum, ſed venenum ex vino bibimus. Verùm ſermo iſte exijt inter hæreticos; vnde nihil nos conturbet. Bibite amici & inebriamini amore S. Ioannis, qui venenum ſine noxâ bibit & fluenta Euangelii de ipſo ſacro Dominici pectoris fonte potauit. Bibite vos de gremio Eccleſiæ propinatum vobis ſacrum poculum. Proderit enim, non oberit. Quod vt palàm fiat, defendemus benedictiones in Eccleſiâ vſitatas, & oſtendemus ſtultum & inane eſſe figmentum hæreticorum.

B. I. Ex Scripturâ. PRIMO, Ex Scripturâ, quæ continet exemplum & documentum. Exemplum Chriſti Matth. 14. Luc. 9. qui panes & piſces multiplicaturus aſpexit in cælum, *& benedixit eis* (Græcè, benedixit eos) eâque benedictione multiplicauit. Cur hoc Saluatoris factum non liceat imitari? Reſpondent Hæretici fuiſſe hoc miraculum, ideoque in exemplum non eſſe trahendum. Sed ineptè: Multiplicatio enim panum miraculum fuit, non item benedictio. Iam ergò ſi panis rectè ac religiosè benedicitur, cur non etiam aqua, ſal, oleum, caro, &c.? quomodo enim panes & piſces magis ſunt capaces benedictionis, quàm creaturæ aliæ?

Documentum habemus S. Pauli 1 qui 1. Timoth 4. ait: *Omnis creatura* DEI *bona eſt & nihil abyciendum, quod cum gratiarum actione percipitur; ſanctificatur enim per verbum* DEI *& orationem.* Quem locum Theophylactus ex S. Chryſoſtomo rectè exponit per hypotheſin ſeu conceſſionem, dando quòd aliqua creatura polluta eſſet poſſe eam ſanctificari & mundari per benedictionem. *Demus*, inquit, *quòd quippiam ſit immundum, ſed habes medicinam, ſigna, gratias age, glorifica* DEVM *ac deficit immunditia.* S. verò Chryſoſtomus hom. 12. in Epiſt. 1. ad Timoth. ait: *Medicamentum in promptu eſt, ſignum crucis illi* (cibo ſeu rei quâ vis vti) *imprime, gratias age, Deo gloriam refer, & protinus immunditia omnis abſceſſit.* Habuiſſe autem dæmonem poteſtatem nocendi hominibus per creaturas, ſcribit S. Auguſt. de ciuit. l. 18. cap. 17. & 18. S. Gregorius l. 1. Dial. cap. 4.

C. II. Ex SS. Patrum traditione. SECVNDO, Ex SS. Patrum traditione. Primò S. Matthæus Apoſtolus apud Clementem I. tertium Petri ſucceſſorem, l. 8. conſtit. cap. 29. ſtatuit vt certâ verborum formulâ benedicatur aqua, In quâ inter alia orat: *Tribue ei vim ſenandi & depellendi morbum, fugandi dæmones, expellendi inſidias, per Chriſtum ſpem noſtram.* Idem Clemens alibi tradit formulam benedicendi aquam batiſmalem, apud Gretſer. de Benedict. l 2. cap. 3. Poſt illum Alexander I. ſextus Petri Succeſſor, qui anno Dom. 132 martyrio coronatus eſt, decreto ſanciuit, vt aqua aſperſionis cum ſale benediceretur in habitaculis hominum, apud Anaſtaſium, &, habetur c. aquam, de conſecr. d. 3. non tamquam primus & inuentor huius ritûs (vt hæretici oblatrant) ſed ex more veterum recepto. Sic enim ait: *Aquam ſale conſperſam populis benedicimus, vt eâ cuncti aſperſi ſanctificentur & purificentur; quod & omnibus Sacerdotibus faciendum eſſe mandamus.* Eiuſdem ritûs in Eccleſiâ recepti meminerunt Patres poſteriores, Baſilius, Cyprianus, Cyrillus Ieroſolymitanus, Ambroſius, Auguſtinus, & antiquiſſimus ille Dionyſius Areop. de cœleſti hierarch cap de Baptiſmo.

Idem non difficilè de aliis rebus benedici ſolitis oſtendi poteſt. De benedictione olei habemus teſtimonium Clementis, Dionyſi, vbi ſupr. Baſilij item & Auguſtini apud Bellarm. de cultu SS. l. 3 cap 7. De benedictione panis, Auguſtini teſtimonium, nec non Paulini. De benedictione cerei Paſchalis, teſtimonium Zozimi PP. & Concilii 4 Toletani. De benedictione palmarum & cinerum teſtimonium B. Maximi. De benedictione fructuum, teſtimonium Eutychiani PP. Epiſt. 1 ad Ioan. & Epiſcopos Bęthicę Quis autem non malit ſtare ſententiæ tantorum Patrum & Eccleſiæ antiquitati, quàm calumniis paucorum nouatorum?

D. III. Ex veterũ conſenſu. TERTIO, Ex pio veterum Chriſtianorum ſenſu & conſenſu. Vbicumque enim periculum aliquod vel inſidias ſeu dæmonem ſeu malorum hominum ſubeſſe metuebant, ibi ſe benedictione muniri deſiderabant. Matres petebant à Preſbyteris & Epiſcopis benedictionem ſuis prolibus, etiam quas adhuc in vtero geſtabant, vti Edoxia mater Theodoſij Iunioris apud Marcum Gazenſem tom. 1. Surij: mater item S. Stephani Iunioris, qui pro defenſione SS. Imaginum martyrium ſubiit, vt in eius vitâ inter opera Damaſceni. Sponſi & ſponſæ non ſeipſos modò, ſed & ſerta, & annulos ſuos Sacerdotibus benedicendos offerebant, vt videre eſt in Euchologio Græcorum. Item: *Qui filios ſuſcipere non poterant*, inquit Georgius Preſbyter in vitâ S. Theodori Sicæorum Archimandritæ, *ad B. Theodorum confugiebant, vel zonas, quibus ipſe benedixerat, aſſumebant, & precibus ipſius fiebant voti compotes.* Cuiuſmodi beneficio & benedictione zonæ parentum ſuorum ſeipſum quoque natum ſcribit idem Georgius. Alii domos, thalamos, cibos, ſemina & ſegetes, herbas, naues, vexilla & enſes in hoſtem ferendos benedici faciebant.

Quis autem dicat pios illos Chriſtianos in hoc inſaniiſſe; idololatriam vel magiam, vt vocant hæreticici, in hoc incuriſſe?

E. IV. Ex effectibus & finibus. QVARTO, Ex finibus & effectibus benedictionem illam ſępiſſimè ſecutis. Eſt autem

triplex

triplex finis illarum benedictionum. Fiunt enim Primò ad ſignificandos ſpirituales effectus, & repræſentandas res inuiſibiles præſentes vel præteritas, vt hinc excitetur affectus. Non ſunt adumbrationes rerum futurarum, vti erant cæremoniæ Iudæorum. Primò Agnum Paſchalem in Paſchate benedicimus, tùm vt recordemur gratâ memoriâ Agni illius immaculati, Chriſti, pro nobis in Paſchate immolati, tum vt eſum carnium, per Quadrageſimam intermiſſum cum benedictione reſumamus. Secundò panem, vt refricet nobis in memoriam & ſignificet beneficium Venerabilis Euchariſtiæ; quam & ille ſignificabat, quem Chriſtus in deſerto benedixit. Tertiò vinum amoris S. Ioannis, in memoriam illius charitatis, quâ S. Ioannes ob amorem proximorum ad fidē perducendorum, ebibit ſine noxâ venenatum poculum; & vt nobis quoque potus non ſit noxius. Quartò, Aquam & ſalem; ob memoriam Baptiſmi, vt beneficij in eo accepti & promiſſionis noſtræ factæ crebrò recordemur, adeoque ſale ſapientiæ Chriſtianæ noſtris operibus admiſceamus, nec viuamus vti gentiles. Quintò, Oleum ob memoriam miſericordiæ diuinæ & olei illius; quod Samaritanus noſter Chriſtus vulneribus noſtris infudit, pretioſi ſcilicet ſanguinis ſui, quo inungimur & ſanctificamur in Baptiſmo, Confirmatione, extremâ Vnctione. Sextò, Cereum Paſchalem ob memoriam reſurrectionis Chriſti: Cereum Dei agnum ad exprimendum & digito quaſi demonſtrandum verum illum Agnum, qui tollit peccata mundi, quemadmodum dixit Baptiſta: *Ecce Agnus* Dei. Cereos verò alios partim ad repræſentandum Deiparæ Virginitatē, quemadmodum de cereis in Purificatione benedici ſolitis diximus: partim vt fidei viuæ, charitate ſcilicet ardentis & bonis operibus lucentis, nos admoneant. Septimò, Cineres, vt ingerant nobis mortis memoriam & inſtigemur ad pœnitentiam, quam in cinere & ſacco veteres agere ſoliti erant. Octauò, Palmas, vt victoriæ Chriſti de morte, peccato & diabolo obtentæ nos admoneant, & ad vincendum ſimiliter nos inuitent, &c.

F. 2. Secvndo, Benedicuntur ad deletionem venialium peccatorum, ſaltem ex opere operantis; quatenus mentem ad pium aliquem motum peccatis venialibus contrarium, vel etiam ad formalem pœnitentiæ actum excitant. Hic enim effectus inter alios petitur in benedictione, & haud dubiè impetratur; præſertim ſi cum animi ſenſu & conſideratione myſteriorum, quæ ſacris illis rebus menti imprimuntur, adhibeatur cauſa.

G. 3. Tertio, Ad fugandos dæmones & curandos morbos aliaque mala auertenda, prout cuiuſque rei benedictione poſtulatur. Hos autē effectus ſuperſtitione carere oſtendi poteſt ex lege veteri, in quâ aqua zelotypiæ à diuinâ inſtitutione mirā vim habuiſſe oſtenditur, Num. 5. Aqua expiationis ad purificandos Iudæos, Num. 19. Aqua Iordanis ad curandam lepram Naamani, 4. Reg. 5. Sal in aquam miſſus ab Eliſæo ad eandem perſanandam, 4. Regum 2. Oleum ab Apoſtolis adhibitum ad curandos ægros, Marci 4. Habuiſſe autem res benedictas mirificam & ſupernaturalem vim ad effectus indicatos, conſtat ex probatiſſimis & antiquiſſimis Scriptoribus, quorum multi ſanctitate vitæ inſignes fuerunt. Talia de Joſepho quodam comite ſcribit Epiphanius hæreſi 30. De Sancto Marcello Apameenſi Theodoretus, libro 5. capit. 21. De Machario Palladius capit. 19. De Sancto Hilarione Hieronymus in eius vita. De Sancto Fortunato Gregorius lib. 1. dialog cap. 10. De Sancto Germano Epiſcopo Antiſiodorenſi Beda lib. 1. hiſtoriarum Angliæ c. 17. & libro 5. capit. 4. de nobiliſſima fœminâ, quę hauſtu aquæ benedictæ ita mox conualuit vt miniſtraret menſæ. De Sancto Malachiâ Bernardus in eius vitâ. De ipſo S. Bernardo ſcriptor vitæ eius libro 3. capit. 5. Hi enim, vt plurimos alios taceam (quis enim recenſere poſſet?) aquâ, pane vel oleo benedicto curarunt morbos, vel ſoluerunt incantationes, vel alia auerterunt mala. Quid ad hæc hæretici? Figmenta hæc Catholicorum eſſe dicunt. Sed quomodo fieri poteſt, vt tanta tanti viri tam diuerſis temporibus confinxcrint vel ſcripſerint mendacia, vt Chriſtiano orbi imponerent? Quomodo non ab hoſtibus Eccleſiæ & æmulis ſuis, vel etiam viris bonis ſui temporis mendacij redarguti & conuicti ſunt? Nouatores, qui heri venerunt, tam antiquorum patrum cenſores minimè audimus. H. Reſpōdetur hæreticorum obiectionibus.

Deinde hęc talia dæmonum præſtigias fuiſſe clamant. Sed quomodo per hæc præſtigiæ dæmonum diſſolutæ & diſſipatæ fuerunt, ſi ipſæmet præſtigiæ fuerunt? *Si Sathanas Sathanam eijcit, quomodo ſtabit regnum eius?*

Dicunt aliqua iſtorum gentilibus vſitata fuiſſe, veluti aquam luſtralem. Sed reſpondet Cyrillus Hieroſol. Catech. 3. *Vt illa, quæ in aris offeruntur, cùm naturâ ſint pura, inuocatione dæmonum impura efficiuntur: ſic contrà aqua ſimplex per S. Spiritus, Chriſti & Patris inuocationem acceptâ virtute, ſanctitatem conſequitur.* Si quid ergò ex his priùs Ethnicum & immundum fuit, Chriſtianâ ſanctificatione Chriſtianum & ſanctum fit.

Sed non ſemper, inquies, effectum ſortiuntur? Reſpondemus verum id eſſe, quia ſacramentalia iſta non habent vim ex pacto Dei expreſſo, ſicut habent Sacramenta: ſed ex precibus Eccleſiæ & deuotione vtentium, quemadmodum & ipſæ præces non ſemper obtinent, quod petunt, variis de cauſis. Cur autem non ſemper effectum ſuum producant, Cauſa Prima eſt peccatum vtentium; veluti qui ſuperſtitioſè iis vtuntur, qui inuerſâ quodammodo haſtâ currunt in dæmonem, ſeque magis quàm illum lædunt; quomodo enim ſacræ res cum dæmonum proſint cultu: quæ conuentio luci ad tenebras? Item qui iis non vtuntur ad finem ab Eccleſiâ præſcriptum, ſed ad alienum; quo caſu mirum non eſt, ſi non operentur, quia vim & ſanctificationē a præcibus tantùm, quibus ſanctificatæ ſunt, ſortiuntur. Vel qui in ſtatu peccati ſunt. De ſigno crucis ſcribit S. Auguſtinus tract. 50. in Ioan. *Signum Chriſti à nobis expellit exterminatorē,*

I. Cur non ſemper effectum ſortiantur

Cauſa. 1.

ſi cor noſtram recipiat Saluatorem. Et S. Eligius in ſuâ Concione, apud Audoënum l a. de S. Eligio cap. 16. *Profectò magna res eſt ſignum Chriſti & Crux Chriſti: ſed illis ſolis prodeſt, qui faciunt mandata Chri-*
2. *ſti.* Secunda Cauſa eſt, modica fides & exiguus honor, qui ſacris illis rebus impenditur. Quemadmodum enim Chriſtus in patriâ ſuâ non fecit virtutes multas propter incredulitatem illorum, vt inquit Sanctus Matthæus cap 13. ita ſi benedictiones & res benedictas in poſtremis ducamus & exiguo honore pignemur, mirum non eſt ſi earum virtutem non experiamur. Non honorabant illi Chriſtum, ſed ſpernebant: quod etiamnum rebus ſacris faciunt non pauci Minus adhuc mirum, ſi nihil inde fructus capiant, qui neglectis ſacris his remediis currunt ad ſuperſtitioſa, è ex his potius opem quærunt. Quibus iure contingit, quod Ochoziæ regi Iuda, qui ægrotans, relicto vero Deo ſuo, miſit ad conſulendum Beelzebub; ideoque iuxta prophetiam Eliæ in lecto ſuo extinctus eſt, 4. Reg. 1. futurus alioquin incolumis, ſi ſpretis Idoli mendaciis, opem à Deo ſuo petiiſſet, vt obſeruat ibi Abulenſis qu. 1. Pari ratione qui cùm in promptu & domi habeant res benedictas, pro illis tamen vel vnà cum illis adhibent ſuperſtitioſas, indignos ſeſe faciunt beneficio diuino,

3. Tertia, Maius bonum vtentium, quando ſcilicet non prodeſt eis liberari vel præſeruari à morbo ſimiliue plagâ. Ita in ſimili dicit S. Chryſoſtomus in 3. Col. hom. 8 *Morbus imperans terribile eſt hoc nomen, & ſi non abegeris morbum, non hinc eſt, quòd infirmum ſit hoc nomen, ſed quòd vtilis ſit modus.* Vtilis inquam, vel ad declinanda peccata in futurum, vel ad expianda præterita, vel ad meritum patientiæ augendum, vel ad exemplum patientiæ aliis præbendum.

4. Quarta, Ne propter hoc religio quæratur, quæ propter aliam magis vitam, vbi mala non erunt omninò vlla; quærenda eſt, inquit S. Auguſtinus lib. 22. de ciuit. cap. 22.

Reſpondemus deinde multa etiam noſtro æuo mira multis contingere beneficio rerum benedictarum, ſed non innoteſcere niſi paucis; eò quòd minùs ſedulò vel obſeruentur & æſtimentur, vel propalentur ac diuulgentur: multique ita comparati ſunt, vt omnia potiùs quàm hæc & ſimilia noſſe velint. Quod etiam ſui temporis miraculis contigiſſe ſcribit S. Auguſtinus libr. 22. de Ciuit. caq. 8 Plurima talia collegit Pater Gretſerus in lib. de Benedictionibus. Inter multa eiuſmodi miracula illuſtre nec antiquum eſt illud, quo Monachij Boiorum, lignea ciſtula, ſacris vt vocant Agnis Dei impleta, in ipſo armamentarij incendio (quo omnia alia abſumpta flammis vel liquefacta erant) perſtitit integra; ambuſta quidem, ſed integris Agnis Dei; apud Gretſerum de Benedict. lib. 2. cap. 51. Vidi ipſe non ſemel in Monaſterio Sancti Altonis (ſolo mihi patrio) vnam ex illis cereis icunculis fumo quidem nonnihil offuſcatam, ſed prorſus integram & illæſam. Deinde multorum teſtimoniis confirmatur, panes benedictos multis annis ſeruari incorruptos, vti etiam ſcribitur in vitâ S. Bernardi lib 4. cap. 4. Similiter plures reſtatum faciunt, multiſque compertum eſt, aquam benedictam, baptiſmatis præſertim. longo ſæpè tempore incorruptam perſeueraſſe, adeoque puram & limpidam ac ſi è fonte primùm hauſta fuiſſet. Teſtis huius rei apud Græcos S. Chryſoſtomus hom. de Baptiſmo Chriſti; apud Latinos Manuel Caleca libr. 4. contra Græcos, quos redarguit quòd Latinis falsò imponerent, hoc apud ipſos non contingere; apud Germanos Iacobus Præpoſitus Steynizenſis in reformatione Stiriacâ part. 1. cap. 9. qui in Weiſſenfelſiâ aquam Baptiſterij per annos 29. inter hæreticos conſeruatam, inuenit integerrimam & puriſſimam. Iucundum eſt quod narrat Gretſerus, de Bened. lib. 2. cap. 10. de Moniali in Liuoniâ, quę inter hæreticos per annos 40. aquam benedictam conſeruauit illibatam, eâque multis ſalutem attulit, hæreticorum denique miniſtros mirè confundit. Plura eiuſmodi miracula, qui cupit adeat Gretſerum de benedictionibus & maledictionibus.

Denique non dubium, nos vſu rerum benedictarum ſæpè etiam neſcientes beneficia diuina capere; ſiquidem magis ad præſeruandum, quàm ad liberandum à noxis hominem, ſolent benedici. Non eſt autem facilè nobis ſcire, in quæ mala incidiſſemus, ſi ſacris amuletis muniri non fuiſſemus. Veneficarum torturæ & quæſtiones docent, quàm multis hominibus nocere poſſent, niſi arcerentur à ſacrâ illâ armaturâ. Quare, Auditores, ab vſu & veneratione benedictionum non modò non reſiliamus propter oblatrantes canes, ſed potiùs reſumamus animum, impenſiùs deinceps iis addici, vt ita per benedictiones iſtas diſponamus & ducamur ad benedictionem Patris cæleſtem.

CONCIO VII.

Tres perſonas cernimus in hodierno Euangelio, Chriſtum, Petrum, Ioannem.

1. *A Chriſto diſcimus primò plures eſſe ad cælum vias.*
2. *Facere officium noſtrũ nec curare quid alij in hoc vel ſimili genere faciant.*
3. *Vitare curioſitatem.*
4. *Liberè redarguere Principes.*

THEMA.

Recubuit in cœnâ ſuper pectus eius.
Ioann. vltim.

IMpletum hîc videmus in Ioanne, Auditores, quod Geneſ. 44. præfiguratum legimus A.
in Beniamino, quem cùm præ cæteris fratribus dilexiſſet Ioſeph, cæterorum ſaccos frumento quidem impleuit, Beniamini verò ſaccum don frumento ſolùm, ſed etiam ſcypho argenteo, in quo augurari ſolitus erat. Hunc in modum Chriſtus in vltimâ illâ cœnâ cæterorum Apoſtolorum pectora pane Euchariſtico repleuit, pectus verò Ioannis, vtpote ſibi dilectiſſimi, inſuper poculo ſapientiæ cæleſtis; dum videlicet ei recumbenti in ſinu ſuo, arcana

pectoris

pectoris ſui reuelauit, quæ cæteris abſcondit. Sic enim teſtantur SS. Hieronymus & Auguſtinus aliique Patres, Ioannem in eo recubitu hauſiſſe lac ſapientiæ ſingularis de ſinu Saluatoris Fœlix es Ioannes, ſed fœlices etiam nos, ſi ad Dei verbum, quod in concione quaſi in cœnâ nobis proponit, mentem ſeriò aduertamus: ſic enim in pectus Domini ſpiritualiter incumbemus, & ex eo hauriemus lac ſapientiæ diuinæ. Teſtatur experientia circumſpectos eſſe illos, qui lacte illo nutriuntur & delectantur rudes contrà & cœcos, qui ab eo abhorrent. Vos ergò, Auditores, Ioannem imitantes recumbite in ſinum hodierni Euangelij, & doctrinas eius haurite.

Tres perſonas cernimus in hodierno Euangelio, Chriſtum, Petrum, Ioannem; audiamus ſingulos.

B.
I.
Diſcimus, A Chriſto. plures eſſe ad cælum vias.

A Chriſto diſcimus primò, plures eſſe ad cælum vias, omnes tamen in terminum vnum coëuntes. Audimus enim voluiſſe Dominum vt Petrus per martyrium crucis, Ioannes verò ſine martyrio, placidâ morte, ad gloriam ſibi deſtinatam venirent: vt Petrus in martyrio ſuo dolores ſentiret & obiret, Ioannes verò in feruentis olei dolio nihil perſentiſceret & vegetior inde exiret. Nemo itaque diffidat aſſequi beatitudinem, tametſi Petrum, Martyres, Religioſos, Doctores, Eeremitas, Virgines, Viduas ſequi nequit. Teſte D. Gregorio, apud Dionyſium Carthuſianum in Lucæ 16. quidam rapiunt regnum cælorum per omnium abiectionem, alij illud mercantur per eleemoſynarum largitionem, alii id furantur per occultam ſanctitatem, alii quaſi compelluntur ipſum acquirere per temporalem aduerſitatem. Tu itaque ſi rapere per martyrium vel voluntariam paupertatem nequis beatitudinem, eme; ſi emere nequis, furare; nec hoc, emendica continuis orationibus.

C.
II.
Facere officium noſtrum.

Secvndo, facere officium noſtrum, nec curate quid alii in hoc vel ſimili genere faciant. Reprehenditur enim Petrus Chriſtum ſequi iuſſus, dum priùs ſcire vult, quid facturus ſit Ioannes: *Quid ad te?* ait Dominus; *tu me ſequere.* Hoc ſibi dictum habeant, qui alios præcedere nolunt ad fidei Catholicę profeſſionem, ad pœnitentiam, ad templum, ad publica pietatis officia; ſed dicunt: Si Magiſtratus vel vicini mei hoc fecerint, ſequar & ego. Quid ad te, quid alij faciant? ſi tibi ianuam cęli Petrus reſeraret, non dubito, quin mox ſaltum in id faceres, minimè attendens, quid retrò alij facerent. At cum vocaris ad conuerſionem & Catholicam religionem, profectò ianuam cæli Petrus tibi aperit, Eccleſiam videlicet. Qui in naufragio cùm vndis luctantur, proximam quamque tabulam vel nauiculam apprehendunt ſeque in ea ſaluant, non curantes quid alii faciant. Pœnitentia peccatoribus oblata huiuſmodi tabula & nauicula poſt naufragium eſt.

D.
III.
Vitare curioſitatē.

Tertio, Vitare curioſitatem; ſi enim Dominus in Petro, cui paulò antè commendârat oues ſuas, non vult pati curioſitatem, quanto minùs in ſubditis? & ſi tam leuem illam taxauit curioſitatem, profectam ex amore; quid nunc diceret Dominus de mundi curioſitate, qui ferè totus èſt non in ſuis expurgandis ſordibus, ſed in alienis; nec verò ex amore, ſed ex odio & inuidiâ? Nihil frequentiùs audimus, quàm ciues confabulantes & querentes modò de Magiſtratu, modò de Clericis, modò de Imperatore & Principe, modò de vicinis: quòd hic vel ille non faciat ſuum officium, delicta non corrigant, mala exemplà præbeant, &c. *Quid ad te?* Cæterùm ea curioſitas, quæ rimatur illa quę ſupra nos & caput noſtrum ſunt, maximè vitanda. Vt enim papiliones, dum identidem circumuolant lumen, ſemetipſos amburunt: ita qui ſcrutari volunt Dei arcana, vel quæ non niſi dæmonum ope ſciri queunt. Habebat Louanij Cornelius Agrippa inſignis Magus commenſalem nimis curioſum. Semel profectus aliquò, vxori claues Muſæi ſui tradidit, additâ prohibitione, ne quem ingredi ſineret. Inconſultus iſte adoleſcens opportunè importunè non deſtitit mulierculam deprecari, ſibi copiam ingrediendi vt faceret, donec impetrauit. Muſæum ingreſſus incidit in libellum coniurationum, legit; en illi pulſatio ad ianuam, turbatur; ſed pergit legere. Pulſat iterum neſcio quis, & nihil reſpondente rudi harum rerum iuuene, dæmon ingreditur; quærit cur vocatus? quid fieri iubeat? Iſti metus vocem intercludit, fauces dæmon. Sic miſer luit pœnam nefariæ curioſitatis. Refert Mart. Delrio l. 2. diſquiſit. Mag. qu. 29. ſect. 1.

Qvarto, Principes etiam viros liberè redarguere, cùm delinquunt; ſi quidem & Petrum, quem paulò antè Paſtorem Eccleſiæ conſtituerat, de curioſitate reprehendit. Nimirum puluerem in pedibus facilè toleramus, ſed non item in capite. Principes ſunt capita, ſubditi verò pedes. Ita Nathan reprehendit Dauidem, 2. Reg. 12. verſ. 1. & Elias Achabum Regem 3. Regum 18. verſ. 18. Eliſæus Ioram Regem. 4. Reg. 3. verſ. 13. Jehu Propheta Joſepharum Regem. 2. Paral. 19. verſ. 2. Zacharias Ioam Regem. 2. Paralip. 24. verſ. 10. Propheta alius Amaſiam. 2. Paralip. 25. verſ. 13. Azarias Oſiam Regem, 4. Reg. 26. verſ. 16. Iſaias Ezechiā. Iſai. 39. verſ. 3. Ioannes Baptiſta Herodem. Chriſtus Scribas & Phariſæos, Paulus Pontificem, Actorum 23. verſ. 3. Sanctus Ambroſius Theodoſium Imperatorem, S. Bernardus Guilielmum Aquitaniæ Ducem, S. Babylas Epiſcopus Antiochiæ Numerianum Imperatorem venientem ad Eccleſiam & volentem inſpicere ſacra myſteria repreſſit, dicens: Non licet tibi Idolorum ſacrificiis polluto Eccleſiam ingredi & diuina myſteria contaminatis oculis ſpectare. Quâ re offenſus Imperator, eum necauit, ſed & ipſe paulò pòſt à ſocero enectus. Nicephor. libr 6. cap. 33. Agapetus Pontifex, cùm à Iuſtiniano Imperatore premeretur ad confirmandam hæreſin Eutychianam, ei reſpondit: Ego ad Iuſtinianum Chriſtianiſſimum Imperatorem venire optaui, ſed Diocletianum inueni. Cedreno auth. Leoni Iſaurico Imperatori Iconoclaſtæ S. Germanus Conſtantin. Patriarcha in faciem dixit:

E.
IV.
Liberè redarguere Principes.

Tu es Anti-Chriſtus. Quemadmodum & S. Athanaſius appellauit Conſtantinum Imperatorem Arrianum. Hinc olim in regno Aragoniæ moris fuit, vt Rex non eligeret ſibi confeſſarium, ſed is in comitiis regni à ſtatibus eligeretur, Regique daretur; cui Rex nec benefacere poterat nec malè, ad hoc ne ſpes vel timor retardare poſſet confeſſarium à Rege liberè admonendo. Talis cùm Iacobo Aragoniæ Regi datus eſſet S. Raimundus, iſque Regem ob concubinatum perpetuò reprehenderet, Rege emendationem quidem promittente, ſed non præſtante, miſſionem ad eo petiit. Negauit Rex, omnibuſque cautis prohibuit ſub pœnâ capitis, ne quis Raimundum aliò tranſueheret. Verùm Raimundus oratione ſuâ implorans Dei opem, acceſſit ad mare, in eoque cappam ſuam, facto ſigno crucis, expandit, in eamque velut in nauim inſcendit, ſcapulari pro velo vtens & baculo pro remo, ſicque inſpectante Rege eiuſque aulâ, ſecundo vento celerrimè ſex horarū ſpatio in conſpectum Bercinonis venit. Ferd. Caſtiglius in hiſt. S. Domin. lib. 2. cap. 17. Huc aſpicere poſſunt confeſſarij Principum.

F. I. A Petro. dilectionē proximi.

A Petro diſcimus, Primò, dilectionem proximi, quam oſtendit erga Ioannem, dum pro illo quodammodò ſolicitus diſcere vult, quale genus mortis ipſi euenturum ſit. Erant enim hi duo Apoſtoli velut duo oculi in Collegio Apoſtolorū & Eccleſiâ, ideoque ſæpiùs in SS. litteris combinati leguntur. Simul cucurrerunt ad ſepulchrum Domini, Ioan. 20. ſimul aſcenderunt in templum ad horam orationis nonam, Actor. 3. Simul miſſi ſunt ad confirmandos Samaritas, Actor. 8. Ergò ſicuti bini in capite oculi ſimul ſemper mouentur & in idem obiectum aciem intendunt: ita etiam Petrus & Ioannes animo coniunctiſſimi erant, & ægrè à ſe mutuò diuelli poterant, in exemplum primò Prælatorum, vt inter ſe vnionem ſeruent. Secundò Religioſorum qui nunquam ſoli, ſed combinatim & cum comite, qui vitæ ſit teſtis, ſemper ambulent, ne audiant id D. Thomæ Aquinatis: *Monachus ſine comite dæmon ſolitarius.* Tertiò Chriſtianorum omnium, qui cùm omnes vnius corporis myſtici membra ſint, pro ſe mutuò ſoliciti eſſe & ægrè à ſe diuelli debent.

G. II. Efficaciā pœnitentiæ.

Secvndo, Efficaciam pœnitentiæ. Etenim Petrus, qui ante negationem non eſt auſus rogare Chriſtum de proditore, ſed Ioanne internuncio eſt vſus; nunc poſt negationem lachrymis expiatam interrogat Chriſtum pro Ioanne. Vnde apparet verum eſſe, quod ait S. Gregorius, plerumque gratiorem eſſe Deo feruentem vitam poſt culpam, quàm ſecuritate torpentem innocentiam. Zacharias poſt pœnitentiam non ſolùm recuperauit loquelam, ſed præterea etiam accepit ſpiritum prophetiæ. Vnde S. Ambroſius l. 2. in eum locum Lucæ ait: *Vide quàm bonus* Devs *& facilis indulgere peccatis: non ſolùm ablata reſtituit, ſed etiam inſperata concedit. Nemo ergò diffidat: nouit Dominus mutare ſententiam, ſi tu noueris emendare delictum*

Filius prodigus poſt pœnitentiam & deprecationem reuerſus ad patrem, maioribus blanditijs & gaudio exceptus eſt, quàm ſit domi habitus ante culpam. Lazarus denique non legitur cum Chriſto diſcubuiſſe, niſi poſtquam à morte reſuſcitatus fuit.

H. I. A Ioanne. vulgi rumores cōtemnere.

A Ioanne diſcimus Primo, vulgi rumores contemnere, vt qui inſtar galli verſatilis omni vento cedit & credit. noua præſertim & inſolita, quamuis abſurda. Nihil minùs credibile eſt, quàm hominem aliquem non mori. Et tamen cùm dixiſſet Dominus: *Sic volo manere* Ioannem; ſtatim vulgus hoc eò interpretatus eſt, Ioannem non moriturum. Hinc Ioannes 23. Papa interrogatus, quid foret a veritate remotius? reſpondit: *Vulgi ſententia. Quidquid enim laudat, vituperio dignum eſt: quidquid cogitat, vanum: quidquid loquitur, falſum: quod improbat, bonum eſt: quod approbat, malum: & quidquid extollit, infame.* Intellexerunt hoc & Ethnici. Cùm enim Athenienſibus proditum eſſet oraculum, in eâ ciuitate vnum eſſe virum, qui cunctorum ſententiis adverſaretur, ac populus vociferans iuberet eum quæri ad necem; Phocion in medium procedens: *Ego*, inquit, *ille ſum, quem oraculum deſignauit. Mihi enim omnia ea diſplicent, quæ vulgus dicit & agit.* Plutarch. in Apophth. Similiter Antiſthenes quodam die theatrum ingreſſus, aduerſus populum nitens ingrediebatur, & cauſam rogatus, dicebat: *Hoc in omni vita facere ſtudeo.* ſentiens ſapientis eſſe, à multitudine diſſidere, nec pecorum more ire quà itur, ſed quà eundum eſt. Laërt. lib. 6.

Hinc etiam perſpicimus ſolam mortem nobis certam eſſe; nec contrarium credendum eſſe, tametſi eiuſmodi ſermo exiret inter fratres Chriſti ſeu Apoſtolos. Alia noſtra omnia fortunæ incertæ ſubiecta ſunt: ſola mors eſt certa.

Rurſum cernimus aliud eſſe, audire Dei verbum; aliud, intelligere. Audierunt aliqui Chriſtum dicentem: *Sic eum volo manere*; ſed non intellexerunt.

I. II. Modeſtè de nobis loqui.

Secvndo, Modeſtè & humiliter de nobiſipſis loqui & ſentire. hoc enim facit Ioannes in hodierno Euangelio, dum quædam honorifica de ſe recenſens loquitur in tertia perſonâ, quaſi de alio. Ita ſolent ſæpè præſtantiſſimi pictores ſuis artificiis loco obſcuriſſimo & ſubtiliſſimo charactere nomen ſuum inſerere; cùm contrà imperitum aliquem cernas, qui rudi ſuo operi nomen ſuum maiuſculis appingat. Audiit nimirum Ioannes Dominum dicentem: *Siquis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum.* Hoc autem faciunt qui laudes ſibi tributas reſpuunt, & cùm ab aliis laudantur, dicunt: Non ſum is ego, de quo hæc dicuntur: Laus hæc mihi non debetur. Vrſus auerſis veſtigiis, lepus ſaltu facto ingreditur cubile ſuum, vt lateant venatores. Hunc in modum nos vt merita virtutum adeoque animas noſtras ſeruemus à venatore diabolo, abſcondere debemus quæ in nobis laude digna ſunt.

K. III. Quid ambire oporteat.

Tertio, Quid ambire, quidquè magni æſtimare, & de quo vnicè gratulari nobis debeamus, Id enim eſt charitas Chriſti, ſi nos

ipſe

ipſe diligat. Vnicus hic titulus prærogatiua dilectionis plus Ioanni fuit, quàm ſi Rex vel Imperator foret. Habuit Ioannes præter illum prærogatiuum alias quam plures; fuit enim conſanguineus Chriſti; fuit poſt Petrum primus inter Apoſtolos & Petri ſocius; fuit cuſtos Deiparæ & quaſi filius matri à Chriſto commendatus, fuit inter 4. Cherubinos typo Aquilæ repræſentatus; fuit Apoſtolorum ſenior, qui poſtremus omnium vixit; fuit Euangeliſta omnium celeberrimus; fuit martyr, tum quia Chriſto in cruce aſſiſtens omnes eius dolores per compaſſionem deguſtauit; tum quia Romæ in dolium feruentis olei immiſſus fuit; fuit Archiepiſcopus, qui totas Aſiæ fundauit rexitque Eccleſias, vt ait S. Hieron. de ſcript. Eccl, fuit virgo; fuit Boanerges & filius tonitrui. Et tamen de nullo horum ſibi gratulatur, præterquam de ſolâ Chriſti dilectione. Quiſquis ergò magnus eſſe cupit, talem ſe exhibeat, vt mereatur à Chriſto diligi.

CONCIO XIII.

Myſteria Euangelica.

1. *Quid illud*; Sequere me.	4. *Cur reprehendit Chriſtus Petrū*, Quid ad te?
2. *Cur rogat Petrus*, Hic autem quid?	5. *Fuitne Ioannes Chriſto dilectiſſimus?*
3. *Quid illum*: Sic eum volo manere.	6. *Cur Ioannes de ſe ſcribit ſe recubuiſſe, &c.*

THEMA.

Hic eſt diſcipulus ille, qui teſtimonium perhibet de his & ſcripſit hæc. Ioan. vlt.

A. FEriæ iſtæ Natalitiæ præſignatæ videntur eſſe per ferias Tabernaculorum quæ in exitu anni celebrabantur, quemadmodum & feriæ Chriſti natalitiæ modò celebrantur. Nam in illis feriis habitabant Iudæi in tabernaculis erectis in memoriam protectionis diuinæ, quæ Hebræos in deſerto ita protexit, vt ſine domibus in tabernaculis per annos 40. vixerint. Iam verò etiam Chriſtus in ſtabulo & hoſpitio ipſaque peregrinatione Bethlehemiticâ natus eſt, vt in mundo nobiſcum quaſi io tabernaculo verſaretur, noſque ex eo ad patriam cæleſtem duceret. In illis geſtabant Hebræi manibus quatuor arborum ramos, vel fructus. Primo, fructus arboris pulcherrimæ. Secundo, ſpatulas ſeu ramos palmarum. Tertio, ramos ligni denſarum frondium. i. myrti. Quarto, ramos ſalicum. & ſic lætabantur coram Domino, vt præcipitur Leuitici 23. Similiter in his feriis geſtamus ſeu colligimus, Primo, fructum arboris pulcherrimæ, id eſt, Chriſtum fructum benedictum ventris Virginei, cùm drimo die ter Miſſarum ſolemnia celebramus. Secundo, palmas, cùm ſecundo die celebramus martyrium & victoriam protomartyris Stephani. Tertio, lignum denſarum frondium, cùm tertio die celebramus feſtum S. Ioannis, denſa & altiſſima myſteria eructantis. Quarto, ſalices, cùm quarto die feſtum Innocentium, quia quaſi ſalices de torrente, fructum bonorum operum non habentes, ſubitò per ſolam DEI gratiam ad cœlos ſalierunt. Nunc ad honorem hodierni feſti Euangelium expendemus.

B. I. Quid illud Sequere me? 1. QVÆSTIO PRIMA. Quid ſibi vult illud Chriſti ad Petrum: *Sequere me*? Reſpondetur primò, inuitari Petrum hoc verbo ad martyrium, & quidem crucis, quod immediatè antè prædixerat ei Dominus, dicens: *Cùm eſſes iunior, cingebas te & ambulabas vbi volebas: cùm autem ſenueris extendas manus tuas* (in cruce videlicet) *& alius te ducet quò tu non vis. Hoc autem dixit*, ait Ioannes, *ſignificans quâ morte clarificaturus eſſet* DEVM. Subdit ergo mox: *Sequere me*: videlicet ad martyrium. Sed quemadmodum miniſter ſequens dominum, poſteriore & humiliore ſe loco ſtatuit: ita S. Petrus, indignum ſe ratus crucifigi in modum Domini ſui: petiit vt capite inuerſo crucifigeretur.

2. Secundò, Inuitari hoc verbo Petrum ad ferendum onus ſummi Pontificatûs, quod tunc ei Chriſtus commiſerat præuio illo triplici examine: *Simon Petre diligis me plus his?* Facile eſt ad honores ſequi vocantem Dominum: ſed non ita facile ſuſtinere præuium examen & onera conſequentia. Olim quando filii Zebedæi petierant ſedere ad dexteram & ſiniſtram Chriſti, mox Matth. 20. Luc. 22. inter cæteros diſcipulos, indignantes & inuidentes illis duobus, orta eſt contentio, quis eorum videretur eſſe maior. Sed iam poſtquam audierunt rigidum Petri examen, ante eius inueſtituram ad ſummum Pontificatum, & crucem ei decretam; nemo vnus indignari aut inuidere illi viſus eſt: nimirum ſi noſcerentur onera, quæ honores conſequuntur, non ita paſſim appeterentur. Vnde Val. lib. 7. cap. 2. ſcribit de quodam rege, quem ferunt traditum ſibi diadema, priuſquam capiti imponeret, retentum diu conſideraſſe ac dixiſſe: *O nobilem magis quàm fœlicem pannum, quem ſi quis penitus cognoſcat, quam multis ſolicitudinibus & periculis & miſeriis ſit refertus, ne humi quidem iacentem tollere vellet.*

3. Tertiò Inuitari ad vitæ & ſanctitatis imitationem. Hoc enim verbo Apoſtolus ad ſui non corporalem tantùm ſequelam ſolebat vocare Dominus. q. d. Qualis ego Paſtor ſui, talis ſis & tu. Hinc iure ſummum Pontificem vocamus ſuam Sanctitatem, vel Sanctiſſimum Dominum, quia per hoc Primò admonemus eum officij ſui, vt qui Chriſtum repræſentat officio, repræſentet & moribus, iuxta vocationem illam: *Sequere me.* Secundò, quia meritò præſumere debemus, talem ſibi Vicarium Chriſtum conſtituiſſe, qui ſanctus ſit vt ipſe. Denique quia ad hoc conari debet vt omnes Chriſti oues perducat ad ſanctitatem.

C. II. Cur rogat Petrus *Hic autē quid?* 1. QVÆST. 2. Cur de Ioanne interrogat Petrus Chriſtum: *Hic autem quid*? Reſp. 1. feciſſe id ex amore, (quemadmodum Ioſeph interrogauit de Beniamino, eumque ad ſe adduci voluit, vt quem maximè dilexerat Gen. 43.) quia valdè illum diligebat. Vnde & alibi ſæpiùs in Scripturâ, ſimul iuncti leguntur, vt cùm vnâ ad ſepulchrum Chriſti cucurrerunt, Ioan. 20.

cùm ſimul ad templum aſcenderunt Act.3.cum vtrumque miſit Dominus ad parandum paſcha Luc. 22.cùm ambo ſimul miſſi ſunt Samariam Act. 8. & ad Gal. 2. ſimul viſi à Paulo ſunt. Hinc S. Chryſoſtomus putat eum voluiſſe habere Ioannem ſocium & collegam paſſionis. Nimirum amór Chriſti eos ita colligabat: quia enim aduerrit Petrus Ioannem à Chriſto maximè diligi, ideò & ipſe maximè eum dilexit. Vnde prę cæteris diligendi ſunt, quos à Deo magis diligi videmus. Sed non abiiciendi mali, quia & iſtos diligere quærit Devs. Docet etiam nos Petrus idipſum bonum, quod nobis impendit Devs, communieare & optare proximis noſtris, eriamſi forſitan id minus illis placeat. Ita enim Petrus crucem ſibi decretam velut magnum beneficiũ, amiciſſimo ſibi Apoſtolo communieari cupit. Ita & S Paulus Agrippæ regi dicenti: *In modico ſuades me Chriſtianum fieri*: reſpondit: *Opto apud Deum, & in modico & in magno, non tantùm te, ſed etiam omnes, qui audiunt hodie fieri tales, qualis & ego ſum, exceptis vinculis his.* Act, 26.

2. Secundò, ſecundùm S. Hieronymum id feciſſe Petrum, vt vicem Ioanni rependeret. Cùm enim in cœnâ ſcire deſideraret, quis eſſet traditurus Chriſtum, nec auderet interrogare Dominum, innuit Ioanni vt Chriſtum interrogaret, Ioan. 13 Quare nunc viciſſim, cùm exiſtimaret Ioannem, vtpore ſimili zelo ad ſequendum Magiſtrum præditum, ſcire deſiderare, quâ & ipſe morte clarificaturus eſſet Chriſtum, interrogat pro ipſo. Vnde diſcimus nos Chriſtiani, non tradendum obliuioni obſequium ab alio nobis præſtitum, ſed datâ occaſione compenſandum.

D. III. Quid illud. *Sic eũ volo manere.*

Quæſt. 3. Quid ſibi vult reſponſio Chriſti: *Sic eum volo manere, donec veniam?* Reſp. Non negare Ioannem moriturum, quia Ioannes ipſe ſubijcit: *Et non dixit* Iesvs: *Non moritur, &c.* & deinde communis eſt ſententia Patrum, Ioannem eſſe mortuum, & viſi eius ſepulchrum

1. Epheſi. Vult ergò dicere Chriſtus 1. Ioannem martyrio non conſumendum, quod ſoli ipſi datum. Nec immeritò; nam 1. martyrium iam pertulerat, cùm Chriſto crucifixo ſolus ex diſcipulis indiuiduus comes adſtiterat: cùm enim Magiſtrum ſuum ardentiſſimè amarit, & amans plus ſit in amato, quàm in ſe; plus proinde paſſus eſt in Chriſto, quàm in ſeipſo paſſus eſſet, ſi fuiſſet tortus. Secundò, quia perpetuò virgo fuit: *Habet autem & pudicitia ſeruata martyrium ſuum*, ait Hieronymus Epiſt. ad Demetriadem Virginem. Et Auguſtinus ſerm. 250. de temp. ait: *Inter omnia Chriſtianorum certamina, ſola duriora ſunt prælia caſtitatis, vbi quotidiana eſt pugna & rara victoria.*

2. Secundò Ioannem non communi hominum morte violentâ, acerbâ ſcilicet, ſed ſuauiter, placidè & abſque doloris ſenſu ex hac vitâ tranſiturum, & quaſi per ſomnum placidum integris ſenſibus ac viribus ad Chriſtum migraturum. Porrò ſi obdormiſſe Joannem communiter tradunt Patres. Cùm enim foueam in templo fieri iuſſiſſet, in eam deſcendens, extenſis manibus, poſt prolixa fuſæ orationis verba migrauit, moxque tanta eum lux circumfulſit, vt nullus eam ferret aſpectus, vt ſcribit Petrus Damianus ſerm. 2 de S. Ioanne, & alij.

Tertio, Joannem mox poſt mortem (iuxtà probabilem multorum opinionem, Cantiprat. Nicephori, Damiani, Thomæ Aquinatis, & aliorum apud Hieron. vel quiſquis eſt auctor ſerm. de Aſſumpt. B. M. V.) reſurrecturum & ita corpore & animâ pariter in cœlum, ad inſtar B. Virginis aſſumendum; quaſi dicat Chriſtus: *Sic eum volo manere*, id eſt, corpore integro, nec, vt aliis corporibus accidit, in puluerem reſoluto; *donec veniam*: oſtendendo illi gloriam meam. Argumentum huius rei eſt, quòd hiſtoriæ referunt, corpus eius poſtero die in ſepulchro non inuentum, ſed pro eo manna tantùm ſcaturiens, & crepidas illius. Nihil etiam de corporis eius reliquijs conſtat aut reperitur. Denique accedit congruentia: quia ſicut Deipara & Ioannes fuerunt ſocij paſſionis Chriſti, ita iuſtè ſunt & conſolationis, cum Chriſto iam immortalitate veſtiti, vt ait Cantiprat. lib. 2. apum, cap. 53 Item quia matris loco habuit incorruptam ſemperque Virginem Mariam. Denique quia ſpecialiter à Chriſto dilectus. 3.

E. IV. Cur reprehendit Chriſtus Petrum: *Quid ad te?*

Quæſt. 4 Cur reprehendit Chriſtus Petrum: *Quid ad te?* Reſpond. 1. vt inſtruat Petrum & magnos Paſtores, vacare eos debere etiam leuibus culpis: ſiquidem in Petro, iam deſignato ſummo Pontifico, vel leuem curioſitatem taxat In membris craſſioribus facilè ſordes toleramus, ſed in oculo minimum etiam pulniſculum ægrè ferimus, & continuò eximinus. Prælati ſunt Chriſti oculi, quoniam de illis dixit per Prophetam: *Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei.* Zach. 2. In his etiam leuia errata ſentit & redarguit, quæ in aliis facilè toleras. 1.

Secundo, Vt moneat Petrum & Paſtores præire eos debere aliis ad virtutem, licet nullos habeant comites, nullos etiam ſectatores. Plebs attendere ad Prælatum, Prælatus attendere ad Chriſtum & eius mandata debet. Hoc eſt quod voluit Dominus, cùm diſcipulis ſuis Matthæi 5. dixit: *Vos eſtes ſal terræ: & ſi ſal infatuatum fuerit in quo ſalietur?* id eſt, *ſi vos*, inquit Auguſtinus l. 1. de ſerm. Domini in monte cap. 6. *per quos condiendi ſunt quodammodò populi; metu perſecutionem temporalium amiſeretis regna cœlorum; qui erunt homines, per quos à vobis error auferatur, cùm vos elegerit Deus, per quos errorem auferat cæterorum?* Non debet ergo Prælatus conuerti cum Petro ad populum ſibi ſubiectum, ita vt ad eius exemplum reſpiciat, ſed ipſe potiùs exemplo ſuo ei præire, & conſtanti ſuo progreſſu populum ad ſe allicere debet. Ita Paulus in iudicio Neronis perſtitit immotus, licet omnes eum deſeruiſſent ob metum Neronis, ideò adfuit ei Dominus 2. Timoth. 4. Hinc fortaſſe Petrus cùm hortatu Chriſtianorum fugiſſet à Neronis gladio & carcere, retrahitur à Chriſto ſibi dicente: *Vado Romam iterum crucifigi.* quaſi dicat: Tu me ſequere; quid ad te, quid alii faciant aut ſuadeant? 2.

Quæſt. 5. Fuitne Ioannes præ omnibus diſcipulis

F. V. Fuitne Ioannes Chriſto dilectiſſimus? cipulis Chriſto dilectiſſimus? Reſp. id non conuinci ex Scripturâ, nec certè aſſeri poſſe. Quod enim ait Scriptura fuiſſe dilectum à Chriſto, aſſerit id ſine comparatione; & intelligi poteſt de magnâ dilectione, quæ multis amoris indiciis oſtenſa ſit. Sanè in hac cum illo certare videtur Petrus. Porrò vterque ſua dona habuit peculiaria, ob quæ magis quàm alter poterat amari. Verbi gratia, ſi præcelluit Ioannes caſtitate, præcelluit Petrus fide, vt qui ſolus reſpondit Domino: *Tu es Chriſtus Filius* DEI *viui*. Si Ioannes præcurrit Petro ad ſepulchrū Chriſti: Petrus introiuit in monumentū prior, adeoq; hic cordatior, ille feruentior fuit. Si Ioannes in naui prior agnouit Chriſtū, dicendo, *Dominus eſt*: Petrus ad hanc vocē miſit ſe in mare & natando ad Chriſtū venit, quod non fecit Ioannes nec cæteri diſcipuli. Si Ioannes recubuit ſupra pectus Chriſti: Petrus eius lateri primus ſemper adhæſit. Si Ioanni commendauit matrem: Petro commendauit Eccleſiam. Si Ioannes diſcipulus, quem diligebat IESVS: Petrus fuit diſcipulus, cui dixit IESVS: *Diligis me plus his*? Si in cœnâ Ioannes præ Petro auſus eſt interrogare Chriſtum: Petrus in hodierno Euangelio idem auſus eſt præ Ioanne. Itaque non decernunt Patres, vter horum Chriſto magis dilectus fuerit, & videtur præſumptuoſum, vt ait S. Thom. 1. p. quæſt. 20. art. 4. hoc velle iudicare, quia, vt dicitur Prouerb. 16. *Omnes viæ hominis patent oculis eius: ſpirituum ponderator eſt Dominus.* Videtur etiam Chriſtus id aperire noluiſſe, ne alter alteri ſe præferendi cauſam haberet.

G. VI. Cur Ioannes de ſe ſcribit, recubuiſſe ſeſe, &c. Quæſt. 6. Quare Ioannes de ſeipſo ſcribit, ſe recubiſſe ſuper pectus Chriſti, & dilectum ab eo fuiſſe, cumque interrogaſſe. *Quis eſt qui tradet te?* Reſpond. 1. Id feciſſe propter nos, ad maiorem Euangelio ſuo fidem comparandam, vt cuius auctor fuerit diſcipulus Chriſti intimus & dilectiſſimus, quique meritò credatur hauſiſſe è Chriſti pectore fluenta Euangelii. Ita eximii pictores ſuis operibus nomina appingunt ſua ſubtili penicillo, vt inde illis exiſtimationem concilient, cognito auctore.

Secundò, Propter Petrum, vt vult S. Ioannes 2.
Chryſoſt homil. 87. in Ioan. *Vt oſtendat*, inquit, *Petri poſt negationem fiduciam. Qui enim tunc non eſt auſus interrogare Chriſtum, ſed id muneris Ioanni delegauerat; hic commiſſâ ſibi fratrum curâ, non alteri vicem ſuam mandat, ſed ipſe Magiſtrum interrogat. Et Ioannes quidem tacet, ipſe autem loquitur, &c.*

Tertiò, Propter Chriſtum, vt amorem eius 3.
erga ſe prædicet & gratiam. *Cùm enim* DEI *opera*, Tob. 12.
inquit S. Seuerus Epiſcopus Minoricenſis in Epiſt. de Iudæorum conuerſatione; *reuelare & confiteri honorificum eſſe. Raphael Archangelus moneat: profectò ſilere vel celare opera Chriſti periculoſum eſt.* An non idem fecit Dauid, cùm dixit Pſalm. 65. *Venite, audite & narrabo, omnes qui timetis* DEVM *quanta fecit animæ meæ?*

Quæſtio 7. Cur in ſinu Chriſti recubuit? H.
Reſp. 1. vt eſſet teſtis geſtorum Chriſti fide di- VII.
gnior, vt pote præſentiſſimus. 2. Ad commen- Cur Ioannes in ſinu
dandum decus Virginitatis, iuxta id Prou. 22. Chriſti
Qui diligit cordis munditiam, habebit amicum Regem. recubuit.
Hinc Apoc. 14. Virginis proximæ Agno viſæ 1.
ſunt. 3. Vt inde ſecretiora myſteria Euangelii & 2.
Apocalypſeos hauriret. 4. Vt amorem Chriſti 3.
erga ſe ex hoc agnoſceret. 4.

Nos ergò, Auditores, Ioannis innocentiam imitemur, vt ad complexum Chriſti admittamur, cùm hinc ad ipſum migraturi ſumus.

IN FESTO
SS. INNOCENTVM.

Euangelium. Matthæi. 2.

IN illo tempore: Angelus Domini apparuit in ſomnis Ioſeph, dicens: Surge, & accipe puerum & matrem eius, & fuge in Ægyptum: & eſto ibi vſque dum dicam tibi. Futurum eſt enim, vt Herodes quærat puerum ad perdendum eum. Qui conſurgens accepit puerum & matrem eius nocte, & ſeceſſit in Ægyptum. Et erat ibi vſque ad obitum Herodis: vt adimpleretur quod dictum eſt à Domino per Prophetam, dicentem; Ex Ægypto vocaui Filium meum. Tunc Herodes videns quoniam illuſus eſſet à Magis, iratus eſt valdè: & mittens, occidit omnes pueros qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus eius, à bimatu & infrà, ſecundùm tempus, quod exquiſierat à Magis. Tunc adimpletum eſt, quod dictum eſt per Hieremiam Prophetam dicentem: Vox in Rama audita eſt, ploratus & vlulatus multus; Rachel plorans filios ſuos, & noluit conſolari, quia non ſunt.

CONCIONES.

I.	*Aſſeritur Innocentibus Gloria cæleſtis.*	IV.	*Cur in Ægyptum receperit ſe Chriſtus.*
II.	*Cur fuerit à Chriſto permiſſa Innocentum cædes.*	V.	*De parentum in liberos crudelitate.*
III.	*Quare Chriſtus Herodis furorem fugerit.*	VI.	*Documenta.*

CON-

CONCIO I.

Aſſeritur innocentibus gloria cæleſtis.

1. *Quia ſunt Chriſti nati præcones.*
2. *Quia erant Chriſti defenſores.*
3. *Quia erant innocentes.*
4. *Quia erant virgines.*
5. *Quia erant martyres.*
6. *Quia erant martyrum primitiæ.*

THEMA.

Noluit conſolari, quia non ſunt. Matth 2.

A. BEnè & conſultò adducit Euangeliſta Rachelem plorantem infantes ab Herode interſectos; non ſolùm quia ipſa iuxta Bethlehem ſepulta fuit, & ita velut magna mater omnium Bethlehemitarum, loco omnium matrum parentauit filiis; verùm etiam quia cum bis infantibus ſimilem euentum ſortita eſt illi, quem habuit cum filio ſuo Beniamino. Huncenim enixura, cùm engeretur partûs doloribus, appellauit Bennomi, id eſt, filium doloris ſui. At verò Iacob, pater, appellauit eum Beniamin, id eſt, filium dexteræ, Geneſ. 35. Pari modo Rachel cum matronis Bethlehemiticis deplorat innocentes ſuos in hodierno Euangelio magnis vlulatibus, maximis doloribus, vtpotè ſibi ereptos & dirè interfectos; adeoq; vocat eos Bennoni, ſilios dolorũ ſuorũ. Verùm cæleſtis Pater vocat eos Beniaminos, filios dexteræ ſuæ; quia nimirũ eos ad dexteram ſuã in cælis collocauit. Hinc ergò Ierem. cùm c. 31. deſcripſiſſet planctũ Rachelis ob necatos Innocentes, mox eam conſolatur his verbis: *Hæc dicit Dominus: Quieſcat vox tua à ploratu & oculi tui à lachrymis, quia eſt merces operi tuo*, (ploratui ſcilicet tuo, vel, vt vertit Hieron. filiis tuis) *dicit Dominus: & reuertentur de terrâ inimici* (Herodis): *& eſt ſpes nouiſſimis tuis* (in altero ſæculo) *& reuertentur filij ad terminos ſuos.* Conſolare igitur, conſolare te, ô Rachel: quia planctus tuus & vagitus infantium tuorum conuerſus eſt illis in iubilum; ſiquidem nunc in cælis cantant canticum nouum & citbarizant in citharis ſuis, quemadmodum audiuimus in Epiſtolâ hodiernâ. ac ſi iam oon ſunt in terrrâ morientium, ſunt tamen in terrâ viuentium. Sanè eos Eccleſia velut ſanctos, eoſque Martyres coluit ſemper & colit in hodiernum. Quanto autem iure iſtud faciat, nunc videndum.

B. I. Quia Chriſti præcones. PRIMO, quia ſunt Chriſti nati Præcones & quaſi Prædicatores. Ita enim teſtatur Eccleſia in oratione hodiernâ, DEVS, *cuius hodiernâ die præconium Innocentes martyres non loquendo, ſed moriendo confeſſi ſunt*, &c. Prædicârunt autem & confeſſi ſunt vagitibus & cruore ſuo, ita vt non in Româ ſolùm, vrbe ad oras Bethlehem ſitâ, ſed in Româ quoque audiretur. Eorum ſiquidem cæde auditâ dixiſſe fertur Auguſtus, malle ſe Herodis porcum eſſe, quàm filium; eò quòd inter infantes illos etiam filius Herodis peremptus eſſet; vt alibi audiuimus ex Macrabio. Verùm fallcris, Auguſte; præſtat Herodis filiũ eſſe quàm Auguſtum Imperatorem. Illius enim, vti & reliquorum Innocentium præconium & mors omne tuum imperium, opes gloriamque ſuperauit, quando eos in cælum extulit & Sanctorũ albo adſcripſit. Tres potiſſimùm Præcones Natiuitatis ſuæ Chriſtus habuit: Angelum, Stellam, Innocentes. Angelus Iudæis; Stella Magis: Innocentes toti penè orbi nuntiârunt Chriſtum natum, & propterea illorum proconiũ tonitruo comparare poſſumus, quemadmodum audiuimus in Epiſtolâ hod. quia procul auditum fuit; dæmonibus terribile, velut horrendum tonitru: hominibus verò amabile, velut vox Citharœdorum. Quis ergò Præcones iſtos negare audeat dignos cælo, quòd Angelum, quòd ſtellam, quòd hos denique innocentes miſit ad tam arduum munus?

C. II. Quia Chriſti defenſores. SECVNDO, Quia ſunt Chriſti defenſores & quodammodo ſeruatores; Primò, quia hoc ipſo, quòd coætanei & conciues Chriſti erant, Chriſtum inter ſe occultârunt, ne ab Herode agnoſceretur. Deinde ſubtracto per fugam Chriſto, vicario ſuo ſanguine Herodis ſitim extinxerunt, ita vt perſequi Chriſtum defineret, quem occiſum iam putabat, minimè alioquin ceſſaturus Chriſtum fugientem perſequi. Magno beneficio affecit Michol Dauidem maritum, quando eum ad necem quæſitum dimiſit per feneſtram, & ipſius loco ſtatuam pellibus affabrè coopertam repoſuit in eius lectum, vt ita apparitores eluderet, qui Dauidem comprehenſuri, ſimulachrum eius tantùm deprehenderent. 3. Regum 19. Sed non magno conſtitit aſtus hic vxori. Innocentes noſtri, cum vitæ ſuæ diſpendio, Chriſti induerunt perſonam, & quodammodò illius lectum ſubingreſſi; dum ſinguli pro Chriſto babiti ſunt, mortem pro ipſo ſubieruot. Celebratur inter gentiles Q. Ciceronis filius, qui patrem ad necem quæſitum occultauit, ne iis inueniri poſſet: & cùm in quæſtionem adductus omnibus tormentis interrogaretur, nihil enunciauit; apud Dionem lib. 47. Inter Chiſtianos, quando Theſſalonicæ iuſſu Theodoſii Imperatoris irâ præcipitati, milites ingenti & miſerabili cæde (quâ ſeptem millia ciuium perempta ſunt) ſæuiebat in ciuitatem, inuentus eſt ſeruus quidam, qui hero ſuo, quo benigno vſus fuerat, cùm is ad mortem duceretur, opem ferens, ſeipſum pro eo ad necem alacri animo obtulit, apud Niceph. lib. 12. cap. 40. Et quid aliud fecerunt Innocentes noſtri, dum pro Chriſto interempti ſunt? tametſi enim gladium Chriſto decretum oon propriâ electione, ſed DEI diſpenſatione in ſe exceperunt: eo tamen facto Chriſtum defenderunt, Benè igitur in nos quadrat, quod Cantic. 3. dicitur: *Lectulum Salomonis ſexaginta fortes ambiunt, ex fortiſſimis Iſrael, omnes tenẽtes gladios.* Quid enim lectulus Salomonis, niſi Chriſti incunabula? Et quinam illi fortes, niſi Innocentes magno numero, gladiis inſignes, quibus perempti ipſi, Chriſtum infantem tutati ſunt? Hoc ergò tam ſtrenuum & fidele ſeruitium Chriſtus in ſuo regno non remunerabitur? Audiamus S. Paulum, quàm honorificè loquatur de ſuis liberatoribus, ad Rom. 16. dicens: *Salutate Priſcam & Aquilam, adiutores meos in Chriſto* IESV, *qui pro ani-*

mã

mâ meâ ſuas ceruices ſuppoſuerunt; quibus non ſolus egogratias ago, ſed & cunctæ Eccleſiæ gentiũ; quid nõ faciat Chriſtus Innocẽtibus, qui pro ipſo ceruices ſuas ſuppoſuerũt gladiis impiiſſimi Tyrãni?

D. III. Quia innocentes.

Tertio, Quia innocentes ſunt, agni abſque maculâ, & hoc ipſo gratiſſima Deo hoſtia, qualem ipſe requiſiuit, Exod. 12. Innocentes autem ſunt, quia nemini vnquam nocuerunt, nec nocere in illâ ætate poterant; & quia iniquiſſimè perempti ſunt, quia ad necem non querebantur; ſiquidem Herodi nihil vnquam obeſſe poterant, & quia ſuo ſanguine veram & Chriſtianam innocentiam, cælo dignam acquiſierunt. Quis autem inficiabitur eos, qui, cùm innocentes ſint, iniqua patiuntur, commiſeratione, imò gratiâ & fauore proſequendos eſſe? Pepercit enim Devs Niniuitis pœnitentibus, etiam propter illam cauſam: quòd in eâ degerent plurimi infantes & pueri prorsùs innocentes: *Ego non parcam*, inquit, *Niniuæ ciuitati magnæ, in quâ ſunt pluſquam centum viginti millia hominum, qui neſciunt quid ſit inter dexteram & ſiniſtram*? Ionæ 4. Quin etiam ferox & efferati animi Turca iuſſus à Sulemano Imperatore, quendam eius nepotem adhuc infantem ſtrangulare (more & crudelitate Turcis conſuetâ,) cùm collo puerili laqueum aptaret, infanſque ei arridens ac quoad poterat, è cunis attollens, apertis vlnis complecti & ferre oſculum conaretur, eâ re ſic commotus eſt, vt non modò infanti vim inferre nequierit, ſed animâ defectus concideret. Refert Augerius Buſbequius in epiſtolâ 4. Legat. Turc. Et quomodo poſſet Chriſtus non miſereri Innocentium tam indignè peremptorum? quomodo non reſarcire cladem iis illatam? quomodo non mortalem eorum vitam immortali compenſare? Quam multi illorum, putatis, carnificibus arriſerunt, cum ab iis raperentur ad necem; vtpote quos nondum didicerant formidare? quomodo hoc ſpectaculum intueretur Chriſtus vt ex luporum faucibus non erueret hos agnos, & in caulam ſuam cęleſtem transferret?

E. IV. Quia virgines.

Qvarto, Quia virgines. Tametſi verò eorum virginitas naturæ donum, non virtus fuit; nihilominus tamen amabilis & propterea cælo digna: quòd ex Dei dono in ipſis conſeruata & periculo corruptionis per mortem præmaturam ſubtracta. Triplici enim differentiâ virginis ſunt, vt docet Blaſius Viegas, in capit. 14. Apocal, Primi, qui infantes & pueri decedunt, & hi maximo ſunt numero: alij pauciores, qui virgines ex voto ſeu religioſi ſunt: alij denique pauciſſimi, qui in ſæculo virgines degunt. Porrò omnes iſtos Agnum, Chriſtum in ſuâ gloriâ comitari ſcribit Viegas loco citato, quaſi dęſignatos à Ioanne Apocalypſi 14. numero centum quadraginta quatuor millium, ita vt numerus centum millium ad primam Virginum claſſem: quadraginta verò millium ad ſecundam: quatuor denique millium ad tertiam claſſem referendus ſit. Quidquid tandem ſit, gratulabuntur ſibi in cælo Innocentes noſtri, ſaltem quòd inquinati numquam fuerint, tametſi variegatis virtutum coloribus exornare ſe non potuerunt.

F. V. Quia martyres.

Qvinto, Quia martyres, non equidem voluntate, ſed cauſâ; ſiquidem propter Chriſtum, pro Chriſto & per Chriſtum paſſi ſunt. Propter Chriſtum, quoniam inter ipſos latebat Chriſtus, qui ſolus quærabatur: ipſi ergò omnes & ſinguli Chriſti perſonam ſuſtinuerunt, velut eius coæui & conciues. Si Chriſtus non fuiſſet, ſalui omnes perſtitiſſent. Vnde primò iure dicere id Pſal. 43. poterant Chriſto: *Propter te mortificamur totâ die: æſtimati ſumus ſicut oues occiſionis*. Pro Chriſto, quia pro eius vitâ tuendâ paſſi. Alii martyres pro Chriſtî Fide & honore martyrium ſubierunt: iſti verò pro ipsâ Chriſti perſonâ ſeruandâ; quandoquidem Herodes mactatis hiſce agnis perſequi Chriſtum deſiit, putans eum occiſum in peruulis. Illi velut milites in prælio decertantes pugnârunt pro honore Chriſti contra eius hoſtes: iſti verò velut amici aut ſerui fideliſſimi gladio Herodiano, qui imminebat Chriſti ceruici; ſuppoſuerunt capita ſua. Illi poſtquam Chriſtus pro hominibus mortuus erat, iſti antequam moreretur, pro eo mortui ſunt. Poterant ergò tunc, & poſſunt adhuc in cælo monſtrare Chriſto vulnera ſua & dicere: Pro te & ſalute tuâ hæc vulnera excepimus; quid nobis dabis præmij? Ita aliquando Ladiſlao Vngariæ & Bohemiæ Regi ad adhuc puerulo Ioannes à Brandoſio Giſera cognomine, bello præſtantiſſimus, qui pro Rege electo multa pręclara geſſerat, more militari oſtendit ſua vulnera & cicatrices, quas apud Vngaros rebelles, Regis gratiâ, acccepiſſet, ſubinferens: Ecquæ ſpes præmii laborum meorum apud te, mi Rex? ecquid ſtipendij militi tuo aliquando tribues? Adhæc Ladiſlaus puer Diſpenſatorem adiens, ſacculum eius depromit, & quia ſex tantummodò nummos in eo reperit, eos Giſeræ donat, dicens ſe non plures in præſentiâ habere. quaſi olim plus daturus. Hieron. Ziegl. de viriis illuſtribus Germ cap. 100. Vidit ergo puerulus præmium ſe debere ſtrenuo ſuo militi: & non viderit Chriſtus vitam immortalem ſe debere iis, quibus ſuam mortalem debet? Et ſi in eo temporis momento nondum eos pro meritis præmiauit, fecit tamen quod potuit, dum in ſinum Abrahæ tranſtulit, & inde quaſi è Diſpenſatoris ſui ſinu protulit ac donauit eis ſex nummos, videlicet gratiam, perſeuerantiam in gratiâ, ſpem aureolæ, requiem à laboribus & doloribus, ſocietatem ſanctorum Patrum, ſocietatem Angelorum; promittens inſuper gloriam cæleſtem & plenam remunerationem, vbi regni ſui poſſeſſionem accepiſſet. Per Chriſtum, quia Chriſtus aliquo modo cauſa interneccionis ipſorum fuit, dum videlicet è patriâ in Bethlehem migrauit, ibi naſci & diebus pluribus commorari voluit. Hinc enim infantes Bethlehemitici in diſcrimen adducti, & ſæuitiæ Herodianæ traditi ſunt; victuri alioquin, ſi hunc hoſpitem non habuiſſent. Propter te igitur, ô Saluator, orta eſt hæc tempeſtas: nunquam oritura, ſi nauim Bethlehemiticam non inſcendiſſes. Sciebas Domine id Eccleſ. cap. 22. *Mittens lapidem in volatilia, deijciet*. id

verò

verò tu hîc feciſti, quando teipſum lapidem angularem infantibus Bethlehemiticis immiſcuiſti: hinc enim auiculæ illæ deiectæ ſunt. Nŏnne igitur æquum eſt, vt damnum hoc eis reſarcias? Prorsùs; idque fecit Dominus, dum auiculas iſtas de vitâ mortali & miſerâ deiectas & aſſatas ad cæleſtem menſam iuſſit ſibi apponi. Neque refert, quòd martyrium hoc per voluntatem non elegerint; ſufficit eis cauſa. Audiamus S. Bernard. ſerm. vn. de Innoc. An verò, inquit, de Innocentium coronis quis dubitet? Ille pro Chriſto trucidatos Infantes dubitet inter martyres coronari, qui regeneratos in Chriſto non credit inter adoptionis filios numerari. Alioquin quando coæuos ſibi pueros, puer ille, qui natus eſt nobis, non contra nos, propter ſe pateretur occidi? quod vtique ſolo nutu poterat prohibere, niſi melius aliquid eis prouideret, vt quemadmodum cæteris infantibus tunc quidem Circumciſio, nunc verò Baptiſmus ſine vllo propriæ voluntatis vſu ſufficit ad ſalutem, ſic nihilhominùs pro eo ſuſceptum martyrium illis ſufficere ad ſanctitatem. Si quæris eorum apud DEVM merita vt coronarentur, quære & apud Herodem crimina vt trucidarentur. An fortè minor Chriſti pietas, quàm Herodis impietas, vt ille quidem potuerit innoxios neci dare, Chriſtus non potuerit propter ſe occiſos coronare? *Hæc Bernard.*

SEXTO, Quia primitiæ Martyrum, imò Eccleſiæ totius. Scimus DEVM, Exod. 23. in feſto Tabernaculorum, quod erat in exitu anni, petiiſſe à Iudæis primitias omnium frugum. Impletum eſt hoc in Innocentibus, qui in exitu anni eoque tempore quo Chriſtus habitabat in ſolo peregrino, velut omnium Chriſtianorum primitiæ DEO oblati ſunt; ſic enim appellantur ab Eccleſiâ in hodierno officio: *Hi empti ſunt ex hominibus primitiæ* DEO *& Agno.* Sunt velut præcoquæ illæ ficus, quas deſiderauit Michæas, cap. 7. (Hebr. primi fructus) cæteris ſapidiores; tum ob nouitatem, tum ob martyrij & innocentiæ pulchritudinem. Deprehendit neſcio, quis carnes lupinis dentibus laniatas, eſſe dulciores, vt ſcribit Pierius libr. 10. Tales ſunt Innocentes agni Herodianorum luporum dentibus lacerati. Sunt violæ, primi veris flores, *quos*, vt ait S. Auguſt. ſerm. 10. de Sanct. *in medio frigore infidelitatis exortos, velut primas erumpentes Eccleſiæ gemmas quædam perſecutionis pruina decoxit.* Violæ artritæ fragantiores ſunt: ſimiliter Infantes iſti perſecutoris manibus & pedibus contriti. Sunt Eccleſiæ fundamenta ſeu primi lapides ab ipſomet fundatore Chriſto poſiti, iuxta id Iſai. 54: *Ecce ego ſternam per ordinem lapides tuos, & fundabo te in ſapphiris.* Loquitur ibi ad litteram de Eccleſiæ fundatione; in quâ Chriſtus primos lapides ſtrauit, dum infantes gladio Herodis proſtrauit & in Eccleſiæ fundamentum aptauit; quandoquidem ipſi ſemet propriâ electione, quemadmodum alii Martyres fecerunt, aptare ad hoc non poterant. Sed quomodo Sapphiri ſunt? Ex Chriſti nimirùm dono, qui eos cæloinſeruit & Martyrum aureolis condecorauit (quoniam Sapphitus cæleſtem refert colorem aureis punctis quaſi ſtellulis collucens) & ita eorum puncturas ſeu vulnera in ſtellas commutauit. Protarchus Philoſophus, teſte Ariſtotele lib. 2. Phyſ. fortunatos dixit eſſe lapides, ex quibus Altaria fiunt, quæ ab hominibus honorantur. Ego verò rectiùs beatos dixerim lapides iſtos, Innocentes noſtros, in quibus prima Eccleſiæ fundamenta iacta ſunt. Hos ſecuti Martyres innumeri, non adulti tantùm, ſed paruuli etiam ac penè infantes aliqui, vt illorum ſocii fierent. Apud Homeritas egregium virilis animi ſpecimē edidit quidam puer quinquennis, qui in Nagran ciuitate à Dunaan Tyranno Iudæo blanditiis allectus, vt matri ad rogum adiudicatæ valediceret, & cum ipſo maneret, renuit, dicens: Apage Iudæe; non te, ſed matrem quæro. Cumque vidiſſet matrem propter Chriſti fidem coniicii in ignem, momordit tyrannum in fœmore, & curſu ad matrem contendens, inſiliit in fornacem, matremque amplexus, cum ipſa martyr factus eſt. Refert Procopius apud Baron. anno 522. Huic meritò accenſemus alterum illi non diſſimilem cum ſimili etiam matre, quæ (vt ſcribit Prudentius in Hymno de S Romano martyre) cùm videret filium paruulum ob Chriſti fidem, Antiochię ab Aſclepiade Præfecto loris diriſſimè cædi, conſtans ſine fletu ſpectauit; quin & filiolum aquæ hauſtum poſcentem obiurgauit, dicens: Calicem eum exſpecta, quem occiſi in Bethlehem infantes olim biberunt, & lactis & papillarum immemores. Puer itaque lætus, virgas & dolores vulnerum ridit: damnatur: ducitur cum Romano ad ſupplicium. Peruentum eſt ad cædis locum: puerum, quem in complexu mater extulit, carnifex poſcit: dat illa, præter oſculum nihil morata; & dum carnifex ceruicem reſecat, accinit illa: *Pretioſa in conſpectu* DEI *mors Sanctorum eius. Ecce ſeruus tuus, & filius ancillæ tuæ.*

Habemus igitur quàm meritò Eccleſia noſtris innocentibus accommodet ea, quę de Virginibus dicuntur Apoc. 14. Habent enim vocem tonitrui & citharœdorum, quia Chriſti præcones *ſequuntur Agnum quocumque ierit*, quia Chriſti ſatellites. *In ore eorum non eſt inuentum mendacium*, quia innocentes. *Cum mulieribus non ſunt coinquinati, quia Virgines.* Nomen Agni in frontibus gerunt, quia Martyres. Denique *empti ſunt ex hominibus primitiæ Deo & Agno.* Proinde etiam iure merito in cælo viſi ſunt, quò & nos perducere dignetur DEVS.

CONCIO II.

Cur à Chriſto Domino fuerit permiſſa Innocententum cædes.

1. *Vt hæc Innocentum ſtrages typus eſſet futuræ perſecutionis in Eccleſiâ.*
2. *In bonum & vtilitatem infantum.*
3. *Ob Chriſti dignitatem.*
4. *Vt eſſent præcones Chriſti nati.*
5. *Vt in illis peccatum parentum puniretur.*
6. *In terrorem aliorum puerorum.*

THEMA.

THEMA.

Noluit conſolari, quia non ſunt. Matth. 2.

A. NOn caret admiratione, quòd Chriſtus Dominus, qui venerat in mundum vt homines vitam haberent, permiſerit occidi tam crudeliter Innocentes. Ipſe enim eſt, qui poſtmodum in Olineto ſaluos voluit eſſe Diſcipulos & ſolus ad necem ire dicens: *Si ergò me quæritis, ſinite hos abire.* Augetque difficultatem. quòd ipſiuſmet Chriſti cauſâ infantes hi occiſi ſint inſcij & immeriti. Certè in ſimili caſu dicebat Ionas: *Quoniam propter me orta eſt hæc tempeſtas, mitte me in mare,* Ion. 1. Et S. Thomas Cantuarienſis, cuius feſtum cras celebrabimus, cùm fugiſſet à Regis Angliæ Henrici II. furore ad monaſterium ordinis Ciſtercienſis Pontiniacenſe, videns propter ſe monaſterio cladem imminere & minas intentari, ſponte diſceſſit, ne quid mali ſui cauſâ pateretur. Cur ergò non idipſum fecit Chriſtus? cur paſſus eſt tam crudeliter mactari agnellos, qui id facilè impedire potuiſſe? Exclamare hic luberet cum Apoſtolo: *O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ* DEI*! quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius! Quis cognouit ſenſum Domini, &c.?* Sed conemur inueſtigare cauſas aliquas. Magno enim DEI conſilio hoc actum eſt.

B.
I.
Et eſſet typus futuræ perſecutionis.

PRIMO, Vt hæc Innocentum ſtrages typus eſſet futuræ perſecutionis Eccleſiâ. Ita V. Beda hom. in Natiu. Innocentum. Si quando enim inſignis aliqua fabrica eſt extruenda, priùs conficitur aliquod illius prototypon ſeu exemplar. Legimus in Exodi libro cap 25 cùm Dominus vellet ſibi ædificari à Moyſe Sanctuarium, in quo habitaret cum hominibus. vocaſſe ad ſe Moyſen & deſignaſſe ei totam ædificij fabricam, à minimo vſque ad maximum, atque ita quidem, quaſi in chartâ ei deſcripta eſſet. Vnde ſæpiùs remittitur ad exemplar, Exod. 25. & 36. *Inſpice, & fac ſecundùm exemplar, quod tibi in monte monſtratum eſt.* Similiter ad templi Ieroſolymitani extructionem dedit Dauid Salomoni deſcriptionem porticùs templi, vt dicitur 1. Paralip. 28. Ad finem verò capitis: *Omnia,* inquid Dauid, *venerunt ſcripta manu Domini ad me, vt intelligerem vniuerſa opera exemplaris.* Quo loco Abulenſis, quæſt. 7. opinatur, Dauidem accepiſſe à DEO templi & vaſorum omnium ideam in membranâ vel tabulâ deſcriptam. Iam ſi ad materiale templum præparauit exemplar tantâ induſtriâ DEVS, quanto magis ad Eccleſiæ vniuerſalis, cuius illud figura tantùm & vmbra erat? Et quod putatis exemplar Eccleſiæ fuiſſe? Dico ego cum Venerabil Bedâ, vbi ſuprà, fuiſſe ſtragem Innocentum. Magno nimis, inquies, conſtat hoc exemplar, quod ſanguine deſcribitur. Sed magna etiam eſt Eccleſia, nec opus vnius diei. 1. Eſdr. 10. *Opus grande eſt & latum.* Neem. 4. *Vas admirabile, opus excelſi.* Eccleſiaſtici cap. 43. Quòd ſi ingentes ædificii prima delineario ſæpenumerò centenis aliquot aureis conſtat; quid mirũ ſi Eccleſiæ typus ſanguine conſtiterit, quæ innumeris Confeſſorum lapidibus extruenda & inexhauſto Martyrum ſanguine conglutinanda erat: Monſtratum fuit Moyſi tabernaculi exemplar, dum eſſet cum Domino in monte. Monſtrauit etiam nobis Chriſtus Eccleſiæ ſuæ exemplar, cùm eſſet nobiſcum in terrâ. Idque tale eſt: Patrata eſt cædes in Bethlehẽ & in omnibus finibus eius. Ita ſæuiit & perſecutio in Eccleſiâ, quæ ſola vera eſt Bethlehem & panis domus: panis ſcilicet Angelici, panis Euchariſtici: & præterea in omnibus Eccleſiæ finibus. Nulla fuit Chriſtianorum natio, quam turbo perſecutionis non quæreret. Interemptorum alij erant infra ætatem Chriſti, alii ſupra, alii iuxta: ita Eccleſiæ membra, alia ante Chriſtum, alia tempore Chriſti, alia poſt Chriſtum. Paruulorum alij lactentes, alij balbutientes, alij loquaces: ita Chriſtianorum alij incipientes, alij proficientes, alij perfecti, Alij à bimatu occiſi, alii infrà: ita in Eccleſiâ alij doctrinâ & operatione perfecti, vt ait Beda vbi ſupra, alii ſimplices & idiotæ, fide fortes. Alij erant nobiles, alij plebeij; pari tamen diſcrimine, pari & coronâ: ita & Eccleſia Martyres nobiles & ignobiles habet. Illi ſine pauore occiſi ſunt, quia formidare necdum didicerant: ita Martyres in Eccleſiâ ſtabant inconcuſſi & ceruices porrigebant intrepidi. Illi in perſonâ Chriſti, quaſi regni inſidiatores ſublati, cùm eſſent innocentes: ſic & Martyres à Gentilibus. Illi quidem occiſi ſunt, ſed Chriſtus qui quærebatur euaſit: ita Tyranni Martyribus eripuêre quidem vitam, nullatenùs autem Chriſtum. Illi ſuo ſanguine propagarunt famam Chriſti, quam Herodes illo ipſo extinguere ſperabat: ita & noſtri Martyres ſanguinem fundendo, agrum Eccleſiæ ſegete ditiore veſtierunt, quem Tyranni eo ipſo medio demetere parabant. Innocentum numerus fuit propè innumerus: ſimiliter & Chriſtianorum numerus, millia millium, Apoc. 5. Pulcherrimum igitur Eccleſiæ exemplar Innocentes præbuerunt, & qualis ipſa futura eſſet, ad viuum delinearunt. Antiquis vt refert Pierius lib. 51. hierogl. amygdalus arbor, bonæ ſpei typus & hieroglyphicon erat, quòd arbor illa præ omnibus aliis, floribus indui ſoleret; & ſiquidem floruiſſet, frugum vbertatem prædicere. Amygdalus iſta Bethlehem eſt, quæ dum prima omnium innumeris veſtitur Innocentium Martyrum floribus, quid aliud prænuntiabat, quàm copioſam Eccleſiæ ſegetem & pinguedinem: Vnde veriſſimè canit in hodierno hymno de ipſis Eccleſia: *Saluete flores Martyrum.* Per hoc etiam nos moniri ſumus. ne miremur, ſi perſecutionem patimur, quia hanc iam ab initio Eccleſiæ noſtræ & quidem infantes pertulerunt.

C.
II.
In bonum infantum.

SECVNDO, Ob bonum & vtilitatem infantium. Ita ſanctus Fulgentius ſerm. de Epiph. Chryſog. ſerm. de Innoc. vbi ſic Herodem alloquitur: *Non ſolùm iſtum puerum non inueniſti, ſed nec illis pueris aliquid nocuiſti; imò inſcius quod illis proderat hoc egiſti.* Horum etiam aliqui vel in gentiliſmo nati erant, vel peruerſis à parenti-

bus: vt proinde periculum eſſet, ne ſi vitam protraxiſſent, è numero illorum fierent, qui vociſcrabantur: Crucifige, crucifige. Impiè certè tunc educabantur filij, ac quemadmodū ſentit P. Caniſius de Ioanne Bapt p.9. poterat facilè accidere, vt horum aliqui immolarentur idolo Moloch à parentibus. Non fecerat iniuriam fratribus ſuis Joſeph; quòd in ore ſacci eorum ſcyphum ſuum inſciis ipſis condiderit, licet eos propterea inſequeretur & veluti furti reos durè acciperet. hoc enim medio ad ipſum reuocati ſunt fratres, à fame liberari & in opulentam terram traducti, Geneſ. 44. Pari modo ſumma Dei gratia fuit, quòd infantulis illis paſſionis propinarit calicem, & neſciis quodammodo infuderit: ſic enim à miſerrimo liberati ergaſtulo ad campos plus quàm Elyſios fœliciter educti ſunt. Neſcio an noſtrûm quis hæſitaret, ſi ad regias vocaretur dapes. Vulnera, vincula, cataſtæ, gladij, ignes Martiribus noſtris epulæ erant. Vnde de ſancta Agathâ recitat Eccleſia in eius officio in reſponſorio lectionis ſecundæ Noctur. 1. quòd lætiſſimè & glorianter ibat ad carcerem & quaſi ad epulas inuitata agonem ſuum Domino commendabat Marcus & Marcellianus Tyranno dixerunt in tormentis, numquam ſe tam iucundè epulatos, vt eſt in eorum officio lect. vn De S. Laurentio non dubitanit ſcribere S. Aug. tract 26. in Ioannem, eum tormenta ſua manducaſſe, beneque bibiſſe, ac tanquam eſcâ ſaginatum & calice inebriatum, tormenta non ſenſiſſe. S. Tiburtius ſuper prunas ignitas ambulans viſus eſt ſibi ſuper flores ambulare. S. Ignatius beſtias ſibi ad necem paratas vocat ſalutares, vt in eius officio. S. Andreas crucem deſideratam, vt in eius officio Certè ſi vitam produxiſſent Innocentes illi, ſæpeſæpiùs eis eximendus fuiſſet è vaginâ gladiùs, & concupiſcentia carnis propria iugulanda, vt experiuntur omnes Chriſto militantes. An non igitur melius eſt, ſimul & ſemel porrigere ceruicem ad certam victoriam, quàm dubio Marte toties ſibi vim afferre? *Conſummati* ergò *in breui* ſcilicet tormento, *multa expleuerunt tempora*, Sapient. 4. id eſt, tantum momento vno lucrati ſunt, quantum vix alius toto vitæ tempore: quibus, vt ait auctor Tractatu de ſtellâ & Magis, lucra vitæ perpetuæ per hæc momentanea damna celeri cōpendio acquiruntur. Vnde S. Aug. ſ. 3. ait: *Nūquam Herodes paruulis tantū prodeſſe potuiſſet obſequio, quantum profuit odio.*

D. III. ObChriſti dignitatē. 1. Tertio, Ob Chriſti dignitatem. Ita Palacius in Matth. cap. 2. Primò, quia cùm Chriſtus iam antea in circumciſione ſanguinem fudiſſet, ſine dubio effuſioni illi merces ſua debebatur. Quæ autem iuſtior merces. quàm ſi infantilis Chriſti ſanguis, infantium indocente ſanguine compenſetur? Iacob cùm apud Laban ouium paſtor eſſet, nil aliud pro mercede petiit quàm oues varias & ſparſo vellere maculoſas, Gen, 30. Sed quo plures obtineret, virgas decorticatas bebēri obiecit pecudi. Paſtor noſter Chriſtus eſt, vulneratus in circumciſione ouium ſuarum cauſâ. Et quid mercedis petis, ô Paſtor? *Nihil volo*, ait Iacob, *ſed ſi feceris quod poſtulo, iterum paſcam.* Petiitque oues variegatas. Itaque nil commodiùs Chriſto dari poterat, niſi infantes variis ſanguinum maculis & ſparſo quodammodò vellere elegantes. Seruiit ad hoc negotium virga Herodis decorticata, machæra euaginata. Deinde in circumciſione ſponſalia quaſi cum Eccleſiâ Chriſtus contraxerat (nuptiæ in diem paſſionis differebantur; nónne igitur meritò arrham ſuam capiat? Et quam commodiorem inueniemus, niſi annulos illos aureos, aptiſſima digitorum Chriſti ornamenta? Secundò debebantur ei titulo honoris. Sic enim in aduentu magni Principis ſpectacula exhibentur, haſtiludia inſtituuntur, pugilum certamina proponuntur magno Athletarum diſcrimine. Pari ratione Chriſto in orbem ingredienti, certamen hoc paruulorum vtpote Chriſto paruulo congruum exhibetur: nam etſi nobis quidem id crudele apparet; Chriſto tamen, qui coronam immarceſſibilem Athletis tribuit, ſpectaculum id iucundum erat. Immolabat Dauid hoſtias, holocauſta & pacifica coram Domino, quando arcam fœderis in ciuitatem ſuam intulit, 2. Regum 6. Cur non debeatur hic honor Chriſto, quem arca figurabat? Tertiò, debebantur titulo defenſionis: iure namque naturali membra ſe pro capite exponunt ictibus. Immolauerunt Ethnici liberos ſuos dæmoniis, vt dicitur Pſalm. 105. & patet ex 4. Reg. 23. idque ſine dubio ob patriæ bonum commune. Contra lepram Conſtantino Mag. Imperatori balneum de infantium ſanguine parabatur. Sed crudelia erant iſthæc. Id ſolum iuſtum, ſolum honorificum eſt, pro Chriſto mori, qui ſolus commutare mortem in vitam poteſt. Nec verò iniuriam facit cuiquam Dominus, ſi quo ad ſui gloriam vtitur: ſicut nec calamo facio iniuriam, cùm ad ſcribendum mihi eum applicio, licet vſu quidem ipſo paulatim deteratur. Sic vſus eſt ad ſui gloriam punitione Pharaonis, Exod. 13. Amalecitarum, 1. Reg. 15. Sichmitarum Gen. 34. Et ſi per noxiorum ſupplicia glorificari & ſanctificari Devs dicitur, vt Exod. 14. Leuit. 10. quomodo non glorificetur, cùm innoxij pro ipſo luunt?

Qvarto, Vt eſſent ploratu & vlulatu ſuo præcones Natiuitatis Chriſti, vel, vt ait S. Leo Papa ſer. 2. de Epiph. *Vt dum Herodes atroci intentus facinori ignotum ſibi puerum indiſcretâ infantium cæde perſequitur, annunciatum cælitùs Dominatoris ortum inſignior vbique fama loqueretur.* Quâ in regladiatorius iſte Herodis luſus ſimilis fuiſſe mihi videtur illi ludo, de quo Plato lib. de legibus 6. ſcribit. luſuum quoddam genus fuiſſe, in quo iuuenes ignem gladio diſſecare conſueuerant; ſed irrito prorſùs conatu; quò enim magis vexabatur ignis, eò maiorem concipiebat flammam, carbonum exagitatione magis magiſque inualeſcentem. Vnde prouerbium natum: *Ignē gladio diſſecare* vel *fodere*, pro re fruſtraneâ, vt etiam notat Baſilius in Epiſt. ad nepotes Chriſtus natus ignis erat de cælo in terram lapſus, iamque ſui famâ vndique coruſcans. Vnde de ſe Lucæ 12. ait: *Ignem veni mittere in terram. & quid volo, niſi vt accendatur?* Carbones ignem alentes Innocentes ſunt, Chriſtum quaſi tegentes

E. IV. Vt eſſent præcones Chriſti nati.

tes & occultantes , inter quos latebat. Dum igitur Herodes Chriſtum in paruulorum cæde perſequitur , ignem gladio diſſecat atque adeo innocentum veluti carbonum exagitatione, magis magiſque accendit. Ita enim factum , vt quibus obtundere ora volebat , coſdem Chriſti præcones faceret. Stulteſcere videbitur , qui organi ſonitum cohibiturus, ſolles calcare, aut ponderibus volet grauare, ſic enim organum vehementiori turgebit vento , & altiùs ſonabit. Inſanit igitur Herodes, qui famam Chriſti nati iam reſonate cœptam , extincturus , paruulos pedibus proculcat , occiſoſque tumulis premit. Folles ſunt iſti, & quò magis depreſſi , tantò, magis Chriſti ſui famam locuti ſunt. Certè vox iſta non in Ramâ tantùm , ſed & in Româ audita eſt, Macrobio lib.2 Saturn cap.4. teſte (qui ſcribit Auguſtum dixiſſe ; præſtare porcum eſſe Herodis, quàm filium, vt aliàs dixi) & à pluribus ſcriptoribus orbi patefecta, vti à Macrobio, Philone Iudæo, Caſſio Nicæo Græco, Antonio Sabellico, &c.

F.
V.
Vt in illis puniretur parentes.

QVINTO, Vt in illis peccatum parentum puniretur. Ita S. Auguſtinus lib. 2. de ſymbolo ad catech. cap.5. Sed hîc primò quæres, quod peccatum fuerit parentum : S. Auguſtinus ibi. parentes paruulorum ſic alloquitur : *Vobis irrogatur pœna orbitatis, ceterûm illis gloria fertur immortalitatis. Nuntiaſtis Herodi , vbi occidendus inueniri poteſt Filius* DEI , *ſed ille filios veſtros occidens pro Filio* DEI , *& vos orbitatis pœnâ neſcius puniit tanquam proditores , & filios veſtros* DEI *fecit hæredes. Sic vos irridebat, qui habitans in cœlo iacebat in terra: ſic furias veſtras , regiſq; veſtri ſubſannabat , quando mala veſtra in vos retorquebat & de malis veſtris multa ille bona faciebat, &c.* Hæc Auguſtinus.

Alterum addit Palatius in cap. 2. Matth. *Quia parentes eorum*, inquit, *ſuum Meſsiam , quem Magi adorauerunt , non curârunt agnoſcere*. Quin & tertium addimus , quòd Bethlehemitæ Chriſtrum eiuſque parentes recipere in diuerſorium nollent. *Non erat eis locus in diuerſorio*, ait Lucas cap. 2. Sed nimirum ſi pompoſus aliquis veniſſet Dominus , fuiſſet ſine dubio pro illo locus; ſicuti in ſpectaculis nunquam ita plena ſunt ſedilia , quin pro aduentante Principe vel magnate ſuperſit aliquis locus. Sed iam inquiret alius : Cur ſcelera parentum filij luant ? Quibus dico primò , ſi filii ſint innocui; quia non modica ſunt, ſed ſuauiſſima pars parentum, acriùs puniri patres in filiis , quàm in ſe ipſis. Etſi enim iſtis ad animæ detrimentum non cedit , cedit tamen illis ad duplicatam pœnam. Vnde S. Gregorius lib. 15. moral. cap. 31. ait: *Percutitur pater in filiis, vt acriùs vratur*. Plena eſt ſacra hiſtoria eiuſmodi exemplis. Puniuntur ob parentum ſcelera infantes diluuio , Geneſ. 7. In Sodomitico incendio, Gen. 19. In Beniamin vaſtatione & incendio, Iudic. 20. In labes Galaad , Iudic. 21. Chanaan ob peccatum patris Cham , Geneſ. 9. Primogeniti in percuſſione Ægyptiorum , Exod 11. In deletione domus Achan , Ioſ. 7. Ob peccatum Amalecitarum, 1. Reg. 15. Filius Dauidis ob peccatum patris , 2. Reg. 12. Deinde ſi & filii ſint rei, iam & ipſi quoque parentes meritò in ijs luunt, & filij in ſe ipſis. Hoc ſecundum facilè patet. Primum etiam oſtenditur , quia parentes vt plurimùm cauſa ſunt diſſolutæ filiarum vitæ. Sic enim 4. Reg. 2. cùm pueri parui illuderent Eliſæo dicentes: *Aſcende calue, aſcende calue*. egreſſi ſunt duo vrſi de ſaltu & lacerauerunt ex eis quadraginta duos pueros. Nec factum id abs myſterio. Vrſi enim cùm informes pariant catulos , eos tamen ſedulò lambunt , donec ad debitam formam effingant , teſte Plinio libr. 8. cap. 36. Hoc quia parentes puerorum illorum neglexerunt , quin potiùs haud dubiè , malo ſuo exemplo , filios detrahere Prophetis docuerunt , meritò per vrſos puniti ſunt eorum pueri , vt ſic caſtigarentur à beſtiis, qui à parentibus non caſtigabantur. Habent prætereà quod hîc parentes adnotent; ſi hîc puniuntur filij, in quibus culpa minor eſt, velut in cauſato ; patréſne impunes erunt, in quibus culpa maior, & veluti in cauſâ ? *Si in viridi ligno hæc fiunt* , aiebat Dominus ad matronas aliquas, *in arido quid fiet?* (Ad literam) ſi filius DEI luit ob aliena ſcelera, quomodo luent homines ob ſua? (Myſticè) ſi filii ita luunt à parentibus deprauati, quomodo tandem luent deprauatores ipſi?

G.
VI.
In terrorem aliorum puerorum

SEXTO Ad terrorem , puto , etiam pueris incutiendum. Ait quidem Iob, cap. 4. *Quis vnquam innocens periijt? aut quando recti deleti ſunt?* ſed nónne audis Job; quia innocentes hodie perierunt; & non ſunt , adeoque deleti ſunt ? Quid igitur eſt, quod dicis ? Perditione quidem animæ , innocens nemo perit : perditione corporis hodie perierunt. Quod ſi illi tranſilire debuerunt gladium , qui nulli nocuerunt ; quomodo impunes erunt qui tenerum ætatem venialibus ſaltem aſpergunt maculis ? Dicitis quidem . ô parentes , liberos veſtros liberali voce paſſim innocentes; ſed non caret etiam ſuis vitiis ætas illa. Vnde ad terrorem aliorum quandoque caſtigatur ; vti puer ille quinquennis apud S Gregorium lib. 4. dial. cap. 18. qui inter blaſphemias à dæmonibus territus animum reddidit. Circa eadem fere tempora Samnites pueri , vt refert Procopius de bello Gothico libro 1. cùm paſtum pecus educerent , per luſum , vt aſſolent , duos interſe deligunt Duces , Beliſarium vnum, Virginem alterum (qui tunc temporis in Italiâ bello mutuo decertabant.) Hos igitur colluctari iubent , ſuperatur Viriges & proſternitur ; hunc ſtatim puerilis illa & inconſideratior turba , illudendo ſimul & increpando , in proximam arborem ſuſpenderunt. Et en lupus interim in conſpectum eorum proruit , vnde exterriti fugam omnes capeſſunt ; qui verò ſuſpenſus pendebat , à cæteris deſtitutus , in eo cruciatu interiit, Quod certè in terrorem petulantium puerorum diuinitùs accidiſſe, nemo dubitabit. Memorabile eſt & illud de quodam Elephante, quod ſcribit Pier. lib. 2. hierogl. qui cætera mitiſſimus , cùm ab inſolentibus pueris nimium aliquando procacius laceſſeretur & in proboſcidem pungeretur , rapuit vnum ex illis , & proboſcide obuolutum in altum ſu-

ſtulit. quaſi mox in ſublime eiaculaturus. Territi hoc ſpectaculo iuuenes, vociferari & pro ſocio gratiam implorare. Itaque quem in ſublime vexerat, leniter depoſitum, pueris reddit. Quid aliud fecit Devs, quando Innocentes illos ab Herode raptatos e medio ſuſtulit, quàm quòd vobis pueris, ſæpenumerò nocentibus, exemplum correptionis oſtendit? Sed leniter depoſuit Devs Innocentes illos, primò quidem in limbum, poſtmodum in cælum vnâ ſecum euexit, quia reuera innocentes fuerunt. Videant pueri noxii, ne & ipſi aliquando repentè abripiantur & deiiciantur in infernum, vel certè in purgatorium. Diſcant proinde cauere non ſolùm grauia, verùm leuia etiam peccata, iuramenta, mendacia, mala agnomina, irriſiones, ſannas, neglectum rei diuinæ, oblocutiones, &c. & in ipſis talia maturè reprehendant & caſtigent parentes; niſi eos malint caſtigari à Deo vel eius carnifice diabolo,

CONCIO III.

Quare Chriſtus Dominus Herodis furorem fugerit.

1. *Ob commune bonum Chriſtianiſmi.*
2. *Quia celebriorem de dæmone victoriam obtenturus erat.*
3. *Vt doceremur quàm facilè poſſit eludere ſapientiam humanam.*
4. *Vt diſceremus nos eſſe peregrinos.*
5. *Vt diſceremus cedere aliorum furori.*
6. *Vt diſceremus fugere peccata.*

THEMA.

Accipe puerum & matrem eius, & fuge.
Matth. 2.

A. Apocalypſis 12. Signum magnum vidit in cælo Ioannes, *Mulierem parturientem, quæ clamabat & cruciabatur donec pareret. Et draco magnus ſtetit ante illam, vt cùm peperiſſet, filium eius deuoraret. Peperit ergò filium maſculum, qui recturus erat omnes gentes. Sed raptus eſt filius eius ad* Devm, *& ad thronum eius.* Prophetia eſt hæc de Eccleſiæ perſecutione & tribulatione tempore Antichriſti futurâ; ſed videtur idem ferè contigiſſe tempore Chriſti nati. Parturiebat olim Eccleſia & magnis votis ac clamoribus deſiderabat parere Chriſtum. Quem cùm primùm peperit, ecce præſto fuit draco ille Herodes volens ore hiante deuorare partum iſtum. *Futurum eſt*, inquit Angelus: *vt Herodes quærat puerum ad perdendum eum.* Sed ſpe tamen ſuâ fraudatus eſt: & puer Dei monitu in Ægyptum ductus. Dicet verò aliquis: Quid tandem cauſæ eſt, cur Herodem Chriſtus fugere voluerit? Audite.

B. I. *Ob commune bonum Chriſtianiſmi.* Fugit Primò, ob commune bonum totius Chriſtianiſmi. Nam ſi tunc Herodis gladio occubuiſſet, etſi eius ſanguis quantumuis adhuc modicus pro redemptione noſtrâ ſufficientiſſimus erat, plurimis tamen aliis caruiſſemus bonis, quibus poſteà per illum ditati ſumus. Quis enim docuiſſet nos viam veritatis, viam cæli, ſi non ipſe, qui per eam ad nos deſcendit? Quis docuiſſet ſanctiſſimæ Trinitatis, Incarnationis, Paſſionis, Crucis Reſurrectionis myſteria? Quis dediſſet ſalutaria pharmaca Sacramentorum? Quis denique viam virtutis aſperam cucurriſſet, ſi non ipſe exemplo ſuo præiſſet? Vnde Petrus Chryſologus ſerm. 151. ait: *Chriſtus totam cauſam noſtræ ſalutis occiderat, ſi ſe paruulum permiſiſſet occidi, &c.* Hac ratione profuit vniuerſo populo Iudæorum fuga Moyſis à Pharaone, quærente illum occidere, Exod. 2. Vnde enim illis talis Dux fuiſſet per aſperum deſerti iter, ſi is à Pharaone ſublatus fuiſſet? Vnde eis libertas ab Ægyptiorum ſeruitute? Vnde lex? Vnde manna? Vnde aqua? Vnde tranſitus maris rubri, niſi per Moyſen? Similiter & nos innumeris bonis careremus, ſi Chriſtus paruulos obiiſſet. Idcircò non abſque myſterio præcipitur, Exod. 23. *Non coques hædum in lacte matris ſuæ.* id eſt, Non occides, Herodes, Chriſtum adhuc infantem & lactentem; vt exponit S. Auguſt. q. 90. S. Chryſoſtomus hom. de Innocent. Hœdus erat Chriſtus in ſacrificio veteri deſignatus & pro nobis occidendus. Vt ergò hœdi maioris ſunt vtilitatis cùm adoleuerint? ita etiam Chriſtus adultâ demùm ætate immolatus plus profuit Eccleſiæ. Hinc ſponſa illa, Chriſti ſcilicet Eccleſia, de ſalute Chriſti infantis ſolicita, clamat ad illum: *Fuge dilecte mi, & aſſimilare capreæ hinnuloq; ceruorum ſuper montes aromatum.* Cant. 8. Quare ſicut Antigonus cedens aliquando hoſtibus ſuis, aiebat ſe non fugere, ſed oportunitatem à tergo ſitam perſequi: (Plutarchus in apophthegm.) ita Chriſtus non tam fugiebat, quàm oportunitatem plura bona præſtandi quærebat. Itaque nos habemus cur gratias Chriſto agamus ob hanc fugam. Vti enim nobis datus, nobis eſt natus: ita nobis etiam fugit.

C. II. *Quia celebriorem de dæmone victoriã obtenturus erat.* Secvndo, Quia dæmonum celebriori victoriâ ſuperare conſtituerat; aperto nimirùm Marte, & vltrò ſe ictibus & tormentis obiiciendo. Vnde Chryſologus ſermone 150. ait: *Chriſtus ſi mactatus in illo grege lactentium tunc fuiſſet, mors ei caſus fuerat, non voluntas: non virtus fuerat, ſed infirmitas: neceſſitas fuerat, non poteſtas; & innocentiæ fuiſſet præmium, maieſtatis gloria non fuiſſet.* Demoſthenus clypeo ſuo aureis litteris inſcripſerat: *Bona fortuna.* At cùm ad prælium ventum eſſet, abiecto clypeo fugit: quod cùm ei probro daretur, reſpondebat vulgato verſiculo: *Vir fugiens rursùm pugnabit.* Simili aſtu in SS. litteris Ioſue ciues Hai. Ioſ. 8. Iſraelitæ ciues Gabaa, Iudic. 20. vicerant: fugam enim primò capiebant, vel potiùs ſimulabant, poſtea ex inſidiis reuerſi fortiùs pugnàrunt & glorioſiùs vicerunt. Fugiebat Chriſtus non tam Herodem, quam dæmonem incentorem Herodis; ſed ad tempus tantum, & rursùm pugnaturus maiori cum gloriâ & aperto Marte. Darius olim decies centenis millibus conſerere cum Alexandro Magno parabat: quâ tantâ Barbarorum multitudine conſternatus Parmenio, Alexandro ſuaſit, vt nocte intempeſtâ hoſtem opprimeret, alioquin vix ſuperandum. Sed reſpondit Alexander, nolle ſe furari victoriam, palàm

in luce aggredi hoſtem vellè: vt in eius rebus geſtis Curtius lib.4. tefert, Similiter & Chriſtus noluit in inſantiâ quaſi infirmus & occultus mori: ad montem Caluariæ dæmonem prouocabat, vt toti mundo oſtenderet ſuam fortitudinem, obedientiam, humilitatem, patientiam, eharitatem erga humanum genus, pro quo omnia atrociſſima, animo promptiſſimo & patientiſſimo exantlare voluit: quæ omnia vel nunquam vel qua de nocte geſta fuiſſent. Videte quantum hinc rurſùm Chriſto obligemur, qui noſtri causâ breue & leue ſupplicium fugit, vt diuturnum & grauiſſimum ſubiret.

D. III. Vt nos doceremur quàm facilè poſſit. eludere ſapientiam humanam.

Tertio; Vt nos doceret, quàm facilè poſſit humanam eludere ſapientiam. Inprimis Herodes omnia exactè ſcrutatus eſt, locum, tempus, perſonam Chriſti nati. Videns verò quoniam illuſus eſſet à Magis, occidit omnes pueros in Bethlehem & in omnibus finibus eius; ne videlicet aberraret à loco. Occidit etiam omnes, qui infra bimatum erant. Fecit quoque id per ſatellites ſuos, ne aduerteretur, quæri Chriſtum ad necem. Denique, ſi Anſelmo credimus, perſecutus eſt Magos vſque Tarſum, quos cùm ibi non reperiſſet, naues quibus eò aduecti erant ſuccendit. En verſutiam humanam! Sed ô ſtultum caput! illuſum ſe vidit à Magis, & non vidit illudi ſe potuiſſe à Chriſto? *Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum.* Nouit enim Chriſtus ad necem ſe quærendum, antequam quæreretur, ideoque per Angelum ſuum præmonet parentes vt ſecedant in Ægyptum. Pulchrè Sapiens Prouerb. 21. dicit: *Sicut diuiſiones aquarum, ita cor Regis in manu Domini: quocumque voluerit inclinabit illud.* q.d. Sicut hortulanus aquam in horto ſuo quacumque vult, ducit: vel ſicut Devs nubem fulgure & fulmine, imbre & grandine prægnantem, quò vult circumducit & vbi vult exonerat ac velut ſpongiam exprimit; ita corda Regum. Nubes procelloſa erat Herodes, grandinem & procellam vehens, ſed conſtrinxit eam Dominus, donec abirent cum puero parentes. Luſiſſe videtur Devs cum Herode, ſicut ludimus cum cane, os illi ſuſpendendo quâſi bolum iniecturi; quem tamen ſimulato iactu retinemus & occultamus in manu. Aperuit os ſuum Draco ille, infantem deuoraturus: ſed occultauit illum Devs, & Herodem naſo ſuſpendit. Audiuerat Alcibiades ſe vnâ omnium Athenienſum voce morti adiudicatum: ſed cùm è patriâ profugiſſet: *At ego,* inquit, *oſtendam illis Alcibiadem viuere.* Plut. in vitâ. Ita conabantur eludere Dei prouidentiam fratres Ioſephi, ne ipſis dominaretur: *Venite, occidamus eum,* inquiunt, *& videamus quid proſint illi ſomnia ſua.* Sed nihil effecerunt; dominus illorum factus eſt. Sic Pharao extinguere conabatur omne ſemen Iſrael: interim verò Moyſes mirabiliter ſeruatur, à quo ipſe poſteà peſſundatus eſt cū ſuis. Nemo itaq; tam deſipiat vt gladiū ſub pallio contra Deum & æquitatē gerat; quia ſeipſum decipiet. Non attentet Dei ordinationi reſiſtere, peccata ſua regere vel palliare, &c. quia omnia nuda & aperta ſunt oculis eius.

E. IV. Vt diſceremus eſſe peregrini in mundo.

Qvarto, Fugere voluit, vt exemplo ſuo doceret nos omnes peregrinos eſſe in terrâ, nec habere manentem ciuitatem. Si enim Chriſtus mundi huius paterfamiliâs & Dominus in propria venit, & ſui eum non receperunt, ſed & inſuper in exilium eiecerunt; quomodo nos domeſtici & ſerui eius ſperamus hîc meliorem conditionem? Videte quæſo. Vix conceptus erat Chriſtus, & in matris vtero trans montana abiit, vt ſeruiat Ioanni. Iam iam naſciturus Cæſaris edicto in Bethlehem auocatur. Vix natus patria pellitur ab Herode, & exul eſſe in Ægypto cogitur. Inde iterum redire iubetur, Modò fugit in deſertum. Modò in patriâ præcipitium declinat. Modò à terrâ Geraſenorum exigitur. Modò à Iudæâ lapidibus pellitur. Modò à Samaritanorum ciuitate excluditur. Modò in montem Caluariæ ducitur. Præterquam quòd ipſemet nullibi conſiſtens pertranſiit benefaciendo Caſtella, Vrbes, Pagos, &c. Itaque vita Chriſti mera peregrinatio fuit. Vnde & caducis terræ bonis non eſt vſus niſi ad neceſſitatem, & ferè ſolùm alienis. In natiuitate non habuit locum in diuerſorio. Extra patriam natus eſt. Exul deinde in Ægypto. Vtebatur ferè alienis domiciliis, Marthæ, Simonis Phariſæi, & cœnaculo ac ſepulchro alieno. Fugiens in Ægyptum deferebat maternam domum. Viuebat ex eleēmoſynis, quas etiam furi Iudæ committebat. Hinc etiam paſſim à canibus, id eſt, Principibus, Sacerdotibus, Scribis & Phariſæis velut aduena & peregrinus alatrabatur: & tamen Chriſtus mundi Dominus, & exſpectatio Iſrael erat. Hinc minatur Ieremias cap. 14. *Exſpectatio Iſrael, Saluator eius in tempore tribulationis, quare quaſi colonus futurus es in terrâ, & quaſi viator declinans ad manendum? Quare futurus es velut vir vagus?* Nimirum talis eſſe voluit, nos hîc ſimiliter peregrinos agnoſceremus, & cæleſtem inquireremus patriam. Hoc fecerunt veteres patres, qui vixerunt ante Chriſtum; *non acceptis repromiſſionibus, ſed à longè eas aſpicientes & ſalutantes & confitentes, quia peregrini & hoſpites ſunt ſuper terram,* ait Apoſtolus ad Hebr. 13. Sic Iacob, Gen. 47. *Dies peregrinationis meæ centum triginta annorum ſunt.* Dauid Pſal. 39. *Aduena ego ſum apud te & peregrinus, ſicut omnes patres mei.* Salomon. 1. Paralip. 29. *Peregrini ſumus coram te & aduenæ, ſicut omnes patres noſtri.* Quanto magis nos idipſum dicere & ſentire decet, qui idem in Chriſto vidimus? ô quàm citò ſapientes & perfecti fieremus: ſi idem ſentiremus? S. Olymp. Abb. rogatus à quodam, quâ ratione vitam ſuam rectè inſtitueret, reſpondit: *Vbiq; æſtima te peregrinum, & vbicumq; ſederis, dic: Peregrinus ſum.* refertur in prato ſpirituali Sophron c. 12. Hinc fiet vt inſtar peregrini ab omnibus abſtineas quæ tecum geſtare nequis, iuxta monitum S. Petri Ep. 1. cap. 2. dicentis: *Chariſſimi, obſecro vos tanquam aduenas & peregrinos abſtinere vos à carnalibus deſideriis.* Hinc fiet, vt nihil in mundo ames, ſed omnibus quaſi rebus alienis vtaris. Hinc fiet vt canes te allatrantes facilè feras, imò tibi ex hoc gratuleris.

F. V.

Qvinto, Vt nos doceret prudenter & gloriosè cedere aliorum furori, ſimulq; licere San-

Digitized by Google

Vt diſceremus cedere alterum furori.

ctis Dei fugere perſecutores; ſiquidem id fecit Chriſtus. Prudenter autem id fit; primò, quia ſic ſeruabis animam tuam, ne & ipſa pereat per iram. Ita enim arundines & frutices non franguntur aut eradicantur vti arbores annoſæ. Secundò, quia ſic multoties mitigabis iratum. *Qui enim ſubtrahit ligna, extinguet ignem*, ait Sapiens. Et ictus bombardarum nullâ re magis hebetantur, quàm ſi molli excipiantur lanâ.

Glorioſè verò; quia gloria eſt cedere minori & infirmiori, qualis eſt iratus, qui fera potiùs eſt, quam homo. Quis autem boui aut equo ferocienti in plateis cedere erubeſcat? Ingenui Moloſſi cedunt catellis etiam laceſſiti. Ad hæc ſi fugere ignominia eſt, aiebat S. Athanaſius ad eos qui fugam ei exprobrabant, multò magis perſequi; cùm is qui perſequitur, fugæ ſit auctor. Socrat. lib. 3. hiſtor. Eccleſ. c. 6. Quòd ſi Deo ignominioſũ non fuit fugere Herodem, ſeruum & creaturam ſuam, quam vno ictu proſternere potuiſſet; tibi dedecus erit? Nunquid non magna gloria eſt ſequi Devm? Itaque rectè Sapiens dixit Prou. 23. *Honor eſt homini qui ſeparat ſe à contentionibus*, quicquid mundus ogganniat.

G.

VI.

Vt diſceremus fugere peccata.

Sexto, Vt doceret nos fugere peccata & peccandi pericula ſeu occaſiones. *Glorioſa hæc fuga eſt, fugere à facie peccati*, inquit S. Ambroſius l. de fugâ ſæculi cap. 4.

Inprimis verò fugere debent, qui tenelli adhuc in fide & virtute ſunt. Parua cymba non committitur alto mari, ne fluctibus hauriatur: ita nec tenella virtus magnis eſt exponenda diſcriminibus. Tenellæ plantulæ facile læduntur à feris & pruinâ, ſed non ita cùm adoleuerint. Hæc cauſa eſt cur noluerit Devs Hebr. populum ex Ægypto nuper eductum Philiſthinorum bellis obijcere, *ne fortè pœniteret eum, ſi vidiſſet aduerſùm ſe bella conſurgere, & reuerteretur in Ægyptum*, vt dicitur Exod. 13.

Neque etiam præſumptuoſè te committas periculo peccandi, licet ſis fortior. Scimus Polydamantem, quia confiſus viribus ſuis, de ſpecu corruente non fugit, ſed onus ſuſtenturum ſe credidit, ruinâ oppreſſum eſſe. Maiol. tom. 4. Coll. 5.

Deinde parentes ſubtrahere debent liberos ab eiuſmodi periculis, & à malis exemplis ſociiſque peruerſis. Ita Sara eiici petiit Iſmaëlem, à quo videbat ſeduci ſuum filium. Beſtiæ mirum in modum defendere à morte laborant proles ſuas. Eas enim ex inſidiis in tuto loco deferunt. Faciant idem parentes, ex locis hæreticis, vel domibus indiſciplinatis, vel malis conuenticulis efferant liberos ſuos, vel baculis expellant.

Ad hæc ſicut poſt oblationem ſuam in templo fugit Chriſtus in Ægyptum; ſic poſt pœnitentiam maximè & communionem fugiendæ peccandi occaſiones. Qui enim veſtem byſſinam induit nouam, candidi præſertim coloris; ſordida ſubſellia fugit. Dicat itaque cum ſponsâ Chriſtianus: *Expoliaui me tunicâ meâ, quomodo induar illâ? Laui pedes meos, quomodo inquinabo illos?* Cant. 5. Quantum occultare conabantur haud dubiè piæ matres ſuas proles ab Herodis gladio? Nos Chriſtum in nobis nuper natum non magis cuſtodiemus? Quid iuuat aut delectat matrem, filium genuiſſe mox iterum moriturum? Et quid iuuat Chriſtum in domum noſtram induxiſſe, ſi cras iterum expellamus? Expectat ſanè Draco infernalis hiante ore, vt deuoret partum noſtrum; ſed tu eum ad Devm transfer. O te beatum, ſi hoc capis & ſapis?

CONCIO IV.

Cur in Ægyptum receperit ſe Chriſtus.

1. *Vt ſæculi commoditates vitaret.*
2. *Vt vicem Ægypto rependeret.*
3. *Vt oſtenderet ſe migraturum à Iudæis ad gentiles.*
4. *Ad ſolatium Sanctorum exulantium.*
5. *Vt diſceremus cuſtodire gratiam & virtutem.*

THEMA.

Accipe puerum & matrem eius, & fuge in Ægyptum. Matth. 2.

A.

AVdiuimus ſuperiùs iure meritoque fugiſſe Chriſtum: nunc rurſum quis miretur, cur Ægyptum fugerit. Nam primò, teſte Ioſepho l. 1. contra Apion. Ægyptij in Iudæos maximè erant iniqui. Iam olim enim ſub Moyſe diris modis eos opprimebant; & deinceps illis nihilo mitiores, ſed, veluti muſcæ, moleſti erant, vti patet Iſa. 7 Deide nulla gens magis dedita Idololatriæ & à veri Dei cultu ac cognitione remota erat atque Ægyptii. Denique iter ad Ægyptum non tantùm longum, ſed aſperum valde, arenoſum & ærumnoſum erat herbis, aquis, hominibus deſtitutum. Ad quid igitur Chriſtus fugere ad Ægyptios, hoſtes & impios, itinere tam difficili voluit? Non ſanè abſq; magno conſilio, vti nunc audiemus.

B.

I.

Vt ſæculi commoditates vitaret.

Primo, Vt huius ſæculi commoditates euitaret, & ab infantiâ inciperet præire nobis in paupertate, abiectione & miſerijs. Venit enim in hunc mundum, tanquam *nouiſſimus virorum* Iſa 53. vt non primum; ſed nouiſſimum occuparet locum. Poterat ſanè Chriſtus diuertere ad Magorũ terras, vbi procul dubio honorificentiſſimè exceptus & habitus fuiſſet: ſed diuertit ad hoſtilem potiùs terram, vbi Abraham, Joſeph, Moyſes & filii Iſrael plurima aduerſa paſſi erant, ipſe nihilo minora paſſurus erat; vbi inter ignotos, imò inimicos, in contemptu, penuriâ & ærumnis adoleſceret. Correſpondet nomen. Ægyptus enim anguſtiæ ſeu tribulationes exponitur. Cùm enim vellet ſanare in nobis Adami ſuperbiam, & damnare mundi ſtultitiam, quâ vitæ huius commoditatibus ſolummodò inhiabat, elegit infimum & incommodiſſimum locum. Sat multum ſe deiecerat, cùm à Bethlehem excludi & in ſpeluncâ naſci voluit: non tamen ibi conſtitit, deſcendit enim in Ægyptum, tamen humiliorem, vt pa-

Digitized by Google

vt patet Gen. 12. & 45. &c. vbi in exilio & extremâ miſeriâ educaretur. Erubeſce igitur terra & cinis; DEVS enim cuius eſt totus mundus, elegit ſibi hîc exilium & infimum terræ angulum omni humanâ commoditate deſtitutum: & tu adhuc inhias delitijs, honoribus, opibus? tu tibi hîc patriã ſtatuis? tu nihil tibi deeſſe pateris, ſed omnia mox & quàm commodiſſime vias adeſſe? Certè in Ægypto per tribulationes exaltatus eſt Ioſeph, creuêre & multiplicati ſunt filii Iſraël, tanto magis, quanto magis afflicti; quia terra tribulationis vtilior eſt terra proſperitatis.

Diſcant etiam hîc parentes quo loco & quâ ratione educare filios ſuos debeant; ibi videlicet vbi diſciplina viget, vbi non blande tractantur, ſed duris aſſueſcere coguntur. Ad Academias & contubernia ſeuerioris diſciplinæ mittendi ſunt, & ſi fieri poteſt, extra patriam. Illic diſcuntur mores, ibi flexilis fit ætas & erudiuntur animi. Ælianus refert l. 9. cap. 53. adoleſcentem in Zenonis ſcholâ edoctum, cùm rediiſſet domum, à patre interrogatum, quod tandem operæ prætium feciſſet in philoſophiâ, ſolum id reſpondiſſe: *Oſtendam.* Cùm verò nihil aliud diceret, pater excandeſcens, quaſi impendium periiſſet, cœpit tundere filium; qui id æquiſſimè tulit. Rurſum ergo cùm inſtaret parens, vt aliquod profectûs ſpecimen daret, reſpondit filius: *Hoc è Philoſophiâ fructus cepi, vt patris iram poſsim commodè ferre.* Sat multum meâ ſententiâ. Sed nunc quandoque filii, cùm redeunt à ſtudiis ad patriam, feriunt parentes: quia nimirum indulgenter & extra diſciplinam educantur. Hi audiant Apoſtolum ad Hebr. 12. ſcribentem: *Quòd ſi extra diſciplinam eſtis, cuius participes facti ſunt omnes,* (ipſe etiam DEI Filius) *ergò adulteri & non filii eſtis.*

C. II. Vt vicem Ægypto rependeret.

SECVNDO, Vt vicem Ægypto rependeret. Tametſi enim Ægyptus multis ſæpè ærumnis attriuerat olim filios Iſrael, eoſdem tamen aliquando tempore famis ſub Ioſeph, patriarchâ maximo ſibi deuinxerat beneficio, annonam ſuppeditando, nec non totam domum Iacob recipiendo, & alendo per annos plurimos. Hoc enim beneficium nequaquam in aquam ſcripſit DEVS; ſed in tabulas legum ſuarum Deut. 23. cùm præcepit: *Non abominaberis Ægyptum, quia aduena fuiſti in terrâ eius.* Compenſauit igitur eis illud obſequium, cùm maximè indigerent, & fame verbi DEI maximè affligerentur.

Nulla vnquam gens adeò ſuperſtitioni dedita fuit atque Ægyptii; ſiquidem oues & boues, talpas & veſpertiliones, ſerpentes & crocodilos, canes, ſimias, imò cæpè & alia pro diis venerabantur: hiſque tam palpabilibus tenebris ita immerſi erant, vt vſque ad Christi aduentum erui non potuerint. Vnde S. Athanaſ. Alexandriæ Ægypti Epiſcopus de Incarn. verbi ait: *Abraham in Ægyptum deſcendit & Iacob, nihilo minus tamen Idololatria ibi viguit: natus eſt ibi Moyſes, æquè illic hæſit religionis error, &c. Item Ægyptiorum ſuperſtitio non quieuiſſet,* niſi DEVS *in corpore quaſi in nube vectus eò deſcendiſſet & Idolorum errores compeſcuiſſet.* Itaque DEVS tandem mederi voluit Ægypto tam afflictæ, præſentiâ inprimis ſuâ, iuxta prophetiam Iſa. 19. *Ecce Dominus aſcendet ſuper nubem leuem & ingredietur Ægyptum, & commouebuntur ſimulachra Ægypti à facie eius.* Nubes leuis primò eſt Maria Virgo, cuius vlnis geſtatus eſt in Ægyptum Chriſtus, quæque illum veluti pluuiam nobis effuderat. Rurſum nubes leuis corpus Chriſti deſignat, formatum de Spiritu ſancto ex Mariâ Virgine, quòd tunc quidem in infantiâ & pueritiâ nubes apparuit: poſtea per Apoſtolos ſuos tam copioſum effudit imbrem in Ægyptum, vt tota irrigaretur & impleretur clauſtris monachorum & monialium, adeò vt integræ vrbes monacharum profiterentur & maior eſſet frequentia monachorum in ſolitudinibus, quàm hominum in vrbibus, Vnde S. Chryſoſt. hom. 8. in Matthæum ſcribit: *Non ita varijs aſtrorum choris cælum refulget, vt Ægyptus innumeris Monachorum ac Virginum diſtinguitur & illuſtratur habitaculis.* Inde enim Pauli, Antonii, Hilariones, Macharii, &c. ſydera toto orbe rutilantia. In vnâ Thebaidis vrbe, Oxirincho. decem millia Monachorum & 20. millia Virginum ſimul habitabant; & vnâ DEVM in Eccleſiis & plateis, etiam inter labores laudabant, pluraque ibi monaſteria, quàm vrbes ciuium erant. Vnus Abbas Or habuit ſub ſe tria millia: Serapion decem millia Monachorum In aliis pluribus Thebaidis vrbibus multa eorum millia fuerunt, & vrbes non tam Laicorum quàm Religioſorum domicilia erant. Porrò ſimulachra etiam Ægyptiorum, vt prædictum Iſa. 19. corruiſſe paſſim ad ingreſſum Chriſti, teſtantur multi ſancti Patres. Idque perfecit Theodoſius Imp. qui ibidem templa Canopi, Iſidis, Serapidis, & in toto orbe delubra Idolorum euertit anno Chriſti 379. Baron. ibidem. Nubes magna aduehit ſecum vehementem ventum, per quem deiicit arbores, &c. ſic Chriſtus Ægyptum intrans in nube humanitatis ſuæ, quaſi per turbinem deiecit ſimulachra. Quare abundè ſatisfactum eſt Ægypto & ſoluta hoſpitij merces à Chriſto, cùm ex efferatâ belluâ in manſuetiſſimam ouem, ex orco in paradiſum mutata eſt.

TERTIO, Vt hac fugâ typicè oſtenderet migraturum ſe à Iudæis ad gentes. *Ægyptus enim totus orbis intelligitur ſuperſtitionis & maledictionis elogio,* inquit Tertull. l. contra Judæos cap. 9, Ægyptus. id eſt, tenebræ, quid niſi gentes deſignat? Dum ergò Chriſtus infans Iudæos deſeruit & ad Ægyptios migrauit oſtendit Iudæos in perfidiâ relinquendos, gentes ad fidem vocandas. Herodis furor odium ſignificat Iudæorum in Chriſtũ. Herodes enim exponitur, pellibus glorians; tales erant Iudæi, qui in progenie tantùm ſuâ gloriabantur: *Filius Abraham ſumus, &c.* Metuebat primò Herodes regno ſuo, ne per Chriſtum eo ſpoliaretur: metuebat & Iudæus, ne per Chriſtum exueretur libertate. Neutri timendum erat. Vnde ſicut Herodes fruſtrà timuit Chriſtum: ita & Iudæi odio habuerunt eum gratis & gratis timuerunt, cùm dixerunt: *Si dimittimus eum ſic, venient Romani & tollent noſtrum locum & gen-*

& gentem. Item: *Ecce totus mundus abijt poſt eum.* Vaniſſimi Iudæi: non eripit mortalia, qui regna dat cœleſtia, qui regni veſtri gloriam fugit.

2. Secundò Herodes famâ Chriſti territus gladio eum perſecutus eſt & recedere coëgit. Ita & Iudæi famâ miraculorum Chriſti conſternati, gladio linguæ (cùm clamârunt: *Crucifige, crucifige*) eum perſecuti ſunt, & diſcedere à ſe ad gentes coëgerunt, quando eiecerunt è Ciuitate ipſum primò, & deinde Apoſtolos eius, prohibentes eis, ne in nomine Chriſti ampliùs loquerentur, Act. 4. & contradicentes cum blaſphemiis. Vnde audierunt: *Vobis oportebat primùm loqui verbum* Dei; *ſed quoniam repellitis illud, ecce conuertimur ad gentes.* Act. 13. Chriſtus effugit Herodem, licet pro eo occiſo ſint Innocentes: ſic effugit & Iudæos per reſurrectionem & propagationem Euangelii ad gentes, tametſi pro eo multi à Iudæis necati ſint innocentes.

3. Tertiò Ioſeph & Maria extulerunt Chriſtum è Iudæa in Ægyptum: ita Apoſtoli & eorum ſucceſſores Chriſti fidem & legem à Iudæis tulerunt ad gentes. Maria Chriſtum genuit, Ioſeph educauit: ſic Apoſtoli Chriſtum genuerunt in hominibus per Euangelium, ſucceſſores educârunt. 1. Cor. 3. *Ego plantaui, Apollo rigauit*, Devs *autem incrementum dedit.* Apoſtoli genitores, ſucceſſores pædagogi erant. 1. Cor. 4. Nocte elatus eſt è Iudæâ Chriſtus: ſic & Apoſtoli efferentes Chriſtum, noctem ignorantię Judæis reliquerunt; in qua adhuc verſantur & palpant quaſi cæci in meridie, iuxta prædictionem Iſaiæ cap. 59 *Propter hoc elongatum eſt iudicium* (id eſt, fides, religio & iuſtitia) *à nobis, & non apprehendit nos iuſtitia: expectauimus lucem, & ecce tenebræ: ſplendorem, & in tenebris ambulauimus: palpauimus ſicut cæci parietem, & quaſi abſque oculis attrectauimus.* q. d. Chriſti religione vbique coruſcante per vniuerſum orbem & omnium oculis patente, nos ſoli in tenebris ſumus, nec videmus illam, oculo ſcilicet fidei interno, tametſi manibus palpamus, id eſt. externè deprehendimus veniſſe Meſſiam, & hoc demerito noſtro, quia lucem, quam expectauimus, non admiſimus, non agnouimus, imò extinximus.

4. Quartò, Chriſtus extincto Herode rediit in Iudæam: ita Chriſtus aduentante huius mundi fine, quando poſt interitum Antichriſti Iudæi ſe deceptos videbunt, & odium illorum in Chriſtum erit extinctum; tum reuertetur Chriſtus in Iudæam, & plerique Iudæorum ſalui fient. Rom. 11. & Dan. 12. Verumenim verò ſicut à Iudæis profugit Chriſtus, expulſus Herodis gladio: ita fugit etiam à quocumque homine, cùm impetitur ab eo, gladio peccati. Impetebatur in Germania ante annos centum gladio hæreſæos, à Luthero, Caluino & ſimilibus Herodis diabolici miniſtris: ideò profugit ad Iapones & Indos. Ad eundem modum, cùm Chriſtus in nobis nuper natus, impetitur aliquo peccato noſtro mortifero, protinus à nobis fugit, non ſecus ac ab Herode, & ad alios migrat. Vide Chriſtiane, ne ſis Herodes Chriſto, & alius accipiat coronam tuam, Apoc. 3.

Qvarto, Vt conſolaretur ſeruos ſuos cùm in exilium pellendi eſſent, ad terras hoſtiles, nationes efferas, incultas, plurimaque ibi mala perpeſſuri. Quemadmodum enim Chriſtus in exilium pelli non potuit, quoniam ipſa etiam Ægyptus patria illi fuit (quia Domini eſt terra.) ita ſerui Dei, quocunque tandem pellantur pelli extra patriam nequeunt quia in terrâ Domini & Patris ſui ſunt, eumque ſibi præſentem habent. Itaque omnis terra illis patria eſt: & rurſùm omnis terra exilium eſt, quia ad cælum tendunt, tanquam ad vnicam patriam ſuam. Ita S. Cyprianus martyr. ep. 56. ad Thibaritanos: *Solus non eſt cui Chriſtus in fugâ comes eſt: ſolus non eſt qui templum* Dei *ſeruans, vbicunq; fuerit, ſine* Deo *non eſt.* De eiuſdē Cypriani exilio S. Auguſtinus ſerm. de S. Cypriano ait: *De patria ſuâ in alienam te arbitraris* (Tyranne) *excludere hominem* Dei, *in Chriſto nuſquam exulem, in carne vbique peregrinum.* Ita S. Gregorius Nazianzenus Orat. 28. *Mihi*, inquit. *omnia terra, & nulla terra patria eſt.* Ita S. Baſilius apud eund. Naz. orat. 2. *Exilium*, inquit, *non cognoſce, qui nullo loco circumſcriptus ſum; ac nec terram hanc, quam nunc incolo, meam habeo; & eam omnem in quam proiectus fuero, pro meâ duco; imò vt rectiùs loquar, Vniuerſam terram* Dei *eſſe ſcio. cuius aduena ſum & peregrinus.* Ita S. Chryſoſtomus cùm ab Eudoxiâ Aug. in exilium pelleretur, ſcribit ad Cyriacum ep. 3. *Ego cùm è ciuitate fugarer, nihil eorum curabam; ſed dicebam intra memetipſum: Siquidem vult me Regina exulem, agat in exilium: Domini eſt terra & plenitudo eius.* Quin & gentiles inuenire eſt, qui tales ſe profeſſi ſunt. Socrates & Diogenes, quorum vterque cùm interrogaretur, cuias eſſet, reſpondit: Mundanus ſeu coſmopolita; quia totius mundi ciuis ſum & incola. Laërt l. 6. c. 2. Idipſum Alexander Mag. militibus ſuis mandauit, vt mundum pro patriâ, caſtra pro arce, bonos pro cognatis, malos pro peregrinis agnoſcerent, teſte Plut. Quid aget nunc Chriſtianus? quo iure ſibi hîc patriam figet, qui peregrinum ſe agnoſcit & exulem? *Delicatus ille eſt adhuc*, inquit Hugo Victorin. l. 3. didaſc. cap. 20. *cui patria dulcis eſt; fortis autem, cui omne ſolum patria eſt, perfectus verò, cui totus mundus exilium. Ille mundo amorem fixit; iſte ſparſit; hic extinxit.* Dulcis quidem dicitur patria; ſed interim Dominus ait: *Non eſt Propheta ſine honore niſi in patria ſua.*

E. IV. Ad ſolatiū ſanctorum exulantiū.

Qvinto, Vt doceret nos modum & rationem conſeruandi gratiam & virtutes. Quemadmodum enim Herodes inſidiatus eſt Chriſto recèns nato; ita & diabolus inſidiatur gratiæ & virtutibus, præſertim ſi nouellæ ſint & teneræ, vt quamprimùm eas extinguat gladio ſuperbiæ. Ab hoc igitur Tyranno fugere oportet in Ægyptum, id eſt, humilitatem (ſemper enim in SS. Literis dicitur deſcendi in Ægyptum, quia loco humili erat,) quâ nobiſipſis diſplicemus; & ſolitudinem, qua ſoli Deo placere & parere cupimus. Dæmon draco ille eſt Apoc. 12. qui hiante ore ſtetit ante mulierem, partum eius deuoraturus. Sed hic raptus eſt ad Devm & ad thronum

F. V. Vt diſceremus cuſtodire gratiam & virtutes.

eius; mulier autem fugit in ſolitudinem. Cùm ergò malignus ille nobis Chriſtum per gratiam parientibus vel opus bonum patrantibus inſidiatur, rapiatur ad DEVM partus & ad thronum eius: adſcribatur totum DEO, quicquid egimus & obtinuimus: nos ipſos verò recipiamus in ſolitudinem, hoc eſt, conſideremus noſtram ſterilitatem, inopiam, miſeriam, nihilitatem. Hoc eſt fugere in Ægyptum. Hinc S. Gregorius homil. 11. ſuper Euang. *In præſenti vitâ*, inquit, *quaſi in viâ ſumus, quâ ad patriam pergimus. Maligni autem ſpiritus iter noſtrum, quaſi quidam latrunculi obſident. Deprædari ergò deſiderat qui theſaurum publicè portat. Sic autem ſit opus in publico quatenùs intentio maneat in occulto, vt de bono opere proximis præbeamus exemplum, & tamen per intentionem, quâ ſoli* DEO *placere quærimus, ſemper optemus ſecretum.*

CONCIO V.

De parentum quorundam in liberos crudelitate.

1. *Aliqui deſerunt liberos.*
2. *Alij opprimunt eos.*
3. *Alij ſuffocant eos.*
4. *Alij carnifici tradunt.*
5. *Alij venenum eis propinant.*
6. *Alij gladio perimunt.*
7. *Alij immolant eos idolo.*

THEMA.

Mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem. Matth. 2.

A. QVi hodiernum legit auditve Euangelium & non horreſcit, neſcio vtrum is quidem humani aliquid habere cenſendus ſit. Etenim quis non horreat, cùm audit innocentiſſimos Infantes, tanto numero, tam crudeliter raptari, ferro diuidi, parietibus allidi, faucibus conſtringi, pugione transfodi, ac quodammodo pedibus vermium inſtar proteri? Crudele exiſtimârunt balneum illud Conſtantinis Magni Imperat. lepræ curandæ causâ ex infantum ſanguine præparatum. Apoſtolorum Principes per ſomnium ei viſi, vt eſt apud Baron. anno Dom. 324. Ideoque à crudeli lauacro abſterritum ad Baptiſmum direxere. At multò crudelius erat balneum id Herodis, vbi ſine omni neceſſitate raptabantur infantes è matrum gremiis & vberibus, nullo habito reſpectu nobiliorum, formoſiorum, ditiorum; adeò vt inter alios filius etiam ipſiùſmet Herodis vnus interimeretur. Quod vbi Cæſar Auguſtus inaudiit, publicâ voce; Præſtare porcum eſſe Herodis, quàm filium; pronunciauit, teſte Macrobio 2. Saturn. capit. 4. Atque hæc nimirum eſt cauſa, quòd cùm Eccleſia vniuerſalis in aliis Sanctorum Martyrum feſtiuitatibus lætari & tripudiare quodammodo ſoleat, hoc vno Martyrum die organa ſua ſuſpendat, cantica lætitiæ prætermittat, ſcilicet ob indigniſſimi ſceleris immanitatem. Et eritne ſub cælo aliquis, qui ſimile facinus audeat & Herodem agat? Certè ſunt non pauci, qui non tantùm alienos, ſed proprios etiam perdunt filios, &, quod longè eſt horrendiſſimum, æternùm perdunt, corpore & animâ; è filiis adoptionis filios perditionis; è filiis cæli filios gehennæ faciunt. Videamus qui ſunt iſti parricidæ.

B. I. PRIMO, Exponunt alij filios ſuos, muliercularum inſtar, & deſerunt abiectos; Vt ſunt illi, qui nullam prorsùs curam adhibent liberis inſtituendis & erudiendis. De eiuſmodi parentibus Sanctus Chryſoſtomus homil. 60. in Matth. ait: *Patres equorum domitores cogunt, vt ſtudioſiſſimè ſibi equos domitent, neque incuriâ committunt ad firmiorem ætatem indomitos peruenire, ſed frenum ac cætera, quibus opus eſt incipientes adhibent. Liberos autem ſuos longè prouehi abſque caſtigationis negligunt fræno & dimittunt circuire, ſcortis, aleis, obſcœnis ſpectaculis inhiantes, &c.* Hæc ille. *Aliqui deſerant liberos.* Idem l. 3. aduerſus vituperatores vitæ Monaſt. Eiuſmodi patres parricidis immaniores vocat, quòd illi corpus ab animâ ſeparent; iſti & animam & corpus æternis ignibus tradant. Crates, vt refert Plutarch. de liberis educand. aiebat, ſi liceret, altiſſimam ſe turrim conſcenſurum & vociferaturum: Quorſum ruitis homines, qui omne in comparandis pecuniis veſtrum ſtudium facitis; filiorum verò, quibus eas relinquitis, nullam ſanè curam ſuſcipitis? Addit Plutarchus, quòd hi non aliter faciant, quàm qui magnam calceorum ſedulitatem habent, cùm interim pedem ipſum parui pendant. Etenim priùs de liberorum virtute, poſteà de hæreditate; priùs de animo poſteà de corpore habenda cura. Ita Diogenes inuehebatur in inertiam Megarenſium, pecora ſolicitè curantium, iuuentutem minimè (vt quæ ibi luxu & otio difflueret;) dicebatque ſe Magarenſis alicuius arietem eſſe malle quàm filium. Ælianus libr. 12. de var. hiſtor. Sic noſtrales ſæpè plus excolunt agros & prata, quàm filios. Et quid fit ex talibus culturâ deſtitutis liberis? Quod ex agro & terrâ incultâ: ſpinæ, tribuli & zizania. Boni patres ſimiles ſunt auibus ſolertibus, quæ naturâ duce collocant oua ſua in locis ſecuris, proprioque calore viuificant, pulloſque ſuos educant, donec per ſe ipſos volare poſſint & cibum ſibi quærere. Mali verò ſtruthioni, quæ derelinquit oua ſua in terrâ, & cooperiens ea puluere ita relinquit & obliuiſcitur, quoad pes alicuius tranſeuntis conculcet ea, aut beſtia agri conterat. *Duratur ad filios, quaſi non ſint ſui, &c.* vt Iob 39. habetur. Sic mali parentes non curant de filiorum educatione, ſed tantùm operiunt eos opum prouiſione. Vnde fit vt conculcentur ab hominibus, deuorentur à dæmonibus. Non ſufficit parentibus generaſſe filios & aliquandiu nutriſſe, ſicut beſtiæ ſolent; ſed debent eos etiam virtutibus excolere, &c.

C. II. SECVNDO, Aliqui opprimunt liberos ſuos, inſtar illius Machinæ, quæ virginis ſpecie reos amplexando adeo fortiter præmit, vt animam emittant. Et quinam iſti? Qui liberos plùs quàm decet diligunt, ad ipſorum ſe voluntatem totos accommodando, ne quâ re eos contriſtent, eoſque domi in dilitiis educant. Idem facit ſimia, *Alii opprimunt.*

quæ

quæ eum duos habeat catulos, dum altero neglecto, alterum nimis diligit manibuſque continuò tractat, enecat. Vnde cùm Venatorem aliquando ſimia fugeret, catulum chariorem brachio ſtringens, cum eo aufugit: alter negligi ſe videns, in tergum matris inſilijt. Accidet ergò dum fugeret, vt quem brachio ſtringebat gratiorem, opprimeret, & ita alterum, quem neglexerat, amplecti cogeretur. Pier. l. 6. hierogl. Ita nimirum parentes aliqui filios ſuos, dum domi retinent, & mulcent, cum illis ludunt, & rident, perdunt & inſoleſcere eos faciunt. Cùm mortuus eſſet filius Viduæ Sareptanæ, tulit eum Elias de ſinu matris eius & portauit in cœnaculum, vbi ipſe manebat, & poſuit ſuper lectum ſuum ibique eum ſuſcitauit ad vitam, vti legimus 3. Reg. 17. Moritur puer in molliori lecto, vel (quod fortaſſè verius) in materno ſinu, inter delitias quas comparat indulgentia parentum iuſto plus profuſior: excitatur autem in duro lectulo & cœnaculo Eliæ, vbi Propheta noctes in ſomnes ducere & auſterè viuere conſueuerat. Ita perimit matrum indulgentia liberos, quos ſeuerior diſciplina ſeruat & confirmat. Oppreſſit meretrix illa 3. Regum 3. filium ſuum, quia etiam dormiens voluit eum habere in ſinu ſuo. Moderata pluuia terræ prodeſt, nimius imber obeſt: ita parentum indulgentia moderata eſſe debet. Diſcere eiuſmodi parentes à Patriarchis illis deberent, qui vel ideò meritò Patriarchæ, id eſt, patrum Duces vocantur, quod filios ſeuerâ educabant. Abraham emittens à ſe Iſmaëlem filium, panem & vtrem aquæ ei pro viatico dedit, Geneſ. 21. Iſaacum immolaturus, lignorum aceruo onerat, & ouiculæ inſtar colligat, iam-jam immolaturus, Geneſ. 22. Iſaac deinde & ipſe filium ſuum Iacob in Meſopotamiam ablegat, ſolà benedictione impertitâ, ſine ſocio, ſine peculio, ita vt proficiſcenti filio hoſpium ſub dio, lectus terra, culcitra non niſi lapis eſſet, Gen. 28. Sed & Iacob filios ſuos quàm ſeuerè educârit, patet ex eo; quòd paſcendis ouibus & aſinis eos occupârit, Geneſ. 37. Denique Theodoſius Imper. Arcadium filium Arſenio præceptori tradens aiebat: *Poſthac tu magis pater eius quàm ego.* Videns item aliquando docentum Arſenium ſtantem, filium verò auditorem ſedentem, increpauit magiſtrum, & ſedere eum, filium verò ſtantem audire iuſſit. Baron. anno Dom. 383.

D. III. Alij ſuffocant.

TERTIO, Alii ſuffocant filios & filias: dum eorum bona propoſita, quæ conceperunt, quale eſt religionem ingrediendi, extinguunt. Quid enim hoc aliud eſt, niſi liberos ſuffocare? Sunt hi pauoni ſimiles, qui coniugis oua quærit, vt frangat. Bart. Angl. 12. cap. 31. Homicidio tenetur non ſolùm, qui natum interimit, ſed etiam ille qui fœtum in vtero necat. Ideo enim 4. Reg. 9. dicitur Achab morte plectendus, quòd ſanguinem Nabothi & filiorum eius fuderit, qui etſi filios eius non occiderit, tamen generandam ab eo prolem immaturâ patris nece perdidit: Fortiter quidem trahit ferrum magnes, ſed tamen id dimittit, cùm accedit adamas: Ita parentum amor liberos ad ſe trahens cedere debet amori DEI. Et accidit multoties vt parentes vitâ excedant, ne hac in re liberis impedimento ſint: ſic enim S. Ambroſius l. 1. de Virginibus ait virginem quandam cùm altari adhæreret, & à quodam obiurgante audiret: Si pater tuus viueret, innuptam te pateretur? reſpondiſſe: Ideò fortaſſe defecit, ne impedimentum poſſet afferre. Idem in fine eiuſdem libri ait: *Si hominem amarent filiæ veſtræ, per legem poſſent eligere quem vellent. Quibus igitur hominem eligere licet,* DEVM *non liceat?* S. Hieronymus in Epiſt. ad Furiam ait: *Non es eius cui nata es, ſed cui renata, & qui te grandi prætio redemit ſanguine ſuo, &c.* Denique idem ipſe in reg. Monach. cap. 19. ait: *Licet paruulus ex collo pendeat nepos, licet ſparſo crine & ſciſſis veſtibus vbera, quibus te nutrierat, mater oſtendat, licet in limine pater iaceat, parculcato perge patre, ſiccis oculis ad vexillum crucis euola. Pietatis genus eſt in hac re eſſe crudelem.* Rursùm ſi eoſdem ad laudabilia ſtudia videtis inclinatos, nolite eos abſtrahere ad ea, quæ oderunt. Laudat S. Gregorius Nazianz in Epiſt. ad Eudoxium conſuetudinem Athenienſium: *Proponebantur, inquit publicè cuiuſuis artificii inſtrumenta, atque ad illa ducebantur adoleſcentes; quocumque tamen quiſque delectabatur, & ad quod accurrebat, illius edocebatur artificiū. Propterea quæ ad naturæ ductum fiunt plerumq; benè ſuccedunt, quæ præter naturam præſumuntur, fruſtra tentantur.*

QVARTO, Alii filios ſuos carnifici tradunt infami ſupplicio mulctandos, dum eos delinquentes ipſi non corripiunt. Hinc enim filii peruicaces fiunt & multoties tandem in carnificium manus deueniunt, aut certè in alias DEI vindictas. Grauiter in hoc deliquit Heli Sacerdos, 1. Reg. 2. qui audiens filios ſuos enormiter peccare, blandè nimis eos allocutus, aiebat: *Nolite filii mei; non enim eſt bona fama, quam ego audio.* cùm potiùs baculum arripere debuiſſet & ſeuerè caſtigare. Effecit itaque, vt paulò pòſt filii eius ambo in prælio occumberent, & ipſe audito cædis nuntio, de ſede corruens ceruicem frangeret: eò nimirùm, quòd nouerat indignè agere filios ſuos, & non corripuerat, vt dicitur 1. Regum 3. Certè tanta erat illa iniquitas, vt iuret ibi DEVS, non expiandam victimis & muneribus in æternum. Diogenes aiebat: *Si quis aſſiduè medium digitum intendat vice indicis, vulgò habetur inſanus: ſi quis indicem, ſanus videtur. At plurimi ſunt homines qui grauiùs inſaniūt in rebus ſeriis, quàm ſi digitum pro digito porrigant, & tamen hi vulgò non habentur inſani. Quemadmodum & hodie parentes in liberis pro graui peccato caſtigant, ſi lauâ pro dextrâ vtantur; atqui non itidem caſtigant eos, cùm turpia pro honeſtis eligunt.* Hæc ipſe. Laërt. l. 6. Boëtius de diſcipl. Schol. narrat filium Lucretii indulgenter educatum & parentum neglectu delinquentem, cùm ad furcam educeretur, patri priùs vt loqui poſſet, petiiſſe. Quo ad oſculum accendente naſum ei mordicus abripuit, dicens ſe nequaquam eò infamiæ deuenturum fuiſſe, ſi olim à patre correptus & caſtigatus fuiſſet. Quod exemplum cùm fortè pro concione narraſſet S. Bernardinus, vt habetur

E. IV. Alii carnifici tradūt.

ſerm. 17.

ſerm. 17, de Euangelio æterno, prudens mater id percipiens, increpare domi acriter filios ſuos cœpit, inquiens: *Non amputabitis mihi naſum.* Dauid cæteroqui optimus, annimo tamem in filios plusquàm expediret indulgenti ac molli, fecit vt in aliorũ gladios filij inciderent. Primò enim Ammonem, qui compreſſerat ſororem, dum propterea contriſtare ſeuerâ correctione uoluit, audire paulò pòſt debuit, iugulatum ab Abſolone fratre, 2. Reg. 13. Abſolonis deinde ſuſpendium vidit, cuius priùs, dominatum nimium & ſactum indulgentiùs tolerât, 2. Reg. 15. Denique Adoniam, quia non corripuit aliquando ob immaturam ambitiooem, Reg. 1. impegit in gladium Salomonis, ibid. cap. 2.

F. V. Alij venenum eis propinant.

QVINTO, Alij liberis ſuis venenum propinant & mortem ſæpè afferunt; ij videlicet qui malo ſuo exemplo eos deprauant, vt qui in eorum præſentiâ agunt in decora, vel eoſdem etiam ſeducunt ad tabernas, ludos, choreas, &c. quia quod vident in parentibus liberi, id rectum eſſe iudicant, & facilè ac tenaciter imbibunt S. Chryſoſtom. homil. 45. in Matth. ait; Vt regula eſt naturæ, naſci hominem duobus oculis & quinis digitis, licet interdum exorbitet; ita regulam eſſe naturæ, vt patri ſimilis naſcatur filius. Quis neſcit filios imitari parentum loquelam, vultum, oculos, inceſſum? S. Hieronymus io Epiſt. ad Lætam de filiæ educat. ait: *Difficulter eraditur quod rudes animi perbiberunt. Lanarum conchylia quis in priſtinum candorem renocet ô Recens teſta diu & ſaporem retinet & odorem quo primùm imbuta eſt. Græca narrat hiſtoria. Alexandrum potentiſsimum Regem orbiſq; domitorē & in moribus & inceſſu Leonidis pædagogi ſui non potuiſſe carere vitiis, quibus adhuc paruulus fuit infectus.* Idem Epiſt. ad Gaudentium de patr. educat. ait: *Vt aqua in areolâ digitum ſequitur præcedentem, ita ætas mollis & tenera in vtramque partem flexibilis eſt, & quocumque duxeris, trahitur.* Quare pro miraculo habetur, quòd pereunte Core, non perierint & filij, Num. 26. *Factum eſt grande miraculum*, ait textus, *vt Core pereunte filij eius non perierint.*

G. VI. Alij gladio perimunt.

SEXTO, Alij gladio liberos ſuos interimunt, qui inſuper eos parua & peruerſa docent; alij rapinam, qualês & crocodili, qui ſi videant fœtum ſuum ſimul ac natus eſt,. ſedulò rapere, eum pro legitimo habent; at ſi deſes fuerit aut muſcas ſolùm venetur, nomine & ſtirpe ſuâ indignum cenſent, & de viciniâ pellunt. Vincent. Specul. nat. l. 30. cap. 19. Alij ſuperbire eos docent, capillum criſpare, faciem fucare, &c. de quibus Pſam. 143. dicitur: *Filiæ eorum compoſitæ, circumornatæ vt ſimilitudo templi*, Rectè Clemens Alexandrinus l. 11. Pædag. c. 11. comparat ornatum illum ſuperfluum cum templis Ægyptiorum & lucis magnificè adornatis, ſed in quibus continerentur feles, crocodili ſerpentes, &c. Sanè ſi cum templis etiam noſtris comparationem inſtituere liceat, videbimus in muliebre mundo ſuperfluo, capillos in altum aſſurgentes veluti turrim: gemmas ex auribus dependentes velnti campanas: roſas & coronas in capite veluti ciconiarum nidum: faciam ſucatam velut imaginum picturas: collaria expanſa velut dæmonum ſubſellia: oculos vagos & ſuperciliosos velut candelas ardentes, &c. Et quid hoc niſi è templo & domo DEI facere templum diaboli & ſpeluncam latronum? De Prætextatâ S. Hieronymus Epiſt. 7. ad Lætam ſcribit, eam. cum Virginem DEO dicatam Euſtochium mundàno more ornaſſet, crinemque ad viri imperium ſuperbè pexuiſſet, correptam ab Angelo audiſſe; *Tu auſa es viri imperium præferre Chriſto? Manus tuæ hoc attentantes areſcent. & quinto pòſt menſe ad infernum deducêris: & ni ceſſes, marito ſimul & liberis orbaberis.* Quæ omnia ordine contigiſſe narrat ibidem S, Hieronymus. Alij eos prauas docent cantiones, de quibus S. Chryſoſt. homil. 9. ad Coloſſ. ait: *Nunc verò Sathanicas cantiones præferunt pueri veſtri, quemadmodum coqui & obſeruatores & chorearum ductores: Pſalmum autem nemo nouit vllum, quin & res iſta turpis eſſe videtur, ludicra & ridicula. Hinc mala cuncta vigent, &c.*

H. VI. Alii immolãt eos idolo.

DENIQVE, Idolo Moloch immolant filios ſuos, vt qui in locos hæreticos eos mittunt, vel patiuntur inter eos degere, vt opificum tyrones. Deinde parentes illi, qui liberos ſuos inſtruunt ad veneficium, adeoque dæmoni deuouent ac deſpondent. Quâ crudelitate quę maior excogitari, poteſt? Audiant hi quod præcepit DEVS Leuit. 18. *De ſemine tuo non dabis vt conſecretur Idolo Moloch.* Et Leuit. 20. iubetur lapidari, qui dederit de ſemine ſuo Idolo Moloch: *Populus lapidabit eum, & ego ponam faciem meam contra illum, ſuccidamq; illum de medio populi mei.* Atqui nónne multògrauius eſt liberos ſuos impellere in gehennam, quàm impellere in brachia igniti Moloch, vel etiam in inſamem carnificis rogum? Pij olim parentes tradere ſolebant liberos ſuos inſtituendos viris ſanctis & Monaſterijs, vti Romani nobiles S. Benedicto, teſte S. Gregor. l. 2. dialog. cap. 13. Alii in Galliâ S. Martino, vt io eius vitâ Sulpitius. Sed quid dicemus tandem de crudelibus his parentibus, qui modis recenſitis ſuos necant liberos? Id nimirum, quod dicitur Pſalm. 105. *Immolauerunt filios ſuos & filias ſuas dæmoniis.* Et quod Eccl. 42. dicitur: *De patre impio queruntur filij; quoniam propter illum ſunt in opprobrio* Et denique, quod hodieroo in Euangelio: *Vox in Ramâ audita eſt, ploratus & vlulatus.* Ad DEVM enim huiuſmodi peccata clamant, & vindictam expetunt. Sed quid eſt quòd parentes hæc non agnoſcant, & querelas liberorum de ſe non animaduertant? Nimitum accedit eis, quòd olim parentibus gentilium quid Idolo Moloch filios ſuos in ſacrificium offerebant, vt 4. Regum 23. habetur: ſed ne gemitus & ſingultus filiorum à parentibus audirentur, tymparum interim pulſabatur, vnde locus ille Tophet dictus à Toph, quod eſt tympanum, vt aduertit ibi Lyranus. Ita nimirum dæmon plurimis adhuc parentibus tympanum pulſat, dum inanibus eos ludibriis agitat, mundi ſtrepitu, vaniſque perſuaſionibus, ſenſus eorum obtundit cæcatque intellectum; ne tam grandia ſcelera aduertant.

CON-

CONCIO VI.

Varia hîc docentur, ſed quia non minor eſt virtus quàm quærere, parta tueri, hinc per puncta, quædam enucleabuntur.

1. *Chriſtus adhuc infans ſpolia inferno & dæmoni abſtulit.*
2. *Nulla mundo proſperitas ſtabilis.*
3. *Facile eſt Deo homines confundere.*
4. *Tenera liberorum ætas bene ſeruanda eſt.*
5. *Bona noſtra occultanda.*
6. *Vxores ſubſint maritis.*
7. *Diſcitur à Ioſepho Dei & ſuperiorum monitis obedire.*

THEMA.

Surge & accipe puerum & matrem eius, & fuge in Ægyptum. Matth. 2.

A. NOn dubito, Auditores, quin veſtrûm plerorumque cordibus natus ſit his SS. Feriis Chriſtus, quando videlicet cum in ſancta Communione ſuſcepiſtis. Verùm quia non minor eſt virtus; quàm quærere, parta tueri; ſatagendum eſt vt hoc magno bono non iterum deſtituamur. Aſtutus ille Herodes, diabolus, ſolet recèns nato Chriſto ponere inſidias, vt eum de corde noſtro tollat, iuxta id Marci 4. *Confeſtim venit ſatanas & aufert verbum, quod ſeminatum eſt in cordibus eorum.* Moneo igitur omnes cum Angelo hodierno, vt accipiant puerum & matrem eius, & fugiant in Ægyptum, id eſt, fugiant mundum & malorum conſortia, peccandi occaſiones & voluptatis mella: recipiant ſe in Ægyptum, quam ſua inundatione fœcundam reddit Nilus, qui DEI Verbum, quo fœcundantur corda noſtra, in Eccleſia audiendum denotat. Ibi adoleſcemus, ibi proficiemus. Quare nunc ad hodiernum Euangelium mentem applicemus.

B. I. *Chriſtus adhuc infans Infernum ſpoliauit.*

Diſcimus primò, Chriſtum adhuc infantem ſpolia inferno & dæmoni detraxiſſe; paruulos videlicet, quos è mundo abſtractos, martyres fecit & hæredes cæli, prædixit de Chriſto Iſaias cap. 8. *Antequam ſciat puer vocare patrem ſuum & matrem ſuam, auferetur fortitudo Damaſci & ſpolia Samariæ*, id eſt, Herodis & diaboli. Nam 1. Chriſtus ſtatim ac carnem ex Virgine ſuſcepit, Matrem ad montana impulit, vt ex Ioanne Baptiſtâ adhuc clauſo in matris vtero dæmonem eijceret; ſiquidem ad ſalutationem Deiparæ Ioannes ab originali labe expiatus & Spiritu ſancto repletus eſt.

2. SECVNDO, Paſtores ex Iudæâ, & Magos ex Oriente ad ſui adorationem ſtellâ duce pertraxit.

3. TERTIO, Innocentes etiam pueros, quos Herodis trucidauit ſæuitia, ad ſuum regnum ſingulari beneficio adlegit. Neque exigua fuit hæc præda: hos enim innocentes 14000. fuiſſe teſtatur Menologium Græcorum & Canon Miſſæ Æthiopum in Biblioth. SS. Patr. tom. 6.

4. QVARTO, Ingrediens Ægyptum, idola Ægyptiorum ſtrauit, vt alibi oſtenſum.

5. QVINTO, Reclinatus in præſepio debellauit mundi fortitudinem, ſapientiam & gloriam. *Quid enim aliud fuit Chriſti natiuitas* (inquit Hector Pintus in cap. 8. Iſai.) *eiuſq; in mundum aduentus ſine humanis armis, ſine copiis & hominum exercitibus, ſine bellico apparatu, quàm inanis mundi fortitudinis euerſio? Voluit ſtatim in infantiâ Chriſtus indicare, nulla arma, nullam mundi fortitudinem, nullas hominum munitiones, tantam habere firmitudinem, vt in illis fiduciam collocaremus: ſed in Chriſti fide charitate formatâ, in verâ religione, in mundi contemptu, in perpetuâ virtutis conſtantiâ eſſe veram fortitudinem conſtitutam. Quid aliud fuit, naſci Chriſtum inter paleas & fœnum, & reclinari à Virgine ſanctiſſimâ in humili præſepio, quia non erat ei locus in diuerſorio, vt ait Euangeliſta, quàm humani faſtus, inanis gloriæ, hominum pompæ, & huius mundi ſapientiæ apertiſſima damnatio? Quid aliud fuit naſci in itinere & in diuerſorio, niſi docere vitam hanc viam eſſe & diuerſorium, non permanens domicilium? Quid aliud fuit illa profunda humilitas, quàm mundi ſuperbiæ & iactantiæ clariſſima improbatio? Quid aliud fuit illa ſumma paupertas, quàm humanæ proſperitatis, fluxarumq; opum inconſtantium in caſuq; ſitarum contemptio? In illa inopia voluit delitescere ſummus ille omnium rerum opifex ampliſſimuſq; cæli moderator & rector, qui naturam vniuerſam immensâ virtute coërcet & continet, totius vniuerſi inuictiſſimus imperator, vt doceret fundamentum Chriſtianæ philoſophiæ veræq; religionis initium in rerum humanarum contemptione ac deſpicientiâ conſiſtere: noſq; ad cæleſtis patriæ deſiderium ſummiſſimamq; æternitatis ſpem & fiduciam excitaret. Cùm igitur Chriſtus natus eſt, ſtatim incepit auferre fortitudinem Damaſci. Stultam enim fecit* DEVS *huius mundi ſapientiam, &c.* Hæc Pintus.

C. II. *Nulla mundi proſperitas ſtabilis.*

DISCIMVS ſecundò, Nullam mundi proſperitatem, nullumque gaudium ſtabile eſſe. Ecce enim Angelus paulò antè Chriſto accinebat lætiſſimum illud Canticum: *Gloria in Altiſſimis* DEO; nunc verò monet Angelus vt fugiat Herodem, futurum alioquin vt Herodes quærat eum perdere. Sed audiamus hæc de re S. Chryſoſtomum hom. 8. in Matth. *Tum de proſperis*, inquit, *tum ex aduerſis iuſtorum vitam quaſi admirabili varietate contexit* (DEVS.) *Quod hic quoque eum feciſſe conſidera. Videndo quippe S. Ioſeph grauidam ſponſam, in conturbationem incidit maximam: ſed adſuit repentè Angelus, timorem prorſus extinguens. Deinde videns puerum natum, maximâ exultatione repletus eſt: ſed rurſum huic etiam gaudio periculum grande ſucceſſit, cùm tota vtique ciuitas turbaretur, ipſe rex fureret & ad necem puerum quæreret. Sed & hunc mærorem alia rurſus lætitia ſubſecuta eſt, apparitio videlicet ſtellæ & adoratio Magorum. Poſt hanc quoque iucunditatem iterum periculum iterùmque formido: Quærit*, inquit, *Herodes animam pueri, & fugere neceſſe eſt & in longinqua tranſire.* Benè igitur & accommodatè ad hanc Chryſoſtomi ſententiam Ezechias rex vitam hominis telæ ſeu texturæ comparauit, Iſai. 38. *Præciſa eſt*, inquit, *velut à texente vita mea.* Telæ enim fila non eòdem omnia tendunt, ſed alia quidem recta, alia tranſuerſa: ſunt ita & vitæ noſtræ dies alii recti, id eſt, læti & proſperi; alii tranſuerſi, id eſt, mœſti & aduerſi. Chariſſimum ſuum

filium

filium Ioſephum veſtiuit Iacob *polymita*, id eſt, multicolore veſte, Gen. 37. Ita etiam DEVS ſuos electos partim proſperis, partim aduerſis rebus dum induit, exornat. Zodiacus modò ad nos adducens, modò à nobis abducens ſolem, cauſa generationis & nutrimenti noſtri eſt. Pari modo DEVS, dum modò nos caſtigat, modò conſolatur, in obedientiâ & diſciplinâ nos conſeruat. Quare ſicut nauigantes in alto mari numquam ita læti ſunt, quin interim in timore aliquo venturæ tempeſtatis ſint: ita nos in iſto mundo numquam ita lætari deberemus, vt non meminerimus tenebroſi temporis, tribulationis, mortis, iudicij, &c.

D. III. Facile eſt DEO, homines cõfundere.

Diſcimus Tertiò, quàm facilè ſit DEO, confundere & diſſipare hominum conſilia. Etenim Herodes admodum fraudulenter machinabatur necem Chriſto, dum omnes infantes in Bethlehem & finibus eius, à bimatu & infrà perimi præcepit; nihil tamen effecit: Chriſtus ſe ſubtraxit. *Fruſtrà iacitur rete ante oculos pennatorum*, inquit Sapiens Prou. 1. imò dum Herodes perdere Chriſtum voluit, perdidit proprium filium, vt alibi audiuimus. Ita nimirum ſibi nocet, qui in DEVM pugnat. Fabri turris Babel ſibi imaginabantur, ſe à nemine impediri poſſe, ſed riſit eos DEVS ac reipsâ dixit; Leui flatu hoc opus diſſipabo, nullis vtar machinis, tantùm confundam linguas eorum, vt vno petente lateres, alter præbeat cæmentum: hoc petente trullam, alter porrigat ſportam: itaque implebo cuncta confuſione, vt inuicem irridentes & mutuò iraſcentes ſeparentur & pudefacti diſpergantur in regiones, vt ſcribit Marius Victor, l. 30. in Gen. Eâdem facilitate eluſit Chriſtus Herodem eiuſque machinamentum. Auium quas in noſtris terris noſcimus, minima eſt, quam regulum vel regaliolum appellant; hæc per anguſtas ſepes celerrimis ſaltibus tranſilit, ac licet viciniſſima & præ manibus noſtris ſit, quaſi captu facilis, nequaquam tamen apprehendi poteſt; ſtatim enim elabitur & oculis noſtris ſe ſubducit: cantillat præterea in hyeme & pugnare audet cum aquilâ, oculos eius impetens; quam vtique ob cauſam Plinius l. 10. cap. 25. regem auium appellari eam ſcribit. Meritò hanc auiculam Chriſto infanti compararim. Ipſe enim minimus hominum factus eſt, cùm exinaniuit ſemetipſum formam ſerui accipiens: cùm reclinatus in præſepio non haberet locum in diuerſorio iam ab aliis occupato: cùm Barabbâ peterior habitus & medius inter latrones crucifixus eſt. Canit hic in hyeme, quia in frigore hyemali natus vagit, interim tamen mundo lætum accinit nuncium: *Gloria in excelſis* DEO, *& in terra pax hominibus*. Conabatur hunc Herodes iam-iam apprehendere: ſed ſpe deluſus eſt: ſubitò enim hic infans ab eius manu ſe ſubduxit & fugit in Ægyptum; ſicque ſuperbum illum regem, qui ſibi inſtar aquilę volantis omnia cernere videbatur, oculis & mente priuauit. Eâdem ſuâ potentiâ compreſſit faſtum & arrogantiam Maximiani Imperatoris Chriſtianis inſultantis, anno 301. Ipſo enim Maximiano Galerio in theatro, Nicomediæ iactabundo ore perorante de Romani Imperij fœlicitate, deuictis Parthis & Perſis, Regiis etiam perſonis in Triumphum ductis & vltra Creſiphontem protracto Imperio, quod antè Imperatorem Romanorum nemini licuiſſet, & ad ſuorum Deorum cultum Chriſtianos allicientè, & impellente; prodigium immanè eius iactantiam redarguit; cum medio die, ſereno cælo, caloribus maximis, tanta vis tonitruum & fulgurum, cum ventis vehementibus; & denſâ grandine, & denſis tenebris erupit. vt plurimi, in fugâ proculcati, perierint, & Maximianus vix euaſerit; flumina quoque redundantia; & ſegeres funditus euellentia, agricolarum labores in mare deportârunt.

E. IV. Teneraliberorum ætas benè ſeruanda.

DISCIMVS Quartò, teneram liberorum ætatem ſedulò cuſtodire & abſcondere à peruerſis ſoeiis; quia non minùs quàm Herodes eos perdere quærunt, dum ad vitia impellunt. Hinc Apoſtolus ad Galat. 4. ait Iſmaëlem perſecutum eſſe puerum Iſaac, Geneſ. 21. Sed quomodo eum perſecutus eſt? Malo exemplo, aiunt Hebræi apud S. Hieron. fingendo per ludum Idola, ex quo ad Idololatriam facilè pertrahi poterat Iſaac. Sara igitur hoc videns eiecit, Iſmaëlem. Nec minori diligentiâ vſa eſt Rebecca in ſeruando filio Iacob ab inſidiis Eſau fratris. Cùm enim aduerteret hunc illi necem machinari, ablegauit Iacobum in Haram, Geneſ. 27. Diſcant ergò matres exemplo Deiparæ, Saræ & Rebeccæ, ſeruare liberos ſuos à morum corruptoribus. Audiant vel Ethnicos. Seuerus Imperator filios ſuos ab Vrbe abduxit, non aliâ de cauſâ, quàm vt à delitiis vrbanis abſtracti, non ignauiæ, ſed militari vitæ in caſtris iuuenes aſſueſcerent. Plutarchus in lib. de educandis liberis ait: *Sicut infantium membra ſimul ac nata ſunt, formari componiq́, debent, vt recta inimmeq́, obliqua fiant: ita puerorum mores principio aptè concinneq́, fingere conuenict.*

F. V. Bona noſtra occultanda.

DISCIMVS Quintò, bona noſtra opera dæmoni velut Herodi mox ſubtrahere, & offerre DEO. Vult dæmon ſicut Pharao, Exod. 1. maſculas noſtras proles, id eſt, opera ſpiritûs interfici: fœminas, id eſt, opera carnis reſeruari. Nos contrà eum obſtetricibus maſculas ſeruemus: & contrà potiùs fæminas per pœnitentiam extinguamus.

G. VI. Vxores ſubſint maritis.

SEXTO, Diſcunt Vxores à Deiparâ, maritis ſubeſſe & obedire. Etenim Ioſepho, non Deiparæ, facta eſt reuelatio, fugiendum eſſe in Ægyptum; ipſa verò à Ioſepho hoc primùm intellexit, & tamen ita paret eique ſe accommodat, ac ſi idem ab Angelo audiſſet. Nimirum ipſa nouerat virum eſſe caput mulieris & Ioſephum familiæ ſuæ directorem: idcircò ei non ſecus ac DEI voci obediit. Igitur vxores directionem & inſtructionem capiant & petant à maritis; non præſcribant ipſis leges.

H. VII. Superiorũ monitis obediẽdũ

SEPTIMO, Diſcimus à Ioſepho, DEI & ſuperiorum monitis obedire. Videte Ioſephi obedientiam. Audiit ab Angelo, fugiendum eſſe. & quidem in Ægyptum, longo & aſperrimo itinere, in Barbarorum regionem Hebræorum inimicam, adeoque in exilium; ſtatimque ſe ad iter

iter accingit, nec verbo contradicit; verbi gratia, poſſe commodiorem nec minùs tutum locum eligi, quod olim fecerat Loth, qui iuſſus ab Angelo in monte ſe ſaluare, replicauit velle ſe potius diuertere ad vrbem Segor, Geneſ. 19.

Deinde iubetur puerum & matem eius tantùm accepere: de ſuppellectile nulla mentio: quia nec commodè ferri poterat, præſertim in hac feſtinatione: paret iterum Ioſeph. Iubetur etiam ſurgere de ſomno & ipſâ nocte fugere. Surgit igitur mox & capeſſit fugam.

Denique iubetur in Ægypto hærere, donec rurſum moneatur (*Eſto ibi*, ait Angelus, *vſque dum dicam tibi*) non deſcribitur ei terminus certus. Et hoc tamen contentus eſt. Fuit igitur Ioſeph verus Abrahæ filius, in hac ſuâ obedientia patrem ſuum imitans. Iubebatur ille egredi de patriâ, Gen. 12. & ſine morâ egreſſus eſt: ita etiam Ioſeph monitus vt fugeret, de nocte conſurrexit & fugit. Idem fecerat Joſeph Patriarcha; audiens enim à patre: *Veni, mittam te ad fratres tuos: præſto ſum*, inquit, Gen. 37. Celebratur etiam hoc nomine in Bauariâ S. Matth. Raderi p. 1. B. Fridericus è S. Auguſtini familiâ Ratiſbonenſis, qui cùm è cellâ vinariâ vinum è dolio in ſubiectum vas emitteret & epiſtomium extractum intra cingulum conderet, audiens vocem Superioris, ſubitò aduolauit, ablato ſecum epitomio. Quod vbi vidit Prior, coniecit canalem à Friderico apertum relictùm eſſe. Reuolat igitur in cellam cùm epitomio Fridericus, id repoſiturus; ſed vidit aperto è vaſe nihil prorſus effluxiſſe, in præmium videlicet velocis obedientiæ.

Secundò, Iubebatur ire in terram ſibi incognitam. & paruit Abraham, neſciens quò iret: ita Ioſeph in Ægyptum ire iubetur, terram barbaram & hoſtilem, nec deſignatur ciuitas aut domus, in quâ diuerteret; patet tamen ſimpliciter. Huiuſmodi exemplum cææ obedientiæ ait ſe vidiſſe S. Hieronymus in reg. Monial. quando fratrum vnus, qui in Eremo ad iuſſum ſui Superioris, ſingulis diebus lapidem prægrandem ferebat in ſcapulis, bis quotidie per tria milliaria, quod is eum magnâ alacritate continuabat per annos 8. Tertiò, Iubebatur relinquere domum paternam & cognationem ſuam: ita etiam Ioſeph qui præter patriam domum reliquit etiam ſupellectilem & cognatos, &c. Quartò, Abraham nihil conqueritur, tametſi iter foret magnum & difficile: pari modo & Ioſeph, qui eundem ſibi ſciebat per horridum & incultum deſertum. Quartò, Obediit Abraham perſeueranter, manens ſemper in Chanaan: ita etiam Ioſeph manſit in Ægypto, donec Angeli ductu redire iuberetur.

Habemus ergò in Ioſepho ſpeculum obedientiæ; quem nos imitabimur, ſi noſtrorum Superiorum, Confeſſariorum, Concionatorum conſiliis per omnia vtamur & ad eorum directionem vitam noſtram inſtituamus. Hac enim ratione ſecurè ambulabimus, inſidias diaboli declinabimus & tandem ad patriam noſtram Nazareth, id eſt, floridam cœli regionem perueniemus.

IN FESTO CIRCVMCISIONIS.

Euangelium. Lucæ. 2.

POſtquam conſummati ſunt dies octo, vt circumcideretur puer: vocatum eſt nomen eius IESVS, quod vocatum eſt ab Angelo, priuſquàm in vtero conciperetur.

CONCIONES.

I. *Quâ ratione Chriſtianum annum inchoare conueniat.*
II. *Quid in noui anni auſpicio cogitandum Chriſtiano.*
III. *Veteris hominis renocatio quomodo facienda.*
IV. *De ſpirituali totius hominis Circumciſione.*
V. *De dignitate & veneratione Nominis* IESV; *& abuſu cauendo.*
VI. *Vis & efficacia Nominis* IESV.
VII. *Qua ratione omnes Chriſtiani poſſint ac debeant eſſe* JESVITÆ.
VIII. *Dei noſtri clementia.*
IX. *Quid doceat nos Chriſtus in ſua Circumciſione.*
X. *Myſteria.*

CONCIO I.

Qua ratione Chriſtianis nouum annum inchoare conueniat.

1. *Omne genus operis in ſua quiſque arte inchoabit.*
2. *Noui Conſules Magiſtratum inibant & conuiuatis frequenti populo ad Capitolium aſcendebant.*
3. *Mutuis cum ſalutationibus felix fauſtumq́; ſibi inuicem precabantur.*
4. *Munera ſibi inuicem mittebant eáque dulcia, vt dulces dies à rebus dulcibus auſpicarentur*
5. *Hoc die Ianum ſacrificiis placabant.*

THEMA.

Conſummati ſunt dies. Luc. 2.

MIris ac variis ritibus celebrabant hodiernum diem, anni ſcilicet primum, Gentiles; nec aliâ de cauſâ, niſi quòd ſibi perſuaderent, totum anni decurſum fore ſibi proſperum, ſi hunc primum diem fauſtum,

Digitized by Google

lætum ac tranquillum tranſegiſſent. Quæ perſuaſio, cùm mera ſuperſtitio eſſet, meritò damnata eſt à Concilio Rom. ſub Zachariâ Papâ 26. q. 7. c. ſiquis calendas. Cæterùm nos, ſi Chriſtianorum more, rectâ intentione & ſpirituali fine ad DEI gloriam, ſiue animarum noſtrarum ſalutem diem hunc præ cæteris obſeruaremus & piis virtutum actibus initiaremus, non modò nihil damnatione dignum ageremus, ſed etiam id quod laudabile & Chriſtiano homini conueniens, meritò exiſtimari deberet. Suadet hoc hodierna dies, quæ cùm anni prima numeratur, maiorem in nobis feruorem ad piè viuendum gignere deberet; ſiquidem omne initium feruet, & dimidium facti qui bene cœpit, habet. Suadet ſolis curſus, qui ante paucos dies iter ſuum vertere & ad nos rurſum aſcendere incepit; hoc ipſo nos quoque monens, vt ſi hactenus à DEO diſceſſimus & ad terram adeoque verſus infernum deſcendimus, nunc tandem emergere incipiamus, & reuerti ad DEVM & patriam noſtram cœleſtem. Suadet lex diuinâ olim Hebræis data, præcipiens vt Calendæ cuiuſque menſis tubarum ſonitu & ſacrificiorum oblatione ſolemnes eſſent. Num. 28. & 10. tum vt hoc pacto primitias temporis menſium DEO offerrent, tum vt à DEO per ſacrificia & preces decurſum totius menſis fauſtum & ſalutarem impetrarent, tum vt per hæc beneficium gubernationis diuinæ recolerent. Quo ipſo & nos monemur, vti ſimiliter primitias anni DEO conſecremus ſingulari pietate, fauſtum anni decurſum ab eodem impetremus, & pro acceptis beneficiis gratias ei agamus. Suadet denique Chriſti Seruatoris noſtri exemplum, qui ſine dubio non abſque arcano conſilio diem hunc, anni primum, circumciſione ſuâ, itemq; ſacratiſſimi Nominis ſui impoſitione, nec non octauâ Natalis ſui condecorare voluit. Exiſtimo enim per hoc eum nos adhortari voluiſſe, vt ad exemplũ ipſius hoc ipſo die inciperemus vitia reſecare & ſalutem noſtram operari, quo tandem ad octauam æternæ beatitudinis peruenire fœliciter poſſemus. Quid igitur nobis faciendum, vt hunc diem ritè peragamus; & quâ ratione nouus annus fœliciter inchoandus? Audite.

8. ETHNICI Romani Calendis Ianuarii quinque faciebant, vt refert auctor antiquit. Roman. l. 4 c. 5. quæ ſi ſpiritualiter nos agamus, annum optimè inchoabimus.

I. *A negotio animæ.* PRIMO, Omne genus operis in ſuâ quiſque arte inchoabat inſtaurabatque, vt, cùm omnia primis diebus ineſſe putarent, ſi primâ die induſtrii & ſolertes eſſent, de totius anni ſolertiâ & induſtriâ augurarentur, &, vt canit Ouidius: *Totus ab auſpicio ne foret annus iners.* Sed non video ego quomodo induſtriam totius anni ex primæ diei induſtriâ liceat concludere. Veriùs ergò dico, ſi ſpiritualia noſtra officia & animæ negotia hoc die ſapienter inchoëmus, non vanè coniici poſſe, nos in eodem negotio toto reliquo tempore fore ſedulos & induſtrios. Negotium verò hoc cui omnes toto vitæ tempore incumbere debemus, docetur hodie à Chriſto, & eſt negotium ſalutis noſtræ. quod indicat nomen IESV; & circumciſio cordis corporiſque, vt mentem ob illicitis cogitationibus & deſideriis, labia à ſermone malo, oculos ab aſpectibus impuris, linguam à cupediis, luxu & gulâ, aures à detractionibus, manus ab vſuris & iniuſtis bonis pedes à choreis, corpus ab impudicitiâ arceamus. Hoc munus & negotium à nobis requirit DEVS, Deut. 10. vbi dicitur: *Circumcidite præputium cordis veſtri, & ceruicem veſtram ne induretis ampliùs.* Cor noſtrùm inſtar eſt vitis, quæ niſi mox & crebrò putetur, ſylueſcit & fructum non affert. Vnde Oſ. 10. dicitur: *Vitis frondoſa Iſraël, fructus adæquatus eſt ei.* Putata verò ſuo tempore plurimum fructûs affert. David certè ei, qui cor ſuum ſedulò circumcidit, pollicetur fœliciſſimũ annum Pſ. 33. Sed & docet modum putationis: *Venite filÿ, audite me,* inquit, *timorem Domini docebo vos;* (Ecce falcem putatoriam & cultrum circumciſionis.) *Quis eſt homo, qui vult vitam? diligit dies videre bonos? Prohibe linguam tuam à malo & labia tua ne loquantur dolum:* (Ecce circumciſio oris) *inquire pacem & perſequere eam* (Ecce circumciſio cogitationum, odii, inuidentiæ, &c.) Sed vnde iam ominabimur, nos multùm hoc anno in hoc negotio profecturos, adeoque dies bonos viſuros? Si cultrũ iſtum hodie in manus arripiamus, hodie eo vtamur: nam ſic impoſterũ omnis generis ſurculos terrenorum affectuum facilè de corde noſtro amputabimus nec patietur facilè hic timor, veluti ſedulus vinitor, quicquam illicitum cordi noſtro accreſcere. Ita enim Eccl. cap. 1. vbi dixit: *Initium ſapientiæ timor Domini*; addit: *Plenitudo ſapientiæ eſt timere Deum.* q. d. Qui timet Deum, non ſolùm incipiat ſapere, ſed verè & plenè ſemper ſapiet. Idem confirmat cap. 15. dicens: *Qui timet Deum, faciet bona.* Contrà verò ſi timorem Domini nondum habuerimus, fores omnes cordis noſtri vitiis & hoſtibus animæ patentes habebimus, & magis magiſque indies ſylueſcemus & horridi ac inutiles fiemus. Vnde Pſalm. 13. dicitur: *Sepulchrum patens eſt guttur eorum, linguis ſuis doloſè agebant, venenum aſpidum ſub labiis eorum. Quorum os maledictione & amaritudine plenũ eſt, veloces pedes eorum ad effundendũ ſanguinem. Contritio & infœlicitas in viis eorum, & viam pacis non cognouerunt.* Vnde hæc omnia? Subdit: *Non eſt timor Dei ante oculos eorum.* Ecce fontem omnium illorum malorum. Igitur ſi quis bonos videre cupit dies, arripiat hac horâ, hoc die cultrum iſtum. Aliquorum gentilium vana obſeruantia erat, vt Calendis Ianuarii circa tectum domus ſuæ ſederent enſe ſuo circumligati, vt ibi viderent & intelligerent, quid ſibi in ſequenti anno futurum eſſet, vt ſcribit Burchardus in pœnitentiali lib. 19. cap. de arte magicâ. Ego veriùs & religioſiùs dicam, te, ſi enſe timoris Domini domum conſcientiæ tuæ hodie ſedulò cuſtodire inceperis atque ita perrexeris, optimum habiturum annum. Clamat hoc tota Scriptura Pſal. 33. *Timete Dominum omnes ſancti eius; quoniam non eſt inopia timentibus eum.* Et Pſalm. 144. *Voluntatem timentium ſe faciet,* Eccli. 1. *Timenti Dominum bene erit in extremis.* Et c. 33.

Timenti Dominum non occurrent mala. Ianuarius quaſi anni ianua, dicitur. Ponamus nos huic ianuæ timorem ianitorem, & bene nobis ſuccedet annus.

C. II. A noua conſulatu. SECVNDO, Noui Conſules Magiſtratum inibant, & comitati frequenti populo ad Capitolium aſcendebant. Rectiſſimè & nos faciemus, ſi hodie Conſulum nobis conſtituamus & ad imperium euehamus. Sed quis erit hic Conſul? Duodecim anni menſes habemus velut duodecim ſenatores, inde ſibi alii alios elegunt Conſules, quorum iuſſa toto anno diligentiſſimè faciunt, quoſque omnibus officiis venerantur, & colunt. Primum menſium, Ianuarium ſibi eligunt, qui in mundo vbique primi eſſe volunt. Februarium eligunt ſibi Epicurei & guloſi, qui perpetua vel agunt vel deſiderant Bacchanalia, quæ affert Februarius. Martiū litigioſi & iracundi, qui nihil loquuntur vel deſiderant, niſi ſanguinem & Martem, cui fores aperit Martius; vnde & nomen habet. Aprilem paſſionati, qui toti reguntur à paſſionibus ſuis: modò flent, modò rident, nunc audaces ſunt, nunc timidi: qui paulò antè sereni, mox nubili & turbidi: modò hyems, modò æſtas. Maium laſciui, qui carnis delitias & amorem illecebras amant. Iunium auari, vſurarii, exactores, qui vt apes in Iunio inferunt mella in aluearia, ita illi opes, & detondent lanam ſubditis, quod contingit eo menſe ouibus. Iulium, qui venationi & frugibus colligendis totâ vitâ inhiant. Auguſtum, qui honores & auguſta ſibi nomina quærunt. Septembrem, qui auiculis, id eſt, rumuſculis captandis & nouis audiendis toti addicti ſunt, vti Athenienſes. Act.17. Octobrem ebrioſi & helluones, qui nil niſi vinū ſomniant. Nouembrem pigri, Endymiones, qui ad omne bonum frigidi ſunt, qui velut anſeres domi ſaginantur ad mortem. Sed nolumus iſtos Conſules: eligemus nobis Decembrem, linguâ noſtra das Chriſtmonath, in quo Chriſtus natus eſt, ſiquidem hunc menſem in baptiſmo elegimus, & aliis omnibus renuntiauimus. Sed quid præcipit hic Conſul? Id refert Apoſtolus in hodiernâ epiſtolâ ad titum 2. *Apparuit*, ait, *gratia* DEI *& Saluatoris noſtri omnibus hominibus, erudiens nos, vt abnegantes impietatem & ſæcularia deſideria, ſobriè & iuſtè & piè viuamus in hoc ſæculo.* O inſignem Conſulem! docet enim quomodo nos erga nos ipſos, quomodo erga proximum, quomodo erga DEVM gerere debeamus, adeoque quomodo totius vitæ noſtræ ratio inſtituenda ſit; vt in nos ſobrii, in proximum iuſti in DEVM pii ſimus. Sobriè viuemus, ſi ab illicitis voluptatibus, & ſuperuacaneis rebus nos abſtineamus, licitas autem & neceſſarias, vt quæ ad victum & veſtitum pertinent, moderatè vſurpemus; vt ſorte noſtrâ contenti; plura, maiora vel altiora non quæramus. Iuſtè, ſi proximum ſicut nos diligamus, ſi alteri non faciamus, quod nobis fieri nolumus: ſi reddamus omnibus debita; *cui vectigal, vectigal; cui tributum, tributum: cui honorem, honorem: cui timorem, timorē:* vt ait Apoſtolus Rom.13. Si mercator iuſto auro, emptor iuſta merce, miles iuſto ſtipendio, ſeruus ſuo ſolatio opifex iuſto pretio contentus fuerit. Piè, ſi DEVM toto corde & præ omnibus dilexerimus, ſi regnum cælorū & iuſtitiam eius omnibus rebus antepoſuerimus, ſi mandata eius ſuper aurum & topazion dilexerimus. Quæ omnia non verbo ſolùm, ſed exemplo etiam ſuo nos docet Conſul noſter Chriſtus; quomodo enim magis ſobriè poterat viuere, qui pro palatio ſtabulum idque alienum, pro lectulo præſepe, pro ſeruis & ancillis aſinum & bouem, pro aulæis & tapetibus telas aranearum, pro ſuffitibus & odoramentis fimum & ſordes habere voluit? Poteratne iuſtiùs viuere, quando nondum natus & adhuc vtero clauſus peregrinari voluit ad tributum Cæſari reddendum, qui immeritò ab hoſpitiis excluſus, tam patienter id tolerauit & de vindictâ non cogitauit? Poteratne magis pius eſſe, qui videns placere DEO Patri ſuo redemptionem generis humani, ſe ipſum vltrò obtulit; qui ob pietatem in Patrem naſci, circumcidi, pati, mori voluit? Quis non libenter pareat huic Conſuli? Certè veteres Chriſtiani diligenter ei obſecuti ſunt; quando hodiernâ die, primo ſc. anni, in deteſtationem gentilium ſuperſtitionū, teſte S. Ambroſio ſerm. 17. & Conc. Tolet. 4. c.10. ieiunabant & Litanias inſtituebant, nec non ſibi mutuò Eulogias, id eſt, panem benedictum inſignum communis lætitiæ mittebant, vt refert Pontanus in Atticis Bellar. ſyntag.4. de priſcis ritibus. In Ieiunio ad ſe ipſos, in Eulogiis ad proximum, in Litaniis ad DEVM attendebant. Iam verò ſi noſter Conſul Chriſtus eſt, quemadmodum eum in Baptiſmo elegimus, depoſitis aliis hodiernâ die (ſi hactenus non incepit) Magiſtratum ſuum inire & muneri ſuo præeſſe incipiat. *Hodie ſi vocem eius audieritis, nolite obdurare corda veſtra.* Gentiles hac die lauro & viridibus ramis adornabant & cingebant domos ſuas, vt colligitur ex Can. Non licet. Martin Papæ 26. q. 7. Cingamus nos adeoque vallemus hodie domum cordis noſtri nouis votis & propoſitis obſequendi imposterum huic noſtro Conſuli in omnibus quæ mandauerit.

D. III. A pace. TERTIO, Mutuis conſalutationibus fœlix fauſtumque ſibi inuicem precabantur. Id quod necdum prorſus exoleuit; ſolemus enim & hodie fœlicem annum alter alteri precari. Nec immeritò quidem; hoc enim tempore acceptiſſimo DEVS ipſemet more antea inaudito, bene precatus eſt humano generi per Angelum ſuum Luc.2. *Gloria in altiſſimis* DEO *& in terra pax hominibus*, Habemus igitur quod fauſti nobis mutuò precari debeamus, pacem ſcilicet: propterea enim Dominus eo tempore natus eſt, quo Romæ templum Iani clauſum erat, vt oſtendit Oroſius l.5.c.1. in ſignum vniuerſalis pacis quæ vigebat in Imperio Romano; ſed hodie eam peculiari modo confirmauit, dum circumcidi voluit, vt oſtenderet iam DEVM inter & hominem pacem conſtitutam eſſe. Quā in re videtur Chriſtus Dominus ſeruare voluiſſe priſcum illum confœderationis morē, de quo Pierius l.36. Hieroglyph. ſcribit, quòd olim reges confœderandi pollices ſuos colligabant & leui vtriuſque

inciſo

inciſo vulnere, ſanguinem commiſcebant, in fœderis inuiolabilis ſignum. Hoc certè contigit hodie. Dum enim Chriſtus hodie leoi vulnere ſauciatus eſt, DEVS & homo coniunctis vtriuſque naturis vulneratus eſt, ita permixto quaſi ſanguine, vt idem ſanguis DEI & hominis diceretur, ſicuti idem Chriſtus DEVS & homo erat. Iam ſi hodie DEVS & homo tam ſancto fœdere ſibi mutuò dexteras iunxêre, quæſo te, an non decet vti & nos mutuò omnes confœderemur & alter alteri dexteras iūgamus? Hæc enim eſt illa pax orbi denúciata & à Chriſto donata, quam niſi habuerimus, fœlicem annum non ſortiemur. Igitur ſi fauſtum habere annum volumus, hoc ipſo die fauſtum proximis noſtris etiam inimicis optemus. Condemnabit nos Auguſtus Cæſar Ethnicus Imp. (quo regnante Chriſtus natus & circumciſus eſt) qui velut ſentiens tempus ſanctæ pacis per Chriſtum mundo illatum. Cinnam nobilem adoleſcentem vitæ ſuæ inſidiari audiens, ad ſe vocauit, acceptumq; perhumaniter ſic affatus eſt: *Vitā tibi, Cinna, iterum do, priùs hoſti, nūc inſidiatori ac parricidæ. Ex hodierno die inter nos incipiat amicitia. Contendamus vtrum ego meliori fide vitam tibi dederim: an tu mihi debeas*; ſimulque Conſulatum ei obtulit, atque exinde Cinnam ſemper amiciſſimum habuit. O vocem Chriſtiano homine dignam! Vocemus ergò vel adeamus & nos inimicos noſtros, & ſimili modo alloquamur; Ex hodierno die incipiat inter nos amicitia. Video ſanè, quàm hoc difficulter perſuadeam; ſed ſi propter verbum hoc non facitis, amore IESV Chriſti facite, qui idcircò hodie ſanguinem fudit, vt ſanguine illo ſuo nos conglutinaret & in vnum corpus redigeret.

E. IV. A mutuâ charitate. QVARTO, Munera ſibi inuicem mittebant boni omnis causâ & res ferè dulces, vt, caricas, mella, &c. vt dulces dies à rebus dulcibus auſpicarentur. Qui mos etiam noſtris temporibus vigere videtur, dum etiamnum aliqui muneribus & ferè pane dulci ſe inuicem remunerantur. Nec immeritò ſanè: hodiernâ enim die à cæleſti Patre Filius datus eſt nobis ſuauiſſimo nomine IESV inſignitus. Vnde Bernardus ſuper Cant. ſerm. 13. ait: IESVS *mel in ore, melos in aure, iubilus in corde*. Decet igitur vti & nobis inuicem omnes mutua charitatis officia ſeriò impendamus, adeoque alter alteri modo aliquo IESVS Saluator ſimus Magnis conatibus & ſæpè miris artibus contendimus. alter alterutrum vel ſtrenarum miſſionibus vel fauſti anni apprecationibus præuenire; quia qui prior alteri donat, honorem præripit, & qui prior alteri precatur bonum annum, certú donum expectat. Cur ergo non ſimiliter vniuerſis charitatis officiis alter alterum præuenimus? an neſcimus, dominum dixiſſe, teſte Apoſtolo Act. 20. *Beatius eſt magis dare quàm accipere*? Deinde qui proximo Charitatem impendit, nónne cœleſte munus conſequitur & Chriſto feciſſe cenſetor, quod minimo ſuorum fecit? Incipiamus itaq; hodierno die in re ſeriâ facere, quæ antiquo more in re inutili facimus: *Charitate fraternitatis*; vt inquit Apoſtolus ad Rom. 12. *inuicem diligentes: honore inuicem præuenientes*. Cæſar Octauianus, vt refert M. Aurelius Imp. epiſt. ad Lauiniam, aiebat ſe vidiſſe ad Danubiú populos qui ſolebant ſe bini & bini ante altare confœderare hac lege, vt neuter proprium ſuum, ſed alterius tantùm infortunium dolere deberet & auertere ſi poſſet. Vtinam nos quoque hanc legem hodie obſeruaremus. Neque verò iis tantùm hæc xenia danda, qui nos diligunt, ſed etiam inimicis. Etenim & nobis, cùm inimici DEI eſſemus. Saluator ab ipſo datus eſt. Maiori ratione nos inimicis non ſolùm iniurias remittere, ſed etiam benefacere docet Leo ille, qui Samſoni occurrebat ſæuus & rugiens, poſteà cum Samſon iterum illuc tranſiret, mel in ore habuit, Iud. 14. Similiter ergo & tu, ſi priùs contra inimicum tuum ſæuiebas & rugiebas, ex hodierno die, quo omnis inimicitia interire & emori debet, mel ſuauium verborum, fraternæ charitatis præbere eidem debes. Quid dulcius melle, & quid ſuauius eiuſmodi charitate? Nónne omnes nos dulcem, tranquillum & placabilem nobis optamus annum? Atqui nihil dulcius aut tranquillius, quàm eiuſmodi dilectio. ſicut contrà odio & rancore nihil amarulentius: *Ecce quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum! Sicut vnguentum in capite quod deſcendit in barbam, barbam Aaron; quod deſcendit in oram veſtimenti eius. Quoniam illic mandauit Dominus benedictionem & vitam vſque in ſæculum*. Pſalm, 132.

F. V. A cultu fauore Chriſti. QVINTO, Hoc die Ianum ſacrificiis placabant: quem bifrontem faciebant, vel quia præterita & futura, vel quia ortum & occaſum, vel quia diuerſa ſæcula inſpiciebat. Vnde hic menſis ab ipſo dictus, principium eſt anni futuri, & finis præteriti. Quiſquis fuerit Ianus ille, nobis alius Ianus hoc die colendus eſt, Chriſtus, qui duas facies, id eſt, naturas, diuinam & humanam habens, duos menſes, id eſt, duo ſæcula regit & conſiderat, præſens & futurum. Iſte in quo viuimus, eſt veluti December das Chriſtmonath/ in quo conſiderat nos facie amabili & placidâ, quia facilè indulget, facilè condonat vti infans, imò patitur ſibi illudi à reprobis veluti dormiens aut ebrius. Sed in altero ſæculo quaſi im Jenner oſtendet faciem alteram. Quis autem ſit hic Ienner quis neſcit? Ita enim in Scripturâ ſacra dies iudicii vocatur dies illa. Soph. 1. *Dies iræ dies illa*. Ier. 30. *Væ quia magna dies illa*. Matth. 24. *De die illâ & horâ nemo ſcit*. Luc. 21. *Dies illa repentina, &c.* Similiter in vernaculâ noſtrâ dies iudicii vocatur Jenner Tag. Illa ergò, illa dies præ oculis ſemper habenda. Suauiſſima eſt Chriſti facies in hoc ſæculo, ſicut ſuauiſſimum eius nomen. Sed quemadmodum vinum quò dulcius & acceptius eſt in principio, eò acerbius & aſperius eùm in acetum degenerauit: ita & Chriſtus. Suauiſſimus erat IESVS lictoribus illis ad ſe capiendum miſſis; ſiquidem ob ſuauitatem ſermonis eius, non poterant eum comprehendere, Ioan. 7. ſed idem acerbiſſimus & terribilis illis, qui eum comprehenſuri eùm audiſſent: *Ego ſum*, ceciderunt in terram retrò, Ioan. 18. Nemo igitur ſibi blandiatur, quaſi ſemper habiturus ſit

Iesvm dulcem. Expertus eſt aſperam Chriſti faciem, etiam in hoc ſeculo Princeps quidam in Peruana prouinciâ, qui allatâ ſibi ab Indo quodam Chriſtiano Crucifixi ligneâ Imagine, in eandem expuit, dicens: *Huiccinè* Devs *Chriſtianorum*? Mox autem cœpit Imago caput, quod in dexteram partem inclinatum habebat, in ſiniſtram conuertere, & oculos in Principem cæteroſque aſtantes, tam terribiles defigere, vt omnes continuò præter Indum, qui tenebat Imaginem, conciderint & tres horas ſine ſenſu & ſpiritu mortuorum inſtar iacuerint. Quibus velut mortuis proclamatis, interim Princeps ac cæteri ad ſe redeuntes exclamauerunt: Verè magnus eſt Devs Chriſtianorum. Qui deinde ſtatim lege vetuit blaſphemari impoſterum Chriſtum, & in loco miraculi Sacellum Imagini illi erexit, nec non itineri ſe accinxit & ad Patres Societatis Iesv proximâ prouinciâ exiſtentes abiit vt baptizaretur & in fide inſtrueretur. Refert Raderus in Viridario Sanctorum parte 1. in fine. Quòd ſi tam terrificus fuit aſpectus Imaginis Chriſti ligneæ, quis erit aſpectus ipſiuſmet in die illâ? Igitur hoc menſe dum placabilis eſt, placemus hunc Ianum. Gentiles thure & mero, item libo ſacrificabant Iano, vt ſuprà in antiquitate Romanâ. Nos verò precibus & lachrymis pœnitentiæ, communione ſacrâ eundem placemus.

CONCIO II.

Quid Chriſtiano in noui anni auſpicio cogitandum.

1. *Cogita quantum viæ & vitæ noſtræ ſpatium quàm breui tempore menſi ſimus.*
2. *Quid videris vel habueris ſæpè cogita.*
3. *Sæpè videamus vbi ſūt ſociæ naues aut ſocij qui nobiſcumè portu ſoluerunt, &c.*
4. *Qui ſint qui nos ſequuntur, hoſtéſne an amici.*

THEMA.

Conſummati ſunt dies octo. Luc. 2.

A. AVdiſtis, nì fallor, Auditores, in hodiernæ noctis medio Vigiles clamantes, vobiſque nunciantes, finiiſſe annum veterem & inchoaſſe nouum. Quam vocem vtinam omnes non corporis tantùm auribus, ſed & mentis percepiſſent! inſinuauit enim nobis duo quædam tempora ſeriò obſeruanda; præteritum, & futurum. Hoc eſt quod clamauit & reſpondit apud Iſaiam cap. 21. Vigil. interrogantibus horam noctis: *Cuſtos quid de nocte? Cuſtos quid de nocte!* Reſpondit enim cuſtos: *Venit manè & nox: ſi quæritis quærite: conuertimini, venite.* Quibus verbis, nì fallor, duo vult obſeruanda tempora, matutinū & nocturnum ſeu veſpertinum, hoc eſt, præteritum & futurum; quæ & gentilium ſapientiſſimus Pythagoras ſymbolicè expreſſit, cùm dixit: *Duorum temporum quàm maximè habe curam, matutini & veſpertini.* hoc eſt, eorum quæ geſſiſti, & quæ geſturus es; teſte ſancto Hieronymo lib. 3. contra Ruffinum, cap. 10. Accedit Sapiens noſter Eccleſiaſticus c. 41. hoc idem documentum tradens: *Memento quæ ante te fuerunt, & quæ ſuperuentura ſunt tibi: hoc iudiciū à Domino omni carni.* Hoc denique nos monet menſis Ianuarius, à quo hodie annus initium ſumit. Nuncupatus enim eſt à gentilium Deo Iano, qui bifrons dicebatur & pingebatur, quòd fuerit prudentiſſimus, viderit que procul ventura & reſpexerit præterita. Nec defuêre qui dicerent eundem fuiſſe cum Noë, qui ſæculum præteritum vidit ante diluuium, & futurum poſt diluuium. Quare, auditores; ſi quod hodie à me xenium expectatis, non inuenio melius, quàm caput Iani bifrons, cuius vnâ fronte in huius anni exordió conſideremus vitam noſtram exactam, alterâ deinceps exigendam.

Qvi in mari nauigant, ſubinde ad mali apicem aſcendunt & inde contemplantur maria, terras, regiones, naues aliaque; modò ea quæ retrò & iam emenſa ſunt, modò anteriora adhuc emetienda. Idem hodie & nos contemplando faciemus; & inprimis videamus ea quæ à tergo ſunt præterita. B.

Primo, Quantum viæ & vitæ noſtræ ſpatium, quàm breui tempore emenſi ſimus; vbi iam cernimus patriam noſtram, vitæ ſcilicet primordia? vbi infantia? vbi pueritia? vbi adoleſcentia? vbi virilis ætas? omnia hæc tranſiuimus aut mox tranſituri ſumus, & quidem adeò velociter, vt vix credere poſſimus, tam diu nos vixiſſe. Quod enim nauigantibus in mari contingit, vt exiſtiment ſe ſtare, dum celerrimè feruntur; & ſæpè attingant exteram regionem antequam ſe putent exceſſiſſe patriâ; ita euenit nobis. Vidiſti non ita pridem, quaſi heſternâ die, filium amici tui ab vberibus pendentem, die quaſi ſequente vidiſti ſtantem, aliâ adoleſcentem, nunc iam vxoratum. Incedis per viam aut forum & fortè offendis amicum, quem à paucis annis non videras, vides eum caneſcentem, miraris & quæris: Vnde tibi hi cani? & tot tam breui tempore? Imò ſi teipſum in ſpeculo contemplaris, nónne videns canos tibi creſcere cœpiſſe, miraris temeripſum & ais: Vnde mihi canities tam repentè, tam inaduertenter irrepſit? Ecce tibi furem illum, de quo toties monet Scriptura, qui clanculùm irrepit & effodit domum noſtram. Hoc eſt quod in ſe agnouit Iob cap. 9. cùm ait: *Dies mei velociores fuerunt curſore;* (curſor enim ſubinde quieſcit & moratur, dies vitæ nunquam) *pertranſierunt quaſi naues poma portantes.* q d. velociſſimè, ſicut naues leui cum onere & maximo impulſu celerrime appellunt. Miramur itaque quòd tam citò perdiderimus annos vitæ noſtræ; interim tamen non attendimus nobis nec cogitamus dies reliquos æquè citò tranſituros. Deprehendimus nos Euro ocyùs fugiſſe, nec tamen adhuc credere volumus, nos eâdem celeritate fugituros. Vnde S. Hieronymus Ep. 3. ad Heliodorum de Epitaph. Nepot. miratur hanc ſtoliditatem hominum dum ait: *Quotidie morimur; quotidie immutamur, & æternos nos eſſe credimus.* Ita enim viuit homo & tam ſecurâ ſibi non ſolùm diem craſtinâ, ſed

I. Cogita quantum vitæ ſpatiū emenſus ſis.

ſed annum ſequentem promittit, ac ſi ſe immortalem crederet. Refert Pierius l. 48. fuiſſe aliquando ſæcula tam rudia & literarum ignara, vt annos aliter numerare non poſſent, niſi impactis clauis ad ſacrarum ædium parietes. Ridemus, credo, nos iſtorum ruditatem, & non ridemus noſtram, forſitam maiorem. Norant illi annos computare ſaltem ex clauis; nos verò & hoc neſcimus. Vidit DEVS ruditatem & obliuiſcentiam noſtram; idcircò ad ſingulas ætates noſtras ſingulos æuodammodo affixit clauos; adoleſcentiæ ſucreſcentem barbæ lanuginem, vt ſciremus puritiam præteriiſſe: vitili ætati ſucceſcentes ſenſim canos, vt ſciremus tranſiiſſe iuuentutem: ſenectuti plenam canitiem, vt ſciremus tranſiiſſe ætatem virilem: decrepitæ ſcipionem, vt ſciremus tranſiiſſe ſenectutem: & quanquam iſtos clauos nobis infixos cernimus, nihilo tamen cautiores viuimus & portum iam in conſpectu poſitum proſpectare nolumus.

C. II. Quid videris vel habueris.

DEINDE videamus quot terras, quot amœnas ſyluas, quot præ altos montes, quot elegátes vrbes prætereuecti à tergo reliquerimus & quid inde nunc habeamus. Vidimus in vitâ noſtrâ multa iucunda, mira, artificioſa, prætioſa palatia, hortos, regiones, vrbes, homines mirâ elegantiâ, pulcherrimo veſtitu, peregrinis moribus & linguis, beſtias raras, comœdias, ludos, ſpectacula, imagines, perſonas, principes, exercitus, equitatus, naues, maria, &c. legimus fortè libros omnium ſcientiarum; audiuimus varias linguas, geſta orbis, omnis generis inſtrumenta muſica & ſymphonias, &c. guſtu percepimus, omnis generis cupedias, epulas, conuiuia vina pretioſa, & varia: naribus diuerſiſſimos & grauiſſimos odores florum, herbarum (liquorum, vnguentorum, &c. poſſedimus ſeruos & ancillas, hortos & agros, oues & boues, opes & honores, &c. & quid ex his omnibus nunc habemus: non plus, quàm habeat nauis aut nauigantes ex iis, quæ in tranſitu viderunt vel audierunt; quaſi enim per ſomnium hæc omnia perſepiſſemus, ita ſine fructu omnia euanuerunt; niſi quòd multa inutilia & noxia deſideria nobis ingenerârunt, quæ affligunt ſpiritum & quandoque mergunt. Quòd ſi nondum hoc agnoſcimus, agnoſcemus ſaltem in morte. Hoc eſt quod Apoſtolus 1. Cor. 7. monuit, cùm ait: *Qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur: præterit enim figura huius mundi.* Omnia enim quæ in mundo vidimus vel habuimus, quid quæſo niſi figura fuerunt & pictura quædam ſolam boni ſpeciem oſtendens & mox iterum eripiens? S. Gregorius l. 6. ep. 26. ad Andream: *Vita*, inquit, *noſtra nauiganti eſt ſimilis: is namque qui nauigat, ſtat, ſedet, iacet, vadit; quia impulſu nauis ducitur: Ita ergò & nos ſumus, qui ſiue vigilantes, ſiue dormientes ſiue tacentes, ſiue loquentes per momenta temporum ad finem quotidie tendimus. Cùm igitur finis noſtri dies aduenerit, vbi nobis erit omne, quod modò cum tantâ curâ quæritur & cum ſolicitudine congregatur? Non ergò honor, non diuitiæ quærenda ſunt, quæ dimittuntur, &c.* Ponamus etiam omnes eas regiones & ciuitates quas nauigio pertranſis, tuas eſſe, quid inde habères in portu? quàm modicùm recreatus eſſes ſolo earum aſpectu? Sanè Salomon poſtquam ſe conuertit ad omnia illa opera, quæ fecerant manus eius, & ad regias, delicias, quas ſibi præparauerat, non modò vanitatem in iis omnibus inuenit, ſed & afflictionem. Ait enim Eccleſ. 2. *Cumq; me conuertiſſem ad vniuerſa opera, quæ fecerant manus mea, & ad labores in quibus fruſtra ſudaueram, vidi in omnibus vanitatem & afflictionem animi.* Tunc enim quaſi de profundo ſomno experrectus (vt in eum locû ſcribit S. Gregorius Thaumaturgus) vidit ex omnibus illis nihil ſibi relictum, nec vel vnicum granum ſolidi boni ex ſpicis tam ad ſpeciem pinguibus & prægnantibus, excutere potuiſſe; ſed meras paleas vanitatis & afflictionis. Idipſum pulchrâ ſimilitudine explicatur Pſalm. 89. cùm dicitur: *Anni noſtri ſicut aranea meditabuntur.* Quid eſt quod meditatur aranea? Vt ſummâ induſtriâ è viſceribus fila fundat & aliis aliiſque intexat, quibus veluti reti expanſo muſcas capiat. Iam *quomodo aranea*, inquit ibi S. Hieronymus, *quaſi mittens fila, huc illucq; diſcurrit & texit totâ die, & labor quidem grandis eſt, ſed effectus nullus: ita & vita hominis, &c.* Quàm leui enim vento deijcitur & rumpitur tela araneæ, tanto licet labore parata; tam facilè euertuntur hominum ſtudia. Et rurſum quàm parum ſuo labore efficit aranea, dum non niſi muſcas capit; tam parum lucratur homo; dum opibus, honoribus, & voluptatibus tantùm inhiat. Væ illis qui annos ſuos in tam inutile meditatione abſumpſerunt.

D. III. Vbi ſocii & coæui.

TERTIO, Videamus vbi ſint ſociæ naues, quæ nobiſcum è portu ſoluerunt, vel aliquamdiu nos comitatæ ſunt. Vbi ſint parentes noſtri, fratres, ſorores, amici, vicini, ſodales, coætanei, &c. & deprehendemus alios quidem adhuc ſequi, vel comitari; alios verò quamplurimos in hoc mari periiſſe, vel naufragiis vel latrocinio, vel à fluctibus hauſtos, vel à belluis deuoratos, vel fame vel ſiti aliiſque innumeris modis extinctos eſſe. Talia ſanè gentilis etiam ille apud Ciceronem l. 4. Epiſt. cogitabat Sulpitius: *Ex Aſiâ*, inquit, *rediens, cùm ab Æginâ Megaram verſus nauigarem, cœpi regiones circumcirca proſpicere. Poſt me erat Ægina, antè Megara, dextrâ Pyræus, ſiniſtra Corinthus; quæ oppida quodam tempore florentiſſima fuerunt, nunc proſtrata & diruta ante oculos iacent. Cœpi egomet mecùm ſic cogitare. Hem nos homunculi indignamur ſiquis noſtrûm interijt, aut occiſus eſt, quorum vita breuior eſſe debet; cùm vno loco tot oppidorum cadauera proiecta iaceant.*

Hunc in modum cogitet vnuſquiſque; quot circum ſe cadauera hominum notorum, imò penè oppidorum, iam proſtrata & in puluerem redacta videat. Videbis primò ante te maiores tuos, parentes, auos, proauos, patruos, amitas, materteras aliosque te ſeniores penè omnes exciſos, te verò quaſi annoſam arborem adhuc ſuperſtitem, ſed breui exſcindendam. Videbis deinde poſt te liberos, nepotes aliosque ætate iuniores, quorum etiam non exigua pars ante te cecidit, ideoque tibi ſimilem ruinam quotidie minatur. Videbis & à dextris coæuos magno numero, fratres, ſorores, pro-

pinquos, amicos, condiſcipulos, contubernales, commilitones, vicinos olim vegetos, ſanos agiles: ex quibus fortè maior pars variis caſibus & temporibus ſatis iam conceſſit & Deo rationem vitæ reddidit: pauci adhuc ſuperſunt. Videbis denique à ſiniſtris altos tibi notos famæ, celeberrimæ, magnates, diuites, doctores fœminas illuſtres & formâ præſtantes, quæ omnium in ſe oculos conuertere ſolebant, magno numero proſtratos in cœmiteriis, vel in oſſium congerie iam repoſitos. Omnes hi ad annos tuos minimè peruenerunt, ante te extincti ſunt, omnia ſua exuere & mundo relinquere coacti ſunt, diuitias, ſcientias, robur, formam, genus; coram Dei tribunali comparuerunt, ſententias ſuas exceperunt, in domum æternitatis ingreſſi ſunt. Nunc hi te expectant, in proximo eſt vt tu voceris & eandem ſortem ſubeas. Hoc eſt quod in animo ſuo ſæpè reuolebat Dauid, qui dixit Pſalm. 67. *Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui.* q.d. In medio me conſtitui præteritorum & futurorum temporum: in præteritis cogitaui quid de antiquis, qui ante me vixerunt & vndique circum me velut in prælio cæſi & demeſſi ſunt, factum ſit: in futuris, quid anni æternitati mihi allaturi ſint. Hoc ergò & nos, Auditores, cogitare hodie poſſumus.

E. IV. Qui ſint qui nos ſequantur.

Qvarto, Qui ſunt, qui nos ſequuntur, hoſténe, an amici, ſequuntur ſanè nos opera noſtra, teſte Ioanne Apoc. 14. *Opera illorum ſequuntur illos.* Hæc ſi fuerint bona, defendent nos; ſi mala, mergent nos. Quid ergò ſi opera noſtra pyratæ ſint nobis inſidiantes? Sanè hoc expreſſis verbis prædixit Num. 32. Moyſes: *Si peccaueritis, ſcitote quoniam peccatum veſtrum apprehendet vos.* veluti lictor ſcilicet furem aut pyrata nauim inſequens. Quare ſicut fur quæſitus ad necem prædam abiicit; & nauis contra pyratas vel armat ſe, vel fugâ ſalutem quærit: ſic conſulat vnuſquiſque rebus & ſaluti ſuæ, quemadmodum faciebat Ezechias Rex, qui dicebat: *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* Iſa. 38. vult dicere: Renouabo in memoriam omnia peccata mea quæ ſingulis annis feci, vt lachrymis ea deleam. S. Bernardus ſerm. de Virgin. vrget verbum *recogitabo*. *Recogitabo, id eſt, iterum cogitabo*, inquit, *ne aliquid fortè oblitus ſim, neque aliquid inuindicatum & indiſcuſſum remaneat.* Doctus quidam auctor cenſet ex Hebræo ita verti poſſe: Commouebo caput omnes annos meos (quod in SS. litteris eſt mirari & obſtupeſcere ſuper reliquâ) in amaritudine animæ meæ. q.d. Stupebo ſuper meipſum per ſingulos annos dicens: Itáne poſſibile eſt vt toties & tam grauiter Devm meum offenderim? Chriſti ſanguinem proculcârim? diabolo me mancipatim? cælo me excluſerim & inferno me addixerim? Et ſi hoc fecit Ezechias Rex innocens & laudatiſſimus, quanto magis id faciendum erit nobis? Deinde recogitemus annos noſtros, & moueamus caput ſuper iis, quòd tam multos malè, tam paucos bene vixerimus; quòd ferè omne tempus nobis, corpori & nugis; nihil penè Deo, animæ & ſalutis negotio impenderimus.

F. I. Quantum viæ reſtat.

Deinde conuertamus oculos ad anteriora adhuc emetienda viæ ſpatia, & Primo conſideremus quantum viæ nobis conficiendum reſtet, an portum & vitæ terminum nondum proſpectemus? Deut. 32. præcepit Devs Moyſi iamiam morituro, vt aſcenderet in montem Abarim, id eſt, tranſituum, vel Chald. tranſeuntium (quia inde tranſitus erat ad terram promiſſionis) & inde contemplaretur terram ſanctam, poſteaque moreretur. Hoc eſt quod hac die nos quoque facere decet, vt per contemplationem mortis aſcendamus ad montem Abarim, indeque tranſitum noſtrum ex hac vitâ in alteram ſpeculemur, quantum nobis adhuc ſupereſſe putetur viæ, quomodo reliquum iter confecturi ſimus, quæ nos ibi domus, quis locus, qui ciues, quæ æternitas expectet. Huc aſcendit Dauid & contemplans finem vitæ ſuæ dixit Pſalm. 38. *Notum fac mihi Domine finem meũ, & numerus dierum meorum quis eſt, vt ſciam quid deſit mihi?* Reſpondetq; *Ecce menſurabiles poſuiſti dies meos*, id eſt, tam breues vt facillimè menſurari poſſint. Hieronymus vertit, breues; Auguſtinus, veteres; Chryſoſtomus, palmares poſuiſti dies meos, q.d. breuiſſimi, & veluti veſtes aut domus antiquatæ nequaquam diu duraturæ. Quaſi verò necdum ſatis dixiſſet, ſubdit: *Et ſubſtantia* (id eſt, ſubſiſtentia & vita) *mea tanquam nihilum ante te.* Ex hac igitur menſurâ metire & tu, quicunque es, dies vitæ tuæ. Quid enim ſi palmares tantùm ſint, quatuor ſcilicet digitorum, hoc eſt, quatuor anni temporum, ſeu vnius anni tantùm, & hoc anno moriaris? Quid ſi quatuor menſium tantùm? quid ſi quatuor hebdomadum, dierum vel horarum tantùm? Vide ergò vt ſcias quid deſit tibi ad tam breuem & dubium tranſitum.

G. II. Quorſùm tendemus.

Secvndo, Quorſùm dirigamus nauim noſtram, rectamnè teneamus viam? Sanè per Ieremiam cap. 31. monet Devs peccatorem a viâ ſalutis abberrantẽ: *Statue tibi ſpeculam; pone tibi amaritudines: dirige cor tuum in viam rectam.* q.d. Si vis dirigere ad ſalutem viam tuam, conſidera viam ex altâ contemplationis ſpeculâ, quàm longè ab eâ deuiaris & quomodo ad eam redeas; itaque dolorem cordi ac pœnas corpori inflige; ſola enim pœnitentia errantem reducit ad viam. Fecit & hoc Dauid, qui Pſalm. 118. dixit: *Cogitaui vias meas & conuerti pedes meos in teſtimonia tua.* Vias, inquit S. Ambroſius in eum Pſalmum, non ſuperiores, ſed futuras; ſtas enim cogitans, quæ ſit via quæ in ciuitatem ducat, ad quam tibi putas eſſe pergendum: quanto igitur magis animo debes ac mente conſiſtere, qui ad regnum cæleſte contendis; & cogitare tecum, quia non omnis via illò ducit, &c. Quare non ſolùm totam vitam ſuam dirigat vnuſquiſque ad ſcopum, quem ſibi in Baptiſmo præfixit & poſteà ſæpiùs propoſuit, ſed etiam in ſingulis actionibus, vt nimirum priùs cogitet, quò nauim ſuam ducat, quò pedem ferat, quem ſequatur ducem; quorſùm enim deueniet, qui nauim ſuam non dirigit, ſed committit ventus? Rurſum ſicut nautæ iuxta ſtellam polarem, quia nunquam occidit, dirigunt naues ſuas; ſic faciat vnuſ-

vnuſquiſque: Non attendat ad ſtellas occiduas, fines ſcilicet fluxos & terrenos; ſed ad Dei gloriam, voluntatem, beneplacitum, Chriſti doctrinam & exemplum, &c. quæ nunquam fallunt aut occidunt, Ad hoc verò neceſſarium eſt, acum nauticam, id eſt, conſcientiam ſæpiſſimè inſpicere & examinare quorſum cor noſtrum tendat, quàm cælo & Dei voluntati concordet?

H. III. An hoſtes iter obſidentes.

Tertio, Num videamus de procul hoſtes iter noſtrum obſidentes; ſcopulos item & viarum anguſtias, in quas abripi poſſimus: vt hæc omnia declinemus. Poëtæ memorant Vlyſſem iuxta Sirenes nauigio tranſiturum, ne earum cantu illiceretur & traheretur in pericula, ſociorum aures cerâ obturaſſe, ſe verò malo alligari feciſſe. Multæ nobis Sirenes occurrent in hoc anno, peccandi videlicet illecebræ. Nos verò ſi ſapimus, aures hodie obturemus firmiſſimo propoſito non audiendi illas: ſed & malo crucis, cui nomen & fidem dedimus, fortiter nos alligemus, dicamuſque cum Apoſtolo: *Chriſto confixus ſum cruci*, Galat. 2. quando in Baptiſmo me ei deuoui. O quàm ſapiunt, qui hoc faciunt! Optimum & ſaluberrimum conſilium eſt S. Petri 1. Petri 4. hic obſeruandum, cùm: *Eſtote prudentes & vigilate in orationibus.* meminerat enim ſe in ſcopulum impegiſſe negationis, ex eo quòd non audiſſet Dominum monentem: *Vigilate & orate vt non intretis in tentationem.* Monet igitur nos ſuo edoctus malo, vt ſimus prudentes, quaſi porrò videntes & prouidentes, & per orationis aſſiduitatem vigiles.

I. IV. Quomodo appulſuri.

Qvarto; Quomodo tandem appulſuri ſimus in portu mortis noſtræ. Nauarchus vt nauim dirigat, non in prorâ, ſed in puppi ſedet: nos vt reliquum vitæ noſtræ curſum bene dirigamus, vitæ noſtræ terminum ſemper in mente habeamus. Huiuſmodi Nauarchus fuit Patriarcha Iſaac, qui admodum maturè comparauit ſe ad mortem, quaſi indies expectatam. cùm enim eſſet annorum 137. vocato ad ſe filio dixit: *Vides quòd ſenuerim & ignorem diem mortis meæ.* Geneſ. 27. & tamen poſt hoc vixit adhuc annos 43. Docuit ergò vitam noſtram eſſe debere mortis meditationem, vt volebat Plato. Similis Nauarchus in lege nouâ fuit S. Antonius & ipſe Patriarcha plurimorum Monachorum; qui aliquando congregatis ad ſe fratribus ſuis hoc monitum ſalutis dedit, vt vnuſquiſque illorum quàvis die ſe moriturum reputaret; adeoque omnem diem ſibi diluxiſſe ſupremum crederet; itaque cubitum nocte concedens cogitaret ſe manè non ſurrecturum; manè autem ſurgens ſe ad veſperam non victurum, dicebat etiam Apoſtolum ita de ſe ſenſiſſe, quando ſcripſit 1. Corinth. 15. *Quotidie morior fratres.* Refert S. Athanaſius in eius vitâ. Quam Antonij doctrinam meritò extollunt S. Hieronymus & Ambroſius ſuper omnium Philoſophorum ſapientiam. Et ô ſapientes nos, ſi hos Nauarchos imitemur & ex hodiernâ die in nauiculæ noſtræ puppim ſedeamus & inde nauim dirigamus! ô beatos nos, ſi perſuaſum haberemus, nos hoc anno morituros, nec vllam eius diem nobis eſſe certum? ô quam ſalutari timore omnes corriperemur! quàm ſalutaribus cogitationibus mentem occuparemus! quàm ea, quæ mundi ſunt, parui faceremus! quàm cautè impoſterum ſemper viueremus, ſi præſertim ad ingruentem noctem & venientem æternitatem oculos conjiceremus! Vulgari Prouerbio dicimus: Initium attende ad finem: **Anfang betracht das End.** Hodie inchoamus annum: hodie igitur cogitemus, quomodo finiamus & ad portum æternæ fœlicitatis fœliciter appellamus.

CONCIO III.

Quomodo facienda renouatio veteris hominis.

1. *Ad inſtar Aquilæ.*
2. *Ad inſtar Serpentis.*
3. *Ad inſtar Accipitris.*

THEMA.

Abnegantes impietatem, & ſæcularia deſideria, ſobriè & iuſtè & piè viuamus in hoc ſæculo. Ad Titum 2.

Apoſtolus Paulus pluribus in locis vrget & inculcat nobis renouationem veteris hominis, veluti ad Rom 12. *Nolite conformari huic ſæculo, ſed reformamini in nouitate ſenſu veſtri.* Rurſum ad Epheſ. 4. *Renouamini ſpiritu mentis veſtræ & induite nouum hominem, qui ſecundùm* Devm *creatus eſt, &c.* Denique ad Coloſſ. 3. *Nolite mentiri inuicem, expoliantes vos veterem hominem cum actibus ſuis, & induentes nouum, &c.* Quod Apoſtoli præceptum ſi vnquam aliàs, hoc inprimis die, quo nouum inchoamus annum & quo Chriſtus Dominus & Magiſter noſter, vetere exutâ pelle per Circumciſionem, nouam induit, (Quid enim eſt Circumciſio niſi carnis expoliatio? ait S. Auguſt. tract. 30. in Ioan.) obſeruandum homini Chriſtiano videtur. Porrò ſecundum D. Thom. in Epiſt. ad Roman. 6. per veterem hominem intelligi poteſt primò reatus ſeu macula ex actuali peccato in homine relicta. Secundò, conſuetudo peccandi, quæ quandam neceſſitatem ingerit ad peccandum. Tertiò, concupiſcentia ſeu fomes peccati proueniens ex peccato primi parentis, vel potiùs; vetus homo, eſt homo vitiatus maculâ peccati, concupiſcentiâ, & peccandi conſuetudine. Omnia hæc exuenda ſunt, vti etiam monet S. Paulus in Epiſt. hodierna; *Abnegantes impietatem, &c.* Atque hoc eſt xenium meum, quod vobis hodie offero: nouus inquam homo. Xenium dico optandum. Quàm enim multum darem alicui bonæ matronæ, ſi pro marito ebrioſo, iracundo, prodigo, remitterem ei domum maritum ſobrium, manſuetum, parcum? Quàm multum darem viro, ſi pro vxore contentioſâ, leui, ſuperbâ, remitterem ei patientem, modeſtam, humilem? ſi parentibus bonos filios, & filiis bonos parentes? ſi ſeruis bonos dominos & heris bonos ſeruos? Hoc eſt, quod ego vobis, quantum in me eſt, dabo. Sed quis docebit nos iſtam triplicem renouationem? Tria bruta ani- A.

Digitized by Google

ta animalia, Aquila primam, Serpens ſecundam, Accipiter tertiam.

B. I. Ad inſtar Aquilæ.

PRIMA, Aquila, in quâ renouationem aliquam agnoſcit S. Scriptura Iſa. 40 cùm ait: *Qui ſperant in Domino, non mutabunt* (Hebr. innouabunt) *fortitudinem, aſſument* (Septuag. producent) *pennas ſicut aquilæ*; nouas ſcilicet. Iterum Pſ. 102. *Renouabitur vt aquilæ iuuentus tua.* Sed quo modo renouatur? Primò, Phyſici dicunt ſenem aquilam, ſicubi deprehendat fontem clarum & latum, rectâ ſuper illum in ſublime efferri vſque ad terram aëris regionem, vbi cùm radiis ſolis & aëre calido incaluerit, ita vt ferè exuri videatur, ſubitò dimiſſis retractiſque alis in fontem frigidum illabi, tum ad nidum ſuum aduolare & inter alas pullorum reſolui in ſudorem & ſic cum veteribus pennis ſenectam exuere. Aldrouand. l. 1. Ornith p. 26. Ex Epicrate, Athenæo & Alb. Mag. Hic eſt primus renouationis modus, ſcilicet per pœnitentiam, quâ per feruens propoſitum ſeruiendi DEO, & emendandi vitam in altum libremus eiuſque voti renouatione ſeriâ incaleſcamus & grauitatem peccatorum noſtrorum expendamus, dicentes: Quid egi? quem offendi? quid commerui? vbi nunc ſum? quorsùm eo? &c. Hiſce conſideratis incaleſcimus vt arbitror in amore DEI; & tum contractis alis demittamus nos in fontem compunctionis & lachrymarum, deploremus peccata noſtra, quibus fidem DEO toties & tam ſeriò datam, toties & tam turpiter feſellimus. Vnde S. Gregorius lib. 21. moral. ait: *Polluta dudum conſcientia, lachrymis baptizata renouatur.* Et mox: *Vis compunctionis poros cordis aperit & pennas virtutum fundit: cumq; ſe ſtudioſè mens de pigrâ vetuſtate redarguit, alacri nouitati iuueneſcit.* Hæc Gregorius. Hoc ergò quaſi Baptiſmo reparatur Homo & recuperat quod perdidit; hac ratione mutat fortitudinem cum aquilâ, vt dixit Iſaias, & producit pennas ad volandum verſus cælum. *Mutant fortitudinem*, ait idem Gregorius l. 19. moral. cap. 16. *quia fortes eſſe ſtudent in ſpirituali opere, qui dudum fortes fuerant in carne.* v. g. ſi priùs fortis fuiſti ad bibendum vinum & ſectandam ebrietatem; poſteà fortis eſto ad ſectandam ſobrietatem, & reluctandum potatoribus inſtigantibus ad intemperantiam; ſi olim fortis ad nocendum, ad vleiſcendum, rapiendum; nunc eſto fortis ad patiendum; condonandum, tribuendum, &c. Quod vt conſtantiùs fiat, reuola in nidũ conſcientiæ tuæ, & inter pullos, id eſt, peccata tua perpetrata, ſuda per continuum dolorem, dicens cum Dauide: *Quoniam iniquitatem meam ego cognoſco, & peccatum meum contra me eſt ſemper.* Heu quàm miſer & infelix homo fui! &c.

2. Secundò ſecundùm S. Auguſtinum in Pſalmo 102. & alios, tunc renouatur Aquila, quando incuruato præ ſenectute roſtro, ita vt cibum & potum capere ampliùs nequeat, allidit roſtrum ad petram & frangit; tunc enim excuſſo oris impedimento, rurſus cibum & potum capit: ita renouatur, reualeſcit & recuperat membrorum vigorem ac pennarum nitorem priſtinum, &c. *Sic peccator*, inquit Venantius de Circumciſione ſuper dicta Pſalmi verba, *qui peccatis eſt prægrauatus, vt nihil ſpirituale ei ſapiat, morietur fame, niſi ad Petram Chriſtum, per pœnitentiam ſe fortiter ac diu percutiat, vſque propoſiti & duritiei abiectionem.* Similiter Auguſt. in eundem Pſal. 102. locum: *Renouabitur*, inquit, *iuuentus ſicut aquilæ: tantummodò nos vetuſtatem noſtram ad Petram Chriſtum conteramus. Inueterauimus enim inter inimicos noſtros. Vnde inueterauimus? Carne mortali, carne iſtâ fœneâ, & ideò percuſſum eſt ſicut fœnum & aruit cor meum, quia oblitus ſum comedere panem meum. Creuit vetuſtas, os clauſit: atteratur in petrâ.* Sic ille. Panis noſter proprius eſt ſancta Euchariſtia. Sed hic panis nequit comedi ſalubriter cum roſtro incuruato & peccatis deprauato, niſi per pœnitentiam & propoſiti mutationem, peccatorumque in confeſſione depoſitionem, roſtrum id frangatur. Frangitur ad petram, cùm in confeſſione ſeipſum homo accuſat ore proprio, cùm emendationem ſeriam promittit, cùm pectus ſuum tundit. Sic exuitur vetus Adam, qui nouerat ſe poſt culpam abſcondere tantùm, & peccatum excuſare. Et ſic primò renouetur homo, & quidem per pœnitentiam annuam. Quoniam enim intra annum facilè inueteraſcit homo inter inimicos ſuos, mundum, carnem, dæmonem: ideò Eccleſia præſcripſit, vt vnuſquiſque fidelium ſemel in anno ſaltem ſpiritualiter renouetur. Horologia, præſertim portatilia, niſi ſingulis annis in ſeipſa diuidantur & expurgentur, diu durare nequeunt: ita & nos mortales niſi quotannis inſpiciamur, purgemur & vngamur ſalutaribus Sacramentis, perſeuerare diu in bono haud poſſumus. Sed quàm ſapit, qui cor ſuum ſæpiùs expurgat? ſæpiùs mungit? ſaltem nunc cum anno veteri veterem quiſque pellem exuere deberet.

C. II. Ad inſtar ſerpentis.

SECVNDAM Renouationem longè difficiliorem (iuxta id, *Si poteſt Æthiops mutare pellem, &c.* Ierem. 13.) docet Serpens: nam, vt ait Ariſtoteles lib. 8. hiſt. anim. c. 17. *exuit ſerpens ſenectutem tum vere, tum autumno, Cùm exuere incipit, ab oculis primùm detrahi amnt. Tum caput exuitur, atque vnâ ferè nocte & die ſenectus tota exuitur, à capite orſa ad caudam, & cute alterâ intus ſubnaſcente, ipſa renouetur, &c.* Id verò fit primò præcedente ieiunio quadraginta dierum, quo laxetur pellis, vt ſcribit S. Hieronymus Epiſt. ad Præſidium, deinde fœniculi ſucco, vt ſcribit Plinius lib. 8. c. 27. Denique ingreſſu in anguſtum foramem, per quod, licet cum dolore, perrepit, tuncque pellis ei detrahitur nouaque quæ ſuccreuit, induitur, & forma ſpecioſior acquiritur. Ad hanc ſerpentis prudentiam imitandam, ſi Ambroſio & aliis credimus, remiſit nos Dominus Matthæi 10. cùm dixit: *Eſtote prudentes ſicut ſerpentes.* Imitare ſerpentem, ait Ambroſius in Pſalmum 37. qui exteriorem ſuum exuit, vt renouetur interior. Et verò neceſſaria eſt peccatori etiam iſta renouatio: nam per peccata ſæpiùs repetita, contrahit prauos habitus, qui ferè in naturam tranſeunt & inſtar pellis tenaciſſimè ei adhærent. Et licet pœnitentia deleat peccatorum maculas, non tamen tollit habitus prauos; qui proiu-

proinde tollerentur primò per ieiunium, id eſt, per ceſſationem & diſſuetudinem habitus (*Ieiunium enim magnum & generale eſt*, ait S: Auguſtinus ſuper Ioan. *abſtinere ab iniquitatibus & illicitis voluptatibus ſaeculi, quod eſt perfectum ieiunium.*) Ita enim qui linguis quas aliquando nouerunt, diu non vtuntur, earum ſcientiam diſſuetudine amittunt. Incidit S. Bernardus (vt habet eius vita) in quemdam Nobilem fornicationi tam aſſuetum, vt eâ ne ad vnum quidem abſtineret diem, diceretque, ſine eâ ſe viuere non poſſe. Itaque affatur eum Bernardus, &, *Quaeſo*, inquit, *in gratiam* DEI *abſtinere ad triduum. Annuit ille & fecit. Triduo expleto. Nunc inquit ſanctus in honorem Deiparae tantundem praeſta. Spopondit homo & iſtud. Eo peracto Bernardus, Semel adhuc, ait, has inducias poſco in honorem omnium Sanctorum. Ille rurſus pactus eſt, donec vltrò ſe inſinuans Bernardo diceret: Nolim ampliùs diurnas ſed perennes cum* DEO *inire inducias.* Ita ergò conſuetudo ſenſim & ſuauiter eradicatur. Sed quemadmodum ramus arboris depreſſus, quamdiu eum deprimis, inclinatur; at ſi manum amoueas, ad locum ſuperiorem illicò reſilit, & eo quod prodiit ſtatu, remanet: Ita ſi quis ad certum vitium pronior ſit & ceſſet impugnare illud, facilè in idem recidet. Idcircò ſecuris ad radicem ponenda, clauus clauo pellendus & contrariis etiam actibus impugnanda ſunt vitia: fœniculi ſuccus adhibendus, hoc eſt, antidota adhibenda, vti exercitium liberalitatis contra auaritiam, ieiunij contra ebrietatem: item conſtans & ſaepè repetita animi reſolutio, quòd velis vitare hoc vitium. Hoc inuitat reflexio aſſidua, &c. Veriſſimè Seneca, lib. 2. de irâ cap. 12. *Nihil eſt*, inquit, *tam difficile & arduum, quod non humana mens vincat & in familaritatem adducat aſſidua meditatio, nulliq; ſunt tam fere & ſui iuris affectus, vt non diſciplinâ perdomentur. Quodcumque ſibi imperauit animus, obtinuit. Quidam ne vnquam riderent, conſecuti ſunt. Vino quidam, alij Venere, quidam omni humore interdixère corporibus. Didicerunt alij in funibus ambulare, immania onera portare, mergi in profundo nec reſpirare.* Quòd ſi praetereà adhibeas pœnitentiae vim, quia praeteritos actus deteſtaris & punis aliquâ mulctâ vel plagâ, quoties iterum recidis; quaſi per anguſtum foramen ingredieris & ita potentiſſimâ manu vitioſos habitus conuelles. Haec eſt *arcta illa via, quae ducit ad vitam.* Matth. 7. Haec Chriſti ſtigmata, per quae tranſeundum eſſe ſcribit Auguſtinus ſermone 4. ad fratres in Eremo, ſi à vitiis liberari & ad vitam ingredi velimus. Conatus adhibendus eſt, vis inferenda corpori & animae, vt pellis exuatur. Si enim ſerpens cum dolore ſe impenetrat per foramen arctum ſolo naturae inſtinctu, vt reiuueneſcat: quid non faciendum nobis, vt gratiâ veſtiamur & gloriâ? Caeterùm ſicuti ſerpens incipit ab oculis & capite pellem veterem exuère, ita expedit pugnam contra vitia à capitali vitio inchoare; quo ſuperato, facilè ſuperabis alia: ſic enim deuicto & proſtrato Goliatho, omnes Philiſthaei deuicti & in fugam acti ſunt; quia nimirum viderunt, quòd fortiſſimus eorum mortuus eſſet, 1. Regum 17.

TERTIAM, omnium difficillimam (licet enim habitus praui euellantur, concupiſcentia tamen remanet ſemper) docebit Accipiter. — D. III.
Nam & hunc reuocari diſcimus ex l. Iob c. 39: vbi ait: *Numquid per ſapientiam tuam plumeſcit accipiter expandens alas ſuas ad auſtrum?* — Ad inſtar Accipitris.
Plumeſcit ergò accipiter iam adultus & alatus: quod ſingulis annis fieri ait ibi gloſſa. Etenim quando ſenuit & pennis ſe grauatum ſenſit, flante auſtro expandit verſus illum alas ſuas, eoque deficiente contra ſolis radios, interim ventilando alas tepentem ſibi auram facit, atque ita apertis per teporem poris, veteres pennae laxantur & cadunt, nouęque ſuccreſcunt: quâ ex re agilior & pernicior ſit ad volandum. Sic etiam domeſtico accipitri, qui in mutatorio conſeruatur, ad eandem innouationem procurandam datur aliquantum carnis venenatae, vt eius vi & efficaciâ veteres pennas expellere & vires nouas recuperare queat. Geminian. de rerum ſimilitud. l. 4. cap. 78. Poſſumus per hanc rapacem auem intelligere hominem concupiſcentiâ vitiatum; ſiquidem accipiter totus ad praedam natus eſt, nec niſi ſanguine ſitim leuat. Similiter *quid vetus quid carnalis homo nouit*, inquit S. Gregor. homil. 32. in Euang. *niſi ſua retinere, aliena rapere cùm poteſt, concupiſcere ſi non poſſit?* Sed quâ ratione homo ſic conſtitutus poterit renouari? Non eſt hoc vnius diei opus, nec omninò exui pellis ita poteſt ſine ſpeciali priuilegio. Vnde audimus ipſum Apoſtolum conquerentem de illius grauitate: *Quis me liberabit de corpore mortis huius?* ad Roman. 7. poteſt tamen ei ſuperindui nouus homo, Chriſtus videlicet, eiuſque conuerſatio, vt non eadem, ſed noua eſſe videatur; quod idem Apoſtolus conſecutum ſe ſcribit ad Galat. 2. *Chriſto confixus ſum cruci*, inquit; *Viuo autem iam non ego, viuit verò in me Chriſtus.* Primò igitur exten- 1.
dendae verſus auſtrum & ſolem alae, id eſt, brachia in oratione extendenda ad implorandam Spiritus ſancti gratiam, vt per dona ſpiritualia ſeu virtutes, nec non per aſſiſtentiam & protectionem ſingularem hoſtem illum noſtrum comprimere velit, vti precatur Eccleſia quotidie in Completorio: *Hoſtemq; noſtrum comprime, ne polluantur corpora*; quod praeſertim faciendum, cùm rem aggredi volumus, in quâ lapsûs alicuius periculum eſt: muniendo nos priùs per propoſiti renouationem, ſignum crucis, breuem orationem, veluti: DEVS *in adiutorium meum intende.* Adhaere conſtitue te verſus Solem Chriſtum, & ex eius conuerſatione velut ex nouo homine corrige.

Secundò, adhibendus etiam labor & coo- 2.
peratio noſtra, & ſubinde quatiendae ſunt alae harumque motione aura caeleſtis gratiae nobis parandas ſiquidem iuuantem ſe DEVS adiuuat. Id verò ſit primò repellendo malas cogitationes, quae ſi admittantur, mox excitant concupiſcentiam, ſicut ventus exurgens mox incipit vertere totam molendini. ex quo molaris lapis voluitur, & facilè ignem excitat & incendium totius molendini. Secundò repellendo incentiua alia, vti aſpectus & tactus ſenſuales, colloquia

colloquia praua, &c. Nam & hinc rota illa gyratur & ignem in molam concitat. Audi Eccleſiaſticum cap.9. *Auerte faciem tuam à muliere compta, & ne circumſpicias ſpeciem alienam. Propter ſpeciem mulieris multi perierunt, & ex hoc concupiſcentia quaſi ignis exardeſcit.* Ita Pericles Sophocli Prætori dicenti; *O puerum pulchrum!* reſpondit: *Prætorem non ſolùm manus, ſed etiam oculos abſtinentes habere decet.* Cicer. l.1. Offic. Tertiò licitis occupationibus inſiſtendo. Vnde S. Hieronymus ait: *Semper aliquid boni facito, vt te diabolus inueniat occupatum.* Inter omnes autem occupationes præſtat ſtudium literarum. *Ama ſcientiam ſcripturarum, & carnis vitia non amabis.* Hieron. ad Paulin. Quartò vigilando & motus concupiſcentiæ quamprimùm prodendo ac velut fures clamando; quomodo S. Bernardus intrante ad cubiculum ſuum muliere impudicâ clamare cœpit: Latrones, latrones, ſicque eam iteratò aduentantem fugere compulit. Multi idcircò vincuntur à prauis concupiſcentiæ motibus, quia non aduertunt eos ab hoſte & latrone iſto prodire.

Tertio, ſi præterea addatur aliquid venenati cibi, hoc eſt, abſtinentiæ, pœnitentiæ & caſtigationis corporalis, nec non frequens vſus Sacramentorum, aperientur paulatim pori, & cognoſcet homo radices ſuorum peccatorum, morbos ſuos, &c. & incaleſcet gratiâ diuinâ, vt ita veteres illæ pennæ & fibræ concupiſcentiæ tandem euellantur & diffluant. Maximè verò prodeſt ſobrietas & temperantia vini & cibi. Nam *qui corporis ſui carnes delicatè nutrit, concupiſcentias malas paſcit*, ait S. Ephrem tract. de timore Dei.

Hæc tria media ſunt potiſſima ad veterem illam pellem concupiſcentiæ immutandam, quod ipſum teſtimonio confirmabimus. Cùm enim Abaſſini Æthiopes (vt ſcribunt qui in locis illis verſantur in annuis literis Prouinciæ Goanæ anno 1609.) in Chriſtianis ſacerdotibus præ cæteris ſuſpiciant caſtitatem (quòd illorum religioſi ſint impuriſſimi) ideoque eos Angelos vocent: Antiſtes quidam religioſus reginæ magiſter percunctatus eſt Patres Societatis, quo vterentur remedio, quâve medicinâ, vt ſic eſſent caſti? Reſponderunt illi, adhiberi orationes, pœnitentias & ſedulam ſenſuum cuſtodiam. Tum Antiſtes: *Illâ*, inquit, *ratione tutò tale monile ſeruatur.* Placuit reſponſio reginæ; nec immeritò. Cooperante enim homine cum diuinâ gratiâ, nihil non ſuperari immutari & reuocari poteſt, adeoque ex homine fieri quidam Angelus.

Hæc igitur ſunt animalia quæ in auxilium vobis offero, &c.

CONCIO IV.

De ſpirituali totius hominis Circumciſione quæ eſt mortificatio.

1. *Capilli incircumciſi & longiores ſunt opes ſuperfluæ, cum tenaciùs amantur.*
2. *Oculi incircumciſi ſunt qui ſine fræno per obuia quæque obiecta vndique circumuolant.*
3. *Nares oblongiores ſunt, ſuſpicionis temerariæ quæ omnia rimantur.*
4. *Os oblongius habent ad inſtar equorum & boum, qui nulla temperantia vtuntur.*
5. *Labia & linguam incircumciſam habent loquaculi qui eam non cuſtodiunt.*
6. *Aures incircumciſas habent curioſuli illi, qui inutilia, noxia, & noua ſemper ſatagunt audire.*
7. *Collum nimis longum aut craſſum quinam habent, niſi potatores?*
8. *Digitos longiores non tantùm fures habent, ſed etiam qui feſtinant ditari.*
9. *Vngues longiores habent paſſionati, & iracundi, qui leui verbo irritantur.*
10. *Corde incircumciſo ſunt qui malas cogitationes ab eo non extirpant.*
11. *Venerem incircumciſum an non illi habent qui nihil illi detrahere volunt quantumuis anguſto tempore:*
12. *Pedes incircumciſos habent ſuperbi, qui pedibus ſuis compoſito gradu ambulant.*

THEMA.

Conſummati ſunt dies octo vt circumcideretur puer. Luc.2.

DAniel cap. 4. ſcribit regem Babylonis A:
Nabuchodonoſor propter ſuperbiam ſuam ita à Deo punitum eſſe, vt ex hominibus abiectus & inter feras habitans fœnum vt bos comederet & rore cæli corpus eius inficeretur, donec capilli eius in ſimulitudinem aquilarum creſcerent & vngues eius quaſi auium: cui tamen poſtquam oculos ad cælum leuauit & Altiſſimo benedixit, ſenſus & figura reddita eſt, regnum etiam reſtitutum & magnificentia amplior addita. Simili pœna multatum eſt totum humanum genus ob primorum parentum ſuperbiam & inobedientiam. De paradiſo enim & regno homines eiecti in exilium adeò immutati ſunt; dominante in illis & rebellante contra rationem concupiſcentiâ, vt iam non homines, ſed beſtiæ eſſe viderentur; nec ampliùs rationabilia, ſed ſenſualia tantùm ſectarentur. Etenim ex eâ concupiſcentiæ radice tanta in hominibus pullulârunt vitia, vt humanam figuram prorsùs exuiſſe & beſtialem induiſſe viderentur, iuxta id Pſalmi: *Mutauerunt gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli comedentis fœnum.* Hinc Devs hominem non ampliùs hominem, ſed carnem vocabat, Geneſ. 6. Induerunt ferociam leonum, rapacitatem auium, luxum porcorum, inuidiam canum, &c. Inde in ipſis omnia horrida & ſylueſtria facta ſunt: quæ cauſa inter alias vna erat, cur inſtituta à Deo Circumciſio fuerit; vt videlicet intelligeremus hominibus adeò deprauatis neceſſariam eſſe Circumciſionem ſpiritualem, ſi ad priſtinam gloriam & regnum redire velint. Et quidem effecit Chriſtus, vt maiorem gloriam & magnificentiam poſſimus obtinere, quàm priùs habuerimus: ſi tamen & ipſi oculos ad cælum leuare & cultro Circumciſionis, id eſt, mortificationis vti velimus ad reſecanda vitia noſtra. Quoniam igitur à plantâ pedis vſque ad verticem, non eſt ſanitas in homine: non tantùm

vnum

vnum eius membrum, ſed omnia circumcidi debent. Id enim præcipit Apoſtolus ad Cor. 3. dicens: *Mortificate mēbra veſtra, quæ ſunt ſuper terrā.* Et hæc eſt vera circumciſio Chriſtianorum propria, de quâ Apoſtolus ad Philip. 3. ait: *Nos ſumus circumciſio, qui ſpiritu ſeruimus* DEO. Illa Iudæorū circumciſio potiùs erat, vti ibidem vocatur. Atque hunc mortificationis cultum pro xenio vobis offero, Auditores, quo ſi ſedulò vſi fueritis, recuperabitis deperditam hominis formam & figuram, veterem hominem exuetis & nouum induetis atque adeò priſtinum regnum, gloriam & magnificentiam, imò maiorem acquiretis, quàm in paradiſo habuiſſetis.

B. I. Circumcidendi Capilli, hoc eſt opes.

PRIMO Capilli incircumciſi & longiores ſunt opes & diuitiæ ſuperfluæ cùm tenaciùs retinentur & amantur. Sic eum S. Auguſt. in Pſ. 51. ſcribit: *Capilli ſuperflua rerum temporalium ſignificant: quia enim ſine ſenſu præciduntur illis qui Deo adhærent, ſic habent iſta terrena tanquam capillos.* ſed quemadmodum Ioſeph non priùs adductus eſt in conſpectum Regis Pharaonis, quàm longi & horridi eius capilli detonſi eſſent, Gen. 41. ſic non poterit in conſpectum DEI venire, qui ſuperfluas opes alit, & cum amore retinet: excluduntur enim à regno DEI, qui eſurientes non pauerunt, &c. Quemadmodum capillis Abſolon, quia eos longiores aluit, ad extremum in quercu illaqueatus eſt & ſuſpenſus, 2. Reg. 22. ſic *qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & laqueum diaboli*, ait Apoſtolus 1. Tim. 1. Tondere igitur & circumcidere hos capillos debet, qui ſibi laqueum parare & fouere non vult, iuxta præceptum Domini: *Quod supereſt date eleemoſynam. Quod autem de ipſis capillis* (ſubiungit Auguſtinus dicto loco) *boni aliquid fieri poſſit, ſignificauit mulier illa peccatrix Luc. 7. quæ cùm fleuiſſet ſuper pedes Domini, capillis ſuis terſit, quos lachrymis rigauerat, ſignificans, quia cùm miſertus fueris alicuius, debes & ſubuenire, ſi potes: Cùm enim misereris, tanquam lachrymas fundis; cùm ſubuenis, capillis tergis.* Hæc Auguſt. Certè in Pſ. 147. ait: *Superflua diuitis, neceſſaria ſunt pauperi: res alienæ poſſidentur, cùm ſuperflua poſſidentur.* Et in tract. 50. in Ioan. *Tibi ſuperflua ſunt*, inquit, *ſed Domini pedibus* (pauperibus) *neceſſaria ſunt.*

C. II. Oculi.

SECVNDO Oculi incircumciſi ſunt, qui ſine freno per obuia quæque obiecta liberè vagantur & vndique circumuolant, iuxta id Prou. 17. *Oculi ſtultorū in finibus terræ*, id eſt, vagabundi per omnes mundi plagas. Vnde vetus Patrum dictum: *Incuſtoditus oculus incuſtoditæ mentis eſt nuntius.* Sed dum ita temerè diſcurrit hic nuntius, facilè fures offendit & infert animæ, quorum operâ eam necat & *deprædatur*, vt ait Iob. Vnde dixit Dominus prorsùs eruendum eſſe talem oculum & longè abiiciendum: melius enim eſſe cum vno oculo intrare in regnum cælorū, quàm cum duobus mitti in gehennam. Proinde Iob ſciens oculorum vagorum pericula, eos circumcidit, cùm ait: *Pepigi fœdus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidem de Virgine.* Cuiuſmodi fœdus pepigêre etiam monaſticæ vitæ cultores, qui idcircò ex fundatorum inſtituto cucullis ita includunt oculos, vt non vndique vagari, ſed prorsùm tantùm cernere queant ad ambulandū. Quinetiam Alexander Magn. Rex, gentilis licet, huius continentiæ exemplum eſt, qui ad Darii regis Perſarum filias, quas captiuas tenebat, eximiâ pulchritudine virgines viſendas inuitatus recuſauit, quod diceret, ſe, qui viros viciſſet, nolle vinci à mulieribus. Præſagiebat enim quid ſibi ex aſpectu futurum eſſet.

D. III. Nares.

TERTIO, Nares oblongiores ſunt ſuſpiciones & iudicia temeraria, quæ omnia ſubodorantur, rimantur & dijudicare non verentur etiam longè diſſita & occulta. De quibus dici poteſt id Ier. 2. *Onager aſſuetus in ſolitudine deſiderio animæ ſuæ attraxit ventū amoris ſui.* Vt enim onager libidine æſtuans ventum naribus attrahendo indagat fœmellam etiam longè diſſitam, ſic naſuti homines, qui ſe neglectis aliena rimari & iudicare gaudent, ventum tumoris & nouarum rerum attrahunt, indeque ſtatim ſuſpiciantur & arguunt, quid hic vel ille ſibi velit, quid hîc vel ibi facturus ſit, quorsùm hoc vel illud agat, ac denique naribus ſuis porcorum inſtar omnes ſordes luſtrant. Et verò ea plerumque ſuſpicantur, quibus ipſi pleni ſunt, & onager onagrum ſubodoratur, iuxta id Eccleſ. 10. *Stultus in viâ ambulans, cùm ipſe ſit inſipiens, omnes ſtultos æſtimat.* Sed nemo libenter alium ſua ſinit rimari aut diſquirere, nec æquum eſt vt hominum cogitationes & intentiones, quæque DEVS occulta eſſe voluit, homines eruant. Circumcidendæ igitur ſunt hæ nares & in proprium ſinum mittendæ.

Nimb dich ſelbſt bey der Naſen.

E. IV. Os.

QVARTO, Os oblungius habent ad inſtar equorum & boum, qui nullâ temperantiæ lege vtuntur, nec certis & vſitatis diei horis prandent & cœnant? ſed inſtar pecudum quibus ora longa ſunt, boum, equorum, aſinorum, &c. nunquam non edunt ac bibunt; idque non interdiu ſolùm, ſed quandoque etiam de nocte. Primò manè incipiunt, & poſtmodum quicquid occurrit potûs ac ciborum abſumunt & ſuis ſepeliunt ventribus, quos ego non homines, ſed pecudes, nec edere vt viuant, ſed viuere vt edant, dixerim cum Plutarcho. Quòd pecora ſemper ferè pabulentur, probro dari eis non poteſt, quia vel continuò etiam atteruntur laboribus, vt equi, aſini, cameli: vel perenne lac ab eis exigimus, vt à vaccis, ouibus, capris; vel ea ſaginare volumus ac carnes nobis præbeant, velut boues & porcos; ſed nulla horum neceſſitas in hominibus, niſi fortè comedones illi ſaginentur à diabolo, vt paulò pôſt mactentur, & in ollas infernales mittantur: quomodo Arelatenſes olim adhuc gentiles ſingulis annis tres iuuenes coëmptos per annū ſaginabant & poſtmodum occiſos ſuper aram latam in altâ columnâ dæmoniis immolabant, vt refert Geruas, lib. 2. de mirabilibus terrarum: neque enim tales ordinariè diu viuere poſſunt, quemadmodum & animalia illa voracia: quia non interquieſcunt ad digerendum plenè cibum, ſed ſtomachum habent perpetuis cruditatibus repletum. Si vitam diu conſeruare velis & ſanitatem, fac quod monet Eccleſ. cap. 28. *Ori tuo facito oſtia & feras* (vt in Græcis quibuſdā codici-

bus legitur) ne videlicet quauis horâ, ſed deſtinatâ & hominibus vſitatâ comedas. Vnde os ab oſtio dicitur.

F. V. Lingua ſeu loquacitas.

QVINTO, Labia & linguam incircumciſam habent loquaculi, qui eam non cuſtodiunt, ſed vndique liberam dimittunt ad ſuam & aliorum perniciem, inſtar mordacis alicuius canis, qui catenâ non aligatur, ſed vagari ſinitur, An non ea incircumciſa & longa lingua, quæ ad cælum vſque extenditur & DEVM altiſſimum blaſphemat? an non diſſoluta lingua quæ mortuis etiam detrahit? quæ omnia carpit, omnia perdit, omne tempus occupat, omnium aures replet? ſed interim ſibi & aliis nocet; ſibi, quia *in multiloquio non deerit peccatum.* Prouerb.10. aliis quia vel aliorum famam rodit, vel ſaltem aures offendit. Quemadmodum ergò fluuius inundans & lutum ac ſordes in ſe colligit, & ruſticorum prata & agros vaſtat: ſic lingua ripas limitum ſuorum egrediens, & ſe coinquinat, & alios perturbat. Coërcenda igitur intra alueum ſuum. Et quemadmodum canis malus præ foribus caneæ ſuæ alligandus eſt, ne cui nocere poſſit, ſic & lingua; id quod natura ipſa ſatis ſuperque præſtitit, quantum in ipſâ erat, dum linguam gutturi alligauit & ori quaſi caneæ, dentibus & labiis velut muro & antemurali cinctam incluſit. Vnde & Eccleſiaſticus cap. 28. monet: *Aurum & argentum tuum alliga* (vt habetur in Græco) *& verbis tuis facito ſtateram & frænos ori tuo rectos*; hoc eſt, alliga ſenſum & cogitatum tuum taciturnitate, & impone iugum ori tuo, ne indomitâ verborum libertate ſe effundat.

G. VI. Aures ſeu curioſitas.

SEXTO Aures incircumciſas habent ac longas nimis curioſuli illi, qui inutilia noxia, & noua ſemper, & aliorum geſta ſatagunt audire: ſalutaria verò audire nolunt, quemadmodum Iudæi, qui falſos teſtes Stephanum accuſantes audierunt; ipſo verò dicente: *Ecce video cælos apertos & filium hominis, &c.* continuerunt aures ſuas, vt proinde meritò incircumciſi cordibus & auribus ab eo vocarentur, act.7. Aures circumciſæ ſunt aures delicatæ, quæ non omnia promiſcuè audiunt & in cor admittunt, ſed examinant priùs ſermones, ſicuti ianitor præ monaſterio priùs examinat eos, qui pulſant & intrare volunt: idque etiam in conſtructione auris naturali cernitur: folliculus enim ad oſtium auris intùs reſidens & à voce percuſſus ſtatim id quaſi nuntiat phantaſiæ. Incircumciſæ verò ſunt, quæ talem ianitorem non habent, ſed oſtia cuius aperta relinquunt, quæ magno ſuo damno facilè prædones admittunt. Quemadmodum nemo obuiam quamuis aquam bibit, ſed aquam fontis & limpidam, nequaquam verò ſordidam, fœtidam aut noxiam: ſic non concedendum auri, vt omnes promiſcuè ſermones bibat. In Ægypto canes è Nilo non facilè niſi in tranſcurſu tantùm bibunt propter metum crocodilorum, qui de Nilo enatantes ſæpè eos corripiunt. Faciunt hoc canes: & cur non idem faciat homo, qui tam facilè corripitur ſermonibus detractoriis, impudicis, &c. & ſic in peccatum abripitur? Abſcindantur ergò aures, ne peruerſa audiant, detractoria, impudica, curioſa, &c. Audiatur Eccleſiaſticus capite 28. *Sepi aures tuas ſpinis, & linguam nequam noli audire.*

H. VII. Collū ſeu bibacitas.

SEPTIMO, Collum nimis longum aut craſſum quinam alii habent niſi potatores, qui magnis delectantur hauſtibus? Philoxenus inſignis ganeo optabat ſibi collum gruis, quo diutiùs cibi potuſque dulcedinem perſentire poſſet. Hoc verò potatores conſequi egregiè nôrunt dum breuiori collo longiores alluunt hauſtus & altiſſima pocula vno tractu exhauriunt; quis verò talem potantem videns, non dicat eum collum gruis habere? ſed belluina hæc colla abominatur DEVS, minaturque illis per Iſaiam cap.5. dicentem: *Væ qui potentes eſtis ad bibendum vinum & viri fortes ad miſcendam ebrietatem!* Iidem maioribus iſtis hauſtibus præcidunt ſibi vitam, futuram alioquin longiorem, ſiquidem vino immoderatiore calorem naturalem & humorem lenem quo is alitur, vt habet Ariſtoteles, Sect. 3. Probl. 4. obruunt & extinguunt. quemadmodum magna vis aquæ extinguit modicum ignem, vel ignis vehementiora aquam modicam. Probatum eſt hoc in certamine illo potatorum, quod inſtituit Alexander Magnus, in quo non plures quàm quadraginta duo, vino exanimati ſunt. Præcidenda igitur tam enormia pocula, ſi vitam cupias longiorem. Sic enim Poëta quidam canit: *Quò minus ægrotes, ne grandia pocula potes: Sanior eſſe potes, ſi cum moderamine potes.* Æſopus dixiſſe fertur, primum vini craterem ad ſitim pertinere, ſecundum ad hilaritatem, tertiũ ad voluptatem, quartùm ad inſaniam, apud Stob. ſerm.18. de incont. Quatuor his crateribus duo poſtremi reſecandi ſunt, primi duo retinendi.

I. VIII. Digiti ſeu rapacitas.

OCTAVO Digitos longiores & incircumciſos habent, non fures tantùm, vt dicere ſolemus, ſed etiam, qui feſtinant ditari. Nam qui digitis eſt longioribus, plus è ſacco tollit pecuniarum, quàm qui breuioribus; proinde qui ditari feſtinat nec modico lucro contentus eſt, digitos habere longiores conuincitur. Nemini hîc prohibeo ne quærat lucra licita: ſed ne longioribus quærat digitis & feſtinatâ cupiditate, ne lucris inhiando diuina negligat, ne inhiet opibus, &c. De hoc enim Sapiens dixit Prou. 28. *Qui feſtinat ditari, non erit innocens.* Et ipſe quoque Ariſtoteles lib.2. Rhet. cap.16. *Nuper ditati caſtigatas non habent diuitias.* Quo ſit vt tam repentinæ opes repentè quoque dilabantur, quia carent DEI benedictione; potiùs maledicente DEO per ſe diſſiliunt, ſicut ędificii lapides intempeſtiuè & ſine arte colligati, & ædificium feſtinanter erectum. Vnde idem Sapiens ait Prouerb. 13. *Subſtantia minuetur.*

K. IX. Vngues ſeu iracundia.

NONO, Vngues longiores & incircumciſos habent paſſionati & iracundi, qui leui verbo irritantur & vngues exſerunt in proximos ſuos, probra & conuitia in eos iaciendo, vel etiam verbis addunt verbera: ſed non ſunt vngues tales in homine tolerandi; quoniam nec natura tales ipſi dedit, ſed tigribus tantùm, vrſis & leonibus. Quin etiam ſi vaccis cornua præſcindimus, quæ obtinent à naturâ, ne ſe inuicem lædant, quanto magis decet vt hominibus præſcindantur

tur

tur vngues & cornua furoris, quibus proximos oſtendunt? Volebat Laban exſerere vngues ſuos in fugientem à ſe Iacob: ſed quia Dominus id ei prohibuit, continuit ſe, eique mox reconciliatus eſt. Dicebat enim: *Valet manus mea reddere tibi malum; ſed* DEVS *patris tui heri dixit mihi: Caue ne loquaris contra Iacob quidquam durius*, Gen. 31. Ecce quomodo DEVS præcidit illi vngues?? Atquî hoc ipſum præcipit nobis Chriſtus, Matthæi 5. dicens: *Ego autem dico vobis, quia omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio, &c.*

L. X. Cor ſeu cogitationes malæ. DECIMO, Corde incircumciſo ſunt, qui malas cogitationes ab eo non extirpant. Quemadmodum enim ex vite vel arbuſto multa inutilia enaſcuntur germina, quæ niſi reſecentur, auferunt ſuccum ramis, & nec ipſa fructum ferunt, nec ramos ferre ſinunt. Tale cor hominis. *De corde enim exeunt cogitationes malæ*, ait Dominus Matth. 15. *homicidia, adulteria, fornicationes, &c. hæc ſunt quæ coinquinant hominem.* Niſi igitur præſcindantur tempeſtiuè ſurculi cogitationum malarum, citò prodibunt in ramos operum malorum, & fructus bonorum impedient. Quod igitur Moyſes Iſraëlitis prædicauit, Deut. 10. *Circumcidite præputium cordis veſtri*; hoc idem nunc ego quoque prædico: *Circumcidite præputia cordis veſtri, id eſt, poſtquam luxuriam à carne extinguitis, etiam ſuperflua cogitationum reſecate*, ait S. Gregorius & exponit lib 28. moral. cap. 7. Niſi enim ſurculi maturè eradicentur, radices tam altas agent, vt erui ampliùs nequeant: ſic malæ cogitationes niſi quamprimùm extinguantur.

M. XI. Venter ſeu gulæ. VNDECIMO, Ventrem incircumciſum an non illi habent, qui nihil inde detrahere volunt, quantumuis anguſto tempore, & rerum penuriâ inſtante? An non illi, qui nolunt illi demere carnes diebus etiam vetitis? An non illi qui perpetuò otiantur & abdomini ſeruiunt, nec aliud agunt quàm vt de lecto ad fornacem calidam, de fornace ad feneſtram, de feneſtrâ ad menſam, de menſâ ad ſellam, de ſellâ ad lectum eant? O quantum malæ herbæ gignit venter niſi circumcidatur? Vnde Sapiens Eccleſiaſt. 23. orat. *Aufer à me concupiſcentias carnis.*

N. XII. Pedes. DVODECIMO, Pedes incircumciſos habent ſuperbi, qui pedibus ſuis *compoſito gradu ambulant*, vt dicitur Iſai. 3. Vnde enim niſi ex ſuperbiâ proueniunt altiores illi calcei? Iuſſit quidem Dominus, vt ne ſoliciti eſſemus de veſtibus; ſiquidem nemo ſtaturæ ſuæ addere poteſt. Sed nunc aliter ſe res habet: addunt enim homines ad ſtaturam ſuam ferè palmum, & paulò pòſt addent cubitum, exaltando calceos: vt nunc meritò ſoliciti eſſe debeant de veſtimentis. Sed circumcidendi ſunt hi pedes, vt iornauit Dauid, Pſalm 35. *Non veniat mihi pes ſuperbiæ.*

Poſt Circumciſionem ſiſtitur Chriſtus Domino in Ieruſalem Luc. 2. Similiter & Chriſtianus, quia, vt exponit & ait S. Ambr. in hodierna hom. lib 2. in cap. 2. Luc. *Circumciſus vitiis Dominico dignus indicatur obtutu, quia oculi Domini ſuper iuſtos.* Sic Ambroſius.

CONCIO V.

De veneratione nominis IESV, eiuſque abuſu vitando.

1. Eſt nomen plenum myſteriorum.
2. Nomen eſt pretioſum.
3. Eſt nomen ſalutare.
4. Eſt nomen ſanctum.
5. Eſt nomen terribile.

THEMA.

Vocatum eſt ab Angelo, priuſquam in vtero conciperetur. Luc. 2.

SI quis à Principe vel Rege quopiam præclarum aliquod munus accipiat, veluti aureum numiſma aut annulum pretioſum; ſolicitus eſt vt donum illud ſedulò aſſeruet, ciſtulæ mundæ includat & non niſi in magnâ ſolemnitate proferat & geſtet. Ita faciebat Moyſes, qui vbi manna de cælo per manus Angelorum accepit, modicum illius ad æternam rei memoriam & debitam reuerentiam tabernaculo incluſit perpetuò aſſeruandam Exod. 16. Similiter vbi à DEO in monte Sinai accepit tabulas Legis, mox DEI iuſſu ædificauit arcam de lignis ſetim auro tectis, & in eâ tabulas illas repoſuit, quò debitò cum honore deinceps ſeruarentur, Exod. 25. Ingens donum hodiernâ die nos accepimus à DEO, & donum ſuper omne donum. Videlicet nomen illud ſaluificum IESV: quod etſi hodie Saluatori tantùm noſtro datum eſt, nobis tamen in illo communicatum eſt. Siquidem is qui Angelo teſte ante Octiduum natus nobis Saluator, idem etiam hodie vocatus eſt nobis Saluator, hoc eſt, IESVS; propter nos enim, non propter ſe, & ita vocatus eſt. Et quid eſt manna, quid tabulæ Legis, ſi cum IESV nomine comparentur? *Patres manducauerunt manna & mortui ſunt; hic eſt panis qui de cælo deſcendit, vt ſi quis ab ipſo manducet non moriatur*: Panis viuus, panis viuificans. Tabulæ Moyſis legem DEI continebant: nomen IESV ipſummet Legiſlatorem continet. Manna & tabulæ, per manus Angelorum offerebátur: nomen IESV à DEO excogitatum, per Angelum nobis nunciatum eſt. Decet igitur cumprimis vti nobiliſſimum hoc nomen ſolicitè & honorificè cuſtodiamus, nec niſi magnâ cum reuerentiâ in ore circumferamus. Hoc enim indicat Euangeliſta, cùm ait in hodierno Euangelio *vocatum eſſe hoc nomen ab Angelo, priuſquam in vtero conciperetur*, Vult enim dicere, os illud angelicum eſſe debere, quod nomen IESV pronunciat: ſiquidem illud primò de mente DEI tranſiit in os Angeli, & per os Angeli in aures ſanctiſſimæ Virginis MARIÆ, & deinde ſponſi eius. Vnde pectus illud, in quo nomen hoc ſeruatur, tabernaculum eſſe deberet ornatiſſimum & puriſſimum: os quo vocatur, arca eſſe deberet de lignis ſetim auro tectis. Quando igitur hoc nomen hodie à DEO nobis omnibus eſt donatum, non auſim id ego rurſùm vobis pro xenio donare, ſed potiùs vt hoc donum honorificè aſſeruetis, geſteris & circumferatis, offero & opto vobis arcam, qualem extruxit A.

Moyſes; cor, inquam, & os nudum, quo donum id includatis. Quod vt faciatis videre. quàm vrgentes ſint rationes.

B. I. Eſt nomẽ plenum myſteriorum.

Primo, Eſt nomen myſteriorum & ſapientiæ pleoum. Nam inſtruit nos in fide & in omni actione. In fide, quia docet nos myſterium ſanctiſſimę Trinitatis & Incarnationis. Trinitatis, quia ſicut & nomen Dei tetragrammaron Iehouah quatuor eſt litterarum ſignificantium tres perſonas & vnam eſſentiam. In nomine Iehouah prima litera eſt Iod, id eſt, principium, & ſignificat Patrem. Secunda He, id eſt, vita, & ſignificat Filium; quia in ipſo vita erat, ait Ioannes. Tertia Vau, id eſt vncinus ſeu nexus, & ſignificat. Spiritum ſanctum, qui eſt nexus quaſi Patris & Filij. Quarta rurſum He, & ſignificat vnitatem eſſentiæ; ſic in nomine Iesv (Hebr. Ieſcua) prima eſt Jod, repræſentans Patrem. Secunda Scin, id eſt, dens, repræſentans Verbum Tertia Vau, repræſentans Spiritum ſanctum. Quarta Ain, id eſt, fons repræſentans Deitatem, quæ perennis eſt fons, omnium illarum relationum & notionum, imò & omnium rerum. Incarnationis verò, quia ſignificat Saluatorem ac proinde Devm incarnatum; ſiquidem nec purus Devs, nec purus homo propriè Saluator eſſe poterat. Non purus Devs quia tunc nemo eſſet, cui ſatisfactionem offerre poſſet: non purus homo, quia hic non haberet, quo ſatisfaceret. Saluatorem inquã, nonquoad ſalutem aliquam temporalem, ſed ſpiritualem; nec quod vnam tantùm aut imperfectam ſed quoad omnimodam & perfectam redemptionem, iuſtificationem glorificationem. Nomen igitur Iesvs ſignificat optatiſſimam illã combinationem naturæ humanæ cum diuinã, quã totus orbis adeò egebat, quamque veteres Patres adeò deſiderabant, vti ſponſa, inquiens: *Quis mihi det te fratrem*? Cant 8. Reliqua Dei nomina Devm Creatorem, Ens entium, Iudicem, &c. ſignificationem verò Iesvs, Devm fratrem Redemptorem, Iuſtificationem, glorificatorem.

Inſtruit etiam nos in omnia actione quid agere debeamus; vt nimirùm omnia quæ agimus, in ordine ad ſalutem noſtram, adeoqne mediante vel duce Iesv faciamus. Sic enim toto anno nunquam erraturi eſſemus. Vnde Apoſtolus ad Col. 3. ait: *Omne quodcunque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini noſtri* Iesv *Chriſti* Finxerint Poëtæ Ariadnem puellam dediſſe aliquando Theſeo glomum fili, vt ne in labyrintho exerraret & periret, ſed filo duce extricare ſe poſſet. Veriùs mundus iſte labyrinthus eſt miris ambagibus periculorum obſitus: in eo ſi errare, ſi à iuſtitiã & gloriã excidere nolumus, priùs num hoc vel illud ad ſalutem noſtram faciat, diſcutiamus, & Devm ſequamur. Ita cùm oramus, in nomine Iesv oremus, id eſt, ſi ad ſalutem noſtram facit quod poſtulam³: cùm oras, vt conualeſcas, dic: Domine, ſi facit ad ſalutẽ meam. Cùm negotiũ aliquod inchoas, dic: In nomine tuo Devs, ſi ad ſalutem mihi prodeſt, procedat; ſin minùs, retrocedat.

Quoniam igitur nomen hoc tam plenum eſt myſteriis & ſalutaribus doctrinis; meritò etiam exoſculandum eſt & omni honore proſequendum. Si enim librum Euangeliorum exoſculamur, quia viam ſalutis nobis demonſtrat (quemadmodum Synodi generales ſeptima & octaua docent cum adorandum, quia ſacratiſſimas nobis res proponat) & ſi S. Thomas Aquinas de libro S. Chryſoſtomi ſuper Matthæum dicere non dubitauit, eum ſe librum cum ciuitate Pariſiorum non commutaturum: quanto magis venerari nos docet nomen Iesv, quod ſolum ſe ſcire dicebat Paulus, 1. Cor 2.

C. II. Nomen pretioſum

Secvndo, Quia nomen pretioſum. Apoſtolus 1.Cor.6.ait: *Empti enim eſtis pretio magno, glorificate & portate* Devm *in corpore veſtro.* Sed etiam nomen Iesv emptum eſt Chriſto, pretio magno; quia maximo illum conſtitit. Glorificate igitur & portate id magnã cum reuerentiã & veneratione. Quemadmodum enim Iacob non priùs vocatus eſt Iſraël, id eſt, videns Deũ, quamdiu cum Angelo luctatus, ab eodem, in neruo vulneratus eſt, Geneſ. 32 ſic etiam Chriſtus non priùs, vocatus eſt Iesvs & Saluator, quàm ſanciatus in Circumciſione, ſanguinem pro nobis fudit. Qui etſi nunc modicus fuit, tamen quoad ſufficientiam redimere nos potens erat, & præterea fuit arrha copioſioris redemptionis per paſſionem & mortem exhibendæ, ac proinde ex vi huius promeruit, imò emit nomen illud maximo ſanè pretio. Vnde ſi Alexander Magn. Sicyonio in obſidione vulneratus & ſanguinem decurrentem videns: *Quàm carè emeris præclarum nomen*? exclamauit; quantò potiori iure Chriſt' id de nomine illo ſuo dicere poterat? Nemo neſcit ea nomina longè digniora eſſe & honorabiliora, quæ virtute emuntur, quàm quæ hereditate acquiruntur: vti cognomen Germanici, quod Juſtinianus ob deuictam Germaniam: Africani, quod Scipio ob deuictam Africam ſibi pepercrat. Tale verò eſt nomen Iesv, quia id ſibi Chriſtus per paſſionem ſuam & liberationem noſtram peperit, nec priùs accepit, quàm initium eius faceret. Vnde fit Chriſtũ magis glorificari in nomine Iesv, quàm ſi vocetur præciſè Filius Dei vel Devs exercituum, Sabaoth, &c hæc enim per hæreditatem accepit: illud per proprium ſanguinem ſibi peperit. Et ideò à Saulo proſtrato interrogatus, Quis es Domine? non reſpondit: Ego ſum qui ſum; vel, Ego ſum Devs Abraham, Iſaac, & Iacob, &c, ſed *Ego ſum* Iesvs, *quem tu perſequeris.* Quã ex re colligere debemus, quantum reuereri & exoſculari debeamus hoc nomen, quod, vt nobis ſalutem pareret, tanti liberatorem noſtrum conſtitit. Nam ſi in nomine Iesv magis glorificatur, quàm in nomine Dei, ſequitur etiam magis offendi in nominis Iesv abuſu. Et ſi pretioſum aliquod balſamum, vnguentum vel oleum, vti è gemmis & margaritis diſtillatum, tam magni fit, & aureis argenteiſque thecis tã ſedulò aſſeruatur, ac guttatim ægris mittitur: quantò magis id debetur nomini Jesv? An non de illo ſponſa dicit Cant. 1. *Oleum effuſum nomen tuum.* Oleum, inquam, expreſſum in torculari crucis & de vulneribus & membris Chriſti diſtil-

diſtillans: effuſum verò, quia toti orbi copiosè propinatum & oblatum. Sed vnde maior Chriſto deberetur honor, inde minor exhibetur, & tam pretioſum oleum, quo copioſius eſt oblatum, tanto viliùs æſtimatur & effunditur ex ore hominum inter iocos, riſus, nugas, detractiones, turpiloquia, &c. quaſi nihili Chriſto conſtitiſſet. Hoc enim eſt quod queritur Pſalmo 21. *Sicut aqua effuſus ſum.*

D. III. Nomē ſalutare. TERTIO, Quia nomen ſalutare; *nec enim aliud nomen*, inquit S. Petrus Act. 4. *datum eſt ſub cælo hominibus, in quo oporteat nos ſaluos fieri.* Et quid aliud ſonat IESVS, quàm quod 1. ad Tim. 1. dicitur: *quia Chriſtus* IESVS *venit in hunc mundum, peccatores ſaluos facere?* Et ibid. cap. 2. *Omnes homines vult ſaluos fieri?* Tametſi enim ante Chriſtum alij quidam vocati ſunt eo nomine, non tamen ita Chriſtus, quia nec ab Angelo, nec ob eam rationem, quòd ſaluum facturi eſſent populum à peccatis eorum, quemadmodum de Chriſto Angelus dixit: ſed ob temporalia quędam commoda per ipſos populo præſtanda, vti Ioſue, quia Dux futurus erat in Iſraël, & populum introducturus in terram promiſſionis: Ioſeph, quòd Ægyptum & innumeros homines à fame liberaſſet. &c. IESVS verò venit introducere nos in cælũ, liberare à fame gehennæ. Iam verò ſi Ioſepho, dum in regio curru circumveheretur & ore præconis honorandus proclamaretur, quòd Ægyptum à periculo famis liberâſſet, tanta exhibita fuit reuerentia, vt quacunque veheretur, omnes ante illum genu flecterent, Gen. 41. quid nos facere decet, cum Saluatorem noſtrum verum & vnicum in regio illo curru nominis IESV circum ferri & proclamare audimus? Sanè Apoſtolus ad Philip. 2. ita exaltatum ait Chriſti nomen, vt *in nomine* IESV *flectatur omne genu, cæleſtium, terreſtrium & infernorum.* Quod ſi angelicæ virtutes & dæmonum cohortes, quæ à Chriſto redemptæ non ſunt, quemadmodum nos ſumus, hoc audito nomine genuflectunt, idque adorant, quid dicendum de hominibus, qui non modò id non adorant auditum, ſed ridiculè ipſi proferunt? Sanè conuincuntur tales parui vel nihili æſtimare ſuam ſalutem, dum ſuum Saluatorem tam hiſtrionicè circumſerunt. Quemadmodum enim is, qui nouâ & pretioſâ indutus veſte, vbique & ſemper eam geſtat, quouis loco ſordido ſedet, per medias pluuias & lutoſum iter geſtat humique in eâ repit, cenſetur nihili æſtimare veſtem illam: ita etiam qui ſalutare Chriſti nomen tam leuiter effundit. Nomen illud IESVS indumentum ſalutis noſtræ eſt, qui quo ſolo DEO placemus per Chriſtum; quia ad Gal. 3. dicitur: *Quicumque in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis.* Id verò tam pretioſum eſt, vt conſtiterit ſanguine Chriſti. Quicunque ergò id tam viliter tractat, nihili æſtimare conuincitur. Vnde rectè Apoſtolus vbi ſuprà: *Empti eſtis pretio magno, glorificate & portate* DEVM *in corpore veſtro.* Aptè quoque Theodoretus q. 41. in Exod. ait: *Si permulti conſueuerunt pretioſiorem veſtem diebus feſtis reſeruare, multò iuſtius eſt diuinum Nomen precibus atque docendi officio conſecrare.* Confundit iſtos inſignis in Iaponiâ vir, Timazaca nomine, qui cùm aliquem in periculo quodam inclamantem audiſſet IESVS Maria, ex equo illicò deſcendit, DEOque gratias egit, quòd vbi dæmonum tantummodò priùs nomina audiebantur, ibi iam ſuauiſſima IESV Mariæque nomina inuocarentur; prout iis è regionibus ſcripſit Val. Caruaglio anno 1601.

E. IV. Nomen ſanctum. QVARTO, Quia eſt nomen ſanctum (iuxta Pſalm. 110. *Sanctum & terribile nomen eius*) repræſentans ſanctum illud, quod Angelus venerationis causâ nominare non audebat, cùm dixit ad Mariam Virginem: *Sanctum quod ex te naſcetur, vocabitur Filius* DEI. Et hac forſan de causâ cæcus ille, primò IESVM Filium Dauid compellans, ſecundò petitionem repetens, non audebat eum iterato nomine IESV compellare, ſed tantùm dicebat: *Fili Dauid miſerere mei*. quaſi indecoram cenſens tanti Nominis iterationem, Luc. 18. Ratio verò eſt, quia ſicut imago regis honoratur, quia regem repræſentat, ita & nomen DEI honorandum, quia DEVM repræſentat. In more poſitum eſt apud nonnullas gentes, vt delatas ad ſe regum ſuorum literas ſupra caput ponant, ſe in genua flectant, aut alia huiuſmodi faciant; veluti Angli, qui vacuas regum ſuorum ſellas in aulâ poſitas prono capite ac demiſſo vultu venerantur, teſte Bozio de ſignis Eccleſ. lib. 15. c. 16. *Apud Iudæos quidem*, inquit S. Chroſoſtomus homil. 26. ad pop. Antiochenum, *tam venerandum erat* DEI *nomen, vt laminâ ſcriberetur & nemini litteras nominis ferre liceret, niſi Sacerdotum Principi: nunc autem veluti quiddam vulgare, ſic ipſum nomen circumferimus.* Hæc ille. Sanè nomen illud non niſi ſummus Sacerdos & ſemel tantùm in anno pronunciare audebat; id interim alij in terram proſtrati audiebant: adhæc quoties id in ſacris literis inueniretur, venerationis causâ nunquam pronunciabant, ſed pro eo dicebant, Adonai. Atqui nomen IESV nobis non diuinitatem tantùm, ſed etiam humanitatem DEI, adeoque beneficium Incarnationis repræſentat, & plus quàm Tetragrammaton. Taceo quòd ipſi gentiles Romani deorum ſuorum tutelarium nomina proferre nefas ducebant, teſte Plut. in lib. problem. Quid, quod virorum nominatorum nomina ſine honoris ſignificatione proferre non ſolemus: *Iam verò quomodo non eſt abſurdum*, ait Chryſoſtomus homil. 7. ad pop. *ſeruum quidem non audere Dominum nominatim & ſine honoris præfatione appellare, Angelorum verò Dominum temerè & contemptim vbique iactare?* Certè læſæ reus maieſtatis foret, qui imaginem Regis ſine reuerentiâ tractaret, locis inhoneſtis affigeret, &c. quomodo non reus erit, qui ſacratiſſimum DEI & IESV nomen ore profano, prout in buccam venerit, venditat? Audi Chryſoſt. hom. 26. ad pop. Antioch. *Neſcitis quid ſit* DEVS, inquit, *& qualis debeat ore vocari? quòd ſi de probo quodam viro loquamur, dicimus, Os tuum ablue & ita commemora. Nunc verò nomen ſuper omne nomen venerandum, in omni terrâ admirabile, quod audientes dæmones horrent, temerariè circumferimus. Nónne dum* DEVS *nominatur oportere vos horrere?* Hæc ille. Quorsùm verò pertinere dicemus Caluinianos, qui huic ſacratiſſimo nomini

mini nullam prorſus reuerentiam exhibent? De his ſcribit Godefridus à Driel in ſuâ Antipericope pag. 22. *Vidi quoque aliud admirandum Heidelbergæ anno proximo præterito animum vos Caluiniſtas ad auditum nomen veſtri Principis capita aperire, dexteram oſculari, toto corpore aſſurgere, rectosq; aliquantiſper conſiſtere Et rectè. At ad auditum ſanctiſſimum illud* Dei *ac Domini noſtri nomen, quod eſt ſuper omne nomen*, Iesvs, *vt truncos, vt aſinos, vt atheos, nullâ prorſus exhibitâ reuerentiâ, ne politicâ quidē, cōſidere.* Quorſum, inquam, hos pertinere dicemus, ad terreſtres nè, an ad cœleſtes, an potius ad inferos; ſiquidem ex Apoſtolo audiuimus omnium illorum genua in nomine Iesv flectenda? Quod ſe ſuperis volent meliores eſſe, hoc ipſo inferis peiores ſunt. Redarguitur hæc illorum inſolentia & ſtultitia vel à ſimpliculis ruſticis, qui ſolâ dictante conſcientiâ venerantur iſtud nomen. Quare anno Dom. 1594. Prædicans ille in Weſtphaliâ, valde omnibus ſe ridendum expoſuit (apud Serarium l. 1. de Ioſue c. 2 q. 15.) quòd cùm pro concione maledictorum quædam veluti plauſtra in Ieſuitas effunderet, ruſticani eius auditores, primas illas Iesv ſyllabas audientes, neque magnopere de illius argumento cogitantes, honorem facerent, quotieſcumque Jeſuitas ille nominaret (faciebat autem perſæpè) toties hi, eo in Cathedrâ ſtomachante ac fremente, poplites flecterent.

F. V. Nomen terribile.

Qvinto, Quia terribile eſt hoc nomen, vt in Pſ. præd. *Sanctum & terribile nomen eius.* Terribile verò eſt inprimis dæmonibus, qui audito hoc nomine fugiunt & tremunt, à quo deuictos ſe nôrunt. Terribile omnibus huius nominis hoſtibus, quemadmodum expertus Saulus, cùm Damaſcum pergeret, *vt alligaret omnes qui inuocant hoc nomen*, vt habetur Act. 9. Quale enim ſit hoc nomen, tum primùm intellexit, cùm voce Chriſti proſtratus audiuit: *Ego ſum* Iesvs, *quem tu perſequeris.* Terribile denique omnibus, qui id irreuerenter tractant & in vanum aſſumunt. Sic enim in lege Deut. 5. ſcriptum eſt: *Non vſurpabis nomen Domini* Dei *tui fruſtra; quia non erit impunitus, qui ſuper re vanâ nomen eius aſſumpſerit.* Quam comminationis appendicem idcircò procul dubio appoſuit Devs, quia præuidit homines maximè procliues fore ad hoc vitium, & communiſſimam fore diuini nominis irreuerentiam, à quâ vt eos deterreret, minas addidit. Quamobrem meritò ſanè monet Eccleſ. cap. 28. *Verbis tuis facito ſtateram.* ad ponderanda ſc. verba antequam ea proferas, ne in pœnam incidas; ad eum ferè modum quo piſtores iubentur mittere panes priùs in ſtateram, antequam mittant in furnum; alioqui quibuſdam in locis puniuntur ſiue leuior ſiue grauior inueniatur panis. Sic etiam verba ponderanda ſunt antequam imponantur linguæ & in publicum proferantur: quia & leuia puniuntur & grauia (quale eſt nomen Iesv, Dei, Sacramentorum, &c.) non grauiter prolata. Vel, *Verbis tuis facito ſtateram*, id eſt, cogita omnia iocoſa, ocioſa, irreuerentia, inuerecunda, leuia, &c. aliquando in ſtaterâ iudicij à Deo ponderanda eſſe & pro meritis punienda; ſi enim *Spirituum*, id eſt, cogitationum *ponderator eſt Dominus*, vt dicitur Prouerb. 16. quomodo non magis verborum eiuſmodi inutilium & irreuerentium? Hoc medio, id eſt, timendo Devm, abſtuliſſe ſe iurandi conſuetudinem fatetur S. Auguſtinus in Serm. 28. de verbis Apoſtoli. Eodem modo auferri poſſet conſuetudo vſurpandi nomen Dei irreuerenter. Audi Chryſoſtomum hom. 7. ad Pop. *Dicitur*, inquit, *quòd Oratorum quidam, præ quadam ſtultâ conſuetudine dextrum eundo humerum continuè mouebat: ſed tamen conſuetudinem vicit, & gladios acutos vtrimque humeris impoſuit, vt vulneris timore membrum ſic motum corrigeret. Hoc & tu linguæ tuæ facias & ipſi pro gladio diuinæ pœnæ timorem impone & omnino ſuperabis, &c.* Hæc Chryſoſtomus. Neque valet excuſatio, ſi dicas, id non malo animo, ſed tantùm ex conſuetudine fieri; ſic enim nihil faciet, qui cùm aſſueuerit ex alienis ædibus ſemper aliquid efferre inconſulto domino, deprehenſus dicat, ſe id in more habere. Pendebit enim & tanto magis, quanto magis in more habuit aliquid furari. Itaque *nolite errare*, ait Apoſtolus ad Gal. 6. Devs *non irridetur, quæ enim ſeminauerit homo, hæc & metet.* Quòd ſi igitur linguâ tuâ ſeminas ſcurrilitates, leuitates, contemptum Dei & diuinarum rerum, irriſionem, &c. metes etiam irriſionem.

CONCIO VI.

Vis & efficacia nominis Iesv.

1. *Quia conſolatur afflictos.*
2. *Armat aduerſus pericula.*
3. *Sedat paſſiones & tentationes.*
4. *Pellit malignos ſpiritus.*
5. *Orationem facit efficacem.*

THEMA.

Vocatum eſt nomen eius Iesvs. *Luc. 2.*

A.

Inter alia prodigia Natiuitatis Chriſti prænuntia, celebris fuit fons olei, qui tempore Auguſti Imperatoris (ſub quo poſtea natus eſt Chriſtus) fluxit Romæ de tabernâ meritoriâ, per totum diem, teſte Oroſio lib. 6. hiſt. Qui, vt idem auctor aſſerit, euidentiſſimè ſignificabat, proditurum in orbem ſub hoc Imperatore illum, qui verè eſt vnctus ſeu Chriſtus & fons olei, quo inungendi eſſent per totum orbem Chriſtiani. Id verò hodiernâ die impletum eſſe, dubitare non debemus. Hæc enim illa dies, quâ ſaluberrimum illud oleum pretioſi ſanguinis Chriſti de primo eius vulnere in circumciſione fluxit. Idcircò enim ſanguinem fudit Chriſtus, quia erat Iesvs; idcircò in cruce paſſus eſt, quia erat Iesvs, vt indicauit cauſa ipſius ſcripta, Jesvs *Nazarenus.* De hoc fonte prophetauit Zacharias cap 13 cùm dixit: *In illâ die erit fons patens domui David & habitantibus Ieruſalem in ablutionem peccatoris.* Et Iſaias cap. 12. *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Saluatoris* (ſeu Iesv, vt habetur in Hebræo.) Denique Salomon Cant. 1. *Oleum effuſum nomen tuum*, inquit, *ideò adoleſcentulæ dilexerunt te*, id eſt, animæ iuſtæ. Vſque ad illum diem clauſus & abſconditus fuit iſte fons, ideoque nullus eius effectus &

fructus

fructus; nulluſque ad eum recurſus, amor & deuotio. Nunc verò ex quo reſeratus eſt, effundere cœpit liquorem & odorem ſuum per vniuerſum orbem, plurimaque commoda hominibus vndique diffundere. Hæc verò qualia ſint, videbimus, ſimulque fontem iſtum vobis, Auditores, offero pro xenio.

B. I. Conſolatur afflictos.

PRIMO, Oleum lenit dolorem vulnerum membrorum malè affectorum, recreat feſſa membra, condit cibum alioqui inſipidum & aridum. Nouimus enim Samaritanum illum vulneribus ſauciati infudiſſe oleum, ad mitigandum ſcil. dolorem. Sic etiam nomen IESV afflictos conſolatur, & eos qui amaro ſunt animo, dulcedine quâdam reficit. Expertus id eſt S. Bernardus, qui ſerm. 15. in Cant. ſcribit: *Aridus eſt omnis cibus animæ, ſi non oleo iſto infunditur; inſipidus, ſi non hoc ſale conditur. Si ſcribis, non ſapit mihi, niſi ibi legero* IESVM; *ſi diſputas aut conferas, nō ſapit mihi, niſi ſonuerit ibi* IESVS. IESVS *mel in ore, melos in aure, in corde iubilus.* Sic ille. Teſtis alter S. Franciſcus, de quò ſcribit S. Bonauentura in eius vitâ, quòd cùm exprimeret nomen IESV, toties labia ablingeret, quaſi mellifluum ſaporem deguſtaſſet: cùm verò id audiret, toties iubilo quodam repletus interiùs totus alterari videretur, ac ſi quædam ſuauis harmonia verberaſſet eius aures. Denique nos vernaculâ nomen id vocamus **den ſuſſen Namen** IESVS: nec immeritò; quia ſuauiſſimum nobis affert & ſignificat nuntium, Saluatoris ſcil. non tantùm vnius nationis, ſed vniuerſalis: non corporum tantùm, ſed & animarum: non in vno tantùm, ſed omni genere ſalutis; dicit enim malorum omnium ablationem, & honorum omnium affluentiam; innuit, velle DEVM omnes homines ſaluos fieri, &c. Quis autem audito tali nuntio nō recreetur & reuiniſcat, tametſi ſemimortuus & deſperatus? Scimus Iacob Patriarcham luxiſſe filium ſuum chariſſimum Ioſeph multo tempore, quem credebat à beſtijs deuoratum: ſed vbi is à filijs ſuis audiuit: *Ioſeph filius tuus viuit*; tanto ſolatio perfuſus fuit, vt velut de graui ſomno euigilâſſe videretur, *& reuixit ſpiritus eius.* ait Scriptura; nimirum inſtar ignis lucernæ, qui oleo deficiente emoriens, infuſo oleo reuiuiſcit, vt inquit ibi S. Chryſoſtomus. Quanto magis reuiuiſcere debent afflicti & deſolati omnes, cùm audiunt verum Ioſeph, IESVM videlicet Saluatorem vniuerſalem & perfectum veniſſe in mundum, & præſto eſſe ad ſalutem impertiendam? *Fidelis ſermo*, ait Apoſtolus 1. ad Timoth. 1. *& omni acceptione dignus: quia Chriſtus* IESVS *venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere.* Hoc verò nobis annuntiat vnicum illud nomen IESV: imò totum id quod eſt DEI, indicat factum eſſe noſtrum nobiſq; communicatum. Vnde S. Bernardus, [illegible]co dicto fieri non poſſe exiſtimat, vt is, cui in mentem venit hoc nomen, triſtari aut deſperare poſſit. *Triſtatur aliquis veſtrûm?* ait: *veniat in cor* IESVS *& inde ſaliat in os, & ecce ad exortum nominis lumen, nubilum omne diffugit, redit ſerenum. Labitur quis in crimen, currit inſuper ad laqueum mortis deſperando; nonne ſi inuocet nomen vitæ, confeſtim reſpirabit ad vitam?* &c.

Quiſquis igitur velut lucerna oleo conſolationis deſtituta deficere incipit, oleum hoc affundat per ſynceram meditationem, & ſine dubio reuiuiſcet, etiam ſi fortè deſperâſſet. Rei ſignificatæ ſuauiſſimæ correſpondet etiam nomen ſuauiſſimum. Etenim *nomen* IESV *inſerit miram quandam manſuetudinem, morumq́; honeſtatem, humanitatem, bonitatem, placiditatem, &c.* ait Origenes l. 1. contra Celſum. Alexander Mag. referente Plutarcho, vanè aliquando gloriabatur ſe ſolo ſuo nomine opem Pyrrho ægrotanti allaturū. Debetur verò hæc gloria ſoli nomini IESV.

C. II. Armat aduerſus pericula.

SECVNDO, Oleum conducit athletis & luctatoribus; ſiquidem ante luctam olim inungi ſolebant oleo, ſiue vt membris euaderent duriores, ſiue vt minùs teneri poſſent. Similiter nomen IESV animat & armat aduerſus pericula & timores nocturnos, aliaque diſcrimina. Cuius rei figuram cernere eſt in Dauide, qui reiectis armis Saulis, quibus induebatur ad præliandum contra Goliath, leuiſſima accepit arma, baculum & fundam, non vtique in his confidens, ſed potiùs in nomine Domini. Vnde dixit ad hoſtem: *Tu venis ad me cum gladio & haſtâ & clypeo; ego autem venio ad te in nomine Domini.* & his armis potiùs quàm fundâ deiecit Goliathum. Similis Dauidi heros in nouâ lege Martinus fuit, qui cùm Chriſto militaturus, militare ampliùs impio Iuliano nollet, & proptereà à Iuliano timiditatis argueretur, reſpondit: *Si hoc ignauiæ, non fidei adſcribitur, craſtinâ die ante aciem inermis ſtabo, & in nomine Domini* IESV, *ſigno crucis, non clypeo protectus aut galea, hoſtium cuneos penetrabo ſecurus.* Sulpit. in eius vitâ. En quantam in nomine IESV & ſigno crucis poſuerit virtutem! ſic etiam fidus ille ſeruus nobilis Sileſij (de quo alibi diximus) cùm ſe obtuliſſet ad eripiendum dæmonibus infantem domini ſui, in ædibus eiuſdem: Commendabo, inquit, & committam vitam meam DEO meo, & in nomine Domini ingrediar, & vt infantem auferam auxilio & beneficio DEI, videbo. Itaque ingreſſus, & infantem ex vlnis dæmonis vnius abſtrahens; Nomine & virtute IESV Chriſti, ait, aufero abs te infantem, & patri eius reſtituo. ſicque incolumis incolumem abſtulit infantem dæmonibus fruſtrà renitentibus & contrà vociferantibus, apud Delr. l. 3. p. 1. q. 7. ſect. 1.

Denique nos communiter, cùm in periculo vel metu verſamur, nominis huius inuocatione nos munimus, & ſatis tutos æſtimamus, velut clypeo fortiſſimo protectos; idque meritò & laudabiliter: nam *turris fortiſſima nomen Domini.* ait Sapiens Prou. 18. Nec verò ſolùm animat, ſed etiam liberat à periculis. Scribit enim Petrus Maffeius Soc. IESV l. 7. hiſt. Ind. quinque Luſitanos paruo nauigio vectos, de 125. Barbaris, inuocato nomine IESV, mirabilem obtinuiſſe victoriam, nemine ipſorum amiſſo: cùm priùs à Barbaris in fugam acti in præſentiſſimo eſſent diſcrimine & rebus penè deſperatis. Præſeruat item ab improuisâ morte, ſi ſedulò & cum deuotione fronti inſcribatur: hoc enim documentum dedit ipſe Chriſtus S. Emundo adhuc puero, vt eſt in eius vitâ apud Sur. l. 1. c. 68.

Dum enim incederet ſolitarius ſacris inſiſtens meditationibus, apparuit ei ſubitò puer candidus & rubicundus velut è cœlo lapſus, eumque ſalutans: *Salue*, inquit, *dilecte mi*. At cùm Edmundus diceret ſibi eum ignotum eſſe; ſubiecit Chriſtus: *Quomodo ita tibi ſum ignotus, præſertim cùm etiam in Scholis ad latus tuum ſedeam?* ſubditque: *In faciem meam reſpice, & ſiquid in fronte meâ ſcriptum ſit, aduerte ſedulus*. Legit itaque Edmundus & reperit ſcriptum, IESVS Nazarenus. Tum Chriſtus: *Hoc eſt nomen meum, quod tibi memoriale ſit in deſiderio animæ; & hoc diligenter & articulatim noctibus imprime ſingulis fronti tuæ: per hoc enim poteris contra mortem muniri ſubitam: & quiſquis eadem ſcripturâ munierit modo conſimili frontem ſuam.* His dictis puer ille, in quem deſiderant Angeli proſpicere, diſparuit, nec parum dulcedinis in pectore Edmundi reliquit. Et quia mortis periculum omnium eſt grauiſſimũ, rectè morientibus hoc ſacratiſſimum nomen ſeriò ingeminatur. Per hoc enim continentur morientes intra terminos præſumptionis & deſperationis. Dum enim audiunt IESVM Saluatorem; per Saluatorem ex vnâ parte eriguntur ad ſpem propter redemptorem; ex alterâ deprimuntur ad timorem, vt non tam confidant in ſuis, quam IESV Chriſti meritis. Apud Romanos in more fuit, vitâ functis monetam argenteam in os inſerere ad perſoluendum Charonti naulum, vt fœlici nauigio ad Campos Elyſios appellerent. Hoc autem quid nobis eſſe debet aliud, niſi nomen IESV? *Nec enim aliud nomen eſt ſub cælo*, ait S. Petrus Act. 4. *datum hominibus, in quo oporteat nos ſaluos fieri.* A militibus excubias agentibus, vel ciuitatem obſidentibus exigitur ſymbola ſeu teſſera militaris; quam ſi bene calleant; ſalui ſunt: ſi minùs, occidi poſſunt. Symbola Chriſtianorum bonorum eſt nomen IESV; videat quiſque vt hanc reddat in articulo mortis, eique adhæreat, ne alio qui pereat. Huc reſpexit Iacob, cùm moriturus dixit: *Salutare tuum expectabo Domine.* Gen. 49. Id eſt, Saluatorem tuum.

D. III. Sedat paſſiones & tentationes.

TERTIO, Oleum effuſum in mare intempeſtum, reddere id tranquillum dicitur, apud Pier. lib. 53. Hierogl. & Plin. lib. 2. cap 103. Idem etiam facit ſaluberrimum nomen IESV; ſiquidem potens medium eſt ad ſedandas animi paſſiones & tentationes. Sedauit certè iam olim tempeſtatem huius mundi excitatam à dæmonibus, & magna in mundo tranquilitas facta eſt, ex quo auditum in mundo hoc nomen. Quidni etiam poſſit ſedare motus animi? Audiamus S. Bernardum, qui ſerm. 15. in Cantic. ſcribit: *Nihil ita iræ impetum cohibet, ſuperbiæ tumorem ſedat, ſanat liuoris vulnus, reſtringit luxuriæ fluxum, extinguit libidinis flammam, ſitim temperat auaritiæ, ac totius indecoris fugat pruriginẽ. Siquidem cum nomino IESVM, hominem mihi propono mitem & humilem corde, benignum, ſobrium, caſtum, miſericordem, & omni denique honeſtate & ſanctitate conſpicuum, eundemq; DEVM omnipotentem, qui ſuomet exemplo ſanet & roboret adiutorio. Sumo itaque mihi exempla de homine, & auxilium à Potente, illa tanquam pigmentarias ſpecies, hoc tanquam vnde acuam eas; & facio confectionem, cui ſimilem medicorum nemo facere poteſt. Hoc tibi electuarium habes, ô anima mea, reconditum in vaſculo vocabuli huius, quod eſt* IESVS*: ſaluti ferum certè, quódque nulli vnquam peſti tuæ inueniatur inefficax. Semper ſit tibi in ſinu, ſemper in manu, quo tui omnes in* IESVM *& ſenſus dirigantur & actus. Ad hoc enim inuitaris ab ipſo ſponſo in Canticis, cùm ait: Pone me vt ſignaculum in corde tuo, vt ſignaculum in brachio tuo.* Hactenus Bernardus. Quòd ſi Imago Polemonis Philoſophi admodum ſeuerè depicta & oculis obiecta, meretricem abſterruit à flagitio mox patrando, teſte S. Gregorio Nazianzeno, vt in eius vitâ: cur non hoc & amplius poſſit nomen IESV, reuocans in memoriam Saluatorem tam ſanctum, tam potentem?

E. IV. Pellit malignos ſpiritus.

QVARTO, Oleum, teſte Plinio lib. 15. cap. 17. vuis aſperſum, veſpas ab illis arcet: idemque eas necat, vti & muſcas & reliqua inſecta, ſi eo perfundantur: eodem auctore l. 11. c. 11. Simili modo nomen IESV depellit malignos ſpiritus, & viribus ſuis exuit ac propemodùm occidit, adeò ipſis terribile eſt. Prædixit hoc ipſe Dominus: *In nomine meo demonia eijcient.* Et teſtantur id SS. Patres & innumera exempla. Ad prolationem enim huius vocis diſparuêre maligni ſpiritus, diſſoluta ſunt ſagarum conuenticula, eneruatæ magicæ artes, expulſi ab obſeſſis dæmones, &c. Refert Thomas de Kempis part. 3. ſerm. ad Nou. poſt. ſerm. 2. Ex. 4. fratrem quendam à dæmone territum in lecto cùm recitaret Angelicam ſalutationem, dæmonem primò nihil motum; ſed cùm perueniſſet ad illa verba: IESVS CHRISTVS: illicò aufugiſſe, quaſi tonitruo quodam perterritum. Itaq; frater ille audacior factus, ſæpiùs illa verba poſt fugientem ingeminabat. Et quid mirum terreri hoc nomine dæmonem, à quo tam diras accepit plagas? De S. Hilarione ſcribit Hieronymus in eius vitâ, quod inter alia plurima dæmonum terriculamenta vidit, *ex improuiſo ſplendente Lunâ rhedã feruentibus equis ſuper ſe irruere: cùmque inclamaſſet* IESVM*, ante oculos eius repentino terræ hiatu pompa omnis abſorpta eſt. Tunc ille ait: Equum & aſcenſorem proiecit in mare. Et: Hi in curribus & hi in equis: nos autem in nomine* DEI *noſtri magnificabimur.* S. Antonius hoc ſalutari nomine dæmonum machinas & molitiones ſæpiſſimè ad nihilum redegit. Inter alia apud Athanaſium in vitâ hæc ait: *Pulſauit aliquando dæmon monaſterij oſtium: egrediens video hominem enormi ſublimitate, porrectum caput vſque ad cælum. Cùm ab hoc, quiſnam eſſet, inquirerem, ait: Ego ſum ſathanas. Et ego, Quid, inquam, hic quæris? reſpondit: Cur mihi fruſtrà imputant monachi? cur mihi omnes Chriſtianorum populi maledicunt? Et ego: Iuſtè faciunt; tuis enim frequenter moleſtantur inſidijs. At ille ait: Nihil ego facio, ſed* [illegible] *ſe inuicem conturbant; nam ego miſerabilis factus ſum. Rogo, nonne legiſti: Quia defecerunt inimici frameæ in finem, & ciuitates eorum deſtruxiſti? en nullum iam habeo locum, nullam poſſideo ciuitatem: iam mihi nulla ſunt arma: per omnes nationes cunctaſq; prouincias Chriſti perſonat nomen: ſolitudines ipſæ quoque monachorum ſtipantur choris. Ipſi ſe, quæſo, tueantur, & me ſine cauſâ*

non

Digitized by Google

non lacerent. Tum ego DEI *gratiam cum alacritate miratus, ſic ad eum locutus ſum: Non tuæ veritati, quæ nulla eſt, tam nouam & tam inauditam adſcribo ſententiam: nam cùm fallaciæ caput ſis, hoc ſine mendacio coactus es confiteri. Verè enim* IESVS *tuas funditus ſubruit vires & honores nudatus Angelico volutaris in ſordibus. Vix dum verba compleueram, & ille ſublimis Saluatoris delectus eſt nominatione. Quæ ergo tam, ô filioli, poterit reſidere cunctatio? quæ trepidatio manebit vlterius? &c.* Hæc Antonius. Vultis plura? Thyræus lib. de dæmoniacis, cap. 42. num. 22. ait: *Sagis & iis qui ſe diabolo deuouerunt mandari & ſerid præcipi ſcimus, vt ſi quando nocturnos conuentus habent, prorſus à nomine* IESV *abſtineant, quanquam* IESVM *abiurârint. Scimus ſubitò & diabolū & præſentem turbam diſparuiſſe, ſi quando collegarum alicui etiam præter intentionem, nomen* IESVS *excidiſſe.* Sic ille.

F. V. Orationē facit efficacem.

QVINTO, Oleum vngit & promouet currum. Sic nomen IESV orationes efficaciores ad impetrandum facit, vt citiùs ad cælum aſcendant & nubes penetrent: promiſit enim id Chriſtus, & hoc nomine inuocatus in Euangelio nihil cuiquam negauit. Mediante enim hoc nomine audemus dicere: *Pater noſter qui es in cælis*: & per hoc placet DEO oratio noſtra auditurque. In huius rei figuram præcipitur, Leuit. 2. vt anima volens DEO ſacrificium offerre, *ſimilam offerat & fundat ſuper eam oleum* (quo nimirum ſapidior fiat; oleatus enim panis eſt ſapidiſſimus) *& ponat thus.* Simila orationem ſignificat, thus eius ſeruorem & bonam intentionem, quâ ad cælum dirigi debet: oleum nomen IESV, quod orationem facit acceptiſſimam, iuxta id: *Quidquid petieritis in nomine meo, fiet vobis.* Quin & ad victum comparandum profuiſſe hoc nomen docemur ex vitâ S. Bernardini qui cùm aliquando in oppido quodá vidiſſet hominem chartas luſorias conficientem, quæſiuit calleretne aliam artē? Illo negante: Si vis, inquit, facere quod dicturus ſum, habebis vnde te ſuſtentes. Et ille: Faciam equidē & lubens. Tum Bernardinus circino deſcripſit circulum & in eo nomen IESV pinxit ſole circumdatum, aitque ad virum: Tu ſac ſimiliter fili, & habebis vitæ degendæ neceſſaria. Fecit ille, & inde plus lucri acquiſiuit, quam è profano altero artificio.

Itaque inſculpamus hoc nomen linguæ noſtræ: & ſi lingua aliquando deficiat, inſculpamus & cordi, quemadmodum S. Ignatius martyr, in cuius corde inuentum eſt aureis literis ſcriptum. Cùm enim dixiſſet ei Tyrannus, vt nomen Chriſti abnegaret, reſpondit, nomen id ab eius ore remoueri non poſſe; & cùm ille minaretur ei capitis abſciſſionem, vt ſic ab eius ore remoueretur, dixit: *Etſi de ore abſtuleris, nunquam tamen de corde poteris eripere: Hoc enim nomen cordi meo inſcriptum habeo, & ideò ab eius inuocatione ceſſare non poſſum.* Quod volens probare. Traianus, iuſſit inquiri in occiſi corde, & inuentum eſt ſcriptum aureis literis. D. Thomas Aquinas in Opuſc. de expoſit. orationis Dominicæ.

CONCIO VII.

Qua ratione omnes Chriſtiani poſſint ac debeant eſſe Ieſuitæ.

1. *Si ſerui* IESV *fuerimus.*
2. *Si legata & monita* IESV *amplexi fuerimus.*
3. *Si mores & vitam* IESV *imitemur.*
4. *Si nomen hoc ignauia aut vitio aliquo non inquinemus.*
5. *Si & ipſi conemur eſſe quaſi* IESVS, *id eſt, Saluatoris.*

THEMA.

Vocatum eſt nomen eius IESVS. *Luc. 2.*

A.

NOn eſt alienum à religione Chriſtianâ, quòd hodierno die mutuis ſe xeniis honòrent Chriſtiani. Nam reuerà hodie Chriſtus Dominus noſter donatus & honoratus eſt ab ipſo Patre ſuo, præſtantiſſimo xenio, dum accepit nomen ſuper omne nomen; nomen inquam IESV, ab Angelo quidem vocatum ſeu annunciatum, à DEO Patre verò inditum, iuxta id Iſaiæ 49. in perſonâ Chriſti loquentis: *Audite Inſulæ & attendite populi de longè: Dominus ab vtero vocauit me* (nomine videlicet IESV:) *de ventre matris meæ recordatus eſt nominis mei.* Hoc autem nomen donum & quidem præſtantiſſimum eſſe teſtatur Apoſtolus ad Philippenſes capite 2. dicens: *Donauit illi nomen quod eſt ſuper omne nomen: vt in nomine* IESV (en quale nomen) *omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium & infernorum.* Quæ cùm ita ſint, æquum eſſe videtur, Auditores, vt ego vobis xenium aliquod donem. Et quid poſſum dare melius & præſtantius, quàm ſi id quod dedit DEVS Pater Filio ſuo, communicem & vobis? Illi donauit Pater ſanctiſſimum nomen IESV: vobis ego dono nomen Ieſuitæ, quia vos omnes opto fieri Ieſuitas. (Neque enim qui de Societate IESV ſunt, inuidebunt nobis hoc vocabulum, vt pote qui nos omnes & in modico & in magno optant eſſe, quales ipſi ſunt.) Itáne verò? dicet aliquis; viſne tu me Ieſuitam, qui hoc nomen odi? Ita volo & iubeo. Si enim Chriſtiani omnes dicimur à Chriſto: cur non etiam à IESV dicamur Ieſuitæ? Chriſtiani facti ſumus in Baptiſmo, dato iuramento; ergò à & Ieſuitæ. Deinde nónne Franciſcani à Franciſco, Benedictini à Benedicto, Dominicani à Dominico nomen ſortiuntur, quia illorum inſtitutum & regulam profitentur ac ſequuntur? Atqui etiam nos, quotquot Chriſtiani ſumus, regulam IESV Chriſti ſequimur. Ille nobis parens, doctor, caput, & denique noſter Saluator & IESVS eſt. Ipſe vitis, nos palmites. Denique audi quid Apoſtolus dicat 1. ad Corinth. 1. *Fidelis* DEVS, ait, *per quem vocati eſtis in ſocietatem filij eius* IESV *Chriſti Domini noſtri.* Igitur & nos de ſocietate IESV ſumus, quamquam non abnuimus alios aliis longè veriùs eſſe Ieſuitas, qui videlicet magis & perfectiùs Chriſtum imitantur. Sanè in Cataio regno, Sinēſibus vicino, & Tartarorum extremo, ita omnes Chriſtianos vocari, docet Turcicus narrator in hiſtor, Ind. Orient.

relat,

relat.pag. 171.edita Moguntiæ anno 1601Quin & ab hæreticis vocari ſolent Iuſuitæ omnes quotquot fidem Catholicam actiùs defendunt; & ab ipſis Catholicis (leuioris tamen armaturæ) quotquot pietati impenſiùs addicti ſunt. Nemo igitur ex nobis ſugiat hoc nomen, ſed toto potius corde ambiat & amplectatur. Sed quid agendum, inquis, quæ regula ſeruanda, vt huius Societatis particeps fiam? Bono animo eſto.breuis eſt & facilis talium Ieſuitarum regula.

B.
I.
Si ſerui Ieſv fuerimus.

Ergò Ieſuitæ erimus, Primò, ſi ipſius IESV ſeruos, clientes, diſcipulos, milites, omnique officiorum genere ipſi obligatos nos profiteamur. Seruus, clinens, diſcipulus, miles erga Dominum, Patronum, Magiſtrum, Ducem bene affecti ſunt, nomen & honorem eius tuentur, ipſum in corde & ore frequentur habent. Ita olim milites Romani gerebant in manu ſtigma inuſtum vel impreſſum, quo ſe profitebantur huius vel illius Ducis milites, vt teſtatur Lipſius lib. 1. de militiâ Rom. cap. 9 Sic miles Chriſtianus *ſcribit manu ſuâ, Domino*, id eſt, Domini ego ſum: ſeu (vt ex Septuaginta vertunt aliqui, *inſcribet manui ſuæ*: DEI *ego ſum*, ait Iſaias cap.44. Vin' eiuſmodi Chriſtianos? S. Paulus adeò ſibi impreſſum nomen IESV habebat, vt in ſuis epiſtolis repetat id ducenties decies nouies, Chriſti nomen quadringenties & ſemel, idemque abſciſſo capite triplici ſaltu ter repetijt. Baron.anno 69. Nec aliter de ſe ſcribebat, quàm *Paulus ſeruus* IESV *Chriſti*. S. Ignatius martyr aſſiduè IESVM vocabat amorem ſuum, nec aliud ferè ſonat tota eius Epiſtola ad Romanos; & ſunt qui tradunt in eius à leonibus lacerati corde inuentum fuiſſe nomen IESV aureis literis ſcriptum, iuxta quod predixerat tortoribus: *Hoc nomen cordi meo inſcriptum habeo, & ideo ab eius inuocatione ceſſare non valeo.* Vincent. libr. 10. cap. 57. Ado in Martyrolog. quem S. Thomas & Antonius aliiq; ſequuntur. Conſtantinus Magnus Imperator nomen Chriſti, duabus initialibus literis effigiatum gerebat in galeâ. Nomen Jesv ſub axillâ S. Euſtochiæ mortuæ inuentum eſt velut inciſum, vt eſt apud Scardonum & Alanum Copum dial.3. cap. 23. S. Julianus vbicunque id nomen in libris legebat, lachrymis irrigabat, eaque de cauſâ multas in libris lituras faciebat: vt teſtatur S. Ephrem in eius vitâ. De S. Franciſco ſcribit S. Bonauentura, viſum eum, quoties inter Pſalmos nomen Domini occurrebat, præ amoris ſuauitate labia ablingere; & ſi nomen IESV exprimeret vel audiret, mente & corpore adeo ſolitum alterari, ac ſi mellifluus quidam ſapor, aut ſuauis harmonia ſenſum eius immutâſſet. S. Bernard.ſerm. 15.in Cantic: *Si ſcribas, non ſapit mihi, niſi legero ibi* IESVM: *ſi diſputes aut conferas, non ſapit mihi, niſi ſonuerit ibi* IESVS. IESVS *mel in ore, in aure melos, in corde iubilus.* In primis Eccleſiæ temporibus multi Chriſtiani nomen IESV candentibus notis in carne ſuâ curabant ſibi inuri, vt ſcribit Procopius vetus auctor in Iſai. 44. Ita pij Chriſtiani etiamnum nomine iſto volunt inſigniri omnia ſua, jure meritoque; id enim à nobis petit ſponſus animarum noſtrarum Chriſtus Cantic. 8. dicens: *Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum* (vt videlicet quidquid cogitas & amas, me ſemper ſuperponas,) *vt ſignaculum ſuper brachium tuum* (vt ſemper in me confidas.)

C.
II.
Si Legata & monita Ieſv amplexi fuerimus.

SECVNDO, Si cupidè & promptè amplectamur ea, quæ ad ſalutem noſtram reliquit nobis IESVS, legauit, preſcripſit, monſtrauit, vt per ipſum ſalui eſſemus; cuiuſmodi ſunt vita & doctrina eius, præcepta & conſilia, paſſio & crux, meritorum theſaurus & ſacramenta. Hinc enim cultores & amatores IESV dignoſcemur, quemadmodum S. Antonius amorem ſuum & venerationem erga S. Paulum primum Eremitam oſtendit in eo, dum eius defuncti tunicam, quam is in ſportæ modum ex palmæ foliis ſibi contexuerat, auferens, eo veſtitu diebus ſolemnibus Paſchæ & Pentecoſtes. quoad vixit vſus eſt. S. Hieronymus in vitâ S Pauli. Et ſicut S. Chryſoſtomus amorem & deuotionem ſuam teſtatur eſt erga S. Paulum Apoſtolum, dum eius imaginem in muſæo ſeruans, identidem intuebatur maximo ſuo deſiderio & ſolatio, vt ſcribit Damaſcenus de Imaginibus orat 1. Quare ſi affectu ſimili afficiamur erga illa, quæ legauit, docuit & præſcripſit nobis IESVS, nemo dubitabit, nos illius ſeruos & cultores eſſe. Inſpiciamus crebrò vitam & doctrinam eius, ſequamur præcepta & conſilia, exoſculemur crucem & paſſionis inſtrumenta, induamus & applicemus nobis eius merita per Sacramenta (maximè Pœnitentiam & Eucharistiam) iiſque induti feſtis præſertim diebus incedamus. Solent filij magnâ religione obſeruare & aſſeruare ea, quæ à maioribus ſuis acceperunt, mandata, cimelia, &c. & inde æſtimantur magni eorum cultores. Ita Ioſephus cùm poſt mortem patris audiit fratres ſibi nunciantes: *Pater tuus præcepit nobis antequam moreretur, vt hæc tibi verbis illius diceremus: Obſecro vt obliuiſcaris ſceleris fratrum tuorum & peccati, atque malitiæ, quam exercuerunt in te.* fleuit & non tantùm iniuriam eis dimiſit, ſed magnam præterea beneuolentiam exhibuit & alimoniam promiſit. Inde palàm fecit, quantum amârit patrem ſuum, dum ob eius (vt dicebatur) verbum tam blandè accepit fratres, tantæ oblitus iniuriæ, Geneſ. 50. Ita & vos, Auditores, ſi Domini mandata, quæ viuens & moriens vobis commendauit, v. g. *vt diligatis inuicem*, *vt* iniurias remittatis, vt in ipſo maneatis, &c. (quemadmodum legimus apud Ioannem in ſermone habito poſt cœnam vltimam) ſtrenuè obſeruetis, veri Ieſuitæ, hoc eſt, IESV diſcipuli eritis. Ioannes Apoſtolus in eo ſe probauit eximium Magiſtri ſui amatorem & verum Ieſuitam, quia deſolatam IESV matrem, ſub cruce ſibi commiſſam, ex illâ ſtatim horâ accepit in ſua, id eſt, curam & tutelam ſuam, veluti propriam matrem. Ita vos Chriſtiani Ieſuitæ eritis, ſi quos IESVS pauperes commendauit vobis receperitis in veſtra. Jtaque gaudere deberemus & in genua procumbere, quoties audimus in Euangelio: *Dixit* IESVS *diſcipulis ſuis*: quiu &

inuicem

inuicem adhortari verbis Iſaiæ cap. 2. *Venite, aſcendamus ad montem Domini, & ad domum* Dei *Iacob, & docebit nos vias ſuas, & ambulabimus in eis.*

D. III. Si vitam & mores Iesv imitati.

Tertio, Si mores & vitam eius imitemur. Hinc enim dignoſcimus cuiuſque religionis ſectatores, quia ſeruant habitum & ſectantur inſtitutum ſuorum fundatorum. Ergò ſi Ieſuitæ & veri Chriſtiani vultis eſſe, *induimini Dominum* Iesvm *Chriſtum*, vti ait Apoſtolus ad Romam. 13. *Induere autem Chriſtum*, ait S. Chryſoſtomus, *eſt vndique in nobis per ſanctimoniam & manſuetudinem Chriſtum conſpicuum eſſe. Homo enim indutus id eſſe videtur, quod indutus eſt. Appareat itaq; in nobis Chriſtus.* Quare vt appareat in nobis Iesvs & ne nudum & vacuum eius nomen fruſtrà circumferamus, habitum quoque eius, id eſt, vitam & mores, quem in Baptiſmo ſuſcepimus per votum, nunc geſtare debemus. *Ego*, aiebat Diadumenus puerulus (cum & imperio & nomine Antonini donatus eſſet) *elaborabo, ne deſim nomini Antoninorum.* Serar. in Ioſ, cap. 2. Quid tu dicas Chriſtiane; qui nomen non Antonini, terreni Imperatoris, ſed Chriſti regis regum ſuſcepiſti? *Propereà Chriſtianus es*, ait S. Chryſoſt. orat. contra Iudæos, *ideò hoc nomen accepiſti, vt Chriſtum imiteris.* Et S. Auguſtinus tract. 5. in Epiſt. Ioannis: *Tu factis te oſtende Chriſtianum; nam ſi factis non oſtēdis Chriſtianum, etſi omnes te Chriſtianum vocent, quid prodeſt nomen vbi res non inuenitur?* Ergo ne deſis tanto nomini, inſpice ea, quæ Chriſti ſunt. & fac ſecundùm exemplar. Inſpice Chriſti domum, & inuenies vilem ædiculam in quâ conceptus eſt: deinde ſtabulum ſeu ſpeluncam in quâ natus: tum hoſpitia aliena, in quibus diuerſatus: denique commune cælum, ſub quo extra vrbem mortuus eſt. Inſpice eius poſſeſſiones, hortos, agros, prædia, & videbis nihil; audies verò illud: *Vulpes foueas habent & volucres cæli nidos; Filius autem hominis non habet vbi reclinet caput.* Inſpice eius lectum, & videbis primò fœnum, & præſepe: deinde nudam humum, in quâ ſæpiùs pernoctauit, præſertim in deſerto: rurſum ligneum ceruical in nauiculâ, denique duram quercum in quâ pendens expirauit. Inſpice eius victum, & inuenies comparatum è piorum eleēmoſynâ & vt plurimum panem tantum, tum quadragenarium ieiunium, ſobrietatem & abſtinentiam; denique fel & acetum. Inſpice eius veſtitum, & videbis nudo capite, nudis ambulantem pedibus, vnâ contentum tunicâ; ad extremum ſpineâ redimitum coronâ & ſpoliatum omni veſte, niſi quâ aër obtenebratus ex condolentiâ illum rexit. Inſpice eius famulos, ſocios & amicos, & inuenies primò aſinum & bouem; deinde rudes & pauperes diſcipulos, denique latrones, in quorum ſocietate mortuus eſt. Inſpice eius ſermones, & reperies non niſi ſerios & ædificatiuos. verba vitæ æternæ: nullum iocum, nullum riſum. Inſpice eius ſtudium, quod non erat aliud, quàm ſermocinari, orare, morbos ſanare tam animi quàm corporis, omnibus benefacere. Inſpice eius acta, mores & virtutes, caſtitatem, obedientiam, grauitatem, modeſtiam, maturitatem, circumſpectionem in dictis & factis, benignitatem affabilitatem, compaſſionem, miſericordiam, patientiam, &c. Inſpice totam eius vitam, quæ penè nihil aliud fuit, niſi exilium, ieiunium, peregrinatio, vigilia, labor, laſſitudo, fames, ſitis, frigus, æſtus, perſecutio, contemptus, crux denique & mors, quam præ oculis ſemper videbat. Inſpice inquam, & videbis totam Chriſti vitam, faſciculum eſſe myrrhæ, ſapore quidem amarum, odore tamen ſuauiſſimum. Ita enim ait ſponſa, Cant. 1. *Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi.* Et quia hunc faſciculum aſſiduè manibus tenebat, ideò & ipſa myrrham ſtillare cœpit ſimilium virtutum. Vnde ſcribit Cant. 5. *Manus meæ diſtillauerūt myrrhā & digiti mei pleni myrrhâ probatiſſimâ.* Quod nobis etiam continget, ſi vitam Chriſti ſedulò inſpexerimus. Atque hic eſt habitus, hoc veſtimentum Chriſti, quo indui debemus, ſi veri Chriſtiani ſeu Ieſuitæ eſſe volumus. Sed video nobis contingere, quod Dauidi contigit, cùm arma Saulis grauia nimis induit, ideóque dixit: *Non poſſum ſic incedere*, 1. Reg. 17. Idcircò ſaltem vnuſquiſque conetur facere quod poteſt; vt enim pueri manum magiſtri non tenentur aſſequi, ſed pro viribus imitari: ita & nos vitam Chriſti. Viderint autem qui ab eà prorſus alieni ſunt eique contrarij. Quod enim Heraclio Imper. quando venerandam Chriſti crucem, auro & gemmis ornatus efferre rurſum in Caluariæ montem voluit, in portâ tamen vi occultâ retentus & inſiſtere coactus eſt, dictum eſt à Zachariâ Ieroſolymorum Antiſtite: *Vide Imperator, ne iſto triumphali ornatu in cruce ferendâ, parum* Iesv *Chriſti paupertatem & humilitatem imitère*; hoc illi ſibi dictum putent, ſciantque ſe cum eo, quod gerunt, Chriſti nomine in tam alieno habitu ad montem gloriæ nequaquam peruenturos.

E. IV. Si nomen hoc non inquinemus.

Qvarto, Si nomen hoc ignauiâ, flagitio aut vitio nullo inquinemus. Id quod ſeriò monet Cyrillus Hieroſolymitanus Catech. 10. dicens: *Chriſtianus vocatus: parce huic nomini, ne propter te blaſphematur Dominus noſter* Iesvs *Chriſtus Filius* Dei. Sed inprimis Iſaias cap. 62. qui de Eccleſiâ Chriſti prophetans ait: *Vocabitur tibi nomen nouum* (Chriſtianorū videlicet, vt exponunt S. Hieronymus ibi & Euſebius l. 2. de monſtr. cap. 49.) *quod os Domini nominauit; & eris corona gloriæ in manu Domini & diadema regni in manu* Dei *tui.* Quòd ſi igitur nos Chriſtiani corona Dei ſumus, nullâ ratione decet, vt coronā iſtam aſpergamus aliquâ maculâ, ſed fulgentibus potiùs margaritis & pyropis adornemus. Porrò ſacrum iſtud nomen inquinant inprimis, qui id, non dicam cum blaſphemia, ſed etiam cum irreuerentiâ paſſim traducunt, quaſi nomen vulgare eſſet. Quis enim cenſetur venerari ſacras veſtes, qui eas in bacchanalibus alióve ludicro ſpectaculo induit? nónne Chriſtianam religionem irridet & ridendam exponit? Idem omnino facit, qui nomen Iesv in vanum ſumit. Deinde qui ipſi Iesv nullam aut exiguam deferunt reuerentiam; quaſi Devm puerum vel ruricolam exiſtiment. Quis magni faciat Chriſtianos, qui ipſomet videt nihili facere Chriſtum ſuum? Rurſum illi qui nihil dignum agunt

Chriſtiano

Chriſtiano nomine; ſi enim vnius ignauia generoſæ ſtirpi maculam reputatur aſpergere, quomodo non item Chriſtiano nomini ignauia Chriſtiani? *Vel muta nomen, vel gere te vt Alexander*; dicebat quidam ſtrenuus Dux militi ignauo, nomine Alexandro, apud Cartbagen. homil. de nomine Iesv hom. 1. Tibi hoc dictum puta. Denique qui vitam non tam Chriſtianam, quàm Paganam viuunt. *Diſcedat ab iniquitate*, ait Apoſtolus 2. Timoth. 2. *omnis qui nominat*, id eſt profitetur, *nomen Domini*. Chriſtianorum enim eſt præ omnibus mundi ſectis, vitia vitare. Audi blandinam martyrem, in tormentis dictitantem: *Chriſtiana ſum; & apud nos nihil ſceleris admittitur.* Hoc identidem repetens mirum ſentiebat leuamen dolorum. Ne ſimus ex illorum numero, de quibus ait Apoſtolus ad Rom. 2. *Nomen* Dei *per vos blaſphematur inter gentes.* Vultis audire regulam Societatis noſtræ? Eam nobis deſcribit Apoſtolus in Epiſtolâ hodiernâ: *Abnegantes impietatem & ſæcularia deſideria, ſobriè & iuſtè & piè viuamus in hoc ſæculo.* ad Titum 2.

F.
V.
Si & ipſi conemur eſſe quidā Iesvs.

Qvinto, Si & ipſi conemur eſſe quidam Iesvs, id eſt, Saluatores. Sic enim & homines vocatos legimus in ſacris literis, vt Ioſephum, & iudices aliquos & paſſim Scriptura docet etiam ab homine ſaluari hominem poſſe, vti 1. Timoth. 4 vbi ait Apoſtolus: *Attende tibi & doctrinæ: inſta in illis. Hoc enim faciens & te ipſum ſaluum facies, & eos qui te audiunt.* Ergo admitamur primò vt noſtrorum ipſorum ſinguli Saluatores ſimus. *Quid enim prodeſt homini, ſi vniuerſum mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur?* ait Dominus Matth. 16. Impiè & mendaciter illudebant Chriſto Iudæi: *Alios ſaluos fecit, ſe ipſum non poteſt ſaluum facere.* Sed quid ſi aliquando verè ac meritò dicatur alicui de nobis: Alios ſaluos fecit, ſeipſum noluit ſaluum facere? Noluit, inquam, quia potuit.

Deinde vt & alios ſaluos faciamus Non ob ſuam, ſed ob aliorum ſalutem deſcendit è cælo Iesvs. *Ipſe enim*, ait Angelus *ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum.* Matth. 1. Igitur & nos hoc agamus; Primò ſpiritualiter impertiendo ſalutem, monendo, arguendo, obſecrando, increpando. *Illos ſaluate, de igne rapientes*, ait Iudas in ſuâ Epiſtolâ. Secundò corporalem, eleëmoſynam, medeciuam, &c.

Iam verò, Auditores, quando, vt videmus, Ieſuitæ ſumus, & tales non futuros promiſimus in Baptiſmo, renouemus hodie cum anno renouato votum inſtituti noſtri. Id enim inprimis facit ad conſeruandam fidem Chriſto datam, & perſeuerandum in hoc, quem profitemur, ſtatu perfectionis Chriſtianæ. Audi S. Gregorium lib. 22. Moral. cap. 4. *Animus noſter*, inquit, *dum igne amoris excoquitur, ſemper in ſe ſeruat claritatem pulchritudinis quotidianâ innouatione feruoris: neſcit enim mens per torporem inueteraſcere, quæ ſtudet per deſiderium ſemper inchoare*, Porrò quemadmodum auis niſi ſubinde ſe in altum libret, corporis pondere paulatim in terram deprimimit: ita humana quoque natura, niſi per eiuſmodi propoſiti ſancti renouationem ſubinde ad Dei & virtutis amorem ſe attollat, paulatim carnis & concupiſcentiæ pondere prægrauata, decidet, laſſeſcet & deficiet in virtutum ſtudio. Cùm verò crebriùs vota ſua renouat, nouâ quaſi anchorâ conſtabiliter verſatilem voluntatem; ad memoriam reuocabit, quæ illa ſequitur, obligationem; & auxilium accipiet de cælo nouum ad præſtandum quod ſpoponderit. Hinc Religioſi & inprimis Patres. Societatis Iesv hac ipsâ die renouant vota ſua. Hinc olim Chriſtiani, teſte S. Gregorio Nazianzeno, votum in Baptiſmo emiſſum quotannis renouabant in die, quo Chriſtus baptizatus fuit. Quin & gentiles Ephori & cum iis Lacedæmoniorum reges inſtaurabant quotannis iuramenta de conſeruandis Lycurgi legibus; & in Galliæ Capitoliis ſeu Parlamentis leguntur publicè in eunte quouis anno, quæ à Iuſtitiæ miniſtris ſunt obſeruanda. Chauaſſ. de prudent. libr. 1. cap. 9. Taceo quòd etiam dæmon adigit Sagas ad ſacrilegia vota ſua quotannis inſtauranda, Quæ cùm ita ſint cogitandus eſt inprimis finis promiſſionis noſtræ in Baptiſmo aut alibi etiam editæ. Primò enim abiurauimus omnia peccata mortalia, diabolum & eius pompam. Secundò corpus & animam in ſeruitium Deo addiximus. Tertiò ſtatuimus è peccatis, ſi fortè in aliquâ lapſi fuerimus, illicò reſilire & redire ad Deum per pœnitentiam.

Secundò, Cogitandum, cui hæc promiſerimus: Deo nimirum, iuxta id Pſalm. 26. *Tibi dixit cor meum: Dominum requiram* (vti habetur in textu Græco.) Quod ſi homini obligamur ſeruare datam fidem, quanto magis Deo?

Tertiò in cuius præſentiâ promiſerimus: Eccleſiæ nimirum, tam triumphantis quàm militantis. Quare nos in hac vita ſic militemus, vt in illa triumphemus.

CONCIO VIII.

Docetur Dei noſtri clementia.

1. *Promittit ſeruis ſuis cælum & ſocietatem regni æterni, inſuper gratiam & familiaritatem ſuam.*
2. *Expectat; quia peccata hominum diu patienter tolerat,*
3. *Remittit reatum pœnæ æternæ, obliuiſcitur omnium iniuriarum per peccatum illatarum, nec ſemel tantùm remittit, ſed centies, imò potiùs infinities.*

THEMA.

Exultabo in Deo Iesv *meo.*
Abac. 3.

SCribunt Auctores aliqui, Senatum Romanorum ſub Veſpaſiano Imperatore, aliquando conſultaſſe, quo tandem nomine verus Devs eſſet compellandus. Variis varia dicentibus, aliqui voluerunt vocandum Devm, diuitiarum, quòd *pecuniæ obedirent omnia*, vt ait Eccleſiaſticus cap. 10. Alii Devm ſapientiæ, quòd ſapientia gubernaret omnia. Alii potentiæ, quòd ferrum domaret omnia. Alii alia. Aderat inter hæc Aduocatus pauperum, pendulam

A.
Martinus Doyza. Carthagena. hom. 1. de nomine Iesv & alii.

Digitized by Google

dulam ex collo gerens pulcherrimi Iuuenis imaginem, cui hæc verba inſcripta erant: *Promitto, Expecto, Remitto*; in extremitate verò: Devs *clementiæ*. Hic ergò contra ſenatorum ſuffragia pro pauperibus pernrare cœpit. Nam ſi Devm pecuniæ ſtatuerent, fore vt ſolos diligeret diuites; ſi Devm, ſapientiæ, ſolos ſapientes; ſi Devm potentiæ, ſolos principes & pótentes: cæteros illi exoſos fore. Et his dictis protulit imaginem ſuam, vtpote ſolius veri Dei nomen & typum gerentem. Placuit hæc ſententia Senatui, vti nimirum verus Devs diceretur Devs elementiæ, Devs iſte noſter eſt, nimirum Chriſtus Dominus, quem Romani illi non ſatis agnouerunt, ſed nouimus nos Chriſtiani. Hic eſt qui ait: *Ego cognoſco oues meas & vitam æternam do eis.* Ioan 10. Ecce promittentem. Hic eſt qui ait: *Ego ſto ad oſtium & pulſo*, Apoc 3. Ecce expectantem Hic eſt qui ait: *Remittuntur tibi peccata tua.* Matth. 9. & Luc. 7. Ecce remittentem. Pendet verò hic Devs è collo Deiparæ, quæ eſt Aduocata pauperum. Quoniam igitur variæ gentes varios ſibi elegerunt Deos tutelares: nos vnum hunc eligimus Chriſtum Devm elementiæ quem & Vobis, Auditores, pro xenio donatum volo.

B. I. Promittit Deus noſter. 1. Cælum

Primo, promittit. Ecquid verò? Promittit in primis ſeruis ſuis cælum & ſocietatem regni ſui æterni, in quo ſumma eſt fœlicitas & ſtatus omnium bonorum aggregatione perfectus. Hoc enim ſibi volunt illa verba: *Beati pauperes, quia veſtrum eſt regnum* Dei. Luc. 6. illa: *Veni, ſequere me, & habebis theſaurum in cælo.* Matth. 19. Et illa: *Ego diſpono vobis ſicut diſpoſuit mihi Pater meus regnum, vt edatis & bibatis ſuper menſam meam in regno meo, &c.* Luc. 22. Et illa: *Qui vicerit, dabo ei ſedere mecum in throno meo, &c.* Apoc. 3. Quis autem mundi princeps talia & tanta promittere vel potuit vel voluit? Quid ſunt omnia mundi bona, reſpectu illorum, quæ promittit Devs? S. Greg. hom. 37 in Euangelia ait: *Si conſideremus, fratres charisſimi, quæ & quanta ſint, quæ nobis promittuntur in cælis vileſcunt omnia animo, quæ habentur in terris. Terrenæ namque ſubſtātia ſupernæ fœlicitati comparata, pondus eſt, non ſubſidium. Temporalis vita æternæ vitæ comparata, mors eſt potiùs dicenda, quàm vita. Ipſe enim quotidianus defectus corruptionis quid eſt aliud, quàm quædā prolixitas mortis? Quæ autem lingua vel quis intellectus capere ſufficit illa ſupernæ fœlicitatis quanta ſint gaudia: Angelorum choris intereſſe, cum beatisſimis ſpiritibus gloriæ Conditoris aſsiſtere, præſentem* Dei *vultum cernere, incircumſcriptum lumen videre, nullo mortis metu affici, incorruptionis perpetuæ munere lætari?* Accedit quòd etiam minimis noſtris operibus in gratiâ & charitate factis promittit mercedem cœleſtem. Sic enim ait Marci 9. *Quiſquis potum dederit vobis calicem aquæ frigidæ in nomine meo quia Chriſti eſtis: Amen dico vobis, non perdet mercedem ſuam.* Denique quidi quid noſtris operibus & laboribus acquirimus vel lucramur, totum id noſtrum eſt, quia nobis id promiſit Dominus noſter. Sane terreni domini promittunt quidem mercedem ſeruis ſeduló operantibus; ſed non lucrum, quod acquirunt ſerui: Domino enim ſuo lucrantur, non ſibi. At verò Devs noſter nihil ſibi ex noſtro labore quærit, totum nobis donat; nobis ſerimus, nobis metimus.

3. Temporalia ſubſidia.

Secundò, Promittit gratiam & familiaritatem ſuam, quæ non externâ tantùm denominatione hominem Deo gratum & acceptum faciat (vti ſolet gratia Principum). ſed reuerà internè exornet, ita vt Deo placeat, imò Deum ipſum homini inhabitantem faciat. Ita enim Dominus Ioan. 14. *Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit; & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.* Et 2. Cor. 6. *Vos eſtis templum Dei viui, ſicut dicit* Devs: *Quoniam inhabitabo in illis & inambulabo inter eos, &c. Has ergò habentes promisſiones* (ſubdit c. ſeq) *Chariſsimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & ſpiritus.* Maximum fauorem exhibuit Chriſtus Zacchæo, cùm in domum eius diuertit & in eâ manſit. Eundem nobis exhibet, cùm per gratiam ſuam nobis inhabitat. Quanti æſtimaret agricola, ſi ad ipſum Princeps eius diuerteret, cum ipſo pranderet, luderet, rideret?

Tertiò promittit etiam temporalia ſubſidia; victum & amictum: *Nolite* inquit *ſoliciti eſſe, dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? &c. Quærite primùm regnum Dei; & hæc omnia adjicientur vobis.* Matth. 6. Aſſiſtentiam & protectionem: *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi.* Matthæi 28. Quod enim S. Catharinæ Senenſi aliquando dixit Chriſtus: Cogita de me; & ego cogitabo de te. (vt refert S. Antonius in eius vita §. 4.) id etiam nobis dicere credendus eſt. Exemplum audiamus. P. Franciſcus Borgias è Societate Iesv, cùm Hiſpali moraretur, nihilque nec ciborum nec pecuniæ pro ſuſtentatione ſuorum haberet; conuenientibus omnibus in triclinium, cùm paululum oráſſet: *Deo fidite, illi curæ ſumus;* dixit. Et ecce pulſat ad oſtium quiſpiam & ciborũ caniſtrum inſperatò affert. Quem is conſpicatus; *Diſcite*, inquit, *filij Deo fidere; cuius ſi gloriam quærimus, animis corporibuſq; nihil vnquam deſore explorato habetote.* Ribadeneira l. 2. vitæ cap. 10. Neque dubito hoc idem ego omnibus Chriſtianis dicere, habituros nimirum omnia Dei auxilia per annum hunc totum & amplius, ſi Deo ſyncerè confidant.

C. II. Expectat.

Secvndo, Expectat; quia peccata hominum diu patienter tolerat. Superat autem hæc eius patientia omnem humanam interuallis infinitis: nam & iniuriæ quæ ipſi inferuntur, infinitè ſunt maiores, quàm quæ hominibus; & ipſe eas diſtinctiſſimè videt, cũ in eius conſpectu & præſentiâ fiant; & acerrimè ſentit, & in promptu habet vindictam; & tamen ſe cohibet, perferens amaritudines & abſynthium peccatorum noſtrorum. In conſpectu eius ſunt ex vnâ parte immenſa beneficia, quæ in nos congeſſit, & ſtupenda facta, quæ pro nobis geſſit; ex alterâ parte ſimul videt ingratudinem noſtram & omnes iniurias, quæ per vniuerſam terram in ipſum loco gratiarum actionis reguruntur, idololatriam, magium, blaſphemias, hæreſes, perfidiam, Iudaicam, Mahometicam,

Religionis ſacræ euerſiones, doctrinæ ſalutaris peruerſiones, Sacramentorum profanationes, myſteriorum irriſiones, ſeruorum ſuorum perſecutiones, periuria, homicidia, adulteria, fœdas libidines, rapinas, furta, pauperum oppreſſiones; denique omnium ſuorum mandatorum & inſtitutorum violationem & contemptum. Et quid ipſe inter hæc? Expectat. Videt etiam Chriſtianorum animos terrenis addictos cæleſtium bonorum incurios, beneficiorum immemores, ingratos, elatos, rebelles, mundo & carni mancipatos, diuinorum præceptorum negligentes, ad pœnitentiam difficiles, ad omne opus bonum ignauos, & plurimos ex illis, omnibus vitiis & ſceleribus coopertos, ipſiſque Ethnicis longè deteriores. Hæc omnia videt & ſentit acerrimè; & quid intereà ipſe? Expectat, & cohibet iram ac manum, etſi mille fulminibus & mille tartaris armatam. Et quamobrem, putatis, expectat: forſitam vt deliquentes grauiùs puniat? Non ſanè, ſed vt Iſaias cap. 30. ait: *Proptereà expectat Dominus, vt miſereatur veſtri.* Vnde non ſolùm abſtinet à vindictâ, ſed etiam continuat priſtina beneficia, vniuerſam creaturam, cæleſtem & terreſtrem noſtris commodis ſeruire faciens, & ad pœnitentiam nos benignè expectans & inſuper excitans, monendo per prædicatores externos, per inſpirationes internas, per angelicum miniſterium, per creaturarum ſpeciem, per Scripturæ lectionem, oſtentatis præmiis, intentatis ſuppliciis, propoſitis exemplis, obiectis terroribus, immiſſis infirmitatibus, & inflictis variis huius vitæ flagellis, vt ad ipſum redeamus & miſericordiæ ipſius fruamur bonis. Quid hac patientiâ admirabilius? Quis vnquam Regum iniurias ſibi irrogatas vel à ſubditis vel ab hoſtibus, cùm vindicandi poteſtas ſuppeteret, ita patienter ſuſtinuit? Vix quenquam ab omni memoriâ antiquitatis reperias, qui poſt ſecundã vel tertiam condonationem, ad vindictam non prorumperet, non ampliùs ferens rei acerbitatem. Et quid ſunt iniuriæ in hominem ad iniurias DEI? nimirum centum denarij vel potiùs minutum vnum ad decem millia talentorum, calculus ad montem, gutta ad Oceanum; quo enim Maieſtas læſi eſt maior, eo iniuria atrocior. Quid faceret ille rex, qui ſubditos expectaret, ſæpiùs ad eos mittens; interim ab eis non modò non audiretur, verùm & rideretur? Tales ſanè deſcribit Eſaias cap. 28. DEO reſpondentes: *Manda, remanda; manda, remanda: expecta, reexpecta; expecta, reexpecta; modicum ibi, modicum ibi.* Et hoc videntur facere, qui cum DEI patientia certare velle videntur. DEVS ait: Ego vobis dabo diuitias, honores, meipſum & regnum meum. Illi reſpondent: Et ego omnia profundam, ludam, heluabor, ſcortabor; & tunc ſolùm ero parcus, cùm eleëmoſynam oportebit dare. DEVS ait: Sex diebus operaberis, ſeptimam ſanctificabis. Illi reſpondent: Totâ ſeptimanâ ſedebimus in tabernis vel otiabimur in foro, feſtiuis tantùm diebus operabimur. Diebus Veneris & Sabbathi carnibus veſcemur, diebus reliquis abſtinebimus. Et quid interim DEVS? Expectat, & vindictam differt, paratus illos recipere, modò reſipiſcant. Hinc ergò Nahum 1. bene appellatur *Dominus patiens* (Hebr. Erecapaim, id eſt, latis naribus; Chaldaicè: longè propellens iram.) Qui anguſtis naribus ſunt, citò iraſcuntur: contrà verò qui latis. Hinc etiam Apoſtolus ad Rom. 2. *Diuitias bonitatis & patientiæ longanimitatis* DEI commemorat; quia ſcilicet inſtar opulenti Cauponis bene admodum expectare poteſt ſolutionem debitorum. Ita expectauit ad pœnitentiam impios, Gen. 7. cùm poſt centum annos dilationis ad pœnitentiam datos, inſuper adhuc ſeptem dies expectauit; nec repentè obruit aquis homines, ſed paulatim aſcendentibus, vt poſſent reſipiſcere. Similiter Iudæis poſt paſſionem ſuam 38. annos dedit, antequam per Titum eos exterminaret.

D III. Remittit. 1. Reatum pœnæ æternæ.

TERTIO, Remittit 1. reatum pœnæ æternæ, dum eum commutat in temporalem pœnam, vel ſi tanta ſit contritio, omninò condonat. Commeriti ſumus peccatis noſtris æternam mortem: DEVS miſertus noſtrî, loco illius infert morbum, paupertatem, exilium aut ſimilem calamitatem, quæ nullam cum æternâ illâ habet proportionem. Per hanc ſimul & clementer punit peccata præterita, vt illorum amaritudinem nonnihil guſtemus; & incitat ad pœnitudinem, dum eius manum ſentimus; & absterret à malo in futurum, dum timemus, ne ſimilia nobis obueniant. Eſt enim iſta correptio & clemens mali præteriti vindicta, & præſentis medicina, & futuri præcautio. Adeat quis tribunalia ſæcularia, & perpetuò audiet: Condemno, condemno; nunc ad metalla: nunc ad triremes: nunc ad carcerem, gladium, reſtem, rotam, ignem. Adeat tribunalia Chriſti, & nihil aliud à Confeſſariis audiet, quàm, Remitto, remitto: Abſoluo, abſoluo.

2. Omnes iniurias.

Secundò, Omnes omnino iniurias, quantæcumque illæ ſint, ſi ex corde pœniteamus. Grandis fuit Niniuitarum nequitia & quaſi ad extremum peruenerat: *Aſcendit*, inquit DEVS, *eorum malitia coram me*; aut, vt Chryſoſtomus legit, vſque ad cælum. Et tamen pœnitentibus veniam dedit Ion. 3. Et ſanè cùm vidiſſet Ionas dediſſe illis DEVM veniam, iratus & contriſtatus eſt, quaſi immeritò eis pepercerit DEVS, indicans ſe Niniuitis nequaquam fuiſſe parſurum, ſi illorum Iudex fuiſſet, Ion. 4. Sauli malitia tanta fuit, vt de eo diceret Ananias: *Domine audiui à multis de viro hoc, quanta mala fecerit Sanctis tuis.* Et tamen de eo Dominus dixit. *Vas electionis eſt mihi iſte.* Act. 9.

3. Toties, quoties veniam petimus.

Tertiò, Chriſtus ita negotium noſtrum cum diuinâ iuſtitiâ compoſuit, vt non tantùm ſemel nobis fieret peccatorum remiſſio, nec ſemel duntaxat reſtitueretur adoptio & ius vitæ æternæ amiſſum; ſed centies, imò millies vel potiùs infinities, nempe quotieſcumque contingeret relabi, & per veram pœnitentiam ad ipſum conuerti. Quis vnquam Princeps ita fuit clemens aut miſericors, vt paratus eſſet ſubitò ignoſcere crimina læſæ Maieſtatis, vel aliàs capitalia, quotieſcumque illa quis committeret

& ve-

Digitized by Google

& veniam poſtularet? Vix reperias qui bis térve vni eidemque in huiuſmodi noxas relapſo indulſerit. Imò neque vnquam parens in filium adeò fuit indulgens, vt ſemper eum in gratiam reciperet, quoties ille noua ſcelera poſt veniam patrâſſet. At DEVS noſter paratus eſt id millies facere, & inſuper theſaurum meritorum infinitum nobis conſtruxit, vnde poſſemus exſoluere debita noſtra. Denique licet domini terreni iniurias ſubditis ignoſcát; non tamen licet iſtis ſtatim dominos adire, familiariter alloqui, prandentibus aſſidere. Exemplo eſt ille Abſalon, qui tametſi dimiſſo peccato, non eſt auſus per biennium prodire in conſpectum patris, 2. Reg. 14. At non ita nobiſcum agit DEVS, qui pœnitentem ſtatim recipit in veterem amicitiam, ad menſam Euchariſtiæ admittit, quaſi nulla priùs ſimultas interceſſerit. Ita enim Ezechiel. 18. ait: *Si impius egerit pœnitentiam, omnium iniquitatum eius non recordabor ampliùs.*

E. *A contrario ſæpè non promittit, nō expectat, non remittit.*

Sed iam dicet forſan aliquis: Placet mihi hoc xenium: habeo enim DEVM promittentem, expectantem, remittentem. Itaque ſperabo non ſolùm victum, ſed & opes & honores, imò cælum, tametſi non laborem vel bene viuam, quia promittit: protraham pœnitentiam ad vltimos vitæ dies, quia expectat: frenum laxabo peccandi libidini quia remittit. Sed heus! tu nimium erras. Sub illis enim verbis latet etiã ſenſus contrarius: Non promitto, non expecto, non remitto; ſi nimirum abutaris DEI bonitate & clementiâ. Nónne Medici cùm vident ordinaria remedia non proficere, adhibent contraria? Nónne vina dulcia, cùm corrupta fuerint; in acetum vertuntur acidiſſimum? Nónne rubus, qui per æſtatem elegantiſſimas fragantiſſimas fert roſas, in hyeme immutatur, & ſpinas induit, totuſque in veprem degenerat, nec ſe tangi facilè patitur? Talis rubus eſt Chriſtus, qui veris, id eſt, gratiæ tempore gratiſſimas tibi roſas fert, ſcilicet, promitto, expecto, remitto, *flos roſarum in diebus vernis*. Eccl. 50. ſed niſi in vere gratiæ roſas illas carpas, aliam faciem induet, & in ſpinam degenerabit. Audi loquentem per os Iſaiæ cap. 27. *Quis dabit me ſpinam & veprem?* Quod S. Hieronymus ſic exponit: *Quis me faciet durum atque crudelem, vt vincam naturam meam?* quòd nimirum puniam reprobos, cui alioquin proprium & pronum eſt miſereri & parcere? Hinc ad illuſoriam illam impiorum vocem, ſuprà ex Iſaiâ citatam, reſpondet eiſdem, non amplius blandâ, ſed indignabundâ & irriſoriâ voce. Subdit enim Iſaias: *loquelâ enim labij* (ſcilicet irriſoriâ) *& linguâ alterâ loquetur ad populum iſtum.* Et quid tandem loquetur? *Manda, remanda: manda, remanda: Expecta, reexpecta: expecta, reexpecta: Modicum ibi, modicum ibi;* (q. d. Expectate iam & vos aliquamdiu, qui me expectare fruſtrà feciſtis: mittite, remittite, iam non audiam vos) *vt vadant & cadant retrorſum, & conterantur. & illaqueentur & capiantur.* Hæc ſanè alia Chriſti facies, alia lingua eſt. Suidas verbo *Datis*, narrat miſſos aliquando Legatos eſſe in Græciam à Dati & Artapherne Ducibus Darij, vt vrbium periculum facerent, peterentque terram & aquam. Ac Inſulares quidem aſſenſerunt; Lacedæmonij verò vtramque ſe daturos polliciti, coniectos in puteum terrâ obruerunt; atque ita ſe, quod poſtulatum erat, præſtitiſſe teſtati ſunt. Nimirum impudens & nimia poſtulatio talem meruit mercedem. Parem merentur illi, qui nimiam DEI patientiam & indulgentiam impudenter poſtulant, vel expectant. Huius rei exempla non difficilè inueniemus. Epulo ille, qui viuens emere cælum ne micis quidem voluit; petiit in gehennâ guttam aquæ, ſed non obtinuit, Luc. 16. Chryſaorius quidam diues & vitioſus apud S. Gregor. l. 4. dial. cap. 38. petijt in articulo mortis dilationem, clamando: *Inducias vel vſque manè: inducias vel vſque manè;* ſed minimè obtinuit, è vitâ mox abreptus. Sceleſtus ille Antiochus in extremo conſtitutus orabat etiam Dominum, ſed *à quo non eſſet miſericordiam conſecuturus*, vt dicitur 2. Mach 9. Primus Epulo audiuit, Non promitto. Secundus Chryſaorius: Non expecto. Tertius Antiochus: Non remitto. Vultin' aliud exemplum? Noſtis impium Iulianum in prælio plagâ inuiſibili ſauciatum vtique à Chriſto, exclamaſſe: *Viciſti Galilæe.* De hoc ſcribit S. Hieronymus in Abac cap. 3. *Cùm Iulianus Apoſtata diuinitus inuiſibili plagâ percuſſus periſſet, gentiles ipſi admirati ſunt vleiſcentis* DEI *Chriſtianorum vim & iracundiam: quorum vnus nuntiato eius interitu dicebat: Quomodo Chriſtiani aiunt* DEVM *ſuum eſſe patientem & ἀνεξίκακον? Nihil iracundius, nihil hoc furore præſentius: ne modico quidem ſpatio indignationẽ ſuam differre potuit.* Nos itaque, Auditores, quæramus nunc DEVM noſtrum placatum, ne aliquando inueniamus iratum.

CONCIO IX.

Quid nos doceat Chriſtus in ſua Circumciſione.

1. *Humilitatem; quæ peccatoribus tantùm præfixa erat.*
2. *Docet obedientiam, quia duram & ſuammet legem obſeruauit.*
3. *Docet charitatem: ſuffeciſſet enim ſemel ſanguinem fundere, idq; in cruce.*
4. *Docet patientiam, quia in tenello corpore tam experiri voluit dolores.*
5. *Docet Circumciſionem ſpiritualem vitiorum noſtrorum.*

THEMA.

Apparuit gratia Saluatoris noſtri DEI *omnibus hominibus, erudiens nos*
Ad Titum 2.

DE Maximiliano Primo Imper. narrat Stephanus Pighius in Hercule Prodicio, quòd cùm aliquando ruri capras iuuenili ardore perſequeretur per præruptas rupes Oenipontanas, eò loci euaſiſſe, vnde nec referre pedem, nec vlteriùs progredi poterat. Iam biduum ibi hæſerat, & ſpem mortalis vitæ omnem iam abiecerat: tum ecce audit non procul à ſe ſtrepitum, circumſpicienſque videt arreptare per rupis coſtas iuuenem quemdam habitu ruſticano, dimouere ingẽtia ſaxa, & callem A.

parare.

parare. Qui cùm ad ipſum acceſſiſſet, porrectâ dexterâ, *Macte*, inquit, *animo virtuteque tuâ Princeps: viuit & adeſt, qui te ſeruare poteſt: depone metum inanem & me ſequere, confeſtim te in tutiora loca traducam.* Reuixit ad hanc vocem Princeps, & ſecurus eſt præeuntem, & paulò pòſt in patentiore viâ poſitus ſemet ex mortis faucibus ereptum videt. Creditur ille ductor fuiſſe Angelus Principis cuſtos; ſiquidem poſteà vbique terrarum diu quæſitus non comparuit. Quorſum ergo hoc Auditores: Simile in periculum deuenit olim genus humanum, dum in Adamo vanitates vanitatum ſectaretur. Eò enim miſeriæ ſe ſuoſque poſteros abduxit Adamus, vt ad vitam quidem beatam aſcendere non poſſet, & infra ſe præcipitium tantùm ad infernum cerneret. Sed ecce tibi iuuenem; illum, inquam, magni conſilij Angelum, Chriſtum deſcendentem ad humanum genus, rudi & ſeruili habitu viam parantem & præeuntem. Quod vti per totam vitam ſuam egit, ita & in hac feſtiuitate, quando circumcidi voluit. Vnde in hodierna Epiſtola canit Eccleſia: *Apparuit gratia Dei Saluatoris noſtri omnibus hominibus, erudiens nos, &c.* Et per aduentum monuit nos Eccleſia ad ſequenda huius ductoris noſtri veſtigia, cum Iſaiâ cap. 2. dicente: *Venite, aſcendamus ad montem Domini, & ad domum* DEI *Iacob, & docebit nos vias ſuas & ambulabimus in ſemitis eius.* Sed quænam illæ viæ, quas docebit Chriſtus in ſuâ circumciſione?

B. I. Humilitatem.

DOCET PRIMO Humilitatem; quia circumciſionem accepit, quæ peccatoribus tantùm præfixa & deſtinata erat, nimirum ob peccatum originale. Quamobrem à D. Bernardo ſerm. 3. de Circumciſ. Circumciſio vocatur cauterium latronis & peccati indicium, propterea quòd propter pomum furto quaſi ablatum per parentes noſtros id contraximus, & DEVS per circumciſionem id abſtulit. Vnde idem S. Bernard. ſerm. 1. de Circumciſ. ait, breuiſſimum hodiernum Euangelium optimè conuenire Verbo abbreuiato & minorato in Natiuitate paulò minus ab Angelis, ſed in circumciſione multò minus ab Angelis. Quòd verò ipſe non contraxerit peccatum, monſtrat Patris diuinitas, & Matris integritas. Et tamen *ſuper hæc omnia*, inquit Bernardus, *circumciditur puer, agnus ſine maculâ. Etſi non eguit, tamen voluit circumcidi, nec veſtigium quidem vllum vulneris habens, alligaturam non refugit vulneris. Non ſic impij, non ſic: non ſic peruerſitas elationis humanæ. Erubeſcimus vulnerum ligaturam, qui de vulneribus interdum etiam gloriamur, &c.* Hæc Bernard. Quæ poteſt eſſe maior humilitas, quàm aſſumere imaginem peccatoris eum, qui remedium erat omnium peccatorum? velle haberi flagitioſum, qui ſpeculum erat omnis innocentiæ & ab omni malo aberat quàm longiſſimè? Nos contrà non pudet inquinari, & pudet lauari: mali ſumus in vno, ſed peiores in altero: nos peccatores ſumus, & haberi tamen nolumus. Quis vnquam rex paſſus eſt ſibi ſtigma ſeruile imprimi? At hoc fecit hodie rex gloriæ. Quid enim circumciſio erat, niſi ſtigma, quo ſignarentur homines, tanquam DEI mancipia? Sic enim oues ſignantur & aliæ pecudes. En igitur quàm verè dixerit Apoſtolus ad Philip. 2. *Exinaniuit ſemetipſum, formam ſerui accipiens.* Sanè propter iſtud cauterium Iudæi irridebantur à gentilibus, & vocabantur Verpi, Recutiti, Apellæ.

Quàm benè igitur clamauit Ioannes Baptiſta: *Omnis mons & collis humiliabitur?* ſi enim ita humiliauit ſe mons montium Chriſtus, cœlis omnibus excelſior; quanto magis decet humiliari nos? *Quis enim tu mons magne coram Zorobabel? in planum*, inquit Zacharias c. 4. Nos tamen (ô peruerſitatem!) mali eſſe volumus, ſed non haberi: ſanari erubeſcimus, de vulnere non erubeſcimus, ſed multoties gloriamur. Nimirum hoc ab Adamo noſtro didicimus, qui poſt peccatum primùm erubuit, & medicum ſuum fugit ac vulnus ab eo abſcondit.

C. II. Obedientiam.

SECVNDO, Obedientiam; quia duram & ſuammet legem obſeruauit, quâ non tenebatur: ſiquidem legis lator eſt ſupra leges ſuas; adhæc ipſe culpâ originali carebat. Dura autem erat lex circumciſionis, non tantùm in ſe, ſed etiam quia erat profeſſio tacita *totius legis obſeruandæ*, vt patet ad Galat. 5. Et S. Petrus Act. 15. vocat eam *iugum, quod nec ipſi nec patres eorum portare potuerunt.* Diſcant ergo hîc Primò ſuperiores, obedire legibus etiam rigidis & à ſe latis. Hinc quoties Rex in Iſraël renuntiabatur, vnà cum regni inſignibus liber legis ei tradebatur à Sacerdote, monebaturque habere eum ſecum & legere ſemper, *vt diſcat timere Dominum* DEVM *ſuum, & cuſtodire verba & cæremonias eius: nec eleuaretur cor eius in ſuperbiam ſuper fratres ſuos*, vt habetur Deut. 17. Solon rogatus quo pacto ſalua eſſe poſſet Reſpublica? reſpondit: *Si ciues magiſtratui obediant, magiſtratus autem legibus.* Stob. Ser. 41. Turpe eſt punire in alijs, quæ quis ipſe facit. Ita olim Saul abſtulit magos & ariolos & habentes Pythonem; mox tamen poſteà conſuluit Pythoniſſã, 1. Reg. 28. Ita Iehu puniuit Idololatras; ipſemet tamen retinuit vitulos aureos, 4. Reg. 10. Non ita Chriſtus, tametſi à lege prorſus erat exemptus, noluit illigare onera, quæ non ferret & ipſe. Id quod etiam docuit, cùm dixit Ioan. 20. de paſtore bono: *Cùm proprias oues emiſerit, ante eas vadit, & oues illum ſequuntur.*

Erubeſcant hîc duræ illæ ceruices, quæ præceptis Eccleſiæ ſubijcere ſe renuunt, & pauculis diebus à certis abſtinere cibis nolunt. Prodit etiam hæc præfracta inobedientia à primis noſtris parentibus, qui ab vnicâ arbore ex tot millibus ſibi vetitâ continere ſe noluerunt. Quot eiuſmodi Adami & Euæ, qui cibis vetitis abſtinere ad Eccleſiæ præceptum nolunt, & præterea alijs eos porrigunt? Videte quàm condemnet Chriſtus horum inobedientiam? Idem dico de præceptis aliis.

D. III. Charitatem.

TERTIO, Charitatem: cùm enim ſuffeciſſet ſemel ſanguinem fundere, videlicet in cruce voluit ſæpiùs fundere, & quaſi non poſſet expectare tempus plenariæ redemptionis; præuenit, arrham paſſionis ſuæ exhibendo in ipſâ ſtatim infantiâ. Sichem captus amore Dinæ,

paſſus

paſſus eſt ſe circumcidi, Geneſ. 34. Sic Chriſtus amore noſtri. Ecce quomodo amabat nos? Aurora rubicunda, pluuiam ſub ſerum nobis prænuntiat, vt communiter opinamur, & teſtatur Dominus Matth. 16. *Manè*, inquit, *dicitis; Tempeſtas* (erit;) *rutilat enim triſte cælum*. Et quid aliud portendit nobis ſanguis Circumciſionis primo manè fuſus; niſi tempeſtatem & imbrem ſanguinis effundendum tempore paſſionis veſpertino; quando apertis cæli cataractis, id eſt, omnibus Chriſti venis ex omni parte ſanguinem pluit copioſum? Non habuit infans nunc plus quod daret: ſed ex illo modico quem nunc offert ſanguine, colligimus quantâ cum charitate eum nobis elargiatur; plus vtique daturus, ſi modo plus haberet. Simile quid vidimus ſuprà relatum ab Hieron. Ziegleto. de viris illuſtribus Germ. cap. 100. de Ladiſlao Vngariæ & Bohemiæ rege adhuc puerulo, cui in aulâ Imperatoris conſtituto, cùm Giſera præfectus Biſtricenſis, fortè ei vulnera & cicatrices oſtendiſſet, quas pro Vngariæ defenſione acceperat, dicens: Ecqua ſpes mercedis laborum ſuorum foret apud regem? Silens Ladiſlaus puer è ſacculo diſpenſatoris propè aſtantis ſex quos inuenerat nummos, deprompſit &, Giſcræ dono dedit, addens ſe in præſentiarum plures non habere. Quo dicto ac dono exultans Giſera, futuram regis liberalitatem ex hoc munuſculo expendens, acceptos nummos auro incluſit, aureaque zona è collo ſuſpendit. Non habemus nos, quas oſtendamus cicatrices pro Chriſto acceptas, ſed quas à primo noſtro parente nec non malo dæmone accepimus: & en offert nobis hodie Chriſtus in redemptionem noſtam pretium ſanguinis ſui, quantum quidē pro nunc potuit offerre, daturus olim plus, imò totum ſanguinem ſuum. Quantâ igitur cum exultatione, quantâ cum gratitudine donum hoc ſuſcipere & conſeruare nos oportet?

E. IV. Patientiam. QVARTO, Patientiam; ſiquidem in tenello corpore iam experiri voluit dolores & cruciatus. Amarum enim fuiſſe Circumciſionis remedium, maximè infantili ætati, quis dubitat? Nec vt cæteri infantes, tunc ſolùm, cùm culter fuit adhibitus, dolorem ſenſit: ſed antequam vulnus infligeretur id præſenſit & naturali horrore timuit, quoniam rationem habuit ſemper perfectiſſimam. Quod ſi nihil protsùs doloris ſenſiſſet Chriſtus, nonne vel hoc ipſo ſtupenda fuiſſet patientia, quòd cùm eſſet DEI Filius & pleniſſimæ rationis, paſſus eſt ſe ab hominibus pro libitu eorum tractari, circumgeſtari, nudari, infaſciari? Bernardus ſerm. 1. de Circumciſione; *Quis hominum*, inquit, *cantæ ſibi, non dicam gloriæ, ſed vel innocentiæ conſcius, æquanimiter circumcidentis manum admitteret? Chriſtus verò patienter, quæ non rapuit exſoluit.* Videte quàm condemnet Chriſtus noſtrā impatientiam Alij ætatem prætendunt, alij complexionis teneritudinem; alij pœnitentiæ auſteritatem, alij tempus, frigus, calorem, &c. quò minus præcepta obſeruent, vel bona opera præſtent. Quid ſi cum cultro Circumciſionis ad illos veniretur? Pati hominem parum eſt, quia ei connaturale: pati verò DEVM, & quidem in corpore infantili, illud mirum & ſtupendum eſt.

QVINTO, Circumciſionem ſpiritualem vitiorum & paſſionum noſtrarum; licet enim Chriſtus eâ non indiguerit, indiguimus tamen nos; & quemadmodum Citharœdus in gratiam diſcipuli pulſat citharam ſuam, non vt diſcat ipſe, ſed vt doceat diſcipulum: ita fecit Chriſtus. Vidit enim neceſſariam nobis eſſe, ſiquid vſpiam, Circumciſionem illam; ſiquidem intra nos gerimus matrem ſeu radicem omnium vitiorum, concupiſcentiam, quæ per totum hominem prauos gignit & emittit ſurculos, quibus apprehendat honores, opes, voluptates, &c. ac niſi ſurculos illos continuò ac perpetuò recidamus, toti ſylueſcemus & vitiis obruemur. Hortulanus ſi diligens horti ſui cultor eſt, ſemper in cingulo ſecum circumfert cultrum ſeu falcem putatoriam, quâ ſubinde euaneſcentia vitulamina vel excreſcentes herbas amputet; præſertim ſi quam præclaram figuram nominis IESV. v. g. in areolâ deſcripſit: ita nobis quoque faciendum. Hortus noſter corpus eſt & anima: in quibus numquam deſinunt ſuccreſcere vitulamina vitiorum. Ac licet hiſce diebus inſcripſerimus cordi noſtro IESVM, opus tamen adhuc eſt perpetuâ culturâ, vt in nobis conſeruetur Itaque culter mortificationis perpetuò adhibēdus eſt, iuxta Apoſtoli exemplum. 2. Corinth. 4. dicentes: *Semper mortificationem* IESV *in corpore noſtro circumferentes. Parum eſt*, inquit S. Bernardus 58. ſuper Cantic. *ſemel putâſſe, ſæpè putandum eſt; imò, ſi fieri poteſt, ſemper, quod putari oportet, ſi non diſſimulas, inuenies.* Intret vnuſquiſque hortulum ſuum, & videbit habere ſe quod agat & circumcidat. F. V. Circumciſionem ſpiritualē.

Clerici primò videant, an non fortaſſe quæ ſua ſunt quærant, magis quàm quæ IESV Chriſti; & hunc affectum circumcidant.

Laici, an non mundo potius & carni ſeruiant quàm DEO.

Superiores, an non ad priuata potiùs commoda, quàm ad Reipublicæ totius ſint attenti & ſtudioſi.

Subditi, an non contra ſuperiorum ſuorum ordinationes murmurent.

Domini, an non æquo auſteriores & duriores ſint contra ſubditos.

Serui, an non ad oculum tantùm dominis ſuis ſeruiant.

Parentes, an non malo exemplo ſint liberis ſuis.

Liberi, an non malitioſi & fraudulenti ad parentes circumueniendos.

Diuites, an luxui nimis dediti, vel erga miſeros duri.

Pauperes, an non pigritiæ dediti & benefactoribus ingrati.

Coniugati, an non abutantur ſuo coniugin,

Cœlibes, an cogitent ea quæ Domini ſunt, & Chriſto ſponſo ſuo placere quærant, &c.

CONCIO X.

Enucleantur myſteria.

s. *Cur in veteri teſtamento inſtituta ſit à Deo Circumciſio.*
2 *Quid ſignificat* Circum*ciſio.*
3. *Quare circumciſus Chriſtus.*
4. *Cur octauo die circumciſus.*
5. *Cur vocatus* Iesvs.
6. *Cur ſic vocatus poſt circumciſionem.*
7. *Quomodo Saluatoris munus executus eſt.*

THEMA.

Vocatum eſt nomen eius Iesvs. *Luc. 2.*

A. PVgnare ſecum videntur Ioannes Euangeliſta & Iſaias Propheta in deſcriptione Saluatoris noſtri. Ioannes enim c. 1. ſcribit: *Et vidimus gloriã eius gloriam quaſi vnigeniti à Patre, plenũ gratiæ.* Iſaias contrà, cap. 53. ſcribit de eodem: Et *vidimus eum, & non erat aſpectus, & quaſi abſconditus vultus eius & deſpectus, vnde nec reputauimus eũ.* Quid hoc rei, Auditores? Nimirum Chriſtus Dominus ita in ſuis penè omnibus operibus coniunxit gloriam & maieſtatem ſuæ diuinitatis cum abiectione & humilitate ſuæ humanitatis, vt ſimul vtraque eluceſceret. Concipitur vt homo; ſed modo admirando, opera Spiritûs ſancti. Naſcitur in ſtabulo; ſed ex Virgine, & prædicatur ab Angelis, nunciatur à ſtellis, adoratur à Magis. Hodie circumciditur vt ſeruus; ſed interim appellatur Iesvs. Fugit in Ægyptum; ſed interim terret Regem. Denique, vt mittam alia, patitur in cruce; ſed interim mouet cœlum & terram, & glorificatur à Latrone ipſiſque elementis. Iſaias igitur humilitatẽ eius vidit: Ioannes verò gloriam. Nos in præſentiarum vtramque contemplabimur, inquantum vtraque eluxit in die hod. Videamus Circumciſionis humilitatem, & nominis claritatem.

B. I. Cur in vete ri lege inſtituta Circumciſio.

Quæſt. 1. Cur in veteri teſtamento inſtituta & præcepta à Deo Circumciſio? Reſpond. 1. vt eſſet ſignum memoratiuum pacti à Deo cum Abraham initi, Geneſ. 17. vt videlicet Iudæi eo ſignaculo monerentur ſe iam tranſiſſe in fœdus illud, quo ſe Deo obſtrinxerant, vt eſſent ei in peculium, ſeu populus Deo eiuſque cultui dicatus & conſecratus. Scimus certè dominos ſuis mancipiis ſtigma in fronte imprimere, vt eorum ſeruitio mancipatos ſe intelligant. Scimus etiam dæmonem, quaſi Dei ſimiam, ſtigma imprimere ſagis ſuis, quò notentur tranſiſſe in ius & dominium dæmonis; cui tamen alioquin iure ſubiectæ non ſunt. Multò æquiùs Devs notare potuit ſeruos ſuos, quibus iure dominatur, ſignaculo ſeruitutis. Secundò, Vt eſſet ſignaculum iuſtitiæ Abrahæ, quam per fidem adeptus erat, antequam circumcideretur; ſicque ipſe eſſet *pater omnium credentium ex gentibus*, qui ſimiliter, per fidem conſecuturi erant iuſtitiam, vt docet Apoſtolus ad Rom. 4.

Tertiò, Vt eſſet ſignum diſtinctiuum fidelium ab infidelibus, Iudæorum ſcilicet à gentibus.

Quartò, Vt eſſet ſignum deſtructiuum & purgatiuum peccati originalis, quod per generationem transfundebatur in pueros.

Quintò Vt eſſet figura Baptiſmi, per quem ſimiliter ingredimur in Eccleſiam, ſicut Hebræi ingreſſi erant per circumciſionem; & profitemur fidem publicè, quemadmodum Hebræi ſuam religionem profitebantur per circumciſionem; quibus in hoc fœliciores longè ſumus, quòd medium multò ſuauius præſcripſerit nobis Chriſtus, quàm olim Devs Hebræis Quis enim non malit baptizari, quàm circumcidi?

Quæſt. 2. Quid moraliter ſignificat circumciſio? Reſp. Significare præciſionem vitiorum omnium & totius concupiſcentiæ, quæ fit cultro mortificationis; & hæc obligat etiam nos Chriſtianos. Vnde ad Coloſſ. 2. ait Apoſtolus Chriſtianis: *Circumciſi eſtis circumciſione non manufactâ, &c.* Ea verò explicatur ab eodem Apoſtolo in hod. Epiſtolâ ad Titum 2. *Vt abnegantes impietatẽ & ſæcularia deſideria, ſobriè & iuſtè & piè viuamus in hoc ſæculo.* Porrò ſicut Hebræi per corporalem Circumciſionem Deo conſecrati & quodammodò deſponſati erant: ita etiam nos per ſpiritualem circumciſionem deſponſamur Deo. Cuius rei figuram habemus Deut. 12. vbi præcipit Devs, ſiquis è captiuis mulieribus aliquam adamârit & ducere in vxorem voluerit, vt ipſa peiùs radat cæſariem, & circumcidat vngues. Hoc enim facit anima, cùm vitia præterita per contritionem deponit, & peccandi occaſiones fugit.

C. II. Quid ſignificat Circumciſio.

D. III. Quare circumciſus Chriſtus.

Qvæst. 3. Quare circumcidi voluit Chriſtus? Reſp. 1. Vt oſtenderet ſe in veritate carnem aſſumpſiſſe, propter Manichæum, Valentinum & Apollinarem, qui dixerunt Chriſtum tantùm habuiſſe corpus phantaſticum, aut cœleſte, vel diuinum.

Secvndo, Vt ſuo exemplo legem Circumciſionis à ſe olim latam approbaret, & contra obtrectatores Gentiles, qui propterea Hebræos contemptui & ludibrio habebant, Apellas, Verpas, Recutitos appellabant, defenderet.

Tertio, *Ne legem, quam ipſe dederat, ſoluere videretur*, inquit Bernardus tract. de paſſione Dom c. 2.

Qvarto, Vt cum ſuis popularibus, vtpote circumciſus cum circumciſis, tanto liberiùs agere, eoſque ad ſe pertrahere poſſet, ipſique excuſationem non haberent, ſi Chriſtum non ſuſciperent.

Qvinto, Vt hoc graue legis iugum in ſe ſuſcipendo, eos, qui ſub lege erant, redimeret.

Sexto, Vt ſignaculum ſeruitutis & remedium peccati originalis in ſe ſuſciperet, qui venerat à ſeruitute peccati nos liberare & ſimilitudinem peccatoris accipere.

Septimo, Vt doceret *nos oportere non ægrè ferre, ſi quando pœnas peccati patimur, quod in nobiſmetipſis non recognoſcimus; cùm ipſe peccatorum purgator non fuerit dedignatus pro nobis ſubire remedium peccatorum*, inquit S. Bernardus loco cit. Retundit ergò hîc ſuperbiam & impatientiam noſtram, qui peccare quidem volumus, ſed non pœnitere. Erubeſcimus vulnerum ligaturam,

qui

qui de vulnetibus interdum etiam gloriamur, ait idem S. Pater ſerm. 1. de Circumciſ.

Octavo, Vt ſuam diuinitatem abſconderet diabolo. Tametſi enim hic ſubodorari poterat, Infantem illum ſupra hominem aliquid habere; aliunde tamen ex ſeruili eius conditione in dubium rapiebatur.

E. IV. Cur octauo die.

Qvæst. 4. Cur octauo die circumciſus? Reſp. 1. Vt legi, quæ hoc mandârat, Geneſ. 17. (propterea, quod infans ante octauum diem nimis tener & debilis eſt) ſe accommodaret, adeoque nobis obedientiam erga legem diuinam commendaret.

Secundò Tropologicè, vt nobis amorem ſuum & deſiderium pariendi pro nobis oſtenderet, qui octauo ſtatim die ſanguinem fundere cœpit. *Vide*, inquit Sanctus Bernardus vbi ſuprà, *quantum ad ſuſcipendos dolores feſtinauit, quàm paratus & promptus ſanguinem effundere, circumciſus pro nobis die Natiuitatis ſuæ octauo. Vtinam nos ſaltem & anno octauo nonnihil pro Domino pateremur!*

Tertiò Anagogicè, *vt per Circumciſionem octauo die factam & ſimul nominis impoſitionem intimaret iis, qui digni Sanctorum conſortio cenſentur, quòd eorum nomina ſcribentur in cælis: & æternæ beatitudinis, quæ poſt vitæ huius ſeptimanam conſequitur, hæredes fient & conſortes, quicumque vitæ innocentiâ & cælibatus ſanctimoniâ ſeſe Domino conſecrâſſent*; inquit S. Cyprianus l. de Card. Chriſti oper.

F. V. Cur vocatus Iesvs.

Qvæst. 5. Cur vocatus Iesvs? Reſp. Quia *ſaluaturus erat populum ſuum*, vti dixerat Angelus. Ieſcua enim Hebr. Saluatorem & ſalutem ſignificat. Hoc eodem nomine tres inſignes Prælati condecorati fuiſſe leguntur in veteri teſtamento: Ioſue dux populi Iſraëlitici, quem duxit in terram promiſſionis. (Ioſue enim & Iehoſcua ſeu Ihoſua vel Ieſcua idem ſunt & ſignificant, quod Ieſus; & ita vocatur Ioſue à 70. Interp.) Alter, Ieſus filius Ioſedech ſummus ſacerdos. Tertius Iesvs Sirach, auctor Eccleſiaſtici, Doctor Synagogæ. Nec abſque cauſâ; fuerunt enim hi tres figura Chriſti Iesv, qui ad tres potiſſimùm fines in hunc mundum venit. 1. Vt nos redimeret. 2. Vt nos doceret. 3. Vt exemplo ſuo duceret, ſicque nobis eſſet *Vita, Veritas, & Via*: Quoad primum, figura illius fuit Ieſus ſummus Sacerdos, qui Iudæos è Babylonicâ captiuitate in Ieruſalem reduxit, ibique ſordidis veſtibus, quibus indutus venerat, abiectis, nouis pulchriſque indutus eſt, vt habetur Zach. 3. ac templum reædificauit. Sic enim Chriſtus nos è confuſione & captiuitate peccati in gratiam reduxit, tuncque in reſurrectione, depoſitâ carne mortali, immortalem & glorioſam induit, atque Eccleſiam inſtaurauit. Quoad ſecundum, figura eius fuit Ieſus Sirach, Doctor Synagogæ; quia mundum docuit viam cœli. Quoad tertium, figura eius fuit, Ioſue, qui præiuit & duxit populum per deſertum in terram promiſſionis, quemadmodum & Chriſtus exemplo ſuo ad viam cœli ineundam & conficiendam nos pertraxit. Rurſum ſalutis noſtræ negotium in tribus omninò conſiſtit, in Redemptione, Iuſtificatione, Glorificatione. Chriſtus nobis hæc omnia præſtitit: in 1. figuratus per Ieſum Summum Pontificem; in 2. per Ieſum Doctorem; in 3. per Ioſuen ſeu Ieſum Ducem. Quamobrem iure vocatus eſt Iesvs, id eſt. Saluator, quoniam talis erat, & verò ipſe ſolus, ſi ad ſenſum, non ad ſonum vocis attendimus; nemo enim hæc omnia, adeoque veram ſalutem præter ipſum attulit.

G. VI. Cur ſic vocatus poſt Circumciſionem.

Qvæst. 6. Cur nomen hoc ſortitus eſt poſt Circumciſionem? Reſp. Quia placuit ei non priùs tam glorioſo nomine inſigniri, quàm id promeruiſſet, ſanguinem ſuum pro nobis fundendo. Quam ob cauſam meritò caput aperimus & genua ſubmittimus, cùm nomen hoc audimus, ſiquidem id nomen adeoque ſalus & redemptio noſtra magno ei ſtetit. Non facimus hoc Chriſti audito nomine; quia nomen hoc dignitatis eſt, regibus & ſacerdotibus commune.

H. VII. Quomodo Saluatoris munus executus eſt.

Qvæst. 7. Quomodo Saluatoris munus executus eſt? Reſp. Exactiſſimè, quia omnes eius viuendi rationes & ſtudia, miracula, conciones, indefeſſi labores, denique mors ipſa ad ſaluandum deſtinata erant. Duo ſunt, quæ maximè aliquem inſignem & illuſtrem in arte vel munere aliquo efficiunt; primum affectus vehemenſque ſtudium artem illam aptè & cum laude exercendi: alterum, vt quis artem calleat. Quàm autem Chriſti cordi inhæſerit hominum ſalus, quanta ſitis, quis eſt qui neſciat? nam & ſomni & cibi obliuiſcebatur, & peragrabat omnes vicos, oppida, caſtella, vt animarum ſalutem curaret; quin etiam Marci 3. ita in hoc opus incumbebat, vt crederetur à ſuis in furorem verſus. Deinde ita callebat artem hanc, ita penetrabat modum, quo ſinguli ſalutem, ſine liberi arbitrij iacturâ conſequi poſſent, vt nec Angeli nec hominis perſpicacia eò attingere poſſit. Hinc eſt, vt his qui fœdas voluptates amabant, proponeret iucunda, vti Samaritanæ *aquam, quæ fieret in eâ fons aquæ ſalientis in vitam æternam*, quæque omnem extingueret ſitim; his qui aurum ſitiebant, theſauros polliceretur æternos: *Vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo*; paruulos amplexaretur; iuueni præciperet mandatorum obſeruationem, vtpote adhuc rudiori: eos qui ſyderum arte pollebant, per ſtellam ad ſe vocaret. Non abhorreba à peccatoribus, non illos à ſe abigebat, licet adeſſent qui propterea murmurarent. Porrò ab iis, quæ à Saluatoris munere & partibus aliena viderentur, ſedulò abſtinebat, vt cùm petenti cuidam, *Magiſter, dic fratri meo vt diuidat mecum hæreditatem*; reſpondit: *Homo quis me conſtituit Iudicem aut diuiſorem ſuper vos?* Luc. 12. Item cùm corripuit filios Zebedæi geſtientes perdere Samaritanorum ciuitatem, dicens: *Neſcitis cuius ſpiritus eſtis. Filius hominis non venit animas perdere, ſed ſaluare.* Luc. 9. Denique ſi à capite illum ad pedes vſque intueamur, Saluatorem vndique fatebimur. Vndique ſalutem ſpirat; verba eius verba vitæ æternæ ſunt, oculi peccatores ſanant, ſputum cæcis lumen tribuit, conta-

ctus veſtis ſanguinem ſiſtit, contactus manuum lepram pellit, vox defunctos ſuſcitat. Quemadmodum enim bos gibboſus, quem Hiſpani Corcobado vocant, nihil penè in corpore ſuo gerit, quod non ſalutarem vſum præbeat hominibus; nam & ſanguinem eius recentem hauriunt indigenæ more potûs, & carnem crudam edunt loco panis: cornibus vtuntur ad pocula, veſicâ & ventriculo pro vaſis, pelle pro vtribus; è corio domos, funes, calceos ac veſtes, ex oſſibus arma conficiũt: è neruis fila craſſiora, è pilis tenuiora. Stercore ignem nutriunt, vti nos ligno. Cardan. lib. 7. de Variet. c. 33. Ita quæcunque in Chriſto ſunt, vel quoquo modo ei adhærent, ſalutaria mundo ſunt. Carne eius paſcimur, ſanguine eius potamur & abluimur: vulneribus eius ſanamur, nuditate eius veſtimur, cruce eius inflammamur ad Dei & virtutum amorem, &c.

I. VIII. An & quàm venerandũ hoc nomẽ

Quæſt. 8. Eſtne venerandum hoc nomen & quantoperè? Reſp. Omninò & ſuper omnia alia nomina; quia Apoſtolo teſte *eſt nomen ſuper omne nomen*, ad Philip 2. adeoque venerabilius ipſo nomine Tetragrammato, Iehoua. Primò, quia eſt proprium verbi incarnati nomen, ſignificans totam Incarnationis & Redemptionis œconomiam, ſeu Devm, quà Saluator & Redemptor eſt (Hoc autem beneficium Redemptionis maius eſt, quàm creationis; quia nihil naſci profuit, niſi redimi profuiſſet, vt Eccleſia canit.) Nomen autem Iehoua ſignificat Devm, quâ Dominus & Creator eſt. Adhæc Redemptoris nomen includit nomen Creatoris, non econtrà; quia redemptio ſupponit creationem, non contrà. Hinc infert Abulenſis in cap. 20. Exodi, maius eſſe peccatum, accipere nomen Iesv in vanum, quàm nomen Dei; & confirmat ex vſu Eccleſiæ, quæ audito nomine Iesv flectit genua & inclinat caput: non autem audito Dei nomine. 2. Quia non ab homine vel creaturâ aliquâ, ſed à SS. Trinitate Chriſto eſt impoſitum, & ab Angelo in terras delatum. 3. Quia eſt nomen, per quod omnes ſalui fieri debemus; ſiquidem ſalutem & Saluatorem nobis annunciat. 4. Quia eſt nomen efficaciſſimum. 1. Ad corporis ægritudines curãdas. Actor. 3. *In nomine* Iesv *Chriſti ſurge*. 2. Ad pellendos è corporibus dæmones. Marc. vlt. *In nomine meo dæmonia eijcient*. Exemplum habetur Actor. 16. verſ. 18. ita vt etiam perfidi aliqui ad id hoc nomine vterentur, euentu quandoque felici, vt Luc. 9. verſ. 49. quandoque infelici, vt Actor. 19. verſ. 13. 3. Ad eorumdem dæmonum tentationes & inſidias pellendas; quod experti S. Antonius, Hilarion, Edmundus, Abramius, alijque; denique ad miracula patranda omniaque ſanctificanda. At licet effectus prædicti quandoque etiam per alia Dei nomina obtineantur, non tamen toties ac tam certò; licet nec in nominis Iesv inuocatione tanta efficaciæ certitudo ſit, quanta eſt in Sacramentis, quia non extat huius rei promiſſio vel ſanctio aliqua. 6. Quia vſu receptum fuit apud omnes Chriſtianos, vt hoc nomen ſummè honorarent, capitis adapertione, poplitum flexione, vel alio honoris indicio, vt cùm eleganter pingitur radijs ſolaribus cinctum; item dum nemo ſibi hoc nomen auſus eſt tribuere. Denique quia à Sibyllis olim prænunciatum fuit, vt docet Acroſtichis illa verſuum Sibyllæ Erythreæ, quorum primæ literæ hoc reddunt: Ἰησοῦς Χριστὸς υἱὸς Θεοῦ, σωτὴρ, σταυρός. Iesvs Chriſtus Filius Dei, Saluator, Crux.

Supereſt vt hoc nomen & nos omni veneratione colamus, vt per Saluatorem ſalutem conſequamur, &c.

IN FESTO EPIPHANIÆ.

Euangelium. Matthæi 2.

Cvm natus eſſet Iesvs in Bethlehem Iuda, in diebus Herodis regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Ieroſolymam, dicentes: Vbi eſt qui natus eſt Rex Iudæorum? Vidimus enim ſtellam eius in oriente, & venimus adorare eum. Audiens autem Herodes rex, turbatus eſt, & omnis Ieroſolyma cum illo. Et congregans omnes Principes Sacerdotũ & Scribas populi, ſciſcitabatur ab eis, vbi Chriſtus naſceretur. At illi dixerunt ei: In Bethlehem Iudæ: Sic enim ſcriptum eſt per Prophetam: Et tu Bethlehem terra Iuda, nequaquam minima es in Principibus Iuda: ex te enim exiet Dux, qui regat populum meum Iſraël. Tunc Herodes clàm vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus ſtellæ, quæ apparuit eis: & mittens illos in Bethlehem, dixit: Ite & interrogate diligenter de puero: & cùm inueneritis, renuntiate mihi, vt & ego veniens adorem eum. Qui cùm audiſſent Regem, abierunt. Et ecce ſtella, quam viderant in Oriente, antecedebat eos, vſque dum veniens ſtaret ſuprà, vbi erat puer. Videntes autem ſtellam, gauiſi ſunt gaudio magno valdè. Et intrantes domum, inuenerunt puerum cum Mariâ matre eius: & procidentes adorauerunt eum: & apertis theſauris ſuis, obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. Et reſponſo accepto in ſomnis, ne redirent ad Herodem, per aliam viam reuerſi ſunt in regionem ſuam.

CONCIONES.

I. Ad veram fidem quâ ratione perueniatur.
II. Miſeriæ Gentiliſmi.
III. Religio Magorum proponitur in Exemplum.
IV. Magicæ artes cur deteſtandæ.
V. Damnantur ſuperſtitiones ſeu vanæ obſeruantiæ, eæq; multiplicer.
VI. Varia diuinationum genera exploduntur.
VII. Documenta.
VIII. Myſteria.

CONCIO I.

Peruenitur ad fidem variis mediis.

1. *Petendo à* Deo *lumen quo cognoſcamus veram fidem, eiuſq; neceſſitatem, & hæreſis prauitatem.*
2. *Interrogando ſapientes & Doctores.*
3. *Progrediendo in ſtudio bonorum operum.*

THEMA.

Vbieſt qui natus eſt Rex Iudæorum? Matth. 2.

A. PRofectò videtur contingere hæreticis, quod olim Geneſ. 19. contigit Sodomitis nequam illis hominibus. Quærebant enim hi magnâ contentione ingredi domum Loth, adeoque fores effringere. Sed quia peſſimo fine quærebant, percuſſi cæcitate, oſtiū inuenire non poterant. Circuibant ergò domum, & palpabant vndique parietem, ſed oſtium non videbant. Eodem prorsùs modo hæretici, cùm viciniſſimi ſint Eccleſiæ Chriſti (vtpote agnoſcentes Chriſtum) & palpent eam manibus ex certiſſimis argumentis (vident enim ſolam Eccleſiam Catholicam eſſe antiquam, vniuerſalem, ſanctam, Apoſtolicam, miraculis comprobatam, &c.) interim tamen oſtium eius nequeunt inuenire, dum nequeunt perſuaderi, vt intrent in hanc Eccleſiam. Sanè Magi noſtri venerunt è longinquo, & tamen ad primum ſtatim diei Chriſtianæ diluculum, Chriſtum inuenerunt. *Intrantes domum, inuenerunt puerum*, inquit Euangeliſta: cùm interim hæretici Eccleſiæ propinquiſſimi, palpent in meridie lucis Euangelicæ. Nimirum quia obſtinati ſunt in peccatis, conſpurcarent & turbarent Chriſti Eccleſiam, ſi in eam ingrederentur, ideò percutiuntur aöraſiâ, vt oſtium eius non inueniant. Verùm quia non omnes tales ſunt, ſed multi ex iis ſimplices & ab aliis ſeducti ſunt, oſtendamus eis viam ac media, quibus manu duci ad Eccleſiam Chriſti queant.

B. D. Thomas opuſc. 60. art. 7. animaduertit tribus omninò in rebus diligentem & accuratam alicuius rei inueſtigationem conſiſtere, idque oſtendit authoritate S. Auguſtini, dicentis: *O anima mea, ſi diligenter peteres, tribus hoc ſignis oſtenderes. Primò enim lumen peteres, ne tenebris impedireris. Secundò ſcientes interrogares, ne quærens oberrares. Tertiò in nullo loco quieſceres donec dilectū inuenires.* Hæc omninò tria ſunt obſeruanda illis qui à tenebris infidelitatis aut hereſeos emergere conantur, & Chriſtum, id eſt, fidem veram inuenire volunt. His enim tribus mediis inuenerunt Chriſtum Magi. Primò ſtellam ducem ſecuti ſunt. Secundò diuerterunt Ieroſolymam vt interrogarent Legiſperitos, vbi Chriſtus naſceretur. Tertiò magnâ contentione proſecuti ſunt iter ſuum, afferentes munera, vt Chriſtum indagarent.

I. Petendo à Deo lumē.

Medium ergò primum eſt, petere à Deo lumen, quo poſſis cognoſcere, quæ ſit vera Religio, & quàm malum ſit, verâ fide deſtitutum eſſe. Primò petenda eſt illuſtratio intellectûs ad cognoſcendam veram fidem, cuius cognitionem non eſt facilè comparare. Quàm multorum enim intellectus obſcuratur odio, inuidiâ, philautiâ, ignorantiâ, &c. ac licet intellectus aſſequatur eam notitiam; non idcircò inclinabitur ad aſſentiendum. Quis enim neſcit plurimos aliud ſentire, aliud agere? Quàm ſæpè conuincuntur hæretici, vt ne verbo quidem contrà mutire poſſint; interim tamen in ſuâ perſiſtunt pertinaciâ? Quæ cauſa? Stella illis deeſt luminis ſuperni, quæ non illuminet tantùm, ſed antecedat etiam, id eſt, incitet & prouocet ad ambulandum, vti fecit illa Magorum. Vnde Apoſtolus 2. Theſſal. 2. ait: *Non omnium eſt fides.* quia nimirum multi auditâ etiam prædicatione fidei nolunt credere. Et Chriſtus Ioan. 6. de fide Euchariſtiæ loquens ait: *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum.* ſeu, vt ibidem ait, *niſi fuerit ei datum à Patre meo.* Vnde patet, fidem, id eſt aſſenſum fidei, eſſe donum Dei, non quidem purè, vt prophetia, donum linguarum, ingenium, virtutes infuſæ; ſed dependenter à cooperatione noſtrâ. Ideò & trahi dicimur, ex parte ſcilicet Dei; & venire, ex parte videlicet noſtrâ. *Et vt diuinæ opus eſſe naturæ oſtendatur credere, & venire ad Chriſtum; ideò tractio ad Patrem refertur, qui fons eſt Deitatis*, ait S. Cyrillus l. 3. cap. 39. Si filius diceretur trahere, poſſet aliquis intelligere, fieri id ſecundùm humanam eius naturam, quia & homo erat. Sine iſto interno lumine nihil eſt quidquid dicitur hæreticis. Multa Chriſti ſigna viderunt multi Iudæi, & tamen *cùm tanta ſigna feciſſet coram eis, non credebant in eum*, Ioan. 12. Audiebat vtique Saulus Stephanum plenum Spiritu ſancto ita prædicantem, vt nemo poſſet reſiſtere ſapientiæ & ſpiritui eius: viderat facientem ſigna & prodigia, & tamen adhuc non credidit, ſed Eccleſiam perſecutus eſt, donec circumfulſit eum lux de cœlo, quæ & oculos eius excæcauit, & mentem illuſtrauit.

1. Ad cognoſcendā veram fidem.

2. Ad cognoſcendā veræ fidei neceſſitatem & hæreſis prauitatem.

Secundò petenda eſt illuminatio ad cognoſcendam veræ fidei neceſſitatem, & hæreſeos atque infidelitatis prauitatem. Expreſſū Chriſti pronunciatum eſt: *Qui non crediderit* (verâ vtique fide) *condemnabitur*. Marci 16. Et Apoſtoli ad Hebr. 11. *Sine fide impoſſibile eſt placere* Deo. Vt ergo ſine fundamento nemo ædificare, ita ſine fide nemo ſalutem conſequi poteſt. Si potuit euadere diluuium, qui extra arcam fuit: poterit etiam euadere gehennam, qui extra Dei Eccleſiam & veram fidem eſt.

Quantum malum ſit hereſis.

Quantum verò malum & peccatum ſit hæreſis, quis explicare queat? Primò iniqua eſt in

Patres,

Parres, quia ſuum iudicium præfert omnium SS. Patrum iudicio, omnium Eccleſiæ Doctorum. omnium Conciliorum & totius orbis Epiſcoporum, quaſi hi homines aut cæci aut mendaces fuerint, ipſi ſoli videant & vera dicant.

2. Secundò Iniuria eſt in Eccleſiam, quam facit adulteram & meretricem ſathanæ, impingit illi crimen Idololatriæ & variarum ſuperſtitionum; denique eam extinctam & radicitus euerſam cupit.

3. Tertiò Iniuria eſt in Eccleſiæ caput Pontificem, quem pluſquam Vatiniano proſequitur odio, & miris calumnijs onerat ac lacerat, vti & omnes Eccleſiæ ordines & gradus. Sanè Lutherus quotquot Papam oppugnârunt, recepit in amicitiam, vti Huſſitas, &c. licet à ſectâ ſuâ in aliis maximè diſſiderent, paratus etiam recipere Turcas (quod fecerunt etiam poſteà Lutherani & Caluiniani.) Quãtus hic in Papam liuor?

4. Quartò Impia eſt in Eccleſiæ Sacra, quæ temerario auſu profanat, & indignis modis tractat, diripit, vaſtat.

5. Quintò Impia in ipſum Chriſtum, cuius veſtem inconſutilem ſcindit & lacerat, cuius præſentiam in Euchariſtia cachinnatur & blaſphemat.

6. Sextò Impia in proprium ſubiectum, quia radicem arboris, id eſt, baſin & fundamentum iuſtitiæ exſcindit: nõ ita alia peccata, quia relinquunt fidem ſuam mortuam, quę facilè poteſt repullulare. Vnde mirum non eſſe debet, ſi leges imperiales flammis animaduerti iubeant in hæreticos, quia non vnius tantùm, ſed plurimorum ſcelerum rei ſunt. Quòd ſi etiam vnum furtum, fornicatio, detractio meretur ignem æternum in iudicio Dei, quanto magis hæreſis, quæ millies grauior eſt? Et ſi pœna ignis noſtri millecuplo augeretur, quàm horrenda & intolerabilis foret? Hæc igitur & ſimilia, vt videant hæretici, clament ad Devm ſedulò: *Illumina oculos meos, ne vnquam obdormiã in morte; ne quando dicat inimicus meus: Præualui aduerſus eũ*. Pſ. 12. Et: *Notam fac mihi viam, in quâ ambulem, quia ad te leuaui animam meam*. Pſal. 142.

Secvndvm, Interrogare ſapientes & Doctores, nec ſequi proprium ſenſum. Ita noſtri Magi ingreſſi ſunt Ieroſolymam, & ſciſcitati ſunt Scribas, *vbi Chriſtus naſceretur*. Simili modo intrandum eſt in Eccleſiam, interrogandi eius Doctores. Multi quidem Pſeudoprophetæ dicunt: *Ecce hîc eſt Chriſtus*, (apud Lutheranos) *Ecce ibi*: (apud Caluinian.) ſed nolite illis credere, quia non ſunt Ieroſolymis, non ſunt in Eccleſiâ. Audi monentem Devm Ier. 6. *Hæc dicit Dominus: State ſuper vias, & videte, & interrogate de ſemitis antiquis, quæ ſit via bona, & ambulate in ea, & inuenietis refrigerium animabus veſtris. Et dixerunt: Non ambulabimus. Et conſtitui ſuper vos ſpeculatores. Audite vocem tubæ. Et dixerunt: Non audiemus*. Speculatores ſunt Epiſcopi & Doctores Eccleſiæ, qui in alto perfectioris ſtatus conſtituti monent de periculis, hoſtibus, &c. Semitæ antiquæ, ſenſus & interpretationes ſunt ſacrarum literarum, ab antiquo nobis traditæ, quibus inſiſtebant veteres Parres omnibus retrò ſæculis à Chriſto ad nos vſque. Et his potiùs inſiſtendum quàm recentioribus Nouatorum, facilè ſuadet Primò conſonantia SS. Patrum per vniuerſum orbem, licet linguis, inſtitutis & tot terrarũ ac marium ſpatiis ac ſæculis diſſitorum, vt & SS. Conciliorum, quæ mirè ſibi cohærent, & pariter ab Eccleſiâ recipiuntur. Quòd ſi aliqua inter ſcholaſticos eſt diſſonãtia, non eſt circa res neceſſariò ad ſalutem ſpectantes: non ſine Charitatis vnione: non ſine humilitate & moderatione, quâ parati ſunt ſtare iudicio Eccleſiæ, ſi quid definiat. Nouatores omnes circa res fidei diſſident, & ſe mutuò conuitiantur.

C. I. Interrogando ſapientes.

SS. Patribus inſiſtendum. 1.

Secundò, Sanctitas illorum Patrum toti orbi patens & clarens ex ratione vitæ, quam duxerunt, religioſæ, auſteræ, ex miraculis, ex multorum martyriis; ex libris eorundem, qui nihil aliud ſpirant, niſi ſanctitatem cum ſummâ eruditione coniunctam, atque ipſum Spiritum S. velut ex ore ipſorum loquentem. Quibus accedunt ſancti illi Patres, qui non tam vocibus, quàm moribus, non tam ſcriptis, quàm factis ſemitas illas antiquas demonſtrant & confirmant, vt Anachoretæ & alij viri religioſi ſanctitate inſignes. Illi verborum, hi factorum argumentis fidem veram oſtendunt: illi digito demonſtrant quæ ſit via ad Chriſtum ducens, hi paſſibus & veſtigiis ſuis. Quàm contrà impuri, flagitioſi, perditi fuerunt Hæreſiarchæ omnes! 2.

Tertiò, Antiquitas ipſa doctrinæ per omnia Chriſtiana ſæcula ad nos vſque propagatæ, ſibi ſemper ſimilis. Et ſanè doctrina & fides Chriſtiana tam antiqua eſſe debet, quàm eſt ipſe Chriſtus, niſi eum mendacem facere velimus, dicendo regnum eius euerſum eſſe, fidem extinctam, & poſtremis demum ſæculis in lucem rediiſſe. Omnis ergò doctrina & S. Scripturæ interpretatio hoc ipſo quo noua eſt, vana eſt & falſa, euiuſmodi ſunt omnes ſectæ noſtri temporis, quæ non tantùm nuper cœperunt, ſed præterea in dies mutantur; vt non iniuriâ dixerit S. Hilarius, Fides hæreticorũ eſſe bimeſtres & trimeſtres. Dum verò Heretici noſtri interrogãt iuniores magiſtellos & Grammaticos, vti Lutherum, Eraſmum, Melanchthonem, Oecolampadium, Zwinglium, Carlſtadium, Caluinum, qui heri nati ſunt, ſpreto antiquorum Patrum conſilio, perinde agunt, vt Rex Roboam, qui ſeniorum abiecto conſilio, iuniorum placitum eſt ſecutus, ideoque regnum penè totum perdidit; eo enim ſciſſo, decem partribus perditi, duas tantùm retinuit, 3. Reg. 12. Seniores igitur interrogandi ſunt & (vt monebat Herodes: *Interrogate diligenter*.) diligenter interrogandi ſunt; vita eorum legenda, doctrina eorum audienda. Nemo ſe ſeducat, nemo proprium ſequatur ſenſum & iudicium, quaſi ipſe per ſemet Scripturam intelligere queat, inconſultis Patribus. Feruens deſiderium indagandi veritatem & legendi S. Scripturam perduxit Eunuchum illum ad fidem Chriſtianam, dum in ipſo curru legit Iſaiam de Chriſto prophetantem; ſed num ipſe ſibi interpres fuit, aut 3.

Scriptu-

Scriptutam claram eſſe pronũtiauit, & Doctorem repudiauit? minimè. Dicenti enim ſibi Philippo: *Putáſne intelligis, quæ legis?* reſpondit: *Et quomodo poſſum, ſi nõ aliquis oſtenderit mihi?* Rogauit ergò Philippum vt aſcenderet & ſederet ſecum. Audit exponentem, credidit & baptizatus eſt, Act. 8. Inprimis verò ſeponi præiudiciũ illud debet, quo plerique imbuti ſunt hæretici; quaſi fides Catholica Idololatriam & varias ſuperſtitiones alat. Audiant Catholicos, num verè ita ſit: deceptos ſe videbunt.

D. III. Progrediendo in ſtudio bonorum operum.

Tertivm, Pregredi aſſiduè in ſtudio bonorum operum, quemadmodum & Magi non quieuerunt, donec Chriſtum inuenerunt. Hac enim viâ legimus Actor. 10. Cornelium Centurionem ad fidem perueniſſe *Corneli*, ait Angelus, *orationes tuæ & eleẽmoſynæ tuæ aſcenderunt in memoriam in conſpectu* Dei. *Et nunc mitte viros in Ioppen, & accerſi Simonem quendam, qui cognominatur Petrus: hic dicet tibi quid te oporteat facere.* Quin & Euangelicus ille Centurio Matth. 8. hac ratione peruenit ad fidem & gratiam Chriſti: ædificauerat enim Hebræis Synagogam; miſericors fuerat erga ſeruum ſuum; diſciplinam inter ſuos milites ſeruabat, &c. Porrò orationi & eleẽmoyſinæ ſi iungas ieiuium, afferes ad Chriſtum tria illa munera, quæ attulêre Magi, thus, id eſt, orationem; myrrham, id eſt, ieiunium, aurum, id eſt, eleẽmoyſnam. Exempla complura ſunt, quæ oſtendunt his mediis ad Chriſti fidem adductos infideles. Inter alia celeberrimum eſt illud S. Euſtachij apud Metaphraſtem, qui quamuis profundis errorum tenebris adhuc eſſet obuolutus, & inſanâ idolorum culturâ infamis, tantæ tamen virtutis, vt nihil eius moribus honeſtius, nihil animi ſplendore candidius, nihil denique eius ingenio ſuauius videretur. Non enim ferebat, vt, dum inſigni aliquâ victoriâ hoſtes vinceret, à ſuis ipſe cupiditatibus vinceretur. Ita vitam admirandâ quadam prudentiâ moderabatur, & ſubditorum animos beneficiis actiſſimè deuinciebat, pauperes non ad faſtum, ſed ad occultam virtutis elegantiam largâ manu ſuſtentabat. Hinc ergò viam ſibi aperuit ad Chriſti gratiam, qui poſtmodum in venatione inter cerui, quem Euſtachius (tum adhuc Placidus dictus) concitato equo inſequebatur, cornua Crucifixi imaginе apparuit, & hanc vocem dedit: Placide, Placide quid me perſequeris? Ego Chriſtus Iesvs cæli terræque Dominus & humani generis Redemptor, tuis delectatus virtutibus huc tibi adſum, vt tantas virtutum copias profundis errorum tenebris immerſas in lucem vindicem, teque è dæmonum ſeruitute in cæleſtis patriæ libertatem reſtituam. His auditis Euſtachius, inſtar Pauli animo repentè mutatus, fœdam ſceleratamque Idolorum ſuperſtitionem vehementer eſt execratus; & quærens Sacerdotem, Chriſtianis ſacris imbutus, & ſalutari lauacro expiatus, demum martyr quoque inſignis cum vxore Theopiſtâ factus eſt. Lipelous tom. 3. 20. Septemb. Vidimus etiam alibi puellam Alexandrinam gentilem, vt hominem debitis grauatum ab interitu & laqueo, quem ſibi iam induerat, reuocaret, patrimonium ei ſuum obtuliſſe; & propterea, cùm & ipſa de vitâ & ſalute in graui infirmitate periclitaretur, ad Baptiſmi gratiam diuino inſtinctu perductam; & cùm ob patrini defectum ab eo repelleretur, Angelos duos pro patrinis ſortitam, ſicque in Domino mortuam eſſe. Vt habetur in Prato Spir. Sophronij, cap. 207. & ex eo Baronius anno 537.

Hæc eſt igitur via, hæc ratio ad Chriſtum eiuſque fidem perueniendi, &c.

CONCIO II.

Sex aſſignat Auctor miſerias, quibus gentiles olim inhæſere.

1. *Cæcitas ſiue errores circa Deum.*	4. *Turpitudo publica.*
2. *Superſtitiones inſanæ.*	5. *Tyrannicum imperium.*
3. *Politia peſſima & Iura iniquiſſima.*	6. *Iugum dæmonis grauiſſimum.*

THEMA.

Videntes autem ſtellam, gauiſi ſunt gaudio magno valde. Matth. 2.

Feſtiuitas hodierna celeberrima ſemper fuit omnibus Chriſtianis, quia mater & regina eſt cæterarum feſtiuitatum, quas agimus Chriſtiani. Hâc enim ſacrâ die vocauit Devs nos de tenebris in admirabile lumen ſuum, & cœpimus fieri Chriſtiani, hoc eſt, ſapientes & illuminati, qui priùs eramus Ethnici, id eſt, omnium errorum tenebris inuoluti. Quam ob cauſam Cæſares etiam perfidi & impij, qui vel odorem tantùm aliquem Chriſti retinebant, feſtiuitatem hodiernam ſuâ præſentiâ cohoneſtabant. Siquidem Iulianus Apoſtata, qui pallio Chriſtianæ ſimulatæ religionis latentem impietatem ſtudebat contegere, cùm eſſet in Galliis, voluit hac die cum cæteris Chriſtianis ſacris intereſſe myſteriis, vt ſcribit Ammian. Marcellin. lib. 21. Idipſum præſtitit Valens Imp. Arianus, vt de eo teſtatur S. Gregorius Nazianzenus, orat. in laudem Baſilij. Viſus enim fuiſſet à religione Chriſtianâ prorsùs alienus, qui tantæ feſtiuitati non adeſſet. Theodoſius Imp huius diei ſolemnitatem adeò coli iuſſit, vt ſeptem diebus, qui præcedunt ac totidem qui ſubſequuntur, iudicialem ſtrepitum faceſſere præceperit, vt habetur lib. 2. C. de fer. Vt verò agnoſcamus, quantis è miſeriis mundus hodie ereptus ſit, vel ſaltem eripi cœperit, perſpiciemus eas in quibus olim hæſit. A

B. I. Cæcitas miſerabilis.

Prima fuit cæcitas mira & miſerabilis ſeu errores circa Devm, ita vt Apoſtolus ad Eph. 5. dicat gentiles fuiſſe ipſas tenebras: *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.*

Primò enim, teſte eodem Apoſtolo ad Roman. 1. *mutauerunt gloriã incorruptibilis* Dei *in ſimilitudinẽ corruptibilis hominis & volucrũ & quadrupedum & ſerpentiũ.* Plerique enim gentiles putabant ipſa idola lignea & lapidea eſſe Deos; aliqui tamen ſapientiores, vti Philoſophi, non credebant eſſe Deos, ſed Deorum tantùm ſimulachra

Digitized by Google

lachra; omnes tamen Idola adorabāt, quia nimirum putabant Idolum vel eſſe corpus Dei, vel effigiem eius, vel certè ſedem & locum, adeoque habere aliquid Numinis, vt cùm ad eos irent, ad Deos ire ſe putarent. Si qui demùm fuerunt, qui non ex animo, ſed metu legum & Magiſtratûs Idola coluerunt, pauci illi fuerunt.

Secundò fœdiſſima & viliſſima quæque pro
2. Diis habuêre. Nam & aues, ſerpentes, feles, crocodilos, imò alia, porros, fabas; quin & ſtercutium, cloacinam, peſtem, febrem aliáque his abſurdiora pro Diis coluiſſe teſtis eſt. S. Auguſtinus lib. 3 de ciuit. cap. 12. lib. 4. cap. 10. & ſeq. Cicero lib. 5. Tuſcul. ait: *Ægyptiorum morem quis ignorat? quorum imbutæ mentes prauitatis erroribus quamuis carnificinam priùs ſubierint, quàm ibim aut aſpidem aut felem aut crocodilum violent, quorum ſi imprudentes quidpiam fecerint, nullam pœnam recuſent.* Taceo fœda deorum nomina, Volupiam & ſimilia: proferre non ſinit pudor. Taceo pleroſque illorum Deos fuiſſe homines ſceleratos & flagitioſos, vt Herculem, Bacchum, Mercurium, Iouem, &c.

3. Tertiò innumerós penè excogitârunt Deos; nam Varro numerat trecentos, eóque ſuperſtitionis venerunt vt cuiuis deſiderio & cupiditati ſuæ, imò cuiuis ferè herbæ & radici ſuum aſſignârint Deum, veluti Pomis Pomonam, melli Mellonam, floribus Floram, equis Hipponam, bobus Bubonam, ſeminibus Seam, ſegetibus Segetiam, ſermonibus Aium, rebus agendis Agonium; ſilentio Angeronam, fidei Fidium, liminibus Limentinum, cardinibus Cardeam, portubus Portunum, peregrinantibus Eanum ianuis Ianum, reprehenſioni Momum, conſiliis Conſum & huiuſmodi nominum portenta infinita. Adhæc Numinis cultum tribuerunt etiam ipſis vitiis, morbis, temporibus, vt peſti, febri, morti, tempeſtati, fortunæ, pauori, & pallori, fornaci, &c. Denique Romani ad quemlibet creaturæ profectum Deum vel Deam commenti ſunt, vt Deam Segenam, cùm bladum ſeritur: Orteam, cùm oritur: Spiceam, cùm ſpicam facit: Nodeam, cùm nodum producit; quaſi non ſufficeret vna Dea ad gignendum bladum. Auguſt de ciuit. Dei.

Quartò tribuebant illis corpora & mores at-
4. que affectus hominum. Vnde manè oraturi excitabant eos vocibus & tibiis quaſi dormientes. Et vt Lactantius lib. 6. ait: *Mactant hoſtias* Deo *tanquam eſurienti: profundunt vina, tanquam ſitienti: accendunt lumina velut in tenebris agenti.* Adhæc in afflictione maledicebant Diis ſuis, quaſi eius auctoribus, uti etiamnum faciunt Sinæ & Iapones, qui Deos ſuos flagellant, cùm ab iis non audiuntur, vel ſiniſtram fortunam experiuntur. Vnde Cicero lib. 2. de naturâ Deorum, ſub ementio Q. Lucilij Balbi nomine, ſtomachatur ipſemet in vulgi opiniones, quibus affingit Diis cupiditates, ægritudines, iracundias, bella. Verificatum eſt ergò in hoc illud Iſaiæ 23. *Ecce in iuſtitiâ regnabit rex, &c. & cor ſtultorum intelliget ſcientiam.* cùm ſcillicet reſipiſcent à ſtultis ſuis Idolis.

Secvndo, Superſtitiones inſanæ circa ſacrificia. Primò enim hoſtias mactabant maximâ ſuperſtitione & ineptiſſimis ritibus, & ferè ſingulis Diis peculiares, ſuperis albas, inferis nigras; aliis taurum, aliis porcum, aliis gallum, aliis equum, &c. deinde peracto ſacrificio ſaltabant, in circulum ſe gyrabant, epulabantur, &c. vt videre eſt in Antiquitat. Romanis Roſini. C II. Superſtitiones inſanæ. 1.

Secundò Homines immolabant & ſæpè chariſſimos quoſque, amiciſſimos & nobiliſſimos. 2. Sic Ammonitæ filios ſuos immolabant Moloch, quod Idolum erat ſtatua concaua manus habens latas, in quibus ponebatur puer immolandus, qui igne ſtatuæ ſubiecto intrinſecus comburebatur: ac ne puerorum ſic ardentium eiulatus audirentur à parentibus, ſacerdotes interiù tympana pulſabāt. Alij vt Phœnices, Carthaginenſes, & Rhodij & Cretenſes, infantes principali honore inſignes, quos ſors iacta deſignaſſet, in regio ornatu Saturno immolabant; vnde finxerunt Poëtæ Saturnum deuorare voluiſſe Rheæ parentis filios. Quin & noſtro ſæculo Mexicani quotannis ad 20. hominum millia immolabant dœmoni; & in Mechoacam vrbe dæmon ſibi offerri poſtulauit id quod ciuibus erat chariſſimum; vti ſponſam vel infantem ſpecioſam: quâ de causâ indigenæ tam truculentum Devm peroſi, Chriſti fidem ſunt amplexi, vt eorum Proceres teſtati ſunt P. Antonio Mendoza Soc. Iesv. Alij poſt immolatas proprias proles, deficiente hoſtiâ ſeipſos ſuâ manu obtruncabant & immolabant.

Plut. l. de ſuperſtitione. Abulenſis. Adrithomius, &c. Plato. Plutarch. Dionyſ. Halicarn. S. Aug l. 7. ciuit. c. 9.

Terto, Politia peſſima, & iura iniquiſſima. Primò, milites ferè eligebant Imperatores & eoſdem exautorabant, quandoque occidebant; & ferè Imperatorum alter alterum è medio tollebat. Adhæc Imperatores tantùm, & horum aliqui nequiſſimi, in Deorum numerum referebantur (ſic Hadrianus Imperator, Antoninum puerum amaſium ſuum in Deorum numerum retulit, Antoninus Hadrianum peſſimum, Seuerus Commodum ſpurciſſimum, Maxentius Maximianum. Relatus eſt in eoſdem Antoninus Caracalla, particida & inceſtuoſus) priuatorum nullus, præter Diocletianum, qui imperio depoſito obiit priuatus. Baron. anno. 316. D. III. Politia. Peſſima. 1.

Secundò, pro libitu filios oppignorabant ac vendebant, quod inhibere conatus eſt Conſtantinus Magnus epiſt. ad Menandrum, conſtituendo eis annonam publicam: quin etiam ex lege 12. tabularum impunè occidebant. Item gladiatoria ſpectacula edebant, vbi mutuis vulneribus digladiantes concidebant: quæ etiam vetuit Conſtantinus epiſt. ad Maximum Præfect. Præt. Vno munere Traianus decem millia gladiatorum populo exhibuit quaſi rem magnam & cœlo dignam præſtaret. Dion. in Traiano. Nonnulli parentibus ac liberis fame & inediâ pereuntibus, interim xenodochia ædificabant, in quibus infirmæ aniculæ, quas hinc inde maximis impenſis colligebant, ſedulò curarentur. Vt videre eſt in hiſt. Ind. Orient. Petri Iaric. 2.

3. Tertiò. Alij, vt Perſæ, ſorores & matres & filias ſuas neſandis ſibi matrimonijs iungebant: alij, vt Scythæ, humanis carnibus veſcebantur: alij, vt Maſſagetæ, cognatos ſenes edebant: alij, vt Hircani auibus: alij canibus, vti Caſpij, eos obijciebant. Lacedæmones furtum laudabant, quaſi rem ſolertem & ingenioſam: alij proprias coniuges hoſpitibus proſtituebant in ſymbolum hoſpitij. Leges Platonis iubent non ſubueniri ægris: licentiam dant mentiendi & infantes occidendi, vxores communicandi. Lycurgus iubet hoſpites finibus expelli; pueros concedit proſtitui impunè, fæminas exponi. Theodor. Euſeb.

4. Denique multæ gentes degebant inſtar ferarum, ſe inuicem ſpoliantes & deuorantes. Germani, teſte Tacito, diem noctemq́ue continuare potando pulchrum putabant, conuiuia rixis, cædibus ac vulneribus transfigebant. Hungari, teſte Rheginone, belluarum more carnibus crudis veſcebantur, ſanguinem bibebant, corda hominum quos capiebant, particulatim diuidentes veluti pro remedio deuorabant, nullâ miſeratione flectebantur, &c.

Hos efferatos & belluinos gentium mores in mites & humanos per Chriſtum conuertendos prædixit Iſaias cap. 11. cùm ait: *Habitabit lupus cum agno, & pardus cum hœdo accubabit, vitulus & leo & ouis ſimul morabuntur, & puer paruulus minabit eos.*

F. IV. Turpitudo publica. Qvarto, Turpitudo publica, in quam prolapſi ſunt culpâ & merito ſuo, vt de illis teſtatur Apoſtolus ad Rom. 1. cùm ait: *Propter quod tradidit illos* Devs *in deſideria cordis eorum in immũditiã* Et mox: *Proptereà tradidit illos* Devs *impaſſiones ignominiæ* (in libidines ſcil, pathicas, vt habet Græcus & pudendas) *nam fæminæ eorum immutauerunt naturalem vſum in eum vſum, qui eſt contra naturam.* Vnde facti ſunt velut equus adhinniens equæ & velut equa adhinniens equo.

1. Primò enim non plebeij tantùm, ſed etiam philoſophi plerique laborabãt vitio pæderaſtiæ, vt Socrates hoc nomine inter alia ad mortem condemnatus 280. ſententiis, teſte Philone l. 2. de vitâ contemplatiuâ, & alij communiter apud Laërtium l. 1.

2. Secundò, Etiam fœminæ, vt ait, Seneca ep. 95. *corporum quoque virilium vitia æquauerunt: non minùs peruigilant, non minus, potant oleo & mero viros prouocant, libidine verò nec maribus cedent, patinatæ.*

3. Tertiò, Proſtibula apud eos nullibi non tolerata, imò cultà velut ſacra loca, vti Fanum Veneris Corinthi habens pluſquàm mille meretrices, apud Strabonem l. 8. vbi hoſpitibus ad ſe aduentantibus pudorem proſtituebant. Et Herodot. l. 1. Ita Num. 25. Moabitæ proſtituebant Iſraëlitis filias ſuas. Imò proſtituti ſunt ab ipſis & mares.

4. Quartò, Turpitudines illas exercebant ſepenumerò publicè & in feſtis, vt Veneris, Priapi, Bacchi: & quas aliter non poterant ſibi deuincire fœminas, vi rapiebant, veluti equi ad equas cum furore adſilientes. Vnde Abraham in Ægypto non fuit auſus dicere Saram eſſe coniugem ſuam, ne eam raperet Pharao, quod nihil ominus contigit Geneſ. 12. Et quis neſcit Sodomitarum turpitudinem furibundam, qui hoſpitibus ad ſe diuertentibus illico vi illatâ abuti obſcœniſſimè contendebant?

F. V. Tyrannicum imperium. Qvinto, Tyrannis ſeu Imperium tyrannicum Imperatorum, de quo loquitur Dominus, cùm ait: *Reges gentium dominantur eorum: vos autem no ſic.* Luc. 22. Patet inprimis in Romanorum Imperatoribus gentilibus, veluti in Nerone, qui Agrippinam occidit matrem, Octauiam vxorem relegatam mori compulit, & optimum quemq́ue ſuſtulit, denique vrbem varijs in locis incendi iuſſit, incendium ex altâ turri geſtiens ſpectauit, & nihil omninus Chriſtianos impudentiſſimè in crimen eius vocauit. Baron.

De Caio Caligulâ ſcribit Seneca de Conſul. ad Heluiam, illum a rerum naturâ editum, vt oſtenderet quid ſumma vitia in ſummâ fortunâ poſſent. Domitianus, alter Nero ob ipſis gentilibus vocatus, ob nimiam ſæuitiam cunctis inuiſus, occiſus eſt in Palatio. Seuero Imperatori occlamabant ipſi gentiles: Verè ſui nominis Imperator, verè pertinax, verè ſeuerus. Iul. Capitolin. Maximus tam crudelis fuit, vt alij illum Cyclopem, alij Buſiridem, alij Scironem, nonnulli Phalarim, multi Tichonem, vel Gygem vocarent. Senatus eum adeò timuit, vt vota templis publicè, priuatimq́ue mulieres cum ſuis liberis facerent, ne ille vnquam Vrbem Romam videret. Audiebat enim alios in crucem ſublatos, alios animalibus nuper occiſis incluſos, alios feris obiectos, alios fuſtibus cæſos, &c. Quale monſtrum hominis fuit Antoninus Heliogabalus? Sanè ob inauditam eius in omni genere libidinem nemo Imperatorum deinceps auſus eſt accipere cognomen Antonini, quod prius honorificum & pluribus Impp. commune fuit, apud Lamprid. Herodianum & allios. Atque vt reliquos taceam, vel ipſe Conſtantinus M. Imp. antequam fidem amplecteretur, ex infantum coëmptorum ſanguine crudele balneum parabat lepræ ſuæ curandæ. Denique Fl. Claudius morionem habuiſſe refertur, qui dicebat ſe omnes Imperatores bonos, qui Claudium præceſſerunt (fuerunt ad 34.) in vno annulo ſculpturum.

G. VI. Iugum dæmonis grauiſſimum. Sexto, Iugum dæmonis duriſſimum, quod deſcribit Iſaias cap. 9. à Chriſto ablatum, dicens: *Iugum oneris eius,* id eſt, Galilææ gentium, *& virgam humeri eius & ſceptrum exactoris eius ſuperaſti.* Dæmon enim decipiebat eos reſponſis & oraculis; quæ ferè ambigua fuerunt. Item mendaciis & vaniſſimis ominationibus aruſpicum, qui ex animalium mactatorum extis inſpectis vaniſſima quæque vaniſſimè prædicebant; adeò vt de illis vel ipſe Cato diceret apud Ciceron. l. 2. de naturâ Deorum, mirari ſe, quòd non rideret aruſpex, aruſpicẽ ſi vidiſſet. *Quota enim res quæque euenit prædicta ab iſtis? aut ſi euenit quidpiam, quid afferri poteſt, cur non caſ. id euenerit?* ait idem. Dementabat eos auguriis, vt volatus auium certis ritibus obſeruarent, vnde auis prodiret huc ne an illuc volaret: an prono, obliquo, ſupinoque motu ferretur, quò flecteret: an etiam, quo-

quomodo caneret; pullos item in pullarijs, an & quomodo cibum ſumerent; num garrirent. an ſilerent, &c.

Adhæc premebat eos grauiſſimo ſeruitutis iugo, exigendo ab eis quotidiana & iniquiſſima peccatorum tributa, ad quæ eos incitabat & penè compellebat, poſtmodum in inferno virgâ humeris ſui, hoc eſt, câdem quâ ipſe premebatur damnationis pœnâ mulctabat.

Quoniam igitur aſpeximus in quantis errorum tenebris hæſerint aliquando maiores noſtri & nos hæſuri eſſemus, niſi in Chriſto renati eſſemus, exultemus in primis hodie, *gratias agentes* DEO *Patri, qui dignos nos fecit in partem ſortis Sanctorum in lumine: qui eripuit nos de poteſtate tenebrarum, & tranſtulit in regnum dilectionis filij ſui*, vt ait Apoſt. ad Coloſſ. 1. Etenim. *populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, & habitantibus in regione vmbræ mortis lux orta eſt eis*, inquit Iſaias cap. 9. Habitabant ſanè in vmbrâ mortis, id eſt, morti æternæ proximi, gentiles, & habitaſſemus nos cum illis: nunc autem lux Euangelij nobis orta, abſtulit vmbram illam, remouit à nobis infernum, modò ad eundem nos non recurramus.

Deinde ſicut ad exortũ lucis fugiunt in ſpeus noxia animalia & latrones, ſurgunt contrà & prodeunt ad laborem homines, iuxta Pſalmum 103. *Ortus eſt Sol & congregati ſunt, &c. Exibit homo ad opus ſuum.* Ita meritò monet nos hodie Eccleſia verbis Iſaiæ cap. 60. *Surge, illuminare Ieruſalem, quia venit lumen tuum & gloria Domini ſuper te orta eſt.* Quando enim nox tranſijt errorum & ignorantiæ, dies verò illuxit, decet omni modo vt è lecto torporis & vitiorum vnà conſurgamus & induti veſte iuſtitiæ vt filij lucis ambulemus, prout monet etiam Apoſtolus ad Epheſ. 5. *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino, vt filij lucis ambulate.* Et ad Roman. 13. *Nox præceſſit, dies autem appropinquauit. Abijciamus ergò opera tenebrarum & induamur arma lucis. Sicut in die honeſtè ambulemus.* Quid enim obſecro nobis prodeſt, ereptos eſſe à carcere & ſeruitute dæmonis, ſi ad eandem culpâ noſtrâ iterum retrahamur? Quid iuuat è profundo cœno extractos & ablutos eſſe, ſi rurſum immergamur? Quid proficit à ſocietate ſcorpionum & draconum, furum & latronum nos abreptos eſſe, ſi eorum operibus rurſum communicamus? Ideò ſubdit citato loco ad Eph. 5. Apoſtolus: *Nolite communicare operibus infructuoſis tenebrarum.*

Denique oremus vt de claritate in claritatem, de lumine fidei ad lumen gloriæ ambulemus, dicamuſq; cum Eccleſiâ in oratione hod. DEVS qui hodiernâ die Vnigenitum tuum gentibus, ſtellâ duce, reuelâſti: concede propitius, vt qui iam te ex fide cognouimus, vſque ad contemplandam ſpeciem tuæ celſitudinis perducamur. Per eundem Dominum noſtrum.

CONCIO III.

Feruor religionis Magorum potiſſimùm apparet in his,

1. *Quòd ſtellam ducem ſecuti ſint.*
2. *Quòd à longè venerint.*
3. *Quòd diuerterint ad ſapiẽtes vt inueſtigarẽt vbi Chriſtus naſceretur*
4. *Quòd proprias commoditates Chriſto poſthabuerint.*
5. *Procidẽtes adorauerint.*
6. *Legem ex ore ſacerdotum requiſierint.*
7. *Obtulerint munera.*
8. *Per aliã viã reuerſi ſint.*

THEMA.

Ecce Magi. Matth. 2.

SI ex quolibet noſtrûm quærerem, vtrum non vehementer arguendi & puniendi fuerint Iudæorum Legiſperiti & Phariſæi ac cæteri omnes, qui Chriſtum apud ſe natum ſciebant, vel ſaltem ex Magis ſcire poterant, eique propè adhabitabant, nec tamen eum accedebant, adorabant, &c. neminem non reſponſurum puto, vehementer arguendos fuiſſe & grauiſſimam meruiſſe pœnam. Quomodo enim nõ magnoperè confunduntur à Magis qui ab oriente venerunt vt Chriſtum adorarent? An non dici illis poterat, quod Matth. 12. illis dixit Dominus: *Surget Regina Auſtri & condemnabit generationem hanc in iudicio, quia à finibus terræ venit audire ſapientiam Salomonis: & ecce pluſquam Salomon hic?* An non dici etiam eis poterat: Surgent Magi in iudicio, &c. Ad illos enim pertinet, quod Dominus Matth. 8. ait: *Multi ab oriente & occidente venient & recumbent cum Abraham, Iſaac & Iacob in regno cælorũ; filij autẽ regni eijcientur in tenebras exteriores.* Sed quid dicimus nos? An non hoc ipſo verbo noſipſos accuſamus & condemnamus? Quid enim putatis? An non & nos quotidie vicinâ habemus Chriſtum in Eccleſiâ, in Altari, in ſacrificio? an non faſciis ſpecierum panis & vini inuolutum? an neſcimus quotidie eũ immolari propè ædes noſtras & quidẽ pro ſalute noſtra? Et tamen interim tam raró, tam ægrè, etiã quãdo ex præcepto obligamur, ad illũ accedimus, tam ſocorditer interſumus, tam citò diſcedimus? Vereor ſanè, ne de nobis nõ minuùs quàm de Iudæis dici queat: Surget Regina Auſtri: Surgent. Magi in iudicio, & condẽnabunt nos. Hoc enim inſinuare nobis voluiſſe videtur Euãgeliſta duobus illis verbis: *Ecce Magi.* q. d. Videte quid fecerint Magi iſti: pudeat vos nõ ſequi, intuemini in ſpeculũ, imitamini primitias veſtras. A.

PRIMO, Apparet Magorum feruor, dum ſtellã ducem tantùm ſecuti ſunt: (non enim habuêre Angelum vocantẽ, quemadmodum Paſtores:) ſecuti inquã *vſque dũ veniens ſtaret ſuprà vbi erat puer*: tunc enim videntes ſtellâ conſiſtere & Regem deſideratũ oſtendere, licet in ſtabulo, *gauiſi ſũt gaudio magno valdè.* Ecce Magi: quid nos? Habemus certè infallibilẽ ſtellam ducem Eccleſiã, quę ſuis pręceptis & conſiliis nos ad Chriſtũ dirigit, & minùs errare poteſt aut ſeducere quàm ſtella illa: ſiquidem ſtella ab Angelo dirigebatur; Eccleſia verò à Spiritu S. dirigitur. Ea igitur nobis præcipit inter alia Miſſã diebus feſtiuis audiendam; cuius ductum ſi ſequamur, certò ad Chriſtum perueniemus: ſin minùs, certo certiùs deuiabimus: quia ipſe dixit: *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus.* Ac licet illa nos interdum ducat ad ea quæ aſpera videntur, ne turbemur, ne murmuremus, ſed potiùs gaudeamus cum Magis, quia ipſa nouit vbi Chriſtus & animæ noſtræ ſalus ſit. Potuiſſent etiam Magi turbari vel offendi & triſtari, B. I. Stellam ducem ſecuti ſunt.

quando

quando viderunt ſtellam ſtare ſupra ſtabulum vel ad ſpeluncam, locum abiectiſſimum, ducere: inde tamen non modò non turbati, ſed potiùs gauiſi ſunt gaudio magno valdè. Itaque ne turberis vel te opponas, quòd Eccleſia te ad Miſſam vocet & præcepto ſuo trahat, tametſi fortè locus & ſacrificium ipſum, quia peregrinâ linguâ peragitur, tibi diſplicet; quia quod Eccleſia facit, Dei ductu facit; & ſi D. Cypriano credimus, *Non habebit* Devm *patrem, qui Eccleſiam noluerit habere matrem*. Quid? Omnes nationes Diis ſuis offerebant certa ſacrificia, aliæ hoſtias animalium, aliæ herbas, thus aromata, crocum, &c. nos ſoli Deo vero nihil offeremus? & cùm poſſimus offerre, quod nihil nobis conſtat, necdum offeremus? num malumus offerre boues, aurum, thus & myrrham? Inexcuſabilis eſt, qui Chriſtianorũ ſacrificiũ offerre detrectat.

C. II. A longè venerunt.

Secvndo, A longè venerunt, ab orientalibus regionibus, & tamen intra 13. dies aduenerunt; vnde noctibus etiam, non diebus tantum iter feciſſe credibile eſt, & inſuper valdè feſtinâſſe, ac viſâ ſtellâ primùm ad iter ſe accinxiſſe. S. Hieronymus aſſerit dromedarios accepiſſe, iumenta veloci greſſu & inediæ ac ſitis patientiſſima, quò citiùs iter conficerent. In Bethlehem verò tamdiu morati ſunt, donec à Domino dimitterentur, reſponſo accepto in ſomnis: vnde ſaltem ibi pernoctaſſe certum eſt. Ecce Magi primitiæ noſtræ. Quid nos ſucceſſores, Chriſtiani? Pudet dicere. Tametſi enim monitricem audimus campanam, imò Eccleſiæ præceptum & voces prædicatorum, ac licet proximi ſumus Eccleſiæ, accedimus ad Eccleſiam auff der Orempoſt/ad medium Miſſæ ad concionem; atque ita & alios turbamus, & præcepto ſæpè non ſatis facimus, & præterea palam facimus nos ægrè & cum tædio accedere. Quis enim ita tardè venire cernitur ad nuptialem pompam, vel conuiuium? Omnes ibi in dromedarijs veniunt, nemo ſeriùs; quia libenter. Non fuit ita apud Chriſtianos veteres, ſed illis priùs in Eccleſiâ congregatis, poſteà primùm intrabat Epiſcopus vel Paſtor, vt teſtatur de ſuis S. Chryſoſtomus homil. 33. in cap. 9. Matthæi. At ſi hoc nunc obſeruandum eſſet, nunquam ingredi poſſemus nos, qui inchoare officia debemus nullo penè adhuc præſente. Quòd ſi ad finem ſaltem perſiſterent eiuſmodi tardigradi boues, aliquid hoc eſſet; ſed quàm multi ſunt, qui reſponſum Angeli, id eſt, Sacerdotis dimittentis plebem (canendo; Ite Miſſa eſt, q. d. Ite plebs dimiſſa eſt:) non expectant, ſed factâ eleuatione mox aufugiunt, quaſi lupum vidiſſent? An non tales iubentur publicè confundi, de conſec. d. 1. cap. Miſſas? Item excommunicari, cap. Sacerdote, ibidem? Non diſcebant à ſuis ſacrificijs Ethnici, niſi abſolutis, & publicâ præconis voces dimitterentur. An non igitur dedecus, vinci ab Ethnicis in diuino cultu? Niſi reſponſum ſecundum expectâſſent Magi, ad Herodem diuertiſſent, & graue periculum incurriſſent. Idem timere poſſunt, qui Miſſæ finem non expectant.

D. III.

Tertio, Diuerterunt Ieroſolymam ad ſapientes, vt inueſtigarent vbi Chriſtus naſceretur: licet ſuo præſenti periculo. Quomodo enim libenter audiret Herodes adeſſe in regno eius, quod ipſe per tyrannidem inuaſerat, interfecto Hircano, regem alienum & Regem natum, ſe maiorem? quomodo non impendebat mortis periculum ijs qui alienum regem coram Herode vel nominarent? Perrexere tamen intrepidi & poſthabitâ vitâ ſuâ, Martyrum inſtar, Chriſtum liberrimè confeſſi ſunt & inquiſierunt, ac præterea ſe illi deuotos proclamârunt, dum dicebant: *Venimus cum muneribus adorare eum.* Deſignata eſt hæc eorũ fortitudo in tribus illis ducibus Dauidici exercitûs, qui petenti aquam Regi de ciſternâ, quæ eſt in Bethlehem, irruerunt per media caſtra Philiſthinorum & attulerunt Regi aquam; quam tamen Dauid bibere renuens effudit, quòd ſanguinis periculo conſtitiſſet, 2. Reg. 23. Ecce Magi; hi enim irruerunt per Chriſti hoſtes ad Chriſtum, & attulerunt nobis aquam cognitionis Chriſti & fidei, non dubitantes pro eo mori. Quid nos? Non eſt quod multum interrogemus, vbi Chriſtus inueniatur. Ecce hic eſt Chriſtus, in templo, in altari, in Bethlehem, id eſt, domo panis candidiſſimis faſciis ſpecierũ panis & vini inuolutus: in ſacris concionibus ſimiliter monſtratur à Sacerdotibus. Nec eſt quod periculum aliquod ſubeamus, ſi huc accedamus: eſt verò, ſi non accedamus. Et interim tamen cogi & calcaribus huc agi vti iumenta debemus; quemadmodum ad ergaſtulum inertes pueri, ad compedes damnati. Quid hoc ad Magorum exemplum? quid ad antiquorum Chriſtianorum feruorem? Illi vt ſacram audire Miſſam & concionem poſſent, ſpeluncas intrabant, carceres penetrabant, mori potiùs ſe paratos dicebant & offerebant proconſulibus quàm eo beneficio deſtitui; vt refert Card. Baron. anno 253. & 303. Alij licet ſcirent, templi aditus à carnificibus obſideri, & ingredientibus cutem de capite abſtrahi; non tamen abſtinuerunt, ſed martyrio ſe obtulerunt, Et quid nos? Ob vaniſſimos prætextus debito tardiùs vel omninò non accedimus: deinde modicum frigus ferre non poſſumus, &c. Et quomodo aliquãdo perferetis purgatorij pœnas vel etiam inferni? *Qui timet pruinam*, inquit Iob. c. 6. *irruet ſuper eũ nix*. Medium quandrantem ſuſtinere non poteſtis, donec Miſſa omninò finiatur; *& quis veſtrûm habitabit cũ ardorib. ſempiternis*? Iſa. 33

Diuerterunt ad ſapientes.

E. IV. Proprias commoditates Chriſto poſthabuerunt.

Qvarto, Propriam, quietem & domeſticas commoditates Chriſto poſthabuerunt Reges iſti & tam remotum aſperumque iter ſuſceperunt, nullius temporalis lucri gratiâ, ſed potiùs maximis ſuis impenſis: quâ in re egregios ſe mundi contemptores exhibuerint & veros Dei ſectatores: nimirum inſtar illius columbæ Geneſ. 8. ad Chriſti Eccleſiam, velut arcam Noë aduolarunt nolentes perſiſtere ſuper cadauer terrenorum bonorum, quemadmodum fecit coruus, videlicet Herodes & Scribæ. Ecce Magi: quid nos? Propter leuiſſimam & non neceſſariam negotiationem à diuinis abſtrahimur & retinemur: pro exiguo lucro margaritam pretioſam demittimus. O infœlix negotiator? an

non tu ille es, qui iuuitatis ad nuptias filij regis, contemptis nuptiis, abis ad negotiationem tuam, Matth. 22. An non hodie nuptiæ omnium noſtrûm cum Chriſto? Audi Eccleſiam hodie canentem: Hodie cœleſti Sponſo iuncta eſt Eccleſia; dum videlicet primitiæ gentium Chriſto per fidem deſponſatæ ſunt. Currunt cum muneribus Magi ad regales nuptias. Sed etiam quævis Miſſa, nuptias Chriſti cùm Eccleſiâ repræſentat. Et tu hodie dormitas, vel aliò diuertis & cadaueri adhæres vti coruus? Quid quæſo dixit Rex de talibus inuitatis; non venientibus? *Nuptiæ quidem paratæ ſunt, ſed qui inuitati ſunt, non fuerunt digni.* V. Beda hiſt. Angl. narrat fabrum quendam ſibi notum, cùm audire Miſſam deberet, ſe inebriare ſolitum, qui tãdem infirmatus dixit in agone: *Sicut Stephanus vidit cœlos apertos, ita & nunc video infernum mihi apertum, & in medio Iudæ, Caiphæ, Pilati & crucifixorum Chriſti locum mihi paratum.* ſicque obijt.

Vt ſuprad. in F.S. Stephani.

F. V. Procidentes adorauerunt.

QVINTO, Procidentes adorauerunt Chriſtum, adhuc puerulum, pauperem, abiectum. Et quale hoc ſpectaculum? videre reges magno comitatu ſtipatos intrare ſtabulum, procidere ante pauperculum puerulum, quem nulla adhuc viderunt mira patrantem, nec cœleſtia loquentem, nondum viderant reſurrexiſſe à morte, aſcendiſſe ad cœlum, miſiſſe Spiritum ſanctum, viciſſe & conuertiſſe mundum: quæ omnia nos facta ſcimus? &c. Ecce Magi: quid nos? Scimus nos quanta fecerit Chriſtus, habemus innumera argumenta Deitatis eius, quæ nondum habuêre Reges illi: & interim ô quàm irreligioſi ſæpè apparemus in templo & extrà, cùm ſacram Euchariſtiam, geſtari videmus? An non condemnant nos Reges illi? Magni illi in terris ſuis erant; aſt vbi coram Chriſto erant, nihil ſe reputabãt, ideò ſe ad terras abiecerunt, quo modo Ruſticus aliquis in pago ſuo primarius, vbi in aulam Principis venit, nihil ſe eſſe cernit. Quòd ſi Reges iſti nihil ſe eſſe agnouerunt coram Chriſto: quis tu quæſo coram eodem, qui nec regulus quidem es in terrâ? S. Chryſoſtomus ſæpè videt ſanctos Angelos ſub Miſſa aſſiſtentes magna cum reuerentia, vt refert S. Nilus de eo. Quin & ouiculæ S. Coletæ, & S. Franciſci, Miſſæ cum ſummâ modeſtiâ adſtabant, & ad eleuationem ſacræ Hoſtiæ in genua prouoluebantur: pòſt iterum erigebantur. Sur in vitâ.

Audi S. Chryſoſtomum in c. 10 ep. ad Cor. hom. 24. hâc de re loquentem: *Hoc corpus etiam iacens in præſepio*, inquit, *reueriti ſunt Magi, & viri impij & barbari, patriâ & domo relictâ; & longam viam confecerunt, & cùm veniſſent, cũ multo metu & tremore adorauerunt. Imitemur ergò vel barbaros nos cœlorũ ciues. Nam illi quidẽ cùm in præſepi vidiſſet & in tugurio, neque tale quippiã vidiſſent, quale tu nunc, cum magnâ acceſſerunt reuerentiâ: tu autem non in præſepi vides, ſed in altari, non fœminã eum tenentem, ſed Sacerdotem aſtantem, & ſpiritum cum magnâ copiâ ea quæ ſunt propoſita ſupervolantẽ.* Hæc Chryſ.

G. VI. Legem ex ore ſacerdotum requiſierũt.

SEXTO, *Legem ex Sacerdotum ore requiſierunt*; iuxta id Malach. 2. nec attenderunt ad exemplum illorum. Bene & verè conſulebant Sacerdotes Magis, ipſi tamen Meſſiam non requirebant. Hoc inquam non curârunt Magi; ſed cõtenti Sacerdotum reſponſo, ad Chriſtum conſtanter perrexerunt. Ita licet nos videamus non ita ambulare Sacerdotes & Prælatos, ſicut nos ambulare docent & iubent, non ideò abſterreri à propoſito virtutum ſtadio & ſtudio debemus: ſufficiat nobis, quòd benè nobis conſulant & prædicent. Quare vt iſti Sacerdotes ſanè intelligebant & docebant Scripturam, licet non bene viuerent: ita & noſtri Sacerdotes ac Pontifices, licet fortè non ſemper ſint, quales eſſe debent, bene tamen ſemper docebunt.

H. VII. Obtulerũt munera.

SEPTIMO, *Apertis theſauris ſuis obtulerunt Chriſto munera, aurum, thus & myrrham.* Indecens enim putabant, comparere ſine munere, eoque exquiſito & inſigni, de theſauris extracto. Ecce Magi: quid nos? Si indecens eſt corã Deo apparere ſine munere iuxta id Exod. 32. *Non apparebis in conſpectu meo vacuus.* quid erit omninò non comparere? Et certè is munera non tam corporalia, quàm ſpiritualia requirit à nobis. Satis magnum munus ei offeremus, ſi nos ipſos ei in templo crebrò præſentaremus, iuxta id ad Rom. 12. *Obſecro vos fratres per miſericordiam* DEI, *vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuentem, ſanctam,* DEO *placentem, rationabile obſequium veſtrum.* Satis magnum munus offeremus, ſi thus piæ orationis: ſi myrrham alicuius mortificationis, patientiæ, ieiunij, &c. Rurſum offer DEO vnà cum Sacerdote ſacrificium altaris.

I. VIII. Per aliam viam reuerſi ſunt.

OCTAVO, Per aliam viam reuerſi ſunt in regionem ſuam, non diuertendo ſcilicet ampliùs ad Herodem, ſed longiùs ab eo recedendo. Sic conuerſatio Chriſtianorum alia eſſe debet, quàm fuerit in Gentiliſmo; vti admonet Apoſtolus ad Epheſ. 4. grauiſſimis verbis, dicens: *Hoc igitur dico & teſtificor in Domino: Vt iam non ambuletis ſicut & gentes ambulant in vanitate ſenſus ſui, &c.* Et poſt pauca: *Deponite vos ſecũdum priſtinam conuerſationem veterem hominem, &c.* Idem clariùs adhuc exponit Euſebius Emiſſenus hom. 1. de Epiph. dicens: *Nos quoque per alias incedimus vias, quando veterem abnegamus hominem, quando ſuperbiam ſuſceptâ humilitate deponimus, quando ad patientiam ab iracundiâ mentem deflectimus, quãdo veteres voluptates & cõſuetudines priſtinas ac deſideria antiqua damnamus, &c.* Magi audito DEI reſponſo & mandato, mox DEO potiùs obedire, quàm hominibus pluriſque verbum facere, quod à DEO audiebant, quàm quo ſe Herodi obſtrinxerãt decreuerunt. Pari modo nos, quid quid mundus ogganniat, quid quid fortè ei promiſerimus, ſurdâ aure pertranſeamus, & DEI potiùs voluntati nos & vitam noſtram conformemus.

Itaque ô Chriſtiani, *attendite ad petram, vnde exciſi eſtis*, inquit Iſaias cap. 51. (remittẽs Iudæos ad Abraham patrem eorũ & Saram matrem.) Attendite vos Chriſtiani ad primitias veſtras, tres Reges, quaſi ad veſtrum Abraham, Iſaac & Iacob, ne dicatur vobis: *Quomodo obſcuratũ eſt aurum: mutatus eſt color optimus.* Thren. 1. Verendum ſanè, ne tandem omninò perdamus Chriſtum, qui tam frigidè eum requirimus. Si enim

Iudæi, populus Dei electus, meruit eum perpere, quia dum præ foribus haberet, quærere non curauit, quomodo non idipſum metuimus, qui nihilo plus facimus?

CONCIO IV.

Rationes, cur artes magicæ deteſtandæ aſſignantur hæ:

1. *Quia hæ artes impiæ & fidei Chriſtianæ contrariæ.*
2. *Quia deceptoriæ.*
3. *Quia periculoſiſſimæ tã animæ quàm corpori.*
4. *Quia Chriſtiano nomine indignæ.*

THEMA.

Ecce Magi ab Oriente venerunt Ieroſolymam. Matth. 2.

A. COnſentiunt SS. Patres, fuiſſe Magos iſtos, viros ſapientes & Aſtrologiæ peritos: ſed complures inſuper volunt fuiſſe maleficos, magicis addictos artibus: ſiquidem à Matthæo infami hoc Magorum notantur nomine: addunt tamen & hoc; depoſuiſſe ad præſepe Chriſti, diabolicas præſtigias vnà cum infidelitate, nec ad eas poſteà rediiſſe. Meritò ſanè hoc: per aliam enim viam, teſte Euangeliſtâ, regreſſi ſunt in regionem ſuam. Idololatræ venerunt & Magi, ſed redierunt Chriſtiani & cultores veri Dei. Nec abſque Dei conſilio hoc factum eſt: indicabat enim, vt ſcribit S. Ignarius in Epiſtola ad Epheſ. mundi ſapientiam periruram, magicas artes abolendas, & tenebras ignorantiæ pellendas eſſe, ex quo vera lux, Dei ſapientia, mundo apparuit. Inde Paulo predicante, Act. 10. *Multi ex eis, qui fuerant curioſa ſectati contulerunt libros & combuſſerunt coram omnibus.* Inde S. Petrus oratione deiecit ex aëre Simonem Magum, volare præſumentem, vt teſtatur Egeſippus lib. de excid. Ieroſ. Inde Paulus Elymam Magum ſibi reſiſtentem verbo excæcauit, Actor. 13. Quodque magis mirum: Tiberius Imperator Rom. Chriſto in terris degente & anum 18. agente decretum contra Magos & Aſtrologos iudiciarios fecit & exteros quidem necauit, ciues verò his artibus addictos extorres fecit; qui verò deſtitiſſent, impunitatem conſequebantur. Dio lib. 57. Quæ res manifeſtè oſtendit, Chriſtum finem imponere voluiſſe diabolicis ſtudiis, qui in orbem venerat ad conterendum Zabulum. Viderint igitur quid agant, qui etiamnum non deſiſtunt his artibus ſtudere, vel operâ talium vti, cùm tamen Chriſtiani ſint; qui, vt ait Iob 3. cap. *Parati ſunt ſuſcitare Leuiathan*, quantã Chriſto & Chriſtiano nomini faciant iniuriam inferantque ignominiam. Certè Eccleſia præcipit Epiſcopis & Parochis *cap. 26. quæſt. 5. cap. Epiſcopi*; vt tales eijciant è parochiis, velut communione fidelium indignos & diaboli mancipia.

B. I. Conabimur itaque pro officio noſtro oſtendere, quàm deteſtandæ ſint hæ artes.

Quia hæ artes impiæ. 1. Primo, Quia hæ artes ſunt impiæ & fidei Chriſtanæ contrariæ. Primò quia earum ſectatores maximam Deo iniuriam inferunt, dum cum eius hoſte diabolo conſpirant, quem in auxilium ſuum vocant. Dicit autem lex Liberi cap. de inoffic. teſtamento: *Inimicus meus is etiam eſt, qui verſatur cum inimicis meis.* Quantam, quæſo, iniuriam Chriſtiano inferret nomini Princeps aliquis Chriſtianus, qui contra alios Chriſtianos pugnaturus ſuppetias à Turcâ Chriſtiani nominis hoſte peteret? Grauiùs Deum offendit, qui relicto eo, opem à dæmone eiuſque cultoribus petit. *Si tu famulum tuum*, ait Sanctus Chryſoſtomus l. contra Iudæos orat. 5. *flagris cæcideris, & ille 30. aut 50. plagis acceptis illico prouocet ad libertatem aut deſeras tuum dominum & ad alios quoſpiam ſeſe conferat, qui te oderunt eoſq; in te concitet: dic mihi num is abs te veniam impetraturus ſit? an quiſquam pro illo poteris eſſe patronus: Nequaquam Cur ita tandem? Quoniam officium eſt heri, punire talem famulum, &c.* Subdit ſimili modo non profugiendum in morbis & afflictionibus ad artes magicas earumque ſectatores, ſed potiùs ad ſanctos. Ideò 2. Paral. 16. arguitur Rex Aſa, quòd Syriæ regis, hoſtis Iudæorum, opem implorârit contra Baaſa; & punitur. Dixit enim illi Hanani Propheta: *Quia habuiſti fiduciam in rege Syriæ & non in Domino* Deo *tuo idcircò euaſit Syriæ regis exercitus de manu tua*, id eſt, fecit vt elaberetur è manu tuâ, quem alioquin etiam deleuiſſes. Similiter quòd in ægritudine ſuâ potius confiſus ſit in opere Medicorum, quàm in Domino, ideoque mortuus eſt. ibid. Quanto magis peccant, qui in ope dæmonum confidunt. 2.

Deinde eo ipſo videntur Deum facere impotentem aut immiſericordem & tyrannum: dum non ab eo, ſed à creaturâ & ipſo Dei hoſte diabolo medelam quærunt: quaſi Devs non poſſet aut non vellet ipſos iuuare. Hoc exprobrat Devs regi Ochoziæ per Eliam 4. Reg. 1. Cùm enim is cecidiſſet per cancellos cœnaculi & ægrotaret, miſit ad Beelzebub Devm Accaron, ad conſulendum ſuper infirmitate ſuâ. Angelus autem Domino locutus eſt ad Eliam: *Surge, & aſcende in occurſum nuntiorum regis Samariæ & dices ad eos: Numquid non eſt* Devs *in Iſraël vt eatis ad conſulendum Beelzebub* Devm *Accaron? Quamobrem hæc dicit Dominus: De lectulo ſuper quem aſcendiſti non deſcendes, ſed morte morieris.* Qui & mortuus eſt iuxta ſermonem Domini. Et ita fit multoties iuſto Dei iudicio, vt pereant qui relicto Deo ad preſtigias currunt. Quemadmodum enim Valentis Imperat. filiolus ob parentis peccatum in S. Baſilium commiſſum, graui infirmitate tactus, cùm ad eum vocatus eſſet Baſilius, conualeſcere cœpit. vocatis verò deinde hæreticis (quibus ſauebat Imperator) paulò pòſt mortuus eſt, vt eſt in eius vitâ. Ita ſæpiſſimè euenit illis, qui magis in ope dæmonis aliarumque creaturarum perperam confidunt, quàm in Deo. 3.

Denique cultum Deo debitum auferunt & dæmoni ac creaturis impendunt, dum vel effectus illis adſcribunt, qui vires earum ſuperant; vel variis ritibus ac quandoque rebus etiam ſacratis dæmones venerãtur, quo eorum operam emereentur; inſuper etiam cum ipſo ſe confœderant, pacto expreſſo vel tacito; & proprias

animas ei deuouent: ſiquidem media illa, quibus vtuntur ad finem expetitum, non poſſunt eſſe cauſa effectuum, ſed ſigna tantùm ſunt, quibus ex pacto euocatur dæmon ad præſtandum id, quod ab ipſis præſtari nequit, quomodo ex inſidiis latro aliquis per ſibilum euocatur à ſocio, ad viatorem occidendum. Nam vel cum dæmone pactum expreſſum ineunt per ſe, vel per alium, cum illo paciſcendo, vt hoc vel illud præſtet, tali vel tali conditione; & ſic grauiſſimè peccant, committuntque actum Idololatricum, quandoque apoſtaſiam aut hæreſin. Vel implicitum: cùm nimirum ſcientes ac volentes vtuntur ſuperſtitioſis ſignis, quæ nôrunt vim talem ex naturâ ſuâ non habere, hoc vel illud efficiendi; vel ignorantes vtuntur magicis iſtiuſmodi ſignis; ignorantiâ tamen culpabili, nec parati ſunt ea relinquere moniti: & hoc modo grauiter etiã peccatur, ſicut qui ex rapto viuit, licet nô rapuerit, furti particeps fit. Nônne, ſi incederem veſtibus Prædicanticis, licet nihil cum illis negotij habuiſſem, diceretis me correſpondere cum Prædicantibus & Lutheranis? Omnino. Poſuit DEVS ab initio inimicitias inter hominem & diabolum, Gen. 3 Reformatum & redintegratum eſt hoc bellum à Chriſto, velut à Patre patrato. Vnde clamat Apoſtolus: *Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem, ſed aduerſus principes, &c.* ad Eph. 6; Et 1. Cor. 10. *Nolo ſocios vos fieri dæmoniorum.* Idque nouâ quadam obſtrictione promiſimus in baptiſmo, patrinis pro nobis ſpondentibus iterum atque iterum, nos abrenuntiare Sathanæ & prompis eius. An non igitur is, qui eiuſmodi pactum aliquod & familiaritatem qualemcumque cum DEI & hominum aduerſariis init, reus tam habebitur perfidiæ, transfugij, apoſtaſiæ, quàm ſi Monachus votiuam deſerat profeſſionem: quàm ſi Chriſtianus ad Mahumetiſmum vel Iudaiſmum ſe recipiat?

C. II. Quia deceptoriæ. 1. SECVNDO, Quia hæ artes ſunt deceptoriæ, inanes & vaniſſimæ, vti & pacta cum dæmone inita; nam hominem quidem dæmoni obligant, & morti æternæ addicunt, non tamen viciſſim dæmonem homini: nihil enim iuris acquirit homo in dæmonem ex tali pacto: nihil item in ſigna quibus ex condicto vtendum. Vnde perinde eſt tale pactum, ac ſi quis vxorem ſibi deſponderet eâ lege, vt ipſa fidem ſeruare marito debeat, ipſe verò vxori nequaquã Promittit quidem ſpiritus mẽdax mutuam fidem & operam, ſed ad hanc ſeruandam nequaquam obligari poteſt ac vult, neque ſeruat etiam, ſaltem ordinariè & conſtanter, qui irreconciliabili odio homines proſequitur, & ipſi Chriſto mẽtiri auſus eſt: *Hæc omnia tibi dabo.* Et Domino teſte *mendax eſt & pater mendacij*, Ioan. 8. De eodem ait Iob, cap. 40. *nunquid multiplicabit ad te preces, aut loquetur tibi mollia?* (ex animo videlicet & fide bonâ) *nunquid feriet tecum pactum & accipies eum quaſi ſeruum ſempiternum? nunquid illudes ei quaſi aui, aut ligabis eũ ancillis tuis? &c.* Scilicet parebit homini, qui maluit carere beatitudine æternâ, quàm parere DEO & Verbum hominem factum adorare. Inprimis ſæpiſſimè falſa pro veris exhibet, vti nummos adulterinos & fictitios pro veris. Hinc enim videmus hoc hominum magicorum genus numquam ditari, ſed eo nihil egentius & abiectius eſſe; & ſi priùs diuites erant, depauperari. Nimirum ita prouidit diuina bonitas, vt ne homines, qui alioqui lucri cupidi ſunt, his artibus ſe addicerent, & fidem illis adhiberent. Sic Magiſter ſententiarum lib. 2 d. 21. aſſerit dæmoni in aliâ formâ non permiſſum à DEO apparere & loqui Euæ, quàm ſerpentis; vt ſic eius fraus & malitia non nimis occulta eſſet, ſed facilè patêret, & ab Euâ deprehendi poſſet. Vnde prorſus ſtolidi & abiecti ſunt cenſendi, qui à deliris eiuſmodi aniculis & rudiſſimis ſtolonibus conſilia petunt, & opem à viliſſimis & egeniſſimis. Quod ſi nummos inuidet ſuis ſeruis, & pro nummis teſtas, carbones, fimum & ſimilia porrigit; quomodo ſanitatem & meliora bona dabit? ſic etiam fictitias epulas, fimum pro pane, mures pro auibus, &c. ſuis exhibet. Vide Delrũ 1. diſquiſit. l. 2. q. 12.

2. Deinde mendaciis vt plurimum decipiunt, vti primos noſtros parentes: *Eritis ſicut Dij*, & per hæc ſæpè innocentes in crimen vocant Atque vt mendaciis fallant, nonnunquam vera falſis admiſcent. Cuius exemplum refert Delrius de ruſtico Miſnenſi l. 4. diſq. mag c. 2. q 6. *Duo*, inquit, *recentiores ſcriptores Germani de hac re commemorârunt fuiſſe in Miſnâ ruſticum quendam: hunc domum retuliſſe pecuniam veſicæ ſuis incluſam & ſcamno impoſuiſſe: cumq; aliò abiuiſſet, ſus domeſtica, vt vorax & multiuorum eſt animal, in veſicam incidit, & vt vidit, deuorauit. Ruſticus rediens, quam non inueniebat, ab vxore depoſcit: negat mulier vidiſſe ſe. Quid agat? adit ſtolidus veculã propè degentem, quã pro veteratrice habebat: iubet muliercula virum in limine domûs reſiſtere, nec à lineâ quam cretâ notarat, latum abire culmum: mox ingreſſa cubiculum, dæmonem ſciſcitatur de fure, his verbis, arcam intro-ſpiciens: Quidam N. pecuniam ſuam domum reuerſus tali amiſit die, quem ais furatum? Reſpondit veterator ex arcâ (nouo ſuo tripode:) Sus comedit domeſtica: tu tamen dicito, coniugem eius, vt cum Sacerdote amaſio eam abligurirет, clam ſuſtuliſſe. Reſpondet illa ruſtico, quod à dæmone iuſſa, tacet de ſue. Sed ruſticus cuncta ſciebat, nam nihil veritus amle interdictum, pedetentim ac leniter illam fuerat ſubſecutus & ante oſtium cubiculi ſubſtiterat, vt quid malefica moliretur, accuratè per rimam obſeruaret. Reuerſus domum vxori & amicis cuncta narrat; eorum conſilio ſuem mactat, crumena potitur. Defert trivenefieam vt calumniatricem, & dæmonis partiariam; magiſtratus porcentum flammis expiauit.* Sic Cypriano Mago promiſit traditionem virginis Iuſtinæ, ſed non præſtitit, nec præſtare potuit.

3. Denique ſi vera narrant, amphibologiis tamen inuoluunt ſæpè, vt ita dicipiant; cuius rei plurima ſunt exempla. Vnum refert Holcot in lib. ſapientiæ lect. 190. de Epiſcopo, qui ſe tradiderat Necromantiæ, per quam adeptus eſt Epiſcoparum. Tandem cum haberet plurimos aduerſarios & eoſdem fugiens in Caſtello ſe includeret, quæſiuit ex Cacodæmone: *Fugiámne an non? Reſpõdit dæmon amphibologiceè: Non ſta ſecurè:* Plura exempla in Marol 16. 2. Cantic. coll. 2. Fol. 70. ſequ.

veniens

venient enim inimici tui ſuauiter & domui tuæ ſubjicientur. Hęc verba Epiſcopus ita intellexit: Nō, ſta ſecurè, &c. vt dixit: ſed deluſus eſt: venerunt enim inimici eius & caſtrum ſuccenderunt. Itaque exprobrare cœpit is diabolo, quòd eum decepiſſet Negauit dæmon; & ait ſe ita intellexiſſe: non ſta ſecurè: venient enim inimici tui ſuaviter, & domui tuæ ſubijcient vt; quod eſt Chaldaicè, ignis. Sic Amilcari Carthaginenſium Duci contra Agathoclem Syracuſas obſidenti, Aruſpex quidam prædixit, poſtridie Syracuſis cœnaturum. Ille verò dum Syracuſis ſe potiturum ſperat, ereptione ciuium captus, eo die inuitus Syracuſis cœnauit & diris vexatus tormentis interiit. Diodor. l. 20. Neroni Imper. vix 30. annos ſupergreſſo reſpondit Delphicum oraculum, caueret annum 37. vnde animo elatus, nihil non audere cœpit, quaſi ante id tempus mori non poſſet, ſed interim ſubitò a ſuis derelictus & ad necem quæſitus ſeipſum necauit. ſucceſſitque ei Galba qui annum 37. agebat Petrarcha ex Suetonio. Tale eſt id oraculum Pyrrbo ab Apolline datum: *Aio te Æacida Romanos vincere poſſe.* Et id Crœſo datum ab eodem Apolline: *Crœſos perdit Halym tranſgreſſus maxima regna.* Hæc enim ſenſum habent pro, & contrà; vtrumuis eueniret, dicere poterat dæmon: Hoc volebam.

Quæ omnia oſtendunt, quàm inuideat dæmon hominibus veritatem & omne bonum, vt meritò de illo dicere & monere vnumquemque poſſim: *Non credas inimico tuo in æternum.* Eccl. 12.

D. III. Quia periculoſæ. Vide Delrium l. 6. diſquiſit. c. 2. ſect. 1. q. 2. f. 125. 1. Animæ. Tertio, Quia ſunt periculoſiſſimæ, & qui eas ſectantur, corporis & animæ grandi ſe periculo exponunt: vti pacta dæmoniaca periculoſa ſunt & pernitioſa, animæ & corpori exitium afferentia. Vnde Dominus loco dicto ait dæmonem *homicidam fuiſſe ab initio.* S. Leo homil. 19. de paſſione Domini, ait beneficia dæmonum cunctis eſſe nocentiora vulneribus; & præſtare illorum odium quàm pacem meruiſſe. Quid enim quæſo ſperemus boni ab hoſtibus nobis infenſiſſimis? Si quantum illi cupiūt, tantum nocere hunano generi poſſent, actum eſſet de hominibus; citò enim mortales omnes interimerent; quod quia videntur ſibi non licere, ideò aſſiduè hominibus animæ mortem moliuntur per varias & multiplices peccandi illecebras, ne, quâ ipſi excidêre beatitudine, homines potiantur. Odij eorum magnitudo colligi poteſt ex vehementia & acerbitate cruciatuum & vexationum, quas intulêre, quotieſcunque DEVS permiſit, S. Iobo, Saræ maritis; S. Antonio, &c. S. Chryſoſt. l. contra Iudæos orat. 5. ait: *Chriſtus permiſit illos irruere in illum gregem porcorum, vt intelligeres quòd eadem facturi fuerint hominibus, ſtatimq́; præfocaſſent ſi* DEVS *illos permiſiſſet aduerſus eos propriâ potentiâ ac voluntate vti.* (Math. 8.) Itaque in primis mortem animæ incurrit, qui remedium corporale à dæmone petit vel accipit. Et quid hoc eſt aliud, quàm leue aliquod vulnus lethali alio velle ſanare? An non conſultius eſt DEO propitio emori, quàm DEO irato ſanari? *Quid enim prodeſt homini, ſi vniuerſum mundum lucretur animæ verò ſuæ detrimentum patiatur?* ait Dominus. Audi Chryſoſtomum dicto loco: *Satius eſt,* inquit, *hoc pacto mori, quàm deſerere pietatem.* Ibidem etiam proximos poſt SS Martyres ſtatutos ait in illo die, qui aliis pollicentibus morbi leuationem cum impietate ſeu magicis artibus, præoptarint moleſtiis immori, quàm cum impietate ſanari. *Quemadmodum enim illi,* inquit, *præoptârunt cædi flagris, torquerique, vt ad honorem peruenirent: ita tu quoque hodie præoptâſti flagellari, torquerique à febri, vulneribuſque, ne abjiceres pietatem, non incitamentis, non applicaturis ac ſpebus iſtiuſmodi nutritus, &c.* Sic ille. Itaque in talibus caſibus dicamus DEO cum Ioſaphat rege: *Cùm ignoramus quid agere debeamus, hoc ſolum habemus reſidui, vt oculos noſtros dirigamus ad te.* Valentinianus pòſt Imper. congiarium ſeu munus Imperatorium Iuliani reſpuit, quòd is Apoſtata eſſet: cur non magis reſpuenda opera dæmonum?

Deinde non animæ tantùm, ſed corporis etiam exitium talibus imminet, eoſque peſſimo interitu ſæpè è medio tollit dæmon. Ruinam Simonis Magi audiuimus & Elymæ excæcationem. Addamus pauca alia. Concurrerant in Aulam Anglicanæ Reginæ duo Magi iucundum exhibituri ſpectaculum: paciſcuntur ſingularem vna in re ſibi inuicem parendi neceſſitatem. Prior iubet alterum per feneſtram deſpicere, quod cum fæcit, enatis ſubitò ceruinis ex capite cornibus, cunctorum ſannis & ludibriis fuit appetitus. Quare, quàm impotens iniuriæ tam cupiens vindictæ atrociores, pingit carbone humanam in pariete effigiem, tum priori Mago imperat, ſubire effigiem illam, & parietem ceſſurum ingredienti: Mortem; ſibi cernens præſentem, horrere hic, & deprecari vrgere alter conuenta. Subit ergò coactus, & viſus corporis paries locum dare ingredienti: ſed ingreſſus nunquam poſteà comparuit, videlicet ſuperior dæmon eum occiderat, & corpus in deſertum, vel ſpeluncam alicubi abdiderat. Præſtigiator quidam Nobilis, in diuerſorio publico in N. hoſpitis famulum ira petentibus reliquis conuiuis decollauit. Cùm rutem ei rurſus caput imponere vellet, animaduertit alium adeſſe Magum, qui eum in hoc propoſito impediret. Rogat hic eum ne hoc faceret Verùm cùm admonitioni repetitæ alter non pareret: præſtigiator in menſâ lilium creſcere fecit, qui cùm caput & flores amputâſſet, concidit ſtatim abſque capite de menſâ Magus ille, qui alterum impediuerat, & præſtigiator abſque vllo impedimento, famulo caput impoſuit è veſtigio, & ex hoſpitio vrbeque, ne à Magiſtratu propter commiſſum homicidium deprehenderetur, aufugit. Eundem exitum timere debent, qui Magos cōſulunt: nam faciens & conſentiens eâdem pœnâ digni ſunt. Ideò non ſolùm maleficos iubet lex exterminari, Exod. 22. ſed etiam delendos à DEO dicit, qui illos conſulunt, Deut. 18 & Leuit. 19. vbi dicitur: *Anima, quæ declinauerit ad magos, &c. ponā faciem meam contra eam & interficiam eam de medio populi ſui.* Id expertus eſt Saul, quem propterea

(2. Corpori etiam.)

occidit

occidit Dominus, quòd conſuluerit Pythoniſſam, 1. Par. 10. Vt enim non ſolùm Lucifer qui Deo ſe oppoſuit, detruſus eſt in infernum, ſed quotquot cum illo conſenſerunt angeli, factum approbando, &c. ſic non ſoli Magi, ſed eorum quoque conſultores eandem merentur pœnam.

Obiectio. 1. Sed obiiciet aliquis Primò, etiam Chriſtum & Apoſtolos Sathanæ imperâſſe, quid ab eo fieri vellent iubentes. Sed reſpondere inprimis poſſem, ſtulti ac ſuperbi animi eſſe, velle Chriſtum & Apoſtolos in prodigiis imitari: hanc enim Dei imitationem & ſimilitudinem cùm appetiiſſent dæmones & primi noſtri parentes, inde illi de cœlo, hi de paradiſo exturbati ſunt. Quòd ſi aliqui Sancti dæmones coëgerunt ad præſtandum ſibi operam, vti de S. Antidio Archiepiſcopo Biſontino legitur, quòd coëgerit dæmonem ad ſe adſportandum Romam & de exorciſtis aliis commemorant hiſtoriæ: id factum à Deo per miraculum ob ſingularem zelum ac meritum alicuius ſancti, &c. non ſunt autem hæc trahenda in exemplum, quia non ſumus parium meritorum, non habemus eandem cauſam, fidem, zelum, &c. alterâ verò parte hoſtis eſt fortiſſimus & aſtutiſſimus, qui niſi Deo ſingulariter cooperante, compelli à nobis nequit. Deinde vtebatur Chriſtus & priſci illi Chriſtiani imperio in dæmones (vt ait Tertullianus) *non inuitatoriâ operatione, ſed expugnatoriâ dominatione.* Vnde Magi & qui eos conſulunt, non modò non imitantur Chriſtum & Sanctos, ſed potiùs contrarium faciunt. Nam hi non inuocabant nec conſulebant dæmones, nec eorum operâ vtebantur, ſed increpabant pellebant, torquebant, nec ſinebant ea loqui, etiam cùm vera dicerent.

2. Secundò, reipsâ comprobari talia media effectum ſortiri. Reſpond. non negari hoc, ſed tanto magis cauenda eſſe talia dæmonum auxilia, quanto magis blandiuntur & opem ferunt.

3. Tertiò, multa ac quandoque mera adhiberi ſanctitatem redolentia, orationes, ieiunia, vigilias, &c. Reſp. tanto grandius eſſe hoc ſcelus, cùm talia adhibentur; ſiquidem diabolus, Dei ſimia, ad ſui cultum & orationem hæc adhibenda contendit. Dicunt, bonâ ſe hac intentione facere: ſed reſpondeo & eos, qui Apoſtolos interficiebant, putâſſe ſe obſequium præſtare Deo, grauiſſimè tamen erraſſe; neque bonâ intentione fieri poſſunt, quæ tam manifeſtè Dei præceptis contrariantur, qualia ſunt illa.

4. Sed moleſta eſt febris, ait alius. Reſpondet huic obiectioni Chryſoſtomus dicto loco. *Verùm, inquit, oppone illi incendium gehennæ, quod effugies omninò, ſi volueris iſtam febrim cum tolerantiâ perferre. Reputa tecum, quàm multa paſſi ſunt Apoſtoli: conſidera iuſtos perpetuò in afflictionibus fuiſſe, &c.* Et infrà: *Quàm multi frequenter optârunt martyrij coronam accipere? hæc eſt parata martyrij corona. Non enim is modò martyrium peragit, qui iuſſus ſacrificare, potiùs ducit emori; verùm etiam ſeruare quod iuſtum eſt ac ſponte propter* Devm *mortem accerſere, manifeſtum eſt martyrium, &c.*

Qvarto, denique ſunt hæ artes nomine Chriſtiano indigniſſimæ. De nobis enim S. Petrus 1. Petr. 2. ait: *Vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis: vt virtutes annuntietis eius, qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen ſuum.* Lumen nimirum fidei, quod hodie illuxit gentibus, & duxit ad veri Dei cognitionem. Quæ ſunt autem illæ virtutes Dei à nobis annuntiandæ, niſi illæ, de quibus Dominus ait: *Ecce dedi vobis poteſtatē calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones & ſuper omnem virtutē inimici: & nihil vobis nocebit?* Luc. 10. Quàm ſæpè hoc demonſtratum eſt? Quàm ſæpè obmutuerunt dæmones ad præſentiam Sanctorum? Apollo Daphnæus apud Antiochenos, ad præſentiam reliquiarum S. Babylæ martyris. Sozom. lib. 5. hiſtor cap. 18. Serapis ad præſentiam Sancti Apollinaris, vt in eius vitâ apud Sur. 23. Iulij. Internuntius Iuliani Apoſtatæ in occidentem miſſus, oratione Publij monachi, per dies decem in quodam loco, vbi is orabat, ſiſtebatur, ita vt progredi non poſſet; & re infectâ redire cogeretur, remque Iuliano referret, apud Baron. anno 363. Aliàs item ſacrificanti Iuliano, præſente quodam Chriſtiano qui credebatur gentilis, omnia irrita cedebant, ipſo & ſacrificulo aliiſque miniſtris horrore perfuſis, aliis ſtupentibus & Iesvm inuocantibus. Prudentius in apotheoſi contra Iudæos. Irritæ igitur fiebant gentilium præſtigiæ, diuinationes & oracula, ſiquis ſolùm Chriſtianus intereſſet, adeò vt oportuerit Idolorum Sacerdotes, antequam oraculorum reſponſa expoſcerent, altiùs proclamare: *Procul hinc ſit lotus & vnctus.* Chriſtianus nimirum baptiſmate tinctus & confirmationis oleo inunctus Quid igitur! regiam hanc dignitatem & virtutem tam fœdè commaculabimus, ſubiiciendo nos illi, quem ſub pedibus noſtris ſubiecit Devs? Quid rurſum poſt lucem abimus in tenebras? Cur eruti à iugo dæmonis iterum nos ſubiicimus? Faciebant hoc aliqui Galatarum, quos arguit Apoſtolus, & inter alia ait cap. 5. *State & nolite iterum iugo ſeruitutis contineri.* Stemus igitur & nos, & cum Magis hodiernis, primis noſtris parentibus Chriſtianis, deponamus ad pedes Chriſti omne id, quod fidei Chriſtianæ repugnat: vt ſic ſtellâ fidei duce perducamur ad ipſum in gloriam. E. IV. Quia Chriſtiano indignæ.

CONCIO V.

Damnantur ſuperſtitiones ſeu obſeruantiæ, eæque multiplices.

1. *Inprimis damnatur obſeruantia figurarum, ſigillorum, annulorum, &c.*
2. *Obſeruatio verborum & incantationum.*
3. *Obſeruatio dierum fauſtorum & infauſtorum.*
4. *Obſeruatio ominum quaſi fortunium vel infortunium portendentium.*
5. *Item certarum actionum.*
6. *Rerum benedictarum ſuperſtitioſo fine.*
7. *Obſeruatio rerum abominabilium, v. g. oſſium mortuorum, catenarum ſuſpenſorum, &c.*

THE-

THEMA.

Vidimus ſtellam eius in Oriente.
Matth. 2.

A. HOdierna dies, ſi quæ alia totius anni, maximâ animi veneratione & lætitiâ ſuſcipienda & adoranda eſt. Hæc enim illa dies eſt, quam expectabamus, quæ tenebras ignorantiæ noſtræ diſcutiens, ſtellam fidei nobis accendit, eiuſque luce ad DEI veri cultum & agnitionem nos adduxit. Ante iſtum diem diſcurrebamus in hoc mundo non aliter atque in ludo ſolent pueri, qui obuelato vultu ſocios latentes vel diſcurrentes inquirunt, & obuium quemque arripiunt, ſed quem arripuerint ignorant. Sic in iis mundi tenebris olim diſcurrebamus DEVM noſtrum inquirentes, & ſæpè creaturas pro DEO amplectebamur, quia cæci eramus. Propterea tantoperè clamauêre Patres ad DEVM: *Illuminare his qui in tenebris & in vmbrâ mortis ſedent, ad dirigendos pedes noſtros in viam pacis.* Hodierna dies eſt quæ lucem nobis attulit & ſtellà fidei duce DEVM verum nobis oſtendit. Hinc excitatura nos Eccleſia, vt relictis ignorantiæ & falſitatis tenebris ſtellam hanc ſequamur, clamat in hodiernà Epiſtolà cum Prophetâ Iſaiâ c. 60. *Surge, illuminare Ieruſalem; quia venit lumen tuum & gloria Domini ſuper te orta eſt.* Sed heu miſeriam ſanguineis lachrymis deplorandam! (vti deplorat Chriſtus Ioan. 3. dicens: *Lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quàm lucem;*) magna pars Chriſtianorum, eſt vſque in hodiernum, qui deſertâ fidei luce, ſtellam aliam ſequuntur, quæ non illuminat, ſed excæcat; non mouetur aut dirigitur ab Angelo lucis vti Magorū ſtella, ſed à maligno ſpiritu; non ad Chriſtum adducit, ſed ad Orcum: ſtellam ſuperſtitionis & vaniſſimarum obſeruantiarum, cuius ductu commodum aliquod temporale ſectantur, vt ſanitatem, opes, ſcientiam, voluptatem, ſecuritatem in periculis, &c. interim verò à via ſalutis abducūtur volentes ac lubentes, quia ſcientiā ſequuntur non bonam, ſed vanam & deceptoriā. Tales cùm eſſunt Galatæ, obſeruantes videlicet infirma & egena elementa (ad Gal. 4.) increpans eos Apoſtolus: *O inſenſati Galatæ:* ait ad Galat. 3. *quis vos faſcinauit non obedire veritati, ante quorum oculos IESVS Chriſtus proſcriptus eſt, in vobis crucifixus?* Quomodo enim vos non proſcribitus IESVM Chriſtum, & denuò in vobis crucifigitis, qui cùm fidem ei in Baptiſmo voueritis, & diabolo renunciaueritis, nunc ſpreto Chriſto dæmonibus communicatis & cum iiſdem paciſcimini? Sed enim quia multi ſunt, qui nolunt agnoſcere ſe à verâ ſtellâ deflectere, & dæmonis ductum ſequi, idcircò hoc per multa, quæ ferè nūc inter noſtrates vigent, exempla oſtendendum.

B. I. Obſeruātur figuræ. PRIMO, Obſeruant aliqui figuras & imagines, ſigilla, annulos, characteres, numeros, ſchedulas, &c. quarum interuentu fortunam, ſecuritates & multa alia ſibi pollicentur: cùm tamen naturaliter operatiua non ſint; (quid enim ampliùs v. g. poſſit quadrifulium quàm trifolium, figura rotunda quàm quadrata?) Fraudes igitur hæ dæmonum ſunt, qui hæc conſtituêre ſigna & teſſeras militares aut pacta conuenta. Quemadmodum enim Iudas cum Iudæis pactum iniit, vt quem ipſe oſcularetur, ipſe apprehenderent & caperent, cùm tamen oſculum ſecundùm ſe nullo modo ſit ſiue cauſa, ſiue ſignum apprehenſionis & offenſionis, ſed potiùs amoris & beneuolentiæ: ita & qui talibus vtuntur figuris, &c. ad effectus, quos ex vi ſuâ producere nequeunt, ſignum dant dæmonibus, vt effectus illos ipſi producant. Nec refert, ſi non expreſsè paciſcantur cum dæmone & hoc ſignum ei conſtituant: ſufficit enim quòd eiuſmodi rebus vtantur, quę naturâ ſuâ, id quod volunt, efficere nequeunt; hoc ipſo enim incipiunt fieri ſigna talia, quibus accerſiti diaboli ad ſubuentionem aduocantur; idque verum eſt, licet figuræ illæ & imagines, &c. ſecundùm ſe eſſent commendabiles, vti S. Crucis, & Sanctorum; ſicut enim oſculari Chriſtum ſecundū ſe fuit res laude digniſſima; in propoſito tamen Iudæ facto, nequiſſima & peruerſiſſima qui ad malum finem directa: ita & figura crucis, &c. cuius interuentu Chriſtum velut Iudæ oſculantur. Exemplum refert Abbas Spanhamenſis, apud Maiol tom 2. Canic. de ſagis; de ſubulco quodam, qui in baculo ſuo paſtorali ſchedulam nomine D. Blaſij inſcriptam habeat, cuius baculi vi porcos ſuos ab omni luporum rabie tutos credebat, etiam ſe abſente. Quodam verò tempore, cùm gregis paſtor àbeſſet, quidā iuxta gregem eius tranſiens dæmonem, porcos illos cuſtodientem vidit, paſtore abſente: qui interrogatus quid illic ageret qui hominum ſaluti inſidiaretur? Porcos, inquit, cuſtodio. Et cuius iuſſu? inquit alter; dæmon verò: Stultæ paſtoris confidentiæ. Schedulam enim quandam baculo ſuo incluſit, cui diuinam adſcribit virtutem, vel inde quòd S. Blaſio eſt inſcripta, eamque ad porcorum cuſtodiam valere exiſtimat, contra legem ſuam mihi falsâ ſuperſtitione credens. Ego itaque cùm Blaſius ille ſæpiùs à me multumque vocatus non comparuiſſet, me interim S. Blaſij loco, huc ad cuſtodiendum contuli, vt ſtultum hominem in ſuâ vanâ confidentiâ retinerem & firmarem, eoque tandem perducerem, vti ſchedulam hanc DEO aliquando præferat. Viden' igitur quâ ratione dæmon pro Sanctis aduolet & operetur, ſi non per media debita, ſed ſtulta & inefficacia inuocentur Sancti.

Non eſt eadem ratio cum rebus ab Eccleſiâ benedici ſolitis; ea enim vim quandam ſupernaturalem accipiunt à DEO propter orationem & benedictionem Eccleſiæ, quæ promiſſionem à DEO habet de audiendis ſuis precibus.

SECVNDO, Alia in verbis obſeruantia eſt, cùm certis verbis & incantationibus commodū aliquod quæritur. Vti ſunt, Irioni, Kyrioni, Ananiſapta, Auigazirtor, Diſmas & Giſmas. Item Adam, Hanah, Cutz, Lilith: Senoi, Sanſenoi; Samangeloph, &c. Item Adonai, Vrim, Thummium, Tetragrammaton. Eiuſmodi etiam verba maledicta ſunt. Ante parante, Parante ante, &c. Hax, pax, max, &c. Abrac, Amon, &c. C. II. Obſeruātur verba.

Darata,

Digitized by Google

Darata, Daries, &c. Galbes, Galdes, &c. Gibel, Got, &c. Iao, Sabaoth, &c. vt nemini me vidiſſe verba contra morſum canis rabidi: Ira, bira, lira, pira, &c. Hæc, enim omnia nullam vim actiuitatis habent, ſiue ex gratiâ aut miraculo, quia DEVS nihil tale illis promiſit, nec Eccleſiæ reuelauit; ſiue ex naturâ ſuâ, quia ſcripta ſunt quid mortuum, nec vim habent, niſi fortè ab atramento & chartâ: ore verò prolata non poſſunt niſi aërem verberare, vti & aliorum animantium ſoni; ac proinde vnum altero efficacius non eſt, quia ſi quem habent vim, habent quantùm ſonus ſunt & non aliter. Falſum ergò per incantationes vulnera & morbos curari, vel alia noxia repelli, quia ſonus nequit immutare tactum, ſicut nec calor auditum. Deinde quis non videt dæmonis veſtigium in talibus incantationibus, vbi ferè ſemper peregrina admiſcentur vocabula, ficta & ignota, & pleraque dæmonum ac dàmnatorum, Barabbæ, Giſmæ, &c.? Quemadmodum enim ipſe dæmon DEO diſponente ſemper deprehenditur apparere cum aliquo defectu vel deformitate, vnde agnoſci queat, vt notat D. Chriſoſt. hom. 4. de Lazaro, apud Delrium l. 2. q. 28. c. 3. ita etiam incantationes non ſunt ſine eiuſmodi peregrino aliquo & diabolico verbo. Nam ſi communibus & vulgaribus ſolùm vteretur vocabulis, non facilè perſuaderet vim ineſſe his nominibus. Ac licet his ipſis admiſceantur etiam pia alioquì & ſalutaria verba, vti Chriſti & Sanctorum, &c nihilo tamen plus facienda, tum quia cum ingenti blaſphemiâ ad peſſimum finem applicantur; tum quia plerumque incantationes à DEO incipiunt & cum dæmone finiunt, prout eorundem eſt intentio. Quid igitur fit his verbis, quando vt ſæpè fit, effectum dant? Diabolum ex inſidiis latitantem aduocant, vt ipſe operetur, quod verba operari videntur; quemadmodum enim latro vnus in ſiluâ viatori ſe adiungit, & latroni ſocio in inſidiis latenti ſignum dat linguâ peregrinâ vel alio modo, vt is viatorem ſclopeto traijciat: ita faciunt qui eiuſmodi incantationibus vtuntur; dæmonem enim per eiuſmodi voces euocant, etſi id aliquando non putant, vt medeantur morbo, &c. Exemplum reciat I. C. quidam l. 3. de lamiis cap. 8. de vetulâ, quæ petierat à ſtudioſo exſcribi ſibi certa quædam verba incantatoria contra opthalmiam: ſtudioſus nihil aliud ſcripſit, quàm, Diabolus huic vetulæ eruat oculos; ſimulque præclarum hoc phylacterium mulieri tradidit; quon illa gratantur ſuſcipiens ad collum appendit, & paulò pòſt ſanata eſt. Num ſchedulæ huius efficaciâ putatis? Nimirum dæmon fuit qui curationem fecit, vt mulierem in ſuperſtitione ſuâ retinerèt. Itaq: non modò non exercendæ ſunt incantationes, ſed nec patiendæ, exemplo S. Bernardi; qui puer adhuc graui capitis dolore vexatus aduocatã ad ſe leniendo dolori incantatricem cum indignatione repulit: & cum impetu ſurgẽs, mox à DEO ſanitatẽ recuperauit, vt in eius vitâ l. 1. c. 2. Quod ſi ad illius exemplum, recurſum noſtrum ad DEVM haberemus, num quam deſtitueremur,

TERTIO, obſeruantur ab aliis dies, quaſi alij fauſti, alij infauſti, cauſa bonorum vel malorum ſint: horæ item & penè minuta; Vt cum die S. Ioannis Baptiſtæ olera & herbas colligunt; certis diebus olera ſcopus tangunt contra vermes & erucas; qui metuunt vngues præſcindere die Veneris, nere die Sabbathi; licet interim alia ſeruitia faciant: qui oua die Paraſceues poſita toto aſſeruant anno incendiis extinguendis: qui obſeruant duodecimam horam, ne in eâ iter aggrediantur; qui ſalem & aquam benedictam in Dominicis poſt quatuor temporamaioris putant afficaciæ, qui dies conuerſionis S. Pauli, Vincentij, Vrbani obſeruãt, velut diutinæ pluuiæ aut ſerenitatis ſubſecuturæ indices, qui diem S. Medardi, ſi pluuioſus ſit 30. dierum pluuias continuas prænuntiare volunt: denique qui Feſto S. Stephani equis ſanguinem minuunt, tanquam die ad hoc fœliciſſimo. Qui omnes reprehenduntur inprimis ab Apoſtolo ad Galat. 4. dicente: *Dies obſeruatis & menſes & tempora & annos. Timeo vos, ne fortè ſine cauſâ laborauerim in uobis.* Vbi inſinuat, periculum eſſe, ne relabantur in Gentiliſmum, vel Atheiſmum, Necromantiam, &c. qui talia obſeruant. Deinde DEO maximam faciunt iniuriam; qui omnia bene fecit, ac proinde etiam dies omnes, nullum infœlicem; quia vt in Pſal. dicitur: *Tuus eſt dies & tua eſt nox, tu fabricatus es auroram & Solem.* Similiter etiam Sanctis, quorum dies feſti talibus ſuperſtitionibus fædantur magis, quàm vllo ſeruili opere, vel etiam à peccatis aliis, quia per ſe & directè dies illos ad peccatum ſuum trahunt: præſertim verò inter alios intoleranda fit iniuria in his terris S. Stephano, cuius die Miſſa à quamplurimis negligitur; & S. Medardo, cui non abſque blaſphemiâ adſcribuntur diuturnæ pluuiæ, quæ circa illius feſtum plerumque generantur, non quidem ob Sancti diem, vt mentiuntur, ſed quia circa id tempus Sol Pleiadum Hyadumque extimulat vires, quæ ſidera turbulentâ naturâ humidos flatus exſuſcitant, & aliquot dierum continuis pluuiis terram rigant, vt refert Maiol. tom. 2. Canic. de prædict. phyſ. Denique falsò & vaniſſimè coniectantur. Vnde enim quæſo colligas, diem vnam alterâ fœliciorem ad prædicta? Vnde vis in vnâ certâ potior ſiue naturalis, ſiue ſupernaturalis? Dices, Experientia docet. Sed vnde tibi conſtat, eam non eſſe fallacem; & non ex pacto proficiſci? Certè fallacem eſſe diceret Medicus ille, qui noctu ad ægrum vocatus, recuſauit, quòd infauſtus eſſet dies: qui paulò poſtquam hoc dixiſſet, de lecto cadens, crus confregit. Non immeritò DEVS permittit, vt ita aliquando contingat; ſed in pœnam malorum, vt in laqueum cadant, quem ſibimet fecerunt. Dices, Deuotio ſuadet. Sed non eſt deuotio, quæ cum ſcandalo fit, & ad DEI Sanctorumque iniuriam vergit, quę ſuſpecta & anilis, quæ ab Eccleſiâ non approbata.

D.
III.
Obſeruãtur dies.

QVARTO, Obſeruant alij omina, quaſi neſcio quæ fortunia vel infortunia portendant, cùm nec cauſæ nec ſigna eorum ſint: vt tinnitum aurium, indicare, de te ſermonem fieri, bonum

E.
IV.
Obſeruãtur omina

num ſi dextera; malum ſi ſiniſtra tinniat; ſi quis crus cruri ſuperimponat; ſi coruus ſuper tectum crocitet: & hæretici, ſi Monacho obuient, pro infauſto habent. Vinum in menſâ effuſum, bonum: ſalem verò, malum eſſe indicium. Inuentionem ſoleæ equinæ cum omnibus clauis ſuis, bonam putant. Cuculi cantus, ad vitæ annos: coturnicis ad frumenti pretium iudagandum obſeruatur. Lupus ante viatorem trans viam currens, bonum; lepus verò, malum. Sed lepores reuerà ſunt iſti: non dubium enim inprimis, multa horum ab antiquis loco excogitata in omen tranſiiſſe, vti de lupo & lepore autumat Maiolus tom. 2. Canic. de vaticin. Quis enim non mallet lupum tranſcurrere quàm adoriri ſe? leporem autem conſiſtere & capi, nónne melius & optatius tibi eſſet, quàm fugere? Sed vaniſſima hæc ſunt omnia, quoniam cum iis, quæ portendere dicuntur, nullam prorſus habent connexionem. Quis enim cuculo diceret, vel quomodo ipſe capere poſſet, quanta ſit mea ætas? quis auribus meis, quid alij de me loquantur? & ſic de cæteris. Fieri quidem facilè potuit, vt initiò quis eiuſmodi euentus caſu acciderit, vt v. g. ſalis euerſionem, corui crocitationem ſuper tectum alicuius, &c. ſequeretur euentus malus, & inde hæc traherentur in omina per vanam perſuaſionem; deinde adhæc fieri poteſt, vt hæc conſequantur, ſed ex pacto implicito & iuſtâ DEI permiſſione, qui ſicut mulieri fideli dixit: *Fiat tibi ſicut credidiſti*: ita etiam dicit eiuſmodi ſuperſtitioſis hominibus. Nihil igitur aliud hæc omina ſignificant, quàm vanos & impios eſſe omnes eos, qui illa obſeruant & metuunt: quemadmodum prædixit & comminatus eſt DEVS, Leuit. 26. dicens: *Terrebit eos ſonitus folij volantis, & ita fugient quaſi gladiũ: cadent nullo perſequente, &c.* Quemadmodum enim Cain, quia malè ſibi conſcius erat, ſemper timebat etiam vbi timendum nihil erat; vnde air: *Omnis qui inuenerit me, occidet me*, Geneſ. 4. cùm tamen præter ipſum, & parentes eius nemo adhuc in mundo eſſet: Ita etiam iſti, quia malè ſibi conſcij, DEI iram metuunt, nihil non timent. Quòd ſi fiduciam in DEVM haberent, facilè ſibi perſuaderent, DEVM fortiorem eſſe his omnibus. Proptereà iuſti hæc minimè metuunt, ſed dicunt cum Dauide: *Etſi ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala; quoniam tu mecum es.* Ita ambulabat Philippus Francorum Rex, qui audiens ceream quandam imaginem ita ſuo nomine incantatam, vt eâ deſtructâ, ipſi quoque moriendum ſit; aſſumpſit imaginem & in ignem abiecit: *Et videbimus*, inquit, *ſi potentior ſit dæmon ad perdendum me, quàm DEVS ad ſaluandum.* Refert Gerſon de erroribus circa artem magicam. Superſtitioſa omnia ſi quem minantur aut ſortiuntur euentum, per dæmonem ſortiuntur: vnde qui illa timet, maiorem tribuit dæmoni potentiam quàm DEO: vel certè malè ſibi conſcius nullam in DEVM habet fiduciam.

F.
V.
Obſeruātur certæ actiones.

QVINTO, Obſeruantur certæ actiones, quaſi proficuæ ad certa commoda; cùm tamen nihil minùs efficere poſſint; vti ſunt certæ ligaturæ, ne vaccis lac ſubtrahatur: dentem ſi exciderit poſt tergum abijciunt, vt iterum creſcat, vel aliò deferunt: cùm tonat, tutum putant ſubter ſcalas confugere: febres alteri tradunt aut vendunt, morbis curam adhibent mediis non naturalibus, &c. Quibus omnibus cùm nihil ad propoſitum efficacitatis habeant, mirè illuduntur à diabolo, qui talia obſeruant. Cùm enim diabolus adhuc ſemper diuinum honorem ambiat, ſciatque DEI omnipotentiam ex quouis facere poſſe quiduis, & quemadmodum Chriſtus fecit, luto poſſe illuminare oculos, &c. idcircò etiam actiones aliquibus ſuadet adhibendas, effectui nihil proportionatas: quò ſic perſuadeat, diuinitatem aliquam rebus illis ineſſe. Sed decipit miſerè miſeros, nec iſta quæ exercentur, effectum dant, ſed ipſe clanculum actiua paſſiuis applicat & operatur; donec aliquando occaſionem & poteſtatem acquirat, hominem perdendi. Exemplum de ſtudioſo Mago, qui amico ſuo febricitanti dixiſſe fertur, vt febrim ſuam alicui inimicorum ſuorum traderet; illo verò reſpondente, neminem ſibi inimicum eſſe; Da ſeruo tuo, inquit Magus. Cùm hoc æger ſibi religioni duceret; Da ergò eam mihi, inquit. Dictum, factum: æger liberatus; Magus febri oppreſſus interiit. Refertur ab Auctore dæmonomaniæ in Maiolo l. 2. Canic de Sagis. Cùm enim diabolus perditioni animarum ſemper inſidietur auidiſſimè, nihil quantumuis futilium & vilium officiorum detrectat, quibuſcumque nugis ac gerris adeſſe curat ac geſtit, omnibus ſua ſeruitia defert, ad omnia ſe paratum ſiſtit, quemadmodum hiſtriones lucri gratiâ omnibus ioculantur & viliſſimus ineptiis procuiuſque placito ludere, & aliis placere ſtudent. Ac licet quandoque procuret homini ſanitatem, opes, ſecuritatem, proſperitatem, &c. alioqui homini infenſiſſimus, facit tamen id, vt hominem in animâ vulneret adeóque perdat, quod ſolum ipſe quærit.

G.
VI.
Obſeruātur res benedictæ.

SEXTO, Obſeruantur etiam res benedictæ & opera pia ſuperſtitioſo fine, vt cùm aqua baptiſmalis & ſacrum Chriſma, cera vel thura de cereo Paſchali ad alia effecta magica adhibentur. Item oblationem ex eleemoſyna collectam efficaciorem putant, vel etiam crucem ex eleēmoſynis emptā. Volunt vt amuleta ſacra, agni DEI, Euangelia, &c. tali vel modo inuoluta vel conſcripta ſint: gallinam, quæ offertur S. Vito, nigram eſſe debere & ter vertendam ſuper Altare. Quâ in re mira cernitur dæmonis aſtutia, qui res alioqui ſalutares, veneno aſpergere conatur, vt noceat animabus quæ prodeſſe debebant: quemadmodum. Iudæis Scriptura ſacra, quæ ſalutem eis afferre debebat, perperam intellecta perditionem attulit, quando eâ contra Chriſtum & ad tuenda vitia ſua vſi ſunt, iuxta id Pſal. 68. *Fiat menſa eorum coram ipſis in laqueum.* Ita ſerpentem æneum, qui Iudæis ſalutem attulerat, detorſit in eorum perniciem & propoſuit adorandum velut DEVM, vti legimus 4 Reg. 18. Ita ergò fontes Chriſtianorum, è quibus ſalutem haurire deberent, veneo inficit, vt mortem

indq

inde hauriant. Cernitur etiam mira diaboli ſuperbia, qui ſicut non dubitauit petere à Chriſto, vt adoraretur: ſic etiamnum Dei honorem affectat & homines alicit, vt ipſum rebus etiam ſacris venerentur, eaſque in ſeruitium eius vſurpent.

H. VIII. Obſeruātur res abominabiles.

Septimo, Denique res etiam abominabiles obſeruantur, vt oſſa mortuorum, catenæ ſuſpenſorum & laquei, annuliq́ue ex ijs facti & ſimilia, quibus nititur dæmon efficere vt hoc pacto homines pudorem & modeſtiam humanam timoremq́ue exuant, quò faciliùs deinde ijs abſurdiora perſuadere poſſit, eoſque audaciores ad quæuis nefanda reddere. Quemadmodum enim ſerpentum domitores, pueris cor ſerpentis comedendum præbent, quò deinceps ſerpentem nullum timeant, ſed omnes capere & contrectare audeant; ita etiam dæmon per eiuſmodi inhumana & formidabilia diſponit homines ad quæuis inhumana & putida perpetranda. Ab his & ſimilibus ſi verè Chriſtiani eſſe velimus & hæredes cæli, ſummoperè cauere debemus; quia impoſſibile eſt ſeruire Deo & diabolo: hæc autem omnia diaboli arma & miniſteria ſunt. Ac quidem aliquis in iſtis dubitat, tenetur interrogare confeſſarium aut parochum ſuum, viróſve doctos: alioqui vincibilis ignorantia eum condemnabit, ſicut cùm alicui peregrinus & numquam guſtatus cibus apponitur, priùs interrogat, qualis ſit cibus & an innoxius: quod ſi non facit, culpa ipſius eſt. Sic, *Chariſſimi nolite omni ſpiritui credere, ſed probate ſpiritus, ſi ex* Deo *ſint*, ait S. Ioannes 1. Ioan. 4.

CONCIO VI.

Varia diuinationum genera exploduntur.

1. *Diuinatio ex Aſtris. quæ ſit vel per Aſtronomiam & licitè: vel per Aſtrologiam, & male.*
2. *Ex elementis.*
3. *Ex Phyſiognomia.*
4. *Ex ſomniis diabolicis.*
5. *Ex oraculis.*
6. *Ex ſortibus: & hæ triplices ſunt; Dimſoriæ quæ licitæ: Conſultatoriæ, & Diuinatoriæ illicitæ.*

THEMA.

Vidimus ſtellam eius in Oriente. Matth. 2.

A. Videntur ſibi diuinatores & qui eos conſulunt, artis ſeu potiùs vanitatis ſeu leue præſidium reperiſſe in hâc ſtellâ, quæ duxit Magos ad præſepium. Sed ô inanes homines! Sciendum vobis eſt, ſtellam hanc eiuſque ductum nequaquam fuiſſe naturalem ſeu vnam ex ſtellis cæli; ſed longè diuerſam; ſiquidem non vt aliæ ſtellæ, mouebatur ab ortu ad occaſum, ſed verſus Bethlehem; deinde modò apparuit, modò diſparuit; modò progreſſa eſt, modò ſtetit ſuprà vbi erat puer; denique cæteris elegantior & terræ vicinior fuit; & quòd Magis natum indicauit, nequaquam ex ſuâ naturâ, ſed ex mirâ Dei operatione habuit. Stellæ igitur huius ductus, Dei ductus fuit, à quo vbi Magi paululùm receſſerunt & ad reſponſa hominum diuerterunt, ſtellam perdiderunt, vti aduertit S. Bernard. ſerm. 3. de Epiph. cùm ait: *Hinc manifeſtè datur intelligi, quoniam humanum flagitantes conſilium, diuinum amisêre ducatum: & conuerſos ad terrenum documentum, ſignum cæleſte deſeruit.* Idem euenit iis qui, relicto Deo, à dæmone eiuſque miniſtris Ariolis ſcientiam, conſilium aut remedium quærunt. Perdunt enim gratiam & ducatum Dei, dum opem & ducatum dæmonis & aliarum creaturarum implorant. Hoc igitur vt caueamus, aures arrigamus.

B. I. Diuinatio ex aſtris. 1. Aſtronomia bona & conceſſa. 2. Aſtrologia vana & vetita.

Primo, Diuinant aliqui ex aſtris, ſed duplici ſpecie, quarum prior eſt Aſtronomia, quæ nititur vniuerſalibus & veris principiis, & inde, niſi inſtrumenta vel ſupputatio fallant, veriſſimè prædicere poteſt reuolutiones annorum, curſus ſyderum, eclipſes, aſpectus varios planetarum, &c. ideoque licita eſt. Poſterior Aſtrologia, tantum differens à priore, quantum differt coniux iuſta à pellice; quæ nititur principiis incertis & variabilibus, prædicitq́ue futura contingentia, ideoq́ue vana eſt & ſuperſtitioſa, ſi tanquam certò euentura prædicat; ſecùs ſi cum ſuſpicione tantùm & formidine oppoſiti. Ratio prioris eſt, quia quæ à voluntate diuina & arbitrio hominum pendent, certò præſciri nequeunt. Talia autem ſunt euenta & viciſſitudines totius anni; natiuitates & quæ homini totâ vitâ obtingent; electiones, quæ docent, quid in ſingulis rebus vel diebus conſultò & vtiliter faciendum, v. g. quando equitandum, nauigandum, ædificandum, capilli tondendi, &c. De hoc dicitur Ier. 10. *Iuxta vias gentium nolite diſcere, & à ſignis cæli nolite metuere, quæ timent gentes.* Etenim hæc nihil poſſunt in hominis arbitrium, multò minùs in Dei voluntatem & gratiam, quæ cùm vult mutare hominem, poteſt in virum alterum, eaq́ue, quæ ad iuſtum pertinent pro libito diſponere. Conſtat etiam geminos ſæpè diuerſiſſimarum eſſe naturarum & morum, vti patet de Eſau & Iacob. Ratio poſterioris eſt, quia ſi ſæpè obſeruatum eſt, tales effectus ſubſecutos eſſe, adeoq́ue hæc vel illa ſydera inclinare naturas ad hoc vel illud, poſſunt formidinem & ſuſpicionem gignere, tale quid euenturum, abſque ſuperſtitione. Cæterùm qui certos dies ſecundùm certas planetarum ſtationes præſcribunt adhibendis vel omittendis pharmacis, veniſectionibus, aliiſq́ue corporis euacuationibus per cucurbitulas, &c. meritò reprobandi ſunt vt ſuſpecti; quia ſtellarum non eſt tanta vis in hæc inferiora; & ſi qua talis foret, ea poſſet & ſoleret aliarum particularium cauſarum concurſu planè impediri; pendent enim hæc omnia non à cælis tantùm, ſed ab aliis etiam pluribus cauſis, veluti à lumine, ventis, elementis, & aliis temerè concurrentibus, & influxus cæleſtes ſæpè remorantibus vel omninò impedientibus, quæ omnes præſciri minimè poſſunt.

Verum eſt, interdum contigiſſe, quæ ex aſtris coniectabantur futura contingentia; ſed vel caſu factum eſt vt aliquando è centum mendaciis ſemel euentus reſponderet (quis enim

toties

toties iaculando non aliquando ſcopum vel caſu tangat?) vel in pœnam eorum qui ab aſtris præſagia quæſierunt, vt euenit Piſano Archiepiſcopo, ſub Sixti 4. Pontificatu; qui cùm de ſuo exitu Aſtrologos conſuluiſſet, accepit reſponſum, ſuſpendo ſe necandum: quod poſteà illi contigit cùm à factioſis repentino furore è Palatinis Florentiæ ædibus ſuſpenſus eſt; Vt habent annales Florentini, apud Maiol. to. 1. Canic. Col. 1. Nimirum caſtigauit humanam præſumptionem DEVS, qui ſibi hanc ſcientiam reſeruare voluit, vt legimus Iſaæ 41. *Annunciate*, inquit, *quæ ventura ſunt in futurum, & dicemus quia Dij eſtis vos.*

C. II. Diuinatio ex Elementis.

SECVNDO, Alij ex elementis. Quo in genere aliqui euentus naturalis ſunt, ideoq́ue modo aliquo præſentiri poſſunt, vti interitus bilioſorum (quales ferè magnatus) ex cometis quòd vaporum & exhalationum humiditatem abſumant: venti ex maris tumore: peſtis ex fluuiorum inſolitis eluuionibus & terræ motibus; item ex roſis & violis ſub autumnum iterum florentibus: meſſis abũdãtia ex amygdalorum copia, &c. Alij verò ſuperſtitioſi, vti id, quod quidam tradunt, ſub autummum duas vel tres glandes legandas, tum ſcindendas cultro, trium aliquod in his ſolere reperiri, muſcam, vermem, araneam: muſcam denotare diſſidia eo anno futura, vermem fertilitatem, araneam mortalitatem.

D. III. Diuinatio ex Phyſiognomia.

TERTIO, Alij ex Phyſiognomiâ hominis & Chiromantiâ. De quibus dicendum, poſſe quidem aliquid ex phyſiognomiâ probabiliter diiudicari & licitè, ſed intra phyſicæ terminos ſiſtendo: nam oculi, frons, vultus, & inceſſus hominis iudicant de illo. Cæterùm iudiciariam Phyſiognòmiam & Chiromantiam prorſus vanam & illicitam eſſe, damnatamq́ue à Sixto V. Pap. in bullâ contra eam editâ; & meritò. Ecquam enim habent conexionem partes cadaueris aut lineamenta manûs cum futuris, qui inde prædicuntur, euentibus? Deinde cur non æquè pedum lineæ obſeruantur? Et quis non videt linearum in manibus diuerſitatem per accidens reſultare; ex manuum videlicet reſtrictione, vnde ſulcos illos ſeu lineas oriri æquè neceſſe eſt atque in chirothecis? Et quia non omnes eodem modo claudunt & inflectunt manum, inde linearum diuerſitas. Denique cùm non niſi viles & tribolares homines, vt Zingari, hanc ferè artem profiteantur, quis non aduertit impoſturam & mendacia profitentium?

E. IV. Diuinatio ex ſomniis.

QVARTO, Alij ex ſomniis. Sed ſciendum, triplicia eſſe ſomnia, Diuina, Naturaila, Dæmonica. Naturalia ſunt duplicia; vel enim oriuntur à cauſâ intrinſecâ, temporamento videlicet & humore prædominante (ſic Bilioſi ſomniant cædes, verbera, ignes: Phlegmatici aquas, voragines, ſuffocationes, tarditatem: Sanguinei muſicam, conuiuia, prata, aues, volatum: Melancholici atra, triſtia, mortem, ſepulchrum, Æthiopes, dæmones;) vel à cauſa extinſecà, præteritis ſcilicet cogitationibus, vel actionibus; ſicut à fidibus pulſatis remanet aliqandiu motio aliqua. Nunc ad rem. Primò licet obſeruare ſomnia à DEO vel Angelo immiſſa, ſed ei, cui interpretatio quoque diuinitùs reuelata eſt. 1. Ex diuinis

Cùm dubium diuinãne ſint an diabolica, contemnenda ſunt vt vana. quia cùm DEVS aliquem admonet per ſomnium ſolet etiam eundem de ſomnij qualitate & certitudine certum reddere. 2. Ex ſomniis naturalibus licet colligere probabiliter temperamentum, effectum, ſanitatem vel morbos, in quantum colligi poſſunt cauſæ ex effectibus; ſomnia enim effectus ſunt temperamenti, affectionum, cogitationum, ſtudiorum, auctionum, &c. 3. Reliqua ſomnia vel diabolica, vel ſuperſtitioſa, vel vana & futilia ſunt; proinde qui hæc obſeruat ac teruncio æſtimat, teruncium non valet. Legimus enim Deut. 18. *Non inueniatur in te, qui obſeruet ſomnia.*

2. Ex naturalibus.

3. Ex diabolicis.

F. V. Diuinatio ex Oraculis.

QVINTO, Alij ex oraculis & reſponſis dæmonum, ſiue cum pacto explicito; inuocando nimirum eos, aut expreſſis & conceptis verbis, aut ipſo facto & actione, quaſi ſigno & teſſerâ ad hoc deſignatâ: ſiue cum implicito, quærendo videlicet cognitionem DEO reſeruatam aliunde quàm à DEO, & mediis indebitis; hoc ipſo enim, quo tali modo talia indagant, volunt à dæmone edoceri. Perinde autem eſt, an interrogetur dæmon per aquam, annulum, criſtallum, &c. an ſolâ voce. Porrò his modis interrogare vel facere interrogari dæmonem, 1. Hæc primò impia.

impium eſt & grauiſſimum peccatum; quia contempto DEO, conſilium aut auxilium quæritur ab hoſte DEI & humani generis infenſiſſimo. Ob quam cauſam Ochozias Rex ægrotus, quia contempto vero DEO ſua, conſuluit DEVM Accaron, morte punitus eſt, ex oraculo Eliæ, 4. Reg. 1. victurus alioquin, vt vult Abulenſis, ibi, ſi DEVM ſuum adiiſſet; idq́ue indicatur à Domino eâ voce: *Quamobrem hæc dicit Dominus: De lectulo ſuper quẽ aſcendiſte, non deſcendes; ſed morte morieris.* q. d. Propterea morieris, quia conſuluiſti Deum Accaron.

2. Stolta.

Secundò, ſtultum eſt. Nam inprimis futura contingentia, quæ omninò liberè fiunt, nequit ſcire dæmon. Reliqua quæ à cauſis neceſſariis pendent, licet per coniecturas probabiliter ſcire poſſet, non eſt tamen illi fidendum, quia mendax eſt & callidus, quærens quâ ratione homines circumueniat. Exemplum quæritis? Valente Orientis Imperatore ſucceſſoris ſui necandi percupido, vulgauit dæmon ſucceſſoris nomen ab his 4. literis incipere, Θ. E. O. Δ. quo audito, occidit Valens quotquot potuit Theophilos, Theophylactos, Theotimos, Theodores, Theophanes, Theomenes, imò ex Hiſpaniâ adduxit vnum, nomine Theodoſiolum, patricium, necauitque; interim verò ſucceſſorem poſt ſe reliquit Gratianum, qui poſteà Theodoſium creauit Orientis Imperatorem. Sozom. lib. 6. cap. 35. Falſa multorum perſuaſio eſt, poſſe dæmones à Magis ligari in phialis, ſpeculis, annuliſue. Semper enim vel ſuperior atque potentior dæmon cogit eos illis adeſſe, vel ipſi ſponte ſuâ & ex pacto adſunt ibique ſe continent. Præclarè itaque Henricus

cus de Caſſiâ in Geneſ. inquit: *Ipſe ſimulat ſe captum, vt te capiat: vinctum, vt te vinciat: ſe tuo imperio ſubditum, vt te ſibi ſubdat: incluſum, vt contra te finaliter concludat: fingit ſe tuâ arte vel imagini vel lapidi alligatum, vt funibus peccatorem religatum ad infernum te perducat.*

3. Periculoſa. TERTIO, Periculoſum eſt. Nam interdum in ipſorum conſulentium caput recidit malum, quod alijs machinantur, v. g. vt furi oculus excutiatur, Cuius exemplum refert Germanus quidam Iuriſconſultus apud Delrium lib. 4. Diſquiſit. cap. 2. q. 6. ſect. 4. *Roſtochij*, inquit *quidam pecuniam in quodam loco ſepoſuit. Cùm autem eam poſteà inuenire tam citò non potuiſſet, fabrum conuenit ab eóque petijt, vt oculos furi excuteretur. Quo pacto ſtatim ipſe dominus, qui fabri diabolicâ operâ vſus eſt, oculum amiſit.* Subdit aliud: *Guſtronij quidam cochlium argenteum amiſerat: cùm autem furem ex oculo quoque excuſſo cognoſcere cuperet, fabrum adijt, ab eóque petijt vt ſuâ arte magicâ furem oculo priuaret: quod & factum eſt, & ſtatim filiolus illius, qui cochlium in quendam angulum conceceerat, oculum amiſit.* Et Chronico Scotorum narrat Delrius lib. 4. diſquiſit. c. 2. qu. 7. ſect. 4. de Nathaloco rege trigeſimo, illum ipſum, à quo Rex cæſus, ad diuinos miſſum, vt de victoriâ, de vitâ Regis ac regno eius percontaretur: reſponſum à quadam anu accepiſſe: Regem non diu victurum: nec periculum ei ab hoſte, ſed à familiaribus inſtare. Cùm ille vrgeret, A quo? anum, A te, ſubieciſſe. Ille mulierem execratus, cùm domum rediret, ſubiit animum illa cogitatio: Nec reſponſum celari poſſe, nec edere tutum eſſe: ne ſe apud Regem hominem prauum & ſuo timori indulgentem ſuſpectum redderet. Itaque tutius eſt Tyrannum eum multorum gratiâ interficere, quàm cum grauiſſimo capitis proprij diſcrimine, incolumen ſeruare. Statim vbi domum redijt, impetrato ad reſponſa diuinorum expromenda ſecreto; cæſo rege, duodecimum Imperij annum ingreſſo, patriam ſeruitio & ſe periculo eremit.

Periculoſum verò eſt, tum ipſi Mago, quem diabolus interdum aufert & vitæ aſpectuíque ſubtrahit; tum ipſis, qui curioſè conſulunt, qui nonnunquam de mente abalienaotur & malè pereunt. Franciſcus Picus Mirandula l. 4. de prænot. cap. 9. tradit, Magum quendam, vt ipſe à ſociis adhuc viuis audierit, à dæmone viuum ablatum nuſquam comparuiſſe, dum curioſo cuidam & malè ſano principi Troiæ expugnationem repræſentare, quaſi in ſcenâ pollicitus eſſet; Achillemque & Hectorem introducere prælantes. Adhuc in hominum memoriâ eſt, quod accidit Ingolſtadij in Bauariâ ancillæ cuidam, quæ magicâ ſuperſtitione cum nocte quadam explorare vellet, quem aliquando ſponſum habitura eſſet, à dæmone perterritâ & per feneſtram vel expulſa vel diecta eſt.

G. IV. Diuinatio ex ſortibus. 1. Diuiſoria. SEXTO, Alij ex ſortibus. Triplex autem eſt ſors, teſte D. Thoma 2. 2. qu. 95. a. 8. Diuiſoria, Conſultoria, Diuinatoria. Diuiſoria licita eſt & adhiberi poteſt, quando non appa-ret ratio cur alter alteri in re vtili vel difficili debeat præferri. v. g. quæ militum cohors prior inuadere hoſtem aut vrbem debeat: quis è pluribus capitis reis plecti debeat, in exemplum aliorum: quis è pluribus ſacerdotibus paris conditionis, remanere in vrbe tempore peſtis vel perſecutionis debeat, qui fidelibus ſacra & ſacramenta adminiſtret.

Conſultoria, quæ per ſortem diuinum inquirit conſilium, vt ſciatur quid agendum in re obſcurâ, illicita eſt & ſub anathemate prohibita. c. Sortes 26. q. 5. quia pertinet ad tentationem DEI, qui non vult nos ſuam voluntatem per ſortes indagare, ſed petere à doctrina Eccleſiæ, S. Scripturâ, ſuperioribus, &c. niſi ipſe inſpiret aut deficientibus aliis mediis humanis neceſſitas cogat illâ vti, inuocato diuino auxilio;, vti factum in electione Regis Saul. 1. Reg. 10. & Apoſtoli Mathiæ Act. 1. 2. Conſultoria.

Diuinatoria, quâ inquiritur cognitio veritatis futuræ vel præſentis, ſed occultæ, ſimiliter illicita eſt (niſi DEVS inſpiret illâ vtendum, vti Ioſ. 7. cùm Achanis furium indagabatur) & prohibita ſupra. can. Nam hæc non poſſunt ita ſciri ſine dæmonis auxilio, ideóquehîc dupliciter peccatur, I. quia initur commercium cum dæmone, iſque quaſi Doctor conſulitur qui mendax eſt & pater mendacij. II quia prænotio futurorum, quæ ſoli DEO eſt propria, dæmoni tribuitur. Vnde dæmon tunc tacito quodam pacto & conſenſu inuocatur, tum vt ſortes regat, tum vt effectum procuret. Ac licet quis huic ſorti minimè fidem habeat, nihilominus tamen valde periculoſum eſt, ſecundùm illam dirigere actionis ſuas, quia per hoc dæmoni ianua aperitur, vt in magis ſeriis decipiat & ad grauiora pertrahat; nec rarò tales malè pereunt, diuinâ vltione. 3. Diuinatoria.

Ergò, Auditores, dimiſſis illis vanis & profanis diuinationum artibus, conuertamur ad Magos noſtros, & inde addiſcamus, quid potiſſimùm & quâ viâ indagare debeamus. Inquiſierunt illi non futura contingenia, ſed præſentia, Regem ſcilicet iam natum, vbinam inueniendus eſſet. Non ſerutati ſunt inania, v. g. an & quantum ditandi eſſent, quas olim obtenturi coniuges, quam fortunam ſubituri, quod genus mortis obituri, quomodo perdita recuperaturi, an de hoſtibus triumphaturi, &c. Nihil horum; Salutorem indagârunt, ſalutem ſuam quæſierunt, Deum noſſe, adorare & muneribus honorare ac ſibi conciliare venerunt. Deinde non ariolorum aut aruſpicum, non pythonum & diuinatorum reſponſa quæſierunt, ſed Angeli qui in ſtellâ præibat, ductum ſecuti ſunt. Hunc vbi perdiderunt, Ieroſolymam ingreſſi ſcribas & ſapientes conſuluerunt. Deniq; in ſomnis à Deo moniti nõ ampliùs per Herodis viam, ſed per aliam regreſſi ſunt in regionem ſuam. Hunc igitur in modum nos non tam inquiramus futura quàm præſentia, quomodo ſcilicet præſens tempus bene collocemus & occaſionibus bonis ad pœnitentiam, gratiam, merita paranda vtamur. Quæramus Saluatorum, & ſalutem noſtram,

non

nou inania, curioſa, noxia. Sequamur ductũ & inſpirationes Angeli cuſtodis eiuſq; directionẽ in omnibus vijs noſtris àpoſtulemus. Adhæc interrogemus doctos & ſapientes, Confeſſarios & Patres ſpirituales: non Veterinarios, non Zingaros, non fabros, non annoſas vetulas. Denique attendamus ad noſipſos & conſcientiam noſtram, & 1. ruminemus præterita, cum Dauide: *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* 2. Præſentia ſcrutemur, quî ſcilicet ſe habeat conſcientia noſtra, quinam in eâ lateant hoſtes, peccata, vitia, habitus mali, vt per confeſſionem eijciantur. Denique futura præuideamus, quam deinceps viam inituri ſimus; num videlicet iterum ad Herodem & priſtinas dæmonis inſidias & laqueos regredi velimus, &c.

CONCIO VII.

Documenta Euangelica.

1. *Docetur Regnorum breuitas & inconſtantia.*
2. *Malam conſcientiam ſemper ſibi timere.*
3. *Componere ſubditos ad exemplum regis.*
4. *In rebus fidei ſtandum iudicio Prælatorum.*
5. *Modus legendi Scripturas.*
6. *Ingenium & ſtudium filiorum ſæculi.*
7. *Rectè adorari in Euchariſtia Chriſtum.*
8. *Aſſignantur conditiones oblationis quæ fit Deo.*
9. *Docetur prouidentia Dei erga ſeruos ſuos,*
10. *Dei conſilia non poſſe eludi.*
11. *Per aliam viam reuerti debere qui conuerti volunt.*

THEMA.

Ecce Magi ab Oriente venerunt. Matth. 2.

A. IVre merito, Auditores, feſtiuitas hodierna vocatur Epiphania Græcè, Latinè Manifeſtatio. Multa enim & magna myſteria priùs in lege vetere occultata, hodie manifeſta facta ſunt,
Geneſ. 7. & vt S. Leo ait ſermone 2. de Epiphan. *Exinde nobis Chriſtum loquentia Scripturarum arcana patuerunt.* Hodie tres filij Noë ingreſſi ſunt in Arcam; quoniam Magi & cum illis gentes omnes ingreſſi ſunt in Eccleſiam Chriſti. Hodie exploratores venerunt in terram ſanctam & tulerunt inde ad ſuos botrum; quoniam
Num. 13. Magi omnium gentium legati venerunt hodie ad Chriſtum & tulerunt inde ad ſuos fidem & cognitionem Chriſti. Hodie tres illi viri fortes irrupuerunt per caſtra hoſtium ad ciſternam, quæ eſt in Bethlehem, & attulerunt
2. Reg. 23. Regi Dauid potum aquæ; quoniam tres illi Magi ſitienti gentiliſmo attulerunt gratiam & ſpem vitæ æternæ. Hodie Rebecca adducta
Gen. 25. ad Iſaac ſponſum ſuum deſcendit de camelo & obuiat cum reuerentiâ ſponſo ſuo; quoniam Gentilitas per ſtellam adducta ad Chriſtum ſponſum, deſcendit de camelis, & obuiat ſponſo ſuo ſummâ cum demiſſione. Hodie Regina Saba venit cum camelis por-
3. Reg. 10. tantibus aromata, aurum, gemmas, de finibus Auſtri ad Salomonem, audire ſapientiam eius; qui eadem gentilitas venit ad Chriſtum, ſapientiam ipſius auditura & viſura. Hodie apparuit ſtella illa & illuminauit gentes, quam Num. 24.
orituram ex Iacob prædixit Baalam. Hodie viſus eſt lapis ille angularis, qui facit vtraq; vnum, Pſalm. 117
coniungere binos illos parietes, Iudæos ſcilicet, & gentiles, & ex vtriſque vnam condere Eccleſiam. Siquidem Iudæos vocauit in paſtoribus ipſo natiuitatis ſuæ die: hodie vocauit gentes in his Magis.

Quoniam igitur hodie multa myſteria patefacta ſunt, aperiamus etiam nos, quæ hodiernum Euangelium tradit, documenta.

B. I. Regnorũ breuitas & inconſtãtia.

PRIMO, Diſce regnorum huius ſæculi breuitatem & conſtantiam. Nam tempus regni Herodis, quod ad 37. annos ſe extendit, & tempore hodiernæ hiſtoriæ 30. circiter annorum erat, vocat S. Matthæus dies tantùm. *In diebus Herodis regis, &c.* Sic etiam Prophetæ, regum tempora per dies ſolent exprimere; quia nimirum, vt ait Eccleſiaſtic. cap. 10. *Omnis potentatus vita breuis.* Ita de alio Rege ait Oſeas cap. 10. *Tranſire fecit Samaria regem ſuum, quaſi ſpumam ſuper faciem aquæ. Sicut ſpuma,* ait Hieron. *quæ ſuper aquam eſt, citò diſſoluitur, ſic regnum 10. tribuum velociter finietur.* Bulla aquæ quò magis intumeſcit, eò celeriùs euaneſcit: ita maior regum inflatio & ſuperbia, ferè celerioris ruinæ eſt argumentum. Id apparet manifeſtè in Herode, qui circa finem regni ſui cùm inflaretur contra Chriſtum, celeriùs obijt, membrorum tumore & vermium ſcaturigine, Ioſeph. lib. 17. Antiq. cap. 8. Nimirum in eo verificata eſt illa fabula, ranæ contra bouem ſe inflantis, adeò, donec creparet.

C. II. Mala conſcientia ſemper ſibi timet.

SECVNDO, Diſce malam conſcientiam ſemper ſibi pauere. Cur enim turbatus eſt Herodes audito noui regis ortu, niſi quia ſciebat ſe regnum Iudæorum velut alienigenam per Romanorum tyrannidem immeritò poſſidere? Cur etiam audito Legiſperitorum concilio Herodes clàm vocauit ad ſe Magos, vt diſceret ab eis tempus ſtellæ, niſi quia ſibi à Iudæis metuebat, vtpotè peſſimè de illis meritus? Si enim Iudæi intellexiſſent, ipſum puero inſidiari, timebat ne fortaſsè ipſum velut regem ſuum occultarent, vel ſibi inſidias ſtruerent. Ita nimirum malè conſcij omnia clanculùm agunt, quia vbiq; ſibi timent Quidam parricida, apud Plut. hirundines è nido deturbauit, quòd metuerit ne garritu ſuo parricidium eius proderent. Metuit & Herodes, ne infans Chriſtus ſuo vagitu tyrannidem eius argueret.

D. III. Regis ad exemplũ totus cõponitur orbis.

TERTIO, Diſce regis ad exemplum componi ſubditos; ſi quidem turbato Herode turbatur omnis Ieroſolyma cum illo. Ita nimirum
1. ſubditi primò placere ſtudent Principi, & ad eius mores ſuos quoque accommodant: veluti imago in ſpeculo relucens imitatur geſtus corporis. Ita Æthiopes turpe exiſtimant, Rege claudo aut monoculo, non amicos omnes claudos aut monoculos eſſe. I. Boëmus l. 1. de morib. gent. 4.

Secundò ſequuntur exemplum Principis: 2.
vt enim primum mobile rapit ſecum omnes

inferiores cœlos : ita moto rege mouetur tota regia ac regnum. Vnde S. Bernar. ſerm. 3. de Epiph. ait : *Miſera ciuitas in quâ regnat Herodes, quoniam Herodianæ ſine dubio particeps erit malitiæ.* Ita Balthaſare bibente è vaſis ſacris in conuiuio profano, bibebant & optimates eius. Dan. 5

E.
V.
In rebus fidei ſtandum iudicio Prælatorum & Conciliorum.

Qvarto, Diſce in rebus fidei ſtare iudicio Prælatorum & Conciliorum. Credi enim debet multitudini, auctoritati, & Doctorum eruditioni ac ſanctitati. Omnia hæc in conciliis Eccleſiæ Catholicæ habitis reperiuntur. Et quidem Herodes fidem habendam putauit Principibus Sacerdotum congregatorum : noſtri autem hæretici tot Patrum Conciliis nolunt fidem dare.

F.
V.
Varij modi legendi Scripturã.

Qvinto, Diſce varios modos Scripturas legendi & ſcrutandi. Primò euoluerunt eas ſcribæ, vt alios docerent, non vt ipſi diſcerent; quæ tamen facere debebant. Tales ſunt qui alios docent bona, ſeipſos verò negligũt: ſimiles coruis, qui aliis pluuiam annunciant, ipſi tamen inde, licet ſitibundi, non bibunt. Pier. l. 23. Hierogl. Vnde S. Aug. ſerm. 6. de Epiph. ait de illis ſcribis: *Alijs demonſtrato vitæ fonte, ipſi ſunt mortui ſiccitate, factiq; ſunt eis tanquã lapides à miliario, qui viatoribus ambulãtibus aliquid oſtẽderũt, ſed ipſi ſolidi atque immobiles remanſerunt.* Sic Aug. Secundò inueſtigauit eaſdem quodãmodo Herodes; non vt ſibi prodeſſet, ſed vt Chriſto, ſi poſſet, obeſſet Tales ſunt Hæretici, qui ſcrutantur ſcrutino SS. litteras, vt veram euertant fidem, & perfidiam ſuam ſtabiliant. Tertiò inquirunt in eas Magi, ſed vt inde inſtruantur : ita boni fideles.

G.
VI.
Ingenium & ſtudiũ filiorum ſæculi.

Sexto, Diſce ingenium & indefeſſum ſtudium filiorum huius ſæculi, ad nocendum. Etenim Herodes magis ſedulus erat ad perdendum Chriſtum, quàm Iudæi ad colendum. Inquirebat ille locum, tempus, perſonam; fingebat pietatem vt incautum opprimeret. Nihil horum curabant Iudæi, vt Meſſiam ſuum agnoſcerent, colerent, ſeruarent. Atque ita filij huius ſæculi prudentiores ſunt filiis lucis. Mentitur Herodes pietatem, venatoriam veſtem induit vt auiculam decipiat & in rete ſuum cogat. *Vulpi eſurienti*, vt eſt in prouerbio, *ſomnus obrepit*, quoniam vrgente fame ſomnum ſimulat, vt allectas aues devoret. Herodes vrgente regni cupiditate, ſubmiſſionem ſimulat, vt Chriſtum comprehendat & extinguat. Quid ſi propterea Chriſtus Herodem iuniorem vocâſſet vulpem, quia vulpis huius filius fuit?

H.
VII.
Rectè adoratur in Euchariſtiâ Chriſtus.

Septimo, Diſce rectè & meritò adorari Chriſtum in Euchariſtiâ, contra Lutherum oggannientem, quòd Euchariſtia non ſit propterea inſtituta vt adoretur. Licet enim hoc verùm ſit: non tamen ideò adorandus non eſt. Hâc ratione Devs homo factus eſt, non obid vt in mundo adoretur: nihilo minus tamen meritò ab omnibus adoratus fuit. Ita prodit Rex in publicum, non vt à ſubditis honoretur, ſed propter alia negotia : rectè tamen interim honoratur ab vniuerſis.

VIII.
Conditiones oblationis.

Octavo, Diſce conditiones oblationis quæ fit Deo. Nam Primò obtulerunt de rebus ſuis optimis, de theſauris ſcilicet, vt aurum & li-
quorei pretioſos. Ita quæ offeruntur Deo, ali- 1.
cuius pretij eſſe debent & meliora. *Maledictus qui offert debile*, inquit Malachias cap. 1.

Secundò, Obtulerunt ſyncerè apertis theſau- 2.
ris ſuis; non elegerunt clàm deteriora. Clodoveus Francorum Rex, cùm Alaricum Viſigothorum regem ſuperâſſet, ac voti ſoluendi cauſâ equum, cui victor inſiderat, B. Martino Turonis obtuliſſet, tranſegit cum Eccleſia, vt equus centum aureis redemptus, ſibi redderetur. At equus, quaſi paruo nimis pretio æſtimatum ſe aduertiſſet, perſtitit immobilis nec ſe reduci paſſus eſt, donec duplicatum eſſet pretium. Gregor. Turon. & èx eo Vincent. l. 22. cap. 13.

Tertiò, Obtulerunt de ſuo: *apertis theſauris* 3.
ſuis, iuxta id videlicet Prouerb. 3. *Honora Deum de tuâ ſubſtantiâ.* Hinc reſpuit Eccleſia oblationes raptorum, vſurariorum manifeſtorum, eorum qui pauperes opprimunt; nec non meretricum publicarum : ne videatur Eccleſia fauere iſtiuſmodi peccatis. Cùm Phryne meretrix Delphis Venerem auream dicâſſet, eam videns Diogenes adſcripſit elogium : *Ex Græcorum intemperantiâ.* Laërt. lib. 6 Iure igitur Eccleſia reſpuit oblationes, quæ fiunt à quæſtu turpi.

. Quartò, Obtulerunt cum humilitate & abſ- 4.
que pompâ, quia proſtrati. Ita Conſtantinus Mag. licet plurimas Eccleſias ſplendidiſſimas extruxiſſet & ingentibus donariis auxiſſet, nuſpiam tamen nomen aut inſignia ſua voluit apponi. Baron. anno 324. Simili modo non conſtat, quis è Magis illis obtulerit aurum, quis thus, quis myrrham: quia nullus eorum dono ſuo nomen aut inſignia ſua inſcripſit : quod tamen nunc communiter fit.

Quintò, Obtulerunt vnà cor ſuum, quia 5.
priùs ſe proſtrauerunt. Devs enim metitur munera ex corde. Hinc dicitur priùs reſpexiſſe ad Abel, quàm ad munera eius: *quia non offerens à muneribus, ſed munera ab offerente placuerunt*, vt ait S. Gregor. in reg contrà Caino ait, ſecundùm tranſlationem Hieronymi: *Si rectè obtuliſti, ſed non rectè diuiſiſti*, (cor videlicet ab externâ oblatione) *peccâſti*. S. Hieron. ep. ad Pammachium ait: *Si quæ foris ſunt*, Deo, *quæ intus ſũt, diabolo demus, non eſt æqua partio? & dicitur nobis: Nónne ſi rectè offeras, & non rectè diuidas, peccaſti?*

K.
IX.
Prouidentia & ſolicitudo Dei de ſeruis ſuis

Nono, Diſce prouidentiam & ſolicitudinem Dei de ſeruis ſuis. Monuit enim Magos, ne redirent ad Herodem; Primò, ne vulpi illi proderent Chriſtum, quem adorârant. Secundò, ne ipſi etiam, ob adoratum Chriſtum, in Herodis indignationem inciderent Dormiebant illi ſecurè : vigilabat verò Herodes, quomodo illos perderet cum Chriſto. Sed vigilabat etiam Devs pro ſeruis ſuis, & dormientibus viam euadendi monſtrabat. Ita olim Moyſes populo ſuo conſternato ad conſpectum Pharaonis perſeqentis eum, dixit: *Nolite timere; ſtate & videte magnalia* Dei, *quæ facturus eſt hodie : Ægyptios enim, quos nunc videtis, nequaquam vltrà videbitis vſq; in ſempiternum Dominus pugnabit pro vobis, & vos tacebitis.* Exod 14.

atque

Digitized by Google

atque ita factum eſt: ſi quidem mare rubrum viam aperoit Iſraël, demerſit Pharaonem; Itaque confidenter ait Dauid Pſ. 26. *Si conſiſtant aduerſum me caſtra, non timebit cor meum, &c.* Et S. Auguſt. in Soliloq. cap. 15. *In arduis & arctis,* inquit. *conſtantur* DEO *crede eiq́; te totum committe, quantum potes: ita enim ipſe te ad ſe ſubleuare non deſinet nihilq́; tibi tuinere permittet, niſi quòd tibi proſit, etiamſi neſcias.* Idq́ue tunc præſertim facit DEVS cùm in eius ſeruitio occupamur, vti in præſentiâ occupabantur Magi. Non patitur DEVS ob ſuam cauſam quidquam mali nobis contingere. *Cogita tu de me, & ego cogitabo de te,* ait S. Catharinæ Senenſi. S. Maclouius, vt ſcribit Sigeb. Gembl. in eius vitâ: Sur. to. 6. cùm aliquando in die Paſchæ conſtitutus in mari, celebrare cuperet, viſo colle (vt putabatur) peragendis ſacris myſteriis percommodo, in illum ſe contulit cum omni comitatu, & ſacris operatus eſt. Cùm autem ad orationem Dominicam perueniſſet, totus is locus commotus eſt. Erat autem cete in dorſo pulueribus & herbis enaſcentibus adeò deformatum, vt collis putaretur. Hoc igitur aduertentes, qui aderant, ad nauem ſe recipere celerrimè conabantur, quos tamen S. Maclouius manere iuſſit, conteſtatus nemini imminere periculum, dum Sacra peragerentur. Itaque peractum eſt Sacrificium, hæſitq́ue bellua, donec omnes ad naues ſuas redirent. Poſtquam abſceſſerunt, belluam demerſam viderunt.

I. X. Dei conſilia nequeunt eludi.

DECIMO, Diſce DEI conſilia nequaquam eludi poſſe ab aſtutiâ humanâ: ſed è contrâ hanc facillimo negotio ab illis poſſe. Et quid mirum? Intuebatur DEVS cor Pharaonis; furentem beſtiam catenâ ligatam retinebat, & cum volebat dimittebat. Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum. Sed de hoc dictum in F. Innoc.

M. X. Per aliam viam redeant, qui conuerti volunt.

VNDECIMO, Diſce per aliam viam redeundum eſſe illis, qui ad eum conuerſi, eiuſque communione digni facti ſunt. Proceſſus enim Magorum modo aliquo ſimilis eſt proceſſui ad communionem. Illi venerunt de longè: ſic peccator de ſtatu peccati, longiſſimè à DEO diſtante venit. Illi vocati ſunt à ſtellâ: peccator vocatur à gratiâ excitante ad conuerſionem. Illi ante ingreſſum in Bethlehem, diuerterunt ad Sacerdotes Ieroſolymæ, vt ab illis dirigerentur ad Chriſtum: peccator ante introitum in Bethlehem ſeu domum panis, id eſt, ante acceſſum ad Euchariſtiam, diuertere debet ad Sacerdotum, confitendo peccata ſua & petendo eius directionem. Illi poſtrati adorauerunt Chriſtum, & obtulerunt ei aurum, thus & myrrham: ita communicaturus primò adoret Chriſtum, deinde offerat aurum, charitatem, cordis deuotionem, memoriam paſſionis eius, proſtratus corpore & animo. Illi deinde per aliam viam, hoc eſt, non per viam quæ ducit ad Herodem, quà venerant, ſed per aliam regreſſi ſunt in regionem ſuam: ita poſt communionem redeundum ad patriam noſtram, vnde excidimus, per vitæ mutationem. Hoc olim præcepit DEVS Iſraëlitis Deut. 17. *Nequaquam ampliùs per eandem viam reuertamini,* ſcilicet in Ægyptum. Per viam Herodis redeunt, qui ad priſtinas peccandi occaſionis & vitæ conuerſationem redeunt: qui abſque dubio ab Herode diabolo intercipientur, Vitentur mundi, carnis, diaboli commercia, tendiculæ, colloquia, &c.

Denique in his omnibus *caue ne Herodi,* inquit S. Chryſoſtomus homil. 7. in Matth. *efficiaris ſimilis, & dicas: Vt & ego veniens adorem eum: cúmque veneris, interimere coneris. Huius enim ſimiles ſunt, qui indignè abutuntur communione myſterij. Reus eſt enim (ait Paulus 1. Corint. 11.) iſte corporis & ſanguinis Domini.* In quem Apoſtoli locum idem Chryſoſt. ait: *Reus eſt talis cædus Dominicæ, ac ſi Dominum occidiſſet & Chriſti ſanguinem effudiſſet.* Viderit ergò qui cum peccato, vel ſine emendationis propoſito, ex merâ ſimulatione, ne videlicet cæteris deterior iudicetur, accedit ad mēſam Chriſti. Abſit vt è tanto communicantium numero, vel vnicus ſit Herodes. Quid enim quæſo eſſet, cum occultato gladio accedere ad Chriſtum eumq́ue interimere velle? Ad Turcarum Imperartorem non modò vetitum eſt cum gladio intrare; ſed etiam intraturis Legatis manus vtrinque tenentur à ſtipatoribus, ne quid hoſtile attentare contra Principem queant, Aug. Busbeq. legat Turc. Epiſt. 1. Quanto grauius igitur erit accedere ad regē cœli cū gladio peccati Vidit Windekindus Dux Saxoniæ adhuc gentilis ſub Miſſâ in caſtris Caroli Magni communicantes ſuſcipere pulchellum puerulum, & ad alios quidem venire geſtientem ac ludibundum; ad alios verò renuentem & inuitum. Albert. Crantz. lib. 2. Saxon. cap. 23. & alij. Cogita nunc quà ratione poſſes gladio perimere iſtiuſmodi infantem?

CONCIO VIII.

Myſteria Euangelica.

1. *Quæritur qui & quales fuerint hi Magi.*
2. *Cur per ſtellam vocati.*
3. *Vnde nouerunt è ſtella Chriſtum natum.*
4. *Cur diuerterint in Ieruſalem.*
5. *Cur turbatus Herodes.*
6. *Quando ad Chriſtum Magi peruenerunt*
7. *Cur munera Chriſto tulerunt.*
8. *Quid ea munera ſignificent.*

THEMA.

Ecce Magi ab oriente venerunt Ieroſolymam. Matth. 2.

SI quod Euangelium in anno eſt, quod attentionem à nobis requirit, hodiernum eſt. A.
Continet enim primò gentium ſtupendam legationem ad præſepe Chriſti, deinde primordia religionis noſtræ. Itaque S. Matthæus attentos nos facere volens, ſic incipit: *Ecce Magi, &c.* q. d. Ecce rem miram & inuſitatam! Gentiles veniunt ad Chriſtum: Ecce ab oriente veniunt Ieroſolymam: Ecce nouâ & incognitâ ſtellâ duce veniunt: Ecce munera ferunt grandium Myſteriorum: Ecce ante infantem procidunt, & vt DEVM illum adorant.

Nec minus momenti habet, quòd in eo deſcribitur origo ſtemmatis Chriſtiani à regibus exorti. Quis autem eſt vir nobilis, qui non auidus audiat originem ſuæ ſtirpis? Itaque vos Chriſtiani, *genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis, vt virtutes annuncietis eius, qui de tenebris vos vocauit* (hodie) *in admirabile lumen ſuum*. 1. Pet. 2. audite & intelligite hiſtoriam Patrum veſtrorum.

B. I. Qui & quales hi magi. 1.

QVÆSTIO I. Qui & quales fuerunt hi Magi? Reſpondetur primò, iuxta ſententiam probabilorum, non fuiſſe maleficos, ſed viros ſapientes, Aſtrologiæ & Philoſophiæ vacantes, moreque philoſophico viuentes. Tales enim fuiſſe Magos apud Chaldæos & Perſas teſtatur Hieronymus Dan. 2. Philo in lib. *quod omnis probus ſit liber*. Cyprianus, &c. Fauet Euangelium Syriacum, quod *Magnſim* eos vocat, quod nomen honorificum erat. Accedit quòd non videbatur conueniens, vt malefici & præſtigiatores dæmonum mancipia ad præſepe Chriſti primi adducerentur, ſed tales potiùs, qui iuxta naturæ præſcripta viuerent.

2. Reſpondetur 2. fuiſſe etiã Reges ſeu regulos potiùs aut Toparchas. Ita ſentit ſemper Chriſtianus populus & ita eos pinxit: ita etiam communiter Patres. Colligitur ex regiis eorum muneribus & theſaurorum apertura, quæ non eſt vulgarium hominum. Item quia in illis regionibus Magi in ſummo honore erant, & nulli ferè Reges niſi Magi erant. Accedit congruentia ex D. Thom. 3 p. q 36. a. 3. Quia enim Chriſtus venerat omnes gentes ſaluas facere, decebat vt natus non vocaret ſolùm ad ſe paſtores, viles, rudes, Iudeos, propè conſtitutos; ſed etjam Magos qui eſſent reges, ſapientes, gentiles, longè poſiti, vt ita appareret, neminem à Chriſto excludi.

3. Reſpondetur 3. fuiſſe Arabes inter ſinum Perſicum & mare rubrum ſitos ex Arabiâ fœlice, quæ Saba dicitur, vel ſaltem Chaldæos ſeu Meſopotamios Perſis vicinos. Colligitur ex Pſal. 71. *Reges Arabum & Saba dona adducent*; vt ibi explicat Bellarmin. Et Iſa 60. *Omnes de Sabâ venient, aurum & thus deferentes.* (Saba autem eadem eſt cum Arabiâ, vt ibi Cornelius à Lapide.) Colligitur ſecundò ex eo, quòd ea potiſſimùm regio ſit auri, thuris, myrrhæ, balſami, cinnamoni, &c. feraciſſima, vnde Arabia fœlix dicta. Tertiò, quòd inde etiam venerit Regina Saba cum muneribus ad Salomonem, vel uti figura primæ ex gentibus Eccleſiæ, quæ in Magis his ad Chriſtum venit. Quartò, quia ea regio ad Orientalem Ieroſolymæ plagam ſita eſt, vnde veniſſe dicuntur Magi à Matthæo. Denique quia iuxta communem Patrum ſententiam Magi iſti, poſteri vel ſucceſſores erant Balaami. Is autem natione quidem Chaldæus ſeu Meſopotamius fuit; quando autem prophetabat de hac ſtellâ. Num. 24. fuit in terrâ Moab, quæ eſt in Arabiâ.

Porrò ab Oriente potiùs ſeu orientali plagâ vocati ſunt gentiles ad Chriſtum: quia ibi genus humanum lapſum eſt & eiectum è Paradiſo. Vnde bene iubentur Magi per aliam viam reuerti: *Regio quippè noſtra*, inquit Gregor. hom. 10. in Euangel. *Paradiſus eſt, ad quem* IESV *cognito redire per viam, quâ venimus, prohibemur. A regione etenim noſtrâ ſuperbiendo, inobediendo, viſibilia ſequendo, cibum vetitum guſtando, diſceſſimus; ſed ad eam neceſſe eſt vt flendo, obediendo, viſibilia contemnendo atque appetitum carnis refrenando redeamus.* Sic Gregor. Secundò, quia inde dies naſcitur: Chriſtus autem verum attulit mundo diem. Vnde Zach. 6. dicitur, *Ecce oriens nomen eius*. Et Luc. 1. *Viſitauit nos oriens ex alto.*

Reſpondetur quartò ex receptâ ſententiâ fuiſſe tres. Colligitur ex numero munerum quæ obtulerunt. Beda in Collectaneis ſic ſcribit: *Dicitur fuiſſe Melchior ſenex & canus, barbâ prolixâ & capillis: Aurum obtulit Regi Domino. Secundo nomine Gaſpar, iuuenis imberbis, rubicundus: Thure quaſi* DEO *oblatione dignâ*, DEVM *honorabat. Tertius fuſcus, integrè barbatus, Balthaſar nomine, per myrrham Filium hominis moriturum profeſſus eſt.* Sic ille. Ternarius verò hic tres orbis partes, ſeu vniuerſitatem humani generis, quod per tres filios Noë propagatum eſt, ſignificat ad Chriſtum adducendam: vel etiam fidem Trinitatis

QVÆSTIO 2. Cur per ſtellam indicem ſunt vocati Magi? Reſpond. primò, qui Aſtrologi erant, ideò familiari ſibi & amabili ſigno vocati ſunt. Cùm bouem ad te allicis, fœnum, non carnem ei porrigis; cùm canem vocas, carnem, non fœnum oſtentas. Condeſcendens itaque Dominus Magorum ſaluti, per id vocabat eos quod maximè delectabat. Secundò Paſtores Iudæi vocati ſunt per Angelum, quia Iudæi *acceperunt legem in diſpoſitione Angelorum*, Act. 7. & ad Galat. 5. & habebant legem ſcriptam; Gentiles verò habebant tantùm naturalem, & per creaturas ſolùm viſibiles *inuiſibilia* DEI *cognoſcere poterant*. ad Rom. 1. Idcircò vocati ſunt per ſtellam & cæleſte indicium: cæli autem maximè enarrant gloriam DEI Illi per creaturam rationalem, velut rationalis: hi per elementum tantùm, quòd ratione vti neſcirent, vt vult S. Gregorius homil. 10. in Euang. Tertiò, vt indicaretur multiplicatio fidelium ſeu ſpiritualium filiorum Abrahæ, quæ ei promiſſa fuit Gen 15. *Suſpice cælum & numera ſtellas ſi potes: ſic erit ſemen tuum.* & Geneſ. 22. *Multiplicabo ſemen tuum, ſicut ſtellas cæli.* Nunciat ergò hæc ſtella, Chriſtianos & innumeros & ſpirituales ac cæleſtis conuerſationis futuros.

C. II. Cur per ſtellam vocati.

QVÆSTIO 3. Vnde agnouerunt ſtellam hanc eſſe indicem Chriſti nati? Reſpondetur in primis potuiſſe eos habere oraculo Sybillina, quæ Chriſtum naſciturum prædicebant. Deinde percrebuerat etiam fama per Orientem, teſte Suetonio in Veſpaſiano, naſciturum in Iudæâ Regem qui rerum potiretur. Adhęc cùm poſteri, vel ſucceſſores eſſent Balaami, prophetiam eius de Chriſto & hac ſtellâ nouerant. Num. 24. *Orietur ſtella ex Iacob, &c.* eamque videntur inſinuare cùm dicunt: *Vidimus ſtellam eius.* quaſi dicerent, indicem eius expectatam. Ex quibus ſaltem cognoſcere poterant magni Regis ortum. Quis tamen & vbi ille eſſet, didicerunt abſque dubio ex peculiari reuelatione & in-

D. III. Vnde nouerunt è ſtellâ Chriſtum natum.

terno

terno lumine. Quomodo enim abſque hoc aditer ſe accingere, Chriſtum inuenire, & pro Deo agnoſcere ac venerari potuiſſent? Imò quomodo ibi Regem alium inquirere, vbi aliquis iam regnaret, auſi fuiſſent?

E. IV. Cur diuerterunt in Ieruſalem.

Qvæstio 4. Cur diuerterunt in Ieruſalem? Reſpondetur primò, vt in vrbe fierent certi etiam de prophetiâ, adeóque in fide & itinere ſuo perſequendo confirmarentur teſtimonio Iudæorum.

1. 2. Secundò, Vt etiam Iudæi ſtellæ miraculo excitarentur ad credendum Meſſiæ aduentum eumque inquirendum; vel ſi id facere nollent, confunderentur. Vnde patet inprimis magnanimitas Magorum, qui in alieno regno Regem alium inquirere non dubitârunt, id quod periculo plenum erat. Patet etiam ſtoliditas & ignauia Iudæorum, qui aliis monſtrant, vbi Chriſtus ſit quærendus; ipſi interim non inquirunt, ſimiles fabris illis, qui arcam Noë & filiis eius fabricârunt: ipſi verò non ingreſſi ſunt, nec aliam ſibi fecerunt.

F. V. Cur turbatus Herodes.

Qvæstio quinto. Cur turbatus eſt Herodes nuntio Magorum? Reſpondetur primò, quia timebat ereptum ſibi iri regnum vel ſaltem filiis ſuis: nemo enim facilè fert Regem alium in regno ſuo.

1. Vnde Alexander Magnus ad Darium ait, neque cælos duos ſoles, neque terram duos reges ferre poſſe. Sed fuſtrà timet Herodes. *Dominus mundi*, inquit ſanctus Leo ſerm. in Epih. *temporale non quærit regnum, qui præſtat æternum.* Et iterum ſerm. 4. de Epiph. *Non capit Chriſtum regia tua, nec mundi Dominus poteſtatis tuæ ſceptri eſt contentus anguſtiis.* Et ſanctus Fulgentius: *Quid turbaris Herodes? Rex iſte qui natus eſt, non venit Reges pugnando ſuperare, ſed moriendo mirabiliter ſubiugare: nec ideo natus eſt, vt tibi ſuccedat, ſed vt in eum mundus feliciter credat: venit non vt pugnet viuus, ſed vt triumphet occiſus.* Sic ille.

2. Secundò, quia aduertit Chriſti nati cæleſtem dignitatem. Vnde S. Greg in hom. 10. ait: *Cæli rege nato, rex terræ turbatus eſt: quia nimirum terrena altitudo confunditur, cùm celſitudo cæleſtis aperitur.* Sic ſtellæ occultant ſua luminna aduentante ſole: ſic animalia quamuis effera tremunt & turbantur præſente & rugiente leone. Vnde Amos 3. dicitur: *Leo rugiens, quis non timebit?* At qui Chriſtus Leo ille de tribu Iudâ erat. Porrò ſi turbatus eſt Herodes ob Majeſtatem Chriſti nati iacentis in cunabulis, quantum in iudicio turbabuntur mali ex aſpectu & præſentiâ Iudicis? *Quid erit tribunal iudicantis*, inquit Auguſtinus, *quando ſuperbos reges cuna terrebat infantis?* Serm. 30. de temp.

3. Tertiò, quia vidit reges illos gentiles venire à longinquo ad adorandum Chriſtum, ſe verò ſectâ Iudæum viciniſſimum in ſuo regno natum nec ſciuiſſe nec adorâſſe. Hoc arbitror mirè confundebat Herodem. In hunc modum quomodo non confundatur Chriſtiani, ſi vident fieri ab Ethnicis opera bona, quæ non faciunt ipſi? Sic confunduntur aut certè confundi debent, qui cùm non habeant impedimenta, non frequentant templum, Confeſſionem, Communionem, interim vident frequentes ad hæc mechanicos & ruſticos. Sic confunduntur ſuperiores, cùm vident ſubditos ſuos magis prios & deuotos, quàm ſunt ipſi.

Quartò, quia, vt ait S. Leo, *non tantum Herodes in ſemetipſo turbabatur, quantum diabolus in Herode.* Timebat enim diabolus dijciendum ſe ab imperio ſuo. 4.

G. VI. Quomodo ad Chriſtum Magi peruenerunt.

Qvæstio 6. Quando ad Chriſtum Magi peruenerunt? Reſpondetur, perueniſſe intra 13. dies, adeóque decimo tertio à natiuitate Chriſti die, quo & celebratur hoc feſtum. Ita cum Ammonio Alexandrino in Harmon. Eccleſia ſentit. Sed quomodo tam paucis diebus eò peruenire potuerunt? Reſpondetur, Arabiam fœlicem, vnde eos veniſſe diximus, diſtare à Bethlehem ad ſummum 300. leucis minoribus, quarum vna eſt trium milliarium Italicorum, quæ faciunt milliaria Italica 900. Germanica verò 180. Iam ergò ſi computemus pro ſingulis diebus iter 18. milliarium Germanicorum, potuerunt eò venire die duodecimo. Sed quis inquies 18. milliaria conficiet vno die? Reſpondeo, Iſaiam prædixiſſe cap. 60. venturos cum dromedariis, quorum ea regio fertilis eſt. Hi autem, Hieronymo teſte, tantum itineris conficiunt vno die, quantum equi noſtri tribus. Quod ſi ex Perſide, vt aliqui Patres volunt, veniſſent, potuiſſent intra 13. dies ad terminum venire. Cùm enim ex Perſide vſque Hieroſolymam ſint 40. dies itineris, ſecundùm Hieronymum, conſequenter potuerunt id conficere intra 13. dies. Cæterùm ſi remotiores alij interfuiſſe huic legationi traduntur, veluti Calecutij aut Abyſſinorum Rex, dicendum, fuiſſe eos per id tempus in Arabiâ, adeóque in comitatu Magorum noſtrorum.

Ex Vinc. Regio p. 2. dilucid. l. 2. cap. 10

H. VII. Cur munera Chriſto tulerunt.

Qvæstio 7. Cur munera Chriſto tulerunt? Reſpondetur, veterem conſuetudinem fuiſſe, vt nemo intraret ad Regem abſque munere: In Perſiâ apud Cæl. Rhodigin. lib. 13. c 16. In Parthiâ apud Senecam Epiſt. 17. In Arabiâ; inde enim veniens regina Saba tulit munera Salomoni; 3. Reg. 10. In Chanaan Geneſ. 43. Vnde Iacob miſit munera Ioſeph in Ægyptum. In Iudæâ: idcircò enim vocantur filij Balial, id eſt, abſque iugo, ſeu exleges, qui non attulerunt Saulo nouiter in Regem electo munera, 1. Reg. cap. 10. Vnde patet, hæreticos, qui ſacrificium Miſſæ ſuſtulerunt, filios Belial eſſe; ſiquidem nullum prorsùs Deo offerunt munus aut ſacrificium.

I. VIII. Quid ſignificant ea munera.

Qvæstio octauo. Quid ſibi volunt illa munera, *aurum, thus & myrrha*? Reſpondetur primò oſtendere id quod credebant Magi. 1. Crediderunt Chriſtum eſſe Regem, & vt tali attulerunt aurum. Crediderũt eſſe Devm, & vt tali attulerunt thus, quod Deo ſolet incendi. Crediderunt eſſe hominem, & vt tali obtulerunt myrrham, quâ corpora mortuorum condiuntur hominum. Totum hoc verbis illis expreſſerunt: *Vbi eſt qui natus eſt rex? Venimus adorare eum.* Dum dicunt natum, agnoſcunt hominem: dum volunt adorare, agnoſcunt Devm: Regem denique expreſsè vocant. Vnde S. Gregorius

homil. 10. ait: *Eum quem adorant, etiam myſticis muneribus prædicant, auro regem, thure* DEVM, *myrrhâ mortalem.*

2. SECVNDÒ, S. Bernardus in Soliloq. ait, fortè aurum ob Chriſti paupertatem: myrrhæ vnguentum, ob infantilis corporis teneritudinem: thuris odoramentum, ob ſordidam ſtabuli manſionem obtuliſſe. Vtinam & nos ſimilibus muneribus miſeriam Chriſti nunc ſubleuaremus: fœtorem thure orationis; teneritudinem infantilem mortificatione carnis & membrorum noſtrorum: paupertatem eleẽmoyſinâ.

3. Denique obtulerunt id, quo ipſi in ſuâ regione abundabant. Similiter, Da Deo, quod habes; da quod es, ait quidam pater. Præbe illi cor tuum per veram pœnitentiam. Da ea quibus abundas, ſc. peccata tua per pœnitentiam. Denique da ſaltem qod ei debes. Quid autem debes? Nónne ſaltem modeſtiam in externâ conuerſatione, hoc potiſſimùm tempore? Nónne dies iſte Domini eſt? Nónne ad obſequium eius impendendus? Ad quid ergò profana illa lætitia, comeſſationes, ludi & ludicræ aliæ ineptiæ: Itáne verò honoramus Chriſtum in cunis vagientem? An neſcimus illud: *Muſica in luctu importuna narratio*? Et illud Bernardi: *Adhúcne ludam & lacbrymas Chriſti deludam*? Quid ait Eccleſiaſticus? cap. 34. *Vnus ædificans & vnus deſtruens; quid prodeſt illis niſi labor? Vnus orans & vnus maledicens; cuius vocem exaudiet* DEVS An non iure filij Belial vocabuntur, qui ea, quibus a bundant, peccata ſua grauia, hoc tempore per confeſſionem Chriſto non obtulerunt? An non & illi, qui etiam quod ei debent ſubtrahunt? Multi ita abundant peccatis per annum perpetratis, vt dromedarios aliquot onerare poſſent, & tamen illi non ſentiunt hoc onus, nec confitentur hoc tempore, differunt ad Paſcha, O filij Belial! Myſticè DEO offerimus thus, myrrham, aurum; quando offerimus ei animam per orationem, corpus per ieiunium ſeu afflictiones corporales & mortificationem, bona externa per eleẽmoſynam.

IN FESTO CONVERSIONIS S. PAVLI.

Euangelium Matthæi 19.

IN illo tempore: Dixit Simon Petrus ad IESVM: Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te: quid ergo erit nobis? IESVS autem dixit illis: Amen dico vobis, quòd vos qui ſecuti eſtis me, in regeneratione cùm ſederit Filius hominis in ſede Maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrael. Et omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros, propter nomen meum, centuplum accipit, & vitam æternam poſſidebit.

CONCIONES.

I. S. *Paulus Beniamino comparatur.*
II. Quomodo etiam ſæculares ſua relinquere poſſint ac debeant.
III. Qua in re conſiſtat Religioſorum centuplum.
IV. De Sanctorum cum Chriſto iudicantium gloria, reproborum iudicandorum confuſione.
V. Documenta & Myſteria.

CONCIO I.

Comparatio conſtituitur in his:

1. *Quia ſicut Beniamin cauſauit Racheli partûs difficultatem: ita Paulus Eccleſiam perſecutus eſt.*
2. *Quia ſpecialibus prærogatiuis donatus.* Geneſ. 43. & 45.
3. *Quia perſecutionibus Magis exercitus.*
4. *Quia lupus manè rapiens, veſperè prædam diuidens.*

THEMA.

Beniamin lupus rapax manè comedet prædam & veſperè diuidet ſpolia. Gen. 49.

OMnes ferè ſancti Patres aſſerunt Beniamin, vltimum Iacobi Patriarchæ filium, fuiſſe typum & figuram S. Pauli Apoſtoli: Nec immeritò. Nam 1. Paulus aſſerit ſe oriendum è tribu Beniamin, ad Rom. 11. & ad Philip. 3. 2. Beniamin erat vltimus & minimus filiorũ Iacob: ſic etiam S. Paulus vltimus omnium vocatus eſt ad Apoſtolatum, vnde & minimum ſe vocat Apoſtolorum 1. Corinth. 13. 3. Quæ de Beniamino geſta narrantur in SS. Litteris, rectè quadrant in S. Paulum, vt mox videbimus A.

B. I. Quia Eccleſiã primò perſecutus.

PRIMO, Geneſ. 35. cauſauit Beniamin, matri ſuæ Racheli partûs dolorem & difficultatem, imò mortem ipſam. Vnde eâ iam imminente vocauit eum mater Ben oni, ſiue filium doloris mei: pater tamen poſteà appellauit eum Beniamin, id eſt, filium dexteræ. Rachel ſecundùm Iſidorum & Eucherium ſignificat Eccleſiam (vti Lia lippa ſignificat Synagogam.) Hanc igitur magnis doloribus afflixit noſter Beniamin, antequam Chriſto naſceretur, & in lucem ederetur Euangelij, inquirebat enim, &

alligabat,

alligabat, incarcerabat & condemnabat Chriſtianos, vti fatetur ipſe Actor. 26. & patet vel in nece S. Stephani. Vnde non immeritò poterat eum Eccleſia tunc vocare filium doloris ſui. Idcircò enim Ananias de eo dixit ad Chriſtum: *Domine, audiui à multis, quanta mala fecerit ſanctis tuis.* Actor. 9. Nec diffitetur hoc ipſemet, ſi quidem propterea 1. Corinth. 15. vocat ſe *abortiuum & minimum Apoſtolorum; qui non ſit dignus vocari Apoſtolus, quoniam perſecutus ſit Eccleſiam* Dei. At verò poſtquam Chriſto natus eſt, & nouâ fidei luce perfuſus; vocauit illum Dominus filium dexteræ, ſiue, fecit illum validum & fortem ad conuincendos Iudæos. Vnde mox ingreſſus ſynagogas, *conualeſcebat & confundebat Iudæos.* Actor. 9 Fortem ad quæuis aduerſa toleranda, iuxta id: *Ego oſtendam illi, quanta oporteat eum pro nomine meo pati.* ibidem. Adhuc ipſe ait: *Omnia poſſum in eo, qui me confortat.* Rurſum tranſtulit eum à ſiniſtrà reproborum ad dexteram electorum, ab hædis ad oues, de perſecutore fecit Apoſtolum, quæ certè mutatio dexteræ Excelſi eſt. Secundum Cyrillum Rachel ſignificat ſynagogam. Hæc enim à filio ſuo Saulo, pòſtquam factus eſt Paulus & Chriſtianus, mirum in modum torta & anguſtiata, imò prorsùs enecta eſt, & quantùm de eius conceptione priùs gauiſa erat, tantùm poſteà de eius natiuitate, ad Chriſtianiſmum videlicet conuerſione indoluit. Inde Actor. 24. vocat eum *hominem peſtiferum*. quia nimirum agnouit eum peſtem fore ſectæ ſuæ. Vti & factum eſt. Nam in omnibus ſuis concionibus & Epiſtolis docuit, & oſtendit legis abrogationem veteris, & nouam promulgauit. At verò Chriſtus, pater eius vocauit eum filium dexteræ, hoc eſt, fecit eum à Iudæis tranſire ad gentes; ex Doctore Iudæorum Doctorem gentium, ex æmulatore Iudaiſmi æmulatorem Chriſtianiſmi, ex Iudæo Romanum, & gentium Apoſtolum. Vnde quamprimùm deſignatus fuit gentium Apoſtolus, & conuertit primum gentilem Sergium Paulum Proconſulem Cypri, mutauit nomen, & ex Saulo factus eſt Paulus, nomine Iudaico mutato in Romanum, vt videre eſt Actor. 13.

C.

II.

Quia ſpecialibus prærogatiuis donatus.

SECVNDO, Geneſ. 43. & 45. tria ſingularia beneficia accepit à Ioſepho fratre, Principe Ægypti. Primò enim in menſâ plures accepit ab eo portiones, ita vt quinque partibus ſuperaret fratres ſuos, Geneſ. 45. Secundò, trecentos argenteos, Geneſ. 45. Tertiò, quinque ſtolas optimas, cùm cæteri eius fratres accepiſſent ſinguli binas tantùm, adeòque vltra ſortem fratrum tria amplius accepit, nimirum quinque portiones, trecentos denarios, & tres ſtolas. Ita S. Paulus tria peculiaria dona ad euangelizandum, triplicemque gratiam ad perſuadendum mirè efficacem accepit à Chriſto (cuius typus fuit Ioſeph, Saluator mundi dictus à Pharaone.) teſte S. Chryſoſtomo in Epiſt. ad Epheſ. 3. in Morali hom. 6.

1.

Animo alacri, intrepidò.

PRIMO, Animum alacrem, audentem, feruentem, & ad omnia intrepidum. Vnde in ipſis vinculis & in medio accuſatorum, & coram Præſidibus ac Principibus confidentiſſimè loquebatur & annuntiabat Chriſti fidem, gratiam & vocationem ſuam. Sanè coram Nerone, cùm ferociam illius Imperatoris omnes eum deſeruiſſent, ipſe ſolus perſtitit, & coram pauendo illius tribunali, liberè ſe defendit, fidemque prædicauit, vti teſtatur ipſe 2. ad Timoth. 4 dicens: *In prima meâ defenſione nemo mihi adfuit, ſed omnes me dereliquerunt: non illis imputetur. Dominus autem mihi adſtitit & confortauit me, vt per me prædicatio impleatur & audiant omnes gentes; & liberatus ſum de ore leonis*, id eſt, Neronis: vti exponit Chryſoſtomus & alij. Etenim ipſe ferarum pellibus inſutos homines canibus obiecit, alios in vſum nocturni luminis combuſſit, &c teſte Tacito lib. 15. Agnoſce hîc in Paulo portiones cibi maiores, quibus adeò conſortatus fuit à Chriſto; quodque magis mirum, mox à conuerſione. Audi Lucam Actor. 9. *Et cùm accepiſſet cibum*, inquit, *confortatus eſt. Fuit autem cũ Diſcipulis, qui erãt Damaſci, per aliquot dies, & cõtinuò ingreſſus in Synagogas prædicabat* IESVM, *quoniam hic eſt Filius* DEI. *Stupebant autem omnes, qui eum audiebant, &c.*

2.

Cæleſti ſapientiâ.

SECVNDO, Cæleſtem quandam ſapientiam, quam deſignant trecenti illi argentei. Audi Paulum ipſum ad Epheſ. 3. *Mihi*, inquit, *omnium Sanctorum* (id eſt, Chriſtianorum) *minimo data eſt gratia hæc in gentibus euangelizare inueſtigabiles diuitias Chriſti; & illuminare omnes, quæ ſit diſpenſatio Sacramenti abſconditi à ſæculis in* DEO, *qui omnia creauit, vt innoteſcat Principatibus, & Poteſtatibus in cæleſtibus per Eccleſiam multiformis ſapientia* DEI. Ecce Angelos erudiuit Paulus: nec mirum, quoniam & ipſe in cælum raptus, & in cæleſti ſcholâ eruditus audiuit arcana verba, vti fatetur 2. Corinth. 12. ibique factus eſt Doctor orbis, nec non magiſter Angelorum. Quantæ ſapientiæ diuitiæ! Vnde S. Dionyſius eius diſcipulus vocat eum communem noſtrum Solem: lib. de Diuinis nominibus, cap. 7. Sol autem illuminat non ſolùm inferà, ſed & ſupra, & firmamenti ipſius ſtellas. Ideò S. Chryſoſt. Præfat. in Epiſt. ad Rom. monet, vti Paulus ab omnibus etiam laicis legatur, vt ſaltem audiatur explicatus.

3.

Potentiâ ſpiritûs.

TERTIO, Potentiam ſpiritûs cum vitâ inculpatâ, quam ſignificant ſtolæ illæ optimæ. Hâc enim diuinâ quodammodo dicendi efficaciâ, non humanæ ſapientiæ ornatu, veſtitus fuit ſermo S. Pauli. Vnde ait 1. Corinth. 2 *Prædicatio mea non in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed in oſtenſione ſpiritûs & virtutis, vt fides veſtra non ſit in ſapientia hominum ſed in virtute* DEI, *&c.* Ea verò tanta fuit, vt Fœlicem Præſidem, quantumuis impium & ſceleſtum, tremeſecerit, Actor. 24. & Lycaonios ita commouerit, vt dicerent, ipſum de cælo deſcendiſſe, & eſſe Mercurium, Actor. 14. & innumeras regiones barbaras breui tempore conuerterit. Vt denique S. Auguſtinus, ex relatione multorum, inter alia tria optatiſſima nil magis optauerit, quàm audire Paulum concionantem. *Sicut enim radiis Solis orientibus*, inquit S. Chryſoſt homil. 4. de laudibus S. Pauli, *fugantur tenebræ feræ latitant, recondunt ſe fures, & latrones ſic prædicatione fulgente, &*

Euangelium

Euangelium diſſeminante Paulo, fugabatur error, vt vitaſq; remeabat; idololatria, ebrietates, comeſſationes, ſtupra, adulteria, aliaq; dictu fœda defecerunt, atque conſumpta ſunt.

D. III. Quia perſecutionibus magis exercitus

TERTIO, Geneſ. 44. in ſacco Beniamini clanculum imponi iuſſit Ioſeph ſcyphum ſuum argenteum, ſicque dimiſit fratres; moxque reuocatos tanquam ablati ſcyphi reos in anguſtias redegit; comprimis verò Beniaminum, quem ob deprehenſum in eius ſacco ſcyphum in ſeruum ſibi popoſcit, ſolumque retinere contendit: quanquam id omne, non ex odio, ſed potiùs ex amore & per ludum fecit. Ad hunc etiam modum egit Chriſtus cum diſcipulis ſuis, quibus omnibus calicem paſſionis, perſecutionum, calamitatum, tormentorum & martyrij hauriendum dedit: ſex imprimis Paulo, quem pluribus & grauioribus ærumnis, ac perſecutionibus voluit exercere. Idcireò enim de illo ad Ananiam dixit: *Vas electionis eſt mihi iſte, vt portet nomen meum coram gentibus, & Regibus, & filiis Iſraël: ego enim oſtendam illi, quanta oporterat eum pro nomine meo pati.* Actor. 9. Nimirum voluit Chriſtus elaborare illud vas pluribus malleis, tunſionibus & preſſuris, vt electum fieret: quemadmodum & ſcyphus, qui debet fieri elegans. ſæpiùs igni adhibetur, magis elaboratur, &c. Hunc calicem ſe Chriſto libâſſe & ſacrificâſſe non obſcurè ſignificat S. Paulus 2. Corinth. 4. dum citat Pſalmum 115. qui eſt de offerendo Calice paſſionis. Clariùs & plenius 2. Corinth. 11. cùm ait: *In laboribus plurimis. in carceribus abundantiùs, in plagis ſupra modum, in mortibus frequenter. A Iudeis quinquies quadragenas vna minus accepi. Ter virgis cæſus ſum, ſemel lapidatus ſum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui: in itineribus ſæpè, periculis fluminum, periculis latronum, &c.* Hic fuit ludus veri illis Ioſeph, cum noſtro Beniamino: per quem cum ad tempus affligere, & exercere voluit, vt poſteà tanto magis gaudiis perfunderet; ſicut Ioſeph idcircò tamdiu diſtulit & afflixit Beniaminum. vt poſteà eius gaudium, cùm ſe fratrem eius indicaret, tanto magis cumularet. Vnde patet tribulationes ſigna eſſe amoris, non odij, iuxta id Sap. 3. *Tanquam aurum in fornace probauit illos, & quaſi holocauſti hoſtiam accepit eos.*

E. IV. Quis lupus manè rapiens. veſperè prædam diuidens.

QVARTO, Geneſ. 49. benedicens Iacòb filio ſuo Beniamo, ait: *Lupus rapax, manè comedet prædam, & veſpere diuidet ſpolia.* Eiuſmodi lupus & Paulus fuit, qui manè quidem, hoc eſt ante conuerſionem fuit lupus diaboli, dum rapuit oues Chriſti, & diſperſit eius greges, Actor. 8. Veſpere verò, hoc eſt, poſt conuerſionem factus eſt lupus DEI, dum eripuit diabolo, quam attulerat ei prædam, & detulit ad Chriſtum. Diuiſit ſpolia, cùm ſacra Euangelij eloquia gentibus diſpertiit. Meritò autem Paulus comparatur lupo. Nam primò lupus rapax & truculentum animal eſt, ac cruoris appetens, ex oculis ignem ſpitans. Talis etiam Paulus ſpirans minarum & cædis in diſcipulos Domini. 2. Lupus vaſtat integrum gregem, non contentus vnam aut alteram laniâſſe ouem; reluctantes ſecum trahit. Ita Saulus deuaſtabat Eccleſiam, per domos intrans & trahens viros ac mulieres, tradebat in cuſtodiam, Actor. 8. 3. Lupus maiorem beſtiam aggreſſurus, ventrem onerat terrâ, vt maiore vi ac mole eam retinere ac proſternere queat. Pier. lib. 11. Hierogl. Ita etiam Saulus, vt maiore impetu, vi, & auctoritate raperet Chriſtianos, acceſſit ad Principem Sacerdotum, & petiit ab eo Epiſtolas in Damaſcum, vt ſi quos ibi inueniſſet Chriſtianos, vinctos perduceret in Ieruſalem. Et talis quidem erat Saulus manè. Veſperè autem totus à ſe alius: non enim ignem tunc ex oculis ſpirabat, ſed viſu deſtituebatur. Non jam ſanguinem appetebat, ſed nec comedere quidem aut bibere per triduum volebat. Non modò, quos quærebat, non trahebat ad cuſtodiam vinciendo; ſed ipſe, cùm poſtratus & nimio terrore conſternatus incedere non poſſet, manibus trahebatur in Damaſcum. Non iam vaſtabat Chriſti gregem; ſed ei aggrebatur, & ab vnâ ouicularum frater appellabatur: *Salue frater*, inquit Ananias, Actor. 9. Non iam Epiſtolis Iudæorum terrebat Chriſtianos, ſed mandato Chriſti præcordiis ſuis inſcripto, impugnabat & confundebat Iudæos. Ecce Paulum veſperè ſpolia diuidentem.

F. V. Spolia quæ nobis diuiſit.

Sed quænam illa ſpolia, quæ diuiſit nobis?

1. Lætitia ſingularis.

1. Lætitia ſingularis; quia hodie è caſtris hoſtium dux præclariſſimus tranſijt ad nos & ad partes noſtras. Sic lætatus erat Dauid, cùm tranſiit ad eum Abner Princeps militiæ domus Saul, ſpondens ſe reducturum ad eum vniuerſum Iſraël: fecitque ei conuiuium, 2. Regum 3. Cur ergò non & nos eum lætitiâ excipiamus tranſeuntum hodiè ad nos Saulum, qui cùm priùs magnas nobis intuliſſet clades, nunc à parte noſtrâ eſt, pro nobis pugnaturus? *Multos enim* (inquit S. Bernardus 1. in hoc F. idem probare volens) *ab hac radice ramos prodiiſſe videmus. Conuerſus Paulus conuerſionis miniſter factus eſt vniuerſo mundo. Et multos quidem in carne adhuc, ſed non ſecundùm carnem ambulans, prædicationis officio conuertit ad* DEVM, *nunc quoque in ipſo fœliciùs viuens & apud ipſum ne adhuc quidem ceſſat ab hominũ conuerſione. Dico autem exemplo, oratione, doctrinâ.* Sic Bernard. Certè eius Epiſtola ad Rom. peperit nobis S. Auguſtinum.

2. Splendor religionis noſtræ.

Secundum, Gloria & ſplendor religionis noſtræ. Non enim quomodocumque ad religionem noſtram tranſijt, ſed è cælo vocatus mirabiliter, imò compulſus ab ipſo Chriſto. Petierant olim à Chriſto ſignum de cælo Phariſæi & Sadducæi, Matth. 16. Ecce nunc ſignum tale. Ecce tibi Chriſtum de cælo reſpicientem ſuper Eccleſiam ſuam in præſentiſſimo periculo (cùm ſcilicet lupus iam appropinquaret Damaſco) eamque defendentem, quemadmodum & aquila tuetur nidum ſuum. Clamat de cælo caput pro membris. Quænam alia gens, quæ habeat DEVM ita appropinquantem ſibi? Hinc Chriſtiani in Damaſco, tam ſoliciti fuêre ſeruare Paulum ab inſidiis; ita vt per murum demiſerint eum in ſportâ, nec comprehenderetur à Præpoſito vrbis, quia teſtis erat religionis noſtræ omni exceptione maior.

Tertium,

3. Robur fidei noſtræ

Tertium, Robur & certitudo fidei noſtræ. Quâ enim ratione tantus Iudaicæ legis æmulator & hoſtis Euangelij; quâ, inquam, ratione tantus legis doctor, tam repentè totus immutatus eſt, vt ex perſecutore fieret prædicator Euangelij, ex lupo agnus; niſi quia hæc mutatio fuit dexteræ Excelſi? Quomodo Saul nunc inter Prophetas, niſi quia Spiritus Domini irruit in eum, qui alioqui venerat perdere Dauidem? Quomodo nunc Balaam benedicit populo Dei, qui venerat maledicere; niſi quia à Deo ſic iuſſus & coactus eſt? Quomodo Saulus tam repentè alius, conualeſcebat & confundebat Iudæos, niſi quia in fide noſtrâ ab ipſo Chriſto mirabiliter eſt edoctus?

4. Spes & ſolatium noſtrum.

Quartum, Spes & conſolatio noſtra. Si enim tantus Dei hoſtis tam citò ei reconciliatus eſt, & tantam adeptus eſt gratiam, vt vas electionis fieret; quis imposterum diffidat de Dei bonitate & miſericordiâ? quis de gratiæ diuinæ efficaciâ? Mirantur S. Ambroſius & S. Baſilius, nec non Ariſtoteles & Plinius, Echeneida, ſiue Remoram exigium piſciculum, qui vaſtiſſimas naues etiam ventorum vi agitatas, nullo ſuo labore, ſolùm adhærendo ſiſtit & remoratur. Quanto magis mirum vno Chriſti verbo hominem turbinibus iracundiæ in barathrum ruentem, tam repentè ſiſti? eius æſtus inhiberi? imò in contrarium flecti? ad Chriſtum quem cane peius & angue oderat, tanto impetu trahi, eique per amorem arctiſſimè vniri? Hanc igitur in ſe Dei potentiam & miſericordiam, cum ſtupore prædicat Apoſtolus, 1 ad Timoth. 1. dicens: *Fidelis ſermo & omni acceptione dignus: quòd Chriſtus* Iesvs *venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere, quorum primus ego ſum. Sed ideò miſericordiam conſecutus ſum, vt in me primò oſtenderet Chriſtus* Iesvs *omnem patientiam ad informationem eorum, qui credituri ſunt illi in vitam æternam.* Quis nunc pœnitens non ſperet veniam & gratiam, cùm Saulum blaſphemum, & perſecutorem Chriſti ab eo nō ſolùm in gratiam, ſed & ad Apoſtolatum intimanque amicitiam receptum videat?

5. Documētum.

Quintum eſt Documentum, vt quamprimum audiamus vocem & inſpirationem Dei nos vocantis, arguentis, caſtigantis, & mox cum Paulo dicamus: *Domine quid me vis facere?* ſed non eſt expectanda ipſiuſmet Dei instructio. *Ingredere ciuitatem,* ait illi Dominus, *& ibi dicetur tibi, quid te oporteat facere.* Audi Ananiam, Concionatorem, Confeſſarium tuum, illi tibi dicent, quid te oporteat facere, illi tibi manum imponent, & viſum reſtituent, & gratiam Spiritus ſancti conferent. Ibi per triduum occupa te. Primo die deplora peccata tua per contritionem. Secundo die exonera ea per confeſſionem. Tertio puni ea per ſatis factionem, & ambula in nouitate vitæ. Si manè rapuiſti, noli rapere veſperè, ſed potiùs diuide tua pauperibus. *Qui furabatur,* ait Apoſtolus ad Epheſ. 4. *iam non furetur; magis autem laboret operando manibus ſuis, quod bonum eſt, vt habeat vnde tribuat neceſſitatem patienti.* Id enim fecit etiam Paulus, quem ſi ſecuti ſumus rapientem, ſequamur etiam prædas diuidentem.

CONCIO II.

Relinquent ſæculares omnia ſua.

1. *Egeſtatem æquo animo ferendo.*	4. *Statuendo omnia potiùs relinquere quàm* Devm *offendere.*
2. *Iacturam bonorum.*	5. *Noſipſos mortificando.*
3. *Sollicitudinem & curas deponendo.*	

THEMA.

Ecce nos reliquimus omnia & ſecuti ſumus te Matth. 19.

A.

GEneſis 19. legimus iuſtum illum Loth ab Angelis duobus monitum, vt exiret de Sodomâ, quam Dominus perditurus eſſet incendio, adeoque eductum eſſe de ciuitate, dicentibus Angelis in itinere: *Salua animam tuam: ne ſtes in omni circà regione: ſed in monte ſaluum te fac.* Verùm Loth ſenio confectus, & montis procliuitate territus reſpondet: *Quæſo Domine mi, non poſſum in monte ſaluari. Eſt ciuitas hæc iuxtà, ad quam poſſum fugere, parua, & ſaluabor in eâ.* Conceſſerunt Angeli, & indè vocata eſt illa ciuitas Segor, id eſt, Parua. Monet in hodierno Euangelio Dominus, vt de Sodomâ exeamus, cupiditate videlicet terrenorum, ſi in illâ perire nolumus, & vt montem perfectionis & paupertatis per contemptum mundi aſcendamus, animaſque noſtras ſaluemus. Sed heu nimis debiles & infirmi ſumus ad montem tam excelſum ſuperandum. Quomodo enim ſequamur robuſtos illos Domini diſcipulos dicentes: *Ecce nos reliquimus omnia.* Num quid non alia via ſupereſt ſaluandi animas noſtras ab incendio gehennæ? Eſt ſanè & quidem plana etſi paruæ perfectionis. Eſt modus aliquis relinquendi patrem & matrem, fratrem & ſorores, vxorem & filios, domum & agros, etſi minùs perfectus, quo retineamus illa. Igitur ſi ad montem illum perfectæ paupertatis aſcendere non poſſumus, diuertamus in Segor, ſequamur imperfectam: quam ſaltem niſi ſequamur, non video quomodo incendium gehennæ euadere poſſimus.

B. I. Egeſtatē æquo animo ferēdo

Primo, Cùm egeſtatem & carentiam bonorum temporalium æquo animo ferimus, & paucis ac paupertate noſtrâ contenti ſumus, eamque ſortem tam libenter acceptamus, ac ſi ſponte elegiſſemus, nec plura, maximè aliena, concupiſcimus, vel querimus. Sic enim ſaltem ſuperflua relinquimus, imò omnia diuinæ diſpenſationi. Religioſus cenſetur ſua reliquiſſe, ſi à Prælato ſuo libenter acceptet quidquid illi datur ad vitæ neceſſitatem, licet parum id ſit, & aliis Religioſis longè plus dari ſoleat: ita ſuo modo etiam omnia relinquere dicetur, qui omnia gratanter accipit à Deo, licet parùm ſit; quando cogitat paupertatem ſibi non caſu aliquo eueniſſe, ſed ordinatione & voluntate Patris cæleſtis, cui meritò omnes conformari debent. Ita filius qui præ omnibus fratribus minimum accepit à patre patrimonium,

ſi id

ſi id acceptet lubens & cum gratiarum actione, nec murmuret ob inæqualitatem ſibi factam: nónne cenſebitur ſua reliquiſſe, vtpote, quæ iure petere poterat? Hoc pacto reliquit Abraham vniuerſam terram cognato ſuo Loth, dum optionem eligendi, quam partem vellet, dedit; ipſe verò à Deo portionem ſuam expectauit, Geneſ. 13. Hoc modo reliquiſſe cenſendus eſt Lazarus pompam & lautitiam Epulonis; ſi quidem micas tantùm, non cupedias Epulonis expetebat, cùm interim ambo Devm Patrem haberent. Epulo nimium, ipſe nimis parum, adeóque nec micas accepit, ſorte tamen ſuâ contentus, de diuite non murmurauit. Imò in hunc etiam modum Petrus ſua reliquit. Quid enim putatis eum reliquiſſe? *Quid aut quantum reliquit, qui penè nihel habuit?* inquit Gregor. homil. 5. in Euang. quid enim præter rete & nauiculam habuiſſe ſcribitur? ſed nimirum *multum dimiſit, qui etiam deſideria habendi dimiſit; multum dimiſit, qui cum re poſſeſſâ etiam concupiſcentiis reſignauit*, vt ait Gregor. vnde ibidem applicat eis id Iſaiæ 60. *Qui ſunt iſti, qui vt nubes volant: & quaſi columbæ ad feneſtras ſuas? Quaſi columbæ ergò ad feneſtras ſuas ſunt* (ait) *qui nihil in hoc mundo conſpiciunt, qui omnia ſimpliciter aſpiciunt, & in hac, quæ vident, rapacitatis ſtudio non trahuntur. At contrà miluus, & non columba ad feneſtras ſuas eſt, qui ad ea, quæ oculis ſuis conſiderat, rapinæ deſiderio anhelat*. Hęc ille. Igitur, ſi quis parũ habet, poteſt tamen multa cõcupiſcere & auidè quærere, tãdemque ſibi ſiue per fas, ſiue per nefas cõparare: vt ille Lucæ 12. *Deſtruam horrea mea, & maiora faciam.* Vnde S. Bonauent, proceſſ. 6. relig. c. 31. ait, alia eſſe horrea cupiditatis ampla, quæ impleri nequeant, alia neceſſitatis anguſta, quæ facile impleantur. Et facile eſt, vt plurimùm relinquere ſua pauperes, ſed deſideria habendi & plura acquirendi non item. Igitur quemadmodum religioſus meritò diceretur renunciaſſe omnibus dignitatibus, qui cederet iuri ſuo, ne vnquam eligeretur ad vllam dignitatem, nec vllam vnquam quæreret: ita etiam, qui non quærit amplius, quàm habet, & cætera omnia libenter relinquit aliis; non immeritò dicetur omnibus renuntiaſſe. Vnde Gregor. vbi ſup. ait: *Multa fratres relinquitis ſi deſideriis terrenis renunciatis*. Potes igitur relinquere vxorem, cùm aliam præter tuam non concupiſcis: filios, cum iis, quos habes, vel non habes, contentus es: domum, cùm ampliorem & ſplendidiorem non appetis: agros, cùm præter duos vel tres, quos habes, nullum concupiſcis. Atque vtinam vel hoc modo bona temporalia relinqueremus, quia ſcriptum eſt: *Non concupiſces rem proximi tui*; nec licet tibi vel appetere, vel vſurpare, quèm quod iure conſequi potes, quia ſub ordinatione ſupremi rectoris contentus viuere debes, ſicut Religioſus ſub Prælato: & quemadmodum Religioſus contra voluntatem Prælati quidpiam ſibi aſſumens meretur eiici de monaſterio & ſepulturâ priuari: quemadmodum alicui ſuo tempore factum ſcribit S. Gregor. 4. Dialog. cap. 55. Monacho proprietario: quem ſeorsùm cum pecuniâ inuentâ ſepelientes fratres dixerunt: *Pecunia tua tecum ſit in perditionem*. ita etiam meretur puniri ille & ſepeliri in inferno cum Epulone, qui ſuâ ſorte non contentus, etiam aliena quærit: vti contingit Achani Ioſ. 7. *Igitur ſi necdum poſſumus relinquere propria, ſaltem non concupiſcamus aliena*, inquit Gregorius loco citato.

Secvndvm, Cùm bonorum temporalium C. II.
iacturam æquo animo ferimus, nec ob eam indignamur: vt cùm ſubſtantia tua perit, vel cùm labore & induſtriâ tuâ parum vel nihil lucri facis, veluti ſi multum ſeminaueris, & nihil metas, quia grandine, vel aliter periêre fruges. Nam in hoc etiam caſu potes ex neceſſitate facere virtutem: quia potes cogitare te iacturam hanc ob peccata tua commeritum eſſe, vel tibi valdè vtilem & neceſſariam eſſe, ne ſubſtantiâ illâ vel lucro abuti poſſes: & quo modo auiculæ truncantur pennæ, ne auolet, ita tibi Devm truncâſſe ſubſtantiam, ne incraſſatus in eum recalcitrares. Probatur autem hic modus relinquendi; quia ſi auferenti tibi pallium non reſiſtis neque verbere, neque verbo, nónne diceris pallium ei reliquiſſe? Cur ergò non idem dicamus, ſi auferenti tibi ſubſtantiam tuam Deo vel diabolo, aut malis hominibus non obmurmuras, non obloqueris, ſed patienter fers? Sic enim S. Iob ſponte quidem non reliquit bona ſua, ſed auferenti ea ſibi dæmoni nequaquam reſtitit, nec verbum oblocutus eſt; etiam ſibi pellam abſtrahenti, ſed hoc totum Deo reſignauit: *Dominus dedit, Dominus abſtulit, &c.* nec tamen minùs laudatur in Scripturâ quàm ſi illa omnia ſponte reliquiſſet; quin imò per hoc perfectionem voluntariæ paupertatis aſſecutus eſt, cùm dixit: *Nudus egreſſus ſum de vtero matris meæ, nudus reuertar illuc*, cap. 1. Sanctus Iuniperus poſt factum ſibi à Superiore inhibitionem, ne impoſterum veſtes ſuas ſibi detrahendo pauperibus daret, cuidam deinde petenti ſtipem, dixit: *Mihi nihil eſt, quod tibi porrigam, nec tunicam meam licet per præſides meos tibi impertiri, potes tamen, ſi places, illâ me ſpoliare*: vt refert Raderus in Virid. ſect. 5. p. 3. cap. 3. Idipſũ nos Deo poſſumus & debemus dicere. S. Remigius collectis pro futurâ annonâ, quam præuidit, aceruis tritici, & à malitioſis hominibus incenſis, eminus ad ignem ſtetit, quaſi ad eum ſe calefaciens, & oblatrantibus incenſoribus reſpondit, omni tempore bonum eſſe focum. Vt in Surio tom. 1. ex Hormiſdæ Epiſt. Potes & tu ſimiliter relinquere parentes, vxorem, liberos, fratres, cùm Deo eos repetente voluntati Dei te conformas & patienter fers; potes domum, cùm conflagrat; potes agros, cùm grandine vaſtantur: potes alia: dic tantùm cum Heli: *Dominus eſt: quod bonum eſt in oculis ſuis, faciat.* 1. Reg 3. Sed, ô quàm difficulter hoc aliqui poſſunt! quàm multi Deo oblatrant, & cùm re fluxâ æternam ſibi mercedem parere poſſent, vtramque perdunt, & pœnam ſibi adſciſcunt! Vtinam ſaltem in articulo mortis cùm temporalia omnia neceſſariò relinquere debemus, ea ſic relinqueremus, antequam ab iis relinqueremur: & omnem noſtram cogitationem à temporalibus

ad

ad æterna transferremus. Certè hoc docent Syri illi 4. Reg. 7. qui audientes ſonitum in caſtris ſuis quaſi curruum & equorum, & exercitûs plurimi (quem ſonitum DEVS in terrorum eorum excitauerat,) fugerũt in tenebris, derelinquentes tentoria, equos & aſinos, & omnia, animas tantùm ſuas ſaluare cupientes. Ita etiam morituros ſonitum audire facit DEVS, turbæ videlicet illius terribilis: *Venite ad iudicium, &c.* Et væ tibi niſi tunc vel ſaltem quoad affectum relinquas opes tuas: capieris enim vnà cùm illis, atque ita & opes perdes & animam. Ergò ſi ſapis, cura vt hanc vnam ſalues.

D
III.
Solicitudinem & curas deponendo.

TERTIO, cùm ſolicitudinem & curas bonorum tuorum deponis, atque ita, vt Apoſtolus præcipit, vxorem habens quaſi non habeas, & emens quaſi non poſſideas, & vtens hoc mundo, quaſi non vtaris. Et vt 2. Pet. 5. dicitur, *omnem ſolicitudinem veſtrã proiicientes in* DEVM, *quoniam ipſi cura eſt de vobis.* Sic enim Principes omnia ſua committunt ſuis præfectis, ne ipſi ſoliciti eſſe debeant. Ita Putiphar ille Ægyptius herus omnia ſua commiſit diſpenſationi Ioſephi, nec nouerat aliquid in domo ſuâ niſi panem, vt dicitur Gen. 39. id eſt, nullius rei curam gerebat, niſi vt accumberet menſæ, & frueretur iis, quæ parâſſet Ioſeph. Ad eundum modum, licet filio familiâs ſub patre adhuc degenti plurima quotidie accreſcant, vel decreſcant cùm ſit ipſe futurus hæres; ipſe tamen horum curam nullam agit ſed menſæ tantùm aſſidet & comedit. Vnde ſi diceretur tali filio: Ecce res tua periclitatur, pater tuus damnum patitur. ipſe nihil triſtaretur. Vel: Ecce magna tibi hæreditas, magnum lucrum hodie patri acceſſit, ipſe nihil gaudere, quia habens bona quaſi non habet, dum nihil curat. Curæ & ſolicitudines pediſſequæ ſunt bonorum temporalium, & partus auaritiæ & cupiditatis, quæ ſi abeſſent, bona illa parùm homini nocere poſſent; vnde qui curas illas à ſe abigere nouit, & relinquere, bona etiam ſua relinquere cenſebitur: ſicut qui fruges arborum ſuarum deſerit iuxta vias publicas ſine cuſtode, dicitur eas relinquere: non quòd omninò relinquat, quia vult aliquando eas decerpere; ſed quòd non ſit de iis ſolicitus, licet aliquid inde diripiatur. Quâ in re non eſt neceſſe, vt omnem rerum tuarum curam deponas, ſed ne anxius ſis & ne cogitationes tuas omnes illis impendas: potiùs rebus diuinis & animæ tuæ ſaluti vaces, illucque omnem tuam curam & cogitationem conuertas, reliqua DEO cõmittas. Quâ de re audiamus S. Greg. Papam hom. 36. *Admonere vos volo,* inquit, *vt relinquatis omnia. ſed nõ præſumo. Si ergò cuncta mundi relinquere non poteſtis, ſic tenete quæ huius mundi ſunt, vt tamẽ per ea non teneamini in mundo: vt terrena res poſſideatur, nõ poſſideat: vt ſub mentis veſtræ ſit dominio, quod habetis: ne mens veſtra dum terrenarum rerum amore vincitur, à rebus ſuis ipſa magis poſſideatur. Sit ergò res temporalis in vſu, æterna in deſiderio: ſit res temporalis in itinere, deſideretur æterna in peruẽtione. Quaſi ex latere aſpiciatur quidquid in hoc mundo agitur.*

E.
VI.

QVARTO, cùm ſemper parati ſumus temporalia omnia potiùs derelinquere, quàm Deum offendere. Sic enim virtualiter ea relinquimus, quia non niſi cum DEI voluntate retinere volumus, ſicut Religioſus qui cum voluntate ſui Prælati aliquid habet, quod contra illam minimè vult habere. Ita Ioſeph tunicam ſuam reliquit, Gen. 39. malens priuari ſuo, quàm contrectare alienum, & contra dominum ſuum peccare. Ita beneuolus ille ſcriniorum Præſidens, cùm iuberetur ab Imperatore Valentiniano in gratiam Arianorum cõtra Patrum fidem decretum aliquod ſcribere, nedum allici potuit nouæ dignitatis pollicitatione, ſed cingulum ad pedes impia præcipientium abiecit, & officio ſuo reſignauit, quo conſcientiam ſuam illæſam ſeruaret. Baron. anno 386. Potes igitur ac debes multoties hoc modo relinquere tua: parentes, cùm à DEO vocaris ad religionem, vel iniquum aliquid ipſi tibi præcipiunt: fratres & amicos, cùm ſcandalo tibi & impedimento ad ſalutem ſunt. Potes ac debes relinquere vxorem ac liberos tuos, cùm ipſi te à iuſtitiæ tramite retrahere conantur, quo modo fecit Thomas Morus, ſuadente ipſi vxore. vt ſaltem fictè impio Henrici regis decreto aſſentiretur: domum cùm ratione illius ad hæreſin acceptandam, vel retinendam cogeris: agrum, cùm malo titulo eum obtines, vel iniuſtâ hæreditate S. Dorotheus Doſitheo diſcipulo ſuo, quem videbat contra proprietatem monaſticam valde amare cultrum aliquem, dixit: *Quid potiùs tibi vis? ſeruus eſſe huius cultri, an Chriſti?* lib. de puritate vitæ, cap. 4. Ita tibi dico? mauiſne eſſe ſeruus Chriſti, an creaturæ?

Statuendo omnia potiùs relinquere, quã Deum offendere.

Vide in F. S. Laurentij.

F.
V.
Nosipſos mortificando.

QVINTO, cùm nos ipſos mortificamur, & ſæcularia deſideria, quæ per bona noſtra temporalia facilè cõſequi poſſemus, nobis vltrò interdicimus, adeoq. in ipſâ abundantiâ pauperem & religioſam vitam agimus, non ex auaritiâ ſimiliúe causâ, ſed propter regnum cœlorum & amorem DEI, nam qui reverâ ſe bonis ſuis abdicant, & perfectionem ſectantur, ideò abdicant, ne bonis ſuis abuti, & ad voluptates abſtrahi poſſint. Vnde ſi quis ſibi ipſi tale frænum ingerat, ne ad prauos fines ſuis opibus abutatur, is cenſebitur reliquiſſe eas; ſiquidem relinquit voluptates illicitas, quas ſibi poterat parare; ſicut cùm aliquis in vrbe manens ſe Includit, non diſſimils eſt illi, qui vrbem fugit & eremum petiit. Dominus Matth. 19. ait: *Sunt Eunuchi, qui ſe ipſos caſtrauerunt propter regnum cœlorum.* Tales autem ſunt non ſolùm, qui caſtitatem ex voto ſeruant, ſed etiam, qui in dignitatibus, diuitiis, & proſperitatibus conſtituti, amore virtutis ſibi abſcindunt delicatas epulas, ſplendidas veſtes, pompam famulantium, equorum canum, & ſimilium copiam: recreationes vanas, choreas & fidicines, nominis celebritatem, fauores non ambiunt, gloriam non quærunt, non ſuperba ædificia, molliores lectos, nobilitatem, &c. Ita S. Hieronymus, qui ſæpè ad ſummos honores euehi potuiſſet, ſi voluiſſet, de ſe Epiſtolâ ad Euſtochium ſcribit: *Ego ob gehennæ metũ carcere iſto* (deſerti horribilis & antri deformis) *me ipſe damnaui.* Ita Iob: *Pepigi fœdus cum oculis meis, vt nec cogitarẽ*

de Virgine. Iob. 31. Modus hic relinquendi noſtra videtur ſimiliter neceſſarius, quia alioqui voluptates ſuffocant ſpiritum, vt ſpinæ ſemen (his enim comparat eas Dominus) & vt vinum rationem turbat & impedit, ne officium ea ſuum faciat, ita voluptates ſpiritum obruunt.

Quare, Auditores, ſi perſectionis montem aſcendere non poteſtis, diuertite in Segor, & ſaltem huic modicæ perſectioni ſtudete, ne alioquin vos gehennæ incendium comprehendat; quod à nobis auertat DEVS.

CONCIO III.

Conſiſtit centuplum illud,

1. *In abundantia rerum temporalium*	3. *In ſecuritate vitæ.*
2. *In gaudio ſpirituali.*	4. *In vnione animorum.*

THEMA.

Omnis qui reliquerit domum, &c. centuplum accipiet. Matth. 19.

A. DE Serapione Abbate ſcribit Palladius, quòd, cùm is iam omnibus ſe indumentis expoliâſſet; vt Chriſti membra contegeret, ac nudus ſederet, rogatus: *Quis te pater ſpoliauit?* prolato, quem ſub axillâ gerebat, Euangeliorum codice, reſponderit: *Hic me nudauit.* quaſi diceret: Propter fidem Euangeliorum, in quibus tantæ fiunt promiſſiones ijs, qui pro Chriſto omnia vendunt, & dant pauperibus, ita ſum nudatus. Quòd ſi ego quoque homines religioſos vellem interrogare: Quæſo, boni viri, quis ita vos nudauit? nulla vobis domus propria nulla veſtis, nulla pecunia, nulla quidquam acquirendi facultas: denique nihil omninò veſtrum? quis ita vos nudauit? non dubito, quin illi confeſtim promerent codicem Euangelij, & quidem hodierna, dicentes: Hic liber, hoc Euangelium ita nos nudauit. Siquidem in eo promittitur nobis primò centuplum in hoc ſeculo, vti ex Marco & Luca clariùs eluceſcit: deinde in futuro vita æterna, *Illud in viâ* (inquit S. Bernardus in declam. ſuper id: *Ecce nos relinquimus omnia.*) *hæc in patriâ eſt. Imò hæc patria, illud via. Illud conſolatio præſentis laboris, hæc futuræ felicitatis conſummatio eſt. Sic nimirum & operarys huius ſæculi ſolet cibus in opero, merces in fine dari. Sic militātibus & ſtipendia miniſtrantur pro neceſſitate laboris, & nouiſſimè donatiuū maius erogatur pro quantitate laboris. Sic & filys Iſraël donec terram promiſſionis intrarent, in deſerto manna non defuit.* Hæc Bernardus. *At fortè* (ſubdit idem S. Pater) *adhuc ad hæc quiſpiam dicet: Oſtende mihi centuplum quod promittis, & lubens vniuerſa relinquo.* Cui petitioni nunc pro modulo noſtro reſpondebimus.

B. DICO I. conſiſtere hoc centuplum modo
I. aliquo in abundantiâ temporalium bonorum.
In abundantiâ rerum temporalium. Hoc enim ſibi velle videntur Marcus & Lucas: & ita eſſe oſtendit Caſſianus coll. vlt. cap. vlt. Religioſus enim 1. pro vnâ, quam reliquit, domo, accipit centum, aut plures domos,
1. tot ſcilicet, quot ſunt eius religionis domus ſeu monaſteria, Nemo ſæcularium, cùm peregrinatur longiùs, tot domus, aut arces in itinere habet, in quibus diuertat, quot habet Religioſus monaſteria, in quibus humaniſſimè recipitur & optimè habetur. S. Bernardus cum ſex fratribus germanis centum & ſexaginta ædificauit monaſteria, teſte ſancto Antonino tit. 17. capit. 5. Quis neget omnia hæc illius fuiſſe? Sanctus Luanus Monachus, vt ſcribit idem ſanctus Bernardus in vitâ ſancti Malachiæ, centum monaſteriorum fundator ſolus fuit. 2.

Secundò, Pro vno agro ſeu poſſeſſione, centum accipit; quia omnes monaſterij reditus vel eleemoſynę adeoque alieni etiam agri ipſius ſunt, non quidem quoad dominium, quod nihil prodeſt: ſed quoad vſum: iuxta id Apoſtoli: *Nihil habentes & omnia poſſidentes:* nihil quoad proprietatem, omnia quoad vſum. Vel potiùs, quia ita ſatis habet, vt nullâ re indigeat. *Verè enim diues eſt, non qui multa habet, ſed cui nihil deeſt.* 3.

Tertiò, Pro vno ſeruo centum acquirit, alium cocum, alium piſtorem, alium ſartorem, &c. qui omnes fideliſſimè ei ſeruiunt, & gratis quidem, quod nemo in ſæculo habere poteſt. Imò cùm dormit, etiam cuſtodem habet, cui incumbit ſilentij & quietis cura, nę quo ſtrepitu excitetur; adeoque velut princeps omnia ſua miniſteria conſtituta habet abſque curâ, vel impensâ ſuâ. 4.

Quartò, Pro vno & patre & paucis fratribus plurimos acquirit patres & fratres ſpirituales in ſuâ religione, ſibi deuinctiſſimos, qui exhibent ipſi officium parentum, aut fratrum, multò exactiùs & perfectiùs, quàm carnales, quos reliquit. Imò & ab aliis Chriſtianis pleriſq; magis diligitur, quàm ſi eſſet, aut mâſiſſet ſæcularis. 5.

Quintò, Pro paruo, quem contempſit, honore, centies maiorem recipit, etiam non quærens illum. Si quidem bonus Religioſus excipitur, colitur, conſulitur, ſuſpicitur velut angelus aut Chriſtus, & qui priùs in ſeculo infirmus erat, nunc præponitur illis, qui longè maioris alioqui nobilitatis & dignitatis ſunt. Ita Moyſes contemnendo aulam & coronam Pharaonis, DEVS ipſius factus eſt; vti docet S. Ambroſ. ſerm. 8. in Pſal. 118. Si Ioſepho credimus lib. 2. Antiquit. cap. 5. filia Pharaonis Moyſen ſibi filium adoptauit, & patri ſucceſſorem fieri optauit, eoque fine patri infantem in manus impoſuit. At ille poſtquam acceptum ad pectus appreſſiſſet, filiæ gratificaturus comiter diadema ſuū eius capiti impoſuit. Moyſes verò pueriliter prolabi in humū paſſus, pedibus etiam calcauit. Dum ergò coronam regiam calcat, ampliorum conſequitur, & fit DEVS Pharaonis. Ita S. Antonio Eremitæ, homini alioqui ignobili, ſe ſuoſq; liberos commendare per litteras ſolebat Conſtantinus Magnus, eiuſque reſponſionibus & monitis mirificè lętari. Similiter *Abbas Ioānes perobſcuris parentibus natus*, vt ait Caſſianus loco cit. *ita pro Chriſti nomine vniuerſo penè humano generi admirabilis factus eſt, vt eum ipſi quoque rerum præſentium domini, qui mundi huius atque imperij gubernacula*

bernacula retinentes, etiam potentibus cunctis regibuſq; terrori ſunt, velut Dominum vererentur, & oracula eius de tam longinquis regionibus expetētes, imperij ſui apicem & ſtatum ſalutis bellorumq; prouentus illius orationibus meritiſq; committerent. S. Bernardus, dum ſæculi gloriam, dum diuerſos Epiſcopatus ſibi oblatos, Lingonienſem, Cathalaunenſem, Ianuenſem, Mediolanenſem, Rhemenſem repudiauit, centuplo maiores honores inde conſecutus eſt. Ei enim obediebant Principes mundi & ad eius nutum in omni natione ſtant Epiſcopi, ipſaque Romana Eccleſia eius venerabatur conſilia, vt in eius vitâ lib. 2. cap. 4. Conradus rex Romanorum Spiræ illum ad hoſpitium deduxit, & Francofordiæ ſuis vlnis ob compreſſionem populi de Eccleſiâ exportauit, vt in vitâ eiuſdem l. 4. cap. 4. Ad hæc ex omnibus penè nationibus accurrerunt homines ad eum videndum, lib. 1. cap. 13. Ita S. Helena Conſtantini Magni mater, cùm Hieroſolymis moraretur, virginibus Deo ſacris epulum præbuit, & ſamulæ habitu ſuccincta ijſdem miniſtrauit, & Regina orbis ac mater imperij, famularum Chriſti ſe ſamulam deputauit, vt ſcribit Ruffinus lib. 5. cap. 8.

Cæterùm hæc non principalis, ſed acceſſoria tantùm illius mercedis pars eſt, & quoddam corollarium, vt Religioſi deponentes huiuſmodi rerum ſolicitudinem, omnem ſuam curam ponant in quærendis æternis.

Dico ergo 2. conſiſtere in gaudio ſpirituali,
C. quod centis plus valet, quàm ea, quæ relin-
II. quit Religioſus: eſt enim regnum Dei, inquan-
In gaudio tum haberi in hoc mundo poteſt. De quo
ſpirituali. Apoſtolus ad Rom. 14. ait, quòd ſit *iuſtitia, & pax, & gaudium in Spiritu ſancto.* Ita S Bernardus, qui loco cit. ait: *Hoc ergò centuplum adoptio filiorum eſt, libertas & primitiæ ſpiritus, deliciæ charitis gloria conſcientiæ, regnum Dei, quod intra nos eſt, non vtique eſca vel potus: ſed iuſtitia & pax & gaudium in Spiritu ſancto.* Ibidem vocat S. Bern. hoc centuplum rectiſſimè manna abſconditum, quod promittitur vincēti, Apoc. 2. Quemadmodum enim manna, licet vnicus cibus eſſet, omne tamen delectamentum, & omnis ſaporis ſuauitatem eminenter continebat, ita vt deſiderantibus panem, carnem, piſces, ſaperet vt panis, caro, piſces, Sap. 16. cum maiori dulcedine, quàm in ipſiſmet rebus: Ita Euangelica perfectio Religioſis, qui ex hoc mundo, velut ex Ægypto egreſſi, per deſertum religionis tendunt ad terram promiſſionis, tantam parit & adfert lætitiam & conſolationem, vt tantum gaudeant in defectu bonorum temporalium, ac ſi ea omnia poſſiderunt, imò centies magis. Nam, vt ait S. Baſil. in Inſtit. Monaſt. cap. 7. Religioſi centies ſunt lætiores & hilariores cum ſuâ paupertate, quàm diuites cum ſuis diuitijs: & magis quieti & pacati cum vilitate & abiectione, quàm ſint magni & excelſi cum ſuâ amplitudine: & magis iucundi cum ſuâ caſtitate quàm ſint coniugati cum ſuâ ſenſualitate: & magis contenti cum paupere menſâ, & ipſiſmet corporis doloribus, quàm ſplendidi in ſæculo manentes, cum abundantiâ & deliciis ſuorum ciborum & veſtium; vt veriſſimè dixerit Dominus apud Marcum, ſe daturum hoc centuplum *cum perſecutionibus*, id eſt, in ipſis perſecutionib⁹, vt id, quod horret caro, ſit etiam futurum pars quædam huius centupli.

Sed, Vnde, dices, hæc tam varia & excedens,
eminenſque ſuauitas huic Mannæ? Primo ex 1.
bonâ conſcientiâ ſecurâ mente, quæ Salomone teſte Prouerb 15. eſt *quaſi iuge conuiuium.*
Secundò ex ſpe futuræ gloriæ, & promiſſi præ- 2.
mij. Quantum enim vel illud eſt, quod promiſit Dominus Religioſis, futurus illos iudices aliorum hominum in die iudicij, & aſſeſſores
ſuos in thronis ſplendidiſſimis? Tertiò, ex 3.
præſentiâ inhabitantis Chriſti, & gratiæ Spiritus ſancti. Vnde S Bern. loc. cit ait: *An non centuplum habet omnium, qui impletur Spiritu ſancto? qui Chriſtum habet in pectore?* Chriſtus eſt illis, domus, ager, pater, frater, ſponſus, pars, hæreditas. Quare, vti, qui aurum habet, cuprum contemnit, quia maius & melius quid cupro habet: ita gaudium ſpirituale Religioſorum includit & ſuperat omnes ſæculi delitias. Teſtes experti huis rei afferri poſſunt tot, quot ſunt Religioſi Deo cum feruore ſpiritûs ſeruientes. Primo S. Ephrem, qui ob conſolationis affluentiam ſubinde exclamabat: *Recede parumper à me Domine, quoniam vaſis huius infirmitas ferre non poteſt.* Metaph. in vitâ apud Sur. 1. Febr. Item ſanctus Franciſcus Xauerius inter Indicos labores adeò recreabatur hoc mannâ, vt diceret: *Satis eſt Domine, ſatis eſt: aut minue gaudia, aut tolle me de hac vitâ: nec enim cor mortale tanta gaudia ferre poteſt.* Turſelin. lib. 6 c. 5. Abbas Ioannes, de quo Caſſian. coll. 19 tantâ perfundi ſolebat dulcedine interiori, vt ne id quidem recordaretur, an pridie comediſſet. S. Bernardus ita iiſdem gaudiis abſorbebatur, vt toto die Lauſanenſem lacum obequitans, nunquam eum viderit: & Clarâ valle vſq; Carthuſiam in ſellâ cultiore equitans nunquam eam aduerterit: & toto anno in vnâ cellâ degens, adhuc ignoraret, an ea cælaturam haberet: vti in eius vitâ lib. 3. c. 1. & lib. 1. cap. 4. De quodam valdè illuſtri viro nomine Arnulpho, quem S. Bernardus conuertit, ſcribitur in lib. de viris illuſtribus ordinis Ciſterc. quòd cùm graui quodā colicæ morbo premeretur, adeò vt extra ſe fieret; poſteà ad ſe reverſus, cœperit ſubitò magno clamore dicere: *Vera ſunt, quæ dixiſti, bone* Iesv, *omnia.* & cum ſæpiùs eadem verba repeteret, interrogantibus monachis, cur talia verba proferret, reſpōcit: *Quoniā dominus in ſacro Euāgelio dixit: Quicunq; pro tuis amore renuntiauerit omnibus cognatorum ſuorū affectibus, recipiet centuplum in hoc ſæculo, & vitā æternā in futuro. Ita enim ego experior nunc in me ipſo, & fateor me nunc centuplū ipſum in hâc vitâ recipere. Ingēs enim dolor, quo crucior, adeò mihi eſt dulcis, ob ſpē firmam mihi datam ſalutis Meæ, vt nollem eam pro centuplo eorum, quæ in hoc mundo reliqui, cōmutare. Quod ſi ego tantus peccator tanto in meis calamitatibus afficior ſolatio, quantum accipient viri perfecti etiam tempore ſuæ lætitiæ? nam verè ſpirituale gaudiū quo afficior, centies millies ſuperat mundanum gaudium, quo*

in mundo afficiebar. Cæterùm benè dixit S. Bernard. Manna hoc eſſe abſconditum, ſæcularibus videlicet, & qui in religione abſque feruore & ſpiritu viuunt. Homines enim ſæculares crucem quidem Religioſorum vident, vt ait S. Bern. ſer. 1. de dedicat. ſed non etiam vnctionem; ſicuti onus quidem in curru videtur, ſed non rotarum inunctio, quâ mediante facilè trahitur illud onus.

D III. In ſecuritate vitæ. Dico 3. Conſiſtere in ſecuritate vitæ & curarum vacuitate. Sæpiùs audiui dicentes, nullâ ætate hominem iucundius viuere, quàm puerili: ſiquidem ætas illa caret omni ſollicitudine & tutiſſimum habet præſidium & recurſum ad parentes pro pane, veſtibus, & quibuſcunque neceſſitatibus. Teſtatur idem experientia, nullos mortalium iucundiorem degere vitam, quàm pueros & adoleſcentes. At qui talis vita reperitur ſolùm in religione, in quâ nemo ſollicitus eſt de quacunque re, ſed omnes ſoli Deo vacantes, ad ſuum ſuperiorem ſecuriſſimum habent recurſum quacunque in neceſſitate. Vnde meritò religionem Olympo monti altiſſimo comparauero, in cuius vertice ſi quid reponatur, vel litteræ in cinerem inſcribantur, nec ventis diſſlantur, nec pluuiis diluuntur, ſed voluente anno integræ & immotæ reperiuntur: quia nimirum eam aëris regionem, quæ tempeſtates gignit, ſuperat, vt ſcribit Solinus. Ita omninò ſtatus religionis à curis & anxietatibus ſæculi remotus eſt, vt facillimè Deo ſeruire & in bonis ſuis propoſitis perſeuerare queant, qui in illo degunt. Id certè magis intelligerent, ſi quæ infra hunc montem, in ſæculo ſcilicet ſunt, procellas & turbines, fraudes, dolos, tribulationes, perſecutiones, cædes, rapinas, querelas, & lamentationes, odia & inimicitias inſidias & pericula, mundum denique totum laqueis vndique plenum cum ſancto Antonio viderent Sed quia non dubito ſat illis hæc perſpecta eſſe, exiſtimo potius eos gratias Deo agere, quòd hæc tam grandia & innumera mala huius mundi nequeant intueri. Mares Chalcedonenſis Epiſcopus, vt refert Sozom. lib. 6. cap. 6. Iuliano Apoſtatæ, exprobranti ſibi cæcitatem, reſpondiſſe dicitur: *Gratias ago* Deo, *qui mihi oculos ademit, ne te impium & blaſphemum viderem.* Hoc idem vos Religioſi rectè peſſimo mundo dicitis, cùm fortè vobis exprobrat clauſuram, humilitatem, paupertatem, &c. Teſtem adhibebimus omni exceptione maiorem, Imperatorem. Theodoſium iuniorem. Manebat quidam Monachus Ægyptius in ſuburbano Conſtantinopolitanæ vrbis, & dum tranſit et Theodoſius Imperator per illam viam, reliquit omnes qui in obſequio eius erant, & venit ſolus in cellam eius, pulſans ad oſtium Monachi; qui aperuit ei, & cognouit Imperatorem: eſſe diſſimulauit tamen, & quaſi millitem ſuſcepit. Fecerunt ergò vnâ orationem & ſederunt. Cœpit autem eum interrogare Imperator dicens: Quomodo ſe habent Patres in Ægypto? Cui ille: Orant pro ſalute noſtrâ omnes. Imperator autem circumſpiciebat in cellâ eius, ſi quid haberet: & nihil ibi vidit, niſi par-uam ſportulam habentem modicum panis, & lagenam aquæ Dixit ergo ei Monachus: Guſta paràm, & infudit ei panem & miſit oleum & ſal, & dedit ei aquam bibere. Dixit autem ei Imperator Scis quis ſim ego? Et ille: Devs te ſcit, quis ſis. Cui Imperator: Ego ſum, inquit, Theodoſius Imperator. Mox igitur in genua procidens Monachus eum veneratus eſt. Tum Imperator: Beati eſtis vos Monachi, qui ſecuram vitam habetis, & non cogitatis de hoc ſæculo: veritatem dico vobis, quia licet in Imperio natus ſim, numquam tamen adeò delectatus ſum, ſicut hodie pane & aquâ: ſatis enim & libenter comedi. Sicque diſcedens honorare illum cœpit. Monachus autem egrediens fugit & reuerſus eſt in Ægyptum. Vitæ Patrum p. 2. cap. 14. de humilitate. Baron. anno 425. nimirum veriſſimum eſt illud Eccleſiaſt. 4. *Melior eſt pugillus cum requie, quàm plena vtraque manus cum labore, & afflictione animi.* E. IV.

Dico 4. Conſiſtere in vnione animorum & participatione bonorum. Quidquid enim omnes habent, hoc & ſinguli; virtutes, ſcientias, dona & gratias datas: vnus alterum ædificat docet, monet, regit, corrigit, alit, iuuat, &c. ita, vt quiuis illorum centum habeat adiutores, qui in ſæculo vix vnum aut alterū inueniſſet, adeoque tantum poſſit & valeat, quantum alij centeni. Vnde benè Dominus comparat eos dentibus, qui ſunt *ſicut greges tonſarum*, Cantic. 4. vt exponit S. Bernard. ſerm. 6. de paruis. Vt enim dentes ſe mutuò iuuant ad maſticationem, & ſinguli nihil proſunt, omnes autem totum corpus alunt; ita Religioſus vnus abſque altero nihil poteſt; omnes ſimul iuncti omnia poſſunt. Et vt oues licet attonſæ, quando inuicem adhæreſcunt, ſe mutuò calefaciūt; quæ tamen diuiſæ & ſingulę frigus ferre nō poſſent: ita Religioſi bonis omnibus exuti ſinguli perirent, omnes & vniti nihil non poſſunt facere. Habet quiſque ſocium, qui medeatur, qui conſoletur, qui triſtem viſitet, qui tempore tentationum & periculorum manum porrigat, qui rerum familiarium curam gerat, qui cibos emat, coquat & condiat, menſam ſternat, & ad eam vocet, & quidem maximâ cum delectatione & charitate: quod in mundo maximi Principes habere nequeunt. Omnes ſunt eiuſdem nobilitatis, ſeruitutis, libertatis, obedientiæ, honoris, opum, &c. quod in ſpiritu præuidens Dauid exclamuit: *Ecce quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum, &c. quoniam illic mandauit benedictionem & vitam vſq; in ſæculum.* Taceo alia quàm plurima quæ hoc centuplum amplificant, participationem bonorum & meritorum, & qui inde naſcuntur fructus: plenarium peccatorum remiſſionem in die profeſſionis, & quaſi alterum Baptiſmum, in die obitus ſecuriſſimam ſpem beatitudinis, quanta haberi in hac vita poteſt. Nam, vt ait S. Bernardus ad fratres de monte Dei, *A cellâ in cœlū ſæpè aſcenditur; vix aut nunquam à cellâ in infernum deſcenditur.*

Quæ cùm ita ſint, Auditores, quis non mecū fœlices predicet eos, quis ad tam felicem ſtatū à Deo vocati ſunt, vt hoc centuplo frui poſſint, etiam

etiam ſi taceamus præmiam vitæ æternæ? Benedictus à Domino fuit Iſaac quando ſolo alieno & anno ſterilitatis ſeuit & inuenit centuplum Geneſ. 26. Quantò fœliciores vos Religioſi, qui in veſtrâ paupertate, terrâ alienâ inuenitis centuplum centuplo nobilius, quàm fuerit illud Iſaaci. Claudamus ergò cum S. Gregorio Nazianzeno in carm. *Felix qui Chriſtum fortunis omnibus emit.* & cum S. Auguſt. ſerm. vlt. de diuerſis: *Quid eſt glorioſius homini, quàm ſua vendere & Chriſtum emere?* cui ſit honor & gloria in ſæcula.

CONCIO IV.

Recreabit Iudicantes.

s. *Quòd diſcernent hoſtes ſuos.*
2. *Recuperabunt ab eis honorem ablatum.*
3. *Videbunt ſuam exaltationem, hoſtium depreſſionem.*
4. *Videbunt ſe impoſterùm ab hoſtibus ſecuros.*
5. *Inimicos ſuos cum Chriſto condemnabunt.*

THEMA.

Sedebitis & vos ſuper ſedes duodecim iudicantes duodecim tribus Iſrael.
Matth. 19.

A. NEſcio ferè, Auditores, vtrum hodiernum Euangelium magis recreare & ſolari debeat electos, præſertim eos, qui ſua reliquerunt, quàm terrere reprobos, qui iuſtis ſua abſtulerunt, eoſque perſecuti ſunt? Solari debet illos: quid enim excellentius, quàm ſedere cum Chriſto, & iudicare orbem? Terrere debet iſtos: quia iudicium abſque miſericordia timendum eſt eis, qui miſericordiam in iudices ſuos non fecerunt. Solari debet illos; quia promittit illis hoſtium ſuorum ſubiectionem, quam offenſi ſolēt auidè deſiderare. Hinc enim Marci 6. petiit Herodias caput Ioannis Baptiſtæ ſibi aduerſantis præ dimidio regni. Hinc 3. Reg. 3. commendatur à Deo Salomon, quòd optione ſibi datâ petendi quod vellet, non petierit animas inimicorum ſuorum. Terrere debet illos; ſiquidem nil videtur eſſe calamitoſius, quàm in hoſtium manus tradi. Hinc enim ſe occidere maluit Saul, quàm in manus hoſtium Labeo Marſius ſe & filium interemit, ne vultum intueretur Octauij victoris ſui. Pontan. de fortit. Bell. Hinc Cleopatra, ne in triumphum duceretur ab Auguſto, brachium aſpidi mordendum dedit, causâ declinandæ igmominiæ. Quare in ſolatium electorum, qui hîc affliguntur, & in terrorem impiorum, qui affligunt illos, dicemus inpræſentiarum, vnde illi ſe conſolari, iſti ſibi timere debeant.

B. I. Diſcernēt hoſtes ſuos. PRIMÒ, Videbunt ſancti iudicaturi, hoſtes ſuos, qui, quot, quæ contra ipſos olim machinati ſunt, & hæc omnia ſigillatim intuebuntur, extorquebunt ex illis, & velut Iudices cognoſcent: adducentur enim ad ipſorum pedes eorum perſecutores, & è tenebris in lucem coram ipſis producentur. Sic enim Epiſcopo Philadelphiæ nuntiat DEVS Apoc. 3. *Ecce faciam illos vt veniant & adorent ante pedes tuos, & ſciant quia ego dilexi te.* Quantam hoc afferet Sanctis gloriam, hoſtibus eorum confuſionem. Vehementer angit homines, quòd ſæpè perſecutores & oppreſſores ſuos agnoſcere non poſſunt; imò ſæpiſſimè aduertunt, ſe tales habere domi ſuæ, alere ad menſam ſuam, ratò tamen poſſunt indagere illos. Affligebat hoc regem Syriæ, qui 4. Reg. 6. ait: *Quare non indicatis mihi, quis proditor mei ſit apud regem Iſrael?* Videbūt ibi Sancti proditores ſuos, & ô quanto illorum tremore? Bruta animalia ſi poſt noxas capiantur & in lucem vel aſpectum hominum producantur, horrent, tremunt, vultum ſubmittunt, & aſpectum hominum ferre nequeunt. Ita Lupi, cùm in foueis capti aſpiciuntur. Ita fures & Paſquillorum cōfectores, qui diu clàm nocuerunt, tandem deprehenſi & in lucem ac conſpectum eorum, quibus nocuerunt, producti, quo animo, quo tremore apparent? Exiſtimo ſanè Sanctorum perſecutores modo aliquo magis terrendos & affligendos ex aſpectu Sanctorum, quos perſecuti ſunt, quàm Chriſti ipſius ſummi iudicis. Nam eorum tantùm, quos perſequebantur, oculos metuebant, non item DEI, de quo nihil ſoliciti erant. Meritò igitur fiet, vt in eorum cōſpectum producantur, quos maximè metuebant. Ita enim Dauid poſt adulterium patratum, metuebat tantùm homines, ne ipſi reſcirent factum. Ideò Vriam domum remittere ad vxorem conatus eſt, ideò eum perimi mandauit nihil de DEO cogitauit. Sed quid audit à DEO per Nathan? *Tu feciſti abſconditè: Ego autem faciam verbum iſtud in conſpectu omnis Iſrael, & in conſpectu ſolis.* 2. Reg. 12. Ita ergò DEVS faciet in nouiſſimo Sanctis, ſingulis adducendo perſecutores eorum. O quanto pudore officiuntur ij præſertim, qui ſe amicos ſimulabant, qui beneficiis aucti fuerunt ab ijs, quos vexabant! Quanta confuſio occupauit Aman, cùm audiuit regem interrogantem: *Quis eſt iſte, & cuius potentiæ, vt hæc audeat facere?* & reginam reſpondentem: *Hoſtis & inimicus noſter peſſimus iſte eſt Aman?* Hoc enim audiens illicò obſtupuit, vultum regis ac reginæ ferre non ſuſtinens, inquit textus Eſth 7. Simili euentu & anticipato iudicio confuſus & confectus eſt ſchiſmaticus ille princeps Bardas à Michaële Imperatore Conſtātinopolitano Cæſar appellatus: qui poſtquam Catholicos diu afflixiſſet, Ignatium virum innocentem de Patriarchali Throno deieciſſet, poſt longam patientiam, vt refert Baron. anno 867. viſus illi per ſomnium B. Petrus fuit, cui aſſiſtebant duo terribiles viri: & ad veſtigia eius procumbens Ignatius, & cum lachrymis clamans: Clauiger regni cœlorum & Petra, in quâ Chriſtus ſuam firmauit Eccleſiam: ſi noſti quâ iniuriâ affectus ſim, conſolare ſenectutem meam multa mala paſſam. Oſtende, inquit Petrus, eum, qui te iniuriâ affecit, & DEVS faciet cum tentatione prouentum. Et conuerſus Ignatius dexterâ manu Bardam oſtendit, dicens: Hic me maximè omnium offendit, & needum iniurijs me afficere deſinit. Tum beatus Petrus illi qui

ad dexteram ſibi adſtabat, ait: Aſſume Bardam iſtum execrandum & extra atrium Eccleſiæ illum membratim concide quamprimùm Tractus igitur ad necem Bardas. Viſum autem illi prætereà, quòd manuum vibrans aduerſus Imperatorem Petrus dixit: Impie fili exſpecta parumper. Cuius ſomnij euentus poſt tres menſes ſecutus eſt; perfidiæ enim accuſatus, occiſus eſt & membratim diſſectus. O quàm trement reprobi, cùm Devs Sanctis dicet: Oſtendite eos qui vos peſecuti ſunt!

C. II. Recuperabunt ab eis honorē ablatum.

Septimo, Recuperabunt à ſuis perſecutoribus vel nolentibus ablatum ſibi honorem, bonaque cætera, quod maximè illuſtrabit eos. Ita Pſal. 57. dicitur: *Lætabitur iuſtus, cùm viderit vindictam: manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris. Vt vnde ille cruentus magis* (ait D. Bernard. ſerm. 8. in Pſalmum, *Qui habitat.*) *inde iſte nitidior videatur: vnde ille plus ſordet, inde iſte pulchriùs elucescat.* Quis enim neſcit homini innocenti, maiori gloriâ reſtitui honorem ablatum, quàm retineri nunquam ablatum? Hinc enim eſt tritum illud Senecæ: *Nondum fœlix es, ſi te turba non irriſerit.* Multo maiori cum gloriâ eductus eſt incolumis è lacu leonum Daniel viditque inimicos ſuos ab iis diſcerpi, quàm ſi nunqâm in illum miſſus fuiſſet, Dan. 6. Similiter & Suſanna multo maiori gloriâ liberata eſt à ſupplicio parato, viditque accuſatores ſuos ei addictos, quàm ſi numquam addicta ei fuiſſet, Dan. 13. Celebre etiam huius rei exemplum præbet ſanctus Paphnutius, cui cùm quidam ſuorum fratrum codicem ſuum furtim in cellam eius inferens occultaſſet, ac poſtmodum furti coram fratribus accuſaſſet; inuento in eius cellâ codice &, Paphnutio propterea publicæ pœnitentiæ ſubiecto, & in Eccleſiæ limine proſtrato; accuſator ille à dæmone arreptus eſt, rem & fraudem eius omnem detegente: quo diu vexatus, à nemine alio, quantumuis etiam potente aliàs in hac re, liberari potuit, præter quam à ſolo Paphnutio, Deo ad ſingularem eius gloriam & famæ reſtitutionem, hanc ei poteſtatem reſeruante, vt refert Raderus parte 3. Viridarij Sanctorum c. 11. Tunc enim criminator nomen S. Paphnutij proclamare & exaltare; ſuum verò delictum damnare & confundere cœpit. Quòd ſi hoc viuentibus ſæpè accidit ſanctis & ob rem tam vilem; quid fiet in die illâ, cùm omnes eorum oppreſſores ad eorum pedes adducentur, vt honorem eis cæteraque bona reſtituant, iniurias reuocent, delicta fateantur? Si modò duriſſimū eſt hominibus iniurias deprecari, & criminationes recantare coram Magiſtratu ſæculari, quàm ægrè & violenter id fiet coram toto mundo ante pedes offenſorum? De his enim Apoc. c. 16. ait S. Ioannes: *Quia ſanguinem Sanctorum & Prophetarum effuderunt, & ſanguinem eis dediſti bibere digni enim ſunt.* hoc eſt, iniurias ſanctis illatas in ſe transferre & deuorare cogentur. Formā recantationis deſcribit in perſonâ eorū Sap. c. 5. dicens: *Videntes turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in ſubitatione inſperatæ ſalutis, dicētes intra ſe, pœnitentiam agentes, & præ anguſtiâ ſpiritus gementes: Hi ſunt quos habuimus aliquādo in deriſum, & in ſimilitudinē improperij. Nos inſenſati vitam illorum æſtimabamus inſaniam, & finē illorū ſine honore. Ecce quomodo cōputati ſūt inter filios* Dei *& inter ſāctos ſors illorū eſt! Ergò errauim⁹, &c.*

Tertio, Videbunt oculis ſuis exaltationem hoſtium ſuorum, id quod Sanctis maximam læ- D
titiam & gloriam, impiis verò ingens dedecus III.
& dolorem afferet. Huius enim victoriæ lætitia promittitur in Pſal. 90. *Veruntamen oculis tuis conſiderabis, & retributionem peccatorum videbis.* Videbis, hoc eſt, præſens intueberis, non per relationem tantùm aut famam. *Oculis tuis*, ait, hoc eſt, illis, ipſis, quibus olim tuam depreſſionem & perſecutorum tuorum inſolentiam & ſuperbiam furoremque in te exercitum videbas. Nihil magis optabant impij & optant adhuc, quàm iuſtorum, quibus infenſi ſunt, videre depreſſionem & interitum. nihil magis optabat Saul, quàm videre interitum Dauidis: Aman, quàm ſuſpendium Mardochæi, cui lignum iam parauerat: Diocletianus, Maximianus, Iulianus, quàm interitum & deſolationem Chriſtianorum, &c. ſed fruſtrati ſunt ſpe ſuâ. Contrà verò continget, vt aliquando ipſorum interitum & depreſſionem videant Sancti maximâ ſuâ gloriâ, illorum confuſione. Sic etiam in vitâ Dauid vidit interitum Saulis: Iſraelitæ cadauera Ægyptiorum ſubmerſorum in litore iacentium: Moyſes & Aaron interitum & abſorptionem Dathan & Abiron: Ezechias cadauera exercitus Sennacherib proſtrata: Iudith & populus Dei caput Holofernis amputatum & ſuſpenſum ſuper muros ſuos, & exercitum eius fuſum & fugatum. Sic Conſtantinus Magnus tyrannum & hoſtem ſuum Maxentium in Tyberim de ponte Miluio diuinâ vi præcipitatum: ſic denique Mardochæus Amanem ſuſpenſum in ligno ſibi ab illo parato. Verùm in die vltionis multò magis hoc videbunt ſancti, maiorem longè eorum depreſſionem maiori cum lætitiâ, quia non ob priuatam ſui vltionem, ſed ob communis iuſtitiæ ſplendorem & boni communis amorem. Tunc videbunt filios perditionis perſecutores ſuos in ſtagnum ignis & ſulphuris proiici incredibili ſuâ voluptate & gloriâ. Quòd ſi Vitellius Imp. hoſtium ſuorum peremptione oculos, hoſtilium & cadauerum fœtore nares ſuas ſe paſcere aiebat, teſte Fulgoſo l. 9. Quòd ſi Nero & alij cæde & ſanguine Martyrum feſtum ſibi diem, eorum eiulationibus conuiualem muſicam, eorum combuſtione lucernas epulares excitabant aliquando magnâ ſuâ oblectatione, quanto maiori ſuâ facient ipſis Sanctis in illâ die multò triſtiora? quomodo & ipſi paſcent ſuos oculos in eorum interitu? Certè Apocal. 15. Angeli illi vindictam in impios exercentes feſtiuis leguntur induti veſtibus, lino mundo & candido, & præcincti zonis aureis. Item Eſaiæ 30. de die illa loquitur Devs ad electos ſuos: *Canticum erit vobis, ſicut vox ſanctificatæ ſolemnitatis, & lætitia cordis, ſicut qui pergit cum tibiâ. vt intret in montem Domini. Spectabitur*, inquit S. Cyprianus ad Demetrianum, *illic tortor à Martyribus ſemper, qui Martyres in ſuppliciis ſpectauit ad tempus.* Per vnam noctem ſpectauit

Videbunt ſuam exaltationem, hoſtiū depreſſionē.

1. Reg. vlt.
Exod. 14.
4. Reg. 10.
Iudith 14.
Eſther 7.

ctauit ignem Laurentij Valerianus Imperator: Laurentius ignem Valeriani tartareum ſemper intuebitur. Econtrà verò quis vobis tunc erit animus, ô impij, cùm videritis vos ante oculos hoſtium veſtrorum adeò humiliatos, confuſos & afflictos: illos verò adeò exaltatos & ſedentes iuxta Chriſtum Iudicem in ſedibus tam excelſis & honoratis? Dicat hoc vobis impius ille Amam, qui innocenti Mardochæo infenſiſſimus, cùm iuberetur à rege illum imponere equo regio & circumducere per plateas ciuitatis eumque honorandum proclamare, *lugens & operto capite feſtinauit in domum ſuam*, Eſther 6. Dicat vobis Epulo ille, qui videns in ſinu Abrahæ Lazarum, cur non auſus eſt rogare Lazerum pro aqua? cur potiùs ad Abrahamum direxit ſermonem? niſi quia præ pudore & verecundiâ non eſt auſus compellare eum, quem contempſiſſe ſe meminerat? Ita enim reſpondent SS. Chryſoſt. Theophyl. Euthym. Quòd ſi graues erant illis ad videndum iuſti, dum viuerent, & quidem abiecti & humiles, vt dicitur Sap. 2. quàm graues illis erunt exaltati & iuxta Chriſtum ſedentes? Quid non facerent aut paterentur, ſi ſaltem tormenta eorum non viderentur ab electis, inimicis ſuis, vel ipſi gloriam eorũ intueri non cogerentur? *Tunc ergò incipient dicere montibus: Cadite ſuper nos; & collibus: Operite nos*, inquit Dominus Luc. 23.

E. IV. Videbunt ſe in poſterum ab hoſtibus ſecuros.

QVARTO, Securos ſe inpoſterum ſemper videbunt ab hoſtibus ſuis: Impij viciſſim ſe inimicis ſuis amplius in æternum nocere, aut vltionem inferre non poſſe. Id quod illis maximam lætitiam, iſtis ingentem pariet fremitum & dolorem. Hoc deſcribit Dauid Pſal. penult. *Exultabunt Sancti in gloriâ: lætabuntur in cubilibus ſuis.* (Ecce iam tuti erunt, & gaudebunt de ſecuritate ſuâ.) Sequitur paulò pòſt: *ad alligandos reges eorum in compedibus & nobiles eorum in manicis ferreis.* Ecce inimicos ſuos ligabunt & ipſi clauſi erunt: quid igitur timeant impoſterum ab illis cum videbunt eos vinctos iam iam in æternum carcerem abducendos, & claue illâ includendos, quæ claudit & nemo aperit? Apoc. 3. Qui hîc iniuſtè vexantur & exterminantur, ſi nihil aliud poſſunt, DEVM ſaltem & creaturas in vltionem vocare poſſunt: Sic Ibycus dum à latronibus necaretur, præteruolitantes grues in vltionem vocans, eas vltrices habuit. Sic aliqui potentes à Tyrannis capti rotæ volubilitate ſe conſolati ſunt, quaſi aliquãdo & ipſi ſuperiores euadere & dominari hoſtibus ſuis poſſint. Ita Sancti omnes in hâc vitâ tribulati, vocantur à Zacharia cap. 9. *Vincti ſpei*; ſed non erit talis ſpes aut conſolatio damnatis; rota non ſe vertet ampliùs. Similiter electi metuere non poſſunt, ne ipſi aliquando deprimantur. Vnde maxima horum conſolatio, illorum deſperatio exiſtit. Nam ſi vnicum inimicum haberes, eumque ob flagitium quoddam ad carceres perpetuos condemnatum videres, & clauem carceris in marè proiici; quàm ſecurus tibi impoſterum videreris? Dicere iſti poſſunt multò melius, quàm Salomon olim dixerit: *Nunc non eſt ſathan, neque occurſus malus*. 3. Reg. 5. ſuſcitauit enim illi Dominus tandem aduerſarium, qui regnum eius ſcinderet, ibid. cap. 11. ſed non ſuſcitabitur ampliùs ſathan electis. Feſtum inſtituerunt, etſi nimis maturè, Philiſthæi & conuiuiũ ſplendiſſimum inſtruxerunt olim, eò quòd tradiſſet DEVS in manus eorum Samſonem hoſtem illorum: quanto maius feſtum agent ſancti? ſi quidem de illis adhuc Samſon grauiſſimè ſe vltus eſt. De Fulniâ muliere Romanâ & Herodiade recenſet S. Hieronymus in Apologia aduerſus Ruffinum, illam Ciceronis, hanc Ioannis Baptiſtæ capite plexi linguam acu diſcriminali confodiſſe, eò quòd iam ſecuras ſe videbant, & linguâ eorum veridica impeti ampliùs non poſſe. Sed faciet aliquando Ioannes Herodiadi quod ab eâ paſſus eſt, lõgè triſtiori ſpectaculo. Tunc enim cùm ſæuire amplius in Sanctos ſe non poſſe videbunt, in ſe ipſos ſæuient: & cùm in linguas Sanctorum inſanire nequibunt, in ſuas debacchabuntur. Apoc. 16. *Cõmanducauerũt linguas ſuas præ dolore & blaſphemauerũt* DEVM *cæli præ doloribus & vulnerib⁹ ſuis.* Hinc ille veniet fremitus & ſtridor dentiũ, quẽ Domin⁹ prædicit damnatis, & Dauid Pſ. 111.

F. V. Inimicos ſuos cum Chriſto condemnabunt.

QVIETO, inimicos ſuos cum Chriſto condemnabunt, ſententiam in eos pronunciabunt, vt habetur 3. part. d. 89. art. 1 Sententiam Chriſti, inquam, iam ab ipſo latam & conſcriptam, iuxta Pſal. penult. *Vt faciant in eis iudicium conſcriptum, gloria hæc eſt omnibus ſanctis eius.* &: *Gladij ancipites in manibus eorum.* Item Malachiæ 4. *Calcabitis impios cùm fuerint cinis ſub planta pedum veſtrorum, in die quâ ego facio, dicit Dominus.* Et Pſalmo 57. *Lætabitur iuſtus cùm viderit vindictam; manus ſuas* (in Hebraico habetur, pedes ſuos) *lauabit in ſanguine peccatoris.* Quæ omnia indicant, cum lętitia & ira ad condemnationem malorum cooperaturos. Neque hoc mirum: ſiquidem in deſperatos & obſtinatos iudicium exercebunt. Si quando nos videmus inſignum rerum, dum ducitur ad ſupplicium, prorsùs eſſe obſtinatum, qui nec orare, nec Crucifixum intueri, nec quicquam boni audire velit, ſed in homines fremat, Crucifixum conſpuat, blaſphemet, &c. vſque ad vltimum ſpiritum, ei non modò non compatimur, ſed potiùs vellemus ipſi ligna comportare ad eius exterminium. Tales erunt reprobi omnes; vnde non mirum ſi gladio ſententiæ ancipiti, tam dirè in eos ſæuiẽt cum Chriſto Sancti, ſicut & in ipſos dæmones: peculiari verò ratione in ſuos perſecutores. Si enim ſæpè in vita eos terruerunt & proſtrauerunt, cum adhuc ſperare eorum emendationem poterant; quid facient eis deſperatis? De S. Benedicto legimus in eius vita apud Surium; quòd cùm aliquando crudelis & infidelis quidam Gothus, Galla nomine, ruſticum affligeret & prædam ab eo extorquere vellet, ruſticuſque reſponderet, ſe iam omnia ſua tranſſcripſiſſe S. Benedicto; Galla ruſticum ligauit & Benedictum ſibi oſtendere coëgit: quem videns à longè Galla, prædam ab eo repoſcebat: ſed vir ſanctus vnico aſpectu & ruſticum à vinculis ſoluit, & infidelem tremefactum ad terram deiecit & viribus defectum veniam rogare compulit

Similitet in vitâ S. Bernardi legimus lib. 2. c. 6. eum ſimili potentiâ Ducem Aquitaniæ Guiljelmum ſceleratiſſimum & Catholicorum vexatotem deieciſſe. Cùm enim verbis nihil in ipſum proficeret, acceptâ tandem ab Altari Euchariſtiâ ſuper patenam geſtatâ; Ducem præ foribus expectantem ita agreſſus eſt: Rogauimus te; & ſpreuiſti nos. Adeſt nunc iudex tuus in cuius manus illa tua anima deueniet: Numquid & ipſum ſpernes? numquid & ipſum ſicut ſeruos eius contemnes? Igitur mox membris diſſolutis in terram dejicitur, & eleuatus iterum in faciem ruit, viribus deſtitutus: quem ſanctus vir pede pulſans, ſurgere iubet, & ſententiam audire & offenſis ſatisfacere, id, quod reſtituto illo protinus obtinuit. Quòd ſi tanta eſt in hâc vitâ Sanctorum poteſtas in ſuos perſecutores corrigibiles, quid putamus valituros in deſperatos? Quis tunc animus deſperatis erit, cùm audient contra ſe proferri ab inimicis ſuis verbum illud aſperum & omni gladio penetrabilius? cùm gladium illum vtrâque parte acutum ex ore Chriſti euaginari videbunt ab inimicis ſuis & in ſe vibrari? Iuſtinianus II, Imperator, vt refert Fulgoſius lib. 9. poteſt recuperatum Imperium, quo enim, naſóque ſimul Leontius patritius priuauerat, acerbiſſimè iniuriam vltus eſt. Nam quoties naſum emungeret, hoſtium ſuorum vnum capite mulctabat, quorum in vinculis magnum numerum habeat. Simili modo meritas dabunt pœnas Sanctiorum hoſtes per omnem æternitatem.

Quare videant quid agant peruerſi qui hîc ad tempus vexare & premere volunt iuſtos, quia noſſe debent, eos tandem & vltimò Iudices ſuos futuros. Similiter ne dejiciamini, ô Iuſti, dum hîc vexamini, Non eſt hæc dies vltionis veſtræ: alia eſt, quam promiſit Dauidi in Saulem Dominus, 1. Reg. 24. dicentibus ei ſeruis ſuis: *Ecce dies, de quâ locutus eſt Dominus ad te: Ego tradam tibi inimicum tuum, vt facias ei ſicut placuerit in oculis tuis.* Non inuenio hanc diem obtigiſſe Dauidi viuenti in Saulem: ſiquidem etiam, cùm poſſet, numquam ſe de Saule vltus eſt. Alia ergo dies eſt, & quænam, niſi quam Dominus in hodierno Euangelio deſignat: *In regeneratione cùm ſederit Filius hominis in ſede Maieſtatis ſuæ, &c.* ? vbi nos omnes ſecum conſedere faciat. AMEN.

COMCIO V.

Documenta & myſteria.

1. *Docetur quomodo Petrus dicat:* Reliquimus omnia. *Cùm penè nihil haberet.*
2. *Cur reſurrectio mortuorum regeneratio dicatur?*
3. *Quales erunt Chriſti & Apoſtolorum throni*
4. *Quomodo Apoſtoli iudicabunt.*
5. *Qui ſint Iudices Aſſeſſores.*
6. *Quinam ab illis iudicandi.*
7. *Quænam merces relinquentium omnia.*

THEMA.

Ecce nos reliquimus omnia. Matth. 19.

SApientis verbum eſt: *Accipite diſciplinam meã & non pecuniam: doctrinam magis quàm aurum eligite.* Prouerb. 8. Quod verbum ſi quis vnquam, Chriſtus dicere poteſt, cuius omnes ſermones aurei, & diuini ſunt: & propterea ſiue ſtaret, ſiue ambularet, circumdabat eum turba vt verba eius audiret, imò ex ore eius raperet, & memoriæ commendaret. Quemadmodum enim aurifabri ſcobem auro, vel argento detractam minimè negligunt, ſed in vas ſubiectum colligunt: ita, Auditores, faciendum nobis, cùm audimus verba Chriſti: nihil ex iis negligendum, omnia colligenda ſunt; ſuo enim tempore ſua nobis commoda ferent. Fecit hoc inter alios S. Paulus, qui verba Chriſti ad ſe dicta, *Saule, Saule, &c.* alterâ mente repoſuit, & ſedulò ruminauit, nec timuit repetere coram Regibus & Principibus. Igitur & nos de hodierno Euangelio ſcobem auream & argenteam nobis colligamus.

QVÆST. I. Quomodo potuit dicere Petrus: *Ecce nos reliquimus omnia.* cùm pene nihil haberet? Reſpondet S. Theophylactus: *Tametſi,* inquit, *videatur Petrus non dimiſiſſe magna aliqua, vtpote pauper: ſed diſce, quòd re ipſa multum etiam ipſe reliqueris. Etenim & paruarum rerum magnâ tenemur affectione: ſed & omnes voluptates Petrus reliquit, & cum parentibus amorem carnis. Illæ enim affectiones non ſolùm contra diuites, ſed etiam pauperes militant.* In vita S. Gregorij Papæ cognomento Magni legimus, Eremitam, qui pro Chriſto omnia reliquerat, reuelationem accepiſſe, quòd in Cælo iuxta S. Gregorium Papam manſionen ſuam habiturus eſſet. Ingemuit Eremita, quòd ob paupertatis ſuæ ſtudium non plus præmij accepturus eſſet, quàm Gregorius, qui maximis abundaret diuitiis. Dum ergò hæc ſæpiùs mente reuoluit, vocem audiuit talem: Cùm diuitem non poſſeſſio diuitiarum, ſed cupido faciat, cur audes paupertatem tuam Gregorij diuitiis comparare, qui magis illum catum, quem habes, quotidie palpando diligere comprobaris, quàm ille tantas diuitias, quas non amando, ſed contemnendo, cunctiſque liberaliter largiendo diſpergit? Emendatus hac voce Monachus, rogare DEVM cœpit, vt vel cum Gregorio præmium capere poſſet. Videmus ergo res viles etiam magno ſæpè affectu diligi à pauperibus.

B. I. Quomodo ait Petrus, Reliquimus omnia.

1.

3. Reſp. II. Origenes hom. 9. in Matth, *Etſi,* inquit, *Petrus minima cum fratre reliquit, ſed non minima ſunt æſtimata apud* DEVM, *conſiderantem quoniam ex tantâ plenitudine dilectionis illa minima reliquerunt? vt etiamſi multas habuiſſent poſſeſſiones, omnia ſine dubio reliquiſſent, nec ab eis vllo modo retenti fuiſſent aut impediti, &c.* Loqui Petrus ſe ſciebat cum eo, qui cor & intentionem noſſet, & pro opere acceptaret: quoniam ergo intentione & affectu omnia, ſi haberet, relinquere paratus erat, omnia ſe reliquiſſe ait. Ita Geneſ. 22. dixit DEVS Abrahamo volenti immolare filiũ ſuum: *Quia feciſti rem hanc, & non pepercisti vnigenito filio tuo propter me, &c.* Pepercerat ſanè Abraham filio ſuo iuſſu DEI, nec ei quidquam mali intulerat; quomodo ergo DEVS ait: *Nõ pepercisti filio tuo?*

Quia

Quia nimirum DEVS viderat cor Abrahæ paratum, quantum in ipſo erat, ad filium actu immolandum, ideò voluntatem eius pro opere reputauit & præmiauit. Eodem modo Chriſtus dicturus eſt electis: *Eſuriui & dediſtis mihi manducare, &c.* licet plurimi electorum nihil omninò habuerint, quod pauperibus erogarent. Videt enim illorum voluntatem & deſiderium paratiſſimum ad erogandum, ſi quid eis ſuppeteret.

Reſp. 3 S. Auguſt. in Pſal 103. conc. 3. *Multum dimiſit,*
3. *fratres mei, multum dimiſit, qui non ſolum dimiſit quidquid habebat, ſed etiam quidquid habere cupiebat.* Et S. Gregorius homil. 5. in Euang. *Certè nos*, inquit, *& habita cum amore poßidemus, & ea quæ minimè habemus, ex deſiderio quærimus. Multum ergò Petrus & Andreas dimiſit, quando vterque etiam deſideria habendi dereliquit.* Poterant Apoſtuli ſperare in ſæculo dignitates, opes, delitias, tametſi eas nondum habebant: omnia ergo iſta cenſentur reliquiſſe. Idem dicendum de Religioſis.

C. QVÆST. 2. Cur reſurrectio mortuorum vo-
II. catur regeneratio? Reſp. 1. Quia eſt ſimilis pri-
Cur reſurrectio mortuorum regeneratio dicatur. mæ generationi, & natiuitati. quâ ex terrâ nati ſumus Duplicem vitam habet homo, temporalem & æternam: proinde duplicem etiam natiuitatem, primam, qua naſcitur in hunc mundum: ſecundam, qua naſcetur in vitam immor-
1. talem, reſurgendo in die iudicij. Ad vtramque vitam ex terrâ naſci dicitur: ab hanc temporalem: quia de terrâ corpus eius formatum eſt: ad illam immortalem; quia de ſepulchro quaſi de ventre terræ rurſum egredietur, qui cùm moritur, in vterum illum velut ſemen recluditur ſuo tempore gignendus. In vtrâque natiuitate terra mater noſtra eſt. DEVS verò pater, qui vti initio mundi extraxit hominem de terrâ ad hanc vitam, ita in fine mundi extrahet omnes mortuos de ſepulchris. Diſcimus ergò hinc duplici ratione nos terræ filios eſſe, quod vtinam numquam excideret! S. Auguſt. lib. 18. de Ciuit. cap. 13. refert fabulam Ethnicorum de Antæo, quem finxerunt terræ filium, è gremio eius natum, qui omnes ſecum luctantes vincebat, ex eo quod in matrem ſuam terram vel proiectus, vel ſe demittens, vires à matre reſumebat; quibus roboratus quemuis hoſtem ſuperabat. Sciens iſtud Hercules cum eo in arenam deſcendit & miſerum Antæum in ſublime extulit, ne contingere matrem poſſet, atq; inter brachia ſua in aëre conſtrictum interemit. Studium hoc diaboli eſt, vt terræ filios in ſublime efferat & à matre noſtrâ terra quàm longiſſimè ſeparet, perſuadendo nobis, longè à nobis mortem diſtare: *Nequaquā moriemini, ſed eritis ſicut dii, &c.* nobilis es, diues es, iuuenis & fortis, gratioſus apud homines, &c. Inde in ſuperbiam & præſumptionem aliaque plurima vitia non nemo eleuatur & miſerè à dæmone iugulatur. Nos ergò ſi ſapimus nè patiamur non in ſublime tolli, locum noſtrum ne dimittamus, terram noſtram matrem mente contingamus, puluerem nos eſſe conſideremus, dicamuſq; nobis: Quid ſuperbis terra & cinis! quid pro fluxis rebus, quas cras es relicturus, vanè conturbaris, &c.

Secundò, Quia ſimilis eſt ſpirituali generationi, per quam Chriſto id Baptiſmo renati ſumus. In hac enim anima noſtra abſterſa eſt ab omnibus ſordibus ſeu culpæ, ſeu pœnæ, & veſtita eſt veſte gratiæ gratioſiſſimâ, factaque eſt noua creatura, & quaſi Angelus quidam: ita & electi in regeneratione alterâ reſurgent impolluti & ab omni miſeriâ ſeu corporis, ſeu animæ liberi, & immunes, ſuper veſte gloriæ induti, eruntque deinceps ſicut Angeli DEI in Cælo. *Et ipſi populus eius erunt*, inquit Ioannes Apocal. 21. *& ipſe* DEVS *cum eis erit eorum* DEVS: *& abſterget* DEVS *omnem lachrymam ab oculis eorum, & mors vltrà non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit vltrà, &c.*

QVÆST. 3. Quales erunt throni Chriſti, & D
ſedes Apoſtolorum in iudicio? Reſp. Valde III.
probabile eſſe, thronum Chriſti fore nubem pulcherrimam, & ſplendidam inſtar ſolis: ſimiliter ſedes Apoſtolorum. De Chriſti throno ſcribit Ioannes Apoc. 14. *Et vidi; & ecce nubem candidam: & ſuper nubem ſedentem ſimilem Filio hominis, & habentem in capite ſuo coronam auream, & in manu ſuâ falcem acutam.* Falx acuta Iudicem prodit, qui vniuerſum mundum demetet, & triticum quidem congregabit in horreum ſuum, paleas autem cōburet igni inextinguibili. Nubes ſimiliter denuntiat electis ſalutiferam illam pluuiam: *Venite benedicti*; reprobis viciſſim fulmineam illam grandinem: *Diſcedite à me maledicti.* Quòd verò nubes futura eſt candida, indicat candorem Iudicis atque in iudicio illo nullum fore locum fucis & prætextibus, ſed omnia manifeſta & aperta futura. Quales erunt Chriſti & Apoſtolorum throni.

QVÆST. 4. Quomodo Apoſtoli iudicabunt? E.
Reſpondetur, quadrupliciter poſſe mundum IV.
iudicari. Primo, Iudicio Comparationis, quo vnus altero melior vel deterior iudicatur, vt cùm Niniuitæ, vel Regina Auſtri ſurgent in iudicio & condemnabunt incredulos. Et hoc iudicium commune eſt ſanctis & reprobis. Quomodo Apoſtoli iudicabunt. Quadruplex iudicium.
2. Iudicio Approbationis, quo ſententia Chri- 2.
ſti iudicis, tam quæ in reprobos, quàm quæ in electos, lata approbatur. Et hoc commune eſt omnibus beatis, qui Apoc. 19. ſimul exclamant: *Vera & iuſta iudicia ſunt eius qui iudicauit de meretrice magnâ &c.* 3. Iudicio Aſſeſſionis, quo Iudicis Aſſeſſores vnâ cum ipſo cauſas diſcutiunt, 3.
& à Iudice interrogati ſuffragia ſua ferunt, & ſententias dicunt; & hoc congruit & promittitur hîc Apoſtolis. 4. Iudicio Auctoritatis, quod 4.
ſolius Chriſti eſt; qui ſententiam fert & pronuntiat, mandatque executioni. D. Thom. 3. p. qu. 89. addit. a. 1.

QVÆST. 5. Quinam iudicabunt iudicio Aſ- F.
ſeſſionis? Reſpondetur, Ex communi ſenten- V.
tia PP. Auguſtini, Gregorij, Bedæ, Origenis, Gloſſæ, D. Thomæ 3. p. q. 89. addit a. 2. Omnes illos cum Apoſtolis iudicaturos, qui Apoſtolicâ vitâ ſecuti ſunt, adeoque propter Chriſtum omnia ſua reliquerunt. Colligitur ex verbis Chriſti, & indicatur Iob 36. cùm dicitur: Qui Iudicis Aſſeſſores.
Iudicium pauperibus tribuit. Nec immeritò; 1. *Vt* 2.
ſit, qui propter Chriſtum ſe humiliat, exaltetur, inquit D. Thom. loco citato. 2. Quia pauperes 1.
omnibus

omnibus renuntiantes. ſoli Chriſto adhærent, & à Iuſtitiâ non deflectunt : ideò ſunt ad iudi-
5. candum idonei ; quæ eſt alreratio D. Thomæ. 3. Quia cùm pauperes deſerendo omnia ſua pateant hominum calumniis & oppreſſionibus (ſiquidem non habent quo ſe defendant) voluit hanc eis promittere poteſtatem Chriſtus, vt caueant potentiores nocere Chriſti pauperibus, quos audiunt Iudices ſuos futuros. Hæc ergò promiſſio eſt eis pro muro, vel loricâ, vel meliùs pro ſaluo conductu, ſeu, vt vocamus, ſalua guardia.

G. VI. Quinam ab illis iudicandi.

QVÆST. 6. Quinam ab his iudicandi ſunt? Reſp. Omnes reliqui Chriſtiani. Duodecim enim tribus Iſraël vniuerſam Eccleſiam hîc ſignificant, quemadmodum & domus Iacob, Lucæ 1. *Regnabit in domo Iacob in æternum.* Vt enim domus Iacob ab ipſo per duodecim eius filios propagata eſt & aucta: ita Eccleſia à Chriſto per duodecim eius Apoſtolos. Rurſum, quia duodenarius eſt numerus perfectus & ſymbolum vniuerſitatis, ideò vniuerſam Eccleſiam indicat iudicandam, iudicio ſcilicet diſcuſſionis. Nam qui non credunt, iam iudicati ſunt, id eſt, iâm deſtinati ad pœnam. Diſcimus hinc honorare perſonas Religioſas & bene de illis ſentire, vtpote, quas audimus aliquando judici noſtro aſſeſſuras & ſuam in nos ſententiam dicturas. Iſaias Comnenus Orientis Imperator cùm Monaſteriorum bona fiſco addixiſſet, & ex ſtipe Monachos viuere coëgiſſet fulminum ictibus in ſe de Cælo ab irato DEO iactis, coactus eſt ponere purpuram & monaſticum habitum aſſumere, ſicque inter Monachos ſeruilia munia obire, qui priùs vexauit Monachos. Curopalates apud Baron. ann. 1057. Ita Religioſi *erunt capientes eos, qui ſe ceperant, & ſubijcient exactores ſuos*, Iſaiæ 14. in die Iudicij

H. VII. Quænam merces relinquentium omnia

QVÆSTIO. 7. Quænam illa merces relinquentium omnia : *Centuplum accipiet & vitam æternam poſſidebit?* Reſp. eſſe duplicem, vnam huius vitæ, alteram futuræ. Cùm enim benè nouerit Dominus plurimùm ad laborem nos excitari ſpe præmij, non ſatis exiſtimauit, quòd promitteret ſuis operariis ſalarium in fine die, niſi etiam promitteret ſuſtentationem interim & menſam. Anima enim noſtra duplicem habet ſtatum : alterum in corpore mortali : alterum poſt mortem. In primo arat & ſeminat, laborat, pugnat, vincit : in altero colligit laborum ſuorum fructum, & coronam victoriarum, ſed ne ſpiritus & corpus in laboribus præſentibus deficeret, opus erat, aliquos etiam fructus præſentes colligere, & præmia recipere victioriarum. Ergò Chriſtus in hoc ſæculo dat Religioſis centuplũ, vt expreſsè ſcribit S. Marcus; in altero vitam æternam. Non deſerunt Religioſi, vel certè non debent deſerere res terrenas, vt eaſdem in hoc mundo recipiant multiplicatas ; (aliàs enim non tam deſerere, quàm quærere terram cenſendi forent) nihilominùs tamen Chriſtus ſuam liberalitatem erga ipſos in hoc ſæculo oſtendit, reddens ipſis pro aliquibus rebus à ſe relictis centuplum in eodem genere ; eâ tamen ratione, vt id ipſis non nocere, ſed prodeſſe poſſit. Pro vnâ enim domo, aut agro relicto, dat eis centum domos, vel agros, non quoad dominium (quia hoc eis obeſſet plùs quàm prodeſſet,) ſed quoad vſum ad ſubleuandas eorum neceſſitates ; vel ſi non dat reditus annuos, dat ſaltem eleēmoſynas nunquam deficientes. Similiter pro vno patre, vel matre, fratre, vel ſorore, dat centum, qui exhibeant eis officium patrum, vel matrum, affectum fratrum vel ſororum. Nemo igitur inuideat Monaſteriis & Monachis ſuos reditus vel diuitias; à Chriſto iſta poſſident, & quidem abſque læſione voluntariæ paupertatis ; quin potius conemur, vti etiam nos huius promiſſionis participes fiamus, quod, fieri poſſe oſtendit nobis Apoſtolus 1. Timoth. 4. cùm ait: *Exerce te ipſum ad pietatem; nam corporalis exercitatio ad modicum vtilis eſt, pietas autem ad omnia vtilis eſt, promiſſionem habens vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ.* Si enim magni Principes præter magnum ſtipendium quod ſuis aulicis dant in fine anni, dant quoque ordinarium quotidiè portionem pro ipſorum menſâ & equorum pabulo, pro cuiuſque officio vel dignitate, cur non id faciat DEVS? Vel enim dabit opes, & ſubſidia copioſa, vel dabit eis induſtriam ad bene diſpenſandum id, quod habent, modicum, vel ſufficiat; vel certè defectum compenſabit ſpiritualibus bonis, quibuſcum eis bene ſit etiam in inopiâ.

Ergò, Auditores, vti etiam nos centuplum capiamus in hac vitâ, & millecuplum in alterâ, pietatem ſectemur, &, quemadmodum Hercules clauam ſuam numquam depoſuiſſe fertur, pietatem ita amplectamur, vt numquam deponamus,

IN FESTO PVRIFICATIONIS B. M. V.

Euangelium Lucæ 2.

POſtquam impleti ſunt dies purgationis eius, ſecundùm legem Moyſi, tulerunt illum in Hieruſalem, vt ſiſterent eum Domino, (ſicut ſcriptum eſt in lege Domini. Quia omne maſculinum adaperiens vuluam, ſanctum Domino vocabitur) & vt darent hoſtiam, ſecundùm quod dictum eſt in lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum. Et ecce: homo

erat

erat in Hieruſalem, cui nomen Simeon, & homo iſte iuſtus & timoratus, expectans conſolationem Iſrael: & Spiritus ſanctus erat in eo. Et reſponſum acceperat Simeon à Spiritu ſancto, non viſurum ſe mortem, niſi priùs videret Chriſtum Domini. Et venit in ſpiritu in templum. Et cùm inducerent puerum IESVM parentes eius, vt facerent ſecundùm conſuetudinem legis pro eo: & ipſe accepit eum in vlnas ſuas, & benedixit DEVM, & dixit: Nunc dimittis ſeruum tuum, Domine ſecundùm verbum tuum in pace: quia viderunt oculi mei ſalutare tuum: quod paraſti ante faciem omnium populorum. Lumen ad reuelationem gentium, & gloriam plebis tuæ Iſrael.

CONCIONES.

I. *Cur Chriſtus præſentari in templo, & Deipara purificari voluerit.*
II. *Quæ potiſſimùm primogenita Deo offerenda.*
III. *Cor, hominis primogenitum, quomodo* DEO *offerendum.*
IV. *Quouſque voluntas noſtra conformanda ſit diuinæ.*
V. *Senes inſtruuntur exemplo Simeonis.*
VI. *De puritate doctrinæ Catholicæ & ſectarum impuritate.*
VII. *De Cereorum ſignificatis.*
VIII. *Documenta.*
IX. *Myſteria.*

CONCIO I.

Sex aſſignantur rationes.

1. *Vt docerent nos obedientiam.*
2. *Vt docerent nos humilitatem.*
3. *Vt gratitudinem.*
4. *Ne cui ſcandali occaſionem praberent.*
5. *Vt docerentur pueri à teneris* DEO *ſeruire.*
6. *Vt doceret nos Deipara ſtudere puritati.*

THEMA.

Tulerunt illum in Ieruſalem, vt ſiſterent eum Domino. Luc. 2.

A. CONueniunt SS. Patres, neque Chriſtum, neque eius Matrem legibus illis comprehenſos fuiſſe, quæ in hodierno allegantur Euanlio. Siquidem Scriptura nō obſcurè illos eximit. Lex prior erat, vt *mulier, ſi ſuſcepto ſemine pepererit maſculum, immunda eſſet, &c.* quæ habetur Leuit. 12. Sed hîc clarè excipit Deiparam, quæ non ſuſcepto ſemine, ſed de Spiritu ſancto concepit filium. Altera erat: *Omne maſculinum adaperiens vuluam, ſanctum Domino vocabitur, &c.* quæ habetur Exod. 13. ſed hîc excipit Chriſtum, qui dum naſceretur, clauſtrum virginitatis non violauit, vt Eccleſia canit & ſemper docuit. Cùm igitur, ô Deipara, nihil tibi & filio tuo ſit cum iſtis legibus, quò progrederis cum illo mulier amicta ſole? Cur te purificatum; illum is oblatum? Audiamus.

B. I. Vt docerent obedientiam. PRIMO, Vt docerent nos obedientiam. Cùm enim effrænis homo ægerrimè ſub mittat ceruicem iugo legum diuinarum & humanarum, iuxta id Ierem. 2. *A ſæculo confregiſti iugum meum; rupiſti vincula mea & dixiſti: Non ſeruiam.* Quaſi diceret; Ab initio & à primis tuis parentibus hæreditaſti hoc vitium inobedientiæ: idcircò DEVS ipſemet voluit ſe ſubmittere iugo Legum ſuarum, licet ad eas tanquam ſupremus legiſlator minimè obligaretur & in ipſâ lege minimè comprehenderetur, vt ſic ſubditos ſuos ad earundem obſeruationem inuitâret & immorigeros confunderet. Refert Poylænus l. 4. quòd Alexander Mag. Tyrum oppugnās, cùm amplam foſſam mœnibus Tyriorum adiectam ſuperare cuperet & milites cunctantes videret, primus ipſe corbem arenâ plenum apportârit. Milites ergò cùm Regem ſuis manibus imperata facientem viderent, abiectis chlamydibus regem imitati celeriter foſſam æquârunt atque ita tandem Tyrum occupârunt. Propoſuit DEVS diripiendum nobis regnum cælorum, potiſſimùm ſub lege gratiæ. Sic enim Matth 11. ait Dominus: *A diebus Ioannis Baptiſtæ regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Ad occupandum tamen illud neceſſe eſt implere foſſam, quæ circumdat illud, id eſt, præcepta adimplenda, quorum impletione fiunt praua in directa & aſpera in vias planas, quod faciendum prædicabat Ioannes. Hoc verò cùm difficile hominibus videretur, idcircò DEI Filius in mundum venit, vt in obſeruatione mandatorum ſuorum præiret & exemplo ſuo nos animaret ad perficiendum id; quod non ipſi, ſed nobis incumbebat. Itaque ſummus legiſlator ſuæmet legi, quæ ipſum non concernebat, hodie (vt & aliàs in Circumciſione, &c.) ſe ſubiecit, dum iuxta legem DEI olim præſcriptam offerri & redimi in templo voluit, quamuis ea lex cæremonialis tantùm eſſet. Quis ergò noſtrum modò non alacriter imitetur exemplum regis noſtri? quis moleſtum aut difficile, nedum impoſſibile dicerere audeat ſeruare DEI præcepta? Eiuſdem obedientiæ exemplum nobis Deipara eſt, quæ cùm lege Purificationis non comprehenderetur, eam tamen exactiſſimè obſeruauit: qui ſummus obedientiæ gradus eſt. Primus enim gradus eſt obſeruantium præcepta ſicut debent. Secundus obſeruantium accuratiùs & cumulatiùs quàm debent. Tertius obſeruantium ea, quæ omnino non debent. Summam igitur Filij obedientiam & Mater imitata eſt. *Nec mirum,* ait D. Ambroſ. de Purificatione, *ſi Mater obſeruet legem, quam eius Filius non venerat ſoluere, ſed adimplere.* Quid ſi igitur Chriſtus & Mater eius obſeruant, qui non debent; nos ea quæ debemus, obſeruare dubitabimus? Nimirum eâ re demonſtrare nobis volebant, quantâ in veneratione habendæ eſſent diuinæ leges, quantique momenti ac neceſſitatis ſit viuere ad normam earum. Non enim fruſtrà ter repetitur in hodierno Euangelio legis præſcriptum.

ptum. Primò, *ſecundùm legem Moyſi*: Secundò, *ſicut ſcriptum eſt in lege Domini*: Tertiò, *ſecundùm quod dictum eſt in lege Domini*. Hac enim legis inculcatione nobis inſinuatur quàm omnes noſtri cogitatus, ſermones & actus conformari diuinæ legi debeant, quemadmodum & Chriſtus omnia ſua voluntati Patris conformabat: imò & legibus humanis, quia allegatur etiam Lex Moyſis. Quàm turpiter errant igitur, qui legum fręna excutientes, noxiam libertatẽ quærunt & omnia ex proprio ſenſu facere volunt? Quàm turpiter & illi, qui potiùs mundi legibus ac moribus regi, quàm diuinis & ſacris volunt? Lex mundi iubet iniurias illatas nõ ferre, ſed vlciſci, contumelias replicare, pompam ſtatui decoram ducere potiùs quàm debita ſoluere, &c. Hæc ſedulò obſeruantur: ſed pręcepta Dei parui penduntur, imò ſectatores mundi pudet aliquo modo, ex præſcripto legis diuinæ aut eccleſiaſticæ agere quæ agunt: pulchrius enim reputant, ſi ex proprio motu confiteantur, audiant ſacrum, ieiunent, &c. ne quaſi compulſi & plebeiorum more coacti id facere videantur. Quæ ſanè diabolica veſania eſt, & merito obedientiæ eos priuat. Docentur & hoc exemplo Magiſtratus præire in ſeruandis præceptis quæ vel ipſi ſanciunt vel promulgant, ne ſimiles ſint Legiſlatoribus ſedentibus ſuper Cathedram Moyſis, qui imponebant onera grauia & digito ſuo nolebant ea mouere: ſed potiùs Paſtori bono, qui ante oues ſuas vadit, quemadmodum hodie Chriſtus fecit.

C.
II.
Vt docerent humilitatem.

Secundo, Vt docerent nos humilitatem, quam etiam virtutem difficillimè addiſcunt ſuperba hominum capita. Chriſtus quidem hanc docet, dum ſeruorum legem ſubire & inſtar ſerui, offerri voluit: ſiquidem eâ potiſſimùm de causâ Devs primogenita offerri ſibi voluit, Exod. 13. quòd ei in perpetuam ſeruitutem addicta ſunt omnia. *Mea ſunt enim omnia*, ait Deipara verò dum, quaſi non virgo, inſtar aliarum matrum purificatione opus haberet, per 40. dies templi ingreſſu iuxta præceptu.o Domini, Leuit. 12. abſtinere, ſe domi continere, & poſtmodum in templo purificandam exhibere, inter alias matres conſiſtere, adeoque quaſi purificationi obnoxia ſe ſiſtere non dubitauit: cùm tamen in conceptu & partu Chriſti Angelos puritate vinceret. Quâ in re Filius & Mater perfectiſſimum humilitatis gradum attigerunt. Sunt enim, qui intellectu ſunt humiles, ſed non voluntate; fatentur enim ſe peccatores, defectibus obnoxios & omni ſupplico dignos; ſed nolunt tales ab aliis haberi, imò boni potius reputari: bona ſua cupiunt prædicari, mala neſciri. Non ſic Chriſtus & Maria, qui etiam voluntate humiles fuerunt, quia etiam ab aliis vilipendi amauerunt. Etenim Chriſtus in monte Thabor ſeorſim oſtendit gloriam ſuam coram tribus tantùm diſcipulis; paſſionis verò ignominiam pertulit in monte Caluariæ coram ingenti multitudine. Idem glorioſam natiuitatem ſuá paucis tantùm Paſtoribus voluit annuntiari, miniſterio Angelorum: hodie verò vt ſeruus voluit in templo publicè offerri. Similiter Maria non ore ſe prædicabat ſimilem aliis matribus, ſed reipsâ talem ſe præferebat, vt nemo de eâ aliter opinari poſſet; cùm tamen longè diuerſa mater eſſet ab aliis matribus. Alij iure ſe humiliant, quia habent in ſe cauſam humilitatis, ſordes peccatorum & defectus, vel notam ſeruituris alteriúſue debiti. Nihil horũ in Chriſto, nihil in Mariâ: neque enim ſeruus Chriſtus, neque immunda erat Maria; nihilominùs quaſi tales in templo ſe ſiſtunt: cùm tamen ille Dominus, hæc virgo eſſet. Potuiſſet illa dicere, vt S. Bern. Serm. 3. in Purif. ait: *Quid mihi opus purificatione? Cur abſtineam ab ingreſſu templi, cuius vterus neſciens virum, templum factus eſt Spiritusſancti? Cur non ingrediar templum, quæ Dominum peperi templi? &c. Verè ô beata Virgo, verè non habes cauſam, nec tibi opus eſt purificatione. Sed numquid filio tuo opus erat circumciſione? Eſto inter mulieres tanquam vna earũ: nam & Filius tuus ſic eſt in numero puerorum.* Sic Bern. Suetonius in Auguſto, refert Iuliam filiam Auguſti de faſtu nimio correctam, reſpondiſſe: *Quid? pater ſe Cæſarem eſſe oblitus eſt?* Sed quantò nobilior Dei mater filiâ Auguſti? Sciebat illa ſe Dei matrem; diſſimulabat tamen, & ita ſe gerebat ipſo opere, vt nemo de ipsâ amplius quid opinari poſſet, quàm de aliis matribus. Et quantum hîc Dei Filius & Mater noſtram arguunt ſuperbiam? Nos ſi vel modicâ re alios præcellimus, ſtatim videri volumus, ſplendiùs veſtiri, honoratiori titulo inſigniri, digniori loco conſiſtere, priore loco incedere, nullis denique æquari; deinde verbis nos humiliamur & humiles videri volumus, ſed ab aliis contemni, vt viles tractari, & vitia noſtra vobis obiecta audire nequaquam volumus. Sanè Deipara ſciebat ſe matrem eſſe ſummi Regis, ſe geſtare in ſinu ſuo Regem cælorum; vnde cogitare poterat: O ſi ſcirent homines, quanti Regis mater ſum! quantum Dominum in brachiis geſto! quanta gloriâ & pompâ cum filio me exciperent? Sed ipſa, quaſi hæc omnia neſciret, velut vna ex aliis fœminis humiliter in templum venit, non prædicauit gloriam Filij ſui, ne videlicet ſuam quęrere videretur.

D
III.
Vt docerent gratitudinem.

Tertio, Vt docerent nos gratitudinem erga Devm, diuinaque beneficia. Altera enim ratio, cur primogenita Devs ſibi offerri præciperet, erat, quòd Hæbræorum primogenita ſeruârit quando in Ægypto Angelus Domini omnia Ægyptiorũ primogenita percuſſit, Exod. 12. quam rationem ſubdidit Moyſes Exod. 3. Ita propter hoc beneficium Iudæis olim à Deo impenſum, in gratiarum actionem ſiſtit Deipara Filiũ, nec nõ & Filius ſeipſum corã Deo Patre. Vbi docemur gratias agere Deo etiã pro beneficiis, quæ maioribus noſtris impẽdit; veluti pro conſeruatâ maiorum noſtrorũ fide, pro primis ſanctis Epiſcopis patriæ noſtræ datis, pro optimis & Catholicis Principibus, pro conſtantia Martyrum, fundationibus Monaſteriorum & Diœceſium, &c. Quemadmodum enim Iſraëlitæ innumeri nunquam futuri erant, ſi primogenita Hebræorum in Ægypto occiſa fuiſſent: ſic niſi nos habuiſſemus ſanctos Epiſcopos &

Prædica-

Prædicatores fidei, piſſimos principes, & conſtantes in fide parentes, vbi nos eſſemus: Fortè in hæreſi aut Atheiſmo. Neque verò exiſtimandum, factam eſſe hanc oblationem Chriſti tantùm ob alienum illud beneficium, ſed etiam ob proprium. Voluit enim Deipara ſiſtere Deo filium ſuum, quemadmodum Anna Samuelem, in gratiarum actionem, quòd ab eo illum acceperit eiuſque beneficio hucuſque in magna deſolatione & paupertate ſuſtentarit & in medio nationis prauæ alieno interritorio ſaluum conſeruarit. Chriſtus etiam ipſemet ſiſtere ſe Patri ſuo voluit, gratias agendo pro eodem beneficio, ſecundùm humanam naturam: & quemadmodum S. Bonauentura meditatur, vnà cum matre columbas offerebat. Docemur ergo hîc, quàm grati eſſe debeamus Deo pro beneficijs acceptis. Si vitæ ſuæ curſum quilibet examinare velit, inueniet ſe ſæpiùs à Deo præſeruatum eſſe ab ingentibus periculis, tam corporis quàm animæ. Quoties ſuccubuiſſemus in tentationibus, quoties mortem corporalem incurriſſemus, niſi per Angelos ſuos aliaque auxilia Deus nos ſeruaſſet? Proinde animam & corpus noſtrum Deo millies debemus: Et vnde alia bona noſtra animæ, corporis, fortunæ, ſupernaturalia obtinemus, niſi à Deo? Hæc omnia igitur ſiſtere coram Domino debemus, eiq; accepta ferre & dicere cum Dauide 2. Reg. 7. *Domine Deus meus adduxiſti me huc uſque!* q. d. euexiſti me ad regiam dignitatem & Propheticam ſapientiam ex vili domo & paſtorali officio, per tot inſidias, pericula, labores, ſeruaſti in prælio difficillimo cum Goliatho; defendiſti me à Saule, &c. Denique ſpirituales etiam filios noſtros, id eſt, omnia bona opera noſtra Deo ſiſtere debemus, tanquam ipſius dona, & nequaquam nobiſmetipſis adſcribere. *Omnia enim opera noſtra operatus es nobis*, ait Iſaias ad Deum c. 26.

E.
VI.
Ne cui ſcandali occaſionẽ præberẽt:

Qvarto, Vt ne ſcandali occaſionem alicui præberent. Cùm enim lateret adhuc homines Chriſti diuinitas & Deiparæ virginitas, poterant ſcandalizari, ſi vidiſſent eos præceptum Domini non obſeruare; ſingularitas enim & nolle ſubijci præceptis valde ſcandalizat: vnde timendum in populo murmur erat, ſi Virgo ſe purificationi & Filium oblationi non præſẽtâſſet. Maluit itaque honore ſibi debito carere Chriſtus & Maria, quàm offendiculi occaſionem aliis præbere. Quantum hîc arguuntur publicæ perſonæ quæ nihil penſi habent, quòd ſuâ libertate & præceptorum neglectione ſubditos & ſimplices ſcandalicent?

F.
V.
Vt docerentur pueri è teneris Deo ſeruire.

Qvinto, Vt doceret Chriſtus pueros & adoleſcentes à teneris ſe offerre ſeruitio diuino: Deipara verò, parentes offerre liberos ſuos ad Dei cultum. Quantum hoc ſit docebit nos hiſtoria, quam refert Gerardus de Fracheto in vitis FF. Prædicatorum, duorum iuuenum ex ordine Prædicatorum, qui pari adipiſcendæ perfectionis ardore excitati, relictâ patriâ, à qua ſimul oriundi erant, religionem inierunt. Vterque & conſtantiam vt virtutem & pietatem probauit ſuam. Altero tamen eorum morbo decumbente, ſpemque euadendi nullam relinquente, alter, cùm ſe in aliena regione deſtitutum iri ſolatio exiſtimaret, nutabundus tum demũ inſinuauit infirmo, ſibi admodum fore difficile perſeuerare. Æger verò ſolari puſillum animum, quòd Deo ita viſum eſſet; polliceri deinde ne vel à morte quidem ſe ei defuturum; reuerſum quoque & de ſtatu ſuo certiorem redditurum. Deceſſit ergo & oranti poſt mortem ſocio apparuit ſub triſti ſpecie. Quærenti verò quemadmodum ſe haberet; Non optimè, ait, cauſamque ſciſcitanti: Patior, inquit, quipppiam, non aliam ob cauſam, quàm quòd cùm noui ſocci de more darentur fratribus, acceptis nouis veteres occultabam, contra Regulæ ſtatutum puritatemque paupertatis religioſæ. Dixit etiam eoſdem latere etiamnum ad pedes lecticæ; rogare ſe vt eos ad Superiorem deferat, iiſque reatum in capitulo expoſitũ abſoluat, ac orationibus ſacrificiiſque expiari faciat. Factum hoc eſt, vt petiit. Lætiſſimus demum apparuit ſocio, magno ſplendore coruſcans, eductumque foras ad planitiem dum ſolatur, & ad conſtantiam hortatur, ecce fulgentiſſimorum hominum cohors, ſummo ordine magnas cruces humeris deſerentium, in montem traijciens, cœlum conſcẽdebant. Nouitius in admirationem raptus, illicò in fœliciſſimam illam turbam oculos coniicit; & dum eos aſpectu proſequitur, ſuccedit deinde alius cuneus beatorũ geſtantium manibus triumphales cruces, quas nullâ difficultate geſtabant. Auxit admirationem iuxtà ac lætitiam hic ordo militum priores ponè ſequentium, cœlorumque celſa petentium; ſed cõtinere præ gaudio ſeſe vix potuit cùm tertius ordo ſucceſſit, duplo maior; nam ſingulis ſua crux à florentiſſimo quodam iuuene præferebatur, cumque præcedentes turmas ſequerentur & Angelus defunctum nouitium cum ſua cruce iungendum ſeſe aliis accerſeret, ſocius eius, Non ita, inquit, abibis priuſquam rei geſtæ ſeriem, triumque glorioſorum ordinum triumphos explicueris. Beatus iuuenis, Quoſcumque vidiſti, ait, tribus hiſce diſtictons ordinibus, omne beatâ ciuitate donatos eſſe certò ſcias. Qui primi comparuẽre inſignes crucibus, quas baiulabant humeris, ij ſunt, qui ætate prouectiori ſeſe Dei obſequio manciparunt: ideò longas lataſque cruces, præteritarum, ſcilicet, conſuetudinum velut onera quædam, deportare coacti ſunt. Secunda cohors eſt eorum, qui mediâ ætate virtutem complexi ſunt; & ij cruces geſtant manibus, vtpote portatu leuiores. Qui verò agmen clauſerunt, nec cruces nec laborem ſeſe tuliſſe inſinuant, quia in tenera ætate, ſpretis mundi illecebris Perfectionis arcem ingreſſi, Angelicè vixerunt totumque iugi Dominici pondus eorum Angeli ſuſtinuerunt, non ipſi. Si perſeueraueris, nobis adiungeris, & beatus eris: ego verò Dei gratiâ cum illis aſcendo. Bene vale. Quibus dictis, alios ſecutus eſt, Angelo ſuo duce eiuſque crucem ferente.

G.
VI.
Vt doceremur ſtudere puritati.

Sexto, Vt doceret nos Deipara ſtudere puritati & accuratæ purificationi animarum

noſtrarum. Tametſi enim ea purificandum nil haberet. voluit tamen nihilominus purificari propter exemplum noſtrum: quia ſcilicet nobis frequentior & accuratior purgatio neceſſaria eſt. Quotidie enim non modò ſordes contrahimus peccarorum, ſed etiam reatus pœnarum. Nihil autem coinquinatum intrabit in regnum cœlorum? quia plateæ cælorum ſunt ex auro mundiſſimo: ideò nemo calceatus, nemo ſordidis admittitur pedibus. In huius rei typum Moyſes iubetur calceos exuere, antequam accedat ad Deum, Exod. 3. Porrò ſicut Leuit. 12. dies 40. præſcripti erant fœminis ad purificationem, ſi maſculum peperiſſent: octoginta verò, ſi fœminam; quæ autem ſterilis erat. maledicto ſubiacebat: ſic qui hîc maſcula, id eſt, perfecta pietatis edunt opera & viriles agunt pœnitentias, intra 40. dies, id eſt, hac vitâ purificabuntur: qui verò muliebria tantùm & imperfecta peragunt virtutum & pœnitentiæ opera, duplum temporis exſoluere debebunt purgationis ſuæ; in hac ſcilicet vita poſteà in purgatorio Maſculi igitur ſunt, qui perfectas & rigidas agunt pœnitentias, & perfecta opera præſtant: fœminæ verò, qui inperfecta: ut per ænigma Salomoni propoſitum declaratur. Refert enim Georgius Cedrenus de Salomone, Reginam Saba inter alia tentaſſe ſolertiam Salomonis hoc modo: Formoſos pueros & formoſas puellas eodem veſtitu & ornatus iuſtructos coram eo conſtituit, petijtque vt inter ſexum internoſceret. Rex omnes lauare faciem iuſſit, itaque diſcrimen ſexûs deprehendit, cùm mares fortiter atque valdè facies tergerent, fœmellæ teneriter & timedè. Viri eſſe debent qui cœlũ ingredi volunt, id eſt, laboribus aſſueti, non fœminæ ſeu molles & delicati (ideò in numero diſcumbentium non numerantur fœminæ in hiſtoria de multiplicatione panum) Vis autem ſcire quinam viri ſint? Illi ſunt qui fortiter & conſtanter arripiunt pœnitentiã, quique aſpera ſubeunt virtutum opera, vt qui audacter arripiunt pecuniam & dant pauperibus (ſiquidem per eleēmoſynam lauatur facies conſcientiæ. *Date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis.* Luc. 11. Et, *Eleemoſyna à morte liberat, & ipſa eſt, quæ purgat peccata & facit inuenire miſericordiam & vitã æternam.* Tob. 12.) Qui verò timidè & parcè largiuntur, delicatè ieiunant & reſpuunt pœnitentię opera, fœminę ſunt, nec computabuntur inter eos qui in cœlo diſcumbunt. Qui autem prorſus ſteriles ſunt, camino tartaro commendabuntur. Quòd ſi igitur nihil illuc purgandum afferre volumus, crebrò & accuratè purgemur hic. Elephas certè ſingulis lunis nouis in flumine ſe purificat, vt Pier. in Hierogl. l. 2. refert. Cur non item ſingulis menſibus purificet vnuſquique ſuam conſcientiam? Quis in collo vel domo ſuâ ſordes diu tolerat? Nónne induſium mutas quouis octiduo? nònne hypocauſtum verris omni Sabbatho? Cur non idem facis animæ & conſcientiæ tuæ?

Ergo, Auditores, concipiamus hodie nouum & ſerium propoſitum crebriùs inpoſterum & accuratiùs purificandi animas noſtras. Ad quid enim Eccleſia feſtum hoc aliaque per annum recolit, niſi vt eadem nos ſpiritualiter agamus in nobis; & quod olim geſtum eſt, nunc iterum in nobis fiat: Si ergo offerri Chriſtus voluit, offeramus & nos Deo; ſi mater eius purificari, purificemur etiam nos, ſi in manibus geſtamus lumina, ne ſint tenebræ in cordibus; ſi benedicimus candelas, benedictionem etiam noſtri à Deo imperremus.

CONCIO II.

Quæ potiſſimùm Primogenita Deo offerenda ſint.

Offerendum Deo:

1. *Primogenitum cuiuſcumque operis.*
2. *Primogenitum ſtudiorum & negotiorum.*
3. *Primogenitum diei, ſeu initium.*
4. *Primogenitum ætatis.*
5. *Primogenitum filiorum.*

THEMA.

Omne maſculinum adaperiens vuluam, ſanctum Domino vocabitur, Luc. 2.

TAmetſi lex illa vetus de ſanctificandis Deo primogenitis (vti & cæremoniales omnes) per legem Euangelij ſecundùm literam abolita eſt; non tamen iuxta myſticam intelligentiam. Ratio enim cur Deus olim primogenita petierit ab Hebræis, eſt, tum quia omnia ipſius ſunt ratione Creationis, tum quia eòrum primogenita liberauit à percutiente Angelo, Exod. 11. indicatur Num. 8. Hæc autem ratio adhuc militat; omnia enim quæ poſſidemus, Deo imprimis vt Creatori debemus: deinde vt Redemptori. Vt Creator, omnia nobis ſubiecit, quæ in mundo ſunt; vt Redemptor, etiam Filium ſuum dedit primogenitum, & cum illo omnia, etiam quæ in cœlo ſunt Si ſciremus donum Dei, quod nobis impertiit vt Creator, & quod rurſum vt Redemptor; quando nimirum non tantùm mundum nobis ſubiecit, ſed etiam ex inferno, quem toties merebamur, nos redemit; clarè intelligeremus, non omnia tantùm noſtra, ſed nos ipſos etiam millies Deo deberi. Quid magni igitur à nobis petit, ſi primogenita noſtra petit? Non petit iam à nobis primogenita filiorum aut iumentorum ſecundùm literam intellecta, quemadmodum à Iudæis, ſed tantùm ſecundùm Spiritum, quæ nemo non dare poteſt. Quâ verò ratione hæc ei danda ſint videamus. A.

B. I. Primogenitum cuiuſcunque operis.

PRIMO, Primogenitum operis cuiuſcumque, quod eſt intentio, que dirigit ad finem propoſitum omnes actiones. Vt enim collimatio præcedit iaculationem, ſic intentio opus. Requirit hanc Apoſtolus 1. Corit. 10. cùm ait: *Siue ergò manducatis, ſiue bibitis, ſiue aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.* In negotiatione corporali, intentio vendenti vel ementi parum aut nihil confert; non enim inde merces aut pretia nobilitantur: at in negotiatione ſpirituali plurimum; imò ex ea pendet mercis ſeu operis dignitas & pretium. Bona enim intentio operi (modò id ex ſe malum non ſit) bonitatem

tatem tribuit, mala, malitiam, licet opus bonum ex ſe eſſet: intentio nulla inutile facit opus eorum Deo. Vnde ſequitur, fruſtrà laborare eum, qui operum ſuorum intentionem non offert Deo; ſimiles illis qui manè proficiſcuntur egreſſi ex aliqua ciuitatis porta; antequam decreuerint aut etiam cogitauerint, quònam ſibi ſit eundū, de quibus verificatur id Pſalmi: *In circuitu impij ambulant*, id eſt, fruſtrà fatigantur & laborant, quia progreſſum non faciunt: ſic enim multi nunquam cogitant, cur viuant, ad quem finem à Deo creati ſint, & quid tandem ſibi quærant omnibus ſuis ſtudiis. Alij verò prauos ſibi conſtituunt fines, opum, honorum, voluptatum copiam: ſed hi diabolo offerunt ſua primogenita. Nouimus Deo placuiſſe munus Abelis, non placuiſſe munus Cain; cùm tamen exigua fuerit munerum differentia. Abel enim velut paſtor obtulit de gregibus ſuis: Cain velut agricola obtulit de frugibus ſuis. *Sed varietas mentis, & voluntatis*, ait S. Chryſoſtomus in eum locum, *illius quidem acceptiſſimam fecit oblationem, huius autem repudiatam. Deus enim acceptor perſonarum non eſt, ſed à voluntate examinans, mentem & intentionem coronat.* Sic ille. Vnde bene dicitur Abel obtuliſſe adipem gregum ſuorum, id eſt, intentionem, velut internam & optimam partem. Hunc enim adipem præcepit ſibi offerri Deus Leuit. 3. vbi dicitur: *Omnis adeps Domini erit iure perpetuo* Et mox: *Neque adipem omnino comedetis.* Comedunt autem illum, qui non Dei gloriam, ſed ſuum lucrum, commoditatem, gloriam quærunt in ſuis actionibus.

S. Gregorius Nazianzenus iter facturus dicebat: *Tibi Chriſte viuo, tibi loquor, tibi Chriſte ſedeo, tibi incedo, quandoquidem ſum manu regis.* Dicat hoc Chriſtianus quiſque initio operis ſui.

C. II. Primogenitum ſtudiorum & negotiorum. SECVNDO, Primogenitum ſtudiorum & negotiorum grauium, vt ea auſpice Deo inchoëntur & proſperentur. Docuit id facere in contractibus matrimonialibus Raphaël Tobiam, Tob. 8. vt nimirum poſtquam acceperit vxorem, ingreſſus cubiculum, contineret ſe ab ea & ſolis orationib. vacaret, ſic enim fore vt tertia tranſacta nocte benedictionem conſequeretur & filios procrearet incolumes: quod & factum Salutare hoc conſilium ſequi deberent coniuges, vt etiam admonet eos Eccleſia, eo ipſo quòd præcipit vt ante coniunctionem Sacramento Confeſſionis & Euchariſtiæ ſeſe muniant.

Ab olim etiam Imperatores nuper electi, mox obſequium ſuum Romano deferebant Pontifici, quaſi primitias Imperij. Inter alios cùm Iuſtinus Imperator id faceret, reſcribens ei Hormiſda Pontifex: *Debitas*, ait, *B. Petro Apoſtolo imperij veſtri primitias reddiſtis.* Idem Iuſtinus Imperator electus non priùs imperij inſignia capeſſere voluit, quàm ad templum progreſſus pias ad Deum preces fudiſſet. Poſt Canticum *Benedictus* à Patriarchâ coronatus & in ſolio collocatus, orationem habiturus, priùs frontem cruce conſignat, Baron. anno 565. Similiter eius ſucceſſor Tiberius, antequam procederet coronandus, loca ſacra obiit & completâ oratione prodiit. Idem anno 582 Nouimus etiam Iudith, quando arrepto gladio perimere voluit Holofernem; priùs oraſſe cum lachrymis: *Confirma me Domine Deus Iſrael, & reſpice in hac horâ ad opera manuum mearum.* Iudith 13. Sic ante prælium præcedere oratio debet, exemplo illius Imperatoris, qui propè Ratisbonam conflicturus dixiſſe fertur, **Laſzt vns ghebetten.** Vnde pagus eò loci ſitus vſque hodie vocatur **Ghebetten.** Item ante actiones ſacras, vt iis aſpiret Deus. De his S. Dionyſius c. 3. de diuinis nominib. ait *Omnis actio ab oratione inchoanda nobis eſt, præſertim in Theologiâ*, hoc eſt, cū de Deo loqui volumus & rebus diuinis.

Ratio 1. Quia omnes actiones noſtræ Deo debentur tanquam auctori & directori earum.

Secundò, quia niſi à Deo dirigantur, peſſumibunt & ab vltimo ac vero fine deuiabunt. Vnde in omnibus viis ſuis hanc directionem petiit Dauid, Pſalm. 24. *Vias tuas Domine demonſtra mihi.* Et Pſal. 118. *Greſſus meos dirige.* Et Tobias docet filium ſuum dicens: *Omni tempore benedic Deum, & pete ab eo, vt vias tuas dirigat & omnia conſilia tua in ipſo permaneant.* Tob. 4. Idque faciens filius, in omnibus proſperatus eſt. Vnde monet Caſſianus collat. 10. c. 18. in omnibus actionibus præmittendum eſſe illū verſiculum. *Deus in adiutorium meum intende: Domine ad adiuuandum me feſtina.* Id quod Eccleſia facit ad omnes horas precum. Et Germani, cùm ad initium operū dicūt: **Das walt Gott.** Ratio eſt, quia *cogitationes hominum timidæ & incertæ prouidentiæ noſtræ*, vt ait Salomon Sap. 9. Solus autem Deus nouit euentus futuros, & quid nobis proſit; ad cuius etiam vnius prouidentiam ſpectat, hominum inprimis actiones dirigere. Quoniam igitur plurimæ viæ dubiæ ſunt & quidem pleræque ad perditionem ducunt, ſoluſque Deus nouit, quæ nobis viæ conducant quæque periculoſæ ſint, an non ſedulò precari debemus Deum, vt ducat nos per illas, quæ ſcandalis in quibus impingeremus, carent, & quibus præſcit nos ad gloriam peruenturos: Hinc in omnibus ſuis negotiis proſperè agebant Abraham, Iacob, Ioſeph, Moyſes, Iudas Machabæus, Theodoſius, Conſtantinus M. Carolus Magnus, Carolus V. quia nimirum à Dei voluntare eiuſque directione toti pendebant.

D. III. Primogenitū diei, ſeu initium. TERTIO, Primogenitum diei, vt nimirum diem à Deo ſemper incipiamus, & futuras actionis ipſi commendemus per deuotam orationem ad inſtar aniculārum, quæ & ipſæ manè, modo quo poſſunt, Deo laudes canunt. Hæc enim ſignificatur per incenſum & thymiama illud, quod iuſſit olim Deus manè adoleri & offerri ſibi ab Aarone, Exod. 3. *Per incenſum vis orationis intelligitur*, ait S. Beda in eum locum, iuxta illud; *Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo. Manè autem thymiama incenditur, quando inprincipio omnis boni, quod inſpirante Deo facere diſponimus, illius auxilium quo perficiamus, inuocamus*, Sic ille. Sed rectiùs ſenſu proprio per manè, principium diei intelligitur. Io eiuſdem rei ſignificationem manè colligendum erat manna Iudæis, vt inde viuere poſſent ſequenti die, alio

alioquin *ſtatim ab exiguo radio ſolis*, ait Sapiens in lib. Sap. cap. 16. *calefactum tabeſcebat; vt notum omnibus eſſet, quoniam oportet præuenire ſolem ad benedictionem tuam* (Græcè ad bonam gratiam tuam, ſcilicet obtinendam) *& ad ortum lucis te adorare*. Videmus igitur bonam gratiam & benedictionem, id eſt, proſperum ſucceſſum promitti omnibus qui principium diei per orationem DEO obtulerint. Sic enim & Iacob in aurorâ impetrauit benedictionem ab Angelo, Gen. 32. Similiter & Dauid Pſalm. 5. *Mane exaudies vocem meam*; inquit. In quem locum S. Chryſoſtomus: *Oportet enim*, inquit, *ad gratias tibi agendas ſolem præuenire, & ante ortũ lucis te interpellare. Tu autem in Imperatore quidem minimè patiaris eum, qui eſt inferior, ante te adorare: nunc autem ſole oriente ipſe dormis & cedis primo loco creaturæ. nec omnẽ creaturam præuenis, quæ propter te facta eſt: ſed cùm ſurgis, manus & faciem lauas animam autem immũdã negligis, &c.* Ideò ipſe Dauid de manè ſemper ad DEVM ſe conuertit per orationem, vt patet Pſalm. 62. *Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo.* Similiter Caſſianus collat. 21. cap. 16. ait, tunc à nobis Deo primitias placitas & acceptabiles perſolui, cùm in principio diei, os Deo ſoluimus per orationem, & cętera membra ante omnia negotia, ad Dei obſequium & adorationem componimus, protenſione manuum, incuruatione genuum & totius corporis proſtratione; *Quod deuotionis genus*, inquit, *multi etiam ſecularium ſummâ cautione cuſtodiunt, qui ante lucem vel diluculò conſurgentes, nequaquam familiaribus ac neceſſariis mundi huius actibus implicantur priuſquã cũctorum actuum ſuorum operationumq́ primitias, ad Eccleſiam concurrentes diuino ſtudeant conſecrare conſpectui.* Rurſum qui id faciunt, optimum fundamentum futuræ diei ponunt, teſte Chryſoſtomo loco prædicto; *Si os noſtrum*, inquit, *per orationem muniuerimus, diurnæ actionis pulchrum fundamentum iecerimus.* Iacto hoc fundamento facilè ſuperſtruuntur bonæ actiones & vitantur malæ. Vnde S. Ephrem tom 1. ſerm. de orando DEO: *Si orationẽ operi præmiſeris*, inquit, *& ſurgens è lecto primorum motuum tuorum initia ab oratione dixeris, aditus peccato in animam non patebit.* Apollonij Tyanæi fuit hoc præceptum; Adueniente aurorâ eum Diis eſſe verſandum, teſte Philoſt. in eius vitâ lib. 1. cap. 12. *A Ioue principium*, canit Virgilius. Audi Ambroſium in Pſal. 118. ſer. 19. v. 4. *An neſcis, ô homo*, inquit, *quòd primitias tui cordis ac vocis quotidie Deo debeas?* Audi Climachum gradu 26. *Eſt è ſpiritibus vnus, qui præcurſor dicitur, qui nos è ſomno ſurgentes protinùs excipit, primumq́ noſtrũ cogitatum inquinare nititur. Da Domino primitias diei tuæ, erit enim tota eius, qui prior occupauerit. Memoriale verbum operarius quidam optimus locutus eſt: Ab ipſo matutino tempore*, inquit, *curſum totum meum diei ſcio.*

E. IV. Primogenitum ætatis.

QVARTO, Primogenitum ætatis noſtræ; vt nimirum quamprimùm ingredimur annos diſcretionis, incipiamus ei ſeruire. Sic enim certa quædam ſpes eſt, ſeruituros nos eidem in ſenectute: ſicut flos arboris ſpes eſt eiuſdem fructûs. In huius rei figuram præcepit Deus Leuit. 12. vt mulier pro filio offerret agnum anniculum & pullum columbæ, & Leuit. 1. vitulum ad placandum Deum; ut indicaret offerendam ſibi iuuentutem, tanquam vitæ partem tenerrimam & optimam, quando quis adhuc multos annos ſibi promittit, quando viribus integer eſt, quando laborum ferax, quando peccare, ſi vellet, poſſet. *Tales*, ait Hugo de Clauſtro animæ c. 3. c. 10. *offerunt hoſtiam viuentem, Deo placentem, immaculatam, non aure, non oculo, non pede non caudâ carentem. Audiat hoc ſenum ſera conuerſio, quibus ex defectus ſenectutis aures obturantur, oculi turbantur, & , vt cuncta breuiter perſtringam, ipſi in ſe per ſe deficiunt. Hi non offerunt agnum immaculatum, ſed, vt ita dicam, porcum curatum, &c.* Sic ille. Senes ſi ſe Deo offerant, quando non tam vitia deſerunt, quàm à vitiis deſeruntur; quando ad Heroicos virtutũ actus inepti ſunt, quid magnum Deo offerunt? Contrà ſi iuuentutem Deo offeras, omnem tuam vitam penè certò obtuliſti. Quid mirum ergò, ſi florem iuuentutis poſtulet à te Deus, cui totam vitam debes?

F. V. Primogenitum filiorum.

QVINTÒ, Primogenitum filiorum etiam, hoc eſt, optimum & aptiſſimum, iuxta præceptum Exod. 13. certis in caſibus offerre Deo parentes debent, veluti cùm aduertunt aliquem filiorum ad ſtatum Eccleſiaſticum inclinari & idoneum eſſe ſeu talentis debitis inſtructum. Hæc enim aptitudo & inclinatio ſigna quædam & voces ſunt, quibus DEVS aliquos ad certum ſtatum vocat. Quando itaque parentes hęc duo in liberis viderint, eos Deo tunc offerre obligantur, quia vocatos eſſe à Deo, dubitare non debent, cui petita denegare nimis magna audacia foret. Scire etenim vellem, num regi aut reginæ eoſdem ad aulam ſuam euocanti denegarent? Non arbitror. Exemplo eſt Iſai, qui regi Sauli vocanti ad aulam ſuam Dauidem filium, non modò non repugnauit, ſed munera etiam addidit, eumque ad regem ablegauit, 1. Reg. 16. Et quomodo tales parentes parati eſſe poſſunt cum Abrahamo ad immolandos Deo primogenitos ſuos, qui ne vt viuos quidem commodent, perſuaderi poſſunt? Quòd enim eos Deo non tam immolent vel donent, quàm commodent, teſtatur ſancta illa mater Samuelis Anna 1. Reg. 1. quæ poſtquam filium Deo mancipâſſet, ait: *Ego commodaui eum Domino cunctis diebus, quibus fuerit accommodatus Domino.* Diſpiciant itaque parentes, quænam ſit liberorum ad hunc vel illum ſtatum propenſio & aptitudo: & meminerint illius appendicis veteris legis, quam Deus addidit legi de offerendis primogenitis, videl. *Primogenitum aſini mutabis oue.* Exod. 13. Quæ verò cauſa, putatis, huius vnius exceptionis? Abſque dubio, quia aſinus ſtupidiſſimum & ignauiſſimum animal eſt, quod verberibus vrgeri, nihilque facilè edoceri poteſt, indicare voluit Deus tales liberos, qui ſtupidi ſunt & indociles, ignaui etiam & auerſi à ſtatu Eccleſiaſtico, non eſſe ad illum promouendos vel adigendos. Non eſt ſtatus qui requirat maiorẽ ſcientiam & virtutem, quàm Eccleſiaſticus. Quiſquis ergò inertes & ſtolidos ad eum intrudit, aſinum Deo offert, & quaſi

ad ly-

Digitized by Google

ad lyram perdiſcendam in ludum litterarium mittit. Cæterùm parẽtes qui idoneos ſuos filios ad DEI cultum offerunt, ſperare à Deo poſſunt plures alios cum fœnore ſibi dandos, vt teſtatur S. Hieronymus in Epiſt. ad Lætam: *Fidens loquor*, ait, *accepturam te filios, quæ primum fœtum Domino reddiſti.* Experta id fuit Anna, quæ pro primogenito Samuele, Dei cultui oblato, obtinuit tres filios & duas filias: quod precatus Heli dicebat eius marito Elcanæ: *Reddat tibi Dominus ſemen de muliere hac, pro fœnore, quod commodâſti Domino.* 1. Reg. 2.

Deinde ſi diuino cultui liberi offerri nequeant, offerantur ſaltem Ludimagiſtris & bonis præceptoribus, vt pro eorum nutu in timore & diſciplinâ educentur & informentur tam moribus quàm literis, neque parentes ægrè ferant, ſi ab eiſdem quandoque caſtigentur. Certè Theodoſius Imp. Arcadium filium Arſenio Præceptori erudiendum tradens, dixit Arſenio: *Poſthac tu magis pater eius, quam ego.* Sur. in vita Arſenij 19. Iulij, Baron. anno 383. Ita olim nobiles Parentes obtulerunt filios ſuos S. Benedicto, S. Martino & aliis in monaſticæ diſciplinæ rigore educandos.

Denique ſi per mortem auocet Deus liberos à parentibus, caueant Deo reſiſtere per animi impatientiam: dicant cum laudabili illo principe Franciſco Borgia, nunciatâ morte Iſabellæ filiæ: *Depoſitum acceperam; repetijt Dominus. Ex quo enim me Deo dicaui, illi cor obtuli, vt nihil in humanis rebus turbare illud poſſit.* Ribad. l. 4. c. 6. Hæc ſunt, Auditores, noſtra primogenita, quæ ſi Deo offeramus, longè gratias munus dabimus, quàm dederint olim Hæbræi: fietque vt pro hoc exiguo immenſum gloriæ pondus in cœlo nobis donetur.

CONCIO III.

Offerendum cor noſtrum Deo.

1. *Per amorem Dei ſuper omnia.*
2. *Per contritionem.*
3. *Per fiduciam in Deum.*
4. *Per bonam voluntatem.*

THEMA.

Omne maſculinum adaperiens vuluam ſanctum Domino vocabitur. Lucæ 2.

A. RELigioſus vir Ordinis Cluniacenſis, Raulinus in ſuo Quadrageſimali Fer. 4. Cin. refert, hoſtem generis humani apparuiſſe cuidam Monacho petenti à Deo cognoſcere, per quid ſaluari poſſet? ſpecieque boni Angeli dixiſſe: Exaudita eſt oratio tua, & à Deo miſſus ſum tibi dicere: Si coniunxeris Lunam nouam, Solis rotunditatem & quartam partem rotæ, Deoque obtuleris, ſaluus eris. Quod expendens Monachus, reperit dæmonem tectè quidem & inuidenter, more ſuo, veriſſimè tamen dixiſſe; offerendum eſſe Deo Cor, vt ſaluari poſſet. Vocula enim, Cor, tribus conſtat literis, quarum prima C. formam Lunæ nouæ, nondum dimidiatæ: ſecunda O. figuram ſolis exprimit: tertia R. eſt vna è quatuor literis Rotæ. Mendax quidem diabolus eſt, ſepè tamen accidit, vt veritatem dicere compulſus ſit; quod In præſenti eum feciſſe non eſt dubium. Id enim dudum atteſtatus eſt Spiritus ſanctus per os Sapientis, Prou. 23. dicens: *Præbe, fili mi, cor tuum mihi.* Atque hoc illud ipſum eſt, quod in hodierno Euangelio & Feſto exigit à nobis Deus, tametſi & ipſe ſub myſterio & ænigmate: dum primogenitum noſtrum petit. Quòd autem hominis primogenitum ſit, Ariſtoteles declarat, qui in lib. de Iuuent. & ſeneƈt. dixit, Cor in homine eſſe primum viuens & vltimum moriens. Primogenitum igitur noſtrum Cor eſt, Deo offerendum. At verò, dicet aliquis, quâ viâ & ratione Deo cor offerri poteſt? Audiamus.

B. I. Per amorem Dei ſuper omnia.

PRIMO, Per amorem Dei ſuper omnia. In huius rei ſignificationem Ioſue Dux Hebræorum elegit ſibi in poſſeſſionem ciuitatem in medio populi ſui, Thamnatſara nomine, & in eâ habitauit. Ioſ. 19. Quis autem eſt noſter Ioſue, qui eduxit nos è deſerto in terram promiſſionis, è tenebris in lucem, è morte in vitam, niſi IESVS, eodem cum Ioſue nomine? Et quamvis, putatis, poſſeſſionem ac ſedem poſtulat, niſi cor, quod eſt in medio noſtri? Hanc verò ei damus, cum ipſum ſuper omnia amamus; quod vtique ei debemus, quia & ipſe nos pluſquàm ſe amauit, dum pro noſtra vita ſuam dedit. Quemadmodum ergò nobili accipitri datur cor auiculæ, quam prædatus eſt: ita etiam Christo iure cor debetur, eiuſque ſummus amor, quia nos à poteſtate dæmonis eripuit, quando pro nobis Crucem aſcendit. Porrò ſicut Ioſue ædificauit ciuitatem illam, quia videlicet vel diruta vel ruinoſa erat: ita rogãdus Deus, vt cor noſtrum ſibimet ædificet in acceptam ſedem, dicendumque cum Dauide: *Cor mundum crea in me Deus* Pſal, 50. Deprehenderat enim cor ſuum dirutum fuiſſe, per illicitum Bethſabeæ amorem. Sed quemadmodum Ioſue non ſolus, ſed ope & operâ populi ſui vrbem illam extruxit: ita etiam nos cooperari Deo debemus; ſi quidem ipſe nobis Ezech. 18. dicit: *Facite vobis cor nouum.* Ergò ædificemus ei regiam ſeu palatium, optando ei, & quidem ſoli omne bonum, omnem gloriam, omnem pulchritudinem, omnes diuitias, omnem potentiam; vt ſcil. agnoſcatur, colatur, ametur & timeatur ab omnibus. Ædificemur ei propugnacula, ita vt pro ipſius gloriâ ſtrenuè pugnemus, honorem eius defendamus, &, ſi opus ſit, pro eo cum Petro in carcerem & in mortem eamus. Erigamus muros fortiſſimorum propoſitorum, ita vt quiduis malorum pati malimus, quàm vt eum offendere & hoſtem eius in cor ad mittere velimus. Dicamus cum S. Agnete: *Poſuit ſignum in facie meâ, vt nullum præter ipſum amatorem admittam.* Erigamus turres & ſpeculas, vt nimirũ ipſius crebrò recordemur & per mentis eleuationẽ ad eius familiaritatem & colloquium frequenter aſcendamus. Sic enim ipſe dixit Matthæi 6. *Vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum.* Nõ

imitemur diuitem illum auarum, in cuius exequiis concionatus S. Antonius de Paduâ, dixit inter alia: *Mortuus eſt hic diues & ſepultus eſt in Inferno: Ite ad theſaurum eius, & in medio illius inuenietis cor eius.* Abierunt enim Auditores, & cor diuitis iam ſepulti adhuc calidum inuenerunt medio in theſauro. Sur. in vitâ S. Antonij Pad. Non ſit in arcâ vel loculis, ſed in cœlis theſaurus noſter; & illic ſit & cor noſtrum.

C. II. Per cõtritionem.

Secvndo, Per contritionem. De hac enim ait Dauid Pſal. 50. *Sacrificiũ Deo ſpiritus contribulatus: cor contritũ & humiliatũ Deus non deſpicies.* Poſtquam ergò peccauimus, requirit à nobis Deus vnicum hoc ſacrificium, cor contritum & humiliatum: contritum per dolorem ſeu cõpunctionem: humiliatum per confeſſionem. Primò ergo conterendum & contribulandum, hoc eſt, multis quaſi tribulis terendum & flagellandum cor, quòd offenderit Deum, ſummum bonum, optimum patrem, maximum benefactorem: quòd proximos non paucos: quòd ſe ipſum denique. Rurſum quòd cœlo ſe excluſerit: quòd inferno ſe addixerit: quòd toties, tam grauiter, tam turpiter ceciderit, &c. Ac licet pro peccatis ſatisfacere Deo nequeas: licet hæc, quæ dixi, voce non enuncies, ſed mente ſolùm cogites: licet alia pœnitentiæ opera peragere nequeas, ſufficit Deo tuo cor contritum & contribulatum; quia, vt ait S. Gregorius, *Deus non attendit verba deprecantis, ſed cor orantis.* Bonus ille latro quod ſacrificium, quod opus bonum obtulit Deo, vt audire meretur: *Hodie mecum eris in Paradiſo*? Non obtulit ei pedes ad geniculandum vel peregrinandum: non manus ad ſupplicandum vel erogandas eleemoſynas; quia tam hæ, quàm illi cruci affixi erant: non os ad ieiunandum, quia paucas vitæ horas ſibi reliquas habuit: non oculos ad plorandum, quia doloris vehementia impedierat & humor omnis à capite defluxerat: non linguam ad confitenda ſcelera, quia nec tempus nec vires id ferebant: non facultates ſuas, quia omnes fiſco ceſſerant: denique nec ſanguinem, quia hunc pro peccatis ſuis iudici pendebat. Vnicum & ſolum cor liberum & ſolutum habuit, idque contritum Chriſto obtulit, dicens: *Nos digna factis recipimus, & Memento mei Domine.* Ratumque & acceptum habuit Chriſtus hoc ſacrificium, & pro eo paradiſum confeſtim illi contulit. Huius exemplo animatus Henricus junior Angliæ Rex Henrici II. filius, cùm multas patri iniurias & bellum intuliſſet, nec tamen multum nocere poſſet, pecuniæ defectu; tandem ex mœrore & rancore in grauem incidit infirmitatem in villâ Martel, propè ciuitatem Lemouicenſem. Qui cùm ſenſiſſet mortem ſibi imminere, miſit ad patrem, volens ei reconciliari & iniurias deprecari. Verùm noluit venire pater, timens inſidias filij. Rex igitur filius, vocatis Epiſcopis & viris religioſis, qui aderant, primùm ſecretò, deinde coram omnibus ſua confeſſus peccata, pœnitentiam & ſuorum recepit abſolutionem peccatorum, & tradidit VVillelmo Mareſcallo familiari ſuo crucem ſuam Hieroſolymam deferendam. Deinde depoſitis mollioribus indumentis, cilicium induit, & ligato fune in collo ſuo, dixit Epiſcopis & cæteris viris religioſis circumſtantibus: *Trado me peccatorem indignum, culpabilem & obnoxium per funem iſtum vobis miniſtris Dei, poſtulans vt Dominus noſter Iesvs Chriſtus, qui latroni confitenti in cruce peccata dimiſit, per preces veſtras & per ſuam ineffabilem miſericordiam miſereatur infœliciſſimæ animæ meæ.* Poſtea iubens ſe trahi à lecto per illum funem, impoſitus eſt lecto cinericio, quem ſibi præparauerat, appoſitis capiti & pedibus ſuis, duobus lapidibus magnis quadratis: ſumptoque poſt hæc SS. Corporis & ſanguinis Domini viatico in timore Domini emiſit ſpiritum; quem pater corruens in terram, vehementer planxit: vt ſcribit Rogerius in Annalibus, apud Baron. anno 1138. Non poterat hic rex reſarcire damna data patri & Eccleſiis, quas ſpoliârat: non poterat à patre veniam poſtulare: vnum tamen hoc potuit, cor cõtritum & humiliatum Deo præſentare: & in gratiã eius receptus eſt, vti non dubitandum. Nequeo cõmittere, quin hîc etiam referam, quod à viro graui Romæ me audiſſe memini; mulierem videlicet proſtitutæ pudicitiæ veniſſe aliquando ad templum S. Mariæ ſuper Mineruam, & ibidem ante altare S. Catharinæ Senenſis ſuam turpitudinem tot tantiſque ſingultibus ac lachrymis deploràſſe, vt mortua præ dolore conciderit. Defunctam igitur Medici ſecarunt, vt ſubitæ mortis cauſam indagarent: atque cor eius diruptũ, præ doloris vtique vehementiâ repererunt. Hoc eſt, Auditores, cor contritum Deo offerre. Plus doluit Heli, quòd arca Dei capta eſſet, quàm quòd proprij filij in prælio occiſi. 1. Reg. 6. Ita vera contritio exigit, vt plus doleas Deum per peccata perditum, quàm iacturam omnium aliorum bonorum.

Porrò ſi tempus & vires ſuppetũt, cordi contrito iungendum eſt cor humiliatum, per confeſſionem, quâ coram Sacerdote nos humiliamus & accuſamus. Vbi attendendum, vti integrum cor offeramus, non partem eius tantùm. Partem eius offerunt, qui id manu ſuâ prehenſum Sacerdoti monſtrant quidem, ſed ex parte contegunt. *Fili, præbe mihi cor tuum*; inquit Dominus; mihi inſpiciendum & ex integro rimandum. *Effunde ſicut aquam cor tuum*, Thren. 2. vt nihil omnino fæcis aut fætoris remaneat. Dic cum S. Petro: *Domine non tantùm pedes, ſed & manus & caput*, ablue videlicet.

D. III. Per fiduciam in Deum.

Tertio, Per fiduciam in Devm eiuſque prouidentiam, ita vt omnem noſtram ſolicitudinem in ipſum proiiciamus. Cor à curâ dictum volunt; ſi ergò curas noſtras ſuperfluas & inutiles Deo tranſcribamus, cor ipſum offeremus. Quâ in re non imprudenter ageremus, ſi pauperem illum Eudamidam Corinthium imitaremur; qui, vt ſcribit Lucianus in Toxaride Dialogo, vtens amicis duobus opulentis, Aretæo & Charixeno, cùm ipſe pauperrimus eſſet, mirificum fecit teſtamentum. Nimirum, *Lego Aretæo quidem matrem meam alendam atque in ſenectã fouendam: Charixeno verò filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo dari maxi-*

ri maxima poterit. Siquid autem interim acciderit alterutri, huius quoque partem alter habeto. Lectum cum riſu teſtamentũ. Ceterùm Aretæus & Charixenus id omnino ratum habuerunt, & legatum exequebantur. Charixeno autem per quinque dies tantùm ſuperſtite, Aretæus in totum ſucceſſit, & tam matrem Eudamidæ aluit, quàm filiam elocauit, parem eum ſua filia dotem ei tribuens & nuptias ambarum eodem die celebrans. Videmus in hac hiſtoria fiduciam Eudamidæ, minimè vanam fuiſſe, ſed id omninò, quod ſperabat, ei peperiſſe. Quis igitur non multò magis in DEO noſtro, amicorum omnium maximo, ditiſſimo, fideliſſimo, ſpem ſuam omnem collocet? Sanè eodem modo cum DEO egiſſe videtur Dauid, quo Eudamidas cũ amicis ſuis. Cùm enim is exul à ciuitate & regia ſua fugeret Abſolonem compoſuit Pſalmum trigeſimum, qui incipi.: *In te Domine ſperaui, non confundar in æternum*; vt volunt Theodoretus & Euthymius. In eo verò quaſi per enthuſiaſmum & extaſin (vti præfert Pſalmi titulus) ita cum DEO paciſcitur: *In te Domine ſperaui, non confundar in æternũ: in iuſtitiâ tuâ libera tu me.* q.d. Iuſtus es Domine & fidelis: non patieris me confundi & fruſtrari ſpe meâ, dum peto vt liberes me. Et mox: *Quoniam fortitudo mea & refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me & enutries me.* q.d. Quia aliud refugium vel aſylum non non habeo præter te, idcircò tu me ſaluum deduces & in exilio nutries. Placuiſſe verò DEO hanc Dauidis fiduciam & quaſi pactionem ſeu teſtamentum, colligitur ex eo, quòd cùm Dauid repentinam illam fugam, neque quò iturus eſſet, ſciret, neque vnde alimenta conquireret; diuinâ prouidentiâ factùm eſt, Vt ei Siba occurreret cum ducentis panibus & centum alligaturis vuæ paſſæ, centum paſſis palatarum (id eſt, ficuum compreſſarum) ac duobus vtribus vini; vt habetur 2. Reg. 16. Igitur & nos ſimili fiduciâ cum DEO paciſcamur. Legemus illi matrem & filiam noſtram; cor videl & curam; ita vt ipſe nos deducat, ipſe nos enutriat; & habebit abſque dubio ratum & acceptum noſtrum hoc legatum. quaſi magnum quoddam donum; quod etiam indicat Dauid Pſalm. 54. cùm ait: *Iacta ſuper Dominum curam tuam, & ipſe te enutriet.* Quem locum ita aliqui legunt: *Proijce in eum donum tuum, &c.* Quando ergo in DEVM curam & ſollicitudinem noſtram proijcimus, donum ei damus, quia cor donamus.

E. IV. *Per bonã voluntatẽ* QVARTO, Per bonam voluntatem, vt, quando aliud non habemus, parati ſimus ad quæuis agenda & ferenda pro DEI gloriâ, & voluntatem noſtram ipſi in omnibus conformandam Præclarum Ethnici hominis exemplum recenſet Seneca lib. 1. de beneficijs c. 7. de Æſchine qui, cùm Socrati Præceptori multa pro ſui quiſque facultatibus offerrent, ipſe pauper Auditor: *Nihil*, inquit, *dignum te, quod dare tibi poſſim, inuenio, & hoc modo pauperem me eſſe ſentio. Itaque do tibi, quod vnum habeo, meipſum: hoc munus rogo, qualecunque eſt, boni conſulas cogiteſq; alios, cùm multum tibi darent, plus ſibi reliquiſſe.* Cui Socrates *Quis nî tu*, inquit, *magnum munus dederis? niſi forte paruo te æſtimes. Curabo ergo vt te meliorem tibi reddam, quàm accepi.* Quid nos igitur Chriſtiani? quid Deo dare poſſumus, quod maximè ei placeat? Vtique nos ipſos, ſeu, quod idem eſt, cor noſtrum per bonam voluntatem, ad omnia paratam. Quâ de re audiamus S. Gregorium hom. 5. ſuper Euang. dicentem: *Pſalmiſta dicit: In me ſunt, Deus, vota tua; quæ reddam, laudationes tibi. Ac ſi apertè dicat; Et ſi exteriùs munera offerenda non habeo, intra memetipſum tamen inuenio, quod in arâ tuæ laudis impono, quia qui noſtrâ datione nõ paſceris, oblatione cordis meliùs placaris. Nihil quippe offertur Deo ditiùs voluntate bonâ. Voluntas autẽ bona eſt, ſic aduerſa alterius, ſicut noſtra pertimeſcere: ſic de proſperitate proximi, ſicut de noſtro profectu gratulari: aliena damna noſtra credere: aliena lucra noſtra putare: amicum non propter mundum, ſed propter Deum diligere: inimicum etiam amando tolerare: nulli, quod pati non vis, facere: nulli, quod tibi iuſtè impendi deſideras, denegare. neceſſitati proximi non ſolùm iuxta vires ſuccurrere, ſed prodeſſe etiam vltra vires velle. Quid ergo hoc holocauſto locupletius, quando per hoc, quod Deo immolat in ara cordis, anima ſemetipſam mactat?* Hæc Gregor. Hoc ergo, Auditores, noſtrum ſit primogenitum, Deo offerendum, cor nimirum; neque dubitemus curaturum Optimum Deum, vt idipſum nobis meliùs reddat, quàm à nobis accepit, quando in die retributionis etiam aquæ paculum ſibi oblatum cumulatiſſimè perſoluet.

CONCIO V.

Conſormabitur voluntas noſtra diuinæ.

1. *Offerendo ſe ad omnem penuriam.*
2. *Ad omnem contemptum.*
3. *Ad omnem morbum.*
4. *Ad quamuis mortem.*
5. *Ad mortem etiam chariſſimorum.*
6. *Ad omnem calamitatem.*

THEMA.

Tulerunt Ieſum in Ieruſalem, vt ſiſterent eum Domino. Luc. 2.

DOmini vox eſt, veriſſima & æquiſſima: *Non eſt ſeruus maior domino ſuo.* Ioan. 15. Atqui Dominum noſtrum audimus hodie oblatum fuiſſe Deo & Patri ſuo, imò ſemetipſum ei obtuliſſe in ſeruum, iuxta legem Exod. 13. Quodſi igitur hoc fecit Dominus noſter, quãtò magis conuenit facere nos ſeruos eius? Et quâ ratione melius Deo nos offeremus, quàm ſi voluntatem noſtram diuinæ ipſius voluntari per omnia conformemus? Sed quouſque hoc faciendum? Audiamus. A.

B. I. *Offerendo ſe ad omnem penuriam.* PRIMO, offerat ergo ſe quiſque primò ad omnem penuriam. Hanc obuiis vlnis excepit S. Ioſephus ſponſus Deipare, cùm audiit ab Angelo, ad furorem Herodis declinãdum, migrandum ſibi in exilium, vbi inter barbaros ſummam ſibi paupertatem tolerandam eſſe ſciebat. Illicò enim *de nocte conſurgens accepit puerum & matrem eius, &c.* Matth. 2. Similiter S.

Franciſcus, qui primò ad mitigandam patris iram ceſſit vltrò bonis, eaque tranſcripſit patri, adiectâ etiam tunicâ ſuâ. Exinde paupertatem ſibi dictâ occaſione legatam adeò coluit, vt eam nonniſi dominam, ſponſam vel filiam vocaret, Adhæc ſi quando aliquem vidiſſet, à quo in paupertate vinceretur, ei quodammodo inuidebat & velut victus erubeſcebat. Aliquando tres mulieres vultu ſimillimæ, occurrentes ei, ſalutemque precatę: Bene veniat, dicebant, Domina Paupertas. Nimirum etiam Franciſcus, ſimili animo excipere ſolebat paupertatem. Dicat ergò hoc idem, quiſquis paupertate premitur. His accedit mirifica paupertatis cultrix S. Eliſabetha Regis filia & Thuringiæ Principis coniunx, quæ deſuncto marito, expulſa per ſummam iniuriam è caſtro ſuo deſcendit velut olim Dauid regno pulſus, in ſubiectum caſtro oppidum, omni ſuorum ope deſtituta cum paucis pediſſequis, incerta quò diuerteret, ibique in cauponâ manſit eâ nocte; donec ſignum daretur ad preces matutinas religioſorum S. Franciſci, ad quorum ædem ſe mox conferens rogauit Chori præſides; vt vellent hymnum *Te Deum laudamus*, ſuo nomine canere, quòd data ſibi eſſet occaſio aliquem paupertatis guſtum cum Chriſto experiri, tantùm abeſt vt indignatione mota, ſuis perſecutoribus malè precaretur. Poſteà cùm Marpurgi vltimâ inopiâ affligeretur, leguminibus tantùm & oluſculis victitaret, & lanâ faciendâ ſibi victum pararet, euocata ab Andreâ patre, Hungarorum rege, per legatum ad paternas ædes, renuit, & gratiis parenti actis, decretum ſibi reſpondit, ſpe melioris & æterni Regis recipiendi, cœptam viuendi rationem pergere, viam ſibi cœli Imperatorem præiuiſſe, hanc ſe ſequi, nec ab eâ quoad viueret, receſſuram. Mart. Rader. in Bauar. S. p. 1.

C. II. Ad omnē contemptum.

Secundo, Ad contemptum & ignominiam. Ita monet Apoſtolus 2. Cor. 6. dicens: *In omnibus exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros, &c. per gloriam & ignobilitatem; per infamiam & bonam famam; vt ſeductores & veraces &c.* Præiuit ad hoc & Chriſtus, qui omnia contumeliarum genera à Iudæis ſibi illata ſilens patientiſſimo animo excepit, velut cùm Barrabæ comparatus & poſthabitus fuit, cùm per vrbem hinc inde tractus & de tribunali ad tribunal raptus cum latronibus aſſociatus & medius eorum crucifixus fuit, cùm in cruce innumeras contumelias, probra, blaſphemias etiam à latronum vno audiens diſſimulauit, &c. vt Pſal. 37. dicitur, *factus eſt velut ſurdus & mutus.* Præiuit etiam ſanctiſſima eius mater, cùm ob vterum Ioſepho ſuſpecta fuit reddita: perſtitit enim in ſilentio illamque de ſe opinionem eoſque perferre ſtatuit, donec Deo placeret ſponſum informare. Hos ſecutus inprimis eſt S. Emeramus Epiſcopus Ratiſponenſis, qui de grauiſſimo ſtupri crimine falsò delatus, pertulit cum ſilentio acerbiſſimum ſupplicium, quo membri omnibus articulatim præciſis, inſtar trunci relictus eſt. Surius in eius vitâ. Qui & alteram nobis exhibet huius viæ ſectatricem, Sanctâ Eliſabetham ſuperiùs laudatam. Hæc enim dum caſtro ſuo, vt dictum, expulſa neſcio quam oppidi viam alto cœno obſitam eſſet ingreſſa, occurrit illi anus, quam fœlix olim infœlicem ſtipe aluerat, ægram medicamentis fouerat, aliiſque beneficiis affecerat: hæc vipera Eliſabethæ non modò viâ non deceſſit, ſed impulſam in medium lutum abiecit, vt omnem corporis cultum fœdiſſimè inquinaret, ipſaque ſe veſtemque im flumine abluere cogeretur; nec interim tamen aduerſa lamiam indignata, riſu etiam ſuam fortunam (ſupra quam fuerat) proſequebatur. Eadem cum à Thuringiæ proceribus ob ſpretum poſt viduitatem coniugium & omnem ſæculi faſtum, contemptui haberetur, fanatica & inſana dictaretur, nec alloquio digna haberetur, magis ſibi in his placuit, quàm ſi exquiſitiſſimis cæremoniis coleretur. Quando igitur cernimus præiſſe nobis in hac oblatione Chriſtum, Deiparam, Epiſcopum, Reginam; quid nos homunciones tergiuerſari volumus? Nunquid Chriſto meliores ſumus, qui poſt reſurrectionem glorioſo veſtitus corpore paſſus eſt ſe tangi etiam à mulieribus? (Quod enim dixit Magdalenæ: Noli me tangere, eo ſenſu dixit, ſecundùm Barradium, & alios: Noli nunc immorari in me tagendo, feſtina potiùs nunciare fratribus meis meā reſurrectionem; erit poſtea tempus ſæpiùs tangendi; nondum enim aſcendi ad cœlum, nondum à vobis receſſi.) At nos terræ gigantuli, qui non veſte gloriæ, ſed ignominiæ potiùs & mille miſeriarum obſordeſcimus cùm vel modico verbo carpimur, illicò clamamus: Noli me tangere.

D. III. Ad omnē morbum.

Tertio, Ad morbum quemcunque ſeu grauem ſeu leuem, ſeu diuturnum ſeu breuem. Cogitare enim debemus, morbum eſſe flagellum, quo vel punimur ob peccata, vel excutimur & ſeparamur à paleis veluti frumentum. Lupus Trecaſinæ vrbis Epiſcopus, Attilâ ciuitatem obſidente, interrogauit, quis hic eſſet, qui ſic in ſe arma laceſſeret? Vbi accepit, Attilā flagellum Dei, ingemiſcens ait: *Et ego Lupus vaſtator gregis Dei, dignus flagello eius.* Portas igitur ei reſerari iuſſit, & Attilam per vrbem eduxit, nihil prorsùs in eâ hoſtiliter molientem. Itaque à flagello liber fuit, qui ſe dignum flagello confeſſus eſt. Sur. tom. 4. Flagellum Dei, morbus eſt, vndecunque proueniat. Ita enim plaga Hemorrhoiſſæ in Græco textu vocatur flagellum, quaſi ob peccata ſua plagam à Deo acceperit, Matth. 9. Et Geneſ. 12. cùm dicitur Deus flagellâſſe Pharaonem plagis maximis, Philo & Pererius cenſent id flagellum fuiſſe morbos & dolores grauiſſimos. Quando ergo huiuſmodi Attila & flagellum Dei obſidet domum ſeu corpus noſtrum, cogitemus nos eſſe Lupos dignos hoc flagello; itaque reſeremus ei portas, admittamus hoſtem à Deo nobis miſſum; & quamdiu is nobiſcum moratur, honorificè comitemur. Ita enim fiet, nihil nobis mali inferat, ſed potiùs mala noſtra auferat. Ita dixit Abacuc cap. 3. *Ingrediatur putredo in oſſibus meis & ſubter me ſcateat* (q. d. putreſcant oſſa mea & caro mea pus vomat ſcateatque vermibus, vti caro S. Iob.) Et quæ tam diræ imprecationis cauſa? Vt

ſæ? Vt requieſcam inquit, *in die tribulationis: vt aſcendam ad populum accinctum noſtrum*, id eſt, ad electionem cuneum in die iudicij, quando accincti erunt ad peregrinanduin in cœlum, vel accincti gladijs ancipitibus *ad faciendam vindictam in nationibus*. Pſal. 149.

E. V. Ad quamuis mortem.

QVARTO, Ad quamcunque mortem, ita vt nec optemus diu viuere, neque citò mori, nec hoc vel illo mortis genere: ſed ſicut Deo viſum fuerit. Sicut enim *ſtatutum omnibus hominibus ſemel mori*: (ad Hebr.9.) ita etiam tempus & genus mortis. Fruſtrà ergo & damno noſtro obnitimur, cùm hinc euocamur. Stat voluntas diuina, & decretum mortis noſtræ velut rupes immobilis. vt ergo is qui cymbam ad rupem alligauit, ſi funem identidem trahat & rupem ad ſe trahere conetur, fruſtrà fatigabitur & ab omnibus ridebitur: ita etiam nos, qui ad rupem diuinæ voluntatis nexi ſumus, ſi trahendo & reluctando, eam nobis obſequi velimus. Moriendum nobis ſcimus & mori aliquando volumus, ſed plerique nondum. Vnus cupit priùs educare & nuptui tradere liberos ſuos: alius priùs abſoluere opus, qud incepit: alius deſiderat priùs videre Turcam deuictum vel hæreſin extirpatam: alius aliud in deſiderio habet, & cùm mors pulſat, ante tempus adeſſe exiſtimat importunum exactorem. Stulti, tunc moriendi tempus eſt, quando Deo viſum, mortis & vitæ domino. Videte ſenem illum Simeonem, qui cùm reſponſum à Deo accepiſſet, moriendum ſibi eſſe, vbi Chriſtum aſpexiſſet; Chriſto infante viſo ſtatim ſe ad mortem offert: *Nunc dimittis ſeruum tuum, Domine, ſecundum verbum tuum in pace*. Poterat ſanè optare vitæ prorogationem, donec videret Chriſtum etiam mira patrantem, concionantem, patientem, reſurgentem, ad cœlos aſcendentem, (hoc enim videre cupiebant multi reges & Prophetæ;) ſed quia Deo aliter viſum eſſe ſciebat, ideo; *Nunc dimitti*, inquit. Vtinam hoc canticum omnes addiſceremus! Optimè ſanè id norat inter alios Moyſes, qui audiens in deſerto Dei decretum: *Aſcende in montem iſtum Abarim, & vide terram Chanaan, quam ego tradam filijs Iſrael obtinendam, & morere in monte*. Deut. 32. nihil tergiuerſatus eſt; non petijt à Deo, ſaltem eouſque ſibi vitam protrahi, donec etiam ipſe videret terram promiſſam lacte & melle manantem. ſed eodem die aſcendit in montem & mortuus eſt, ſanus & vegetus, Deut. 34. Econtrà Elias vitæ tædio affectus ob grauiſſimam Iezabelis perſecutionem petiuit à Deo mortem: *Sufficit mihi Domine, tolle animam meam*. Sed cùm audiret Angelum ſibi adhæc dicentem: *Surge, comede; grandis enim tibi reſtat via*, ceſſit mox voto ſuo & perrexit quò vocabatur. 1. Reg. 19. Similiter S Martinus & viuere & mori paratus: *Domine*, inquit *ſi adhuc populo tuo ſum neceſſarius, non recuſo laborem; fiat voluntas tua.*

F. V. Ad mortē etiā chariſſimorū.

QVINTO, Ad mortem chariſſimorum æquo animo ferendam. Exemplum habemus primò in Dauide, qui dum filium infantem ægrotare cerneret, deprecatus eſt pro eo Dominum, ieiunauit & ingreſſus ſeorſum iacuit ſuper terram. At vbi eum extinctum audiit, ſurrexit de terra & lauit atque vnxit ſe, induitque veſtem genialem, & ingreſſus eſt Domum Domini adoraturus DEVM, rediitque domum ad ſumendum cibum, 2. Reg 12. Vbi enim intellexit DEO ſic placuiſſe, vt moreretur filius, eius voluntati ſeſe conformauit, & hilarem ſe exhibuit, nec ampliùs cum eo certandum eſſe ieiuniis ac precibus exiſtimauit; ſed in eo lætandum quod DEVS in ſuum ac filioli caput decreuiſſet. Secundò in S. Luca & aliis quibuſdam de Cæſarea fidelibus, qui audientes ex Propheta Agabo, alligandum Ieroſolymis Paulum & tradendū gentibus, ſi eò proficiſceretur, rogabant eum, ne aſcenderet Ieroſolymam; ſed cùm ei hoc perſuadere non poſſent; videntes in Paulo deſideriū ardens patiendi & moriendi, quieuerunt dicētes *Domini voluntas fiat*. Act. 21. Ecce hi tenerrimè diligebāt Paulum, eumq́; ſibi diu ſuperſtitem eſſe ſummis optabant votis; vbi tamē intellexerunt Paulū à Deo aliò vocari, acquieuerūt volūtati diuinæ. Hęc enim eſt vera quies, quæ DEI voluntati acquieſcit. Tertiò in S. Eliſabetha, quæ audiēs Ludouicum maritum, qui ſacram militiam profeſſus cruceq́; ſignatus in Orientem mouerat, defunctum in itinere, dicebat: *Mihi ergo*, inquit, *ſimul cum illo omnia mundi gaudia extincta ſunt*. Poſteà cùm defuncti corpus in patriam deferretur, eidem ipſa occurrens hunc in modum precabatur: *Gratias tibi ago Domine; ancillæ tuæ ingēs, quod habui, deſiderium in aſpectu oſsium dilecti mei adimplere & afflictā & deſolatam animā meam dignatus es miſericorditer conſolari. Ipſum tibi à ſemetipſo & à me in ſubſidium terræ tuæ ſanctæ oblatum non inuideo; licet eum dilexerim ex corde. Tu ſcis Deus, quòd eius deſiderabilem præſentiam, mihi gratiſſimam, omnibus huis mundi delitiis & gaudijs anteferrem, ſi ipſum mihi tua benignitas conceſſiſſet: optaremq́; omni tempore vitæ meæ in egeſtate & mendicitate viuere, dummodo eius frui contubernio de tuo beneplacito licuiſſet. Nunc verò ipſum & me tuæ voluntatis diſpoſitioni committo. Nec enim etiamſi poſſem eum ad vitam reuocare minimo mei capitis capillo, præter tuum beneplacitum vellem.* Radec. Vol. 1. Bauar. Sanct. in Eliſabetha.

G. VI. Ad omnem calamitatem.

SEXTO, Ad omnem prorsùs calamitatem, qualiſcumque illa ſit. Lampades (ex argento alioq́ue metallo iam fiunt tam artificioſè pendulæ, eà compage vertebrarū instructæ, vt quocunq; & quomodocunque ferantur, nunquam inuertantur: ſeruant enim lumen ſuum ſemperque cœlùm reſpiciunt. Tali Lampadi ſimilis eſt qui ſe in omnem DEI nutum, in omnes plagas ab eo ſibi vel immiſſas vel immittendas vertere ita poteſt, vt numquam euertatur aut cor à DEO auertat. Talis erat Dauid, qui dicebat: *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum*. Sanè cùm exul Abſolonem fugeret, incertus an regiæ ſuæ dignitati reſtituendus eſſet, in omnem ſe fortunā DEO reſignauit, inquiens: *Si inuenero gratiam in oculis Domini, reducet me & oſtendet mihi eam* (arcā fœderis) *& tabernaculum ſue. Si autē dixerit mihi: Nō places: præſto ſum, faciat quod bonum eſt corā ſe.* 2. Reg. 15. Quid eſt, *Nō places?* Si dixerit DEVS. Nolo te regem eſſe; præſto ſum, faciat quod bonum

num eſt. Si dixerit: Volo te rurſum exulem eſſe & loco tuo filium dominari, qui patris iugulum petat: præſto ſum; faciat quod bonum eſt. Si dixerit: Volo te rurſum ſubire ſpeluncas & mendicato viuere: præſto ſum, faciat quod bonum eſt. Si dixerit: Volo te calumniis & lapidibus appeti etiam à tuis ſubditis; præſto ſum. Si dixerit: Volo te rurſum mulctare in filio, immatura & infami morte plectendo, præſto ſum, &c. Nimirum placere Deo plus ſaciebat, quàm libertatem, liberos, honorem, opes, regnum, vitam. Celebratur in Eccleſia 26. Oct. S. Quodvult Deus Epiſcopus Charthaginenſis, qui vnà cum clero à Genſerico Rege Ariano in nauibus fractis abſque remigijs & velis impoſitus, præter ſpem Neapolim appulit, bicque in exilio poſitus confeſſor occubuit. Hoc ego Chriſtianis omnibus cuperem eſſe nomen & ſtudium vnicum, Quod-vult-Deus. Cùm paupertas premit, cùm morbus exercet, cùm ignominia vrit, cùm mors vocat, dicat vnuſquiſque Quod vult Deus. Hoc nomine in medio mari licet fractis nauibus, abſque velis & remis hoc eſt, licet fracto & infirmo corpore, licet deſtituti neceſſariis vitæ ſubſidiis, ſecuri & ſalui erimus; tandemque procul dubio in Neapolim, id eſt, nouam ciuitatem illam cœleſtem appellemus, ibique, non vt exules, ſed vt ciues in patria æternùm viuemus.

CONCIO V.

Senes inſtruuntur exemplo Simeonis.

1. *Vt ſpernant mundum.*
2. *Vitent auaritiam.*
3. *Conſilio alijs & exemplo præluceant.*
4. *Pietati liberiùs vacent.*
5. *Præparent ſe ad mortem.*
6. *Libenter hinc emigrent.*

THEMA.

Ecce homo erat in Ieruſalem, cui nomen Simeon. Lucæ 2.

A. MVlta videmus lumina hoc die in Eccleſia, & pæne nullus eſt qui nõ lumẽ aliquod geſtet, vel geſtare ſaltem deberet ſuis manibus. Quòd ſi in hodiernum Euangelium conijcere velimus oculos, multa etiam ibi lumina cernemus, toto orbe rutilantia & meritò ab omnibus ſedulò contemplanda. Maximum ibi lumen, Chriſtus, inprimis cernitur, qui *lumen ad reuelationem gentium* dicitur à Simeone: lumen, inquam omnium hominum, cuiuſcunque ſtatûs ſint, ad inſtructionem & imitationẽ propoſitum. Deinde virgo Maria lumen apparet Virginum. Adhæc S. Ioſeph ſponſus Virginis, lumen coniugatorum. Rurſum S. Simeon lumen ſenectutis. Poſtremò ſubiicit S. Lucas, eadem hora ſuperueniſſe S. Annam viduam; & hæc eſt lumen viduarum. Nemo igitur eſt qui non habeat aliquod lumen in hodierno Euangelio ſtatui ſuo conueniens, quo illuſtrari queat & accendi ad virtutem; Iuuenes, ſenes, viri, mulieres, coniugati, virgines, viduæ. Quoniam igitur ex regula Chriſti, *nemo lumen accendit & ſub modio ponit. ſed ſupra candelabrum, vt qui ingrediuntur, lumen videant*: idcircò in præſens vnum ex illis luminibus ſeligendum exſtimaui; Simeonem videlicet ſenem, & ad exemplum ſenum ſupra candelabrum ponendum. Quamquam hoc non ſenes tantùm, ſed & iuuenes contemplari debent, quia omnes cupiunt ad ſenectutem peruenire. Colligant ergo in æſtate iuuentutis doctrinam ſalutarem, quâ viuere queant in hyeme ſenectutis. B.

I. Spernant mundum. PRIMO, Mundum eiuſque pompam, opes, gaudia & illecebras contemnant. Docet hoc Simeon, quem nihil in mundo retinebat, niſi deſiderium videndi Chriſtum. Quo viſo ſtatim diſſolui & extingui petiit, dicens: *Nunc dimittis ſeruum tuum Domine.* q. d. Hoc vnum ego quæſiui ac deſideraui, vt oculis te viderem: præter hoc nihil in mundo erat, quod amarem & quærerem. Itaq; ſicut qui accensâ lucernâ quærit rem amiſſam, eâq́ inuentâ lumen extinguit: ita Simeon, poſtquam inuenit quem quæſiuit, ſtatim extingui petiit; quia nihil aliud in mundo petiit. Similem etiam ſenem reperimus l. 2. Regum ca. 19. Berzellai Galaaditem, qui cùm Regi Dauidi Abſolonem fugienti multùm beneficeiſſet, & propterea ab ipſo in regnum reſtituto, vocaretur in aulam regiam, reſpondit Regi: *Quot ſunt dies annorum vitæ meæ vt aſcendam cum rege in Ieruſalem? Octogenarius ſum hodie: nunquid vigent ſenſus mei ad diſcernendũ ſuaue, & amarum? aut delectare poteſt ſeruum tuum cibus aut potus? vel audire poſſum vltrà vocem cantorum atque cantatricum? &c. ſed obſecro vt reuertatur ſeruus tuus, & moriar in ciuitate mea, &c.* Et quid mirum, ſi ſpernant ſenes mundum, à quo ſe ſpretos vidèt? An non mundus ſenes ridet, negligit, auerſatur, fugit, inſuper & ſpoliare deſiderat, & mortem eorum optat? Hinc certè Ecc. c. 25. ait: *Tres ſpecies odiuit anima mea, & aggrauor valdè animâ illorum: Pauperem ſuperbum: diuitem mendacem: ſenem fatuum & inſenſatum.* Ratio eſt, quia iſti vitales ſint, cauſam nullam habent. Pauper occaſionem ſuperbiendi non habet, ſicut habet diues, neque diues mentiendi, ſicut habet pauper, verbi gratiâ artifex, vel alius qui labore manuum ſuarum viuit: ſimiliter etiam ſenex dandi ſe luxui & voluptatibus, quia ſenes nec idonei ſunt, nec natura proni ad has proſequẽdas; inſuper à mundo ipſo negliguntur, ridentur & ſpernuntur, præſertim quando ipſi placere cupiunt. Rectè igitur tales fatui & inſenſati vocantur. Quantò rectiùs itaque imitarentur S. Franciſcum, qui cùm à patre præſentaretur Epiſcopo & cogeretur paternæ hæreditati cedere, reiectis etiam veſtibus omnia conceſſit patri, dicens, ſibi impoſterum maiorem fore occaſionem dicendi; *Pater noſter qui es in cœlis?* In hunc modum, inquam, agere cum mũdo ſenes deberent: quia enim vident eum inſidiari bonis ſuis & auferre ſibi in dies magis quæcumque mundo amabilia ſunt, deberent hoc ipſo mundum quoque penitus aſpernari, & iubere vt res ſuas ſibi habeat: ad Deum verò & vitam alteram ſe conuertere, & cum Simeone Chri-

ſtum

ſtum ſolum in vlnas ſuas accipete, eum eo ſe recreare, in eo conſolationemq́ ſuam quærere.

C. II. Vitent auaritiam. Secvnno, Maximè verò inter alias mundi illecebras ab auaritia ſibi caueant, de quâ S. Hieronymus in ſer. quodã ait: *Cùm cætera vitia seneſcente homine ſeneſcant, ſola auaritia iuueneſcit*, Ergò ſicut S Simeon animum gerebat ab omni affectu terreno liberum, & cœlum tantùm ac Chriſtums cogitabat: ſic faciant & ſenes. Talis omnino fuit Dauid, qui Pſal. 72. dixit: *Quid mihi eſt in cælo, & à te* (id eſt præter te Deum) *quid volui in terra?* redditq́; mox rationem: *Defecit caro mea, & cor meum: Deus cordis mei & pars mea Deus in æternum* quaſi dicat: Ad quid mihi multæ opes, regna, &c. quando ego iam ſeneſco & deficio? ſolus mihi Deus hæreditas mea erit. Refert Stobæus ſar. 112. de quodam, qui cùm iam ſenex & annos pluſquam 70. natus theſaurum fortè reperiſſet, ſublato erure ipſum traſcendit & præteriuit, vt qui non ampliùs vſui ſibi futurus eſſet. Diſcant hîc Chriſtiani. Sed Ciceronem etiam audiamus. Hic in Catone maiore ait: *Auaritia ſenilis quid ſibi velit, non intelligo: poteſt enim quidquam eſſe abſurdius quàm quò minus viæ reſtat, cò plus viatici quærere?* Similiter etiam Seneca de moribus, monſtro ſimilem ait auaritiam ſenilem, quæ viâ deficiente viaticum adauget Fuit Romæ noſtro tempore Epiſcopus iam incanus, qui (vt ibidem vir grauis mihi narrauit) cùm opulentiorem Epiſcopatum ſibi oblatum eum priore vellet commutare; amicus quidam illius ſic eum affatus eſt: *Mane nobiſcum Domine, quoniam adueſperaſcit.* Quo verbo bonus ſenex videns ſe admonitum inclinantis ad mortem ſenectutis, ſtatim aequieuit, & loco ſuo perſtitit. Vtinam & omnes ſenes hæc verba ſecum perpenderent! fieret abſque dubio, vt & ipſi finem imponerent ſuis deſideriis & huiuſmodi cupiditatibus. Hinc Oroſius lib. 3. cap. vlt. refert rem fœdiſſimi ſpectaculi fuiſſe, cùm duo Reges Lyſimachus annos natus 84. & Seleucus annorum 77. de eripiendis alterutri regnis concurrêrunt; quippe cùm orbem terrarum iam ſoli poſſiderent, nec tamen anguſtiſſimos vitæ ſuæ terminos cogitantes, anguſtiores regni ſui terminos arbitrarentor.

D III. Conſilio alijs & exẽplo præluceant. Tertio, Conſilio & bono exemplo alijs præluceant ac profint communitati. Sic enim & Simeon expectabat cõſolationem Iſraël, quæ erat redemptio ab hoſtibus tartareis per Meſſiam facienda. Non ergò ſuam tantùm, ſed totius populi ſui liberationem votis omnibus optabar, Deumq́; pro eius acceleratione rogabat. Eodem modo ſenes promouere debent bonum communitatis, quo modo & Apoſtolus, qui dixit 1. Cor, 10. *Per omnia omnibus placeo, non quærens quod mihi vtile eſt, ſed quod multis, vt ſalui fiant.* Omnia reipublicæ membra, quaſi lapides eſſe debent vnius ædificij connexi, & mutuò ſe retinentes: ſed ſenes quaſi columnæ ſint, quibus fornix & innumeri lapides innitantur; hoc eſt, bonum commune promoueant: quod niſi fiat, breuî tota moles corruet: maxima enim, pars quærit tantùm quæ ſua ſunt. Item iuſtitiæ & veritati patrocinẽtur, tanquam columnæ firmiſſimæ. Vnde optimè quidam Lucinus nomine, apud Polycratẽ lib. 4. c. 4. dixiſſe fertur, quòd ſenes tanquam Medici inter homines conuerſarij debeant, nunc conſilia præbendo, nunc triſtes conſolando, nunc dolentibus compatiendo. Neque parcant etiam, cum opus eſt, cotreptioni; ſiquidem Medicotum etiam eſt ſcindere & vrere.

In omnibus verò præbeant ſe exemplum aliis in grauitate morum & vitę inculpabilitate: quemadmodum S. Simeon, qui erat in ciuitate Ieruſalem *Iuſtus & timoratus.* Decet hoc venerãdam eorum canitiem, de quâ S. Chryſoſtomus ſuper Epiſt. ad Heb. ſer. 7. ait: *Canities tunc eſt venerabilis, quando ea gerit, quæ canitiem decent: cùm verò iuueniliter ſenex conuerſatur, plus iuuenibus ridiculus erit.* Intellexit hoc Lacon ille ſenex, qui rogatus cur barbam geſtaret tam prolixam: *Vt*, inquit, *canos meos intuens, nihil committam illis indignum.*

Monet item mortis propinquitas: quæ meritò coërcere illos deberet, ſiquid vnquam; ne modeſtię limites tranſcenderent. Nam vt leuioris eſt culpæ, pueros in ludo inſoleſcere, abſente præceptore; ſed iam iam ipſo inminente & præ foribus exiſtente, nullo eius metu ab inſolentiâ deſiſtere, argumentum eſt contemptûs & malitiæ: Ita ſi iuuenes inſoleſcant & vitiis ſe dedãt qui abſentem credunt mortem & non niſi à longè vident, culpabiles quidem ſunt; ſed multò magis ſenes, qui certo certius nôrunt, mortem prope eſſe. Eò pertinẽt verba Apoſtoli ad Philip. 4 *Modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus; Dominus enim propè eſt.* Notam omnibus hominibus vult modeſtiam inprimis ſeniorum; quia ſi iuniores videant contemni à ſenioribus mortis & iudicij certam vicinitatem, multò magis ipſi contemnent longam eorundem abſentiam: Accedit quòd quæ iuuenes fieri à ſenibus vident, hæc pulchra & æqua ducunt. Caueant itaque ſenes ne puſillis ſcandala prębeaot, ne loquantur turpia, vel laudent vitia & peccata coram iuuenibus, niſi incidere velint in terribile illud Iudicium Domini; *Qui ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis, expedit ei, &c.*

Qvarto, Deo & pietati liberiùs vacent, ſicque libent Deo ſenectutem ſuam: prout Apoſtolus 2. Tim. 4. ait: *Ego enim iam delibor.* oratione & contemplatione ſpiritum paſcendo, tẽpla frequentando, &c. Diſcunt hoc à Simeone, qui *in ſpiritu venit in templũ*, hoc eſt, Spiritûs ſancti impulſu, qui in ipſo habitans, velut doctor & ductor monebat & inſtigabat eum ad quærendum in templo Deum. Inde etiam Græcè dicitur εὐλαβὴς, id eſt, religioſus. Hunc ſpiritum habere ſenes deberent: quia, vt S. Cyprianus ait, *plus omnibus religioni operam dare ſenibus conuenit, quos præſentis ſæculi florida ætas trãſacta deſeruit.* Et rurſum ibidem: *Quid supereſt, niſi dum huius vitæ defectus appropinquat, nil aliud cogitare, quàm quomodo futuræ aditus proſperitatis cõprehẽdatur?* Quis neſcit ſeruos domeſticos, cum vident dominos à ſe alienatos, ſeque ab ipſis breuî dimittendos, mox circumſpicere & alios E. IV. Pietati liberiùs vacent.

ſibi

ſibi dominos quærere? Formicas aiunt cùm ſenuerint, alas acquirere & in eminentem locum euolare, ac deinceps à laboribus liberam degere vitam: *Vade ergò piger ad formicam*, & diſce vltimam vitæ tuę ſcenam quam potes agere optimè. Ferunt etiam oues auidiùs comedere ad veſperam, cùm nox imminet. Ita etiam auidiùs paſcere animas ſuas oratione & Sacramentorum vſu debent quò magis inclinatur ætas. *Venit enim mox, quando nemo poterit operari.* S. Chryſoſtomus in Epiſt. ad Hebr. cap. 4. hom. 7. ait: *Metæ vicinus non languet, ſed curſum intendit: ſic quò ſeniores & cælo viciniores ſumus, eò magis & concitatiùs currere debemus.* Habent profectò ſenes cur Deo gratias agant, qui tantum temporis eis conceſſit ad ferendos bonorum fructus, neque repentè eos ſuſtulit è medio, ſicut alios quamplurimos; ſed tantò grauiùs inde iudicabuntur, ſi etiam ad extremam vſque ſenectutẽ ſteriles fuerint. Si enim ficulnea illa, quæ triennio fructum nullum fecit, iuſſa eſt exſcindi à domino, quòd terram fruſtrà occuparet, Luc. 23. quid fiet illis hominibus qui ad ſenectam vſque ſteriles fuerunt?

Habent etiam vnâ ex parte ſenes meliorem commoditatem vacandi rebus diuinis, quia à carne & mundo non adeò infeſtantur & perturbantur, vti iuuenes. Vnde Seneca in Epiſt. ait: *Satis multum temporis ſparſimus; incipiamus vaſa in ſenectute colligere: in freto viximus, moriamur in portu:* Etenim, vt Sanctus Chryſoſtomus in hom. cùm presbyter eſſet deſignatus, ait: *Iuuentus pelago furenti ſimilis eſt, immitibus vndis ac malis ventis referto. Canities verò velut in tranquillo portu fouet eorum animos, qui conſenuerunt.*

F. V. Præparẽt ſe ad mortem.

QVINTO, Præparent ſe ad mortem, vt breuî aduentantem læti accipere queant, Cogitent illam Domini vocem ad ſe pertinere: *Videte regiones, quia albæ ſunt ad meſſem.* Ioan. 4. Albi in capillis incuruati quoque dorſo; videant vt ſpicæ ſint refertæ bonis operibus, quando venerit mors cum falce ſuâ. Huiuſmodi præparationem docuit eos Simeon, cùm ante obitum ſuum Chriſtum in vlnas accepit: item cùm antè præuidit mortem ſuam, quàm ab eâ videretur, vt colligitur ex illis verbis: *Reſponſum accepit Simeon non viſurum ſe mortẽ, niſi videret Chriſtum*, quod eſt dicere: viſurum eum mortẽ, ſed vbi priùs Chriſtum vidiſſet. Mortem priùs vident, qui eam ſæpè præcogitantes parati exſpectant: contrà priùs à morte videntur, qui abſque præuiâ cogitatione & præparatione ab eâ inuaduntur. Itaque, ſi verum eſt quod ſcribit Plinius lib. 8. c. 22. & vulgò creditur, hominem à lupo priùs viſum, terrefieri, & voce ad præſens diſtitui; non item, ſi prior lupũ videat: ſimilis eſt mors lupo. Quoniam igitur nôrunt ſenes hunc ſibi lupum ſemper inſidiari, curent præmeditari illam & quaſi omnibus momentis occurſuram expectare: ſic enim nihil eis nocere poterit, ſed erit potiùs *obſtetrix* (vt loquitur S. Greg. Nyſſenus in orat. de mortuis) educens illos ad meliorem vitam. Dicant itaque cum Philoſopho illo Alexi apud Stob Ser. 15. ægrè præ ſenio incedẽte: *Paulatim morior.* Vel potiùs cum Apoſtolo 1. Corinth. 15. *Quotidie morior.* hoc eſt, ita viuo quaſi quotidie moriturus: ita me armis munio, quaſi omni die cum hoſte conflicturus, Simplex ille accingere, ſolebat gladium contra menſem Martium velut magis periculoſum. Vos ſenes nulli menſi fidite; omnes omni tempore vobis inſidiantur. Qui nouit inſidiari ſibi hoſtem, numqnam ſine armis incedit: pari modo ſenes ſpiritualiter ſe arment, tantoque ſtudioſiùs quantò periculoſior conflictus illis imminet. Arma eorum ſcribit Apoſtolus ad Tit. 2. *Senes vti ſobrij ſint, pudici, prudentes*, (id eſt, prouidentes) *ſani in fide, dilectione, patientiâ.* Inprimis cauere ſibi à crapulâ debent, vti etiam Dominus Luc. 21. *ne forte ſuper veniat in eos repentina Dies illâ tanquam laqueus.* Vti verò modicum lumen lampadis largiore affuſione olei facilè extinguitur: ſic etiam ſenecta potu intemperantiore. Deinde crebrò inſpiciant ephemeridis conſcientiæ ſuæ, & ſiquid ibi reperiant erroris, deleant. Nouerint enim breuî ſe audituros: *Reddr rationem villicationis tuæ, iam enim non poteris villicare.* Luc. 16. Proinde ſi tunc fodere per afflictiones corporales nequeant, ſi mendicare per orationem ægræ poſſint, faciant ſibi amicos de mammonâ iniquitatis, exemplo prudentis villici, nec non Gerſonis illius Cancellarii Pariſienſis, qui paulò ante obitum mille pauperes duxit ad ſummum templum B. Virgini ſacrum, omneſque iuſſit poſt acceptam à ſe munificam eleëmoſynam in genua procidere atque hac communi voce aliquoties iteratâ diuinam interpellare miſericordiam: *Miſerere Domine Deus Gerſonis ſerui tui.* Chau. De Prudent. libr. 4 Denique ante omnia Chriſtum in vlnas ſuas accipiant cum ſancto Simeone, priuſquam hinc diſcedant. Id verò agent, cùm non ſolùm in Euchariſtiâ illùm ſuſcipient, ſed etiam eùm amorem ac fiduciam ſuam omnem in illum conuertent.

G. VI. libenter hinc emigrent.

SEXTO, Atque ita ad extremum fit vt placidè & lætanter ex hac vitâ abeant, adeoque cum Simeone mortem non modò non metuant, ſed potiùs cantillent: *Nunc dimittis ſeruum tuum Domine.* & cum Dauide: *Paratus ſum & non ſum turbatus.* Ad quid enim mortem timeant, quæ omnibus bonis Chriſtianis finis eſt malorum, & intium bonorum? Fabulãtur Cygnum aliquãdo interrogatum à Ciconiâ, quamobrem moriens caneret ſuauiùs, quàm unquam aliàs in omni vitâ ſuâ, cùm cætera animalia adeò mortem horreant? Reſpondit Cygnus: quia poſt mortem neq; cibi quærendi curâ amplius cruciabor, neque aucupum laqueos extimeſcam. Sed leuiuſculum eſt hoc: multò potior cauſa cantandi eſt homini ſeni, iuſto & timorato. Non enim finis tantum curarum, laborum & miſeriarum erit illi mors, ſed melioris vitæ initium. Imò Cicero lib. 1. de orat ait viros bonos & ſapientes quaſi Cygnos cum laude & voluptate mori. Gaudeat itaque talis ſenex, quiſquis ille; quia de certamine vocatur, ad coronam, de furenti pelago ad portum, de exilio ad patriam, de terrâ tendit ad cœlum.

CONCIO VI.

De puritate doctrinæ Catholicæ & ſectarum impuritate.

1. *Aſsignatur impuritas Ethniciſmi.*
2. *Impuritas legis Mahumetanæ.*
3. *Impuritas morum Iudaicorum.*
4. *Probatur puritas fidè Catholicæ.*
6. *Obiectioni obuiatur.*

THEMA.

Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te. Cant. 4.

A. PVriſſimam fuiſſe beatam Virginem ante, in & poſt partum, dubitare non licet nobis. Etenim, D. Thomâ Opuſcul. 4. teſte, Angelis; S. Ephremo teſte in orat. de laude Virginis, ſolis radio purior erat, ita vt purificationis remedio nequaquam indiguerit. De eâ enim dictum Cant. 4. *Tota pulchra es, &c.* Simili ratione Eccleſia Catholica & ipſa mater noſtra ac Chriſti ſponſa vſquequaq; puriſſima eſt, vt de eâ quoque dictum ſit illud: *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te.* quia nimirum legem habet puriſſimam & bonis moribus ac rationi conſonantiſſimam: omnes verò aliæ ſectæ, etſi quædam vera & bona continent, certis tamen maculis & turpitudinibus ſcatent, quas dogmata eorum approbant. Quod ſi oſtendero, ſimul etiam probauero noſtram ſolam veram eſſe religionem. Quis enim ſibi perſuadeat, Chriſtũ habere velle pro ſponsâ meretricem! *Tota pulchra es*, ait ſponſam ſuam, *& macula non eſt in te.*

B. I. Impuritas Ethniciſmi.

Nam inprimis Ethnici etſi multa rationi cõgrua placita habuerunt, quàm multa tamen etiam immania, turpia & crudelia? Romani inprimis, qui cæteris prudẽtiores & æquiores habebantur, pluralitatem vxorum & repudia permittebant: patri ius occidendi filiũ impunè dabant, ex lege 12. Tab. in antiq. Rom. l. 8. c. 6. ſimiliter domino ſeruum. Spectacula gladiatorũ populo edebant, qui ſe mutuis vulneribus confoderent ad populum recreandum: vti Traianus, qui ſemel decem millia, teſte Dione in Traiano, produxit in theatrum. Lacedæmonij Lycurgo legiſlatore hoſpites finibus pelli iubebãt, pueros & fæminas proſtituebant, & leges nuptiales impunè violabant, apud Textorem in Offic. de legiſlatore. Ægyptij furta permittebant; teſte eodem de legibus Ægypt. Carthaginenſes & alij plurimi proprios filios iugulabant & immolabant. Maſſagetæ ſenes ſuos mactabant honoris gratiâ & deuorabant. Scythę mortuorum amantiſſimos viuos cum ipſis ſepeliebant. Hircani & Bactri ſenes ſuos canibus obijciebant, ad hoc enutritis. Indi diem fati præuenientes viuos ſe cremabant. Perſæ inceſtis nuptiis matribus miſcebantur, &c. Vt eſt apud Textorem & alios, ijdem mentiri licitum volebant. Vnde Darius Hyſtaſpis Rex Perſarum dixit: *Vbi mentiri expedit, mendacium dicatur.* Quin & legiſlatorum ſapientiſſimi Plato & Lycurgus turpiſſima multa permittebant. Hic adulteria & flagitia contra naturam, &c. ille vt fæminæ nudæ in palæſtrâ exercerentur, & poſt expletas libidines partum ſupprimerent: & prætereà tales fore beatos aiebat. Ecce quales leges! Nimirum *euanuerunt in cogitationibus ſuis*, ait Apoſtolus ad Romanos cap. 1. *& obſcuratum eſt inſipiens cor eorum: dicentes enim ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt.* Et paulò pòſt: *Propter quod tradidit illos Deus in deſideria cordis eorum, in immunditiam, vt contumeliis afficiant corpora ſua in ſemetipſis.*

C. II. Impuritas Legis Mahumetanę.

Secundò, Lex Mahumetis impuriſſima eſt & mores eorum plurimi bonis cõtrarij. I. Multitudinem vxorum & libellum repudij permittit. Domini mancipiis ſuis, prout volunt, abutuntur ad libidinem, teſte Ioanne Leone apud Bozium l. 2. de ſign. Eccleſiæ, cap. 10. quin & eiuſmodi lex lata ab Eubocare Mahometis ſucceſſore, licere domino cuiuis vti ſeruis ad quoſuis vſus apud eundem l. 12. c. 20. Item mulieres paſſim obuias, quas poſſunt, violant in mediis viis, vbi libidinis eos impetus arripuerit; & inde illi ſe diuiniſſimos, mulieres verò compreſſæ, conſecratas ſe exiſtimant: apud eundem ib. Adhæc ſolenne eſt eorum ſatrapis fratres omnes occidere, quo ſecuriores ipſi imperent & diutiùs: hocque communi decreto ipſis ſancitum, vti cæteris filiis interemptis, vnus regnet ibidem. Celebrantur quidem ieiuniis Turcæ & ſobrietate: ſed ea ab ortu tantùm vſque ad occaſum durant; ab occaſu verò inſatiabili auiditate totas ferè noctes (vbi ſe non cerni à ſole ſciunt) vorando & bibendo abſumunt, apud eundem l. 11. c. 4. idque liberum eſt cuique. Cum Epicuro item ſummam beatitudinem ponunt in amœnitate hortorum, cibo, potu & luxu. O igitur præclatam gentem, quæ ea tantùm, quæ difficilia videbantur, è legibus ſuis expunxit, & iter ad laſciuiam omne pandit! Si hæc eſt recta ad cælum via & vera religio, certè nos omnes inſaniemus: inſaniet Scriptura, quæ viam iſtam damnat: cæcus erit, Deus, qui ſe ita decipi patiatur. Quis enim ſibi perſuadeat, per iugi omnis excuſſionem, per omnis generis diſſolutiones, gloriam, honorem, beatitudinem acquiri poſſe? An non hæc cum ratione & politiâ pugnant è diametro? E contrà eum, qui hic omnia aduerſa ſuſtinet, nihil ſperare præmij debere: quis hæc credat? Chriſtus dicit: *Tollite iugum meum ſuper vos.* Matthæi 11. Iſti contrà: Excutite omne iugum, *& inuenietis requiem animabus veſtris.*

D. III. Impuritas morũ Iudaicorũ.

Tertio, Iudæorum etiam mores olim non carebant maculis: & hoc tempore peruerſiſſimi ſunt. Erat enim apud illos polygamia, libellus repudij, ex quibus omnis generis incommoditates oriebantur, quæ Chriſto teſte ad duritiem cordis eorum fuère tolerata. Similiter & vſura reſpectu externorum ſeu gentilium; permiſſiuè tantùm, ex Deut. 23. vt D. Thom. 2. 2. quæſt. 78. a. 1. & alij. Deinpe paulatim peiora introducebant iura, quibus inimicos odiſſe, & amicos tantùm diligere iubebant: quibus actus interni adulterij & homicidij licitos putabant: quibus periuria tantùm vtabant, non iuramenta, quemadmodum exprobrat eis

eis Chriſtus, Matth. 5 Modernorum verò Iudæorum mores peruerſos, quibus omnes penè impunè dediti ſunt, quis enumeret? An non illi vſuras vnà cum donariis à Chriſtianis exigunt quaſi rem licitiſſimam? An non paſſim merces ſpurias pro bonis, veteres pro nouis obtrudunt quanta poſſunt vnanimitate? An non furtis & proſtibulis promptum præbent hoſpitium? An non monetas cõmuni ſuffragio & auxilio adulterant & præſcindunt? An non homines alios, etiam Chriſtianos, ita immundos reputant; vt nec cibos ab eis coctos guſtent, nec cultris eorum ad ſcindendum aut poculis ad bibendum niſi ter aut quater lota ſint, vtantur? An non Chriſtianos fortè ad ſe aduentantes ita ſalutant: *Seth willkom.* Seth pro diabolo, quem ſignificat, vſurpando? Teſtatur hæc Maiol, t. 3. canic. dier. coll. 1. An hæc omnia bonis moribus concordent, iudicare quis neſciat? An non in perniciem totius humanæ ſocietatis, legum omnium tam ciuilium, quàm Eccleſiaſticarum tendunt?

F.
IV.
Impuritas dogmatũ hæreticorum.

QVARTO, Hæreticorum dogmata (de modernis loquimus; nam antiquæ ſuopte interitu conuictæ ſunt) quàm bonis moribus & rationi conueniant, patet. Lutherus enim in lib. de vita Coniug. Coniugum fidem effringit & dat licentiam vocandi ancillam, ſi nolit vxor. Item vni plures ſimul vxores habendi: in propoſit. de bigam editis anno 1528. propoſ. 65. 66. 62. Item non minùs neceſſarium eſſe viro carnis negorium, ac ſpuere, excreare, mingere. In lib. de vita coniug. Item licere occultè miſceri vxori cum leuiro, etiam viuente marito, ex quo filios non habet, vt è leuiro ſuſcipiat: atque ita maritum decipere. Idem vota regularium effregit, & irrita ac ſoluẽda eſſe voluit lib. de votis Monaſt. Imò non licere virginitatem ſeruare. Homines omnes pares ob Chriſtianam libertatem; & neminem alteri ſubiectum eſſe. Opera bona rejiciunt, & non modò non neceſſaria ad ſalutem eſſe aſſerunt, verùm etiam noxia & prohibita volunt. Luth. de ſeruo arbitrio, & de captiuit. Babyl. Caluin. Inſt. lib. 3. c. 17 Item non eſſe neceſſariam remiſſionem peccatorum: Chriſtianum, etiam ſi velit, ſalutem perdere non poſſe, quantuſcunque peccator ſit, dummodò credat ſe in viâ ſalutis eſſe: vitare peccata, obeſſe Chriſtiano: quærendam potiùs bonorum quàm malorum operum remiſſionem: ac quò liberior in cælum aditus ſit, oportere in ſcelerum & flagitiorum ſordibus volutari, &c. Hinc ieiuniorum, feſtorum, ſanctorum, bonorumque operum abrogatio. Denique euſque dementiæ peruenerunt, vt dicerent Deum malorum omnium auctorem, & proditionem Iudæ æquè opus Dei eſſe ac vocationẽ Pauli: Deum ſolùm eſſe verè peccatorem, &c.

Videri poteſt Tho. Bozius l. 22, de ſig. Eccl. c. 13.

Quirin. Cnogl in Symbol. Caluin. Luther.

Quid dicemus ad hæc? An non S. Hilarius ſi adeſſet, in verba illa ſibi conſueta prorumperet: *O miſeras aures meas, quæ tam funeſtæ vocis ſonũ audierunt!* S. Polycarpus vir ille Apoſtolicus an non pro more ſuo diceret: *O bone* DEVS, *in quæ me tempora reſeruâſti, vt hæc audirem!* Clamat Sapiens cap. 14. *Odio ſunt Deo impius & impietas eius.* Clamat S. Paulus ad Rom 9. *Numquid iniquitas apud Deum? Abſit: alioquin quomodo iudicabit Deus hunc mundum?* Nam quomodo puniet DEVS ſcelera, quæ perpetrâri iuſſit; imò ipſemet perpetrauit, ſecundùm iſtos? Clamat Eccleſiaſticus cap 15. *Non dicas: Ille* (DEVS) *me implanauit.* id eſt, tortuolum, iniquum & malum fecit; quia, vt paulò pòſt ſubdit, *nemini mandauit impiè agere.* Quis non videt per hæc dogmata aperiri ianuam omnibus ſceleribus? Si enim bona opera nihil proſunt, imò obſunt: ſi fidem Deo datam frangere licet: ſi remiſſio peccatorum nulla eſt: ſi ſalutem perdere nemo poteſt fidem habens, quantuſcunque peccator: ſi peccata vitari nequeunt: ſi Deus peccatorum auctor, inſtigator & patrator eſt; quid ſupereſt, niſi vt mundus totus flagitiis impleatur? vt iuſtitia, vt politia, vt ſocietates inraque omnia humana & diuina ſurſum deorſum vertantur? Hæc ipſi iam præ oculis vident inter ſe fieri. Clamant caſtitatem eſſe impoſſibilem & fræna fornicationibus laxant: homines omnes pares eſſe ob Chriſtianam libertatem: hominem liberi arbitrij non eſſe; ſed à Deo inſtigari & cogi ad peccandum. Quid igitur ſupereſt niſi vt fornicationes & adulteria ſequantur, obedientia & iuſtitia corruat, & omnes temerè nulloque metu effuſiſſimè peccent?

F.
V.
Puritas fidei Catholicæ.

Iam verò Catholicam religionem quoad omnia ſua dogmata puriſſimam eſſe & rationi ac bonis moribus conuenientiſſimam, facilè quiuis cernere poteſt. Legantur Scripturæ diuinæ, quas incorruptas ſemper habuit habetque; legantur Canones, Concilia, Patres, regulæ Ordinum, conſtitutiones Epiſcoporum, vitæ SS. Patrum, & proferat quis vel momentum rationi, legi aut bonis moribus contrarium; videbit ſanè DEVM in omnibus honorificari, vt finem ultimum, & gloriam eius quæri: vinculum Charitas ſolidari inter fideles Iuſtitiam ſeruari, ſuum cuique tribui, nemini iniuriam fieri, miſericordiam inculcari, conſilia vitæ perfectiſſimæ ſuaderi, mandata iniungi, Dei cultum orationem vrgeri, virtutes laudari, vitia reprehendi. Cuius rei teſtes ſunt viri ſancti in omnibus ſtatibus, regulis, inſtitutis, qui mediante hac doctrinâ ad ſummum apicem virtutum & ſanctitatem peruenêre & perueniunt in hodiernum; vt à nemine culpari poſſint: dicere ſecurè ac cum triumpho palam poſſimus de noſtrâ Eccleſia: *Tota pulchra es amica mea & macula non eſt in te.*

Sunt quidem in noſtrâ doctrinâ multa difficillia myſteria, quæ humanus intellectus aſſequi non poteſt: ſed ea tamen talia ſunt omnia, quæ cum naturalia ratione minimè pugnant, multò minùs contradictionem inuoluunt: ideoque credenda voluit Dominus non ſcienda. Quot mirabilia cernimus ante oculos, quæ intellectu comprehendere minimè poſſumus? Nôſti qualiter oculus tuus imagines rerum accipiat? quomodo phantaſiæ tradat? quomodo per hanc intellectui? quomodo memoriæ? quomodo ibi aſſeruentur ſpecies? quomodo pereant? quomodo redeant cùm earum iterum

recor-

recordaris? quomodo ſomnies & vnde? Quod ſi hæc tàm familiaria non capimus, quid mirum ſi ſiiperna turalia non penetramus?

G. VI. *Obiectioni obuiatur.* Sunt prætereà, fatemur & hoc, multa inter Catholicos vitia & flagitia omnis generis; ſicut & in aliis ſectis. Sed eàne approbantur ſiue per eorum doctrinam, ſiue per ſuperiorum tacitam vel expreſſam auctoritatem publicam? An non omnia taxantur in libris, concionibus, apud Magiſtratum, à Parentibus, ? &c. An non ipſi ea nos perpetuò reprehendimus & corrigimus ac cenſuris alliiſque pœnis mulctamus? Vnde igitur probabit aliquis, ea vitia fluere ex doctrinâ noſtrâ? An non è diametro cum doctrinâ noſtrâ pugnant? An non Eccleſia ea deplorat ſemper? Si ergò hæreticis mali noſtri mores diſplicent, cur non placent præcepta & placita quæ eos prohibent & caſtigant? Aliud eſt ſi dicas: Magiſtratus in his nundinis iniuſtas vlnas & menſuras mercatoribus diſtribuit vtendas, & aliud: Mercatores iuſtâ ſibi datâ vlnâ, iniuſtè & deceptoriè vſi ſunt. Hoc non vituperat Magiſtratum & vlnam: vituperat tantùm mercatores aliquos, qui fraude vſi ſunt: ſed illuc vituperat Magiſtratum & vlnam. Similiter ſi Canones & doctrina noſtra mala vel turpia eſſent, haberent quod nobis obiicerent hæretici vel exurerent Canones: nunc autem non item. Sed nimirum ipſi mores noſtros taxant, & interim etiam præcepta & Canones, qui eos prohibent, exterminant & explodunt. Quæ eſt hæc inſania? Hac enim ratione Lutherus prauos Eccleſiaſticorum mores pleno ore maximâ contentione calumniabatur & arguebat: interim SS. Canones PP. qui eoſdem prohibent, publicè exurebat. Nimirum de iſtis dictum videtur id Iſai. 6. *Excæca cor populi huius, & aures eius aggraua, & oculos eius claude, ne fortè videat oculis ſuis, & auribus ſuis audiat & corde ſuo intelligat, & conuertatur, & ſanem eum.*

Nos igitur, Auditores, gratulemur nobis de matre noſtrâ eiuſque puritate; & quam ipſa præſefert doctrinæ puritatem, eam & nos filij in moribus oſtendamus, vt ita duo illa Symbola ſummi Sacerdoris *Vrim*, ſcilicet, *& Thummim*, id eſt, *doctrinam & veritatem*, ſeu, vt alij vertunt, *illuminationem & integritatem*, in pectore geramus, Exod. 28. Illuminationem quoad doctrinam; integritatem quoad mores.

CONCIO VII.

Cereus benedictus.

1. *Repræſentat Chriſtum.*
2. *B. Virginem.*
3. *Queiuis fidelem, eiuſque vitam naturalem, vitã gratiæ & gloriæ.*

THEMA.

Paraſti ante faciem omnium populorum, lumen ad reuelationem gentium. Luc. 2.

A. Catholica Eccleſia, quia non omnibus per literas repræſentare myſteria fidei & hiſtoriam Chriſti poteſt, rudioribus per imagines quaſdam proponit & inſinuat, quo nimirum & ipſi modo aliquo, quæ geruntur in Eccleſiâ, intelligere poſſint. Sic inter cætera depingit hodiernum feſtum per cereum ardentem, quem in templo benedicit & in manus fidelium dat, vt eo tamquam enchiridio ſaltem rudi ad cognitionem eorum, quæ hodie commemorantur, inducantur. Quare vt omnibus pateat, quid ſibi velint hodierni cerei; id nunc exponendum reſtat.

B. I. *Repræſentat Chriſtum.* PRIMO, Cereus benedictus repreſentat nobis Chriſtum, hodie in templo præſentatum. Pro quâ re facit, quòd feſtum hoc Purificationis in vicem ludorum Cerealium, gentilibus Romanis vſitatorum, inſtitutum eſſe ſcribit Guil. Durandus in Ration. 7. c. 7. Fingebant illi à Februo ſeu Orco, qui & Pluto inferorum DEVS habitus, raptam aliquando Proſerpinam, Cereris filiam. Mater itaque quò perditam recuperaret filiam, plurimis accenſis facibus eam requirebat per montes & deſerta. Ita auctor antiquitat. Rom. l. 2. c. 11. Quid verò Proſerpina illa ab Orco rapta, niſi natura humana à Tartarco Plutone rapta perditaque? Sed non deſeruit filiam ſuam Ceres, id eſt, Prouidentia diuina; quin accensâ per incarnationem lampade, Chriſto videlicet, eam vndique per auia inuiaque requireret. Vnde apud Ieremiam c. 31. clamat: *Vſquequò delitiis diſſoluêris filia vagæ?* Idipſum teſtatur hodie Simeon, dicens: *Paraſti ante faciem omnium populorum, lumen ad reuelationem gentium.* & Luc. 19. ipſemet Dominus: *Venit Filius hominis quærere & saluum facere, quod perierat.* Adhæc recordamini illius mulieris, Luc. 15. quæ, drachmâ ſuâ perditâ, accendit lucernam & euertit totam domum, quouſque inueniret eam. Mulier illa, DEI Prouidentia eſt, quæ accendit lucernam, Chriſtum ſcilicet incarnatum; nam vt S. Gregor. homil. 34. in Euangelium ait: *Lucernâ lumẽ in teſtâ eſt, lumen verò in teſtâ eſt diuinitas in carne.* Hac igitur lucernâ, hac faculâ quæſitus vndique & vndique homo eſt: ideo tot vbique lumina & ſplendores in Euangelio. Paſtores circumfulſit lux magna, Luc. 2. Magos ſtella duxit ad præſepium, Matth. 2. In transfigurarione *reſplenduit facies* Chriſti *ſicut ſol.* Matth. 17. Quin & in hodierna Chriſti præſentatione apparuiſſe B. Virginem diuino lumine circumfuſam in templo ſentit Timotheus presbyter Ieroſolymitanus in oratione de Simeone. Tandem ipſe de ſe dicit: *Quandiu ſum in mundo, lux ſum mundi.* Ioan. 9. Quoniam igitur hodie lumen hoc B. Virgo brachiis ſuis in templum geſtauit, geſtamus etiam nos idipſum hodie externo cereorum typo ad publicam lætitiam indicandam. Cæterùm aptiſſima eſt cerei cum Chriſto comparatio, triplici ratione. Nam imprimis æternam Chriſti, quà DEI Filius eſt, generationem modo aliquo repreſentat. Etenim D. Baſilius lib. 2. contra Eunomium ait: *Eius æternam generationem.* *Oportet diuinam de* DEO *generationem intelligere impaſſibilem, impertibilem, indiuiſibilem, ſine tempore, inſtar reſplendentis à luce radij.* Itaque vti radius à luce, ſeu lumen à corpore luminoſo producitur in aëre ſeu diaphano; ſine omni ſiue lucis, ſiue aëris corruptione: Ita Filius DEI, qui ad Heb. 1. *Splẽdor gloriæ & figura ſubſtãtia Dei* vocatur,

tur, gignitur à Patre abſque vllâ corruptionis labe. Deinde vti ſplendor luci eſt coæuus, Soli verbi gratiâ; & ſi Sol ab æterno fuiſſet, ab æterno illuminaſſet: Ita etiam Filius Patri coæternus eſt. Denique vti non minuitur, quando producit lumen in medio, & cum cereus à cereo accenditur, nihil hic deperdit, ſed manet tantus, quantus erat priùs quâm alteri communicaretur: pariter & Filius, qui in Symbolo Nicæno lumen de lumine apellatur, ita ſuam totam à Patre recipit naturam, vt interim nihil ei demat. Cuis rei alterum ſimile affert S. Baſilius loco ſuprà citato de artis communicatione: *Nam tota*, inquit, *ex docentibus in diſcipulos immiſſa: cùm nihil deſit docentibus perfectio adſit iis qui didicerunt.*

2. Ex temporalem generationẽ.

Secundò, Cereus temporalem etiam Chriſti natiuitatem repræſentat; nam vti in cereo tria ſunt, quæ candelam vnam conſtituunt; lumen, cera, ſtupa ſeu linum: ita & in Chriſto tres diuerſæ ſubſtantiæ vnam conſtituunt Chriſti perſonam; diuinitas, caro, anima. Lumen ſeu ignis diuinitatem notat, iuxta id Deuter. 4 *deus tuus ignis conſumens eſt.* Quia vt elementum ignus ſuperat omnia elementa claritate, ſubtilitate, leuitate, actiuitate, ſitu ſeu altitudine: ſic Deus omnia creata. Cera carnem Chriſti denotat; vt enim cera ab apibus ex puriſſimo ſucco, quem ex odoriferis hausêre floribus, ſine vlla earum contaminatione aut noxa conficitur: ita caro Chriſti operâ Spiritûs ſancti ex puriſſimo Deiparæ ſanguine ſine illius labe coagulata eſt. Linum denique cerâ tectum, animæ Chriſti typus eſt Linum illud cùm flammam concipit, eâ totum ignitur, non ita cera: ſic & anima Chriſti ex primâ ſui cum diuinitate vnione, beata & beatitudinis dotibus ornata ſunt: non tamen corpus Chriſti, niſi poſt reſurrectionem.

3. Vitam & paſſionem

Tertiò, Cereus Chriſti vitam & paſſionem indicat. Vitam quidem; quia ſicut cereus illuminat, calefacit, purgat, accendit, conſumit & in ſe conuertit res alias, continuò ardet & ſplendet: ita Chriſtus cæcos & rudes illuminauit, infirmos fouit, leproſos mundauit, frigidos in charitate accendit, amorem mundi abſumpſit, & in amorem ſui conuertit, diu tandem noctuque noſtri ſe causâ fatigauit; denique famâ ſanctitatis & miraculorum vndique ſplenduit. Paſſionem verò, quia non tantùm lucebat, vti Sol aut carbunculus, qui ſplendendo nihil patiuntur detrimenti, ſed ardebat etiam & ardendo conſumebatur, dum zelando pro gloriâ Dei & ſalute animarum, interim per vigilias, fatigationes, ſitim, famem, &c. & tandem in cruce per mortem prorsùs conſumptus eſt. Propterea diſcipuli accommodant Chriſto prophetiam illam Pſam 68. *Zelus domûs tuæ comedit me*, Ioan. (Symmachus legit, conſumpſit me.) Vt enim ab igne cera paulatim exeditur & in naturam ignis conuertitur: ita & vita Chriſti à zelo, (qui à charitate procedit ſicut ardor ab igne.) Præterea vti flamma denigrat eandelæ ſtupam quantumuis candidam: ita zelus Chriſti non ſolùm abſumpſit eius carnem, ſed præterea etiam vulnerauit & quodammodo fœdauit animæ eius partem inferiorem, dum omni gaudio (quod erat in parte animæ ſuperiore) eam deſtituit in cruce: quod illis verbis teſtatur Dominus: *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me?*

C. II. Repræſentat B. V. Mariam.

Secundo, Cereus benedictus B. Virginem nobis repræſentat Erat alia gentilium Romanorum feſtiuitas quædam, hoc ipſo menſe Februario, cum facibus accenſis peragi ſolita in memoriam Lupæ (quæ Romulum lactauerat vrbis cõditorem, & Fauſtuli Paſtoris vxor erat) grati animi ergò; vt habet Auctor antiquitat. Rom. l. 4. cap. 6. Alij volunt idem feſtum in honorem Iunonis, quæ idcircò Februata vocabatur, celebratum eſſe. Iuno autem mater Martis erat, quem ex ſe ſolâ ſolo cõtactu & olfactu florum concepiſſe ferebatur, vt refert idem Auctor lib. 2. c. 10. Quidquid hac de re ſit, rectè Eccleſia hoc feſtum ſiue à Lupâ, ſiue à Iunone abſtulit velut iniquis poſſeſſoribus, & ad Mariam Virginem tranſtulit. Ipſa enim eſt quę Chriſtũ Eccleſiæ conditorem lactauit vbere de cælo pleno, quæque eundẽ velut Martem noſtrum, Inferni Domitorem & orbis, ſe ſolâ Spiritûs S. ordore tantùm afflata genuit. Meritò igitur ad honorẽ eius cereos ardentes hodie geſtamus, ob triplicem eius puritatem, ſicque proteſtamur eam purificatione legali minimè indiguiſſe. Primò, quia pura erat à ſordibus puerperij, ſeu ſecundinis, quas patiũtur aliæ mulieres in puerperio. 1.
Sic enim volunt plusquam ducenti Patres in Trullanâ Synodo, & alij. Quemadmodum ergò ignis ſine vllis ſordibus puriſſimũ ex ſe effundit radium, ita B. Virgo Chriſtum genuit. Secundò, qui nullâ vnquam peccati labe inquinata, ex 2.
ſententiâ omnium SS. Patrum. Vnde rectè per lumen repræſentatur & ignem qui nihil impuri patitur, ſed omnia purificat. Tertiò, quia corpore incorrupta & virgo ante, in, & poſt partũ. Typus enim caſtitatis cera eſt, quia opus apum, quæ commixtione non maculatur, ſed virginali opere ceram conficiunt, quin etiam *mortuis ne floribus quidẽ, non modò corporibus inſidunt.* ait Plinius lib. 11. cap 8. Simili ratione in vtero B. Virginis velut in alucari Spiritus S. Inſtar apis caſtiſſimæ confecit ceram & mel, id eſt, cum virginitate fæcunditatem, ſine vllâ corruptionis maculâ Propterea igitur hodie facem ardẽtem manibus præferimus. vt Deiparę puritatem publicè proteſtemur, & contra omnes eius hoſtes toti mundo oſtentemus.

D. III. Repræſẽtat quemuis fidelẽ. 1. Vitã eius naturalem

Tertio, Cereus benedictus fidelem quemlibet & eius vitam repræſentat, eamque triplicem. Primò, vitam naturalem, quæ inſtar cerei, cerâ, id eſt, corpore; lychno, id eſt, animâ; igne, id eſt, calore vitali conſtat. Si enim non ardet corpus noſtrum, vnde *fumus afflatus in naribus noſtris*? Sap. 2. Nónne is ignem intus làtentem, & perpetuò rodentem indicat? Quemadmodum igitur ignis paulatim depaſcit ceram ac tandem euaneſcit: ita in homine deficit paulatim calor vitalis & cum eo vita quoque. *Quotidie morimur*, ait Seneca Epiſt. 24 *quotidie enim demitur aliqua pars vitæ, & tunc quoque cum creſcimus,*

creſcimus, vita decreſcit. Infantiam amiſimus, deinde adoleſcentiam, vſque ad heſternum quidquid tranſit temporis, perit: hunc ipſum quem agimus diem, cum morte dimidimus. Hæc ille. Præterea vti cereus, ni ſedulò cuſtodiatur & ſæpiùs emungatur, facilè extinguitur etiam antequam abſumatur: ſic & hominis vita. Alter alteri ſæpè vitam, quaſi flatu lumen, extinguit: alij quammulti quaſi candelam inuertendo & lumen nimio gulæ pabulo obruendo, vitam ſibimet eripiunt: alios peſtifer aër quaſi flatus vnus extinguit: omnes denique inſtar luminis deſtituti contabeſcimus & emorimur. Luſtrare igitur cereum ſuũ quiſque debet, & quotidie perpendere breuitatem, ac fragilitatem vitæ ſuæ: quo loco conſiſtat, quo in periculo verſetur. Hoc vt cognoſcere poſſet, orabat Dauid Pſal 38. *Notum fac mihi Domine finem meum & numerum dierum meorum, quis eſt, vt ſciam quid deſit mihi. Ecce menſurabiles poſuiſti dies meos.* Chryſoſtomus ex Hebræo legit, *Ecce palmares,* id eſt: palmo vno menſurabiles, quàm longa ſcilicet eſt candela vna. Ex hac conſideratione fiet, vt facilè contemnas terrenas opes, honores, &c. tam citò perituras.

2. Vitã gratiæ. Secundò vitam gratiæ. De hac enim Dominus dicit Luc. 2. *Sint lucernæ ardentes in manibus veſtris.* Hoc lumen in Baptiſmo accenditur, (vnde & paruulis cereus ardens in manus datur) ſeruari porrò in vitâ iubetur, iuxta id Leuit 6. *Ignis in Altari ſemper ardebit,* id eſt, gratia in corde; quo etiam fine hodie candelas geſtamus. Conſeruari denique vſque ad mortem iubetur, Matth. 25 vt cum iis venienti *ſponſo occurramus,* vnde & morientibus lumen porrigitur. Porrò lumen hoc tanto frequentiùs perluſtrandum eſt, quanto faciliùs extinguitur quàm illud prius: tantò diligentiùs, quanto eſt illo præſtantius. Propterea Dominus Luc. 11. ait: *Vide ne lumen quod in te eſt, tenebræ ſint.* Et Apoc. 3. *Scio opera tua quia nomen habes quod viuas, & mortuus es.* Scit itaque Dominus, ſed neſcimus nos, an ardeat cor noſtrum lumine gratiæ, nec ne. Certè vti candela niſi crebrò emungatur, obſcurè lucet, & quandoque etiam extinguitur: ita & lumen gratiæ, niſi crebro Sacramentorum vſu & peccatorum, etiam venialium, extirpatione renouemus. Venialia enim ardorem charitatis minuunt & quandoque extinguunt, ad mortale deducendo. Denique cautè geſtandum, ne extinguatur; id quod docuit Gedeon, Iudic 7, qui lampades incluſit lagenis & dedit eas in manibus ſingulorum militum, quas prælij tempore comploderent, vt lumen appareret hoſtibus in terrorem. Lagenæ includimus gratiam & virtutes, cùm ab eis ventum vanæ gloriæ arcemus, quo earum ſplendor ſeruetur nobis in diem mortis noſtræ, ad fugandos Cacodæmones.

3. Vitam gloriæ. Tertio, Vitam gloriæ, quæ per lumen gloriæ acquiritur & poſſidetur. Vnde ſicut damnatorum animæ obſcuris apparêre corporibus, ita beatorum animæ luminoſis ſolent. Ignis etenim beatorum dotes optimè repræſentat. Habet enim claritatem, habet ſubtilitatem, habet agilitatem, vt patet in fulmine, &c. habet etiam modo aliquo impaſſibilitatem, quia maximè actiuus, & dominatur aliis elementis. Nihil horum habet vita præſens, ſed obſcura potiùs & tenebricoſa eſt; grauis & oneroſa eſt: tarda & tædioſa eſt; miſera & ærumnoſa eſt. Vnde merito id queritur Tobias inquiens: *Quale gaudiũ mihi erit, qui in tenebris ſedeo, & lumen cæli non video* cap. 5. Contrà vti manè gaudent & cantant auiculæ: ita beatorum animæ illuſtratæ lumine beatificæ illius gloriæ. Atque *tunc erumpet quaſi manè lumen tuum,* vt ait cap. 58 Eſaias, & cap. 60 *Tunc videbis & afflues & mirabitur & dilatabitur cor tuum, quia venit lumen tuum & gloria Domini ſuper te orta eſt: & ambulabimus in lumine eius.* Quoniam ergò cereus ille, vt vidimus, deſignat nobis præcipuè IESVM & MARIAM, hos corde & ore geſtemus, quemadmodum fecit Theodoricus Caniſius, Petri frater, apud Raderum in vitâ Petri Caniſij. Is enim, cùm ob mortem fratris nuntiatam conſternatus & apoplexia tactus voce pariter & memoriâ omni priuatus eſſet, duo tantùm illa ſalutaria nomina IESVS MARIA deinceps & memoriâ retinuit, & expeditè pronuntiare potuit, eaque identidem enunciauit maximè ſub finem vitæ, & cum iam ad vtrumque ampliùs non ſufficeret, alterum effatus eſt, linguaque magis hebetatâ cùm integrè Mariam non poſſet, inchoato nomine verbum tertlabat, dum elinguis deficeret. Hæc ergò & noſtra ſint ſymbola, noſtri Cerei, &c.

CONCO VIII.

Documenta.

1. *Docetur, Presbyteros debere eſſe iuſtos, timoratos, &c.*	3. *Viduos.*
2. *Senes.*	4. *Virgines.*
	5. *Coniugatos.*
	6. *Pueros.*

THEMA.

Paraſti ante faciem omnium populorum, lumen ad reuelationem gentium. Luc. 2.

SOlet, Auditores, in hodierna feſtiuitate candelas benedictas diſtribuere populo Sacerdos: quod etiam Romæ facit ipſe Summus Pontifex. Huic ergò ſacro ritui me accommodaturus, diſtribuam vobis candelas, ſeu lumina ſpiritualia, quæ inuenio in hodierno Euangelio, vt ſic maiore fructu geſtemus cereos materiales. A.

PRIMAM Candelam iure merito damus Preſbyteris, hoc eſt, Sacerdotibus & Senioribus. B. I. Diſcunt Presbyteri. Sacerdotibus quidem, quia putant aliqui, vt Cyrillus in homil. de occurſu Domini, & Epiphan. de vitis Prophet. Lyranus, Caietanus, Caniſius, Simeonem fuiſſe Sacerdotem; ſiquidem benedixit Chriſti parentibus, quod erat Sacerdotum manus, quod tamen vt cunque ſe habeat, ſaltem ſenex fuit: Sacerdotes autem vocantur Presbyteri, id eſt, Seniores Iam vero S. Simeon iuſtus & timoratus (Græcè Religioſus) erat, venit in ſpiritu in templum, & cum ingenti gaudio, conſolatione &

deſiderio accepit Chriſtum in vlnas ſuas. Huius
1. igitur exemplo ſint Sacerdotes; Primò, Presby-
teri in moribus. Senes non mouentur facilè ad
riſum aut geſticulationem ſeu iocos, licet au-
diant & videant faceta & ludiera: non curant
veſtium ſplendorem, ſymphoniá, choreas, &c.
Sic reſpondit Dauidi Berzellai vocatus ab eo
ad aulam regiam 2. Reg. 19. *Quot ſunt dies annorũ
vitæ meæ, vt aſcendam cum Rege in Ieruſalem? Octoge-
narius ſum hodie: nunquid vigent ſenſus mei ad diſcer-
nendum ſuaue aut amarum? aut delectare poteſt ſer-
uum tuum cibus & potus? vel audire poſſum vltrà vo-
cem cantorum atque cantatricum?* Ita dicat mun-
do Sacerdos, quia ſenex eſt dignitate, pruden-
tiâ cæteros præcellens.

Secundò, Iuſti ſint & in Dei gratiâ, qui de-
2. bent eſſe mediatores & internuncij inter Devm
& peccatores; quomodo verò eos Deo con-
ciliabunt, ſi ipſimet ſint inimici? Vnde San-
ctus Greg. 1. part. quſt. c. 11. ait: *Cùm is, qui diſpli-
cet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad dete-
riora prouocatur.* Nec vulgarem tantùm iuſti-
tiam in iis requirit Devs, ſed perfectam & ſyn-
ceram, quæ etiam paruos ſimultates excludat.
Iuſtum enim vulgò dicimus, quod omnes ſuos
numeros habet, & perfectè quadrat, v. g. Iu-
ſtum calceum; qui aptè pedi quadrat. Et quem-
admodum viri aulici ſtrictos gerunt calceos &
ocreas, in quibus nec minimum ferre lapillum
poſſunt, qui pedi non mox doleat: cùm è
contrà piſcatores & agricolæ in ſuis laxis ocreis
lapillos non ſentiant: ita conſcientia Sacerdo-
tum, qui ſunt Dei aulici, iuſta, id eſt, tenera &
ſyncera eſſe debet, nec peccata venialia pau-
lò grauiora toleret: ſed mox exuto per confeſ-
ſionem calceo, concientiam ab iis liberet: quod
tamen à ſæcularibus non requiritur.

Tertiò, Sint timorati, quia cùm quotidie ad
3. Chriſti menſam ſedeant, tantò eſſe cautiores
debent, ne Dominum ſuum offendant, au-
diantque illud idem, quod Dauid in perſonâ
Chriſti ait Iudæ, Pſal. 54. *Si inimicus meus male-
dixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem vtique: tu verò homo vna-
nimis Dux meus & notus meus, qui ſimul mecum dul-
ces capiebas cibo: in domo* Dei *ambulauimus cum con-
ſenſu*, Et quid tandem? *Veniat mors ſuper illos*, in-
quit, *& deſcendant in infernum viuentes.* Quod
fit, cùm Sacerdotes malè viuentes, ſciunt ſe in
eo ſtatu, in quo verſantur, ſaluos eſſe non poſ-
ſe: vident enim infernum ſibi apertum & lo-
cum apud Iudam in eo ſibi paratum.

4. Quartò, Veniant in ſpiritu in templum, hoc
eſt, 1. Ducti à Spiritu ſancto & ſtudio diuini cul-
tûs impulſi, non ambitione vel auaritiâ aut
munuſculorum gratiâ. 2. In ſpiritu, id eſt, cum
ſpiritu & feruore ad ſacra peragenda. 3. In ſpi-
ritu, id eſt, alacri & hilari animo, non ex triſti-
tiâ aut ex neceſſitate: *Hilarem enim datorem dili-
git* Devs. 2. Cor. 9. Sed cum Dauide Pſalm. 53.
Voluntariè ſacrificabo tibi, id eſt, animo prom-
ptiſſimo. Sic vocantur pauperes ſpiritu, qui vo-
luntariè tales ſunt propter Devm.

Quintò, Accipiant Chriſtum in vlnas ſuas
5. cùm ſacra ſcilicet peragunt, ſimili affectu amo-
ris & reuerentiæ, quaſi duobus brachiis Chri-
ſtum ſtringendo, venerando, mulcendo, &c.

Secvndam damus Senibus, ob ætatis præ- C.
rogatiuam. Habent ſibi hi eundem Simeo- II.
nem, velut ſenem. Fuit iſte ſenex, iuſtus, timo- Diſcunt ſenes.
ratus (Græcè religioſus) in ſpiritu templum
adiens, Chriſtum accipiens in vlnas & tunc di-
mitti cupiens. Ecce vobis candelam, ecce vobis
lumen, ad dirigendos pedes noſtros. Sint er-
gò ſenes 1. iuſti & in ſtatu gratiæ; ſiquidem in
procinctu ſtant & præſtolantur aduentum 1.
Chriſti indies; vnde ſemper eſſe parati ad mi-
grandum debent, vt dicere poſſint cum Daui-
de; *Quid mihi eſt in cælo, & à te quid volui ſuper ter-
ram? Defecit caro mea & cor meum:* Devs *cordis
mei, & pars mea* Devs *in æternum.* Pſal. 72. Quan-
do ſpicę ſegetum ſeſe ad terram incuruant, meſſi
propinquæ ſunt. Itidē & ſenes cū ad terrā incur-
uātur, nouerint ſe à mortis falce procul nō abeſ-
ſe: Ergò iuſti ſint & ſpicę iuſtitię operib⁹ plenę.

Secundò. Sint quaſi religioſi inter ſeculares,
nuncium mittendo mundo & dicendo ſe to- 2.
tos cultui diuino & orationi. Cur enim non
ſpernant mundum à quo ſpernuntur ipſi? Cur
non deſerant illum, à quo deſeruntur ipſi? Iam
mundo ſaturati, iam dolos & miſerias eius
experti. Mirum ergò eſt, ſi adhuc diligere mun-
dum poſſunt. Exeant de Sodomâ ciues ſuos
perditurâ, nec reſpiciant retrò ad præteritas
peccatorum illecebras & delitias. 3.

Tertiò, Veniant crebrò in templum, non
corpore tantùm, ſed & ſpiritu: vel ſi corpore nō
poſſint, veniant ſaltem ſpiritu. Ita Daniel cùm
in captiuitate Babylonicâ poſitus, adire tem-
plum orationis causâ non poſſet, ingreſſus do-
mum, aperuit feneſtras verſus Ieruſalem tribus
temporibus in die; flectebat genua ſua & ado-
rabat coram Deo ſuo, Daniel. 6. Quando er-
gò ſenes corpore impediuntur ab ingreſſu tem-
pli, ingrediantur domum cordis ſui & animi
deſiderio adſint Miſſæ & concioni, fundant-
que orationes, quaſi in templo adorarent, ſic
venient in ſpiritu.

Quartò, Cupiant diſſolui, & eſſe cum Chri- 4.
ſto, verùm iuxta Chriſti placitum, non ad nutū
ſuum. Hoc enim eſt Pythagoræ Symbolum,
*Iniuſſu Imperatoris neminem debere de ſtatione ſuâ de-
cedere.* Hoc idem voluit Simeon, cùm dimitti
petiit. Exſpectant ergò mortem, ſed tardan-
tem non reprehendant. *Siue enim viuimus, Domi-
no viuimus; ſiue morimur, Domino morimur:* ait
Apoſtolus ad Rom. 14.

Quintò, Quærant videre Chriſtum & acci- 5.
pere in vlnas ſuas per Communionem, ante-
quam moriantur. Hic enim eſt baculus ſenectu-
tis & peregrinationis eorum ad cælū: qui reget
& ſuſtentabit eos. Ita enim de illo canit Eccle-
ſia *Senex puerum portabat, puer autem ſenem regebat.*

Tertiam debemus Viduis, & his damus
Annam; ſiquidem & ipſa huic actui interfuit, D.
nec minimum lumen fuit. Nam primò com- III.
mendatur à caſtitate, quam coluit non modò Diſcunt
in ipſo matrimonio, ſed etiam ante & poſt illud. viduæ.
Magna laus eſt viduæ, ſi florem virginitatis 1.
ſuæ attulerit viro ſuo: nec minor, ſi eidem fidem
ſeruet in matrimonio: maxima, ſi poſt obitum

viri

viri alterum non deſideret, ſed viduitatem co-
lat: præſertim ſi, cùm ſit adhuc iuuenis, id vir-
tutis amore faciat. Omuibus his nominibus
commendatur S. Anna, quia & virgio viro nu-
pſit, caſtè cum eo vixit, denique vidua manſit,
quæ iuuenis admodũ fuiſſe debet cùm vir eius
moreretur; ſiquidem octoginta quatuor anno-
rum vixit in viduitate.

Secundò, Commendatur à cultu & ſeruitio
2. diuino. Seruiebat enim Deo, conuerſando ſem-
per in templo. Ergò tempus ſuæ viduitatis
non impendebat ſæculo, non conuentibus &
confabulationibus, non vagabatur de domo in
domum: ſed vixit velut monialis ſoli templo
addicta & reliquo tempore domui ſuæ inclu-
ſa. Sic enim vocatur à Cyrillo Catech. 10. *Re-
ligioſiſſima monialis*.

Tertiò, Commendatur à ſtudio orationis,
3. quo ſeruiebat Deo ſine intermiſſione. Nimirũ
vidua nemini ſecuriùs loquitur, quam Deo: nec
ſalubriùs deponit ſuas querelas, quàm apud il-
lum, qui pater & protector eſt viduarum.

Quartò, Commendatur à jeiuniis. Non im-
4. pendit ergò viduitatem ſuam delitiis & liberta-
ti, ne furi caſtitatis ſuæ, januam recluderet. *Con-
ſiderauit* ergo *ſemitas domûs ſuæ*, vt ait Sapiens
Prou. vlt. & docuit viduas omnes; ſi theſaurum
caſtitatis conſeruare velint, ſepire vias domûs
ſuæ ſpinis ſobrietatis & jeiunij.

Quintò, Commendatur à perſeuerantiâ; ſi-
5. quidem his virtutum operibus inſtitit continuò
ad vltimam vſque ſenectam. Et hæc fœlix illa
clauſula, quæ omnibus virtutibus coronidem
imponit, imò ſola coronatur.

QVARTAM capiant virgines, virginem Ma-
E. riam. Nouerint primò hanc egreſſam eſſe de
IV. domo. non ad ludos & choreas, non ad forum
Diſcunt aut conuiuium, ſed ad templum, vt faceret ſe-
Virgines. cundùm legis conſuetudinem; quo facto rediit
1. mox in ciuitatem & domũ ſuã: Ita decet virgi-
nes domi ſe continere, nec niſi ad templũ & ho-
neſtas occupationes in publicũ prodire, iiſque
peractis ſtatim in domum ſuam ſe recipere.

2. Nouerint ſecundò virginem Mariam ex me-
râ humilitate legi ſe ſubieciſſe, cui nequaquam
ſubiacebat. Gerebat ſe vt aliæ puerperæ, cùm
tamen virgo eſſet, ne in elationem ſcilicet, vel
oſtentationem caderet, & theſaurum ſuum pro-
deret. Altera hæc ſera eſt, cuſtodiendæ virgini-
tati, humilitas videlicet, quam quædam non
adhibentes, theſaurum perdiderunt.

3. Nouerint eam tertiò ſilentium ſeruaſſe, &
licet quæ dicebantur ad ipſam pertinerent,
nihil tamen locutam eſſe, ſed alios tantùm au-
diſſe. Tertia hæc ſera eſt & cuſtos virginitatis.
Nam virgo taciturna ſeriã ſe oſtendit, pruden-
tem & pudicam, ex quo fit, vt homines impudi-
ci tentare eam non audeant, quia fruſtra iaci-
tur rete ante oculos pennatorum. Contrà verò
loquax leuiculam ſe monſtrat, & quaſi ſuſpen-
sâ foris hederâ facilè venalem. Quare iuxta
monitum Apoſtoli, 1. Timoth. 2. *Mulier in ſilentio
diſcat cum omni ſubiectione*.

Nouerint eam quartò, fortem & inper-
4. territam. Cùm enim hodie audiſſet à Prophetâ
ſuam ipſius animam gladio transfigendam, non
propterea in terram concidit, non capillos ſibi
euulſit, ſed immota conſtitit, præparans haud
dubiè animam ſuam ad tentationem. Sic vel-
lem ſtare Virgines in propoſito pudoris, cùm
ventus tentationis acrior inſurgit, licet aliquis
ſtricto gladio mortem eis minetur. Cuius con-
ſtantiæ exemplum præbuit Romana quædam
matrona in primâ Vrbis direptione, ſub Ala-
rico Rege, vbi miles quidam Gothus, videns
illam mulierem formâ iuuentutis præcellen-
tem, pudorem eius tentauit. Sed cùm illa pia-
culum auerſaretur, miles ſtricto gladio mor-
tem ei minatus, verùm in collo tantùm modi-
cum inflixit vulnus. Mulier cruorem aſpiciens,
iugulum ferro præbuit, malens mori quàm fœ-
dari. Visâ hac animi conſtantiâ Barbarus, ob-
ſtupit & matronam in templum Diui Pe-
tri duxit Eccleſiæque cuſtodibus eam com-
mendauit, cum dono ſex aureorum nummo-
rum, vt eam viro ſuo illæſam ſeruarent, Niceph.
lib. 13. cap. 35. F.

QVINTAM debemus coniugatis. Sumant hi V.
Ioſephum, coniugem Deiparæ, tametſi & ipſe Diſcunt Coniuga-
virgo erat, &c. ti.

Primò, Diſcant ab hoc Coniuges præſen- 1.
tare DEO, non mundo, liberos ſuos, ducere
ad Templum, Miſſam, Cathechiſmũ, quampri-
mùm ſapere incipiunt: item manuducant eos
ad mandatorum DEI & Eccleſiæ obſeruatio-
nem. Sic Tobias ſenior filium ſuum, ab in-
fantiâ timere DEVM docuit & abſtinere ab
omni peccato, Tob. 1. Græci filios ad ſcholas
mittebant diſcendarum litterarum gratiâ. Per-
ſæ verò iuſtitiæ diſcendæ gratia. Xenoph. lib. 1.
Cyripæd. Quantò æquiùs hoc obſeruent Chri-
ſtiani parentes? Sane ad hoc eis liberi à DEO
dati ſunt, vt eoſdem illi ſiſtant, quos & ab eis
repetet aliquando in iudicio. Sibi dictum exi-
ſtiment illud 3. Reg. 20. *Cuſtodi virum iſtum,
qui ſi lapſus fuerit, erit anima tua pro animâ illius*.
Væ igitur parentibus, qui ſiſtunt liberos dia-
bolo, docendo eos quæ non decent, mundi
vanitatem, ſuperbiam, &c.

Secundò, Ab eo diſcant tolerare æquo ani- 2.
mo paupertatem, & de eâ non erubeſcere. Ec-
ce enim tibi in viro de regio ſtemmate oriundo,
in nutritio Filij Dei tantam rerum inopiam, vt
non haberet agnum, quo filium redimeret. Si
enim tantum poſſediſſet, vt agnum emere po-
ſet, ex lege debuiſſet emere & offerrere, Leuit. 12.
Signum ergo eſt, quòd non inuenerit manus
eius tantum pretij, quantum ſufficiebat ad
agnum coëmendum; ſiquidem obtulerunt
tantùm manus pauperum, par turturum vel
columbarum. Non erubuit vir tantus profiteri
ſuam inopiam & fortunæ mutationem. Quis
ergò non cum illo libenter eandem ferat?

Tertiò, Ab eo diſcant largitatem in tri- 3.
buendis eleēmoſynis, tametſi parum habeant.
Quorſum enim putamus depoſuit illud au-
rum quod Magi obtulêre? Si ex illo aliquid
tunc ſuperfuiſſet, agnum obtuliſſet, iuxta legis
formam. Quare non immeritò opinantur Do-
ctores, Canus, S. Bonauentura, Abulêſis totum

Digitized by Google

illud aurum vel Deo conſecratum, vel pauperibus diſtributum eſſe. Magna profectò laus, tribuere egentibus, cùm ipſemet indigeas. Ob hoc commendat Apoſtolos Macedones, 2. Cor. 8. quòd *altiſſima eorum paupertas abundâuit in egentes*, hoe eſt, quòd, cùm ipſi pauperes eſſent, largiſſimè diſtribuerint.

G. V. Diſcunt pueri. 1. Sextam damus pueris, puerum ſcilicet Iesvm, qui, Primò, cùm in hodiernâ præſentatione legi Patris ſe ſubmiſerit, cui ſubditus non erat, quomodo non docet pueros obedire ſuis parentibus, deinde etiam mandatis Eccleſiæ & Dei? Neque verò vt filius tantùm, ſed etiam vt ſeruus obtulit ſe hodie, pretio redimendum. Sic filij ſeruiant etiam his, qui ſe genuerunt, quaſi dominis, vt monet Eccleſiaſticus cap. 3.

2. Secundò, Si ab infantiâ Chriſtus ſe Patri obtulit veluti in ſeruum, cuius erat filius, & vos, ô pueri, hoc facite. Si enim magni euadere vultis, à puero incipite. Audite magnum illum Platonem lib. 6. de Legibus: *aſſero*, inquit, *eos, qui præſtantes viri in aliquo euaſuri ſunt, ab ineunte ſtatim pueritiâ oportere ad ipſum tam ludendo quam ſtudendo in ſingulis ei negotio conuenientibus meditari.* Hinc plerique maximi Sancti à teneris inchoârunt ſanctè & auſterè viuere, vti Samuel, Ioannes Baptiſta, Paulus Eremita, Antonius, Benedictus, Maurus, Placidus, Romualdus, Bernardus, Thomas Aquinas, Franciſcus à Paulâ, aliique innumeri.

Proponat igitur quiſque ſibi candelam ſuam & quemadmodum lumen à lumine accenditur, ad exemplum illius accendat & cor ſuum: quo nimirum *ſic luceat lux noſtra coram hominibus, vt videant opera noſtra bona & glorificent Patrem noſtrum, qui in cælis eſt*: ac demum ſicut ſtellæ ſimul omnes in cælo fulgeamus in pepetuas æternitates.

CONCIO IX.

Myſteria.

Quæritur primò cur lex purificationis lata.
2. *Cur promogenitorum oblatio præcepta.*
3. *Quæ hoſtia pro purificatione offerenda.*
4. *Cur non agnus, ſed columbæ à Deipara oblatæ.*
5. *An teneretur hâc lege Deipara & Chriſtus.*
6. *Cur Simeon Chriſti teſtis electus.*
7. *Cur viſo Chriſto dimitti petijt.*

THEMA.

Viderunt oculi mei ſalutare tuum.
Luc. 2.

A. Tribus hominum generibus manifeſtauit ſuam infantiam Chriſtus, Paſtoribus, Magis, ſeniculis Simeoni & Annæ Nec abſque diuino myſterio; in his enim tribus perſonarum generibus continetur omne hominum genus: Iudæi & gentiles, viri & mulieres, pauperes & diuites, ſimplices & ſapientes, iuſti & iniuſti. Deinde hic ternarius continet tres modos diuinæ illuſtrationis. Paſtores cognouerunt Chriſtum Angelico miniſterio, Magi ſtellæ beneficio, Simeon & Anna ſolo interno Spiritûs S. lumine. Ita enim alij illuminantur ab Angelis, alij per miracula, alij ſolo Spiritûs S. magiſterio: qui poſtremus modus ordinarius eſt, & nobis communis, qui in templum conuenimus, vt ibidem illuſtremur à Spiritu ſancto docente per ſuos prædicatores. Attollamus igitur oculos & nos, mentemque aduertamus ad hodiernum Euangelium quo & ipſi cernere queamus ſalutare Dei. B.

Quæritur primò, cur lex purificationis à Deo I.
lata? Reſp. primò, Propter immunditiam con- Cur lex
ceptûs & partûs humani, velut pœna & index purificationis lata.
illius. Proinde caſtitatem coniugalem nequaquam accedere ad virgineam, quòd illa ſordibus ſcateat, ideoque purificatione indigeat. 1.

Secundò Tropologicè, Vt indicaretur, omnes, quotquot peccatum pariunt, purificatione pœnitentiæ indigere; & tum primùm exacto die quadrageſimo, id eſt, vitæ huius curſu in templum gloriæ aſcendere, Deoq; ſiſti poſſe. Dicuntur etiam bruta quædam ſeſe purificare, veluti Elephas, qui ſub lunam nouam flumine ſe purificat, & herbas verſus cælum iactat, auctore Pierio lib. 2. Hierogl. docens ſuo exemplo nos, vt cor noſtrum menſtruâ exomologeſi purificemus. Cæterùm lex illa non obligat mulieres Chriſtianas, vtpote cæremonialis; & ſic reſpondit Innocentius III. cap. vnic. de purificatione poſt partum. Rectè tamen & iſtæ faciunt, ſi ad venerationem & imitationem B. Virginis per dies quadraginta abſtinent. 2.

C. II. Quæritur 2. Cur primogenitorum oblatio præcepta, Leuitici 12.? Reſp. 1. Quia titu- Cur pri-
lo creationis & ſupremi dominij omnia Deo mogeni-
debentur, ideò primogenita ſaltem in recogni- torũ obla-
tionem petiit. Hanc cauſam reddit Exod. 13. tio præ-
dicens: *Mea ſunt enim omnia.* cepta. 1.

Secundò, Titulo liberationis & redemptio- 2.
nis, quâ Iudæorum primogenita tutatus eſt ab exterminatore Angelo, qui Ægyptiorum primogenita omnia occiderat. Hæc etiam ratio redditur loco cit. paulò inferiùs. 3.

Tertiò, Vt moneamur exordia actionum noſtrarum præſertim grauium, Deo dicare, omniaque noſtra à Deo eiuſque opis imploratione ordiri, vt aliâs vidimus.

D. III. Quæritur Tertiò, Quæ hoſtia offerenda
erat pro purificatione matris? Reſp. Si diuites
fuiſſent parentes, offerri debebat agnus anni- Quæ ho-
culus, vnà cum pullo columbæ, vel turture. Si ſtia pro
pauperes, duo pulli columbarum, vel duo tur- purifica-
tures, Leuit. 12. Ratio legis videtur fuiſſe Pri- tione fa-
mò, vt puerpera gratias ageret Deo, quòd pe- cienda.
riculum partûs euaſerit; quod notandum eſt 1.
prægnantibus, vt ante partum ſe communiant ſalutaribus Sacramentis; quia periculum vitæ in partu ſubeunt.

Secundò, Vt hoſtiâ ſuâ indice moneantur 2.
prolem ſuam ita educare, vt agninam innocentiam præſeferat, & columbinâ ſimplicitatem.

Tertio, Vt ipſa fidem coniugalem marito 3.
ſeruet, quemadmodum & columbæ, de quibus ſcribit Plinius lib 10. cap. 34. *Pudicitia columbis*

prima

prima eſt, & neutri nota adulteria tori fidem non violant, communemq; ſeruant domum. imperioſos mares ſubinde etiam iniquos ferunt. Turtur in ſolitudine, columba inter homines degit; vt diſcant coniugatæ, vtrique vitæ, actiuæ & contemplatiuæ ſtudere, & ab oneribus ad orationem & gemitus ſubinde ſe recipere.

E. IV. Cur non agnus, ſed columbæ à Deiparâ oblatæ. Qværitvr 4. Cur non agnum ſed par turturum, aut duos pullos columbarum obtulit Deipara?

1. Reſpondetur primò ex paupertate, quia cum paupere filio pauper viuere voluit, ideò etiam pauperum hoſtiam dare. Dicet aliquis, ditatem fuiſſe ex auro oblato à Magis. Sed quid ſi aurū id non totum acceperit, ſed modicè delibarit? quid ſi id pauperibus mox erogarit? quid ſi profugâ Ægyptiacâ ſeruare voluiſſet? Denique licet id aliis retinuiſſet vſibus, decens tamen erat, vt ipſa pauper pauperum, non diuitum hoſtiam offerret.

2. Secundò, Ob myſterium, quia Chriſtus ipſemet erat agnus verus, quem præfigurabat ille typicus; debet autem vmbra cedere veritati. Fuit igitur in hâc oblatione Chriſtus agnus matutinus, futurus poſteà veſpertinus, in cruce ſcilicet immolandus, vt ſic impleret figuram iugis ſacrificij, Exod 29. vt docet S. Bernardus ſerm 2. & 4. de Purificatione.

3. Tertiò, *Qui talem hoſtiam*, inquit Eucherius Lugdun homil infra Octauam Natiuitatis, *offerre debuit Virgo Maria, per quam caſtitas & humilitas figuratur, quæ inter omnes mulieres & caſtior & ſemper humilior extitit, & benè quidem non ſingula, ſed paria obtulit, quæ non corpore tantùm, ſed corpore & animâ caſta & humilis erat.* Accedit S. Bernardus, qui ſerm. 59. in Cant. ait: *Quia columba libidinoſa auis eſt non decuit eam offerri in ſacrificium Domini, niſi eâ ſanè ætate, quâ neſciret libidinem. At turturis non aſſignatur ætas, quoniam agnoſcitur caſtitas in quacunque ætate.*

F. V. An teneatur hac lege Deipara & Chriſtus. Qværitvr 5. Tenebatúrne Deipara lege Purificationis, & Chriſtus lege Primogenitorum?

Reſpondetur negatiuè, ex communi Patrum ſententiâ.

1. Ratio 1 eſt, quia Deipara non concepit Chriſtum *ſuſcepto viri ſemine* (quod expreſsè appoſuit lex, vt Deiparam hinc excluderet) ſed operâ Spiritûs ſancti. Deinde quia partus Virginis fuit puriſſimus, omnis ſordis & fluxûs ſanguinis (ob quem videtur lex purificationis ſtatuta eſſe, vt habetur Leuit. 12. verſ 4.) expers. Vnde S. Auguſtinus lib. 5. de hæreſ. 5. ait: *Stulte, vnde ſordes in virgine matre, vbi non eſt concubitus cum homine patre? Vnde ſordes in eâ, quæ nec concipiendo libidinem, nec pariendo paſſa eſt dolorem.*

2. Ratio ſecunda eſt, quia Chriſtus naſcens, *non aperuit vuluam matris*, (quod etiam expreſsè inſeruit lex, Exod. 13. vt Chriſtum hinc excluderet,) ſed clauſum matris vterum penetrando prodiit in lucem.

Qværitvr 6. Cur Simeon teſtis Chriſti electus, & cur in eius præſentatione? G.

Reſpondetur Ad. 1. Quia Simeon erat vir ſanctiſſimus, & quia propheta, & quia maximè ſenex, & quia magno deſiderio Chriſti aduentum præſtolabatur, doctus à Spiritu ſancto eum ſe viſurum; vti innuit Euangelium. Talis autem teſtis decebat Chriſtum Dominum. Et tales etiam aliarum rerum teſtes eſſe deberent, iuſti, timorati, & Spiritu ſancto afflati. VI. Cur Simeon Chriſti teſtis electus.

Reſpond. Ad ſecundum. Quia Chriſtus tunc offerebatur veluti ſeruus & peccator. In tantâ igitur abiectione teſtem habere debuit ſuæ diuinitatis & ſanctitatis. Obſeruatū id eſt in aliis etiam Chriſti geſtis, in quibus veluti vnus è peccatoribus haberi poterat; veluti in circumciſione: in quâ vel ipſum eius nomen eum ab omni ſceleris labe purum oſtendit: in baptiſmo, in quo Spiritus ſanctus in ſpecie columbæ ſuper eum ſedens, ſuſpicionem labis abſterſit: in cruce, in quâ cælum & elementa, ipſe latro & centurio innocentiam eius conteſtati ſunt. H.

Qværitvr ſeptimò, Cur viſo Chriſto dimitti petijt Simeon? Dic enim ſancte ſenex, cur nunc dimitti vis, cùm potiùs optare deberes vitam lõgiorem, vt vitâ verâ, quam in vlnis geſtas, diutiùs frui poſſes? Sed audi: Tria ſunt, inquit, quæ meum animum ad id impellunt. Primum quidem, quia cùm mors omnibus terrori ſit, nunc dum vitam manibus, & ſinu geſto, metus mihi omnis adimitur, nec elabi patior hanc tutò & cum gaudio moriendi opportunitatem. Cùm quis manus plenas diuitiis habet, vel in theſaurum incidit, locare illum in tuto loco ſtatim cogitat: ita ego, ait; inuentum hunc theſaurum, per mortem meam tutum in ſempiternum reddere cogito, quem certè multis expoſitum periculis in hac vitâ non ignoro. VII. Cur viſo Chriſto, dimitti petiit. 1.

Deinde vidi, inquit, vidi oculis meis tam ingens, tam præclarum bonum, vt nihil ampliùs expectandum ſit, quod videam; imò claudendi oculi ſunt ne rebus iſtis humanis fœdentur, vel ne ſi fortè in turpem aliquam rem, vel mœſtam incurrant, contriſtentur, atque ita meam mihi hanc, quam hauſi oculis pulchritudinem, & mundiſſimum nitorem, qui me ſummoperè recreat, atque confortat, vel eripiat prorsùs, vel certè imminuat, & obſcuret. 2.

Denique animaduerto, ait, quanta puer olim paſſurus ſit mala, quantam heu! vim ſanguinis profuſurus, quàm horrendam, crudelemque mortem per meos etiam Iudæos (quis credat?) obiturus ſit: ideò horrent oculi horum aſpectum & in mortem claudi malunt, quàm ſuperſtites eſſe: ſcies tamen tu filij huius mater, cùm *tuam ipſius animā pertranſibit gladius* doloris, quàm acerba ſint hæc futura, quæ mente reuoluo. Ego verò in modum cygni cæleſti cantu viam patrum lætus inibo; quem & nos vt ſequamur ſimili clauſulâ, rogemus, &c. 3.

IN FESTO
S. MATTHIÆ APOSTOLI.

Euangelium Matthæi 11.

IN illo tempore, reſpondens IESVS dixit: Confiteor tibi Pater, Domine cæli & terræ, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis. Ita Pater; quoniam ſic fuit placitum ante te. Omnia mihi tradita ſunt à Patre meo. Et nemo nouit Filium niſi Pater: neque Patrem quis nouit, niſi Filius, & cui voluerit Filius reuelare. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde: & inuenietis requiem animabus veſtris. Iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue.

CONCIONES.

I. *Quàm grauia ſint Iudæorum, Gentilium, Mūdi, Peccati, Diaboli iuga.*
II. *Quâ ratione iugum Chriſti, id eſt, mandatorum eius ſuaue ſit.*
III. *Inuitatoria ad iugum Diaboli trahendum diſſuadentur.*
IV. *Iugum Quadrageſimæ acceptandum.*
V. *Commendatur manſuetudo & humilitas.*
VI. *Cur Iudas à Chriſto ad Apoſtolatum fuerit euectus.*
VII. *Neminem perturbari aut ſcandalizari debere, quòd quandoque Iudas aliquis deſerat Eccleſiam.*
VIII. *Documenta Euangelij.*
IX. *Myſteria.*

CONCIO I.

Quàm grauia ſint iuga Iudæorum, Gētilium, Mundi, Peccati, Diaboli.

1. *Graue erat iugum legis Iudaicæ, ob multitudinem legum & difficultatem, ob pœnarum grauitatem, &c.*	2. *Iugum Gentilium.* 3. *Iugum Mundi.* 4. *Iugum Peccati.* 5. *Iugum Diaboli.*

THEMA.

Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Matth. 11.

A. NOſtis, Auditores, Arcam illam Noë, extra quam nulli ſalus fuit, typum Eccleſiæ fuiſſe. Nôſtis etiam columbam ex illâ emiſſam fuiſſe, *quæ cùm non inueniſſet, vbi requieſceret: pes eius reuerſa eſt ad eum in arcam extenditq; Noë manum ſuam & apprehenſam intulit in arcam.* Gen. 8. Sed quid eſt, quòd hæc columba non fugit manum Noë? cur ſe apprehendi paſſa eſt? Nimirum quia extra arcam nullum inuenerat locum, vbi pedem figeret, non arborem, non turrim, non montem. Hinc reuerſa eſt ad Noën ſuum, ſuamque libertatem libens ei transſcripſit, vt ſub eius imperio requiem inueniret. Ita res habet nobiſcum, qui ſumus in Eccleſiâ ſub iugo & diſciplinâ Chriſti, in, quâ requiem obtinemus, quamdiu perſtiterimus; ab hac ſi diſcedamus, non inueniemus, quia omnia aquis plena, vbique iugum graue & certus demum interitus. Quam rem ſi reipsâ experiremur, quàm properè ad arcā noſtram cum columbâ rediremus? quàm libenter admitteremus manum noſtri Noë, eiuſque iugum ac diſciplinam, ad quam inuitat nos in hodierno Euangelio: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos.* Quare vt hoc intelligamus, euolemus paulisper alis contemplationis noſtræ, & videamus num fortè extra Eccleſiā locus aliquis ſit, in quo quieti & abſque iugo eſſe poſſimus.

B. 1. CERNIMVS primò, Iugum legis Iudaicæ quod tam graue erat, vt propterea id tollendum à ceruicibus Chriſtianorum ſtatuerit S. Petrus, & Apoſtoli in communi Concilio Act. 15. *Quid tentatis DEVM,* inquit, *imponere iugum ſuper ceruices diſcipulorum, quod neque patres noſtri, neque nos portare potuimus?* Graue autem ac penè importabile erat; Primò, ob legum multitudinem. Numerant enim Abulenſis q. 1. ſuper 27. c. Deut. & q. 24. in 3 cap. Ruth & Lyranus ibidem, tredecim ſupra 600. præcepta Iudæorū. Ob quam cauſam de à dictum fortè Cant. 1. *Equitatui meo in curribus Pharaonis aſſimilaui te, amica mea.* Quia vt equi iuncti curribus vndique cinguntur & ambiuntur loris, funibus, catenis: ita Iudæi præceptis. Secundò, propter difficultatem ipſorum præceptorum in cibo, tactu, ſacrificiis, cæremoniis, iudiciis. Verbi gratiâ præceptum Circumciſionis, Sabbathi tam ſtrictè ſeruandi, Azymorum per octiduum edendorum, anni Sabbathici multiplicium oblationum & ſacrificiorum, quæ magno ſæpè conſtabant. Tertiò, quia vmbræ tantùm legum & myſteriorum noui teſtamenti erant: vnde nec gratiam conferebant, nec vim iuſtificandi habebant. Quartò, grauiſſimæ delinquentibus pœnæ erant ſtatutæ. Quintò, multa etiam peccata ex ignorantiâ inuincibili commiſſa, debebant expiari ſacrificio. Quare cùm quis ad Judaiſmum vult acce-

Iugum legis Iudaicæ.
Graue erat, 1. Ob legum multitudinem.
2. Ob legum difficultatem.
3. Quia vmbræ tantùm.
4. Ob pœnarum grauitatem.

accedere, præſcribunt Rabbini duo hæc. Primum, vt proponantur ei præcepta legis, grauiora præſertim, & dicatur: O mi homo, qui, proſelytus eſſe vis, hactenus potuiſti diebus Sabbathi quod libuit agere; nunc ſi opus in eo ſeruile feceris, lapidaberis, & ſic de aliis. Alterum, vt ſi mas ſit, tria hæc præſtet; circumcidatur, baptizetur (more ſcilicet Iudaico) & in holocauſtum offerat vel pecudem, vel par turturum aut columbarum. Refert Serarius in Iudith. cap. 1. q. 33.

Quinto igitur leuiora ſint in his omnibus præcepta legis Euangelicæ, quis non videt? Hæc enim inprimis pauca ſunt, decalogus, præcepta Sacramentorum, & 5. præcepta Eccleſiæ; & qui clerum tantùm concernunt, SS. Canones: impendioſa non ſunt nec ſcrupuloſa: gratiæ collatiua ſunt: non ita grauibus pœnis firmata: ignorantiam vincibilem non obligant. Adhæc vbi notabilis difficultas eſt præcepti ſeruandi, facilis eſt Eccleſia ad diſpenſandum in præceptis ſuis, vel eximit omninò.

C. II. Iugum gentilium

Secvndo, Iugum gentilium, quod niſi grauius eſſet Chriſtianorum iugo, non diceret Apoſtolus: *Nolite iugum ducere cum infidelibus.* 2. Cor. 6. Imprimis enim quàm crudelia illis præſtanda erant, cùm, expiari Dioſque ſuos placare vellent? Iubebantur hominem occidere vt Rhodij & Salaminæ: hominem occiſum membratim diſcerpere, vt Coi: amiciſſimum hominem aut principis filium iugulare ac circum aram ducere, vt Phœnices: pueros ad templa ſtrangulare, vt Curetes: puerum cæſum & ſtrangulatum ſub altari ſepelire, vt Arabes: puellam virginem mactare, vt Laodicenſes & Chaldicenſes: hoſpites & peregrinos interimere, vt Arcini. Refert Ioannes Ant. Campanus orat. de Circumciſione. Vin' plura? Ammonitæ pueros Idolo Moloch comburendos immolabant, 4. Reg. 23. Plut. lib. de ſuperſtitione. In Pelaſgorum regione ad ſedandam peſtem, petiit oraculum, hominum ſibi decimas immolari, vt ſcribit Dion, Halicar. l. 1. & Euſeb. l. 4. Euang. præparat. Chartaginenſes liberos ſuos Saturno mactabant, vel ſi liberos non haberent, à patribus in hunc finem emebant: adſtabant parentes, qui ſi ingemuiſſent, ſine honore vitam in poſterum ducebant. Plut. l. de ſuperſtitione. Proximè elapſo ſęculo apud Indos in vnâ Mexicanâ vrbe ad viginti millia puerorum & puellarum dæmoni quotannis immolabantur; & quandoque mille vnâ die. Surius in Comment. anno 1558. In Mechoacam vrbe dæmon offerri ſibi poſtulabat id, quod ciuibus erat chariſſimum; vti ſponſa vel infans ſpecioſus: quod iugum tam crudele tandem exoſi, Chriſto nomen dederunt. Teſtatur P. Anton Mendoza in lit. Soc Ind. Athenienſes quotannis duos immolabant homines pro ciuibus expiandis; vnum pro maribus, alterum pro fœminis. Leon. 2. c. 33. Apud Thraces præcipuè à viro dilecta, iuxta defuncti rogum à ſuo propinquiſſimo mactabatur, quod ſibi maximo ducebat honori. Herodot. l. 5. Taceo quòd dæmon alliis infinitis modis miſerè eos eluſit, & dementauit per oracula, vanas obſeruantias, diuinationes auguria, &c. Quid de crudeli dominorum in ſubditos & ſeruos imperio dicemus? Seruos dirè tractabãt, ad funera mactabant, beſtiarũ & Athletarum pugnę obiiciebant. Quam gentilium tyrannidē notauit Chriſtus, cum dixit: *Reges gentiũ dominantur eorum: Vos autem non ſic.* Luc. 22. Cogitate nunc quanto faciliori modo expiari poſſimus nos, & Deu recõciliari? quanto ſuauius dominium inter Chriſtianos?

D. III. Iugum mundi

Tertio, Iugum mundi grauius eſſe teſtatur Eccleſiaſticus c. 4. dicens: *Occupatio magna creata eſt omnibus hominibus, & iugũ graue ſuper filios Adã.* Huiuſmodi autem occupatio illa inprimis eſt, quâ miſeri mortales diſtinentur in mundi vanitatibus, in parandis opibus, honoribus, delitiis, in ſaginando & ornando corpori, in contentandâ vxore, in promouendis & euehendis liberis, in acqirendâ nominis celebritate, in vitâ prorogandâ & ſuauiter ducendâ, &c. Quæ ſanè occupatio graue iugum eſt filiorum huius ſæculi, nec diſſimile iugo illi, quod impoſuit Pharao Hebræis, cùm occupauit eos perpetuis luti & laterum laboribus, nec non in paleis conquirendis, & penſo laborum augendo, ne poſſent reſpirare & de ſacrificio ac ſeruitio diuino cogitare, Exod. 5. Et qid non imperat mundus ambitioſo, vt honores, auaro vt opes; laſciuo, vt voluptates; luxui dedito, vt cupidines conſequatur; parentibus, vt liberos ditent, ornent, exaltent? &c. quas adulationes, quæ obſequia, quas vigilias, quas curas, quos metus, quas inuidias, quas ſimonias, quas fraudes, quas vſuras, quæ itinera, quos ſudores? *Ite ad onera veſtra.* dicebat Pharao Hebræis, Exodi 5. Ita & mundus ſeruis ſuis: Adulamini, mentimini, ſimulate, fraudate vigilate, currite, ſudate, &c. *Reſpicite fures & latrones* (inquit Gerſon in tract. de Verbis Domini: *Venite ad me omnes.*) *prædones & adulteros; quãtos labores, quantas vigilias, quantas curas expendant, vt excogitatas nequitias ad effectum perducant. Reſpicite & eos qui & honeſtiora quodammodò videntur exercere negotia; diuerſos dico mercatores mari terraq; mercimonia ſua circumferentes, quanta incommoda ſuſtineant, ſubeant pericula, vt ad modica ſtipẽdia peruenirent, diuitias quandoque pertingant. Reſpicite deinde & ſeruos in litibus, milites principibus etiam ad illicita quæque ſeruientes, & in eundo, in currendo, in ſtando, die noctuq; laborantes.* Adhæc ſicuti Hebræi poſt diurnos Pharaonis labores in fine operis flagellati ſunt, Exod. 5. ita mundi ſectatores, vbi multo & diuturno labore multa effecerunt, multa comparârunt, multa tolerârunt; ad extremum flagellantur, ſiue cùm eunt cubitum & reflectunt ſe ad labores ſuos, ſiue cùm è vitâ migrant, vindice conſcientiâ, vndique ſauciatâ. Quemadmodum enim muli onuſti pretioſis mercibus habent quidem in itinere comites complures; criſtis ornati, tapetibus inſtrati, inaurato fræno incedunt: ſed vbi deuentum eſt ad hoſpitium, ibi ſpoliantur omnibus ornamentis vnaque onere pretioſo, ipſiſq; adeò clitellis, & miſeri aſelli toti fatigati, ex onerum preſſurâ ſaucij, liuidi & nudi ad ſtabulum abducuntur: ita

& qui

Digitized by Google

cet ex Iſaia, qui id cap. 9. *Iugum oneris* vocat. q. d. iugum oneroſiſſimum iuxta phraſim Hebræam. Eſt autem triplex eius iugum, 1. onus quo premit. 2. Virga, quâ percutit. 3. Sceptrum, quo tyrannicè imperat & exigit. Quæ omnia attigit Iſaias, cùm ait: *Iugum oneris eius & virgam humeri eius, & ſceptrū exactoris eius ſuperaſti.* Iugo ſuos premit imperando eis duriſſima & abominanda, quæ dum preſtant, dæmoni arant & ſerunt. Virgâ cædit, ſi imperata non fecerint, vel ab ipſo diſcedere voluerint. Sceptro imperii ſui exigit ab eis peccata grauiſſima, velut tributum, ita vt perpetuò noceant hominibus, animalibus, frugibus, &c. In Lotharingia nuper prædiuiti nobilique matronæ decem liberos artibus ſuis nefandis occidit quædam Venefica, in quam illa ſemper fuerat beneficentiſſima. Deprehenſa tandem ingrata fœmina & rogo adiudicata vltrò prodidit eam ſe eſſe, quę liberis illis omnibus mortem attulerat. Interrogata autem, quomodo non exhorruiſſet tam liberalem in dominam tanto damno iniuriaque afficere? reſpondit: Ad hoc minis grauiſſimis ac etiam baculo adegit me diabolus, quò grauius eſſet ſcelus meum propter ingratitudinem. Refert P. Bald. Chanaſſius, qui Dominam illam nouit, de perf. prud. l. 3. c. 5. Idem experiuntur in hac vita & aliæ maleficæ, quæ ad grauiſſima quæque patranda ſcelera ab eo adiguntur, ita vt omni turpitudini ſeruire, chariſſimos quoſque ipſoſque adeò interimere liberos, occiſos exhumare & comedere, ipſum Beelzebub ſupplices adorare, & (proh dolor!) fœtidiſſimum eius anum deoſculari, verum DEVM abnegare, Euchariſtiam SS. crucem & ſacra omnia pedibus conculcare cogantur: quæ niſi fecerint, dirè ab eodem flagellantur. Denique perpetuò ab eis exigit, quod peccent; vt veriſſimum in illis ſit quod dicitur Ier. 16. *Seruietis dijs alienis die ac nocte, qui non dabunt vobis requiem.*

Experiuntur ad finem vitæ Magi & Necromantici, & quotquot cum illo pactum habuêre, quàm crudeli domino ſeruierint, dum vel repentè viui abripiuntur, vel in partes lacerantur, vel præcipitantur, vel aliter miſerè pereunt.

Sed in inferno demum exigit ab eis tributum pœnarum, quod iugum erit omnium grauiſſimum. Roboam cæcidit ſubditos ſcorpionibus, qui patris ſui flagellum ferre noluerunt. 3. Regum 12. ita qui Chriſti iugum ferre nolunt, ferent aliquando grauiſſimum illud diaboli. Quâ de re S. Auguſtinus ſerm. 22. de Verbis Apoſtoli ait: *Scito onus diaboli infinitis partibus grauius eſſe: minimus eius digitus groſſior eſt dorſo patris* (DEI.) *Ille poſuit iudicio tuo peruerſo iugum graue: hic addit ſuper iugum tuum; ille cæcidit te flagellis, hic cædit ſcorpionibus in ſæculorum ſæcula.* Sic ille. Viderint igitur filij Belial, id eſt, qui abſque iugo viuere volunt, quid agant. Contrà Chriſtus habet quidem & ipſe ſuum iugum, vt in hodierno Euangelio, virgam & ſceptrum, ſed ſuaue, de quibus Pſal. 22. dicitur: *Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt.* Iugum nobis imponit, vt nobis aremus & occemus: Virga

nos impelit ad virtutis progreſſum & errantes reuocat: ſceptro ſeu baculo laſſos ſuſtentat. Et hæc omnia nos conſolantur, quia oſtendunt profectum & ſalutem noſtram curæ eſſe DEO.

Ergo ad iſtud iugum recipiamus nos, Auditores, reuertamur ad arcam noſtri Noë, Chriſti, nec fugiamus manum diſciplinæ eius, ibi tuti erimus & inueniemus requiem animabus noſtris. Sic monet Eccleſiaſtes. cap. 51. inquiens: *Collum veſtrum ſubijcite iugo, & ſuſcipiat anima veſtra diſciplinam.*

CONCIO II.

Quâ ratione jugum Chriſti, id eſt, mandatorum eius, ſuaue eſt.

Suaue & leue eſt iugum Chriſti.

1. *In ſe conſideratum.*
2. *Propter gratiam adiuuantem.*
3. *Propter exemplum Chriſti & Sanctorum.*
4. *Ob charitatis adminiculum.*
5. *Ob conſiderationem præmij.*
6. *Quia ab optimo patre impoſitum.*
7. *Ob conſolationem diuinam adiunctam.*
8. *Alleuiatur vſu.*

THEMA.

Iugum meum ſuaue eſt & onus meum leue. Matth. 11.

CErtare ſecum ipſâ videtur ſacra Scriptura, imò etiam hodiernum Euangelium. Alicubi enim ait: Iugum Dei graue eſſe. Nam Eccli. 40. dicitur: *Graue iugum impoſitum eſt ſuper filios Adam.* Deinde paſsim Dominus onus ſuum crucem vocat: *Qui non accipit crucem ſuam & ſequitur me, &c.* iubet etiā relinquere omnia, odiſſe patrem & matrem, & fratres & ſorores, & vxorem, & filios, adhuc autem & animam ſuam, hæc autem onus ſunt & quidem non leue nec ſuaue. Rurſum etiam viam cęli arctam & portam eius anguſtam eſſe, aſſerit idem Dominus Matt. 7. Dauid etiam Pſ. 16. vias Domini duras vocat: *Propter verba labiorum tuorum ego cuſtodiui vias duras.* Ex quibus omnibus hæretici noſtri temporis ſibi perſuaſerunt, jugum Chriſti prorſus importabile eſſe. Alibi verò Scriptura ait graue non eſſe; vt Deut. 30. *Mandatum hoc quod ego præcipio tibi hodie, non ſupra te eſt, &c.* Et Pſ. 18. Iudicia Domini dicuntur deſiderabilia ſuper aurum & argentum, & dulciora ſuper mel & fauum. Et 1. Ioan 5. *Mandata eius grauia non ſunt.* Imò hodiernum Euangelium videtur ſecum pugnare; ſi enim iugum eſt, quomodo ſuaue? ſi onus, quomodo leue? Sed audiamus Chriſtum litis huius diremptorem. Fatetur enim hîc iugum ſuum iugum quidem eſſe, ne tanquam nimis facile contemneres; ſed adiecit, idipſum leue eſſe, ne tanquam nimis laborioſum fugeres. Id verò leue redditur à Chriſto multis modis, quod nunc audiamus. A.

Suaue & leue eſt iugum Chriſti. 1. In ſe conſideratum. Iugum enim Chriſti ſeu mandatorum eius nihil eſt aliud quàm iuſtè & piè viuere. Ad hoc autem inclinat hominem ipſa eius natura & ratio: ita vt viuere ſecundùm ratio- B. I. Suaue eſt, Conſideratū in ſe.

F. V. Iugum diaboli.

nem, idem ſit ac honeſtè & bene viuere: malè autem viuere ſit contra rationem. An non cuiuis homini ſenſato ſuadet ratio, colere Deũ ac parentes, proximũ amare, ſuccurrere afflictis, &c. An non diſſuadet idololatriam, cultum diaboli, furta, latrocinia, fraudes, mendacia, &c.? Hinc Deut. 30. dixit Deus ad Moyſen, & per hunc ad populum: *Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non ſupra te eſt, neque procul poſitum, nec in cælo ſitum, &c. ſed iuxta te eſt ſermo valde, in ore tuo & in corde tuo, vt facias illum* Quia nimirũ omnia legis præcepta, vt ait ibi Liranus, ſunt quodammodo de dictamine iuris naturalis, & per conſequens ſcripta ſunt aliquo modo in cordibus humanis, ſecundùm quod dicitur ad Roman. 2. *Cùm gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis ſunt faciunt, oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis.* Verum quidem eſt, poſt peccatum multùm imminutam eſſe hanc inclinationem in homine, ob tyrannidem concupiſcentiæ, quæ ad illicita trahit hominem, ita vt iam magis ſecundùm carnem, quàm ſecundùm ſpiritum & rationem viuere quærat; id tamen non ex natura & difficultate vitæ honeſtæ ſeu mandatorum diuinorum, quibus ea continetur, prouenit, ſed ex vitio & ignauia noſtra, vt docet S. Chryſoſtomus; manet interim igniculus rationis ad virtutem & honeſtatem inclinans. Quid eſſe poteſt melle dulcius? ægroto tamen amarum perſæpe videtur. Ad eumdem modum lex oneroſa non tam ſuâ naturâ, quàm noſtrâ fit pigritiâ. Quod verò domare etiam concupiſcentiã poſſimus, probant illa Dei verba Gen 4 *Sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius*. Ad quod iuuant quæ dicemus.

C. II. Propter gratiã adiuuantẽ.

SECVNDÒ, Propter gratiam adiuuantem. Non enim ſoli prorſus iubemur Dei legem conſtanter obſeruare, ſed vnà cum gratia Dei, quæ paſſim nobis offertur. Hoc præfiguratum eſt in adiutorio illo, quod præſtitit Deus Leuitis in geſtatione arcæ fœderis ad domum Dauid 1. Paralipõ. 15. Hoc eſt denique quod Apoſtolus ad Corinthios. 1. Cor. 16. ſcribens, cùm dixiſſet ſe plus omnibus laboraſſe, dixit: *Non ego autem, ſed gratia Dei mecum.* Vult dicere: Non ego ſolus, ſed vnà cum Dei gratia. Huius auxilii tantam expertus eſt potentiam, vt ad Philip. 4. dicere non dubitarit: *Omnia poſſum in eo, qui me confortat*. Porrò varij modi poſſunt aſſignari, quibus gratia Dei nos adiuuat ad portandum iſtud iugum. Modò enim vires noſtras corroborat, & quodammodo ex ferro vel cupro chalybem facit, quo modo ad Ieremiam dixit: *Ego dedi te hodie in ciuitatem munitam, & in columnam ferream, & in murum æreum ſuper omnem terram, &c.* Ierem. 1. Hæc multos Eremitas ita confortauit, vt ſæpe integras hebdomadas & ampliùs ſine omni cibo tranſigerent, Martyres, vt omnia aduerſa tolerarent.

Modò occaſiones peccandi remouet, & hoſtes noſtros reprimit. Quod enim Hebræis legem ſeruantibus ad literam promiſit Leuit. 26. *Dabo pacem in finibus veſtris: Dormietis, & nõ erit qui exterreat. Auferam malas beſtias, & gladius non tranſibit terminos veſtros*, hoc ſpiritualiter etiam præſtat iis ſæpe inſciis, qui ipſius iugo colla ſubmittunt.

Modò tentationes reprimit ac mitigat, ſubindeque internis Spiritus ſancti conſolationibus nos attollit. Deſignatum eſt hoc auxilium in vento roris flante in media fornace, & ignem reſtinguente, ne tribus illis pueris noceret, Daniel. 3. Hoc enim ſæpiſſimè nobis facit in tentationum incendiis.

Igitur quemadmodum põdus grauiſſimum, beneficio multarum rotularum & funium, vno digito trahi in altũ poteſt: ita beneficio gratiæ, quę plurimis funibus adiuuat, lex facilè ſeruari.

Quòd ſi igitur ſolus trahere hoc iugum nequeas, poſtula ſociam gratiam à Deo, qui dat omnibus affluenter. Reges quidem terræ poteſtatem condendarum legum habent, non dant tamen, nec dare poſſunt auxilia, præſertim ſpiritualia, ad earum obſeruationem neceſſaria. Non ita agit Deus, qui nouit vires noſtras, & ſuas quoque addit, vt ferre poſſimus quod imponit iugum.

D. III. Propter exemplũ Chriſti.

TERTIÒ propter exemplum Chriſti imprimis, deinde Sanctorum innumerabilium. Quem enim 1. non animet exemplum ipſius Chriſti in ſuarummet legũ rigidiſſima obſeruatione præeuntis? Tanti eſt hoc exemplum, vt onus maximè alleuiet; quod prædixit Sophonias cap. 3. fore nimirum aliquando, vt homines ſeruiant DEO *humero vno*; quia nimirum ipſe ſuppoſiturus erat humerum alterum, iuxta prædictionem Iſaiæ c. 9 *Factus eſt principatus ſuper humerũ eius*. Quo loco Paraphraſtes Chaldaicus per principatum legem intelligit, quam, quia Dominus opere impleuit, ſuper humerum portaſſe dicitur. Quis ergo non libentiſſimè ſupponat humerum alterum, quando conſiderat Chriſtum ſuppoſuiſſe primum? Tantam habuit vim exemplum S. Petri, ad gentes ſibi conformandas, vt S. Paulus cum redarguens diceret: *Quomodo gentes cogis iudaizare*? ad Gal. 2. Multò ergo magis cogere nos debet exemplum Chriſti ad iugum eius ferendum. Signum enim eſt, quòd non adeò durum ſit, quod ipſe, qui ſupra leges eſt, ſubire non detrectauit: vt taceam, quòd ipſa ſocietas tanti regis iugum alleuiare debeat. S. Clemens relegatus in inſulam quamdam à Traiano, cùm ibi ad duo millia Chriſtianorum inueniſſet, ad ſecanda marmora eò relegatorũ; adeò recreatus fuit, vt indignum ſe reputaret, qui coronæ illorum particeps fieret: *Non meis meritis*, inquit, *miſit me Dominus veſtræ coronæ participem me fieri.* Quis igitur non libenter ferat iugum Chriſti, quod vidit ab ipſo & tot millibus Sanctorum eius alacriter portari? Certè Sancti quique non erant contenti Chriſti iugo, quaſi leuius id eſſet, quàm optarent; vnde onus ſibi addiderunt, ſeruando etiam conſilia, & plurima ſupererogationis opera faciendo.

E. IV. Propter charitatis adminiculum.

QVARTO, Ob charitatis adminiculum, quo tanquam puluinari ſuffultum eſt iugum. Conſtat enim, vt oſtendit S. Auguſtinus de S. Virginitate, nullo modo oneroſos eſſe labores amantium, ſed ipſos delectare: ſicut venantium, aucupantium & piſcantium. *In eo enim quod amatur*, ait, *aut non laboratur, aut labor amatur*.

Vt ergo

Digitized by Google

Vt ergo labor venantium & piſcantiũ, &c. ipſemet eſt delectatio laborantibus: ſic Deũ amantibus iugum Chriſti. Vnde optimè idem S. Pater ſer. 22. de verbis Apoſtoli, onus hoc comparat alis auium, quæ potiùs ſubleuant, quam onerant. *Hæc ſarcina*, inquit, *quæ eſſe putatur, non eſt pondus onerati. ſed alæ volaturi; habent enim & aues pennarum ſarcinas: portant illas in terra, portantur ab illis in cælo, &c.* Quin & Marcus Aurelius Imperator ſcribit ad vxorem: *Leges tum iuga ſunt, ſub quibus mali arant; tum alæ, quibus boni volitant & libero cælo fruuntur.* Quid facit vt matres tot labores & moleſtias deuorent gratiâ filiorum? amor. Quæ cauſa eſt, cur aues tantâ induſtriâ nidificent, ciborum oblitæ ouis incubent, pro pullis ſuis pugnent? amor. Vide igitur vt amore Dei ardeas & in eo ſemper creſcas: tunc inuenies quod dico, iugum Chriſti ſemper magis & magis leue. Quando quis brumæ tempore, onus aliquod ferre humeris nequit, imponit illud trahæ, & nullo negotio trahit. Videtur quidem onus augeri, dum traha ei adiungitur: ſed hæc ipſa leuius facit onus: ſimili modo dicere quis poſſet, duplicari onus, dum amorem etiam requirimus ad mandatorum obſeruatiam; ſed hæc ipſa theda vel traha magnopere eam leuigat. Si ergo Chriſtum Legiſlatorem noſtrũ ex corde amaremus, onus eius parum ſentiremus.

F. V. Ob conſiderationẽ præmij.

Qvintò, Ob conſiderationem præmij, quod iugo Chriſti annexum eſt. Si enim agricola tolerat labores plurimos ob ſpem frugum & meſſis; ſi operarius portat pondus diei & æſtûs ob denarium diurnum, ſi miles ſe innumeris exponit vitæ periculis ob ſpem prædæ vel gloriæ, mercator periculis maris ob ſpem lucri, & his omnibus ſine tædio: quomodo aſperum eſſe poteſt, pro ęterna gloria portare iugum Chriſti breui huius vitæ curriculo? obtulit ſe Iacob ad ſeruiendum pro Rachele ſeptem annis in paſtorali munere. *Et videbantur ei pauci dies*, inquit Scriptura, *præ amoris magnitudine*, Gen. 29. Cur non ergo ſimiliter leue nobis erit iugum id, quod paruo tempore gerimus pro æterna felicitate? Propterea Apoſtolus ad Epheſ. 1. tam vehementer orat, *vt Deus*, inquit, *Domini noſtri* Iesv *Chriſti pater gloriæ, det vobis ſpiritum ſapientiæ & reuelationis, in agnitionem eius, illuminatos oculos cordis veſtri, vt ſciatis quæ ſit ſpes vocationis eius, & quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis eius in Sanctis, &c.* Non enim dubitauit Apoſtolus, omnem noſtrum laborem ſuauem nobis & leuem fore, ſi illuminatis oculis intueremur diuitias gloriæ laborantibus præparatis. In prato ſpirituali (quem librum S. Nicæna Synodus approbauit) legitur Monachum quemdam cellulam ſibi conſtruxiſſe, duodecim paſſuum millibus ab aqua diſſitam. Quadam die egreſſus ad eam apportandam animo ex laſſitudine linquero cœpit; recollectis nonnihil viribus, ſeipſum ſtultitiæ damnat, quòd loco tam incommodo, domicilium ſibi delegerit: ergo dum variis mens cogitationum fluctibus quatitur: Bene habet, inquit, vicinior aquis cellæ locus quærenti non deerit. Hæc dum animo verſat, ecce ibi ponè illum quaſi hominis vox (cælo ſine dubio delapſa) vnum, duo, tria, articulatè in aëre efformans. Verſus in ſtuporem Monachus in omnem partem oculos circumferens curioſiùs, num quem in ſolitudidine fortaſſe videret metientem quidpiam, deprehendit neminem; iter ergo proſequitur ſuum, vrgetque deſignatum mente tuguriolum: redit, vt ante vox altera, eoſdem numeros ingeminans. Incaſſum denuò frater reſpicit; adeſt tertiò, ternarium iterans; quâ vix finitâ, iuuenis aſtat ſpecioſiſſimus, itaque virum alloquitur: Ne turbêre, Angelus è cælo mittor, paſſus tuos ſingulos ſtudioſiſſimè numerans, ſua vt cuique merces, eaque ampliſſima olim ſoluatur. finit, & ex oculis monachi ſe ſubducit. Hic verò quid? errorem corrigit, mentem mutat, & cui animo ſederat, accedere aquæ propiùs, ſtatuit ab eadem (quod & fecit) multò adhuc recedere longiùs: didicerat ſcilicet, auctis laboribus anctius vic ſſim in pulchra illa æternitate præmium reſpondere.

Alexander Magnus cùm in itinere videret Macedonem Agaſonem, qui mulum defeſſum auro onuſtum agebat, à mulo in humeros ſuos ſarcinam tranſtuliſſe, ne id fortè perderet, ſciens eſſe Alexandri; & tamen ipſum quoque Agaſonem ſub onere deficientem, progredi non poſſe: Agaſoni vicinior factus, dixit: *Vt tibi hic labor minus grauis ſit, in tabernaculum tuum hoc aurum deferes; quia iam ex hac hora tuum eſſe iubeo.* Fulgoſus lib. 4. Quis dubitat hunc Macedonem faciliùs deinde geſtâſſe hoc aurum in domum ſuã? Idem ait nobis Deus. Lex eius ſaccus eſt plenus auro gloriæ cęleſtis; ſi ad eum deferamus ſaccum hunc, donat nobis aurum: Vt nobis labor minùs grauis ſit; nobis enim laboramus, nobis aurum geſtamus. Vnde Iſidorus Clarius orat. 9. tom. 3. ait: videntur mihi Euangelicæ legis iugum ac onus perſimile eſſe, vt ſi quis torquem maximi ponderis ac immenſi pretij collo circumponat vel ingentem auri maſſam, quam dono acceperit humeris ferat, vtrumque onus eſt, ſed minimè ſentitur ob metalli ſpeciem atque pretium: quin ij qui ea ferunt, lætantur, ac geſtiunt, ſibique in eis placent. Idem cernimus viris Euangelicis vſuueniſſe, qui *gloriabantur*, vt aiebat Paulus, *in afflictionibus, & omne gaudium exiſtimabant, cùm in varias tentationes incidiſſent.* Sic Iſidorus.

G. VI. Quia ab optimo patre impoſitum.

Sextò, Suauitas etiam huius iugi vel exinde ſumi poteſt, quod ab optimo & amatiſſimo patre Chriſto nobis impoſitum ſit. Grauiſſima videri Iſaaco ſarcina illa lignorũ poterat, quã impoſuit ei pater ferẽdam. Gen. 22. niſi eam ſciret à benigniſſimo patre ſibi impoſitam. Quantò æquiùs ferendum onus, quod impoſuit nobis Chriſtus, qui nouit exactiſſimè quid & quantũ nobis imponat, quamque id neceſſariũ & ſalutare nobis ſit; tantùm abeſt, vt vires noſtras opprimere velle impoſſibili iugo exiſtimãdus ſit. Quomodo enim non omni tyranno crudelior & ſtolidior foret, ſi impoſſibilia præcepiſſet & importabilia impoſuiſſet? Taceo quòd nullum peccatum foret non implere, quæ non poſſis.

H. VII. Ob cõſolationem diuinam adiunctã.

Septimò, Ob conſolationem diuinam, quæ eſt inſtar vnguinis, quo inunctus currus facili vi tra-

Digitized by Google

vi trahitur. De quo Iſa. 10. dicitur: *Computreſcet*, id eſt, moleſcet *iugum à facie olei*. Et 2. Cor. 1. *Sicut abundant paſſiones Chriſti in nobis; ita & per Chriſtum abundat conſolatio noſtra.* Quàm graue iugum putatis iacuiſſe in dorſo S. Andreæ cùm biduo in cruce penderet, & tamen ille, cùm veniſſent, qui deponerent eum, rogauit Dominum, ne id permitteret: *Ne me permittas Domine*, inquit, *deſcendere viuum.* Quid, quæſo, emolliuit & putrefecit hoc tam graue eius iugum, niſi cõſolatio interna, quâ abundabat? Non ita iugum eorum, qui mundo ſeruiunt, inunctum eſt: ſtridet currus eorũ, quia vnctione iſta caret.

I. VIII. Alleuiatur vſu. OCTAVÒ, Vltimò alleuiatur vſu & conſuetudine. Sic currus in ipſo progreſſu faciliùs trahitur quàm initio. Sic pueri etiam parui magnas campanas pulſant dum illæ ſunt in motu, non antè. *Subitò procedent, de vmbra ad ſolem*, ait S. Bern. Ep. 1. *de otio ad laborem. Graue cernitur omne quod incipis. Sed poſtquam ab his diſſueſcere & ad illa ſe paulisper aſſueſcere cœperit, vſus tollit difficultatem, inuenitq́; facile eſſe, quod impoſſibile ante putauit, &c.* Denique iugum Chriſti ſimile eſt herbæ Moly, quàm Vlyſſes difficillimam nauigationem inſtituens, ſecum accepiſſe contra præſtigias Circes ſcribitur ab Homero, eius enim radix erat nigerrima, flores autem candidiſſimi: ſimili modo virtus præſentiſſimum remedium in huius vitæ nauigatione contra dæmonum inſidias, initio quidẽ horrida eſt hominũ inaſſueto, poſteà verò paulatim vertitur in ſuauiſſimi odoris floſculum. Quare, Auditores, ne dubitemus iugo Chriſti ſubijcere ceruices noſtras; tametſi enim in hoc tempore deformitatem & aſperitatem aliquam continet, progignet tamen ad finem temporis & initium æternitatis candidiſſimum æternæ felicitatis florem, &c.

CONCIO III.

Inuitatoria ad iugum diaboli trahendum diſſuadentur.

Inuitat diabolus:
1. *Per ſuperbos.*
2. *Per auaros.*
3. *Inuitat per obſcœnos.*
4. *Per timidos.*
5. *Per iracundos.*
6. *Per guloſos.*
7. *Per otioſos.*

THEMA.

Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos.
Matth. 11.

A. TRaditur Hiæna ſermonem humanum inter paſtorum ſtabula aſſimulare, nomenque alicuius addiſcere, quem euocatum foras laceret, vt ſcribit Plinius lib. 8. cap. 30. Quo ſchemate rectè delineari poteſt humani generis hoſtis; ſiquidem & ipſe humanam ſupremi paſtoris noſtri Chriſti vocem & loquendi modum imitatur, vt ita incautos homines ad ſe euocatos perimat. Inuitat nos Dominus in hodierno Euangelio ad ſuaue iugum ſuum ſuauiſſimis illis verbis: *Venite ad me omnes, &c.* & paſſim alibi in SS. literis per os Spiritus ſancti; *Venite filij, audite me, timorem Domini docebo vos.* Pſal. 13. *Venite, comedite panem meum.* Prouerb. 9. &c. Sed ecce hanc eamdem vocem imitatur dæmon, & à ſuaui Chriſti iugo, ad grauiſſimum ſuum euocat homines, non tam ſuâ, quam ſuorum mancipiorum humanâ voce. Modò enim clamat: *Venite faciamus nobis ciuitatem & turrem.* Geneſ. 11. Modò: *Venite ſapienter opprimamus eum.* Exodi 1. Modò: *Venite fruamur bonis, &c.* Sapient. 2. Modò: *Percutiamus eum linguâ.* Hieremiæ 10. Modò: *Venite & occidamus eum.* Matth. 21. Modò: *Venite ſumamus vinum & impleamur ebrietate.* Iſaiæ 56. Modò: *Venite mittamus ſortes*, Ionæ 1. Et quidem ſi vnquam aliàs deceptorias has emittit voces, tum maximè his diebus, quibus imminent Bacchanalia. A quibus nos paternè dehortatur Sapiens Prouerb. 1. *Fili mi*, inquit, *ſi te lactauerint peccatores, ne acquieſcas eis. Si dixerint, veni nobiſcum, inſidiemur ſanguini, abſcondamus tendiculas contra inſontem fruſtrà, deglutiamus eum ſicut infernus viuentem, & integrum quaſi deſcendentem in lacum. Omnem pretioſam ſubſtantiam reperiemus, implebimus domos noſtras ſpolijs, ſortem mitte nobiſcum, marſupium vnum ſit omniũ noſtrûm.* Quis in iſtis verbis non agnoſcit vocem Bacchantium? *Fili mi, ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum à ſemitis eorum. Pedes enim illorum ad malum currunt.* Videat igitur vnuſquiſque, cuius vocem audiat, Chriſti inuitantis ad refectionem, an diaboli inuitantis ad perditionem? Chriſti inuitantis ad iugum ſuaue, an diaboli inuitantis ad iugum graue & importabile. Quâ in re ne quis decipiatur, examinabimus accuratius voces eacodæmonis, & iugum ad quod vocat.

B. I. Inuitat per ſuperbos. PRIMÒ Per ſuperbos & ambitioſos clamat: *Venite faciamus nobis ciuitatem & turrim, cuius culmen pertingat ad cælum, & celebremus nomen noſtrũ.* His verbis inuitauit filios Noë ad ædificandam turrim Babel. Gen. 11. Tum vt eo ædificio nomẽ ſibi facerent, tum vt in eo diluuium (ſiquod deinceps iterum fieret) effugere poſſent, vt tradit Ioſephus. Sed quorſum te hi inuitant? Nónne ad laborem immenſum? Nónne ad iugum graue? Conantur ambitioſi acquirere ſibi nomen & erigere titulos, ſtatuas, gloriam & celebritatem: ſed quantæ impenſæ & laboris id eſt? Alii ſeruiunt multis annis, nihil quantumuis vilium obſequiorum detrectant: blandiuntur, munera adiiciunt, vt ſperatâ potiantur dignitate. Alii maxima adeunt pericula, in equis currunt, haſtiludia exercent, &c. vt videantur & celebrentur. Alij militiam tolerant, & in ea duriſſima quæque, latera hoſtibus obijciunt, vt aliquod munus obtineant. Alij libros cõponunt, diu noctuq́; ſtudẽt, &c. Alij maximas hoc tẽpore impenſas faciunt, vt pompâ & ſplendore alios laruatos ſuperent, & ab omnibus ſuſpiciãtur. Sed quid tandem efficiunt? Inprimis ſæpe fruſtra laborant & confunduntur, dum in medio opere abripiuntur è vita, vel turpiter ſpe ſua fruſtrantur, ita vt omnia eorum obſequia

non

non obſcruentur aut curentur à magnatibus, quibus blandiuntur. Ac ſicut ædificatores Babel cùm fortè peterent ligna, alij præbuerint lapides; cùm peterent trullam, alij porrexerunt malleum: ita fit ambitioſis & contigit arrogantiſſimo illi Ablauio, qui à Conſtantino Imperatore ad tantam gratiam euectus erat, vt pene Imperatore plus poſſet: poſtea Conſtantius, filius Conſtantini, eum imperio exuit, & ſatellites cum literis honorariis ad eum miſit, vt eum interficerent. Qui primò litteras ad pedes eius prouoluti exhibent; quibus perlectis omnique metu ſolutus, purpuram magno faſtu in literis ublatam popoſcit. At illi nihil ſe ampliùs in mandatis habere profeſſi, pro foribus ſtare, quibus tradendæ purpuræ cura incumberet, dixerunt. Intromiſſi, virumque adorti, pro ſtola purpurea necem illi purpuream obtulerunt, fruſtatim diſſecto in modum pecudis. Teſtatur Eunapius in vita Philoſophor. Deinde licet adipiſcantur quod quærunt, tamen ſe ideo deceptos adhuc vident, quia non euadunt (quod ſperabant) commune diluuium ſeu communes hominum miſerias, curas, labores, ægritudines, inimicitias, moleſtias, morbos, mortem. Æquè enim frigent, eſuriunt, ægrotant, ſpernentur, traducuntur, anguntur & moriuntur vt antè. Neque etiam nomen ſuũ celebrarunt, ſed potiùs conſpurcarunt; quia ſcilicet fœtorem nominis ſui pòſt relinquunt, & ludibriu habentur, quemadmodum & nunc laruati ſeipſos riſui exponunt. Denique non ſatiantur dignitatibus vel honoribus partis, ſed ſicuti infinitus labor foret, ad cælum vſque ædificare: ſic infinitum eſt ambitioſorum deſiderium. Peruenit quis ad gradum ſigniferi, numquid ibi quieſcit? Minimè verò, ſed illico quærit eſſe Capitaneus. Huc vbi peruenit, vult eſſe belli Dux; deinde princeps, poſtea Imperator. Hic orbis totius affectat imperium, & ſi illud obtinuerit, dolebit cum Alexandro Magno, eſſe plures orbes, quibus necdum imperet, vel non eſſe plures, quibus imperare queat.

C.
II.
Iouitat per auaros

SECVNDÒ, Clamat per auaros, *Venite, ſapienter opprimamus eum, ne fortè multiplicetur.* Quod dicebat Pharao de populo Hebræo, idque ſedulò faciebat, atterendo eum laboribus. Idem faciunt auari opprimendo pauperes. Sed quemadmodum illi res peſſimè ſucceſſit: ita ſolet & iſtis. Nam propterea Pharao ſuſque populus decem grauiſſimis plagis infeſtatus, & à DEO caſtigatus, deinde ab Hebræis ſpoliatus, ac denique in mari rubro ſubmerſus eſt. Et de auaris ait Apoſtolus 1. Tim. 6. *Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & in laqueum diaboli, & in deſideria multa inutilia & nociua, quæ mergunt hominem in interitum & perditionem.*

Auari enim poſtquam induerunt ſe laqueis auaritiæ, perpetuis anguntur deſideriis, ſua ſcil. conſeruandi & plura cumulandi; vnde ſapienter opprimunt alios, id eſt, multis technis, fraudibus & mendaciis emungunt illis pecunias & bona ſua: currunt, equitant, nauigant, ſomnum arcent. Euiſcerant ſe vt araneæ, variaque retia tendunt ad capiendos nummos; & tamen nil niſi maiores curas & muſcas capiunt: atque ita dum ipſi laqueos tendunt opibus, interim cadunt in laqueum diaboli. Itaque *deſideria illorum ſunt inutilia*, ait Apoſtolus, quia inprimis ſæpe non acquirunt prædam ſperatam. Vnde Sapiens Prou. 23. ait: *Ne erigas oculos tuos ad opes, quas non potes habere: quia facient ſibi pennas quaſi aquilæ, & volabunt in cælum.* Deinde licet acquirant, adhuc non ſatiabuntur, quia diues cupidus ſemper iudicat ſe eſſe pauperem. Et præterea nociua etiam ſunt auarorum deſideria, Apoſtolo teſte, non ſolùm animæ habentis, ſed etiam cæteris hominibus, quibus ſtudent auferre bona; vti Iacobi 4. dicitur; *Vnde bella & lites in vobis? nónne hinc ex concupiſcentiis veſtris quæ militant in membris veſtris? Concupiſcitis & non habetis; occiditis & zelatis, & non poteſtis adipiſci; litigatis & belligeratis, & non habetis.* Inde percutiuntur auari probris, detractionibus, furtis, inuidiâ, &c. præter inteſtinas eorum plagas. Habent curarum muſcas perpetuò eos infeſtãtes, cyniphes, id eſt, conſcientiæ ſtimulos: ranas, id eſt, aliorum detractiones: tenebras, id eſt, metum iudicii: vlcera, id eſt, peccata grauia: ſanguinẽ ſcilicet pauperum clamantem in cælum: locuſtas, id eſt, fures: mortem primogenitorum, id eſt, perditos & prodigos liberos. Tandem, vt Ægyptij bonis ſuis, vaſis ſcilicet aureis & argenteis ſpoliati ſunt, & deinde in mari ſubmerſi; ſic & auari ſpoliantur in morte amariſſima omnibus ſuis bonis, & fortè ab alienis & ingratis, merguntur que in interitum & perditionem, Apoſtolo teſtante.

D.
III.
Iouitat per obſcœnos.

TERTIÒ, Clamat per libidinoſos: *Venite & fruamur bonis, quæ ſunt, & vtamur creaturâ tanquã in iuuentute celeriter. Vino pretioſo & vnguentis nos impleamus, & non prætereat nos flos temporis. Coronemus nos roſis antequam marceſcant: nullum pratum ſit, quod non pertranſeat luxuria noſtra.* Ita loquuntur impii Sap. 2. vbi tamen mox ſubiungitur: *Hæc cogitauerunt & errauerunt: excæcauit enim illos malitia eorum.* Et cap. 5. ſequenti ipſimet fatentur: *Ergo errauimus à via veritatis, & iuſtitiæ lumẽ non luxit nobis; & ſol intelligentiæ non eſt ortus nobis. Laſſati ſumus in via iniquitatis & perditionis, & ambulauimus vias difficiles; viam autem Domini ignorauimus, &c.* Errant ergo iſti, & ex veriſſimis propoſitionibus falſiſſima concludunt multipliciter. 1. enim deſiderant multo tempore frui delicijs, vnde dicunt: *Venite & fruamur bonis, & vtamur creaturâ tanquam in iuuentute*, id eſt, ita nos delectemus, vt numquam conſeneſcamus; vt
ibi Lorinus; interim tamen delicias ſuas ipſi ſi- 1.
bi præſcindunt per intemperantiam libidinis.
Deinde, quia tempus breue eſt, id ipſi deliciis
dare volunt: *non prætereat nos flos temporis*, inquiũt:
cùm tamen longè aliter cum Apoſtolo conclu- 2.
dere deberent 1. Cor. 7. *Fratres, tempus breue eſt: reliquum eſt, vt & qui habent vxores, tanquam non habentes ſint, &c. qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur: præterit enim figura huius mundi.* Rurſum cùm dicunt: *Coronemus nos roſis*, plurimùm
aberrant: pro roſis enim inueniunt ſpinas ſuâ in 3.
libidine, ſiquidẽ morbos ſibi conciliant, veluti

Digitized by Google

ſpectra incedunt: inde diffamantur & omnibus odio ſunt ac contemptui: loculos inſuper ſuos exhauſtos vident cum prodigo filio; amor etiam obſcœnus citò in odium vertitur. Quot vulnera ſibi infligit, qui roſas illas carpit? Denique in eo errant, quòd omne pratum percurſuros ſe ſperent ſuâ luxuriâ: vndique enim impedimenta inueniunt; æmuli inſidiantur; Magiſtratus punit, Devs caſtigat. Atque ita ſicut qui per prata equitant aut currunt, ſæpe intercipiuntur & mulctantur: ſic fit obſcœnis amatoribus, vt dum noctu quærunt veneres ſuas, intercipiantur, &c. Vnde meritò tandem exclamant: *ergo errauimus.*

F. IV. Inuitat per inuidos.

Qvartò, Clamat per inuidos: *Venite & cogitemus contra Ieremiam cogitationes.* Et: *Venite & percutiamus eũ linguâ.* Ier. 18. Et inuenit ſanè multos dæmon, qui ei obſequantur, præſertim in conuiuiis, quæ celebrantur his maximè diebus. Ibi enim certatur detractionibus & nemo non laceratur: ita vt ſi quis confiteri cupiens, peccata ſua non recordetur, eat ad conuiuiũ Bacchi, & ibi ea diligentiſſimè enumerari audiet. Ibi excogitantur etiam falſa quæ dicantur in odiũ aliorum & ad placitum conuiuantium. Sed interim ipſi etiam graue iugum diaboli gerunt; dolent enim ob aliorum proſperitatem aut excellentiam, & vanos ſe peruerſoſque produnt coram ſapientibus, dum aliorum vitia produnt. Vnde Eccli. 19. dicitur de inuido: *Sagitta infixa femori carnis, ſic verbum in ore ſtulti.* Talis enim ſagitta oſtendit carnem eſſe ſauciam, & continuum ei dolorem affert: Sic verbum detractorium, oſtendit detractorem ipſummet eſſe peccatorem, & affligit eum donec euomat quod de aliis malè audiuit. Horridum foret aſpicere cõuiuantes Antropophagos, qui homines membratim concidunt & vorant. Et quid aliud faciunt detractores? nónne & ipſi deartuant deuorantque homines, cùm eorum famã rodunt? Vnde Apoſtolus ad Gal. 5. ait *Quod ſi inuicem mordetis & comeditis, videte ne ab inuicem conſumamini.* Graue etiam ſibi onus imponunt reſtituendi videlicet honorem ablatum, quod ægrè admodum fit.

1. Itaque detractores primò torquentur donec
2. vndique detrahant. Secundò ſcipſos magis quã alios feriunt. Tertiò difficilè curam admittunt.
3. Certè his imprecatur Ieremias, eodem cap. *Tu autem Domine ſcis omne conſilium eorũ aduerſum me in mortem: ne propitieris iniquitati eorum, & peccatum eorum à facie tua non deleatur: fiant corruentes in conſpectu tuo, in tẽpore furoris tui abutere eis.* Quibus verbis non tam imprecatur inuidis, quàm denunciat eos eſſe incurabiles: quia reſiſtunt reprehenſioni, nec volunt fateri ſe aliis detraxiſſe. Vt enim canis mordet etiam eum qui vult ei ſagittam è pede extrahere, ſic detractor.

F. V. Inuitat per iracundos.

Qvintò, Clamat per iracundos: *Venite occidamus eum.* Sicut clamauit per ſcribas & Phariſæos Chriſtum perſequentes Matth. 21. Hoc verbo inuitat dæmon homines ad vindictam exercendam, ad rabiem ſuam etiam in innoxios exonerandam: & ſanè hoc tempore plurimos inuenit ſectatores, qui videlicet armati de nocte graſſantur per plateas, nihil aliud optant quàm vulnera aut infligere aut recipere. Qui ſanè in iugo diaboli trahendo, non infimi ſunt: ſub iſis enim imponunt onus graue, perturbationis & damnorum emergentium. Siue enim vulnerent ſiue vulnerentur, ſiue occidant ſiue occidantur, an non ſibi nocebunt? Quàm ſtulti forent illi milites, qui volentes duello certare, id à ſuo Duce nequaquam obtinerent niſi hac lege, vt qui alterum occideret, & ipſe occideretur? Atqui hoc norunt iracundi, ſibi videlicet ſiue lædant ſiue lædantur parem imminere cladem. Quemadmodum ergo Iudæi malè perierunt & acerbiſſimè puniti ſunt in excidio Ieroſolymitano ob Chriſti necem: ſic etiam iracundi ſupplicium ſibi afferunt. Eleazarus ille, cùm ſubter Elephantem ingreſſus eſſet & gladium in ventrem eius adegiſſet, beſtiam quidem proſtrauit, ſed ipſe etiam victor à corruente beſtiâ oppreſſus eſt. 1. Mach. 6. ſimili pugnâ decertant Elephas & Draco pari vtriuſque exitio. Draco in Elephantem inſilit & ſanguinem eius ebibit, demũ Elephas exſanguis concidit, & Draconẽ inebriatum opprimit ac commoritur, vt refert Plin. lib. 8. cap. 12. Ita euenit etiam Iudæis: occiderunt illi Chriſtum & ſanguinem eius ſuxeront, cùm clamarunt: *Sanguis eius ſuper nos & ſuper filios noſtros* Itaque venit ſuper eos, quando videlicet poſt 38. annos in obſidione miſerrimè obtriti & exterminati ſunt. Idipſum euenit iracundis & gladiatoribus: vel enim occidunt, & tunc ipſi quoque ad necem quæruntur; vel ſauciant tantùm, & pœnæ obnoxii ſunt; habentque inſuper hoſtem perpetuum, conſcientiam item poſtmodum inquietam, & ſeram pœnitudinem: vindictam Dei ſibi imminentem, &c.

G. VI. Inuitat per guloſos.

Sextò, Clamat per guloſos: *Venite ſumamus vinum & impleamur ebrietate, & erit ſicut hodie, ſic & cras, & multò amplius.* Sic clamat apud Iſaiam cap. 56. Ad quam vocem plurimi ſanè his diebus maximè diaboli iugo ſe ſubiiciunt. Sed quàm graue eſt hoc iugum? nónne ſibi ipſi pœnas afferunt ebrioſi? Et nonne magna pœna foret, ſi quis quotidie inebriari deberet? Quid quod aliqui ita aſſueſcunt inebriari & intemperantiæ, vt ſemper ſitiant, quòa ſcilicet hepar inflammatum habent? an non iſti mancipia ventris ſont?

Multũ verò decipiuntur in eo dum ſibi promittunt diutinam vitam, dicẽtes: *Et erit ſicut hodie, ſic & cras, & multò ampliùs* Ipſi enim ſibi præcidunt vitã, & merentur vt præcidat eis Devs, Vnde dicit Iob. c. 21. *Ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad infernum deſcendũt.* Alius enim ebrietate per ſcalam cadit & extinguitur; *in puncto ad infernũ deſcendit.* Alius confunditur: *in puncto, &c.* Alius manè in lecto mortuus reperitur, *in puncto &c.* Alius apoplexiâ tangitur: *in puncto &c.* Et ſi tale quid vel vni tantùm ex nobis euenturum ſciremus, nonne omnes metuere deberemus?

H. VII. Inuitat per otioſos.

Septimò clamat per otioſos: *Venite & mittamus ſortes.* Sic dicebant nautæ periclitantes in mari, Ion. 1. Idem otioſi dicunt Bacchanaliorum maximè tẽpore. Cùm enim honeſtas alias recrea-

recreationes, multò magis verò laborem faſtidiant, ludos & aleas proferunt. Et ſiquidem ludus eſſet moderatus, vtcunque tolerari poſſet. Sed nimis excedit limites, & ferè ita luditur vt non tam recreatio, quàm amaritudo in ludo percipiatur. Vt enim in charta luſoria quatuor ſunt figuræ, ita & luſorum quatuor mala ſunt. Primum eſt perpetuus perdendi metus, quia & perpetuum periculum: deſignatur is per folia quæ in arbore ſemper tremunt. Sic enim dum pecunia eſt ſub alea, ſemper trepidat luſor, ita vt quandoque luſores poſtquam omnes facultates ſuas & vxores perdiderunt, vitam ſibi eripiant. Secundum, inſatiabilis ludi cupiditas, ita vt nec cibum capere, nec ſomnum queant interdum; deſignatur per cordis figuras, quia ſcilicet luſus conſuetior, cor mentemque occupat, & eò interdum abripit, vt tota eius familia peſſum eat. Tertium, infamia & dedecus: ſiquidem malè ſonat, ſiue dicaris magnam ſummam lucratus eſſe, ſiue perdidiſſe: vtrobique temeritatis conuinceris & leuitatis, vti multis accidit. Et hoc per nolas, ſtultorum inſignia, deſignatur. Eſt enim ingens ſtultitia, quòd quis pecuniam multo labore partam vnius aleæ iactui credat aut folio chartaceo. Et nónne magna ſtultitia eorum eſt, qui poſtquam ſua perdiderint, ſolent ipſas chartas dentibus lacerare? quandò rectiùs ſibi ipſis iraſcerentur qui chartas non abiecerunt? Quartum, inopia, quæ plerumque comitatur aut ſequitur luſores: deſignatur per glandes, quæ ſunt porcorum cibus. Nimirum tunc cum prodigo filio eò rediguntur, vt glandes tandem & porcorum ſiliquas comedere cogantur. Tametſi verò lucreris, parum id tibi proderit, quia caret Dei benedictione tale lucrum.

Cæterùm ſuper hæc omnia, grauiſſimum ſupereſt iugum, obligatio videlicet reddendæ rationis coram Deo.

Ad extremum igitur Chriſtus à diaboli iugo nos auocaturus clamat: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos.* Clamat mundus: Ego deficio; Clamat caro: Ego inficio; Clamat diabolus: Ego interficiò. Clamat Chriſtus: Ego reficio. Quem malumus audire? Et certè niſi nunc audiamus dicentem: *Venite ad me omnes;* Et: *Tollite iugum meum ſuper vos;* non audiemus ibi dicentem: *Venite benedicti Patris mei.* Itaque *Venite exultemus Domino, iubilemus Deo ſalutari noſtro, præoccupemus faciem eius in confeſſione.*

CONCIO V.

Iugum Quadrageſimale acceptandum.

Aſſignantur ſex iuga quæ potiſſimùm, cùm leuia ſint, hominibus tempore Quadrageſimæ ſubeunda.

1. *Ieiunium Quadrageſimæ.*
2. *Modeſtia & morum honeſtas maior.*
3. *Pœnitentia.*
4. *Maius ſtudium audiendi verbum Dei, orandi, &c.*
5. *Fuga peccatorum maior.*
6. *S. Communio Paſchalis.*

THEMA.

Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite à me. Matth. 11.

FAuſtus fuit hic dies Apoſtoli Mathiæ Carolo, V. Imperatori laudatiſſimo, quoniam eo die natus eſt, eo Gallorum Regem deuicit, captiuumque fecit in memorabili pugnâ apud Ticinum Inſubriæ vrbem, eo denique Auguſtale diadema de manu Pontificis Romani Bononiæ ſuſcepit. Maiol. tom. 1. Canic. collat. 4. Vnde gloriabatur optimus Princeps, quòd hoc die non ſolùm vitam, ſed & ſortem Imperii, felicitatis & victoriarum accepiſſet. A.

Nobis etiam, Auditores, fauſtum iſtum diem non immeritò reputamus, quia nimirum plerumque in capite Quadrageſimæ ſolet nobis occurrere, eamque nunciare. Quid autem eſt Quadrageſima, niſi tempus in quo ſecundùm animam renaſcimur per pœnitentiam? Quid niſi tempus & occaſio plurimarum Victoriarum, quas de mundo, carne, dæmone poſſumus reportare? Quid niſi tempus gloriæ, in quo, ſi vnquam aliàs, ſuaue Chriſti iugum velut coronam imperialem (*quia ſeruire Deo regnare eſt*) capiti noſtro imponimus? Sed video Auditores multos eſſe, qui diei huius felicitatem dictam parum apprehendant, quia hoc iugum timent. Idcircò pondus hoc omnino alleuiabimus. B.

I. Ieiunium Quadrageſimæ.

Iugum 1. eſt ieiunium quadrageſimale. Et hoc quàm leue? quàm ſuffultum? Præcipitur abſtinentia à carnibus: quantulum id eſt? Numquid in ſolo carnis eſu viuit homo? Quomodo enim ante diluuium per annos 1600. vixerunt homines & quidem vſque ad 900. annos, qui tamen carne & vino abſtinuerunt iuxta communem PP. & DD. ſententiam? Et quomodo extra ieiunia multi nullo negotio carnibus abſtinent, imò eſum carnium tandem faſtidiunt, & alios cibos præferunt? quomodo villani; cùm vix quater in anno carnes edant, interim tamen robuſti ſunt & longæui? Sed nimirum rectè dixit Abacuc. cap. 1. *homines eſſe velut piſces maris.* Nam vti piſces qui in naſſâ ſunt egreſſum quærunt, & qui extra, ingreſſum: ita nos in vetitum nitimur, & cùm licet edere carnes, faſtidimus: & cùm non licet, deſideramus. Vnde hæc perſuaſio niſi ab illo, qui vetitam arborem ſuaſit Euæ, quaſi cæteris meliorem & ſalubriorem, cùm eſſet omnibus peſtilentior? Quis non dicat leuiſſimum fuiſſe præceptum, vt abſtineret Adam ab vnica illa arbore, cæteris omnibus conceſſis? ſimiliter quis audeat dicere graue hoc eſſe iugum aut præceptum, ſolis carnibus abſtinere ad tempus, cæteris omnibus cibis permiſſis?

Dein præcipitur ieiunium, id eſt, vnica in die refectio. Et quid hoc difficile? Nónne ſat ſuperque ſuffulcit hoc iugũ Eccleſia? permittit collatiunculã veſpertinam; Non interdicit potum; anticipauit nonnihil refectionẽ: non culpat paulò liberaliorem refectionem; excipit à ieiunio dies Dominicos, excipit iuniores vſque

 ad

ad annum ætatis 21. completum: excipit ſenes, viribus deſtitutos: excipit pauperes, qui non habent, quod ſufficiat vni refectioni: excipit eos qui duriore occupantur labore: excipit infirmos, fœminas grauidas & lactantes: denique ſi quis probabili motus ratione impotentem ſe exiſtimat ad ieiunia iuxta rigorem Eccleſiaſticum, facilè acceptat eius excuſationem; quâ tamen in re Confeſſarius aut vir prudens conſulendus; quia vniuerſim cum graui alicuius damno neminem intendit obligare. Quid blandiſſima mater noſtra facere nobis ampliùs poterat? Conſiderate exemplum Chriſti & videte, vtrum æquum ſit Chriſto ieiunãte nos ventri indulgere? *Diſcite à me*, inquit. Neſcimúſne quid euenerit populo Hæbræo quando Moyſe in monte ieiunante 40. diebus, ipſe ſedit manducare & bibere, & ſurrexit ludere? Exod. 32. Et cur ieiunauit Chriſtus? nonne propter nos ſolummodo? Sanctiſſimus ipſe erat, & nõ indigebat hac medicinâ: ſed propter nos eam ſibi applicauit, vt nos adhiberemus. Si Medicus videns ægrum abhorrere à cauterio ſibi neceſſario, candens ferrum arriperet & ſana licet in carne ſua vſtionem prior faceret, ſolùm ea cauſa, vt perſuaderet ægro vſtionem illi neceſſariam: nonne qui vlcus habet, ferrum è manu Medici rapere deberet, & vlceri ſuo infigere, vel ſaltem cauteriũ libenter accipere? Præeunte Rege Niniue ad jeiunium & pœnitentiam, facilè ſubſecuta eſt tota ciuitas, tametſi id ſua cauſa faceret Rex. Cur ergo non ſequamur Chriſtum ieiunantem propter nos? Demum viderit vnuſquiſque, ne ſi ad modicum tempus eiuſmodi cupidine renuat priuari, in æternum ea priuetur; quo modo legimus comminatum aliquãdo DEVM Hebræis, ſi noluerint dare terræ Sabbatum anni ſeptimi, fore vt ea eiectis & in captiuitatem ductis Hebræis perpetuò ſabbatizet, Leuit. 26. *Tunc placebunt*, inquit, *terræ Sabbata ſua, & requieſcet in Sabbatis ſolitudinis ſuæ, eò quod non requieuerit in Sabbatis veſtris.* Veniet tempus cùm præ omnibus cibis deſipiet nobis caro, in morbo nimirum; & quid ſi tibi cum epulone aliquando æternùm abſtinendum ſit? Venerab. Beda ſcribit l. 5. hiſt. Angl. c. 13. Drithelmum Anglum, poſtquam mortuus vidiſſet inferni & purgatorii pœnas intolerandas, poſtmodum vitæ reſtitutum, incredibili auſteritate corpus ſuum vexaſſe, ieiuniis præſertim, & in fluminibus gelu concretis oraſſe. Dicentibus verò fratribus: Mirum frater Drithelme quòd tantam frigoris aſperitatem vlla ratione tolerare præuales: reſpondebat ille: Frigidiora ego vidi. Et cùm dicerent: Mirum quòd tam auſteram tenere continentiam velis; reſpondebat ille: Auſteriora ego vidi. Sic vſque ad mortem afflixit ſe. Quare meritò dixit S. Chryſoſtomus in 2. ad Theſſal. *Si terribile aliquid videris, cogita gehennam, & illud deridebis.*

C. II. Modeſtia & honeſtas maior.

SECVNDVM Eſt modeſtia, quies & morum honeſtas maior, abſtinentia à nugis & vanitatibus ſæculi. Tametſi verò hæc modeſtia decet Chriſtianos omni tempore (vtpote, qui Apoſtolo teſte ad Roman. 1. non ampliùs in tenebris ignorantię & impietatis, ſed in luce Euangelij ambulant, adeoque *ſicut in die honeſtè ambulare debent*) maximè tamen hoc tempore, quo Chriſti paſſionem recolimus, eidemque ad nos venturo in Euchariſtia obuiamus. Gen 24 legimus Rebeccam, cùm à longè vidiſſet Iſaac dominum & ſponſum ſuum, deſcendiſſe mox de camelo, & pallio ſe operuiſſe, vt ſic debita cum honeſtatę obuiaret domino ſuo. Ita facere nos nunc decet, ſi prius ante & per Bacchanalia abſque honeſtatis pallio immodeſtè, ſuperbè & petulanter inceſſimus, nunc in terram deſcendamus & Chriſto decenter obuiemus. Nobis dictum exiſtimemus id Apoſtoli ad Philip. 4. *Modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus, Dominus enim propè eſt.* Neque hoc iugum graue eſſe cuiquam debet, quoniã Chriſti paſſi memoria honeſtatem & grauitatem iſtam exigit. Qui parentem luget, grauiores mores induit, non adit nuptias aut choreas, non induit veſtes multicolores, &c. Nos autem hoc tempore lugemus parentem noſtrum optimũ & maximum Chriſtum. *Muſica in luctu importuna narratio*, ait Eccleſiaſt. cap. 22. Nunc autem totus Orbis Chriſtianus luget. Ideo altaria lugubri amictu nunc cernuntur. Et quomodo os rideat aut cachinnetur, manus geſticulentur, pedes ſaltent, capite afflicto & languente?

D. III. Pœnitentia.

TERTIVM. Pœnitentia, quæ non tam iugum eſt, quàm iugi depoſitio, peccatorem videlicet; de quibus queritur S. Dauid: *Iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meum, & ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me.* Quis autem baiulus nõ gaudet, cùm eò appropinquat, vbi onus deponendum eſt? & licet hoc onus non deponatur abſque moleſtia, ea tamen leuis eſt. Quemadmodum virga Moyſis abiecta in terram ſerpens apparuit, terruitque Moyſen; reſumpta verò, virga fuit & nihil terroris habuit; Exodi 2. ita & pœnitentia à longè quidem viſa & cogitata, ſerpens quidam terribilis putatur: ſed arrepta, non niſi virga eſt, eaque admodum ſalutaris ad excutiendam conſcientiæ noſtræ veſtem à puluere & ſordibus peccatorum. Vnde Apoſtolus ad Heb. 12. *Omnis diſciplina*, inquit, *in præſenti quidem videtur non eſſe gaudij, ſed mœroris: poſtea autem fructum pacatiſſimum exercitatis per eam reddet iuſtitiæ.*

Quod ſi cui graue hoc iugum videtur, meminerit is alterius longè grauioris, quod in gehenna expectat impœnitentes. Audiat S. Bernard. in Pſal. 90. *Si iugum*, inquit, *pœnitentiæ ſuaue non credis in teipſo; vel hoc non ignoras, quia ſuauiſſimum eſt comparatione illius, de quo dicitur: Ite in ignem æternum.* Zachar. 11. ait Dominus: *Aſſumpſi mihi duas virgas; vnam vocaui decorem, & alteram vocaui funiculum.* Virga Decor, pœnitentia eſt, quia decorem & gloriam affert: Virga verò, quæ funiculus ſeu flagellum dicitur, gehennam denotat, quia ad internecionem cædit, & ligat in perpetuum. Elige tibi nunc quam vis.

Sed fortè eſt aliquis, qui dicat, inquit S. Auguſt. ſerm. 57. de tempore: *Ego in militia poſitus ſum, vxorem habeo, & ideo pœnitentiam agere quomodo poſſum? Quaſi nos, quando pœnitentiam ſuademus,*

hoc

Digitized by Google

hoc dicamus, vt vnuſquiſque magis ſibi capillos ſtudeat auferre, & non peccata dimittere: & veſtimenta potius euellat quàm mores. Qui hac diſsimulatione accipere ſe magis quàm excuſare conatur, attendat, quia Regem Dauid nec honor regni, nec dignitas veſtimenti ad pœnitentiam agendam potuit impedire. Hæc Auguſtinus.

E. IV. Maius ſtudium audiendi verbum Dei.

Qvartvm, Maius ſtudium audiendi verbũ Dei, orandi, legendi, aliorumque piorum operum. Quâ de re audiamus Auguſtinum in capite ieiunii quadr. ſic concionantem ſer. 56. de tempore: *Sicut tempore meſsium vel vindemiarum, vnde caro noſtra poſsit ſuſtentari, colligitur, ita in diebus quadrageſimæ, quaſi in ſpiritali vindemiarum vel meſsium tempore vnde anima noſtra in æternum poſsit viuere, congregetur. Quia ſicut negligens quiſq; ſi opportuno tempore, nihil collegerit, per totum anni ſpatiam ſame torquebitur: ita qui hoc tempore ſpiritale triticum & cæleſte muſtum, ieiunando, legendo, orando, in horreis animæ ſuæ prouidere & congregare neglexerit, in æternum duriſsimam ſitim & crudelem inopiam ſuſtinebit.* Hæc Auguſt. Ex quo diſcimus, quadrageſimam tempus eſſe ſpiritualis meſſis; vnde initio quadrageſimæ canit Eccleſia in Epiſtola: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis.* Idcirco in Quadrageſima crebriores vndique conciones habentur, quas qui contempſerint ac neglexerint, viderint ne grauius ſibi iugum accerſant, & aliquando eò deueniant, quando non erit tempus metendi ampliùs: & quando nec ipſi à Deo audientur, qui verbum eius audire noluerint. Refert Herodotus lib. 1. Cyrum, cùm Iones pacis conditiones, quas priùs repudiarant, ab eo repoſcerent, dixiſſe eis Apologum tibicinis, qui ad alliciendos piſces tibiâ cecinerat; ſed cum nihil proficeret, ſagenam in mare miſit, multoſque eâ concluſos ad terram traxit, quos cùm palpitantes videret: Temperate, ait, iam à ſaltationibus, quia me canente ſaltare noluiſtis. Hunc in modum Devs tempore quadrageſimæ per ſuos prædicatores quaſi tibiâ nobis canit, vt nos ad ſe pelliciat; ſed ſi illos audire nolumus, trahet aliquando & obruet cum ſagena mortis, & fortaſſe tunc non audiet palpitantes & inducias petentes. Certè S. Auguſtinus ſerm. 57. de temp. ait: *Pœnitentia, quæ ab infirmo petitur, infirma eſt: pœnitentia, quæ à moriente tantùm petitur, timeo ne ipſa moriatur.* Quid mirum ſi iam non audiantur, qui prius audire noluerunt? Luc. 7. ait Dominus: *Cantauimus vobis tibijs, & non ſaltaſtis: lamentauimus, & non ploraſtis.* Clamant vndique nunc concionatores & frangunt ſibi caput vt in rete Chriſti petrahant mundi huius piſces. *Ecce nunc tempus acceptabile*, nunc tempus acceptandi pacis conditiones, quas per illos offert Devs. Sed ſi eas repudiẽt homines & ſaltare ad has tibias nolint: forſitan aliquando ſaltare cùm volent & agere pœnitentiam, non poterunt.

F. V. Fuga peccatorum maior.

Qvintvm, Fuga peccatorum impenſior. *Quid enim prodeſt*, ait S. Auguſtinus ſerm. 1. Dominicæ 1. Quadrageſimæ *vacuare corpus ab eſcis, & animam replere peccatis? Quid enim prodeſt pallidum eſſe ieiuniis, ſi odio & inuidiâ liueſcas? Quid enim prodeſt, vinum non bibere, & iracundiæ veneno inebriari? Quid prodeſt abſtinere à carnibus ad edendum creatis, & malignis obtrectationibus ſua rum membra lacerare? Quid prodeſt, ſi abſtineamus ab his, quæ aliquando licent, & faciamus illa, quæ nunquam licent.* Sic Auguſtinus. Vnde Iſaiæ cap 58. queritur Dominus, quòd in ieiuniis noſtris inueniatur voluntas noſtra; additque: *Nónne hoc eſt magis ieiunium quod elegi? diſſolue colligationes impietatis, ſolue faſciculos deprimentes, &c.* Id eſt, vſuras & iniquos contractus. Spiritualiter, peccata quælibet veluti vincula ligant hominem & quaſi faſciculi deprimunt. Et quid magnum hîc à nobis petitur? non vtique vt oculos nobis eruamus, ſed vt ab illicitis aſpectibus eos coërceamus. Non vt aures & linguam abſcindamus, ſed ne eas detractionibus occupemus, nugis, iocis blaſphemiis, &c Non vt manus reſecemus, ſed ne ad furta & rapinas extendamus. Non vt ventrem exhauriamus, ſed ne obruamus; non vt nos præcipitemus, ſed ne in peccata grauia ſaltem præcipites ruamus.

G. VI. S. Communio Paſchalis.

Sextvm, S. Communio ad finem quadrageſimæ, quæ non video quid oneris habeat, niſi vocemus onus præparationem illam, quæ adhibetur ab ituris ad nuptias vel conuiuia magnatum. Quis enim hoc iugum vocaret, ſi ad menſam Principis quotannis vocaretur, ita tamen vt decenter veſtitus accederet? Quis non magno ſtudio & alacritate ad illum diem ſe adornaret? quis non gauderet eo aduentante? Atque vt rem clariùs intelligas, ponamus inuitatum te eſſe à rege ad menſam. Tunc primò te excuſares ex humilitate, quod indignum te diceres regio conuiuio. Deinde ſi rurſum per nuntium ſeriſſimè vocareris, tum obedientem te fore & pariturum iuſſui regis, diceres. Tertiò, horâ aduentante, veſtem tuam mundares ſcopis. Poſtmodum cum deſiderio regiorum ciborum accederes. Deinde videns regem tibi obuiam ire & deſcendere per omnes palatii ſcalas, cum ſumma demiſſione ei occurreres, manum oſculareris, & regis humilitatem atque humanitatem extolleres. Ad menſam collocatus, maxima cùm verecundia, timore & modeſtia ibi certè ſederes. Inter refectionem mirareris epularum ſplendorem & præſtantiam. Refectus & à menſa ſurgens expectares regium mandatum, offerres illi omnia tua ſeruitia, & cum maxima gratiarum actione recederes, ſemperque ei deuotus maneres, &c. Sanè hoc tu non iugũ, ſed gratiam exiſtimares. Nihil aliud à te Chriſtus petit in Communione. Ergo primò vocatus ad Communionem dic cum Miphiboſeth vocato ad menſam Dauidis: *Quis ego ſum ſeruus tuus, quoniam reſpexiſti ſuper canem mortuum ſimilem mei?* 2. Reg. 9. Secundò vocatus, cum Deipara: *Ecce Ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum.* Tertiò purga veſtem animæ tuæ &, dic cum Dauide: *Exercitabar & ſcopebam ſpiritum meũ.* Quartò adueniente horâ rurſum, cum Dauide: *Lætatus ſum in his quæ dicta ſunt mihi, in domum Domini ibimus.* Et cum S. Mariâ de Oignies: ibimus in ſancta ſanctorum, dulciſſima clementia. Et quid ſunt ſancta ſanctorum? Quintò cùm vides obuian-

obuiantem tibi Chriſtum & per tot cælorum ſcalas ad te deſcendentem, dic cum Ioanne Baptiſta; *Tu venis ad me?* ego ad te habeo venire. In ipſa ſumptione, verecundus & venerabundus eſto. Poſtea lauda Deum cum Daniele: *Recordatus es mei Deus, & non reliquiſti diligentes te.* Daniel. 14. Et cum ſancto Paulo Eremita ad Antonium dicente: *Eia frater Dominus nobis prandium miſit, verè pius, verè miſericors.* Denique offer illi ſeruitia tua cum Dauide: *O Domine, quia ego ſeruus tuus ſum,* &c.

Prædictæ quadrageſimæ iuga qui adhuc grauia exiſtimat, cogitet inter alia mercedis immenſitatem, ferentibus decretam. Quid non tolerat agricola ſpe meſſis ſemel in anno colligendæ? Ergo ſi nunc per quadrageſimam aremus, occemus, ſeminemus; erit aliquando tempus, cùm etiam metemus. Experiemur inprimis huius iugi ſuauitatem in articulo mortis: Tunc audiemus illam Chriſti vocem: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos.*

CONCIO V.

Commendantur manſuetudo & humilitas.

1. *A natura.*
2. *A ſui pulchritudine.*
3. *A ſui neceſſitate.*
4. *A ſuis finclibus & effectibus.*
5. *Ab exemplo Chriſti.*

THEMA.

Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde. Matth. 11.

A. MAgna eſſe debet cognatio inter has virtutes, manſuetudinem & humilitatem, ſiquidem in SS. litteris ſæpius copulantur. Inprimis à Chriſto Domino in hodierno Euangelio: *Diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde.* Deinde à S. Paulo ad Epheſ. 4 *Dignè ambuletis,* inquit, *vocatione quâ vocati eſtis, cum omni humilitate & manſuetudine.* Denique apud S. Petrum Epiſt. 1. cap. 5. pro eodem ſumi videntur. Vbi enim nos legimus: *Circumamicti eſtote manſuetudine animi, vnus erga alium.* Nimirum ſicut pater & filius, mater & filia, vnum quodammodo ſunt, & pro eodem ſumi poſſunt: ita manſuetudo & humilitas, quia manſuetudo filia eſt humilitatis. Quiſquis enim humilis eſt, manſuetè cum omnibus agit & loquitur; ſicut econtrà qui aſper & iracundus eſt, ſuperbum ſe eſſe prodit. Sed & inter vtramque virtutem certamen eſſe videtur de præcellentia. Etenim Chriſtus in ſermonis contextu præponit manſuetudinem humilitati: Apoſtolus contrà humilitatem manſuetudini. Ex quo colligere licet tantam eſſe vtriuſque præſtantiam, vt neutra alteri cedat. Vtramque ergo inſpiciamus & & diſcamus.

Commẽdantur Humilitas & manſuetudo.

B. I. *A natura.* Commendantur homini, Primò à Natura. Humilitas quidem, quia homo & factus & dictus eſt ab humo; natus præterea ad innumeras miſerias, omnibuſque viuit expoſitus, plus quàm vlla animantia. Manſuetudo verò, quia ferè ſolus inter animantia ſine armis naſcitur. Alia enim animalia cornibus, alia vnguibus, alia dentibus, alia calcibus, alia roſtris, alia veneno, alia pedum vel pennarum pernicitate inſtructa ſunt: Homo nullo horum armatus eſt. Voluit ergo DEVS, vt his omnibus abſtineret, niſi vrgente neceſſitate aliunde paratis armis cogeretur ſe munire. Proinde homines manſuetudine deſtituti, non tam homines, quàm feræ ſunt.

C. II. *A ſui pulchritudine.* SECVNDÒ, A ſui pulchritudine. Humilitas quidem vt omnibus grata, ita ſuperbia exoſa eſt. Quam DEO placeat humilitas ex eo rectè colligunt aliqui quòd Cantic. 7. ſponſa, poſtquam cap. 5. laudaſſet ſponſum, & incepiſſet ab eo, quod in ipſo ſummum ac præcipiuum erat, caput videlicet diuinitatis eius; ipſa viciſſim ab eo laudari cœpit de pedibus: *Quam pulchri ſunt greſſus tui in calceamentis filia principis!* Quare ſicut ſponſæ nihil ita placuit in ſponſo ſicut caput diuinitatis; ita ſponſo præ aliis omnibus in ſponſa placuêre pedes humilitatis. Vnde aiebat S. Ludouicus Epiſcopus Toloſanus: *Nihil tam gratum Deo, quam ſi vitæ merito magni, humilitate ſimus infimi; cùm tantò quis Deo ſit pretioſior, quantò propter eum ſibi eſt vilior.* Cum humilibus ludit Deus, ſicut luſit Ioſeph cum Benjamin, Geneſ. 44. quem initio quaſi furem premere ac vincire ſe velle ſimulauit; poſtea verò totum id ioco factum oſtendit, eumque amplexans cæteris fratribus prætulit: ita Deus humiles contemni, affligi, vexari ſinit; ſed ſi hoc patienter & humiliter ferant, blandietur eis, ac tantò magis exaltabit eos, quantò magis fuerint depreſſi. Nec minor eſt laus & pulchritudo manſuetudinis. De ea enim Eccleſiaſticus c. 3. ſcribit: *Fili in manſuetudine opera tua perfice, & ſuper gloriam hominum diligeris.* Hinc ea virtus in Moyſe adeò commendatur Numer. 11. vt pro ipſo DEVS ſe oppoſuerit eius inimicis. S. Chryſoſtomus hom. 33 ait: Tantum eſt manſuetudinis robur, vt ſola hæc virtus ſufficiat ſe colentem diligenter ineffabilibus laudibus efferre, imò omni hominum generi præferre. Certè Saul ex eo ſolo prædixit ac præuidit regem fore Dauidem, quòd vidiſſet in eo regios ſpiritus, id eſt clementes, cùm ſibi ab eo parſum eſſet, 1. Reg. 24. vnde ea potiſſimùm virtus prædicatur in Dauide Pſam. 131. *Memento Domine Dauid, & omnis manſuetudinis eius.* Manſuetudo ergo regia virtus eſt. Nec immeritò; qui enim ſemetipſum regere, & hoſtem ferociſſimum, iracundiam edomare poteſt, dignus eſt imperio. Cui non videatur fortiſſimus, qui feram edomare poteſt omnium truculentiſſimam? Talis non eſt vrſus, non leo, aper, tygris aut lupus, ſed iracundia, quandoquidem huic ceſsêre Alexander Magnus, Hercules, & pleríque alii illarum domitores.

D. III. *A ſui neceſſitate.* TERTIÒ, A ſui neceſſitate: humilitatis neceſſitas inde patet, quòd ea virtus ſit fundamentum totius doctrinæ Euangelicæ, de quo S. Auguſt. hom. 50. de verbis Domini ait: *Magnus eſſe vis? à minimo incipe. Cogitas magnam fabricam conſtruere celſitudinis? de fundamento prius cogita* humili-

Digitized by Google

humilitatis, &c. Cui congruit illa Chryſoſtomi ſententia, Oratione de humilitate animi; tom. 5. *Si decies millena ſuſpiria exerueas, vt eleemoſynam, vt precationem, vt ieiunium, vt omnem virtutem; niſi hanc priùs fundamenti vice ieceris, omnia abs te fruſtrà ſuperſtruuntur: nihil eſſe enim in noſtris rectè factis, quod ſine ea ſtare poſſit*, &c. Purpura piſcis aſcendit ad regium ornamentum; ea tamen priùs quæri in imo pelago debet, vbi ſolùm inuenitur, teſte Pieriol 27. Hierogl.

Magna etiam neceſſitas eſt manſuetudinis. Ipſa enim eſt velut antemurale in caſtro animæ, lapides & ictus verborum aſperorum, contumeliarum, detractionum, iniuriarum leniter excipiens & fruſtrans, hominemque à læſione ſeruas. Vaſa vitrea niſi in fœno vel re alia molli inuoluantur, facillimè franguntur, cùm aliò deportantur; ſimiliter & animus leui iniuriâ tactus vel commotus citò per iram frangitur, niſi manſuetudine muniatur.

F. IV. A ſuis fructibus. Effectus humilitatis.

QVARTÒ, A ſuis fructibus quamplurimis. Humilitas primò gratiam DEI ſibi conciliat, & de cælo cæleſtia bona attrahit. Sicut enim pluuia & flumina in valles defluunt: ita gratia DEI in humilem animam depluit & deſcendit. Hinc Iſaias c. 40. cùm iuſſiſſet parari viam Domino,
1. mox clamare iuſſus eſt: *Omnis caro fœnum*, docens humilitatem & ſui contemptum eſſe complanationem viæ Domini ad nos tendentis. *Dñi enim*, ait ibi Sanchez, *humilis in ſe omnia videt, aut videre ſe putat vacua atque profunda, id efficit vt Deus, qui vt in naturalium ſic etiam in ſpiritualium rerum vniuerſo nihil patitur eſſe vacuum, id compleat, quod vacuum in ſe deprehendit ſubmiſſa cogitatio.*

2. 2. Euadit laqueos diaboli. Patet ex hiſtoria S. Antonij, qui cùm vidiſſet aërem & mundum plenum laqueis, quibus capiebantur animæ in altum euolantes, ideoque ingemiſceret, dicens: *Domine, quis euadet hoſce laqueos?* audiuit: *Humilitas.* Hæc enim ſub laqueis demittendo ſe elabitur; dum ſe terram, puluerem & nihil reputat. Mirari aliquis poſſet, quomodo parui maris piſces à grandibus illis cetis non omnes deuorentur, cùm in mari nequaquam ea latibula haberi poſſint, quæ habent animalcula terreſtria, ne à feris potentioribus exterminentur. Porrò piſcibus illis occurrit natura, vt ſcribit auctor incognitus in Pſal. 130. *Draco iſte quem formaſti ad illudendum ei.* Cetus, inquit, *piſcis eſt magnus corpore, multo egens cibo; vnde inſequitur alios piſces, vt eos deuoret: qui videntes eum, fugiunt naturali inſtinctu verſus littus maris, vbi cetus ipſos vorare non poteſt propter paucitatē aquæ: imò ipſos inſequens impingit in terram, & non valens ibi natare, occiditur à piſcatoribus, & ſic ab aliis piſcibus ei illuditur.* Hunc in modum dæmonem nos non modò euadere, verùm & ridere poſſumus, ſi per humilitatem confugiamus ad terram & littus, id eſt, ſi cogitemus finem noſtrum, quòd terra, & in terram ituri, adeoque nihil ſimus.

Tertiò, Seruat & cuſtodit virtutes alias, ſic-
3. ut cortex arborem. Superbia velut locuſta corticem illum depaſcit & arborem morti exponit. Vnde de locuſtarum grege ſcribit Ioël c. 1. *Ficum meam decorticauit*. Spiritualiter S. Greg. l. 8. mor. cap. 50. ait: *Ficum Dei gens iſta* (dæmonum) *decorticat, quia ſeductam mentem in fauorem appetitum rapiens, quo hanc ad oſtentationem pertrahit, tegmen, quo veſtitur, ei humilitatis tollit, eamq; nudam expoliat*, &c. Denique, vt cætera prætercam, *tota Chriſtianæ ſapientiæ diſciplina*, ait S. Leo ſerm. 7 de Epiph. *non in abundantia verbi, non in aſtutia diſputandi, neque in appetitu laudis & gloriæ, ſed in vera & voluntaria humilitate conſiſtit.*

Effectus manſuetudinis.

Manſuetudo, primò, lenit iram Dei, & facilè impetrat quod vult. Hinc enim dicitur Soph. 1.
Quærite Dominum omnes manſueti terræ. Qualis 1
fuit Moyſes, qui, ſi quis vnquam, potuit iram Dei placare, propter ſuam manſuetudinem. Ad hæc *Hebræorum tradit hiſtoria*, inquit S. Dionyſius Epiſt. 8. ad Demophilum, *Moſen eximiæ manſuetudinis merito diuinâ amicitiâ & familiaritate dignatum: ac ſi quando ipſum diuino aſpectu excidiſſe commemorat, non id ei priuſquam à manſuetudine defecit, contigiſſe deſcribit. Erat enim manſuetus valde*, &c. Et infra: *Nouerat enim oportere eum, qui Deo bono familiariter iungitur, quàm maximè conari ei pro viribus ſimillimum fieri.*

Secundò, Lenit etiam iram proximi. Eſt e- 2.
nim inſtar valli vrbem munientis, quod ictus & globos tormentorum molliter excipit & fruſtratur: qui ſi in murum inciderent, facilè eum quaſſarent. Vnde Eccleſ. cap. 10. ſuadet: *Fili in manſuetudine ſerua animam tuam.*

Tertiò, Facit cor docile & capax verbi diui- 3.
ni, iuxta id Iacobi 1. *In manſuetudine ſuſcipite inſitum verbum.* Et Eccleſ. 5. *Eſto manſuetus ad audiendum verbum, vt intelligas* Manſuetudo enim eſt quaſi aqua limpida vel ſpeculum terſum, in quo rerum imagines clarè perſpiciuntur. Eſt mentis ſerenitas & tranquillitas, quæ facilè capit ſapientiam.

Denique vbi eſt manſuetudo, ibi eſt & Deus. Hinc enim Elias iratus cultoribus Baal, vidit Deum non in ſpecie turbinis, ſed auræ lenis. 3. Reg. 19. Quia *vbi eſt ira, ibi non eſt Dominus, ſed amica ſatanæ*, inquit S. Clem. l. 2. Conſtit. c. 37.

F. V. Ab exemplo Chriſti.

QVINTÒ, ab exemplo Chriſti. Quid enim in Chriſto videas niſi humilitatem, niſi manſuetudinem? Quis in ſtabulo iacuit & præſepio, diuerſorio aliis conceſſo? Quis vnâ contentus tunicâ? Quis pedibus ſemper inceſſit, ſemel tantùm aſino vectus? Quis ad ægros vocatus mox deſcendit? Quis cæcum illum, Marci 8. manu apprehenſum duxit extra vicum ad ſanandum? Quis in medio latronum ſuſpenſus? Quis, cùm Deus eſſet, filium hominis tantùm ſe vocauit? Nónne Chriſtus?

Manſuetudinem porrò ſi quærimus; Nónne cum rudibus diſcipulis pacatè ſemper egit? Nónne eorum indocilitatem & defectus alios manſuetudine vicit? Num latroni ſe conuitianti reſpondit? Num ſe de hoſtibus ſuis Iudæis vltus eſt? Nónne *ſicut ouis ad occiſionem ductus eſt, & cùm malediceretur, non maledicebat?* &c.

Ergo, Auditores, duæ hę virtutes tam neceſſariæ, quàm cognatæ, ſint nobis velut annuli duo ſibi mutuò implexi, eoſque in manu noſtra perpetuò geſtemus. Commenti ſunt Hebræi (quod ideo refero, ne quis huic fabellæ,

quam

quam magiſter hiſtoriæ Eccleſ. ſuper Exodum refert pro re geſta, facilè fidem præbeat) Moyſen ex Madian redeuntem in Ægyptum, cùm videret vxorem patriâ nolle excedere, fabricaſſe duos annulos gemmis inſignes, in quarum vnâ ſculpſerit imaginem obliuionis; in altera imaginem memoriæ: priorem illum annulum vxori dediſſe, vt patrię obliuiſceretur; hunc verò ſecum tuliſſe. Nobis hi annelli duo ſint manſuetudo & humilitas: illa annulus & monile obliuionis, quo admoneamur obliuiſci, diſſimulare, tolerare & ſurdâ aure pertranſire iniurias: hæc verò annulus memoriæ, quo memoremur nos terram eſſe & puluerem. Ita fiet vt è mundi huius deſerto facilè & expeditè pergamus in terram lacte & melle manantem, quã nobis in cælo tribuat, qui nobis in hodierno Euangelio duos iſtos annulos præbuit, Chriſtus.

CONCIO VI.

Cur Iudas à Chriſto ad Apoſtolatum fuerit euectus?

Variæ huius euectionis aſſignantur rationes.

1. *Quia tùm eligeretur, dignus erat.*
2. *Quia etiam in perditiſſimis omnia tentanda.*
3. *Vt pateret Chriſti veritatem non labefactari poſſe.*
4. *Quia dignitas ſtatus non ſanctificat hominem.*
5. *Vt ſciamus mirum non eſſe ſi inter bonos ſit quis malus.*
6. *Vt doceamur malos etiam inter bonos tolerare.*

THEMA.

Epiſcopatum eius accipiat alter. Act. 1.

A PLurimi ſemper mirabantur & mirantur in hodiernum, quid cauſe tandem fuerit, quòd in ſocietatem Apoſtolorum, adeòque ſuam quoque elegerit Chriſtus Iudam, quem ſciebat furem, proditorem, diabolum. Nam inprimis in diſcrimen vocaſſe ſaltem rudioribus ſcientiam ſuam videtur, dum elegit illum, quem nemo vnquam hominum ſociaturus ſibi fuiſſet, ſi furem, proditorem ſuum fore præſciuiſſet. Phariſæus ille Chriſti ſcientiam in dubium reuocauit, quod Magdalenam admiſerit ad humilitatis officia, Luc. 7. dicendo: *Hic ſi eſſet Propheta, ſciret vtique quæ & qualis eſt hæc mulier, quia peccatrix eſt*: At maius multò eſt euectum fuiſſe Iudam ad Apoſtolatum. Deinde in diſcrimen etiam Chriſti veracitas venit. Nam Ioan. 7. dicitur: *Multi crediderunt in nomine eius; ipſe autem Ieſus non credebat ſemetipſum eis, eò quòd ipſe noſſet omnes: ipſe enim ſciebat quid eſſet in homine, &c.* Quòd ſi illis ſe non credidit, quia imperfectos illos & inſtabiles fore vidit, vt exponit ibi Chryſoſtomus, quomodo credidit ſe Iudæ, quem ſciebat fore peſſimum? Sanè abſque

B. I. magno & ſapientiſſimo conſilio id nequaquam fecit: hoc itaque nunc diſquiramus.

Quia cũ eligeretur dignus erat. PRIMO, Ideo ad Apoſtolatum euectus eſt Iudas, quia tunc, cùm eligebatur dignus erat, vt vult S. Hieronymus l. 3. contra Pelag. c. 2. & alii. Indicare videtur hoc ipſe Dominus, cùm Ioan 6. ait: *Nónne ego vos elegi duodecim, & ex vobis vnus diabolus eſt?* Non ait, diabolus erat, ſed, eſt: quia poſtmodum primùm factus eſt. Quid hîc diſcendum veoit? *Deus præſentia iudicat, non futura*, ait Hieronymus dicto loco contra Pelag. *neque condemnat ex præſcientia quem nouerit talem fore, qui ſibi poſtea diſpliceat. Sed tantæ bonitatis eſt & ineffabilis clementiæ, vt eligat eum, quem interim bonum cernit, & ſcit malum futurum, dans ei poteſtatem conuerſationis, &c.* Nimirum qualẽ inuenit ſeruum, talem & iudicat DEVS: vnde ſicut tunc electus eſt in Apoſtolum Iudas, quando bonus, ita tunc damnatus eſt, quando reprobus inuentus. Non impediuit eius Apoſtolatum quòd aliquando futurus eſſet malus, nec impediuit eius damnationem, quòd fortè pœnitentiam acturus eſſet, ſi diutius vixiſſet. Tremendum hoc DEI iuſtumque iudicium in ficu illa deſcribitur, quam in tranſitu areſecit Dominus, quòd fructum in ea non inueniſſet, Matth. 21. Licet enim tunc, vt ſcribit Marcus cap. 11. ficorum tempus non eſſet, quia tamen ficus, quod cæteris arboribus feracior ſit, & ter quaterque per annos ſingulos fructum gignat, vt refert Anglicus lib. 17. cap. 86. hominem deſignat, qui ſicut omni tempore fructificare poteſt, ſi vult, ita numquam non tenetur: ideò ſicut eam inuenit, ita iudicauit Dominus. Electus in Apoſtolum Iudas fuit, quando frugifer inuentus: areſactus & damnatus eſt, quando ſterilis repertus. Vt non ſit abs myſterio, quòd in ficu ſe ſuſpenderit, vt ſcribit Beda de locis ſanctis, cap. 4. vtpote ficus ipſe ſterilis, quia ſic inuentus eſt, ſic & areſactus.

C. II. Quia etiã in perditiſſimis omnia tentanda. SECVNDÒ, Ex Ambroſ. in cap. 6. Luc. Dionyſ. Carthuſ. in cap 6. Ioan Vt doceret in homine etiam perditiſſimo tentanda eſſe omnnia media, quibus conuerti poſſit, licet pro deſperato habeatur. Si peccatores deſererentur & remedio omni deſtituerentur, exiſtimarent multi, eos naturâ non voluntate malos eſſe, ſiquidem deſeruntur tanquam incurabiles. Nullus eſt in homine ſpiritualis morbus naturâ ſuâ talis, niſi obſtinata voluntate talis efficiatur. Et quemadmodum arbuſta quæ tali loco vel cælo, ſterileſcunt, aliò tranſplantata, ad mitius nempe cælum, ſæpe fœcundantur: ita & peccator, qui inter malos malus eſt, ſæpe inter bonos bonus fit. Omnia tentauit Dominus, vt Iudam ad flagiria pronum, ab iis auocaret, & in bono conſeruaret; ideò è mundi conſortio ad ſanctiſſimum illud Apoſtolorum Collegium euexit, velut ad mitiſſimum cæli locum, vbi peruerti nemo poſſe videbatur. Qua in re Dominus *iudicium ſuum apud homines periclitari maluit, quàm affectum*, vt ait Ambroſ. in cap. 6. Lucæ. Adhibuit ibidem illi omnem operam & ſollicitudinem, ita vt eſſet inexcuſabilis. Nam vti palmes putatur, fulcitur, leuatur, ſanguine denique humano (quo emortuæ etiam arbores viuificantur) rigatur: ita Iudam Dominus cultro commitationis terruit ſemel, iterum, tertiò. Verbis ſuauiſſimis fulciuit vocando eum amicum, q. d. nihil verearis, redi in amicitiam, quia facilè

facilè potes, ſi velis eſſe amicus. Et en modò me tibi in amicum offero: nil ſupereſt, niſi vt acceptes. Lauit eius pedes procidens ad illos, terſit, oſculatus eſt, ac tenuit quodammodò ne ad ſcelus curreret. Denique corpore & ſanguine ſuo (vt multi PP. volunt) non bucellâ tantùm & menſâ communi cibauit & rigauit. Inter hæc tamen omnia *non eſt recordatus facere miſericordiam, & perſecutus eſt hominem inopem, &c.* ait Dauid Pſalm. 108. q. d. tot tantiſque modis non potuit excitari mens illius. Vnde S. Bernard. ſerm. de paſſione Domini mirabundus de Iudâ ait: Quomodo occidiſti de cælo Lucifer, qui manè oriebaris? In deliciis paradiſi glorioſus apparuiſti: ciuium cæli ſocius & Verbi Diuini conuiua: quomodo reputatus es inter filios tenebrarum? Qui nutriebaris in croceis, cur amplexatus eſt ſtercora? Hæc ille. Quò malorum deueniſſet Iudas, ſi mediis his caruiſſet? Non adeò mirarer furem & proditorem, ſi procul à Chriſto fuiſſet: quemadmodum nec miror hominem illum qui triginta & octo annis infirmabatur, Ioan. 5. quia dicebat ipſe: *Hominem non habeo, vt cùm turbata fuerit aqua, mittat me in piſcinam; dum venio enim ego, alius ante me deſcendit.* Sed num tu, ô Iuda, dicere poteras: Hominem non habeo? An non quotidie habebas? an non brachiis tuis amplexabaris? an non ore contingebas? an non amicum audiebas? Quin igitur deſcêdiſti in piſcinam? cur iuiſti ad Iudæos potiùs, quàm ad Diſcipulos? ad laqueum, quàm ad fletum? Videtis igitur iam voluntatis eſſe culpam, non naturæ vitium, ſi quiſpiam obſtinatus pergat ad interitum. Tantum enim abeſt vt peccatorem Deus priuet auxilio, vt potiùs innumera adhibeat, quæ multoties omnia nihil profutura nouit.

TERTIO, Ex D. Ambroſo in cap. 6. Luc.
D. III. Vt doceret veritatis ſuæ firmitatem labefactari non poſſe, etiam ſi vnus deficeret, vel plures defeciſſent. Duodecim ſolùm duces elegit Chriſtus, quibus totum ſibi ſubiugare & interuertere mundum ſtatuit. Paruus ſanè numerus & exigua manus: ſed *nolite timere puſillus grex*, ait Dominus Luc. 12 *quia complacuit Patri veſtro dare vobis regnum.* Lugebat Samuel Saulem, quòd à Domino defeciſſet, 1. Reg. 15. Sed audi quid dicat Dominus, mox ſeq. cap. *Vſquequò tu luges Saul*, ait, *cùm ego proiecerim eum?* q. d. Non ſum ego inſtar hominis, qui doleam vicem meam ob amiſſum ducem; quia promptum mihi eſt, alios excitare. Vnde mox ſubiungit: *Imple cornu tuum oleo & veni, vt mittam te ad Iſai Bethlehemitem: prouidi enim in filiis eius mihi regem.* Similiter in locum Iudæ electus eſt Mathias. Non dolet Deo, ô Apoſtatæ, quòd ab ipſo receſſeritis: non corruit Eccleſia, licet integræ nationes abſcedant: *potens eſt filios Abrahæ ex lapidibus ſuſcitare.* Matth. 3. Nihil aliud requiritur, niſi vt impleatur cornu oleo, & exteræ nationes Euangelio imbuantur, & ſtatim aderunt alij. *Super Cathedram Moyſi ſederunt Scribæ & Phariſæi*, ait Dominus Matth. 23. nimirũ tam mali, quàm boni. Ruat Prælatus, ruat Epiſcopus, ruat Rex & regnum: non ruet Eccleſiæ Cathedra, & Dei ordinatio. Quin imò, non modò nihil obeſt diuinæ prouidentiæ ruina reproborum; verùm adeò potens Deus eſt, vt malitiâ iſtorum vti bene poſſit. Delinquit nauta in naui? factum bene: redigatur in ſeruitutem, trahat remos, vt nauis promoueatur. Delinquit in prælio miles? factum bene: cogatur appendere arietem portis obſeſſorum; accendere minas & cuniculos puluere oppletos ad hoſtium excidium. Sic agit etiam Deus. Lapſus eſt Lucifer? creatus eſt homo. Lapſus eſt homo? Deus incarnatus eſt. Fur & diabolus erat Iudas? permittatur Chriſtum tradere, quò portæ inferi diſrumpantur; paſſionis incendium inflammare, quò Synagoga deuaſtetur.

Vt pateret, Chriſti veritatem non labefactari poſſe.

QVARTO, Ex S. Thoma Aquin. in Math. 10. E. IV.
Vt doceret dignitatem ſtatûs non ſanctificare hominem. Oſtende mihi locum, quò non penetrauerit peccatum? Vnde nemo ſit lapſus? In cęlo? Lapſus eſt inde Lucifer, cum angelis innumeris. In paradiſo? Lapſus eſt inde Adam & Eua. In Cathedrâ Pontificum? Lapſus inde Heli. In Throno Regio? Lapſus inde Saul. *Ne reſpicias vultum eius* (ait ad Samuelem de Saule Dominus 1. Regum 16.) *neque altitudinem ſtaturæ eius: quoniam abieci eum, nec iuxta intuitum hominis ego iudico.* Sed cur abieciſti Domine? Reſpondet idem per Samuelem Sauli, cap. 15. *Pro eo quòd abieciſti ſermonem Domini, abiecit te Dominus ne ſis Rex* Quando enim quis curam ſui abijcere incipit (quemadmodum de Iudâ ſcribit Chryſoſtomus Homil. 10. de pœnitentiâ, cùm, licet primò bonus eſſet, per negligentiam tamen & pigritiam paulatim decidiſſe,) fit vt ipſe quoque, quantumuis excelſus & Deo acceptus fuerit, ab illo abijciatur. Sic enim de Iechonia quoque Ierem. 22. *Viuo ego, dicit Dominus, quia ſi fuerit Iechonias filius Ioacim regis Iuda, annulus in manu dextera mea, inde euellam eum.* Arctiſſimè iunctus, velut digito annulus videbatur Chriſto Iudas, vt qui Chriſti diſpenſator in re familiari fuit: ſed amiſſus eſt hic annulus, quia vacillando & pigritando Chriſti digito malè adhærebat. Vtinam feciſſet ipſe, quod ſuaſerat ſuis aſſeclis: *Tenete eum, & ducite cautè.* Marci 24. Si tenuiſſes miſer, & duxiſſes illum cautè, nec ab eo auulſus, nec morti æternæ traditus eſſes. Reſtat igitur vt quicunque in dignitate ſunt, ne nimium ſibi fidant, ſed teneant quod habent, & cautè Chriſtum ducant. Id quod pręcipit Ioannes Epiſcopo Philadelphiæ, Apoc. 3. dicens: *Tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam.* Abſtulit Mathias coronam Iudæ, dum in eius ſubuectus eſt locum, & velut annulus precioſus manibus Chriſti arctiſſimè inſertus. Vide tu qui in apice ſedes, ne ſimilem culpâ tuâ patiaris iacturam.

Quia dignitas ſtatûs non ſanctificat hominẽ.

QVINTO, Ex eodem D. Thomâ ibidem. Vt F. V.
intelligamus mirum non eſſe, ſi in magnâ ſocietate reperiatur aliquis Iudas. Duodecim erant Apoſtoli: quantulum eſt hoc Collegium? Et tamen Iudam habuit. Percurrito Scripturam, & nil aliud reperies. Nam *& in Angelis ſuis reperit prauitatem Deus.* Iob 4. & in domo Adæ fuit Cain: in domo Noë Cham: in domo Abrahæ

Vt ſciamus mirũ non eſſe, ſi inter bonos ſit quiſ malus.

Digitized by Google

bæ Iſmaël: in domo Iſaac, Iſaac: in domo Iacob, præter Ioſeph & Beniamin omnes rei. Quare Auguſtinus Epiſt. 137. vt habetur 47. diſt. 4. quantumlibet, ait: *Quantumlibet vigilet diſciplina domus meæ, homo ſum & inter homines viuo, nec mihi arrogare audeo, quòd domus mea melior ſit quàm Arca Noë, vbi inter octo tantùm homines, vnus reprobus inuentus eſt: aut melior ſit quàm domus Abrahæ, vbi dictum eſt: Eijce ancillam & filium eius: aut melior ſit quàm domus Iſaac, cui de duobus geminis dictum eſt: Iacob dilexi, Eſau autem odio habui: aut melior ſit quàm domus Iacob, vbi lectum patris filius inceſtauit: aut melior ſit quàm domus Dauid, cuius filius cum ſorore concubuit, cuius alter filius contra patris tam ſanctam manſuetudinem rebellauit: aut melior quàm cohabitatio ipſius Domini Chriſti, in quâ vndecim boni perfidum & furem Iudam tolerauerunt; aut melior ſit poſtremò quàm cælum, vnde Angeli ceciderunt.* Igitur iniquè agunt, qui bonam ſocietatem ob vnum alterúmue putridum membrum oderunt, calumniis appetunt & infamant. Eiuſmodi ſcelestum caput inſectatur Dauid Pſalm. 51. Doëg videlicet illum, qui propter vnum Dauid, quem Abimelech ſacerdos receperat in ſuam domum, accuſauit & infamauit apud Regem Saul ſacerdotem & omnem domum eius, nec non ad extremum interfecit cum 84. ſacerdotibus propinquis, vt habetur 1. Reg 22. Quid igitur ait Dauid ad Doëg? *Totâ die iniuſtitiam cogitauit lingua tua: ſicut nouacula acuta feciſti dolum*, id eſt, diu cogitâſti contra me vt poſſes loqui & occaſione arreptâ accuſase me. Sed quid feciſti? Dum me ſolum inſequeris, alios etiam innocentes, vti Abimelech eiuſque domum calumniaris & occidis. Quemadmodum enim acuta nouacula non pilos tantùm radit, quod ſolam deberet, ſed cutem etiam & carnem ſimul aufert atque adeò vulnerat, vt exponit S. Hilarius in ea Pſal. ita tu qui me velut capillum perſequeris, ſimul etiam innoxios illos calumniaris & occidis. Capilli licet ex corpore prodeant, corporis tamen pars non ſunt, ſed tantùm excrementa. Ita de Apoſtatis 1. Ioan. 2. dicitur: *Ex nobis prodierunt, ſed non erant ex nobis: nam ſi fuiſſent ex nobis, permanſiſſent vtique nobiſcũ.* Quemadmodum igitur perperam & doloſè agit tonſor, qui vocatus vt radet pilos, radit etiam cutem & carnem; ita peruerſus ſit neceſſe eſt, qui propter vnum alterúmue Iudam vituperat Collegium.

G. VI. Vt doceamur malos etiam inter bonos tolerare. SEXTO, Ex S. Auguſtin in Pſal. 34. & 18. de ciuit. cap. 49. Vt doceamur malos etiam inter bonos tolerare Maximam ſine dubio afflictionem Chriſto pariebat Iudas, quòd tam diu ſecum verſaretur, interim tamen ſemper ad interitum vergeret, adeoque proditionem machinaretur. Venerat enim Domus, vt id quod perierat ſaluum faceret: iam verò dum operam ſuam in illo ſe perdere aduertebat, qui proximus illi erat, quid cogitatis habuiſſe afflictionis Dominum zelo plenum? Poterat de Iuda dicere, quod Moyſes de Iſraëlitis dixit: *Ecce filij Iſraël non audiunt me, & quomodo audiet Pharao?* Exod. 6. Exiſtimo ego Iudam Angelum Sathanæ fuiſſe Chriſto, qui cum obſtinatâ ſuâ voluntate colaphizaret, vt non immeritò Ioannis 6. vocet illum diabolum. Inde enim eſt, quòd cum de eo mentionem facit, turbatur ſpiritu & proteſtatur, quaſi vim patiens, Ioan. 13. Inde eſt, quòd tam aſperè ſentit eius præſentiam, dicens: *Manus tradentis me, mecum eſt.* Luc. 22. Et iterum: *Qui intingit manũ mecum in paropſide, hic me tradet.* Math. 26. Et iterum: *Ecce qui me tradet, propè eſt.* Marci 14. Aſſumpſerat cum ſemel iterumque diabolus & per aërem vexit, modò ad pinnaculum templi, modò in montem excelſum, vt habetur Math. 4. & tenent communiter Expoſitores cum D. Gregor. homil. 16. in Euangelia: *id quod refugit mens credere, humanæ hoc audire aures expaueſcunt*, vt ait ibid. Gregor. Origenes verò homil. 31. in Luc. incredibile putat, vt ſcilicet diabolus duceret Filium Dei, & ille ſequeretur. Id tamen aſperè non accepit Chriſtus, nec vllo pacto inde turbatus eſt. Quid eſt ergò quòd ob Iudæ præſentiam turbatur & toties proteſtatur quaſi vim paſſus? Nimirum maior erat Chriſto pœna, ſedere & manducare cum homine impœnitente, quàm cum ipſo diabolo: & tamen interim non repulit eum à ſe vel collegio ſuo; non extinxit morte ſubitâ, ſed tolerauit, pauit, monuit. Argumentare iam tu Chriſtiane & dic: Si hominem adeò infenſum tolerauit tam patienter Chriſtus, & nequaquam à ſe repulit, donec ipſemet iugum illius ſuaue excuteret; quid indignaris tu, ſi fortè cum peruerſo viuendum tibi ſcias? En tibi cum Cain Abel: cum Iſmaële Iſaac: cum Eſau Iacob: cum Saule Dauid: cum Iuda Chriſtus. Et ſi ſic Magiſter; æqui & boni conſule, ſi patiaris hoc Diſcipulus.

CONCIO VI.

Neminem perturbari aut ſcandalizari debere, quod quandoque Iudas aliquis deſerat Eccleſiam.

1. *Ratio eſt: quia talis caſus non eſt nouus.*
2. *Quia non mirum ſi è multis bonis ſit quis malus.*
3. *Quia dæmon fortioribus magis inſidiatur.*
4. *Quia quicumque ab Eccleſia degreſſi ſunt, non tam ob fidei difficultatẽ, quàm ob prauos mores diſceſſerunt.*
5. *Quia de hoc præmonuit nos Deus.*
6. *Quia ſupra petram, non ſupra perſonas fundati ſumus.*

THEMA.

Præuaricatus Iudas, vt abiret in locum ſuum. Act. 1.

GRauis quidem & expaueſcendus fuit Iudæ caſus, cùm ſe deſperatus ſuſpendit: fuit tamen ipſi ſoli exitioſus & probroſus. Non enim legimus ex Apoſtolis vel Diſcipulis aut etiã infirmioribus fidelibus vel vnũ propter Iudam aut fidem abnegaſſe, aut ſe quoque ſuſpendiſſe, ſed potiùs paulò pòſt conuentu habito pro eo Mathiam elegiſſe. Quæ ſingularis Dei erga ſuos fideles prouidẽtia eſt, vt ob caſum vnius licet in Eccleſiâ Herois, non patiatur facilè labi infirmiores. Putant quidẽ hæretici, cùm quis Doctor A.

à noſtris

à noſtris ad ipſos deficit, iam nutare fidem noſtram, & nos cum ipſo caſuros laqueumque gulæ propriæ iniecturos: ſed fruſtrà hoc à nobis expectant; quia videmus etiam cum Iudâ neminem alium ſe ſuſpendiſſe, vel propter ipſum defeciſſe. Ne tàmen puſillanimes aliqui in eiuſmodi lapide offendant, videbimus cauſas, cur nemo propterea moueri debeat.

B.
I.
Quia talis caſus non eſt nouus.

PRIMO, Quia eiuſmodi caſus, non eſt nouus, aut in Eccleſia inauditus: omnibus enim ſæculis fuerunt aliqui Iudæ & Eccleſiæ deſertores, à Deo labi permiſſi, vt per eos omni tempore exercitaretur Eccleſia: nec tamé propterea Eccleſia cum corruentibus illis corruit; vtpote quę non ſuper ipſos, ſed ſupra firmam petram eſt ædificata; eſtque inſtar feneſtræ in domo diuitis, in quâ ſi rotula vna frangatur, mox alia eius loco reſtituitur: ſiquidem Deus vaſe vno confracto, mox aliud facere poteſt, vt indicauit, Hieremiæ c. 18. eùm cum iuſſit ire in domum figuli: qui eo ſpectante fecit vas, quod diſſipatũ eſt: moxque fecit pro eo alterum ſicut placuerat illi. Et tunc Dominus: *Numquid ſicut figulus iſte, nõ potero vobis facere?* Sic inprimis loco Iudæ (licet ipſe iniquiſſimo tempore, quo videlicet Chriſtus iuxta prædictionem ſuam, omnia ad ſe tracturus erat, à Chriſto defecerit) ſtatim in cruce confeſſus eſt latro, & demum ſubſtitutus eſt Matthias; loco Petri negantis confitetur Centurio; loco diſcipulorum, qui in Chriſti paſſione fugerant & ſcandalizati erant, Iudæi qui priùs blaſphemabant, *reuertuntur percutientes pectora ſua.* Non igitur euertit Eccleſiam taliũ ruina. Inprimis Ioan. 6. Chriſto diſſerente de Euchariſtiâ, multi ex diſcipulis eius ſcandalizati ſunt, abieruntque retrò, & iam non cum illo ambulabant. Vnde tamen iſti ſcandalizati, inde duodecim Apoſtoli confirmati fuêre. Interrogatis enim illis: *Numquid & vos vultis abire?* reſpondit pro omnibus Petrus: *Domine quò ibimus? verba vitæ æternæ habes* Quis in Eccleſiâ Græcorum olim celebrior Origene? Quis apud Latinos Tertulliano? Vterque antiquiſſimus Doctor ſæculo tertio, & primò quidem acerrimus hæreticorum & Eccleſię hoſtium inſectator & euerſor, multorumque ſanctorum Confeſſorũ & Martyrum Doctor: & tamen vterq; tandem ab Eccleſiâ ad hæreſin defecit, nihilque ob id mora eſt Eccleſia. Sapricius Presbyter ſub Imperatore Valeriano, celebris in Eccleſiâ; cùm iam ad Martyrium duceretur, iam-iam plectendus, fidem negat. Diis immolat: cuius tamen ruinam mox Nicephorus, qui ab infenſo ſibi Sapricio veniam impetrare non poterat, reſarciuit ſuam præbendo ceruicem, apud Sur. to. 1. & Baron. Anno 260. Oſius Conſtantini Magni Doctor & Monitor celeberrimus, quibuſque Eccleſię muneribus & legationibus perfunctus, tandem Nicæni Concilij proditor adeoque veræ fidei hoſtis & Arianus factus eſt. Non tamen ideò Eccleſia collapſa eſt, ſed dum is negat, hoſtes fidei confitentur Ariani: ablegatâ ſiquidem ab Oſio in Filio diuinâ ſubſtantiâ, eadem ab eius impugnatoribus reſtituitur; prædicat denique ipſe Conſtantinus Imperator publiciſque edictis demoliendum curat, quod Oſius vnà cum aliis impiè ædificârat vt ſcribit Baron. Anño 357. Ex 40. illis militibus martyribus ad Sebaſten ſub Licino Imperatore vno deficiente, & in proximum repefactum balneum à frigidiſſimo lacu deſiliente, mox fide Chriſti accenſus ianitor, prò illo numerum impleuit & Chriſtianum ſe confeſſus martyribus adiunxit: vt in corũ Feſto Lect. 4. Ita S. Franciſcus. cùm initio Ordinis ſui pauci eſſent & aliqui deficerent, ideoque timeret ne Ordo eius rueret, hæc à Chriſto audiuit: Quid turbaris Franciſce aut quid angeris, cùm tuorũ fratrum quiſpiam vel Ordinem deſerit, vel in Ordine ſcãdalum concitat? An fortè exiſtimas, ita te Rectorem huius gregis conſtitutum, vt non me intelligas ſuperiorem eius eſſe Rectorem? Si vnus ad vomitum redeat, ego in eius locum alterum excitabo, &c. Bonau. in vitâ. Idem à potiori præſtat Chriſtus Eccleſiæ ſuæ, quia hæc interire nequit.

C.
II.
Quia non mirum ſi è multis bonis ſit quis malus.

SECVNDO, Quia non mirum ex tanto bonorum numero, vnum vel aliquos eſſe reprobos. Quemadmodum enim nullum eſt malogranatum, in quo non ſit aliquod granum putre, vt ſcribit Pier. l. 54. Hierogl. ita nulla communitas, in quâ non ſit ouis aliqua ſcabioſa. Fuit in domo Noë Cham rebrobus: in domo Abrahæ, filius Iſmaël: in domo Iſaac. Eſau: in domo Chriſti Iudas: quid mirum ſi in Eccleſiâ tam longè lateque diffusâ, inueniantur etiam reprobi? Prædixit hoc ſæpè Dominus; In eâdem areâ ſcilicet, fore etiam paleas: in eâdem naſſâ piſces bonos & malos: in eodem agro triticum & zizania: inter ipſas Eccleſiæ Virgines, alias prudentes, alias fatuas. Quis ergo hoc miretur, vel ob id reprobet Eccleſiam? Num ideò mare nauigiis mercatorum deſtituitur, quia aliquorum nauigia interiêre? Num ideò vxores non ducuntur, quia aliquæ earum inuentæ ſunt adulteræ? Num ideò in lecto non accumbitur, quia videotur in eo multi mori? Num ideò alterum non aſcendes equum, quia in priore corruiſti? Certè S. Mathias non dubitauit ſuccedere Judæ, nec id in opprobrium ei ceſſit, ſed potiùs in honorem: ſicut cùm cadente & interfecto vexillifero, alius ſtatim ex ſociis apprehendit vexillum, & gerit: id quod certatim faciunt milites. Illud potiùs mirandum, quod inter ſæculares tot ſint mali: non, quòd inter Religioſos plurimos tantùm vnus vel alter ſit malus.

D.
III.
Quia dæmon fortioribus magis inſidiatur.

TERTIO, Quia diabolus, cùm ſit fortis armatus, fortioribus ſpiritu magis inſidiatur; ſiquidem ipſum Chriſtum tentationibus aggreſſus eſt; & inter filios Dei adſuit ante Deum, Iob 2. Ex ad Petrum Lucæ 22. ait Dominus: *Ecce Sathanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticum.* Vt enim ſi tricum diu fortiterque cribretur, multa grana minora decidunt per cribrum, quæ aliàs remanſiſſent: ita cum doctiores & religioſiores fortiter tentantur, non mirum ſi reperiuntur qui minùs habent & decidunt. De eodem dicitur Iob 40. *Abſorbebit fluuium & non mirabitur, & habet fiduciam, quòd influat Iordanis in os eius.* In quem locum S. Gregor.

ait: *Pro magno non æſtimat ſi eos deuorat, qui per ipſa ſuæ vitæ ſtudia deorſum currunt; ſed illos magnoperè rapere nititur, quos deſpectis terrenis ſtudiis iungi iam cæleſtibus contemplatur.* Non magis mirandum, ſi fortis fortem dejiciat, quàm ſi infirmus infirmum: & ſi ciuitas munita occupetur à magno exercitu, quàm ſi immunita à paruâ manu. Atqui excelſiores dæmon libentiùs tentat; ſunt enim cibus eius electus, vt habetur Abacuc cap. 1. Gratulentur ſibi hac ex parte ſimplices & rudes, quia falconi illi in alto prædanti minùs ſunt expoſiti.

E.
IV.
Quia non tam ob fidei difficultatem, quàm ob prauos mores diſceſſerunt.

QVARTO, Quia quicunque tales ab Eccleſiâ digreſſi ſunt, non tam ob fidei difficultatem, quàm ob prauos ſuos mores diſceſſerunt, vt ſic minùs mirum ſit, ſi à diabolo ſuperati & præcipitati ſint. Etenim de illo ait S. Iob: *Halitus eius prunas ardere facit*, cap. 41. Quis autem neſcit prunas eſſe ad ignem concipiendum valde diſpoſitas, vtpotè quę iam priùs ignem viderunt & ab eo maceratæ operâ carbonarij ſunt? Vnde 1. Ioan. 2. dicitur: *Ex nobis prodierunt; ſed non erant ex nobis: nam ſi fuiſſent ex nobis, permanſiſſent vtique nobiſcum.* Iam verò mali eorum mores, negligentia, tædium vitæ ſpiritualis, concupiſcentia carnis, oculorum, & ſuperbia vitæ, oſtendunt nón fuiſſe ex nobis. Origenem ſuperbia & elatio de ſuâ ſcientiâ, & præſumptio, quâ ſe plus omnibus ſapere putauit, deiecit, vt ſcribit Vincent. Lyrin. c. 23. contra hereſ. Similiter Hilarius Diaconus ob gloriam confeſſionis, cùm iam verbera, carceres & exilium toleraſſet, ſpernens eos qui ceciderant, & recipere ad Eccleſiam nolens, ſchiſma fecit primò, deinde hæreſim addit. Baron. anno 362. Iouinianus quòd ferre monaſticam vitam delicatulus non poſſet, quàm & impurè vixerat, vt teſtatur S. Hieron. l. 1. contra Iouin. Quia igitur tales palea fuerunt, non triticum; non mirum ſi de arcâ Eccleſiæ auolârint. Hinc de Iudâ ait S. Petrus in hodiernâ Epiſtolâ præuaricatum eſſe, *vt abiret in locum ſuum.* Locus autem illius quò ſcilicet ſemper ſpectabat & arboris inſtar propendebat, erat ſuſpendium, vt ait Oecumenius: vel potiùs infernus, ad quem velut ad terminum ſuam direxerat vitam. Potiùs igitur laudandus eſt Deus, qui Eccleſiam ſuam ab eiuſmodi zizaniis purgare ſolet, & dicendum: *Sic pereant peccatores.* Vel cum Diogene, qui cùm aliquando malam vetulam in arbore vidiſſet pendulam, *Vtinam*, inquit, *omnes arbores ferrent tales fructus.* Et tantùm abeſt vt eiuſmodi Apoſtatæ fidei noſtræ derogent, vt eius potiùs ſanctitatem cōfirment: nam vti mare ejicit mortuos, ita religio noſtra reprobos & incorrigibiles. Nemo deficit à nobis ad Lutheranos, vt meliùs vacare poſſit orationi, jeiunio, caſtitati; nemo vt mundum contemnat, vt illecebras fœminarum fugiat, vt magis voluntatem ſuam abdicet, ſuperiori ſubdat, &c. ſed contrà, vt libertatem & apertam viam habeat ab libidinem ſuam implendam. Vnde nondum habent à nobis hæretici niſi reprobos, refractarios, &c. nec vllus adhuc ex illis catalogo Sanctorum accenſitus fuit. Quia vt cani ante macellum ſtanti, non adjicitur niſi caro fœda & inutilis: ita de Eccleſia non projicit DEVS in os diaboli, quod eſt hæreſis, niſi reprobos.

F.
V.
Quia de hoc præmonuit nos Deus.

QVINTO, Quia præmonuit DEVS talia ſcandala nobis ſæpiùs obuentura; proinde ne moueamur. Deut. 13. *Si ſurrexerit in medio tui Propheta*, ait Moyſes, *aut qui ſomnium ſe vidiſſe dicat, &c. non audies verba Prophetæ illius aut ſomniatoris, quia tentat vos Dominus Deus veſter, vt palam fiat, vtrum diligatis eum, an non in toto corde & in totâ animâ veſtrâ.* Præmonuit & Paulus Actor. 20. dicens: *Ego ſcio quoniam poſt diſceſſionem meam intrabunt lupi rapaces in vos, non parcentes gregi, & ex vobis ipſis exſurgent viri loquentes peruerſa, vt abducant diſcipulos poſt ſe. Propter quod vigilate, memoriâ retinentes, &c.* Vnde Auguſtinus Epiſt. 137. ait: *Manifeſtum eſt quidem, quia iſta in Eccleſia non accidunt, ſine graui triſtitiâ ſanctorum atque fidelium; veruntamen conſoletur nos, qui cuncta prædixit, atque vt abundantiâ iniquitatis non refrigeſcamus, ſed vſque in finem perſeueremus, vt ſalui eſſe poſſimus, admonuit.* Hæc ille. Iam ſi nauta præuidens certo in loco nauem agitandam fluctibus, præmoneat eos, qui in naui ſunt ne terreantur, aut locis ſuis cedant, ſed ſuis quique locis ſedeant; fluctuaturam quidem nauim, ſed nihil timendum eſſe: tunc omnes ſibi attendunt, & locis ſuis firmiùs adhęrent, quàm anteà. Hoc ergò faciamus & nos.

G.
VI.
Quia ſupra petrá fidei, non ſuper perſonas fundati ſumus.

SEXTO, Quia nos ſupra Petram fundati ſumus, non ſupra hos vel illos Doctores: & adhæremus Eccleſiæ Romanæ quæ à Chriſto accepit promiſſionem, non defecturam eius fidem: non Doctoribus qui errare ſinguli poſſunt, quia hanc promiſſionem non acceperunt. Vnde cum Eccleſia Doctores quidem recipimus, non tamen cum Doctoribus Eccleſiam deſerimus. Errarunt multa Doctorum concilia vel potiùs conciliabula, quia à ſummo Eccleſiæ Paſtore non fuerunt approbata. Quare qui ob vnus vel plurium Doctorum ab Eccleſiâ defectionem ſcandalizantur vel nutare incipiunt, oſtendunt ſe radices non habere, vt qui in tempore tentationis recedunt: nec ſuper petram, ſed ſuper arenam fundatos; quod priùs neſciebamus. Quemadmodum enim canis cum duobus currens neſcitur vtrius ſit, niſi poſtquam illi ab inuicem ſeparantur: ita aliqui adhærent tantùm Eccleſiæ Romanæ, quia vident maiorem partem & plures ei adhærere Doctores, atque ita ſequuntur potiùs Doctores, quàm Eccleſiam; quod oſtendunt, cùm diſcedentibus ab Eccleſiâ Doctoribus, ſequuntur ipſos, non Eccleſiam. Nos autem non ſic: ſed ſi Angelus de cælo aliud nobis euangelizaret præter id quod nobis prædicat Cathedra Petri, nequaquam audiremus.

Sic Abbas quidam in vitis PP. l. 5. cap. 7. de patientiâ num. 35. rogatus quomodo Religioſus non debeat ſcandalizari, cùm videt aliquos retrò ad ſæculum redire, ſe progredi ad perfectionem religionis, reſpondit: *Intueri debet canes, qui venantur lepores, & ſicut vnus ex eis vidēs leporē, inſequitur, cæteri autem tantummodo canem videntes currentem, aliquādiu cū ipſo currūt, poſteà verò laſſati poſt ſe reuertuntur: ſolus autem ille qui vidit leporem*

ſequitur

ſequitur donec comprehendat, neque exemplo reuertentiũ, nec præcipitiis, nec ſyluis, nec vepribus retardatur, ſed ſpinis pungitur, & non quieſcit, donec cõprehendat: ita & Monachus vel qui Dominum Ieſum quærit, cruci indeſinenter intendit, quæ occurrunt ſcandela omnia præteriens, donec ad Crucifixum perueniat. Sic ille.

Deus Opt. Max. det nobis, vt non modò per tales tentationes non dejiciamur aut moueamur, ſed fortiùs ſtare incipiamus, & Eccleſiæ firmiùs adhærere, iuxta id Iob 41. *Cùm ſublatus fuerit, timebunt Angeli, & territi purgabuntur.*

CONCIO VIII.

Documenta.

1. *Docemur in primis exultare in ſpiritu ob conuerſionem proximorum.*
2. *Conformare nos diuinæ voluntati.*
3. *Sectari humilitatem.*
4. *Non temerè ſcrutari Dei iudicia.*
5. *Quorſum fugere debeamus cùm laboramus.*
6. *Portare iugum Chriſti.*

THEMA.

Diſcite à me, &c. & inuenietis requiem animabus veſtris. Matth. 11.

A. SAnctus Iuſtinus ex Philoſopho gentili Chriſtianus & Martyr, narrat in principio Dialogi cum Tryphone, quâ ratione veræ ſapientiæ, quæ ad Deum ducit, auidus, mirabili circulo ſectas quaſque Philoſophorum illuſtriorum fruſtrà peruagatus, in Chriſtianâ demum SS. litterarum Ethicâ, tanquam ſolâ ſolidâ conquieuerit. Cùm enim modò Stoicum, modò Peripateticum, modò Pythagoricum, denique Platonicum nactus eſſet Magiſtrum & inani ſapientiæ quæſitæ ſpe ab omnibus deluſus eſſet, tandem in diuinum quempiam Philoſophum, ſiue hominem, ſiue Angelum incidit, à quo monebatur, vt abdicatâ omni illâ circulari diſciplinâ, Prophetarum oracula, & qui de Chriſto ſcripti ſunt, ſermones legeret. Quod cùm ipſe feciſſet; eam ſolam Philoſophiam comperit eſſe tutam & vtilem Additque: *Obtârim autem eandem mentem & cæteris, ne à Seruatoris verbis diſcederent; poſſũt enim religionẽ incutere à viâ rectâ deflectẽtibus & meditãtes ipſa reficere quiete iucundiſſimâ.* Sic ille. Quare, Auditores, ſi & vos ſimiliter requiem inuenire animabus veſtris in aliquâ ſcientiâ vultis in S. Euangelio & verbis ac geſtis Chriſtus poteſtis. Aliæ ſcientiæ temporale aliquid præſtant, ſed requiem non afferunt. De verbis autem Chriſti S. Petrus ait: *Domine quò ibimus? Verba vitæ æternæ habes.* Et Dominus in hodierno Euangelio apertè id confirmat, cùm inquit: *Diſcite à me, & inuenietis requiem animabus veſtris.* Quare audiamus Chriſtum nos docentem.

B. I. Docemur exultare in ſpiritu, ob cõuerſionẽ proximorum.

DOCET nos Primò, Chriſtus exultare in ſpiritu & laudare Deum, quando videmus proximorum conuerſionem & profectum ſalutis. Hanc enim ob cauſam exultans in Spiritu ſancto, vt ſcribit S. Lucas, dixit: *Confiteor tibi Pater.* Cùm enim reuerſi ad ipſum eſſent 70. diſcipuli cum gaudio dicentes: *Domine etiam dæmonia ſubijciuntur nobis in nomine tuo.* in ipſâ horâ, ait S. Lucas, exultauit in Spiritu S. & dixit: *Confiteor tibi Pater, &c.* Propoſuit enim ſibi Chriſtus tunc ob oculos ingentem Euangelij ſui fructum, quo partim dæmones tyrannide ſuâ, quã in homines exercebant, exuendi erant, & iam exui incipiebant; partim enumeratæ gentes iugũ Euangelij ſuſcepturæ erant, Atque hinc exultans laudẽ cecinit. Patri; docens interim nos, non in terrenis bonis exultare, ſed in iis quæ ad Dei gloriam & ſalutem animarum pertinent. *Sicut Pater bonus*, inquit Theophyl. Luc. 10. *cùm viderit filios recta quædã opera geſſiſſe, ita & Saluator exultat, quia talia bona aſſecuti erant Apoſtoli.* Gaudeant igitur parẽtes, non cùm vident filios ſuos proſperari in bonis terrenis, ſed cùm vident eos proficere ad ſalutem. Sic lætabatur S. Ioannes de filiorũ ſuorum ſpiritualium profectu. Ait enim in Epiſt. 3. *Maiorem horum non habeo gratiam* (Syrus habet, *lætitiam:* alia Biblia, *gaudium*) *quàm vt audiã filios meos in veritate*, id eſt, fidei & morum ſynceritate, *ambulare.* Gaudeamus etiã nos, cùm videmus proximos noſtros reſipiſcere, gẽtes barbaras & hæreticas ad fidem veram conuerti, quẽadmodum nunc paſſim fieri videmus.

Celebrat S. Hieronymus in cap. 5. ad Epheſios, axioma Chriſti: *Numquam læti ſitis, niſi cùm fratrem veſtrum videritis in charitate.* Videmus autem paſſim plurimos ab hæreſi redire ad veram fidem & charitatem Chriſti: Sed & videmus rebelles & ſuperbos hæreticos paſſim humiliari, ducibuſque Catholicorum ſuccumbere, quod non minoris gaudij & laudis diuinæ materiam nobis ſubminiſtrat; ſiquidem Chriſtus in hoc Euangelio laudem canit Patri ſuo, quòd ſuperbos humiliauerit & à fidei ſuæ arcanis remouerit. Nec enim minus eſt laudandus Deus, cùm humiliat ſuperbos & damnat impios; quàm cùm exaltat humiles & præmiat bonos. Sicut hoc miſericordiæ, ita illud opus eſt iuſtitiæ. Nec minus decorum eſt, vt dici ſolet, videre furem in patibulo, quàm Sacerdotem in Altari. Sanè ob demerſum Pharaonis exercitum, cecinêre Deo laudes Iſraëlitæ, Exod. 15. Ob demerſam in infernum meretricem magnam, *laudauerunt Deum ſancti, & dixerunt, Alleluia.* Apoc. 18. & 19.

C. II. Conformare nos diuinæ voluntati.

DOCET nos ſecundò conſentire & conformare nos diuinæ voluntati per omnia, cùm ait: *Confiteor tibi Pater* (confiteor enim ſonat hîc, ſimul fateor, aſſentior, concordo.) rurſum cùm addit: *Ita Pater, quia ſic placitum fuit ante te.* Hoc verbo reſpondit Chriſtus voluntati Patris ſui in omnibus ſuis actibus, cùm in præſepium reclinatus eſt, cùm in Olíueto captus & vinctus, cùm ad columnam alligatus, cùm affixus cruci, cùm denique inclinato capite tradidit ſpiritum. Ad omnia tam aſpera & difficilia aſſentiens dixit; *Ita Pater, quia ſic placitum fuit ante te* Quòd ſi Dei Filius hoc fecit cur non faciet ſeruus? In mundo certè plurimi inueniũtur, qui vt potentioribus placeant, omnia eorum dicta approbant, licet ſæpè ſtulta & falſa, quemadmodum facit Mamuchan Conſiliarius Aſſueri, qui videns regem iratum cõtra vxorem,

vt

vt regi ſe accõmodaret, dixit: *Inuiſa eſt regis indignatio.* Eſth. 1. Rectiùs ac ſaniùs fit hoc Deo, cuius voluntatem ſemper approbare & laudare oportet, quia nunquam errat, ſed ipſa eſt regula totius æquitatis. Quare ſicut in ciuitatibus ad primarium horologium diriguntur horologia reliqua: ita prorſus æquiſſimum eſt, vt noſtra nos horologia, ſuam quiſque voluntatem, ad illud ſupremum & cæleſte horologium, primam diuinam voluntatem attemperemus. Quo pacto ſecuriſſimè Dei fauorem & beneuolentiam aucupari poſſumus; quã & obtinuit Mauritius Imp. pœnas peccati luens, cùm quinque filios ſuos paruulos coram ſe interimi iuſſu Phocæ videns, Dauidicum illud protulit: *Iuſtus es Domine, & rectum iudicium tuum.* Eodem modo diuinæ voluntati ſe conformauit Theodoſius filius eius primogenitus, cùm à Phoca interceptus Nicææ, ac capite damnatus, gratiis Deo actis, lapide ter pectus percutiens: *Domine* IESV *Chriſte*, inquit, *tu ſcis me nulli hominum iniuriam feciſſe nunc autem mihi euenit, vt tuæ ſubet potentia.* Baron anno 602. Hunc igitur in modum, cùm quid aduerſi nobis contingit, conformemus nos voluntati Dei, licet eius cauſam non intelligamus, Sic Num. 4. iuſſit Deus omnia vaſa ſanctuarij geſtari à Leuitis inuoluta pallio hyacinthino, ne quis ea videret. Sic vult nos ferre ea, quæ imponit nobis onera: non inſpici cur imponat; ſufficit ea velo voluntatis diuinæ veſtita eſſe.

D.
III.
Sectãthu-militatẽ.

Docet nos 3. ſectari humilitatem, & ſuperbiam deteſtari: ſiquidem ſuperbis abſcondit Deus veram ſapientiam & viam vitæ æternæ, paruulis autem reuelat, hoc eſt, humiliter ſentientibus, & iudicium ſuum Deo ſubiicientibus. Sic Iac. 4. dicitur: *Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam.* Et Prouerb. 9 *Si quis eſt paruulus, veniat ad me, &c.* Ratio eſt, quia ſuperbia non dat locum ſapientiæ, ob tumorem ſuum. In valles defluit imber ex montibus, quia valles habent alueum ad eum recipiendum; montes non habent. Humiles vaſa vacua ſunt, ſuperbi vaſa repleta. Scimus autẽ Eliſæum petiiſſe vaſa vacua, quę impleret oleo Sic Didymus Alexandro Magno dixiſſe fertur: *Paratus eſt Deus ad dandam tibi ſapientiam, ſed non habes vbi eam recipias.* Putant enim inprimis ſe iam ſapientiâ plenos; vnde nolunt ampliùs erudiri, aut aliis ſubiicere humiliter intellectum ſuum. Vir nobis eùm diuertit in domum pauperis agricolæ, multis excipitur & honoratur, ſedulò curatur eius equus, parantur ei & promuntur optima quæque, quæ in domo ſunt; inſeruitur ei ad nutum cùm verò ad domum potentioris ſe diuertit, parum honoratur & curatur: Sic Deus à ſuperbis parui æſtimatur, magni ab humilibus. Deinde diſplicet illis ſapientiæ diuinæ humilitas & Doctorum eius. Amara fuit Phariſæis Chriſti humilitas & paupertas; ſi veniſſet ſplendidus & opulentus, placuiſſet. Ita pariter ſuperbis diſplicet communiter concionum & concionatorum humilitas. Sic aliqui filij Belial deſpexerunt Saulem datum ſibi in regem, dicentes: *Num ſaluare nos poterit iſte?* 1. Reg. 10.

F.
IV.
Nõ temerè ſcrutari Dei iudicia.

Docet nos 4. non temere ſcrutari Dei iudicia & conſilia, verbi gratiâ; *Cur*, vt ait S. Gregor. l. 25. mor. c. 13. *ſtante Iudaico populo, dudum in infidelitate gentilitas iacuit; & cur ad fidem gentilitate ſurgente, Iudaicum populum infidelitatis culpa proſtrauit, nemo diſcutiat; cur alius trahatur ex dono, alius repellatur ex merito, &c.* Sic Gregorius. Rurſum cur Iapones, Chinenſes. Braſilij, &c. tanto tempore ſint in tenebris infidelitatis derelicti & tam ſerò ad fidem vocati, &c. Horum enim omnium ratio principalis vnica eſt, quam aſſignat hîc Chriſtus: *quia ſic placitum fuit ante Deum.* Sufficit nobis ſcire, quòd nemini fiat iniuria. Si quis non illuminatur, adſcribat ſuis demeritis: ſi quis illuminatur, adſcribat dono Dei. Scimus præ Ioſepho Matthiam eſſe electum ad Apoſtolatũ, ſed neſcimus cauſam. Vidẽtur ſanè meritis ite fuiſſe pares, vt Apoſtoli neſcirent, virum eligere, adeoque electionem hanc ſorti & diuinæ diſpoſitioni committere deberent. Videbatur autem (noſtro ſenſu) eligendus Ioſeph, quia cognomento iuſtus, ab inſigni videlicet ſanctitate & iuſtitia: rurſum quia, multi volunt, Chriſti propinquus & frater S. Iacobi minoris erat, & quia prior nominatur; ſed aliter ſors cecidit & electus eſt Matthias (quæ vox ſonat donum Dei) vt ſciamus, ex Dei dono, non ex meritis noſtris dari nobis gratiam. Ita S. Franciſcus à multis rogatus, quid haberet gratiæ aut boni, quod à Deo ad tantum ſanctitatis & authoritatis faſtigium eſſet exaltatus, vt totum mundum ad ſeſuique amorem ac venerationem traheret. Tu enim. aiebar, non es nobilis, non diues, non doctus, non eloquens, non ſpecioſus: qui ergò totus mundus poſt te currit? Reſpondit: *Idcircò Deus me ad hoc elegit quia nihil habeo, in quo gloriari poſſum, vt oſtendat hoc opus non eſſe hominis, ſed Dei.* Refert Cornelius à lapide in Actnr. cap. 1. Agnoſcamus ergò nos à nobis nihil eſſe, ſi volumus magni eſſe.

F.
V.
Quorsùm nobis fugiendum, cùm laboramus.

Docet nos 5. quorsùm fugere debeamus, cùm laboramus & onerati ſumus, ſeu mole peccatorum ſeu aliarum calamitatum. Ad ſe enim nos inuitat: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis.* Idque duplici ratione ſuadet. Primò, quia omnia poteſt; *omnia enim*, inquit, *mihi tradita ſunt à Patre meo.* Secundò, quia vult: *Quia mitis*, inquit, *ſum & humilis corde.* Vnde & vocat nos ad ſe, & quidem omnes nemine excluſo. Maximum miſerorum ſolatium. Ad homines ſi confugiamus, vel illi non poſſunt pelle noſtras miſerias, ſaltem omnes: vel ſi poſſint, ſæpè nolunt, ſaltem gratis. Chriſtum habemus omnipotentiam, & habemus Patrem. Quid amplius deſideremus? Si cum Chriſto nondum ſumus, ad illum accedamus per mentis conuerſionem, per deſiderium Deo placendi, per veram contritionem & propoſitum emendationis, per confidentiam in ipſum, per vitæ immitationem, &c. Vel ſi iam cum Chriſto ſumus, quid nobis deeſſe poteſt, vel quâ ratione triſtis eſſe poſſumus, qui habentem omnia habemus? Quàm igitur aberrant, qui in ſuis calamitatibus confugiunt ad præſtigias dæmonum, ad fraudes, ad arma & violentiã, ad male-

dicta

dicta & blaſphemias, ad laqueum denique & ſui ipſius internecionem? Hoc enim quid eſt niſi de ſartagine in ignem exſilire, & veneno ſumpto morbum velle pellere.

Porrò niſi ad Chriſtum recurrerimus, requiem non inueniemus: in Chriſto inueniemus. Quemadmodum enim acus nautica non quieſcit, niſi aciem direxerit verſus plagam ſeptentrionalem: ita & anima noſtra non niſi in Deo. Vnde Auguſt. in Confeſſ. *Feciſti nos ad te, & inquietum eſt cor noſtrum, donec requieſcat in te.* Quies autem iſta conſiſtit in pace conſcientiæ & ſpe futurorum bonorum: quando canere poteſt homo id Pſalmi Dauidici; *Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi, &c. Placebo Domino in regione viuorum.*

G. VI. Portare iugum Chriſti.

SEXTO, Docet nos exemplo ſuo portare iugum & onus eius, id eſt, legem Euangelicam & crucem tribulationum ac tentationum, quæ Chriſtianiſmo eſt annexa. Modum autem portandi indicat, per manſuetudinem & humilitatem. Facit enim humilitas, vt iugum Chriſti libenter ſuſcipiamus & de eo non erubeſcamus: facit manſuetudo, vt patienter id geſtemus nec recalcitremus, cùm id humeros noſtros præmit, vel cùm variis tentationibus inter eundum quaſi flagellis & calcaribus excitamur & ſtimulamur. Vis videre exemplum Chriſti? Audi S. Petrum Epiſt. 1. cap. 2. *Paſſus eſt pro nobis* inquit, *vobis relinquens exemplum, vt ſequamini veſtigia eius, qui peccatum non fecit: qui cùm malediceretur, non maledicebat; cùm pateretur, non comminabatur:* (ecce manſuetudinem) *tradebat autem iudicanti ſe iniuſtè,* (ecce humilitatem,) quia cùm eſſet Dominus gloriæ, tradidit ſe ſeruis ſuis, quaſi eſſet eorum ſubditus,

Atque hæc eſt, Auditores, vera philoſophia, vera ſapientia, ſola tuta & vtilis, quam ſanctus ille martyr Iuſtinus diu quæſitam tandem inuenit in Chriſtianiſmo, quamque omnibus optauit, laudare ſcilicet Deum, conformare ſe eius voluntati per omnia, ſectari humilitatem, mirari, non ſcrutari arcana Dei, confugere ad Deum vnicum adiutorem in noſtris tribulationibus, portare iugum Chriſti. Hanc ergo philoſophiã, hanc mentem ego cum S. Iuſtino vobis opto, ne à verbis Saluatoris diſcedatis, poſſunt enim (vt ille dicebat) religionem incutere à viâ rectâ deflectentibus, & meditã es ipſa reficere quiete iucundiſſimâ; quam nobis donet DEVS.

CONCIO IX.

Myſteria.

1. *Quæritur cuinam reſponderit Chriſtus his verbis:* Confiteor tibi Pater.
2. *Quid reſpondeat?*
3. *Cur Deum vocet Patrem & Dominum.*
4. *Quinam ſapientes, & qui paruuli.*
5. *Quomodo & cur abſconderit arcana ſapientibus?*
6. *Quomodo nemo nouerit Patrem niſi Filius.*
7. *Quinam illi qui laborant & onerati ſunt.*
8. *Quomodo reficerentur onerati?*
9. *Quid iugum & onus Chriſti?*
10. *Cur hîc humilitatem tantùm & manſuetudinem nobis proponit imitandam.*

THEMA.

Abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis.
Matth. 11.

SAnctus Auguſtinus in Epiſt. 56. ad Dioſcorum ſcribit: *Non aliam tibi ad capeſſendam & obtinendam veritatis inuenias, quàm quæ monſtratus eſt ab illo, qui greſſuum noſtrorum tanquam Deus vidit infirmitatem. Ea autem prima eſt humilitas, ſecunda humilitas, tertia humilitas, & quoties interrogares, hoc dicerem,* alludens ad Demoſthenis ſententiam, qui interrogatus, quid eſſet potiſſimum in eloquentiæ præceptis, reſpondit: Pronuntiatio. Secundò & tertiò interrogatus, nihil aliud reſpondit, quàm Pronunciatio. Hoc eſt, Auditores, quod in hodierno Euangelio docuit nos Chriſtus, non eſſe aliam viam perueniendi ad veram & arcanam DEI ſapientiam, præter humilitatem. *Abſcondiſti hæc à ſapientibus,* inquit, *& reuelaſti ea paruulis.* Quoniam igitur in hodierno Euangelio non pauca ſunt arcana, paruuli fiamus, vt ea nobis Deus dignetur reuelare. A.

B. I. Cui reſpondet Chriſtus.

QVÆST. Prima. Cui reſpondit Chriſtus verbis illis: *Confiteor tibi Pater:* cùm nemo interrogauit? Reſp. primò non alicui perſonæ, ſed rei factæ reſpondiſſe, iuxta Hebraiſmum. Sic dicitur reſpondiſſe ficui ſterili, in quâ fructum non inuenerat, Marci 11. Reſpondit enim eius ſterilitati. Sic Petrus in monte Thabor, reſpondens dixit ad Ieſum: *Domine bonum eſt, &c.* Math. 17.

Secundò Myſticè, reſpondit æterno ſuo Patri, qui iam ante octingentos annos dixerat ei per os Iſaiæ cap. 42. *Dedit te fœdus populi, in lucem gentium:* hoc eſt; vt mihi reconciliares morte tuâ, & luce Euangelij tui illuminares non tantùm populum Iudaicum, ſed barbaras etiam gentes, adeoque mundum vniuerſum. Huic igitur decreto Patris Filius hic reſpondet primò gratias agendo: *Confiteor tibi Pater.* Secundò eidẽm ſe conformando & voluntatem Patris amplectendo, cùm addit: *Ita Pater, quoniam ſic fuit placitum ante te.* Hunc in modum nos, cùm ad hoc vel illud præceptum implendum vel virtutem exercendam vocamur aut mouemur, cum à vitio aliquo reuocamur, cùm quid aduerſi patimur, cùm ægrotamus, cùm morimur: cogitemus id nobis Deum ab æterno decreuiſſe ac quodammodo dixiſſe: Dedi te in Religioſum, in Sacerdotem, Rectorem, Subditum, Militem, Agricolam, &c. Vt eſſes Chriſtianus, vt alios doceres, vt multa aduerſa tolerares, vt ſic & ſic ægrotares, vt hoc vel illo tempore morereris, &c. eique ad ſingula hæc reſpondeamus: *Ita Pater, ita: quoniam ſic placitum fuit ante te:* nolo à tuo decreto vel latum vnguem recedere: placet etiam mihi, quod placitum fuit ante te.

QVÆRIT. ſecundò, Quid reſpõdet Chriſtus, cùm ait: *Confiteor tibi Pater?* Reſp. Confiteri in SS. literis ſignificare modò laudem, modò gratiarum actionẽ; & poteſt hîc vtroque ſenſu capi. Sed ſi cum Chryſoſtomo ſumas pro gratiarum actione; tunc intelligendus eſt Chriſtus gratias

Digitized by Google

agere non pro eo, quòd ſapientibus abſcondit Deus fidei ſuæ arcana: ſed pro eo, quòd reuelauit ea paruulis; quia gratias agimus pro beneficiis, non pro illatis malis, vti notat hic ſanctus Chryſoſtomus; ſed ſi pro laude capias, intelligēdus Christus eſt laudare Deum pro vtroque, quia Dei opus eſt laude digniſſimum: illud quidem iuſtitiæ, quo abſcōdit ſua arcana ab indignis: hoc miſericordiæ, quo aperuit ea dignis.

D. III. Cur Deū vocat patrē & dominum.

Qværitvr tertiò, Cur Deum appellat Patrem & Dominum? *Confiteor tibi Pater; Domine cæli & terræ:* Reſp. Primò propter ſe; quia duplicem naturam habuit, diuinam & humanam: ratione primæ vocat eum patrem, ratione ſecundæ dominum. Dominum autem vocat; 1. non ſuum, ſed cæli & terræ, vt ſeparet ſe à creaturis; quarum etiam ipſe dominus eſt.

Reſp. ſecundò, propter nos, vt ex vna parte inuocemus & amemus Deum, velut patrem; ex alterâ colamus & metuamus velut dominum, Vnde Lact. Firm. l. 4 de verâ ſap. c. 4. ait; *Deus qui vnus eſt, quoniam vtramque perſonam ſuſtinet, & patris & domini: & amare eum debemus, quia filij ſumus: & timere, quia ſerui.* Patrem ſe oſtendit, cùm reuelauit arcana fidei ſuæ paruulis: dominum, cùm abſcondit ea prudentibus. Dominum ſe oſtendit Adamo, cùm eiecit eum è paradiſo: patrem, cùm veſtiuit eum pellibus. Dominum ſe oſtendit Iobo, cùm percuſſit eum vlcere: patrem, cùm ſanauit eum.

F. IV. Qui ſapientes & qui paruuli.

Qværitvr quartò; Qui ſapientes & prudentes, & qui paruuli? Reſp. S. Auguſt. ſerm. 48. de tempore, dicens: *Sapientibus & prudentibus irridendis, arrogantibus, falsò grandibus, verè autem tumentibus oppoſuit non ſapientes, non prudentes, ſed paruulos. Qui ſunt paruuli? Humiles. &c.* Et S. Gregor. c. 3. l. 4. in 1. Reg. *Sapientes quidem ſuperbos & alta de ſe ſentientes, paruulos dixit humiles, &c.* Non ergò per ſapientes intelligendi ſunt literati Doctores & Magiſtri, nec per paruulos idiotæ, quemadmodum fingunt Hæretici aliqui; qui proinde contendunt, rudibus datum eſſe Scripturarum intellectum, doctis verò negatum; ideoque munus concionandi concedunt illiteratis, tonſoribus & ſartoribus, alicubi etiam ſcholas clauſerunt. (Quàm enim hoc fœdum & indecorum eſſet in Eccleſiâ?) Benè fieri poteſt, vt quis Doctor ſit, & interim paruulus humilitate: ſicut è contrà multi rudes & illiterati ſunt, interim tamen ſapientes apud ſemetipſos vel in rebus ſæcularibus. *Multos*, inquit S. Greg. l. 14. moral. c. 26. *obtuſi ſensûs homines cernimus, & tamē eos in malis actibus aſtutos videmus: propheta quoque atteſtante, qui ait: Sapientes ſunt, vt faciant mala; bene autem facere neſciunt.* Hier. 4.

F. V. Quomodo & cur abſcondit arcana ſapientibus.

Qværitvr 5. Quomodo & cur abſcondit Deus fidei ſuæ arcana ſapientibus? Reſp. Quia negauit illis auxilia ſuperabundantia & ipſis congruentia, quibus illuminati fuiſſent, ſi ea accepiſſent. Non acceperunt autem propter ſuam ſuperbiam, contumaciam & arbitrij repugnantiam. Sint duo cæci vel vulnerati, quos illuminare vel curare intendit Medicus: ſed vnus agnoſcit ſuam miſeriam & acceptat curam, alter non agnoſcit, ſed repellit & contemnit Medicum: quare Medicus huic quidem non impendit pharmaca ſua, alteri impendit. Vnde Aug. Serm. cit. ait: *Abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus, lumen ſe putantibus, & tenebræ erant; & eò quòd tenebræ erant & lumen ſe putabant, nec illuminari potuerunt. Illi autem qui tenebræ erant, & tenebras ſe eſſe confitebantur, paruuli erant & non magni, humiles erant & non ſuperbi. Rectè ergò dicebant: Tu illuminabis lucernā meam Domine.* Sic Aug.

G. VI. Quomodo nemo nouit Patrem niſi Filius.

Qværitvr 6. Quomodo nemo nouit Patrem niſi Filius, & nemo Filium niſi Pater? Reſpond. Scientiâ naturali & comprehenſiuâ nemo nouit Patrem niſi Filius, & contrà: non excluditur tamen hinc Spiritus S. Sed non fit eius mentio, quia nondum fuit datus, nec mundo adhuc cognitus. Sicut nec excluditur cognitio ſui ipſius, tam in Patre, quàm in Filio, ſed ea præſupponitur. Nos per Chriſti reuelationem Deum cognoſcimus cognitione tantùm reuelatâ & ſupernaturali. Hebræi ante Chriſtum, cognouerunt quidem Deum, licet eam cognitionem à Chriſto non acceperint; ſed non cognouerunt eum quantum attinet ad Verbi œconomiam & fidei myſteria, quæ Chriſtus primùm aperuit.

H. VII. Quinam illi, qui laborant & onerati ſunt.

Qværitvr 7. Quinam illi qui laborant & onerati ſunt?

Reſp. I. Qui ſub iugo legis veteris graui & importabili ingemiſcebant & adhuc ingemiſcunt; de quo dicitur Act. 15. *Quid tentatis Deum imponere iugum ſuper ceruices diſcipulorum? &c.* Item qui iugum idololatricæ ſuperſtitionis ſuſtinent. 1.

Secundò, Qui ſub onere peccatorum gemunt & quandoque inde ad deſperationem 2. aguntur; quemadmodum Cain & Iudas ſub hoc onere conciderunt De hoc Pſal. 37. *Iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meum, & ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me.*

Tertio Qui graue illud Adæ iugum portant, 3. de quo Eccl. 40. *Iugum graue ſuper filios Adam à die exitûs de vētre matris eorum vſque in diem ſepulturæ.* Sunt autem omnes vitę humanæ miſeriæ & calamitates. Et his labores ſunt ij quos in agendo ſponte ſuſcipimus; onera verò; morbi cæteraque quæ inuiti toleramus. Sub hoc etiam iugo multi pereunt, vt qui curarum patientiâ, vel debitorum grauitate preſſi ſibiipſis mortem inferunt. *Venite igitur ad me omnes. &c.*

I. VIII. Quomodo reficiuntur onerati.

Qvæst. 8. Quomodo reficiuntur onerati, qui ad Chriſtū veniunt: Reſp primò, oneratos refici in eo, dum ablato ab eorū humeris iugo graui & importabili veteris legis & ſeruitutis dæmoniacæ in gentiliſmo, imponitur eius iugum Legis Euangelicæ leue & ſuaue. Secundò, in eo, 1. dū à peccatorū onere & conſcientiæ carnificinâ expediti & liberati, ſpè ſalutis acquirunt & iam 2. in tuto extra laqueos dęmonis poſitos ſe vidēt.

Tertiò, in eo dum à Deo vires accipiunt & 3. dexteritatem quaſi tolerandi cum gaudio omnes aduerſitates, ſcientes, *quia tribulatio ſpem operatur, ſpes autem non confundit.* Non tollit quidem hoc onus (non enim: exonerabo vos,) ſed reficit oneratos, vt onus facilè & hilariter geſtēt, vtpote cum maximo ſuo fructu & merito, &c. ac quemadmodum iugū boum in

aliqui-

Digitized by Google

aliquibus locis molli culcitrâ ſuffulcitur: ita iugum illud à Chriſto lenitur conſolationibus. Ecce tibi iuxta Chriſtum duo pendebant latrones, vterque in cruce ſuâ: ſed vni in cruce bene erat cum Chriſto: alteri verò malè. Vnus in cruce patiens erat; quia *digna factis recipimus*, inquit: alter verò impatiens: *Saluum fac te & nos*, inquit. Ille Chriſtum laudabat & confitebatur; iſte verò blaſphemabat. Nimirum ille iugum Chriſti gerebat, hic verò iugum diaboli.

K. IX. *Quid iugum & onus Chriſti.*

QVÆST. 9. Quid iugum & onus Chriſti? Reſp. Lex eſt Euangelica, continens præcepta fidei, ſacramentorum & rerum quæ ad mores Chriſtianos pertinent. Dicitur autem iugum, Primò, quia accedentibus ad Chriſtum
1. imponitur, eoſque comprimit & conſtringit, ne, quodcumque carni & appetitui libuerit,
2. ſequantur. Secundò, quia nos ad Chriſtum per amorem & ſeruitutem, & ad proximum vinculo Charitatis alligat.

Poteſt etiam diſtingui iugum ab onere, ita vt iugi nomine intelligamus legem Euangelicam: oneris nomine perſecutiones, tentationes, per quas premi & ingredi oportet fideles in regnum cælorum. Vtrumque expreſſit Apoſtolus 2. Tim. 3. cùm ait: *Omnes qui piè volunt viuere in Chriſto* IESV, *perſecutionem patientur.*

QVÆST. 10. Cur hoc loco Chriſtus humilitatem tantùm & manſuetudinem imitandam L. X.
nobis proponit? Reſp. Quia duæ hæ virtutes maximè neceſſariæ ſunt ſuſcepturo iugum Chriſti. Vocauerat Chriſtus laborantes & oneratos; laborantibus proponit iugum ſuaue, oneratis onus leue. Nunc vt iugum legis Euangelicæ laborantibus ſuaue fiat, ſuadet illis humilitatem: vt onus tribulationum oneratis leue fiat, ſuadet illis manſuetudinem. Sunt ergo duæ hæ ſorores admodum neceſſariæ homini Chriſtiano: humilitas ad ſuſcipiendam & obſeruandam Chriſti legem; manſuetudo ad ſuperandas tentationes & vitæ huius calamitates. Idcircò etiam Apoſtolus binas has virtutes Epheſiis ad fidem vocatis commendat. Ad Eph. 4. *Obſecro vos*, inquit, *ego vinctus in Domino, vt dignè ambuletis vocatione, quâ vocati eſtis, cum omni humilitate & manſuetudine.* Bos iugo alligandus non ſolùm flectere collum debet ad iugum ſuſcipiendum, ſed nec recalcitrare debet, cùm ſtimulis vrgetur. Duæ ergò hæ rotæ currui Euangelicæ legis trahendo neceſſariæ & vtiliſſimæ ſunt *Nihil arduum humilibus; nihil aſperum mitibus*, inquit S. Leo ſerm. 5. de Epiph. Hæ duæ alæ ſunt, quibus ad requiem euolare poſſumus; quam nobis donet Deus.

Cur hic humilitatem tantū & manſuetudinem proponit imitandū.

IN FESTO ANNVNTIATIONIS B.M.V.

Euangelium Lucæ 1.

IN illo tempore: Miſſus eſt Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilææ, cui nomē Nazareth, ad Virginem deſponſatam viro, cui nomen erat Ioſeph, de domo Dauid, & nomen virginis Maria. Et ingreſſus Angelus ad eam, dixit: Aue gratia plena, Dominus tecum: benedicta tu in mulieribus. Quæ cùm audiſſet, turbata eſt in ſermone eius, & cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. Et ait Angelus ei: Ne timeas Maria: inueniſti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in vtero & paries filium, & vocabis nomen eius IESVM. Hic erit magnus, & Filius Altiſſimi vocabitur. Et dabit illi Dominus Devs ſedem Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. Dixit autem Maria ad Angelum: Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco? Et reſpondens Angelus, dixit ei: Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi. Ideoque & quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur Filius Dei. Et ecce Eliſabeth cognata tua, & ipſa concepit filium in ſenectute ſua. Et hic menſis ſextus eſt illi, quæ vocatur ſterilis: quia non erit impoſſibile apud Deum omne verbum. Dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundùm verbum tuum.

CONCIONES.

I. Congruentiæ Incarnationis Dominicæ.
II. Beneficium Incarnationis declaratur per figuras.
III. Quomodo per Incarnationem roborata ſit in hominibus Fides, Spes & Charitas.
IV. Exponitur Angelica Salutatio.
V. Reſolutio Virginis Mariæ.
VI. Quot modis fuerit Dominus cum B. Virgine.
VII. Propugnacula pudicitiæ extructa à MARIA *Virgine.*
VIII. Virginitas Deiparæ ante, in, & poſt partum oſtenditur.
IX. Circumſtantiæ Legationis Angelicæ.
X. Myſteria Euangelij.

CON-

Digitized by Google

CONCIO I.

Congruentiæ Incarnationis diuinæ.

Congruentiſſima fuit Incarnatio Dei,
1. *Gloriæ Dei amplificandæ,*
2. *Dæmoni vincendo.*
3. *Miſeriæ hominum ſubleuandæ.*
4. *Saluti hominum procurandæ.*
5. *Perfectioni Vniuerſi.*
6. *Gloriæ Sanctorum.*

THEMA.

Quomodo fiet iſtud? Luc. 1.

A. STupendum & omnibus ſæculis inauditum nuntium hodie de cælo in terras allatum eſt, Deum videlicet omnium creatorem & rectorem de cælo in terram deſcenſurum. Deum inquam, qui ab æterno fuit, in tempore naſciturum: Deum inuiſibilem, videndum inter homines: Deum immenſum & incomprehenſibilem, concludendum vtero Virginis: Deum impaſſibilem fore hominum paſſibilem: Deum immortalem, mortalem fore & moriturum: Deum vniuerſitatis Dominum ſeruili formâ apparitururum. Quis hîc cum Mariâ non exclamet: *Quomodo fiet iſtud?* Et ſi non eſt impoſſibile apud Deum omne adeoque & hoc verbum; quomodo decet iſtud ſupremam illam Maieſtatem, vt adeò ſe demittat, ad homines diuertat & inter ſeruos & creaturas ſuas aduena eſſe velit? Miratur hoc Salomon: *Ergo ne putandum eſt,* inquit, *quod verè Deus habitet ſuper terram?* 3.Reg.8. Miratur hoc Ieremias cap. 14. dicens: *Quare quaſi colonus futurus es in terrâ & quaſi viator declinans ad manendum?* Cui interrogationi reſpondet Eccleſia quotidie in Miſſa canens: *Propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cælis.* Quam verò iſtud congruum & diuinam Maiſtatem decens fuerit, nunc audiemus.

B. I. Gloria Dei. Congruentiſſima fuit Incarnatio Dei primò gloriæ Dei amplificandæ: quia ſic aperuit & communicauit mundo modo præſtantiſſimo diuitias bonitatis ſuæ Si enim reges regia dant munera, ſuâ Majeſtate digna; congruebat etiam vt Deus modo eminentiſſimo ſe communicaret hominibus; quia bonum eſt ſui communicatium. Ergo ſummum bonum ſummo modo communicandum videbatur. Vnde ad Titum cap. 2. vocat eum Apoſtolus mâgnum Deum, *qui dedit ſemetipſum pro nobis, vt nos redimeret.* Creaturis aliis communicauit ſe per naturæ dona: hominibus & Angelis per dona ſupernaturalia: reſtabat vt communicaret ſe etiam perſonaliter; quod factum in Incarnatione eſt. Porrò in hoc eminentiſſimo modo oſtendit ſuam bonitatem, propter quod Apoſtolus ad Tit.cap.3. ait: *Apparuit benignitas & humanitas Saluatoris noſtri Dei.* Iuſtitia diuina per eminentiã apparebit in die iudicij, velut proprio & deſtinato loco. Ad hæc *apparuerat antè potentia in rerum creatione: apparebat ſapientia in earum gubernatione: ſed benignitas miſericordiæ nunc maximè apparuit in humanitate,* inquit S. Bernard ſerm. 1. in die Natiuitatis Domini. Quanta enim & quàm glorioſa eſt iſta bonitas, quòd Creator noſter non deſpexit proprij plaſmatis infirmitatẽ, ſed eandem veſtem induit, quâ nos primitus contexit. Denique quod Rex noſter tãto naturæ interuallo à nobis diſſitus, non eſt dedignatus viſitare plebem ſuam, cum illis loqui, veſci, ambulare, &c. tanquam vnus ex nobis, imò per omnia ſimilis nobis factus, peccato excepto?

SECVNDO, Dæmoni vincendo. Cùm enim is tyranicè vſurparet mundum, & penè omnem ſuæ ditioni ſubjiceret, homineſque à cultu veri Dei ad ſui cultum traheret, quid hîc fierj congruebat, niſi quod à regibus ſolet, qui cùm aduertunt ab aliquo inuaſore ſubditos à ſe auerti, & tyrannicè tractari, mittunt primò Legationes, Duces, milites, qui ſubditos reducant, & ab iniquo Dominatore liberent, ſeductores puniant. Hoc verò ſi nihil proficiat ipſimet eò pergunt, vel filium mittunt, qui maximâ ſuâ poteſtate & auctoritate regnum patri recuperet. In hunc ergò modum miſit Deus, I. ſuos Patriarchas & Prophetas, qui mundum à ſequelâ dæmonis auerterent & reducerent ad Deum, verbis, minis, plagis. Sed cum eos mundus non modò non audiret, verùm etiam interficeret & ſubſannaret: ad extremum miſit Deus Filium ſuum; qui quidem abductis & ſeductis hominibus gratiam, veniam & miſericordiam offerret, ſi reſipiſcerent: de ſeductore verò dæmone vindictam ſumeret. Decebat autem, vt nun alius niſi Dei Filius hanc tam difficilem prouinciam ſuſciperet; quia agebatur de honore & regno Patris eius, de ſalute innumerabilium animarum, imò totius mundi. Hoc eſt, quod per Eſaiam cap. 52. expreſſerat Deus cùm dixit *Et nunc quid mihi eſt hic, dicit Dominus, quoniam, ablatus eſt populus meus gratis? Dominatores eius iniquè agunt, dicit Dominus, & iugiter totâ die nomen meum blaſphematur. Propter hoc ſciet populus meus nomen meum in die illâ: quia ego ipſe qui loquebar, ecce adſum.* Idipſum figuratè expreſſit Exod 3. dicens: *Vidi afflictionem populi mei in Ægypto & clamorem eius audiui, propter duritiam eorum, qui præſunt operibus, & ſciens dolorem eius, deſcendi vt liberem eum de manibus Ægypsiorum.* Hoc denique clariùs edixit in parapola cultorum vineæ, ad quos cùm miſiſſet pater familiâs ſeruos ſuos vt acciperent fructum, & hi malè ab illis tractari fuiſſent, dicebat: *Verebuntur forsè filium meum,* & miſit illum ad eos Math. 21. Potuiſſe quidem mittere Angelum vel hominem cum plenâ poteſtâte, &c. Id magis decens fuit vt veniret ipſe in Filio ſuo: *Neque enim ille reges admirari,* inquit Theodoretus Serm.6. de Græc affect. curâ, *& laudibus ornare ſoliti eſtis, qui regalibus in thalamis enutriti molliter, omni delitiarum genere perfrui ſolent ſed quibus graue non eſt pro ſubditis hominibus caput periculis obiectare, quiq; armis obtecti in primâ acie cum hoſte fortiter pugnant.* C. II. Victoria dæmonis.

D. III. Miſeria hominũ. TERTIO, Miſeriæ hominum ſubleuandæ: quæ tanta fuit, vt nequaquam indecens, ſed decentiſſimum fuerit Deo, quòd ad eam tollendã de cælo ipſe deſcenderit. Nam inprimis *decebat Deum,* inquit Theodoret. loc. cit. *hominem liberare, propter quem lunam, ſolem, ſtellas & terrã creauit.*

Sed

Sed cur in propriâ perſonâ? Audi eundem mox ſubiicienten: *Medicos illos maximè laudare ſoletis, non quidem qui nos miniſtris ſuis curandos committunt, ſed qui pallium deponunt; linteolumq́, ſuccincti, ſuis ipſi manibus ferrum accipiunt, vlcuſq, ſi ſit opus, incidunt, nec fœtorem vlceris auerſantur; imò autem profluentem ſaniem excipiunt atque vnguentis compingunt.* Sic ille. Huiuſmodi autem medicum ſe eſſe oſtendit Chriſtus, quando in vltimâ cœnâ poſuit veſtimenta ſua, & linteo præcinctus cœpit lauare pedes Diſcipulis & tergere ſordes eorum. Indicauit enim eo facto, ſe ideò de cælo veniſſe, vt peccatorum noſtrorum ſordes ſuiſmet manibus ablueret. Decet quidem vt æger ipſe accedat Medicum, quando poteſt: ſed cùm adeò infirmus eſt, vt ſtare & incedere nequeat, tunc bonus & prudens Medicus eò ſe dimittit vt ad ægrum veniat. Audi Bern. ſerm. 1. de Aduentu: *Iacentes paralytici in grabato*, inquit, *diuinam illam non poteramus attingere celſitudinem; propterea benigniſſimus Saluator & Medicus animarum deſcendit ab altitudine ſua.* Non decet quidem regem abſque vlla cauſa domum ſubditi adire, illumque inuiſere; ſi tamen id faciat cùm ſubditus ægrotat (quod fecêre Traianus & Adrianus Imperatores Ethnici: plures ex Catholicis, vti Ludouicus Rex, Gratianus Imperator, &c.) non modò regem non dedecet, ſed perhonorificum ipſi eſt. Non fuit Alexandro Macedoni indecorum, detrahere de capite ſuo diadema, vt Lyſimachi vulnus obligaret, quia tunc aliud, quo obligaretur, non erat; niſi hæc neceſſitas ſe obtuliſſet, illud Alexander non feciſſet. Morbus igitur naturæ humanæ, quæ ex fragilitate ceciderat, cauſa fuit cur diuinus Medicus illam inuiſere voluerit. *Sic bonus Paterfamiliàs*, ait D. Thomas 1. p. quæſt. 30. art. 4. ad 2. *aliquid pretioſius dat ſeruo ægrotanti, quod non dat filio.*

QVARTO, Saluti hominum procurandæ.
E. Quo enim aptiore & efficaciore modo potuiſ-
IV. ſet Deus homines accendere ad fidem, ſpem,
Salus. charitatem, & virtutem omnium ſtudium, quã hoc ipſo? Quis enim non firmiſſimè credat, quod Deus ipſe nobiſcum viſibiliter verſatus docuit & confirmauit? Quis non erigatur ad ſpem, cùm Deum tanta & tam difficilia pro ſe feciſſe videt? Quis non excietur ad dilectionem eius, qui prior a ſeò dilexit nos? Quis non ad ſtudium virtutum, quarum ille in viâ ſua dedit clariſſima exempla? Quis tantum ducem non libenter ſequatur? Atque hic eſt ventus ille vrens, de quo Oſeæ 13. dicitur: *Adducet vrentem ventũ Dominus de deſerto aſcendentem* (id eſt, Chriſtum de vtero Virginis prodeuntem) *& ſiccabit venas eius, & deſolabit fontem eius.* Etenim Deus homo factus velut vrens ventus accendit & impulit homines ad virtutum amplexum, ſitim ac deſiderium, vt à dæmonis ſeruitio fugientes reciperent ſe ad Chriſtum, ad fidem, ad religionem & monaſteria, &c.

Similiter quo meliori modo coërcere potuiſſet vitæ veteris in concupiſcentiis enutritæ licentiam & peccandi libidinem, ſuperbiã, auaritiam, &c. quàm ſi Deus ipſe immenſus, æternus, ſublimiſſimus, ditiſſimus ſe demitteret in vterum Virginis, naſceretur in tempore, verſaretur inter homines, ſectaretur paupertatem? Id certè futurum prædixit Iſaias c. 64 dicens: *Vtinam dirumperes cælos & deſcenderes: à facie tuâ montes deſluerent* (id eſt, ad intuitum huius tuæ humiliationis, ſuperba etiam corda demitterent ſe vtique) *& aquæ arderent igni* (id eſt, frigidi in tui amorem vtique exardeſcerent.) Hoc idem inculcat Ieremias c. 31. dicens: *Vſque quò delitiis diſſolueris filia vaga? quia creauit Dominus nouum ſuper terram: Fœmina circumdabit virum.* q. d. non incipies tu laxam & diſſolutam viuendi rationem Euangelicâ diſciplinâ ſtringere & coërcere, quando Deus tantam nouitatem eſt effecturus, vt Filium ſuum hominem propter homines factum, vteri virginalis anguſtijs concludat? Arctet ſe ſuperbus, denſetque & reſtringat animi ſui celſitudinem, ſuum faſtum, iram, inuidiam, quando Deus altus & immenſus ad Virginis vterum & corpus infantile ſe arctauit, depreſſit & reſtrinxit. Pari modo guloſus ſtringat & refrænet ſuam gulam, laſciuus ſuam libidinem, auarus ſitim auri, &c.

QVINTO, Perfectioni vniuerſi; quia ſic pri- F.
mò totum vniuerſum quodammodo aſſum- V.
ptum eſt à Deo; ſiquidem homo eſt microcoſ- Perfectio vniuerſi.
mus, continens omnes rerum gradus. Secun- 1.
dò, quia ſic vniuerſum accepit Rectorem ſibi 2.
congruentem & connaturalem, ſiue natura 3.
corpora ſpectetur, ſiue incorporea. Tertiò, quia ſic additus eſt vniuerſo ſupremus & perfectiſſimus gradus diuinæ communionis, qui eſt vnio hypoſtatica, vt p. 1. vidimus. Itaque per Incarnationem Deus operi ſuo vltimam manum impoſuit, idque ad ſupremum perfectionis & dignitatis gradum extulit, dum id ſibi in homine hypoſtaticè coniunxit. Et reſpexiſſe videtur Abacuc cap 3. cùm dixit: *Domine opus tuum, in medio annorum viuifica illud.* Quemadmodum enim prima, illa lineamenta, quibus pictor in tabella imaginem deſignat, quodam modo mortua ſunt, & poſteà cùm ſuperinductis coloribus illuſtrantur, viuificari dicuntur ita per creationem vniuerſi Deus imaginem ſuã in illo deſcripſit, quaſi rudibus lineamentis, quam ad extremum per Incarnationem viuis quaſi coloribus illuſtrauit, & quodammodo Deificauit. Hinc ſicut in Chriſti ortu & Natiuitate exultauit vniuerſum, dum variis prodigiis Creatorem ſui aduentum nuntiauit, vt cùm Romæ fons olei fluxit, tres ſoles in Hiſpaniâ apparuere, vineæ Engaddi floruere, Angeli propè Bethlehem Saluatoris aduentum Paſtoribus cum iubilo annuntiarunt, &c. ita in eiuſdem morte ſuo etiam modo luxerunt, quando petræ ſciſſæ, monumenta aperta, ſol obſcuratus, & terra mota eſt.

SEXTO, Gloriæ Sanctorum, quia hæc tam G.
illuſtri opere mirificè eſt aucta. Nam vt animæ VI.
beatorum pro primario beatitudinis obiecto Gloria ſſ. ctorum.
habent Diuinitatem: ita condecens erat, vt etiam corpora illorũ ſuum haberent proportionatum beatitudinis obiectũ. Et hoc eſt humanitas Chriſti, è cuius intuitu & præſentiâ plus gaudij

Digitized by Google

gaudij percipiunt, quàm ex totâ omnium Angelorum & Sanctorum ſocietate.

Quamobrem in hac die iure meritoque benedicimus, laudamus, & glorificamus te, ô beata Trinitas: Te inprimis Patrem, quia miſiſti nobis Filium: Te Filium, qui ad liberandum ſuſcepturus hominē non horruiſti Virginis vterum: Te Spiritum ſanctum, quia tuâ obumbratione hoc opus perfeciſti. Benedicimus inquam te, Deus, quia hodie aperuiſti nobis theſaurum bonitatis tuæ: benedicimus, laudamus & glorificamus te, quia hodie viſitaſti ſuper Leuiathan: benedicimus te, quia hodie ad nos paralyticos de cælo deſcēdiſti medicus: benedicimus te, quia hodie cœpiſti ad ſalutē nos perducere, imò trahere & quaſi cogere. Benedicunt te omnes creaturæ, quidquid eſt, viuit, ſentit, intelligit: benedicunt te omnes Sancti & electi, &c.

CONCIO II.

Beneficium Incarnationis declaratur per figuras.

Variis typis & prophetiis inſinuauit Deus ſeruis ſuis hoc beneficium in veteri teſtamento.	2. *Iacob* Gen. 28.
	3. *Moyſi* Exod. 3.
	4 *Gedeoni* Iud. 6.
	5. *Eliſeo* 4. Reg. 4.
1. Noe Gen. 2.	6 *Ezechiæ* 4. Reg. 20.

THEMA.

Dabit Dominus ipſe vobis ſignum: Ecce Virgo concipiet. Iſa. 7.

A. TANTVM eſt beneficium Incarnationis diuinæ, vt eius memoriam nullo vnquam tempore voluerit perire Deus, ſed variis modis omnibus ſæculis inculcare. Nam inprimis ſeruis ſuis in veteri teſtamento ſub variis typis & prophetiis illud inſinuauit; imò etiam reprobis, quemadmodum Regi Achaz in epiſt. hodier. Deinde in lege noua factâ iam incarnatione inculcauit etiam fidelibus memoriam huius beneficij, dum Eccleſiâ doctrice genuflectimus, quoties audimus: *Et Verbum caro factum eſt.* Rurſum cùm ter quotidiè campanam in memoriam Angelicæ Salutationis pulſamus: & cū feſtum hodiernum eâdem intentione ſolemniter celebramus.

B. I. Inſinuauit Noë. PRIMO, Inſinuauit Noë Geneſ. 9. cùm ſublato diluuio conſtituit Deus Iridem pro ſigno reconciliationis & fœderis inter Deum & homines: quòd videlicet impoſterum nollet eos perdere altero diluuio. Iris hæc repræſentat Verbum incarnatum, 1. Quia ſicut Iris eſt ſplendor Solis in nube receptus: ita Chriſtus eſt ſplendor & figura Patris in carne humanâ. 2. Quia ſicut Iris ſymbolum pacis fuit, de non repetendo diluuio: ita Chriſtus in ſignum reconciliationis mundi cum Deo poſitus eſt, vt omnis qui credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam. 3. Duo Iridis cornua, duas Chriſti naturas indicant. 4. Triplex color Iridis, cæruleus, viridis, rubeus, conuerſationem Chriſti notat; quæ fuit partim cæleſtis, partim terreſtris; hominum fragilitati ſe accōmodans, partim doloribus & paſſione plena; vel ſignificat myſteria vitæ eius, gaudioſa in viridi, doloroſa in rubicundo, glorioſa in cæruleo. 5. *Tradunt,* inquit Plinius lib. 12. cap. 24. *in quocunque frutice curuetur arcus cæleſtis, eandem quæ ſit in aſpalatho, ſuauitatē odoris exiſtere: ſed in aſpalatho* (aſpalathus ſpina alba florem roſæ habet) *inenarrabilem quandam:* ita Chriſtus vbicunque verſabatur, ibi ſuauitatem odoris, ſanctitatis, virtutum, miraculorum ſpargebat; & non animis tantùm hominum, ſed etiam locis aſpergebat: imprimis verò vtero beatæ Virginis, in quem ſe curuauit. 6. Iris arcus vocatur à Deo, & arcum repræſentat; ita Chriſtus velut arcus, iaculis amoris ſauciauit orbem. Denique Iridis cornua in terram arcus verò verſus cælum ſe conuertunt, in ſignum pacis & fœderis cum hominibus, quos noluit ferire impoſterū Deus. Vnde ſicut de Iride dixit Deus: *Erit arcus meus in nubibus, & videbo illum, & recordabor fœderis ſempiterni:* ita reſpicit ſemper in faciem Chriſti ſui, eiuſque intuitu relaxat nobis peccata & pœnas diluuij Acherontici. *Vide* igitur hunc *arcum & benedic eum, qui fecit illum; valde ſpecioſus eſt in ſplendore ſuo,* ait Eccleſ. cap. 43. Sed vide interim & hoc, ne tu pugnes contra Deum, quemadmodum fecêre homines qui perierunt in diluuio. Tametſi enim Deus non immiſſurus eſt diluuium, valet tamen immittere incendium; aliaſque clades innumeras, ipſam denique gehennam, nî deſinas peccare.

SECVNDO, Inſinuauit Iacobo Gen. 28. cùm ei dormienti oſtendit ſcalam ſtantem ſuper terram, & cacumine ſuo cælum contingentem, Angelos quoque Dei aſcendentes & deſcendentes per eam, & Dominum innixum ſcalæ. Chriſti incarnari & per varios generationis gradus ab Adamo vſque ad Deiparam deſcendentis generatio hic deſignatur. Quà cælum ſcala tangebat, diuinitatem Chriſti: quà terram attingebat, eiuſdem humanitatem denotabat. Duo ſcalæ latera, miſericordia ſunt & veritas ſeu fidelitas de promiſſo Meſſiâ: Angeli deſcendētes deferebant diuinam naturam ad humanam; aſcendentes verò euehebant idiomata naturæ humanæ ad diuinam, ita vt Filius Dei verus cœperit eſſe & dici homo, paſſibilis & mortalis: & viciſſim verus homo cœperit eſſe & dici verus Deus, impaſſibilis & immortalis: vel aſcenſus & deſcenſus Angelorum ſignificat nuntia Angelorum quæ ferebāt de Chriſto in terram & rurſum referebant in cælum: gradus, Chriſti ſunt virtutes, quas docuit nos exemplo ſuo vnaque viam ad cælum; vti humilitatem in incarnatione; paupertatem in natiuitate; charitatem in vitæ progreſſu, miraculis, doctrinâ; patientiam in paſſione, obedientiam in morte. Hanc ergò ſcalam applicuit nobis Chriſtus ad cælum, vt ſequendo ipſius veſtigia poſt ipſum aſcenderemus. Nequedum amota eſt hæc ſcala: proſtat omnibus aſcendere volentibus. C. II. Iacob.

TERTIO, inſinuauit Moyſi Exodi 3. quando ei oſtendit rubum ardentem incombuſtum. Significabat enim Deum (qui ignis conſumens dicitur D. III. Moyſi.

Digitized by Google

dicitur, ob ſubtiliatem, luciditatem. purita-tem, actiuitatem, &c.) in virgine conceptum illæsâ eius virginitate. Vnde Eccleſia canit: *Rubum quem viderat Moyſes incombuſtum, conſeruatam agnoſcimus tuam laudabilem virginitatem.* Rectè autem virginitas comparatur rubo; qui per humilitatem & vitæ aſperitatem conſeruari debet, alioquin in periculo eſt. Sic per ignem probauit ſuam caſtitatem S. Cunegundis marito ſuo S. Henrico Imp. ambulando ſuper vomeres candentes: & Abbas quidam geſtando prunas in tunica ſine aduſtione: in vita S. Ioannis Eleēmoſynarij. Rectè etiam ignis in rubo, Deum in carne ſignificat; quemadmodum enim rubus ignem ferre non poteſt: ita nec humanitas diuinitatem; in Chiſto tamen per miraculum hæc duo conuenerunt, & manſit vtraque natura, diuina & humana illæſa & inconfuſa, quaſi ignis in rubo. Ad literam ſignificabat is rubus populum Hebræorum, incendendum quidem igne tribulationis & afflictionis ab Ægyptiis, ſed non conſumendum. Ita decet nos perſiſtere in tribulationibus ſine læſione animi, iuxta id Apoſtoli 2. Cor. 4. *Humiliamur, ſed non confundimur: deijcimur, ſed non perimus.*

E. IV. Gedeoni. QVARTO, Inſinuauit Gedeoni, Iudicum 6. quando in ſignum liberationis populi de hoſtium manibus dedit ei tale ſignum, vt prima quidem nocte deſcenderet ros ſuper vellus, totum madefaciens, area circumiacente vndique ſicca permanente; altera nocte contrà tota area rore impletur, vellere ipſo ſicco permanente. Sic deſcendit primò Chriſtus ad Iudæos, quaſi in vellus, tota gentilium terra remanente arida, iuxta id Matth. 15. *Non ſum miſſus niſi ad oues, quæ perierunt domus Iſraël.* De hoc rore Patres dicebant: *Rorate cæli deſuper & nubes pluant iuſtum.* Iſa 45. Deinde deſcendit ad gentes per Apoſtolorum prædicationem, quaſi in aream, & vellus Iudaiſmi relictum eſt aridum & durum, quemadmodum & remanſit vſque in hodiernum diem. Ita. Auguſtinus & alij. Rurſum deſcendit ros in vellus, quando Dei Filius deſcendit in vterum Virginis, & tunc alibi terrarum nuſquam erat ille ros, ſecundùm humanitatem. Poſt natiuitatem Chriſti, fuit ros iſte in terra ſancta, vbi Chriſtus verſabatur; non fuit amplius in vellere ſeu vtero matris. Quare canit Dauid Pſalm. 71. *Deſcendit ſicut pluuia in vellus.* & ex ipſo Eccleſia: *Sicut pluuia in vellus deſcendiſti, vt ſaluum faceres genus humanum* Deſignauit verò hoc miraculum, liberandum eſſe genus humanum ab hoſtibus ſuis, dæmonibus. Adhæc ſicut ros ille placidè, ſine ſtrepitu aut læſione velleris in id deſcendit, ita Verbum deſcendit in Virginem inſtar cæleſtis roris abſque vllo integritatis eius præiudicio, Porrò Verbū rori comparatur primò, quia vti generatio roris occulta eſt, ita & Verbi. Secundò ros ſuauem auram aſpirat viuentibus, & terræ fœcunditatem affert; ſic & Chiſtus.

F. V. Eliſæo. QVINTO, Inſinuauit Eliſæo, lib. 4. Regum cap. 4. quando Eliſæus ſuſcitaturus puerum mortuum, ad quem fruſtrà miſerat ſeruum cum baculo ſuo, ipſemet deſcendit, & poſuit ac coarctauit ſe ſuper corpus pueri, vt oculi eius oculis pueri, os ori, manibus manus correſponderent. Hac enim ratione calefacta eſt caro pueri, & redijt ſpiritus eius. Hoc fecit Incarnatione Deus: *Venit ipſe grandis ad paruulum,* ait S. Auguſtinus ſerm. 11. de verbis Apoſtoli, *Saluator ad ſaluandum, viuus ad mortuum. Et quid fecit? inuenilia membra contraxit, tanquam ſemetipſum exinaniens, vt formam ſerui ſuſciperet; paruum ſe paruo coaptauit, vt efficeret corpus humilitatis noſtræ conforme corpori gloriæ ſuæ. Sicut ergo ab Eliſæo ſuſcitatus eſt mortuus; ſic à Chriſto iuſtificatus eſt impius.* Hinc S. Bernard. ſerm. 1. de Natiuitate. *Quid magis indignum, quid deteſtandū amplius, quid grauius puniendum, quàm vt videns Deum cæli paruulum factum, vltrà apponat homo magnificare ſe ſuper terrā? intolerabilis impudētia eſt, vt vbi ſe exinaniuit maieſtas, vermiculus infletur & intumeſcat.* Adhæc quando Deus adeò ſe inclinauit ad humanum genus, quomodo fieri poteſt, vt hoc non calefiat tanto beneficio, Deumque redamare ſtudeat? Audi Apoſtolum 1. Cor 16. *Siquis non amat Dominum noſtrum* IESVM *Chriſtum, ſit anathema: Maranatha,* id eſt, *Dominus noſter venit.* Quod Græci legunt in præterito, ἦλθεν. q. d. venia indignum & execrandum eſſe, qui poſtquā Dominus in humilitate venit, eundem non amat.

SEXTO, Ezechiæ, 4. Regum 20. quando Ezechias rex ad mortem ægrotabat, ſed donatâ & prolongatâ vitâ accepit à Deo ſignum, quo Sol eiuſque vmbra in horologio Achaz retroceſſit decem lineis. Denotabat enim hoc, Chriſtum deſcenſurum decem lineis, id eſt, infra Angelorum & hominum Choros (quia formam peccatoris aſſumpſit) inde rurſum aſcenſuram ad Patrem. Factum eſt autem hoc prodigium, vt humanum genus, quod ad mortem ægrotabat, rurſum conualeſceret, & de lecto vitiorum ſurgeret; vti Dominus languido illi dixit: *Surge, tolle grabatum tuum, & ambula.* Ioan. 5. Et Aug. ſerm. 9. de verbis Apoſtoli, *Cùm audis,* inquit, *Chriſtum veniſſe in hunc mundum, vt peccatores ſaluos faceret, noli dormire in dulci ſtrato peccati ſed audi Paulum dicentem: Surge qui dormis, & illuminabit te Chriſte.* G. VI. Ezechiæ.

Deinde ſi Deus noſtri cauſa tanta via retrorſùm iuit: cur non & nos via qua errauimus, retrocedemus per pœnitentiam?

Denique de hoc beneficio, prophetauit Ieremias c. 31 dicēs: *Vſquequò delitiis diſſolueris filia vaga? quia creauit Dominus nouum ſuper terram: fœmina circumdabit virum* Factum id eſt, quando Deipara ſuo vtero circumdedit Chriſtum, eumque virum. Primò; quia, cùm Deus eſſet, nullis terminis poterat concludi. Secundò quia à primo ſuæ conceptionis inſtanti erat ſapientia, gratia & gloria perfectus. Tertiò, quia iam tum occultè debellabat dæmonem & ſpoliabat infernum. Hinc verò rectè infert Propheta, conſentaneum eſſe, vt homines ex eo tempore abdicatis vitiis & vitæ diſſolutione, nouam & arctam viuendi rationem ineant, quando ipſemet Deus immenſus in vtero Virgineo adeò

Digitized by Google

ſe conſtrinxit & incluſit tam anguſtis limitibus. Ne ergò detrectet homo reſtringere ſe ad legem Euangelicam, ad diſciplinam Eccleſiaſticam, ciuilem, domeſticam, religioſam; ſi non vult audire; *Vſquequò delitiis diſſolueris filia vaga?* Quando Princeps aliquis ſe & aulam ſuam incipit reſtringere, imminuendo famulatum, victum, veſtitum, equitatum, luxum, mores denique ipſos; tota familia ſequitur exemplum eius, imò & ſubditi omnes. Fecit hoc Deus noſter, faciamus idem & nos. An volumus heluari, eſuriente Domino noſtro? &c.

Fit hoc etiamnum, quoties communicamus. Tunc enim corpore noſtro circumdamus Deũ noſtrum. Quantum hoc miraculum! Quis non obſtupeſcat; & in arctum ſe reſtringat, videns tantùm Dominum coarctum in ſuo corpore? Ibi ſe contraxit in corpuſculum infantile: hic ſe magis contrahit in exigui panis ſpeciem. Ibi ſe vniuit carni quidem humanæ, ſed maternæ tantùm: hîc verò ſeſe vnit carni ſingulorum. Ibi frater noſter factus eſt: hic caro quodammodò noſtra fit. *Agnoſce, ô Chriſtiane*, inquit S. Leo ſerm. 1. de Natiuit. Domini, *dignitatem tuam; & diuinæ conſors factus naturæ, noli in veterem vilitatem degeneri conuerſatione redire. Memento cuius capitis & cuius corporis ſis membrum.* Quod multò adhuc magis cogitandum, cùm communicamus, &c.

CONCIO III.

Quomodo per Incarnationem roborata ſit in hominibus Fides, Spes & Charitas.

1. *Fides roborata eſt, quia poſt Incarnationem Deum quodammodò ſenſibus deprehendere potuimus.*	2. *Spes per quam ſperamus hominẽ fieri poſſe Filium Dei.* 3. *Charitas accenditur in homine erga Deum.*

THEMA.

Ecce Virgo concipit & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel. Iſa. 7.

A. INter alios Patres antiquos aduentum Dei in carne deſiderabat Salomõ Cant. 8. cùm ait: *Quis mihi det te fratrem meum ſugentem vbera matris meæ, vt inueniam te ſolum foris, & deoſculer te, & iam me nemo deſpiciat?* Quibus verbis deſiderat Salomon videre Deum fratrem ſuum, hoc eſt, eiuſdem patris ſui Dauidis filium naſciturum, ſugẽtem vbera matris ſuæ, Deiparæ videlicet, quæ mater eſt omnium noſtrûm. Hoc verò, quod deſiderabat Salomon, poſteà promiſſum eſt Regi Achaz, vt habetur Iſa 7. à Deo dicente: *Ecce Virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel.* Emmanuel idẽ eſt ac Nobiſcũ Deus. Cùm autẽ Deus eſt nobiſcum, tunc inuenimus eum foris; carne videlicet humanã veſtitum. Id quòd hodiernã die impletũ eſt, cùm Virgo concepit Dei Filium: vt meritò nunc omnes gaudere & exultare debeamus. Sed quamobrem Salomon tam ardenter petiit hunc Dei aduentũ? Id ipſe verbis ſuis inſinuauit, vt videbimus.

Tres cæleſtes plantæ ſunt quæ in horto noſtro non creſcunt, ſed è cælo tantùm afferri debent, omnibus hominibus cumprimis neceſſariæ ad obtinẽdam beatitudinem: Fides nimirùm, Spes & charitas. Nam inprimis credere debemus in Deum, quòd ſit ſummè bonus, ſapiens, potens, iuſtus, ſanctus, diues, immenſus, æternus, &c. quia niſi hoc credamus, non poſſumus ab eo aliquid ſperare, nec eum diligere: & omninò in tenebris ambulamus. Sperare etiam debemus, conſequi nos poſſe Deum & beatitudinẽ: alioquin nihil operaremur, ſicuti patet vel in canib. venaticis, qui mox deſinunt à curſu cùm prædæ conſequendæ ſpem amittunt. Diligere denique debemus, quia niſi diligamus, nõ poſſumus, nec meremur cum Deo vniri, & ab eo coronã gloriæ accipere. Iam verò hæc ante Incarnationem admodum difficilia erant homini, credere videlicet in eum, quem nullis omninò ſenſibus deprehendere poteramus: ſperare itẽ quod non ſatis noueramus, tantũ præſertim bonum, qualis eſt beatitudo & inhabitatio cælorum, cùm non appareret, quomodo tantum præmiũ promereri poſſemus, & peccatis noſtris verbera potiùs mereremur & odium: ſimiliter amare illum, quem numquam videramus, Deum videlicet longiſſimè à ſenſibus noſtris diſſitum. Quo factum, vt hæ virtutes tam neceſſariæ ante Incarnationem in paucis & valdè imperfectæ reperirentur. Propterea itaque Salomon Dei Incarnationem deſiderabat *Vt inueniam te foris*, inquit; id eſt, vt cognoſcam diuinitatis tuæ attributa & naturam in ſpecie viſibili, ſicque lumen fidei in me roboretur. Secundò, *vt deoſculer te*; id eſt, vt seriò & ex animo diligere te poſſim, tecum loqui, te videre, te audire, ſequi præcuntem, &c. Tertiò, *vt iam me nemo deſpiciat*, id eſt, vt nemo amplius illudere mihi poſſit, quaſi vana facta ſit ſpes mea; mihique dicere: Vbi eſt Deus tuus, vbi eſt ſpes tua?

C. I. Fides. FIDES roborata eſt, quia poſt Incarnationem Deum eiuſque attributa quodammodo oculis cernere & ſenſibus deprehendere potuimus. Deſiderabat olim Moyſes videre faciem Dei, Exod. 33. *Oſtende mihi faciem tuam*, inquit, *vt ſciã te.* q.d. Oſtende mihi quiſnam ſis. Sed reſpondit Dominus: *Non poteris videre faciem meam: nõ enim videbit me homo, & viuet. Ecce* inquit, *eſt locus apud me & ſtabis ſupra petram Cumq; tranſibit gloria mea, ponam te in foramine petræ; & videbis poſteriora mea.* Quo trãſeunte dicebat: *Dominator, Domine Deus, miſericors & clemens, patiens & multæ miſerationis & verax; qui cuſtodis miſericordiam in millia, &c.* quaſi hæc in dorſo Dei legiſſet. Præſtitit hoc rurſum Deus, quo die Verbum caro factum eſt: tunc enim oſtendit non quidem faciem ſuam, id eſt, ipſam diuinitatem, quam in cælo ſolis oſtendit beatis. ſed poſteriora ſua, id eſt, opera & ſigna diuinitatis ſuæ clariſſima, quæ Chriſtus edidit, dum in hoc mundo quaſi tranſiret. Et hæc videre poſſunt illi ſoli, qui in Petra Eccleſiæ ſtant & per foramen fidei proſpiciunt. Videre, inquã, Dei ipſius bonitatem, miſericordiam, charitatem, ſapientiam, prouidentiam, potentiam, iuſtitiam, immenſitatem, diuitias, ſanctitatem, &c. Videmus igitur nos in Chriſto primò Dei boni-

B.

bonitatem , quam exhibuit Chriſtus omnibus
miſeris & afflictis : nemini enim petenti bene-
ficium aliquod negauit, ſed vltrò potiùs ob-
culit dicendo: Quid vis vt ſaciam tibi ? Adhæc
pertranſit benefaciendo: ſicuti terram perambulat
Sol, vt vndique eam calore & lumine ſuo fo-
ueat, illuminet & fœcundet: ſic Chriſtus lu-
men doctrinæ & calorem gratiæ ſuæ omnibus
obtulit & obicem non potentibus impertiit.

Secundò Dei miſericordiam ; quia publi-
2. canos etiam & peccatores recepit & cum illis
manducauit, Videns item humanum genus à
dæmonibus ſauciatum, miſericordiâ motus
ſuper eo, appropiauit inſtar optimi illius Sa-
maritani, & alligauit vulnera eius, ſublatum-
que in equum corporis ſui (dum pro illo ſatis-
fecit) duxit in diuerſorium Eccleſiæ.

Tertiò, Dei charitatem, dum ſeipſum in Sa-
3. cramento Euchariſtiæ nobis reliquit, dum pro
noſtra ſalute mori non dubitauit,&c.

QVARTO, Dei ſapientiam, quia vidimus Chri-
4. ſtum [illegible] & καρδιογνώστην, ſapientum
ora obturantem, præteritorum & futurorum
cognitorem. Ipſe humanas aſtutias & indu-
ſtrias omnes eludebat, vti in Herode & legis
peritis paruit. Ipſe virtutes priùs neglectas &
odio habitas, fecit amabiles, glorioſas, & ho-
noratas; quod ſummæ eſt ſapientiæ.

Quintò, Dei prouidentiam; quia eſurientes
5. innumeros pauculis panibus liberaliſſimè pa-
uit & mirabiliter ſatiauit.

Sextò, Dei potentiam; quia vidimus in cu-
6. nis adoratum à Magis, Herodi metum inii-
cientem, mirabilia innumera patrantem, dæ-
mones coërcentem & vincientem, mortem &
morbos pellentem, ventis & mari imperan-
tem, integram cohortem vno verbo proſter-
nentem, propriâ virtute à mortuis reſurgen-
tem, & cælos penetrantem.

Septimò, Dei iuſtitiam, quia ementes &
7. vendentes è templo eiecit, pœnitentes verò
in templo abſoluit. Latronem pœnitentem in
paradiſum aſſumpſit, impœnitentem verò reli-
quit: humiles & paruulos ſuſcepit ad ſe ve-
nientes, ſuperbos verò Phariſæos reiecit: Pe-
trum flentem recepit, Iudam impœnitentem
& deſperantem deſeruit.

Octauò, Immenſitatem; quia vidimus etiam
8. abſentem curaſſe infirmos, æquè ac præ-
ſentem.

Nonò, Diuitias; ſiquidem cùm voluit, piſ-
9. ces ſubitò adduxit, & capiendos præbuit; ſta-
terem quoque piſcis ore geſtum. Deinde di-
uitias gloriæ ſuæ oſtendit in tranſfiguratione
ſuâ.

Decimò, Sanctitatem, dum omni omninò
10. culpa vacuus fuit. Vnde dixit: *Quis veſtrûm ar-
guet me de peccato?* Propter hæc itaque dixit Do-
minus Philippo: *Philippe qui videt me, videt & Pa-
trem meũ.* Et Ioannes: *Vidimus gloriam eius gloriã
quaſi vnigeniti à Patre.* Hocque deſignabat ſcala
illa, quam viderat Iacob in ſomno, de cælo
ad terram pertingens, cui deſuper incubabat
Deus, Gen. 28. Chriſtus namque ſcala hæc eſt
cuius duo latera, natura diuina & humana;
gradus verò operationes eius ſunt, per quas ad
cognitionem Dei ſummi aſcenditur Vnde ca-
nit Eccleſia: *Quia per incarnati verbi myſterium
noua mentis noſtræ oculis lux tuæ claritatis infulſit.*

SECVNDO, Spes roborata eſt, Primò, quia
ſi Filius Dei homo factus eſt, ſpes eſt etiam D. III.
hominem fieri filium Dei poſſe, ſaltem com- Spes.
municatione gratiæ & gloriæ. Quod enim 1.
maius beneficium hominibus à Deo conferri
potuit, quàm quòd Deus humanam aſſumere
naturam voluit? Et ſi Deus non deſignatus eſt
verſari cum hominibus in exilio, quanto mi-
nus deſignabitur cum illis viuere in ſua gloria?
Hoc per figuram oſtendit Deus 4. Regum 20.
in ſigno illo mirabili, quod dedit Ezechiæ re-
gi in horologio Achaz, vt erigeret eum ad
ſpem recuperandæ ſanitatis, poſtquam primò
quidem mortis ſententiam ſuper eum tuliſſet,
poſteà verò reuocaſſet. Dicebat enim Ezechias
ad Iſaiam: *Quod erit ſignum quia Dominus me ſa-
nabit, & quia aſcenſurus ſum die tertiâ templum Do-
mini?* Datum ergò eſt ei ſignum, quo vmbra,
adeòque Sol ipſe quoque in cælo, vt dicitur
Eccl. 48. decem lineis retrocederet in horolo-
gio Achaz, vti petebat Ezechias. Quæ res ſig-
nificabat, quòd Filius Dei Sol iuſtitiæ decem
gradibus erat retroceſſurus infra nouem vide-
licet Choros Angelorum, & infra ipſum ho-
minem; ſiquidem *opprobrium hominum & abie-
ctio plebis* factus eſt. Pſam. 21. vt apparuit, cùm
Barabbæ homicidæ fuit poſthabitus, & cùm
in cruce pendens prætereuntium excerationi
& blaſphemiæ velut malefactor indubitatus,
fuit expoſitus. Vnde eodem Pſalmo ait: *Ego
autem ſum vermis & non homo.* Apparuit, cùm
ipſemet Dominus ſe infra hominem humilia-
uit, dum concedendo diuerſoria hominibus
ipſe in ſpelunca Bethlehemitica manere voluit.
Sed ad quid factum tam mirabile ſignum? Vt
firmam conciperemus ſpem; quòd Deus vo-
luerit reuocare mortis ſententiam in nos la-
tam, vitam gratiæ nobis reſtituere, & quòd
tertiâ die, tribulationis videlicet (nam prima
dies vita præſens, ſecunda mors, tertia vita al-
terius ſæculi) ad templum gloriæ Dei ſumus aſ-
cenſuri. Neque etiam putandum eſt, quòd
tam ſtupendum & inauditum opus, quale eſt
Incarnatio, ob temporalem tantùm vitam &
proſperitatem hominum factum à Deo ſit;
quod ſtultè putabant Iudæi.

Confirmatur hoc ex Dei propenſione & de-
ſiderio, ad hoc Myſterium peragendum; ſiqui-
dem Iſa. 7. Deus per Prophetam optionem de-
dit regi Achaz, patri Ezechiæ, vt peteret ſig-
num aliquod ſiue de cælo, ſiue de terrâ. Cùm
autem Achaz petere ſignum nollet, Dominus
vltrò promiſit ſignum Incarnationis futuræ, &
quaſi iratus dixit: *Propter hoc dabit Dominus ipſe
nobis ſignum: Ecce virgo concipiet & pariet filium, &
vocabitur nomen eius Emmanuel.* Quo loco præ-
cludit Dominus viam diffidentiæ noſtræ, vult-
que vt intelligamus, quàm propenſus fuerit ad
ſalutem noſtram. Iam ſi rex quiſpiam ad do-
mum & familiam pauperem deſcenderet, &
inde ſibi ſponſam eligeret, eamque deſponde-

Digitized by Google

tet; quomodo poſſet ea familia de fauore & beneuolentia Regis diffidere, licet antea in illius gratia non fuiſſet? Quomodo non potiùs in ſpē erigeretur, quòd ad ſummos honores euehenda, & ab agris ad aulam transferenda eſſet à Rege, cuius nunc ſanguini coniunctam ſe videret? Itaque licet nullās haberemus Dei in veteri, & Chriſti in nouo teſtamento promiſſiones de cæleſti hæreditate, hoc ſolum nobis ſatis eſſe deberet, ad firmiter ſperandum, quod aliquando in ſuam nos aulam euocaturus ſit, qui de familia noſtra ſponſam ſibi eligere, adeoque frater noſter fieri dignatus eſt. Quòd ſi fratres, ſorores & parentes illius filiæ ad Regnum euectæ, nihil amplius ſperarent à Rege, quam nouas veſtes; vel diuitem eleëmoſynam; nonne delirare eos diceremus? Ad quid enim tanta Regis dignatio, ſi nihil præſtantius eis conferre vellet? Ad regiam ergò ſuam aſſumet illos, facietq; Comites & Barones, regni & aulæ ſuæ præfectos; hoc ſibi certò promittere poterunt. Similiter & nos ſperare à Deo ampliora dona debemus, quàm ſint temporalia, poſtquam frater noſter eſſe dignatus eſt. Quid enim magnum eſt Deo, conferre temporalem proſperitatem vel regnum opulentum? Num propterea de cælo deeuit eum deſcendere? Non ſanè. Errarunt ergò Iudæi, dum à Meſſia ſua non ſperarunt niſi temporalis regni exultationem & proſperitatem.

E. IV. Chatitas. TERTIO, Accenditur charitas in homine erga Deum. Ita enim S. Bern. ſerm. 21. ſuper. Cant. ait: *Ego hanc arbitror præcipuam inuiſibili Deo fuiſſe cauſam, quòd voluit in carne videri, & cum hominibus homo conuerſari, vt carnalium videlicet, qui niſi carnaliter amare non poterant, cunctas primò ad ſuæ carnis ſalutarem amorem affectiones retraheret, atque ita gradatim ad amorem perduceret ſpiritualem.* Sic ille. Referunt Suetonius & Tacitus, inter alias Neronis tyrannides, eum homines aliquos canibus dilacerandos in theatro obiecisse: ſed cùm canes illis parcerent, corpora Sanctorum nudata, ferarum pellibus inſui mandaſſe, & ita canum morſibus exponi, vt hac aſſuetudine canes exacerbati audaciùs in poſterum homines inuaderent. Non tam crudelis Nero, quin magis pius Deus, qui ſimilem quidem, ſed laudabiliorem inuenit artem, vt homines in illum conciti ferrentur, non morſu, ſed amore; veſtiuit enim ſe humana carne, in qua tot amorum ſtimulos inuenimus, quot in ea paſſus pro nobis ambulauit. Cuius fructus teſtes ſunt, tot milia contemplatiuorū, qui inſtar apum floribus myſteriorum vitæ Chriſti, à præſepi vſque ad crucem perpetuò inſident, paſcuntur, & in amore Dei creſcunt. Vident enim iſti & conſiderant ſe dilectos eſſe à Deo tenero quodam amore, dum propter eos homo & infans factus eſt, cum iiſdem familiariſſimè conuerſari dignatus, dum innumera eis beneficia impendit, & longè præſtantiora bona in futurum promiſit; dum denique pro ipſorum redemptione omnia extrema pati, & mortem ſubire voluit. Hæc amoris argumenta talia ſunt, vt palpari poſſint, & quoduis cor etiam efferatum emollire. Nam multa quidem olim Deus beneficia hominibus impendit, ſed non talia. Per Angelos eos docuit, ſed non per ſeipſum; propter ipſos cælum & terram fecit, ſed nihil adhuc mali paſſus eſt; quæ nos beneficia per Incarnationem eius accepimus.

Sequitur ex hoc capite, quod poſt Incarnationem longè magis deteſtari & odiſſe vitia debeamus, quàm ſi ante illam vixiſſemus: propterea enim Dominus venit in carne, vt amorem noſtrum à vitiis abſtrahamus & ipſi impendamus. Conatu eſt hoc etiam in veteri lege Deus efficere, ſed non adhibuit medium tam efficax: ibi enim per minas & caſtigationes coërcebat à peccatis homines, hîc autem per amoris exhibitionem: idcircò lex vetus timoris, noua autem amoris eſt. Fabulati ſunt, veteris ortam aliquando contentionem inter Solem & Aquilonem, vter priùs altero viatorem ſpoliare veſtibus poſſet. Cœpit Aquilo pedeſtrem viatorem vehementer impetere, vti penè galerum vnà cum pallio homini abſtraheret: ſed is contra ventum fortiùs ſe muniebat, galerem & pallium corpori aptabat, manibuſque retinebat, adeoque de Aquilone victor euaſit. Sol verò potentiam ſuam oſtendens, ardentes radios ſuos tam acriter in eum dirigebat, vt viator incaleſcere & pallium deponere, mox thoracem etiam exuere inceperit. Quid aliud quærit Deus, niſi vt deponamus *veterem hominem ſecundùm priſtinam conuerſationem?* Epheſ. 4. Cæterùm vt hoc obtineret Deus, primò quidem per Aquilonem minarum & correptionem homines tentauit. Sed cùm illi obſtinatiores fierent, adhibuit tandem remedium amoris, dum iuſtitiæ ſolem miſit qui radio incarnationis ſuæ nos pelliceret ad abiicienda tenebrarum opera & induenda arma lucis. De quo cùm dixiſſet Pſalmiſta: *In ſole poſuit tabernaculum ſuum*; ſubiunxit: *nec eſt, qui ſe abſcondat à calore eius.* Et de hac re etiam Dominus dixit Luc. 12. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi vt accendatur?* Et Apoſtolus 2. Cor. 5. *Charitas Chriſti vrget nos.*

Quando igitur, Auditores, charitas Chriſti vrget nos, abiiciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis, fidem, ſpem, charitatem, &c.

CONCIO IV.

Expoſitio Angelicæ Salutationis.

1. *Tripliciter exponitur hæc vox* Aue.
2. *Duplex gratia, quâ plena fuit B. Virgo.*
3. *Aſſiſtentia diuina in rebus arduis per* Dominus tecum.
4. *Benedictio quam ſignificat hoc,* Benedicta tu in mulieribus.

THEMA.

Aue Maria gratiâ plena, Dominus tecum: benedicta tu in mulieribus. Luc. 1.

GEneſis 24. legimus Abrahamum quæſiturum filio ſuo Iſaac vxorem, miſiſſe ſeruum ſuum Eliezer in terram cognationis

ſuæ

ſuæ in Haram Meſopotamiæ, vt acciperet inde, & adduceret filio ſuo vxorem. Ea verò erat Rebecca virgo decora nimis. Sed antequam conſentiret cum illo proficiſci, protulit Eliezer vaſa argentea & aurea, & veſtes, deditque Rebeccæ pro munere: quo facto mox conſentiens Rebecca, Iſaaco adducta & deſponſata eſt. Non diſſimilem inſtituit hodie legationem Deus, cùm Angelum ſuum ad Mariam, Virginem miſit, volens eam in Filij ſui matrem eligere. Hæc ipſa enim decora nimis virgoque pulcherrima erat, omni ſcilicet virtutum genere adornata. Cæterùm antequam eius requireretur conſenſus, voluit eam ſuis quoque decorare muneribus. Protulit ergò Gabriel munera, vaſa argentea, gratiæ inhabitantis plenitudinem: aurum, Dei ipſius aſſiſtentis perpetuum auxilium: veſtes, gloriam, decorem & fœlicitatem, qua ſuper omnium hominum & Angelorum dignitatem euehebatur. Primum tangit Angelus, cùm ait: *Gratia plena.* Secundum, cùm dicit: *Dominus tecum.* Tertium, cùm: *Benedicta tu in mulieribus.* Porrò quàm pretioſa ſint hæc munera mox videbimus.

B. I. Aue. Ave. Tripliciter redditur hæc vox. Ianſenius Hebraicè vult ſalutatam fuiſſe Virginem ab Angelo, & quidem verbis illis, Salom lcea, id eſt, Pax tibi Græcè redditur à Luca Χαῖρε, quod, Gaude, ſignificat: Latina verſio, Ave, reddit: quæ ſalutionis vox beneuolentiam & amicitiam inſinuat. Nec abſque myſterio factum vt Latinè verteretur Aue, quia inuertit vti nomen, ita & calamitates Euæ. Non dubito tamen, quin hæc omnia Virgini nuntiare voluerit Angelus; pacem ſcilicet, gaudium, beneuolentiam; quando quidem hæc vti perdiderat Eua, ita recuperauit Maria generi humano. Perdidit enim Eua per peccatum tria inſignia Dei dona: beneuolentiam & amicitiam Dei, id eſt, gratiam gratum facientem, & incidit in maledictum. Perdidit deinde lumen intelligentiæ, quo vltimum finem perfectè cognoſcere & actiones ſuas ad eum dirigere facilè poterat, atque adeò gaudium: & incidit in tenebras triſtitiæ; & cum ipſâ nos omnes. Perdidit denique pacem, quam habebat cum Deo, cum ſeipſa, cum animantibus & creaturis aliis: & incidit in rebellionem, ex quo vndique impugnari cœpit, à Deo, ſe ipſa, hominibus, brutis. Iam verò hæc omnia Beatę Virgini reddita eſſe, atque adeò per eam generi humano, docet hæc ſalutatio. Ob primum, dicitur Aue. Ob ſecundum, Gaude Ob tertium, Pax tibi. Aue
1. igitur inprimis ô Virgo; neque enim tu anathemate illo Euæ & filiorum eius teneris: quin potiùs inueniſti gratiam apud Deum, qui tibi dicit, Aue, & beneuolentiam ſuam nuntiat. Inaudita erat in eam vſque horam iſta ſalutatio: nec mirum, quia ſub anathemate tenebatur homo. Et quemadmodum inimicis & excõmunicatis, Aue non dicimus: iuxta id Ep. 2. Ioan. *Nec Aue ei dixeritis:* ſed vultu auerſo eos declinamus: ita fecerat ante Incarnationem Deus. Abſque præuiâ enim ſalutatione terribiliter apparere, & terribilia loqui ſolebat: v.g. ad Adã: *Vbi es?* ad Euam: *Quare hoc feciſti?* ad Cain: *Quid feciſti?* ad peccatores omnes: *Dixi, Vbinam ſunt? ceſſare faciã ex hominibus memoriã eorum.* Quis reſpondere ad huiuſmodi ſalutationes Dei poſſet? Certè Adam & Eua ſe abſcondit: Cain fugit: & S. Iob in inferno protegi cupiuit, ne vocem Dei audiret. Sed hodie mutare cœpit ſtylum Deus, cùm Virgini, & per eam generi humano primũ Aue dixit certiſſimo reconciliationis ſigno. Hodie Aſſuerus priùs iratus genti Iudæorum, ſceptrũ ad Eſther protendit (quod erat ſignum beneuolentiæ) & placatur, mutatque ſententiam. Eſther 5.

Deinde gaude, ô Virgo, quia auferentur hodie tenebræ illæ Cimmeriæ, in quibus hactenus iacebat genus humanum; ſi quidem hodie illuceſcit aurora paulò pòſt Solem allatura. Quid quæſo eſſemus, niſi Chriſtum magiſtrum & lucem mundi habuiſſemus? quis nobis viam ad beatitudinem, & media eò perueniendi aperuiſſet? Quemadmodum ergò in tenebris omnia ſunt triſtia & languida: ita adueniente luce omnia læta. Veteres illi Patres dicere poterant cum Tobia: *Quale gaudium mihi, qui in tenebris ſedeo?* At verò nos, qui lucem mundi aſpicimus, meritò gaudemus. 2.

Denique pax tibi; ſiquidem iamiam gladius diuinæ vltionis in vaginam recondetur tuo interuentu: & ecce offert tibi totique humano generi Deus pacis oſculum, id eſt, ſalutem & proſperitatem. Hinc enim ſalutandi modus apud Hebræos, proſperitatem & fœlicitatem conſignificabat; vt illud: *Eſtne pax puero Abſalom?* id eſt, Eſtne bene illi? Antiquo Romanorum more bellum alteri indicturi, per Fæcialem ſuum haſtam ferratam vel ſanguine infectam in hoſtium fines iaciebant, teſte Liuio lib. 1. ſicut contrà oliuæ ramus manu prætentus, pacem, fœdus & felicitatem deſignabat, vt Pererius in cap. 8. Geneſ. ſcribit. Quis numeret haſtas & ancilia, quibus ante hunc diem infeſtatum eſt genus humanum ab omni hoſtium & calamitatum genere? Quot eiuſmodi haſtas ſanguineas immiſit vel in ipſum ſuum populum olim Deus? Hodie verò per Fæcialem cæleſtem prætenditur humano generi ramus oliuæ, pax & proſperitas, mediante Virgine; vt meritò eùm audimus vel proferimus illud Aue, in genua procidere deberemus; ſiquidem id nobis gratiam, lucem, proſperitatem & pacem à Deo attulit. 3.

Gratia plena. Tria hactenus declarata dona communia ſunt B. V. & humano generi, vt ita non tantũ Rebeccæ, ſed & fratribus eius dona dediſſe Eliezerũ appareat. Sequuntur nunc munera alia tria Virgini propria: vnũ in ordine ad Deum; alterũ in ordine ad ſe; tertium in ordine ad homines. Primum vas argenteũ, gratiæ plenitudo, quâ ſuper omnia creata Virgo repleta erat. Ea verò duplex hîc inſinuatur: prima gratiæ habitualis inhabitantis: ſecunda gratiæ illius quâ Deo in omnibus actionibus ſuis ſingulariter placebat. Primam inſinuat Angelus, cùm ait: *Gratiâ plena.* Secundã, cùm dicit: *Inueniſti gratiã apud Deũ:* κεχαριτωμένη, id eſt, gratificata ſeu C. II Gratia plena. 1.

gratioſa facta. Nec enim Beata Virgo ſplendidiſſimis tantùm gratiæ & virtutum veſtibus induta erat, ſed prætereà in eo veſtitu gratioſiſſima erat, id eſt, omnes ſuas actiones gratiâ conciebatur, eâque ad omnia dexterrimè vtebatur, ita vt Deo in omnibus ſingulariter placeret. Hinc enim à ſponſo laudatur tota à calceis vſque ad verticem, Cant. 7. idque verum eſſe apparet ex hodierno Euangelio. Quàm gratioſi eius pedes, qui ſæculi tumultus fugit & in conclaui ſuo ſe continent? Quàm gratioſa genua, humilitas inquam eius, quæ cadens in genua ait: Ecce ancilla Domini? Quàm gratioſus venter Virginis, quæ ait: Quoniam virum non cognoſco? Quàm glorioſa eius labia, quæ tam parcè tam prudenter loquuntur? Quàm gratioſi eius oculi, quæ tam cautè circumſpiciunt, dum ait: Quomodo fiet iſtud? Quam gratioſum collum obedientiæ, cùm ait: Fiat mihi? Quàm gratioſa frons verecundiæ, quæ turbatur ob ſuas laudes? Quàm gratioſi capilli cogitationum, quæ res ſanctas tantùm cogitant, qualis nimirum eſſet iſta ſalutatio? Quàm gratioſum caput, quod intellectum ſuum ad fidem tam facilè inclinat in re tam difficili? Hæc nimirum ſunt quæ placuêre ſponſo in ſponsâ, non partes illæ corporeæ.

Debebatur autem ei gratiæ plenitudo, quia mater Filij Dei fieri debebat. Quòd ſi templum Salomonis tam magnificè extructum eſt, vt nihil eſſet in eo, quod non auro regeretur, vt dicatur 3. Reg. 6. omnia lapidibus pretioſis & credo plena eſſent: eam ob cauſam tantùm, vt Arcæ fœderis dignum fieret habitaculum; quomodo non item templum Filij Dei, quod erat Deipara, omnia gratiarum genere adornetur?

Sed lubet nunc inquirere quid cauſæ ſit, cur non & nos impleamur gratiâ: ſed, quod miſerandum & mirandum, tam aridi, tam egeni ſimus, cùm tot habeamus media gratiam impetrandi? An non & nos modo aliquo matres Filij Dei ſumus, cùm Chriſtum in Euchariſtiâ ſuſcipimus? an nõ eundem illum, quem Deipara in vtero geſtauit, nos etiam intra viſcera noſtra condimus? Nam, vt Ignatius Martyr Epiſt. ad Romanos ait; *Verè homo ille, qui ex Mariâ natus eſt, Chriſtus eſt, noſq; verè ſub myſterio carnem corporis ſui ſumimus.* Quid igitur eſt quòd ita egeni gratiâ ſumus? Nimirum Virginem matrem non imitamur. Primò, quia non quærimus Dei gratiam, quemadmodum ipſa quæſiuit: ſed vel humanam potiùs vel alias nugas. *At prudens Virgo,* inquit Bernardus, *non ſapientiam ſicut Salomon, non diuitias, non honores, non potentiam, ſed gratiam quærebat. Sola eſt gratia, quâ ſaluemur: quid nos alia cupimus?* Certè niſi gratiam Dei quæſiuiſſet, quomodo ei diceretur: *Inueniſti enim gratiam apud Deum?* Itaque ſi Maria gratiâ plena facta eſt, quia gratiam quæſiuit; ſi Salomon ſapientiâ plenus, quia ſapientiam à Deo petiit & quæſiuit? non dubium quin & nos gratiam obtineremus, ſi eam quæreremus. Quemadmodum enim viator ſitibundus, qui vini aut cereuiſiæ potum nec ſcit nec appetit, ex proxima quauis lacunâ aut puteo bibit aquam, quantumuis inſipidam & turbidam: alter verò vini appetens abſtinet, donec ad tabernam veniat, vbi vinum venit: ita mundani plerique gratiam non obtinent, quia non appetunt, ſed ex turbidis mundi aquis bibunt ſitimque extinguunt. Ita mulier illa Samaritana donum Dei, id eſt, aquam viuam ſeu gratiam Spiritûs S. non appetiit, quia non agnouit; vnde à Chriſto audit Ioan. 4. *Si ſcires donum Dei, & quis eſt, qui tibi dixit: Da mihi bibere, tu forſitan petiſſes, & dediſſet tibi aquam viuã.* Implentur homines mundani aquâ ſtagnante, turbidâ & putridâ, quia aquam viuam & ſalientem non appetunt.

Deinde non euacuamus vas cordis à terrenis affectibus & deſideriis. Euacuauit certè Maria vas cordis ſui ab omni vanitate; ſiquidem clauſo ſuper ſe cubiculo ſuo mundana gaudia excluſit; nos verò apertis vndique feneſtris, aditum eis præbemus, & pleni ſimus vanitatibus. Alius intentus eſt varietati & nouitati veſtium: alius ſtudet omni generi inſtrumentorum Muſicorum & cantionum amatoriarum; alius totus eſt in multiplicandâ ſupellectile & re familiari; alius ſibi adornat armarium omni genere armorum inſtructum: alius venatione delectatur, & plurimos conquirit alitque canes: alius gaudet equis: alij omni genere ludorum: alij ambitioſis cogitationibus pleni ſunt. Nemo facilè auditur, qui dicat ſe recreari lectione ſacrorum librorum, templi frequentatione, meditatione, ſolitudine animæ. Quaſi verò tempus nobis datum eſſet ad nugandum & ridendum, & non potius ad deflenda peccata noſtra & ſeria agenda. Inde fit, vt gratia Dei locum in nobis non inueniat. In cuius rei figuram Eliſæus ditaturus viduam oleo, 4. Reg. 4. præcepit vt vaſa vacua non pauca afferret & clauderet ſuper ſe oſtium ſuum, oleumque in ea infunderet. Quæ impletis vaſis vacuis, petiit vas aliud: ſed cùm id in promptu non eſſet, ſtetit oleum. Non dubito quin multa in domo habuerit vaſa vilioribus rebus quàm eſſet oleum plena: ſed quia vacua non erant, oleo impleta non ſunt. Ita enim & adoleſcens ille, Matth. 19. quia erat multarum poſſeſſionum, gratiam perfectionis oblatam non recepit, ſed abiit triſtis. Non ideò ſtetit oleum, quòd non ſupereſſet: ſed quia non aderat vas vacuum. Ita etiam non eſt abbreuiata manus Domini, vt implearis gratiâ, ſi à mundi vanitatibus vacuus fueris. Fortè etiam ideò non replemur, quia non ſufficienter euacuamus conſcientiam per confeſſionem.

D. III. Dominus tecum. *Dominus tecum.* Aureum eſt hoc vas; vt enim aurum argento, ſic Dei perſonalis aſſiſtentia gratiæ inhabitanti præſtat. Quâ gratiarum copiâ donata ſit Rebecca noſtra, iam vidimus: ſed non ſufficiebat illa ad tam difficile negotium, quod poſtulaturus erat Angelus: maiora requirebatur & frequentiora gratiæ auxilia; idcircò vt à Virgine omnem excluderet diffidentiam, diuinam ei annuntiauit aſſiſtentiam, cuius ope nihil non facillimè perficitur. Sic enim & multi in Scripturâ, quibuſcum Dominus fuiſſe dicitur, ardua quæque & difficillima perage-

peragebant. Ioſue, cùm dixiſſet ei Dominus *Noli timere, quoniam tecum erit Dominus Deus tuus.* Joſ.1. terram promiſſionis facilè occupauit, & hoſtes ex eâ innumeros fugauit ac profligauit. Gedeon, cùm Angelus ei dixiſſet. *Dominus tecum virorum fortiſſime.* Iud.6. licet replicaret Gedeon familiam ſuam infimam eſſe, & ſe minimum in domo patris ſui; liberauit tamen nullo negotio Iſraëlem à Madianitis, & exiguis copiis innumeros Madianitas ſolâ lagenarum fictilium concuſſione fugauit ac fudit, Iud.7. Moyſes, cùm audiſſet à Deo; *Ego ero tecum.* Exod. 2. fortiter liberauit Iſraëlem de manu Pharaonis & traduxit per deſertum, licet id ſibi impoſſibile putaret. Dauid, cùm dixiſſet ei Saul; *Vade & Dominus tecum ſit.* vno lapidis iactu proſtrauit Goliath, 1. Reg. 17. Iudith quoque, cùm dixiſſet ei Ozias: *Dominus ſit tecum in vltionem inimicorum noſtrorum.* Iudith 8. duplici pugionis ictu amputauit. Holoferni caput, Iudith 13. En, quid non facit Dei aſſiſtentia? Non poterat neſcire B. V. multa ſibi difficilia ſuperanda eſſe, ſi mater Dei eſſe vellet. Quibus tamen omnibus abſterrita non eſt, quia non ſuo, ſed Dei auxilio freta, ea aggreſſa eſt. Timere in primis poterat ne voto ſuo contrairet, ſi mater fieret. Deinde ne maritum offenderet, ſi inconſulto illo. Tertiò, ne adulterij ſuſpicionem incurreret, atque adeò lapidaretur. Quartò, ne parum decenter & pro dignitate tantùm educare & nutrire filium conſideratâ ſuâ paupertate poſſet. Quintò, ne à Iudæis ingentes calumnias & perſecutiones pateretur, quos nouerat filium, ad necem daturos. Denique ne ipſa, ſi fortè in re quapiam delinqueret, filij ſui Maieſtatem notâ aliquâ maculâve aſpergeret, & His tamen omnibus non obſtantibus fortiter aggreſſa eſt negotium, quia intellexerat nimirum, Dominum eſſe & fore ſecum, non quia ſuis fideret viribus, idcircò ea omnia ſuperare meruit. An non mirabile eſt, Deiparam totâ vitâ nulli ſuſpicioni vnquam fuiſſe obnoxiam? in maximâ paupertate nunquam eguiſſe? inter plurimos Filij hoſtes nihil vnquam adverſi pertuliſſe, ab iis etiam ſub cruce aſſiſtentem, vbi Filius in innumeris appetebatur calumniis? in hoc mundi turbulento pelago illæſam pertranſiſſe? viâ mundi lutoſâ & ſordibus plenâ, vbi alij ad verticem commaculantur, fœminam iter facere, & nihil ſordis ne venialis quidem contrahere? Sic enim teſtantur SS. PP. Ambroſius ſuper Pſal. 118. Auguſtin. l. de naturâ & gratiâ, cap. 36. Bern. Epiſt. ad Canon. Lugdun. & allj. Aderat quidem & aliis Sanctis Deus, ſed non ita vt B. Virg. Cum aliis Sanctis ſat præclarè agitur, ſi à mortali lapſu atque adeò colliſione ſeruentur: at cùm Maria ita actum, vt nec venialiter laberetur.

E. IV. Benedicta tu in mulieribus.

Benedicta tu in mulieribus. Hæc veſtis illa pretioſa eſt, quæ Mariam gloriâ & decore induit, & ſuper hominum atque Angelorum felicitatem extollit: hæc purpura, quæ eam Reginam cæli facit. Quatuor dicuntur Mulieres in vetere lege benedictæ. 1. Iahel, Iud. 5. *Benedicta inter mulieres Iahel.* Sed magis multò Maria, quæ Siſaram ducem, id eſt, hæreſiarchas & hæreſes omnes interemit, lumen veritatis nobis pariendo. Ruth. dicitur à Booz: *Benedicta tu à Domino.* ſed magis Maria, quæ derelicto mundò ſecuta eſt Deum, eique deſponſari meruit. 3. Abigail dicitur benedicta à Dauide, 1. Reg. 25. ſed magis Maria, quæ Deum flexit, vt iram conceptam contra ſtultum Nabal, id eſt, hominem deponeret. 4. Iudith dicitur benedicta à contribulibus, Iudith 15. ſed magis Maria, quæ draconis caput conculcauit & contriuit. Primò igitur benedicta in mulieribus; id eſt, ſola ex omnibus mulieribus, vt quæ earum maledictiones ſola non incurrit. Virgines enim & ſteriles incurrebant maledictionem legis: matres verò maledictionem Euæ. Maria ſola nec ſterilis fuit, nec cum dolore peperit. Secundò, benedicta, id eſt, benedictionibus exornata. Duplex enim præcipua mulierum benedictio, virginitas & fœcunditas. Maria flore virginitatis & fructu fœcunditatis predita eſt. Sed dices: Qualis eſt iſta fœcunditas, quam in Maria prædicamus, quæ vnum tantùm peperit filium? Verum id quidem eſt, ſed illo vno filio innumeros ſibi peperit filios & filias. Nam ſi omnes illi Chriſti fratres & ſorores ſunt, ipſomet teſtante, qui faciunt voluntatem Patris eius, iſti verò innumeri ſunt; an non ſequitur, omnes illos eſſe filios Mariæ? Huc enim reſpexiſſe viditur Matthæus cap. 1. & Lucas cap. 2. cùm dixerunt, Mariam peperiſſe filium ſuum *primogenitum.* Si enim peperit primogenitum, dices eam habere plures natos. Non habuit vterinos; ergo ſpirituales: quomodo ſcilicet & Verbum vocatur primogenitus Patris, Roman. 8. Tertiò, benedicta, id eſt, laudibus celebrata, exaltata, & ſuper omnes euecta: ſic enim & Iudith cap. 13. dicitur benedicta. Veriſſimum ſanè & hoc. Quomodo enim non laudatiſſima ſit, quæ ad ſalutem & redemptionem noſtram cooperata eſt?

Dicamus ergò ad Mariam, quod ad Iuditham dixit Ozias: *Benedicta es tu filia à Domino Deo excelſo præ omnibus mulieribus in æternum; benedictus Dominus qui creauit cælum & terram, quia hodie nomen tuum ita magnificauit, vt non recedat laus tua de ore hominum.*

CONCIO V.

Reſolutio Virginis.

1. *Oſtenditur promptitudo D. Virginis. ad conſentiendum diuinæ voluntati, & humilitas his verbis:* Ecce Ancilla Domini.
2. *Verborum moderatio eorumq; parcitas* Fiat mihi.
3. *Fides eius de tam inaudito myſterio per hac:* Secundùm verbum tuum.

THEMA.

Ecce Ancilla Domini, fiat mihi ſecundùm verbum tuum. Luc. 1.

Legimus Geneſ. 24. Abraham iam ſenem miſiſſe ſeruum ſuum Eliezer cum camelis & donariis ad longinquam Meſopotamiæ ter- A.

 ram,

ram, vt acciperet vxorem filio ſuo Iſaac (non enim voluit ei vxorem dare è Chananæis, inter quos habitabat.) Eliezer ergò, vt coniugem domino ſuo dignam & virtuoſam indagaret, ſecum ita conſtituit, vt à puellâ, quæ ſibi iuxta fontem occurreret, hauſtum aquæ peteret; ſi enim illa reſponderet: Bibe, quin & camelis tuis potum dabo: certum id indicium fore, quòd puella illa deſtinata eſſet domino ſuo Iſaac à Deo, quòdque ipſa digna eſſet, vtpote virtutibus ornata, affabilis, hoſpitalis, prouida, ſtrenua, &c. ſecundum Chryſoſtomum & alios in Geneſ. Venit ergò Rebecca, dum ſic loquitur Eliezer, virgo pulcherrima & puella decora nimis, cum hydriâ in ſcapulâ, volens haurire. Petiit ille pauxillum aquæ ad bibendum de eius hydria. Quæ mox reſpondit: *Bibe Domine mi*, celeriterque depoſuit hydriam, & dedit ei potum, adiecitque: *Quin & camelis tuis hauriam aquam, donec cuncti bibant. Effundensque hydriam in canalibus, recurrit ad puteum, vt hauriret aquam, & hauſtam omnibus camelis dedit.* Mox ille munuſculis eam remuneratus eſt, & re cum parentibus collatâ deſpondit eam domino ſuo D. Auguſt. homil. 79. de tempore (ſeu quis alius huius Homiliæ auctor) ſcribit hic, denotari, per Abraham Deum Patrem, qui ſponſam Filio ſuo, Chriſto, non de viciná ſibi angelicâ naturâ, ſed de longinquâ cognatione, humanâ videlicet, voluit accipere. Sponſa hæc Maria eſt. (Siquidem in vtero Virginis etiam matrimonium quoddam peractum eſt, Dei cum naturâ humanâ, quam dum ex Virgine aſſumpſit, quaſi cum illâ ſe deſpondit, vt ſic Maria & ſponſa & mater Filij Dei dici alio & alio reſpectu poſſit.) Hanc vt Filio ſuo acciperet in ſponſam, miſit ſeruum ſuum Angelum Gabrielem in terras, vt eius aſſenſum peteret Sed vnde colligi poterat, hanc fore tanto Filio dignam ſponſam & ſimul matrem? Ex paucis eius verbis omni virtute refertiſſimis: *Ecce Ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuũ.* Hæc enim breuiſſimâ ſententia tantam continet Virginis prudentiam, affabilitatem, humilitatem, caſtitatem, &c. vt ſufficiens argumentum ſit, digniſſimam eſſe inter omnes homines, quæ mater Filij Dei foret.

Primum Verbum: *Ecce Ancilla Domini*. Vide

B. hic Primò promptitudinem & alacritatem ad

I. conſentiendum & parendum diuinæ volunta-

Ecce Ancilla Domini. ti. Videtur enim dicere illud Pſal. 122. *Ecce ſicut oculi ſeruorum in manibus dominorum ſuorum: ſicut oculi ancillæ in manibus dominæ ſuæ: ita oculi mei ad*

1. *Dominum meum.* q. d. Oculi mei ſemper ad manus Domini reſpiciunt, vt quidquid vult fieri, ſubitò id agam: velut enim ancilla ad omnia obſequia quantumcumque difficilia me præſento. Sed vide priùs Virgo, quid petat à te Angelus; rem quippe difficilem poſtulat. Filius enim tuus tametſi Deus erit, pauperculus tamen erit, & plurimas perſecutiones patietur, quæ omnes in te redundabunt. In propria veniet, & ſui eum non recipient: poſthæc ab Herode queretur ad necem, & tibi cum eo fugiendum erit: ad extremum ipſe crucifigetur, & tibi ſub cruce ſtandum erit, vbi tuam ipſius animam doloris gladius pertranſibit. Sed hæ difficultates & aliæ quamplurimæ, quas abſque dubio diuinitùs ſibi reuelatas præuidebat Virgo, nihil eam mouerunt, aut ab obediendi promptitudine retinuerunt: *Ecce Ancilla Domini*, inquit. Nimirum vidit Dei Filium & ſuum mox futurum eâdem promptitudine ſe obtuliſſe ad incarnationem, crucem & paſſionem. Ipſe enim, quando decreuit Deus, nolle ſe admittere ſacrificia veteris legis pro expiatione peccati, tunc dixit: Ecce venio; vt nimirum per ſacrificium Corporis & Sanguinis mei reconciliatio fiat Pſalm. 39. Diſce hîc Chriſtiane ad Dei obedientiam te omnimodè reſignare, ſine exceptione, vt paratus ſis in quocunque ancillari opere. Tu enim fortè vis ſeruire quidem Deo, ſed in aulâ tantùm, non etiam in ſtabulo: vis confiteri & communicare, ieiunare, audire ſacrum, ſed non ita ſicut Eccleſia vult & conſueuit. Non ergò es ancilla Domini.

Secundò vide humilitatem. Angelus eam ſalutat gratiâ plenam, & iamiam futuram aſſerit 2.
Dei matrem. Et reſpondit ipſa: *Ecce Ancilla Domini*. Nimirum gratiæ diuinæ familiaris ſemper eſt humilitas: ſicut ſpicæ hoc ipſo, quo granis refertæ ſunt, ad terram ſeſe incuruant; vacuæ verò ſe erigunt: ita & Maria quò pleniorem ſe gratiâ agnouit, tantò ſe eâ indigniorem reputauit, magiſque humiliauit. Conſiderat enim humilitas primò non tam quòd habeat, quàm quòd præter meritum habeat. Secundò, cogitat potiùs quid ex ſe ſit, quàm quid ex alterius gratiâ. Tertiò, conſiderat potiùs quæ non habet & habere meritò deberet, quàm quæ habet. Quartò, conſiderat potiùs defectus ſuos, quàm ea quibus excellit; ſicut virgo nobilis & diues, ſed gibboſa vel clauda, potiùs cogitat de ſuâ deformitate & defectu, quàm de opibus & genere. Quintò, attendit potiùs ad eos, à quibus ſuperatur, quàm quos ſuperat: ſicut baliſtarij & curſores non curant eos, quos præcellunt, ſed eos à quibus præcelluntur. Sic ergò Virgo noſtra non conuertit ſe ad ea, quæ in eius laudem ab Angelo dicebantur (hæc enim vt aliena intuebatur) ſed ad ea tantùm quæ ex ſe habebat.

Agnoſce hîc illam Noëmi, Ruth 1. dicentem: *Ne vocetis me Noëmi, id eſt, pulchram: ſed vocate me Mara, id eſt, amaram.* Sic etiam S. Gregorius, cùm ab aliis laudabatur, reſpondere ſolebat: *Nolite me vocare Noëmi, id eſt pulchrum, ſed vocate me Mara, id eſt, amarum; quia amaritudine plenus ſum.* l. 2. Epiſt. 63. l. 7. Epiſt. 125. l. 1. Epiſt. 6. Ita S. Digna virgo Monialis dicebat cæteris ſororibus: *Nolite me Dignam vocare ſed magis Indignam; quia cuius meriti ſum, etiam nomine debeo inſigniri.* Eulogius memor. Sanct. l. 3. cap. 7. Diſce priùs altum fodere fundamentum humilitatis, ſi turrim perfectionis extruere, & ad virtutum faſtigium pertingere velis. Mundus iſtar fraudulenti artificis eſt, qui altum extruit ædificiũ, non iacto priùs humilitatis fundamento: inde ædificium corruat neceſſe eſt.

Diſce etiam quantâ humilitate accedere ad Eucha-

Euchariſtiam debeas. Etenim Deipara Deum hoſpitem in vtero ſuo exceptura, in tam humilia prorumpit verba: *Ecce Ancilla Domini.* Tu ergò eundem Deum ore tuo ſumpturus, quomodo non exclamas: *O Domine, quia ego ſeruus tuus; ego ſeruus tuus & filius ancillæ tuæ?*

C. II. Fiat mihi. SECVNDVM, *Fiat mihi.* Vide primò verborum moderationem & loquendi parcitatem. Ter locutus erat Angelus Mariæ, Primò, cùm eam ſalutauit: *Aue gratiâ plena, &c.* Secundò, cùm negotium legationis ſuæ expoſuit: *Ecce concipies & paries, &c.* Tertiò, cùm arcanum & mirandum modum concipiendi abſque virginitatis detrimento edocuit: *Spiritus ſanctus obumbrabit tibi, &c.* His quaſi literis acceptis & perlectis, ad ſingula reſpondet, ſed tribus verbis Maria, ad hunc modum: Tu, ô magne Dei Angele, gratiâ plenam me vocaſti: & *Ecce Ancilla Domini*, in quam. Tu diuinum mihi conceptum nuntiaſti: *fiat igitur mihi.* Tu denique addidiſti, futurum hoc, Spiritûs ſancti mirabili ſuperuentu: ita *fiat ſecundùm verbum tuum.* Vide quàm paucis verbis ad tam multas grauiſſimas propoſitiones reſpondeat Virgo prudentiſſima. Diſce hîc loquacitatem vitare & linguam moderari, breuiter ſed prudenter loqui. Sic vno verbo *Fiat*, fecit omnia Deus. Eodem vſa eſt Maria, & ad verbum illud, Deus homo factus eſt, & in vterum eius deſcendit. Septies tantùm locutam inuenimus Mariam; & quàm parcè ſemper? Diſcant ergò mulieres maximè virtutem hanc ab illa: ſi conſeruare ſe à mundi ſordibus & laqueis volunt. Non enim fruſtrà ſtatuit Deus Num. 19. *Vas quod non habuerit operculum & ligaturam deſuper, immundum erit. Quaſi enim vas ſine operculo*, inquit S. Gregorius 6. moral. cap. 17. *vel ligatura polluitur, qui per ſtudium oſtentationis patens nullo velamine taciturnitatis operitur.*

Diſce etiam ante & poſt communionem ſilentio vacare, pauca loqui & cum ſolo Deo tuo dulciter conuerſari; ne alioquin virtus huius Sacramenti citò euaporet.

Vide 2. Fiduciam in Deum & humilem ma-
2. gnanimitatem, quia cùm dixit: *Fiat mihi*: ſe totã Deo commiſit, & pro ſalute generis humani, Dei parentis dignitatem acceptauit. Non reſpõdit Angelo: Quid parentes mei dicent, quos priùs hac de re conſulere oportet? neque etiam obiecit: Quid Sponſus meus dicet, ſi grauidam me viderit? Et ſi dixero Spiritum S. mihi obumbraſſe & prolem hanc dediſſe, quomodo mihi credet? quomodo me non deſeret veluti fœdifragam & fornicariam? quomodo non blaſphemam dicet? Non petiit ab Angelo, vt arcanum hoc Ioſepho priùs intimaret; neque ſuam oppoſuit inopiam, cui difficile erat, alere, vt par erat, eiuſmodi infantẽ. Nimirum erat cor eius fiduciam habens in Domino, & parata erat ſuſtinere pro filio quęcumque opprobria, pericula, exilia, ſtipem denique pro ipſo colligere.

Diſce Chriſtiane confidere in Deo & magno animo aggredi, quæ poſtulat abs te. Tu ſi fortè iuberis opus pium facere, ſæpiùs confiteri, publicum pietatis exemplum dare, pauperibus largè tribuere; citò replicabis; Et quid dicent homines? Et quid fiet de meis liberis? Eiuſmodi difficultates innumeras oppones, quaſi nihil ad Deum pertineret tibi prouidere. *Quid in te ſtas, & non ſtas? proiice te in eum: noli metuere, ne ſe ſubtrahat vt cadas; proiice te ſecurus, excipiet te & ſanabit te*; inquit S. Auguſt. l. 8. confeſſ. cap. 11.

Diſce etiam ad menſam Euchariſtiæ cum fiducia accedere: tametſi enim cum timore & verecundiâ ad menſam illius Principis ire nos oportet, vti ſolent pauperes peregrini venire ad menſam Papæ: non tamen deiici debemus aut animis concidere, rei difficultate deterriti: quia Deus eſt, qui nos vocat. Quare ſi faciamus quod in nobis eſt, nullum imminet nobis periculum, ſed magnum reportabimus fructum.

Nec ſolùm cum fiduciâ, ſed etiam cum fame & deſiderio; quemadmodum vox illa Mariæ, *Fiat mihi, &c.* non ſolùm eſt vox aſſerentis, ſed votum etiam optantis & affectus deſiderantis, ſecundùm Ambroſ. & Bernard.

TERTIVM, *Secundùm Verbum tuum.* Vide D. III. Secundũ Verbum tuum.
inprimis fidem nihil dubitantem de tam difficili & vſque ad id tempus inaudito myſterio. Credidit enim inprimis Deum fore hominem, & quidem in vtero ipſius & ex ipſâ naſciturum ſine viri operâ. Deinde quòd virgo eſſet 5.
paritura & poſt partum permanſura, adeoque mater ſimul & virgo futura. Quis ante illum diem audiuit vnquam talia? Quare ſi magna prædicatur ab Apoſtolo fides Abrahæ, qui *contra ſpem in ſpem credidit, vt fieret pater multarum gentium, non conſiderauit corpus ſuum emortuum cùm ferè centum eſſet annorum: &c.* Rom. 4. multo maior fides Virginis, quæ non credidit ſenem generare, ſed virginem parere poſſe, quod longè mirabilius eſt.

Diſce hîc tu parem fidem exercere in ſumptione & adoratione S. Euchariſtiæ, (non enim difficiliora creditu ſunt; quæ fides docet de illâ, quàm quæ Maria credidit.) Et certè ſi firma illa eſſet, facilè obtineremus rem & virtutem illius Sacramenti. Vt enim Mariæ dixit Eliſabeth: *Beata quæ credidiſti: quoniam perficientur ea, quæ dictæ ſunt tibi à Domino.* ſic etiam beatus qui firmiſſimè & quaſi practicè credit myſterium Euchariſtię. Hinc enim perficientur in nobis, quæ ad eius ſalutarem vſum & effectum participandum requiruntur, puritas conſcientiæ, reuerẽtia, humilitas, deſiderium, fames ſpiritualis, amor, &c.

Vide ſecundò Virginitatis amorem, dum aſ- 2.
ſentiur Virgo Angelo, ſed iuxta verbum eius, quod dixerat, ſine detrimento virginitatis eam parituram: alioquin enim niſi de hoc ſecura & certa facta eſſet, non electuram fuiſſe Dei maternitatem ſenſit D. Bernardin. Senenſ. Serm. de Concept. probarique poteſt ex eo, quòd Virgo non priùs aſſenſum præbuit, quàm ab Angelo audiret: *Spiritus ſanctus ſuperueniet in te*, &c. Sed nimirum vidit talem omninò matrem, virginem ſcilicet & non aliam, requiri à Dei Filio: neque enim alia mater niſi virgo Dei Filium decuit. Virginem matrem voluit, ex cuius puriſſimo ſanguine velut è florum ſapore ſelectiſſimo, interuentu mirificæ illius apis & artificis Spiritûs S. concipi voluit.

Diſce

Digitized by Google

Diſce hinc Chriſtiane, quanta cum puritate & caſtitate accedere te oporteat ad S. Communionem. Qui enim horruit vterum coniugio vitiatum, nónne magis horrebit fornicarium? vel aliis ſceleribus ſordentem?

CONCIO VI.

Quot modis fuerit Dominus cum beata Virgine.

Septem modis potiſſimum adfuit Dominus. B. Virgini.	*3. Per protectionem.*
1. Per operationem potentiæ.	*4. Per prouiſionem rerum neceſſariarum.*
2. Per directionem ſingularem.	*5. Per conſolationem.*
	6. Per conſenſionem voluntatis.
	7. Per eminentiā gratiæ.

THEMA.

Dominus tecum. Luc. 1.

A. MVltis modis intelligi poteſt, quomodo Dominus ſit cum aliquo. Primò per operationem ſuæ potentiæ, vti dominus cum ſeruo. Et hoc ſenſu, cùm Moyſes diceret: Quis ſum ego vt vadam ad Pharaonem, & educam filios Iſrael de Ægypto? reſpondit Dominus: *Ego tecum ero;* manu ſcilicet potenti ad liberationem populi Ægyptiacâ ſeruitute. Exod. 3. Secundò per directionē, vti naucleus cùm naue. Sic dicebat Ioſuæ monens vt ſeruaret legem Moyſis & induceret filios Iſrael in terram promiſſionis: *Noli timere, quoniam tecum eſt Dominus Deus tuus in omnibus, ad quæcunq; perrexeris.* Ioſ. 1. Tertiò, per protectionem à periculis, vti aquila cum nido ſuo, quem defixo oculo reſpicit. Sic dicebat Iſraeli: *Cùm tranſieris per aquas, tecum ero: & flumina non operient te.* Iſai. 43. Quartò, per prouiſionem rerum neceſſariarum. ſicut Paſtor adeſt ouibus. Hoc ſenſu dicebat Iacob: *Si fuerit Deus mecum & cuſtodierit me in viâ, per quam ego ambulo, & dederis mihi panem ad veſculū, & veſtimentum, quo operiar mihi Dominus in Deum, &c,* Gen. 28. Quintò, per conſolationem. velut nutrix cum infante: quo ſenſu ait, Pſal. 90. *Cum ipſo ſum in tribulatione.* Sextò, per conſenſum & concordiam, velut ſponſus cum ſponsâ tempore deſponſationis. In hunc ſenſum dixit Nathan ad Dauidem: *Omne quod eſt in corde tuo, vade fac, quia Dominus tecum eſt.* 2. Reg. 7. Septimò, per amicitiam & gratiam, vt amicus cum amico. Sic dicebat Iſaaco: *Noli timere, quia ego tecum ſū: benedicam tibi, &c.* Geneſ. 26. Nihil aberrauero, ſi dixero his omnibus modis fuiſſe Dominum cum Mariâ, quia eiuſmodi aſſiſtentia Dei per omnia illi debebatur, velut matri Dei.

B. I. Per operationē potentiæ.

PRIMO, Debebatur ei talis aſſiſtentia potentiæ diuinæ, vt virginitatem ſuam cum maternitate conſeruaret, aliaque in ipſa præter naturæ ordinem perficerentur. Fuit ergò cùm eâ, Primò per operationem ſuæ potentiæ, per quam omnia facilè perficeret in eâ; quę ad myſterium Incarnationis & virginitatem eius conſeruandam pertinerent, quæque alioqui naturaliter fieri nequeunt: quo modo dominus dicitur eſſe cum ſeruo, quando ea illi præſtat, quæ ipſe per ſe obtinere non poſſet. Hinc Angelus dixit: *Dominus tecum,* id eſt, quia dominatur naturæ vniuerſæ, & poteſt eam inuertere & mutare pro ſuo libitu. Hanc aſſiſtentiam fatetur ipſamet, cùm ait: *Fecit mihi magna qui potens eſt.*

C. II. Per directionem ſingularē.

Secundò, Debebatur ei peculiaris directio in omnibus operibus, ne in re aliquâ delinqueret, & filij ſui Maieſtatem labe aliquâ aſpergeret. Fuit ergo ſecundò cum ea per ſingularem directionem, ne vel in minimo vnquam offenderet aut erraret, vt naucleus cum naue. Hoc ſenſu Eſaiæ c. 43. Iſraeli dicit Dominus: *Cùm tranſieris per aquas, tecum ero, & flumina non operient te: cùm ambulaueris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te. Illos flumina operiunt,* ait S. Gregorius l. 6. Epiſt. 169. ad Cyriacum, *quos actiones huius ſæculi mentis perturbatione confundunt. Nam qui ſancti Spiritûs gratiam tenet in mēte, tranſit aquas, & tamen fluminibus non operitur; quia etiam inter medias populorū turmas ſic peragit greſſus ſui itineris, vt non ſubmittat actionibus ſæculi caput mentis.* Sic ille. Id verò cernere eſt in Deipara, quæ ita in ſæculo nequam per annos 63. eſt verſata, vt re minimo vnquam peccato ſe contaminauerit. Quid hoc aliud quàm ambulare per vndas & non madefieri? ambulare per lutum & non infici? Adhæc dum in ſtatu matrimonij fuit, quodammodò in igne fuit: ibi tamen virginitatis ſuæ propoſitū exactiſſimè ſeruauit. Quid hoc aliud, quam in igne non aduri? Hinc ab Eccleſiâ vocatur *rubus ardens & incōbuſtus.* Exo. 3. Item *lilium inter ſpinas.* Cant. 4. Cùm cæteris ſāctis ſat præclarè agitur, ſi à mortali lapſu atque adeò à colliſione ſeruantur: at cum Mariâ ſic agi conueniebat, vt nec venialiter laberetur. *Decuit nimirum,* ait S. Bernard. in Epiſt. ad Canon. Lugdum. *Reginam Virginum ſingularis priuilegio ſanctitatis abſque omni peccato ducere vitam.*

D. III. Per protectionem.

TERTIO, Debebatur ei protectio talis, quâ tantum filium ſecurè educare eiſque ſeruire per omnia poſſet. Fuit ergò tertiò cum illa per ſingularem protectionem à periculis, inſidiis, contumeliis, &c. quo modo Aquila, licet à nido longiùs auolans, oculum tamen ad illum ſemper intendere dicitur, ne quid damni aut inſidiarum is patiatur. Maria nidulus Chriſti erat, & lectulus Salomonis, in quo placuit ei quieſcere, & ſicut lectum Salomonis ſexaginta fortes cingebant ex fortiſſimis Iſrael, Cant. 3. ita Dominus tecum, ô Maria. Hinc licet Chriſtus ſemper inſidiatores haberet Iudæos: ipſa tamen ab eis nihil offenſa legitur, etiam cùm in medio rabidorum canum & oblatrantium Iudæorum ſub cruce ſtetit. Et vnde ei, dices, hic animus, vt eo loco ac tempore cōparere auderet, vbi à longè ſtabant omnes noti Chriſti? Nimirum cogitabat illud Pſalm. 22. *Si ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.* Quomodo ergo timeret? *Scapulis ſuis obumbrabit tibi, & ſub pennis ei ſperabis,* ô Deipara. Antigonus nauali pugnâ contra Ptolomæi milites præliaturus, cùm moneretur à Gubernatore. plures eſſe hoſtiū naues, reſpondit: *Pro quot nauibus ſupputas me, qui hîc præſto ſum?* Plut. in Regum & Imperatorum apophthegm. Fremebat

circa

circa Mariam in monte Caluariæ cohors militum & carnificum, nec non Principum & Sacerdotum. Cur ergò non timet Maria in medio illorum? Si enim iuuenem illum, qui ſequebatur Chriſtum captum, comprehendere volebant, ſi Petrum tenere negantem: quanto magis inſidiarentur Matri? Sed nimirum Dominus cum illâ fuit, fortior omnibus. Præceperat Deus, Deut. 22. vt inuento nido, pulli quidem tolli poſſent, mater tamen immunis auolare ſineretur. Num de auiculis Deo cura eſt? Matrem ergò ſuam voluit à militibus intactam relinqui, ſe verò tolli.

E. IV. Per prouiſionem rerum neceſſariarũ.

QVARTO, Decebatur ei tanquam pauperculæ talis prouiſio, quâ tantum ſuſtentare filium & ſeipſam poſſet. Fuit ergò cum ea quartò, per prouiſionem rerum neceſſariarum; ſpiritualium & temporalium: ſicut Paſtor adeſt ouiculæ, ad paſcua eam ducens ac reducens, nec non ab incurſu beſtiarum defendens. Sic enim quando Ioſeph volebat eam clàm deſerere, quòd prægnantem viderat (vnde Virgo in periculum famæ & lapidationis coniecta fuiſſet) mox adfuit ei Dominus, & monuit Ioſeph per Angelum, vt perſiſteret cum coniuge: quod enim in vtero gereret, à Spiritu S. eſſe. Quis eam cuſtodiuit in fugâ Ægyptiacâ? quis duxit & reduxit itinere tam aſpero & longo? quis in Ægypto aluit, terrâ ignotâ & hoſtili? Deus vtique qui cum illâ erat. Adhæc dum in Bethlehem, ſolo alieno, puerpera diuerſabatur, difficile erat Ioſepho labore manuum eam ibi ſuſtentare. Itaque Dei ductu aduenjunt Magi, & aurum illi adferunt. Denique cùm orbaretur Filio ſuo, Ioannes ei pro Nutritio aſſignatur.

F. V. Per cõſolationem

QVINTO, Debebatur ei ſpecialis conſolatio, quòd maiores afflictiones propter Filium, quàm vllus mortalium ſuſtinere deberet. Fuit ergò cum eâ quintò, per ſuauiſſimam conſolationem, velut nutrix cum infante. Sic adſuit aſſiſtenti ſibi iuxta crucem: *Stabat* enim ipſa *iuxta crucem*, ait Ioannes; non lapſa eſt in terram, non lacerauit crines, non eſt paſſa deliquium, non eſt vociferata, quod aliæ fœminæ feciſſent: ſed heroico animo ſtetit & dolorem modeſtè preſſit. Vnde tantus illi animus? Ex præſentiâ Filij, qui eam ſic firmabat & conſolatione perfundebat.

Hac ratione Iulius Cæſar, cùm aliquando in maris tempeſtate periclitaretur, gubernatori animum deſpondenti, iterum reddidit, ſuam illi præſentiam aperiens: *Confide fortunæ*, inquit, *ſcíaſq; te Cæſarem vehere*. Plut. in Apoph. Quemadmodum Aſſuerus Eſtheram ex ſui aſpectu perturbatam & deficientem ſuſtentauit vlnis ſuis, & verbis blandè conſolabatur, Eſther 15. ita ſuſtentauit Matrem Filius, ex aſpectu ſui triſtiſſimo vehementiſſimè perturbatam, ne omninò præ triſtitia deficeret, corrueret & moreretur.

G. VI. Per conſenſionem Voluntatis.

SEXTO, Debebatur ei talis poteſtas, vt quod ipſa ageret cum filio eiuſque ſeruis, ratum eſſet. Fuit ergò cùm eâ ſextò, per voluntatis conſenſionem: vt ſcribit Bernard. Serm. 3. ſuper *Miſſus*: quo modo ſponſus eſt cum ſponſâ. Quemadmodum Aſſuerus dedit poteſtatem Eſtheræ ſcribendi Epiſtolas pro ſuæ gentis ſalute, quas vellet, & ſignãdi annulo regio, Eſth. 8. ita & Deus Mariæ. Quid enim ei negauit vnquã? Nónne ad eius petitionem, deficiente in nuptiis vino, primum & ſtupendum fecit miraculũ? Nónne cum eâ deſcendit in Nazareth, & erat ſubditus illi?

H. VII. Per eminentiam gratiæ.

SEPTIMO, Debebatur ei tanquam Matri Dei, ſingularis gratiæ & gloriæ prærogatiua. Fuit ergò cum illâ per ſingularis gratiæ eminentiam ſuper omnes creaturas, velut amicus cum amico: imò vt filius cum matre. Nam, vt aduertit Petrus Damian. Card. Deus dicitur eſſe in iuſtis per gratiam, & in ſanctis per gloriam; nõ dicitur eſſe cum illis. Singularem ergò gratiæ prærogatiuam indicant hæc verba. Certè D. Aug. Serm. de Natiuit. Virginis in perſona Gabriëlis ita loquitur: *Dominus tecum, ſed magis, quàm mecum; in tuo eſt corde, in tuo eſt vtero, adimplet ventrem, adimplet mentem.* Vbi meritò quærat aliquis, quâ ratione verum hoc ſit, cùm Domino teſte Luc. 4. qui minor eſt in regno cælorum, maior ſit Ioanne Baptiſtâ in terris degente, ac proinde quouis iuſto viuente. Reſpõd. 1. plus eſſe Deum habere in ventre, quàm per gratiam ſolùm: hic enim modus ordinarius eſt, ille extraordinarius. Per hunc conſtituuntur filij Dei adoptiui, per illum Virgo Maria facta eſt mater Filij Dei naturalis; & præterea modo etiam aliquo filia Dei Patris & ſponſa Spiritus S. Deinde etiam per gratiam magis erat cum Mariâ, quàm cum Gabriele; quia licet Gabriel poſſideret iam hereditatem cæleſtem, Maria tamen iam tunc gratiam ampliorem, hoc eſt, pignus & hypothecam certiſſimam habuit ad præſtantiorem gloriã, quàm Angelus habebat de facto. Fuit Gabriel quaſi aureum quoddam vas, Maria argenteum, ſed pretioſiſſimis gratiæ & virtutum gemmis vndique exornatum. Quis autem neget gemmas, etſi de facto aurum non ſint formaliter, eſſe tamen eminenter, & facilè ex illis plus auri comparari poſſe, ſi vendantur, quàm ſi aureæ forent?

Sed dices, hæc quæ diximus ad Dei potiùs, quàm Mariæ gloriam pertinere. Reſpondeo pertinere etiam ad gloriam Mariæ. Ad hanc enim Dei aſſiſtentiam ſeſe cum Dei gratiâ diſpoſuit adeoque dignam fecit. Nam inprimis credidit, quòd ea in ſe mirabiliter perficienda eſſent, quæ dicta ſunt ei à Domino, ob quam fidem beata prædicatur ab Eliſabethâ, Luc. 1. Secundò; directioni Dei in omnibus ſe ſubmiſit. Tertiò, ad Deum in omni ſuâ tribulatione vel periculo confugit. Quartò, in ſuâ inopiâ confiſa eſt in Domino eiuſque prouidentiâ. Quintò. particeps & ſocia tribulationum eius fuit, vnde & conſolationis. Sextò, voluntati eius ſuam ad amuſſim accommodauit. Denique Deum toto corde amauit.

Quare ad extremũ dicamus, cùm Abimelech eiuſque ſociis, ad Mariam, quod illi dicebant ad ſeruum Dei Iacob: *Vidimus tecum eſſe Dominũ, & idcircò nos diximus: Sit iuramentũ inter nos & ineamus fœdus: vt nõ facias nobis quidquã mali, ſicut & nos nihil tuorum attigimus, nec fecimus, quod te læderet.* Geneſ. 26.

Digitized by Google

Geneſ. 26. Promittamus Dei Matri, nos eam nunquam derelicturos, nec contra eam vnquam aliquid dicturos aut facturos, neque permiſſuros, vt à noſtris ſubditis contra eam aliquid agatur: ita enim ipſa non modò nihil mali nobis faciet, ſed plurimum potiùs boni.

CONCIO VII.

Propugnacula pudicitiæ extructa à MARIA Virgine.

1. Primum propugnaculum quo D. Virgo virginitatem roborauit, fuit amor ſolitudinis.
2. Humilitas & verecundia.
3. Taciturnitas.
4. Votum aut firmum propoſitum virginitatis conſeruandæ.

THEMA.

Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco? Luc. 1.

A. QVi murum ciuitatis ab hoſte tueri volunt, in eo plura ædificant propugnacula, vt eorum præſidio hoſtem depellere à muro queant. Hoc certè intellexit optimè B. Virgo, quæ virginitatis ſuæ murum vt modicus tueretur, plura circa eum ædificauit propugnacula, plura, virtutum aliarum ſubſidia, quæ virginitatem eius ſecuram & inuictam redderent; vt de eâ meritò dixiſſe videatur SS. Trinitas Cant. 8. *Quid faciemus ſorori noſtræ in die quâ alloquenda eſt?* à Gabriele ſcilicet in Annuntiatione, vt ſentit Hugo Cardinalis hîc, *ſi murus eſt ædificemus ſuper eum propugnacula argenea.* Murus erat fortiſſimus B. V. virginitas, ſed præterea ab eâ roboratus erat & munitus variis propugnaculis, vt videmus.

B. I. Amor ſolitudinis. PRIMVM propugnaculum erat ſolitudinis amor. Vbi enim putatis inuentam eſſ' ab Angelo B. Virginem? Num in plateis vagabundam? aut in foro vel campo? aut domo aliquâ vbi conuiuium, fidicines & choreæ? Minimè verò. In cubiculo ſuo inuenta eſt. Hoc enim volunt ſibi verba illa: *ingreſſus ad eam Angelus. Sola in penetralibus*, inquit S. Ambroſius lib. 2. in Lucam, *quam nemo virorum videret, ſolus Angelus reperiret.* Et S. Bern. Serm. 3. ſuper *Miſſus eſt*, ait: *Clauſerat illâ horâ ſuum ſuper ſe habitaculum Virgo prudentiſſima, ſed hominibus, non Angelis.* Diſcant hîc mulieres, virgines præſertim, non vagari in plateis, conuiuiis & choreis, ſi pudicitiam conſeruare, ſi Angelorum & Dei conſortio frui & gratiâ repleri cupiant, ne contingat illis, quod ciuibus vrbis Hai, qui ab Iſraëlitis ſimulatâ fugâ euocati, vrbem apertam reliquerunt: mox enim latentes à tergo inſidię vrbem ceperunt & ſuccenderunt, Ioſ. 8. Ad eundem enim modum euocant mali Genij mulieres è pentralibus ad choreas, nuptias, colloquia, &c. vt dum ipſæ domi non habitant & oſtia ſenſuum ſuorum aperta relinquunt, capiantur & peruertantur ſaltem animo, ſi non corpore, dum malis occupantur & feruent deſideriis. Quis eſt qui neſciat arbores in viis conſtitutas maximas pati iniurias, à tranſeuntibus vellicari, baculis impeti, lacerari? arbores verò in horto clauſas, nihil horum pati? ſimiliter & fontem omnibus patulum & communem pluribus ſordibus conſpurcari: ſignatum contrà aut ferreis cancellis ſeptum, limpidiſſimum ſemper perſeueraret? Audi Eccleſiaſt. cap. 36. *Vbi non eſt ſepes, diripietur poſſeſſio.* Huiuſmodi fons & arbor erat Maria, quemadmodum Cant. 4. dicitur: *Hortus concluſus, ſoror mea ſponſa, hortus concluſus, fons ſignatus.* Illiuſmodi verò erat Dina, quæ egreſſa ad videndas mulieres regionis exteræ, quæ tunc magno numero & ornatæ ad feſtum conuenerant (ſi credimus Ioſepho,) à Sichem rapta & oppreſſa eſt Geneſ. 34. Volebat videre tantùm, ſed viſa & ipſa eſt. Videre voluit mulieres tantùm; ſed offendit iuuenem. Ita multæ putant, nihil eſſe periculi, ſi ad choreas erant ad ſui ſimiles, &c. & fit vt, quod Martialis cecinit, redeant Helenæ, id eſt, meretrices, quæ egrediebantur Penelopes, id eſt, virgines. Vnde antiquitùs nouas nuptas, cùm in domum ſponſi deducerentur, colus compta cum ſtamine & fuſo ſecuta eſt: vt monerentur domi cum tali exercitio ſe continere, vt docet ex Plutarcho & Plinio Briſſonius de ritu nuptiarum. Optimè igitur S. Martinus dicebat: *Mulier intra murorum munimenta ſe contineat, cuius hæc primà virtus & conſummatio victoriæ eſt, non videri*, refert Sulpitius dialog. 2.

SECVNDVM, Humilitas & verecundia. Enituit hæc in Virgine, dum audiens ſalutionem Angeli turbata eſt; turbata inquam ex humilitate, quia tantis ſe laudibus prædicari & omnibus mulieribus anteponi audiebat, cùm ipſa nihil eiuſmodi in ſe agnoſceret, ſed potius amaret neſciri & omnibus poſtponi. Vtinam hoc aduerterent omnes mulieres, quæ dedecori ſibi ducunt, ſi cultu & veſtitu ab aliis ſuperentur, ſi non in omnium oculis verſentur: quid enim hæ aliud faciunt, quàm quòd murum pudoris deſtruant, & hoſtes ſuos ad ſe admittant, imò alliciant? Non reprehendo ornatum illum, qui intra certos limites, pro cuiuſque ſtatu & facultatibus, ac intra patrium morem ſe continet: ſed de illo loquor, qui vel modum excedit, vel nouitates & vanitates inuehit, & qui vel ad captandam vanam gloriam, vel ad oculos hominum trahendos & illaqueandos eſt compoſitus. Hic enim non tantùm aliis lapis offenſionis eſt, ſed & proprio ſubiecto interitum machinatur, & hoſtes ad ſe trahit; ad eum ferè modum, quo Florentiæ ante paucos annos puer quidam in atrio, vbi ſæuæ cuſtodiuntur beſtiæ, dum pallio ad Lynces demiſſo, ad ſaltum eos prouocat, & vnum eorum, qui fortè pallium vnguibus & dentibus fortiter retinebat, cum pallio de caueâ extrahit, ab eodem mox occiſus eſt, vt ibidem certâ fide mihi narratum eſt. Quid enim aliud faciunt ſuperbæ & comptulæ fœminæ, quàm quòd formæ & cultûs ſui pulchritudine illice laſciuos ad ſe trahunt oculos Lynceis acutiores, qui pudori earum inſidientur & tandem exitum offerant? Sic Bethſabēe lauando ſe ſuper ſolarium, vbi conſpici potuit, pudicitiam ſuam Dauidi proſtituit. Conſiderate reginam Iezabel, C. II. Humilitas & verecūdia

Iezabel, quædum prætereunte Iehu feneſtram aperit, ſtibio pingit oculos & ornat caput ſuum, proſpiciens vt Iehu prætereunti placeret, iubente Iehu de feneſtra præcipitata eſt & à canibus deuorata, vt prætereuntes dicerent; *Hæccine eſt illa Iezabel?* 4. Reg. 7. Ad eundem enim modum illæ quæ ſe oſtentare & aliis placere ſtudent, ab ijſdem tandem præcipitantur, etſi modo longè grauiori; nimirum de faſtigio pudoris, in foueam impudicitiæ, & ſic canibus eandem diabolicis, id eſt, ſcortatoribus cibum adornant, ſeipſas proſtituendo, & omnibus tandem prætereuntibus fabula & contemptus fiunt. Quare ne quid tale experiantur, ad exemplum Virginis ſeſe velo humilitatis operiant, dilaudari & alijs anteponi metuant, turbentur cùm decorem ſpeciémve ſuam celebrari audiunt.

D. III. Taciturnitas. Tertivm, Taciturnitas; quia non ſtatim reſpondit Angelo, ſed cogitabat priùs, qualis iſta eſſet ſalutatio: nec etiam niſi ſecundò compellata reſpondit, adeoque ad duas allocutiones ſemel tantùm & breuiſſimè, quaſi memor illius præcepti apud Eccleſ. cap. 23. *Si bis interrogatus fueris, habeat caput reſponſum tuum.* Nimirum haud aſſueuerat multiloquio, præſertim cum viris & adoleſcentibus: Angelus autem haud dubiè formâ ſpecioſiſſimi adoleſcentis apparuit. Vnde S. Ambr. lib. 2. in Lucam ait: *Trepidare virginum eſt, & ad omnes viri ingreſſus pauere, omnes viri affatus vereri. Diſcant mulieres propoſitum pudoris imitari.* Hæc ille. Iam ſi Virgo ſanctiſſima trepidauit loqui cum Angelo, quantò magis timere debent loqui iuuenculæ cum iuuenibus, & contrà? Idem S. Ambroſ. rectè comparat hominem loquacem ſpeculo, quia *vt ſpeculum omnes faciei defectus inſpicienti repræſentat: ita & lingua loquax cordis ſui praua deſideria & animi leuitatem prodit.* Dic verò, quis Caſtelli Dux adeò væſanus erit, vt hoſtem, à quo obſidetur, in Caſtellum introducat, & omnea ſuas munitiones, cuniculos, & arcana indicet? Hoc enim ſi faceret, facilè inueniret hoſtis, quomodo Caſtellum expugnaret. Idipſum etiam timendum eſt, ſi per loquendi libertatem iuueni animi ſui ſenſa iuuenculæ communicent. Neque dicas te loqui tantùm iuuenibus honeſtis, quia quantumuis honeſti ambo ſitis, adeſt tamen colloquio veſtro medius dæmon, malorum incentor, cuius *halitus prunas ardere facit*, vt ait Iob cap. 41. *& flamma de ore eius egreditur.* Loquebatur Maria cum Angelo, & tamen loqui trepidauit. Eſto, honeſtus ſit iuuenis, honeſta puella, caro tamen ſunt, ſtupa ſunt & ignis. Vnde Senior quidam apud Eoiratum in prato ſpirituali c. 219. aiebat: *Filioli ſal ex aquâ eſt, & ſi appropinquauerit aquæ, continuò ſoluitur & deficit. Ita vix ex muliere eſt: vnde ſi familiari nimis conuerſatione ſe miſcuerint, facilè in alterius laqueos trahuntur.* Neq; dicas etiam, de rebus honeſtis te ſermocinari, quia miraculum foret, ſi in tali conuerſione nihil vnquam prodiret obſcœni! Multa mirabilia patrauit Moyſes, de nullo tamen dubitauit præterquàm de eductione aquæ ex petra, Num. 20. Sciebat enim Moyſes ignem potiùs proſilire ex percuſſione petræ, quàm aquam. Ita nimis temerarium eſt, ex tali conuerſatione honeſtatem elicere, cum potiùs contrarium, ignis ſcilicet concupiſcentiæ; per illas generetur. Nec ſatis eſt, ſi dicas, te non habere malam intentionem: quî enim noſti, quid patiatur perſona illa, quâ cum loqueris? Num tu factum excuſares, ſi ignem alicuius domui ſubiiciens diceres, te id bona intentione facere?

Qvartvm, Prudentia & circumſpectio; quia non temerè aſſentiri voluit Angelo, ſed doceri quomodo fieri poſſet, nè in alio impingeret, ſciens ſe voto virginitatis adſtrictam. Igitur, *Quomodo fiet iſtud?* inquit, modum ſcilicet inquirens & ordinem, vt ait Sanctus Bernardus ſermon 4. ſuper *Miſſus eſt.* Ac licet ſciret Maria ex Scripturis, Meſſiæ matrem virginem permanſuram, idipſum tamen ab Angelo confirmari cupiebat, quo doceret poſteros theſaurum pudicitiæ maximâ curâ ſeruare. Vnde benè de ea dicitur Canticor. 2. *Vox turturis audita eſt in terra noſtra*: quia Hebræis Thur, eſt conſiderare: Ergo Turtur, eſt bis conſiderare, quod fecit hîc Maria antequam ſe reſolueret. Primò, *cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio?* Deinde: *Quomodo fiet iſtud?* Non ſatis eſt obſeſſis habere mœnia, munitiones & propugnacula, ſed præterea ſuper hæc omnia conſtituuntur cuſtodes, qui vndique circumſpiciant, ne quà hoſtis ingruat.

E. VI. Prudentia. Et ſi quidem ignotus aliquis accedat, ſtatim examinatur, & ſi hoſtis fuerit, mox in fugam agitur aut occiditur. Plurimos hoſtes habet pudicitia, quàm proptereà Sanctus Ambroſ. lib. 1. de virginibus, ait ſignificari per fructum illum vineæ, Cantic. 8. quem mille ducenti ſeruant; & per lectulum illum Salomonis, quem 60. fortes cuſtodiunt. Ponat igitur iuuenis, ponat virgo, ponat pudica matrona, ſuper omnes ſenſuum portas ſingulos cuſtodes, quia aduentantia quæuis ſenſuum obiecta ſedulò examinent, hoſtéſne ſint nécne. Et ſi quidem inſidiari pudicitiæ poſſunt, eos mox iugulent dicantque: *Quomodo fiet iſtud?* Proptereà ſeueras ſe exhibeant erga eos, qui de impudicis rebus loquuntur, qui riſus & ineptias tractant, &c. Cogitent quantum ſibi mali creaturi ſint, ſi hoſtem admittant, quàm grauiter in Deum, proximum, parentes ſeipſos peccaturi: dicantque cum Demoſthene qui ſcorto à ſe exigenti mille drachmas pro pretio, dixit: *Non emo tanti pœnitere.* Cogitent pudicitiam eſſe lilium inter ſpinas, nec ſine multis vulneribus animæ & corporis attrectari & decerpi poſſe. Quòd ſi hoc feciſſet Eua, ſi, inquam, priùs pomum bene examinaſſet & ſerpenti dixiſſet: *Quomodo fiet iſtud?* quomodo fieri poteſt vt per eſum fructus vetiti ſiamus quaſi Dij? &c. non emiſſet tanti pœnitere, nec tot vulneribus ſe & nos cruentaſſet: hæc verò, quia non fecit, in mille ſpinas & tribulos incidit. Multi ſanè iuuenes, multæ puellæ & matronæ ſimilibus ſuaſionibus ineſcantur, quia nimiùm leues & credulæ ſunt: quaſi multum boni conſecuturæ ſint, ſi pudicitiam ſuam tentantibus diuendant;

ſed miſeræ, quid inde referunt, niſi vulnera conſcientiæ vrentia, confuſionem & ignominiam, bonorum omnium diſpendium? Imitentur igitur potiùs adoleſcentem illum Ioſeph, qui à Dominâ ad ſcelus ſollicitatus, rem meliùs exanimauit, dicens: *Quomodo poſſum hoc malum facere & peccare in Dominum meum?* Gen. 39. Quomodo fiet iſtud, vt peccem adeò in Deum, meipſum, parentes fratres proximos?

F. V. Votum aut firmū propoſitū Virginitatis. QVINTVM, Votum, aut firmum propoſitum pudicitiæ conſeruandæ, Vouiſſe enim Deiparam virginitatem colligunt SS. PP. apertè ex hoc, quod ſubiunxit: *Quoniam virum non cognoſco.* Sic enim & Religioſi Carthuſiani dicerent: Nos carnibus non veſcimur. Et nos Chriſtiani dicimus: Falſos Deos non adoramus. Votum autem hoc æternum & fixum fuiſſe facilè colligimus. Si enim cùm tantus ei promitteretur filius, Deus ſcilicet ipſe, à virginitate demoueri noluit, ſed eam ſibi ſaluam reſeruari voluit: quibus, quæſo, machinis aut blanditiis flecti ab hominibus potuiſſet? Nonne ſi puella aliqua obſcuris natalibus regis coniugium ſibi oblatum reſpuat, rectè colliges, eam ad coniugium ineundum nunquam inducendam? Diſcant hic virgines, imò & viduæ ac coniugatæ, quantopere cuſtodire debeant caſtitatem ſuam. Nam ſi Virgo Maria tantâ propoſitâ dignitate, noluit in legitimum thorum aſſentire; num permouendam fuiſſe putatis, vt conſentiret in ſtuprum vel adulterium? Firmum igitur propugnaculum omnes caſtitati ſuæ ſeruandæ ædificent, propoſitum ſcilicet immobile: virgines quidem & viduæ, vt antequam legitimè contrahant, nullum ne agnoſcere quidem virum velint; coniugatæ verò, vt præter maritos proprios agnoſcant nullum. Dicant omnes: *Quoniam virum non cognoſco.* Inſpiciant exemplum Qualdratæ illius, puellæ Florentinæ, quæ ab Othone IV. Imperat. tunc Florentiæ degente, ad deoſculandum expetita, reſpondit: *Nullius me hercle, quàm eius quem maritum habitura ſim, ſuauium accipiam.* Placuit ea vox Principi, & puella Guidoni Germano viro inclyto in Matrimonium data eſt. Fulg. l. 6. cap. 1.

Atque hæc ſunt, quæ promiſimus, propugnacula caſtitatis & pudicitiæ, à SS. Trinitate in Deipara ædificata, ad tuendam eius virginitatem, nec non ad inſtructionem noſtram. *Habemus theſaurum iſtum* (caſtitatis) *in vaſis fictilibus.* 2. Corinth. 4. idcircò cautè geſtandum. S. Hiero. Epiſt. 140, ad Principiam ait, virgines à gentilibus fingi ſolere armatas, propterea quòd virginitas ſemper eſſe armata ad ſui defenſionem debeat. Idem dico de caſtitate coniugum & viduarum, quæ ſuos etiam hoſtes habet. Tueatur vnuſquiſque murum & theſaurum ſuum huiuſcemodi propugnaculis, vt ſuæ caſtitatis lauream capiat in cœlo.

CONCIO VIII.

Virginitas Deiparæ ante, in, & poſt partum oſtenditur.

1. *Probatur Mariam virginem fuiſſe in conceptu ex hod. Euangel. ex vaticiniis Sibyllarum & naturalibus exemplis.*
2. *In partu ex Iſaiæ 7. Concilio Epheſino, & ex ſimilibus & congruentiis.*
3. *Poſt partum ex Ezech. 44. ex rationibus, &c.*

THEMA.

Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi Luc. 1.

INgentia prodigia contigerunt iſto die, Auditores. Quæ enim olim Hebræis magnalia Dei monſtrata fuerunt, hodie repetita ſunt, imò quæ illis per imagines & figuras delineata fuerunt, hodie re ipsâ demonſtrata ſunt. Hodie enim Adam de *terra virgine*, vt S. Ambroſ. ſerm. 37. de Quadrag. loquitur, hoc eſt, nondum proſciſſa formatus eſt, quia Chriſtus matre virgine procreatus. Hodie rubus ardens, ſed incombuſtus viſus eſt, quia ignem illum alioqui conſumentem, Deuter. 4. Deum concepit Maria ſaluo integritatis virgineæ virore. Hodie lex diuina ſcripta eſt *ſine grapho*, vt ait S. Auguſt. ſer. 14. de Natali, in tabula lapidea ſolo Dei digito, quia ſola operatione Spiritus ſancti concepit Virgo Chriſtum. Hodie *Virga Aaron annis ſiccata plurimis ſine aquâ reuixit, in templo floruit, nuces produxit*, inquit S. Auguſtinus loco citato, quia fœmina abſque omni culturâ humanâ filium concebit. Hodie deſcendit ros in vellus Gedeonis, areâ circumiacente proſſus nihil perfuſâ, quia verbum Dei ita in vterum Virginis deſcendit, vt clauſtra virginitatis eius intacta permanerent. Hodie *nouum creauit Dominus ſuper terram: fœmina circumdedit virum*, quia ſola virgo ſine viro concepit Chriſtum, quia adhuc in vtero matris virili perfectione non caruit. Hodie lapis abſciſſus eſt de monte ſine manibus, quia lapis angularis Chriſtus ſine virili operâ de puriſſimo Virginis ſanguine formatus eſt. Denique hodie ſignum illud Achabo datum contigit, dum virgo concepit filium. Verùm ſunt nonnulli de Caluini ſecta, qui his prodigiis fidem abnuunt, quibus proinde hæc veritas pluribus adſtruenda eſt. A. Geneſ. 1. Exod. 3. Exod. 31. Num. 17. Iudic. 6. Ierem. 31. Dan. 2. Iſai. 7.

B. I. Virgo in conceptu. PRIMO. Virgo fuit in conceptu. Probatur primò, ex hodierno Euangelio, vbi habeamus, eam abſque viri complexu operâ tantùm Spiritus ſancti ſupra naturam concepiſſe, adeóque illæsâ virginitate, quam ſibi ſaluam reſeruauerat Deipara. Rurſum ex Matth. cap. 1. vbi Ioſepho ait Angelus: *Quod in ea natum eſt, de Spiritu ſancto eſt.* Subditque prædictionem huius rei per Iſaiam c. 7. *vt adimpleretur*, inquit, *quod dictum eſt à Domino per Prophetam dicentem? Ecce virgo in vtero habebit, & pariet filium, &c.* Qui vel ſolus Iſaiæ locus huic rei comprobandæ ſufficere poteſt. Ibi enim ponitur vox *Alma*, quæ Hebræis virginem ſignificat, præſertim ſi eum

cum articulo *ha* ponitur, vti ſiet ibi. Neque dicat Caluinus, prædici quidem virginem parituram, ſed in ſenſu diuiſo, ſcilicet poſt copulam; quia refellit hoc inprimis Matthæus loco cit. dicens, quod in eâ natum eſt, non de viro, ſed de Spiritu ſancto eſſe. Deinde ipſa contextus Iſaiæ, qui conceptum & partum illum virginis adducit pro prodigio à Deo ſtatuendo. *Propter hoc*, inquit, *dabit Dominus ipſe vobis ſignum: Ecce virgo concipiet*, *&c.* Quale autem hoc eſſet ſignum vel prodigium, quòd virgo iam corrupta conciperet? His accedunt vaticinia Prophetarum hoc idem ſymbolicè prædicentia, vti illud P.71. *Deſcendit ſicut pluuia in vellus.* Quemadmodum enim ros in vellus Gedeonis placidiſſimè ſummo ſilentio deſcendit: ita Dei Filius placidè & abſque ſtrepitu, ſeu læſione virginei vteri in eum deſcendit.

2. Secundò ex vaticiniis Sibyllarum & gentilium; quia enim virginitas fœcunda miraculum eſt longè maximum, idcirco etiam gentilibus id modo aliquo demonſtrare voluit, imprimis per Sibylla, è quibus Phrygia ita canit:

Virginis in corpus voluit demittere cælo
Ipſe Deus prolem, cùm nunciat Angelus almæ
Matri, quæ miſeros contractâ ſorde leuabit.

Cumana item apud Virgil. Eclogâ 4.

Vltima Cumæi venit iam carminis ætas:
Magnus ab integro ſæculorum naſcitur ordo,
Iam redit & virgo, redeunt Saturnia ſæcla,
Iam noua progenies cælo demittitur alto,
Clara Deûm ſoboles, magnum Iouis incrementum, &c.

Tametſi hoc vaticinium Virgilius ad Aſinium Romani Conſulis filium Poetico & adulatorio ſtylo detorſit. Sanè id ad Chriſtum pertinere non ſolùm animaduerit S. Auguſtinus lib. 10. de ciuitat. cap. 17. & Conſtantinus M. Orat. ad S. cœtum, verùm etiam gentiles illi Chriſtianorum hoſtes, Secundianus vir eloquentiſſimus Præfecti aſſeſſor, Marcellianus orator, & Verianus pictor, qui eo lecto & expenſo, non tantùm fidem Chriſtianam amplexi ſunt, verùm etiam pro eâdem, ſub Decio Imperatore illuſtre martyrium ſubierunt; apud Surium 9. Auguſti.

Deinde ſcribit Paulus Diaconus, Sigebertus, D. Thomas 22. quæſt. 2. a. 7. & alij, Conſtantini & Irenes tempore, inuentum eſſe ſepulchrum, in quo iacebat homo auream laminam habens in pectore, cum hâc inſcriptione: *Chriſtus naſcetur ex virgine, & ego credo in eum, ô Sol ſub Irene & conſtantini temporibus iterum me videbis.* Carnuti item in Galliâ Druides ſapientiâ clari aram dedicârunt Virgini pariturae, vbi nunc magnifica Deiparæ Baſilica extructa eſt. Ægyptij item ante Chriſti aduentum virginem in lecto & infantem in præſepio collocare & adorare conſueuerunt, quod ex Ieremia, qui apud eos exulârat audiſſent, ruitura eorum ſimulachra, cùm virgo infantem enixa, cum eo ingreſſura eſſet Ægyptum; quæ videri poſſunt apud Caniſium lib. 1. de B. Virg. cap. 17.

3. Tertiò, Ex naturalibus exemplis animalium, quæ abſque ſexûs commixtione procreant, adeoque ſuadent neutiquam impoſſibilem eſſe virginis fœcunditatem. Huiuſmodi enim ſunt inprimis apes, quæ abſque concubitu multiplicantur, teſte Virgil. lib. 4. Georgicorum. Deinde vultures, de quibus Ambroſ. lib. 5. Hexam. c. 10. ſcribit: *Impoſſibile ne putatur in Dei matre, quod in vulturibus poſſibile non negatur? Auis ſine maſculo parit, & nullus refellit; & quia viro deſponſata Maria peperit, pudoris eius faciunt quæſtionem.* Rurſum S. Auguſt. lib. 21. de ciuit. cap 5. *In Cappadociâ*, inquit, *perhibent vento equas concipere.* Quod etiam teſtatur Solinus, Columella, & alij. Similiter *Concha ſolo cæleſti rore perfuſa margaritam gignit*, ait S. Hieron. Epiſtolâ 22. & S. Ambroſ. in Pſ. 21. *Vermis*, inquit, *nullâ extrinſecus admixtione alieni corporis, ſed de ſolâ & purâ terrâ procreatur: ideò illũ comparatum Domino (puto,) quoniam & ipſe Saluator de ſolâ & purâ Mariâ generatur.* Cùm ergò talis conceptio non ſit impoſſibilis, ex aliâ etiã parte maximè decuerit, vt conceptio Saluatoris prorſus intemerata & ſancta eſſet; vt aliàs vidimus; quis eam Virgini negare auſit:

Quartò, ex congruentiis, quæ oſtendunt omninò decuiſſe vt Dei Filium non niſi virgo conciperet & pareret. Prima ſtat ex parte patris, quia non decebat vt Chriſtus præter Patrem cæleſtem haberet alium terreſtrem. Secunda, ex parte filij, quia eſt Verbum Patris, Verbum enim in corde concipitur, abſque omni eius corruptione. Tertia, ex parte carnis Chriſti, quæ neceſſariò contraxiſſet peccatum originale, ſi ex concubitu prognata fuiſſet, teſte S. Auguſtino lib. de nuptiis & concupiſcent.

Sᴇᴄᴠɴᴅᴏ, Virgo fuit in partu. Probatur primò ex Iſaia loco ſuprà citat. qui ait: *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium.* C. II. In partu. 1.

2. Secundò, Ex ſermone quodam Concilij Epheſini, in quo dicitur: *Gratia & parientem Dei matrem fecit, & virginitati non nociua fuit.*

3. Tertiò, Ex miraculo, quo oſtenditur clauſo matris vtero Chriſtum naſci potuiſſe. Refert enim S. Auguſtin. libr. 22. de ciuitat. cap. 8. de Petronia clariſſima fæmina, quæ ex deſperato morbo precibus Sancti Stephani ſanata fuit. Cùm enim pro remedio annulum ſuperſtitioſum à Iudæo priùs accepiſſet, quem capillitiæ zonæ inſereret, quo ſub omni veſte ad nuda corporis cingeretur, pergente illâ ad S. Stephanum annulus integer, integra & illæſa zona, ad pedes eius exſiliit, quod miraculum ipſa futuræ ſalutis pignus accepit. *Non credunt hoc*, inquit S. Auguſt. *qui etiam Dominum Ieſum per integra virginalia matris enixum & ad diſcipulos ſuos oſtiis clauſis ingreſſum fuiſſe non credunt; ſed hoc certè quærant, & ſi hoc inuenerint, credant; clariſſima fæmina eſt, nobiliter nata, nobiliter nupta, Carthagine habitat, &c.*

4. Quartò, Ex ſimilibus: *Solis radius ſpeculum penetrat*, inquit S. Auguſt. Serm. 3. de Aduentu, *& ſoliditatem eius inſenſibili ſubtilitate pertranſit, &c. Speculum ergò non rumpit radius Solis, integritatem Virginis ingreſſus aut regreſſus numquid vitiare potuit Deitatis?* Quò pertinet vaticinium Iſaiæ cap. 62.

Non quieſcat donec egrediatur vt ſplendor iuſtus eius, & Saluator eius vt lampas accendatur. Vt enim ſplendor luminis tranſit per feneſtram ſine eius læſione, prodit etiam à Sole ſine ſolaris orbis corruptione, & lampas accenditur ex admoto igne ſine detrimento luminis eius: ita Chriſtus ex Virgine ortus eſt. Et S. Ambroſius Epiſt. 81. ad Siricium Papam ait: *Non excedit fidem quòd homo exiuit de virgine, quando petra fontem profluum ſcaturiuit, &c.* Rurſum, ſicut germen & fructus prodit ex arbore, abſque eius diuiſione vel læſione: ſic à virgine Chriſtus. Vnde Iſaiæ c. 45. dicitur: *Aperiatur terra & germinet Saluatorem.*

5. Quintò, Ex congruentiis. Primò enim ſi ver-
1. bum non ſolùm in corde abſque corruptione concipitur, ſed etiam ex corde procedit, decebat vt Verbum Dei etiam naſceretur abſque læſione matris.

2. Secundò. Quia Chriſtus venerat, vt noſtram corruptionem tolleret: Ergò non decebat, vt aliquid corrumperet, præſertim integritatem matris. Vnde S. Auguſtinus In Serm. de Natiuitate Domini apud D. Thomam 3. p. q. 28. a. 2. ait: *fas non erat vt per eius aduentum violaretur integritas, qui venerat ſanare corrupta.*

D. III. Poſt partum.

Tertio, Virgo manſit poſt partum. Probatur primò ex cap 44 Ezechielis, vbi de B. Virgine ita vaticinatur: *Conuertit me ad viam portæ ſanctuarij exterioris, quæ reſpiciebat ad Orientem: & erat clauſa: Et dixit Dominus ad me: Porta hæc clauſa erit: non aperietur, & vir non tranſibit per eam: quoniam Dominus Deus Iſraël ingreſſus eſt per eam, eritq́ clauſa Principi. Princeps ipſe ſedebit in eâ.* Quem locum de Virginitate Deiparæ, maximè poſt partum, intellexit S. Hieron. in Comment. ſuper Ezechielem. S. Ambroſius in lib. de Inſtit. virg. cap. 8. S. Auguſt. Serm. 2. de Natiuitate Domini, & alij. Clauſa igitur erat porta omnibus; quia nemo vnquam cum Deipara, carnis commercium habuit. Soli Dei Filio reſeruata erat in habitaculum nouem menſium: ſed ita, vt & ipſi clauſa eſſet, qui per vterum Virginis clauſus mirabiliter egreſſus eſt. Nec ſine myſterio ter repetitur eſſe clauſa, quia ſcilicet virgo erat ante, in, & poſt partum. Quare deteſtandus eſt Heluidius, qui dicebat Dei matrem poſt partum à Ioſeph filios obtinuiſſe.

2. Secundò rationibus. Primò, id congruebat dignitati & perfectioni Chriſti, qui ſicut vni-
1. genitus eſt Patris, ita decebat vt eſſet vnigenitus & matris.

2. Secundò, Vterus Virginis ſacrarium fuit Spiritùs ſancti. Non decebat igitur, vt ab homine violaretur.

3. Tertiò, Ingratiſſima fuiſſet Deipara, ſi tanto filio contenta non fuiſſet: & ſi virginitatem, tanto miraculo ſibi conſeruatam, ſponte perdere voluiſſet.

4. Quartò, ipſe S. Ioſeph à temeritatis notâ immunis non eſſet, ſi eam, quam à Spiritu ſancto concepiſſe intellexerat per Angelum, violare auſus fuiſſet.

Nec iuuat Heluidium, quod dicitur Matthæi 1. *Antequam conuenirent* (Ioſeph & MARIA) *inuenta eſt in vtero habens.* & paulò pòſt: *Non cognoſcebat eam* (Ioſeph) *donec peperit Filium ſuum primogenitum*; quaſi tres illæ voces, *Antequam, Donec, &, Primogenitum* inſinuarent, Virginem plures ſuſtuliſſe liberos. Nam prima illa vox, *Antequam*, vſurpari etiam ſolet, cùm nihil ſequitur. Verbi gratiâ, cùm dicimus: Iudex tulit ſententiam, antequam cognoſceret cauſam. Non ſequitur enim, quòd cognouerit cauſam poſteà. Altera vox, *Donec*, quandoque ſignificat infinitum tempus; ſic Gen. 4. dicitur coruus non reuerſus, *donec ſiccarentur aquæ*; qui tamen nunquam fuit reuerſus. Rurſus Deus Pater dicit Filio: *Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos, ſcabellum pedum tuorum*; ſedebit autem æternùm. Tertia vox, *Primogenitum*, ſignificat hîc filium, ante quem nullus erat natus; tametſi ille erat vnicus. Idem ergò eſt hîc, quod vnigenitus. Quilibet enim vnigenitus gaudet iure primogenituræ; adeoque erat etiam primogenitus, licet nullos haberet fratres.

Ad extremum contra obtrectatores hæreticos voluit Deus triplicem hanc Deiparæ virginitatem miraculo illuſtrate. In vita namque S. Ægidij ſocij S. Franciſci narratur 23. Aprilis, quendam Doctorem Ordinis S. Dominici dubitantem de virginitate Deiparæ, cogitaſſe hâc de re conſulere S. Ægidium; cumque eum eminus videret S. Ægidius, præuenit, terramq́ue pulſans dixit: Frater Prædicator, ſancta Deipara Maria, virgo eſt ante partum, ſtantimq́ue vt hæc dixit, pulcherrimum ibi exortum eſt lilium. Iterũ percuſſâ humo reperit: Frater Prædicator, ſancta Maria virgo eſt in partu; & confeſtim ſecundum exortum eſt lilium. Tertiò, feriens baculo terram; Frater, inquit, Concionator, ſancta Maria virgo eſt poſt partum, ſimulq́ue tertium extitit lilium, candoris & ſpeciei admirandæ. Ita Prædicatori illi exemit omnem ſcrupulum.

Supereſt nunc vt cum Eccleſiâ exclamemus: *Sancta & immaculata virginitas, quibus te laudibus efferam, neſcio; quia, quem cæli capere non poterant, tuo gremio contuliſti.*

CONCIO X.

Circumſtantiæ Legationis Angelicæ.

1. *Quæritur quando facta ſit hæc Legatio,*
2. *Per quem facta.*
3. *Quorſum & ad quem ſit facta.*

THEMA.

Miſſus eſt Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilaa, &c. Luc. 1.

GEn. 8. legimus Noẽn, poſtquam imminutæ ſunt aquæ diluuij, emiſiſſe columbam, quæ ad veſperam rediens ad arcam, tulit ore ramum oliuæ virentibus foliis, ex quo collegit Noẽ ſiccatam eſſe terram, & ceſſaſſe aquas diluuij. Repræſentauit hoc diluuium iuſtiſſimam Dei iram, quâ humanum genus poſt lapſum primorum parentum puniuit, & in peccatis ſuis merſit. Sed hodie emiſit Deus Columbam, Angelum, inquam, è cælo, quæ ramum oliuæ virentibus foliis, id eſt, pacis & reconciliationis A

verba

verba in ore geſtans, mundo annunciauit gra-
tiam, miſericordiam, redemptionem. Non eſt
facta neque fiet talis legatio ab orbe condito
vſque ad eius interitum. Qui enim Legatum
mittit Deus eſt? Legatus Archangelorum Prin-
ceps eſt. Negotium tractandum pax eſt inter
cœlum & terram.

Qvær. 1. Quando facta hæc eſt Legatio? In
B. menſe ſexto à conceptu Ioannis, qui erat Mar-
I. tius; die 25. qui erat Veneris, vt tenet Eccleſia
Quando facta hæc Legatio? cum S. Auguſt. l. 4. de Trinit. cap. 5. & alijs.

Primò, Tempore verno, quia tunc incipiunt
1. omnia virere & florere, ac quodammodo reui-
uiſcere, quemadmodum in aduentu Chriſti re-
uixit mundus & veſtitus eſt nouis gratiæ, vir-
tutum, legum, ſacramentorum, cæremoniarum,
ſacrificiorum floribus. Contrà Ioannes Baptiſta
in autumno conceptus eſt, quando collectio-
ni frugum finis imponitur, & terra atque arbo-
res virore ſuo ſpoliantur: quia cum Ioanne lex
vetus, cuius ille typus eſt, interire cœpit.

Secundò, In æquinoctio verno; quia tunc
2. incipiunt dies eſſe maiores noctibus: ad indi-
candum, quòd per aduentum Chriſti lux vera,
id eſt, cognitio veri Dei, maiora indies incre-
menta ſumptura eſſet. Ioannes verò typus Sy-
nagogæ & Sapientiæ mundi, in æquinoctio au-
tumnali conceptus eſt, à quo incipiunt dies bre-
uiores fieri noctibus; quia tunc decreſcere in-
cepit lux Synagogæ & Philoſophia mundana.
In eodem æquinoctio verno mundus creatus
creditur, vt ſentit Concilium Palæſtinum ſub
Victore anno 198. tametſi Prouinciale tantùm:
additque 25. Martij die creatum, Rectè ergo
eodem tempore & die mundus recreatus, vt id
Concilium habet.

Tertiò, In Nouilunio, teſte Florido libr. de
3. paſſionis die; quia vt in Nouilunio Sol con-
iungitur Lunæ, ſic eo temporis articulo, Chri-
ſtus Sol iuſtitiæ Lunæ, id eſt, Mariæ per carnis
aſſumptionem ſe coniunxit. Vnde S. Bernard.
in ſerm. de Virgin. ait, tunc amictam Sole fuiſſe
Mariam, quando concepit Chriſtum. Et ſicut
Luna ob præſentiam Solis obſcura eſt: ſic Ma-
ria, cùm Chriſtus eius vterum iamiam ingredi
vellet, ipſa profundiſſimè ſe humiliauit, dicens:
Ecce Ancilla Dnmini,

Quartò, In Martio; quia hic primus mundi
4. menſis fuit, vt diximus. Rectè ergo in eodem
mundus recreari cœpit.

Quintò, Die Veneris, probabilius; vt ſic eo-
5. dem die formaretur nouus Adam, quo for-
matus ille vetus fuit. Et ſicut prior ille eodem
die creationis ſuæ peccauit & eiectus è para-
diſo eſt: ita Chriſtus eodem die reparatio-
nis noſtræ initium fecit, cùm in eo conceptus;
& finem, cùm in eo paſſus eſt.

Qvær. Secundò: Per quem facta eſt? Per An-
C. gelum Gabriëlem quidem primò; quia tantùm
II. matrimonium tantus decebat paranymphus, &
Per quem facta. vt ex dignitate Legati, dignitas mittentis colli-
geretur.

1. Secundò, Quia Angeli mali operâ & inſtiga-
2. tione genus humanum cecidit, interueniente
colloquio inter colubrum illum tortuoſum &
Euâ. Decuit ergo vt Angeli boni operâ & hor-
tatu idipſum repararetur, adhibito etiam collo-
quio cum Maria. Quare vti infernus olim mo-
tus eſt ad interitum nobis afferendum, malum
mittendo Angelum, qui Euam in paradiſo cir-
cumueniret: ita cœlum etiam motum ad ſalu-
tem nobis reddendam, mittendo Angelum
bonum, qui Mariam ſalutaret, eique rationem
aperiret, quâ per Dei potentiam mater & virgo
eſſe poſſet.

Tertiò, Quia talis nuntius decebat talẽ Vir- 3.
ginem, mox futuram Dei matrem. Vnde Hie-
ronymus in ſermon. de Aſſumptione (ſi tamen
Hieronymus Auctor eſt) ait: *Bene Angelus ad Ma-
riam Virginem mittitur, quia ſemper eſt Angelis co-
gnata virginitas. Profectò in carne præter carnem vi-
vere, non terrena vita eſt, ſed cæleſtis.* Sic ille.

Quartò, Quià Angelorum ruina mediante 4.
Incarnatione reſtauranda erat, & deinceps ma-
ior amicitia & neceſſitudo inter homines &
Angelos ſancienda, propter eandem Incarna-
tionem, quâ humanum genus exaltatum eſt,
modo aliquo ſuper Angelos. Hinc ſecuta tot
lætiſſima, Angelorum nuntia ad ſolatium no-
ſtrum, in Natiuitate, in morte Herodis, in Re-
ſurrectione, in Aſcenſione Chriſti.

Per Gabriëlem verò; quia idem Gabriël fuit,
qui olim Danieli tempus Incarnationis futuræ
expoſuit, Dan. 9. Confirmat huic negotio nomẽ
Gabriël, quod Deum & hominem ſignificat,
(ſi Proclo Epiſcopo credimus) nuntiabat enim
Deum futurum hominem. Secundùm alios ſo-
nat Fortitudo Dei. Et hoc etiam appoſitè; eſt
enim opus Incarnationis, opus fortitudinis di-
uinæ. Quantâ enim Dei fortitudine opus erat
vt Virgo pareret, immenſus in vtero Virginis
conderetur, in duabus naturis vna perſona fie-
ret. &c.

Qvæst. 3. Quorſum facta eſt? In ciuitatem D.
Galilææ, cui nomen Nazareth. In ciuitatem III.
primò, quia tunc incipiebat homo ab agro ad Quorſũ.
ciuitatem, id eſt, ab agreſti & incultâ ad cultio- 1.
rem & politiorem vitam reuocari.

Secundò, Quia venit conuerſari cum homi-
nibus, quorum maior eſt frequentia in ciuitate. 2.
Medici non ſolent habitare in pagis, ſed ciui-
tatibus, quia ibi maior medendi occaſio &
campus latior. Christus ad nos de cœlo venit
tanquam Medicus noſter.

In Galilæam primò; Quia Galilæa ſonat
Confinium, eratque confinis terræ gentilium: 1.
quo indicetur finem legis Moſaïcę tunc fuiſſe.
Terminus erat Chriſtus. Erat autem ea Galilęa
gentium, quia in ea gentes Iudæis permixti ha-
bitabant, vt indicetur Chriſtum veniſſe ad v-
triuſque populi redemptionem & vnionem fa-
ciendam.

Secundò, Quia Galilæa erat viliſſima pars ter- 2.
ræ Hæbræorum & vilia incultaque oppida ha-
buit; ideoque Hiram regi Tyri donata à Salo-
mone non placuerunt; vnde & terram Chabul
vocauit, id eſt, vilem & ignobilem. 3. Reg. 9. At-
que idcircò Iudæi & Iulianus vocàrunt Chri-
ſtianos Galilæos. Sed quod non placuit regi
terreno, placuit regi cæleſti, qui quæ contem-

Digitized by Google

ptibilia ſunt elegit, & luce diuinitatis ſuæ il-
luſtrauit, vti prædixit Iſaias cap. 9 & impletum
eſſe ſcribit Mathæus cap. 9.

In Nazareth 1. quia iuxta communem ſen-
1. tentiam exponitur florida, à radice Netſer, id
eſt, flos. Nazareth à Chriſto in ea concepto flo-
rida dici debet, quia Chriſtus eſt ille flos, de
quo Iſaias cap. 11. prædixit: *Egredietur Virga* (id
eſt, Maria,) *de radice* (id eſt, familiâ iam quaſi
emortuâ & ſuccisâ) *Ieſſe, & flos* (Hebr. Netſer)
Chriſtus ſcilicet, *de radice eius aſcendit.* Hierony-
mus vertit: *Et Nazaræus de radice eius creſcet.* Chal-
dæus: *Egredietur rex de filiis Ieſſe & Chriſtus de filiis
filiorum eius vngetur.* Meritò autē Chriſtus dici-
tur flos, quia *fœtorem mundanæ colluuionis abolenit,
odorem vitæ æternæ infudit*, inquit S. Ambroſ. l. de
benedict. Patriarch. c 4 Item, quia ipſe floridam
2. fecit ciuitatem Nazareth, imò mundum totum,
& vet nouum attulit tamdiu à patribus expe-
ctatum Cant. 7. *Videamus ſi floruit Vinea.* Et Cant.
2. *Flores apparuerũt in terra noſtra.* Tertiò, quia ſic-
3. ut flos de flore ſine mixtione, de matre ſaluo
Virginitatis decore proceſſit, inquit Albertus
Magnus, ſuper *Miſſus eſt*. cap. 33.

Secundò, quia Nazareth ciuitas parua, ob-
4. ſcura & contempta erat, Vnde Nathanaël ad
Philippum dixit: *A Nazareth poteſt aliquid boni eſ-
ſe?* Ioan 1. quia videlicet. neque Reges, neque
Prophetas, neque alios viros illuſtres vnquam
protuliſſet. Chriſtus autem venit in hunc mun-
dum, non vt regnaret, ſed vt ſeruiret & per con-
temptum & crucem ad gloriam aſcenderet,
noſque per eandem viam ad gloriam ſuam al-
liceret & duceret.

E. QVÆST. 4. Ad quem facta eſt? *Ad Virginem
IV. deſponſatam viro, cui nomen Ioſeph.* Ad Virginem I.
Ad quem. Ne Chriſtus duos haberet patres, quod turpe
videri poterat. Ergo ſicut in cælo habebat pa-
trem ſine matre, ſic decebat vt in terris haberet
matrem ſine patre. Decebat etiam Deum noua,
inſolita, propria & ſublimis generatio, qualis
eſt ex Virgine.

Secundò, Vt quartus & vltimus modus ge-
2. nerationis diuinæ potentiæ ſubiectus oſtende-
retur. Primus in Adamo, qui nec patrē habuit,
nec matrem. Secundus in Eua, quæ patrem ha-
buit ſine matre. Tertius in cæteris hominibus,
qui patrem habent & matrem. Quintus in
Chriſto, qui matrem in terris habuit, ſine patre
terreno.

Tertiò. Quia huiuſmodi conceptus, miracu-
3. loſus videlicet & ſimul puriſſimus, decebat Dei
Filium, qui omnes homines erat purificaturus,
& ex hominibus velut Angelos effecturus.

Quartò, Nec contraheret peccati originalis
4. obligationem, qui venerat tollere peccata mũ-
di. Nam ſi vulgari modo conceptus fuiſſet, li-
cet à peccato originali præſeruatus fuiſſet, ſic-
uti B. Virgo, ſubiacuiſſet tamen aliquãdo obli-
gationi contrahendi peccatum, quod non de-
cebat Dei Filium.

Quintò, *Vt ſignificaret membra ſua de virgine
5. Eccleſia, ſecundum ſpiritum naſcitura*, inquit S. Au-
guſtinus l. de virg. cap. 6.

Sextò, Vt pulcherrimam illam virtutem, vir-
gnitatem extolleret olim deſpectam, & com-
mendaret nobis, ſicque & matrem ſuam exem-
plum eius proponeret imitandum.

Ad deſponſatam viro, primò; Ne adulte- 1.
ra putaretur ab iis, quibus hoc myſterium oc-
cultum erat, & tanquam adultera lapidaretur.
Maluit ergò Chriſtus videri ex matrimonio
natus, quàm matrem ſuâ cauſâ quidpiam ma-
li pati. *Nec decuit*, inquit S. Ambroſ. l 2. in Luc.
*ſiniſtra virginibus opinione viuentibus velamen ex-
cuſationis relinqui, quòd infamata mater quoque Do-
mini videretur.*

Secundò, Vt haberet tutorem, & ſolatium 2
comitis, cùm erat fugiendùm in Ægyptum
aliaque toleranda.

Tertiò, Vt haberet teſtem pudicitiæ ſuæ gra- 3.
uiſſimum fideque digniſſimum. Vnde S. Ber-
nardus homil. 2 ſuper *Miſſus* ait: *Sicut Thomas
dubitando, palpando conſtantiſſimus factus eſt reſurre-
ctionis Confeſſor: ita Ioſeph Mariam ſibi deſponſando
eiuſq; conuerſationem ſtudioſius comprobando, factus
eſt pudicitiæ fideliſſimus teſtis.*

Quartò, Vt ſic vterque ſtatus, virginitatis & 4.
matrimonij, per Chriſtum honoraretur & di-
gnificaretur.

Quintò, Vt partûs myſterium celaretur dia- 5.
bolo: hoc enim modo faciliùs impediebatur,
ne id cognoſceret.

Deſponſata autem fuit Ioſepho, qui vti no-
mine, ita vitâ quoque repræſentauit Ioſephum
Patriarcham, teſte S. Bernardo, qui homil. 2. ſu-
per *Miſſus*; ait: *Ille Ioſeph fraternâ ex inuidiâ ven-
ditus & ductus in Ægyptum Chriſti venditionem præ-
figurauit: iſte Ioſeph Herodianam inuidiam fugiens
Chriſtum in Ægyptum portauit. Ille domino ſuo fi-
dem ſeruans, dominæ noluit commiſceri: iſte Domi-
nam ſuam Domini ſui matrem virginem agnoſcens,
& ipſe continens, fideliter cuſtodiuit. Illi data eſt intel-
ligentia in myſteriis ſomniorum: iſti datum eſt, con-
ſcium fieri atque participem cæleſtium Sacramento-
rum. Ille frumenta ſeruauit non ſibi ſed omni populo;
iſte panem viuum è cælo ſeruandum accepit tam ſibi
quàm toti mundo.* Hæc Bernardus.

CONCIO X.

Myſteria.

1. *Inquiritur primò, cur auditâ ſalutatione Maria fuerit turbata.*
2. *Cur non reſalutauerit.*
3. *Cur Chriſtus dicatur ſeſſurus in ſolio David, &c.*
4. *Quid ſibi velit interrogatio Mariæ*, Quomodo fiet iſtud?
5. *Quare adducatur exemplum Eliſabethæ.*
6. *Cur fuerit requiſitus Virginis conſenſus.*
7. *Cur Filius potiùs quã aliæ perſonæ carnē aſſumpſit.*

THEMA.

Cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. Luc. 1.

FEſtum hodiernum, Auditores, nequaqam A.
minimum eſt in feſtis aliis, ſed de dignita-
te cum omnibus certare videtur, quia parens
quędam, fons, & origo omnium cæterorum
Chriſti feſtorum, ut quæ primum Verbi incar-
nati myſterium demonſtrat. Vnde huic feſto
accom-

accommodari poteſt, quod Num. 18. dicitur de prima die Paſchatis: *Dies prima venerabilis & ſancta erit.* Hæc enim eadem eſt dies prima mundi, in qua Deus creauit lucem, ſcilicet 25. Martij æquinoctialis, vt ſentit Concilium Palæſtinum habitum ſub Victore Pontifice, Præſide Theophilo, anno Christi 198. apud Bedam lib. de æquinoctio verno, (tametſi illius Concilij, vtpote particularis tantùm, definitiones de fide non ſunt.) In qua ergo die mundus creatus, in eadem recreatus eſt: in qua lux corporea formata eſt in cœli vel aëris parte aliqua denſiore, in eadem & lux mundi ſpiritualis formata eſt in utero virginali: in qua lux à tenebris, & Angeli boni à reprobis diuiſi ſunt, in eadem lex noua à veteri, fides ab infidelitate ſeparari cœpta eſt. Nos igitur myſterium, quod hac die peractum eſt, curioſiùs intueamur.

B. I. *Cur turbata B. Virgo ad ſalutationē Angeli.*

QVÆRITVR 1. Cur turbata fuit Maria audita ſalutatione Angeli? Reſpondetur 1. ex aſpectu (Græcè enim habetur, cùm vidiſſet) Angeli, humana & virili ſpecie aparentis; ſiquidem aſpectibus huiuſmodi, ſolitariis præſertim, aſſueta non erat. Vnde S. Ambr. l. 2. in Lucam, ait: *Trepidare virginum eſt; & ad omnes viri ingreſſus pauere, omnes viri affatus vereri.*

2. Secundò, Ex ſermone Angeli, vti expreſſit S. Lucas; cùm videlicet audiſſet, tanta de ſe prædicari, tam inſolitas ſibi laudes tribui, vt quæ nihil altum de ſe cogitarat unquam, ſed modeſtiſſima & humillima ſemper erat. Fuit ergo illa turbatio partim timor, partim verecundia, partim admiratio. *Cæterùm turbata fuit, ſed non perturbata,* inquit S. Bern. hom. 3. quia ſibi interim mente præſens cogitabat, qualis eſſet iſta ſalutatio, vt mox ſequitur.

C. II. *Cur non reſalutauit.*

QVÆRITVR 2. Cur non reſalutauit Angelum, ſed tacita cogitauit, qualis eſſet iſta ſalutatio?

1. Reſpondetur 1. Ob hæſitationem initio conceptam, quâ ſecum expendebat, eſſétne bonus an malus Angelus, qui tam amicam & ſuauem afferret ſalutationem, vt ſenſit S. Bernardus ſerm. 3. ſuper *Miſſus eſt.* Nouerat enim Virgo etiam angelum Sathanæ transformare ſe in Angelum lucis poſſe.

2. Secundò, Ob virginalem verecundiam, ex S. Ambroſio lib. 1. offic. cap. 18. Erat enim puriſſimæ Virginis, tacere coram ſalutante, in pudicitiæ argumentum, & aliorum, præſertim virginum, exemplum.

3. Tertiò, Ob ſingularem animi prudentiam, dum nondum intelligebat, quò ſpectaret illa ſalutatio. Ita docuit Eccl. 11. ca. *Priuſquam audias, ne reſpondeas.*

D. III. *Cur Chriſtus dicatur ſeſſurus in ſolio Dauid &c.*

QVÆR. tertiò: Cur dicitur Chriſtus ſeſſurus in ſolio Dauid, & cur regnaturus in domo Iacob? Reſp. Quia regnum Dauidis ſæculare typus erat regni Chriſti ſpiritualis & æterni, quod Dauidi in Chriſto eius ſemine promiſſum erat. Similiter domus Iacob typus Eccleſiæ primò,

1. quia ſicut Dauid initio regnauit ſuper Iudam tantùm, 2. Reg. 2. poſteà verò ſuper vniuerſum Iſraël: ita Chriſtus primò, regnauit ſceptro ſuo ſpirituali ſolùm in Iudæa, poſteà in vniuerſo orbe; & ſicut omnes Iſraëlitæ deſcenderunt ab Iſraël ſeu Iacob per duodecim eius filios: ita Eccleſia vniuerſa prognata eſt à Chriſto per duodecim eius Apoſtolos. Comparatur autem domui Iacob Eccleſia, non domui Abraham aut Iſaac; quia ex his prodierunt infideles, Iſmaelitæ ab Iſmaele, Edomitæ ab Eſau. Regnum ergo Chriſti extendit ſe ſuper omnes credentes.

2. Secundò, Quia Dauid multò antè vnctus, regnum, multis exagitatus laboribus, & perſecutionibus exercitus, tandem victis hoſtibus obtinuit: ita Chriſtus à natiuitate quidem vnctus eſt Spiritu ſancto à Patre & Rex populi ſui deſtinatus (vnde hunc titulum ſibi dari paſſus eſt à Iudæis, nec abnuit coram Pilato,) Rex agnoſci tamen, & quaſi cum honore euehi in Regem, non niſi poſt labores & perſecutiones voluit. Dauidem ſuſtulit Deus de gregibus ouium, de poſt fœtantes accepit eum: & Chriſtum de ſtabulo & de cruce euexit ad regiam. Rurſum ſicut Iacob viginti annis ſeruire debuit ſocero ſuo & paſcere eius greges, antequàm filias eius Lyam & Rachelem obtineret, & ex illis progeniem ſuam, totum Iſraeliticum populum: ita etiam Chriſtus ſeruire mundo debuit annis triginta tribus, antequam ſibi deſponſaret Lyam, id eſt, ſynagogam, & Rachelem, id eſt, gentilitatem, & ex ijs totam procrearet Eccleſiam.

E. IV. *Cur interrogauit B. V. Quomodo fiet iſtud.*

QVÆR. 4. Cur Maria interrogauit *Quomodo fiet iſtud?* Reſp. Eã nõ dubitaſſe de veritate nuntij Angelici, ſed modum tantùm quæſiuiſſe, quo concipere poſſet, ſeruatâ, quam nouerat, virginitate. Vnde S. Auguſtinus libr. 16. de ciuit. c. 24 ait: *Non eſt virginis Mariæ diffidentia, quod ait: Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco? Quod enim futurum eſſet, certa erat; modum quo fieret inquirebat, &c.* Credendum quidem eſt, legiſſe & intellexiſſe eam illum Iſaiæ locum: *Ecce Virgo concipiet*, &c. ſed facilè fieri potuit, vt tunc non ſtatim aduerterit omnia: an ad ſe pertineret, quæ ipſi agenda forent, &c. Sed cur modum indagauit?

1. Reſp. primò, Vt cognoſceret, quæ ſuæ partes, quidve agendum foret. Secundò, vt modus intemeratæ huius conceptionis, Angelico imò diuino teſtimonio confirmatus, firmiùs crederetur. 2.

3. Tertiò, Vt hac ſeria quæſtione omnibus teſtatum faceret, quanti faceret virginitatem, eiuſque præſertim votum, vel propoſitum ſaltem fixum & immobile. Modus porrò iſte erat Spiritûs ſancti superuentus & obumbratio virtutis Altiſſimi, hoc eſt, mira Spiritûs ſancti operatio, quâ abſque omni viri complexu, è puriſſimo Virginis ſãguine ſelegit, velut apis è flore materiam & ſemen ſanctiſſimæ illius prolis; modo nimirum ſanctiſſimo, caſtiſſimo. Vnde Spiritui ſancto attribuitur.

F. V. *Cur adducitur exẽplum Eliſabethæ.*

QVÆR. 5. Cur adducit Angelus exemplum Eliſabethæ? Reſp. 1. Vt fidem Virginis, licet iam credentis, eo exemplo, tametſi minoris miraculi, confirmaret ſolidaretque; quo modo nos fidei veritates ſæpè rationibus naturalibus

 con-

Digitized by Google

confirmamus. Hoc autem miraculum partûs Eliſabethæ minus quidem erat partu Virginis; erat tamen ei non abſimile. Tam enim ſterilem & ſenem parere, quàm virginem, contra naturam videtur; & virgo cum ſterili rectè conferri poteſt.

2. Secundò, Vt hoc nuntio excitaret Virginem ad viſendam Eliſabetham, eiuſque filium Ioannem in vtero ſanctificandum; vt qui iam adeſſet præcurſor Meſſiæ futurus.

Qvær.6. Cur Virginis conſenſus requiſitus fuit?

G. VI. Cur Virginis conſenſus requiſitus.

1. Reſp. 1. Quia hîc ſponſalia Dei Patris cum B. Virgine, item Filij Dei cum humana natura, deniq; Chriſti cum Eccleſia celebranda erant. Decuit ergo vt conſenſus vtrimque adeſſet.

2. Secundò, Quia nos vna mulier malè conſentiendo perdiderat, decuit vt altera bene conſentiendo nos priſtino ſtatui reſtitueret.

3. Tertiò, Quia non ſicut abſque noſtra voluntate nos creauerat Deus, ita & recreare ſtatuit; ſed cum illa potius: vnde de dormiente quidem Adamo Eua educta eſt; ſed non item caro Chriſti de dormiente Virgine. Qui creauit te ſine te, non redimet te ſine te.

4. Quartò, Vt eo conſenſu Maria virtutes ſuas depromeret, & paucnlis verbis oſtenderet, quàm meritò ad hanc dignitatem præ omnibus aliis electa eſſet.

5. Quintù denique, Vt Deiparæ arctiùs obſtringeremur nos, quorum ſalus ſuo modo dependebat etiam à Deipara, quæ in illo conſenſu perſonam geſſit totius naturæ humanæ, vt aſſerit S. Thomas 3 p.qu.30.art.1. Quantas igitur ei gratias debemus?

Qvær.7. Cur Filius potiùs, quàm Pater aut Spiritus ſanctus carnem aſſumpſit?

H. VII. Cur Filius potiùs carnem aſſumpſit.

Reſp.1. S. Bernard. ſerm.2 hoc in Feſto *Altiſſimum eſt myſterium, nec nos oportet temerè ſuper huiuſcemodi præcipitare ſententiam. Videtur tamen nec Patris, nec Spiritûs incarnationem in pluralitate filiorum effugiſſe confuſionem, dum alius Dei, alius filius hominis diceretur. Videtur & illud maximè congruum vt is ſpecialiter filius fieret, qui filius erat, ne quid ambiguitatis eſſet in nomine. Denique ipſa eſt Virginis noſtræ gloria ſingularis & excellens prærogatiua Mariæ, quòd filium vnum eundemq́;, cum Deo Patre meruit habere communem.* Hæc Bernard.

2. Secundò, Quia perſonam carne veſtiendam oportebat agere mediatorem inter Deum & hominem: hoc autem ſoli conueniebat Filio, tum quia media perſona eſt inter Patrem & Spiritum ſanctum, tum quia Filij eſt intercedere & patrocinari apud Patrem.

3. Quia perſona mittenda debebat non ſolùm redimere, ſed docere etiam & illuminare mundum; ideò rectè miſſus eſt Filius, qui eſt verbum & ſapientia Patris.

4. Quartò, Quia homo peccati fœditate deformatus erat, qui ad imaginem Dei factus fuerat; ideò per eum, qui eſt ſplendor & imago bonitatis illius congruè reformandus erat.

IN FESTO SANCTI GEORGII.

Euangelium. Lucæ.15.

EGo ſum vitis, vos palmites: qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum: quia ſine me nihil poteſtis facere. Si quis in me nō manſerit, mittetur foras ſicut palmes, & areſcet & colligent eum, & in ignem mittent & ardet: Si manſeritis in me, & verba mea in vobis manſerint; quodcunque volueritis petetis & fiet vobis. In hoc clarificatus eſt Pater meus, vt fructum plurimum afferatis, & efficiamini mei diſcipuli. Sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos. Manete in dilectione mea. Si præcepta mea ſeruaueritis, manebitis in dilectione mea; ſicut & ego præcepta Patris mei ſeruaui, & maneo in eius dilectione. Hæc locutus ſum vobis, vt gaudium meum in vobis ſit, & gaudium veſtrum impleatur.

CONCIONES.

I. *Quomodo Chriſtus vitis.*
II. *Quàm ſit periculoſum relabi in peccatum.*
III. *Quæ damna conſequantur relapſos ſeu recidiuos.*
IV. *Cur voluerit Chriſtus Eccleſiam ſuam Martyrum ſanguine rigare?*
V. *Martyres ſpirituales qui?*
VI. *Martyres Diaboli.*
VII. *Documenta Euangelij.*
VIII. *Myſteria.*

CONCIO I.

Quomodo Chriſtus vitis.

Aſſignatur ſimilitudo inter Chriſtum & vitem, conſiderando vitis naturam, palmites, fructum, culturam; ea enim quæ circa vitem fiunt corporaliter, circa Chriſtum fiunt ſpiritualiter.

THE-

THEMA.

Ego ſum vitis vera. Ioan. 15.

A. INter alias quæſtiones Chriſto à Pilato propoſitas, vna ſanè permagni momenti fuit, tametſi reſponſionem Chriſti Pilatus non exſpectauit. Cùm enim dixiſſet Chriſtus ſe ad hoc veniſſe in mundum. vt teſtimonium perhiberet veritatis; quæſiuit Pilatus: *Quid eſt veritas*? Ioan. 18. Sed continuò exijt foras, & reſponſum non exſpectauit. Nimirum filij huius ſæculi, qui diligunt vanitatem & quærunt mendaciũ, ægrè audiunt, quid ſit veritas. Expectaſſet paulùm Pilatus, & tunc vtique audiuiſſet, mundi regna non eſſe vera & ſolida regna, ſed inania & fucata: diuitias huius ſeculi nõ eſſe veras diuitias, libertatem carnis non eſſe veram libertatem: captiuitatem carnis non eſſe veram captiuitatẽ: & vniuerſim corporalia & terrena ſiue bona ſiue mala, non eſſe vera bona ſeu mala. ſola verò ſpiritualia bona, vera eſſe bona; ſola ſpiritualia vera eſſe mala. Hoc ſenſu dicit Dominus ſe vitem eſſe veram, vitem ſcilicet ſpiritualem, cuius reſpectu, vitis materialis non eſt vera vitis. Iſta enim fructum parit, qui carnem tantùm fouet; Chriſtus verò vinum, quod animam viuificat, ſuſtentat & beatificat. *Spiritus eſt qui viuificat, caro non prodeſt quidquã*, ait Dominus Ioan. 6. cùm de hoc vino ſermocinaretur. Chriſtus ergo vitis vera eſt, quia quæ fiunt circa vitẽ corporaliter, ea fiunt circa Chriſtũ ſpiritualiter, vti docet S. Bernardus in tractatu de Paſſione, ſuper hæc verba, cuius veſtigia hîc ſequemur.

B. I. Naturâ. CHRISTVS eſt vera vitis, primò, ſi conſideremus ipſius vitis naturam. Nam primò, plantari ſolet vitis in terra, non ſeminari, tranſlata de ſua vite: Ita Chriſtus Deus de Deo, Filius de Patre, coæternus & cõſubſtantialis ei, de quo genitus eſt: ſed vt maiorem faceret fructum, plantatus eſt in terra, id eſt in Virgine Mariâ conceptus. *Hæc eſt terra*, inquit S. Bern. in tract. de Paſſione Domini, *de quâ ſcriptum eſt: Terram non operabatur quiſquam, ſed irrigabatur à fonte aſcendente de Paradiſo*, Gen 2. *Terra quippè hæc non accepit operationẽ humanã, vt conciperetur in ea Filius Dei, ſed aquâ Spiritûs ſãcti irrigata fuit. Ita enim legis: Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi. Rursùm de hac terra ſcriptũ eſt: Aperiatur terra, & germinabit Saluatorem.* Iſaiæ 45. *Aperta quippè fuit per fidem, credẽs & obediens Angelo, germinauitq́, vitẽ ſalutarem, Saluatorem noſtrum, æternæ vitæ præmia largientem.* Hæc Bernardus. Addet Aperta fuit (licet porta ſemper clauſa fuerit) quia aperuit & attulit nobis vernum tempus, cùm priùs velut hyemali frigore omnia concreta eſſent.

2. Secundò, *Lignum vitis alijs arborum lignis deformiùs inuenitur, & quaſi penitus inutile videtur & abiectum, nec ipſo aſpectu amabile, aut vſui accommodatum*. inquit S. Bern. vbi ſuprà c. 5. Ita & Chriſtus, de quo Iſaias ait c. 53. *Aſcendet ſicut virgultum coram eo, & ſicut radix de terra ſitienti: nõ eſt aſpectus; & deſiderauimus eum* (id eſt, non deſiderauimus) *deſpectum & nouiſſimum virorum*, quaſi dicat, Sicut virgultum natum in loco arido ſqualet, nõ habet ſpeciem nec decorem: ſic Chriſtus natus in Nazareth (de qua dicunt Iudæi: *A Nazareth poteſt aliquid boni eſſe?*) de Virgine paupere, vix et humilis, ignobilis, deſpectus, vnde & fabri filius dictus. Et multò magis in paſſione, vbi flagellis, liuore & vulneribus fuit deformatus, ac ſicut vitis pæne omni cortice, ita ipſe pæne omni cute, omniq́ue veſte nudatus fuit. Nimirum tunc ſe gallinam illam exhibuit, quæ propter pullos generandos toto corpore hiſpida, voce rauca, toto feruens animo & omnibus membris infirma facta eſt. Verùm talis in hyeme mortalitatis ſuæ fuit: cæterùm poſt reſurrectionem longè alius. Vt enim vitis quæ in hyeme velut mortua & arida iacet, in æſtate ſe explicat, & pulcherrimis vuis veſtitur, ſuoque decore alias arbores ſuperat: ita Chriſtus poſt reſurrectionem, immortalitatis veſtem induit, & pulcherrimis botris, id eſt, dotibus glorioſis veſtitus fuit. Ibi botrus claritatis, botrus impaſſibilitatis, botrus ſubtilitatis, botrus agilitatis, aliæq; dotes animi.

3. Tertiò, *Non eſt ligno vlli æternior natura*, inquit, Plinius l. 14. c. 1. *quàm viti*. Ita præ omnibus Doctoribus & Legiſlatoribus nemo æternior Chriſto. Cæteri perierunt, præſertim hæreſiarchæ: *Ieſus Chriſtus autẽ heri & hodie, ipſe & in ſæcula*, inquit Apoſtolus ad Hebr. 13. Vnde & ſubdit: *Doctrinis varijs & peregrinis nolite abduci* quaſi dicat: Qui varia peregrinaq. docent, peribunt: ſed non ita Chriſtus. Memorat dicto loco Plin. ad huius rei probationem, Metoponti templum Iunonis vigineis columnis ſtetiſſe, & tectum Epheſiæ Dianæ etiam nunc ſcandi vite vnâ Cypriâ. Talis item Chriſtus, in quo fundata Eccleſia ſtetit firma vſque nunc; ſtabitq; impoſterum. Hæc ſcala etiamnum ſcandimus ad templum gloriæ.

C. II. Palmitibus. SECVNDO, Si conſideremus eius palmites: Nam primò, ſicut palmes extra vitem nihil poteſt fructificare, quia nec ſuccum extrahere: ita ſine Chriſto eiuſque gratiæ ſucco nihil poſſumus facere, quod mereatur vitam æternam: nihil ſine peculiari eius auxilio, quod conducat ad ſalutem. Quantum igitur comnitendum, vt ſemper in Dei gratia perſeueremus? Qui vera fide caret, à vite hac prorſus abſciſſus & alienus eſt. Qui fidem habens extra ſtatum gratiæ eſt, vti quidem inhæret, ſed velut palmes aridus, qui nihil à vite trahit; ideoque tandem à Vinitore excidetur, ni reuiuiſcat.

2. Secundò, Sicut vitis totum ſuccum dat palmitibus, nihil verò ab illis accipit: ita Chriſtus totũ nobis dedit, nihil verò à nobis accepit. Dedit primò, totũ doctrinæ ſuccum, *Omnia quæ cumque audiui à Patre meo, nota feci vobis.* Ioann. 15. Secundò, totum ſanguinis ſui pretium, vitam, & quidquid habuit. Tertiò, omnes ſuas virtutes & opera. Palmites à vite accipiunt ſolia, flores, fructus, virorem: ſic nos à Chriſto doctrinam, virtutes, merita & gratiam. A nobis nihil recipit: ſiue enim oramus, nobis oramus: ſiue ieiunamus, nobis ieiunamus: ſiue eleemoſynam damus, nobis damus. Nobis ſerimus, nobis metimus.

3. Tertiò, Sicut latiſſimè ſe pandunt vites, & alicubi totas villas & domos ambiunt; adhæ

nullo

Digitized by Google

nullo fine creſcunt, vt ſcribit Plinius loco citato: ita Chriſtus in ſuis membris per totum mundum ſe expandit, eumque ambit, iuxta id Pſal. 71. *Dominabitur à mari vſque ad mare, &c.* Adhæc nullo fine creſcit, quia ſemper vlteriùs propagabitur Chriſti Euangelium & regnum, vſque ad mundi finem.

Cæterùm ſicut vitis à contrarijs ſibi plantis, braſſicâ, raphano, &c. authore Plinio lib. 17. cap. 24. palmites ſuos auertit: ita Chriſtus ſeruos & prædicatores ſuos à populis & ciuitatibus impiis & carni ſeruientibus abſtrahit, & ad exteras nationes dirigit: vti factum cum Germaniæ partibus quibuſdam, Angliâ, &c. à quibus Euangelij ſui præcones auocauit, & in orbem nouum miſit. Mandauit Chriſtus ſuis diſcipulis, vt ſi qua domus, aut ciuitas eos non reciperet, excuſſo pedum puluere diſcederent. Ita actum cum aquilonaribus. Abiêre Chriſti ſerui, remanſit in illis puluis & fœx.

TERTIO, Si conſideremus eius fructum. Nā
D. primò, nulla arbitror vite feracior eſt, ſi eius
III. tenuitatem ſpectes; adeoque prona eſt ad fœ-
Fructu. cunditatem, *vt parere malit, quàm viuere*, inquit
1. Plinius lib. 17. cap. 22. Vnde quidquid per putationem illi adimitur, fructi accedit: ita Chriſtus maluit parere nos ſpiritualiter, quàm viuere. Hinc enim coram Præſidibus contra falſos accuſatores non ſe defendit, ſed tacuit: hinc gladium Petri inhibuit: hinc de cruce iuſſus deſcendere, noluit: ſed pati & putari quodammodo, adeoque mori voluit, vt nos pareret; quia non peperiſſet, niſi mortuus fuiſſet.

Secundò, Sicut vitis præ cæteris plantis pre-
2. tioſiſſimum gignit liquorem, vinum ſcilicet, *quod lætificat Deum & homines*. Iudic. 9. ita Chriſtus effudit pretioſiſſimum ſanguinem, cuius vnica gutta ſuffeciſſet ad redimendos infinitos mundos; quo pretioſiſſimo liquore emit & redemit totum mundum, vnaque lætificauit Deum & homines; Deum, quia Deus non vult mortem noſtram, ſed vt viuamus. Hinc in cælo feſtum diem inſtituit cum Angelis ſuis, ob recuperatam ouem perditam, ob reuerſionem filij prodigi. Lætificauit homines; quomodo enim non gauderent, qui de ſupplicio æternæ mortis erepti cœlo, ſunt inſerti? In hoc vino lauamur, quoties volumus, à ſordibus & peccatis noſtris: hoc vino inebriamur, &c. in ſanctis Sacramentis.

Tertiò, Vitis aquam vertit in vinum: ita fe-
3. cit Chriſtus. Vitis vuis ſuis cibat homines & potat: ita caro Chriſti cibus eſt & potus. Botrum qui edit, idem ſimul bibit: ita qui corpus Chriſti ſub panis ſpecie edit, idem eſt ac ſi idipſum ſub ſpecie vini bibat. Vitis aquam bibit; ſed nobis propinat vinum: ita fecit Chriſtus. ipſe aquam, fel & acetum bibit, omniſque generis dolores exhauſit: nobis verò Sacramenta protulit & propinauit, ſuauia, ſalutaria: poſt hæc gratiam & gloriam ſempiternam.

E. QVARTO, Si conſideremus eius culturam.
IV. Nam primò, vitis præciditur: ita Chriſtus præ-
Cultura. ciſus fuit, primò, corporaliter in circumciſione
1. ſtatim pro nobis effundendo ſanguinem & lachymas, quemadmodum & vitis præciſa lachrymari ſolet; deinde in paſſione ſuâ quoties inciſus fuit?

Secundò, Figuratè in decurſu vitæ, dum ſe- 2.
ipſum *exinaniuit formam ſerui accipiens, &c.* Philip. 2. Amputatâ enim quodammodo à ſe gloriâ, ſubiectus eſt ignominiæ: amputatâ potentiâ, ſubiectus eſt infirmitati: amputatâ ſapientiâ, factus eſt quaſi inſipiens: amputatâ rerum omnium poſſeſſione, factus eſt pauperrimus: amputatâ omni voluptate, & ipſâ demùm beatitudinis dulcedine (quantum ad inferiorem animæ partem attinet,) ſubiectus eſt doloribus acerrimis: amputatis denique in paſſione omnibus amicis, & ab ipſo adeò Patre in cruce derelictus, torcular calcauit ſolus.

Tertiò, In morte, quando *abſciſſus eſt de terra* 3.
viuentium. Iſa. 53. Sed quemadmodum vitis præciſa plus germinat: ita Chriſtus moriendo pater factus eſt omnium gentium. Id indicauit Iſaias, quando dixit ca. 53. *Generationem eius quis enarrabit? quia abſciſſus eſt de terra viuentium.* En cauſam tantæ ſobolis.

Secundò, Vitis circumfoditur: ita Chriſtus. 2.
Nam primò, Iudæi foderunt circa ipſum, quando captioſis interrogationibus eum tentauerunt, vti de condemnatione adulteræ, & de tributo Cæſari dando; ſed ita vt ipſi confunderentur, Chriſto nihil nocerent. Vnde potuit Chriſtus dicere: *Foderunt ante faciem meam foueam, & inciderunt in eam* Pſ. 56. Quia ergo ſic nihil profecerunt, foderunt ſecundò, manus & pedes eius, ipſumque latus lanceâ perforârunt, quod iam antè perforatum & vulneratum erat amoris lanceâ à ſponſa Cant. 4. *Vulneraſti cor meum ſoror mea ſponſa.*

Tertiò, Vitis alligatur ad palum: ſic Chriſtus 3.
alligatus fuit primò, ad vterum Virginis, ſecundò, ad præſepiū, tertiò, ad columnam cùm flagellaretur; quartò, ad crucem. Atque adhæc alligatus fuit vinculis charitatis, quâ amauit nos. Videte nunc Chriſtiani, annon æquiſſimū ſit, vt & ipſi alligemus nos ad præcepta Dei, adeoque ipſi Chriſto? De ipſo enim dicitur Gen. 49. quòd ligaturus ſit aſinam ad vitem, id eſt mundum ad ſeipſum.

Porrò ſi Chriſto alligari & in ipſo manere volumus, mandata eius ſeruemus. Ait enim Dominus in fine Euangelij huius: *Si manſeritis in me verba mea in vobis manſerint, quodcumque volueritis, petetis, & fiet vobis.*

CONCIO II.

Quàm ſit periculoſum, relabi in peccatum.

In Chriſto manere & retrorſum non ire monemur:

1. Propter temeritatem.

2. Propter ingratitudinem.

3. Propter inſipientiam.

4. Propter vilitatem. 5. Propter offenſionem Dei.

THEMA.

Manete in me & ego in vobis. Ioan. 15.

PRæcepit olim Deus per Ezechielē c. 48. vt
populus templum ingrediens, non reuerte- A.
retur ad eandem viam & portam, per quam eſt ingreſſus, ſed è regione illius per aliam portam egre-

Digitized by Google

egrederetur. Ratio huius præcepti videtur fuiſſe, quia non decebat, vt quis propitiatorio terga verteret; quod faciendũ erat, ſi per eandē portam quis egrederetur. Spirituali ſenſu nobis hoc indicat, ne poſtquam ad Deum ſemel acceſſimus, eique recõciliati ſumus, poſtmodum terga vertamus, ab eodem recedēdo ad priſtina peccata, vnde digreſſi ſumus. Siquidem omne peccatũ eſt auerſio à Deo, & conuerſio ad creaturã. Nõ ita pridem omnes nos ingreſſi ſumus templum Domini, & acceſſimus ad propitiationē Dei per confeſſionem & communionē. Cauendum ergo inprimis, ne egrediamur ad viam prioris noſtræ conuerſationis, vnde ingreſſi ſumus, adeoq; ne tergũ Domino Deo iterũ vertamus. Licet quidem nobis egredi ad negotia noſtra etiã ſæcularia, ſed per aliã portã: ita videlicet, vt ne dorſum Deo vertamus ipſumq; offendamus. Hoc eſt, quod hodierno in Euangelio cõmendat nobis Dominus, cũ ait *Manete in me & ego in vobis*. Cæterùm vt in Chriſto maneamus, & retrorsùm non eamus, multa ſunt quæ nos mouent.

B. I. Propter temeritatem.

Relapsvs continet primò, ingentem prodigalitatē & temeritatē, quia vnico actu deſtruit & perdit totum pœnitentiæ laborem. Cogitet quiſque, quantopere ſecũ ipſe pugnarit, donec peccata ſua in memoriam reuocarit, per confeſſionem manifeſtarit; donec dolorem ſuper illis & propoſitum emendationis cõceperit: donec alia pœnitētię & ſatisfactionis opera peregerit. Et hos tamen labores omnes deſtruit relapſus. *Contigit enim eis*, inquit S. Petrus 2. Pet. 2. *illud veri prouerbij: Canis reuerſus ad ſuum vomitum, & ſus lota in volutabro luti.* Vt enim canis æger, quo ſibi medeatur, vim infert propriæ naturæ, comedēdo gramen, vnde vomitum prouocet: interim verò dum ad vomitum reuertitur, totum id reſorbet quod violēter expulit. Similiter ſus multa coactione, & verberibus in aquam impulſa ad lationem, ſi mox iterim in lutum ſe proijciat, totum lotionis laborem perdit. Sic ad vnguem homo, qui poſt peractam pœnitentiam (in qua peccata difficulter euomuit, & ſanguine Chriſti lotus eſt, nec non multis adhortationibus ad eã impulſus) reuertitur ad peccata. Nõ exigua nec ferēda eſt prodigalitas & temeritas militũ quorundam, qui vix acceptum vnius aut plurium menſium ſtipendium, vno aleæ iactu perdunt: vti nec illorum operariorum, qui mercedē totius hebdomadis aut menſis vna ingurgitatione perdunt. Sed multò grauior eſt illa, quæ totius pœnitentiæ fructũ vno relapſu perdit. Referũt Guil. Pariſ. & Medina alijq;, Albertum Magn. conſtruxiſſe aliquando caput hominis æneum, tantò artificio, vt articulatè loqui videretur. Quod cùm vidiſſet audiſſetq; diſcipulus eius, Thomas de Aquinò; ratus ſubeſſe aliquid magici, arrepto malleo confregit. Id audiēs Albertus, indoluiſſe & dixiſſe fertur: *Prô quid feciſti! opus multorũ annorum perdidiſti*. Quanto labore ſudatur, vt ex peccatore fiat vir iuſtus; & hunc tamen omnem laborem perdidit vnicũ peccatũ.

Deinde perdit totum id, quod per pœnitentiam acquiſiuit, gratiã ſcilicet, & virtutes, ac merita: idemq; illi cõtingit, quod militibus Caroli Magni, qui cùm Algolandi Saraceni exercitũ centum millium fudiſſet, quidam milites Chriſtiani gazarum cupidi mortuorũ, nocte illã retro ierunt Carolo ignorante in campum prælij, in quo mortui iacebant, & auro argentoque atque diuerſis gazis onarati redire cœperunt; illicò Altumaior Cordubæ, qui erat abſconditus inter montes cum aliis Saracenis qui de prælio fugerant, peremit illos omnes vſque ad vnum, millenos circiter; vt refert Joan. Turpinus Epiſcopus Remenſis in vita Caroli Magni c. 14. Sic poſtquam per pœnitētiam peccata deleuimus, ſi ad eadem poſtea reuertamur, delectationis vel lucri gratiã, totũ quod lucrati ſumus, perdimus, & mortem inſuper animæ incurrimus.

Secvndo, Continet maximam ingratitudinē, ob peccata paulò antē dimiſſa. Illud enim beneficiũ quodammodo retractat. Vnde Chryſoſt. ſerm. de lapſu primi hominis ait: *Indulgentiæ ingratus eſt, qui poſt veniam peccat, ſanitate indignus eſt, qui ſeipſum poſtquam curatus eſt, vulnerat; nec mundari meretur, qui ſemetipſum poſt gratiã ſordidat*. Et paulò infrà: *Seruo peior eſt, qui patronum poſt datam libertatem offendit*. Sic ille. Certè ſeruus ille, qui condonato ſibi debito à domino, egreſſus ſtatim contraxit nouum, tenendo & ſuffocando conſeruum, retractus & in carcerem miſſus eſt, cum graui illa exprobratione: *Serue nequam, omne debitum dimiſi tibi, &c.* Qua in re verum quidem, peccata remiſſa ſecundùm ſe non redire per ſequentem tranſgreſſionem (ſi quidem *ſine pœnitentiâ ſunt dona Dei*, teſte Apoſtolo ad Rom. 11.) conputantur tamen aliquo modo, quia efficiunt vt peccatum poſt remiſſionen commiſſum, grauius ſit, & ſeueriùs puniatur; velut cùm Ludimoderator puero indulget ſemel iterumq; aliquod erratũ, ſed idē repetētē acriùs dein punit. Interroget ſeipſum quilibet, annon idipſũ facere ſoleat cũ ſeruis & ſubditis ſuis: vt nimirũ acriùs excandeſcat & ſæuiat in deliquētem, quo ſæpiùs deliquit ſeruus? & videbit idipſũ iure Deum facere poſſe ac debere cum relapſis: atque ita ex ore ſuo ſeipſũ iudicabit. Et quis, quæſo, hominum toleraret eadē peccata; toties liberaliter remiſſa, toties in ſerpenti? Vnde tãdem qui toties recidit, veniã indignus eſt. Si quidē Ierem. 15. ait Dominus: *Quis miſerebitur tui Ieruſalē? aut quis contriſtabitur pro te? aut quis ibit ad rogandũ pro pace tua?* quia ſcilicet talis omniũ fidem fallit, Dei & hominũ, ideò nullus etiam Sanctorum pro tali ſpõdere audet. *Tu reliquiſti me, dicit Dominus, retrorſum abiiſti: & extendam manũ meam ſuper te, & interficiam te.* Patet hoc pluribus S. Scripturæ exēplis. Dauid ob adulterium punitus fuit morte vnius filij. Relapſus deinde, quamuis ad minus peccatum, ſuperbię ſcilicet, in numeratione populi commiſſæ peſte multorum milium, 2. Reg. 12. & 24. Sic Achab ob iniuriam Naboth illatã, veniã conſecutus eſt; ſed vbi deinde Michæã incarcerauit, occiſus in bello eſt. 3. Reg. 21. & 22. Vnde Dominus monet paralyticũ ſanatũ: *Vade, & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat.*

C. II. Propter ingratitudinem.

Tertio, Continet maximam inſipientiã, ſiquidem beſtiæ, piſces & aues in eaſdem pedicas non redeunt. Audi Chryſoſtomum Homilia 15. ad populum Antiochenum: *Auicula*, inquit, *ſemel capta, laqueo mox elapſa, & ceruus in rete decidens & effu-*

D. III. Propter inſipientiam.

Digitized by Google

effugiens, iiſdem iterum difficilè capiētur. Nam cuique ſit experiētia cautelæ Magiſtra. Nos ſæpiùs iiſdē rapi in eadem cadimus. Sic ille. Quin etiam, vt refert Clemens Alexandrinus l. 1. Strom, aliqui piſces ſunt, vti ſcauri, è quorum ſpecie ſi quis laqueo captus, rupto illo fortè euadat, eo die nullus prorſus eius generis piſcis illo loco inuenietur: quaſi cæteri vnius periculo edocti ſibi caueant. Quantò magis homines cauere ſibi deberent, proprio edocti periculo, ne in eadem peccata recidant? An neſcimus per peccatum incidere hominem in laqueum diaboli, imò ingredi quodammodo diabolum in hominem? Et quis niſi inſipientiſſimus, ſemel expulſum tam nefarium hoſtem, iterum recipiat? Spiritus ille nequam, qui cæcum, ſurdum & mutum redidit hominem Luc. 11. expulſus ab illo, ait equidem: *Reuertar in domum meam* Sed quis hoſpitem hunc recipiat? Cogita tecum ipſe, quid moleſtiæ tibi attulerint peccata tua, antequam ea per confeſſionem eijceres: quantum timoris & inquietudinis ex remorſu conſcientiæ ſenſeris. Deinde ſi fortè parum aut nihil ſenſiſti, noſſe tamen debes, quod ait ipſa Veritas. Chriſtus: quia omnes, qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati. Itaque inuiſibili quodā compede ligatus es in ſtatu peccati, & diaboli ſis mancipium. Quis autem è ſeruitute Turcæ fugiens, non maximè ſibi cauet, ne depræhenſus retrahatur? an non deuia loca quærit an non currit? an non de die latitat, & de nocte fugit? Idipſū ergò faceremus abſq; dubio, ſi benè cognoſceremus quid ſit eſſe ſeruum peccati.

Deinde, quia vita noſtra breuis & incerta eſt, non eſt tempus retrocedēdi, ſed ad anteriora ſe extendēdi. Vnde Dominus Luc. 9. ait: *Nemò mittens manum ad aratum, & reſpiciens retrò, aptus eſt regno Dei.* An nō fatuus eſſet, qui dum hoſtes fugientem inſequuntur, modò regredi vellet, modò progredi? Quid enim ait Dominus Luc. 19. de obſidionis Ieroſolymitanæ tempore? *Qui fuerit in tecto,* inquit, *& vaſa eius in domo, ne deſcendat tollere illa & qui in agro ſimiliter nō redeat retrò. Memores eſtote vxoris Loth.* Vult dicere, nō eſſe retrogrediendum tempore, quo eſt fugiendum: quia periculum eſt, ne ſubitò præoccupati irâ Dei fugere per pœnitentiam nequeamus: quemadmodū vxor Loth reſpiciens, ſubitò in ſtatuam verſa eſt. *Quæ vxor Loth,* inquit S. Proſper de promiſſionibus prædictionibus p. 1. cap. 16. *præcepta contemnens retroq; reſpiciens ſtatua ſalis effecta, ſuo exemplo fatuos condiuit, in propoſito ſancto quo tendunt, noxiâ curioſitate retrò non reſpicere.* Sic Proſper. Noli ergo dicere vel cogitare; Agam interum pœnitentiam, quia fortè morte præoccupatus mutaberis repentè in ſtatuam, id eſt, cadauer.

E. IV. Propter Vilitatem. QVARTO, continet maximam vilitatem, teſte Ieremiâ cap. 2. *Quàm vilis facta es nimis iterans vias tuas?* Signū enim leuis, inanis & muliebris animi eſt, facilè relabi in priſtina peccata. cuiuſmodi homines arundini vento agitatæ comparātur à Chriſto; quia ſcilicet firmitate propoſiti carēt, & vacui ſunt virtutibus, quarū adminiculo cauere peccata poſſent: & idcircò ab omni tentationū vento circumferuntur, & proſternuntur. Pro dedecore habetur apud homines, cùm quis inconſtans oſtenditur, manus inuerſione & reuerſione. Et quid hoc erit coram Deo? Hinc meritò Ecebolius toties relapſus ad infidelitatem ſeipſum vocauit ſalem infatuatum, omnium pedibus proculcandum, ideóque ſe pro foribus Eccleſiæ proiecit, orans vt reciperetur ad eam. Baronis anno 662,

Deinde turpe eſt militibus, ad primum conſpectum, aut congreſſum cum hoſtibus, arma abiicere & terga vertere Sæpè olim tales milites multis, & magnis notabantur infamiis, vt refert Maiolus tom. 3. coll. 2. Marcus Marcellus, vt refert Liuius, publico edicto iuſſit omnes, qui in pugnâ amiſerant vexilla, hordeo cibari, & cingulo ſpoliatos, gladios in manibus geſtare. Sempronius Gracchus milites, qui timidiùs rem geſſerant, ſtando cibum ſumere cogebat. Spartani nemini quicunque etiam foret, qui fugâ ſibi cōſuluiſſet, vxorem ducere permittebāt; imò cogebant diſſecta variiq; coloris pallia geſtare, ſemiraſo vertice: permiſſū inſuper cuiuis eos percutere & moleſtare. An non ergo ſimiliter turpe eſt Chriſtiano, poſtquam arma militiæ Chriſtianæ aſſumſit & fidē Chriſto duci dedit, mox ad primā hoſtis tentationem fugere & manus dare? An nō de talib. meritò dici poteſt, quod de Iſraëlitis toties relabentib. ad deſperationem & murmurationem Pſal. 77. dictum eſt: *Filij Ephraim intēdentes & mittentes arcum, conuerſi ſunt in die belli?*

QVINTO continet maximam Dei offenſionē. Qui enim relabitur ad peccata commiſſa, primò contriſtat Deum, ſicut cùm moritur infās patri, magis eum contriſtat ſuâ morte, quàm recreârit ſuâ natiuitate. Vnde S. Gregorius lib. 1. ep. 16. inquit. *Sicut gradientē per deuia, denuò carpentē rectè tramitem, totâ Dominus auiditate complectitur: ita demum de deſerente cognitam veritatis viam, maiori mærore, quàm gaudio, quo de cōuertēte lætatus fuerat, contriſtatur.* Porrò quia infans non moritur culpâ ſuâ, nec aberrās à recto tramite aberrat culpâ ſuâ, ideò nō tam iracundiam, quàm commiſerationem meretur. At qui poſt veniam iterū delinquit, iracundiam Dei mouet, quia ſponte moritur, & à viâ ſalutis vltrò aberrat. Ideò de illo ait Deus per os Eccleſiaſtici cap. 26. *In duobus contriſtatum eſt cor meum, & in tertio iracundia mihi venit: Vir bellator deficiens per inopiā, & vir ſenſatus contēptus, & qui tranſgreditur à iuſtitiâ ad peccatum: Deus parauit eum ad romphæam;* id eſt, ad ſupplicium æternum, vt volunt Ianſen. & Dionyſ. Carthuſianus. Romphæa enim bis acuta viſa egredi ex ore Iudicis, Apoc. prim. Ratio, quia facilè relabi & ſæpiùs, eſt ſignum aliquod reprobationis: ſicut ſæpè relabi in morbum, ſignum vicinæ mortis. Sic vitia incorrigibilia ſecuri exſcindenda; caligæ multoties reſartæ, tandem ſuturam non recipiunt, nec tenent, ideoque abiiciuntur.

F. V. Propter Offenſionem Dei.

Deinde eum quodammodo irridet & contēnit, dum toties fidem illi datam fallit, quod non auderet facere viro cordato & potenti. Imò talis ſecundùm S. Chryſoſtomum, conculcat Filium Dei. *Quomodo conculcat quiſquam Filiū Dei?* inquit hom. 26. in Epiſt. ad Heb, *Quando qui particeps eſt cum ipſo in myſteriis, peccatum commiſerit, nónne illum conculcat? nónne illū contemnit? ſicut enim quæ conculcamus, nullius momenti pendimus: ſic & qui peccant, Chriſtum nullius momenti exiſtimant.* Sic ille. Tales autem ait Apoſtolus ad Heb. 10 [illegible] iora mereri

ſupplicia,

Digitized by Google

ſupplicia, quàm qui irritam faciunt legem Moyſis. *Sed nolite errare*, inquit Apoſtolus, *Deus non irridetur*, ad Gal 6. multò minùs conculcatur. Ipſe veriùs in interitũ illorum ridebit. Prou. 1.

Vertunt iſti dorſum Domino Deo, iuxta id Ieremiæ 2. *Vertunt ad me tergum & non faciem.* Vertet iiſdem aliquando dorſum Dominus, vti minatur eis, Ieremiæ 18. *Dorſum & non faciem oſtendam eis in die perditionis eorũ.* O ſi exactè penetraremus, quid ſibi velint iſta, quàm nobis attenderemus ne in peccata relaberemur? Quid enim romphæa illa niſi longus æternitatis enſis animam & corpus feriens, vtpote bis acutus? Quid eſt riſus Dei ſuper reprobos, niſi exultatio de eorum ſupplicio, & extrema eorum cõfuſio? Quid eſt, vertere illis dorſum & non faciem, quàm inexorabilem & lapideum fore Deum peccatoribus & damnatis, ita vt in æternum non modò non conſpectum ſui beatificum eis præbeat, ſed ne aſpectu quidem vel momentaneo eos dignetur? Hac cogitatione ſi aſſiduè armaremur, nõ difficulter à relapſu pedem noſtrum ſeruaremus. *Quis mihi hoc tribuat*, inquit Iob cap. 14. *vt in inferno protegas me?* Siccine in inferno, ò Iob, eſt aliqua protectio? Omnino: ſi nimirũ per conſiderationem deſcẽdamus ſæpè viuentes in infernũ, penſantes quid ſit, *Dorſum & non faciem vertam illis*: hoc enim pacto fiet, vt à relapſu protegamur.

CONCIO III.

Quæ damna conſequantur relapſos ſeu recidiuos.

1. *Primum damnum relapſos & recidiuos manens eſt, mitti foras, id eſt, abyci à Deo eiuſq; domo & cura.*
2. *Areſcent, & humore gratiæ deſtituti deficiẽt.*
3. *Colligentur à dæmonibus.*
4. *In ignem mittentur, & ardent.*

THEMA.

Si quis in me non manſerit, mittetur foras ſicut palmes, & areſcet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet. Ioan. 15.

A. MAgna quidem res eſt potentum amicitia, periculoſa tamen, quia quo maius bonum eſt Principi adhærere per amicitiam, tanto maius periculũ ab eodem culpâ ſuâ diſcedere. Vtrumque indicat Dominus in hodierno Euangelio. Primum, cùm ait: *Omnem palmitem in me ferentem fructum, purgabit eum* (Pater meus) *vt fructũ plus afferat.* Secundum, cùm ait: *Si quis in me nõ manſerit, mittetur foras ſicut palmes, & areſcet, & colligent eum, & in ignem mittent. Itaque ligna vitis*, ait S. Auguſt. in hoc Euangelium Tract. 81. in Ioan. *tanto ſunt contẽptibiliora, ſi in vite non mãſerint quãtò glorioſiora ſi manſerint.* Cæterùm verba hæc Domin' locutus eſt, cùm ab vltimâ cœnâ ſurrexiſſet, ſtans adhuc in cœnaculo, quaſi moniturus eos, qui Iudæ inſtar poſt acceptam S. Euchariſtiæ gratiã denuò relabũtur & produnt Chriſtum, vt videant quid agant. Sumus nos elapſo Paſchali tempore, omnes (vt ſperare licet) Chriſti corpori per ſacram Communionem velut palmites quidam inſerti, & amici eius intimi, imò vnum quodammodo cum ipſo facti: ſed væ nobis ſi in ipſo non manſerimus, & à tanto noſtro amico receſſerimus.

Audimus enim in hodierno Euangelio horrenda fulmina, & tonitura in eos detonantia qui in dimiſſa ſcelera recidunt; quæ vt corda noſtra ſalutari pauore impleant diſtinctiùs audiemus.

C. II. Areſcent.

Recidiui primò *mittentur foras ſicut palmes*, id eſt, à Deo eiuſq; domo & paternâ curâ abijcientur, ita vt eorum vel exiguam, vel denique etiã nullam omnino curam gerat amplius Deus, ſubtrahendo illis auxilia ſupernaturalia ſpecialia & efficacia. *Iuſtorũ animæ in manu Dei ſunt*, & velut palmites trunco inſerti, ab ipſo vitam, influxum, robur, flores & fructum habent. Vbi verò ſe ab eo ſeparant, merentur abijci, & omni influxu gratię deſtitui: ad eum vtiq; modum, quo æger aliquis filius, qui operâ Medici à patre vocati ſæpiùs curatus, cõtra eius præſcripta iterũ noxia comedit ac bibit, denuoq; infirmatur, deſeritur tandem a patre, iubente ne deinceps Medicus aduocetur, atq; ita filius mori ſinitur. Contigit hoc Babyloni, à qua vt incurabili reuocauit Deus Angelos ſuos, Medicos illius, Ier. 51. vbi dicunt: *Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata: derelinquamus eam.* Idẽ euenit Sauli, qui quoniam mandatum Dei iteratò transgreſſus erat, & Samuelẽ Medicum ſibi à Deo datũ nõ audierat, proiectus eſt à Deo, ei uſque protectione & adiutorio deſtitutus, ita vt cũ Samuel non corriperet amplius, imò etiam lugere prohiberetur, 1. Reg. 16. dicente Deo: *Vſquequò tu luges Saul, cùm ego proiecerim eum?* Quam abiectionem Prædeceſſoris ſui metuens Dauid orabat *Ne proijcias me à facie tua.* Pſal. 50. Fit enim interdũ (quod multi Doctores tradũt) vt qui ſæpiùs relabuntur in grauiora ſcelera, tandem à Deo deſerantur, & ſibi relinquantur, iuxta id Pſal. 80. *Dimiſi eos ſecundùm deſideria cordis eorum; ibunt in adinuentionibus ſuis.* cuiuſmodi exiſtimare licet eos, qui annuatim quidem aut ſępiùs expiantur ſacrâ cõfeſſione, interim verò nihilo meliores facti eadẽ peccata perpetrãt; quibus proinde à Deo nulli mittuntur Medici, tribulationes, morbi, correptores. Cõcionatores, Cõfeſſarij prudentes, &c. Neque in hoc iniuria ipſis fit, cùm ipſi priùs toties abiiciant Dei gratiam ſibi oblatã & datam Hinc enim Samuel ad Saulem dixit, 1. Reg. 15. *Pro eo quòd abiecisti ſermonem Domini, abiecit te Dominus.* Quomodo nõ abiiciunt ſermonẽ Domini recidiui, qui in confeſſione toties audierũt, *Vade & amplius noli peccare?* quique Chriſtum poſt Communionem, adeoque etiam Spiritum ſanctum è cordibus ſuis toties abiiciunt?

D. III. Colligentur.

SECVNDO, *Areſcent*. dum ſibi ipſis, deprauatæ ſuæ naturæ & propriæ volũtati relicti, paulò pòſt deficient, & ſemper in peius ruent, ac tandem in profundum abripientur. Quemàdmodum enim ramus ab arbore præciſus & Soli expoſitus citò areſcit, & durus ac inflexibilis fit, qui priùs mollis & flexilis erat: ac licet aquâ interdũ affuſa reuireſcere videatur, nequaquam tamẽ durat: ita etiam recidiui, quia humore gratiæ deſtituti, & à Chriſto præciſi, tametſi interdum Sacramentorum vſu reuireſcere videãtur, reuerà tamen ſemper ad interitum tendunt. Quis neſcit febricitãtẽ, ſi à Medico deſertus propriæ voluntati relinquatur, ſemper ægriorẽ fieri? ſi accidat eum cõualeſcere, iterum tamen immoderatè viuere, iterumq; reſurgere, quis dubitat eũ interim ſemper

ptibilia ſunt elegit, & luce diuinitatis ſuæ il-
luſtrauit, vti prædixit Iſaias cap. 9 & impletum
eſſe ſcribit Mathæus cap. 9.

In Nazareth 1. quia iuxta communem ſen-
1. tentiam exponitur florida, à radice Netſer, id
eſt, flos. Nazareth à Chriſto in ea concepto flo-
rida dici debet, quia Chriſtus eſt ille flos, de
quo Iſaias cap. 11. prædixit: *Egredietur Virga* (id
eſt, Maria,) *de radice* (id eſt, familiâ iam quaſi
emortuâ & ſuccisâ) *Ieſſe, & flos* (Hebr. Netſer)
Chriſtus ſcilicet, *de radice eius aſcendit.* Hierony-
mus vertit: *Et Nazaræus de radice eius creſcet.* Chal-
dæus: *Egredietur rex de filiis Ieſſe & Chriſtus de filiis
filiorum eius vngetur.* Meritò autē Chriſtus dici-
tur flos, quia *fœtorem mundanæ colluuionis abolevit,
odorem vitæ æternæ infudit*, inquit S. Ambroſ. l. de
benedict. Patriarch. c 4 Item, quia ipſe floridam
2. fecit ciuitatem Nazareth, imò mundum totum,
& ver nouum attulit tamdiu à patribus expe-
ctatum Cant 7. *Videamus ſi floruit Vinea.* Et Cant.
2. *Flores apparuerūt in terra noſtra.* Tertiò, quia ſic-
3. ut flos de flore ſine mixtione, de matre ſaluo
Virginitatis decore proceſſit, inquit Albertus
Magnus, ſuper *Miſſus eſt.* cap. 33.

Secundò, quia Nazareth ciuitas parua, ob-
4. ſcura & contempta erat, Vnde Nathanaël ad
Philippum dixit: *A Nazareth poteſt aliquid boni eſ-
ſe?* Ioan 1. quia videlicet. neque Reges, neque
Prophetas, neque alios viros illuſtres vnquam
protuliſſet. Chriſtus autem venit in hunc mun-
dum, non vt regnaret, ſed vt ſeruiret & per con-
temptum & crucem ad gloriam aſcenderet,
noſque per eandem viam ad gloriam ſuam al-
liceret & duceret.

E. QVÆST. 4. Ad quem facta eſt? *Ad Virginem
IV. deſponſatam viro, cui nomen Ioſeph.* Ad Virginem I.
Ad quem. Ne Chriſtus duos haberet patres, quod turpe
videri poterat. Ergo ſicut in cælo habebat pa-
trem ſine matre, ſic decebat vt in terris haberet
matrem ſine patre. Decebat etiam Deum noua,
inſolita, propria & ſublimis generatio, qualis
eſt ex Virgine.

Secundò, Vt quartus & vltimus modus ge-
2. nerationis diuinæ potentiæ ſubiectus oſtende-
retur. Primus in Adamo, qui nec patrē habuit,
nec matrem. Secundus in Eua, quæ patrem ha-
buit ſine matre. Tertius in cæteris hominibus,
qui patrem habent & matrem. Quintus in
Chriſto, qui matrem in terris habuit, ſine patre
terreno.

Tertiò. Quia huiuſmodi conceptus, miracu-
3. loſus videlicet & ſimul puriſſimus, decebat Dei
Filium, qui omnes homines erat purificaturus,
& ex hominibus velut Angelos effecturus.

Quartò, Nec contraheret peccati originalis
4. obligationem, qui venerat tollere peccata mū-
di. Nam ſi vulgari modo conceptus fuiſſet, li-
cet à peccato originali præſeruatus fuiſſet, ſic-
uti B. Virgo, ſubiacuiſſet tamen aliquādo obli-
gationi contrahendi peccatum, quod non de-
cebat Dei Filium.

Quintò, *Vt ſignificaret membra ſua de virgine
5. Eccleſia, ſecundùm ſpiritum naſcitura*, inquit S. Au-
guſtinus l. de virg. cap. 6.

Sextò, Vt pulcherrimam illam virtutem, vir-
gnitatem extolleret olim deſpectam, & com-
mendaret nobis, ſeque & matrem ſuam exem-
plum eius proponeret imitandum.

Ad deſponſatam viro, primò; Ne adulte- 1.
ra putaretur ab iis, quibus hoc myſterium oc-
cultum erat, & tanquam adultera lapidaretur.
Maluit ergò Chriſtus videri ex matrimonio
natus, quàm matrem ſuâ causâ quidpiam ma-
li pati. *Nec decuit*, inquit S. Ambroſ. l 2. in Luc.
*ſiniſtra virginibus opinione viuentibus velamen ex-
cuſationis relinqui, quòd infamata mater quoque Do-
mini videretur.*

Secundò, Vt haberet tutorem, & ſolatium 2
comitis, cùm erat fugiendùm in Ægyptum
aliaque toleranda.

Tertiò, Vt haberet teſtem pudicitiæ ſuæ gra- 3.
uiſſimum fideque digniſſimum. Vnde S. Ber-
nardus homil. 2 ſuper *Miſſus* ait: *Sicut Thomas
dubitando, palpando conſtantiſſimus factus eſt reſurre-
ctionis Confeſſor: ita Ioſeph Mariam ſibi deſponſando
eiuſq; conuerſationem ſtudioſius comprobando, factus
eſt pudicitiæ fideliſſimus teſtis.*

Quertò, Vt ſic vterque ſtatus, virginitatis & 4.
matrimonij, per Chriſtum honoraretur & di-
gnificaretur.

Quintò, Vt partùs myſterium celaretur dia- 5.
bolo: hoc enim modo faciliùs impediebatur,
ne id cognoſceret.

Deſponſata autem fuit Ioſepho, qui vti no-
mine, ita vitâ quoque repræſentauit Ioſephum
Patriarcham, teſte S. Bernardo, qui homil. 2. ſu-
per *Miſſus* ait: *Ille Ioſeph fraternâ ex inuidiâ ven-
ditus & ductus in Ægyptum Chriſti venditionem præ-
figurauit: iſte Ioſeph Herodianam inuidiam fugiens
Chriſtum in Ægyptum portauit. Ille domino ſuo fi-
dem ſeruans, dominæ noluit commiſceri: iſte Domi-
nam ſuam Domini ſui matrem virginem agnoſcens,
& ipſe continens, fideliter cuſtodiuit. Illi data eſt intel-
ligentia in myſteriis ſomniorum: iſti datum eſt, con-
ſcium fieri atque participem cæleſtium Sacramento-
rum. Ille frumenta ſeruauit non ſibi ſed omni populo;
iſte panem viuum è cælo ſeruandum accepit tam ſibi
quàm toti mundo.* Hæc Bernardus.

CONCIO X.

Myſteria.

1. *inquiritur primò, cur auditâ ſalutatione Maria fuerit turbata.*
2. *Cur non reſalutauerit.*
3. *Cur Chriſtus dicatur ſeſſurus in ſolio David, &c.*
4. *Quid ſibi velit interrogatio Mariæ*, Quomodo fiet iſtud?
5. *Quare adducatur exemplum Eliſabethæ.*
6. *Cur fuerit requiſitus Virginis conſenſus.*
7. *Cur Filius potiùs quā aliæ perſonæ carnē aſſumpſit.*

THEMA.

Cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. Luc. 1.

FEſtum hodiernum, Auditores, nequaqam A.
minimum eſt in feſtis aliis, ſed de dignita-
te cum omnibus certare videtur, quia parens
quędam, fons, & origo omnium cæterorum
Chriſti feſtorum, ut quæ primum Verbi incar-
nati myſterium demonſtrat. Vnde huic feſto
accom-

Digitized by Google

accommodati poteſt, quod Num. 18. dicitur de prima die Paſchatis: *Dies prima venerabilis & ſancta erit.* Hæc enim eadem eſt dies prima mundi, in qua Deus creauit lucem, ſcilicet 25. Martij æquinoctialis, vt ſentit Concilium Palęſtinum habitum ſub Victore Puntifice, Pręſide Theophilo, anno Chriſti 198. apud Bedam lib. de æquinoctio verno, (tametſi illius Concilij, vtpote particularis tantùm, definitiones de fide non ſunt.) In qua ergo die mundus creatus, in eadem recreatus eſt: in qua lux corporea formata eſt in cœli vel aëris parte aliqua denſiore, in eadem & lux mundi ſpiritualis formata eſt in utero virginali: in qua lux à tenebris, & Angeli boni à reprobis diuiſi ſunt, in eadem lex noua à veteri, fides ab infidelitate ſeparari cœpta eſt. Nos igitur myſterium, quod hac die peractum eſt, curioſiùs intueamur.

QVÆRITVR 1. Cur turbata fuit Maria au-
B. dita ſalutatione Angeli? Reſpondetur 1. Ex aſpe-
I. ctu (Græcè enim habetur, cùm vidiſſet) Ange-
Cur turbata B. Virgo ad ſalutationē Angeli. li, humana & virili ſpecie apparentis; ſiquidem aſpectibus huiuſmodi, ſolitariis præſertim, aſſueta non erat. Vnde S. Ambr. l. 2. in Lucam, ait: *Trepidare virginum eſt; & ad omnes viri ingreſſus pauere, omnes viri affatus vereri.*
1.

Secundò, Ex ſermone Angeli, vti expreſſit
2. S. Lucas; cùm videlicet audiſſet, tanta de ſe prædicari, tam inſolitas ſibi laudes tribui, vt quę nihil altum de ſe cogitarat unquam, ſed modeſtiſſima & humillima ſemper erat. Fuit ergo illa turbatio partim timor, partim verecundia, partim admiratio. *Cæterùm turbata fuit, ſed non perturbata*, inquit S. Bern. hom. 3. quia ſibi interim mente præſens cogitabat, qualis eſſet iſta ſalutatio, vt mox ſequitur.

QVÆRITVR 2. Cur non reſalutauit Ange-
C. lum, ſed tacita cogitauit, qualis eſſet iſta ſalu-
II. tatio?

Cur non reſalutauit.
Reſpondetur 1. Ob hæſitationem initio conceptam, quâ ſecum expendebat, eſſétne bonus an malus Angelus, qui tam amicam &
1. ſuauem afferret ſalutationem, vt ſenſit S. Bernardus ſerm. 3. ſuper *Miſſus eſt.* Nouerat enim Virgo etiam angelum Sathanæ transformare ſe in Angelum lucis poſſe.

Secundò, Ob virginalem verecundiam, ex
2. S. Ambroſio lib. 1. offic. cap. 18. Erat enim puriſſimæ Virginis, tacere coram ſalutante, in pudicitiæ argumentum, & aliorum, præſertim virginum, exemplum.

3. Tertiò, Ob ſingularem animi prudentiam, dum nondum intelligebat, quò ſpectaret illa ſalutatio. Ita docuit Eccl. 11. ca. *Priuſquam audias, ne reſpondeas.*

QVÆR. tertiò: Cur dicitur Chriſtus ſeſſurus
D. in ſolio Dauid, & cur regnaturus in domo Ia-
III. cob? Reſp. Quia regnum Dauidis ſæculare ty-
Cur Chriſtus dicitur ſeſſurus in ſolio Dauid &c. pus erat regni Chriſti ſpiritualis & æterni, quod Dauidi in Chriſto eius ſemine promiſſum erat. Similiter domus Iacob typus Eccleſiæ primò, quia ſicut Dauid initio regnauit ſuper Iudam tantùm, 2. Reg. 2. poſteà verò ſuper vniuerſum
1. Iſraël: ita Chriſtus primò, regnauit ſceptro ſuo ſpirituali ſolùm in Iudæa, poſteà in vniuerſo orbe; & ſicut omnes Iſraëlitæ deſcenderunt ab Iſraël ſeu Iacob per duodecim eius filios: ita Eccleſia vniuerſa prognata eſt à Chriſto per duodecim eius Apoſtolos. Comparatur autem domui Iacob Eccleſia, non domui Abraham aut Iſaac; quia ex his prodierunt infideles, Iſmaelitæ ab Iſmaele, Edomitæ ab Eſau. Regnum ergo Chriſti extendit ſe ſuper omnes credentes.

Secundò, Quia Dauid multò antè vnctus, 2.
regnum, multis exagitatus laboribus, & perſecutionibus exercitus, tandem victis hoſtibus obtinuit: ita Chriſtus à natiuitate quidem vnctus eſt Spiritu ſancto à Patre & Rex populi ſui deſtinatus (vnde hunc titulum ſibi dari paſſus eſt à Iudæis, nec abnuit coram Pilato;) Rex agnoſci tamen, & quaſi cum honore euehi in Regem, non niſi poſt labores & perſecutiones voluit. Dauidem ſuſtulit Deus de gregibus ouium, de poſt fœtantes accepit eum: & Chriſtum de ſtabulo & de cruce euexit ad regiam. Rurſum ſicut Iacob viginti annis ſeruire debuit ſocero ſuo & paſcere eius greges, antequàm filias eius Lyam & Rachelem obtineret, & ex illis progeniem ſuam, totum Iſraeliticum populum: ita etiam Chriſtus ſeruire mundo debuit annis triginta tribus, antequam ſibi deſponſaret Lyam, id eſt, ſynagogam, & Rachelem, id eſt, gentilitatem, & ex ijs totam procrearet Eccleſiam.

QVÆR. 4. Cur Maria interrogauit *Quomodo* E.
fiet iſtud? Reſp. Eā nō dubitaſſe de veritate nun- IV.
tij Angelici, ſed modum tantùm quæſiuiſſe, Cur interrogauit B. V. Quomodo fiet iſtud.
quo concipere poſſet, ſeruatâ, quam nouerat, virginitate. Vnde S. Auguſtinus libr. 16. de ciuit. c. 24 ait: *Non eſt virginis Mariæ diffidentia, quod ait: Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco? Quod enim futurum eſſet, certa erat; modum quo fieret inquirebat, &c.* Credendum quidem eſt, legiſſe & intellexiſſe eam illum Iſaiæ locum: *Ecce Virgo concipiet*, &c. ſed facilè fieri potuit, vt tunc non ſtatim aduerterit omnia: an ad ſe pertineret, quæ ipſi agenda forent, &c. Sed cur modum indagauit?

Reſp. primò, Vt cognoſceret, quæ ſuæ par- 1.
tes, quidve agendum foret. Secundò, vt mo- 2.
dus intemeratæ huius conceptionis, Angelico imò diuino teſtimonio confirmatus, firmiùs crederetur.

Tertiò, Vt hac ſeria quæſtione omnibus te- 3.
ſtatum faceret, quanti faceret virginitatem, eiuſque præſertim votum, vel propoſitum ſaltem fixum & immobile. Modus porrò iſte erat Spiritûs ſancti ſuperuentus & obumbratio virtutis Altiſſimi, hoc eſt, mira Spiritûs ſancti operatio, quâ abſque omni viri complexu, è puriſſimo Virginis ſāguine ſelegit, velut apis è flore materiam & ſemen ſanctiſſimæ illius prolis; modo nimirum ſanctiſſimo, caſtiſſimo. Vnde Spiritui ſancto attribuitur.

QVÆR. 5. Cur adducit Angelus exemplum F.
Eliſabethæ? Reſp. 1. Vt fidem Virginis, licet iam V.
credentis, eo exemplo, tametſi minoris mi- Cur adducitur exēplum Eliſabethæ.
raculi, confirmaret ſolidaretque; quo modo nos fidei veritates ſæpè rationibus naturalibus

THEMA.

Ego ſum vitis vera. Ioan. 15.

A. INter alias quæſtiones Chriſto à Pilato propoſitas, vna ſanè permagni momenti fuit, tametſi reſponſionem Chriſti Pilatus non exſpectauit. Cùm enim dixiſſet Chriſtus ſe ad hoc veniſſe in mundum. vt teſtimonium perhiberet veritatis; quæſiuit Pilatus: *Quid eſt veritas?* Ioan.18. Sed continuò exijt foras,& reſponſum non exſpectauit. Nimirum filij huius ſæculi,qui diligunt vanitatem & quærunt mendaciũ, ægrè audiunt, quid ſit veritas. Expectaſſet paulùm Pilatus, & tunc vtique audiuiſſet, mundi regna non eſſe vera & ſolida regna, ſed inania & fucata: diuitias huius ſeculi nõ eſſe veras diuitias, libertatem carnis non eſſe veram libertatem: captiuitatem carnis non eſſe veram captiuitatẽ: & vniuerſim corporalia & terrena ſiue bona ſiue mala,non eſſe vera bona ſeu mala. ſola verò ſpiritualia bona, vera eſſe bona; ſola ſpiritualia vera eſſe mala. Hoc ſenſu dicit Dominus ſe vitem eſſe veram, vitem ſcilicet ſpiritualem, cuius reſpectu, vitis materialis non eſt vera vitis. Iſta enim fructum parit, qui carnem tantùm fouet; Chriſtus verò vinum, quod animam viuificat,ſuſtentat & beatificat. *Spiritus eſt qui viuificat,caro non prodeſt quidquã,* ait Dominus Ioan.6. cùm de hoc vino ſermocinaretur. Chriſtus ergo vitis vera eſt,quia quæ fiunt circa vitẽ corporaliter,ea fiunt circa Chriſtũ ſpiritualiter, vti docet S. Bernardus in tractatu de Paſſione, ſuper hæc verba, cuius veſtigia hîc ſequemur.

B. I. Naturâ. CHRISTVS eſt vera vitis,primò, ſi conſideremus ipſius vitis naturam. Nam primò, plantari ſolet vitis in terra,non ſeminari,tranſlata de ſua vite: Ita Chriſtus Deus de Deo,Filius de Patre, coæternus & cõſubſtantialis ei, de quo genitus eſt:ſed vt maiorem faceret fructum, plantatus eſt in terra, id eſt in Virgine Mariâ conceptus. *Hæc eſt terra,* inquit S. Bern. in tract.de Paſſione Domini,*de quâ ſcriptum eſt: Terram non operabatur quiſquam,ſed irrigabatur à fonte aſcendente de Paradiſo,*Gen 2. *Terra quippè hæc non accepit operationẽ humanã,vt conciperetur in ea Filius Dei,ſed aquâ Spiritûs ſãcti irrigata fuit. Ita enim legis: Spiritus ſanctus ſuperueniet in te,& virtus Altiſsimi obumbrabit tibi. Rurſùm de hac terra ſcriptũ eſt: Aperiatur terra,& germinabit Saluatorem.* Iſaiæ 45. *Aperta quippè fuit per fidem,credẽs & obediens Angelo,germinauitq́ vitẽ ſalutarem, Saluatorem noſtrum, æternæ vitæ præmia largientem.* Hæc Bernardus. Addo: Aperta fuit(licet porta ſemper clauſa fuerit) quia aperuit & attulit nobis verum tempus, cùm priùs velut hyemali frigore omnia concreta eſſent.

2. Secundò, *Lignum vitis alys arborum lignis deformius inuenitur,& quaſi penitus inutile videtur & abiectum,nec ipſo aſpectu amabile, aut vſui accommodatum.* inquit S.Bern. vbi ſuprà c.5. Ita & Chriſtus, de quo Iſaias ait c.53. *Aſcendet ſicut virgultum coram eo,& ſicut radix de terra ſitienti:nõ eſt aſpectus; & deſiderauimus eum* (id eſt, non deſiderauimus) *deſpectum & nouiſsimum virorum,* quaſi dicat, Sicut virgultum natum in loco arido ſqualet, nõ habet ſpeciem nec decorem: ſic Chriſtus natus in Nazareth(de qua dicunt Iudęi: *A Nazareth p t ſt aliqu d boni eſſe?*) de Virgine paupere, vixit humilis,ignobilis,deſpectus,vnde & fabri filius dictus. Et multò magis in paſſione, vbi flagellis, liuore & vulneribus fuit deformatus, ac ſicut vitis pæne omni cortice,ita ipſe pæne omni cute, omniq́ue veſte nudatus fuit. Nimirum tunc ſe gallinam illam exhibuit, quæ propter pullos generandos toto corpore hiſpida, voce rauca, toto feruens animo & omnibus membris infirma facta eſt. Verùm talis in hyeme mortalitatis ſuæ fuit: cæterùm poſt reſurrectionem longè alius. Vt enim vitis quæ in hyeme velut mortua & arida iacet, in æſtate ſe explicat, & pulcherrimis vuis veſtitur, ſuoque decore alias arbores ſuperat: ita Chriſtus poſt reſurrectionem, immortalitatis veſtem induit, & pulcherrimis botris,id eſt,dotibus glorioſis veſtitus fuit. Ibi botrus claritatis, botrus impaſſibilitatis, botrus ſubtilitatis, botrus agilitatis,aliæq́; dotes animi.

3. Tertiò, *Non eſt ligno vlli æternior natura,* inquit, Plinius l.14.c.1. *quàm viti.* Ita præ omnibus Doctoribus & Legiſlatoribus nemo æternior Chriſto. Cæteri perierunt, præſertim hæreſiarchæ: *Ieſus Chriſtus autẽ heri & hodie,ipſe & in ſæcula,* inquit Apoſtolus ad Hebr.13. Vnde & ſubdit: *Doctrinis varijs & peregrinis nolite abduci* quaſi dicat: Qui varia peregrinaq́. docent, peribunt: ſed non ita Chriſtus. Memorat dicto loco Plin.ad huius rei probationem, Metoponti templum Iunonis vitigineis columnis ſtetiſſe, & tectum Epheſiæ Dianæ etiam nunc ſcandi vite vnâ Cypriâ. Talis item Chriſtus, in quo fundata Eccleſia ſtetit firma vſque nunc,ſtabitq́; imposterum. Hæc ſcala etiamnum ſcandimus ad templum gloriæ.

C. II. Palmitibus. SECVNDO, Si conſideremus eius palmites: Nam primò, ſicut palmes extra vitem nihil poteſt fructificare, quia nec ſuccum extrahere: ita ſine Chriſto eiuſque gratiæ ſucco nihil poſſumus facere,quod mereatur vitam æternam: nihil ſine peculiari eius auxilio, quod conducat ad ſalutem. Quantum igitur connitendum, vt ſemper in Dei gratia perſeueremus? Qui vera fide caret,à vite hâc prorſus abſciſſus & alienus eſt. Qui fidem habens extra ſtatum gratiæ eſt, vti quidem inhæret, ſed velut palmes aridus, qui nihil à vite trahit; ideoque tandem à Vinitore excidetur, ni reuiuiſcat.

2. Secundò, Sicut vitis totum ſuccum dat palmitibus, nihil verò ab illis accipit; ita Chriſtus totũ nobis dedit,nihil verò à nobis accepit. Dedit primò, totũ doctrinæ ſuccum, *Omnia quæcumque audiui à Patre meo, nota feci vobis.* Ioann. 15. Secundò, totum ſanguinis ſui pretium, vitam, & quidquid habuit. Tertiò, omnes ſuas virtutes & opera. Palmites à vite accipiunt folia, flores, fructus, virorem: ſic nos à Chriſto doctrinam, virtutes, merita & gratiam. A nobis nihil recipit: ſiue enim oramus, nobis oramus: ſiue ieiunamus, nobis ieiunamus: ſiue eleemoſynam damus, nobis damus. Nobis ſerimus, nobis metimus.

3. Tertiò, Sicut latiſſimè ſe pandunt vites, & alicubi totas villas & domos ambiunt; adhæ

nullo

Digitized by Google

nullo fine creſcunt, vt ſcribit Plinius loco citato: ita Chriſtus in ſuis membris per totum mundum ſe expandit, eumque ambit, iuxta id Pſal. 71. *Dominabitur à mari vſque ad mare, &c.* Adhæc nullo fine ereſcit, quia ſemper vlteriùs propagabitur Chriſti Euangelium & regnum, vſque ad mundi finem.

Cæterùm ſicut vitis à contrarijs ſibi plantis, braſſicâ, raphano, &c. authore Plinio lib. 17. cap. 24. palmites ſuos auertit: ita Chriſtus ſeruos & prædicatores ſuos à populis & ciuitatibus impiis & carni ſeruientibus abſtrahit, & ad exteras nationes dirigit: vti factum cum Germaniæ partibus quibuſdam, Angliâ, &c. à quibus Euangelij ſui præcones auocauit, & in orbem nouum miſit. Mandauit Chriſtus ſuis diſcipulis, vt ſi qua domus, aut ciuitas eos non reciperet, exenſſo pedum puluere diſcederent. Ita actum cum aquilonaribus. Abiêre Chriſti ſeruit, remanſit in illis puluis & fœx.

TERTIO, Si conſideremus eius fructum. Nã
D. primò, nulla arbitror vite feracior eſt, ſi eius
III. tenuitatem ſpectes; adeoque prona eſt ad fœ-
Fructu. cunditatem, *vt parere malit, quàm viuere*, inquit
1. Plinius lib. 17. cap. 22. Vnde quidquid per putationem illi adimitur, fructi accedit: ita Chriſtus maluit parere nos ſpiritualiter, quàm viuere. Hinc enim coram Præſidibus contra falſos accuſatores non ſe defendit, ſed tacuit: hinc gladium Petri inhibuit: hinc de cruce iuſſus deſcendere, noluit: ſed pati & putari quodammodo, adeoque mori voluit, vt nos pareret; quia non peperiſſet, niſi mortuus fuiſſet.

Secundò, Sicut vitis præ cæteris plantis pre-
2. tioſiſſimum gignit liquorem, vinum ſcilicet, *quod lætificat Deum & homines.* Iudic. 9. ita Chriſtus effudit pretioſiſſimum ſanguinem, cuius vnica gutta ſuffeciſſet ad redimendos infinitos mundos; quo pretioſiſſimo liquore emit & remedit totum mundum, vtaque lætificauit Deum & homines; Deum, quia Deus non vult mortem noſtram, ſed vt viuamus. Hinc in cælo feſtum diem inſtituit cum Angelis ſuis, ob recuperatam ouem perditam, ob reuerſionem filij prodigi. Lætificauit homines; quomodo enim non gauderent, qui de ſupplicio æternæ mortis erepti cœlo, ſunt inſerti? In hoc vino lauamur, quoties volumus, à ſordibus & peccatis noſtris: hoc vino inebriamur, &c. in ſanctis Sacramentis.

Tertiò, Vitis aquam vertit in vinum: ita fe-
3. cit Chriſtus. Vitis vuis ſuis cibat homines & potat: ita caro Chriſti cibus eſt & potus. Botrum qui edit, idem ſimul bibit: ita qui corpus Chriſti ſub panis ſpecie edit, idem eſt ac ſi idipſum ſub ſpecie vini bibat. Vitis aquam bibit; ſed nobis propinat vinum: ita fecit Chriſtus. ipſe aquam, fel & acetum bibit, omniſque generis dolores exhauſit: nobis verò Sacramenta protulit & propinauit, ſuauia, ſalutaria: poſt hæc gratiam & gloriam ſempiternam.

E. QVARTO, Si conſideremus eius culturam.
IV. Nam primò, vitis præciditur: ita Chriſtus præ-
Cultura, ciſus fuit, primò, corporaliter in circumciſione
1. ſtatim pro nobis effundendo ſanguinem & lachrymas, quemadmodum & vitis præciſa lachrymari ſolet; deinde in paſſione ſuâ quoties inciſus fuit?

Secundò, Figuratè in decurſu vitæ, dum ſe- 2.
ipſum *exinaniuit formam ſerui accipiens, &c.* Philip. 2. Amputatâ enim quodammodo à ſe gloriâ, ſubiectus eſt ignominiæ: amputatâ potentiâ, ſubiectus eſt infirmitati: amputatâ ſapientiâ, factus eſt quaſi inſipiens: amputatâ rerum omnium poſſeſſione, factus eſt pauperrimus: amputatâ omni voluptate, & ipsâ demùm beatitudinis dulcedine (quantum ad inferiorem animæ partem attinet,) ſubiectus eſt doloribus acerrimis: amputatis denique in paſſione omnibus amicis, & ab ipſo adeò Patre in cruce derelictus, torcular calcauit ſolus.

Tertiò, In morte, quando *abſciſſus eſt de terra* 3.
viuentium. Iſa. 53. Sed quemadmodum vitis præciſa plus germinat: ita Chriſtus moriendo pater factus eſt omnium gentiũm. Id indicauit Iſaias, quando dixit ca. 53. *Generationem eius quis enarrabit? quia abſciſſus eſt de terra viuentium.* En cauſam tantæ ſobolis.

Secundò, Vitis circumfoditur: ita Chriſtus. 2.
Nam primò, Iudæi foderunt circa ipſum, quando captioſis interrogationibus eum tentauerunt, vti de condemnatione adulteræ, & de tributo Cæſari dando; ſed ita vt ipſi confunderentur, Chriſto nihil nocerent. Vnde potuit Chriſtus dicere: *Foderunt ante faciem meam foueam, & inciderunt in eam* Pſ. 56. Quia ergo ſic nihil profecerunt, foderunt ſecundò, manus & pedes eius, ipſumque latus lanceâ perforârunt, quod iam antè perforatum & vulneratum erat amoris lanceâ à ſponſa Cant. 4. *Vulneraſti cor meum ſoror mea ſponſa.*

Tertiò, Vitis alligatur ad palum: ſic Chriſtus 3.
alligatus fuit primò, ad vterum Virginis, ſecundò, ad præſepiũ, tertiò, ad columnam cùm flagellaretur; quartò, ad crucem. Atque adhæc alligatus fuit vinculis charitatis, quâ amauit nos. Videte nunc Chriſtiani, annon æquiſſimũ ſit, vt & ipſi alligemus nos ad præcepta Dei, adeoque ipſi Chriſto? De ipſo enim dicitur Gen. 49. quòd ligaturus ſit aſinam ad vitem, id eſt mundum ad ſeipſum.

Porrò ſi Chriſto alligari & in ipſo manere volumus, mandata eius ſeruemus. Ait enim Dominus in fine Euangelij huius: *Si manſeritis in me verba mea in vobis manſerint, quodcumque volueritis, petetis, & fiet vobis.*

CONCIO II.

Quàm ſit periculoſum, relabi in peccatum.

In Chriſto manere & retrorſum non ire monemur:

1. Propter temeritatem.

2. Propter ingratitudinem.

3. Propter inſipientiam.

4. Propter vilitatem. 5. Propter offenſionem Dei.

THEMA.

Manete in me & ego in vobis. Ioan. 15.

PRæcepit olim Deus per Ezechielẽ c. 48. vt A.
populus templum ingrediens, non reuerteretur ad eandem viam & portam, per quam eſt ingreſſus, ſed è regione illius per aliam portam egre-

egrederetur. Ratio huius præcepti videtur fuiſſe, quia non decebat, vt quis propitiatorio terga verteret; quod faciendũ erat, ſi per eandẽ portam quis egrederetur. Spirituali ſenſu nobis hoc indicat, ne poſtquam ad Deum ſemel acceſſimus, eique recõciliati ſumus, poſtmodum terga vertamus, ab eodem recedẽdo ad priſtina peccata, vnde digreſſi ſumus. Siquidem omne peccatũ eſt auerſio à Deo, & conuerſio ad creaturã. Nõ ita pridem omnes nos ingreſſi ſumus templum Domini, & acceſſimus ad propitiationẽ Dei per confeſſionem & communionẽ. Cauendum ergo inprimis, ne egrediamur ad viam prioris noſtræ conuerſationis, vnde ingreſſi ſumus, adeoq; ne tergũ Domino Deo iterũ vertamus. Licet quidem nobis egredi ad negotia noſtra etiã ſæcularia; ſed per aliã portã: ita videlicet, vt ne dorſum Deo vertamus ipſumq; offendamus. Hoc eſt, quod hodierno in Euangelio cõmendat nobis Dominus, cũ ait *Manete in me & ego in vobis.* Cæterùm vt in Christo maneamus, & retrorſùm non eamus, multa ſunt quæ nos mouent.

B. I. Propter temeritatem.

RELAPSVS continet primò, ingentem prodigalitatẽ & temeritatẽ, quia vnico actu deſtruit & perdit totum pœnitentiæ laborem. Cogitet quiſque, quantopere ſecũ ipſe pugnarit, donec peccata ſua in memoriam reuocarit, per confeſſionem manifeſtarit; donec dolorem ſuper illis & propoſitum emendationis cõceperit: donec alia pœnitẽtię & ſatis factionis opera peregerit. Et hos tamen labores omnes deſtruit relapſus. *Contigit enim eis,* inquit S. Petrus 2. Pet. 2. *illud veri prouerbij: Canis reuerſus ad ſuum vomitum, & ſus lota in volutabro luti.* Vt enim canis æger, quo ſibi medeatur, vim infert propriæ naturæ, comedẽdo gramen, vnde vomitum prouocet: interim verò dum ad vomitum reuertitur, totum id reſorbet quod violẽter expulit. Similiter ſus multa coactione, & verberibus in aquam impulſa ad lationem, ſi mox iterim in lutum ſe proijciat, totum lotionis laborem perdit. Sic ad vnguem homo, qui poſt peractam pœnitentiam (in qua peccata difficulter euomuit, & ſanguine Chriſti lotus eſt, nec non multis adhortationibus ad eã impulſus) reuertitur ad peccata. Nõ exigua nec ferẽda eſt prodigalitas & temeritas militũ quorundam, qui vix acceptum vnius aut plurium menſium ſtipendium, vno aleæ iactu perdunt: vti nec illorum operariorum, qui mercedẽ totius hebdomadis aut menſis vna ingurgitatione perdunt. Sed multò grauior eſt illa, quæ totius pœnitentiæ fructũ vno relapſu perdit. Referũt Guil. Pariſ. & Medina alijq;, Albertum Magn. conſtruxiſſe aliquando caput hominis æneum, tantò artificio, vt articulatè loqui videretur. Quod cùm vidiſſet audiſſetq; diſcipulus eius, Thomas de Aquino, ratus ſubeſſe aliquid magici, arrepto malleo confregit. Id audiẽs Albertus, indoluiſſe & dixiſſe fertur: *Prô quid feciſti? opus multorũ annorum perdidiſti,* Quanto labore ſudatur, vt ex peccatore fiat vir iuſtus; & hunc tamen omnem laborem perdidit vnicũ peccatũ.

Deinde perdit totum id, quod per pœnitentiam acquiſiuit, gratiã ſcilicet, & virtutes, ac merita: idemq; illi cõtingit, quod militibus Caroli Magni, qui cùm Algolandi Saraceni exercitũ centum millium fudiſſet, quidam milites Chriſtiani gazarum cupidi mortuorũ, nocte illã retro ierunt Carolo ignorante in campum prælij, in quo mortui iacebant, & auro argentoque atque diuerſis gazis onarati redire cœperunt; illicò Altumaior Cordubæ, qui erat abſconditus inter montes cum aliis Saracenis qui de prælio fugerant, peremit illos omnes vſque ad vnum, millenos circiter; vt refert Joan. Turpinus Epiſcopus Remenſis in vita Caroli Magni c. 14. Sic poſtquam per pœnitẽtiam peccata delenimus, ſi ad eadem poſtea reuertamur, delectationis vel lucri gratiã, totũ quod lucrati fuimus, perdimus, & mortem inſuper animæ incurrimus.

C. II. Propter ingratitudinem.

SECVNDO, Continet maximam ingratitudinẽ, ob peccata paulò antè dimiſſa. Illud enim beneficiũ quodammodo retractat. Vnde Chryſoſt. ſerm. de lapſu primi hominis ait: *Indulgentiæ ingratus eſt, qui poſt veniam peccat, ſanitate indignus eſt, qui ſeipſum poſtquam curatus eſt, vulnerat; nec mundari meretur, qui ſemetipſum poſt gratiã ſordidat.* Et paulò infrà: *Seruo peior eſt, qui patronum poſt datam libertatem offendit.* Sic ille. Certè ſeruus ille, qui condonato ſibi debito à domino, egreſſus ſtatim contraxit nouum, tenendo & ſuffocando conſeruum, retractus & in carcerem miſſus eſt, cum graui illa exprobratione: *Serue nequam, omne debitum dimiſi tibi, &c.* Qua in re verum quidem, peccata remiſſa ſecundùm ſe non redire per ſequentem tranſgreſſionem (ſi quidem *ſine pœnitentiâ ſunt dona Dei,* teſte Apoſtolo ad Rom. 11.) computantur tamen aliquo modo, quia efficiunt vt peccatum poſt remiſſionen commiſſum, grauius ſit, & ſeueriùs puniatur; velut cùm Ludimoderator puero indulget ſemel iterumq; aliquod erratũ, ſed idẽ repetẽtẽ acriùs dein punit. Interroget ſeipſum quilibet, annon idipſũ facere ſoleat cũ ſeruis & ſubditis ſuis: vt nimirũ acriùs excandeſcat & ſæuiat in deliquẽtem, quo ſæpiùs deliquit ſeruus? & videbit idipſũ iure Deum facere poſſe ac debere cum relapſis: atque ita ex ore ſuo ſeipſũ iudicabit. Et quis, quæſo, hominum toleraret eadẽ peccata; toties liberaliter remiſſa, toties in ſerpenti? Vnde tãdem qui toties recidit, veniã indignus eſt. Si quidẽ Ierem. 15. ait Dominus: *Quis miſerebitur tui Ieruſalẽ? aut quis contriſtabitur pro te? aut quis ibit ad rogandũ pro pace tuâ?* quia ſcilicet talis omniũ fidem fallit, Dei & hominũ, ideò nullus etiam Sanctorum pro tali ſpõdere audet. *Tu reliquiſti me, dicit Dominus, retrorſum abiſti: & extendam manũ meam ſuper te, & interficiam te.* Patet hoc pluribus S. Scripturæ exẽplis. Dauid ob adulterium punitus fuit morte vnius filij. Relapſus deinde, quamuis ad minus peccatum, ſuperbię ſcilicet, in numeratione populi commiſſæ peſte multorum milium, 2. Reg. 12. & 24. Sic Achab ob iniuriam Naboth illatã, veniã conſecutus eſt; ſed vbi deinde Michæã incarcerauit, occiſus in bello eſt. 3. Reg. 21. & 22. Vnde Domin⁹ monet paralyticũ ſanatũ: *Vade, & amplius noli peccare, ne deteriùs aliquid tibi contingat.*

D. III. Propter inſipientiam.

TERTIO, Continet maximam inſipientiã, ſiquidem beſtiæ, piſces & aues in eaſdem pedicas non redeunt, Audi Chryſoſtomum Homilia 15. ad populum Antiochenum: *Auicula, inquit, ſemel capta, laqueo mox elapſa, & ceruus in rete decidens, &*

effu-

rffugiens, eiſdem iterum difficilè rapiētur. Nam cuique ſit experiētia cautelæ Magiſtra. Nos ſæpiùs iiſdē rapti in eadem radimus. Sic ille. Quin etiam, vt refert Clemens Alexandrinus l. 1. Strom, aliqui piſces ſunt, vti ſcauri, è quorum ſpecie ſi quis laqueo captus, rupto illo fortè euadat, eo die nullus prorſus eius generis piſcis illo loco inuenietur: quaſi cæteri vnius periculo edocti ſibi caueant. Quantò magis homines cauere ſibi deberent, proprio edocti periculo, ne in eadem peccata recidant? An neſcimus per peccatum incidere hominem in laqueum diaboli, imò ingredi quodammodo diabolum in hominem? Et quis niſi inſipientiſſimus, ſemel expulſum tam nefarium hoſtem, iterum recipiat? Spiritus ille nequam, qui cæcum, ſurdum & mutum redidit hominem Luc. 11. expulſus ab illo, ait equidem: *Reuertar in domum meam* Sed quis hoſpitem hunc recipiat? Cogita tecum ipſe, quid moleſtiæ tibi attulerint peccata tua, antequam ea per confeſſionem eijceres: quantum timoris & inquietudinis ex remorſu conſcientiæ ſenſeris. Deinde ſi fortè parum aut nihil ſenſiſti, noſſe tamen debes, quod ait ipſa Veritas. Chriſtus: quia omnes, qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati. Itaque inuiſibili quodā compede ligatus es in ſtatu peccati, & diaboli ſis mancipium. Quis autem è ſeruitute Turcæ fugiens, non maximè ſibi cauet, ne depræhenſus retrahatur? an non deuia loca quærit an non currit? an non de die latitat, & de nocte fugit? Idipſū ergò faceremus abſq; dubio, ſi benè cognoſceremus quid ſit eſſe ſeruum peccati.

Deinde, quia vita noſtra breuis & incerta eſt, non eſt tempus retrocedēdi, ſed ad anteriora ſe extendēdi. Vnde Dominus Luc. 9. ait: *Nemò mittens manum ad aratum, & reſpiciens retrò, aptus eſt regno Dei*. An nō fatuus eſſet, qui dum hoſtes fugientem inſequuntur, modò regredi vellet, modò progredi? Quid enim ait Dominus Luc. 19. de obſidionis Ieroſolymitanæ tempore? *Qui fuerit in tecto*, inquit, *& vaſa eius in domo, ne deſcendat tollere illa & qui in agro ſimiliter nō redeat retrò. Memores eſtote vxoris Loth.* Vult dicere, nō eſſe retrogrediendum tempore, quo eſt fugiendum: quia periculum eſt, ne ſubitò præoccupati irâ Dei fugere per pœnitentiam nequeamus: quemadmodū vxor Loth reſpiciens, ſubitò in ſtatuam verſa eſt. *Quæ vxor Loth*, inquit S. Proſper de promiſſionibus prædictionibus p. 1. cap. 16. *præcepta contemnens retrò reſpiciens ſtatua ſalis effecta, ſuo exemplo fatuos condiuit, in propoſito ſancto quo tendunt, noxiâ curioſitate retrò non reſpicere.* Sic Proſper. Noli ergo dicere vel cogitare; Agam interum pœnitentiam, quia fortè morte præoccupatus mutaberis repentè in ſtatuam, id eſt, cadauer.

E. IV. Propter Vilitatem.

QVARTO, continet maximam vilitatem, teſte Ieremiâ cap. 2. *Quàm vilis facta es nimis iterans vias tuas?* Signū enim leuis, ioanis & muliebris animi eſt, facilè relabi in priſtina peccata: cuiuſmodi homines arundini vento agitatę comparātur à Chriſto; quia ſcilicet firmitate propoſiti carēt, & vacui ſunt virtutibus, quarū adminiculo cauere peccata poſſent: & idcircò ab omni tentationū vento circumferuntur, & proſternuntur. Pro dedecore habetur apud homines, cùm quis inconſtans oſtenditur, mentis inuerſione & reuerſione. Et quid hoc erit coram Deo? Hinc meritò Ecebolius toties relapſus ad infidelitatem ſeipſum vocauit ſalem infatuatum, omnium pedibus proculcandum, ideoque ſe pro foribus Eccleſiæ proiecit, orans vt reciperetur ad eam. Baronis anno 662.

Deinde turpe eſt militibus, ad primum conſpectum, aut congreſſum cum hoſtibus, arma abiicere & terga vertere Sæpè olim tales milites multis, & magnis notabantur infamiis, vt refert Maiolus tom. 3. coll. 2. Marcus Marcellus, vt refert Liuius, publico edicto iuſſit omnes, qui in pugnâ amiſerant vexilla, hordeo cibari, & cingulo ſpoliatos, gladios in manibus geſtare. Sempronius Gracchus milites, qui timidiùs rem geſſerant, ſtando cibum ſumere cogebat. Spartani nemini quicunque etiam foret, qui fugâ ſibi cōſuluiſſet, vxorem ducere permittebāt; imò cogebant diſſecta variiq; coloris pallia geſtare, ſemiraſo vertice: permiſſū inſuper cuiuis eos percutere & moleſtare. An non ergo ſimiliter turpe eſt Chriſtiano, poſtquam arma militiæ Chriſtianæ aſſumſit & fidē Chriſto duci dedit, mox ad primā hoſtis tentationem fugere & manus dare? An nō de talib. meritò dici poteſt, quod de Iſraëlitis toties relabentib. ad deſperationem & murmurationem Pſal. 77. dictum eſt: *Filij Ephraim intēdentes & mittentes arcum, conuerſi ſunt in die belli?*

F. V. Propter Offenſionem Dei.

QVINTO continet maximam Dei offenſionē. Qui enim relabitur ad peccata commiſſa, primò contriſtat Deum, ſicut cùm moritur infās patri, magis eum contriſtat ſuâ morte, quàm recreârit ſuâ natiuitate. Vnde S. Gregorius lib. 1. ep. 16. inquit. *Sicut gradientē per deuia, denuò carpentē rectè tramitem, totâ Dominus auiditate complectitur: ita demum de deſerente cognitam veritatis viam, maiori mœrore, quàm gaudio, quo de conuertēte lætatus fuerat, contriſtatur.* Porrò quia infans non moritur culpâ ſuâ, nec aberrās à recto tramite aberrat culpâ ſuâ, ideò nō tam iracundiam, quàm commiſerationem meretur. At qui poſt veniam iterū delinquit, iracundiam Dei mouet, quia ſponte moritur, & à viâ ſalutis vltrò aberrat. Ideò de illo ait Deus per os Eccleſiaſtici cap. 26. *In duobus contriſtatum eſt cor meum, & in tertio iracundia mihi venit: Vir bellator deficiens per inopiā, & vir ſenſatus contēptus, & qui tranſgreditur à iuſtitiâ ad peccatum: Deus parauit eum ad romphæam*; id eſt, ad ſupplicium æternum, vt volunt Ianſen. & Dionyſ. Carthuſianus. Romphæa enim bis acuta viſa egredi ex ore Iudicis, Apoc. prim. Ratio, quia facilè relabi & ſæpiùs, eſt ſignum aliquod reprobationis: ſicut ſæpè relabi in morbum, ſignum vicinæ mortis. Sic vitia incorrigibilia ſecuri exſcindenda; caligæ multoties reſartæ, tandem ſuturam non recipiunt, nec tenent, ideoque abiiciuntur.

Deinde eum quodammodo irridet & contēnit, dum toties fidem illi datam fallit, quod non auderet facere viro cordato & potenti. Imò talis ſecundùm S. Chryſoſtomum, conculeat Filium Dei. *Quomodo conculcat quiſquam Filiū Dei?* inquit hom. 26. in Epiſt. ad Heb. *Quando qui particeps eſt cum ipſo in myſteriis, peccatum committit, nónne illum conculcat? nónne illū contemnit? ſicut enim quæ conculcamus, nullius momenti pendimus: ſic & qui peccant, Chriſtum nullius momenti exiſtimant.* Sic ille. Tales autem ait Apoſtolus ad Heb. 10 [illegible] iota mereri ſupplicia,

Digitized by Google

ſupplicia, quàm qui irritam faciunt legem Moyſis. *Sed nolite errare*, inquit Apoſtolus, *Deus non irridetur*, ad Gal. 6. multò minùs conculcatur. Ipſe veriùs in interitū illorum ridebit. Prou. 1.

Vertunt iſti dorſum Domino Deo, iuxta id Ieremiæ 2. *Vertunt ad me tergum & non faciem.* Vertet iiſdem aliquando dorſum Dominus, vti minatur eis, Ieremiæ 18. *Dorſum & non faciem oſtendam eis in die perditionis eorū.* O ſi exactè penetraremus, quid ſibi velint iſta, quàm nobis attenderemus ne in peccata relaberemur? Quid enim romphæa illa niſi longus æternitatis enſis animam & corpus ferìens, vtpote bis acutus? Quid eſt riſus Dei ſuper reprobos, niſi exultatio de eorum ſupplicio, & extrema eorum cōfuſio? Quid eſt, vertere illis dorſum & non faciem, quàm inexorabilem & lapideum fore Deum peccatoribus & damnatis, ita vt in æternum non modò non conſpectum ſui beatificum eis præbeat, ſed ne aſpectu quidem vel momentaneo eos dignetur? Hac cogitatione ſi aſſiduè armaremur, nō difficulter à relapſu pedem noſtrum ſeruaremus. *Quis mihi hoc tribuat*, inquit Iob cap. 14. *vt in inferno protegas me?* Siccine in inferno, ò Iob, eſt aliqua protectio? Omnino: ſi nimirū per conſiderationem deſcēdamus ſæpè viuentes in infernū, penſantes quid ſit, *Dorſum & non faciem vertam illis*: hoc enim pacto fiet, vt à relapſu protegamur.

CONCIO III.

Quæ damna conſequantur relapſos ſeu recidiuos.

1. *Primum damnum relapſos & recidiuos manens eſt, mitti foras, id eſt, abijci à Deo eiuſq; domo & cura.*
2. *Areſcent, & humore gratiæ deſtituti deficiēt.*
3. *Colligentur à dæmonibus.*
4. *In ignem mittentur, & ardent.*

THEMA.

Si quis in me non manſerit, mittetur foras ſicut palmes, & areſcet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet. Ioan. 15.

A. Magna quidem res eſt potentum amicitia, periculoſa tamen, quia quo maius bonum eſt Principi adhærere per amicitiam, tanto maius periculū ab eodem culpâ ſuâ diſcedere. Vtrumque indicat Dominus in hodierno Euangelio. Primum, cùm ait: *Omnem palmitem in me ferentem fructum, purgabit eum* (Pater meus) *vt fructū plus afferat.* Secundum, cùm ait: *Si quis in me nō manſerit, mittetur foras ſicut palmes, & areſcet, & colligent eum, & in ignem mittent. Itaque ligna vitis*, ait S. Auguſt. in hoc Euangelium Tract. 81. in Ioan. *tanto ſunt contēptibiliora, ſi in vite non māſerint quātò glorioſiora ſi manſerint.* Cæterùm verba hæc Dominus locutus eſt, cùm ab vltimâ cœnâ ſurrexiſſet, ſtans adhuc in cœnaculo, quaſi moniturus eòs, qui Iudæ inſtar poſt acceptam S. Euchariſtiæ gratiā denuò relabūtur & produnt Chriſtum, vt videant quid agant. Sumus nos elapſo Paſchali tempore, omnes (vt ſperare licet) Chriſti corpori per ſacram Communionem velut palmites quidam inſerti, & amici eius intimi, imò vnum quodammodo cum ipſo facti: ſed væ nobis ſi in ipſo non manſerimus, & à tanto noſtro amico receſſerimus. Audimus enim in hodierno Euangelio horrenda fulmina, & tonitrua in eos detonantia qui in dimiſſa ſcelera recidunt; quæ vt corda noſtra ſalutari pauore impleant diſtinctiùs audiemus.

C. II. Areſcent.

Recidiui primò *mittentur foras ſicut palmes*, id eſt, à Deo eiuſq; domo & paternâ curâ abijcientur, ita vt eorum vel exiguam, vel denique etiā nullam omnino curam gerat amplius Deus, ſubtrahendo illis auxilia ſupernaturalia ſpecialia & efficacia. *Iuſtorū animæ in manu Dei ſunt*, & velut palmites trunco inſerti, ab ipſo vitam, influxum, robur, flores & fructum habent. Vbi verò ſe ab eo ſeparant, merentur abijci, & omni influxu gratiæ deſtitui: ad eum vtiq; modum, quo æger aliquis filius, qui operâ Medici à patre vocati ſæpiùs curatus, cōtra eius præſcripta iterū noxia comedit ac bibit, denuoq; infirmatur, deſeritur tandem a patre, iubente ne deinceps Medicus aduocetur, atq; ita filius mori ſinitur. Contigit hoc Babyloni, à qua vt incurabili reuocauit Deus Angelos ſuos, Medicos illius, Ier. 51. vbi dicunt: *Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata: derelinquamus eam.* Idē euenit Sauli, qui quoniam mandatum Dei iteratò tranſgreſſus erat, & Samuelē Medicum ſibi à Deo datū nō audierat, proiectus eſt à Deo, ei uſque protectione & adiutorio deſtitutus, ita vt cū Samuel non corriperet amplius, imò etiam lugere prohiberetur, 1. Reg. 16. dicente Deo: *Vſquequò tu luges Saul, cùm ego proiecerim eum*: Quam abiectionem Præceſſoris ſui metuens Dauid orabat *Ne proijcias me à facie tua.* Pſal. 50. Fit enim interdū (quod multi Doctores tradūt) vt qui ſæpiùs relabuntur in grauiora ſcelera, tandem à Deo deſerantur, & ſibi relinquantur, iuxta id Pſal. 80. *Dimiſi eos ſecundùm deſideria cordis eorum: ibunt in adinuentionibus ſuis.* cuiuſmodi exiſtimare licet eos, qui annuatim quidem aut ſępiùs expiantur ſacrâ cōfeſſione, interim verò nihilo meliores facti eadē peccata perpetrāt; quibus proinde à Deo nulli mittuntur Medici, tribulationes, morbi, correptores, Cōcionatores, Cōfeſſarij prudentes, &c. Neque in hoc iniuria ipſis fit, cùm ipſi priùs toties abiiciant Dei gratiam ſibi oblatā & datam Hinc enim Samuel ad Saulem dixit, 1. Reg. 15. *Pro eo quòd abieciſti ſermonem Domini, abiecit te Dominus.* Quomodo nō abiiciunt ſermonē Domini recidiui, qui in confeſſione toties audierūt, *Vade & amplius noli peccare*? quique Chriſtum poſt Communionem, adeoque etiam Spiritum ſanctum è cordibus ſuis toties abiiciunt?

D. III. Colligentur.

SECVNDO, *Areſcent*, dum ſibi ipſis, deprauatæ ſuæ naturæ & propriæ volūtati relicti, paulò pòſt deficient, & ſemper in peius ruent, ac tandem in profundum abripientur. Quemadmodum enim ramus ab arbore præciſus & Soli expoſitus citò areſcit, & durus ac inflexibilis fit, qui priùs mollis & flexilis erat: ac licet aquâ interdū affuſa reuireſcere videatur, nequaquam tamē durat: ita etiam recidiui, quia humore gratiæ deſtituti, & à Chriſto præciſi, tametſi interdum Sacramentorum vſu reuireſcere videātur, reuerà tamen ſemper ad interitum tendunt. Quis neſcit febricitātē, ſi à Medico deſertus propriæ voluntati relinquatur, ſemper ægriorē fieri? ſi accidat eum cōualeſcere, iterum tamen immoderatè viuere, iterumq; reſurgere, quis dubitat eū interim ſemper

ri magis & periculoſius laborare? Sunt ſanè quàplurimi inſtar quorundam, qui nixi pharmacis, audaciùs ſe ingurgitant, eò quòd vnâ potione medelam ſibi promittant, cùm tamē interim nō aduertāt talibus purgationibus ſtomachum magis ac magis debilitari ad inſtar alicuius linteaminis, quod quidem toties nitorem recuperat, quoties lotione ſubit; interim tamen ſemper magis obſoletum & fragile redditur. Vt enim medicina lotio non reſtaurat totum vigorem ægro & linteo: ita etiam Sacramentorum vſus non reſtituit omnimodè priſtinam ſanitatem, quia non aufert habitus malos, quos tu recidendo ſemper auges. Non mirum ſi in autumno arborum fructus & folia decidant, ipſæque quaſi aridæ per hyemē maneant, quia ſol ab eis longiùs recedit: ita nec mirū, ſi *qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc*, & magis magiſq; areſcat; quia Chriſtus ſol longiùs receſſit per ſpecialem ſui gratiæ influxū: quemadmodum dixit Phariſæis obduratis: *Ego vado & in peccato veſtro moriemini.* Joan 8. Hoc idem eſt, quod Deus olim vineæ ſuæ, ſynagogæ, minatus eſt, Iſaiæ. 5. *Diruam maceriam eius* (id eſt, Angelorum præſidium) *& erit in conculcationem: non putabitur* (tribulationibus correctionibus, caſtigationibus *& non fodietur* (meditatione nouiſſimorū, exemplis, &c.) *& aſcēdēt vepres & ſpinæ* (id eſt, vitia inualeſcēt) *& nubibus mādabo, ne pluant ſuper eā imbrē*, (piarum exhortationum, diuinarum inſpirationum, ſacramentorum perceptionem) Meritò autē hoc euenit, quia priùs à Chriſto recedit per voluntatem. Meritò deſeritur, qui de naui in mare proſilit; aut æger, qui expulſo Medico ſibi ipſi vult mederi, aut medicinam omnem reſpuit.

D. III. Colligentur.

TERTIO, *Colligentur* à dæmonibus, quia ab eis, à quibus tranſfugerunt, relapſi arctiùs ligantur, & cautiùs ſeruātur, ne rurſum elabantur. Ciuitas quæ aliquando Principi ſuo rebellauit, recepta exarmatur, & arctiori iugo aſtringitur, ne impoſterum rebellare poſſit. Ita etiā fur in carcere primò parùm ſedulò cuſtoditur: vbi tamen elapſus eſt, & denuò in carcerē reductus, pluribus catenis ligatur, & omnes viæ euadendi ei præcluduntur. Similiter ſi tu ſemel è dæmonis captiuitatē fugeris, ridere eum poteris: ſed ſi iterū redeas, ipſe te ridebit. & ſi primò te negligenter cuſtodiuit, poſtea diligentiùs cuſtodiet: priùs vnâ catenâ te vinxit, poſtea duas vel tres addet, omnes quoq; occaſiones euadendi auferet: ſi confiteri volueris, variè te impediet: ſi cōciones audire, aliò mētem tuam auertet: ſi piorum ſocietate & conſiliis vti, alia tibi negotia faceſſet. Et hoc eſt, quod Luc. 11. Dominus dixit: *Cùm immūdus Spiritus exierit ab homine, tunc vadit, & aſſumit ſeptem alios ſpiritus ſecum nequiores ſe, & ingreſſi habitant ibi, & fiūt nouiſſima hominis illius peiora priorib.* De huiuſmodi homine videtur poſſe dici, quod dicitur de Achab rege, 3. Reg. 21. ſcilicet venūdatum eſſe, vt faciat malū. Vt enim Achab ſuâ leuitate, & peccandi promtitate vendidit ſe quodammodo diabolo, ita vt iam nō ſui iuris, ſed diabolici eſſe videretur, à quo illudi & ſeduci prò dæmonis arbitrio, modò per vxorem, modò per pſeudoprophetas poſſet, & in quæuis ſcelera præcipitari: ita qui ſe toties dæmoni addidit, toties & tam facilè in dimiſſa peccata recidit, an non dicemus eum venundatum eſſe diabolo. Alij qui rarò cadunt & fortuitò, non permittuntur pleno dæmonis dominio, ſed facilè redimuntur: nō ita qui in eadē vitia frequēter relabūtur. Filius ob furtū primâ vice incarceratus, à patre forſan redimitur & redimendus ei conceditur; ſed ſi ſæpiùs redierit, nec pater curabit eum redimere, nec ſi vellet, facilè ei cōcederetur. Certè Romani Milites ſuos, qui ſuâ culpâ in poteſtatem hoſtium venerant, redimere neutiquam curarunt; imò nec permutare cum aliis captiuis, vt refert Maiol. Tom. 3. Canic. colloq. 2. Quomodo igitur Deus iniuriā faciat illis, qui in eadē vitia poſt tot redemptiones toties relabuntur, ſi eos demùm in poteſtate dæmonum penitus relinquat? Ponamus enim prodigum illum, poſtquam ad extremā miſeriā redactus, ad patrem rediit, & humaniſſimè acceptus eſt, iterū ab eo diſcedere, & ad priſtinā vitā redire, ac deniq; in eandem miſeriam incidere, in quam priùs deuenerat culpâ ſuâ, poſteaque iterum ad patrem ſuū redire, num putatis eum denuò à patre acceptandum & oſculo accipiendū? Ego haud exiſtimo. In nos enim ſi quis eodem modo iterum, vel tertiò delinquat, poſt datā aliquoties veniam, veniam tandè à nobis facilè nō impetrat: Et *in bello nō licet bis peccare*, vt dixit Lamachus Cēturio militi veniā petenti, apud Plutarch. in Lacon. Quantò minùs igitur veniâ dignus, qui poſt tot venias, eadem peccata reperit? Exemplū de Gomachario Comite refert S. Gregorius Turonenſis de gloria Martyrum l. 1. c. 79. qui Agathenſis Eccleſiæ agrū vſurpabat, & cùm in febrim incidiſſet, & ad orationem Leonis Epiſcopi, quem rogârat vt pro ſe oraret, agro reſtituto conualuiſſet, rurſum agrum abſtulit, & inſuper Leoni vindictam aliam intermimanti minitabatur. Igitur rurſum correptus febri cùm fruſtra pro ſe orari peccaretur, & duplum reſtitueret, animam exhalauit.

QVARTO, *In ignem mittentur.* qui enim frequenter & mox in eadem vitia recidunt, incorrigibiles videntur, & millies lapſuri, ſi millies abſoluerentur: ideo ad nihil aliud apti videntur, quàm ad ignem. Si vetus arbuſtum tibi in horto proſtrauit, quod tamen iterum & iterum erigas ac fulcias, manè verò ſemper elapſum inuenias, nonnè id exſcindis, & in ignem proiicis? Similiter & reus, qui primò virgis cæditur, ſecundò rediens auribus truncatur, tertiò ſuſpenditur, licet non grauiora, ſed eadem crimina ſæpiùs cōmiſerit. Multa poſſunt huius rei afferri exempla Pharao imprimis, qui tot plagis exagitatus ſæpiùs quidē promiſit emendationem, ſemper tamen ad ingeniū ſuum rediit, & promiſſa fefellit, tandem in mare rubrum demerſus eſt. Audi quid dicat Deus populo Iſraelitico volēti reuerti in Ægyptū, Num. 14. *Vſquequò detrahet mihi populus iſte? Quoſq; non credet mihi in omnibus ſignis, quæ feci coram eis? Feriam igitur eos peſtilentiâ atque conſumam.* Pater igitur recidiuos, quia nullis emendantur correctionibus, neceſſariò ad ſupplicium reſeruari, & quia Dei miſericordiam illuſtrare nolunt, in eius iuſtitiam cadere, vt ſaltem hanc illuſtrare cogantur. Et quia mittentes

E. IV. In ignem mittentur

tes manum ad aratrũ & reſpicientes retrò apti non ſunt ad regnum cœlorum. Luc. 17. ſequitur aptos eſſe ad infernum debere. Vitis naturâ quidem ſuâ ad fructum ferendum facta eſt, viti & omne lignum frugiferum; nequaquam verò ad ignem, vti ligna infrugifera: ſi tamen fructum nullum ferant, ignem ſouere debent, vt ſaltem ſuâ conſũptione proſint, quæ ſuâ prodeſſe conſeruatione noluerunt. Ita etiam licet homo à Deo pro cælo factus ſit, vt ſit eius ciuis, nõ pro inferno, vt eius ignẽ foueat: quia tamen ad primum ineptus eſt, ad ſecundum applicandus eſt, vt in eo fulgeat Dei iuſtitia, in quo miſericordia locũ non inuẽnit. Vnde Aug. in tract. 81. in Ioã. egregiè dixit; *Vnum de duobus palmitis congruit, aut vitis, aut ignis, ſi in vite non eſt in igne, erit.* Quòd ſi verò alicui abuſus videatur, hominem abhiberi ad nutrimentum ignis infernalis, ne miretur, quia etiam peccator abutitur Dei miſericordiâ, toties recidendo poſt veniam conceſſam. Vnde Ieremias c. 18. non dubitauit dicere Deo: *In tempore furoris tui abutere eis*, Hebræis videlicet, ad ignominiam & excidium, quos creaueras in gloriam & fœlicitatem, quia ipſa Ieruſalem quaſi meretrix abuſa eſt tuâ patientiâ. Sic Deus abutitur impiis, dum eos tradit in infernũ cruciandos, quos creauerat cœlo glorificandos; vt in eum locum ſcribit Alphonſus à Caſtro.

E. IV. Ardent. Quinto, *Ardent*, quia tales ſæpenumerò iuſto Dei iudicio ſubitâ & inopinatâ morte pereunt. Videtur enim Dominus hoc periculum enuntiâſſe in tempore præſenti (cũ alia omnia in futuro pronuntiâſſet) quod repentè & inexſpectato relabentes obruat, quia ſæpè curati, ſæpè moniti ſunt, & ſæpè emendationem promiſerunt. Vnde ſi toties fidem fallant, ſubitò cùm minus putabunt, ardebunt, antequam arſuros ſe exiſtimabunt. Apertiùs hoc indicauit Dominus cùm Ioan. 5. paralytico illi, qui trigiota octo annis infirmus erat, à ſe ſanato dixit: *Iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid cõtingat.* Quid enim deterius ei contingere poterat, qui iam 38. annis paralyticus erat, & ad piſcinam iacebat, niſi repentinus interitus, & ſupplicium extremum? *Quid eſt, deterius contingere?* inquit Pineda in c. 22. Iob. *Quam ſubitò & inopinato ſupplicis affici, cùm minus exſpectatur, non dato triginta annorum vel pluriũ ſpatio?* Accedit illud Pſal. 54. *Doloſi non dimidiabunt dies ſuos.* Quis autem magis doloſi quàm recidiui, qui toties aſſerunt in Confeſſione ſe dolere & odiſſe peccata. & promittunt emendationem, mox tamen peccata repetunt? Quis etiam ſibi perſuadeat, iſtos verè propoſuiſſe recedere à peccatis? Figuram huius periculi exhibuit Semei, qui poſt peccatum ſuum impetratâ à Salomone veniâ, habitare permiſſus eſt in Ieruſalem, ita tamen vt ciuitatem non egrederetur; quam conditionem Semei libenter acceptauit. dicens: *Bonus ſermo: ſicut locutus eſt Dominus meus rex, ſic faciet ſeruus tuus.* Sed poſt tres annos inſequitur Semei fugitiuos ſeruos ſuos & egreditur ciuitatem, qui mox vocatus ad Salomonem audiit: *Nonne teſtificatus ſum tibi per Dominũ, & prædixi tibi: Quacunque die egreſſus fueris huc & illuc, ſcito te eſſe moriturum: & reſpõdiſti mihi: Bonus ſermo, quẽ audiuis: quare ergo non cuſtodiſti iuſiurandũ Domini?* Sicque mox corã ſe occidi eum facit, 3. Reg. 2. Quilibet noſtrũm in proximâ confeſſione promiſit ſe deinceps non egreſſurum impoſterum de limitibus iuſtitiæ & mandatorum Dei, & hoc pacto veniam impetrauimus peccatorum noſtrorum à Deo. Sed heu quàm plurimi vix tres exſpectãt dies (quid enim annos dicã?) & mox egrediũtur deſcriptũ ſibi ſcãma. Non putatis agitur meritò expoſitos eſſe vindictæ diuinæ recidiuos ſemper & in omni loco? an non ex vi promiſſionis ſuæ ipſi in ſe quodammodo ſententiam pronuntiarunt? an non ipſo facto, non exſpectato alio proceſſu reos ſe conſtituunt? Simile exemplum hiſtoriæ Semei receuſet Thomas Cantipratẽſis, l. 2. c. 40. de quodam huius farinæ viro, qui tandem coram Confeſſario diuinam ſibi vindictam imprecatus eſt, ſi denuò relaberetur. Et quid actum: In feriis Paſchalibus iterum relapſus, mox horrendum clamare cœpit: Vindicta Dei ſuper me. & ita dirâ morte periit. Non requiritur quidẽ à nobis, vt nos obligemus expreſſo iuramento: requiritur tamen, vt firmiter proponamus, atque etiam promittamus præterita peccata vitare, quia, vt ſanctus Gregorius hom 34 in Euangelia ait, *Pœnitentiã agere, eſt perpetrata mala plangenda perpetrare.* Tacitè igitur ſaltem vindictam Dei in nos vocamus, ſi fidem fallamus, & ad dimiſſa peccata redeamus Hanc enim ob cauſam ait Durãdus Epiſcopus in Rationali de feriis Rogationum l 6. c. 102. Romanos tempore S. Gregorij Magni tam ſæuâ peſte multatos (ad quam proceſſio inſtituta eſt à Gregorio) vt ſolâ ſternutatione & oſcitatione homines repentè morerẽtur ingenti numero, quia poſt peractam in Paſchate pœnitentiam mox ad priſtina ſtudia, ludos, fornicationes, comeſſationes redijſſent. Iſti ſine dubio non ſunt imprecati ſibi hanc vindictam, ſi recidereut: & tamen eam experti ſunt: quia nimirum *Deus non irridetur*, ad Gal. 6. Promittere autem ipſi emendationem ſæpiùs, nec præſtare, Deum irridere eſt. *Memores eſtote vxoris Loth.* ait Dominus Luc. 17. quæ contra præceptum Angeli retroſpiciens mox in ſtatuam verſa eſt ſalis, vt condiret mentem noſtram. Denique verbo illo, *ardet*, iuſtum & commenſuratum recidiuorum indicitur ſupplicium: quia enim ipſi æſtuabant peccandi deſideriis & ardebant, igne concupiſcentiæ, meritò ardent inferno. Et quia ſemper æſtuabant talibus deſideriis, ſemper etiam ardent. Hoc enim indicat præſentis temporis verbum, *Ardet*. Vti enim præſens tempus de Deo enuntiatur, vti Ioannis 8. *Antequam Abraham fieret, ego ſum*: ob eius æternitatem: Ita ſimiliter rectè dicitur de damnatis; Ardent: quia ſemper ardebunt. Speciali verò titulo competit hoc relapſis. Nam ſi heri interrogaſſes eiuſmodi homines ante confeſſionem; Quæſo, quid facit ille? reſponſum fuiſſet; Scortatur, inebriatur, blaſphemat, &c. ſi hodie poſt confeſſionem, idipſum reſpondebitur: ſi cras interroges, idem audies; ſi poſt confeſſiones decem, idem dicetur: ſi poſt 30. idem reſponſum habebis. Æquum igitur eſt, vt ſimiliter de ipſo dicatur in inferno: Quid facit poſt 100. annos? Ardet. Quid poſt mille? Ardet.

Quid poſt centum millia? Ardet. Quid in æternum? Ardet. Exemplum ſcribit S. Greg. l. 4. dialogorum cap. 54. de Tinctore quodam, qui ſepultus in templo S. Laurentij, noctu è ſepulchro clamauit: Ardeo, ardeo. cumque ſepulchrum inſpicerent, veſtes eius viderunt, at corpus non inuenerunt.

Caueamus igitur, dilectiſſimi, ardorem vitiorum, ne incidamus in ardorem ignium æternorum.

CONCIO X.

Cur voluerit Chriſtus Eccleſiam ſuam Martyrum ſanguine rigare.

Ad iſtam quæſtionem reſpondetur ſextupliciter.
1. *Ad confirmandam fidẽ.*
2. *Vt gloriam ſuam amplificaret.*
3. *Vt militum ſuorum fortitudinem mundo oſtenderet.*
4. *Ad cælum hoc Martyrũ ornamento cõdecorandũ.*
5. *Vt hoc certamine honoraret milites ſuos.*
6. *Vt horum exemplo ceteros excitaret.*

THEMA.

Ego ſum vitis, vos palmites. Ioan. 15.

A. SAnctus Auguſtinus ſuper hunc Euangelij locum, tract. 80. in Ioannem ſcribit: *Iſte locus Euangelicus, fratres, vbi ſe dicit Dominus vitem, & diſcipulos ſuos palmites, ſecundùm hoc dicit, quod eſt caput Eccleſiæ, noſq; membra eius.* Vnde ex ſententiâ illius, vitis illa Eccleſiam ſignificat, cuius quidẽ truncus Chriſtus eſt, palmites verò fideles. Quâ in re illud mirandum venit, quamobrem cœleſtis Agricola vitẽ iſtam, quæ ab initio ſanguine Chriſti plantata eſt, poſtmodũ rigare etiam ſanguine tot Martyrum voluerit? Cùm enim abſq; hoc tam difficili medio propagare Eccleſiam ſuam Deus potuiſſe, & ſolâ verbi ſui prædicatione mundum conuertere; quomodo ad vnam Ionæ vocem Niniuem conuertit: & præterea ſuper eiuſdem caput hederam, æſtuante ſole, abſque pluuiâ creſcere fecit, Ion. 4. cur non eodem modo fecit, vt Eccleſia ipſius abſque nouâ ſanguinis pluuiâ extẽderet palmites ſuos vſque ad orbis terminos? Ad iſtam quæſtionem, quia non caret fructu, reſpondebimus in præſentiarum

B. I. *Ad cõfirmandam Fidem.* PRIMO, voluit hoc Deus, vt fides confirmaretur. Sic Hieronymus ad Hedibiã q. 12. *Triumphus,* inquit, *Dei eſt paſſio Martyrum, & pro Chriſti nomine cruoris effuſio, & inter tormenta lætitia. Cùm enim quis viderit tantâ perſeuerantiâ ſtare Martyres atq; torqueri, & in ſuis cruciatibus gloriari, odor notitiæ Dei diſſeminatur in gentes, & ſubit tacita cogitatio quòd niſi verum eſſet Euangelium, nunquã ſanguine defenderetur. Nec enim delicata diuitiis ſtudens ac ſecura confeſſio eſt, ſed in carceribus, in plagis, in perſecutionibus, in fame, in nuditate & ſiti. Hic triũphus eſt Dei, Apoſtolorumq; victoria.* Sic ille. Inprimis enim mortem terribilium omnium terribiliſſimum eſſe conſtat, quam omnia animantia naturaliter fugiunt & horrent; inprimis verò homo, qui illius ſenſum exactè percipit. Et hanc tamen innumerabiles pro Chriſti nomine per exquiſitiſſima tormenta diu continuata fortiter ſubiêre viri ac fœminæ: non robuſti tantùm, ſed & qui teneræ erant ætatis, iuuenes ac puellæ: non plebeij modò, ſed & nobiliſſimi & eruditiſſimi quique: idque læto & hilari animo, ita vt alij gratias agerent pro latâ in ſe mortis ſententiâ alij carnifices oſcularentur, alij nummos eis numerari iuberent, alij vltrò ſe proderent, alij dolerẽt, cùm dimitterẽtur & vitâ donarentur, alij plectendos comitarentur, & ad conſtantiã hortarentur, &c. Hæc igitur videntes alij, quomodo non infideles ad fidẽ amplectendam, fideles verò ad eam retinendam promoueri debuerunt? Si enim fides hæc à Deo eſſet & diuina, ſi hic digitus Dei non fuiſſet, quomodo tot, tales, tanta mortis diſcrimina tàm hilariter adiiſſent? Exiſtimabant quidem Tyranni ceſſaturos Chriſtianos à fidei ſuæ prædicatione, cùm tormenta in mediũ proferenda eſſent, quemadmodu Paſchaſius Præfectus Luciæ Virgini laudes fidei Chriſtianæ celebranti dixit: *Ceſſabunt verba, cùm ventum erit ad verbera.* Sed fruſtrà. Quò enim magis torquebãtur, eò magis in fide confirmabantur: vti & S. Lucia quæ Paſchaſio reſpondit: *Dei ſeruis verba deeſſe non poſſunt, quibus à Chriſto Domino dictum eſt: Cùm ſteteritis ante Reges & Præſides, nolite cogitare quando, aut quid loquamini: non enim vos eſtis qui loquimini, ſed Spiritus ſanctus, qui loquitur in vobis.* Niſi ventum eſſet ad verbera, non adeò eluceret fides. Quare vti ædificia diu duratura vino calci admiſto extruuntur: ſic Eccleſia nunquam expugnanda Martyrum ſanguine extrui debuit. Itaq; dum fidei cauſa in tot millibus tàm ſeuerè à tot Academiis quodãmodò examinata fuit, & ſemper inuicta & cõſtans reperta, quis explicet, quanta hinc acceſſio Chriſtianæ Reipubl. facta ſit? Meritò itaq; Apoſtolus dixit 2. Cor. 10. *Mors in nobis operatur, vita autem in vobis*; quaſi dicat; Mors noſtra eſt vita veſtra; dum enim nos profide patimur & occidimur, interim vos in fide ſtatis & erigimini. Et Tertullianus Apolog. vlt. *Semẽ eſt ſanguis Chriſtianorum*; quia dũ grana ſingula in terram cadunt per Martyrium, eadem, poſtea, ſed multiplicata reſurgũt. Et S. Cyprianus Martyr, de laude Martyrij: *Sit quotiès ferro,* inquit, *vitis abſcinditur, erumpentibus pampinis meliùs vna veſtitur.* Nec non Theodoretus ſerm. 9. de Græc. affectat. curatione. *Martyrum interfectores,* inquit, *ſimiles ſunt his, qui flammam quidem extinguere petũt, oleum pro aquâ inſtillantes, ardentiorem illam efficiunt.*

C. II. *Ad amplificandam Chriſti gloriam.* SECVNDO, Vt gloriam ſuam amplificaret. Licet enim omnes Creaturæ, ſingulæ in ſuo gradu, Creatorem ſuum glorificent, iuxta id Pſal. *Cæli enarrant gloriam Dei & opera manuum eius annunciat firmamentum.* nihil tamen adeo fini huic deſeruit, ac Martyrum fortitudo & conſtantia. Nam ſi inanimes Creaturæ gloriã Dei ſui oſtẽdunt, naturale hoc illis eſt, & nulla in eis reſiſtẽtia. *Stellæ vocatæ ſũt,* inquit Baruch c. 3. *& dixerunt: Adſumus. & luxerunt ei cum iucunditate, qui fecit illas.* Angeli etiam boni tametſi ſtrenuos ſe exhibuerunt, dum Michaelem ſecuti, Deo ſuo adhæſerunt, & Lucifero reſtiterunt; id tamen factum eſt in inſtanti, & parum aut nihil difficultatis habuit. At verò SS. Martyres in mortali & ſenſibili carne, per omnes animi vires & corporis ſenſus exquiſitiſſimis doloribus exagitati & tentati ſunt, vt à Deo ſuo recederent; nec tamen ab eo vel latum vnguem defecerunt aut ſeparari potuerunt. Hoc eſt quod allegat Dauid

uid coram Deo Pſal. 16. *Igne me examinaſti, & non eſt inuenta in me iniquitas.* Hoc eſt, quod Eccleſia de Sancto Laurentio prædicat: *In craticulâ te Deum non negaui, & ad ignem applicatus te Dominum Ieſum Chriſtum confeſſus ſum.* Hæc enim paſſio Martyrum, teſtimonium erat ad Dei bonitate, veritate, diuitijs, fidelitate erga ſeruos ſuos, &c. longè efficacius & præſtantius, quàm quod ore fertur: longè luculentius loquebantur Martyres linguis exſectis Dei gloriam, quàm alij illæſis; adeò vt in hoc ipſos etiam Angelos altiſſimos ſuperârint. Illi enim verbis & obſequiis, Martyres verò vulneribus & morte ſua teſtimonium Deo dederunt; quòd nimirum tantus Dominus ſit, vt nihil non pro ipſius gloriâ, etiam gratis ſuſtinere oporteat. Vnde ipſi per Antonomaſiam Martyres, id eſt, teſtes vocantur, quia non verbo tantùm, ſed & opere ipſo efficaciſſimum Deo teſtimonium dederunt, veluti S. Gines, qui poſtquam virgis dirè cæſus eſſet, & caro eius vncis ferreis ſulcata, accenſis quoque facibus adusta, ſuâ in confeſſione fortiſſimè perſeuerans exclamauit: *Non eſt alius rex quàm Chriſtus, pro quo etiam millies mori mihi conſtitutum eſt: hunc mihi nec ab ore, nec à corde auferre poteritis.* Quâ confeſſione quid præclarius ad Dei gloriam proferri poterat? *O vocem glorioſam*, ait S. Baſilius, *quâ aër, qui illam excepit, fuit ſanctificatus: quam Angeli audientes exultârunt, diaboli cum ſuis copijs vlulârunt; quam Deus ſuis digitis in cœlo ſcripſit!*

D.
III.
Ad fortitudinem militum Chriſti oſtendemdam.

Tertiò, vt militum ſuorum fortitudinem mundo oſtenderet, & hinc appareret, quid poſſit Dei gratia. Sic enim Apoſtolus 1. Cor. 4. de ſe ſuiſque ſimilibus Martyribus morti deſtinatis ait: *Spectaculum facti ſumus mundo, & Angelis, & hominibus.* alludens ad illos Martyres, qui Romæ & alibi caueis incluſi, ſpectante populo, beſtiis objiciebantur; à Tyrannis quidem, vt laniarentur; à Deo vero, vt eorum fortitudo & gratiæ diuinæ potentia in ipſis ſpectaretur. Huius rei figura videtur fuiſſe luſus, id eſt, pugna illa inter milites Dauid, & milites Saul, dicente horum Duce Abnero: *Surgant pueri, & ludant coram nobis.* Sed fugatus eſt Abner cum ſuis à militibus Dauidis, & vocatus locus ille ager robuſtorum, 2. Reg. 2. Talem luſum excitauit inter gentiles & milites Chriſti diabolus, & fuit hic luſus iucundum mundo ſpectaculum; vicerunt enim milites Chriſti & fugârunt Ethnicos.

Atque qui fugato Saulis exercitu Dauid regnum obtinuit; ſic fugatis diaboli ſatellitibus, idololatris, Chriſtus in mundo regnum obtinuit. Gloriari videbatur olim Deus in ſerui ſui Job conſtantiâ & innocentiâ, qui nullis plagis dimoueri à charitate poterat. Dixit enim ad Satan: *Nunquid conſideraſti ſeruum meum Iob, quòd non ſit ei ſimilis in terrâ, vir ſimplex & rectus, ac timens Deum?* Iob. 2. Quia verò longè copioſior ac potentior eſt Dei gratia in nouam legem effuſa, idcircò magis etiam ea oſtendi debuit. Gloriabatur Scipio Africanus, quòd inter ſuos milites haberet trecentos, quorum quilibet eo iubente, de turri ſe in mare præcipitaturus eſſet, teſte Plutarcho in Apopht. Rom. Sed quis Mortalium numerare vnquam potuit, quot eiuſmodi milites habuerit Deus, qui iniuſſi pro Deo ſe tradiderunt exactiſſimis tormentis? Ex innumeris trecentos alios ſpectemus. Scribit enim Pontius Diaconus in vitâ S. Cypriani Martyris paulò ante Martyrium Cypriani, clibanum calcis à Præſide accenſum, & in ore illius prunas cum thure exhibitas fuiſſe, ac Præſidem dixiſſe trecentis Chriſtianis: Eligite è duobus vnum: aut thura hîc offerre Ioui, aut in calcem demergi. Tunc trecenti viri fide armati, ſe iactu rapidiſſimo, Chriſtum Dei filium confitentes, coniecerunt in ignem, & inter vapores calcis puluereæ ſunt demerſi. Nec verò in primitiuâ tantùm Eccleſiâ tam ſtrenuos milites habuit Chriſtus, habet etiam nunc in Iaponiâ & nouo orbe primis illis Martyribus nihilo inferiores. Ibi enim cùm anno milleſimo ſexcenteſimo decimo tertio grauis in Chriſtianos exarſiſſet Regis & Principum ira ac perſecutio, Chriſtiani permulti etiam è primâ nobilitate, bonis omnibus exuti, in exilium pulſi ſunt. Quam mulctam non tantùm libenter pro Chriſto pertulere, ſed etiam nomina ſua Gubernatori detulêre, Chriſtianos ſe profeſſi: & interea ſodalitatem Martyrum inſtituere, cuius prima regula erat: *Si pro fide Chriſti bona adimantur; hoc ſpolium forti & libenti animo tolerato.* Secunda: *Pari conſtantiâ & animo exilium & mortem pro Chriſtianiſmo excipito.* Id quod re ipſa plurimi præſtiterunt. Arimæ regulus cædi Chriſtianorum tribunal erexerat, diem dixerat: mox ad viginti Chriſtianorum millia vltrò ſe Arimæ ſtiterunt, vt ſe Chriſtianos profiterentur, & Martyria tum ſpectarent, cùm obirent. Territus Tyrannis ceſſit, & paucorum nece ſuum furorem ſatiauit. Ex illis octo viuos cremari iuſſit. Inter eos erat pater & mater cū filio & filia. Filia Magdalena nomine, virgo viginti annorum, exultãs in mediis flammis, carbones ardentes capiti impoſuit (quod apud Iapones magnæ reuerẽtiæ eſt ſignum) vt ſe prunis illis, quaſi purpureis roſis aut candentibus carbunculis coronaret. Frater eius Iacobus duodennis, ſoluti igne vinculis, prunas, quas vicerat, feſtiuus calcans, ad matrem pariter ardentem gratulabundus accurrit terque ſanctiſſima nomina Ieſu & Mariæ contentiori voce inclamans, beatæ matris gaudia cumulans, ad eius latus extinctus corruit. Refert Nicolaus Trigautius in triũphis Iapon. l. 2 c. 15.

QVARTO, Vt cœleſtem ſuam Ieruſalem hoc Martyrum ornamento condecoraret. Quemadmodum enim in regio Palatio, lapides alij communes & rudes ſunt, è quibus extruuntur muri; alij verò expoliti & in varias figuras inciſi, qui ponuntur in frontiſpiciis portarum ad decorem: ita in cœleſti quoque Palatio (cuius lapides omnes ſunt Beati) neceſſarij erant etiam tales lapides, qui tunſionibus & preſſuris expoliti, celebriori ponerentur loco. Inter alia enim cœli bona, vnum eſt varietas & differentia gloriæ accidentalis ac præmiorum, ſine quâ domus illa perfectum decorem non haberet. Vnde Apoſtolus 1. Corinth. 15. ait: *Alia claritas ſolis, alia claritas lunæ & alia claritas ſtellarũ. Stella enim à ſtellâ differt in claritate;*

E.
IV.
Ad Cœlũ ornandũ.

ritate: ſic & reſurrectio mortuorum. Quare vt aliqui excelſiorem in cœlo locum occuparent & maiorem charitatem obtinerent, perpoliti debuerunt variis tormentis & cruciatibus. quod nullam inter ſanctos parit inuidiam; Regnum enim cœlorum à diebus Ioannis Baptiſtæ vim patitur, vt ait Dominus: hoc eſt, prædæ expoſitum eſt; & qui plus prædari vult, maiora diſcrimina ſubeat neceſſe eſt: qui plures expilare domos, plura ſuſtineat verbera Ad eminentem in cœlo locum deſtinatus erat Paulus: *Vas electionis eſt mihi iſte*, ait Chriſtus ad Ananiam: ſed antequam eò collocaretur, dictum eſt à Chriſto & hoc: *Ego oſtendam illi, quanta oporteat eum pro meo nomine pati.* Act. 9.

F. V. Ad honorandos ipſos Martyres.

QVINTO, Vt hoc glorioſo certamine honoraret milites ſuos. Tametſi enim Martyrum pugnæ vltimatè ad Dei gloriam cedunt, ſibi tamen interim illi magis quàm Deo pugnant. Deus enim ſeruitio noſtro non indiget: nos indigemus. Inprimis quanta eſt hominum gloria, quòd pro Deo ſuo pati & mori poſſint? quid hac re glorioſius excogitari poteſt? Abritror ſanè, ſi inuidia in ſanctos Angelos cadere poſſet, fore vt hominibus gloriam hanc inuiderent. In Scalâ illâ quam vidit Iacob Gen. 28. protenſam à terrâ ad cœlum, deſcendebant Angeli & aſcendebant: quod ſignificabat, Angelos nihil officij detrectare, ſiue deſcendendum ſit ad obſequium hominum, ſiue aſcendendum ad laudes Deo dicendas: & nunquam non occupari in diuino ſeruitio ad exequenda ea, quæ ad gloriam Dei faciunt. Quâm ergò exultarent, ſi per ſcalam Martyrij deſcendere ad mortem, & inde ad aureolam Martyrum poſſent? At non licet hoc illis: nobis autem licet Hinc olim Chriſtiani tantâ ambitione ad Martyrium perrexerunt. Deo perſecutione ſub Diocletiano & Maximiano, ſcribit Seuerus lib. 2. *Hac tempeſtate omnis ferè ſacro Martyrum cruore orbis infectus eſt: quippe certatim glorioſa in certamina ruebatur, multoque auidius tum Martyria glorioſis mortibus quærebantur, quàm nunc Epiſcopatus ambitionibus appetuntur.* Sic ille.

2. Deinde *gloria magna eſt ſequi Dominum*, ait Eccleſiaſticus cap. 23. Quia ergò Chriſtus pro Eccleſiâ ſanguinem fudit, vult & ipſa pro eo ſanguinem fundere, partim vt ipſum hoc pacto imitetur eique, quomodo poteſt, ſimilis fiat: partim vt compēſationem aliquam ſponſo ſuo faciat, eique ſimile monetæ genus rependat. Ratione primi dicebat Sanctus Ignatius, cùm ad beſtias duceretur: *Nunc incipio Chriſti eſſe diſcipulus.* Ratione ſecundi dixit Dauid: *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem ſalutaris accipiam*; illum nimirum de quo Dominus: *Poteſtis bibere calicem*, &c. quaſi dicat: Cùm nihil habeam præſtantius, quod ipſi retribuam pro tantis bonis, omnia amara & mortem ipſam pro eo libenter ſuſtinebo.

3. Denique fructus Martyrij incomparabilis eſt, &, vt Apoſtolus loquitur, *Id quod in præſenti momentaneum eſt & leue tribulationis noſtræ, æternũ gloriæ pondus operatur.* Quid enim eſt hoc, quod Chriſtus ait Luc. 12. *Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo?* Quid hoc, quod ait S. Cyprianus in Epiſt. ad Mart. & Conf. ſanguinem Martyrum flammas & ignes gehennæ glorioſo cruore ſopire? Certum eſt, per Martyrium dimitti omnes culpas & pœnas veluti per Baptiſmum, & pandi cœli ianuas, ſine præuio purgatorio, quod ex paſſione S. Stephani diſcere poſſumus: *Vidit enim cœlos apertos, & Ieſum ſtantem à dextris Dei.* Vnde S. Auguſtinus Serm. 17. de verbis Apoſtoli ait: *Iniuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre.* Et Tertullianus Apologiâ vltimâ: *Omnia huic operi delicta donamus: cùm damnamur à vobis, à Deo abſoluimur.* Quid, quòd eoſdem in cœlo ſumma exſpectat gloria? ſicut enim *maiorem hac dilectionem nemo habet, quàm vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* Ioan. 15. ita nemo maiorem gloriam.

G. IV. Ad excitandos alios.

SEXTO, Vt eorum exemplo cæteros excitaret, ad mandatorum ſaltem ſedulam obſeruationem. Si enim tam innumerabiles Martyres tanto pretio, corporum videlicet ſuorum tam dirâ dilaceratione, tam promptè & gaudenter ėmerunt regnum cœlorum; quàm ſtolidi ſumus nos & quantis verſamur in tenebris, ſi eam ſuaui mandatorum obſeruatione, ſine ſanguine emere nobis nolimus? Si videres aliquos pro vnâ margaritâ mille ducatos pendere; num tu decem pendere nolles? An non meritò timere poſſes, ne eam Mercator præ indignatione tolleret, & nullo amplius pretio tibi daret? Videtur enim mihi Chriſtus inſtar Mercatoris alicuius merces huic mundo pretioſiſſimas venum expoſuiſſe. Et initia quidem magno pretio vendidit: ad finem verò nundinarum triplo minus exigit, nec tamen emptores inuenit. Vnde iure timendum, ne tandem indignatus merces ſuas recondat, & ad alias nundinas transferat.

Itaque euigilemus, tandem, vel hoc Martyrum exemplo; nec contenti ſimus ſimplici mandatorum obſeruantiâ, ſed præterea etiam pro amore Chriſti ſpirituale ſaltem aliquod Martyrij genus ſubeamus, quod ſanguine non conſtat. Triplex nobis eiuſmodi martyriũ ſine ferro, exhibet Bernardus in ſententiis; ſuntq; Parcitas in vbertate, qualis fuit in Dauide & Iob: Largitas in paupertate, qualis in Tobiâ & vidua: Caſtitas in iuuẽtute, qualis in ſancto illo Ioſeph Iacobi filio. Magnum quid præſtiterimus, ſi aliquod iſtorum. Adhæc non deſunt nobis hoſtes intra nos, & extra, quibuſcum decertemus: frænemus paſſiones noſtras, iram noſtram, propriam voluntatem noſtram, ſenſualitatem noſtram, cæteraſque cupiditates: ſi occidemus noſmetipſos & offeremus Deo in odorem ſuauitatis gratiſſimus ſacrificium.

CONCIO V.

Martyres ſpirituales qui?

1. *Primò ij qui Martyrium deſiderant.*
2. *Patientes iniuriarum.*
3. *Tolerantes paupertatem, præſertim voluntariè aſſumptam.*
4. *Virgines.*
5. *Charitatis opera exercentes.*
6. *Qui corpus caſtigant.*
7. *Qui ſeipſos vincunt per mortificationes.*

THEMA.

Ego ſum vitis, vos palmites. Ioan.15.

A. NOſtis, Auditores, eandem eſſe naturam & conditionem vitis & palmitum: proinde cùm putatur vitis, putari & palmites, & cùm vitis putata fundit quaſi lachrymas, lachrymari etiam palmites. Vitem audiuimus eſſe Chriſtum, nos verò eſſe palmites. Ergò ſi Dominus noſter cultro paſſionis putatus & *abſciſſus eſt de terra viuentium* (vt loquitur Iſaias,) ſi ipſe fudit ſanguinem: quid ſupereſt niſi vt nos, ſi palmites eius ſumus, ſimiliter putemur, & ſanguinem fundamus? Audite vitem loquentem ad palmites: *Si me perſecuti ſunt, & vos perſequentur.* Et in hodierno Euangelio: *Omnem palmitem, qui fert fructum*(in me) *purgabit eum.* Præclarium huiuſmodi palmitem hodie celebramus, Martyrem Georgium. Sed quâ ratione nos ſanguinem profundere & Martyres eſſe poſſumus? Bono animo ſimus. *Duo quippe ſunt Martyrij genera,* inquit S. Gregorius, hom. 35. in Euang. *Vnum in mente, aliud in mēte ſimul & actione. Itaque eſſe Martyres poſſumus, etiamſi nullo percutientium ferro trucidemur.* Sic Gregorius. Eleganter hoc expreſſum habemus in illa viſione factâ Zachariæ c. 1. vbi vidit virum aſcendentem ſuper equum rufum, & poſt eum equos rufos, varios & albos. Vir in equo rufo præcedentes, Chriſtum: equus rufus humilitatem eius in paſſione rubicundam & ſanguine reſperſam denotat. Equi variorum colorum ſequentes illum, ſanctos repræſentant, qui variis rationibus paſſionem eius imitari ſtudebant. *Qui vel Martyrio rubi,* ait S. Ambroſius in Symb. Apoſtoli tom. 4. *vel flurnini in volatu* (ſic enim legit Ambroſius) hoc eſt, varij in virtutibus; *vel candidi in virginitate monſtrantur.* Ergò Martyres eſſe poſſimus, tametſi ſanguinem non fundimus; id verò, quâ ratione fieri queat, videbimus.

B. I. *Martyrium deſiderantes.* Primò, per Martyrij deſiderium, præſertim cùm Martyrij periculum vel mortis diſcrimen pro Dei gloriâ, vel animarum ſalute adimus. Ratio, quia Deus cor & voluntatem hominis aſpicit. Vnde ait quidam ſanctus Doctor: *Quidquid toto corde, totâ intentione, toto deſiderio vis, id es certiſſimè.* Hac ratione Martyr excellentiſſima fuit Deipara ſtans ſub Cruce, quia vtique toto corde, totâ intentione, & toto deſiderio deſiderabat pati pro, vel cum filio. Eandem ob cauſam de ſancto Martino canit Eccleſia: *O ſacratiſſima anima, quam etſi gladius perſecutoris non abſtulit, palmam tamen Martyrij non amiſit.* nam (vt multis oſtendit S. Bernardus in eius feſto) inter alia, quòd fidem Arianam impugnaret, publicè virgis cæſus & eiectus fuit: cùm gentilis gladium in eum ſtringeret, nudam ceruicem præbuit percuſſuro, &c. Hoc titulo etiam S. Franciſcus Martyr vocari poteſt, quia cupiens ſibi aliquam dari Martyrij occaſionem, nauigauit in Syriam: vbi tamen à Rege Soldano liberaliſſimè tractatus, cùm nihil proficeret, rediit in Italiam. Ita ſanctus Romualdus, qui Martyrij cupiditate flagrans profectus eſt in Pannoniam;

diuinitùs tamen retractus, morbo. quo affligebatur cùm progrederetur, leuabatur cū recederet. Ita S. Franciſcus Xauerius, qui ardentibus votis optabat ſuâ morte repræſentare Sinarum ſalutem, vltimâ etiam viæ diſcrimina ad Moluccas aliaſque regiones barbaras adire non dubitauit. Hi ergò & ſimiles ſancti non carnifici defuêre, ſed defuit illis carnifex, qui Martyrij palmam daret.

C. II. *Iniuriarū patientes.* SECVNDO, Per patientiam iniuriarum. Audi S. Gregorium homil. ſuprà citatâ. *Ferre contumelias,* inquit, *odientem diligere, Martyrium eſt in occultâ cogitatione.* Et S. Bernardus de hac patientiâ loquens ait l. de modo bene viuendi, Ser. 40. *Sine ferro Martyr eſſe poteris, ſi patientiam in animo veraciter conſeruaueris.* Ratio eſt, quia vt inquit S. Chryſoſtomus homil. 31. in Acta, *durius multò eſt opprobrium & conuitium viro ſtrenuo, quàm Corporis vulnus & plaga: nam hæc præcipuè corpus, illud animum tranſfigit & pungit.* Idque patet in Dauide, Iob & Chriſto ipſo, quos dæmon ad extremum cùm plagis vincere non poſſet, opprobriis aggreſſus eſt, velut iaculis fortiſſimis; Dauidem quidem per conuitia Semei, Iobum per conuitium vxoris, Chriſtum per conuitia latronis & aliorum dicentium: *Si filius Dei es, deſcende de cruce.* Ergò eiuſmodi Martyres erant Dauid & Iob: ille, quia contumeliis Semei ſibi obiectis, non modò non irritabatur, ſed potiùs paſci & delectari videbatur. Dicebat enim: *Dimitte eum, vt maledicat iuxta præceptum Domini ſi fortè reſpiciat Dominus afflictionem meam, & reddat mihi bonum pro maledictione hac,* 2. Reg. 16. *Contumelioſa verba,* inquit S. Gregorius lib. 31. Moral. cap. 17. *non tam conuitia, quàm adiutoria credidit quibus ſe purgari, ſibiq; miſereri poſſe iudicauit.* Iſte, quia ſtultæ vxoris peſſimam imprecationem forti animo pertulit. Aliud exemplum affert S. Gregorius homil. 35. citatâ, de quodam monaſterij iuxta Reatinæ vrbis mœnia conſtituti patre, ſui temporis viro noto, qui tam erat patiens, vt eum ſibi amicum crederet, qui ſibi moleſtiæ aliquid irrogâſſet. Reddebat contumeliis gratias. Si quod in ipſâ ſuâ inopiâ damnum fuiſſet illatum, hoc maximum lucrum putabat. Omnes ſuos aduerſarios nihil aliud, quàm adiutores æſtimabat. Ad hunc morientem Angeli corporeis oculis ingredi viſi ſunt. Subdit deinde Gregorius: *Quibus hunc credamus, niſi ſanctis Martyribus ſociatum? quem atteſtantibus corporeis quoque oculis, à beatis ſpiritibus conſtat eſſe ſuſceptum? Nullo iſte gladio percuſſus occubuit, & tamen coronam patientiæ, quam in mente tenuit, in egreſſione percepit.* Talis S. Stephanus Rex Vngariæ, qui æquo animo tulit, imò gratias Deo egit, quando ei barba à pauperibus euulſa fuit, cùm diuideret eis eleëmoſynam, vt alibi diximus.

D. III. *Pauperes.* Tertiò, Per tolerantiam Paupertatis, præſertim voluntariè aſſumptæ. Sic enim teſtatur S. Bernardus ſerm. I. in feſto omnium Sanctorum. *Quid ſibi vult,* inquit, *quòd eadem promiſſio facta eſt pauperibus, & Martyribus* (quando videlicet Chriſtus dixit: *Beati pauperes Spiritu; &, Beati qui perſecutionem patiuntur, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum,*) *niſi quia veri Mar-*

Digitized by Google

ritate: ſic & reſurrectio mortuorum. Quare vt aliqui ex.elſiorem in cœlo locum occuparent & maiorem charitatem obtinerent, perpoliti debuerunt variis tormentis & cruciatibus. quod nullam inter ſanctos parit inuidiam; Règnum enim cœlorum à diebus Ioannis Baptiſtæ vim patitur, vt ait Dominus: hoc eſt, prædæ expoſitum eſt; & qui plus prædari vult, maiora diſcrimina ſubeat neceſſe eſt: qui plures expilate domos, plura ſuſtineat verbera Ad eminentem in cœlo locum deſtinatus erat Paulus: *Vas electionis eſt mihi iſte*, ait Chriſtus ad Ananiam: ſed antequam eò collocaretur, dictum eſt à Chriſto & hoc: *Ego oſtendam illi, quanta oporteat eum pro meo nomine pati.* Act. 9.

F. V. Ad honorandos ipſos Martyres.

QVINTO, Vt hoc glorioſo certamine honoraret milites ſuos. Tametſi enim Martyrum pugnæ vltimatè ad Dei gloriam cedunt, ſibi tamen interim illi magis quàm Deo pugnant. Deus enim ſeruitio noſtro oon indiget: nos indigemus. Inprimis quanta eſt hominum gloria, quòd pro Deo ſuo pati & mori poſſint? quid hac re glorioſius excogitari poteſt? Abritror ſanè, ſi inuidia in ſanctos Angelos cadere poſſet, fore vt hominibus gloriam hanc inuiderent. In Scalâ illâ quam vidit Iacob Gen. 28. protenſam à terrâ ad cœlum, deſcendebant Angeli & aſcendebant: quod ſignificabat, Angelos nihil officij detrectare, ſiue deſcendendum ſit ad obſequium hominum, ſiue aſcendendum ad laudes Deo dicendas: & nunquam non occupari in diuino ſeruitio ad exequenda ea, quæ ad gloriam Dei faciunt. Quâm ergò exultarent, ſi per ſcalam Martyrij deſcendere ad mortem, & inde ad aureolam Martyrum poſſent? At non licet hoc illis: nobis autem licet Hinc olim Chriſtiani tantâ ambitione ad Martyrium perrexerunt. Deo perſecutione ſub Diocletiano & Maximiano, ſcribit Seuerus lib. 2. *Hac tempeſtate omnis ferè ſacro Martyrum cruore orbis infectus eſt: quippe certatim glorioſa in certamina ruebatur, multoquè auidius tum Martyria glorioſis mortibus quærebantur, quàm nunc Epiſcopatus ambitionibus appetuntur.* Sic ille.

2. Deinde *gloria magna eſt ſequi Dominum*, ait Ecelesiaſtiens cap. 23. Quia ergò Chriſtus pro Ecclesiâ ſanguinem fudit, vult & ipſa pro eo ſanguinem fundere, partim vt ipſum hoc pacto imitetur eique, quomodo poteſt, ſimilis fiat: partim vt compẽſationem aliquam ſponſo ſuo faciat, eique ſimile monetæ genus rependat. Ratione primi dicebat Sanctus Ignatius, cùm ad beſtias duceretur: *Nunc incipio Chriſti eſſe diſcipulus.* Ratione ſecundi dixit Dauid: *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem ſalutaris accipiam*; illum nimirum de quo Dominus: *Poteſtis bibere calicem*, &c. quaſi dicat: Cùm nihil habeam præſtantius, quod ipſi retribuam pro tantis bonis, omnia amara & mortem ipſam pro eo libenter ſuſtinebo.

3. Denique fructus Martyrij incomparabilis eſt, &, vt Apoſtolus loquitur, *Id quod in præſenti momentaneum eſt & leue tribulationis noſtræ, æternũ gloriæ pondus operatur.* Quid enim eſt hoc, quod Chriſtus ait Luc. 12. *Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo?* Quid hoc, quod ait S. Cyprianus in Epiſt. ad Mart. & Conf. ſanguinem Martyrum flammas & ignes gehennæ glorioſo cruore ſopire? Certum eſt, per Martyrium dimitti omnes culpas & pœnas veluti per Baptiſmum, & pandi cœli ianuas, ſine præuio purgatorio, quod ex paſſione S. Stephani diſcere poſſumus: *Vidit enim cælos apertos, & Ieſum ſtantem à dextris Dei.* Vnde S. Auguſtinus Serm. 17. de verbis Apoſtoli ait: *Iniuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre.* Et Tertullianus Apologiâ vltimâ: *Omnia huic operi delicta donantur: cùm damnamur à vobis, à Deo abſoluimur.* Quid, quòd eoſdem in cœlo ſumma exſpectat gloria? ſicut enim *maiorem hac dilectionem nemo habet, quàm vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* Ioan. 15. ita nemo maiorem gloriam.

G. IV. Ad excitandos alios.

SIXTO, Vt eorum exemplo cæteros excitaret, ad mandatorum ſaltem ſedulam obſeruationem. Si enim tam innumerabiles Martyres tanto pretio, corporum videlicet ſuorum tam dirâ dilaceratione, tam promptè & gaudenter êmerunt regnum cœlorum; quàm ſtolidi ſumus nos & quantis verſamur in tenebris, ſi eam ſuauit mandatorum obſeruatione, ſine ſanguine emere nobis nolimus? Si videres aliquos pro vnâ margaritâ mille ducatos pendere; num tu decem pendere nolles? An non meritò timere poſſes, ne eam Mercator præ indignatione tolleret, & nullo amplius pretio tibi daret? Videtur enim mihi Chriſtus inſtar Mercatoris alicuius merces huic mundo pretioſiſſimas venum expoſuiſſe. Et initia quidem magno pretio vendidit: ad finem verò nundinarum triplo minus exigit, nec tamen emptores inuenit. Vnde iure timendum, ne tandem indignatus merces ſuas recondat, & ad alias nundinas transferat.

Itaque euigilemus, tandem, vel hoc Martyrum exemplo; nec contenti ſimus ſimplici mandatorum obſeruantiâ, ſed præterea etiam pro amore Chriſti ſpirituale ſaltem aliquod Martyrij genus ſubeamus, quod ſanguine non conſtat. Triplex nobis eiuſmodi martyriũ ſine ferro, exhibet Bernardus in ſententiis; ſuntq; Parcitas in vbertate, qualis fuit in Dauide & Iob: Largitas in paupertate, qualis in Tobiâ & vidua: Caſtitas in iuuẽtute, qualis in ſancto illo Ioſeph Iacobi filio. Magnum quid præſtiterimus, ſi aliquod iſtorum. Adhæc non deſunt nobis hoſtes intra nos, & extra, quibuſcum decertemus: frænemus paſſiones noſtras, iram noſtram, propriam voluntatem noſtram, ſenſualitatem noſtram, cæteraſque cupiditates: ſi occidemus noſmetipſos & offeremus Deo in odorem ſuauitatis gratiſſimus ſacrificium.

CONCIO V.

Martyres ſpirituales qui?

1. *Primò ij qui Martyrium deſiderant.*
2. *Patientes iniuriarum.*
3. *Tolerantes paupertatem, præſertim voluntariè aſſumptam.*
4. *Virgines.*
5. *Charitatis opera exercentes.*
6. *Qui corpus caſtigant.*
7. *Qui ſeipſos vincunt per mortificationes.*

THE-

Digitized by Google

THEMA.

Ego ſum vitis, vos palmites. Ioan. 15.

A. NOſtis, Auditores, eandem eſſe naturam & conditionem vitis & palmitum: proinde cùm putatur vitis, putari & palmites, & cùm vitis putata fundit quaſi lachrymas, lachrymari etiam palmites. Vitem audiuimus eſſe Chriſtum, nos verò eſſe palmites. Ergò ſi Dominus noſter cultro paſſionis putatus & *abſciſſus eſt de terra viuentium* (vt loquitur Iſaias,) ſi ipſe fudit ſanguinem: quid ſupereſt niſi vt nos, ſi palmites eius ſumus, ſimiliter putemur, & ſanguinem fundamus? Audite vitem loquentem ad palmites: *Si me perſecuti ſunt, & vos perſequentur.* Et in hodierno Euangelio: *Omnem palmitem, qui fert fructum* (in me) *purgabit eum.* Præclarium huiuſmodi palmitem hodie celebramus, Martyrem Georgium. Sed quâ ratione nos ſanguinem profundere & Martyres eſſe poſſumus? Bono animo ſimus. *Duo quippe ſunt Martyrij genera,* inquit S. Gregorius, hom. 35. in Euang. *Vnum in mente, aliud in mête ſimul & actione. Itaque eſſe Martyres poſſumus, etiamſi nullo perentientium ferro trucidemur.* Sic Gregorius. Eleganter hoc expreſſum habemus in illa viſione factâ Zachariæ c. 1. vbi vidit virum aſcendentem ſuper equum rufum, & poſt eum equos rufos, varios & albos. Vir in equo rufo præcedentes, Chriſtum: equus rufus humilitatem eius in paſſione rubicundam & ſanguine reſperſam denotat. Equi variorum colorum ſequentes illum, ſanctos repræſentant, qui variis rationibus paſſionem eius imitari ſtudebant. *Qui vel Martyrio rubi,* ait S. Ambroſius in Symb. Apoſtoli rom. 4. *vel ſturnini in volatu* (ſic enim legit Ambroſius) hoc eſt, varij in virtutibus; *vel candidi in virginitate monſtrantur.* Ergò Martyres eſſe poſſumus, tametſi ſanguinem non fundimus; id verò, quâ ratione fieri queat, videbimus.

B. I. *Martyrium deſiderantes.* Primò, per Martyrij deſiderium, præſertim cum Martyrij periculum vel mortis diſcrimen pro Dei gloriâ, vel animarum ſalute adimus. Ratio, quia Deus cor & voluntatem hominis aſpicit. Vnde ait quidam ſanctus Doctor: *Quidquid toto corde, totâ intentione, toto deſiderio vis, id es certiſſimè.* Hac ratione Martyr excellentiſſima fuit Deipara ſtans ſub Cruce, quia vtique toto corde, totâ intentione, & toto deſiderio deſiderabat pati pro, vel cum filio. Eandem ob cauſam de ſancto Martino canit Eccleſia: *O ſacratiſſima anima, quam etſi gladius perſecutoris non abſtulit, palmam tamen Martyrij non amiſit.* nam (vt multis oſtendit S. Bernardus in eius feſto) inter alia, quòd fidem Arianam impugnaret, publicè virgis cæſus & eiectus fuit: cùm gentilis gladium in eum ſtringeret, nudam ceruicem præbuit percuſſuro, &c. Hoc titulo etiam S. Franciſcus Martyr vocari poteſt, quia cupiens ſibi aliquam dari Martyrij occaſionem, nauigauit in Syriam: vbi tamen à Rege Soldano liberaliſſimè tractatus, cùm nihil proficeret, rediit in Italiam. Ita ſanctus Romualdus, qui Martyrij cupiditate flagrans profectus eſt in Pannoniam: diuinitùs tamen retractus, morbo, quo affictabatur cùm progrederetur, leuabatur cû recederet. Ita S. Franciſcus Xauerius, qui ardentibus votis optabat ſuâ morte repræſentare Sinarum ſalutem, vltimâ etiam viæ diſcrimina ad Moluccas aliaſque regiones barbaras adire non dubitauit. Hi ergò & ſimiles ſancti non carnifici defuêre, ſed defuit illis carnifex, qui Martyrij palmam daret.

C. II. *Iniuriarũ patientes.* SECVNDO, Per patientiam iniuriarum. Audi S. Gregorium homil. ſuprà citatâ. *Ferre contumelias,* inquit, *odientem diligere, Martyrium eſt in occultâ cogitatione.* Et S. Bernardus de hac patientiâ loquens ait l. de modo bene viuendi, Ser. 40. *Sine ferro Martyr eſſe poteris, ſi patientiam in animo veraciter conſeruaueris.* Ratio eſt, quia vt inquit S. Chryſoſtomus homil. 31. in Acta *durius multò eſt opprobrium & conuitium viro ſtrenuo, quàm Corporis vulnus & plaga: nam hæc præcipuè corpus, illud animum tranſfigit & pungit.* Idque patet in Dauide, Iob & Chriſto ipſo, quos dæmon ad extremum cùm plagis vincere non poſſet, opprobriis aggreſſus eſt, velut iaculis fortiſſimis; Dauidem quidem per conuitia Semei, Iobum per conuitium vxoris, Chriſtum per conuitia latronis & aliorum dicentium: *Si filius Dei es, deſcende de cruce.* Ergò eiuſmodi Martyres erant Dauid & Iob: ille, quia contumeliis Semei ſibi obiectis, non modò non irritabatur, ſed potiùs paſci & delectari videbatur. Dicebat enim: *Dimitte eum, vt maledicat iuxta præceptum Domini ſi fortè reſpiciat Dominus afflictionem meam, & reddat mihi bonum pro maledictione hac,* 2. Reg. 16. *Contumelioſa verba,* inquit S. Gregorius lib. 31. Moral. cap. 17. *non tam conuitia, quàm adiutoria credidit quibus ſe purgari, ſibiq; miſereri poſſe iudicauit.* Iſte, quia ſtultæ vxoris peſſimam imprecationem forti animo pertulit. Aliud exemplum affert S. Gregorius homil. 35. citatâ, de quodam monaſterij iuxta Reatinæ vrbis mœnia conſtituti patre, ſui temporis viro noto, qui tam erat patiens, vt eum ſibi amicum crederet, qui ſibi moleſtiæ aliquid irrogâſſet. Reddebat contumeliis gratias. Si quod in ipſâ ſuâ inopiâ damnum fuiſſet illatum, hoc maximum lucrum putabat. Omnes ſuos aduerſarios nihil aliud, quàm adiutores æſtimabat. Ad hunc morientem Angeli corporeis oculis ingredi viſi ſunt. Subdit deinde Gregorius: *Quibus hunc credamus, niſi ſanctis Martyribus ſociatum? quem atteſtantibus corporeis quoque oculis, à beatis ſpiritibus conſtat eſſe ſuſceptum? Nullo iſte gladio percuſſus occubuit, & tamen coronam patientiæ, quam in mente tenuit, in egreſſione percepit.* Talis S. Stephanus Rex Vngariæ, qui æquo animo tulit, imò gratias Deo egit, quando ei barba à pauperibus euulſa fuit, cùm diuideret eis eleēmoſynam, vt alibi diximus.

D. III. *Pauperes.* Tertiò, Per tolerantiam Paupertatis, præſertim voluntariè aſſumptæ. Sic enim teſtatur S. Bernardus ferm. I. in feſto omnium Sanctorum. *Quid ſibi vult,* inquit, *quòd eadem promiſſio facta eſt pauperibus, & Martyribus* (quando videlicet Chriſtus dixit: *Beati pauperes Spiritu; &, Beati qui perſecutionem patiuntur, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum,*) *niſi quia veri Mar-*

tyrii genus paupertas voluntaria eſt? Quid mirabilius, aut quod Martyrium grauius eſt, quàm inter epulas eſurire, inter veſtes multas & pretioſas algere, paupertate premi inter diuitias, quas offert mundus, quas oſtentat malignus, quas deſiderabat noſter ille appetitus. An non meritò coronabitur, qui ſic certauerit, mundū abjiciens promittentem, irridens inimicum tentantem, & (quod glorioſius eſt) de ſeipſo triumphans, & crucifigens concupiſcentiam prurientem? Sic ille. Inſignes fuêre in hoc genere Martyres, S. Alexius Romæ, & Ioannes Chalybita Conſtantinopoli, qui ſummâ in paupertate ac contemptu vixêre ignoti, & precariò velut mendici in paternis ædibus ampliſſimis & ditiſſimis.

Poſſunt ad hunc gradum etiam pertingere, quos neceſſitas pauperes facit, ſi de neceſſitate; vt dici ſolet, faciant virtutem, & de ipsâ ſuâ inopiâ Deo gratias agant. Non minùs Martyr Iſaac, qui paſſus eſt ſe ligari & componi ad mortem, quàm ſi vltrò ſe obtuliſſet. Ita qui calamitatem à Deo ſibi immiſſam prompto excipit animo, Martyr vocari poteſt. Quis enim è ſpiritualium Martyrum numero excludat Lazarum illum mendicum? quis Seruulum illum, qui in ſummâ paupertate & doloribus & hymnos Deo canebat, & aliis pauperibus ſuas eleemoſynas communicabat, vt alibi vidimus ex S. Gregorio? Quis Tobiam ſeniorem, qui à Sennacherib fortunis omnibus ſpoliatus, inops & nudus extra Niniuen in latebrâ vixit? Tob. 1. Quis Iobum rebus omnibus exutum, interim Deo gratias agentem? Quis Eliſabetham viduam de Principatu eiectam cum liberis inopem & contemptam, quæ ita exilium ſuum & paupertatem adamauit, vt aulæ paternæ præponeret ad quam vocata venire noluit? Conradus in eius vitâ.

E. IV. Virgines.

Qvarto, Per virginitatis conſeruationem. De hac enim S. Hieronymus Epiſt. 8. ad Demetriadem ſcribit: *Habet & pudicitia ſeruata Martyrium ſuum.* Et S. Bernardus in ſententiis Martyrium vocat caſtitatem in iuuentute. Nec immeritò; quia operoſum eſt & arduum mortali carne infeſtiſſimo ſpiritûs hoſte circumdatum, arcam integritatis tueri inconcuſſam; præſertim in iuuentute, vbi acriora ſunt certamina, & rarior victoria. Talis Martyr fuit S. Ioſeph adoleſcens, cùm impuram fugit dominam. Chryſoſtomus ait, magis ſe mirari factum Ioſephi, quàm tres pueros Hebræos in fornace Babylonicâ illæſos permanſiſſe. Talis Nicetas iuuenis ætate florens, qui Decio & Valeriano imperantibus in horto, molli adſtrictus lecto, immiſſæ & ſollicitanti ſe meretrici, linguam morſu præciſam expuit in faciem, ac ſic libidinis ſenſum oppreſſit: vt ſcribit S. Hieronymus in vitâ S. Pauli Eremitæ c. 3. Talis iuuenis fuit S. Bernardus, qui, cùm aliquando dæmonis inſtinctu puella nuda in lectum eius iniecta fuiſſet ad tentandam eius pudicitiam, ille diſſimulans, in latus aliud ſe conuertit, relicto puellæ lecto penè toto, & ita immotus ac quaſi ſaxeus dum iacuit, puellam recedere compulit. Aliàs etiam matronam ad ſe noctu clàm accedentem clamore fugauit: *Latrones, latrones,* exclamans; vt eſt in eius vitâ l. cap. 3. Talis Franciſcus, qui dolo incluſus ad meretricem, in focum ſe inijciens, mulierem eò ad ſe vocauit, ſicque conſternatam terrore ſimul & pudore affecit. Talis Vincentius ille ex Ordine S. Dominici, cui in ſimili tentatione Victori acclamarunt dæmones: Viciſti, viciſti, quia in igne fuiſti, & non arſiſti. Vti alibi recenſuimus. Talis item iuuenis S. Thomas Aquinas, qui immiſſam ad ſe mulierculam titione fugauit, &c.

Quintò, Per charitatis opera. Ita enim S. Bernardus in ſententiis, Martyrium appellat largitatem in paupertate, qualem habuit Tobias, & vidua Euangelica. Et Eccleſia adnumerat Martyribus eos, qui morbo laborantibus miniſtrantes ex charitate, eodem afflantur & moriuntur. Sic enim habet in Martyrologio Romano die 18. Feb. vbi legit: *Alexandriæ commemoratio ſanctorum Presbyterorum, Diaconorum & aliorum plurimorum, qui tempore Valeriani Imperatoris, cùm peſtis ſæuiſſima graſſaretur, morbo laborantibus miniſtrantes, libentiſſimè mortem oppetiêre, quos velut Martyres religioſa piorum fides venerari conſueuit.* De iiſdem illis Martyribus ſcribens S. Dionyſius Alexandrinus Epiſcopus, Epiſt ad Hieracem, ait illud mortis genus nihil videri à Martyrij ſplendore abeſſe. Apud Baronium ib. Talis S. Paulinus Nolanus, qui ſeipſum in ſeruitutem vendidit, vt viduæ filium redimeret apud Gregorium lib. 3. Dialog. c. 1. Et Petrus telonarius, qui vt aliorum inopiam ſubleuaret, ſeipſum venum dedit In vitis patrum. Talis Simon Monachus, qui cœnula ſua abſtinens, ſeruabat aliis, ipſe inediam interim paſſus; apud Euag. hiſt. Eccleſ. l. 4. c. 33.

F. V. Charitatis opera exercentes.

Sexto, Per voluntarias caſtigationes. Sic enim S. Bernardus teſtatur in ſerm. 5. de octaua Paſchæ *Eſt Martyrij genus,* inquit, *& quædam effuſio ſanguinis in quotidianâ corporis afflictione.* Nec male. Quid enim intereſt, an carnifex eliciat ſanguinem, an tu ex teipſo, per diſciplinas aliaſque caſtigationes, vel aliâ ratione corpus tuum vexes? Certè non minus fuit, Chriſtum vltrò ſanguinem ſudare in monte oliueti, quàm fundere ſub flagellis & ictibus lictorum. Quis non dicat Martyrem fuiſſe S. Martinum Epiſcopum, qui non niſi hiſpidâ induebatur veſte, non niſi in nudâ humo, ſcilicio iniecto conſueuerat cubare? Sanè cùm aliquando in quandam ſuæ diœceſis villam veniſſet, & clerici ei lectum de ſtramine præparaſſent, inſuetam lecti mollitiem auerſatus, ſtramentum omne ſuſtulit, & in humum ſe proijciens dormiuit more ſibi conſueto. Quis non Paulum primum eremitatem, qui à iuuentute ad centeſimum & decimum tertium ætatis annum vixit in eremo, vnâ cum palmâ & victum præbente & amictum? Quis non Anachoretas? quis non Benedictum, Dominicum Loricatum aliosque innumeros, qui, cùm occaſio Martyrij deeſſet, in ſeipſos ſæuierunt?

G. VI. Qui corpus caſtigant.

Septimo, Per aſſiduam mortificationem & victoriam ſui ipſius, cùm videlicet contra prauos animi motus quotidiè inſurgentes, & peccata ipſa, pugnamus, noſque ipſos immaculatos

H. VII. Qui ſeipſos vincũt

Digitized by Google

latos cuſtodimus ab hoc ſæculo. Docet hoc inprimis S. Auguſtinus Serm. 150. de tempore, cùm ait: *Contra mortifera blandimenta luctemur, ſcientes in eo etiam quotidiana Martyria Chriſtianis non deeſſe.* Et Ser. 32. de Sanctis: *Mart, Græcè, Latinè teſtis dicitur. Igitur quotieſcunque bonis actibus mandatum Chriſti facimus, toties Chriſto teſtimonium perhibemus. Vnde & Crux Domini non tantùm illa dicitur, quæ paſſionis tempore ligni affixione conſtruitur ſed & illa, quæ totius vitæ curriculo cunctarum diſciplinarum virtutibus coaptatur. Tota igitur vita Chriſtiani hominis, ſi ſecundùm Euangelium viuat, crux eſt atque martyrium.* Sic Auguſtinus. Idem docet S. Chryſoſtomus homil. 11. in Epiſt. ad Hebr. c. 6. *mortifica,* inquit, *corpus tuum & crucifige, & accipies tu buins martyrij coronam.* Et S. Bernardus Serm. 30. in Cant. *Genus Martirij eſt,* ait, *ſpiritu facta carnis mortificare.* Idem in ſententiis Martyrium vocat parcitatem in vbertate. Et S. Hieronymus in Epitaphio Paulæ ad Euſtochiū ſcribens: *Mater tua longo Martyrio coronata eſt Non ſolum enim effuſio ſanguinis in confeſſione reputatur, ſed deuotæ quoque mentis ſeruitus immaculata quotidianum Martyrium habet.* Talis enim immolat Deo voluntatem & vires ſuas omnes: mactat paſſionis ſuas, &c. Quare ſapienter S. Pachomius Abbas cuidam Monacho ad captandum Martyrium egredi volenti reſpōdit: *Frater, Monachi certamen fortiter & ſtrenuè ſuſtine, & cùm vitam tuam nulli reprehenſioni affinem ita geſſeris, vt Chriſto placeas, habebis in cælis communicationem Martyrij.* Vt in eius vitâ. Idem ferè reſpondit B. Alberto Monacho Abbas Superioris Altahæ in Bauariâ, petenti licentiam adeundi barbaras gentes & imbuendi ſacris Chriſti legibus. Reſpondit enim ſatis tormentorum habiturum, ſi cœptum religioſæ exercitationis ſtadium ad metam vſque decurreret: viros religioſos aſſiduo obedientiæ iugo preſſos, diurnis excubiis, nocturnis vigiliis, abſtinentiâ ciborum continentiaque exhauſtos, non minùs Martyres dici credique poſſe & debere, quàm qui ictu ferri momento temporis, laboribus vitæ breuiſſimum finem imponunt, &c. vti refert P. Raderus in Bauar. ſanctâ p. 2. Sic habere poſſunt coniuges Martyrium in ſuo coniugio, vti S. Monica, quæ difficilem & iracundum maritum patientiſſimè tolerauit, nunquam ei diſſentiens, nunquam obloquens; & tandem Deo lucrata eſt. Denique ſpiritualia hæc Martyria *tametſi molliora, moleſtoria tamen ſunt, quia diuturniora,* vt ait S. Bernardus Serm. 30. in Cant.

Quando ergò tot viæ ſunt ſequendi Chriſtum paſſum, conemur ſequi, Auditores, pro modulo ſaltem noſtro. Sanè illa centum quadraginta quatuor millia Sanctorum Apoc. 14. dicuntur à Ioanne ſequi Agnum quocunque ierit. Cur non ergo & nos ſequamur Agnum ad aliquem ſaltem paſſionis gradum? An neſcimus omnes nos Chriſti milites eſſe? Sequi igitur ducem debemus. Quid ait Apoſtolus? 2. Tim. 2. *Labora ſicut bonus miles Chriſti Ieſu:* inquit (pro labora, Græcè habetur: *ϰαϰοπάθησον*, id eſt, mala perfer, dura tolera.) Hoc idem ſibi dictum exiſtimet Chriſtianus Miles, qui nihil moleſtiæ pertulit, nulli prælio interfuit, nullum vulnus accepit, quanti æſtimatur? an non erubeſcit coram aliis militibus expertis & probatis? Ita Pudeat & nos nullâ omninò ratione Martyribus æquari. Dux noſter *vir dolorum eſt, & ſciens infirmitatem;* pudeat ergò nos ſub ſpinoſo capite membra inueniri delicata.

CONCIO VI.

Martyres diaboli.

Aſſignatâ differentiâ inter Dei & Diaboli Martyres, hortatur vt eos fugiamus, quales ſunt	4. *Hypocritæ.*
	5. *Adulatores.*
	6. *Mundani.*
	7. *Inuidi.*
1. *Infideles.*	8. *Coacti mala perpeti.*
2. *Hæretici.*	9. *Malè conſcij.*
3. *Veneficæ.*	10. *Interfectores.*

THEMA.

Sine me nihil poteſtis facere. Ioan. 15.

LEgimus tertio Regum 18. Certamen ſacrificiorum inter Eliam Dei Prophetam & Prophetas Baal, vt oſtenderent vtra pars verum coleret Deum. A. Sumpſerunt pſeudoprophetæ bouem vnum & in fruſta conciſum rogo impoſuerunt, clamaueruntq; ad Deum ſuum, quin & lanceis ſe vulnerarunt direque cruentarunt, vti eorum Deus ſacrificium acceptare, & audire eos vellet. Sed nulla Dei, reſponſio, nullum acceptabilis ſacrificij indicium eſt oſtenſum. Concidit ergò Elias quoque bouem ſuum, & rogo ſuo impoſuit; ad cuius orationem mox deſcendit ignis de cœlo, & deuorauit victimā vnà cum rogo vniuerſo. Quid hac re docemur, Auditores? Certè videmus Deum habere victimam ſuam, habere & Diabolum ſuam. Mactarunt Baalitæ bouem ſuum, mactauit & Elias ſuum: illum reſpuit Deus, iſtum acceptauit, ille Martyres diaboli ſignificat, iſte Martyres Dei. Martyres Diaboli affligunt, cruciant, mactant bouem ſuum; id eſt, carnem ſuam: ſed incaſſum. Neque enim Deo placent iſtud faciendo, ſed diabolo. Martyres Dei & ipſi mactant corpus ſuum, & onoratur hoc ſacrificium Deus. Quæ cauſa? Quia hi in Chriſto manent: illi verò nequaquam; quibus dicitur in hodierno Euangelio: *Sine me nihil poteſtis facere.* Ergò, ne Baalitit illis ſimiles fiamus, videamus & fugiamus Martyres Diaboli. B.

Primò, tales ſunt infideles, qui ſe ad cultum I.
& honorem Idolorum vel dæmonum ſuorum infideles,
cruciant & affligunt, vti olim Romanorum Veſtales, quæ Veſtæ Deæ ignem perpetuū fouere, & virginitatem ſeruare obligatæ erant, & ſiqua voti rea deprehēdebatur viua ſepeliebatur Item Philoſophi gētiles aliqui, vti Diogenes, qui omnibus deliciis & diuitiis ſpretis pauperrimus viuere elegit: Crates, qui ſuas opes in mare abiecit, &c. Item Magi Perſarum, qui, vt Author eſt Eubulius apud S. Hieronymum in Reg. Monach. exceptâ farinâ & olere, in cibo nihil amplius ſumebant. Item adoleſcentes Lacedæmoniorum, qui, teſte Tertulliano l. ad ad Martyres, ante aram flagellis cæſi animam priùs inter verbera

Digitized by Google

bera exhalabant, quàm ob corporis doloribus ſuccumberent. Item qui in Armuziâ Pagodibus (nationis idola ſunt) immolantur: & ipſimet cultris ac nouaculis ſe incidunt, donec ex curru, in quo vehentur, mortui decidant; & qui de populo ſub rotas curruum ſeſe vltrò conijciunt & comminunt, quod nihil gratius ſuis ſe düs facturos ſibi perſuadeant, quàm ſi eo lethi genere ſe mactent, ijſque ſacrificent; rurſum vxores, quæ viris mortuis viuæ comburebantur vnà cum defunctis; vt eſt in hiſt. ſocietatis p. 1. lib. 9. num. 156. Item ſacrificuli gentilium in Americâ, veluti Mexicanâ prouinciâ, qui ſe contundi faciebant ſaxis, ſubulis pedes perforabãt, flagellis ſe concidebant, antequam fides ſuperiore ſæculo eò inferretur: item peregrini, qui ibidem ex altiſſimo promontorio in bilancem expoſiti cogebantur confiteri omnia ſua ſcelera; alioquin è bilance excutiendi in præcipitium, aliaquè horribilia, vt refert Ioſephus Acoſta.

C. II. Hæretici. SECVNDO, Hæretici; qui tametſi alioquin carnis ſuæ indulgentiſſimi, ſubeunt tamen aliqua diaboli Martyria, vt cùm aliquas faciunt, pro ſuo tamẽ placitò abſtinẽtias, velut cùm abſtinentiâ carnibus die Paſchatis & Dominicis, in odium Catholicorũ: item cùm à mediâ quadrageſimâ carnibus ſe priuant, ijſquè non omnibus, ſed bubulis tantùm (vti ſolent facere in quibuſdam locis) prout illis Spiritus dictat. Itẽ cùm eò audaciæ aliquando abripiuntur, vt pro ſuâ ſectâ vitam perdere audeant; quod tamen eſt rariſſimũ. Fecerunt id olim Donatiſtæ ſummâ ambitione mortem oppetentes, & vbi occiſor abſuit, necem ſibimet quandoque inferentes; quod ſe vidiſſe teſtatur S. Auguſtinus.

Vide Florim Remund. de origine hæ. l. 4. c. 3. Similiter in Concilio Conſtantienſi Ioannes Huſſius, & Hieronymus Pragenſis, qui ibidem flammis exuſti ſunt ob pertinaciam hæreſeos. Qui licet in ipſo incendio cantâſſe ferantur laudes & hymnos, nihilo propterea meliores habendi ſũt, quia, vt ait de hæreticis: S. Cyprianus in lib. de vnitate Eccleſiæ, *Ardeant licet flãmis & ignibus traditi, vel obiecti beſtijs animas ſuas ponant, nõ erit illa fidei corona, ſed pœna perfidiæ nec religioſæ virtutis exitus glorioſus, ſed deſperationis interitus.* Rationẽ prodit S. Auguſtinus lib. 1. de ſerm. Domini in monte, dum ait: *Nam multi hæretici nomine Chriſtiano animas decipientes, multa talia patiuntur: ſed ideò excluduntur ab illâ mercede, quia non dictũ eſt tantùm: Beati qui perſecutionem patiuntur, ſed additum eſt propter iuſtitiam. Vbi autem ſana fides non eſt, non poteſt eſſe iuſtitia; quia iuſtus ex fide viuit.* Idẽ Ep. 204. Donatum hæreticum ſic alloquitur: *Foris ab Eccleſiâ conſtitutus & ſeparatus à compage vnitatis & vinculo charitatis, æterno ſupplicio punireris, etiamſi pro Chriſti nomine viuus incendereris.* Denique huc ſpectant, quotquot extra Catholicam Eccleſiam conſtituti, bonis operibus vacant. Similes enim ſunt nauclero ignoranti quò nauiget, tametſi is alioqui peritus ſit nauigandi: vel viatori fortiter ambulanti; qui à recto itinere abductus, neſcit quò vadat, nec ad deſtinatum terminum venit.

D. III. Veneficæ. TERTIO, Veneficæ, quæ ſe dæmonis ſeruitio mancipant & pro mercede ſeruitutis ab eodem diriſſimè tractantur, decipiuntur, ſubſannantur, cæduntur, abominandis rebus cibantur; coguntur nocere ſuiſmet bonis, agris, pecudibus, liberis, conſanguineis, matris, &c. quibus à Ieremiâ dici videtur, Ieremiæ 56. *Seruietis dijs alienis die ac nocte, qui non dabunt vobis requiem.* Hic cædunt eas flagellis, & ibi ſcorpionibus: hîc exurunt igne temporali, ibi, niſi reſipiſcant, igne æterno. An forſitan hoc non eſt martyrium Diaboli?

E. IV. Hypocritæ. QVARTO, Hypocritæ, qui vt hominum applauſum captent, aſpera quæque tolerant & ſubeũt, nec inde tamen aliud niſi gehennam ſibi acquirunt: ſimiles Eleazâro illi, 1. Machab. 6. qui in hoſtium agmen irruens iuit ſub pedes Elephantis (in quo regem eſſe putabat) & ſuppoſuit ſe ei & occidit eum: & cecidit in terram ſuper ipſum & mortuus eſt illic; vt habetur ibi. *Quos*, ait S. Gregorius l. 19. moral. c. 13. *Eleazarus iſte ſignificat, quẽ victoria ſua oppreſſit, niſi eos, qui vitia ſuperant ſed ſub iſta, quæ ſubijciunt ſuperbiendo ſuccumbunt?* Huiuſmodi fuit Ioannes Patriarcha Conſtantinopolitanus, dictus Ieiunator, qui ieiuniis & eleẽmoſynis vitæque auſteritate magnum ſibi nomen comparauit, ita vt à quibuſdam ſanctus haberetur; interim tamen ſuperbiâ tumidiſſimus fuit, & nomen Oecumenici, ſeu Vniuerſalis Patriarchæ ſibi arrogauit; vt videre eſt in Baron. anno 596. Quid illi profuit durè cubuiſſe ligneo in lecto, crebrò ieiunaſſe, ſua erogaſſe; qui his ſuiſmet operibus ad plauſum hominum factis miſerè tandem eſt opreſſus, & à Deo condemnatus?

F. V. Adulatores. QVINTO, Adulatores illi, qui vt magnatibus placeant, omnia amara deuorãt, vti aſſentatores Dionyſij Tyranni, qui ſputante rege faciẽ ſputo conſpergendã obiiciebant, ſaliuam & que vomitu egeſſerat, delingentes, eaque melle dulciora eſſe affirmãtes. Athenæus l. 6. Talis erat anno Domini 766. Pſeudo-patriarcha Conſtantinopolitanus nomine Conſtantinus, qui ab Imperatore Conſtantino Copronymo exauctoratus, & in Inſulam relegatus, quòd Imperatoris ſecretum (quo ſignificaret ſe neque Chriſtum pro Deo, neque matrem eius pro Deiparâ habere) enuntia eſſet, retractus Conſtantinopolim nudatus, raſus, aſino auerſus impoſitus, conſputus, puluere aſperſus, calcatus, omnique ludibrij genere affectus, demùm obtruncatus & pedibus ſuſpenſus eſt. Qui cùm interrogaretur quid de Imperatoris fide ſentiret, infœlix eam adulatoriè probauit, quàm improbando & Catholicam fidem confitendo, omnia illa tormenta ſibi in gloriam ſempiternam conuertere potuiſſet. Baron. ſibi.

G. IV. Mundani. SEXTO, Qui vt mundo ſeruiant eique ſe accommodent, ſeipſos affligunt, onerant, conſumunt veluti candelæ, quæ vt aliis luceãt, ſeipſas vorãt. Tales ſunt qui toti ſũt addicti ſuis dominis & negotiis eorum, negotium interim ſalutis ſuæ negligunt. Item qui ad honorẽ & placitum magnatũ immoderatos hauſtus faciunt, & vino ſeſe obruunt, vitamque ſibi demetunt. Item nobiles puellæ, quæ vt teneræ, graciles & pallidæ

ſidæ appareant, neſcio quæ abſurda & noxia vorant tolerantque moleſtia quædam, quæ incluſæ in monaſterio nequaquam tolerarent. Itaque ſe & carnem ſuam in gratiam Diaboli macerant; & quemadmodum geſticulatores ac circulatores ad captandum riſum & hominum admirationem totâ die nugas agitant, in grallis ambulant, ſaltus edunt, funes inambulant, &c. veſpere autem laſſi & viribus exhauſti, modico lucro parto, recumbunt: ita qui ad hominum auram & fauorem acquirendum totos ſe impendunt, præter modicam pecuniolam nihil aliud lucrantur, niſi deſtitutam viribus & virtutibus animam; verè Martyres Diaboli; quales illi, qui Sap. 5. dicunt: *Laſſati ſumus in viâ iniquitatis, ambulauimus vias difficiles.*

H. VII. Inuidi. SEPTIMO: Inuidi, quibus ſua inuidia, perpetua eſt carnificina. Quot enim inuidioſus percipit beneficia, quot habet laudatores, tot habet inuidus tormenta. *Sicut rubigo eſt venenum ferri, ſic inuidia cordis humani; & ſicut viperas dicunt abrupto ventre matris naſci: ſic inuidia concipientem ſe animum corrodit & tabefacit*, ait S. Baſilius homil. de inuidia.

I. VIII. Coacti mala perpeti. OCTAVO: Qui inuiti & coacti faciunt aut tolerant, quæ debent facere aut tolerare. Habent enim pœnam ſuam, dum ea faciunt aut ſuſtinent, & pro mercede ſua rurſum accipient aliam à dæmone maiorem. Talis fuit Cramerus Archiepiſcopus Cătuarienſis, qui Henrici 8. Regis flagitiis fauit & ſubſcripſit, eâque conditione Epiſcopus ab eo factus eſt. Is ob hæreſin aliaque flagitia rogo adiudicatus, cælum & terram deteſtari cœpit, & in hæreſin, quam abiurauerat, relapſus eſt ex animi impatientiâ & deſperatione: in ipſo verò rogo horribiles vlulatus edidit, ac contra Deum & Sanctos mille blaſphemias euomuit. Florim. Remund. de Orig. Hær. l. 6. c. 8 Similes iſti ſunt latroni illi impœnitenti, qui in Cruce pendens, impatiĕs & blaſphemus in Chriſtū extitit, ideoq; de Cruce ligneâ trāſlatus eſt ad Crucē igneam & perpetuam.

K. IX. Malè conſcij. NONO: Qui fauciæ conſcientiæ morſibus cruciantur, nec illi tamen interim medentur. Verè enim S. Auguſtinus ait: Iuſſiſti Domine, & ſic eſt, vt pœna ſibi ſit omnis inordinatus animus. Tales enim ſunt inſtar furis incarcerati, qui quoties audit cuſtodem carceris circa fores ſtrepere cum clauibus, toties expaueſcit metuens ſe ad furcam abducendum.

L. X. Interfectores ſui. DECIMO: Qui vitam ſibimet eripiunt. Hi enim dæmoni litant ſeipſos in holocauſtum ignis æterni; quâ inſaniâ quæ maior excogitari poteſt?

Nos verò rogemus Deum, vt nos ab hiſcè abominandis martyriis paternè præſeruare, & ſtultiſſimos iſtos martyres ad ſanam mentem reuocare dignetur.

CONCIO VII.

Documenta.

1. *Docetur, Chriſtianos omnes eſſe palmites.*
2. *Neceſſarium eſſe in Chriſto manere.*
3. *Quàm bonum ſit Chriſto inhærere.*
4. *Quàm malum ab eo ſeparari.*
5. *Laborandum eſſe vt in Chriſto maneamus.*

THEMA.

Ego ſum vitis, vos palmites. Ioan. 15.

A. ACcidit non rarò vt quis ab amicis optimis diſceſſurus, poſt conuiuium cum illis habitum ſurgat, & antequam eis valedicat, vnum adhuc poculum arripiat, iiſque in ſignum amoris propinet. Aliquid huiuſmodi feciſſe mihi videtur Dominus in vltimâ ſuâ cœnâ habitâ cum Diſcipulis ſibi chariſſimis. Cùm enim eâ durante præclarum eis appoſuiſſet vinum pulcherrimæ & amantiſſimæ concionis; poſtmodum à cœnâ ſurrexit dicens: *Surgite, eamus hinc*: vti legimus Ioannis 14. & tamen poſt hæc mox inchoat ſtans nouum & prolixum ſermonem, qui initiū ſumit ab hodierno Euangelio, in quo velut vltimo amoris poculo efficaciſſimis rationibus cōmendat eis vnionem & amicitiā, vt in ipſo conſtanter permaneant. Ex hoc ſalutari philtro nos quoq;, Auditores, aliquid delibabimus.

B. I. Chriſtiani palmites. Docet Chriſtus primò Chriſtianos omnes eſſe palmites viniferos adeoque vites partiales: *Ego ſum vitis, vos palmites.* Quare ſicut vitis primò amœnitatem vineæ vel ornamentum ædibus quibus adhæret, & emolumentum præſtat ſuccumque acceptiſſimum, vinum ſcilicet quod lætificat Deum & homines, vt dicebat Ioatham Iudic. 9. ſic fidelis quiſque Chriſtum & Eccleſiam eius ornare ſuâ externâ conuerſatione debet; *prouidens bona non tantùm coram Deo, ſed etiam coram omnibus hominibus*, vt ait Apoſtolus ad Rom. 12. Vt externi qui eos vidēt, inde ædificentur & dicāt: *Iſti ſunt ſemen cui benedixit Dominus.* Quod futurū prædixit Iſaias c. 61. Debet deinde fructus ferre copioſos bonorum operum nec qualiumcumq;, ſed ſupernaturalium inprimis quibus lætificet Deū & homines adeoq; mereatur vitā æternam. Non ſit contentus pollicitis tantùm exercitiis: hæc enim & gentiles obeunt cum laude. Plerique hominū malè nunc contenti ſunt cum vitibus, quòd anno 1628. preterito vuas immaturas, adeoq; vinum perquàm acidum protulerint. Quid ſi hoc per aliquot annos facerent? quid ſi vinum prætereà noxium & peſtilens progignerent? Et mirabimur ſi nobiſcum Deus malè cōtentus ſit? qui ab ipſo, ſummo ſtudio plantari & exculti beneficiis, exſpectati vt faceremus vuas, facimus labruſcas; nec vno tantùm anno, ſed multis ſæpè continuis; nec inutile tantùm vinū, ſed peſtilens etiam grauiſſimorū ſcelerum proferimus. Inuentus fuit anno 1580 Nechershouij homo perditus, qui vinum acidum Deo præbibens, dixit: *Tibi Deus; ſi melius feciſſes hoc anno vinum, melius biberes.* Mox tamen blaſphemiæ pœnas luit, cùm ita obriguit, & immobilis factus eſt, vt dimoueri loco non poſſet. Vt refert Gabriel Pateolus in Chron. anno 1580. Impiè ſanè iſte; quia ſeruus domino, creatura creatori nequaquam inſultare debuit. Sed piè ac iuſtè Deus dicere nobis ſeruis & creaturis ſuis poteſt, cùm propinat nobis calicem indignationis

gnationis ſuæ, famem, peſtem, bellum, aliaſque plagas, ipſum etiam carnificem ad plectendos maleficos & veneficos: Vobis: hunc hauſtum; ſi melius protuliſſetis, melius biberetis vinum. Labruſcas attuliſtis ſcelerum, bibite ergò nunc acetum calamitatum.

2. Secundò, Sicut lignum vitis foris vile & contemptum eſt, intus verò pretioſum gerit ſuccum: ita Chriſtianus quiſque decorem non in corpore, ſed in animâ geſtare; nec gloriam ſuam in ore hominum ponere, ſed intra conſcientiam contegere debet. Vita etiam eius foris aſpera & auſtera ſit, ac coram mũdi amatoribus vilis & contempta: ſed intus tamen gratiæ ſucco prædita, quo alios inebriet & ad Dei amorem inflammet.

3. Tertiò, Sicut palmites vitis putantur ſeu purgantur, vt in hodierno Euangelio dicitur, quò copioſiorem fructum afferant: ita & fideles cultro mortificationis & tribulationis infligent, eumque proinde libenter admittere debent; alioquin enim facilè in vitia luxuriabunt, vti palmites in frondes, niſi putentur. Quare ſi tibi Deus abſcidit parentes aut liberos: ſi ſanitatem: ſi diuitias, ne mireris: cogita te palmitem eſſe, proinde purgandum fuiſſe vt fructum plus afferres.

C. II. In Chriſto manendũ.

Docet ſecundò Chriſtus, quam neceſſarium ſit, in ipſo manere, per fidem ſcilicet & charitatem, Quemadmodũ enim maximè neceſſarium eſt palmitibus, viti adhærere: ſic maximè neceſſariũ eſt Chriſtianis, adhærere Chriſto; omne enim palmitis bonum ex vite pendet: & omne Chriſtiani bonum ex Chriſto pendet. Niſi vitis ſuccum ſuum iugiter influat in palmites, nec viuere poterunt, nec fructum producere: & niſi Chriſtus gratiam habitualem continuò infundat in animam iuſtificatam, veluti Sol lumen ſuum in aërem, nec viuere in Deo, nec merita vitæ æternæ poterit producere. Hoc eſt quod ait Chriſtus in hodierno Euangelio: *Sicut palmes non poteſt ferre fructum à ſemetipſo, niſi manſerit in vite: ſic nec vos, niſi manſeritis in me.* Item, *Sine me nihil poteſtis facere*; quod videlicet pertineat ad vitam æternam. Vnum hominem aſſumpſit Deus in filium naturalem, Chriſtum, qui neceſſariò ipſi placet; de quo & dixit: *Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Per hunc adoptat & filios ſuos adoptiuos efficit omnes eos, qui illi homini per fidẽ & ſacramenta tanquam rami tronco & palmites viti inſeruntur. Quamprimùm quis inſeritur & adhæreſcit Chriſto, illicò animatur & viuit à ſpiritu & diuinitate eius: quamprimùm quis ab eo ſeparatur, moritur ſpiritualiter. Ita docet Conc. Trident. ſeſſ. 6. cap. 16. cùm ait: *Chriſtus Ieſus tanquã caput in membra & tanquã vitis in palmites, in ipſos iuſtificatos iugiter virtutem influit, quæ virtus bona eorum opera ſemper antecedit & comitatur & ſubſequitur; & ſine quâ nullo pacto Deo grata & meritoria eſſe poſſent.* Chriſtus ergò fons eſt totius vitæ ſupernaturalis; ſicut anima corpori vnita fons eſt totius vitæ naturalis: per hanc omnia membra viuunt; per illum omnes iuſti. Et ſicut in æſtate Sol nobis vicinus calore ſuo terram viuificat & fœcundat; in hyeme contrà longè poſitus omnia obrigeſcere & mori facit: ita Chriſtus gratiâ ſuâ nobis inhabitans, vitá dat & merita vitæ æternæ, abſens verò tollit. Abſque Solis luce, tenebris terra completur: abſque Chriſti gratiâ iugiter influente, caligine obſcuratur anima. Hinc Dominus Ioan. 17. *Ego charitatem, quam dediſti mihi, dedi eis. vt ſint vnum, ſicut & nos vnum ſumus.*

D. III. Bonũ inhærere Chriſto.

Docet tertiò. quàm bonum ſit in ipſo manere ipſique inhærere. Nam primò, *qui manet in me & ego in eo, hic fert fructum multum*, inquit. 1. Fructus autem eſt primò vitare peccata: ſecundò vacare operibus ſanctitatis: tertiò ædificare etiam alios: denique ſperare præmium ſupernaturale, non qualecunque, ſed quale debetur filiis, viſio Dei & hæreditas regni eius. Illuc enim vnà cum vite palmites inſerentur, quo modo latro pœnitens & Chriſto adhærens, vnà cum ipſo intrauit paradiſum, atteſtante Domino *Amẽ dico tibi: Hodie mecum eris in paradiſo.* Luc. 23. 2.

Secundò, per ipſum omnia poterunt. qui in ipſo manent. Vt enim ſine ipſo nihil poſſunt, ita cum ipſo omnia poſſunt. Iſraelitæ fuderunt hoſtes ſuos, quandiu adhæſerunt Deo ſuo; vbi verò receſſerunt ab eo, corruerunt coram illis: ita cum Domino potentes erimus, ſine ipſo inualidi. Comitetur nos Dei gratia, ſicut columna ignis Hebræos: & nullum timebimus Pharaonem. Non ſine cauſa paſtor bonus dicitur à Domino ſuſtuliſſe ouem in humeros ſuos; voluit ènim inſinuare, nihil timendum ouiculæ, quæ inſidet humeris Chriſti. *Omnia poſſum in eo, qui me confortat*, inquit Apoſtolus ad Epheſ. 4.

Tertiò, nihil non impetrabunt. *Si manſeritis in me*, inquit, *& verba mea in vobis manſerint, quodcunque volueritis petetis, & fiet vobis.* Qui enim dictâ ratione in Chriſto manent, conſtituuntur filij Dei adoptiui, adeoque in longè excellentiori ſtatu, quàm ſint ipſi Angeli. Iam ergò ſicut pater filium chariſſimum aliquid petentem, quod ſit ipſi proficuum, vtique exaudiet: ita Deus iuſtos. Eò pertinent verba illa Chriſti: *Si vos cùm ſitis mali, noſtis bona data dare filijs veſtris: quanto magis Pater veſter cæleſtis de cælo dabit ſpiritum bonum petentibus ſe?* Luc. 11.

E. IV. Malum à Chriſto ſeparari.

Docet quartò, quàm ſit malum, ab ipſo ſeparari. Ait enim Domin⁹: *Siquis in mè non mãſerit, mittetur foras ſicut palmes, & areſcet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet.* Separantur autem aliqui à Chriſto ſecundùm charitatem, qui labũtur in peccatum mortiferum: & hi ſi reſurgere differant vel contemnãt, vel ſi ſæpiùs relabantur, meritò timere poſſunt, ne mittantor foras & areſcant, &c. vti aliàs oſtendimus; ſunt tamen iſti non omninò à Chriſto reſecati, ſed inhærent ipſi, ſaltem per fidem velut palmes infœcundus, habens tantùm virorem fidei, & folia verborum: In morte verò, niſi reſipiſcant, omninò ſeparabuntur, atque veluti aridi rami in ignem abijcientur. Separantur alij ſecundùm fidem, qui labuntur in hæreſin; & hi omnem etiam virorem perdunt ac prorſus reſecantur.
Tales mittuntur primò foras, quia communiter 1.

Digitized by Google

niter à Deo deſeruntur & ſibi ipſis relinquun-
2. tur. Secundò, areſcunt in ſemetipſis, dum deſti-
tuuntur humore & ope Sacramentorum, verbi
Dei, precum Eccleſiæ, bonorum exemplorum,
&c. Vnde perdunt omnem deuotionem om-
3 nemque Dei timorem. Tertiò, colliguntur à
dæmonibus, dum eorum fraude & impulſi plu-
rimis inuoluũtur ſceleribus, vt iam nullum ad
Eccleſiam repetendam oſtium inuenire queant.
Separantur alij ſecundùm communionem San-
ctorum, per cenſuram; qui videlicet ob contu-
maciam ab Eccleſia excommunicantur, & vel-
ut membra putrida reſecantur, donec reſipi-
1. ſcant. Hi etiam primò, mittuntur foras, dum non
ſolum à Dei gratiâ & ſpeciali protectione exci-
dunt, verùm etiam à corpore eius, quod eſt Ec-
cleſia, ſeparantur. Vnde S. Chryſoſtomus de ex-
communicato loquens, ait: *Deyciebatur à communi fidelium cœtu, abſcindebatur à grege, fiebat nudus, atque ita deſtituꝛus luporum patebat & prodebatur occurſibus. Sicut enim dudum nubes Hebræorum caſtra tegebat, ita & Eccleſiam protegebat Spiritus ſancti gratia.*

Secundò, Exareſcunt, dum Eccleſiæ preci-
2. bus, vſu Sacramentorum, ſacræ Miſſæ auditio-
ne, SS. Indulgentijs & bonorum operum, quæ
in Eccleſia fiunt, communione deſtituuntur.
Experientia etiam ſæpiſſimè demonſtrauit tales ſpoliari robore & proſpero rerum ſucceſſu fierique prædam hoſtibus, vel aliàs miſerè interire, ſi pergant in pertinacia. Ita factum Ioſ. 7. vbi Dominus ad Ioſuen dixit: *Non poterit Iſraël ſtare ante hoſtes ſuos, eoſq; fugiet, quia pollutus eſt anathemate.* Experti ſunt hoc plures Imperatores, anathemate percuſſi.

Tertiò, Traduntur dæmonibus & ab eis col-
3. liguntur. Deſtituti enim orationibus, ſuffragiis,
Sacramentis, Dei protectione & curâ paſtorali, patent incurſibus & tyrannidi diaboli. Hinc Apoſtolus 1. Cor. 5. & 1. Tim. 1. tales ſe tradidiſſe Satanæ ait; non vt prorſus pereant, ſed vt ab eo ad tempus afflicti, confuſi item & ab omnibus deſerti reſipiſcant. Tradunt certè ſancti Patres, vti Ambroſius & Theodoretus in c. 1. ad Tim. s. tales olim crebrò à dæmonibus vexatos & quaſi poſſeſſos fuiſſe. Et hinc forſitan phraſis illa Apoſtolica manauit. Exempla crebra ſunt in Vitis Patrum, & nominatim in vita S. Ambroſij apud Paulinum. Cùm enim Ambroſius quendam Satanæ tradidiſſet, dæmonem eodem momento eum abripiens diſcerpere cœpit. Zoſimus ab Arianis in Epiſcopatum Neapolitanum intruſus, cùm ſententiam anathematis accepiſſet à Maximo, legitimo eius loci Epiſcopo; ſed ab Arianis in exilium pulſo; quoties Eccleſiam intrauit, toties lingua eius fœdum in modum ex ore propendere cœpit, vti bos anhelus facit; donec ceſſit Epiſcopatu. Baron. anno 359. Denique Theodoretus loco citato ait: *ab Eccleſiaſtico corpore ſeparati & diuinâ gratiâ nudati, ab aduerſario crudeliter flagellabantur, incidentes in morbos & difficiles affectiones & alias calamitates, &c.*

Hinc quicumque Deum timuerunt, excommunicationem quoque vehementer pertimeſcebant; vti Theodoſius ſenior, qui ab Ambroſio excommunicatus, non priùs lacrymis abſtinuit, quàm ab eodem abſolueretur, vt narrat Theodoretus lib. 5. hiſt. c. 17. Idem c. 36. refert Theodoſium Iuniorem à quodam audaciore Monacho, cuius petitionem Imperator reiecisset, excommunicatum, expensâ domi excommunicationis grauitate, cibum recuſaſſe, donec abſolueretur. Ac licet Patriarcha reſponderet, nullam & euanidam fuiſſe illam cenſuram, non tamen acquieuit Imperator, ſed Monaculum totâ vrbe conquiſitum accerſiuit, & rogauit vt abſolueretur, ſicque conquieuit. Sed neque cum excommunicatis communicare vlla ratione volebant ac poterant Chriſtiani, cuius exemplum refert Beda in Hiſtor. Anglic. l. 3. ca. 22. apud Baronium anno 655. Cùm enim Cedd, Epiſcopus excommunicàſſet Comitem quendam ob illicitum coniugium, Oſuui Rex ab eo inuitatus, cum illo eſt epulatus. Inde digrediens obuius fit Epiſcopo; quo viſo tremefactus, ex equo deſiliens ſeque ad eius pedes proſternens veniam petit. Iratus autem Regi Epiſcopus virgâ, quam manu tenebat, eum tangens & Pontificali authoritate proteſtans: Dico tibi, inquit, quia noluiſti te continere à domo perditi & damnati illius, tu in ipſa domo mori habes. Idque ei contigit, cùm à duobus propinquis occatus eſt, rex alioqui mitiſſimus, in expiationem illius peccati & nimiæ indulgentiæ. Denique S. Gregorius Papa in Epiſt. ad Theoctiſtam Imperatoris ſororem lib. 9. Epiſt. cap. 36. contemptores excommunicationis negat eſſe Chriſtianos. Studeat ergo, quiſquis eſt excommunicatus, ad Eccleſiam reuerti, cum Agar illâ, & humiliari ſub manu dominæ ſuæ, & cùm columba illa ex arca dimiſſa, quæ cùm non inueniſſet, vbi requieſceret pes eius, reuerſa eſt ad arcam.

Docet QVINTO, Quantum nobis laborandum ſit, vt in ipſo maneamus. Si enim tam neceſſarium eſt, & vtile nobis, ipſi inhærere, ſi tam periculoſum & tremendum, ab ipſo ſeparari: cogitate Auditores, an non ſedulò ei obſequi per omnia & inceſſanter orare debeamus, ne exſcindat nos & proiiciat à ſe? Adhæc ipſemet quodammodò nos rogat in hodierno Euangelio. Ait enim: *Manete in me, & ego in vobis*; maneam videlicet, vti plerique exponunt: perinde ac ſi cui pauperculo diceret Rex Hiſpaniæ: Quæſo eſto meus amicus & patere me eſſe amicum tuum. Nobis tantùm vtile eſt, tam quòd Chriſtus in nobis, quàm quòd nos in Chriſto maneamus; Chriſto nihil accedit, niſi gloria tantùm extrinſeca & gaudium accidentale. Iam ergo quomodo non inſaniunt, qui in Chiſtũ, à quo geſtantur veluti palmites à vite, iniurij ſunt? Nónne ſi filius matrem, à quâ geſtatur, pugnis impeteret, & cæderet in faciem, mereretur abiici in angulum & derelinqui? Nónne ſponſa recederet à ſponſo, quem videret alias mulierculas ad ſe inducere & adamare? Pari iure Deus abiicit à ſe illum, qui non deſinit eum offendere, quique in eius odium introducit amaſias alienas, voluptatem, auaritiam, ambitionem, gulam, &c. iiſque adhæret. Quare ne hoc

F. V. Laborandum vt in Chriſto maneamus.

contingat nobis, vitemus peccata, & oremus, quantum fieri poteſt, ſine intermiſſione: *Ne proycias me à facie tuâ, & Spiritum ſanctum tuum ne auferas à me.* Manè in nobis Domine, & nos in te maneamus.

CONCIO VIII.

Myſteria Euangelij.

1. *Explicatur cur vitem ſe vocet Chriſtus.*
2. *Cur vitem veram.*
3. *Quomodo Deus Pater agricola ſit.*
4. *Dantur rationes cur Chriſtus non dicat ſe agricolam.*
5. *Quomodo palmites, id eſt, Chriſtiani, ſunt in Chriſto vt in vite.*
6. *Quomodo tollatur palmes non ferens fructum.*
7. *Quomodo palmitem ferentem fructum purget Deus.*
8. *Palmes quomodo cultro perſecutionis purgetur.*

THEMA.

Ego ſum vitis vera, & Pater meus agricola eſt. Ioan. 15.

A. MEritò hoc Euangelium legit Eccleſia in feſtis ſanctorum Martyrum: deſcribit enim arctiſſimam inhæſionem ſanctorum in Chriſto. Tametſi verò omnes electi palmites quidem ſunt, Chriſto tanquam viti implantati & inhærentes, præſertim tamen Martyres. Jn eorum enim perſonâ ait Apoſtolus ad Rom. 8. *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an gladius? ſicut ſcriptum eſt: Quia propter te mortificamur totâ die: æſtimati ſumus ſicut oues occiſionis.* Itaque licet cultro ſeu gladio perſecutionis ita putati ſint. vt ex eorum membris ſanguis vndique manaret, non tamen amputari à Chriſto potuerunt, ſed fortiùs ei adhæſerunt, & maiorem fructum tulerunt. Quotuſquiſque noſtrûm eſt, qui ſi proferretur culter, ad ſcindendum corpus, non perterreficeret, & nutare inciperet? Sed non ita S. Georgius, non ita Martyres reliqui, qui quò magis putabantur, eò præclariorem virtutem ſuccum emittebant. Quos vt imitari diſcamus, doctrinam Euangelij audiamus.

B. I. Cur Vitis Chriſtus. QVÆST. prima, Cur vitem ſe vocat Chriſtus? Reſp. primò, ob multitudinem & dilatationem credentium.
1. Vt enim vitis plurimos habet palmites; ita Chriſtus plurimos fideles ſibi inhærentes. Vitis etiam palmites ſuos latiſſimè extendit; ita Chriſtus Eccleſiam ſuam per vniuerſum orbem.

2. Secundò, Quia optatiſſimum & pretioſiſſimum fructum mundo attulit, *vinum, quod lætificat Deum & homines.* Iud. 9. Sanguinem, ſcilicet ſuum, quo à peccatis abluimur & potamur in Sacramentis. Quamquam iſte ſuccus magni ipſum cõſtitit, & exprimi torculari crucis debuit, ſicut in benedictione Iudæ de Chriſto prædixit Iacob: Lauabit in vino ſtolam ſuam, id eſt, humanitatem ſuam: & in ſanguine vuæ pallium ſuum, id eſt, Eccleſiam, Geneſ. 49. Ex hoc ſucco (meritorum Chriſti) omnia eius membra viuunt & fructum gignunt; quia omnia noſtra opera bona inde meritum vitæ trahunt, inde omnia Sacramenta vim & efficaciam. Sed quemadmodum vinum non prodeſt nec lætificat niſi potatum; & ſuccus in vite niſi à palmitibus attractus & quodammodo potatus: ſic nec Chriſti ſanguis niſi nobis applicatus per Sacramenta & bona opera.

QVÆST. Secunda, Cur ſe vitem veram dicit? C. II. Cur Vitis vera.
Reſp. primò, Veram, id eſt ſinceram & genuinam, quę continet & tradit ſuis palmitibus ſuccum veræ fidei & pietatis; non adulterinam aut agreſtem quæ fructum nullum aut certè amarum proferat infidelitatis, apoſtaſiæ, aliorumq; ſcelerum. Ita dicitur de ſynagoga Ierem 2. *Plantaui te vineam electam, omne ſemen verum: quomodo ergo conuerſa es mihi in prauum vinea aliena?* Quod idem de hæreſiarchis dici poteſt, qui in Eccleſia & religione plantati, vites factæ ſunt prauæ & adulterinæ, vt Lutherus, Zwingelius, Oecolampadius, &c. Plantauerat in illis Eccleſia ſemen verbi Dei verum: ſed illi id deprauarunt & deprauatum alijs tradiderunt. 1.

Secundò, veram, id eſt, perfectum & eximiam, quæ optimas propagines & optimum gignit fructum, omniaque illa præſtat, quæ à bona vite expectantur. Sic Ioan. dicitur lux vera & Nathanaël verè Iſraëlita, Ioan 2. Multi etiam viri ſancti vites ſunt, & palmites ex ſe gignunt, vti inprimis Ordinis fundatores, gentiũ aut urbium Apoſtoli. Sed hi fructum & palmites non ex ſe (vti Chriſtus,) ſed ex Chriſto eiuſque adiutorio proferunt. 2.

QVÆST. tertia, Quomodo Deus Pater agricola eſt? D. III. Quomodo Deus Pater agricola.
1. Reſp. Pater, id eſt, tota SS. Trinitas agricola eſt. Primò, quia plantauit vitem humanæ Chriſti naturæ in vtero Virginis: ſtercorauit, quando eam pinguedine Spiritûs ſancti & omnibus eius donis impleuit: circumfodit, cùm Iudæos illi hoſtes & inſidiatores dedit, qui foderent foueam animæ eius: putauit, cùm ei in paſſione decorem omnem præcidit, gloriam, potentiam, ſapientiam, regiam dignitatem, nominis celebritatem, beatitudinem animæ, quâ redundabat in partem eius inferiorem, &c. palo alligauit ſeu paſtinauit, cùm affixit cruci; pampinauit, cùm ibidem oſtendit per miracula botrum diuinitatis eius: preſſit in torculari, cũ mortis doloribus oppreſſit: excoluit, cùm poſt hyemen paſſionis in vere reſurrectionis rediuiuum oſtendit.

2. Secundò, Quia etiam circa palmites occupatur & operatur vſque modo, plantando, rigando, fodiendo, purgando, alligando per verbum Dei, per Sacramenta, per præcepta, per tentationes; denique fœcundando & incrementum dando. Vnde Apoſtolus 1. Cor. 3 ait: *Dei agricultura eſtis: Dei ædificatio eſtis.* Ibidem ſe & alios Euangelij Miniſtros, cooperatores Dei vocat, quaſi famulos magni illius agricolæ.

E. IV. An Chriſtus etiam agricola.
1. QVÆST. quarta Nónne etiam Chriſtus eſt agricola, cùm ipſe & Pater vnum ſint? & paulò pòſt ipſe teſtetur ſe agricolam eſſe, cùm ait: *Iam vos mundi eſtis propter ſermonem, quem locutus ſum*

ſum vobis? Cur ergo Patrem tantùm vocat agri-
1. colam? Reſp. primò id facere; vt ſeruet decorem parabolæ & ſimul accommodet ſe captui audientium; quia in humanis non ſolet eſſe idem, vitis & agricola; vnde & auditores difficilè intellexiſſent, quomodo Chriſtus ſimul eſſet vitis & agricola. Vbi diſcunt Concionatores intelligentiæ auditorum ſe accommodare.

2. Secundò, vt doceat nos humilia noſtra proloqui, ſublimia tacere, & alteri potiùs gloriam quàm nobis tribuere, licet nobis etiam debeatur. Nos defectus noſtros occultamus, dona quibus excellimus oſtentamus: nos ipſos prædicamus, aliorum gloriam tacemus. Sed non ita Chriſtus, qui ſibi humilitatem vitis, quæ culturâ alienâ indiget; Patri cultoris dignitatem tribuit, licet hanc & ipſe habuerit.

F.
V.
Quomodo Palmites, id eſt, Chriſtiani ſunt in Chriſto, velut in vite?

QVÆST. quinta, Quomodo palmites, id eſt, Chriſtiani ſunt in Chriſto velut in vite? Reſpondetur, per fidem & charitatem. Aliqui enim per ſolam fidem ei adhærent, qui nimirum veram fidem habent (nam qui veram non habent prorſus non adhærent, vinculo ſcilicet ſupernaturali, ſeu fide diuinâ, ſed humanâ tantùm, quomodo ſcopæ adhærent baculo) ſed in ſtatu peccati ſunt & charitate carent. Et hi ſimiles ſunt ſurculis qui in optimo trunco inſiti virent quidem, ſed fructum nullum aut certè malum & agreſtem afferunt, quibus proinde velut infrugiferæ illi ficui imminet excidium & gehenna. Habent iſti folia, id eſt, fidei confeſſionem, ſed non habent fructum: cuiuſmodi erat illa Oſe. 10. *Vitis frondoſa Iſrael, fructus adæquatus eſt ei.* Eiuſmodi ficui maledixit Dominus. Alij per charitatem etiam eidem Chriſto adhærent & ſunt fideles in gratiâ conſtituti: & hi fructum ferunt bonorum operum, vnaque cum vite ſuâ cælum inferentur. Porrò in hac implantatione duo mira & naturali implanta-
1. tioni contraria reperiuntur, vt aduertit Aug. in Pſalm 72. Primò, ſurculus agreſtis inſeritur viti vrbanæ ſeu nobili, id eſt, Chriſto: cùm è contra in naturâ trunco ſylueſtri inſeratur ſurculus nobilis, vt oliua oleaſtro: vt ſcribit Apoſtolus ad Rom. 11. *Tu ex naturali excisus es oleastro*, inquit, *& contra naturam inſertus es in bonam oliuam*

2. Secundò, ſurculus agreſtis Chriſto inſertus, non fert fructum agreſtem; ſed nobilem: cùm in naturâ ſurculus inſertus non ferat fructum trunci, cui eſt inſertus, ſed ſuum. Itaque oleaſter oliuæ inſertus, naturaliter oleaſtri, non oliuæ fructum fert: ſed contrarium fit in inſitione ſpirituali. Vnde Chriſtiani facti Chriſtiana opera facere debent, non qualia in Gentiliſmo vel hæreſi facere aſſueti ſunt.

G.
V.
Quomodo tollatur Palmes nō ferens fructum.

QVÆST. ſexta, Quomodo Agricola noſter palmitem in Chriſto non ferentem fructum tollit? Reſpondetur primò; quando inutiles Chriſtianos, qui ſolâ fide ei adhærent & nullum fructum bonum, ſed potiùs malum ferūt, ſinit labi in hæreſin. Tunc enim mittitur foras
1. palmes, id eſt, extra Eccleſiam, tunc areſcit, & omni gratiæ humore deſtituitur, tunc colligetur à dæmonibus, ſicut inutilis caro proiecta extra macellum colligitur à canibus foris ex-

ſpectantibus, tandemque in ignem mittitur. Non dico cum hæreticis, peccantes illicò perdere fidem; ſed facilitatem ac conſuetudinem peccandi grauiter, eſſe gradum ad hæreſin & exciſionē à corpore Chriſti. Non enim eſt difficile perſuadere luxurioſis, caſtitatem eſſe impoſſibilem: rebellibus obedientiam & vota nō ſeruanda: guloſis ieiunia nō prodeſſe: delicatis fruſtra eſſe ſatisfactionis & mortificationis opera. Et hac ex cauſâ omnes hæreſiarchæ & eorum ſectatores à vite Chriſto exciſi ſunt. Secundò,
cùm aliquem deſerit, & nullam ei culturam adhibet, vti minatur vineæ ſterili Synagogæ. Iſa. 5. 2.
Auferam ſepem eius, & erit in direptionem: non putabitur & non fodietur, &c. Quod deprecatur
David Pſal. 50. *Ne proiicias me à facie tuâ.* 3.

Tertiò, Quando infructuoſos ramos è vite exterminat, & in infernum præcepitat dicens: *Diſcedite à me maledicti.* O ſeparationem terribilem! Quid enim eſt ſeparari à ſummo bono, ab omnibus electis? Sic facere intendit ficui illi infrugiferæ, Luc. 13. quæ per trienium fructum nullum tulit. Nic immeritò; ſi enim in hortis noſtris non toleramus arbores inutiles, & infœcundas, nec in corpore membra putrida; quid mirum ſi in Filio ſuo Deus non ferat inutiles Chriſtianos? Tolerat quidem aliquamdiu & expectat eos ad pœnitentiam & fructificationem: ſed væ illis, ſi abutantur eâ indulgentiâ ad peccandum. *Nemini dedit Deus ſpatium peccandi*, ait Eccleſ. cap. 15. ſed pœnitendi & fructum afferendi. Notandum præterea, ſi ſterilis palmes & fructum bonum non ferens tollitur & in ignem mittitur, quid fiet ferenti malos & noxios fructus?

H.
V.
Quomodo palmitem ferentem fructum purget Deus

QVÆST, ſeptima, Quomodo palmitem ferentem fructum purgat Deus? Reſp. primò, tunc purgare, quando ea quæ noxia ſunt palmitibus ab iis reſecat, vt peccata venialia, cupiditates rerum terrenarum & affectus inordinatos, peccandi occaſiones, &c. Sic vinitor putat palmites, cùm virgas excreſcētes & luxuriantes
ab eis reſecat, ne pro fructibus folia tantùm & 1.
rami gignantur. Eiuſmodi autem falces, quibus putantur Chriſtiani, ſunt frequens Sacramentorum vſus, tentationes & morbi, quibus reſecantur creaturæ amatæ, Verbum Dei & admonitiones ſalutares, exempla quæ dant boni, vel quæ dat Deus præmiando bonos & puniendo malos. Gauderet ſanè vitis cùm putatur, ſi ratione prædita eſſet: gaudeat & Chriſtianus cùm his falcibus purgatur. Sanctus Iacobus cognomento Interciſus, cùm digiti & cætera membra ei abſcinderentur iuſſu Regis Perſarum, abſciſſo primo digito dixit: Liberator Nazarene ſuſcipe ramum arboris miſericordiæ tuæ. Nam à cultore vineæ ſarmentum abſcinditur vitis, vt potiùs germinet & vberiùs coronetur. Cumque inſtaret illi carnifex, vt fidem abnegaret, reſpondit: Nónne proſpexiſti ſtipidem vitis, quia cùm amputantur ſarmenta, ille nodus qui remanet, in ſuo tempore, cùm terra caleſcere incipit, per ſingula abſciſſionis loca producit germina? Si ergò vitis putatur, viciſſitudine temporis vt germinet;

Google

quantò magis fidelis homo, qui in vera vite Chriſto compactus eſt? Sic ille, qui & per ſingulas mutilationes membrorum ſingulis ſententiis Deum benedixit. Similiter & tu vitem te eſſe cogita, cùm Deus abſcindit tibi ſanitatem. Sic ſentiebat Eremita ille, qui cùm vno anno à morbo immunis fuiſſet, dixit: *Domine Deus cur me deſeris? cur me deſolatum hoc anno non viſitaſti?* Et Religioſus ille infirmo adoleſcenti ſanitatem deſideranti: *Rem tibi neceſſariam*, inquit, *cupis auferri: ſi enim aurum es, per ignem probaris: ſi ferrum, rubiginem amittis.* Ex vitis Patrum referunt Simon Goulartius, & Ludouicus Granat. ſermon. de commemoratione Animarum. Item cùm tibi abſcindit per mortem liberos vel amicos. Sic ſancta Melania, cùm marito nondum humato, binos inſuper amiſiſſet liberos, nihil aliud dixit, quàm: *Magis expeditè tibi ſeruitura ſum Domine, quia tanto me onere liberaſti.* Hieron. in Epiſt. ad Paulam. Item cùm per incendium, rapinam, vel ſimilem afflictionem, opes tibi adimit. Ita Sanctus Franciſcus bonis ſuis exutus à parente, dixit ſibi in poſterum maiorem facultatem fore dicendi, *Pater noſter qui es in cælis.*

2. Secundò, Verbo Dei & ſalutaribus admonitionibus, quaſi lauacro quodam. Vnde ſubiicit Dominus: *Iam vos mundi eſtis propter ſermonem quem locutus ſum vobis.* Lauerat paulò antè pedes ſuis diſcipulis, non tamen ob id mundos ait, ſed propter ſermonem, quem poſtea ad eos fecit. Itaque illa lotio figura huius fuiſſe videtur. Nemo igitur detrectet ad ſpirituale concionis balneum venire, quia ibi ſordes ablui ſolent. Ad balneum ſingulis ferè Sabbathis itur, & lixiuium admittitur: cur non potiùs id præſtamus animæ? Sed nimirum vti capita ſcabioſa horrent lixiuium & pectinem: ita qui ſibi malè conſcij ſunt, fugiunt conciones. Multi exiſtimant non poſſe ſe eſſe ſanos, niſi ſemel in hebdomade lauent: à balneo verò concionum ſæpè multis hebdomadibus aut menſibus abſtinere poſſunt; quos certè neceſſe eſt ſordibus ſcatere.

3. Tertiò, Pœnitentiâ & lachrymis, quæ ſunt inſtar ſcarificationis, quâ ſuperfluus & redundans ſanguis emittitur, & niſi emittatur quandoq; graues & lethales morbos gignit. Eadem ratio cum pœnitentia. Crebrò aperiantur conſcientiæ confeſſariis, vt emittatur ſanguis noxius peccatorum. Dauid certè cùm per nouem ferè menſes in peccato hæſiſſet & pœnitere omiſiſſet, tandem noxio ſanguine grauatus exclamat: *Libera me de ſanguinibus Deus, Deus ſalutis meæ*, ac niſi veniſſet Nathan, qui quaſi ſcarificando conſcientiam eius ſauciauit & ſanguinem elicuit, fortè periiſſet. Nemo igitur ægrè ferat, ſi idem etiam confeſſarij faciant. Et quemadmodum ſcarificatio fit ferè ſingulis menſibus, ſic deberet fieri confeſſio.

Quartò, exemplis bonorum, nec non iis quæ ipſe Deus dat miſericordiæ vel vindictæ, quaſi venæ inciſionibus. Vt enim vnius venæ inciſione purgatur ſanguis in venis aliis toto corpore: ſic quando Deus incidit aliquando venam vnam; cùm tollit repentè è medio noſtrûm amicũ vnum, &c. cogitamus tunc: Hodie tibi, cras mihi, & vitam ſi ſapimus emendamus. Purgemus ergo conſcientias noſtras, & emendemus in melius quæ ignoranter peccauimus, ne ſubitò præoccupati die mortis, quæramus ſpatium pœnitentiæ, & inuenire non poſſimus. 4.

QVÆST. octaua. Itáne omnem palmitem pur- I.
gat cultro perſecutionis? Reſpondetur id af- VIII.
firmari & confirmari ab Apoſtolo 2. Timoth. 3. Palmes
cùm ait: *Omnes qui piè volunt viuere in Chriſto,* quomodo
perſecutionem patientur. Primò, quia ſemper ad- cultro per
ſunt difficultates in ſuperandis vitijs & concu- ſecutionis
piſcentiis propriis frænandis. Vnde S. Leo purgetur?
ſerm. 9. de Quadrageſima ait: *Sicut totius eſt cor-* 1.
poris, piè viuere; ita totius eſt temporis crucem ferre.
Secundò, quia diabolus neminem non tentat 2.
& impugnat. In quem ſenſum S. Auguſtinus
in Pſ. 127. ait: *mortuus eſt diabolus, mortuæ ſunt*
perſecutiones. Si autem ille aduerſarius noſter viuit,
vnde non tentationes ſuggerit? vnde non ſæuit? vnde 3.
non minas & ſcandala procurat? Tertiò quia qui-
cumque piè viuunt, habent obtrectatores, irri-
ſores, ludiones, fraudatores, detractores. *Im-*
poſſibile enim eſt, vt qui malis bellum indixerit, preſ-
ſuris careat, inquit S. Chriſoſtomus in dictum
Apoſtoli locum.

IN FESTO SS. PHILIPPI ET IACOBI.

Euangelium Ioannes 14.

IN illo tempore, dixit IESVS Diſcipulis ſuis: Non turbetur cor veſtrum. Creditis in Deum, & in me credite. In domo Patris mei manſiones multæ ſunt: ſi quo minus dixiſſem vobis: Quia vado parare vobis locum. Et ſi abiero & præparauero vobis locum; iterum veniam, & accipiam vos ad meipſum, vt vbi ſum ego, & vos ſitis. Et quò ego vado, ſcitis, & viam ſcitis. Dixit ei Thomas; Domine, neſcimus quò vadis: & quomodo poſſumus viam ſcire? Dicit ei IESVS: Ego ſum via, & veritas, & vita, nemo venit

nit ad Patrem niſi per me. Si cognouiſſetis me, & Patrem meum vtique cognouiſſetis: & amodo cognoſcetis eum, & vidiſtis eum. Dicit ei Philippus: Domine, oſtende nobis Patrem, & ſufficit nobis. Dicit ei IESVS: Tanto tempore vobiſcum ſum, & non cognouiſtis me? Philippe, qui videt me, videt & Patrem. Quódammodo tu dicis, Oſtende nobis Patrem? Non creditis, quia ego in Patre & Pater in me eſt? Verba quæ ego loquor vobis, à me ipſo non loquor. Pater autem in me manens, ipſe facit opera. Non creditis, quia ego in Patre, & Pater in me eſt? Alioquin propter opera ipſa credite. Amen, amen dico vobis, qui credit in me; opera quæ ego facio, & ipſe faciet, & maiora horum faciet: quia ego ad Patrem vado. Et quodcunque petieritis Pattem in nomine meo, hoc faciam: vt glorificetur in Filio.

CONCIONES.

I. *Vernum tempus quorum nos admoneat.*
II. *Triſtitiæ mala cauſæ & remedia.*
III. *Dei attributa quomodo in Chriſto eluceſcant.*
IV. *Quomodo Chriſtus nobis via, veritas & vita.*
V. *Argumenta fidei Catholicæ maiora nunc quàm olim.*
VI. *Quæ bona ſunt in Cælo.*
VII. *Documenta Euangelij.*
VIII. *Myſteria.*

CONCIO I.

Veruum tempus quorum nos admoneat.

Ex verno tempore diſcimus:
1. *Noſſe Deum eiuſq; attributa.*
2. *Noſmetipſos, quid ſimus in hac vita.*
3. *Gaudere in Chriſto & cum Chriſto.*
4. *Diſcimus operari.*
5. *Credere reſurrectionem mortuorum.*
6. *Sperare ver futuræ felicitatis.*
7. *Amare cæleſtia & contemnere terrena.*

THEMA.

Quomodo poſſumus viam ſcire?
Ioan. 14.

A. MAgni momenti quæſtio eſt: *Quomodo poſſumus viam ſcire?* ad cælum videlicet & viſionem Dei? Cui reſpondet Apoſtolus ad Rom. 1. *Inuiſibilia Dei à creaturâ mundi, per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur.* Nam, vt dicebat S. Antonius, Mundus eſt quidam magnus liber, in quo legere poſſumus, qualis & quantus ſit Deus, imò & quâ ratione ad eum ſit veniendum. Eius libri folia videntur eſſe quinque. Primum eſt Cælum cum ſyderibus ſuis: Alterum, Ignis elementaris. Tertium, Aër cum volatilibus incolis ſuis. Quartum, Aqua cum ſuis piſcibus, & quæ in ipſâ degunt. Vltimum, Terra cum animantibus quæ in eo gradiuntur, cum plantis, lapidibus, &c. Verùm liber iſte per hyemen magnâ ex patre clauſus eſt, in vere & circa hodiernum diem, Maij ſcilicet initium, apertus & explicatus cernitur; vnde menſis immediatè præcedens, dictus eſt Aprilis, quaſi Aperilis; quia terram aperit, & quæ in eâ latebant bona explicat, mundique decorem oſtentare incipit. Quare cùm hic liber mundi omnibus nobis ſcriptus & propoſitus ſit, inſpiciemus illum hodie.

Ex Verno tempore. Primò, diſcimus noſſe Deum eiuſque attributa. Primò, Potentiam, quâ terram, plantas, & alia pæne emortua viuificat velut in primæuâ mundi creatione, & multiplicat non minùs mirabiliter, quàm cùm Chriſtus è paucis panibus fecit plurimos; & hoc ex vi primi illius verbi; quo creauit omnia. B. 1. Noſſe Deum.

2. Secundò, Sapientiam, quâ tot plantarum, florum, fructuum ſpecies & varietatis pulcherrimo produeit ordine, ita vt ſingulis menſibus, imò ſeptimanis noui prodeant flores, noui fructus, nouæ herbæ, nouæ fruges ad hominum & animantium conſeruationem ac ſolatium.

3. Tertiò, Bonitatem, quâ ſolùm propter nos hæc tanta & tam mira facit, mundique faciem renouat & recreat quodammodo. Propter nos enim terra, & quæ ex eâ prodeunt plantæ, germinant: propter nos aues cantant & nidificant: propter nos ad paſtum exeunt pecora: propter nos aperiuntur maria: propter nos aſcendit Sol à meridie verſus ſeptentrionem, eoque ſuo aſcenſu fert nobis æſtatem & diei incrementum.

4. Quartò, Prouidentiam, quâ veſtit ac nutrit omnia: flores & herbas veſtit variis coloribus, arbores & terram floribus ac fructibus, fouet calore, nutrit imbribus: hominibus & animantibus porrò quæ generantur annis ſingulis, nouam quotannis annonam parat, & quaſi in penus & cellaria eorum recondit, vt habeant ad veſcendum.

5. Quintò, Pulchritudinem. Si enim tam decora ſunt in vere prata, ſyluæ, horti, flores, tam ſuaues auium cantus, &c. qualis erit ipſe Deus, qui omnium creaturarum pulchritudinem eminenter in ſe continet & magis magiſque decora in infinitum facere poteſt.

C. II. SECVNDO, Diſcimus noſſe noſmetipſos, quid ſimus in hac vita; id nimirum quod clamare iuſſus eſt Iſaias, cap. 40. *Omnis caro fænum, & omnis gloria eius quaſi flos agri.* Nam primò, ſicut flores citò pereunt, alij ſeriùs, alij citiùs: ita vita noſtra. Vnde Pſalm. 89. anni vitæ humanæ cum fœno extingui dicuntur: *Manè ſicut herba tranſeat*, (Hebr. tranſibit) *manè floreat & tranſeat: veſpere decidat, induret, & areſcat.* Sic enim homo in iuuentute floret Noſmetipſos.

getes. Hinc in modum corpora defunctorum, quæ in terram proiiciuntur & vertuntur, in illo communis reſurrectionis vere iterum germinabuntur & veſtiētur ſuis coloribus, quos promeruerunt. Quando ergo Deus abripit nobis amicos, vel etiam nos ipſos ad mortem, ſcire debemus, nihil ab eo aliud agi, quàm ſeminari corpus mortale vt reſurgat immortale. Sic enim ſcribit Apoſtolus 1. Cor. 51. *Seminatur corpus animale ſurget corpus ſpiritnale.* Hinc cœmiteria vocamus agros Dei; & propterea voluit Chriſtus in horto ſepeliri, ob certitudinem reſurrectionis. S. Auguſtinus ſerm. 34. de verbis Domini ait: *Videmus certè hyemis tempore vel aduentu arbores ſpoliari pomis nudari folijs, ſed eas etiam verno tempore ſpeciem reſurrectionis exprimere, quæ primò quidem incipiunt turgere in gemmis, tunc ornari in floribus, veſtiri & folijs, & poſtmodum pomis grauari, &c.*

G. VI. Sperare ver illud futuræ fœlicitatis.

Sexto, Diſcimus ſperare ver illud iucundiſſimum futuræ fœlicitatis, quam veri comparat Dominus, Matth. 24 cùm ait: *Ab arbore fici diſcite parabolam, Cùm iam ramus eius tener fuerit & folia nata, ſcitis quia propè eſt æſtas: ita & vos cùm videritis hæc omnia* (ſigna aduentus Domini ſcil.) *ſcitote quia propè eſt in ianuis.* Modò in hoc ſæculo degunt homines velut arbores in hyeme, quando inter eas nulla aut exigua apparet differentia; humore & virtute earum intus latente. Omnes enim nudæ ſunt, inuenuſtæ & ſpoliatæ; ſed vernum tempus aperit, qualis vnaquæque arbor ſit, vtilis an inutilis, nobilis an ignobilis. Ita in hoc ſæculo modica apparet differentia inter bonos & malos; gratiæ enim humor in animabus intus latet, virtutes etiam ſuas boni occultare ſolent: ſed in vere illo fiet manifeſtum, qualis arbor quiſque fuerit. Et quemadmodum ver, poſtquam diu & deſideranter exſpectatum eſt, tandem aliquando venit; ita aduentus Domini, licet videatur longiſſimè abeſſe, ſuo tamen tempore aderit. Mors eſt inſtar Aprilis, qui aperiet terram illam. Aprilis, inquam, tempeſtuoſus & dubius, ſed per mortis difficultatem peruenitur ad veris illius amœnitatem.

H. VII. Amare cœleſtia & contemnere terrena.

Septimo, Diſcimus amare cœleſtia bona, & contemnere terrena. Primò enim, ſi hoc mundi ſtabulum pro ſeruis ædificatum à Deo adeò exornatur, qualis erit aula Dei, in qua ipſe & eius aulici perpetuò verſantur? Quales ibi Sanctorum flores: qualis Angelorum cantus? ſi hoc tabernaculum, quod modico tempore ſtabit, extructum pro peregrinis, poſteà comburendum in fine mundi, adeò decoratur: qualis erit domus habitantium in patria.

1.

2. Secundò, ſi iſte mundi ornatus tam mirus & amabilis ſine commiſeratione annis ſingulis demetitur, & in puluerem conteritur, quantus erit ille rex cœleſtis, quantæ eius diuitiæ, ſapientia & gloria, qui hæc omnia pro nihilo & quaſi pro ludo habet, & per ludum veluti perdit?

Iam verò ſi ita nos afficit fragilis hic ornatus vt multi eo abrepti ad inſaniam vſque diligant mundum, & curarum ac periculorum omnium obliuiſcatur, quātò magis oportet diligere bona ſolida & cœleſtia? Dicunt impij apud Sapientem Sap. 2. *Non prætereat nos flos temporis: coronemus nos roſis antequam marceſcant; nullum pratum ſit, quod non pertranſeat luxuria noſtra,* quanto ſaniùs diceret: Non pertranſeat nos flos beatæ æternitatis: coronemus nos roſis, quæ marceſcere non poſſunt: tranſeamus ad pratum cœli, quod pertranſiri nunquam poteſt.

CONCIO II.

Triſtitiæ malæ cauſæ & remedia.

Perturbamur & triſtamur:
1. Quia non fit ſecundùm voluntatem noſtram.
2. Quia fit contra voluntatem.
3. Quia nimis æſtimantur bona temporalia.
4. Quia grauiùs mala apprehendimus.
5. Quia noſtrâ ſorte contenti non ſumus.
6. Quia immiſcemus nos rebus alienis.
7. Quia male egimus.

THEMA.

Non turbetur cor veſtrum. Ioan. 14.

A. Eximium animi donum legauit ac commendauit Chriſtus diſcipulis ſuis in vltima cœna: *Pacem meam relinquo vobis,* inquit, *pacem meam do vobis.* Atque vt ſcias hanc eſſe pacem cordis ciuili & externâ illâ longè præſtantiorē, addit: *Non quomodo mundus dat, ego do vobis.* Et rurſum: *Non turbetur cor veſtrum.* Sed heu! citò perdiderunt illi hoc legatū, quando in paſſione Domini toti perturbati à Domino fugerunt, & ſe vndique abdiderunt. Quare cùm reſurrexit Chriſtus, iterum eis precatur & dat hoc bonum, quando toties ait: *Pax vobis.* Atque ex hoc tempore non ſunt ampliùs perturbati, ſed *ibant gaudentes, &c.* Nobis etiam, Auditores, comendauit & legauit Chriſtus pacem iſtam in hebdomada ſancta, quando nos ſibi reconciliauit & conſcientiam noſtram pacauit. Sed quàm citò rurſum perturbamus & perdimus hanc pacem? Idcircò hortatur nos Eccleſia hodie ad conſeruandam vel reparandam cordis ſerenitatem: *Non turbetur cor veſtrū;* quia vti *non eſt oblectamentum ſuper cordis gaudium,* teſte Eccleſiaſtico c. 30. Ita nec dolor ſuper cordis triſtitiam & perturbationem. Huius itaque noxiæ triſtitiæ radices intuebimur, & remedia apponemus.

B. I. Quia non fit ſecundum voluntatem noſtram.

Primo, perturbamur aliqui, quia non fit quod volunt. Sic Achab, cùm ei negaretur vinea Naboth, *proijciens ſe in lectulum, auertit faciem ſuam ad parietem & non comedit panem.* 3. Reg. 21. Sic Antiochus, cùm audiſſet fugatum eſſe a Iudæis exercitum ſuum, *expauit & commotus eſt valdè, & decidit in lectum, & incidet in languorem præ triſtitiâ, quia non factum eſt ei ſicut cogitabat.* 1. Mach. 6. Idem experiuntur quicunque inordinatè appetunt honores, opes, voluptates & ſuammet voluntatem ac iudicium. Qui tamen ſibi ipſis adſcribant perturbationis cauſam. Cur enim appetunt quæ non licent? Cur quæ incerta ſunt tam certò ſibi pollicentur & exſpectant? Cogitent itaque iure & ſalubriter negata ſibi eſſe quæ futura erant noxia, cultrum quo ſe vulneraturi, ſerpentem à quo necandi erant.

Nónne laudarent patrem, qui peritum ſerpentem aut ſcorpionem filio abnegaret? Infantes ſunt qui plorant, cùm quæuis poſtulata eis negantur.

Sed & viri boni ex hoc capite quandoque triſtantur, cùm vident ſuos bonos conatus & labores fruſtrari euentu ſperato. Ita Apoſtolus ad Rom. 9. ob Iudæorum incredulitatem ait: *Triſtitia mihi magna eſt & continuus dolor cordi meo.* Sic triſtatur bonus pater aut rector, cùm videt ſe operam perdere in educatione liberorum, regimine ſubditroum. Sed non turbetur cor. veſtrum plus quam decet (modicum enim mœrorem illorum non improbo.) Nam primò, tempus fortè perficiet, quod ſperatur.

2. *Gutta cauat lapidem non vi, ſed ſæpè cadendo*, ait Poëta.

Secundò, nihilominùs mercedem habebitis
1. ſuſcepti laboris. *Vnuſquiſque enim propriam mercedem accipiet ſecundùm ſuum laborem*, inquit Apoſtolus 1. Corinth. 3. Non ait, ſecundùm fructum, quem fecit; quia fructus non eſt in noſtra, ſed Dei dantis incrementum, manu. Et quando; maius obtinebit præmium, qui fruſtrà, gnauiter tamen laborat: quia id maioris tædij & difficultatis eſt. Hac ſe cogitatione ſolabatur Saluianus Maſſilienſium Epiſcopus. *Si hæc ſalus noſtra*, ait in præfat. lib. de prouidentia *ſanauerit quoſdam, fructus erit non paruus profuiſſe. Si autem hoc contigerit, hoc ſaltem fructuoſum erit, quòd prodeſſe tentauerim.* Ipſe Chriſtus non ſemper obtinuit, quod intendebat & quærebat: ſiquidem Marci 6. propter incredulitatem Iudæorum in patria ſua non poterat ſignum facere.

C.
II.
Quia fit contra Voluntatem.

Secvndo, Perturbantur alij viciſſim, quia fiunt multa contra ipſorum voluntatem, infortunia, calamitates deceptiones, orbitates, &c. à mundi vel fortunæ inconſtantia profecta. Sed hi aduertere debent:

1. Primò, quamplurima in dies fieri contraria ipſi Deo, quæ tamen ſummam eius tranquillitatem minimè perturbant.

Secundò, præuidere hæc tanquam immi-
2. nentia debent, & præcogitare, hæc talia vel deberi ſuis peccatis, vel ex naturæ imbecillitate aut inconſtantis mundi ingenio proficiſci. Ita enim expectarentur in dies varia incommoda, nec valde percellerent aut perturbarent animum. Hinc Seneca ep. 77. *Præcogitati mali*, inquit, *mollis ictus venit. Vnde Sapiens aſſueſcit futuris malis, &c.* Plutarchus libr. de tranquillitate animi refert Vlyſſen peregrè reuerſum, repentinæ morti canis illachrymaſſe: vxori ſuæ flenti aſſidentem non collachrymaſſe, quam præſciuerat malè habentem. Itaque qui nouit totum mundum in maligno poſitum, vt 1. Ioan. 2. dicitur, nihil boni ſibi ab eo pollicetur, & venientia mala facilè tolerat. Ita Anaxagoras auditâ filij morte: *Sciebam*, inquit, *me eum genuiſſe moriturum.* Ita qui opes, valetudinem, amicum perdit, ſimili modo ſe conſoletur. Quid mirum ſi aliquando tandem frangatur vitrum? ſi nix liqueſcat citò? ſi domus tandem collabatur? Humana ſunt iſta, adeoque tolerabilia.

Tertiò, Cogitare quòd tunc magna præbea- 3.
tur tibi materia fortiter agendi, patientiam ſcilicet & magnitudinem animi exercendi. Vnde Iacobi. 1. dicitur: *Omne gaudium exiſtimate fratres, cùm in varias tentationes incideretis. &c.*

D.
III.
Quia nimia æſtimantur temporalia.

Tertio, Perturbantur alij, quia nimis magni æſtimant bona vel mala temporalia. Hinc enim perpetuæ curæ & ſolicitudines acquirendi & augendi: hinc continuæ lachrymæ & gemitus, cùm bona illa perduntur: hinc metus futurorum euentuum. Sic lamentabatur Michas ob ablatum ſibi idolum, iudic. 8. Nam cum ſuo ſculptili omnia ſibi ablata putabat & clamabat. Et quid erat ſculptile? Ita nimirum qui afficiuntur nimis erga temporalia, quando quid exiguum perdunt, adeò lamentantur, ac ſi omnia perdidiſſent ipſique periiſſent. Sic tremunt & exanimantur pueri cùm excipi ſe vident ſibilis anſerum; & oues latratu catulorum. Proderit itaque moderari affectus erga res temporales, cogitare, in iis ſalutem noſtram nequaquam eſſe poſitam, ſed potiùs impedimentum. Solent luſores dicere, cùm pecuniam vel quid ſimile perdiderint: Quid tum? nunquid fecit me iſta pecunia? Non laudo hoc in luſoribus: ſed laudo, cùm quid temporale perdidimus abſque culpa noſtra. Quidquid enim perdamus, ſi Deum qui nos fecit, & reficere fractos ac mortuos poteſt, retineamus, parum eſt.

E.
IV.
Quia grauiùs mala apprehendimus.

Qvarto, Perturbantur alij apprehenſione vehementiore alicuius mali præſentis, præteriti aut futuri, vti belli, famis, penuriæ, &c. Sed imprimis hîc ſæpè inanis timor eſt, & velut laruâ quâ terrentur pueri, vt ait Seneca Epiſtol. 24. Potens eſt enim Deus mala bene vertere, idque ab eo ſperandum, præſertim quantum ad ea ſpectat, quæ neceſſaria ſunt vitæ & conſeruationi noſtræ. Optimum ergo eſt confidere in Domino, & coniungi cum illo per charitatem; iuxta Pſal. 124. *Qui confidunt in Domino ſicut mons Sion*, videlicet erunt. Qua ratione? *Montes in circuitu eius* (id eſt, montis Sion) *& Dominus in circuitu populi ſui.* Et verò licet magna ſit annonæ charitas, non eſt tamen cur inde perturbemur; quia æquè facile eſt Deo ſaluare ſiue in paucis ſiue in multis: item ſuſtentare nos miris modis etiam ipſo ſerpentum eſu, lapidum, æris, &c. ſi vellet. Sic enim Deut. 8. ait Moyſes: *Afflixit te* (Deus) *penuriâ & dedit tibi cibū manna, quod ignorabas tu & patres tui: vt oſtenderet tibi, quòd non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo, quod egreditur de ore Dei.* Deinde vanum eſt ante tempus excruciari; licet mala ſint ventura, *ſufficit diei malitia ſua*, inquit Dominus Matth. 6. Nec auertere poteſt imminentem cladem noſtra cogitatio, aut triſtitia, ſed nos ipſos conficit. Vnde Eccli. 30. dicitur: *Triſtitiam non des animæ tuæ, & non affligas temetipſum in conſilio tuo.* Denique cum S. Athanaſio, nubeculam eſſe hanc calamitatem, breuî duraturam: & meliora ſecutura ſperandum eſt. *In die malorum*, ait Eccleſ. c. 11. *memor eſto bonorū.* Si emerſimus ex aliis miſeriis, emergemus etiam ex hac. Sed de fama mea actum eſt, inquies; dicta & facta mea in

detioer

Digitized by Google

deteriorem partem accipiuntur; ſiniſtra de me ſparguntur, & audiuntur hominum iudicia: ſed imprimis ſufficit probari ſanioribus: ſufficit probari Deo. *Ecce in cælo teſtis meus*, ait Iob c. 16. Habuit & Chriſtus ſuos contradictores, & Ioánes Baptiſta, Matth. 11. *Venit enim Ioannes*, ait Dominus, *non manducans, neque bibens, & dicunt: Dæmonium habet, Venit Filius hominis manducans & bibens, & dicunt: Ecce homo vorax & potator vini*. Neuter tamen remiſit quidquam de mentis trãquilitate, Denique quis omnibus omninò placere hominibus queat? An neſcimus fabulam de aſino, quem pater & filius agebant ad mercatum, vendituri ſi poſſent? Agebant illũ primò vacuum ante ſe: reprehenderunt iſtud obuij, quòd neuter illo veheretur, cùm eſſet pater ſenectâ, filius pueritiâ imbecillis. Probauit ſententiam pater, & filium aſino impoſuit. Mox iterum obuiarunt, qui patrem reprehenderent, quòd ipſe annis grauis, pedeſtri itinere ſe vexaret, filium labori & itineri non aſſuefaceret. Rectè & hos monuiſſe pater ratus, filium præire iubet, ipſe aſinum inſcendit. Sed non multum progreſſus, audit mox obiurgatores, quòd tenellos pedes exerceat itinere, ipſe ſuis calloſis parcat. Ergo aſſidere poſt ſe filium iubet. Sed cùm alij obuij iterum eum culparent, quòd vendituras aſinum, priùs tantò pondere exanimare vellet; ad extremum aſinum in pertica geſtare cum filio cœpit, eóque facto multò maximè omnium ſe riſui & reprehenſioni expoſuit, quaſi mente captus eſſet. Itaque indignatione percitus quòd omnium iudiciis taxaretur, aſinum in vicinum flumen præcipitauit, & ſic aſinum, dum ſermonibus hominum mouetur perdidit. Nimirum impoſſibile eſt, ita omnia ſua componere, vt hominum cauillis obnoxia non ſint.

F. V. *Quia noſtra ſorte contenti nõ ſumus*

QVINTO, Perturbantur alij, quia ſuâ ſorte contenti non ſunt, & inuident aliorum ſorti meliori, inhiantque ſemper, vt cùm Borones volunt fieri Comites: Nobiles Barones: Ciues Nobiles: &c. Horum cor perpetuis agitatur æſtibus & fluctibus adinſtar maris. Sic indoluit & illachrymatus eſt Alexander Magnus dicenti Anaxarcho plures eſſe mundos, eò quòd nec dum vnius factus eſſet dominus. Plut. libr. de animi tranquil. Toles ſeipſos torquent & fruſtra quidem; nec enim per hoc ipſi feliciores, aut alij quibus inuident, fiunt miſeriores. Incipiant ergo ſua ſorte contenti eſſe, & erunt quietiores. S. Ægedius. S. Franciſci ſocius beatum illum dicebat *qui amat, & non deſiderat amari, qui ſeruit & ſeruiri ſibi non cupit: qui ſe bene erga alios gerit non tamen eo fine, vt ſe erga illum vicíſſim bene gerant.*

G. VI. *Quia immiſcemus nos rebus alienis.*

SEXTO, Perturbantur alij, quia ſe immiſcent negotiis alienis. Si enim Martha, quæ ſolummodò ſatagebat domûs ſuæ, audiuit à Chriſto: *Martha, Martha, ſolicita es & turbaris erga plurima*, quid audiuiſſet, ſi curare etiam res alienas voluiſſet? Etenim qui noſſe vel agere quærit aliena, ad ſingula ſatis nequit attendere, nec ea vt par eſt, expedire: dum non expedit, confunditur, deiicitur, conſternatur & inuidiam patitur. Vnde Paulus, cùm monuiſſet Theſſalonicenſes. 1. Theſſal 4. *Rogamus vos fratres, operam detis vt quieti ſitis*, mox addit: *& vt veſtrũ negotium agatis*. Hæc enim radix eſt inquietudinis, aliena negotia agere. Obſeruandum etiam quod monet Seneca in opuſc. de curioſitate: *Qui inquirit*, ait, *quid in ſe dictum ſit; qui malignos ſermones etiamſi ſecretò habiti ſint, eruit, ſeipſum inquietat.*

H. VII. *Quia malè egimus.*

SEPTIMO, Qui malè egerunt; ita enim *iuſſit Deus vt peccatum ſibi ipſi eſſet pœna*, vt ait S. Auguſt. in Confeſſ. Speciatim verò & iure merito perturbantur ij, qui perturbant alios. Talis erat Iſmaël, de quo prædixit Angelus: *Hic erit ferus homo, manus eius contra omnes, &* (conſequenter videlicet) *manus omnium contra eum*, Gen. 16. Multas feras non perſequeremur, niſi ipſæ nocerent nobis, & rebus noſtris: vt vrſi, lupi, &c. Prouocauit Amaſias Rex Iuda, Ioam regem Iſraël ad prælium temerè: *Veni videamus nos*, id eſt, pugnemus. Reſpondit Ioas: *Contentus eſto gloriâ tuâ, & ſede in domo tua: quare prouocas malum, vt cadas tu, & Iudas tecum?* Sed non acquieuit Amaſias. Venerunt ergo ad pugnam, ſed Amaſias captus & perductus eſt in Ieruſalem ſuam, non iam vt Rex, ſed velut mancipium, & videre debuit muri deiectionem, templiq; ſpoliationem, 4. Reg. 14. Vixiſſet etiam Goliath, & quietus quidem, niſi temerè prouocaſſet phalanges Iſraëlis. Ita qui ad duella prouocant, vel prouocati prodeunt, quid niſi ſeipſos perturbant, & in plurimas curas & miſerias coniiciunt? Non ergo turbetur cor veſtrum, &c.

CONCIO III.

Dei attributa quomodo in Chriſto eluceſcant.

Demonſtrantur attributa Dei ex operibus Chriſti:

1. *Potentia, inſpiciendo Chriſtum qui omnia potuit.*
2. *Sapientia, ex Chriſto qui omnia ſciuit.*
3. *Bonitas naturalis, quæ excellentiſsimè in Chriſto inuenitur.*
4. *Sanctitas.*
5. *Benignitas.*
6. *Prouidentia.*
7. *Miſericordia.*
8. *Iuſtitia.*

THEMA.

Philippe, qui videt me, videt & Patrem. Ioan. 14.

MVlti quidem veterum Philoſophorum cognouerunt hominis fœlicitatem, & ſummum bonum conſiſtere in cognitione Dei tanquam obiecti nobiliſſimi; quia verò Deum per ſeipſum cognoſcere non poterant, in id ſummis viribus incumbebant, vt eum cognoſcerent per ſuas operationes, ſeu per magna & mirabilia opera, quæ in mundo hoc cernebant. Verùm quia hæc via cognoſcendi Deum longa nimis & anfractuoſa erat ac difficilis, ad extremum Deus ſtatuit eam facere breuiorem & planiorem, mittens Filium ſuum in mundum, A.

qui

qui cùm eſſet imago Patris perfectiſſima, in humana natura & conuerſatione, perfectiones & excellentias æterni Patris nobis repræſentaret. Hoc eſt quod in hodierno Euangelio reſpondet Dominus Philippo petenti videre Patrem: *Philippe qui videt me, videt & Patrem.* Videtur mihi hoc ipſum expreſſum allegoricè Exodi 33. quando ſimili deſiderio Moyſes petebat videre gloriam Dei: *Domine oſtende mihi faciem tuam*, Sed reſpondet ei Deus: *Faciem meam videre non poteris, non enim videbit me homo, & viuet: ſed poſteriora mea videbis.* Tranſiit ergo Deus & vidit Moyſes eum à tergo; tuncque inſonuit vox Dei. *Dominator Domine Deus, miſericors & patiens & clemens & multæ miſerationis & verax.*

Ergo. Auditores, videamus tranſeuntem Deum per hunc mundũ; videamus opera Chriſti, indè à poſteriora demonſtremus Deum, videamus eum in Chriſto veluti in ſpeculo.

B. J. Dei potentia. 1. Vultîn' videre Dei potentiam? Inſpicite Chriſtum, qui primò, potuit omnia facere & fecit, quæcunque ab eo petebantur, vel occaſio requirebat. Nulla ægritudo fuit tam deſperata, quam ille non curauit: nulla mors tam inueterata, quam non potuerit viuificare: nam & puellam in domo mortuam, & adoleſcentem cùm afferetur ad ſepulchrum, & Lazarum in ſepulchro triduanum; & ſeipſum excitauit mortuum, vnaque ſecum multos Patres qui ante multa ſæcula obierant. Nullus dæmon tam robuſtus, quem non expulerit, cùm offerrentur obſeſſi. Adhæc oſtendit ſe omnia poſſe, cùm interrogauit cæcum: *Quid vis vt faciam tibi?* & reipsâ, cùm vel è nihilo creauit panes, & ſtaterem in ore piſcis, vel certè ex aëre & aquâ fecit: cum mutauit elementa, vnum in aliud, vti aquam in vinum: cùm contrariis contraria curauit, vti oculos cæci luto ſuperpoſito, &c. Item oſtendit ſe omnia poſſe in cœlo, cùm ſolem obſcurauit: in terra, cùm eam motu concuſſit: in aquis, cùm fluctibus & mari imperauit, cùm ſuper eam ambulauit, cùm è mari piſces quotquod voluit & quos voluit cepit: in aëre, cum aſcendit in cœlum: in igne, cùm eum de cœlo noluit deſcendere ſuper Samaritanos; quod tamen petebant duo diſcipuli, & id penes ipſum eſſe ſignificabant: in hominibus, quando eiecit ementes & vendentes, quando cohortem proſtrauit verbo in olìueto, quando ëx Iudeorum manibus euaſit cùm voluit, &c. in creaturis, cùm ficum arefecit, &c.

2. Secundò, Solo voluptatis imperio omnia hæc fecit, nullis adhibitis machinis, inſtrumentis, emplaſtris, precationibus; iuſſit ſolummodò, Fiat, mundare, reſpice, Exi nequam ſpiritus, Veni foras Lazare, &c. vel nihil etiam dicendo, voluit tantùm, vt cùm dixit: *Vade, filius tuus viuit, &c.*

3. Tertiò, In momento hæc effecit omnia. Cæci confeſtim viderunt, Lazarus ſtatim prodiit, leproſus confeſtim mundatus eſt, dęmonea illicò eiecti ſunt, &c. Solùm interdum voluit effectum differre ob cauſam, vt cùm leproſi mundati ſunt in via.

Iam ergo vides in Chriſti potentiâ Dei potentiam. Poteſt enim omnia facere, quæcunque vult, & quæ fieri vllatenus poſſunt, è nihilo creare. Et ipſe etiam eſt, qui è paucis granis multam ſegetem, è pluuiis vinum quotannis facit copioſũ, &c. Et hæc omnia facit ſolo voluntatis imperio, & quidquid poteſt facere mediantibus perſonis, poteſt facere ſe ſolo. Denique in momento etiam: *Dixit enim & facta ſunt.*

Vide ergo quanti ſit habere Deum beneuolum aut infenſum, & diſce Deo te ſubmittere, diſce eundem timere, diſce in eo ſperare; ſiquidè creaturæ nihil in nos poſsũt, niſi ipſe annuat.

C. II. Dei ſapientia. 1. SECVNDO, Vltîn' agnoſcere Dei ſapientiam? Chriſtum intuemini. Is enim Primò, ſciuit omnia. Præterita, vt mortem Lazari, Nathanaëlem ſub ficu. 5. maritos Samaritanæ, &c. Futura, vt exidium Ieroſolymæ, traditorem ſuum & interitum eius, negationem Petri eiuſque martyrium, mortem & reſurrectionem ſuam, occurſum hominis amphoram aquæ portantis, euerſionem Iudæorum, Eccleſiæ incrementum, &c. Sciuit abſentia; vt ægritudinem Lazari; item abditiſſima quæque, vt ſtaterem in ore piſcis natantis in mari: vidit cogitationes, & arcana cordis. Vnde ait Samaritana: *Dixit mihi omnia quæcunque feci.* Scripſit in terra peccata Phariſeorum. Adhæc ſapientiſſimè eluſit omnem humanam aſtutiam, vti in quæſtione de tributo Cæſari dando, &c. Nouit etiam quæ ex hypotheſi futura fuiſſent, vt quæ in Tyro & Sidone agenda fuiſſet pœnitentia: neminem omninò ſaluandum, ſi perſecutio Antichriſti non abbreuiaretur, &c.

2. Secundò, ſciuit ea omnia à ſemetipſo, nullum habuit magiſtrum aut conſiliarium. Vnde mirabantur Iudæi: *Vnde hic literas ſcit, cum non didicerit?* Et ſi aliquando interrogauit diſcipulos vel alios, non ideò fecit, vt ab ipſis aliquid diſceret, ſed alias ob cauſas.

3. Tertiò. ſciuit ea vno & ſimplici intuitu, non eguit diſcurſu. Vnde nihil ipſi nouum erat, nihil dubium aut incuidens. Ad omnia reſolutus & nulla in re vnquam dubius fuit: nihil vnquam oblitus.

Talis eſt & Dei ſapientia. Nouit enim primò omnia, præterita, futura, præſentia, nec non poſſibilia omnia etiam indiuidua: rimatur cogitationes hominum: eludit omnium hominum conſilia, &c. Secundò, omnia in ſua cognoſcite eſſentia tanquam in ſpeculo niditiſſimo ſine ope alienâ (quis enim conſiliatius eius fuit?) Tertiò, vno & ſimplici intuitu omnia ab æterno videt, tanquam præſentia, licet ea ſecundùm nos præterita aut futura ſint. Vnde nec errare, nec dubitare, nec obliuiſci quidquã poteſt.

Ergo ſub tanta ſapientia humilia intellectum tuum: deinde time ſub oculo cuncta cernente, cuncta penetrante.

D. III. Bonitas naturalis. TERTIO. Vultîn' ſcire Dei bonitatẽ naturalem, quæ eſt perfectio rerum omnium? Chriſtũ inſpicite. Inuenietis enim primò, in eo omnes virtutes, & quidẽ in gradu excellentiſſimo, ita vt omnes omnium Sanctorũ virtutes lõge ſuperet.

Secun-

Digitized by Google

ſicut hic homo, Ioan. 7. Et alij: *Omnia benè fecit & ſurdos fecit audire & mutos loqui*.

3. Tertiò, omnem pulchritudinem, vt inprimis in monte Thabor paruit.

4. Quartò, omnes diuitias, vti patuit in piſcium captura, in ſtatere ex ore piſcis deprompto, in pane & vino repentè facto, &c. Hinc enim intelligimus potuiſſe eum, ſi voluiſſet, omnia habere.

Denique alia bona omnia, potentiam, maieſtatem, dulcedinem, gloriam, &c.

Talis eſt & Deus, omnis videlicet boni fons & quidem redundans. Ergò in Deo quære, ſi quid boni quæres: ſiquidem extra illum neutiquam inuenies, niſi vmbram boni tantùm.

E. Qvarto, Vultin' cetnere Dei ſanctitatem?
IV. Chriſtum contemplamini. Tam is ſanctus fuit,
Sanctitas. vt non modò peccatum nullum admiſerit, ſed nec admittere potuerit; deinde peccati hoſtem ſeſe exhibuit infenſiſſimum. Hinc enim illa tam ſeuerè exprobrauit hypocritis, Scribis & Phariſæis. *Væ vobis Scribæ & Phariſæi*, &c. Hinc tam ſeriò caſtigauit ementes & vendentes in templo: hinc lachrymatus eſt ſuper Ieruſalem: hinc proteſtatus & turbatus ſuper proditore ſibi aſſidente: hinc ſanguineum ſudit ſudorem: hinc mortem oppetiit vt peccatum deleret: hinc parentes elegit ſibi ſanctiſſimos, qui nulli obnoxij peccato eſſent: hinc reprobos vti Epulonem ne nominat quidem, & ſimilibus dicit: *Neſcio vos*.

Talis ergo eſt & Deus, puriſſimus ſcilicet & omnis puritatis ac ſanctitatis fons & amator, peccatiq; hoſtis immortalis, qui nihil omninò conquinatum intrommitti in regnum ſuû. Vide ergò vt in hoc mundo, velut in templo Dei ſancto cum omni puritate & ſanctitare ac reuerentiâ, quaſi in oculis Dei conuerſeris. Deinde ne templum animæ tuæ in quo idem Sanctus ſanctorum inhabitat, inordinatis affectibus & peccatis violes.

Qvinto, Vultin' noſſe Dei benignitatem &
F. amorem? Ecce vovis Chriſtum, qui primò om-
V. nia quæ habuit & potuit communicare, prom-
Benignitas. pto animo obtulit; gratiam inprimis, & do-
ctrinam cæleſtem: ideò quæſiuit peccatores vel-
1. ut oues perditas; Magdalenam, Petrum, Thomam, &c. deinde gloriam ſuam, quam nobis ſanguine ſuo, vti & gratiam mercatus eſt. Adhæc dedit ſeipſum nobis primò per Incarnationem; deinde per oblationem in crucem, & adhuc magis per inſtitutionem Euchariſtiæ. Quid ampliùs dari nobis potuit?

Secundò, Modus amandi erat intenſiſſimus
2. Amore enim noſtri infans factus eſt: complexatus eſt paruulos; deplorauit Lazari mortem & excidium Ieroſolymæ: diſcipulos ſuos vocauit fratres ſuos, cùm eis nuntiari iuſſit reſurrectionem ſuam: ad infirmos vocatus, libentiſſimè iuit, vti ad ſeruum Centurionis: *Ego veniam & curabo eum*. Denique mala noſtra in ſe ſuſcepit, & vt nos viueremus, ipſe mortem oppetiit.

Tertiò, finis huius dilectonis erat commodum
3. noſtrû tantû, vt nos regni ſui faceret participes.

Talis eſt & Dei benignitas: dedit enim nobis corpus & animam, mundum & quæ in eo ſunt ad obſequium noſtrum, Angelos in cuſtodiam, ad extremum Filium ſuum, & per eum gratiam ſuam. Dabit etiam ſeipſum in gloriâ ſuâ quodammodo in cibum & potum noſtrum, per iutimam vnionem. Deinde diligit nos, vt pater filios. Denique non ſui, ſed noſtri commodi gratiâ omnia iſta dedit: nihil enim demitur, ſi ipſi non ſeruiamus. Ergo tanto amatori grati ſimus, & amantem redamemus.

Sexto, Vultin' intelligere Dei prouiden- G.
tiam? Chriſtum contemplamini. Is primò ne- IV.
ceſſaria egentibus prouidit: vti vnum in Canâ, Prouidentia.
panem & piſces auditoribus ſuis in deſerto, 1.
ægris medicinam, afflictis conſolationem, &c. Lazarum non ſuſcitauit, niſi poſt triduum, ob bonum aliorum & diſcipulis piſcantibus præ-
parauit piſcem aſſum. 2.

Secundò, Mala ab hominibus auertere ſatagebat, vti periculum diſcipulorum in mari laborantium, & Petri mergi incipientis. Impediuit ſatanam, qui expetiuit cribrare diſcipu-
los eius ſicuti triticum. 3.

Tertiò, ſuos etiam tutatus eſt & ſeruauit, vti in monte Oliueti, & Caluariæ, &c. *Sinite hos abire*.

Talis etiam eſt Dei prouidentia. Neceſſaria nobis prouidet, mala plurima auertit, quæ vel diabolus vel nos ipſi nobis in anima, corpore & bonis illaturi eſſemus: ſeruat & conſeruat nos.

Ergò aequieſcamus diuinæ prouidentiæ, nec contra eam murmuremus; ſi quidem intelligimus eum omnia moderari ſapientiſſimo conſilio; deinde pellamus anxiam rerû huius vitæ ſolicitudinem. Denique fiduciam in periculis maximam capiamus.

Septimo, Vultis ſcire Dei miſericordiam H.
Videbitis eam in Chriſto, quando viduam VII.
mortem filij deflentem videns, miſericordiâ Miſericordia.
motus ſtetit, filiumque reſuſcitatum ei reſtituit. Item quando fleuit ſuper Lazari mortem, & ſuper Ieroſolymæ excidio præuiſo.

Huic affines ſunt primò Patientia, quam 1.
totâ vitâ tenuit, & inprimis in tolerandis obtrectatoribus & proditore ſuo; deinde in tolerandis aliorum diſcipulorum defectibus. Item cùm tulit æquo animo excludi ſe à Samaritanorû ciuitate, nec vlciſci voluit. Similiter cùm Petri gladium inhibuit.

Secundò, Manſuetudo; quâ etiam cum 2.
peccatoribus humaniſſimè verſabatur & manducabat; peccatricem non repulit, ad colloquendum cum Samaritana ſuper puteum ſedit, ad Zachæum ſe inuitauit, &c.

Tertiò, Clementia, quâ non ſolùm iniurias 3.
omnes facilè condonauit, vti Petro & diſcipulis ſui deſertoribus, ſed etiam beneficia impertiit, vti cùm pro inimicis orauit in Cruce; cùm Malcho autem reſtituit; cùm Iudam ad oſculum recepit, &c.

Talis ergo eſt & Dei Miſericordia, qui ab innumeris miſeriis nos liberat, ac ſæpè neſcientes; deinde tolerat peccatores, licet ſæpè relabentes, multo tempore expectans eos ad pœ-

pœnitentiam. Nec repellit ab Eccleſia, Sacramentorum perceptione, &c. beneficiis ſæpè demulcet, condonat peccata, remittit pœnas & flagella, commutat pœnam æternam in temporalem. Vide ergo quid rependas tantæ miſericordiæ.

L. VIII. Iuſtitia. 1. Octavo, Noſſe volumus Dei iuſtitiam? Videamus eandem in Chriſto. Primo, cùm peccatores corripuit, vt quando ementes & vendentes facto flagello eiecit è templo, quando Ieroſolymitanos excidio puniuit.

2. Secundò, Cùm ſuū cuique tribuit, nec perſonarum acceptor fuit; vti cùm duobus diſcipulis petentibus ſedere ad dexteram & ſiniſtram eius reſpondit id non eſſe ſuum dare illis, ſed quibus paratum eſt à Patre. Item cùm dixit: *Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, quæ ſunt Dei Deo.* Item cùm vectigal, quamuis exemptus, ſoluit, ne quem ſcandalizaret.

3. Tertiò, Cùm reſipiſcentes in gratiam recepit, obſtinatos verò reliquit & perire permiſit; vt cùm Petrum lachrymantè recepit in gratiam priſtinam, Iudam verò deſperantem permiſit abire in locum ſuum, id eſt, infernum. Similiter cùm latronem confitentem duxit ſecum in paradiſum; alterum blaſphemantem damnandum reliquit.

Talis ergo eſt & Dei iuſtitia. Suo enim tempore punit peccatores pro merito: ſuam etiam cuique mercedem dat, ac denique vnum quidem aſſumet (videlicet pœnitentem,) alterum relinquet, ſcilicet impœnitentem.

Vide ergo vt timeas Deum ſemper.

CONCIO X.

Quomodo Chriſtus nobis via, veritas & vita.

1. Chriſtus veritas eſt in veritate docens nos viam cæli
2. Via eſt per exemplum ducens nos ad cælum.
3. Vita eſt per Redemptionem.

THEMA.

Ego ſum via, veritas & vita. Ioan. 14.

A. TRIA omnino, & non plura, exigere poteramus, vt infernum declinare & ſalutem conſequi poſſemus; nimirùm, vt doceremur viam cæli, vt incitaremur efficaci exemplo ad progrediendum: & vt liberaremur à poteſtate dæmonis, ac peccato, à quibus retinebamur. His enim tribus datis nullam excuſationem habet homo, ſi à ſalute ſuâ deuiet & damnetur. Iam verò Chriſtus omnia hæc nobis præſtitit: docuit viam cœli verbo veritatis: præiuit ipſe ſuo exemplo: redemit nos à poteſtate dæmonis & peccato. Triplex hoc beneficium Chriſtus nobis ſignificat, cùm ait in hodierno Euangelio: *Ego ſum via, veritas & vita.* Via per exemplum, veritas per doctrinam, vita per redemptionem. Vti mox oſtendemus.

B. I. Chriſtus Doctor. PRIMO, Indigebamus doctore, qui nos viam cœli in veritate doceret. Etenim poſt lapſum primi hominis in tantas ignorantiæ tenebras deuenerat genus humanū, vt (paucis exceptus) ſuum & communem omnium opificem neſciret, eiuſque prouidentiam & gubernationem, fines bonorum & malorum, cœlorum & infernum, animæ immortalitatem, vitiorum turpitudinem, virtutum pulchritudinem, regulam bene viuendi. Vnde quaſi cæcum per tenebras currebat ad mortem, eamque ſecundam & immortalem. Pro Deo colebat aſtra, homines impios & damnatos, vel eorum ſtatuas vel animalia rationis expertia & in his omnibus dæmonem, qui omnes ſuo ſub imperio tenebat & ſecum ad æternam noctem trahebat. Has igitur tam exitiales tenebras Veritas Chriſtus doctrinæ ſuæ luce diſpulit, errores detexit, diaboli fraudes & tyrannidem aperuit; Deum verum eiuſque prouidentiam, miſericordiam & iuſtitiam pateſecit, bonorum præmia & malorum ſupplicia propoſuit totamque ſalutis viam, hoc eſt, ſeipſum ſuaque inſtituta clariſſimè omnibus demonſtrauit. Ipſa eius doctrina inprimis tota grauis eſt & ſeria, nihil, niſi quod nō ſit vtile ſaluti cōtinens, plana itē & rudibus etiā ingeniis accommodata; ſublimis etiam & inexhauſtæ profunditatis, vt doctiſſimi quique ſemper in eâ diſcere poſſint: pura quoque & perfecta, illuſtrans intellectum, inflammas voluntatem, dirigens operationem, componens vitam, &c. Huius enim doctrinæ inſtrumentum fuit ipſa Chriſti humanitas omni ſapientiâ & eloquentiâ referta; vnde longè ſuperat cæteras Scripturas ſacras, quas per homines tantùm Spiritus ſanctus dictauit; vt facilè agnoſcat lector, pluſquam hominem fuiſſe, qui doctrinam, illam tradidit. Conſideramus aliqua capita. Ad terrenarum rerum abdicationem hortatur dicens: *Niſi quis renunciauerit omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* &: *Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia, &c.* &: *Amē dico vobis, quòd vos qui reliquiſtis omnia, &c.* Ad caſtitatem: *Sunt Eunuchi, &c.* Ad obedientiam: *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, &c. Qui amat animam ſuam, perdet eam, &c.* Ad dilectionem inimicorum: *Ego autem dico vobis, Diligite inimicos veſtros.* Ad ſtudium orationis: *Quis ex vobis patrem petit panem, &c.* & *Ego dico vobis: Petite & accipietis, &c.* Taceo parabolas illas omni ſapientiâ plenas ad omne virtutis genus excitantes.

Quòd ſi modus conſideretur, quo collatum eſt hoc beneficium, magis adhuc creſcit. Docuit enim Dominus, non per Angelum aliquem aut Prophetam, ſed per ſeipſum aliquot annis, magno labore, in fame & ſiti, æſtu & gelu, in magnâ fatigatione, vt patet in ſermone habito cum Samaritanâ, in variis item locis, oppidis, vicis, in deſerto, in montibus, in campeſtribus, terra marique, in templo, plateis, domibus, publicè, priuatim. Neminem etiam excludebat è ſuo auditorio: vndique occaſionem docendi dexterrimè captabat: rudiorum ingeniis ſe accommodabat: nec ob duritiā hominū aut Phariſæorum obtrectationes & minas deſiſtebat. Ad diſcipulorum ſuorum captum benignè ſe demittebat, eorum craſſitiem & tarditatem patienter ſuſtinebat Mirabile ſpectaculum, videre diuinam illam ſapientiam cum plebeiis & rudibus hominibus, piſcatoribus, mechanicis aſſi-

duè

Digitized by Google

duè occupatam & conuerſantem. Multum foret, ſi quis magnus doctor ruſticanos pueros à principiis & Alphabeto inſtrueret, eorum craſſos mores toleraret, &c. Quantò plus eſt illud? Multum etiam putatur, ſi cui viro plebeio ſcribat rex propriâ manu familiares litteras: Multò plus eſt illud. Quare S. Antonius, cùm ad eum Conſtantinus Magnus & filij crebrò literas miſiſſent, vt reciprocis ab eo ſcriptis exhilararētur; nihil hac Principum beneuolentiâ motus *& tanquam non acceptis literis*, vt ſcribit S. Athanaſius in eius vitâ, *conuocatis Monachis aiebat: Reges ſæculi ad nos miſerunt epiſtolas. Quæ hîc Chriſtianis adhibenda admiratio eſt? licet enim diuerſa ſit dignitas, attamen eadem naſcendi & moriendi conditio eſt. illa ſunt omni admiratione percolenda, illa toto animi affectus retinenda ſunt, quòd hominibus Deus legem ſcripſerit, quòd per filium propriis Eccleſias ditauit eloquiis.*

Huius beneficij figuram habemus illuminationem cœci nati, Ioan. 9. cùm Chriſtus expuit in terram & fecit lutum ex ſputo, & liniuit oculos eius, iuſſitque eum lauare in Natatoriâ Siloë, vti exponit S. Aug. hom. 44. in Ioannem.

C. II. Ductor. SECVNDO, Indigebamus ductore. Etenim licet homines agnouiſſent viam cœli, ea tamen illis viſa fuiſſet ardua nimis & difficilis; quia cùm ſenſibus ducantur, nihil præter ſenſibilia perfectè apprehendunt: Spiritualia autem quibus continetur via cœli, obſcurè tantùm & cōfuſè ac quaſi à longè; quo fit vt à ſpiritualibus parum & lāguidè moueantur, à ſenſibilibus verò multùm & vehementer. Cùm ergo via virtutis, alioquin per ſe facilis & iucunda, videatur hominibus aſpera & difficilis, Chriſtus huius infirmitatis noſtræ conſcius, vt fortiùs apprehenderemus bonorum ſpiritualium excellentiam, magiſque ad ea conſequenda excitaremur, difficultates verò annexas faciliùs ſuperaremus, factus eſt nobis via, dum exemplo ſuo in omnibus præire voluit, & ſenſibile exēmplar omnis perfectionis ſeipſum exhibere, ad quod aſſiduè intuentes, vitam noſtram conformaremus. Abſque hoc eſſet, multi erant dicturi, facile eſſe virtutis viam oſtendere, ſed non item peragrare: hanc difficultatem non eſſe expertum Dominum noſtrum, ſed graue tantùm onus impoſuiſſe nobis, quod digito ſuo non mouiſſet. Ad quem modum miles quidam, vt refert Frontinus lib. 4. c. 6. Xenophonti duci obiecit, facilè eum ſedentem in equo, laborioſum iter imperare. Sed vt Xenophon equo mox deſiliit, & militem ei impoſuit, ipſeque pedeſter inceſſit: ita fecit & Chriſtus. De equo enim gloriæ ſuæ ipſemet deſiliit in aſperum virtutis iter, nobiſque ita in omnibus præiuit, vt nos equitare, ipſum pedibus inceſſiſſe, fateri debeamus. Cuius rei figuram propoſuit nobis in Samaritano, qui de equo ſuo deſcendens, impoſuit illi miſerum illum, qui præ languore & vulneribus incedere non poterat. Itaque quid difficile, quid aſperum in hoc mundo, quod Chriſtus non ſit expertus? Paupertas? At ipſe in ſtabulo eoque alieno natus, diuerſorium non habuit, paupere ædiculà educatus, ope alienâ & eleemoſynis piorum ſuſtentatus, neque locum, neque ſupellectilem, nec vbi caput reclinaret; ſepulchrum etiam alienum habuit, pauperes inſuper diſcipulos. Caſtitas? At ipſe de caſtiſſima virgine natus, virginitatem perfectiſſimè ſeruauit. Obedientia? At ipſe ſubdidit ſe parentibus, Principibus, legi veteri, & Patri vſque ad mortem crucis. Humilitas? At ipſe humiles parentes elegit, per triginta annos gloriam ſuam occultauit, poſtremiſſimum locum inter latrones & contemptiſſimum ſupplicium ſubiit. Oratio? At ipſe crebrò pernoctavit in oratione locis ſolitariis, præterquam quòd mens eius in contemplatione perpetuò defixa erat. Zelus domûs Dei & ſalutis animarum? At ipſe nonne flagello eiecit mercatores è templo? nónne per aſpera & aduerſa quæque quæſiuit animarum ſalutem die noctéque? Patientia? Et quid eſt eius paſſio, niſi mera patientia? Manſuetudo & inimicorū dilectio? At ipſe pro inimicis paſſus eſt & orauit in cruce: Malchum ſanauit: Iudam tolerauit, pauit, lauit, amicum ſalutauit: iniurias diſcipulorum poſt reſurrectionem obliuioni tradidit. Taceo exempla alia virtutum cæterarum, modeſtiæ, grauitatis, ſobrietatis, caſtigationis corporis, vigilantiæ, circumſpectionis & prudentiæ, benignitatis, affabilitatis, miſericordiæ, commiſerationis, aliarumque, quibus per omnia perfectiſſimè doctrinæ ſuæ correſpondit. Atqui nemo neſcit, quantam habeat vim ad perſuadendum, exemplum magni præſertim Ducis. Puduit militem Xenophontis paulò antè dictum, equo vehi & videre dominum ſuum pedibus incedere: puduit milites Alexandri Magni non ſe qui ducem ſuum per aſpera viarum præeuntem. Pudeat nos Chriſtianos, non ſequi Ducem noſtrum.

Quòd ſi modum conſideremus, creſcit hoc beneficium. Non enim præiuit nobis Chriſtus, quomodo Angelus ille in columna nubis Hebræos per deſertum: ſed cum labore, fatigatione, doloribus, &c. Ideò enim tot & tanta paſſus eſt, vt relinqueret nobis exempla plurimarum virtutum. Neque enim ad ſoluendum pretium redemptionis noſtræ tot & tam diuturnis laboribus & cruciatibus opus erat. Vna enim precatio, vna ſanguinis gutta ſufficiebat ad abluenda totius mundi peccata. Voluit quidem Dominus, vt copioſa eſſet noſtra redemptio: ratio tamen exempli videtur potiſſimùm ab eo ſpectata fuiſſe, vti paſſim indicat ſcriptura 1. Pet. 2. *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt ſequamini veſtigia eius.* Et cap 4. *Chriſto igitur paſſo in carne, & vos eâdem cogitatione armamini.* Et Matt. 20. *Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum:* Ita aliæ virtutes, humilitas, obedientia, ieiunium, dilectio inimicorum, vigilantia, compaſſio, paupertas, zelus gloriæ Dei magno ipſum conſtiterunt. Quanta enim res eſt, Deum pati contemptum, paupertatem famem, ſitim, directionem ſuperioris, iniurias inimicorum, &c.

TERTIO, Indigebamus Redemptore, qui liberaret nos à iugo dæmonis, peccati & mortis D. III. Redēptor.

æternæ. Talem etiam ſe nobis exhibuit Chriſtus, adeoq́ue nobis vita fuit. Nam imprimis cepit Leuiathan illum, quem olim ſancti Patres deſiderabant capi: *Quando capies Leuiathan hamo & fune ligabis linguam eius?* Deinde proiecit in profundum maris omnia peccata noſtra, & velut Pharaonis currus in mari rubro ſanguinis ſui ſubmerſit; peccata, inquam, quæ ſuopte pondere nos ad inferni barathrum in momento traxiſſent, non minus quàm Luciferum; niſi eius pondus Deus inhibuiſſet, & Chriſtus omninò abſtuliſſet. Parauit etiam nobis balneum pœnitentiæ perpetuum ad abluenda peccata, aliaq́ue Sacramenta ad gratiam comparandam.

Quæ cùm ſint maxima, longè maiora fient, ſi modus conſideretur, quo nos liberauit. Non enim redemit nos pecuniâ aut re aliâ externâ; ſed maximis ſuis laboribus, incommodis, cruciatibus, morte. Nam primò acceptauit reatū noſtrum & tranſtulit in dorſum ſuum, velut ſi reus eſſet omnium illorum peccatorum, quæ commiſſa ſunt, & committentur in vniuerſo mundo. Cogitate, quantū confunderetur filius Regis, ſi fœdiſſima & fœtidiſſima veſtis, ſanguine & pure aſperſa, vermiculis plena & mille aſſuturis deformata tenerrimo eius corpori indueretur, ſicq; corā patre ſuo ſiſteretur? Atqui ad hunc modū ſuſcepit in ſe peccata noſtra Dei Filius, & ita coram Patre ſuo cōparuit, factus pro nobis maledictum, vt ait Apoſtolus. Vnde delicta noſtra ſua vocat Pſal. 21. *Longè à ſalute meâ verba delictorum meorum*, id eſt, accuſatio peccatorū meorum prohibet me ſaluari: item Pſal. 39. & 68. Neque ſolum ſtatum & perſonam Rei in ſe ſuſcepit, ſed etiam mortem & pœnas acerrimas totumque ſatisfactionis onus: dolorem præterea de peccatis illis; ac denique ſatisfactionem externam.

Quæ cùm ita ſint, quomodo non meritò reprehendendi ſumus, ſi poſt tantum beneficium adhuc perditè viuamus & ſanguinem teſtamenti conculcemus? An non ſatis eſſe nobis debet, quòd ſemel nos redemerit Chriſtus? Quid non pollicentur captiui, vt vel primâ tantùm vice dimittantur liberi: Promittunt ſe in æternum non redituros ſeu flagitia perpetrata repetituros: deuouent capita ſua, litteris aut verbis conceptis, vt ſi redierint, mox plectātur ultimo ſupplicio, Quid non facerent dæmones vel damnati, ſi vel ſemel reſtituerentur in ſtatum viæ? Vidimus alibi dæmonem dixiſſe, ſe repturum in columna per cultros acutiſſimos vſque ad cælum, ſi vel vnico obtutu videre Deum poſſet. Quare quod Dominus dixit paralytico Ioan. 5. id nobis etiam dictum exiſtimemus: *Ecce ſanus factus es: iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.*

In feſto omnium Sanctorū.

Atque hæc ſunt illa tria, de quibus paulò poſt, in eodem ſermone habito in cœnâ vltimâ, Ioan. 16. dixit: *Cùm, venit ille* (Paracletus) *arguet mundum de peccato, & de iuſtitia, & de iudicio.* De peccato, quia non crediderunt docenti viam veritatis. De iuſtitiâ, quia Chriſtus ad Patrem vadit hoc eſt, quia cùm ſanctiſſimam vitam duxerit, ob quā ad Patrem vadit, ſeſſurus ad dexterām eius, non excitantur tamen eius exemplo ad eandem viam ineundam. De Iudicio, quia mediante paſſione ſuâ principem huius mundi dæmonem iam iudicauit & ab imperio ſuo deiecit, adeoq́ue genus humanum ab eius poteſtate, peccato & morte redemit. De primo arguet eos veritas, de ſecundo via, de tertio vita. Nos ergò, auditores, ne à Spiritu ſancto de his aliquando arguamur, audiamus veritatem, ſequamur viam, amemus vitam &c.

CONCIO I.

Argumenta fidei Catholicæ nunc maiora quam olim.

Primum argumentū eſt Eccleſiæ Catholicæ antiquitas.
2. Continua Pontificum ſucceſſio.
3. Victoria obtenta ab Eccleſia contra hæreticos.
4 Incrementum quo totum orbem inuaſit.
5. Fructus.

THEMA.

Tanto tempore vobiſcum ſum, & non cognouiſtis me? Ioan 14.

IVdicate, Auditores, an non indignum facinus ſit, quod dicturus ſum. Erat par coniugum nobile, diues, fideliſſimum, honeſtiſſimum & laudatiſſimū. Vixerunt autem ſimul per annos circiter octoginta in ſummâ tranquillitate & amore. Filios etiam genuerunt & filias complures. Tandem vbi ad multam ætatem peruenerunt, cœperunt liberi inſoleſcere & degenerare, vitia ſectari. Arguuntur ergò ſubinde ab optimis parentibus; ſed illi correctionis & diſciplinæ impatientes eiecerunt ſuos parentes è proprio domicilio, ipſi interim libitu ſuo vixerunt. Poſt aliquod tēpus redeunt parentes, & recipi in domum ſuā poſtulant à liberis, ſed hi negāt ſe eos noſſe, aſſerunt eos nequaquā eſſe ſuos parentes; ideoq; in ædes non admittunt, Quare circumeunt iſti domū & clamant ad ſuos liberos: Itane nos non agnoſcitis? tanto tēpore vos aluimus, vobiſcum viximus; nunc in ſenio noſtro cognoſcere nos non vultis? Sed fruſtra; imò conuitiis aggrediuntur eos liberi, patrem vocant adulterum, matrem meretricem, & ſic eos à ſe abigunt. Quid vos ad hæc, Auditores? Nónne mecum dicitis ad hos filios: Genimina viperarum: Filij Belial: Filij ſcelerati: Semen nequam, ſemen Chanaan? Sed quinam hi parentes, quinam filij, putatis? Paucis verbis: Parentes ſunt Chriſtus & ſponſa eius Eccleſia, qui in Germaniâ noſtrâ educârunt plurimos liberos; inter alios verò, multos rebelles, id eſt, hæreticos, qui impatientes diſciplinæ, eiecerunt è ſuis ædibus Chriſtum & Eccleſiam. Ex eo tempore quærunt reditum iſti coniuges; ſed audiunt illud: Non noui vos. At reſpondet Chriſtus: *Tanto tempore vobiſcum ſum, & non cognouiſtis me?* Tamdiu ego vos in fide Catholica educaui & nutriui, & nunc iterum per vicinos Catholicos, eorum conciones & libros, toties vos moneo, vt me agnoſcatis patrem veſtrum & recipiatis: & necdum A.

dum vultis agnoſcere? Fruſtra. Clamant Chri-
ſtum eſſe adulterum, qui aliquando deſeruit ſuã
Eccleſiam: Eccleſiam eſſe meretricem, quæ er-
rauerit, & à Chriſto aliquando defecerit, &c.
Quid de his dicemus? Sed forſitan agnoſcent
parentes ſuos, ſi demonſtremus eis indicia &
ſymbola eorum.

B. I. Antiquitas Eccleſiæ. PRIMO, Conſidera Eccleſiæ Catholicæ an-
tiquitatem, quanto tempore conſtiterit immo-
ta & immutata, & videbis ſtetiſſe ad annos mil-
le & ſexcentos, adeoque omnes aliarum ſecta-
rum ætates multis ſæculis ſuperaſſe. Id enim
1. docet nomen Catholicorum, quo ſemper nos
vocati fuimus, & vocamur etiamnum, maximè
vbi Catholici & hæretici ſimul habitant. Quæ-
renti enim Templum Catholicum, nemo oſten-
2. det fanum Lutheranum. Secundò, quia ne-
mo vnquam oſtendet, quo tempore, loco,
auctore cœperit Eccleſia noſtra, præterquam
3. ab ipſo Chriſto eiuſque Vicario Petro. Tertiò,
quia omnes hæreſiarchæ & hæretici ab Eccleſiâ
noſtrâ diſceſſerunt: Ergo illa prior & anti-
4. quior fuit. Denique oſtendent omnis generis
monumenta, fundationes, Eccleſiæ, Calen-
daria, ipſa lingua noſtra Germanica, Catholi-
cam Religionem ab eo tempore, quo Germa-
niæ inuecta eſt. Imprimis voces quæ ad ſacra
1. ſpectant: **Fronleychnamb** / id eſt, **Wahr-
leychnamb**. **Meſz** / vnde Nundinæ dicuntur
die Meſz/ quia ad Encænia vel Patrocinia ſan-
ctorum confluebat populus, & ob confluxum
populi vnà mercatores. **Wandlong** / Conſe-
cratio. **Opffer** / id eſt, Oblatio, **Oblat** / id eſt.
hoſtia, **Kirch** / à Græco κυριακή, id eſt, dominica,
ſcilicet domus, **Beicht** / **Furmung** / **letſte
Oelung** / **Prieſterweih**.

2. Secundo, nomina clericos concernentia,
Preiſter / id eſt. Presbyter, **Pfaff** / à Papa, id
eſt, Pater, **Biſchoff** / id eſt, Epiſcopus, **Bapſt** /
id eſt, Papa, **Munch** / id eſt, Monachus **Mun-
ſter** / id eſt, Monaſteria, **Kloſter** / id eſt, Clau-
ſtra, **Abbt** / id eſt, Abbas. Vnde & nomina loco-
rũ, **Biſchoffshaimb**: **Inder Abtey** / **Abben-
zell** / **Pfaffenhoffen**, **Munchen** / Monachium
Inſpice litteras & monumenta vetera, nuſquam
inuenies **Predighauſz** / **Anzaigungh** / **Predi-
cant** / Superintendent. **Diener am Wort**. Qui
locus vnquam vocatus **Predighauſzhaim** /
Predicants zell; &c.

3. Tertiò; Nomina feſtorum Eccleſiæ, **Kirch-
weich** / **Weyhnacht** / **Liechtmeſz** / **Aſcher-
mitwoch** / **Faſten Palmtag** / **Charwochen** /
à carenis, **Crenkwochen** / etc. Nomina item
Sanctorum faſtis inſerta, ciuitatibus; oppidis &
pagis tributa, aliaque innumera, ſine quibus
loqui neſcirent hæretici, cùm interim ab iis hæ-
reſeos & defectionis arguantur.

Iam ergò quis dubitabit illi Eccleſiæ adhæ-
rere, quæ omnium antiquiſſima eſt, & à Chri-
ſto primo Inſtitutore ad nos vſque deriuata?
Origenes tot & tanta ſcripturus de veritate,
non aliâ de cauſâ ſub Zephyrino Papa Romam
ſe contulit, niſi vt Eccleſiam planè antiquiſſi-
mam inuiſeret, vt ſcribit Euſeb. Cæſarienſ. l. 6.
cap. 12. hiſt. Eccl. & tamen tunc vix adhuc du-
centos annos durauerat Eccleſia. Quantò ma-
iorem auctoritatem nunc habere debet, poſt-
quã ſexdecim ſæcula compleuit & perdurauit?
De Moyſe dicitur Deut. 34. cùm 120. annorum
eſſet mortuus: *Non caligauit oculus eius, nec dentes
illius moti ſunt*. Item de Eccleſia Catholica dici
poteſt, eaque vnica, quia in nullo fidei articulo
decepta eſt, nec aliam doctrinã tradidit. Si enim
illa errauit, quæro vbi tunc fuerit vera Eccleſia?
Quæ autem hæreſis non breuî caligauit & den-
tes perdidit? Quod ſi antiquiſſimæ noſtræ Ec-
cleſiæ fidem non habes, quomodo habes Lu-
theranæ aut Caluinianæ, quæ vix vnum attigê-
re ſæculum, & tamen iam caligine inuolui inci-
piunt, denteſq; ad ſui defenſionem perdere? Quid
facerent hæretici, ſi tot annis hæreſis eodem ſte-
tiſſet? Si enim primum Iubilæum, ante paucos
annos tantâ ſolemnitate celebrarunt, quid face-
rent, ſi millenaria foret? Dicite ergo Lutherani,
dicite Caluinicolæ veſtræ ſynagogæ quomodo
adhærebimus, quæ tam ſerò prodiit? Quid enim
fieri oportuit illis, qui ante vos fuerunt, quorſum
ſe recipere ad Eccleſiam debuerunt, quæ nullibi
tunc extitit, ſi veſtra vera fuit?

SECVNDO, Conſidera Summorum Pontifi- C.
cum continuam ſucceſſionem vſque ad noſtra II.
tempora. Certè S. Irenæus Martyr pleniſſimam Pontificũ
aſſerit ſibi oſtenſionem eſſe, ſucceſſionem con- ſucceſſio.
tinuam Pontificum 13. vſque ad Eleutherium
ſui temporis l. 3. aduerſ. hæreſ. Similiter Opta-
tus Mileuitanus, Epiphanius, Hieronymus, Au-
guſtinus triumphant in ſucceſſione Pontificum
vſque ad ſua tempora, ſcilicet annorum 460.
Pontificum verò ad Summum 40. Quid ſcri-
pſiſſent, ad hæc noſtra tempora ſeriem illam
protenſam vidiſſent? *Tenet me in Eccleſiâ Catho-
licâ*, ait Auguſtinus c. 4 contra Epiſt. fundam
*ab ipſâ ſede Petri Apoſtoli, cui paſcendas oues ſuas poſt
reſurrectionẽ ſuam Dominus cõmendauit, vſq; ad præ-
ſentem Epiſcopatum, ſucceſſio Sacerdotum*; quo tem-
pore nondum erant vltra 40. Pontifices Ro-
mani, quantò magis nos teneat nunc ſucceſ-
ſio 238. Pontificum? An non longè clarior eſt
nunc Chriſti de Eccleſiâ & ſede Petri prædictio,
quàm tunc? præſertim ſi hæc tanta ſeries com-
paratur cum nouatoribus, qui nullam prorſus
ſucceſſionem allegare poſſunt? Cui enim ſuc-
ceſſit Lutherus & Caluinus, in ea, quam docuê-
re, doctrina?

Corruerunt ſedes aliæ Patriarchales: ceſſauit
in Auguſtulo Romanum imperium occidenta-
le: ceſſauit & orientale: cur ſedes iſta non ceſſa-
uit, præſertim cùm ſæpiùs euerſa ſit Roma à
barbaris & hæreticis, & in eorum poteſtate
fuerit? Aliquot etiam Imperatores Catholicos
hoſtes habuit hæc Sedes: & tamen conſerua-
ta eſt, nimirum mirâ Dei potentiâ & prouiden-
tiâ. quia Chriſtianæ Eccleſiæ plurimum intere-
rat; habere vnum caput aſpectabile & Paſtorem
ſummum. D.

TERTIO, Conſidera Eccleſiæ noſtræ victo- III.
rias, quas obtinuit contra hæreſes & tyrannos. Victoriæ Eccleſiæ
Etenim primò impugnabatur ſæuiſſimè à 12. contra hæreſes & ty-
circiter Monarchis, qui eam omni conatu pe- rannos.
nitus exſcindere conati ſunt. Sed tantum abeſt

vt deleta ſit, potiùs inde maximoperè aucta, & ſanguis Martyrum factus ſit ſemen Chriſtianorum, vt dixit Tertullianus. Succeſsêre deinde hæretici alii & alii pæne innumeri, à quorum parte ſteterunt aliqui Imperatores, qui mutatis vicibus Eccleſiam infeſtarunt, & miris modis exagitarunt ac nullo vnquam tempore quieſcere permiſerunt. Et horum tamen omnium ictus non modò ſuſtinuit & excuſſit; ſed etiam præclariſſimas victorias de ſingulis obtinuit. Hæreſes corruerunt & cornua ſua in Eccleſiam arietando excuſſerunt: Eccleſia ſtat & floret. Quis aut nunc non maiorem fidem habeat Eccleſiæ quæ toties tentata, ſemper immota conſtitit & prædictionem Chriſti veriſſimam comprobauit: *Portæ inferi non præualebunt aduerſus eam? Dubitabimus nos*, inquit Auguſtinus l. de vtilitate credendi, *eius Eccleſiæ condere gremio, quæ vſque ad confeſſionem generis humani ab Apoſtolicâ ſede per ſucceſſionem Epiſcoporum, fruſtrà hæreticis circumlatrantibus, culmen auctoritatis obtinuit*? Et nos dubitabimus eam Eccleſiam de fæce Lutheranorum non triumphanturam, quæ pluſquam de centum hæreticorum exercitibus triumphauit? Quis non ſecurè reciperet ſe in caſtellum, quod innumeris obſidionibus preſſum, nunquam expugnari potuit? Talem eſſe Eccleſiam noſtram, nunc luce clarius eſt.

Quid verò qui probato illo lapide relicto confugiunt ad foucas hæreticorum? Quas, quæſo, perſecutiones Tyrannorum, quos aduerſarios illi adhuc experti ſunt? Suapte fragilitate periêrunt, nec gladio eguerunt. Denique dogmata eorum primo quoque Concilio habito damnata ſunt, & inde mox corruere cœperunt. Quod ſanè etiam continget noſtris hæreticis, qui dogmata iam olim damnata & ſepulta ex inferis eruerunt: vt mirum ſit quomodo needum cognoſcant Chriſtum, qui iam dudum eorum dogmata reprobauit.

E. IV. Incremẽtum.

QVARTO, Conſidera Eccleſiæ incrementum, quæ totum peruaſit orbem, & ex paruo lapide facta eſt mons ille magnus, Dan. 2. & Iſ. 2. de quo S. Auguſtin in Ioan tract. 2. ait: *Quid amplius dicam, quàm cæcos, qui tam magnum montem non vident?* Quæ autem ſecta oſtendi poteſt, quæ Eccleſiæ amplitudini comparari q[…]eat? Apoſtolus certè ad Romanos 1. gratias egit Deo, quòd fides Romanorum annunciaretur in vniuerſo mundo. Atquî nunc longè veriùs & pleniùs peruaſit vniuerſum mundum (licet à quibuſdam regionibus iterum receſſerit, exigentibus id earum peccatis) & deuenit deinde ad incognitas priùs mundi regiones. Quàm vtique gauiſi & confortati in fide ſunt Chriſtiani, quando primùm acceperunt Imperatorem Chriſtianum, Conſtantinum Magnum? Sed quot ab eo tempore nos habuimus Imperatores Chriſtianos? Cognoſcitis ergo verba Chriſti, quibus prædixit Euangelium ſuum prædicandum in vniuerſo mundo? Agnoſcitis quadripartitam Chriſti veſtem, id eſt, Eccleſiam, vt figuratum vult Aug. tract. 11. in Ioan. in quatuor mundi partes extenſam? Agnoſcitis granum ſinapis, quod ita nunc excreuit, vt maius ſit omnibus oleribus? fermentum, quod iam pæne fermentauit totum mundum? Cui amplitudini ſi iungamus vnitatem, quâ in vnum conſpirat: quod argumentum efficacius ad comprobandam Eccleſiam veram afferri poteſt? Quis enim dubitat, longè mirabilius eſſe, ſi in iiſdem fidei dogmatibus conſpirent ad amuſſim tot nationes à ſe inuicem diſtantiſſimæ, & ſibi mutuò nunquam viſæ: ſicque in nouo orbe, in Hiſpania, Poloniâ, &c. idem vbiq; credant Catholici, quàm cùm olim in paucis tantũ locis id fiebat?

Comparate, quæſo, vos Catholici Eccleſiam noſtram cum veſtro grege, & videbitis Chriſtum inter vos eſſe non poſſe. Primò enim iniuriam facitis Chriſto, qui Eccleſiam eius in vnum Septentrionis angulum cõpingitis. Quid fiet illis qui ſunt in Aſia, Aphricâ, America, & pleriſq; partibus Europæ, qui de veſtra religione nihil audierunt, nec audire poſſunt? Quomodo ſatis Chriſtus prouidit mundo, ſi Eccleſiam ſuam in tantam anguſtiam abdidit? Adhæc cùm in vno angulo ſit, quomodo in tot ſectas diuiſa nihilominus eſt? Audi Auguſtinum de agone Chriſt. c. 29. *Nec eos audiamus*, ait, *qui ſanctam Eccleſiam, quæ vnica Catholica eſt, negant per orbem diffuſam ſed in illa ſola Aphricâ, hoc eſt, in parte Donati pollere arbitrantur. Ita ſurdi ſunt aduerſum Prophetam dicentem: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Poſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ.* Ita Aug. Quid ergo dixiſſet de Lutheranis, qui non orbis tertiam partem, ſed angulum tantùm vnum incolũt? Deinde quî fit, vt nullum adhuc imperatorem, conſortem fidei veſtræ à Deo obtinueritis, cùm tamen tot Chriſtiani Imperatores extiterint? Cùm enim ferè plebs ſequatur ſuum Regem quomodo per tot ſæcula paſſus eſt Chriſtus ſeduci cum Imperatoribus populos? 1.

Denique cur non creſcitis, ſed conſiſtitis tam diu in ipſis veſtris exordiis, imò iam indies decreſcere incipitis? Nõnne fides Apoſtolorum in ſui exordio ſtupendum in modum creuit, & paucos intra annos per vniuerſum orbem annunciata fuit? Cur vos non ad exteras nationes pergitis, & fidem veſtram dilatatis in orbem? Num fortè in vos, & Lutherum veſtrum ea maledictio lata eſt, quam contra Ruben tulit Iacob: *Effuſus es ſicut aqua: non creſcas, quia aſcendiſti cubile Patris tui* Geneſ. 49. Certè Lutherus effuſus in voluptates carnis inceſtauit & violauit Eccleſiam, Chriſti ſponſam in Germania; quid mirum ergo ſi non creſcat, ſed potiùs decreſcat? Aut fortaſſe quia non eſt vobis cura de conuerſione gentium, aut malè credentium, ſed potiùs de veſtra cute à gladiis perſecutorum tutanda, & domi bene curanda, de vxoribus & liberis & re familiari, &c.

F. V. Fructus. Bozius de fig. Eccl. fig. 93.

QVINTO. Conſidera fructus Eccleſiæ, & videbis eam nunc longè præcellentiorem & ornatiorem, quàm olim fuerat. Nam primò longè maior eſt ſanctorum numerùs in omni ſtatu, cõditione & ſexu, ex omnibus nationibus, regnis, prouinciis, ducatibus. Quis enim recenſeat numerum ſanctorum Pontificum, Cardinalium, Epiſcoporum, Abbatum, Religioſorum, Imperatorum,

Digitized by Google

rum & Imperatricum, Regum & Reginarum, Virginum ac Mulierum? Deinde quot præcones ſancti, qui primi fidem Catholicam inuexerunt in mundum, vti in Germaniâ per ſingulas diœceſes? Rurſum quàm innumeræ & ditiſſimæ paſſim fundationes diœceſium, monaſteriorum, ordinum equeſtrium, hoſpitalium? Quanta Eccleſiaſticarum dignitatum autoritas & honor? Quantus vndique doctorum & doctiſſimorum librorum numerus? Quantus templorum ornatus & copia? Quantus ſanctarum cæremoniarum decor? Quantum perfectionis ſtudiū in ſanctis religionibus & confraternitatibus? Hæc & his ſimilia tanto tempore videtis ô hæretici, in Eccleſiâ Catholicâ, & non nouiſtis eam eſſe arborem illam ſinapis, quæ paulatim ita excreuit ex paruis initiis in ramos, id eſt, inſtituta ordinum & religionum; in folia, id eſt, ſcientias ſublimiſſimas; in flores, id eſt ſanctos viros; in fructum, id eſt, ſtudium perfectionis & operum heroicorum, in corticem ſanctarum Cæremoniarum, &c.

Et quid ſimile, quæſo, cernitis in veſtris cœtibus? Nihil aliud, niſi quòd eiuſmodi decorem & fructus Eccleſiæ Chriſti exterminaſtis. In vna Anglia dicuntur mille monaſteria ab Henrico 8. fuiſſe in profanos vſus conuerſa: vt refert auctor libelli de Schiſin. Anglic. Idem decem millia templorum profanâſſe dicitur, iuxta notum verſum:

Boz l. 22. de ſign. Eccl.

Millia dena vnus templorum ſuſtulit annus.

Sanctorum verò ne vnum quidem proferre poſſunt, qui communi hominum iudicio talis habitus ſit. Neque enim alicuius ſanctitatis indicia aut argumenta in aliquo demonſtrare poſſunt: cùm nullum apud eos ſit perfectionis ſtudium, nulla virginitas, niſi perſonarum quæ à nuptiis excluduntur, & ipſi prædicantes non tolerantur, niſi vxores ducant: nulla voluntaria obedientia; nulla paupertas niſi coacta.

Dignitas & honor perſonarum Eccleſiaſticarum planè apud ipſos periit: nec mirum, quia laicos tantùm & ſibi ſimiles paſtores habent.

Libri eorum pauci & ſcabioſi, ſcommatibus tantùm & mendaciis pleni ſunt.

Sacri ritus in templis nulli. Eadem ſemper crambe quotidie apponitur in eorum templis: nulla feſtorum aliarumque ſolennitatum varietas, vnde & nulla deuotio.

Illud verò intolerandum eſt, quod interim Reformatores audire volunt, & religionem ſuam vocant Reformatã. Et quid eſt reformare? nònne ad meliorem ſtatum & arctiorem vitam reducere? Hoccine fecerunt hæretici?

Quæ cùm ita ſint, non video quomodo noſtri hæretici (modò aliquid ſapiant) excuſari de errore poſſint: cùm in meridie cæcutiãt. Imò arbitror, comparatione illorũ mitius fore hæreticis antiquis in die Iudicii, quàm noſtris, quia tam manifeſta fidei argumenta illi non viderunt. Sed quid tandẽ eſt, quòd ad Eccleſiam non redeant, quam vident eſſe veram? Nimirum, *Confitebor tibi Pater*, ait Dominus, *quia abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis.* Matt. 11. Qui ergo paruulus & humilis non eſt, nec ſubiicit ſe Eccleſiæ, non agnoſcet Chriſtũ. Antonio oſtenſus eſt mundus laqueis vndique plenus, & adiectum, ſolum humilem poſſe illos euadere. Solus ergo humilis è laqueis euadet hæreſeon.

CONCIO VI.

Quæ bona ſint in cœlo.

1. *Primum bonum eſt ſcientia beatorum.*
2. *Gloria & honor eorum.*
3. *Poteſtas ſine obſiſtentia.*
4. *Libertas.*
5. *Pax ſine turbatione.*
6. *Gaudium ſine triſtitia.*
7. *Securitas ſine timore amiſſionis.*
8. *Voluptas ſine dolore.*
9. *Saturitas ſine faſtidio.*
10. *Abundantia ſine defectu.*
11. *Gratia & fauor Dei,*
12. *Amicitia integerrima.*
13. *Pulchritudo ſumma.*
14. *Vita æterna.*

THEMA.

Domine, oſtende nobis Patrem, & ſufficit nobis. Ioan. 14.

A. VERNI huius temporis & omnis generis florum vndique pullulantium amœnitas iure merito excitare nos deberet, vt ad Cœlum ſuſpirantes cæleſtem amœnitatem oculo fidei contueri, & ardentibus deſideriis optare deberemus. Eſt enim vernum tempus, & hortorum pratorumque amœnitas, qualis qualis typus cœleſtis beatitudinis. Idcircò enim illa vocatur à Chriſto paradiſus, id eſt, hortus delitiarum. Idcircò ab eodem æſtati comparatur Luc. 21. *Videte ficulneam*, inquit, *& omnes arbores, cùm producunt iam ex ſe fructum, ſcitis quoniam propè eſt æſtas. Ita & vos cùm videritis hæc fieri, ſcitote quoniam propè eſt regnum Dei.* Idcircò denique ſanctiſſima illa Virgo & Martyr Dorothea, ab Apricio Præfecto aliquandiu torta; cùm iam ad capitale ſupplicium duceretur: Gaudeo, aiebat, me ad ſponſum pergere, cuius paradiſus omnium florum ferax, amæniùs vernat, quàm dici poſſit, &c. Quam cùm Theophilus ſcriba irrideret, dicens vt ſibi ex horto ſponſi ſui mitteret poma & roſas: ſpopondit illa, & poſtquam Martyrio defuncta eſt, miſit ei de cæleſti Paradiſo, brumali tempore, per iuuenem pulcherrimum, Angelum videlicet, tria poma & tres roſas, tâm mirifici odoris & coloris, ut eorum ſuauitate mox conuerſus, qui priùs irridebat religionem Chriſtianorum, poſteà prædicaret, & pro eâ jugulum gladio ſubmitteret, nihil iam ambiguus de illius Paradiſi pulchritudine; vt refertur in vitâ Sanctæ Dorotheæ apud Sur. Tom. 5. Quoniam igitur nunc tecta faſtidimus, & in campos exſpatiamur ad contuendam veris amœnitatem: exeamus & nos, & rogemus Deum cum Philippo, vti nobis oſtendere vel à longè dignetur flores & herbas illius magni prati, quod ſupra B.
nos videmus, &c. I.

Primò, Florum vnum linguâ noſtrâ ſtellam vocamus à ſtellati figurâ. Eſt ſanè hic in cœlo, quia in beatis eſt ſcientia ſine errore. Promittitur hic flos iuſtis Apoc. 2. à Chriſto, vbi ait:

Sternblum. Scientia Beatorum

Qui vicerit dabo illi ſtellam matutinam, hoc eſt, lumen gloriæ, quo anima poſt noctem huius ſæculi illuſtrabitur, vt omnia quaſi in die clarè videat; vt exponunt Richardus Vict. Primaſius. Aretas. *Quid enim non vident, qui videntem omnia vident?* ait S. Gregorius 2. moral.cap.3. Et S. Bernardus ſerm. de triplici genere bonorum ait: *Si aliquid nos latuerit, nunquid erit gloria conſummata? ideo nihil latebit nos: & ecce ſapientia, quâ curioſitas hominis ſatietur. O ſapientia. quâ tūc omnia quæ in cælo & in terrâ ſunt, perfectiſſimè cognoſcemus, &c.* Quanta delectatio foret cæco nato, videre vno aſpectu totius mundi pulchritudinem? Et quid erit. videre quæ in cælo & quæ in terra ſunt? Hîc certè pleraque palpando tantùm velut cæci indagamus & colligemus per diſcurſum, vnum ex altero arguentes; non videmus ſubſtantias in ſe, non differentias, non proprietates, non vires, ac ne propriam quidem animam: ibi aperientur oculi noſtri, & hæc aliaquè omnia videbimus, Vt ergo per tubum perſpectiuum nuper inuentum obſcura fiunt manifeſta, & minima fiunt magna, non ſine ſtupore & admiratione perſpicientium: ita erit in cælo, &c.

C. II. Ehrnpreyß. Gloria.

Secundò, alius flos dicitur honoris gloria. Ehrnpreyß. Hic in cælo eſt honor & gloria beatorum. Ait enim Apoſtolus ad Rom. 2. *Reddet vnicuique ſecundùm opera eius: iis quidem qui ſecundùm patientiam boni operis, gloriam & honorem & incorruptionem quærunt, vitam æternam.* Et paulò pòſt: *Gloria & honor & pax omni operanti bonum.* Similiter Dauid Pſalm. 138. *Mihi autem nimis honorificati ſunt amici tui Deus: nimis confortatus eſt principatus eorum.* Quòd ſi amici Dei, quòd ſi principes ſunt; quanta eſt hæc gloria? Sed omnia ſuperat, quod Apoc. 3. promittit Dominus vincentibus: *Qui vicerit*, ait, *dabo ei ſedere mecum in throno meo; ſicut & ego vici & ſedi cum Patre meo in throno eius*, Ingenti gloriâ affectus putabatur àb omni Ægypto Ioſeph, quando Rex tulit annulum de manu ſuâ & dedit ei, & quando fecit eum aſcendere ſuper currum ſuum ſecundum, quo ſcilicet ſecundus à Rege vehi ſolebat, Gen.41. Sed quantò maius eſt, poni à Regi cæli in ipſiuſmet throno, ipſiuſmet manibus? Et ſi ita honorat in cælo ſanctum aliquem ipſe Deus, quomodo honorabunt eum Angeli cæterique ſancti? Videre poſſumus huius gloriæ typum aliquem in terris; quis enim neſcit, quanto in honore habeantur in terris ſancti? Ipſis templa & dies feſti dicantur, reliquiæ eorum religioſiſſimè aſſeruantur, nomina eorum in veneratione habentur, inſtituta & viuendi ratio ab innumeris ſectatoribus retinetur, &c. Et ſi tantū honorantur in exilio & vbi nō ſunt: quomodo honorabuntur in patriâ & vbi ſunt? Honor quem nos mutuò nobis tribuimus, exiguus & periculoſus eſt; parum enim eſt ab hominibus laudari; & ſæpè aſinus aſinum fricat, & alter in alterius gratiam mentitur. *Sed quem Deus commendat, ille probatus eſt.*

D. III. Konigs kron. Poteſtas.

Tertiò Ibi eſt flos qui dicitur Konigs kron; deſignans beatorum poteſtatem ſine obſiſtentiâ. Hanc ſignificat corona beatis promiſſa, Apoc. 2. *Eſto fidelis vſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* Sic Apoc 4. vidit Ioannes coronas aureas in capitibus ſanctorum. Deſignat autem hoc corona regiam beatorum poteſtatē, quâ nihil non poterunt, & velut reges dominabuntur Quod etiam dixit Dominus Matth. 25. *Venite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis regnum.* Et Apoc. 2. *Qui vicerit & cuſtodierit vſque ad finem opera mea, dabo illi poteſtatem ſuper gentes, & reget illas in virga ferrea.* Habent enim beati poteſtatem in dæmones, eos ſcilicet fugandi & coërcendi, cùm ad gloriam Dei hominumque ſalutem expendit: habent in peccatores, vti plurima exempla demonſtrant, in quibus executores fuēre diuinæ iuſtitiæ aduerſus peccatores & hoſtes ſuos. Eam verò communiter exercebunt in die Iudicii, cùm venient ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis: ad alligandos reges eorum in compedibus, &c. vt dicitur Pſal. 149. Habebunt poteſtatem in creaturas; ſi enim in terris tantam habuerunt in eas, vt beſtias domarent ferociſſimas, elementis præciperent, &c. quantam habebunt in cælis? Ratio eſt, quia *cùm amicorum omnia ſint communia, idcircò Deus poteſtatem & opes ſuas cum ſanctis communicat*, ait Philo lib. 1. de vita Moyſis. Qui regem beneuolum vel amicum hàbet, omnia ſibi poſſe videtur. Quid ergo non poterunt qui Deum ipſum omnipotentem poſſident, eumque per omnia ſibi amiciſſimum habent & ſibi in omnibus concordantem? Ipſe omnibus creaturis, vt beatis obediant, iubebit.

E. IV. Soñenwendel. Libertas.

Quartò, Ibi flos heliotropii, Sonnenwendel. hoc eſt, libertas ſine arctatione. Vt enim heliotropium vertit ſe cum ſole, adeoque ſe ipſam mouet, præter naturam herbarum aliarum: ita beati in cælo arctati vel ligati non ſunt, ſed vim habent mouendi ſe quocunque volunt. Teſtatur hoc Apoſtolus qui ad Gal. 4. dicit, matrem illam noſtram, quæ ſurſum eſt Ieruſalem, liberam eſſe. Libera eſt autem non tantùm à peccato & morte, ſed etiam ab omni neceſſitate, lege, impedimento. Quotis ſubiaceant neceſſitatibus viuentes, quis non videt? Pauperes, vt inopiam fugiant & neceſſaria conquirant, acerba omnia agunt & patiuntur, & ſæpè in furta & latrocinia, adeoque in maiores ſe miſerias præcipitant. Iiſdem neceſſitatibus affliguntur viri ſpirituales: imò & ciues mundi: ſed illis ingrata eſt ea ſeruitus, his verò gratiſſima. Ab hac ergo liberi ſunt beati. Deinde liberi à legibus, quia ſi *iuſto lex non eſt poſita*, teſte Apoſt. 1. Tim. 1. multò minùs beatis, qui iuſtiſſimi ſunt, nec indigent lege; ſed omnia tam promptè agunt, atque nos ridere, cernere, loqui, &c. nobis naturalia. Liberi denique ab omni obſtaculo vel arctatione, quin pro velle ſuo cuncta penetrent liberrimè, omnes clauſuras, omnia elementa, &c. velut & ipſi Angeli, &c.

F. V. Him̃elſchluſſel. Pax.

Quintò, Ibi flos, qui dicitur Himmelſchluſſel, ſeu clauis cæli: hoc eſt, pax ſine turbatione aut infeſtatione, quia beati ibi ſunt in fortiſſimâ clauſulâ, vbi bonis ſuis pacatiſſimè fruentur, nec ab vllo infeſtari poterunt. Dicitur enim in Pſalm. 147. de cæleſti Ieruſalem:

Quo-

Digitized by Google

Quoniam confortauit ſeras portarum tuarum, benedixit filiis tuis in te. Qui poſuit fines tuos pacem. Confortauit ſeras portarum, *ita vt nullus inimicus intret, nullus exire poſſit amicus*, inquit S. Bernard. in Serm. de triplici genere bonorum, in eum locum. Multi multa in terris poſſident bonâ, ſed non poſſunt iis gaudere & frui cum lætitiâ, quia non habent pacem. Multi reges & principes, optima & ampliſſima habent regna & dominia, ſed interim ſemper ſollieiti ſunt, curis & anxietatibus à ſomno & cibo ſæpè impediuntur, quia eorum fines pacati non ſunt, nec regna eorum vndique concluſa, ſed hoſtibus peruia & ab illis infeſtata: atque ita non tam ipſi habent claues regnorum ſuorum, quàm hoſtes eorum. Et ſicut gallina inuentâ eſcâ ſtatim infeſtatur ab aliis, quò minùs eâ fruatur liberè: ſic fit inter homines, ſed non ita in cælo, vbi beati habent claues regni ſui, & non alius: habent & obſerata vndique mœnia: & fines eorum pax ſunt. Pax etiam & concordia erit inter carnem & ſpiritum, interque omnes cæli ciues. Sicut enim oculus vnus verti non poteſt, quò non vertatur & alter, ſed in eandem partem ſemper ambo voluuntur: ſic corpus & anima, vel etiam Societas illa Sanctorum nihil potuerunt velle contrarium, ſed in omnibus ſemper conſpirabunt.

G. VI. Alleluia. Gaudium.

Sextò, Ex herbis vna vocatur **Alleluia**/quæ & ipſa reperitur in cælo, & deſignat gaudium ſine triſtitiâ, quod percipiunt beati ex mutuâ congratulatione, quâ vnus de alterius beatitudine gaudet vt de ſuâ. Hanc herbam vidit in cælo Ioannes Apoc. 19. cùm audiuit lætiſſimum illud Alleluia à beatis ſæpiùs ingeminari. Cùm enim inter eos ſumma ſit animorum coniunctio, ſumma eſt etiam gaudiorum, qualis eſt fratrum vel amicorum in eodem conuiuio, vti fratrum Ioſephi vel filiorum Iob. Quemadmodum enim aqua in balneo tantò magis abundat, quantò plures illud intrant; & cùm vnus ex fratribus fit Epiſcopus vel Cardinalis, cæteri etiam gaudent: ſic quò maior eſt beatorum numerus, tantò maius accidentale eorum gaudiũ. Propterea dicuntur intrare in gaudium Domini Matth. 25. Gaudia mundi imperfecta ſunt, & ita potiùs intrant in hominem, quàm intrantur; quia ſcilicet non omninò perfundunt hominem, ſed relinquunt locum aliquem triſtitiæ. Sed non ita fit in cælo, vbi cor & caro exultant in Deum viuum.

H. VII. Tag vnd Nacht. Securitas

Septimò, Ibi flos, qui dicitur **Tag vnd Nacht**/qui per totam æſtatem in hortis reperitur. Deſignat autem in cælo ſecuritatem gaudii cæleſtis ſine timore amiſſionis, quod durabit dic ac nocte, id eſt, perpetuò & continuò. Teſtatur hoc Ioannes Apoc. 7. vbi ait ſe vidiſſe turbã Sanctorum, qui *ſtant ante thronum Dei & ſeruiunt ei die ac nocte* in templo eius. Tantâ nimirum afficiuntur ſuauitate & gaudio, dum ei ſeruiunt) ſeruire autem Deo regnare eſt,) vt inde nullâ vnquam afficiantur moleſtiâ *Secura mens quaſi iuge conuiuium*, dixit Sapiens Prou 15. Quale ergo conuiuium erit beatorum, cùm ſe reflectent & cogitabunt hoc gaudiũ ſuum perpetuum, & nunquam interrumpendum: Sanè, quoties id facient, toties quodammodò gaudium totius æternitatis ſimul percipient. Quàm citò finiantur gaudia humana, nemo eſt qui neſciat. Si enim lætiſſimum aliquod conuiuium, vel nuptiæ durant per vnum alterùmve diem, interrumpuntur tamen per noctes, & breui omninò ceſſant, tunc omne gaudium elapſum cogitanti perinde eſt, ac ſi nunquam fuiſſet. Sed non ita erit in cælo, vbi gaudium beatorum durabit die ac nocte, id eſt, nunquam interrumpetur, nunquam auferetur.

I. VIII. Engelſüſz. Voluptas. Varia.

Octauò, Ibi herba nomine, **Engelſüſz** / ſeu dulcedo Angelica; hoc eſt, voluptas ſine dolore, & omnis generis delitiæ, tam in corpore, quàm in animo, omnibuſque eorum viribus potentiis & ſenſibus. Ibi Angelicis contemplationibus perfruetur intellectus, Angelicis imaginibus recreabitur memoria, Angelicis gaudis perfundetur voluntas, hoc eſt, ſuauiſſimis. Ibi Angelica colloquia miſcebit lingua, Angelicos cantus audiet auris, panem Angelorum manducabit os, Angelicos odores percipient nares, &c. Sicut Principum delitiæ ac voluptates ſuperant voluptates ruſticorum; ſic beatorum delitiæ, omnes mundi delitias. Quia ſcriptum eſt Pſ. 35. *Inebriabuntur ab vbertate domûs tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos: quoniam apud te eſt fons vitæ.* Torrentis inſtar erit ea voluptas, propter impetum & copiam: fontis verò inſtar, propter perennitatem. Viuentium voluptates doloribus permixtæ ſunt, adeoque hic omnes cum agreſtibus lactucis comedimus noſtrum Paſcha. Recreatur fortè os cupediis, ſed dolet pes aut ſtomachus. Recreatur auris Muſicâ, ſed fortè etiam audit contumeliam. Recreatur oculus viſu, ſed mens interim triſtatur, &c. At ibi plena erit omnium virium ſenſuumque harmonia nihilq; erit, quod non Angelicâ voluptate quaſi torrente perfundetur. Et idcircò dicuntur in cælo beati manducare & bibere, quòd omnia eorum mẽbra & vires exultatione plena erunt, In hac beatitudine, vt ait S. Aug. apud Granat. in ſpec. vitæ hum. c. 8. Deus omnes ſenſus beatorum inæſtimabili ſatiabit dulcedine; erit enim omnium eorum obiectum: oculis erit ſpeculum, melos auribus, mel palato, balſamum optimum naribus, gratioſiſſimus flos manibus, &c.

K. IX. Je lenger je lieber. Securitas. ſine faſtidio.

Nono, Ibi flos, cui nomen **Je lenger je lieber**/Latinè Quò diutiùs, eò chariùs, id eſt; ſaturitas ſine faſtidio; teſte Eccleſiaſtico cap. 24. *Qui edunt me, adhuc eſurient: & qui bibunt me, adhuc ſitient.* Omnium mundi bonorum faſtidium tandem capimus, & quæ hodie amamus, cras odio habebimus: ſed non ita erit in cælo. Vnde S. Gregor. homil. 36. in Euangel ait: *Corporales delitiæ cùm non habentur, graue in ſe deſiderium accendunt: cùm verò auidè eduntur, comedentem protinus in faſtidium per ſatietatem vertunt. At contrà ſpiritales delitiæ cùm non habentur, in faſtidio ſunt, cùm verò habentur, in deſiderio; tantoq; à comedente ampliùs eſuriuntur, quantò & ab eſuriente ampliùs comeduntur. In illis appetitus placet, experientia diſplicet; in illis appetitus vilis eſt, & experientia magis placet; in illis appetitus ſaturitatem, ſaturi-*

tas faſtidium generat: in iſtis autem appetitus ſaturitatem, ſaturitas appetitum parit, Augent enim ſpirituales deliciæ deſiderium in mente, dum ſatiant: quia quantò magis earum ſapor percipitur, eò ampliùs cognoſcitur, quod auidiùs ametur. Hæc Gregor. Vnde patet, cur appetitus in Beatis nullo vnquam faſtidio perdatur, ſed potiùs augeatur: quia Deus omnium deliciarum fons infinitè cognoſcibilis eſt, & quò ampliùs cognoſcitur, eò ampliùs amatur. Huc reſpexit Pſaltes, cùm ait: *Satiabor cùm apparuerit gloria tua:* Pſalm. 16. Nouo enim ſemper guſtu, nouâ delectatione Deum videbunt, ad eum modum quo S. Ioannes Apoc. 14. vidit Sanctos ſtare ante thronum Dei & Agni, cantantes quaſi canticum nouum quod ſcilicet infinities decantatum nouo ſemper ac feſtiuo guſtu reſumatur & iteretur: ſicuti & manna illud (quid eſt hoc?) nouum ſemper guſtum, & admirationem pariebat Iſraëlitis, Exod. 16.

L. X. Tauſent gulden. Abundantia. DECIMO, Ibi herba, quæ vocatur **Tauſet-gulden** / hoc eſt, diuitiæ ſine defectu, & omnium rerum abundantia, teſte Domino, Matt. 24. Beatus ille ſeruus, &c. *Amen dico vobis, quoniam ſuper omnia bona ſua conſtituet eum.* Atqui Pſalm. 111. ait: *Gloria & diuitiæ in domo eius.* Et Pſalm. 122. *Abundantia in turribus tuis.* Erit autem hæc abundantia, nullius rei penuria: quia nihil temporalium diuitiarum deſiderabunt, nec egebunt. *Nec enim arca*, vt ait Cicero, *ſed animus diues appellandus eſt.* Aderunt tamen bona omnia, ſed præſtantiora & altiora, qualia ſunt, verbi gratiâ, in regali palatio, comparatione eorum quæ ſunt in domo ruſticâ, Agricola ruſticanâ ſe ſupellectile & apparatu inſtructum videns, diuitem ſe putat; ſed ſi filius regis caſam eius ingrediatur, nihil ibi inueniet, quod aulâ paternis dignum putet, adeoque omnia contemnet. Videt enim ibi parietes luteos, tectum ſtramineum, ligneum reclinatorium, pro ſede truncum ligneum, lances teſtaceas, cochlearia lignea, cæteráque omnia rudia & ſordida, quibus licet delectetur agricola, ipſe tamen nihil afficitur. Ita beati vilipendunt terrena: ibi habebunt quidquid Deus habet, præterquam quòd Deus eſſe non poſſunt; ſicut Ioſephum Pharao vno tantùm ſolio præceſſit, Geneſ. 41. Sic pater filii prodigi dixit ad eius fratrem, (qui typus iuſtorum eſt:) *Fili, tu ſemper mecum es, & omnia mea tua ſunt, &c.* Luc. 15. &c.

M. XI. Gottes gnad. Gratia Dei. VNDECIMO, Ibi herba **Gottes gnad**/id eſt, gratia & fauor Dei, *Gratia enim Dei vita æterna.* Ad Rom. 6. Ideò Ioannes Apoc. 7. vidit beatos ſtantes ante Thronum, & in conſpectu Agni quia nimirum gratiâ plurimum valent apud Deum & Chriſtum, vt exponit Pannonius; quemadmodum ii, qui Principibus adſtant, grati iis cenſentur, & multum apud eos poſſe. Idem Ioann. 15. dixit Dominus, cùm ait: *Iam non dicam vos ſeruos, ſed amicos meos.*

N. XII. Vergiſt mein nit. Amicitia. DVODECIMO, Ibi flos, **Vergiſt mein nit** / id eſt, amicitia integerrima & ſolidiſſima cum omnibus Sanctis & ipſo Deo: ſiquidem ibi omnium corda pellucida erunt inſtar vitri. Vnde Apoc. 21. Ciuitas illa dicitur *Aurum mundum ſimili vitro mundo. Non metuam ſuſpiciones*, ait S. Bernardus Serm. de triplici genere bonorum. *non timebo conſilia, quia ciuitas illa, iuxta Ioannem, puriſſimo vitro ſimilis erit, vt ſicut per vitrum lucidiſſimè cernimus, ſic aliorum conſcientias clariſſimè videamus.* Erunt item vt aurum mundum, id eſt, puriſſimi amici: quale aurum in mundo ſatis rarum eſt. Plerique enim amici, aurum ſunt alchimicum, quod ſplendorem quidem auri habet, ſed non virtutem & efficaciam: vnde in medicamentis adhiberi non debet. Plurimos quidem inuenies, qui ore ſe fatebuntur tibi amiciſſimos; ſed vbi eorum operam requiſieris, vel ope indigneris, ſtatim tui obliuiſcentur, & deceptum te videbis. Vnde dicimus: **Es iſt nit alles Gold/ was gleiſzt.** Quod ſi vera & ſincera amicitia tantam amicis parit iucunditatem in hoc mundo, vt Socrates dixerit, nullam eſſe poſſeſſionem pretioſiorem vero bonoque amico apud Laërt. lib. 2. quàm iucundum erit in cælo cum tot ſapientiſſimis & optimis viris perpetuò conuerſari? Ipſe etiam Deus nunquam eos obliuiſci poterit in æternum, aut odio habere, quia nec ipſi Deum odio habere poterunt, ſed ſuper ſeipſos, & ſuper omnia alia ineffabili quadam ſuauitate amabunt, &c.

DECIMO TERTIO. Ibi flos: **Tauſentſchön**. id eſt, ſumma pulchritudo. Si enim lilium agri veſtit Deus pluſquam Salomonem, quantò magis Beatos? Vnde hodie Eccleſia canit de Sanctis in cælo illud Thren. 4. *Candidiores niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, ſapphyro pulchriores.* Sapphyrus gēma cærulei coloris eſt, aureis punctis quaſi ſtellulis diſtincta, adeoque faciem repræſentans firmamenti. Quanta ergò putatis erit pulchritudo Sanctorum ſapphyros omnes excedens? Quòd ſi Reges & Principes in familiâ ſuâ requirunt formæ decorem & elegantiam; & ſi iuuenes qui ſtare debebant in conſpectu regum Babylonis, debebant eſſe decori formâ, & ſine omni macula, atque ob id priùs regiis epulis enutriri, vt legimus Dan. 1. quantò magis decet, vt quicumque in cælo ſtabunt coram Deo per omnem æternitatem gloriâ & decore fulgeant. O. XIII. Tauſet ſchön. Pulchritudo.

DECIMO QVARTO, Ibi herba, **Augentroſt**/ ſolatium oculorum; & deſignat perpetuam ſanitatem & vitam æternam. Nulla ibi ægritudo vel mors. Iſai. 25. *Præcipitabit mortem in ſempiternum, & auferet Dominus Deus lachrymam ab omni facie.* Nullus tibi dolor, Apoc 21. *Abſterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum & mors vltrà non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit vltrà.* P. XIV. Augentroſt. Vita æterna.

Quantum hoc oculorum ſolatium erit, nihil amplius triſte, ſed omnia læta videre?

Quòd ſi igitur vernum tempus & hortorum flores mitè nos afficiunt alliciuntque, vt faſtidiamus tecta, & egrediamur ad hortorum & pratorum amœnitatem intuendam; cur non item egredimur paſſibus deſideriorum ex hoc mundi tecto, ad conſpectum cæleſtium pratorum? Licet enim ea nondum oculis vſurpemus; certiſſimis tamen argumentis quaſi odoratu inueſtigamus. Si cerui paſcuorum vbertate allecti maria gregatim tranant, tametſi non

vident

Digitized by Google

vident terras, ſed in odorem tantùm carum natant, ait Plinius l. 8. cap. 32. Cur non & nos cæleſtium pratorum vel odore ſolo alliciamur ad tranatandas difficultates interiacentes, & progrediendum, in vitâ cæli? In benedictione Iſſachar ait Iacob Patriarcha, Gen. 49. *Iſſachar aſinus fortis, vidit requiem quòd eſſet bona, & terram quòd eſſet optima: ſuppoſuit humerum ad portandum.* Quia, vt ait S. Gregorius lib 1. Moral. cap. 17. *supernâ requie conſpectâ præceptis etiam grauibus in operatione ſe ſubiicit, & quidquid intolerabile puſillanimitas aſſerit, hoc et lene ac facilè ſpes remunerationis oſtendit.* Quando ergò ſaltem à longè videmus terram illam, quòd ſit optima, ſupponamus humerum ad portandum Chriſti iugum.

CONCIO VII.

Documenta.

Ex hoc Euangelio docemur:
1. *Triſtitiam excludere.*
2. *Ad cælum aſpirare.*
3. *In cælo manſiones parare.*
4. *In via cæli progredi.*

THEMA.

Verba quæ ego loquor vobis, a meipſo non loquor. Ioan. 14.

A. SCribit S. Ioannes cap. 20. Chriſtum rediuiuum ſic Apoſtolos ſuos affatum eſſe: *Pax vobis: ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos.* Chriſtum miſit Pater ad ea prædicanda, quæ ipſi in mandatis dederat. Ita Chriſtus ipſemet ſæpiſſimè teſtatur, vti Ioan. 8. *Sicut docuit me Pater, hoc loquor*, & in hodierno Euangelio: *Verba, quæ ego loquor vobis, à meipſo non loquor.* Pari modo Chriſtus mittit ſuos præcones, vt aliud non doceant, niſi quod ipſe inſpirat. Vnde quiuis Concionator legitimè miſſus, dicere poſſet ſuis Auditoribus: Verba quæ ego loquor vobis, à meipſo non loquor, ſed ſicut docuit me Chriſtus, ſic loquor. Probè hoc notandum & ponderandum eſt, Auditores, Vt enim Orator Regis non ſuo auditus nomine, ſed Regis; & ſi diſplicentia loquatur, non ipſi imputatur, ſed Regi: ita omnino audiendus eſt Dei concionator. Quare ego, vti aliàs ſoleo ita & nunc non meam, ſed Chriſti vobis doctrinam proponere aggredior.

B. I. Triſtitia excludenda. DOCEMVR primò triſtitiam & perturbationẽ ab animo eliminare. Præuidit Dominus concutiendo diſcipulorum corda mœrore & timore, tempore paſſionis. Ne ergo ex nimia perturbatione de fide prorſus deiicerentur, armat eos inprimis fide diuinitatis ſuæ: *Creditis in Deum, & in me credite.* Quaſi dicat; Scitote me non ſolùm hominem, ſed etiam Deum eſſe; & proinde licet me morientem videritis velut hominem, credite me & Deum eſſe, qui meipsũ à morte ſoſcitaſſe poſſim. *Mortem metuitis huic formæ ſerui,* inquit S. Auguſtinus; *non turbetur cor veſtrum: ſuſcitabit illam forma Dei.* Secundò munit eos ſpe æternæ gloriæ laboribus eorum deſtinatæ: *In domo Patris mei manſiones multæ ſunt*, ad quas parandas à vobis nunc diſcedo. Iiſdem argumẽtis pellenda nobis eſt perturbatio è corde noſtro;

Primò, Clypeo fidei. Si oculos in Deum velut reuerà præſentem noſque intuentem coniiciamus. Hoc vtebatur Moyſes, cùm Deo iubente eduxit Hebræos ex Ægypto, credens ſe per Dei opem euaſurum manus Pharaonis, *Fide reliquit Ægyptum*, inquit Apoſtolus ad Hebr. 11. *non veritus animoſitatem regis; inuiſibilem enim tanquam videns ſuſtinuit*, id eſt, perinde quaſi vidiſſet eum, qui eſt inuiſibilis, ita ſuſtinuit perſecutiònem Pharaonis; exſpectabat enim à Deo certam opem & mercedem. Hoc vtebatur Eliſæus, cùm ab exercitu Syrorum circumdatus & iam-iam capiendus nihil prorsùs timuit, ſed miniſtro ſuo dixit: *Noli timere; plures enim nobiſcum ſunt, quàm cum illis*, 4. Regum 6. In quæ verba S. Ambroſius Serm. 86. ait: *Plures è cælo defenſores meretur ſanctitas, quàm in terris oppugnatores adduxit improbitas.* Vidit enim Propheta circa ſe exercitum equorum & curruum igneorum, qui ſine dubio erant Angeli. Nullus ergo labor, nulla difficultas vel diſcrimen de animi tranquillitate deficere nos debet, cùm ſciamus præſentem nos habere Deum & Angelos eius. 1.

Secundò, Clypeo ſpei. Vt enim alia nobis omnia adimantur, cælum ſaltem, quod omnibus illis maius eſt, adimi non poterit. Alexander Magnus, antequam in Aſiam tranſiret, immunitates, reditus, agros, pagos ſuos amicis donauit in Macedonia. Cùm autem Perdiccas amicorum vnus ei diceret: *Omnia dando quid tibi retinebis?* reſpondit: *Spem bonaq; Perſarum*, Spe enim ingenti fretus; ſua eſſe ducebat, quæ adhuc in poteſtate hoſtium erant. Ad hanc eius vocem Macedones, ſpretis eius muneribus, ſolâ ſpe contenti cum ipſo manſerunt. Plutarch. in Alex. Maior & ſecurior eſt ſpes noſtra. Ergo ſi omnibus mundi bonis exuamur, adeoque ex ipſo mundo pellamur, non turbetur cor noſtrum. Supereſt nobis ſpes, bonaque cæleſtia Si nullus id orbe locus nobis, vbi manere poſſimus, concedatur; attollamus ad cælum oculos, & dicamus: *In domo Patris mei manſiones multæ ſunt.* Quis eas mihi tollet me inuito? Si patrem habemus in cælo, quomodo nos inde excludet? ſi manſiones multæ ibi quomodo non & pro me vna aliqua ſupererit? Symphorianus adoleſcens ſub Aureliano Imperatore ad martyrium cùm raperetur & vocem matris audiret: *Nate, nate, memento æternæ vitæ, cælum ſuſpice, & ibi regnantem intuere; tibi enim vita non eripitur, ſed in melius mutatur.* inde confirmatus, fortiter datis ceruicibus, ſubiit martyrium. Potuit hoc vox matris, & non poſſit idem vox Chriſti?

DOCEMVR ſecundò, toto corde ad cælum aſpirare. Eò nos vocant, Primò Verba Chriſti *In domo Patris mei manſiones multæ ſunt.* Secundò Verba Philippi: *Domine, oſtende nobis Patrem, & ſufficit nobis.* Hîc enim audimus primò veras in cælo & propriè dictas manſiones nobis paratas eſſe. Dicuntur Hebræi Num. 33. per 42. manſiones perueniſſe ad terram promiſſionis. Sèd eæ manſiones non tam manſiones, quàm profectiones (vti vocantur Hebr. Exodi 17.) ſeu ſtationes erant. Vnde Eccleſia ſuas Vigilias, & 40. dierum ieiunia, ſtationes vocat; vt inſinuet C. II. Ad cælum aſpirandũ.

nobis,

nobis, pergere nos ad manſiones cæleſtes, nec manentem in hoc mundo quærere ciuitatem. Errant ergo, qui in terris manſionem ſibi quærunt, dicentes: Modò hic manebimus per tot annos, modò ibi per tot alios, &c. Vita enim noſtra continua peregrinatio & ſtationum mutatio eſt, qualis Hebræorum in deſerto, quæ paucis annis abſoluitur, Homo *fugit velut vmbra & nunquam in eodem ſtatu permanet.* Iob. 14. Vmbra ſemper declinat & fugit, nobis licet inaduertentibus? ita vita noſtra. Vmbra retinet. nullis creatis viribus poteſt, vti nec ipſe Sol: ita nec vita noſtra. Vmbra quantò ad veſperam lõgior eſt, tantò fini & extinctioni ſuo propinquior: ita vita noſtra. Vmbra nunquam in eodem ſtatu permanet, ſemper rotatur, & aliam atque aliam horam monſtrat in horologio: ita vita noſtra, nunc læta, nunc triſtis: nunc abundans, nunc egens: nunc ſana, nunc languida: nunc ciuica, nunc ruſtica: nunc bona, nunc mala. Vera igitur & propria manſio in cælo tantùm nos expectat.

2. Audimus ſecundò multas in cælo manſiones eſſe; multas, inquam, & diuerſas pro diuerſâ inhabitantium dignitate & merito, vt exponunt S. Hilarius, Auguſtinus, Cyrillus, Baſilius, Gregorius. *Si diſpar retributio*, inquit iſte, 4. l. dial. cap. 35. *in illâ beatitudine non eſſet, vna potiùs manſio, quàm multa eſſent.* Et Tertullianus in Scorpiaco: *Quomodo*, inquit, *multæ manſiones apud Pa-*
1. *trem, ſi non pro varietate meritorum?* Probatur primò ex diſparitate meritorum. Vnus enim parcè ſeminat, parcè igitur & metet; vnus ſeminat in benedictionibus, in benedictionibus ergo & metet 2. Corinth. 9. Aliud ſemen affert fructum centeſimum, aliud ſexageſimum, aliud
2. triceſimum, Matth. 13. Secundò In inferno diſpares pœnæ ſunt; peius erit ibi Capharnao, quàm Sodomæ. Matth. 11. Ergo & in cælo diſpares erunt coronæ. Tertiò. Beati erunt ſic-
3. ut Angeli Dei, in cælo, Matth. 22. Inter Angelos autem & choros eorum certi gradus ſunt.
4. Quartò. Quia hoc ad cæli Empyrei pulchritudinem ſpectat, vt ſicut in firmamento eſt alia claritas ſolis, alia lunæ, & alia ſtellarum: (*ſtella enim à ſtellâ differt in claritate*) ſic etiam ſic beatorum in cælo, vt docet Apoſtolus 1. Corin. 15. Quare ſtudeat vnuſquiſque meritis excellere, vt præſtantiorem & ſublimiorem manſionem accipiat in cælo.

3. Audimus tertiò, omnes in cælo beatos à conſpectu Dei ſatiari, ita vt nihil illis deſit vel deſiderari ab ipſis queat, quod non habeant. *Oſtende nobis Patrem*, inquit Philippus, *& ſufficit nobis*, Idẽ etiam Pſaltes dixerat; *Satiabor cùm apparuerit gloria tua.* Pſalm. 16. Ideò Hebræi Deum vocant *ſadai*, id eſt, ſufficientem; quia & ipſe ſibi & omnibus creaturis ſufficit. Nihil eſt in mundo, quo obtento dicere poſſumus: *Sufficit nobis*, ſolum & vnicum bonum Deus eſt, quo viſo omnia habemus, quæ deſiderare poſſumus. Non dubito, ſi tibi daretur videre & habere omnia, quæ in Oceano ſunt, quin tu diceres: Sufficit mihi; ſat habeo diuitiarum, ſat habeo delitiarum. Videbo ibi innumera & mirabilia monſtra, eorumque pugnas: videbo aurum & argentum, gemmas & margaritas, corallium, aliaque infinita. Sed quid Oceanus reſpectu Dei, in quo omnia abſolutè continentur eminenter? Ac licet, vti diximus, alterũ alter in cælo dignitate ſuperet: omnes tamen ſuâ parte ita contenti ſunt, vt alteri non inuidiant, nec eius gloriam appetant. Omnes enim eundem Deum vident, ſicut nos omnes eundem ſolem; tametſi cum alius alio meliùs penetrat & plura in eo videt: quia gloria cuiuſque, capacitati eius commenſurata eſt velut ſi filii plures in menſâ patris ſedeant, & ſinguli ante ſe ſuum vini poculum habeant, minores minora, maiores majora, prout ætas & ſtatura ſingulorum exigit. In quo caſu minor non appetit poculum maioris, quia non poſſet exhaurire. Accedit mutua charitas & voluntatum conſonantia, quâ vnuſquiſque de proximorum gloriâ ita gaudet, ac ſi ipſi propria eſſet. Vnde S. Gregorius in Iob cap. 3. ait: *In iiſdem multis manſionibus erit aliquo modo ipſa retributionum diuerſitas concors, quia tanta vis amoris in illa pace nos ſociat, vt quod in ſe quiſque non acceperit, hoc ſe accepiſſe in alio exultet.*

D. III. In Cælo mãſiones parandæ.

Tertio, Docemur nobis in cælo manſiones præparare. Eas quidem Chriſtus parauit nobis meritis & paſſione ſuâ (ideo ante Chriſtum nemo hominum in cælum admiſſus eſt;) candem tamen & ipſi parare nobis debemus, applicando nobis merita Chriſti. Cauſa vniuerſalis non excludit particularem, ſed requirit. Ita ſol & homo generant hominem, ſol vt cauſa vniuerſalis, homo vt particularis. Vnde Michæas cap. 2. de Chriſto prophetauit: *Aſcendet pandens iter ante eos.* Hebr. habetur *Perets*, id eſt, fractor & perruptor, Chriſtus primus effractor præiuit, & perrupit cæli portam: poſt ipſum nos aſcendere, & quæ nos adhuc impediunt obſtacula perrumpere debemus, per pœnitentiam & bona opera; ad hoc enim faciendum acquiſiuit Chriſtus, & ſubminiſtrat nobis vires, Fruſtra ergo ad manſiones illas aſpirat, qui ad eas ſibi parandas manum non admonet. Id B. Ægidius vnus ex primis S. Franciſci ſociis vrbano ioco docuit duos Cardinales, qui rogarant ipſum, vt pro eis Deum precari vellet, Reſpondit enim: *Quin vos me potiùs precibus veſtris commendatum habete, qui maiori fide ac ſpe præditi eſtis.* Illis autem ſciſcitantibus, quinam id fieri poſſet? *Vos*, inquit, *diuitiis, honoribus, omnibuſq; mundi proſperitatibus affluentes, haud dubium vobis ſalutem promittitis? Ego verò in miſeriâ extremâ, mendicitate & rebus duris damnationem formido.* Sur. 23. April. Idem multis delicatulis dicere poſſent boni Cappucini. In vitâ S. Ioannis Eleemoſynarii apud Leont. cap. 26. legimus Troilo Epiſcopo oſtenſam in ſomnis domum ampliſſimam, cum hac inſcriptione: *Manſio æterna & requies Troili Epiſcopi.* Dederat enim is pauperibus 30. libras argenti. At quia poſtea facti pœnitens recipit argentum à Joanne Eleemoſynario, vidit mox in altero ſomnio, amoueri titulum illum eiuſque loco reponi hunc: *Manſio æterna & requies Ioannis Archiepiſcopi Alexandriæ, empta libris triginta.* Videtis ergo bonis operibus

Digitized by Google

bus & inprimis ëleemôſinis parari in cælo
manſiones; fruſtrâ aliàs ſperari. Nunc qua ra-
1. tione Philippus & Iacobus manſiones ſibi pa-
rarint, videamus. Philippus certè primò arde-
bat amore proximi. Vocatus enim à Chriſto ad
ſequelam, mox adduxit Nathaëlem, vt & ipſe
2. Meſſiam agnoſceret, Ioan. 1. Secundò, ar-
debat amore patriæ cæleſtis & deſiderio vi-
dendi Deum, vt in hodierno Euangelio audiui-
3. mus. Domine oſtende nobis Patrem. Tertiò,
fuit candidus & miſericors, pro indigentibus
ſolicitus; quæ cauſæ videntur fuiſſe, cur Do-
minus Ioan. 6. paſturus quinque panibus quin-
que millia hominum, interrogauerit Philippũ;
4. Vnde ememus panes, vt manducent hi? Quar-
tò, fuit modeſtus & cautus in agendo. Idcir-
cò enim cùm gentiles ab ipſo peterent Ieſum vi-
dere; Philippus, quia Chriſti ignorabat vo-
luntatem, rem priùs cum Andreâ communica-
uit, vnaque cum ipſo Chriſto retulit, Ioann. 12.
5. Quintò, ſtrenuè pro Euangelio laborauit an-
nis 20. poſt paſſionem Chriſti, excolendo
Aſiam ſuperiorem partemque Scythiæ & Phry-
6. giæ. Sextò Hierapoli Phyrigiæ pro Chriſto
crucifixus & lapidibus obrutus eſt.

Iacobus verò Epiſcopus Ieroſolymorum à
1. Petro, Ioanne & Iacobo maiore conſtitutus
miræ inprimis ſanctitatis fuit, ita vt ei ſoli cō-
cederetur (quod aliàs ſummi tantùm Pontificis
erat) ingredi in Sancta ſanctorum, & vt fim-
briam veſtimenti eius certatim cuperent attin-
gere. Ob eandem ſanctitatem etiam hoſtibus
venerationi fuit. Vult enim Ioſephus Iudæus,
licet perperam, in vltionem necis eius, Ieroſo-
lymam exciſam eſſe, libr. 20. antiquit. cap. 8.
2. Secundò, Tam aſſiduus in flectendis adoratio-
nem genubus erat, vt ea callum velut pellem
cameli induxerint. Tertiò miræ abſtinentiæ
3. fuit: vino, ſicerâ & carne abſtinuit: nunquã
tonſus, nunquam balneo aut vnguento vſus eſt,
lineis tantùm veſtibus indutus, Quartò, Pro
4. Euangelio & Eccleſiâ Ieroſolymitanâ labora-
uit viginti nouem annis poſt Chriſti paſſionẽ,
5. Quintò, Ob fidei confeſſionem primùm è
pinnâ templi præcipitatus, deinde lapidibus
appetitus, ac demum fullonis vecte percuſſus
6. in capite occubuit. Sextò, Moriens pro inter-
fectoribus ſuis, Chriſti exemplo, orauit: *Ignoſce
eis Domine, quia neſciunt quid faciunt*. Debuerunt
igitur hi duo magni Chriſti amici ſibimet in
cælo manſiones ædificare & ad eas extruendas
præter aurum & argentum præſtantium virtu-
tum, præter diuturnos & continuos labores,
comportare ligna & lapides, hoc eſt, lapidari,
cruce & fuſte necari. Quâ fronte nos ſpera-
mus palatium in cælo, qui manus in ſinu geri-
mus? *Hæc dicit Dominus exercituum*, inquit Ag-
gæus cap. 1. *Ponite corda veſtra ſuper vias ve-
ſtras: aſcendite in montem, portate ligna & ædifi-
cate domum, &c.*

E. IV. Progrediendum in viâ Cæli

DOCEMVR & monemur quartò proficere in ſchola Chriſti & progredi in viâ cæli. Eò enim ſpectat illa Chriſti exprobratio: *Tanto tempore vobiſcum ſum, & non cognouiſtis me?* Tribus annis Chriſtus cum diſcipulis ſuis fuit, at nobiſcum longè diutius eſt, cum aliis triginta, cum aliis quinquaginta annis, & tamen videtur à multis necdum agnoſci. Tribus modis Chriſtum agnoſcere in terris poſſumus; in Sacramento Euchariſtiæ: in pauperibus; in Prælatis & Superioribus. At quàm multi ſtant & ſedent coram venerabili Sacramento, quaſi Chriſtum ibi non agnoſcant? Quàm pauci in pauperibus Chriſtum reuerentur, qui tamen dixit: *Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis?* Denique ſi in ſuperioribus Chriſtum aliqui agnoſcerent, eis non detraherent & reſiſterent. Rurſum Chriſtus ait, *Ego ſum via, veritas, & vita.* Quid amplius deſiderare poſſumus? Ad fælicitatem omnes contendimus: Ecce nobis vita eſt, eaque æterna omnium bonorum aggregatione perfecta, velut viæ terminus. Deinde mediũ quærimus ad vitam perueniendi: Ecce nobis via eſt, per doctrinam & exemplum ſuum. Denique certi & ſecuri eſſe volumus de viâ & viæ termino: Ecce nobis veritas eſt. Iam verò ſi plurimorum Chriſtianorum conuerſationem & viuendi rationem exploremus, deprehendemus primò non agnoſci ab eis Chriſtum velut vitam; ſiquidem per mortem ad Chriſtum venire timent, & quantum poſſunt, refugiunt. Secundò, nec agnoſci vt viam; quia ipſius doctrinam & exempla minimè ſequuntur, imò ſæpenumerò contrariâ incedunt viâ: fugiunt quæ ſectanda, ſectantur quę fugienda Chriſtus docuit. Tertiò, nec agnoſci vt veritatem, quia non fidunt eius verbis & promiſſionibus. Et verò ſi hoc facerent Cathecumeni, vel qui nuper ad Chriſtum conuerſi eſſent, excuſationem fortè haberent. At cùm faciant ij, qui tamdiu in ſcholâ Eccleſiæ ſunt, tot conciones audiunt tot pietatis exempla vident, tot fidei argumẽta cernunt: quis eos excuſabit? Sanè in primitiua Eccleſia plerique ad vnam concionem, confeſſionem, communionem toti immutati, & ita ſanctificati ſunt, vt cōſtanter piè vixerint; nunc è quampluribus nihil pæne fructus capitur.

CONCIO VIII.

Myſteria.

Quæritur & explicatur

1. & 2. *Cur & quomodo animentur & quaſi armẽtur diſcipuli hâc voce*, Non turbetur &c.
3. *Quomodo Chriſtus locum eis præparauerit.*
4. *de quo aduentu loquatur Chriſtus.*
5. *Quomodo Chriſtus via, veritas, & vita.*
6. *Cur à nobis fidem exigat.*
7. *Cur dicat Philippus*; Oſtende nobis Patrẽ, &c.
8. *Quomodo in Chriſtum credentes paria vel maiora miracula fecerint.*

THEMA.

Non turbetur cor veſtrum. Ioan. 14.

CYGNI, ait Plato in Phædone, *quando ſe breui præſentiunt morituros, tunc dulciùs canunt.* Candidiſſimus noſter cæleſtiſque Cygnus A.
Chriſtus, præuidens ſe paulò pòſt è mortali vitâ migraturum, dulciores ſolitò ſonos edidit, cũ videlicet in vltimâ cœnâ ſuauiſſimo ſermone diſcipu-

diſcipulos ſuos erexit conſolidauitque. Ex eo porrò deſumptum eſt hodiernum Euangelium plenum dulciſſimis vocibus. Sonet igitur, ô cœleſtis Cygne, vox tua in auribus noſtris: vox enim tua dulcis.

B.
I.
Cur animentur diſcipuli hac voce; *Non turbetur cor veſtrū.*

QVÆST. I. Cur animat & quodammodò armat Dominus diſcipulos eâ voce: *Non turbetur cor veſtrum?* Reſpon. Quia multa illis prædixerat, quæ partim mœrorem animi, partim etiam timorem inficere illis poterant indeque perturbationem afferre. Dixerat enim eos à dæmone poſtulatos vt cribrarentur, dixerat ſe à Petro negandum, ab vno ex ipſis prodendum; dixerat ab illis ſe diſcedere: *Filioli adhuc modicum vobiſcum ſum*; dixerat imminere eis periculum: *Qui non habet, vendat tunicam & emat gladium.* His igitur auditis monet eos, ne perturbentur & animis concidant, ſed fortiter in prælium deſendant & tela omnia excipiant.

C.
II.
Quomodo armentur.

QVÆST. 2. Quomodo eos armat? Reſpond. Scuto fidei & galeâ ſpei. Fide, cùm ait: *Creditis in Deum, & in me credite.* q.d. Scitote, quia Deus ſum omnipotens, & poſſum vos ex omnibus eripere periculis; & cùm ad mortem me duci videritis, volentem duci credite; ſiquidem Deus homo factus non poteſt mori inuitus; cùm in crucem me actum videritis, confidite me à morte reſurrecturum tertiâ die; quia facile eſt Deo, qui creauit hominem, eundem reſuſcitare mortuum. Præuiderat Dominus hyemem paſſionis ſuæ, quæ diſcipulis abreptura erat virentia ſolia confeſſionis fidei; monet ergo vt ſaltem intrinſecùs & in radice conſeruent fidem. Quod diſcipulis dicit, nobis omnibus dicit: vti nimirum aduerſus animi perturbationes clypeum fidei obiiciamus, ac cum Ioſue in altum leuemus contra hoſtes noſtros, donec debellentur. Ioſ. 8.

Spe, cum addit: *In domo Patris mei manſiones multæ ſunt.* Multæ ſunt ſecundùm D. Cyrillum, quia cælum ampliſſimum & capaciſſimum. Secundùm D. Hilarium, quia diuerſi gradus pro diuerſis ſingulorum meritis, tametſi in denario beatificæ viſionis omnes conueniunt. Ita omnes ſtellæ in cælo ſunt, vna tamen alterâ maior & lucidior eſt. Vna omnium manſio, cælum eſt: ſed in eo plurimæ & diuerſæ manſiunculæ: ſicut in eodem Monaſterio plures cellulæ. Confirmat hanc ſpem Dominus, ſubjiciens: *Si quò minus dixiſſem vobis; quia vado parare vobis locum.* q. d. Si non eſſent manſiones, dixiſſem vobis vtique; nunc enim in eo verſor; vt præparem eas vobis, per merita & mortem meam. Bono igitur animo ſint, quicunque hîc per anguſtam virtutis viam gradiuntur; ſiquidem ibi deuenient ad ſpatia cæli ampliſſima, vbi non arctabuntur greſſus eorum.

D.
III.
Quomodo ſuis Chriſtus locum præparauit?

QVÆST. 3. Quomodo præparauit Chriſtus locū Diſcipulis? Reſp. 1. præparâſſe inchoatè per merita & paſſionē ſuam, quibus eas lucratus eſt & veluti ſpolia obtinuit. Sic pater filiis domum parat, cùm militiam ſectatur & prædas agit, vt illis dotem tribuat.

1.
2.

Secundò. Completè, cùm in cælum aſcendit cælique portam clauſam aperuit, eoque ſecum veteres Patres duxit. Tametſi verò regnum cælorum dicitur paratum eſſe iuſtis à conſtitutione mundi, Matth. 25. per creationem videlicet: nouo tamen modo paratum eſt, cùm Chriſti ſanguine illis acquiſitum, ac denique cum reali poſſeſſione occupatum. Sciendum tamen eſt, non ita à Chriſto paratas eſſe manſiones illas, vt ignauis & imparatis dentur, ſed paratis tantùm, iuxta id Matth. 25. *Quæ paratæ erant, intrauerunt cum eo ad nuptias.* Et Matth. 24. *Eſtote parati, quia quâ horâ non putatis, Filius hominis veniet.*

E.
IV.
De quo aduentu loquatur Chriſtus?

QVÆST. 4. De quo aduentu loquitur Dominus, cùm ait: *Iterum veniam & accipiam vos ad meipſum?* Reſpond. loqui tam de aduentu in morte diſcipulorum, quo illorum animas ad cælum tranſlaturus erat, quàm de aduentu in vltimo iudicio, quo non ſolùm animas, ſed & corpora eorum glorificata ad cælum euecturus eſt.

F.
V.
Quomodo Chriſtus via, veritas & vita?

QVÆST. 5. Quomodo Chriſtus via, veritas & vita eſt? Reſp. 1. eſſe Viam, quia per eius merita, doctrinam & exempla ad cælum imus. Veritatem, quia nec falli poteſt, nec fallere. Vitam, quia mortem ſuperare, non verò ab eâ ſuperari poteſt. Voluit Chriſtus hac ſententiâ ſic intellectâ confirmare & conſolari diſcipulos, mox in paſſione ab eis diſceſſurus.

Secundò, Quia eſt Doctor ſeu Dux, ducens nos per fidem, ad beatitudinem. In primo via, in ſecundo veritas, in tertio vita. Græcè adduntur tres articuli, ſcilicet; Ego ſum illa via, illa veritas, illa vita; vt oſtendatur eſſe ſublimis ille & cæleſtis Doctor, qui ſublimem & cæleſtem affert doctrinam, nec non ad vitam cæleſtem & immortalem ducit.

Hinc rapi iure debemus non ſolùm in admirationem ſapientiæ diuinæ, quæ omnia nouit & videt, neque falli poteſt; denique ad veram vitam ducit: verùm etiam in vilipenſionem ſapientiæ noſtræ, quæ cœca, mendax, inanis atque inutilis eſt, reſpectu illius diuinæ; ita vt ne formicæ quidem naturam, formationem, indolem, vitam, ætates cognoſcere poſſimus.

G.
VI.
Cur à nobis fidem exigat?

QVÆST. 6. Cur à nobis fidem, quâ tam ſublima & captum noſtrum excedentia credi voluit Deus, exigit dicendo: *Creditis in Deum, & in me credite?* Reſpond. 1. vt captiuantes intellectum noſtrum in obſequium fidei, illum totum Deo ſubjiciamus, & agnoſcentes imbecillitatem mentis noſtræ, ac diuinæ ſapientiæ altitudinem, Deum ſic honoremus. 1.

Secundò, Vt mens noſtra ſurſum erigatur & ad diuina eleuetur. Si enim Deus non proponeret ea, quæ captum humanum excedunt, mens non attolletur ſurſum, ſed in ſuo gradu & infimâ ſorte maneret, neque ad Dei viſionem diſponerentur: fides enim ſupernaturalium media eſt inter cognitionem naturalem & viſionem beatificam. 2.

TERTIO, Quia cùm vita æterna ſit ſupra naturam, ea quoque quæ ad illam ducunt, debent naturæ captum ſuperare. Hinc tantoperè do- 3.

num

num ſidei in Scripturis commendatur, & ex diuinâ illuſtratione haberi dicitur.

H. VII. *Cur ait Philippus, Oſtende nobis Patrem, & ſufficit, &c.*

QVÆR. 7. Cur Philippus ait: *Oſtende nobis Patrem & ſufficit nobis.* Reſp. Primò ex S. Cyrillo; quia exiſtimabat ſi Patrem, eo quo videri poterat modo, videret (ſiue oculis corporis, ſiue mentis) ſe jam beatum fore, nec aliquid præterea deſiderare poſſe. Nec malè, eſſentialis enim beatitudo in Dei viſione conſiſtit, quæ
1. proinde ſufficit beatis *Ignis* (cupiditatis terrenæ) *numquam dicit: Sufficit* Prou. 30.
2. Secundo, quia, vt exponit idem Cyrillus, exiſtimabat ſe & condiſcipulos ſatis fore armatos contra omnes tentationum incurſus & ad repellendas Iudæorum obtrectationes, ſi Patrem Chriſti vidiſſent.
3. Tertiò, ex S. Chryſoſtomo, ne videretur interrogando moleſtus eſſe Chriſto, hoc vnum ſibi dici poſtulabat, poſteà acquieturus.
4. Quartò, ex S. Hilario lib. 7. de Trinit, ſufficit nobis ad fidem ſeruandam.
5. Quintò, ex Card. Toleto, ſufficit nobis ad pellendum mœrorem & triſtitiam.
6. Sextò, ex Ruperto: iam nihil ſupereſt, niſi vt Patrem nobis oſtendas; nam de te ſufficit nobis.

I. VIII. *Quomodo in Chriſto videri potuit Pater?*

QVÆST. 8. Quomodo in Chriſto videri potuit Pater? Reſp 1. ex Toleto: quia Pater idem eſt cum Filio ſecundùm naturam diuinam, prout mox ſubjecit Dominus: *Non credis; quia ego in Patre, & Pater in me eſt?* Qui ergò vidit Filium, vidit etiam Patrem; ſed hunc ratione naturæ
1. tantùm diuinæ; illum verò etiam ratione perſonæ.
2. Secundò, ex S Auguſtino tract. 70. quia Filius eſt perfectiſſima Patris imago. *Qui videt,* inquit, *me, videt & Patrem; non quod ipſe ſit Pater & Filius, ſed quod tam ſimilis ſunt Pater & Filius, vt qui vnum nouerit, ambos noverit. Solemus enim de duobus ſimilibus ita loqui eis, qui vnum illorum vident, & qualis ſit alius, volunt noſſe, vt dicamus, Vidiſtis iſtum? illum vidiſtis &c.* S. Athanaſius Serm. 4. contra Arrianos ita hoc declarat: *Quippe cùm in Filio ſit & conſpiciatur Patris diuinitas. Quod exemplo regiæ imaginis commodiùs intelliges, quandoquidem in imagine ſpecies regis & forma apparet, & in rege imaginis ſpecies: fine enim omni diſcrepantiâ vultus regis in imagine expreſſus eſt, vt qui videt imaginem, videat in eâ regem, & viciſſim.*

Tertiò, Quia ex doctrinâ & miraculis Chriſti elucebat Deitas Patris in & cum ipſo operantis. Vnde ſubdit Dominus: *Verba, quæ ego loquor vobis, à meipſo non loquor. Pater autem in me manens ipſe facit opera.* Id verò hîc ſuo loco fuſiùs explicauimus. 3.

K. IX. *Quomodo in Chriſtum credentes paria vel maiora fecerunt miracula.*

QVÆST. 9. Quomodo credentes in Chriſtum paria vel majora etiam fecerunt miracula, quàm ipſe? Reſpond. 1. Secundùm Originem, miracula ſpiritualia, quibus verbi gratiâ illuminantur Gentiles, conuertuntur peccatores vincuntur à iuſtis dæmones, maiora eſſe quàm corporalia. 1.

Secundò, Feciſſe haud dubiè Apoſtolos & alios miracula, quæ maiora cenſeri poſſunt miraculis Chriſti, tametſi ea ſcripta non ſunt. 2.
D. Auguſtinus tract. 72. maius credit fuiſſe, vmbræ tranſitu, quod fecit Petrus; quàm fimbriæ tactu, quod fecit Chriſtus; ſanare ægrotos. Et quis non credat maius eſſe mirum, quòd S. Staniſlaus Petrum quendam triennio ſepultum à mortuis excitauit: Sanctus Maclouius Gigantem quendam gentilem diutiſſimè ſepultum: S. Vdalricus quendam innocentem ſupplicio affectum poſt multum temporis vitæ reſtituit, quàm quòd Chriſtus quatriduanum Lazarum excitauit?

Tertiò, ſaltem ſi fuiſſet opus maiora opera facere, poterant Apoſtoli. Et ſic videtur intelligendus Chriſtus, quomodo dixit Luc. 17. *Si habuerit fidem ſicut granum ſinapis, diceretis huic arbori: Eradicare & transplantare in mare: & obediet vobis.* 3.

Cæterùm in hoc miracula Chriſti ſuperant alia omnia Sanctorum miracula, quia ſancti vt inſtrumentum tantùm, ipſe verò velut agens principale ea operatus eſt. Vnde ſubdit: *Et quodcunque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam.*

IN FESTO INVENTIONIS S. CRVCIS.

Euangelium Ioannis 3.

IN illo tempore; Erat homo ex Phariſæis, Nicodemus nomine, Princeps Iudæorum. Hic venit ad IESVM nocte, & dixit ei: Rabbi, ſcimus quia à Deo veniſti magiſter. Nemo enim poteſt hæc ſigna facere quæ tu facis, niſi fuerit DEVS cum eo. Reſpondit IESVS, & dixit ei: Amen, amen dico tibi, niſi quis renatus fuerit denuò, non poteſt videre regnum DEI. Dicit ad eum Nicodemus: Quomodo poteſt homo renaſci, cùm ſit ſenex? Nunquid poteſt in ventrem matris ſuæ iteratò introire, & renaſci? Reſpondit IESVS: Amen, amen dico, niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto,

Digitized by Google

non poteſt introite in tegnum Dei. Quod natum eſt ex carne, caro eſt · & quod natum ex ſpiritu, ſpiritus eſt. Non miteris quia dixi: oportet vos naſci denuò Spititus vbi vult ſpitat; & vocem eius audis, ſed neſcis vnde veniat, aut quò vadat? ſic eſt omnis qui natus eſt ex ſpiritu. Reſpondit Nicodemus, & dixit ei: Quomodo poſſunt hæc fieri? Reſpondit Iesvs, & dixit ei: Tu es magiſter in Iſrael, & hæc ignoras? Amen, amen dico tibi, quia quod ſcimus loquimur, & quod vidimus teſtamur, & teſtimonium noſtrum non accipitis. Si terrena dixi vobis, & non creditis: quomodo, ſi dixero vobis cæleſtia, credetis? Et nemo aſcendit in cælum, niſi qui deſcendit de cælo, Filius hominis, qui eſt in cælo. Et ſicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto; ita exaltari oportet Filium hominis: vt omnis, qui credit in ipſum, non pereat, ſed habeat vitam æternam.

CONCIONES.

I. *De artificioſa inuentione S. Crucis.*
II. *Sanctæ Crucis gloria & triumphus.*
III. *Beneficia ſeu effectus S. Crucis.*
IV. *Fructus ſigni S. Crucis quo nos conſignamus.*
V. *Ad Crucem tribulationis portandam quæ inuitent.*
VI. *Quomodo Crux ferenda?*
VII. *Quatuor dimenſiones S. Crucis ſeu virtutes primariæ Crucifixi.*
VIII. *Myſteria Euangelij.*

CONCIO I.

De artificioſa inuentione S. Crucis.

Quàm pulchra & artificioſa ſit hæc inuentio, patet; quia

1. *S. Crux eſt tubus opticus, per quem perſpicimus, clarè attributa Dei.*
2. *Eſt acus nautica; quæ errantibus certam ad cælum viam oſtendit.*
3. *Vitrum eſt, quod frangi & exterminari nequeat.*
4. *Crucis inuentio ſimilis eſt arti aucupandi per auem ligneam.*
5. *Similis aliæ inuentioni machinæ ligneæ elephantis formâ.*
6. *Simili inuentioni piſcandi hamo.*

THEMA.

Notas facite in populis adinuentiones eius. Iſai. 12.

CVm quis nouum & artificioſum quid excogitauit, dicere ſolemus: Hæc eſt pul-
A. chra inuentio. Ita de horologiis, bombardis, typographiâ & ſexcentis aliis loquimur. Meritò etiam hoc dixerim de ſanctæ Crucis inuentione, non tam de felici eâ, quæ contigit S. Helenæ, quàm mirabili illâ quâ in conſilio ſanctiſſimæ Trinitatis Chriſto Domino ab æterno deſtinata & decreta Crux eſt, præ omnibus aliis mortis generibus. *Innumerabiles erant moriendi rationes*, inquit Gregorius Nyſſenus orat. 1. in Chriſto reſurrectionem, *quibus mortis pro nobis obeundæ conſilium expleri poterat; hanc tamen ex omnibus vnam is, qui mortis quam vellet, optionem habebat, ſibi delegit atque præſcripſit. Oportet enim Filium hominis, inquit, &c.* Poterat ſibi Dominus eligere mortem placatam, quemadmodum Seneca juſſus à Nerone eligere ſibi mortis genus, elegit ſibi venarum inciſionem in balneo, auctore Suetonio. Poterat & eligere mortem naturalem: nemo enim poterat tollere ei animam, niſi ipſe potuiſſet. Quid igitur eſt, quòd violentam, acerbiſſimam & ignominioſiſſimam Crucis mortem ſibi Dei Filius elegerit: Nimirum diuini, non humani erat ingenij hæc inuentio, eaque pulcherrima & artificioſiſſima, vt videbimus.

Primo, Nonne pulchra eſt inuentio, tubus ille perſpectiuus non ita quidem inuentus, quo remotæ res clarè & accuratè velut viciniſſimæ apparent? Ejuſmodi tubus eſt Crux Chriſti, per quam clarè perſpiciamus, qualiter ſe habeat erga genus humanum Deus, ejuſque attributa quibus hominem ſpectat: remotiſſima quidem in ſe, per Crucem verò facta propinquiſſima. Nam primò oſtendit nobis magnitudinem charitatis Dei erga homines, qui pro eorum redemptione mortem maximè acerbam & infamem ſubire non dubitauit. Quomodo enim non ſummè nos dilexit, qui Crucem pro nobis aſcendit? An non inde patet, paratum eum fuiſſe etiam duriora & contemptibiliora ſubire pro nobis, qui maximum contemptum & acerbitatem Crucis non horruit? Ante crucifixionem illam, declarauerat in nos Deus amorem ſuum, dando; & cumulando beneficiis; ſed non patiendo: nunc verò & patiendo ita patefecit, vt iam magis patefacere non poſſit. Id quod indicat Ioannes cap. 13. cùm ait, Chriſtum *in finem* dilexiſſe ſuos; per hoc enim indicat terminum dilectionis Chriſti: qualem peregrinationis & laborum ſuorum conſtituit Hercules, qui iuxta Gades binas ſtatuit columnas, cum inſcriptione, *Non plus vltrà*. Sed Alexander Magnus plus ſe laborem ſubijſſe ac ſubire velle indicans, vexillo inſcripſit, *Plus vltrà*. Teſte Plutarcho in vita Alexandri. Neuter tamen horum quidquam fecit, ſi cum Chriſti Cruce labores illorum comparemus; vt proinde ſoli Cruci debeatur inſcriptio illa, *Non plus vltrà*. Quod enim quis in bonum ſuum extrema perferat, parum id eſt: quod in gratiam alterius, verbi gratiâ, ſupplicio addicti, ingentes pecunias expendat, quibus redimatur, id quoque mirum non eſt: quòd verò vitam pro ipſo perdat, & duriſſimo quidem ſupplicio, eâ certè charitate maior excogitari nequit.

B. I. S. Crux tubus opticus.

Secundò, Bonitatem Dei ſummam erga nos, qui non contentus ſufficienti redem- 2.
ptione

prione & ſolutione, abundantem etiam addidit & ſupereffluentem, dum oon mori tantùm, ſed etiam in Cruce mori voluit : vt de eius bonitate & miſericordia non diffideremus, ſed cum fiducia accederemus ad thronum gratiæ eius, vt loquitur Paulus ad Hebr. 14. etiam poſt quantumuis & quotieſuis perpetrata peccata : *Adeamus ergo*, inquit, *cum fiducia ad thronum gratiæ eius, vt miſericordiam conſequamur*. Verè thronus gratiæ Crux, vbi latro ille poſt grauiſſima peccata veniam mox obtinuit, cùm id ſolum dixiſſet : *Domine memento mei*. quaſi diceret : Non audeo plus à te petere Domine, quàm vt memineris mei. Sed quid audit : *Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiſo*. Voluit hoc exemplo palàm facere omnibus, quàm potens & paratus ſit remittere quæcunque ſcelera, & recipere ad pœnitentiam ſceleratiſſimos etiam homines, eoſque animare vt venirent : ſicut Medicus vel Chirurgus volens probare theriacam ſuam validam contra omnia prorſus venena, canem veneno infectum, vel deſperatiſſimum hominem palàm & gratis ſanat, ut ſic nemo de eius medicina & arte diffidat. Quis igitur videns Crucem, tantùm ſalutis noſtræ prætium, non ſperet ſalutem & miſericordiam ?

3. Tertiò, Iuſtitiam Dei & ſeueritatem, qui etiam proprio Filio non pepercit, ſed ob aliena ſcelera in Crucem illum egit. Multis ſanè argumentis declarauit Deus in veteri lege iuſtitiæ ſuæ ſecuritatem : ſed tale exemplum nunquam edidit. Si ergò Filium tam acerbè tractauit, tibi hoſti & peccatori impœnitenti quomodo parcet? ſi tam graui baculo caſtigauit Filium, quid tibi fiet ? Hoc expreſſit Dominus dicens mulieribus, cùm baiularet Crucem ? *Nolite flere ſuper me, ſed ſuper vos ipſas flete, & ſuper filios veſtros; quia ſi in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?* Lucæ 23. Si Chriſtus humore gratiæ vndique plenus, fœcundus, innocens ita caſtigatur à Patre ob aliena ſcelera : quid fiet peccatoribus, aridis, inutilibus & igni aptiſſimis ob propria peccata ? Ingentes Chriſti cruciatus legimus & horreſcimus : quid erit pœna infernalis, æterna ? Ne ergò dicas amplius : Deus clemens eſt, benignus eſt, non damnabit me. Quid ? Itàne ſtupidus eris vt tibi parcendum credas nocentiſſimo, cùm innocenti non pepercerit Filio ? Vin' ſcire quàm Deus mitis ſit & clemens ? veni, accede, palpa. Non vides in Cruce eius Filium ? Nunquid ei pepercit ?

C. II. Acus nautica. Secundò, Pulchra inuentio eſt acus nautica, quæ errantes in mari nautas & præter cælum & aquas nihil videntes dirigit, ne deuient, & reducit ſi deuiauerint. Similis eſt inuentio ſanctæ Crucis. Ita enim Eccleſia in Reſponſorio primo hodie canit : *In ligno pendens noſtræ ſalutis ſemitam Verbum Patris inuenit*. Acus nautica ex contactu magnetis vim acquirit, vt non quieſcat, niſi Aquilonem reſpiciat: ita Crux ex contactu corporis Chriſti habet, vt certam nobis ad cælum viam oſtendat, ad Aquilonem ſcilicet aduerſitatis & tribulationis. Hinc latro à dextrâ Chriſti verſus ſeptemtrionem pendens ſaluatus eſt ; alter à ſiniſtrâ eius verſus meridiem pendens damnatus eſt. Iactabantur priùs in hoc turbulento mari homines & viam beatitudinis perdiderant, omnes ad Auſtrum proſperitatis tendebant & peribant. Chriſtus, vt nos ab eâ retraheret, ipſe viam oſtendit ; imò & præiuit : nam confecto itinere Crucis, rediit ſaluus & glorioſus, vt iam nemo dubitare poſſit viam Aquilonis, tribulationis inquam & Crucis, ſolam eſſe veram cæli viam. Vnde Apoſtolus Iacobus cap. 1. ait : *Omne gaudium exiſtimate fratres, cùm in varias tentationes incideritis, &c.* Et Dominus Matthæi 11. *Tollite iugum meum ſuper vos, & inuenietis requiem animabus veſtris*. Si quis regiam cognoſcere vult viam, videat vbi Cruces fixæ ſint ; eæ enim plurimùm in regiis collobantur viis. Simili modo ſi quis cognoſcere vult, num rectà ad cælum tendat : conſideret an Crucē ſequatur, an gaudeat in tribulationibus. Vanos igitur & inſanos Crux oſtendit eos, qui delitiis & proſperitatibus animam hîc paſcunt. De S. Ambroſio narrat Petrus de Natal. lib. 2. cap. 36. & ſanctus Antonius lib. 2. p. hiſt. tit. 10. cap. 5. §. 2. cùm aliquando in villa Thuſciæ quadam hoſpitaretur, diceretque Hoſpes, de ſtatu ſuo ab Ambroſio conſultus, ſe nihil vnquam aduerſi expertum, omnia habuiſſe ſemper proſpera & ad nutum ; obſtupuit Ambroſius & ait ad ſuos: Surgite & hinc quantocyùs fugiamus, quia Dominus non eſt in loco iſto. Vbi abſceſſiſſent paululum, retroſpicientes viderunt domum hoſpitis motu terræ abſorptam cum omnibus, qui in ea erant. Similis eſt Polycratis illius regis Samiorum hiſtoria, qui, vt ſcribit Valerius Maximus lib. 6. cap. 11. cùm in omnibus proſperaretur, ideoque elatus periculum facere vellet, num aduerſi quid experiri poſſet annulum pretioſiſſimum in mare abiecit, vt haberet quod doleret : quem tamen mox recuperauit, capto piſce, qui eum deuorauerat. Vnde prorſus credidit nihil ſibi aduerſi contingere poſſe, ſeque omnium fælicisſimum eſſe. Sed quantum abbarauerit, exitus eius oſtendit, Tandem enim ab Oronte Darij regis profecto in vertice montis Mycalenſis cruci affixus publico ſupplicio & diriſſimo interiit. Fælices igitur, qui dum viuunt, Crucem amplectuntur; quia ſic cum Chriſto ad gloriam reſurrectionis perueniunt.

Porrò non monſtrauit tantùm nobis Chriſtus Cruce ſuà viam beatitudinis : ſed ad eam etiam inſtar magnetis fortiter nos attraxit, dum ipſe primus eam ingreſſus eſt. Quis non alacriter ſequatur, ſi tantum ducem præeuntem videat? Alexander Magnus interiorem Perſidis regionem cum exercitu ſua peragraturus cùm veniſſet ad iter perpetuis obſitum niuibus & glacie concretum, vidiſſetque milites ſqualore loci & viæ difficultate territos, ita horrere, & teditum cogitare; modum inuenit militem traducendi. Ipſe primus equo deſiliit, & dolabrâ glaciem perfringēs iter ſibi fecit, pedeſque per niuem & glaciem ingredi cœpit. Erubuerunt primò non ſequi amici deinde copiarum duces, ad vltimum milites ; vt ſcribit Quintus Curtius in vitâ Alexandri lib. 5. Si hoc potuit

Qui vicerit dabo illi ſtellam matutinam, hoc eſt, lumen gloriæ, quo anima poſt noctem huius ſæculi illuſtrabitur, vt omnia quaſi in die clarè videat; vt exponunt Richardus Vict. Primaſius. Aretas. *Quid enim non vident, qui videntem omnia vident?* ait S. Gregorius 2. moral.cap.3. Et S. Bernardus ſerm. de triplici genere bonorum ait: *Si aliquid nos latuerit, nunquid erit gloria conſummata? ideo nihil latebit nos: & ecce ſapientia, quâ curioſitas hominis ſatietur. O ſapientia. quâ tūc omnia quæ in cælo & in terrâ ſunt, perfectiſsimè cognoſcemus, &c.* Quanta delectatio foret cæco nato, videre vno aſpectu totius mundi pulchritudinem? Et quid erit. videre quæ in cælo & quæ in terra ſunt? Hic certè pleraque palpando tantùm velut cæci indagamus & colligemus per diſcurſum, vnum ex altero arguentes; non videmus ſubſtantias in ſe, non differentias, non proprietates, non vires; ac ne propriam quidem animam: ibi aperientur oculi noſtri, & hæc aliaquè omnia videbimus, Vt ergo per tubum perſpectiuum nuper inuentum obſcura fiunt manifeſta, & minima fiunt magna, non ſine ſtupore & admiratione perſpicientium: ita erit in cælo, &c.

C. II. Ehrnpreyſz. Gloria.

Secundò, alius flos dicitur honoris gloria. **Ehrnpreyſz.** Hic in cælo eſt honor & gloria beatorum. Ait enim Apoſtolus ad Rom. 2. *Reddet vnicuique ſecundùm opera eius: iis quidem qui ſecundùm patientiam boni operis, gloriam & honorem & incorruptionem quærunt, vitam æternam.* Et paulò pòſt: *Gloria & honor & pax omni operanti bonum.* Similiter Dauid Pſalm. 138. *Mihi autem nimis honorificati ſunt amici tui Deus: nimis confortatus eſt principatus eorum.* Quòd ſi amici Dei, quòd ſi principes ſunt; quanta eſt hæc gloria? Sed omnia ſuperat, quod Apoc. 3. promittit Dominus vincentibus: *Qui vicerit,* ait, *dabo ei ſedere mecum in throno meo; ſicut & ego vici & ſed cum Patre meo in throno eius,* Ingenti gloriâ affectus putabatur ab omni Ægypto Ioſeph, quando Rex tulit annulum de manu ſuâ & dedit ei, & quando fecit eum aſcendere ſuper currum ſuum ſecundum, quo ſcilicet ſecundus à Rege vehi ſolebat, Gen.41. Sed quantò maius eſt, poni à Regi cæli in ipſiuſmet throno, ipſiuſmet manibus? Et ſi ita honorat in cælo ſanctum aliquem ipſe Deus, quamodo honorabunt eum Angeli cæterique ſancti? Videre poſſumus huius gloriæ typum aliquem in terris; quis enim neſcit, quanto in honore habeantur in terris ſancti? Ipſis templa & dies feſti dicantur, reliquiæ eorum religioſiſſimè aſſeruantur, nomina eorum in veneratione habentur, inſtituta & viuendi ratio ab innumeris ſectatoribus retinetur, &c. Et ſi tantū honorantur in exilio & vbi nō ſunt: quomodo honorabuntur in patriâ & vbi ſunt? Honor quem nos mutuò nobis tribuimus, exiguus & periculoſus eſt; parum enim eſt ab hominibus laudari; & ſæpè aſinus aſinum fricat, & alter in alterius gratiam mentitur. *Sed quem Deus commendat, ille probatus eſt.*

D. III. Konigs kron. Poteſtas.

Tertiò Ibi eſt flos qui dicitur **Konigs kron;** deſignans beatorum poteſtatem ſine obſiſtentiâ, Hanc ſignificat corona beatis promiſſa, Apoc,2. *Eſta fidelis vſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* Sic Apoc 4. vidit Ioannes coronas aureas in capitibus ſanctorum. Deſignat autem hoc corona regiam beatorum poteſtatē, quâ nihil non poterunt, & velut reges dominabuntur Quod etiam dixit Dominus Matth. 25. *Venite benedicti Patris mei, poſsidete paratum vobis regnum.* Et Apoc.2. *Qui vicerit & cuſtodierit vſque ad finem opera mea, dabo illi poteſtatem ſuper gentes, & reget illas in virga ferrea.* Habent enim beati poteſtatem in dæmones, eos ſcilicet fugandi & coërcendi, cùm ad gloriam Dei hominumque ſalutem expendit: habent in peccatores, vti plurima exempla demonſtrant, in quibus executores fuère diuinæ iuſtitiæ aduerſus peccatores & hoſtes ſuos. Eam verò communiter exercebunt in die Iudicii, cùm venient ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis: ad alligandos reges eorum in compedibus, &c. vt dicitur Pſal. 149. Habebunt poteſtatem in creaturas; ſi enim in terris tantam habuerunt in eas, vt beſtias domarent ferociſſimas, elementis præciperent, &c. quantam habebunt in cælis? Ratio eſt, quia *cùm amicorum omnia ſint communia, idcircò Deus poteſtatem & opes ſuas cum ſanctis communicat,* ait Philo lib. 1. de vita Moyſis. Qui regem beneuolum vel amicum habet, omnia ſibi poſſe videtur. Quid ergo non poterunt qui Deum ipſum omnipotentem poſſident, eumque per omnia ſibi amiciſſimum habent & ſibi in omnibus concordantem? Ipſe omnibus creaturis, vt beatis obediant, iubebit.

E. IV. Sonnenwendel. Libertas.

Quartò, Ibi flos heliotropii, **Sonnenwendel.** hoc eſt, libertas ſine arctatione. Vt enim heliotropium vertit ſe cum ſole, adeoque ſe ipſam mouet, præter naturam herbarum aliarum: ita beati in cælo arctati vel ligati non ſunt, ſed vim habent mouendi ſe quocunque volunt. Teſtatur hoc Apoſtolus qui ad Gal. 4. dicit, matrem illam noſtram, quæ ſurſum eſt Ieruſalem, liberam eſſe. Libera eſt autem non tantùm à peccato & morte, ſed etiam ab omni neceſſitate, lege, impedimento. Quantis ſubiaceant neceſſitatibus viuentes, quis non videt? Pauperes, vt inopiam fugiant & neceſſaria conquirant, acerba omnia agunt & patiuntur, & ſæpè in furta & latrocinia, adeoque in maiores ſe miſerias præcipitant. Iiſdem neceſſitatibus affliguntur viri ſpirituales: imò & ciues mundi: ſed illis ingrata eſt ea ſeruitus, his verò gratiſſima. Ab hac ergo liberi ſunt beati. Deinde liberi à legibus, quia ſi *iuſto lex non eſt poſita*, teſte Apoſt. 1. Tim, 1. multò minùs beatis, qui iuſtiſſimi ſunt, nec indigent lege; ſed omnia tam promptè agunt, atque nos ridere, cernere, loqui, &c. nobis naturalia. Liberi denique ab omni obſtaculo vel arctatione, quin pro velle ſuo cuncta penetrent liberrimè, omnes clauſuras, omnia elementa, &c. velut & ipſi Angeli, &c.

F. V. Himmelſchluſſel. Pax.

Quintò, Ibi flos, qui dicitur **Himmelſchluſſel** ſeu clauis cæli: hoc eſt, pax ſine turbatione aut infeſtatione, quia beati ibi ſunt in fortiſſimâ clauſulâ, vbi bonis ſuis pacatiſſimè fruentur, nec ab vllo infeſtari poterunt. Dicitur enim in Pſalm. 147. de cæleſti Ieruſalem:

Que-

Quoniam confortauit ſeras portarum tuarum, benedixit filiis tuis in te. Qui poſuit fines tuos pacem. Confortauit ſeras portarum, *ita vt nullus inimicus intret, nullus exire poſsit amicus*, inquit S. Bernard. in Serm. de triplici genere bonorum, in eum locum. Multi multa in terris poſſident bona, ſed non poſſunt iis gaudere & frui cum lætitiâ, quia non habent pacem. Multi reges & principes, optima & ampliſſima habent regna & dominia, ſed interim ſemper ſolliciti ſunt, curis & anxietatibus à ſomno & cibo ſæpè impediuntur, quia eorum fines pacati non ſunt, nec regna eorum vndique concluſa, ſed hoſtibus peruia & ab illis infeſtata: atque ita non tam ipſi habent claues regnorum ſuorum, quàm hoſtes eorum. Et ſicut gallina inuentâ eſcâ ſtatim infeſtatur ab aliis, quò minùs eâ fruatur liberè: ſic fit inter homines, ſed non ita in cælo, vbi beati habent claues regni ſui, & non alius: habent & obſerata vndique mœnia; & fines eorum pax ſunt. Pax etiam & concordia erit inter carnem & ſpiritum, interque omnes cæli ciues. Sicut enim oculus vnus verti non poteſt, quò non vertatur & alter, ſed in eandem partem ſemper ambo voluuntur: ſic corpus & anima, vel etiam Societas illa Sanctorum nihil potuerunt velle contrarium, ſed in omnibus ſemper conſpirabunt.

G. VI. **Alleluia.** Gaudium.

Sextò, Ex herbis vna vocatur **Alleluia**/quæ & ipſa reperitur in cælo, & deſignat gaudium ſine triſtitiâ, quod percipiunt beati ex mutuâ congratulatione, quâ vnus de alterius beatitudine gaudet vt de ſuâ. Hanc herbam vidit in cælo Ioannes Apoc. 19. cùm audiuit lætiſſimum illud Alleluia à beatis ſæpiùs ingeminari. Cùm enim inter eos ſumma ſit animorum coniunctio, ſumma eſt etiam gaudiorum, qualis eſt fratrum vel amicorum in eodem conuiuio, vti fratrum Ioſephi vel filiorum Iob. Quemádmodum enim aqua in balneo tantò magis abundat, quantò plures illud intrant; & cùm vnus ex fratribus fit Epiſcopus vel Cardinalis, cæteri etiam gaudent: ſic quò maior eſt beatorum numerus, tantò maius accidentale eorum gaudiū. Propterea dicuntur intrare in gaudium Domini Matth. 25. Gaudia mundi imperfecta ſunt, & ita potiùs intrant in hominem, quàm intrantur; quia ſcilicet non omninò perfundunt hominem, ſed relinquunt locum aliquem triſtitiæ. Sed non ita fit in cælo, vbi cor & caro exultant in Deum viuum.

H. VII. **Tag vnd Nacht.** Securitas

Septimò, Ibi flos, qui dicitur **Tag vnd Nacht**/qui per totam æſtatem in hortis reperitur. Deſignat autem in cælo ſecuritatem gaudii cæleſtis ſine timore amiſſionis, quod durabit die ac nocte, id eſt, perpetuò & continuò. Teſtatur hoc Ioannes Apoc. 7. vbi ait ſe vidiſſe turbā Sanctorum, qui *ſtant ante thronum Dei & ſeruiunt ei die ac nocte* in templo eius. Tantâ nimirum afficiuntur ſuauitate & gaudio, dum ei ſeruiunt (ſeruire autem Deo regnare eſt,) vt inde nullâ vnquam afficiantur moleſtiâ. *Secura mens quaſi iuge conuiuium*, dixit Sapiens Prou 15. Quale ergo conuiuium erit beatorum, cùm ſe reflectent & cogitabunt hoc gaudiū ſuum perpetuum, & nunquam intercumpendum: Sanè, quoties id facient, toties quodammodò gaudium totius æternitatis ſimul percipient. Quàm citò finiantur gaudia humana, nemo eſt qui neſciat. Si enim lætiſſimum aliquod conuiuium, vel nuptiæ durant per vnum alterùmve diem, interrumpuntur tamen per noctes, & breui omninò ceſſant, tunc omne gaudium elapſum cogitanti perinde eſt, ac ſi nunquam fuiſſet. Sed non ita erit in cælo, vbi gaudium beatorum durabit die ac nocte, id eſt, nunquam interrumpetur, nunquam auferetur.

I. VIII. **Engelſüß.** Voluptas. Vana.

Octauò, Ibi herba nomine, **Engelſüß** / ſeu dulcedo Angelica; hoc eſt, voluptas ſine dolore, & omnis generis delitiæ, tam in corpore, quàm in animo, omnibuſque eorum viribus potentiis & ſenſibus. Ibi Angelicis contemplationibus perfruetur intellectus, Angelicis imaginibus recreabitur memoria, Angelicis gaudis perfundetur voluntas, hoc eſt, ſuauiſſimis. Ibi Angelica colloquia miſcebit lingua, Angelicos cantus audiet auris, panem Angelorum manducabit os, Angelicos odores percipient nares, &c. Sicut Principum delitiæ ac voluptates ſuperant voluptates ruſticorum; ſic beatorum delitiæ, omnes mundi delitias. Quia ſcriptum eſt Pſ. 35. *Inebriabuntur ab vbertate domûs tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos: quoniam apud te eſt fons vitæ.* Torrentis inſtar erit ea voluptas, propter impetum & copiam: fontis verò inſtar, propter perennitatem. Viuentium voluptates doloribus permixtæ ſunt, adeoque hîc omnes cum agreſtibus lactucis comedimus noſtrum Paſcha. Recreatur fortè os cupediis, ſed dolet pes aut ſtomachus. Recreatur auris Muſicâ, ſed fortè etiam audit contumeliam. Recreatur oculus viſu, ſed mens interim triſtatur, &c. At ibi plena erit omnium virium ſenſuumque harmonia nihilq; erit, quod non Angelicâ voluptate quaſi torrente perfundetur. Et idcircò dicuntur in cælo beati manducare & bibere, quòd omnia eorum mēbra & vires exultatione plena erunt, In hac beatitudine, vt ait S. Aug. apud Granat. in ſpec. vitæ hum. c. 8. Deus omnes ſenſus beatorum inæſtimabili ſatiabit dulcedine; erit enim omnium eorum obiectum: oculis erit ſpeculum, melos auribus, mel palato, balſamum optimum naribus, gratioſiſſimus flos manibus, &c.

K. IX. **Je lenger je lieber.** Securitas. ſine faſtidio.

Nono, Ibi flos, cui nomen **Je lenger je lieber**/Latinè Quò diutiùs, eò chariùs, id eſt; ſaturitas ſine faſtidio; teſte Eccleſiaſtico cap. 24. *Qui edunt me, adhuc eſurient: & qui bibunt me, adhuc ſitient.* Omnium mundi bonorum faſtidium tandem capimus, & quæ hodie amamus, cras odio habebimus: ſed non ita erit in cælo. Vnde S. Gregor. homil. 36. in Euangel ait: *Corporales delitiæ cùm non habentur, graue in ſe deſiderium accendunt: cùm verò auidè eduntur, comedentem protinus in faſtidium per ſatietatem vertunt. At contrà ſpiritales delitiæ cùm non habentur, in faſtidio ſunt, cùm verò habentur, in deſiderio; tantoq; à comedente ampliùs eſuriuntur, quantò & ab eſuriente ampliùs comeduntur. In illis appetitus placet, experientia diſplicet; in iſtis appetitus vilis eſt, & experientia magis placet; in illis appetitus ſaturitatem, ſaturitas*

vident terras, ſed in odorem tantùm earum natant, ait Plinius l. 8. cap. 32. Cur non & nos cæleſtium pratorum vel odore ſolo alliciamur ad tranatandas difficultates interiacentes, & progrediendum, in vitâ cæli? In benedictione Iſſachar ait Iacob Patriarcha, Gen. 49. *Iſſachar aſinus fortis, vidit requiem quòd eſſet bona, & terram quòd eſſet optima: ſuppoſuit humerum ad portandum.* Quia, vt ait S. Gregorius lib 1. Moral. cap. 17. *supernâ requie conſpectâ præceptis etiam grauibus in operatione ſe ſubiicit, & quidquid intolerabile puſillanimitas aſſerit, hoc et leue ac facilè ſpes remunerationis oſtendit.* Quando ergò ſaltem à longè videmus terram illam, quòd ſit optima, ſupponamus humerum ad portandum Christi iugum.

CONCIO VII.

Documenta.

Ex hoc Euangelio docemur:
1. Triſtitiam excludere.
2. Ad cælum aſpirare.
3 In cælo manſiones parare.
4. In via cæli progredi.

THEMA.

Verba quæ ego loquor vobis, a meipſo non loquor. Ioan. 14.

A. SCribit S. Ioannes cap. 20. Chriſtum rediuiuum ſic Apoſtolos ſuos affatum eſſe: *Pax vobis ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos.* Chriſtum miſit Pater ad ea prædicanda, quæ ipſi in mandatis dederat. Ita Chriſtus ipſemet ſæpiſſimè teſtatur, vti Ioan. 8. *Sicut docuit me Pater, hoc loquor*, & in hodierno Euangelio: *Verba, quæ ego loquor vobis, à meipſo non loquor.* Pari modo Chriſtus mittit ſuos præcones, vt aliud non doceant, niſi quod ipſe inſpirat. Vnde quiuis Concionator legitimè miſſus, dicere poſſet ſuis Auditoribus: Verba quæ ego loquor vobis, à meipſo non loquor, ſed ſicut docuit me Chriſtus, ſic loquor. Probè hoc notandum & ponderandum eſt, Auditores, Vt enim Orator Regis non ſuo auditus nomine, ſed Regis; & ſi diſplicentia loquatur, non ipſi imputatur, ſed Regi: ita omnino audiendus eſt Dei concionator. Quare ego, vti aliàs ſoleo ita & nunc non meam, ſed Chriſti vobis doctrinam proponere aggredior.

B. I. *Triſtitia excludenda.* DOCEMVR primò triſtitiam & perturbationē ab animo eliminare. Præuidit Dominus concutiendo diſcipulorum corda mœrore & timore, tempore paſſionis. Ne ergo ex nimia perturbatione de fide prorſus deiicerentur, armat eos inprimis fide diuinitatis ſuæ: *Creditis in Deum, & in me credite* Quaſi dicat; Scitote me non ſolùm hominem, ſed etiam Deum eſſe; & proinde licet me morientem videritis velut hominem, credite me & Deum eſſe, qui meipsū à morte ſuſcitaſſe poſſim. *Mortem metuitis huic formæ ſerui*, inquit S. Auguſtinus; *non turbetur cor veſtrum: ſuſcitabit illam forma Dei.* Secundò munit eos ſpe æternæ gloriæ laboribus eorum deſtinatæ: *In domo Patris mei manſiones multæ ſunt*, ad quas parandas à vobis nunc diſcedo. Iiſdem argumētis pellenda nobis eſt perturbatio è corde noſtro;

1. Primò, Clypeo fidei. Si oculos in Deum velut reuerà præſentem noſque intuentem coniiciamus. Hoc vtebatur Moyſes, cùm Deo iubente duxit Hebræos ex Ægypto, credens ſe per Dei opem euaſurum manus Pharaonis, *Fide reliquit Ægyptum*, inquit Apoſtolus ad Hebr. 11. *non veritus animoſitatem regis; inuiſibilem enim tanquam videns ſuſtinuit*, id eſt, perinde quaſi vidiſſet eum, qui eſt inuiſibilis, ita ſuſtinuit perſecutionem Pharaonis; exſpectabat enim à Deo certam opem & mercedem. Hoc vtebatur Eliſæus, cùm ab exercitu Syrorum circumdatus & iam-iam capiendus nihil prorsùs timuit, ſed miniſtro ſuo dixit: *Noli timere; plures enim nobiſcum ſunt, quàm cum illis*, 4. Regum 6. In quæ verba S. Ambroſius Serm. 86. ait: *Plures è cælo defenſores meretur ſanctitas, quàm in terris oppugnatores adduxit improbitas.* Vidit enim Propheta circa ſe exercitum equorum & curruum igneorum, qui ſine dubio erant Angeli. Nullus ergo labor, nulla difficultas vel diſcrimen de animi tranquillitate deiicere nos debet, cùm ſciamus præſentem nos habere Deum & Angelos eius.

Secundò, Clypeo ſpei. Vt enim alia nobis omnia adimantur, cælum ſaltem, quod omnibus illis maius eſt, adimi non poterit. Alexander Magnus, antequam in Aſiam tranſiret, immunitates, reditus, agros, pagos ſuos amicis donauit in Macedonia. Cùm autem Perdiccas amicorum vnus ei diceret: *Omnia dando quid tibi retinebis?* reſpondit: *Spem bonaq; Perſarum.* Spe enim ingenti fretus; ſua eſſe ducebat, quæ adhuc in poteſtate hoſtium erant. Ad hanc eius vocem Macedones, ſpretis eius muneribus, ſolâ ſpe contenti cum ipſo manſerunt. Plutarch. in Alex. Maior & ſecurior eſt ſpes noſtra. Ergo ſi omnibus mundi bonis exuamur, adeoque ex ipſo mundo pellamur, non turbetur cor noſtrum. Supereſt nobis ſpes, bonaque cæleſtia Si nullus id orbe locus nobis, vbi manere poſſimus, concedatur; attollamus ad cælum oculos, & dicamus: *In domo Patris mei manſiones multæ ſunt.* Quis eas mihi tollet me inuito? Si patrem habemus in cælo, quomodo nos inde excludet? ſi manſiones multæ ibi quomodo non & pro me vna aliqua ſupererit? Symphorianus adoleſcens ſub Aureliano Imperatore ad martyrium cùm raperetur & vocem matris audiret: *Nate, nate, memento æternæ vitæ, cælum ſuſpice, & ibi regnantem intuere; tibi enim vita non eripitur, ſed in melius mutatur.* inde confirmatus; fortiter datis ceruicibus, ſubiit martyrium. Potuit hoc vox matris, & non poſſit idem vox Chriſti?

DOCEMVR ſecundò, toto corde ad cælum aſpirare. Eò nos vocant, Primò Verba Chriſti *In domo Patris mei manſiones multæ ſunt.* Secundò Verba Philippi: *Domine, oſtende nobis Patrem, & ſufficit nobis.* Hîc enim audimus primò veras in cælo & propriè dictas manſiones nobis paratas eſſe. Dicuntur Hebræi Num. 33. per 42. manſiones perueniſſe ad terram promiſſionis. Sèd eæ manſiones non tam manſiones, quàm profectiones (vti vocantur Hebr. Exodi 17.) ſeu ſtationes erant. Vnde Eccleſia ſuas Vigilias, & 40. dierum ieiunia, ſtationes vocat; vt inſinuet C. II. *Ad cælum aſpirandū.*

nobis,

Digitized by Google

nobis, pergere nos ad manſiones cæleſtes, nec manentem in hoc mundo quærere ciuitatem. Errant ergo, qui in terris manſionem ſibi quærunt, dicentes: Modò hîc manebimus per tot annos, modò ibi per tot alios, &c. Vita enim noſtra continua peregrinatio & ſtationum mutatio eſt, qualis Hebræorum in deſerto, quæ paucis annis abſoluitur, Homo *fugit velut vmbra & nunquam in eodem ſtatu permanet*. Iob. 14. Vmbra ſemper declinat & fugit, nobis licet inaduertentibus: ita vita noſtra. Vmbra retineri nullis creatis viribus poteſt, vti nec ipſe Sol: ita nec vita noſtra. Vmbra quantò ad veſperam lōgior eſt, tantò fini & extinctioni ſuo propinquior: ita vita noſtra. Vmbra nunquam in eodem ſtatu permanet, ſemper mutatur, & aliam atque aliam horam monſtrat in horologio: ita vita noſtra, nunc læta, nunc triſtis: nunc abundans, nunc egens: nunc ſana, nunc languida: nunc ciuica, nunc ruſtica: nunc bona, nunc mala. Vera igitur & propria manſio in cælo tantùm nos expectat.

2. Audimus ſecundò multas in cælo manſiones eſſe; multas, inquam, & diuerſas pro diuerſâ inhabitantium dignitate & merito, vt exponunt S. Hilarius, Auguſtinus, Cyrillus, Baſilius, Gregorius. *Si diſpar retributio*, inquit iſte, 4. l. dial. cap. 35 *in illâ beatitudine non eſſet, vna potiùs manſio, quàm multæ eſſent*. Et Tertullianus in Scorpiaco: *Quomodo*, inquit, *multæ manſiones apud Pa-*
1. *trem, ſi non pro varietate meritorum?* Probatur primò ex diſparitate meritorum. Vnus enim parcè ſeminat, parcè igitur & metet; vnus ſeminat in benedictionibus, in benedictionibus ergo & metet 2. Corinth. 9. Aliud ſemen affert fructum centeſimum, aliud ſexageſimum, aliud
2. triceſimum, Matth. 13. Secundò In inferno diſpares pœnæ ſunt; peius erit ibi Capharnao, quàm Sodomæ. Matth. 11. Ergo & in cælo diſpares erunt coronæ. Tertiò. Beati erunt ſic-
3. ut Angeli Dei, in cælo, Matth. 22. Inter Angelos autem & choros eorum certi gradus ſunt.
4. Quartò. Quia hoc ad cæli Empyrei pulchritudinem ſpectat, vt ſicut in firmamento eſt alia claritas ſolis, alia lunæ, & alia ſtellarum: (*ſtella enim à ſtellâ differt in claritate*) ſic etiam ſic beatorum in cælo, vt docet Apoſtolus 1. Corin. 15. Quare ſtudeat vnuſquiſque meritis excellere, vt præſtantiorem & ſublimiorem manſionem accipiat in cælo.

3. Audimus tertiò, omnes in cælo beatos à conſpectu Dei ſatiari, ita vt nihil illis deſit vel deſiderari ab ipſis queat, quod non habeant. *Oſtende nobis Patrem*, inquit Philippus, *& ſufficit nobis*, Idē etiam Pſaltes dixerat; *Satiabor tùm apparuerit gloria tua*. Pſalm. 16. Ideò Hebræi Deum vocant *ſadai*, id eſt, ſufficientem; quia & ipſe ſibi & omnibus creaturis ſufficit. Nihil eſt in mundo, quo obtento dicere poſſumus: *Sufficit nobis*, ſolum & vnicum bonum Deus eſt, quo viſo omnia habemus, quæ deſiderare poſſumus. Non dubito, ſi tibi daretur videre & habere omnia, quæ in Oceano ſunt, quin tu diceres: Sufficit mihi; ſat habeo diuitiarum, ſat habeo delitiarum. Videbo ibi innumera & mirabilia monſtra, eorumque pugnas: videbo aurum & argentum, gemmas & margaritas, corallium, aliaque infinita. Sed quid Oceanus reſpectu Dei, in quo omnia abſolutè continentur eminenter? Ac licet, vti diximus, alterū alter in cælo dignitate ſuperet: omnes tamen ſuâ parte ita contenti ſunt, vt alteri non inuidiant, nec eius gloriam appetant. Omnes enim eundem Deum vident, ſicut nos omnes eundem ſolem; tametſi cum alius alio meliùs penetrat & plura in eo videt: quia gloria cuiuſque, capacitati eius commenſurata eſt velut ſi filii plures in menſâ patris ſedeant, & ſinguli ante ſe ſuum vini poculum habeant, minores minora, maiores majora, prout ætas & ſtatura ſingulorum exigit. In quo caſu minor non appetit poculum maioris, quia non poſſet exhaurire. Accedit mutua charitas & voluntatum conſonantia, quâ vnuſquiſque de proximorum gloriâ ita gaudet, ac ſi ipſi propria eſſet. Vnde S. Gregorius in Iob cap. 3. ait: *In iiſdem multis manſionibus erit aliquo modo ipſa retributionum diuerſitas concors, quia tanta vis amoris in illa pace nos ſociat, vt quod in ſe quiſque non acceperit, hoc ſe accepiſſe in alio exultet.*

D. III. In Cælo māſiones parandæ. TERTIO, Docemur nobis in cælo manſiones præparare. Eas quidem Chriſtus parauit nobis meritis & paſſione ſuâ (ideo ante Chriſtum nemo hominum in cælum admiſſus eſt;) eandem tamen & ipſi parare nobis debemus, applicando nobis merita Chriſti. Cauſa vniuerſalis non excludit particularem, ſed requirit. Ita ſol & homo generant hominem, ſol vt cauſa vniuerſalis, homo vt particularis. Vnde Michæas cap. 2. de Chriſto prophetauit: *Aſcendet pandens iter ante eos*. Hebr. habetur *Porets*, id eſt, fractor & perruptor, Chriſtus primus effractor præiuit, & perrupit cæli portam: poſt ipſum nos aſcendere, & quæ nos adhuc impediunt obſtacula perrumpere debemus, per pœnitentiam & bona opera; ad hoc enim faciendum acquiſiuit Chriſtus, & ſubminiſtrat nobis vires. Fruſtra ergo ad manſiones illas aſpirat, qui ad eas ſibi parandas manum non admouet. Id B. Ægidius vnus ex primis S. Franciſci ſociis vrbano ioco docuit duos Cardinales, qui rogarant ipſum, vt pro eis Deum precari vellet. Reſpondit enim: *Quin vos me potiùs precibus veſtris commendatum habete, qui maiori fide ac ſpe præditi eſtis.* Illis autem ſciſcitantibus, quinam id fieri poſſet? *Vos*, inquit, *diuitiis, honoribus, omnibusq; mundi proſperitatibus affluentes, haud dubium vobis ſalutem promittitis? Ego verò in miſeriâ extremâ, mendicitate & rebus duris damnationem formido.* Sur. 23. April. Idem multis delicatulis dicere poſſent boni Cappucini. In vitâ S. Ioannis Eleemoſynarii apud Leont. cap. 26. legimus Troilo Epiſcopo oſtenſam in ſomnis domum ampliſſimam, cum hac inſcriptione: *Manſio æterna & requies Troili Epiſcopi*. Dederat enim is pauperibus 30. libras argenti. At quia poſtea facti pœnitens recipit argentum à Joanne Eleemoſynario, vidit mox in altero ſomnio, amoueri titulum illum eiuſque loco reponi hunc: *Manſio æterna & requies Ioannis Archiepiſcopi Alexandriæ, empta libris triginta.* Videtis ergo bonis operibus

bus & inprimis ëleemôſinis parari in cælo
manſiones; fruſtrâ aliàs ſperati. Nunc qua ra-
1. tione Philippus & Iacobus manſiones ſibi pa-
rarint, videamus. Philippus certè primò arde-
bat amore proximi. Vocatus enim à Chriſto ad
ſequelam, mox adduxit Nathaëlem, vt & ipſe
2. Meſſiam agnoſceret, Ioan. 1. Secundò, ar-
debat amore patriæ cæleſtis & deſiderio vi-
dendi Deum, vt in hodierno Euangelio audiui-
3. mus. Domine oſtende nobis Patrem. Tertiò,
fuit candidus & miſericors, pro indigentibus
ſolicitus; quæ cauſæ videntur fuiſſe, cur Do-
minus Ioan. 6. paſturus quinque panibus quin-
que millia hominum, interrogauerit Philippũ;
4. Vnde ememus panes, vt manducent hi? Quar-
tò, fuit modeſtus & cautus in agendo. Ideir-
cò enim cùm gentiles ab ipſo peterent Ieſum vi-
dere; Philippus, quia Chriſti ignorabat vo-
luntatem, rem priùs cum Andreâ communica-
uit, vnaque cum ipſo Chriſto retulit, Ioann. 12.
5. Quintò, ſtrenuè pro Euangelio laborauit an-
nis 20. poſt paſſionem Chriſti, excolendo
Aſiam ſuperiorem partemque Scythiæ & Phry-
6. giæ. Sextò Hierapoli Phyrigiæ pro Chriſto
crucifixus & lapidibus obrutus eſt.

Iacobus verò Epiſcopus Ieroſolymorum à
1. Petro, Ioanne & Iacobo maiore conſtitutus
miræ inprimis ſanctitatis fuit, ita vt ei ſoli cõ-
cederetur (quod aliàs ſummi tantùm Pontificis
erat) ingredi in Sancta ſanctorum, & vt fim-
briam veſtimenti eius certatim cuperent attin-
gere. Ob eandem ſanctitatem etiam hoſtibus
venerationi fuit. Vult enim Ioſepbus Iudæus,
licet perperam, in vltionem necis eius, Ieroſo-
lymam exciſam eſſe, libr. 20. antiquit. cap. 8.
2. Secundò, Tam aſſiduus in flectendis ad oratio-
nem genubus erat, vt ea callum velut pellem
3. cameli induxerint. Tertiò miræ abſtinentiæ
fuit: vino, ſicerâ & carne abſtinuit: nunquã
tonſus, nunquam balneo aut vnguento vſus eſt,
lineis tantùm veſtibus indutus, Quartò, Pro
4. Euangelio & Eccleſiâ Ieroſolymitanâ labora-
uit viginti nouem annis poſt Chriſti paſſionẽ,
5. Quintò, Ob fidei confeſſionem primùm è
pinnâ templi præcipitatus, deinde lapidibus
appetitus, ac demum fullonis vecte percuſſus
6. in capite occubuit. Sextò, Moriens pro inter-
fectoribus ſuis, Chriſti exemplo, orauit: *Ignoſce
eis Domine, quia neſciunt quid faciunt.* Debuerunt
igitur hi duo magni Chriſti amici ſibimet in
cælo manſiones ædificare & ad eas extruendas
præter aurum & argentum præſtantium virtu-
tum, præter diuturnos & continuos labores,
comportare ligna & lapides, hoc eſt, lapidari,
cruce & fuſte necari. Quâ fronte nos ſpera-
mus palatium in cælo, qui manus in ſinu geri-
mus? *Hæc dicit Dominus exercituum,* inquit Ag-
gæus cap. 1. *Ponite corda veſtra ſuper vias ve-
ſtras: aſcendite in montem, portate ligna & ædifi-
cate domum, &c.*

E. IV. Progrediendum in viâ Cæli

DOCEMVR & monemur quartò proficere in
ſchola Chriſti & progredi in viâ cæli. Eò enim
ſpectat illa Chriſti exprobratio: *Tanto tempore
vobiſcum ſum, & non cognoviſtis me?* Tribus annis
Chriſtus cum diſcipulis ſuis fuit, at nobiſcum
longè diutius eſt, cum aliis triginta, cum aliis quinquaginta annis, & tamen videtur à multis necdum agnoſci. Tribus modis Chriſtum agnoſcere in terris poſſumus; in Sacramento Euchariſtiæ: in pauperibus; in Prælatis & Superioribus. At quàm multi ſtant & ſedent coram venerabili Sacramento, quaſi Chriſtum ibi non agnoſcant? Quàm pauci in pauperibus Chriſtum reuerentur, qui tamen dixit: *Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis?* Denique ſi in ſuperioribus Chriſtum aliqui agnoſcerent, eis non detraherent & reſiſterent. Rurſum Chriſtus ait, *Ego ſum via, veritas, & vita.* Quid amplius deſiderare poſſumus? Ad fælicitatem omnes contendimus: Ecce nobis vita eſt, eaque æterna omnium bonorum aggregatione perfecta, velut viæ terminus. Deinde mediũ quærimus ad vitam perueniendi: Ecce nobis via eſt, per doctrinam & exemplum ſuum. Denique certi & ſecuri eſſe volumus de viâ & viæ termino: Ecce nobis veritas eſt. Iam verò ſi plurimorum Chriſtianorum conuerſationem & viuendi rationem exploremus, deprehendemus primò non agnoſci ab eis Chriſtum velut vitam; ſiquidem per mortem ad Chriſtum venire timent, & quantum poſſunt, refugiunt. Secundò, nec agnoſci vt viam; quia ipſius doctrinam & exempla minimè ſequuntur, imò ſæpenumerò contrariâ incedunt viâ: fugiunt quæ ſectanda, ſectantur quę fugienda Chriſtus docuit. Tertiò, nec agnoſci vt veritatem, quia non fidunt eius verbis & promiſſionibus. Et verò ſi hoc facerent Cathecumeni, vel qui nuper ad Chriſtum conuerſi eſſent, excuſationem fortè haberent. At cùm faciant ij, qui tamdiu in ſcholâ Eccleſiæ ſunt, tot conciones audiunt tot pietatis exempla vident, tot fidei argumẽta cernunt: quis eos excuſabit? Sanè in primitiua Eccleſia plerique ad vnam concionem, confeſſionem, communionem toti immutati, & ita ſanctificati ſunt, vt cõſtanter piè vixerint; nunc è quamplurimis nihil pæne fructus capitur.

CONCIO VIII.

Myſteria.

Quæritur & explicatur

1. & 2. *Cur & quomodo animentur & quaſi armẽtur diſcipuli hâc voce,* Non turbetur &c.
3. *Quomodo Chriſtus locum eis præparauerit.*
4. *de quo aduentu loquatur Chriſtus.*
5. *Quomodo Chriſtus via, veritas, & vita.*
6. *Cur à nobis fidem exigat.*
7. *Cur dicat Philippus;* Oſtende nobis Patrẽ, &c.
8. *Quomodo in Chriſtum credentes paria vel maiora miracula fecerint.*

THEMA.

Non turbetur cor veſtrum. Ioan. 14.

CYGNI, ait Plato in Phædone, *quando ſe breui præſentiunt morituros, tunc dulcius canunt.* Candidiſſimus noſter cæleſtiſque Cygnus Chriſtus, præuidens ſe paulò pòſt è mortali vitâ migraturum, dulciores ſolitò ſonos edidit, cũ videlicet in vltimâ cœnâ ſuauiſſimo ſermone A.
diſcipu-

diſcipulos ſuos erexit conſolidauitque. Ex eo porrò deſumptum eſt hodiernum Euangelium plenum dulciſſimis vocibus. Sonet igitur, ô cœleſtis Cygne, vox tua in auribus noſtris: vox enim tua dulcis.

B. I. Cur animentat diſcipulis hac voce; *Non turbetur cor veſtrū.*

QVÆST. I. Cur animat & quodammodò armat Dominus diſcipulos eâ voce: *Non turbetur cor veſtrum*? Reſpon. Quia multa illis prædixerat, quæ partim mœrorem animi, partim etiam timorem inficere illis poterant indeque perturbationem afferre. Dixerat enim eos à dæmone poſtulatos vt cribrarentur, dixerat ſe à Petro negandum, ab vno ex ipſis prodendum; dixerat ab illis ſe diſcedere: *Filioli adhuc modicum vobiſcum ſum*; dixerat imminere eis periculum: *Qui non habet, vendat tunicam & emat gladium.* His igitur auditis monet eos, ne perturbentur & animis concidant, ſed fortiter in prælium deſcendant & tela omnia excipiant.

C. II. Quomodo armentur.

QVÆST. 2. Quomodo eos armat? Reſpond. Scuto fidei & galeâ ſpei. Fide, cùm ait: *Creditis in Deum, & in me credite.* q.d. Scitote, quia Deus ſum omnipotens, & poſſum vos ex omnibus eripere periculis; & cùm ad mortem me duci videritis, volentem duci credite; ſiquidem Deus homo factus non poteſt mori inuitus; cùm in crucem me actum videritis, confidite me à morte reſurrecturum tertiâ die; quia facile eſt Deo, qui creauit hominem, eundem reſuſcitare mortuum. Præuiderat Dominus hyemem paſſionis ſuæ, quæ diſcipulis abreptura erat virentia folia confeſſionis fidei; monet ergo vt ſaltem intrinſecùs & in radice conſeruent fidem. Quod diſcipulis dicit, nobis omnibus dicit: vti nimirum aduerſus animi perturbationes clypeum fidei obiiciamus, ac cum Ioſue in altum leuemus contra hoſtes noſtros, donec debellentur. Ioſ. 8.

Spe, eum addit: *In domo Patris mei manſiones multæ ſunt.* Multæ ſunt ſecundùm D. Cyrillum, quia cælum ampliſſimum & capaciſſimum. Secundùm D. Hilarium, quia diuerſi gradus pro diuerſis ſingulorum meritis, tametſi in denario beatificæ viſionis omnes conueniunt. Ita omnes ſtellæ in cælo ſunt, vna tamen alterâ maior & lucidior eſt. Vna omnium manſio, cælum eſt: ſed in eo plurimæ & diuerſæ manſiunculæ: ſicut in eodem Monaſterio plures cellulæ. Confirmat hanc ſpem Dominus, ſubjiciens: *Si quò minus dixiſſem vobis; quia vado parare vobis locum.* q. d. Si non eſſent manſiones, dixiſſem vobis vtique; nunc enim in eo verſor; vt præparem eas vobis, per merita & mortem meam. Bonò igitur animo ſint, quicunque hîc per anguſtam virtutis viam gradiuntur; ſiquidem ibi deuenient ad ſpatia cæli ampliſſima, vbi non arctabuntur greſſus eorum.

D. III. Quomodo ſuis Chriſtus locum præparauit?

QVÆST. 3. Quomodo præparauit Chriſtus locū Diſcipulis? Reſp. 1. preparâſſe inchoatè per merita & paſſionē ſuam, quibus eas lucratus eſt & veluti ſpolia obtinuit. Sic pater filiis domum parat, cùm militiam ſectatur & prædas agit, vt illis dotem tribuat.

1.

2. Secundò. Completè, cùm in cælum aſcendit cælique portam clauſam aperuit, eòque ſecum veteres Patres duxit. Tametſi verò regnum cælorum dicitur paratum eſſe iuſtis à conſtitutione mundi, Matth. 25. per creationem videlicet: nouo tamen modo paratum eſt, cùm Chriſti ſanguine illis acquiſitum, ac denique cum reali poſſeſſione occupatum. Sciendum tamen eſt, non ita à Chriſto paratas eſſe manſiones illas, vt ignauis & imparatis dentur, ſed paratis tantùm, iuxta id Matth. 25. *Quæ paratæ erant, intrauerunt cum eo ad nuptias.* Et Matth. 24. *Eſtote parati, quia quâ horâ non putatis, Filius hominis veniet.*

E. IV. De quo aduentu loquatur Chriſtus?

QVÆST. 4. De quo aduentu loquitur Dominus, cùm ait: *Iterum veniam & accipiam vos ad meipſum*? Reſpond. loqui tam de aduentu in morte diſcipulorum, quo illorum animas ad cælum tranſlaturus erat, quàm de aduentu in vltimo iudicio, quo non ſolùm animas, ſed & corpora eorum glorificata ad cælum euecturus eſt.

F. V. Quomodo Chriſtus via, veritas & vita?

QVÆST. 5. Quomodo Chriſtus via, veritas & vita eſt? Reſp. 1. eſſe Viam, quia per eius merita, doctrinam & exempla ad cælum imus. Veritatem, quia nec falli poteſt, nec fallere. Vitam, quia mortem ſuperare, non verò ab eâ ſuperari poteſt. Voluit Chriſtus hac ſententiâ ſic intellectâ confirmare & conſolari diſcipulos, mox in paſſione ab eis diſceſſurus.

Secundò, Quia eſt Doctor ſeu Dux, ducens nos per fidem, ad beatitudinem. In primo via, in ſecundo veritas, in tertio vita. Græcè adduntur tres articuli, ſcilicet; Ego ſum illa via, illa veritas, illa vita; vt oſtendatur eſſe ſublimis ille & cæleſtis Doctor, qui ſublimem & cæleſtem affert doctrinam, nec non ad vitam cæleſtem & immortalem ducit.

Hinc rapi iure debemus non ſolùm in admirationem ſapientiæ diuinæ, quæ omnia nouit & videt, neque falli poteſt; denique ad veram vitam ducit: verùm etiam in vilipenſionem ſapientiæ noſtræ, quæ cœca, mendax, inanis atque inutilis eſt, reſpectu illius diuinæ; ita vt ne formicæ quidem naturam, formationem, indolem, vitam, ætates cognoſcere poſſimus.

G. VI. Cur à nobis fidem exigat?

QVÆST. 6. Cur à nobis fidem, quâ tam ſublima & captum noſtrum excedentia credi voluit Deus, exigit dicendo: *Creditis in Deum, & in me credite*? Reſpond. 1. vt captiuantes intellectum noſtrum in obſequium fidei, illum totum Deo ſubjiciamus, & agnoſcentes imbecillitatem mentis noſtræ, ac diuinæ ſapientiæ altitudinem, Deum ſic honoremus. 1.

Secundò, Vt mens noſtra ſurſum erigatur & ad diuina eleuetur. Si enim Deus non proponeret ea, quæ captum humanum excedunt, mens non attolletur ſurſum, ſed in ſuo gradu & infimâ ſorte maneret, neque ad Dei viſionem diſponerentur: fides enim ſupernaturalium media eſt inter cognitionem naturalem & viſionem beatificam. 2.

TERTIO, Quia cùm vita æterna ſit ſupra naturam, ea quoque quæ ad illam ducunt, debent naturæ captum ſuperare. Hinc tantoperè do- 3.

num

Digitized by Google

num fidei in Scripturis commendatur, & ex diuinâ illuſtratione haberi dicitur.

H. VII. *Cur ait Philippus. Oſtende nobis Patrem, & ſufficit, &c.* Qvær. 7. Cur Philippus ait: *Oſtende nobis Patrem & ſufficit nobis.* Reſp. Primò ex S. Cyrillo; quia exiſtimabat ſi Patrem, eo quo videri potuerat modo, videret (ſiue oculis corporis, ſiue mentis) ſe jam beatum fore, nec aliquid præterea deſiderare poſſe. Nec malè, eſſentialis enim beatitudo in Dei viſione conſiſtit, quæ
1. proinde ſufficit beatis *Ignis* (cupiditatis terrenæ) *numquam dicit: Sufficit* Prou. 30.

2. Secundo, quia, vt exponit idem Cyrillus, exiſtimabat ſe & condiſcipulos ſatis fore armatos contra omnes tentationum incurſus & ad repellendas Iudæorum obtrectationes, ſi Patrem Chriſti vidiſſent.

3. Tertiò, ex S. Chryſoſtomo, ne videretur interrogando moleſtus eſſe Chriſto, hoc vnum ſibi dici poſtulabat, poſteà aequieturus.

4. Quartò, ex S. Hilario lib. 7. de Trinit, ſufficit nobis ad fidem ſeruandam.

5. Quintò, ex Card. Toleto, ſufficit nobis ad pellendum mœrorem & triſtitiam.

6. Sextò, ex Ruperto: iam nihil ſupereſt, niſi vt Patrem nobis oſtendas; nam de te ſufficit nobis.

I. VIII. *Quomodo in Chriſto videri potuit Pater?* Qvæst. 8. Quomodo in Chriſto videri potuit Pater? Reſp 1. ex Toleto: quia Pater idem eſt cum Filio ſecundùm naturam diuinam, prout mox ſubjecit Dominus: *Non credis; quia ego in Patre, & Pater in me eſt?* Qui ergò vidit Filium, vidit etiam Patrem; ſed hunc ratione naturæ
1. tantùm diuinæ; illum verò etiam ratione perſonæ.

2. Secundò, ex S Auguſtino tract. 70. quia Filius eſt perfectiſſima Patris imago. *Qui videt,* inquit, *me, videt & Patrem; non quod ipſe ſit Pater & Filius, ſed quod tam ſimilis ſunt Pater & Filius, vt qui vnum nouerit, ambos noverit. Solemnus enim de duobus ſimilibus ita loqui eis, qui vnum illorum vident, & qualis ſit alius, volunt noſſe, vt dicamus: Vidiſtis iſtum: illum vidiſtis &c.* S. Athanaſius Serm. 4. contra Arrianos ita hoc declarat: *Quippe cùm in Filio ſit & conſpiciatur Patris diuinitas. Quod exemplo regiæ imaginis commodiùs intelliges, quandoquidem in imagine ſpecies regis & forma apparet, & in rege imaginis ſpecies: ſine enim omni diſcrepantiâ vultus regis in imagine expreſſus eſt, vt qui videt imaginem, videat in eâ regem, & viciſſim.*

Tertiò, Quia ex doctrinâ & miraculis Chriſti elucebat Deitas Patris in & cum ipſo operantis. Vnde ſubdit Dominus: *Verba, quæ ego loquor vobis, à meipſo non loquor. Pater autem in me manens ipſe facit opera.* Id verò hic ſuo loco fuſiùs explicauimus. 3.

K. IX. *Quomodo in Chriſtum credentes paria vel maiora fecerunt miracula.* Qvæst. 9. Quomodo credentes in Criſtum paria vel majora etiam fecerunt miracula, quàm ipſe? Reſpond. 1. Secundùm Originem, miracula ſpiritualia, quibus verbi gratiâ illuminantur Gentiles, conuertuntur peccatores vincuntur à juſtis dæmones, maiora eſſe quàm corporalia. 1.

Secundò, Feciſſe haud dubiè Apoſtolos & alios miracula, quæ maiora cenſeri poſſunt miraculis Chriſti, tametſi ea ſcripta non ſunt. 2.
D. Auguſtinus tract. 72. maius credit fuiſſe, vmbræ tranſitu, quod fecit Petrus; quàm fimbriæ tactu, quod fecit Chriſtus; ſanare ægrotos. Et quis non credat maius eſſe mirum, quòd S. Staniſlaus Petrum quendam triennio ſepultum à mortuis excitauit: Sanctus Maclouius Gigantem quendam gentilem diutiſſimè ſepultum: S. Vdalricus quendam innocentem ſupplicio affectum poſt multum temporis vitæ reſtituit, quàm quòd Chriſtus quatriduanum Lazarum excitauit?

Tertiò, ſaltem ſi fuiſſet opus maiora opera facere, poterant Apoſtoli. Et ſic videtur intelligendus Chriſtus, quomodo dixit Luc. 17. *Si habuerit fidem ſicut granum ſinapis, diceris huic arbori: Eradicare & tranſplantare in mare: & obediet vobis.* 3.

Cæterùm in hoc miracula Chriſti ſuperant alia omnia Sanctorum miracula, quia ſancti vt inſtrumentum tantùm, ipſe verò velut agens principale ea operatus eſt. Vnde ſubdit: *Ea quodcunq; petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam.*

IN FESTO INVENTIONIS S. CRVCIS.

Euangelium Ioannis 3.

IN illo tempore; Erat homo ex Phariſæis, Nicodemus nomine, Princeps Iudæorum. Hic venit ad Iesvm nocte, & dixit ei: Rabbi, ſcimus quia à Deo veniſti magiſter. Nemo enim poteſt hæc ſigna facere quæ tu facis, niſi fuerit Devs cum eo. Reſpondit Iesvs, & dixit ei: Amen, amen dico tibi, niſi quis renatus fuerit denuò, non poteſt videre regnum Dei. Dicit ad eum Nicodemus: Quomodo poteſt homo renaſci, cùm ſit ſenex? Nunquid poteſt in ventrem matris ſuæ iteratò introire, & renaſci? Reſpondit Iesvs: Amen, amen dico, niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto,

 non

Digitized by Google

non poteſt introire in regnum Dei. Quod natum eſt ex carne, caro eſt: & quod natum ex ſpiritu, ſpiritus eſt. Non mireris quia dixi: oportet vos naſci denuò Spiritus vbi vult ſpirat: & vocem eius audis, ſed neſcis vnde veniat, aut quò vadat? ſic eſt omnis qui natus eſt ex ſpiritu. Reſpondit Nicodemus, & dixit ei: Quomodo poſſunt hæc fieri? Reſpondit Iesvs, & dixit ei: Tu es magiſter in Iſrael, & hæc ignoras? Amen, amen dico tibi, quia quod ſcimus loquimur, & quod vidimus teſtamur, & teſtimonium noſtrum non accipitis. Si terrena dixi vobis, & non creditis: quomodo, ſi dixero vobis cæleſtia, credetis? Et nemo aſcendit in cælum, niſi qui deſcendit de cælo, Filius hominis, qui eſt in cælo. Et ſicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet Filium hominis: vt omnis, qui credit in ipſum, non pereat, ſed habeat vitam æternam.

CONCIONES.

I. *De artificioſa inuentione S. Crucis.*
II. *Sanctæ Crucis gloria & triumphus.*
III. *Beneficia ſeu effectus S. Crucis.*
IV. *Fructus ſigni S. Crucis quo nos conſignamus.*
V. *Ad Crucem tribulationis portandam quæ inuitent.*
[illegible] *Quomodo Crux ferenda?*
VII. *Quatuor dimenſiones S. Crucis ſeu virtutes primariæ Crucifixi.*
VIII. *Myſteria Euangelij.*

CONCIO I.

De artificioſa inuentione S. Crucis.

Quàm pulchra & artificioſa ſit hæc inuentio, patet, quia

1. *S. Crux eſt tubus opticus, per quem perſpicimus, clarè attributa Dei.*
2. *Eſt acus nautica; quæ errantibus certam ad cælum viam oſtendit.*
3. *Vitrum eſt, quod frangi & exterminari nequeat.*
4. *Crucis inuentio ſimilis eſt arti aucupandi per auem ligneam.*
5. *Similis aliæ inuentioni machinæ ligneæ elephantis formâ.*
6. *Simili inuentioni piſcandi hamo.*

THEMA.

Notas facite in populis adinuentiones eius. Iſai. 12.

CVm quis nouum & artificioſum quid excogitauit, dicere ſolemus: Hæc eſt pul-
A. chra inuentio. Ita de horologiis, bombardis, typographiâ & ſexcentis aliis loquimur. Meritò etiam hoc dixerim de ſanctæ Crucis inuentione, non tam de felici eâ, quæ contigit S. Helenæ, quàm mirabili illâ quâ in conſilio ſanctiſſimæ Trinitatis Chriſto Domino ab æterno deſtinata & decreta Crux eſt, præ omnibus aliis mortis generibus. *Innumerabiles erant moriendi rationes*, inquit Gregorius Nyſſenus orat. 1. in Chriſto reſurrectionem, *quibus mortis pro nobis obeundæ conſilium expleri poterat; hanc tamen ex omnibus vnam is, qui mortis quam vellet, optionem habebat, ſibi delegit atque præſcripſit. Oportet enim Filium hominis, inquit, &c.* Poterat ſibi Dominus eligere mortem placatam, quemadmodum Seneca juſſus à Nerone eligere ſibi mortis genus, elegit ſibi venarum inciſionem in balneo, auctore Suetonio. Poterat & eligere mortem naturalem: nemo enim poterat tollere ei animam, niſi ipſe potuiſſet. Quid igitur eſt, quòd violentam, acerbiſſimam & ignominioſiſſimam Crucis mortem ſibi Dei Filius elegerit: Nimirum diuini, non humani erat ingenij hæc inuentio, eaque pulcherrima & artificioſiſſima, vt videbimus.

Primo, Nonne pulchra eſt inuentio, tubus B.
ille perſpectiuus non ita quidem inuentus, quo I.
remotæ res clarè & accuratè velut viciniſſimæ S. Crux
apparent? Ejuſmodi tubus eſt Crux Chriſti, tubus opticus.
per quam clarè perſpiciamus, qualiter ſe ha[illegible] genus humanum Deus, ejuſque at[illegible] beat [illegible] [illegible]nem ſpectat: remotiſſi[illegible] tributa quibus homi[illegible]cem verò facta proxima quidem in ſe, per Cruc[illegible]dit nobis ma[illegible] pinquiſſima. Nam primò oſten[illegible] [illegible] magnitudinem charitatis Dei erga hom[illegible] maximè pro eorum redemptione mortem [illegible]ſtauit, acerbam & infamem ſubire non dubi[illegible] qui Quomodo enim non ſummè nos dilexit, [illegible] Crucem pro nobis aſcendit? An non inde [illegible]tet, paratum eum fuiſſe etiam duriora & con[illegible]temptibiliora ſubire pro nobis, qui maximum contemptum & acerbitatem Crucis non horruit? Ante crucifixionem illam, declarauerat in nos Deus amorem ſuum, dando; & cumulando beneficiis; ſed non patiendo: nunc verò & patiendo ita patefecit, vt iam magis patefacere non poſſit. Id quod indicat Ioannes cap. 13. cùm ait, Chriſtum *in finem* dilexiſſe ſuos; per hoc enim indicat terminum dilectionis Chriſti: qualem peregrinationis & laborum ſuorum conſtituit Hercules, qui iuxta Gades binas ſtatuit columnas, cum inſcriptione, *Non plus vltrà*. Sed Alexander Magnus plus ſe laborem ſubijſſe ac ſubire velle indicans, vexillo inſcripſit, *Plus vltrà*. Teſte Plutarcho in vita Alexandri. Neuter tamen horum quidquam fecit, ſi cum Chriſti Cruce labores illorum comparemus; vt proinde ſoli Cruci debeatur inſcriptio illa, *Non plus vltrà*. Quod enim quis in bonum ſuum extrema perferat, parum id eſt: quod in gratiam alterius, verbi gratiâ, ſupplicio addicti, ingentes pecunias expendat, quibus redimatur, id quoque mirum non eſt: quòd verò vitam pro ipſo perdat, & duriſſimo quidem ſupplicio, eâ certè charitate maior excogitari nequit.

Secundò, Bonitatem Dei ſummam erga
nos, qui non contentus ſufficienti redem- 2.
ptione

Digitized by Google

prione & ſolutione, abundantem etiam addidit & ſupereffluentem, dum non mori tantùm, ſed etiam in Cruce mori voluit: vt de eius bonitate & miſericordia non diffideremus, ſed cum fiducia accederemur ad thronum gratiæ eius, vt loquitur Paulus ad Hebr. 14. etiam poſt quantumuis & quotieſuis perpetrata peccata: *Adeamus ergo*, inquit, *cum fiducia ad thronum gratiæ eius, vt miſericordiam conſequamur*. Verè thronus gratiæ Crux, vbi latro ille poſt grauiſſima peccata veniam mox obtinuit, cùm id ſolum dixiſſet: *Domine memento mei*. quaſi diceret: Non audeo plus à te petere Domine, quàm vt memineris mei. Sed quid audit: *Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiſo*. Voluit hoc exemplo palàm facere omnibus, quàm potens & paratus ſit remittere quæcunque ſcelera, & recipere ad pœnitentiam ſceleratiſſimos etiam homines, eoſque animare vt venirent; ſicut Medicus vel Chirurgus volens probare theriacam ſuam validam contra omnia prorſus venena, canem veneno infectum, vel deſperatiſſimum hominem palàm & gratis ſanat, ut ſic nemo de eius medicina & arte diffidat. Quis igitur videns Crucem, tantùm ſalutis noſtræ prætium, non ſperet ſalutem & miſericordiam?

3. Tertiò, Iuſtitiam Dei & ſeueritatem, qui etiam proprio Filio non pepercit, ſed ob aliena ſcelera in Crucem illum egit. Multis ſanè argumentis declarauit Deus in veteri lege iuſtitiæ ſuæ ſecuritatem: ſed tale exemplum nunquam edidit. Si ergò Filium tam acerbè tractauit, tibi hoſti & peccatori impœnitenti quomodo parcet? ſi tam graui baculo caſtigauit Filium, quid tibi fiet? Hoc expreſſit Dominus dicens mulieribus, cùm baiularet Crucem? *Nolite flere ſuper me, ſed ſuper vos ipſas flete, & ſuper filios veſtros; quia ſi in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?* Lucæ 23. Si Chriſtus humore gratiæ vndique plenus, fœcundus, innocens ita caſtigatur à Patre ob aliena ſcelera: quid fiet peccatoribus, aridis, inutilibus & igni aptiſſimis ob propria peccata? Ingentes Chriſti cruciatus legimus & horreſcimus: quid erit pœna infernalis, æterna? Ne ergò dicas amplius: Deus clemens eſt, benignus eſt, non damnabit me. Quid? Itáne ſtupidus eris vt tibi parcendum credas nocentiſſimo, cùm innocenti non pepercerit Filio? Vîn' ſcire quàm Deus mitis ſit & clemens? veni, accede, palpa. Non vides in Cruce eius Filium? Nunquid ei pepercit?

C. II. Acus nautica. Secundò, Pulchra inuentio eſt acus nautica, quæ errantes in mari nautas & præter cælum & aquas nihil videntes dirigit, ne deuient, & reducit ſi deuiauerint. Similis eſt inuentio ſanctæ Crucis. Ita enim Eccleſia in Reſponſorio primo hodie canit: *In ligno pendens noſtræ ſalutis ſemitam Verbum Patris inuenit*. Acus nautica ex contactu magnetis vim acquirit, vt non quieſcat, niſi Aquilonem reſpiciat: ita Crux ex contactu corporis Chriſti habet, vt certam nobis ad cælum viam oſtendat, ad Aquilonem ſcilicet aduerſitatis & tribulationis. Hinc latro à dextrâ Chriſti verſus ſeptemtrionem pendens ſaluatus eſt; alter à ſiniſtrâ eius verſus meridiem pendens damnatus eſt. Iactabantur priùs in hoc turbulento mari homines & viam beatitudinis perdiderant, omnes ad Auſtrum proſperitatis tendebant & peribant. Chriſtus, vt nos ab eâ retraheret, ipſe viam oſtendit; imò & præiuit: nam confecto itinere Crucis, rediit ſaluus & glorioſus, vt iam nemo dubitare poſſit viam Aquilonis, tribulationis inquam & Crucis, ſolam eſſe veram cæli viam. Vnde Apoſtolus Iacobus cap. 1. ait: *Omne gaudium exiſtimate fratres, cùm in varias tentationes incideritis, &c.* Et Dominus Matthæi 11. *Tollite iugum meum ſuper vos, & inuenietis requiem animabus veſtris*. Si quis regiam cognoſcere vult viam, videat vbi Cruces fixæ ſint; eæ enim plurimùm in regiis collocabantur viis. Simili modo ſi quis cognoſcere vult, num rectà ad cælum tendat: conſideret an Crucē ſequatur, an gaudeat in tribulationibus. Vanos igitur & inſanos Crux oſtendit eos, qui delitiis & proſperitatibus animam hic paſcunt. De S. Ambroſio narrat Petrus de Natal. lib. 2. cap. 36. & ſanctus Antonius lib. 2. p. hiſt. tit. 10. cap. 5. §. 2. cùm aliquando in villa Thuſciæ quadam hoſpitaretur, diceretque Hoſpes, de ſtatu ſuo ab Ambroſio conſultus, ſe nihil vnquam aduerſi expertum, omnia habuiſſe ſemper proſpera & ad nutum; obſtupuit Ambroſius & ait ad ſuos: Surgite & hinc quantocyùs fugiamus, quia Dominus non eſt in loco iſto. Vbi abſceſſiſſent paululum, retroſpicientes viderunt domum hoſpitis motu terræ abſorptam cum omnibus, qui in ea erant. Similis eſt Polycratis illius regis Samiorum hiſtoria, qui, vt ſcribit Valerius Maximus lib. 6. cap. 11. cùm in omnibus proſperaretur, ideoque elatus periculum facere vellet, num aduerſi quid experiri poſſet annulum pretioſiſſimum in mare abiecit, vt haberet quod doleret: quem tamen mox recuperauit, capto piſce, qui eum deuorauerat. Vnde prorſus credidit nihil ſibi aduerſi contingere poſſe, ſeque omnium fæliciſſimum eſſe. Sed quantum abbarauerit, exitus eius oſtendit, Tandem enim ab Oronte Darij regis profecto in vertice montis Mycalenſis cruci affixus publico ſupplicio & diriſſimo interiit. Fælices igitur, qui dum viuunt, Crucem amplectuntur; quia ſic cum Chriſto ad gloriam reſurrectionis perueniunt.

Porrò non monſtrauit tantùm nobis Chriſtus Cruce ſuâ viam beatitudinis: ſed ad eam etiam inſtar magnetis fortiter nos attraxit, dum ipſe primus eam ingreſſus eſt. Quis non alacriter ſequatur, ſi tantum ducem præeuntem videat? Alexander Magnus interiorem Perſidis regionem cum exercitu ſua peragraturus cùm veniſſet ad iter perpetuis obſitum niuibus & glacie concretum, vidiſſetque milites ſqualore loci & viæ difficultate territos, ita horrere, & reditum cogitare; modum inuenit militem traducendi. Ipſe primus equo deſiliit, & dolabrâ glaciem perfringēs iter ſibi fecit, pedeſque per niuem & glaciem ingredi cœpit. Erubuerunt primò non ſequi amici deinde copiarum duces, ad vltimum milites; vt ſcribit Quintus Curtius in vitâ Alexandri lib. 5. Si hoc potuit

Digitized by Google

exemplum Alexandri; quid non poſſit exemplum Filii Dei ducis noſtri, qui è cæleſti throno deſcendens, primus viam tribulationis & aduerſitatis ſuperauit, & Crucis dolabrâ perfregit. Quòd ſi hanc acciperemus dolabram & compararemus Chriſti Crucem cum noſtra, facile omnes tribulationum glacies eâ perfringeremus, eumque ſequeremur indefeſſi. Huius enim exempli ſui efficaciam oſtendit Dominus, cùm ait Ioannis 12. *Cùm exaltatus fuero à terrâ, omnia traham ad me.* Græcè, omnes traham.

TERTIO, Pulchra quoque inuentio eſt vitri conficiendi ratio. Fit id ex ligni cineribus, & pulchritudine ſuâ elegantiâque iam ex aulis pepulit aurea argenteaque pocula; quod niſi fragile foret, omni auro præſtantius foret. Certè Tiberio Auguſto obtulit quidam, auctore Iſidoro lib. 16 vitrum flexile: oblatum Cæſar abiecit in terram, volens id confringere, & ita vilitatem eius oſtendere; ſed complicatum tantum erat ex caſu nonnihil vitrum, nequaquam fractum. Itaque ſublatum artifex mox reparauit malleo, veluti cuprum aut plumbum: idque denuo obtulit Auguſto. Quare indignatus Imperator, eum neci dat, & exterminat, dicens, aurum hoc pacto inſtar luti futurum, & ab omnibus contemnendum, ſi hoc inuentum publicum fieret. quin & officina eius abolita eſt, ne auro pretium detraheretur, teſte Plinio libr. 36. cap. 26. Huiuſmodi inuentum Crux eſt. Vidit Deus homines ea tantùm conſectari & omni ſtudio quærere, quæ ipſos in peccata varia & denique in interitum trahunt; vt aurum & diuitias, gloriam & honores, delitias & voluptates corporis, ſcientias, fauores humanos, &c. res vanas & periculo plenas, quæ rariſſimè vel nunquam ſine multis magniſque peccatis poſſidentur. Igitur vt ab his noxiis vanitatibus nos reuocaret. Crucem extulit & amplexatus eſt: Crucem, inquam, non diuitias, non honores, non delitias, non ſcientias, non fauores: ſed Crucis contemptibilitatem, paupertatem, acerbitatem, ſtultitiam, abiectionem, tamquam rem ſecuriſſimam, quæ non modò non cum periculo animæ, ſed cum bono modo certiſſimâ ſecuritate tractari queat ab omnibus. Prô! quanta vilitas ligni Crucis! & tamen eam tam glorioſam, tam ſplendidam fecit, vt innumeri contemptis opibus, honoribus, ſceptris, delitiis, &c eam ambabus manibus amplexati ſint maximo ſuo bono, gloriæ ſcilicet æternæ. Certè ſanctus Paulus inter alios: *Abſit*, inquit, *mihi gloriari, niſi in Cruce Domini noſtri*: in tantum, vt præ Cruce aurum arbitratus ſi velut ſtercora. Vnde fit, vt qui vanitates adhuc ſectantur, planè deſipiant & ſtulti eſſe conuincantur. Si enim ea vera ſunt bona, cur Chriſtus ea non quæſiuit vel acceptauit? cur contraria elegit? Inſanit igitur ſuperbus, quia in Cruce ignominia. Inſanit auarus, quia in Cruce nuditas & paupertas. Inſanit guloſus, quia in Cruce fel & acetum. Inſanit luxurioſus, quia in Cruce dolorum acerbitas. Inſanit iratus, quia in Cruce patientia & manſuetudo. Inſanit mundi ſapiens, quia in Cruce ſtultitia.

Porrò adeò firma eſt hæc Crux, vt frangi & exterminari nequeat. Plurimi tyranni & Gentiles abiecerunt hoc vitrum, proculcauerunt & exterminare conati ſunt. Vnde etiam in locum, vbi Crux in Caluariæ monte poſita erat, ſtatuam Veneris collocauerant, quo Crucis honorem extinguerent; ſed nihil effecerunt. Reparatum ſemper, imò integrum permanſit vitrum; volat volabitque ſemper in alto Crucis vexillum, nolint velint aduerſarij. Ipſi contrà cum omnibus ſuis pompis exterminati ſunt & ad inferos deſcenderunt: alii qui Crucem ſecuti ſunt, florent in cælo & in terrâ,

QVARTO, Pulchra inuentio eſt ars capiendi alaudas & coturnices, cum accipitre vel aquilâ ligneâ in perticâ, quâ per aërem gyrata terrentur aues, & continentur in terrâ, ſicque reti tectæ capiuntur. Similis inuentio ſanctæ Crucis: Aëream enim regionem habitaculum eſſe dæmonum ipſe Dominus oſtendit, cùm in parabola ſeminantis volucres cæli diabolos interpretatur. Quare ex ſententiâ S. Athanaſii libr. de Incarnatione & S. Chryſoſtomi homil. de S. Cruce & Latr. Chriſtus idcircò etiam Crucem morti ſuæ elegit, vt aërem à dæmonum poteſtate & libidine purificaret, eoſque contineret, ne ita paſſim, vt olim, hominibus nocerent. Chriſtus igitur in Cruce Aquila illa generoſa in perticâ eſt, quæ aues diabolicas terret, ne contra nos inſurgant & rebus, corporibus, animiſque noſtris noceant. Et licet nos ad Crucem illam non aſpiciamus, dæmones tamen ad eam velut ſi adhuc in aëre ſtaret, ſemper intendunt, memores vitium ſuarum efficaciam per Crucem imminutam eſſe.

E. IV. Aucupii genus per auem ligneam.

Quo modo enim canis timet baculum quo ſemel eſt percuſſus: ita dæmones Crucem, per quam ſciunt ſe ligatos, & in gehennam aliquando detrudendos. Huc reſpexêre SS. Viri, Theodorus & alij, qui paſſim in viis & agris Cruces erexêre contra præſtigias & dæmonum terriculamenta & damna. Tametſi verò lignea tantùm eſt Crux & modò non ipſum Chriſtum, ſed imaginem tantùm eius refert: timetur tamen à dæmonibus, perinde ac ſi Chriſtus adhuc in eâ penderet: quo modo aues timent ligneum accipitrem in aëre agitatum. *Quando enim dæmones*, inquit S. Cyrillus Catech. 13. *Crucem viderint, recordentur Crucifixi*. Et Chryſoſt. homil. 55 in Matth. ait: *Si ingenti horrore concutimur, cùm videmus loca, in quibus capite damnati pœnas perſoluunt; quid paſſurum putas diabolum, cùm haſtam viderit, quâ lethale vulnus accepit?*

Sed dicet aliquis: Si dæmonum in aëre imperium & tyrannis fracta eſt, quomodo adhuc in eo dominantur & hominibus nocent? An non Sagos & Sagas per aërem liberè vehunt, tempeſtates excitant, &c.? Reſpondeo, non plus eis poteſtatis in aëre relictum eſſe, quàm habent corui, qui in cadauera tantùm eis obiecta graſſantur: viuentibus verò nocere nequeunt. Dominantur ergò impiis & putridis Eccleſiæ membris tantùm & emortuis. viuis verò & iuſtis nihil nocere poſſunt. Tentare eos poſſunt, ſed hoc ipſum in bonum iuſtis cedit.

QVIN-

Digitized by Google

F. V. Elephas ligneus.

QVINTO, pulchram quoque inuentionem memini me vidiſſe florentiſſimâ in vrbe Florentia, machinam ligneam Elephantis formâ; quam tres vel quatuor homines ingrediebātur; cùm beſtias ad pugnam commiſſas ſeparare & ad ſuum quamque ſtabulum concludere vellent. Ex illâ enim Elephantis fabricâ faces protendebant & ſic liberrimè ad beſtias ingrediebantur eaſque terrebant,& coërcebant Leones, Tygrides, Vrſos, Lupos, Lynces. Similis quoq; eſt inuentio S. Crucis. Terribiles varij generis beſtiæ ſunt, variæ moriendi rationes, Crux, gladius, ignis, rota, præcipitium, demerſio, febris, hydrops,&c. ſed vna alterâ longè ſæuior & horribilior: cumque homines ſint, vt ait S. Thom. 3.p.q 46 art.4. qui quàmuis mortem ipſam non timeant, genus tamen mortis horreſcunt. Vt nullum mortis genus rectè viuentibus metuendum eſſet, illius hominis Cruce oſtendendum fuit. Ipſe ſibi nullum elegit mortis genus, ne aliquod mortis genus expaueſcere videretur: vt habet S. Athanaſ.lib.de Incarnat. Similia habet S.Aug. in Pſalm.140. Erit igitur qui ad mortem placatam & naturalem facilè ingrediatur; ſed non ita facilè ingredietur ad Tygrides & Leones, ad mortem violentam, ad ſupplicia reorum, ad ignem, rotam, patibulum,&c. Vt igitur nullum mortis genus horrerent Chriſtiani, bene ſibi conſcij, Crucem nobis fabricauit Deus: quâ ſi mentis cogitatione ingrediamur, & cogitemus Chriſtum ipſum crucifixum eſſe, experiemus Crucem eſſe Elephantem ſolo aſpectu omnibus animantibus terribilem, adeoque magno animo amplectemur; imò contemnemus quamcunque mortem. Vnde eſt vt tot tantique Martyres tam alacriter ad mortem ierint, nec de tormentorum genere vllo dubitauerint, ſed ad omnia ſe paratiſſimos exhibuerint. Paulus inter alios, Act 20. ait: *Vincula & tribulationes Ieroſolymis me manent, ſed nihil horum vereor.* S. Andreas vadens ad Crucem ait: *O bona Crux! ſecurus & gaudens venio ad te.* S. Ignatius Martyr ductus ad beſtias exclamat: *Ignis, Crux, beſtiæ, confractio oſſium, membrorum diuiſio & totius corporis contritio, & tota tormenta diaboli in me veniant, tantùm Chriſto fruar. Vtinam fruar beſtiis quæ mihi ſunt præparatæ: quas & oro mihi veloces ad interitum, &c.* S. Tiburtius in prunis candentibus ambulare iuſſus, ſuper roſas ſibi ambulare videbatur. Quin & pueri & puellæ, S. Ruſticus, S. Agnes 14. annorum, S. Priſca 13. annorum,& complures alij Elephantis huius præſidio animati ad quæuis acerbiſſima ſupplicia intrepidi ſe obtulerunt, vt mirum ſit & erubeſcendum, ſi nos mortem aut genus mortis horreamus pro Chriſto obeundæ.

G. VI. Virga & hamus piſcatorius.

SEXTO, denique piſcatorum quoque inuentio eſt capiendi piſces hamo: vbi hamus eſcâ tegitur, & virgæ alligatus piſcibus obijcitur, vt dum eſcam arripiunt, hamo capiantur. Deceperat homines diabolus & ceperat quaſi piſcando. Virgâ hami vſus eſt, arbore ſcientiæ boni & mali: eſca pomum fuit, & ſub pomo mors latuit, quæ mox inuaſit homines. Tulit mulier de fructu ligni, comedit, & cum viro capta eſt; Et ex illo tempore diabolus in hoc mundi lacu dominatus quamplurimos alios ſimiliter capiebat. Vnde Iob queritur Deo cap. 40 *An extrahere poteris Leuiathan hamo, & fune ligabis linguam eius?* Quare, ars vt artem falleret, & medelam ferret inde, hoſtis vnde læſerat, eodem piſcandi artificio vſus eſt Chriſtus ad capiendum Leuiathan: Crucem pro virgâ adhibuit, corpus ſuum velut eſcam ei affigi paſſus eſt, ſub quo diuinitatis hamus latuit. Vnde dixit per Dauidem: *Ego autem ſum vermis & non homo.* Leuiathan igitur eum exturbatum cupiens velut regni ſui vaſtatorem: *Degluttiamus*, inquit, *eum ſicut infernus viuentem*, Prouerb.1. ſed non aduertens hamum diuinitatis, dum ſuaſit & promouit occiſionem Chriſti, captus ipſe & ligatus eſt, maximo ſuo dedecore: quod eo ipſo inſtrumento, quo ipſe ad deceptionem aliorum vſus eſt; ſicut in proprio ligno quòd parauerat Mardochæo, Aman ipſe ſuſpenſus eſt: ſicut Goliath & Holofernes propriis gladiis interfecti ſunt à Dauide & Iudith. Accidit fortè vt militiæ tyro aliquis militem veteranum & expertum ad pugnam prouocet: miles ſæpius prouocatus gladium quidem non arripit, ſed tyroni gladium è manibus extorquet, & eodem illum cædit & compeſcit, magnâ ſuâ gloriâ & tyronis ignominiâ. Hoc fecit cum diabolo Chriſtus, qui ſæpius ab eo tentatus, & per omnis generis cruciatus ad impatientiâ, vti Iob, prouocatus, tandem cum eo dimicaturus venit, eoque ligno quo diabolus homines vicerat, quodque Chriſto parauerat, ipſe deuicit & ſubiugauit. Quantas igitur agere Deo gratias debemus, qui ad ſalutem noſtram tam congruenter & commode Crucem adinuenit atque adeò pertulit? Quod ſi Deus tanta adinuenerit vt nos ſaluaret, decet vt & nos inueniamus nouos ſemper modos ei ſeruiendi.

CONCIO II.

Sanctæ Crucis gloria & triumphus.

Aſſignantur rationes huius triumphi;
1. *Quòd Chriſtiani in Cruce glorientur.*
2. *Quòd ea in fronte ſe conſignent.*
3. *Quòd fructus eius ſit communis & frequentiſſimus.*
4. *Quòd Eccleſiæ & fideles honores Cruci deferant.*
5. *Deſumitur ex figuris veteris Teſtamenti.*
6. *Ex miraculis.*

THEMA.

Ita exaltari oportet Filium hominis. Ioan.3.

RArum diuinæ ſuæ ſapientiæ indicium prodit nobis Deus Ezechiel. 17. cùm ait: *Scient omnia ligna regionis, quia ego Dominus humiliaui lignum ſublime & exaltaui lignum humile: & ſiccaui lignum viridi & frondere feci lignum aridum.* Quæ verba, ſecundùm allegoriam, ſumpta, hoc ſenſu non malè intelligemus, ſi dicamus lignum ſublime & viride fuiſſe lignum ſcientiæ boni & mali, ad quod Adam extendit manum; quia nimirum audierat, A.

ſore ſicut Deos, ſcientes bonum & malum, qui ex eo comederint; lignum verò humile & aridum eſſe lignum Crucis, ad quod extendit manus Chriſtus. In illo nos Adam perdidit, in iſto Chriſtus reparauit. Propterea ergò meritò humiliatum eſt lignum illud viride & ſublime, dum perpetuò Paradiſi carceri incluſum & anathemati quaſi ſubiectum, ſicque perpetuâ ſterilitate damnatum, tandemque in diluuio omninò deletum eſt. Contra verò, lignum Crucis aridum & humile iure exaltatum eſt, dum Chriſti contactu ſanctificatum indeque toti orbi venerabile redditum, velut inſtrumentum communis noſtræ ſalutis. Sciunt hoc & vident omnia ligna regionis, id eſt, omnes Chriſti fideles. Atque vt hoc magis videant, declarabimus in præſenti.

B. PATET primò ex eo, quòd Chriſtiani in
I. Cruce gloriantur. Audi Apoſtolum ad Galat. 6.
In Cruce gloriamur *Mihi autem abſit gloriari*, inquit, *niſi in Cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti*. Quod Eccleſia ſuis membris omnibus accommodat in officio hodierno, cùm ait: *Nos autem gloriari oportet, &c.* Et 1. Cor 1. *Iudæi ſigna petunt, & Græci ſapientiam quærunt: nos autem prædicamus Chriſtum crucifixum.* Thebanus ille rogatus, quid de Romanis ſentiret, reſpondit: *Romani in lanceis, Græci in eloquentiâ, Thebani in virtutibus gloriantur.* At Apoſtolus dicit ſe & Chriſtianos in Chriſto crucifixo gloriari. Hæc noſtra eſt lancea, hæc eloquentia, hæc virtus.
1. Gloriamur autem in Cruce, Primò, Quia ſummum Deus in Cruce nobis oſtendit amorem. vt hac arte nos ad ſe traheret. Solo enim noſtri amore ad Crucem deſcendit; ita tamen ſapienter, vt interim gloriæ ſuæ nihil detraheret. Se-
2. cundò, Quia in Cruce redemit nos, non per potentiam Deitatis, ſed per iuſtitiam & humilitatem paſſionis, vt ait S. Auguſtinus.

3. Tertiò, Quia in Cruce perfectiſſimum omnium virtutum exemplar nobis imitandum
4. propoſuit, Quartò, Quia per Crucis ſtultitiam mundi faſtum & ſapientiam miro modo confutauit. Hinc non pauci ſancti amauerunt & quæſiuerunt à mundo ſtulti haberi, vti S. Franciſcus, S. Simeon Salus, B. Iacoponus & alii. Cæteri Chriſtiani, cùm à mundo ſtulti habentur, nequaquam inde perturbantur, ſed ſibi potiùs gratulantur. Denique tempore Antichriſti: *Fideles intrepidè citraq́; ruborem ſignaculum Crucis Chriſti in conſpectu impiorum deferent*, inquit Andreas Cæſar. idque inſinuatur Ezech. 9.

C. II. PATET ſecundò ex eo, quòd eâ Chriſtiani in
Crux fronti imprimitur. fronte ſe conſignent, hominis parte ſuprema & digniſſima. Vnde S. Auguſt. in Pſalm. 36. dixit: *A locis ſuppliciorum fecit Crux tranſitum ad frontes Imperatorum.* Antiquiſſimus Auctor Tertull. l. 5. contra Marcion. ſignum Crucis appellat *ſignaculum frontium*. Vnde patet. Chriſtianorum olim communem morem fuiſſe, formare ſignum Crucis in fronte Cuius moris cauſa prima eſt, quam dat S. Auguſt. in Pſal. 30. *Non ſine cauſa*, inquit, *ſignum ſuum in fronte nobis figi voluit, tanquam in ſede pudoris, ne Chriſti opprobrio Chriſtianus erubeſcat.* Et in Pſal. 141. *Vſque adeo de Cruce non erubeſco, vt non in occulto loco habeam Crucem Chriſti, ſed in fronte portem.* Frons enim hominis pars eſt maximè conſpicua, & ſedes, pudoris atque erubeſcentiæ.

Secunda, Vt frons hoc quaſi operculo, vel 2.
clypeo tegatur & muniatur contra impudentiam. Frontem nimium explicatam & omninò nudam pro impudente habet S Auguſtinus in tit. Pſalm. 46 qualis deſcribitur Ierem. 2. *Frons mulieris meretricis facta eſt tibi; noluiſti erubeſcere.* Vnde frontem talem vocat tibi Auguſtinus caluam; adeoque quod eſt ſine crine caput, hoc eſt ſine Cruce frons. Signum ergò pudoris, quo Chriſto inſultatum eſt, conſtituitur in fronte, ne homo fiat effrons.

Tertia, Vt hoc humilitatis ſigno muniatur 3.
frons contra ſuperbiam, eaque nobis velut innata hoc medio retundatur. In Cruce enim Chriſtus ad ſummum humiliatus fuit. Chriſti ergò humilitatem fronti noſtræ inſcribimus, vt eandem in corde geſtemus. *Si portas*, inquit S. Auguſtinus Serm. 20. de diuerſis (recèns Louanij editis) *in fronte ſignum humilitatis Chriſti, porta in corde imitationem humilitatis Chriſti.* Tibi enim, mi homo, debebatur Crux; non Chriſto: Tibi ergò & humiliatio ac confuſio debetur, non Chriſto. Audi latronem, & dic cum illo: *Nos quidem iuſtè* (in damnatione Crucis ſumus;) *nam digna factis recipimus: hic verò nihil mali geſſit.*

Quarta, Vt trophæum victoriæ Chriſti de 4.
diabolo obtentæ, loco maximè conſpicuo ponatur ad Chriſti inprimis honorem, vt docet Auguſtinus tract. 36. in Ioan. *Ipſam*, inquit, *Crucem de diabolo ſuperato, tanquam trophæum in frontibus fidelium poſiturus erat.* Et S. Cyprianus l 2. teſtim. 17. *Hic eſt lapis, quo Dauid frontem Goliæ percuſſit.* Deinde vt dæmones eo conſpecto fugiant & contremiſcant. Ita Cyrillus Catech. 12. *Manifeſtè*, inquit, *te ſigna Cruce in fronte, vt dæmones ſignum regis videntes procul fugiant.*

Quinto, Vt hoc pacto reſtituatur à nobis 5.
quantum fieri poteſt, honor Chriſto, Iudæis ablatus. In monte enim Caluariæ ille crucifixus, irriſus, blaſphematus fuit. Nunc ergò in Caluariis noſtris honoretur, glorificetur & quodammodò reſurgat recipiatque honorem ſuum. Erigimus enim ei Crucem in Caluariis noſtris, non vt in eis rideatur & occumbat, ſed vt colatur & regnet.

Sexta, Vt hac notâ & ſigillo ei tranſcribamur 6.
vt ſerui vel ſponſæ, & ſanctificemur velut templum. Primum docet S. Agnes apud Ambroſium Serm. 90. *Poſuit*, ait, *ſignum in faciem meam, vt nullum præter eum amatorem admittam.* Alterum Cæſariis Arelat. hom. 5. de Paſch. vbi ait frontes noſtras depingi Crucis titulo, ſicut poſtes domuum Hebræarum inungebantur ſanguine agni, vt inde arceatur diabolus.

His adde quòd Crucem efformemus manu dexterâ, non ſiniſtrâ; quia dextera apud omnes gentes honoratior & præſtantior reputatur **Gib mir das ſchön Handle**/dicunt noſtri parentes liberis ſuis. Ita S. Iuſtinus Martyr qu. 118. ait: *Dexterâ manu in nomine Chriſti, eos qui Crucis ſigno obſignandi ſunt, obſignamus propterea quòd dextera manus præſtantior cenſetur quàm ſiniſtra.*

TAR-

D.
III.
Frequentiſſimus
Crucis vſus.

Tertio, patet ex communi & frequentiſ-
ſimo eius vſu, qui viget apud Chriſtianos. In-
primis rem difficilem aggreſſuri, veluti prælium,
diſputationem cum hæreticis, vel Concionem,
Eccleſiam ingreſſuri vel egreſſuri, Cruce ſe
ſignabant veteres Chriſtiani, vt oſtendit Iaco-
1. bus Gretſ.lib.4 de Cruce c.22. & 23. Secundò:
2. Cùm blaſphemiam audirent, vel quid im-
pium aut inſolens. Vt ibid, cap. 24. Nos etiam
Germani in tali caſu dicemus: En behut mich
das heilig Creutz. Item, Ich hab mich nit
3. genug verkreutigen konden. Tertiò: Ad ful-
gura& tonitrua alioſq.repentinos terrores Cru-
4. ce nos ſignamus. Ibidem c.25.Quartò: Viſis ſpe-
ctris, Cruce ſe armabant & armant etiamnùm.
Ita S. Antonius, *viſo Hippocentauro*, inquit S. Hie-
ronymus in vita Pauli Eremitæ, *ſalutaris impreſ-*
5. *ſione ſigni frontem armat*. Ibid.c.27. Quintò: Cùm
noxiæ cogitationes animum ſubirent, ad Cru-
cem confugiebant. S. Chryſoſtomus hom. 88.
in Matth. *Si ſuccendi cor tuum*, inquit, *ſenſeris, pe-*
ctus continuò ſignaculo Crucis ſignato, & ira illico, tan-
quam puluis diſſipabitur. Ita S. Benedictus fratrem
menſæ ſuæ miniſtrantem & inflatè de ſe ſen-
tientem monuit: *Signa cor tuum frater, quid eſt*
quod loqueris? ſigna cor tuum. Vt refert S. Gregor.
Magnus l.2. dial.c.20. Crux ergò quaſi ſera &
repagulum eſt, quo cor noſtrum occludimus
6. prauis cogitationibus. Ibid.c.28 Sextò, cum quid
ſcripturi ſumus, frontem chartæ Cruce ſignamus
idemq́ue fecère veteres, vt oſtendit Gretſerus
7. l 2.c.19. Septimò: Valedicturi & diſceſſuri, vel
arduum opus inchoaturi Cruce ſe ſignabant:
noſtrates etiam Germani Crucis benedictionem
diſcedẽtibus impertiunt, dicendo: Behut dich
8. das H. Creutz. Id 4.l.c.29. Octauò: Moribũdi
9. ſignum Crucis ſibi imprimebant. Ib.c.26. No-
nò: Mortuos quoque Cruce armamus, eorum-
q́ue tumbas & ſepulchra eâ velut ſigillo ſigna-
10. mus, vt Chriſtianos eos fuiſſe demonſtremus.
Denique quam frequens fuerit veteribus Cru-
cis ſigni vſus, tradit Tertullian.l.de corona Mi-
litis c.3.dicens: *Ad omnem progreſſum atque pro-*
motum, ad omnem aditum & exitum, ad veſtitum &
ad calceatum, ad lauacra, ad menſas, ad lumina,
ad cubilia, ad ſedilia, quæcunque nos conuerſatio exer-
cet, frontem Crucis ſignaculo terimus. Terimus, in-
quit, non ſignamus; tàm crebò enim ſignabant
frontem, vt eam tererent velut viam publicam.
Similiter & Cyrill. Ieroſolymitanus Catech.13.
In omnibus, inquit, *Crux fiat, in panibus comedendis,*
& in poculis bibendis, & in ingreſſu, & in egreſſu, an-
te ſomnum, recumbendo & ſurgendo, eundo & quie-
ſcendo. Magna eſt hæc cuſtodia, &c.

E.
IV.
Honores
Cruci delati.

Patet Quartò, Ex honoribus quibus eam
decorauit Eccleſia & fideles. Decorauit Primò
Eccleſia primò Feſtis Inuentionis & Exaltatio-
nis ad honorem eius inſtitutis. Secundò, Tem-
plis ei dicatis, nec non ad eius formam ple-
1. riſque ædificatis. Tertiò, Adhibet eandem vel-
uti ſigillum ſuum, ad deſignanda loca Eccle-
ſiarum extruendarum; eamq́ue in faſtigio tem-
plorum collocat. Quartò, Altaria Cruce ſig-
nat & ſepulchra. Quintò, In ſupplicationibus
Crucem præfert. Sextò, In domibus Crucem
ſeruat, in viis publicis erigit in nauibus. Deni-
que ſine Crucis ſigno nullum Sacramentum ad-
miniſtrat.

Secundò, Decorarunt eam Imperatores 2.
aliiq́ue fideles; Primò, dum Crucis ſupplicium
ad honorem Crucis Dominicæ ſuſtulerunt;
quod primò fecit Conſtantinus Magnus lege
latâ, cui poſteritas libenter paruit. Deinde apud
Wandalos ad fidem conuerſos idem fecit Co-
mes Adolphus apud Gretſerum lib 5. de Cruce
cap. 71. Secundò, Imperatores, Theodoſius
& Valentinianus ſub graui pœnâ vetuerunt eam
humi ſculpi vel pingi, ne pedibus calcaretur.
Cod. Iuſtin. lib. 1. tit.8. Tertiò, ſuper globum
imperatorium eam collocarunt, vti etiam ſu-
per coronas & tiaras regum & Epiſcoporum;
quibus etiam Crux præfertur peregrinantibus,
& obuiam geſtatur aduentantibus. Quartò, Ve-
xilla bellica partim in eius formam efficta, par-
tim, eius imagine conſignata, vti etiam quando-
que galeæ & veſtes militares.

Quintò. Ordines militares Cruce inſigniti;
albâ quidem milites S. Ioannis Hieroſolymi-
tani turbâ S. Iacobi Enſigeri, Calatrauæ, S.
Georgii, Auis in Luſitania, Monteſæ, S. Ste-
phani in Hetruria; viridis Pereiri, Alcantaræ S.
Lazari, Albâ rubenti inſertâ milites Chriſti,
Denique integri exercitus Cruce ſignati fuère
pro aſſerenda terra ſancta ex Mahometanorum
tyrannide. Sextò, Nummi quidam Cruce ſig-
nati ſunt, vt olim, ita noſtra tẽpore die Creutzer
qui & inde nomen ſortiuntur, vti & alia pluri-
ma, inſulæ, ciuitates, pagi, monaſteria, portus
maris. alpes, herbæ, flores, ſydera, &c. Denique
ſolitum fuit eſtq́ue adhuc Chriſtianis multis.
Cruces ex collo pendulas geſtare. Quæ omnia
plurimis exemplis oſtendit Iacobus Greſerus
lib.2.de Cruce.

F.
V.
Figuræ
Crucis.

Patet quintò, Ex figuris veteris teſtamen-
ti quibus eam Deus variè adumbrauit, tum vt
ſic exaltaretur, tum vt eius myſterium credibi-
lius redderetur, Nos illuſtriores ſecernemus.
Præfiguratur primò in l.Gen.per ſcalam quã
vidit Iacob Gen.18. Illi innitebatur Deus: in 1.
Cruce pendebat Chriſtus. In illa aſcendebant
& deſcendebant Angeli; in hac ſeu per hanc a-
ſcendebat populus gentilis, deſcendebat popu-
lus Hebræus. Per baculum Iacob, quo primò
tranſiuit Iordanem, poſteà duabus vxoribus ſi-
bi deſponſis rediit cum duabus turmis, Gen 32.
Sic enim Chriſtus beneficio Crucis deſponſa-
uit ſibi Eccleſiam & Synagogam, veluti Rache-
lem & Lyam, regreſſurus in die Iudicii cum ele-
ctis vtriuſq́ue populi. Per cancellatas manus Ia-
cob, figuram Crucis exprimentes, quibus mi-
norem nepotem prætulit maiori. Gen.48. Ita
enim Chriſtus per Crucem gentilem populum
prætulit Iudaico, iuniorem ſeniori.

Secundò, In lib. Exodi. Per virgam Moyſis, 2.
quæ proiecta mutata eſt in ſerpentem, Exod. 7.
Ita enim ſpreta & abiecta Crux, verſa eſt in ſa-
pientiam, quæ mundanam omnem ſapientiam
deuorauit, vti virga Moyſis virgas Magorum.
Per veru, in quo aſſatus fuit agnus, Exod.12. in
Cruce enim aſſatus Chriſtus igne amoris. Per

diſcipulos ſuos erexit conſolidauitque. Ex eo porrò deſumptum eſt hodiernum Euangelium plenum dulciſſimis vocibus. Sonet igitur, ô cœleſtis Cygne, vox tua in auribus noſtris: vox enim tua dulcis.

B. I. *Cur animentur diſcipuli hac voce: Non turbetur cor veſtrũ.*

QVÆST. I. Cur animat & quodammodò armat Dominus diſcipulos eâ voce: *Non turbetur cor veſtrum*? Reſpon. Quia multa illis prædixerat, quæ partim mœrorem animi, partim etiam timorem inficere illis poterant indeque perturbationem afferre. Dixerat enim eos à dæmone poſtulatos vt cribrarentur, dixerat ſe à Petro negandum, ab vno ex ipſis prodendum; dixerat ab illis ſe diſcedere: *Filioli adhuc modicum vobiſcum ſum*; dixerat imminere eis periculum: *Qui non habet, vendat tunicam & emat gladium*. His igitur auditis monet eos, ne perturbentur & animis concidant, ſed fortiter in prælium deſendant & tela omnia excipiant.

C. II. *Quomodo armentur.*

QVÆST. 2. Quomodo eos armat? Reſpond. Scuto fidei & galeâ ſpei, Fide, cùm ait: *Creditis in Deum, & in me credite*. q.d. Scitote, quia Deus ſum omnipotens, & poſſum vos ex omnibus eripere periculis; & cùm ad mortem me duci videritis, volentem duci credite; ſiquidem Deus homo factus non poteſt mori inuitus; cùm in crucem me actum videritis, confidite me à morte reſurrecturum tertia die; quia facile eſt Deo, qui creauit hominem, eundem reſuſcitare mortuum. Præuiderat Dominus hyemem paſſionis ſuæ, quæ diſcipulis abreptura erat virentia folia confeſſionis fidei; monet ergo vt ſaltem intrinſecùs & in radice conſeruent fidem. Quod diſcipulis dicit, nobis omnibus dicit: vti nimirum aduerſus animi perturbationes clypeum fidei obiiciamus, ac cum Ioſue in altum leuemus contra hoſtes noſtros, donec debellentur. Ioſ. 8.

Spe, cum addit: *In domo Patris mei manſiones multæ ſunt*. Multæ ſunt ſecundùm D. Cyrillum, quia cælum ampliſſimum & capaciſſimum. Secundùm D. Hilarium, quia diuerſi gradus pro diuerſis ſingulorum meritis, tametſi in denario beatificæ viſionis omnes conueniunt. Ita omnes ſtellæ in cælo ſunt, vna tamen alterâ maior & lucidior eſt. Vna omnium manſio, cælum eſt: ſed in eo plurimæ & diuerſæ manſiunculæ: ſicut in eodem Monaſterio plures cellulæ. Confirmat hanc ſpem Dominus, ſubjiciens: *Si quò minus dixiſſem vobis; quia vado parare vobis locum*. q. d. Si non eſſent manſiones, dixiſſem vobis vtique; nunc enim in eo verſor; vt præparem eas vobis, per merita & mortem meam. Bono igitur animo ſint, quicunque hîc per anguſtam virtutis viam gradiuntur; ſiquidem ibi deuenient ad ſpatia cæli ampliſſima, vbi non arctabuntur greſſus eorum.

D. III. *Quomodo ſuis Chriſtus locum præparauit?*

QVÆST. 3. Quomodo præparauit Chriſtus locũ Diſcipulis? Reſp. 1. præparaſſe inchoatè pre merita & paſſionẽ ſuam, quibus eas lucratus eſt & veluti ſpolia obtinuit. Sic pater filiis domum parat, cùm militiam ſectatur & prædas agit, vt illis dotem tribuat.

1. 2. Secundò. Completè, cùm in cælum aſcendit cæliique portam clauſam aperuit, eoque ſecum veteres Patres duxit. Tametſi verò regnum cælorum dicitur paratum eſſe iuſtis à conſtitutione mundi, Matth. 25. per executionem videlicet: nouo tamen modo paratum eſt, cùm Chriſti ſanguine illis acquiſitum, ac denique cum reali poſſeſſione occupatum. Sciendum tamen eſt, non ita à Chriſto paratas eſſe manſiones illas, vt ignauis & imparatis dentur, ſed paratis tantùm, iuxta id Matth. 25. *Quæ paratæ erant, intrauerunt cum eo ad nuptias*. Et Matth. 24. *Eſtote parati, quia quâ horâ non putatis, Filius hominis veniet*.

E. IV. *De quo aduentu loquatur Chriſtus?*

QVÆST. 4. De quo aduentu loquitur Dominus, cùm ait: *Iterum veniam & accipiam vos ad meipſum*? Reſpond. loqui tam de aduentu in morte diſcipulorum, quo illorum animas ad cælum tranſlaturus erat, quàm de aduentu in vltimo iudicio, quo non ſolùm animas, ſed & corpora eorum glorificata ad cælum euecturus eſt.

F. V. *Quomodo Chriſtus via, veritas & vita?*

QVÆST. 5. Quomodo Chriſtus via, veritas & vita eſt? Reſp. 1. eſſe Viam, quia per eius merita, doctrinam & exempla ad cælum imus. Veritatem, quia nec falli poteſt, nec fallere. Vitam, quia mortem ſuperare, non verò ab eâ ſuperari poteſt. Voluit Chriſtus hac ſententiâ ſic intellectâ confirmare & conſolari diſcipulos, mox in paſſione ab eis diſceſſurus.

Secundò, Quia eſt Doctor ſeu Dux, ducens nos per fidem, ad beatitudinem. In primo via, in ſecundo veritas, in tertio vita. Græcè adduntur tres articuli, ſcilicet; Ego ſum illa via, illa veritas, illa vita; vt oſtendatur eſſe ſublimis ille & cæleſtis Doctor, qui ſublimem & cæleſtem affert doctrinam, nec non ad vitam cæleſtem & immortalem ducit.

Hinc rapi iure debemus non ſolùm in admirationem ſapientiæ diuinæ, quæ omnia nouit & videt, neque falli poteſt; denique ad veram vitam ducit: verùm etiam in vilipenſionem ſapientiæ noſtræ, quæ cœca, mendax, inanis atque inutilis eſt, reſpectu illius diuinæ; ita vt ne formicæ quidem naturam, formationem, indolem, vitam, ætates cognoſcere poſſimus.

G. VI. *Cur à nobis fidem exigat?*

1. QVÆST. 6. Cur à nobis fidem, quâ tam ſublima & captum noſtrum excedentia credi voluit Deus, exigit dicendo: *Creditis in Deum, & in me credite*? Reſpond. 1. vt captiuantes intellectum noſtrum in obſequium fidei, illum totum Deo ſubjiciamus, & agnoſcentes imbecillitatem mentis noſtræ, ac diuinæ ſapientiæ altitudinem, Deum ſic honoremus.

2. Secundò, Vt mens noſtra ſurſum erigatur & ad diuina eleuetur. Si enim Deus non proponeret ea, quæ captum humanum excedunt, mens non attolletur ſurſum, ſed in ſuo gradu & infimâ ſorte maneret, neque ad Dei viſionem diſponerentur: fides enim ſupernaturalium media eſt inter cognitionem naturalem & viſionem beatificam.

3. TERTIO, Quia cùm vita æterna ſit ſupra naturam, ea quoque quæ ad illam ducunt, debent naturæ captum ſuperare. Hinc tantoperè donum

num fidei in Scripturis commendatur, & ex diuinâ illuſtratione haberi dicitur.

H. VII. Cur ait Philippus, *Oſtende nobis Patrem, & ſufficit, &c.*

Qvæʀ. 7. Cur Philippus ait: *Oſtende nobis Patrem & ſufficit nobis.* Reſp. Primò ex S. Cyrillo; quia exiſtimabat ſi Patrem, eo quo videri poterat modo, videret (ſiue oculis corporis, ſiue mentis) ſe jam beatum fore, nec aliquid præterea deſiderare poſſe. Nec malè, eſſentialis enim beatitudo in Dei viſione conſiſtit, quæ

1. proinde ſufficit beatis *Ignis* (cupiditatis terrenæ) *numquam dicit: Sufficit* Prou. 30.

2. Secundò, quia, vt exponit idem Cyrillus, exiſtimabat ſe & condiſcipulos ſatis fore armatos contra omnes tentationum incurſus & ad repellendas Iudæorum obtrectationes, ſi Patrem Chriſti vidiſſent.

3. Tertiò, ex S. Chryſoſtomo, ne videretur interrogando moleſtus eſſe Chriſto, hoc vnum ſibi dici poſtulabat, poſteà acquieturus.

4. Quartò, ex S. Hilario lib. 7. de Trinit. ſufficit nobis ad fidem ſeruandam.

5. Quintò, ex Card. Toleto, ſufficit nobis ad pellendum mœrorem & triſtitiam.

6. Sextò, ex Ruperto: iam nihil ſupereſt, niſi vt Patrem nobis oſtendas; nam de te ſufficit nobis.

I. VIII. Quomodo in Chriſto videri potuit Pater?

Qvæst. 8. Quomodo in Chriſto videri potuit Pater? Reſp 1. ex Toleto: quia Pater i[illegible] eſt cum Filio ſecundùm n[illegible] ut mox ſubjecit Domi[illegible] ituam diuinam, pro-
Patre, & Pater in [illegible] us: *Non credis; quia ego in*
vidit etiam [illegible] *me eſt?* Qui ergò vidit Filium,
1. tantùm di[illegible] Patrem; ſed hunc ratione naturæ
ſonæ. [illegible] uinæ, illum verò etiam ratione per-

2. S[illegible] ecundò, ex S Auguſtino tract. 70. quia Filiu[illegible] s eſt perfectiſſima Patris imago. *Qui videt,* [illegible] *quit, me, videt & Patrem; non quod ipſe ſit Pater & Filius; ſed quod tam ſimilis ſunt Pater & Filius, vt qui vnum nouerit, ambos noverit. Solemnus enim de duobus ſimilibus ita loqui eis, qui vnum illorum vident, & qualis ſit alius, volunt noſſe, vt dicamus; Vidiſtis iſtum: illum vidiſtis &c.* S. Athanaſius Serm. 4. contra Arrianos ita hoc declarat: *Quippe cùm in Filio ſit & conſpiciatur Patris diuinitas. Quod exemplo regiæ imaginis commodiùs intelliges, quandoquidem in imagine ſpecies regis & forma apparet, & in rege imaginis ſpecies: ſine enim omni diſcrepantiâ vultus regis in imagine expreſſus eſt, vt qui videt imaginem, videat in eâ regem, & viciſſim.*

Tertiò, Quia ex doctrinâ & miraculis Chriſti elucebat Deitas Patris in & cum ipſo operantis. Vnde ſubdit Dominus: *Verba, quæ ego loquor vobis, à meipſo non loquor. Pater autem in me manens ipſe facit opera.* Id verò hìc ſuo loco fuſiùs explicauimus. 3.

Qvæst. 9. Quomodo credentes in Criſtum paria vel majora etiam fecerunt miracula, quàm ipſe? Reſpond. 1. Secundùm Originem, miracula ſpiritualia, quibus verbi gratiâ illuminantur Gentiles, conuertuntur peccatores vincuntur à juſtis dæmones, maiora eſſe quàm corporalia. K. IX. Quomodo in Chriſtum credentes paria vel maiora fecerunt miracula.

1.

Secundò, Feciſſe haud dubiè Apoſtolos & alios miracula, quæ maiora cenſeri poſſunt miraculis Chriſti, tametſi ea ſcripta non ſunt. D. Auguſtinus tract. 72. maius credit fuiſſe, vmbræ tranſitu, quod fecit Petrus; quàm fimbriæ tactu, quod fecit Chriſtus; ſanare ægrotos. Et quis non credat maius eſſe mirum, quòd S. Staniſla[illegible] Petrum quendam triennio ſepultum [illegible] mortuis excitauit: Sanctus Maclouius Gigantem quendam gentilem diutiſſimè ſepultum: S. Vdalricus quendam innocentem ſupplicio affectum poſt multum temporis vitæ reſtituit, quàm quòd Chriſtus quatriduanum Lazarum excitauit? 2.

Tertiò, ſaltem ſi fuiſſet opus maiora opera facere, poterant Apoſtoli. Et ſic videtur intelligendus Chriſtus, quomodo dixit Luc. 17. *Si habuerit fidem ſicut granum ſinapis, diceſis huic arbori: Eradicare & tranſplantare in mare: & obediet vobis.* 3.

Cæterùm in hoc miracula Chriſti ſuperant alia omnia Sanctorum miracula, quia ſancti vt inſtrumentum tantùm, ipſe verò velut agens principale ea operatus eſt. Vnde ſubdit: *Et quodcunq; petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam.*

IN FESTO
INVENTIONIS S. CRVCIS.

Euangelium Ioannis 3.

IN illo tempore; Erat homo ex Phariſæis, Nicodemus nomine, Princeps Iudæorum. Hic venit ad Iesvm nocte, & dixit ei: Rabbi, ſcimus quia à Deo veniſti magiſter. Nemo enim poteſt hæc ſigna facere quæ tu facis, niſi fuerit Devs cum eo. Reſpondit Iesvs, & dixit ei: Amen, amen dico tibi, niſi quis renatus fuerit denuò, non poteſt videre regnum Dei. Dicit ad eum Nicodemus: Quomodo poteſt homo renaſci, cùm ſit ſenex? Nunquid poteſt in ventrem matris ſuæ iteratò introire, & renaſci? Reſpondit Iesvs: Amen, amen dico, niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto,

Digitized by Google

non poteſt introire in regnum Dei. Quod natum eſt ex carne, caro eſt: & quod natum ex ſpiritu, ſpiritus eſt. Non mireris quia dixi: oportet vos naſci denuò Spiritus vbi vult ſpirat; & vocem eius audis, ſed neſcis vnde veniat, aut quò vadat? ſic eſt omnis qui natus eſt ex ſpiritu. Reſpondit Nicodemus, & dixit ei: Quomodo poſſunt hæc fieri? Reſpondit Iesvs, & dixit ei: Tu es magiſter in Iſrael, & hæc ignoras? Amen, amen dico tibi, quia quod ſcimus loquimur, & quod vidimus teſtamur, & teſtimonium noſtrum non accipitis. Si terrena dixi vobis, & non creditis: quomodo, ſi dixero vobis cæleſtia, credetis? Et nemo aſcendit in cælum, niſi qui deſcendit de cælo, Filius hominis, qui eſt in cælo. Et ſicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto; ita exaltari oportet Filium hominis: vt omnis, qui credit in ipſum, non pereat, ſed habeat vitam æternam.

CONCIONES.

I. *De artificioſa inuentione S. Crucis.*
II. *Sanctæ Crucis gloria & triumphus.*
III. *Beneficia ſeu effectus S. Crucis.*
IV. *Fructus ſigni S. Crucis quo nos conſignamus.*
V. *Ad Crucem tribulationis portandam quæ inuitent.*
VI. *Quomodo Crux ferenda?*
VII. *Quatuor dimenſiones S. Crucis ſeu virtutes primariæ Crucifixi.*
VIII. *Myſteria Euangelij.*

CONCIO I.

De artificioſa inuentione S. Crucis.

Quàm pulchra & artificioſa ſit hæc inuentio, patet; quia

1. *S. Crux eſt tubus opticus, per quem perſpicimus, clarè attributa Dei.*
2. *Eſt acus nautica; quæ errantibus certam ad cælum viam oſtendit.*
3. *Vitrum eſt, quod frangi & exterminari nequeat.*
4. *Crucis inuentio ſimilis eſt arti aucupandi per auem ligneam.*
5. *Similis aliæ inuentioni machinæ ligneæ elephantis formâ.*
6. *Simili inuentioni piſcandi hamo.*

THEMA.

Notas facite in populis adinuentiones eius. Iſai. 12.

CVm quis nouum & artificioſum quid excogitauit, dicere ſolemus: Hæc eſt pulchra inuentio. Ita de horologiis, bombardis, typographiâ & ſexcentis aliis loquimur. Meritò etiam hoc dixerim de ſanctæ Crucis inuentione, non tam de felici eâ, quæ contigit S. Helenæ, quàm mirabili illâ quâ in conſilio ſanctiſſimæ Trinitatis Chriſto Domino ab æterno deſtinata & decreta Crux eſt, præ omnibus aliis mortis generibus. *Innumerabiles erant moriendi rationes*, inquit Gregorius Nyſſenus orat. 1. in Chriſto reſurrectionem, *quibus mortis pro nobis obeundæ conſilium expleri poterat; hanc tamen ex omnibus vnam is, qui mortis quam vellet, optionem habebat, ſibi delegit atque præſcripſit. Oportet enim Filium hominis, inquit, &c.* Poterat ſibi Dominus eligere mortem placatam, quemadmodum Seneca juſſus à Nerone eligere ſibi mortis genus, elegit ſibi venarum inciſionem in balneo, auctore Suetonio. Poterat & eligere mortem naturalem: nemo enim poterat tollere ei animam, niſi ipſe potuiſſet. Quid igitur eſt, quòd violentam, acerbiſſimam & ignominioſiſſimam Crucis mortem ſibi Dei Filius elegerit: Nimirum diuini, non humani erat ingenij hæc inuentio, eaque pulcherrima & artificioſiſſima, vt videbimus.

A.

B. I. S. Crux tubus opticus.

Primo, Nonne pulchra eſt inuentio, tubus ille perſpectiuus non ita quidem inuentus, quo remotæ rei clarè & accuratè velut viciniſſimæ apparent? Ejuſmodi tubus eſt Crux Chriſti, per quam clarè perſpiciamus, qualiter ſe habeat erga genus humanum Deus, ejuſque attributa quibus hominem ſpectat: remotiſſima quidem in ſe, per Crucem verò facta propinquiſſima. Nam primò oſtendit nobis magnitudinem charitatis Dei erga homines, qui pro eorum redemptione mortem maximè acerbam & infamem ſubire non dubitauit. Quomodo enim non ſummè nos dilexit, qui Crucem pro nobis aſcendit? An non inde patet, paratum eum fuiſſe etiam duriora & contemptibiliora ſubire pro nobis, qui maximum contemptum & acerbitatem Crucis non horruit? Ante crucifixionem illam, declarauerat in nos Deus amorem ſuum, dando; & cumulando beneficiis; ſed non patiendo: nunc verò & patiendo ita patefecit, vt iam magis patefacere non poſſit. Id quod indicat Ioannes cap. 13. cùm ait, Chriſtum *in finem* dilexiſſe ſuos; per hoc enim indicat terminum dilectionis Chriſti: qualem peregrinationis & laborum ſuorum conſtituit Hercules, qui iuxta Gades binas ſtatuit columnas, cum inſcriptione, *Non plus vltrà*. Sed Alexander Magnus plus ſe laborem ſubijſſe ac ſubire velle indicans, vexillo inſcripſit, *Plus vltrà*. Teſte Plutarcho in vita Alexandri. Neuter tamen horum quidquam fecit, ſi cum Chriſti Cruce labores illorum comparemus; vt proinde ſoli Cruci debeatur inſcriptio illa, *Non plus vltrà*. Quod enim quis in bonum ſuum extrema perferat, parum id eſt: quod in gratiam alterius, verbi gratiâ, ſupplicio addicti, ingentes pecunias expendat, quibus redimatur, id quoque mirum non eſt: quòd verò vitam pro ipſo perdat, & duriſſimo quidem ſupplicio, eâ certè charitate maior excogitari nequit.

Secundò, Bonitatem Dei ſummam erga nos, qui non contentus ſufficienti redemptione 2.

Digitized by Google

ptione & ſolutione, abundantem etiam addidit & ſupereffluentem, dum non mori tantùm, ſed etiam in Cruce mori voluit: vt de eius bonitate & miſericordia non diffideremus, ſed cum fiducia accederemus ad thronum gratiæ eius, vt loquitur Paulus ad Hebr. 14. etiam poſt quantumuis & quotieſuis perpetrata peccata: *Adeamus ergo*, inquit, *cum fiducia ad thronum gratiæ eius, vt miſericordiam conſequamur*. Verè thronus gratiæ Crux, vbi latro ille poſt grauiſſima peccata veniam mox obtinuit, cùm id ſolum dixiſſet: *Domine memento mei*. quaſi diceret: Non audeo plus à te petere Domine, quàm vt memineris mei. Sed quid audit: *Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiſo*. Voluit hoc exemplo palàm facere omnibus, quàm potens & paratus ſit remittere quæcunque ſcelera, & recipere ad pœnitentiam ſceleratiſſimos etiam homines, eoſque animare vt venirent: ſicut Medicus vel Chirurgus volens probare theriacam ſuam validam contra omnia prorſus venena, canem veneno infectum, vel deſperatiſſimum hominem palàm & gratis ſanat, ut ſic nemo de eius medicina & arte diffidat. Quis igitur videns Crucem, tantùm ſalutis noſtræ prætium, non ſperet ſalutem & miſericordiam?

3. Tertiò, Iuſtitiam Dei & ſeueritatem, qui etiam proprio Filio non pepercit, ſed ob aliena ſcelera in Crucem illum egit. Multis ſanè argumentis declarauit Deus in veteri lege iuſtitiæ ſuæ ſecuritatem: ſed tale exemplum nunquam edidit. Si ergò Filium tam acerbè tractauit, tibi hoſti & peccatori impœnitenti quomodo parcet? ſi tam graui baculo caſtigauit Filium, quid tibi fiet? Hoc expreſſit Dominus dicens mulieribus, cùm baiularet Crucem? *Nolite flere ſuper me, ſed ſuper vos ipſas flete, & ſuper filios veſtros; quia ſi in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?* Lucæ 23. Si Chriſtus humore gratiæ vndique plenus, fœcundus, innocens ita caſtigatur à Patre ob aliena ſcelera: quid fiet peccatoribus, aridis, inutilibus & igni aptiſſimis ob propria peccata? Ingentes Chriſti cruciatus legimus & horreſcimus: quid erit pœna infernalis, æterna? Ne ergò dicas amplius: Deus clemens eſt, benignus eſt, non damnabit me. Quid? Itàne ſtupidus eris vt tibi percendum credas nocentiſſimo, cùm innocenti non pepercerit Filio? Vin' ſcire quàm Deus mitis ſit & clemens? veni, accede, palpa. Non vides in Cruce eius Filium? Nunquid ei pepercit?

C. II. *Acus nautica.* Secundò, Pulchra inuentio eſt acus nautica, quæ errantes in mari nautas & præter cælum & aquas nihil videntes dirigit, ne deuient, & reducit ſi deuiauerint. Similis eſt inuentio ſanctæ Crucis. Ita enim Eccleſia in Reſponſorio primo hodie canit: *In ligno pendens noſtræ ſalutis ſemitam Verbum Patris inuenit.* Arcus nautica ex contactu magnetis vim acquirit, vt non quieſcat, niſi Aquilonem reſpiciat: ita Crux ex contactu corporis Chriſti habet, vt certam nobis ad cælum viam oſtendat, ad Aquilonem ſcilicet aduerſitatis & tribulationis. Hinc latro à dextrà Chriſti verſus ſeptemtrionem pendens ſaluatus eſt; alter à ſiniſtrâ eius verſus meridiem pendens damnatus eſt. Iactabantur priùs in hoc turbulento mari homines & viam beatitudinis perdiderant, omnes ad Auſtrum proſperitatis tendebant & peribant. Chriſtus, vt nos ab eâ retraheret, ipſe viam oſtendit; imò & præiuit: nam confecto itinere Crucis, rediit ſaluus & glorioſus, vt iam nemo dubitare poſſit viam Aquilonis, tribulationis inquam & Crucis, ſolam eſſe veram cæli viam. Vnde Apoſtolus Iacobus cap. 1. ait: *Omne gaudium exiſtimate fratres, cùm in varias tentationes incideritis, &c.* Et Dominus Matthæi 11. *Tollite iugum meum ſuper vos, & inuenietis requiem animabus veſtris.* Si quis regiam cognoſcere vult viam, videat vbi Cruces fixæ ſint; eæ enim plurimùm in regiis collobantur viis. Simili modo ſi quis cognoſcere vult, num rectà ad cælum tendat: conſideret an Crucé ſequatur, an gaudeat in tribulationibus. Vanos igitur & inſanos Crux oſtendit eos, qui delitiis & proſperitatibus animam hic paſcunt. De S. Ambroſio narrat Petrus de Natal. lib. 2. cap. 36. & ſanctus Antonius lib. 2. p. hiſt. tit. 10. cap. 5. §. 2. cùm aliquando in villa Thuſciæ quadam hoſpitaretur, diceretque Hoſpes, de ſtatu ſuo ab Ambroſio conſultus, ſe nihil vnquam aduerſi expertum, omnia habuiſſe ſemper proſpera & ad nutum; obſtupuit Ambroſius & ait ad ſuos: Surgite & hinc quantocyùs fugiamus, quia Dominus non eſt in loco iſto. Vbi abſceſſiſſent paululum, retroſpicientes viderunt domum hoſpitis motu terræ abſurptam cum omnibus, qui in ea erant. Similis eſt Polycratis illius regis Samiorum hiſtoria, qui, vt ſcribit Valerius Maximus lib. 6. cap. 51. cùm in omnibus proſperaretur, ideoque elatus periculum facere vellet, num aduerſi quid experiri poſſet annulum pretioſiſſimum in mare abiecit, vt haberet quod doleret: quem tamen mox recuperauit, capto piſce, qui eum deuorauerat. Vnde prorſus credidit nihil ſibi aduerſi contingere poſſe, ſeque omnium fæliciſſimum eſſe. Sed quantum abbarauerit, exitus eius oſtendit, Tandem enim ab Oronte Darij regis profecto in vertice montis Mycalenſis cruci affixus publico ſupplicio & diriſſimo interiit. Fælices igitur, qui dum viuunt, Crucem amplectuntur; quia ſic cum Chriſto ad gloriam reſurrectionis perueniunt.

Porrò non monſtrauit tantùm nobis Chriſtus Cruce ſuâ viam beatitudinis: ſed ad eam etiam inſtar magnetis fortiter nos attraxit, dum ipſe primus eam ingreſſus eſt. Quis non alacriter ſequatur, ſi tantum ducem præeuntem videat? Alexander Magnus interiorem Perſidis regionem cum exercitu ſua peragraturus cùm veniſſet ad iter perpetuis obſitum niuibus & glacie concretum, vidiſſetque milites ſqualore loci & viæ difficultate territos, ita horrere, & reditum cogitare; modum inuenit militem traducendi. Ipſe primus equo deſiliit, & dolabrâ glaciem perfringẽs iter ſibi fecit, pedeſque per niuem & glaciem ingredi cœpit. Erubuerunt primò non ſequi amici deinde copiarum duces, ad vltimum milites; vt ſcribit Quintus Curtius in vitâ Alexandri lib. 5. Si hoc potuit

exemplum Alexandri; quid non poſſit exemplum Filij Dei ducis noſtri, qui è cæleſti throno deſcendens, primus viam tribulationis & aduerſitatis ſuperauit, & Crucis dolabrâ perfregit. Quòd ſi hanc acciperemus dolabram & compararemus Chriſti Crucem cum noſtra, facile omnes tribulationum glacies eâ perfringeremur, eumque ſequeremur indeſeſſi. Huius enim exempli ſui efficaciam oſtendit Dominus, cùm ait Ioannis 12. *Cùm exaltatus fuero à terrâ, omnia traham ad me.* Græcè, omnes traham.

Tertio, Pulchra quoque inuentio eſt vitri conficiendi ratio Fit id ex ligni cineribus, & pulchritudine ſuâ elegantiâque iam ex aulis pepulit aurea argenteaque pocula; quod niſi fragile foret, omni auro præſtantius foret. Certè Tiberio Auguſto obtulit quidam, auctore Iſidoro lib.16 vitrum flexile: oblatum Cæſar abiecit in terram, volens id confringere, & ita vilitatem eius oſtendere; ſed complicatum tantùm erat ex caſu nonnihil vitrum, nequaquam fractum. Itaque ſublatum artifex mox reparauit malleo, veluti cuprum aut plumbum: idque denuo obtulit Auguſto Quare indignatus Imperator, eum neci dat, & exterminat, dicens, aurum hoc pacto inſtar luti futurum, & ab omnibus contemnendum, ſi hoc inuentum publicum fieret. quin & officina eius abolita eſt, ne auro pretium detraheretur, teſte Plinio libr. 36. cap.26. Huiuſmodi inuentum Crux eſt. Vidit Deus homines ea tantùm conſectari & omni ſtudio quærere, quæ ipſos in peccata varia & denique in interitum trahunt; vt aurum & diuitias, gloriam & honores, delitias & voluptates corporis, ſcientias, fauores humanos, &c. res vanas & periculo plenas, quæ rariſſimè vel nunquam ſine multis magniſque peccatis poſſidentur. Igitur vt ab his noxiis vanitatibus nos reuocaret. Crucem extulit & amplexatus eſt: Crucem, inquam, non diuitias, non honores, non delitias, non ſcientias, non fauores: ſed Crucis contemptibilitatem, paupertatem, acerbitatem, ſtultitiam, abiectionem, tamquam rem ſecuriſſimam, quæ non modò non cum periculo animæ, ſed cum bono modo certiſſimâ ſecuritate tractari queat ab omnibus. Prô! quanta vilitas ligni Crucis! & tamen eam iam glorioſam, tam ſplendidam fecit, vt innumeri contemptis opibus, honoribus, ſceptris, delitiis, & eam ambabus manibus amplexati ſint maximo ſuo bono, gloriæ ſcilicet æternæ. Certè ſanctus Paulus inter alios: *Abſit*, inquit, *mihi gloriari, niſi in Cruce Domini noſtri*: in tantum, vt præ Cruce aurum arbitratus ſit velut ſtercora. Vnde fit, vt qui vanitates adhuc ſectantur, planè deſipiant & ſtulti eſſe conuincantur. Si enim ea vera ſunt bona, cur Chriſtus ea non quæſiuit vel acceptauit? cur contraria elegit? Inſanit igitur ſuperbus, quia in Cruce ignominia. Inſanit auarus, quia in Cruce nuditas & paupertas. Inſanit guloſus, quia in Cruce fel & acetum. Inſanit luxurioſus, quia in Cruce dolorum acerbitas. Inſanit iratus, quia in Cruce patientia & manſuetudo. Inſanit mundi ſapiens, quia in Cruce ſtultitia.

Porrò adeò firma eſt hæc Crux, vt frangi & exterminari nequeat. Plurimi tyranni & Gentiles abiecerunt hoc vitrum, proculcauerunt & exterminare conati ſunt. Vnde etiam in locum, vbi Crux in Caluariæ monte poſita erat, ſtatuam Veneris collocauerant, quo Crucis honorem extinguerunt; ſed nihil effecerunt. Reparatum ſemper, imò integrum permanſit vitrum; volat volabitque ſemper in alto Crucis vexillum, nolint velint aduerſarij. Ipſi contrà cum omnibus ſuis pompis exterminati ſunt & ad inferos deſcenderunt: alii qui Crucem ſecuti ſunt, florent in cælo & in terrâ,

Qvarto, Pulchra inuentio eſt ars capiendi alaudas & coturnices, cum accipitre vel aquilâ ligneâ in perticâ, quâ per aërem gyrata terrentur aues, & continentur in terrâ, ſicque reti tectæ capiuntur. Similis inuentio ſanctæ Crucis: Aëream enim regionem habitaculum eſſe dæmonum ipſe Dominus oſtendit, cùm in parabola ſeminantis volucres cæli diabolos interpretatur. Quare ex ſententiâ S. Athanaſii libr. de Incarnatione & S. Chryſoſtomi homil. de S. Cruce & Latr. Chriſtus idcircò etiam Crucem morti ſuæ elegit, vt aërem à dæmonum poteſtate & libidine purificaret, eoſque contineret, ne ita paſſim, vt olim, hominibus nocerent. Chriſtus igitur in Cruce Aquila illa generoſa in perticâ eſt, quæ aues diabolicas terret, ne contra nos inſurgant & rebus, corporibus, animiſque noſtris noceant. Et licet nos ad Crucem illam non aſpiciamus, dæmones tamen ad eam velut ſi adhuc in aëre ſtaret, ſemper intendunt, memores vitium ſuarum efficaciam per Crucem imminutam eſſe. E. IV. Aucupii genus per auem ligneam,

Quo modo enim canis timet baculum quo ſemel eſt percuſſus: ita dæmones Crucem, per quam ſciunt ſe ligatos, & in gehennam aliquando detrudendos. Huc reſpexêre SS. Viri, Theodorus & alij, qui paſſim in viis & agris Cruces erexêre contra præſtigias & dæmonum terriculamenta & damna. Tametſi verò lignea tantùm eſt Crux & modò non ipſum Chriſtum, ſed imaginem tantùm eius refert: timetur tamen à dæmonibus, perinde ac ſi Chriſtus adhuc in eâ penderet: quo modo aues timent ligneum accipitrem in aëre agitatum. *Quando enim dæmones*, inquit S. Cyrillus Catech. 13. *Crucem viderint, recordentur Crucifixi.* Et Chryſoſt. homil. 55 in Matth. ait: *Si ingenti horrore concutimur, cùm videmus loca, in quibus capite damnati pœnas perſoluunt; quid paſſurum putas diabolum, cùm haſtam viderit, quâ lethale vulnus accepit?*

Sed dicet aliquis: Si dæmonum in aëre imperium & tyrannis fracta eſt, quomodo adhuc in eo dominantur & hominibus nocent? An non Sagos & Sagas per aërem liberè vehunt, tempeſtates excitant, &c.? Reſpondeo, non plus eis poteſtatis in aëre relictum eſſe, quàm habent corui, qui in cadauera tantùm eis obiecta graſſantur: viuentibus verò nocere nequeunt. Dominantur ergò impiis & putridis Eccleſiæ membris tantùm & emortuis. viuis verò & iuſtis nihil nocere poſſunt. Tentare eos poſſunt, ſed hoc ipſum in bonum iuſtis cedit.

Qvin-

F. V. Elephãtus ligneus.

Qvinto, pulchram quoque inuentionem memini me vidiſſe florentiſſimâ io vrbe Florentia, machinam ligneam Elephantis formâ; quam tres vel quatuor homines ingrediebâtur; cùm beſtias ad pugnam commiſſas ſeparare & ad ſuum quamque ſtabulum concludere vellent. Ex illâ enim Elephantis fabricâ facis protendebant & ſic liberrimè ad beſtias ingrediebantur eaſque terrebant, & coërcebant Leones, Tygrides, Vrſos, Lupos, Lynces. Similis quoq; eſt inuentio S. Crucis. Terribiles varij generis beſtiæ ſunt, variæ moriendi rationes, Crux, gladius, ignis, rota, præcipitium, demerſio, febris, hydrops, &c. ſed vna alterâ longè ſæuior & horribilior: cumque homines ſint, vt ait S. Thom. 3.p.q 46.art.4. qui quàmuis mortem ipſam non timeant, genus tamen mortis horreſcunt. Vt nullum mortis genus rectè viuentibus metuendum eſſet, illius hominis Cruce oſtendendum fuit. Ipſe ſibi nullum elegit mortis genus, ne aliquod mortis genus expaueſcere videretur: vt habet S. Athanaſ. lib. de Incarnat. Similia habet S. Aug. in Pſalm. 140. Erit igitur qui ad mortem placatum & naturalem facilè ingrediatur; ſed non ita facilè ingredietur ad Tygrides & Leones, ad mortem violentam, ad ſupplicia reorum, ad ignem. rotam, patibulum, &c. Vt igitur nullum mortis genus horrerent Chriſtiani, bene ſibi conſcij, Crucem nobis fabricauit Deus: quá ſi mentis cogitatione ingrediamur, & cogitemus Chriſtum ipſum crucifixum eſſe, experiemus Crucem eſſe Elephantem ſolo aſpectu omnibus animantibus terribilem, adeoque magno animo amplectemur; imò contemnemus quamcunque mortem. Vnde eſt vt tot tantique Martyres tam alacriter ad mortem ierint, nec de tormentorum genere vllo dubitauerint, ſed ad omnia ſe paratiſſimos exhibuerint. Paulus inter alios, Act 20. ait: *Vincula & tribulationes Ieroſolymis me manent, ſed nihil horum vereor.* S. Andreas vadens ad Crucem ait: *O bona Crux! ſecurus & gaudens venio ad te.* S. Ignatius Martyr ductus ad beſtias exclamat: *Ignis, Crux, beſtiæ, confractio oſſium, membrorum diuiſio & totius corporis contritio, & tota tormenta diaboli in me veniant, tantùm Chriſto fruar. Vtinam fruar beſtiis quæ mihi ſunt præparatæ: quas & oro mihi veloces ad interitum, &c.* S. Tiburtius in prunis candentibus ambulare juſſus, ſuper roſas ſibi ambulare videbatur. Quin & pueri & puellæ, S. Ruſticus, S. Agnes 14. annorum, S. Priſca 13. annorum, & complures alij Elephantis huius præſidio animati ad quæuis acerbiſſima ſupplicia intrepidè ſe obtulerunt, vt mirum ſit & erubeſcendum, ſi nos mortem aut genus mortis horreamus pro Chriſto obeundæ.

G. VI. Virga & hamus piſcatorius.

Sexto, denique piſcatorum quoque inuentio eſt capiendi piſces hamo: vbi hamus eſcâ tegitur, & virgæ alligatus piſcibus objicitur, vt dum eſcam arripiunt, hamo capiantur. Deceperat homines diabolus & ceperat quaſi piſcando. Virgâ hami vſus eſt, arbore ſcientiæ boni & mali: eſca pomum fuit, & ſub pomo mors latuit, quæ mox inuaſit homines. Tulit mulier de fructu ligni, comedit, & cum viro capta eſt. Et ex illo tempore diabolus in hoc mundi lacu dominatus quamplurimos alios ſimiliter capiebat. Vnde Iob queritur Deo cap. 40 *An extrahare poteris Leuiathan hamo, & fune legabis linguam eius?* Quare, ars vt artem falleret, & medelam ferret inde, hoſtis vnde læſerat, eodem piſcandi artificio vſu eſt Chriſtus ad capiendum Leuiathan: Crucem pro virgâ adhibuit, corpus ſuum velut eſcam ei affigi paſſus eſt, ſub quo diuinitatis hamus latuit. Vnde dixit per Dauidem: *Ego autem ſum vermis & non homo.* Leuiathan igitur eum exturbatum cupiens velut regni ſui vaſtatorem: *Degluttiamus*, inquit, *eum ſicut infernus viuentem*, Prouerb. 1. ſed non aduertens hamum diuinitatis, dum ſuaſit & promouit occiſionem Chriſti, captus ipſe & ligatus eſt, maximo ſuo dedecore: quod eo ipſo inſtrumento, quo ipſe ad deceptionem aliorum vſus eſt; ſicut in proprio ligno quòd parauerat Mardochæo, Aman ipſe ſuſpenſus eſt: ſicut Goliath & Holofernes propriis gladiis interfecti ſunt à Dauide & Iudith. Accidit fortè vt militiæ tyro aliquis militem veteranum & expertum ad pugnam prouocet: miles ſæpius prouocatus gladium quidem non arripit, ſed tyroui gladium è manibus extorquet, & eodem illum cædit & compeſcit, magnâ ſuâ gloriâ & tyronis ignominiâ. Hoc fecit cum diabolo Chriſtus, qui ſæpiùs ab eo tentatus, & per omnis generis cruciatus ad impatientiã, vti Iob, prouocatus, tandem cum eo dimicaturus venit, eoque ligno quo diabolus homines vicerat, quodque Chriſto parauerat, ipſe deuicit & ſubiugauit. Quantas igitur agere Deo gratias debemus, qui ad ſalutem noſtram tam congruenter & commode Crucem adinuenit atque adeò pertulit? Quod ſi Deus tanta adinuenerit vt nos ſaluaret, decet vt & nos inueniamus nouos ſemper modos ei ſeruiendi.

CONCIO II.

Sanctæ Crucis gloria & triumphus.

Aſſignantur rationes huius triumphi;

1. *Quòd Chriſtiani in Cruce glorientur.*
2. *Quòd ea in fronte ſe conſignent.*
3. *Quòd fructus eius ſit communis & frequentiſſimus.*
4. *Quòd Eccleſia & fideles honores Cruci deferant.*
5. *Deſumitur ex figuris veteris Teſtamenti.*
6. *Ex miraculis.*

THEMA.

Ita exaltari oportet Filium hominis. Ioan. 3.

A.

Rarum diuinæ ſuæ ſapientiæ indicium prodit nobis Deus Ezechiel. 17. cùm ait: *Sciens omnia ligna regionis, quia ego Dominus humiliaui lignum ſublime & exaltaui lignum humile: & ſiccaui lignum viridi & frondere feci lignum aridum.* Quæ verba, ſecundùm allegoriam, ſumpta; hoc ſenſu non malè intelligemus, ſi dicamus lignum ſublime & viride fuiſſe lignum ſcientiæ boni & mali, ad quod Adam extendit manum; quia nimirum audierat, fore

fore ſicut Deos, ſcientes bonum & ma'um, qui ex eo comederint; lignum verò humile & aridum eſſe lignum Crucis, ad quod extendit manus Chriſtus. In illo nos Adam perdidit, in iſto Chriſtus reparauit. Propterea ergò meritò humiliatum eſt lignum illud viride & ſublime, dum perpetuò Paradiſi carceri incluſum & anathemati quaſi ſubiectum, ſicque perpetuà ſterilitate damnatum, tandemque in diluuio omninò deletum eſt. Contra verò, lignum Crucis aridum & humile iure exaltatum eſt, dum Chriſti contactu ſanctificatum indeque toti orbi venerabile redditum, velut inſtrumentum communis noſtræ ſalutis. Sciunt hoc & vident omnia ligna regionis, id eſt, omnes Chriſti fideles. Atque vt hoc magis videant, declarabimus in præſenti.

B.
I.
In Cruce gloriamur

PATET primò ex eo, quòd Chriſtiani in Cruce glorientur. Audi Apoſtolum ad Galat. 6. *Mihi autem abſit gloriari*, inquit, *niſi in Cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti*. Quod Eccleſia ſuis membris omnibus accommodat in officio hodierno, cùm ait: *Nos autem gloriari oportet, &c.* Et 1. Cor 1. *Iudæi ſigna petunt, & Græci ſapientiam quærunt: nos autem prædicamus Chriſtum crucifixum.* Thebanus ille rogatus, quid de Romanis ſentiret, reſpondit: *Romani in lanceis, Græci in eloquentiâ, Thebani in virtutibus gloriantur.* At Apoſtolus dicit ſe & Chriſtianos in Chriſto crucifixo gloriari. Hæc noſtra eſt lancea, hæc eloquentia, hæc virtus.
a. Gloriamur autem in Cruce, Primò, Quia ſummum Deus in Cruce nobis oſtendit amorem. vt hac arte nos ad ſe traheret. Solo enim noſtri amore ad Crucem deſcendit; ita tamen ſapienter, vt interim gloriæ ſuæ nihil detraheret. Se-
2. cundò, Quia in Cruce redemit nos, non per potentiam Deitatis, ſed per iuſtitiam & humilitatem paſſionis, vt ait S. Auguſtinus.

3. Tertiò, Quia in Cruce perfectiſſimum omnium virtutum exemplar nobis imitandum
4. propoſuit, Quartò, Quia per Crucis ſtultitiam mundi faſtum & ſapientiam miro modo confutauit. Hinc non pauci ſancti amauerunt & quæſiuerunt à mundo ſtulti haberi, vti S. Franciſcus, S. Simeon Salus, B. Iacoponus & alii. Cæteri Chriſtiani, cùm à mundo ſtulti habentur, nequaquam inde perturbantur, ſed ſibi potiùs gratulantur. Denique tempore Antichriſti: *Fideles intrepidè vtraq; roborem ſignaculum Crucis Chriſti in conſpectu impiorum deferent*, inquit Andreas Cæſar. idque inſinuatur Ezech. 9.

C.
II.
Crux fronti imprimitur.

PATET ſecundò ex eo, quòd eâ Chriſtiani in fronte ſe conſignent, hominis parte ſuprema & digniſſima. Vnde S. Auguſt. in Pſalm. 36. dixit: *A locis ſuppliciorum fecit Crux tranſitum ad frontes Imperatorum.* Antiquiſſimus Auctor Tertull. l. 5. contra Marcion. ſignum Crucis appellat *ſignaculum frontium*. Vnde patet. Chriſtianorum olim communem morem fuiſſe, formare ſignum Crucis in fronte Cuius moris cauſa prima eſt, quam dat S. Auguſt. in Pſal. 30. *Non ſine cauſa*, inquit, *ſignum ſuum in fronte nobis figi voluit, tanquam in ſede pudoris, ne Chriſti opprobio Chriſtianus erubeſcat.* Et in Pſal. 141. *Vſque adeo de Cruce non erubeſco, vt non in occulto loco habeam Crucem Chriſti, ſed in fronte portem.* Frons enim hominis pars eſt maximè conſpicua, & ſedes, pudoris atquè erubeſcentiæ.

Secunda, Vt frons hoc quaſi operculo, vel 2.
clypeo tegatur & muniatur contra impudentiam. Frontem nimium explicatam & omninò nudam pro impudente habet S Auguſtinus in tit. Pſalm. 46 qualis deſcribitur Ierem. 2. *Frons mulieris meretricis facta eſt tibi; noluiſti erubeſcere.* Vnde frontem talem vocat tibi Auguſtinus caluam; adeoque quod eſt ſine crine caput, hoc eſt ſine Cruce frons. Signum ergò pudoris, quo Chriſto inſultatum eſt, conſtituitur in fronte, ne homo fiat effrons.

Tertia, Vt hoc humilitatis ſigno muniatur 3.
frons contra ſuperbiam, eaque nobis velut innata hoc medio retundatur. In Cruce enim Chriſtus ad ſummum humiliatus fuit. Chriſti ergò humilitatem fronti noſtræ inſcribimus, vt eandem in corde geſtemus. *Si portas*, inquit S. Auguſtinus Serm. 20. de diuerſis (recèns Louanij editis) *in fronte ſignum humilitatis Chriſti, porta in corde imitationem humilitatis Chriſti.* Tibi enim, mi homo, debebatur Crux, non Chriſto: Tibi ergò & humiliatio ac confuſio debetur, non Chriſto. Audi latronem, & dic cum illo: *Nos quidem iuſtè* (in damnatione Crucis ſumus,) *nam digna factis recipimus: hic verò nihil mali geſſit.*

Quarta, Vt trophæum victoriæ Chriſti de 4.
diabolo obtentæ, loco maximè conſpicuo ponatur ad Chriſti inprimis honorem, vt docet Auguſtinus tract. 36. in Ioan. *Ipſam*, inquit, *Crucem de diabolo ſuperato, tamquam trophæum in frontibus fidelium poſiturus erat.* Et S. Cyprianus l. 2. teſtim. 17. *Hic eſt lapis, quo Dauid frontem Goliæ percuſſit.* Deinde vt dæmones eo conſpecto fugiant & contremiſcant. Ita Cyrillus Catech. 12. *Manifeſtè*, inquit, *te ſigna Cruce in fronte, vt dæmones ſignum regis videntes procul fugiant.*

Quinto, Vt hoc pacto reſtituatur à nobis 5.
quantum fieri poteſt, honor Chriſto, Iudæis ablatus. In monte enim Caluariæ ille crucifixus, irriſus, blaſphematus fuit. Nunc ergò in Caluariis noſtris honoretur, glorificetur & quodammodò reſurgat recipiatque honorem ſuum. Erigimus enim ei Crucem in Caluariis noſtris, non vt in eis rideatur & occumbat, ſed vt colatur & regnet.

Sexta, Vt hac notâ & ſigillo ei tranſcribamur 6.
vt ſerui vel ſponſæ, & ſanctificemur velut templum. Primum docet S. Agnes apud Ambroſium Serm. 90. *Poſuit*, ait, *ſignum in faciem meam, vt nullum præter eum amatorem admittam.* Alterum Cæſariis Arelat. hom. 5. de Paſch. vbi ait frontes noſtras depingi Crucis titulo, ſicut poſtes domuum Hebræarum iungebantur ſanguine agni, vt inde arceatur diabolus.

His adde quòd Crucem efformemus manu dexterâ, non ſiniſtrâ; quia dextera apud omnes gentes honoratior & præſtantior reputatur **Gib mir das ſchon Handle**/dicunt noſtri parentes liberis ſuis. Ita S. Iuſtinus Martyr qu. 118. ait: *Dexterâ manu in nomine Chriſti, eos qui Crucis ſigno obſignandi ſunt, obſignamus propterea quòd dextera manus præſtantior cenſetur quàm ſiniſtra.*

TER-

Digitized by Google

D. III. Frequentiſſimus Crucis vſus. Tertio, patet ex communi & frequentiſ-
ſimo eius vſu, qui viget apud Chriſtianos. In-
primis rem difficilem aggreſſuri, veluti prælium,
diſputationem cum hæreticis, vel Concionem,
Eccleſiam ingreſſuri vel egreſſuri, Cruce ſe
ſignabant veteres Chriſtiani, vt oſtendit Iaco-
1. bus Gretſ. lib. 4 de Cruce c. 22. & 23. Secundò:
2. Cùm blaſphemiam audirent, vel quid im-
pium aut inſolent. Vt ibid, cap. 24. Nos etiam
Germani in tali caſu dicemus: **En behut mich
das heilig Creutz.** Item, **Ich hab mich nit
3. genug verkreutzigen konden.** Tertiò: Ad ful-
gura & tonitrua alioſq. repentinos terrores Cru-
4. ce nos ſignamus. Ibidem c. 25. Quartò: Viſis ſpe-
ctris, Cruce ſe armabant & armant etiamnùm.
Ita S. Antonius, *viſo Hippocentauro*, inquit S. Hie-
ronymus in vita Pauli Eremitæ, *ſalutaris impreſ-
5. ſione ſigni frontem armat*. Ibid. c. 27. Quintò: Cùm
noxiæ cogitationes animum ſubirent, ad Cru-
cem confugiebant. S. Chryſoſtomus hom. 88.
in Matth. *Si ſuccendi cor tuum*, inquit, *ſenſeris, pe-
ctus continuò ſignaculo Crucis ſignato, & ira ſllico tan-
quam puluis diſſipabitur*. Ita S. Benedictus fratrem
menſæ ſuæ miniſtrantem & inflatè de ſe ſen-
tientem monuit: *Signa cor tuum frater, quid eſt
quod loqueris? ſigna cor tuum.* Vt refert S. Gregor.
Magnus l. 2. dial. c. 20. Crux ergò quaſi ſera &
repagulum eſt, quo cor noſtrum occludimus
6. prauis cogitationibus. Ibid. c. 28 Sextò, cum quid
ſcripturi ſumus, frontem chartæ Cruce ſignamus
idemque fecêre veteres, vt oſtendit Gretſerus
l. 2. c. 19. Septimò: Valedicturi & diſceſſuri, vel
7. arduum opus inchoaturi Cruce ſe ſignabant:
noſtrates etiam Germani Crucis benedictionem
diſcedētibus impertiunt, dicendo: **Behut dich
8. das H. Creutz.** Id 4. l. c. 29. Octauò: Moribūdi
9. ſignum Crucis ſibi imprimebant. Ib. c. 26. No-
nò: Mortuos quoque Cruce armamus, eorum-
que tumbas & ſepulchra eâ velut ſigillo ſigna-
10. mus, vt Chriſtianos eos fuiſſe demonſtremus.
Denique quam frequens fuerit veteribus Cru-
cis ſigni vſus, tradit Tertullian. l. de corona Mi-
litis c. 3. dicens: *Ad omnem progreſſum atque pro-
motum, ad omnem aditum & exitum, ad veſtitum &
ad calceatum, ad lauacra, ad menſas, ad lumina,
ad cubilia, ad ſedilia, quæcunque nos conuerſatio exer-
cet, frontem Crucis ſignaculo terimus.* Terimus, in-
quit, non ſignamus; tàm crebò enim ſignabant
frontem, vt eam tererent velut viam publicam.
Similiter & Cyrill. Ieroſolymitanus Catech. 13.
In omnibus, inquit, *Crux fiat, in panibus comedendis,
& in poculis bibendis, & in ingreſſu, & in egreſſu, an-
te ſomnum, recumbendo & ſurgendo, eundo & quie-
ſcendo. Magna eſt hæc cuſtodia, &c.*

E. IV. Honores Cruci delati. Patet Quartò, Ex honoribus quibus eam
decorauit Eccleſia & fideles. Decorauit Primò
Eccleſia primò Feſtis Inuentionis & Exaltatio-
nis ad honorem eius inſtitutis. Secundò, Tem-
plis ei dicatis, nec non ad eius formam ple-
1. riſque ædificatis. Tertiò, Adhibet eandem vel-
uti ſigillum ſuum, ad deſignanda loca Eccle-
ſiarum extruendarum, eamque in faſtigio tem-
plorum collocat. Quartò, Altaria Cruce ſig-
nat & ſepulchra. Quintò, In ſupplicationibus
Crucem præfert. Sextò, In domibus Crucem
ſeruat, in viis publicis erigit in nauibus. Deni-
que ſine Cruce ſigno nullum Sacramentum ad-
miniſtrat.

Secundò, Decorarunt eam Imperatores 2.
aliique fideles; Primò, dum Crucis ſupplicium
ad honorem Crucis Dominicæ ſuſtulerunt;
quod primò fecit Conſtantinus Magnus lege
latâ, cui poſteritas libenter paruit. Deinde apud
Wandalos ad fidem conuerſos idem fecit Co-
mes Adolphus apud Gretſerum lib 1. de Cruce
cap. 71. Secundò, Imperatores, Theodoſius
& Valentinianus ſub graui pœnâ vetuerunt eam
humi ſculpi vel pingi, ne pedibus calcaretur.
Cod. Iuſtin. lib. 1. tit. 8. Tertiò, ſuper globum
imperatorium eam collocarunt, vti etiam ſu-
per coronas & tiaras regum & Epiſcoporum;
quibus etiam Crux præfertur peregrinantibus,
& obuiam geſtatur aduentantibus. Quartò, Ve-
xilla bellica partim in eius formam effìcta, par-
tim, eius imagine conſignata, vti etiam quando-
que galeæ & veſtes militares.

Quintò. Ordines militares Cruce inſigniti;
albâ quidem milites S. Ioannis Hieroſolymi-
tani turbâ S. Iacobi Enſigeri, Calatrauæ, S.
Georgii, Auis in Luſitania, Monteſæ, S. Ste-
phani in Hetruria; viridis Pereiri, Alcantaræ S.
Lazari, Albâ rubenti inſertâ milites Chriſti,
Denique integri exercitus Cruce ſignati fuêre
pro aſſerenda terra ſancta ex Mahometanorum
tyrannide. Sextò, Nummi quidam Cruce ſig-
nati ſunt, vt olim, ita noſtra tēpore **die Creutzer**
qui & inde nomen ſortiuntur, vti & alia pluri-
ma, inſulæ, ciuitates, pagi, monaſteria, portus
maris. alpes, herbæ, flores, ſydera, &c. Denique
ſolitum fuit eſtque adhuc Chriſtianis multis.
Cruces ex collo pendulas geſtare. Quæ omnia
plurimis exemplis oſtendit Iacobus Greſerus
lib. 2. de Cruce.

Patet quintò, Ex figuris veteris teſtamen- F.
ti quibus eam Deus variè adumbrauit, tum vt V.
ſic exaltaretur, tum vt eius myſterium credibi- Figuræ
lius redderetur, Nos illuſtriores ſecernemus. Crucis.

Præfiguratur primò in l. Gen. per ſcalam quā 1.
vidit Iacob Gen. 18. Illi innitebatur Deus: in
Cruce pendebat Chriſtus. In illa aſcendebant
& deſcendebant Angeli; in hac ſeu per hanc a-
ſcendebat populus gentilis, deſcendebat popu-
lus Hebræus. Per baculum Iacob, quo primò
tranſiuit Iordanem, poſteà duabus vxoribus ſi-
bi diſponſis rediit cum duabus turmis, Gen 32.
Sic enim Chriſtus beneficio Crucis deſponſa-
uit ſibi Eccleſiam & Synagogam, veluti Rache-
lem & Lyam, regreſſurus in die Iudicii cum ele-
ctis vtriuſque populi. Per cancellatas manus Ia-
cob, figuram Crucis exprimentes, quibus mi-
norem nepotem prætulit maiori. Gen. 48. Ita
enim Chriſtus per Crucem gentilem populum
prætulit Iudaico, iuniorem ſeniori.

Secundò, In lib. Exodi. Per virgam Moyſis, 2.
quæ proiecta mutata eſt in ſerpentem, Exod. 7.
Ita enim ſpreta & abiecta Crux, verſa eſt in ſa-
pientiam, quæ mundanam omnem ſapientiam
deuorauit, vti virga Moyſis virgas Magorum.
Per veru, in quo aſſatus fuit agnus, Exod. 12. in
Cruce enim aſſatus Chriſtus igne amoris. Per

Digitized by Google

columnam nubis igneam, quæ Hebræos per deſertum duxit & protexit, Exod. 13. Idem enim nobis præſtat Crux. Per lignum quod aquas Marath dulces reddidit Exod. 15. Lignum enim Crucis, ſeu memoria eius omnes nobis labores & dolores, omnes aſperitates dulces facit. Per altare ligneum poſitum extra tabernaculum, in quo cremabatur agnus, Exod. 27. Talis enim crux extra Ieroſolymam.

3. Tertiò, In l. Num. per vectem, in quo geſtarunt botrum duo exploratores, Num. 13. Christum enim crucifixum præceſſit populus Hebræus, ſecutus eſt gentilis; vterq; tamen Chriſtum geſtauit. Per virgam Moyſis; quâ percuſſit petram & eduxit inde aquam, Num. 20. Petra enim eſt Chriſtus, qui bis, id eſt, duobus Crucis lignis percuſſus; protulit aquam populo. Per ſerpentem æneum, Num. 21, quia vt is figuram ſerpentis habuit, non vitam & venenum, in perticâ exaltatus & aſpectus à Iudæis ſanauit morſus ſerpentum: ita Chriſtus formam, non veritatem peccatoris habuit; in Cruce exaltatus ſanauit aſpicientes ſe per fidem à morſibus dæmonum.

4. Quartò, In l. Ioſue, per funiculum coccineum pendentem de feneſtra Rahab, Ioſ. 2. Hic enim quid eſt aliud, quàm Crux in frontibus Chriſtianorum deſcripta, ad ſecuritatem illis præſtādā, & Paſſionis Chriſti memoriam ingerendam?

5. Quintò, In l. Iudicum, per duas illas columnas, quas dum apprehendit Samſon & concuſſit, Philiſthæos occidit, Iudic. 16. Sic enim Chriſtus, extendendo manus ad Crucis brachia, concuſſit terram & oppreſſit peccatores, dum è peccatoribus fecit Confeſſores.

6. Sextò, in libris Regum, per baculum Dauidis, 1. Reg. 17. Quàm enim ſtultum & ridiculum videbatur, baculo paſtorali oppugnare Goliathum, tam inſanum putabatur, per Crucem vincere dæmonem. Per lanceam Saulis quâ nitebatur configere Dauidem: ſed Dauid declinauit ictum & lancea caſſo vulnere parlata eſt in pariete, 1. Reg. 16. Sic enim Pater cœleſtis Filium ſuum, ob peccata noſtra, Cruce confixit; ita tamen vt Crux in parietem tantùm humanitatis eius ferretur, illæsâ diuinitate. Per Cathedram Dauidis Regis, in quâ ſedit ſapientiſſimus princeps inter tres, quaſi tenerrimus ligni vermiculus, 2. Reg 23. Per baculum Eliſæi 4. Reg. 4. quia vt baculus ille ſine Eliſæo nihil poterat: ita Crux ſine Chriſto.

G. IV. Miracula. Patet ſextò, ex miraculis, virtutibus & apparitionibus, quibus eam Deus nullo non tempore variè nobilitauit. Pleni ſunt harum rerum libri, & videre eſt apud Patrem Gretſerum citatum, præſertim l, 2. c. 63. 64. &c. Nam, vt obiter quid dicamus, inundationes aquarum per Crucem ſunt cohibitæ: maris apud Epidaurios à S. Hilarione; Danubij apud Quintanas à Seuerino, &c. Beſtiæ feroces & noxiæ per Crucem domitæ vel occiſæ, vti leo vias infeſtans à S. Chryſoſtomo. Spectra Crucis præſentiâ & erectione fugata, tempeſtates ſedatæ, dæmones ab Energumenis pulſi. Cruces ſeu imagines Crucifixi aliæ locutæ ſunt, aliæ liquorum ſeu ſudorem, aliæ ſanguinem emiſerunt; vna Ratisbonæ in templo Auguſtinianorum dubitanti in Miſsâ Sacerdoti calicem manu demiſsâ eripuiſſe perhibetur, & teſtatur baſis inſcriptio. Prætereo miracula in Crucis inuentione & exaltatione oſtenſa; quia vulgò nota. Crucis apparitiones multæ & nobiles ſunt, qualis illa inprimis quæ apparuit Conſtantino Magno & victoriam ei contra hoſtes ſuos portendit. Alia Ieroſolymis à Caluariæ monte vſque ad montem Oliueti protenſa Conſtantio Imperatore ſub exortum hæreſis Arianæ, ſignificans Eccleſiam de eâ hæreſi triumphaturum Crucifixi beneficio. Similes & aliæ plures ſub Iuliano Apoſtatâ, aliiſque Imperatoribus, vt videre eſt apud Gretſerum, l. 3. Omnium denique nobiliſſima totique humano generi conſpicua erit in die Iudicij, cùm in cœlo apparebit ad ſolatium electorum, & terrorem reproborum. Nos ergò, Auditores, vt eam in die illâ lætis intueamur oculis, nunc amplexemur, colamus & exaltemus. Monuit nos ſapiens Prouerb. 4. *Audite filij diſciplinam patris.* Subditq; de hac diſciplinâ: *Arripe illam, & exaltabit te: glorificaberis ab ea, cùm eam fueris amplexatus, &c.* Quæ eſt diſciplina patris noſtri Chriſti? Paſſio & Crux. Audi Iſaiam c. 53. *Diſciplina pacis noſtræ ſuper eum.* Apprehendamus ergò, oſculemur & amplexemur hanc diſciplinam, vis nos glorificet: exaltemus eam quibus poſſumus modis, vti nos exaltet in tempore viſitationis & velut columnia ignis inducat in terram promiſſionis, Amen.

CONCIO III.

Beneficia ſeu effectus S. Crucis.

Demonſtratur contra inimicos Crucis; quid ſignum hoc operetur.	*2. Sedat æſtum tentationum.*
1. Affert nobis immenſum decus & gloriam.	*3. Conſolatur contra perturbationes,*
	4. Tuetur aduerſus hoſtes.

THEMA.

In columna nubis ductor eorum fuiſti, Nehem. 9.

QVando ſalutiferum Crucis ſignum intueor, videri mihi videor columnam illam nubis, quæ eduxit Iſraelem de Ægypto. A. Memini enim S. Hieronymum in Pſalmum 95. dicere, Crucem Chriſti eſſe *humani generi columnam.* & Socratem lib. 5. hiſt. cap. 1. ſcribere, Conſtantino Magno Crucem diuinitus oſtenſam fuiſte *columnæ* figurâ, quaſi veterem illam nubis columnam exprimere voluiſſet. Nam inprimis vti columna illa Deum populi ductorem repræſentabat; ita & Crux Chriſti ducem noſtrum nobis repræſentat. Illa duce Moyſe populum eduxit de Ægypto: hæc duce Conſtantino Chriſtianos è gentiliū perſecutionibus & tenebris. Illa diuidebat Iudæos ab Ægyptiis: hæc diſtinguit fideles ab infidelibus. Illa data eſt Iſraelitis vt in tam difficili itinere ſuum haberent præſidium: hæc data Chriſtianis, vti eorundem refugium & præſidium eſſet dum peregrinantur ad patriam per mundi difficultates; ide-

ideoq́ue in proceſſionibus, quæ peregrinationem illam ſignificant, Crucem anteferimus; ſed quia hæretici noſtri, inimici Crucis Chriſti, intelligere nolunt, âd quid faciat ſignum Crucis, nos id illis demonſtrabimus.

Primò, Columna illa, teſte Procopio Gazæo
B.
ſingulare decus afferebat Iudæis: quod eius du-
I.
ctu ſingularem eſſe ſibi illius populi curam ſig-
S. Crux affert decus & gloriā.
nificauerit Deus, quo cum tam amanter & mirabiliter ageret. Similiter nobis Crux ſingularem affert gloriam & immenſum decus; quoniam ea teſtis eſt, Deum ita nos dilexiſſe, vt Filium ſuum vnigenitum pro noſtrâ redemptione in crucem tradiderit. Quid enim, ſi ſeruus regis à Turca captus, mille auri pondo ab hero ſuo redimeretur, an non maximæ ſibi gloriæ ducere poſſet, quòd tanti â rege æſtimatus ſit? Seruum illum ægrum, pro cujus ſanitate miſerat herus Centurio ſeniores ad Chriſtum & poſtea ipſemet venit maximâ cum humilitate & charitate pro ſalute ſerui ſupplicans, dixit Lucas cap. 7. fuiſſe illi *pretioſum*: quia nimirum pro eius ſalute hærus ille tanta fecit. Quis neget etiam nos fuiſſe Deo pretioſos, quoniam pro noſtrâ ſalute humiliauit ſe vſque ad mortem crucis? Idcircò Eccleſia in benedictione Cerei Paſchalis canit: *O mira circa nos tua pietatis dignatio! O inæſtimabilis dilectio charitatis! vt ſeruum redimeres, filium tradidiſti.* Et in hodierno officio: *Nos autem gloriari oportet in cruce Domini noſtri* Iesv *Chriſti, per quam ſaluati & liberati ſumus.* De Socrate Philoſopho dixit Seneca in conſolationem ad Heluiam: *Socrates carcerem intrauit, ignominiam ipſi loco detracturus.* Multò rectiùs dicimus, Chriſtum ſuo contactu ignominiam Cruce detraxiſſe & pro ignominiâ gloriam & decus immenſum contuliſſe. Hinc S. Petrus indignum ſeſe iudicabat, qua ad inſtar ſui Creatoris erectus in Cruce penderet ideoq́ue petiit, vt capite in terram verſo crucifigeretur. Hinc crucis ſignum voluit Conſtantinus Magnus vexillum ſibi eſſe bellicum: lanceam ſuam in Crucis formam fabrefieri: imaginem ſuam nunquã ſine Cruce fingi: imò in aureis nũmis expanſam in Crucis formam & cælum intuentem ſculpi: Militum ſuorum veſtes Cruce conſignari, in palatii ſui ingreſſu, in ædificio omnium excellentiſſimo, in medio tecti, laqueari inaurato, in tabula maximè explicata Crucem ex auro & gemmis fieri: auctoribus Euſebio lib. 3. de vita Conſtantini, & Sozomeno lib. 1. hiſt. c. 8. Exinde Crux aſcendit ad Pontificum & Imperatorum tiaras, ad ſummitates templorum, ad frontes denique noſtras, quas Cruce conſignamus, vt eius gloriam palàm & coram toto mundo præferamus.

Secundò, Columna illo refrigerabat, & ab
C.
æſtu ſolis protegebat, ſeu, vt Sapiens cap. 19. in-
II.
quit, obumbrabat caſtra Iſraelitaram, vtpote
Sedat æſtũ tentationum.
in calidâ valde regione. Similiter etiam Crux optimum eſt remedium contra animi motos & æſtus tentationum. Vnde S. Chryſoſt. ſerm. de continentiâ Ioſeph, ait: *Sicut columna nubis figura noſtræ Crucis Hebræorum multitudinem protegebat, ne quid mali ab Ægyptiis paterentur: ita Crux ante oculos viſa omnem ſtatim abigit malam voluptatem. Hæc enim ſalus animæ, fædarumq́ concupiſcentiarum ſalubre antidotum.* Sic Chryſoſtomus. idem homil. 88. ait, ſignum Crucis imprimendum eſſe pectori ad cohibendos animi motus & concupiſcentiæ effrænes impetus. Similiter ſanctus Bernardus in Meditat. ait: *Si pulſat te turpis cogitatio, ſi premit te caro, ſi dæmon parat inſidias; ſurge ad ſignum Crucis Chriſti, & liberaberis.* Exemplum in vita S. Benedicti, cui cœnanti cùm Monachus quidam de magna familia inſeruiret, & cogitaret intra ſe: *Quis ſum ego, & qualis eſt hic cui inſeruio?* dixit Benedictus, cogitationem eius videns: *Signa cor tuum frater, quid eſt quod loqueris?* Quo facto receſſit tentatio, quemadmodum poſteà aliis recenſuit Monachus apud Greg lib. 2. dial. cap. 20. Ven. Beda lib. 3. expoſ. in id Cant. 4. *Sicut vitta coccinea labia tua*, ait: Noxios ſæpè cogitatus dum incautâ mente voluimus, ac ſubitò reſpecti à Deo ſignum S. Crucis pectori imprimimus, & quod nefarium tractamus, abijcimus, quaſi vittâ coccineâ capillos nobis ligamus, quia fluxa cogitationum trophæo ſacri cruoris comprimimus. Sic ille. Idem videtur ſuaſiſſe ſponſus ſponſæ, cùm dixit: *Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum.* Cruce enim quaſi ſignaculo vel ſera obſignamus & obſeramus cor noſtrum, ne cogitatio quæ adhuc verſatur in phantaſia, intret in cor ad voluntatem, complacentiam vel conſenſum. Hac enim Crucis formatione te ipſum admones, & mente excitas, ne conſentias cogitationi, ſed reſiſtas; & quodammodò dicis Deo: Non te offendam Domine Apage tentatio, &c. Vt enim vexilli aſpectus milites, rubri coloris Elephantes ad pugnã excitat: ita nos aſpectus & impreſſio Crucis ad dimicandum contra dæmonem. Quare non omninò fallunt hæretici, quando ſignum Crucis flabellum muſcarum vocant: eo enim pellimus muſcas prauarum cogitationum, & Beelzebub Deum muſcarum.

Tertio, conſolabatur & confortabat Iu- D.
dæos, dum ponebat ſe mediam inter Pharaonis III.
excercitum & ipſos. Sic & Crux confortat nos Conſolatur.
& animat contra perturbationes, terrores & phantaſmata. Marcus Eremita de temperantia c. 26. (extat tom. 5. bibl ſanctorum Patum) ait experimento ſe cognouiſſe, ſignum Crucis pulſâ omni perturbatione præſtare ſerenitatem mentis *Statim*, inquit, *poſt ſignum Crucis gratia ſic operatur, ſedat omnia membra pariter & cor.* Habet certè neſcio quid occultæ energiæ ad confirmãdum hominem contra eiuſmodi terrores, vt omnes experiuntur. Hinc cùm fulgura micant, vel grandia tonitrua perſonant, cùm in tenebris ambulantes timemus, cùm ſpectrum videmus, mox Cruce nos ſignamus. Sanctus Martinus dicebat Iuliano: *Ego ſigno Crucis munitus, hoſtium cuneos penetrabo ſecurus.* Beatæ Magdalenæ in antro pœnitenti dæmonum ſpectris infeſtatæ ideoq́; Ieſum inuocanti, adfuit S. Michael, qui eos fugauit, & Crucem in ore ſpeluncæ ere- E.
xit, dicens: *Ne extimeſcas. cuſtos tui eſt Altiſſimus.* IV.

Quartò, tuebatur aduerſus hoſtes, & diſpel- Tuetur,
lebat eos ab Iſraele. Nos quoque Crux tuetur 1.
aduer-

Digitized by Google

aduerſus hoſtes, omniaq; aduerſa. Nam primò terret & fugat dæmones. Teſtatur id primò Origenes auctor antiquiſſimus lib. de ritu Eccleſiæ dicens: *Per Crucis Chriſti ſignaculũ ipſum a nobis infernalem fugamus inimicum.* S. Chryſoſt. ait: *Vbi enim dæmones ſignum Crucis Dominicæ viderint, fugiunt tanquam canes timentes baculum quo plagam acceperunt.* S. Cyrillus Catech. 13. monet vt hoc ſignum oſtentemus audacter. *Quando enim dæmones,* inquit, *Crucẽ viderint, recordantur Crucifixi,* S. Antonius virtutem ſanctæ Crucis optimè expertus ſuaſit ſuis, vt cùm dæmones viderent, ſe & domus ſuas Cruce ſignarent. *Confeſtim enim,* inquit, *ſoluentur in nihilum, quia metuunt illud trophæum, in quo Saluator aëreas expolians poteſtates, eas fecit oſtentui.* vt in ejus vita. Idē virtute S. Crucis nixus, dæmonibus ſub variis beſtiarum formis ei apparentibus illudens dicebat: *Si quid valetis, ſi vobis in me Dominus poteſtatē dedit, ecce præſto ſum, deuorate conceſſum. Si verò non poteſtis, cur fruſtrà nitimini? Signum enim Crucis & Fides ad Dominum inexpugnabilis nobis murus eſt.* Sic ille. Eodem ſigno Crucis fronti impreſſo fugauit dæmonum ludibria S. Hilarion apud Hieron. in vitâ. Et S. Martinus, apud Sulpit. in vitâ. Pulſi deinde ſigno Crucis dæmones ſæpiſſimè ex obſeſſis, vti à S. Patroclo, S. Ardulpho, S. Caſſio, Theodoro Archimandrita, &c. apud Gretſer. de Cruce Adeò exoſam vel potius infeſtam habent Crucem, vt ne domum quidem eâ conſignatam inhabitare velint aut poſſint. S. Gregorius Turonenſis de ſancto Nicetio Treuirorum Epiſcopo ait: *Iuſſit dæmoniacum extrahi, ſed cùm apprehēſâ columnâ euelli à decē viris nō poſſet, ſanctus Dei ſub veſtimento ſuo, propter iactantia fugiendā faciens Crucē Chriſti è contrà dæmoniacum relaxari præcepit.* Eodem ſigno Crucis fracta ſunt Idola, vti à ſancto Simplicio Epiſcopo; à ſanctâ Glyceria Virgine & Martyre; à ſancto Procopio Martyre, ſancto Benigno, &c. nimirum vti Dagon corruit coram arcâ fœderis, nec vllatenus ſtare potuit; 1. Reg ſic nec Idola coram ſigno Crucis, in quâ fœdus ictum inter hominem & Deum Cùm S. Martina Virgo nobiliſſima ſub Alexandro Imperatore paſſa, Crucis ſignum ſibi impreſſiſſet, Dianæ Idolum fulmine cœlitùs excuſſo comminutum eſt, apud Surium to. 1. Eodem pelluntur faſcinationes, præſtigiæ & veneficia. Euiratus in prato ſpirituali ad Sophron. c. 83. refert. nauim nouam, incantatam, trecentis operariis loco moueri & ad mare deduci non potuiſſe, niſi poſtquam Abbas quidam nauem Cruce ſignauit. Ex quo Nauclerus cum paucis facilè effecit, quod priùs cum trecentis efficere non potuit. Non eſt etiam hiſtoria S. Iuſtinæ, quæ incantationibus Cypriani adhuc magi pertentata ad illicitum iuuenis cuiuſdā amorem, ſigno S. Crucis omnia incantamenta eius irrita reddidit. & dæmones ab eo fugauit. Vnde illo confeſſi ſunt nihil ſibi virium aduerſus Chriſtianos eſſe, ex quo Cyprianus conuerſus & Chriſtianus factus eſt, adeóq; demum Martyr; apud Greg. Nazianz. orat. in S. Cyprianum. Trithemius in Chron. Hirſaug. ſcribens de Lupoldo Duce Auſtriæ: *Anno* 1323. inquit, *Fridericus Dux Auſtria, qui contra Ludouicum Bauarum Imperator delectus erat, in Oetingam & Miludorfum magno prælio victus & Ludouico traditus, qui in arcem munitam eum aſſeruandum miſit. Magus interim quidam Lupoldo fratri eius promiſit, ſe ſua arte Fridericum incolumen educturum vnius horæ ſpatio, ſi digna ſibi merces numeraretur. Dux liberaliter promiſit. Ergo dæmon ad Fridericum ablegatus auolat in Bauariam, formàque peregrini aſſumptâ, cuſtodiam ingreditur, inquiens: Si ex captiuitate liberari vis, hunc equum aſcende, & te in Auſtriam ad fratrem tuum Lupoldum incolumen perducem.* Cui Dux: *Quis es tu? Ad quem ille: Noli interrogare, quis ſim, quia nihil ad rem; ſed aſcende hunc equum, quem tibi exhibeo. Hic cùm Ducem alioquin audaciſſimum horror inuaſiſſet, & ſigno ſe ſancta Crucis muniuiſſet, Spiritus cum nigro equo diſparuit, & vacuus ad mittentem reuerſus eſt. A quo increpatus, quod non adduxiſſet captiuum, ordinem rei geſta enarrauit.* Deniq; S. Eligius Epiſcopus Nouiomenſis dicebat: *Chriſtiano nec auguria, nec alia qualibet figmenta poſſunt officere; quia vbi ſignum Crucis cum timore & fide Dei præceſſerit, nihil ibi inimicus poterit.* Audoënus lib. 2. in eius vita c. 26. Ex quo colligere licet, quàm peruersè agant Chriſtiani, maximè, qui cùm ſint Cruce conſignati & hoc ipſo dæmoni terribiles, contra incantamenta & maleficia recurrunt ad carmina magica, aliaque ſuperſtitioſa remedia, dæmones dæmonibus pellere volentes; quemadmodum matres & mulieres aliquæ faciunt, appendendo infantibus amuleta magica contra veneficia, item ligaturas certas contra capitis dolorem, &c. Vnde Chryſoſt. in 3. ad Col. homil. 8. contra nutrices inuehitur, quæ luto inungunt frontem infantum. *Quod apud gentiles hæc fiant,* inquit, *nihil mirum; verùm quòd apud eos, qui Crucem adorant, & arcana Myſteria communicant & huiuſmodi philoſophantur, hæc ignominia praualet; hoc ſanè maximè eſt deplorandum. Deus te vnguento honorauit ſpirituali, & tu luto coinquinas filium? Deus te honorauit, tu te ipſum dehoneſtas? Oporteret vt fronti Crucem inſcriberes. quæ tibi certiſſimam præberet cautionem: tu autem iis omiſſis in ſathanæ amentiam procidis.* Sic ille. Deinde ſtultiſſimè agunt: quod enim par vim dæmoni facilè extorquere poſſet, hoc illi dato longè maiore pignore ab illo redimunt. Etenim diaboli animam ſuam oppignorat, qui remedium ab illo capit.

Quid quod etiam alieni à fide, hoc ſigno dæmones eorumque machinationes depulerunt? Patet in Iuliano Apoſtata, qui cùm deditus eſſet arti magicæ maximus Crucis hoſtis, & aliquando ſecreta a magis quæreret, illiq; euocarent dæmones, moxque adeſſent mira phantaſmata & fœtidi odoris monſtra horribilia, tertius Iulianus, ſigno ſe Crucis, quod contempſerat, munire coactus eſt: quo facto dæmones effugati ſunt. Refert Gregor. Nazianz. orat. 3. contra Iulianum. Similiter Ioſephus quidam Iudæus, vim Crucis, quâ iam antea mulier Chriſtiana eius præſtigias amatorias irritas fecerat, experiri volens, Crucis ſigno benedixit aquam, eâque aſperſit quendam obſeſſum & liberauit, teſte Epiphanio hæreſ. 30. Vnde patet, Crucem

vim

Digitized by Google

vim ſuam exſerere ex opere operato: non ſemper quidem, ſed cùm expedit ad ſalutem. Et quid faciet in manu Chriſtiani boni, ſi hoc facit in manu infidelis?

Refert aliud exemplum S. Greg. lib. 3. dial. c. 7. de Iudæo, qui Romam tendens, in Fundanâ terrâ noctu diuerterat in templo Apollinis; vbi vidit mediâ nocte dæmonum conuentum, principi ſuo rationes reddentium, quid rerum quiſque obeundo terras geſſiſſet], & quàm multos per tentationem ad illicita pertraxiſſet. *Cumq; Iudæum qui aduenerat*, inquit S. Greg. *vigilam cerneret & magnâ formidinis anxietate palpitaret, ab eodem ſpiritu, qui cunctis illis obſequentiùs præerat, juſſum eſt vt requirerent, quiſnam eſſet ille, qui jacere in templo eodem præſumpſiſſet. Ad quē maligni ſpiritus pergentes & ſubtiliùs intuentes, Crucis myſterioſignatum viderunt, mirantesq; dixerunt: Væ væ, vas vacuum, ſed ſignatum. Quibus hoc renuntiantibus cuncta illa malignorum ſpirituum turba diſparuit.* Sic Gregor.

2. Secundò, pellit morbos & omnia mala. Et primò quidem morbi innumeri ſanari ſigno Crucis, vt refert Gretſer. c. 49. &. 50. lib. 4. de Cruce. S. Martinus Euantium liberauit à morbo, cùm in viâ à longè Cruce illum conſignaſſet; vt refert S. Paulinus lib. 4. in eius vitâ. Idem cuidam ægroto apparens dixit: *Ne timueris, ſed facito ſuper frontem tuam ſignum venerandæ Crucis, ſtatimq; ſaluaberis.* In hac viſione expergefactus munituſque hoc ſignaculo, quo fuerat iuſſus, nunquam vlteriùs quæ pertulerat, paſſus eſt; teſte Gregorio Turonenſi de miraculis S. Martini lib. 4. c. 32. Roberto pio Francorum Regi gratiam in medendis corporibus, inquit Helgaudus in epitome vitæ Roberti Regis, contulit diuina virtus, vt ſuâ piiſſimâ manu infirmis locum tangens vulneris & illis imprimis ſignum ſanctæ Crucis, omnem ab eis auferret dolorem. De S. Laurentio canit Eccleſia, quòd per ſignum Crucis cæcos illuminarit. Idque fecit Creſcentioni cæco, apud Surium tom. 4. Alij mutis loquelam eodem ſigno reddiderunt, vt S. Ioannes Eboracenſis Epiſcopus, S. Nicetas. Mortuo vitam S. Germanus Epiſcopus Pariſienſis; S. Corbinianus Epiſcopus Friſingenſis eo ſigno ſuſpenſum ſeruauit. Ad regem enim Pipinum iter faciens, latronem ſuſpendio adjudicatum, dum precibus à Iudice liberare non valeret, ſigno Crucis muniuit, profectuſque ad regem, reum illum iam ſuſpenſum, ſiue viuum ſiue mortuum ſibi donari poſtulat & impetrat, celeriterque reuerſus illum triduanum in patibulo viuum repertum illæſum depoſuit. Ita ſcribit Otto Friſingenſis lib. 5. cap. 24.

Zonaras refert lib. 3. annalium circa annum 596. Turcas, dum graui fame premerentur, à quodam Chriſtiano edoctos, ſignum Crucis ſibi impreſſiſſe, eorumque neminem fame periiſſe.

Quin etiam brutis ſæpè hoc ſignum ſalutare fuit. Inter alia equum rabidum Fortunatus Epiſcopus Tudertinus manſuetum reddidit, cùm frontem eius Cruce conſignaſſet, apud S. Gregor. Magn lib. 2. dial. cap. 10. Paſtor etiam Chriſtianus boues ſuas Cruce ſignans, luem ab illis auertit, mirantibus vicinis Paſtoribus, in quorum pecudes lues ſæpè graſſabatur, apud Seuerum Rhetor, Chriſt tom 8. biblioth. SS. Patrum

Item ſigno Crucis truculentæ feræ cicuratæ vti bellua marina à S. Columbâ apud Adamant lib. 2. de ejus vitâ cap. 18. Taurus ferociſſimus ab Ataulpho Caſtellæ Epiſcopo. Cùm enim Ordonius rex Hiſpaniæ calumniatoribus nimium credulus in Epiſcopum, palatium regis, ad ſe purgandum, adeuntem, tantum immiſiſſet; Epiſcopus Cruce ſe muniuit, & taurus ad ejus pedes, manſuefactus accidit, tangi ſe permittens, &c. Ab aliis Sanctis dracones & ſerpentes ſigno Crucis interempti. Alij ſigno Crucis edito venenum ſine læſione biberunt, vti S. Benedict & Sabinus Epiſcopus, vel vaſcula confregerunt apud Gretſ. vbi ſuprà c. 53. Beneficio crucis Matthias Coruinus Vngariæ rex anno Domini 1448. ſeruatus eſt, cùm victore Turca aduerſus Vngaros in campo Merulæ ſibi fugâ conſulens in duos latrones incidit, eiſdemque cùm eſſet inermis ſe ſpoliandum præbuit: qui cùm de aurea cruce regis certarent, arrepto mox è vaginâ alterius pugione illum confecit, alterum in fugam conuertit, teſte Bonfinio decad. 3. lib. 7.

Ad extremum ſanctificat ea quibus imprimitur, eaque reddit efficacia ad producendos plurimos effectus ſupra naturæ vires, vti ſalem, panem, oleum, cereos, ramos, &c. Exempla vide in Gretſ. vbi ſuprà cap. 59. & 60. & in tract: de Bened. Vnde omnes penè Benedictiones per ſignum Crucis perficiuntur. 3.

Supereſt tandem, vt hanc columnam noſtram debitè veneremur nobiſque applicemus quoad eius ductu & præſidio ad terram promiſſionis cæleſtem perueniamus.

CONCIO IV

Fructus ſigni S. Crucis quo nos conſignamus.

Primò docet nos myſteria Fidei.
2. *Eſt character Chriſtianorum.*
3. *Admonet nobilitatis Chriſtianæ*
4. *Excitat ad imitationem Chriſti.*
5. *Monet affectum commiſerationis in Chriſtum.*
6. *Extinguit tentationes.*
7. *Solatur in aduerſis.*

THEMA.

Ita exaltari oportet Filium hominis Ioan. 3.

CVm quis pretioſum aliquid inuenit, nec tamen eius vſum aut virtutem nouit, accedere ſolet ad peritos, & interrogare, quem vſum & vtilitatem inuenta res habeat. Inuénit hodie Eccleſia per matrem Conſtantini Helenam, pretioſum ſanè Monile, Crucem Chriſti Domini, abditam in terrâ. Noſtrum eſt hoc Monile, nobis eſt inuentum. Sed quis eius vſus, quæ vtilitas? Caue in hoc dubio interroges Lutherum: nam illi tibi dicit, ſi qua A.

particula

Digitized by Google

particula Crucis in ſuâ poteſtate foret, ſc illam eò projecturum, quò ſol radiis ſuis nunquam accedere poſſet. Luth. in Conc. de Inuent. & Exaltatione Crucis. Caue hircum iſtum: ad ſanctam Helenam perge, quæ Crucem è terræ viſceribus erutam, glorioſè exaltauit & ſplendido templo condecorauit. Perge ad Eccleſiam matrem tuam; illa tibi dicet: Filii Crucem iſtam inſcribe fronti tuæ, inſcribe ori tuo, inſcribe pectori tuo. Hoc ſit quaſi ſignum in manu tuâ, & monimentum ante oculos tuos. Quòd ſi rurſum interrogabis, cur hoc fieri debeat? reſpondebo tibi ad iſtud nomine Eccleſiæ, matris tuæ.

B. I. Docet myſteria fidei.

Primo, quia nos docet Myſterium SS. Trinitatis, Incarnationis, paſſionis, juſtificationis & glorificationis; item profeſſionem noſtram. Myſterium ſanctiſſimæ Trinitatis, partim cùm inter ſignandum dicimus: In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs ſancti. In nomine cùm dicimus, vnitatem ſubſtantiæ; diuinitatis, virtutis, potentiæ & maieſtatis prædicamus. Perſonarum enumeratione Trinitatem earum diſtinguimus. Crucem partim cùm ſine enuntiatione formam. Crux enim in frontis facta vertice, Patrem tanquam perſonam primam & principium ſine principio ſignificat. Crux in ore, tanquam verbi januâ, Filium, qui eſt Patris verbum, deſignat. Crux in pectore, tanquam in ſede amoris, Spiritum ſanctum notat, qui eſt amor vtriuſque. Rurſum idem myſterium repræſentatur altero modo Crucis formandæ, cùm vna tantùm pingitur. Primò enim manus ad frontem ducitur, ad Perſonam Patris, primam deſignandam. Secundò, ad ventrem demittitur, ad deſignandum Filium, de quo ait Pater: *Ex vtero ante Luciferum genui te.* Tertiò, à ſiniſtra ad dexteram, ad demonſtrandum Spiritum ſanctum, qui eſt vinculum & nexus vtriuſque.

Incarnationis, dum à fronte ducimus manum ad ventrem, juxta ſecundum modum prædictum. Indicat enim hoc, Chriſtum de ſinu Patris egreſſum, deſcendiſſe in vterum Virginis, & in eo factum hominem.

Paſſionis myſterium ipſa Crucis effigies indicat.

Juſtificationis & glorificationis, dum & à ſiniſtrâ ducimus manum ad dexteram. Indicat enim id, per incarnationem Chriſti tranſlatos eſſe nos ad dexteram, qui ob peccata noſtra ſtatuendi eramus ad ſiniſtram; adeoque ab hœdis ad oues tranſiiſſe, ſicut Chriſtus tranſiuit de morte ad vitam, & de inferis ad paradiſum. Porrò ſi quinque digitis efformetur, quinque Chriſti vulnera inſinuat: ſi tribus, myſterium Trinitatis: ſi duobus, duas in Criſto naturas. Dexterâ manu cam pingimus; quia ea honoratior & dignior.

Denique monet nos profeſſionis noſtræ. In pectore enim formamus Crucem, vt corde credamus ad iuſtitiam: in ore, vt eo fiat confeſſio ad ſalutem: in fronte, vt eam externis actibus & conuerſatione publicè oſtendamus.

C. II.

Secvndo, quia eſt character Chriſtianorum, ſeparans eos ab infidelibus hæreticis, præſertim hujus temporis: cùm enim character Baptiſmi, interna tantùm nota Chriſtiani ſit, decet vt Chriſtianus notam etiam habeat externam & aſpectabilem; quia non ſolum corde creditur ad juſtitiam, ſed & ore confeſſio fit ad ſalutem, teſte Apoſtolo ad Rom. 10. Iudæis circumciſo fuit ſignum in occulto, ſed Crux Chriſtianis in publico, ſcilicet in fronte: quia illi non tranſierunt ad Chriſtum, ſed velamen habent ſuper cor: nos autem tranſiuimus, vti diſſerit S. Aug. in frag. ſerm. 27. de verbis Apoſt. ad Gal. 6. Quemadmodum ſanguis in poſtibus ædium Hebræorũ diſtinxit Hebræos ab Ægyptiis, & ſeruauit ab Angelo percutiente Exod. 12. & vt Ezech. 9. Angelo jubetur omnes occidere præter eos qui ſignati erant ſigno Tau, quod figuram Crucis exprimit: ſic nos per Crucem & diſtinguimur ab alienis, & munimur contra percutientem Angelum. Vnde S. Ephrem l. de pœnitentia ait: *Nos Chriſtiani à gentilibus & Iudæis declinemus: poſtes noſtros pretioſa & viuifica Cruce coronemus.* Hinc etiam Chriſtianorum ſepulchris Crucis apponimus, vt ea diſtinguamus ab alienis. Venit aliquando S. Patricius in campum in regionibus maritimis & inſulis Hyberniæ, inuenitque in eo loco ſignaculum ſanctæ Crucis juxta duo ſepulchra noua infixum, & de curru ſuo proclamans dixit: *Quis eſt ſepultus hic?* Reſpondetur ei vox de ſepulchro dicens: *Ego ſum gentilis homo & paganus, Cur*, inquit, *iuxta te Crux Chriſti infixa?* Et iterum reſpondit ei vox de ſepulchro: *Quia*, inquit, *vir, qui ſepultus iuxta me eſt, Chriſtianus fuit, rogauitq; pater eius, vt hoc ſignum Crucis poneretur iuxta ſepulchrum filii ſui ſed vir quidam fatuus & inſenſatus poſuit iuxta me.* Quod audiens Patricius exiliuit, de curru ſuo, auferenſque Crucem de gentilis tumulo, infixit eam ſepulchro baptizati. Probus in eius vita l. 2. et 3. Bedæ. Quis ergò erubeſcat pingere in fronte Crucem, quâ ſecernimur ab infidelibus & præſeruamur à vaſtante angelo, & oſtendimur oues Chriſti eſſe, charactere eius conſignatæ? Audi Apoſtolum ad Galat. 6. vbi ſupra circumciſionem Crucis gloriam extollens, ait: *Mihi autem abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri* Iesv *Chriſti.* multò enim glorioſius eſt per Chriſti Crucem redemptum eſſe, quàm circumciſionem à Deo accepiſſe. Certè Conſtantinus Magnus tantum abeſt vt eam erubuerit, vt etiam pugnaturus contra Maxentium in galeâ velut criſtam geſtauerit. *Ardebat ſummis Crux addita criſta*, canit Prudentius lib. 1. contra Symmach. Quare vt milites criſtis ornant galeas ſuas, vt hac ſpecie animos ſibi mutuò addant, & hoſtibus eripiant: ita & nos frontibus noſtris inſigamus Crucem, velut ſignum ſalutis & Chriſti, iuxta id Eph. 6. *Galeam ſalutis aſſumite.*

Eſt Character Chriſtianorum

D. III. Admonet Nobilitatis Chriſtianæ.

Tertio, quia admonet nos nobilitatis Chriſtianæ, quâ exigente virtutes amare & à vitiis abhorrere debemus: ſiquidem per eam à ſeruitute peccati redempti ſumus, & quidem ingenti pretio; vt nimirum *peccatis mortui, iuſtitiæ viuamus*, 1. P. 2. & ad Galat. 1. *Vt eriperet nos de præſenti ſæculo nequam.* Signum nobilitatis terrenæ gerunt nobiles noſtri auream catenam: ſed

nobilius

nobilius ſignum eſt Crux. *Scientes*, inquit S. Petrus, 1. Pet. 1. *quòd non corruptibilibus auro vel argento redempti eſtis de vana veſtra conuerſatione paternæ traditionis, ſed pretioſo ſanguine quaſi agni immaculati Chriſti & incontaminati.* Et hinc ergo monemur vt conuerſatio noſtra ſit ſublimis, & de magnis rebus; nè immiſceamus nos plebi & plebeijs negotijs, ſæculo nequam & rebus ſæcularibus vanis & fluxis; adeoque peccata, quæ ſeruum & vilem efficiunt hominem, fugiamus; virtutes verò, in quibus ſolis vera nobilitas conſiſtit, amemus & ſectemur. Audi Apoſtolum dehortantem Corinthios à Venere & gulâ, in quam propenſi erant, 1. Cor. 6. *Empti enim eſtis pretio magno. Glorificate & portate Deum in corpore veſtro*, quaſi diceret: Cùm ſolicitat vos diabolus, & offert vobis pro veſtra libertate & nobilitate breuem & turpem voluptatem, nolite eam vendere: ſed maximi vos ipſos æſtimate, quia maximo pretio, & quidem à ſapientiſſimo mercatore empti eſtis. Quare vti glorioſum eſt Chriſtianus, vocari emptos à Chriſto, ita ignominioſum, vendi iterum diabolo. Vt enim Chriſtianorum filij empti à Turcis & ad turciſmum traducti dicuntur *Malmuchi*, id eſt empti; quod nomē modò infame eſt: ita qui ſe iterum iugo diaboli ſubijciunt, iure Malmuchi diaboli vocantur. Itaque Crucem in fronte pingimus, vt nos ſeruos Chriſti emptitios & nobiles eius proteſtemur, ac virtutis admoneamus. Vnde S. Auguſtinus ait: *Cognoſce homo quanti ſis, & quantum debeas: & pretium quo emptus fuiſti, conſiderans, parum ne te æſtimes, neque ad huius mundi abiecta deſcendas.* Sanctus ille Tobias accepturus coniugem ſuam Saram, monet eam primis tribus noctibus abſtinere à coniugio debere, ac Deo per orationem potiùs iungi. Vnde ait: *Sara exurge, & deprecemur Deum hodie & cras, &c. filij quippe ſanctorum ſumus, & non poſſumus ita coniungi ſicut gentes quæ ignorant Deū.* Tob. 8. Ad hunc modum dicant Chriſtiani: Empti Dei ſumus, nec poſſumus ita vilibus voluptatibus nos tradere, & vendere Diabolo.

E. IV. Excitat ad imitationē Chriſti.

QVARTO, quia ad imitationem Chriſti nos excitat & accendit. *Chriſto igitur paſſo in carne, & vos eadem cogitatione armamini*, ait Petr. 1. c. 4. quaſi diceret; Cōſideratis Chriſti cruciatibus, ad eoſdem vel ſimiles pro Chriſti gloria fortiter ſubeundos animum inducite. Et hoc monitum proponit nobis ſignum Crucis in fronte efformatum, adeoque ob oculos poſitum; quaſi inſinuans id quod Apoſtolus ad Hebræos 12, ait: *Aſpicientes in auctorem fidei, & conſummatorem Ieſum, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem, confuſione contemptâ, atque in dextera ſedis Dei ſedet. Recogitate enim eum, qui talem ſuſtinuit à peccatoribus aduerſum ſemetipſum contradictionem: vt ne fatigemini animis veſtris deficientes.* Sfortia Dux Fráciſci filius, cùm aliquando in extremas anguſtias ab hoſtibus anxius hoc illuc volueretur, & nequicquam militem ſuum vocaret, patris effigiem (quæ fortè in conſpectu erat) intuitus: *Ecquid*, exclamat, *Diue parens, degeneres erimus? & hoſti ſine conflictu cedemus? Audendum potiùs. Dictoq; citius in hoſtem glorioſus irruit.* Gaguin. de rebus Gallicis in append. de Lud. 12. Sic etiam aſpectus & præſentia vexilli Crucis in prælio propoſiti animauit ad pugnam Conſtantini Magni exercitum.

Itaque per ſignum Crucis Chriſtum quaſi ſigillum quoddam imprimimus nobis in hoc omnis negotiatio, omne Chriſtianorum ſtudium conſiſtit, vt Chriſtum in ſe efforment per ſanctam conuerſationem. *Nam Chriſtiani nomen ille fruſtra ſortitur, qui Chriſtum minime imitatur.* ait Auguſt. de vita Chriſti. Et quia plurimi longiſſimè aberrant, & pro Chriſto pingunt in ſe Iudam, aut Venerem, aut ipſum Cacodæmonem: idcircò per ſignum Crucis ſæpè nobis proponēda imago Chriſti. Vis concipere amorē Dei? Crucem aſpice, in quam tradidit Deus Filium ſuum, & Filius ſeipſum amore tui. Vis concipere ſpem? Crucem intuere, quid enim tibi negabit, qui Filium tibi, & pro te in Crucem dedit? Difficile tibi videtur alteri te ſubijcere aut cedere? Crucem forma, ibi vide bis vltimo & contemptiſſimo loco Chriſtum. Aſperum tibi eſt iniurias ſufferre? Crucem pinge & audi contumelias quas ibi ſuſtinuit Dominus. Durum eſt ieiunare & ſimilia opera pœnitentiæ ſuſcipere? Crucem vide, quam durus ille lectus fuit? quàm aſperum illius puluinar? quàm amarus ibi potus?

F. V. Mouet affectum cōmiſerationis in Chriſtum.

QVINTO, quia affectum commiſerationis erga Chriſtum in nobis commouet. Si enim Diuus Gregorius Nyſſenus viſâ imagine quâ immolatio Iſaac repræſentabatur, vbertim lachrymas fundebat, vti de ſeipſo teſtatur, orat. de Abraham; quid nos facere deberemus, viſo vero Iſaac immolato pro peccatis noſtris, quem nobis demonſtrat ſignum Crucis? Sanè Apoſtolus ad Philip. 2. ait: *Hoc enim ſentite in vobis, quod & in Chriſto* IESV, ſcilicet ſenſum fuit. Etenim licet Paſſio Chriſti ex vna parte gaudium nobis pariat, in quantum fuit cauſa noſtræ Redemptionis, & clauis paradiſi: ex altera tamen parte, quatenus pro nobis tantùm ſuſcepta eſt, & à peccatis noſtris cauſata, dolorem & compaſſionem perpetuam à nobis requirit. Alia ratio eſt in ſanctorum Martyrum feſtiuitatibus, in quibus lætamur propter eorum conſummata martyria, quia nec per nos paſſi ſunt, nec pro nobis. Quare etiam paſchali & quouis anni tempore decet nos reminiſci paſſionis Chriſti cum doloris ſenſu. Ideo poſt reſurrectionem ſuam Dominus cum diſcipulis non ſolùm fauum mellis comedit, ſed & piſcem aſſum. Fauus mellis gaudium reſurrectionis, piſcis aſſus Chriſtum in cruce toſtum repræſentat. Hinc Palæmon in die Paſchæ oleum ſibi appoſitum, tanquam cibum lautiorem, comedere recuſauit, capillos ſuos lacerans & vbertim plorans ac dicens: *Dominus meus crucifixus eſt, & ego nunc oleum comedā?* Ex geſtis S. Pachómii §. 8. Huius igitur iugis recordationis admonet nos ſignum crucis: & ſicut galli cantus Petrum poſt negatum Chriſtum ſuum ſemper admonuit negationis, & ad vberem fletum commouit: ita admonet nos crucis ſignum

Concio. Fabri, pars III. de Sanctis.

gnum ſcelerum noſtrorum, quibus Chriſtum crucifiximus.

G. VI. Extinguit tentationes.

SEXTO, quia valet ad extinguendas paſſiones noſtras & tentationes; quæ enim eſſe paſſio vel tentatio poteſt, quæ in Cruce Chriſti remedium non inueniat? Superbia ibi extinguitur, cùm Dei Filius inter latrones in cruce pendere cernitur. Auaritia extinguitur, cùm aſpicitur idem non habere in cruce vbi reclinet caput, nobis verò totum ſuum ſanguinem effundere. Luxuria extinguitur, cùm cernitur circumdatus doloribus, cruentatus, pallidus, moribundus. Inuidia necatur, cùm auditur latronem recipere in regnum ſuum. Ita, cùm auditur quidem orare pro ſuis inimicis, non tamẽ conqueri de tot iniurijs. Gula, cùm ſitibundus non niſi aceto potari conſideratur. Acedia, cùm exſpirans auditur clamare ad Patrem, &c. Quare ſicuti aſpectus ſerpentis ænei in perticâ exaltati ſanauit morſus ſerpentis, Num. 21. ita aſpectus crucis ſanat tentationes mortiferas. Hanc verò nobis ante oculos ponit ſignum crucis in fronte pictum. Quamprimùm igitur ſentis eiuſmodi morſum aliquem, mox inprime tibi crucem, & in ea Chriſtum aſpice quaſi coram te pendentem, qualis erat in cruce, & dic: Itáne tu Domine hæc omnia pro peccatis meis exantlaſti? & ergo rurſum tibi vulnera noua infligam, aut vetera illa renouem? Abſit, abſit. Bene ergo Chryſoſt. homil. 55. in 1. ad Corinth. ait: *Quando igitur te cruce ſignas, vniuerſum tecum crucis cauſam verte, & iræ ac reliquarum paſſionum incendia extingue.*

H. VII. Solatur in aduerſis.

SEPTIMO, Quia conſolatur in aduerſis & quibuſcunque tribulationibus. Figuratum id eſt Exodi 15. per lignum quod oſtendit Moyſi Dominus, quod proiectum in Mara, aquas amaras, dulces fecit aquas illas & potabiles. Sic enim crucis virtute ſanctis omnis labor & dolor dulceſcit. Cogita enim primò, quid ſit crucula tua reſpectu crucis Chriſti? Secundò, quis tu reſpectu Filij Dei? Tertiò humeris tuis debetur Crux, quia variè commeritus es: ſed quid facit Crux in humeris Dei?

Hæc itaque cogitemus, cùm cruce nos ſignamus. Nam tametſi etiam vim & efficaciam habet ex opere operato, cùm nihil horum actu cogitas: multò tamen efficacior eſt cùm eiuſmodi cogitationes adhibes. In priore euentu crucis ſignum eſt inſtar gladij geſtati in vaginâ ſuper femur: in poſteriori, inſtar gladii nudati & geſtati in manu ad pugnandum. Quare ſicut Saul lanceam ſuam ſemper ad manum habuit, domi; vt 1. Reg. 8. & 19. ad menſam, cap. 20. in ſylua, cap. 22. ad cubile, cap. 26. & ſicut Eliſæus ſemper ſolitus eſt geſtare baculum ſuum, 4. Reg. 4. ita & nos non debemus inter tot vitiorum hoſtiumque canes abſque ſignaculo crucis incedere, vt monet Caſſianus libro primo de inſtitutis Cœnob. capite nono.

CONCIO V.

Ad Crucem tribulationis portandam quæ inuitent.

Alacriter geſtanda crux:

1. *Quia eſt omnibus communis.*
2. *Quia eſt neceſſaria, cùm ſit vnica ad cœlum via.*
3. *Quia tolerabilis & ſuauis.*
4. *Quia ſalutaris & maximæ mercedis.*
5. *Quia glorioſa.*
6. *Quia donum Dei.*

THEMA.

Sicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto: ita exaltari oportet Filium hominis. Ioan. 3.

NIhil nobis conſuetius eſt, quàm vt ægros & quoſcunque in tribulatione poſitos, ſoleamus adhortari, vt forti & æquo animo crucem ſuã portent. Sed facilè hoc dicitur, non inde tamen æger & oppreſſus valdè ſubleuatur. Fortiores igitur adhibendæ ſunt machinæ, & neruosè perſuadendum, fortiter eſſe geſtandam crucem: id quod nunc facere conabimur. A.

B. I. Crux omnibus cõmunis.

Alacriter geſtanda crux, PRIMO, quia eſt communis omnibus. Ait enim Apoſtolus 2. Timoth. 3. *Omnes qui piè volunt viuere in Chriſto* IESV, *perſecutionem patientur.* Patientur enim multos aduerſarios, obtrectatores, inuidos, perſecutiones à mundo, carne, dæmone. Percurre quotquot à mundo fuerunt iuſti, non reperies vel vnum, qui à cruce liber fuerit. Quæ enim & quanta pertulêre Abel, Abrahã, Loth, Iacob, Ioſeph, Moyſes, Dauid, Tobias, Iob, Prophetæ, Machabæi, Apoſtoli, Martyres, Cõfeſſores: Horum numero ſi te excludas, cælo te excludes, imò & collegio Chriſtianorum, omnibus enim dixit Dominus; *Qui non baiulat crucem ſuam & ſequitur me, non eſt me dignus.* Matth. 10.

Sed nec illi, quos maximè exiſtimamus cruce carere, crucis ſunt expertes. Omnes enim maledictioni Adami ſubiecti ſunt: & licet aliquorum cruces nos lateãt, non tamen ab illis abſunt. Fortunatiſſimos exiſtimamus Reges, & qui diuitiis affluentes otioſam vitam degunt; ii tamen maximas experiuntur triſtitias, curas, inuidias, inſidias, morbos, faſtidia. Bene igitur & verè dixit Solon apud Val. Max. l. 7. ca. 2. *Si in vnum locum cuncti mala ſua contuliſſent, futurum, vt propria deportare domum, quàm ex omni miſerarum aceruo, portionem ſuam ferre mallent: quo colligebat non oportere nos, quæ fortuitò patimur, præcipuæ & intolerabilis amaritudinis iudicare.*

Scelerati demùm, qui cupiditatibus ſuis obſequuntur, grauiſſimas omnium cruces gerunt, quodque peſſimum eſt, inutiles. *Nam inter omnes tribulationes humanæ animæ*, inquit Auguſtinus in Pſal. 45. *nulla eſt maior tribulatio, quàm conſcientia delictorum.* Bonus enim vir, ſi à tribulationibus externis confugiat ad conſcientiam, ibi inuenit Deum: malus autem vir fugiens ad conſcientiam, inuenit carnificem. Quòd ſi qui reprobi crucem non ſentiunt, ſed *lætantur cùm malè fecerint & exultant in rebus peſſimis.* Prouerbior. 2. non ideò tamen cruce

carent

cæent. Sunt enim in cruce quodammodò enecti, & ſentient aliquando crucem ſuam, licet ſerò nimis; cùm dicturi ſunt: *Laſſati ſumus in viâ iniquitatis, ambulauimus vias difficiles.* Sap. 5. In monte Caluariæ Crucem habuit innocens Chriſtus, crucem habuêre nocentes, latrones; inter hos Crucem habuit pœnitens, Crucem habuit impœnitens; ſed iſte infructuoſam: ille fructuoſam, Quis non eligat potiùs crucem Chriſti, aut latronis boni, quàm mali?

C. II. Neceſſaria. SECVNDO, Quia eſt neceſſaria. Hæc enim vnica eſt ad cœlum via. *Quoniam per multas tribulationes*, aiunt Apoſtoli Paulus & Barnabas, *oportet nos intrare in Regnum Dei.* Act. 14. Imò Chriſtus de ſeipſo ait, Luc. 24 *Nonne hæc oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam.* Et in hoc. Euangelio: *Exaltari oportet Filium hominis*, ſcilicet in Crucem. Si ergo oportuit Chriſtum per tribulationem paſſionis intrare in gloriam ſuam, quantò magis nos per eandem viam oportebit intrare in gloriam alienam? Huius neceſſitatis cauſa vna eſt, ne inhæreamus terrenis bonis, ſed futura & ſolida appetamus. Si *enim*, inquit Chryſoſt. hom. 6. ad Antioch. *cùm ſunt tot triſtitiæ & pericula & timores & curæ nos vndique circumuenientes, tam libenter præſenti immoramur vitæ; ſi nihil horum eſſet, & abſque triſtitiâ & ærumnis omnibus tota foret vita noſtra, quando vnquam futura deſideraremus? Sic & Iudeis Deus fecit; volens enim & illos in reditûs cupiditatē inducere, & vt Ægyptum odiſſent, perſuadere, permiſit eos lateritio opere & luto laborare, vt laborū & ærumnæ illius magnitudine cruciati, ad Deum clamarent. Ne igitur nos terræ affixi & præſentibus inhiantes torpeamus & futurorum obliuiſcamur, vitam nobis Deus fecit laborioſam; ſicut enim corpus tritum laboribus & ærumnis confectum, amori non vult vacare, non indulgere ventri, ſed requieſcere, & quiete iacere; ſic & anima plurimis obſita malis, ad requiem & quietum ſtatum feſtinat.* Alia cauſa eſt, vt per Crucem homines purgentur à peccatis, & compellantur ad vitæ frugem. Quemadmodum enim virga neceſſaria eſt in ſcholis puerorum; ita Crux in mūdo. Mundus iſte fornax eſt, in qua per tribulationis ignem purgatur aurum à ſcoria: area eſt, in qua Crucis tribulo purgatur à palea triticū: torcular eſt, in quo premuntur vuę, vt liquorem bonum ſtillent, & purgentur à labruſca. Non ſit paupertas & penuria: quam multi ab ebrietate & gulà nequibunt coerceri? Non ſit morbus aut peſtis: quàm multi ad pœnitentiam & ſeriam Confeſſionem nunquam adigentur? Non ſit carcer & carnifex: quam multi à furtis, latrocinijs, &c. numquam deſiſtent, numquam reſipiſcent, ſed in ſceleribus ſuis inueterati, morientur?

D. III. Tolerabilis. TERTIO, Quia tolerabilis. Sic enim Matthæi 11. Chriſtus iugum ſuum ſuaue vocat. Suaue primò fit per conſolationem, quam addit Deus. Sic enim Apoſtolus 2. Cor. 1. dicit. *Benedictus Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, Pater miſericordiarum & deus totius conſolationis, qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra, vt poſſimus & ipſi cōſolari eos, qui in omni preſſura ſunt.* Et mox: *Sicut abundant paſſiones Chriſti in nobis; ita & per Chriſtum abundat conſolatio noſtra.* Ita Andreas virtutem Crucis expertus, nolebat ab ea deponi, Sanctus Ignatius & Xauerius nolebant à tribulationibus liberari, niſi Deus dare vellet aliam maiorem. Sanctus Chryſoſtomus in exilio ad Cucuſum, æger licet, ſemper proficiſci iuſſus & infeſtatus ab Arabibus, conſolabatur alios, qui ipſi condolebant.

Secundo, Per amorem Dei & rerum cæleſtium. Sic pueris qui ſeriò aſpirant ad ſcientias leue fit ſtudium, licet manè ſurgere, libris incumbere, & multa in ſcholis verbera ſuſtinere cogantur. Sic labor venatoribus, nauigatio mercatoribus, militia militibus, &c. 2.

Tertiò, Per vſum. Sic miles aſſuetus armis ſuis leuius ea portat. Depoſuit arma Saulis Dauid pugnaturus cum Goliatho, quia non habuit vſum. Ità multi crucem abiiciunt per impatientiam, quiā non ſunt aſſueti. Sed quàm facilè tandem tolerantur diuturni carceres & morbi, cùm neceſſitas, compellit? 3.

Quartò Per comparationem cum iugo peccati & gehenæ. Niſi enim iſto leuior eſſet crux, non diceret Chriſtus: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, &c.* Ergo pro graui onere leue imponit onus. 4.

QVARTO, Quia ſalutaris & maximæ mercedis. Sic enim Apoſtolus ad Rom. 8. ait: *Non ſunt cōdignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam.* Et 2. Cor. 4. *Leue & momentaneum tribulationis noſtræ æternum gloriæ pondus operatur.* Modicum ſtipendiū promiſſū & non datū, forte nec dandum, allicit militem, vt ponderoſam armaturam gerat & vitam exponat belli periculis & incommodis plurimis. Quid ergo non toleremus nos pro æterna mercede? *Si quotidie*, inquit S. Auguſtinus ſermon. 1. de Feſto Omniū Sanctorum, *oporteret nos tormenta perferre, ſi ipſam gehennam paruo tempore tolerare, vt Chriſtum videre digni eſſemus, in gloriæ venientem, & ſanctorum eius numero ſociari; nonne erat dignum pati omne quod triſte eſt, vt tanti boni, tantaq; gloriæ participes haberemur?* Sanctus etiam Franciſcus dicebat: *Tanta eſt gloria quam expecto, vt omnis me pœna delectet, omnis morbus, humiliatio omnis, perſecutio omnis, mortificatio omnis.* Cæterùm ea tribulationis merces non videtur poſſe æſtimari & intelligi, donec ad patriam illam, quam ſperamus, perueniamus. Vt enim pueri in ſcholis, cùm per verbera & virgas erudiuntur in bonis literis, non intelligunt, quantum boni ſibi virgæ illæ attulerint, donec aliquando ad maturam ætatem perueniunt & doctorali laureâ inſigniti, publicè honorantur, commendantur & ad opes atque honores euehuntur: vbi demùm agnoſcunt ſe, niſi parentum & Magiſtrorum caſtigatio fuiſſet, nihil aliud fore niſi idiotas & ruſticos, aguntq; proinde illis gratias: ita quātus ſit tribulationū fructus, hîc nō intelligimus, ſed ibi demùm in Patriâ. Videbimus enim nos per eas Reges in cælo factos, & ſi tribulatio defuiſſet, deſcenſuros fuiſſe ad infernum. Vnde Apoſtolus ad Hebr. 12. *Omnis diſciplina*, inquit, *in præſenti quidē nō videtur eſſe gaudij, ſed mæroris: poſteà vero fructū pacatiſſimū exercitatis per eam reddet* E. IV Salutaris.

iuſtitiæ. Et Chryſoſtomus hom.62.ad Antioch. *Magnum bonum*, inquit, *tribulatio, & hoc ex noſtris diſcimus filij: nam abſq; tribulatione nihil vtile diſceremus: nos autem plus illis afflictione indigemus; à pueruli enim nunquam magna committuntur peccata, à nobis magna nimis. Pædagogus autem noſter tribulatio.*

QVINTO, Quia glorioſa. Ex quo enim à
F. Chriſto ſuſcepta & geſtata eſt, prioré ignomi-
V. niam perdidit, & ſummam gloriam conſecuta
Glorioſa. eſt. Vnde Apoſtolus ad Galat. 6. in ſolâ cruce gloriatur; dicens: *Mihi autem abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti, per quem mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo.* Oderant & horrebant primùm homines contemptum, paupertatem, dolores, &c. ſed poſtquam his quaſi veſtibus indutus prodiit Dei Filius, tunc eas velut res nobiles colore cœperunt. Et hoc ipſum eſt, quod incitare nos ad geſtandam crucem debet; Domini videlicet exemplum. Abimelech Rex cùm ramum quercûs è ſyluâ præcidiſſet & in humero ſuſtuliſſet, dixiſſetque ad ſuos milites: *Quod me vidiſti facere, citò facite*; certatim ramos de arboribus præcidentes ſequebantur ducem, Iud. 9. Sic cruce ſuâ Chriſtus præceſſit nos, imò tota ipſius vita nihil aliud niſi crux fuit. Deinde hortatus eſt nos ad ſequelam: *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam quotidie, & ſequatur me* Luc. 9. Quare ſi cum eo moriendum eſſet in cruce & patiendum, prompto animo ſequi ducem noſtrum deberemus; idque fecêre alacri animo ſancti Martyres præſertim Petrus, Andreas, Philippus, Bartholomæus, Sixtus Papa, Dionyſius Areopagita, Calliopius adoleſcens, Wernherus puer, Iulia ancilla; denique Lambertus Cõſul Harlemenſis, qui cùm à tumultuãtibus Calviniſtis, quòd Romanæ Eccleſiæ auctoritatem defenderet, patibulo adiudicatus, id è longinquo intueretur, dixit: *Quid extimeſcimus lignum? Etenim ſi olim Dominum gloriæ crucifixerunt, quid nobis eius ſeruis exſpectandum? Anne maior ſeruus domino ſuo?* P. Opmerus in Martyrol. Holland. manuſcripto. Sed non eſt omnium hæc ſequela, nec cò nos vocat Dominus. Vult ſaltem vt abnegantes noſmetipſos, ſequamur eum in perferendis tribulationibus, ſeu, vt Apoſtolus dixit, mundo crucifixi ſimus & mortui: quod fit cùm mundi leges de hypocriſi, de politica ſimulatione, de luxu, honore, vindicta, ebrietate, &c. non audimus, nec curamus. Dicit mundi lex: Accommoda te mundo; ſimula, ede, bibe quidquid affertur in gratiam aliorum, vlciſcere iniurias, prouocatus ad duellum prodi, tuere honorem tuum. Sed reſpondeat Chriſtianus, ſe huic legi mortuum & crucifixum eſſe; legi verò Chriſti, quæ aliud præcipit, obſtrictum.

SEXTO, Quia donum Dei & ſignum amici-
G. tiæ eſt. Ait enim Apoſtolus ad Philip.1. *Vobis do-*
IV. *natum eſt pro Chriſto, non ſolùm vt in eum credatis,*
Donũ Dei *ſed vt etiam pro illo patiamini.* In quem locum S. Chryſoſt. hom.4. ait: *Pro Chriſto pati munus eſt maioris admirationis, quàm ſit reuera mortuos excitare & ſigna miranda patrare: nam illic quidem debitor ſum; hic verò debitorem habeo Chriſtum.* Similiter S. Petrus epiſt.1.c.2. crucem vocat gratiam Dei *Hæc eſt enim gratia*, inquit, *ſi propter Dei conſcientiam ſuſtinet quis triſtitias, patiens iniuſtè* Subditq;: *In hoc enim vocati eſtis: quia & Chriſtus paſſus eſt pro nobis. &c.* Hic ergo finis & vocatio eſt Chriſtianorũ, crux videlicet. Neque ferre ſolùm, ſed & Deo gratias agere debemus. quia lignum gratiæ & amicitiæ diuinæ eſt. Quemadmodũ Aſſuerus in ſignum amicitiæ & beneuolentiæ porrendit ſceptri ſummitatem deoſculandam Eſtheræ, Eſth. 5. ita Deus noſter, cùm crucem ſuam nobis porrigit deoſculandam, ſignum amoris exhibet: quia *quem diligit Deus, caſtigat: flagellat autem omnem filium quem recipit.* ad Heb. 12. Nemo noſtrûm erit, qui non agnoſcat pro magno Dei dono quòd ſit Chriſtianus. Atqui Chriſtianus quiſque in ipſo ſtatim Baptiſmo, ad crucem vocatur & præparatur; ſiquidem in eo cor crucibus conſignatur, vti & ipſa Baptiſmatis aqua, cùm benedicitur. Ibi iam nomen militiæ hunc dedimus, cùm dæmoni abrenunciauimus & Chriſto nos obſtrinximus

Itaque ò Milites Chriſti congregamini ad vexillum veſtrum, apprehendite crucem.

CONCIO VI.

Quomodo crux ferenda.

1. *Ferenda crux eſt patienter.*
2. *Hilariter.*
3. *Cum gratiarum actione.*
4. *Cum bona intentione.*
5. *Palàm.*
6. *Conſtanter.*

THEMA.

Ita exaltari oportet Filiũ hominis. Ioan. 3.

EXodi 25. cùm iuſſiſſet Deus Moyſen extruere tabernaculum, præſcripſit & mon- A
ſtrauit ei in monte Sinai exemplar tabernaculi faciendi, addiditque: *Inſpice & fac ſecundùm exemplar, quod tibi in monte monſtratum eſt.* Myſticè iubet Deus, vt vnuſquiſque noſtrûm ædificet ei tabernaculum perfectionis Chriſtianæ, vt ſic in nobis ſpiritualiter inhabitare queat. Vt verò debito modo ædificemus, monſtrauit & præſcripſit nobis exemplar in monte Caluariæ Chriſti crucifixi, vt quemadmodum ille tulit crucem ſuam, ita & nos feramus noſtram. Et ſic, quemadmodum Chriſtus exaltatus eſt in cruce, ita oportet exaltari & nos. Atqui hoc eſt exemplar, quod hodie nobis inſpiciendum, & totâ vita mirandum eſt.

FERENDA primò patienter; Primò, quia ſic B.
eam Chriſtus tulit, quamuis ei ferendæ vires I.
haberet impares. Vnde in alterius humeros Patienter.
transferenda fuit. Audi prophetantem de ipſo 1.
Iſaiam cap 53. *Sicut ouis ad occiſionem ducetur, & quaſi agnus coram tondente ſe obmuteſcet.* Quis neſcit, ouem, cùm ducitur ad macellum, minimè reluctari? & cum tondetur & fortè etiam forcipe læditur, non reclamare? Sic ſe geſſit Chriſtus, cùm geſtaret crucem, & cùm non veſtibus tantùm, ſed & cute, & ſanguine, & omnibus ſpoliaretur bonis. Fac ergo & tu ſimiliter. Nec cura num tibi ipſe elegeris crucem, an alius

tibi

tibi impoſuerit. Tulit enim Chriſtus ab inimicis ſibi impoſitam; tulit eamdem Cyrenenſis coactus, ſed fecit tamen ex neceſſitate virtutem: cur tu non feras eam, quæ vel ab inimicis, vel à Deo tibi impoſita eſt? Paris meriti, vel etiam maioris eſt, geſtare aliquem, qui te inſcio in humeros tuos inſiluerit, quàm ſiquem ſponte geſtandum ſuſceperis.

2. Secundò, Quia etiam Deus fert quodammodo Cruces, quas in nos imponimus: *Suſtinens ingratiſſimas nationes*, ait Tertul. l. de patientia, *ludibria artium & opera manuum ſuarum adorantes; nomen, familiam ipſius perſequentes, luxuriam, auaritiam, iniquitatem, malignitatem quotidie inſoleſcentem; & cùm crebris, imò continuis exacerbetur offenſis Deus, indignationem ſuā temperat. & præſtitutum ſemel retributionis diem patienter expectat, cumq́; habeat in poteſtate vindictam manuſi diu tenere patientiam, &c.* Hæc Tertul. Et quoties Chriſtum etiam nouis oneramus crucibus, qui pretium redemptionis ejus effundimus ſicut aquam, & pedibus conculcamus?

3. Tertiò, Quia per impatientiam non alleuiabis crucem, ſed aggravabis. Crucem enim diaboli feres, ſi nolueris ferre crucem Chriſti. Latro illi ſiniſter per impatiētiam blaſphemabat Chriſtum: *Si tu es Chriſtus, ſaluum fac temetipſum & nos.* Sed num idcircò à cruce liberatus fuit? Nihil minus: ſed ad crucem ligneam addidit ſibi diabolicam & igneam; cùm tamen potuiſſet illam facere ſibi vtiliſſimam, vti fecit ſocius latro. Nihil effeciſſet Cyrenenſis, ſi crucem abjeciſſet & geſtare detractaſſet; ſed potiùs milites exacerbaſſet, & maiora ſibi mala acceſſiuiſſet. Taceo quòd Deus impatientiam & murmurationem iniquiſſimè fert, & grauiſſimè punire conſuetur, vti videre eſt in lib. Numer. Certè omnes murmuratores excluſit ab ingreſſu terræ promiſſæ. Num. 14.

C. II. Hilariter. 1. SECVNDÒ, Hilariter. Primò, quia ſic ſuam tulit Chriſtus, qui exultauit vt Gigas ad currendam viam, vtique illam etiam, quæ duxit eum à domo Pilati ad montem Caluariæ. Ob id obuias ſibi mulieres à fletu juſſit deſiſtere: *nolite flere ſuper me.*

2. Secundò, Quia crucis magnus eſt fructus, quem ſi Cyrenenſis cognouiſſet, quanto gaudio eam geſtaſſet? Certum enim, ſi Chriſto ſocij paſſionis fuerimus, erimus & conſolationis. Certè etiam apud gentiles Ægyptios crux erat litera hieratica, & deſignabat vitam venturam, vt ſcribit Ruffinus l. 2. cap. 29. Sozomenus l. 7. cap. 15. Socrates l. 5. c. 17. Magno vtique gaudio tulit ille Agaſo pondus auri in domum ſuam, quod donauit illi Alexander Magnus; licet tantum eſſet, vt ab aſino ferri vix potuerit. Fulgoſ. l. 4. Quis non mallet ferre crucem, quā cælum emitur.

3. Tertiò, Quia *multos occidit triſtitia, & non eſt vtilitas in illa*, ait Sapiens, Eccli. 30. Triſtitiam ſæculi intellige, quæ naſcitur ex inordinato amore, & amiſſione bonorum temporalium, & ſæpè mortem operatur, quia incitat, vt cum Dei offenſa bona illa recuperes, non illam, quæ ſecundùm Deum eſt, & parit *pœnitentiam in ſalutem ſtabilem*, vt ait Apoſtolus 2. Cor. 7. Hæc enim triſtitia tollit peccatum admiſſum, illa verò non tollit damnum acceptum.

TERTIÒ, Cum gratiarum actione. Primò, quiā donum Dei (vt teſtatur Apoſtolus ad Philip. 1.) qui vel impoſuit tibi crucem, vel vt imponeretur permiſit. Symbolum ſuum non dat Rex niſi amiciſſimo & probatiſſimo militi. Atqui crux ſymbolum & character Chriſti eſt. Beneuolentiæ & gratiæ ſignum erat, ſi cui Rex Aſſuerus porrigebat deoſculandam ſummitatem virgæ ſuæ, vt videre eſt in l. Eſther. Similiter ſi Chriſtus faciat quem crucis ſuæ participem; magnæ gratiæ indicium eſt. Quis hanc illius virgam non exoſculabitur? Audi Auguſtinum ſer. 111. de temp. *Quoties aliqua tribulatio*, inquit, *in mundum venerit: qui boni ſunt, velut ſancta vaſa, gratias agunt Deo, qui eos caſtigare dignatur; illi verò qui ſunt ſuperbi, luxurioſi, cupidi, blaſphemant, & murmurant contra Dominum, dicentes: O Deus quid tanti mali fecimus, vt talia patiamur?* D. III. Cum gratiarum actione. 1.

Secundò, Quia id fecêre Sancti. Tres pueri qui in camino ignis benedicebant Deum, Dan. 3. Tobias ob plagam excitatis non eſt contriſtatus, ſed immobilis in Dei timore permanſit, gratias agens Deo omnibus diebus vitæ ſuæ, Tob. 2. Similiter & Iob, dicens: *Sit nomen Domini benedictum.* Sic etiam Paulus & Silas virgis cæſi, & in carcerem conjecti orantes laudabant Deum Act. 16. Nec dubium, quin & Chriſtus in cruce & ob Crucem Patri gratias egerit, qui id fecit in ſuſcitatione Lazari & fractione panis. 2.

QVARTO, Cum bona intentione. Tulit eam Chriſtus, vt pro peccatis noſtris ſatisfaceret, vt gloriam aliquam mereretur, vt exemplum ferendæ crucis nobis daret. Sic ergo & tu fer crucem tuam; Primò, vt per crucis patientiam peccata tua deleas. Secundò, vt præmium vitæ æternæ modo aliquo merearis. Tertiò, vt Chriſto Domino tuo aliquatenus aſſimileris. E. IV. Cum bona intentione.

QVINTO, Palam. Primò. quia etiam Chriſtus ſuam palam tulit, in ciuitate celeberrima, & maximo hominum concurſu. Imò ad Crucifixum tantus fuit hominum confluxus, vt eum S. Lucas c. 23. vocarit ſpectaculum. *Omnis turba eorum*, inquit, *qui aderant ad ſpectaculum iſtud, percutientes pectora ſua reuertebantur.* Cur ergo tu erubeſcas, fieri ſpectaculum hominibus? quia in re etiam Apoſtoli ſequi Dominum ſuum non erubuerunt, 1. *Cor.* 4. *Spectaculum facti ſumus mundo, Angelis, & hominibus.* F. V. Palam. 1.

Secundò, Quia glorioſa facta eſt per Chriſtum. Vnde Apoſtolus in ea vti & in ſtigmatibus ſuis gloriabatur, id eſt, in cicatricibus ex vulneribus & verberibus pro Chriſto ſuſceptis, ſibi impreſſis, Gal. 6. Et S. Franciſcus tantæ ſibi gloriæ ducebat, inſignitum ſe eſſe ſtigmatibus Chriſti, vt ea præ humilitate occultaret quantum poterat. Sanctus etiam Petrus tam glorioſum exiſtimabat crucifigi pro Chriſto, vt eā gloriā ſe indignum ratus, poſtularet inuerſim, capite ad terram depreſſo crucifigi. Denique Imperator Heraclius Crucem à Coſrhoë recuperatam ad montem Caluariæ ex vrbe Ieroſolymitana geſtare voluit publica ſpecta- 2.

Digitized by Google

ſpectaculo, maximo id ſibi honori ducens.

Tertiò, quia gloriam æternam parit. Mundo quidem vilis & ludibrium eſt crux: ſed non item cælo. Vilis & in ſpeciem abiecta res erat, quærere amiſſas aſinas: & tamen Saul dum aſinas quærit, regnum conſecutus eſt, 1. Reg. 9. & 10. Ita licet crucem ferre, turpe videatur; maximæ tamen mercedis eſt, quia regnum cæleſte parit.

G. VI. Conſtanter. 1. Sextò, Conſtanter. Primò, Quia etiam Chriſtus conſtanter in cruce perſtitit, nec prouocatus (licet mordaciter) voluit deſcendere, imò tribus clauis ei ſe affigi paſſus eſt. Dicebant improbi illi: *Si Filius Dei es, deſcende de Cruce.* Sed ideo de cruce non deſcendit, quia Filius Dei erat, inquit Sanctus Chryſoſtomus homil. de cruce & latrone. Et tu, ſi Filius Dei eſſe vis, crucem ne abjicias, exemplo Domini tui. Sic faciebat ſanctus Andreas, qui biduo in cruce pendens Deum adorabat, ne deponi ſe pateretur à cruce, eò quòd virtutem ejus agnouiſſet.

2. Secundò, Quia nihil prodeſt crucem ferre, ſi ad extremum abjiciatur. *Qui enim perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.* Conſecrauit Dauid & repoſuit in tabernaculo gladium, quo abſcidit caput Goliatho jam proſtrato, non item lapidem, quo eum proſtrauit. 1. Reg. 21. quia fini debetur honor, non principio. Parum, vt arbitror, profuit Cyrenenſi ad tempus geſtaſſe crucem, quam ad extremum abjecit.

Hoc tamen non obſtante, licet Deum precari, vt crucem grauiùs prementem, transferre ab humeris noſtris velit, ſed eo modo, quem docuit Dominus, cùm orauit: *Pater ſi fieri poteſt, transfer calicem hunc à me; verumtamen non mea, ſed tua voluntas fiat.*

CONCIO VI.

Quatuor crucis dimenſiones, ſeu virtutes primariæ Crucifixi.

1. *Prima Crucis dimenſio quæ eſt longitudo; denotat Chriſti patientiam.*
2. *Latitudo deſignat ejus obedientiam.*
3. *Altitudo paupertatem.*
4. *Profunditas humilitatem.*

THEMA.

Ita exaltari oportet Filium hominis. Ioan. 3.

A DVos potiſſimùm libros propoſuit nobis Deus, in quibus opera Dei, & quæ nobis agenda ſunt; legere & intelligere poſſumus. Primus eſt creaturarũ ſeu totius mundi, de quo aliàs diximus. Cæterùm quia in illa legimus tantùm ea, quæ majeſtatis ſunt & gloriæ Dei, non item ea, quæ abjectionis & vilitatis, idcirco Deus nobis alterum addidit librum, crucem videlicet, ſeu Filium ſuum crucifixum, in quo præter alia multa doceremur inprimis ea, quæ alioquin homines fugiunt & horrent; ſuntque hæc potiſſimùm: paupertas, humilitas, patientia, obedientia. Hæc enim quia ſine magno & infallibili aliquo duce & magiſtro capere & amplecti difficillimum erat, (ſiquidem mortales omnes inhiant diuitiis, quærunt libertatem & imperia, ambiunt honores, diligunt voluptates,) idcirco exaltari in crucem oportuit filium hominis & Dei, vt fieret nobis liber, doctor, atque ductor ad hæc amplectenda. Et quia nobis liber iſte ſummè neceſſarius eſt, idcirco S. Paulus ad Epheſ. 3. de hoc crucis libro, juxta communem Patrum expoſitionem ſcribit: *Huius rei gratiâ flecto genua mea ad Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt poſſitis comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ ſit longitudo & latitudo & ſublimitas & profundum.* Quibus quatuor dimenſionibus videtur voluiſſe tangere quatuor primarias virtutes in cruce ad exemplum noſtrũ propoſitas, quas hîc diſcutiemus.

Primo, Longitudo Crucis patientiam Chriſti notat; ſiquidem ad patientiam pertinet longanimitas & perſeuerantia. Lõgiſſima fuit Chriſti patientia, omnium hominum patientiam longiſſimè excedens. Primò, quia nemo omnium fuit tam innocens, ſanctus & purus, atque ipſa puritas & ſanctitas, Chriſtus. Eò major autem eſt patientia, cæteris paribus, quò innocentior eſt is, qui patitur. Et hæc Chriſti innocentia fuit omnibus perſpecta. Ipſi enim aduerſarii nihil peccati ei poterant objicere, quod aliquam probabilitatis ſpeciem haberet. B. I. Longitudo Crucis, patientia. 1.

Secundò, Quia acerbiſſima & indigniſſima paſſus eſt, & in vna cruce multas cruces. Primò dolorem acutiſſimum in affixione. Secundò, in crucis erectione & corporis concuſſione. Tertiò, nuditatem in aëre frigido & ſolis defectu. Quartò, defatigationem incredibilem. Quintò, ſitim intolerabilem, tum ex defatigatione, tum ex ſanguinis effuſione ortam. Sextò, carentiam vsûs membrorum & alligationem totius corporis mouere ſe non valentis. Septimò, conſpectum matris. Octauò, tormentum ipſum crucis, ſenſu doloris cætera ſuperans. Etſi enim pœna ignis videtur eſſe acrior, crucis tamen longè eſt diuturnior, vt hinc multis ignibus æquari poſſit. Ideo veteres hoc ſupplicium, ſummum & ſupremum appellarunt, & ignis ſupplicio prætulerunt, teſte Lipſio l. 2. de Cruce, cap. 1. Maximus ibi dolor in neruorum diruptione, & compreſſione, qui pondere corporis aſſiduè deorſum trahente factus eſt ſenſim acutior, præſertim in tam ſano & nobilis temperamenti corpore, tantaque ſenſuum perfectione & rigore. Accedit vulnerum totius corporis conciſi diuulſio, apertio & renouatio: accedunt ſpineæ coronæ ad crucem impactionis, denique totius corporis inſtar chordæ in arcum valida extenſio, ita vt omnia ejus oſſa teſtimonio prophetæ dinumerari poſſent. Pſal. 21. Nonò, probra & contumelias, quantas nullus vnquam mortalium pertulit; contumelias, inquam, non verborum tantùm, ſed & factorum. Verborum dum Iudæi inſultabant beneficiis ab eo acceptis: *Alios ſaluos fecit, &c.* calumniabantur ejus dicta perperam intellecta: *Hic dixit, Poſſum deſtruere templum, &c.* Item, *Eliam vocat iſte.* Objectabant ei infirmitatem, quaſi nihil poſſet. *Si Filius Dei eſt, ſi Rex Iſrael, deſcendat nunc de Cruce.* 2.

Deni-

Denique blaſphemabant eum. Factorum verò dum infami loco & ligno medium inter latrones ſuſpenderunt, dum eum irriſerunt mouentes capita ſua, dum felle & aceto potârunt. Quid his atrocius excogitari poteſt? Decimò mortem amariſſimam & horribiliſſimam.

3. Tertiò, Quia ab impiis hæc pertulit, & à ſeruis ac creaturis ſuis. Quis autem neſcit, acerbiſſimum eſſe, pari indigna ab iis, qui ipſimet flagitioſiſſimi omnia merentur ſupplicia? Quis non indignetur, ſi videat innocentem plecti à nocente? Sed Creatorem à creaturis, Dominum à ſeruis tam indigna pati, omnem excedit modum. Hinc illud Thren. *Serui dominati ſunt noſtri*, pro maximo inducitur ſupplicio. Hinc Maximianus Imperator, vt S. Sergium primicerium ſuum, qui ſe Chriſtianum liberè profitebatur, maximè affligeret, iudicandum & atrociter puniendum miſit ad Antiochum Præfectum Orientes, qui S. Sergii ſeruus extiterat: à quo Sergius calceis aculeatis indutus ante rhedam eius currere coactus eſt, vt in eius martyrio 7 Octob. At multò maius erat dominium & jus Chriſti, quòd habebat in Iudæos & crucifixores ſuos, & tamen ab his paſſus eſt.

4. Quartò, Quia hæc omnia patientiſſimè tulit ſine querelis, ſine appellatione, ſine clamore, ſine imprecatione, ſine vindicta, (quem facillimè poterat ſumere) ſine comminatione. Non queſtus eſt, nullam emiſit vocem, nullus lachrymas fudit, neque moleſtiis commotus eſt, nec iudicibus ſupplex fuit, neque pœnarum ſubleuationem petiit: non iratus eſt, miraculum non fecit, nil magnum oſtentationis gratiâ dixit; ſed *ſicut agnus coram tondente ſe obmutuit*. Iſaiæ 53, Et, *cùm malediceretur, non maledicebat: cùm pateretur non comminabatur*, vt aît S. Petrus, 1. Pet. 2. Atque iſthæc omnia, vt patientiam nos doceret. Pati noluit æger ſalutis inſtrumenta: paſſus ea igitur eſt medicus, vt diſceret pati æger.

C. II. Latitudo obedientia. SECVNDÒ, Latitudo obedientiam deſignat, quia dicitur Pſal. 18. *Latum mandatum tuum nimis*; hoc autem percurrit obedientia, quæ ſanè in Chriſto fuit latiſſima & eminentiſſima.

1. Primo, Quia ſecundùm naturam diuinam liberrimus, & ſuper omnem legem, imò legiſer ipſe erat: ſecundùm naturam humanam erat à Deo vnctus Rex ſuper omnes homines. Cùm igitur ſummus, & ab omni hominum ſubjectione exemptiſſimus eſſet, ſubjecit ſe nihilominus & obediuit iis, ſub quorum poteſtate non erat, imò quibus ipſe dominabatur. Voluit obedire ſupremus infimis, & dominus mancipiis, vt diſceremus obedire infimi ſupremo mancipia domino ſuo, quod facere nolebamus.

2. Secundò, Quia vt ait Apoſtolus ad Philip. 2. *Factus eſt obediens vſque ad mortem, mortem autem Crucis*. In re igitur difficillima & omnium terribilium terribiliſſima obediuit, qualis eſt mors; & preſertim mors tam dira & infamis, mors Crucis, quia vidit nos mortem perhorreſcere, vel ſaltem mortis genera quædam atrociora; & quia vidit nos ad obedientiam ſuperioribus præſtandam, in rebus præſertim difficilibus difficilè moueri: conſideret vnuſquiſque Crucem obedientiæ ſuæ, præcepta Dei, Eccleſiæ & ſuperiorum ſuorum, & ſi placet, prouocet ad Crucem obedientiæ Chriſti.

Tertiò, Quia obediuit non ſolùm Patri ſuo æterno vſque ad mortem inhærendo eius mandato & perſeuerando in cruce, licet caro mortem horreret, vti explicauit in horto; verùm etiam judici iniquo, juxta id 1. Petr. 2. *Tradebat autem iudicanti ſe iniuſtè*, qui vt ait S. Leo ſer. 3. de Paſſione, *iiſdem labiis Ieſum miſit ad Crucem, quibus eum pronuntiauit innocentem*. Iudici, inquam, qui non modò non habebat poteſtatem vllam in Chriſtum etiam vt hominem, ſed ipſi contrà ſubjectus erat. Denique etiam viliſſimis Pilati miniſtris & carnificibus obedientiam exhibuit, ſuſcipiendo ab eis crucem impoſitam, ſequendo eorum ductum, extendendo ſuper Crucem manus & pedes ad eorum imperium & placitum, quoad clauis affigerentur, permittendo ſe eorum libidini, riſui aliiſque injuriis, quas plerumque carnifices inferunt necandis. Quis hîc non obſtupeſcat? Sanè nobilis viri etiam cùm ob reatus ſuos capite plectuntur, ſolent hoc honore donari, vt à carnificibus in corpore non tangantur, niſi cùm ſuſcipiunt ictum: imo repellunt carnificem ſeſe atringentem. Nihil horum fecit vel petiit, aut obtinuit Chriſtus, ſed tradidit ſe interfectoribus, nullo ſibi prorſus jure reſeruato; vt nos diſceremus obedire imprimis Deo, deinde dominis legitimis, denique (ſi ita res faciat) etiam diſcolis & improbis, modò ii non imperent contraria legi diuinæ. 3.

Quartò, Quia ad hanc obedientiam ſponte ſeſe obtulit, juxta id Iſa. 53. *Oblatus eſt, quia ipſe voluit*. Nemo illum coëgit, ne quidem æternus Pater, cuius voluntatem ſponte acceptauit: nedum Judæorum manus armata. Sola impulit charitas, vt nos à gehennæ incendiis eriperet, & ſimul obedire doceret, quæ eſt ſecura ad cælum ſemita. Nos igitur, qui tot titulis Deo ſubjecti ſumus & obſtricti, num obedire dedignabimur? Quanta hæc confuſio: Obedire noluit Deo homo, tantum illi obſtrictus: obediuit igitur Deus homini? Annon pudet nos? conditus fuit homo, vt ſuo creatori ſerviret: & quid juſtius quàm illi ſeruire qui te creauit, & ſine quo nihil penitus eſſes? & quid glorioſius, quàm illi ſeruire, cui dum ſerui, regnas? Superbus autem homo dixit: Non ſeruiam Creatori. At ego, inquit Creator, tibi ſeruire volo. Tu menſæ accumbe, & ego tibi miniſtrabo, Tu quieſce, & ego laborabo. Tu liber eſto, & me vincito. Tu me in ſeruum accipe & adhibe ad placitum. Egòne adhuc libet obedientiæ jugum excutere? 4.

D. III. Altitudo paupertas. TERTIÒ, Altitudo paupertatem videtur indicare; ſiquidem Apoſtolus 2. Corinth. 8. Eccleſiam Macedoniæ paupertatem vocat altiſſimam: *Altiſſima* inquit; *paupertas eorum abundauit*. Fuit verò altiſſima Chriſti Crucifixi paupertas: Primò, qui ex ditiſſimo factus eſt pauperrimus. Vnde Apoſtolus loco jam jam citato

 ait:

ait: *Scitis gratiam Domini noſtri* IESV *Chriſti, quoniam propter nos egenus factus eſt, cùm eſſet diues, vt illius inopiâ vos diuites eſſetis.* Quamuis verò in cælo non deſierit eſſe diues, in mundo tamen pauperrimus fuit. Nemo autem neſcit duriorem eſſe paupertatem ei; qui diuitiis cumulatus & aſſuetus fuit. Chriſtus omnium erat Dominus, omnium actor & largitor, ſi diuinam eius naturam ſpectes: ſi humanam, ad ipſum pertinebant omnia ſublimis cujuſdam domini jure, quod illi ratione vnionis hypoſtaticæ competebat. Quis ergo nunc iniquè ferat paupertatem? an neſcimus nos in mundum nihil intuliſſe, adeoque nudos & mendicos de vtero matris egreſſos? Quo pacto igitur ſeruus ita immoderatus erit, vt ditior eſſe velit domino ſuo?

2. Secundò, Quia ſumma fuit, & omnibus deſtituta. Pependit enim in cruce Dominus veſtibus ſpoliatus, lectus illi lignum fuit, & quod vulpes & volucres habent, ipſi deſuit, vbi videlicet caput reclinaret: denique in tanta paupertate vitam finiit, vt poculum aquæ quam moriens petebat, obtinere non potuerit; quodque intolerandum, cùm hæc ipſius deſolatio ac paupertas omnibus pateret, nemo tamen adhuc fuit, qui opem egenti ferret. Itáne aliquando viſa, vel audita eſt durior paupertas? Quàm ergo magnam hic inueniunt pauperes in ſuis miſeriis conſolationem? quanto jure dicere poſſunt, diuites ſe eſſe reſpectu Crucifixi?

3. Tertiò, quia per ſummum nefas ab is ſpoliatus eſt vitâ & fortunis omnibus, quorum ſummus benefactor erat. Si enim diuinam ejus naturam ſpectemus, ipſe illos veſtiebat, à quibus nudabatur: illos nutriebat, à quibus aquàm non obtinebat: illis vitam dabat, à quibus necabatur. Si humanam naturam attendas, pertranſiit benefaciendo omnibus, & ſuauit omnes oppreſſos, pauit eſurientes, curauit ægrotantes, erexit jacentes, ad vitam reuocauit mortuos. In vicem igitur tot beneficiorum nunc omnibus bonis exuitur & ejicitur è mundo. Quis tam dira vnquam paſſus eſt?

4. Quarto, quia ſummâ charitate paupertatem hanc in ſe ſuſcepit, *vt illius inopiâ vos diuites eſſetis*, inquit Apoſtolus loco ſuprà citato. Ditauit enim nos per inopiam ſuam ſpiritualibus diuitiis, doctrinâ pietatis, peccatorum remiſſione; veſtiuit gratiâ & virtutibus; nutriuit Sacramentis, &c. *Omnes ergo boni fideles*, infert hinc S. Beda hîc *ſunt diuites, nemo ſe contemnat: pauper in cella, diues in conſcientia; ſecurior dormis in terra, quàm auro diues in purpura.* Quemadmodum ergo ſanctus Ignatius Loyola pretioſas veſtes ſuas commutauit cum mendici viliſſimis centonibus, ita fecit Chriſtus.

E. IV. Profunditas, humilitas.

QVARTÒ, Profunditas humilitatem ſine dubio ſignificat, quia hæc fundum petit & ad terram ſeſe abjicit. Profundiſſima hæc in Chriſto eſt; Primò, quia cùm eſſet ſummus, factus eſt infimus: cùm eſſet omnia, factus eſt nihil. Ita enim ſcribit Apoſtolus ad Philip. 2. *Qui cum in forma Dei eſſet, exinaniuit ſemetipſum, formam ſerui accipiens.* Parum igitur eſt, ſi homo ſe humiliet, quia ab humo dictus & formatus eſt, idemque in humum redigendus; ſicuti mirum non eſt, ſi lapis ad terram deſcendat, quia terra eſt. Illud verò mirum, quòd cælum ſe ad terram dimittat,

Secundò, Quia juxta doctrinam ſuam in infimo loco recubuit, Etenim paſſus in loco eſt infami publicorum ſuppliciorum; ſupplicium item pertulit, quo nullum magis infame, aut magis abominandum erat. Nam & apud Iudæos *maledictus*, id eſt, deteſtandus & execrabilis erat Deo, *omnis qui pendet in ligno*, Deut. 21. & apud Romanos non niſi infimæ ſortis hominibus; id eſt, ſeruis, iiſque extremè ſceleratis irrogari ſolebat, vnde & ſupplicium ſeruile vocatum eſt. Lipſius l. 1. de cruce cap. 12. 2.

Tertiò, Ad infimos, imò infrà infimos ſe humiliauit; ſiquidem cum latronibus & inter illos medios, quaſi latronum Princeps, crucifigi non abhorruit. An adhuc inferior & deterior locus in mundo reperiri poteſt, in quem deſcendere poterat? Itaque ex primo factus eſt nouiſſimus, vt vocatur Apoc. 2. *Hæc dicit primus & nouiſſimus.* Vidit enim Deus hominem ſubjacere & hominibus cedere nolle: itaque ſubjecit ſe infimis hominibus qui ſupremus erat. 3.

Quartò, Quia nulla neceſſitate aut æquitate, ob quam alii homines communiter ſe humiliant; quia ſcilicet vident ſe abjectos, ſubditos, defectuoſos, aut peccatores; ſed mera voluntate ob amorem noſtri ſe humiliauit, vt nos exaltaret & ad hanc virtutem imitandam inuitaret. Vnde dixit Apoſtolus: *Humiliauit ſemetipſum.* Quare tu, quicunque es, vane ſuperbe homo; intuere Crucifixum, non pulchris indutum veſtibus, ſed nudum & cruentatum: non illius manus annulis ornatas & gemmis; ſed perforatas acutis clauis; non caput cinctum coronâ è floribus contextâ, ſed ſpinarum aculeis: non aulicos aut ſatellites circumſtantes, ſed latrones binos hinc & hinc pendentes: non gratam ſymphoniam, ſed omnis generis probra, contumelias & blaſphemias, &c. Quid tibi inſuper monſtrandum, ſi iſta te non mouent? durior es lapidibus, qui ad hoc ſpectaculum fiſſi ſunt: magis mortuus es, quàm mortui, qui è ſepulchris exierunt, cùm hæc agerentur: immobilior es terrâ, quæ tum contremuit: pertinacior Iudæis, qui tandem emolliti percutientes pectora ſua reuertebantur 4.

Quæ cùm ita ſint, quis jam non obuiis vlnis amplectatur patientiam, obedientiam, paupertatem, humilitatem? An exemplum Chriſti non erit nobis deinceps pro omnibus rationibus, quas in contrarium poſſet mundus afferre? An malumus cum mundo ad modicum in terra frui voluptatibus, libertate, opibus, honoribus, vt poſtea in æternum his omnibus priuemur, & cum illo damnemur; quàm cum Crucifixo pati obedire, egere, deprimi hîc ad modicum, vt cum illo poſtea æternùm beati ſimus? Abſit à nobis, abſit hæc inſania. Eſto ante Crucifixum potuerit nos mundus, caro & diabo-

Digitized by Google

diabolus decipere & permouere, vt fluxa bona auidè quæreremus; patientiam verò & obedientiam, paupertatem & humilitatem fugeremus: ſed iam, poſtquam hoc exemplar Crucifixi vidimus, non decipiet amplius. Nimis enim ſtulti eſſemus, ſi ea vellemus fugere, quę Deus eſt amplexus: ea verò amplecti, quæ Deus adeò fugit. Vnum id rogare Deum debemus, vt in hoc propoſito conſeruet nos & roboret.

CONCIO VIII.

Myſteria Euangelij.

explicantur aliqua obſcuriora huius Euangelij.

1. *Cur Nicodemus venerit nocte.*
2. *Quid*, Niſi quis renatus fuerit, &c.
3. *Quare voluerit Chriſtus non niſi renatum videre regnum Dei.*
4. *Quid ſibi velit illud*, Spirit. vbi vult ſpirat.
5. *Quid*, Nemo aſcendit in cœlum, &c.
6. *Quid illud*, Sicut Moyſes exaltauit ſerpentem, &c.

THEMA.

Quomodo poſſunt hæc fieri?
Ioan. 3.

A. BEne & aptè dicitur, hanc Chriſti cum Nicodemo diſſertationem de nocte factam eſſe: eſt enim difficilis & obſcura: ſed nimirum Chriſtus accōmodauit ſe vbique captui Auditorum: & quia Nicodemus legis peritus erat, & celebris Magiſter in Iſraël, vti patet ex illis verbis: *Tu es Magiſter in Iſraël*, (Græcè, Tu es ille Magiſter in Iſrael; quaſi diceret; celebris ille?) ideò cum illo ſublimiora tractare voluit. Et fortè vt eum de doctrina ſua præſumentem humiliaret, dum illi tradere aliqua voluit quaſi ænigmata, quæ ſoluere & intelligere non poſſet. Sed quid nos, Auditores, ex hoc Euangelio obſcuro? Si Magiſter in Iſraël capere id non potuit, quomodo nos capiemus? Accendamus ergo huic nocti lucem aliquam.

B. I. Cur Nicodemus venerit nocte. 1. QVÆRITVR primò, Cur venerit Nicodemus ad IESVM nocte & non interdiu? Reſp. primò, D. Chryſoſtomus & Theophylactus, id feciſſe propter timorem Iudæorum, Eiuſmodi Principes multos fuiſſe ſcribit Joan. cap. 12. qui crediderunt in Chriſtum, ſed propter Phariſæos non confitebantur, vt non de Synagoga eiicerentur; quibus tamen Joannes hanc futuram aſſuit: *Dilexerunt enim hominum gloriam magis quàm gloriam Dei.* Triſte verbum, Auditores. Quale enim iudicium exſpectaremus, ſi hoc de nobis enuntiaret Iudex? Nónne illud: Amen dico vobis, nūquā noui vos? Iure videlicet, quia de nocte venientes non facilè agnoſcuntur. Et tamen quàm multi Nicodemi iſtud non aduertunt? imò deteriores? Nam excuſari tunc Nicodemus &. alij poterant, quia periculum illis imminebat à Iudæis Chriſti hoſtibus, quos habebant innumeros; ſed non ita nos. Quid enim metuimus inter Chriſtianos Chriſtianè agere & viuere? Creuit tamen in fide & amore Chriſti paulatim Nicodemus, nam Ioannis 7. in concilio pro Chriſto locutus eſt; & mortuum non erubuit ſepelire, Ioannis 19.

2. Reſpondet ſecundò Sanctus Auguſtinus Epiſtolâ 28. ad Hieronymum: quia fortaſſis erubeſcebat diſcere, quod docere conſueuerat. Erat enim Magiſter in Iſrael, teſte Domino: & tales ordinariè non volunt diſcere, ſaltem publicè, ne indoctiores & viliores habeantur, quales adhuc multi ſunt, qui à diabolo perſuaſi, quaſi iam ipſi per ſe ſcirent, quid agendum vel credendum ſit, retinentur, ne ad conciones audiendas accedant. Viderint tamen, ne inſtar Nicodemi, ipſa fidei rudimenta ignorant, qui Magiſtros in Iſraël ſe exiſtimant.

C. II. Quid Niſi quis renatus fuerit denuò. QVÆRITVR ſecundò, Quid eſt, quod ait Dominus; *Niſi quis renatus fuerit denuo non poteſt videre regnum Dei?* Reſpondetur, Chriſtum proponere hoc verbo Alphabetum Chriſtianæ fidei, ſcilicet Baptiſmi neceſſitatem, Nicodemo ſalutis ſuæ viam affectanti. Vnde patet Chriſti ad docendum zelus; ſtatim enim arripit occaſionem tradendi ſymbola Chriſtianæ fidei; & deinde id præſtat in ipſa nocte, quod ſignum eſt, patulas habuiſſe fores etiam de nocte, ad quoſuis recipiendos & erudiendos. Ita ſanctus Acharius Epiſcopus omni tempore apertum habuit Epiſcopale tabernaculum, vt ab omnibus quocumque tempore ſemper adiri poſſet, vt ſcribit Sozomenus l. 7. hiſt. cap. 27.

D. III. Quare voluit Chriſtus nō niſi renatum videre regnum Dei. QVÆR. 3. Quamobrem voluit Chriſtus vt niſi quis renatus eſſet ex aqua & Spiritu ſancto per Baptiſmum, non videret regnum Dei? Reſpondetur, conuenientiſſimè hoc à Chriſto inſtitutum eſſe; 1. vt intelligeremus nos per peccatum originale fuiſſe inquinatos, adeoque per lauacrum aquæ abluendos eſſe à contractis ſordibus. 1. Primum eſt, quod fit infanti in lucem edito, vt lauetur à ſordibus corporalibus. Vt ergo ſciatur, naſci omnes cum ſordibus ſpiritualibus peccati originalis, ideò alterum etiam & ſpirituale lauacrum fuit neceſſarium. *Quis enim mundus à ſorde*, inquit Iob, cap. 14 (iuxta 70. interpretes) *etiamſi vnius diei ſit vita eius ſuper terram?* Confertur autem hæc vis aquæ, operatione Spiritûs ſancti. *Quemadmodum enim viribus ignis*, inquit Cyrillus Alexandrinus lib. 2. in Ioannem, *intenſius aqua calefacta, non aliter quàm ignis vi it: ſic Spiritûs ſancti operatione ad diuinam aquæ reformantur virtutem, quâ baptizati corpus abſtergunt.*

2. Secundò, vt ſciremus neceſſariam eſſe nouam & ſpiritualem generationem illis, qui regnum Dei videre volunt. Carnalis enim ex Adamo natiuitas cùm ad mortem tantùm generet, opus habuit regeneratione alterâ, quâ ad vitam renaſceremur immortalem. In cuius rei figuram Gen. 1. cùm mundum Deus creare inciperet, Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas (ſeu, vt habetur in Hebr. incubabat ſuper aquas,

aquas, quaſi nimirum eas fouens, ad proles inde educendas, creaturas varias.) Allegoricè enim ſignificabatur Spiritus S. aquis Baptiſmi quaſi incubans, iiſque nos parturiens & regenerans, inquit S. Hieronymus Epiſtola 83. ad Oceanum. Quoniam igitur ex veteri Adamo omnes naſcimur filij iræ, vt ait Apoſtolus ad Epheſ. 2 noua generatio fuit nobis neceſſaria, quâ in filios Dei adoptiuos gigneremur.

3 Tertiò, Vt hac ratione Chriſti ſepulturæ & reſurrectioni cõformaremur, cuius merita participamus. Per immerſionem enim in Baptiſmo, quodammodo cum ipſo conſepelitur vetus homo, & per emerſionem cum eodem nouus homo reſurgit, Vnde Apoſtolus ad Rom. 6. ait: *Conſepulti ſumus cum illo per Baptiſmum in mortem, &c.* Scribit S. Auguſtinus l. 4. de Ciuitate Dei, priſcum Romanis morem fuiſſe, vt infantem mox natum humi deponerent & continuò leuarent; vnde Leuanam Deam finxerunt. Ex quo colligitur, etiam apud Ethnicos fuiſſe aliquod ſchema huius ſepulturæ ſpiritualis.

4. Quartò, Vt moneremur ſpiritualem nobis vitam exinde ducendam eſſe, & ſpiritualia conſectanda, non carnalia. Ait enim Dominus: *Quod natum eſt carne, caro eſt: quod natum eſt ex Spiritu, ſpiritus eſt*; quaſi diceret; Spiritualis eſt iſta regeneratio, monetque, vt *quo modo Chriſtus ſurrexit à mortuis per gloriam Patris: ita & nos in nouitate vitæ ambulemus*, ſubdit Apoſtolus ad prædicta verba ad Roman. Quòd ſi carnalem vitam duxerimus, attendamus, ad id, quod dixit Deus ad Noë: *Non permanebit ſpiritus meus in homine, quia caro eſt.*

E. IV. Quid: Spiritus vbi vult, ſpirat

QVÆR, quartò Quid ſibi vult illud: *Spiritus vbi vult, ſpirat?* Reſpondeo, oſtendere operationem Spiritûs ſancti in Baptiſmo & ſimilibus operibus inuiſibilem eſſe. Quemadmodum enim venti ſibilum audimus, neſcimus tamen vnde veniat, aut quò vadat: ſic ignota eſt ſpiritualis regeneratio, quomodo operâ Spiritûs ſancti fiat: niſi quòd videmus hominem, qui paulò antè carnalia tantùm & animalia ſapiebat ac loquebatur, poſt afflatum Spiritûs ſancti illa faſtidientem & non niſi ſpiritualia eructantem. Sic mirabantur Iudæi, quòd Apoſtoli poſt miſſionem Spiritûs ſancti loquerentur variis linguis magnalia Dei palàm & abſque, timore, qui paulò antè mutire non audebant; vnde putabant eos muſto plenos eſſe, Actor. 2. Sic ſtupebant omnes, qui audiebant Paulum prædicantem IESVM Chriſtum, quem paulò ante perſequebatur: *Nónne hic eſt*, inquiunt, *qui expugnabat in Ieruſalem eos, qui inuocabant nomen iſtud:* Act. 9.

F. V. Quid: Nemo aſcendit in Cœlum, niſi qui deſcendit.

QVÆR, quintò, Quid illud: *Nemo aſcendit in cœlum, niſi qui deſcendit de cœlo, Filius hominis qui eſt in cœlo?* Reſpondeo, verbum illud, *aſcendit*, eſſe præteriti temporis (Græcè enim eſt ἀναβέβηκεν) idque requirere contextum ſermonis. Dixerat enim Dominus: *Si terrena dixi vobis, & non creditis: quomodo ſi cæleſtia vobis dixero, credetis?* moxque ſubiungit: *Et nemo aſcendit in cœlum, &c.* quaſi diceret: Quomodo cæleſtia narranti mihi credetis, cùm nemo adhuc aſcenderit in cœlum præter Filium hominis, qui in cœlo eſt, & obtinet cœlum, quod alij non niſi per aſcenſum obtinere poſſunt? vel vult dicere: Poſſem ego vobis cæleſtia narrare, qui in cœlo verſor, & quidem adhuc ſolus; ſi narranti credere velletis, ſicut meritò debetis. Deinde reſpondet ſanctus Auguſtinus, Beda & alij, aſcendiſſe quidem Chriſtum in cœlos, ſed cum membris ſuis, id eſt, iuſtis. *Aſcendit ſolus*, inquit ſanctus Bernardus, ſermone de Aſcenſione, *ſed aſcendit totus.* Totus homo coronari dicitur, non caput tantùm, cùm corona capiti eius imponitur.

Denique aſcendit ſolus propriâ virtute; alij aſſumuntur. Vnde Eccleſia Chriſtum aſcendiſſe, beatam Virginem aſſumptam eſſe prædicat. Sola enim caro aſcendere non poſſet: euehi deberet: Chriſtus autem Deus homo eſt; ideoque ſolus aſcendit.

G. VI. Quid: Sicut Moyſes exaltauit ſerpentem &c.

QVÆR. ſextò, Quid illud: *Sicut Moyſes exaltauit ſerpentem? &c.* Reſpondetur, tradi hîc Chriſtianæ vitæ fundamentum quod eſt fides. Vt enim nemo morſus à ſerpentibus ignitis, Num, 21. ſanabatur, niſi per aſpectum ſerpentis ænei exaltati in pertica: ſic nemo ſaluari poteſt niſi per fidem Chriſti crucifixi. Habuit ſerpens ille formam ſerpentis, ſed non vitam & venenum: ita Chriſtus aſſumpſit forman peccatoris, ſed non peccatum. Fuit ſerpens ille ignitus, Hebra Saraph, (vnde Seraphin dicti:) Chriſtus etiam in cruce igne amoris noſtri arſit. Serpens ille grandis & exaltatus fuit, vt omnibus eſſet conſpicuus: ita Chriſti crucifixi gloria peruenit ad omnes gentes. Fuit ſerpens ille æneus: ſic Chriſtus heri & hodie & in ſæcula, Serpens ille aſpici debuit, vt ſerpentum morſus ſanaret: ita Chriſtus per fidem, contritionem & dolorem contemplandus, *Non te pigeat*, inquit ſanctus Bernardus, *videre ſerpentem in patibulo pendentem, ſi vis videre regem in ſolio reſidentem.*

IN FESTO S. IOANNIS BAPTISTÆ.

Euangelium Lucæ 1.

ELiſabeth impletum eſt tempus pariendi, & peperit filium. Et audierunt vicini & cognati eius, quia magnificauit Dominus miſericordiam ſuam cum illa, & congratulabantur ei. Et factum eſt, in die octauo

Digitized by Google

octauo venerunt circumcidere puerum, & vocabant eum nomine patris ſui Zachariam. Et reſpondens mater eius, dixit: Nequaquam, ſed vocabitur Ioannes. Et dixerunt ad illam: Quia nemo eſt in cognatione tua, qui vocetur hoc nomine. Innuebant autem patri eius, quem vellet vocari eum. Et poſtulans pugillarem, ſcripſit, dicens: Ioannes eſt nomen eius. Et mirati ſunt vniuerſi. Apertum eſt autem illicò os eius, & lingua eius, & loquebatur benedicens Deum. Et factus eſt timor ſuper omnes vicinos eorum, & ſuper omnia montana Iudææ diuulgabantur omnia verba hæc: & poſuerunt omnes qui audierant, in corde ſuo, dicentes: Quis, putas, puer iſte erit? Etenim manus Domini erat cum illo. Et Zacharias pater eius repletus eſt Spiritu ſancto: & prophetauit, dicens: Benedictus Dominus Deus Iſrael, quia viſitauit & fecit redemptionem plebis ſuæ.

CONCIONES.

I. Gaudium huius ſolemnitatis.
II. Vnde tanta Ioanni ſanctitatis fama.
III. Ioannes cur Angelus dictus.
IV. Præſagia vitæ.
V. Quâ ratione voluntati diuinæ noſtra conformanda ſit.
VI. Documenta.
VII. Myſteria.

CONCIO I.

Gaudium huius ſolemnitatis.

Quibus in locis potiſſimùm excitatum fuerit gaudium.
1. In domo Zachariæ.
2. In domo Vicinorum & cognatorum.
3. In limbo Patrum.
4. In cælo.
5. In orbe vniuerſo.

THEMA.

Multi in natiuitate eius gaudebunt. Lucæ 1.

A. SOlent hodie paſſim excitari rogi & feſtiui ignes ex antiquo more, iique ab aliquibus vocari ignes Sancti Ioannis. Qui ſi ad honorem ſancti, vt videtur, veteribus Chriſtianis excogitati & excitati ſunt, haud dubiè reprehenſione carent, modò leuitas & ſuperſtitio procul abſint. Nam ignes excitati feſtinos ad publica inſinuanda gaudia, receptum eſt in pluribus nationibus. Cùm ergo hodierna feſtiuitas publico gaudio plena ſit, cur non etiam nos ad honorem Baptiſtæ rogos accendere poſſimus? Et verò, ſi bene aduertimus, inueniemus hoc ipſo die eiuſmodi rogos ſeu feſtiua gaudia excitata fuiſſe in multis locis, in domo Zachariæ, in domo vicinorum, in Limbo Patrum, in Cœlo, in orbe Chriſtiano. Ergo vt huius gaudii participes fiamus, ſpectemus rogos iſtos.

B. I. In domo Zachariæ. ROGVS iſte feſtiuus primò excitatus fuit in domo Zachariæ; ſiquidem natiuitas Ioannis gaudium attulit, Primò, ipſi Ioanni, duplicem ob cauſam. Prima eſt, quia ipſius ortus longè fœlicior fuit, quàm cæterorum hominum: ipſe enim in vtero matris Spiritu ſancto repletus fuit, ſicut prædixit Angelus Lucæ 1. adeoque ab originali labe mundatus, cum qua tamen cæteri naſcuntur mortales. Cæteri ergo infantes iure merito plorant ſtatim ac in lucem prodeunt, quia ſub maledicto ſunt, propter quam cauſam Iob capit. 3. & Hieremias capite 22. maledicunt diei natiuitatis ſuæ: quia nimirum cum peccato originali naſcimur ad tantas miſerias, vt ſpectatis naturalibus tantùm, & ſeclusâ gratiâ, per quam cœlo renaſcimur, melius foret nos non naſci, adeoque dies noſter natalis fletu potiùs quàm gaudio eſſet proſequendus.

Porrò gratia ſanctificans non ſolùm labem illam abſtergit, ſed miſeras etiam & calamitates inde nobis prouenientes in bonum noſtrum conuertit, adeoque non terræ, ſed cœlo nos gignit. Hinc ergo dubio procul in ſua natiuitate gauiſus eſt Ioannes, quia cùm vſu rationis donatus ſit in vtero matris, de communi Patrum ſententiâ, agnouit etiam ſe repletum Spiritu ſancto & ſanctificatum eſſe. Cuius etiam gaudii nos participes eſſe poſſumus, ſi recordari velimus dei, quo à labe illâ in Baptiſmo abluti ſumus: quæ ſanè ingens gratia eſt, multis millibus non conceſſa; quæ ſi nobis collata non eſſet, melius foret nos nunquam in lucem editos eſſe. Huius fortè gratiæ ſe inuicem admonere voluerunt maiores noſtri, cùm ad diem natalitium corollas alter alteri miſerunt.

2. Secunda eſt, quia tunc vinculis vteri materni expeditus currere cœpit ad ſpectandum, ſalutandum, venerandum & nunciandum orbi ſaluatorem: quod in vtero matris ſummis votis expetiuerat; ſiquidem ad præſentiam Chriſti, itidem recluſi adhuc in ſua matre, exultauerat in gaudio, quaſi moræ impatiens perrumpere vellet clauſtra materni vteri, ad inchoandum munus præcurſoris. Quemadmodum ergo canis venaticus, conſpectâ de procul ferâ, vincula abrumpere conatur, & dimiſſus velociſſimo curſu ad eam contendit eamque per ſyluam latratibus prodit, vt plures ad ſperatam prædam canes aduocet: Ita Ioannes, conſpecto Saluatore de procul in vtero, exire in lucem geſtiit, vt velut prædam, eum apprehenderet & aliis agnoſcendum ac capiendum clamoribus ſuis proderet, Vnde dicebat: *Ego vox clamantis in deſerto, Parate viam Domini.* Et rurſum: *Ecce Agnus Dei* Secundò parentibus Ioannis; quia natus eſt illis filius, & quidem talis, qui magnus coram Domino futurus eſſet. Hanc cauſam indicat Angelus; ſubdit enim mox velut cauſam gaudii: *Erit enim magnus coram Domino, &*

vinum

vinum & ſiceram non bibet. Diuites & potentes feſtiua gaudia celebrant, cùm naſcitur illis filius, quamuis adhuc neſciant, qualis ille ſit futurus; & quoniam deſiderant illum euadere magnum, conſtituunt ei pædagogum & præfectum, mittunt eum ad ſtudia & exteras nationes, in omnibus liberalibus diſciplinis apprimè erudiendum, & vbi in eius gratiam plurimos ſumptus fecerunt, ſæpè decipiuntur, cùm nimirum vident filium euaſiſſe non magnum coram Deo, ſed magnum aleatorem, magnum potatorem, magnum pugilem, magnum ſaltatorem. Plerumque etiam laborant parentes, vt illorum filij ſint magni coram mundo, in militia, in aulis Principum, in canonicatibus, &c. Sed quæ hîc gaudij materia, habere filium nobilem vitijs, aut magnum coram mundo, paruum verò aut nullum coram Deo? Plures in hoc ſæculo Magni cognomentum acceperunt ob virtutes bellicas, velut Pompeius & Alexander Macedo. Verum magni tantùm coram mundo fuerunt, quia hoſtes tantùm vincere, non ſeipſos & vitia ſua nouerant. Ioannes noſter verè magnus & coram Domino, quia *non quidem fines alicuius propagauit imperij, non triumphos aliquos bellici certaminis adoreis præoptauit: ſed quod eſt amplius, in deſerto prædicans, delitias hominum corporiſq́; laſciuiam, magnâ animi virtute depreſſit*, inquit S. Ambroſ. in Lucam cap. 1. illi ab hominibus, qui falli ac fallere poſſunt, magni vocati ſunt: Ioannes noſter non ab Archangelo ſolùm, ſed etiam à Chriſto, qui nec falli potuit nec fallere, magnus dictum eſt: *Non ſurrexit maior inter natos mulierum Ioanne Baptiſtâ*. Quare ſi parentes lætari in filijs volunt, curent facere eos magnos coram Deo. Ageſilaus magnus Princeps rogatus, quâ ratione quis magnum nomen poſſit acquirere, reſpondit: *Si bona dixerit, & meliora fecerit*. Eodem ferè modo Chriſtus: *Qui fecerit*, inquit, *& docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum*. Matth. 5. Tales igitur ſint filij, & verè magni erunt, ac gaudium parentum.

C. II. In domo Vicinorũ.

SECVNDO, excitatus eſt in domo Vicinorum & Cognatorum. *Audierunt enim Vicini & Cognati eius* (Eliſabeth) *quia magnificauit Dominus miſericordiam ſuam cum illa, & congratulabantur ei*, inquit Lucas, Græcè, congaudebant ei.) Gauiſi ſunt ergo Vicini & Cognati, quòd filius à Deo datus eſſet ſterilibus Parentibus, & quòd talis imprimis filius, qui meritò magnus credebatur futurus. Beneficium etiam hoc ſuum reputabant, quia ſibi de talibus Vicinis & Cognatis, qui ſic à Deo amarentur, gratulabantur. Magnum ſiquidem bonum eſt Vicinus bonus, Quemadmodum enim Luna plus mouet inferiora & plus commodi præſtat generi humano, quàm cæteri planetæ extra Solem, non quia efficacior, ſed quia terræ vicinor: ita boni vicini plurimum promouent res ciuium. E contrà ſicut agri è vicino mari accipiunt ſalſuginem & perniciem: ita ciues à malis vicinis multa incommoda. Hinc veterum erat Prouerbium: *Cui bonus eſt vicinus, ei felix illuxit dies. Cui malus eſt vicinus, infelix contigit manè*. Item: *Nõ peribit bos, niſi affuerit malus vicinus*. Olim qui fundum proſcribebant venalem, præconem edocebant, quibus dotibus eſſet ager commendabilis, quàm ſalubri cœlo, quàm commodo ſitu, quàm fertili ſolo, quàm bene ædificatis villis. Sed vir acerrimi ingenij Themiſtocles, cùm fundum vendere vellet, iuſſit huiuſmodi dotibus & illud adijci, quòd haberet bonum vicinum. Id factum primùm riſu iocoque multitudinis acceptum eſt: mox intellectum eſt, hanc agri commendationem eſſe præcipuam. Stobæus ſerm. 35. Multi compelluntur vendere domos aut agros ſuos, propter vicinos malos, quibuſcum ſine litibus, iurgiis aliiſque incommodis viuere non poſſunt.

Optimi ergo vicini fuerunt Zacharias & Eliſabeth, ideò ſimiles etiam nacti ſunt vicinos, qui eis optimè vellent. *Erant enim iuſti ambo*, inquit S. Lucas, *ante Deum incedentes in omnibus mandatis & iuſtificationibus Domini ſine querelâ*. Quiſquis ita incedit, vt de eo vicini conqueri non poſſint, næ ille bonos etiam nanciſcetur vicinos.

D. III. In Limbo Patrum.

TERTIO, in Limbo Patrum. Audierunt enim abſque dubio etiam boni & ſancti illi Patres Ioannis natiuitatem, ab iis, qui tunc è viuis exceſſerant, & ad eos commigrârant. Sed quam ob cauſam illos lætatos dicimus? Reſpondeat nobis Gabriel Angelus, qui apparuit Zachariæ & inter alia ei dixit de filio ſuo naſcituro: *Ipſe præcedet ante illum* (Chriſtum) *in ſpiritu & virtute Eliæ, vt conuertat corda patrum in filios, & incredulos ad prudentiam iuſtorum, parare Domino plebem perfectam*. Luc. 1. quaſi diceret, Suâ prædicatione efficiet vt Iudæi increduli diligentes conſiderent ſigna aduentus Meſſiæ à Prophetis præſcripta, & Patribus olim data, indeque eum agnoſcant iam veniſſe; ac proinde, vt quemadmodum Patres eorum Chriſtum venturum ſperauerunt ſummeque deſiderârunt atque amârunt, ita & ipſi eum ſummo deſiderio excipiant & amore colant; hoc enim pacto conuertet corda patrum ad filios, vt filios, ſcilicet ſuos, tempore Chriſti victuros, pro germanis habere & diligere incipiant, à quibus priùs ob incredulitatem & alia flagitia velut ſpurijs & degeneribus auerſi erant. Sanè Iudæis Chriſtus patrem eorum in exemplum fidei proponit. Ioannis 8. cùm ait: *Abraham pater veſter exultauit vt videret diem meum*. monens eos tacitè, vt imitentur patrem ſuum, qui Chriſtum ſummo deſiderio videre cupiebat. Eodem modo Iacob Chriſtum in ſpiritu præuidens, exclamabat: *Salutare tuum exſpectabo Domine*. Geneſ. 49. Quo loco etiam præuidens quoſdam filios ſuos degeneres futuros & Chriſtum proditoriè necaturos, Scribas, inquam, & Phariſæos, qui à Simeone prognati erant, & Pontifices ac Sacerdotes, qui à Leui deſcenderunt, dixit: *Simeon & Leui fratres, vaſa iniquitatis bellantia: in conſilium eorum non veniat anima mea*. Conſilium intellige, quo Chriſto necem machinati ſunt, vt exponit S. Ambroſius, Iſidorus, Rupertus & alij. E contrà præuidens Paulum è ſuo Beniamino progignendum, de eius ad Chriſtũ conuerſione ſibi applau-

applaudit lætabundus, quòd talem ſortiturus eſſet filium, qui ex lupo in agnum, ex prædone Diaboli in prædonem Chriſti, ex perſecutore in Apoſtolum & Doctorem gentium mutandus erat.

Cogitate Auditores, an non parentes & maiores noſtri in cælo iam exiſtentes meritò indignentur filijs & ab eis ſe auertant, ſi videant eos degeneres factos, vel ab auitâ religione in hæreſes abiiſſe, vel in fide Catholicâ impiè viuere, ſeruire mundo, carni, dæmoni, & pollui flagitijs? Quàm multos, putatis, baculos è cælo deijcerent in eos, ſi Deus hoc permitteret? Contra verò ſi videant eos piè viuere & Deo ſeruire, quantum hoc illis pariet gaudium? Hoc igitur eſt, quod Ioannes magnâ ſaltem ex parte præſtitit, cùm ſuâ prædicatione, vitæ exemplo, baptiſmo diſpoſuit & inſtruxit Iudæos ad Chriſtum agnoſcendum, recipiendum, colendum. Hinc boni illi in Limbo Patres mirè recreati ſunt, etiam ipſo die, quo natus eſt Ioannes, futurus ſcilicet Iudæorum Pædagogus.

E. IV. In cælo. QVARTO in cælo, teſtante enim Domino gaudium eſt in cælo coram Angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, pluſquam ſuper nonaginta nouem iuſtis. Atqui noſter Ioannes plurimos peccatores ad pœnitentiam conuerſurus erat, quod non potuit latere Angelos, ſiquidem Gabriel, vnus ex illis, id prædixit Zachariæ: *Multos filiorum Iſrael*, inquit, *conuertet ad Dominum Deum ipſorum.* Quod ſi vnius conuerſio peccatoris gaudium in cælo excitat: quid faciet conuerſio multorum? Si quis ſanctus mortuum adoleſcentem & vnicum filium reſuſcitaret reſtitueretque ſuis parentibus, quantum quæſo illis totique familiæ gaudium crearet? Recordemur illius viduæ, cuius vnicum filium iam elatum reſuſcitauit Dominus, quanto gaudio perfuſa fuerit, cùm recepit filium ſuum. At conuertere peccatorem tantò maius quiddam eſt, quàm reſuſcitare mortuum, quanto plus eſt liberare animam à gehennâ & morte æternâ, eique reſtituere gratiam & vitam æternam. Ita enim S. Iacobus cap. 5. ait: *Qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſaluabit animam eius à morte*, videlicet æternâ. Quid igitur, putatis, gaudij percipiunt beati, cùm vident ſuos liberos, nepotes, fratres & ſorores, eripi à gehennâ & conſtitui in viam ſalutis? *Nullius rei pretium*, inquit S. Chryſoſtomus homil. 3 in 1. ad Corinth, *eſt cum animâ conſtrendum, nec totus quidem mundus. Quare etiamſi diuitias innumeras dederis pauperibus, nihil tale efficies, quale is, qui conuertit animam.* Scio, non tanti æſtimamus nos pretium vnius animæ, ſed æſtimant tamen & norunt ciues cæli, qui vi-
1. dent primò animæ pulchritudinem excedentem omnem mundi decorem. S. Ignatius Loyola, oſtensâ ſibi à Deo pulchritudine animæ ſanguine Chriſti ablutæ, ita zelo animarum exarſit, vt totam vitam per immenſos labores & dolores, ſuamque Societatem illi addixerit. Vident ſe-
2. cundò quanta Chriſtus fecerit pro animarum conuerſione, qui ad hoc de cælo venit & crucem ſubiit, optimus rerum omnium æſtimator.
Vident tertiò gloriam animabus ad Deum 3.
conuerſis paratam: gehennam item impœnitentibus imminentem: audiunt gemitus & vlulatus damnatorum, audiunt querelas de ſuis parentibus, præceptoribus & dominis, Confeſſariis, paſtoribus: vident eorum cruciatus, deſperationes, ſeras & inanes pœnitentias. Hinc gaudium, hinc exultatio beatorum, cùm quem ab illo igne eripi conſpiciunt, quæ ſi nos quoque expenderemus, vtique ad peccatores in ignem inſiliremus, vt eos eriperemus à peccato, nec vnquam lætari niſi in eorum conuerſione poſſemus. Vnde *in Hebraico Euangelio*, ait S. Hieronymus in Epiſtola ad Epheſios cap. 5. *Legimus Dominum ad diſcipulos loquentem: Et nunquam*, inquit, *læti ſitis, niſi cùm videritis fratrem veſtrum in charitate.*

QVINTÒ, in vniuerſo orbe Chriſtiano, qui iam tunc ex ore Zachariæ audiuit, & poſtea re ipsâ expertus eſt Ioannem eſſe præcurſorem & præconem Saluatoris, ac mundi Luciferum, ſolis prænuncium, oſtendit hoc etiam ipſius nomen, quod gratiam ſonat, & ſtatum gratiæ atque Euangelij annunciauit, ſicut turturis vox vernum tempus: vt dicere poſſemus id *Cantic. 2. Vox turturis audita eſt in terrâ noſtrâ*, ſanè primus fuit, qui regnum cælorum nobis annuntiaret: *Pœnitentiam agite; appropinquauit enim regnum cælorum.* Matth. 3. Et propterea Chriſtus dixit: *A diebus Ioannis Baptiſtæ regnum cælorum vim patitur.* Matth. 11. quia ipſe primus docuit id appropinquaſſe. Appropinquauerat autem tempore, notitiâ, affectu, acceſſu. Tempore, quia Meſſias aderat. Notitiâ, quia tunc promittebatur hominibus, cùm in veteri teſtamento ne nominatum quidem fuiſſet: affectu, quia tunc ab hominibus deſiderari incipiebat, acceſſu, quia imminebat eius reſeratio. Itaque gratiæ & gloriæ dona, poſt Chriſtum, modo aliquo debemus etiam Ioanni, quia ea non ſolùm nobis annuntiauit, ſed Chriſtum etiam eorum datorem nobis digito oſtendit. Afferebat ſecum Chriſtus in mundum pretioſam margaritam, ſed mercatorem iſtum mundus non agnouit; Ioannes nobis demonſtrauit & deprædandum exhibuit, dicens: *Ecce agnus Dei. Hic eſt filius Dei, &c. Vidi ſpiritum deſcendentem quaſi columbam de cælo, & manſit ſuper eum.* Ioan. 1. quaſi diceret: Ecce iſte in ſinu gerit regnum cælorum: iſtum inuadite, iſtum ſpoliate, credendo in eum. Fuit autem efficax ea vox Ioannis. Querûntur enim diſcipuli eius: Rabbi, qui erat tecum trans Iordanem, cui tu teſtimonium perhibuiſti, ecce hic baptizat & omnes veniunt ad eum. *Ioannis* 3. Ecce vim illatam Chriſto & regno eius, à diebus Ioannis. Niſi Ioannes nobis Chriſtum demonſtraſſet, vel non agnouiſſemus eum, vel parum firmiter ei credidiſſemus. Quid verò prodeſt habere in horto peſtilentiæ antidotum (*angelicam*) niſi illud nôris? Habuimus in mundo Chriſtum, peccati eliminatorem. Sed hunc oſtendit nobis Ioannes, quem etiam rogabimus, vti eum nobis oſtendat regnantem in cælo.

F. V. In orbe vniuerſo.

CONCIO II.

Vnde tanta Ioanni ſanctitatis fama.

Tria ſunt præcipuè quæ Ioannis apud homines conciliarunt ſanctitatis opinionem:	1. *Eximia eius humilitas.* 2. *Vitæ eius auſteritas.* 3. *Charitas eius in proximum & Deum.*

THEMA.

Ioannes eſt nomen eius, Lucæ 1.

A. CRedibile eſt nomen Ioannis ſub veteri Teſtamento non valde fuiſſe commune; ſiquidem in totâ cognatione Zachariæ nemo erat, qui vocaretur hoc nomine. At ſub lege nouâ adeò tritum & commune factum eſt hoc nomen, vt nulla penè domus ſit, in quâ non aliquis reperiatur Ioannes. Quæ verò cauſa eſſe poteſt huius rei? Sanè ſanctus Dionyſius Alexandrinus Epiſcopus, qui vixit ſub annũ Chriſti 250. teſtatur apud Euſebium lib. 7. Hiſtoriæ Eccleſ. cap. 20. multos ſuſcepiſſe nomen Ioannis Apoſtoli propter admirationem, quam de eo habebant, & propter æmulationẽ, quâ adhuc illum imitandum flagrabant, & quòd à Domino pari ratione diligi cupiebant. Vnde ſimili coniecturâ colligo, plurimos accepiſſe à parentibus nomen Ioannis Baptiſtæ, quia illũ adhuc puerum omnes mirabantur: *Quis, putas, puer iſte erit?* Et quia à Chriſto ſummè dilectus ſummiſque laudibus paſſim celebratus fuit, vti Matthęi 11. *Inter natos mulierum non ſurrexit maior Ioanne Baptiſtâ.* Et denique propter æmulationem tanti honoris & ſanctitatis eius. Non diſplicet hæc ratio. Sed viderint tamen illi qui hoc gaudent nomine, vt eo ſe dignos præſtent, taleſq; exhibeant pro viribus, qualem ſe præſtitit Ioannes. Fruſtra enim æmulantur eius laudes, niſi æmulentur etiam virtutes. Quanquam non ij tantùm, qui hoc nomen habent, id facere deberent, ſed quiſquis appellatur Chriſtianus. Omnes enim eſſe magni volumus, omnes à Chriſto diligi & in die Iudicij laudari, & præmiari. Videamus igitur quâ ratione ad hoc culmen poſſimus peruenire.

Tria ſunt præcipuè quæ homini apud vulgus conciliare ſanctitatis opinionem ſolent. Humilitas, vitæ auſteritas, & charitas eximia in Deum & proximum. Turrim enim perfectionis & ſanctitatis qui vult ædificare, primò fundamentum ponat humilitatis. Secundò murum erigat aſperitatis vitæ. Tertiò tectum imponat charitatis. Hæc omnia in Ioanne eximia fuêre.

B. I. Ex humilitate.

PRIMO eximia fuit eius humilitas. Hæc autem ad ſanctitatem optima eſt via. Sanctus Auguſtinus ad Dioſcorum ſcribit: *Quæ eſt via ad perfectionem? Humilitas, humilitas, humilitas: & ſi millies me interrogares, ſemper reſponderem, humilitas.* Et alius quidam Pater interrogatus. *Quis eſt ſanctus inter homines? Reſpondit: humilis. Quis ſanctior? Humilior. Quis ſanctiſſimus? Humillimus.* Iam verò Ioannis noſtri intuere humilitatem,
1. Primò honores ſibi delatos reſpuit, cùm enim multi Phariſæi & Saducæi ad ipſum veniſſent baptiſmum ſuſcepturi & cogitarent fortè ipſum eſſe Meſſiam, palàm profeſſus eſt ſe non eſſe Meſſiam, ſed eum venturum poſt ſe Iis etiam per legationem interrogantibus an eſſet Meſſias, Elias, Propheta, negauit ſe quenquam horum eſſe, cùm tamen Chriſtus eum dixerit Eliam, & pluſquam Prophetam; adeóque Ioannes ſine mendacio hæc aſſerere potuiſſet. Vrgentibus iiſdem, quid eſſet, tandem reſpondit: *Ego vox clamantis in deſerto.* Voce nihil fragilius. Nimirum continuit ſe Ioannes in imo humilitatis, ne ſuperbiâ elatus ab hoſte vinceretur. Quamdiu Hercules Anthęum terræ filium (vt poetæ finxerunt) ad terram proſtrauit, tamdiu vincere non potuit, recuperante ſemper Antheo vires à ſuâ matre. At vbi eum in altum ſuſtulit, iugulauit.

Secundò ad pedes Chriſti humillimè ſe abiecit, ac velut ſtellula aduentante ſole ſe occultauit, ſéque coram ipſo nihil eſſe proteſtatus eſt, & indignum, qui procumbens ſoluat corrigiam calceamentorum eius *Matth.* 3. Deinde cùm Chriſtus ad eum veniſſet, baptiſmum eius ſuſcepturus, refugit ab hoc munere, dicens: *Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me?* De eodem ad diſcipulos ſuos ait: *Illum oportet creſcere, me autem minui. Qui deſurſum venit ſuper omnes eſt. Qui eſt de terrâ, de terrâ eſt, & de terrâ loquitur: Qui de cælo venit, ſuper omnes eſt.* Ioannis 3. CHRISTI ergo dicta vocat cœleſtia, ſua terrena. Tantus Sanctus tantum ſe humiliat coram CHRISTO, quid agamus nos? 2.

Tertiò humilitatem etiam tenuit in externis rebus, victu, veſtitu, habitatione, &c. cùm tamen nobili genere natus eſſet. Rurſum in eo, quòd nemini manifeſtarit viam ſuam; quam duxit in eremo, abſque dubio mirabilem & angelicam; ſi enim aliquid de eâ aperuiſſet, haud dubiè conſcriptum fuiſſet. 3.

Itaque qui vult ex vobis maior eſſe apud Deum, curet vt ſit minor & omnibus ſe poſtponat. In hoc mundo quidem nemo facilè ad honores ſæculares peruenit, niſi qui nouit per vim ſe ingerere, alios cubito trudere, ſeſe oſtentare, &c. Sed non ita apud Deum; imò qui nouit omnes ſibi præponere, omnibus ſubiacere, neminem contemnere, ſéque abſcondere, ille magnus eſt coram Deo.

C. II. E vitæ auſteritate.

SECVNDO eximia vitæ eius auſteritas. Per hunc homo ſeipſum & carnem ſuam domat, vincit, & quodammodo in angelicam & incorpoream naturam mutat. *Tantum enim proficies,* inquit S. Hieronymus, *quantum tibi ipſi vim intuleris.* Hæc autem in Ioanne præcipua
fuit. Primò quoad habitationem; vixit enim in eremo à pueritiâ, vt colligitur ex Lucâ, vſque ad annum trigeſimum, inaudito exemplo. Cæteri homines mundum priùs deguſtant, ideò poſtea difficiliùs relinquunt. Delectationes enim aliquando deguſtatæ fugientes inſequuntur, & retrahere conantur, vti ſanctum Auguſtinum, cui oggerebant: *Dimittis me nos? &c.* Ioannes mundum nec deguſtare voluit, nec aſpicere, ne eius imaginibus aliquando infeſtaretur. 1.

Secundò

Digitized by Google

2. Secundò quoad victum; Locuſtas enim & mel ſylueſtre edebat. Quanta mortificatio comedere locuſtas? Potus erat aqua; vinum enim & ſiceram non bibit, vt prædictum eſt ab Angelo. Adhæc ieiuniis fuiſſe deditum, ex eo patet, quòd egreſſus è ſolitudine docuerit diſcipulos ſuos ieiunare, quod tamen à ſuis nondum exigebat Chriſtus. Imò S. Baſilius vitam eius vocat perpetuum ieiunium. S. Chryſoſtomus vitam Angelicam. Cardinalis Petrus Damiani continuum martyrium. Dominus etiam de eodem dixit: Venit Ioannes nec manducans neque bibens, id eſt, parciſſimè, nulla adiens conuiuia, &c.

3. Tertiò in veſtitu, qui fuit ex pilis camelorum cum zonâ pelliceâ: Adde lecti duritiem, terram videlicet, continuas propè vigilias, preces & meditationes. Vnde vocatur à ſanctis Patribus Pater Eremitarum & Monachorum, qui exemplum eius ſecuti, vel ab animatis omnino abſtinebant, vel piſces tantùm & volatilia guſtabant, vel ſolis dactylis & arborum fructibus veſcebantur, idque ſemel in die: alij biduo vel triduo ſemel tantùm cibum ſumebant, eumque modicum: quidam ſicco pane victitabant, vt videre eſt in Vitis Patrum apud Proſp. lib. 2. de vitâ contemplat. cap. 19.

Hiſce modis ac mediis domuit & ſubiecit ſibi carnem ſuam, eoque adiumento virginitatem ſeruauit perpetuam. Non mirentur hæretici, ſi impoſſibile ſibi dicant ſeruare virginitatem, quia media requiſita non adhibent. Ioannes erat lilium inter ſpinas. *Cant.* 2. quia vt lilium virginitatis conſeruaret, ſpinis pœnitentiæ & mortificationis vndique ſe ſepiuerat, cibo inſipido, ieiunio, cilicio, ſilentio, ſolitudine. Subit nunc cogitare, quàm nos Ioanni ſimiles ſimus, qui poſt peccata, quæ quotidie patramus innumera, nihil auſteritatis & pœnitentiæ ſubire volumus, cùm tamen Ioannes in ſummâ innocentiâ tam auſterè vixerit. O nos delicatos! omnes volumus in cælo magni eſſe, ſed pati cum Ioanne nolumus. Vtinam ſaltem tribulationes, quas nobis immittit Deus, famem, nuditatem, contemptum, deſolationem humani auxilij, &c. patienter ſuſtineremus.

D. III. E charitate in proximum & Deum. In proximū. 1. Tertio. Charitas in proximum eluxit in Ipſius prædicatione, in quâ totus quodammodò vox fuit ad lucrandas animas. Sanctus Baſilius in *Pſalm.* 28. applicat Ioanni vocem in eo Pſalmo ſepties repetitam, ſenſu litterali nec inappoſitè. Nam primò dicitur: *Vox Domini ſuper aquas: Dominus Maieſtatis intonuit.* Talis vox fuit Ioannes baptizans in Iordane, & prædicans Chriſtum: *Hic eſt, qui poſt me venturus eſt, qui ante me factus eſt, &c.* Et rurſum teſtificans de eo: *Quia vidi ſpiritum deſcendentem quaſi columbam de cælo, & manſit ſuper eum.* Et ibi cùm baptizaret Chriſtum, vox Dei Patris de cælo intonuit: *Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* En quàm bene concordet vox Ioannis cum hac voce Dei. Fecit ille hoc, ne quis in ipſo erraret, credens ipſum eſſe Chriſtum. Fuit etiam hac in re vox turturis, de quâ Cant. 2. legimus: *Vox turturis audita eſt in terrâ noſtrâ.* Vt enim turtur vernali tempore aduenit & gemitu ſuo inſtans ver denunciat; ita & Ioannes prædicatione pœnitentiæ inſtantem Chriſti aduentum & tempus gratiæ nuntiauit mox venturum.

Secundò, *Vox Domini in virtute.* Talis erat 2.
Ioannes, cùm redarguit Iudæos: *Genimina viperarum, quis oſtendit vobis fugere à venturâ irâ?* Phariſæos & Saducæos hac voce taxabat, quòd vti proles viperæ matrem enecant, ita ipſi Christum occidere molirentur, vel quòd malo exemplo, erroribus ac turpi ſimulatione, velut veneno populum inficerent. Fuit etiam *Vox Domini in virtute*, dum os muti Patris aperuit & loquelam ei reddidit. Tertiò, *Vox Domini in magnificentiâ*, cùm ſcilicet magnifica de Chriſto 3.
tulit teſtimonia, & ſe coram illo nihil eſſe oſtendit. Tale fuit illud, cùm diceret: *Venit fortior me poſt me, cuius non ſum dignus, &c.* illud; *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi:* Et illud: *Ego baptizo vos aquâ; ipſe vos baptizabit in Spiritu ſancto & igni, &c.* Et illud: *Illum oportet creſcere, me autem minui. Qui deſurſum eſt, ſuper omnes eſt.* Itē: *Pater diligit filiū, & omnia dedit ei in manus.*

Quartò, *Vox Domini confringentis cedros*, cùm 4.
concionaretur: *Omnis mons & collis humiliabitur.* Quando nimirum ad aduentum Chriſti ſuſcipiendum & credendum præparabat corda ſuperiorum, ſupercilium eorum caſtigando: Sic cùm dixit: *Ne cœperitis dicere: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ.* Luc. 3.

Quintò, *Vox Domini intercidentis flammam* 5.
ignis, cùm ignem luxuriæ & inceſtûs inter Herodem & Herodiadem adniſus eſt intercidere, dicens conſtanti voce: *Non licet tibi habere vxorem fratris tui.*

Sextò, *Vox Domini concutientis deſertum*; cùm 6.
venientibus ad ſe in deſertum prædicauit horrorem iudicij & exterminij, dicens: *Iam ſecuris ad radicem arboris poſita eſt. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* Et cùm de Chriſto ait: *Cuius ventilabrum in manu eius & purgabit aream ſuam, & congregabit triticum in horreum ſuum, paleas autem comburet igni inextinguibili.* Vnde multi perterriti dicebant ei: *Quid ergo faciemus nos?* vti publicani, milites, &c. Luc. 3. Fuit ergo Ioannes terror peccatorum, præſertim in tam aſpero habitu, victu & loco, *ſed & hodie clamat in nobis*, ait S. Ambroſius ſerm. 9. *& vocis ſuæ tonitruo deſerta noſtrorum concutit peccatorum; ac licet dormierit, vox tamen eius viuit. Dicit enim & nobis hodie; parate viam Domini &c.*

Septimò *Vox Domini præparantis ceruos*, cùm 7.
vocauit hominem ad perfectionem & opera ſupererogationis, vt cùm dixit: *Qui habet duas tunicas, det non habenti*; vnam ſcilicet (Græcè communicet) Lucæ 3. Item cùm exemplo ſuo traxit ad eremum & fecit innumeros Anachoretas, qui velut greges ceruorum ibi habitabant. Item cùm homines ad baptiſmum Chriſti & per pœnitentiam ad gratiam præparauit. Ceruæ ad partum feruntur præparari & promoueri tonitrui terrore. In quem ſenſum vertit S. Hieronymus illa verba: *Vox Domini obſte-*

tricans ceruis. Sic per prædicationem Ioannis præparati ſunt homines ad fidem. Vnde de eo dictum: *Ecce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam.* Malach. 3. Hac ergo voce vtinam & nos præparemur ad partum ſalutis, ad ſaltum perfectionis & collium æternorum.

In Deum, Deinde charitas eius in Deum variè reſplenduit.
1. Primò ex eo, quòd in vtero matris ad præſentiam Chriſti exultauit, quaſi impatiens moræ & veluti gigas ad currendum viam ante Dominum.
2 Secundò, quia nunquam lethaliter, & probabiliter nec venialiter eum offendit vnquam, iuxta Eccleſiæ hymnum: *Ne levi ſaltem maculare vitam famine poſſis.*

3. Tertiò, quia diſcipulos ſuos ad Chriſtum miſit, vt & ipſi eum agnoſcerent & ab eo erudirentur: imò diſcipulis ſuis anſam dedit & ſtimulum addidit, vt ſe relicto ſequerentur Chriſtum, dum eum illis demonſtrauit: *Ecce agnus Dei &c.* Ioannis 1. mox enim ad hoc verbum, Chriſto adhæſerunt. Item ad honorem Chriſti omnia ſua direxit opera & verba.

4. Quartò, quia amore Dei omnia, quæ ſunt in mundo bona delectabilia & pulchra, contempſit, & in deſerto deſertus vixit: vitam denique pro Dei gloriâ & iuſtitiâ perdidit.

CONCIO III.

Ioannes cur Angelus dictus.

Sortitus eſt Ioannes hoc nomen.
1. *Quia habuit officium celeſtis nuntij.*
2. *Quia habuit multas dotes Angelicas.*
3. *Quia conuerſatio eius fuit Angelica.*
4. *Proponitur Ioannes in his imitandus.*

THEMA.

Quis, putas, puer iſte erit? Luc. 1.

A. MAgni momenti quæſtione olim gentiles ad Apollinis auream tripodem; Iudæi verò ad propiatorium deferebant, vt reſponſum diuinum acciperent. Nos ad Chriſtum Dominum, ipſam ſcilicet Dei ſapientiam iure merito afferimus: quia de ipſo nobis Deus Pater dixit: *Hunc audite.* Iam verò non exigui momenti quæſtio eſt illa. Cognatorum & vicinorum Zachariæ, de Ioanne: *Quis, putas, puer iſte erit?* Poſuerunt enim hanc quæſtionem omnes in corde ſuo, ait S. Lucas, hoc eſt, accuratè expendebant. Quid ergo ad hoc Chriſtus reſpondet Math. 11. Hic eſt de quo ſcriptum eſt: *Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.* Scriptum verò hoc eſt Malach. 3. vbi miſſio Ioannis, quam Math. 11. Chriſtus modeſtiæ causâ (ne arrogantiæ inſimularetur à Iudæis Patri adſcribit, ipſi Chriſto adſcribitur à Prophetâ dicente: *Ecce ego mitto Angelum meum & præparabit viam ante faciem meã.* De fide igitur eſt, per Angelum illum denotari Ioannem. Magnum & mirum oraculum; hominem verum & purum à Deo vocari Angelum. Summus honos habetur, ſi quem Rex Hiſpaniarum Cognatum ſuum appellat, Quid erit. Auditores, vocari à Deo Angelum? Ponamus ergo in corde noſtro & attentè conſideremus cauſas, propter quas hoc nomen ſortitus eſt Ioannes.

PRIMA, Quia Angeli, hoc eſt, cæleſtis nuntij officium habuit (*Angelus enim non naturæ, ſed officij nomen eſt,* ait ſanctus Gregorius) Miſſus enim à Deo Primò eſt, vt nuntiaret mundo Saluatorem mox adfuturum, imò etiam vt præpararet viam eius. Multi quidem & alij Prophetæ ante Chriſtum miſi fuêre, vt aduentum eius prædicerent; nullus tamen eorum, Angeli nomen à Deo accepit præter Ioannem, quia ſolus iſte Chriſtum immediatè præceſſit & primariò ad id miſſus eſt, vt Chriſtum mox venturum prædicaret & digito oſtenderet. *Multa quidem ſtellæ,* ait Auctor oper. imper. *ante ſolem præcedunt, nuntiantes lucis aduentum: nulla tamen earum Luciferi nomen habere meruit, niſi vna quæ cum ipsâ luce procedit. Sic omnes Prophetæ ante faciem Chriſti præcedunt, nuntiantes aduentum eius: ſolus autem Ioannis præcurſor eſt appellatus: quia non ſolùm aduentum eius annuntiauit, ſed illum ipſum digito ſuo oſtendit.* Par ratio eſt de Angeli nomine, quo ſolus Ioannes condecoratus eſt. B. I. Habuit Angeli officium.

Poſſumus hac in re Ioannem modo aliquo imitari, ſi & ipſi bona nuntia & ſalutis monita vel ſubſidia afflictis & deſolatis afferamus. Solent dicere, qui in ſummâ deſolatione vel afflictione ſolatium vel opem aliam capiunt ab aliquo, de cælo ſibi miſſum eſſe Angelum. Talis Angelus fuit Dauid puero illi Ægyptio, quem in agro dereliquerat herus propter ægritudinem; quando ſuſtulit eum Dauid, & pane ac potu refocillauit penè iam extinctum 1. Reg. 30. Talis Habacuc Danieli, cùm ei in lacu leonum conſtituto, cibum Angeli ductu attulit. Danielis 14. Talis ipſe Daniel Suſannæ, cùm eam iniquè condemnatam & iam ad mortem ductam, liberauit, Daniel. 13. Talis ſanctus Paulinus Epiſcopus filio illi viduæ, pro cuius redemptione ipſe ſe in ſeruitutem vendidit; apud Diuum Gregorium lib. 3. Dialog. cap. 2. Talis puella Alexandrina deſperato illi, qui ob æris alieni multitudinem laqueum ſibi iniecerat, quando ei opes ſuas, quibus illa debita diſſolueret, promiſit, ſimulque vitam ſeruauit; apud Ioannem Moſchum in prato Spir. cap. 207. Talis Venator ille (qui putatus poſtea eſt Angelus) Maximiliano Archiduci, poſtea Imperatori, quando eum per venationem in prærupta loca delatum iamque de ſalute deſperatum inſperatò conuenit, bonoque animo eſſe & præcedentem ſequi iuſſit, atque in viam reduxit, apud Stephanum Pighium. Tales porrò & nos eſſe poſſumus, ſi conſtitutis in morbis & mortis periculo, in ſummâ rerum penuriâ, in deſolatione vel deſperatione; in graui errore vel animi fluctuatione opem adferamus, bene conſulamus, animum erigamus, &c.

Secundò, Miſſus eſt, vt præpararet corda hominum ad recipiendum Saluatorem. Quemadmodum ergo Angeli ſuperiores docent inferiores, & præterea purgant, illuminant & perficiunt

ficiunt homines : ita etiam Ioannes multos filiorum Iſraël conuertit ad Dominum Deum ipſorum : conuertit corda patrum in filios, & incredulos ad prudentiam iuſtorum, Luc. 1. redarguit peccatores, conſuluit ignorantibus, diſcipulos ſuos ad Chriſti ſequelam, adeoque ad perfectionem direxit &c. Primus denique mundo regnum cœlorum annunciauit velut angelus è cœlo miſſus.

Poſſumus & in hoc fieri nos angeli, & Ioannem imitari, vt oſtendit Sanctus Gregorius homil. 6. in Euangelia, dicens : *Huius altitudinem nomini* (Angeli ſcilicet) *etiam vos, ſi vultis, poteſtis mereri. Nam vnuſquiſque veſtrûm in quantum ſufficit, in quantum gratiam ſupernæ aſpirationis accepit, ſi à prauitate proximum reuocat, ſi exhortari ad bene operandum curat, ſi æternum regnum vel ſupplicium erranti denuntiat, cùm ſanctæ denunciationis verba impendit, profectò angelus exiſtit. Et nemo dicat, Admonere non ſufficio, exhortari idoneus non ſum. Quantum potes, exhibe, ne malè ſeruatum talentum, quod acceperas, in tormentis pendere exigaris. Neque enim plus quàm vnum talentum acceperat, qui hoc abſcondere magis ſtuduit, quàm erogare. Et ſcimus quòd in tabernaculo non ſolùm phialæ, ſed præcipiente domino etiam cyathi facti ſunt. Per phialas quippe doctrina exuberans: per cyathos verò parua atque anguſta deſignatur ſcientia. Alius doctrinâ veritatis plenus, audientium mentes inebrias. Per hoc ergo quod dicit, profectò phialam porrigit. Alius explere quod ſentit non valet, ſed quia hoc vtrumque denunciat, profectò per cyathum guſtum præbet. In Dei ergo tabernaculo : idest, in ſanctâ Eccleſiâ poſiti ſi per doctrinam ſapientiæ miniſtrare phialas minimè poteſtis, in quantum pro diuinâ largitate ſufficitis, proximis veſtris boni verbi cyathos date. In quantum vos profeciſſe penſatis, etiam vobiſcum alios trahite, in vias domini ſocios habere deſiderate. Si quis veſtrûm, Fratres, ad forum aut fortaſſe ad balneum pergit, quem otioſum eſſe conſiderat, vt ſecum veniat inuitat. Ipſa ergo terrena actio veſtra vos conuenias, & ſi ad Deum tenditis, curate ne ad eum ſoli veniatis. Hinc etenim ſcriptum eſt : Qui audit, dicat Veni, vt qui iam in corde vocem superni amoris acceperit, foras etiam proximis vocem exhortationis reddat. Et fortaſſe panem vt indigenti eleemoſynam porrigat, non habet, ſed maius eſt quod tribuere valeat, qui linguam habet. Plus enim eſt verbi pabulo victuram in perpetuum mentem reficere, quàm ventrem morituræ carnis terreno ſatiare. Nolite ergo fratres proximis veſtram eleemoſynam verbi ſubtrahere.* Hæc Gregorius.

C. II. Dotes angelicas. SECVNDA, Quia dotes multas habuit angelicas. Primò enim, ſicut angeli infantiam
1. non habuerunt, ſed cum naturâ perfecta, vſu rationis & liberi arbitrij creati fuerunt, breuiſſimo etiam tempore in puris naturalibus ſteterunt, mox gratiâ & gloriâ donati : ita etiam Ioannes ſex menſes tantùm infantiæ & puræ naturæ habuit ; ſexto enim menſe ad præſentiam Chriſti Deiparæ in vtero ſanctificatus eſt & exultauit, pleno item rationis vſu donatus agnouit & ſalutauit Chriſtum. Quemadmodum enim cereus nondum ardens à propinquo ardente cereo accenditur : ita à præſentiâ Chriſti accenſus eſt Ioannes igne cœleſtis gratiæ, & factus eſt lucerna lucens & ardens, vti vocatur à Chriſto.

Secundò, ſicut angeli, præſertim ſupremi, à 2.
ſolo Deo illuminantur : ita & Ioannes in deſerto nullum alium Magiſtrum præter Spiritum S. habuit, eoque Doctore ſapientiſſimus euaſit, ita vt Chriſtum priùs non viſum mox agnoſceret, omnis generis hominibus ſalutis documenta dare poſſet ; Sadducæos item & Phariſæos redarguere, ſcripturam intelligere, fidem auditoribus perſuadere &c.

Tertiò, ſicut angeli in gratiâ mox confirmati 3.
ſunt, vt ab eâ excidere non poſſent : ita etiam Ioannes gratiam acceptam nunquam perdidit, vt iure merito confirmatus fuiſſe in gratiâ ex vtero credatur. Nam, vt ait Diuus Thomas 3 p. quæſt. 27. art. 6. ad 1. *ſanctificatis in vtero creditur præſtitum eſſe, vt de cætero mortaliter non peccarent.*

Non poſſumus in his dotibus ſiue Angelis ſiue Ioanni aſſimilari, vtpote quæ à Dei ſolius gratiâ præueniunt; Poſſumus tamen adultâ in ætate exuere infantiam illam vitioſam, de quâ Apoſtolus. 1. Cor. 14. ait : *Nolite pueri effici ſenſibus*, vt ſcilicet puerilia ſectemini & agatis. Et Prouerbiorum 1. *Vſquequo paruuli diligitis infantiam ?* ſectando ſcilicet vana & caduca bona. Huiuſmodi infantes noluit Iſaias capite 65. eſſe vel tolerari in Eccleſiâ, tempore legis nouæ. Ait enim : *Non erit ibi amplius infans dierum, & ſenex, qui non impleat dies ſuos.* q. d. Renati per baptiſmum adulti, non erunt quaſi infantes, ſed inſtar virorum gratiâ & virtutibus pollentes. Tales autem Chriſtiani primi, qui mox à baptiſmo currebant ad Martyria *magiſq; damnari quàm abſoluti gaudebant*, vt ſcribit Tertullianus libro ad Scapulam Carthaginis Præſidem in Chriſtianos ſæuientem. Iidem mendacium & mollitiem adeò auerſabantur, vt mori mallent, quàm mentiri, teſte ſancto Iuſtino apol. 2. & vt ſpecula, in quibus ſe contuerentur, vitarent ; teſte eodem lib. ad Serenum. Denique de primis Chriſtianis ſcribit ſanctus Hieronymus lib. de ſcript. Eccl. in Philone: *Talis primò credentium fuit Eccleſia, quales nunc Monachi eſſe nituntur & cupiunt, vt nihil vſquam proprium ſit, nullus inter eos diues, nullus pauper, patrimonia egentibus diuidantur, orationi vacetur & pſalmis doctrinæque & continentia, quales & Lucas refert primùm Ieroſolymis fuiſſe credentes.*

Poſſumus & in gratiâ firmiter perſiſtere, ſi media illa adhibeamus, quæ in primitiuâ adhibuerunt Chriſtiani, ſcilicet verbi Dei ſedulum auditum, ſacræ communionis frequentiam & inſtantem orationem. *Erant enim illi perſeuerantes in doctrinâ Apoſtolorum & communicatione fractionis panis & orationibus*, inquit Sanctus Lucas Act. 2. Hominis vitæ conſeruandæ tria ſunt neceſſaria, ſol, panis, halitus. Totidem etiam ſeruant vitam ſpiritalem, ſol verbi Dei, panis Euchariſtiæ, & halitus orationis. Ad huius rei adumbrationem in templo veteri viſebantur Vaſa tria ; Candelabrum ſepticeps, menſa panum propoſitionis, altare thymiamatis : denotantia frequentiam concionis, communionis & orationis.

Digitized by Google

D. III. Conuerſationem. 1. Tertia, Quia Conuerſatio eius fuit angelica: quod apparet primò ex eius vitâ contemplatiuâ, quam egit in deſerto, vbi perpetuò cum Deo conuerſatus eumque contemplatus eſt, quemadmodum SS. angeli ſemper vident faciem Dei & ſtant in conſpectu eius. Audiamus S. Chryſoſtomum hom. 58. in Matth. *Ioannes*, inquit, *ita in terris quaſi in cælo verſabatur. Natura namque neceſſitate ſuperatâ, mirabile quoddam peregit iter, ſemper in hymnis, ſemper in orationibus fuit: nulli hominum antequam ad baptizandum accederet, Deo autem ſoli ſua ſemper offerebat colloquia.*

2. Secundò, Ex eius ſobrietate & cibi potuſq; parſimoniâ; ſiquidem locuſtas & mel ſylueſtre edebat: cibos coctos, delicatos præſertim, habere in Eremo non potuit. Vnde ſanctus Baſilius homil. de Ieiunio notam eius vitam continuum quoddam ieiunium vocat; ad hæc Diuus Chryſoſtomus hom. 10. in Matth. *Ioannes*, ait, *nec tecto indiguit, nec lecto, non menſam vel aliqua huiuſmodi requiſiuit, ſed angelicâ quandam vitâ in carne mortali reſplenduit.* Ipſe Dominus Matthæi 11. de ipſo dixit: *Venit Ioannes non manducans, neque bibens*, hoc eſt, tam ſobriè & modicè, vt ſolo aëre veſci videretur.

3. Tertiò, Ex virgineâ & angelicâ eius puritate, quam perpetuò coluit, imò & pro caſtitate tuendâ occubuit. *Virginitas* autem *eſt angelorum vita*, inquit ſanctus Athanaſius lib. de Virginitate. Imò ipſe Dominus dixit beatos in cœlo futuros ſicut angelos Dei, quia ibi nec nubunt nec nubuntur. Matth. 22. Fuit autem Ioannes *lilium virginitatis*, vti vocatur à Theodoro Studitâ in Orat. de Baptiſt. *Lilium* inquit, illud *inter ſpinas* Cant. 2. vallatum vndique deſerti aſperitate & pœnitentiæ duritie aduerſus carnis illecebras.

4. Quarto, Ex vitæ innocentiâ. Nunquam enim peccauit, ſaltem grauiter & mortaliter. Quin etiam credunt aliqui, nec venialiter deliquiſſe, vt videtur inſinuare Eccleſia in hymno: *Ne leui ſaltem maculare vitam famine poſſes.* Optimè ſanctus Gregorius in Iob 2 ait: *Nunquid credimus aliquid fuiſſe, quod in vitâ Ioannis mors tergeret? Sed quando ille vel in cibo peccauit, qui locuſtas ſolummodò & mel ſylueſtre edit? Quid Deo vel de qualitate ſui tegminis deliquit, qui Camelorum pilis corpus operuit? Quid de conuerſatione ſuâ offendere potuit, qui de eremo non receſſit? Quid illum loquacitatis reatus polluit, qui diſiunctus longè ab hominibus fuit? Quando illum vel ſilentij culpa attigit qui veni[illegible] ad ſe tam vehementer increpauit, dicens: Genimina viperarum, quis demonſtrauit vobis fugere à venturâ irâ?* Fuit ergo Ioannes in deſerto quaſi Cupreſſus quæ nec cariem admittit, nec rimam temerè aperit; vnde ex eâ ſtatuæ fiebant teſte Pierio lib. 52. Hierogl. Cariem peccati non admiſit, nec vel rimam vnam aperuit dæmonis ingreſſui.

E. IV. Imitandus in his Ioannes. Supereſt, vti nos pro modulo noſtro imitemur in his Ioannem. Et primò quidem ſi non poſſumus ſedulæ vacare contemplationi, poſſumus ſubinde ſaltem aliquoties in die eleuare animum ad cælum Deoque coniungere per orationem & myſterij alicuius contemplationem, de diuinis attributis, paſſione Domini, cæleſti gloriâ &c. Quemadmodum capilli adornant caput; ita ſanctæ meditationes (quæ ex capite prodeunt vt capilli) animam, quia ſi illis deſtituatur, non ſolùm calua & turpis eſt coram Deo, verùm etiam imbecillis ad reſiſtendum dæmoni, carni, mundo. Vti enim Samſon capillo detonſus omne robur perdidit, & Philiſtinorum præda factus eſt: ita qui ab orationis & contemplationis ſtudio deficit, robur ſpirituale perdit.

Secundò, Quis non poteſt ſtudere ſobrietati, ſaltem ita vt ſemper ſibi præſens & ad quæuis munia expeditus ſit; ſiquidem ebrietas longè plus moleſtiæ affert homini, quàm ſobrietas. Potuerunt hoc gentiles; non poterunt Chriſtiani? Tradit Xenophon antiquos Perſas ad panem nihil niſi naſturcium adhibere ſolitos: hinc apud eos turpe habitum, ſpuere; tanquam crapulæ nota eſſet. Plato item lib. 3. de Rep. docet tempore Homeri Catharrum non fuiſſe cognitum, ſed primum ætate ſuâ innotuiſſe, cùm non ſemel, vt olim, ſed bis in die comedere, imò comeſſari cœperunt homines. Hinc Cyrus Perſarum Rex ſimplicem & tenuem Perſarum victum præferebat Medorum deliciis; quòd hi per multas epularum ambages, illi verò rectâ & compendioſâ viâ ad eundem terminum, cibi videlicet ſatietatem, peruenirent. Xenoph. libr. 1. de Cyri pæd. 2.

Tertiò, Caſtitatem, ſi non ab Angelis & Ioanne, diſcere poſſumus ab Arianis illis Wandalis, qui Duce Genſerico Africam occupârunt & vaſtârunt, biennio ante mortem S. Auguſtini Hippone in Africâ degentes. Illi enim teſte Saluiano Epiſcopo Maſſilienſi lib. 7. de vero iudicio Dei, cæterâ crudeles & improbi, caſtitatem tamen mirè coluerunt, nec virorum modò, ſed & fæminarum impuritates abominati ſunt, horruerunt lupanaria, meretrices ad matrimonia compulerunt, legibus ſeueris libidines coërcuerunt, & in hoc Romanos & Catholicos magnoperè confuderunt, imò tandem ſuo exemplo caſtos effecerunt. Baron. anno 428. 3.

Denique ſi non omnia prorſus, grauiora tamen peccata & quæ deditâ committuntur operâ, vitare poſſumus. Hoc ergo nunc agamus, vt qui inter Angelos aliquando conſtitui & viuere æternùm volumus, Angelorum vitam & mores hic addiſcamus, & quantum fas eſt, induamus.

CONCIO IV.

Præſagia vitæ.

Aſſignantur coniecturæ, ex quibus probabiliter cognoſcitur bonitas vel malitia liberorum.
1. Sunt omnia prænia.
2. Vita & mores parentum.

rentum.
3. *Inſtitutio magiſtri.*
4. *Conuictus & ſocietas bonorum vel malorum.*
5. *Vitæ primordia.*

THEMA.

Quis, putas, puer iſte erit?
Lucæ 1.

A.] VVlgata & parentibus vſitata quæſtio iſta eſt: *Quis, putas, puer iſte erit?* cùm vident raram indolem ſe prodere in ſuis liberis, ſiue bonam ſiue malam. Sed nec parui momenti quæſtio iſta eſt. Si enim præuiderent parentes bonos futuros liberos ſuos; vtique non gauderent tantùm, ſed etiam conatus illorum ſtrenuè adiuuarent: viciſſim verò, ſi malos futuros prænoſſent, malos eorum conatus & machinationes omni ſtudio impedirent viaſque eorum malas ſpinis ſepirent. Contingit enim non tarò vt de peruerſo filio dicatur: Bene cum illo actum fuiſſet, ſi in primo balneo fuiſſet ſuffocatus. Et de proditore ſuo ſcimus Dominum dixiſſe: *Bonum erat ei, ſi natus non fuiſſet homo ille.* Math. 16. Multùm igitur refert prænoſſe puerorum indoles. Sed quis dicet nobis quid ex ætate tenerâ futurum aliquãdo ſit? Ego ſanè diuinator non ſum, ſed tamen coniecturas aliquas digito notabo, ex quibus valde probabiliter poterit cognoſci, bonine an mali ſint futuri liberi.

Cognoſcuntur PRIMO, ex præuiis ominibus, quæ multoties contingunt iis, qui aut

B. 1. Ex præuiis ominibus.

inſigniter boni aut inſigniter mali ſunt futuri. E Bonorum numero eſt inprimis ſanctus Ioannes in hodierno Euangelio, in cuius ortu mira Dei potentia oſtenſa eſt, præſagiens eum futurum magnum virum: ſanctus Ambroſius, in cuius ore dum adhuc infans eſſet, examen apum conſedit, quod diuinam viri eloquentiam præmonſtrabat, vt inquit Paulinus in eius vitâ: ſanctus Dominicus, cuius mater grauida ſibi viſa eſt in quiete continere in aluo catulum ore præferentem facem, quâ editus in lucem orbem terrarum incenderet; quo ſomnio ſignificabatur fore, vt ſanctus Dominicus ſplendore ſanctitatis & doctrinæ cunctos ad Dei amorem inflammaret. Sanctus Ephrem è cuius adhuc pueri ore viſa eſt parentibus prodire vitis, quę omnem regionem repleret: ſignificabat autem quantum ſe ſparſura eſſet eius ſanctitas & doctrina. Sanctus Bernardus, cuius mater grauida viſa ſibi eſt gerere in vtero catulũ candidum, in dorſo ſubrufum, multos latratus edentem: quo ſignificabatur fore eum inſignem Eccleſiæ defenſorem, morum deprauatorum & hæreticorum inſectatorem. In vitâ ſancti Bernardi lib. 1. cap. 1. Sanctus Willebrordus & ſanctus Columbanus, quorum mater, illius quidem Lunam nouam creſcentem in plenilunium: huius verò, ſolem videre ſibi viſa eſt vtero geſtare: quòd vterque terram, in quam deueniſſet, illuſtraturus eſſet virtute & doctrinâ Albinus Flaccus in vitâ ſancti Willebrordi & Ionas Abbas in vitâ ſancti Columbani Sanctus Andreas Corſinus Epiſcopus Feſulanus, cuius mater viſa ſibi eſt per quietem lupum peperiſſe, qui poſtquam ingreſſus eſt in templum, mutatus ſit in ouem: ſignificabat autem fore eum initio moribus aſperis, ſæculo & venationibus deditum & parentibus immorigerum, vti factum. Idcirco enim mater ſolebat ei dicere adhuc iuueni: Verè tu es lupus ille, quem vidi per quietem. Verùm ex hoc ipſo matris verbo territus & emendatus filius, ingreſſus eſt templum & monaſterium Carmelitarum, ibique Deo ſeruiens in agnum & virum ſanctum mutatus eſt. Surius 6. Ian. quò referre poſſumus ſtrenuum illum Ducem Georgium Caſtriotum, vulgò Scanderbegum; qui matri ſuæ viſus eſt veluti ſerpens quidam totam Epirum operire & caput in Turciam protendere, quòd Epirum Turcæ erepturus & grauia damna illaturus eſſet: Acinacis præterea brachio impreſſam effigiem ab vtero tulit materno, quòd ſtrenuus bellator futurus & fidei Chriſtianæ propugnator. Barletius in eius vitâ lib. 5. cap. 82. E malis eſt Conſtantinus Copronymus, qui hoc nomen inde accepit, quòd baptiſmi fontem infans colluttularit, præſagio futuræ impietatis & iconomachiæ, vt propheticè interpretatus eſt ſanctus Germanus Patriarcha apud Baronium anno 719. quod idem de Luthero refert Ioannes Nas in Centuriâ ſuâ. Henrici III. Imperatoris Mater Agnes viſa ſibi eſt parere Draconem virulentum, qui & factus eſt virulentus hoſtis Eccleſiæ & Papæ. Baronius anno 1051.

SECVNDO, ex parentum vitâ & moribus. C. II.
Rarò enim fallit dictum Germanorum **Der Apffel falt nit weit von dem Stamb.** Et Ex parentum vitâ. 1.
quod Latini dicunt: *mali corui malum ouum.* Nam primò filiorum complexio ferè talis eſt, qualis parentũ. Vnde Diogenes videns adoleſcentulum ex temulentiâ deſipere, dixit: *Ebrius te ſeminauit Pater.* Poterat eâdem ratione dicere parentibus eius, ſi vitium eorum nouiſſet: Parentes ebrioſum habebitis filium. Et propterea mater Samſonis iubetur ab Angelo vinum & ſiceram non bibere, & immundis non veſci, eò quòd filius ei naſciturus, futurus eſſet Nazaræus, (Iudic. 13.) cui hominum generi non licebat vinum & ſiceram bibere, nec immundis veſci. Iubetur ergo mater habitura talem filium, & ipſa talem ſe exhibere.

Secundò filij parẽtum exempla plerumque imitantur, quia ea, quæ parentes agunt, recta exiſtimant, eaque cùm ferè ſola intueantur, ſola arripiunt & fortiter ſibi imprimunt. Hinc ſolemus dicere: **wie die alten ſunghen alſo pipiken die iunghen.**

Tertiò parentes boni & pij merentur à Deo accipere liberos bonos, & ſæpe impetrant tales precibus & lacrymis, quemadmodum mater ſancti Auguſtini Monica, cui petenti cum lachrymis ab Epiſcopo quodam, vt filium ad

 frugem

frugem reuocaret, reſpondit Epiſcopus: *Vade, fieri enim non poteſt, vt filius iſtarum lachrymarum pereat.* Dicti veritatem euentus demonſtrauit. Auguſtinus libr. 3. Confeſſionum cap. vltimo. Jta ſanctus Richardus meruit accipere ſanctiſſimos liberos, Wilibaldum, Wunibaldum, Walpurgam. Viciſſim mali parentes merentur puniri malis & peruerſis liberis, quod ſi non ſemper, ſæpiùs tamen illis contingit.

D. III. Ex inſtitutione Magiſtri.

TERTIO, ex Magiſtris & inſtitutione. Vt enim equi generoſi, ſi à primis annis rectè inſtituantur, egregij & ad omnem vſum accommodi fiunt: ſin minus, efferati & inutiles: ſic & liberi præſertim ingenui. Lycurgus Lacedæmoniorum Legiſlator quanta ſit vis educationis, ciuibus oſtenſurus, duos Catulos eiuſdem matris aſſuefecit, vnum venationi in ſyluâ, alterum in culinâ patinis ablingendis: quo facto, ad diem dictim produxit vtrumque in forum, & hinc quidem lebetem carnium poſuit, illinc leporem dimiſit, currentibus è veſtigio canibus, illo ad eſcas, hoc ad leporem. Plutarch. in Lacon. Hunc in modum filij qui domi tantùm ad culinam & menſam educantur, helluones fiunt inutiles: qui verò extra paternam domum aluntur in ſtudiis, ſeruitiis, &c. boni & vtiles. Exemplo ſunt (pauciſſimis fortè exceptis) qui quàm bene vel quàm malè à teneris inſtituti ſunt omnes, tam boni poſtea vel mali euaſerunt. Hinc tantus euaſit Samuel, quia in templo educatus: S. Ioannes Baptiſta, quia in Eremo vitam ſolitariam puer agere cœpit. Deipara, quæ in templo ſanctiſſimè educata fuit. Nimirum includenda & intra diſciplinæ terminos continenda eſt tenera ætas, ad inſtar horti aut vineæ, quæ niſi ſepe circumdetur & præterea à cuſtode ſeruetur, certò diripetur, vti Iſaiæ 5. ait Dominus: *Oſtendam vobis quid faciam vineæ meæ: auferam ſepem eius, & erit in direptionem: diruam maceriam eius, & erit in conculcationem: & ponam eam deſertam: non putabitur & non fodietur: & aſcendent vepres & ſpinæ.* Tales autem euadunt ij, quibus in iuuentute ſubtrahitur diſciplina. Ieremiæ Prophetæ oſtendit Deus viſionem, & ab eo quæſiuit: *Quid tu vides Ieremia?* qui reſpondit: *Virgam vigilantem ego video.* Et Dominus: *Bene vidiſti.* Ierem. 1. Optimum hoc prognoſticum eſt. Auditores, bonos futuros filios veſtros ſi in ædibus veſtris videatur virga vigilans ſuper eos, vtpote feneſtræ adhærens aut alio loco conſpicuo propoſita. Bene videtis parentes, ſi virgam hanc vigilantem in veſtris dominibus videtis; Malè verò econtrà, ſi virgam dormientem & neglectam diſciplinam. Ad hos enim pertinet altera illa viſio Ieremiæ oſtenſa & immediatè ſubiecta ollæ ſcilicet ſuccenſæ, quæ exſpectat indiſciplinatos filios, ſeu hic ſeu in altero ſæculo. Videte igitur hîc virgam vigilantem ſuper filios veſtros, ne ibi ſubter eiſdem videatis ollam ſuccenſam.

E. IV. Ex ſocietate.

QVARTO, ex conuictu & ſocietate bonorum vel malorum. Non enim fefellit Pſalmiſta cùm ſcripſit Pſalmo. 17. *Cum ſancto ſanctus eris, & cum peruerſo peruerteris.* Et Sapiẽs Prou. 13. *Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit: amicus ſtultorum, ſimilis erit eis.* Sic dicitur: *Qui propè claudum habitat, diſcit claudicare.* Hinc prædixit Deus Iſraëlitis, eos à Chanæis viris & mulieribus peruertendos & deflexuros ad Idola ſi cum illis amicitias contraherent, & ſe illis iungerent: *Certiſſimè*, inquit, *auertent corda veſtra, vt ſequamini Deos earum.* Exod. 34 Et 3 Reg. 11. idque in ſe expertus eſt ſapientiſſimus Salomon. Cœpit idem Salomon ſubodorari filium ſuum Roboam futurum ſtultum & peruerſum, Eccleſ. 2. cùm ait: *Deteſtatus ſum omnem induſtriam meam, quâ ſub ſole ſtudioſiſſimè laboraui, habiturus hæredem poſt me, quem ignoro, vtrũ ſapiens an ſtultus futurus ſit.* Potuit autem hoc colligere ex coætaneis pueris, quos nullo habito delectu ei adiunxerat & cum eo nutrierat in delitiis (vt colligit ibi Sanctius) à quibus & poſtea deprauatus eſt & ſeductus, vt perderet magnam regni ſui partem 3. Reg. 12. 2. Paralip. 13. Nihil enim magis nocet teneræ adhuc & rudi ætati, quàm prauorum conſuetudo, præſertim ſi cum iis à rudioribus annis adoleuerit. *Difficilè* enim, vt ait S. Hieronymus ad Lætam, *eraditur, quod rude animi perbiberunt, neque lanarum Conchylia ad priſtinum candorem reuocari poſſunt.* Et rurſum ibidem: *procul ſit ætas laſciua puerorum, ipſæ puellæ & pediſſequæ à ſæcularibus conſortiis arceantur, ne, quod malè didicerint, priùs doceant.* Quod bene notandum parentibus, qui hoc ſacro die dimittunt filios & filias ſuas ad choreas & laſciua carmina circa ignem (vt vocant ſolſtitialem) modulanda, vbi iuniores ab adultioribus perdiſcunt leuitates & laſciuias.

F. V. Ex Vitæ primordiis

QVINTO ex vitæ primordiis, nam vt eſt in Prouerbio: *Curuum ſe præbet quod in vncum creſcere debet.* Et: *Vrit maturè quod vult vrtica manere.* Et: *Quod noua teſta capit, inueterata ſapit.* Communiter enim quiſque qualem ſe exhibet in adoleſcentiâ, talem ſe inueniet in ſenectute, teſte Sapiente Prouerb. 22. *Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cùm ſenuerit non recedit ab eâ.* Et Prouerb. 20. *Ex ſtudiis ſuis cognoſcitur puer:* Exemplo eſt S. Thomas Aquinas, qui adhuc infans chartam verſans, imò comedens, ſignificabat quam ſtudioſus & litterarum amans, quantuſq; Doctor aliquando futurus eſſet. Item Samuel, Auguſtinus, Bernardus; Chryſoſtomus, &c. quorũ indoles à teneris ſe prodidit, quanti eſſent futuri. Tobias Senior item cùm eſſet iunior, nihil tamen puerile geſſit: *Aliis pergentibus ad vitulos aureos, ipſe pergebat in Ieruſalem ad Templum Domini.* Tobiæ 1. Etiam Areopagitæ damnârunt puerum, accuſatum, quòd coturnicum oculos crudeliter confixiſſet: inde enim colligebant futurum eum aliquando immanem & crudelem. Quintilianus lib. 5. cap. 9. Eluxit etiam in Alexandro Magno in ætate immaturâ regia indoles, quando Bucephalum, equum ferociſſimum, de quo frænando omnes deſperabant, mirâ dexteritate ſolus edomuit, & commodum ſibi reddidit. Quam ob cauſam exoſculatur eum Pater, velut nato ad res maximas dixit: *Quære fili par tibi regnum, ſi quidem Macedonia tui non eſt capax.* Vt in eius vitâ.

Quare vultis ſcire parentes, quales olim

futuri

Digitized by Google

ſuturi ſint filij & filiæ veſtræ? Attendite ad eorum ſtudia & mores pueriles ac iuueniles. Tractant aleas & luſorias chartas? aleatores, & tandem fures ne fiant, meritò timere. Tractant pocula & patinas? gulones eos videbitis. Tractant nummos & amant illos? quid ſi auari fiant? Tractant ſpecula? veſtium nouitates admirantur & quærunt? Superbulos & comptulos, Veneris alumnos alitis. Tractant Roſaria vel libros? pios vel ſtudiis addicto fore non temere ominamini. Itaque ſi ad malum pronos illos videtis, in tempore mederi ſtudete. Frangi poteſt praua indoles accuratâ inſtitutione. Vaſculum ex argillâ nondum induratâ, ſi minùs accomodè factum ſit, frangi & in aliud vas commodum flecti ac mutari poteſt. Vnde figulus ille apud Ierem c. 2. cùm feciſſet vas è luto, quòd mox diſſipabatur: *conuerſus fecit illud vas alterum ſicut placuerat in oculis eius*, vt dicitur ibi. At vbi vas æſtu fornacis induratum eſt, aliter fingi nequit. Vos parentes figuli eſtis, liberi veſtri argilla, mollis quidem in ætate tenerâ, indurata verò in maturâ Ergo ſi à naturâ ad malum compoſitos eſſe filios veſtros cernitis, flectite adhuc teneros & mutate in vaſa honoris vaſa contumeliæ. Rurſum ſi eoſdem ad laudabilia ſtudia videtis inclinatos, nolite eos abſtrahere ad ea quæ oderunt. Laudat ſanctus Gregorius Nazianzenus in Epiſtolâ ad Eudoxium conſuetudinem Athenienſium, *Proponebantur*, inquit, *publicè cuiuſuis artificij inſtrumenta, atque illa ducebantur adoleſcentes quocumque tum quiſque delectabatur & ad quod occurrebat, illius edocebatur artificium, propterea quòd quæ ad naturæ ductum fiunt, plerumque benè ſuccedunt, quæ præter naturam præſumuntur, fruſtra tentantur.* Denique ſi videatis bona liberorum veſtrorum omina, curate vt tales euadant, quales ſe promittunt Si mala: curate vt in tempore remedium adhibeatis, vt ita cum parentibus Ioannes Baptiſtæ gaudeatis & congratulentur vobis non vicini tantùm, ſed & Angeli, & omnes cælis Ciues.

CONCIO V.

Quâ ratione voluntati diuinæ noſtra conformanda ſit?

Voluntas noſtra debet diuinæ conformari,
1. *Accuratè.*
2. *Conſtanter tam in aduerſis quam proſperis.*
3. *Indifferenter, vndecumque mala procedant.*
4. *Vniuerſim, non ſolùm in proprijs, ſed etiam communibus malis.*
5. *Prudenter, varijs modis inquirendo Dei voluntatem.*

THEMA.

Nequaquam ſed vocabitur Ioannes. Luc. 1.

A. PEſſima & optima vox eſt hæc: *Nequaquam.* Peſſima, quia per illam peruertit & à lege diuinâ auertit Euam, & per hanc Adamum ſerpens, dicens: *Nequaquam moriemini ſcit enim* DEVS, &c. Geneſ. 3. Optima quoque eſt, quia per eam Eliſabetha voluntatem Dei ſtabiliuit & viro ſuo perſuaſit, dicens: *Nequaquam, ſed vocabitur Ioannes*; quia ſcilicet cognouerat, Deum ſic mandaſſe. Magnus in ſerpente liuor ad euertendam Dei legem: magnus in Eliſabethâ zelus ad eandem ſtatuendam. Reclamabant huic vicini & cognati: reuocare eam à propoſito poterat nomen Mariti, filio imponendum; verùm nihil hæc potuerunt, ad puerperam à Dei voluntate auocandam: præclaro poſteris documento, vt in omnibus & per omnia Dei voluntatem humanæ præferamus ſerioque obſeruemus. Quod quâ ratione faciendum ſit nunc audiamus. B.

PRIMÒ, Accuratè; ſiquidem Dei voluntas I.
æquiſſima eſt & totius æquitatis regula, à quâ Accuratè.
ſi vel in minimo deflectimus, illico peccatum admittimus, & Deum ad iracundiam prouocamus pœniſque obnoxij ſimus. In hiſtoria Fratrum Minorum p. 1. libr. 1. cap ſeptimo legimus S. Franciſci regulam conſcriptam quidem in monte Caincrio, necdum tamen Pontifici pro Confirmatione oblatam, cùm quibuſdam ordinis eius miniſtris rigoroſior debito videretur, in eorum præſentiâ de cælo confirmatam eſſe hac voce: *Franciſce volo vt regula tua, quemadmodum ſcripta eſt, obſeruetur ad literam, ad literam, ad literam, ſine gloſſa ſine gloſſa ſine gloſſâ vel minimâ.* Voluntas Dei regula eſt à nemine repudianda, regula eſt ipſius Dei, ita que obſeruanda & acceptanda eſt ad literam & ſine gloſsâ. Neque enim poſſunt vel debent immutari Dei ordinationes & conſilia. Audiamus certè Dauidem dicentem Pſalm. 18. *Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri nimis.* Nimis, inquam, exactè, quia nimis magnus eſt Deus: Nimis æqua ſunt mandata: nimis magna obſeruantium præmia: nimis magna præuaricantium ſupplicia. Audimus & in hodierno Euangelio Eliſabetham magnâ contentione reclamantem iis, qui Dei ordinationem infractum ibant: *Nequaquam*, exclamat, *ſed vocabitur Ioannes*; quia ſcilicet ita placuit Deo.

SECVNDÒ, Conſtanter, tam in aduerſis, C.
quàm in proſperis. Sic præcipitur Ioſue: *Ne* II.
declines ab eâ (lege.) *neque ad dexteram neque ad* Conſtanter.
ſiniſtram. Dextera eſt ſtatus proſperitatis, ſiniſtra aduerſitatis. Iam verò ſunt nonnulli, qui dum bene cum ipſis agitur, bene de Deo ſentiunt & cum eo conueniunt: at verò cùm malè habentur & calamitate aliquâ premuntur, recalcitrant & mordent velut equi calcaribus aut virgâ vexati, qui pabulum præbentibus blandiebantur. Infantium indolem nouimus: cùm à patre læduntur, iam nolunt eſſe ipſius, ſed ſui. Si priùs quæſiuiſſet Pater; cuius es? Tuus, dixiſſet filius. At paululum offenſus aut virgulâ percuſſus, renunciat parenti eiuſque amori. Ita cum Deo agunt, qui paruuli ſunt virtutibus, debiles in fide & amore Dei. *Nolite pueri effici ſenſibus*, inquit Apoſtolus 1. Corinthior. 14. Nolite Deo contradicere, etiamſi cædat virgis, ſecet, vrat, variiſque calamitatibus premat; ſemper id repetentes, quod Pſal. 118. ait Dauid: *Tuus ſum ego, ſaluum me fac, quoniam iuſtificationes tuas exquiſiui.* Sunt è contrà alij, qui, dum

morbo

morbo periculoſo ſimiliue afflictione premuntur, ſe totos Deo tradunt, eiuſque voluntati committunt: at vbi conualuerunt & periculo exempti ſunt, vitâ poſteriore totum id retractant, Deique obliuiſcuntur. Non ita nos, Auditores; neque ad ſiniſtram neque ad dextram declinemus à Dei voluntate. Laudatur inter Iudices Hebræos Aod, qui vtrâque manu vtebatur velut dextrâ; vnde & ſiniſtrâ Regem Moab Eglonem confodit. Iudic. 3. Huiuſmodi ambidextri ſunt, qui in vtraque fortunâ viros ſeſe præbent & Deo ſemper adhærent; qui ſic aduerſis, tanquam proſperis gaudent: maledictis tanquam encomiis exultant: paupertatem tanquam diuitias, morbum tanquam ſanitatem perferunt. *Qualem beatum Iob meruiſſe legimus*, (inquit Abbas Theodorus apud Caſſian. collat. 6. cap. 10.) *qui vtique per dexteram coronabatur, quando ſeptem filiorum pater opulentus ac diues incedens, quotidiana pro eorum purificatione ſacrificia Domino offerebat: non tam ſibi eos quàm Deo ſuſceptos ac familiares cupiens exhibere: quando ianua eius omni aduenienti patebat: quando erat pes claudorum, & oculus cæcorum: quando de velleribus ouium eius humeri calefiebant infirmorum: quando erat Orphanorum pater & vir viduarum: quando nec in corde quidem ſuo ſuper inimici ſui ruinâ gauiſus eſt. Idemq; rurſus per ſiniſtram partem, ſublimiore virtute de aduerſitatibus triumphabat: cùm ſeptem filijs vno orbatus momento, non vt pater acerbo luctu conficiebatur, ſed vt verus Dei famulus ſuper creatoris ſui voluntate gaudebat: cùm ex locuplete pauperrimus, nudus ex diuite, ex valido tepidus, ex inclyto & glorioſo ignobilis atque deſpectus incorruptam animi fortitudinem retentabat. Cùm denique omni ſubſtantiâ atque opibus deſtitutus, ſterquilinij erat factus habitator: & velut quidam corporis ſui ſeueriſſimus carnifex, teſtâ radebat ſaniem profluentem: atque ex omni parte membrorum, glebas vermium merſis in profundo vulnerum digitis detrahebat. In quibus cunctis in nullam deſperando prolapſus eſt blaſphemiam: nec aduerſus creatorem ſuum in aliquo murmurauit: quin imò nequaquam tantâ tentationum mole atque acerbitate conterritus: ipſum quoque, quod ex omni priſtinâ facultate ſuo corpori ſuperfuerat, indumentum, quodq; ſolum, quia ipſo veſtiebatur, à diaboli potuerat vaſtatione ſaluari: reſcindens atque abijciens adiecit ſuper illam, quam duriſſimus prædo intulerat ſpontaneam nuditatem. Comam quoque capitis, quæ ſola de prioris gloriæ reliquiis intacta remanſerat, vexatori ſuo proiecit abſciſſam: & amputans etiam id quod ſæuiens reliquerat inimicus, illa cœleſti aduerſus eum voce tripudiat & inſultat: Si bona ſuſcepimus de manu Domini, mala non ſuſtinebimus? Nudus egreſſus ſum de vtero matris meæ, nudus reuertar illuc. Dominus dedit, Dominus abſtulit: quomodo Domino placuit, ſic factum eſt: ſit nomen Domini benedictum. Ambidextrum meritò dixerim & Ioſeph: qui in proſperis gratior patri: religioſior fratribus: acceptior Deo: in aduerſis cauſis domino fidelis: carceris mitiſſimus vinctis: iniuriarum immemor: beneficus inuidis, & quantum in ipſis fuit, interfectoribus fratribus non ſolum pius, ſed etiam munificus inuenitur. Hi ergo eorumq; conſimiles rectè ἀμφοτεροδέξιοι, id eſt, ambidextri nuncupantur: Vtrâque enim manu vtuntur pro dextrâ, & inter hæc, quæ Apoſtolus dinumerat tranſeuntes pariter dicunt: Per arma iuſtitiæ quæ à dextris ſunt & à ſiniſtris: per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam, &c.*

Tertio, Indifferenter, vndecumque procedant mala & calamitates, quæ nobis accidunt, ſiue à Deo immediatè, ſiue ab hominibus, amicis vel inimicis, ſiue à creaturâ aliâ. Scire enim debemus, Dei nutu & imperio fieri, quidquid in orbe fit, citra Dei voluntatem nihil poſſe contingere, ſecluſo peccato, cuius auctor eſſe Deus non poteſt; ac licet mediis cauſſis ſecundis multa nobis contingant, nihil tamen nocere nobis poſſunt, niſi ex voluntate & ordinatione Dei. Ipſe numerauit capillos noſtros, ſine eius nutu nec paſſer nec folium cadit ex arbore: nihil ergo fortunæ, nihil caſui, nihil hominum ſtudiis adſcribere nos oportet, ſed Dei ordinationi. Vnde Amos 3. dicitur: *Si eſt malum in ciuitate, quod non fecit Dominus?* malum ſcilicet pœnæ, non culpæ. Duo enim ſunt in peccato: motus ſeu actus exterior, & inordinatio voluntatis, quâ homo deuiat à Dei lege. Primum eſt à Deo, alterum ab homine; ſicut ambulatio claudi eſt à virtute animæ motiuâ, claudicatio verò à vulnere. Quare licet ab ipſo dæmone mala nobis inferantur, Dei tamen ordinationi, non diabolo adſcribenda ſunt; ſiquidem is in hoc Dei miniſter & inſtrumentum eſt. Vnde 1. *Reg.* 18. Dæmon, qui vexabat Saülem, vocatur *ſpiritus Domini malus.* Quomodo ſpiritus Domini, ſi malus? Explicat id ſtatim textus, cùm dicit: *Exagitabat ipſum ſpiritus nequam à Domino.* q. d. immiſſus in eum à Domino. Hoc expendens ſanctus Auguſtinus in Pſam. 31. ait. Diuum Iob à dæmone ſpoliatum, non dixiſſe: Dominus dedit, diabolus abſtulit; ſed (referendo omnia in Deum) *Dominus dedit, Dominus abſtulit.* Itaque ſicut medicinam à pharmacopœio nobis præparatam libenter acceptamus, cùm ſcimus eius confectionem à Medico illi præſcriptam; & ſicut non dubitanter credimus & obſequimur horologio, quod ſcimus à perito dirigi Aſtronomo: ita libenter acceptare debemus omnes afflictiones, velut à Dei peritiſſimi Medici & Aſtonomi manu profectas nobiſque præparatas, licet interueniant cauſæ etiam creatæ. Non ergo canum inſtar in lapides ſæuiamus, qui in nos iaciuntur: ſed cogitemus, Deum eſſe, à quo iaciuntur.

D. III. Indifferenter.

Qvarto, Vniuerſim, non in propriis tantùm & perſonalibus rebus, verùm etiam in communibus ærumnis ac malis, peſte, morbis, morte, annonæ caritate, bello & ſimilibus. Tametſi enim de his malis ſeu pœnis vnâ ex parte diſplicentiam & triſtitiam concipere poſſumus: alterâ tamen ex parte, dum conſideramus ea ab auctore naturæ ad bonum publicum, Dei gloriam & hominum emendationem dirigi, in Dei nutu conquieſcere poſſumus ac debemus: quo modo Iudex aliquis damnans reum ad mortem miſericordiâ commouetur, interim tamen vult eum mori,

E. IV. Vniuerſim.

Digitized by Google

mori, vt Iuſtitiæ ſatisfiat. Ac licet nullâ Dei lege obligemur, vt pœnas & clades illas poſitiuè velimus & amemus; ſed ſufficiat, ſi patienter eas feramus: maioris tamē perfectionis eſt, ſi eaſdem velut à Deo immiſſas lubenti amplectamur animo, & quodammodo exoſculemur virgam, quâ à Deo caſtigamur. Ita enim in cœlo Sancti omnes conformant ſe diuino nutui in omnibus, ſicut duo in capite oculi ſimul ſe conuertunt ad idem obiectum: quia in omnibus vident ordinem diuinæ iuſtitiæ, quem non poſſunt non amare. Sanctus Auguſtinus cùm Hippona (cuius vrbis Epiſcopus erat, ibidem tunc reſidens) à Wandalis obſideretur, hoc ſe ſapientis cuiuſdam dicto conſolabatur: *Non erit magnus, magnum putans, quòd cadunt ligna & lapides, & mortales moriuntur.* pari vel maiore ratione poſſumus nos ſolari in cladibus communibus, ſi cogitemus mirum non eſſe ſi tales quandoque mortalibus contingant, præſertim cùm nutu diuino fiant, plerumque ad correctionem, non ad internecionem hominum. Pulchrè hoc explicat ſanctus Gregorius lib. 3. Moral. cap. 31. ſicut enim ſanguiſuga infirmi ſanguinem ita haurit, vt quantum in ipſa eſt, exſugere & imbibere totum, velit; at verò Medici mens eſt, hac viâ vitioſum tantùm ſanguinem elicere: idipſum & Deus noſter in tribulationibus intendit. Et ſicut imprudenter ageret, qui tali medico ſe ſubduceret; ita & nos, ſi huiuſmodi plagis ſubmittere nos nollemus.

F. QVINTO, Prudenter: *Vt probetis*, inquit Apo-
V. ſtolus ad Rom. 12. *quæ ſit voluntas Dei bona &*
Prudenter *beneplacens & perfecta*. Sed quâ ratione, dicit aliquis, inquirenda & cognoſcenda eſt Dei voluntas? Reſpondemus pluribus modis.

1. Primò, Expendendum an res quæ proponitur, à Deo abducat, an ad Deum inuitet. In hoc ſecundo cauſa Dei voluntas eſt, in primo non eſt. *Hæc eſt enim voluntas Dei, ſanctificatio veſtra*, ait Apoſtolus, *vt abſtineatis à fornicatione &c.* Cùm ergo aduertimus nos per aliquam ſocietatem, mercimonium, vitæ rationem non fieri meliores, ſed paulatim deficere; ſciamus id voluntatis diuinæ non eſſe.

2. Secundò, Diſpiciendum vtrùm è duobus, de quibus quæritur, voluntati propiæ ſit acceptiùs, carnis appetitui gratius, propriæ exiſtimationi optabilius. Quod enim tale eſt, meritò ſuſpectum & diuinæ voluntati contrarium exiſtimandum eſt. Sicut pepones, cucumeres, fungi, limaces, potus plus æquo frigidus, & ſimilia, licet carni blandiantur & cupidè appetantur, hoc ipſo tamen noxia iudicantur. Contrà tutior eris *dum non facis vias tuas, & non inuenitur voluntas tua*, inquit Iſaias cap. 58.

3. Tertiò, Quærendum, quid Dei & Eccleſiæ leges velint, & quid iiſdem magis conforme ſit. Sic iuueni quærenti viam cæli, Dominus reſpondit: *Mandata noſti? ſi vis ad vitam ingredi, ſerua mandata*: Lucæ 18. Et Abraham Epuloni: *Habent Moyſen & Prophetas: audiant illos*. Luc. 16.

4. Quartò, Audiendæ in templis conciones & piorum hominum admonitiones; interrogandi Confeſſarij, Magiſtratus: legendi ſancti & eruditi libri. Ita Sauli ſciſcitanti: *Domine quid me vis facere?* dicitur: *Surge & ingredere ciuitatem, & ibi dicetur, quid te oporteat facere.* Act. 9.

Quintò, Sedulò rogandus Deus voce illâ 5.
Pauli: *Domine quid me vis facere?* Addenda quandoque ieiunia aliaque pia opera; nec deſperandum, ſi non continuò audiamur. Quemadmodum ſanctus Antonius ante fores ſancti Pauli Eremitæ tam diu iacuit, donec audiretur & à ſancto in ædiculam reciperetur: (vt Hieronymus in vitâ Pauli ſcribit) ita inſtanter fores cæli pulſandæ ſunt, ſuo tempore reſerandæ. Denique deſiderium ſaltem concipiendum, quo velimus per omnia facere Dei voluntatem, ſi ea nobis innotuerit. Hac enim ſponſione factâ, liberè, quod placet, eligamus; aderit Deus voto noſtro, nec patietur nos aberrare, ſed vel mittet Angelum, qui nos dirigat, vti fecit Joſepho Deiparæ ſponſo, tribus Magis, Agar ancillæ, deliberantibus quid agere, & quorſum tendere deberent; vel alio modo diriget. Sanctus Alexander Epiſcopus Alexandrinus animam agens ſucceſſorem propoſuit Athanaſium. Ille hoc ſubodoratus fugit. Vocauit eum Alexander multoties: ſed tacet Athanaſius & ſe abſcondit. Tum Alexander: *Fugis Athanaſi; at non effugies.* Clerus igitur & populus vim intulit Athanaſio, cumque munus Epiſcopale ſuſcipere coëgit, magno totius Eccleſiæ bono. Anno 324. Conſtantinus Magnus apud Ilium cœpit vrbem condere, ſed quia diuinæ voluntatis fuit, vt cœptum opus omitteret, & Byzantium in Thraciâ ædificaret, diuersè Deus monuit; nam ædificantium apud Ilium inſtrumenta, nullâ hominis arte in aduerſum littus, ad Byzantium tranſlata reperiebantur. Sed & Aquila ſuſtulit funiculum cæmentariorum, & iuxta Byzantium deiecit, vt ſcribit Zonaras, Sozomenus, Glycas, & alij apud Baron. anno 424. Addit Nicephorus lib. 8. cap. 4. cùm Imperator apud Byzantium nouæ vrbis ambitum definiens circumiret & comitibus eius vlteriùs, quàm conueniret, pomeria vrbis proferre videretur, cuidam ex eis roganti: *Quouſque tandem Domine?* confeſtim reſpondiſſe: *Eouſque, dum, qui me præcedit, ductor conſtiterit*, vnde patuit Angelum eî præiiſſe.

Denique memorabile eſt, quod ſcribit Ioannes Taulerus Ordinis ſancti Dominici Concionator celebris in Colloquio Theologi & Mendici p. 685. *Fuit*, inquit, *olim inſignis quidam Theologus, qui annis octo precibus continuis à Domino id cupiebat obtinere, vt ipſi hominem quendam oſtenderet, qui eum viam veritatis edoceret; cumq; vice quadam vehementiſſimo huius rei flagraret deſiderio, vox quadam cœlitus lapſa, ita ipſum allocuta eſt: Exi foras ad limina templi, & offendes illic hominem, qui te viam veritatis edoceat. Exiens igitur inuenit mendicum quendam diruptis, ſordidis, luteſis pedibus, cuius veſtes in vniuerſum vix tribus obolis ſupputares, quem ſalutans ita affatus eſt: Det tibi Deus proſperum mane. Reſpondit Mendicus:* Non memini me vnquam *aduerſum mane habuiſſe. Et Magiſter: Eia, inquit,*

vt

re fortunatum te faciat Deus, quid ita loqueris? Reſpondit mendicus: ſed nec infortunatus aliquando fui. Et ille: Felix eſto, ait, quid ſibi hæc tua verba volunt? Et pauper: Nunquam, ait, infelix fui. Rurſus itaq; Magiſter: Saluet, inquit, te Deus, iam nunc apertius loquere; neque enim capio quid dicas. Tum pauper reſpondet: Id faciam libenter. Optabas mihi, Magiſter, proſperum manè, & ego me nunquam aduerſum manè habuiſſe reſpondi: quando enim fame premor, Deum laudo; ſi frigus patior, ſi grando, ſi nix, ſi pluuia cadit, ſi aura ſerena eſt, vel turbulenta, Deum laudo; ſi miſer ſum atque deſpectus, Deum ſimiliter laudo, & ideò nunquam triſte mihi manè contigit. Optabas etiam me fortunatum fieri, & ego nunquam me infortunatum fuiſſe reſpondi: noui enim cum Deo viuere, certuſq; ſum quicquid ille facit, non poſſe non eſſe optimum. Vnde quidquid ipſe vel dabat, vel euenire mihi permittebat, ſiue gratum id eſſet, ſiue contrarium, dulce vel amarum; lætus id: tanquam optimum ab ipſo ſuſcepi, & ideò nunquam infortunatus fui. Dicebas præterea, vt felicem me faceret Deus, ad quod ego ſimiliter, nunquam me infelicem fuiſſe ſubiunxi: ſoli namq; diuinæ voluntati inhærere ſtatui, in quam ſic integrè omnem meam transfudi voluntatem, vt quidquid ille vult & ego velim, & meam ipſi voluntatem ex integro reſignârim. Hæc ille. Atque hæc eſt, Auditores, vera Chriſtianorum Philoſophia, & culmen ſapientiæ, velle quid Deus vult &c.

CONCIO VI.

Documenta.

Primò docemur bona propoſita deducere in effectum.	4. *Spiritum S. nequaquam ſibi eſſe contrariũ.*
2. *Diem hodiernam magno gaudio ſuſcipere.*	5. *Obſeruare nominum impoſitionem in Baptiſmo.*
3. *Dei præcepti ſeriò inſiſtere.*	6. *Poſt acceptum beneficium gratias agere.*

THEMA.

Zacharias Pater eius repletus eſt Spiritu ſancto, & prophetauit. Lucæ 1.

A. MAgno myſterio dixit Deus Iſaiæ, cùm ad prædicandum eum miſit: *Quaſi tuba exalta vocem tuam.* Iſaiæ 58. Quis enim neſcit tubam, niſi inflétur à tubicine, ſonare minimè poſſe? Ergo tuba eſt Concionator, tubicen Spiritus ſanctus, ſine cuius afflatu, tuba muta eſt. An non videmus iſtud in hodierno Euangelio? Zacharias tuba erat, ſed muta, quamdiu Spiritus ſanctus eam flatu ſuo non repleuit: muta, inquam, per nouem menſes, vti prædixit ei Angelus, quòd non crediderit eius nuntio. Aſt vbi hodierna die in filij natiuitate, Spiritu ſancto repletus eſt, tum demum inſtar tubæ cœpit exaltare vocem ſuam, prophetare & laudare Deum, *Benedictus Dominus Deus Iſrael &c.* Itaque Auditores, ſi quam conſolationem ex concionibus percipitis, nolite nobis gratias agere, agite Spiritui ſancto. Si quam inſtructionem, nolite nos laudare, laudate Spiritum ſanctum. Si quam redargutionem, nolite nobis imputare, imputate Spiritui ſancto. Sic enim teſtatur Dominus Ioann. 16 *Cùm venerit ille arguet mundum de peccato* (per concionatores videlicet) *Ille docebit vos omnia &c.* Tuba enim nos ſumus, cui, ſi bene ſonet, non debetur laus: Tubicen Spiritus ſanctus eſt, cui ſoli debetur honor. Denique hæc cauſa eſt, cur ante concionem præmittamus orationem, quia petimus Concionatori flatum & inſpirationem illius tubicinis, vt bene & ſalubriter canat. Huic gratiæ confiſus ponam in præſenti aliquot documenta ex hodierno Euangelio.

B. I. *Bona propoſita exequenda.*

DOCEMVR Primò, bona propoſita ac deſideria deducere in effectum. Sic enim legimus in hodierno Euangelio impletum eſſe tempus pariendi Eliſabeth, & peperiſſe. In quem locum notant Origenes, Ambroſius & Beda, de iuſtis tantùm dici in Scripturâ, quòd impleatur eorum tempus; non item de peccatoribus: *quia plenitudinem vitæ iuſtus habet: inanes ſunt dies impiorum,* ait S. Ambroſius. Inanes autem ſunt imprimis, quando multa bona concepêre propoſita in concionibus, vel periculis, aut confeſſione, ea tamen nunquam pariunt, atque ita nunquam impletur eis tempus pariendi. Verificatur in illis id Ezechiæ regis apud Iſaiam. c. 37. & 4. Reg. 19. Venerunt filij vſque ad partum, & virtus non erat pariendi. Quemadmodum enim aliquæ mulieres delicatæ & impatientes vim ſibi inferre nolunt vt enitantur fœtum; & ita delicatuli, qui proponunt quidem bona multa, ſemper tamen differunt, & conuiti nolunt, vt reipsâ præſtent, quæ propoſuerunt, ſed paſſionum vehementiâ, vel imbecillitate impediti ſuffocant fœtus ſuos. Quibus certè dicitur à Domino: *Væ prægnantibus in illis diebus*, teſte S. Hieronymo. *Væ illis animabus*, inquit, *quæ non in perfectum virum ſua germina perduxerunt.* Dum porrò occidunt fœtus ſuos, occidunt vtique ſeipſos. Ac quemadmodum Abſalon pulcherrimis ſuis capillis implicatus fuit in arbore & ibi pendulus interiit 2. Reg. 18. ita multi ſuiſmet deſideriis, quæ nunquam pariunt ſeu viuificant, irretiti & ſuſpenſi pereunt. Columba dum in ramo arboris ſedens, ſemper auolaturam ſe monſtrat, interim ſemper hæret, inopinato configitur iaculo: & quàm multis iſtud contigit, vt dum meditarentur vitæ emendationem, mortis interim iaculo confixi ſint? Quàm multi cogitant quotidie diſponere domui ſuæ, tam ſpirituali quàm materiali: ſoluere debita &c. & dum ſemper differunt, à morte abripiuntur. Anguſtiabatur etiam aliquando in hoc partu S. Auguſtinus l. 8. confeſſ. c. 11. *Dicebam enim apud me intus*, ait: *Ecce modò fiat, modò fiat. Et cum verbo iam ibam in placitum, iam penè faciebam &c.* Tandem vim ſibimet inferens: *quid in te ſtas & non ſtas?* inquit, *proijce te in eum, noli metuere, non ſe ſubtrahet vt cadas &c.* Deinde ſuffocant gratiam ampliorem, quàm daret illis Deus, ſi priore vterentur. Sicuti præceptor non tradit diſcipulo lectiones altiores, donec is didicerit faciliores.

C. II. *Dies hodierna dies gaudij.*

SECVNDO, Docemur hodiernum diem magno gaudio & veneratione ſuſcipere, iuxta prædictionem Angeli: *Multi in natiuitate eius gaudebunt*

bunt;nec non ad exemplum vicinorum & cognatorum; qui congratulabantur Eliſabethæ. Iure verò meritò gaudemus in hoc die omnes, quia Ioannes præceſſit & annunciauit nobis Lucem mundi mox ſubſecuturam, ſicut Venus ſeu Lucifer præcedit orientem Solem. Præceſſit annuntiatione, natiuitate, prædicatione, morte, annunciatur voce. Quis autem non vehementer gaudet, ſi in diuturnis tenebris ſedens; nuntium accipiat adfuturæ lucis? Hoc enim cum gaudio prædicat in cantico ſuo Zacharias? *Viſitauit nos oriens ex alto, illuminare his, qui in tenebris & in vmbrâ mortis ſedent, &c.* Viderat enim hodie Luciferum orientem, & collegit inde Solem mox ſecuturum. Quin & ipſe Ioannes Lucerna erat, ante Lucem illam magnam, lucens & ardens, Chriſto teſte. Hoc gaudium, vt arbitror teſtari voluerunt veteres Chriſtiani excitatis hoc die ignibus. Quæ tamen conſuetudo paulatim honeſtatis limites exceſſit, quemadmodum nunc videmus, cùm ſaltus & choreæ circa illum agitantur: quod prohibuit Trullana, id eſt, ſexta Conſtantinopolitana ſynodus can. 65. cùm ait: *Rogos quos nonnulli in Nouiluniis* (hoc enim tempore faciebant Græci) *ante ſuas officinas vel ædes excitant, & quos etiam veteri quadam conſuetudine tranſilire ſolent; deinceps ceſſare iubemus.* Credibile eſt hunc morem fluxiſſe à gentilibus, ſiue quod hoc menſe Veſtalia agerentur apud Romanos, in quibus conuiuia circa focos agitabantur, vt refert Autor antiquit. Rom. l. 4. cap. 10. ſiue quòd eo tempore ſol incipiat à nobis recedere, vti vox Sonnwendtfewr innuit: poſteà verò à Chriſtianis Chriſtiano more in honorem ſancti Ioannis, qui lucis & gratiæ prænuntius fuit vſurpatum: qui etiamnum, ſi abuſus demantur, hoc titulo laudandus foret.

D.
III.
Dei præceptis inſiſtendū.

TERTIO, Docemur Dei præceptis ſeriò inſiſtere, & nequaquam contraire. Docent hoc ſancti illi parentes Ioannis, Zacharias & Eliſabeth. Hæc enim cùm à Spiritu ſancto didiciſſet, vocandum eſſe filium nomine Ioannis, & verò animaduerteret tractari à cognatis, vt aliter vocetur, fortiter reclamauit; *Nequaquam; ſed vocabitur Ioannes*; quaſi diceret, Nequaquam licet nobis contraire Dei iuſſui. Similiter Zacharias, cùm de eadem re interrogaretur, voce verò reſpondere non poſſet, poſtulauit pugillarem, vt ſcriberet nomen Ioannis; quaſi enim indignaretur, aliud filio nomen quæri quàm didicerat ab Angelo, præ affectûs vehementia erupit in vocem, & quod ſcribere parauerat, verbo effatus eſt: *Ioannes eſt nomen eius.* Refert Valerius Maximus lib. 1. cap. 8. Æglen Samium athletam mutum, cùm ei victoriæ, quam adeptus erat, titulus & præmium eriperetur, indignatione accenſum, vocalem euaſiſſe. Eiuſmodi affectu inflammatum arbitror fuiſſe Zachariam, cùm linguam diuinâ vi ligatam, diuinâ etiam vi ſolu[it], zelo videlicet exequendæ voluntatis diuinæ, quam intellexerat ab Angelo. Ergo & nos, quando aduertimus nobiſcum tractari de præcepto aliquo diuino tranſgrediendo, illicò prorumpamus cum Eliſabetha & dicamus: Nequaquam: ſed fiat voluntas Dei. Cùm dicit muliercula: *Veni, inebriemur vberibus, & fruamur cupitis amplexibus*, &c. Prouerb. 7. reclamemus: Nequaquam. Cùm dicunt mali ſocii: *Venite, ſumamus vinum, & impleamur ebrietate*, &c. Iſaiæ 56. dicamus nos: Nequaquam. Et ſi videamus in noſtris ædibus vel à noſtris ſubditis tractari aut fieri aliquid contra Deum, perrumpamus omnia repagula, nullum non moueamus lapidem, vt illud impediamus. Et vniuerſim ſi quis tibi pro Ioanne obtrudere Zachariam, id eſt, pro æterno temporalem aliquid velit, tu reclama quantum potes. Balaam Idololatra fuit & diaboli propheta: nihilominus id ſolemne in ore habuit: *Num aliud poſſum loqui niſi quod iuſſerit Dominus?* Numerorum 23. Et Numerorum 22. *Si dederit mihi Balac plenam domum ſuam auri & argenti non potero immutare verbum Dei mei, vt vel plus vel minus loquar.* Quid igitur faciat Chriſtianus? Non attendat ad vocem mundi, & propinquorum: Nemo eſt in cognatione tua &c. nemo tuorum amicorum aut ſodalium hoc facit. aut fugit, aut peccatum eſſe exiſtimat, &c. ſed quid iubeat Deus.

E.
IV.
Spiritus Sanctus non ſibi contrarius

QVARTO, Docemur Spiritum ſanctum nequaquam ſibi eſſe contrarium. Interrogatur enim Eliſabeth de nomine imponendo filio? illa edocta à Spiritu ſancto (quo Doctore agnouit enim Dei matrem; neque credendum, didiciſſe eam nomen à marito muto) reſpondet: *Ioannes vocabitur.* Innuitur & patri, quem vellet vocari filium: Scribit ille & fatur eodem edoctus ſpiritu: *Ioannes eſt nomen eius.* Ecce tibi Spiritum veritatis ſemper ſibi ſimilem, vndecunq; ſpiret. Non ita Spiritus mendacii, vt patet Danielis 13. in duobus ſenibus peruerſis, quorum alter dixit vidiſſe ſe Suſannam ſub ſchino: alter ſub prinò. Spiritum veritatis eſt reperire in Eccleſiâ Catholicâ. Ibi enim vbicunque interroges; quot ſint Sacramenta, reſpondebitur tibi: Septem. Reſpondebit hoc Germanus, Polonus, Vngarus, Italus, Hiſpanus, Gallus, Indus, &c. Eademque ratio omnino de articulis aliis, Spiritus mendacii per ora hæreticorum volat. Lutheranorum enim alii duo, alii tria, alii quatuor Sacramenta admittunt. Norimbergenſes dicunt, Miſſam eſſe cultum Dei; alii contrà cultum eſſe diaboli. In vno loco approbant & requirunt confeſſionem auricularem, in alio verò damnant, &c.

F.
V.
Nominū Impoſitio.

DOCEMVR Quintò, obſeruare nominum impoſitionem, quæ fit in Baptiſmo. Primò, vt ne ſuperſtitio admiſceatur: nulla enim virtus eſt in nominibus. Reperiuntur mali, qui bona habent nomina; boni qui mala. Nec curandum à quo quis denominetur, ſiue is pater ſit, ſiue patrinus. Docet autem vt motiuum imponendi ſit, deuotio erga hunc vel illum Sanctum, non reſpectus patris aut patrini, quomodo cognati volebant Ioannem vocare nomine patris Zachariam, quo videlicet incitentur filii ad colendum & imitandum Sanctum illum. Ita S. Stephanus Protomartyr monuit in ſomniis matrem S. Stephani regis Vngarorum, vt filium ſuo (Stephani inquam) vocaret nomine. Surius

in vita 20. Aug. Ita parentes S. Nicolai Tolentinatis, à S. Nicolao Epiſcopo de dandâ prole confirmati, filium eius nomine appellârunt, qui etiam à teneris aſſueuit Sanctum illum pro viribus imitari Breuiar. 10. Septembris. Hinc Dionyſius Alexandrinus apud Euſebium Hiſtor. Eccleſ. lib. 7. c 20. ait Ioannis Apoſtoli nomen commune fuiſſe hominibus ob æmulationem, quòd ſimiliter à Deo diligi cupiebant.

2. Secundò, vt ne Ethnicorum nomina imponantur, ſed Sanctorum; vti præcipitur in can. 20. Concilii Nicæni, ex Arabica verſione his verbis: Fideles nomina Gentilium filiis ſuis ne imponant, ſed potiùs omnis natio Chriſtianorum ſuis nominibus vtatur, vt Gentiles ſuis vtuntur, imponanturque nomina Chriſtianorum ſecundùm Scripturam in Baptiſmo. Quin & apud Amos Prophetam initio capitis ſexti hoc ihibitum legimus iuxta Chaldaicam verſionem, quæ ſic vertit: *Væ opulentis, &c. qui imponunt nomen filiis ſuis ſecundùm nomen filiorum Gentium*, quaſi ibi taxentur Iudæi, quòd filiis ſuis darent nomina gentilium vicinorum, cum quibus commercia habebant.

3. Tertiò, vt nomina Sanctorum noui potiùs Teſtamenti, quàm veteris indantur, ne magis cum Iudæis quàm cum Chriſtianis ſentire videamur: quòd ſanè faciunt hæretici, qui, vt vitent nomina Sanctorum, quos nôrunt Romanæ fuiſſe Eccleſiæ, eligunt potiùs nomina Iudæorum, Dauidis, Tobiæ, Saræ, Iudith, Eſter, &c. quaſi malint eſſe Iudæi quàm Chriſtiani & Catholici.

4. Quartò, vt abſit faſtus & ambitio, qualis eſſe ſolet in multiplicatione nominum apud plebeios, nouorum nominum confictio, &c. Parentes S. Ioannis nobiles & opulenti fuerunt, nec tamen niſi nomen vnum, idque iam olim ſuæ genti vſitatum, vti ex libris Machab. patet, indiderunt.

Denique videat vnuſquiſque quale nomen gerat. Primò, vt ſit is, qui vocatur. Magnâ contentione dederunt nomen Ioanni parentes ſed maiori contentione is laborauit, vt eſſet Ioannes, id eſt, in Dei gratiâ ſemper, *Non omnes ſunt Ioannes, qui vocantur Ioannes*, ait ſanctus Chryſoſtomus homil. 52. in Acta. Videant ergo qui hoc gaudent nomine, vt ſint & ipſi tales; quo modo Alexander Magnus militem eodem appellatum nomine, in Tyri adhortatus eſt oppugnatione: *Animosè, ô commilito, fac facinus nomine, quod geris, dignum*. Viri ſui nominis erant Dauid, id eſt, dilectus Deo: Chryſoſtomus, os aureum: Sanctus Ambroſius ab ambroſia: Mellerius à melle: Sancta Agnes ab agno dicta. Adhæc curet quiſque non imitari tantùm Sanctum, cuius nomen gerit, ſed prætereà maiori deuotione colere veluti tutelarem ſuum & inuocare in neceſſitatibus.

G. VI. Gratiarū actio. Sexto, Docemur poſt acceptum aliquod Dei beneficium prorumpere in eius laudes, vti fecit Zacharias, qui redditâ ſibi loquelâ mox cecinit Deo Canticum. Quod & fecit Deipara, Simeon, Moyſes, Exod. 15. & ſoror eius poſt tranſitum maris rubri. Debora poſt deuictum Siſaram, Iudic. 4. Iudith poſt deuictum Holofernem. Inprimis verò Dauid, qui pro ſingulis Dei beneficiis pæne ſingulos Pſalmos compoſuit. Ergo quoties bonâ valetudine vtimur, quoties à periculo aliquo præſeruamur, quoties bonâ tempeſtate & ſano aëre fruimur, quoties bonam meſſem colligimus, & inprimis quoties ſpirituale bonum percipimus, ſtatim in Dei laudem os noſtrum aperiamus: *Benedictus Dominus Deus*. Imò etiam quoties aduerſa patimur, vti ſanctus Hieronymus in cap 5. ad Eph. monet: *Chriſtianorum*, inquit, *propria virtus eſt, etiam in his, quæ aduerſa putant, referre gratias Creatori: nam in beneficiis Dei, quæ nobis accidunt, gratulari, hoc & gentilis facit & Iudæus: ſed iuxta Apoſtolum hæc virtus eſt maxima, vt in ipſis periculis atque miſeriis Deo gratiæ referantur; & ſemper dicamus: Benedictus Deus &c.*

Vniuerſim verò docemur, qualia eſſe debeant Cantica Chriſtianorum; ſacra videlicet & pia; vt erant olim tempore S. Baſilii, qui lib. de Spiritu ſancto cap 7. & 29. tradit Hymnum. *Gloria Patri, & Filii, & Spiritui ſancto*; à ruſticis etiam cantari ſolitum. Tempore ſancti Hieronymi, qui ad Marcellam Epiſtol. 17. ſcribit: *Quocunque te verteris, arator ſtiuam tenens Alleluia decantat; ſudans meſſor Pſalmis ſeſe auocat; & curuâ attendens vitem falce vinitor aliquid Dauidicum canit. Hæc ſunt in prouincia carmina; hæ vt vulgò dicitur, amatoriæ Cantiones, hic paſtorum ſibilus, hæc arma culturæ.* Idque illis adeò curæ erat, vt puero infantibus, cùm fari inciperent, primam vocem, quam ſonarent, *Alleluia* inſtillarent, vt idem Epiſt. ad Lætam ſcribit. Tempore ſancti Chryſoſtomi, qui homil. in Pſalmum 41. quoſuis, etiam agricolas, opifices, nautas, textores & textrices ad Pſalmos adhortatur, aliaque cantica concinendo, atque vt filios & vxores doceant talia cantica. Nolim tamen hic Pſalmos decantari eâ verſione & modulatione, quâ vtuntur hæretici. Nam etſi Pſalmorum decantatio bona eſt: nolumus tamen ab illis rationem canendi accipere, ſed potiùs ab Eccleſia. Nec enim fruſtrà ſtatuit Deus, Exod 22. carnem, quæ à beſtiis fuit prægustata, non comedi, ſed proiici canibus. Talis autem eſt doctrina vel conuerſatio hæreticorum dentibus laniata & deprauata. vt docet ibi Rabanus.

Itaque *implemini Spiritu ſancto* (verba ſunt Apoſtoli ad Epheſ. 5.) *loquentes vobiſmetipſis in Pſalmis & Hymnis, & Canticis ſpiritualibus, cantantes & pſallentes in cordibus veſtris Domino, gratias agentes ſemper pro omnibus in nomine Domini noſtri* Iesv *Chriſti, Deo & Patri.* Vt Deo à quo bona omnia accepimus; vt Patri, qui paterno affectu nos alit: cui ſit laus, honor & gloria in ſæcula.

CONCIO VII.

Myſteria.

1. *Quæritur primò cur in SS. litteris plures ſteriles fuiſſe legantur.*
2. *Cur olim nomen in Circumciſione impoſitum.*
3. *Cur cognati voluerint nomen patris.*
4. *Cur infans non fuerit vocatus Zacharias.*

5. Cur

Digitized by Google

5. *Cur vocatus Ioannes?*
6. *Cur Ioannes in æſtiuo, Chriſtus in hyberno ſolſtitio natus.*
7. *Cur Zachariæ adempta loquela.*
8. *Cur reſtituta loquela in die Circumciſionis.*
9. *Quæ cauſæ reſtitutæ loquelæ.*
10. *Quot modis dicatur Deus viſitare homines.*
11. *Cur timuerint & mirati ſint populi.*

THEMA.

Mirati ſunt vniuerſi. Lucæ 1.

A. VEtus dictum eſt: *Propter mirari cœperunt homines philoſophari*; dum videlicet cauſas inquiſierunt rerum mirabilium. In hodierno Euangelio plura ſunt mirabilia: ſterilis parit: mutus loquitur: vir & vxor ſeorſim interrogati in idem nomen conſpirant: infanti nomen de cœlo miſſum imponitur: denique prophetat de filio pater. Hinc igitur qui aderant, *mirati ſunt vniuerſi*. Nos ergo, Auditores, ſuper his mirandis philoſophari incipiemus, eorumque cauſas inquiremus.

B. I. Cur plures ſanctæ ſteriles. QVÆR. primò. Cur in ſacris litteris plures ſanctæ mulieres ſteriles fuiſſe leguntur, & tandem ſerò Dei ſingulari beneficio peperiſſe, velut Sara, Rebecca, Rachel, mater Samſonis, Anna mater Samuelis, Eliſabeth.

1. Reſpondetur primò, ſecundùm Theodoretum, qu. 74. in Geneſ. Vt Deus monſtraret populum Iſraëliticum non tam naturali ſucceſſione, quàm gratiâ ſuâ multiplicandum.

2. Secundò, Vt Deus præmonſtraret futuram filiorum ex ſterelitate progignendorum nobilitatem & claritatem, eamque hoc pacto magis redderet admirabilem, Deique gratiæ adſcribendam. Tales autem filii ſterilium erant, Iſaac, Iacob, Ioſeph, Samſon, Samuel, Ioannes: omnes illuſtriſſimi.

3. Tertiò, ſecundùm Chryſoſt homil. 49. in Geneſ. Vt ex miro partu ſterilium fœminarum præmuniretur fides partui Virginis. Hanc ob cauſam proponit Gabriel B. Virgini partum Eliſabethæ.

4. Quartò, ſecundùm eundem: Vt ſciremus ſemen illud benedictum, Chriſtum (qui ex Sara & Rebecca, ſterilibus fœminis, progeniem ducit) non naturæ viribus, ſed miraculo Deique ſingulari beneficio orbi datum eſſe.

5. Quintò, ſecundùm Theophylactum in Luc. Vt diſceremus legem non exigere corporalium, ſed ſpiritualium filiorum procreationem.

6. Sextò, Ad conſolationem ſterilium fœminarum, quibuſcum multæ ſanctæ & celebres matronæ ſteriles fuerunt.

C. II. Cur olim nomen in Circumciſione impoſitum. QVÆR. ſecundò, Cur in Circumciſione olim, vti nunc in Baptiſmo, nomen impoſitum? Reſpondetur primò, quia per Circumciſionem, ſicut nunc per Baptiſmum, infans populo Dei & Eccleſiæ adnumerabatur, & verè inter Iudæos, vti nunc inter Chriſtianos, computabatur.

2. Secundò, Quia dies Circumciſionis octaua erat à natiuitate, ad indicandum, quòd circumciſi nomina ſcriberentur in cœlis, fierentque hæredes æternæ beatitudinis, quam poſt vitæ huius ſeptimam octaua conſequitur; vt ait liber de Card. Chriſti operibus. Verùm vti poſt Circumciſionem primùm nomen fuit impoſitum: ita nemo dignus inſcribi libro vitæ, niſi priùs carnalia abiecerit.

QVÆR. tertiò, Cur prolem nomine patris vocem cognati volebant? Reſpondetur primò, D. III. Cur cognati voluerunt nomen patris 1.
vt eum nomine paterno paternos indueret mores & virtutes, adeoque patrem repræſentaret nomine & re. Hinc celebre & prætioſum factum eſt nomen Cæſaris, Auguſti, Antonini, eaque poſteris tributa magnaque ambitione ab iis aſſumpta ſunt: vt illorum laus & honos ad illos deriuaretur.

Secundò, videtur tunc conſuetudo fuiſſe, vt nomina parentum aut cognatorum imponerentur filiis recens natis. Vnde ſubditur: *Quia nemo eſt in cognatione tuâ, qui vocetur hoc nomine.* Ex quo diſcemus receptas conſuetudines, niſi ratio obſtet, non facilè mutare: nec ſine causâ admittere vel introducere nouitates. 2.

QVÆR. quartò, Cur non vocatus eſt nomine patris Zacharias, iuxta receptum morem? E. IV. Cur non vocatus infans Zacharias.
Reſpondetur primò, quia non tam cognationi carnali, quæ erat inter Zachariam & filium eius, obſequendum erat, quàm ſpirituali, quæ interceſſit inter Chriſtum & Ioannem; ſiquidem eundem patrinum habuerunt, Gabrielem, qui vtriuſque nomen detulit de cœlo: animo etiam coniunctiſſimi fuerunt. 1.

Secundò, Quia Ioannes futurus erat vox clamantis in deſerto; Zacharias autem pater erat mutus. Magna igitur hæc ex parte inter vtrumque diſparitas fuit. 2.

Tertiò, & potiſſimùm; quia Ioannis nomen à Deo illi decretum & ab Angelo nunciatum erat. Vnde reclamat mater; *Nequaquam, ſed vocabitur Ioannes.* Grande enim peccatum fore exiſtimabat, ſi Dei voluntati obſiſterent. Tenere abſque dubio maritum diligebat, eius tamen placito præferebat placitum Dei. Reperiuntur multæ mulieres, quæ vt viris placeant eorumque fauorum captent, Deum offendere non curant, vti Iezabel, quæ vt Achab marito vineam deſideratam à Naboth acquireret, necem illi inferi iuſſit per columniam, 3. Regum 21. Et Zares vxor Aman, quæ vt viro ſuo rem gratam faceret, parauit domi crucem Mardochæo, quem extinctum optârat Aman, Eſth. 5. Sed non ita Eliſabeth: *Nequaquam*, inquit, quaſi dicat: Fiat quod Deo placuit, non quod marito placere poteſt. 3.

Quartò, Ioannes finis fuit veteris legis & initium nouæ. Nouum igitur, non vetus nomen ſortiri debuit. 4.

QVÆR. quintò, Cur Ioannis nomen accepit? F. V. Cur Ioannes.
Reſpondetur, quia Ioannes ſonat, Gratia Dei. Sic autem meritò vocatus eſt, quia ex gratia Dei parentibus ſterilibus datus eſt.

Secundò, Quia gratiâ Dei adhuc in vtero matris repletus fuit, & Chriſtum agnouit.

Tertiò, Quia legem gratiæ inchoauit & annuntiauit; horizon vtriuſque legis conſtitutus.

Quartò, quia gratiâ & ſanctitate omnibus præcelluit. Optimè ergo Ioannis nomen congruit huic proli; quo & indicatur talem vnumquemque debere eſſe, qualem præſefert eius titulus, v.g. Chriſtiani, quia fideles vocantur, ſint fideles: Monachi ſint religioſi: Abbates ſint venerabiles: Epiſcopi ſint reuerendiſſimi: Principes ſint clementiſſimi: Comites & Barones gratioſi: Nobiles ſtrenui: Conſules ſapientes: Ciues honeſti, &c. iuxta id Iſa. 32. *Princeps ea, quæ digna ſunt principe, cogitabit, & ipſe ſuper Duces ſtabit.* Et paulò antè: *Non vocabitur vltrà is, qui inſipiens eſt, princeps: neque fraudulentus appellabitur maior.* Vbi prædicit tempore Chriſti & legis nouæ veritati locum fore, non ſimulationi & mendacibus titulis; quod vtinam in nobis verificetur! Verùm communiter nunc de nominibus & titulis magna eſt contentio, (quemadmodum & Vicini ac Cognati Zachariæ, non contenti, quòd à matre audierint nomen infantis, patrem etiam interrogant) de factis verò titulo & nomini conformibus nulla cura.

G. VI. Cur in ſolſtitio æſtiuo natus.

QVÆR. ſextò, Cur Ioannes in ſolſtitio æſtiuo, Chriſtus contrà in hyberno natus eſt? Reſpondet optimò Cardinalis Bellarminus Conc. 1 ſuper Miſſus eſt: *Quemadmodum enim in æſtiuo ſolſtitio ſole recedente dies minuuntur, in hyberno verò ſole redeunte creſcunt; ita Ioannes aduentu ſuo veterem hominem paulatim minui debere ſignificabat: Chriſtus autem nouum hominem creſcere iam oportere demonſtrabat. Hinc eſt illa vox eiuſdem beatiſſimi Ioannis: Illum oportet creſcere; me autem minui. Hinc etiam, quod magis ac mirabilius eſt, ſcimus Ioannem, quem minui oportebat, capite fuiſſe diminutum: Chriſtum autem, oportebat creſcere, in Crucem ſublatum, exaltatum, auctumq; fuiſſe.* Hæc ille.

H. VII. Cur Zachariæ adempta loquela.

QVÆR. ſeptimò, Cur loquela Zachariæ adempta fuerat? Reſpond. ob diffidentiam & incredulitatem, quam monſtrauerat cùm Gabriël nuntiaſſet ei parituram eius vxorem Lucæ 1. Videtur autem non mutus ſolùm, ſed & ſurdus fuiſſe effectus; tum quia in hodierno Euangelio dicitur: *Innuebant patri eius*: quaſi voces eorum percipere non potuerit: tum quia verbum Græcum, κωφὸς, quo vtitur Lucas, ſurdum & mutum indicat, quia muti plerumque etiam ſurdi ſunt. Dedit autem has pœnas congruenter peccato, quia enim non audierat vocem Angeli, ſurdus effectus eſt: & quia ei contradixerat? *Vnde hoc ſciam? ego enim ſum ſenex, & vxor proceſſit in diebus ſuis*: mutus factus eſt. Luit autem vir alioquin optimus pœnam mox diffidentiæ, tametſi leuiuſculæ; primò, quia communiter ſolet Deus ſeruorum ſuorum errata mox in hoc ſæculo emendare, nec differre ad ſeuerum ſuum tribunal. *Etenim multo tempore non ſinere peccatoribus ex ſententiâ agere, ſed ſtatim vltiones adhibere, magni beneficii eſt indicium. Non enim ſicut in aliis nationibus, Dominus patienter expectat, vt eas, cùm iudicii dies Aduenerit, in plenitudine peccatorum puniat.* ſcribitur 2. Machab. 6. Secundò, quia à Religioſis & Sacerdotibus, qualis erat Zacharias, maior fides & virtus requiritur, quàm à ſæcularibus. Minus ergo ferri aut diſſimulari illorum errores debent. Atque hæ itidem cauſæ ſunt, cur Deus fidelium peccata minus tolerat, quàm infidelium. Prima, quia caſtigatio fidelium non eſt ad perditionem, ſed ad emendationem & ſalutem: adeòque paterna potiùs correptio, quàm iudicialis eſt punitio. Secunda, quia fidelium peccata plerumque ſunt grauiora, partim ob maiorem diuinæ voluntatis futuræque mercedis & vindictæ cognitionem; partim ob maiorem in Deum ingratitudinem. Tertia, quia fideles ob ſuos defectus caſtigantur in hoc ſæculo, vt qui in altero beatitudinem ſperant: infideles, quia in altero ſæculo ob peccata ſua plectendi ſunt: ideò Deus ſinit eos diutiùs frui huius vitæ commodis, & viuere impunes. Vnde quidam ſapiens dixit, mirum eſſe, quòd iuſtis non omnia in ſpinas & fel dum hic viuunt; iniuſtis verò in roſas & dilitias vertantur quòd in illos non inſurgant omnes dæmones, omnes impii, ipſaque elementa ad eos excruciandos; his vero non omnia blandiantur: adeò magnum foræ præmium iuſtorum, ſupplicium verò reproborum. Quare cùm infideles & hæretici plerumque inſtrumenta ſint, quibus caſtigat Deus fideles, ſinit illos creſcere & roborari in hunc finem.

I. VIII. Cur reſtituta loquela in die circumciſionis.

QVÆR. 8. Cur loquela Zachariæ non in die nati Ioannis, ſed circumciſi reſtituta eſt? Reſpondetur primò, vt fama Ioannis illuſtrior fieret; ſi quidem ad eius circumciſionem multi conuenerunt: natiuitati domeſtici tantùm interfuerant. Debuit autem fama ſanctitatis Ioannis euulgari, vt illuſtrius fieret eius teſtimonium de Chriſto. 1.

Secunda, Quia in natiuitate Ioannis nondum omnia verba Angeli impleta fuerunt. 2. Prædixerat enim is inter alia etiam nomen eius, vocandum ſcilicet Ioannem: multos enim in natiuitate eius gauiſuros; quæ in circumciſione primùm impleta ſunt. Tunc ergò loquela patri reddita eſt, cùm omnia impleta erant, & miraculum à patre prædicari poterat.

Tertiò, Vt noua nominis impoſitio, quæ fiebat in circumciſione, nouo miraculo confirmaretur. 3.

K. IX. Quæ potiſſimum cauſa reſtitutæ loquelæ.

QVÆR. 9. Miraculum reſtitutæ linguæ cui potiſſimum cauſæ adſcribendum? Reſpondet primò ſanctus Maximus homil. 2. de Natiuitate Ioannis, & ſanctus Ambroſius homil. 2. de eadem Natiuitate, nomini & meritis Ioannis adſcribendum eſſe; quia videlicet Deus voluit Ioannem hoc miraculo facere magnum & mirabilem. 1.

Secundò, Reſpondet S. Beda gaudio parentis tribuendum. 2. *Neque enim*, inquit, *patrem a laudibus ſilere decebat, qui Verbi præcone ſibi nato gaudebat.* Adde Damaſc. l. 2. Orthod. fid. cap. 21. in Comment.

Tertiò, Videtur etiam ex parte zelo Zachariæ, quo mandatum Angeli de nomine Ioannis ſibi traditum exequi deſiderabat. adſcribi poſſe. 3. Similia duo exempla (ſed quæ vehementi affectui adeòque naturæ adſcribenda videntur) refert

refert Valerius Maximus. Vnum l.1.c.8. de Aegle Samio athletâ muto, qui cùm ei victoriæ, quam adeptus erat, titulus & præmium eriperetur, indignatione accenſus vocalis euaſit. Alterum lib. 5. cap. 4. de Cræſi filio, qui captis à Cyro Sardibus, cùm in cædem patris eius vnus è numero Perſarum, ignarus viri, concitato impetu ferretur, exclamauit, ne Crœſum Regem occideret; atque ita vocalis factus eſt, qui ad id tempus mutus vixerat. Horum exemplo nos, cùm aduertimus proximum contra Dei voluntatem aliquid moliri, fræna linguæ abrumpere deberemus & reclamare.

L. X. Quot modis dicatur Deus viſitare homines.

QVÆR. 10. Quot modis dicitur Deus viſitare homines? Reſpondet S. Thomas ſuper Iſai. ca. 8. tribus; Primò ad conſolationem, vt Exodi 4. *Audierunt, quòd viſitaſſet Dominus filios Iſrael, & quòd reſpexiſſet afflictionem illorum.* Et hoc loco: *Viſitauit & fecit redemptionem plebis ſuæ.*

1\. 2. Secundò, Ad correctionem, vti Pſal. 88. *Viſitabo in virga iniquitates eorum.* Et Exod. 32. *Ego autem in die vltionis viſitabo, & hoc peccatum eorum,* adorati ſcilicet vituli.

Tertiò, Ad condemnationem, vti Ierem. 8. *In tempore viſitationis ſuæ corruent.* 3.

Porrò qui ad primam viſitationem non emẽdatur, incidet in ſecundam: & qui ad ſecundam necdum reſipiſci, tertiam incurret.

M. XI. Cur mirati & cur timuerũt.

QVÆR. 2. Cur mirati ſunt populi & cur timuerunt? Reſp. miratos eſſe, Primò, quòd cum vxore maritus in nomine conſpirarent, tametſi alter ab altero non didicerit; egregio coniugibus documento, vt ſicut vna caro ſunt; ita animo quoque & voluntate vniti ſint. 1.

Secundò, Quòd nouum & inſuetum nomen, Dei nutu infanti daretur. Non ergò reluctati ſunt, vt ſentẽtiam ſuam tuerẽtur: ſed mirati ſunt Dei bonitatem & gratiam, quam præſentem adeſſe colligebant. 2.

Timuerunt autem non infantem, ſed Deum, cuius præſentiam in potentia experientur, eamque ſancto quodam timore venerabantur.

Horum exemplo nos poſtquam mirabilia Dei cognouimus, timeamus eum, qui mirabilis eſt in Sanctis ſuis, terribilis in improbis.

IN FESTO
SS. APOSTOLORVM
PETRI ET PAVLI.

Euangelium Matthæi 16.

IN illo tempore. Venit Ieſus in partes Cæſareæ Philippi & interrogabat diſcipulos ſuos, dicens: Quem dicunt homines eſſe Filium hominis? At illi dixerunt: Alii Ioanem Baptiſtam, alii autem Eliam, alii verò Ieremiam, aut vnum ex Prophetis. Dicit illis Ieſus: Vos autem quem me eſſe dicitis? Reſpondens Simon Petrus dixit: Tu es Chriſtus, filius Dei viui. Reſpondens autem Ieſus, dixit ei: Beatus es Simon Barjona: quia caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed Pater meus, qui in cœlis eſt. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. Et tibi dabo claues regni cœlorum. Et quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcunque ſolueris ſuper terram erit ſolutum & in cœlis.

CONCIONES.

- I. *Papa quantâ iniuriâ vocetur Antichriſtus.*
- II. *Vnum Eccleſiæ caput oſtenditur.*
- III. *Romanæ Sedis præcellentia.*
- IV. *Certamen virtutum inter vtrumque Apoſtolum.*
- V. *De gloriâ & præcellentiâ Principũ Apoſtolorũ.*
- VI. *Curam habendam boni nominis.*
- VII. *Non erubeſcendum confiteri Chriſtum & viuere Chriſtianè.*
- VIII. *Documenta & Myſteria.*

CONCIO I.

Papa quantâ iniuriâ vocetur Antichriſtus à Nouatoribus,

Concio. Fabri pars III. de Sanctis.

1. *Probatur, Papam non eſſe Antichriſtum, qui erit vnus & ſingularis homo; Pontifices autem ſint plurimi.*
2. *Antichriſtus aduerſabitur Chriſto è diametro.*
3. *Aduerſabitur vero Deo.*
4. *Nondum poteſt veniſſe.*
5. *Regnabit paruo tempore.*
6. *Non regnabit Romæ.*
7. *Refutantur opiniones hæreticorum aſſignantium eius regni initium.*

THEMA.

Ego dico tibi, quia tu es Petrus. **Matth. 16.**

SI Nouatores audiamus, non videtur Chriſtus Dominus appoſitè reſpondiſſe confeſſioni Petri: *Quia tu es Petrus.* Multò enim aptiùs A.

Digitized by Google

adeoque elegantiùs dicenti Petro: *Tu es Chriſtus;* reſpondiſſet Dominus: Tu es Antichriſtus. Dum enim hi contendunt, Papam eſſe Antichriſtum, quid ni etiam contendunt talem fuiſſe Petrum, qui fuit primus Papa? Sanè ludiones iſti plus quàm ridiculi, nihil crebrius in ore habent, quàm Papam eſſe Antichriſtum. Hoc iactitant in cancellis & ſcriptitant in libris: imò nonnemo eorum nuper primùm (Math. Hoë in Enchirid. Euang.) ſcribere auſus eſt, id tam certum eſſe, quàm certum eſt. bis tria eſſe ſex, Quaſi verò vſque ad ipſos, omnes alii cæci fuerint, & neſcierint, bis tria eſſe ſex. Nemo enim ante ipſos vidit Papam eſſe Antichriſtum. Nos econtrà oſtendemus tam certum eſſe, Papam non eſſe Antichriſtum, quàm certum eſt, bis tria eſſe ſex; ipſos verò cæcorum duces prædicantes, non niſi ex odio & liuore cæcos eſſe.

B.
I.
Antichriſtus propriè dictus vnus homo ſingularis.

PRIMO, Quia Antichriſtus propriè dictus erit tantùm vnus homo ſingularis: Summi autem Pontifices ſucceſſione plurimi ſunt, quibus omnibus commune eſt nomen Papæ: ſicut nomen Regis commune eſt omnibus Regibus, Non negamus Antichriſtos communiter dictos (qui nimirum quoquo modo Chriſtum oppugnarunt) plures fuiſſe & futuros eſſe, quēadmodum & contrà plures dicti ſunt Chriſti; id enim patet 1. Ioan. 2. vbi dicitur: *Audiſti quia Antichriſtus venit, & nunc Antichriſti multi facti ſunt,* Verùm Antichriſtus propriè dictus, qui extremo tempore Chriſtum omnium maximè oppugnabit, vnus eſt. Quod colligitur 1. ex SS.
1. litteris. vt primò, Ioan. 5. vbi Chriſtus ait: *Ego veni in nomine Patris mei, & non recepiſtis me: ſi alius venerit in nomine ſuo, illum recipietis.* Vbi Dominus opponit perſonæ ſuæ perſonam Antichriſti, non plurium pſeudoprophetarum. Deinde recipiendum ait à Iudæis, quod in nullo Papa contigit, aut continget. Denique venturum in nomine ſuo, quia ſcilicet nullum agnoſcet Deum: Papæ omnes veniunt in nomine Chriſti, legitimè vocati, & electi. Secundò, 2. Theſſal. 2. ait de
2. Antichriſto Apoſtolus reuelandum hominem peccati & filium perditionis, & quidem cum articulo Græco ὁ, denotans certam perſonam & ſingulare. Et infrà: *Tunc reuelabitur ille iniquus, quem Dominus Ieſus interfi. iet ſpiritu oris ſui.* Similiter 1. Ioan. 2. cùm dicitur: *Audiſtis quia Antichriſtus venit, & nunc Antichriſti multi facti ſunt,* vbi articulus apponitur Antichriſto propriè dicto, non item ſecundo loco, quo communiter accipitur. Idem apertè colligitur ex Dan. 7. 11. & 12, Apocal. 13, & 17. vbi Antichriſtus dicitur futurus vnus quidam Rex, qui alios 10. partim ſibi ſubiiciet, partim occidet, dicitur regnaturus tribus annis cum dimidio. Addit Ioannes habiturum nomen, quòd conficiet numerum 666. & facturum vt nemo poſſit emere aut vendere, niſi habeat hoc nomen ſeu characterem eius. Quæ omnia dicuntur & intelligenda ſunt de certa aliqua perſona. Qua autem ratione conueniunt Papæ? Fabulantur quidem hæretici nomen, *Latinus*, facere hunc numerum; idque Papæ conuenire, quòd in Latio regnet. Confirmant ex S. Irenæo, qui veroſimile exiſtimat, fore id nomen Antichriſto. Sed S. Irenæus inprimis putat tantùm probabiliter poſſe accōmodari Antichriſto, ſubditque aliud ſibi veroſimilius, *Titan*, videlicet; nihil denique aſſeuerare vult. Deinde ideò hoc veroſimile putabat, quia tunc regnum Latinorum erat latiſſimum, quale erit Antichriſti; vnde ea coniectura modò nihil valet. Rurſum ſcripſit is perperam. Latinus, per ω, cùm ſit ſimplex ι, vnde non conficit eum numerum vox Latinus. Denique Papa nunquam vocatus eſt Latinus. Nihilo plus valet vox, *Romanus*, Hebraicè ſcripta, ab eiſdem excogitata: quia illa eius terminatio fœminina eſt, non maſculina. Et quid multis? innumera excogitari poſſunt nomina, vt ſunt multa excogitata, quæ nimirum illum reddunt; V. G. Martin Luther: Item λουθηρανα. Nunquid igitur ſic vocabitur Antichriſtus?

C.
II.
Aduerſabitur Chriſto è diametro.

SECVNDO, Antichriſtus aduerſabitur Chriſto è diametro, vti ipſum eius nomen indicat; & Apoſtolus 2. Theſſal. 2. & Ioannes 1. cap. 2. Item è medio tollet iuge Sacrificium, Dan. 12. quod non poteſt eſſe aliud, quàm Miſſæ. Quis autem Papa hoc vnquam fecit? Calumniantur hîc hæretici multa, velut quòd Papa prohibeat nuptias (clericis videlicet.) interdicat vſum certorum ciborum, tollat Chriſti merita, & cœnam ſub vtraque ſpecie ab ipſo inſtitutam, eiuſque loco colat Deum peculiarem ſuum, Maozin in Miſſa, item Sanctos pro Diis. Quòd inebrietur ſanguine teſtium Chriſti, (Lutheranorum & Caluiniſtarum; quos occidi iubet) atque hæc ſigna eſſe Antichriſti. Sed hæc omnia. hæreticorum calumnias eſſe patet. Nuptias enim non prohibet, niſi conſentientibus, (qui ſcilicet volunt fieri clerici,) cibos non prohibet. tanquam ex ſe malos, ſed quibuſdam diebus ob iuſtas cauſas ex Apoſtolica inſtitutione inhibet, Chriſti merita non tollit, aut obſcurat, ſed amplificat, dum aſſerit noſtra inde ſuum valorē trahere: cœnam ſub vtraq; ſpecie inſtitutam conficit, ſed non ita diſtribuit quia non hoc, ſed illud tantùm præceptum intelligit. Maozin nihil habet cum Miſſa commune. Sanctos colit Papa, non vt Deos, ſed vt Dei ſeruos & amicos. Inebriari ſanguine teſtium Chriſti, dicitur à Ioāne meretrix, id eſt, Idolatria, non Antichriſtus: multò minùs Papa.

D.
III.
Adverſabitur vero Deo.

TERTIO, Antichriſtus aduerſabitur vero, imò omni Deo, voletque ipſe ſolus haberi & coli in Templo vt Deus. *Extolletur*, ait Apoſt. 2. Theſſal. 2. *ſupra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur: ita vt in Templo Dei ſedeat oſtendens ſe tanquam ſit Deus.* Atqui nec Papa, nec quis alius hactenus ſuſtulit omne numen. aut voluit coli in Templo velut Deus. Occurrunt hîc hæretici, dicentes, Papam extolli ſuper omnes Deos, id eſt, Principes terræ; qui & ipſi Dii vocantur Pſalm. 81. cum ab omnibus coli & adorari, geſtari in ſelle aurea, pedes oſculandos omnibus porrigere. Sed reſpondetur primò, Deum ſumi ab Apoſtolo in propria ſignificatione, ita vt Antichriſtus, non homines, ſed Deum verum ſpreturus ſit. Alioquin Imper Turcarum poſſet dici Antichiſtus, quia omnibus

Digitized by Google

omnibus Regibus ſe præfert. Deinde honorem qui exhibetur Pepæ, longè inferiorem eſſe cultu latriæ ſeu numinis. Is enim honor multis aliis etiam hominibus impendi ſolet. Sic Abraham adorauit filios Heth, Geneſ. 23. Saraceni, Iapones, Sinæ, Reges ſuos honorant, proſtrati ſcilicet, fronte humum ferientes. Imò de Eccleſia, ac conſequenter eius capite prædixit Iſai. cap. 48. *Vultu in terram demiſſo adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent.* Adhæc honor iſte non contra, ſed propter Chriſtum, exhibetur Papæ tanquam eius Vicario, adeoque, honorem Chriſti auget & amplificat, ſicut honor qui exhibetur Legato, redundat in regem, cuius eſt Legatus. Papa non aſſerit ſe Deum aut Chriſtum, ſed Chriſti Vicarium Dei miſeratione conſtitutum, vocatque ſemetipſum ſeruum ſeruorũ Dei.

E. IV. Nondum poteſt veniſſe. QVARTO, Antichriſtus nondum venit. Primò, Quia non veniet niſi poſt euerſum omninò Roman. Imperium, quod erit vltimum, vt habetur Dan. 7. b. Theſſal. 2. iuncto Apocal. 17.
1. Atqui id necdum euerſum eſt, nec viſi adhuc ſunt decem Reges eius euerſores. Tametſi enim Imperium Romanum nonnihil inclinatum eſt & Roma ipſa Imperium amiſit, hoc tamen non ſufficit; omnimodam euerſionem & ceſſationem Romani imperii ipſiuſque Imperatoris requirunt Prophetæ.

2. Secundò, Non veniet niſi poſt prædicatum toto orbe Euangelium, vt habetur Matth. 24. tunc enim venturam ait Dominus maximam & nouiſſimam tribulationem, quam fore Antichriſti perſecutionem docent Patres, Atqui Euangelium nondum per totum orbem prædicatum eſſe oſtendit nouus orbis, priùs incognitus, quo diſſeminari incipit.

3. Tertiò, Cùm venerit ipſe, venient etiam Enoch & Elias qui adhuc viuunt, vt venienti Antichriſto ſe opponant, qui & ab ipſo demum occidentur: vt habetur Eccl. 44. & 48. Malach. 4. Matt. 17. Apoc 11. Et quidem in propria perſona; alioqui non poſſet reddi ratio, cur adhuc viui reſeruentur. Atqui hi duo Prophetæ non ſunt adhuc viſi, necdum à Papa occiſi.

4. Quartò, Sub Antichriſto erit perſecutio omnium grauiſſima, & ſoluetur Sathanas, vt dicitur Apoc. 20. qui priùs fuerat ligatus. At quãdo Romanus Pontifex talem aliquando perſecutionem excitauit? Num quando comburi præcipit hæreticos? At quantò maior fuit perſecutio non tantùm Neronis, Domitiani, Decii, Diocletiani, &c. ſed ipſorum hæreticorum, Lutheranorum maximè & Caluiniſtrarum noſtro tempore, & Wandalica Arianorum olim in Catholicos? Quomodo ergo Papæ perſecutio talis eſt, qualis non fuit ab initio mundi nec erit?

F. V. Regnabit paruo tempore. QVINTO, Antichriſtus regnabit tantùm tres annos cum dimidio, Dan. 7. ſeu dies 1290. vt ſcribit idem Dan 12 ſeu 24. menſibus, vt Ioann. c. 11. & 13. & tunc paulò pòſt erit mundi conſũmatio, vt colligitur ex Dan. 7. Apoc. 20. nec non 2. Theſſal. 2. Atqui Papa multò pluribus annis, ne dicam diebus, regnauit; & tamen mundus adhuc durat. Ad hoc reſpondent aduerſarii, Imperium Antichriſti iam cœpiſſe à tẽpore Apoſtolorum & duraturum ad mũdi finem. eò quòd Apoſtolus dicat. 2. Theſſ. 2. myſterium iniquitatis iam operari. Sed hoc inprimis eſt contra expreſſa Danielis & Ioannis verba. Secundò, ſequeretur, D. Petrum eiuſque ſucceſſores tunc fuiſſe Antichriſtum. Quis enim alius tunc myſterium iniquitatis fuit? Num quis tyrannus, vel hæreſiarcha? Si aſſerant, iam concedere debent per myſterium iniquitatis nõ intelligere Apoſtolum ipſum Antichriſtum, ſed eius Prodromos, tyrannos vel hæreticos, quod eſt veriſſimum.

G. VI. Non regnabit Romæ. SEXTO, Antichriſtus non regnabit Romæ (illa enim euertetur à 10. Regibus, Dan. 7 Apoc. 10.) ſed Hieroſolymis, Apoc. 11. Papa autem non regnat Hieroſolymis, ſed Romæ. Daniel etiam c. 11. ait fixurum Antichriſtum tabernaculum ſuũ inter maria ſuper montem inclitum & ſanctum. maria iſta non ſunt Adriaticum & Tyrrhenum (vt volunt hæretici) inter quæ interiacet Roma: ſed Mediterraneum & Mortuum, inter quæ ſita eſt Ieroſolyma: mons vero inclytus & ſanctus, Sion intelligitur, Hieron. auctore, qui Romæ nuſquam viſitur: Ergo Roma non erit ſedes Antichriſti, ſed Hieroſolyma, quod expreſsè aſſerit Ioan. Apoc. 11. cùm aſſerit fore ciuitatem, vbi Dominus crucifixus eſt.

H. VII. Quando enim cœpit. SEPTIMO, Dicant aduerſarii quonam tempore Papa cœperit eſſe Antichriſtus. Reſpondent aliqui, vt Dauid Chytræus, cœpiſſe circa annum Domin. 600. vocantque S. Gregorium M. primum Antichriſtum, eò quòd cœperit inducere Miſſas, purgatorium, indulgentias, imagines & cultum Sanctorum, &c. contra legem Chriſti. Alii, vt Lutherus, Gregorium Mag. vocant vltimum Roman. Pontificem, Bonifacium verò Tertium, qui ſucceſſit ſecundus Gregorio, primum Antichriſtum volunt, eò quòd titulum Epiſcopi Oecumenici acceperit à Phocà Imper. Sed fallunt nugatores. Nam primò titulus Oecumenici multò eſt antiquior in Papa. Sic enim appellatus eſt Sixtus I. qui mortuus eſt anno 142. vt ibi Baron. Sanctus Leo I. in Concilio Oecumenico Calcedone, qui vixit longè ante Bonifacium. Præſidebant ſemper Papæ Conciliis generalibus, &c. Deinde fuiſſe ante Gregorium Magn. Miſſas, imagines, cultum Sanctorum, creditum Purgatorium. &c. imò ab Apoſtolorum tempore, docent omnes SS Patres illo antiquiores. Denique ſi iam ab anno 600. cœpit Antichriſtus ſedere in Eccleſia; ergo omnes Chriſtiani iam ab eo tempore facti ſunt Antichriſtiani; ergo Eccleſia, regnum Chriſti, periit, columna & firmamentum veritatis, vt vocatur ab Apoſtolo; ergo Lutherus & Caluinus in Synagoga Sathanæ & regno Antichriſti nati ſunt. Ergo regnum Antichriſti multò diuturnius eſt regno Chriſti, &c.

Ecqua igitur veſania abripit nouatores in has tenebras, vt contra apertiſſima Scripturæ teſtimonia, Papam dicerent Antichriſtum, quod nemo mortalium ante ipſos dixit aut vidit? Nimirum liuor, & inuidia, quam gerunt erga Sedem Romanam, ita excæcat illos. Durum

telum eſt neceſſitas. Vident enim Nouantes, ſuas hæreſes damnari à Sede illa & damnatas eſſe. Quid agant vt declinent iſtum Iudicem? Neceſſe eſt vt faciant eum Antichriſtum. Si enim faterentur eum Chriſti Vicarium, pro & cum Chriſto eſſe; ſeipſos condemnarent, & mox à nobis audirent: Cur ei non acquieſcitis, quem dedit vobis Chriſtus vicarium ſuum? Tolerabilius foret & in ſpeciem probabilius quid diceret, ſi Papam Antichriſti ſaltem præcurſoré dicerent; hoc enim pacto, licet atrocem calumniam Pontifici irrogarent, tantam tamen iniuriâ Scripturæ non inferrent. Verùm odium in Papam vltra metam eos abripit, perinde vt rixoſam mulierem, quæ vbi vindictam aliter ſumere de marito non poteſt, totum virus ore depromit & quidquid cholera ſuggerit. plauſtra conuitiorú euomit in maritum, licet ea falſiſſima eſſe intelligat. Viri prudentes & cordati, qui ratione, non paſſione ducuntur, ſatis ſuperque perſpiciunt hanc & ſimiles calumnias non niſi ex mero in Papam odio profectas, ac proinde eas rident ac contémnunt, quemadmodum & ipſos calumniatores. Veriùs multò ipſos dicere Antechriſtos poſſumus, quia nimirum eius Prodromi ſunt de quibus 1. Ioan. 2. dicitur: *Nunc Antichriſti multi ſunt. Ex nobis prodierunt, ſed non erant ex nobis, nam ſi fuiſſent ex nobis, permanſiſſent vtique nobiſcum.* Optandum eſſet, vt hæretici legerent & intelligerent quam longè ab Antichriſto differant Rom. Papæ Vtinam viderent eorum labores, eleëmoſynas, zelum pro Eccleſia, humilitatis obſequia, &c. tunc enim ſuam veſaniam vtique damnarent, & ad vnum Eccleſiæ Paſtorem in terris ſe quoque aggregarent: quod eis à ſummo Paſtore Chriſto ex animo precamur.

CONCIO II.

Vnum Eccleſiæ caput viſibile eſſe.

Eccleſiam Chriſti Papam debere habere probatur.

1. *A natura aliquorum animalium quæ ducem habent quem ſequuntur.*
2. *Oſtenditur ex varus Scripturis.*
3. *Ex ratione.*
4. *Ex Patribus omnium ſæculorum.*
5. *Ex duratione conſtanti Cathedræ Rom.*
6. *Ex conſenſu fidelium.*

THEMA.

Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam. Matth. 16.

A. HÆreticis noſtri temporis idem ferè contingit, quod Sodomitis euenit Geneſ. 19. Cùm enim duo Angeli ad Loth ingrederentur & diuerterent, voluerunt peſſimi ciues, vt traderentur eis duo illi viri (quos Angelos eſſe neſciebant) ad nefandam turpitudinem ſuam exercendam. Sed egreſſus Loth ad eos, ſuadebat ciuibus, vti ab hac inſania deſiſterent: fruſtrâ tamen. Itaque Angeli traxerunt Loth in domum, & clauſo domûs oſtio percuſſerunt ciues cæcitate, ita vt oſtium domûs inuenire non poſſent. Ad eundem modum hæretici, veram Eccleſiam inueſtigant, non tam vt ſequantur & pacatè ingrediantur, quàm vt offendant, lacerent, conſpurcent. Ac licet Chriſtus Eccleſiæ Pater-familiâs per S. Scripturam & ſuos Doctores ad eos prodeat, oſtiumque Eccleſiæ demonſtret, quia tamen non acquieſcunt illi, ideò percutiuntur à Deo aoraſia, ita vt in ipſo meridie oſtium Eccleſiæ inuenire nequeant. An non hodie Eccleſiæ oſtium eis demonſtrauit Dominus, cùm Petro vniuerſalem Eccleſiæ & ſupremum paſtoratum ac pontificalem dignitatem promitit? An non luce clarius eſt Ioan. 21. collatam eſſe Petro hanc ſupremam (quæ hîc promittitur) Pontificatûs dignitatem, cùm ei Chriſtus dixit: *Paſce oues meas*? An non idem oſtendunt multa alia fortiſſima argumenta? An non demonſtramus eis hanc Petram Romę hucuſque conſiſtentem? Et tamen hoc ipſum videre nolunt, imò pro indicio falſæ Eccleſiæ reputant & nobis exprobrant, quod indicium eſt veræ; dum nos Papiſtas vocant per contemptum, quaſi verò hæc vox nouam aliquam ſectam & hæreſim deſignaret & non potiùs Petri Eccleſiam, in quâ ipſe à Chriſto primus Papa conſtitutus eſt. Sed agite, oſtendamus Eccleſiam Chriſti Papam habere debere.

PRIMO, Oſtendit ipſa natura in apibus & gruibus aliiſque brutis animantibus, in quibus optimus ordo vel politia animaduertitur, quæ habent caput & ducem vnum, quem ſequuntur. Sic in arboribus videmus multos tamuſculos ad virgam, multas virgas ad ramum, multos ramos ad ſtipitem, multos ſtipites ad radicem vnam infigi, & inde ſuccum participare, fierique ſocios radicis & pinguedinis, vti Paulus dixit ad Roman. 11. Sic cæli omnes à primo mobili diriguntur & motum eius ſequuntur; ſic in humanis quælibet natio habet ſuum caput & ducem, à quo ſubditi gubernantur & defenduntur. Neque dicas Eccleſiam habere caput, ſed inuiſibile tantùm, Chriſtum. Nam cùm Eccleſia ſit viſibilis, viſibile etiam caput habere debet, alioquin monſtrum foret. B. I. Oſtendit in natura optimus ordo.

SECVNDO, Oſtendit Scriptura in primis in hod. Euangelio, vbi primatum Petro clariſſimè promiſit Dominus: *Tu es Petrus*, inquit, *& ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, &c.* tametſi enim aliqui SS. Patres ita etiam explicant hunc locum, vt per Petram intelligant fidem Petri vel confeſſionem fidei, vel etiam Chriſtum: iidem tamen aliis locis & reliqui omnes per Petram propriè intelligunt Petrum Et ſanè locus ille proprium alium ſenſum non recipit; Primò ob vocem ſynonymiam: quia enim Dominus Simoni cognomen Petri dederat. & Petrum ſeu Petram (in Hebr. vel Syriaco vocârat, ideò reddidit mox rationem huius cognominis: *Et ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam.* q. d. ideò te vocaui Cepham ſeu Petram, quia ſuper hunc Cepham ſeu Petram ædificabo, &c. ſicut quando Angelus rationem reddidit nominis IESV: *Vocabis eum* C. II. Scriptura. 1.

IESVM

IESVM; *ipſe enim ſaluum faciet populum ſuũ* Matt. 1. Et nominis Abraham Gen. 17. *Appellaberis Abraham, quia patrem multarum Gentium conſtitui te.* Alioquin fruſtrà vocaretur à Domino Petrus ſeu Petra, ſi non ſuper ipſum, ſed ſuper ſe tantùm ædificare voluiſſet Eccleſiam: & fuiſſet nugatoria locutio. Secundò, ob ſequentia verba,
2. quæ omnia ad Petrum pertinent; *Tibi dabo claues,* ſubdit, *regni cælorum, & quodcunq; ligaueris, &c.* Cur ergo non etiam media verba ad Petrum ſpe-
3. ctant, ſi antecedentia & conſequentia ad illum ſpectant. Tertiò, ob ipſius conſtructionis rationem, quæ congrua non foret, niſi ad Petrum dirigeret etiam illa verba, *& ſuper hanc Petram,* Foret enim inſulſa perſonarum variatio.

Sed obiicies id 1. Cor. 10. *Fundamentum aliud nemo poteſt ponere præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus.* Reſpondetur, Chriſtum eſſe fundamentum primum & maximum, ſeu, vt Auguſtinus vocat Pſalm. 86. *fundamentum fundamentorum*; Petrum autem fundamentum ſecundum, Chriſto innixum: ſeu lapidem fundamentalem ſecundum, ſuper Chriſtum poſitum, in quo ipſe & Eccleſia ſuper vtrumque ſubordinatè fundatur. In primùm fundamentum ſeu caput credimus, ſecundo obedimus tantùm. Chriſtus primarium & primum fundamentum eſt fidei noſtræ, idcò quòd ea omnia credimus eſſe vera, quæ ipſe tamquam prima & infallibilis veritas credenda nobis reuelauit: Credimus enim Deum trinum & vnum, Verbum carnem factum, &c. Non quia Petrus & Paulus aut Ioannes, aut aliquis Pontifex dixit vel docuit: ſed quia prima. Veritas & Deus id reuelauit & aſſeruit. Et ſic Fides noſtra in Chriſto tantùm fundatur, quâ etiam ratione hæretici credere ſe affirmant. Sed quia non ita manifeſtum eſt, quæ ſint illa, quæ Chriſtus reuelauit, idcircò dedit fundamentum alterum Petrum, eiuſque ſucceſſores qui nobis dicant & proponant ea quæ Chriſtus reuelauit, & diſcernant ab iis, quæ non reuelauit: vt ne aberremus. Atque ita ſuper vtramque Petram fundatur fides, diuerſa tamen ratione. Et idcircò Dominus abſque dubio Petram eum vocare voluit, quòd quaſi prorex & vicarius futurus eſſet eius, qui prima & maxima Petra erat; ſuum ei Epithetum communicans qui ſimilis ei futurus erat in officio, etſi analogicè tantùm.

Secundò, Ioan. 21. contulit Dominus Petro primatum, quem hîc illi pollicitus erat; quando ter interrogato: *Simon diligis me plus his* ſubiunxit: *Paſce oues meas.* idque ter illi confirmauit. Quis autem dubitat per oues intellexiſſe Chriſtianos? Et cui alteri Apoſtolorum aliquando dixit: *Paſce oues meas?*

Sanè Chriſtus Ioan. 10. dixit: *Erit vnum ouile & vnus Paſtor.* vti & prædixit Deus per Ezechielem cap. 34. dicens: *Suſcitabo ſuper eos Paſtorem vnum.* Quem verò alium conſtituit ſummum Eccleſiæ Paſtorem, ſi non Petrum? Neque verò ſolum Petrum, ſed etiam ſucceſſores eius, vel Petrum cum ſucceſſoribus conſtituit Eccleſiæ Paſtorem: non enim ædificauit Chriſtus Eccleſiam, quæ cum Petro collaberetur & moreretur, ſed poſt ipſum etiam duraret viueretque ſemper. Sic dignitas collata Prælato alicui, cenſetur collata etiam eius ſucceſſoribus.

Tertiò, Patet ex multis actibus, in quibus Petrus velut caput & Primatem Apoſtolorum ſe geſſit, vt quando in hodierno Euangelio pro omnibus Apoſtolis reſpondit: quando Act. 1. præfuit electioni S. Matthiæ: quando poſt Spiritûs S. miſſionem primam concionem fecit maximo cum fructu, Actor. 2. quando primum miraculum poſt eandem fecit Act. 3 & quidem in pedibus claudi, quia ſcilicet Petrus erat fundamentum Eccleſiæ, quod eò intelligit S. Ambroſ. ſerm. 69. quando in primo Concilio Ieroſolymitano, Act. 15. primus ſententiam tulit, cui Iacobus & alii adſtipulati ſunt. Primus in ordine Apoſtolorum ab Euangeliſtis nominatur, &c.

TERTIO, Oſtendit ipſa ratio. Primò, quia D.
cùm Eccleſia vna ſit & eſſe debeat, vnum etiam III.
caput habere debuit viſibile, vt eius vnitas con- Ratio.
ſeruari poſſet alioquin enim daretur occaſio innumeris ſchiſmatibus, quæ orientur, niſi haberemus vnum caput viſibile, quod ſubiecta membra dirigeret in rebus fidei. Vnde Hieron. lib. 1. contra Iouinianum ait: *Super Petrum fundatur Eccleſia, licet idipſum in alio loco ſuper omnes Apoſtolos fiat, & cuncti claues regni cælorum accipiant, vt ex æquo ſuper eos Eccleſiæ fortitudo ſolidetur tamen propterea inter 12. vnus eligitur, vt capite conſtituto, ſchiſmatis tollatur occaſio.* Sic ille. Et ſi Apoſtolorum tempore, quando pauci fuerunt Chriſtiani, & optimi Epiſcopi, Apoſtoli ſcilicet, qui errare non poterant in fide, neceſſarium fuit tale caput, vt ſchiſmatis occaſio tolleretur; quantò magis neceſſariũ erat poſterioribus temporibus? Non minus eo indiguit quàm corpus eger capite, quàm exercitus Imperatore, quàm oues Paſtore, quàm ciuitas Rectore, quàm nauis inter procellas conſtituta gubernatore. Debuit itaque Chriſtus, poſtquam corporalem & viſibilem præſentiam ſuam Eccleſiæ ſubtraxit, vicarium aliquem ſuum ſubſtituere, & per ſucceſſionem, Eccleſiæ ſuæ ſemper conſeruare, ſicut in omni bono & conſtanti regimine vnum eſſe caput debet, in exercitu Dux, in regno Rex, in ciuitate Conſul, in corpore caput, in domo pater-familias. Et cur apud Lutheranos tot ſectæ, niſi quia non habent caput vnum? Quòd ſi alia Petra & aliud caput Eccleſiæ non eſt, niſi Chriſtus: tunc quod futurum prædixit Dominus. Lutherus dicet: Ecce hic eſt Chriſtus: dicet Zwinglius vel Caluinus: Ecce hic eſt: Anabaptiſtæ ſibi eum vendicabunt: ſic Iconomachi, &c. Idem eueniet, ſi per Petram intelligamus fidem. Nam & hanc iſti certatim ad ſe rapient, ſibique ſinguli vſurpabunt. Malè ergo conſuluiſſet Eccleſiæ Chriſtus, imò commentitia foret Eccleſia, ſi cognoſci non poſſet, quia non haberet caput aſpectabile.

Secundò, Antequam fides Catholica prædi- 2.
catione Euangelicâ per totum orbem dilatata eſſet, vno quodam vniuerſali Prælato opus erat, qui prædicatorum curam gereret, Epiſcopus ſuâ authoritate inſtitueret, eiſque certos populos & diœceſes aſſignaret: aliàs enim prædicatio

dicatio Euangelica facilè neglecta fuiſſet, aut ſaltem maximâ confuſione adminiſtrata, eiuſdemque periculum fuiſſet, ne cum animarum detrimento hæretici ſe huic negotio ingererent, adeoque per foramina multi intrarent ad curam paſtoralem & prędicationem Euangelij. Debuit ergo eſſe vnus ſummus Paſtor, a quo omnes reliqui, legitimam acciperent poteſtatem: quo dempto, quiuis nouator dicere poſſet, ſe legitimè miſſum ad prædicandū, abſoluendum. &c.

3. Tertiò, Cùm Chriſtus per ſeipſum non omnes omninò leges directioni Eccleſiæ ſuæ neceſſarias ediſſet, vti teſtatur ipſe, dicens: *Multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modò*, ipſa ratio exigebat vt vniuerſalem Eccleſiæ paſtorē, quem humana auctoritate condendarum legum exornaret conſtituere, qui etiam, eaſdem leges pro locorum ac temporum diuerſitate aut ex parte immutandi, aut ex toto abrogandi poteſtatem haberet, ſicut in omnibus omninò bene conſtitutis regnis & rebus-publicis fieri videmus Quis concilium aliquod generale cogeret, ſi non eſſet poteſtas ſummi Pontificis? Sanè hæretici noſtri temporis, licet non amplas Prouincias poſſideant, nullum adhuc generale concilium, in quo vel de vno articulo omnes conuenirent, cogere potuerunt. Similiter Græci ab anno 800. quo à Sede Petri defecerunt, per totidem annos ne vnam quidem Synodum celebrârunt in argumentum mutuæ conſenſionis: cùm nos interim ab eo tempore decem Concilia generalia habuerimus.

4. Quartò, cùm Scripturæ SS. intellectu difficiles ſint & ſinguli earum interpretes in expoſitione errare poſſunt, erroremque ſuum pertinaciter tueri, his malis remedium inueniri non poterit, niſi quispiam detur qui infallibili Spiritûs S. aſſiſtentiâ adiutus, poſſit verum Scripturarum ſenſum infallibiliter eruere, controuerſias decidere, queſtiones determinare, errores & hæreſes condemnare. Hanc autem aſſiſtentiam datam Petro & eius ſucceſſoribus, patet ex illo Luc 22. *Ego rogaui pro te, Petre, vt non deficiat fides tua.* Quod non tantum de Petro, ſed etiam de ſucceſſoribus eius accipiendum, vult S. Bernar. & alij Neque ſufficit præcisè directio Spiritûs ſancti. nam ſi in Conſilio aliquo fideles conciliari non poſſent (vti ſæpè factum in Conciliabulis hæreticorum & adhuc fit) quid tū faciendum? Ergo vnus aliquis ſupremus Iudex conſtitui debuit, qui infallibilem Spiritûs S. directionē haberet, ad lites decidendas & dirimendas. Non ſufficiunt adhæc omnia Concilia generalia, quia nec ſemper haberi poſſunt vti primis 300. annis nullum habitum, licet multę hæreſes exiſterent) & ſine approbatione & authoritate ſummi Pontificis errare poſſunt, vt in Ariminenſi & Epheſino ſecundo probatum eſt. Et quid ſi Conſilium inter ſe non conueniret?

E. IV. SS. Patres. QVARTO. Oſtenditur ex SS. Patribus omnium ſæculorum, quibus obruere poſſimus hæreticos. Neque dicas, adulatos eſſe Patres illos Pontifici. Cur enim quæſo? num vt opes venarentur? At eo tempore pauperrimi erant Epiſcopi, vti & Papa. Num vt dignitates? At tunc dignitates Epiſcoporum erant ianuæ mortis; nam Epiſcopi omnium primi quærebantur & rapiebantur ad mortem. A Concilio Chalcedonenſi uno ex 4. primis generalibus vocatur Papa Leo caput Eccleſiæ. Vocatur Vicarius Chriſti à Concilio Lugdunenſi in 6. tit. de elect. cap. *Vbi periculum.* Vocatur Summus Pontifex ab antiquiſſimis temporibus. Audiamus Iuſtinianum Imperat. *Vt legum originem anterior Roma ſortita eſt, ita & Summi Pontificatûs apicem apud eam eſſe nemo eſt qui dubitet.* ait Iuſtinianus Imperat. apud Baron. anno Domini 135. ſed quis opus pluribus?

QVINTO, Oſtenditur ex ipſius Cathedræ Romanę conſtanti duratione & Pontificum continuâ ſucceſſione. Poſſumus enim argumentari cum Gamaliele illo Legis doctore. Actor. 5. *quoniam, ſi eſt ex hominibus conſilium hoc aut opus* (Cathedræ huius inſtitutio,) *diſſoluetur ſi verò ex Deo eſt. non poteritis diſſoluere.* Quia ergo nunquam defecit ſucceſſio Pontificum in hac Sede, nec populi & Epiſcopi, qui cum illa ſentiebant eique vt vera membra adhærebant: Ergo à Deo & non ab hominibus eſſe eam neceſſe eſt. Interrupta eſt ſeries & ſucceſſio Romanorum Imperatorum, quando Gothi Romam & Imperium inuaſerunt ac tenuērunt non vt Imperatores, ſed vt Reges Ariani. Defecerunt Sedes aliæ, quæ ſe à Romana ſegregarunt, Alexandrina, Ieroſolymitana. Conſtantinopolitana, Antiochena, quatuor Patriarcharum. Defecerunt Sedes Epiſcopales plurimæ, fundatæ ab Apoſtolis, Corinthia; Epheſina, Colloſſenſis, Theſſalonicenſis, Philippenſis. Romana ſola immota perſeuerat. Sed fortaſsè non habuit hæc Sedes hoſtes vllos, qui eam impugnarent? Imò verò nulla plures & potentiores. Habuit enim iratiſſimos hoſtes, primò Iudæos, tum Gentiles, pòſt hæreticos: de quibus omnibus triumphauit. F. V. Duratio Cathedræ Romanæ.

SEXTO, Oſtenditur ex conſenſu plurimorum populorum, Epiſcoporum. Sanctorum, Regum & Imper. qui omni tempore huic Sedi conſtantiſſimè adhærebant & obediebant, eam defendebant & venerabantur. Tametſi enim aliquando mali aliqui gubernarent, illicitis mediis ad Cathedram promoti, Epiſcopi tamen & populus Chriſtianus eos tanquam veros Paſtores habebat & audiebat, vt videre eſt apud Baronium. Valentinianus Imp. facta ei à clero poteſtate, vt aliquem deſignaret Pontificem Auxentio defuncto ſucceſſorem, renuit, *Supra nos*, inquit, *eſt talis electio*; petiitque vt ipſimet talem eligerent, cui ipſe etiam Imperator ſincerè caput ſuum ſubmittere poſſet. Hiſt. Tripart. lib. 7. cap. 8. Angliæ Rex Oſwi, cùm haberetur diſputatio de celebrando tempore Paſchali (in quo diſcrepabant à Romana Eccleſia) audiſſetque ſub finem Petro data eſſe claues regni cœleſtis; in eòque vtraque pars conueniret: *Et ego vobis dico*, inquit, *ſi hic eſt oſtiarius ille, contradicere nolo: ſed in quantum noui vel valeo huius cupio in omnibus obedire ſtatutis: ne fortè adueniens me ad fores regni cœlorum, non ſit qui reſeret, auerſo illo, qui claues tenere probatur.* G. VI. Conſenſus Fidelium.

Impe-

Digitized by Google

Impuratores vſque hodie à ſummo Pontifice confirmationem petunt electionis ſuæ. Eidem ex antiqua Imperatorum conſuetudine & vltroneâ humilitate, ſi Romæ ſint, inſeruiunt, ſtapediam aſcenſuro in equum tenent, equum aliquandiu ducunt, &c. vt in Rituali Pontif. Omnes Chriſtiani ex antiquo more pedes Pōtifici obſculantur: etiam Monarchæ, qui in India eum pro Paſtore ſuo agnoſcunt. An non, quæſo, ſecuriùs ſequi tot Monarchas, & nationes, quàm pauculos ſuperbos nouatores? Verùm diabolus præſciens neminem fore hæreticum, ſi omnes Summum Eccleſiæ Paſtorem agnoſceremus & audiremus, ideò hoc attentauit, vt à capite illo homines abduceret.

CONCIO III.

Romanæ Sedis præcellentiæ.

Accommodatur Romanæ Sedi illud Iſaiæ cap. 28. Ecce pono in Sion lapidem, &c. *qui in ea,*

1. *Summus eſt, poteſtate, authoritate, dignitate, &c.*
2. *Angularis eſt, qui Gentes & Iudæos connectit & ſuſtentat.*
3. *Electus, ob ſanctitatem, quia Sedes hæc præ omnibus aliis excellit.*
4. *Probatus; nam variis quaſſatus perſecutionibus ſtetit immotus.*
5. *Pretioſus, id eſt, Deo charus, à quo Sedes hæc ſemper fuit conſeruata.*

THEMA.

Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam. Matth. 16.

A. SCribunt Plinius & alii complures (Plinius l. 10. ca. 3, Pier. l. 19. Hierogl.) Aquilam firmare ac munire nidum ſuum lapide Aëtite quaſi quodam libramento vel anchorâ. Vnde Pierius refert, Aquilam ſaxum geſtantem fuiſſe Hieroglyphicon ſtatutæ firmiter Sedis. Videmus etiam in hod. Euang. Aquilam illam cæleſtem, Chriſtum, deſignaſſe & elegiſſe ſibi lapidem, Petrum; quem & Petram nouo nomine vocat, quo nidum illum ſuum; Eccleſiam videlicet, ſtabiliret ac firmaret. Et poſſumus de hoc etiam lapide intelligere, quod prædixiſſet Deus per Iſaiam cap. 28. reperitque Sanctus Petrus epiſt. 1. c. 2. his verbis: *Ecce pono in Sion lapidem ſummum; angularem, electum, probatum, pretioſum: & qui crediderit in eum, non confundetur.* Quæ verba ad literam quidem primariò dicta ſunt de Chriſto, qui eſt Petra primaria. Verùm quia etiam Petrus Petræ nomen à Chriſto ſortitus eſt, eidem tanquam Petræ ſecundariæ & Vicario Chriſti iure accommodantur, nec non omnibus ſucceſſoribus, ſeu toti Sedi Apoſtolicæ. Et certè vti Aëtites lapis prægnans vocatur apud Plin. loco citato, quòd alium intra ſe, quaſi in vtero geſtet lapidem: ita etiam Petrus eiuſmodi lapis eſt, qui alium in ſe includat ſucceſſorem, & hic iterum alium, adeoq; totam ſeriem Pontificum Romanorum.

Hunc igitur lapidem in præſentiarum deſcribemus.

VOCATVR, Primò *Summus.* Primò, poteſtate & authoritate; quia primatum obtinet in omnes alias Sedes, & in omnem Chriſti gregem. B. I. Ibi lapis ille Summus. Vnde vocatur *caput omnium Eccleſiarum,* vt in Concil. Chalced. in ep. ad Leonem, vbi etiam Papa vocatur *vniuerſalis Patriarcha* ab Anaſtaſio epiſt. ad Marcum, &c. Sicut Eccleſia Romana vocatur *Mater omnium Eccleſiarum* in Conc. Nicæno 1. Papa vocatur *Vniuerſalis Epiſcopus, Summus Pontifex, Apoſtolicæ Sedis Antiſtes, Eccleſiæ Pater & caput, &c.* Iuſtinianus Imperator: *Summi Pontificatûs apicem apud Romam eſſe, nemo eſt qui dubitet,* ait apud Baron. anno 535. Hæc Sedes omnibus Conciliis præſedit, & ſine eius approbatione inualida ſunt habita. Depoſuit alios Epiſcopos, confirmauit & reſtituit. Excommunicationis ius in omnes Eccleſias obtinuit, vti fecit Victor Papa, qui omnes Eccleſias quæ non celebrarent Paſcha cum Romanis excommunicauit Baron. anno 199. Ad eam omnes aliæ Sedes appellarunt ac velut ad Matrem confugerunt, vti Athanaſius, & Petrus, Alexandrini Epiſcopi. Paulus Conſtantinopolitanus, Marcellus, Chryſoſtomus, Theodoretus. Ea vndique ſemper conſulta eſt Eius Epiſtolæ vti Apoſtolorum in Eccleſiis legi ſolitæ. Euſeb. l. 4. cap. 22. Damnauit omnes hæreſes & de emergentibus admoneri ſolita eſt, &c.

2. Secundò, Honore & dignitate. Eam enim Sedem maximo honore coluêre Reges, adeoque ad pedes eius acciderunt. Iuſtinus Imperator veniente Ioanne Papâ Conſtantinopolim, cum tota vrbe illi obuiam proceſſit & ad pedes eius procubuit, detrahenſque ſibi inſignia auguſtalia procidenſque ſuppliciter petiit, ut illis rurſùm ipſum adornaret. Iuſtinianus Imp Neezæ ad Conſtantini Pontificis pedes procubuit eoſque eſt oſculatus anno 710. Idem fecit Hadrianò Papæ Carolus Magnus Romæ anno Chriſti 770. & eius pater Pipinus Stephano 3. Pontifici venienti in Franciam anno 753. Idem fecit Ludouicus Pius Caroli filius Stephano V. Pontifici, anno 816. Plura vide apud Baron. & Bozium, tom. 2. de ſignis Eccleſiæ, ſig. 86. Neque ſolùm Principes ſæculares honore ac dignitate præceſſit, ſed etiam Sedes alias Patriarcharum. Audi S. Leonem, qui ep. ad Epiſcopos Viennenſes ait: *Quiſquis huic Sedi Principatum exiſtimat denegandum, illius quidem nullo modo poteſt minuere dignitatem, ſed inflatus ſpiritu ſuperbiæ ſuæ ſeipſum in inferna demergit.*

C. II. Angularis. 1. SECVNDO, *Angularis.* Primò, quia Gentes & Iudæos connectit & ſuſtentat. Ad hanc enim Sedem, quotquot ex vtraque parte conuerſi ſunt, conuenerunt & vnum in Chriſto facti ſunt. Ab hac Sede propagata vndique Fides & emiſſi in vniuerſum orbem Epiſcopi. Vnus Petrus totius orbis Eccleſias Principes, è quibus aliæ minores Fidem edocerentur, vt ait Tertullianus lib. de præſcripſionibus, fundauit Nam ad Orientem, Antiochiæ Euodium Epiſcopum creauit, cui totius Orientis Epiſcopi olim parebant. Ad Meridiem tranſmiſit diſcipulum ſuum Marcum, Alexandriam videlicet, cuius

cuius ciuitatis Epiſcopus Ægyto, Arabiæ, Æthiopiæ & Africæ Cyrenenſi præerat. Ad Occaſum præcipuas Galliarum, Hiſpaniarum, Africæ, Italiæ & adiacentium Inſularum Eccleſias conſtituit, vt poſt alios Innocentius I. teſtatur. Ad Septentrionem primarias in Ponto, Cappadociâ, Bithyniâ, Græciâ, Illyrico, Dalmatiâ, Germaniâ (in quam miſit inter alios Eucharium, Maternum, Valerium, Ægyſtum) Eccleſias erexit. Poſtmodùm à Sede illa in omnes orbis partes Epiſcopi ſemper miſſi, vti ſuperiori ſæculo in Indiam. Chinam, Iaponiam, Americam, Peruuiam, &c. Videat qui volet, conuerſionem omnium nationum ab hac Sede profectam, apud Thom. Bozium de Signis Eccleſiæ, tom. 1. l. 4 Sig. 6 cap. 1. & 2. Laborauit etiam Sedes iſta ſemper in Iudæorum conuerſione, quorum primus Apoſtolus fuit S. Petrus. Nam hodieque qui ſunt Romæ Iudæi, coguntur ſingulis Sabbathis adire & audire concionem Chriſtianam, ipſorum gratiâ haberi ſolitam in Templo hoſpitalis SS. Trinitatis. Elapſo ſæculo, anno 1524. apud Spondanum in Auct. Cron. Sedi huic ſe reconciliauit Dauid Æthiopiæ Imperator & Helena eius auia, per legationem ad Clementem Papam miſſam, promittens illi obedientiam, & benedictionem poſtulans. Anno 1585. trium Iaponiæ Regum, qui fidem Chriſtianam amplexi fuerant, Legati Romam miſſi ad obedientiam Summo Pontifici (qui tunc erat Gregor. XIII.) præſtandam, poſtquam triennium itineri impendiſſent, apud eundem.

2. Secundò, Quia ab hac Sede confeſſio in fidei dogmatibus, & Sacramentorum ritibus, &c. prodiit, & fideles omnes in vinculo pacis coniuncti ſunt. Inde enim Concilia generalia, in quibus vnanimi ſenſu dogmata explicata, diſciplina Eccleſiaſtica ſancita, &c. cuiuſmodi nullum adhuc cogere potuerunt noſtri hæretici, quia capite carent, quod imperet reliquis membris. Ab hac Sede omnia fidei dubia ſemper reſoluta, controuerſiæ ſublatæ & litigantes partes conciliatæ; concordia in Cæremoniis & diſciplina Eccleſiaſtica ſtabilitata, quia illius Sede decretis ſtamus omnes.

D. III. Electus.

1. Tertio, *Electus*, ob ſanctitatem, quâ Sedes hæc præ omnibus aliis excelluit. Nam primò, nullus eorum, qui in ea ſederunt, fuit hæreticus, licet non deſint aliqui, qui perditæ vitæ fuerunt. Itaque impletum in illis eſt Chriſti verbū: *Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua.*

2. Secundò, Nullus ſtatus, nulla ſedes aut ſucceſſio Principum aut Præſulum tot habuit ſanctos, atque illa Rom. Pontificum, è quibus 72. ad minimum indubitati Martyres ſunt? Reliqui plerique (aliquos enim excipimus, qui ferè potentiâ Principum ſæcularium intruſi fuerunt) optimæ & laudatiſſimæ vitæ fuerunt.

3. Tertiò, Excelluit ea Sedes in omni virtutum genere. In religione inprimis & cultu diuino, quem vbique terrarum propagare ſemper ſtuduêre totis viribus.

In munificentia & liberalitate. Vbi inprimis Gregorius Magnus, qui innumeros pauperum greges diuerſis in locis aluit, Leo II. cuius feſtum heri celebrauimus, quique verè Pater pauperum vocatur in Breuiario, quod non ſolùm pecuniâ, ſed etiam operâ, labore & conſiliis egentibus ſubuenit. Gregorius XIII. qui tredecim collegia Alumnorum per orbem diſperſa fundauit amplis reditibus; adhæc quotannis aureorum ſeptuaginta millia in egenos erogauit Romæ. Bozius tom. 1. lib. 15. Sig. 12. cap. 3.

In magnanimitate, dum intrepido ſemper animo munùs ſuum adminiſtrârunt, etiam in exilio, vt Syluerius: idque contra hoſtes tritati ſunt nec vnquam dari ſibi leges à ſæculari poteſtate paſſi, ſemper ſe oppoſuère reprobris Principibus, nec timuerunt minas hoſtium, confiſi in Dei ope & Chriſti promiſſione. Sic ifregit verbis Attilam S. Leo: Sic Gregorius II. Luitprandum Longobard. Regem, qui hoſtili manu & animo Romam in greſſus fuerat. Baron. anno 729. Eâdem magnaminitate contempſerunt minas Turcarum, & reſponderunt illis per litteras, nihil formidare, qui in Chriſti nomine confidant. Hinc Pontifex quidam Turcarum Imperatori ruinam Eccleſiæ minitanti reſpondit;

Niteris incaſſum Petri ſubmergere nauim.
Fluctuat; at nunquam mergitur illa ratis.

Anno 1016. Saracenos Eccleſiæ littora inuadentes Benedictus PP. comparatâ validâ claſſe ad internecionem deleuit, ipſorum Rege fugâ elapſo, Reginâ verò captâ, & ob audaciam capite truncatâ. Rex autem morte Coniugis & ſociorum admodum turbatus, Summo Pontifici ſaccum caſtaneis plenum miſit, tot ſe in proximâ æſtate milites eſſe ducturum minitans: Pontifex verò marſupium eidem milio plenum remittens, tot ipſum loricatos, vel plures in Italia inuenturum reſpondit. Baron. anno citato. Alio tempore Mahometus Turcarum Imper. Pontifici ſcripſit in hæc verba: *Corinthum Achaiæ nobiliſſimam vrbem, Aetolos, Acarnanes Macedoniam, atque omnem Peloponneſum armis inuaſimus: vicos prætereà, agros & oppida latè incendio depopulati, vt mox in Italiam bellùm transferamus. Hæc tibi omnia cum ſummo Chriſtianorum metu ac detrimento nunciamus.* Cui reſpondit Pontifex:

Quòd Græciam omnem ferro igniq; vaſtaueris non tam crudelitatem in hac re tuam, quàm tot vrbium direptiones vlciſci paramus. Neque enim Victor hoſtibus ignoſcere poteras, qui tuis etiam immanitate, ſcelere ac libidine nunquam pepercisti. Nec ti pium fáſue quicquam apud homines eſſe poteſt, cui, neglectâ religione, Deus in contemptu ſit. Nos tamen nullum à te bellum in Italiâ metuimus. Facilè enim ſcelerata hominum arma contemnit, qui Dei nomine ac præſidio tutus eſt. Hæc apud Matth. Rader. tom. 2. Bau. S.

In humilitate; vt patet primò ex titulo, quo ſe vocant Pontifices Seruos Seruorum Dei, à tempore Gregorii Magni, & Papas, id eſt, Patres: Chriſtianos verò quoſlibet, aut filios, aut fratres. Deinde ex eo, quòd electus Pontifex variis cæremoniis admonetur humilitatis, vt

cùm

cùm, ſtupâ coram eo incenſâ, ei occinitur: *Pater ſancte. ſic tranſit gloria mundi*: & cùm ducitur in Lateranum, & ſedet in ſtercorariâ ſede lapideâ ex antiquiſſimo inſtituto, vbi ei interim occinitur id: *ſuſcitans de puluere egenum, & de ſtercore erigens pauperem.* Ad hæc feriâ 5. in cœnâ Domini, anniuerſariu more, 12. pauperibus ad pedes acciduor, eoſque lauant, tergunt, & oſculantur, &c.

E. IV. Probatus. QVARTO, *Probatus*, quia variis exagitatus & quaſſatus perſecutionibus, immotus ſemper ſtetit per annos 1600. Ethnici Impp. per annos 300. Pontificiam Sedem exſcindere conati ſunt, ab ipſis Epiſcopis Romanis, quaſi à capite cædem populi Chriſtiani auſpicati. Vnde imprimis Rom. Pontifices ad necem quæſiti & rapti ſunt. Verùm vno ſecto capite, mox aliud ſuccreuit, & ſedem illam occupauit, & ita Tyranni illi fruſtrà laborarunt, turpiterque confuſi atque exterminati ſunt. Hos ſecuti Impp. hæretici, Conſtantius, Valens, Zeno, Anaſtaſius, Græci: deinde per annos 60. circiter Gothi Reges Ariani, qui tunc Italiam titulo Regum tenuerunt: poſtea reges Longobardi; quæ vexationes durarunt ad annum ferè octingenteſimum. Cæterùm Regnum Græcorum, quod diu ſedem hanc afflixit concluſum eſt, & occupatum à Turcis, occiſo eorum Imperatore; religionemque cum imperio amiſit, adeoque in ſe expertum eſt, quod Romanis Pontificibus machinabatur. Gothi & Longobardi extincti ſunt. Poſt hos non defuêre etiam Catholici aliquot Impp. qui eam Sedem deiicere & euertere moliebantur, vti Henricus IV. Henricus V: Otto IV. Fredericus II. & alii nonnulli. Habuit hæc Sedes quandoque ſibi aduerſum ipſum populum Roman. vti Papa Eugenius, quam ſeditionem S. Bernardus ſedare conatus eſt in ep. ad pop. Rom. Habuit aduerſarios Schiſmaticos & Antipapas. In quibus omnibus perſecutionibus Romani Pontifices quadragies Roma exacti ſunt, ſemper tamen ad eam reuocati, vt ſcribit Thom. Bozius de ſign. Eccl. to. 2. Sign. 78 [illegible]. Quid hæreticos narrem, qui nunquam deſiuerunt, nunquam non omnibus telis ac machinis hanc ſedem oppugnauerunt & euertere conati ſunt? Verùm ad hanc petram omnes, quotquot impegerunt naues hoſtium confractæ ſunt, atque ita impletum eſt in hac Sede illud vaticinium Zach. 12. *Et erit in die illâ, ponam Hieruſalem lapidem oneris, cunctis populis: omnes qui leuabunt eum, conciſione lacerabuntur.* In quem locum ita ſcribit S. Hieron. *Mos eſt Vrbibus Paleſtinæ & vſque hodie per omnem Iudæam vetus conſuetudo ſeruatur, vt in viculis, oppidis & caſtellis, rotundi ponantur lapides grauiſſimi ponderis, ad quos iuuenes exercere ſe ſoleant, & eos pro varietate virium ſubleuare, alii ad vmbilicum, alii ad humeros & caput, nonnulli ſuper verticem, erectis iunctiſque manibus magnitudinem virium demonſtrantes, pondus extollunt. In arce Athenienſium iuxta ſimulacrum Mineruæ vidi Sphæram æneam grauiſſimi ponderis, quam ego pro imbecillitate corpuſculi, moueri vix potui. Cum autem quærerem, quidnam ſibi vellet, reſponſum eſt ab Vrbis eius cultoribus. Athletarum in illâ maſſâ fortitudinem comprobari. Senſus ergo iſte eſt; ponam Hieruſalem cunctis gentibus, quaſi grauiſſimum lapidem ſubleuandum leuabunt quidem eam, & pro virium varietate vaſtabunt. Sed neceſſe eſt, vt dum leuatur, in ipſo nixu & leuatione ponderis grauiſſimus lapis ſciſſuram aliquam in leuantium corporibus derelinquat. Super Eccleſiâ vero ſic interpretari poteſt, quod cuncti perſecutores, qui contra Domum Domini dimicârunt, inebrientur eo calice, quem vniuerſis gentibus propinat Hieremias vt bibant & inebrientur & cadant & vomant & inſaniant.* Hæc Hieron. Eodem iure poteſt hoc exponi, & propriiſſimè de Petra illâ ſedis Apoſtolicæ, ſuper quàm fundata eſt Eccleſia. Omnes quotquot eam leuare & amouere conati, conciſi & lacerati ſunt. Verificatum etiam eſt de hoc lapide illud Chriſti vaticinium: *Qui ceciderit ſuper lapidem iſtum, confringetur; ſuper quem ceciderit, conteret eum.* Matth. 21. Cecidit ſuper Ethniciſmum & contriuit eum. Super eum cecidit hæreſis, & confracta eſt.

F. V. Pretioſus. QVINTO *Pretioſus*, id eſt, Deo charus, quo modo ſeruus ille Centurionis dicitur fuiſſe Domino ſuo pretioſus. Luc. 7. Eſſe autem hanc ſedem Deo pretioſam & dilectam oſtendunt imprimis tria. Primum, quia hæc cathedra ſemper à Deo conſeruata eſt & cuſtodita; cùm interim aliæ ſedes Patriarcharum huic ſubordinatæ, quia ab ea ſe ſubtraxerunt, euerſæ ſint. Verificatum eſt igitur in eis Chriſti verbum: *Qui non eſt mecum, contra me eſt: & qui non colligit mecum diſpergit,* Luc. 11. Quodq; magis mirandum, fuerunt aliquot malæ vitæ Pontifices (etſi ferè magnatum ſæcularium potentiâ intruſi) qui in ea Cathedrâ ſederunt, vt referunt, qui de PP. vitâ ſcribunt; Nihilominus tamen cathedrâ illa manſit ſarta tecta, adeoque hinc augetur eius gloria, vt quæ nec à malis quidem poſſeſſoribus potuit euerti, planeque diuina, non humanâ potentia & prudentia regitur & fulcitur. In cuius rei oſtenſionem accidit ſub Stephano 7. Papâ intruſo, vt S. Baſilica Lateranenſis, primaria Pontificis ſedes, impulſore Angelo malo, ab altari vſque ad portas ſolo penitus proſtrata corruerit, ſolo Sanctuario, in quo ſedes Papæ exiſteret, integro relicto. Baron. anno 897. Quæ res non obſcurè indicauit, non ruere ſedem Petri, licet ruat ſanctitas in capite & membris Eccleſiæ.

2\. Secundum. Quia nullo vnquam tempore permiſſa eſt errare in rebus fidei vel impium quid docere. Ergo ſicut lapis Actites firmat & ſeruat à ſerpentum morſibus nidum Aquilæ ita lapis iſte, id eſt, Petri ſedes firmat ac ſeruat à veneno hæreſeos Eccleſiam Chriſti, qui velut aquila lapidem hunc in Eccleſiæ nido poſuit, cùm dixit: *Rogaui pro te Petre; vt non deficiat fides tua.* Vnde S. Cyprianus l. 3. ep 3 ait: *ad Romanam fidem perfidia non habet acceſſum.* Hinc Catholicum ſemper habitum, quod à Papa decretum. *Hoc credimus eſſe Catholicum,*

quod veſtro religioſo reſponſo nobis fuerit intimatum; ait Imp. Iuſtinianus in epiſt. ad Hormiſdam Papam apud Baron. anno 519. De Anaſtaſio 2. PP. refertur diſtin. 19. c. Anaſtaſius; cùm ſine conſilio cleri communicaſſet cum Photino, qui communicauerat cum Acacio hæretico, repentè diuinitùs extinctum eſſe. Platina in vitis Pontif.

3. Tertium. Quia etiam in terris aucta & firmata eſt opibus & potentiâ à piis Impp. Conſtantino Mag. & Carolo Mag. imprimis, adeò vt tandem ipſam Romam, ſedem olim Imperatorum, in ſuâ haberet poteſtate. Vnde verſus:

Seruierant tibi Roma priùs Domini Dominorum;
Seruorum ſerui nunc tibi ſunt Domini.

Quæ cùm ita ſint, ad hanc nos Petram fortiter agglutinemus. Vt enim Polypus piſcis, ſcopulum amplectens, ita firmiter ei adhæret, vt nequeat auelli, & potiùs aliqua carnis eius pars, quàm ipſe auellatur, vt ſcribit Pierius l. 27. Hierogl. ita nos quoque petræ huic adhæreamus. Et ſicut polypus colorem etiam petræ, cui adhæret, induit, eodem auctore: ita nos vitam & mores noſtros componamus ad normam Petræ Apoſtolicæ, id eſt, Petri, aliorumque Sanctorum Pontificum. *Attendite ad Petram vnde exciſi eſtis,* ait Iſaias c. 51. Attendamus nos ad Petrum eiuſque ſucceſſores quid doceat verbo & exemplo.

CONCIO IV.

Certamen virtutum inter vtrumque Apoſtolum.

Conſideratur conformitas SS. Petri & Pauli quæ conſiſtit
1. In fide erga Chriſtum.
2. In amore erga eundem.
3. In Zelo animarum.
4. In pœnitentiâ & humilitate.
5. In magnanimitate.
6. In priuilegiis, quibus à Chriſto dotati fuerunt.

THEMA.

Beatus es Simon Bar-Iona. Matth. 16.

A. PRæclarum teſtimonium nactus eſt à Chriſto S. Petrus in hodierno Euangelio: Beatus es Simon Bar-Iona, &c. Præclarum etiam ab eodem regnanti iam in cælis nactus eſt S. Paulus: *Vas electionis eſt mihi iſte, vt portet nomen meum coram gentibus,* Act. 9. Et ſi Virtutes vtriuſque Apoſtoli velimus ponderare, eæ in vtroque tam eminentes & conformes ſunt, vt SS. Patres non ſint auſi ferre inter eos iudicium, vter alteri præſtet. Ita enim S. Leo PP. homiliam de hoc Feſto his concludit verbis: *De quorum* (Petri & Pauli) *meritis atque virtutibus; quæ omnem loquendi ſuperant facultatem, nihil diuerſum, nihil debemus ſentire diſcretum, quia illos & electio pares, & labor ſimiles, & finis fecit æquales.* Et S. Aug. Serm. 27. de ſanctis in hoc Feſto, ait: *BB. Petrus & Paulus eminent ſuper vniuerſos Apoſtolos & peculiari quadam prærogatiuâ præcellunt. Verùm inter ipſos, quis cui præponatur, incertum eſt, Puto enim illos æquales eſſe meritis, qui æquales ſunt paſſione, & ſimili eos fidei deuotione vixiſſe, quos ſimul videmus ad martyrii gloriam perueniſſe.* Iure igitur meritoque Eccleſia hos Apoſtolorum principes vno eodemq; die colit, quia paribus erant virtutibus, quia intimè ſibi deuincti, quia eodem die per Martyrii lauream cælo nati ſunt. Nos igitur horum virtutes potiſſimas, earumq; conformitatem, conſideremus ad inſtructionem noſtram, vt ſimili certamine alter alterum imitemur.

Primò. Magna fuit fides Petri, quam B.
oſtendit: Primò cùm Chriſto rogante diſci- I.
pulos, quid de ſe ſentirent, ipſe ſolus mox De Fide.
reſpondit: *Tu es Chriſtus filius Dei viui:* ob quam profeſſionem heroicam promiſit ei Chriſtus claues regni cælorum & principatum Eccleſiæ, Matth. 16.

Secundò. Cùm diſputante Chriſto de man- 2.
ducatione corporis ſui & perturbatis inde diſcipulis quibuſdam ac diſcedentibus à Chriſto ſolus ipſe, dicenti Domino ad duodecim: *Nunquid & vos vultis abire?* reſpondit: *Domine, ad quem ibimus? verbi vitæ æternæ habes, & nos credimus & cognouimus, quia tu es Chriſtus filius* DEI. Ioannis cap. 6.

Tertiò. Quando Chriſto ambulante ſuper 3.
aquas & ipſe inſiliit in aquas, potentiæ Chriſti fidens, & ſuper eas ambulauit. Matthæi 14. In quem locum ſcribens Hieronymus ait: *In omnibus locis ardentiſſimæ fidei inuenitur Petrus.*

Quartò. Cùm totâ nocte laborans nihil pi- 4.
ſcium cepiſſet, poſteà nihilominus in verbo Chriſti rete laxans, concluſit piſcium multitudinem, Lucæ 5. Denique cùm poſt Chriſti reſurrectionem piſcationi intentus audiens à Ioanne, ſtare ad littus Dominum, miſit ſe in mare & adnatauit Chriſto. Ioan. 21.

Magna etiam fides Pauli, quam oſtendit, 1.
Primò cùm mox ad Chriſtum conuerſus, continuò in Synagogis prædicabat IESVM *quoniam hic eſt filius* DEI. Et cùm *conualeſcebat & confundebat Iudæos, qui habitabant Damaſci, affirmans quoniam hic eſt Chriſtus* Actor. 9. Non erubeſcebat mutationem, ait ſanctus Chryſoſtomus, neque formidabat deſtruere ea, in quibus anteà clareſcebat.

Secundò. Cùm de exiſtentiâ Chriſti in Eu- 2.
chariſtiâ nullum prorſus audire dubitantium voluit, ſcribens. 1. Corinth. 10. *Calix benedictionis, cui benedicimus, nõnne communicatio Sanguinis Chriſti eſt? & panis, quem frangimus, nõnne participatio Corporis Domini eſt?* q. d. Eſtne aliquis qui hac de re audeat dubitare?

Tertiò. Cùm fide nixus inſiliit in quæuis 3.
vitæ pericula, & pro fide immenſos labores, itinera, verbera, carceres, ac tandem mortem & martyrium ſuſtinuit.

Denique, cùm angelo DEI, prædicenti 4.
nauis quidem interitum, nauigantium verò ſalutem, fidem indubitatam adhibuit eaque nauigantes conſolatus eſt, dicens: *Propter quod bono animo eſtote viri: credo enim Deo, quia ſic erit, quemadmodum dictum eſt mihi,* Actor. 27.

SECVN-

E. II. In amore erga Chriſtum.

SECVNDÒ. Magnus fuit amor Petri in Chriſtum, quem declarauit.

1\. Primò, cùm indignè tulit dici Chriſtum occidendum eſſe. Ob hoc enim Chriſtum ipſum increpauit, dicens: *Abſit à te Domine, non erit tibi hoc*. Matth. 16.

2\. Secundo. Cum audiens à Chriſto: *ſi non lauero te, non habebis partem mecum*, mox ceſſit & quaſi fulmine in ſe vibrato dixit: *Domine non ſolùm pedes meos ſed & manus & caput*. Ioan. 13.

3\. Tertiò. Cùm promiſit Chriſto, ab eo non ſeparandum ſe etiamſi moriendum eſſet pro ipſo, Vnde dicebat: *Quare non poſſum te ſequi modo? animam meam pro te ponam*. Ioan. 13.

4\. Quartò. Cùm Chriſtum in horto defenſurus gladium exemit & reſecuit aurem Malcho; & cùm captum ſecutus eſt vſque in atrium principis; & cùm amarè fleuit ob eundem à ſe negatum.

5\. QVINTO. Cùm poſt Chriſti reſurrectionem, ab eo interrogatus: *Petre amas me?* reſpondit tertiò: *Domine tu ſcis, quia amo te*. Ioan. 21.

Magnus etiam amore Pauli, imò tantus, vt ſanctus Chryſoſtomus, lib 3. de Sacerdotio ſcripſerit: *Non eſt qui Paulo vehementiùs Chriſtum dilexerit*.

F. Paret primo ex eo, quòd velut ebrius amore Chriſti, vbique & ſingulis ſæpe periodis nomen IESV vel Chriſti repetat in Epiſtolis ſuis; quia nimirum os eius illud eructabat, quo plenum erat cor eius. Sanè ducenties decies nouies repetit nomen IESV: Chriſto verò nomen quadringenties & ſemel.

2\. Secundo ex eo, quòd veluti ad duellum prouocabat omnes hoſtes, ærumnas, pericula, diabolos, infernum totumque mundum pro amore Chriſti: *Quis* inquit, *nos ſeparabit à Charitate Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an gladius? &c. Certus ſum enim, quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos ſeparare à Charitate Dei, quæ eſt in Chriſto* IESV, *Domino noſtro*, ad Rom. 8.

3\. TERTIÒ. Ex eo, quòd pro Chriſto optabat mori, vt eo frui poſſet. *Deſiderium habens mori*, inquit, *& eſſe cum Chriſto*. Philip. 1. Et, *Infælix ego homo; quis me liberabit de corpore mortis huius?* Rurſum cùm prædiceret Agabas eum Ieroſolymis alligandum & tradendum gentibus, reſpondebat: *Ego non ſolùm alligari, ſed & mori paratus ſum propter nomen Domini* IESV Actor. 21.

Denique hac Charitate armatus Neronem omneſque Tyrannos velut quoſdam culices æſtimabat; labores, pericula, cruciatus, mortem, mille ſupplicia quaſi ludum putabat puerorum; vinctus pro Chriſto magis, quàm diademate coronatus gloriabatur, &c.

Concio. Fabri pars III. de Sanctis.

D. III. In zelo animarum

1\. SECVNDÒ. Magnus fuit in Petro zelus animarum. Primò enim die Pentecoſtes primus Chriſtum publicè prædicauit & tria millia hominum conuertit. Actor 2.
2\. Secundò primus ipſe Gentibus ad Euangelium præbuit aditum, cùm Cornelium Centurionem adiit, inſtruxit, & baptizauit cum totâ domo. Actor. 10.
3\. Tertiò. Ad confutandum. Simeonem Magum, qui Romæ ſuis magiis populo illudebat, Romam è Syriâ nauigauit, vt teſtatur Sanctus Hieronymus de Script. Eccleſ. in Petro.
4\. Quartò Amore lucrandarum animarum, ſuaſu Chriſtianorum è Carcere & Româ profugit; tametſi enim paſſionis erat cupidiſſimus, rogatus tamen, vt ad inſtituendum & confirmandum populum ſe reſeruaret, paruit. Ambroſius in Auxent. de Baſil. non trad.

1\. Magnus etiam zelus Pauli, imo maximus & incredibilis. Primò enim feruentiſſimè inſtabat prædicationi Verbi DEI, in eoque officio plurimas regiones peragrauit, à Ieruſalem vſque ad Illyricum & Italiam.

2\. Secundò per epiſtolas adhortatus & conſolatus eſt varias Eccleſias & Epiſcopos abſens, & quandoque in vinculis conſtitutus.

3\. Tertiò. Quaſi totius mundi pater eſſet aut Mater, pro omnium ſalute extremè ſolicitus fuit, omnibus omnium factus, vt omnes Chriſto lucrifaceret, nullam etiam mercedem pro labore predicationis recipere volens, ſed labore manuum victitans denique ſcribere non dubitans: *Optabam ego ipſe Anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis: qui ſunt cognati mei ſecundùm carnem*. Roman 9. Anathema, id eſt, ſucciſus & ſeparatus à gloriâ Dei (citra tamen culpam ſuam, ſi fieri poſſet) vt meâ damnatione beare poſſem Iudæos.

E. IV. In pœnitentia & humilitate

1\. QVARTÒ. Magna fuit Petri pœnitentia & inde prognata humilitas. Nam Primo conſpecto miraculo in capturâ piſcium dicebat Domino: *Exi à me, quia homo peccator ſum* Similiter in lotione pedum, horrore concuſſus, Dominum à ſe repulit. *Domine tu mihi lauas pedes?*

2\. Secundò, pro peccato obnegati Chriſti, exigiens de atrio (quaſi indignum ſe hominum conſortio æſtimaret) *fleuit amarè*; & licet ſciret culpam hanc dimiſſam ſibi à Chriſto, tamen ſingulis noctibus ad Galli cantum procidens in genua, lachrymis vberrimis illam defleuit, adeò vt oculi eius ex aſſiduo ploratu apparerent quaſi ſanguine reſperſi, & genæ ſulcatæ, vt ſcribit ſanctus Clemens; & Nicephorus lib. 2. cap. 37.

3\. Tertiò. Martyrium crucis ſubiens petiit vt cadite deorſum & pedibus in ſublime eleuatis crucifigeretur, aſſerens ſe indignum qui ſic crucifigeretur vt Dominus ſuus, ſecundùm Hieronymum de ſcri-

ptor. Eccleſiaſt. vel, vt ait Theodoretus
orat. de char. quod vereretur, ne eadem
cum Chriſto paſſio eundem ſibi ab inſipien-
tibus honorem conciliaret. Miratur hoc
ſanctus Auguſtinus homil. 29. de Sanctis:
In illâ, inquit, *cruce imitari metuens ſacri-
ficium redemptoris capite in terrâ demergi elegit.
O virtus humilitatem ingenita! Honorari etiam
ſupplicij genere pertimeſcit, & qui non recuſat
Dominici tormenta patibuli, ſimilitudinem ex-
paneſcit triumphi.* Magna item ſancti Pauli
qui Primò ſe infrà omnes deiecit Apoſto-
1. los ſcribens: *Ego ſum minimus Apoſtolorum,
qui non ſum dignus vocari Apoſtolus, quoniam
perſecutus ſum Eccleſiam Dei.* 1. Corinth. 15.
Et: *Chriſtus* IESVS *venit in hunc mundum
peccatores ſaluos facere, quorum ego primus ſum.*
1. Timoth. 1. Et 1. Corinth. 15. vocat ſe
abortiuum.

Secundò palam prædicat peccata ſua, vti
2. 1. Timoth. 1. vbi ait: *Blaſphemus fui & perſecu-
tor & contumelioſus.* Græcè violentus) Adhæc
ſtimulo carnis ſeſe infeſtatum fuiſſe fatetur.
2. Corinth. 12.

3. Tertiò iugi mortificationi & carnis caſti-
gationi addictus fuit: *Caſtigo corpus meum,*
inquit, *& in ſeruitutem redigo* 1. Corinth. 9.
Et. 2. Corinth. 4. *ſemper mortificationem* IESV
in corpore noſtro circumferentes. &c.

F.
V.
In magnanimitate.

QVINTÒ. Maxima fuit Petri magna-
nimitas 1. dum non Iudæos ſolùm, verùm
etiam Principes eorum redarguit ob neca-
1. tùm Chriſtum. Sic enim Act. 2. ait Iudæis:
Hunc per manus iniquorum affigentes interemiſtis.
Et Act. 3. *vos ſanctum & iuſtum negaſtis & pe-
tiſtis virum homicidam donari vobis, auctorem ve-
ro vitæ interfeciſtis, quem Deus ſuſcitauit à mor-
tuis, cuius nos teſtes ſumus.* Et Act. 4. Princi-
pibus Sacerdotum interrogantibus: *In quâ
virtute aut in quo nomine feciſtis hoc vos?* Re-
ſpondit: *Notum ſit vobis & omni plebi Iſrael,
quia in nomini Domini noſtri* IESV *Chriſti Na-
zareni, quem vos crucifixiſtis, quem* DEVS *ſuſci-
tauit à mortuis, in hoc iſte aſtat coram vobis ſa-
nus.* Et infrà: *Si iuſtum eſt in conſpectu* DEI,
vos potiùs audire, quàm DEVM, *iudicate: non
enim poſſumus, quæ vidimus, & audiuimus, non
loqui.* Et cap. 5. *Obedire oportet* DEO *magis,
quàm hominibus.* DEVS *patrum noſtrorum ſu-
ſcitauit* IESVM, *quem vos interemiſtis ſuſpen-
dentes in ligno.* Deinde ad martyrium forti
2. animo regreſſus eſt in Vrbem, cùm à Chri-
ſto ſibi obuio audiſſet: *Vado Romam iterum
crucifigi.*

Nec minor Pauli virtus qui Primò libe-
3. rè prædicabat omnibus Philoſophis, Ty-
rannis, Iudicibus. Coram Fœlice Præſide
animosè diſputabat de iuſtitiâ, caſtitate &
futuro iudicio, eundemque perculit, & tre-
mefecit. Actor. 24. Vinctus item prædica-
bat Chriſtum Feſto Præſidi, Act. 26. Ely-
mam magum acriter redarguit & cæcitate
percuſſit Actor. 13. Coram tribunali Nero-
nis ab omnibus deſertus, ſolus ipſe ſe de-
fendit, 2. Timoth. 4. eiuſque minas & fero-
ciam omnem contempſit; imò tunc in pri-
mis ſuis vinculis multos ex aulâ Neronis
conuertit, ad Philipp. 4. in ſecundis ve-
rò pellicem Neronis conuertit & ab eo ab-
ſtraxit.

Deinde vitæ diſcrimina, vincula, tor-
menta, inuicto animo adiit & ſuſtinuit,
ad martyrium denique cum Petro in Vr-
bem rediit, vt habent acta SS. Proceſſi
& Martiniani. S. Similiter Actor. 20. ait:
*Spiritus ſanctus per omnes ciuitates mihi proteſ-
tatur dicens, quoniam vincula & tribulatio-
nes Hieroſolymis me manent; ſed nihil horum
vereor, nec facio animam meam pretioſiorem
quàm me.* G.

QVONIAM igitur horum Principum pares In Priuilegijs.
erant virtutes, paribus etiam priuilegiis, quo-
ad multa ſaltem, dotauit eos Chriſtus. Primò 1.
pari ferè miraculorum virtute. Quemadmo-
dum enim vmbra Petri languidos ſanauit,
Actor. 5. ita etiam Pauli ſudaria & ſemicin-
ctia. Actor. 19.

Secundò. Petrus velut prorex Chriſti to- 2.
tum orbem rexit: Paulus velut præco Chri-
ſti, totum pænè orbem docuit.

Tertio. In eâdem Vrbe, orbis capite, eo- 3.
dem die pro Chriſto martyrium, tametſi
non idem, paſſi ſunt Paulus velut ciuis Ro-
manus capite plexus eſt; Petrus velut exte-
rus & vili genere prognatus, in crucem ſub-
latus. Nimirum, *quomodo in vitâ ſuâ dilexerunt
ſe, ita & in morte non ſunt ſeparati,* vt Eccleſia
canit. Extat adhuc Romæ extra ſancti Pauli
portam monumentum eius loci, in quo à ſe
inuicem diſcedentes, ſibi mutuo valedixe-
runt, cùm ad martyrium ducerentur, Pe-
trus ad montem aureum, Paulus ad Aquas
Saluias. 4.

Quartò. Quo loco ſimul vixerunt & Chri-
ſto cooperati ſunt, eodem quoque requie-
ſcunt vſque in hanc diem. Capita qui-
dem amborum in Laterano, corpora verò
ad ſanctum Petrum eodem loco honori-
ficè repoſita ſunt: Quodque eſt miran-
dum, ſepulchra eorum etiam inter perſe-
cutores & perſecutiones, clariſſima ſem-
per extiterunt, vt teſtatur Caius antiquus
Theologus circa annum Domini 200. apud
Euſeb. 2. hiſtor. cap. 24. eademque frequen-
tata fuerunt à fidelibus ipſis perſecutionum
temporibus, ab vſque remotiſſimis regioni-
bus, vt acta plurimorum Martyrum indicant.

Denique his duobus Apoſtolis debemus
primum Imperatorem Chriſtianum Conſtan-
tinum Magnum; cui apparuêre baptiſmum
ſuadentes, & Syluestrum Pontificem accerſiri
ad hoc iubentes.

CON-

Digitized by Google

CONCIO V.

Gloria & præcellentia principum Apoſtolorum.

Principes Apoſtolorum ſunt duæ columnæ extructæ in porticu templi Salomonis 3. Reg. 7.	3. *Duæ columnæ quæ duxerunt Iſrael per deſertum* Exod. 13.
2. *Duæ columnæ deſcriptæ* Apoc. 10.	4. *Columnæ marmoreæ ſponſi* Cant 5.
	5. *Columnæ cænaculi Philiſtinorũ* Iud. 16.

THEMA.

Vos autem, quem me eſſe dicitis ? Mat. 18.

A. SOlebant olim veteres Heroibus & apud Athenas viris pro Patriâ occiſis erigere obeliſcos & columnas ad æternam eorum gloriam. Teſte Pierio Val. in Hierog. lib. 49. Tales in hodiernum viſuntur adhuc Romæ, & imprimis duæ columnæ inſigniores quarum altera Traiani, altera Antonini Impp. erat, vtriuſque victoriis & triumphis exornatæ & cælatæ, tam illuſtres, vt ſimile quid in orbe non reperias, ſiue materiam ſpectes, ſiue altitudinem) Traiani enim eſt 128. pedum) ſiue cælaturam, ſiue amplitudinem, ſiue cochleam, quà ab imo ad culmen per 185. gradus introrſum aſcenditur; ſiue culminis coronidem & cancellos tantâ latitudine, vt plures ſimul circum circà inambulare poſſint. Et verò haud abſque Dei prouidentiâ factum credi debet, vt, tam præſtantes columnæ in arce religionis hodieque remanſerint, debebantur enim non tam Traiano & Antonino, quàm Petro & Paulo Principibus Eccleſiæ, quæ principale ſuum domicilium Romanâ in Vrbe poſuit. Vnde meritò Sixtus V. Pontifex eas illis conſecrans, columnæ quidem Traiani ſtatuam S. Petri, Antonini verò ſtatuam S. Pauli vtramque ex aurichalco fuſam, magnâ & conſpicuâ formâ impoſuit. Nimirum quia hi Apoſtoli veræ præſtantiſſimæ Eccleſiæ columnæ erant. Sic enim eas vocat S. Dionyſius in ep. ad Timoth de morte Pauli *Aduenerunt*, inquit, *terribili tempore conſummationis vnjuerſum, cum ſepararentur ab inuicem, ligarunt eos duas mundi*, &c. Et S. Chryſoſt. hom. 32. in ep. ad Rom. *Conſiderate*, inquit, *quale ſpectaculum viſura ſit Roma in reſurrectione: hinc rapietur Paulus, inde Petrus in occurſum Domini. Propterea celebro hanc Vrbem, non propter copiam auri, non propter columnas, neque propter aliam phantaſiam, ſed propter columnas illas Eccleſiæ.* Quòd ſi ergò nos interrogarent Petrus & Paulus: Vos autem, quos nos eſſe dicitis? Reſpondere vellemus: Vos eſtis columnæ mundi & Eccleſiæ: vt videbimus.

B. I. SS. Apoſtoli ſunt columnæ duæ in porticu templi.

PRIMÒ. Dico vos eſſe binas illas columnas, quas extruxit & ſtatuit in porticu templi Salomon 3. Reg. 7. quarum altera vocabatur Iachin, id eſt, directio & regimen; altera Boos, id eſt, fortitudo ſeu fortis executio; & vnaquaque ſuum habebat capitellum, quaſi mitram. Hæ columnæ Petrum & Paulum deſignant tamquam Duces Eccleſiæ præpoſitos à Chriſto vero Salomone; prior deſignat S. Petrum, cui regimen Eccleſiæ ſupremum à Chriſto commiſſum, ſeu poteſtas iuriſdictionis. Poſterior S. Paulum, qui Gentium Doctor & Orbis Magiſter deſignatus plenariam accepit à Chriſto poteſtatem prædicandi Euangelium toti orbi, vt teſtatur ipſe 1. Tim. 2. dicens: *poſitus ſum ego Prædicator & Apoſtolus (veritatem dico, non mentior) Doctor Gentium in fide & veritate.* Petrus à Chriſto vocatus & factus eſt Petra ſeu fundamentum Eccleſiæ: Paulus vocatus & factus eſt à Chriſto vas electionis ad portandum nomen eius coram gentibus. *Petro*, ait S. Auguſt. Serm. 27. de Sanctis, *ſicut bono diſpenſatori clauem regni cæleſtis dedit: Paulo tanquam idoneo Doctori gentium, Magiſterium Eccleſiaſticæ inſtitutionis iniunxit, ſcilicet, vt quos iſte erudierit ad fidem, ille ſuſcipiat ad ſalutem: vt quorum cordа Paulus patefecerit doctrinâ verborum, eorum animabus Petrus aperiat regna cælorum. Clauem enim quodammodò à Chriſto ſcientiæ & Paulus accepit.* Et paulò infrà: *Ambo igitur claues à Domino perceperunt, ſcientiæ iſte, ille potentiæ. Diuitias immortalitatis ille diſpenſat: ſcientiæ theſauros iſte largitur*, hæc Auguſt. Summus Sacerdos olim in rationali ſuo gerebat ſcripta duo hæc verba. *Vrim & Tummim*, id eſt, doctrina & veritas. Exod. 28. Figurabat autem Chriſtum Dominum, qui Eccleſiam ſuam recturus erat doctrinâ & veritate. Docendi poteſtatem dedit Paulo, iuriſdictionem & regimen Petro ad definiendum & decernendum veritatem, id eſt, dogmata, ſanciendas leges, &c. Vnde hic quaſi manus eius dextrà, ille vellut ſiniſtra fuit. Quãquam ſubordinatus erat Paulus Petro, quo modo Ioſue Dux belli Moyſi, Exod. 17. Ibi enim iuſſit Moyſes Ioſuem, pugnare contra Amalec, ipſe interim tendebat manus ad cœlum & orabat; *Egreſſus pugna contra Amalec*, inquit Moyſes: *cras ego ſtabo in vertice collis habens virgam Dei in manu meâ.* Moyſes cum Virgâ paſtorali regiminis ſui Petrum deſignat gubernantem; Ioſue pugnans, Paulum prædicantem. Vnde in vitâ S. Clementis refertur Paulum dixiſſe Petro: *Tu ora, & ego diſputabo.* Hinc appoſitè Petro appinguntur claues, Paulo gladius.

C. II. Columnæ Apocalypticæ.

SECVNDÒ, Dico eos eſſe binas illas columnas deſcriptas Apoc. 10. Ibi enim vidit Ioannes Angelum habentem in manu libellum apertum, & pedes tamquam columnas igneas, quorum dextrum poſuit ſuper mare, ſiniſtrum ſuper terram. Significat autem Chriſtum, qui duobus illis pedibus, ſeu columnis igneis peragrans orbem terrâ mariqúe promulgauit Euangelium ſuum, quod ſignificat libellus apertus.

De S. Petro ait S. Leo ſerm. 1. in hoc feſto: *Iam populos, qui ex circumciſione crediderant, erudieras: iam Antiochenam Eccleſiam, vbi primùm Chri-*

Chriſtianis nominis dignitas eſt orta, fundeneras. Iā Pontum, Galatiam, Cappadociam, Aſiam atque Bithyniam legibus Euāgelicæ prædicationis impleueras, nec vs dubius de prouentu operis, aut de ſpatio tuæ ignarus ætatis, trophæum crucis Chriſti Romanis arcibus inſerebas, &c. Sunt qui eundem in Africam Britaniam perueniſſe ſcribunt. Paulus autem, vt teſtatur ipſe ad Rom. 15. ab Hieroſolymâ vſque ad Illyricum per omnes interiacentes prouincias, & ab Illyrico in Italiam & Hiſpaniam propagauit Euangelium.

De eodem ſcribit S. Chryſoſt. ho. 4. de eius laudibus: *In tantum vir iste progreſſus eſt, vt vix 30. annorum ſpatio Romanos & Perſas & Parthos & Medos & Indos & Scythas & Aethiopas & Sauromatas, & Saracenos & omne prorſus humanum genus ſub iugum mitteret veritatis.* Vnde Eccleſia eum Doctorum orbis & Apoſtolum antonomaſticè vocat. Porrò igneas fuiſſe has columnas patet ex vi & efficaciâ prædicationis eorum. Petrus enim primâ concione conuertit 3. millia. Act. 2. Secundâ concione 5. millia Actor. 4 Paulum ob prædicationis virtutem admirandam Lycaonii putabant Deum & vocabant Mercurium, volentes ei ſacrificare Act. 14. Denique S. Auguſtinum ferunt tria optaſſe videre: Romam triumphantem, Chriſtum in carne ambulantem, & audire Paulum prædicantem: vt alibi diximus. Vel tria ſignificat, populum Iudaicum, qui olim frugifer erat: mare populum gentilem, ſterilem & errorum fluctibus agitatum. Petrus autem initio Eccleſiæ prædicauit Iudæis, Paulus gentilibus, ad Gal. 2. *Creditum eſt mihi Euangelium Præputij, ſicut & Petro circumciſionis*; quia ſcilicet initio prædicationis ſuæ diuidebant operas; & Petrus Iudæos, Paulus gentiles ſuſceperat erudiendos. Sed cur pedem dextrū Paulo, ſiniſtrum Petro tribuimus? Quia Petrus vocatus ad euangelizandum à Chriſto in terris degente: Paulus autem ab eodem in cælis conſtituto: dextra autem cælum, ſiniſtra terram denotat, vti reſpondet S. Thomas in Epiſt ad Galat.

Sed tandem quia repellebant Iudæi Euangelium, retraxit Deus ab illis etiam alterum pedem, & ad gentes migrauit: ſpeciatim verò hos Apoſtolos ad occidentem noſtrum miſit; & eorum operâ conuertit Europam, vt meritò eos Apoſtolos noſtros dicere poſſimus.

TERTIÒ. Dico eſſe columnas illas, quæ Iſraëlem duxerunt per deſertum ad terram
D. III. Columnæ in deſerto. promiſſionis. Exod. 13. Columnam nubis Petrum, columnam ignis Paulum; ſiquidem ille Iudæos initio Eccleſiæ, vti dixi, Dei cognitionem habentes: hic verò gentiles id nocte ignorantiæ obtrantes duxit ad beatitudinem. Porrò vti per columnas illas Deus & locutus & mira operatus eſt, tutatus eſt Iſraëlem, ſubmerſit Pharaonem: Exod. 14. Ita & per Apoſtolos illos, Nulli enim leguntur maiores patraſſe virtutes, quàm hi duo Apoſtoli. Petrus claudem ad ſpecioſam templi portam erexit & ſanauit ſubitò cum ingenti hominum ſtupore Act. 3. Ananiam & Saphiram ob fraudem factam ſolâ vocis ſuæ ſententiâ extinxit, Act. 5. Ibidem vmbra Petri ſanaſſe infirmos dicitur. Aeneâ diu ægrotantem mox ſanauit & Tabitham à morte reſuſcitauit Act, 9. Idem ab Angelo ex carcere mirabiliter ereptus eſt. Act. 12. Denique Romæ mira plurima patrauit, & in primis Simonis Magi præſtigias variè detexit, vicit & confudit, ipſumque demum ex aëre volantem, orante interim Petro deiecit & perdidit, vt ſcribunt, Egeſippus, Clemens, & alii. Paulus Elymam Magnum ſolo verbo excæcauit, Act. 13. Claudum natum mox erexit; Act. 14. Dæmonem à Pythoniſſâ eiecit, Act. 16. Carcerem oratione ſuâ aperuit, ibid. Eius ſudaria & ſemicinctia curabant languores & pellebant dæmones, Act. 10. Adoleſcentem de feneſtrâ lapſum à morte ſuſcitauit; Act. 20. Naufragos ab interitu ſaluauit meritis ſuis, Act. 27. In Melite viperam manui hærentem excuſſit ſine damno. Act. 18. imò ex tunc eam Inſulam ſerpentibus infeſtam fecit, ita vt ſerpentes & ſcorpiones etiam aliunde eò deportati, qui alibi ſunt lethales. ibi ſint innoxii, & vt terra eius inſulæ antidotum ſit veneni. Baron. anno 58.

His tam grandibus miraculis duxerunt mundum ex Ægypto in Chanaan, id eſt, de Gentiliſmo ad Chriſtianiſmum, de tenebris ignorantiæ ad lucem veritatis.

Adhæc Paulus Columna ignis erat, qui in tenebris errorum conſtitutus, illuminauit prædicando: Petrus columna nubis; qui peccatores incedentes in æſtu, id eſt, ſtatu damnationis ſuſcepit & protexit, remittendo eis peccata.

QVARTÒ. Dico eos columnas binas illas E. IV.
eſſe, de quibus Cant. 5. dicitur: *Crura illius* (Chriſti) *columnæ marmoreæ, quæ fundatæ ſunt ſuper baſas aureas.* Columnæ, inquam marmoreæ Columnæ Marmoreæ ſponſi
ſunt pedes Chriſti, Petrus & Paulus, quibus velut pedibus, vti ſuprà diximus, orbem peragrauit: quia fortiſſimi & inuictiſſimi erant, adeò vt ſuâ conſtantiâ & fortitudine confirmarenr omnes, iuxta ad Rom. 15. *Debemus nos firmiores imbecillitatem infirmorum ſuſtinere.* Nimirum vti pedes corpus, ita hi Apoſt. ſuâ fortitudine ſuſtentabant Eccleſiam. Petri mira fortitudo apparet ex Act. c. 2. 3. 4. vbi animoſiſſimè redarguit Iudæos ob ſcelus in Chriſtum admiſſum, vt omnes admirarentur eius conſtantiam: & cùm Magiſtratus ei iniungeret ſilentium de Chriſti nomine, audacter ſe oppoſuit, dicens: *Non poſſumus, quæ vidimus, & audiuimus, non loqui.* Act. 3. Pauli inuictus animus enituit initio ſtatim conuerſionis eius, dum *conualeſcebat & confundebat Iudæos, qui habitabant Damaſci affirmans quoniam hic eſt Chriſtus.* Act. 9. Enituit coram tot tribunalibus, quibus adſtitit intrepidus, & in primis coram Nerone ſæuiſſimo iudice, pro animi libidine omnia faciente, cuius iudicium adeò pauendum exiſtimatum fuit, vt Paulum in eo diſcrimine poſitum omnes diſcipuli atque amici dereliquerint præ timore

Digitized by Google

more. Teſtatur hoc ipſemet Romæ cuſtoditus ſcribens ad Timoth. Ep. 2. c. 4. *In primâ meâ defenſione*, inquit, *nemo mihi affuit, ſed omnes me dereliquerunt: non illis imputetur. Dominus autem mihi adſtitit & confortauit me, vt per me prædicatio impleatur & audiant omnes gentes* (meam intellige libertatem, qui coram Nerone prædicaui) *& liberatus ſum de ore Leonis*, id eſt Neronis. Et cap. 1. *Scis hoc, quòd auerſi ſunt à me omnes, qui in Aſiâ ſunt.* Adhæc nulli Apoſtolorum maioribus attriti laboribus ſunt, quàm illi. Suos ipſe recenſet Apoſtolus 2. Cor. 11. *In laboribus plurimis, in carceribus abundantiùs, in plagis ſupra modum, in mortibus frequenter, &c.*

Nimirum hæ columnæ fundatæ erant ſuper baſas aureas charitatis, ideò tam fortes & infractæ. Vnde exclamat Paulus ad Rom 8. *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an gladius: Certus ſum, quia neq; mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos ſeparare à charitate Dei.*

F. V. Columnæ cœnaculi Philiſthinorum.

QVINTÒ. Dico eos eſſe columnas illas duas cœnaculi Philiſtinorum Iud. 16. quibus à Sampſone fractis; corruit cœnaculum & obtriuit (ſummo Hebræorum gaudio & commodo) Principes Philiſtæos, & quotquot cum illis erant. Ita enim mors & Martyrium horum duorum Apoſtolorum magnum Eccleſiæ emolumentum, damnum verò ingens gentilitati attulit; Eccleſiam ædificauit. illuſtrauit, auxit & confirmauit: gentiliſmum conuulſit, confudit, comminuit. Illorum ſanguine fides quaſi irrigata, mirificè eſt propagata, & innumeri Chriſtiani ad Martyrium veluti Elephantes accenſi ſint. Vnde S. Leo in ſerm. 1. de hoc feſto: *Duo iſta*, inquit, *præclara diuini ſeminis gemina, in quantam ſobolem pullularint, beatorum martyrū millia proteſtantur, quæ Apoſtolorum æmula triumphorum, vrbem noſtram purpuratis lateq; rutilantibus populis ambierunt, & quaſi ex multarum honore gemmarum conſerto vno diademate coronarunt.* Sic ille. Nimirum vbi hi duo duces prælium contra Tyrannos inchoarunt, illicò magno animo ſubſecutus eſt Chriſtianorum exercitus. Vbi illi duo mœnia vrbis primi conſcenderunt & vexillum martyrij in eis erexerunt, certatim & alii irripuerunt. Neque mirum. Viderunt enim in ducibus illis ſuis ingentem charitatem pro Chriſto patiendi, ipſumque imitandi deſiderium, fortitudinem in ipſa paſſione, miracula conſecuta. Viderunt circa Petri crucem Angelos ſtantes cum coronis de floribus roſarum & liliorum & Petrum à Chriſto librum accipientem & verba extrema, quæ loquebatur, inde legentem ac cum CHRISTO loquentem, vnde ita cœperunt lætari & gaudere coram Domino, vt ipſi increduli & carnifices videntes eos exultare & lætari, quos priùs triſtes viderant & plangentes ſubitò contabeſcerent animo vt habetur in actis paſſionis eius ſub Lini nomine & aliis. Viderunt Paulum ceruice præciſâ, pro ſanguine lac fudiſſe. Ambroſ. ſerm. 68. Apparitores & carnifices eius inde conuerſos. Chryſoſt. orat. in principes Apoſt. Beda, Vſuard. martyrolog. Rom. reſectum Pauli caput tres in terrâ quaſi ſaltus dediſſe, & quolibet ſaltu fontem è terra elicuiſſe, qui adhuc viſuntur & fluunt Romæ, meminique ex eis me bibiſſe. Viderunt eorum corpora cùm ab Orientalibus aſportarentur, ad Catacumbas, ſecundo ab vrbe milliari, per tonitrua & fulgura retenta eſſe, ne vlteriùs ferrentur. S. Gregor l. 3. Ep. 30. Viderunt ſepulchra eorum adeò glorificata, vt paſſim ex toto orbe Chriſtiani Imp. Reges, Principes ad ea viſenda & colenda confluerent. Ex hoc viciſſim res gentilium peſſum ire cœperunt. Nero qui Apoſtolos neci dedit, priuſquam annum vitæ poſteà compleret, crebis prouinciarum defectionibus perterritus, deſperatione meliorum, cùm odioſus omnibus quæri ſe ad necem ſciret, profugus ſibi ipſi mortem intulit, Idib, Iunii, ætatis anno 32. Baron. Anno 70. Sed Oroſium S. Auguſtini Diſcipulum audiamus, qui lib. 7. hiſt. ita ſcribit de Nerone: *Primus Romæ Chriſtianos ſuppliciis & mortibus affecit, ac per omnes Prouincias pari perſecutione excruciari imperauit, ipſumque nomen extirpare conatus beatiſſimos Chriſti Apoſtolos Petrum, cruce, Paulum gladio occidit. Mox aceruatim miſeram ciuitatem obortæ vndique clades oppreſſere. Nam ſubſequente autumno tanta vrbi peſtilentia incubuit vt 30. millia funerum in rationem Libitinæ venirent. Britannica deinde clades è veſtigio accidit, quâ duo præcipua oppida magnâ ciuium ſociorumq; clade & cæde directa ſunt. Præterea in oriente magnis Armeniæ prouincijs amiſſis Romanæ legiones ſub iugum Parthicum miſſæ, ægreque Syria retenta eſt. In Aſiâ tres vrbes, hoc eſt Laodicia, Hierapolis, Coloſſæ terræ motu conciderunt. At verò Nero poſtquam Galbam in Hiſpaniâ Imp creatum ab exercitu cognouit, totus animo ac ſpe concidit. Cùmque incredebilia perturbandæ, imò ſubruendæ Reip. mala moliretur: hoſtis à ſenatu pronunciatus, ignominioſiſſimè fugiens ad quartum ab vrbe lapidem ſeſe interfecit; atque in eo omnis Cæſarum familia conſumpta eſt, &c.* Hęc Oroſ. Et paulò infrà: *Luit Roma cædibus principum excitatis ciuilibus bellis recentes Chriſtianæ religionis iniurias; & ſigna legionum illa, quæ ſub aduentu in orbem Petri Apoſt. diuinitus coercita conuelli nullo modo ad excitandum ciuile bellum valuerant, quod per Scribonianum parabatur, Petro in vrbe interfecto & Chriſtianis pœnarum diuerſitate laniatis, toto ſe orbe ſoluerunt.* Sic Oroſ. Certe eo anno quatuor Impp. periere. Nero ſeipſum occidit. Pòſt Galba à militibus occiſus eſt. Otho etiam ſeipsū interemit. Deinde Vitellius à copiis Veſpaſiani cæſus eſt. Baron. anno 81. Summa; poſtquam hæ duæ columnæ concuſſæ fuerunt, corruere cœpit dominatus Impp. Romanorum totaq; idololatria, tandemque factum vt Petrus in ſuis ſucceſſoribus ſedem ac ſupremum imperiū Romæ obtineret eiectis Imperatoribus. Quod & Sybillæ prædixerunt

runt apud Lactant. l. 7. c. 15. *Interituram ſcilicet eſſe Romam, & quidem iudicio Dei, quòd nomen eius habuerit inuiſum, & inimica iuſtitiæ alumnum veritatis populum trucidarit.* Nec defuere eo tempore prodigia, quæ eiuſmodi mutationem prænuntiarunt, gentiliſſimi ſcilicet in Chriſtianiſſimum. Etenim Plinius tunc viuens & videns l. 2. hiſt. c. 83. & l. 17. c. 25. *Mirum oſtentum*, inquit, *& noſtra cognouit ætas, anno Neronis principis ſupremo: pratis oleiſque intercedente viâ publicâ in contrarias ſedes tranſgreſſis.* Et l. 2. c. 103. *Amnes retrò fluere & noſtra vidit ætas, Neronis principis annis poſtremis.* Quę quid aliud portendebant, niſi migrationem Idololatriæ in religionem Chriſtianam, ſedem Impp. tranſituram, in ſedem pontificum, & ſtatum mundi non iam ampliùs ad impietatem, adeoq; ad Orcum & interitum ruituri, ſed ad vitæ ſanctioris ipſiuſque æternæ beatitudinis culmen aſcenſuri.

Quare meritò, ô Romà, beatam te prædicamus, quæ has mundi & Eccleſię columnas tuo gremio contines, Ideircò enim exclamat Eccleſia hodie; *O felix Roma quæ tantorum Principum es purpurata pretioſo ſanguine; non laude tuâ ſed ipſorum meritis excellis omnem mundi pulchritudinem.* Sed & felix patria noſtra, felix Europa tota, quæ Dei veri cognitionem, fidem Chriſti, vitam cultiorem & quidquid habet boni, horum Apoſtolorum accepit beneficio, ſiquidem hi nos *viuere docuerunt*, vt ait S. Bern. ſerm. 1. in hoc feſto. Viximus enim priùs, vt pecudes, viuimus nunc vt homines. Viximus vt morituri, viuimus vt æternùm victuri. Rogemus autem dilectiſſimi, vti ne in patriâ noſtrâ corruant hæ columnæ. Væ enim nobis, ſi Petrus clauem ſui regiminis, Paulus gladium verbi Dei abſtulerint à nobis: quid enim aliud conſequeretur, niſi ruina Eccleſiæ noſtræ?

CONCIO VI.

Cura boni nominis habenda:

Primò quia bona fama ædificat proximum.	*3. Bonitatem tribuit actibus.*
2. Retinet hominem à multis peccatis & conſeruat in bono.	*4. Semel perdita difficillimè recuperatur.*
	5. Glorificat Deum.

THEMA.

Quem dicunt homines eſſe filium hominis? Matth. 16.

IN præclaro & prolixo illo ſermone, quem habuit Dominus in monte poſt electionem 12. Diſcipulorum, dua inter alia tradidit. Primum: *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona & glorificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt.* Alterum *Attendite ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis.* Quæ documenta contraria ſibi videntur; vult enim in primo, videri opera noſtra ab hominibus; in altero non vult. Sed facilis eſt ſolutio ex ipſis Chriſti verbis. Vult enim videri ab hominibus opera noſtra bona, ſed vt per hæc glorificetur Deus, non vt videamur aut glorificemur nos. Sic etiam vult ac præcipit, vt luceat fama noſtra bona coram hominibus: non debemus tamen quærere illam ad gloriam & iactantiam noſtram: ſed ad Dei gloriam, proximi ædificationem & ſalutem vt propriam. Pulchrè hoc idem docuit exemplo ſuo Dominus in hoc Euangel. Voluit enim famam ſuam lucere coram hominibus: *Quem dicunt homines eſſe filium hominis?* Sed ne videretur eam quærere ad iactantiam & gloriam ſuam, non dixit: Quem me dicunt homines? Sed *quem dicunt homines eſſe filium hominis?* quaſi alium inſinuans. Hinc ergò nos docemur non negligere famam noſtram, nec contenti eſſe bonâ conſcientiâ, quidquid alii de nobis dicant, &c. Sed curare etiam vt benè audiamus iuxta id Eccli. 41. *curam habe de bono nomine; hoc enim magis permanebit tibi, quàm mille theſauri pretioſi & magni.* Docemur interim & hoc, ne ex ambitione quæramus bonum nomen, ſed ad gloriam Dei, proximi ædificationem, & propriam ſalutem, vt mox videbimus.

Primò. Quia bona fama tua proximum ædificat: mala verò deſtruit & offendit, nec non in malo firmat; ſiquidem homines externam conuerſationem aſpiciunt, intentionem non vident. Hinc S. Auguſt. ſerm. 1. de vit. com cler. ait: *Duæ res ſunt conſcientia & fama, conſcientia tibi, fama proximo neceſſaria eſt. Qui fidens conſcientiæ ſuæ, & famam ſuam negligit, crudelis eſt.* Sic ille. Ratio, quia ſicut fœtor extinctæ candelæ de ſauo offendit nares, & ſi credimus Ariſtoteli l. 5. animal. perimit fœtum matris in vtero: ſic mala fama tetrum gignit odorem coram hominibus; bonos offendit & ſcandalizat, ac bona eorum propoſita iam concepta elidit: malos in malo firmat & peiores facit. De B. Catharinâ Senenſi accepimus, eam nares occludere ſolitam, quoties ei quis obſcœnus & veneris criminibus obnoxius occurriſſet: Deo ſic permittente, ad fœtorem infamis huius ſceleris indicandũ: ſic vnus malus rector offendit tetro ſuo odore omnes ſubditos: vnus domeſticus infamis totam domum. Vnus clericus infamis cleri- quis ſæpe maculam aſpergit, & alios ad hoc ſtatu auertit, &c. Vt nomen, quod cum fœtẽte homine incidit, grauatur & aliquid ab ipſo tetri odoris contrahit: ſic qui communicat infami, eiuſdem infamiæ labe non ſolùm grauatur, ſed & aſpergitur. Et quia vulgus pronus eſt ad offenſionem, idcircò non ſolùm crimine, ſed etiam ſuſpicione criminis abſtinere: oportet iuxta id 1. Theſſ. 5. *Ab omni ſpecie malâ abſtinete vos.* Hæc cauſa eſt, cur Leuit. 11. Deus prohibuerit edi camelum, cuniculum, leporem, ſuem, cygnum, noctuam, aquilam; quia

B. I. Quia proximum ædificat.

Digitized by Google

quia figurâ & ingenio ſuo grauia adumbrant vitia, camelus ſuperbiam, Chærogryllus ſeu euniculus auaritiam, lepus rimorem mundanum, ſus libidinem, noctua prudentiam carnis, aquila rapacitatem, cignus in aquâ & terrâ degens, ingenium politicorum. Cõtra bona fama recreat & allicit ad virtutem proximos. Quemadmodum enim columbæ cicures priùs vnguento quodam dilibutæ ab aucupibus, vt ſcribit S. Baſil. Ep. 175. alias columbas odore ſuo pelliciunt & in decipulam abducunt: Ita qui bonæ famæ odorem habent alios ad virtutem amandam & colendam alliciunt, iuxta id Apoſt. 2. Cor. 2. *Chriſti bonus odor ſumus. Deo in iis qui ſalui fiunt & in iis qui pereunt*. Sic Ioannes optimum odorem ſuum reliquit in naribus Herodis, vt licet eius vita argueret, ab eo tamen magni æſtimaretur & timeretur. Sic Cæcilia Virgo Valerianum ſponſum ſuum Chriſto adduxit, poſtquam ille primâ nuptiarum nocte fragrantiſſimum caſtitatis odorem in conclaui eius percepiſſet. Si odor vnius bene moratæ & piæ ciuitatis longè lateq; propagatur, & prouocat alias ad virtutem. Bene igitur S. Auguſt. l. de bono vid. c. 22. ait: *Quisquis à criminibus flagitiorum atque facinorum vitam ſuam cuſtodit, ſibi bene facit; quisquis autem etiam famam, in alios miſericors eſt. Nobis enim neceſſaria eſt vita noſtra, aliis fama.*

C.
II.
Retinet à multis peccatis.

Secvndò. Quia retinet hominem à peccatis ſaltem publicis, conſeruat in bono ac virtutibus. Vnde rectè bona fama comparatur cortici, vt enim cortex licet vilior ſit arbore vel nucleo, conſeruat tamen arborem: vel nucleum, quæ ſine eo citò corrumpuntur: ita bona fama, licet minus bonum ſit quàm virtus, virtuoſam tamen & honeſtam vitam conſeruat. Qui enim bene ſemper audiit, & de probitate vitæ commendatus fuit, timet vtiq; perdere tantùm bonum, quale eſt bonum nomen quod teſte Sap. Prouerb. 22. *melius eſt quàm diuitiæ multæ*. Et Eccl. 7. *quàm vnguenta pretioſa*. Vt ergo diuitiæ ſedulò reconduntur ne perdantur: & vnguenta; *Ne muſcæ morientes perdant odorem eius*. vt ait Eccl. c. 10. Sic cuſtoditur bonum nomen. Hinc 2. Mach. 6. Eleazarus ille Iudæus celeberrimus, cùm ab Antiocho Rege compelleretur contra legis ſuæ præſcripta comedere carnem porcinam. *Cogitare cœpit ætatis ac ſenectutis ſuæ eminentiam dignam & ingenitæ nobilitatis canitiem atque à puero optimæ conuerſationis actus & ſecundum ſanctæ & à Deo conditæ legis conſtituta reſpondit citò, dicens, præmitti ſe velle in infernum non enim ætati noſtræ dignum eſt*, inquit, *fingere; vt multi adoleſcentes arbitrantes Eleazarum nonaginta annorum tranſiſſe ad vitam alienigenarum. &c.* Eo quomodo eum nominis ſui celebritas retinuerit ab indecoro?

Contrà qui malæ famæ eſt, non ducit ſibi dedecori, etiam grauia piacula committere. Vt enim qui veſtem nouam gerit, non in quouis loco conſidet, ſed priùs diligenter eum purgat: Poſtquam verò attrita eſt veſtis & quotidiana facta, nihil ampliùs curat, quouis loco ſedeat: ita quamdiu quis bonum nomen retinet, tamdiu etiam metuit turpia committere; vbi verò illud perdidit, nihil amplius curat. Patet ad oculum in iis, qui aliquando publicâ infamiâ affecti ſunt, vt qui faſcibus cæſi, vel auribus truncati; vel in numellis ſteterunt, qui rariſſimè emendantur, ſed plerumque peiores fiunt. Item in meretricibus Ierem. 3. *Frons mulieris meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere*: De his ait Iob c. 15. *Abominabilis & inutilis homo, qui bibit quaſi aquam iniquitatem*. Homines enim malæ famæ, bibunt iniquitatem, quia ſine ſcrupulo aut metu ſuæ ignominiæ ebibunt res vetitas: Homines vero laudati, comedunt eas potiùs, quia non ſubitò deglutiunt, ſed priùs bene maſticant conſiderando, & ponderando quantum ſuo nomini dedecoris acceſſurum ſit, ſi tam grauiter delinquant. Itaque famam negligere nihil eſt aliud, quàm vitiis frena laxare, & tales ad exitium tendere, manifeſtum eſt argumentum: Sicut quando æger nihil ampliùs comedere, ſed bibere tantùm vult mortem ſibi vicinam denuntiat, iuxta id Pſal. 106. *Omnem eſcam abominata eſt anima eorum, appropinquauerunt vſque ad portas mortis*. Vnde meritò talis vocatur à Iob inutilis homo.

D.
III.
Bonitatẽ tribuit actibus.

Tertiò. Quia bonitatem quodammodo & rectitudinem tribuit omnibus actibus tuis: ita vt communiter bonum reputetur à vulgo, quod fit à bono & laudato viro: malum quod fit à malo. Vnde & Dominus Matth. 12. dixit: *Bonus homo de bono theſauro profert bona: & malus homo de malo theſauro profert mala*. Hinc cùm de viro bono malum aliquid dicitur à bonis difficilè creditur, vel excuſari ſolet: atq; ita bona fama homines defendit contra obtrectatores. Sic Iudith quia erat famoſiſſima & timebat Dominum valde, nec erat qui loqueretur de illâ verbum malum, vt dicitur Iudith 8. cùm in obſidione Bethuliæ ſplendidiſſimè adornata exiret de ciuitate ad hoſtium caſtra, nemini ſuorum ciuium ſuſpicionem malam fecit, quaſi ad ciuitatem prodendam vel ſcelus aliud perpetrandum pergeret: ſed à ſenioribus ciuitatis liberè exire permiſſa eſt, licet illi neſcirent nec interrogarent, quid actura eſſet apud hoſtes & Holofernem. Iudith 10. cùm tamen alioquin in ſimili negotio cautiſſimè procedi ſoleat, nec facilè quis è ciuitate abſeſſâ ad hoſtes emittatur niſi conſtet quid acturus ſit.

Contrà Phariſæus videns Magdalenam adhuc infamem ad conuiuium intrantem, ſtatim memor malæ eius famæ, malè ſuſpicari cœpit de eâ; quòd nimirum ex leuitate potius & peccandi quàm pœnitendi voluntate aduenerit.

E.
IV.
Difficillimè recuperatur.

Qvartò. Quia ſemel perdita difficilè recuperatur: acquiſita verò diu conſeruatur & tranſit etiam ad poſteros: Vnde dixit Eccl. c. 41. de bono nomine: *Hoc magis permanebit tibi quàm mille theſauri pretioſi & magni*. Hinc commendantur liberi à probitate parentum ſuorum: ſicuti & Ioannes Baptiſta à paren-

tenere ſtapedes? Pranſuro affundere aquam? &c. Non pudet hoc Imperatorem, quando Romæ eſt, facere ſummo pontifice, tanquam Chriſti Vicario, & nos talia erubeſcamus facere ipſi Chriſto? Quis non ſtudet honorem Domini ſui promouere & ignominiam vindicare? ac ſi hoc facere ei contigerit, an non ſibi gratulabitur? Nos Dei ſerui ſumus, quia fecit nos & eripuit nos de poteſtate tenebrarum: ei fidelitatem iurauimus in Baptiſmo, & renunciauimus eius hoſtibus: Cur ergo non Deo potius quàm dæmoni aut mundo placere optemus?

Adhæc Deo & Chriſto ſeruire & teſtimonium præbere, non eſt aliud niſi virtutem colere: quis autem ſapiens erubeſcat de virtute? Quis rectè incedens erubeſcat, ſi à claudis rideatur? Et quis non fatuum diceret illum qui cum rectè incidere poſſet, deriſione tamen claudorum motus, inciperet claudicare? Qui virtutem ſectantur, recti ſunt, qui vitium, claudi. Quare ſi te rectè incendentem rideant claudicantes, laudabunt tamen recti & ſapientes. Ita enim Fridericus Imperator interrogatus, quinam ſibi eſſent chariſſimi? reſpondiſſe fertur: *Qui me non magis quàm Deum timent.*

Taceo quòd ad extremum ab iis ipſis obtrectatoribus, qui priùs te vituperabant, laudaberis, ſi ſtrenuum te in virtutis & vitæ Chriſtianæ ſtudio exhibueris. Sic enim teſtatur S. Aug. ſerm. 8. de verbis Domini. *Cùm quiſque*, inquit. *Chriſtianus cœperit bene viuere, feruere bonis operibus, mundumq; contemnere; in ipſa nouitate operum ſuorum patitur reprehenſores & contradictores, frigidos Chriſtianos. Si autem perſeuerauerit perdurando & non defecerit à bonis operibus; iiſdem ipſi nobis obſequentur, qui antea prohibebant.*

C. II. Seruile eſt timere mundi ſannas. Secvndo, Quia turpe & puerile eſt, ſignumque puſilli & ſeruilis animi, timere mundi cæci inſani, & infirmi obtrectationes & deriſum. Quid enim eſt mundus, vt tu eius gratiâ à recto & æquo deuiare, Deumque tuum deſerere & negare debeas? Latrare poteſt, mordere non poteſt: & vbi aliquantulum latrauit, etiam latrabit ceſſabit, & inſtar catelli eſt, & vel anſeris morſum minantis, ſed infigere neſcientis. Quàm excors foret ille miles, qui ad vnius bombardæ exploſionem illicò corrueret, & hoſti manus daret? Talis autem eſt qui ad mundi obtrectationem à bono opere ceſſat vel abſtinet. Nimirum illi ſunt, de quibus Leuit. c. 26. dicitur: *Terrebit eos ſonitus folii volantis, & ita fugient quaſi gladium, cadent nemine perſequente.* Metuunt enim verba hominum, qui parum aut nihil eis nocere poſſunt; Deum verò, qui & animam & corpus mittere in gehennam poteſt, non metuunt. Mundus non eſt iudex tuus, ſed Deus. Præſtat ergo perdere gratiam mundi, quàm Dei. Luna imitanda eſt, quæ ad importunos canum latratus obſurdeſcens nunquam intermittit curſum ſuum; canes autem ſilentio eius confuſi coguntur tandem fatigari rabida ora claudere.

D. III. Nec Chriſtus erubuit. Tertiò. Quia nec Chriſtus erubuit pro nobis in vili & abiecto apparere habitu, formâ ſerui acceptâ, non erubuit ponere veſtimenta, præcingere ſe linteo & lauare pedes ac tergere diſcipulis ſuis; denique veſtibus exui & flagellari, velari, nudus crucifigi & pendere in ligno quaſi maledictum (maiora facit adhuc in S. Euchariſtiâ.) Et qui ſumus nos reſpectu illius? Dominus non erubeſcit, lauare pedes ſeruo, confundi & irrideri pro ſeruo: & ſeruus erubeſcat hæc pati vel agere pro Domino? Hoc exemplar proponit nobis imitandum Apoſtolus ad Hebr. 12 dicens: *Curramus ad propoſitum nobis certamen, aſpicientes in auctorem fidei & conſummatorem Ieſum, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem, confuſione contemptâ, atque in dexterâ ſedis Dei ſedet.* Hoc attendêre ſancti illi Ioſeph ab Arimathiâ; & Nicodemus, qui cùm priùs eſſent occulti Iesv Diſcipuli, poſteà videntes ſuſtinuiſſe eum crucem confuſione contemptâ, contempſerunt & ipſi confuſionem; & ille quidem introiuit audacter ad Pilatum & petiit corpus Iesv & depoſuit de cruce, licet eſſet nobilis decurio, Marci 15. alter verò afferens mixturam myrrhæ & aloës vnxit corpus Iesv & ambo honorificè ſepelierunt. Ioan. 19. Idem exemplum ſecutus eſt Apoſtolus ad Gal. 1. ſcribens: *An quæro hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem.* Et ad Rom. 1. *Non erubeſco Euangelium.* Quam etiam vocem vſurpauit perilluſtris Palatinides Paulus Koſtka, Frater B. Staniſlai Koſtkæ, vti habetur in eius vitâ; qui parentibus orbatus, hæres ampliſſimorum bonorum, fratrem ſecutus, omnia ſua bona Chriſti amore in pauperes erogauit, & hoſpitalem domum extruxit, in quâ inter pauperes viuere & mori voluit, ideoque ſuo ſepulchro inter eos poſito, voluit inſcribi: *Non erubeſcô Euangelium.* Nimirum, vt ſcribit Sanctus Ambroſius lib. 1. offic. c. 30, *neminem debet pudere, ſi ex diuite pauper fiat, dum largitur pauperi: quia Chriſtus pauper factus eſt, cùm diues eſſet, vt nos ſuâ inopiâ ditaret.* Hoc eodem ſtimulo tractus Adolphus Holſatiæ Comes, cùm ſpretô mundo pauperem Franciſcanorum habitum induiſſet, & fortè obuiantibus ſibi filiis ſplendido equitatu, factus obuius lac mendicatò collectum portaſſet, humano primum affectu tactus erubuit: Sed illicò ſe colligens, lacte ſe totum perſudit in conſpectu filiorum, dicens: *Infelix homo paupertatem erubuiſti, baiulare lac; nunc in capite & cucullo oſtende quid portaueris:* Hieron. Ziegl. de viris illuſtribus German, cap. 48. Denique SS. Martyres cuiuſcumque ætatis & ſexus quæuis deſpectiſſima paratiſſimo animo pro Chriſto pertulêre, & in hoc ipſo gauiſi ſunt. Vti & S. Hieron. qui ad Aſellam ſcribens, ait: *Gratias ago Deo, quod dignus ſim, quem mundus oderit.* Alii vltrò humilitatis obſequia ad imitationẽ Chriſti ſuſcepêre; vti olim Reges Angliæ qui feria 5. maioris hebdomadæ Leproſorum pedes lauare & exoſculari ſolebant vt teſtatur S. Ludouicus Galliæ Rex, apud Ionuil. in vitâ cap. 84.

Qvar-

E. IV. Compenſabit Deus. QVARTÒ, Quia exiguam illam ignominiam vel irriſionem compenſabit Deus ingenti gloriâ. Ipſe enim dixit : *Quicunque honorificauerit me, glorificabo eum: Qui autem contemnunt me, erunt ignobiles* 1. Reg. 2. Et rurſum Matth. 10. *Omnis qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui in cælis eſt.* Neque ſolùm coram patre ſuo confitebitur in cælis, ſed & multoties confitetur & extollit eum in terris. Sic enim Petro ſe confitenti mox reſpondit : *Beatus es Simon Barione &c. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, &c.* Ita etiam exornauit S. Eliſabetham Reginam & Ducis Coniugem, ſui ipſius contemptricem & amore Chriſti nequaquam erubeſcentem vili incedere habitu. Nam cùm aliquando Andreas Pannonum Rex, Pater eius, Legationem miſiſſet ad maritum Eliſabethæ, ipſáque tunc temporis abiecta veſte induta eſſet, vt maritum puderet, producere ipſam tam ſordido habitu ad populares : reſpondit illa : *Nihil eſt quod erubeſcas meas ſordes veſtium ſplendorem ſemper contempſi.* Sed quid actum ? In publicum progredientem Deus ipſe hyacinthinâ veſte gemmis auroque fulgente, decorè & magnificè ingenti miraculo induit. Inde attonitus Princeps, rogauit vnde illi tam repentè tantus veſtium ſplendor foret ? cui illa : *Si nouit cæleſtis Remunerator ſuos cultores & cultrices in tempore exornare.* Raderus in Bauariâ Sanctâ.

Quando ergò tanta eſt merces huius confeſſionis : quis curet mundi oblocutiones & ſannas ? Quando quis theſaurum fodit, certus vbi inueniat, nil curat homines, quidquid illi obganniant, rideant, & derideant. Sic, quia certi ſumus exiguam illam confuſionem compenſandam ingenti gloriâ, quis illam non libenter ſuſtineat ?

F. V. Erubeſcētia nocet. QVINTÒ, Quia Chriſti erubeſcentiam ſequitur ingens damnum, Ait enim Dominus, loco citato: *Qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & eum ego coram Patre meo, qui in cælis eſt.* Et Luc. 9. *Qui me erubuerit & meos ſermones, hunc filius hominis erubeſcet, cùm venerit in maieſtate ſuâ, & Patris & Sanctorum Angelorum.* Et quantum iſti pudefient in die Iudicii ? quantum in inferno, cùm videbunt ſe ad inanem pudorem, quem vitabant, incurriſſe tam intollerabilem & perpetuum ?

Addo quòd hæc noxia erubeſcentia ſæpè impediat hominum ſalutem & afferat certam damnationem, vt videre eſt apud Bedam lib. 5. hiſt. Angl. de nobili iuuene, qui humano pudore præpeditus, pœnitentiam agere noluit, ideoque damnatus eſt, ne videlicet rideretur ab aulicis, ſi imminente morte quaſi timore compulſus pœnitentiam ageret, vt alibi vidimus. O ſi nos intelligere poſſemus, quo ſibilio, quibus cachinnis, quo ludibrio exceptus fuerit in inferno infœlix ille iuuenis. Quid putamus inferos dixiſſe aliud, quàm hæc talia : O ſtulte & ſtultorum omnium ſtultiſſimè, quo tandem modo tu in hunc tormentorum locum venis ? Nos ſectati fuimus aurum & argentum, prædia & poſſeſſionis, delitias & voluptates, honores & dignitates. Hæc aliquid ſunt in mundo. Sed tu ob vaniſſimum pudorem, quam tibi imaginabaris & fugere conabaris, (qui tamen potiùs honor erat, quàm pudor) in hoc barathrum & ignominiam æternùm te præcipitaſti ? Quantò tibi melius fuiſſet, ſuſtinere modicum illum contemptum, quàm hunc æternum & intolerabilem ? O ſtulte & infœlix homo! Iam habes, quod fugiſti: & quidem centes millies.

Item qui timidi ſunt in bene agendo, facilè deiiciuntur à propoſito. Hac enim de causâ Petrus in atrio Pontificis, quia timidè verſabatur, à muliere perterritus negauit Chriſtum : cùm tamen alteri diſcipulo, qui eum introduxerat, nihil ſimile contigerit: quia ſcilicet iſte tamquam notus Pontifici, animoſum ſe ibi præſtitit, ac ſi domeſticus eſſet. Hinc Sapiens Prouerb 29. ait : *Qui timet hominem, cito corruet. qui ſperat in Domino ſubleuabitur.*

Illuſtre fortitudinis Chriſtianæ exemplum deſcribit Victor Vticenſis teſtis oculatus lib. 3. hiſt. Wandal. de puero Chriſtiano, Maximo nomine, qui cum aliis ſex pro fide Catholica ab Arianis ad necem condemnatus, cùm duceretur, Arianis eum à fide abducere conantibus hac voce : *Infantule, quid feſtinas ad mortem? Dimitte eos, inſaniunt : audi conſilium noſtrum, vt poſſis inuenire vitæ remedium & tanti Regis adire palatium* ; animosè reſpondit : *Nemo me ſeparat à ſancto Patre meo Liberato Abbate & fratribus meis qui me in monaſterio nutrierunt. Cum ipſis ſum in timore Dei conuerſatus, cum ipſis deſidero paſſionem ſuſcipere, cum quibus credo me & futuram gloriam inuenire. Nolite putare, quia poteſtis ſeducere pueritiam meam. Simul dignabitur omnes vno martyrio coronare inſtar ſeptem Machabæorum. Nam ſi negauero eum, & ipſe negabit me, vti ipſe prædixit.* Ducti ergo ſunt naui in altum mare, vbi nauis cum lignis ſuccenſa eſt, ſed mox ignis à Deo extinctus fuit, idque ſecundò & tertiò iterantibus ſuccenſionem contigit. Quare pudore & ira fremens Tyrannus, iuſſit vectibus remorum eis cerebrum comminui, itaq; enecari. Tali ergo genere mortis fœlicem animam Deo exhalârunt : quorum corpora præter naturam eadem horâ mare illæſa in terram expoſuit: ad quod Rex expauit Clerus ea honorificè ſepeliuit. Ita Victor

CONCIO VIII.

Documenta & Myſteria.

Diſcimus ex hoc Euangelio.

1. *Curam habere bonæ famæ.*
2. *Non ægrè ferendum ſi promiſcuum vulgus ſiniſtrè de nobis ſentiat.*
3. *Non recenſendas eſſe proximo, quæ de ipſo ſparguntur, calumnias.*
4. *Plus requiri à Clericis quàm à Laicis.*
5. *Petri primatum ſuper Apoſtolos.*
6. *Quanam ſit vera Chriſti Eccleſia?*

THEMA.

THEMA.

Beatus es Simon Bariona, quia caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed Pater meus qui in cælis eſt Matthæi 16.

A. PRimo Reg. 6. legimus iram Dei terribili plagâ ſæuiiſſe in Bethſamitas, eò quod arcam Dei ex temeritate curioſiùs inſpexiſſent. *Percuſſit enim Dominus propereà ſeptuaginta viros & quinquaginta millia plebis.* Qua re indicare voluit Deus, periculosè inſpici & diſcuti ſacræ ſcripturæ arcana à plebeis & ineruditis Infœlices ergo Bethſamitæ, quia caro & ſanguis, id eſt, propria cupiditas & curioſitas reuelauit illis arcam. Infœlices etiam illi, qui iuxta proprium caput, exponunt ſacras literas. Beatus contrà dicitur Petrus. quia caro & ſanguis non reuelauit ei diuinitatem Chriſti, ſed pater cœleſtis. Hoc ergo reuelante intuebimur arcana in hodierno Euangelio cõtenta.

B. I. *Cura habenda famæ.* PRIMÒ. Cernimus curam eſſe habendam boni nominis & famæ. Audimus enim quærentem Dominũ, quid ſama de ipſo ſpargeret. Sciuit quidẽ hoc Dominus, ſed nos inſtruere voluit, vti non ſolùm conſcientiam bonam, ſed & famam procuraremus bonã; Deo enim bonam debemus conſcientiam, proximo autem famam bonam. Quemadmodum domos noſtras intus & foris exornare ſolemus: intus pro nobis, foris pro republicâ & ciuibus. Sacrificia veteris legis cũ ſuaui odore requiſiuit Deus, vti Num. 28. *Offeretis holocauſtum ſuauiſſimi odoris.* Hinc Leuit. 2. reſpuit Deus ſacrificium de fermento & melle, quia hæc ſi cremenrur tetri odoris ſunt. Nõ ergo ſufficit, ſi in conſcientiâ dulcedinẽ mellis habeas, ſed neceſſe eſt prætereà, vt bonæ famæ odorẽ habeas quemadmodum illa Iudith, de quâ dicitur: *Nõ erat qui loquebatur de eâ verbum malũ.* Iudith 8. Et parentes Ioannis Babtiſtæ, qui *erant iuſti ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & iuſtificationibus Domini ſine querelâ.* Lucæ 1.

1. Sed hîc obſeruandum Primò Chriſtũm non quæſiiſſe quid de aliis diceretur; ſed quid de ipſo ſolùm. Modò quærunt homines tantùm quid dicatur de hoc vel illo: non curant quid de ſe dicatur. Verrunt itaque antea alienas ædes; non verrunt ante ſuas.

2. Secundò, Non dixiſſe: *Quem me dicunt eſſe homines, ſed filium hominis; ne iactanter de ſe quærere videretur,* inquit Diuus Hieronymus.

3. Tertiò, non interrogâſſe improbos, quid dicerent de ipſo, ſed diſcipulos ſuos, viros veraces, ſynceros & conſcientioſos. Mali enim ſi interrogarentur, vitia laudabunt vel excuſabunt, virtutes verò carpent; liberalitatem dicent prodigalitatem; ieiunia ſui ipſius internecionem; orationem hypocriſim, &c.

4. Quartò, Interrogâſſe ſuos diſcipulos ſibi notos & coniunctos, qui bene ipſum nouerãt: Ita ſiquis ſeipſum noſſe vult, interroget domeſticos ſuos, vel Confeſſariũ ſuum, cui ſolet aperire conſcientiã. Sunt enim qui foris oues & angeli habentur, in domo verò propriâ deprehenduntur eſſe leones & dæmones duri impatientes, iracundi, ſuperbi, &c. Vt ergo illum medicum conſulere ſolemus, qui naturam & complexionem noſtram perſpectam habet: ita illos interrogare deberemus, qui norunt vitam noſtram. Vetus Iudæorum prouerbium fuit: *Qui interrogant; interrogent in Abelâ,* id eſt, ibi, vbi ſunt ſapientes. 2. Reg. 20.

C. II. *Non ferendum grauius, ſi ſiniſtrè de nobis ſentiat vulgus* SECVNDÒ, Cernimus non moleſtè ferendũ eſſe, ſi promiſcuum vulgus ſiniſtrè de nobis ſentiat; ſi quidem & Chriſtus, ipſa bonitas & ſanctitas, paſſus eſt ſiniſtra & falſa de ſe hominum iudicia. Chriſti vitam homines in ſtaterã appendebant, & *alii dicebant, quia bonus eſt: alii vero nõ, ſed ſeducit turbas.* Ioann. 9. quid mirũ ſi hoc contingat nobis? Quis quæſo hac in re plus perferre debet, quàm Reges, Imperator, Pontifex? Nihil facilius Antigono regi fuiſſet, quàm duci iubere ſeruos duos, qui incumbẽtes regio tabernaculo ipſum conuitiabantur. Verùm hoc audiens, leuiter tantùm cortinam, quæ intererat, commouit &, *Longius* inquit, *diſcedite; ne Rex vos audiat.* Tulit hoc Rex Ethnicus; & non ferat Chriſtianus? ſanè ſi in illis rei non ſumus, in quibus carpimur & notamur; ſumus tamẽ in aliis, quæ ſi paterent obtrectatoribus, meritò reprehenderemur.

Adhæc nemo ita vitam ſuam inſtituere poteſt, vt omnibus perplaceat, ac ſiquis hoc facere conaretur, ſtultiſſimus euaderet; adeò varia & inania ſunt hominũ iudicia. Polycletus inſignis ſtatuarius eodem tẽpore duo ſimulachra fecit, alterum ad arbitrium plebis, alterum iuxta artis Normam. Prius illud, vt gratificaretur plebi, ad vniuſcuiuſque accedentis ſenſum & arbitrium mutauit & tranſpoſuit: poſteà vtrumque viſendum propoſuit. Et primũ quidem ludibrio, ſecundùm verò admirationi habuerunt. Tum Polycletus: *Quod ridetis & reprehenditis, à veſtra arte profectum eſt: quòd verò ſuſpicitis, à meâ.* Ælian. lib. 14. de var. hiſt. cap. 8. Talis meo iudicio euaderet, qui ſe omnium iudicio accõmodaret Videns iſtud Dominus, hominum de ſe iudicia neglexit, & diſcipulos interrogauit: *Vos autem quem me eſſe dicitis?*

D. III. *Non recenſendæ proximo, quæ de ipſo ſpargũtur calumniæ.* TERTIÒ, Non recenſendas eſſe proximo, quæ de ipſo ſparguntur, calumnias. Videmus enim diſcipulos, non dixiſſe Chriſto, quid in ipſum vulgus fingeret & cauillaretur, v. g. quòd hominem voracem, & vini potatorem aliqui dictitarent (quod vtique ſciebat) quia, noluerunt eſſe nugigeruli, & aures Domini talibus figmentis verberare. Hoc enim munus non eſt Apoſtoli, ſed dæmonis & gehennæ miniſtri, qui flammas inferorum ſuccendit. Dæmonem ait S. Gregorius fuiſſe nuntium illum, qui ſancto Iob triſtia & peſſima illa nuntia tulerat, de filiorum interitu, de clade armentorum, &c. vti hâc ratione Iobum ad impatientiam impelleret. Similes huic ſunt, qui ſub ſpecie amicitiæ acerbis & iniquis nunciis aures aliorum implent vt diſcordias ſeminent. Bene Diogenes cuidam tali, qui amici calumnias in eũ dictas ei recenſuit reſpondit: *An amicus id dixerit, durum eſt. de te autẽ mihi manifeſtum eſt.* Quare ſiquid ſiniſtram de

Proximo dici audimus, quod veriſimile apparet: moneamus de hoc proximum, vti ſe emendet. Si falſum eſſe exiſtimamus, reſpondeamus pro abſente & obſtruamus os ſuſurroni, dictumque obliuione ſepeliamus, iuxta conſilium Sapientis Eccleſiaſt. 19. *Audiſti verbum aduerſus proximum tuum? commoriatur in te, fidens quoniam non te dirumpet.*

Maximè verò hoc obſeruent, qui in magnâ hominum exiſtimatione vel dignitate poſiti ſunt. Vnde enim putatis fama illa increbuit, quâ Chriſtus dicebatur eſſe Ioannes Baptiſta? Vtique ex eo, quòd Herodes audiens famam Ieſu, per ineptiam dicebat, Ioanné à ſe decollatum reſurrexiſſe, & hunc eſſe Chriſtum Matth. 14. Hoc ergo velut Regis verbũ populus mox arripuit & credidit Chriſtũ eſſe Ioannẽ. Verba igitur magnatũ, quia põderoſa ſunt, ſcindunt longè atrociùs & vulnerant grauius, ſi falſa & iniqua ſint, quam verba priuatorũ hominum.

E. IV. Plus requiritur ab inſtitutis Chriſto doctrinâ.

QVARTÒ, Videmus plus requiri à Clericis, quàm à Laicis, à Veteranis Chriſtianis, quam à nouitiis, à Ciuibus quàm à ruſticis, & vniuerſim ab iis, qui Verbũ Dei crebrius audierunt vel audire potuerunt, quàm ab aliis, qui non potuerunt. Hoc enim innuit Dominus, cũ ait ad diſcipulos: *vos autem quem me eſſe dicitis?* q.d. non miror ſi plebes erroneas de me opiniones habeant; at vos meliùs eruditi eſtis meliùs proinde & rectiùs de me ſentire debetis. Qui plus temporis in ſcholis conſumpſerũt plus tenentur ſcire, quam qui heri inceperunt. Præſtitit hoc Petrus cum cõdiſcipulis: cùm enim reliquorum hominum de Chriſto opiniones humi ſerperent, hominemque tantùm in Chriſto agnoſceret, ipſe in cælum euolauit & diuinitatem Chriſti vidit ac confeſſus eſt.

F. V. Petri primatus.

QVINTO, vidimus Petri primatum ſuper alios Apoſtolos, vt qui ſolus velut caput Apoſtolorum & Eccleſiæ futurus confitetur Chriſti diuinitatẽ & humanitatẽ; & cui ſoli dicitur: *tu es Petrus & ſuper hanc petrã ædificabo Eccleſiam meam.* Item: *& tibi dabo claues regni cælorum.* Quid enim traditio clauium niſi plena & ſumma poteſtas ad regendam Eccleſiã? Sic enim accipitur clauis Iſa. 22. vbi de inſtituẽdo nouo pontifice dicitur: *dabo clauem domus Dauid ſuper humerũ eius.* Ad Petrum igitur ſeu ſucceſſores eius pertinet dicere ſententiam in rebus fidei dubijs. Quid ad hæc hæretici, qui primatum in Eccleſiâ negant? Aiunt etiã reliquis Apoſtolis datam eſſe à Chriſto plenariã poteſtatem ligandi & ſoluendi. Ioan. 20. ac proinde parem. Sed reſpondetur cæteros Apoſtolos in hoc fuiſſe pares Petro, primò quòd à Chriſto immediate auctoritatem Eccleſiaſtici miniſterij habuerunt. Secundò quòd eam ita acceperunt, vt eâ, vbiuis locorum ritè & legitimè vti poſſent, non in hac vel illâ mundi parte dumtaxat. Cæterum poteſtas Petri quoad duo præcellentior fuit, Primum, quia eam poteſtatem accepit ordinariã, quæ proinde poſt eius mortem tranſiit ad eius Succeſſores: Cæteri Apoſtoli vt delegatam, quæ non tranſiit ad ſucceſſores vt videlicet vbiuis locorum vti poteſtate ſuâ poſſent, ſed cum illis extincta eſt. Secundum, quia poteſtas aliorum Apoſtolorum ſubjectioné quandam annexam habuit ad Petrum: Petri verò poteſtas omnino abſoluta & ſumma fuit. Huic enim ſoli dictum eſt. *Tibi dabo claues regni cælorum.* Et: *paſce oues meas.* Et: *Tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos.*

G. VI. Quæ vera Eccleſia?

SEXTO, videmus quæ ſit vera Chriſti Eccleſia, illa nimirum quæ ſemper viget & à portis inferi inquam opprimitur. Talis autem non eſt niſi Eccleſia Catholica; ſiquidem aliæ antiquorum hæreticorum ſectæ prorſus extinctæ ſunt, recentiorum verò ante 500. annos non fuerunt. Ergo vel illæ ſectæ errârunt aut errant, vel Chriſti verbum mendax eſt, quod nefas cogitare. Igitur nos in hac Eccleſia quæ petra eſt, & inuicta hactenus ſemper perſtitit, firmiter perſiſtamus & in ea fidem noſtram ſolidè fundemus, non ob terrenum aliquod commodum, ſed Dei & ſalutis noſtræ amore. Audiamus D. Bedam in ho. *portæ inferi,* inquit, *doctrinæ ſunt nequã, quæ ſeducendo imprudentes ad inferos trahunt: portæ quoq; inferi & tormenta & blãdimenta ſunt perſecutorũ, quæ infirmos quoſque deterrendo, vel emolliendo à ſtabilitate fidei introitum eis æternæ mortis aperiunt. Sed & praua fidelium opera, ineptaq; colloquia, portæ vtique ſunt inferi, in quantũ ſuis vel fautoribus, vel ſequacibus iter perditionis oſtendunt. Multæ ſunt itaq; portæ inferi, ſed harũ nulla Eccleſia, quæ ſuper petrã fundata eſt, præualet. Qui fidẽ Chriſti intimo amore perceperit, omne quidquid exterius periculi tẽtantis ingruit, facillimè contẽnit, at quicunq; credentiũ fidem vel opere vel negatione deprauatus prodiderit, non hic ſuprà petrã Domino cooperante, domũ ſuæ poſſeſſionis ædificaſſe, ſed iuxta alterius loci parabolam ſuper arenam ſine fundamento poſuiſſe credendus eſt; hoc eſt, nõ ſimplici ac verâ intentione Chriſtum ſequi, ſed terrenã quamlibet fragilemque ob cauſam habitum prætendiſſe Chriſtiani.* Sic ille.

H. VII. Plenaria Petri & ſucceſſorũ poteſtas.

SEPTIMO, Videmus plenariam Petri & Pontificum, eius ſucceſſorum, poteſtatem ad ligãdum & ſoluendũ adeoque non ſolùm ad culpas per abſolutionem, verùm etiam ad pœnas per indulgentiam remittendas, nec non ad excommunicandum rebelles, ad ferendum leges, ad diſpenſandum; ad ſuſpendendum, interdicendum, certos caſus reſeruãdos, &c. Ait enim Dominus vniuerſim. *Quodcunque ligaueris ſuper terram; quodcunque ſolueris.* Ab illis accipiunt inferiores miniſtri poteſtatem ordinis & iuriſdictionis, eamque tantam, quanta illis arbitrio pontificum, conceditur. Quemadmodũ paterfamilias ſolus habet clauem capitalem ſeu generalem, quæ omnes feras aperit & claudit: cæteri domeſtici habent tantùm partiales ad quædam aperienda, non omnia.

Fidelis ſermo & omni acceptione dignus eſt iſte: *Tibi dabo claues regni cælorum* Poſuit olim Deus flammeum gladium ad portas paradiſi cuſtodiendas ne quis introiret. Nunc Chriſtus veluti faber quiſpiam ex gladio claues conficit, quibus aperiatur paradiſus. Verùm claues iſtæ tantùm aperiunt in hoc ſæculo; dicitur enim: *Quodcunque ligaueris ſuper terram;* non ſub terrâ. Ergo ianitor hic quærendus.

IN

Digitized by Google

IN FESTO S. WILIBALDI
EPISCOPI ET PATRONI
EYSTETTENSIS.

Euangelium Matth. 19.

Quære ſupra in Feſto Conuerſionis S. Pauli.

CONCIONES.

I. *Quantùm receſſerimus à maiorum noſtrorum pietate.*
II. *Quàm meritò colatur à nobis S. VVilibaldus.*
III. *Velocitas commendatur variis in rebus.*

CONCIO I.

Quantùm receſſerimus à maiorum noſtrorum pietate,

Oſtenditur hoc, primò ex ſtatu veteris & modernæ Angliæ patriæ S. VVilibaldi.
2. *Ex familiâ S. Richardi, ex qua S. VVilibaldus.*
3. *Ex ſanctitate Cleri tempore S. VVilibaldi.*
4. *Ex pietate & feruore Laicorum eiuſdem ſæculi.*
5. *Ex fide Catholica illo tempore & iis in locis vigente.*

THEMA.

Quomodo obſcuratum eſt aurum? mutatus eſt color optimus? Thren. 4.

A. CОntingit non rarò, Auditores, vt poſt multos annos incidat quis in amicum olim ſibi cognitum, hæreat primo aſpectu ſecum ipſe dubitans, num is antiquus eius amicus & contubernalis ſit. Quem enim priùs iuuenem eleganti formâ nouerat, nunc ſibi prorſus diſſimilem, exhauſtum, deformem, rugis in facie & canis in capite pictum videt, ſtupenſque: Itáne, inquit, tu meus olim contubernalis? olim tam elegans, tam robuſtus? Et vnde tibi hi ſenectutis flores? *quantum mutatus ab illo?* &c. Hunc in modum mirabetur adeoque lamentabatur Ieremias florentiſſimam olim Ieroſolymam, vaſtatam à Chaldæis & à priſtino flore deiectam, toto illo Threnorum libro: *Cui comparabo te*, inquit, *& cui aſſimilabo te filia Ieruſalem?* Thren. 2. Et rurſum cap. 4. *Quomodo obſcuratum eſt aurum? mutatus eſt color optimus?* q. d. videbaris olim aurea aureumque templum habere; nunc exuſta à Chaldæis verſa es in nigredinem, vt non iam aurum, ſed fuligo videaris. Ad eundem modum ego, cùm intueor in hiſtoriâ Sancti Wilibaldi primum Eccleſiæ noſtræ ſtatum, qualis erat tempore ipſius ante annos octingentos, in primæuo ſuo flore: obſtupeo vehementer & vix agnoſco eam: adeò incanuit, adeò corrugata eſt, adeò vires ac formam perdidit. Cogor proinde dicere: *Quomodo obſcuratum eſt aurum? mutatus eſt color optimus?* Quod vt clarius perſpiciamus, contemplemur eam in vtroque ſtatu.

INTVEOR imprimis veterem Angliam, ſancti Wilibaldi Præſulis noſtri patriam, & de- B.
prehendo eam miræ ſanctitatis laude præ- I.
excellentem. Imprimis enim nullum proferri regnum poteſt, quod habuerit tot Sanctos Reges, atque ipſa. Iuuenio in eâ nouem Sanctos Reges: Sanctum Lucium Britaniæ Regem. Norici deinde Apoſtolum: Sanctum Richardum apud Angloſaxones vel Regem, vel certè regiâ ſtirpe prognatum: Sanctum Ethelbergum Cantianorum, ſeu Cantuariorum Regem: Alterum Ethelbertum Orientalium Anglorum: (fuit enim Anglia olim diuiſa in ſeptem regna.) Deinde Edmundum eorundem Regem: Chenelinum Marciorum: Oſwaldum Northumbrorum: poſt hos Angliæ totius Reges Eduardus duos, ſecundum ſcilicet & tertium. Deinde ſeptem Reges Angli ſpreto mundo monachi facti ſunt, ſcilicet Ethelredus, Coënredus, Ceadualla Ine, Sigebertus, Sebbi, Ceoluulfus, teſte Henrico Huntindono lib. 4. Adhæc Anglia exteris nationibus ſuppeditauit verbi Dei Satores & Apoſtolos, nec paucos de ſtirpe regiâ. Miſit enim Germanis Sanctum Wilibaldum, Sanctum Wunibaldum, Sanctam VValpurgam cum viginibus aliis, S. Solam, Sanctum Lullum, Sanctum Burckardum, apud Bozium de ſign. Eccleſ. pag. 5. adeoque verè tunc erat Anglia ſeu Angelica terra. Rurſum Angli Reges fuere, qui regnum Angliæ totum S. Romanæ ſedi tributarium fecêre. Boz. tom. 2. de ſignis Eccleſ. Denique Angli Reges fuêre, qui à Sancto Eduardo tertio hæreditarunt gratiam ſolo tactu ſanandi ſtrumam. Iiſdem quoque datum vt annulli quidam certis ritibus conſecrati valerent mirificè aduerſus morbum Comitialem, tractâ virtute ab annullo illo, quem Sanctus Ioannes Euangeliſta in formâ pauperis accepit aliquando à Sancto Eduardo eidemque poſteà de Ieroſolymis per duos peregrinos in amoris ſignum remiſit; teſte Ealredo in vitâ Sancti Eduardi.

Vide Angliam.

Sed quæ nunc Angliæ facies? Heu quomodo obſcuratum eſt aurum? Defecêre Reges, defecêre monaſteria; defecit vera Religio, ipſa nunc occidit Prophetas, quos alii natio-

tionibus olim ſubminiſtrârat. Sedi Apoſtolicæ non præſtat obedientiam, nedum homagium: Primatum illi abnuit & ſibi impudenter tribuit, ipſa nunc impugnat matrem & Dominam ſuam Eccleſiam, à qua Chriſto per Euangelium genita eſt. Denique ſub Henrico octauo templorum decem millia vnico euertit anno, Vnà cum religione Regibus eius adempta eſt gratia curandi. Quot religioſos & præclaros ſuſtulit è medio Henricus & Eliſabetha; Itaque Anglia non iam Anglica ſed Diabolica potiùs terra iure vocari poteſt, quæ tot ſanctorum ſanguinem truculentâ rabie hauſit hæreſi mancipata.

C. II. Vide S. Richardi familiam.

SECVNDÒ, Intueor S. Richardi ſanctiſſimam familiam & ſtupeo vehementer. Vix enim reperiemus familiam huic ſimilem, quæ tot educârit ſanctos. Si imprimis Pater: Sanctus vterque filius, Wilibaldus & Wunibaldus: Sancta filia Walpurga: S. Auunculus, Boniſacius frater Wonæ, vxoris Sancti Richardi. Ex eâdem familiâ fuêre S. Deodatus martyr & Pontifex: S. Wilibrordus: S. Sola Confeſſor. Itaque in hac ſtirpe veluti in horto inueniuntur roſæ Martyrum, violæ Confeſſorum, lilia Virginum. Vt merito de eâ exclamet Philippus Epiſcopus, vitæ Sancti Wilibaldi ſcriptor: *O quàm pulchra eſt hæc caſta generatio cum claritate! Hæc eſt generatio quærentium Dominum, quærentium faciem Dei Iacob.* Videmus certè quanti res ſit momenti, de bonis ac piis naſci parentibus & bene educari, inter bonos adoleſcere, vbi alter alterū velut carbo carbonē accendit ſāctitate. Videmus quā vera ſit noſtra parœmia: **Der Apffel fallt nit weit vom Stammen.** Felices illi liberi, qui bonos parentes nacti ſunt: miſeri qui malos.

Sed quomodo obſcuratum eſt aurum? præclara, inquam, illa veterum Chriſtianorum domeſtica diſciplina & Liberorum educatio? Quantum iter conficiemus, donec talem reperiamus familiam? In eâ Wilibaldus filius triennis grauiter ægrotans oblatus & deuotus eſt à parentibus cultui Chriſti & Deiparæ, vexilloque S. Crucis. At modò ferè ſæculo eiuſque vanitatibus deuouentur à teneris Liberi & quandoque ipſi Diabolo; (quod faciunt ſæpè Veneficæ) ægrotis etiam remedia ſæpe non à Deo, ſed à dæmone & dæmoniacis quæruntur: inepti denique & inhabiles ad ſtatum Eccleſiaſticū deſtinantur à quibuſdā parentibus. Tunc temporis conſueuerunt parentes tradere monaſteriis filios ſuos, vt in iis erudirentur ad pietatem & virtutem, vti fecit S. Richardus qui Wilibaldo filio primum Magiſtrū Monachum adhibuit, nomine Theodredum; deinde erudiendum tradidit Egbaldo Abbati Monaſterii Waltheim *vt eum iugo monaſticæ vitæ ſubderet*, inquit Philippus Epiſcopus. At nunc filii præſertim nobiles mittuntur à parentibus in exteras quidem nationes, ſed vt ſæculares ludos addiſcant & linguas, vel vt perigrini aliquid videant; quod quidē tolerari poſſet ſi virtutis ſtudiū primas obtineret, quod tamen rarò curatur. Alii parentes adeò tenerè amant filios, vt eorum abſentiā & ablegationē ferre nequeant, ſed vaccarum inſtar mugiant vitulis amiſſis; iugum eis imponi nolint veliintque eſſe filios Belial, hoc eſt abſque iugo. Parentes Wilibaldi, cùm intellexerunt filium vilioribus veſci cibis, panē ſicco & leguminibus, relinquere delicatiores, non tantū id non prohibuerunt, ſed potius in Domino gauiſi dixerunt ad ſe mutuò: *Quis, putas, puer iſte erit?* Modò verò parentes corpora potiùs Liberorum quàm animas curant & ſaginant, ac quidquid eis lubet, indulgent.

Parentes Wilibaldi nequaquā laborarunt, vt regnum filiis ſtabilirent eoſque in ſæculo potentes facerent, ſed potiùs vt cum illis acquirerent, regnum cœlorum. Ad inſtantiam enim filii pater pauperum exuit & peregrini habitum induit. At nunc ferè parentis ſummo ſtudio laborant vt filios ditent euchantque, de ipſorum & ſuâ ſalute parum aut nihil ſolliciti; obſequuntur eorumdem prauis deſideriis. O tempora! ô mores!

D. III. Vide ſæculi Wilibaldini Cerum.

TERTIÒ. Video & admiror ſæculi Wilibaldini ſanctitate & benedictionem, ſiquidē tot præclaros ſacerdotes & Verbi Dei Præcones habuit vndique in Germaniâ. Quot Sanctorum Magiſter & quaſi pater fuit Boniſacius? Eyſtadio S. Wilibaldū: Friſingæ Sanctū Corbinianū: Herbipoli Sanctū Burckardum, alios aliis locis præpoſuit Epiſcopos ſanctitate claros. Canonici tum temporis viuebant vti monachi, Epiſcopi vt eorumdem Abbates, pari victu & amictu. Nulla ibi pompa, nullus ſplendor; ad ſyluas confugiebant ad fontes conſidebant: Curias principum vitabant, vti imprimis Wilibaldus, ad eas licet ſæpius euocatus: Vino redundantes terras fugiebant, vti S. Wunibaldus, qui vt delicias & vini copiam, quæ eſt circa Rhenum, hominumque frequentiam vitaret, à Rheni tractu diſceſſit in ſolitudinem, & monaſterium Haidenheimii extruxit: Facultates etiam ſuas, poſtquam augeri cœperunt, pauperibus communicabant.

Sed *quàm obſcuratum* ſit *aurum* diſciplinæ Clericalis teſtantur noſtræ miſeriæ. Suo iam tempore dicere ſolebat S. Boniſacius, auunculus & Magiſter Sancti Wilibaldi, olim ligneos fuiſſe Calices & aureos ſacerdotes: nunc verò contrà aureos eſſe Calices & ligneos ſacerdotes. Sed quis non videt hoc quadrare potiùs in noſtra ſæcula? Lignei ſacerdotes erimus, ſi cum aureis illis, qui ſancti Boniſacii & noſtri Wilibaldi tempore extiterunt, comparare nos voluerimus.

E. IV. Vide ſæculi Wilibaldini Laicos.

QVARTÒ, video & admiror primorum, qui in Germaniâ fuerunt, Chriſtianorū, Patriarcharū, inquam, noſtrorum pietatē & feruorem. Nam imprimis ſua liberaliſſimè conferebant ad templorum & monaſteriorum extructionem; vti ſancto Wilibaldo Swiggerus Comes ab Hirſperg comitatum ſuum: Vtilo Dux Bauariæ iura ſua, quæ habebat in illum Comitatū (quia ad illum vſque Boica ſe extendebat) & conſenſum; & hoc in redemptionem

animæ

animæ ſuæ Swiggerus feciſſe ſcribitur in Itinerario Sanctimonialis Haidenheimenſis. Teſtatur Auentinus etſi Nouator lib. 3. Annal. Boic. Wilibaldum vſq; ad decrepitam ſenectutem laboraſſe in ædificandis Monaſteriis, alienis ſumptibus, quia nimirum ad hæc plurimi conferebant opes ſuas. Certè S. Wunibaldo ædificanti Haidenheimium Chriſtiani oblationes de prædiis, de mancipiis, de rebus mobilibus, auro, argento, gēmis, veſtibus auro textis afferebant, teſte Philippo Epiſcopo in vitâ S. Wilibaldi cap. 26. Et ſanè res clariſſima eſt. Vnde enim exteris & pauperculis, propter Chriſtum omnia ſua reliquerunt, tanta fundorum, prædiorum & cenſuum opulentia, tot Eccleſiæ & Monaſteria niſi à liberalitate fidelium Laicorum?

Deinde iuxta Monaſteria, ſuas ſibi ædificabant ædes atq; vt recurſum ſuum ad ea ſemper haberēt & ſpiritualia inde ſubſidia caperent, ad ea quodammodo excubabant. Hinc Eyſtadiū, Haidenhaimium. Herrriede. Solēhoſtum è monaſteriorum imò cellularū incunabulis exſurrexerunt in ciuitates, oppida, pagos; quod & in aliis plurimis Germaniæ locis videre eſt. Atque ita videtur mihi Germània tunc fuiſſe quaſi vnum ampliſſimum monaſterium: vita Germanorum æmula monaſticæ.

Sed nunc *quàm obſcuratum eſt aurum*? Vbi nunc illi, qui de patrociniis ſuis Monaſteria vel Collegia fundant recentioribus Religioſis ac proinde egentioribus? Rariore albo paſſere ſunt; ſi Epiſcopos & Principes excipias. Vtinā non Catholicorū aliqui hæreticos imitarentur, qui Monaſteria abſorbent & ad ſuū peculium rapiunt. Illud intolerandum, quòd cùm templa & ſacerdotes ad manum vndique habeamus, ad ea tamen ægrè etiam cùm de vitâ periclitamur, recentreſe ſoleamus.

F. V. QVINTO, Deprehendo fidem non niſi Catholicam his locis viguiſſe, nec aliam præter hanc vlli compertam fuiſſe. Cùm enim Bonifacius à Sede Apoſtol Romanâ in Germaniam miſſus ſit præſtito priùs iuramento, ſe aliud non docturum, niſi quod Romana docet Eccleſia; quid aliud quæſo tunc credidit Germania, niſi quod Bonifacius docuit? Porrò vt intelligat Germania vniuerſa quam fidem, & à quo primitùs acceperit, ſacramentum illud Bonifacii hic attexam, eſtque hoc:

Vide ſæculi illius fidem Catholicam.

In nomine Domini DEI *Saluatoris noſtri* IESV *Chriſti, Imperante Domino Leone Magno Imperatore, anno ſeptimo poſt eius Conſulatum, ſed & Conſtantini Magni Imperatoris eius filio, anno quarto inchoato, ſcilicet indictione ſextâ: promitto ego Bonifacius Dei gratiâ Epiſcopus, tibi B. Petre, Apoſtolorum Principi, Vicarioq; tuo B. Gregorio Papæ, & Succeſſoribus eius per Patrem & Filium & Spiritum Sanctum Trinitatem inſeparabilem, & hoc ſacratiſſimum Corpus tuum, me omnem fidem & puritatem S. fidei Catholicæ exhibere & in vnitate eiuſdem fidei, Deo operante, perſiſtere, in quâ omnis Chriſtianorum ſalus eſſe ſine dubio cōprobatur, nullo modo me contra veritatem communis & vniuerſalis Eccleſiæ ſuadente quopiam, conſentire, (vt dixi) fidem & puritatem meam atque concurſum tibi & vtilitatibus Eccleſiæ tuæ, cui à Domino Deo poteſtas ligandi ſoluendiq; data eſt, & prædicto Vicario tuo atque Succeſſoribus eius per omnia exhibere; ſed & ſi cognouero Antiſtes contra Inſtituta antiqua Sanctorum Patrum conuerſari, cum eis nullam habere communionem aut coniunctionem: ſed magis, ſi valuero prohibere, prohibebo; ſin minus, fideliter ſtatim Domino meo Apoſtolico renunciabo. Quòd ſi (quod abſit) contra promiſſionis meæ ſeriem aliquid facere, quolibet modo ſeu ingenio vel occaſione tentauero, reus inueniar in æterno iudicio; vltionem Ananiæ & Saphiræ incurram, qui vobis etiam de rebus propriis fraudem præſumpſerunt. Hunc etiam indiculum Sacramenti ego Bonifacius exiguus Epiſcopus manu propria ſcripſi atque ponens ſupra Sacratiſſimum Corpus S. Petri, ita vt præſcriptum eſt, Deo teſte & Iudice, feci ſacramentum; quod & ſeruare promitto.* Apud Baronium anno ſeptingenteſimo vigeſimo tertio.

Concio. Fabri pars III. de Sanctis.

Hic ergo Bonifacius Wilibaldum Româ à Pontifice ad ſe deſtinatum accerſiuit & Epiſcopum noſtrum inſtituit, qui vtiq; nil aliud docuit aut docere potuit, quàm quod à Romano Pontifice & Magiſtro ſuo Bonifacio accepit. Tunc vndiq; perſonabat Miſſa, colebantur Sancti & reliquiæ eorum, vota paſſim & ſuffragia fiebant pro defunctis, Monaſteria incolebantur & ſtruebantur, vota monaſtica ſeruabantur, &c. Tunc temporis præcipui Patricij Norimbergenſes ad Monaſterium Mariæburgenſe filias ſuas miſſitabant Deo ſeruituras. Eòdem ad Sanctæ Stillæ tumulum concurſus fieri cœpit à vicinis Norimbergenſibus, Weiſſenburgenſibus, Anſpacenſibus & ab aliis, qui beneficia meritis Beatæ Stillæ Virginis impetrata, teſtantur donariis votiviſque tabulis, prout olim quodque ad ſepulchra Martyrum fieri conſueuit, vt ſcribit Gretſerus libro 2. obſeruationum in vitam S. Wilibaldi

De S. Wilibaldo ſcribit Philippus in vitâ eius cap 28. *Apud Egram*, inquit, *dum ciues de veſtibus B. VVilibaldi particulam ſecum domum deferrent, ob B. VVilibaldi reuerentiam, occurrente vtriuſque ſexus turbâ copioſâ, cū proceſſione proſternētes ſe deuotiſſimè terræ, offerunt cuiuſdā ditiſſimi filium, pedibus & manibus curuum & contractū, dicentes: O inclyte Præſul VVilibalde, oſtende nobis fidelibus tuis in hoc paralytico tuā gratiā ſalutarem. Illicò tactu ſanctuarii adoleſcens priſtinæ reſtitutus eſt ſanitati. De hoc nobis fides facta fuit, eiuſdem loci viginti ciuium iuramento.* Hæc Philippus. Eādem religione ſuſceperunt olim Solenhofenſes (de diœceſi Eyſtettenſi) reliquias Sancti Venantii Martyris, vt ſcribit Rudolphus Monachus Fuldenſis apud Browerum lib. 3. antiq. Fuld. Verùm *quomodo obſcuratum eſt aurum*? O cella Solæ, ô Albiburgum, ô Onolzbacum, ô Norimberga, *quomodo mutatus eſt color veſter optimus? O domus antiqua, quàm hodiè diſpari dominaris Domino*? Quid enim diſparius VVilibaldo & Luthero? Solâ & Melanchtone? VValpurgâ & Lutheri pellice? Quàm diuerſo ſpiritu nunc caletis, quibus

olim Sancti noſtri Patroni eorumque reliquiæ ſummo in honore erant? Iacent nunc in tractibus veſtris proſtrata monaſteria: pulſi religioſi: Miſſa exterminata: templa ſpoliata vel deſerta: reliquiæ ſanctorum abiectæ: ſacerdotes exſibilati: Papa exploſus: omnia denique ſacra à vobis profanata. Prôh cæci & degeneres filij! quid conuenit nobis recedere à primæuâ parentũ veſtrorum fide. Hæc enim quia poſt Gentiliſmum prima fuit, vtique vera fuit. Nulli enim hæretici paganos conuertêre. Bonum ſemẽ primò Chriſtus ſeminauit, poſteà diabolus ſuperſeminauit zizania, itaque & hæreſis veram Chriſti fidem ſequitur, non præcedit.

CONCIO II.

Quàm merito colatur à nobis ſanctus Wilibaldus.

Primo, quia cùm Regis Angliæ filius eſſet, relictis omnibus animarum lucrum quærens Germaniam petiit.
2. Quia Epiſcopus Eyſtetenſis.
3. Quia fidei Catholicæ aſſertor.
4. Quia virtutibus clarus.
5. Miraculis potens.

THEMA.

Attendite ad Petram, vnde exciſi eſtis. Iſa. 51.

A. ISaias vt ſuæ gentis & temporis homines ad iuſtitiam reformaret, non putauit melius argumentum maiuſque calcar ad hoc inueniri poſſe, quàm ſi eis Patriarcham eorum Abrahamum proponeret in exemplum iis verbis: *Attendite ad Petram, vnde exciſi eſtis: Attẽdite ad Abraham patrẽ veſtrum*; vt ſic degeneres filij visâ patris ſui effigie vel ſe emendarent, vel certè erubeſcerent. Idem ego ſi fecero Auditores, nemo iure moleſtè accipiet. Video enim nos ab auitâ parentis & Epiſcopi noſtri Wilibaldi virtute multum deflexiſſe. *Attendite* ergò *ad petram de quâ exciſi eſtis*. Attendite ad patrem veſtrum qui per Euangelium vos in Chriſto genuit. Prima quidem & principalis petrâ in Sancta Scripturâ Chriſtus dicitur: ſecunda Petrus & poſtmodum omnes Apoſtoli atq; Epiſcopi, qui Eccleſias diuerſis in locis erexerunt & fundârunt. Huiuſmodi Petra eſt Sanctus Wilibaldus, Primus noſter Epiſcopus, adeoque primum Eccleſiæ noſtræ fundamentum. Quod ſi igitur cùm primus Eccleſiæ alicuius lapis ponitur, feſtum inſtituitur: multò magis id decet, non ſemel ſed quotannis facere ad honorem Petræ noſtræ Primæ, Sancti VVilibaldi. Verùm vt manifeſtius fiat quanto iure colamus hunc ſanctum, quæ dicemus obſeruanda ſunt.

B. I. Quia filius Angli Regis.

PRIMVM, Quia cùm eſſet filius regis in Angliâ vltrò paternam hæreditatem reliquit & domum, ac propter Chriſtum pauper factus poſthabitis ſuis commodis & bonis, animarum lucrum quæſiuit & in terram alienam, ad partes ſcilicet noſtras, venit. An non res hæc æternâ memoriâ digna, filium regis ad exemplum filii Dei, de ſolio ſuo deſcendere & ad exteras nationes iuuandas accurrere? Vidit nimirum hic ſanctus agrum in quo lateret theſaurus animarum abſconditus & idcircò vendidit omnia & emit agrum iſtum, vt theſaurum in eo latentem erueret. Vnde melius quàm Petrus dicere poterat: *Ecce nos reliquimus omnia*; quia Petrus piſcator erat, & pæne nihil habebat, ideoque non difficile quod habebat, poterat deſerere. Sed filium regis omnia relinquere & Chriſtum ſequi; hoc opus, hic labor eſt. Quis vnquam ex Lutheranis & Caluiniſtis (vt hoc obiter adnotẽ) Rex aut princeps hoc fecit? Quis vnquam non dico regum, ſed nobilium tantùm, Prædicans factus eſt? imò quis nobilis filiam alicui Prædicanti dedit? Nobilis eſſe deſineret, qui Prædicans eſſe inciperet; adeò contempta hæc plebs eſt; cùm tamen nos Catholici ſemper habuerimus & habeamus adhuc paſſim ſacerdotes ac religioſos de nobilibus quibuſque ſtemmatibus, qui nequaquam erubeſcunt attonſi in coronam habitum geſtare clericalem & munus exercere Apoſtolicum. Neque ſolus ipſe in agrum noſtrum venit, ſed præterea etiam fratrem VVunibaldum ſororemque VValburgam, nec non Solam propinquum ſuum ad nos adduxit vel allexit, vt ſocios operarios tam copioſæ meſſis haberet: imitatus in hanc re Petrum, qui deprehensâ ingenti piſcium copiâ in reti, annuit ſociis aliâ in naui conſtitutis, vt venirent & auxiliarem manum præberent. Lucæ. 5. Quanta hæc noſtræ Diœceſis gloria, habuiſſe tam nobiles & tam ſanctos progenitores!

C. II. Quia primus noſter Epiſcopus.

SECVNDO, Quia primus noſter Epiſcopus & paſtor fuit per annos 36. (ſcilicet ab anno Domini 745. vſque ad annum 781. quo obiit) qui nos partim adhuc Ethnicos, partim quidem Chriſtianos, ſed denſis adhuc tenebris inuolutos, & peſſimis moribus imbutos, ad viam Veritatis & iuſtitiæ reduxit. Vnde meritò eum noſtrum Raphaëlem dicere poſſumus, qui nos duxit, & reduxit, id eſt, alios ad fidem duxit, alios à fide deuiantes reduxit, dæmonium à nobis depulit, è faucibus inferni nos eripuit, videre viam veritatis fecit & bonis omnibus repleuit. Quid ergo adhæc poterimus ei dignum dare? Verè Angelus ex Angliâ ad nos venit: vir à multis exoptatus nobis tandem præter omne meritum noſtrum obtigit. Cùm adhuc puer oblatus eſſet Abbati Eckbaldo in Waltheim ad diſciplinam monaſticam; Abbas ſummoperè lætatus eum inſtar Simeonis in vlnas accepit & benedixit Deum ob tam præclarũ pignus, eumque peregrinaturum tandem ægerrimè dimiſit. In reditu de Ieroſolymâ ad montem Caſſinum diuertit, & per decem annos ibi monachum agens, iterum ſummè acceptus fuit; ſed nec illi loco relictus, ad pontificem mittitur, & ab hoc ad Sanctum Bonifacium, qui, vti & rex Pipinus maximâ gratulatione eum excepêre, tandem à Bonifacio ad nos miſſus & noſter factus

Digitized by Google

ctus eſt Epiſcopus. Verè igitur fœlix terra noſtra quæ talem Angelum Ducem à Deo accepit. Cùm enim à parentibus Deo & B. Virgini à puero fuerit oblatus, iure dicere poſſumus eũ nobis à Deo & B. Virgine fuiſſe donatum.

D. III. Quia fidei Catholicæ aſſertor.

Tertiò. Quia fidei noſtræ clariſſima præbet teſtimonia, eius veritatem confirmando. Quis enim, quæſo, fuit Wilibaldus? nónne diſcipulus Sancti Bonifacii? nonne ab eo ordinatus preſbyter & Epiſcopus Eyſtadienſis, præſente Sancto Burckardo Epiſcopo Wirzburgenſi, & Wizzone Epiſcopo Buraburgi, in Sulzberg? Et quis fuit hic Bonifacius? Natione Anglus, religione Catholicus, profeſſione Monachus, poſtmodum Archiepiſcopus Moguntinus, officio prædicator & Apoſtolus Germanus, genere nobiliſſimus, auunculus SS. Wilibaldi, & Wunibaldi qui patre Richardo, Angliæ rege, nati ſunt. Omnia iſta magna ſunt & fidẽ noſtrã exaltant. A parentibus adhuc puer traditus eſt monaſterio, Ades Cancaſter & poſteà Nutſchellæ, ſub diſciplinâ regulari ibi ſacris litteris imbuendus. Denique Epiſcopus factus variis Germaniæ populis, Bauaris, Haſſis, Fiſonibus, Thuringis, &c. prædicauit & partim Epiſcopos dedit ac ſedes Epiſcopales conſtituit; vt Wirzburgenſem & Eyſtettenſem: illis Burckardũ, his Wilibaldũ præfecit: partim reformauit Epiſcopos alios & ſacerdotes qui à diſciplinâ defecerunt: quâ ratione Friſingenſi ſedi præfecit Corbinianũ, Saliſburgenſi Ioannem; ita vt meritò Apoſtolus Germaniæ dicatur. Sed à quo miſſus eſt Bonifacius ad munus Epiſcopale exercendum, ſeu à quo ordinatus eſt Epiſcopus? A Romano Pontifice Gregorio ſecundo. Hic enim cùm primò eum miſiſſet in Germaniam ad fidelium conuerſionem, poſt quadriennium ad ſe euocatum, perhumaniter accepit & acceptâ ab eo fidei profeſſione, Epiſcopum ordinauit, nouo illi Bonifacii nomine impoſito cùm anteà Widfridus diceretur: & vt ad obedientiam ſibi ſuiſque ſucceſſoribus exhibendam omnemque ſacræ fidei traditionem adſtringeret iuramentum ab eo exegit & accepit apud Baron. anno 723. Aduertite Germani, à quo fidem & Euangelium acceperitis. *Attendite ad petram, vnde exciſi eſtis.* Non mentiuntur aduerſarij noſtri, cùm nos Romaniſtas & papiſtas vocant. Vnde enim Euangelium Germaniæ niſi à Româ & Papâ?

At quando miſſus Bonifacius? Ante annos 900. Nam anno Domini 723 Epiſcopus ordinatus à Papâ & in Germaniam demum miſſus eſt, quo tempore Germania adhuc paſſim gentiliſſimo mixta erat, & qui priùs Chriſtiani erant, non niſi Catholici erant. Quare ante Bonifacium nos Germani aliam fidem non habuimus, ſi quam habuimus, niſi catholicam: reliquum Ethniciſmus fuit. Quomodo quæſo triumpharent hæretici. Si fidem ſuam à tot annorum centuriis deducere poſſent? Hereſis eorum nuper centum annos attigit: & quantum tunc Iubilæum ab eis paſſim excitatum? Et quid eſt fides centum annorum, tam ſera præſertim? Nos neque à Bonifacio fidem noſtram inchoamus, ſed ab ipsâ Petri ſede, quæ Bonifacium nobis miſit ante annos 900. quando nulla adhuc ſecta apud nos niſi gentilium extitit; Vnde tam antiqua eſt, atque ipſe Petrus. Iam verò quis eſt qui neſciat ante Lutherũ Lutheranos nullibi fuiſſe? ante Caluinũ Caluiniſtas Hos verò qui ignorat poſt annum 1500. primùm exortos eſſe? Nonne fides Chriſti tam antiqua eſſe debet, atque ipſe Chriſtus? Quis enim dicat Chriſtum talem ſibi accepiſſe ſponſam, quæ non niſi poſt annos 1500. naſcitura erat?

Denique quid docuit Bonifacius? fidem vtique Catholicam, nam ſecundum eamquoque vixit. Ipſe Miſſas celebrauit & pro mortuis offerre iuſſus eſt à Papâ in epiſt. omniaque ex præſcripto Papæ fecit, vt patet ex Epiſtolis ad eum miſſis; ergò Papiſta fuit. Ipſo prædicante paſſim in Germaniâ hinc monaſteria extruebantur, illinc templa; ergo vitæ monaſticæ & cultûs diuini prædicator & Propagator fuit. Ipſe vndique paſſim Sacerdotes & Epiſcopos ordinauit, vti Eyſtadii Wilibaldum noſtrum; ergò ſacerdos & Epiſcopus fuit, ritè conſecratus. Ipſe limina Apoſtolorum inuiſit & veneratus eſt & ſanctorum illic quieſcentium ſe precibus commendauit, inde ſecum reliquias abſtulit à Pontifice oblatas ſecumque vndique geſtauit, vti in eius vita lib. 1. cap. 27. ergò peregrinationis & reliquiarum, Miſſæ, pontificis amator, adeoque Papiſta fuit. Ipſe baptizatis à ſe confirmationem daturus, necatus fuit: ergo Catholicus fuit & confirmationis ſacramentum admiſit. De ipſo denique Sanctus Wilibaldus eius diſcipulus in eius vitâ capitulo decimo ait: *Vſque ad glorioſum exitus ſui diem inceſſanter arctã regni cœleſtis viam plebibus patefecit.* Quid hoc ô Lutherani & Caluiniſtæ? núquid Lutherus & Caluinus viam hanc docuerunt? Quæ eſt arcta via? *ſi vis ad vitam ingredi, ſerua mandata.* Sed hoc impoſſibile dicunt illi, ergo arctam viam non tenent. Quæ eſt arcta via? *Bona eſt oratio cum ieiunio & eleemoſynâ*: Sed hæc ipſi peccata dicunt. Quæ eſt arcta via? ſeruare fidem Deo in votis præſertim ſolennibus & monaſticis: ſed hæc ipſi rumpunt & rumpenda aſſerunt. Quæ eſt arcta via? ſeruare fidem vxori? ſed Lutherus clamat: *ſi non velit vxor, veniat ancilla.* Quæ èſt arcta via? ſeruare SS. Canones & Eccleſiæ præcepta: ſed illos Lutherus exuſſit, hæc contempſit.

Deinde nónne etiam Wilibaldus ad limina Apoſtolorum peregrinatus Romano Antiſtiti obedientiam præſtitit, à quo ad Bonifacium miſſus eſt? nónne is monaſticæ vitæ addictus & in monaſteriis Waldeheim & monte Caſſino, quaſi educatus fuit? nónne is monaſterium Cathedrale Eyſtadii, exciſis quercubus extruxit, vnde nunc Canonicatus? nónne ædificandis monaſteriis virorum & monialium vſque ad extremam ſenectam perpetuò adlaborauit? nónne ſacerdos inauguratus

Miſſarum ſolennia ritè perigit & per ea paulò ante obitum ſuis valedixit? Teſtantur hæc non Catholici tantùm, ſed & hæretici ſcriptores: Magdeburgenſes, Balæus, Auentinus &c. Et certe nihil horum ſapit Lutheraniſmum. Vbi enim tunc Lutherani erant?

E. IV. Quia virtutibus clarus. QVARTO, Quia omni genere Virtutum nobis præluxit. Charitate, dum patrem ſuum ad peregrinationem & voluntariam paupertatem de ſolio regali traxit. Humilitate, quia monaſterio puer traditus, noluit quidquam honoris admittere tamquam regis filius: malens laboribus fatigari quàm vitæ humanæ fauoribus extolli. Patientiâ, imprimis in cæcitate perferendâ, quæ ei Ieroſolymis in templo Sancti Matthiæ contigerat, in quâ conſolabatur ſe vt Tobias; à quâ etiam paulò pòſt diuina gratiâ curatus eſt. Obedientiâ, parendo Abbatibus, ſummo pontifici, Sancto Bonifacio, quocunque mitteretur. Idem auſterus in ſeipſum, humaniſſimus & mitiſſimus erga alios erat: largus in pauperes: conſolator & medicus peccatorum. Abſtinentiâ, quia à puero adhuc in domo paternâ aſſueuit vilioribus cibis vti Daniel, interimque nihil prorſus roboris aut formæ perdidit; ſicco enim pane & fabis veſcebatur & delectabatur cibos regios aſpernans, leguminibus contentus erat. Vnde parentes eius ſæpe dicebant: *Quis putas puer iſte erit?* teſte Philippo Epiſc. in vita.

F. V. Quia miraculis potens. QVINTO, Quia ſæpe multa beneficia nobis per miracula præſtitit. E quibus impræſentiarum duo tantum audiamus conſcripta ab eodem Philippo Epiſcopo Eyſtettenſi in eius vitâ cap. vltimo.

Primum ſignum, inquit, *ipſo die tranſlationis circa horam ſextam factum eſt in contracto exiſtente de familia chori maioris Præpoſiti, Domini Alberti ſcilicet, ianitore noto & cunctis ab Eyſtettenſibus agnoſcente. Qui cùm relatu didiciſſet reliquias Sanctæ VValpurgis ad Cathedralem Eccleſiam deportari, ſumptis podiis more ſolito firmiter claudicando chorum aſcendit prorumpens clamore valido in hæc verba: O glorioſe Præſul Chriſti VVilibalde da mihi panem * nunciis, ſortor tua adueniens, te benignè ſalutatura. Et appropians aræ intemeratæ Virginis* MARIÆ, *in quâ locatum fuerat ſacroſanctum corpus VVilibaldi, trinâ poſtulatione peractâ, ſanitatem omnimodam eſt adeptus: ita videlicet, quòd podiis & baculis abiectis cæpit iubilare, ſaltare, & magnificare nomen Præſulis Chriſti VVilibaldi.*

*Botte-brod.

Alterum ſignum. *Cùm peregrini volentes poſt viſitationem Sancti VVilibaldi, qui tam de Retiſponâ, quàm de aliis ciuitatibus & villis confluxerant, ad propria remeare, in Ingolſtate, octoginta vtriuſque ſexûs tam ſenum, quàm mulierum grauidarum, & puerorum, nauem intrauerunt. Qui cùm veniſſent in Vohburg, vbi tranſitus eſt petroſus & periculoſus, nautæ nauem incautè regentes, paſſi ſunt naufragium vnà cum ipſis peregrinis. Gementes autem & nomen Confeſſoris Chriſti VVilibaldi deuotiſſimè inuocantes, viſi ſunt Danubio velut anates ſupernare, quamuis plurimi ex illis artem natandi nunquam exercuerant. Et pueri ac mulieres impregnatæ illæſi ad portus exierunt diuerſos. Dux verò Bauariæ Ludouicus, & miniſteriales, ac alii hoſpites ante portam caſtri ſtantes, velociſſimè, cùm viderunt præfatos naufragari, ad Danubium cucurrerunt, omnibus naues habentibus ſub interminatione rerum, & perſonarum ſtrictiſſimè præcipientes, vt naufragantibus ſubuenirent. At illi naufragi extentis manibus reſpondentes dixerunt, ſe nullius auxilio egere, niſi ſolius confeſſoris Sancti VVilibaldi. Et ita omnes ſalui & incolumes euaſerunt, Beato VVilibaldo exiſtente ductore.*

Attendite itaque ad petram, Auditores vnde exciſi eſtis. Attendite vt ametis eum, qui ad vos è regno ſuo deſcendit & tanto itinere quidem. Attendite vt eum colatis tanquam primum veſtrum paſtorem & patrem. Attendite vt in eius fide firmiter perſiſtatis. Attendite ad eius virtutes, vt eas imitemini. Attendite ad eius gloriam & potentiam, quam in cœlo habet, vt eum inuoceris. Nec dubium quin etiam pro nobis diœceſanis ſuis in cœlo ſemper oret. Nunquid enim obliuiſci poteſt mulier infantem ſuum? Iſai. 49. &c.

CONCIO. III.

Velocitas commendatur variis in rebus.

Debemus nos exhibere celeres:	*4. Adeundo templum.*
1. Obediendo & ſeruiendo vocanti Deo.	*5. Reddendo aliis debita.*
2. Agendo pœnitentiam.	*6. Opera miſericordiæ exercendo.*
3. Manè ſurgendo.	*7. Redeundo in gratiam cũ iis quos offendimus.*

THEMA.

Vidiſti virum velocem in opere ſuo: coram regibus ſtabit. Prouerb. 22.

VEtus & laudandus mos parentum eſt indere liberis ſuis nomina ſanctorum Patronorum. Cùm ergo Sanctus VVilibaldus Diœceſeos noſtræ patronus ſit, optarem ſanè hoc nomen multis commune eſſe. Sed quid dico multis? Vtinam omninò omnes vocaremur VVilibaldi. Huius enim nominis ſignificatio quid aliud Germanis ſonat, quam **wil ich bald**/ ſeu promptam voluntatem, vt ait Philippus Epiſcopus Eyſtettenſis in eius vitâ cap. 4. Præclarum viri nomen; quod vel ab ipſo Sapiente iam dudum commendatum fuit. Prouerb. 22. *Vidiſti virum velocem*, inquit, *in opere ſuo? coram regibus ſtabit, nec erit ante ignobiles.* Talis profectò vir fuit Sanctus VVilibaldus, qui proinde ad regum conſilia & principium palatia frequenter euocabatur, ad grauia expedienda negotia vti teſtatur idem Philippus cap. 24. Quem vtinam & nos imitari ſtuderemus. Sed quænam illa negotia ſunt, in quibus celeres nos exhibere oportet? Inter multa conſideremus pauca. A.

B. I. Obedi Deo citò. PRIMVM, Obedire vocanti Deo & ſeruire citò; (ſic mãdat paterfamilias ſeruo: Exi citò in plateas &c. Lucæ 14.) Primò propter maieſtatem vocantis. Videmus enim famulos principum currere vocatos. Memoriæ proditum,

ditum eſt, Philoſophum quendam à rege vocatum, cùm Philoſophus in ſummâ arce, rex verò in inferiori parte eſſet, ſe ex feneſtrâ præcipitem dediſſe vt oſtenderet, quanta celeritate regi parendum eſſet. Olor. to. 3. Conc in Viſitatione B. M. V. Quod ſi regi terreno: quantò magis cæleſti?

Secundò, Quia niſi propoſita bona à Deo inſpirata citò mandemus effectui, periculum eſt ne breuî expirent & euaneſcant. Sic dicere ſolemus ferrum dum feruet, cudendũ eſſe.

Tertiò Quia incertum eſt, an rurſum poſteà voceris, ſaltem tam efficaciter. Prima ergo & proxima quæque occaſio ſalutem acquirendi arripienda eſt exemplo illius Eunuchi, *Act. 8. cui cùm Philippus prædicaret Chriſtum & baptiſmo, tranſiens propè aquam: *Ecce aqua*, inquit, *quid prohibet me baptizari?*

Exemplo eſt Sanctus VVilibaldus, qui à puero Deo ſeruire cœpit in monaſterio. Neque Deo ſolùm, ſed etiam hominibus nobis præpoſitis citò obediendum eſt. Et tales amantur à Dominis & principibus: ſicut econtra moroſi, * moleſti, & odioſi ſunt. *Billiſpaten.

C. II. Pœnitentiã agito. Secundò, Pœnitentiam, agere & confiteri citò, iuxta id Eccleſ. quinto. *Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem: ſubitò enim veniet ira illius & in tempore vindictæ diſperdet te.* Atque hæc eſt prima cauſa, quia ſcilicet incerti ſumus num Deus ad pœnitentiam ſit nos expectaturus diutius. Idem docemur à villico iniquitatis, Lucæ 16. vbi debitori centum cadorum mandat: *Sede citò & ſcribe quinquaginta.* Eccur ita feſtinari iubet? ne videlicet debitor præuentus à creditore ſoluere cogatur integrum debitum, ſi nimirum Dominus literas cautionis inſpexerit. Poſſumus & nos per pœnitentiam eradere, ac delere debitã noſtra. Sed hoc citò faciendum, dum ſummâ adhuc villici: ne ſubitò præoccupati ab aduentu Domini, pœnitere non poſſimus. Secundò, quia quò tardiùs, eò difficiliùs pœnitemus & confitemur. Sunamitis illa, cùm filius eius mortuus eſſet, feſtinanter excurrit ad Eliſæum imperans ſeruo ſuo ductori, *mina & propera, ne mihi moram facias in eundo* 4. Reg. 4. Faciebat illa hoc, vt filius à prophetâ ad vitam reuocaretur, dum adhuc quaſi caleret. Sed & propheta mittens puerum ſuum ad ſuſcitandum illum, iubet eum feſtinare, ita vt per viam neminem ſalutet. Ita nimirum feſtinandum eſt in ſpirituali ſuſcitatione animæ per peccatum mortuæ; ne ſi nimium peccatis aſſueta frigeſcat, ſuſcitari non poſſit ampliùs. Et quis quæſo non feſtinaret ad liberandum ſe à cadauere fœtido, quod corpori ſuo alligatum, vndique circumferret? Et tamen innumeri ſunt, qui animam ſuam mortuam & omni cadauere fœtidiorem ſæpe multis annis corpori ſuo alligatam, vndique circumferrent. Audi Ezechielem cap. 18. *Anima quæ peccauerit*, inquit, *ipſa morietur.* Ex quo infert Sanctus Auguſtinus tractat. 3. in Apocal. tom. 9. *Multi in corporibus viuis*, inquit, *animas mortuas portare noſcuntur.*

D. III. Surge manè citò. TERTIÒ, Manè ſurgere citò, iuxta id Eccleſiaſtici cap. 32. *Hora ſurgendi non te trices.* Et illud Sapientis; *Oportet præuenire ſolem ad benedictionem tuam & ad ortum lucis te adorare* Sap. 16. Quod ex eo colligit, quia manna cœlo demiſſum ſummo manè collegi debuit quotidiæ; alioquin enim *ab exiguo radio ſolis calefactum tabeſcebat*, vt ibidem dicitur. Ratio eſt primò, quia tempus matutinum ſauiſſimum, & labori, præſertim ſtudiis, eſt commodiſſimum. Hinc Rex Perſarum certum habebat cubicularium, qui id officii habebat, vt mane ingreſſus regi diceret: *Surge rex atque ea cura, quæ te curare voluit tuus Meſoromaſdes*, id eſt, bonus tuus genius. Plutarch. in lib. quòd in principe requiratur doctrina. Hoc idem nobis mane occinit gallus, de quo ſapienter dixit quidam: *Tribus iiſce paruiſſe nunquam te pœniteat: Veritati potiſſimùm diuinæ: conſilium danti bonum; gallo gallinaceo è ſomno excitanti.* Cornelius à Lapide in Ieremiæ cap. vigeſimum ſecundum.

SECVNDÒ, Quia tempus vitæ noſtræ per ſemetipſum breue eſt; non ergo ſomni indulgentia magis breuiari debet. Dicuntur falcones Noruegiæ velociſſimi eſſe ad prædam, eò quòd dies ibi breues ſint. Quia igitur vita etiam noſtra breuiſſima eſt, an non iure merito ſomnum abrumpere nos decet & prædæ ſalutis noſtræ vacare? Reuelatum eſt Iſaiæ cap. 8. fore hoc nomen, id eſt, officium & munus Chriſti: *Velociter ſpolia detrahe*, *citò prædare.* Sit ergò & hoc nomen ac munus Chriſtiani, quia tempus prædandi breue eſt. Sanè in Apocalypſi ſæpius minatur Chriſtus: *Ecce venio citò &c.* Apocal. tertio & vigeſimo ſecundo.

E. IV. Templum adire citò. QVARTÒ, Templum adire citò. Primò, quia ibi Chriſtus nos expectat, qui de cœlo ad nos venit. Nõnne aduenientem Principem ciuitas tota in armis expectat? Arma noſtra roſaria ſunt & libri precatorii. Magdalena cùm audiuit: *Magiſter adeſt & vocat te*; *ſurrexit citò & venit ad eum.* Ioann. 11. Monemur etiam & vocamur à campanã ad Chriſti aduentum in ſacrificio. Decet igitur vt ſurgamus citò & obuiemus ei.

SECVNDÒ. Quia alioquin & alios perturbamus; & deſidiam, ac tepiditatem noſtram ipſi palàm prodimus, ac ſæpe magnam Sanctæ Miſſæ partem negligimus cum peccato.

F. V. Redde quod debes citò. QVINTÒ. Citò reddere debita & reſtituere aliena cum Zachæo dicente: *Si quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum* Quia præceptum reſtituendi affirmatiuum includit etiam præceptum negatiuum, non detinendi rem alienam; quod ſemper obligat. Peccat ergò, qui cùm poſſit ſoluere quod debet, non ſoluit. Item, qui tardat reſtituere bona aliena. Similiter qui mercede operario indigenti differt ſine cauſâ, contra legem Deut. 24. vbi iubetur ei reddi merces ante ſolis occaſum.

Similiter vota Deo nuncupata reddere ſine morã, Sic enim præcipitur Deut. 23. *Cur votum*

tum vouerit Domino Deo tuo, non tardabit reddere: quia requiret illud Dominus Deus tuus. Et ſi moratus fuerit, reputabitur tibi in peccatum. Fecerunt hoc parentes S. Wilibaldi qui cùm illum diuino culti vouiſſent, memores illius verbi: *Vouete & reddite;* adhuc puerulum Abbati tradiderunt in Monaſterio educandum. Philippus in eius vitâ c. 4.

G. VI. Da citò. SEXTO. Opera miſericordiæ exercere citò. Primo: Quia vt dici ſolet; *Qui citò dat, bis dat.* Sic Abraham exceptis hoſpitio angelis feſtinauit in tabernaculum, cucurrit ad armentum accelerare iuſſit Saram vxorem ſuam in parando cibo. Gen. 18. Contra qui tardè dat, vendere potiùs quàm dare cenſetur. *Carè enim ſatis emitur, quod precibus impetratur*, ait S. Richardus Epiſcopus apud Surium tom. 2. idemque pauperibus etiam non parentibus dabat. Cauſam rogatus dicebat: *Quia ſcriptum eſt: præueniſti eum in benedictionibus.* Segnities in dando ſignum eſt malignitatis & auaritiæ, teſte Sancto Baſilio in id Lucæ: *Deſtruam horrea, &c. Promittis*, inquit, *non vt des poſteà, ſed vt in præſens propulſes. Ne dicas amico tuo*, inquit Sapiens Prouerb. 3. *Vade & reuertere, & cras dabo tibi, cùm ſtatim poſſis dare.* Myrrha prima, quæ deſtillat ex arbore non inciſâ, melior eſt Myrrhâ ſecundâ, quæ defluit ex inciſâ. Vinum quod ex vuis non preſſis, ſed turgentibus ſponte fluit, melius eſt preſſo, ſic eleëmoſyna; quæ citò & vltro datur, melior eſt ea quæ extorquetur.

H. VII. Redi in gratiam citò. SEPTIMÒ. Reconciliari proximo offenſo. Sic enim monet Dominus Matth. 5. dicens: *Eſto conſentiens aduerſario tuo citò, dum es in viâ cũ eo, ne fortè tradat te aduerſarius iudici & iudex tradat te miniſtro, & in carcerem mittaris.* Iudex Chriſtus eſt, miniſter Angelus, carcer infernus: *Si*, ait Autor imperf. *quamdiu in viâ huius vitæ es, non feceris pacem cum aduerſario, quem læſiſti, ſed ſic inimicantes per mortem ieritis ante iudicem Chriſtum: tradet te Chriſto, conuincens te reum in iudicio eius & iudex tradet te miniſtro, id eſt, Angelo pœnarum crudeli, & ille mittet te in carcerem gehennæ.* Sic ille. Exemplo eſt Sapritius presbyter, qui cùm Antiochiæ anno Domi. 260. ob fidem variè tortus ad martyriũ educeretur, & in via Nicephorum, inimicum ſuum obuium haberet, eique veniam humiliter petenti, dare abnueret, cùm iamiam ictum carnificis & palmam martyrii victor accepturus eſſet, repente victus & mutatus Chriſtum abnegauit. Quod Nicephorus videns, ipſe ſe Chriſtianum elatâ voce profeſſus in locum Sapritii, à quò pacem obtinere non poterat, ſuccedens, martyrii coronam ei præripuit. Surius in actis. Niceph. 9. Febr. Mirabile iudicium, in quo pars lædens vincit coram Deo, & læſam tradit iudici, iudex verò tortori. Ita nimirum ſi inimicus tuus, à quo læſus es, veniam à te petat, tu verò eam neges: cauſam tuam perdis: & non tu ipſum, ſed ipſe potius te pœnis ſubiiciet.

Quare, Auditores, nomen Patroni noſtri S. VVilibaldi imitemur & ſi vitam ipſius omnem non poſſumus imitari, imitemur ſaltem vocabulum; ſtudeamus eſſe veloces in operibus noſtris bonis vt in futuro ſæculo ſtemus coram Rege noſtro Chriſto, qui eſt Rex Regum & Dominus Dominantium.

IN FESTO
S. MARIÆ MAGDALENÆ.

Euangelium Lucæ. 7.

IN illo tempore: Rogabat IESVM quidam de Phariſæis, vt manducaret cum illo. Et ingreſſus domum Phariſæi, diſcubuit. Et ecce mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix, vt cognouit quòd IESVS accubuit in domo Phariſæi, attulit alabaſtrum vnguenti, & ſtans retrò ſecus pedes eius, lachrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis ſui tergebat: & oſculabatur pedes eius, & vnguento vngebat. Videns autem Phariſæus, qui vocauerat eum, ait intra ſe, dicens: Hic ſi eſſet Propheta, ſciret vtique quæ & qualis eſt mulier quæ tangit eum, quia peccatrix eſt. Et reſpondens IESVS, dixit ad illum? Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magiſter dic. Duo debitores erant cuidam fœneratori: vnus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. Non habẽtibus illis vnde redderent, donauit vtriſque: Quis ergo eum plus diligit, Reſpondẽs Simon, dixit: Æſtimo, quia is cui plus donauit. At ille dixit ei: rectè iudicaſti. Et conuerſus ad mulierem, dixit Simoni: Vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dediſti: hæc autem lachrymis rigauit pedes meos, & capillis ſuis terſit. Oſculum mihi non dediſti: hæc autem ex quo intraui, non ceſſauit oſculari pedes meos. Oleo caput meum non vnxiſti: hæc

autem

Digitized by Google

autem vnguento vnxit pedes meos. Propter quod dico tibi: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem minùs dimittitur, minùs diligit. Dixit autem ad illam: Remittuntur tibi peccata tua. Et cœperunt qui ſimul accumbebant, dicete intta ſe: Quis eſt hic, qui etiam peccata dimittit? dixit autem ad mulierem, fides tua te ſaluam fecit, vade in pace.

CONCIONES.

I. *Quadruplex Conuiuium hodierni Euangelij.*
II. *Maria Magdalena ſpeculum pœnitentium.*
III. *Contritionis motiua.*
IV. *Quanta ſit vis lachrymarum.*
V. *Damna fœda libidinis.*
VI. *Varij contemptores proximorum reprehenduntur.*
VII. *Non ſpernendos peccatores.*
VIII. *Documenta & Myſteria.*

CONCIO I.

Quadruplex conuiuium hodierni Euangelij.

Primum eſt à Phariſæo Chriſto datum.	3. *A Magdalenâ Chriſto appoſitum.*
2. *A Chriſto Phariſæo exhibitum.*	4. *A Chriſto Magdalenæ inſtitutum.*

THEMA.

Ingreſſus domum Phariſæi diſcubuit, Lucæ 7.

A. REm periculoſam eſſe conuiuia adire, præſertim temulenta, vel Ethnici docuerunt. Hinc enim eſt illud Diogenis ad quemdã adoleſcentum euntem ad conuiuium: *Deterior redibis.* Laërt. l. 6. At verò vbi Chriſtus adeſt in conuiuio, non eſſe periculoſum conuiuium adire, docemur in hoc Euangelio. Vbi Magdalena conuiuium adiuit, & non modò non deterior, ſed melior inde rediit. Quoniam ergò Chriſtum in hoc aſſidere conuiuio ſcimus, non dubitemus, Auditores, eò & nos accedere. Spero enim nos nequaquam deteriores, ſed meliores redituros.

Non vnum tantùm eſt conuiuium huius Euangelij, ſed quadruplex omninò. Vnum exhibuit Chriſto Phariſæus, aliud Magdalena. Et quia non fert Chriſtus vinci ſe beneficiis: Fecit etiam ipſe conuiuium reciprocum; Primò Phariſæo, deinde Magdalenæ. Ad omnia nos conferemus & aliquid inde guſtabimus.

B. I. Conuiuiũ à Phariſæo Chriſto datum. PRIMVM eſt, quod Chriſto exhibuit Phariſæus, parum certè gratum. Nam inter epulas alias appoſuit illi duas valdè inſipidas. 1. Primò. Diffidentiam & dubietatem de ipſo Chriſto; *Hic ſi eſſet Propheta, ſciret vtique, &c.* Vbi non vno modo peccauit. Imprimis enim putauit Chriſtum neſcire, qualis ſit illa mulier, adeoque in multis eſſe ignorantem & decipi inſtar aliorum hominum. Secundò id malè collegit ex eo, quòd videbat non repelli ab eo mulierem, quod faciendum putabat, & ſanè ipſe aliique Phariſæi feciſſent. Quaſi verò ad medicum ſpectet repellere à ſe ægrotos, & non potiùs ad ſe admittere, imò accerſare. Tertio ex eadem illâ opinione malè collegit Chriſtum non eſſe Prophetam. Quaſi verò Prophetæ omnia ſcire debeant: Et Chriſtus Propheta eſſe non poſſet, niſi ſciret etiam ſtatum Magdalenæ.

Secundò. Contemptum proximi. Vbi etiam tripliciter impegit. Primò. Quia de falsâ ſuâ iuſtitiâ præſumit & ſuperbit, quaſi ipſe à peccatis grauibus longiſſimè abeſſet. Secundò, mulierem vt peccatricem contemnit & repellendam vt immundam reputat, nullâ naturæ & fragilitatis humanæ compaſſione motus; Quaſi verò ipſe non poſſet etiam labi in ſimilia ſcelera: vel quaſi iſta mulier non poſſet reſipiſcere & ſequente pœnitentiâ priorem labem abſtergere: ſapienter enim monet S. Gregorius hom. 33. in Euang. *Semper neceſſe eſt, vt cũ peccatores quoſque conſpicimus, noſmetipſos, priùs in illarum calamitate defleamus, quia fortaſſe in ſimilibus aut lapſi ſumus, aut labi poſſumus, ſi lapſi non ſumus, &c.* Tertiò, quia temere hoc egit & iniquè. Videt enim hîc & nunc mulieris pœnitentiam, lachrymas, humilitatem: non vidit eius peccata. Et tamen appellat eam peccatricem: non vocat pœnitentem. Scelus eius, quod non vidit commemorat: virtutes quas intuetur, tacet. Præteritam labem vituperat, præſentem pœnitentiam non laudat.

Quare mirum iam non ſit ſi Chriſtus rarò nec niſi rogatus diſcubuit cum Phariſæis, qui tam ingratas epulas eſurienti apponebant. Verùm vt hoſpiti ſuo materialem ſaltem refectionem beneficio compenſaret, inſtituit illi viciſſim refectionem aliam. Et quia Phariſæum non tam ventre quàm mente vacuum vidit, ſpirituales illi coxit epulas.

SECVNDVM ergò Conuiuium Chriſtus inſtituit Phariſæo. Et quia duarum rerum potiſſimùm inanem vidit duo illi apparat fercula. C. II. Conuiuiũ à Chriſto Phariſæo exhibitum. Primò corrigit errantem. Reſpondet enim ad eius cogitationem, vnde ſe oſtendit non ſolùm eſſe Prophetam, ſed etiam Cardiognoſtam: nec ſerire ſolùm publicam Magdalenæ vitam, ſed etiam occultam ipſius Phariſæi cogitationem. Deinde paulò pòſt oſtendit ſe peccata Magdalenæ minimè ignorare: at verò ea iam eſſe in conflatorio aut balneo & detergi à Magdalenâ; quod non vidit Phariſæus. Hinc ita itaque meritò confundi ac timere debuit Phariſæus, videns Domino patere ſui cordis arcana: ac proinde dieere cum Dauide Pſal. 138. *Intellexiſti cogitationes meas de longè*, Et quàm cautos etiam nos facere hoc debet, quod ſcimus Deum nobis

Digitized by Google

bis ſempet adeſſe & ſcire aream cordis noſtri?

Secundò. Deprimit arrogantē, dum oſtendit duplici argumento Magdalenam ipſo meliorem eſſe. Primò ex eo, quòd plura ei peccata condonata ſunt. Habet enim is, cui plura ſunt donata, cauſam plus diligendi donatorem, vt vel ipſe Phariſæus confeſſus eſt. Quis non amet & remuneretur ampliùs medicum, qui ad mortem deſperato reſtituit ſanitatem, præ illo, qui dentium tantùm dolorem ſedauit? Secundo ex ſignis dilectionis, quæ exhibuit Magdalena Chriſto. Quidquid enim charum habuit, ad eius obſequium impendit os ad pedum oſculum, oculos ad rigandum, capillos ad tergendum, vnguentum ad vngendum: quorum nihil fecit Phariſæus. Ergo vt teſte Eccleſ. cap. 9. *Melior eſt canis viuus Leone mortuo:* Sic melior Phariſæo oſtenditur Magdalena, quæ canem ſe immundum agnoſcens adrepſit ad Chriſti pedes, eos luxit, vnxit, terſit. Cum ex alterâ parte Phariſæus Leonis ſupercilio tumidus, nihil talium virtutum exhibuerit adeoque mortuus fuerit.

D. III. Conuiuiū à Magdalenâ Chriſto exhibitum.

Tertivm exhibuit Magdalena Chriſto, idque præſtantiſſimum. Tria verò potiſſimum fercula appoſuit Chriſto acceptiſſima. Primò Humilitatem. Stetit enim retrò ſecus pedes Domini. Non eſt auſa tunc ad caput Domini vngendum accedere, ad pedes tantùm ſe ap-
1. plicuit, cùm tamen alioquin mulier eſſet nobilis & diues; & in more poſitum eſſet non niſi caput ungere, ex Athenæo. l. 13. & 15. Plinio lib. 13. cap. 3.

2. Secundò, pœnitentiam, eiuſque partes tres, Primò. Contritionē. quia lachrymas fudit, & ita quidem vbertim, vt iis rigaret pedes Chriſti, opuſque eſſet tergere. Secundò, Confeſſionem ſaltem realem. Licet enim verbo peccatricem ſe non clamaret (quod nec dum neceſſarium erat) clamauit tamen actibus, dum ad publicum ingreſſa conuiuium, pœnitentis habitum attulit & perſonam induit, non metuens irrideri à notis, vel eiici à domeſticis Certè ſi quis in Eccleſiâ coram aliis ante altare ſe proſterneret, terram lachrymi rigaret & oſcularetur. capillos ſparſos puluere fædaret; an non publici pænitentis habitum & confeſſionem præ ſe ferret? Tertiò, ſatisfactionem. Siquidem ea ipſa, quæ priùs in mundi & peccati ſeruitutem impenderat, nunc punire cæpit & in Chriſto obſequium impendere oculos, quibus mundus placere ſtuduit, vel quibus mundus placuit, ad lachrymarum effuſionem: os, quo vel impudica infixit oſcula, vel locuta eſt verba, ad pedes Chriſti oſculandos: capillos, quibus alios illaqueare ſtuduit, ad pedum ſordes extergendas: vnguentum, quo ſe fucauit, ad vnguendum Chriſtum.

3. Tertiò. Charitatem, *quia dilexit multùm*, Chriſto atteſtante. Cuius ſignum eſt quòd Chriſtum tam feruidè quæſierit, quòd propter amorem eius omnia contempſerit ac Chriſto conſecrarit, quæ ſibi olim erant chariſſima, vt quæ ad ornatum & delitias corporis, quæ ad famam & exiſtimationem ſpectabant; item frequens illud oſculum, quod Chriſti pedibus infigebat, non metuens confuſionem aut irriſionem circumſtantium. Nimirum *timor non eſt in charitate; ſed perfecta charitas foras mittit timorem*, ait, ſanctus Ioannes Ep. 1. cap: 4. Multi ſæpius vellent confiteri & communicare, niſi obſtaret timor mundanus: ſed *perfecta charitas foras mittit timorem.* Multi non dant eleemoſynam, quia metuunt paupertatem, ſenium aut caſus aduerſos: ſed *perfecta charitas foras mittit timorem.*

E. IV. Conuiuiū à Chriſto Magdalenæ exhibitum.

Qvartvm vice verſâ inſtituit Chriſtus Magdalenæ, vt gratiſſimo eius conuiuio vicem redderet. Vnde accommodatè tribus Magdalenæ ferculis, tria alia rependit. Primo humilitati eius laudem & honorem tribuit, dum publicè eam commendauit & miran-
dam atque imitandam aliis propoſuit: *Vides* 1.
hanc mulierem? Item dum Phariſæo manifeſtè eam præpoſuit: *Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multùm.* Non legimus poſt Ioannem Baptiſtam à Chriſto aliquem tot laudibus celebratam, atque hanc Magdalenam. Et cauſa huius eſt, quia alij quotquot venerunt ad Chriſtum, ſanitatis corporalis gratiâ venerunt: Hæc autem ſola ob recuperandam animi ſanitatem venit.

Quantum verò eſt iſtud, à Chriſti commendari? *Non enim qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt, ſed quem Deus commendat*, ait Apoſtolus 2. Cor. 10.

Secundo eius pœnitentiæ rependit gratiam 2.
& reconciliationē. Et primò eius contritioni 1.
rependit pacem: *Vade in pace*, id eſt, bono eſto & tranquillo animo: *Sicut enim poſt vehementes imbres*, ait S. Chryſ. hom. 6. in Matth. *Mundus aër ac purus efficitur: ita etiam lachrymarum pluuias ſerenitas mentis ſequitur.* Tranſacto diluuio, attulit columba ramum oliuæ ad Noemū, vt ei indicaret ceſſaſſe aquas diluuij vnaque iram Dei. Gen. 8. Ita poſt lachrymarum imbrem affert Chriſtus Dominus ore ſuo benedicto Magdalenæ pacis ſymbolum & reconciliationis cum Deo: *Vade in pace.* Experiūtur hanc in animo ſuo tranquillitatem; quotquot ritè
ſuſcipiunt pœnitentiæ Sacramētum. Secundò 2.
eius confeſſioni rependit remiſſionem: *Remittuntur tibi peccata tua.* Quod vtique maximum gaudium attulit Magdalenæ: tot videlicet & tantorum remiſſio debitorum. Et hoc eſt illud gaudium, quod petiuit Dauid Pſal. 50. *Auditui meo dabis gaudium & lætitiā & exultabunt oſſa humilitata*, id eſt vires animi confractæ & humilitatæ. Eſt autem gaudium iſtud nuncius dimiſſi peccati & teſtis, quod ſimus filii Dei.
Tertiò, eius ſatisfactioni, integram mentis 3.
ſanitatem: *Fides tua te ſaluam fecit.* Quæ verba indicare vult S. Thomas. 3. p. q. 86. a. 5. perfectam animæ ſanitatem, vt non peccata ſolùm, ſed peccatorum reliquias etiam ſuſtulerit à Magdalenâ Chriſtus. Et certè quoad culpam & pœnam dimiſſa ei fuiſſe peccata, ſatis colligitur ex Euangelio. Quod vero ad prauas diſpoſitiones & habitus ſpectat, ſublatos

Digitized by Google

latos etiam illos meritò creditur, tum ob conuerſionis ardorem, tom ob nouæ & ſanctiſſimæ vitæ rationem deinceps inſtitutam & tetentam.

3. Tertiò, eius amori rependit amorem reciprocum, cùm dicitur conuerſus ad mulierem, Neque enim exiſtimandum eſt ſolo corporis habitu conuerſum eſſe ad illam, ſed etiam amoris effectu. Ante pœnitentiam auerſus erat ab illa, poſt pœnitentiam conuertit ſe ad illam, iuxta id Zach. 1. *Conuertimini ad me, & conuertar ad vos.* Cùm à nobis auertitur & recedit, conſequitur hyems, indurantur omnia frigore, fructibus & foliis ſpoliantur arbores, omnia denique velut mortua iacent. At vbi ad nos redeundo ſe conuertit, generatur ver & æſtas, reſoluitur glacies in aquam, floribus & fructibus veſtiuntur arbores, omnia rident omnia viuunt. Ita quamdiu Chriſtus à Magdalena fuit auerſus, tamdiu cor eius induratum & congelatum erat, ipſa omni virtutum & operum bonorum decore deſtituta, mortua denique in peccato. Poſtquam verò ad eam ſe conuertit ſol iuſtitiæ, tum reſoluta eſt in lachrymas, tum proferre cœpit fructus pœnitentiæ, tum amore Chriſti incaleſcere. Et quemadmodum in æſtu homines ſpoliant ſe veſtibus: ita Magdalena æſtu amoris diuini correpta omnes mundi illecebras abiecit & contempſit, omnia illi ſorduerunt, ſolus Chriſtus ſapuit. Vt meritò de ea canat hodie Eccleſia: *Regnum mundi & omnem ornatum ſæculi contempſi propter amorem Domini mei Ieſu Chriſti Quem vidi, quem amaui, in quem credidi, quem dilexi.* Fecit hic amor reciprocus, vt quanto tempore Chriſtus amore noſtri in terris vixit, tanto ipſa quoque viueret in ſpelunca amore Chriſti: vt prædixit illi Angelus apud Surium 22. Iulii.

Quapropter, Auditores, ſi ad ſimile conuiuium inuitari à Chriſto vultis, conemini imprimis, vt cum Magdalena Chriſtum prius inuitetis. Humilitatem ſectamini, pœnitentiam ſeriam agite, Chriſtum diligite. Tunc enim & ipſe vos exaltabit, gratiâ ſuâ donabit & diliget.

CONCIO II.

Maria Magdalena ſpeculum pœnitentium.

1. *Feſtinat ad pœnitentiam.*
2. *Pudore ſuffunditur.*
3. *Intimè conteritur.*
4. *Peccatricem ſe confitetur.*
5. *Docet modum ſatisfaciendi,*
6. *Rigorem oſtendit pœnitentiæ.*

THEMA.

Ecce mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix. Lucæ 7.

A. PRoverb. 31. ſcribit Salomon: *Mulierem fortem quis inueniet?* Et reſpondet mox: *Procul & de vltimis finibus pretium eius.* q. d. ſi totum orbem peragres vix inuenies vnam. Sed

pace tuâ Salomon: Inuenimus mulierem fortem vt petiſti, Mariam Magdalenam, quam in hodierno Euangelio Lucas proponit ſpectandam toti mundo, dicens: *Ecce mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix.* Hæc enim dæmonem vicit, cui obligata erat: carnem vicit, cui diu ſeruierat: Mundum vicit, cui addicta erat: Deum denique ipſum vicit, dum lachrymis eum ſuis flexit, ſententiam damnationis in ſe ferendæ mutare coëgit: & in ſuum adeo amorem pellexit. Vnde ſi olim in ciuitate à prætereuntibus digito notabatur & paſſim audiebat; Ecce mulier illa peccatrix; nunc à toto mundo audit: Ecce mulier Dei amatrix; Deo dilecta & ſancta: Ecce mulier victrix, & ſpeculum pœnitentium. Sed quibus tandem armis mulier hæc vicit? Non malleo & clauo, vti Iahel Siſaram; Non pugione, vti Iudith Holofernem; Non lapidis iactu, vti mulier illa Abimelechum: ſed nouâ præliandi induſtriâ & ratione quemadmodum audiemus.

PRIMÒ, Feſtinauit ad pœnitentiam; quia, *vt cognouit, quòd Chriſtus accubuiſſet, &c.* in quo docemus quàm fuerit anxia in quærendo Chriſto, q. d. Euangeliſta, quàm primùm cognouit, ſtatim abiit, nihil morata. Non expectauit donec finitum eſſet prandium aut donec ſolus eſſet; ne irruere per turbas deberet. Noluit ambages recipere aut moram pati, & diutiùs errabunda vagari, ne fortè ei elaberetur Dominus. Multi ſunt inſtar Pharaonis illius, vt aduertit S. Ambroſius lib de Cain & Abel cap. 9. qui monitus à Moyſe: *Conſtitue mihi quando deprecer pro te, & pro ſeruis tuis, & pro populo tuo, vt abigantur ranæ abs te. Reſpondit: Cras.* O inſanum hominem! Vexabatur à ranis in menſà, in throno, in lecto: & non voluit liberari ſtatim, ſed cras. Exod. 8. Cur non potiùs hodie? ſed quod hodie ad pœnitentiam aptus non erat, nec craſtino die erat. *Videns enim quòd data eſſet requies, ingrauauit cor ſuũ, & nõ audiuit eos.* Accidit his, quod viatori, qui offendẽs riuulum ad ſaltum paulò latiorem tendit inferiùs ſperans eum fore anguſtiorem & inuenit ſemper latiorem. Quare prima ſtatim occaſio conuerſionis arripienda eſt, ne pòſt ſit calua. B. I. Feſtinat ad pœnitentiam.

SECVNDÒ, Pudore ſuffunditur, quia ſtat retrò Dominum. Vbi notandum, quòd non pudet eam videri ab aliis quos ſciebat malè de ſe opinaturos: ſed tantùm à Chriſto: Vnde ſolùm abſcondit ſe ab eo, eundo retrò illum. Ita nimirum conſtitutus eſſe pœnitens debet. Cùm peccant homines, non pudet eos peccare in conſpectu Dei omnia cernentis: ſed tantùm in conſpectu hominum, ideo latibula quærunt. Sed dic tu mihi: an non potiùs contrarium facere deberes? Sanè deberes. Cedit enim ad Dei ſummam ignominiam, quòd tu ea in conſpectu eius perpetrare audes, quæ coram hominibus non audes; quaſi Deum pro viliſſimo omnium reputares, & ipſius nihil intereſſet. Igitur vt hunc errorem indigniſſimum corrigeret Magdalena, inuerſo ordine, nihil dubitauit ſe omnium ludibrio exponere, à ſolo verò ſe Chriſto abſcondit. Er- C. II. Pudore ſuffunditur.

Digitized by Google

rauerat ſimili modo Dauid: qui ignominiam tantùm coram hominibus tegere ſuam conatus eſt, nil cogitans quòd in conſpectu Dei peccaſſet; ideo audit à Propheta in perſona Dei: *Tu feciſti abſcondite: ego autem faciem verbum iſtud in conſpectu omnis Iſrael & in cōſpectu ſolis.* 2. Reg. 11, Quod poſtea agnouit, dicens: *Tibi ſoli peccaui & malum coram te feci.* Pſal. 50. quaſi explicans priora verba: ſcilicet, ideo tibi ſoli peccaui, quia corā te ſolo peccaui; cuius oculos maximè vereri debebā pſ. 50 Quare non pudeat nos, poſtquam peccauimus confiteri, tundere pectus, oſculari terram & peccatores ab hominibus æſtimari: Pudeat ante Deum tales inueniri. Sed nimirū verè Auguſtinus in pſal. 5. ait: *Sunt multi, quos peccare non pudet: ô incredibilis infamia! De vulnere ipſo non erubeſcis, & de ligatura vulneris erubeſcis.*

D. III. Conteritur.

TERTIÒ, Intimè conteritur, quia lachrymis rigat pedes Chriſti, quo verbo indicatur multum effudiſſe lachrymarum. Plus eſt rigare quàm lauare, vt notat Lorinus in Pſalmum 6. quia rigatio intima etiam penetrat, vti terræ viſcera: lotio extra tantùm abluit. Vt ergo iudicaretur lachrymas Magdalenæ cor penetraſſe, rigaſſe dicitur Chriſti pedes. Sed ad quid, inquies, tanta vis lachrymarum? Quia quò terra ſterilior eſt, eò plus requirit imbrium, vt fructificare poſſit. *Anima mea ſicut terra ſine aqua tibi*, ait Dauid Pſalm. 143. Et tale erat cor Magdalenæ: ideo rigatione magnâ indiguit. Exiguus imber non ſuffocat mures, qui in foraminibus agrorum deliteſcunt: ſed copioſus. Vis tu occidere vermes & ſcrupulos conſcientiæ tuæ, fac abundanter plores. Propterea Dauid etſi dicebat Pſalm. 6. *Lauabo per ſingulas noctes lectum meum*: non putauit tamen ſatis lachrymarum effudiſſe, ſiquidem putabat adhuc viuere in ſe peccatorum vermes.

Ideo ſubiecit: *Lachrymis meis ſtratum meum rigabo.* quaſi dicat: Lachrymarum pluuium effundam. Vnde ſcriptura cùm de pœnitentia loquitur, planctum amarum, planctum quaſi ſuper vnigenitum requirit & ſciſſionem cordis. Ioëlis 2. cap. *Scindite corda veſtra.* Certè ſanctus Gregorius Nazianzenus orat. 4. de baptiſmo ait: *Recipio penitentes, ſi lachrymis rigatos videro.* Sed ô quàm pauci hodie tales! quàm rari audiuntur ſingultus confitentium, nedum fontes lachrymarum! Confeſſiones ſuas aliqui recitant quaſi hiſtoriam aut geſta noua: cùm tamen interim peccatorum manipulos & quaſi plauſtra afferant.

E. IV. Peccatricē ſe fatetur.

QVARTÒ, Peccatricem ſe tacitè confitetur, dum publicam ſubit pœnitentiam coram iis, quos ſciebat non latere peccata ſua, ac per hoc etiam docet publica peccata, qualia erant ipſius, publicâ pænitentiâ caſtiganda eſſe. Nam ſi *pro menſura peccati erit & plagarum modus*, vt dicitur Deuteronomii cap. 25. ſi crimen eſt publicum, ſit & pœnitentia. Vnde Euſebius Emiſſenus homiliâ decimâ ad Monachos ait: *Graues cauſæ grauiores & acriores & publicas curas requirunt.* Certè in primitiua Eccleſia tam magnatos quàm vulgus ei ſubijciebantur *Theodoſius* (inquit Ambroſius in oratione de funere Theodoſij) *defleuit in Eccleſia publicè peccatum ſuum, quod ei aliorum fraude obrepſerat, gemitu & lachrymis orauit veniam. Quod priuati erubeſcunt, non erubuit publicè Imperator agere, pœnitentiam ſcilicet, neque vllus poſtea dies fuit, quo non illum doleret errorem.* De eodem ſanctus Auguſtinus lib. 5. de Ciuitate cap 26. *Eccleſiaſticâ*, inquit, *coercitus diſciplinâ ſic egit pœnitentiam, vt imperatoriam celſitudinem pro illo populus orans magis fleret videndo, quàm peccando timeret iratam.*

Iuſtiſſimè proinde idem Auguſtinus homiliâ 49. inuehitur in eos, qui longè inferiores ordinis ab Imperatore & præfecturis, de publicis peccatis publicam agere pœnitentiam negligunt. Circa idem tempus Fabiolam Romanam clariſſimam fœminam, quòd facto diuortio alteri nupſiſſet, totâ Vrbe inſpectante ante diem Paſchæ ſtetiſſe in ordine pœnitentium, & omnibus collachrymantibus, ſparſum crinem, ora lurida, ſqualidas manus, ſordida colla ſubmittentem, ſcribit ſanctus Hieronymus epiſt. 30. Eiuſmodi etiam pœnitentiam egit Raynerus Lotharingiæ Dux, qui cùm priùs Eccleſiaſtica bona inuaſiſſet ac deprædatus eſſet, tandem pœnitens donatione ampliſſimi Latifundij ſatisfaciens, Deploma confecit, quo ſeipſum ſceleris arguens ita ſe ſubſcribit: *Raynerus Lotharingorum Dux & prædo: Quia Eccleſiam Dei perſecutus ſum.* Refert Cardinalis Baronius in Annal. anno Domini 913 Sed publicæ hæ pœnitentiæ vix ampliùs reperiuntur. Vtinam vel auricularis confeſſio fideliter fieret! Plurimi tamen nec in aure vnius Sacerdotis volunt pudefieri: qui pudefient coram mundo aliquando. Nam *qui timet pruinam cadet ſuper eum nix* Iob. 6. Qui in pruina incidit; vix in barba & in pileo albeſcit: ſed qui in niue; totus vndique. Ita qui hìc coram vno Sacerdote confundere ſe non vult confundetur ibi coram toto mundo.

F. V. Docet modum ſatisfaciendi.

QVINTÒ, Satisfaciendi modum aptiſſimum docet, dum ea ad pœnitentiam & Chriſti cultum adhibet, quæ adhibuerat ad peccata & laſciuias; capillos, quos antea componebat in Dei opprobrium, in Chriſto obſequium impendit. Oculos, quos fucauerat & ad ineſcandos homines vſurpauerat in lachrymarum fontes conuertit. Os, quod impudicis ſermonibus aperuerat; nunc deoſculandis Domini pedibus imprimit. Vnguentum, quo priùs ad laſciuiam ſe perunxerat; nunc Domini pedibus deuouet. Veſtes denique humi ſternit & deſerit, quas ad pompam geſtauerat. Vnde Greg. hom. 33. in Euang. ait: *Quot in ſe habuit oblectamenta, tot de ſe inuenit holocauſta: vt totum ſeruiret Deo in pœnitentia, quidquid ex ſe Deum contempſerat in culpa.* Vnde & Paulus ad Romanos 6. ait: *Sicut exhibuiſtis membra veſtra ſeruire iniquitati ad iniquitatem, ita exhibete illa ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem.* Ita filii Iſraël, ſicut obtulerunt inaures aureas ad conflandum vitulum Exodi 32. ſic eaſdem poſteà dederunt

od opus Domini, vt fieret tabernaculum Exodi 35. Theriaca, quæ ſit ex ſerpentis occiſi veneno, antidotum eſt veneni. Sic ſerpens æneus ſerpentum morſibus. Numerorum 21. Eſther pauens periculum, quod ipſi & toti Iudæorum gēti à Rege imminebat depoſuit veſtes Regias, fletibus & luctui apta indumenta ſuſcepit, & pro vnguētis variis, cinere & ſtercore impleuit caput & corpus ſuum humiliauit ieiuniis, omniaque loca, in quibus antea lætari conſueuerat, crinium laceratione compleuit. *Eſther* 14. Fecit hoc & Magdalena Prophetâſſe de eâ & eius ſimilibus videtur Zacharias cap. 14. dicens: *Erunt lebetes in domo Domini, quaſi phialæ corā altari*, id eſt, quæ priùs erant vaſa turpidinis, erunt quaſi phialæ aureæ plenæ ſuauiſſimorum odoramentorum. Arſenius Abbas rogatus cur aquam rariùs mutaret, cùm fœtore totam cellam inficeret, reſpondit: *Lubens fœtorem hunc excipio, in locum odoramentorum, quibus in palatiis regum fui olim oblectatus: vt in die iudicii de inenarrabili illo gehennæ fœtore liberet me Dominus.* Recenſet Cornel. à Lapide in c. 27 Exodi.

G.
VI.
gorem.
lendit
entētiæ

Sextò, Satisfaciendi rigorem: dum triginta annis, quibus poſt Christi aſcenſionem vixit, in Rupæ Marſiliæ, ſeueriſſimamque pœnitentiam egit. Hoc ei denuntiauit S. Michael Archāgelus, dicens: *Deus, quem tantùm ô Magdalena cōcupiſces & ſemper habes, te vult hunc locum lachrymis irrigare profuſis, vt futuris ſeculis exemplum pœnitentiæ perpetuo ſias; & tanto quidem tempore, quanto tuus & noſter amor* IESVS *in terris te propter vixit.* Vti ipſa Eliæ Anachoretæ Baumam ſuam incolenti narrauit, Auth. Sylu. Priorate apud Surium 22. Iulij. Stupenda res, Auditores. Etenim Magdalena certa erat de remiſſione peccati: *Remittuntur tibi peccata.* Certa de pace. *Vade in pace.* Certa de perſeuerantia: *Optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Certa de ſalute *Fides tua te ſaluam fecit.* Et nihilominus per tot annos totâ vitâ reliquâ tam auſteram egit pœnitentiam; quid igitur putatis agere nos conuenit, qui tales aſſecurationes non habemus? Si ſciremus quantum ſatisfacere teneremur pro peccatis ſingulis: fieri poſſet vt cito nos expediremus ab operibus ſatisfactionis ſed hoc eſt quod neſcimus: & præterea quantum tempus ad ſoluendum habituri ſimus, Ideo S. Petrus poſt negatum Chriſtum, ad omnem galli cantum fleuit. Et Paulus ſemper perſecutorem Eccleſiæ vocauit. David, *peccatum meùm contra me eſt ſemper*, inquit. Ideo & ad vltimum vſque ſpiritum defleamus & puniamus peccata noſtra, vt poſt imbrem lachrymarum ſerenum intueamur cælum.

CONCIO III.
Contritionis motiua.

1. *Aſſignatur propriam motiuo contritionis,* Quid feciſti, quis, quà grauiter, & quoties offendiſti.
2. *Vnde venis?*
3. *Vbi es?*
4. *Quomodo cecidiſti?*
5. *Quo vadis?*

THEMA.

Lachrymis cœpit rigare pedes eius. Lucæ 7.

Sanctus Gregorius Papa homil. 13. ita ſuam orditur ſuper hoc feſto concionem: *Cogitanti mihi de Mariæ magdalenæ pœnitentiâ, flere magis libet, quàm aliquid dicere.* Quamobrem Sancte Pontifex? *Cuius enim*, inquit, *vel ſaxum pectus illæ huius peccatricis lachrymæ, ad exemplum pœnitentiæ non emolliant?* His addo maximum fructū illarum lachrymarū, quibus Magdalena Chriſtum pauit, quaſi epulis lautiſſimis, & vnà ſibi ſalutem peperit. Ergo lachrymæ Magdalenæ pretioſum illud vnguentum fuerunt, in vaſculo cordis eius repoſitum, quo Chriſtum vnxit & ſibi deuinxit, ſalutē ſibi quæſiuit, & Eccleſiam totam odore eius reſperſit. Conemur ergo & nos vnguentum hoc conficere & in corde noſtro reponere, vnguentum contritionis, inquam, ad Chriſti gratiam impetrandam. Sed qui liquores, quæ aromata hoc vnguentum ingredi debent? Videbimus. A.

Prima Conſideratio: *Quid feciſti?* Hac voce voluit Deus mouere cor Caini ad pœnitentiam de admiſſo parricidio. Geneſ. cap. 4. non quaſi facinus exploraturus, quod ipſi ob oculos ponit: ſed criminis immanitatem ei monſtraturus. q. d. quomodo tam immane ſcelus cuius vltionem petit ipſe ſanguis tui fratris clamans ad me de terra, animo concipere & patrare auſus es? Hoc idem ſibi dicat Peccatrix anima: *Quod feciſti?* Primò, Quis ille, quem offendiſti? ille enim cuius tanta eſt maieſtas & potentia, vt omnium principium & Angelorū potentia reſpectu illius puluis ſit, quique omnem mundi potentiam tam facilè poteſt delere, quā facilè qui noſtrum puluiſculum exufflare. Deinde ſummus Benefactor tuus, Creator, Redemptor, Sanctificator. Saul, referente Ionathâ obſequia Dauidis: *Ne pecces Rex in ſeruum tuum, quia non peccauit tibi, & opera eius bona ſunt tibi valde: & poſuit animam ſuam in manu ſua, &c. Vidiſti & lætatus es;* placatus iurauit, ſe ei vitam non erepturum. 1. Regum 19. Hoc & maiora longè tibi Chriſtus fecit, & tu eum offendere potuiſti? B. I. Quid feciſti 1.

Secundò, quis tu, qui offendiſti? quàm luteus, quàm vilis, quàm omni ex parte indigus & miſer? *Væ qui contradicit factori ſuo, teſta de Samiis terræ* inquit Iſaias cap. 45. 2.

Tertiò, quàm grauiter deliquiſti? Tantum enim malum admiſiſti: quod omnibus omniū Sanctorum meritis & precibus compenſari nequit. Sanguis fratrum tuorum vel animæ tuæ, imò & Sanguis Chriſti, quem conculcaſti, clamat ad Deum de terra. Tantum enim malum feciſti, vt pro eo mori Deus debuerit; cuius tamen mortem iterum calcaſti. 3.

Quartò. Quoties offendiſti & in eadem peccata, priùs dimiſſa, relapſus es? Certâſti enim quodammodo cum Deo vtrum ille tibi ſæpius condonare iniurias, an tu ei irrogare poſſes? Toties velut immundus canis 4.

ad vomitum rediįſti, vt mininè mirum foret, ſi is te euomeret & proijceret in æternum à facie ſua.

Hæc vel his ſimilia cognouit ac cogitauit Magdalena: & hinc illæ eius lachrymæ, pœnitentia immoderata. *Conſiderauit namque*, ait Gregorius hom.33 *quid fecit, & noluit moderari quid faceret.* Hinc retrò acceſſit & ad pedes Chriſti tantùm: Cogitabat enim quis eſſet ille, & quæ ipſa. Iam ſi cognouiſſes & tu peccator? Verùm de hoc queritur Iere.8. Dominus: *Nullus eſt*, inquit, *qui agat pœnitentiam ſuper peccato ſuo, dicens, Quid feci?* Inde mirum non eſt, ſi nullæ oboriantur lachrymæ.

C, II. Vnde venis? SECVNDA Conſiderat: *Vnde venis?* Hac voce Angelus Domini allocutus eſt Ancillam Saræ. Agar, fugitiuam & in ſolitudine errantem. Geneſ.16. Non quòd neſciret vnde ea veniret, ſed vt confeſſionem peccati, quo dominam ſuam deſpexerat, ideoque ab eo fugerat, eliceret. q.d. Quomodo ò tam bona & fœlici domo Abrahæ in hoc tam miſerum exilium deueniſti? Agar fugitiua, animam peccatricem & in hac vitâ peregrinam (hoc enim ſonat Agar) denotat. Fugit hæc à Domina ſua Eccleſia triũphante cùm peccat, quia ab ea ſe elongat & deletur è libro vitæ ac ſanctorum ſocietate. O Anima vnde venis? E cælo fugiſti, à Chriſto & ſponſa eius eiecta es. Ab Ieruſalem deſcendiſti in Iericho. Nihil tibi ampliùs cum cæleſti & beatâ illâ familiâ: nullum tibi ius ad cælum. Filium illum prodigũ inde potiſſimùm afflictum fuiſſe nouimus, quòd è paterna domo ſemetipſum excluſiſſet: *Quanti mercenarii*, inquit, *in domo patris mei abundant panibus: Ego autem hîc fame pereo.* Luc.15. Nõ tu magis doleas, qui à cæli patria extorris factus, non iã frueris iis ſolatiis, quibus abũdant ſerui Dei? Quã doluit Theodoſius Imperator a S. Ambroſ. excommunicatus, & die Natalis Domini à cœtu fidelium & templo excluſus? In terra proſtratus iacuit & lachrymas effudit, vt alibi vidimus Quid verò maius, ò peccator, excludi ab Eccleſiâ an à cœlo?

Adhæc à facie Dei fugis, quemadmodum dixit Agar: *A facie Sarai Dominæ meæ fugio.* Tu ô peccator à facie & gratiâ Dei tui fugiſti. An non dignum hoc omnibus lacrymis: perdiſſe Deum ſuum? Abſtulerant aliqui Michæ idola quædam domeſtica: quòd cùm is intellexiſſet, cucurrit poſt eos clamãs eiulanſque. Ad quem illi: *Quid tibi vis? Cur clamas?* Et Michas: *Deos meos, quos mihi feci, tuliſtis, & Sacerdotem & omnia quæ habeo; & dicitis: quid tibi vis?* Iudicum cap. 18. Si miſer ille tam vehementer doluit perditum idolum, quo ablato omnia ſua ſe perdidiſſe exiſtimabat: quomodo non doleat peccator, qui Deum verum perdidit? Miſeri nos & cæci, damna temporalia deflemus? Deum amiſiſſe non dolemus. Multo fletu proſequebatur illi ſecurim demerſam in flumen, *quartò Regum cap. ſexto.* Et ſimiliter Poëta Iuuenalis Satyrâ 13. canit:

Ploratur lachrymis amiſſa pecunia veris.

Adhæc, *ſi quem de tuis charis*, inquit Sanctus Cyprianus libro de lapſis: *mortalitatis exitu perdidiſſes, ingemiſceres dolenter & fleres: facie turbulta, veſte mutatâ, neglecto capillo, vultu nubilo, ore deiecto indicia mœroris oſtẽderes. Animam tuam miſeram perdidiſti, ſpiritualiter mortua ſuperuiuere hîc tibi & ipſa ambulaas funus tuum portare cœpiſti: & non acriter plangis? non iugiter ingemiſcis?* Hæc Cyprian.

D. III. Vbi es? TERTIA Conſideratio, *Vbi es?* Hac voce allocutus eſt Deus Adamum, poſt admiſſum peccatum. Geneſ.3. *Non interrogatio eſt*, inquit S. Amb. lib. de Parad. c.14 *ſed increpatio. Non in quo loco, quæro. ſed in quo ſtatu. Quò te produxerũt peccata tua vt fugias Deum tuum, quem ante quærebas? non in quo, ſed in quibus es? de quibus bonis de quâ beatitudine, de quâ gratiâ, in quam miſeriam incidiſti? Dereliquiſti vitam æternam & attumulatus es morti, conſepultus errori.* Vult ergo dicere: in alio te loco, ò Adam, reliqui: in alia te inuenio: gloriâ te veſtieram, nudum te inuenio: glorioſè coram me incedebas, nunc latebras inquiris; Vbi nunc prima illa tua mentis tranquillitas? Vbi animi ſecuritas? Vbi pax conſcientiæ? Vbi omnis illa tantorum bonorum poſſeſſio? In Iericho deſcendiſti, ò Adam, & in latrones incidiſti, qui te deſpoliauerunt & vulneribus confectum reliquerunt. Idem tibi ò peccator! dictum eſſe puta. Vide in quæ mala incideris peccando. Perdidiſti pacem cordis, pignus gloriæ, famam & exiſtimationem, taceo alia plurima. Vbi fuiſti & vbi nunc es? Quàm confunderetur filius, qui à patre ad aulam Principis miſſus, deprehenderetur ab eo in carcere vinctus propter crimina? Quàm erubuiſſet filius prodigus, ſi à patre inuentus fuiſſet, inter porcos accubans, lacer, famelicus, &c. Hoc tu iam loco es peccator. Non igitur doles? Sed inſpice in ſpeculo miſeriam tuam. Sit in hac ciuitate puella infimæ ſortis, formæ tamen eximiæ, cuius gratia adametur à Principe, eique deſponſetur. Si hæc poſt aliquot annos cadat in ægritudinem, ex quâ omnem omninò perdat formæ ſuæ decorem, ita vt Princeps eam odiſſe incipiat, imò à ſe ableget in exilium: quanta hæc calamitas foret? Porro ſi ea in exilio ſic conſtituta, ſumat ſpeculum videatque ſui vultûs nimiam deformitatem & recordetur prioris pulchritudinis priſtiniique ſtatûs ac dignitatis, an non vberrimè flebit? Contigit hoc animæ tuæ peccator. Ea enim quando primò gratiâ veſtita fuit, pulcherrima & Deo deſponſata fuit. At verò per peccatum ſuper carbones denigrata eſt & propterea ab eius conſpectu, gratiâ & aulâ eiecta in exilium & carcerem damnandorum. Quid tu hic agas miſer ſi cogites hunc & priſtinum ſtatum tuum? Porrò ſi quis illi Puellæ diceret: En tibi vnguentum habe, quod priſtinam tuam pulchritudinem certo recuperabis & vnà dignitatem primam: quàm putas illa gauderet? Vnguentum hoc contritio eſt & lachrymæ. Hoc ergo, peccator, vnguento crebrò te perunge: ſic enim facilè conſeruabis pulchritudinem animæ tuæ.

Ferun-

Digitized by Google

Ferunt Elephantes domitos veſperè quotidie ſuam deplutare ſeruilem conditionem. Fac hoc & tu, quicunque in ſeruitutem incidiſti dæmonis: noli priùs ſomnum capere, quin defleueris culpas tuas.

Adhæc in poteſtate Dei es, à quo omni momento occidi & in gehennam mitti potes. An neſcis Saulem quando aduertit ſe in ſpelunca deprehenſum, fuiſſe in manu Dauidis, quem toties offenderat, adeoque ab eo facillimè necari potuiſſe, eleuatâ voce fleuiſſe? 1. Reg. 24. Tu peccatur in eius manu es, quem toties læſiſti, non igitur compungeris?

E. IV. Quomodo cecidiſti?

Qvarta Conſideratio. *Quomodo cecidiſti?* Sic alloquitur Luciferum Iſaias 14. *Quomodo cecidiſti de cælo Lucifer, qui manè oriebaris? qui dicebas in corde tuo: In cælũ conſcendam.* Vbi indicat, quã leui & vili pretio ſuam vendiderit gratiam, vnicâ ſcilicet inordinatâ cogitatione, quâ beatitudinem non debito modo appetiit, quod miratur Propheta, & norat Chriſtus Luc. 10, cùm monere volens diſcipulos, ne ambitioni locũ præberent, dixit: *Videbam Sathanam ſicut fulgur de cælo cadentem* Fulgur ad momentum tantùm corruſcat & poſteà extinguitur: ita mundi gloria. Nihilominus ob vnicam cogitationis coruſcationem deiectus eſt in abyſſum Lucifer. Cogita iam peccator, an non & tu multoties leuiſſimâ te inductus cecideris in peccatum? Forſan vna cogitatio moroſa; vel in eam conſenſus, forſan vnicum verbum contumeliæ, detractionis vel blaſphemiæ, forſan momentanea gloriola vel voluptas, aut lucrum vnius nummi præcipitauit te in barathrum peccati. Quomodo cecidiſti? Quàm turpiter deceptus es? *O inſenſati Galatæ*, inquit Apoſtolus ad Gal. 3. *quis vos faſcinauit non obedire veritati?* Quando vir alioquin prudens & honeſtus, nonnihil ab æquo abductus, ſtultum quid vel inhoneſtum egit, poſtea ſe colligens ſibimet iraſcitur & pudeſit in ſe ipſo, vti fit cùm quis magnas opes luſu abſumpſit, vel rem admodum pretioſam viliſſimo pretio vendidit. De faſcinatore quodam Michaele Sicidite ſcribit Nicetas l. 4. Annal. Cùm ex editiore palatij Conſtantinopol. loco Michaël Sicidites nauiculam vidiſſet, quâ ollæ & patinæ vehebantur, carmine magico effecit, vt Nauta exurgeret & vaſa non priùs ferire deſiſteret, quàm in puluerem redegiſſet. At paulò pòſt barbâ prehenſâ lamentari, amotâque caligine ſe vt ira numinis agitatum deplorat. Rogatus cur merces ſuas ita tractâſſet? Cum dolore narrabat, ſe remis intentum, horribilem ſerpentem ſuper vaſa porrectum, oculis inconniuentibus in ſe conuerſum inſtar deuoraturi vidiſſe; qui priùs volutari non deſtiterit, quàm fictilia confracta eſſent, inde ſubitò ex oculis euanuiſſe. Hunc in modum Dæmon effaſcinat peccatores, vt ea quæ virtutes ſunt pro vitijs habeant & fugiant: contra verò vitia veluti pulchra amplectantur, & quæ abſurda & fæda ſunt, pulcherrima exiſtiment. Alij imaginantur, ſibi inimicum ſuum eſſe ſerpentem horridum, quem dum conſequuntur in ſeipſos ſæuiunt & animas ſuas necant. Iam verò ſi ea nubes, quæ oculos cæcauit, recedat, quid ſupereſt, niſi vt veſaniam ſuam miſeri deplorent? Eiuſmodi dementiâ agebatur Eſau, cùm pro rufa pulte vendidit primogenita ſua. Geneſ. 25. Sed cùm poſteà vidit propterea ſibi ſurreptam eſſe Patris benedictionem cæteraque bona primogenituræ annexa, conſternatus *irrugiit clamore magno*. Gen. 27. quia videlicet tantum bonum pro tam vili & modico eſculento vendidiſſet. Nihil aliud agit peccator, cùm animam ſuam, tanto redemptam pretio pro vili & turpi voluptate vendit. Non igitur irrugiet? Non deplorabit ſuam inſaniam? Lyſimachus Rex, cùm exercitum ob ſitim hoſti tradidiſſet, poſtquam captiuus aquam accepit & bibit: *Prôh*, inquit, *Deûm fidem: quam exiguæ voluptatis gratiâ quantum regnum perdidi, méque ex Rege ſeruum effeci!* Dic tu hoc peccator & iraſcere tibi ipſi.

Qvinta Conſideratio: *Quò vadis?* Dixit hoc Angelus Domini ad Agar, ancillam Saræ, fugientem à facie Dominæ ſuæ & in ſolitudine oberrantem q.d. Tu hac ratione fies præda ferarum & errando magis errabis: quin igitur reuerteris & humiliaris ſub manu Dominæ tuæ? Simili modo peccator ad interitum ſuum tendit vt fiat præda Dæmonum. Ipſe enim eſt filius viduæ mortuus, qui iam effertur ad ſepulchrum inferni. Quot dies in peccato viuit, tot ad ipſum paſſus facit. Ac niſi Chriſtus ei obuiet & ſuâ miſeratione tangens mortuum ſiſtat, ac per gratiam reſuſcitet: ſepelietur in inferno. Quare reuertere ô anima ad Dominum tuum! An non audis vocẽ Domini tui poſt tergũ monentis Cant. 6. *Reuertere, reuertere Sunamitis, reuertere, reuertere?* Quid ſibi vult tã ſerius & repetitus clamor, niſi quia vidẽs Dominus ad interitũ te pergere, inde te vult reuocare? Vnicus tibi gradus ad infernum ſupereſt, mors corporis, vt iure dicere poſſis, quod de ſe dixit Dauid 1. Reg. 20. *Viuit Dominus, quia vno tantùm (vt ita dicam) gradu ego morſq; diuidimur.* Vult dicere, ſe verſari in præſentiſſimo mortis periculo, ſe enim à Rege Saule vndique ad necem quæri, omnia eſſe plena inſidiis, ac vix poſſibile eſſe ſibi vt euadat. Tu in regno Diaboli nullibi non exiſtens an non maiori in periculo es? Tribus aut quatuor digitis abſunt à morte, qui nauigant; fractâ enim vnâ tabulâ ruunt in profundum: & tu, ſi frangatur maceria corporis tui, rues in gehennam. Fortaſsè igitur cras, fortaſsè hac horâ incipies habitare in inferno. Reuertere igitur, reuertere, dum reuerti potes.

F. V. Quò vadis

Et quomodo reuerti poſſumus? Si cum Magdalena ad Chriſtum redeamus & pretioſum illud vnguentum, contritionem afferamus. Nullibi ferè cernitur Magdalena ſeu in picturis ſeu in Euangelio ſine pyxide vnguentaria. Sit nobis quoque pyxis iſta ſemper vbique adhærens.

tum voueris Domino Deo tuo, non tardabis reddere: quia requiret illud Dominus Deus tuus. Et ſi moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. Fecerunt hoc parentes S. Wilibaldi qui cùm illum diuino culti vouiſſent, memores illius verbi: *Vouete & reddite*; adhuc puerulum Abbati tradiderunt in Monaſterio educandum. Philippus in eius vitâ c. 4.

G. VI. Da citò. SEXTO. Opera miſericordiæ exercere citò. Primo: Quia vt dici ſolet; *Qui citò dat, bis dat.* Sic Abraham exceptis hoſpitio angelis feſtinauit in tabernaculum, cucurrit ad armentum accelerare iuſſit Saram vxorem ſuam in parando cibo. Gen. 18. Contra qui tardè dat, vendere potiùs quàm dare cenſetur. *Carè enim ſatis emitur, quod precibus impetratur*, ait S. Richardus Epiſcopus apud Surium tom. 2. idemque pauperibus etiam non parentibus dabat. Cauſam rogatus dicebat: *Quia ſcriptum eſt: præueniſti eum in benedictionibus.* Segnities in dando ſignum eſt malignitatis & auaritiæ, teſte Sancto Baſilio in id Lucæ: *Deſtruam horrea, &c. Promittis*, inquit, *non vt des poſteà, ſed vt in præſens propulſes. Ne dicas amico tuo*, inquit Sapiens Prouerb. 3. *Vade & reuertere, & cras dabo tibi, cùm ſtatim poſſis dare.* Myrrha prima, quæ deſtillat ex arbore non inciſâ, melior eſt Myrrhâ ſecundâ, quæ defluit ex inciſâ. Vinum quod ex vuis non preſſis, ſed turgentibus ſponte fluit, melius eſt preſſo, ſic eleēmoſyna; quæ citò & vltro datur, melior eſt ea quæ extorquetur.

H. VII. Redi in gratiam citò. SEPTIMÒ. Reconciliari proximo offenſo. Sic enim monet Dominus Matth. 5. dicens: *Eſto conſentiens aduerſario tuo citò, dum es in viâ cū eo, ne fortè tradat te aduerſarius iudici & iudex tradat te miniſtro, & in carcerem mittaris.* Iudex Chriſtus eſt, miniſter Angelus, carcer infernus: *Si*, ait Autor imperf. *quamdiu in viâ huius vitæ es, non feceris pacem cum aduerſario, quem læſiſti, ſed ſic inimicantes per mortem ieritis ante iudicem Chriſtum: tradet te Chriſto, conuincens te reum in iudicio eius & iudex tradet te miniſtro, id eſt, Angelo pœnarum crudeli, & ille mittet te in carcerem gehennæ.* Sic ille. Exemplo eſt Sapritius preſbyter, qui cùm Antiochiæ anno Domi. 260. ob fidem variè tortus ad martyriū educeretur, & in via Nicephorum, inimicum ſuum obuium haberet, eique veniam humiliter petenti, dare abnueret, cùm iamiam ictum carnificis & palmam martyrii victor accepturus eſſet, repente victus & mutatus Chriſtum abnegauit. Quod Nicephorus videns, ipſe ſe Chriſtianum elatâ voce profeſſus in locum Sapritii, à quò pacem obtinere non poterat, ſuccedens, martyrii coronam ei præripuit. Surius in actis. Niceph. 9. Febr. Mirabile iudicium, in quo pars lædens vincit coram Deo, & læſam tradit iudici, iudex verò tortori. Ita nimirum ſi inimicus tuus, à quo læſus es, veniam à te petat, tu verò eam neges: cauſam tuam perdis: & non tu ipſum, ſed ipſe potius te pœnis ſubiiciet.

Quare, Auditores, nomen Patroni noſtri S. VVilibaldi imitemur & ſi vitam ipſius omnem non poſſumus imitari, imitemur ſaltem vocabulum; ſtudeamus eſſe veloces in operibus noſtris bonis vt in futuro ſæculo ſtemus coram Rege noſtro Chriſto, qui eſt Rex Regum & Dominus Dominantium.

IN FESTO S. MARIÆ MAGDALENÆ.

Euangelium Lucæ. 7.

IN illo tempore: Rogabat IESVM quidam de Phariſæis, vt manducaret cum illo. Et ingreſſus domum Phariſæi, diſcubuit. Et ecce mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix, vt cognouit quòd IESVS accubuit in domo Phariſæi, attulit alabaſtrum vnguenti, & ſtans retrò ſecus pedes eius, lachrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis ſui tergebat: & oſculabatur pedes eius, & vnguento vngebat. Videns autem Phariſæus, qui vocauerat eum, ait intra ſe, dicens: Hic ſi eſſet Propheta, ſciret vtique quæ & qualis eſt mulier quæ tangit eum, quia peccatrix eſt. Et reſpondens IESVS, dixit ad illum? Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magiſter dic. Duo debitores erant cuidam fœneratori: vnus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. Non habētibus illis vnde redderent, donauit vtriſque: Quis ergo eum plus diligit, Reſpondēs Simon, dixit: Æſtimo, quia is cui plus donauit. At ille dixit ei: rectè iudicaſti. Et conuerſus ad mulierem, dixit Simoni: Vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dediſti: hæc autem lachrymis rigauit pedes meos, & capillis ſuis terſit. Oſculum mihi non dediſti: hæc autem ex quo intraui, non ceſſauit oſculari pedes meos. Oleo caput meum non vnxiſti: hæc autem

Digitized by Google

autem vnguento vnxit pedes meos. Propter quod dico tibi: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem minùs dimittitur, minùs diligit. Dixit autem ad illam: Remittuntur tibi peccata tua. Et cœperunt qui ſimul accumbebant, dicere intra ſe: Quis eſt hic, qui etiam peccata dimittit? dixit autem ad mulierem, fides tua te ſaluam fecit, vade in pace.

CONCIONES.

I. *Quadruplex Conuiuium hodierni Euangelij.*
II. *Maria Magdalena ſpeculum pœnitentium.*
III. *Contritionis motiua.*
IV. *Quanta ſit vis lachrymarum.*
V. *Damna fœda libidinis.*
VI. *Varij contemptores proximorum reprehenduntur.*
VII. *Non ſpernendos peccatores.*
VIII. *Documenta & Myſteria.*

CONCIO I.

Quadruplex conuiuium hodierni Euangelij.

Primum eſt à Phariſæo Chriſto datum.	3. *A Magdalenâ Chriſto appoſitum.*
2. *A Chriſto Phariſæo exhibitum.*	4. *A Chriſto Magdalenæ inſtitutum.*

THEMA.

Ingreſſus domum Phariſæi diſcubuit, Lucæ 7.

A. REm periculoſam eſſe conuiuia adire, præſertim temulenta, vel Ethnici docuerunt. Hinc enim eſt illud Diogenis ad quemdã adoleſcentum euntem ad conuiuium: *Deterior redibis.* Laërt. l. 6. At verò vbi Chriſtus adeſt in conuiuio, non eſſe periculoſum conuiuium adire, docemur in hoc Euangelio. Vbi Magdalena conuiuium adiuit, & non modò non deterior, ſed melior inde rediit. Quoniam ergò Chriſtum in hoc aſſidere conuiuio ſcimus, non dubitemus, Auditores, eò & nos accedere. Spero enim nos nequaquam deteriores; ſed meliores redituros.

Non vnum tantùm eſt conuiuium huius Euangelij, ſed quadruplex omninò. Vnum exhibuit Chriſto Phariſæus, aliud Magdalena. Et quia non fert Chriſtus vinci ſe beneficiis: Fecit etiam ipſe conuiuium reciprocum; Primò Phariſæo, deinde Magdalenæ. Ad omnia nos conferemus & aliquid inde guſtabimus.

B. I. Conuiuiũ à Phariſæo Chriſto datum. 1. PRIMVM eſt, quod Chriſto exhibuit Phariſæus, parum certè gratum. Nam inter epulas alias appoſuit illi duas valdè inſipidas. Primò. Diffidentiam & dubietatem de ipſo Chriſto; *Hic ſi eſſet Propheta, ſciret vtique, &c.* Vbi non vno modo peccauit. Imprimis enim putauit Chriſtum neſcire, qualis ſit illa mulier, adeoque in multis eſſe ignorantem & decipi inſtar aliorum hominum. Secundò id malè collegit ex eo, quòd videbat non repelli ab eo mulierem, quod faciendum putabat, & ſanè ipſe aliique Phariſæi feciſſent. Quaſi verò ad medicum ſpectet repellere à ſe ægrotos, & non potiùs ad ſe admittere, imò acerſare. Tertio ex eadem illâ opinione malè collegit Chriſtum non eſſe Prophetam. Quaſi verò Prophetæ omnia ſcire debeant: Et Chriſtus Propheta eſſe non poſſet, niſi ſciret etiam ſtatum Magdalenæ.

Secundò. Contemptum proximi. Vbi etiam tripliciter impegit. Primò. Quia de falsâ ſuâ iuſtitiâ præſumit & ſuperbit, quaſi ipſe à peccatis grauibus longiſſimè abeſſet. Secundò, mulierem vt peccatricem contemnit & repellendam vt immundam reputat, nullâ naturæ & fragilitatis humanæ compaſſione motus; Quaſi verò ipſe non poſſet etiam labi in ſimilia ſcelera: vel quaſi iſta mulier non poſſet reſipiſcere & ſequente pœnitentiâ priorem labem abſtergere: ſapienter enim monet S. Gregorius hom. 33. in Euang. *Semper neceſſe eſt, vt cũ peccatores quoſque conſpicimus, noſmetipſos, priùs in illorum calamitate defleamus, quia fortaſſe in ſimilibus aut lapſi ſumus, aut labi poſſumus, ſi lapſi non ſumus, &c.* Tertiò, quia temere hoc egit & iniquè. Videt enim hic & nunc mulieris pœnitentiam, lachrymas, humilitatem: non vidit eius peccata. Et tamen appellat eam peccatricem: non vocat pœnitentem. Scelus eius, quod non vidit commemorat: virtutes quas intuetur, tacet. Præteritam labem vituperat, præſentem pœnitentiam non laudat.

Quare mirum iam non ſit ſi Chriſtus rarò nec niſi rogatus diſcubuit cum Phariſæis, qui tam ingratas epulas eſurienti apponebant. Verùm vt hoſpiti ſuo materialem ſaltem refectionem beneficio compenſaret, inſtituit illi viciſſim refectionem aliam. Et quia Phariſæum non tam ventre quàm mente vacuum vidit, ſpirituales illi coxit epulas.

SECVNDVM ergò Conuiuium Chriſtus inſtituit Phariſæo. Et quia duarum rerum potiſſimùm inanem vidit duo illi apparat fercula. Primò corrigit errantem. Reſpondet enim ad eius cogitationem. vnde ſe oſtendit non ſolùm eſſe Prophetam, ſed etiam Cardiognoſtam: nec ſcire ſolùm publicam Magdalenæ vitam, ſed etiam occultam ipſius Phariſæi cogitationem. Deinde paulò pòſt oſtendit ſe peccata Magdalenæ minimè ignorare: at verò ea iam eſſe in conflatorio aut balneo & detergi à Magdalenâ; quod non vidit Phariſæus. Hinc ita itaque meritò confundi ac timere debuit Phariſæus, videns Domino patere ſui cordis arcana: ac proinde dicere cum Dauide Pſal. 138. *Intellexiſti cogitationes meas de longè*, Et quàm cautos etiam nos facere hoc debet, quod ſcimus Deum nobis C. II. Conuiuiũ à Chriſto Phariſæo exhibitum

latos etiam illos meritò creditur, tum ob conuerſionis ardorem, tum ob nouæ & ſanctiſſimæ vitæ rationem deinceps inſtitutam & retentam.

3. Tertiò, eius amori rependit amorem reciprocum, cùm dicitur conuerſus ad mulierem, Neque enim exiſtimandum eſt ſolo corporis habitu conuerſum eſſe ad illam, ſed etiam amoris effectu. Ante pœnitentiam auerſus erat ab illa, poſt pœnitentiam conuertit ſe ad illam, iuxta id Zach. 1. *Conuertimini ad me, & conuertar ad vos.* Cùm à nobis auertitur & recedit, conſequitur byems, indurantur omnia frigore, fructibus & foliis ſpoliantur arbores, omnia denique velut mortua iacent. At vbi ad nos redeundo ſe conuertit, generatur ver & æſtas, reſoluitur glacies in aquam, floribus & fructibus veſtiuntur arbores, omnia rident omnia viuunt. Ita quamdiu Chriſtus à Magdalena fuit auerſus, tamdiu cor eius induratum & congelatum erat, ipſa omni virtutum & operum bonorum decore deſtituta, mortua denique in peccato. Poſtquam verò ad eam ſe conuertit ſol iuſtitiæ, tum reſoluta eſt in lachrymas, tum proferre cœpit fructus pœnitentiæ, tum amore Chriſti incaleſcere. Et quemadmodum in æſtu homines ſpoliant ſe veſtibus: ita Magdalena æſtu amoris diuini correpta omnes mundi illecebras abiecit & contempſit, omnia illi ſorduerunt, ſolus Chriſtus ſapuit. Vt meritò de ea canat hodie Eccleſia: *Regnum mundi & omnem ornatum ſeculi contempſi propter amorem Domini mei IeſuChriſti Quem vidi, quem amaui, in quem credidi, quem dilexi.* Fecit hic amor reciprocus, vt quanto tempore Chriſtus amore noſtri in terris vixit, tanto ipſa quoque viueret in ſpelunca amore Chriſti: vt prædixit illi Angelus apud Surium 22. Iulii.

Quapropter, Auditores, ſi ad ſimile conuiuium inuitari à Chriſto vultis, conemini imprimis, vt cum Magdalena Chriſtum prius inuitetis. Humilitatem ſectamini, pœnitentiam ſeriam agite, Chriſtum diligite. Tunc enim & ipſe vos exaltabit, gratiâ ſuâ donabit & diliget.

CONCIO II.

Maria Magdalena ſpeculum pænitentium.

1. *Feſtinat ad pœnitentiam.*
2. *Pudore ſuffunditur.*
3. *Intimè conteritur.*
4. *Peccatricem ſe confitetur.*
5. *Docet modum ſatisfaciendi.*
6. *Rigorem oſtendit pœnitentiæ.*

THEMA.

Ecce mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix. Lucæ 7.

A. PRoverb. 31. ſcribit Salomon: *Mulierem fortem quis inueniet?* Et reſpondet mox: *Procul & de vltimis finibus pretium eius.* q. d. ſi totum orbem peragres vix inuenies vnam. Sed pace tuâ Salomon: Inuenimus mulierem fortem vt petiſti, Mariam Magdalenam, quam in hodierno Euangelio Lucas proponit ſpectandam toti mundo, dicens: *Ecce mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix.* Hæc enim dæmonem vicit, cui obligata erat: carnem vicit, cui diu ſeruierat: Mundum vicit, cui addicta erat: Deum denique ipſum vicit, dum lachrymis cum ſinis flexit, ſententiam damnationis in ſe ferendæ mutare coëgit: & in ſuum adeo amorem pellexit. Vnde ſi olim in ciuitate à prætereuntibus digito notabatur & paſſim audiebat; Ecce mulier illa peccatrix; nunc à toto mundo audit: Ecce mulier Dei amatrix; Deo dilecta & ſancta: Ecce mulier victrix, & ſpeculum pœnitentium. Sed quibus tandem armis mulier hæc vicit? Non malleo & clauo, vti Iahel Siſaram; Non pugione, vti Iudith Holofernem; Non lapidis iactu, vti mulier illa Abimelechum: ſed nouâ præliandi induſtriâ & ratione quemadmodum audiemus.

B. I. Feſtinat ad pœnitentiam. PRIMÒ, Feſtinauit ad pœnitentiam; quia, *vt cognouit, quod Chriſtus accubuiſſet, &c.* in quo docemus quàm fuerit anxia in quærendo Chriſto, q. d. Euangeliſta, quàm primùm cognouit, ſtatim abiit, nihil morata. Non expectauit donec finitum eſſet prandium aut donec ſolus eſſet; ne irrueret per turbas deberet. Noluit ambages recipere aut moram pati, & diutiùs errabunda vagari, ne forte ei claberetur Dominus. Multi ſunt inſtar Pharaonis illius, vt aduertit S. Ambroſius lib de Cain & Abel cap. 9. qui monitus à Moyſe: *Conſtitue mihi quando deprecer pro te, & pro ſeruis tuis, & pro populo tuo, vt abigantur ranæ abs te. Reſpondit: Cras.* O inſanum hominem! Vexabatur à ranis in menſà, in throno, in lecto: & non voluit liberari ſtatim, ſed cras. Exod. 8. Cur non potiùs hodie? ſed quod hodie ad pœnitentiam aptus non erat, nec craſtino die erat. *Vides enim quòd data eſſet requies, ingrauauit cor ſuũ, & nõ audiuit eos.* Accidit his, quod viatori, qui offendès riuulum ad ſaltum paulò latiorem tendit inferiùs ſperans eum fore anguſtiorem & inuenit ſemper latiorem. Quare prima ſtatim occaſio conuerſionis arripienda eſt, ne poſt ſit calua.

C. II. Pudore ſuffunditur. SECVNDÒ, Pudore ſuffunditur, quia ſtat retrò Dominum. Vbi notandum, quòd non pudet eam videri ab aliis quos ſciebat malè de ſe opinaturos: ſed tantùm à Chriſto: Vnde ſolùm abſcondit ſe ab eo, eundo retrò illum. Ita nimirum conſtitutus eſſe pœnitens debet. Cùm peccant homines, non pudet eos peccare in conſpectu Dei omnia cernentis: ſed tantùm in conſpectu hominum, ideo latibula quærunt. Sed dic tu mihi: an non potiùs contrarium facere deberes? Sanè deberes. Cedit enim ad Dei ſummam ignominiam, quòd tu ea in conſpectu eius perpetrare audes, quæ coram hominibus non audes; quaſi Deum pro viliſſimo omnium reputares, & ipſius nihil intereſſet. Igitur vt hunc errorem indigniſſimum corrigeret Magdalena, inuerſo ordine, nihil dubitauit ſe omnium ludibrio exponere, à ſolo verò ſe Chriſto abſcondit. Errauerat

rauerat ſimili modo Dauid: qui ignominiam tantùm coram hominibus tegere ſuam conatus eſt, nil cogitans quòd in conſpectu Dei peccaſſet; ideo audit à Propheta in perſona Dei: *Tu feciſti abſconditè: ego autem faciam verbum iſtud in conſpectu omnis Iſrael & in cõſpectu ſolis.* 2. Reg. 12, Quod poſtea agnouit, dicens: *Tibi ſoli peccaui & malum coram te feci.* Pſal. 50. quaſi explicans priora verba: ſcilicet, ideo tibi ſoli peccaui, quia corãte ſolo peccaui; cuius oculos maximè vereri debebã pſ. 50 Quare non pudeat nos, poſtquam peccauimus confiteri, tundere pectus, oſculari terram & peccatores ab hominibus æſtimari: Pudeat ante Deum tales inueniri Sed nimirũ verè Auguſtinus in pſal. 5. ait: *Sunt multi, quos peccare non pudet: ô incredibilis infamia! De vulnere ipſo non erubeſcis, & de ligatura vulneris erubeſcis.*

D. III. Conteritur. TERTIÒ, Intimè conteritur, quia lachrymis rigat pedes Chriſti, quo verbo indicatur multum effudiſſe lachrymarum. Plus eſt rigare quàm lauare, vt notat Lorinus in Pſalmum 6. quia rigatio intima etiam penetrat, vti terræ viſcera: lotio extra tantùm abluit. Vt ergo iudicaretur lachrymas Magdalenæ cor penetraſſe, rigaſſe dicitur Chriſti pedes. Sed ad quid, inquies, tanta vis lachrymarum? Quia quò terra ſterilior eſt, eò plus requirit imbrium, vt fructificare poſſit. *Anima mea ſicut terra ſine aqua tibi*, ait Dauid Pſalm. 143. Et tale erat cor Magdalenæ: ideo rigatione magnâ indiguit. Exiguus imber non ſuffocat mures, qui in foraminibus agrorum deliteſcunt: ſed copioſus. Vis tu occidere vermes & ſcrupulos conſcientiæ tuæ, fac abundanter plores. Propterea Dauid etſi dicebat Pſalm. 6. *Lauabo per ſingulas noctes lectum meum:* non putauit tamen ſatis lachrymarum effudiſſe, ſiquidem putabat adhuc viuere in ſe peccatorum vermes.

Ideo ſubiecit: *Lachrymis meis ſtratum meum rigabo.* quaſi dicat: Lachrymarum pluuium effundam. Vnde ſcriptura cùm de pœnitentia loquitur, planctum amarum, planctum quaſi ſuper vnigenitum requirit & ſciſſionem cordis. Ioëlis 2. cap. *Scindite cordis veſtræ.* Certè ſanctus Gregorius Nazianzenus orat. 2, de baptiſmo ait: *Recipio penitentes, ſi lachrymis rigatos videro.* Sed ô quàm pauci hodie tales! quàm rari audiuntur ſingultus confitentium, nedum fontes lachrymarum! Confeſſiones ſuas aliqui recitant quaſi hiſtoriam aut geſta noua: cùm tamen interim peccatorum manipulos & quaſi plauſtra afferant.

E. IV. Peccatricẽ ſe fatetur. QVARTÒ, Peccatricem ſe tacitè confitetur, dum publicam ſubit pœnitentiam coram iis, quos ſciebat non latere peccata ſua, ac per hoc etiam docet publica peccata, qualia erant ipſius, publicâ pænitentiâ caſtiganda eſſe. Nam ſi *pro menſura peccati erit & plagarum modus*, vt dicitur Deuteronomii cap. 25. ſi crimen eſt publicum, ſit & pœnitentia. Vnde Euſebius Emiſſenus homiliâ decimâ ad Monachos ait: *Graues cauſæ grauiores & acriores & publicas curas requirunt.* Certè in primitiua Eccleſia tam magnatos quàm vulgus ei ſubijciebantur *Theodoſius* (inquit Ambroſius in oratione de funere Theodoſij) *defleuit in Eccleſia publicè peccatum ſuum, quod ei aliorum fraude obrepſerat, gemitu & lachrymis orauit veniam. Quod priuati erubeſcunt, non erubuit publicè Imperator agere, pænitentiam ſcilicet, neque vllus poſtea dies fuit, quo non illum doleret errorem.* De eodem ſanctus Auguſtinus lib. 5, de Ciuitate cap 26. *Eccleſiaſticâ*, inquit, *coercitus diſciplinâ ſic egit pœnitentiam, vt imperatoriam celſitudinem pro illo populus orans magis fleret videndo, quàm peccando timeret iratam.*

Iuſtiſſimè proinde idem Auguſtinus homiliâ 49. inuehitur in eos, qui longè inferiores ordinis ab Imperatore & præfecturis, de publicis peccatis publicam agere pœnitentiam negligunt. Circa idem tempus Fabiolam Romanam clariſſimam fœminam, quòd facto diuortio alteri nupſiſſet, totâ Vrbe inſpectante ante diem Paſchæ ſtetiſſe in ordine pœnitentium, & omnibus collachrymantibus, ſparſum crinem, ora lurida, ſqualidas manus, ſordida colla ſubmittentem, ſcribit ſanctus Hieronymus epiſt. 30. Eiuſmodi etiam pœnitentiam egit Raynerus Lotharingæ Dux, qui cùm priùs Eccleſiaſtica bona inuaſiſſet ac deprædatus eſſet, tandem pœnitens donatione ampliſſimi Latifundij ſatisfaciens, Deploma confecit, quo ſeipſum ſceleris arguens ita ſe ſubſcribit: *Raynerus Lotharingorum Dux & prædo: Quia Eccleſiam Dei perſecutus ſum* Refert Cardinalis Baronius in Annal. anno Domini 913 Sed publicæ hæ pœnitentiæ vix ampliùs reperiuntur. Vtinam vel auricularis confeſſio fideliter fieret! Plurimi tamen nec in aure vnius Sacerdotis volunt pudefieri: qui pudefient coram mundo aliquando. Nam *qui timet pruinam cadet ſuper eum nix* Iob. 6. Qui in pruina incidit; vix in barba & in pileo albeſcit: ſed qui in niue, totus vndique. Ita qui hic coram vno Sacerdote confundere ſe non vult confundetur ibi coram toto mundo.

QVINTÒ, Satisfaciendi modum aptiſſimum docet, dum ea ad pœnitentiam & Chriſti cultum adhibet, quæ adhibuerat ad peccata & laſciuias; capillos, quos antea componebat in Dei opprobrium, in Chriſto obſequium impendit. Oculos, quos fucauerat & ad ineſcandos homines vſurpauerat in lachrymarum fontes conuertit. Os, quod impudicis ſermonibus aperuerat; nunc deoſculandis Domini pedibus imprimit. Vnguentum, quo priùs ad laſciuiam ſe perunxerat, nunc Domini pedibus deuouet. Veſtes denique humi ſternit & deſerit, quas ad pompam geſtauerat. Vnde Greg. hom. 33. in Euang. ait: *Quot in ſe habuit oblectamenta, tot de ſe inuenit holocauſta: vt totum ſeruiret Deo in pœnitentia, quidquid ex ſe Deum cõtempſerat in culpa.* Vnde & Paulus ad Romanos 6. ait: *Sicut exhibuiſtis membra veſtra ſeruiri iniquitate ad iniquitatem, ita exhibete illa ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem.* Ita filii Iſraël, ſicut obtulerunt inaures aureas ad conflandum vitulum Exodi 33. ſic eaſdem poſteà dederunt — F. V. Docet modum ſatisfaciendi.

ad

od opus Domini, vt fieret tabernaculum Exodi 35. Theriaca, quæ ſit ex ſerpentis occiſi venemo, antidotum eſt veneni. Sic ſerpeus æneus ſerpentum morſibus. Numerorum 21. Eſther pauens periculum, quod ipſi & toti Iudæorum gēti à Rege immendebat depoſuit veſtes Regias, fletibus & luctui apta indumenta ſuſcepit, & pro vnguētis variis, cinere & ſtercore impleuit caput & corpus ſuum humiliauit ieiuniis, omniaque loca, in quibus antea lætari conſueuerat, crinium laceratione compleuit. *Eſther 14.* Fecit hoc & Magdalena Prophetaſſe de eâ & eius ſimilibus videtur Zacharias cap. 14. dicens: *Erunt lebetes in domo Domini, quaſi phialæ corā altari*, id eſt, quæ priùs erant vaſa turpidinis, erunt quaſi phialæ aureæ plenæ ſuauiſſimorum odoramentorum. Arſenius Abbas rogatus cur aquam rariùs mutaret, cùm fœtore totam cellam inficeret, reſpondit: *Lubens fœtorem hunc excipio, in locum odoramentorum, quibus in palatiis regum fui olim oblectatus; vt in die iudicii de memorabili illo gehennæ fœtore liberet me Dominus.* Recenſet Cornel à Lapide in c. 27 Exodi.

G. VI. ...gorem. ...tendit ...nitentiæ SEXTÒ. Satisfaciendi rigorem: dum triginta annis, quibus poſt Chriſti aſcenſionem vixit, in Rupæ Marſiliæ, ſeueriſſimamque pœnitentiam egit. Hoc ei denuntiauit S. Michael Archāgelus, dicens: *Deus, quem tantùm ô Magdalena cōcupiſces & ſemper habes, te vult hunc locum lachrymis irrigare profuſis, vt futuris ſeculis exemplum pœnitentiæ perpetuo fias; & tanto quidem tempore, quanto tuus & noſter amor IESVS in terris te propter vixit.* Vti ipſa Eliæ Anachoretæ Baumam ſuam incolenti narrauit, Auth. Sylu. Priorate apud Surium 22. Iulij. Stupenda res, Auditores. Etenim Magdalena certa erat de remiſſione peccati: *Remittuntur tibi peccata.* Certa de pace. *Vade in pace.* Certa de perſeuerantia: *Optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Certa de ſalute *Fides tua te ſaluam fecit.* Et nihilominus per tot annos totâ vitâ reliquâ tam auſteram egit pænitentiam; quid igitur putatis agere nos conuenit, qui tales aſſecurationes non habemus? Si ſciremus quantum ſatisfacere teneremur pro peccatis ſingulis: fieri poſſet vt cito nos expediremus ab operibus ſatisfactionis ſed hoc eſt quod neſcimus: & præterea quantum tempus ad ſoluendum habituri ſimus, Ideo S. Petrus poſt negatum Chriſtum, ad omnem galli cantum fleuit. Et Paulus ſemper perſecutorem Eccleſiæ vocauit. Dauid, *peccatum meùm contra me: eſt ſemper*, inquit. Ideo & ad vltimum vſque ſpiritum defleamus & puniamus peccata noſtra, vt poſt imbrem lachrymarum ſerenum intueamur cælum.

CONCIO III.
Contritionis motiua.

1. *Aſſignatur propriam motiuo contritionis*, Quid feciſti, quis, quā grauiter, & quoties offendiſti.
2. *Vnde venis?*
3. *Vbi es?*
4. *Quomodo cecidiſti?*
5. *Quo vadis?*

Concio. Fabri pars III. de Sanctis.

THEMA.

Lachrymis cæpit rigare pedes eius. Lucæ 7.

SAnctus Gregorius Papa homil. 33. ita ſuam orditur ſuper hoc feſto concionem: *Cogitanti mihi de Mariæ magdalenæ pœnitentiâ, flere magis libet, quàm aliquid dicere.* Quamobrem Sancte Pontifex? *Cuius enim*, inquit, *vel ſaxum pectus illæ huius peccatricis lachrymæ, ad exemplum pœnitentiæ non emolliant?* His addo maximum fructū illarum lachrymarū, quibus Magdalena Chriſtum pauit, quaſi epulis lautiſſimis, & vnà ſibi ſalutem peperit. Ergo lachrymæ Magdalenæ pretioſum illud vnguentum fuerunt, in vaſculo cordis eius repoſitum, quo Chriſtum vnxit & ſibi deuinxit, ſalutē ſibi quæſiuit, & Eccleſiam totam odore eius reſperſit. Conemur ergo & nos vnguentum hoc conficere & in corde noſtro reponere, vnguentum contritionis, inquam, ad Chriſti gratiam impetrandam. Sed qui liquores, quæ aromata hoc vnguentum ingredi debent, Videbimus. A.

PRIMA Conſideratio: *Quid feciſti?* Hac voce voluit Deus mouere cor Caini ad pœnitentiam de admiſſo parricidio. Geneſ. cap. 4. non quaſi facinus exploraturus, quod ipſi ob oculos ponit: ſed criminis immanitatem ei monſtraturus. q.d. quomodo tam immane ſcelus cuius vltionem petit ipſe ſanguis tui fratris clamans ad me de terra, animo concipere & patrare auſus es? Hoc idem ſibi dicat Peccatrix anima: *Quod feciſti?* Primò, Quis ille, quem offendiſti? ille enim cuius tanta eſt maieſtas & potentia, vt omnium principium & Angelorū potentia reſpectu illius puluis ſit, quique omnem mundi potentiam tam facilè poteſt delere, quâ facilè qui noſtrum puluiſculum exufflare. Deinde ſummus Benefactor tuus, Creator, Redemptor, Sanctificator. Saul, referente Ionathâ obſequia Dauidis: *Ne pecces Rex in ſeruum tuum, quia non peccauit tibi, & opera eius bona ſunt tibi valde? & poſuit animam ſuam in manu ſua, &c. Vidiſti & lætatus es*; placatus iurauit, ſe ei vitam non erepturum. 1. Regum 19. Hoc & maiora longè tibi Chriſtus fecit, & tu eum offendere potuiſti? B. I. Quid feciſti 1.

Secundò, quis tu, qui offendiſti? quàm luteus, quàm vilis, quàm omni ex parte indigus & miſer? *Væ qui contradicit factori ſuo, teſta de Samiis terræ* inquit Iſaias cap. 45. 2.

Tertiò, quàm grauiter deliquiſti? Tantum enim malum admiſiſti: quod omnibus omniū Sanctorum meritis & precibus compenſari nequit. Sanguis fratrum tuorum vel animæ tuæ, imò & Sanguis Chriſti, quem conculcaſti, clamat ad Deum de terra. Tantum enim malum feciſti, vt pro eo mori Deus debuerit; cuius tamen mortem iterum calcaſti. 3.

Quartò. Quoties offendiſti & in eadem peccata, priùs dimiſſa, relapſus es? Certâſti enim quodammodo cum Deo vtrum ille tibi ſæpius condonare iniurias, an tu ei irrogare poſſes? Toties velut immundus canis ad 4.

ad vomitum rediiſti, vt minimè mirum foret, ſi is te euomeret & proiiceret in æternum à facie ſua.

Hæc vel his ſimilia cognouit ac cogitauit Magdalena: & hinc illæ eius lachrymæ, pœnitentia immoderata. *Conſiderauit namque*, ait Gregorius hom. 33 *quid fecit, & noluit moderari quid faceret.* Hinc retrò acceſſit & ad pedes Chriſti tantùm: Cogitabat enim quis eſſet ille, & quæ ipſa. Iam ſi cognouiſſes & tu peccator? Verùm de hoc queritur Iere. 8. Dominus: *Nullus eſt*, inquit, *qui agat pœnitentiam ſuper peccato ſuo, dicens, Quid feci?* Inde mirum non eſt, ſi nullæ oboriantur lachrymæ.

C. II. Vnde venis?

SECVNDA Conſiderat: *Vnde venis?* Hac voce Angelus Domini allocutus eſt Ancillam Saræ. Agar, fugitiuam & in ſolitudine errantem. Geneſ. 16. Non quòd neſciret vnde ea veniret, ſed vt confeſſionem peccati, quo dominam ſuam deſpexerat, ideoque ab eo fugerat, eliceret. q.d. Quomodo è tam bona & fœlici domo Abrahæ in hoc tam miſerum exilium deuéniſti? Agar fugitiua, animam peccatricem & in hac vitâ peregrinam (hoc enim ſonat Agar) denotat. Fugit hæc à Domina ſua Eccleſia triũphante cùm peccat, quia ab ea ſe elongat & deletur è libro vitæ ac ſanctorum ſocietate. O Anima vnde venis? E cælo fugiſti, à Chriſto & ſponſa eius eiecta es. Ab Ieruſalem deſcendiſti in Iericho. Nihil tibi ampliùs cum cæleſti & beatâ illâ familiâ: nullum tibi ius ad cælum. Filium illum prodigũ inde potiſſimùm afflictum fuiſſe nouimus, quòd è paterna domo ſemetipſum excluſiſſet: *Quanti mercenarii*, inquit, *in domo patris mei abundant panibus: Ego autem hîc fame pereo.* Luc. 15. Nõ tu magis doleas, qui à cæli patria extorris factus, non iã frueris iis ſolatiis, quibus abũdant ſerui Dei? Quã doluit Theodoſius Imperator a S. Ambroſ. excommunicatus, & die Natalis Domini à cœtu fidelium & templo excluſus? In terra proſtratus iacuit & lachrymas effudit, vt alibi vidimus Quid verò maius, ô peccator, excludi ab Eccleſiâ an à cœlo?

Adhæc à facie Dei fugis, quemadmodum dixit Agar: *A facie Sarai Dominæ meæ fugio.* Tu ô peccator à facie & gratiâ Dei tui fugiſti. An non dignum hoc omnibus lacrymis: perdiſſe Deum ſuum? Abſtulerant aliqui Michæ idola quædam domeſtica: quòd cùm is intellexiſſet, cucurrit poſt eos clamãs eiulanſque. Ad quem illi: *Quid tibi vis? Cur clamas?* Et Michas: *Deos meos, quos mihi feci, tuliſtis, & Sacerdotem & omnia quæ habeo; & dicitis: quid tibi vis?* Iudicum cap. 18. Si miſer ille tam vehementer doluit perditum idolum, quo ablato omnia ſua ſe perdidiſſe exiſtimabat: quomodo non doleat peccator, qui Deum verum perdidit? Miſeri nos & cæci, damna temporalia deflemus? Deum amiſiſſe non dolemus. Multo fletu proſequebatur illi ſecurim demerſam in flumen, *quarto Regum cap. ſexto.* Et ſimiliter Poëta Iuuenalis Satyrâ 13. canit:

Ploratur lachrymis amiſſa pecunia veris.

Adhæc, *ſi quem de tuis charis*, inquit Sanctus Cyprianus libro de lapſis: *mortalitatis exitu perdidiſſes, ingemiſceres dolenter & fleres: facie inculta, veſte mutatâ, neglecto capillo, vultu nubilo, ore deiecto indicia mœroris oſtẽderes Animam tuam miſeram perdidiſti, ſpiritualiter mortua ſuperuiuere hîc tibi & ipſa ambulans funus tuum portare cœpiſti: & non acriter plangis? non iugiter ingemiſcis?* Hæc Cyprian.

D. III. Vbi es?

TERTIA Conſideratio, *Vbi es?* Hac voce allocutus eſt Deus Adamum, poſt admiſſum peccatum, Geneſ. 3. *Non interrogatio eſt*, inquit S. Amb. lib. de Parad. c. 14 *ſed increpatio. Non in quo loco, quæro. ſed in quo ſtatu. Quò te produxerũt peccata tua vt fugias Deum tuum, quem ante quærebas? non in quo, ſed in quibus es? de quibus bonis de quâ beatitudine, de quâ gratiâ, in quam miſeriam incidiſti? Dereliquiſti vitam æternam & accumulatus es morti, conſepultus errori.* Vult ergo dicere: in alio te loco, ô Adam, reliqui: in alia te inuenio: gloriâ te veſtieram, nudum te inuenio: glorioſè coram me incedebas, nunc latebras inquiris; Vbi nunc prima illa tua mentis tranquillitas? Vbi animi ſecuritas? Vbi pax conſcientiæ? Vbi omnis illa tantorum bonorum poſſeſſio? In Iericho deſcendiſti, ô Adam, & in latrones incidiſti, qui te deſpoliauerunt & vulneribus confectum reliquerunt. Idem tibi ô peccator! dictum eſſe puta. Vide in quæ mala incideris peccando. Perdidiſti pacem cordis, pignus gloriæ, famam & exiſtimationem, taceo alia plurima. Vbi fuiſti & vbi nunc es? Quàm confunderetur filius, qui à patre ad aulam Principis miſſus, deprehenderetur ab eo in carcere vinctus propter crimina? Quàm erubuiſſet filius prodigus, ſi à patre inuentus fuiſſet, inter porcos accubans, lacer, famelicus, &c. Hoc tu iam loco es peccator. Non igitur doles? Sed inſpice in ſpeculo miſeriam tuam. Sit in hac ciuitate puella infimæ ſortis, formæ tamen eximiæ, cuius gratia adametur à Principe, eique deſponſetur. Si hæc poſt aliquot annos cadat in ægritudinem, ex quâ omnem omninò perdat formæ ſuæ decorem, ita vt Princeps eam odiſſe incipiat, imò à ſe ableget in exilium: quanta hæc calamitas foret? Porro ſi ea in exilio ſic conſtituta, ſumat ſpeculum videatque ſui vultûs nimiam deformitatem & recordetur prioris pulchritudinis priſtinique ſtatûs ac dignitatis, an non vberrimè flebit? Contigit hoc animæ tuæ peccator. Ea enim quando primò gratiâ veſtita fuit, pulcherrima & Deo deſponſata fuit. At verò per peccatum ſuper carbones denigrata eſt & propterea ab eius conſpectu, gratiâ & aulâ eiecta in exilium & carcerem damnandorum. Quid tu hic agas miſer ſi cogites hunc & priſtinum ſtatum tuum? Porrò ſi quis illi Puellæ diceret: En tibi vnguentum habe, quod priſtinam tuam pulchritudinem certo recuperabis & vnà dignitatem primam: quàm putas illa gauderet? Vnguentum hoc contritio eſt & lachrymæ. Hoc ergo, peccator, vnguento crebrò te perunge: ſic enim facilè conſeruabis pulchritudinem animæ tuæ.

Fetun-

Digitized by Google

Ferunt Elephantes domitos veſperè quotidie ſuam deplorare ſeruilem conditionem. Fac hoc & tu, quicunque in ſeruitutem incidiſti dæmonis: noli priùs ſomnum capere, quin defleueris culpas tuas.

Adhæc in poteſtate Dei es, à quo omni momento occidi & in gehennam mitti potes. An neſcis Saulem quando aduertit ſe in ſpelunca deprehenſum, fuiſſe in manu Dauidis, quem toties offenderat, adeóque ab eo facillimè necari potuiſſe, eleuatâ voce fleuiſſe? 1. Reg. 24. Tu peccator in eius manu es, quem toties læſiſti, non igitur compungeris?

E. IV. Quomodo cecidiſti?

QVARTA Conſideratio *Quomodo cecidiſti?* Sic alloquitur Luciferum Iſaias 14. *Quomodo cecidiſti de cœlo Lucifer, qui manè oriebaris? qui dicebas in corde tuo: In cœlũ conſcendam.* Vbi indicat, quã leui & vili pretio ſuam vendiderit gratiam, vnicâ ſcilicet inordinatâ cogitatione, quâ beatitudinem non debito modo appetiit, quod miratur Propheta, & notat Chriſtus Luc. 10, cùm monere volens diſcipulos, ne ambitioni locũ præberent, dixit: *Videbam Sathanam ſicut fulgur de cœlo cadentem* Fulgur ad momentum tantùm coruſcat & poſteà extinguitur: ita mundi gloria. Nihilominus ob vnicam cogitationis coruſcationem deiectus eſt in abyſſum Lucifer. Cogita iam peccator, an non & tu multoties leniſſimâ re inductus cecideris in peccatum? Forſan vna cogitatio moroſa; vel in eam conſenſus, forſan vnicum verbum contumeliæ, detractionis vel blaſphemiæ, forſan momentanea gloriola vel voluptas, aut lucrum vnius nummi præcipitauit te in barathrum peccati. Quomodo cecidiſti? Quàm turpiter deceptus es? *O inſenſati Galatæ*, inquit Apoſtolus ad Gal. 3. *quis vos faſcinauit non obedire veritati?* Quando vir alioquin prudens & honeſtus, nonnihil ab æquo abductus, ſtultum quid vel inhoneſtum egit, poſtea ſe colligens ſibimet iraſcitur & pudeſit in ſe ipſo, vti fit cùm quis magnas opes luſu abſumpſit, vel rem admodum pretioſam viliſſimo pretio vendidit. De faſcinatore quodam Michaele Sicidite ſcribit Nicetas l. 4. Annal. Cùm ex editiore palatij Conſtantinopol. loco Michaël Sicidites nauiculam vidiſſet, quâ ollæ & patinæ vehebantur, carmine magico effecit, vt Nauta exurgeret & vaſa non priùs ferire deſiſteret, quàm in puluerem redegiſſet. At paulò pòſt barbâ prehensâ lamentari, amotâque caligine ſe vt ira numinis agitatum deplorat. Rogatus cur merces ſuas ita tractâſſet? Cum dolore narrabat, ſe remis intentum, horribilem ſerpentem ſuper vaſa porrectum, oculis inconniuentibus in ſe conuerſum inſtar deuoraturi vidiſſe; qui priùs volutari non deſtiterit, quàm fictilia confracta eſſent, inde ſubitò ex oculis euanuiſſe. Hunc in modum Dæmon effaſcinat peccatores, vt ea quæ virtutes ſunt pro vitijs habeant & fugiant: contra verò vitia veluti pulchra amplectantur, & quæ abſurda & fœda ſunt, pulcherrima exiſtiment. Alij imaginantur, ſibi inimicum ſuum eſſe ſerpentem horridum, quem dum conſequuntur in ſeipſos ſæuiunt & animas ſuas necant. Iam verò ſi ea nubes, quæ oculos cæcauit, recedat, quid ſupereſt, niſi vt veſaniam ſuam miſeri deplorent? Eiuſmodi dementiâ agebatur Eſau, cùm pro rufa pulte vendidit primogenita ſua. Geneſ. 25. Sed cùm poſteà vidit propterea ſibi ſurreptam eſſe Patris benedictionem cæteraque bona primogenituræ annexa, conſternatus *irrugiit clamore magno.* Gen. 27. quia videlicet tantum bonum pro tam vili & modico eſculento vendidiſſet. Nihil aliud agit peccator, cùm animam ſuam, tanto redemptam pretio pro vili & turpi voluptate vendit. Non igitur irrugiet? Non deplorabit ſuam inſaniam? Lyſimachus Rex, cùm exercitum ob ſitim hoſti tradidiſſet, poſtquam captiuus aquam accepit & bibit: *Proh*, inquit, *Deûm fidem: quam exiguæ voluptatis gratiâ quantum regnum perdidi, méque ex Rege ſeruum effeci!* Dic tu hoc peccator & iraſcere tibi ipſi.

F. V. Quò vadis

QVINTA. Conſideratio: *Quò vadis?* Dixit hoc Angelus Domini ad Agar, ancillam Saræ, fugientem à facie Dominæ ſuæ & in ſolitudine oberrantem q.d. Tu hac ratione fies præda ferarum & errando magis errabis: quin igitur reuerteris & humiliaris ſub manu Dominæ tuæ? Simili modo peccator ad interitum ſuum tendit vt fiat præda Dæmonum. Ipſe enim eſt filius viduæ mortuus, qui iam effertur ad ſepulchrum inferni. Quot dies in peccato viuit, tot ad ipſum paſſus facit. Ac niſi Chriſtus ei obuiet & ſuâ miſeratione tangens mortuum ſiſtat, ac per gratiam reſuſcitet: ſepelietur in inferno. Quare reuertere ô anima ad Dominum tuum! An non audis vocẽ Domini tui poſt tergũ monentis Cant. 6. *Reuertere, reuertere Sunamitis, reuertere, reuertere?* Quid ſibi vult tã ſerius & repetitus clamor, niſi quia vidẽs Dominus ad interitũ te pergere, inde te vult reuocare? Vnicus tibi gradus ad infernum ſupereſt, mors corporis: vt iure dicere poſſis, quod de ſe dixit Dauid 1. Reg. 20. *Viuit Dominus, quia vno tantùm (vt ita dicam) gradu ego morſq; diuidimur.* Vult dicere, ſe verſari in præſentiſſimo mortis periculo, ſe enim à Rege Saule vndique ad necem quæri, omnia eſſe plena inſidiis, ac vix poſſibile eſſe ſibi vt euadat. Tu in regno Diaboli nullibi non exiſtens an non maiori in periculo es? Tribus aut quatuor digitis abſunt à morte, qui nauigant; fractâ enim vnâ tabulâ ruunt in profundum: & tu, ſi frangatur maceria corporis tui, rues in gehennam. Fortaſsè igitur cras, fortaſsè hac horâ incipies habitare in inferno. Reuertere igitur, reuertere, dum reuerti potes.

Et quomodo reuerti poſſumus? Si cum Magdalena ad Chriſtum redeamus & pretioſum illud vnguentum, contritionem afferamus. Nullibi ferè cernitur Magdalena ſeu in picturis ſeu in Euangelio ſine pyxide vnguentaria. Sit nobis quoque pyxis iſta ſemper vbique adhærens.

ctus Raymundus Spiritu ſaucto, intueri ſibi viſus eſt peccatorum ſuorum multitudinem & magnitudinem tam perſpicuè vt continuò ex amariſſima contritione tantã vim lachrymarum effuderit & in ſingultus ac rugitus tales proruperit, vt periculum fuerit, ne pectus & cor eius rumperetur. Tum Virgo: *Hæc*, inquit, *eſt bulla indulgentiæ, quam tibi Dominus miſit, eſto igitur gratus gratiæ Dei.* Vnde ille mirũ in modũ lætus, cũ Dauide dicere potuit: *Auditui meo dabis gaudium & lætitiã, &c.* Scribit hoc ipſe Raymundus in vita S. Catharinæ. Fœlix qui hanc bullam in hac vita obtinet. Conſonat huic, quod quidã Abbas dixit, in vitis PP. *Filij Iſrael poſt 40. annos intrauerunt in terrã promiſſionis. Lachrymæ ſunt terra promiſſionis, ad quas ſi perueneris, iam non timebis bellum.*

D. III. Facilè impetrant. TERTIO, Efficaciſſimæ ſunt ad impetrandum quiduis à Deo. Patet in Magdalena, quæ nihil omninò petens, ſed lachrymas tantùm fundẽs, impetrauit remiſſionem, defenſionem, pacem, ſalutem. Ita Anna Samuelis Mater, poſt longam ſterilitatem, flens largiter coram Domino impetrauit prolem ſanctiſſimam. S. Monica S. Auguſtini Mater, pro conuerſione filij vbertim flens à quodam pio Epiſcopo audiuit: *Fieri nõ poteſt, vt filius iſtarũ lachrymarũ pereat.* l. 3. confeſſ. c. 1. S. Antonius, cùm Monachi eius penuriam aquæ paterẽtur in eremo, pro aqua rogauit Deum; *& ad primam rogantis lachrymam*, inquit, S. Athanaſ. in vita S. Antonij, *in orationis loco fons ebulliens erupit.* Ratio eſt, quia lachrymæ ſunt orationis quaſi condumentum, eamque Deo velut ſuauiſſimum efficiunt ferculum. Qui etiam orat cum lachrymis, teſtatur ſe ſeriò orare & adiutorium altiſſimi toto corde implorare, quod ſummoperè placet Deo. Ideò Raphaël ad Tobiam ait: *Quando orabas cum lachrymis, ego obtuli orationem tuam Domino.* Tob. 12. & Eccli. 35. ait de lachrymis pupilli & viduæ: *A Maxilla aſcendunt vſque ad cœlum; & Dominus exauditor non delectabitur in illis* (vel vt alij codices legunt) *delectabitur in illis.* Vtrumque enim verum; Non delectatur in illis, quatenus earum cauſa eſt crudelitas opprimentis: ſed in eis delectatur, quatenus ſunt orationis condimentum. Vnde S. Bernard. non immeritò lachrymas vocat ſanguinem animæ. Et Hieronymus in Iſai. ait: *Ora io Deũ lenit, ſed lachryma cogit; hæc vngit, illa pungit.* Et Ambroſ. ſermon. 15. *Vim*, inquit, *facimus Deo, non compellendo, ſed flendo.* Ælianus lib. 14. var. hiſt. ſcribit de Principe quodã, nomine Triſons, qui cùm eſſet in ſubditos crudelis, & ideò ſibi ab illis timeret, interdixit ciuibus omne colloquium. Quo facto ipſi per nutus confabulabantur, quod ipſe ſimiliter prohibuit. Itaque ciues in foro conſedentes, lachrymas vnà ciere conſueuerunt. Hoc ſibi in maiorẽ fore perniciem metuens Rex ſtipatâ manu in forum deſcendit, etiam lachrymas prohibiturus. Sed diuictus ipſe & iugulatus eſt à lachrymantibus. Nimirum lachrymæ oppreſſorum à maxilla ad Deum aſcendunt, & vim quodammodo illi faciunt. Siue ergo aliquis homo, ſiue Diabolus nos opprimat, ſi per lachrymas Deo nos commendemus, adiutorem experiemur.

QVARTO, Delectant Chriſtum & omnes cœli ciues. Propterea Chriſtus Magdalenam lachrymantem, nequaquam, vt Phariſæus faciendum putabat, à ſe repellebat, ſed libenter tolerabat, imo & præconio extollebat, dicens: *autem lachrymis rigauit pedes meos.* Hoc ipſum magnâ fiducia loquens Dauid ad Deum dixit Pſalm. 38. *Lachrymas meas ne ſileas.* (ſic enim coniunctim legunt Hebr. & Græcus textus.) Ratio, quia lachrymæ ſunt gratiſſimum Deo ſacrificium martyrio ſimile, vt dixit Chryſoſt. homil. 2. in Pſalm. 30. Sicut enim Martyr fundit pro Chriſto ſanguinem, ſic pœnitens fundit lachrymas, quæ ſunt ſanguis animæ, vt diximus ex Bernard. Item, ſicut Martyr ſcinditur & laceratur in corpore, ſic verus pœnitens ſcindit ipſe cor ſuum & conterit iuxta præceptum Domini Ioël. 2. *Scindite corda veſtra.* Tertiò ſicut Martyr offert Domino ſacrificium gratiſſimum mortis ſuæ in teſtimonium fidei, ſic & verus pœnitens offere ſacrificium acceptabile Domino ſpiritûs contribulati, in teſtimonium odij erga peccatum & charitatis erga Deum. Lachrymæ enim reſtes amoris ſunt, ait S. Bernard. ſerm. 9. in cœna Domini. Denique ſicut Martyr ſine purgatorio rectà ad cœlum euolat: ſic & verus pœnitens, quando ex perfecta deteſtatione peccatorum fundit lachrymas copioſas ex ardenti amore, &c. Ita enim Magdalenæ ploranti dimiſſa ſunt culpa & pœna. E. IV. Delectant Chriſtum.

Similiter etiam Angelos & omnes cœli ciues lachrymæ lætificant. Etenim S. Bern. ſuper Cantica, vocat lachrymas, vinum & delitias Angelorum; quia videlicet ſuper peccatoris pœnitentiâ gaudium eſt in cœlo coram angelis Dei, qui vident excoli vineàm Chriſti, & laborem ſuum in excolendis vitibus ſibi creditis eſſe non fruſtraneum, ſed optimè locatum; cuius fructum ſeu vinum à vitibus expreſſum, id eſt, fructum pœnitentiæ iam deguſtant. Deſignatum eſt hoc eorum gaudium myſtice in conuiuio Abrahami, quod fecit in die ablactationis filij ſui Iſaac. Geneſ. 21. Mirum enim videtur, inſtituere conuiuium, quando dilectiſſimus filius ab vbere Matris abſtrahitur, ideóque flere vehementiùs cogitur. Sed nimirum ita res habet in ablactatione & fletu peccatoris cuius ploratus, feſtiuitas eſt cœli, quia vti in ablactatione filius creditur vitalis futurus & ſolidioribus cibis aſſueſcit: ſic lachrymans peccator creditur vitam æternam adepturus. Et omnes cœli ciues.

Sciendum tamen eſt, non qualcunque lachrymas vinum eſſe Angelorum, ſed eas tantummodo, quæ ex Dei amore ad deflectionem peccatorum, & cœleſtium bonorum deſiderio ex oculis exprimuntur. Sunt enim aliæ lachrymæ vanæ, inutilis, & inſipidæ, quibus Angeli boni nihil delectantur. Velut cùm *ploratur lachrymis amiſſa pecunia veris*; item cùm flagella ſua dolent homines, quare flagellantur, non dolent, vt inquit Auguſtinus in Pſalm. 36. & ſimilibus de cauſis: quales lachrymæ ma-

lotum potiùs Dæmonum, quam Angelorum vinum ſunt. Lachrymæ bonæ, aquæ de cœlo ſunt, quia diſpendia animæ deplorant. Lachrymæ malæ, aquæ de terra: quia diſpendia carnis deplorant. Vnde Angeli boni & mali litigant quodammodo pro lachrymis hominum, quo modo ſerui Iacob & Paſtores Geraræ pro puteis, dicentes: *Noſtra eſt aqua.* Geneſ. 26. Nemo itaque rem tam pretioſam dæmonibus attribuat.

E. V. Christum patronum obtinent. QVINTO, Patronum & defenſorem obtinent Chriſtum ipſum cùntra omnes inimicos, ſiquidem in hod. Euang. tacentis & plorantis Magdalenæ cauſam ſuſcepit & egit contra Phariſæum. O mitem Dei bonitatem! eùm ipſimet Domino falſa crimina impingerentur coram Iudicibus, pro ſe nihil reſpondit, nunc autem pro lachrymante reſpondet peccatrice. An non hîc videre eſt, quantùm deſideret ſaluare peccatores? Quomodo autem hîc cauſam egit Magdalenæ contra Phariſæum, ſic aget in iudicio omnium cauſas pœnitentium contra eorum inimicos. Et, *ſi Deus pro nobis, quis contra nos?* Rom. 8. Oſtendet enim ibi mundo, quantus fuerit valor, quantum pretium lachrymarum, quantumque boni vnâ lachrymulâ emi potuerit.

Ibi exprobrabit impœnitentibus miſericordiam eis oblatam & non acceptatam. Quid enim magnum ab iis petiit? ſcilicet iuſſit eos ad pedes ſuos humiliari, confiteri & plorare. Quid magnum, offerre lachrymam pro regno cælorum? Exprobrabit hæc ipſa etiam peccatrix Magdalena, quæ ſolis lachrymis tantam obtinuit gratiam: quòd eius exemplo nihil fuerint moti nec recurrerint ad Chriſtum, nec vnam lachrymam ſuderint. O quantum illi in gehenna arguent ſuam ſtultitiam quòd hîc paucis lachrymis expedire ſe diaboli laqueis potuiſſent & cœlo inſerere; impoſterum verò æternum ploraturi nihil proficient? Quàm ergo ſapiunt, qui hoc pretioſo vino animas ſuas paſcunt, vti fecit S. Bern. qui dicebat: *Firmum eſt mihi propoſitum nunquam ridendi, quoad vſque audiam ex ore Dei illa verba: Venite benedicti: Neque à fletu deſinam donec liber ſim ab illâ ſententiâ: Ite maledicti in ignem æternum.*

CONCIO V.

Damna fœdæ libidinis.

1. *Libido infert damna bonis fortunæ.*
2. *Corpori, cauſando in eo morbos abominabiles.*
3. *Nocet animo, quem priuat diuinâ gratiâ, fatuum reddit & dementat, &c.*

THEMA.

Hic ſi eſſet Propheta ſciret vtique quæ & qualis eſt Mulier, quæ tangit eum, quia peccatrix eſt: Luc. 7.

A. NON malè locutus fuiſſet Phariſæus, ſi Magdalena veniſſet ad Chriſtum, non vt Piatrix, ſed vt peccatrix; Si non retrò acceſſiſſet, ſi non ad pedes eius cecidiſſet, ſi eos lachrymis non rigaſſet, ſi non vnguento vnxiſſet, ſi non capillis terſiſſet. Si enim vt peccatrix veniſſet, ſi impudens menſæ aſſediſſet, ſi formam ſuam oſtentaſſet, ſi oſculum impudicum alteri infixiſſet, ſi vino ſe proluiſſet, ſi faciem ſuam depinxiſſet, ſi capillos expandiſſet & ornaſſet, tunc, inquam, rectè & prudenter locutus eſſet Phariſæus: *Hic ſi eſſet Propheta, &c.* Talem verò Chriſtus nequaquam admiſiſſet ſed vt feram aliquam immanem foribus excluſiſſet: & cum ipſo omnes id facere debuiſſent. Eiuſmodi enim immanis fera eſt libido, vt ſi rectè agnoſceretur, à nemine mortalium in domum admitteretur, ſed ocyùs pelleretur. Ea verò deſcribitur Dan. 7. in viſione Baltaſar; *Ecce beſtia alia ſimilis vrſo in parte ſtetit & tres ordines in ore eius & in dentibus eius. Et ſic dicebant ei: ſurge, comede carnes plurimas.* Quæ hæc beſtia ſine nomine, niſi libido? quam Apoſtolus nec nominari vult in nobis: Et Lucas in hoc Euang. nominare non eſt auſus: ſed dixit tantùm: *quia peccatrix eſt.* An non ipſa vrſo ſimilis quæ mel illicitæ voluptatis quærit, & propter eam ſæpe per foramina & feneſtras irrepit? An non ipſa comedit carnes plurimas, id eſt, plurimos carnales homines, vtriuſque ſexûs? An non ipſa dentium ordines tres habet, quæ triplicia hominis bona frangit & comminuit, animi, fortunæ, corporis? Hanc igitur vt cane peius & angue odiſſe & fugere diſcamus, in præſenti deſcribemus & dicemus, quanta damna inferat hominibus.

B. I. Nocet bonis Fortunæ. 1. PRIMO, Infert damna bonis fortunę: ac Primò opes perdit, quam ob cauſam Sapiens Prouerb. 9 ait: *Qui nutrit ſcortum perdet ſubſtantiam.* Vnde Terent. in Eun. Act. 1. ſcen. 1. vocat meretricem *fundi calamitatem*, id eſt, grandinem craſſiorem, quæ ſegetes vaſtat. *Nam quod nos capere oporteret, ait ſeruus, hæc intercipit.* Certè vix vnquam ſe attollit ſeges, quam calamitas illa oppreſſit. Ita & libido ac pellex abſumit ea, quę vxori, liberis, amicis, creditoribus debentur: nec facilè diteſcit, qui laſciuiæ vacat. Et hanc grandinem vult Rupertus deſignatam per illam Exod. 9. quæ igni miſta percuſſit cuncta quæ fuerunt in agris. cunctam herbam agri & omne lignum regionis. Et hęc percuſſit prodigum illum filium, ita vt tandem cum porcis ſiliquas cuperet comedere & non haberęt: quia ſcilicet *diſſipauit ſubſtantiam ſuam cum meretricibus.* Luc, 14.

Secundò adimit ſæpe regno & poſſeſſiones. Imprimis Dauid ob adulterium eiectus eſt è regno ſuo ad tempus. Eius filius Salomon ob meretricios amoris audijt à Deo: *Dirumpens ſcindam regnum tuum & dabo illud ſeruo tuo.* 3. Reg 11. Sic Romanorum Reges Tarquinij, eiecti & regno pulſi ſunt, propter compreſſam à Tarquinio Lucretiam. Sic propter adulterium Appi Claudij deſit etiam Romæ Decemuiratus. Sic regnum Aſſyriorum ſub Sardanapalo longè ſalaciſſimo tranſlatum ad Chaldæos; non enim poterant ſuſtinere Aſſyrij hirci huius libidines & ineptias quem nō pudebat inter meretriculas ſuas 2.

penſa

penſa ducere. Troiæ illi celeberrimæ exitium attulit libido ſeu raptus Helenæ. Priuatis etiam hominibus auſert plerumque dotem & honeſtum connubium, quod nanciſci potuiſſent niſi ſe hoc vitio conſpurcâſſent. Talibus contingit quod cereuiſiæ acidæ, quæ cum ludibrio traducitur, cuius menſura duobus vænit nummis, quæ priùs væniſſet duobus crucigeris: & ſæpe omninò effunditur. Atque ita rectè puniuntur eiuſmodi puellæ: leuiculæ, quemadmodum & iuuenes. Similiter & familiæ, quæ propterea nunquam creſcunt, quemadmodum & tribui Ruben. cui in benedictione dixit Iacob: *Effuſus es ſicut aqua: Non creſcas, quia aſcendiſti cubile patris tui*, id eſt, inceſtaſti Balam vxorem patris tui. Geneſ. cap 49. Vnde nec creuit, vt aliæ tribus, numero prolium & nepotum, nec etiã excellentiâ, opibus & gloriá: cùm contrà caſto Ioſepho, qui noluit aſcendere cubile Domini ſui dicat: *Do tibi partem vnam extra fratres tuos.* Gen. 48.

3. Tertiò, perdit propriam prolem, quæ etiam præclarum eſt Dei donum; perdit, inquam, quandoque re ipſâ, quatenus efficit, vt proles necetur in vtero vel poſtquam nata eſt, atque adeò ſalute etiã priuatur. Id quod & Vrſa interdum, teſte Oppiano facit, prolem ſcilicet necando vt congreſſum repetat. Ciuiliter verò ſemper, dum ſpurios generat liberos, qui & apud homines abiecti ſunt & plerumque deſeruntur malèque educátur. Hoc verò vtrumque damnum, an non maximum cenſeri debet? Quis enim niſi inſanus, pro honeſtis & legitimis; ſpurios ſibi deligat? Quis reſarciet damnum liberis, ſiue re ipſâ, ſiue ciuiliter necatis? An tu non doleres, & parentibus tuis vehementer indignareris, ſi ipſi illicito vel etiam damnato concubitu ſpurium te genuiſſent? Noui certè eiuſmodi liberos qui parentibus etiam mortuis propterea maledixerunt, totaque vitâ infenſi fuerunt. Nec dubium quin eiuſmodi parentes ſuos accuſaturi ſint coram Deo. Taceo quòd ſæpe eiuſmodi liberi in pœnam parentum, multis cum defectibus naſcantur: cuiuſmodi non paucos vidi & recenſere poſſem. Legimus in vita Sancti Staniſlai Boleſlaum Poloniæ Regẽ cuiuſdam pellicis amore dementatum diuinitus confuſum; quotquot enim ex concubinâ liberos ſuſcipiebat, ij omnes deformes, monſtroſi & dementes naſcebantur, totaque eorum poſteritas in meram ſtultitiam & améntiam degenerabat.

C. II. Corpori. 1. SECVNDÒ, Nocet etiam corpori. Et primò cauſat varios & abominables morbos, partim ex contagione, partim ex ipſâ intemperantiâ reſultantes. Affliguntur enim imprimis vires corporis frequenti vſu libidinis, vt eam ob cauſam olim latâ lege temperantes eſſe debuerint, qui certaturi in arenam deſcendebant, imò etiam depugnando in nullam egregiam forman oculos intendere, vt ſcribit Sanctus Baſilius ſermone *Ne rebus temporalibus affixi ſimus.* Adhæc intemperantes ſæpe morbos cõtagioſos cõtrahunt, quibus plane depilantur, adeóque ſœtent & todo deformantur corpore, vt ſeipſos horreant, vixque inueniant qui vel ſummo illecti pretio velint curandos ſuſcipere. Talibus prætereà dentes omnes vacillant aut cadunt: manus ad os admouere vix poſſunt. Quid plura? Quodlibet membrum tactum quadam velut Paralyſi ad munus ſuum ſit inidoneum. Carolus Primus Nauarræ Rex in iuuentute libidinoſiſſimus ita ſenſim natiuum exhauſit calorem, vt anno natus quinquaginta quatuor calefieri nullo modo poſſet. Vnde ſuaſu Medicorum panno aquâ viuâ tincto eſt inuolutus. Dum autem famulus, qui eum conſueuerat, filum ſecare volens vteretur accensâ candela ſtatim pannus vndique flammam concepit, quæ miſerum Regem conſecit, vtique in pœnam intemperantiæ. Chauaſſ. de prudentiâ, lib. 3. cap 4. Adhæc laſciuientibus immatura caluities & ſenectus obrepunt. Sanctum Chryſoſtomum audi in hom. Quòd nemo læditur niſi à ſe ipſo: *Qui in libidine vitam ducunt*, inquit, *reſoluta corpore & omni cerâ molliora circumferunt: atque agmine quodam infirmitatum repleta: quibuſque ad cumulum malorum Podagræ tremor & immatura ſenectus ſuccedit, & eſt eis vita ſemper cum Medicis & medicamentis.* Quis ergo niſi inſanus tanta detrimenta ſibi emat tam exiguâ voluptate?

Secundò, cauſat ſæpe homicidia, ſiquidem ob ſtuprum illatum Dinæ, Sichẽ à filiis Iacob interemptus, Gen. 34. Amnon à fratre Abſalõe, quod Sororem violaſſet. 2. Reg. 13. Valentinianus Imp. tentans vxorem Maximi Patritij Romani, ab eo interfectus eſt, qui & impetum inuaſit. vt ſcribit zonaras.

Denique, nihil eſſe, quod magis acceleret immaturam mortem præter Venerem, oſtendunt Medici, ita Hippolytus Guarinonius in lib. ſuo c. 62. 2.

Tertiò meretur peculiarem cruciatum apud Inferos: ſicut contrà Virgines peculiari gaudio fruuntur in cælis. Iſaiæ cap 56. & Apocalypſis cap. 14. Quia plus ibi perpetiuntur qui ampliùs in hac vitâ proluerunt ſe illicitis maioribuſque voluptatibus, iuxta diuinum illud decretum: *Quantum in delitiis fuit, tantum date illi tormentum & luctum.* Apocalyp. 18. Voluptates autẽ Venereæ fortiſſimæ omnium ſunt quoad ſenſum, & extra cõiugium illicitæ ſunt. Ergo fortiſſima eis debetur pœna ſenſus. Qualis verò ea pœna futura ſit prædicit Ioannes Apocalyſis cap. 21. *Pars illorum* (fornicatorum, &c.) *erit in ſtagno ardenti igne & ſulphure.* Quâ eâdem pœnâ puniti etiam in vitâ Sodomitæ: & meritò. *Qui enim ad peruerſa deſideria ex carnis fœtore arſerant*, inquit D: Gregorius lib. 4. Moral, cap. 10. *dignum fuit, vt ſimul igne & ſulphure perirent.* Fœtori ergo libidinis debetur ſulphur, ardori verò ignis. Hanc mercedem ipſi vnicâ & exiguiſſimâ voluptate promerentur, ad inſtar etiam Vrſi, qui in Norwegiâ, vt refert Geſnerus, cùm mellis gratiâ arbores cõſcendunt, ponderoſo malleo à Venatoribus ad foramen melle illitum diſpoſito, ita feriuntur 3.

colum, ducebat ſtamina cum ſuis. Vna erat Themiſtocli, quâ accipiente pharmacum ipſe quoque alioqui toto ſanus corpore accipiebat, & hac non contentus ſtultitiâ, limpidæ loco, ſanguine eiuſdem vtebatur ad abluendam faciem. Athenaricus Gothorum Rex, dum perceretur à Pynthiâ ipſe interim eius calceos purgabat. Illæ Herculis victrices manus, quæ tot monſtra ſubegerant, amaſiæ eius, cui nomen Omphala, colum & calathum ad laniſicium ridiculè miniſtrabat, Hinc bene Diogenes ſcorta dixit eſſe Regũ Reginas, apud Laertium lib. 6.

3. Tertiò, Voluntatem rapit quodammodò in ſeruitutẽm, vt peccato tenaciſſimè adhæreat, ab eoque ſe auelli ægerrimè patiatur: Vnde fit vt nihil ei ſapiat, præterquam carnis illicebræ: ſordeſcunt ei libri pii, conciones, oratio, Eccleſiæ frequentatio, confeſſio, communio, &c. infecto enim palato omnia iſta deſipiunt, Ratio, quia anima magis eſt vbi amat, quàm vbi animat. Hinc de Sichem dicitur Gen. 34 quòd *conglutinata* ſit anima eius cum Dina Quod enim ſemel coniunxit gluten; vix diſſolui poteſt & frangitur potiùs. Eodem pertinet, quod dixit Ieremias cap. 2 *Onager aſſuetus in ſolitudine, in deſiderio animæ ſuæ attraxit ventum amoris ſui, nullus auertet eum.* Dicitur enim Onagra, cùm ſemel naribus hauſit odorem maſculi, ita perditè eum inſequitur, vt nullis viribus detineri queat.

Talem igitur ait Ieremias eſſe laſciuum amorem hominum. Quin etiam ſi forè admonitionibus minis, & correctionibus infeſtetur, in correctorem ſæuit ad inſtar Vrſi, qui dum carnibus veſcitur, irruit in eum, qui auferre eas molitur. Sic & iſti faciunt, cuius exemplum patuit in Herode & Herodiade, qui caput abſtulêre Ioanni, qui ipſorum inceſtum redarguebat. Et in pellice Gosberthi Ducis Herbipolenſis, quæ eum fratris eius vxor eſſet, & ad inſtantiam ſancti Kiliani à Ducis thoro remoueretur, necem viro ſancto machinata eſt, & attulit per ſicarios. In Boleſlao Rege Poloniæ, qui ob libidinem caſtigatus à ſancto Staniſlao, necem ei intulit. Ecce igitur in quanto præcipitio ſint libidinoſi, & quàm citatis equis currant ad infernũm. Non quòd impoſſibile ſit eos retineri :(ipſæ enim meretrices, quarum noctes emebat Sanctus Vitalius, ne fornicarentur aliàs libidinoſiſſimæ, accepto ab eo pretio ſe continebant:) Sed quòd partim illecebræ huius vehementia; præſertim accedente impudentiâ & conſuetudine: partim diuinæ gratiæ deſtitutio (iuxta id Pſalmi 70. *Deus dereliquit eum, perſequimini & comprehendite eum, quia non eſt qui eripiat*) hominem in arctam redigant ſeruitutem, vnde perquam difficulter ſeſe extricare poteſt: O crudelem igitur beſtiam, quæ tam tenaciter infigit dentes!

4. Quarto, Famam denigrat & ludibrio exponit, imo etiam ipſimet luxurianti pudorem inijcit vt latebras quærat & mutuum conſpectũ naturali dictamine horreat: eò quòd luxuria opus ſit pecuinum, hominis mente indignum quam tamen indignitatem & ignominiam abſtergit vinculum matrimonii; quando ad prolẽ ſuſcipiendam ordinatur, ſicut & delicatis cibis veſci, ſolùm vt guſtus oblectetur, res eſt homine indigna & pecunia: ſecus. ſi propoſitam habeat honeſtam corporis ſuſtẽtationem. Quoniam igitur luxuria in ſe turpis & abominabilis eſt, hinc ſit pænè nihil adeò infamem reddat hominem, atque ipſa; quando patefit. Noui certè iuuenes celebris alioquin parentis filios, qui ob laſciuiam in tantam deuenere infamiam, vt tádem à Magiſtratu publicè confiſi. infami loco ad Numellas populo oſtentati & poſtmodum è Ciuitate exacti ſint; ſic nimirum meritò punit Deus laſciuos, qui quoniam latebras quæſierunt ad peccandum, meritò à Deo in lucem protrahuntur ad eorum infamiam, quam tantopere fugiebant. Ita enim adultero Dauidi dixit per Nathan: *Tu fecisti abſcondite: ego autem faciam verbum iſtud in conſpectu omnis Iſrael & in conſpectu ſolis.* 2. Regum 12. Pròh igitur in quantam malorum congeriem proiicit ſe obſcœnus? Quot Vrſi dentibus conſitetur? Quot perdit bona? In quot incidit mala? Et tamen heu? quamplurimas carnes deuorat hic Vrſus: imò certatim homines vtriuſque ſexûs & cuiuſcunque ætatis in os illius inuolant.

Quid verò de parentibus dicam, qui liberos ſuos vel à libidine non reuocant, vel etiam ad eam inſtigant? Id nimirum Dauidis: *Immolauerunt filios ſuos & filias ſuas Dæmoniis.* Quid verò Magiſtratus, qui hoc ſcelus non caſtigat?

Surgant igitur omnes impudici cũ Magdalenâ, quæ vt cognouit, quòd IESVS accubuiſſet, venit ad illum. Vt cognouit in quanta mala deueniſſet, & in quanto periculo verſaretur: ſurgens quæſiuit medicum, proſiliit ex Vrſi dentibus. Cognoſcant ergo illi quoque quibus in ſordibus iaceant, & quo in periculo verſentur, ſurgantque ocyus & veniant ad medicum. Sin minùs, veniet aliquando Chriſtus ad ipſos ſed in furore iræ ſuæ, Sic enim ait Soph. 1. *Viſitabo ſuper viros defixos in ſacibus ſuis.*

CONCIO VI.

Varij contemptores proximorum reprehendi erunt.

1. *Repræhenditur iuſtus ſpernens peccatorem.*
2. *Diues contemnens inopem.*
3. *Doctus qui ſpernit indoctum.*
4. *Nobilis ignobilem.*
5. *Eminentior inferiorem.*
6. *Pulcher deformem.*
7. *Fortis imbellem.*

THEMA.

Simon habeo tibi aliquid dicere. Lucæ 7

Videmus quidem paſſim exiſtere adhuc Iudæos: ſed quid eſt quod nulli reperiantur ampliùs Phariſæi? Neque enim memini Iudæum aliquem ſe iactaſſe pro Phariſæo, Ego quidem ſi liceret, cauſam eſſe di- A.

cerem

cerem: quòd Phariſæi non ampliùs inter Iudæos. ſed potiùs inter Chriſtianos ſint quærendi. Conſtat enim Phariſæos hóminum genus inflatum & arrogans fuiſſe, quòd alios omnes præ ſe contemnebat. Vnde & rectè Phariſæi, id eſt, ſeparati dicti. At nunc inter Iudæos nulli eiuſmodi ſeparati videntur reperiri, cùm pænè in omnibus pares, quodque amplius eſt, vnanimis videantur. Plurimi verò inter Chriſtianos. Paſſim enim pauperes contemnuntur à diuitibus, indocti ab eruditis, ignobiles à nobilibus, ſubditi ab iis, qui in dignitatibus poſiti &c. Quibus ego habeo dicere iuxta ſtylum & modum, quo vſus eſt in hodierno Euangelio Dominus, ſub velo enim parabolarum & fabularũ veritatem eis inſinuabimus.

B. I. Non contemnat Iuſtus peccatorem.

Primò, Spernit interdum Religioſus non Religioſum: & qui vitam auſteriorem ducit, eum, qui minùs auſteram; & qui iuſtus eſt, peccatorem. Sed habeo tibi aliquid dicere. *Homo quidam habebat duos filios & accedens ad primum, dixit: Fili vade hodie operari in vineam meam. Ille autem Reſpondens, ait: Nolo. Poſtea autem pœnitentiâ motus, abiit. Accedens autem ad alterum dixit ſimiliter. At ille reſpondens ait: Eo Domine, & non iuit. Quis ex duobus fecit voluntatem patris?* Hanc parabolam propoſuit Dominus Matthæi 21. Principibus Sacerdotum & Senioribus, qui cum promiſiſſent ſe ituros ad viniam colendam, minimè iuerunt: exaltans interim peccatores (quos illi contemnebant) qui facto & moribus Domino obediunt, etſi profeſſione vitæ diſſolutioris nihil tale ab eis videtur expectandum. Quid ergo reſponderunt Iudæi? *Dicunt ei: Primus. Dicit illis Ieſus: Amen dico vobis, quia publicani & meretrices præcedent vos in regno Dei.*

Ad hunc modum euenit quandoque vt religioſus qui Deo vouit ſingularem cultum, minus eum colit, quàm is qui non voluit. Item vt peccator tandem in ſe redeat, per humilitatem & pœnitentiam, eatque in vineam Dei, quo prius ire noluit; Iuſtus verò in fine extollatur, & non eat, quò promiſerat. Refert Guilielmus Lugdunenſis Epiſcopus exemplum de quodam Eremita, qui in agone petiit Euchariſtiam ſibi adferri à vicini monaſterii Abbate. Quæ cum ad ægrum geſtaretur comitante lumine & nolâ, Latro quidam auditâ nolâ ſecutus eſt à longè, vſque ad Eremitæ cellam, nec tamen omninò ingreſſus, quòd indignum ſe iudicaret, qui tam ſancti viri cellam intraret. Concepto autem ſerio dolore de peccatis ſuis, cogitabat intra ſe: O ſi tam bonæ vitæ eſſem, quàm eſt hic Eremita! Eremita vero Latronem agnoſcens, contempſit eum in animo ſuo dicens: Merito optare poſſis vt tam ſanctus, quàm ego; atque ita ſpiritum reddidit. Quo facto frater Abbatis comes, multum lachrymari cœpit. Redeuntibus illis ad cœnobium, ſecutus eſt & Latro, qui in via lapſus fregit ceruicẽ. Quod cum frater ille vidiſſet, riſit affatim, ita vt Abbas eum increparet. Ille vero ſe excuſans prodidit cauſam, dicens reuelata ſibi eſſe à Deo mirabilia eo

tempore. Eremitam ſcilicet ob ſuperbar
gitationem damnatum: Latronem ve
ſuam humilitatem & pœnitentiam ad c
euolaſſe.

Secundò, Spernit diues inopem.
Ariſtoteles 2 Rhetor. ait diuites eſſe ela
ſuperbos, iactatores & deſpectores pau
Sed tu quiſquis es eiuſmodi, habeo tib
quid dicere. Duæ vaccæ erant, vna ping
nitida, libera quoque à iugo, ſaltitans in p
altera macilenta & deformis, iugum in
ducens. Huic exprobare cœpit illa ma
pellem ſcabram miſeramque ſeruitutem
terim aduenit Lanio, pecudem ad mac
empturus, & cùm diſpliceret ei macil
pinguem alteram emit, ductamque ad m
lum illico mactauit & in ollas feruentes
nes eius miſit. Vacca verò macilenta e
labore, liberata eſt à iugo & ad paſcua
cta incolumis. Cuius tibi nunc conditi
lior videtur: vtique vaccæ maceræ. Et i
habet cum paupere. Hic enim in hoc ſ
macer & oneribus preſſus eſt. Diues e
pinguis & à legum iugo, opinione ſalten
liber, ſed veniet Lanio Tartareus, qui
quidem ad macellum rapiet, illum ver
linquere ſaluum cogetur. Vti patet Lu
in hiſtoria Epulonis & Lazari, quorur
hîc patiebatur & eſuriebat, ibi verò
num Abrahæ geſtatus eſt: ille hîc epula
ſed ibi in infernum ſepultus eſt. Eoque
dunt verba illa Amos 4. *Audite hoc vacc*
gues, quæ calumniam facitis egenis & confi
pauperes: quæ dicitis Dominis veſtris: Affe
bibemus. Iurauit Dom. Deus in Sãcto ſuo, qu
dies veniant ſuper vos, & leuabũt vos in cõtis &
quias veſtras in ollis ferventibus &c. Hinc n
tur pinguis exprobraſſe aliquando macil
quòd faciem haberet venientis ab inferno
reſpondit macer: Et tu faciem habes eun
infernum. Eiuſmodi vacca pinguis erat T
doricus Rex Romanor. Arianus, iniqui
interfector Ioannis Papæ & Symmachi
cij. Eum enim, tempore obitûs eius, S
rius quidam magnæ virtutis vir in Inſul
paritana degens, vidit inter Ioannem p
& Symmachum vinctus manibus dedu
ctari in Vulcani ollam. Cuius viſionis t
re obſeruato, compertum eſt Theodoricu
dem illo tempore è viuis exceſſiſſe. S. G
rius 4. Dial. c 30.

Tertiò, Spernit doctus Indoctum
habeo tibi aliquid dicere. Iactauit aliq
Vulpes in colloquio technas ſuas eaſqu
rias. Felis autem reſpondit vnicam ſi
artem, cui fideret, ſiquid eſſet diſcrimin
ter confabulandum, repentè canum a
rentium tumultus auditur. Ibi felis in
rem altiſſimam ſubſiliit, cùm Vulpes i
à canum agmine cincta capitur. Vtra c
tio melior tibi videtur? Felis æſtimo;
Pari modo præſtat ſcire pauca, ſed vti
& ad ſalutem neceſſaria, quàm multa i
Sapientiſſimus fuit Salomon, diſputans
lignis à Cedro, quæ eſt in Libano, vſq

H

Hyſſopum, quæ egreditur de pariete: interim tamen captus & illaqueatus eſt amore meretrîcum & innumeris peccatis, ita vt lapides ac ligna demum adoraret. Sapientes etiam Phariſæi & ſcribæ, interim tamen peccatis onuſti & Deo inuiſi erant. Rudis è contra Zachæus, qui quærens videre Ieſum quis eſſet, aſcendit Sycomorum ſeu ficum fatuam, quæ crucem repreſentat, Iudæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitiam: & ibi inuenit Deum ac ſalutem ſuam. Ita & Apoſt. 1. Cor. 2. *Non iudicaui me ſcire aliquid inter vos, niſi Ieſum Chriſtum & hunc Crucifixum.* Quantò feliciores ſunt omnibus mundi ſapientibus, qui Ieſum Crucifixum ſciunt & ad eum in omnibus diſcriminibus recurrunt? Quantò melius eſt ſcire euadere diſcrimina peccatorum & pœnarum ea conſequentium, quàm omnes mundi ſcientias? Vt non ij, qui plurimùm comedunt & exercentur, meliùs valent ijs, qui modicè: ita non qui plurima, ſed qui vtiliſſima legerint, docti cenſendi ſunt & ſtudioſi, inquit, Laërtius in Ariſtipo. Similiter non qui plurima, ſed qui ſaluberrima ſciunt, ſapientes dici debent. 1. Reg. 6. Vaccæ portantes arcam rectà & citò venerunt ad terram Iſraël, quam Iſraëlitæ per 40. annos inuenire non poterant. Ita ſæpe certiùs inueniunt beatitudinem rudes, quàm literati. Vnde Auguſt. l. 8. Confeſſ. c. 8. ait: Surgunt indocti & cœlum rapiunt, & nos cum doctrinis noſtris ſine corde, ecce vbi volutamur in carne & ſanguine? Talis S. Seruulus Mendicus, qui teſte S. Gregorio cùm eſſet illiteratus, emit ſibi codices ſacros, & conſtituit, qui eos ſibi legerent; cùm multi habeant domi magnas bibliothecas, nec tamen eas curet, &c. Multi benè loquuntur de Deo, malè tamen ei ſeruiunt. Multi conſiderant & prædicunt Eclipſes, interim ad mortis ſuæ Eclipſin non attendunt. Multi callent Arithmeticam, qui ſua non numerunt peccata. Multi adminiſtrant alijs iuſtitiam, ſuam interim negligunt.

E. VI. Nobili: ignobilē.

QVARTO. Spernit nobilis ignobilem. Sed habeo tibi aliquid dicere. Equus phaleris ſellaque exornatus ingenti hinnitu per viam currebat. Currenti autem onuſtus aſellus forrè obſtabat. Equus irâ fremebundus: Quid, inquit, ignaue obſiſtis equio? Cede aut proculco te pedibus; Aſellus contra rudere non auſus, cedit tacitus. Equo autem prouolanti & curſum intendenti crepat inguen. Tum curſui & & oſtentui inutilis, ornamentis ſpoliatur, dein carrario venditur. Videt poſteà eum carro venientem aſellus & affatur! Heus bone vir quid iſtuc ornamenti eſt? Vbi aurata ſella & bullata cingula? Vbi frænum nitidū? Sic amice neceſſe fuit euenire ſuperbienti. Hoc ſibi dictum exiſtiment nobiles, qui plebeios ſpernunt, & vndique ſibi cedere de viâ volunt. Crepabunt enim aliquando per mortem, & tunc æqualis erit eorum conditio cum plebeis, ſpoliabuntur enim ſuis ornamentis & pari cum aliis moto ſepelientur. Vbi tunc indicia & ornamenta nobilitatis? Cæterùm longè minor nobilium & ignobilium, quam Equorum & Aſinorum eſt differentia. Non enim equi ab aſinis, vel aſini ab equis progignuntur: cùm tamen nobiles ab ignobilibus, ignobiles à nobilibus naſcantur, & neceſſe ſit tandem ad eoſdem deuenire parentes, vel ad promiſcuos. Id aliquando oſtendit Ioannes Teutonicus, eruditionis titulo quidem clarus, ſed nothus tamen, ad Halberſtadenſem Canonicatum, qui non niſi nobilibus concedi ſolebat, enectus, ideoque à collegis vtpote nobilibus contemptus. Collegas inuitauit ad conuiuium & lautiſſimè excepit: inter cæteras conuiuales feſtiuitates iniecit mentionem acroamatis magici & quæſiuit num ſuos ſinguli parentes aſpicere cuperent? Illi ardere ſtudio videndi. Tandem elicuit iſte malo carmine vmbras deformes equi ſtabularij, morionis, ruſtici perſonâ, quorum facies in paternas ædibus illi aliquando vidiſſe ſe fatebantur: ſuum quoque patrem exhibuit habitu canonici, pingui aqualiculo. Dimiſſis vmbris: Eia, inquit, dicite fide bonâ, eccuius patrem nobiliorem iudicatis? Collegæ metu perterriti & pudore ſuffuſi ſuam quiſque domum repetiere, nec vltrâ Ioannis vitium ſanguinis exprobrauere. Delrius l. 2. diſquiſit. q. 30. ſ. 2.

F. V. Eminentior inferiorem.

QVINTO. Spernit ſubditum is, qui in dignitatis gradu conſtitutus eſt, & quaſi ex turri infra conſpectum deſpicit, & pro minimo habet. Sed heus amice, habeo tibi aliquid dicere. Nux arbor penes viam conſtituta autumni tempore exprobrabat vicinis vepribus humilitatem, contorſionem & odium tangentium: ſuam verò prædicabat elegantiam, proceritatem, fæcunditatem, ob quam ſuſpiceretur & amaretur ab omnibus. Intereà adueniunt omnis generis homines & nuces maturas videntes, arborem baculis, perticis, lapidibus crudeliter impetunt, mactant; fructus, folia & ramos ei decutiunt. ibi tum ridere vepres, & de ſua tenuitate & humilitate gratulari ſibi. Nónne horum tu conditionem meliorem dices? pari modo, qui in dignitate poſiti ſunt; nuces iuxta viam ſunt, conſpicuæ quidem & proceræ; ſed prætereuntium obtrectationibus & cauillis obnoxiæ: ipſorum etiam dæmonum inſidiis magis expoſitæ: ſiquidem plerumque liberiùs & grauiùs delinquunt. Quæ cauſa eſt cur ſanctus Chryſoſt. ho. 34. in Epiſt. ad Hebr. ſcripſerit: *Miror ſi poteſt aliquis Rectorum ſaluari.* Certè in iudicio Dei longè melior erit conditio ſubditorum (cæteris paribus) quàm Præpoſitorum. Eiuſmodi arbor fuit Nabuchodonoſor in ſuperbiam elatus. Dan. 4. cui pictum eſt de cœlo: *Succidite arborem & præcidite ramos eius, excutite folia & diſpergite fructus eius &c.* Expulſus enim è regno, oberrabat in ſyluis inſtar beſtiæ & paſcebatur herbis. Verè dixit Euripides: *Cùm videris in ſublime quempiam elatum, ſplendidis gloriantem opibus ac genere ſuperciliòque ſupra ſortem ſuam faſtuoſum: illius celerem diuinitus expecta vindictam.* Et Herodotus lib. 1. *Vides eximia animalia vt fulminet Deus neque ſuis opinionibus vti ſinat: exigua verò facilè ſeri?*

G. V. Pulcher deformẽ

Sexto. Spernit deformem, is qui eleganti forma eſt; robuſtus imbecillem. Sed habeo tibi aliquid dicere. Arbores duæ in ſyluâ erant iuxta ſe poſitæ: quarum vna procera, recta, elegans: altera curua, humilis, aſpera & nodoſa Huic illudere cœpit illa & exprobrare deformitatem. Interim aduenit Architectus quæſiturus ligna cædula ad domum fabricandam: cui diſplicuit illa diſtorta, placuit procera, hancque mox cecidit, illam verò, intactam dimiſit. Vtrius tibi conditio melior cenſetur! Vtique deformis. Ad eundem modum, quiſquis es formoſus, elegans & robuſtus, exciſionis periculo vicinior es, quàm deformes & imbecilles; Siquidem à mundo magis adamaris, tibi ipſi nimiùm confidis & in ſuperbiam erigeris. Hinc facilè ſeduceris, & nimiùm tuis viribus confiſus, ſecurim mortis citiùs experieris. Quàm ſæpe contingit, vt qui formâ præſtant, cito & leui morbo ex hac vitâ abripiantur: alij contra defructuoſi diutiſſimè viuant? Et quid, ſi alij ſpeciem & elegantiam ſuam intus in animo geſtent, tu foris ſolummodo in corpore? Non æſtimatur vini bonitas a dolij nitore, ſed à vini efficaciâ. Quàm multis formæ præſtantia impulſio ad lapſum fuit? deformitas contra præſidium & munimen?

H. VII. Fortis imbellẽ, &c.

Septimò. Fortior & potentior impotentiorem. Sed habeo tibi aliquid dicere. Duo galli gallinacei ſemel acriter inter ſe rixabantur. Finito prælio, victus aufugiens ſe abſcondit: Victor autem conſcenſo muro & quaſſatis alis, quantò maximè potuit, canere triumphum cœpit; qui auditus & viſus ab aquila, raptus & exoſſatus eſt. Videns id alter victus, prodijt gratulabundus & ſecurus deinceps gregi ſuo dominabatur. Vtrius tibi conditio deterior videtur? Nònne galli victoris? At quàm multis hoc idem euenit? Deſpiciebat Dauidem Goliath, & iactabat ſe eius carnes daturum beſtijs & volucribus: Sed quod facere voluit paſſus eſt. 1. Reg. 17. Nicanor priùs vendidit Iudæos in campo, quàm viciſſet 2. Mach. 8. Poſtea ipſe victus eſt & lingua eius auibus data. Iſaac Monachus cùm Valenti Ariano & impijſſimo Imp. ad prælium egredienti prædiceret interitum; niſi Eccleſijs pacem redderet; Ille: *reuertar*, inquit, *& te interficiam*, Sed ſignis collatis ſuperatus eſt & ſaucius in caſam ruſticam delatus, ibique ab hoſtibus iniecto igne viuus eſt crematus Baron. Anno 378. Memor huius rei Carolus V. Imp. cùm Franciſ. Valeſius Franciæ Rex ab eo victus ad Ticinum, & captus ſcripſiſſet in pariete cubiculi ſui: *Hodie mihi, cras tibi*; legens id Carolus ſubſcripſit: *Homo ſum, humani à me nihil alienum puto*, Peucerus de diuinat. Rit. in axiom. Cuius exemplo vtinam omnes ſaperent, & memores fragilitatis humanæ non inſoleſcerent, adeoque à ſuperbis & ſeparatis Phariſæis longè ſe ſepararent &c.

CONCIO VII.

Non ſpernendi peccatores.

Primò, quia quem peccatorem exiſtimamus fortè non eſt talis.
2. *Quia forſitan cras non erit,*
3. *Quia fortè in ijs culpâ vacat, in quibus tu reus es.*
4. *Quia grauiores forſan tentationes & occaſiones peccandi habet.*
5. *Quia fortè melior reſurget quàm fuerit ante lapſum.*
6. *Quia peccator ſe humilians melior eſt quàm iuſtus in iuſtitiâ ſuâ confidens.*

THEMA.

Quæ & qualis eſt hæc mulier? quia peccatrix eſt, Luc. 7.

Qvod olim contigit Moyſi cum virgâ, quam gerebat in manu ſuâ, Exod. 4. hoc ferè contingit Phariſæo in hodierno Euangelio cum peccatrice, quam viderat in domo ſuâ. Iuſſus fuit Moyſes proijcere à ſe virgam, & verſa eſt in colubrum, ita vt horreret Moyſes & fugeret ab eo. At verò rurſum iuſſus apprehendere caudem colubri, poſtquã apprehendit, vidit eum rurſum verſum eſſe in virgam. Mira res, Auditores. Virgam à ſe proiectam & de procul aſpectam deprehendit eſſe ſerpentem: eamdem verò in manus acceptam & propriùs luſtraram deprehendit eſſe virgam. Ita ad vnguem Phariſæus in hodierno Euangelio aſpexit primò Magdalenam quaſi à ſe proiectam & procul ſitam iuxta priorem eius vitam, & deprehendit eam eſſe Colubrum & peccatricem, vnde eam horrere & fugere videtur, dum ait: *Hic ſi eſſet Propheta, ſciret vtique quæ & qualis eſt hæc mulier: quia pecatrix eſt.* Verùm iubet Dominus Phariſæum apprehendere caudem huius colubri, eumque in manus ſumere & propiùs aſpicere, dum monet, vt non tam ad præteritæ vitæ diſſolutionem, quàm ad eius finem, & præſentem attendat pœnitentiam: conſideret eius lachrymas, humilitatem, obſequia hîc & nunc ab eâ præſtita: deprehenſum iri mulierem hanc non iam eſſe colubrum abominandum, ſed virgam amplectandam & aſſeruandam ad magna & mira patranda. Quod vtique ad extremum deprehendit Phariſæus, quando penſiculatiùs conſiderauit Magdalenæ pœnitentiam vitæque mutationem. A.

Error hic Phariſæi communis eſt inter homines; nihil audias frequentiùs, quàm deſpici peccatores & colubros reputari, per domos & vrbes traduci, carnifici deuoueri, patibulo & inferno dignos iudicari, quia, nimirum de procul ſolùm aſpiciuntur. In manus aſſumendi & propriùs conſiderandi ſunt: quo facto deprehendemus eos non tam colubros eſſe, noxios & abominabiles: quàm virgas ad multa bona efficienda vtiles. Itaque Auditores, apprehendamus mente & cogitatione noſtrâ peccatores; videamus an

ſint

an ſint Colubri ſpernendi & fugiendi?

B. I. *Fore non eſtãplius peccator.*

Sᴘᴇʀɴᴇɴᴅᴠs non eſt peccator 1. Quia fortè, quem talem exiſtimamus, non eſt ampliùs peccator. *Homo enim videt ea, quæ patent: Dominus autem intuetur cor;* ait ipſemet 1. Reg. 16. Et ſi ſuum vnuſquiſque cor non ſatis perſpectum habet, quomodo perſpiciet alienum? Certè Phariſæus in Magdalenâ deceptus eſt, tametſi ea aliquin publica infamia inſignis erat. Dicebat ille: *Quia peccatrix eſt:* quæ tamen tunc iam pœnitens & bona erat. Vnde Euangeliſta aliter de eâ locutus eſt: *Ecce mulier*, inquit: *quæ erat in ciuitate peccatrix.* Hunc in modum S. Ioannes Eleemoſinarus Epiſcopus ad quoſdam ſuos, qui raptorem virginis mortè dignum iudicabant: *Et quî ſcitis*, inquit, *ſi ille iam peccare non deſiſtit, cùm vos fortaſſe non ceſſetis?* apud Marulum l. 5. c. 12. Non abſque causâ præcepit Deus Leuit. 13. ne Sacerdos ilicò in leproſos ferret iudicium lepræ, eoſque à mundorum cœtu ſepararet; ſed iuſſit priùs eum, qui leproſus putabatur, includi ſeptem diebus: & ſi poſtmodum lepra ſe needum maniſeſtè proderet; denuo includi totidem diebus, ac tum de eo iudicium ferri Ne videlicet alicui iniuria fieret, ſi qui mundus eſſet, leproſus damnaretur. Non minor adhibenda cura eſt in leprâ animæ diſcernendâ. Hoc imprimis Sacerdotum eſt, non aliorum. Deinde qui in animâ leproſus reputatùr forſitan per pœnitentiam à Deo iam mundatus eſt. Suſpendendum ergo de illo iudicium, nec abominandus eſt, dum eius lepra dubia vel occulta eſt. At quis ille diuinator eſt, qui edicere nouit, quæ in alterius corde ſunt? Diogenes apud Laërt. lib. 6. cuidam de rebus cœleſtibus multa iactanter enarranti, dixit: *Quàm nuper tu de cœlo veniſti?* Idem dicere poſſem ei, qui ſententiam fert & pronunciat in eos, quorum actus, & affectus præſertim, minimè intuetur: quàm nuper tu de illorum corde veniſti? Num lepram illam peccati, quæ in corde latet, oculis vſurpaſti? Et quid ſi ea tunc à Deo iam ſublata & curata eſſet?

C. II. *F[illegible] cras non erit*

Sᴇᴄᴠɴᴅò. Quia qui hodie peccator eſt, forte cras non erit ampliùs: breuî enim conuerti poteſt: cùm tu contra cadere & perire queas. Scimus ex parabolâ Domini, filium, qui iuſſus à patre pergere in vineam ad operandum primò renuit, poſteà vero dicti pœnitens iuit, prælatum eſſe alteri filio, qui ſpopondit ite, & non iuit. Matth. 21. Prior ille filius pœnitentis typus eſt, qui heri Deo reſtitit, hodie immutatus obſecundauit: & qui hodie in peccatis iacet cras forſitan ſe eriget & in gratiâ ſtabit. *Potens eſt enim Deus ſtatuere illum*, inquit Apoſtolus ad Rom. 14. Quid baculo ſtupidus & ad ſapientiam capeſſendam ineptius? Audimus enim Oſeam dicentem: *Populus meus in ligno ſuo interrogauit & baculus eius annuntiauit ei.* q. d. ſtultiſſimè egit idola interrogando lignea; quid enim baculus aut lignum reſpondere vel docere queat? Et tamen ſcimus baculum Moyſis Dei virtute in ſerpentem qui prudentiæ typus eſt, conuerſum eſſe. Exod. 4. Quâ re indicatum eſt, poſſe Dei gratiâ ſtupidiſſimum & pertinaciſſimum etiam peccatorē ita immutari, vt ſanam mentem induat & reſipiſeat. Inter plurima huius rei exempla luculentum illud eſt Natalij olim Confeſſoris, qui poſtea pecuniæ corruptione factus Theodotianorum Hæreticorum Epiſcopus, tandem grauiſſimis flagris à SS. Angelis nocte quadam ſibi inflictis, ſui compos redditus, cilicio indutus ac cineribus aſperſus, ad Zephyrini papæ pedes ſe abijciens, patrati ſceleris exomologeſin fecit; vt ſcribit Euſebius 5. hiſt. 27. apud Baron. Anno 207. Plurium Patrum ſententia eſt, & ſi D. Hieronimo in Matth. 28. credimus, probabilior (Ambroſij, Hieronymi Euthimij, Theophylacti) vtrunque latronem primò Chriſto in cruce inſultaſſe, (vt videntur indicare Matthæus & Marchus) alterum tamen repentè conuerſum reſipuiſſe & Chriſtum Dei filium agnouiſſe atque inuocaſſe. Ex quo patet neminem peccatorum, quantumuis deſperatorum & exitio propinquorum contēptui habendum; vti docet Climachus gradu 10. ſcalæ dicens: *Etiamſi in ipſo animæ à corpore digreſſu quempiam peccare videris, nec tunc quidem illum damnare audeas: incertum eſt enim hominibus iudicium Dei.*

D. III. *Culpa vacatin multus, in quibus tu reus.*

Tᴇʀᴛɪò. Quia forſitan peccator in vno tantùm delinquit, in aliis verò culpâ vacat, in quibus tu reus es. Nemo ita æger eſt, vt non in aliquâ corporis parte ſanus ſit: & viciſſim vix reperias aliquem ita vſquequaque vegetum, vt nihil prorſus debilitatis aut defectus in aliquo membro habeat. Idem videre eſt in hominum moribus. Ruben libidine peior erat fratribus, quia inceſtauit Balam vxorem Patris ſui: delectione tamen & miſericordiâ melior, quia nitebatur Ioſephum liberare de manu ſratrum ac ſeruare; quo nomine laudatur à ſcripturâ Gen. 37. Nemo exſcindit arborem, quæ vnum vel alterum ramum aridum habet; imò quę vnicum tantùm viridem & frugiferum habet. Ideò vetuit Deus arbores exſcindi, de quibus homo veſci poteſt. Deut. 20. Atqui tales ſunt peccatores, qui licet non ex toto, ex parte tamen vtiles & frugiferi ſunt, non ſibi, ſaltem alijs. Quod ſymbolicè ibi præcepit Deus, idem paulò pòſt expreſsè mandauit, cùm Deutero. vigeſimo tertio dixit. *Non abominaberis Idumeum, quia frater tuus eſt: nec Ægyptium, quia aduena fuiſti in terrâ eius.* Idumæi prognati ſunt ex Eſau, qui erat frater Iacob, à quo Iſraëlitæ. Ægyptus verò erat aſylum & quaſi Orphanotrophium Hebræorum, qui quoties domi afflictabantur bello aut fame, refugium in Ægypto quærebant. Ergo Ægyptij cætera mali & Idolatræ, hoſpites tamen & protectores Hebræorum erant: Idumæi verò fratres eorum. Idem de peccatoribus vnus quique noſtrûm cogitet.

Fratres noſtri ſunt eâdem quâ nos, carnis fragilitate præditi: & quomodo illi ceciderunt

runt, ita cadere & nos poſſumus. Deinde in aliquo boni, vtiles & laude digni ſunt. &c.

F. VI. Grauiores fortè tentationes & occaſiones habet peccandi.

QVARTÒ. Quia forſitan peccator, quem contemnis, grauiores tentationes & peccandi occaſiones, vel minora gratiæ auxilia ad ſe ſeruandum habuit. Scimus quid euenerit Vriæ, ſtrenuo alioquin militi, quando iuſſu Regis Dauidis politus eſt ex aduerſo belli, vbi fortiſſimum erat prælium, & à ſuis derelictus. Tametſi enim is, vt ſcribit Ioſephus lib. 7. Antiq. cap. 7. ſtrenuè pugnauit nec paucos hoſtes interemit, tandem tamen circumuentus ab hoſtium multitudine, à ſociis verò deſertus, interemptus eſt. 2. Reg. 11. Idem plerumque (quod ſanâ mente credere poſſumus) contigit ijs, qui in grauia ſcelera prolapſi ſunt. Conſtituti enim fuêre in grauibus tentationibus, vbi fortiſſimum erat prælium & cadere facillimum: derelicti fuêre à ſpeciali & forti gratiæ auxilio: hoſtibus fortiſſimis obiecti fuêre; & quid mirum ſi vulnerati, ſi læſi & collapſi ſunt? Quid ſi tot tantaque auxilia gratiæ habuiſſent, quanta tu vel alius nunquam lapſus, forſitan & ipſi ſtarent. Hanc ob cauſam ſanctus Franciſcus vocare ſe conſuerat peccatorum omnium maximum, etiam furum & latronum; cumque ob id argueretur à ſuorum aliquo, quaſi id minimè verum eſſet, reſpondit tantam ſibi à Deo collatam eſſe gratiam, vt, ſi ea furibus & latronibus data eſſet, meliores Franciſco forent. Equidem hoc ipſe pro ſuâ humilitate, quod noſtrûm quilibet multò veriùs dicere poteſt, & exclamare cum Ieremiâ Thren. *Miſericordiæ Domini, quia non ſumus conſumpti.* Commiſeratione ergo potiùs quàm inſultatione vel contemptu proſequendus eſt peccator, non ſecus ac iumentum, quod graui onere preſſum medijs in tenebris ab irato Agaſone clamoribus & verberibus impellitur ad præcipitium. Onerant enim grauátque peccatorem habitus vitiorum contracti ipſaque concupiſcentia: adhæc in tenebris ambulat obſcurato intellectu per affectus inordinatos, amoris, timoris, iræ, vindictæ, per ebrietatem, aliaſque diſpoſitiones prauas: denique impellitur quadammodo in peccatum à dæmone, mundo, carne, ſuggeſtionibus, conſilijs prauis, illecebris, minis, plagis, &c. Quis huiuſmodi iumento in præceps acto non commiſereatur?

F. V. Fortè melior reſurget.

QVINTÒ. Quia forſitan peccator fortior & melior reſurget, quàm fuerit ante lapſum: & ita errorem corriget pœnitentiæ & pietatis operibus, vt multos ſuperaturus ſit, qui nũquam occiderunt. Eò enim tendit hodierni Euãgelii parabola, quæ oſtendit peccata, ſi peccatori condonentur, occaſionem & incitamentum eſſe amoris in DEVM: & quò plura condonantur, eò magis excitare hominem ad diligendum Deum, eique ſtrenuè ſeruiendum, à quo tantum accepit beneficium. Patet id imprimis in hac ipsâ, quam parabola petit, peccatrice, quæ cùm ream & quidem grauem ſe agnoſceret, longè plura & maiora charitatis, humilitatis & pietatis obſequia CHRISTO exhibuit, quàm Phariſæus. Hic enim, quia iuſtum ſe reputabat, multum ſibi facturus videbatur, ſi CHRISTVM inuitaret ad menſam: at peccatrix illa tam exiguo obſequio minimè cõtenta fuit: lacrymas, capillos, vnguentum, pedum oſcula parauit & pro conuiuio ei appoſuit, quia debitricem ſe agnouit. Multum itaque debuit; ſed cum fœnore ſoluit: Phariſæus parum debuit, ſed ſoluit abſque fœnore. Idipſum in Petro & Paulo alijſque lapſis patet, qui poſt agnitum peccatum fortiores ſurrexere & veluti crus fractum, adhibitâ medelâ fortius coaluere. Huiuſmodi crus fractum erat Oneſimus ille, Phryx, Phylemonis diuitis Coloſſenſium ciuis mancipium, procuius reconciliatione ſcribit ſanctus Paulus Epiſtolam ad Philemonem. Fugerat Oneſimus, compilatis quibuſdam heri ſui rebus (vt ex illâ Epiſtolâ colligit ſanctus Hieronymus, Theodoretus, Theophylactus) Romam, ibique in Paulum incidit, qui eum ad CHRISTVM conuertit, inſtituit & baptizauit, adeoque ex fure & inutili mancipio tam bonum & vtilem fecit, vt cum in ſuis vinculis habuerit miniſtrum tam fidelem ac ſedulum, vt à Philemone, cui velut ſeruum ſuum remiſerat, ſibi remitti cum optaret. Hic ergo facti pœnitens, in gratiam cum hero ſuo Philemone redijt, factusque eſt vir & ductor egregius, atque poſt Timotheum ſecundus Epheſi Epiſcopus creatus, valdè commendatus ac laudatus a S. Ignatio in Epiſt. ad Epheſios, denique Romæ ſub Traiano martyrio laureatus.

Vnde huic vili mancipio tanta prouenit ſanctitas & gloria? Profectò ex eius furto primùm, velut occaſione perfectæ conuerſionis. Nam, vt in eam Pauli Epiſtolam ſcribit ſanctus Hieronymus. *Si Dominum non fugiſſet, nunquam veniſſet Romam, vbi erat Paulus vinctus in carcere. Si Paulum in vinculis non vidiſſet, non recepiſſet fidem in* CRISTVM. *Si* CHRISTI *non habuiſſet fidem, nunquam Pauli effectus filius in opus Euangelij mitteretur. Ex quo paulatim & per gradus ſuos reciprocante ſententiâ, ideò miniſter Euangelij eſt factus Oneſimus, quia fugit à Domino.* Sic Hieronimus.

Hunc ergo ſanctus Paulus, velut viſcera ſua Philemoni commendat, rogat eum ſuſcipi, non iam vt furem, ſed vt fratrem ab hero, à quo profugerat. Quis ergo peccatorem impoſterum contemnat? Sed adamus mancipio Ducem, itidem peccatorem. Anno 147. Godefredus Lotharingiæ Dux ob ſublatum ſibi ab Imperatore Ducatum deſperatione rebellans, Virduni incendium exiſtauit, in eo cùm Dei Genitricis templum ibidem exuſtum fuiſſet, ſpontaneæ pœnitentiæ ipſe poſteris dignum reliquit exemplum: dum (quod ait Lambertus apud Baronium anno dicto) publicè ſe verberari fecit, & capillos ſuos vt tonderentur multâ pecuniâ redemit ſumptuſque ad reædificandam Eccleſiam dedit, & in opere cæmentario per ſeipſum plerumque vilis mancipij miniſterio functus deſeruiuit. Quo facto longè maiorem etiam interrenis ſpatijs retributionem eſt conſecutus, dum paulò poſt ex coniugio Beatricis

Digitized by Google

tricis Tuſciæ & liguriæ Marchioniſſæ factus eſt Dominus maioris partis Italiæ. Ex occaſione igirur magni peccati factus eſt magnus pœnitens, & inde magnus Dux.

G. VI. Humilat ſe. Sexto. Quia peccator ſe humilians & peccata ſua agnoſcens melior eſt quàm iuſtus in iuſtitiâ ſuâ confidens, vel de meritis ſuis præſumens. Eò enim pertinet, quod Eccleſiâſtes cap. nono dixit: *Melior eſt canis viuus leone mortuo.* Hoc eſt, peccator bumilis, qui ſe canem mortuum in oculis ſuis reputat vti Dauid, interim Deo viuit: quàm iuſtus ſuperbus, qui ſibi Leo viuus videtur, apud Deum tamen mortuus eſt; vt exponit Beatus Drogo Epiſcopus Hoſtienſis tom. 2. Bibliothecæ SS. PP. ſerm. 1. Leo ſibi videbatur Phariſæus: Canem ſe reputabat Magdalena, ideò inſtar catelli arreplit Domini pedibus vt eos ore lingeret ſibique demulceret. At ille mortuus erat, quia ſeipſum non agnouit; viuebat verò iſta, quia ſe agnouit. Canis mortuus erat Saulus, cùm adhuc perſecutor, ſed vbi à Deo proſtratus, ſe humiliare Deumque orare cœpit, viuere Deo cœpit; Vnde Dominus ad Ananiam inquit: *Ecce enim orat.* Actorum 9. quaſi diceret, non eſt, quod iam fugias illum aut ſpernas, iam enim catelli inſtar ſe proſternit, iam ſupplices tendit manus, iam veniam petit. Canes peſſimi erant percuſſores ſancti Thomæ Cantuarienſis Epiſcopi, imò canibus peiores, vtpote à quibus canes quantumlibet famelici porrectum accipere panem, velut anathematis; quo innodati erant, veneno intinctum, accipere renuebant, vt ſcribit Conſentinus Epiſcopus, Rogerius Anglus aliique apud baronium, Anno milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſecundo.

Hi tamen cùm ſe Deo, hominibus & brutis inuiſos cernerent, ad pedes Rom. Pontificis Alexandri tertij ſupplices acciderunt & veniâ impetratâ, pœnitentiam ſibi iniunctam, quâ iubebantur adire terram ſanctam, perſoluerunt (vno eoque primario excepto, qui in itinere Conſentiæ morbo correptus diro, putreſcentibus carnibus & à neruis atque oſſibus diffluentibus, identidem, quem occiderat martyrem inuocans, miſerè periit) poſtque in mõte nigro, tanquam carcere pœnitentiæ clauſi iuſſu Pontificis, paulò pòſt diem clauſerunt extremum pœnitentes, & propterea honeſtè quoque ſepulti ſunt, nempe ante oſtium templi; vbi (inquit Rogerius) eiuſmodi appoſita fuit inſcriptio: Hic iacent miſeri, qui martyrizauerunt B. Thomam Archiepiſcopum Cãtuarienſem.

Tantos ergo peccatores, poſtquam ſeſe humiliarunt non abominata eſt Eccleſia, ſed in gratiam recepit & honeſtæ ſepulturæ tradidit: non abominatus eſt ipſe Deus, vti fas eſt credere: quid igitur nos homuncìones? tum adhuc ſpernemus & à nobis repellemus illos peccatores, qui culpas ſuas agnoſcunt, qui coram Deo ſe abiiciunt & veniam precantur?

Quid ſi canes iſti viui ſint, nos verò Leones mortui ſimus? Mortui Leones coruis obijciuntur & ab bomioum conſpectu longè amouentur; viui autem catelli edere ſolent de micis, quæ cadunt de menſâ Domini: ita ſupercilioſi Pharaſæi dæmonum cibus erunt: pœnitentes autem peccatores edent de micis illis, quæ cadunt de menſa Dei in cælis, quò nos perducat Deus.

CONCIO VIII.

Documenta & Myſteria.

Monet Auctor conuertandos oculos eſſe ad tres perſonas.

1. Ad Chriſtum, à quo diſcimus non facilè ad conuiuia diuitum itare, & ad ea ſolùm vbi ſpes eſt conuerſionis peccatoris. Item diſcunt Prælati redarguere vitia quorumcumque, & nõ eſſe difficiles ad recipiendos pœnitentes, &c.

2. Ad Magdalenam pœnitentiæ ſpeculum, quæ nobis imitanda proponitur.

3. Ad Phariſæum, quem in tribus delinquentem vitare monemur.

THEMA.

Vides hanc mulierem? Luc. 17.

TRes hominum ſtatus ſunt innocentium, pœnitentium, peccatorum; iique reperti fuêre in primis tribus totius humani generis viris, Adam, Cain, Abel. Adam pœnitentium, Cain peccatorum, Abbel innocentium aciem duxit. Idem triplex ſtatus reperitur in perſonis tribus hodierni Euangelij, Chriſto, Magdalenâ, Phariſæo. Chriſtus innocentiæ ſpeculum, Magdalena pœnitentium, Phariſæus peccatorum eſt. Ad hos igitur, Auditores, conuertamus oculos, & in hiſce ſpeculis contemplemur nos. A.

B. I. Ex Chriſto. Primo. Videmus Chriſtum: & quidem primò ad conuiuium iuiſſe, tum vt in eo conuerſioni mulieris occaſionem daret; tum ne anſam præberet hominbus dicendi, quòd cum publicanis & peccatoribus cibum ſumeret, Phariſæos autem contemneret: maximè, quia dixerunt eum eſſe voratorem & potatorem, amicum Publicanorum.

Sciendum tamen Dominum non niſi rogatum iuiſſe ad conuiuium, & quidem ſæpius & inſtanter rogatum (vt indicat verbum rogabat) vt doceret ad conuiuia diuitum non facilè itãdum; ſiquidem in iis ordinariè plus virtutis perditur, quàm aquiritur. Idcircò Chriſtus, vbi ſe parum profuturum ſciebat, non iuit ad conuiuia. Et propterea etiam ſanctus Ambroſius & huius exemplo S. Auguſtinus decretum ſibi habebant, conuiuia nun adire. Mirum ergo eſt, ſi quis ibi lucrari ſperet, vbi tanti ſancti perdere timuerunt.

Secundò. Videmus eundem Phariſæo inuitatori ſuo minimè ad placitum eſſe locutum, ſed quæ ad inſtructionem & correctionem, eius pertinebant, & reprehendiſſe eius vitia, in propriâ licet menſâ & domo; quare docet Principes, Rectores, Magiſtratus,

Tertiò. Affert alabaſtrum vnguenti pretioſi denotans cor eius humilitate, contritione, fide, ſpe & charitate plenum.

Quartò. Incipit lachrymis rigare pedes Domini, quo nimirum beata illa terra lachrymarū imbre rigata fructum remiſſionis afferret; docens gratiam ſemel perditam, non niſi per lachrymas recuperari poſſe, quod etiam indicauit Deus, dum primam legis tabulam ipſe prouidit & Moyſi tradidit, vbi verò Moyes eam confregit ipſemet ſibi aliā comparare & præcidere (Hebr. dolare) iuſſus eſt. Exod. trigeſimo quarto, quia ſcilicet prima gratia per baptiſmum gratis obtinetur, ſed amiſſa non niſi ſimul per lachrymas & dolabram pœnitentiæ reparatur. Deinde vt hoc calido lauacro abſtergeret ſordes ſcelerum ſuorum. Quintò. Capillis ſuis eoſdem tergere, tum quia iſtis, quemadmodum & oculis ac vnguento, ſæpius Deum offenderit, tum vt doceret pauperes, qui per pedes Domini ſignificantur ſuperfluis noſtris fouendos eſſe. Sextò. Oſculatur pedes Domini ob deuotionem & amorem erga Chriſtum: *Pedes iſti ſunt miſericordia & iudicium* (iuxta Pſalm. *Miſericordiam & iudicium cantabo tibi Domine*) *quorum alterum ſine altero oſculari vel temeraria ſecuritas eſt vel deſperatio fugienda*; inquit P. Damiani in Serm. de Magdalena. Denique eos vngit, volens hac vnctione Chriſtum delinire & poſtquam humano more pedes non caput, cui appropinquare non audebat, vngendo honorare. Denique bono odore publicæ & exactæ pœnitentiæ fœtorem prioris vitæ abolere.

Porrò his cæremoniis voluit Magdalena punire in ſe peccata ſua, vt fierent inſtrumenta pœnitentiæ, quæ priùs erant peccati. Prædictum ab Iſaia eſt capite 2. *Conflabunt gladios ſuos in vomeres & lanceas ſuas in falces.* Gladij & arma iniquitatis ſunt membra hominis flagitioſi, ad Roman. 6. His aliquando Magdalena Deum impugnauerat; nunc verò, quia manus dat, arma illa abiecit & conuertit in arma virtutis, & quaſi vomeres ac falces ad fructum gratiæ comparandum. Audiamus S. Gregor. homil. trigeſimâ tertiâ in Euangelia: *Liquet fratres*, inquit, *quòd illicitis actibus priùs mulier intenta ſibi vnguentum pro odore ſuæ carnis adhibuit. Quod ergo turpiter exhibuerat, hoc iam Deo laudabiliter offerebat. Oculis terrena concupierat, ſed hoc iam per pœnitentiam conterens flebat. Capillos ad compoſitionem vultus exhibuerat, ſed iam capillis lachrymas tergebat. Ore ſuperba dixerat, ſed pedes Domini oſculans hoc in redemptoris ſui veſtigia figebat. Quot ergo in ſe habuit oblectamenta, tot in ſe inuenit holocauſta.* Hæc Gregorius.

Secundò. Videmus eandem à culpis abſo-
2. lutam & Chriſto reconciliatam, indeque, diſcimus nemini de veniâ deſperandum, quantuſcumque peccator ſit. Perierat iam quaſi Magdalena, & veluti ouicula à Leone, dæmone, comprehenſa abripiebatur: verùm Dauid noſter Chriſtus eam iterum eruit. Torris erat Magdalena, iam in igne ardens & ambuſtus: verùm à Chriſto iterum ereptus & à nigrore peccati purgatus, iuxta illud Zach. 3. *Nunquid non iſte torris eſt erutus de igne?* De igne, in quam, non luxuriæ tantùm, in quo iacebat, ſed etiam gehennæ, ad quem ſenſim decidebat. Huius ergo pœnitentis exemplum iure nemo erexit alteram quandam meretricem, itidem Mariam nomine, apud Euiratum in Prato ſpirit. cap. trigeſimo primo, quæ tres comitata adoleſcentes, cùm aliquando in hoſpitio offendiſſet duos Anachoretas, qui in itinere ibidem diuerterant, ſeorsùm in angulis Euangelium legentes, vni mox aſſedit, lectionem auditura. Verùm ab illo repulſa, dixit: *Ne quæſo, pater, abomineris me; etſi enim peccatrix ſum, non repulit tamen à ſe peccatricem Dominus & Saluator omnium Chriſtus.* Cui ille: *Verum quidem hoc, ſed peccatrix illa reſipuit & meretrix eſſe deſiit.* Tum illa: *Spero in Dei filium ac propono firmiter me quoque turpi quæſtui deinceps renunciaturam.* Dictum, factum relictis enim adoleſcentibus, adhæſit ſenibus, à quibus monaſterio prope Ægas ciuitatem incluſa eſt; quam etiam ſcribit auctor ſe vidiſſe anum, & hæc ab illâ accepiſſe.

Tertiò. Videmus eam à Chriſto inſuper
laudatam & prælatam Phariſæo. Nec mi- 3.
rum; nam poſt tam inſignem pœnitentiam facta eſt illuſtrior, quàm ſi conſeruaſſet primam ſuam innocentiam; quod vel inde colligi poteſt, quòd ſurori Marthæ, quæ in ſancto virginitatis propoſito perſtitit, præferatur ab Eccleſiâ, quæ feſtum Magdalenæ celebrius inſtituit, quàm Marthæ. Hoc ipſum in multis aliis cernere eſt, qui poſt lapſum fortiores ſurrexerunt per pœnitentiam, quàm ſi numquam cecidiſſent. Quando enim Fabiola Matrona nobilis Romana, eo ſanctitatis perueniſſe, vt fieret laus Chriſtianorum, miraculum Gentilium, luctus pauperum, ſolatium Monachorum; quibus titulis prædicatur à ſancto Hieronymo in eius Epitaphio, niſi pœnitentiam egiſſet? Illa enim quòd marito adultero repudiato, alteri nupſiſſet, putans id ſibi licere, eo mortuo culpam agnouit, & cilicio induta, ſparſis crinibus Baſilicam Lateranenſem publicam egit pœnitentiam, deinde omnibus ſuis in pauperes erogatis Noſocomium inſtituit, in quo ægrorum ſeruitiis ſe mancipauit, ſordes terſit, ſaniem abſterſit, ſorbitiunculas præbuit, &c. Vt ibidem ſcribit S. Hieronymus.

Tertio. Videmus Phariſæum in tribus delinquentem. Primò enim attendit tan-
tùm ad præterita Magdalenæ peccata, nec C.
ad præſentem eius pœnitentiam: quod emi- 2.
nus eſt, vide, quod cominus, non videt; quod Ex Phariſæo.
auribus tantùm ex vulgi famâ percepit, conſiderat; quod oculis ſuis cernit, non conſiderat; tametſi viſus auditu multò certior eſt. Imitantur hunc qui, quem ſemel in aliquo crimine deprehenderunt, ſemper de eo ſuſpectum habent; quaſi non eſſent 12. horæ diei, in quarum ſingulis peccator ſe à malo euertere

tere & conuertere ad bonum poſſet. Non ita nobiſcum agit Deus, qui non tam peracta noſtra intuetur ſcelera, quàm inſtantem pœnitentiam. Quàm grauiter in eum deliquit olim Achab ſpoliando vineâ & vitâ innocentem Naboth! Vnde ei dictum per Eliam eſt: *In loco hoc, in quo linxerunt canes ſanguinem Naboth, lambent quoque ſanguinem tuum.* Et tamen cùm ad hanc comminationem, pœnitentis habitum induiſſet Achab, ait Dominus ad Eliam: *Nónne vidiſti humiliatum Achab coram me? quia igitur humiliatus eſt mei causâ non inducam malum in diebus eius.* 3. Reg. 21. Ecce pœnitentem & humiliatum Achab, qualis tunc erat, videt Deus, non videt raptorem & homicidam, qualis ante fuit.

2. Secundò. Malè infert Chriſtum non eſſe Prophetam, quod non noſſet peccatricem. Neque enim Prophetarum eſt omnia prorſus, etiam oculta ſcire. Scimus Samuelem neſciuiſſe, quis è filiis Iſai eligendus eſſet in Regem 1. Reg. 16. Scimus Eliſæum ignoraſſe quid contingerit Sunamitidi ad ſe accidenti. 4. Reg. 4. Poterat ergo Chriſtus eſſe Propheta etiamſi vitam peccatricis perſpectam non haberet. Similes Phariſæo ſunt, qui ex vno vel altero defectû proximos condemnant, quaſi in omnibus reprobi eſſent & omnino nihil valerent; quod imprimis Patres ac Matresfamilias communiter ſeruis & ancillis ſuis faciunt. Verùm ſi hæc argumentatio valeret, pauci inuenirentur boni; quis enim ſine næuo eſt.

Tertiò. Temerè iudicat Chriſtum non nouiſſe illam mulierem; forſitan ex eo quòd ſe ab illâ tangi permitteret. At hoc nequaquam ſufficiens argumentum erat; neque enim ſanctus Dominus contaminari poterat tactu rei immundæ, neque interdictum tangendi immundos, extendebat ſe ad ſordes animi. Facilè igitur errant, qui priuato ſenſu proximum diiudicant, vt qui varios modos habeat ſeſe defendendi vel excuſandi. Conuictus erroris eſt à Domino Phariſæus & in eius ſententiam concedere coactus: ita fit communiter, vt ſi proximum, quem ſiniſtrè iudicauimus, audiamus, aliter ſentire, & ipſi conſentire incipiamus. 3.

Supereſt nunc, vt Phariſæum delinquentem vitemus; & ſi Chriſtum innocentem aſſequi non poſſumus, pœnitentem ſaltem Magdalenam imitari non dubitemus.

IN FESTO SANCTI IACOBI.

Euangelium Mathæi. 20.

ACceſſit ad eum mater filiorum Zebedæi, cum filijs ſuis adorans & petens aliquid ab eo. Qui dixit ei: Quid vis? Ait illi: dic vt ſedeant hi duo filij mei, vnus ad dexteram tuam, & vnus ad ſiniſtram in regno tuo. Reſpondens autem IESVS, dixit: Neſcitis quid petatis. Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum? Dicunt ei: Poſſumus. Ait illis Calicem quidem meum bibetis: ſedere autem ad dexteram meam & ſiniſtram, non eſt meum dare vobis, ſed quibus paratum eſt a parte meo.

CONCIONES.

I. *Ambitionis deteſtatio & remedia.*
II. *Incitamenta ad virtutem ſectandam.*
III. *Quid faciendum ei, qui vult ingredi regnum Cælorum.*
IV. *Mors alacri animo excipienda.*
V. *Cur aliqui renuant bibere calicem Domini, ſeu tribulationis: refelluntur querelæ.*
VI. *Documenta.*
VII. *Myſteria.*

CONCIO II.

Ambitionis deteſtatio & remedia.

Comparatur ambitio

1. *Lapidi cuius inſtar onerosa eſt, hominem curis & ſolicitudinibus obruens, &c.*
2. *Scorpioni, qui vti ad feriendum & inficiendum ſemper intentus eſt, ita ambitio cadibus ſæpe ad dignitates ſibi viam parat.*
3. *Serpenti, inſtar cuius lubrica eſt & facilè elabens.*

THEMA.

Neſcitis quid petatis. Matth. 20.

NE miremini, auditores, ſi duo illi Apoſtoli alioqui Chriſto chariſſimi eiuſque cognati, cùm primos honores peterent, repulſam paſſi ſunt; ſiquidem rem noxiam petierunt. Nemo tam crudelis Pater eſt, vt alibi docuit Chriſtus, qui filio porrigat lapidem, ſerpentem, ſcorpionem; & ſi quid tale filij peterent, vtique mox audirent: Neſcitis quid petatis. Atqui ambitio nihilo melior eſt lapide,

pide, ſerpente, ſcorpione; vt mox videbimus.

B. I. Ambitio lapis. PRIMÒ. Lapidis inſtar oneroſa eſt quia curis, ſolicitudinibus & laboribus hominem obruit ac penè oprimit. S. Bern. l. 3. de Conſiderat, ait: *O ambitio ambitioſorum crux quomodo omnes torques? nihil acriùs, nihil moleſtiùs inquietat.* Lampridius Roman. hiſtoriarum ſcriptor eximius præclarum huius rei exemplum adfert: *Ouinius Camillus*, inquit *antiquæ familiæ ſenator, homo delicatiſſimus, rebellionem moliebatur tyrannidem affectans, id quum Alexandro renunciatum eſſet, ſtatimque probatum, ad palatium vocatus gratias egit, quod reip. curam, quæ bonis viris recuſantibus imponi ſolet, ſponte reciperet. Mox ad ſenatum proceſſit, ac tanti ſceleris conſcientiâ trepidum conſortem imperij appellauit, in pallatium recepit, ornamentis imperialibus, quibus vtebatur ipſe, decorauit; profectionis comitem adhibuit. Cumq; Imperator ipſe pedibus iter faceret, inuitauit & Ouinium delitijs aſſuetum ad laborem, quem poſt quinque millia paſſuum cunctantem equo ſedere iuſſit. Quumque poſt duas manſiones equo etiam fatigatus eſſet, carpento impoſuit. Hoc quoque reſpuentem ac imperium tædio laborum recuſantem, denique & mori paratum dimiſit, ac militibus à quibus Cæſar præcipuè diligebatur, commendatum, ad villas ſuas tutò abire iuſſit. Sic illi commōſtrauit quid eſſet gerere Imperium.*

Bene ergo cura & onus regendi populum pondus vocatur Num. vndecimo à Moyſe, qui cum à rebelli & tumultuante populo premeretur, dixit ad Deum: *Cur impoſuiſti pondus vniuerſi populi huius ſuper me?* Intellexit hoc Carolus quintus Imp. qui Bruxellis principatum Belgij in filium Philippum ſecundum deponens, cum lachrymis dicebat: *O fili magnum tibi onus impono.* Alphonſus Aragonum rex aſinos aiebat melioris eſſe conditionis quàm ſint reges; ſiquidem illis clitellæ quandoque à dorſo auferuntur, his nunquam. Expertus denique eſt Moyſes in ſeipſo nimis, dum populi importunitatem, murmur & rebellionem vix ſuſtinere potuit, vti patet Num. 11. & 16.

Secundò, quia vt lapis pro pane porrectus
2. & comeſtus non ſatiat edentem: ita nec honores quæcunque ambitioſum. Nota eſt Alexandri M. ambitio inſatiabilis, qui cùm inaudiſſet plures eſſe mundos, illachrymatus dicitur, quòd necdum vnius Dominus euaſerit. Poſtea vbi Perſicæ Monarchiæ potiundæ animum adiecîſſet: nullas omninò pacis conditiones etiam æquiſſimas, à Dario Perſarum Rege propoſitas, admittere voluit, ſed illi renunciari iuſſit: ſe in Aſiam non veniſſe, ab alijs vt acciperet, ſed vt alijs daret; Vtque mundus duo ſoles ferre non poſſet, ita nec regnum duos Reges; Proinde aut imperata faceret, aut in craſtinum bellum expectaret. Iulius Cæſar ad ſummam dignitatem peruenerat, nec tamen quieſcere potuit. Cenſuram poſtquam conſecutus eſſet, cognomen Patris patriæ affectauit. Quo obtento ſtatuam ſuam inter Reges locare contendit. Et hoc conſecutus, ſellam auream ſibi in curia poſuit. Nec his contentus, eò arrogantiæ proceſſit, vt ſingula verba ſua ſingulas leges eſſe voluerit. Inſuper Regis nomine & titulo delectabatur nec coram ſenatu aſſurgere ampliùs voluit; denique cùm altiùs ire non poſſet, diuinos ſibi honores fieri voluit. Maiol. tom. 4. Canic. coll. 4. Bene igitur Seneca in Epiſt. hunc eiuſque ſimiles comparat ponderibus deiectis per præcipitium, quæ nequeunt conſiſtere, donec iaceat.

SECVNDÒ. Scorpionis inſtar ſæua & crudelis eſt; vt enim ſcorpio ad feriendum & intoxicandum ſemper intentus eſt caudamque ad hoc inflectit; denique ex vndecim, quos gignit fœtibus decem necat, & vt arbitrantur aliqui, deuorat, Plinio auctore lib. 11. c. 5. ita & ambitio ſanguinolenta eſt & cædibus etiam chariſſimorum ſæpe ad dignitates ſibi viam parat. Patet in Abimelech, qui vt imperium ſibi ſuper Hæbreos ſtabiliret, interfecit 7. fratres ſuper vno lapide Iudic. 9. Vidit hoc antiquitas in Ocho Perſarum Rege, qui, vt eſt apud Iuſtinum lib. decimo, cum fratres haberet. CXI. ex ijs octoginta interfecit: in Phraharte Herodis Parthorum regis ex pellice filio, qui & patrem ſenem & 30. fratres interemit, apud eundem lib. 42. Vidit & poſterior ætas in Turcarum Sultanis penè omnibus: in Amurâthe Tertio, qui Anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto fratres natu minores quinque interfecit & vnà cum parte ſuo Selymo ſecundo ſepeliuit. Selymus verò iſte Solymanni filius quinque ſuos tum fratres tum nepotes occiderat; eodem modo horum maiores ſæuierunt in fratres alioſque propinquos ſuos: Similiter Muleaſſes Tuneti Rex octauus fratres partim contrucidauit, partim candenti ferro exoculauit. Eius filius Amida duos item fratres oculis priuauit, Patrem ad necem quæſiuit; Vnde is ad Carolum quintum Imperator. in Germaniam profugit miſer & ærumnoſus. Hæc & plura ſimilia Bozius lib. 12. de ſignis Eccleſiæ cap. 6. & 9. At verò quemadmodum ſcorpio, vbi proles ſuas necauit, tandem & ipſe à ſuperſiſte vnà quæ ſe à caudâ matris tutata eſt, perimitur: ita ambitioſi illi, qui ſanguine & cæde viam ſibi ad imperia parant, miſerè tandem pereunt ab alijs interfecti; vti Abimelech, fragmine molæ à turri deiecto contritus: & Turcarum Imperatores non pauci. G. II. Scorpio.

TERTIÒ, Serpentis inſtar primo lubrica eſt; D. III. Serpens.
Facilè enim de manibus elabuntur honorum culmina & tituli, quod alibi compluribus exemplis demonſtrauimus; nec verò demonſtratione indiget, cùm paſſim id contingere ſoleat. Lepidum eſt, quòd Robertus Holcot. Ord. Prædicat. in librum Sapientiæ, Lect. 91. comparat ambitionem ſeu honorem mundi fluxum equo ioculatoris, qui à Domino edoctus erat genua ſubmittere, quoties ille diceret: Flectimus genua; & rurſum ſurgere, cùm ſubderet: Leuate. Accidit autem vt equus ille, quia nitidus erat, hiſtrioni abduceretur ab

armigero, relicto ei peiore, qui armigeri erat. Cuius rei certior factus hiſtrio armigerum inſequitur, equum ſuum repetiturus. Armiger eo viſo diuertere volens flumen equo traijcit. At cùm in medio fluminis eſſet, hiſtrio ad equum ſuum vociferatur: Flectamus genua. Mox igitur in genua prouolutus equus, ſeſſorem mergit ſeque eo liberat; tum audito; Leuare; ſurgens ad Dominum ſuum redit. Ita prorsùs cum ambitioſis ludit mundus. Vbi enim illi honoris equum (qui fallax ad ſalutem Pſalm. 35.) conſcenderunt, alijs fortè abactum, & aliquandiu agitârunt: adeſt ſæpè à tergo mundus & honorem ſuum repetent, ſeſſorem cum ignominiâ deponit. Vnde Boëtius 2. de conſolat. proſa 2. ait ambitioſo in perſonâ mundi: *Aſcende, ſi placet, ſi eâ lege, vt ne, cùm ludicri mei ratio poſtulat, deſcendere iniuriam putes.*

2. Secundò periculoſa. Quemadmodum enim ſerpentem tractare abſque noxâ periculoſum eſt: ita & honores. Demonſtrauit hoc Dionyſius Rex Siciliæ Damocli aſſentatori notiſſimâ illâ ſtrophâ; dum ei regiam apparari menſam & ſellam iuſſit, cæteraque ad regium pertinentia conuiuium, interim è lacunari gladium fulgentem ſetâ equinâ appenſum demittit, ita vt impenderet eius ceruicibus, quo nimirum ille intelligeret quid eſſe vita regia. Demonſtrauit etiam Eremicola ille apud Sanctum Hieronymum in reg. Monial. iuueni cuidam cognato ſuo ad Epiſcopatum poſtulato, periculum dignitatis Epiſcopalis; dum iuſſit illum ſuper menſam altiorem ſæpiùs ſe reuoluere, non ſine iuuenis pauore & periculo: poſtmodum etiam latâ in planitie diu volutari; interrogans deinde vtra volutatio fuerit ſecurior. Inſtuctus eo exemplo iuuenis Epiſcopatum velut faſtigium periculo plenum refugit: poſtmodum defunctus inſtructori ſuo apparuit, gratias agens ac dicens: *Scito pater, quia nunc eſſem de numero damnatorum, ſi fuiſſem de numero Epiſcoporum.* Quare non inſulsè, neſcio tamen an ex animi ſententiâ, dixit Demoſthenes: Si duæ viæ obliicerentur, quarum vna ad honores ſummos, ad mortem verò ferret altera, hanc quàm illam eligendam ſibi potiùs, Hoc enim intellexerunt plurimi ſancti, qui Epiſcopalem aliaſque dignitates omni conatu fugerunt, vti Sanctus Ambroſius, Chriſoſtomus, Sanctus Auguſtinus, qui electi in Epiſcopatum ex vrbe fugerunt, Sanctus Martinus. Sanctus Malachias, alijque, qui non niſi coacti eum ſuſceperunt. Terribile eſt, quod Sanctus Chriſoſtomus hom. 34. in Ep. ad Hebr. ait: *Mirabile eſt, ſi ſaluentur multi Prælatorum.* Et in hom. in Acta: *Non temerè dico, ſed vt affectus ſum ac ſentio. Non arbitror inter ſacerdotes multos eſſe, qui ſalui fiant, ſed multò plures, qui pereant. In cauſâ eſt, quoniam rex excelſum requirit animum. Multas enim habet cauſas, quæ depellant ipſum à ſuis moribus, & innumeris oculis illi vndique opus, &c.*

Quapropter quiſquis ad honores & dignitates aſpirat: Cogitet imprimis ſe ambire onus graue angelicis humeris formidandum & regimen animarum, de quibus rationem reddere Deo debet, — Remedia Ambitionis. 1.

2. Secundò, Ventum ſe eſurire, quo nunquam ſatiabitur, ſed magis magiſque ad eſuriem accendentur; ſicut Lucifer non quieuit, donec thronum Dei inuaderet. Nam, vt ait Seneca, *ambitioſo non tam iucundum eſt ſe videre, quàm aliquem ante ſe habere moleſtum*; vti in Aman patet quem magis torſit vnus Mardochæus illi prælatus, quàm omnes ei ſubiecti Principes delectarint.

3. Tertiò, quòd ambitioſi perpetuis agitentur fluctibus velut æſtu maris reciproco, tum ob multas diſtractiones, tum ob æmulos; tum ob ſolicitudines tuendi ſe, vel placendi alijs.

4. Quartò, Cogitent illud Iulij Cæſaris: *Qui in excelſo vitam agunt, eorum facta ab omnibus notantur* Sunt enim expoſiti omnium inuidiæ, cenſuræ, oblocutionibus, detractionibus.

5. Quintò, Honores citò contabeſcere inſtar floris: vnde Pſal.9. *Perijt memoria eorũ cum ſonitu.*

6. Sextò, Ambitionem non venire ſolam, ſed multos ſecum hoſpites eoſque prauos adferre; ſiquidem non timet ius violare, dummodo ad ſperatos honores aſcendat; quandoque eiam in hæreſin præcipitat.

7. Septimò, Cogitent Exemplum Chriſti, qui cûm in formâ Dei eſſet, exinaniuit ſemetipſum, factus humilis & contemptus vſque ad crucem; qui etiam Sathanæ honores ſuadenti dixit: Vade Sathana; & cùm aduertere ſe à populo rapiendum & regem conſtituendum fugit denique non miniſtrari, ſed miniſtrare venit.

8. Octauò, Magnorum magnam eſſe obligationem meliùs & perfectiùs viuendi, quàm ſoleat cæteri homines. Ideò enim Sapiens dixit: Potentes potenter tormenta patientur. Ideò tot ſancti quotquot ſapuerunt, honores & dignitates velut præcipitia fugerunt.

Noli igitur, ait Eccleſiaſticus capitulo ſeptimo, *quærere à Domino ducatum, neque à Rege Cathedrã honoris.* Noli petere lapidem, ſcorpionem ſerpẽtem, Neſcis enim quid petas. Vide potiùs vt bibas calicem paſſionis Domini, vt cùm eodem à ſummo contemptu aſcendere ſummam gloriam poſſis, quæ in cœlo, non in terrâ eſt.

CONCIO II.

Incitamenta ad virtutem ſectandam.

1. *Ad virtutem inuitat ipſius virtutis pulchritudo.*
2. *Vitij turpitudo.*
3. *Virtutis ſoliditas quæ etiam poſt obitum cum homine manet.*
3. *Eius facilitas & ſuauitas.*
4. *Exempla virtuoſorum.*
5. *Merces virtuti decreta.*

THE-

THEMA.

Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum? Matth. 20.

A. NON videntur adhuc tum Romæ fuiſſe filij Zebedæi, cùm à Chriſto petierunt ſedere ad dexteram & ſiniſtram eius. Si enim Romæ fuiſſent, vtique templum illud Honori paſſim celebratum aut vidiſſent, aut ingreſſi fuiſſent. Id verò teſte S. Auguſt. lib. 5. de Ciuit. Dei, ita conſtructum fuit, vt nemini ad illud pateret ingreſſus, niſi per templum Virtutis, quod ei in fronte adhærebat. Significabat autem non perueniri ad honorem, niſi per virtutem & laborem. Non videntur ad hoc attendiſſe filij Zebedæi, qui honorem petierunt, nullâ virtutis aut laboris factâ mentione. Idcirco eos Dominus ad virtutem ablegat: *Poteſtis bibere calicem, quem ego biciturus ſum?* Idipſum autem & nobis omnibus certò certiùs dixiſſet. Quare nemo ſibi perſuadeat, parari poſſe gloriam præſertim cœleſtem, niſi per virtutem. Sed ardua eſt, inquis, virtutis via: Sedet enim in aſpero & excelſo monte, quò non niſi continuo & diuturno conatu perueniri poteſt. Fateor ita eſſe; ſunt tamen alia permulta, quæ ad virtutem nos inuitant, vti audiemus.

B. I. Virtutis pulchritudo. PRIMVM. Virtutis pulchritudo. Ea enim eſt ex ſemetipſâ talis, vt homines ad ſui amorem trahat. Vnde virtuoſi, tametſi nunquam viſi aut cogniti, præ omnibus alijs amantur, laudantur, ſuſpiciuntur; honorantur etiam ab illis, qui reprobi ſunt. Ita virtus Ioannis Baptiſtæ traxit homines è ciuitatibus ad deſertum, Virtus S. Benedicti Totilam ad cellulam eius. Antonium ſcribit Athanaſius in eius vitâ, ob virtutis famam, notum vndique fuiſſe, Africæ, Hiſpaniæ, Galiæ, Italiæ, Illyrico, &c. & Imperatoribus amiciſſimum. Similiter S. Hilarion licet per omnia deſerta fugeret honorem & quæreret neſciri, vndique tamen eius fama prodita eſt. Merito ergo Plato dixit (Cic. 1. offic.) quòd ſi corporeis oculis virtutis pulchritudo cerneretur, mirabiles ſui amores in nobis excitaret. Et Euripides: *Bonus mihi vir, nobilis videtur. Qui verò non eſt iuſtus, licet à patre meliore quàm Iupiter ſit genitus, ignobilis mihi cenſetur.* Alphonſus Rex, cùm eo præſente commendarent aliqui virtutes & facinora Nicolai Picennini, vnus verò imaginariæ nobilitatis opinione inflatus diceret: *Hæc omnia aliquid eſſent, ſi lanionis non eſſet filius*; ſubiecit; *Equidem malim Nicolaus Picenninus eſſe, quàm regum quorundam filius.* Panormit l. 1. de rebus ab eo geſtis. Argumentum maximę pulchritudinis eſt, quando ea ad ſui admirationem, amorem & imitationem trahit etiam oculos eorum, à quibus non diligitur. Atqui talis eſt virtus, ſiquidem erga virtuoſos videmus etiam affici homines nefarios. Vnde dicitur: *Bonus bonis & malis charus eſt: malus nec bonis nec malis.* Patet exemplo Herodis, qui cùm eſſet inceſtuoſus, reuerebatur tamen Ioannem Baptiſtam & libenter audiebat, eoque audito multa faciebat. Item exemplo Saulis, qui licet Dauidi infenſiſſimus eſſet, virtutem tamen eius non potuit non prædicare: *Iuſtior tu es quàm ego: tu enim tribuiſti mihi bona: ego autem reddidi tibi mala.* 1. Reg. 24 Et quid multis opus? Quis non intelligit, quantò amabilior ſit patientia quam vindicta: manſuetudo quàm iracundia: humilitas quàm ſuperbia: liberalitas quàm auaritia: Charitas quàm inuidia: temperantia quàm gula & intemperantia?

C. II. Vitij turpitudo. SECVNDVM, Vitij turpitudo. Quantum enim placet virtus ei, qui nondum valde corruptus eſt, tantum diſplicet vitium. Quàm gratus eſt, qui dotes & virtutes ſuas ſilentio premit, laudes ſuas Deo fert acceptas, eaſque extenuat, contemnit neminem; qui ſyncerè agit & loquitur, idem ore & corde gerens neminem circumueniens, qui proximorum lapſus excuſat aut occultat, qui continenter viuit & omnem laſciuiam vitat; qui gratâ memoriâ recolit acceptum beneficium; qui vrbanum ac mitem ſe præbet omnibus: tam ingratus viciſſim eſt, qui ſibi placet, ſe circumſpicit, ſuaque iactat, vel mentitur, detrahens melioribus ſe, ſtruens innocenti calumniam, qui velut equus & mulus viuit in libidinibus, qui vel modicum offenſus excandeſcit, perſtrepit & furias omnes inuocat in vltionem &c. Vnde ſicut Lacedæmonii vt Adoleſcentes ſuos deterrerent ab ebrietate, ebrium in medio conſtituebant, cuius pudendis ineptiis, à ſimili vitio abhorrerent: ita ſibi quiſque proponere deberet vitiorum turpitudinem, ad ea deteſtanda. Quin ita fœtent vitia, vt aliqui ſanctorum tetrum eorum odorem ſenſibiliter percepiſſe legantur, vti S. Birgitta vidua, & S. Catharina Senenſis, quæ ob id longiorem moram trahere cum peccatoribus non poterant. S. Hilarion faſcem ciceris à Monacho quodam furtiuè reſeruatum fœtere ſenſit & olfacere non potuit, quodque amplius eſt, in huius rei confirmationem, miſit eum coram beſtiis, quæ & ipſæ horruerunt illa cicera. Hieronymus in vitâ eius. Hinc etiam fit vt ipſa vitia lucem & diem fugiant nec prodire velint niſi ſub pallio virtutis, quaſi ſuæ ſe turpitudinis pudeat. Hinc enim Hypocritæ externam virtutis ſpeciem præ ſe ferunt, cuius veritatem fugiunt, adinſtar aſini Cumani qui repertâ Leonis pelle ſe veſtiuit, vt cùm nec fortis eſſet nec generoſus, tali ſaltem amictu appareret. Sic ſuperbia prodit ſub pallio humilitatis ſæpe, vt in hypocritis. Auaritia ſub pallio prudentiæ; Inuidia ſub pallio charitatis; Ita ſub pallio iuſtitiæ; Gula ſub pallio ciuilitatis & vrbanitatis. &c.

D. III. Virtutis ſoliditas. TERTIVM. Virtutis ſoliditas, quia ea ſola beatum facit, & poſt obitum eum homine manet, Antiſthenes, dicebat virtutem eſſe armaturam, quæ detrahi non poteſt. Enſis enim & clypeus excutiuntur; non virtus,

Laërt.

Laërt. lib. 6. Aliquæ ſunt dotes, quæ comitantur hominem ad breue ſpatium, vt pulchritudo, ſauitas, ſauor, amicitia, opes, honor. Aliæ vſque ad mortem, vt ſcientiæ & artes Sola virtus eſt, quæ eum murtuo etiâm perſiſtit. Vnde illa Pythagoræ vox: diuitiæ anchora ſunt infirma, gloria etiam infirmior, corpus itidem, Magiſtratus, honores: omnia hæc imbecilla ſunt & viribus deſtituta. Quæ ergo anchoræ ſunt firmæ? Prudentia, Magnanimitas,, fortitudo: eas nulla tempeſtas agitat. Sic ille. Et plinius lib. 36. cap. 9. *ingentes*, ait, *obeliſci magno negotio ſtatuuntur ob pondus, ſed collocati ſemel inſuetis durant ſæculi, ita & virtus.* Ædificat ſuper arenam, quiſquis non ædificat ſuper virtutem. Veniet tempeſtas & diſijciet omnia, vti teſtatur Dominus Matth. 7.

E. VI. Virt. Facilitas,

QVARTVM. Virtutis facilitas & ſuauitas. Nam virtus rationi humanæ conueniens & connaturalis eſt: facilius autem eſt, homini ſecundùm rationem agere, quàm contrà. Quòd ſi vitio naturæ difficilis facta eſt via virtutis & montoſa, ea tamen per gratiam Chriſti facilitata & complanata eſt, iuxta prædictionem Iſai. cap. 49. *Ponam montes meos in viam & ſemitæ meæ exaltabuntur.* Et Ioannis Baptiſtæ Luc. 3. *Omnis vallis implebitur & omnis mons & collis humiliabitur.* Olim virginitas, continentia innocentia, patientia, martyrium, inimicorum dilectio, mundi contemptus &c. videbantur eſſe virtutes homini impoſſibiles & quaſi montes inacceſſi: nunc per Chriſtum ita plani & faciles facti ſunt, & *directa via, ita vt ſtulti non errent per eam*, vt ait idem Iſai. cap. 35. Quod patet exemplo plurimorum. Quot enim ſtulti, qui propter Chriſtum aſſumendo ſtultitiam, ſancti facti ſunt? Simon Salus, Iacoponus, Gonzalus Silueria, Juniperus, Marcus Salus. Quod qui in coniugio virginitatem ſeruauêre: Henricus Eduardus, Elzearius Comes &c. Quod paſſim extitére Martyres? Quot adhuc mundi contemptores.? *Tu non poteris quod iſti & iſtæ?* ait Auguſtinus in Confeſſionibus.

E. V. Exempla.

Contrà impij teſtantur Sap. 5. *Laſſati ſumus in via iniquitatis & perditionis ambulauimus vias difficiles*, quia nimirum plenæ ſunt viæ illorum difficultatibus, curis, Anxietatibus, remorſibus; & ducunt ad perditionem. Adhæc virtutes poſtquam ſunt exercitæ, mirabile quoddam ſolatium & ſuauitatem poſt ſe relinquunt: Vitia verò mœrorem & pœnitentiæ aculeum. Et hic eſt gratus ille odor & color, quem relinquit in conſcientiâ virtus; de quo Sanctus Bernardus ſerm. 71. in Cantica ait: *Habent mores ſuos colores, habent & odores, colorem in conſcientia, odorem in famâ.*

QVINTVM. Exempla quamplurimorum, qui nos in hoc virtutum ſtadio præcurrêre Themiſtocles dicebat excitari ſe ſubinde à ſomno, trophæis Mylciadis cui ſucceſſerat, quòd eius præclara facta ſecum reputans, multùm angebatur, ne illius gloriam degener obſcuraret. Simili modo excitare nos à ſomno ignauiæ deberent ad virtutem ſectandam, tot ſanctorum trophæa, miracula, canonizationes, virtutes & vita ſanctiſſima, veluti ſanctorum qui non ita pridem ſanctorum albo adſcripti ſunt, Sancti Franciſcæ Romanæ, Sancti Caroli Borromei, Sancti Ignatij, Xauerij, Iſidori, Philippi Nerei, Tereſiæ, Eliſabethæ Reginæ Portugaliæ. Miracula eorum, qui nondum canonizati ſunt, Elizabethæ bonæ, Card. Bellarmini Petri Caniſij & aliorum, quorum multos recenſet ex Bauaria Matth. Raderus in Bauariâ Sanctâ, & piâ.

SEXTVM. Honor & merces virtuti decreta. G. VI. Merces.

Si enim Romani olim humanæ exiſtimationis & vmbratilis gloriæ gratiâ nulla non pericula adierunt, bella difficillima geſſerunt, in Olympiacis ludis decertârunt &c. quantò magis excitare nos ad virtutem debet merces gloriæ cœleſtis, quæ promittitur nobis? Taceo gloriam humanam, quæ etiam conſequitur. Salomon quam diu virtutem coluit, tamdiu glorioſus fuit coram Deo & hominibus. Aſt vbi illam deſeruit, vilis factus eſt. Vnde Sanct. Thom. lib. 3. de Regim. Princ. cap. 8. *Ex luxuriâ*, inquit, *& idololatriâ factus eſt abominabilis populo ſuo, in tantum vt ſerui eius rebellarent ei, diripientes ſpolia ſuæ regionis & vaſtantes terram abſque reſiſtentiâ aliquâ, cùm tamen priùs omnes obedierent ad nutum, ſicut teſtatur Regina Saba. 3. Reg. &c.* Sanè filij Zebedæi cupiditate temporanei honoris ſeſſionis ad dexteram & ſiniſtram Chriſti accenſi nihil non ſubire parati erant, ideo promptiſſimè reſponderunt: *poſſumus* bibere ſcilicet calicem, quem bibiturus es. Cur ergo non & non virtutis amaritudinem, ſi qua in ipſâ eſt, hilariter deguſtemus? Quis non libenter frangit nucem vt potiatur nucleo?

Quæ cùm ita ſunt, Auditores nulli rei ita ſtudere deberemus, ac virtuti. Ea enim ſola coram Deo æſtimatur & ponderat. Ditiſſimus & potentiſſimus erat Balthaſar: ſtateræ tamen diuinæ impoſitus, inuentus eſt minus habens, vt ait. Daniel c. 5. quia nimirum ſolæ virtutes apud Deum pondus habent. Quare non pro dignitatibus, honore vel opibus certandum nobis eſt, ſi ſapimus, ſed pro virtute. Charilaus Ethnicus homo erat, interrogatus tamen, quam arbitraretur optimam rempublicam; Reſpondit: *in quâ plurimi ciues de virtute inter ſe decertant, citra ſeditionem*, Plu. in Lacon. apoph.

CONCIO. III.

Quid faciendum ei, qui vult ingredi regnum cœlorum.

Volentibus illud ingredi ſunt

1. *Pulſandæ fores inſtanter.*
2. *Abijciendæ ſarcinæ affectuum erga creaturas.*
3. *Exhauriendus calix amarus afflictionum.*
4. *Laborandum & pugnandum.*

THE-

THEMA.

Poteſtis bibere calicem, quem ego biturus ſum. Matth. 20.

A. Mirum alicui videri poſſet, cur Dominus in hodierno Euangelio petitionem filiorum Zebedæi abnuat, imò & aſperiùs reſpōdeat: *Neſcitis quid petatis.* Quid enim illi petierunt? nónne rem bonam & ſalubrem, qualis eſt regni Dei poſſeſſio? Ad hæc nonne ipſe Dominus dudum antea docuit & illos & nos orare; *Adueniat regnum tuum?* Verùm ex ſequenti Domini reſponſione facilè apparet, quam rectè & conuenienter Dominus reſponderit. ait enim quærenda prius eſſe media, quam finem: quærendas priùs alas, quàm ad cælos euoletur. Poteſtis bibere calicem, quē ego bibiturus ſum? q. d. *Vos de honoribus & coronis,* inquit ſanctus Chryſoſtomus hom. 66. in Matthæum ſuper hodier. Euang. *mecum agitis: ego verò de luctamine atque ſudore diſſero. Nō præmiorum hoc tēpus eſt, nec illa gloria mea modo apparebit: ſed cædis ac periculorum tempus præſens eſt,* Ad eumdem modum diceret Dux militibus triumphum ante victoriam canentibus & de ſpoliis cogitantibus: Non eſt iam tempus cogitandi, quomodo ſpolia diuidenda: ſed quomodo pugnandum & hoſtis ſuperandus. Nos itaque hoc edocti, quæræmus ante omnia, non quo loco in cælo ſedeamus, ſed quā ratione ad cælū perueniamus.

Illuſtriſſimus Cardinalis Bellarminus in lib. de æter. felic. quatuor potiſſimùm proponit cæli ſemitas: deſiderium patriæ cæleſtis paupertatem ſpiritus, tolerantiam paſſionum & tribulationum, laborem & pugnam ſpiritualem. Videntur autem hæ ſemitæ non obſcurè indicari hodierno Euangelio. Prima in petitione matris: *Dic, vt ſedeant filij mei in regno tuo.* Secunda in reſponſione Chriſti: *Neſcitis quid petatis.* (temporale enim & terrenum tātum regnum expectebant. Tertia in illa propoſitione: *Poteſtis bibere calicem meum?* Quarta in vltima reſolutione: *Non eſt meum hoc dare vobis; ſed quibus paratum eſt à Patre meo.* q. d. laborantibus. & certantibus. Igitur volentibus ingredi regnum cælorum,

B. I. Pulſandæ fores. PRIMÒ, pulſandæ ſunt fores cæli inſtanter, hoc eſt, toto deſiderio præ omnibus aliis rebus quærendum eſt regnum cælorum, eiuſque cura omnibus rebus anteponēda. Docuit hoc Chriſtus, cùm dixit Mathæi cap. 6. *Quærite primùm regnum Dei & iuſtitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis.* Docuit hoc idem Matthęi cap. 5. dicens: *Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur.* Docuit id ipſum, cùm Marci cap. 7. ſuſpiciens in cælū ingemuit, ad indicandū multis gemitibus & toto corde ſuſpirandum eſſe ad cęlum, velùti ad patriam, & poſtponenda omnia alia tanquam in exilio cōſtituta. Itaque in omnibus noſtris actionibus prima noſtra cogitatio eſſe debet, quomodo iuſtitiam Dei faciamus, & beatitudinem conſequamur: ille nobis ſcopus eſt ad quem actionum noſtrarum ſagittas collimemus: hæc verò præmiū, quod ſperemus. Quęrere debemus regnum Dei & iuſtitiam eius, ſicut Iſraëlitæ poſiti in captiuitate Babylonica, quærebant reditum in patriam. Captiui illi de ſe dicebant: *Super flumina Babylonis, illic ſedimus & fleuimus dū recordaremur tui Siō: In ſalicibus, in medio eius ſuſpendimus organa noſtra.* Vnde rogati à Babylonijs vt canerent in ſuis organis, reſponderunt: *Quomodo cantabimus canticū Domini in terra aliena?* Similiter nos in hoc exilio conſtituti, ſi iubemur à mundo & cū mūdo lætari, ſaltare, congregare, epulari, &c. ſuſpirare ad cœlū deberemus & dicere: Quomodo contabimus in terra aliena? Ad patriam tendimus, patriam quærimus. Ratio verò cur ita deſiderare debeamus regnum cælorum ſi conſequi velimus, eſt, quia regnum cœlorum non eſt eſca & potus, non eſt tam vile bonum, vt obtrudi debeat illis, qui eius adeptionē rebus omnibus poſtponunt. Si enim apud Romanos olim candidati, qui Magiſtratum aliquem petebant dexteras fautorū ſuorum ſedulò prenſare, quotidie ſalutare, deducere & ſectari debebant, imò & congiaria dabant, prandia parabant & muneribus dandis ſæpe patrimoniū abſumebant, quo nimirum optatam tandem dignitatem conſequi poſſent, vt teſtatur Cicero *de petitione Conſulatus,* Plutarchus & alij: æquū non erit, multò inſtantiùs deſideretur & quæratur ante omnia regnum Dei & iuſtitia eius? An verò illi, qui ita viuunt, vt poſtrema eorum cogitatio ſit, quomodo perueniant ad cœlum neque aliud frigidiùs optent quàm regnū Dei & iuſtitiā eius; (quaſi Dominus dixiſſet quærite primùm regnū mundi & verſutias eius & regnū Dei adijcietur vobis) cœlo digni erunt? An non ſtultum foret, conferre alicui grādia dona quæ contemnit & nugis ſuis poſthabet accepturus? Hæc ergo cauſa eſt, quòd Euangelicus pater familias, audiens inuitatos ad cœnā friuolè ſe excuſare & potiùs nugas ſuas ſectari, videre ſcilicet villā, probare boues velle, tandē iratus dixerit: Dico autē vobis quòd nemo virorum, qui vocati ſunt, guſtabit cœnam meam, Lucæ capite decimo quarto. Iam verò quid magnum hoc eſt, aut aſperū, deſiderare vehementer & quærere ſuper omnia regnum cœlorum? Quam beatos ſe reputarēt pauperes, ſi id omne quod deſiderarent & inſtanter peterent, conſequi poſſent? ſi eſuriendo & ſitiēdo cibum, potum, pecunias, ita replerentur vt ſaturati nihil vltrà requirerent? Non obtinebunt quidem hæc pauperes, quia hæc talia non ſunt, quibus malè vti nequeant, Regnum autem Dei & iuſtitia eius, eiuſmodi bonum eſt, quo nemo vti malè poteſt, ideoque eſurientibus & ſitientibus illud, libenter à Deo datur: *Beati* enim *qui eſuriunt,* inquit, *& ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur.* Quid igitur hîc dicemus? Quis in die iudicij poterit ſe excuſare per ignorantiam vel infirmitatem? Angelicus Do-

ctor D. Thomas rogatus aliquando à ſorore ſua, eequânam ratione ſaluari poſſit? Reſpondit Sanctus: *volueris ſaluabere.* Hiſt. Prædic. lib. 3. cap 17. Quid magni eſt velle ſaluari? Hoc ſi seriò volueris, ſaluus eris.

C. II. Abijcien-dæ ſarcinæ

SECVNDÒ, relinquendæ & abijciendæ ſunt ſarcinæ, id eſt, affectus inordinati erga omnem creaturam & cupiditates rerum externarum. Docuit hoc Chriſtus, cùm dixit: *Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* Matthæi cap. 5. Quod non intelligendum, quaſi præcipiatur nobis vt arcam vel marſupium pecuniis euacuemus, & cum Cratere Philoſopho opes noſtras in mare demergamus, aut cum Apoſtolis reuera deſeramus, ſed vt cor noſtrum ab affectu erga bona temporalia & cupiditate, expurgemus, ita vt illis non afficiamur habitis, non anxiè quæramus habendas, non valde doleamus perditas, vt facilè demus indigentibus, neque in vſum noſtrum conuertamus niſi quantum exigit neceſſitas & honeſtas. Et hoc videtur voluiſſe Chriſtus, cùm dixit, pauperes ſpiritu, affectu videlicet, etſi non affectu. Docuit hoc idem exemplo ſuo Dominus, non tantùm propter nos egenus factus eſt, ſed etiam cùm loculos habens commendauit eos Iudæ velut diſpenſatori, quem ſciebat inde furaturum. Hæc enim res oſtendit quàm liber eſſet Chriſti animus ab omni amore pecuniæ. Sic fuêre pauperes non modò Apoſtoli, Monachi & Eremitæ, ſed etiam (vt norat eo loco Rupertus) Abraham, Iſaac, Iacob, qui diuitias cùm haberent, non amârunt. Et in lege nouâ Sanctus Ludouicus Francorum Rex, qui licet diues eſſet, vulgari tamen veſtitu vtebatur, pauperibus largus, ſoli ſibi parciſſimus: ieiunabat frequenter, nec legitur in ludos & conuiuia pecunias inſumpſiſſe. Talis Sanctus Gregorius Pontifex, qui adeò prodigus erga pauperes, auarus quodammodo erga ſeipſum fuit, vt metas vtrimque pœne exceſſiſſe videretur. Talis è mulieribus, Sancta Eliſabetha Regis filia & Duciſſa, quæ & ipſa ancillari habitu velut coancilla haberi à ſuis ancillis voluit, in pauperes vero tam officioſa, vt propriis manibus eorum vlcera, fœtores & ſordes abſtergere non dubitarit. Sancta Paula Matrona Romana nobiliſſima ſibi carnibus & ouis & vino interdixit, opes autèm in extruendis Monaſteriis & alendis pauperibus adeò conſumpſit vt in votis haberet, ad eam redigi inopiam, vt funus eius alienâ miſericordiâ curari oporteret.

Ratio verò cur ita euacuare cor debeamus eſt, quia impoſſibile eſt ſeruire Deo & mammonæ, amare cælum & terram, duobus aduerſus Dominis idem cor donare. Hæc enim eſt amoris natura, vt diuidi ſeu diſtrahi in diuerſa nequeat, ſed vnius tantùm ſit. Vnde ſi cor tuum amore mundi occupatum ſit, nō poterit ibi habitare Deus. Sin verò ab amore, fuerit euacuatum, replebit illud Deus cælo, quia vti in naturalibus, ita in ſupernaturalibus non datur aliquod vacuum. Quamdiu vidua illa porrexit Eliſæo vacua vaſa, tamdiu fluxit oleum & repleuit illa; vbi verò impleta fuere, ſtetit oleum. 4. Regum 4 ſic animum amore mundi repletū, nequit Deus replere cælo. Deinde amor mundi & bonorum eius retrahit a cælo, quemadmodū regius cultus & calcei tenuerunt ſub porta Heracliū Imperatorem, quando Crucem Domini à Coſdroë recuperatā ſuis humeris efferre conabatur ex vrbe Ieroſolymâ in montem Caluariæ. Sentiebat enim ſe retrahi & teneri, licèt à quo neſciret. Vnde monitus à Zacharia Pontifice vt regium poneret cultum, Chriſti paupertati parum conuenientem, & calceos exueret; eo facto, non difficilè reliquum iter confecit. Simili ergo modo retinet mūdi amor ipſos amatores ab ingreſſu cæli, impeditque à comparatione verarum diuitiarum, quæ ſunt merita regni cæleſtis. *Qui enim volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & laqueum Diaboli, & in deſideria multa inutilia & nociua, quæ mergunt homines in interitum:* ait Apoſtolus 1. ad Timoth 6. Deponendus itaque hic cultus, ſi cælo inſerere pedem volumus.

Hoc verò ſi difficile tibi videtur, mitte in vnam lancem bona quæ deſeris præſentia, in alteram verò bona quæ promittuntur futura, & pondera ſis vtraque, bona mundi, quàm ſunt exigua, quàm inania, quàm permixta malis, quàm fluxa & fugacia. Bona verò cæli ſcriptura clamat eſſe immenſa, plena, doloribus & curis vacua, nunquam interitura. Ac ſi quidem reipſa relinquere oporteret mūdi bona, eſſet fortè id aliquantum, ſed cùm tantùm id à nobis requiratur, ne amemus ea, ne ijs ſeruiamus, ſed dominemur; ne ijs nos oneremus, ſed potiùs exoneremus: quid aſperū aut difficile nobis imperatur? *Itaque delicatus es frater chariſſime.* ait ſanctus Hieronymus in reg. monachor. capite 19 *ſi hìc vis gaudere cum ſæculo & ibi regnare cum Chriſto.*

D. III. Exhauriē-dus Calix amarus.

TERTIÒ, Exhauriendus eſt calix vino abſynthiaco repletus. Hoc propoſuit nobis Dominus in hodierno Euangelio, & dudum ante Matthæus cap. 5. cùm dixit: *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* Neque verò perſecutionem intelligit, qualis primis Eccleſiæ temporibus ſæuiit in Chriſtianos, ſed quamcumque afflictionem, cuiuſmodi perſecutio vbique inuehitur, in domo, in viâ, in foro, in templo, in menſâ, in lecto &c. Vbique enim mali impugnant bonos, & certiſſima eſt Apoſtoli ſētentia. 2. Timot. 3. *Omnes qui piè volunt viuere in Chriſto Ieſu perſecutionem patientur.* Neque verò tolerare tantùm debemus has perſecutiones, ſed libenter tolerare, adeoq; gaudere in illis. Hoc enim ſibi voluit Dominus, cùm tribulationē & paſſionem calicem appellauit. Vt enim potus cū ſuauitate & appetitu bibitur, ſic amplectendam voluit tribulationem, non vt tribulationem, ſed vt materiam gaudij. Quam quidem ipſe Chriſtus deſiderio deſiderauit & obuijs vlnis amplexus eſt. Secuti hanc Apoſtoli, inter alios ſanctus Iacobus, qui eum à quo ductus ad tribunal fuit, ad fidem conuerſum & veniā

petentem humaniſſimè amplexus & deoſculatus eſt ac dixit: pax tibi ſit. Denique quotquot ad illam gloriam fœliciter appulerunt per multas tribulationes eò deuenerunt.

Ratio eſt, quam dat Ill. Bellar. lib. 1. de æter. fœl. cap. 9. Cœleſtis ciuitas autem eſt mundum, ſimile vitro mundo: non intrabit in eam aliquod coinquinatum aut abominationem faciens, vt ait S. Ioan. 21. Apoc. Iam verò tribulatio propriè fornax eſt, quæ purgare ſolet animas ab omni immunditia. Vt enim ignis coquit cibos crudos, purgat argentum, & probat aurum: ſic etiam perſecutio, ſi patienter toleretur, coquit peccatores, purgat imperfectos, probat perfectos: Peccator eſt quaſi caro cruda, quæ niſi ritè coquatur, proiicitur ad beſtias, non comeditur ab hominibus. Eſt enim peccator malis humoribus plenus, concupiſcentiâ carnis, quæ eſt luxuria: concupiſcentiâ oculorum, quæ eſt auaritia: & ſuperbiâ, quæ eſt ambitio. Sed accedat fornax perſecutionis, illo igne ſiccatur & coquitur vt fiat idoneus, qui ad menſam Domini honorificè deferatur. Ingruente ſiquidem perſecutione vel tribulatione graui obliuiſcitur libidinum, lucrorum, ambitionum, incipitque omninò alius eſſe, quàm antè fuerat. Vt cùm fur incarceratur, torquetur, condemnatur, vel cùm quis in morbum vel paupertatem incidit. Homo verò iuſtus ſed imperfectus, quamuis non labatur in horrenda flagitia, tamen amicus eſt carnis ſuæ, ſequitur voluptas, amat lucra, non abhorret à vanitatibus mundi. Itaque ſimilis eſt argento ſcoriam multam habenti admiſtam. Sed ſi fornax magnæ perſecutionis illum corripuerit, eamque is patienter tulerit incipiet paulatim ab argento ſcoria ſeparari: incipiet, inquam, intra ſe colligi, meditari quæ ſurſum ſunt; abſtinere à carnalibus deſideriis, denique ſobriè iuſtè & piè viuere in hoc ſæculo & expectare beatam illam ſpem & aduentum gloriæ magni Dei. Denique vir perfectus in charitate, aurum eſt, ſed probandus igne perſecutionis, ne putetur ab aliis vel etiam à ſeipſo aurichalcum eſſe non aurum: vbi enim ignem perſecutionis patienter ferre conſpicitur, non ſolùm ab alijs cognoſcitur eſſe, qui eſt, ſed ipſe qoque erigitur in ſpem magnam & ſecurior mercedem illam cœleſtem expectat. *Tribulatio*, inquit Apoſtolus, *patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio verò ſpem, ſpes autem non confundit.*

Quæ ſi bene perpendamus, graue nobis nō erit aduri in hac fornace. Quid enim eſt hæc fornax reſpectu illius ſupernæ ciuitatis, in qua collocandi ſumus? *Id quod in præſenti eſt momentaneum*, inquit Apoſtolus 2. Corint. 4. *& leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* Quid eſt hæc fornax reſpectu illius fornacis gehennalis? Fornax enim tribulationis ſuum habet refrigerium & breui tempore durat. Fornax autem inferni ad inſtar fornacis illius Babylonicæ Dan. 3. ſuccenſa eſt nimis, cuius flamma effundebatur ſupra fornacem 49. cubitis. Cùm enim numerus quinquagenarius, numerus ſit remiſſionis, & flamma illa ad hunc numerum non pertigerit, quid aliud deſignauit quàm æternum gehennæ incendium, quod ad nullam vnquam pertinget remiſſionem?

Qvarto laborandum & pugnandum. E. IV. Laborandum.
Hoc enim Chriſtus docuit Matth. 11. dicens: *Regnum cœlorum vim patitur & violenti rapiunt illud*. q. d. cœlum inſtar caſtelli eſt munitiſſimi & altiſſimi, quod non niſi magnis conatibus expugnari & diripi poteſt: itaque ſcalæ primùm adportandæ & aggeres erigendi, poſtea muri ſcandendi, & contra hoſtes ingreſſum impedientes dimicandum. Vtrumque hoc aptiſſimis parabolis depinxit Dominus Luc. 14 de eo, qui vult turrim ædificare & non habet ad perficiendum; & de rege, qui cogitat bellum gerere aduerſus alium Regem & non habet pares vires, vt cum ſpe victoriæ poſſit ille occurrere. Vtrumque enim præſtare debet, qui regnum cœlorum expugnare cogitat: nam & turris ædificanda eſt, quæ pertingat ad cœlum, id eſt, merita comparanda, quæ vitam æternam promereantur; & ſimul pugnandum eſt cum hoſtibus plurimis & fortiſſimis, ſpiritibus videlicet immundis, qui totis viribus turris illius ædificationem impedire moliuntur. Cuius rei figura præceſſit in filiis Iſraël, qui cùm Ieruſalem à Chaldæis dirutam atque euerſam reædificare vellent & à gentibus vicinis bellantibus impedirentur, neceſſe habebant incredibili ſolicitudine & labore vnâ manu ædificare, alterâ præliari: Ideò vnâ manu faciebant opus & alterâ tenebant gladium 2. Eſdr. 4. præiuit nobis in vtroque Chriſtus, & in laboribus à iuuentute ſua & in prælio contra diabolum. Secuti Apoſtoli, Martyres & Confeſſores, qui omnis generis machinas excogitârunt & applicârunt ad cæli expugnationem.

Ratio, cur pro cœlo laborandum & pugnandum ſit, eſt, quia ex Dei & hominum vniuerſali decreto, qui non laborat, non manducet: nec coronabitur niſi qui legitimè certauerit, vt ait Apoſtolus; alioquin & imperfectum foret ſanctorum gaudium & gloria, ſi pro ſua gloria nihil laboraſſent, nec fortiter pugnaſſent, cùm potuiſſent. Quis enim neſcit maioris eſſe gloriæ; ſi quis ob præclarè geſta & egregias virtutes ad regiam dignitatem aſcendat, quàm ſi eandem hæreditario iure acquirat? Vnde Dominus Luc. 14. monet, vt inuitati ad nuptias non recumbamus primo loco, ſed potiùs in nouiſſimo, vt cùm venerit; qui nos inuitauit, dicat: Amice aſcende ſuperiùs. Tunc erit tibi gloria, inquit, coram ſimul diſcumbentibus. Ita ergo ſi per humilitatem aliaſque virtutes ſeſſionem in cœlo honorificam conſequamur, tunc erit nobis gloria. Itaque ſi in cœlo pulchram & magnificam habere domum volumus magna noſtrâ gloria, eam nobis ipſi bonis operibus extruamus, quo

modo S. Deus dedit ſutoriam exercens, cui quod lucrum totius hebdomadis in ſabbathis communicabat pauperibus, vidit quidam alius ſtructores quoſdam ſingulis ſabbathis operati in exſtructione pulcherrimæ in cœlo domus. Apud Gregor. l. 4. dial ca. 20. Si coronari volumus, legitimè certemus contra noſtra vitia, mundum, carnem, dæmonem.

Veniet, aliquando tempus, cùm apertiſſimè videbimus nihil adhuc fuiſſe certaminis huius laborem cum corona comparatum.

CONCIO IV.

Mors alacri animo excipienda.

Primò, quia liberat à vinculis.
2. *A periculis plurimis peccandi.*
3. *A miſerijs vitæ, quæ plus habent fellis quàm mellis.*
4 *Transfert ad vitam meliorem.*
5. *Reſurgere facit cum fœnore.*

THEMA.

Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum? Matth. 20.

A. Colimus hoc die Apoſtolum Iacobum, ſanctum, optatiſſimum & vulgo nominatiſſimum, quia ſecum affert & quodammodo in manu gerit falcem illam meſſoriam; quà fruges in his partibus circa tempus iſtud demeti conſueuerunt. Verùm præter iſtum video alium quendam quaſi à tergo ſtantem (Apoc. 14.) ſimilem filio hominis, qui & ipſe in manu ſua falcem acutam gerit paratam ad metendum, quæ alia non eſt, quam mors, quâ ſenſim mortales Chriſtus demetit & ad iudicii ſui aream ventilandos congregat. Hanc porrò falcem Chriſtus oſtentat & intentat in hod. Euang. non modò ſuis Diſcipulis, ſed & nobis quoque, cùm ait: *Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum?* id est, mortem ſubire, quá ego ſubiturus ſum: quaſi dicere velit: quid ſi ego venero cum falce mea, paratine vos eritis ad eam excipiendam? Alius hic falciger, à priore longè diuerſus eſt. Illum omnes deſiderant & auidè expectant: hunc pęne omnes fugiunt & procul abeſſe cupiunt. Segetem volũt meti, ipſi nolunt demeti. Sed quæ vobis mens, Auditores? Quid ſi hodie vel cras? Quid ſi hac vel ſequente hebdomade, hoc vel ſequẽte anno veniat ad vos hic Meſſor, & immittat in vos falcem ſuam: ac propinet vobis calicem ſuum? Poteritiſne bibere illum? An potiùs refugietis? At nihil iſtud proderit. Quò enim à facie tua fugiam? ait Pſalmiſta. Nihil ergo melius, quàm vt cum duobus Diſcipulis dicamus poſſumus: parati ad tuam falcem excipiendã, ad tuum calicem hauriendum ſumus. Hæc ſi nobis mens perpetuò inſideat, læta nobis & fœlix erit etiam iſta meſſis. Quam vt conſequamur, videamus rationes, cur mors non formidanda ſit.

B. I. Quia liberat à vinculis.

Si loqui poſſent ſegetes, exiſtimo dicturas, nequaquam ſe horrere falcem, ſed potiùs optare Primò, quia eius beneficio, dicerent, liberabimur à vinculo, quo veluti captiuæ affigimur his agris. Radix enim noſtra terræ nos affligit: falx inde nos liberabit, tum ingrediemur pagos, vrbes, horrea, feremur in menſas diuitum. Eadem prorsùs noſtra conditio eſt. In mundo & hoc corpore captiui detinemur, vinculo carnis necnõ patriæ & domicilii noſtri alligati. E mundo egredi non poſſumus, neſcimus quid extra illum ſit, quod tamen mens noſſe cupit, è patria & domicilio noſtri vix modicum egredimur, quin ſtatim reuertamur. Vnde neſcimus quid in aliis terris agatur Summa; vti ſegetes ſummis tantùm capitibus nonnihil hinc inde ventilantur, interim tamen eodem ſemper loco hærent: ita & nos in mundo & corpore mortali, quæ aliud non ſunt, niſi carcer quidam, de quo liberari deſiderabat Apoſtolus ad Philipp. 1. ſcribens: *Deſiderium habeo diſſolui & eſſe cum Chriſto.* Diſſolui ſcilicet vinculo, quo anima in hac vita corpori alligatur, quaſi luteæ ſuæ domui. Vnde Sanct. Gregor. 4. mor. cap. 41. *Diſſolui,* inquit, *Paulus non quæreret, niſi ſe vinctum videret.* Quis autem vinctum ſe agnoſcens non cupiat ſolui & dimitti? *Qui deſiderat diſſolui,* inquit S. Auguſtin. *& eſſe cum Chriſto: non patienter moritur, ſed patienter viuit & delectabiliter moritur.* Ita S. Cyprianus auditâ Valeriani Imp. contra ſe latâ ſententiâ: *In Thaſcium Cyprianum gladio animaduerti placet:* reſpondit: *Deo gratias, qui me à vinculis huius corporis dignatur abſoluere.* Vt in eius actis. Ita pia quædam Domina, (apud Collectorem ſpeculi) ſubitò lepræ plagâ fœdiſſimâ percuſſa ſortem eius aliis deplorantibus, ipſa ridere cœpit. Cauſam rogata, reſpondit: Siquis detineretur in carcere ea conditione, vt inde non eriperetur, donec muri carceris vndique corruiſſent; nonne ſi videret muros ad ruinam inclinatos, imò iam paulatim ruentes, gauderet potiùs quam fleret? Quare cùm anima in corpore velut in carcere conſtricta ſit, gaudere omninò debet, quando videt corporis parietes diſſolui & concidere, quando videt mortem fores carceris effringere.

C. II. A periculis.

Secvndo, Dicturæ eſſent ſegetes: Per meſſem liberabimur à grandi illo periculo internecionis noſtræ, quam minantur nobis grando, pruina, locuſtæ, alijque hoſtes noſtri. Idem nos, ſi ſapimus, dicere debemus: Libenter mortem excipimus, vt liberemur à peccato, capitali hoſte noſtro, & peccandi plurimis periculis perpetuâ luctâ, quam gerimus cũ peccato eiuſq; præſidiarijs, qui ſunt ipſæmet noſtræ paſſiones. *Quid enim,* inquit S. Cypr. tract. de mortalit, *eſt in mundo & vitâ hac niſi pugna cum irâ, gulâ, libidine? Hinc gratulatur Sapiens raptum eſſe iuſtum ne malitia mutaret intellectum eius.* Nónne Apoſtolus ad Rom. 7. gemit ſe vænundatum eſſe ſub peccato, id eſt, traditum

ditum concupiſcentiæ quaſi Tyranno : Inde enim exclamat : *Infœlix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius*, hoc eſt, de corpore concupiſcentiæ, & prauis eius moribus obnoxio, adeoque moribundo & mortem nõ corporis tantùm, ſed & animæ ſæpe inducente? Imaginare tibi virum honeſtum robuſto alicui Moloſſo ita alligatum, vt ei ſemper indiuiduus adhærere debeat, & vel ſequi trahentem, quocunque eum libido egerit; vel eundem coërcere vt quieſcat & ſequatur ipſe. Videbis igitur Moloſſum illum ſemper inquietum, huc illuc currere & virum ſecum trahere : modò ad rixas aliorum canum currere, modò inſatiabiliter vorare, modò libidinem ſequi per omnes vrbis plateas, modò ignauũ ſtertere, modò vomere, modò egerere. Quæſo te ſi honeſtus ille vir in his omnibus moleſtiis cani illi adeſſe, illum ſequi ac tolerare cogeretur, niſi continuò cum illo litigare, eum increpare, flagris cædere & vi adhibitâ ad ſua obſequia trahere velit : quanta hæc moleſtia foret? Quis ab iſto ſocio liberari non amaret? Quid aliud eſt homo, ſi animam rationalem ei demas, niſi eiuſmodi Moloſſus? Huic anima alligata eſt, hunc ſequi, huic aſſidere debet ſemper, & omnes eius ſordes ac vitia tolerare; cùm is edit, cùm dormit, cùm ſuas ſequitur concupiſcentias : nec facile ab his retrahi poteſt, niſi magnâ vi adhibitâ: trahit enim animam fortiter ad ſuas libidines, eaſque illi affricat niſi repellatur & coërceatur. Quis ergo ab hoc inquieto, immundo, rapace, vorace & ignauo cane non quærat liberari? hoc eſt, quod dicit Apoſtolus. Refert Sanctus Auguſtinus libro 5. contra Iulianum ex Ariſtot. *Simili nos affectos eſſe ſupplicio atque eos, qui quondam cùm in prædonum Hetruſcorum manus incidiſſent, crudelitate excogitatâ necabantur; quorum corpora viua cum mortuis, aduerſa aduerſis accomodata quàm aptiſſimè colligabantur : ſic noſtros animos cum corporibus copulatos, vt viuos cum mortuis eſſe coniunctos*, Hinc ergo optabat Paulus ſolui à ſuo corpore, languido, moribundo, & concupiſcentiæ ſubiecto, cuius fœtore anima facillimè inficitur & ſæpe ad mortem pertrahitur. Debet enim anima omnes corporis ſordes & beſtiales cupiditates pati, quibus niſi continuò & ſtrenuè repugnet, ipſa mox fœtorem peccati cõtrahit. Tradunt Annales Theoph. Cedren. Zonar. apud Baron anno 717. Theodoſium IV. Imp. depoſito imperio Clericum factum & poſtquam piè vixiſſe, ita vt poſt mortem miraculis coruſcaret, ſuo ſepulchro Epitaphij loco hoc vnicum verbum inſcribi voluiſſe SANITAS; vt videlicet deſignaret, virum fidem per mortem tantummodo perfectam conſequi ab animæ paſſionibus ſanitatem. Saltem enim peccatis venialibus inficitur anima ex corporis conſortio: ſi non & mortalibus, vt fit plerumque. Hanc ergo ſanitatem apoſtolus deſiderabat, cùm morbido ac mortifero illo corpore, quod in pœnam peccati originalis tale nobis datum eſt, exui & immortali alio indui cupiebat. *Liberari à corpore mortis* inquit Sanctus Auguſt. l. 1. contra duas epiſtolas Pelagij cap. 11. *eſt omni ſanato languore concupiſcentiæ carnis, non ad pœnam recipere corpus, ſed ad gloriam*. Sanctus Ambroſius lib. de bono mortis cap 4. ait: *Quid eſt mors niſi vitiorum ſepultura, virtutum ſuſcitatio*?

D. III. A miſerijs

TERTIO, Dicerent inſuper : Abſoluemur ac ratione ab innumeris miſerijs, moleſtiis & cladibus, quibus vexamur & agitamur à tempeſtatibus, gelu, niue, pruinâ, pluuiis, ventis & ardore ſolis. Quid enim ab his non patimur? Idem nos fateri debemus, vitam ſcilicet noſtram plenam eſſe miſeriis & calamitatibus multoque plus habere fellis, quàm mellis : Vnde Eccleſiaſtes capit. 4. ait: *Laudaui magis mortuos, quàm viuentes, & feliciorem vtroque iudicaui, qui necdum natus eſt, nec vidit mala, quæ ſub ſole fiunt*. Sic Elias inſidiis Iezabelis vndique obſeſſus petiuit animæ ſuæ vt moreretur, dicens: *ſufficit mihi Domine, tolle animam meam*. 3. Reg. 19 Sic Ieremias prophetans ſuis excidium vrbis & gentis ſuæ, videnſque inſuper ſe propterea exoſum omnibus factum, maledicit diei Natiuitatis ſuæ. Ierem. 20. quia nimirum meliùs reputabat (ſpectatis ſolis naturalibus bonis vel malis) non naſci, quàm in tantis calamitatibus viueret prout etiã dixit Eccl. c. 30 *Melior eſt mors, quàm vita amara*. Si enim anima ingreſſura corpus, videret omnia mala, quæ in eo paſſura eſt, horreret profectò ac diceret: malo non naſci, quàm ad tantas miſerias naſci. Idque miro quodam oſtento demonſtratum ſcribit Plin. lib. 7. cap. 3. quando infans in lucem editus, in vterum protinus reuerſus eſt Sagunti, quo anno ab Annibale deleta eſt. Quaſi videlicet excidium patriæ ſuæ nollet intueri. Sic Græci illi, qui deuictis Barbaris, eorumque ſpoliis onuſti domum reuertebantur cùm ſe iactari viderent magnis tempeſtatibus, fœlices illos vocârunt, qui in acie ceciderunt; meliùs reputantes in prælio cecidiſſe, quàm tam dirâ tempeſtate iactari. Seneca in Agamemnone. Agnouit hoc & ipſe Cicero Ethnicus, qui libr. 1. de oratione, ait viros bonos ſapiẽtes, qualis erat Socrates, quaſi Cygnos cum laude & voluptate mori. Fabulantur enim Cygnum morientem interrogatum à Ciconia cur ſuauiores ſonos ederet in morte, quam omnia alia animalia timent? Reſpondiſſeque Cygnum : quia neque cibi quærendi curâ ampliùs cruciabor, neque aucupum laqueos mortuus extimeſcam. Dicat hoc moriturus : cur mortem exhorreſcam, quæ finem mihi afferet tot laborum & miſeriarum?

E. IV. Transfere ad vitam meliorem

QVARTO, Adderent & hoc : Meliùs nobis erit demeſſis, quàm ſic ſtantibus. Etenim per meſſem perdemus quidem vitam noſtram, ſed poſtmodum ſortiemur multò nobiliorum, cùm eſca hominum factæ, in ipſis viuere incipiemus & quodammodo homines fiemus. Veriſſimè nos hoc dicimus : Tu quidem, ô mors nos demetes &

vitâ ſpoliabis, ſed ad vitam beatiorem, hoc ipſo nns protrudes, ad vitam immortalem, cœleſtem & omni ex parte beatam. Mors enim Chriſtianis, non tam eſt mors, quàm ianua & tranſitus ad vitam. *Hunc tranſitum*, inquit, Sanctus Bernardus tract. de natura & dignitate diuini amoris, *ad vitam, miſeri infideles mortem appellant, fidelis autem quid niſi paſcha? Quia moritur mundo vt perfectè viuat Deo.* Vnde quidam dixit, mortem eſſe ludum Chriſtianorum. Illi enim poſt Chriſtum illudere poſſunt morti iuxta id Oſeæ 13. (ex verſione 70. interpre. vti citat Apoſt. 1. Cor. 15.) *Vbi eſt mors victoria tua? vbi eſt mors ſtimulus tuus?* Sed hoc verum eſt in iis, qui in ſtatu gratiæ ſunt; alioquin enim ſtimulus mortis peccatum eſt, vti ſubdit ibidem Paulus. Ergo qui peccato vacat, ludere cum morte poteſt, veluti cum ape aut ſcorpione, qui ſtumulum non habet, quo vulneret. Audi horum aliquos. Sanctus Chryſoſtomus in ep. ad Philip. c. 1. *Nihil*, inquit, *moleſti inferent, qui me occident, eò quòd ad vitam meam me vleiſcentur & promouebunt, & ab iſta non admodum commodâ liberabunt.* S. Cyprianus tract. de mortalit. *Amplectamur*, inquit, *diem, qui aſſignat ſingulos domicilio ſuo, qui nos hinc ereptos & laqueis ſæcularibus exſolutos paradiſo reſtituit & regno cæleſti.* Non ita pridem, anno videlicet 1611. deceſſit ex hac vita menſe Nouembri, hodierni Francorum Regis Ludouici 13. Frater, puerulus annorum quatuor Dux Aurelianenſis, indolis eximiæ: qui in illa ætatula, dum morbo affligeretur, oculis continuò ad cœlum eleuatis, circunſtantes pariter ad eius contemplationem hortabatur, fæliceſque illos prædicabat, qui ibi habitarent. Henricus Spondanus in Auctar. Chronol Baronij 1611. Denique & S. Iacobus Apoſtolus ad ſupplicium ductus, illum oſculatus eſt, qui eum ad tribunal duxerat; quod etiam fecit B. Thomas Morus, qui pro defenſione fidei plectendus, carnifici de more veniam petenti & oſculum vnaque aureum Angellottum dedit dicens: *Tu mihi hodie præſtabis, quod hactenus nemo mortalium mihi præſtitit aut præſtabit*, vt alias dixi.

F. V. QVINTO, poſſent dicere; minimè ſibi moleſtum eſſe, demeti ac cædi; hoc enim ſibi profuturum, vt cùm fœnore reſurgant, quando ſparſo earum ſemine ſegetes nouæ pullulabunt. Hoc idem nos cogitemus. Cadit corpus mortale, reſurget immortale: cadit ærumnoſum, reſurget glorioſum. Propterea Chriſtianorum mors à Chriſto, Apoſtolo & Chriſtianorum recepto more, vocatur ſomnus tantùm. Hos aloquitur ore prophetio Deus, Iſa. 26. cùm ait: *Vade populus meus intra in cubicula tua, claude oſtia tua ſuper te, abſcondere modicum ad momentum.* In cubicula videlicet mortis, ad captandum ſomnum. Inde cœmeteria ſeu dormitoria dicuntur ſepulchra Chriſtianorum. Suo ergo tempore rurſum euigilabũt. Rectè, inquis, ſed non ſine difficultate magnâ corpus hoc exuitur. Quare ſciendum, corpus hoc mortale veſtimentum animæ eſſe fragile & obſoletum, quo exui debemus, ſi nouo & incorruptibili volumus veſtiri. Hinc Apoſtolus 1. Cor. 15. *Oportet*, inquit, *corruptibile hoc induere incorruptionem.* Quis non libenter exuet veſtem illam veterem, vt hac nouâ induatur? Quàm alacriter mutauit pauper ille mẽdicus laceros ſuos centones, cum ſplendida veſte S. Ignatii Loyolæ ab eo ſibi oblatâ! Deus offert nobis veſtem gloriæ, pro centone corporis noſtri. Non libenter permutabimus? *Domine* orabat S. Greg. Naz. *ſolue hanc tunicam ita mihi grauem & ponderoſam, & da mihi leuiorem.* Cùm ſartor ſcindit pannum holoſericum, pro ſarcienda tibi veſte, nequaquam ei reſiſtis, minimè indignaris. At ſi dicat aliquis; cur tu ſinis ſcindi pannum iam pretioſum? reſpondebis tu: non me hoc contriſtat, quoniam hæ ſciſſuræ veſtem mihi dabunt longè ſplendidiorem, quàm ſit ipſe pannus. Idem dic in propoſito. Corpus tuum pannus eſt, ſed nequaquam ſat idoneus & ſplendidus. Scindi ergo debet, vt præbeat tibi veſtem glorioſam & incorruptiblem. Sciinditur per mortem. ſarcietur autem in reſurrectione mortuorum. An non oportuit corpus Chriſti ita priùs ſcindi & fœdè lacerari, vt veſtiretur gloriâ in reſurrectione? Audi loquentem ipſum per os prophetæ, Pſal. 29. *Conſcidiſti ſaccum meum & circumdediſti me lætitiâ.* Saccus eſt veſtis lugubris, & tale hoc eſt corpus, quod vbi ſciſſum fuerit, tranſibit in veſtem gloriæ, quæ non diſcindetur, vnde ſubditur in pſalm. Vt cantet tibi gloria mea & non compungat, (ſeu ſuccidat.) q. d. deinceps non pungat neque ſcindat ampliùs mortis aculeo vel forcipe.

Reſurgere facit cum fœnore.

Priſcus Chriſtianorum mos fuit vt in ſuis ſepulchris Danielem in lacu inter Leones ſtantem ſculperent, eò quòd ipſe è lacu Leonum liber & incolumis egrediens, quaſi ideam hominis è ſepulchro reſurgentis expreſſerit teſte Baronio in martyrol. die 21. Iulii. Quod ergo eſt Daniel in Leonum lacu, hoc Chriſtianus in ſepulchro: non enim conſumetur à morte, cui iam olim dentes excuſſit Chriſtus, Iuxta id; *Morſus tuus ero inferne.* Sed cum maiori gloria è lacu, & vmbrâ mortis eripietur aliquando, quemadmodum & Daniel maximâ ſuâ gloriâ extractus eſt è lacu.

CONCIO V.

Cur aliqui renuant bibere calicem Domini, ſeu tribulationis: refelluntur querelæ.

Recuſant aliqui calicem tribulationis.

1. *Quia putant eum ſibi non deberi.*
2. *Quia exiſtimant ſibi ſolis eſſe exhauriendum.*
3. *Aliis videtur nimis amarus.*
4. *Aliis nimiùm capax & fundo carens.*
5. *Reijciunt alij, quia non propinatur ab ijs à quibus debet.*
6. *Alii, quia nouus & inſpiratus eis obuenit.*

THEMA.

Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum? Matth. 20.

A. GEneſis 44. legimus Ioſephum præcepiſſe diſpenſatori vt fratribus à ſe diſcedentibus, (à quibus tamen nondum agnitus fuit) in ſacco Beniamini ſibi chariſſimi, poneret ſcyphum argenteum, in quo augurari ſoleret: & poſtmodum eos inſequeretur tamquam furti reos, qui ſcypbum Domini abſtuliſſent. Factum vt imperatum, & inuenitur ſcyphus in ſacco Beniamini. Reducuntur ergo ad Ioſephum fratres & ibi aliquamdiu aſperiùs tractantur, ſed ad ſpeciem tantùm & in bonum eorum. tandem enim à Ioſepho ſe prodente amiciſſimè accipiuntur amplexibus & oſculis. præſertim verò Beniaminus. Quo ludo Ioſephi magnum aliquid indicatum eſſe vult Sanctus Auguſtinus, videlicet, Deum hoc agere cum dilectis & ſeruis ſuis. Illis enim ſchyphũ paſſionis ſuæ clàm quodammodo & inaduertenter immittit, eoſque per illum affligit & angit aliquamdiu, atque ita in eo auguratur quaſi vtrum verè ipſum diligant? Sed paulò poſt afflictionem illam, tantò maiori conſolatione compenſat, & amiciſſimè amplectitur, quos priùs durè tractâſſe videbatur, velut alienos & reos. Hoc certè Chriſtus fecit in hod. Euangelio duobus ſibi chariſſimis Diſcipulis, quibus ad dexteram eius ſederẽ cupientibus calicem paſſionis ſuæ proponit: *Poteſtis bibere calicem quem ego bibiturus ſum?* Et certè etiàm exhibuit illis hauriendum, quando Iacobus variis Iudæorum perſecutionibus vexatus tandem ab Herode occiſus; Ioannes in dolium feruentis olei immiſſus, & in Pathmos relegatus calicem venenatum bibere (licet abſque læſione) compulſus eſt, ſed tandem Principes cœli eos fecit. Id quod etiamnum omnibus ſeruis ſuis facit & ſpiritualem hunc ludum cum ipſis ludit. Omnes enim qui ad gloriam contendimus interrogat: *Poteſtis bibere calicem?* &c. omnibus eum propinat. Sed illud eſt dolendum, quòd tam pauci reperiantur adeò animoſi, vt cum Ioanne & Iacobo reſpondeant & dicant: *Poſſumus*. Plures tergiuerſantur, horrent, excuſant. Qui pro certo ſibi perſuadeant, ſe à vero Ioſepho Chriſto nequaquam amicè excipiendos, & neque ad dexteram eius, neque ad ſiniſtram collocandos. Audiamus igitur qualiter ſe excuſent, & contrà replicemus.

B.

I. Putant ſibi nõ deberi.

PRIMO, Alii recuſant calicem tribulationis, quia putant ſibi eum non deberi, nec ſe commeruiſſe vt ebibant. Sed mirum eſt, quòd hoc auſint dicere. Solent aliquando conuiuantes pro pœna ſtatuere, vt qui v. g. pileum deponit versus ſocium, calicem vini ebibat. Tunc fortè vnus illorum ſui oblitus, pileum aliquantùm leuat, etſi non omnino deponit. Conclamatur vt bibat: alter renuit, quia non omninò depoſuiſſet: ſed replicant ſocii iam attentâſſe eum deponere; & bibere cogitur. Ad hunc modum ſtatuta eſt lex à Deo, vt ordinariè quidem, tantùm is qui peccat, adeoque cultum exhibet creaturæ, quem Creatori exhibere debebat, pro pœna, calicem tribulationis ebibat. Sic enim Geneſ. 8. ſtatuit Deus, cùm ad Cain ait: *nónne ſi bene egeris, recipies: Sin autem malè, ſtatim in foribus peccatum tuum aderit?* id eſt, peccati pœna. Quicunque ergo peccauerit, debet bibere. Quis autem non deponit aliquando pileum & peccat? Sed quid ſi aliquis dicat, ſe non depoſuiſſe pileum, id eſt, non peccâſſe? Reſpondeo mirum eſſe, quòd quis ſe prorſus innocentem putet, nec quidquam commiſiſſe preſenti calamitate dignum. Audi potiùs Moyſen, qui dixit ad Deum, Exod. 34. *Nullus apud te per ſe innocens eſt.* Hebr. habetur *Naka*, quod ſignificat innocentem eſſe, & impunitum eſſe q. d. nullus apud te innocens, & conſequenter impunitus erit. Addit verò, *per ſe:* quia tametſi à Dei gratià præſerueris à peccato, quemadmodum Beata Virgo à peccato originali, id tamen Dei gratiæ, non tibi, debes adſcribere. Itaque licet pileum non omninò depoſueris, attentaſti ſæpiùs tamen, & niſi DEVS impediſſet, depoſuiſſes: ac proinde ex hoc capite teneris acceptare calicem tribulationis. Deinde ex alio capite: quia nimirum Chriſtus eum tibi propinauit tamquam vtilem & neceſſariam potionem Quid commeruit Chriſtus, vt tam amarum ebibere calicem? nihil prorſus. Quando ergo eum tibi propinauit, vt pro modulo tuo reſpõdeas, iuxta id 1. Pet. 2. *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt ſequamini veſtigia eius, qui peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius*, propter te hoc fecit, quia te vidit potione hac egere. Quanta hac medici noſtri bonitas, vt potionem ipſe bibat ſibi non neceſſariam, tantùm vt nobis eam perſuadeat? Adhæc quid refert num merueris culpà tuâ hunc calicem, ſiue non merueris? An non aliqui conuiuantium vltrò interdum deponunt pileum, vt bibere poſſint? vel bibunt aliis ex poculis, etiam non coacti? Similiter an non glorioſius eſt bibere calicem amarum, quem non merueris, quàm bibere ex merito? Num tu in cruce latronis pendere malles. quàm in Cruce Chriſti? Conſoletur te conſcientiæ bonæ teſtimonium, à quo ſolatium petebat Socrates, quando innocens condemnatus & venenũ bibiturus ploranti vxori dicentique: *Mi Vir, innocens morieris?* reſpondit: *Quid? num me nocentem malles mori?* Ergo & tu è *duobus elige quod velis*, inquit, S. Hieronymus in ep. ad Breſillam, *Aut ſancta es, & probaris; aut peccatrix, & iniuſte quereris, minora ſuſtinens, quàm merearis.*

SECVNDO, Alii recuſant, quia exiſtimant ſibi ſolis exhauriendum, ſed falluntur. Omnes enim tangit illa ſententia: *Maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ, ſpinas & tribulos germinabit tibi, in ſudore vultus tui veſceris pane tuo. Huius enim ſen-* C. II. Sibi ſolis exhauriẽdum.

tentiæ vinculo, inquit Cyprianus libr. de bono patientiæ, *colligati omnes & conſtricti ſumus, donec expunctâ morte de iſto ſeculo recedamus.* Et rurſum: *Vnus quiſque noſtrûm cum naſcitur & hoſpitio mundi huius excipitur initiũ ſumit à lacbrymis &c.* Quinam enim putas calicem hunc nõ bibunt? num Reges & Principes? Atqui Antigonus Rex filio dicebat: *An ignoras regiam, ſplendidam eſſe ſeruitutem?* Et: *Si quis noſſet, quantis malis diadema eſſet refertum, ne humi quidem iacent tolleret.* Num diuites? Atqui diuitiæ à Domino ſpinæ vocantur, quia ſcilicet pungunt innumeris curarum aculeis & animum exulcerãt. & vt roſæ ſpinis, ſic diuites inſidiis dettactionibus, calũniis &c. obſidẽtur Nũ ſceleratos & cupiditatibus ſuis obſequentes? Atqui etiàm voluptates a Domino ſpinæ vocantur, quia conſcientiam perpetuò pungunt; *inter omnes, autem tribulationes humanæ animæ*, inquit Auguſt. in Pſalm. 45. *nulla eſt maior tribulatio, quàm conſcientia delictorum.* Et hanc numquam effugiunt flagitioſi; quia vodique ſecum circumferunt & vermem intus rodentem alunt, vt pomum, licet extra non appareat. Num eos, qui extincto conſcientiæ verme nihil ampliùs ſentiunt? Atqui illi calicem tribulationic etiam bibunt, tametſi ebriorum inſtar amarorem eius modò non ſentiunt. Sẽtient enim aliquando cùm crapulam edormierint: ſed ſerò nimis, & tunc vermis eorum non morietur. Etſi modò in labore hominum non ſunt & cum hominibus non flagellabuntur, flagellabuntur ibi cum dæmonibus, vt, S. Bernard. ait. Num iuſtos & ſanctos? atqui nec iſti calice ſuo carent. Omnes Chriſti Diſcipuli calicem paſſionis biberunt, licet amici eius intimi. Sed habent illum, lucri & emolumenti plenum. Quòd ſi ita eſt, inquis, qui fit, vt quandoque nihil pati videantur, ſed ſemper læti appareant? Reſpondeo primò, quia prudentes ſunt & verè patientes, diſſimulare nôrunt ac premere animi ægritudinem ſicut Aod, Iud. 3. qui vtrâque manu pro dextera verbatur. Ita illi aduerſis vtuntur vt proſperis, vtrobique conſtantes & infracti: quâ re hoc merentur, vt Deus ſubinde recreet eos conſolationibus. Deinde non tuo more ſe ſolos credunt miſeros, ſed alios quoque meditantur malis exerceri, proinde vt Demoſthenes, quò facilè ferret perorando auditorum ſtrepitus, quandoque declamabat circa littus maris. Vident ſe vbique habere malorum ſocios & aiunt: Mecum Abel occiditur à fratre, mecum Loth vexatur à ciuibus, mecum Agar eiicitur à domina, mecum Iacob patitur famen, mecum Ezechias ægrotat ad mortem, viſu orbatur Tobias, Iob filiis & bonis; exulat Helias, ſecatur Iſaias, in mare præcipitatur Ionas, lapidatur Stephanus, decollatur Baptiſta. Mecum liberos non ſuſcipit Alexander Magnus, mecum degeneres potitur Adam, Noë, Dauid &c. Imò mecum etiam Chriſtus ipſe calicem hunc exhauſit: *Nónne hæc oportuit pati Chriſtum & ita intrare in gloriam ſuam?* Luc. vlt. Quando ergo omnes quotquot in menſa huius mundi ſederunt, hunc calicem ebibere debuerunt: & ebibent quotquot ſedebunt: quid tu tergiuerſatis? Audi Ieremiam cap. 49. *Hæc dicit Dominus*, inquit: *Ecce quibus non erat iudicium vt biberent calicem, bibentes bibent* (id eſt, certiſſimè bibent) *& tu quaſi innocens relinqueris?* Bibit Paulus, bibit Petrus, bibit Baptiſta, bibit ſub Cruce Deipara, bibit ipſe Chriſtus: tu non bibes?

D. III. Nimis eſſe amarum.

Tertio, Alij nolunt bibere, quia nimis fortis vel amarus eius videtur, & magis multò, quàm ſit calix aliorum. Sed & hi falluntur, & hoc ideo ſibi perſuadent, quia non illorum calicem, ſed ſuum tantùm deguſtant, non permutaturi ſanè, ſi alienum etiam deguſtâſſent. Quemadmodum qui aliquo vehementi dolore, V. G. dentium aut oculorum anguntur, nullum exiſtimant in mundo tanta pati. Nihil maius tibi perire poteſt, quàm diuina gratia, nihilominus ad oſtium ſtat & pulſat, parata intrare, ſi oſtium ei aperueris.

Amiſſam vitam, valetudinem, vxorem, liberos, amicos, membra, viſum, poſſeſſiones, &c. Deus tibi reſtituet in æternum vel in melius commutabit Palam hoc profitebatur & inde ſe conſolabatur adoleſcens ille fortiſſimus, qui in Martyrio ad Antiochum dicebat linguam ad amputandum citò proferens & manus extendens: *E cœlo iſta poſſideo, ſed propter Dei leges nunc hæc ipſa deſpicio, quoniam ab ipſo me ea recepturum ſpero* 2. Macbab. 7. Quanquam & in vita ſæpe reſtituit iſta Devs cum fœnore, quemadmodum S. Iobo. Quæ ſi tibi non ſufficiant, cogita Chriſtum calicem longè amariorem & fortioris vini propter te exhauſiſſe, qui ſi tibi infunderetur, melleum diceris tuum. Quid non mœroris & horroris in illo calice erat? Sanè eius ſolo aſpectu concuſſus Dominus, ſanguinem ſudauit. Et tamen poſt triduum ei omnia abundè reſtituta ſunt. Hunc igitur ſi contempleris, dices: Magna, ô Domine, fuit, ſicut mare contritio tua: mihi vix guttam præbes.

Præterea quò amarior calix eò indicium maioris Spiritûs ſancti roboris. Non enim arat Devs in boue & aſino, quod ipſe vetuit. id eſt, non idem onus imponit imbecillo & forti: vel ſi imponit tantò plus addit roboris, vt ſuſtineri queat.

Denique quò amarior ſalubrior: ſicut abſynthium, amarum quidem eſt, purgat tamen inteſtioa, cùm contrà bilem augeat mel dulce. Quare *omne gaudium exiſtimate, fratres, cùm in varias tentationes incideritis, ſciens quòd probatio fidei veſtræ patientiam operatur: patientia autem opus perfectum habeat*, ait S. Iacobus *in ep. ſuâ c.* 1.

E. IV. Nimis magnum.

Qvarto, Alii dum bibunt, tandem pertæſi fiunt, quòd nimiùm ſi capax, & fundo ſeu fine carere videatur eorum calix. Sed facit ſola impatientia, vt perenne videatur malum quodcumque paulò eſt diuturnius. Sanè vt velles ac conareris, non poſſes in hac

vita

vitâ ſemper eſſe miſer, vbi inter nubilos aliquis ſemper ſerenus intermicat dies. Nouit Deus Medicus tuus optimus, quanti temporis cura tibi debeatur & poſtmodum te reuiſet ac ſubleuabit, vt ergo animæ in purgatorio, infirmi in cura vel thermis tempus præſtitutum à Medico patienter explent, quia hoc ad ſanitatem eorum neceſſarium iudicarit medicus quantũ magis hoc expectandum à Deo Medico animarum certiſſimo? Ipſe numerat dies curæ noſtræ, ſicut Chriſtus numerauit dies toleratæ famis ſequentium ſe ad deſertum: *Ecce iam triduo ſuſtinent me, nec habent quod manducent*. Et licet totâ vitâ noſtrâ duraret calix tribulationis; quid tum? Nónne etiam Chriſtus totâ vitâ ſuâ calicem paſſionis ſuæ bibit? Nónne cùm ter Patrem rogaſſet vt auferretur ab eo, nihil tamen impetrauit.

Tota Chriſti vita Crux fuit & amara potio, quia ſemper ante ocullos eius verſabatur ille calix, quem bibiturus erat: ſemper à longè aſpexit ſuam Crucem. Vnde in vita toties eius mentionem fecit, vt in hodierno Euangelio & paulò antè: *Ecce aſcendimus Ieroſolymam & filius hominis tradetur, &c.* & alibi. *Baptiſmo habeo baptizari, &c.* Quæ autem tibi foret mens, ſi tu præuideres certò te tandem in crucem eſſe agendum? num aliquando verè lætari aut ridere poſſes? Nam quod dicitur: iacula præuiſa minùs feriunt, de illis verum tantùm eſt, quæ vel ex toto, vel ſaltem ex parte euitari poſſunt. Sciebat autem Chriſtus crucem ſibi ineuitabilem, vnde tantò plus anguſtiabatur.

Denique licet totâ vitâ ad fundum tui calicis non peruenires: quid vita præſens. reſpectu æternæ, niſi fortè dies vna? Vnde cogita tibi, cum Latrone dici: *Hodie mecum eris in paradiſo.* Compara etiam calicem huius vitæ cum calice damnatorum, & minimum eſſe reperis; quia ibi diuinæ iuſtitiæ *calix in manu Domini vini meri*, (id eſt, pœnarum ſine ſolatio) *plenus mixto* (id eſt, variorum generum:) *Et inclinauit ex hoc in hoc*; (id eſt, de tormento vno ad aliud transfert damnatos) *veruntamen fæx eius non eſt exinanita.* Imò compara cum tantùm cum calice purgatorij, & inuenies valde exiguum.

Cantipratanus *lib. 2. de apibus*, refert de ægro quodam, qui integrum annum affixus lecto iacebat, pertæſus itaque cum multis lachrymis orabat vt Deus tolleret eum de mundo. Vnde apparuit ei Angelus dicens: exaudiuit Deus orationem tuam. Duorum tibi optio datur, vt poſt vnius adhuc anni morbum rectà ad cælum euoles, vel poſt tridui purgatorium. Æger tridui tantùm tempus expendens & cum anno componens, non verò penas vtriuſque afflictionis, triduum elegit, præ annuo lecto. Obiit ergo, & ad purgatorium delatus, vbi poſt vnum diem angelus reuerſus eum rogauit, quomodo haberet. Ille, ô Impoſtor, reſpondit, non angele, triduum mihi pollicitus es, & iam ferè centum anni ſunt.

Reſpondit Angelus: vnum hîc diem moratus es, nã necdum tumulatum eſt corpus tuũ; pœnarum grauitas tempora tibi extendit. Quare iam ſecundum elige, aut quod reſtat biduum, aut annuum decubitum. Ad hoc alter: ad extremum vſque iudicij diem malo morbo quàm hic vno adhuc die doloribus affligi. Atque ita reuixit & narrans, quæ ſibi acciderant, multos ad pœnitentiam perduxit. Lapſo anno iterum mortuus ad cœlum abiit.

F. V. Non propinari à quib. deberet.

QVINTO, Alij recuſant, quia à certis perſonis eis propinatur, à quibus acceptare eum nolunt. Sed ſcire debet iſti, originaliter propinari ſibi calicem à Deo, licet non ſemper per ipſum, ſed multoties per alios exhibeatur Quando ergo tibi princeps poculum propinaret, quid referret vtrùm ipſe immediatè, an per alium tibi id traderet? an tu reſpuere velles, ſi internuncio qualicunque tandẽ ille vteretur? Nõ arbitror. Atqui Amos dixit c. 3. *Si erit malum in ciuitate, quod non fecerit Dominus:* Calicem igitur tribulationis, vt à manu Dei ſuſcipe, nõ vt a manu internũcij. Sic enim & ſuum ſuſcepit à Patre Chriſtus. Amici te perſequuntur? Chriſtus etiam à Diſcipulo trãditus eſt A ſeruis, moleſtaris? Chriſtus etiã per manus angeli ſerui ſui ſe cohortantis accepit calicem ſuũ. Ab impiis & inimicis iniuriaris? Et Chriſto impoſuère crucem impij ſcelerati & hoſtes. Ab ipſo dæmone eiuſque cateruâ damnum accipis? Etiam dæmon inſtigauit Iudæos, vt Chriſtum occiderent; & vt grauiùs torquerẽt, noua excogitauit & inſpirauit tormentorum genera. Bene ſciebat Iob, à dæmone ſibi illata eſſe damna: non tamen vnquam dixit: Diabolus hoc abſtulit; ſed *Dominus dedit, Dominus abſtulit.* Similiter & Petro Chiſtus dixit: *Calicem quem dedit mihi Pater, non vis vt bibam illũ?* Ioan. 18. Non dixit: calicem quem dedit mihi Iudas, vel Pilatus, vel Seniores, & Pontifices, probè ſciens, hos omnes non eſſe aliud, niſi veluti pincernas & pocillatores, qui calicem ipſi porrigerent, & quod ipſi ex liuore facerent, Pater æternus ad remedium ordinaret generis humani.

G. IV. Eſſe nouũ & inſperatum.

SEXTO, Alij recuſant, quia nouus & inſperatus eis obuenit calix, ſicut interdum conuiua alia cogitans, de repente reperit ante ſe calicem, neſciens à quo & propinatus & oblatus ſit, ideoque reſpuere eum conatur; ſed nihil proficit, attendere debebat, & poculum aliquod ſemper ſperare, quia in compotationibus, nemo diu vacare à poculo ſolet. Similiter nemo miretur, ſi inſperata eum reperit tribulatio. Sedemus enim in valle lachrymarum & in menſa tribulationum, vbi nihil certius & citius occurrere ſolet, quàm tribulatio. Semper enim proſperis ſuccedunt aduerſa & è contra. Quod aduertit Philippus Macedo, qui cùm audiſſet tria ſibi fœliciter eodem die contigiſſe: ſe quadrigis viciſſe Olympia, Parmenionem exercitûs Ducem bello fregiſſe Dardanes, natum ſibi Olympia vxore maſculum; ſublatis ad cœlum manibus: *O dæmon*, inquit, *mediocri hæc aliquâ re-*

pendo

pende clade Plutar. *l. de conſol.* Similiter expecta & tu venientia & vndique te obſeruantia infortunia.

Dicito ergo cum Dauide: Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem ſalutaris accipiam & nomen Domini inuocabo, id eſt, calicem tribulationis ſalutiferum accipiam, & vt eum exhaurire queam, nomen Domini inuocabo Pſalm 115.

CONCIO I.

Documenta.

Ex hoc Euangelio diſcimus,

1. *Fugere & auerſari propriam voluntatem.*
2. *Non eſſe ambiendos honores & dignitates.*
3. *Honorum Candidatos eſſe examinandos.*
4. *Non promouendos eſſe propinquos indignos præ alijs dignis.*

THEMA.

Acceſſit ad eum Mater filiorum Zebdæi cum filijs eius. Matth. 20.

A. LEonis I. Imp. dictum celebratur: *Quemadmodum ſol cunctus, quæ illuſtrat, nonnihil impertit caloris, ſic princeps debet eos dignari ſuâ miſericordiâ, quos contuetur.* Fecit hoc ſanè Princeps noſter Chriſtus, qui cùm eſſet lux mundi; omnibus ad ſe accedentibus gratiæ ſuæ calorem & lumen intelligentiæ liberaliſſimè impertiuit. Acceſſit ante paucos dies ad eum Magdalena & calorem gratiæ ab eo reportauit: acceſſit in hodierno Euangelio mater filiorum Zebedæi, & lumine intellectûs ab eodem illuſtrata eſt. Accedamus igitur & nos Auditores, ad Solem mundi; ſcriptum eſt enim Pſal. 33. *Accedite ad eum & illuminamini, & facies veſtræ non confundentur*, id eſt, non patientur repulſam.

B. I. Voluntas propria fugienda. DISCIMVS Primò, Fugere & auerſari propriam voluntatem, quia vult plerumque vel noxia ſibi vel inutilia. Sed vnde iſtud diſcimus? à filijs Zebedæi, qui, vt ſcribit S. Marcus cap. 10. his verbis propoſuerunt Chriſto petitionem ſuam: *Magiſter volumus vt quodcunque petierimus, facias nobis.* Quibus Dominus: *Quid vultis vt faciam vobis?*

Propria voluntas eſt illa, quæ dicit: Volo Domine, vt facias mihi, quodcunque petiero; & cui reſpondet Dominus: Quid vis vt faciam tibi? Voluntas verò Deo reſignata dicit cum Saulo: Domine quid me vis facere? Rectè verò propriæ voluntati reſpondetur: Neſcis quid petas. Quid enim ea petit, niſi quæ ſibi noxia ſunt? Dum enim conatur ſatisfacere propriis motibus, ſemetipſam perimit & gehennam ſibi in altero ſæculo accendit. Marius vnus è 30. Tyrannis, qui Imperium inuaſerant, vno die factus eſt Imperator, altero imperauit, tertio interemptus eſt à gregario milite, qui adoriens eum ficâ, dicebat: *Hic eſt gladius, quem ipſe feceſti.* Marius enim ad imperiū è Cultrarij officinâ peruenerat, & illius militis operâ in fabrili opere vſus fuerat. Trebellius Pollio, de 30. Tyrannis. Ergo dum hic imperiū ſibi rapuit, reuerà gladium ſibi ipſi cudit. Idem facit propria voluntas, ſuo ſe gladio iugulat, dum ea, quæ ſibi & non quæ Deo placent, eligit & rapit. Vnde meritò audit: Neſcis quid petas. Hic eſt gladius, quem ipſe feciſti. Hoc voluiſti, hoc petiſti, quod tibi nunc in perniciem cedit. Imò S. Bernardus ſerm. 3. *de Reſurrectione Domini* nihil Deum odiſſe aut punire ait præter propriam voluntatem. *Ceſſet voluntas propria*, inquit, *& infernus non erit. In quē enim ignis ille deſæuiet, niſi in propriam voluntatem?* Quæ ſententia Bernardi per hunc apologum bellè explicatur. Fertur aliquando fæx hominum, latronum; furum & ſimilium ampla ſocietas ſupplices libellos porrexiſſe Iudicibus, quibus eos rogabat, vt furcas & patibula, rotas & theatra plectendorum, veluti rem fœdam, ante vrbes, amolirentur vel euerterent, parcendum eſſe oculis & naribus tranſeuntium viatorum.

Quibus reſponſum à Magiſtratu: ſiquidem ipſi cupiant hæc ſupplicia amota & morē plectendi abrogatum: priùs ipſi abrogent furta & morem furandi ac latrocinandi: ceſſatura ſtatim ea ſupplicia, vbi ceſſauerint ipſi ſceleſtè agere. Hic, è furum medio vnus audacior: Venerabiles Domini, inquit, nos furtorum & rapinarum auctores minimè ſumus: quod ergo nos non adinuenimus, non etiam abrogabimus. Bene eſt, inquiunt Iudices; neque nos, ô viri, patibula excogitamus, quare nec abolebimus. Primos noſtros parētes in furto deprehenſos ſcimus; hinc omniū ſcelerū origo, nec nō pœnarū & inferni. Nos iam eorum poſteri quoties lamentamur; quoties conquerimur puniri nos à Deo, & inſuper in altero ſæculo metuimus infernū? Quoties optamus & quodāmodo ſupplices Deo dicimus: Vt quid Domine paraſti infernum? cur non è medio eum tollis? Cur opus manū tuarum eo punire vis? fœdum & abominabile eſt hoc in Vniuerſo ſpectaculum. Reſpondet nobis Deus optimo iure: ceſſent peccata veſtra, & ceſſabit gehenna. Sed nos iterum obiicimus: Nos, ô Domine, ſcelerum primi auctores non ſumus: peccauit dudum ante nos protoplaſtus & Diabolus. Reſpondet iterum Deus: Neque ego infernum primus adinueni, ſed ſuperbia & inobedientia, aliaque ſcelera, quæ quamdiu ſtabunt, tam diu ſtabit gehenna. Vultis autem ſcire modum aliquem extinguendi Orcum? audite præconem meum Bernardum: Ceſſet voluntas propria & infernus non erit.

Rationem porrò idem ſanctus ſubiicit: *Primò namque*, ait, *ſeipſam* (voluntas propria) *ſubtrahit & ſubducit eius dominatui, cui tanquam auctori ſeruire iure debuerat, dum efficitur ſua. Sed nunquid contenta erit hac iniuria? Addit adhuc, & quod in ſe eſt, omnia quoque quæ Dei ſunt, tollit & diripit. Quem enim modum ſibi ponit humana cupiditas? Nónne qui per vſuram acquirit pecuniam*

cuniam modicam, ſimiliter mundū lucrari conaretur vnuſ-quiſque, ſi non deeſſet poſsibilitas, ſi ſuppeteret & voluntati facultas? Dico fiducialiter nemini qui ſit in propria voluntate, poſſet vniuerſus mundus ſufficere, ſed vtinam vel rebus iſtis eſſet contenta, nec in ipſum (horribile dictu) deſæuiret Rectorem. Nunc autem ipſum (quantum in ipſa eſt) Deum perimit voluntas propria. Omninò enim vellet Deum peccata ſua aut vindicare non poſſe, aut nolle, aut neſcire. Vult ergo eum non eſſe Deum, quia quantum in ipſa eſt, vult eum aut impotentem, aut iniuſtum eſſe, aut inſipiētem. Hæc Bernardus. Quid miramur ergo vel querimur infernum eſſe paratū propriæ voluntati? Tollat hāc in ſe vnuſquiſque, & ſuſtulit infernum vel ſaltem inferni ſedem, ſibi alioquin paratam. Sanè Deus noſter nihil magis deſiderat, quàm claudere infernum, ſicut mater proijcere in fornacem baculos & virgas Ait ſi videat contumaces liberos nullâ ratione quieſcere & ſibi acquieſcere velle, depromit vel inuita baculos & virgas ad plectendam contumaciam.

C.
II.
Honores non ambiendi.

Discimvs, ſecundò, Non ambiendos honores & dignitates. Audiamus enim dici diſcipulis ad honores aſpirātibus: *Neſcitis quid petatis.* M. Cicero *de petit. Conſul.* narrat ſibi Conſulatum petenti ſuggeſtum fuiſſe à Q. Cicerone, vt quotidie ferè ad forum deſcendens hoc ruminaret: *Nouus ſum, Conſulatum peto, Roma eſt.* Tria hæc cogitet etiam Chriſtianus, qui vel aſpirat ad huius ſæculi vel ad cæli honores.

Primum *Nouus ſum*, in ſolo, non in ſole natus; plebeius ſum, iuuenis & imperitus, meipſum regere neſcio: & alios regere volo, nobilibus veteranis, eruditis imperare? terra ſum & cælum peto?

Secundum, *Conſulatum peto*; dignitatem arduam, oneroſam, laborioſam, periculoſam, inuidioſam peto? honores & rumuſculos hominum vanos, mendaces & momentaneos peto? Cælum & gloriam æternam peto, in qua cum Deo æternùm regnem.

Tertium, *Roma eſt*: ciuis Romanus & vir fortis ac magnorum meritorum eſſe debet, qui Epiſcopatum, qui Conſulatum, qui cœlum, quod vim patitur & à violentis tantùm rapitur, ambit. Multi in hac mundi Vrbe ſunt, te longè meliores, ſapientiores, digniores; habebis multos æmulos, multos obtrectatores, Deum denique ſeuerum Iudicem, ſi indignus dignitatem ambieris, indignè obieris. Hoc ergo Chriſti verbo inſtructi viri ſancti tanto conatu fugerunt honores, quanto eos alij quærere ſolent. Talis Sanctus Ambroſius, qui populi voce Mediolanenſis Epiſcopus poſtulatus, noctu aufugit ex vrbe, imò adulterum & ſanguinarium ſe ſimulauit. Sanctus Auguſtinus, qui cognitâ ſui Epiſcopi morte, & ipſe aufugit ab vrbe. Idem ſerm. 25. ad fratres in Eremo ſcribit: *Vſque adeò timebam Epiſcopatū, vt (quoniam cœperat iam alicuius eſſe momenti inter ſeruos Dei fama mea) in quo loco ſciebam non eſſe Epiſcopum, ne illò accederem, canerem: & hoc agebam quantum poteram, vt in illo humili ſaluarer, ne in alto periclitarer.* Sanctus Gregorius, qui electus in pontificem, non tantùm fugit, ſed etiam ad Mauritium Imperatorem ſcripſit, rogans, ne conſentiret ſuæ electioni. Sanctus Chryſoſtomus Epiſcopatum metuens in ſolitudinem ſeceſſit. Sanctus Martinus, teſte Sulpitio, ne diaconatum quidem ſuſcipere voluit, nedum Epiſcopatūm, niſi coactus. Sanctus Malachias, vt in eius vita ſcribit Sanctus Bernardus, niſi Epiſcopi congregati illi anathema comminati fuiſſent, non acceptâſſet Epiſcopatum.

Sanctus Ammon Monachus aurem ſibi præcidit, ne fieret Epiſcopus, quem tamen nihilominus in Epiſcopum ordinauit Timotheus Epiſcopus Alexandrinus, dicebat enim: *Ego, ſi dederitis mihi aliquem etiam manibus truncum, ſed moribus probum, non enim dubitabo Epiſcopum facere.* Palladius *in Lauſiac. capite 22.* Nilammon Monachus in Geris vitam in domuncula à lapidibus obſeratâ ducens, mortem à Deo petijt & impetrauit ne illius vrbis Epiſcopus fieret: Cùm enim à Sācto Theophilo Epiſcopo Alexandrino & populo vrbis ad hoc vrgeretur, iſque ſæpius recuſaret, re dilatâ in craſtinum, & Theophilo petente vt foras aperiret: *Oremus primùm*, inquit ille; & inter orandum vitâ functus eſt. Sozomenus Baronium anno 403.

Eandem mortem obtinuit à Deo S. Goar, cum à Sigeberto Francorum Rege poſtulatus eſſet Treuirorum Epiſcopus. Vt in eius vitâ. Idem ſuo modo dicendū de Sacerdotio, quod diximus de Epiſcopatu. Bene enim dixit Leo Imperator lib 31. cap. de Epiſcopis & Clericis: *Indignus eſt Sacerdotio, niſi fuerit ordinatus inuitus.*

D.
III.
Honorū candidati examinādi.

Discimvs tertiò, Honorum candidatos, præſertim Eccleſiaſticorum, priuſquam promoueantur, bene examinandos eſſe, an digni ſint & apti, iuxta exemplum Chriſti filios Zebedæi ita examinantis: *Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum, & baptiſmo quo ego baptizor baptizari?*

Bene ergo de Chriſto prophetauit Malachias cap. 3. *Ipſe quaſi ignis conflās & quaſi herba fullonum; & ſedebit conflans & emundans argentum, & purgabit filios Leui & colabit eos quaſi argentum, & erunt Domino offerentes ſacrificia in iuſtitia.*

Hoc enim facit Chriſtus in Eccleſia per ſedulos Epiſcopos, qui non niſi poſt exactum examen, dignos ordinant. Quemadmodum ergo aurifabri purgant aurum & argentum à ſcoria, & quemadmodum colatur liquor pretioſius per ſubtile linteolum: ita purgandi & colandi ſunt, qui ſacerdotium ambiunt,

Viderint hic inprimis Epiſcopi, qui huiuſmodi aurifabri & percolatores ſunt, vt aureos & argenteos, non ſtanneos Sacerdotes ordinent & populo præficiant, ne audiatur id Sancti Bonifacij, Germaniæ Apoſtoli, verbum *Olim Sacerdotes aurei celebrabant in calicibus ligneis, nunc lignei Sacerdotes celebrant in calicibus aureis.* Vt in eius vita. Sanè ſicut Principibus maledicit populus, ſi cupream monetam pro argenteâ cudant: ita multò magis iraſci poteſt

teſt Epiſcopis, ſi ligneos Sacerdotes pro argenteis accipiant. Hinc timuit ſibi Amos, cùm ex Abbate in Patriarcham Hieroſolymitanũ ordinaretur. Inter alia enim dicebat: *Pluſquàm cætera timeo ordinationis ſarcinàm: Nam inueni ſcriptum, quia beatus & Angelis æqualis Leo Papa quadraginta dies perſeuerauit ad ſepulchrũ Apoſtoli Petri, vigilijs & orationibus inſiſtens, petenſque ab Apoſtolo, pro ſe apud Deum intercederet, vt dimitterentur ſibi peccata ſua. Impletis quadraginta diebus apparuit ei Apoſtolus Petrus, dicens ei: Oraui pro te & dimiſſa ſunt omnia peccata tua præterquã impoſitionis manuum.* (Intellige quoad pænam non quoad culpam) Baronius anno 461. Hinc non niſi præcedente oratione & ieiunio quatuor tẽporũ ordinantur Sacerdotes. Hinc inſigniores viri cæleſti Dei ſuffragio ad Epiſcopale munus electi & demonſtrati ſunt: Matthias Apoſtolus ſortibus, à Deo directis; Fabianus Papa per columbam in eius caput deſcendentem, quemadmodũ & Sanctus Chryſoſtomus; Sanctus Gregorius Papa indicio columnæ ſuper ſe pendentis, Sanctus Remigius Epiſcopus Remenſis indicio radij cæleſtis, Sanctus Guntherus Epiſcopus Ratiſbonenſis pe. ſomniũ Otthoni Imperatori immiſſũ, &c. Dicant ergo indignis Epiſcopi Sedere ad dexterã vel ſiniſtrã meã non eſt meum dare vobis, ſed quibus paratum eſt à Chriſto. Viderint deinde parentes, qui filios promotos volunt ad ſacros ordines & dignitates antequã vel ætatem, vel alias requiſitas conditiones habent; volunt enim illi ſedere iuxta Chriſtũ filios ſuos ſiue ad dexteram, ſiue ad ſiniſtram; hoc eſt, non curantes, vtrum in eo munere ſaluandi ſunt vel damnandi; dummodo ipſi filios habeant Chriſto propinquos, quos vocare poſſunt Dominos, qui ſedeant & quietè vitam commodè agant, &c.

Viderint, inquam, ne filios ſuos immolent Idolo Moloch, ſeu Igni; Dominus enim quaſi ignis conflans aliquando conflabit eos in iudicio. Viderint denique filii ipſi, ne ambiãt vel acceptent dignitatem ſibi indebitâm, vel ſuis viribus maiorem. Ipſorum enim parentes modo aliquo excuſari poſſunt, quia non ſatis rem intelligunt, ipſi verò nequaquam. Quæ cauſa eſt, cur Chriſtus non reſponderit in hodierno Euangelio matri poſtulanti, ſed filijs, pro quibus ipſa poſtulabat: *Neſcitis quid petatis*. Pauci hoc aduertunt, ſed quacunque tandem ratione poſſunt, ad ordines & dignitates aſcendunt, dicentes: poſſumus bibere calicem, in ſacrificio Miſſæ; non attendentes ad illius calicis pretium & periculum; & quòd calix ille indignis ſit calix iudicij & vini indignationis iræ Domini, *Apocal*.16. Bibunt quidem aliqui calicem Domini magnè in altari, ſed veſperè bibunt calicem diaboli ſeſe ingurgitãdo, aut alijs ſordibus pollucdo.

Quæſo, quid Apoſtolus ait 1. Corinth. 10. *Non poteſtis calicem Domini bibere & calicem dæmoniorum*, inquit. Maledicta ergo potentia
E.
IV. eſt, quæ hoc facere poteſt ſiue audet.
Non pro. Discimvs quarto, beneficia Eccleſiaſtica nõ conferre vel procurare conſanguineis, ſed dignis. Conſanguinei Chriſti erant Ioannes & Iacobus, à ſedibus tamen petitis illicò repulſi, niſi eas mererentur. Laudandus etiam hoc nomine Moyſes, qui cùm eſſet princeps populi ſæcularis & ſacerdotalis, neutram tamẽ poteſtatem reſignauit filijs, quos habebat, ſed principatum Ioſue oriundo ex alia tribu, Ephraim ſcilicet; Sacerdotium Aroni fratri dedit; idque *vt diſceremus*, ait Sanctus Hieronymus in caput 1. ad Titum, *has dignitates nõ ſanguini deferendas eſſe, ſed vitæ*. Et Origenes hom. 22. in Numeros. *Nulla* inquit, *hic populi acclamatio, nulla propinquitatis habita contemplatio eſt. Et certè quid eſt aliud pontificatum dirigere ad familiam ditandam, quam rem tam ſacram támque diuinam omninò profanare & in ſæcularem vſum adhibere, vt fecit Baltaſar ille in conuiuio? Quod quidem ſacrilegium magno luit, ſtatim & regno exutus & vitâ*. Sic ille. Exempla audiamus.

monendi propinqui

Cœleſtinus V. vt narrat Aluatus, cùm audiſſet fratris filium in Curiam veniſſe, eijci ſtatim iuſſit; & cùm multi cardinales deprecatores ſe interpoſuiſſent, multo labore ac precibus hoc ad ſummum impetrarunt, vt ei ſimplex ac tenue quoddam beneficium concederet, quo ille accepto, ſtatim remiſſus eſt domum. Ita Aluarus *libro*. 2. de planctu Eccleſiaſt. *cap*. 15. & Hieronymus Platus de dignitate Cardinalium *capite* 25.

Nihil illuſtrius, quoad hanc rem Clemente IV. ſummo Pontifice, qui anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo quinto Eccleſiæ Paſtor electus, hanc eamdem conſtantiam mirabiliter tenuit. Sic enim memoriæ proditum eſt, eum duas habuiſſe filias ex legitimo matrimonio ſuſcẽptas, & harum alteri, vt in monaſterio collocaretur, 30. libras Turonẽſes: alteri, vt nuberet, trecentas numerare iuſſiſſe, ea lege, vt æqualis conditionis viro nuberet. Quin etiam cum nepotem haberet, cui ipſe nihil vnquam dederat, ſed Galliæ Antiſtes in gratiam Pontificis tres contulerat in eum canonicatus: multis deinde rogãtibus, vt aliquâ eum dignitate cohoneſtaret, non modò nunquam adduci potuit, vt id facerét, ſed eum vltrò compulit, vt ex tribus illis beneficiis vnum, quod malet, retineret, reliqua reſignaret. Ita Platus ibidẽ. Qui plura volet videat Cornelium *in Numeros cap*.27.

Discimvs quintò, filiorum Zebedæi animum heroicũ. Propoſito enim ſibi & quodammodò propinato calice Paſſionis Chriſti, audacter reſponderunt: *Poſſumus*. q. d. nulla vitæ diſcrimina ſubire timemus, parati ſumus aduerſa & amara quæque pro hac victoria exaurire. Quid dicitis, ô fratres? Quid enim tu Ioannes, quid ages cùm Magiſter tuus à Iudæis crucifigetur? num adſtare poteris morienti, inter truculentos hoſtes? Poſſum. Quid ſi tibi calix virulentus propinetur, num amore Chriſti haurire eum poteris? Poſſum. Quid ſi in dolium feruentis olei à Domitiano demittaris, num hoc pati poteris? Poſſum. Quid ſi in Inſulam Pathmos relegeris, num

F.
V.
Filiorum Zebedæi animus heroicus

& iſtud ferre poteris ? Poſſum, Quid ſi inter Apoſtolos, poſtremus omnium mori & in vineâ Domini tui omnium diutiſſimâ debeas laborare, ſiccinè Magiſtri tui abſentiam & mercedem tibi debitam tamdiu præſtolari poteris? Poſſum. Quid verò tu Iacobe? Quid ſi tibi, in Hiſpaniam abeundum ſit, hoccine iter facere poteris? Poſſum. Quid ſi tibi nullo aut permodico fructu facto, cogaris iterum redire & Ieroſolymam nauigare? Poſſum & hoc. Quid ſi ibi te Herodes comprehendat & in gratiam Iudæorum, primum omnium ex Apoſtolis necet, num gladio ceruicem poteris ſubiicere? Poſſum. Quid ſi is, qui te accuſauit & ad tribunal duxit, veniam à te petat, num ei veniam dare & oſculum imprimere poteris? Poſſum. Videte Heroës, videte Bonanerges & filios tonitrui. Felix es Hiſpania, quæ Iacobi corpore gaudes & præſidio. Huic enim Apoſtolo debes primordia fidei tuæ; huic debes illam Victoriam, quam anno Domini 834. Duce Ramiro, præeunte viſibiliter exercitum eius Iacobo, de Mauris & Saracenis obtinuiſti, dum hoſtes omnes partim cæſi, partim capti, partim fugati ſunt; huic debes, quòd in fide ſemper vſque in hodiernum conſtans perſtitiſti. Gloriatur Galliæ Rex titulo, Chriſtianiſſimi, quòd ita vocatus ſit Carolus Martellus auus Caroli M. à Gregorio Papâ III. Gloriatur viciſſim Hiſpaniæ Rex titulo Catholicî, tum ob fidem ad Gentiles eorum operâ propagatam, Reccaredi regis imprimis, qui ob cauſam dictam cognomen hoc in Concilio acclamatione Epiſcoporum tulerat; deinde Cinthilani regis, qui in Concilio Toletano IV. conſpirauit cum Epiſcopis vt nemo niſi Catholicus in regno toleraretur, idque deinceps poſteri reges ſeruare promittant ſub graui anathemate. Baron. anno 639. & 738. denique regum Hiſpanorum quę elapſo ſæculo in vltimas terræ prouincias fidem inuexerunt, mittendo ſuis nauigiis & ſumptibus fidei præcones, qui barbaras gentes erudirent.

Fœlices etiam nos ſi Iacobi & Ioannis Heroicos imitemur ſpiritus. Et verò hæc deberet eſſe teſſera fidei noſtræ contra hæreticos huius temporis. Poſſumus. Nihil enim aut parum videntur poſſe hæretici. Quæramus ex iis aliqua. Poteſtiſne credere Chriſtum pro ſuâ omnipotentiâ, verè & realiter eſſe in Euchariſtiâ, tametſi non videtis? Reſpondebunt mox: non poſſumus? Poteſtis ſeruare præcepta decalogi? minimè, inquient, poſſumus. Poteſtis vos continere & ſeruare virginitatem? non poſſumus aiunt. Poteſtis carnem veſtram ieiunio, cilicio vel flagello nonnihil caſtigare? abſit hoc, non poſſumus, inquiunt. Poteſtis, relicto ſæculo, pauperem Chriſtum ſequi voluntariâ paupertate, caſtitate, obedientia? Non poſſumus. Poteſtis amore Chriſti & Euangelij ad exteras nationes pergere & cum diſcrimine vitæ gentibus prædicare? Non poſſumus. Poteſtis pro Euangelio veſtro calicem paſſionis bibere? non poſſumus.

Nos verò cum Apoſtolis ad hæc omnia voce reſpondemus: poſſumus: Tametſi enim hæc facere non eſt omnium, faciunt tamen à nobis plurimi. Quòd ſi adhuc in multis virtutum exercitiis infirmi & impotentes ſumus, colligamus vires & ſi interrogemur à Chriſto: Poteſtis vnâ horâ mecum vigilare? dicamus: poſſumus. Poteſtis ſingulis diebus ſacro intereſſe? poſſumus. Poteſtis conſcientiam veſtram quotidie examinare? poſſumus. Poteſtis in anno ſæpiùs confiteri & communicare? poſſumus. Poteſtis iniurias æquo animo ferre & inimicis benefacere? poſſumus. Poteſtis imperare veſtris paſſionibus? poſſumus, &c. Hæc ſi poſſimus, Auditores; reſpondebit nobis Chriſtus categoricè: Sedete ad dexteram & ſiniſtram meam, meum eſt dare vobis, quia vobis paratum eſt à Patre meo.

Quod nobis & vobis concedat Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus, Amen.

CONCIO VII.

Myſteria.

1. *Aſſignantur rationes, ob quas Iacobus & Ioannes auſi fuerint petere primas ſedes.*
2. *Cur Chriſtus reſponderit diſcipulis, non matri!*
3. *Quomodo neſcirent quid peterent.*
4. *Quare Chriſtum paſſionem ſuam vocet calicem.*
5. *Quomodo Ioannes biberet calicem.*
6. *Quomodo Chriſtus dicat non eſſe ſuum dare quod petunt.*
7. *Cur & nos aliquando repulſam patiemur.*

THEMA.

Acceſſit ad Ieſum Mater filiorum Zebedæi. Matth. 20.

CHariſſimi, aliud eſt audire vel legere Dei verbum, aliud intelligere. Ecce enim filij Zebedæi vnà cum Matre audierant à Chriſto *Matthæi* 19. Seſſuros ſe cum ipſo ſuper ſedes 12. &c. rurſum poſteà Chriſtum dicentem: *Ecce aſcendimus Ieroſolymam, & filius hominis tradetur, &c.* Hinc re malè intellectâ putabant Chriſtum regnaturum in Ieruſalem regno temporali, & iam nunc inſtare tempus eius regni, quaſi ideò nunc pergat in Ieruſalem, vt regnum ibi capeſſat. Idcircò petentes gloriam mundanam, fœdè decepti ſunt, & iure à Chriſto reprehenſi, quia nimirum, vt ait S. Lucas, *ipſi nihil horum intellexerunt.* A.

Ne ergo & nos fortaſſe decipiamur in verbi diuini intellectu, non ipſi nos id interpretemur, ſed Magiſtros & Doctores interpretes audiemus.

B. I. QVAESTIO, Prima. Qua ratione Iacobus & Ioannes auſi ſuot petere primas ſedes? Reſpondetur primò ſecundùm Liranum, quia erant cognati Chriſti. Vnde *per eos ſignificantur ambi-*

Quomodo Iacobus & Ioannes auſi ſint

petere primas ſedes. *ambitioſi*, ait Liranus, *qui habentes prælatum conſanguineum, volunt per hoc in Eccleſiâ præ cæteris promoueri.* Et D. Thomas Matth. 20. *Credebant*, inquit, *quòd deberet eis dare, quia coniuncti ei erant ſecundum carnem*, *&c.* Dicebant enim Chriſto (ſecundum Marcum) *Volumus, vt quodcunq; petierimus, facias nobis. En* quàm imperioſa eſt carnis cognatio: quàm fortiter tentat & trahit hominem ad danda vel concedenda quæ non licent vel expediunt?

2. Secundò, Secundum Bedam, Chryſoſtomum & alios, quia videbant ſe præ ceteris à Chriſto honorari ac diligi. Nimirum periculoſa res eſt fauor & gratia humana apud Magnates. Plerumque enim tales ſolent abuti eâ gratiâ & nimiùm ſe inflare & exaltare, vnde facilè poſtea crepant & deiiciuntur. Exemplo eſt Lucifer in cœlo, Aman in aulâ Aſſueri, Plautianus in aulâ Seueri Imperatoris, qui ex humili ſortuna in tantam amplitudinem elatus eſt, vt penè ipſum Imperatorem æquaret, in tantam gratiam apud ipſum, vt palam affirmaret Seuerus, non poſſe vllum malum à ſe Plautiano accidere: plurimis ſtatuis honoratus, anteambulones aliquot habebat, quid denunciarent, ne quis in proximo conſiſtere, neve illum contueri auderet. Tandem à Seuero interficitur & in viam proiicitur, ſtatuæ deiiciuntur, nomen abraditur, liberi relegantur & tandem occiduntur. Baronius anno 206. Simili fortunæ luſu ex humili loco in altum euectus Ablauius in aulâ Conſtantini Magni vt vnà cum Conſtantino filio imperij Rector ab Imperatore relictus fuerit & penè Imperatore plus poſſet, ſed mox deiectus in Bithaniâ exulare cogitur. Eò cùm miſſi eſſent percuſſores, literas humiliter ei exhibuerunt ab Imperatore Conſtantino honorarias, quibus ille perlectis, purpuram in literis oblatam magno faſtu petiit. At illi foris ſtare aiunt, qui purpuram offerrent. Intromiſſi pro purpurâ necem illi purpuream intulerunt & fruſtatim eum ſecuerunt ad inſtar pecudis. Volater. Baronius anno 337.

C. II. Quare Chriſtus reſpondet diſcipulis, non matri? QVAESTIO Secunda. Quare Chriſtus reſpondet Diſcipulis, non matri petenti? Reſpondetur Primò, vt demonſtraret ſe nouiſſe, quòd filiorum inſtigatione mater petat, adeoque eos percellat & erubeſcere faciat, tanquam conſcius conſiliorum ipſorum. Sic

1. cùm Dauid intellexiſſet Thecuiten à Ioab ſubornatam, ipſa cœpit admirari ſapientiam Regis dicens: *Domine mi Rex ſapiens es, ſicut habet ſapientiam angelus Dei, vt intelligas omnia ſuper terram.* Multò magis hoc de Chriſto dicere poterant hîc Ioannes & Iacobus, adeoque velut cordium cognitorem metuere.

2. Secundò. Quia ipſi grauiùs quàm mater in propoſito corrigendi erant. Ipſi enim per matrem ſibi petebant honorem: mater affectu materno non ſibi, ſed filiis. Ita ſæpenumero liberi cauſa ſunt parentibus vel occaſio peccatorum, ideoque maiori cenſurâ digni, Filij ſuperbi, ambitioſi, prodigi, facinoroſi, cogunt ſæpe parentes per fas & nefas conquirere pecunias, præbendas, dignitates, &c.

Tertiò, vt doceret eum mulieribus parcè loquendum eſſe, Clericis præſertim, & ſermonem quantò citiùs fieri poteſt, abrumpendum. 3.
Ita S. Auguſtinus ſi fortè ab aliquibus fœminis, vt videretur & ſalutaretur, rogabatur, nunquam ſine clericis teſtibus ad eas intrabat, vel ſolus cum ſolis vnquam eſt locutus, niſi ſecretorum aliquid intereſſet. Poſſidon. in eius vitâ cap. 26. Ita S. Xauerius mulieres adiri aiebat minori fructu & maiori periculo vel tentationis vel ſuſpicionis ſiniſtræ. Imò Concilium Carthaginenſe can. 25. decernit ne Epiſcopi, Presbyteri vel clerici fœminas accedant, niſi adſint Clerici vel graues aliqui Chriſtiani.

QVAESTIO tertia. Quomodo fratres illi neſciebant quid peterent? Reſpondetur primò, quia fortè terrenas tantùm ſedes & dignitates à Chriſto velut regnaturo in hoc mundo petebant, cùm tamen ipſius regnum non eſſet de hoc mundo. Similî ratione meritò nobis reſpondet, cùm neglectis bonis ſpiritualibus temporalia quærimus, noxia vel inutilia vel vilia. Et certè ſi hoc illi petierunt, meritò illis reſponſum eſt; neſcitis quid petatis, quantum ſcilicet oneris, periculi, curarum, inuidiæ, laborum, &c. Id cognouit ille Rex apud Val. Max. *l.* 7. *c.* 2. qui traditum ſibi diadema, priuſquam capiti imponeret, retentum diu conſiderauit & dixit: *O nobilem magis quàm fœlicem pannum! quem ſi quis penitùs cognoſcat, quàm multis ſolicitudinibus & periculis & miſeriis ſit refertus, ne humi quidem iacentem, tollere vellet.* D. III. Quomodo neſciebant quid peterent?

2. Secundò. Quia ſi cœleſtes ſedes petebant, neſciebant, quàm magnam rem ſua excedentem merita petebant. Dextera Chriſti Deiparæ debebatur, ſiniſtra forſitan Ioanni Baptiſtæ aut Michaëli Archangelo, alterive maioris meriti homini. Quare ſicut puella duodennis petens veſtem ſororis adultæ meritò audiret à matre: Neſcis quid petas, quia veſtis illa tibi nec congruit nec debetur, Ita & hi Diſcipuli ſimile reſponſum acceperunt: quia gloria illa tam ſublimis eis non congruebat.

3. Tertiò. Quia finem ante media, quietem ante laborem, mercedem ante opera petebant: Volare ad cœlū volebant, antequã pennas haberent, metere antequam ſererent. Vnde reſpōdet Chriſtus: *poteſtis bibere calicē, &c.* q.d. priùs ſeminate & exercete terram, poſteà metetis.

Deficiebat ergo in multis hæc petitio. Petebant affectu cognationis, petebant importunè & indiſcretè: Volumus vt quodcunque petierimus, facias nobis; petebant vel rem vilem & ſibi noxiam, vel contrà nimis magnam ſibique non debitam; petebant obtinere non per media conuenientia. Quod ipſum ſæpiſſimè nos facimus, ideoq. nec mirum, ſi non audiamur.

E. IV. Cur paſſio vocatur calix? QVAESTIO quarta. Quare Chriſtus paſſionem ſuam vocat calicem, & ſecundū Marcum etiam Baptiſmum? Reſpondetur poculum ſeu calicem vocare primò, quia erat amara ſed ſalu- 1.

tiſera

tiſera potio : Ea verò potiù cùm nobis periculnſiſſime ægrotantibus deberetur , nauſeam verò pareret , ſumpta eſt à Chriſto veluti nutrice noſtrâ , vt ſic ex ipſo lac Sacramentorum ſugeremus in remedium nnſtrum.

Secundò , quia breui tempore Chriſtus eum exhauſit & ebibit: Vnde dicitur *Pſal.* 109. De torrente in viâ bibet.

Tertiò. Quia libentiſſimè , & cum deſiderin eum Chriſtus ebibit , quaſi ſitibundus hauſium. Vnde dicebat : *Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcum.* Luc. 22. Et : *Baptiſmo habeo baptizari , & quomodo coarctor ! &c.* Luc. 12. Hnc amnris calice inebriatus eſt velut Nnë , vt noſtri causâ nudari nnn metueret & illudi.

Baptiſmum vocauit , quia in paſſione ſanguine tinctus & quundammodo lotus fuit , iuxta id : *Lauabit in vino ſtolam ſuam & in ſanguine vuæ pallium ſuum* Gen. 49.

F. V. Baptiſmus extrà hominem ablnt , calix intùs afficit : ita paſſin Domini partim externa , partim interna fuit.

Quomodo Ioãnes bibit calicem.

QVAESTIO quinta. Quomodo Ioannes calicem paſſionis bibit & baptiſmo Chriſti baptizatus eſt ? Reſpondetur bibiſſe , quando in dolium feruentis olei à Dnmitiann immiſſus & demerſus fuit , & incnlumis , imò vegetinr inde exiens , in Pathmos Inſulam relegatus.

Deinde cùm Chriſto pendenti in Cruce adſtitit , particeps dnlnrum eius.

Denique eùm pro Dei gloriâ & prnximorum ſalute poculum venenatum exhauſit ſine damno.

G. VI. QVAESTIO ſexta. Quomodo dicit : ſedere ad dexteram vel ſiniſtram meam , nnn eſt meum dare vnbis , ſed quibus paratum eſt à Patre men ? Reſpondit Chriſtus ſuum non eſſe dare ſedes , imò hoc affirmat : ſed ſuum non eſſe , dare eas Inanni & Iacobn , quòd nimirum iis deceſſent ea merita , quæ ad has ſedes primas requirebantur. Ad hunc modum ſi Ludimoderatnr proponat præmium nptimè ſcripturis ; & dun eius amiciſſimi Diſcipuli venirent cupientes ſibi dnnari præmium illud , meritò audirent : Non eſt meum id dare vnbis , quia obtuli & propoſui non vnbis , ſed optimam ſeriptinnem allaturis , &c. Quare ſicut in Comœdiâ , nnn qui nobilem perſonam egit , laudatur , ſed qui ſuam bene egit , qualemcunque tandem ; ita regnum cœlorum non datur perſonis , ſed virtutibus. Nec magnus iam apud Deum eſt S. Iacnbus , quia fuit Apoſtnlus , ſed quia Apoſtoli perſonam bene & cum laude egit. Is cnim tam forti animo martyrium ſubiit , vt qui duxerat eum ad tribunal , inde mox cnnuerſus ſit. Ruſſum cum is veniam ab eo peteret , oſculum illi dedit , dicens : Pax tibi ſit , &c.

Quomodo dicit Chriſtus non eſſe ſuum dare ; quod petitum.

H. VII. QVAESTIO ſeptima. Cur etiam nns , qui panem nnſtrum quotidianum quotidie à Deo petimus , quandoqne repulſam patimnr , cùm videlicet fruges damna patiuntur ? Reſp.

Cur aliquando repulſam patimur.

1. Primò. Vt ne induſtriæ noſtræ aut naturæ neceſſitati , ſed Dei benignitati frugum vbertatem adſcribamus , adeoque ipſi dicamus illud Pſalmi 103. Omnia à te expectant , vt des illis eſcam in tempore. *Dante te illis colligent , aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate : auertente autem te faciem turbabuntur.* In Actis Apo. c. 11. legimus prædictam eſſe famem futuram in vniuerſo orbe. Quæ , quia tempore Claudij Imp. qui tunc per biennium ſucceſſor erat Caij Caligulæ , accidit , veriſimile eſt eâ vnluiſſe Deum punire recentem Idolnlatriam Caij Cæſaris , qui eò dementiæ venerat vt vbiq; velut Deus voluerit adnrari , adeò vt nec Ioui cederet , cuius ſtatuam commutari in ſuam vnluit , teſte Suet. in eius vitâ c. 22. & Dinne l. 59. Qui & addunt templa ei erecta , in quibus exquiſitiſſimæ hoſtiæ , pauones , phaſiani & ſimilia ſacrificarentur. Quin & à Iudæis adorari voluit in imagine , quam poni iuſſit in templn Ieroſolymitano. Ex eâ igitur fame homines didicerunt , vel certè diſcere debuerunt , panem victumq; nnn dari à Cain , ſed à Deo : qui proinde ſolus ad hoc inuncandus & cnlendus ſit. Scribit etiam Rob. Hnlcot. in lib. Sapientiæ , Deum in Nooſortiâ Britannicâ Prouinciâ , cùm aridæ iam eſſent fruges & ad metendum aptæ , numeroſum locuſtarum immiſiſſe exercitum , qui ita ſegetem nmnem depaſtus eſt , vt ne granum ſupereſſet , additq; comprehenſas earum aliquas intra alas ſcripturam hanc habuiſſe : Ita Dei. Nimirum oſtendere voluit Deus , ipſius eſſe dare fruges & panem quotidianum : ſine ipſo fruſtra expectari , tametſi iam præ manibus ſit.

Secundò. Propter peccata noſtra. Ita enim 2.
Ezechielis c. 16. poſtquam varia populi peccatà recenſita eſſent , ſubdit Dominus : *Ecce ego oſtendam manum meam ſuper te , & auferam iuſtificationem tuam* prn quo alij transferunt : *Diminuam ſtatutnm cibum tibi.* Nimirum ſicut equo indomito pabulum minuitur , vt miteſcat : ita nnſtram rebellionem fame caſtigat Deus. Scimus ex *libro* 2. *Regum* 14. Abſalonem , poſtquam ſæpius , fruſtra tamen , ad ſe vocaſſet Ioabum , tandem miſiſſe ſeruos ſuos , qui ſegetem eius incenderent , ſicque nbtinuiſſe , vt veniret ad ſe Ioab. Quid mirum , ſi & nos Deus multoties ad ſe , fruſtra tamen , vocatos , ſimili plagâ venire compellat ?

Tertiò. Quia fortè non damus Deo , quæ 3.
Dei ſunt : quid mirum ſi neget nobis noſtra ? Sanè quia Iudæi ſubtraxerunt Deo victimas & decimas , ait illis per Amns cap. 4. *Vnde & ego dedi vobis ſtuporem dentium in cunctis vrbibus veſtris & indigentiam panum , &c.* q. d. quia me in ſacerdntibus meis priuatis me cibo & ſacrificiis , priuabo & vos pane veſtro , ita vt dentes veſtri obſtupeſcant præ fame. Adhæc inſtitura ſunt ab Eccleſiâ ieiunia quatuor temporum frummenti , vini & olei gratiâ iuxta prophetiam *Zach.* 8. vt ieiuniis illis ſacrificemus Deo quodammodò carnem noſtram ſimulque impetremus frugum omnium prouentum At ſi iſtud

tentiæ vinculo, inquit Cyprianus libr. de bono patientiæ, *colligati omnes & conſtricti ſumus, donec expunctâ morte de iſto ſeculo recedamus.* Et rurſum: *Vnus quiſque noſtrûm cum naſcitur & hoſpitio mundi huius excipitur initiũ ſumit à lachrymis &c.* Quinam enim putas calicem hunc nõ bibunt? num Reges & Principes? Atqui Antigonus Rex filio dicebat: *An ignoras regiam, ſplendidam eſſe ſeruitutem?* Et: *Si quis noſſet, quantis malis diadema eſſet refertum, ne humi quidem iacent tolleret.* Num diuites? Atqui diuitiæ à Domino ſpinæ vocantur, quia ſcilicet pungunt innumeris curarum aculeis & animum exulcerãt. & vt roſæ ſpinis, ſic diuites inſidiis detractionibus, calũniis &c. obſidẽtur Nũ ſceleratos & cupiditatibus ſuis obſequentes? Atqui etiam voluptates a Domino ſpinæ vocantur, quia conſcientiam perpetuò pungunt; *inter omnes, autem tribulationes humanæ animæ*, inquit Auguſt. in Pſalm. 45. *nulla eſt maior tribulatio, quàm conſcientia delictorum.* Et hanc numquam effugiunt flagitioſi; quia vndique ſecum circumferunt & vermem intus ſodentem alunt, vt pomum, licet extra non appareat. Num eos, qui extincto conſcientiæ vermè nihil ampliùs ſentiunt? Atqui illi calicem tribulationis etiam bibunt, tametſi ebriorum inſtar amarorem eius modò non ſentiunt. Sẽtient enim aliquando cùm crapulam edormierint: ſed ſerò nimis, & tunc vermis eorum non morietur. Etſi modò in labore hominum non ſunt & cum hominibus non flagellabuntur, flagellabuntur ibi cum dæmonibus, vt, S. Bernard. ait. Num iuſtos & ſanctos? atqui nec iſti calice ſuo carent. Omnes Chriſti Diſcipuli calicem paſſionis biberunt, licet amici eius intimi. Sed habent illum, lucri & emolumenti plenum. Quòd ſi ita eſt, inquis, qui fit, vt quandoque nihil pati videantur, ſed ſemper læti appareant? Reſpondeo primò, quia prudentes ſunt & verè patientes, diſſimulare nôrunt ac premere animi ægritudinem ſicut Aod, Iud. 3. qui vtràque manu pro dextera verbatur. Ita illi aduerſis vtuntur vt proſperis, vtrobique conſtantes & infracti: quâ re hoc merentur, vt Deus ſubinde recreet eos conſolationibus. Deinde non tuo more ſe ſolos credunt miſeros, ſed alios quoque meditantur malis exerceri, proinde vt Demoſthenes, quò facilè ferret perorando auditorum ſtrepitus, quandoque declamabat circa littus maris. Vident ſe vbique habere malorum ſocios & aiunt: Mecum Abel occiditur à fratre, mecum Loth vexatur à ciuibus, mecum Agar eiicitur à domina, mecum Iacob patitur famen, mecum Ezechias ægrotat ad mortem, viſu orbatur Tobias, Iob filiis & bonis; exulat Helias, ſecatur Iſaias, in mare præcipitatur Ionas, lapidatur Stephanus, decollatur Baptiſta. Mecum liberos non ſuſcipit Alexander Magnus, rebus degeneres potitur Adam, Noë, Dauid &c. Imò mecum etiam Chriſtus ipſe calicem hunc exhauſit: *Nónne hæc oportuit pati Chriſtum & ita intrare in gloriam ſuam?* Luc. vlt. Quando ergo omnes quotquot in menſa huius mundi ſederunt, hunc calicem ebibere debuerunt: & ebibent quotquot ſedebunt: quid tu tergiuerſaris? Audi Ieremiam cap. 49. *Hæc dicit Dominus*, inquit: *Ecce quibus non erat iudicium vt biberent calicem, bibentes bibent* (id eſt, certiſſimè bibent) *& tu quaſi innocens relinqueris?* Bibit Paulus, bibit Petrus, bibit Baptiſta, bibit ſub Cruce Deipara, bibit ipſe Chriſtus: tu non bibes?

TERTIO, Alij nolunt bibere, quia nimis fortis vel amarus eius videtur, & magis multò, quàm ſit calix aliorum. Sed & hi falluntus, & hoc ideo ſibi perſuadent, quia non illorum calicem, ſed ſuum tantùm deguſtant, non permutaturi ſanè, ſi alienum etiam deguſtaſſent. Quemadmodum qui aliquo vehementi dolore, V. G. dentium aut oculorum anguntur, nullum exiſtimant in mundo tanta pati. Nihil maius tibi perire poteſt, quàm diuina gratia, nihilominus ad oſtium ſtat & pulſat, parata intrare, ſi oſtium ei aperueris. D. III. Nimis eſſe amarum.

Amiſſam vitam, valetudinem, vxorem, liberos, amicos, membra, viſum, poſſeſſiones, &c. Deus tibi reſtituet in æternum vel in melius commutabit Palam hoc profitebatur & inde ſe conſolabatur adoleſcens ille fortiſſimus, qui in Martyrio ad Antiochum dicebat linguam ad amputandum citò proferens & manus extendens: *E cœlo iſta poſſideo, ſed propter Dei leges nunc hæc ipſa deſpicio, quoniam ab ipſo me ea recepturum ſpero* 2. Machab. 7. Quanquam & in vita ſæpe reſtituit iſta DEVS cum fœnore, quemadmodum S. Iobo. Quæ ſi tibi non ſufficiant, cogita Chriſtum calicem longè amariorem & fortioris vini propter te exhauſiſſe, qui ſi tibi infunderetur, melleum diceris tuum. Quid non mœroris & horroris in illo calice erat? Sanè eius ſolo aſpectu concuſſus Dominus, ſanguinem ſudauit. Et tamen poſt triduum ei omnia abundè reſtituta ſunt. Hunc igitur ſi contempleris, dices: Magna, ô Domine, fuit, ſicut mare contritio tua: mihi vix guttam præbes.

Præterea quò amarior calix eò indicium maioris Spiritûs ſancti roboris. Non enim arat DEVS in boue & aſino, quod ipſe vetuit. id eſt, non idem onus imponit imbecillo & forti: vel ſi imponit tantò plus addit roboris, vt ſuſtineri queat.

Denique quò amarior ſalubrior: ſicut abſynthium, amarum quidem eſt, purgat tamen inteſtina, cùm contrà bilem augeat mel dulce. Quare *omne gaudium exiſtimate, fratres, cùm in varias tentationes incideritis, ſcientes quòd probatio fidei veſtræ patientiam operatur: patientia autem opus perfectum habeat*, ait S. Iacobus *in ep. ſuâ c. 1.*

QVARTO, Alii dum bibunt, tandem pertæſi fiunt, quòd nimiùm ſit capax, & fundo ſeu fine carere videatur eorum calix. Sed facit ſola impatientia, vt perenne videatur malum quodcumque paulò eſt diuturnius. Sanè vt velles ac conareris, non poſſes in hac vita E. IV. Nimis magnum.

vitâ ſemper eſſe miſer, vbi inter nubilos aliquis ſemper ſerenus intermicat dies. Nouit Deus Medicus tuus optimus, quanti temporis cora tibi debeatur & poſtmodum te reuiſet ac ſubleuabit, vt ergo animæ in purgatorio, infirmi in cura vel thermis tempus præſtitutum à Medico patienter explent, quia hoc ad ſanitatem eorum neceſſarium iudicarit medicus quantũ magis hoc expectandum à Deo Medico animarum certiſſimo? Ipſe numerat dies curæ noſtræ, ſicut Chriſtus numerauit dies toleratæ famis ſequentium ſe ad deſertum: *Ecce iam triduo ſuſtinent me, nec habent quod manducent*. Et licet totâ vitâ noſtrâ duraret calix tribulationis; quid tum? Nónne etiam Chriſtus totâ vitâ ſuâ calicem paſſionis ſuæ bibit? Nónne cùm ter Patrem rogaſſet vt auferretur ab eo, nihil tamen impetrauit.

* Tota Chriſti vita Crux fuit & amara potio, quia ſemper ante oculos eius verſabatur ille calix, quem bibiturus erat: ſemper à longè aſpexit ſuam Crucem. Vnde in vita toties eius mentionem fecit, vt in hodierno Euangelio & paulò antè: *Ecce aſcendimus Ieroſolymam & filius hominis tradetur, &c* & alibi. *Baptiſmo habeo baptizari, &c*. Quæ autem tibi foret mens, ſi tu præuideres certò te tandem in crucem eſſe agendum? num aliquando verè lætari aut ridere poſſes? Nam quod dicitur: iacula præuiſa minùs feriunt, de illis verum tantùm eſt, quæ vel ex toto, vel ſaltem ex parte euitari poſſunt. Sciebat autem Chriſtus crucem ſibi ineuitabilem, vnde tantò plus anguſtiabatur.

Denique licet totâ vitâ ad fundum tui calicis non peruenires: quid vita præſens. reſpectu æternæ, niſi fortè dies vna? Vnde cogita tibi, cum Latrone dici: *Hodie mecum eris in paradiſo*. Compara etiam calicem huius vitæ cum calice damnatorum, & minimum eſſe reperis; quia ibi diuinæ iuſtitiæ *calix in manu Domini vini meri*, (id eſt, pœnarum ſine ſolatio) *plenus mixto* (id eſt, variorum generum:) *Et inclinauit ex hoc in hoc*; (id eſt, de tormento vno ad aliud transfert damnatos) *verumtamen fæx eius non eſt exinanita*. Imò compara eum tantùm cum calice purgatorij, & inuenies valde exiguum.

Cantipratanus *lib. 2. de apibus*, refert de ægro quodam, qui integrum annum affixus lecto iacebat, pertæſus itaque cum multis lachrymis orabat vt Deus tolleret eum de mundo. Vnde apparuit ei Angelus dicens: exaudiuit Deus orationem tuam. Duorum tibi optio datur, vt poſt vnius adhuc anni morbum rectà ad cælum euoles, vel poſt tridui purgatorium. Æger tridui tantùm tempus expendens & cum annuo componens, non verò penas vtriuſque afflictionis, triduum elegit, præ annuo lecto. Obiit ergo, & ad purgatorium delatus, vbi poſt vnum diem angelus reuerſus eum rogauit, quomodo haberet. Ille, ô Impoſtor, reſpondit, non angele, triduum mihi pollicitus es, & iam ferè centum anni ſunt.

Reſpondit Angelus: vnum hîc diem mortuus es, nã needum tumulatum eſt corpus tuũ: pœnarum grauitas tempora tibi extendit. Quare iam ſecundum elige, aut quod reſtat biduum, aut annuum decubitum. Ad hoc alter: ad extremum vſque iudicij diem malo morbo quàm hîc vno adhuc die doloribus affligi. Atque ita reuixit & narrans, quæ ſibi acciderant, multos ad pœnitentiam perduxit. Lapſo anno iterum mortuus ad cœlum abiit. F.

QVINTO, Alij recuſant, quia à certis perſonis eis propinatur, à quibus acceptare eum nolunt. Sed ſcire debet iſti, originaliter propinari ſibi calicem à Deo, licet non ſemper per ipſum, ſed multoties per alios exhibeatur Quando ergo tibi princeps poculum propinaret, quid referret vtrùm ipſe immediatè, an per alium tibi id traderet? an tu reſpuere velles, ſi internuncio qualicunque tandè ille vteretur? Nõ arbitror. Atqui Amos dixit c. 3. *Si erit malum in ciuitate, quod non fecerit Dominus*: Calicem igitur tribulationis, vt à manu Dei ſuſcipe, nõ vt à manu internũcij. Sic enim & ſuum ſuſcepit à Patre Chriſtus. Amici te perſequuntur? Chriſtus etiam à Diſcipulo tráditus eſt A ſeruis, moleſtaris? Chriſtus etiã per manus angeli ſerui ſui ſe cohortantis accepit calicem ſuũ. Ab impiis & inimicis iniuriaris? Et Chriſto impoſuère crucem impij ſcelerati & hoſtes. Ab ipſo dæmone eiuſque cateruâ damnum accipis? Etiam dæmon inſtigauit Iudæos, vt Chriſtum occiderent; & vt grauiùs torquerẽt, noua excogitauit & inſpirauit tormentorum genera. Bene ſciebat Iob, à dæmone ſibi illata eſſe damna: non tamen vnquam dixit: Diabolus hoc abſtulit; ſed *Dominus dedit, Dominus abſtulit*. Similiter & Petro Chriſtus dixit: *Calicem quem dedit mihi Pater, non vis vt bibam illũ?* Ioan. 18. Non dixit: calicem quem dedit mihi Iudas, vel Pilatus, vel Seniores, & Pontifices, probè ſciens, hos omnes non eſſe aliud, niſi veluti pincernas & pocillatores, qui calicem ipſi porrigerent, & quod ipſi ex liuore facerent, Pater æternus ad remedium ordinaret generis humani.

V. Non propinari à quib. deberet.

SEXTO, Alij recuſant, quia nouus & inſperatus eis obuenit calix, ſicut interdum conuiua alia cogitans, de repente reperit ante ſe calicem, neſciens à quo & propinatus & oblatus ſit, ideóque reſpuere eum conatur; ſed nihil proficit, attendere debebat, & poculum aliquod ſemper ſperare, quia in compotationibus, nemo diu vacare à poculo ſolet. Similiter nemo miretur, ſi inſperata eum reperit tribulatio. Sedemus enim in valle lachrymarum & in menſa tribulationum, vbi nihil certius & citius occurrere ſolet, quàm tribulatio. Semper enim proſperis ſuccedunt aduerſa & è contra. Quod aduertit Philippus Macedo, qui cùm audiſſet tria ſibi fœliciter eodem die contigiſſe: ſe quadrigis viciſſe Olympia, Parmenionem exercitûs Ducem bello fregiſſe Dardanos, natum ſibi Olympia vxore maſculum; ſublatis ad cœlum manibus: *O dæmon*, inquit, *mediocri hæc aliquâ rependo*

G. IV. Eſſe nouũ & inſperatum.

cuniam modicam, ſimiliter mundũ lucrari conaretur vnuc: ſum ſi non deeſſet poſsibilitas, ſi ſuppeteret voluntati facultas? Dico fiducialiter nemini qui ſit in propria voluntate, poſſet vniuerſus mundus ſufficere, ſed vtinam vel rebus iſtis eſſet contenta, nec in ipſum (horribile dictu) deſæuiret Rectorem. Nunc autem ipſum (quantum in ipſa eſt) Deum peremit voluntas propria. Omninò enim vellet Deum peccata ſua aut vindicare non poſſe, aut nolle, aut neſcire. Vult ergo eum non eſſe Deum, quia quantum in ipſa eſt, vult eum aut impotentem, aut iniuſtum eſſe, aut inſipiẽtem. Hæc Bernardus. Quid miramur ergo vel querimur infernum eſſe paratũ propriæ volumtati? Tollat hãc in ſe vnuſquiſque, & ſuſtulit infernum vel ſaltem inferni ſedem, ſibi alioquin paratam. Sanè Deus noſter nihil magis deſiderat, quàm claudere infernum, ſicut mater proijcere in fornacem baculos & virgas Ait ſi videat contumaces liberos nullâ ratione quieſcere & ſibi acquieſcere velle, depromit vel inuita baculos & virgas ad plectendam contumaciam.

C. II. Honores non ambiendi.

Discimvs, ſecundò, Non ambiendos honores & dignitates. Audiamus enim dici diſcipulis ad honores aſpirãtibus: *Neſcitis quid petatis.* M. Cicero *de petit. Conſul.* narrat ſibi Conſulatum petenti ſuggeſtum fuiſſe à Q. Cicerone, vt quotidie ferè ad forum deſcendens hoc ruminaret: *Nouus ſum, Conſulatum peto, Roma eſt.* Tria hæc cogitet etiam Chriſtianus, qui vel aſpirat ad huius ſæculi vel ad cæli honores.

Primum *Nouus ſum*, in ſolo, non in ſole natus; plebeius ſum, iuuenis & imperitus, meipſum regere neſcio: & alios regere volo, nobilibus veteranis, eruditis imperare? terra ſum & cælum peto?

Secundum, *Conſulatum peto*; dignitatem arduam, oneroſam, laborioſam, periculoſam, inuidioſam peto? honores & rumuſculos hominum vanos, mendaces & momentaneos peto? Cælum & gloriam æternam peto, in qua cum Deo æternùm regnem.

Tertium, *Roma eſt*: ciuis Romanus & vir fortis ac magnorum meritorum eſſe debet, qui Epiſcopatum, qui Conſulatum, qui cœlum, quod vim patitur & à violentis tantùm rapitur, ambit. Multi in hac mundi Vrbe ſunt, te longè meliores, ſapientiores, digniores; habebis multos æmulos, multos obtrectatores, Deum denique ſeuerum Iudicem, ſi indignus dignitatem ambieris, indignè obieris. Hoc ergo Chriſti verbo inſtructi viri ſancti tanto conatu fugerunt honores, quanto eos alij quærere ſolent. Talis Sanctus Ambroſius, qui populi voce Mediolanenſis Epiſcopus poſtulatus, noctu aufugit ex vrbe, imò adulterum & ſanguinarium ſe ſimulauit. Sanctus Auguſtinus, qui cognitâ ſui Epiſcopi morte, & ipſe aufugit ab vrbe. Idem ſerm. 25. ad fratres in Eremo ſcribit: *Vſque adeò timebam Epiſcopatũ, vt (quoniam cœperat iam alicuius eſſe momenti inter ſeruos Dei fama mea) in quo loco ſciebam non eſſe Epiſcopum, ne illò accederem, cauerem: & hoc agebam quantum poteram, vt in illo humili ſaluarer, ne in alto periclitarer.* Sanctus Gregorius, qui electus in pontificem, non tantùm fugit, ſed etiam ad Mauritium Imperatorem ſcripſit, rogans, ne conſentiret ſuæ electioni. Sanctus Chryſoſtomus Epiſcopatum metuens in ſolitudinem ſeceſſit. Sanctus Martinus, teſte Sulpitio, ne diaconatum quidem ſuſcipere voluit, nedum Epiſcopatũm, niſi coactus. Sanctus Malachias, vt in eius vita ſcribit Sanctus Bernardus, niſi Epiſcopi congregati illi anathema comminati fuiſſent, non acceptâſſet Epiſcopatum.

Sanctus Ammon Monachus aurem ſibi præcidit, ne fieret Epiſcopus, quem tamen nihilominus in Epiſcopum ordinauit Timotheus Epiſcopus Alexandrinus, dicebat enim: *Ego, ſi dederitis mihi aliquem etiam manibus truncum, ſed moribus probum, non eum dubitabo Epiſcopum facere.* Palladius *in Lauſiac. capite* 22. Nilammon Monachus in Geris vitam in domuncula à lapidibus obſeratâ ducens, mortem à Deo petijt & impetrauit ne illius vrbis Epiſcopus fieret: Cùm enim à Sãcto Theophilo Epiſcopo Alexandrino & populo vrbis ad hoc vrgeretur, iſque ſæpius recuſaret, re dilatâ in craſtinum, & Theophilo petente vt foras aperiret: *Oremus primùm*, inquit ille; & inter orandum vitâ functus eſt. Sozomenus Baronium anno 403.

Eandem mortem obtinuit à Deo S. Goar, cum à Sigeberto Francorum Rege poſtulatus eſſet Treuirorum Epiſcopus. Vt in eius vitâ. Idem ſuo modo dicendũ de Sacerdotio, quod diximus de Epiſcopatu. Bene enim dixit Leo Imperator lib 31. cap. de Epiſcopis & Clericis: *Indignus eſt Sacerdotio, niſi fuerit ordinatus inuitus.*

D. III. Honorũ candidati examinãdi.

Discimvs tertiò, Honorum candidatos, præſertim Eccleſiaſticorum, priuſquam promoueantur, bene examinandos eſſe, an digni ſint & apti, iuxta exemplum Chriſti filios Zebedæi ita examinantis: *Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum, & baptiſmo quo ego baptizor baptizari?*

Bene ergo de Chriſto prophetauit Malachias cap. 3. *Ipſe quaſi ignis conflãs & quaſi herba fullonum; & ſedebit conflans & emundans argentum, & purgabit filios Leui & colabit eos quaſi argentum, & erunt Domino offerentes ſacrificia in iuſtitia.*

Hoc enim facit Chriſtus in Eccleſia per ſedulos Epiſcopos, qui non niſi poſt exactum examen, dignos ordinant. Quemadmodum ergo aurifabri purgant aurum & argentum à ſcoria, & quemadmodum colatur liquor pretioſius per ſubtile linteolum: ita purgandi & colandi ſunt, qui ſacerdotium ambiunt,

Viderint hic inprimis Epiſcopi, qui huiuſmodi aurifabri & percolatores ſunt, vt aureos & argenteos, non ſtanneos Sacerdotes ordinent & populo præficiant, ne audiatur id Sancti Bonifacij, Germaniæ Apoſtoli, verbum *Olim Sacerdotes aurei celebrabant in calicibus ligneis, nunc lignei Sacerdotes celebrant in calicibus aureis.* Vt in eius vita. Sanè ſicut Principibus maledicit populus, ſi cupream monetam pro argenteâ cudant: ita multò magis iraſci poteſt

teſt Epiſcopis, ſi ligneos Sacerdotes pro argenteis accipiant. Hinc timuit ſibi Amos, cùm ex Abbate in Patriarcham Hieroſolymitanũ ordinaretur. Inter alia enim dicebat: *Plusquàm cætera timeo ordinationis ſarcinam: Nam inueni ſcriptum, quia beatus & Angelis æqualis Leo Papa quadraginta dies perſeuerauit ad ſepulchrũ Apoſtoli Petri, vigilijs & orationibus inſiſtens, petens que ab Apoſtolo, pro ſe apud Deum intercederet, vt dimitterentur ſibi peccata ſua. Impletis quadraginta diebus apparuit ei Apoſtolus Petrus, dicens ei: Oraui pro te & dimiſſa ſunt omnia peccata tua præterquã impoſitionis manuum.* (Intellige quoad pænam non quoad culpam) Baronius anno 461. Hinc non niſi præcedente oratione & ieiunio quatuor tẽporũ ordinantur Sacerdotes. Hinc inſigniores viri cæleſti Dei ſuffragio ad Epiſcopale munus electi & demonſtrati ſunt: Matthias Apoſtolus ſortibus, à Deo directis; Fabianus Papa per columbam in eius caput deſcendentem, quemadmodũ & Sanctus Chryſoſtomus; Sanctus Gregorius Papa indicio columnæ ſuper ſe pendentis, Sanctus Remigius Epiſcopus Remenſis indicio radij cæleſtis, Sanctus Guntherus Epiſcopus Ratiſbonenſis pe. ſomniũ Otthoni Imperatori immiſſũ, &c. Dicant ergo indignis Epiſcopi Sedere ad dexterã vel ſiniſtrã meã non eſt meum dare vobis, ſed quibus paratum eſt à Christo. Viderint deinde parentes, qui filios promotos volunt ad ſacros ordines & dignitates antequã vel ætatem, vel alias requiſitas conditiones habent; volunt enim illi ſedere iuxta Chriſtũ filios ſuos ſiue ad dexteram, ſiue ad ſiniſtram; hoc eſt, non curantes, vtrum in eo munere ſaluandi ſint vel damnandi; dummodo ipſi filios habeant Chriſto propinquos, quos vocare poſſunt Dominos, qui ſedeant & quietã vitam commodè agant, &c.

Viderint, inquam, ne filios ſuos immolent Idolo Moloch, ſeu Igni; Dominus enim quaſi ignis conflans aliquando enlabit eos in iudicio. Viderint denique filii ipſi, ne ambiãt vel acceptent dignitatem ſibi indebitâm, vel ſuis viribus maiorem. Ipſorum enim parentes modo aliquo excuſari poſſunt, quia non ſatis rem intelligunt, ipſi verò nequaquam. Quæ cauſa eſt, cur Chriſtus non reſponderit in hodierno Euangelio matri poſtulanti, ſed filijs, pro quibus ipſa poſtulabat: *Neſcitis quid petatis.* Pauci hoc aduertunt, ſed quacunque tandem ratione poſſunt, ad ordines & dignitates aſcendunt, dicentes: poſſumus bibere calicem, in ſacrificio Miſſæ; non attendentes ad illius calicis pretium & periculum; & quòd calix ille indignis ſit calix iudicij & vini indignationis iræ Domini, *Apocal.* 16. Bibunt quidem aliqui calicem Domini magnè in altari, ſed veſperè bibunt calicem diaboli ſeſe ingurgitãdo, aut alijs ſordibus polluẽdo.

Quæſo, quid Apoſtolus ait 1. Corinth. 10. *Non poteſtis calicem Domini bibere & calicem dæmoniorum*, inquit. Maledicta ergo potentia
E.
IV. eſt, quæ hoc facere poteſt ſiue audet.
Non pro. Discimvs quarto, beneficia Eccleſiaſtica nõ conferre vel procurare conſanguineis, ſed monendi
dignis. Conſanguinei Chriſti erant Ioannes propinqui
& Iacobus, à ſedibus tamen petitis illicò repulſi, niſi eas mererentur. Laudandus etiam hoc nomine Moyſes, qui cùm eſſet princeps populi ſæcularis & ſacerdotalis, neutram tamẽ poteſtatem reſignauit filijs, quos habebat, ſed principatum Iuſue oriundo ex alia tribu, Ephraim ſcilicet; Sacerdotium Aroni fratri dedit; idque *v. diſceremus*, ait Sanctus Hieronymus in capud 1. ad Titum, *has dignitates nõ ſanguini deferendas eſſe, ſed vitæ.* Et Origenes hom. 22. in Numeros. *Nulla* inquit, *hîc populi acclamatio, nulla propinquitatis habita contemplatio eſt. Et certè quid eſt aliud pontificatum dirigere ad familiam ditandam, quam rem tam ſacram támque diuinam omninò profanare & in ſæcularem vſum adhibere, vt fecit Baltaſar ille in conuiuio? Quod quidem ſacrilegium magno luit, ſtatim & regno exutus & vitá.* Sic ille. Exempla audiamus.

Cœleſtinus V. vt narrat Aluarus, cùm audiſſet fratris filium in Curiam veniſſe, eijci ſtatim iuſſit; & cùm multi cardinales deprecatores ſe interpoſuiſſent, multo labore ac precibus hoc ad ſummum impetrarunt, vt ei ſimplex ac tenue quoddam beneficium concederet, quo ille accepto, ſtatim remiſſus eſt domum. Ita Aluarus *libro.* 2. de planctu Eccleſiaſt. *cap.* 15. & Hieronymus Platus de dignitate Cardinalium *capite* 25.

Nihil illuſtrius, quoad hanc rem Clemente IV. ſummo Pontifice, qui anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo quinto Eccleſiæ Paſtor electus, hanc eamdem conſtantiam mirabiliter tenuit. Sic enim memoriæ proditum eſt, eum duas habuiſſe filias ex legitimo matrimonio ſuſceptas, & harum alteri, vt in monaſterio collocaretur, 30. libras Turonẽſes: alteri, vt nuberet, trecentas numerare iuſſiſſe, ea lege, vt æqualis conditionis viro nuberet. Quin etiam cum nepotem haberet, cui ipſe nihil vnquam dederat, ſed Galliæ Antiſtes in gratiam Pontificis tres contulerat in eum canonicatus: multis deinde rogãtibus, vt aliquâ eum dignitate cohoneſtaret, non modò nunquam adduci potuit, vt id facerét, ſed eum vltrò compulit, vt ex tribus illis beneficiis vnum, quod malet, retineret, reliqua reſignaret. Ita Platus ibidẽ. Qui plura volet videat Cornelium *in Numeros cap.* 27. F.

Discimvs quintò, filiorum Zebedæi a- V.
nimum heroicũ. Propoſito enim ſibi & quo- Filiorum
dammodò propinato calice Paſſionis Chriſti, Zebedæi
audacter reſponderunt: *Poſſumus.* q. d. nulla animus he-
vitæ diſcrimina ſubire timemus, parati ſu- roicus
mus aduerſa & amara quæque pro hac victoria exaurire. Quid dicitis, ô fratres? Quid enim tu Ioannes, quid ages cùm Magiſter tuus à Iudæis crucifigetur? num adſtare poteris morienti, inter truculentos hoſtes? Poſſum. Quid ſi tibi calix virulentus propinetur, num amore Chriſti haurire eum poteris? Poſſum. Quid ſi in dolium feruentis olei à Domitiano demittaris, num hoc pati poteris? Poſſum. Quid ſi in Inſulam Pathmos relegeris, num

&

Digitized by Google

& iſtud ferre poteris ? Poſſum, Quid ſi inter Apoſtolos, poſtremus omnium mori & in vineâ Domini rui omnium diutiſsimâ debeas laborare, ſiccinè Magiſtri rui abſentiam & mercedem ribi debiram tamdiu præſtolari poteris? Poſſum. Quid verò tu Iacobe ? Quid ſi tibi, in Hiſpaniam abeundum ſit, hoccine iter facere poteris ? Poſſum. Quid ſi tibi nullo aut permodico fructu facto, cogaris iterum redire & Ieroſolymam nauigare? Poſſum & hoc. Quid ſi ibi te Herodes comprehendat & in gratiam Iudæorum, primum omnium ex Apoſtolis necer, num gladio ceruicem poteris ſubiicere ? Poſſum. Quid ſi is, qui te accuſauit & ad tribunal duxit, veniam à te petat, num ei veniam dare & oſculum imprimere poteris? Poſſum. Videte Heroës, videre Boanerges & filios tonitrui. Felix es Hiſpania, quæ Iacobi corpore gaudes & præſidio. Huic enim Apoſtolo debes primordia fidei tuæ; huic debes illam Victoriam, quam anno Domini 834. Duce Ramiro, præeunte viſibiliter exercitum eius Iacobo, de Mauris & Saracenis obtinuiſti, dum hoſtes omnes patrim cæſi, partim capti, partim fugati ſunt; huic debes, quòd in fide ſemper vſque in hodiernum conſtans perſtitiſti. Gloriatur Galliæ Rex titulo, Chriſtianiſsimi, quòd ita vocatus ſit Carolus Martellus auus Caroli M. à Gregorio Papâ III. Gloriatur viciſsim Hiſpaniæ Rex titulo Catholici, tum ob fidem ad Gêntiles eorum operâ propagatam, Reccaredi regis imprimis, qui ob cauſam dictam cognomen hoc in Concilio acclamatione Epiſcoporum tulerat; deinde Cinthilani regis, qui in Concilio Toletano IV. conſpirauit cum Epiſcopis vt nemo niſi Catholicus in regno toleraretur, idque deinceps poſteri reges ſeruare promittant ſub graui anathemate. Baron. anno 639. & 738. denique regum Hiſpanorum quę elapſo ſæculo in vltimas terræ prouincias fidem inuexerunt, mittendo ſuis nauigiis & ſumptibus fidei præcones, qui barbaras gentes erudirent.

Fœlices etiam nos ſi Iacobi & Ioannis Heroicos imitemur ſpiritus. Et verò hæc deberet eſſe teſſera fidei noſtræ contra hæreticos huius temporis. Poſſumus. Nihil enim aut parum videntur poſſe hæretici. Quæramus ex iis aliqua. Poteſtiſne credere Chriſtum pro ſuâ omnipotentiâ, verè & realiter eſſe in Euchariſtiâ, tametſi non videtis ? Reſpondebunt mox : non poſſumus ? Poteſtis ſeruare præcepta decalogi ? minimè, inquient, poſſumus. Poteſtis vos continere & ſeruare virginitatem ? non poſſumus aiunt. Poteſtis carnem veſtram ieiunio, cilicio vel flagello nonnihil caſtigare ? abſit hoc, non poſſumus, inquiunt. Poteſtis, relicto ſæculo, pauperem Chriſtum ſequi voluntariâ paupertate, caſtitate, obèdientia ? Non poſſumus. Poteſtis amore Chriſti & Euangelij ad exteras nationes pergere & cum diſcrimine vitæ gentibus prædicare ? Non poſſumus. Poteſtis pro Euangelio veſtro calicem paſſionis bibere ? non poſſumus. Nos verò cum Apoſtolis ad hæc omnia voce reſpondemus : poſſumus : Tametſi enim hæc facere non eſt omnium, faciunt tamen à nobis plurimi. Quòd ſi adhuc in multis virtutum exercitiis infirmi & impotentes ſumus, colligamus vires & ſi interrogemur à Chriſto : Poteſtis vnâ horâ mecum vigilare ? dicamus : poſſumus. Poteſtis ſingulis diebus ſacro intereſſe ? poſſumus. Poteſtis conſcientiam veſtram quotidie examinare ? poſſumus. Poteſtis in anno ſæpiùs confiteri & communicare ? poſſumus. Poteſtis iniurias æquo animo ferre & inimicis benefacere ? poſſumus. Poteſtis imperare veſtris paſſionibus ? poſſumus, &c. Hæc ſi poſſimus, Auditores; reſpondebit nobis Chriſtus categoricè : Sedete ad dexteram & ſiniſtram meam, meum eſt dare vobis, quia vobis paratum eſt à Patre meo.

Quod nobis & vobis concedat Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus, Amen.

CONCIO VII.

Myſteria.

1. *Aſſignantur rationes, ob quas Iacobus & Ioannes auſi fuerint petere primas ſedes.*
2. *Cur Chriſtus reſponderit diſcipulis, non matri!*
3. *Quomodo neſcirent quid peterent.*
4. *Quare Chriſtus paſſionem ſuam vocet calicem.*
5. *Quomodo Ioannes biberet calicem.*
6. *Quomodo Chriſtus dicat non eſſe ſuum dare quod petunt.*
7. *Cur & nos aliquando repulſam patiemur.*

THEMA.

Acceſſit ad Ieſum Mater filiorum Zebedæi. Matth. 20.

CHariſſimi, aliud eſt audire vel legere Dei verbum, aliud intelligere. Ecce enim filij Zebedæi vnà cum Matre audierant à Chriſto *Matthæi* 19. Seſſuros ſe cum ipſo ſuper ſedes 12. &c. rurſùm poſteà Chriſtum dicentem : *Ecce aſcendimus Ieroſolymam, & filius hominis tradetur, &c.* Hinc re malè intellectâ putabant Chriſtum regnaturum in Ieruſalem regno temporali, & iam nunc inſtare tempus eius regni, quaſi ideò nunc pergat in Ieruſalem, vt regnum ibi capeſſat. Idcircò petentes gloriam mundanam, fœdè decepti ſunt & iure à Chriſto reprehenſi, quia nimirum, vt ait S. Lucas, *ipſi nihil horum intellexerunt.* A.

Ne ergo & nos fortaſſe decipiamur in verbi diuini intellectu, non ipſi nos id interpretemur, ſed Magiſtros & Doctores interpretes audiemus. B.

QVAESTIO, Prima. Qua ratione Iacobus & Ioannes auſi ſunt petere primas ſedes ? Reſpondetur primò ſecundùm Liranum, quia erant cognati Chriſti. Vnde *per eos ſignificantur* I. Quomodo Iacobus & Ioannes auſi ſint

petere primas ſedes. *ambitioſi*, ait Liranus, *qui habentes prælatum conſanguineum, volunt per hoc in Eccleſiâ præ cæteris promoueri.* Et D. Thomas Matth. 20. *Credebant*, inquit, *quòd deberet eis dare, quia commeſti ei erant ſecundùm carnem, &c.* Dicebant enim Chriſto (ſecundùm Marcum) *Volumus, vt quodcunq; petierimus, facias nobis.* En quàm imperioſa eſt carnis cognatio: quàm fortiter tentat & trahit hominem ad danda vel concedenda quæ non licent vel expediunt?

2. Secundò, Secundùm Bedam, Chryſoſtomum & alios, quia videbant ſe præ cæteris à Chriſto honorari ac diligi. Nimirum periculoſa res eſt fauor & gratia humana apud Magnates. Plerumque enim tales ſolent abuti eâ gratiâ & nimiùm ſe inflare & exaltare, vnde facilè poſtea crepant & deiiciuntur. Exemplo eſt Lucifer in cœlo, Amanin aulâ Aſſueri, Plautianus in aulâ Seueri Imperatoris, qui ex humili fortuna in tantam amplitudinem elatus eſt, vt penè ipſum Imperatorem æquaret, in tantam gratiam apud ipſum, vt palam affirmaret Seuerus, non poſſe vllum malum à ſe Plautiano accidere: plurimis ſtatuis honoratus, anteambulones aliquot habebat, quid denunciarent, ne quis in proximo conſiſtere, neve illum eontueri auderet. Tandem à Seuero interficitur & in viam proiicitur, ſtatuæ deiiciuntur, nomen abraditur, liberi relegantur & tandem occiduntur. Baronius anno 206. Simili fortunæ luſu ex humili loco in altum euectus Ablauius in aulâ Conſtantini Magni vt vnà cum Conſtantino filio imperij Rector ab Imperatore relictus fuerit & penè Imperatore plus poſſet, ſed mox deiectus in Bithaniâ exulare cogitur. Eò eùm miſſi eſſent perculſores, litteras humiliter ei exhibuerunt ab Imperatore Conſtantino honorarias, quibus ille perlectis, purpuram in literis oblatam magno faſtu petiit. At illi foris ſtare aiunt, qui purpuram offerrent. Intromiſſi pro purpurâ necem illi purpuream intulerunt & fruſtatim eum ſeeuerunt ad inſtar pecudis, Volater. Baronius anno 337.

C. II. Quare Chriſtus reſpondet diſcipulis, non matri? QVAESTIO Secunda. Quare Chriſtus reſpondet Diſcipulis, non matri petenti? Reſpondetur Primò, vt demonſtraret ſe nouiſſe, quòd filiorum inſtigatione mater petat, adeoque eos percellat & erubeſcere faciat, tanquam conſcius conſiliorum ipſorum. Sic

1. eùm Dauid intellexiſſet Thecuiten à Ioab ſubornatam, ipſa cœpit admirari ſapientiam Regis dicens: *Domine mi Rex ſapiens es, ſicut habet ſapientiam angelus Dei, vt intelligas omnia ſuper terram.* Multò magis hoc de Chriſto dicere poterant hic Ioannes & Iacobus, adeoque velut cordium cognitorem metuere.

2. Secundò. Quia ipſi grauiùs quàm mater in propoſito corrigendi erant. Ipſi enim per matrem ſibi petebant honorem: mater affectu materno non ſibi, ſed filiis. Ita ſæpenumero liberi cauſa ſunt parentibus vel occaſio peccatorum, ideoque maiori cenſurâ digni, Filij ſuperbi, ambitioſi, prodigi, facinoroſi, cogunt ſæpe parentes per fas & nefas conquirere pecunias, præbendas, dignitates, &c.

Tertiò, vt doceret cum mulieribus parcè loquendum eſſe, Clericis præſertim, & ſermonem quantò citiùs fieri poteſt, abrumpendum. 3. Ita S. Auguſtinus ſi fortè ab aliquibus fœminis, vt videretur & ſalutaretur, rogabatur, nunquam ſine clericis teſtibus ad eas intrabat, vel ſolus cum ſolis vnquam eſt locutus, niſi ſecretorum aliquid intereſſet. Poſſidon. in eius vitâ cap. 26. Ita S. Xauerius mulieres adiri aiebat minori fructu & maiori periculo vel tentationis vel ſuſpicionis ſiniſtræ. Imò Concilium Carthaginenſe can. 25. decernit ne Epiſcopi, Presbyteri vel clerici fœminas accedant, niſi adſint Clerici vel graues aliqui Chriſtiani.

D. III. Quomodo neſciebant quid peterent? QVAESTIO tertia. Quomodo fratres illi neſciebant quid peterent? Reſpondetur primò, quia fortè terrenas tantùm ſedes & dignitates à Chriſto velut regnaturo in hoc mundo petebant, eùm tamen ipſius regnum non eſſet de hoc mundo. Simili ratione meritò nobis reſpondet, eùm neglectis bonis ſpiritualibus temporalia quærimus, noxia vel inutilia vel vilia. Et certè ſi hoc illi petierunt, meritò illis reſponſum eſt; neſcitis quid petatis, quantum ſcilicet oneris, periculi, curarum, inuidiæ, laborum, &c. Id cognouit ille Rex apud Val. Max. *l.* 7. *c.* 2. qui traditum ſibi diadema, priuſquam capiti imponeret, retentum diu conſiderauit & dixit: *O nobilem magis quàm fœlicem pannum! quem ſi quis penitùs cognoſcat, quàm multis ſolicitudinibus & periculis & miſeriis ſit refertus, ne humi quidem iacentem, tollere vellet.*

2. Secundò. Quia ſi cœleſtes ſedes petebant, neſciebant, quàm magnam rem ſua excedentem merita petebant. Dextera Chriſti Deiparæ debebatur, ſiniſtra forſitan Ioanni Baptiſtæ aut Michaëli Archangelo, alterive maioris meriti homini. Quare ſicut puella duodennis petens veſtem ſororis adultæ meritò audiret à matre: Neſcis quid petas, quia veſtis illa tibi nec congruit nec debetur, Ita & hi Diſcipuli ſimile reſponſum acceperunt: quia gloria illa tam ſublimis eis non congruebat.

3. Tertiò. Quia finem ante media, quietem ante laborem, mercedem ante opera petebant. Volare ad cœlú volebant, antequã pennas haberent, metere antequam ſererent. Vnde reſpódet Chriſtus: *poteſtis bibere calicẽ, &c.* q.d. priùs ſeminate & exercete terram, poſteà metetis.

Deficiebat ergo in multis hæc petitio. Petebant affectu cognationis, petebant importunè & indiſcretè: Volumus vt quodeunque petierimus, facias nobis; petebant vel rem vilem & ſibi noxiam, vel contrà nimis magnam ſibique non debitam; petebant obtinere non per media conuenientia. Quod ipſum ſæpiſſimè nos facimus, ideoq; nec mirum, ſi non audiamur.

E. IV. Cur paſſio vocatur calix? 1. QVAESTIO quarta. Quare Chriſtus paſſionem ſuam vocat calicem, & ſecundú Marcum etiam Baptiſmum? Reſpondetur poculum ſeu calicem vocare primò, quia erat amara ſed ſalutifera

tiſera potio: Ea verò potiò cùm nobis periculoſiſſime ægrotantibus deberetur, nauſeam verò pareret, ſumpta eſt à Chriſto veluti nutrice noſtrâ, vt ſic ex ipſo lac Sacramentorum ſugeremus in remedium noſtrum.

Secundò, quia breui tempore Chriſtus eum exhauſit & ebibit: Vnde dicitur *Pſal.* 109. De torrente in viâ bibet.

Tertiò. Quia libentiſſimè, & cum deſiderio eum Chriſtus ebibit, quaſi ſitibundus hauſtum. Vnde dicebat: *Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcum.* Luc. 22. Et: *Baptiſmo habeo baptizari, & quomodo coarctor! &c.* Luc. 12. Hoc amoris calice inebriatus eſt velut Noë, vt noſtri cauſâ nudari non metueret & illudi.

Baptiſmum vocauit, quia in paſſione ſanguine tinctus & quondammodo lotus fuit, iuxta id: *Lauabit in vino ſtolam ſuam & in ſanguine vuæ pallium ſuum* Gen. 49.

F. Baptiſmus extrà hominem ablut, calix intùs afficit: ita paſſio Domini partim externa, partim interna fuit.

V. Quomodo Ioãnes bibit calicem.

QVAESTIO quinta. Quomodo Ioannes calicem paſſionis bibit & baptiſmo Chriſti baptizatus eſt? Reſpondetur bibiſſe, quando in dolium feruentis olei à Domitiano immiſſus & demerſus fuit, & incolumis, imò vegetior inde exiens, in Pathmos Inſulam relegatus.

Deinde cùm Chriſto pendenti in Cruce adſtitit, particeps dolorum eius.

Denique cùm pro Dei gloriâ & proximorum ſalute poculum venenatum exhauſit ſine damno.

G. VI. Quomodo dicit Chriſtus non eſſe ſuum dare; quod petitum.

QVAESTIO ſexta. Quomodo dicit: ſedere ad dexteram vel ſiniſtram meam, non eſt meum dare vobis, ſed quibus paratum eſt à Patre meo? Reſpondit Chriſtus ſuum non eſſe dare ſedes, imò hoc affirmat: ſed ſuum non eſſe, dare eas Ioanni & Iacobo, quòd nimirum iis deeſſent ea merita, quæ ad has ſedes primas requirebantur. Ad hunc modum ſi Ludimoderator proponat præmium optimè ſcripturis: & duo eius amiciſſimi Diſcipuli venirent cupientes ſibi donari præmium illud, meritò audirent: Non eſt meum id dare vobis, quia obtuli & propoſui non vobis, ſed optimam ſcriptionem allaturis, &c. Quare ſicut in Comœdiâ, non qui nobilem perſonam egit, laudatur, ſed qui ſuam bene egit, qualemcunque tandem; ita regnum cœlorum non datur perſonis, ſed virtutibus. Nec magnus iam apud Deum eſt S. Iacobus, quia fuit Apoſtolus, ſed quia Apoſtoli perſonam bene & cum laude egit. Is enim tam forti animo martyrium ſubiit, vt qui duxerat eum ad tribunal, inde mox conuerſus ſit. Rurſum cum is veniam ab eo peteret, oſculum illi dedit, dicens: Pax tibi ſit, &c.

H. VII. Cur aliquando repulſam patimur.

QVAESTIO ſeptima. Cur etiam nos, qui panem noſtrum quotidianum quotidie à Deo petimus, quandoque repulſam patimur, cùm videlicet fruges damna patiuntur? Reſp.

1. Primò. Vt ne induſtriæ noſtræ aut naturæ neceſſitati, ſed Dei benignitati frugum vbertatem adſcribamus, adeoque ipſi dicamus illud Pſalmi 103. Omnia à te expectant, vt des illis eſcam in tempore. *Dante te illis colligent, aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate: auertente autem te faciem turbabuntur.* In Actis Apo. c. 11. legimus prædictam eſſe famem futuram in vniuerſo orbe. Quæ, quia tempore Claudij Imp. qui ſunt per biennium ſucceſſor erat Caij Caligulæ, accidit, veriſimile eſt eâ voluiſſe Deum punire recentem Idololatriam Caij Cæſaris, qui eò dementiæ venerat vt vbiq; velut Deus voluerit adorari, adeò vt nec Ioui cederet, cuius ſtatuam commutari in ſuam voluit, teſte Suet. in eius vitâ c. 22. & Dione l. 59. Qui & addunt templa ei erecta, in quibus exquiſitiſſimæ hoſtiæ, pauones, phaſiani & ſimilia ſacrificarentur. Quin & à Iudæis adorari voluit in imagine, quam poni iuſſit in templo Ieroſolymitano. Ex eâ igitur fame homines didicerunt, vel certè diſcere debuerunt, panem victumq; non dari à Caio, ſed à Deo: qui proinde ſolus ad hoc inuocandus & colendus ſit. Scribit etiam Rob. Holcot. in lib. Sapientiæ, Deum in Noofortiâ Britannicâ Prouinciâ, cùm aridæ iam eſſent fruges & ad metendum aptæ, numeroſum locuſtarum immiſiſſe exercitum, qui ita ſegetem omnem depaſtus eſt, vt ne granum ſupereſſet, additq; comprehenſas earum aliquas intra alas ſcripturam hanc habuiſſe: Ita Dei. Nimirum oſtendere voluit Deus, ipſius eſſe dare fruges & panem quotidianum: ſine ipſo fruſtra expectari, tametſi iam præ manibus ſit.

Secundò. Propter peccata noſtra. Ita enim 2.
Ezechielis c. 16. poſtquam varia populi peccatâ recenſita eſſent, ſubdit Dominus: *Ecce ego oſtendam manum meam ſuper te, & auferam iuſtificationem tuam* pro quo alij transferunt: *Diminuam ſtatutum cibum tibi.* Nimirum ſicut equo indomito pabulum minuitur, vt miteſcat: ita noſtram rebellionem fame caſtigat Deus. Scimus ex *libro 2. Regum* 14. Abſalonem, poſtquam ſæpius, fruſtra tamen, ad ſe vocaſſet Ioabum, tandem miſiſſe ſeruos ſuos, qui ſegetem eius incenderent, ſicque obtinuiſſe, vt veniret ad ſe Ioab. Quid mirum, ſi & nos Deus multoties ad ſe, fruſtra tamen, vocatos, ſimili plagâ venire compellat?

Tertiò. Quia fortè non damus Deo, quæ 3.
Dei ſunt: quid mirum ſi neges nobis noſtra? Sanè quia Iudæi ſubtraxerunt Deo victimas & decimas, ait illis per Amos cap. 4. *Vnde & ego dedi vobis ſtuporem dentium in cunctis vrbibus veſtris & indigentiam panum, &c.* q. d. quia me in ſacerdotibus meis priuatis me cibo & ſacrificiis, priuabo & vos pane veſtro, ita vt dentes veſtri obſtupeſcant præ fame. Adhæc inſtituta ſunt ab Eccleſiâ ieiunia quatuor temporum frummenti, vini & olei gratiâ iuxta prophetiam *Zach.* 8. vt ieiuniis illis ſacrificemus Deo quodammodò carnem noſtram ſimulque impetremus frugum omnium prouentum At ſi iſtud

ſacrificium Deo non reddimus: non mirum ſi quæ noſtra ſunt, non accipiamus. Certè ſeruos noſtros, ſi non exactè nobis ſeruiant præſtentque obſequia debita, punimus ſame, verbere, & carcere: noſtram verò negligentiam impunè à Deo ferri volumus?

Quarto. Denique per has clades probare vult nos Deus, vtrum in ipſo confidere poſſimus, quòd etiam in rerum penuriâ & annonæ caritate poſſit nos ſuſtentare, &c.

IN FESTO S. LAVRENTII.

Ioannis 12. Cap.

IN illo tempore dixit IESVS diſcipulis ſuis: Amen dico vobis, niſi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit; ipſum ſolum manet: ſi autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Qui amat animam ſuam, perdet eam, & qui odit animam ſuam in hoc mundo, in vitam æternam cuſtodit eam. Si quis mihi miniſtrauerit, me ſequatur: & vbi ſum ego illic miniſter meus erit. Si quis mihi miniſtrauerit, honorificabit eum Pater meus.

CONCIONES.

I. *Fructus Eleemoſynæ.*
II. *Decem tituli, quibus homo ad ſeruiendum Deo obſtrictus eſt.*
III. *Seruitus Dei quâ in re conſiſtat.*
IV. *Quomodo Chriſtus & Laurentius granum frumenti fuerit, & quiuis Chriſtianus eſſe debeat.*
V. *Lauro comparatur Laurentius.*
VI. *Laurentij ignis nobis ſalutaris.*
VII. *Quomodo odiſſe oporteat ſe & ſua.*
VIII. *Documenta.*

CONCIO I.

Fructus Eleemoſynæ.

Conferuntur fructus eleemoſynæ cum iis quos peperit Chriſti mors ac.

1. *Mundat eleemoſyna à peccatis.*
2. *Parit gloriam.*
3. *Fiduciam præbet eram Deo in articulo mortis.*
4. *Vitam æternam meretur.*
5. *Iram Dei exarmat.*
6. *Bonis temporalibus auget, nec erogantem depauperat.*

THEMA.

Niſi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, ipſum ſolum manet, ſi autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Ioan. 12.

A. HOc granum frumenti, quod Dominus ſibi comparat in hodierno Euangelio hoc idem comparat Apoſtolus 2. Cor. 9. eleemoſynæ cum de eâ loquens ait? *Qui parcè ſeminat, parcè & metet: & qui ſeminat in benedictionibus de benedictionibus, & metet:* Optimè dixit Magiſter; optimè Diſcipulus. Granum frumenti Chriſtus eſt, quia niſi in terram ſepulturæ cadens mortuus fuiſſet, ſolus ipſe manſiſſet, homines non redemiſſet: quando verò mortuus eſt, multum fructum attulit. Granum frumenti etiam annona eſt, quia niſi in ſinum pauperum mittatur, ipſa ſola manet, imò tandem à vermibus corroditur & auolat: iactata verò in ſinum pauperum, multum fructum affert. Audiamus S. Baſilium orat. in diuit. *Quem admodum frumentum in terram cadens, lucrum proiicienti parit,* inquit, *ſic & panis in eſurientem proiectus multam impoſterum ſibi reddet vtilitatem.* Hoc frumentum S. Laurentius in terram iecit, cùm Theſauros Eccleſiæ ſibi creditos iuſſu Xyſti Pont. ante martyrium pauperibus diuiſit: propter quod Eccleſia de illo canit: *Diſperſit, dedit pauperibus.* Quare pauperum ſinus per terram Palæſtinam deſignatus videtur Geneſ. 26. *Seuit enim Iſaac in terrâ illâ & inuenit in ipſo anno centuplum: benedixitque ei Dominus: Et locupletatus eſt homo, & ibat proficiens & ſuccreſcens, donec magnus vehementèr effectus eſt.* Nunquam legitur alia terra fuiſſe tam fertilis: nec fertilior eſt in mundo præterquam ſinus pauperum. Iam igitur ſi Agricolæ terram illam maximè percolunt, quæ fertiliſſima eſt: ita & nos terram pauperum libentiùs exculturos ſpero, ſi quantos ea fructus afferat, perſpexerimus.

Fructus Eleemoſynæ non abſimiles ſunt iis, quos peperit Chriſti mors.

PRIMÒ. Chriſtus morte ſuâ filios omnes viuificauit, & à peccatis mundauit. Hoc facit etiam Eleemoſyna teſte Raphaële, Tob. 12. *Eleemoſyna à morte liberat, & ipſa eſt quæ purgat peccata.* Et Eccl. c. 3. *ſicut aqua extinguit ignem, ita eleemoſyna extinguit peccatum.* Imò Chriſtus Luc. 11. *Date eleemoſynam & ecce omnia munda ſunt vobis.* Vnde eleemoſyna à S. Ambroſ. *ſerm.* 32. S. Leon *ſerm.* 2. *de collectis.* S. Hieron. *in Pſal.* 133 quaſi ſecundus baptiſmus appellatur: qui pœnam & culpam aufert. Quod poſterius intelligendum diſpoſitiuè ſaltem, quia inſtar ſyrupi diſponit cor ad contritionem, & impetrat à Deo efficacia au-

B. I. Mundat à peccatis.

xilia ad gratiam conſequendam : (non quòd proximum & formale antidotum ſit peccatorum) quemadmodum dicere ſolemus de iis, qui Iudices vel Dominos ſuos muneribus reddũt ſibi beneuolos: **Wann man ſchmirbt/ ſo gehets**. Non poſſumus ipſam Dei perſonam muneribus nobis conciliare & reddere propitiam : poſſumus verò, ſi propter ipſum demus Eleemoſynam pauperibus. Hæc eſt axungia, quæ currum diſponit ad facilem progreſſum, non quòd ſola exaugia faciat progredi currum, (debent enim nihilominus equi adhiberi.) Vnde S. Auguſt. *ſerm. 6. ad fratres in eremo* ait : *Miſericordia ad Deum dirigit hominem, Deumq; deducit vt habitet in homine.* Cuius rei exempla ſunt Zachæus, cuius liberalitate auditá, quà dixerat : *Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus* : mox adiecit Dominus. *Hodie ſalus huic domui facta eſt.* Centuriones duo, prior ille Euangelicus, qui quòd Iudæis Synagogã ædificarit, ſanitatem puero & ſibi fidem impetrauit. Alter in act. Apoſt. c. 10. ob ſuas eleemoſynas meruit ab Angelo admoneri, vt accerſeret Petrum & fidem ac baptiſmum ſuſciperet ab illo. Ex quo loco probat S. Aug. *l. 1. de prædeſt. c. 7.* Cornelium per eleemoſynas impetraſſe à Deo gratiam fidei & iuſtificationis. Aliud præterea exemplum refertur in vitâ S. Ioan. Eleemoſ. de Petro teloniario, ciue Alexandrino diuite, ſed in primis auaro; vt propter eius auaritiam ſit inter mendicos ortum certamen; Vnus aſſerebat ſe ab eo eleemoſynam eliciturum; alter abnuebat. Qui promiſerat, acceſſit cum multo precum ambitu, & dum hominem auertentem ſe vrgere cœpiſſet, in iram concitauit; ita vt furore ardens repente arreptum panem in faciem poſtulantis proiiceret: qui cùm declinaſſet ictum, ſublato pane diſcedens, ſe tandem voti ſui compotem factum ſocio nunciauit. Petrus dehinc ægritudine captus cùm aliquot horis exanimis iacuiſſet, & ad ſe rediiſſet, narrauit ſe, vt videbatur, ad tribunal Dei pertractum fuiſſe, & aliis eum accuſantibus, aliis verò defendentibus, peccata eius in vnam libræ lancem appenſa fuiſſe, in alterâ verò vnicum illum panem, quem ipſe quondam in pauperem proiecerat. Et cùm exæquatum vtrinq; pondus ſtaret : præceptum illi eſt, reuerteretur ac pani ſuperadderet aliquid, quod præponderaret, ſi multi reatus ſupplicia cuperet euadere. Exinde quæ cupidè conflauerat, libenter cœpit effundere, neminem indigentium excludens; ac demum ſeipſum vendidit, quo aliorum inopiæ ſuccurreret. Quod ſi ergo vnicus panis cum indignatione datus tantam in homine mutationem potuit efficere, quid non efficiet copioſus cum charitate porrectus.

C. II. Gloriam parit.

SECVNDÒ. Chriſti mors gloriam illi etiam temporalem in orbe vniuerſo peperit adeò vt ipſum ſepulchrum eius fuerit glorioſum, & ipſa Crux eius ab omnibus coli & adorari cœpta ſit. Similiter elëemoſyna gloriam & nominis celebritatẽ parit elëemoſynario, & conciliat beneuolentiam plurimorum qui ipſi benè precentur, loquantur & Deum propitium reddant Sic *Pſal. 111.* dicitur : *In memoriâ æternâ erit iuſtus ab auditione malâ non timebit, &c. Diſperſit, dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in ſæculum ſæculi.* Vnde S. Chryſ. vocat elëemoſynam torquem auream nobilium Sanctorum: de quâ & Salom. Prouerb. 3. ait : *Circumda eam gutturi tuo & inuenies gratiam bonam coram Deo & hominibus.* Idem Chryſoſt. *in Gen. 11.* ait nos per elëemoſynam poſſe celebrare nomen noſtrum, quod contendebant ædificatores turris Babel. *Pecunias tuas*, inquit, *in manus inopum diſpenſa, relictis lapidibus & ſplendidis ædificiis: Hæc memoria immortalis, hæc memoria à ſarcinâ peccatorum alleuiat, hæc multam fiduciam apud Deum conciliat. Audi obſecro verba, quæ ſinguli dicturi ſunt : Hunc miſericordem, benignum: hunc ſuauem largumq; diſpenſatorem.* Subditque: *Tali ergo ædificio noſtri memoriam relinquere ſtudeamus.* Hæc ille. Nihil magis mundi Principes & nobiles quærunt, quàm gloriam ſibi parere & nomen ſuum celebrare. Sed præpoſterè rem aggrediuntur? Veſtiuntur enim ſerico, prægrauantur aureis torquibus, conglomerant famulos, & familiam, alunt equos & canes venaticos, ſplendida conuiuia inſtruunt magnatibus, &c. Atq; hinc ſe glorioſos reputant. Sed multùm decipiuntur : hæc enim & apud alios inueniũtur, hiſque longè maiora: & qualicunque tandem ſint, diuitias prædicant, non diuites : & poſt mortem euaneſcunt. *Vbi ſunt, qui in auibus cœli ludunt? exterminati ſunt & ad inferos deſcenderunt.* Baruch 3. Longè aptius medium celebrandi nomen eſt eleemoſyna, quæ, quò largior, eò rarior & mirabilior ac celebrior, quæ largitores ipſos etiam poſt mortem celebrat. Talis Laurentius de theſauris interrogatus, numeroſum pauperum gregem oſtendit Tyranno, dicens: *Ecce illi ſunt theſauri, &c.* Cuius factũ æmulatus Amedeus, Dux Sabaudiæ, de quo aliàs, magnam ſibi laudem peperit. Magnam hinc laudem habent Galliæ Reges, è quibus S. Ludouicus 120. Pauperes ſibi ſemper adſciuit & iiſdem cibis aluit, quibus ipſe veſcebatur; Quadrageſimæ verò diebus duplicebat numerum, atq; ita annos 44. cum ſummâ nominis ſui gloriâ imperauit. Ex eodem regno Robertus Capëti filius mille pauperes continuò aluit, eiſque iumenta præbuit, vt ipſum quocunq; iret ſequerentur, proq; ipſo vota facerent. Vnde contigit vt nemo diutius fœliciuſq; regnaret. Conſueuerunt eiuſdem Galliæ Reges quotidie 3. nummos aureos (tot ſcilicet quot denariis venditus fuit Chriſtus) in pauperes erogare; atq; hinc magnã habent laudem.

D. III. Fiduciam præbet coram hominibus.

TERTIÒ. Chriſtus morte ſuâ promeruit ſibi poteſtatem iudicandi totum mundum. At eleemoſyna præbet fiduciam & ſecuritatem coram Iudice illo in articulo mortis. Sic *Tob. 4.* dicitur : *Fiducia magna erit coram ſummo Deo eleemoſyna omnibus facientibus eam.* Et Pſal. 40. *Beatus vir, qui intelligit ſuper egenum & pauperem: in die malâ liberabit eum Dominus.* Et Pſal. 111. *Iucundus homo, qui miſeretur & commodat, diſponet ſermones ſuos in iudicio.* Et Iac. 2. *Superexaltat miſericordia iudicium.* Græcè : *aduerſus iudicium gloriatur miſericordia*, tanquam victrix ſcilicet quia

quia nimirum *eleemoſyna*, vt inquit S. Chryſoſt. hom. 33. ad pop. *Chriſti tribunali aſtat, non tantùm patrocinans, verùm etiam perſuadens iudici, vt pro reo ſententiam ferat.* Quemad modum oſtendit Dominus illâ iudicij formâ: *Venite benedicti: eſuriui enim, &c. Habet enim eleemoſyna multos interceſſores,* inquit S. Hieron. ep. ad Nepotian. *& impoſſibile eſt multorum preces non exaudiri* Exemplum ſcribit S. Gregor. *hom. 32. in Euang.* de Matronâ, cui duo martyres habitu peregrinorum, quibus ipſa eleemoſynam largiebatur, propriùs aſtantes dicebant: *Tu nos modo viſitas, nos te in die iudicij requiremus & quidquid poſſumus præſtabimus tibi.* Et hoc dicto euanuerunt: probabiliter erant SS. Proceſſus & Martinianus, in quorum Eccleſia id fiebat. Similiter opem præſtitiſſe non ita pridem Carthuſianos Martyres ſub Henrico 8. Angliæ Rege, matronæ cuidam agonizanti, quæ eos in carcere eleemoſynâ & variis obſequiis iuuerat, refert Cornel. à Lapide *in Deuteron. cap. 26.*

Et hinc naſcitur ſpirituale quoddam gaudium & internum ſolatium in homine liberali erga pauperes, ita vt S. Cyprian. in ſerm. de eleemoſ. vocet eleemoſynam grande ſolatium credentium. Hoc enim præcipuè conuenit eleemoſynæ, quia per eam Deo ſimul & proximo gratum præſtamus obſequium eoſque nobis obligamus ac quaſi (vt ait Chryſoſt. *hom. 32. ad pop.*) deuincimus; eſtque opus, quod non obſcurè ſed apertiſſimè dignoſcitur eſſe bonum. Vnde ſit vt maximam habeat fiduciam remunerationis in Iudicio. Cuius exemplum patet in S. Stephano Vngariæ Rege, apud Surium. Cùm enim nocte quàdam diuino motus inſtinctu, pauperum gregem viſeret, vt pecuniam eis diſtribueret: Ecce pauperes diſtributione pecuniæ nimiùm inhiantes, regi barbam euulſerunt. Vnde is gaudio ingenti perfuſus coram B. Virgine proſtratus orat: Regina cœleſtis & mea, en quem tu regem conſtituiſti, cum ſic honorarunt milites tui. Quæ ſi mihi ab aliquo hoſte illata eſſet iniuria, tuo fretus adiutorio, non ſinerem inultam abire. At nunc ſciens, hinc mihi parari æternam fœlicitatem, impensè lætor, gratias agens illis piiſſimi Saluatoris conſolatoriis verbis, quibus Diſcipulos ſuos confirmauit: Capillus, inquiens, de capite veſtro non peribit. His dictis cùm ſe vir cœleſti gratiâ & ſpirituali chariſmate perfuſum ſentiret, ſtatuit nunquam pectoris ſui oſtia opem poſcentibus claudere.

E. IV. Vitam æternam meretur.

QVARTÒ. Chriſti mors æternam illi ſummamque attulit gloriam, vt eſſet rex omnium cælitum; ſimiliter eleemoſyna æternam meretur gloriam, ſi videlicet ab homine iuſto & ex charitate fiat. Sic dominus: *Vade, vende* omnia quæ habes & da pauperibus & habebis theſaurum in cœlo. Hanc enim iniit nobiſcum Deus contractus ſocietatem vt pro terrenis bonis quæ ipſi damus, velit nobis dare cœleſtia: ſicut commercia noſtra ſunt cum Indis, nos afferimus eis noſtra, quæ ſunt ferè exigui momenti, illi dant nobis ſuæ, quæ ſunt maximi pretij, ſed apud ipſos propter copiam parui æſtimantur, vt aurum & gemmæ. Multò magis abundat omni genere bonorum terra viuentium, vnde pro nihilo ducit Deus ea nobis pro re vili dare, modò nos ei vilia noſtrá præbere non dubitemus. Vnde S. Leo *Serm. 6. de ieiunio 10. menſis* ait: *Temporale donum in præmium tranſit æternum.* Et Chryſoſt. hom. 19. de pœnit. *Mercatura,* ait *negotatioq́; tua cœlum eſt, da panem, & accipe paradiſum; parua da & magna ſuſcipe; da mortalia & recipe immortalia.* Et quà multa ſunt huius veritatis teſtimonia?

Teſtatur Seuerus Sulpitius in vitâ ſancti Martini, quòd pro vili tunicâ quam pauperi dederat, receperit aliam ſplendidiſſimam cœleſti manu ſibi factam, dum Miſſam celebraret. Teſtatur S. Gregorius lib. 4. Dial. c. 46. viſa à quibuſdam exædificari in cœlo tabernacula certis Eleemoſynariis, aureis lateribus ab omnibus iis, quibus Eleemoſynas præbebant.

Narrat Euitatus ex Leontio *in prato ſpirit. cap.* 195. de Syneſio Epiſcopo, adductum ab eo ad fidem Euagrium quendam Philoſophum, qui cùm ſæpius audiſſet centuplum à Chriſto promiſſum iis, qui ſua pauperibus elargirentur, Syneſio dedit auri tria centenaria in vſus pauperum, dicens: Accipe aurum iſtud & diſtribue illud pauperibus & fac mihi cautionem manu tuà, quòd Chriſtus ipſum mihi reddet in futuro ſæculo. Quâ acceptâ, poſt aliquot annos mori vicinus mandat filiis ſuis vt cum ipſo chirographum hoc ſepeliant. Tertià die poſt ſepulturam apparuit ſub quietem Syneſio dicens: Veni ad ſepulchrum vbi iaceo & accipe chirographum tuum, accepi enim debitum & ſatisfactum mihi eſt. Aperto igitur ſepulchro recepit de manu Euagrij Chirographum Epiſcopus, in quo Philoſophi manu hæc verba exarata erant: *Ego Euagrius Philoſophus tibi ſanctiſſimo Domino Syneſio Epiſcopo ſalutem. Accepi debitum in his litteris manu tuâ conſcriptum, ſatisfactumq́; mihi eſt, & nullum contra te ius habeo, propter aurum quod dedi tibi & per te Chriſto Deo & ſaluatori noſtro.*

QVINTÒ. Chriſti mors Patris iram exarmauit, ne puniret peccatores. Idem ſuo modo facit Eleemoſyna. Nam, vt ait S. Auguſtinus hom. 19. inter 50. *Sacrificium Chriſtiani eſt, Eleemoſyna in pauperem, hinc enim fit Deus peccatis propitius.* Teſtem adhuc grauiorum vultis? S. Paulum audite ad Hebr. 13. *Beneficentiæ & communionis nolite obliuiſci: talibus enim hoſtiis promeretur Deus.* Hinc Daniel ſuaſit Nabuchodonoſori: *Quamobrem Rex conſilium meum placeat tibi, & peccata tua Eleemoſynis redime & iniquitates tuas miſericordiis pauperum: forſitam (hoc eſt vtiq;) ignoſcet delictis tuis.* Audi Ioan. Moſchum in prato ſpirituali cap. 175. *Narrauit,* inquit, *nobis quidam Patrum de Zenone Imperatore dicens: quòd mulierem quandam in filiâ ipſius iniurioſe tractauerit. Hæc autem vacabat in templo Dominæ noſtræ S. Dei genitricis, orans, & deprecans, & cum lachrymis dicens: Vindica me de Zenone Imp.*

F. V. Iram Dei exarmat.

Cum

Cùm ergo multis diebus hoc faceret, apparuit ei ſancta Dei genitrix dicens: Crede mihi mulier, vltionem ſuam ſæpe facere volui, ſed manus eius prohibet me. Erat enim valde miſericors, & Eleemoſynas faciens. Meritò ergo ait Eccleſ. cap. 3. *Ignem ardentem extinguit aqua, & Eleemoſyna reſiſtit peccatis.*

G. VI. Bonis tẽporalibus auget.

Sextò Chriſtus ſuâ morte velut ſemen in terram iactum ingentem ſibi peperit ſegetem Chriſtianorum, imò etiam Clericis ſuis bona temporalia, prædia, &c. Ita & pecunia pauperibus erogata nequaquam dantem depauperat, ſed temporalibus etiam bonis auget & ſæpe centuplum affert: Sic teſtatur Sap. Prouer. 3. *De primitijs omnium frugum tuarum da pauperibus & implebuntur horrea tua ſaturitate & vino torcularia tua redundabunt.* Et Prou. 28. *qui dat pauperibus, nunquam egebit.* Imò hoc promiſiſſe videtur Dominus, cùm dixit: Luc. 6. *Date & dabitur vobis.* Cuius rei ſpecimen edidit cùm ex quinque panibus ſibi oblatis & à ſe multiplicatis ac diſtribuere iuſſis ſatiauit ingentem turbam, & præterea effecit vt 12. corbes pleni ſupereſſent fragmentorum. Vidua etiam Sareptana, quæ modicum farinæ & olei Eliæ in Eleemoſynam tribuit, pro eo recepit plurimum farinæ & olei ad longum tempus ſufficiens; nam hydria farinæ non deficit, & lecythus non eſt imminutus 3. *Reg.* 17. Vnde S. Auguſtinus *ſerm. 25. de verbis Domini*, ait: *Fœcundus eſt ager pauperum, citò reddit donantibus fructum.* Quare S. Cyprianus *in ſerm. de Eleemoſ.* & S. Baſil. *in orat. ad diuit.* comparant diuitias aquis puteorum: quæ ſi frequenter hauriantur, ſemper puriores & copioſiores ſcaturiunt: ſi verò immotæ ſeruentur, putreſcunt & decreſcunt. Idem expreſsè habet Iſaias cap. 58. cùm ait: *Cùm effuderis eſurienti animam tuam, &c. Eris ſicut fons aquarum, cuius non deficient aquæ.* Cuius rei non pauca referuntur exempla, apud Gregor. Turon. *lib. 5. hiſt. Fran. apud Leont. in vit. S. Ioan. Eleemoſ. apud Sophron. in prat. Spirit. cap.* 581. & 201. Vnum de Muliere Niſibenâ Chriſtiana, quæ ſuaſerat Marito gentili vt pecuniolam ſuam pauperibus ad vſuram daret: Quo facto cum egere cœpiſſent, forte coëmerunt piſcem, in quo pretioſiſſimam repetere gemmam, quam vendentes centuplo plus, quàm erogauerant, conſecuti ſunt: indeq; vir conuerſus. Alterum de iuuene aurifabro, qui crucem auream iuſſu Magiſtri fabricandam acceperat, quam vir quidam patricius fieri curabat, Eccleſiæ dedicaturus. Cùm enim iuuenis cogitaret, quantum auri ille expenderet pro donario Eccleſiæ, ipſe quoque ſuæ mercedis pretium ſubductis rationibus addere cogitabat, velut vidua illa duo ſaltem minuta. Examinata cruce & ponderoſiore inuenta, quàm aurum traditum foret, ſuſpicabatur primò patricius fraudem fortè factam in auro adulterato: ſed intellecto iuuenis facto & voto: eundem adoptauit & bonorum ſuorum hæredem inſtituit. Aliud refert Paulus Diacon. *lib. 18. de geſtis Rom.* de Tiber. II. Imp. qui cùm omnia ſua ad pias cauſas expendiſſet, eò penè redactus eſt, vt ſumptus menſæ principali deeſſent: Ob quod Sophia Auguſta) Iuſtini Imp. Vidua) ei moleſtè inſultabat. Sed reſpondit ille: *non deerit Deus vel pecunia fiſco noſtro: theſaurizemus in cœlis & nihil nobis deerit in terris.* Poſtea in palatio deambulans, vidit in pauimento tabulam marmoatam humi ſtratam, cui ſignum crucis inſculptum erat. Quam cùm eleuari iuſſiſſet, ne crucis ſignum pedibus tereretur: alteram ſimilem, & ſub eâ tertiam eâdem cruce inſignitam reperit. Quibus omnibus ſublatis, ingentem reperit theſaurum, ad coronatorum ferè millionem, quam ſumma cùm breui in pauperes & Eccleſias largiter effudiſſet: rurſum maiorem acquiſiuit theſaurum, defoſſum à Narſete Eunucho, ſenis cuiuſdam indicio patefactum cui offodiendo multis opus fuit diebus. Aliud refert Leontius *in vitâ S. Ioan. Eleemoſ.* de patrefamil, qui cùm eſſet tenacior, mandauit famulo vt ſe inſcio quolibet die quinque denarios daret pauperibus, diffidens ſibi, ne fortaſſis à tenacitate vinceretur. Famulus dum id agit, ſenſit rem domeſticam augeri, & audacior factus, duplicauit denarios & animaduertit, multò maius fœnus: quemadmodum & ipſe herus, qui famulum adiens. *Animaduerto*, inquit, *quod ob 5. denarios quos pauperibus quotidie diſtribuimus, ſingulariter nobis diuina largitas benedicat, vnde iubeo vt decem de cætero diſtribuas.* Ad quod ille: *imò ita aliquamdiu etiam non iuſſus feci, reipsâ namque* comperiens diuinitùs opes multiplicari.

Quâ ex re apparet non vanam eſſe Chryſoſt. ſententiam, quòd Eleemoſyna ſit ars omnium quæſtuoſiſſima, ſuper quâ ſcripſit *hom 33. Quid enim non quæſtûs paris? Paris remiſſionem peccatorum & gratiam, gloriam & celebritatem apud homines, amicos & defenſores in diem neceſſitatis, vitam æternam, & temporalium denique bonorum copiam. Quid vltrà deſideretur?*

Errant igitur toto cœlo qui cum Ethnicis dicunt vel ſentiunt, perire, quidquid egentibus datur. Quam impiam ſententiam refutat Lactantius Firmian. l. 6. c. 11. Veriſſimè enim dixit Salomon. Prou. 19. *Fœneratur Domino qui miſeretur pauperis & viciſſitudinem ſuam reddet ei.* In quæ verba ait S. Baſilius conc. 3. in Pſal. 14. *Cùm pauperi dare voles propter Dominum, idem eſt & donum & mutuum. Donum quidem, quia non ſperas receptionem: mutuum verò propter Domini magnificentiam, qui pro ipſo perſoluit & paucis per pauperem acceptis magna reddit.* Ergo quiſquis ſapit quæſtuoſam hanc artem exerceat, præſertim verò diuites, qui cùm alias artes laborioſas addiſcere & exercere nolint, ſaltem hanc addiſcant, ſibi non modò ſalutarem, verum & glorioſam, nequaquam verò laborioſam. Certè in die iudicij ſeuerè examinabuntur, num artem hanc exercuerint. Et væ illis, ſi non, quia audient: *Diſcedite, &c.*

CONCIO II.

Decem tituli, quibus homo ad ſeruiendum Deo obſtrictus eſt.

Primus titulus eſt creatio in triplici genere cauſæ.
2. *Beneficium triplex, quod Deus omnia in obſequium hominis deputauit.*
3. *Conſeruatio.*
4. *Incarnatio.*
5. *Redemptio.*
6. *Merita & infinitæ miſerationes Chriſti.*
7. *S. Euchariſtia.*
8. *Beneficia priuata, tam ſpiritualia quam corporalia, fortunæ & gratiæ.*
9. *Adoptio & ius ad vitam æternam.*
10. *Profeſſio Chriſtianiſmi.*

THEMA.

Si quis mihi miniſtrauerit honorificabit eum Pater meus, Ioan. 12.

A. Mirum & miſerandum eſt, quòd bruta animalia, licet fines ſuos, ad quos à Deo creata ſunt non cognoſcant, ad eos tamen rectiſſimè & ſine errore maximoque conatu, quamprimum etiam nata ſunt, ferantur; ſolus homo ratione præditus finem ſuum partim non agnoſcat, partim non curet vel quærat. Si qui enim Catellum recèns natum, vel murilegum dimittat, nequaquam ad ſyluas current, ſed ad ædes hominum, & ibidem mox incipient, ille Dominum ſibi quærere eique inſeruire & ædes peruigili latratu cuſtodire: hic verò muribus domeſticis inſidiari. Dimittat contra vulpeculam aut lupi catulum: ſtatim hi ad ſyluas current, ibidemque ſe abdentes inſidias parabunt, illa anſeribus, & gallinis: hic ouibus, &c. Similiter aranea & apicula, quamprimum nata ſunt, illicò nullo Magiſtro, hæc è floribus mel, illa venenum ſuget, hæc fauum concinnabit, illa retia texet & muſcas aucupabitur mirabili induſtriâ. Nec minùs alia animalia ad amuſſim tendunt rectiſſimè ad fines ſuos. Solus homo ratione præditus non videtur agnoſcere finem ſuum. Hinc enim tam multi errores gentilium, dum alij dicebant finem hominis eſſe, contemplari cœlum & ſolem; alij edere & bibere, & ſectari voluptatem, alij alia. Et quamquam lumen ipſum naturale ſatis dictat, factum eſſe hominem, vt ſeruiat Deo ſuo; idque multi intelligunt; ad hunc tamen finem ſuum pauci admodum tendunt ſeipſos impellendo. Indigemus multis ſtimulis, quibus ad hoc inſtigemur: multis promiſſionibus quibus alliciamur, quod in hod. Euág. fecit Dominus, cum dixit: *Si quis mihi miniſtrauerit, me ſequatur & vbi ſum ego, illic & miniſter meus erit.* Et rurſum: *Si quis mihi miniſtrauerit, honorificabit eum Pater meus.* indigemus denique multis argumentis & motiuis, quibus perſuadeamur. Quæ cum multa & fortiſſima ſint, proponenda mihi viſa ſunt.

B. I. Creatio. Primvs titulus eſt creatio, & hic triplex. Eſt enim Deus cauſa noſtra efficiens, quia nos ex tenebris nihili & profundiſſimâ abyſſo, in lucem eſſentiæ & naturæ eduxit. Eſt cauſa exemplaris, quia nos ad imaginem & ſimilitudinem ſuam fecit. Eſt cauſa finalis, quia ad ſeipſum tanquam ad proprium finem noſtrum nos condidit & ordinauit, vt ſcilicet ſeruiamus ei. Ratione primi magis Deo ſubijcimus, quâm filius parentibus, mancipium Domino, iumentum poſſeſſori, ſtatua ſculptori, & vas figulo. Parentes enim corpus tantùm filio tribuunt: Dominus in ſerui corpus tantùm poteſtatem habet: Sculptor aut figulus ſolam externam figuram rebus artefactis tribuunt: Deus verò vſque ad fundum penetrans, totum hominem produxit, eique totum quod habet, eſſe tribuit. Quare ſicut filius obligatur ad ſeruiendum & amandum Patrem, & in neceſſitate ab eodem vendi poteſt iuxta leges: ſicut Dominus de ſuo mancipio vel iumento: opifex de ſuo opere, ſtatuere poteſt pro arbitrio, eoque prout lubet, vti: ſic à potiori poteſt nos Deus extollere & deprimere, percutere & ſanare, occidere & viuificare, ſaluare & condemnare. Vnde Dominus: *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere: ſed potiùs timete eum, qui poteſt & animam & corpus perdere in gehennam.* Matth. 19. Et Iob. c. 11. *Si ſubuerterit omnia, vel in vnum coarctauerit, quis contradicet ei? vel quis dicere ei poteſt: Cur ita facis.*

Ratione ſecundi, ita ei ſubiecti ſumus, ſicut imago ſuo prototypo, vnde ſicut totum imaginis officium eſt, exprimere & repræſentare ſuum exemplar: ita tota hominis functio & munus eſt, imitari Deum eiuſque perfectiones, quantum poteſt; ſapientiam, bonitatem, iuſtitiam, miſericordiam, &c. Eſt enim homo imago Dei viua, non mortua.

Ratione tertij nihilo minus ei ſeruire obligamur, quàm corpus animæ, iumenta Domino, domus ſuo Architecto, vinea ſuo cultori & plantatori. Quis enim emit iumentum aut mancipium niſi vt ſeruitio eius gaudeat? Quis ædificat domum, aut plantat vineam, niſi vt illius vſu & huius fructibus perfruatur? Fecit autem Deus hominem vt ab illo cognoſcatur, amaretur, timeatur, honoretur, laudetur, præcepta ſua ſeruentur, & omnia ad gloriam ſuam fiant, id quod eſt, ſeruire Deo. Quod ſi nos poteſtatem habemus in creaturas inferiores, quia propter nos velut finem factæ: & ſi pro libitu cum eis agimus: eas etiam, quæ nobis parum aut nihil ſeruire videntur, exterminamus: quantò maius ius ex hoc titulo in nos habet Deus: maximè exterminandi nos, ſi non ſeruiamus ei? Propter ipſum enim intrinſecè ſumus, & ſecundùm ſubſtantiam ipſam: ipſe præterea noſter creator eſt, &c.

C. II. Obſequia in bonum hominis. Secundus eſt, quòd omnia quæ in mundo ſunt, in bonum & obſequium hominum deputauit; vbi triplex etiam beneficium continetur. Primò enim mundum totum creauit

in

in noſtrum commodū; ſiquidem Angeli corporeo hoc mundo non indigebant. Secundò, mundum præterea totum noſtri causâ aſſiduè laborare & perpetuò nobis ſeruire fecit. Nobis enim gyranter cœli, nobis ſplendet ſol, lucent aſtra, flant venti, coguntur nubes, deſtillant imbres, labuntur flumina, ſtant maria, fœcundatur aqua, germinat terra, & parturit omnis rerum natura. Vnde Dominus: *Solem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos: & pluit ſuper iuſtos, & iniuſtos.* Non veſcimur quidem muſcis, ſed veſcimur tamen auibus, qui nutriuntur illis: non veſcimur nos herbis, ſed veſcimur tamen bobus, qui paſcuntur illis. Et vide quid Deus agat, vt bolum panis, quem comedis, tibi det; prouidet mutum cœlorum & elementorum, labores eius, qui terram coluit, frumentum ſeminauit, meſſuit, triturauit, collegit: eius item quid illud moluit, pinſuit, eius qui ad menſam portauit, vel fortè liberaliter tibi donauit. Ad vnicam veſtem tuam, quot creaturæ operam ſuam contulerunt, donec eam indueres? Tertiò angelos multò nobis præſtantiores ad cuſtodiam noſtram deputauit. Quæ cùm ita ſint, quis non videt quanto iure Deo obligemur? Si enim ille totam hanc mundi domum tam vaſtam & tam inſtructam omnis generis apparatu, nobis ædificauit & commodauit, quis non illi cenſum reddat, perpetuæ ſeruitutis? Si illius imperio & impulſu ſine intermiſſione omnia nobis ſeruiunt, laborant & fatigantur? imò ipſe in & cum illis velut cauſa prima & opifex cum inſtrumentis: quis non viciſſim illi totis viribus ſeruiat? S. Martinum legimus ſubinde famulo ſuo inſeruiiſſe, calceamenta detraxiſſe, & terſiſſe: quid igitur putamus feciſſe illi viciſſim famulum? Denique ſi nobiliſſimos illos regni ſui Principes ad tutelam noſtram ablegauit, vt eſſent noſtri ſatellites: quod obſequij genus ei non debemus? Preſertim cùm hæc omnia fecerit, vt nos ad obſequium ſuum alliceret? Si cui peregrino aduenanti Princeps ciuitatis omnes ſuos famulos & aulicos mitteret, vt ei inſeruirent, quid putas faceret peregrinus ille Principi? Vnde S. Auguſt. *lib.* 10. *Confeſſ. c.* 3. ait: *Cœlum & terra & omnia quæ in eis ſunt, ecce vndique mihi dicunt, vt te amem: nec ceſſant dicere omnibus ita vt ſint inexcuſabiles.*

D. III. Conſeruatio.

TERTIVS eſt conſeruatio: Non enim ſolummodo creauit nos Deus, ſed etiam perpetuò conſeruat in eſſe. Neque enim ita res à Deo factæ ſunt, vt poſſint per ſe ſolæ conſiſtere, ſicut domus ſemel facta, abeunte artifice per ſe ſtat: ſed opus eſt aſſiduâ conſeruatione earundem, ſine quâ ne ad momentum quidem poterunt ſubſiſtere. Eam verò quadruplici modo poſſumus concipere. Primò per modum ſuſtentationis, quaſi mundus & creaturæ Deo velut firmiſſimo fundamento innitantur, quo ſublato in centrum nihili ſui recidant; ſicut vitrum ſupra manum, quâ ſubtractâ ſtatim corruit: Sic S. Dionyſius vocat Deum *omni tenentem, fundum & fundamentum*, l. de diu. nominib. c. 10. Secundò per modum ſuſpenſionis. Deus enim per creationem, trahit creaturam ex nihili abyſſo ſurſum, & per conſeruationem ibidem ſuſpenſam tenet, vel ut pondus, quod alioquin mox decideret, ſi à manu dimitteretur. Vnde *Iſaiæ* 40. dicitur: *Quis appendit tribus digitis molem terræ?* Et ad Heb. 1. dicitur *portans omnia verbo virtutis ſuæ*. In quem locum ſanctus Anſel. in cap. 1. ad Hebr. ait: *portat omnia, id eſt, ſurſum tenet ne decidant & in nihilum reuertantur, vnde creata ab ipſo fuerant: & ſuſtentat ea non labore & difficultate, ſed imperio ſuæ potentiæ.* Tertiò per modum influxus & ſubminiſtrationis. Sic Deus dicitur omnium eſſe *vita & ſpiritus oris noſtri*. Thren. 4 quia ſicut non ſufficit ſolem ſemel ex ſe lumen fudiſſe, ſed debet id conſeruare continuo influxu: a quo ſi vel per momentum ceſſet, totum extinguetur, ſicut ſpiritu intercluſo & reſpiratione impeditâ ſtatim extinguitur animal: ſicut organum aut tibia vtricularis, niſi continuò ſubminiſtretur aër, mox conticeſcit ſicut Horologium, niſi à pondere continuò moueatur, illicò quieſcit: ſic Deus eſt vita noſtra & eſſentia omnis creaturæ. Quartò per modum conſtrictionis: vt enim res fluxa, niſi aſſiduè conſtringatur in vaſe V.G. ſtatim diffluit & diſſoluitur: ita niſi Deus interiùs conſtringat omnium rerum particulas, omnes in nihilum ſoluentur. Quocirca ſi Deus ſingulis momentis coſfert nobis & omnibus creaturis, totum illud bonum; quod ſemel in creatione dedit, profectò ſingulis momentis obſtringit nos ad obſequium ſuum. Neque enim neceſſariò, ſed liberè conſeruat, ſicut non neceſſariò, ſed liberè creauit. Singulis momentis ſubtrahere ſe mūdo & abſtrahere manum poteſt, ſiſtere influxū ſuum poteſt, ceſſare à conſtrictione partium poteſt: & totus in nihilum ruet. Vnde optimè S. Ambroſ. *l. de dignit. hum. condit. c.* 2. ait: *Sicut non poteſt eſſe momentum, quo homo non vtatur vel fruatur Dei bonitate & miſericordiâ, ita nullum debet eſſe momentum, quo præſentem eum non habeat in memoriâ.*

E. IV. Incarnatio

QVARTVS. Incarnatio. Deus enim noſtræ ſalutis cauſa naturam & miſerias noſtras (abſque tamen peccato) voluntariè aſſumpſit & in eo ſummum potentiæ ſuæ fecit: oec non 33. annis in terris conuerſatus eſt, nullo ſuo commodo, imò maximo ſuo incommodo: nam famem & ſitim, frigus & calorem, labores & fatigationes, dolores & contumelias omniſque generis calamitates mortalium ſuſtinuit, vt nobis viam ſalutis oſtenderet & exemplum ſibi ſeruiendi præberet. Non indiguit ille orandi ſtudio, ieiunandi ſeueritate, circumciſione, baptiſmo aliiſque operibus humilitatis, obedientiæ, patientiæ: omnia noſtri causâ fecit, vt exemplo ſuo nos alliceret ad viam vitæ æternæ. Iam ſi quis Rex depoſito regio cultu & plebeio indutus habitu Turciam intraret, & ibidem multo tempore pateretur, faceret & tentaret, quo mancipium ſuum ibi captiuum liberaret; quid quæſo

ſo huic Domino ſuo mancipium non deberet? At infinitis partibus maius eſt, quod fecit Deus. Vnde merito S. Bern. ſerm. de quadrupl. debito ait: *Quid tibi durum vel durũ eſſe poterit, cùm recordatus fueris, quòd ille in formâ Dei, in die æternitatis ſuæ, in ſplendoribus ſanctorum ante Luciferum genitus, ſplendor & figura ſubſtantiæ Dei, venit ad carcerem tuum, ad limum tuum, infixus vſque ad cubitos (vt dicitur) in limo profundi? Quid non ſuaue tibi cùm tibi collegeris omnes amaritudines Domini tui, & rememoraberis primò quidem illarum infantilium neceſſitatum, deinde laborum quos pertulit in prædicando, fatigationum in diſcurrendo, tentationum in ieiunando, vigiliarum in orando, lachrymarum in compatiendo, inſidiarum in colloquendo, &c.* Sic ille. Quælibet Chriſti actio noſtri cauſa ſuſcepta fuit infiniti meriti: nihil ergo eſt, quidquid ei rependimus.

F. V. Redemptio.

Qvintvs: Redemptio à ſeruitute peccati, diaboli & mortis, per mortem & paſſionem Chriſti. Per peccatum enim ſubditi eramus peccato, diabolo & morti æternæ: à quibus Chriſtus nos liberauit, non pretio vulgari exhibito, neque pugando & occidendo: ſed pretio ſanguinis ſui patiendo & moriendo. Quorum vtrumque infinitam à nobis poſtulat gratitudinem & ſeruitutem, quia nimirum ab infinitis & æternis malis nos liberauit: & quia infinito pretio. Vnde ſi omnes vitæ huius labores & ſupplicia perferremus & ſoli præſtaremus quidquid præteriti omnes ſancti fecerunt, nulla adhuc compenſatio foret: quia finiti ad infinitum nulla eſt proportio. Igitur ex hoc capite Deus ſeruitium noſtrum triplici iure exigit: Primò iure victoris; qui enim legitimo prælio hoſtem vincit, iure belli omnia eius bona capit, arma, captiuos, ſeruos, ſpolia, vti Dominus *Luc.* 11. hac de re loquens aſſerit. Ideo, *Aſcendens in altum, captiuam duxit captiuitatem*, vt ait Dauid *Pſal.* 67. q. d. ex captiuitate diaboli abſtractos fecit captiuos ſuos. Secundò iure emptionis, quia cum à iuſtitiâ ad ſeruitutem illam condemnati eſſemus, ſolus ille pro redemptione noſtrâ pretium dedit, quod ſolus dare poterat: vnde meritò de ſeruitute illâ Tyrannicâ, ad ſuam ſeruitutem paternam, quæ veriſſima eſt libertas, nos tranſtulit. Hinc in SS. libris vocamur *empti & redempti.* 1. *Cor.* 6. *ad Rom.* 3. 1. *Cor.* 1. ex quibus ſequitur ius tertium, compenſationis videlicet, vt viciſſim ſeruiamus ei, qui nos à tam dirâ ſeruitute eripuit. Vnde Bern *ſerm. de quadrupl. debito* ait: *Chriſto Ieſu debes omnem vitam tuam, quia ipſe vitam ſuam poſuit pro tuâ, & cruciatus amaros ſuſtinuit, ne tu perpetuos ſuſtineres.* Et quid magnum hic à nobis exigit? Vult vt excuſſo graui dæmonis iugo ſuaue eius iugum in nos ſuſcipiamus. Vult vt abdicato Tyranno, ipſum in Dominum noſtrum acceptemus. Vult vt abnegantes impietatem & ſæcularia deſideria, quæ militant aduerſus animam ſobriè & iuſtè & piè viuamus in hoc ſæculo Quid ſuauius, quid æquius, quid minus à nobis exigere poterat?

Sextvs eſt theſaurus meritorum Chriſti, & infinitæ miſerationes inde nobis impenſæ. G. VI. Merita Chriſti.
Hinc enim Sacramentorum vis & efficacia: hinc indulgentiæ: hinc operum noſtrorum valor & meritum vitæ æternæ: hinc omnis noſtra ſatisfactio, reconciliatio, iuſtificatio, adoptio, glorificatio. Quoties à peccatis reſurgimus, quoties pœna nobis remittitur, quoties opus bonum in gratiæ ſtatu facimus, toties nobis theſaurus ille communicatur. Quod bene nouit dæmon, qui propterea per miniſtros ſuos hæreticos tanto conatu nititur euertere vaſcula illa ſalutifera, Sacramenta, inquam, indulgentiarum diſtributionem, & bonorum operum exercitium. Iam verò quid ei nos deberemus, dicite: qui omnes noſtros morbos, quoties indigemus, curaret, & remedium generale contra omnes daret? Quid illi, qui omnes nobis pœnas à iure alioqui decretas præuaricantibus donaret? Quid illi, qui omnia noſtra verba, cogitationes & opera ita gratioſa & accepta faceret, vt ſingula mererentur fauorem Principum & ingentia donaria? Fecit hoc nobis Chriſtus. Vide num tu ei non debeas ſeruire. Præſertim quia facillimum eſſe voluit, haurire ex theſauro illo, ſolam diſplicentiam peccatorum cum propoſito emendationis requiſiuit: Neque ad huius Theſauri applicationem & communionem requiſiuit perfectam contritionem vel dilectionem Dei, ſed rudem tantùm & imperfectam animi diſpoſitionem per attritionem cum externo aliquo ritu, &c.

Septimvs eſt memoriale Euchariſtiæ, in H. VII.
quâ ſeipſum nobis totum dedit in cibum & S. Eucha-
potum, vt ſic totum ſuum ſpiritum in animam riſtia.
noſtram transfunderet, & in corpus immortalitatem, vtque ſic in nobis ipſe maneret & nos in ipſo, vt vnum cum ipſo intimè fieremus. Non ſatis erat Chriſto dediſſe ſe nobis in ſocium, in amicum, in Magiſtrum, in Ducem & exemplum, in redemptorem, in pretium, in hoſtiam & ſacrificium: ſed prætereа ſe nobis dedit in cibum & potum in alimentum vitæ æternæ, non vt ipſe in nos miſeros & mortales transformaretur, ſed vt nos in ipſum beatum & immortalem. Quis hoc audiens, non obſtupeſcat & cum Hebræis manna de cœlo defluum videntibus non exclamet: *Manhu?* Quid hoc? *Quis loquetur potentias Domini*, exclamat hac de re S. Chryſ. hom. 60. ad pop. Antioch. *Quis auditas faciet omnes laudes eius? Quis paſtor oues proprio paſcit cruore? Et quid dico paſtor? Matres multæ ſunt, quæ poſt partus dolores filios aliis tradunt nutricibus. Hoc autem ipſe non eſt paſſus; ſed ipſe nos proprio ſanguine paſcit, & per omnia nos ſibi coagmentat*, Cur igitur non & nos viciſſim debeamus Deo tradere in famulatum? plus enim eſt dare ſe in cibum, quàm in famulam. At quid excuſationis poterimus obtendere, ſi ſtudia & cogitationes noſtras aliò conuerterimus? An neſcimus, qualem Deo cultum & famulatum vouerit Iacob ob victum & veſtitum tantùm, & reditum in patriam? *Si fuerit Deus mecum*, inquit, *& cuſto-*

cuſtodierit me in viâ, per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad veſcendum, & veſtimentum ad induendum, reuerſuſque fuero proſperè ad domum patris mei: erit mihi Dominus in Deum (hoc eſt, promitto quòd eum impoſterum colam ſpeciali & maiore cultu, quàm vnquam antea: *& lapis iſte quem erexi in titulum vocabitur domus Dei* (id eſt, ſuper eo ſacrificabo Deo) *cunctorumque quæ dederis mihi decimas offeram tibi*: Gen. 28. Quòd ſi ergo Iacob pro pane & veſtimento ſpecialiter ſibi colendum putauit Deum, quid nos illi debemus, pro pane Euchariſtico, quo & in animâ reficimur & ſpiritualiter veſtimur? Id quod datur immenſum eſt; is qui dat immenſus eſt; charitas, cum quâ dat, immenſa eſt; fructus, qui inde percipitur, immenſus eſt: homo verò qui hoc donum percipit, minimus vermiculus eſt.

I. VIII. Beneficia priuata. OCTAVVS, beneficia priuata & ſpecialia ſunt, & hæc multiplicia, tum ſpiritualia, tum corporalia, fortunæ & gratiæ, Fortunæ ſunt: Quòd infans non ſis extinctus in vtero matris: quòd non ſis natus ex parentibus infamibus, illegitimo thoro, hæreditario morbo infectis, corpore vitiatis, magis & veneficis, mèdicis, nebulonibus, &c. Quòd a parentibus pijs educatus, Magiſtris probis & Catholicis ad educandum traditus: quòd ſeueriore diſciplinâ educatus & à prauorum ſocietate abſtractus, &c. Gratiæ ſunt, Quòd tempore gratiæ natus, quòd à Catholicis parentibus, quòd lacte Eccleſiæ Catholicæ enutritus; & in eiuſdem gremio ſemper perſtiteris. Quòd occaſionem nactus multa bona in concionibus audiendi, vel quòd noctus præceptores & Magiſtros pios. Magis arcana & vnicuique propria ſunt, vt quòd ab hæreſi conuerſus, in fide perſtiteris etiam poſt graues tentationes, indeque à grauibus peccatis præſeruatus, vel miſericordiâ Dei erutus, quòd ſæpè ad pœnitentiam expectatus, quòd à multis periculis ſubitæ mortis ereptus, & alia innumera; quæ ſi æquâ lance ponderaris quomodo non obligatū te inuenies ad ſeruiendum Deo totâ vitâ, & totis viribus, etſi mille annos viueres?

K. IX. Adoptio & ius ad vitā æternam. NONVS. Adoptio diuina & conſequenter ius ad vitam æternam. Quid tanto beneficio poſſit à nobis dignè rependi? Si quis Rex rebelles ſeruos, millies mortem commeritos, in gratiam reciperet, & inſuper in filios adoptaret, eoſque regni ſui hæredes conſtitueret, modò fideliter ſeruirent: quis non obſtupeſceret ad tantam liberalitatem? Et quis non damnaret ſeruos illos, ſi ſuis ſe voluptatibus & luſibus addicerent potiùs quàm regiq ſeruitio? Videmus ſæpe milites penſiunculam annuam poſt diuturnos militiæ labores à Principe accipere, & infinitis gratijs actis, reliquum vitæ ipſius dedicare obſequio & nunquam non cogitare de Principis ſui honore tuendo & imperio amplificando, paratos etiam eſſe quibuſuis periculis ſe obijcere, vbi de ipſius honore vel imperio agitur: & nos adoptati à cœli rege & eius hæredes deſignati non erimus ſolliciti de honore eius tuendo & amplificando & de cultu ei debito? Et quid ſunt opera & obſequia noſtra, ſi eum illâ hæreditate nobis promiſſa comparentur? In hodierno Euangelio ait Dominus: *Si quis mihi miniſtrat, me ſequatur: & vbi ego ſum, illic & miniſter meus erit:* Vult dicere, fore miniſtrum eius cœlo, vbi ipſe tunc erat ſecundùm diuinitatem. In quem locum S. Auguſt. *tract.* 15. ait: *Quem maiorem honorem accipere poterit adoptatus, quàm vt ſit, vbi eſt vnicus, non æqualis factus diuinitati, ſed conſociatus æternitati, &c.* addit etiam hoc: *Si quis mihi miniſtrauit, honorificabit eum Pater meus.* Quam a hæc promiſſio? Perpende quàm glorioſum fuerit Mardochæo, quòd à Rege ipſo tanquam ſeruus eius fidelis fuerit honoratus, vt regio equo impoſitus regioque cultu adornatus fuerit circumductus à primate regni clamante: *Sic honorificabitur, quemcumq; voluerit Rex honorare.* Eſth. 6. Quid verò hi honores cum cœleſtibus collati, qui Dei ſeruis ſunt parati? Quid Aſſuerus Rex ad Deum? ſi ergo ſic honorauit vnicum ſerui obſequium Rex terrenus: quid erit in cælo honorificari à Rege cœli? Itaque certus eſto, te potiùs tibi ipſi ſeruire & conſulere, cùm Deo ſeruis.

L. X. Profeſſio Chriſtianiſmi. DECIMVS. Profeſſio Chriſtianiſmi, quam in baptiſmo fecimus. Ibi enim renunciauimus diabolo & pompæ eius, ſæculo & voluptatibus: viciſſim Chriſto fidem dedimus & ſeruitio eius nos mancipauimus. Vnde S. Hieron *ad Pſal.* 128. ait: *Pactum fuit Iſraeli cum Deo, quando dixit ad Moyſen: Omnia quæcunq; dixerit Dominus, faciemus. Sed & nunc nos paciſcimur in baptiſmo, vt abrenunciemus diabolo & operibus eius.* In baptiſmo exuimus veterem hominem, induimus nouum, Vita hominis veteris eſt vitâ ſæcularis & amor mundi. Vita hominis noui eſt imitatio Chriſti & amor Dei. Cùm Religioſus facit profeſſionem, ſcribit ſuâ manu cautionem, ſeruaturum ſeſe vota & regulas, traditque ſuperiori. Similem etiam tu tradidiſti Deo. Vnde Ambroſius *in l. de iis qui myſteriis initiantur c.* 2. ait *Renunciaſti diabolo & operibus eius, mundo & luxuriæ eius ac voluptatibus. Tenetur vox tua, non in tumulo mortuorum, ſed in libro viuentium: Præſentibus Angelis locutus es; non eſt fallere, non eſt negare.* Quæ cùm ita ſint, quis non videt quàm obligati ſimus Deo? *Quis*, inquit S. Bern. ſerm. de quadrupl. debito, *ampliùs grunniet dicens: nimium laboramus, nimium ieiunamus, nimium vigilamus; cùm nec milleſima, imò nec minimæ parti delatorum ſuorum valeat reſpondere?* Et ſuperiùs: *Cùm ergo ei donauero quidquid ſum, quidquid poſſum, nunquid iſtud ſic eſt, ſicut ſtella ad ſolem, gutta ad flumen, lapis ad montem, granum ad aceruum? Non habeo niſi minuta duo, imò minutiſſima, corpus & animam vel potius vnum minutum, voluntatem meam, & non dabo illam ad voluntatem illius, qui tantus tantillum tantis beneficiis præuenit, qui toto ſe totum me comparauit?* Quia ergo tanto iure & tot nominibus Deo obſtricti ſumus, dicamus cum Dauide: *O Domine, quia ego ſeruus tuus, ego ſeruus tuus & filius ancillæ tuæ.*

ſingu-

Singulis his titulis totos nos Deo debemus, quomodo ſatisfaciemus omnibus ? *Si totum me debeo Deo pro me facto, quid dabo pro me refecto* ? ait Ber. alibi. Sed nimirum Deus optimus memor imbecillitatis noſtræ, non exigit quantum ei debemus: ſed quantum dare poſſumus. Demus itaque ei ſaltem minimum vnum, bonam voluntatem.

CONCIO III.

Seruitus Dei quâ in re conſiſtat

1. *Conſiſtit hæc in cognitione Dei, & eorum quæ ad ipſum pertinent.*
2. *In officijs charitatis & beneuolentiæ.*
3. *In officij religionis.*
4. *In cuſtodiâ mandatorum & officio virtutis.*
5. *In ſtudis imitandi Dominum*
6. *Proponitur modus imitandi eum.*

THEMA.

Qui mihi miniſtrat, me ſequatur, Ioan. 12.

A. NEmo eſt, auditores, qui ſe in alicuius Domini ſeruitium tradens priùs non percontetur: Quod eſt meum officium; quæ munia? quæ functiones? & parum ſanus haberetur, qui in ſeruitio conſtitutus, neſciret quæ ſint partes ſui miniſterij. Omnes Chriſtiani volunt dici & eſſe ſerui Dei: interim tamen certum eſt multos inueniri, qui neſciant munus ſuum, vel quid requiratur à ſeruo Dei. Hoc igitur, quia nos ex parte docet Chriſtus in hoc Euang. cùm ait: *Qui mihi miniſtrat, me ſequatur* in præſentiâ exponemus fuſiùs.

B. CONSISTIT primò. In cogitatione Dei, & eorum quæ ad ipſum pertinent.

I. In cognitione Dei. 1. Nam primò, debet ſeruus Dominum ſuum cognoſcere, vt ſciat ipſum eſſe Dominum, ſe verò ſeruum eius. Hinc Pauli à Chriſto vocati prima ea vox fuit: *Quis es Domine* Act. 9, q. d. Volo eſſe ſeruus tuus & Dominum te cognoſcere, modò clariùs te noſcam. Præcedere debet hæc cognitio. *Nec enim potes*, ait S. Bern. ſer. 57. in Cant *aut amare, quod neſcias; aut habere, quem non amaueris. Noueris proinde te vt Deum timeas; noueris ipſum vt æquè ipſum diligas*: Sic Bern. Seruus diligenter obſeruat titulos Domini ſui, vt ijſdem eum compellet & ab alijs compellari faciat. Idem faciat ſeruus Dei; nouerit & profiteatur ipſum eſſe Oceanum immenſum eſſentiæ, bonitatis, ſanctitatis, perfectionis, beatitudinis & gloriæ, à quo veluti fonte omnes angeli, homines & creaturæ cæteræ guttulam ſuæ entitatis, ſapientiæ & virtutis emendicant & participant; Ipſum eſſe omnium principium & finem, omnium creatorum, omnium ſuſtentaculum, omnium locum, omnium ſuum, omne denique bonum totius naturæ, in cuius comparatione nihil ſit omne, quod extra ipſum eſt. Secundò. Debet indagare & cognoſcere voluntatem Domini. Quod etiam docuit Saulus, cùm vocanti Chriſto ſecundam hanc reddi-
2.
dit vocem: *Domine quid me vis facere* Quare Chriſtianus exquirat & probet, quæ ſit *voluntas Dei beneplacens*, vti monet Apoſt. *Rom* 12. modò legendo ſacros libros, in quibus loquitur Deus nobiſcum; modò inſtando orationi, in quâ nos loquimur cũ Deo: modò audiendo verbum eius. Ita S. Franciſcus, qui audiens Deum ſibi in corde loquentem, ſolebat gradum ſiſtere licet in itinere eſſet, mentemque intra ſe colligere vt totus illi intenderet & ſtatim exequeretur, quod audierat. Quo imprimis medio ad apicem ſanctitatis peruenit. Teſte Bonauent, in eius vitâ. Tertiò. Debet ſeruus crebrò ſtare in conſpectu Domini ſui & de ipſo cogitare. Ita & ſeruus Dei ſæpè ad eum oculos attollere. Iuxta id Prouerb. 3. *In omnibus vijs tuis cogita illum*. Et Tob. 4. *Omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum*. Denique ſemper quaſi coram ipſo ſtare, præſentemque intueri; quod petijt Deus ab Abraham ſeruo ſuo. *Gen*. 17. dicens: *Ambula coram me* (Chald. ſeruias coram me) *& eſto perfectus*. Idem docet nos Chriſtianos Seneca gentilis Ep. 10. ſcribens: *Sic viue cum hominibus, tanquam Deus videat: ſic loquere cum Deo, tanquam homines audiant*. Quin & hoc ipſum exemplo canum diſcamus, qui ab hero ſe diuelli ægrè patiuntur, & ſi heri iuſſu aliò transferre eos coneris, renitentur & abſtracti ad herum ſubinde reſpicient. Atque obſeruatum eſt (vt ſcribit Anton. de Balinghen *Zooped. tit. Deus*) cùm vnus de iſtis canibus Auguſto menſe ſummo æſtu, iam tria millia paſſuum ieiunus cum hero itidem ieiuno confeciſſet, atque is aduertiſſet exertâ linguâ canem vehementer ſitire, iuſſiſſe, vi abreptum, transferri ad proximum fontem; quo bibit ille quidem, ſed ità vt ad hauſtus ſingulos caput atque oculos attolleret eoſque ad viam converteret, heri videndi causâ, qui vbi abeſſe herum ſuum deprehendit, licet nondum extinctâ ſiti nequiuit contineri, quin citiſſimo gradu herum ſuum repeteret: Hunc in modum mente cum Deo aſſiduâ verſemur, Deum ſubinde reſpectemus, cum eo colloquamur, ab eo pendeamus, illi adſimus, etiam cum edimus vel bibimus, aut aliud quid agimus, aut ſi ad tempus ab eo diuelli nos oportet, mox ad eum recurramus. Sic cum Deo ambulauit Enoch *Gen*. 5. & Noë *Gen*. 6. 3.

C. II. In officijs charitatis. 1. CONSISTIT 2. in officijs charitatis & beneuolentiæ. 1. Dum de bonis ipſius gaudemus, & illa ex intimo cordis affectu ipſi gratulamur. Hoc enim facit bonus ſeruus, gaudet de diuitijs & gloriâ Domini ſui, delectatur audire laudes eius. Sic *Apoc*. 4. cùm 4. animalia darent Deo gloriam & honorem & benedictionem ſedenti ſuper thronum, procidebant 24. Seniores ante ſedentem in throno eandemque laudem confirmantes ac repetentes dicebant: *Dignus es Domine Deus noſter accipere gloriã & honorem & virtutem*. Pari modo cùm adimus vel videmus bruta animalia, id eſt peccatores hæreticos conuerti & Deo laudem canere, inde nos gaudeamus & Deo gratule-

mus

mur non ſecus ac ſi nobis ea gloria obtigiſſet, imò longè magis, quia Deo competit, non nobis. Sic dicebat S. Auguſt. apud Ribadineiram in vitâ S. Aug. & alios quos citat Corn. Lancillot. in vita eiuſdem Sancti. l. 3. c. 42. *Domine valde exultat anima mea, dum cogitat quòd tu ſis Deus. Verum ſi per impoſsibile fieri poſſet vt Auguſt. eſſet Deus & tu eſſes Auguſt. omnino vellem eſſe Auguſt. vt tu eſſes Deus.* Quod intelligendum non de mutatione perſonæ, ſed ſtatus & conditionis q. d. ſi ego manens Auguſtinus haberem dotes & gloriam tuam, tu viciſſim manens Deus haberes miſerias meas: ego aſſumerem mihi miſerias meas, & redderem tibi gloriam

2. & dotes tuas. Dum 2. eius gloriam promouere omni ſtudio conamur, animam, corpus, curas & cogitationes omnes eius dignitati amplificandæ & honori tuendo ac defendendo deuouemus. Sic boni Aulici ſuo principi toti addicti faciunt; illius enim virtutes & potentiam vbique extollunt, vt omnes in eius amorem & obſequium alliciant, nec ſuſtinent ipſius nomen à quoquam lædi. Cuius exemplum habemus in Abiſai, qui audiens maledicta, quæ vnà cum lapidibus iaciebat Semei in Dauidem, zelo honoris domini ſui: *Quare*, inquit, *maledicet canis hic mortuus domino meo Regi? Vadam & amputabo caput eius.* 2. Reg. 16. Dei igitur ſeruus, vbi honorem eius lædi videt, ſtrenuè ſe opponat & delinquentes arguat, quemadmodum fecit Archangelus Michael, qui Luciferum Deo ſe opponentem, zelo honoris diuini incenſus cœlo deturbauit, facto ipſo exprimendo nomen ſuum: Michael, hoc eſt: *Quis vt Deus?*

3. Tertiò. Dum omnia ad eius gloriam facimus vel referimus, quidquid agimus. Sic enim Domino ſuo laborat ſeruus bonus, quin & Domino ſuo comedit, Domino ſuo dormit, Domino ſuo ſe veſtit. quia hæc ideò facit, vt Domino ſuo proſit. Ita ſeruiemus Deo, ſi, vt ait S. Greg. lib. 2. in Ezech. hom. 22. *Omne quod facimus, non noſtro, ſed Dei zelo facimus*, Eòdem pertinet, quod S. Auguſtinus tract. 5. in Ioan. ait: *Miniſtrant Ieſu Chriſto qui non ſua quærunt, ſed quæ Ieſu Chriſti.* Qui non ad Dei gloriam, ſed ad ſuam vel gloriam vel ad commoditatem quidquam agit, ſuffuratur & retinet in ſuis manibus redditus Domini ſui, qui per manus ſerui tranſire debent ad Dominum. Seruus bonus cenſus Domini dirigit per manus ſuas ad manum Domini ſui.

D. III. In officijs Religionis. 1.

CONSISTIT Tertiò in officijs religionis, primò, dum illum colimus ſacrificijs, cæremonijs, hymnis, laudibus, precibus, votis, oblationibus, decimis. Hoc eſt Officium Angelorum & Sanctorum in cœlo, qui toti in eo ſunt, vt Deum honorent, laudent, benedicant, quod nos hîc in terra imperfectè peragimus & inchoamus potiùs. Ita ſolent ſubditi varijs muneribus honorare ſuos Dominos, & obſequijs venerari. V. G. ad eorum commemorationem caput aperire, propinare poculum ad eorum ſanitatem, ad eorum imperia manum oſculari, genua inflectere, &c. Debet ergo ſeruus Dei æmulari perfectam illam beatorum ſeruitutem & curare in primis, vt ſingulis diebus impendat Deo certos religionis actus, præſertim orationis. Cur enim præcepit Deus in veteri lege quotidie ſibi offerri agnum bis, manè ſcilicet & veſpere, quod dicebatur iuge ſacrificium. Exod. 28. Num. 28. niſi vt monſtretur quiuis offerre Deo ſacrificium ſaltem orationis, matutinæ & veſpertinæ? Talis Dei ſeruus fuit B. Thomas Morus Angliæ Cancellarius, qui in publicâ ſupplicatione crucem præferebat Sacerdoti & æditui munus obibat, ſeruiebat Sacerdoti ſacrificanti, eique canenti indutus ſuperpelliceo ſuccinebat: cumque dux Norfolciæ caſu ſuperueniens diceret hoc eum dedecere, eſſeque contra dignitatem Cancellarij Regij, adeoque Regi Henrico diſpliciturum, reſpondit: *Domino meo Regi diſplicere non poteſt, quod ipſius Regis Domino, Domino, inquam, dominantium obſequium impendo.*

Secundò, Dum vices eius, ſi Sacerdotes vel ſuperiores ſimus, ſedulò obimus & dignos tanto munere nos præſtamus iuxta id Leuit. 19. *Sancti eſtote, quia ego ſanctus ſum.* 2.

Tertiò, ſi pauperibus & afflictis operibus miſericordiæ ſubueniamus. Illi enim ſunt pedes CHRISTI, quos cum Magdalenâ capillis noſtris tergimus, cùm ſuperfluis noſtris eos iuuamus, vt docet S. Auguſtinus in *Pſal.* 51. 3.

E. IV. In cuſtodia mandatorum. 1.

CONSISTIT quartò in cuſtodiâ mandatorum & in officio virtutis. Primò dum aliquid boni facimus, vt mandatis eius pareamus & ipſi gratificemur. Ad hoc enim ſerui boni intendunt vires ſuas vt Dominis perplaceant, ideoque ea faciunt quæ Dominis eſſe grata vident, Deo noſtro grata ſunt opera virtutum, his ergò incumbat Chriſtianus, ſi Deo placere quærit. Opera bona hoc intuitu (vt Deo ſcilicet gratificemur & voluntatem eius impleamus) facta induunt aureum quendam & ſupernaturalem ſplendorem ac valorem, & promerentur vitam æternam. *Exod.* 21. præcipitur, vt ſeruus qui ex amore Domini ſui perpetuò ei vult ſeruire, applicetur ad oſtium Heri, & perforetur ei auris ſubulâ, ſitq; ſeruus ei perpetuus. Chriſtianus eiuſmodi ſeruus eſt, qui ſe Dei ſeruitio perpetuò addixit in baptiſmo, ideoque ad fores Eccleſiæ tetigit eius aurem ſacerdos, dicens: Ephetha id eſt, adaperire, ſcilicet ad audiendum Dei mandata. Nemo noſtrum hinc exemptus eſt; ad oſtium Domini noſtri omnes affixi ſumus.

Secundò, Dum eius negotia noſtris præferimus. Id enim facit ſeruus vel certè facere debet, vti diſcimus ex parabolâ Chriſti, Luc. 17. *Quis veſtrûm*, inquit, *habens ſeruum arantem aut paſcentem boues, qui regreſſo de agro dicat illi: Statim tranſi, recumbe: & non dicat: para quod cœnem & præcinge te, & miniſtra mihi donec manducem & bibam, poſt hæc tu manducabis & bibes?* Debet ergo ſeruus Dei miniſtrare priùs Domino ſuo & poſteà ſibi vacare: priùs adeſſe rei diuinæ, poſteà menſæ: priùs feſtos dies colere, poſteà per hebdomadem laborare, &c. 2.

Tertiò, Dum eius voluntati noſtram conformamus. Sic enim videmus ſeruos obſeruare ſenſum & propenſiones Dominorum ſuorum, eorumque capiti ſeſe, quantum poſſunt, accommodare. Quantò magis decet hoc facere ſeruos Dei; ſiquidem voluntas Dei nunquam errare poteſt, ſed eſt ipſa lex & regula æquitatis & virtutis: noſtra autem voluntas facilè aberrat & ad malum prona eſt. Eiuſmodi ſeruus Dei fuit Iudas Machabæus, qui 2. *Mach.* 3: ſuos ad pugnandum excitans, dicebat: *Sicut fuerit voluntas in cælo, ſic fiat.* q. d. ſiue viuere nos velit Deus, ſiue vinci, pugnemus pro gente & ſacris noſtris. Nec caret laude ſua illud Rudolphi II. Imperatoris Symbolum: *Omnia ex voluntate Dei.* Apud Maiol. *tom.* 4. *canic. coll.* 5.

F. V. In ſtudio imitandi. CONSISTIT quintò, in ſtudio imitandi eum. Seruus enim ſequitur Dominum ſuum, nec tantùm greſſibus, ſed & moribus ac veſtitu imitari eum ſatagit. *Præcedat Dominus meus*, inquit Iacob ad Eſau fratrem ſuum, *ante ſeruum ſuum. & ego ſequar paulatim veſtigia eius, ſicut videro paruulos meos poſſe, donec veniam ad Dominum meum in Seir.* Gen. 33. Huc pertinent verba Chriſti in hodierno Euangelio: *Qui mihi miniſtrat, me ſequatur. Quid eſt, me ſequatur*, (inquit S. Auguſtin. *in hom. ſuper hoc Euang.*) *niſi me imitetur?* Et in hoc præcipuè videtur conſiſtere Chriſtianiſmus, quem Gregorius Nyſſenus initio operis *Ep. ad Harmonium* ita definit. *Chriſtianiſmus eſt imitatio diuinæ naturæ.* Et eius frater S. Baſilius (*hom.* 10. *Hexam.*) *Chriſtianiſmus quid eſt?* inquit, *Aſſimilatio Dei, quatenus eam aſſequi poteſt humana fragilitas natura.*

G. VI. Quomodo poſſimus imitari Deũ. Sed quâ ratione Deum imitari poſſumus, cùm de illo ſcriptum: *Ecce iſte venit ſaliens in montibus, & tranſiliens colles?* Cant. 2. Quis tantos ſequi ſaltus queat? Verùm vti Iacob dixit: *Sequar paulatim ſicut videro paruulos meos poſſe*, ita ſequamur & nos Deum pro modulo

1\. ſcilicet noſtræ fragilitatis. Et primò. Eius immutabilitatem imitabimur per conſtantiam, & æquanimitatem in proſperis & aduerſis. Vnde S. Chryſoſt. *hom.* 77. *in Matth.* ait: *Semper ſtare & nunquam cecidiſſe, diuinum eſt atque mirabile.* Et S. Greg. Nazianzen. *orat.* 27. ait iuſtum dicere cum Deo poſſe id Malach. 3. *Ego idem ſum & non mutor, quia eſt fixus in rebus minimè fixis, immotus in incertis & fluctuantibus, non aliter ac rupes quædam ventorum fluctuumq; impetu non modo non concutitur, ſed etiam inturſantes vndas circa ſe frangit.* Non moueant nos illecebroſæ opes, dignitates, pompæ, voluptates, quæ in momento tranſeunt: nec terreant nos paupèries, morbi, ærumnæ, perſecutiones, quæ ſæpè ſubitò & ſemper in morte finiuntur: ſic Dij quidam terreſtres erimus.

2\. Secundò, eius omnipotentiam, ſi anchoram ſpei noſtræ in ipſum iaciamus. Ita enim Apoſt. *Ad Phil.* 4. ait: *Omnia poſſum in eo, qui me confortat.* In quæ verba S. Bern. *ſer.* 85. *in Cant.* ait: *Omnipotentes facit omnes, qui in ſe ſperant.*

3\. Tertiò, eius diuitias & ſufficientiam, ſi ſuâ quiſque ſorte contentus ſit; ſic enim nihil appetens nullo indigebit & ſibi ſufficiens erit. Sic Apoſt. ad Philip. 4. *Ego didici*, inquit, *in quibus ſum ſufficiens* (græcè *αὐτάρκης* mihi ſufficiens) *eſſe*: quæ alioquin ſufficientia propriè in ſolo Deo eſt.

Quartò, eius præſentiam & prouidentiam, ſi tentationis præuidentes, nobis prouideamus & contra eos nos armemus. Item ſi nouiſſimis præuiſis proſpiciamus rebus noſtris & ſaluti æternæ. 4.

Quintò, eius clementiam & manſuetudinem, ſi iniurias facilè condonemus & tardi ad iram ſimus: quemadmodum Hebræi dicunt Deum habere lentos pedes, longas aures & latas nares. Quo ſenſu etiam dixit Apoſt. ad Eph. 5. *Eſtote imitatores Dei, ſicut filij chariſſimi*: vt ſcilicet donemus inuicem iniurias, ſicut Deus donauit nobis in Chriſto, vti dixerat immediatè antè. 5.

Sextò, eius miſericordiam, ſi miſerias proximorum ſubleuemus; hac enim virtute proximè accedunt homines ad Deum. Vnde S. Gregor. Nazianzen. *orat. de curâ pauperum* ait: *Eſtote calamitoſo Deus, vt viciſſim in tuâ calamitate ſit tibi Deus.* 6.

Denique ſi Chriſtum imitemur, Deum imitabimur. Ad hoc enim Chriſtus nobis datus eſt, vt eſſet exemplar imitationis Dei, quemadmodum datur puero exemplar elegantiſſimæ literaturæ à magiſtro exaratum, vt illud ſuâ manu imitari diſcat. 7.

Huiuſmodi ſeruus Dei, & inſignis quidem, fuit S. Laurentius, verè Diaconus, id eſt, Miniſter, Dei videlicet, qui omnia, quæ habuit in ſeruitium Dei liberaliter impendit, opes Eccleſiæ ſibi creditas, corpus & vitam ſuam, &c.

CONCIO IV.

Quomodo Chriſtus, & Laurentius, granum frumenti fuerit, & quiuis Chriſtianus eſſe debeat.

Chriſtus granum frumenti eſt.

1\. *Ratione perſecutionum.*

2\. *Ratione fæcunditatis poſt mortem allatæ.*

3\. *Ratione multiplicis vtilitatis.*

4\. *Talis fuit ſanctus Laurentius ratione tribulationis, fructus & cibationis; & quilibet Chriſtianus eſſe poteſt, ſi ſpiritualiter moriatur, fructum afferat, cibando alios tam ſpiritualiter quàm corporaliter eſurientes.*

THEMA.

Niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet.
Ioan. 12.

HOc tempore, Auditores, poſt collectas fruges exeunt formicæ de cauernis ſuis in agros, & colligunt ibi grana, deferuntque in horrea ſua, vt habeant vnde per anni curriculum viuant. Hanc induſtriam admiratur & com-

& commendat nobis Sapiens *Prouerb.* 6. cùm ait: *Vade ad formicam, ô piger, & conſidera vias eius, & diſce ſapientiam: quæ cùm non habeat Ducem, nec Præceptorem, nec principem, parat in æſtate cibum ſibi, & congregat in meſſe, quod comedat.* Deprehendo in hodierno Euangelio duo inſignia frumenti grana, Chriſtum & Laurentium. Igitur exemplo formicæ moniti exeamus in hodiernum Euangelium, veluti in agrum, & colligamus ibi grana iſta, vt inde viuat anima noſtra.

B. I. Chriſtus granum frumenti ratione perſecutionum. 1. GRANVM frumenti Chriſtus eſt. Primò, ratione perſecutionum, quas ſuſtinuit. Vt enim granum, antequam fructificet, plurima ſuſtinere debet; dum primò trituratur vel flagellis tunditur, deinde ventilatur, poſtea cribratur, denique in agrum portatur & in terram proiicitur ac tandem emoritur: ita omninò Chriſtus hæc omnia & plura pertulit. Colaphis enim & flagellis percuſſus eſt: in iudicio ventilatus & falsò accuſatus eſt: adhæc; de tribunali ad tribunal, de Annâ ad Caipham, de Caiphâ ad Pilatum, de Pilato ad Herodem, de hoc rurſum ad Pilatum raptus & quaſi in cribro agitatus eſt. Denique de vrbe eductus ad Caluariæ montem ibidemque in terram proſtratus ac crucifixus, & ad extremum mortuus eſt.

2. Secundò vti granum non ideò flagellis cæditur vel trituratur, nec ideò proiicitur in agrum, quia inutile vel vitioſum ſit, ſed vt multa ſimilia ſibi progignat: vnde neceſſe eſt vt granum illud ſanum ſit & viuidum: ita etiam Chriſtus non vtique paſſus eſt & mortuus, ob aliquod delictum: ſed vt plurimos Chriſtianos faceret & videret ſemen longæuum; ad quod omnino neceſſe erat, vt innocens pateretur. Proptereà itaque paulò ante paſſionem ſuam proteſtatus eſt. Quis ex vobis arguet me de peccato? Et hæc cauſa eſt, cur patientiſſimus Dominus ſeruo ſe cædenti dixerit: *Si malè locutus ſum, teſtimonium perhibe de malo: ſi autem benè, quid me cædis?* Ioann. 18. Nolebat enim Dominus vllius peccati conuinci, ne velut reum putaremus mortuum, & ita fructus paſſionis eius caderet.

3. Tertiò, vti granum licet plurima ſufferre cogatur, nequaquam tamen frangitur aut reſiſtit, ſed omnia facilè tolerat, ſiue trituretur, ſiue in molâ conteratur, ſiue in furno crematur, ſiue dentibus comminuatur, ſiue in terram deiiciatur: ſimiliter etiam Chriſtus in omnibus tormentis patientiſſimum ſe exhibuit, & *quaſi agnus coram tondente ſe obmutuit*, vt Iſaias prædixit *cap.* 53. Siue enim ligaretur, ſiue raperetur, ſiue velaretur, ſiue illuderetur, ſiue cæderetur, ſiue probris appeteretur, ſiue in crucem proſterneretur, ipſe granum frumenti fuit: *tanquam ſurdus non audiebat & ſicut mutus non aperiebat os ſuum.* Pſal. 37. Vnde *Iſa.* 50. prædicitur membra tormentis vltrò obtuliſſe: *Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus: faciem meam non auerti ab increpantibus & conſpuentibus in me.*

SECVNDO, ratione fœcunditatis, quâ poſt mortem claruit. Vt enim granum in terra mortuum Primò multiplex reſurgit & maiori ornatu, tametſi non abſque iactatione tempeſtatum, ſic etiam Chriſtus, primò multiplex reſurgit. Neque enim ſolus ipſe reuixit Chriſtus, ſed cum ipſo mundus penè totus, qui per eius mortem, fidem & gratiam acquiſiuit, adeóque cum ipſo reſurrexit, ex ſepulchro ſcilicet infidelitatis & peccati. Idcircò cum Chriſto multa corpora Sanctorum reſurrexerunt, vt indicaretur ſeges Chriſtianorum per Chriſtum ſuſcitanda. Quòd ſi quis de magnitudine huius ſegetis cognoſcere aliquid cupit, legat Martyrologia Sanctorum, & inueniet ibi tantum numerum omnis generis, ſtatus, conditionis, ſexûs, ætatis, vt ſine dubio cum Reginâ Sabæ ſpiritum amiſſurus ſit, conſiderans magnitudinem domûs veri Salomonis Videbit enim illic exercitum innumerabilium Martyrum virorum, feminarum, decrepitorum, iuuenum; qui omnes incredibili fortitudine ſæuiſſima quæque tormenta læti ſuperarunt: quorum multi vltrò ſe ad necem obtulerunt: alij paſſim velut oues occiſionis rapiebantur ad macellum, & mactabantur totâ die, ita vt primis quidem trecentis annis, ſi quotidie non vnus & alter, ſed quamplurimi ſimul occiderentur, nemo magis miraretur, quàm quòd in Regno Salomonis tanta auri & argenti copia eſſet, quanta lapidum. Videbit illic cuneum Apoſtolicorum virorum, Pontificum, Doctorum, Prædicatorum, quorum plurimi vitam cum ſanguine depoſuerunt, & omnes vniuerſim ſuper gregem Domini cuſtodias egere vigilantiſſimi, & pro illo ſe innumeris expoſuêre periculis. Videbit greges Monachorum & Eremitarum incomparabiles, qui velut apes in alueario Chriſto Regi ſuo ſtrenuiſſimè ſeruierunt. Et velut greges caprarum montes perambularunt: in fame & ſiti, in frigore & nuditate, ſegregati ab hominibus, radicibus herbarum victitantes: nocte diéque in rerum cæleſtium contemplatione occupati: quo cibo & vitæ genere adeò recreabantur, vt cum Regum aulis id non commutaſſent. Videbit chorum SS. Virginum innumerabilium, quæ contemptis ſæculi deliciis, in magnâ vitæ auſteritate & perpetuâ virginitate ſanctiſſimam duxêre vitam. Omnis iſta ſeges ex grano frumenti, Chriſto prodiit & prodit in hodiernum. O granum frumenti nobile!

C. II. Ratione fœcunditatis. 1.

Secundò granum frumenti nudum ſeritur, ſed veſtitum culmo, reſurgit: Sic Chriſtus eiuſque ſeges. Ipſe quidem nudus in cruce obiit: ſed gloriâ & honore circumdatus reſurrexit: ſeges verò Chriſtiana, primò ſub gentilitate nuda & deformis per fidem & gratiam pulcherrimè veſtita eſt, vt ipſis etiam Dei oculis vehementer placeret. Quid enim erat videre, verbi gratiâ (vt è multis millibus pauciſſima videamus exempla) Ludouicum Franciæ Regem lauantem manus & pedes pauperum, abſtergentem & deoſculantem? Eduardum Angl. Reg. cum vxore in 2.

perpetuâ virginitate viuentem; pauperem item vlcerоſum humeris ſuis à Regio palatio ad ædem Diui Petri ferentem? Elzearij Comitis domum inſtar Monaſterij gubernatam: Gallicanum Baronem lauantem pedes pauperum, pranſuris aquam affundentem, infirmis ſeruientem? Vxorem Theodoſij Imp. Xenodochia perambulantem, veluti infimam famulam abiectiſſima quæque facientem? Alexium 18. ann. in ditiſſimi & nobiliſſimi patris ædibus peregrino habitu latentem & omnia indigna ſufferentem? Euphroſinam vnicam patris filiam, virili habitu Monachum per 38. annos agentem, à patre proprio ſæpe viſitatam, ſed non agnitam? &c. Hæc omnia ignorauit gentilitas: rarò etiam vidit lex vetus.

Tertiò, ſeges è granis exorta tempeſtatibus eſt obnoxia, & iiſdem agitatur, ſed magno ſuo commodo: ſic etiam Chriſtus & ſeges Chriſtiana, quam progenuit, tribulationibus obnoxia fuit, maximè ſub perſecutionem gentilium & hæreticorum, eritque ſemper, ſed maximâ ſuâ vtilitate. Si quæreremus ex adoleſcentibus & ſtudioſis, qualem ipſi deſiderarent hyemem; reſponderent vtique totam ſerenam, calidam & claram, ſine pluuiis, ſine ventis, ſine niuibus: nimirum ne deambulationes & ludi eorum impedirentur. Sed ſi quæreremus idipſum è ruſticis; longè aliter reſponderent. Mallent enim in hyeme frigora, niues, pluuias, &c. Quia ſciunt hoc pacto cohiberi ſegetem, ne ſubitò exoriatur & ſine fructu: quod fieret hyeme calidâ. Ita res habet cum Chriſti ſegete, quæ tribulationibus purgatur & perficitur.

D. III. Ratione vtilitatis. TERTIÒ, Ratione multiplicis vtilitatis. Granum enim frumenti tandem fit panis, qui vitam hominis conſeruat, eſurientes recreat, languidos confortat, ſi tamen priùs è ſpicis excutiatur, in molâ conteratur, & in furno pinſatur. Sic etiam Chriſtus paſſionis ſuæ meritis peccatoribus vitam præbet, iuſtos in gratiâ conſeruat & guſtum ac pignus æternæ vitæ hîc propinat. Idcircò enim Euchariſtiam in ſpecie panis & vini inſtituit & ſub illis à nobis comeditur & bibitur, ad indicandum, quòd ipſe reuerà ſit vnicum noſtrum pabulum, à cuius meritis omnem noſtram vitam, perſeuerantiam & merita deſumimus, & veluti lac ab vberibus matris ſugimus, ſi tamen ea nobis applicare per cooperationem noſtram volumus, & Sacramentis vti.

E. IV. Laurẽtius granum frumenti ratione tribulationis. GRANVM frumenti Laurentius fuit.
1. Primò, quia etiam ipſe non ſolùm mortuus, ſed præterea mirum in modum vexatus ac tribulatus fuit à perſecutoribus. Fuit enim flagellis, fuſtibus & ſcorpionibus cæſus, extenſus in cataſtâ, laminis ardentibus ad latera aduſtus, igne examinatus, & velut panis in furno coctus. Magnus Chriſti Athleta, qui tam graui certamini reſeruatus eſt, quod prædixit illi Xyſtus: *Nos quaſi ſenes*, inquit, *leuioris pugnæ curſum recipimus: te autem quaſi iuuenem glorioſior de tyranno triumphus manet.* Ecce ſuum martyrium leue exiſtimat Xyſtus comparatione illius, quod ſubiturus erat Laurentius; nec verò immeritò: quid enim tormenti eſſe putatis lento aſſari igne, ſuper cratem ferream? Aurum eſſe oportuit Laurentium, cuius fides & charitas adeò magna erat, vt per ignem probari debuerint. Æreum eſſe oportuit, qui tantis malleorum ictibus eſt examinatus.

Deinde innocenter & ſine cauſa pertulit 2.
hæc Laurentius. Cur enim tot generibus tormentorum cruciatus eſt: Quia Diis ſacrificare noluit, quia Chriſtianos prodere noluit, quia theſauros Eccleſiæ ſibi commiſſos Tyranno tradere noluit. Quis arguat ob hæc Laurentium? imò quis non laudet? primum pietatis erat debitum, alterum charitatis, tertium iuſtitiæ. Itaque paſſus eſt Laurentius propter Chriſtum & iuſtitiam. Hæc autem ſumma gloria eſt. Denique non ſolùm patientiſſimè tulit, ſed magno inſuper deſiderio appetiit martyrium. Hoc ex illo patet, quòd pergentem ad martyrium Xyſtum ſequebatur, gemens & dicens: *Quò progrederis ſine filio Pater? quò Sacerdos ſancte ſine Diacono properas? Tu nunquam ſine miniſtro ſacrificium offerre conſueueras: quid ergo in me diſplicuit Paternitati tuæ? Nunquid degenerem me probaſti? Experire vtrum idoneum miniſtrum elegeris, &c.* O incendium charitatis! Et quid mirum, ſi externam non ſenſit flammam, qui adeò intus ardebat? Reſpondit illi Xyſtus: *Non ego te deſero, fili, neque derelinquo: ſed maiora tibi debentur pro fide Chriſti certamina: poſt triduum me ſequeris, Sacerdotem Leuita.* Conſolationémne audio, an deſolationem? Sanè hæc Laurentio maxima conſolatio & gratiſſimum nuntium fuiſſe, vel ex eo probatur, quòd mox commiſſos ſibi theſauros pauperibus diſtribuit, & ad mortem ſe præparauit. Quis verò ſatis explicet Laurentij fortitudinem in tormentis perferendis? Dum ſcorpionibus cæderetur, dicebat ad Tyrannum: *Infelix has epulas ſemper optaui.* Dum ſecundò cæderetur, ſubriſit & gratias egit. Dum aſſaretur in craticulâ: *Diſce miſer*, inquit ad Valerianum, *quia carbones tui ſunt mihi refrigerium.* Item; *Aſſatum eſt iam, verſa & manduca.* Intelligite, Auditores, cuius ſunt hæc verba? Hominíſne, an verò alicuius Angeli? hominis planè, ſimilis nobis, ſed qui æneo fortitudinis thorace munitus ſit. Videri mihi videor trochylum auiculam, quæ dum in veru aſſatur, ſeipſam girare dicitur: Alberto Magno auctore de animal. Hoc enim fecit Laurentius, dum, quaſi nihil ſentiret, verſari in crate voluit.

SECVNDÒ, quia etiam ipſius paſſio multum fructum attulit, non tantùm ipſi ſed & aliis. Etenim *ſanguis martyrum ſemen eſt Chriſtianorum*, ait Tertullianus in Apologetico. Imprimis ſanguis Laurentij. Nam primò videns miles quidam nomine Romanus, iuuenem quendam pulcherrimum Laurentio vulnera abſtergentem, ilicò conuerſus Chriſtianum ſe profeſſus eſt, & martyrij palmam accepit. F. V. Ratione fructus.

Simili-

Similiter & Hippolytus cum totâ domo ſuâ, in quâ 19. perſonæ erant, à Laurentio baptizatus eſt. Cui martyrium ambienti & ad hoc prodere ſe volenti bene dixit Laurentius: *In interiore homine abſconde Chriſtum, & poſtmodum dum clamauero, audi & veni.* Clamauit Laurentius quando moriens Tyranno illuſit: & hunc clamorem audiit non Hippolytus modò, qui & ipſe poſtea martyr effectus eſt: ſed vniuerſus mundus, è quo innumeri partim ad martyrium tanti Herois exemplo ac fortitudine accenſi ſunt, partem attracti ad fidem. Quis enim videns tam inuictum animi robur, non aduertat Deum eſſe, qui in ipſo loquatur & inhabitet? Non ita pridem ex Iaponiâ ſcriptum eſt Patribus Societatis, in ea perſecutione aſſatos eſſe eſſe à Tyranno ſimul 40. homines eoque facto mox ſe obtuliſſe 40000. hominum ad ſimile martyrium. An multùm aberrauero, ſi hunc ego fructum, poſt Chriſtum Laurentio adſcripſero;

G. VI. Ratione cibationis.

TERTIÒ, quia etiam ipſe cibauit turbam pauperem, dum Eccleſiæ theſauros ſibi creditos iuſſu Pontificis, pro cuiuſque neceſſitate egentibus diſtribuit. Idcircò enim Eccleſia de ipſo canit: *Diſperſit, dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in ſæculum ſæculi.* Maximam verò laudem hac elargitione promeritus eſt Laurentius. Nam licet ipſius proprij non eſſent illi theſauri, vita tamen ipſius propria ipſi erat, quam ſciuit ſibi eripiendam exquiſitiſſimis tormentis, ſi theſauros non exhiberet. Itaque ne exhibere poſſet, pauperibus diſtribuit, atque ita non pecuniam tantùm, ſed etiam vitam ſuam in Eleemoſynam egenorum expendit. O heroicam charitatem! ſi theſauros conſeruaſſet & Tyranno præbuiſſet, incolumis fuiſſet. Et quid durum fuiſſet tradere alienos nummos, vt propria ſeruaretur vita? Sed maluit Laurentius eripi ſibi vitam, quàm pauperibus Chriſti patrimonium.

H. VII. Chriſtianus quilibet eſt granum frumenti, ſi moriatur ſpiritualiter.

GRANVM frumenti etiam Chriſtianus quilibet eſſe debet: idcircò enim ſubiunxit Dominus; *Qui amat animam ſuam perdet eam.* Sed quomodo granum eiuſmodi eſſe poſſumus; ſiquidem modo Martyres eſſe non poſſumus? Primò, ſi ſpiritualiter moriamur, id eſt, ſi, vt Apoſtolus monet, mortificemus membra noſtra, quæ ſunt ſuper terram. Si appetitum rationi ſubiecerimus, ſi omnibus noſtris ſenſibus & affectibus frænum iniecerimus, ſi carnem cum concupiſcentiis crucifixerimus, &c. Mortificabimus intellectum, ſi eum ſubdamus Deo fidei dogmata reuelanti & Eccleſiæ proponenti, Doctoribus prædicantibus articulos fidei, præcepta & conſilia bona tradentibus. Voluntatem, ſi eam legibus per omnia conformemus & quodammodo alligemus, vt ne mouere quidem pedem audeat contra Dei, Eccleſiæ & ſuperiorum mandata. Memoriam, ſi iniurias nobis illatas obliuione ſepeliamus. Phantaſiam, ſi terrenas & inutiles cogitationes excludamus & potiùs de rebus ſolidis cogitemus. Paſſiones, ſi iracundiam reprimamus. Si inimicis bene faciamus: Si ineptam lætitiam comprimamus: ſi triſtitiam moderemur: Si libidinis æſtum extinguamus: Si cupiditatem deponamus. Viſum, ſi illicitos aſpectus oculis interdicamus: auditum, ſi ſpinis eum ſepiamus ne audiat detractiones, laſciuas cantilenas, ſcurriles iocos, verba turpia, &c. Guſtum, ſi intra ſobrietatis terminos eum contineamus, ſi cibos interdictos certis temporibus non attingamus: Si ad neceſſitatem & ſuſtentationem, non ad voluptatem viuamus. Tactum ſi ab impudentiâ quàm longiſſimè eum remoueamus. Manus, ſi ab iniquo mammonâ, vſurâ, muneribus illas contineamus. Pedes, ſi poſt concupiſcentias noſtras non eamus, &c. Hæc & horum ſimilia omnia facienda ſunt nobis, ſi Chriſtum & Laurentium imitari, ſi multum fructum afferre, imò ſi animam noſtram cuſtodire volumus. Qui enim hoc pacto non odit, ſed perperam amat animam ſuam, certò certiùs perdet eam. Et hoc eſt, quod toties in Euangelio inculcatur, ſub aliis licet verbis; velut: *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum.* Matth. 16. Et *Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Matth. 11.

I. VIII. Si fructum afferat.

SECVNDÒ, ſi fructum multum afferamus, faciendo etiam alios bonos & alliciendo ad virtutem; ſiue per doctrinam, ſiue per iuſſionem, ſiue per conſilia, ſiue per exempla. Debent enim Concionatores & Doctores alios inſtruere, parentes bene educare liberos, patresfamilias bene gubernare familiam, Magiſtratus ſubditos, Ludimoderator Diſcipulos, proximus bono exemplo ædificare alios. Aliquin qui *amat animam ſuam*, id eſt, otium tantùm & propriam quietem quærit, ſibi tantùm vacare vult, ad proximorum neceſſitates & calamitates non attendit: is profectò *perdet eam.* Hoc enim oſtendit illa Domini parabola de ſeruo pigro. Matt. 25. qui repoſuit talentum acceptum in ſudario: quod cum vſura reddere debebat. Audiit enim: *Inutilem ſeruum eiicite in tenebras exteriores.*

K. IX. Si cibet eſurientes, &c.

TERTIÒ, ſi cibum præbeamus eſurientibus & liberales ſimus erga pauperes. Quod enim ait Dominus: *Amen, amen dico vobis, niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet, &c.* Hoc etiam de pecuniâ intelligere debemus; ſi enim cadat in terram, id eſt in ſinum pauperum: multum fructum affert, alioquin ſolum manet. Scio mundum aliter loqui, videlicet; niſi pecunia adhibeatur ad pompam, ſplendorem veſtium, apparatum domeſticum, &c. vel ad conuiuia & pocula, & in ventrem deiiciatur; vel in arcam recludatur, vel ad vſuram detur, tunc peribit aut ſola manebit. Sed contrarium docet Chriſtus, nimirum: niſi mittatur eò vbi ſeruetur æternùm, qualis eſt ſinus pauperum, tunc ipſa perit. Siue enim mittatur in ventrem, tunc corrumpetur: ſiue in ciſtam, tunc ærugo eam conſu-

conſumet & fures effodient, &c. locus optimus eſt ſinus pauperum, vbi cum fœnore ſeruabitur.

CONCIO V.

Lauro comparatur Laurentius.

Accomodantur S. Laurentio effectus ipſius Lauri, qui ſecundùm Plinium

1. Diſpellit venena.
2. Fulmine non tangitur.
3. Semper viret.
4. Abdicat ignes.
5. Ceronat victores.

THEMA.

Beatus Laurentius Chriſti Martyr triumphat coronatus in cælis.

Vox Eccleſiæ.

A. PLinius *l.* 15. *cap.* 30. vocat Laurum *gratiſſimam domibus ianitricem Cæſarum, Pontificumque*, quæ & domos exornat & ante limina excubat. Hoc honoris titulo meritò nos ornamus Martyrem Laurentium, non vtique fruſtraneè à Lauro appellatum. Exornat enim totam Eccleſiæ domum, & quaſi ante limina excubat, dum eam & ſuâ fortitudine condecorat, & ſuâ fide defendit. Imprimis verò adornat Romam, Romanorum olim Impp. vnaque Pontificum ſedem, totius Chriſtiani orbis communem domum, dominam & caput. *Quàm enim glorificata eſt Ieroſolyma Stephano, tam illuſtris facta eſt Roma Laurentio*, vt ſcribit S. Leo Papa *Serm. de hoc ſancto*. Hunc ergo videamus, quàm benè cohæreat nomini ſuo, qualis nimirum ſit Laurus.

B. I. Diſpellit venena. PRIMÒ, Credita eſt Laurus diſpellere venena; vnde luſtrationibus ſeu purificationibus adhibita ſcribit Plinius *l.* 15. *c.* 30. & qui periculum feliciter effugiſſent, laureum baculum geſtare dicebantur. Facit hoc Laurentius, quia hæreſeos venenum diſpellit & eneruat. Fuit enim Leuita ſeu Diaconus, miniſter Sixti Papæ, quem ipſe vocabat patrem, & à quo viciſſim vocabatur filius: miniſter, inquam, in ſacrificio Miſſæ; vnde ait: *tu nunquam ſine miniſtro ſacrificium offerre conſueueras*. Adhæc cuſtos erat theſauri Eccleſiaſtici & SS. vaſorum à Sixto conſtitutus. Item ſigno Crucis cæcos illuminauit. Sic enim S. Aug. *Serm.* 38. ſcribit de eo: *Crucem Chriſti ſuper cæcorum oculos faciebat, cæcos illuminabat.* Quæ omnia oſtendunt, Laurentium fuiſſe Catholicum. Nemo autem negabit, fuiſſe virum ſanctum & eſſe Martyrem Chriſti. Eliminat ergo & à verâ Chriſti Eccleſiâ expellit omnes ſectas, quæ Papam abominantur & Miſſæ ſacrificium; ſacra item Eccleſiæ vaſa & ſignum Crucis, vnaque oſtendit eas à vero aberrare totas.

C. II. Fulmine non tangitur. SECVNDÒ, Laurus fulmine non icitur; idcircò Tiberius Imperator tonante cælo, iugiter in capite geſtabat Lauream coronam, teſte Sueton. & Plinio loc. cit. Ita & Laurentius tonitruis ac fulminibus mortem illi ac tormenta comminantibus minimè ictus aut perculſus fuit; quin ea non ſolùm contempſit, ſed epulas ſuas eſſe dixit. Imprimis enim Sixtus iam Cruci affixus prædicit illi ſequelam & acerbius Martyrium, ſic enim canit Prudentius, *περὶ Στεφάνων* in hymno 2. de Sancto Laurentio.

Fore hec Sacerdos dixerat, iam Sixtus affixus cruci,
Laurentium flentem videns crucis ſub ipſo ſtipite,
Deſiſte deceſſu meo fletum dolenter fundere.
Prædico frater, tu quoq; poſt hec ſequeris triduum.

Et apud Surium: *Nos quaſi ſenes leuioris pugnæ curſum recipimus: te autem quaſi iuuenem manet glorioſior de Tyranno triumphus.* Quem hoc tonitru non percelleret? prædictio acrioris ſupplicij, quàm ſit ipſa crux? Sed hoc ipſum nuncium Laurentius optauit. Audite aliud tonitru. Valerianus Imperator vt Laurentium terreret & à Chriſto absterreret, iuſſit ante eius conſpectum in medium afferri omnia tormentorum genera, vt vel ſacrificaret, vel illa experiretur. Sed quid ad hoc noſtra Laurus? *Infelix has epulas ſemper optaui*, Minatur iterum Tyrannus: *Teſtor Deos Deasq; te ſacrificaturum, aut torquendum diu, donec emoriaris.* Quid hoc Laurentius? *Deum meum colo, illi ſoli ſeruio, & ideò non timeo tormenta tua, quæ ad modicum tempus durant.* Rurſum tonat Tyrannus: *Aut Diis ſacrificabis*, inquit, *aut nox iſta in ſuppliciis expendetur.* Sed intrepidè Laurentius. *Mea nox obſcurum non habet, ſed omnia in luce claraeſcunt.* Iterum fulminat Tyrannus: *Afferatur lectus ferreus, vt non requieſcat in eo contumax Laurentius:* Iuſſitque eum extendi ſuper cratem ferream. Sed audite Laurentium: *Diſce miſer, quia carbones tui ſunt mihi refrigerium, tibi autem æternum ſupplicium præſtant.* En tibi laurum illam, fulminis non obnoxiam. Sed lubet hîc hærere auditores. Quis eſt qui hæc loquitur? quid ad quem loquitur? Angeliſne eſt an homo? De cælóne hæc loquitur an de terra? An fortè ex caſtello aliquo muniſſimo? Ad hominem plebeium, an ad Imperatorem? Homo ſanè eſt & adoleſcens, in ipſo ætatis flore; Imperatori Tyranno coram & in faciem hæc talia & tanta loquitur infracto & inconcuſſo animo. Nimirum altâ mente tenebat illud Saluatoris monitum: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere.* Hæc igitur eſt Laurus, quam in ſimilibus periculis, minis & terroribus, capiti noſtro imponere debemus. Cogitemus Laurentium, iuuenem, decorum, theſaurorum cuſtodem atrociſſima quæque tormenta & ipſos ignes ſpernentem, imò hæc deſiderantem, vt animam ſaluaret.

TERTIÒ, Laurus ſemper viret, tam hyeme, quàm æſtate, nec perdit folia ſua. Plin. *lib.* 16. *c.* 20. Ita & Laurentius ſemper viuit robore & conſtantiâ, tam in tormentis, quàm extrà, ſibi ſemper ſimilis. Nam cùm lapidibus os eius contunderetur, ſubridens Deo gratias egit; ſimiliter in craticulâ aſſatus, *gratias ago*, inquit. Semper etiam retinuit folia, id eſt, loquendi libertatem cum Tyranno imperterritam, illius perfidiam & crudelitatem redar- D. III. Semper viret.

redarguens; nec non ad acriora tormenta inferenda eum prouocans & quodammodo laceſſens; ſiquidem Tyranno velut victo inſultauit: vti cùm requiſitus de Eccleſiæ theſauris, oſtendit ei greges pauperum, quibus eos diſtribuerat, ne Tyranno cederent, dicens: *Ecce iſti ſunt theſauri.* Rurſùm quando propoſita ſibi tormentorum inſtrumenta vocauit epulas ſuas, Iterum quando eum appellauit Tyrannum & miſerum. Denique quando in craticulâ ſemiuſtulatus eum quaſi irridens dixit: *Aſſatum eſt iam, verſa & manduca.* An non intelligimus his vocibus prouocari Imperatorem ad maiorem crudelitatem in martyrem exercendam? An honon eſt Tyrannum velut victum & imbecillem irridere, quaſi non tantùm poſſit cruciare, quantum Martyr pati? Et ſanè Valerianus victum ſe profeſſus eſt. Ecce lignum tibi quod *plantatum eſt ſecus decurſus aquarum & folium eius non defluet.* Pſal. 1. Niſi enim plantatus iuxta Chriſtum & flumine gratiarum irrigatus fuiſſet, quomodo folia retinuiſſet, talem, inquam, loquendi libertatem? Nimirum hîc impletum eſt illud Chriſti præſagium: *Cum ſteteritis ante Reges & Præſides, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini; dabitur enim vobis in illâ horâ, quid loquamini. Non enim vos eſtis qui loquimini, ſed ſpiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis.*

Sed expendamus hæc verba, Auditores. Scribunt Plinius & alij, Lauri folio annuum faſtidium purgare aliquas volucres, vti palumbes, merulos, perdices. Quando ergo tædium aliquod aut triſtitia nos inuaſerit, arripiamus iſthæc folia, ſeu verba huius Martyris. Quid eſt quod nos patimur? num lapidibus contundimur? num ſcorpionibus & plumbeis cædimur? num ardentibus laminis vrimur? num lento igne torremur? minimè gentium. Modico ære fraudamur, leni contumeliâ aſpergimur, verbo vno tangimur; & quanta in nobis impatientia? Quæ animi deiectio? Deinde quo nos loco theſaurizamus nobis? in terra, an in cœlo? Laurentius in cœlo repoſuit theſaurum, dum abſcondit in ſinu pauperum: Huius ſapientiſſimam induſtriam ſecutus Amædeus Dux Sabaudiæ, cùm rogaretur à quibuſdam oratoribus, num & canes haberet venaticos: annuit & poſtera eos die redire ad ſe iuſſit. Cumque iam adeſſent, oſtendit eis Dux vnâ parte ædium, ingentem pauperum turmam vnâ diſcumbentium. *Atque hi ſunt*, inquit, *canes mei, quos alo quotidie, quibuſque cæleſtem gloriam me ſpero venaturum*, Raph. Volaterr. *lib.* 2. *Geograph.* Adhæc, itáne conſtituti ſumus, vt in mediâ tribulationum & afflictionum nocte dicere cum Laurentio poſſimus: *Mea nox obſcurum non habet, ſed omnia in luce clareſcunt?* Itáne nihil tunc perturbamur, vt cum S. Iob nihil ſtultum loquamur contra Deum, ſed inſuper eum laudemus, & cum S. Laurentio tribulationibus inſultemus? Felices nos ſi hoc faciamus. Sed vereor ne hæc auis rara ſit in terra.

E. IV. Abdicat ignes.

QVARTÒ, Laurus, inquit Plinius loco dicto, *manifeſtè abdicat ignes crepitu & quadam deteſtatione.* Noſter Laurentius manifeſtâ proteſtatione oſtendit ſe contemnere ignem, ſiquidem in eo Tyranno inſultauit & Deo gratias egit: *Gratias tibi ago Domine, quia ianuas tuas ingredi merui.* Non erant iſti crepitus triſtitiæ aut impatientiæ, ſed gaudij & victoriæ. Quia enim Tyrannus victoriam de Martyre ſibi pollicebatur & iam triumphum adornabat, non debuit Laurentius tacere in hoc articulo, ne dolore victus crederetur. Olim dum incendebatur Laurus, ſi abundè crepuiſſet, felicitatem portendi opinabantur. Vnde Tibullus: *Laurus vbi bona ſigna dedit, gaudete coloni.* Ita ſignum victoriæ optimum dedit Laurentius, cùm ex igne Deum laudauit & Tyranno inſultauit. Anno 471. Orthodoxus quidam Philoſophus cum Ariano ex igne diſputauit & comprobauit fidem, illæſo corpore & veſtibus, ſub Acacio Conſtantinopolitano Epiſc. apud Baron. ann. 471. Nihi minus fecit noſter Laurentius. Itaque ex igne epinicia ſibi canit. Quàm putamus iſtos crepitus doluiſſe Tyranni auribus? Quantâ confuſione receſſiſſe eum Laurentio relicto? Atque ita dolet dæmoni noſtra patientia, ſi in tribulationibus non modò non deiiciamur & murmuremus, ſed gaudeamus etiam & laudemus Deum. At quis noſtrûm audeat vel ad minimam horæ partem conſcendere cratem Laurentij?

F. V. Coronat victores.

QVINTÒ, Denique Lauro coronabantur triumphantes Cæſares, teſte Plinio loco citato. Ita & Laurentius corona triumphalis erat Chriſto, Eccleſiæ, Sixto, ſibi ipſi: Chriſto, qui in ipſo vicit mundum, & ſic eſt corona gloriæ in manu Dei, *Iſa.* 62. quia vt vinceret Laurentius, id à victrice manu Chriſti accepit. Eccleſiæ, quæ per ipſum vicit idololatriam & vincit etiamnum hæreſim. Sixto Papæ, qui in Chriſto eum genuit & ad palmam promouit, animauit, confirmauit, atque ita dicere ei potuit id Apoſtoli ad Philip. 4.: *gaudium & corona mea.* Sibi ipſi, qui ſeipſum vicit, ſeipſum abnegauit, odioque habuit animam ſuam, tradendo eam in mortem, acerbiſſima tormenta, lentam denique ignis combuſtionem.

Supereſt vt hanc lauream faciamus etiam noſtram. Sit ergo nobis Laurentius laurea triumphalis, contra hæreſes imprimis, quas ipſe tamquam Catholicæ fidei aſſertor ſtrenuus ſternit & conculcat, Sit laurea contra minas & vana mundi terriculamenta. Sit laurea ad loquendum & operandum ea, quæ ad Dei gloriam & ſalutem noſtram pertinent, ſummâ libertate. Sit laurea, ad ſuſtinendum fortiter quaſcumque tribulationes, ipſam etiam mortem, & ſi opus ſit, pro Chriſto ſubeundam. Amen.

CONCIO VI.

Laurentius ignis nobis ſalutaris.

Primò, quia calefacit nos confirmando in Fide, confortando in Spe, & accendendo ad ſimile certamen.

2. Illuminat, oſtendendo nobis viam cæli, coronam & gloriam, ac aliquo modo depingendo gehennæ cruciatum.

THEMA.

Igne me examinaſti, & non eſt inuenta in me iniquitas. Pſalm. 16.

A. DVo verbi Dei officia ſunt, intellectum illuminare, & effectum inflammare. Vnde ab Ieremia cap. 2. rectè vocatur ignis, qui illuminat & calefacit. Quod præſtat homini verbum Dei, hoc idem præſtat mundo ignis ille, quo aſſatus eſt Laurentius. Ad hunc enim ignem lumen fidei acceperunt Hippolytus miles, Concordia eius nutrix, familiaque tota, & qui eum ſepelierunt, aliique plures: ad hunc calefacti ſunt in fide, ſpe & deſiderio patiendi omnes Chriſtiani. Vnde S. Auguſtinus *ſerm. 1. de hoc Feſto* ait: *illuminauit mundum planè Laurentius eo lumine, quo ipſe accenſus eſt: & flammis quas ipſe pertulit, omnium Chriſtianorum corda calefecit.* Ad hunc ignem vos inuito, Auditores; ſic enim, vt ſpero, partim illuminabimur, partim calefiemus.

B. 1. Calefacit 1. CALEFACIT nos ignis Laurentius primò, quia confirmat in fide. Quis enim ſibi perſuadeat iuuenem hunc tam crudeli ſupplicio ſanguinem ſuum fuſurum fuiſſe, niſi certiſſimum & perfectiſſimum habuiſſet, fidem Chriſti, veram fidem eſſe, quæ ducit ad ſalutem? quomodo hoc inuictum animi robur in mediis flammis perſtitiſſet, niſi ſupra firmiſſimam petram Chriſtum firmiſſimè fundatum fuiſſet? quomodo humanum corpus, alioquin dolorum tam impatiens, tantum incendium ferre potuiſſet, cum tanta alacritate & conſtantiâ, niſi diuinitùs roboratum fuiſſet? Quis dubitet eam eſſe veram & pluſquam humanâ fidem, pro quâ aſſerendâ & comprobandâ hîc ardere auſus eſt, imò arſit & in craticulâ Deum non negauit, & ad ignem applicatus Deum confeſſus eſt? Verum & genuinum oportuit eſſe aurum, quod per ignem probatum eſt: quod ſi fictum & alchymicum fuiſſet, in igne deperiiſſet. Miros & varios modos Tyranni excogitârunt, mira & exquiſitiſſima tormenta, quibus fidem Chriſti expugnarent. Nouum & atrociſſimum in Laurentio tentauit Valerianus lentæ vſtionis; poſtquam alia multa fruſtrà adhibuiſſet, totamque noctem in cruciando eo conſumpſiſſet. Referunt ſcriptores ignem Chaldæorum Deum, à Canopo Ægyptiorum Deo, publico certamine victum. Siquidem Ægyptij vrnam aquâ refertam vndique perforatam, cerâ tamen oblitam, in Dei ſui formam adornârunt, & Chaldæorum Deo, igni, appoſuerunt, à quo reſolutâ cerâ, ſtillans ex vrnâ, aqua ignem facilè extinxit, & Chaldæos pudefecit. Aliquid eiuſmodi videre eſt in certamine Laurentij. Pugnat pro Diis ſuis valerianus variis tormentis, & in primis igne accenſo: pugnat item pro ſuo Laurentius & glorioſè vincit, dum in mediis incendiis inſultat Tyranno, nedum vt in partes eius concedat. Contendebat Tyrannus, vt Martyri Chriſtum auferret, ſed Martyr Chriſto fortiùs adhæſit: contendebat Martyrem affligere & contriſtare, ſed Martyr ſolatio plenus & in ſpiritu exultans irridet Tyrannum: contendebat Martyris nomen extinguere, ſed Martyr hoc ipſo celeberrimus factus eſt & glorioſus: contendebat Martyri vitam & fortunas omnes auferre, ſed hoc ipſo eum bonis omnibus auxit & cœlo tranſcripſit. Viuit adhuc cum gloria Laurentius in cœlo & in mundo: Contrà Valerianus anno ſequenti ſtatim Sapori Regi ſuppeditaneum præbuit, ab eo denique excoriatus & ſale conditus eſt *Baron. ann. 262.*

SECVNDÒ, quia confortat nos in ſpe. Oſtendit enim hic ignis, quàm Deus adſit ſuis tempore tribulationis. Niſi enim Chriſtus præſentiſſimè illi adſtitiſſet, quomodo ſæuum hoc & durans incendium ſuperare tam hilari animo potuiſſet? Quomodo Tyranno inſultare? Quomodo in eo gratias agere? Qualia enim ſunt hæc verba: *Diſce miſer, quia carbones tui ſunt mihi refrigerium? Aſſatum eſt, verſa iam & manduca? Gratias tibi ago Domini, quia ianuas tuas ingredi merui?* Quis non exiſtimet loqui hæc Laurentium inter epulas & delitias? Quomodo externi illius incendij & dolorum obliuiſcitur? Quî fit, vt ſingultum nullum, eiulatum nullum, querelam nullam in tanto cruciatu edat? Nimirum Chriſtus verus Samaritanus vulneribus eis oleum infudit. Vel certè Angelus, qui priùs viſus eſt Romano vulnera eius extergere linteo, eadem nunc leniuit & Laurentio. Et quomodo? Internis conſolationibus. Oſtendit enim ille, quòd pro Chriſto pateretur, quòd breuì æternùm cum ipſo ſit futurus: quòd Eccleſiam hoc martyrio lætificaturus, &c. non abſtulit cruciatum, ſed addidit ſolatium. Hoc eſt, quod Iſaiæ *cap. 43.* dixit Deus; *Cùm tranſieris per aquam, tecum ero, & flumina non operient te: cùm ambulaueris in igne, non combureris.* Pulchrè S. Athanaſius *lib. de incarnat. Verbi.* & ex eo Leo à Caſtro: *Sicut*, ait, *ex amiarto lapide* (teſte Dioſcor. *lib. 5. cap. 113.* & Plinio *libr. 36. cap. 19.*) *vipotè ductili & flexili textores fila deducunt, ex eiſq; telas & vela contexunt, quæ ſi in ignem iniiciantur, ardent quidem, ſed flammis inuicta, ſplendidiora exeunt: Ita B. Virgo agnum peperit, è cuius glorioſo vellere facta eſt nobis veſtis immortalitatis, quâ tecti nec igne comburi poſſumus, nec aquis concludi aut re vllâ, quin per omnia cruciamenta tranſeamus illæſi & ad cælum euolemus.* Hac veſte proculdubio indutus erat Laurentius, cùm velut cubus arſit & minimè interim combuſtus eſt. C. 2. Confortat.

TERTIO, quia nos inuitat & accendit ad ſimile D. 3. Accendit.

mile certamen & patiendum pro Chriſto, ſaltem aliquid. Quemadmodum enim vnus inſignis Athleta in prælio omnia vulnera ſpernens, omniaque pericula fortiter adiens cæteros commilitones animat ad ſui imitationem & pugnandum fortiter: Ita & Laurentius cæteros Chriſtianos. Iulius Cæſar viſâ Alexandri Magni ſtatuâ ingemuit, quòd ipſe in tanta ætate nihil adhuc eorum geſſiſſet, quæ Alexander iuuenis patrârat. Ita nos cùm iuuenis Laurentij imaginem intuemur, ingemiſcere & confundi deberemus, quòd prouectâ ætate nihil adhuc geſſerimus, quod eius virtuti vel parum comparari queat. Quis enim noſtrûm auderet Laurentij craticulam conſcendere? Sed perſecutor abeſt? Deo ſint gratiæ. Si enim minima quæque ferre non poſſumus, quomodo ſanguinem fundemus? Si leuia verba, quæ per aërem volant, ſuſtinere non poſſumus, quomodo verbera feremus? Si ad horam orare, concioni intereſſe; vno die ieiunare non poſſumus, quomodo in lecto Laurentij ignito recubare poterimus? Cæterùm quid Auguſtinus *ſerm. 1. de hoc Feſto* dicat, audiamus. *Nos verò, fratres dilectiſſimi*, inquit, *ſi ad conſortium ſanctorum Martyrum peruenire volumus, de imitatione Martyrum cogitemus. Debent enim in nobis aliquid de ſuis virtutibus recognoſcere, vt pro nobis dignentur Domino ſupplicare. Si enim tormenta, quæ ſancti Martyres pertulerunt, ſufferre non poſſumus: vel contra malas concupiſcentias ipſis intercedentibus repugnemus.* Sic Auguſtinus. Quod ſi igitur perſecutor non ſuccendit nobis ignem Laurentij, ſuccendit tamen diabolus multoties ignem auaritiæ, ignem luxuriæ, ignem iracundiæ. Vel tunc igitur oſtendamus nos Athletas Chriſti, illudamus dæmoni, & ignem excutiamus, ne illo in corde ſaltem aduramur. Ita S. Dominicus quidam ex Ordine Prædicatorum (non fundator, ſed alius) tentatur à muliere forinſecus, à dæmone intrinſecus igne libidinis, cùm fortiter omnia tentamenta ſuperaſſet, audiuit inclamantes dæmones: *Viciſti, viciſti, quia in igne fuiſti & non arſiſti.* Narrat Bartholomeus Piſanus in geſtis Sancti Franciſci, ſanctum illum inuitatum aliquando à concione, quam habuerat contra vitium libidinis, à Frederico II. Imp. ad conuiuium ſplendidum, & poſteà ſolum introductum in cubiculum, vbi erat paratum ſcortum, quod ad turpitudinem eum illectabat. Sed quid egit Franciſcus? In focum ibi paratum ſeſe iniecit, in eoque decumbens, ad eundem meretricem inuitauit. Illa & ignis incendio & viri ſanctitate perculſa, fugâ ſe proripuit. Imperator, qui hæc per rimulam obſeruarat, ex eo tempore magis venerari virum ſanctum cœpit. Eiuſmodi Salamandras vtinam multas haberemus! Hoc pacto cum Laurentio martyres fieri poſſemus. Hoc Laurentianæ fortitudinis exemplum haud dubiè prouocauit ad imitationem Sanctos Macedonium & Theodolum Martyres, qui iuſſu Amachij Iuliani præfecti, cratibus ferreis impoſiti & lento igne toſti, ſimili voce Tyrannum compellârunt: *Amachi aſſum deſideras? conuertito nos in alia latera, ne ſemiaſſati palato tuo minùs ſapidi videamur.* Suidâ auctore.

E. I. Illuminat. I.

DEINDE illuminat hic ignis primò, quia oſtendit nobis viam cœli, *quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.* Si enim per hanc viam eduxit amiciſſimos ſibi & innocentiſſimos, vti S. Laurentium per tot cruciatus & tam ſæuum ignem: quid nos aliud ſperabimus? *Duo ſibi tempora* (ait Auguſtinus *Serm. 1. de S. Laurent.*) *ordine ſuccedunt: tempus flendi & tempus ridendi. Nemo ſe circumueniat, fratres, non eſt in hoc mundo tempus ridendi, &c.* An non legimus de templo Salomonis, quòd dum erigeretur, malleus in eo non audiretur? *3. Reg. 6.* Nimirum alio loco & quidem diſtantiſſimo ſecabantur & aptabantur lapides, vt delati in ædificium nullâ re indigerent, niſi connexione. Ita in templo gloriæ nullus mortificationi aut labori locus: hìc tunſionibus & preſſuris expoliendi lapides. Neque vllus ſanctorum in illo ædificio eſt repoſitus, qui non priùs in hoc mundo variis tribulationibus fuerit elaboratus. Falleris ergo ſi exiſtimas, aliam te inuenturum viam. Dicito potiùs cum Vriâ: *Dominus meus Ioab & ſerui Domini mei ſuper faciem terræ manent, & ego dormiam cum vxore meâ? per ſalutem tuam & per ſalutem animæ tuæ non faciam rem hanc.* 2. Reg. 15. Chriſtus Dux noſter in lecto crucis iacet, ſancti eius ſerui varia patiuntur, anguſtiantur, affliguntur, ſecantur, excoriantur, dilaniantur, præcipitantur, elixantur, aſſantur, vti imprimis S. Laurentius, qui ſuper cratem igneam manet: & ego domi dormiam, comedam, bibam & ducam in bonis dies meos? per ſalutem meam non faciam rem hanc.

Secundò, quia demonſtrat nobis immenſam coronam & gloriam Laurentio in cœlis collatam. Colligimus hoc primò ex grandi pretio, quod pro eâ dedit, ſiquidem in igne arſit. Secundò ex heroicâ eius virtute, quâ Tyrannum & minas eius vicit. Plumbum non examinatur per ignem, ſed aurum. Olla fictilis non examinatur ad ictum, ſed ad leuem digiti pulſum. Ergo aurum, ergo aurichalcum oportet fuiſſe Laurentium, qui igne examinatus & probatus eſt. Concedit illi primas hac in parte S. Xyſtus, qui eidem dixit: *Nos quaſi ſenes leuioris pugnæ curſum recipimus; te autem velut iuuenem manet glorioſior de Tyranno triumphus.* Tertiò, ex gloriâ, quam in terris obtinuit: vbi in gloriæ & triumphi titulos tranſierunt inſtrumenta paſſionis eius. Magnâ reuerentiâ aſſeruatur adhuc craticula, & prunæ, quibus aſſatus eſt: Romæ quinque celebres obtinet Eccleſias ſuo nomini dicatas; vnam S. Laurentij in carcere, vbi vinctus baptizauit S. Hyppolitum; aliam S. Laurentij in panis pernâ, vbi toſtus fuit; aliâ S. Laurentij iuxta muros, vbi ſepultus; aliam S. Laurentij in Damaſco aliam S. Laurentij in Lucinâ. Denique quàm clarificata eſt Ieroſolyma Stephano, tam illuſtris facta eſt Roma Laurentio, ait S. Leo *Serm. de hoc Feſto.*

Tertiò quia depingit nobis aliquo modo gehennæ cruciatum. Depingit, inquam, ſolùm, quia quod eſt ignis pictus ad ignem verum, hoc eſt ignis verus ad ignem infernalem, vt ſcribit Polycarpus presbyter in vitâ S. Sebaſtiani. Et tamen quàm ſæuus, quàm crudelis eſſe debuit focus Laurentianus? Quid enim eſſe putatis lento igne torreri & alternâ verſione in candenti crate vſtulari? Vidi Romæ ad Sanctum Laurentium extra muros lapidem multis foraminibus pertuſum, ſuper quo hoc ſpectaculum editum & craticula poſita fuit: vidi, inquam, & inhorrui. Et certè ſi infernus aliud non eſſet, niſi euſdem ſupplicium, quod pertulit Laurentius, an non ſatis ſuperque foret vt quiduis pati & facere mallemus? Et quid ſi præterea æternum foret? Cogitate ſaltem, quid eſſet, æternùm ita aſſiri? In molli lecto per vnam noctem vix vno in latere cubare poſſumus, & quomodo in crate ferreâ igneâ cubabimus æternùm? Sed non poſſum adduci, vt credam, non fore ſæuiorem ignem illum, quo puniet hoſtes ſuos Deus, quàm fuerit is, quo ad tempus afflixit amicum ſuum Laurentium: & non magis puniendum ibi ſeruum inutilem, quàm hic ſeruum fidelem. Habent vitriarij inter alias fornaces candentes, vnam minùs accenſam, quam vocant refrigerantem **den corſhouten**, cùm tamen vehementer inflammata ſit. Fornax Laurentij ſæua quidem eſt, ſed tamen refrigerans ſolùm dici debet reſpectu illius infernalis. Arſit iam Laurentius, ſed non ardet ampliùs. At palmes infrugifer, qui à vite Chriſto excluditur, in ignem mittetur & ardet, vt dicit Dominus, hoc eſt, ardet & ardebit ſemper in omnem æternitatem.

Quæ cùm ita ſint, quis non eligat potiùs omnia hîc aduerſa pati, quàm ibi torreri? *Quis nolit*, inquit S. Auguſtinus ſermone 1. de S. Laurent. *ad horam vri Laurentij igne, vt æternum gehennæ non patiatur incendium?* Et S. Polycarp. Herodi Proconſuli ignem minitanti reſpondit: *Ignem minaris hunc qui ad momentum incenditur & paulò poſt extinguitur: verùm ignoras ignem gehennæ, qui ad perpetuas pœnas præparatus eſt impiis.* Euſeb. *libr. 4. cap. 15.* Quare precemur cum S. Auguſtino. *Hic vre hic ſeca Deus, vt in æternum parcas. Amen.*

CONCIO VII.

Quomodo odiſſe oporteat ſe & ſua.

Odio habendi ſunt:

1. *Amici, ſicut membrum infectum & putridum adeoq; abſcindendum ne totum corpus inficiat.*
2. *Diuitiæ & fortuna bona, tamquam merces nauim pondere ſubmerſuræ.*
3. *Gloria & honor tranſitorius.*
4. *Forma & venuſtas corporis.*
5. *Corpus proprium.*
6. *Vita noſtra.*

THEMA.

Qui odit animam ſuam in hoc mundo, in vitam æternam cuſtodit eam.
Ioann. 12.

A. PRæclarum & vtiliſſimum artificium docet nos hodie Chriſtus, quâ ratione nimirum res nobis chariſſimas, interim tamen fragiliſſimas & corruptioni obnoxias, conſeruare nobis poſſumus ſartas tectas, in perpetuas æternitates. An non res charæ, amici, diuitiæ, honor & fama, corporis decor, caro noſtra, vita noſtra? Et hæc tamen interim ſuapte naturâ ſemper ad interitum tendunt, & vitro fragiliora ſunt: hodie poſſidentur, cras perduntur. hodie ſunt amici, cras nullus aut inimici: hodie diuitiæ, cras inopiæ; hodie honor, cras infamia; hodie venuſtas, cras deformitas; hodie ſanitas; cras ægritudo; hodie vita, cras mors. Chriſtus Dominus hæc omnia quomodo æternùm ſeruanda ſint, docet cùm ait: *Qui odit animam ſuam in hoc mundo, in vitam æternam cuſtodit eam.* (per animam intellige quidquid tibi hîc charum eſt, adeoque omnia ſupradicta) O præclarum igitur, ô vtiliſſimum artificium! Audiamus.

B. 1. Amici odio habendi.

PRIMÒ, Amici odio habendi, ſicut membrum infectum & putridum, quod ideò abſcindendum ne totum corpus inficiat. Idcirco videns Sara Iſmaëlem colludentem cum Iſaac, ait: *Eiice Ancillam & filium eius.* Aiunt SS. Patres Iſmaëlem figuras quaſdam ſeu parua Idola ex luto feciſſe; itaque ne id exemplum Idololatriæ anſam Iſaaco præberet, eiectus eſt cum matre *Gen. 21.* In locum abſciſſæ manus adhibetur ferrea: loco abſciſſi pedis, fit pes ligneus: quæ etſi indecora ſunt valde & inhabilia, vtiliora tamen ſunt homini, quàm putrida illa membra. Vnde *Mat. 18.* dicitur: *Si manus tua vel pes tuus ſcandalizat te, abſcinde eum & proiice abs te: ſi oculus tuus ſcandalizat te, erue eum & proiice abs te.* In quæ verba S. Hieron. ait: *Si ita eſt quis tibi coniunctus vt manus, pes, oculus: & eſt vtilis atque ſollicitus & acutus ad perſpiciendum, ſcandalum autem tibi facit & propter diſſonantiam morum te pertrahit in gehennam, melius eſt vt & propinquitate eius & emolumentis carnalibus careas, ne dum vis lucrifacere cognatos & neceſſarios, cauſas habeas ruinarum.* Hoc ille. At verò acerba eſt eiuſmodi abſciſſio & ſeparatio. Eſto ſit: ſed hoc pacto peruenitur ad Dei & Sanctorum amicitiam & conſeruatur vera amicitia. Etiam Abraham dirè accepit verbum id Saræ, vt ibi dicitur: & dura eſt membri abſciſſio. Sed ait ei Dominus: *non tibi videatur aſperum ſuper puero, &c.* Mugiebant vaccæ illæ, 1. *Reg. 6.* & dolebant ſe à vitulis ſuis domi recluſis ſeparari, cùm ferrent arcam: ſed hoc pacto peruenerunt in Bethſames, id eſt, domum ſolis: non peruenturæ ſi ad vitulos regreſſæ eſſent. Etſi dura videtur hæc ſeparatio, multò durior erit illa, quâ pater à filio, mater à filiâ æternùm.

Digitized by Google

nùm ſeparabuntur. Ne igitur aſpera tibi videatur ſeparatio iſta ad tempus. Heroicum huius ſancti odij exemplum præbet nobis Saturus, Hunerici Reg. procurator, qui ad Arianiſmum ſolicitatus abnuit; mox vxor timens familiæ euerſionem, adductis liberis ad genua mariti aduoluitur, perque omnia ſacra obteſtatur, miſereatur ſui, & pendentis à lacte matris filiolæ, aliorumque pignorum; Deum condonaturum, quod inuitus ipſe fecerit, cùm alij idipſum fecerint voluntarij: tum ipſe cum S. Iob ei reſpondit: *Tanquam vna ex inſipientibus mulieribus loqueris. Reformidarem iſta, mulier, ſi tantùm huius vita dulcedo eſſet futura amara, in amiſſione rerum noſtrarum: imo ſi tu verè diligeres maritum, nunquam eum tuis inſidioſis blanditiis, in ſecunda mortis exitium præcipitare conareris. Age, diſtrahant liberos, auferant vxorem, diripiant facultates. Egò Domini promiſſionum planè ſecurus, verba ei mente fixa teneb: ſi quis non reliquerit vxorem, liberos, agrum, aut domum, meus non poterit eſſe diſcipulus.* Vxor diſcedit: Saturus ſpoliatus omnibus & multis ſupplicijs debilitatus, mendicus demum relinquitur. Teſtis eſt Victor Vticenſis *in perſecut. VVandal.*

Contrà verò qui amicos perperam hîc amat & in eorum gratiam à recto deuiat, ibi in gehennâ ſummo proſequetur odio; & propriſſimè implebitur, quod ait Dominus, Matth. 10. *Inimici hominis domeſtici eius.* Tunc enim quaſi canes in ſe mutuò ringent, maledicent & improperabunt, dicendo: Maledictus ſis pater, qui me laſciuientem non caſtigaſti, ſed in ſcelere educaſti, vt fierem fomes gehennæ. Maledictus ſis frater, qui me ad ſcorta & crapulam verbo & exemplo inuitaſti. Maledicta ſis vxor, quæ me ad opes per fas & nefas corrogandas ſolicitaſti. Maledictæ ſitis filiæ: quia propter vos ornandas & ditandas ego iniuſtè bona aliena occupaui, fœnora & iniuſta lucra captans, ob quæ nunc vror igne æterno.

C. II. Diuitiæ.

SECVNDÒ, Diuitiæ & fortunæ bona odio habenda; ſicut merces nauim pondere ſuo ſubmerſuræ. Diuitiæ enim ſunt, quæ nauim animæ tuæ grauant innumeris ſolicitudinibus & peccatorum periculis. *Iona* 1. Nautæ periclitantes eiiciunt vaſa in mare. Et ſimiliter *Actor. cap.* 27. Idem cum ſuis opibus ferunt feciſſe Cratem Philoſophum, quibus in mare abiectis dicebat: *Abite peſſima diuitia: ego vos mergam, ne à vobis mergar.* Nos hoc facere conuenit, ſaltem quoad affectum. Cæterùm, qui diuitias & merces è naui proijcere cogitur vt vitam ſeruet, ſi poteſt, eò proijcit, vbi iterum inueniat. Ita fiet ſi pauperibus tribuantur: nam ſicut ligna in flumen coniecta, eò deferentur, vbi carò væneunt: ita eleemoſyna ad cœlum per pauperes delata. Vnde *Eccleſ.* 11. dicitur: *Mitte panem tuum ſuper tranſeuntes aquas: quia poſt tempora multa inuenies illum.* Non ait, ſuper ſtagna aut lacus, ſed ſuper traſeuntes aquas: pauperes enim ſunt, qui hinc velut aquæ tranſeunt, futuram inquirentes & deſiderantes ciuitatem. Diuites velut ſtagna, qui hic ſtare cupiunt, & manentem quærunt ciuitatem. Vnde S. Sebaſt. apud *Sur. tom.* 1. dixit: *Diuites ſi verè amare velint diuitias ſuas, ita amare debent, vt eas nunquam perdant.* Nam ſi cum marſupio nummis pleno pergeres per hoſtium caſtra, & amicus quidam tuus, vir fortis, qui tibi nummos illos donaſſet, diceret tibi: da mihi ſeruandos nummos illos, quos ſi tecum tuleris, certò propter illos occideris; nonne tu deberes ad genua eius procidere & gratias agere, nedum nummos ei credere? Ita ferè S. Sebaſtianus. Tranſis hîc per hoſtium cuneos, qui tibi ob diuitias inſidiantur, ſicuti Iudæi fugitiui tempore obſidionis Ieroſolymitanæ, ob aurum quod deuorauerant, occiſi ſunt, & eiecta eorum inteſtina, vt ſcribit Ioſephus *de bello Iud.* Quid differs abijcere à te aurum & credere ijs, qui reddent in alterâ vitâ?

D. III. Honor.

TERTIÒ, Gloria & honor tranſitorius: quomodo leò ſua veſtigia, cùm venatorem ſibi inſidiantem odoratur, (vt ſcribit Epiphan. *in Phyſio. c.* 1. *de Leo.*) caudâ ſuâ diſſipat & obliterat, ne facilè agnoſcantur. Greſſus leonum ſunt præclara virtuoſorum facinora: & talia ferè ſemper ſequitur gloria & fama, quæ poſt virtutem veluti veſtigium eius remanent. Sed periculoſa ſunt hæc illis; ſæpe enim gloriam interim æternam perdunt & dæmonum præda fiunt. Igitur turbanda ſunt ea veſtigia deciſoriâ illâ Chriſti ſententiâ: Mat. 5. *Receperunt mercedem ſuam.* Princeps aliquis inter hoſtes conſtitutus odit annulum ſuum ſignatorium, per quem proditur; eum enim abijcit, ne prodatur. Ita enim per annulum ſuum proditus eſt Conradius vltimus Sueuorum Princeps, & poſteà Neapoli capite plexus. Idem accidit iis qui laude ſuâ delectantur, vel eam etiam captant, perdunt enim merita ſua, dum ea vel ipſi prædicant, vel prædicari ſinunt. Inde eſt, quòd viri perfecti cùm aliquid laude dignum de ſe narrare coguntur, vtantur tertiâ perſonâ: vti docuit & fecit Dauid ad Saulem 2. *Reg.* 17. inquiens: *Paſcebat ſeruus tuus gregem, & veniebat leo & vrſus &c.* Et Paulus 2. Cor. 13. *Scio hominem, qui raptus eſt in tertium cælum &c.* Conſiderabat hoc prudens illa femina, quæ apud Aruernos cum viro ſuo perpetuâ in virginitate vixerat. Defuncta demum in ſepulchrum dum deponeretur, maritus dixit: *Gratias ago Deo meo omnium opifici, quòd eam reddam illibatam & impollutam.* Illa verò: *Sile*, inquit, *vir Dei, quia non eſt neceſſe aperire noſtrum (nemine interrogante) ſecretum.* Gregor. Turon. *de glor. confeſſ. cap.* 32.

E. IV. Forma.

QVARTÒ, Forma & venuſtas corporis odio habenda; ſicut Elephas dentes ſuos eburneos odit. Eos enim, vbi propterea inſidias patitur, ad arborem allidit & excutit; quò venatores eum perſequi ceſſent, capto ebore, atque ita vitam prædâ redimit. Vt eſt apud Plin. *lib.* 8. *cap.* 3. Nemo neſcit, quot inſidias patiatur corporis forma. Non hæſiſſet è

querc u

ſomno excitanti. Iam verò in hodierno Euangelio audimus imprimis veritatem diuinam: *Niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet; ſi autem mortuum fuerit, multum fructum affert* Audimus dantem conſilium bonum: *qui dat animam ſuam, perdet eam: & qui odit animam ſuam, in vitam æternam cuſtodit eam.* Audimus denique vocem quaſi galli gallinacei, de ſomno vitiorum & ignauiæ excitantis, nec non ad laborem & ſequelam Chriſti incitantis: *Qui mihi miniſtrat, me ſequatur; & vbi ego ſum, illic & miniſter meus erit. Si quis mihi miniſtrauerit, honorificabit eum Pater meus.* His ergo tribus, Auditores, pareamus, & nunquam nos pœnitebit. Ea verò nunc diſcutiemus.

B.
I.
Niſi granum frumenti mortuum fuerit ſolum manet.

DOCVMENTVM primum: *Niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet; ſi autem mortuum fuerit, multum fructum affert.* Hic diuina veritas docet nos Primò mortem homini Chriſtiano optandam potiùs, quàm timendam; ſiquidem & Chriſtus, cuius reſurrectio exemplar eſt reſurrectionis noſtræ, reſurrexit à mortuis maximo cum fœnore, dum & ſibi gloriam immortalem & innumeris hominibus vitam peperit & ſalutem, ad inſtar grani frumenti; quod emortuum in terra, multiplicatum reſurget & veſtitum. Hinc Apoſtolus 1. *ad Corinthios* 15. reſurrectionem noſtram huiuſmodi grano comparat. *Dicet*, inquit, *aliquis: Quomodo reſurgunt mortui? quali autem corpore venient? Inſipiens, tu quod ſeminas non viuificatur, niſi prius moriatur: & quod ſeminas non corpus, quod futurum eſt, ſeminas, ſed nudum granum, vt puta tritici aut alicuius cæterorum; Deus autem dat illi corpus ſicut vult, &c.* Quanquam enim granum huiuſmodi putreſit & moritur in terrâ: inde tamen renaſcens germinat; & quod nudum erat ſeminatum reſurgit ſpicâ veſtitum & granis cumulatum. Pari modo nos Chriſtiani tametſi per mortem ſeminamur nudi, reſurgemus tamen veſtiti gloriâ & dotibus animæ & corporis; reſurgemus & multiplicati, ſi nimirum alios verbo vel exemplo perduxerimus ad ſalutem. Nos certè inſigniores ſpicas, quæ plurima grana: & rariores culmos qui plures ſpicas progenuerunt cum honore oſtentamus & quandoque depingi vel in æs incidi curamus. Qualis ergo gloria erit illorum, qui plurimis veſtiti dotibus, plurimis cumulati filijs in Deo genitis prodibunt in illo die? Cæterorum hominum gloria & fœlicitas deſinit in morte & ſepelitur in ſepulchro: Chriſtianorum gloria & felicitas incipit in morte. Quid nobis, quæſo, prodeſſet hæc vita, ſi in hoc corpuſculo tot calamitatibus & miſerijs obnoxio perpetuò viueremus? nónne ſemper miſeri, nudi, ſoli ac deſolati maneremus? Vidit hoc Laurentius, qui vt veſtem gloriæ indueret, neglexit veſtem corporis ſui, & igne abſumi paſſus eſt. Viderunt hoc illi, qui vinculis carnis expediti & ad ſuperos euecti, ad vitam poſtliminio reuocati, ægrè redierunt. Ita diſcipulus Sancti Mutij Abbatis iam defunctus, à Magiſtro ſuperueniente rogatus: malléſne abire & eſſe cum Chriſto, an permanere in carcere? reſidet & recepto ſpiritu ait: *Quid me reuocas pater? Melius eſt mihi redire & eſſe cum Chriſto.* Ruffinus *in Vitis Patrum lib.* 2. *c.* 9. ſic Marcellus à morte ſuſcitatus per ſanctum Fortunatum Epiſcopum Tudertinum, ingemuit ac dixit: *O quid feciſti! ô quod feciſti!* Sanctus Gregorius *lib.* 1. *dialogor. cap.* 2. ſic & Sanctus Saluius Epiſcopus reſuſcitatus ingemuit; vti narrat fusè Gregorius Turonen. *lib.* 7. *hiſt. Franc.*

Docet ſecundò, perſecutorem & inimicorum iniurias minimè timendas; ſiquidem dum nobis obeſſe volũt, proſunt; dum nos deprimunt, exaltant: dum in terrã abijciunt, ad cœlos euehunt. Quemadmodum enim is, qui frumenti grana ex odio vel indignatione abijceret in agrum, prodeſſet non obeſſet granis: ita qui nos premunt & vexant, ad vitam æternam promouent & ad Deum ire compellunt; quemadmodum Moyſes & Aarõ, cùm ſeditio populi oriretur contra ipſos, fugerunt ad Tabernaculũ, *Num.* 16. Ita Ioſepho Patriarchæ profuêre fratres alijque perſecutores, dum eum vexauêre. Pro odio enim fratrum acquiſiuit gratiam Regis & Principum eius. Pro exilio euocatus eſt ad aulam Regis; pro labore manuum in ſeruitio cophini, accepit annulum aureum; pro pallio, quod adulteræ reliquit, indutus eſt ſtolâ byſſinâ. Pro compedibus, cinctus eſt torque aureâ. Pro carcere, curru impoſitus eſt regio. Pro ſeruili nomine accepit regium, dictus Saluator mundi. Quin & dæmonis iniuriæ in bonum noſtrum cedunt. Audi Iacobum Eremitam, qui cùm ei dæmon minaretur: *Tantam tibi inuram infamiam, vt nemo te aſpicere velit*; reſpondit: *Agam tibi gratias; nam inuitus inimicum tuum beneficio afficies, vt qui efficies, vt magis verſer in Dei recordatione.* Theodoretus *in Philotheo cap.* 21. Quid dæmon, quid Iudæi nocuerunt Chriſto, dum eius nomen extirpare crucis ignominiâ conati ſunt? Promouerunt hoc ipſo, non impedierunt gloriam eius.

C.
II.
Qui amat animam ſuam perdet eam.

DOCVMENTVM ſecundum. *Qui amat animam ſuam, perdet eam, & qui odit animam ſuam, in vitam æternam cuſtodit eam.* Conſilium hoc optimum primò ſuadet, vt noſmetipſos mortificemus, frænando concupiſcentiæ motus & ſenſus noſtros, carnem ſpiritui ſubijciendo. Viuunt enim in appetitu noſtro carnalia deſideria motuſque concupiſcentiæ, quibus vitaliter concupiſcimus delicias, cupedias, veneres, honores, aliaſque res carnales, quæ deſideria niſi edomemus, ijs reſiſtendo, eaque ſupprimendo, perdemus animas noſtras. Quia verò magis vitaliter inhærent animæ, quàm dens ori, immo quàm anima corpori, hinc abſque dolore nequeunt euelli; ac propterea oportet odiſſe animam ſuam, id eſt, precidere cupiditates carnales, licet id fieri abſque dolore nequeat. Verùm dolor hic exiguus eſt, reſpectu doloris æterni, qui ſequitur immortificatos. Igitur ſi ſapis, odi teipſum ad momentum, vt amare te poſſis in æternum: & ne odiſſe te in inferno de-

optate. Cumq́ue Marchio diceret hæc omnia in Dei ſolius manu eſſe, ſe verò temporalia, quæ poſſet, libenter ei ſubminiſtraturum: tum æger ad aſtantes verſus: *Videtis*, inquit, *nunc chariſsimi, quam malè tempus impenderim, ſeruiēdo iſti Domino, qui nec ad vnam horam liberare me ab his doloribus & animæ periculo poteſt. Suadeo itaq; vobis vt meo exemplo ſapiatis & tali Domino ſeruiatis, qui vos in extrema neceſsitate poteſt adiuuare, & à pœnis præſentibus ac futuris præſeruare, cæloq; adſcribere; id quod etiam ſi conualuero, facturum me ſpondeo.* Obijt ergo in hac bona cogitatione, bene, vt ſpes erat. Verè itaque dixit ſanctus Ambroſius: *Dignitas eſt ſeruum eſſe potentis.* Et ſancta Agatha ad Tyrannum: *Multò pretioſior eſt Chriſtiana humilitas & ſeruitus regum opibus & ſuperbiâ.* Quem verò non excitabit ad ſeruiendum Chriſto ſententia illa; *Si quis mihi miniſtrauerit, honorificabit eum pater meus?*

2. Secundò, excitat ad ſui imitationem: *Qui mihi miniſtrat, me ſequatur.* Quorſum verò vult vt ſequamur eum? Ad crucem vtique & mortem, de qua paulò antè locutus erat, & ad quam præceſſit nos. Dicebat Veſpaſianus Imperator: *Imperatorem decet ſtantem mori*, q. d. laboribus immori; idq́ue ei contigit, dum inter manus ſeruorum obijt. Eodem modo Chriſtus ſtans in cruce & perdurans in laboribus obijt. Huius igitur exemplo decet Chriſtianum patientem & laborantem mori, ſi à Duce ſuo præmium expectat. Sic obijt Sanctus Stephanus, qui inter imbrem lapidum non deſijt conuincere & deuincire Chriſto Iudæos. Sic Petrus in ipſo carcere conuertit Proceſſum & Martinianum cum alijs 45. Sanctus Paulus & ipſe in carcere conuertit Philemonem & quoſdam de familia Imperatoris, nec deſtitit per Epiſtolas hortari & confirmare Eccleſias. Sanctus Andreas biduo in cruce pendens prædicare nunquam intermiſit. Ita beati Confeſſores, Ambroſius, Hieronymus, Beda, alijq́ue ſacrorum librorum ſcriptioni inſtiterunt vſque ad mortem. Denique Laurentius noſter in ipſa craticula iam ſemiuſtulatus, Tyrannum redarguere & cohortari non omiſit.

IN FESTO ASSVMPTIONIS B. MARIÆ VIRGINIS.

Euangelium Lucæ 10.

IN illo tempore, Intrauit IESVS in quoddam caſtellum: & mulier quædam Martha nomine, excepit illum in domum ſuam: & huic erat ſoror nomine MARIA, quæ etiam ſedens ſecus pedes Domini, audiebat verbum illius. Martha autem ſatagebat circa frequens miniſterium: quæ ſtetit, & ait: Domine, non eſt tibi curæ quòd ſoror mea reliquit me ſolam miniſtrare? Dic ergo illi vt me adiuuet. Et reſpondens dixit illi Dominus: Martha, Martha, ſolicita es, & turbaris erga plurima. Porrò vnum eſt neceſſarium: MARIA optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.

CONCIONES.

I. *Encomia Marthæ & MARIAE per excellentiam deberi Deiparæ oſtenditur.*
II. *Deipara Caſtellum, ſeu Virtutes eius præcipuæ.*
III. *De glorioſa Deiparæ obdormitione.*
IV. *Gloria Virginis aſſumptæ.*
V. *Quamobrem Dei genitrix ad celſiſsimum cæli thronum poſt filium aſſumpta.*
VI. *Quàm meritò B. Virgo corpore aſſumpta.*
VII. *Patrocinium Deiparæ omnium excellentiſsimum.*
VIII. *Ad Virginis deuotionem quæ nos excitare debeant.*
IX. *Documenta.*
X. *Myſteria.*

CONCIO I.

Encomia Marthæ & Magdalenae per excellentiam deberi Deiparae oſtenditur.

Probatur contra hæreticos hoc Euangelium rectè legi in hoc feſto, quòd omnia quæ de Martha & Magdalena prædicat per excellentiam, conueniant B. Virgini, quæ.

1. *Excepit Chriſtum in domum ſuam, vterum Virginalem.*
2. *Audijt verbum illius ſedens ſecus pedes eius.*
3. *Miniſtrauit ei quamdiu filium habuit.*
4. *Sollicita fuit.*
5. *Optimam partem elegit, cùm nemo tot præſidij habuerit ad vitam contemplantem.*

THEMA.

Maria optimam partem elegit. Luc. 10.

A. CAuillantur noſtri Hęretici Eccleſiam Romanam, quaſi ineptè agat, dum in Feſto hodierno legit Euangelium de Martha & Magdalenâ, idque Deiparæ applicat, cùm de hac ne mentio quidem fiat in iſto Euangelio. Sed iure optimo reſpondere illis poſſumus, quod aliquando ſimilibus Nouatoribus reſpondit S. Hilarius: *Serò veniſtis: nimis tardè ſurrexiſtis. Iam olim didicimus, quid de Chriſto & Eccleſiâ & Sacramentis credere debeamus. Non bona ſuſpicio eſt, quòd nunc primùm apparetis: ſiquidem bonum frumentum non poſt, ſed ante zizania & ſeminatum eſt & natum eſt.* Sic ille. Iam dudum nos didicimus ab Eccleſia, & viderunt SS. Patres rectè huic Feſto quadrare hoc Euangelium. Quamquam enim Deiparæ mentionem nullam facit, quidquid tamen de Martha, quidquid de Maria Magdalena prædicat, id totum Deiparæ conuenit & quidem per excellentiam.

Si enim Martha ſuſcepit Chriſtum, fecit hoc Deipara: ſi Maria ſedit ad Chriſti pedes, audiens verbum eius, fecit id Deipara: Si Martha ſatagebat circa frequens miniſterium, ſatagebat & Deipara: Si Martha fuit ſollicita & turbata erga plurima, fuit & Deipara: ſi Maria elegit partem optimam; elegit & Deipara, & quidem multò perfectiùs. Vult ergo dicere nobis Eccleſia: ſi vnquam fuit aliqua Martha, quæ excepit Chriſtum: ſi vnquam fuit aliqua Maria, quæ aſſedit Domino, audiens verbum eius: ſi vnquam fuit aliqua Martha, quæ ſedulò miniſtrauit Chriſto, quæque ipſius causâ ſollicita & turbata fuit: ſi vnquam fuit aliqua Maria, quæ optimam elegit partem, fuit hæc Maria, Deipara nimirum, id quod nunc accuratiùs expendemus.

B. I. Excepit Chriſtũ. PRIMO, Maria Virgo excepit Chriſtum in domum ſuam, quemadmodum & Martha, imò multò excellentiùs. Nam primò excepit illum in vterum ſuum virginalem, omni regio palatio præſtantiorem, adeoq; talem, qualis præter ipſum non inueniebatur in mundo, qui dignus eſſet tanto hoſpite. Etenim puriſſimum & ſanctiſſimum Dei filium decebat vtique puriſſimus adeoque virgineus thalamus, qui omnia carnis inquinamenta neſciret in perpetuum. Huiuſmodi autem Virgo ante Mariam non inueniebatur. Nam tunc omnes coniugio ſtudebant vel ſtudere ſaltem intendebant; & illa reputabatur magis benedicta, quæ plures gigneret liberos; vnde vel nulla tunc reperiebatur propriè Virgo femina, vel ſaltem non talis, vt Maria, quæ ex voto in perpetuum virginitatem Deo dicarit. *Eſt enim virginitas*, vt ait S. Auguſtin. lib. de virginit. cap. 13. *in carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatio*, id eſt, perpetuum propoſitum; quia in propoſito perſeuerare debet ideoque à virore dicta eſt, quòd in eo perſiſtat & ab aduſtione caloris immunis ſit, vt docet S. Thom. 2.2.q.152.art.1. Talis autem fuit virginitas Mariæ, vt ex eo patet, quòd cùm ei ab Angelo filius promitteretur, reſpondit: Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco? *Si cuilibet Virgini*, inquit ſuper hoc Anſelmus ſermon. in hod. Feſto, *deſponſatæ, in animo ſuo diſponenti nubere, diceretur: Filium habebis; non miraretur, neque interrogaret quomodo illud fieret: vtpote quia ſe deſponſatam & in proximo nupturam ſciret & à viro fœcundari vſu ſperaret naturæ. Hæc autem mirata eſt, & quomodo quod promittebatur fieret, ſciſcitata: quoniam quamuis deſponſatam, tamen ſe nunquam nupturam, neq; virum cognituram certiſſimè ſciebat.* Hęc Anſel. Fuit itaque Maria verè & propriè virgo, ob perpetuum virginitatis propoſitum, ideoque ſola fuit, quæ Chriſtum hoſpitem è cœlo ad nos aduentantem digna erat recipere. Quòd ſi igitur laude digna eſt Martha, quia recepit Chriſtum in domum ſuam arte factam: quantò dignior Maria, quæ recepit in ipſo vtero virgineo, nomine totius mundi? Gratias igitur debemus Mariæ, quòd Redemptori noſtro præpararit habitaculum, ipſi placitum & congruum, & quòd eundem in id receperit animo promptiſſimo. Quamquam non in vtero ſolùm, ſed & in domo ſua arte factâ recepit Chriſtum: ſiquidem in ea Chriſtum concepit, enutriuit, educauit & ſuſcepit non ſemel aut iterum, vti Martha: ſed toto vitæ eius tempore, neque in diuitem & amplam, qualis erat domus Marthæ: ſed in pauperculam & anguſtam, quia aliam non habuit. Et hinc abſque dubio, quia anguſtiſſimam ſuam ædiculam illi communem fecit, voluit Deus vt ea in hodiernum incolumis & integra perſiſteret, & ab Angelis eum in locum transferretur, vbi maximo in honore & cultu haberetur. Nimirum vti Ioſue ſolam domum Rahab, ex omnibus quæ in Iericho erant, incolumem & ſaluam eſſe voluit, quia ipſa abſconderat in ea exploratores ſuos: cæteras ædes omnes ſuccendit *Ioſ.* 7. Ita Chriſtus ſolam hanc Hoſpitæ ſuæ ædiculam vſque in hodiernum ſaluam & integram conſeruare voluit, quia mundum exploraturus, in ea hoſpitatus & bene habitus fuit. Quare ex hoc capite etiam Deipara Martham ſuperat, & quidem multis partibus; ſiquidem ordinaria & perpetua Chriſti hoſpita fuit. Vnde etiam diſcimus ſedulò aſſeruari & conſeruari, quidquid Deo datur. Commodauit Maria Chriſto ſuum habitaculum, & manet adhuc integrum. Donauit Martinus Chriſto in forma pauperis ſuum palliolum, & aſſeruauit illud Chriſtus, monſtrauitque ei de nocte. Dedit S. Eduardus Angliæ Rex pauperi annulum amore S. Ioannis Euangeliſtæ, imò ipſi Ioanni in forma pauperis: & eum aſſeruauit Ioannes ac poſteà remiſit Regi per peregrinos Anglos. Dedit Oſwaldus item Angliæ Rex pauperib. diſcum argenteum vnà cum epulis: & dextera eius, quæ diſcum illum dederat ex menſâ, iuxta præſagium Epiſcopi tunc aſſidentis, nunquam putrefacta eſt, ſed poſt mortem ſemper integra manſit. Ita nimirum in tuto eſt, quidquid Deo datur.

SECVN-

C. II. Audit verbum illius.

Secvndo, Maria Virgo ſedebat ſecus pedes Domini & audiebat verbum illius quemadmodum & Magdalena, imò etiam in hoc Magdalenam longè ſuperauit. Nam primò longè attentiùs verba Chriſti Mariam audiuiſſe quàm Magdalenam, probatur inde, quia longè meliùs ſciebat Chriſtum eſſe filium Dei, quàm Magdalena. Nouerat ſibi ab angelo nunciatum, ſine complexu viri à ſe genitum; nouerat diuinitatis radios ex ipſius moribus & verbis coruſcantes, nouerat fide firmiſſimâ, & illuminatiſſimâ: vnde certiſſimò ſciebat verbum filij ſui, eſſe verbum Dei. Cur nos Dei verbum tam frigidè audiamus, cauſa eſt, quia frigidè credimus eſſe verbum Dei, quòd nobis à Concionatoribus paſſim annuntiatur. Si vobis litteræ Principis noſtri ſigillo & manu eius communitæ à Magiſtratu prælegerentur, multò attentiùs audiretis, quia nihil dubitaretis eſſe verbum Principis, quod auditis. Quoniam ergo Deipara longè certiora teſtimonia diuinitatis filij ſui habuit, longè auidiùs & attentiùs & reuerentiùs audijt verbum eius, quàm vel Magdalena, vel quiſquam alius Sanctorum. Idcirco exactiſſimè obſeruabat etiam ea, quæ à paſtoribus vel alijs dicebantur de Chriſto, quia ſciebat quorſum tenderent, vtpote cognitione myſteriorum Chriſti omnibus præcellens: *Conſeruabat*, inquit Lucas, *omnia verba hæc, conferens in corde ſuo* Luc. 2. Adhæc ſciebat etiam Chriſtum eſſe filium ſuum. Nemo autem neſcit parentes valde delectari prudentibus filiorum reſponſis & argutijs, eaque memoriæ commendare. Quoniam igitur nullum Chriſti verbum etiam infantile fuit, quod non ſapientiâ & myſterijs plenum eſſet, idcirco ſummâ cum delectatione, admiratione & auiditate audiebat eum loquentem Mater. Hinc Lucas, qui de Magdalena ſcribit: *Sedens ſecus pedes Domini audiebat verbum illius*; excellentiùs de Maria ſcribit, nimirum: *Et Mater eius conſeruabat omnia verba hæc in corde ſuo* Luc. 2. Omnia verba, id eſt, omnia dicta, & facta eius. Multùm itaque dilexit Chriſtum Magdalena: ſed plus vltrà mater ipſius: Ideo illa verbum Chriſti audiſſe, hæc verò omnia eius verba conſeruaſſe deſcribitur.

Deinde longè frequentiùs verba Chriſti audiebat, quàm Magdalena. Hæc enim ad ſummum per biennium aliquoties Chriſtum audierat: ſed Deipara per annos 33. aſſiduè loquenti aderat & cum illo ſermocinabatur. O quis capere queat, quanta illic ſermonum ſublimitas in Chriſto? quantus audiendi feruor & intelligendi vis in Matre? Equidem mihi perſuadeo, idcirco tam rarò locutam ſcribi Deiparam, quater videlicet tantùm, quòd non placuerit ei loqui, dum audiendi tantum Doctorem, filium, poteſtas fuit. Quemadmodum enim nos virum prudentem & expertum de longinquis nationibus aduentantem, & ſtupenda quædam de exteris terris narrantem, ita auidè audimus omnes, vt nullus facilè præſumat loqui, ſed omnes magno ſilentio ipſum loquentem audiamus: ita feciſſe Deiparam credo. Quando enim filius eius de cœlo venit & cœleſtem doctrinam mundo attulit, quomodo Maria non audire potiùs filium ſuum quàm loqui aliquid vellet? Si Magdalena pedibus Chriſti aſſidebat propter ſermonem eius: ſi Petrus propter eundem diuelli ab eo noluit, dicens: Domine quò ibimus? verba vitæ æternæ habes. Si denique populus innumerus verborum Chriſti dulcedine illectus ſecutus eſt eum ad ſolitudines & montes, aliquot dierum itineribus: non putamus eadem Chriſti verba longè mellitiora fuiſſe in auribus Matris.

Tertio, Satagebat circa frequens miniſterium, plus etiam quàm Martha; ſiquidem Martha Chriſto hoſpiti ſuo cibos apparabat, & fortè lectum componebat, aut ſimilia miniſteria obibat, & hæc quamdiu hunc hoſpitem habebat. Sed Maria Virgo hæc & his maiora ſeruitia Chriſto impendebat, quamdiu eum filium habebat. Quid enim non facit ſolicita & amans mater cauſâ liberorum? quas curas, quos labores, quæ faſtidia non ſuſcipit, donec ex infantiâ ad maturiorem ætatem eos perducat? Et quid feciſſe putamus talem matrem tali filio? Quod opus miſericordiæ, quod illi non impenderit? An non eſurientem & ſitientem pauit & potauit lacte ſuo virgineo? An non veſtiuit nudum, cùm infantem faſcijs inuoluit, & paruulo veſtem fecit congruentem & neceſſariam, deſuper contextam per totum? cùm, vt piè creditur, denudato ad crucifixionem, verendam nuditatem detracto ſibi velamine texit: cùm denique carne ſuâ eum induit? An non captiuum quodammodo redemit, cùm paruulum Herodis furori & gladio ſubtraxit? An non infirmum viſitauit, cùm infantem fouit, balneauit, in vlnis geſtauit, lachrymantem blanditijs demulſit, cùm pendenti in cruce adſtitit? An non peregrinum ſuſcepit, cùm & in vterum & in domum ſuam filium Dei recepit, alioquin non habentem vbi caput ſuum reclinaret? An non eundem filium ſuum mortuum ſepeliuit? Porrò in miſericordiæ operibus ſpiritualibus maximè occupatam fuiſſe poſt aſcenſum Chriſti, nemini dubitandum eſt. Cùm enim eſſet tunc Magiſtra Apoſtolorum & omnium Chriſtianorum, omniumque ſolatium & refugium, num otioſam fuiſſe putabimus, & non magis peccantes modeſtè & grauiter correxiſſe, ignorantes docuiſſe, dubitantibus rectè conſuluiſſe, pro ſalute proximorum, pro Eccleſiæ incremento, pro infidelium conuerſione, &c. Deum ſedulò oraſſe, mœſtos conſolatam eſſe, iniurias Iudæorum patienter ſuſtinuiſſe, & offenſas remiſiſſe? Omnia hæc tam vera eſſe mihi perſuadeo, quàm verè ſcio eam Dei Matrem fuiſſe. Vnde Rupertus optimè diſtinguit in B. Virgine duo tempora, alterum tacendi, alterum loquendi, deſignata Cant. 4. Primum viuente filio: Erat enim tunc hortus concluſus, fons ſignatus; audiebat verbum Dei & cuſtodiebat illud, & conſeruabat conferens in corde ſuo. Alterum poſt Chriſti aſcenſionem, quando e-

D. III. Miniſtrauit.

miſſiones eius erant Paradiſus malorum, labia eius fauus diſtillans, cùm Apoſtolorum erat Magiſtra, Euangeliſtarum inſtructrix, & rerum noſtræ religionis interpres, hæreſum interemptrix & omnium dubitantium oraculum. Quâ ex re nos diſcimus, conſimili modo non vacare tantùm nobis, ſed etiam ſaluti proximorum; & id imprimis tacere & attendere ſub concione, poſtea quæ audiuimus & didicimus, alijs communicare.

E. IV. Solicita. QVARTO, Solicita erat & turbabatur erga plurima, multò magis & laudabiliùs quàm Martha. Occupabatur Martha circa menſam apparandam: quod non reprehendit Chriſtus, ſed potiùs commendat; nimiam tamen ſolicitudinem deponendam monet, quia in re tali neceſſaria non erat. Solicita erat Maria & turbabatur erga plurima: ſed in rebus maioris momenti, vnde ex hac parte omni laude digniſſima eſt. Hanc enim ſolicitudinem requiſiuit Micheas, cùm dixit capit. 6. *Indicabo tibi ô homo, quid ſit bonum & quid Dominus requirat à te: vtique facere iudicium & diligere miſericordiam, & ſolicitum ambulare cum Deo tuo.* Nemo autem magis ſolicitus ambulauit cum Deo, quàm Deipara, cuius fidei & cuſtodiæ commendatus erat Deus. Cogita quàm ſolicitus foret is Pædagogus, cuius fidei & diſciplinæ commiſſus eſſet Regis filius in extera natione. Mariæ commiſſus fuit ipſemet Dei filius. Itaque ſolicita ambulauit cum Deo & turbata eſt, quando ei annunciabatur ab Angelo, metuens ne detrimentum aliquod virginitatis pateretur; ſolicita in partu, quando veniens in Bethlehem non inuenit locum in diuerſorio, ſed diuertere in ſtabulo vel ſpeluncâ debuit: ſolicita poſt partum, quando filium circumcidendum obtulit: ſolicita ambulauit cum Deo ſuo, quando Herodis inſidias fugiens ſeceſſit in Ægyptum. Solicita in Ægypto, quando inter gentiles vnà cum filio degebat. Solicita & anxia quando filium triduo perdidit. Solicita cùm metuit, ne vllâ ratione, verbo vel cogitatione filium offenderet. Hinc enim reſponſioni filij ſtatim acquieſcere ſolebat, nec verbulum adiecit, ne quâ ratione illum offenderet, vt quando inuenit eum in templo, & quando vinum in nuptijs procurauit. Solicita, quando aduertit Iudæos inſidiari filio ſuo. Solicita cùm vidit iuxta Simeonis prædictionem, filium comprehendi, ligari, flagellari, conſpui, ſpinis coronari, derideri, condemnari, & crucem ſibi baiulare. Maximè verò ſolicita & turbata ſupra modum, cùm ſtabat iuxta crucem. Quin etiam de alijs ſolicita quoque fuit, vti de ijs, quos in Nuptijs vinum defecerat; ſiquidem pro ijs rogauit.

Docemur hinc & nos ſimilem habere ſolicitudinem, ante Sanctiſſimam Communionem, vti conſcientiam noſtram ſedulò purgemus: in ipſa Communione, vt cum debita reuerentia & deuotione Chriſtum ſuſcipiamus: poſt Communionem, vt ne hoſpitem tantùm rurſum perdamus, vel aliquâ ratione offendamus.

QVINTO, Optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea, magis quàm à Magdalena. F. V. Elegit optimam partem. Nam in primis nemo vnquam tot tantaque præſidia ad vitam contemplantem habuit, vti ipſa. Habuit enim ipſam Dei ſapientiam pro domeſtico & priuato inſtitutore ad annos 33. Huius facta & dicta omnia in cordis ſui ſcrinio repoſuit, ac poſtea orbata Filio iam in cœlos aſſumpto, eadem ruminauit, iam à mundi curis & negotijs, quibus antea diſtinebatur, libera. Adhæc ab omni peccati næuo ſemper integra & in gratia Dei confirmata, in carne ſine carne vixit & conuerſationem in cœlis firmam ac fixam habuit, diuinæque charitatis præceptum maximum, vt nemo alius obſeruauit. Quò autem mundius eſt ſpeculum, eò meliùs ſuſcipit & clariùs repræſentat imagines. Vnde nihil illi facilius erat atque vſitatius, quàm intellectu & affectu ſe cum Deo coniungere & in cœleſtem amorem rapi, vnumque cum ſummo illo bono, quod votis ardentiſſimis exoptabat, per amorem excellentem effici. Duplici enim nomine in amorem Dei & vnionem cum ipſo rapiebatur, naturæ ſcilicet & gratiæ. Hinc Albert. Magn. *in ſuo Mariali*, Dionyſ. Carth. *libr. 4. de laud. Virgin. articul.* 3. Et poſt hos Theologi, ſtatuunt Deiparam non vi alicuius morbi, ſed vi ardentiſſimi deſiderij & intentiſſimæ contemplationis obijſſe. Accedit Reuelatio S. Birgittę *lib. 2. capit* 62. vbi de ipſa hæc ſcribit: *Paraui me ad exitum circumiens omnia loca more meo, in quibus Filius meus paſſus fuerat: cumq́; quadam die animus meus ſuſpenſus eſſet in admirationem diuinæ charitatis, tunc anima mea ipſâ contemplatione, repleta fuit tantâ exultatione, quod vix ſe capere poterat, & in ipſa conſideratione anima mea à corpore fuit ſoluta.* Sic illa ex perſona Deiparæ.

Deinde, quia cum contemplatiua vita actiuam etiam iunxit, vt vidimus, adeoque mixtam ex vtraque egit, & proinde non Magdalenam tantùm, ſed & Martham ſeſe præſtitit, & vtriuſque laudem ac partem promeruit. Eiuſmodi autem vita maioris eſt meriti: ſiquidem nō tantùm habemus præceptum diligendi Deum, ſed etiam diligendi proximum. Chriſtus etiam talem vitam egit; vnde *Luc. cap.* 6. dicitur deſcendiſſe de monte & docuiſſe ac ſanaſſe turbas, ſic Moyſes cum Deo interdum in excelſis loquebatur, interdum cum populo egit in tabernaculis. *Exod.* 18. Angeli etiam illi, quos in ſomno Iacob ſuper ſcalam vidit, aſcendebant & deſcendebant: quo indicabatur, modò aſcendendum eſſe ad Deum per contemplationem, modò deſcendendum ad proximum ſubleuandum & iuuandum. Quando igitur Maria vtramque vitam egit, iure vtriuſque partes obtinet.

Denique, quia vita Magdalenæ manet, vita Marthæ ceſſit, & in meliorem tranſit, ideò ex hoc etiam capite Maria Virgo optimam partem elegit & meliorem quàm Magdalena; vt enim poſt laborem & fatigationem quies, poſt æſtum vmbra, poſt famem & ſitim refectio ſuauior & gratior eſt: ita poſt actiuam illam,

ærum-

ærumnoſam & laborioſam vitam, requies æterna. Itaque Deipara optimam elegit partem, quia non iam ipſa ſuſcipere habet Chriſtum in donum ſuam, ſed à Chriſto ipſo ſuſcepta eſt in domum ipſius cœleſtem. Non iam ampliùs ad illius pedes ſedet audiens verbum eius: ſed ad eius dexteram audiens cœleſtem omnis generis melodiam: non iam ſatagit amplius, quomodo ei miniſtret, ſed videt potiùs ſibi ab omni cœli militiâ miniſtrari: non iam ampliùs ſolicita eſt de filio: ſed videt eum in gloria ad Patris dexteram. Non iam turbatur erga plurima, nôn metuit Herodem, non metuit Iudæos, ſed videt filio ſuo omnia ſubiecta. Denique ipſa partem illam, quam dudum elegerat & diu expectârat, hodie conſecuta eſt æternùm retentura. Ibi in domo filij æternùm hoſpitabitur: ibi ad eius dexteram cœleſti ſymphoniâ æternùm recreabitur: ibi nullâ ſolicitudine aut perturbatione tangetur in æternum: ibi parte optimâ fruetur in æternum. Sed iam ſupereſt, ô Regina cœli, vt de nobis clientulis & filiis tuis ſolicita ſis. Nos adhuc ſedemus ad pedes filij tui: nos adhuc miniſtramus: nos ſoliciti ſumus & turbamur erga plurima: nos deteriorem partem ſectamur: dic ergo filio tuo, vt nos adiuuet.

CONCIO II.

Deipara caſtellum, ſeu virtutes eius præcipuæ.

Comparatur D. Virgo Caſtello, quod

1. *Foſſam habet, quæ in Virgine eſt humilitas.*
2. *Vallum ſiue aggerem, qui in ea eſt virginitas.*
3. *Murum, qui in Maria ſtatuitur temperantia.*
4. *In muro perſpicilia, quæ denotant D. Virginis prudentiam & circumſpectionem.*
5. *Propugnacula, quæ Deiparæ fuerunt Iuſtitia & fortitudo.*
6. *Sacellum, quod in Virgine eſt Religio.*
7. *Armarium, quod eſt clementia & manſuetudo Mariæ.*
8. *Tormenta bellica, quæ ſunt actus Charitatis inflammati in magno impetu erumpentes.*
9. *Turrim, quæ ſignificat Deiparæ ſpem & confidentiam in Deum.*
10. *Habet in turri ſpeculam, quæ denotat fidem Mariæ.*

THEMA.

Intrauit IESVS *in quoddam Caſtellum. Luc.* 10.

A. MAgnos Principes magna, munita & ſplendida decent Palatia, tum vt in ijs dignè, tum vt ſecurè habitent. Quod igitur Dei filio in terras deſcendenti palatium aſſignabimus, niſi ſplendidiſſimum & munitiſſimum? Hoc verò vbinam? *Mulierem fortem quis inueniet?* Hodiernum Euang. indicat hoc Palatium, cùm ait ingreſſum Dominum in Caſtellum quoddam. Quod enim hoc Caſtellum (ſenſu myſtico) niſi Maria Mater eius, in cuius vterum ingreſſus & ab illa exceptus eſt, quando homo factus eſt? Dignum tanto Principe palatium. *Nec enim in terris*, inquit S. Bern. ſermon. 1. de Aſſumpt. *locus dignior, vteri virginalis templo, in quo filium Dei Maria ſuſcepit.* Porrò cùm vulgò Caſtellum appellemus arcem munitam bellicis præſidijs inſtructam; videamus an Deipara eiuſmodi Caſtellum fuerit.

B. I. Foſſa, humilitas.

Caſtellum habet PRIMO foſſam. Hæc in virgine eſt humilitas. Cùm enim ipſa à Deo miris prærogatiuis eueheretur ſupra omnem creaturam, ne ſuperbiæ aditum præberet, fodit circa ſe foſſam humilitate; veluti cùm ab Angelo miris laudibus affecta ſalutaretur gratiâ plena, &c. Se humilitate armans ait: *Ecce Ancilla Domini.* Vt enim turbini meliùs non occurrimus, quàm ſi in terram corruamus: ita & Deipara maximorum præconiorum turbini humilitate obuiauit, confugiendo & quodammodo corruendo in foſſam humilitatis, penſando quid ex ſe, non quid ex Dei gratia eſſet. Eâdem foſsâ ſe muniuit, cùm iam in vtero ferens Deum, iuit ad Eliſabetham, maior ad minorem, eidem ſeruitura: quò videlicet in ſumma dignitate memor eſſet humilitatis: quo modo apis contra venti impetum lapillo ſeſe prægrauat, ne ab eo abripiatur. Ariſtoteles *lib. 5. de animal. capit.* 40. Obſeruauit ergo id Eccleſ. 3. *Quantò magnus es, humilia te in omnibus.* Non attendebat ad gratiæ ſuæ prærogatiuam, non ad generis ſui proſapiam, ſed ad ſtatus ſui humilitatem, ad ſexus fragilitatem, ad ſuam paupertatem, &c.

C. II. Vallum, virginitas.

SECVNDO, Habet vallum ſeu aggerem, qui in Virgine caſtitas eſt virginitatis. Eo enim ſpectant illa ſponſi verba virginem laudantis cùm ait: Venter tuus ſicut aceruus tritici vallatus lilijs *Cantic.* 7. Vallum hoc liliorum, propoſitum ſeu votum virginitatis eſt, ventrem Mariæ muniens; quod ipſa obiecit Angelo conceptum annuntianti, cùm ait: *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* q. d. non patet fœcunditati vllus ad me ingreſſus, niſi fides mihi detur conſeruandæ virginitatis; ſiquidem eius voto quaſi vallo quodam iam dudum me incluſi ac muniui. Hanc fuiſſe ipſius mentem patet; alioqui enim fruſtrà interrogaret: quomodo fiet iſtud?

D. III. Murus, temperantia.

TERTIO, Habet murum, quem in Deipara ſtatuimus temperantiam, quâ ſe ipſam incluſit intra limites honeſtatis & virtutis. Huc pertinet abſtinentia, quâ virginem excelluiſſe non eſt dubitandum, & colligitur ex illo eiuſmodi verbo, quo nuptialibus conuiuis, non ſibi vinum procurauit. Non enim ait: Vinum non habemus; ſed: *Vinum non habent.* S. etiam Ambroſius de ea ſcribit lib. 2. de virginibus: *Si quando reficiendi ſucceſſiſſet voluntas, cibus plerumque obuius, qui mortem arceret, non delicias miniſtraret.* Item modeſtia in veſtitu,

de

de quo Epiphanius Preſbyter Conſtantinopolitanus in vita Deiparæ, & ex Ephiphanio Nicephorus *lib. 2. hiſtor. cap.* 32. ſcribit: *veſtimentu, quæ ipſa geſtauit, coloris natiui contenta fuit, id quod etiamnunc ſanctum caput eius velamen oſtendit.* Et Cedrenus in Compend. de eadem: *Veſtes*, inquit, *amplexatas nullo colore tinctas.* Et Damaſcenus orat. 1. de natiuit. *Honeſtus*, ait, *veſtitus, mollitiem omnem ac luxum fugiens.* Item verecundia & pudor, quo ſe velut muro incluſam continuit, & tutata eſt ab omni morum leuitate vitæque licentiâ. Quod S. Ambroſius oſtendit ex eo, quòd Lucas ait, ingreſſum ad eam Angelum. *Diſcant*, inquit lib. 2. in Lucam, *mulieres propoſitum pudoris imitari, ſola in penetralibus, quã nemo virorum videret, ſolus Angelus repererit: ſola ſine comite, ſola ſine teſte, &c.* Et lib. 2. de Virginit. *Prodire domo neſcia niſi cùm ad Eccleſiam conueniret, & hoc ipſum cum parentibus & propinquis.* Denique taciturnitas, quam veluti murum, cuſtodiam & circumſtantiam appoſuit labijs ſuis. De qua re S. Bernard. ſermon. ſignum magnum, loquens ait: *Pudibunda fuit Maria; ex Euangelio id probamus. Vbi enim aliquando loquax? vbi præſumptuoſa fuiſſe videtur? foris ſtabat quærens loqui filio: nec maternâ auctoritate aut ſermonem interrupit aut in habitationem irruit, in qua filius loquebatur; in omni denique textu Euangeliorum non niſi quater Maria loquens auditur.* Sic Bernard.

E.
IV.
Perſpicilia. Prudentia.

QVARTO, Habet in muro ſua perſpicilia, per quæ circumſpici poſſunt ea, quæ extra muros ſunt. Hæc in Virgine ſunt prudentia & circumſpectio in ſermone & actione. Quanta enim eius circumſpectio in colloquio angelico, ſiue ad tuendam virginitatem: *Quomodo fiet iſtud:* ſiue ad exercendam humilitatem: *Ecce Ancilla Domini?* Quanta in templo Ieroſolymitano, cùm inuenit Chriſtum, ad dolorem exprimendum: *Fili quid feciſti nobis ſic?* Quanta in Cana Galilææ, ad compaſſionem oſtendendam? *Vinum non habent?* Ad miniſtros inſtruendos: *Quodcumque dixerit vobis, facite.* Quanta in conſeruandis & expendendis dictis & factis filij ſui!

F.
V.
Propugnacula, Iuſtitia & Fortitudo

QVINTO, Habet propugnacula, quæ in Virgine fuerunt, Iuſtitia & Fortitudo. Iuſtitia vnicuique ſuum ius tuetur. Id quod fecit Virgo; quod vel ex eo cognoſcimus, quòd Deo reddidit obedientiam, veluti quando dixit: *Ecce Ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum.* Similiter ſponſo ſuo, cuius directioni ſe in omnibus ſubmiſit, veluti cùm eum fugientem in Ægyptum & inde redeuntem ſine morâ comitata, tametſi ſoli Ioſepho Angelus eâ de re locutus eſt. Denique declinauit à malo & fecit bonum, quæ ſunt duæ partes iuſtitiæ, ſecundum D. Thom. 2. 2. quæſt. 79. artic. 1. Fortitudo perſtat in rebus aduerſis, ſeque inuictam præbet, vti fecit in Maria, quæ non ſolùm incommoda plurima propter filium ex voluntaria paupertate, & crebris itineribus, modò in montana Iudææ, modò in Bethlehem, modò in Ægyptum, modò in Galilæam, modò ad Ieroſolymam; ex difficili item & moleſtâ commoratione inter Ægyptios & perfidos Iudæos, ſuſtinuit; ſed etiam dolores & cruciatus incomparabiles ex compaſſione erga filium, qui velut acutiſſimi gladij cor eius multoties tranſuerberârunt, maximè verò cùm iuxta crucem ſtetit. *Stantem eam illam lego, flentem non lego*, ait S. Ambroſius in orat. de obitu Valentiniani. Taceo opprobria, quæ illius cor directè feriebant, vt cùm audijt Iudæos per contemptum dicentes: *Vnde huic hæc omnia? Nonne hic eſt faber, filius Mariæ?* Marci 6.

G.
VI.
Sacellũ. Religio.

SEXTO, Habet vtique & Sacellum, quod in Virgine eſt Religio, quâ animam & corpus ſuũ Spiritui S. templum dicauit, quod Dei filius ſuâ inhabitatione conſecrauit. Præter hoc ab ipſa tenera ætate à parentibus auulſa ad templum præſentata, diuino ſe obſequio mancipauit: Deinde filio ſuo materna obſequia præſtitit tantâ ſolicitudine, quantâ nulla vnquam mater: adhæc purificationis legi ſe ſubiecit, quâ non tenebatur: templum item Ieroſolymitanum ſtatis temporibus cum filio adiuit, quod ipſi lex non præceperat. Eódem ſpectat virtus orationis, quę in ea excelluit, vt ex Actis ca. 1. diſcimus, vbi dicitur: *Hi omnes erant perſeuerantes vnanimiter in oratione cum mulieribus & Mariâ matre Ieſu.* Quibus verbis indicatur, Mariam fuiſſe Magiſtram & directricem orationis, & ſpiritualium exercitiorum velut Abbatiſſam in Monaſterio, quæ velut Nauarchus in puppi ſtans nauem religionis dirigit.

H.
VII.
Armarium Clementia.

SEPTIMO, Habet & armarium ſuum quod in Virgine aliud non eſt niſi clementia & manſuetudo, quæ veluti armarium incluſa continent arma. Audi Bernardum ſermon. ſignum magnum, in Aſſumptione: *Quid* inquit, *ad Mariam accedere trepidet humana fragilitas? Nihil auſterum in ea, nihil terribile, tota ſuauis eſt, omnibus offerret lac & lanam. Reuolue diligentiùs Euangelicæ hiſtoriæ ſeriem vniuerſam, & ſiquid fortè increpatorium, ſi quid durum, ſiquod denique ſignum vel tenuis indignationis occurrit in Maria, de cætero ſuſpectam habeas, & accedere verearis.* Hæc ille. Huius argumentum maximum eſt, quòd iniurias filio irrogatas patientiſſimo animo tulit; nam, vt ait Bonauentura cap. 8. *Interfectores filij ſui nunquam odiuit, nunquam contra eos impatiens fuit.* Vnde Eccleſia meritò eam inuocat: O Clemens, ô pia, ô dulcis Virgo Maria.

I.
VIII.
Tormenta, Charitas.

OCTAVO, Habet tormenta ſua bellica; quę in Deipara quid aliud ſunt, quàm actus charitatis vehementer inflammati & magno impetu erumpentes partim verſus DEVM, in cuius amorem tota exardeſcebat, vti ex eius Cantico Magnificat colligit ſanctus Bonauentura in ſpec. cap. 4. *Anima enim*, inquit, *quod amat, hoc magnificat & in hoc exultat: idcircò anima Maria Deum decentiſſimè magnificauit & in Deo firmiſſimè exultauit, quia Deum excellentiſſimè amauit.* Quis explicet quanto amoris impetu exploſerit quodammodo è cordis ſui penetralibus verba illa: *Ecce ancilla Domini?* Et illa: *Fili, quid feciſti nobis ſic?* Partim erga proximum, vti indicat eius ſolicitudo pro ſponſi & ſponſæ inopiâ ſubleuandâ & honore tuendo, cùm dixit:

Vinum

Vinum non habent. Et compaſſio eiuſdem pro ſponſi ſui mœrore, quem is pertulit ob amiſſum filium, quando dixit: *Pater tuus & ego dolentes quærebamus te.*

Perfecta charitas foras mittit timorem, ait S. Ioannes *epiſtol. 1. c. 4.* Id fecit in Maria, quando ea, omnibus recedentibus à Chriſti cruce, non receſſit.

Perfecta charitas cognoſcitur maximè in rebus aduerſis. Et Deipara omnium moleſtiarum & paſſionum Chriſti ſocia fuit, eique ad finem vſque adſtitit, imò poſtremum lanceæ vulnus pro filio in corde ſuo excepit.

Denique maiorem dilectionem nemo habet, quàm vt animam ſuam ponat pro amicis ſuis. Maria poſuit pro amicis ſuis filium ſuum, quem magis dilexit quàm ſeipſam.

K. IX. Turris, Confidentia in Deum.

NONO, Habet turrim. Hæc ſignificat ſpem & confidentiam Deiparæ, quam habuit in Deo firmiſſimam, vt poſſet ei dicere id Pſalmi 60. *Factus es ſpes mea turris fortitudinis à facie inimici.* In hac enim turri quaſi in ſecuriſſimo refugio conſiſtens contempſit omnes difficultates, quæ ſe illi obiiciebant, pericula, inſidias, metus; veluti cùm aſſenſum dedit Angelo Gabrieli. Poterat enim tunc, & noſtro iudicio debebat cogitare ac reſpondere: Vides me parentes habere, quibus hac de re cogar reddere rationem: Scis me habere ſponſum: quid ille de me ſentiet, cùm grauidam me viderit, quæ thoro eius non iungor? Dicet me adulteram, vel ſi dixero eſſe opus Spiritus ſancti, blaſphemam. Adhæc quâ ratione potero ſuperare difficultates, quas præuideo, vti paupertatem meam, inſidias Iudæorum, inuidiam contribulium & vicinorum, gladium doloris qui non ſemel tantùm cor meum penetrabit? &c. Nihil horum ipſa, ſed in Deo nixa totam ſe ei commiſit. Rurſùm quantâ animi fiduciâ per furentem turbam Sacerdotum, Iudæorum, militum penetrauit ad filij crucem? Quid enim agis mulier? non metuis, ne inſanus furor populi filium tuum obruens, vnà te quoque obruat? Quis ibi te defendet? Quis non omni ludibrij genere te ſubſannabit & manibus ſuper te plaudet? Nihil horum timuit, quia in Turre ſpei ſtetit.

L. X. Specula, Fides.

DECIMO, Habet in turri ſpeculam; quæ denotat fidem Mariæ, prædicatam ab Eliſabetha *Luc. 1.* dicente: *Beata quæ credidiſti*; videlicet Gabrieli. Maxima ea fides fuit. Credidit enim Deũ fore hominem, & quidem in vtero ſuo ſine detrimento virginitatis & ſine viri operâ. Quanta & quàm miranda ſunt iſta! Deinde tempore paſſionis & mortis Chriſti in fide inconcuſſa fuit. Ideò eidem crucifixo adſtitit & cum cæteris mulieribus ad vngendum corpus eius (quẽ firmâ fide tertiâ die reſurrecturum credebat) nequaquam acceſſit, vt meritò dicamus ipſam eſſe mulierem illam fortem, de qua *Prouerb. 31.* dicitur: *Non extinguetur in nocte lucerna eius.* Eâ videlicet nocte, in qua cæcutiebant & nutabant ipſi Apoſtoli. In cuius rei memoriam in officio hebdomadæ ſanctæ reliquis candelabri triangularis candelis extinctis, vna accenſa remanet, quæ in Deipara fidem reſurrectionis explicitam & inextinctam ſignificat.

Habemus ergo Deiparam verè caſtellum fuiſſe, & proinde dignum, in quod Chriſtus intraret & quod inhabitaret. Securus ibi Chriſtus, vbi tali Caſtello clauſus. Non auferetur Chriſtus ab eo, qui eum tali hoſpitio receperit. At verò cùm hæc præſidia negliguntur, facilem acquirit hoſtis aditum ad expugnandum Caſtellum, & qui in eo eſt, Chriſtum.

Quid verò de iis dicam, qui his omnibus præſidijs carent? Verbo dicam. Hi caſtellum dæmonis ſunt, quod in primis foſsâ caret humilitatis; quare ibi faſtus & arrogantia, proximi contemptus. Caret vallo caſtitatis, vnde ibi impudicitia & laſciuia, fornicationes & adulteria, cantilenæ, & choreæ. Caret muro temperantiæ; hinc ibi gula & ingluuies, comeſſationes & ebrietates, veſtium ſuperbia, libertas & impudentia, leuitas & garrulitas. Caret pinnicidijs prudentiæ: vnde ibi tenebræ & in quæuis præcipitia facilis lapſus. Caret propugnaculis iuſtitiæ & fortitudinis; vnde iura violantur & hoſti manus dantur. Caret Sacello religionis; vnde nulla pietas, timor Dei exulat. Caret armario manſuetudinis; vnde armis & furore omnia implentur. Caret denique bombardis charitatis, turre ſpei, ſpeculâ fidei; quia charitas ibi extincta eſt, ſpes friget, fides claudicat. Et quid mirum eiuſmodi Caſtellum à diabolo occupari & poſſideri?

CONCIO III.

De glorioſa Deiparæ obdormitione.

1. *Obdormiuit B. Virgo plena dierum.*
2. *Præſciuit diem mortis.*
3. *Morienti Chriſtus adſtitit.*
4. *Et Apoſtoli per totum orbem diſperſi.*
5. *Obijt ſine dolore.*
6. *Mors Deiparæ varijs illuſtrata miraculis.*
7. *Corpus triduo pòſt vitæ redditum.*

THEMA.

Huic erat ſoror, nomine Maria, quæ etiam ſedens ſecus pedes Domini, audiebat verbum illius. *Luc. 10.*

MAgnum quidem humilitatis actum exercuit Magdalena, cùm ad pedes Domini ſedens verbum eius audiuit; ſed inde tamen tantam ſibi peperit gloriam, vt ne tantam quidem Cleopatra, cùm vnionem pretioſiſſimum ingenti faſtu deuorauit. Siquidem id Magdalenæ factum, celebrat S. Lucas tamquam præclariſſimum, & poſt eum tota Chriſti Eccleſia. Scio ego alteram Mariam, quæ & ipſa ſimili humilitate ſedens ſecus pedes Domini audijt verbum eius, & inde etiam multò maximam conſecuta eſt gloriam Ea verò eſt Deipara virgo, quæ etiam ſedit ſecus pedes Domini, quando ad inſtar aliorum hominum, imò ad inſtar etiam filij ſui, mortem ipſa quoque opetijt & in ſepulchro reclinata eſt, adeoque audijt verbum illud Domini, quo ſtatu- A.

ſtatutum eſt omnibus hominibus ſemel mori. Hæc ipſa tamen mors ad maiorem eius gloriam ceſſit quàm ſi mortua non fuiſſet. Ita nimirum Chriſtus mortem vicit, & mors mortis fuit, vt ex contempta morte faceret pretioſam mortem. Quàm verò pretioſa & glorioſa fuerit mors Deiparæ, nunc diſcutiemus.

B. I. B. Virgo obdormiuit plena dierum.

PRIMO, Obdormiuit plena dierum in venerabili ſenectute, licet incertum quo ætatis anno; alij ſexageſimum ætatis annum attigiſſe volunt, alij ſexageſimum tertium, alijs ſeptuageſimum ſecundum. Quidquid de hoc ſit, conſtat Deiparam poſt filij aſcenſionem ſuperſtitem fuiſſe: deinde ſatis certum etiam eſt ad ſenectutem perueniſſe, quæ glorioſum virginis tranſitum non parum decorauit. Si enim teſte Sapiente Prouerb. 16. *Corona dignitatis ſenectus, quæ in vijs iuſtitiæ reperitur*: cur non in Deipara, quæ in viis iuſtitiæ nunquam non ambulauit, omnem ætatem triuit & ad multam vſque ſenectutem perſeuerauit? Hinc non immeritò ad honorem ætatis eius recitamus Roſarium ſeu Coronam, ſexaginta trium globulorum; quoniam omnes illius anni pleni fuerunt iuſtitiâ & virtutibus. Sed quid cauſæ fuit, quòd matrem dilectiſſimam Chriſtus tamdiu

1. poſt ſe relinquere in terris voluerit? Primò, vt Manichæorum hæreſi os obſtrueretur, neganti Chriſti corpus verum fuiſſe, ſed phantaſticum aſſerenti. Mater enim tamdiu ſuperſtes huius veritatis teſtis erat, quæ eum in vtero nouem menſibus geſtauit, eundem peperit, educauit & nutriuit.

2. Secundò, In gratiam Apoſtolorum nec non puſilli gregis Chriſtianorum, qui tunc erat: vt eos regeret, doceret, & in perſecutionum initio conſolaretur & animaret. Nemo enim neſcit primos Chriſtianos veluti adhuc infantes præſidio Matris indiguiſſe, à qua adhuc in tenella ætate alerentur & manuducerentur, id eſt, edocerentur, dirigerentur, ac confortarentur, donec ipſa Eccleſia ſapientiâ & robore ita creſceret vt ſuiſmet pedibus conſiſtere & in aciem prodire poſſet. Sic Soli abſcedenti ſuccedit Luna. Et quidem Apoſtolos & Euangeliſtas plurimum ab ea informatos eſſe in fidei myſterijs, nulli dubium eſſe poteſt & teſtatur in ſpecie de Ioanne Euang. Ambroſius.

3. Tertiò, In conſolationem fidelium iuſtorum, ſi hîc diu viuere ſinantur & merces gloriæ eis differatur. Si enim dilectiſſima Chriſti Mater tamdiu dilata fuit: quis non patienter ſuſtineat? Certè S. Ignatius Loiola aliquando dicebat, ſi optio ſibi daretur, vt vel confeſtim excederet cæli ſecurus: vel ſuperſtes aliquamdiu, ſed non proinde certus degeret, in hanc ſe partem iturum eſſe: dum præclarum aliquod operæ pretium Deo facere interim liceret; periculo præ obſequijs contempto. *Nam quis noſtrûm*, inquit, *eſt Principum, qui oblata videns ſtipendia tantiſper à milite differri, quoad pluribus illa titulis promereatur; non obſtrictum ſe credat, ad eadem illa vel conſeruanda vel etiam duplicanda? & Principes noſtri igitur hoc ſoleant; negliget Deus? ant beatitudinem ſuâ cauſâ dilatam patietur amitti? Ego vt hæc de Deo credā, animum inducere non poſſum.* Vt in eius vita ſcribit Iac. Biderman. n. 153.

Quartò, In conſolationem etiam ipſius Deiparæ; vt ita ſcilicet videret adhuc in carne præſens initia & incrementa ſurgentis Eccleſiæ, adeoq́ue filios, nepotes, ac pronepotes filij ſui. 4.
Siquidem *corona ſenum, filij filiorum*, inquit Sap. Prou. 17. Quemadmodum Deus Moyſen tunc demum mori voluit, quando iam è propinquo conſpiciebat ex monte Nebo terram promiſſam, Deut. vlt. Sic etiam dilectam matrem ſuam, quando ipſa iam è propinquo videbat Eccleſiam filij ſui per orbem propagatam. Et quis explicare poſſet illius gaudium, cùm ex omnibus orbis partibus tot filios ad ſe venire ſupplices videbat?

Quintò, Ad maiorem ipſius gloriam, vt ita ampliorem meritorum copiam, imò ſuperabundantiam compararet, quæ omnium Sanctorum Regina futura erat: ne quis obtrectatorum dicere poſſet, eam gratis ad tantum gloriæ apicem eſſe euectam. Atque vtinam S. Joannes, vel alius quiſquam Apoſtolorum litteris commendâſſet, quid toto illo tempore Virgo deſignârit. Sed quid opus erat hæc conſcribere? Nemini enim dubium eſſe poteſt, vixiſſe ſicut Matrem Dei decebat, adeoq́ue in omni virtutum genere ſeſe exercitâſſe. Inueniſſes ibi Martham in fouendis pauperibus, docendis ignorantibus, conſolandis afflictis, corrigendis errantibus, diligendis inimicis. Inueniſſes tibi Mariam in perpetua contemplatione & oratione, in viſitandis ſacris locis, in quibus filius de moratus erat, in oſculandis pedum eius veſtigijs. 5.

C. II. Præſciuit diē mortis.

SECVNDO, Præſciuit mortis ſuæ diem, præmonita ab Angelo, à quo etiam palmæ ramum accepit, veluti brauium & victoriæ mortis ſignum, vitæq́ue immortalis imaginem, vt teſtantur Metaphraſtes in orat. de Virg. & Niceph. l. 2. hiſt. ca. 21. Quo nuncio mirificè recreata, veluti ad feſtiuitatem omnium maximam ſeſe præparauit. Vnde lumina illata, domus mundata, propinqui accerſiti. Vt teſtantur ijdem ibid. Quid enim dulcius nuntiari poterat Matri quàm quòd ad filium, cœli Regem factum, coronanda vocaretur? Quando nunciabatur Patriarchæ Iacob, quòd filius eius omnium chariſſimus, Ioſeph, quem mortuum credebat, viueret & dominaretur in omni terra Ægypti, quodq́ue ab eo vocaretur, vt gloriæ eius particeps eſſet: eo audito, quaſi de graui ſomno euigilauit & reuixit ſpiritus eius, & ait: *Sufficit mihi, ſi adhuc Ioſeph filius meus viuit: vadam & videbo illum antequam moriar*, Geneſ. 45. Conſiderate iam quàm ſuaue fuerit nuntium Deiparæ allatum quod tamdiu præſtolabatur? Communiter quidem dies mortis nemini reuelatur: reuelatus tamen eſt aliquibus magnis Dei amicis, qui toto deſiderio ad Chriſtum anhelabant & cum ipſo eſſe deſiderabant. Et quis ex omnibus Sanctis maiorem cauſam habuit cupiendi reſolui & eſſe cum Chriſto, quàm eiuſdem Mater? Meritò etiam palma, victoriæ

trophæum, ad ipſam eſt delata, quia mors ipſius non tam mors quàm ſomnus exigui temporis, tridui videlicet, adeoque mortis victoria erat. Qua ratione etiam Chriſto appropinquante eius morte, palmæ à pueris prælatæ tanquam mortis domitori. Meritò denique per Angelum nuntium accepit quòd ipſa ad filium ventura eſſet, quia per eundem acceperat olim nuntium, quòd filius Dei per incarnationem ad ipſam venturus eſſet.

D. III. Morienti Chriſtus aſſtitit.

Tertio, Morienti adſtitit Chriſtus, Angelorum ſtipatus agmine, animam Matris ſuſcepturus vt ſcribit Damaſ. *orat. 2. de Aſſumpt.* & Nicephorus dicto loco. Nimirum vti ipſa filio ſuo in cruce morienti fideliter adſtiterat, depoſitumque de Cruce in brachia ſua ſuſceperat & terræ commendauerat, ita vicem rependit ei filius, ſed lætiore exitu, quia eius animam manibus ſuis exceptam ad cœlos ſecum detulit, quod Mater filio mortuo non poterat præſtare. Videmus hîc manifeſtè nihil Chriſto fieri gratis, ſed omnia ſeruitia ei hîc exhibita, fideliter ab eo rependi: id quod promiſit *Luc. 12.* Cùm enim dixiſſet: *Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris, & vos ſimiles hominibus expectantibus Dominum ſuum, quando reuertatur à nuptijs: vt cùm venerit & pulſauerit, confeſtim aperiant ei,* mox ſubiunxit: *Beati ſerui illi quos cùm venerit Dominus, inuenerit vigilantes. Amen dico vobis, quòd præcinget ſe & faciet illos diſcumbere & tranſiens miniſtrabit illis.* Ecce vicem redditam. Præcingis te ad ſeruiendum Domino? Præcinget & ille ſe ad ſeruiendum tibi. Miniſtrabit & ille tibi.

E. IV. Et Apoſtoli.

Qvarto, Apoſtoli toto orbe diſperſi diuino imperio, per tonitru & nubem, ad Virginem morituram mirabiliter congregati ſunt: vt ſcribunt Damaſcenus, Metaphraſtes & Nicephorus loc. cit. Et Iuuenalis Archiepiſc. Ieroſolymitan. apud eundem Nicephor. lib. 15. c. 14. *Nimirum vbicunq; fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ,* dicit Dominus *Matth. 24.* quam rationem reddit Damaſc. Ad literam enim ibi comparat Chriſtus ſeipſum in iudicio aduenturum cadaueri, quòd eius odore omnes homines è diſtantiſſimis quibuſque orbis partibus, attrahendi & celerrimè aduolaturi ſint, quodque iuſtorum ipſe Cibus tunc ſit futurus & vita ſempiterna. Similiter ergo ad Deiparam celerrimè aduolarunt Apoſtoli ex varijs terræ partibus, tum vt virginis aſpectu, qui deliciæ ipſorum erat, ad extremum recrearentur, tum ad diſceſſum & funus eius debitis officijs cohoneſtandum. Decuit enim vt orbis Principes Dominam & Reginam orbis ſuis cohoneſtarent obſequijs. *Quemadmodum Salomon,* inquit Damaſc. orat. 2. *ob requiem arcæ in templo Domini, Seniores omnes Hieruſalem in Sion coegit, vt arcã fœderis deferrent de Ciuitate Dauid,* id eſt, *de Sion. Et tulerunt Sacerdotes arcam & portabant eam tum Sacerdotes tum Leuitæ, & Rex & omnis populus gradiebantur ante arcã, boues & oues innumerabiles mactantes, & intulerunt Sacerdotes arcam fœderis Domini in locum ſuũ in oraculum Domus, in Sancta SS. ſub alas Cherubim. Ad eundem modum ob requiem ſpiritualis arcæ ipſe nouus Salomon Chriſtus, tum mundo ſublimiores cœleſtium mentium ordines, tum primarios noui teſtamenti viros, id eſt, Apoſtolos vnà cum vniuerſa plebe Sanctorum, qui erant in Ieruſalem, in vnum cogens, animam quidem in ſancta Sanctorum, in exemplaria, inquam, vera & cœleſtia per angelos introducit. Corpus autem Apoſtolorum manibus portatur, Rege Regum inuiſibilis ſuæ Deitatis ſplendore illud contegente, atque vniuerſo Sanctorum cœtu præcurrente ſacraſque voces emittente, &c.*

F. V. Obiit ſine doloru.

Qvinto, Obijt ſine dolore, nec vllâ ægritudine confecta, vt habet Damaſ. orat. 2. & præ amoris incendio vt Albert. Mag. in ſuo Mariali ſcribit. *Quemadmodum,* inquit Damaſ. *antequam vllo partus dolore afficeretur, peperit: ita etiam ipſius è vita diſceſſus doloribus caruit, &c.* Adhæc iamdudum experta dolores mortis erat, ſub Cruce videlicet, quando ipſius animam doloris gladius pertranſiuit. Hac enim de cauſa etiam Ioannes Euang. non ſolùm abſque martyrio, ſed etiam abſque doloris ſenſu, ſuauiter & placidè mortuus eſt, vt habet Cedrenus in compend. hiſt. in Narua & Euſeb. Emiſ. hom. de S. Ioan. quia nimirum ambo iam olim guſtarunt mortis dolores. Didacus Oſorius Hiſpalenſis à Rege Catholico in carcerem coniectus, adhuc admodum iuuenis, vnicâ tantùm incarcerationis nocte, præ nimiâ animi anguſtiâ, cogitationibus mentem exagitantibus, totus incanuiſſe dicitur: ideoque dimiſſus à Rege & vitâ donatus, quòd mortem iam guſtaſſet. Refert Petr. Hiſp. Sylu. *p. 2. c. 7.* Cur non igitur libera foret à mortis doloribus Deipara, quæ iam illos plus nimio deguſtarat? Denique, quia Mater Domini innocentiſſima & glorioſiſſima erat, ſuauiſſima & glorioſiſſima mors ei conueniebat: talis autem eſt mors præ amoris magnitudine; *fortis enim eſt vt mors dilectio,* ait Salomon. *Cant.* 8. Nicephorus vbi ſup. refert, eam poſtquam filio gratias egiſſet, compoſuiſſe cum gaudio corpus ad mortem, & dixiſſe: *Fiat mihi ſecundum verbum tuum*: & ita ſpiritum tradidiſſe. Quo verbo indicauit ſe tantâ cum alacritate & lætitiâ proficiſci nunc ad filium: quantâ eundem recepit olim in hoſpitium vteri ſui. Et ſicut per hæc verba traxit quodammodò Dei filium in terras & vterum ſuum: ita nunc per eadem tracta eſt anima eius de corpore ad cœlum & filium eius.

Prædictum videtur hoc mortis eius genus. Cant. 2. *Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo.*

G. VI. Mors miraculis illuſtris.

Sexto, Mors Deiparæ multis illuſtrata eſt miraculis. Damaſ. orat. 2. Et Niceph. lib. 2. c. 22. refert cæcis viſum, ſurdis auditum, claudis greſſum, infirmis alijs ſanitatem eſſe redditam, ſolo virginis tactu. Ibidem etiam refert Iudæum quendam dum ſanctum corpus efferretur in hortum Gethſemani, odio & inuidiâ repletum, ſacro loculo manus inieciſſe, quo eum in terram deijcere & conculcare poſſet: ſed illicò manus eius à brachijs auulſæ tumbæ adhæſerunt. Vnde miſer Dei vindictam cernens facti pœnitere & lacrymas profundere cœpit. Quare iuſſu S. Petri, auulſæ manus iterum iun-

iuncturis ſuis applicatæ, ita coaluerunt, vti priùs erant. An non videmus veteris Arcæ miracula in hac noua reuocata? Tetigerat illam Oza abſque reuerentia, & ſubitò extinctus eſt. Tetigit hanc Iudæus manibus hoſtilibus, & mox illis deſtitutus eſt.

H. VII. Corpus vitæ redditum.

SEPTIMÒ, Corpus Virginis corruptioni obnoxium non fuit, ſed triduo pòſt vitæ redditum & ad cœlos aſſumptum. Ita tradit Damaſcenus *orat.* 1. *&* 2. & Andreas Cretenſis Archiepiſcopus Ieroſolymitanus *in orat. de Aſſumpt.* Iuuenalis ſimiliter Archiepiſ. Ieroſolymitanus apud Niceph. *l.* 15. *cap.* 14. vbi reſpondet Martiano Imp. ſacroſanctum corpus illius angelicâ ſimul & Apoſtolicâ hymnodiâ elatum in tumulo quodam in regione Gethſemani repoſitum eſſe & in tertium vſque diem eo loco carmina angelos perpetua in honorem & laudem Dei genitricis cecinisse, & cùm eodem tertio die, is, qui in obitu Virginis Matris choro Apoſtolorum non adfuerat, aduenisset, & ſacrum illum cœtum vt tumulum recluderet, quo & ipſe Verbi Matri debitum ſupremumque perſolueret honorem, precibus ſummopere ſolicitaſſet, atque ſigillo ablato ſepulchrum apertum eſſet, ſacrum illius corpus prorſus repertum non eſſet, ſed ſepulchrales illius faſcias tantùm ſuo loco intactas atque inuiolatas, perinde ac ſi eas corpus paulò antè reliquiſſet, repertas. Et quidem inenarrabili odoris ſuauitate redolentes, eaque ſuauitate illos abundè afflatos, ſignaculo rurſus tumulo impoſito, abiiſſe. Atque illud ſolùm pro eo ac decebat animo ſecum meditatos, Deum corpus Virginis ante communem omnium reſurrectionem immortalitate cohoneſtaſſe, &c. Quàm conuenienter iſtud factum ſit alibi diximus. Videmus igitur quàm glorioſa mors conſequatur ſanctam vitam, quia veriſſimum eſt illud Auguſtini: *Non memini malè mortuum, &c.*

CONCIO IV.

Gloria Virginis aſſumptæ.

1. *Non dubitandum quin B. Virgo excepta ſit in cælo cum ſymphoniâ & maximo Angelorum iubilo.*
2. *Cum complexu à Chriſto matri exhibito.*
3. *Indutam eſſe ſtolâ primâ.*
4. *Inſtructum ei eſſe conuiuium, dum Chriſtus gaudia ſua, veluti epulas, Matri deguſtanda appoſuit.*
5. *Accepiſſe annulum poteſtatis imperialis ſignum.*

THEMA.

Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Luc. 10.

A. NOn video, quomodo hodiernum ſermonem meliùs inchoare poſſim, quàm cum verbis S. Bernardi ſer. 3. de hoc feſto: *Non eſt equidem,* inquit, *quod me magis delectet, ſed nec eſt, quod terreat magis, quàm de gloria Virginis Mariæ habere ſermonem.* Nihil me magis delectat: quis enim non vehementer geſtiat, eam laudibus vehere, quæ ſalutem mundo tulit? commendare nauem, quæ fameſcenti ciuitati & penè deſperatæ, de longè frumentum attulit? hæc autem ſola deſperato mundo, *facta eſt quaſi nauis inſtitoris de longè portans panem,* vt dicit Sapiens *Prou.* 31. & interpretatur Eccleſia. Quis non vehementer gaudeat celebrare illam, quam non dubitamus Deo eſſe proximam, & per quam ſperamus æternam conſequi ſalutem? Sed interim tamen nihil eſt, quod me magis terreat, etenim *tanta eam deuotionis affectu,* inquit S. Bernardus ibid. *amplectuntur, honorant, ſuſcipiunt (vt dignum eſt) vniuerſi, vt licet de ea loqui geſtiant omnes, tamen quidquid dicitur de indicibili, eo ipſo, quod dici potuerit, minùs gratum ſit, minùs placeat, minùs acceptetur.* Quod ſi vſpiam alibi, certè in hac ſolemnitate verum habet. Quis enim explicare ſufficiat aſſumptionis eius gloriam, triumphi pompam, cæli applauſum, Angelorum lætitiam, coronationem Matris Dei? *Aſſumptionem eius quis enarrabit?* inquit, ibid. Bernard. *Si oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quod præparauit Deus diligentibus ſe: quod præparauit gignenti ſe & diligenti præ omnibus, quis loquetur?* Hæc ille. Nec errauero ſi dixero, ſtellas omnes, ſi ſcribæ forent, cælum papyrus, mare atramentum, ſcribere non poſſe eius gloriam: quia vt B. Ildephonſus *ſer.* 2. *de Aſſumpt.* dixit: *Sicut eſt incomparabile, quod geſſit, & ineffabile, quod percepit: ita eſt incomprehenſibile præmium gloriæ, quod meruit.* Et tamen (ô inſaniam hæreticorum!) hanc Deiparæ celeberrimam ſolemnitatem, de quâ S. Patres S. Hieron. S. Auguſt. S. Athanaſ. S. Bern. S. Bernardin. S. Petrus Damian. S. Laurent. Iuſtinian. S. German. S. Gerard. S. Ildephonſ. & alij tam præclaras & multas homilias ſcripſerunt, non modò non venerantur, ſed eidem impiè derogant Lutherani, dum auctore Luthero ſuo in ſermone quem habuit de natali Virginis, impio ore dicere non erubeſcunt: *Omnes Chriſtiani æquè magni ſumus ſicut Mater Dei, & æquè ſancti ſicut ipſa.* O os blaſphemum, linguam vſtulandum! Oſtendemus igitur quam ad gloriam euecta ſit.

Scio ſanè Hæreticos parciſſimos & cautiſſimos eſſe in commendatione Virginis Deiparæ, odio potiùs erga illam, quàm erga Deum zelo; ſed tamen ſpero daturos ſi non plus, ſaltem tantum obtigiſſe gloriæ Matri Dei in cælo, quantum obtigit filio prodigo poſtquam is ad Patrem rediit. Quis enim hoc negare auſit, ſi filius ille, qui (*vt Luc cap.* 15. ait) deuorauit ſubſtantiam ſuam cum meretricibus, ingrediens domum Patris ſui, tanto cum honore & iubilo à Patre exceptus eſt: Mater filij Dei, quæ non modò nullam diſſipauit ſubſtantiam, ſed potiùs proprij lactis ſubſtantiam, reliquamque quam habebat omnem filio impertiuit, ingrediens aulam filij cæleſtem, non honorificentiùs ſuſcipi debuit? Audiamus igitur quali exceptus ſit honore prodigus.

Pater eius PRIMÒ, ſymphoniam inſtituit & chorum. Ita etiam non dubitare poſſumus exceptam eſſe in cælo Dei Matrem cum maximo Angelorum iubilo. Sed vbi hoc ſcriptum eſt, dicunt Hæretici. Imprimis ſcripſit hoc S. Anſel. l. de exercitio Virg. c. 8. *Contempletur,* inquit, *animo qui poteſt, quo animo, qua feſtiuitate, quibus vocentibus iubilabant omnes beatorum ſpiri-* B. I. Symphonia.

tuum,

tuum ordines, quando & vnicam Domini ſui matrem aduentare & ipſum Dominum ſuum ei videbant omni ſuâ gloriâ decoratum velle occurrere? Hæc ille. Accedit Auctor antiquus *ſerm. de Aſſumpt. V. M.* qui habetur inter opera S. Hieron. vbi idẽ ſcribitur. S. Bern. cœlum tunc euacuatum putat ſerm. 1. de aſſumpt. *Quis cogitare ſufficiat,* inquit, *quam glorioſa hodie mundi Regina proceſſerit: & quanto deuotionis affectu tota in eius occurſum cæleſtium legionum prodierit multitudo? quibus ad thronum gloriæ canticis ſit deducta? &c.* Si enim venienti victrici Iudith occurrerunt de ciuitate omnes à minimo vſq; ad maximum, vt dicitur c. 13. eius libri; cur nõ item Matri Dei, quę contriuit caput ſerpentis, cœleſtes omnes obuiam procederent? Deinde quis neſcit qua ſolennitate, quo iubilo deducta ſit arca de domo Abinadab in domum Dauid. 2. Reg. 6. Certè ibi Dauid & omnis Iſraël ludebant coram Domino in omnib. lignis fabrefactis, & cytharis, & lyris, & tympanis & ſyſtris, & cymbalis. Quantò magis hoc credendum de viua illa arca, in qua Dei filio habitare placuit; cùm in domum cœleſtis Dauid introducta eſt? Adhæc ſi plures Angeli mendici Lazari animam ſuſceperunt & cum gaudio in ſinum Abrahæ portarũt. Luc. 16. quẽadmodum teſtatur Chryſ. vel qui auctor eſt homiliæ de diuite & Lazaro, dicens: *Non ſuffecerat adportandum pauperem vnus angelus, ſed propterea plures veniunt, vt chorum lætitiæ faciant. Gaudet vnuſquiſque Angelorum cantum onus tangere. Libenter talibus oneribus prægrauantur, vt adducant homines ad regna cælorum, &c.* Cùm tamen in lymbo nõ eſſet propriè locus lętitię, ſed tantùm expectationis illius. Si igitur ad congratulandum Lazaro conueniunt plures angeli, quando ad ſinũ Abrahę tantùm portatur: quem eorum fuiſſe putabimus, qui obuiam ierit Deiparę ad cœlum gradienti? Deniq; quando ædes Lauretana B. V. è Dalmatiâ in agrum Recinetenſem ab Angelis per mare Adriaticum mirabiliter tranſlata & in ſylua collocata erat, arbores ſeſe incuruarunt, reuerentiam ædiculæ exhibentes, vt ſcribit Horat. Turſell. de S. æde Lauretana, quæ etiam ſic curuatę ad hominum memoriam diu permanſeruut. Non dubium quin hanc ipſam & maiorem reuerentiam exhibuerint in cœlo Deiparę ligna illa & Credri Libani, id eſt, angeli. Iam verò quis explicet gloriam & gaudium Deiparæ gradientis in multitudine tot nobiliſſimorum & diuerſiſſimorum ſpirituum, ſibi laudes varias canentium? Alexander Mag. felicem ſe fore putabat, ſi Homerum nactus fuiſſet Poëtam factorum & laudum ſuarum præconem. Ideo enim Achillem felicem prædicabat, quòd laudum ſuarũ pręconem Homerum habuerit. Plut. in Alexand. quid igitur glorię ac lætitiæ putatis acceſſiſſe Deiparę, cùm audijt à tot millib. celeberrimis poëtis Angelis laudes ſuas ſine fuco, ſine periculo decantari? Sed parum fuit illi, Angelos habere præcones: ipſemet Chriſtus, filius eius præco illius factus eſt, & veluti Dauid inter cantores alios ante arcam luſit. Multum eſt quod dico: ſed nimirum ipſemet Chriſtus dixit: Marc. 8. *Qui me confeſſus fuerit & verba mea in generatione iſtâ adultera & peccatrice: & filius hominis confitebitur eum, cùm venerit in gloria patris ſui cum angelis ſanctis.* At quis magis eum confeſſus eſt, quàm B. V. iuxta crucem inter crucifixores filio adſtans? O quanta eſt differentia inter hunc & illum diem? in illo Chriſtus non audebat eam vocare matrem. *Ne materno nomine,* inquit S. Chryſ. ho. 84. in Ioan. *ampliùs dolorem excitaret: non enim tempus tunc erat matrem dulciter alloquendi, nec nomen matris exprimendi.* Sed dicebat: *Mulier ecce filius tuus,* ſcilicet Ioannes. In iſto verò dicebat de ſe: *Mater ecce filius tuus.* Ibi non audebat dicere: Ecce mater mea: fortè nequid ea aduerſi propterea pateretur à militibus. Sed hîc coram Patre & Angelis dicebat: Ecce Mater mea.

Secvndo, Accurrens cecidit ſuper collum eius & oſculatus eſt eum. Nec dubitemus id ipſum feciſſe Chriſtum matri ſuæ benedictæ; de ſolio, inquam, ſuo ſurrexiſſe, & obuiam illi occurriſſe, eamque cum ſuauiſſimo amplexu excepiſſe. Vbi hoc ſcriptum eſt? inquis. Scribit imprimis Auctor ſer. de Aſſumpt. M. *Nec immeritò creditur, quòd ipſe Saluator per ſe totus feſtiuus occurrerit & eam cum gaudio ſecum in throno collocauerit, alioqui quomodo creditur impleſſe quod ipſe in lege præcepit: Honora patrem tuum & matrem tuam?* Similiter B. Bern. ſerm. 1. de Aſſumpt. cùm ait: *Etenim non ſolùm tota cæleſtium legionum multitudo in Mariæ occurſum prodijt, illamq; ad thronum gloriæ magno deuotionis affectu deduxit, ſed & filius placido vultu, ſerenâ facie diuinis amplexibus eandem ſuſcepit, &c.* Et præterea Petrus Damiani *ſerm. de Aſſump.* maius quiddam fuiſſe colligit in Aſſumptione Virginis quã in aſcenſione Chriſti; *ſoli quippe Angeli,* inquit, *Redemptori occurrere potuerunt: matri verò Chriſtus ipſe cum tota curia tam angelorum quàm iuſtorum ſolemniter occurrẽs euexit ad beata conſiſtorium ſeſſionis.* Deinde nónne etiam Rex Salomon, quando ad eum ingrediebatur Mater eius Bethſabee, ſurrexit in occurſum eius? 3. *Reg.* 2. qui cum ſapientiſſimus eſſet, nequaquam id feciſſet, niſi id decere & præcepto diuino congruum eſſe intellexiſſet. Quin etiam ipſe Chriſtus Stephano certanti & iam iam morituro, viſus eſt ſtans, videlicet de ſolio ſurgens ad eum ſuſcipiendum. Et non fecerit hoc Matri ſuæ? Quomodo vicem Matri rependiſſet alioqui, quæ toties eum ad manus ducebat & ingredi docebat, adhæc modò in Ægyptum, modò Ieroſolymam in templum introducebat: modò crucem geſtanti cum lachrymis occurrit? Vt ſcribunt S. Bern. *de planctu Virg.* & S. Bonauent. *in medit. vita Chriſti c.* 77. O quantum intereſt hunc inter occurſum & illum? Ibi occurrens mater filio, vidit eum in forma inuſitatâ, vt meditatur S. Bonau. *in vita Chriſti c.* 77. nimirum ſpinis coronatum, lictoribus ſtipatum, deſpectum, ligatum, ſanguine reſperſum, ligno prægrauatum: nec præ doloris vehementia verbum illi vllum loqui poterat; ibi velut luna ex aſpectu ſolis eclipſin paſſa eſt: ibi mater filium, & filius matrem mutuo aſpectu acerbiſſimè torquebant: ibi corruentem filium mater ſubleuare non audebat. At hîc videt ma- C. II. Complexus.

ter filium iterum inuſitatâ formâ, ſed gemmis ornatum, angelorum exercitibus ſtipatum, gloriâ & decore indutum, candidum, claues cœli geſtantem. O quàm ſuauis vtriuſque aſpectus! quàm dulce colloquium! qualis amplexus & D. introductio in gloriam? &c.

III. *Stola.* TERTIO, Induit eam ſtolâ primâ, id eſt, primariâ, & quæ inter omnes primatum obtinet, vt aliqui interpretantur, teſte Barradio ibi. Stola autem gloriam repræſentat. Vnde *Eccleſ.* 25. dicitur: *Stola gloriæ veſtiet illum.* Et in Apoc. ſæpius viſuntur Sancti amicti ſtolis. Et qualem putabimus datam eſſe Deiparæ ſtolam, niſi primam & omnium principem præ omnibus ſanctis? Crederem hoc, inquit hæreticus, ſi id ſcriptum eſſet. Sed id ſcripſit imprimis S. Chryſ. in Liturgia, vbi eam *honoratiorem Cherubim & glorioſiorem incomparabiliter Seraphim* appellat: atque, *vt verè dignum ac iuſtum eſt*, inquit. S. Ephrem in orat. de laudib. Virg. ita ſcribit: *ſanctior Cherubim, ſanctior Seraphim & nullâ comparatione cæteris omnibus ſuperis exercitib. glorioſior.* D. Epiph. ſimiliter in ſer. de laudib. Virg. ait. *Maria ſolo Deo excepto cunctis ſuperior exiſtit, naturâ formoſior es ipſis Cherubim, Seraphim & omni exercitu angelico.* Et D. Ber. ſer. de Aſſumpt. idẽ teſtatur, & ſimul rationem dat, inquiens: *Nec in terris locus dignior vtero virginalis templo, in quo filium Dei Maria ſuſcepit, nec in cœlis Regali ſolio, in quo Mariã filius ſublimauit.* q. d. quia Maria filium Dei digniſſimo in terris loco, vtero videlicet ſuo virginali & ſanctiſſimo ſuſcepit; decuit vt eadem ab illo digniſſimo in cœlis loco ſuſciperetur. Hanc virginis gloriam vidit & deſcribit Ioannes Apoc. 12. dicens: *ſignum magnum apparuit in cælo, mulier amicta Sole, & Luna ſub pedibus eius, & in capite eius corona ſtellarum duodecim.* Quod vt intelligamus. notandum ex Apoſtolo 1. *Cor.* 15. gloriam beatorũ differre ſicut ſtella differt à ſtellâ in claritate. *Alia claritas ſolis*, inquit, *alia claritas Lunæ, & alia claritas ſtellarum.* Iam vti Sol ſine comparatione reliquas ſtellas excedit, ita dicendum eſt gloriam Deiparæ excedere gloriam reliquorum ſanctorum: quia à Ioanne dicitur amicta ſole. Luna verò præcipuorum Sanctorum gloriam repræſentat; vnde ſanctos, de quorum ſanctitate nihil dubitamus, Lunâ coronatos depingimus. Quoniam igitur B. Virg. Luna ſub pedibus viſa eſt, ſignificat id quod in ſanctis pręcipuis eſt maximum & ſupra caput, id in Deipara eſſe minimum & infra pedes. Corona verò ſtellarum 12. quid deſignat, niſi quidquid eminet ſparſim in omnibus ſanctis, id totum fulgere in Mariæ coronâ & gloriâ? Ibi gloria Patriarcharum, quia & fides; Ibi gloria Prophetarum, quia Prophetia; Ibi gloria Apoſtolorum, quia & charitas; gloria Martyrum, quia & fortitudo; gloria Doctorum, quia & intelligentia; gloria Confeſſorum, quia & patientia; gloria Sacerdotum, quia & ſanctimonia; gloria Eremitarum, quia & contemplatio; gloria Monachorum, quia & humilitas; gloria Virginum, quia puritas, gloria Viduarum, quia continentia; gloria Coniugatorum, quia & fœcunditas. Adhæc, ſi Maria veſtiuit Dei filium, optimo & pręſtantiſſimo quod habuit, puriſſimo videlicet ſanguine totius corporis ſui, vti certiſſimum: ſi in præſepi inuoluit pannis: ſi labore manuum & arte textrici veſtiuit tunicâ inconſutili, vt aſſerit ex traditione Patrum Euthymius in Matth. c. 27. ſi denique cùm nudaretur ad crucifixionem filius, velo de capite ſibi detracto verendas eius texit partes, non dubitans inter medios accurrere lictores, vt putat D. Anſelm. de paſſione: an non decebat, quæſo, vti filius Matrem ſimiliter veſtiret, imò ſupra omnes alios ſplendiſſimè ornaret, à qua ſplendidiſſimè, ſicut potuit, decentiſſimè & opportuniſſimè veſtitus eſt? Quamquã enim exigua videntur hæc obſequia, Deo tamen præſtita ſunt, & in eius paupertate, & à paupercula matre: ac proinde excellentiſſimam præ omnibus merebantur remunerationem. Si enim S. Martinus, quia aliquando ante Miſſarum peractionem veſtem ſuã pauperi dedit, poſteà in ſacrificio circa brachia nudatus, ob defectũ veſtis erogatæ, diuinitus veſtitus fuit manicis ſupra modum ornatis & ſplendidis (vt habet in eius vitâ Seuer. Sulpit.) quali putatis veſte ornatam à filio matrem eſſe, quæ ipſummet Deum tam officioſè veſtiit? Quis comprehendere poſſit ſplendorem illius veſtis, quã miratur David *Pſalmo quadrageſimoquarto* dicẽs: Adſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato, circumdata varietate?

QVARTO, Inſtruxit ei conuiuium & cum eo epulatus eſt. Hoc Chriſtus matri fecit, dum F. IV. *Epulum.* gloriam ſuam ei communem fecit, adeoque gaudia ſua, quotquot habet, veluti epulas (quẽadmodum ipſe Dominus vocat *Luc.* 22.) eidem deguſtanda appoſuit. Ita ſenſit Arnoldus Carnotenſis tract. de laudibus Virgin. & refertur tom. 6. Biblioth. SS. Patrum, cùm dixit: *Filij gloriam cum matre non tam communem iudico quàm eandem.* Ita S. Ioan. Damaſc. *orat. 2. de Aſſumpt.* ait: *Decet matrem ea, quæ ſunt filij, poſſidere.* Sed quænam illa gloria, inquis, quam matri communicauit? Sed dic tu mihi imprimis quæ & quanta ſit Chriſti gloria? Dicam tamen aliqua. Communicauit imprimis matri gloriam ſeſſionis, vt ſi non in eodem throno, ſaltem in eadem hierarchiâ ſupra omnes angelorum hierarchias, iuxta ſe conſideret. Ita enim inſinuat Auctor ſerm. de Aſſumpt. ſuprà citat. cùm ait, non immeritò credi, quòd eam Chriſtus cum gaudio ſecum in throno collocauerit, ob præceptum illud: *Honora patrem & matrem.* Ita ſentit & explicat id Pſalm. 44. *Adſtitit Regina à dextris tuis.* Card. Bellarminus; A dextris, inquam, hoc eſt, loco paulò inferiore & poſt Chriſtum proximo, in eadem tamen hierarchiâ (vtpote quæ per vnam ſolam perſonam conſtitui non poteſt, vt ex nomine patet.) Præfigurauit iſtud Salomon Rex, qui ad dexteram ſuam collocauit matri thronum 3. *Reg.* 2. Item Pater eius Dauid qui arcam fœderis intulit in domum ſuam. 2. *Reg.* 6. Communicauit ſecundò gloriam cultus & venerationis, non quidem quòd eodem cultu adoranda ſit mater cum filio (quia hic Latriâ. illa hyperduliâ, vt S. Thomas oſtendit 3. p. colenda) ſed aliâ duplici ratione; Primò, quòd omnis cultus filij redundet in ma-

trem

trem quatenus mater eius eſt; quo ſenſu dixit Arnoldus Carnot. vbi ſup. *Quicunque Ieſu curuat genu, matri quoque pronus ſupplicat.* Secundò, quòd ipſa ab omnibus colatur creaturis, tam angelis quàm hominibus, quemadmodum & Chriſtus, imò ſuo etiam modo ab ipſo Chriſto. Siquidem de ſeipſa prædixit: *Beatam me dicent omnes generationes.* Vtrumque complexus Rupertus l. penult. in Cantica ait: *Tanta es vt te honoret ipſe ſol (Chriſtus) honore, quo decet filium honorare parentes ſuos: qui enim dixit: honora patrem tuum & matrem, non dubium quin & ipſe honoret & ab omnibus amicis ſuis velit honorari matrem.* Hæc Rupert. Communicauit tertiò, gloriam viſionis, quia quęcunq; videt filius ſcientiâ viſionis, videt & ipſa. *Omnia obſeruas*, inquit S. Germanus ſerm. de Aſſumpt. ipſam alloquens, *omnia intueris, & inſpectio tua ad omnes ſe porrigit.* Et ratio eſt, quia vnuſquiſque beatus videt omnia quæ pertinent ad ſtatum ſuum, vt docet S. Thom. 1. *p. q.* 12. B. Virgo autem vt inſtrumentum cooperata eſt ad totius humani generis redemptionem, eſtque Aduocata, mater & refugium omnium mortalium: adhæc Chriſto in cœlis coniunctiſſima: quomodo igitur ipſi celare aliquid poteſt filius? Quæ omnia non difficilè, credo, admittemus, ſi penſemus Deiparam in vita ſua participem fuiſſe totius triſtitiæ, confuſionis & dolorũ filij ſui. Quomodo enim ea non videret iucunda & delectabilia omnia, viſa à filio: quæ & dolores eius vidit omnes & diu antè præuidit? Quomodo ea non eſſet particeps venerationis, quæ ſub cruce filij particeps fuit confuſionis? Quomodo non communem habeat vel potiùs eandem Chriſti hierarchiam & aulam, quæ communem ei fecit in terris domunculam ſuam? Quomodo ea non adhæreat lateri Chriſti in cœlis, quæ in omni tribulatione adhæſit ei in terris? quæ cum ipſo in ſtabulo manſit, fugit in Ægyptum, cum ipſo ſub cruce ſtetit, quæ in medio hoſtium furore, militumq; tumultu & armorum ſtrepitu omnibus amicis recedentibus ab ipſo non receſſit? quæ omnes illos dolores, omnia tormenta, quæ in corpore tulit Chriſtus, ipſa in corde paſſa eſt? quæque extremum illud lanceæ vulnus, quod filius ſentire non potuit, ipſa pro eo in animo ſenſit & excepit? Quare veriſſimè Apoſtolus dixit. 2. Cor. 1. *Sicut ſocij paſſionum eſtis, ſic eritis & conſolationis.* Iam verò ô! quantum intereſt inter vtramq; ſocietatem? Quàm anguſtum, quàm pauperculum erat illud Mariæ tuguriolum (ſicut in hodiernum Laureti viſitur) in quo Chriſtum concepit, educauit, & enutriuit? Quàm magna contrà eſt domus Domini & ingens locus poſſeſſionis eius, quem filius matri communem fecit? Quàm diuerſum eſt conuiuium, quod matri in cœlo exhibet, ab illo, quod in monte Caluariæ exhibuit? Quid enim tunc cernere poterat, quod triſtitiam & mœrorem non afferret? ſi montem in quo erat aſpiciebat, vbique mortis veſtigia, fœtorem & horrorem videbat. Si circumſtantem turbam: hinc quidem pauculos collachrymantes amicos: illinc turbam frementem & furentem videbat. Si cœlum, ſolem præ mœrore obſcuratum, aërem tenebricoſum, diem in noctem conuerſum, Deum Patrem implacabilem videbat. Si denique pendentem in cruce filium videbat lumen oculorum ſuorum extinctum, nudum, ſanguine conſperſum, ſpinis coronatum. At verò hodie omnia contraria, omnia in gaudium conuerſa aſpicit, infra ſe locum amœniſſimum, plateas auro & gemmis ſtratas: circa ſe hinc ordines angelorum & beatorum lætantium ſibique applaudentium; illinc turbam inimicorum in gehennam demerſam. Supra ſe Deitatem totum irradiantem cœlum, diem perpetuum, noctem nullam. Iuxta ſe filium gloriâ & honore coronatum, decore veſtitum, totius vniuerſi gubernacula tenentem, ſeipſam denique omnibus gaudijs & delitijs affluentem & circumfluentem, ſupra angelos exaltatam, omnium in ſe oculos conuerſos, &c.

F. V. Annulus.

QVINTO, Annulum manui eius indidit: qui ſignificat poteſtatem imperialem, obſignandi quaſcunque Regis litteras, & bona eius diſpenſandi pro libito & gratias concedendi, vt patet *Eſth.* 3. vbi Aſſuerus Amani, & c. 8. Mardochæo in hunc finem annulum ſuum dedit. Et num putamus hunc negatum à filio matri? minimè gentium. *Conſtituta quippe eſt ſuper omnem creaturam*, inquit Arnoldus vbi ſup. ſimiliter S. Ioannes Damaſ. orat. 2. de Aſſumpt. docet filium matri res omnes conditas in ſeruitutem addixiſſe. *Rerum omnium conditarum Domina effecta eſt*, inquit. De eadem D. Gregorius Nicomed. Archiepiſcopus orat. de edit. B. V. in templo oblatæ, ait: *Nihil tuæ reſiſtit potentia, nihil repugnat tuis viribus, omnia cedunt tuo iuſſui, omnia tuo obediunt imperio, omnia tuæ poteſtati ſeruiunt.* In huius rei figuram Aſſuerus, cùm adamaſſet Eſther, pluſquam omnes, poſuit diadema regni in capite eius & fecit eam regnare in loco Vaſthi, vt dicitur *Eſth.* 2. Quid eſt autem diadema regni alteri imponere, quàm imperium tradere & Regem vel Reginam conſtituere? Nec difficilè hoc admittemus Deiparæ factum eſſe. Nam ſi ipſa diademate humanitatis ſuæ coronauit filium, vt dicitur *Cant.* 16. & exponit S. Ambroſius *lib. de inſtit. virgi. cap.* 16. Cur non item filius coronet matrem diademate diuinæ poteſtatis ſuæ? Cæterùm vti Eſther duas habebat famulas, vna cui innitebatur, altera quæ defluentia in terram veſtimenta ſuſtentabat, vt habetur *Eſth.* 15. ita & Deipara. Nam B. Bonauentura in ſpecul. virgin. *Duæ*, inquit, *famulæ, quarum Domina eſt Regina Maria, ſunt angelica & humana creatura: Humana eſt famula illa, quæ ſequitur Dominam ſuam in mundo, colligens veſtimenta Dominæ, hoc eſt, virtutes & exempla Mariæ; Angelica verò eſt illa altera, ſuper quam in cœlo innititur ſe ſociando ac deliciando cum Angelis, innititur inſuper tanquam potentiſſima Angelis imperando.* Hæc Bonauentura.

Supereſt nunc vt matri Dei, tanquam ſorori noſtræ congratulemur, &c.

CONCIO V.

Quamobrem Dei genitrix Maria ad celſiſsimum cœli thronum poſt filium euecta ſit.

Aſcendit ad hunc thronum per ſex gradus potiſsimùm:

1. Per merita bonorum operum.

2. Per humilitatem.

3. Per Charitatem erga Deum.

4. Per tribulationem & paſsionem.

5. Per Chriſti imitationem.

6. Ratione propinquitatis.

THEMA.

Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Luc. 10.

A. IN parabola de prodigio filio introducit Dominus *Luc.* 15. fratrem eius indignantem & murmurantem nec volentem introire paternas ædes, eò quòd pater filium è longinquo reuertentem tanto honore excepiſſet, quantus ipſi nunquam fuerat exhibitus. Audiuit enim quomodo Pater inſtituiſſet ei ſymphoniam, quomodo eum excepiſſet obuians illi, quomodo induiſſet ſtolâ primâ, quomodo inſtruxiſſet ei conuiuium, & dediſſet annulum in manu eius. Ob quę omnia indignatur & fratri inuidebat. Oſtenſurus hâc parabolâ Dominus gloriá cęleſtem iuſtis præparatam, non voluit indicare, quòd in cœlo, eiuſmodi murmur ſit futurum, quo alter alteri beatorum maiorem inuideat gloriam: ſed voluit oſtendere, tantâ ſanctos aliquos in cœlo gloriâ premiandos, vt ſi inter beatos murmur & inuidia eſſe poſſet, quemadmodum inter viuentes plurimi ob id indignaturi & murmuraturi eſſent. Quàm verò præ omnibus ſanctis, in cœlo fulgeat Maria Virgo, alibi vidimus, idque ex fundamento Scripturæ, SS. Patribus & ratione: oſtendimus enim ei omnia illa (eminentiori tamen modo) à Deo eſſe exhibita, quæ exhibuit filio prodigo Pater. Oſtendimus inſtitutam ei ſymphoniam SS. Angelorum, Chriſtum ei ad cœlos gradienti obuiam prodijſſe, induiſſe eam ſtolâ primâ, id eſt, gloriâ omnium principe, excepiſſe eam conuiuio, hoc eſt, gloriam ſuam ei communicaſſe; denique donaſſe eam annulo, hoc eſt, poteſtate imperiali, ad diſtribuendas gratias. Audiuimus ergo ſororem noſtram Mariam exaltatam ſuper angelos, ſedentemque à dextris filij dominari in toto cœlo. Hoc tamen audito nuntio, fortaſſe non deeſt etiam maleuolus quiſpiam frater, qui ob tantam ſororis noſtræ gloriam indignetur & murmuret, vel ſaltem curioſiùs inquirat, quam ob rem Maria ad tantum gloriæ apicem conſcendere meruerit. Certè hæretici inſtar lucifugarum auium ſplendorem gloriæ eius ægrè intuentur, & ſuis circumuolationibus extinguere aut ſaltem obſuſcare conantur. Sed fruſtrà laborant miſeri, & ſibi ipſis tantum malum creant. Ringantur enim licet, non delebunt id quod ſcriptum eſt: *Adſtitit Regina a dextris tuis in veſtitu deaurato, &c.*

Tertio Reg. 10. legimus Salomonem feciſſe ſibi thronum de ebore grandem auro fuluo nimis veſtitum, ad quem ſex gradibus aſcendebatur. Quoniam igitur aſſerimus à dextris filij conſiſtere Mariam, neceſſe eſt vt ipſa priùs aſcenderit per ſex gradus ad filium, qui aliud non ſunt, quàm totidem examina.

PRIMVS gradus ſeu examen eſt meritum bonorum operum, vt patet ex illo examine Iudicis: *Eſuriui & dediſtis mihi manducare, &c. Qui enim parcè ſeminat, parcè & metet, & qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet,* ait Apoſt. 2. Cor. 9. Et Pſal. 127. *Labores manuum tuarum manducabis.* Quis autem plus bonorum operum ſeminauit quàm Maria? Nam imprimis à iuuentute religioſiſſimè fuit educata & deinceps viuente Chriſto ſemper in eius ſchola & conuerſatione vixit, & ad magnam ætatem peruenit; quodque caput eſt, ſemper in Dei gratia, ſine vllo peccato vixit, vnde nullum omninò bonum opus vnquam mortificauit. Hinc ipſa in articulo mortis optimè canere potuit id ſponſæ Cant. 7. *Mandragora,* id eſt, poma pulchra, odorifera & rara, ſecundum Liran. *dederunt odorem ſuum in portis noſtris. Omnia poma noua & vetera, dilecte mi, ſeruaui tibi.* Nos enim poma operum noſtrorum ſępè putrefacimus per peccata: non illa. Vnde ſicut veniente Reginâ Sabâ ad Salomonem, *non ſunt allata vltra tam multa aromata,* atque ipſa attulit, 3. *Reg.* 10. ita nemo vnquam intulit tanta in cœlum merita ac Deipara, *Multæ filiæ congregauerunt diuitias, tu ſupergreſſa es vniuerſas.* Prou. 31. Secundò, omnia illius opera erant charitate intenſiſſima informata, quia erat gratiâ plena; nec licet cogitare, quòd ipſa hanc gratiæ plenitudinem in vacuum receperit, & veluti ſeruus ille piger talentum ſuum abſcônderit. Ergo omnia ſua opera gratiæ illius plenitudine informauit & quodammodo inaurauit, ita vt maius meritum haberent, quàm reliquorum ſanctorum opera. In cuius rei figuram, Salomon omnes templi parietes aureis laminis veſtiuit, ita vt intus templum vniuerſum fulgeret aureum: nihilque erat in templo, quod non auro tegeretur 3. *Reg.* 6. Ad idem pertinet, quod ſponſus dilectæ dicit Cant. 4. *Emiſsiones tuæ,* id eſt, germina ſeu propagines fructuum, *paradiſus malorum punicorum.* Mala enim punica omnia coronata ſunt, indicantque hoc loco ſingula Virginis opera ſingulas meruiſſe coronas.

Tertiò, vtramque vitam contemplatiuam & actiuam vixit accuratiſſimè: patet autem vel ex hod. Euang. Vtramque hanc vitam ſimul iunctam præſtare ſingulis. Magdalenam egit Deipara, quia omnia eius verba conſeruauit in corde ſuo & ſemper ad pedes illius ſedit. Martham egit, quia totâ ei vitâ inſtar ancillę miniſtrauit. Audi Bernard. ſermon. 51. art. 3. c. 3. *Sicut nulla vnquam fuit ſimilis contemplatrix, ſic nunquam fuit virgini ſimilis miniſtratrix. Alij induunt pauperes de lanâ ouis, ipſa induit filium Dei de puriſsimis ſanguinibus ſuis. Alij induunt de panno*

Margin notes (right margin):
- B.
- I. Ob merita bonorum operum. (beside "Eſuriui & dediſtis mihi manducare…")
- 1. (beside "tute religioſiſſimè fuit educata…")
- 2. (beside "es vniuerſas. Prou. 31. Secundò…")
- 3. (beside "actiuam vixit accuratiſſimè…")

no, ipſa de corpore ſuo. Alij paſcunt pauperem pane extrinſeco, ipſa panis humanatum Deum de lacte proprio. Alij ſuſcipiunt pauperem hominem in tugurio; ipſa verò ſuſcepit immenſum Deum in corde & corpore ſuo. Alij propter Deum miniſtrant infirmo, ipſa Deo in paupercula corpore miniſtrauit. Alij ſoliciti ſunt, ne aliquid deficiat inopi, Virgo ſolicita miniſtratrix fuit & manibus ſuis laborauit, vt ſubueniret Deo homini indigenti. Alij incarceratos & vulneratos homines viſitant & eis compatiuntur dum viuunt & mortuos ſepeliunt; Virgo Chriſto pro nobis rapto, ligno crucis affixo, vulneribus dilaniato tāto dolore cōpaſſa eſt, vt inexpreſſibile ſit etiam angelicæ linguæ. Vnde optimè deſignatur per Eſther quæ duabus comitata famulabus quarum vni innitebatur, quæ contemplatrix eſt vita: altera defluentes veſtes ſuſtentans ſequebatur, quæ actiua, ad conſpectum Aſſueri prodijt. *Eſth.* 15.

C. II. Ob humilitatē. SECVNDVS gradus & examen eſt humilitas. Hoc examen indicauit Dominus cùm Matt. 15. interrogatus, quis maior eſſet in regno Cœlorum, paruulum in medio diſcipulorum ſtatuit & dixit: *Quicunque humiliauerit ſe ſicut paruulus iſte, hic maior eſt in regno cœlorum.* Ad hanc menſuram quicunque proximè acceſſerunt, magni effecti ſunt. Inter Angelos Michaël iure princeps eſt, & princeps magnus à Daniele vocatur, quia Lucifero ſuperbienti per humilitatem ſuam reſtitit. Quid enim ſonat Michaël, niſi, Quis vt Deus? Ecce humilitatem eius. Inter Patriarchas princeps Abraham, quia & humillimus: *Loquar ad Dominum,* dicebat, *cùm ſim cinis & puluis.* Inter Reges princeps Dauid, quia & humillimus: *Et ludam & vilior fiam plusquam factus ſum, & ero humilis in oculis meis* dicebat, cùm ante arcam ludens & exiliens rideretur ab vxore 2. *Reg.* 6. Inter Prophetas princeps Ioannes Baptiſta, quia & humillimus: *Non ſum dignus vt ſoluam corrigiam calceamenti eius,* dicebat. Inter Apoſtolus princeps Petrus & Paulus, quorum ille dicebat: *Exi à me Domine quia homo peccator ſum.* Hic verò: *Ego ſum minimus Apoſtolorum, qui non ſum dignus vocari Apoſtolus.* 1. Cor. 15. Viden' quàm propè hi acceſſerint ad propoſitam ſibi pueri humilitatem & quantum ob id euecti ſint? Sed hos omnes ſuperauit Maria, quia cùm eſſet ad ſupremam maternitatis Dei euecta dignitatem, & præterea gratiæ plenitudine omnes ſuperaret, nihilominus in ipſo tantæ exaltationis momento, dum ab Angelo tam honorificè ſalutatur, ad imam humilitatis abyſſum ſe demiſit; dicens: *Ecce ancilla Domini.* Quis enim dubitat, longè maiorem fuiſſe humilitatem S. Eduardi Regis Angliæ, qui claudum pauperem humeris ſuis ad templum geſtauit, quàm ſi hoc idem nobilis quis aut plebeius feciſſet? Nemo neſcit aquas quantò altiùs deſcendunt, tantò altiùs rurſum aſcendere. Sic pila quantò fortiùs deiicitur in terram, tantò altiùs ſalit. Maria toto conatu ſe alliſit terræ, cum poſitis humi genibus, vt vult Anſelmus, dixit: *Ecce ancilla Domini.* Hanc ob cauſam Chriſtus fuit omnium humillimus, quia cùm eſſet filius Dei, humiliauit ſe vſque ad crucem: Si enim perſonæ dignitas non intenderet & augeret humilitatem, ſequeretur Petrum fuiſſe humiliorem Chriſto, quia non putauit ſe dignum, qui erectus penderet in cruce, vti Magiſter ſuus. Ergo, &c. Quando igitur Maria de ſupremo illo dignitatis faſtigio, quod homini contingere poteſt, deſcendit ad tantam abyſſum, à quo nemo alius ſanctorum potuit deſcendere; ſequitur etiam tantò altiorem ei deberi aſcenſum. Vnde S. Bernardinus *tom.* 1. *ſerm.* 51. *art.* 1. *ca.* 3. ait: *Sicut nulla poſt filium Dei creatura tantam aſcendit in gratia dignitatem, ſic nec tantum deſcendit in abyſſum humilitatis profunda.* Erat igitur Maria granum ſinapis, quod minimum erat omnibus ſeminibus, per electionem humilitatis; ſed ideo tantum creuit, vt maius factum ſit omnibus oleribus. *Matth.* 13. Miſit enim radicem deorſum & fecit fructum ſurſum 4. *Reg.* 19. Sicut contrà Lucifer, quia miſit radicem ſurſum & altiſſimi throni ſimilitudinem ambiuit, fecit fructum deorſum & in profundiſſimum barathrum eſt detruſus. Adhæc ſi reliqui ſancti humiles fuére, habuêre non modicam ſe humiliandi cauſam, quia ſaltem aliquas habuerunt imperfectiones & venialia peccata. Nihil horum in Maria fuit ex communi PP. conſenſu: ergò maior & glorioſior eius humilitas. Bona eſt humilitas cum peccatis, melior ſine peccatis, optima cum virtutibus & faſtigio honoris; ſicut contrà mala eſt elatio cum virtutibus, peior ſine virtutibus, peſſima cum vitijs. *Act.* 1. legimus Deiparam poſt alias mulieres vltimo loco poni: *Erant perſeuerantes vnanimiter in oratione cum mulieribus & Mariâ Matre Ieſu.* Quod miratur S. Bern. *in ſerm. de verbis Apoc.* 12. *ſignum magnum.* Itáne, inquit, & mulierem ſeſe vltimam exhibebat, vt nouiſſima omnium poneretur? mox cauſam ſubdit: *cùm Maria quantò maior erat, humiliaret ſe, non modò de omnibus, ſed & præ omnibus: meritò facta eſt nouiſſima prima, quæ cùm prima eſſet omnium, ſeſe nouiſſimam faciebat. Meritò facta eſt omnium Domina, quæ ſe omnium exhibebat ancillam; meritò denique ſuper Angelos exaltata eſt, quæ & infra viduas & pœnitentes, infra eam, de qua eiecta fuerant ſeptem dæmonia, ineffabili ſeſe manſuetudine inclinabat.*

TERTIVS gradus & examen eſt charitas erga Deum. Hoc examine cribrauit Deus Petrum, antequam eum ad primatum & ſummum pontificatum eueheret, ter interrogando: *Simon Ioannis diligis me plus his?* Quo reſpondente: *Domine tu ſcis, quia amo te,* ſummum Eccleſiæ gubernatorem eum fecit, dicendo: *Paſce oues meas,* Ioann. 21. Probauerat nimirum paulò antè Dominus amorem Petri præcellentiorem, dum in littore ſtans & diſcipulos piſcantes alloquens, vidit ſolum Petrum (vbi agnitus ab eo fuit) in aquas ſe miſiſſe & natando ad ſe tamquam moræ impatientem veniſſe; cæteri enim nauigio venerunt, vt habetur eodem capite. Quàm verò Deipara Virgo excelluerit amore ſanctos reliquos, vel ex eo patet, quòd ipſa Deum non tantùm amauit vt Patrem, quemadmodum reliqui ſancti, ſed etiam vt filium & modo aliquo vt ſponſum. Aliæ matres diuidunt amorem, alium habent erga parentes, a- D. III. Ob charitatem.

lium erga liberos, alium erga Deum: ſed Maria totum ſuum amorem impendit filio, quia idem erat filius & Deus.

Adhæc ſi Chriſtus dixit Luc. 12. *Ignem veni mittere in terram: & quid volo niſi vt accendatur?* Quomodo non imprimis accendit & inflammauit matrem, cum qua tamdiu verſabatur? Si enim duorum illorum diſcipulorum euntium in Emaus, cor ardere cœpit, dum Chriſtus ad breue ſpatium loqueretur cum illis in via & aperiret illis ſcripturam, *Luc.vlt.* Quomodo non multò magis ardens erat cor Matris? &c. Certè auctor antiquus (inter opera S. Hieron.) in ſerm. de Aſſumpt. ſcribit: *Puto quod quidquid cordis eſt, quidquid mentis, quidquid virtutis humanæ, ſi totum adhibeat, non ſufficiat, vt cogitare valeat, quanto indeſinenter cremabatur ardore pij amoris, &c.*

Sed reipſa examinatus & probatus fuit illius amor triplici præſertim examine. Primò, Cùm Chriſtus inſciâ eâ remanſit in templo. Secundò, poſt aſcenſionem Domini, cùm ad annos 15. ad Eccleſiæ vtilitatem hîc relicta, filij præſentiâ caruit. Tertiò, & grauiſſimè in filij crucifixione & morte, cùm alijs fugientibus ipſa inter ſtrepitus armorum & furorem Iudæorum rabiemque militum filio conſtanter adhæſit. *Tanta virtute Chriſtum dilexit*, ait Guilielm. in c. 1. Cant. *vt id ſit [illegible] ſuæ laudis ſufficiat, quòd mentem eius tanta vis amoris occupauerat, vt fugientibus diſcipulis oblita ſexus fragilis, ipſa cum lachrymis adſtans cruci & condolens morienti animam ſuam pro filio ſuo, etſi minimè poſuit patiendo, tamē expoſuit compatiendo.* Hæc ille. Imò etiam animā pro eo poſuit, dum ſe matrem Chriſti exhibere non timuit, ſeſque Iudæorum furori & vitæ periculo expoſuit. Vnde veriſſimè ei competit, quod *Cant.* 8. dicitur: *Aquæ multæ non potuerunt extingere charitatem, nec flumina obruent illam.* Aquæ multæ tribulationes multæ fuerunt, quas cum filio & propter filium paſſa eſt: ſed flumina fuerunt tres illæ horæ iuxta crucem: quæ tamē charitatem eius non modò non extinxerunt, ſed potiùs accenderunt. Ibi Abrahamum vicit, magis heroicum amoris in Deum actum exercendo, cùm filium ſuum longè præſtantiorem Iſaaco, Deo Patri fortiter & reipsâ immolauit. Quare ſi Dominus Apoſtolis dixit: *Vos eſtis qui permanſiſtis mecum in tribulationibus; idcirco ego diſpono vobis regnum vt edatis & bibatis ſuper menſam meam, &c.* Quantò magis debebatur hoc eius matri?

E.
IV.
Ob tribulationem

QVARTVS gradus ſeu examen eſt, tribulatio & paſſio. Quod examen propoſuit Dominus filijs Zebedæi petentibus ſedere ad dextram & ſiniſtram eius Matth. 20. cùm dixit: *Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum?* Et Apoſt. ſuis. 2. Cor. 1. *Sicut ſocij paſſionum eſtis, ſic eritis & conſolationis.* Quo in examine inter cæteros optimè ſtetit Ioſeph Patriarcha, qui quò pluribus tribulationibus vexatus fuit, tantò maior poſtea dominus factus eſt. Similiter S. Paulus vas electionis factus eſt, ſed antequam talis fieret, prius multoties in fornacem mitti & percolari, plurimis in incudibus tundi debuit. Cæterùm hos & alios multis paraſangis ſuperauit in hac proba Virgo; Nam, vt taceam, quòd totâ vitâ non caruit doloribus & compaſſione filij: ipſa ſola fuit ſocia paſſionum Chriſti, quæ omnia vulnera recepit & ſenſit in corde ſuo, quæ Chriſtus accepit in corpore, vt ſcribit S. Bonauent. in ſtimulo amoris, ſola ipſa propriè bibit calicem Chriſti (Apoſtoli enim alium mitiorem biberunt, vti & martyres omnes) ob intimam cum illo coniunctionem & amorem. Et ſi licuiſſet, maluiſſet pro eo pati, quàm patientem cernere. Si enim de filio immorigero Abſalone dixit prudentiſſimus alioqui Dauid: *Fili mi Abſalon, quis mihi hoc tribuat, vt ego moriar pro te?* Quantò promptiùs hoc factura erat Maria pro filio omnium optimo? Vnde S. Bernard. *in ſermon. ſuper id: Signum magnum*, &c. Et Auctor ſermon. de Aſſumpt. aſſerit eam pluſquam martyrem eſſe, quia in anima paſſa eſt, iuxta Simeonis prædictionem: *Tuam ipſius animam pertranſibit gladius*; alij martyres in carne paſſi, in anima conſolationem recipiebant. Anſelmus *lib. de excellent. B. V. cap. 5.* ait, leue fuiſſe reſpectu paſſionis Mariæ quidquid crudelitatis inflictum eſt corporibus martyrum. S. Bonau. *in offic. de compaſſ. Virg.* ait: *Nullus dolor amarior quia nulla proles charior.*

Adhæc Deiparæ paſſio quaſi myrrha prima eſt, quæ vltrò ex arbore defluit, quia merè voluntaria fuit. Vnde in hod. Offic. in perſona eius dicitur: *Quaſi myrrha electa dedi ſuauitatem odoris.* Paſſio ſanctorum myrrha inciſa & minùs electa, quia carnificum inciſionibus procurata.

F.
V.
Ob Chriſti imitationem.

QVINTVS examinis gradus, Imitatio Chriſti: quod indicatur *Luc. 6.* dicente Domino: *Perfectus autem omnis erit, ſi ſit ſicut Magiſter eius.* Quis autem dubitet Mariam in ſchola Chriſti ſuper omnes profeciſſe, eiuſque imaginem in ſe accuratè depinxiſſe, quæ & naturali complexione ſimilis ei erat, & in eius conuerſatione ac ſcholâ quodammodo ſemper verſabatur, eiuſque verba & acta omnia diligentiſſimè obſeruabat? Si tantillo tempore Magdalena ad pedes Domini ſedens adeò profecit: quid ſentiemus de Matre perpetuò ei adhærente? Omnes nos Chriſtiani conamur vel ſaltem conari debemus depingere in nobis Chriſti effigiem, id eſt, mores & vitæ imitationem: Id enim Exemplar nobis propoſitum eſt à Deo Patre, cuius typus exemplar erat tabernaculi fabricandi, Moyſi oſtenſum in monte Sinâ: *Aſpice & fac ſecundum exemplar, quod tibi in monte monſtratum eſt*, ait Deus Moyſi: Sic & Chriſtus diſcipulis: *Exemplum dedi vobis vt quemadmodum ego feci, & vos faciatis.* Et ad Phariſæum, poſt parabolam Samaritani, id eſt, Chriſti: *Vade & fac ſimiliter*, ait. Tanto ergo maius præmium à Chriſto accipiet & tantò vicinior ei erit in gloriâ, quantò exactius quis eum in ſe depinxerit. Iam verò an non putatis Mariam præ omnibus exactiſſimè depinxiſſe in ſe filij imaginem? Quis enim alius ita perpetuò ipſum contemplabatur? Quis ita indiuiſibiliter ei adhærebat? An non ille pictor cæteris paribus, qui perpetuò aliquem contemplatur, exactiùs eum delineabit, quàm qui

raro

vel nunquam & per relationem tantùm eum cognouit? Quis autem crebriùs & exactiùs Christum intuebatur, quàm ea quæ dicebat, Ecce Ancilla Domini?

Qvibvs omnibus accedit ratio propinquitatis; cùm enim ſit Mater Dei, quis ei iure inuideat, ſi eam filius etiam iuxta ſe à dextris ſuis collocauit? Si enim Apoſt. ad Hebr. 1. ex eo probat Chriſtum eſſe maiorem Angelis, quòd longè eminentiùs nomen præ Angelis ſortitus ſit: *Cui enim Angelorum*, inquit, *dictum eſt, filius meus es tu*? licet ſimiliter concludere, Mariam longè eminentiorem gloriam præ cæteris ſanctis hæreditaſſe, quia nulli præterquam ipſi nomen matris Dei collatum eſt. Deinde ſi Deus ipſe mandauit: *Honora patrem & matrem*, quomodo id non ipſe quoque faciat? & quod fecit matri ſuæ Salomon, ponat matri ſuæ ſedem à dexteris ſuis? 3. *Reg*. 2. An non Chriſto Domino ſuggerere poſſemus, quod Chaldæi dixerunt Nabuchodonoſori: *Tu Rex poſuiſti decretum, &c*. Dan. 3.

Abſit igitur vt quiſquam noſtrûm indignetur, aut murmuret, aut inuidiâ tabeſcat ob ſupremam Mariæ gloriam, quam vidimus ei debitam non vno ſed multis titulis. Gaudeamus potiùs, quia ſoror noſtra Maria dominatur in toto cœlo. Ex hinc enim ſperare poſſumus, quòd etiam nos ad cœlum euehere & poſſit, quia Regina cœli; & velit, quia ſoror noſtra. Congaudemus igitur & congratulamur tibi Regina, petimuſque vti nos ad te, non dicimus ad ſolij tui celſitudinem, ſed ſolummodo ad pedes tuos & ſcabellum pedum tuorum trahere digneris. Amen.

CONCIO VI.

Quàm meritò B. Virgo corpore aſſumpta ſit.

Primò, quia ipſa ſola recepit Chriſtum in domum ſuam, ſcilicet vterum.

2. *Quia ipſa ſola perfectè ſemper fidelis fuit Chriſto.*
3. *Quia decebat vt dilatio gloriæ Deiparæ quoad animam compenſaretur acceleratione eiuſdem quoad Corpus.*
4. *Quia ab omni peccato immunis fuit.*
5. *Quia hoc conueniebat corpori ex quo Deus carnem aſſumpſit.*
6. *Quia regina effecta eſt, adeoque priuilegio regis gaudens.*
7. *Quia mater Dei.*
8. *Quia mediatrix noſtra eſſe debebat.*

THEMA.

Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Luc. 10.

A. Primo *Regum quinto*, legimus Philiſtæos, poſtquam cepiſſent arcam fœderis, intuliſſe eam in templum Dagon dei ſui, veluti trophæum quod ab Iſraëlitis hoſtibus ſuis tuliſſent virtute & potentiâ Dei ſui. Sed malè id ceſſit Dagoni: nam corruit ante Arcam, capite & manibus à trunco reuulſis, adeoque turpiter victus eſt, qui de victoria gloriabatur. Vnde coacti Philiſtæi impoſuerunt arcam plauſtro & adhibitis vaccis dimiſerunt eam. Vaccæ autem rectà pergebant ad terram Iſraël veneruntque in Bethſames. Hodiernâ die impleta eſt hæc figura in B. V. Maria: cuius typum fuiſſe arcam teſtamenti docet S. Bern. in ſer. de S. Maria, qui incipit. Aue Maria. Capta eſt arca illa à Philiſtęis (id eſt cinere conſperſis) cùm eam per mortem naturalem redegere in ſuam poteſtatem habitantes in regione vmbræ mortis Philiſtæi, ſeu mortui; vnde & intulerunt eam veluti trophæum ſuum in templum Dagon, id eſt, in ſepulchrum à morte abſumendam. (Dagon enim piſcis exponitur; vnde & piſcino capite fingebatur; quid autem aliud mors, niſi grande Cete) ſed non ſucceſſit ei negotium. Tantum enim abeſt, vt eam piſcis iſte deuorare & digerere potuerit: vt ei potiùs cedere & reuerentiam exhibere, eamque ſartam tectam & corpore glorioſo veſtitam dimittere debuerit in terram Iſraël (id eſt, viſionis Dei) in Bethſames (id eſt, domum ſolis) Angelicis manibus & choris deportandam. Ita rem habere docet imprimis S. Ioannes Damaſc. *orat. 1. de dormit. virg*. Author lib. *de Aſſumpt. B. M. V. to. 9. operum D. Auguſt*. Iuuenalis Epiſc. Ieroſolymitanus apud Niceph. l. 2. cap. 23. docet hodierna feſtiuitas Aſſumptionis eius, quam Niceph. qui ante 300. annos vixit, minimè nouam eſſe ſcribit. Docet deniq; res ipſa, ſiquidem nullibi comparet, aut comparuiſſe leguntur corporis eius reliquię, cum tamē reliquorum Sanctorum corpora adhuc extent & ſucceſſu temporum prodita ſint. Corpora Sanctorum Principum Apoſtolorum, aliorumque multorum Romę viſimus, S. Iacobi vbi ſit nouimus. Oſſa Martyrum & Confeſſorum vndiq; aureis & argenteis thecis incluſa reperiuntur & coluntur ſingulari ſtudio. Corpus verò B. Mariæ vbi eſt? vbi latet? Et verò latere vel putreſcere id ſolum permittat Deus & cultu ſuo priuet, qui aliorum SS. oſſa manifeſta & celeberrima eſſe voluit? Abſit vt hoc credamus. Tranſlata eſt à phano in Bethſames Arca iſta, ſublata eſt Mulier in domum Pharaonis, vbi ſedet ad dexteram filij. Quàm meritò autem id factum ſit à Deo, dicemus.

B. I. *Quia recepit Chriſtum*

Primo, Quia etiam ipſa ſola recepit Chriſtum in domum ſuam, quæ cauſa eſt cur Euangelium de Martha legat hodie Eccleſia. Maria eſt enim quæ ſingulari modo recepit eum, cùm è cœlo ad nos deſcenderet. *Venit* filius hominis *in propria, & ſui eum non receperunt*, ait S. Ioann. cap. 1. venit in Bethlehem, *& non erat ei locus in diuerſorio*. Quod ſi poſteà eum aliqui receperunt in domum, vti Martha; nulla tamen inueniebatur, quæ reciperet eum in vtero, quod fecit Mariâ: idque non tardanter, ſed confeſtim, tribus quodāmodo verbis tantùm interpoſitis: Quomodo fiet iſtud? Decens igitur fuiſſe quis neget, vt & ipſa reciperetur à

filio in domum eius cœleſtem, nec longâ interpoſitâ morâ, ſed trium tantùm dierum ? quod ſcribit Niceph. vbi ſup. *& lib.* 15. *cap.* 14. Ita Rahab ſolius domus illæſa & incolumis ſeruata eſt ab Iſraëlitis in Iericho, eò quòd recepiſſet & ſeruaſſet eorum nuntios, quibus inſidiabatur Rex Iericho *Ioſ.* 2. Cur ergò non & Deiparæ corpus ſeruetur illæſum à vermibus & putredine, cùm & ipſa receperit Legatum Dei altiſſimi in vterum ſuum, & deinde ſeruauerit ab ira Herodis ? Certè & ipſi Gentiles rem hanc intellexerunt. Sic enim Alexander Mag. captis Thebis hoſpites patris ſui (apud quos puer adhuc obſes vixerat) ſeruauit, cùm reliquos omnes trucidaret. Homines igitur hoc faciant : & non faciat Deus? Homines recipiant & ſeruent ſuſceptores ſuos : Deus verò hoſpitem ſuam excludat & in plateis imò in ſepulchro hoſpitari ſinat ?

C. II. Chriſto fideliſſima.

SECVNDO, Quia ipſa ſola perfectè ſemper fidelis Chriſto fuit, adeoque fidem ſemper virentem, integram & immotam habuit ; decuit proinde, vt & ipſa ſemper virens & integra ſeruaretur ac cœlo tranſcriberetur. Credidere quidem & diſcipuli & mulieres piæ complures in Chriſtum, etiam in triduo mortis eius, ſed non proinde fidem explicitam reſurrectionis eius habuêre. Vnde S. Anſelmus de compaſſ. virg. dixit : *Maria in fide Ieſu conſtantiſſima & patientiſſima : nam diſcipulis fugientibus cunctiſque viris recedentibus in gloriam totius fœminei ſexûs, inter tot preſſuras filij ſui conſtanter ipſa ſola ſtabat in fide Ieſu.* Quid igitur ? Nónne vicem ei rependat Chriſtus ? Et quo aptiore modo, quàm ſi eam, quæ reſurrectionem eius conſtanter credidit, reſurrectionis ſimilis gloriâ condecoret ? Et quæ ſemper in fide viruit eique fidelis extitit, viridem ſemper & immarceſcibilem conſeruet ? De Agrippa Rege ſcribit Baptiſta Fulgoſus, quod cùm is Romæ à Tiberio Imp. ob falſas ſuſcipiones catenis ferreis arbori alligatus eſſet, ſitique æſtuans à prætereunte quodam ſeruo Cay Thaumaſte hauſtum frigidæ obtinuiſſet : poſtmodum liberatus & Iudææ Rex conſtitutus in beneficij repenſionem Thaumaſten à ſeruitute liberatit & in regnum ſuum euocatum in ſuorum numerum receperit, perpetuoque retinendum à ſuis teſtamento cauerit. Simili modo Deipara Chriſto ad crucem affixo & ſitienti ſalutem animarum, adſtitit : meritò igitur hanc ei fidelitatem rependit Chriſtus, liberando eam à ſeruitute mortis, & poſtquam ipſe Rex cœli eſt conſtitutus, eam in regnum ſuum transferendo & æternùm beatificando. Conuenit hoc ipſum etiam ſacris literis. Nam 1. *Reg.* 30. cùm perſequeretur Dauid Amalecitas latrunculos cum 400. viris, ducentos verò laſſos relinqueret ad ſarcinas : percuſſis hoſtibus legem fecit & iudicauit æqualiter diuidendam eſſe prædam viris, qui pugnauerant & qui remanſerant ad ſarcinas. Pugnauit in cruce Dominus contra principes tenebrarum : B. Virgo, cæteris à longè ſtantibus & in fide præſertim reſurrectionis nutantibus, ad ſarcinas remanſit & fidelis Chriſto fuit : cur non igitur ipſa æqualem cum Chriſto Bellatore prædam ſortiatur anticipatæ reſurrectionis ?

D. III. Dilata gloria.

TERTIÒ, Quia decebat vt dilatio gloriæ Deiparæ quoad animam, compenſaretur eiuſdem acceleratione quoad corpus. Videmus enim paſſim in ſacris literis dilationem donorum deſideratorum Deum compenſaſſe ſanctis ſuis, eorundem præſtantiâ. Sic dilationem filiorum compenſauit eorundem excellentiâ & ſanctitate : Saræ dedit Iſaac, Racheli Ioſephum, Annæ Samuelem, Eliſabethæ Ioannem. Sic tarditatem miraculi in nuptijs Canæ, eiuſdem præſtantiâ : dilationem apparitionis ſuæ in Thoma ita compenſauit, vt qui poſtremus eum vidit, mereretur etiam tangere. Sic deſiderium Zachæi, videndi Chriſtum, compenſauit, manendo apud ipſum in domo. Iam verò Dei Mater, poſt filij diſceſſum, relicta eſt, in mundo per annos 15. Quis hîc dubitare poteſt, ardentiſſimis eam ſemper deſiderijs cupiuiſſe diſſolui & eſſe cum Chriſto ? Vtpote quæ ab Epiphanio hæreſi 78. *Perpetua CHRISTI aſſectatrix* nominatur ? Quis dubitet eam turturis inſtar hîc ſemper gemuiſſe & dimidium animæ ſuæ quæſiuiſſe per omnia loca, in quibus ſciebat filium ſuum vel egiſſe aliquid vel paſſum eſſe ? Hoc enim eam feciſſe teſtatur Sophronius in ſermon. de Aſſumpt. Itaque nunc pergebat in Bethlehem, modò in Nazareth, nunc in Bethaniam aut Ieruſalem, nunc ad montem Oliueti, modò ad Golgothæ locum, modò ad ſepulchrum, vbi eam aliquoties habitaſſe credit Sophronius ibid. Sed quia nullibi inueniebat quem quærebat. quis explicet eius gemitus & ſuſpiria erga filium? Nimirum vti agnus perditâ ouiculâ vndique diſcurrit & balat, donec ouiculam ſuam videat : ita fecit Mater Chriſti. Et hæc tam diutina & vehementia deſideria per 15. annos ſuſpenſa, non compenſet filius ? & quâ ratione meliùs, quàm ſi dilationem gloriæ in anima compenſet acceleratione gloriæ in corpore ? Equidem mihi perſuadeo, B. Virginem, quæ totâ ſemper animâ, totoque ſimul corpore Deo ſeruierat, ſi in anima ſolùm beatificata fuiſſet, non minus deſiderium habituram fuiſſe reſumendi corpus, quàm antea habuerit moriendi. Cùm enim tota ſeruire & omni poſſibili modo Deo deſideraret : non videbatur hoc deſiderium matri à filio denegandum. Potuiſſet, meo iudicio, anima Deiparæ iam beatificata conqueri de ſuo corpore, quomodo in hod. Euang. Martha de ſorore Magdalenâ : *Domine non eſt tibi cura quod ſoror mea reliquit me ſolam miniſtrare ? dic ergo illi vt me adiuuet.* Dic vt Magdalena ſedens ad pedes Domini, id eſt, corpus in ſepulchro ſurgat, & vnà mecum tibi miniſtret.

E. IV. Immunis ab omni peccato.

QVARTO, Quia ab omni peccato immunis erat, incineratio autem & putrefactio corporis pœna eſt peccati : ſiquidem poſt peccatum ſuum primùm audiuit Adam : *Puluis es & in puluerem reuerteris.* Meritò igitur ab hac maledictione exempta fuit, quæ innocua fuit.

Ita

Ita enim leges iubent eorum tantùm domos dirui & ſubuerti, qui proditores Regum fuiſſent. Nos omnes proditores fuimus, qui legem Dei infregimus; non item B. Virgo: abſit ergo vt eius domicilium corporis, more noſtrorum ſubuertatur & in cineres redigatur. Exod. 3. vocatus ad Deum Moyſes audit ab eodem; *Non appropies huc: ſolue calceamentum de pedibus tuis: locus enim in quo ſtas, terra ſancta eſt.* In quem locum S. Ambroſius *lib. 7. ſup. Luc. cap.* 10. dixit: *Vocaturus enim populum ad Dei regnum, prius carnis exuuias deponere iubet.* Corpus ergo nos cœlum ingreſſuri exuere veluti calceamentum ſeu mortuam pellem & in ſepulchro relinquere debemus, tum quia mancipia ſumus, (quorum erat, ſine calceis incedere vt notat Corn. de Lapid. *in c. 3. Exod.*) tum quia in illis puluerem peccati & lutum contrahimus: nihil autem coinquinati intrabit in regnum cœlorum. Longè alia res eſt in B. Virgine; ſiquidem ipſa ne minimum quidem peccati puluerem vnquam, contraxit in corpore vel animâ ac proinde nec mancipium fuit. Non erat igitur cur Maria corpus in ſepulchro relinqueret, quod nunquam contaminauerat.

F. V. Dei thronus.

Q'INTO, Quia meritò aſſeruandum & loco honorificentiſſimo reponendum erat illud corpus, ex quo Deus carnem aſſumere & naſci voluit. Si enim tabulas legis, virgam Aaronis, & manna Deus aſſeruari voluit in arca fœderis, tam honorifico loco, quia Deus in ijs operatus erat: ſi denique arcam ſibi fieri pro ſua inhabitatione voluit ex lignis imputribilibus, eamque poſtea aſſeruari vſque ad iudicij diem in monte 2. Mach. 2. quanto meliori iure corpus Deiparæ in cœlum euehitur in & ex quo ſpiritus S. Chriſti corpus efformauit, & cuius typus tantùm arca illa fuit, teſte Bernardo in ſententijs? Vt meritò de ea *Pſal.* 131. dixerit Salomon: *Surge Domine in requiem tuam, tu & arca ſanctificationis tuæ.* An non maiori honore dignũ Deiparæ corpus cenſebimus, quàm eiuſdem terreſtrem domum, quam inhabitauit? at illa in hodiernum vſque ſarta tecta conſeruatur mihique viſa eſt Laureti: quæ Horatio Turſell. relatore *in hiſt. Lauret.* angelorum manibus primò è Nazareth in Dalmatiam, deinde per mare in Italiam mirabiliter tranſlata eſt, & in hodiernum vſque à toto orbe viſitur & colitur. Quid igitur dicemus? domum Mariæ lapideam conſeruari & coli ab Orbe: corpus verò eius, quod Inhabitauit Deus, iacere ſub terrâ in cinere, inter vermes & neſciri? Plut. *in apopht.* refert Auguſtum Cæſarem cùm Alexandriam Ægypti obſidione premeret, idcirco euertere noluiſſe, quòd eam Alexander Magnus ædificaſſet, nomineque & præſentiâ ſuâ condecoraſſet: quantò rectiùs ergo corpus virginis incorruptum & mox glorioſum eſſe voluit Deus, quod inhabitauit & extruxit ipſe? Horret enim animus cogitare Matrem Dei putredini dicere: *Mater mea es, & ſoror mea vermibus.* Ita de Ieruſalem dixit Deus 4. Reg. 19. *Protegam vrbem hanc & ſaluabo eam propter me.* Et paulò antè: *Non ingredietur vrbem hanc* (Sennacherib videlicet, excidium ei minitans) *nec mittet in eam ſagittam, &c.* Ita neque corrumptio in B. Virginis corpus ingredi debebat.

G. VI. Regina priuilegio gaudens.

SEXTO, Quia cùm filium regem genuerit, Regina eſt effecta: Reginas autem gaudere priuilegijs Regum aſſerit Vlpi. in l. *princeps* ff. de legibus. Vnde Rex & Regina inequitantes in ipſum palatium equo vecti ingrediuntur, cæteri verò omnes præ foribus deſcendere ex equis debent & pedibus ingredi regiam. Hoc nos decet facere antequam ingrediamur cœlum, vti nimirum equos carnis noſtræ præ foribus in ſepulchro relinquamus: illud Chriſto & matri eius competit. Hinc etiam ſponſa ad ſponſum Cant. 1. ait: *Lectulus noſter floridus, tigna domorum noſtrarum cedrina.* Soli duo, Chriſti & Mariæ lectuli floruerunt, quia corpora eorum glorificata intra triduum ex ſepulchris prodierunt: ſola eorum corpora cedrina ſunt & imputribilia. Vnde Doctor Guilielmus in eum locum Cant. ait: *Cur dicit non tantùm, domus tuæ: ſed domorum noſtrarum? Quia non tantùm domui Ieſu, ſed & domui Mariæ hoc priuilegium commune fuit, eò quòd Ieſu os ex oſſibus & caro ex carne Mariæ fuit. Ideo enim corpus matris propter corpus filij cum corpore filij à generalis lege corruptionis exceptum, perpetuæ imputribilitatis gratiâ conſeruatum fuit.* Hæc Guilielm. Adhæc Reges & Reginæ hoc priuilegium habent, vt pro arbitratu ſecum ducere poſſint in regiam, quos volunt & quandp volunt: non ita priuati Ciues. Regio hæc corporum eſt propria, in qua proinde corpus primùm aduenit, anima poſt illud. Contrà cœlum, regio animarum eſt, in quam animæ primum, corpora verò poſt iudicij diem admittuntur in gratiam animarum. Quemadmodum igitur Chriſtus, tanquam Rex huic legi non ſubiiciebatur, ſed corpus ſecum cœlo inuexit vtpote in regiam propriam, cuius ipſe Dominus erat: ita iure etiam potuit facere Maria, tamquam Regim.

H. VII. Mater Dei.

SEPTIMO, Quia mater erat obſeruantiſſimi filij, qui cùm moriens eam commendauerit veluti depoſitum vnicum dilectiſſimo diſcipulo, quomodo potuiſſet eam deſerere iacentem in ſepulchro? Habent hoc naturali inſtinctu Ciconiæ, vt ſenio confectos & implumes parentes, iuniores ſuccollent & ſuarum beneficio pennarum ſuſtentent, teſte Plinio *lib.* 10. *capit.* 23. Vnde Græcis prouerbium: *Antipelargiam ſerua.* Seruauit eam & Chriſtus, cùm morte confectam, adeoque etiam implumem matrem, vtpote quæ viribus ſuis volare cum corpore ad cœlum non poterat, ad cœlos pennis ſhis euexit. Quod ſi Aſſuerus Rex cum præcepiſſet gentem Iudæorum omnem deleri; Reginam Eſther ante ſe corruentem videns, feſtinus exilijt de ſolio & ſuſtentans eam vlnis ſuis, donec rediret ad ſe, his verbis ſolabatur: *Quid habes, Eſther? Ego ſum frater tuus, noli metuere. Non morieris, non enim pro te, ſed pro omnibus hæc lex conſtituta eſt.* Eſth. 15. Qua ratione negabimus Chriſtum hoc feciſſe Matri ſuæ corruenti quodammodo in morte? Quomodo non ipſe quoque è ſolio ſuo exiliens eam ſubleuaſſet?

Ac

Ac licet incinerationis legem pro omnibus tulerit, matrem tamen ab ea meritò exemit. Audi authorem ſermon. de Aſſumpt. virg. tom. 9. oper. D. Aug. *Si elegit diuina voluntas*, inquit, *inter flammas non ſolum puerorum corpora ſeruare illæſa, verùm & ipſa veſtimenta ſeruare inuſta, cur abnuat in matre propriâ, quod elegit in veſte alienâ? Ionam ſeruare in ventre ceti voluit incorruptum ſola miſericordia: Mariam incorruptam non ſeruabit gratia? ſeruatus eſt Daniel ab intemperatiſſima fame leonum, non ſeruanda eſt Maria tantis dotata meritis dignitatum?* Hæc ille. Igitur quod fuerunt pueri in fornace: quod Ionas in ventre ceti: quod Daniel in lacu: hoc erat Maria in ſepulchro illæſa ſcilicet & mox erepta.

I. VIII. Egreſſus è mundo cum priuilegio.

OCTAVO, Quia decuit Deiparam talem egredi è mundo, qualis ingreſſa eſt, cum priuilegio videlicet, iuxta id Pſal. 120. *Dominus cuſtodiat introitum tuum & exitum tuum.* Etenim *Exod.* 21. præcipit Deus, vti ſeruus cum quali veſte intrauerit ad herum ſuum, ei ſeruitutus: cum tali exeat ab eo dimittendus. Vbi S. Hieron. id explicans, ait, præcepi ſeruum non lacerum, aut nudum, ſed bene veſtitum, ſicuti ingreſſus eſt dimittendum eſſe: Iam verò nos omnes laceri aut nudi ingredimur in mundum, quia peccato originali deformati: quid mirum ſi etiam laceri & nudi dimittamur è mundo, corpore relicto in ſepulchro: Iuxta id Iob. 1. *Nudus egreſſus ſum de vtero matris meæ & nudus reuertar illuc?* At B. Virgo bene veſtita venit, & ſine culpâ originali: non decebat igitur, vt ſine veſte corporis glorioſi dimitteretur. Sic arca illata eſt per Iordanem in terram Iſrael: & inde iterum ante captiuitatem Babylonicam à Ieremiâ relata in montem, vbi vidit à longè Moyſes terram promiſſam, ibique mirabiliter occultata, vt eius locus inueniri amplius nequeat. Vt ex 2. *Mach.* 2. patet. Non inueniuntur etiam ſacræ Virginis reliquiæ: quis dubitat ergo tantò eas honoratiori quàm arcam loco, ac proinde in cœlo ſeruari, quantò honoratiores erant arcâ?

NONO, Quia noſtra apud Deum Mediatrix eſſe debebat, ac proinde corpore etiam in cœlo eſſe, vt noſtra in cœlo negotia ſalutis efficaciter pertractaret, vt ait S. Bernard. ſermon. de Aſſumpt. Et (vt ait Arnoldus Carnot. in tra. de laud. Virg. tom. 6. Bibliot. Patr.) ſicut Chriſtus Patri oſtendit latus & vulnera, ſic Maria oſtendat Chriſto pectus & vbera. Equidem *fidelis planè & potens Mediator Dei & hominum Chriſtus*, ait S. Bernard. in ſermon. de verb. Apoc. *ſed diuinam in eo homines reuerentur maieſtatem. Non ſola illi cantatur miſericordia, cantatur pariter & iudicium. Iudiciariam habet poteſtatem, Deus noſter ignis conſumens eſt. Quid ni vereatur peccator accedere, ne, quemadmodum fluit cera à facie ignis, ſic pereat ipſe a facie Dei? opus eſt mediatore ad mediatorem iſtum, nec alter nobis vtilior, quàm Maria. Quid ad Mariam accedere trepidet humana fragilitas? nihil auſterum in ea, nihil terribile, tota ſuauis eſt.* Hæc Bernard. Indiguimus ergo apud Deum Mediatore & Oratore: nec melior eſſe poterat quàm Maria. Tum quia ipsâ mediante iam olim Deo pacificati, confœderati, imò ſanguine iuncti ſumus, tum quia ipſa præ omnibus Deo placet ob eximiam eius gratiam, ſicut & Eſther Aſſuero, de qua ait Mardochæus Eſth. 4. *Quis nouit vtrum idcirco ad regnum veneris, vt in tali tempore parareris*, id eſt, vt populo tuo afferres opem, ne deleatur? Tum quia Mater Dei ac per hoc potentiſſima ad intercedendum eſt. Sic enim Salomon dixit Matri ſuæ quidpiam poſtulanti: *Pete mater mea; neque enim fas eſt vt auertam faciem tuam.* 3. Reg. 2. quantò magis id faciat Chriſtus Matri ſuæ? Quid ergo non ſperare poſſumus à Maria? &c.

CONCIO VII.

Patrocinium B. M. V. omnium excellentiſsimum.

Primò eſt potentiſſimum, vtpotè matris Dei quæ præ omnibus alijs audietur.

2. Liberaliſſimum & promptiſſimum, quia ipſa mater & aduocata noſtra eſt.

3. Vniuerſale & ampliſſimum, quia omnibus ſinum aperit.

4. Cum illo patrocinio nobis eſſe cooperandum.

THEMA.

Dic ergo illi, vt me adiuuet? Luc. 10.

CONquerentem hodie audimus Martham, quòd ſoror Magdalena eam ſolam reliquit in miniſterio & ad pedes Domini ſedit. At nos iure potiori conqueri hodie poſſumus, quod magna illa ſoror noſtra Maria hodie nos reliquit ſolos in terra miniſtrare, ipſaque in cœlo ad pedes Domini ſedere cœpit. Ita enim queritur S. Bernard. ſerm. 1. ſuper hoc Feſto. *Meritò*, inquit, *reſonat in excelſis gratiarum actio & vox laudis, ſed plangendum nobis quàm plaudendum magis eſſe videtur. Quantum enim de eius præſentia cœlum exaltat, nunquid non conſequens eſt, vt tantum lugeat hic noſter inferior mundus eius abſentiam? Ceſſet tamen querela noſtra*, inquit, *quia nec nobis hic eſt manens ciuitas, ſed eam inquirimus, ad quam hodie Maria benedicta peruenit*. Et paulò infrà: *Aduocatam præmiſit peregrinatio noſtra, quæ tanquam iudicis mater & mater miſericordiæ, ſimpliciter & efficaciter ſalutis noſtræ negotia pertractabit*, &c. Quę cũ ita ſint cum Marthâ cõtenti erimus, imò & gaudebimus, ob tantam ſororis noſtrę exaltationem. Tu ſaltem Chriſte Rex noſter dic illi vt nos adiuuet ſuo patrocinio commorantes hîc in terra: ſiquidem eius patrocinio nullum arbitramur eſſe excellentius, vti nunc videbimus. A.

PRIMO, Eſt potentiſſimum. Primò, quia eſt patrocinium matris Dei, quæ vtique audietur præ omnibus alijs. Scimus enim quid reſponderit Salomon matri ſuæ 3. Reg. 2. *Pete mater mea, neque enim fas eſt, vt auertam faciem tuam.* Narrat Valerius Maximus l. 5. c. 4. Coriolanum maximi virum animi & optimè de repub. meritum, à Romanis iniquè condemnatum, ad Volſcos Romanorum hoſtes profugiſſe, ibique breui tempore ſummum imperium obtinuiſſe. Qui poſtea Romanorum fines & vrbem obſidens grauia eis intulit damna, B. I. Potentiſſimum patrocinium.

ita

ita vt Romani ſupplicare illi cogerentur. Miſſi ad eum Legati, nihil profecerunt. Miſſi deinde Sacerdotes cum infulis, æquè ſine effectu redieunt. Stupebat Senatus, trepidabat populus. Tunc Veturia Coriolani mater Volumniam vxorem eius & liberos ſecum trahens, caſtra Volſcorum petijt, quam vbi filius conſpexit, properè vt amens matris complexum petijt, ac vbi eius poſtulata audiuit: Expugnaſti, inquit, & viciſti iram meam patria. Precibus huius admonitus, cuius vtero conceptus ſum; te quamuis meritò mihi inuiſam, dono: continuoq; agrum Rom. hoſtilibus armis liberauit. Simili modo cùm offenſum habemus Deum, non poſſumus potentiorem ad eum mittere oratorem præter matrem eius. Si ergo nil proficiunt orationes noſtræ, vel orationes & ſacrificia ſacerdotum, mittamus Deiparam. *Exaudiet virg. matrem filius, & exaudiet filium Pater*, inquit, S. Bernard. ſermon. de natiuit. Virgin. Rationem affert S. Antonius 4. *part. tom.* 15. *cap.* 17. §. 4. Quòd oratio Deiparæ ſit nobiliſſimus modus orandi, quia habet rationem iuſſionis & imperij. Oratio ſanctorum non innititur alicui rei ex parte ſuâ, ſed tantùm miſericordię ex parte Dei: oratio autem Virginis innititur gratiæ Dei iure naturali & iuſtitię Euangelij. *Nam filius non tantùm tenetur audire Matrem, ſed obedire.* Sic ille.

2. Secundò, quia præ omnibus creaturis magis à Chriſto Rege diligitur, vtpote omnium ſanctiſſima. Quò autem quiſque eſt Deo charior & familiarior, ſanctiorque, eò potentior in impetrando, vt patet Ier. 15. *Si ſteterint Moyſes & Samuel coram me, non eſt anima mea ad populum iſtum.* Quia enim hi duo viri ſanctiſſimi fuerunt, ideo etiam in orando potentiſſimi: Vult ergo dicere: Si quis vſpiam eſt, qui poſſit apud me aliquid impetrare, hi duo mei amici ſunt.

3. Tertiò, Quia ipſa plurima & gratiſſima exhibuit obſequia Chriſto filio ſuo, vnde non poteſt repulſam pati. Fundatur ergo Virginis patrocinium ex hac etiam parte; in æquitate iuris naturalis. Si enim mater filio per omnia ſeruiuit & nullum obſequium detrectauit, nónne decet vt filius idipſum præſtet matri? Taceo quod Ariſtoteles ſenſit, non poſſe par rependere filios parentibus.

C. II. Liberaliſſimum. SECVNDO, Liberaliſſimum & promptiſſimum. Primò, quia ipſa eſt mater noſtra, eo ipſo quòd Mater Chriſti communis noſtri parentis. Accedit quòd ſub cruce in perſona Io-
1. annis nos omnes in ſuam curam & tutelam maternam à Chriſto commendatos accepit, cùm audiuit: *Mulier ecce filius tuus.* Ioannis 19. *Nunquid* verò *obliuiſci poteſt mulier infantem ſuũ, vt non miſereatur filio vteri ſui?* ait Iſaias cap. 49. Certè in nuptijs Canæ maternum ſuum affectum tum ſatis oſtendit erga indigentes, cùm vltro non rogata, ſupplicauit filio ſuo pro vino. Quid faciet nunc poſtquam eius curæ ſingulariter commendati ſumus? *Etſi illorum corporali inopia condolebat & ſuccurrebat, etiam non rogata, quantò magis noſtra ſpirituali indigentia compatietur, auxiliumque præbebit, ſi fuerit fideliter inuocata?* inquit Dionyſius Carth. *ſuper c.* 2. *Ioan.*

Secundò, Quia ſumma & potentiſſima cœli imperatrix. Quòd in Imperatorem ita decet clementia & liberalitas, vt Titus Imp. dixerit, non decere vt quis ab Imperatore triſtis recedat, teſte Eutropio libr. 3. quantò æquiùs hanc ad benefaciendum propenſionem tribuimus ditiſſimæ illi & potentiſſimæ cœli Imperatrici? Et Certè qui à Rege quidpiam obtinere nequit, Reginæ ſupplicare incipit, vt ipſa Regem emolliat: ita ſi peccatorum noſtrorum demerita vetant nos accedere ad Regem cœli, non tamen prohibent adire Reginam matrem, quia ipſa non conſiderat dignitatem vel indignitatem noſtram, ſed miſericordiam implorat. Exemplo eſt vir quidam nobilis (vt refert Steph. Binet in *Teſſera ſalutis*) qui cùm à Rege capite damnatus eſſet, eius matrem vnà cum filio in conclaue ſecum duxit, & ab vtroque impetrauit, vt ſe ad Regis pedes abijcerent: hiſque verbis eum alloquerentur: *Si matrem tuam O Rex clementiſſime iuxtaque filium tuum diligis, oro & obſecro clementem te erga hunc virum nobilem oſtendere; quod ſi decretum eſt, mortis ſententiam in ipſum ferre, ecce parati ſimus mortis ſupplicium vnà cum ipſo ſubire.* Rex vbi vidit hoc tam inſigne amoris ſtratagema, ingenti ſtupore percuſſus, Iudicis perſonâ depoſitâ perſonam patris induit, atque ita amor manus vinxit ſeueritatis & reum in priſtinam gratiam recepit. Putabit aliquis minorem fore ſiue Deiparæ erga miſeros amorem & beneuolentiam, ſiue precum eius apud Deum valorem? 2.

Tertiò, Quia ipſa conſtituta eſt communis noſtra aduocata, vt ſicuti Chriſtum Deum & hominem mediatorem habemus ad Patrem, ſic Mariam purum hominem, mediatricem haberemus ad Chriſtum. Si enim in republ. decet aliquam perſonam piam conſtitutam eſſe ad hoc, vt in pauperum cauſis aduocaret, vt olim factum teſtatur Plut. tract. de magnificentia, & nunc idem ſtatuitur *in l. nec quiſquam ff. de officio proconſ.* cur non idem in curia cœleſti fieret? Non ergo dubium, quin piiſſimum erga miſeros gerat affectum patrona & Aduocata illorum. Vnde *non fortuitò aut ſolùm placitò, vt quidam putant, ſed diuinâ diſpenſatione nomen accepit; ita vt ipſa quoque vocabuli ſui figurâ magnum quiddam innueret: interpretatur enim Maris ſtella, vt aſpectu illius dirigere curſum poſsint & deſtinatum portum apprehendere*, ait D. Epiphanius *hæreſi* 78. 3.

Quare ſicuti infantes maximâ cum fiduciâ, in quibuſcunque tetriculamentis ad gremium matris ſe recipiunt: miſeri ad Imperatricem, aut quamcunque magnatis coniugem: pauperes ad ſuum Aduocatum: nauigantes in periculis ad ſtellam maris; ita maximâ cum confidentiâ recurrere ad Mariam poſſumus ac debemus.

TERTIO, Ampliſſimum & vniuerſale: *Cæteri ſancti*, inquit Idiota in contẽpl. virg. c. 2. *iure quodam* D. III. Vniuerſale.

dam patrocinij pro ſibi ſpecialiter cõmiſſis plus poſſunt prodeſſe in Curia Altiſſimi, quàm pro alienis: Beatiſſima verò Virgo Maria ſicut eſt omnium Regina, ſic omnium patrona & Aduocata, & cura eſt illi de omnibus. Cæteri ſancti certorum locorum, vbi vixerunt vel vbi requieſcunt, ſunt patroni, & ſæpe certis tantùm medentur afflictionibus: at Mariæ patrocinium vniuerſale eſt: ipſa omnibus ſinum aperit, & ampliſſimo ſuo pallio, quotquot ad eam ſe recipiant, contegit, omniſque generis impertitur beneficia; quia vt videmus, eſt omnium Mater, omnium Imperatrix, omnium Aduocata. Nec enim fidelibus tantùm ope ſuâ adeſt, ſed etiam infidelibus, cum
1. ab eis colitur. Primò hæreticis. Oeniponti ſacerdos quidam magnâ apud Hæreticorum Duces auctoritate, dum in hæreſi verſabatur, eximio quodam pietatis ſtudio erga B.V. tenebatur, vnde eius ope ex hæreſi emerſit & poſtea grati animi causâ ad ædem Lauretanam nullo viatico, nullo itineris ſubſidio profectus eſt. Ex Nic. Orland. *in Annalib. de hiſt. coll. Oenip.* Auſim etiam cæteris hæreticis polliceri veræ fidei lumen, ſi Mariam colerent; ſed horrendo dæmonis aſtu, qui hoc futurum nouerat, eam nec colere nec inuocare volunt.

2. Secundo, Iudæis: ſcribit enim Niceph. *lib.* 17. *cap.* 25. puerum quendam Iudæum, cum alijs Chriſtianis Conſtantinopoli ſe ſociaſſe & in templo reliquias SS. Euchariſtiæ, pro more illius loci & temporis, à Sacerdotibus exhibitas ſumpſiſſe. Quod cùm aliquando indicaſſet patri, qui vitriarius erat, ab eodem patre arreptus & in ardentem vitri fornacem iniectus eſt. Mater amiſſo filio vndique circumire & lamentis omnia implere, vtpote rei ignara, cœpit. Venit ergo tandem prope fornacem illam, & dum filium eiulatibus quærit, reſpondentem ſibi è fornace filium audit, ibique filium ſanum & incolumem conſpicatur. Rogat itaque vnde hæc ei ſalus aduenîſſet. Reſpondet puer, ſpectabilem quandam Dominam purpureo veſtitam pallio ſæpius ad ſe veniſſe, & frigidam infudiſſe, nec non fameſcenti cibum attuliſſe: quæ vtique Virgo Deipara fuit. Re intellectâ Iuſtinianus Imp. matrem cum puero baptizari curauit: patrem verò quia reſipiſcere noluit, ad ficum ſuſpendit. Aliud exemplum ex annalib. Lauretan. Rieræ de Hebræo audiamus. Narrant enim ſexagenarium Hebræum ob patratum graue quoddam facinus, à Turcis comprehenſum perpetuis addictum fuiſſe vinculis, & tandem ærumnis confectum, corporis ſalute deſperatâ, ad animam, cunctam ſuam cogitationem conuertiſſe, veniaque ſuorum peccatorum à Deo ſuppliciter poſtulatâ, Ieſum Chriſtianorum Meſſiam, & Matrem eius Mariam religioſiſſimè adorare cœpiſſe. Cumque noctu ſpei & fiduciæ plenus cubaſſet, in quiete Chriſtus ei apparuit: quem cùm ex ſpecie, quâ à Chriſtianis coli ſolet, agnouiſſet, verùm Deum atque Meſſiam profeſſus etiam ſupplex in ſomnis adorauit. Sed quid? ſtatim ei Virgo beatiſſima, eximia pulchritudine ac maieſtate prædita præſtò fuit, quæ Luciæ Virgini eius comiti iuſſit, vt Hebræum catenis, quibus vinctus tenebatur, eximeret, & reſeratis carceris foribus ad portum deduceret; admonens illum, vt oppidum Laureti in Piceno, Italiæ Regione ſitum, ſtatim peteret, ibique Chriſtiana Sacramenta ſuſciperet. At Hebræus euigilans, Chriſti & Mariæ eius matris auxilio permotus, & excitatus, nauicula, quam clementiſſimâ Virgine hortante conſcendit, per mare ſua ſponte incredibili celeritate delatâ, non ſine diuino ductu atque impulſu Anconam biduo ex Nazareth appulit, & illicò Lauretum pergens, ibi Chriſtianis myſterijs inſtructus ingenti ſuo, & aliorum gaudio ſacrum baptiſma religioſiſſimè ſuſcepit. Erat hic Hebræus origine Nazarenus, vir grauis, ac prudens, qui Nazareth habitabat in vico, vbi Lauretanæ domus veſtigia relicta fuerunt, cum ad Picenum per manus Angelorum deducta fuit, & Mariæ ſuæ ciui ſemper fauebat, à qua tam magnam miſericordiam deinceps eſt conſecutus.

Tertiò, Turcis. Narrant enim ijdem Annales Eccleſiaſt. Lauretani Corcutum Turcarum Prætorem ſeu Baſſam anno 1551. dum eſſet 3.
Conſtantinopoli, ex graui occultoque pectoris apoſtemate ad extremum vitæ diſcrimen veniſſe, & à pio eius ſeruo Chriſtiano iam moribundum admonitum fuiſſe, vt Lauretanam Virginem, cuius admirabilem opem in morbis quibuſcumque depellendis edocuerat, inuocaret: vouens, ſi morbum depuliſſet, ſe in eius gratiam illi ſeruo libertatem daturum. Cùm itaque votum emiſiſſet, mox dirupto apoſtemate Baſſa ſanatur & ſeruum illum libertate donatum cum literis ac muneribus mittit Lauretum ad Virginem. Literarum tenor, qui adhuc Laureti aſſeruatur, ex Arabico in Latinum conuerſus, ſic habet: *Quod bonum fortunatumq; nobis eſſe velit, magnus ac miſericors mũdi Dominus. Cùm mihi ipſi diuinitus quiddam euenerit: Ego Corcut Baſſa (ne meo deſim officio, tantaque rei monumentum aliquod poſteris extet) rem omnem ordine expanã; ortum erat atrox apoſtema nobis in pectore, iámque haud dubium imminebat exitium, cùm deſperata à Medicis ſalute, meus me ſeruus adijt, & ſanè fidenter: ſi mihi libertatẽ pollicieris, inquit, Dei mei matrem exorabo, vt tibi priſtinam reſtituat valetudinem. Itaq; ego confeſtim accerſito tabellione libertatem ei promiſi, ſi ipſe promiſſa præſtaret. Extemplo ſeruus poſitis humi genibus, & quædam ſuper ſe ſigna ducens manu, rogitat, vt ſemel verbo præeuntem ſequar. Inde ipſe præire his verbis cœpit: Ego B. Mariæ Lauretanæ opem imploro. Monenti obſecutus triduo poſt, Deo fauente, conualui: ego ſeruo in libertatem vindicato, hoc chirographum dedi cum votiuis donis, quæ meæ obſeruantiæ, gratique animi monumenta ſunt Beatæ Mariæ parenti præpotentis Dei, qui nos ſaluos fecit.*

Quartò, Deſperatis etiam & qui ſeipſos dæmoni deuouerunt. Cuius rei illuſtre exemplum 4.
eſt multis clariſſimorum ſcriptorum (vti S. Bernard. S. Bonauent. Petri Damian. & aliorum) teſtimonijs celebratum de Theophilo Adanenſis Eccleſiæ Oeconomo, qui cùm per iniquorum calumniam ab officio ſuo depoſitus fuiſſet,

vti S. Bern. S. Bonauent. Petri Damian. & aliorum) teſtimoniis celebratum de Theophilo Adanenſis Eccleſiæ Oeconomo, qui cùm per iniquorum calumniam ab officio ſuo depoſitus fuiſſet, in tantam perturbationem incidit, vt opem à dæmone requirens ei ſe deuouerit, dato ſuo chirographo, Chriſto ac Deiparâ abnegatis. Quo facto recuperauit quidem priſtinum munus Oeconomi, ſed paulatim admiſſi ſceleris pœnitens, ad Deiparæ templum confugiens, lachrymis, precibus & ieiuniis ſe afflixit per 40. dies, vnicum Deiparæ ſubſidium in re deſperatiſſimâ expectans. Itaque exacto illo tempore apparuit ei Virgo nocte mediâ, & ob grauitatem ſceleris, non facilè dimittendi, acriter obiurgat; cumque is inſtanter veniam poſtularet, iubet illa fidei in Chriſtum profeſſionem edat, ſpondetque ſe ei veniam à filio impetraturam; itaque dum is in eodem templo ante Virginis aram humi ſtratus ſolitis pænitentiæ operibus inſiſtit, apparet ei rurſum per quietem, aſſerens acceptam eſſe ipſius pœnitentiã, adeoque ipſum quoque receptum in Dei gratiam. Reſtabat adhuc chirographum dæmoni exhibitum, pro quo recuperando cùm Virgini ſupplicaſſet, manè experrectus, reperit illud repoſitum ſupra ſuum pectus. Quâ ex re vnà cum ipſo vniuerſa Eccleſia in gaudiũ effuſa Deo gratias egit. Inde mox ægrotare cœpit Theophilus, & triduo pòſt in Dei & Deiparæ laudibus animam Deo reddidit. Ex quo exemplo concludit Petrus Damiani *cit. ſerm. 1. de natiuit. Virg.* datam ei eſſe omnem poteſtatem in cœlo & in terrâ. *Quomodo* inquit, *illa poteſtas tua potentiæ poterit obuiare, quæ de carne tuâ carnis ſuſcepit originem? accedis enim ante illud aureum humanæ reconciliationis altare, non ſolùm rogans, ſed imperans; Domina non ancilla.* Nimirum ſicut olim Ioſue ſolem ſtare fecit, Deo obediente voci hominis, *Ioſ. 10.* ita & Deipara imperare cœlo, terræ & inferis poteſt.

F. V. Cum patrocinio B. V cooperandũ. Verùm licet virginis patrocinium potentiſſimum, liberaliſſimum & ampliſſimum ſit, oportet tamen cum illo ad noſtram ſalutem cooperari. Vidimus enim ſupra ex *Ier. 15.* Deum dixiſſe: *Si ſteterint Moyſes & Samuel coram me, non eſt anima mea ad populum iſtum*; quia nimirum populus ille ad ſalutem ſuam cooperari noluit, ideo amiciſſimorum etiam preces ſe repulſurum ait. Certè magnus Dei amicus & efficax præcator fuit Moyſes: ſi tamen ipſe ſolus in monte manus ad Deum tetendiſſet orans, & interim Ioſue infra non pugnaſſet contra Amalec, nihil haud dubiè effeciſſet. *Exod. 17.* Ergo dum Maria tibi Moyſes eſt, eſto tu illi Ioſue; ita Nathan mittens Bethſabeam ad Dauidem pro regno Salomoni obtinendo dixit: *Vade & ingredere ad Regem Dauid & dic ei: Nónne tu Domine mi Rex iuraſti mihi ancillæ tuæ, dicens: Salomon filius tuus regnabit poſt me, & ipſe ſedebit in ſolio meo? Quare ergo regnat Adonias? & adhuc ibi te loquente cum Rege, ego veniam poſt te & complebo ſermones tuos. 3. Reg. 1.* Quare ſi volumus vt impetret nobis Deipara, ne regnet in nobis Adonias, id eſt, peccatum, ſed potiùs Salomon, id eſt, Chriſtus; tu eâ intercedente, interueni & comple ſermones eius: *Illi autem complent ſermones Sanctorum, inquit Chryſoſtomus in eum locum, qui operibus humilibus & piis, correſpondent eorum interceſſionibus.* Speciatim verò Diuus Bernardus hom. 2. ſuper Miſſus, ait: *Vt impetres eius orationis ſuffragium, non deſeras conuerſationis exemplum.*

CONCIO VIII.

Ad virginis deuotionem, quæ non excitare debeant.

1. *Quòd ſit Mater Chriſti, adeoq; ſummo apud illum honore.*
2. *Quòd ſit mater pulchræ dilectionis, hoc eſt, inſignis benefactrix noſtra.*
3. *Quia eſt mater timoris, id eſt, in periculis protectrix noſtra.*
4. *Mater agnitionis, id eſt, fidei ſeu fidelium.*
5. *Mater eſt ſanctæ ſpei, gignens in nobis ſpem certam vitæ æternæ, ſi impensè colatur.*

THEMA.

Dic illi, vt me adiuuet. Luc. 10.

QVi è nouâ Franciâ ad nos remearunt, ferunt ibi reperiri auiculas nomine Godetz tam debiles, vt ſublimè volare nequeant quòd vento abripiantur. Quare ſub alas magnæ cuiuſdam auis ſeſe recondunt, cuius pennis adhærentes, in aëra tolluntur. Refert Iacob. Carter. de nouâ Franciâ, & Steph. Binett. Soc. IESV, in Teſſerâ ſalutis. Auiculæ eiuſmodi nos ſumus, Auditores, qui leuibus innixi virtutum pennis remiſsè & languidè ad cœlum volamus, & tentationum procellis facilè abripimur, ideoque niſi nos ſub alas magnæ alicuius auis conferamus, cœlum noſtro volatu difficilè & vix attingemus. Sed vbi hæc auis magna? Ecce tibi hodie Virginem Mariam corpore glorioſo ad cælum euolantem; illa vtique nos, ſi pennis eius adhæſerimus, ad cœli ſublimitatem euehet. Adhærebimus autem illi, ſi peculiarem deuotionem ad illam habuerimus. A.

Ergo ò Chriſte IESV dic MARIAE, Matri tuæ vt nos adiuuet. Auolat illa in regnum tuum & ſedet, non ad pedes, ſed ad dextram tuam: nos autem cum Marthâ diſcurrimus in hoc mundo & turbamur erga plurima: dic ergo illi vt nos adiuuet.

Ad ſuam deuotionem inuitat nos Deipara verbis illis Eccleſiaſtici c. 24. *Egò Mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis, & Sanctæ ſpei*, cui inuitationi meritò obtemperandum. B.

PRIMÒ, Quia eſt Mater Chriſti, adeoque ſummo apud eum loco & honore. Et hoc ſignificat Eccleſiaſticus, cùm ait: *Ego Mater.* Solemus certè illorum gratiam ambire, ad illorum genua accidere, & munera afferre, illorum limina terere & familiaritatem quærere, qui apud Regem plurimùm valent: hós enim ſi à noſtrâ parte ſtantes habeamus, Regem quoque ipſum habere nos exiſtimamus. Atqui Chriſto Regi noſtro nemo charior, nemo coniunctior ex Angelis vel hominibus, ipſâ eius Matre. Quare ſicut Abraham *Gen. 12.* cùm præuidiſſet vxorem ſuã ob inſignem pulchritudinem, placituram I. Eſt M. et Chriſti.

turam Pharaoni & tollendam in eius aulam, ſupplicare ei cœpit: *Dic obſecro, quòd ſoror mea ſis, vt bene mihi ſit propter te*, ita & nos Deiparæ preces & gratiam meritò ambimus, quia ſummè placet ſummo Regi. Audi S. Bonauent. in ſpec. B. Virg. c. 6. *Obſecrare*, inquit, *poſſumus Mariam, ſicus Abraham obſecrauit Saram: Dic obſecro te, quòd ſoror mea ſis, vt bene mihi ſit propter te, & viuat anima mea ob gratiam tui. O Virgo Maria, ô Sara noſtra, dic quòd ſis Soror noſtra, vt propter te bene ſit nobis à Deo, & ob gratiam tui viuant anima noſtra in Deo, vt propter talem Sororem Ægyptij, id eſt, dæmones nos reuereantur, &c.* Congruit Deiparæ nomen Saræ, quod Principem vel Dominam ſignificat. Quare non dubitandum, ſi fauorem huius Dominæ & Reginæ habuerimus, habituros & fauorem Dei.

Accedit quòd honor & cultus Mariæ cedit & terminatur in honorem & cultum Chriſti eumque amplificat & auget, quando ſcilicet propter tantum filium colimus & matrem: ergo ſi cultum Chriſti amplificatum volumus, iure colimus & Matrem eius. *Si enim*, inquit Damaſcenus orat. 1. de dormit. Virg. *honor is, qui conſeruis habetur, beneuolentiam ergà communem Dominum declarat, quo tandem modo ſtudium te honorandi, quæ Dominum peperiſti, negligendum erit?* Et ſi Ioannes Baptiſta calceamenta Chriſti ita honoranda exiſtimauit, vt indignum ſe reputaret, qui portaret ea, *Matth.* 3. quia ſcilicet in iis Chriſtus ſtetit omni honore proſequendus: an non potiori iure colimus Deiparam, in cuius vtero Chriſtus ſtetit? vt enim honor calceorum Chriſti, ita multò magis honor Matris eius in ipſum Chriſtum tenuit. Sanè Chriſtiani qui proficiſcuntur ad terram ſanctã, cùm primùm in eâ pedem ponunt, ſalutant eam flexis genibus & oſculantur, quia nimirum protulit & tulit Saluatorem mundi. Atqui Maria etiam terra ipſa viua eſt, quæ protulit nobis Chriſtum: ita enim de eâ dicitur Iſai. 45. *Aperiatur terra & germinet Saluatorem.* Iure ergo Mariam & maiore quidem, & omni obſequio colimus.

C.
II
Pulchræ dilectionis.

Secundò, Quia eſt *Mater pulchra dilectionis*, hoc eſt, inſignis benefactrix & amatrix noſtra. Quòd amet nos, ex eo patet. Primò, quia eſt Domina noſtra: amat ergo ſeruos ſuos. Secundò, quia eſt Mater etiam ſuo modo noſtra: amat ergo filios ſuos. Tertiò, quia *os noſtrum & caro noſtra*: amat ergo fratres & ſorores ſuas. Quartò quia Chriſtus, cuius illa mater eſt, adeò nos dilexit, vt animam ſuam pro nobis poſuerit: amat ergo amicos filij ſui. Amat verò præ cæteris ſibi deuotos, iuxta id Prouerb. 8. *Ego diligentes me diligo.* Neque verò affectu ſolùm, ſed etiam effectu diligit nos: Et hoc eſt, quod ait de eâ Eccleſ. *Ego Mater pulchra dilectionis*, quæ ſcilicet effectum beneficij iungit amoris effectui. Si pauperi petenti eleëmoſynam, dicas: Deus tibi opituletur, eſt quidem hæc dilectio: non tamen eſt pulchra dilectio, niſi ſimul extendas manum & porrigas eleëmoſynam. Vox quidem eſt vox Iacob, manus autem manus ſunt Eſau, vox leuis, manus aſperæ; proinde nec pulchra harmonia. At verò Deipara mater pulchræ dilectionis eſt, quia non tantùm amat, ſed etiam adiuuat; Primò, per beneficia generalia. Suo enim modo ad Chriſti incarnationem cooperata eſt, eamque meruit de congruo: eundem inſtar Marthæ, nomine omnium hominum recepit in domum ſuam, vterum ſcilicet virgineum, & ex ſuis viſceribus ſubminiſtrauit illi corpus, porrexit lac, aliaque neceſſaria, & ſolicitè miniſtrauit. Secundò, per ſpecialia, quæ partim hîc occulta nobis patebunt in alterâ vitâ: partim ſunt aperta, quæ quique in ſe experitur. Obligamur ergo titulo gratitudinis ad deuotionem Virgini & ſingularem cultum exhibendum. Et hæc etiam pulchra valde dilectio eſt, quando amor amori rependitur.

D.
III.
Mater timoris.

Tertiò, Quia eſt, *Mater timoris*, hoc eſt, in periculis & metu inſtantium malorum, aſylum & protectrix. Si quis ergo nulla adhuc particularia beneficia à Virgine accepiſſet, poteſt adhuc accipere & fortè magis opportunè, cùm in maximo diſcrimine vitæ vel ſalutis erit. Cùm enim ſimus miſeri & omnibus periculis tum animæ tum corporis expoſiti, illi præſertim quo in particulari examine de rerum noſtrarum ſummâ agetur; quomodo non quæramus & omni ſtudio paremus nobis aſylum, ad quod recipere nos poſſimus in tempore afflictionis? Solent principes mundi bene & prudenter conſtituere ſibi arcem ſuæ ditionis aliquam, præ cæteris munitiſſimam, in quam confugere poſſint, ſi hoſtium incurſus vel rebellio ſubditorum patriam perturbarent. Ergo & nos ſi ſapimus, ſimili induſtriâ imminentes afflictiones, vltimam præſertim, quæ in mortis articulo ſeu iudicio nos expectat, præuenire ſatagamus. Et quam fortiorem arcem nobis eligemus præter Virg. Mariam, cuius patrocinium, vt alibi oſtendimus omnium eſt efficaciſſimum & tutiſſimum? Sanè Chriſtus monuit *Matth.* 24. vt Chriſtiani, qui Ieroſolymis eſſent excidio imminente, fugerent ad montes, quod etiam fecerunt, fugiendo in Pellam oppidum teſte Epiphanio hær. 29. In quem montem vel oppidum nos fugiemus, imminente tribulatione? nónne ad Mariam montem vmbroſum (*Abac.* 3. iuxta verſionem 70. Interpr.) ſecuriſſimum? Hoc verò nobis aſylum maturè præparandum eſt per deuotionem Virginis, ne aliquando fruſtra dicamus *montibus*, id eſt ſanctis, *cadite ſuper nos.* Monuit etiam alibi Chriſtus, vt faceremus nobis amicos in diem reddendæ rationis; laudauit etiam villicum iniquitatis qui debitores domini ſui amicos ſibi feciſſet. At quis maior & potentior amicus noſter eſſe poteſt, quàm Deipara, quæ apud Deum plurimùm valet & nihil illi reatus debet? Habent alij ſancti ſua & ipſi debita, quorum dimiſſionem Deo acceptam ferunt. Maria nullum habuit: quid ergo non impetrabit? Archimedes vnius paruæ rotulæ adminiculo ſolus pertrahere potuit, quod iunctæ plurimorum manus commouere non poterant. Plutarch. in Mar. Deipara hoc ſuo patrocinio poteſt, quod ſuo multi ſancti nequeunt efficere.

QUAR-

E. IV. Agnitionis. QVARTÒ, Quia eſt *Mater agnitionis*, hoc eſt fidei ſeu fidelium. Sic Abraham dicitur pater fidei & credentium. Maria Mater ſeu Auia credentium eſt, quia Mater Chriſti, cuius filij ſunt fideles. Accedit quòd eidem Matri ſuæ Chriſtus in Ioanne commendauit Eccleſiam vniuerſalem, vt alibi oſtendimus; ex quo ipſa conſtituta eſt præſes quodammodo Eccleſiæ & protectrix. Quare vti Ioannes ex eo tempore accepit eam in ſua, colendo videlicet vt matrem: ita & nos omnes iure merito facimus. Quis enim ſuo præſidi & protectori non ſit addictus & deuotus? Egit nobiſcum Deus, ſicut pater cum filio quem iuſtâ de cauſâ vult corripere: exoptat enim eſſe aliquem, qui filij plagas ab eo deprecetur. Ita enim Ezech. 13. queritur neminem eſſe qui ſe opponat murum contra Dei vindictam. At nobis hoc Maria præſtat, quæ ſe inter Deum puniturum & Eccleſiam puniendam opponit quaſi murum. Comparauit Chriſtus Eccleſiam vineæ *Matth.* 21. cui ſepem circumdederit. Nequaquam verò errabimus, ſi ſepem vel maceriam dicamus eſſe Mariam, quæ ſuâ protectione totam ambit Eccleſiam, vti maceria vineam. Ipſa enim per os Sapientis Cant. 8. *Ego murus & vbera mea ſicut turris, ex quo facta ſum coram eo quaſi pacem reperiens.* Hæc maceria niſi foret, diriperetur vtique in membris ſuis Eccleſia. Audi Eccleſiaſt. cap. 36. *Vbi non eſt ſepes*, inquit, *diripietur poſſeßio, & vbi non eſt mulier, ingemiſcit egens.* Mulier antonomaſticè Virgo eſt beata. Antequam venit in mundum hæc mulier, ingemuit genus humanum, quia prædæ expoſitum fuit, vti etiam ipſa ſynagoga, quam idcirco *exterminauit aper de ſylua*. Pſal. 79. Quàm ergò impensè colenda eſt Deipara rogandaque vti ſuâ protectione circumdare non Eccleſiã tantùm vniuerſam, ſed & ſingulos fideles dignetur?

F. A. Sanctæ ſpei. Quintò, Quia eſt *mater ſancta ſpei*, gignit enim in nobis ſpem certam vitæ æternæ, ſi impensè colatur. Dices non conſtare hoc ex SS. Literis. Reſpondeo verum eſſe; ſanctè tamen hoc credi & ſperari; 1. primò, quia Eccleſia ſpiritus ſancti inſtinctu ita loquitur de eâ; *Beatus homo qui audit me & qui vigilat ad fores meas quotidie & obſeruat ad poſtes oſtij mei. Qui me inuenerit, inueniet vitam, & hauriet ſalutem à Domino.* Prouerb. 8. Et Prou. 18. vbi hoc ipſum magis declaratur: *Qui inuenit Mulierem bonam, inuenit bonum, & hauriet iucunditatem à Domino.* Quænam hæc Mulier bona, niſi quæ benedicta in mulieribus? Eódem collimaſſe Spiritum ſanctum, Leuit. 26. cùm dixit: *Ponam tabernaculum meum in medio veſtri, & non abiiciet vos anima mea*, admodum credibile eſt. Et Iſa. 4. *tabernaculum erit in vmbraculum diei ab æſtu & in ſecuritatem & abſconſionem à turbine & pluuiâ.*

2. Secundò, Idem indicant figuræ aliquot legis veteris. Salomon 3. *Reg.* 2. dixit Abiathar: *Equidem vir mortis es*, (adiuuerat enim partes Adoniæ,) *ſed hodie te non interficiam, quia portaſti arcam Dei.* parcet igitur & Chriſtus iis, etiam peccatoribus, qui Virginem Mariam, arcam Dei viuentis, eiuſque deuotionem in corde

ſuo portant; quare vt ſemper parcat, tu ſemper hanc arcam porta; quotidie iam inuoca, & aliquo pietatis officio cole.

Tertiò, Quia neminem legimus ab eâ repulſum vel relictum, adeoque neminem etiam, 3. qui ei deuotus fuerit, cœlo excluſum; Teſtatur id Lud. Bloſius, qui *in ſpeculo ſuo cap.* 12. ait: *Citiùs cœlum cum terrâ perierit, quàm ipſa aliquem feriò ſe implorantem, ſuâ ope deſtituat.* Olim Principes & potentes theſauros ſuos in templo Dianæ deponebant, quos ibi nemo, ne hoſtis quidẽ Vrbem diripiens, tangere audebat. Simile priuilegium templo Ieroſolymitano conceſſit Demetrius gentilis 1. *Mach.* 10. vt nimirum omnes, qui confugerint ad templum Ieroſolymitanum, obnoxij Regi, in omni negotio dimittãtur. Vera Chriſtianorum Diana eſt Deipara, virtutum & ſalutis fida cuſtos: ita vt impoſſibile ſit perire eum, qui ſe ſuaque ei ſedulò commendat. Vnde S. Bern. *hom.* 4. *ſuper miſſus eſt*, inquit: *Mariæ commendare memento, quidquid Deo offerre paras.*

Aquilam ferunt nido ſuo Ætiten lapidem inedificare, ſeu ad firmandum illum, ſeu ad tuendum à veneno Plin. *lib.* 10. *cap.* 3. Holcot *in lib. Sap. lect.* 36. nobis Ætites ſit MARIA, quam cordi noſtro imprimemus, vt firmemus id in gratiâ & ab hoſte mortifero defendamus.

CONCIO IX.

Documenta.

Ex hoc Euangelio diſcimus

1. *A Martha hoſpitalitatem, recollectionem, & citò ac facilè placari.*
2. *A Magdalena modum audiendi verbum Dei, contemplationem, & committere ſe Deo.*
3. *A Chriſto, non accuſare religioſos otioſitatis, Marthæ officia non ſpernere, & animæ plus tribuendum quàm corpori.*

THEMA.

Sedens ſecus pedes Domini, audiebat verbum illius, Luc. 10

MOyſes moriturus & valedicturus populo ſuo, protulit inter alia hanc ſententiam. A. *Qui appropinquant pedibus eius*, (Dei videlicet) *accipient de doctrinâ illius.* Appropinquant autem pedibus Chriſti, ſecundùm Gloſſam ibi, Primò, qui audiunt Chriſti præcones, Apoſtolos; Euangeliſtas, & alios ab eo miſſos, quibus veluti pedibus ſuis peragrauit orbem. *Ve enim non contriſtentur*, ait Gloſſa, *qui Chriſtum in Carne docentem non audierunt, quaſi ab hominibus decipiantur, per os Sanctorum loquitur Chriſtus, per pedes doctrina capitis auditur.* Secundò qui ſpirituali deſiderio flagrantes Euangelio toti inuigilant. Tertiò, qui diſcunt humiliter. Denique qui cupiunt ſequi veſtigia eius. Hâc ratione Maria ſedit ad pedes Chriſti, adeoque accepit de doctrinâ eius. Nos ergo ſimili modo ſedeamus ad pedes Chriſti, veluti Magiſtri noſtri, vt accipiamus doctrinam eius. Imò non ad Magiſtri tantùm, ſed etiam ad diſcipulorum eius pedes ſedeamus. Nam & ipſi nos erudiunt.

B. I. A Marthâ. 1. *Hoſpitalitas.*

A Marthâ diſcimus primò, Hoſpitalitatem. Nam in primis Chriſtum recepit in domum ſuam. Secundò, apparauit ei refectionem, Tertiò, ſatagebat circa frequens miniſterium, hoc eſt, anxiè diſtrahebatur & quærebat quibus rebus tanto hoſpiti gratificari & ſeruire poſſet, ſuamque erga illum oſtendere charitatem. Denique, ſororem adiutricem petebat, quaſi ſola animo ſuo ſatisfacere nequiret. Sed cùm eam non obtineret, ſola in ſe ſuſcepit laborem haud illibenter, qui duobus alioqui ſufficeret. Hoc exemplum Marthæ excitauit penè innumera per orbem Chriſtianum hoſpitalia, quibus & patrona ſæpe electa & propoſita eſt. Excitauit innumeros viros fœminaſque, qui vel in ſuis ædibus vel in publicis Hoſpitalibus peregrinis inſeruierunt, vti S. Ludouicus Rex S. Elizabetha Regina &c. Neque enim negligentiores in hoc eſſe debemus, quòd ſeruum, non Dominum ſuſcipimus; ipſe enim dixit: quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. Neque obſequium Marthæ reprehendit Dominus, ſed poſtpoſuit meliori.

2. *Recollectio.*

Secundò, Recolligere nos ſubinde & ſiſtere coram Deo, ceſſando interim ab exercitiis noſtris externis: Sic enim & Martha poſtquam aliquando occupata fuiſſet in parandis iis, quæ ad reficiendum Dominum erant neceſſaria, ſtetit in tranſitu coram Domino & locuta eſt cum illo. *Quo perfecto exemplo inſtruimur*, inquit S. Greg. l. 5. in libros Reg. c. 4. *vt qui fratribus miniſteria exhibemus, ſi per moram ſedere ad Redemptoris pedes non poſſumus, per aliquantulam moram Redemptori aſſiſtere debeamus: ſed bene ei aſſiſtimus, ſi tranſeundo & ſeruiendo videamus. Quid eſt autem tranſeundo Dominum cernere, niſi in omni noſtro bono opere, ad ipſum dirigere cordis intentionem? Tranſimus enim, quando huc illuc diſcurrendo in membris ſuis Domino miniſtramus, ſed tranſeundo Dominum cernimus, ſi per omne, quod agimus, præſentem nobis ipſum, cui placere cupimus, contemplemur.* Hæc Gregor.

Hunc in modum, qui domi toto occupantur die vel hebdomade, ſubinde ſe coram Deo ſiſtere deberent, ſiue adeundo templum & audiendo Miſſam, ſiue domi ſe colligendo & loquendo aliquid cum Deo ſuaque animâ, de propriâ ſalute, ſuaque omnia ad Dei gloriam dirigendo. Aduertimus hoc in canibus, qui in itinere Dominum comitantes dum hàc illac expatiantur indagando vel perſequendo leporem, allatrando obuiantes homines &c. Subinde recurrunt ad dominum ſuum, eumque recognoſcunt, & abblandiendo quodammodò ſalutant: pudeat hominem vinci à cane.

3. *Placatio facilis.*

Tertiò, Citò & facilè placari & à conceptâ opinione, æmulatione aut inuidentiâ dimoueri. Sic enim Martha cùm tacitè expoſtulare cœpiſſet cum ſorore, ad vnam Domini reſponſionem compoſuit ſe ad pacem & quietem nihil contrà obiiciens, nihil querelarum contra ſororem addens. Hoc modo etiam propinqui aliique omnes, ſi quid inter eos ſimultatis oriatur, ne foueant conceptam iram vel æmulationem, ſed maturè frangant, dum adhuc feſtuca eſt; ne creſcat paulatim in trabem odij, ſicque rumpi deinde nequeat, patiantur lites ſuas componi à viris bonis. Sic naſcente ſimultate inter paſtores Loth & Abrahæ, ad vnam illam Abrahæ vocem: *Ne quæſo ſit iurgium inter me & te & inter paſtores meos & paſtores tuos: fratres enim ſumus*; ſtatim lis tota ſublata fuit. *Gen.* 13.

C. II. A Magdalenâ 1. *Modus audiendi verbum Dei.*

A Magdalenâ diſcimus primò, Modum & rationem audiendi verbum Dei. Nam primò *audiebat verbum* Chriſti, ait Euangeliſta. Nõ dormiebat, non garriebat, non alia cogitabat vel agitabat, nec ſemel, ſed ſæpiùs, vt indicat vox, audiebat, ſecundò audiebat ſedens cum magnâ animi tranquillitate & conſideratione, non curſim & raptim, vti probabiliter audiuit Martha. Tertiò audiebat cum magnâ auiditate, ita vt aliarum rerum omnium obliuiſceretur, nec aliud metueret, niſi vt iuberetur à Domino ſurgere & Martham adiuuare, quod notat Euangeliſta particulâ, *etiam*, cùm ait: *Etiam ſedens ſecus pedes Domini*, ſecundùm Maldonatum. Quartò cum magnâ humilitate, quia ſedens ſecus pedes Domini audiebat, quaſi diſcipula Magiſtrum; vt magis impleretur ſapientiâ. *Quantò enim humiliùs*, ait S. Aug. ſerm. 27. de verbis Domini, *ad pedes ſedebat, tantò ampliùs capiebat. Confluit enim aqua ad humilitatem conuallis, denatat de tumoribus collis.* Ergo hac ratione audiendum eſt verbum Dei. Primò cum attentione, non dormiendum, non aliud agendum. Audiendum item crebrò & frequenter, neque enim vno alteróve ictu procera arbor ſternitur: nec muri Ierichontini ad primum corruere circuitum tubarum reſonantium, ſed poſt ſeptimum. Secundò cum tranquillitate & ruminatione. Tertiò cum auiditate; quod enim ſapit, nutrit. Quartò cum humilitate, vt cupias doceri, non docere.

2. *Contemplatio.*

Secundò, Sedere aſſiduè ad pedes Dei; per contemplationem præſentiæ eius in omni loco. Vt enim Magdalena frequenter ad pedes Domini ſedit inſtar alicuius famuli aut canis, qui dominum ſuum obſeruans, ad pedes eius cubat: ita decet nos ſemper obſeruare Deum, tamquam vbique nobis præſentem, adeoque ad eius pedes ſemper excubare. Horrent multi hoc exercitium, ſiue quòd libertatem carnis coerceat, ſiue quòd moleſtiam parere, caput obtundere & perpetuam ſolicitudinem generare videatur. Sed hoc non obſtante, æquiſſimum eſt occupare mentem hac conſideratione, tum quia veriſſimum eſt Deum vbique eſſe, omniaque noſtra intueri perſpicaciſſimè, licet hoc non cogitemus. Quanta eſſet autem peruerſitas & contemptus ſcire Regem tuum obſeruare omnia acta tua, & nunquam te interim cogitare de eius præſentiâ vel intuitu? tum quia id manifeſtè ſentimus & profitemur in noſtris calamitatibus, in quibus ad Deum fugimus per orationem, ei tamquam indubiè audienti miſerias noſtras aperimus, & vel ſolâ cogitatione opem eius imploramus. Cur ergo non ſimiliter iſtud cogitamus, quando malè agimus.

Tertiò

3. *Committere ſe Deo.*

Tertiò, Committere te Deo & ſilere, cùm ob bonorum operum ſtudium argueris aut rideris, v. g. quòd crebriùs quàm alij Miſſam audias, confitearis & communices, & largiores des eleemoſynas; malorum conſortia fugias &c. Sic enim & Magdalena cùm à ſorore tacitè argueretur, quòd verbo Dei audiendo vacans, laboris ſociam ſe non præberet, à Domino defenditur. Sic cùm Iſraëlitas à tergo premeret Pharao, & obſtaret fugientibus mare rubrum, dixit ad eos Moyſes: *Dominus pugnabit pro vobis & vos tacebitis.* Exod. 14.

D.

III. *A Chriſto, Non accuſare Religioſos quaſi otioſos.*

A CHRISTO diſcimus Primò, Non accuſare religioſos quaſi otioſos, dum à manuum operibus liberi, vacant ſibi & Deo. Ferunt enim iniquè hæretici in primis & quandoque etiam Catholici quidam eam Monachorum & Clericorum vitam; quos tamen defendit Chriſtus, cùm ait: *Maria optimam partem elegit.* Nam imprimis iſti, vocationi ſuæ conformiter viuunt, vel actiuam ſequuntur vitam, & tam occupati ſunt quàm Martha: aut contemplatiuam, & tam occupati ſunt, quàm Maria: aut vtramque mixtam; & tunc magis occupati ſunt, quàm Martha & Maria. Deinde ſuâ ſcientiâ, adhortationibus, conſilijs dirigunt ſæculares, & qui actiuam vitam tenent. Quis autem neſcit oculum, quamuis otioſus videatur, plus agere & prodeſſe corpori, quàm manus externis operibus addictas? Quis neſcit Architectum, licet mente ſolùm, non manu operetur, plus ſtipendij mereri, quàm cæteros opifices? Denique ſuis orationibus, alijſque pijs operibus, quibus indeſinenter vacant, plus conferre credendi ſunt, quàm ſi manibus laborarent. Nouimus enim Moyſen, dum manus ad Deum tolleret à prælio remotus, plus effeciſſe, quàm Ioſuen, qui cum hoſtibus pugnabat. *Exod.* 17.

2. *Martha officia non ſpernere.*

Secundò, Magdalenam ita laudandam & ſectandam, vt non ſpernatur Martha. Etenim Chriſtus, dum commendauit Magdalenam, non vituperauit Martham. *Maria optimam partem elegit*, inquit: Græcè: illam bonam partem. Vnde Aug. *ſer. 26. de verbis Domini*, exponit: *Non tu malam, ſed illa meliorem.* Adhæc Chriſtus diuertit in eâ domo, vbi nec Maria ſola, nec Martha ſola erat, ſed vbi ambæ ſimul iunctæ. Itaque qui meliorem ſequitur vitam, non ſpernat eum, qui minus bonam. Rurſum qui Mariam ſequitur, non negligat ſubinde ſequi & Martham. Docuit hoc Syluan. Abb. fratrem quendam ſuum lepido exemplo. Cùm enim frater ille redargueret commilitones ſuos manibus laborantes & ſolicitudinem illorum ſuperuacuam aſſereret, ex illis verbis Domini: Maria optimam partem elegit, ſedens ſecus pedes Domini; horâ cœnæ de induſtriâ vocatus non eſt. Queritur ergo frater, & miratur, cur ad cœnam more ſolito venire non ſit iuſſus. Cui Sylu. *Verè exiſtimabam, tibi qui totus ſpiritualis es, cibo potuque opus non eſſe.* Fratre itaq; errorem confitente, ſubdit Abbas: *Scias igitur Mariã Martha etiam miniſterio indigere auxilioque iuuari.* In vitis PP. Beyrl. Apophteg.

3. *Animæ plus tribuere.*

Tertiò, Non tantum curis corporalibus, quantum animæ curæ impendere. Hæc enim eſt abſolutè neceſſaria, illa non item, vti indicat Dominus, cùm ait: vnum eſt neceſſarium. q. d. plurima illa tua, erga quæ turbaris, quomodo ſcilicet me & te paſcas, non ſunt neceſſaria: illud eſt neceſſarium, vt tu animam tuam paſcas. Neceſſarium ſanè documentum: plerique enim mortalium omnem penè laborem corpori impendunt, exiguum animæ. Vnde Eccl. dixit: *Omnis labor hominis in ore eius*, propter os eius, vt habent Hebræa. Præpoſterum omninò & inſanum ſtudium. Nam imprimis ſeruam nutriunt: dominum autem fame cruciant. Deinde ſuos ipſi labores deuorant. Nam *omne, quod laborant homines*, ait in eum locum. S. Hieronymus, *ore conſumitur & attritum dentibus ventri traditur digerendum &c.* Itaque perinde agunt atque ſcrophæ aliquæ, quæ vbi multo labore multos enixæ ſunt fœtus, paulò pòſt omnes illos deuorant. Denique modicam guſtus voluptatem momento tranſeuntem præferunt æternis delitijs. Vnde miratur hoc genus hominum Iſaias cap. 55. dicens: *Quare appenditis laborem veſtrum non in ſaturitate?* q. d. quare labore veſtro ea tantùm comparatis, quæ vos nequaquam ſatiant? Gubernator quidam ciuitatis Traiectenſis in Belgio, vt refert Cornel. à Lapid. *in Iſa. cap.* 55. narrabat ſe aliquando cum primarijs nobilibus inuitatum fuiſſe ab alio ad prandium. Iui, inquit, cum alijs, ſplendidum inueni caſtrum, illuſtre triclinium, menſam opiparam, epulis & delitijs omnibus inſtructam. Bibebant & comedebant omnes hilariter. Aſt vbi diſceſſerunt, mox inani ventre famere cœperunt & ſtomachus latrare atque ſi nihil comediſſent. Nimirum operâ Magi cuiuſdam hæc omnia præſtigijs agebantur & apparabantur. Vnde videbantur ſibi comedere & ſaturari homines, cùm nihil minùs fieret. Talia ſunt omnia mundi bona; non enim ſatiãt hominem, quantacunque deuorauerit. Itaque operemur non cibum, qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam, vt monet Dominus Ioan. 6.

CONCIO X.

Myſteria.

1. & 2. *Quæritur cur Chriſtus diuertit ad domum Marthæ & non ad Magdalenam.*
3. *Cur Martha non vocauerit ſororem ſuam ad auxilium.*
4. *Cur repetito nomine Martha compellatur.*
5. *Quid in Martha reprehenſum.*
6. *Quid illud vnum quod neceſſarium.*
7. *Quid ſignificent duæ illæ ſorores in eadem domo.*
8. *Quid ſentiendũ de contemplatiua & actiua vita.*

THEMA.

Mulier quædam Martha nomine excepit illum in domum ſuam. Lucæ 10.

ISaias, qui, vt ait S. Hieronymus *in ep.* 103. ad Paulinum, potiùs Euangelium, quàm prophetiam texere videtur, duos potiſſimum nobis expoſcit ſenſus erga Chriſtum, viſum A.

ſcilicet & auditum : *Erunt oculi tui*, inquit, *videntes præceptorem tuum, & aures tuæ audient verbum poſt terga monentis. Hæc eſt via, ambulate in eâ &c.* Et meritò : duo enim fuerunt in Chriſto maximè obſeruanda : opera quæ fecit, & doctrina quam tradidit. *Cæpit facere & docere*, ait Lucas Act. 1. *fuitque potens in opere & ſermone*, vt ait idem Lucas 24. cap. Ad opera quæ fecit expoſcit viſum : ad verba quæ docuit, expoſcit auditum. Quoniam igitur Chriſtus & verbo & opere docuit nos, vtrumque obſeruemus; illud veluti audiremus, hoc quaſi ſpectaremus.

B. I. Cur Chriſtus diuertit in domum Marthæ.

Q. 1. Cur Chriſtus diuertit in domum Marthę? Reſ. ad hoc Salm. in hunc locum : *Intrauit Chriſtus non tam accepturus quàm daturus: accepturus quidem parua, hoc eſt, corporalia; daturus verò pretioſiſſima, hoc eſt, ſpiritualia; & corporeis ipſe egere voluit, quia ſe hominem fami & ſiti atque alijs infirmitatibus obnoxium ex gratiâ fecerat, vt ita praberet anſam alijs ſibi aliquid ſubminiſtrandi, & ipſe acciperet occaſionem accepta compenſandi beneficia. Nam etſi ipſe Dominus egeret, poterat tamen multis modis inopia ſua ſuccurrere. Sed vt Heliam prophetā ad tempus per coruum pauit, & poſtea ad viduam Sarephtanam miſit, quo illa miniſtrando propheta meritum compararet, & propheta recipiendo magis amaret & gratus exiſteret : ita Chriſtus, cui victori diaboli in deſerto miniſtrarant Angeli, ad huius caſtelli feminas diuertit, quatenus ipſæ recipiendo Chriſtum, bene de illo mererentur, & Chriſtus maioribus donis cumularet illas. Tu ergo agnoſce magnum eſſe beneficium, pauperi propter Chriſtum porrigere : præſtat ſiquidem dantis quàm accipientis beneficium, beatius eſt enim magis dare, quàm accipere.* Sic Salm. Deſtinat ergo Deus pauperes ad vtilitatem diuitum, quaſi iſti magis indigeant pauperibus, quàm pauperes diuitibus. Diues ille & immiſericors Epulo iacens in inferno precabatur Abrahamum, vt ſibi mitteret Lazarum mendicum à quo refrigerium tormentorum acciperet. Eccur verò Lazarum, non alium aliquem iuſtum è ſinu Abrahæ petijt? Quia nimirum perſpexit, licet ſeriùs, pauperes eſſe diuitum refrigeria & pharmata, adeoque Lazarum illum ſibi olim viuenti datum & præ foribus poſitum fuiſſe, ad medelam & ſalutem ſuam. Hinc vbicunque Deus creat diuitem, ibi creat & pauperem, velut eius pharmacum; quemadmodum ſambucus illicò adnaſcitur ædibus ruſticorum, vbicunque erigantur, vt ſit eorum quaſi Mythridaticum. Ita præ foribus Epulonis poſuit ei Deus Lazarum: ô ſi de hoc ſambuco pharmacum ſibi paraſſet ille dum viuebat!

C. II. Cur non ad Magdalenam.

Q. 2. Cur non diuertit ad Magdalenam? Reſpondetur, quia Magdalena vel ibi domum non habuit; vel ſi habuit, maluit Chriſtus diuertere ad Martham, ad honorandam Marthæ virginitatem; delectatur enim Dominus maximè virginibus. Hinc carnem aſſumpturus humanam, in vterum Virginis, & quidem talis, quæ Virgo ſemper eſſet permanſura, voluit intrare. Hinc in cœlo viſus eſt Ioanni cum 144. millibus Virginum, quæ illum ſequebantur, quocunque iret, & dicebant tale canticum, quod nemo alius dicere poterat : *Apoc.* 14.

Secundò, quia, vt credibile eſt, domus Magdalenæ infamis facta erat propter eius priorem conuerſationem malam, quâ durante impuri amatores domum illam frequentare ſoliti erant. Tale enim vitium eſt luxuria, vt ipſas domos materiales infamiæ labe aſpergat.

D. III. Cur Martha non vocauit ſilentio ſororem ad auxilium.

Q. 3. Cur Martha ſilentio ſororem non vocauit & vt ſe iuuaret monuit? Reſp. Primò, quia nihil ſe profecturam credebat, ſororem enim totam à Chriſti ore verbiſque pendere videbat. Ideò ait: Dic, id eſt, iube vt me adiuuet. Vt enim infantes pendent ab vberibus : ita Magdalena adhærebat ori Chriſti, ex quo lac verbi diuini ſugebat. 1.

Secundò, Quia vt ait S. Bernard. ſerm. 5. de aſſumpt. *Domino præſente non eſt auſa Martha euocare Mariam.* Timuit ergo offendere Dominum, ſi abſque eius imperio Mariam ab eius pedibus auelleret. Diſcant ergo mariti non impedire coniuges à deuotione vel abſtrahere à templo vacantes rebus diuinis. 2.

E. IV. Cur repetito nomine Martha compellatur?

Q. 4. Cur repetito nomine Martham Dominus compellat? Reſpond. S. Auguſtinus ſerm. 36. de verbis Domini : *Repetitio nominis*, inquit, *eſt iudicium dilectionis, aut fortè mouendæ intentionis, vt audiret attentiùs, bis vocata eſt.* Nimirum qui negotiis ſæcularibus occupantur, maiori excitatione indigent, vt attendant rebus ſupernis. Sic Num. 20. petra bis à Moyſe percuſſa, dedit aquas populo. Petroſi & qui mundanis rebus altè indormiunt, fortioribus vel pluribus plagis excitandi ſunt; vti contigit Pharaoni, & contingit huiuſmodi multis, qui plagam ſuper plagam accipiunt, vt tandem reſipiſcant, vel ſaltem intelligant, ſe fideliter & paternè à Deo monitos fuiſſe. Ita dictum fuit Vdoni illi : *Vdo, Vdo ceſſa à ludo.*

F. V. Quid in Martha reprehenſum?

Q. 5. Quid in Marthâ reprehendit Dominus? Reſp. reprehendiſſe non ipſum eius opus, ſed quandam operis circumſtantiam tantùm, ſcilicet nimiam ſolicitudinem, vt docet Sanctus Gregorius *libr. 5. in 1. Reg. cap.* 4. & prætereà in eſcis pręparandis redundātiam. Vtrumque expreſſit Dominus: Primum, cùm dixit: *Solicita es.* Secundum : *Et turbaris erga plurima*, quamuis in Marthâ vtrumque ex amore & obſeruantiâ in Chriſtum proficiſceretur. Quâ re docemur, ita vacare curis domeſticis, vt ne à diuinarum rerum curâ & attentione diſtrahamur.

Docentur etiam diuites & magnates menſæ ſuæ adhibere parſimoniam; quandoquidem rex regum noluit ſuæ refectionis causâ multum adhiberi vel ſumptus vel laboris.

G. VI. Quid illud vnum quod neceſſariū?

Q. 6. Quidnam illud vnum, quod eſt neceſſarium? Reſp. Primò ſecundum Theophylactum, ſignificat ſimplicem & frugalem refectionem. *Vnc, inquit, nobis opus eſt, nempe vt comedamus qualitercunque, non varijs.* Cogitent hoc, qui luxui dediti; quid enim ampliùs habent paupere, qui & ipſe ſuum implet ſtomachum, licet epulis vilioribus, maiore tamen 1.

Digitized by Google

men vt plurimùm guſtu ? Æquè hîc ſaturatur, æquè viuit, æquè ſanus eſt. Sufficit ergo comedere, qualitercunque tandem.

2. Secundò, Secundum Ambroſium, Auguſtinum & Baſilium ſignificat auditionem verbi Dei, quo paſcitur, curatur, & ad vitam reuocatur anima, & turbata lucem aſpicit tranquillam. hoc eſt ſemen gloriæ; vnde in multis parabolis vocatur à Domino regnum cœlorum. *Matth.* 13. Viderint ergo qui hoc cibo omnium maximè neceſſario priuant animas ſuas, quique metere volunt beatitudinem, cuius ſemen in agro cordis ſui nunquam exceperunt.

3. Tertiò, Secundum Dionyſium Carthuſianum ſignificat gratiam & Charitatem ſeu vnionem cum Deo, quâ obtentâ habemus omnia, & ſine quâ nihil. Sic dixit Iacob ad Eſau, Gen. 33. *Hoc vno tantùm indigeo, vt inueniam gratiam in conſpectu tuo, Domine mi.*

Quartò, Significat negotium ſalutis, quod alijs omnibus negotijs meritò anteponendum, iuxta id: *Quærite primùm regnum cœlorum & iuſtitiam eius.* Sic Apoſtolus 1. Theſſal. 4. ait: *Rogamus vos fratres, vt veſtrum negotium agatis.* Negotium ſcilicet ſalutis; nam alia negotia excludit. 2. *Tim.* 2. dicens: *Nemo militans Deo implicat ſe negotijs ſæcularibus.* De hoc vno dicitur Pſalm. 26. *Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini.* Vnam id eſt, vnam rem, vt exponit Bellarminus.

H. VII. Q. 7. Quid ſignificant duæ ſorores, Martha & Maria in eâdem domo? Reſp. Primò. Secundum Auguſtinum ſerm. 27. de verbis Domini. Martha vitam præſentem, laborioſam: Maria vitam futuram, cœleſtem & quietam ſignificat; ſiue, vt ait *l. 1. de Trin. c.* 10. *& lib.* 2. *quæſt. Euang. cap.* 20. Martha ſignificat Eccleſiam, quæ nunc eſt, excipientem Dominum in cor ſuum: Maria ſignificat eandem Eccleſiam, ſed in futuro ſæculo, vbi ceſſans ab opere miniſterioque indigentiæ, ſolâ ſapientiâ perfruetur.

Quid ſignificant Martha & Maria in eadem domo.

1.

2. Reſp. Secundò. Secundum D. Gregorium lib. 6. moral. c. 18. Martha ſignificat vitam actiuam, Maria contemplatiuam. Illa enim miniſtrat & diſcurrit in externis operibus: hæc verò ad pedes Domini ſedet & mentis dulcedine Deique contemplatione perfruitur.

Eædem duæ vitæ ſignificatæ ſunt Gen. 29. per duas illas ſorores & vxores Iacob, Liam, lippam & laborioſam (hoc enim ſignificat Lia) & Rachelem, pulchram & oculorum acie præſtantem.

I. VIII. Q. 8. Quid de hac vtraque vitâ ſentiendum? Reſp. Primò contemplatiua abſolutè præcellit actiuam, quemadmodum Maria Marthæ præfertur à Chriſto. Cuius rationes 8. reddit S. Thomas, 2. 2. *q.* 182. *a.* 1. Prima. Quia contemplatiua conuenit homini ſecundum id, quod in eo eſt optimum, ſcilicet intellectum, non item actiua. Secunda, quia eſt magis continua, quàm actiua. Tertia, quia plus ſanctæ delectationis affert. Quarta, quia in contemplatiuâ homo ſibi eſt magis ſufficiens, paucioribus enim indiget. Quinta, quia contemplatiua propter ſe diligitur, actiua ad aliud ordinatur. Sexta, illa conſiſtit in quiete, hæc in labore. Septima, quia illa verſatur in diuinis rebus, hæc in humanis. Octaua, quia conuenit homini ſecundum id, quod eſt ipſi pro-
prium, ſcilicet ſecundum intellectum. Secun- 2.
dum quid tamen & in certis caſibus præferenda eſt vita actiua propter neceſſitatem præſentis vitæ. Reſp. 2. Actiua prior eſt, & per hanc veniendum ad contemplatiuam. Priùs enim mortificandus animus vt contemplationi præparetur. Vnde Bernard. *ſerm.* 3. *de Aſſumpt.* aduertit, priùs Chriſtum à Marthâ ſuſceptum, quàm Magdalenâ ad eius pedes ſederet: ſicuti Lia priùs quàm Rachel data eſt Iacobo in coniugem.

Quid ſentiendũ de contemplatiua & actiua Vita?

1.

Reſp. 3. Actiua à contemplatiuâ adiuuari 3.
debet; nam abſque Mariâ parum poteſt Martha, abſque oratione actio; Dic ergo illi vt te adiuuet. Singula illa animalia Ezechielis c. 1. manus alæ ſupponebant, vt inſinuarent, homines ſpirituales ſemper tenere manum operis ſub alâ contemplationis, ſimul operando & contemplando. *Sic Exod.* 17. Moyſes orans adiuuit Ioſuen pugnantem, Ioſue vires pugnandi accepit ab oratione Moyſis; Moyſe enim orante vincebat, ceſſante ſuccumbebat.

Rurſum cùm neceſſitas requirit, contemplatiua ad actionem deſcendere debet, adeoque ſuam ad tempus intermittere contemplationem; cuius rei exemplum habemus in Aphraate Monacho ſanctiſſimo, quem cùm aliquando Valens Imp. Arianus cito gradu, licet ætate confectum, incedentem vidiſſet, quò iret interrogauit: at ille: *Pro tuo*, inquit, *regno precaturus. At intra cellam tuam*, ait Imperator, *tibi manendum fuit, vt lex Monaſtica poſtulat.* Cui Aphraates, *præclarè admodum*, inquit, *dicis ô Imperator, & ita hactenus feci, dum oues Saluatoris pace fruebantur: at modò cùm per te diſperguntur & vexantur, ſatagendum eſt, ne pereant, ſed ſeruentur incolumes.* Ad quæ comminatus illi Valens tacuit. Baron. anno 370. ſic laudatus à Deiparâ fuit Accurſius Minorita, qui colloquio cum Virgine ſibi apparente abrupto, ad ingemiſcentem in noſocomio ægrum fratrem accurrit. Vt in Chron. Minor. Sic Ioannes Apoſtolus in Pathmo contemplationi vacans, audit vocem poſt ſe, quâ monetur erudire Epiſcopos Aſiæ per literas. *Apoc.* 1. Denique eâ domo hoſpitatur Chriſtus, vbi Magdalena & Martha, id eſt, vita contemplatiua & actiua ſimul ſunt.

IN FESTO SANCTI BARTHOLOMÆI.

Euangelium Lucæ 6.

IN illo tempore, Exijt IESVS in montem orare; & erat pernoctans in oratione Dei. Et cùm dies factus eſſet, vocauit diſcipulos ſuos, & elegit duodecim ex ipſis, quos & Apoſtolos nominauit: Simonem, quem cognominauit Petrum, & Andream fratrem eius, & Iacobum, & Ioannem, Philippum, & Bartholomæum, Matthæum, & Thomam, Iacobum Alphæi, Simonem qui vocatur Zelotes, & Iudam Iacobi, & Iudam Iſcariotem, qui fuit proditor. Et deſcendens cum illis ſtetit in loco campeſtri, & turba diſcipulorum eius, & multitudo copioſa plebis ab omni Iudæâ, & Hieruſalem, & maritima, & Tyri, & Sidonis, qui venerant vt audirent eum, & ſanarentur à languoribus ſuis. Et qui vexabantur à ſpiritibus immundis curabantur. Et omnis turba quærebat eum tangere; quia virtus de illo exibat, & ſanabat omnes.

CONCIONES.

I. *De numero duodenario Apoſtolorum.*
II. *Duodecim Apoſtoli totidem lapides pretioſi.*
III. *Apoſtoli oſtenduntur Catholici.*
IV. *Quæ documenta nobis det Cultor Sancti Bartholomæi.*
V. *Effectus Sacramenti Euchariſtiæ ſeu S. Communionis.*
VI. *Remedia contra impatientiam ægrorum à Chriſto profluentia.*
VII. *Ritus inaugurationis ſummi Pontificis.*
VIII. *Documenta Euangelica.*
IX. *Myſteria.*

CONCIO I.

De numero duodenario Apoſtolorum.

Adferuntur variæ congruentiæ & figuræ huius duodenarij ex S. Scriptura

Prima eſt Gen. 35. & 42.
2. *Exodi.* 15. 24. & 39.
3. *Ex Num.* 1, 7. & 13.
4. *Ioſue* 4. *cap.* 5.
5. 3. *Regum* 4. 7. & 10.
6. *Apocal.* 12. & 21.

THEMA.

Elegit duodecim ex ipſis, quos & Apoſtolos nominauit. Luca 6.

A. MYſterio non caret duodenarius Apoſtolorum numerus. Etenim *Act.* 1. poſtquam Iudas defeciſſet, dicebat Petrus oportere in eius locum alium ſubrogari, & Mathiam elegerunt. Sic etiam Iſraëlitæ ſedulò cauerunt ne qua ex duodecim tribubus deleretur. Vt patet Iud. vlt. vbi idcirco rapuerunt virgines & dederunt eas tribui Beniamin in vxores, quòd eius mulieres omnes interfectæ eſſent. Vnde ibi dicunt: *Magnâ nobis curâ ingentiq́, ſtudio prouidendum eſt, ne vna tribus deleatur ex Iſrael.* Quòd ſi tantum referebat duodecim eſſe tribus Iſraëlitarum iuxta numerum 12. filiorum Iſraël: non minus referebat duodecim eſſe Apoſtolos. Et licet huius rei cauſæ ſoli Chriſto notæ ſint, ſcio tamen hunc numerum iuxta ſacras literas adeò conuenire Apoſtolis, vt congruentior eſſe non potuerit. Audiamus.

B. I. Ex Geneſi. PRIMÒ, In lib. Gen. cap. 35. & 42. figurantur per 12. filios Iacob, per quos totum Iſraelitarum genus ortum & propagatum eſt: ita enim & totum Chriſtianorum genus & ſemen Chriſti ſpirituale per 12. Apoſtolos propagatum & prognatum eſt. Eſa. 60. de Apoſtolis dicitur: *Qui ſunt iſti qui vt nubes volant, & quaſi columbæ ad feneſtras ſuas* (alij legunt, quaſi columbæ cum pullis ſuis) nubes ſunt Apoſtoli, quia terram aridam pluuiâ verbi DEI imprægnauerunt: columbæ ſunt, quia maximâ fecunditate innumeros peperêre pullos.

C. II. Ex Exodo. SECVNDÒ *In lib. Exodi* plures inuenimus Apoſtolorum figuras. *Exod.* 15. Legimus Iſraëlitas in deſerto peregrinantes de Mara veniſſe in Elim, vbi erant 12. fontes & 70. palmæ & caſtra metatos eſſe iuxta aquas; per hos 12. fontes 12. Apoſtolos, per 70. palmas 70. Diſcipulos Chriſti ſignificari vult Origenes *hom.* 7. *in Exod.* quia nimirum Apoſtoli inſtar fontium 12. ſalutaribus doctrinis totam peruasêre & irrigauêre terram, omnibuſque verbi Dei aquam ſalientem in vitam æternam propinârunt. S. etiam Hieronymus Ep. ad Fabiol. ait: *De Mara* (id eſt amaritudine) *venimus in Elim* (id eſt, ad arietes & robuſtos Principes gregis Chriſtiani) *vbi* 12. *fontes doctrina Apoſtolica, & 7. palmæ victricis fidei 70. diſcipulorum Domini nos recreant.* Sic & Tertullianus *lib. 4. contra Marcion. c.* 12. peregrinamur etiam nos in deſerto huius vitæ, & quid haberemus niſi Mara, niſi duodecim illi fontes aquam verbi Dei ſalientem in vitam æternam nobis propinâſſent? Quid enim eſt doctrina gentilium, quid doctrina mundi niſi Mara? Quid enim illa veri & ſolidi, quid æterni promittit? Certè vt aqua amara magis excitat ſitim, ita doctrina & ſapientia terrena appetitum beatitudinis non ſatiat, ſed excitat. Igitur quemadmodum Iſraëlitæ mox caſtra metati ſunt iuxta fontes illos: ita facere quiuis Chri-

Chriſtianus, debet habitare, inquam, & viuere iuxta doctrinam Apoſtolicam fluentem perenniter ad nos per ora doctorum Eccleſiæ, imò figere caſtra ſua, ne latum quidem vnguem ab ea diſcedere, eam ſeduló deguſtare.

Secundò, *Exod.* 24. poſt acceptam in monte Sinai Dei legem erexit Moyſes ad radices montis 12. titulos, ſeu lapides inſtar ſtatuarum vel altarium, in ſignum teſtimonij, quod 12. tribus legem Dei acceperint, audierint & ſeruare in æternum promiſerint, immolaueruntque ibi vitulos 12. Similiter Apoſtoli poſt datam in monte Sion, feſto Pentecóſtes, legem Chriſtianorum, facti ſunt per vniuerſum orbem quaſi lapides teſtimonij, quòd legem Chriſti per ipſos acceperimus, quem & ſanguine ſuo firmârunt & ſubſcripſerunt. Vnde ipſi velut 12. altaria per martyrium conſecrata nobis erecta ſunt in teſtimonium, ne vnquam legem hanc deſereremus. Væ ergo nobis, ſi legi illi vel fidem non habeamus, vel repugnemus. Quis enim non adhæreat fidei, quæ ſanguine 12. Apoſtolorum, qui Chriſto ſemper adhærebant, firmata eſt? Num ita veſanos putabimus fuiſſe omnes Apoſtolos, vt neſcierint quid agerent? quare morerentur? cui crediderint?

Tertiò, *Exod.* 39. Portabat Summus Pontifex ſupra pectus in rationali 12. lapides pretioſos iuxta numerum 12. filiorum Iſraël, in quibus & eorum nomina inſculpta erant, vti & in ſuperhumerali. Quo loco deſignari 12. Apoſtolos vult Tertullianus lib. 4. contra Marcion. & Diuus Hieronymus in cap. 28. Ezech. Ratio eſt, quia vt gemmæ illæ veſtem Sacerdotis, ita Apoſtoli veſtem Chriſti, id eſt, Eccleſiam illuſtrant, vitæ nimirum ſuæ ſanctitate & doctrinâ. Veſtem Chriſti, Eccleſiam eſſe vidit Beatus Petrus Alexandrinus, cui Chriſtus veſte diſciſſâ apparens dixit, Arium ei veſtem ſuam, quæ eſt Eccleſia, ita dilacerâſſe. Apoſtolos verò huius veſtis gemmas, ornamentum & ſplēdorem eſſe quis dubitat? Quomodo enim non maximè illuſtrat Eccleſiam, quòd homines rudes & piſcatores, tam pauci, breui tempore totum penè conuertêre orbem, tot nationes, tot Reges Chriſto ſubiecerunt, ſine armis, ſed prodigiis, verborum efficaciâ & vitæ exemplo? non potuerunt omnes gentiles Impp. cum tot machinis & exercitibus tot ſibi ſubiicere nationes, quot pauci inermes.

D. III. Ex Leuitico.

Tertiò, In Leuit. *cap.* 24. præcepto Dei duodecim panes propoſitionis conſtituebantur in menſâ coram Domino, & ſingulis hebdomadibus renouabantur, vt ſic continuò Deus panum conſpectu recordaretur populi ſui ad neceſſaria eis ſubminiſtranda: & ſimiliter populus moneretur ad Deum pro pane quotidiano exorandum, & ad gratias ei agendas. Apoſtoli panes eiuſmodi ſunt, tum quia totum pauêre mundum pane verbi Dei: tum quia inſtar panis tribulati, moliti & in furno paſſionis cocti ſunt, atque ad menſam Chriſti in cœlo appoſiti (iuxta id D. Ignatij eorum Diſcipuli: *Frumentum Chriſti ſum, dentibus beſtiarum molar, vt panis mundus inueniar.*) adeoque Deo & hominibus ad ſpectaculum propoſiti. Et quid putatis faciunt in illa menſa? Deum pro Eccleſiâ ſuâ conſeruandâ perpetuò orant & monent, ſicut & in deſerto fecere *Matth.* 14. maximè verò pro iis nationibus, quas eorum quilibet in Chriſto genuit, velut pro clientibus ſuis. Nec dubium, quin horum aſpectu panum Deus plurimùm moueatur, ſi tamen & nos eorundem crebrâ renouatione, id eſt inuocatione Deum commonefaciamus, eique merita illorum repræſentemus. Propterea enim feſta illorum, per annum ſolenniter celebramus, vt inter alia etiam illorum interceſſionibus Deum noſtri memorem reddamus. Atque idcirco fortè, thure plenæ phialæ ponebantur ſuper panes illos, vt indicaretur noſtras etiam addendas eſſe preces, ſi illorum preces nobis eſſe proficuas velimus; iuxta id Pſal. 140. *Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo.*

E. IV. Ex Numeris. 1.

QVARTÒ, In lib. Numer. *cap.* 1. legitur Moyſen elegiſſe ex omni populo duodecim Principes, qui ducerent per deſertum in Chanaan & terram promiſſam populum, & inſtruerent in lege Dei. Qui clarè repreſentant 12. Apoſtolos: Illi ſiquidem ſunt, qui mundum ſub Ægyptiacâ dæmonis ſeruitute preſſum eduxére ex anguſtiis peccati ad gratiam & cœlum denique. Thomas duxit Indos, Andreas Achiuos, Ioannes Aſiaticos, Thadæus Meſopotamios, Simon Ægyptios, Bartholomæus Armenios, &c. Illi dicuntur nobiliſſimi, (Hebr. vocati ſcilicet à Moyſe ad Senatum ſynagogæ:) Sic Apoſtoli à Chriſto ad Senatum Eccleſiæ; de quibus *Pſalm.* 44. dicitur. *Conſtitues eos Principes ſuper omnem terram.* Ipſi nos docuerunt legem Dei. Ipſi velut Duces nos præceſſerunt, debellando ante nos, hoſtes.

2\. Secundò, *Num.* 7. Iidem Principes ſinguli ſingula dona contulerunt ad ædificium tabernaculi: ita & Apoſtoli ad ſpirituale ædificium Eccleſiæ tradiderunt corpora ſua propter Deum ad ſupplicia; ſanguinem, capita ſua, Bartholomeus pellem ſuam: his enim velut lapidibus poſtquam variis tormentis dolati ſunt, extructa eſt Eccleſia, ſuper adamantem fortis. Cùm enim Gentiles viderunt Apoſtolos quiduis pati malle, quàm Chriſto renuntiare, eſſeque lapidibus duriores, & ad omnia tormenta paratos & infractos, plus inde conuicti & ædificati ſunt, quàm ſi eos millies concionantes audiſſent, & inde agminatim ad Eccleſiam acceſſerunt, eundemque fortitudinis Spiritum induerunt.

3\. Tertiò, *Num.* 13. Legimus à Moyſe ſelectos è populo 12. viros, qui mittebantur ad explorandam terram promiſſionis, vt ſic deinde populus animaretur ad perſequendum iter ſuum verſus eandem terram, qui exploratâ terrâ tulerunt ſecum fructus terræ illius, botrum, ficus, & malogranata, in teſtimonium bonitatis terræ illius. Deſignatos fuiſſe per hos exploratores Apoſtolos expendit Rupertus *lib.* 1. *in Num. c.* 37. Terra humanitas Chriſti eſt; eam nomine omnium explorârunt & viderunt ipſi, nobiſque triplices inde attulerunt fructus: botrum,

quia

quia viderunt Chriſtum patientem & abſciſſum de terrâ viuentium. Eſa 53. pendentem de Crucis pertica; Ficus, quia viderunt eum reſuſcitatum per 40. dies, quibus cum illo dulciter epulati & conuerſati ſunt; Malogranata, quia viderunt eum coronatum, gloria & honore indutum partim in monte Thabor, cùm ante eos transfiguraretur; partim in aſcenſione, cùm diuinâ ſuâ virtute aſcendit in cœlos; partim in miſſione Spiritûs ſancti. Quæ omnia ſatis ſuperque nobis eſſe debent, vt fidem eis adhibeamus atque iter cœli fortiter proſequamur. Si enim in ore duorum vel trium, Domino teſte, ſtat omne verbum: quantò magis in ore duodenorum?

F. V. Ex Ioſue. QVINTÒ, In lib. Ioſ. c. 5. Conſtituit Ioſue 12. viros, qui per Iordanem præcederent arcam & tollerent è Iordanis medio 12. lapides, quos in terram humeris efferrent & alios 12. ſtatuerent in medio Iordanis alueo, in teſtimonium præſtiti ſibi beneficij & miraculi, quo eos Deus cum arcâ per Iordanem ſicco pede tranſire fecerat. Et ſi interrogarentur à filiis ſuis: *Quid ſibi volunt lapides iſti? reſponderent: defecerunt aquæ Iordanis ante arcam fœderis Domini: idcircò poſiti ſunt lapides iſti in monimentum filiorum Iſrael in æternum.* Apoſtoli ſunt & viri & lapides illi. Viri, quia tulerunt de medio Iordanis (id eſt, de vitâ & morte Chriſti) duodecim lapides, (id eſt, articulos fidei in vnum cumulum ſymboli Apoſtolici) & per hos fidem nobis fecerunt, arcam humanitatis Chriſti ſicco pede, (id eſt, triumphatâ & ſuperatâ morte) Iordanem, (id eſt, mortem) tranſiſſe, quatenus mortem quidem ingreſſa, ſed mox iterum ſine corruptione & læſione egreſſa, ac paulò pòſt in terram promiſſionis elata eſt. Lapides item in medio Iordanis eminentes & conſpicui collati ſunt, quia teſtantur nobis, viam factam eſſe beneficio arcæ humanitatis Chriſti ad cœlum omnibus hominibus, iuxta id *Abac. 3. Viam feciſti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum*: in quantum prædicant nobis eſſe in hoc mundo remiſſionem peccatorum, adeoque ſublatum & retro actum dæmonis imperium, quod deorſum nos trahebat: iter verò cœli ſiccum, planum, facile effectum. Vnde ſi interrogemur, quid ſibi velint duodecim illi lapides, Apoſtoli: reſpondemus, eos teſtes eſſe redemptionis humanæ, conceſſæ peccatorum indulgentiæ & nouæ ac facilis in cœlum viæ apertæ. Vnde Dominus diſceſſurus ab eis dixit, *Eritis mihi teſtes in Ieruſalem & in omni Iudæa & Samaria & vſque ad vltimum terræ.* Act. 1. Quemadmodum etiam lapides illos vtpote firmiſſimos nulla aquarum vis ſubruere poterat: ita nulla tormentorum & perſecutionum procella Apoſtolos dimouere, quin virtute multâ redderent teſtimonium reſurrectionis IESV Chriſti.

G. VI. Ex lib. Regum. 1. SEXTÒ, In lib. 3. Reg. c. 4. conſtituit Salomon 12. præfectos, qui præberent annonam Regi & domui eius. Quo loco Gloſſa monet figuratos eſſe diſcipulos & Apoſtolos, qui veri Salomonis Chriſti domui, id eſt Eccleſiæ præbuerunt alimoniam verbi Dei & Sacramentorum. Eiuſmodi enim præfectos videtur conſtituiſſe Apoſtolos Dominus, cùm eis dixit; *Date illis vos manducare* Marci. 6 cumque eis panem dedit vt apponerent turbæ. Sed & ipſi Regi Chriſto præbuere annonam, quando adduxerunt ei gentes nouiter à ſe conuerſas, cibum Chriſto omnium ſuauiſſimum & gratiſſimum. Petrus Italiam Chriſto tranſmiſit; Andreas Achaiam, Græciam, Thraciam, Byzantium; Iacobus maior Hiſpaniam, Celticam Arabiam fœlicem; minor Hieroſolymam; Ioannes Aſiam; Philippus Syriam; Simon Ægyptum; Bartholomæus Bactriam, Lycaoniam, Armeniam; Matthæus Æthiopiam; Thadæus Perſidem & Meſopotamiam; Thomas Indiam, Brachmanes & Hircanos; Matthias Iudæam & Concauam Syriæ.

Secundò, Eodem lib. c. 7. fecit Salomon mare fuſile in templo, quod ſuſtentabant 12. boues, quorum tres ad ſingulas orbis partes capita vertebant; & poſteriora eorum latebant intrinſecus. Figurabant iſti boues Apoſtolos teſte Diuo Gregorio *2. p. cura paſtor. c. 5.* quia ipſi baptiſmum & Sacramenta per vniuerſum orbem humeris ſuis portârunt: Tres verſus quamuis orbis partem, quia fidem Trinitatis in quâ baptizari debemus, in quatuor mundi partibus annuntiârunt. Poſteriora eorum latent, vel quia ſecundùm Gregorium merces eorum & poſterior gloria nos adhuc latet; vel ſecundùm Rupertum, quia non debemus reſpicere quales aliquando fuerint Apoſtoli, ſed quales per Chriſti gratiam effecti ſint, vt ſic faciem eorum intueamur, non tergum. Certè bobus triturantibus comparat ſe ſuoſque coapoſtolos Paulus 1. *Corinth.* 9. nec immeritò, quia arabant agrum Chriſti, & meſſem eius triturabant, denique ad nuptias eius mactati ſunt. Boues primò erant Apoſtoli, id eſt, tardi & ſtupidi, ſed poſtea tales edidêre boatus, quos totus audit orbis: quemadmodum & de Diuo Thomâ Aquinate prædixerat Albertus Magnus eius Magiſter: Bouem ſcilicet hunc (vti vocabatur à condiſcipulis &c.) aliquando mugitus editurum, qui per orbem audiuntur, quod & factum. 2.

Tertiò, Eodem lib. cap. 10. leguntur duodecim leunculi ficti ambiuiſſe Thronum Salomonis, ſtantes ſuper ſex gradus. Teſte Ruperto & Eucherio hoc loco, leunculi iſti Apoſtoli ſunt, quia illis dixit Dominus Matthæi 19. *Sedebitis ſuper ſedes duodecim iudicantes duodecim tribus Iſrael.* Thronus iudiciaria Chriſti poteſtas: ſex gradus, ſex dierum opera ſunt, adeoque omnes creaturæ ſuper quas conſtitutus eſt Chriſtus & modo quodam etiam Apoſtoli Iudices. Quamobrem habemus ſanè cur Apoſtolos non tantùm amemus, quod per ſuam prædicationem nobis mugierint in mundo: ſed etiam cur timeamus, quia aliquando rugient in eos, qui eorum Euangelio vel non crediderunt vel non conformiter vixerunt. 3.

SEPTIMÒ, in lib. Apoc. c. 12. reperiuntur 12. ſtellæ, quibus coronata Mulier, Eccleſia ſcilicet, H. VII. Ex Apoc.

cet, Ioanni viſa eſt, denotantque 12. Apoſtolos, vt ibi omnes interpretes docent, quia ipſi luce doctrinæ, vitæ exemplis & miraculorum fulgoribus Eccleſiam illuſtrârunt. Caput autem Eccleſiæ Chriſtus eſt; vnde Apoſtoli primariò quidem Chriſtum ipſum coronant, quatenus ſuâ prædicatione & induſtriâ Chriſtum Regem omnibus gentibus ſuſcipiendum & colendum perſuaſerunt, atque ita quodammodo Regem orbis conſtituerunt, quamuis non propriâ ſed Chriſti virtute. Secundariò verò Eccleſiam, quia eandem luce ſuâ mirum in modum illuſtrârunt. Vnde Dominus ait illis: *Vos eſtis lux mundi*, Matth. 5. In quem locum S. Baſilius ait: *Adueniente luce aurora ægritudines alleuiantur, homines in ſomno excitantur, aues garriunt, beſtiæ ad latibula ſua fugiunt. Sic veniente fide Apoſtolorum mundus fuit ædificatus in credendis, fœcundatus in operibus bonis, alleuiatus à peccatis, excitatus à negligentijs, animatus, ad contemplationem cœleſtium, & ereptus de poteſtate dæmonum.* Certè ſine ſtellis iſtis nauigaremus in medijs tenebris & vndique erraremus, quemadmodum ante lucem Euangelicam errârunt homines, ita vt etiam fornicationes, adulteria & Sodomiæ ſcelus non viderentur peccata, & dij lignei ab ipſis colerentur. Lucentibus verò de nocte ſtellis mox dirigere curſum ſuum, ne exerrent, nautæ poſſunt: ita & Eccleſia beneficio Apoſtolorum.

Eodem lib. *capite* 21. Vidit Ioannes cœleſtem Hieruſalem, cuius murus habebat fundamenta 12. & portas duodecim, & in portis Angelos duodecim. Quæ fundamenta & portæ typus Apoſtolorum ſunt, vt ibi Blaſius Vegas oſtendit. Fundamenta, quia *ad Epheſ.* 2. dicitur: *Eſtis ciues ſanctorum ſuperædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum.* Fundamentum, inquam, tum Eccleſiæ militantis, tum triumphantis (non quidem primarium, quod eſt Chriſtus, ſed ſecundarium.) Quia ſuper eorum prædicatione eatenùs fundamus fidem & ſalutem noſtram, quatenus Chriſti fidem & ſalutem æternam nobis annunciârunt, & hoc teſtimonium ſuum vitę ſanctitate, miraculis & ſanguine ſuo firmârunt. Portæ illius Ieruſalem ſunt, quoniam per eos patefactus eſt aditus ad regnum cœlorum omnibus nationibus ſiue ex Oriente veniant ſiue ex Occidente, ſiue à Meridie. Duodecim Angeli in portis ſunt Angeli collaboratores Apoſtolorum. Vnde meritò concludimus, quantum debeamus Apoſtolis, per quos viam cœli didicimus & ingredimur.

Sed quid nos ex hoc diſcurſu emolumenti capiemus? Sanè duodecim Apoſtoli ſub his expreſſi typis documēto ſunt Sennatoribus Ciuitatum, qui communiter ſunt duodecim, & in rebus politicis Ciuitatis ſunt Apoſtoli. Monentur ergo ex l. Geneſis, vt ſint Patriarchæ ſeu magni Patres Patriæ; ſic enim apud Romanos vocabantur Patres Conſcripti. Monentur ex lib. Exodi: vt ſint fontes Elim, vnde hauriri queat iuſtitia; ſint tituli ſeu teſtes legum datarum & obſeruandarum; ſint gemmæ in rationali, id eſt, ſplendeant bono exemplo in Republ. Monentur ex l. Leuitici, vt ſint panes propoſitionis, hoc eſt, altores ciuium, præſertim miſerorum & egenorum. Monentur ex lib. Numeri, vt diligant & procurent decorem domus Domini, eamque ſua imprimis præſentia ornent: ſint morum exploratores & Cenſores. Monentur ex lib. Ioſue, vt lapides ex Iordane efferant, id eſt, ſcandala è Rep. tollant. Monentur ex lib. Regum, vt ſint præfecti annonæ ad ciuium ſuſtentationem commodam: ſint boues capita in diuerſum inclinantes, ita vt ne omnes in quâcunque re in eandem eant ſententiam, ne rempublicam euertant, ſi ad vnius caput omnes ſe conforment; quis enim neſcit euerti nauem, cùm omnes nauigantes ad vnum tantum latus propendent? ſint leunculi, id eſt, leonino animo curent parcere proſtratis & debellare ſuperbos. Monentur ex l. Apoc. vt ſint ſtellæ & corona reip. ſuâ ſapientiâ & morum grauitate eam cohoneſtantes. Sint fundamenta reip. hoc eſt, immobiles in iuſtitiæ adminiſtratione; ſint portæ patentes omnibus miſeris ad ipſos confugientibus.

CONCIO II.

Duodecim Apoſtoli totidem lapides pretioſi.

1. *S. Petrus denotatur per Iaſpidem gemmam firmiſsimam.*
2. *S. Andreæ typus eſt Sapphirus.*
3. *S. Iacobum maiorem repræſentat Chalcedonius.*
4. *S. Ioannem Smaragdus.*
5. *S. Philippum Sardonyx.*
6. *S. Bartholomæum Sardius.*
7. *S. Matthæum exprimit Chryſelithus.*
8. *S. Thomam Beryllus.*
9. *Iacobo Minori datur Topazius.*
10. *Thadæo Chryſopraſus.*
11. *S. Simoni correſpondet Hyacinthus.*
12. *S. Matthiæ Amethyſtus.*

THEMA.

Elegit duodecim ex ipſis, quos & Apoſtolos nominauit. Lucæ 6.

IN hodierno Euangelio fundamentum propoſuit Chriſtus Eccleſiæ tam militantis, quàm triumphantis, quando elegit 12. diſcipulos, futuros orbis Apoſtolos & Eccleſiæ fundamenta, quorum humeris quodam modo nixus Eccleſiæ murus incubuit; (vno Iudâ proditore dempto, cui ſuffectus eſt Matthias.) A.
Apertè hoc teſtatur S. Ioannes *Apocal.* 21. vbi oſtenſam ſibi ait ciuitatem ſanctam Ieruſalem deſcendentem de cœlo; cuius murus habebat fundamenta 12. Et in ipſis duodecim nomina duodecim Apoſtolorum Agni. Quod imprimis Alcazar non malè exponit de 12. articulis fidei, quos Apoſtoli contulerunt. Sed nec malè Ribera aliique, qui idipſum de 12. Apoſtolis exponendum aſſerunt. Huic igitur ſenten-

ſententiæ in præſentiâ inſiſtemus.

B. 1. S Petrus Iaſpis. PRIMVS, Lapis Iaſpis dicitur, D. Petrum Apoſtolorum principem denotans. Primò, quia vt Iaſpis gemma virens & firmiſſima eſt, ita Petri fides omnium fortiſſima; ſiquidem ipſe dictus eſt petra & conſtitutus Eccleſiæ fundamentum, quod vſque hodie firmiter conſiſtit & durabit vſque ad mundi finem; ei præterea dictum à Chriſto; Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos.
2. Secundò, Iaſpis dicitur reſiſtere phantaſmatibus & magicis operationibus: & Petrus reſtitit Simoni Mago, eumque ſuis precibus ex aere deiecit.
3. Tertiò, Iaſpis in argento virtuoſior & efficacior eſt, quàm in auro, auct. Bart. Angl. *lib. 16. capite* 53. ita Petrus in Occidente cathedram ponens (Romæ ſcilicet, Occidentis Metropoli) firmior extitit, quàm in Oriente (Antiochiæ ſcilicet Orientis Metropoli) quod ex hoc apparet, quia ex Oriente migrauit in Occidentem, & quia Oriens defecit à fide, non Occidens.

C. II. S. Andreas Sapphirus. SECVNDVS, Sapphirus, Andreæ typus.
1. Primò quia coloris eſt cærulei, cœlum ſerenum referentis; qui tamen color non eſt niſi altiſſimæ lucis profunditas, oculum abſorbens & hebetans, vt videatur eſſe cæruleus oculo, cuius acies infirma in eo reſpiciendo ſuccumbit. Talis autem & Andreas, qui primus omnium cum altero quodam Chriſtum ſecutus, manſit apud eum die illâ & arcana doctrinæ & diuinitatis eius perſpexit. Vnde ſanctus Auguſtinus *Tractat. 7. in Ioan.* eâ de re ait: *Quàm beatum diem duxerunt! quam beatam noctem! Quis eſt, qui nobis dicat, quæ audierint illi à Domino?* Sic ille.
2. Secundò, Sapphyrus radiis ſolis percuſſus ardentem emittit fulgorem: ita Andreas maieſtate, vocatione & ſermone Chriſti quaſi percuſſus ac vulneratus, in amorem & ſequelam Chriſti mox exarſit & Petrum fratrem inueniens voce illâ, Inuenimus Meſſiam, quaſi fulgore quodam colluſtrauit & ad Chriſti amorem accendit.
3. Adhæc in cruce pendens & cœleſti lumine perfuſus populum docere non deſtitit. Tertiò, Veneno reſiſtit & araneæ iunctus eam occidit teſte Dioſc. apud Angl. *lib. 16. cap.* 87. ita Andreas Ægeæ proconſuli peſtifero, qui à populo compulſus, ipſum de cruce ſoluturus venerat, victor reſtitit: dæmones præterea ligauit & ab hominibus depulit.

D. III. S Iacobus Maior Chalcedonius. TERTIVS, Chalcedonius (quibuſdam videtur eſſe carbunculus, vti in Exodo ponitur) Iacobum Maiorem repræſentans.
1. Primò quia vt is lucernæ vel igniti carbonis inſtar ſplendet, ita Iacobus primus ex Apoſtolis ſubiens Martyrium, cæteris ad idem præluxit.
2. Secundò, quia vt ille digitorum attactu incandeſcens paleas ad ſe attrahit, ita Iacobus à lictoribus comprehenſus & tortus paleam, hoc eſt, impium, à quò ductus ad tribunal erat, fortitudine ſuâ ad fidem & martyrium ſuique amorem attraxit; Veniam etiam petenti oſculum pacis impreſſit.
3. Tertiò, vt is ſub dio ſplendet, non ſub tecto: ita Iacobus liberè Chriſtum Deum confeſſus eſt, ac proinde ſub dio, paſſim in foro & plateis, in Hiſpaniâ & Iudæa: quæ cauſa videtur eſſe, quòd ipſe primus & præ omnibus Apoſtolis comprehenſus & occiſus eſt ab Herode, Act. 12. quòd videlicet eſſet filius tonitrui in concionando & terribilis Iudæis; quemadmodum & Hiſpanorum hoſtibus terribilis fuit in acie, viſus equo in albo præliari ex aëre contra Mauros.

QVARTVS, Smaragdus Ioanni debitus. E.
1. quia ob perpetuum clarumque virorem ſignum virginitatis eſt, vt ſcribit Pierius *l.* 41. *Hierogl.* Ioan. virginitate perpetuâ præ cæteris enituit, & ſemper quaſi virens diutiſſimè vixit vſque ad annum Chriſti 101. ſcilicet. IV. S. Ioannes Smaragdus. 1.
2. Smaragdus vino vel oleo perunctus proficit in virore, vt ſcribit Anglicus *lib.* 16. *cap.* 88. Ioannes in feruentis olei dolium immiſſus vegetior inde exiuit. 2.
3. Res, quibus admouetur aëremque circumfuſum ſuo colore viridi imbuit: pari modo Ioannes totas Aſiæ fundauit rexitque Eccleſias, ac ſuâ doctrinâ & ſanctitate imbuit: in Patmos etiam inſulam relegatus, incolas in fide inſtituit, Auctore Metaphraſte. 3.

Quartò, Politus inſtar ſpeculi omnia repræſentat; vnde Nero Imperat. gladiatorum pugnas in Smaragdo aſpiciebat, teſte Iſidoro apud Anglicum loco citat. Ita Ioannes in ſuo Euangelio, in quo Chriſti diuinitatem eiuſque geſta accuratiſſimè & quaſi ad oculum demonſtrat, totius mundi elegantiſſimum ſpeculum factus eſt. 4.

QVINTVS, Sardonyx, Philippi typus. F. V. Philippus Sardonyx.
Primò, ob candorem ab onyche participatum. Candor autem animi in Philippo inprimis fuit: propterea enim illum præ cæteris diſcipulis Chriſtus interrogauit: *Philippe, vnde ememus panes?* 1.
ſecundò, ob ruborem etiam à Sardio mutuatum, candori onychino mixtum. Ita enim Philippus ruborem ſanguinis & Martyrij ſui à Chriſto mutuatus eſt; ſiquidem & ipſe cruci affixus & præterea lapidibus obrutus eſt. 2.
Tertiò, quia ad ſigillandum adhibitus ceram non attrahit vel aufert; quemadmodum & Philippus non ſumpſit ſibi honorem non debitum, nec prætulit ſe alteri, aut intruſit ſe ad Chriſtum interpellandum, quando gentiles dicebant: *Domine volumus* IESVM *videre.* Ioan. 12. Priùs enim hoc Andreæ tanquam priori & digniori, vt volunt Chryſoſtomus & Euthymius, indicauit. 3.

SEXTVS, Sardius Bartholomæum deſignat. G. VI. S. Bartholomæus Sardius.
Primò, quia ſanguinei coloris eſt, quemadmodum Bartholomæus excoriatus; totus vndique ſanguine rubens. 1.
Secundò, Sardius feris terrorem intulit: ita Bartholomæus Idolorum Sacerdotibus in Armeniâ, cuius Regem & Coniugem cum duodecim ciuitatibus conuerterat; vnde ab illis incitatus Aſtyages Regis frater ei pellem detrahi iuſſit. 2.
Tertiò, Onyx noxias ſuas virtutes exercere præſen- 3.

te

Digitized by Google

te Sardio nequit : ita dæmon in Indico Ido-
lo Aſtaroth , præſente Bartholomæo homi-
nes affligere non potuit , ſed catenis conſtri-
ctus fuit.

H. VII. S. Matthæus. Chryſolithus.

Septimvs, Chryſolithus Matthæum expri-
mit. Primò, quia marinum colorem aureo mix-
tum habet ; vnde Hebræis vocatur tharſis , id
eſt , mare , vt docet S. Hieronymus in Com-
ment. ſuper Dan. cap. 10. Mare autem pœni-
tentiam deſignat , ob ſui amaritudinem ; pro-
1. inde Matthæo competens , qui prope mare in
teloneo ſedens , à Christo vocatus ſurrexit &
peccatis priſtinis valedicens , Chriſtum ſecutus
eſt & pœnitentium exemplar factus. Aureum
igitur colorem habuit in teloneo , dum auro
inhiaret : marinum in pœnitentiâ.

Secundò , ardentes ſcintillas diffundit
2. Chryſolithus. Idem fecit Matthæus ſuo in-
primis Euangelio, quod primus omnium & co-
pioſiùs ſcripſit , Apoſtolis, Bartholomæo &
Barnabæ, cætetiſque deſcribendum , & in or-
bem ſpargendum ; deinde ſuâ prædicatione,
cùm in Æthiopiâ Euangelij ſcintillas in au-
dientium animos effudit , idque miraculis con-
firmauit , illo imprimis , quo Regis filiam à
mortuis excitauit, Regem Patrem, vxorem eius
cum vniuersâ prouinicâ ad fidem conuertit :
Iphigeniam Regiam filiam ad virginitatis vo-
tum traxit ; quamobrem ab Hirtaco Regis ſuc-
ceſſore necatus eſt.

Tertiò , Chryſolithus nocturnos pelle-
3. re timores fertur. Fecit & hoc Matthæus,
partim dum ex Æthiopiâ tenebras ignoran-
tiæ & nigrorem ſcelerum depulit, partim dum
in regiâ & ampliſſimâ ciuitate Naddauer duos
Magos Zaoren & Arphaxat (qui præſtigiis
ſuis homines ludificabant , ſenſibus priuabant ,
ſtupidos , cæcos , ſurdos , & immobiles red-
debant , ſerpentum immiſſorum morſibus ſau-
ciabant) confutauit , eorum fraudes detegen-
do , & eos qui ab iis deluſi & circumuenti
erant , ſanando : apud Ioannem de la Haye,
in Appar. Euang. c. 47.

I. VIII. S Thomas, Beryllus.

Octavvs, Beryllus Thomæ perquam ſimi-
1. lis. Nam Primò Beryllus in Indiâ gignitur, gen-
tis ſuæ linguæ nomen habens , inquit Sanctus
Iſidorus *lib. 16. Etymol. capite 6.* Atqui Sanctus
Thomas in prædicatione Euangelij Indiam
ſortitus eſt , ibique martyr occubuit.

Secundò , Coloru refert aquam puri maris
2. ſolis fulgore percuſſam. Ita etiam Thomas
Chriſti aſpectu & attactu , velut ſolis radiis per-
cuſſus , peruictus & quaſi colliquefactus eſt ,
dicens : *Dominus meus & Deus meus.* Quæ verba
etiam marinum colorem , id eſt , habitum pœ-
nitentis præſeferunt.

Tertiò , Beryllus politur in ſexangulam
3. formam , vt repercuſſione angulorum ſplen-
dor eius alioquin hebes & ſurdus excitetur , vt
ſcribit Iſidorus loco citato, & Plinius *lib. 37. ca-
pite 5.* Ita ſancti Thomæ fides primò ſurda &
hebes excitari debuit à vulneribus Christi,
quæ ſibi poſt attactum vtique fortiter im-
preſſit , indeque non ad fidem tantùm , ſed &
ad amorem Chriſti eximium inflammatus eſt.

Adhæc in ſex angulos perpolitus fuit ; quando
ſex diuerſis nationibus, Parthis, Medis, Perſis,
Hircanis , Bactris , Indis Chriſtianæ fidei &
vitæ præcepta dedit ; vti habemus in Breuia-
rio *Lect.* 4. & cùm Calaminæ telis confoſſus
fuit.

Nonvs , Topazius Iacobo minori dandus: K. IX. S. Iacob. minor, Topazius.
1. Primò, quia coloris partim aurei, partim cærulei
ſeu ætherei eſt , gratiſſimo aſpectu. Ita verò &
Iacobus in facie Chriſtio ſimilis adeòque elegã-
tiſſimâ formâ fuit, & præterea ſuauiſſimis mori-
bus, ita vt vel ab ipſis coleretur Iudæis Euãgelij 1.
hoſtibus. 2. Si Topazium polire & leuigare ve- 2.
lis, aſperatur magis , cùm ipſe naturâ ſuâ ſit eu-
glyphus, id eſt , optimæ formæ , bene ſculptus
& ſcalptus, vt ſcribit S. Ambroſius *in Pſal. 118.*
Ita Iacobus *ab vtero matris ſuæ ſanctus fuit* , in-
quit Euſebius lib. 2. hiſt. c. 22. *vinum & ſiceram
non bibit, animalium carnibus ſe abſtinuit, nouaculâ
caput eius nunquam raſum fuit , neque corpus oleo
perunctum aut balneis lotum.* Cùm ergo à teneris
ſanctus & omni virtutum genere excultus fue-
rit , noſtrâ commendatione obſcurabimus eum
potiùs, quàm illuſtrabimus.

Decimvs , Chryſopraſus deſignat Iudam L. X. S. Thaddæus, Chryſopraſus.
Thaddæum , Iacobi minoris fratrem. Primò,
quia eſt gemma viridis porri colore aureis gut-
tis intermicans ; vnde & appellationem habet.
Ita Iudas eximiam habuit fidem & charitatem.

Fidei ſuæ virorem & feruorem oſtendit ,
quando in epiſtolâ ſuâ Hæreticos acerrimè
exagitauit : Charitatem , quando Chriſto di-
cente : *Qui diligit me , diligetur à patre meo: &
ego diligam eum & manifeſtabo ei meipſum;* inter-
rogauit: *Domine, quid factum eſt, quia manifeſtatu-
rus es nobis teipſum & non mundo* ? q. d. cùm tu
ſis mundi Rex , quare nobis ſolùm & non toti
mundo te vis manifeſtare ? Ioannis 14. Opta-
bat ergo Chriſtum à toto mundo agnoſci , di-
ligi & coli.

Secundò , Tradunt Chryſopraſum ingene- 2.
rare animo opum contemptum & liberalita-
tem , quia dilatat ſpiritus : apud Cornel à Lap.
in Apocalypſis caput 12. Et de hoc Iudâ tradunt
aliqui miſſum eſſe ad Abagarum Edeſſæ Re-
gem , atque Abagaro aurum tum cælatum tum
rude offerenti , dixiſſe : *Si noſtra dereliquimus;
quomodo accipiemus aliena* ? Sicque aurum re-
ſpuiſſe : Euſeb. 1. *hiſt. cap.* 13.

Vndecimvs , Hyacinthus Simoni corre- M. XI. S Simon, Hyacinthus.
ſpondit. Primò , quia vt hyacinthus ex nomi-
nis ſui flore vocatus eſt , cæruleum colorem
habens , inquit ſanctus Iſidorus *lib. 16. Etymol.
cap.* 5. ita & Simon dictus eſt zelotes à zelo,
vt vult ſanctus Hieronymus epiſt. 53. ad Ripa-
rium , quia zelo ſeruebat , adeoque cæruleum
ſeu cæleſtem colorem præſetulit , quia omnes
homines cælo tranſcribere optauit. Quam-
quam à patriâ , Canâ , dictum Cananæum
(Zeloten Hebr.) volunt alij.

Secundò , Hyacinthus magnam cum cæ-
lo ſympathiam habet & cum eius facie mu- 2.
tatur , ſereno ſerenus & perſpicuus , nubilo
coram oculis euaneſcit atque marceſcit , vt
ait Iſidorus ibidem. Ita Simon Chriſto ſe con-

formauit, quando in ciuitate Suanyr captus à ſacrificulis & populo, raptuſque ad templum ſolis, datâ ſibi ab angelo optione, vt vel populi repentinum interitum, vel ſuum martyrium eligeret, elegit potiùs martyrium ſuum, vt populus viueret & conuerteretur. Hoc autem & Chriſtus egit, quando noluit ciuitatem Samaritanorum igne perire, & quando maluit in Oliueto pergere ad paſſionem, quàm defendi à Diſcipulis. Denique lapis iſte ſectus & exſculptus eſt, quando ſerrâ diuiſus.

N. XII. S. Matthias Amethyſtus.

Dvodecimvs, Amethyſtus Matthiæ decretus, vltima gemma vltimo Apoſtolo. Quia vt Amethyſtus purpureus eſt permixto violaceo, & quaſi roſæ nitor, leniter quaſdam flammulas fundens, vt ait Iſidorus *lib. citat. cap.* 9. Ita Matthias *fuit in lege Domini doctiſſimus, corpore mundus, animo prudens, in ſoluendis quæſtionibus S. Scripturæ acutus, in conſilijs prouidus, in ſermocinatione expeditus, multorum ſignorum patrator, extenſis in cælum manibus Martyr Spiritum Deo reddidit*, inquit S. Antoninus *p.* 1. *tit.* 6. Cætera in quibus Apoſtoli gemmis iſtis ſimiles fuerunt, quia hìc in terris non agnoſcimus ob hiſtoriæ defectum, videbimus in cælo, &c.

CONCIO III.

Apoſtoli oſtenduntur Catholici.

Probatur contra Hæreticos, omnes Apoſtolos credidiſſe, & docuiſſe quod modò Catholici credunt ac docent, excepto Iuda Iſcariote, qui libenter datur & conceditur Hæreticis.

THEMA.

Elegit duodecim ex ipſis, quos & Apoſtolos nominauit, Lucæ, 6.

A. GEneſis 26. legimus Iſaacum in terra Geraræ puteos fodiſſe adaquandis ſuis pecoribus. Sed vbi reperit aquam viuam, illicò paſtores Geraræ cum paſtoribus Iſaac pro puteis litigaſſe, dicentes: *Noſtra eſt aqua.* Aliquid non abſimile contingit nobis, Auditores. Fodit nobis Chriſtus tanquam ſuis ouibus puteos duodecim in hodierno Euangelio, quando totidem elegit Apoſtolos, quorum aquâ ſapientiæ omnes ſuas oues refici volebat. Sed ecce tibi paſtores Geraræ, hoc eſt, Prædicantes Lutheranorum & Caluiniſtarum inſurgentes contra paſtores Iſaac, id eſt, Chriſti & Eccleſiæ, iſtíque occlamantes: noſtra eſt aqua: noſtri ſunt Apoſtoli, noſtra eorum doctrina, noſtra eorum Religio. Voluit enim Chriſtianos Eccleſiæ ſaltem primitiuæ ita credidiſſe, ac docuiſſe, quemadmodum ipſi nunc credunt & docent. Magnum quiddam eſt hoc, ſi demonſtrent. Sed priùs cęlum & terra tranſibunt, quàm hoc faciant. Nos ergo contra ipſos oſtendemus Apoſtolos eſſe noſtros.

B. I. Quomodo Catholicus S. Petrus.

Primvs, S. Petrus Catholicus oſtenditur Primò, Quia primus fuit Pontifex, fundauitque ſedem Pontificiam, primò Antiochię, poſtea Romæ, & tenuit ibi 25. annis: cuius etiam
1. Cathedra lignea miraculis illuſtrata & à Maioribus aſſeruata adhuc oſtenditur & cuſtoditur in Vaticano. Exercuiſſe autem primatum ſuum patet ex multis. Ipſe enim Concilij Præſes in electione ſancti Matthiæ fuit *Act.* 1. Et in Concilio Ieroſolymitano *Act.* 15. Ipſe pluribus Eccleſijs dedit & ordinauit Epiſcopos, vt videre eſt in Baronio anno Chriſti 44. Secundò, 2.
Quia à gentilibus attonſus fuit more Sacerdotum in contemptum, teſte Germano Epiſcopo Conſtantinopolitano in Theoriâ Eccleſiaſticâ. Quemadmodum etiam Philippus & Ioannes eâdem tonſurâ clericali & ſacerdotali habitu apparuerunt Theodoſio Imper. apud Baron. anno 394. Vnde colligitur hanc tonſuram cæteris etiam Apoſtolis fuiſſe vſitatam. Tertiò. 3.
Quia miſſas celebrauit ſuper Altari ligneo, quod hodie viſitur Romæ, eſtque ipſum, in quo ex Decreto Syluestri Papæ nemo ob reuerentiam S. Petri celebrare poterat. Martin. Polou. in Chron. ſub Conſtant.

Quartò, Quia in Epiſtolis ſuis docet Catholicè; pręcepit enim obedientiam erga Superiores, contra doctrinam Luther. 1. *Petri* 2. Vult vt bonis operibus certam noſtram vocationem faciamus 2. *Petri capite* 1. &c. 4.

Secvndvs, S. Andreas monſtratur Catholicus. Quia Primò, cælibem vitam duxit, vt ſcribit Sophronius Epiſcopus Ieroſol. hom. de certam. SS. Petri & Pauli: talem autem vitam auerſantur noſtri hæretici. Secundò, Ex proprio teſtimonio, quotide immolauit agnum immaculatum in altari, ſicut audiſſe, & vidiſſe ſcribunt Sacerdotes Achaiæ. Tertiò, Maximus amator Crucis fuit, eamque ſibi præparatam & procul viſam ſalutauit, ac dixit: *Securus & gaudens venio ad te, &c.* Item: *O bona Crux, diu deſiderata, ſolicitè amata, ſine intermiſſione quæſita, & iam concupiſcenti animæ præparata, accipe me ab hominibus & redde me Magiſtro meo.* Longè aliter Lutherani & Caluiniſtæ, qui Crucem fugiunt & exterminant. Certè Lutherus *Tom.* 2. *Ger. VVittenb. in libr.* de bello contra Turcam: *Si miles eſſem*, inquit, *viderem'q; in acie Sacerdotem aut vexillum Cruce inſignitum, vel ipſam quoque Crucifixi imaginem, non aliter inde profugerem, quàm ſi me ipſe Diabolus fugaret.* C. II. S. Andreas. 1. 2. 3.

Tertivs, S. Iacobus Maior, frater Ioannis Primò. Virginitatem ſemper tenuit, teſte Epiphanio in panario hæreſi 58. Et certè non erat facilè ſancto Iacobo cum vxore & liberis Hiſpanias adire, & inde in Iudæam redire, vti nec alijs Apoſtolis orbem totum peragrare, niſi cælibes vixiſſent. Quare vniuerſim Apoſtoli, vel non habuerunt vxores (præter Petrum, de quo conſtat) vel eas dimiſerunt. Secundò, Impreſſit ſignaculum Crucis ei, à quo ipſe ad tribunal ductus fuit; qui tamen ductor videns virtutes ſancti Iacobi & ipſe conuerſus eſt & cum eo ductus eſt, vti Euſeb. ſcribit *lib.* 2. *cap.* 9. D. III. S. Iacobus Maior. 1. 2.

Qvartvs, S. Ioannes Catholicus demonſtratur. Nam, Primò Virgo permanſit omnium ſententiâ. Virginitatem etiam & Virgines miris præconijs extulit in Apocalypſi capite 14. E. V. S. Ioannes

Secundò,

2. Seundò, Virginem Deiparam ſibi à Chriſto commendatam impenſiſſimè coluit, quia accepit eam in ſua. Hæretici noſtri à Beata Virgine Mariâ alieniſſimi ſunt, imò eius hoſtes.

3. Tertiò, Crucis ſigno ſe muniens deſcendit in monumentum. Niceph. *lib.* 2 *cap.* 42.

4. Quartò, in ſuâ Epiſtolâ totus eſt Catholicus. I. Vult omninò mandata Dei obſeruari 1. Ioan. 2. *Qui dicit ſe noſſe Deum*, inquit, *& mandata eius non cuſtodit, mendax eſt*, quod impoſſibile dicunt Lutherani. Secundò, vrget & requirit vitam ſanctam & bona opera, ibidem, *qui dicit, ſe in ipſo manere*, inquit, *debet ſicut ille ambulauit* (Chriſtus) *& ipſe ambulare.* Tertiò, Requirit Confeſſionem 1. Ioan. 1. *Si confiteamur peccata noſtra, fidelis eſt & iuſtus vt remittat nobis peccata noſtra.* Quartò, Iuſtitiam imputatiuam reiicit; ait enim 1. Ioan. 3. *Filioli, nemo vos ſeducat, qui facit iuſtitiam, iuſtus eſt, qui facit peccatum, ex diabolo eſt.*

F. V. S. Philippus. QVINTVS, S. Philippus altaria ſtatuit & extruxit ad ſacra myſteria ritè celebranda, in Scythiâ & Phrygiâ. Ordinauit etiam Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos & Clericos; Metaphr. in vitâ & alij.

G. VI. S. Bartholomæus. SEXTVS, S. Bartholomæus: 1. Primò, Centies per diem & centies per noctem flexis genibus orare conſueuit Deum. Lutherani & Caluiniſtæ in centum annis ne ſemel quidem Deo flectunt genua. Expanſis etiam manibus oraſſe ſcribitur: quem orandi ritum iſti irrident. 2. Secundò, Crucem ad quam alligandus excoriari debebat, adorauit & ſalutauit, ſimili ferè modo, quo id fecit S. Andreas. Nimirum: *Salue Crux, per quam humanum genus gaudio affectum eſt. Salue eius Crucis imitatio, per quam mors mortem diſſoluit & mortales ipſos immortalitate donauit. Salue Crux, in quam cùm Chriſtus aſcendit, terrenos homines caleſtes effecit. Salue Crux, quæ mihi hinc migranti vehiculũ effecta es, quo ad cælos perduci poſſim; quæ denique mei præceptoris imitatorẽ me feciſti, &c.* Vt in eius vitâ apud Surium.

H. VII. S. Matthæus. SEPTIMVS, S. Matthæus. 1. Primò, Perſuaſit Iphigeniæ Æglyppi Æthiopum Regis filiæ vouere virginitatem cum ducentis aliis, & ideò occidi iuſſus ab Hirtaco Regis ſucceſſore, qui Iphigeniam petebat in matrimonium. Quam ob rem *Victima virginitatis* appellatur ab Hippolyto Epiſcopo & Martyre *in lib. de 12. Apoſt.* Hæretici noſtri Virgines Deo ſacras à voto abſoluunt, & nuptui tradunt. 2. Carnibus abſtinuit, oleribus tantùm, baccis & ſeminibus victitans vt ſcribit Clemens Alexandrin. *lib. 2. Pædag. cap.* 1. Quæ ſanè delicato noſtrorum hæreticorum ſtomacho minimè ſapiunt. Dicunt enim, inſanum eſſe talibus victitare, cùm poſſis melioribus. 3. Tertio, Ad altare myſterium celebrans occiſus eſt, poſtquam ſacras Virgines conſecrâſſet. Metaphr. & alij.

I. VII. S Thomas. OCTAVVS, S. Thomas, orans genibus flexis ante imaginem Crucifixi haſtâ transfixus eſt, vt ſcribit Hieron. Oſor. *lib. 3. de rebus Indicis.* Non ergo Lutheranus aut Caluiniſta fuit. Pingunt quidem & ſculpunt ſe hoc ſchemate Lutherani in ſuis Epitaphiis: attamen dum viuunt nunquam conſpiciuntur orare flexis genibus ante Crucifixum. Præterea multas extruxit Eccleſias, Niceph. *lib.* 2, *c.* 40. Septem etiam dierum ieiunium indixit, & communionem dedit ſub vna tantùm panis ſpecie, vt refert ex Auctoribus Guil. Eiſengrein *Cent.* 1. *p.* 5. *diſt.* 7.

NONVS, S. Iacobus Alphæi, ſeu minor frater Domini dictus. Primò, Carne ſemper abſtinuit (Euſeb. *lib.* 2. *hiſt. c.* 22.) imò ab animatis omnibus, ab ineunte ætate. Secundò, Tam aſſiduus in flectendis ad Deum genibus fuit, vt callum genibus obduxerit, quod duritie cameli pellem æquaret. Vt in Breu. & vitâ eius habetur. Hæretici noſtri Elephantes ſunt, qui genua flectere neſciunt. Tertiò, Primus Miſſam ſolemni ritu celebrauit, vnde & Liturgiam ſcripſit, ſeu eius celebrandi ritum & formam, vt indicat Sexta Synodus *de Conſecratione d.* 1. *c. Iacobus.* Quartò, In Epiſtolâ ſuâ Catholicum ſe oſtendit; præcipit enim extremam vnctionem *Iac.* 5. vrget vehementer bona opera, ſine quibus fidem inutilem & mortuam aſſerit *Iac.* 2. Rurſum in Concilio Ieroſolymitano voluit abſtineri à ſuffocato & ſanguine, adeoque delectum ciborum probauit Act. 15. — K. IX. S. Iacobus minor. 1. 2. 3. 4.

DECIMVS, S. Simon vnà cum Iudâ Perſiden impleuiſſe templis ſcribitur. — L. X. S. Simon.

VNDECIMVS, Iudas Thaddæus acerrimè inſectatur hæreticos, præſertim eos, qui docent ſolam fidem ſufficere ſine operibus; & eos, qui nullum agnoſcunt peccatum niſi infidelitatis. Tales verò hæretici noſtri. — M. XI. S. Thaddæus.

DVODECIMVS, S. Matthias, de quo parum certi habemus, præter eius vocationem legitimam, quâ vel ſolâ confundit noſtros hæreticos, qui ſuam aſſerere non poſſunt. In reliquis haud dubiè fuit ſectator ſuorum Coapoſtolorum & Electorum. Accedit eius Axioma: *Aduerſus carnem pugnandum, & in nullo prorſus voluptati eius ac libidini concedendum.* Euſeb. *lib.* 3. *hiſt. cap.* 39. At hoc profectò Lutheranũ non eſt. — N. XII. S Matthias.

DECIMVSTERTIVS, S. Paulus. Atque hunc magis extollunt vocibus hæretici, tanquam pro ſe ſtantem, quia ſcilicet in eius Epiſtolis, vt dixit S. Petrus 2. Pet. 3. *Quædam ſunt difficilia intellectu, quæ indocti & inſtabiles* (vti hæretici noſtri) *deprauant, ſicut & cæteras ſcripturas, ad ſuam ipſorum perditionem.* Veluti cùm ait 1. Cor. 9. *An non habemus poteſtatem circumducendi mulierculam ſororem?* ſupponunt illi: mulierculam vxorem; verùm ludunt operam; in omnibus enim epiſtolis ſuis Catholicam fidem confirmat, hæreſes verò confutat. — O. XIII. S. Paulus.

Primò enim Cælibem ſe oſtendit 1. Cor. 7. cùm ait; *Dico autem non nuptis & viduis, bonum eſt illis, ſi ſic permaneant, ſicut & ego.* Eodẽ loco ſuadet & extollit cælibatum ac virginitatẽ. Deinde gloriatur in Cruce ad Gal. 6. *Mihi autẽ abſit gloriari niſi in Cruce Dñi noſtri, &c.* Cõmendat ieiunia & Vigilias 2. Cor. 6. *in omnibus exhibeamus noſmetipſos ſicut Dei miniſtros, in Vigiliis & ieiuniis, &c.* Rurſum mortificat ſeipſum, timens fieri reprobus 1. Cor. 9. *Caſtigo corpus meum & in ſeruitutẽ redigo, ne, cùm aliis prædicauerim, ipſe reprobus efficiar.* Merita bonorum operum commendat — 1.

& mercedem. 1. Cor. 3. *Vnuſquiſque propriam mercedem accipiet ſecundum ſuum laborem*. Damnat eos, qui fidem Deo datam, id eſt, vota frangunt, 1. Tim. 5. *Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.* Adſtruit liberum arbitrium 1. Cor. 15. *Abundantiùs illis omnibus laboraui, non ego autem, ſed gratia Dei mecum*. Et 1. Cor. 3. *Dei adiutores ſumus*. Deum peccati auctorem facere abhorret: Rom. 9. *Nunquid iniquitas eſt apud Deum? Abſit*. Iubet cum timore & tremore ſalutem noſtram operari. *Phil. 2.*

Secundò, Romanæ fidei fuit; ait enim, ad
2. Rom. 1. *Fidem veſtram & meam*. 3. Confeſſio-
3. nes audiuit *Act.* 19. 4. Poſitis genibus orauit:
4. *Act.* 20. 5. Theclam ad Virginitatis ſtudium ſuâ
5. prædicatione incendit apud Baron. an. 47.

P. XIV. Iudas Iſcariotes manet hæreticis.

Reſtat igitur ſolus Iudas Iſcariotes, quem libenter damus hæreticis. Et verò ad ipſos ſpectat.

Primò, Quia fur erat, ſacrilegus, ex Domini burſâ furatus: hoc autem fecerunt hæretici noſtri, quando paſſim diripuerunt & in profanos ac proprios vſus verterunt bona Eccleſia-
1. ſtica. Cæterùm ſperandum eſt eos tandem pretium ſanguinis malè acceptum relaturos in Eccleſiam, ſicut & Iudas fecit, meliori tamen euentu.

Secundò, Quia ægrè tulit, vnguentum ef-
2. fundi ſuper caput Chriſti. Idem verò faciunt hæretici, qui decorem Eccleſiæ iniquis oculis aſpiciunt, & cùm poſſunt amoliuntur.

3. Tertiò, Quia à Chriſto eiuſque Collegio apoſtata factus eſt, quod item fecerunt hæretici, cùm ab Eccleſiâ defecerunt.

4. Quartò, Quia ficto oſculo Chriſtum prodidit hoſtibus. Nihilo ſeciùs egerunt noſtri hæretici, cùm ſub ſpecie pacis politicæ nec non Confeſſionis Auguſtanæ Catholicis dexteras dederunt, interim verò Caluiniſmum & alias plurimas ſectas in Imperium clanculùm inuexerunt, nec aliud machinati ſunt, quàm vt fidem Catholicam penitùs opprimerent.

Noſtra igitur eſt aqua, noſtri ſunt Apoſtoli, noſtra eorum Religio, noſtra & doctrina. Cæterùm libentiſſimè communicabimus illis aquam noſtram, modò ad nos venire & bibere nobiſcum velint, quod largiatur eis Deus.

CONCIO IV.

Quæ documenta nobis det culter S. Bartholomæi.

1. *Docet fidei & amoris in Chriſtum ſinceritatē.*
2. *Fortitudinem Chriſtianam.*
3. *Magnitudinem præmij cælestis.*
4. *Quàm ſit ſalutaris vſus eius in varijs.*
5. *Ne eo abutendo ſaeuiamus in alienam pellem.*

THEMA.

Omnis turba quærebat eum tangere, Luc. 6.

A. EX lib. 3. Reg. cap. 10. Scimus thronum Salomonis ita fuiſſe extructum vt inter 12. Leones fictiles ad illum aſcendendum eſſet. Thronus verò ille non obſcurè ſignificabat Thronum gloriæ Chriſti Domini, quem occupat in cælo. Ad hunc thronum, Auditores, omnes nos contendimus, & ſperamus aliquando Chriſtum manu noſtrâ tangere. Sed videte quales Leones circumſtent eius ſedem: duodecim eius Apoſtoli quàm formidando aſpectu! Vnus tenet gladium, alius crucem, alius ſerram, alius clauam, alius ſecurim, alius haſtam, alius fuſtem, alius cultrum, &c. Omnes illi enim per varia cruciatuum & ſuppliciorum genera aſcendere ad thronum illum iuſſi ſunt: & hi ſunt eorum baculi & ſcipiones, quorum nixu aſcenderunt. Hæc eorum ſymbola & virtutum teſtimonia, terribilia quidem ſed ſalutaria. Accedamus igitur ad illorum aliquem, Bartholomæum, & quæramus ex eo: Quid ſibi vult culter tuus?

Docet PRIMO, fidei & amoris S. Bartholomæi in Chriſtum ſinceritatem, vt qui nec tam crudeli excoriationis ſupplicio ab eo ſeparari potuit & quem ore confeſſus eſt, eundem ſanguine ſuo teſtatus. Ianſenius, Rupert, & alij quidam putant Bartholmæum eſſe Nathanaëlem illum, de quo dicebat Chriſtus: *Ecce verè Iſraëlita, in quo dolus non eſt*, quique dixit Chriſto: *Rabbi tu es filius Dei, tu es Rex Iſraël.* Ioan. 1. Quod ſi verum eſt, optimè profectò quadrat Bartholomæo, quod de eo dixit Chriſtus. Quàm enim Bartholomæus omnis doli expers eſſet in fide & dilectione Chriſti, patuit Deo & hominibus in pellis eius detractione. Solemus enim dicere dolum & nequitiam hominis latere intra cutē. *Non enim qui in manifeſto, Iudaus eſt: ſed qui in occulto, Iudaus eſt*, ait Apoſtolus ad Rom. 2. Multi extrà parent Iſraëlitę & Chriſtiani veri, qui tamen ſub ouina pelle intrinſecùs ſunt lupi rapaces, hæretici vel hypocritæ. Bartholom. Atq; qualis apparuit foris, talis fuit intùs; qualis in Apoſtolatu, talis in Martyrio. Non enim ore tantū & habitu, ſed & ſanguine & facto teſtatus eſt, qualis eſſet fide & amore in Dominum & Magiſtrum ſuum, vt meritò poſſet dicere: Cultro *me examinaſti & non eſt inuēta in me iniquitas*. Vtinam & de noſtrûm vnoquoq; dici queat: *Ecce verè Iſraëlita*, verè Chriſtianus, *in quo dolus non eſt*. At verò ſi cuius noſtrûm pellis detraheretur, timendum ne in hoc hæreticus, in illo politicus, in alio hypocrita, in alio falſus frater deprehenderetur. Et certè veniet aliquando tempus, quando detractâ nobis pelle omnes manifeſtabimur ante Dei tribunal, & tunc manifeſta erunt abſcondita cordis noſtri. Quantum ibi confundentur, qui ſe hìc Chriſtianos & ſinceros oſtendebant, intùs tamen nequam erant? Quàm enim confuſus eſt Aman, cùm ei prandenti cum Rege laruam detraxit Eſther & imposturā eius detexit, dicens *Hoſtis & inimicus noſter peſſimus iſte eſt Amā?* Hoc enim ille audiens *ilicò obſtupuit, vultū Regis ac Reginæ ferre nō ſuſtinēs*. Eſth. 7.

B. I. Fidei ſinceritas docetur.

SECVNDO, Fortitudinem Chriſtianam, vt quiduis parati ſimus potiùs agere vel pati quàm fidem aut charitatem deſerere: ita vt ſi moriendū ſit, & Tyrannus cultrum iam expediat ad detrahendā nobis pellem, potiùs mori velimus, quam fidem abnegare, aut in hæreſin conſentire, vel vnicū etiā peccatum lethale perpetrare. Sic enim fecit

C. II. Fortitudo.

fecit Bartholomæus, qui cutem ſibi abſtrahi priùs paſſus eſt, quàm à Chriſti fide & amore ſepararetur; non aliter ac Polypus petræ, quam apprehendit brachiis ſuis, ita firmiter adhæret, vt partes potiùs carnis ſibi auelli à corpore ſinat, quàm vt auellatur ipſe. Pier. *l. 27. Hierogl.* Sic nos Auditores, adhærere decet Chriſto, qui eſt Petra noſtra, gemino illó brachio, fide & charitate; vt dicere cum Apoſtolo poſſimus: *Quis nos ſeparabit à charitate* (& fide) *Chriſti? Tribulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an gladius?* ad Rom. 8. Ita adhæſit Chriſto S. Baſilius, qui cùm à Valente Imp. Ariano iuberetur in craſtinum deliberare, an aſſentiri Imperatoris perfidiæ velit, aut mori, reſpondit: *Ego cras idem ero, qui nunc ſum; tu te vtinam non mutares!* Hiſt. Eccl. l. 11. c. 9. Ita S. Agatha, cùm à Quintiano Præſide Siciliæ tradita eſſet Aphrodiſiæ deprauanda & à virginitatis propoſito offlectenda, reſpondit ei: *ſurdo canis. Ego enim ita fundata & firmata ſũ in amore Domini mei Iesv, tamq́; conſtans in voto virginitatis meæ, quod ipſi nũcupaui, vt per ipſius gratiã confidã, quòd priùs ſoli deficiet ſua lux, igni calor, niui albedo, quàm ego mutem meum propoſitum & voluntatem, &c.* Quocirca reſpondit Aphrodiſia Tyranno: *Facilius eſt lapides molles & teneros facere, aut ferrum in plumbũ conuertere, quàm mentem Agathæ à Chriſti amore & caſtitate ad te traducere.* Vt in eius vitâ. Ita vniuerſim peccatum omne fugiendum, vt quiduis malimus pati, etiam cultrum Bartholomęi: quiduis potiùs deponere, etiam pellem, quàm peccato inquinari. Ferdinandi 2. Regis Aragonum parœmia erat: *Malo mori quàm fœdari*; teſte Aeneâ Syluio; deſumpta ab Arminio animalculo, quod ſe capi potiùs ſinit, quàm vt per luti inquinamentum effugium ſibi quærat. Ita Beneuolus illę apud Valentinianum Imp. Arianum ſcriniis prępoſitus, cùm iuberetur ab Imperatore impium decretum dictare contra Patrum fidem abnuit, & cùm celſior honor ei promitteretur: *Quid mihi, inquit, pro impietatis mercede altiorem promittis gradum? hunc ipſum, quem habeo tollite, tantùm mihi conſcientia fidei duret illæſa.* Ruffin. *l. 4. de fide Cath. Teo.* Hunc in modum honores, opes, pellem ipſam perdere potiùs deberemus, quàm vel vni peccato conſentire. Sed quàm nos ab hac conſtantiâ abſumus! quàm leui vento deiicimur à propoſito virtutis!

D. III. **Magnitudo præmij cœleſtis.**

Tertio, Magnitudinem præmij cœleſtis, & quid non pro eo faciendum ac patiendum ſit, quando Bartholomæus cultro ſe incidi & pellem ſibi abſtrahi paſſus eſt. Et verò admirandum eſt, quid Gentiles aliqui fecerint in Deorum ſuorum vel potiùs dæmonum gratiam; ſiue vt eos placarent, ſiue vt honorarent. 3. Regum 18. legimus Sacerdotes Baal, vt impetrarent, à deo ſuo ignem de cælo ſuper ſacrificium ſuum, inter orandum incidiſſe ſe cultris & lanceolis, donec perfunderentur ſanguine. Lactantius etiam *l. 1. de falsâ religione c. 21.* Gentilium Sacerdotes olim Bellonæ ſuo cruore diſſectis humeris ſacrificâſſe. Hiſtoriæ Mexicanæ referunt, eius regionis ſacrificulos in honorem dæmonis, quem pro Deo colunt, ſeipſos cruentare lapidum ictibus & acutis ſtylis pedes manuſque ſibi perforare. Denique inter Turcas reperire eſt, qui cultro armati velut fanatici circumcurſant, & ob ſpem modici lucri in honorem Regis ſui, grandia ſibi vulnera in corpore incidunt, & huiuſmodi cruentatione turpem pariter & miſerum quæſtum faciunt, vti vidiſſe ſe ſcribit Dux Radiuilus in peregrinatione Ieroſolymitanâ. Si hæc talia faciunt & patiuntur iſti ſiue in gratiam dæmonis, ſiue inani gloriâ vel mercede ducti: cogitate Chriſtiani, quid non pati nos conueniat æquo ac lubente animo pro cœleſti gloriâ? Certè cruentus Bartholomæi culter manifeſtè nobis indicat, vim pati regnum cælorum & pugnandum eſſe pro eo, multaque aduerſa toleranda. Sed cogitare ex alterâ parte debemus pro quantâ re pugnemus, & ſi cum hoc Apoſtolo pellem dare oporteret, non difficulter obſequendum. Itaque exuenda eſt vetuſta pellis malæ conſuetudinis; & ſi aſſuetus es iurare vel blaſphemare, detrahe pellem linguæ: ſi aſſuetus inebriari, detrahe pellem gutturi: ſi rapere & fraudare, detrahe pellem manibus &c. vis tibi inferenda eſt, quia regnum cœlorum vim patitur.

E. IV. **Vſus ſalutaris in variis.**

Qvarto, Vſum huius cultri nobis ſalutarem. Solet vnuſquiſque geſtare ſecum cultrum, vtpote paſſim vtilem & neceſſarium. Ego vobis, Auditores, Bartholomæi cultrum offero. Sed quem in finem? Docuit nos Sap. *Prou. 23.* quando ſedemus ad menſam Principis, conſiderare quæ oppoſita ſunt & ſtatuere cultrum in gutture. Sedemus ad menſam Principis, quoties cibum ſumimus, quia menſæ noſtræ non ſolùm Deus cibos ſuppetit, ſed reuera etiam adeſt. *Statue* igitur *cultrum in gutture tuo*, vt ne intemperanter ſumas dona Dei, præſcinde gulæ tuæ ſuperfluitatem, ingluuiem & crapulam, certus alioquin imminere tibi graue ſalutis tuæ diſcrimen; tuâ enim intemperantiâ teipſum iugulabis, ſæpe quoad corpus, ſemper quoad animam.

Sedemus ad menſam Principis noſtri Dei, quandiu in mundo degimus. Quædam enim menſa, omnis generis dapibus & cupediis referta, totus iſte mundus eſt. *Statue igitur cultrum in gutture tuo*, tum ne abutaris creaturis ad vſum tibi conceſſis, tum ne linguę tuę fręna laxes. Nihil enim procliuius, quàm delinquere ſermone. Cùm quid igitur falſum, cùm quid obſcœnum, cùm quid odioſum, cùm quid ſtultum vel otioſum in mentem tibi venit & per linguæ oſtium egredi conatur, ſtatue cultrum in gutture tuo, præſcinde vocem.

Sedemus ad menſam huius Principis, cùm ſacra eloquia audimus. Quid enim eſt ſacra concio, niſi menſa Dei, in quâ paſcit animas noſtras? Itaque tunc attende diligenter, quæ poſita ſunt ante te & ſtatue cultrum in gutture tuo, hoc eſt, cum diſcretione arripe & concide minutim ſeu perpende accuratè, an te quæ dicuntur tangant, & quomodo ea tibi applices ac ſalutaria efficias. Concionatoris eſt apponere eſcas, auditoris eſt eaſdem cultro diſcretionis ſcindere & ſalubriter deglutire.

Denique ſedemus ad menſam Principis ſeu potentis, vt exponit S. Auguſt. *tract.* 47. & 84. *in Ioan.* quando communicamus. *Nam quæ eſt menſa potentis*, inquit, *niſi vnde ſumitur corpus & ſanguis eius, qui animam ſuam poſuit pro nobis?* Tunc ergo ſedulò attende (Hebr. conſiderando conſiderabis) quę appoſita ſunt: quis ſcilicet inuitans, quis cibus, quę pręparatio adhibenda, &c. & ſtatue cultrum in gutture tuo, hoc eſt iudicium diuinum, quod incurres, ſi non in corpore, ſaltem in animâ, ſi indignè manducaueris, iuxta Apoſt. doctrinam 1. *Corin.* 11. Periculoſum eſt accumbere menſę Regis, qui poteſt corpus perdere & poſteà non habet quod adiiciat: quantò periculoſius offendere Regē Regum, qui poteſt animā & corpus perdere in gehennā? Etſi coram Rege accumbētes abſtineamus ab ingluuie & crapulâ, & loquendi libertate, à mētis euagatione, ab omni deniq; immūditiâ: nō abſtineamus corā Deo.

F. V. Abuſus cauendus. QVINTO, Abuſum eius cauendum, vti ne videlicet hoc cultro ſæuiamus in pellem alienam, Hoc enim non fecit Bartholomęus, ſed paſſus eſt à Tyranno. Hoc etiam exprobrat iniquis principibus Deus per Michęam c. 3. *Comederunt carnē populi mei*, inquit, *& pellem eorum deſuper excoriauerunt, & oſſa eorum confregerunt & conciderūt ſicut in lebete & quaſi carnē in medio ollæ.* Hoc autem faciunt, quicunque opprimunt pauperes laboribus, exactionibus, vſuris, & qui facultates eorum (peccunia enim eſt hominis anima, ſanguis & vita, ait Ethnicus) in ſuum luxum, pompam, libidinem conuertunt vel expendūt. Quid enim eſt hoc aliud niſi excoriare & deuorare illos? Vt enim arbor decorticata citò exareſcere debet; ita homo ſuis facultatibus ſpoliatus nimióve onere preſſus perire. Sed bene dixit Ludouic. XII. Rex Francię, plebem & ruſticos eſſe paſcua Tyrannorum & militū: Tyrannos autem & milites eſſe paſcua diabolorum, vt habent Annales Franc. Clamor enim iſtorum aſcendit vſq; ad Deum, vti clamor Hebræorum à Pharaone oppreſſorum. *Exod.* 2 ſed oppreſſores audire eos & videre eorum calamitates nolunt, fiet ſuo tempore, vt nec ipſi audiantur. Vnde ſubdit ibi mox Michęas: *Tunc clamabūt ad Dominū & non exaudiet eos, & abſcondet faciem ſuam ab eis in tempore illo, ſicut nequiter egerunt in adinuentionibus ſuis.* Et nónne ſicut ipſi excoriârūt alios, ita excoriabuntur? Byzantij Iudæus Chriſtiano certam auri ſummam mutuam dederat, vti conſtitutâ die præter ſortem, vſuræ loco, duas carnis eiuſdem Chriſtiani vncias reciperet. Die illa ſortem reddit Chriſtianus, fœnus negat. Aditur Solymannus, vt rem decidat. Ille Iudæum animo deteſtatus, nouaculā adferri iubet & Iudæo poteſtatem facit, quâ velit membri parte, debitori duas carnis vncias exſcindat: eà lege, vt omninò duas tantùm, ſi minùs pluſve exſciderit, capite luiturum. Non auſus hanc Iudæus aleam ſubire, Chriſtianum abſoluit. Refert Corotzetus de dictis & factis memorabilibus. Inueniuntur certè huic Iudæo non abſimiles Chriſtiani aliquot, qui per vſuras inuſitatas & iniquiſſimas exſcindunt alijs carnes; dum emungunt eorum cruorem & ſudorem. Et verò ſcindant & exſcindant; viderint tamen interim, ne iuſtitiam offendant. Obſeruat enim illos Deus, & ſiquidem in pauperem iniquiores fuerint capite ſuo luent & ſupplicio æterno. Quis tam periculoſam aleam audeat ſubire, vt pro iniquo & modico lucro caput ſuum pendat?

CONCIO V.

Effectus Sacramenti Euchariſtiæ, ſeu Communionis.

Primò illuminat mentem.
2. *Colligit vitia.*
3. *Delet peccata venialia.*
4. *Conſeruat & auget gratiam.*
5. *Dat virtutem perueniendi ad gloriam.*
6. *Tuetur contra hoſtes malignos ſpiritus.*
7. *Beneficia extraordinaria confert.*

THEMA.

Virtus de illo exibat & ſanabat omnes.
Lucæ 6.

QVAESO, Auditores: An non meritò confundimur, cùm hodiernum audimus Euangelium? Videmus enim in illo, quàm longè ſuperemur à turbâ Iudæorum, ſiquidem omnis turba quærebat Chriſtum tangere, vt ab ipſo ſanaretur. Nos autem cùm Chriſtum in Euchariſtiâ habeamus, & tangere poſſimus modo nobiliori, quotieſcumque volumus: num ita contendimus eum tangere ſicut turba Iudæorum. At fortè illa turba quæſiuit ſolùm ſanitatem corporalem? Non arbitror: quomodo enim turba quæreret eum tangere? Num omnis turba infirma erat corporaliter? Quærebat ergo & alia bona ad ſanitatem mentis pertinentia. Deinde nónne anima plus eſt quàm corpus, & animæ ſanitas quàm corporis? Denique non eſt abbreuiata manus Domini. Licet enim Euchariſtiam principaliter inſtituerit in remedium animæ: ſępè tamen in ea confert etiam beneficia corporalia. Quid igitur cauſæ eſt, cur tam ignaui ſimus ad quærendum Chriſti tactum in ſanctâ Communione? Num fortè quia non vident aliqui, quales ab eo virtutes exeant in illa? Conabimur ergo eas proponere ante oculos. A.

B. I. Illuminat mentem. PRIMO, Illuminat mentem; Cuius figura fuit mel, quod guſtauit Ionathas, vnde illuminati ſunt oculi eius 1. *Reg.* 14. Neq; enim fieri poteſt, vt qui tantum hoſpitē frequēter ſuſcipit in domum ſuam, non ab eo multis in rebus illuſtretur & informetur cum Magdalenâ ſedente ad pedes Domini & audiente verbum illius. Illuminatur ergo vt magis apprehēdat & firmiùs credat fidei myſteria ac dogmata, quorum difficillimum, Euchariſtiam ſcilicet, guſtauit. Illuminatur vt magis intelligat, quam potens, ſapiens, bonus & ſuauis ſit Dominus in hoc imprimis Sacramēto, iuxta id *Pſ.* 23. *Guſtate & videte, quoniā ſuauis eſt Dominus.* Sic diſcipuli cognouerunt Dominum in fractione panis *Luc.* 24. Illuminatur, vt meliùs intelligat, diſcernat & ponderet peccata ſua. Vnde ſicut ſanus oculus videt in aëre atomos, non item caliginoſus: ita pij huic Sacramento aſſueti, meliùs vident defectus ſuos, & de iis perpetuò conqueruntur, cum cęteri nihil horū in ſe curent aut videant. Sic Vir nobilis paruas horret maculas,

las, ruſticus nequaquam. Denique illuminatur, cùm per aliquod vitium, aut dæmonis aſtutiam obſcuratus eſt intellectus & phãtaſtica nube obductus, ad amandum ea, quę non decet Quo in caſu ſuaſerim, quod Epiſcopo Laodiceno Chriſtus *Apoc.3.* per Ioannem ſuaſit: *Collyrio inunge oculos tuos, vt videas.* Huic enim collyrio comparat Euchariſtiam S. Bern. *Ser.53. de 12. fructibus ligni vitæ*, qui enim tot cęcis ſuo tactu cęcitatem abſterſit, non dubium quin idem facturus ſit in Euchariſtia, cùm ſedulò & ritè ſuſcipitur.

C. II. Corrigit vitia.

Secundò, Corrigit naturæ prauitatem & habitus atq; inclinationes vitioſas, mutatq; in virum alterum. Cuius rei typum legimus *Ioſ.6.* vbi Iſraëlitę iubentur à Deo, ſepties cũ arca & buccinis circumire Ciuitatẽ Iericho: quo facto muri ciuitatis vltrò corruerunt, captaq; eſt ab eis Ciuitas. In hunc modum beneficio Euchariſtiæ iunctæ cum Sacerdotali abſolutione, praui habitus & malæ inclinationes deiiciũtur, & mutatur homo in virũ alterum, qui priùs Deo clauſus & rebellis erat, poſteà fit apertus & ſubiectus, adeoque Deiformis. Vnde S. Dionyſ. Areop. *de cæleſt. hierarch.* inquit, *Quẽadmodũ ignis ſenſibilis ex quibus inſederit in ſuũ traducit officium omnibuſq; quomodolibet ſibi propinquãtibus ſui conſortium tradit: haud aliter Dominus noſter & Deus, qui ignis conſumens eſt nos per cibũ hunc ſacratiſsimũ in ſui traducit effigiem, deiformeſq; reddit.* Rurſum vti potentiſſimũ aliquod medicamẽtum intus aſſumtum à naturâ vinci nequit, ſed eam victam & domitam ſibi aſſimilat, ſuas ei proprietates impertiens: ita corpus Domini non poteſt à natura noſtra ſuperari, ſed mutat nos in ſe & trãsfundit in nos ſpiritum Chriſti, vnitq; cum ipſo. Socratem refert Cicero 3. *Tuſcol. quæſt.* Zopyro Phyſiognomo indicanti ipſũ ex inſpectione manus intemperantem, vinolentum, ſtupidum, mulieroſum, &c. reſpondiſſe: *Non multùm aberraſti: Talis enim eram natura vitio, ſed correxi me Philoſophiæ beneficio.* Ita quamplurimi beneficio frequentatæ communionis mutatos ſe ſensêre & naturam correxêre ac corrigunt etiamnum, deponentes prauos habitus & inclinationes ſuas. Ita ciuis ille Ferrarienſis, qui ex conſilio viri religioſi contra graues carnis tentationes Vxorem duxerat: poſtmodum mortuâ vxore frequentare cœpit confeſſionem & communionem, indeque tantùm virum ſibi contra eas furias accreuiſſe ſenſit, vt ſeipſum admirans & dolens ſuperioris ætatis infælicitatem, diceret: *Heu me miſerum! & cur non olim adoleſcens incidi in hominem, qui non diceret: Vxorem duc; ſed: Vtere frequenter Sacramentis?* Guil. Balſedan. in ſtimulis virtutũ. Cęterùm non primo ſtatim aggreſſu deiiciuntur hi muri: ſæpiùs circumeundum eſt: & licèt imprimis aliquamdiu nihil ſentias inclinari hos muros, perge tantum, & videbis tandem te victorem tuarum paſſionum. Neque refert ſi nihil aut parum ſentiamus initio nos proficere: nam nec creſcere nos ſentimus, & tamen creſcimus: ſimiliter ciconias non videmus aduenire, ſed aduenisse. Multùm profecit, qui peccata & vitia ſua agnoſcit, horret, fugit, in ſeipſo exoſa habet, & impugnat.

D. III. Delet peccata venialia.

Tertio, Delet peccata venialia & munit aduerſus peccata futura. Cuius figura erat arca prædicta quando ſtare fecit aquas Iordanis *Ioſ.3.* Eà ſiquidem illatâ in Iordanem, aquæ inferiores deſcenderunt in mare mortuum, ſuperiores autem ſteterunt ne defluerent. Ita & hoc Sacramentum delet veniale, & cauet mortale, vt ait Innoc. 3. apud S. Thom. 3. *p. q.* 79. *a.*4. Delet venialia, quia cùm ſit nutrimentum animæ, reparat ferуorem charitatis, qui deperditur ſeu minuitur per venialia. Vnde velut panis quotidianus *ſumitur in remedium quotidianæ infirmitatis*, vt ait S. Ambroſ. *in lib. de Sacram.* Delet etiam interdum mortalia, quæ ſcilicet poſt diligentem conſcientiæ diſcuſſionem remanſerunt inſcio & putanti bonâ fide ſe nulli mortali obnoxium eſſe: & cùm quis ſcit ſe obnoxium alicui mortali, in defectu tamen confeſſarij putat bonâ fide ſe contritum, cùm tamen ſit ſolùm attritus. Vt docet S. Th. 3. *p. q.* 80. *a.* 4. Sic enim cùm Philiſtæi bonâ intentione poſuiſſent arcam in templo ſuo iuxta Dagon, quaſi per hoc magnum honorem arcæ delaturi; non euanuit arca, nec deſtructum eſt altare: Sed Dagõ corruit. 1. *Reg.*5. Corruet ergo & peccatum tuũ mortiferũ, ſi bonâ fide & inculpabili laborans ignorãtia cõſtitueris Sacramẽtum hoc in templo cordis tui, tametſi adhuc profano.

Cauet etiam futura qualiacumque peccata, iuxta modum & diſpoſitionem recipientis, quia confert ei varia præſidia ad tentationes ſuperandas, motus concupiſcentiæ reprimendos. Vnde S. Bern. *ſerm. de cœna Domini* ait: *Duo in nobis Sacramẽtum illud operatur, vt videlicet ſenſum minuat in minimis, & in grauioribus peccatis tollat omninò conſenſũ. Si quis veſtrûm non tam ſæpe modò non tã acerbos ſẽtit iracundiæ motus, inuidiæ, luxuriæ, aut cæterorum huiuſmodi; gratias agat corpori & ſanguini Domini, quoniam virtus Sacramẽti operatur in eo.* Et Cyril. l. 4. in Ioan. c. 17. *Sedat, cũ in te maneat Chriſtus, ſæuiẽtẽ mẽbrorũ noſtrorũ legẽ: pietatẽ corroborat, perturbationes animi extinguit.*

E. IV. Conſeruat & auget gratiam.

Qvarto, Conſeruat & auget gratiam, (quæ eſt in vita ſpiritualis animæ) ſicut panis corporalis vitam, vti habet Concil. Florent. reſtaurando ſubinde vires animæ deperditas. Nam vti lux lampadis ſemper conſumit oleum quod effunditur: ita calor naturalis corporum noſtrorum conſumit ſubſtantiam; vnde nouus ſemper cibus ingeri illis debet. Idem etiam cernitur in anima. Concupiſcentia ſiquidem ardore ſuo depaſcit quidquid in homine boni eſt, à ſtudio pietatis retrahit, & ad ſenſualia effundit. Prouidit igitur Deus animæ nutrimentum, ſacramentum corporis ſui, de quo ait: *Caro mea verè eſt cibus.* Et: *Hic eſt panis de cælo deſcendens, vt ſi quis ex ipſo manducet, non moriatur.* Huius igitur vſu conſeruat homo vitam ſuam ſpiritualem, & creſcit in perfectione eius: recipit etiã nouam fortitudinẽ & robur ad ambulandum in via virtutis. Vnde quoad hoc typus illius fuit panis Eliæ ſub cinericius, ab Angelo illi ſuggeſtus, in cuius fortitudine reſũpſit delaſſatus vires & ambulauit 40. dieb. & noctib. vſq; ad montem Dei Horeb. 3 *Reg.* 10. Item lignũ

vitæ in Paradiſo, de quo ſi homines ſubinde comediſſent, nunquam mortui fuiſſent. Rex Ponti Mithridates inuentor theriacæ, fertur eius eſui adeò aſſuetus, vti venenum illi innoxium fieret: cùm enim poſtea in Romanorum poteſtatem veniſſet & veneno vitam ſibi eripere vellet, non potuit. Plin. l. 25. cap. 2. & alij. Eiuſmodi antidotum contra venenum peccatorum inſtituit & confecit Chriſtus, Euchariſtiam, vt ſi quis eius vſui cum debitâ deuotione aſſueuerit, ita confirmetur in vigore animæ, vt vix quacunque infici cupiditate, aut tentatione vinci queat. Interroga homines ſpirituales huius Sacramenti ſtudioſos, vtrum pro toto mundo Deum lethaliter offendere vellent. Reſpondebunt enim ſe nec velle nec poſſe. Quod ſi etiam tenerrimi fructus, ceraſa & fraga, & huiuſmodi, ſaccaro & melle tincta, conſeruari vſque ad annum poſſunt: quid mirum ſi etiam corda noſtra virtute Euchariſtiæ multo tempore à peccati putredine conſeruari queant? ô quantum confundentur & ingemiſcent damnati Chriſtiani, qui cùm ſibi ipſis temerè vitam gratiæ eripuerint, hoc remedio conſeruare vel reparare noluerunt? Nónne enim in medio paradiſi id eſt, vbicumque locorum adire & guſtari poterat hoc vitæ lignum?

F. V. Ad cælū ducit.

QVINTÒ, Dat nobis virtutem perueniendi ad gloriam, & ideò viaticum dicitur, vt ait S. Thom. *3. p. qu. 79. a. 2.* Colligitur ex verbis Domini: *Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.* Vnde morientibus datur, quaſi neceſſarium viaticum & pignus ad gloriam comparandam. Cuius figura fuit, agnus Paſchalis, quem Deus ante exitum de Ægypto comedi iuſſit in habitu peregrinorum. *Exod.* 13. Ita etiam iubet nunc Deus ante exitum ex hac vitâ ſumi priùs Euchariſtiam. Chyſoſt. *homil.* 24. *in* 1. *ad Corinth.* ait: *Propter hoc corpus cælum, & bona quæ in eo ſunt, accepturum me ſpero.* Idem *libr.* 6. *de Sacerdotio* aſſerit ſibi narratum ab eo qui vidiſſet animas eorum, qui cum purâ conſcientiâ myſteriorum huiuſmodi ante obitum fuerint participes, rectà ad cælum deduci à SS. Angelis. S. Gregor. *homil.* 40. *in Euangel.* ſcribit quandam piam Virginem, ſed pauperem nomine Romulam, poſtquam hoc viaticum accepiſſet, à duobus Choris cælitum pſallentium, quos audiebant tantùm circumſtantes, ad cælos deductam, deficiente paulatim pſalmodiâ in auribus audientium. Idcirco viri ſancti tam ſoliciti fuêre morte inſtante pro hoc viatico, nec non & Deus pro illis. Vti pro S. Ambroſio, quo in agone poſito, Honoratus Vercellenſis Epiſcopus tertiò vocem audiit dicentem: *Surge & feſtina, quia modò eſt receſſurus.* Surrexit ergo & Ambroſio corpus Domini obtulit: quo facto ſtatim ad Chriſtum migrauit Ambroſius. Paulinus in eius vitâ. Hæc videtur veſtis nuptialis in quâ velut Iacob in veſte Eſau primogeniti fragantiſſimâ, placere Deo Patri debemus. Viderint igitur, quid agant, qui hoc viaticum negligunt, aut morituris intercludunt.

G. VI.

SEXTO, Fortiſſimum affert præſidium contra malignos ſpiritus eorumque machinationes.

Contra hoſtes tuetur.

Cuius figura fuit panis ille ſubcinericius, quem per ſomnium vidit quidam volui in caſtra Madian & ſubuertere illa, ac terræ coæquare. *Iud.* 7. Hoc enim facit caſtris dæmonum panis Euchariſticus. Vnde Chryſoſt. *hom.* 45. *in Ioan.* ait: *Vt Leones flammam ſpirantes, ſic ab illâ menſá a ſcedimus terribiles effecti diabolo.* Exemplum vnum memorabile refert Comes Mirandulanus in l. de ſtrigibus, his verbis: *Fuit in alpibus Rhetiis Sacerdos quidam probus ante annos duodecim; cui cùm foret opus, ad ægrotum quendam graui oppreſſum morbo Euchariſtiam deferre, cùm longiùs ille abeſſet, videretq́; ſe non ita, vt oporteret, celeriter ad eum pedibus poſſe peruenire, aſcendit equū, colloq́; ſanctiſſimum Chriſti corpus pixide incluſum ſatis honorificè alligauit, iter ſuum quātociùs accelerans. Cùm non nihil proceſſiſſet, obuium habuit quendam; qui, ve equo deſcendens ſecum pergeret ad ſpectaculū quoddam mirabiliſſimum inuitauit. Imprudens homo & cupiditate rei tam ſtupendæ ductus paruit: vix equo ſe demiſerat, cùm ſenſit ſe per aera vnà cum comite deferri, & breui tempore in altiſſimo mōtis cacumine ſtatui: ibi ampliſſima, & amœniſſima planities erat arboribus vndiq; excelſiſſimis obſepta, rupibus horrendis circumcincta. In medio choros innumeros ac varios ludos cuiuſuis generis, menſas lautis ac diuerſis ferculis inſtructas erat videre; audiebātur etiam concentus quolibet omni ſuauitate affluentes. Denique aderant, quæ animos hominum iucundiſſimis delinimentis tenere poſſent, & dulcedine perfuſos intima demulcere ſolent. Obſtupefactus improuiſá re ſimplex bonuſq́; Sacerdos, neque eloqui præ admiratione aut hiſcere audēs, penè extra ſe poſitus, attonituſq́; hærebat. Tum ſocius, qui eum adduxerat, petiit ab eo, velletne Reginam, quæ ibi aderat, venerari, & munus illi aliquod offerre. In alto quodā ſolio Regina aſſidebat, & effigie formoſiſſimâ, regio cultu, & ornamentis mirificis ornata. Accedebāt ad eam proſternentes ſe humi cunct. qui aderāt, bini, quaternique, ordine pulcherrimo, & humi ſe proſternentes eam colebant, varia munera offerētes. Ad mentionem Reginæ homo, cùm videret eam ſic fulgentē, & miniſteriis plurimis cinctam, putauit eſſe Matrem Chriſti, cæliq́; & terræ Reginā. Neq́; enim ſuſpicabatur vllas præſtigias, dæmonumq́; ſpectra, alioquin eò non appropinquâſſet. Reputans igitur ſecū, quid illi dono daret; exiſtimans nihil ei gratius aut iucundius futurū in munus, quam filij corpus. Acceſſit & ad pedes accidens in modum ſupplicis, arculam, in quâ erat auguſtiſſimum Sacramentum, è collo detractam, in gremio mulieris illius poſuit. Mira res, omnia continuò euanuêre. Perculſus huiuſmodi nouitate homo rudis, & præſtigiis irretitum ſe vidēs, & in horroribus denſiſſimis & luſtris deſtitutum conſpiciens, opem diuinā tremens implorare, vt è tantis ipſum anfractibus expediret; cumq́; diu per loca inuia ſiluaſq́; vaſtiſſimas errâſſet, vix tandem paſtorē reperit, à quo viam doctus didicit, ſe milliaria centū à loco abeſſe, quo Euchariſtiam deferre cupiebat. Ad ſuas tandem ſedes reuerſus rem totam detulit ad Magiſtratum; contigit hoc imperante Maximiliano.* Hęc Comes Mirādulan. Palladius in *hiſt. Lauſ. cap.* 10. tradit Vxorem cuiuſdam Ægyptij maleficis carminibus ſic affectam fuiſſe, vt aſpicientibus equa videretur, cùm tamen ſermonis humani vſum retineret.

Adducta mulier à marito ad ſanctum Macharium : qui eam liberauit & dixit, tantum dæmonibus in miſellam licuiſſe, eò quòd multo tempore ab Euchariſtię perceptione abſtinuiſſet : frequentiùs proinde ad eam accederet.

Hac de causâ Chriſtus iturus, cum ſuis ad paſſionem, priùs Euchariſtiam inſtituit & ipſe ſumpſit (non in remedium ſuum, ſed in exemplum noſtrum) ac ſuis diſtribuit, vt nos idem in omni tentatione & tribulatione facere doceret.

H. V. Beneficia extraordinaria confert. SEPTIMO, Beneficia confert extraordinaria. Cyrillus Alex. *l. 6. in Ioan. c. 17.* Mihi crede, ait, non mortem ſolùm, verùm etiam morbos omnes depellit. Refert S. Gregor. *l. 2. dial.* quendam mutum ſuſceptione huius Sacramenti recepiſſe loquelam. Euagrius *lib. 4. cap. 24.* narrat puerum Hebræum poſt ſuſceptionem Sacramenti in fornacem ardentem proiectum incolumem extitiſſe, de quo alibi. Multi multo tempore ſolâ Euchariſtiâ ſuſtentati fuere. Sic enim in vitis PP. legimus ſanctos nonnullos ſine cibo, ſolâ Euchariſtiâ ſuſtentatos, vitam ſanam & longæuam egiſſe. Pallad. *in Lauſiac. c. 15.* ſcribit Ioannem Monachum cibum nunquam ſumpſiſſe, niſi die Dominico Euchariſtiam : hanc enim ſolam ei Sacramentum fuiſſe & victum. Sic Seuerus Abbas Dominico die Euchariſtiâ & modico pane refectus per reliquum hebdomadæ nihil amplius comedebat. Ludouicus pius Imperator in ſupremo morbo, quo obiit, totos quadraginta dies ieiunus tranſegit, Euchariſtiam ſolam quotidie ſumens, vt, qui adfuit, ſcriptor teſtatur, inquit Thomas Bozius *tom. 2. lib. 15. de ſign. Eccleſ. cap. 2.*

Scribit Sigebertus in Chronico anno Domini 825. in ditione Tullenſi puellam quandam duodennem, ſumptâ in Paſchate Euchariſtiâ per triennium omni cibo abſtinuiſſe. S. Maria Oigniacenſis in Belgio ſanctitatis famâ celebris, infirma cibum omnem reſpuebat, ſolâ Euchariſtiâ viuebat & valeſcebat ; ac ſubinde facies eius quoſdam ex ſe radios lucis vibrare & diffundere videbatur, inquit Card. Vitriaco *in eius vita l. 2. c. 12.*

Scribit S. Gregorius Nazianzen. orat. 19. in funere patris, patrem ſuum ardentiſſimâ & diuturnâ febri exhauſtum ſumptâ S. Euchariſtiâ conualuiſſe, ac ſubiungit idem miraculum matri ſuæ aliquanto pòſt contigiſſe. *Nam cùm nunquam non*, inquit, *dolore premeretur* (Mater) *& quidem perſæpe ſingulis diebus, atque interdum etiam horis, ex ſolâ liturgiâ robur concipiebat, ac morbus tamquã ex edicto & imperio fugatus ſe ſubducebat.* Idem in funere Gorgoniæ ſororis ſuæ ſcribit illam ad S. Euchariſtiam orantem, à membrorum omnium diſſolutione, ac grauiſſimis cruciatibus quibus angebatur ſanitati ſibique reſtitutam. S. Ambroſius in funere Satyri fratris ſui, ſcribit eum Euchariſtiâ ad collum appensâ è naufragio incolumem enataſſe.

Surius in Commentario ſuo ſcribit anno 1567. vlt. Iulij, exemplum memorabile. *Cùm patibulo ſeptem addicti viro fuiſſent apud Harlinghen Phryſiæ ex iis vnus duntaxat ad fidem Catholicã ſe recipiens peccata ſua cuidam Franciſcano Patri confeſſus eſt, petiiſſe Miſſam fieri, in eâq; ſacro-ſanctam Euchariſtiam ſibi porrig : quod cùm factum eſſet, atq; ille cum aliis ſuſpenſus animã exhalaſſe putaretur, animaduertit præfectus, eum etiamnum animam agere: iuſſit igitur lictori, vt mortem vno adhuc ſaltu ille acceleraret. quod cùm ille tentaret, funis ruptus eſt: at ille humi collapſus paulò pòſt tum à Deo, tum à præfecto ore titubante veniam & petiit & impetrauit, traditusq; Chirurgo curandus, hodieq; fortaſſis adhuc supereſt : quotquot verò ſpectaculo illi aderant, miraculi loco iſtud habuere, quod ſacroſancta Euchariſtia virtute à morte ſeruatus eſſet homo ille. Et multi ſanè in Phryſiâ hac re permoti quotidie redeunt ad Catholicam Eccleſiam. Eſt etiam de fune facta diligens inſpectio corã Illuſtriſſimis præſidibus, certoq; compertum eſt, eundem fuiſſe, quo cæteri eſſent ſtrangulati: minusq; quàm cæteri ponderis habuiſſe, ſicq; ruptũ fuiſſe, ac ſi enſe diſſectus eſſet.* Hæc ille.

Quando igitur tantæ & tot virtutes exeunt de Chriſto in Euchariſtia, quæramus & contendamus eum tangere cum turba hodierna, & quidem frequenter, &c.

CONCIO IV.

Remedia contra impatientiam ægrotorum à Chriſto profluentia.

Virtus ſanandi hanc impatientiam exit

1. De ore Chriſti, qui ſolo verbo multos curauit infirmos.

2. Ex oculis eius, quorum obtutu curauit Petri ſpiritualem infirmitatem.

3. De manibus, quarum extenſione & tactu multos ſanauit.

4. Ex vulneribus, quorum interuentu ſanauit infidelitatis vlcus in Thomâ.

5. Ex veſte eius, cuius attactu ſanata eſt mulier.

THEMA.

Omnis turba quærebat eum tangere, quia virtus de illo exibat & ſanabat omnes. Luc. 6.

MAtthæi cap. 9. legimus oblatum Chriſto paralyticum, vt ab illo curaretur. Dominus curationem eius aggrediens ab animæ incipit ægritudine & ait : *Fili remittuntur tibi peccata tua.* Poſtmodum verò corpus ſanat ac dicit, *Surge & ambula.* Quid hoc ſanandi ordine voluerit ſibi Dominus, non eſt difficile coniectu. Voluit enim inſinuare, quam perperàm agant homines, qui corporis tantùm curam quærunt, de cura verò animæ nihil prorſus cogitant; cùm tamen animæ ægritudines longè grauiores ſint morbis corporis. Et verò morbos corporis ſæpe conſequuntur etiam morbi animi, indignationes, impatientia, murmurationes etiam de ipſo Deo, & interdum deſperatio : quæ longè periculoſius animum affligunt, quàm omnes febres, podagræ, hydropes. Sed plerique hominum de his nihil ſunt ſoliciti, ſoli corporis ægritudini maximis laboribus & impenſis quærunt remedia. At non videtis miſeri, quàm perperàm

Digitized by Google

peram agatis? Curatis pedem, ſtomachum debilitatum relinquitis, vnde tota corporis ſanitas pendet. Curatis ſeruum, Reginam deſeritis. Non eſt hoc quod docuit Dominus: Priùs animæ medendum eſt, poſtea primùm corpori. Sed vbi nobis; inquis, morborum animi Medicus? En hodierno in Euangelio Chriſtus, quem *omnis turba quærebat tangere, quia virtus de illo exibat & ſanabat omnes.* Qui corpora ſanari à Chriſto cupiebant, corporaliter eum tangebant. Qui ſpiritu ſanari per Chriſtum cupiunt de morbo impatientiæ, &c. ſpiritualiter eum tangant, conſideratione videlicet & meditatione. Miſſâ igitur nunc, tanquam minùs neceſſaria, corporis curâ, accingamus nos ad curam animæ contra morbos illos, qui corporalem ægritudinem ordinariè conſequuntur. Tametſi enim fortè nunc ægri non ſumus, erimus tamen aliquando & fortè ſæpius: colligamus nunc cum formicis in æſtate valetudinis fruges ſalutaris doctrinæ, pro hyeme ægritudinis.

B. I. De ore Chriſti impatientiæ antidotum.

Primò, Virtus ſanandi hanc impatientiam exit de ore Chriſti; qui ſicut ſolo verbo multos curauit infirmos, vti filium Reguli & Puerum Centurionis, filiam Chananææ, &c. ita etiam curare infirmitatem impatientiæ poteſt. Audiamus præſcriptum Archiatri noſtri: *Qui voluerit animam ſuam ſaluam facere, perdet eam: qui autem perdiderit animam ſuam propter me, inueniet eam,* Matth. 16. (Ioannis 12. dicitur: *in vitam æternam cuſtodit eam.* Sed quomodo quis perdet animam? *Id faciet,* (inquit S. Bern.) *aut vitam ſuam tradendo in mortem, ſicut Martyr: aut eam affligendo, ſicut pœnitens.* Martyrium autem non ſolùm illud intellige, quod à perſecutoribus infertur, ſed etiam quod per dolores, afflictiones, morbos, &c. à Deo ſolo prouenientes. Certò igitur tibi perſuadeas, ſi verus Chriſti diſcipulus eſſe & animam tuam inuenire & cuſtodire in vitam æternam velis, alterutro modo eam tibi eſſe perdendã, ſiue per ſpontaneã tui mortificationem, ſiue per cruciatuum & dolorum (vndecunq; tandem illi tibi immittantur, ſiue à Tyranno, ſiue à Deo) patientem exantlationem; alioqui te non tam Chriſti quàm Epicuri diſcipulum fore, faciendo nimirum carnis tantùm curam in deſideriis, vt dicitur ad Rom. 13. nec animam tuam te inuenturum in cœlo, ſed perditurum. Elias maximæ ſanctitatis & auſteræ vitæ vir per turbinem in cœlum raptus eſt, 4. Reg. 2. Ita etiam per turbinem cruciatuum & dolorum, & vt Apoſtoli dicunt Act. 14. *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei;* Id quod ipſi facto ſuo comprobarunt: Alij enim eorum ſecti ſunt, alij lapidati ſunt, alij præcipitati ſunt, alij crucifixi ſunt, alij in oleo aſſati ſunt, alij capite truncati ſunt, alij, vt Bartholomæus, excoriati ſunt. Nouerat nimirum noſter Bartholomæus id, quod ipſe dæmon teſtatus eſt, Iob 2. *Pellem pro pelle, & cuncta quæ habet homo, dabit pro animâ ſuâ,* id eſt, omnia temporalia bona & ipſam quoque pellem perdere oportet, ſi quis pellem immortalitatis induere deſiderat. Cæterùm hanc ſuam excoriationem Bartholomæus, ſua martyria cæteri Apoſtoli patientiſſimè tulerunt, & virgam Dei ad ſe extenſam (more Aſſuero vſitato) velut diuinæ beneuolentiæ ſignum exoſculati ſunt.

Noli igitur aliam tibi fingere viam: Regia & ſola ad cœlum via crucis eſt & patientiæ, Non dico tamen, vt tu infirmitatem quæras, aut culpabilem ei præbeas occaſionem: ſed vt SS. Martyres imiteris, qui (vt S. Athanaſius in Apol. pro fugâ ſuâ ait) prudenter ſubducebant ſe ab irâ Tyrannorum, vti & ipſe Athanaſius; quando autem eos Deus eorum manibus tradebat, cum hilaritate Martyrium acceptabant. Similiter & tu prudenter debes ſanitati tuæ conſulere: ſi tamen ægritudo tuam domum inuiſerit, gratanter eam velut à Deo miſſam accipito.

C. II. Ex oculis Chriſti.

Secundò, Exit de oculis Chriſti, id eſt, de prouidentiâ Dei; quia vti Chriſtus oculorum ſuorum obtutu ſpiritualem Petri infirmitatem curauit: ita ſi conſideremus diuinam prouidentiam acutiſſimè videre noſtrorum morborum & dolorum cauſas, remedia, præmia, vires noſtras ad tolerandum, & quas ipſe ex gratiâ addere poteſt, nequaquam habemus cauſam vllam impatientiæ. Mundus & terrarum Domini ſæpe non vident quem, quâ ratione, & ob quid puniant; ideò ſæpe modum excedunt, imprudenter ac iniquè ſæuiunt. Idem facies & tu, ſi tibi ipſi mederi velis; vel enim nimio valetudinis deſiderio nimium pharmaci ſumes: vel nimio tui amore, nimis parum ſumes, & vtrobique peccabis. Non ita Deus, qui optimè nouit quid & quantum tibi expediat. Idcircò pluchrè comparatur à Balaam Rhinoceroti: *Deus* inquit, *eduxit illum de Ægypto, cuius fortitudo ſimilis eſt Rhinoceroti.* Num 23. Quia enim Rhinoceros cornu infra oculos, ſuper naribus habet (vnde nomen habet á ῥὶν, id eſt, naſus, & κέρας id eſt, cornu) videt, quorſum, quem ac quomodo feriat. Ideò pugnans cum Elephante, aluum eius petit, vtpote penetrabiliorem; non ita taurus & monoceros, qui cornua in fronte ſupra oculos gerunt, ac proinde dubiè feriunt. Mundus vti taurus & monoceros, ſæpè imprudenter & dubiè ferit, non habito ad finem & modum reſpectu. Sed Deus vti Rhinoceros, finem ac circumſtantias optimè expendens. Modò enim ferit aliquem propter gloriam ſuam, vti cæcum illum à natiuitate *Ioan.* 9. excitate. Et Lazarum *Ioan.* 11. infirmitate & morte: Et ſanctum Iob. c. 2. plagis maximis; licet omnes eſſent innocentes. Et hoc maximam conſolationem parit, quia Chriſto & Martyribus, qui ſine culpâ paſſi ſunt, aſſimilat. Quis autem non malit pendere in cruce cum innocente Chriſto, quàm cum bono quidem latrone, culpę tamen reo? Modò, vt per ægritudinem peccata tua deleat vel ab iiſdem te præſeruet; & hoc quid poteſt eſſe ſuauius? Quis enim non eligat potiùs pruinam quàm niuem? lauare manus in aquâ quàm in igne? Puniri hîc quàm ibi? Modò vt tuam patientiam ac fortitudinem probet exerceatque; & hoc eſt valde glorioſum: Deus enim

cùm Angelis ſuis certamen tuum ſpectat,(ſicut Chriſtus S. Stephanum aſpexit lapidatum à Iudæis, & S. Antonium cæſum à dæmonibus) vt vincentem te coronet. Modò affligit corpus tuum, vt ſpiritum fortiorem reddat, & opera veræ pietatis, vt pœnitentiam, patientiam, pietatem & miſericordiam, &c. à te extorqueat, quæ alioqui ſanus nunquam eras facturus.

D. III. De manibus. Tertiò, Exit ad manibus Chriſti:nam vt extenſione manuum, & tactu multos curauit Dominus: ita ſi conſideres ægritudinem & dolores tuos, à manu Dei prouenire, habebis ſtatim cur omnem ponas querelam. Poſſet Deus impedire, & ſine dubio impediret omnem ægritudinem,ſi nobis noxiam iudicaret: magis enim nos diligit,quàm vlla mater filium. Si tu hoſtem haberes, qui te in cubiculo tuo occidere pararet, non poſſet autem vllo modo ad te penetrare, niſi communicato cum parentibus tuis conſilio, & niſi claues cubiculi ab iiſdem acciperet, num tu hoſtem illum timeres,& non potiùs rideres? an non ſecurè in vtramque aurem dormires? Quomodo enim fieri poſſet vt parentes in necem tuam conſentirent, & claues hoſti traderent? an non potiùs claues ſollicitè cuſtodirent,teque ſecurum redderent? Idem prorsùs exiſtimato facere tibi Deum, modò tu in ipſum non pugnes. Siue enim dæmones, ſiue mundus, ſiue Elementa pugnent in corpus tuum, non poſſunt habere vel arma vel claues ad nocendum tibi,niſi per manus Dei, hoc eſt, vel imperante vel permittente ipſo accipiant. Nihil eſt igitur quod timeas vllam calamitatem vel ægritudinem tibi exitialem fore, ſi Dei gratiam & amicitiam bene viuendo conſeruare ſtudeas. Veriſſimè tibi dictum exiſtimato, quod Chriſtus de amico ſuo Lazaro dixit, Ioa[illegible]1. *Infirmitas hæc nõ eſt ad mortem*(animæ videlicet) *ſed pro gloria Dei*, & animæ tuæ ſalute. Ligat enim te compedibus morbi ad ſalutem tuam, ne ipſi elabaris. Falconem ignobilem, inertem & indocilem facilè pateris auolare liberum & negligis: ſed falconem nobilem & magni pretij, magnâ induſtriâ educas,& pedicas illi inijcis, oculoſque velas, ne tibi elabatur. Ita Deus Dauidi, viro ſecundùm cor eius & amico plurimis affecto beneficijs, pedicas perſecutionis induit, nunc per Saulem, nunc per Semei, nunc per proprium filium,ne ipſi elaberetur; quod agnoſcens Dauid, lubens patiebatur: *Dimittite vt maledicat*, ait de Semei 2. Reg. 16. *Dominus enim præcepit ei vt malediceret Dauid. Quis ſcit ſi fortè reſpiciat Deus afflictionẽ meam?* Similiter & Paulus vas electionis erat Deo & falco nobiliſſimus, qui volauit ad tertium cælum, nihilominus tamen Deus induit ei pedicas, ſtimulum carnis ſeu motus concupiſcentiæ, quos etiam ter rogatus auferre ipſi noluit 2. Corinth. 12. ne is magnitudine reuelationum extolleretur. Agnouit verò medicam Dei manum Apoſtolus, & ſuâ infirmitate optimè contentus fuit. Denique ſicut Medicus & mater curam ægro adhibent, interim tamen ſaccarum porrigunt: ita Deus in ipsâ ægritudine ſuas mittit conſolationes ſecundùm id Pſalmi 93. *Secundum multitudinem dolorum meorum conſolationes tuæ lætificauerunt animam meam.* Ac quemadmodum miſit Lazaro canes, qui vulnera eius lingerent & lingendo lenirent ac ſanarent:ita mittit ægro aliquos, qui eum conſolentur, ei compatiantur & miniſtrent, &c.

E. IV. E vulneribus. Qvarto, Exit iſta ſanitatis virtus è vulneribus Chriſti: quorum interuentu ſanauit vlcus infidelitatis in Thomâ. Per eadem & tu ſanare impatientiam tuam potes, ſi cogites Chriſtum fuiſſe *virum dolorum & ſcientem infirmitatem*, vt ab Iſaiâ vocatur cap. 53. *Qui cùm malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur*, vt dicitur 1. Petr. 2. *Et ſicut ouis coram tondente ſe obmutuit* Iſai. 53. Conſidera igitur quatuor illa infirmitatis incommoda, morbi grauitatem, medicamentorum acerbitatem, ciborum inſipiditatem, & inſeruientium ac Medicorum incuriam, quatuor eſſe clauos, quibus cum Chriſto in Cruce fixus pendeas, & gaude quòd Chriſto modo aliquo ſimilis ſis, & cum Paulo dicere ad Galat. 2. poſſis: *Chriſto confixus ſum Cruci.* Viliſſima res eſt purpura ex conchyliorum genere; poſtquam tamen Imperatores eius ſanguine tingere veſtes ſuas cœperunt, nemo non veneratur illam & maximo ſibi honori ducit, purpurâ donari. Et quid ſunt tribulationes, morbi & cruciatus, niſi res abiectæ & abominabiles? Atqui vbi Chriſtus in Cruce eiuſmodi induit purpuram, & factus eſt vir dolorum ſanguine perfuſus: quis non ſibi maximo ducat honori, ſimili decorari veſte? Certè S. Franciſcus è ſtigmatibus ſibi impreſſis, dolorem ſentiebat: ſed & maximam interim gloriam habuit, & ſenſit conſolationem. *Exod. 15.* legitur Iſraël murmuraſſe contra Moyſen, quòd veniſſet ad aquas amaras, quæ potabiles non erat: quare Deus oſtendit Moyſi lignum, quod cùm miſiſſet in aquas, in dulcedinem verſæ ſunt. Similiter *ſi paſſio Domini ad memoriam reuocaretur*, inquit S. Gregorius, *nihil eſt adeò durum, quod non æquo animo toleretur.* Igitur ſi morbus tibi grauis & acerbus videtur, immitte in eum crucem Domini & cogita eum quoque & longè grauiùs infirmatum fuiſſe: ſi medicamenta tibi aſpera videntur, ſi cibus inſipidus, intinge ea in Chriſti vulneribus, & cogita eum acerbiora propter te deuoraſſe, ſel & acetum, probra, contumelias, &c. Cuius rei exemplum ſcribit Thomas Cantipratanus *lib. 2. cap. 57. part. 26.* de Monacho, qui faſtidiens panem ſimilagineum quotidianum, apoſtaſiam cogitabat: cui Chriſtus apparens panem hordeaceum, ſed in vulnere lateris ſui intinctum, porrexit, qui in melleam ei ſuauitatem mutatus, tentationem omnem excluſit.

F. V. Ex veſte. Qvinto, Virtus illa de veſte Chriſti exit. Sic enim & Hæmorrhoiſſa cùm tetigiſſet fimbriam veſtis Chriſti, ſanata eſt. Fimbriam Chriſti tangimus, cùm tribulationum & infirmitatum mercedem, gloriam æternam conſideramus. Vt enim fimbria finis & ornamentum eſt veſtimenti: ſic gloria cæleſtis laborum & dolorum. Quòd ſi pauculis lapillis, pulcherrimam tibi & pretio-

pretioſiſſimam comparare veſtem poſſes, licet eos diu conquirere deberes; quàm libenter eos expenderes? Dolores, cruciatus, morbi & tribulationes lapilli ſunt, viliſſima ſunt, quia & communiſſima; (nec ea quis emeret hic teruncio) at in cælo iſta multùm valent, quia pecunia ſunt, quâ gloria cæleſtis comparatur, nec in cælo reperiuntur, quia nullus ibi dolor, &c. Quis ergo non libenter commutet cum æterno gaudio & beatitudine, temporalem ægritudinem & tribulationem, tametſi aliquo labore conſtet? Hinc ſanctus Franciſcus cùm aliquando nudus in vrgente frigore à quodam viſus, interrogaretur, num aliquid ſudoris vellet vendere; grauiter reſpondit & ſapienter: Tibi quidem non vendam, qui eum contemnis, ſed Chriſto qui magno pretio illum emit. Denique ſanctus Antonius 3. *p. Chron. tit.* 23. *c.* 4. §. 10. ſcribit, ſanctum Dominicum aliquando inuiſiſſe quandam fœminam nomine Bonam, Romæ circa portam Lateranenſem habitantem, quæ graui infirmitate tentabatur, ſiquidem eius pectus plurimis ſcatebat vermibus; id mali tamen patientiſſimè tolerabat. Petijt igitur ſanctus Dominicus ab illâ vermem vnum ſibi porrigi: quem cùm in manus ſumpſiſſet Dominicus, ſubitò vermis in gemmam pretioſam mutatus apparuit: quem illa vix precibus & lachrymis à viro ſancto impetratum, ſtatim pectori ſuo reſtituit: quæ mox iterum in vermem verſa eſt. Simile quid legimus *Iſa.* 6. vbi Angelus Domini calculum manu tenuit, quem forcipe de altari tulerat, eoque labia Iſaiæ tetigit. Quo loco calculus & carbonem ſignificare poteſt ignitum, & carbunculum gemmam pretioſam, vt vertit ſanctus Hieronymus. Carbunculum ergo Angelus forcipe de altari tulit, quaſi tunc videretur eſſe carbo ignitus: ſed acceptus & de prope inſpectus, deprehenſus eſt carbunculus, vt aduertit Alcazar *in Apoc.* 2. Talis prorsùs ægritudo eſt, quæ de procul videtur eſſe carbo ignitus & adurens, meliùs inſpecta deprehenditur eſſe gemma ſpecioſa. Viden' igitur, quid valeant apud Deum dolores & cruciatus? gemmæ ſunt & omni re creatâ longè præſtantiores. Vnde verè dixit Apoſtolus ad Rom. 8. *Non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Quàm fulgebit in cælo pellis Bartholomæi? Quam purpuram non ſuperabit?

Contrà verò impatientia plurima affert mala & longè maiora, quàm ſint ea, quæ toleras. Dum enim in murmurationem, vel iracundiam, vel deſperationem aut impatientiam cadis, in longè grauius malum incidis, vtpote de malo pœnæ in malum culpæ, & prætereà malum tibi conduplicas; Atque ita inſtar piſciculorum de ſartagine in ignem ſaltas. Ceruus illaqueatus dum laqueos nititur excutere, magis induitur: auicula viſco retenta, dum eluctari conatur, magis inuiſcatur. Et præterea totum ægritudinis meritum, quod habere poteras vel habuiſti, perdis: opus ſæpe multorum dierum. Cogita igitur nunc verum cum Catharina Senenſi hic ſpineam potiùs eligere coronam, an roſeam velis. Illa certè mox ſpineam elegit & capiti ſuo impreſſit, ſperans ibi roſeam: metuens verò ibi ſpineam, ſi hîc roſeam elegiſſet.

CONCIO VII.

Ritus inaugurationis ſummi Pontificis.

Primò qui ſiunt in Conclaui.
2. *Qui ad S. Petrum.*
3. *In Laterano.*
4. *In ſede marmoreâ.*
5. *In palatio, quibus ſubiunguntur & explicantur doctrinæ quas continent ritus; & calumnia hæreticorum contra eos allata diluuntur.*

THEMA.

Elegit Simonem quem cognominauit Petrum. Luc. 6.

A. MVlta fabulantur Hæretici de Papâ eiuſque electione, auditores. Quibus os obſtruendum videtur, arreptâ occaſione ex hodierno Euangelio, in quo legimus electum ritè à Chriſto, Petrum Apoſtolorum primum adeoque ſummum Pontificem, & cum eo cæteros Apoſtolos. Et quia ritus illi, qui in Papæ inauguratione adhibentur, ſalutares doctrinas continent, eos nunc proponam.

B. I. In conclaui. PRIMÒ habito & promulgato Pontifice, omnes ſurgunt ad congratulandum, deinde eum exuunt croceâ & caputio paruo, & ſic cum ſuo rochetto faciunt illum ſedere ſuper ornatâ ſede, quam locant ante menſam, vbi priores ſedebant. Tum imponunt illi annulum piſcatoris, ſiue ad indicandum, quod ipſe velut Eccleſiæ caput, totam repræſentans Eccleſiam, per hunc annulum Chriſto deſponſetur, ad fidem ei ſeruandam, iuxta id Oſeæ. ſponſabo te mihi in fide, ſiue ad indicandam poteſtatem Pontificis à Chriſto collatam Petro eiuſque ſucceſſoribus ad elargiendas & concedendas quaſcunque gratias decretaque ſanciendas, &c. Quomodo Aſſuerus dedit Annulum ſuum Mardochæo. *Eſth.* 8. & Pharao Ioſepho. *Gen.* 41. vbi tamen humilitatis admonetur dum piſcatoris, id eſt, humilis Petri annulo inſignitur. Deinde exquirunt, quo nomine velit nuncupari. Et hoc ad exemplum Petri primi Pontificis, cui Chriſtus mutauit nomen ad deſignandum futuram eius excellentiam, quod videlicet in poſterum Chriſti perſonam repræſentaturus eſſet, (idcirco enim Deus Petro ſuum nomen communicauit, Petræ ſcilicet, vt in hodierno Euangelio audiuimus) & futurus Eccleſiæ caput, &c. Id verò ſibi ipſi imponit, quia ſuperiorem in terris non habet. Solius Petri nomen nemo pontificum ſibi aſſumit, ob honorem D. Petri. Et in hoc etiam humilitatis memores ſunt dum ſummâ poteſtate ſibi ipſis nomen imponunt, non tamen Petri, quo nomine ſe indignos cenſent.

Tùm ſuper altare collocatur, & imprimis à Cardinalibus, reuerentia ei exhibetur, oſculo pedum, manuum & oris: veluti Chriſti Vicario, Domi-

Domino, amico & patri. Aliàs Cardinales manum, cæteri pedem eius oſculantur. Calumniantur hunc morem hæretici, quod Papa recipiat oſculum pedis. Sed non conſiderant inſani, prædictum in primis hoc ab Iſaia *cap.* 49. dicente: Erunt Reges nutricij tui & Reginæ nutrices tuæ, vultu in terram demiſſo adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent. Et *cap.* 60. Venient ad te curui filij eorum, qui humiliauerunt te & adorabunt veſtigia pedum tuorum, qui detrahebant tibi. Hoc enim de Eccleſiâ prædictum, ſi eius capiti non conuenit, cui membro eius conueniet? Non aduertunt hoc ipſum prophanis quibuſdam Regibus fieri ſolitum, vti apud Parthos. Quamquam ſummi Pontifices nequaquam ſibi arrogauerunt, ſed ab vltro offerentibus ſolùm receperunt hunc honorem: & accipiunt non tamquam priuatis ſuis perſonis, ſed tanquam Chriſti vicariis debitum: vnde & calceo rubro holoſerico crucem appictam gerunt, vt oſtendant ſe non tam pedem quàm Crucem ſeu Chriſti perſonam oſculandam exhibere. Non aduertunt antiquiſſimum hunc eſſe morem apud Chriſtianos receptum: accidendi ſcilicet ad genua pontificum, imò etiam Sacerdotum quandoque & Epiſcoporum, id quod S. Ambroſio fecit Theodoſius Imp. Legitur in vitâ S. Sabinæ Virginis & Mart. Maximum Caij Papæ pedes oſculatum eſſe, apud Baron. Anno 294. Idipſum ab aliis hactenus obſeruatum. Dixiſſe etiam Chriſtum *Ioan.* 17. ad Patrem; Gloriam (vt habetur in Græco) quam dediſti mihi, dedi eis: Hoc fecerunt Papæ Papin. Rex Franc. Carolus Mag. Imp. eius filius; Ludouicus primus, &c.

Interim Prior Diaconorum apertâ Sacrarij feneſtellâ, quâ populus expectans videri poteſt, Crucem profert altâ voce clamans: Annuntio vobis gaudium magnum: Papam habemus. Reuerendiſſimus Dominus Cardinalis N. electus eſt in ſummum Pontificem, &c. Tum pulſantur campanæ & omnis generis ſigna lætitiæ eduntur. Meritò & hoc fit. Maxima enim Dei gratia eſt, habere Pontificem nouum ritè & concorditer electum, ſine ſchiſmate ac turbis, in tam longâ & continuâ ſerie, quæ certiſſima fidei noſtræ nota eſt & comprobatio. Quò plures enim fiunt in dies Pontifices, eò fortior catena, & inuincibilior Petra hæc hæreticis clauus in oculis eſt, lancea in lateribus, qui nil mallent quàm videre ſciſſuras in nobis: & iam dudum ſperabant interitum huius Cathedræ iuxta Lutheri pſeudoprophetiam.

C. II. Ad S. Petrum. SECVNDÒ, Ex conclaui deſcendit ad Sanctum Petrum & proſtratus ante altare orat: tum exeunte eo de capella S. Gregorij, cæremoniarius incendit ſtupam coram eo, & genuflexus ait: *Pater ſancte ſic tranſit gloria mundi.* Idque tertiò facit, diſtinctis ſpatiis. Tum procedit per nauim ipſius Capellæ, vbi ſepulchra ſunt Romanorum Pontificum è parietibus eminentia: vt in ſummâ hac feſtiuitate & pompâ etiã mortis reminiſcatur. Ad exemplum nimirum Chriſti, qui in ipſa transfigurationis ſuæ gloria, de morte ſuâ ſermocinatus eſt; & in pompâ triumphali fleuit ſuper Hieruſalem. Ne igitur vllatenus ob ſummum honoris faſtigium efferrentur, hiſce monitis frænum ſibi imponere voluerunt: vt ſe quoque mortales eſſe meminiſſent. Quæ res oſtendit maximam Pontificum humilitatem; ſiquidem hæc ipſi ſibi procurarunt & exhiberi iuſſerunt, vt omnibus notum facerent, ſe honoribus illis nec allectos nec affectos, ſed præter voluntatem & merita ſua ad eos ſe euectos eſſe, nec eos magni æſtimare. Vt mirum ſit quomodo mentiantur hæretici Papam diuinos ſibi honores aſſumere & requirere.

D. III. In Laterano. Tertiò, Procedit ad Lateranum, humili equo, vel in ſellâ geſtatus, ſub vmbellâ. Non quaſi, vt vulgus credit, terram nunquam contingere debeat: (hoc enim falſum) ſed ob reuerentiam: Sic enim & Chriſti pedibus Iudæi & Apoſtoli veſtes ſubſternebant. Dignior princeps, qui adeſt (etſi Imperator ſit aut Rex) pro recepto more, Papæ equum aſcenſuro, ſtapedem tenet & aliquantùm fræno æquum ducit: quod tamen modeſtè detrectat Papa: & poſt aliquot paſſus omninò ſubſiſtit, officium recuſans: ad quod duo magni nobiles ſubſtituuntur. Si in ſellâ geſtatur, quatuor maiores principes ſellam aliquantulùm portant, ſed magis ob reuerentiam, quàm vt pondus gerant ſi quidem alij quatuor ad hoc adſunt. Hæc verò officia non ipſe Pontifex exigit; ſed vltrò oblata modeſtè primò recipit & humiliter mox detrectat: priùs agit vt Chriſti Vicarius, poſterius vt perſona propria. Legimus enim Chriſtum acceptaſſe hoc genus officij à Iudæis. Certum, hoc præſtitiſſe Pontificibus non vnum, ſed plures Reges. Boz. *de ſign. Eccleſiæ 20. cap.* 5. Ludouicus Franc. & Henricus Angl. Reges cùm ſcirent Alexandrum tertium ad eos venire, progreſſi obuiam, ſtratorum functi officio, dextrâ læuâque equi frenum tenuerunt & ad hoſpitium paratum ſunt comitati. Non enim intuebantur eum vt hominem, ſed velut ipſum Chriſtum cui ſeruire regnare eſt. Porrò hæretici, qui hunc honorem Papæ inuident, ſimiles ſunt Phariſæis, quia à turbis acclamantibus Chriſto: *Benedictus qui venit in nomine Domini*: Dicebant Domino: *Magiſter increpa diſcipulos tuos.* Sed reſpondet Dominus: *Dico vobis, quia ſi hi tacuerint, lapides clamabunt.* Luc. 19.

Porrò Iudæi in certo loco cum ſua lege obſeruant & expectant tranſeuntem Pontificem, eamque genuflexi Pontifici offerunt, linguâ Hebraicâ dilaudantes eam & hortantes Pontificem vt eam veneretur. Quibus is reſpondet: *Sanctam legem, viri Hebræi, & laudamus & veneramur, vtpotè ab omnipotenti Deo per manus Moyſis patribus veſtris traditam: obſeruantiam verò veſtram & vanam interpretationem damnamus & improbamus, quia Saluatorem, quem adhuc fruſtra expectatis, Apoſtolica fides iam pridem adueniſſe docet & prædicat Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui cũ Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſæcula ſæculorũ.* Sed ad quid Iudæi Romæ? Primò ad fidei noſtræ confirmationem: vt ſic agnoſcant illi miſeriam & cæcitatem ſuam,

illum Eccleſiæ Chriſti ſubeſſe vt mancipia coguntur eoque loco, à quo ipſis exitium partum, & in quem ſacra eorum tranſlata ſunt. Secundò vt ibidem conuertantur: Ibi enim ad concionem Chriſtianam hebdomadatim audiendam adiunguntur, vnde aliqui conuertuntur: cæteri confunduntur.

E. IV. in ſede marmoreâ

QVARTÒ, In æde Laterana ducitur à Priore & Canonicis illius Eccleſiæ ad ſedem marmoream ſtercorariam (non ob Ioannem Pſeudo-Papam, vt hæretici mentiuntur.) ſed vt iterum meminerit humilitatis, & quis fuerit: Ibi occinitur ei verſiculus: *Suſcitat de puluere egenū, & de ſtercore erigit pauperem, vt ſedeat cum principibus, & ſolium gloriæ teneat.* Hac enim cærimoniâ oſtendit ſe hac gloriâ indigniſſimum, & optimè noſſe, quis fuerit & quis ſit: vult enim Pontifex indicare, quod nihilo ſe meliorem aliis reputet, ſed conditione naturali omnibus parem. Propterea etiam Papa, id eſt, Pater vocari vult, non Dominus: alioſque omnes fratres vel filios vocat.

Tum quantum pugno poteſt amplecti pecuniarum, vbi tamen nihil prorſus ſit argenti & auri, ſpargit inter populum, dicens: *Argentum & aurum non eſt mihi, quod autem habeo hoc tibi do:* ad deſignandam paupertatem ſpiritûs, quâ in mente præditus, pecuniis nequaquam afficiatur, nec appetat aliena, ſed bene & parcè vtatur ſuis, liberaliter elargiatur, &c. Hinc tamen non ſequitur, vt donata Eccleſiæ bona abiicere debeat; vtpote ſine quibus conſeruari ſedes non poſſet. Alia ratio fuit Apoſtolorum, & alia Pontificum: alia illius temporis, alia poſterioris.

F. V. In Palatio.

QVINTÒ, Ab Eccleſiâ S. Ioannis per pontem ligneum aſcendit ad palatium Lateranenſe, & poſtea ad Capellam S. Syluestri, ibique ſedens in porphyreticâ ſede, accipit à Priore Eccleſiæ Lateran. genuflexo, ferulam in manum, in ſignum correctionis & regiminis: & claues Eccleſiæ & palatij, in ſignum poteſtatis claudendi & aperiendi, ligandi & ſoluendi. Deinde ſedens in alterâ porphyreticâ ſede ad aliam partem, reſtituit eadem dicto Priori: veluti relicturus hæc poſt ſe Eccleſiæ, vbi de ſæculo hoc ad aliud migrarit: vel quod paratiſſimus ſit hæc libentiſſimè mox deponere, & aliis concedere.

Tum procinctus cingulo rubro ſerico cum burſâ item rubrâ, in qua ſunt duodecim lapides pretioſi cum muſco: capit denarios argenteos omnifariam è gremio Camerarij, quotquot poteſt continere, & ſuper populum ſpargens dicit: *Diſperſit, dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in ſæculum ſæculi*, idque ter facit. Quo denotat diſpenſationem theſauri Eccleſiæ, è Chriſti & Apoſtolorum maximè meritis conſtantis, è quo largiter concedere queat indulgentias: vel etiam ob diſpenſationem bonorum temporalium, quam facturum ſe in pauperes polliceatur: vti plerique fecére Papæ. Gregorius magnus inprimis, qui ſucceſſorem Sabinianum tenacitatis in ſomno ſæpe arguit, & demum in capite percuſſit, vnde dolore vexatus poſtea obiit.

Noſtrum eſt iam rogare Dominum Deum, vti & Pontifici noſtro adeſſe & Eccleſiæ hoſtes omninò profligare velit: *Vt ita ſine timore de manu inimicorum noſtrorum liberati ſeruiamus illi: In ſanctitate & iuſtitiâ coram ipſo omnibus diebus noſtris.*

CONCIO VIII.

Documenta ex Euangelio.

1. *Diſcimus quid in arduis negotiis & electionibus ſit faciendum.*
2. *Modum & rationem orandi.*
3. *Primatum Petro promiſſum & collatum hîc confirmari.*
4. *Non malè Pontificibus & religioſis imponi noua nomina.*
5. *Seruandam eſſe vnionem cum Eccleſia.*
6. *Peccatores vltimo loco poni.*
7. *Non mirandum ſi in quauis communitate reperiantur mali.*

THEMA.

Exiit in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei. Lucæ 6.

DIlecti in Chriſto, faciemus in hac concione, quod fieri in meſſe ſolet. Ibi enim alij agrum demetunt, alij ſpicas derelictas colligunt. Poſtquam ergo ex agro hod. Euang. multa iam meſſuimus, nunc cum pauperibus colligere ſpicas, id eſt, reliqua documenta minùs præcipua volumus: quod eò libentiùs faciemus, ſi meminerimus S. Euangelium eſſe agrum illum, de quo Dominus *Matth.* 13. ait: *Simile eſt regnum cælorum theſauro abſcondito in agro, quem qui inuenit homo, abſcondit & præ gaudio illius vadit & vendit vniuerſa quæ habet, & emit agrum illum.* In quem locum ait Origenes in cap. 13. Matth. tom. 2. *agro non eſt diſſimilis ſacra Scriptura, in qua reconditus eſt inæſtimabilis theſaurus ſapientiæ Dei.* Cum ipſo ſentiunt Auguſt. *l. 1. q. Euang. c. 13. tom. 4.* Hieron. *in c. 13. Matth. tom.* 9. Quando igitur tam pretioſus theſaurus latet in Scripturis ſanctis, præſertim in Euang. tanto maiori ſtudio ac diligentia conabimur eum inquirere & minima quæque rimari. A.

B. I. Quid in electionibus faciendum.

PRIMÒ, Diſcimus quid in arduis negotiis & in ſpecie, quid in electionibus facere debeamus. Etenim primò Chriſtus antequam eligeret duodecim Apoſtolos, priùs aſcendit in montem & ibi pernoctauit in oratione. Vnde S. Ambroſ. in hunc locum ait: *Quid te facere conuenit cùm vis aliquod officium pietatis adoriri, quando Chriſtus miſſurus Apoſtolos orauit priùs?* Quod poſtea obſeruatum ab Eccleſia. Sic enim *Act.* 1. ante electionem Mathiæ in ſortem Iudæ proditoris, Apoſtoli priùs orauerunt Deum, vt oſtenderet eis, quem eligere deberent. Sic *Act.* 13. priùs ieiunabant & orabant, antequam Paulo & Barnabæ imponerent manus & munus prædicandi: vnde & Eccleſia inſtituit ieiunia quatuor temporum, pro ſacerdotum ordinatione.

Secundò, non proceſſit ad electionem de nocte, ſed expectauit diem: *Et cùm dies factus eſſet,*

eſſet, vocauit ad ſe diſcipulos, ait Lucas : ſic etiam non fortuitò abſq; examine, aut ad nudam aliorum relationem eligendi ſunt ſacerdotes, Magiſtratus, &c. ſed exploranda ſingulorum vita, & mores, atque habilitas : ſiquidem ex illis pendet multorum ſalus.

Tertiò : *Vocauit ad ſe quos voluit ipſe*, ait S. Marcus c. 3. docens ambitionem & amicorum interceſſiones à Chriſto non admiſſas : ſed qui placebant ipſi, hos elegiſſe (ſiquidem & Iudas tunc bonus erat) & ſimiliter tales eligendos, non qui nobis, ſed qui Deo placeant : nec qui ambitu quærunt dignitates, ſed potiùs qui fugiunt. Quòd vtinam in electionibus ſuis ſeruarent homines. Quid enim inſulſius & iniquius, quàm ad aliorum preces ordinare vel eligere inidoneos ? Plerumque etiam qui ambiunt honores, inhabiles ſunt. Vnde lex, *ſi quamquam, Cod. de Epiſ. & Cler.* dicit : *Quærâtur cogendus, qui rogatus recedat, muitatus fugiat. Profectò indignus eſt Sacerdotie, niſi fuerit ordinatus inuitus*. Sic lex.

Ad eandem orationem in ſimilibus negotiis confugere oportet : vt cùm parentes ſuis liberis ſtatum eligere volunt, vel cùm quis ſibi ipſi. Solent dicere parentes de ſuis liberis : Iſte debet mihi fieri miles, ille Canonicus, tertius Aulicus ; iſta materfamilias, illa monialis, &c. Non conſiderantes, quòd facillimè in hoc errare poſſint, & liberos in ruinam impellere. Rogare deberent Deum, vt eos ad competentem ſtatum vocare dignetur, qui ſolus nouit, quid illis competat, debent etiam conſiderare eorum inclinationes & talenta.

C. II. Modus orandi. 1. SECVNDO, Diſcimus modum & rationem orandi. Primò enim Dominus oraturus aſcendit in montem. Ita nos oraturi mentem à terrenis rebus auocare & ad Deum eleuare debemus per præuiam præparationem, cogitando nimirum quid & cum quo locuturi ſimus, iuxta id Eccleſiaſt. 18. *Ante orationem præpara animam tuam, & noli eſſe quaſi homo, qui tentat Deum*. Vt enim is illuderet patrifamilias, qui pulſaret eius fores, & illo aperiente mox recederet vel ludicram rem quæreret : Sic etiam qui inconſultò Deum adit precaturus. Vnde etiam fit vt tales mox diſtrahantur & aliò ſe conferant ſuis cogitationibus, quod eſt Deum tentare & quodammodo illudere. Ambroſ. *in cap. 6. Luc. ſuper hunc locum:* ait: *Ille non aſcendit in montem, qui de ſeculo, diuitiis, aut honore ſolicitus eſt; non aſcendit in montem, qui fundi ſui optat alieni. Aſcendit ille, qui Deum quærit, &c.* Non aſcendit etiam montem, qui ingrediens templum ad orandum, ilicò caput in pileo condit & corruit in ſedem velut truncus. Aliter longè S. Narciſſus Auguſtam veniens, & cibum in domo Afræ ſumpturus, priùs toto corpore, vultu & oculis ad orationem ſe adeò deuotè compoſuit, vt inde compuncta Afra & velut miraculo obſtupefacta, ad eius ſe pedes abiecerit, & turpem vitæ ſuæ labem vltrò confeſſa ſit atque abſterſerit.

2. Secundò, orauit de nocte ; docens orationi congruum eſſe locum obſcurum & ſolitarium, quo nimirum ſenſus minùs diſtrahantur. Vnde ſanctus Antonius pernoctabat in orationibus & mane aduentante diem accuſabat, quaſi cauſam diſtractionis, dicens : *Quid me impedis ſol, qui ad hoc iam ortu vt me ab huius veri luminis abſtrahas claritate?* Caſſian. *Coll. 9. cap. 31.* Hinc apud primos Chriſtianos preces nocturnæ frequentiſſimæ erant : vtinam forent & nunc, ita ſaltem vt ad matutinas horas vel Miſſas mane conueniremus !

Tertiò, pernoctauit in oratione, docens perſeuerandum in eadem. Si enim Chriſtus Dei filius non ilicò exauditus eſt in ſuis orationibus, ſed per integram noctem ad fores Patris ſui pulſare & ſtare permiſſus eſt; (vti imprimis patet in monte Oliueti) Quid conquerimur nos ſerui ? Vnde Ambroſ. in hunc locum vbi ſuprà ait : *Species tibi datur, forma præſcribitur, quam debeas æmulari. Quid enim te pro ſalute tuâ facere oportet, quando pro te Chriſtus in oratione pernoctat?* Optima argumentatio : Si enim noſtra ſalus Chriſto adeò cordi fuit, vt causâ illius pernoctaret : an non magis eadem nobis cordi eſſe debet ? 3.

TERTIO, Diſcimus Petro primatum à Chriſto promiſſum & poſteà collatum, hîc confirmari ; ſiquidem ordine primus ab omnibus recenſetur ab Euangeliſtis : Et *Matth.* 10. expreſſè dicitur: *Primus Simon, qui dicitur Petrus, & Andreas frater eius, Iacobus Zebedæi, &c.* Non dicitur ſecundus Andreas, tertius Iacobus, &c. quia de reliquorum ordine non laborabant Euangeliſtæ. Similiter quoties alibi nominantur Diſcipuli, ſemper Petrus velut Paterfamilias aut Dux aliis præponitur. Vt *Marci* 1. *Simon & qui cum eo erant*. Et c. 16. *Dicite Diſcipulis eius & Petro*. Et Act. 2. *ſtans Petrus cum vndecim*. Sic *Luc* 8. & 9. omnium nomine reſpondet. Signum ergo eſt, denotari hîc primatum Petri : non ratione vocationis, nec ætatis ; nam Andreas ipſo ſenior & prior vocatus erat ; nec ratione ſanctitatis : quis enim credat Euangeliſtas auſos eſſe de Apoſtolorum ſanctitate diſcrimen & iudicium ferre ? Quod ſi Paulus ad *Gal.* 2. Petrum inter Iacobum & Ioannem medio loco ponit, vel ibi rationem dignitatis non habuit, vel quia Iacobus ſenior & Epiſcopus, eo loci, ſcilicet Ieroſolymæ erat. Vt taceam aliquos Patres in textu Petrum præponere, adeoque fortaſſe immutatum eſſe textum. Eſt ergo hic locus hæreticis clauus in oculis & lancea in lateribus, qui primatum Petro & eius Succeſſoribus denegant ; non enim tam conſtanter omnes Euangeliſtæ Petro primatum darent, ſi eum non eſſet à Chriſto ſortitus. Neque Iudam omnes vltimo loco poſuiſſent, niſi Apoſtolorum indigniſſimus & Magiſtri proditor fuiſſet : neque in ſolo cæterorum Apoſtolorum numero diſſentirent, ſi eius aliquam rationem habendam cenſuiſſent. D. III. Primatus Petri.

QVARTO, Diſcimus non malè fieri, cùm ſummis Pontificibus & Religioſis noua imponuntur nomina. Hoc enim fecit Dominus cùm E. IV. Noua nomina Pontificum & Religioſorum.

Petrum vocauit Simonem, filios Zebedæi *Boanerges.* Voluit enim illis inſinuare, quales eſſe debeant, Petrus fundamentum & Petra fidei immota: cæteri duo prædicatores eximij, &c. Sic Pontifex nouum accipit nomen ad exemplum Petri, vt nouerit ſe iam nouam repræſentare perſonam debere, Chriſti videlicet Vicarium in terris: ſimiliter Religioſi, qui exuto veteri & ſæculari homine, nouum & ſpiritualem induunt. Fabulantur aliqui cum hæreticis, nominis mutationem in Pontificibus Romanis originem traxiſſe ex Sergio Pontifice, quòd priùs vocaretur os porci. Sed fallunt. Nam Sergius quartus (non ſecundus vt illi putant) dicebatur quidem Buccaporci, id eſt, os porci, cognomine; non tamen ob hoc mutauit nomen, ſed quia vocabatur Petrus nomine proprio. Mutauit autem hoc nomen ob reuerentiam S. Petri: quod nulli alteri Pontifici commune fuit. Vt Baron. anno 1009.

F. V. Vnio in Eccleſia.

QVINTO, Diſcimus charitatem mutuam & vnionem cum Eccleſiâ perpetuò ſeruandam. Etenim eâ de causâ ſemper bini & bini Apoſtoli nectuntur & recenſentur à Lucâ in hod. Euang. Similiter *Matth.* 10. Sic binos & binos mittit *Marci* 6. ſic duo miſſi ad ſoluendum aſinum. *Luc.* 19. Et ad parandam cœnam Petrus & Ioannes, *Luc.* 22. Nec malè Marcus omnes Petro connexuit copulâ illâ, Et, nimirum hic nexus Sacramentum charitatis eſt. Et bini nectuntur: *quia duo ſunt charitatis præcepta: vel quia omnis charitas minùs quàm inter duos eſſe non poteſt,* ait S. Auguſtinus *l.* 2. *quæſtion. Euang.* Hæc ergo vnio Apoſtolorum totum mundum vicit & conuertit: & hoc nexu iuncti ſunt inter ſe & cum ſede Romanâ omnes Catholici, vnde inter eos perpetua concordia in articulis fidei & Eccleſiæ obedientiâ: nequaquam inter hæreticos, quia nexu iſto carent. Hinc Eccleſiæ firmitas, quia *Frater qui adiuuatur à fratre, quaſi ciuitas firma.* Prou. 18. Hinc fidei propagatio, quia ſi in ore duorum vel trium ſtat omne verbum, quanto magis in ore omnium Catholicorum? contrà regnum hæreticorum in ſeipſum diuiſum, vtique deſolabitur. Et quis eorum dogmatibus credat cùm ijs adeò diſſentiant? Alij probant & vſurpant ritus Catholicos, Miſſam, veſtes ſacras, lumina in templo, confeſſionem auricularem, &c. alij improbant & reiiciunt. &c.

G. VI. Peccatores vltimo loco.

SEXTO, Diſcimus quo loco ſint peccatores in Euangelio; vltimo nimirum; ſiquidem Iudas ſemper ab omnibus Euangeliſtis vltimo loco ponitur. Sic Carnifici plerumque vltimo & ſordidiſſimo ciuitatis loco habitatio aſſignatur, ne eius commercio ciues honeſti ſe commiſceant & contaminent. In hoc mundo omnia inuoluuntur & plerumque peccatores ſummis collocantur & ſe intrudunt locis, iuſti contemnuntur & abiecti ſunt: Vnde *Pſalm.* 72. *Ecce ipſi peccatores abundantes in ſæculo obtinuerunt diuitias,* &c. Sed non ita erit in regno Dei. Contingit in mundo, quod in domo, quæ non inhabitatur vel occupatur à militibus, vbi omnia inuoluuntur: at cùm Dominus aliquis eam incolere incipit vel ad eam redit, tum omnia ſuis locis reponit. Mundus hic epulonem primo loco & in ſplendida menſâ poſuit, Lazarum verò præ foribus. Sed quando venit Deus mediante morte vtriuſque, Lazarum poſuit in ſinum Abrahæ, epulonem ſepeliuit in inferno. Contendamus igitur in hoc mundo, non pro primo, ſed pro vltimo potiùs loco, vt ibi exaltari & audire mereamur: *Amice aſcende ſuperius.*

H. VII. Non mirum ſi aliqui mali in communitate

SEPTIMO, Diſcimus mirum non eſſe, ſi in quouis cætu reperiantur aliqui mali, ſiquidem etiam in ipſius Chriſti Domini Collegio fuit vnus fur & diabolus. Quid ergo mirum ſi inter plurimos ſummos Pontifices bonos aliqui mali fuerunt? Si inter multos adhuc Clericos aliqui delirent? ſi in aliquâ domo aut familiâ reperiantur aliqui reprobi? Neque enim propter vnum aut alterum malum, cæteris ſunt infamandi aut contemnendi. Quis enim propter vnum Iudam culpet reliquos Apoſtolos? Hinc notâ proditoriâ ab Euangeliſtis conſulto notatus eſt, vt infamia cęteris non adſpergeretur, ſed aliorum bonitas appareret & ab oppoſito magis eluceſceret. Neque etiam mirum valde ſi plures mali nunc reperiantur in aliquo cætu vel ſtatu, quàm boni: quia in ſcholâ Chriſti tam ſanctâ fuit inter duodecim vnus reprobus; non adeò mirum, ſi nunc in aliquo cętu ſint quandoq; plures mali quàm boni. Vbi enim eiuſmodi diſciplina, exempla, doctrina, miracula, vti tunc viſebantur in ſcholâ Chriſti? Vnde etiam ſequitur neminem propter paucos malos debere ſcandalizari. Si enim non legimus vllum Apoſtolorum vel aliorum in lapſum Iudę impegiſſe: cur ſcandalizemur nos in illis, qui in tali diſciplinâ non ſunt? Timeamus potiùs & cum timore ac tremore ſalutem noſtram operemur, ne quemadmodum Iudas ita & nos aliquando cadamus.

CONCIO IX.

Myſteria.

1. *Quæritur cur noctibus ferè orauerit Chriſtus.*
2. *Cur exierit in montem orare.*
3. *Cur duodecim in Apoſtolos elegerit; qui præfigurati ſunt à viris* 12. Ioſue 4.
4. *Quem ritum adhibuerit in electione.*
5. *Cur vocauerit eos Apoſtolos.*

THEMA.

Venerant, vt audirent eum & ſanarentur à languoribus ſuis. Luc. 6.

IVre meritoq́ue aſſurgimus, Auditores, & ſtamus in Eccleſiâ, cùm Euangelium nobis prælegitur. Primò quidem quoniam ipſe Dominus in hodierno Euangelio concionem ad populum habens *Stetit in loco campeſtri,* vt ait S. Lucas, *& cum eo multitudo copioſa plebis ab omni Iudeâ &* Metropoli eius Ieroſolymâ, nec non à maritimis regionibus Idolis ſeruientibus, Tyro & Sidone; vtique & ipſa ſtans concionante Domino. A.

Dein-

Deinde Iudicum cap. 3. legimus Regem Eglon gentilem, cùm locuturus illi Aod dixiſſet: *Verbum Dei habeo ad te, ô Rex*, illicò de throno ſurrexiſſe, vt ſtans audiret illud; tametſi Rex, itique obeſus & ventricoſus, coram alienæ gentis homine, ſeruo & iuuene.

Denique, quia audimus Dei verbum, vt virtute eius ſanemur à languoribus animæ noſtræ. Iure igitur ſtamus & quidem aperto capite, vt attento animo Dei iuſſa percipiamus & præcepta exequamur, quaſi dicentes: Loquere Domine, quia audit ſeruus tuus. Hoc ergo nunc agamus, vt acta hodierni Euangelij audiamus.

B. I. Cur noctibus ferè orauit Dominus.

QVAER. primò. Cur noctibus ferè orabat Dominus? Reſp. primò, quia dies in docendis & iuuandis hominibus & peragrandis caſtellis ac ciuitatibus conſumere ſolebat.

1. Dies ergo hominum curę, noctes ſuę quieti & contemplationi impendit; docens interim nos tempus vniuerſum benè & vtiliter expendere, & omnia ſuo tempore agere, nequa eius particula ſine fructu nobis elabatur. Sic obſeſſi ciues de die pugnant, de nocte reſtaurant muros ſeque muniunt & includunt.

2. Secundò, quia nox ad orandum commodior. *Purior eſt anima*, inquit ſanctus Chryſoſtomus, *tempore noctu, ipſæq; tenebræ & ſilentium poſſunt ad compunctionem perducere.* Purior autem eſt anima nocte orans non ſolùm à vanâ gloriâ, quam Dominus *Matth.* 6. vitari in oratione iubet, cum in cubiculo vult orandum; ſed etiam à diſtractione & ſenſuum euagatione, qui interdiu expatiantur, noctu verò concluſi & collecti ſunt.

Magnum autem orationis defectum eſſe mentis euagationem docet nos Euſebius apud Theodoretum in Hiſtoria SS. PP. cap. 4. *Cùm*, inquit, *diuinus Ammianus legiſſet locum Euangelicum, ſciſcitaretur autem interpretationem, iuſſit magnum Euſebium, vt repeteret lectionem. Cùm is autem dixiſſet; Illis qui arãt fortè delectatus, minimè exaudiſti; ſuis deinceps oculis legem tulit, vt neque campũ illum vnquam contemplarentur, neque cœleſti pulchritudine & chori aſtrorum aſpectu fruerentur, ſed anguſtiſſimâ vtens ſemitâ, cuius menſuram aiunt fuiſſe vnius palmi, ferentè ad oratorium: extra eam deinceps egredi non eſt paſſus. Dicunt autem eum pluſquam quadraginta annis vixiſſe poſt hanc legẽ. Quin & cùm lumbos zonâ ferreâ alligaſſet & grauiſſimum collare collo impoſuiſſet, alio ferro coniunxit zonam collari, quod erat collo impoſitum, vt hoc modo inclinatus cogeretur aſſiduè in terram deſpicere.* Has ipſe de ſe exegit pœnas neglectæ auditionis Euangelij.

3. Tertiò, Quia oratio vigiliæ iuncta duplex meritum habet, dum alijs dormientibus, ſomnum oranti adimit. Voluit nimirum Dominus velut bonus Paſtor vigilare ſuper gregem; & dum ille ſibi & ſomno, & plerumque malis operibus (quę noctu frequentiùs, quàm interdiu perpetrantur) vacat, Deum pro illo exorare & placare. Sic Iob dum eius filij conuiuia celebrarent, conſurgens diluculo offerebat holocauſta pro illis, dicens: *Ne fortè peccauerint filij mei, &c. Iob* 1. Commendat ergo hac ſuâ oratione Dominus & inſtituit quodammodo vigilias olim à primis Chriſtianis, & nunc à Religioſis & Canonicis in cantu & oratione celebrari ſolitas. Damnat verò viciſſim vigilias mundi & diaboli, quibus totę noctes impenduntur aleis, poculis, tumultibus, fidibus per vrbium plateas deductis, furtis, latrocinijs, &c. Quę quidem adhuc ſedulò vigent, cùm illæ penè defierint.

C. II. Cur exiit in montem.

QVAER. Secundò, Cur in montem exijt orare? Reſp. primò, quia legis nouæ perfectionem ibi tradere inſtituerat. Quomodo etiam Moyſes legem in monte ſibi traditam accepit. Venerabilis Beda inquit: *Mons altitudo eſt iuſtitiæ, quâ inſtituendi erant Apoſtoli.* Voluit ergo Dominus vt Apoſtoli Chriſtianos reliquos, & Chriſtiani gentes alias tantum excellerent, quantum extat mons ſupra valles. 1.

Secundò, Vt doceret formam orationis, quæ eſt eleuatio mentis ad Deum, & receſſum ab hominum conſortio requirit, vt attenta & deuota eſſe queat. Sanè Moyſes cum Deo in monte conſtitutus intrauit in nubem *Exodi* 19. At infra inter populum conſiſtens, non potuit intrare in tabernaculum nube opertum *Exodi* 40. Quia nimirum in monte, loco ab hominibus remoto facilis eſt contemplationis locus; ſed non ita in plebe & mundi tumultu. 2. Tertiò, Vt doceret nos fugere ſubinde mundi negotia & tumultus, ac recipere nos in ſolitudinem cordis ſaltem, vel locum aliquem ſolitarium, vt cum Deo familiariùs agamus, errata noſtra multiplicia introſpiciamus & defleamus, mentemque à curis alijs auocemus. 3. Sanè hoc faciendum videtur ijs imprimis, qui è peccatis emergere vitamque prius diſſolutè actam ſeriò emendare volunt; vt videlicet ad tempus ſaltem ſe recipiant ad locum ſolitarium, vbi in piis meditationibus & exercitiis veterem vitiorum pellem exuant & nouam virtutum induant. Præbuit huius rei immortale exemplum Carolus quintus Imperator, qui expendens, quàm difficile eſſet inter mundi ſtrepitus & aulæ imprimis atque imperij diſcrimina immaculatum ſe cuſtodire, abdicatis omnibus regnis ſuis in ſolitarium monaſterij locum ſe recepit, vbi liber à curis & turbis totus ſibi & Deo vacaret, atque ad inſtantem mortem vitamque beatam ſe compararet, vt reipsâ præſtitit perſtititque vſque ad vitæ finem. Quocirca Franciſcus Borgia, olim ſub eo Dux Gandiæ, in eius funere rogatus, vt oratione funebri illi parentaret, hoc Thema propoſuit Caroloque adaptauit: *Elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine*, oſtendens quàm piè & ſapienter egiſſet, qui mundum priùs reliquiſſet, quàm mundus ipſum; quod propediem futurum erat. Nouum hoc & orbi noſtro ſæculo inauditum fuit tanti viri exemplum. Maior fuit Carolus in ſuâ eremo, quàm in imperio: quia maior mundo æquè ac ſe ipſo. Ita P. Sacchinus *tom. 2. Annal. Societatis* IESV, *ad annum Domini* 1558.

Caroli aui ſui ſenſa animi ſecutus eſt Philippus Tertius Hiſpan. Rex, moriens anno Domini milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo primo, licet enim vitam iuſtè, innocenter & piè traduxiſſet, adeò vt hoc obfirmatum haberet, malle ſe omnibus regnis priuari, quàm ſcienter Deum vel venialiter offendere; tamen in mortis agone penitiùs rationem regni adminiſtrati Deo mox reddendam conſiderans & expaueſcens, in has voces & vota erupit: *Vtinam nunquam fuiſſem rex, vtinam annos quos in regno egi, exegiſſem priuatus in eremo; vtinam vitam ſolitariam cum Deo duxiſſem in Thebaide? Quàm nunc ſecuriùs morerer? quàm fidentiùs ad Dei tribunal pergerem?* Ita habet eius mors typis vulgata, & teſtantur quotquot ei interfuere.

Ita demum Iacob ſubinde in agrum egredi ſolitus eſt ad meditandum (70. Interpretes vertunt: ad ſe exercendum) meditando ſcilicet, & orando, *Gen.* 24.

D. III. *Cur elegit duodecim.* 1. QVAER. Tertiò, Cur duodecim Apoſtolos elegit? Reſp. duas potiſſimùm cauſas inſinuari à ſancto Marco. Prima eſt, vt mitteret eos ad prædicandum. Quemadmodum enim ex duodecim Patriarchis, filijs Iacob, totus Iudaicus populus carnaliter propagatus eſt: ita voluit Dominus, vt totus populus Chriſtianus ſpiritualiter ex duodecim Apoſtolis propagaretur. Venerat enim Dominus, vt carnem in ſpiritum commutaret.

2. Secundò, Vt eſſent cum illo, inquit Marcus; hoc eſt, vt eſſent teſtes actorum & dictorum vitæ, mortis & reſurrectionis eius; itáque omnia illa ſedulò obſeruarent ac poſtmodum toti mundo enunciarent. Vnde ait: *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine; & quod in aure auditis, prædicate ſuper tecta* Matth. 10. Et Act. 1. *Eritis mihi teſtes in Ieruſalem & in omni Iudæâ & Samariâ & vſque ad vltimum terræ.*

Magna dignitas Apoſtolorum in vtroque munere, præconum ſcilicet & teſtium. Quos proinde Deus voluit præfigurari tam in viris illis 12. quos elegit Ioſue & vocauit ex omni populo, vt portarent duodecim lapides ex aluco Iordanis vſque ad caſtrorum metam; quàm in ipſiſmet 12. lapidibus, ad hoc erectis, vt eſſent ſignum, ac teſtes æterni, tranſlatam eſſe arcam fœderis per Iordanem diuiſum, adeoque ſiccis pedibus. *Ioſ.* 4. A viris illis præfigurati ſunt,

Præfigurati ſunt à viris 12.

1. primò, quia è populo electi ſunt ſunt à Chriſto
2. quemadmodum illi à Ioſue. Secundò, quia viri fuerant, animi virtute ac robore valentiſſimi. Vnde in ipſorum perſonâ Paulus ait: *Quis*
3. *nos ſeparabit à Charitate Chriſti?* Rom. 8. Tertiò, Quia iuſſi tollere duodecim lapides è Iordanis aluco, id eſt, omne mortalium genus, qui fluxis mundi aquis tegebantur & in imo gurgitum
4. poſiti ſolem nunquam aſpexerant. Quartò, Iuſſi eos deferre ad caſtra Chriſti, id eſt, Eccle-
5. ſiam tutiſſimam manſionem. Quintò, Iuſſi, inquam, ferre humeris & ſat longo ſpatio, hoc eſt, conuertere gentes multo labore & ſudore. Ita S. Xauerius Iaponiæ & Indię Apoſtolus, antequam in illas partes tenderet, imò vt tenderet, diuino commonitus viſo eſt; dum in humeros Indum hominem ſibi attollere viſus eſt, prægrauem quidem illum & permoleſtum, ſed cui ad æternam felicitatem ea neceſſaria geſtatio foret. Vt eſt in vita S. Ignatij *l.* 2. *c.* 16. apud Ribaden. Aſportauit autem ſuum quiſque lapidem, id eſt, gentem, ad quam miſſus fuit. Petrus Syriam, Pontum, Galatiam, Bythiniam & Italiam, Iacobus maior Samariam & Hiſpaniam, Ioannes Aſiam minorem, Iacobus minor Ieroſolymam, Andreas Scythiam & Achaiam, Philippus Phrygiam, Matthæus Æthiopiam, Simon Ægyptum, Iudas Meſopotamiam & vnà cum Simone Perſidem, Bartholomæus Armeniam, Thomas Indiam aliaſque, Matthias Iudæam & extremos Æthiopas.

A Lapidibus verò 1. Quia erant Eccleſiæ fundamenta. 2. Quia duriſſimi & firmiſſimi, aduerſus mundi illecebras & tentationum procellas. 3. Quia in mundi Iordane poſiti, velut piſcatores hominum, & rurſum in caſtris extra Iordanem, quia illorum conuerſatio extra mundum & in cælis erat. 4. Quia omnium Chriſti geſtorum teſtes erant; præſertim reſurrectionis eius, in quâ ſicco pede Iordanem mortis tranſiit. Vnde nos commonefaciunt diuinæ miſericordiæ, bonitatis, &c.

A duodecim lapidibus. 1. 2. 3. 4.

QVAER. 4. Quem electionis ritum adhibuit? Reſp. 1. priùs pernoctauit in oratione Dei (ſeu diuina.) 2. Cùm dies factus eſſet vocauit ad ſe quos voluit. 3. Elegit ex eis duodecim. 4. Quorundam nomina mutauit. 5. eleuatis in eos oculis docebat eos. 7. *Fecit vt eſſent cum illo*, inquit S. Marcus, id eſt, vt ſemper eius lateri adhærerent. Quibus cæremonijs indicauit ſex conditiones neceſſarias Conſiliarijs principum & ſenatoribus, quæ non malè quadrant illis, quas vidit S. Ioannes in 24. Senioribus, *Apocal.* 4. E. IV. *Quis Ritus electionis.*

Primò itaque pernoctauit in oratione Dominus ante electionem, docens Conſiliarios deuotioni, Dei timori adeoq; orationi addictos eſſe debere, quo conſilia bona à Deo, à quo eſt omne datum optimum, quærant. Sic filij Iſraël poſt mortem Ioſue conſuluerunt Dominum, quis eorum Dux futurus eſſet. *Iudic.* 1. Inde in multis ampliſque ciuitatibus moris olim fuit, vt ne Sanatores & Conſiliarij in conſilium irent, priuſquam ſacro Miſſæ interfuiſſent officio, vt teſtantur ſacella ad hoc extructa Aquiſgrani, Coloniæ, alibi. Fecerunt id & Gentiles aliqui. Plinium audiamus initio panegyrici: *Bene ac ſapienter P.C.* ait, *maiores inſtituerunt, vt rerum agendarum ita dicendi initium à precationibus caperetur, quòd nihil ritè nihilq; prouidenter homines ſine Deorum immortalium ope, conſilio, honore auſpitarentur.* Hoc in 24. ſenioribus expreſſum fuit, cùm prociderunt ante thronum & adorarunt, viuentem in ſæcula ſæculorum, mittentes coronas ſuas ante thronum. 1.

Secundò, Cùm dies factus eſſet, vocauit ad ſe quos voluit, diem electionis diſcipulorum deſtinauit, non noctem, quia voluit vti Apoſtolos, ita & conſiliarios eſſe filios lucis, non tenebrarum, hoc eſt veritati addictos, mendacio verò infenſos. Veritas lucem amat, quia lux verita- 2.

tem

tem aperit, mendacium tenebras quærit. Hinc prouerbium: Veritatem aperit dies. Hanc requirit Iethro in Moyſis Conſiliarijs Exod. 18. *Viros* ſcilicet *in quibus ſit veritas*. Et Ioannes *Apoc.* 5. cùm vidit 24. Seniores verſari circa librum ſcriptum intus & foris. Veritatem enim, quam plerumque Conſiliarij non audent dicere principibus, dicere ſolent libri. Hinc Alphonſus Rex interrogatus quibus conſiliarijs maximè delectaretur: *Libris*, reſpondit, à quibus ſine metu, ſine gratiâ quæ noſſe cuperet, fideliter audiret. Panorm. *l.* 3. *de rebus Alph.* Ludouicus XI. Galliæ rex aiebat ſe in aula omnibus rebus abundare, vnâ exceptâ. Rogatus quænam ea eſſet: *Veritas*, inquit.

3. Tertiò, Elegit ex ijs duodecim. Cùm dicitur elegiſſe, vtique elegit eos, qui probatis moribus & bonâ famâ eſſent. Ex horum enim famâ pendet fama principis, cuius quodamodo pectus ſunt Conſiliarij; ideò 24 Seniores viſi ſunt in veſtimentis albis; morum candorem & innocentiam ſenatoribus & Conſiliarijs neceſſarium indicantes.

4. Quartò, Eleuatis in eos oculis docebat eos. Debent ergo Conſiliarij docti & prouidi eſſe, rerum experientiâ & prudentiâ pollentes, adeóque non clauſos ſed apertos & eleuatos oculos habere. Hinc in Apoc. Seniores dicuntur illi, quos circa Chriſtum vidit Ioannes. *In antiquis enim eſt ſapientia & in multo tempore prudentia*, Iob 12. Verè Carolus V. Imp. audita nece Thomæ Mori, qui vir ſapientiſſimus & Angliæ Cancellarius fuit & Martyr, dixit: *In Moro Henricus Rex octauus tettus Angliæ caput præcidit.*

5. Quinto, Petri nomen indicit Simoni, filios Zebedæi appellauit Boanerges, id eſt, filios tonitrui. Ita Conſiliarij fieri quodamodo à ſe alij debent; affectum enim omnem exuere, & magnanimitatem heroicam induere debent, vt ſine reſpectu aut diſcrimine ius omnibus dicant, ſintque velut petræ immutabiles, & in ferenda iuſtitiæ ſententia filij tonitrui. Quam ob cauſam 24. Seniores habere in capitibus coronas viſi ſunt, quaſi regio animo & libertate præditi, vt ne obſequantur cupiditatibus Principum, ſed liberè, quod æquum eſt, pronuntient. Ita Fridericus Imp. tertius rogatus, quos è ſuis haberet chariſſimos: Reſpondit, *Eos qui non magis me, quàm Deum timent.* Celebratur etiam hoc nomine Traianus Ethnicus Imp. qui Magiſtratum & Iudicem conſtituens, illique de more gladium porrigens: *Illo*, inquit, *pro me, quamdiu æqua mandauero; in iniqua, contra me vtere.*

Sextò, Voluit eos ſibi adeſſe ſemper à latere. Ita Conſiliarij iugiter adſtent Principi, & ſine eorum conſilio nihil agat Princeps, quemadmodum 24. Seniores erant in circuitu ſedis Chriſti. Peccarunt in hac re turpiter Nero Imp. & Hieronymus Siciliæ Rex, qui omnia nutu & ſenſu ſuo, nullis vſi conſilijs, expedierunt, ideoque ambo miſerè perierunt. Significatur etiam in hoc fidelitas Conſiliarijs neceſſaria, vt purâ intentione Reip. ſalutem quærant, & ſecreta Principum ſeruent. 6.

Q. 5. Cur vocauit eos Apoſtolos? Reſp. Primò ad exprimendam ſummam eorum dignitatem, quam ſignificat nomen Apoſtoli, id eſt, Legati; eiuſmodi nomen & dignitatem habent Legati ſeu Nuncij Apoſtolici, quorum nomen non officij tantùm, ſed maximæ inſuper dignitatis eſt. Secundò, Ad exprimendum eorum officium; quia reuerà nuncij erant Euangelij, quod bonum nuncium ſignificat; vt proinde nunciarent prouincijs, ad quas mittendi erant, fideliter quod ipſis erat iniunctum. Tertiò, ad continendos eos in humilitate, patientiâ & rerum terrenarum contemptu. Vt enim tabellarij, ſi proſpera annuncient, non ſibi id adſcribere aut inde extolli poſſunt, quia illius proſperitatis non authores, ſed nuncij tantùm ſunt: ita etiam Apoſtoli ſuum Euangelium Chriſto acceptum ferebant, non oſculabantur manus ſuas illud afferentes. Denique vt tabellarijs continuò pergendum eſt ad locum ſibi deſtinatum omneſque tempeſtates perferendæ: ita Apoſtolorum munus perpetua erat peregrinatio & plurimarum perſecutionum, incommoditatum, periculorum tolerantia. Denique nullibi ſiſtere poterant, ſed nunciorum inſtar ſemper vlterius pergere debebant; per quod etiam monebantur nihil in mundo concupiſcere, quod in alteram vitam ſecum ferre non poſſent.

F. V. Cur vocauit eos Apoſtolos. 1. 2. 3.

IN FESTO NATIVITATIS B. M. V.

Euangelium Lucæ 6.

Liber generationis IESV Chriſti filij Dauid, &c. Vt in feſto Conceptionis eiuſdem.

CONCIONES.

I. *De communi lætitiâ per ortum* MARIAE *mundo allatâ.*
II. *De Arboribus huius Genealogiæ præcipuis.*
III. *Significationes Nominis* MARIAE.
IV. *Oſtenditur Deipara deberi ſummam gratiarum plenitudinem & dignitatem.*
V. *Oſtenditur Mariam matrem eſſe iuſtorum.*
VI. *Quomodo Maria ſit ſignum magnum.*
VII. *Cultus & honor Deiparæ comprobatur omnium*

nium ſuffragiis.
VIII. *Ratio colendi Virginem Mariam.*
IX. *Documenta.*

CONCIO L.

De communi lætitiâ per ortum Mariae mundo allata.

Natiuitas D. Virginis attulit gaudium.
1. *Parentibus eius Ioachimo & Annæ ſterilibus.*
2. *Patribus in limbo conſtitutis.*
3. *Angelis in cælo.*
4. *Ipſi Deo.*
5. *Vniuerſo mundo.*

THEMA.

Natiuitas tua Dei genitrix Virgo gaudium annuntiauit vniuerſo mundo.
Eccl. Cath. Vox.

A. Mirum alicui videri poſſet, cur hodierno die Eccleſia inſolito & peculiari gaudio prorumpat in celebrationem natiuitatis. Quid enim magnum eſt naſci in vitam mortalem, miſeram, calamitoſam? Nónne Eccleſiaſt. dixit *cap.* 7. Melior eſt dies mortis die natiuitatis. Nónne Diuus Auguſtinus lib. de viſitatione infirmorum ait: *Audenter pronuncio, quia principium vitæ hominis, initium doloris eſt; ſuêre Philoſophi hoc non ignorantes, qui in ortu pueros lugebant, in morte autem gaudebant, hoc ſignificantes, quia homo ad laborem naſcitur, ad quietem moritur?* Sed reſpondemus meritò gaudere Eccleſiam in Mariæ ortu, quia ipſa nata eſt immunis à peccato & nunquam peccatura, imò per ſui ventris fructum aliquando omnes à peccatis liberatura. Naſcitur ergo parentibus, naſcitur patribus in limbo conſtitutis, naſcitur angelis in cœlo poſitis, naſcitur ipſi Deo, naſcitur toti mundo, ad omnium commune gaudium. Meritò igitur hodie canit Eccleſia: *Natiuitas Dei genitrix Virgo gaudium annunciauit vniuerſo mundo.* Id quod nunc oſtendemus.

B. I. Gaudium parentibus Virg. Mariæ. GAVDIVM annuntiauit Primò ſanctis eius parentibus Ioachimo & Annæ. Primò, quia ſterilibus vſque ad ſenectutem nata eſt filia priùs continuis precibus & quadragenario Ioachimi ieiunio impetrata, Deo etiam deuota & ab Angelo annunciata; vti ſcribunt S. Epiphanius ſerm. de laud. Virg. S. Hieronymus vel quiſquis eſt auctor libri de ortu Mariæ. Germanus Patriarcha Conſtantinop. in orat de Virg. præſentatione, Damaſcenus & alij. Cùm autem in veteri lege ſterilitas probro eſſet parentibus, inde colligi poteſt, quantum fuerit gaudium parentum Deiparæ.

Secundò, quia tanta filia eis nata eſt, quam nimium didicerunt angelico nuntio fore matrem Meſſiæ. Quare ſi Abraham in ortu Iſaac; ſi Anna in ortu Samuelis; ſi Zacharias in ortu Ioannis gaudio repleti ſunt, eò quòd agnouerint fore eos magnos coram Deo: quantò magis Mariæ parentes in ortu tantæ filiæ? Quantoperè gauderet paupercula mater, ſi noſſet natam ſibi prolem, quæ futura eſſet Epiſcopus vel Cardinalis, vel Rex, aut Regina? Et quid hęc ad dignitatem Deiparæ?

Cæteri parentes non ita poſſunt gaudere, cùm naſcitur eis proles, quia neſciunt qualis ea futura ſit. Quàm multę matres gauiſę ſunt in ortu filiorum, quos poſtea lamentabili aſpectu videre in patibulis debuerunt, vti Reſpha vxor Saulis ſeptem filios ſuos crucifixos? 2. *Reg.* 21. vel quos in inferno per omnem æternitatem cruciari videbunt? Hinc Eccl. c. 2. ait: *Deteſtatus ſum omnem induſtriam meam, quâ ſub ſole ſtudioſiſſimè laboraui, habiturus hæredem poſt me, quem ignoro vtrum ſapiens, an ſtultus futurus ſit.*

C. II. Patribus in limbo. SECVNDÒ, Patribus in limbo conſtitutis, quia hodie acceperunt nuncium appropinquantis liberationis ſuæ & diei mox ſecuturi poſt tam longam noctem, iuxta id Iſa. 9. *Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnã; habitantibus in regione vmbræ mortis lux orta eſt eis.* Cùm enim intellexerunt natam Meſſię Matrem, intellexerunt etiam non longè abeſſe liberatorem ſuum. Ante hunc diem videtur illorum vox fuiſſe ea, quam deſcribit Iſaias cap. 21. *Cuſtos quid de nocte? Cuſtos quid de nocte?* Ex dixit Cuſtos: *Venit mane & nox,* id eſt, venit mane, ſed adhuc non omninò tranſiit nox, q. d. venit medium inter noctem & diem. Quotquot antea Patriarchæ ad limbum deſcenderunt, non poterant annuntiare illis patribus, quando nox finienda eſſet. Hodie illis dictum eſt: Venit mane & nox, id eſt, aurora diem annuncians. Cogitate, Auditores, quantum nobis gaudium foret, ſi poſt longam aliquam noctem v. g. 3. annorum (neſcio vbi detento ſole) rediret ad nos lux & aurora; quos plauſus, quæ iubila ederemus? Multò longior fuit nox illorum Patrum: vnde nihil dubitandum, quin hanc diem lætiſſimis vocibus & plauſibus exceperint.

D. III. Angelis in cælo. TERTIO, Angelis in cælo, quia nata eſt ipſis mater Domini ſui, per quem acceperunt plurima bona, illuminationem, perfectionem, beatificationem; & per quem reſtaurandæ erant ruinæ perfidorum angelorum. Exultauit in vtero matris Ioannes ad præſentiam & aduentum matris Domini ſui: quis dubitet exultaſſe & in cœlo angelos ad ortum matris Domini ſui? Lætantur Ægyptij cùm vident Nilum altè increſcere, quia ſciunt inde agros fœcundari & magnã ſibi prouenturam meſſem: cur non etiam lætentur angeli, videntes naſci Virginem, quæ paritura illis erat Dominum ſuum à quo maximis ipſi bonis partim affecti, partim afficiendi, & ordines ipſorum redintegrandi, cælumque totum beatis replendum erat? Domino teſte, *gaudium eſt Angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente*: quanto magis ſuper ortu Mariæ cuius ope & beneficio omnes peccatores acturi erant pœnitentiam. quotquot erant acturi? Imò Angeli cauſa ſunt inſtitutionis feſti huius, ſicut refert Vincentius Belluacenſis in ſpec. hiſt. lib. 6. c. 65. & lib. 7. c. 119. *ſolitarius,* inquit, *quidam ſanctæ vitæ fuit, qui ſingulis annis harmoniam in cælo nocte natiuitatis Deiparæ audiuit; hic cùm miraretur, quòd hoc alio tẽpore nõ audiret,* rogauit

rogauit Deum vt ſibi oſtenderet, quid hoc ſignificaret, cui Angelus Domini apparens talia retulit: Virgo perpetua, quæ Deum genuit, hâc nocte nata fuit, quod licet ab hominibus ignoretur, ab Angelis celebre habetur. Qua reuelatione diuulgata, eius Natiuitas celebrari ab Eccleſia inſtituta eſt Hæc Belluac.

E. IV. Deo ipſi. QVARTO, Deo ipſi ter optimo, quia hodie fecit opus præſtantiſſimum, & dignum filio ſuo extruxit habitaculum. Sic enim lætatur artifex, cùm perfecit opus aliquod præclarum & Cedro dignum. Atque idcirco Deus cùm perfeciſſet omne opus initio creationis, vidiſſetq; cuncta quæ fecerat, eſſentque valde bona, requieuit ab omni opere, egitque & inſtituit diem feſtum Sabbati. Et tamen eo tempore terreno ſolùm Adamo ſeruo ſuo præparauerat habitaculum, hunc videlicet mundum. Quantò magis ergo lætatum credimus, cùm præparauit filio ſuo animatum habitaculum, Virginem ſcilicet Mariam? Quanto enim præſtantior gratia naturâ & Chriſtus Adamo, tantò excellentior Maria iſto mundo. Neque tantùm Deus Pater, ſed & Filius & Spiritus S. hodie lætati ſunt. Filius, quia hodie inuenit matrem & miniſtram ſibi competentem, & ſe dignam, in cuius vtero requieſceret, cuius puriſſimo ſanguine veſtiretur, cuius lacte paſceretur, cuius miniſteriis & obſequiis in totâ vitâ foueretur. Et hæc eſt mulier illa fortis, quam requirebat Salomon Prou. 13. *Mulierem fortē quis inueniet? procul & de vltimis finibus pretium eius.* Fortis autem erat, quia victrix dęmonis, cui nullâ vnquā ratione ſubiecta erat.

Spiritus ſanctus item, quia hodie inuenit domum & templum perpetuò ſibi dicatum, in quo ſemper immotus requieſcere poſſet. Sicut gaudet Dux occupato aliquo caſtello inexpugnabili. Cæteri mortales omnes contriſtant aliquando Spiritum ſanctum, cùm vel in peccato naſcuntur, vel in peccatis viuunt.

F. V. Vniuerſo mundo. QVINTO, Vniuerſo mundo, ſiquidem hodie illuxit ei aurora, poſt diuturnas ignorantiæ & gentiliſmi tenebras, adducens ſolem iuſtitiæ Chriſtum. Vnde Eccleſia canit: *Natiuitas tua Dei genitrix Virgo gaudium annuntiauit vniuerſo mundo, ex te enim ortus eſt Sol Iuſtitiæ Chriſtus Deus noſter.* Quare ſicut aurora ęgris leuamen, iactatis in mari tranquillitatem, hominibus & animalibus omnibus diem amantibus gaudium affert: ita & ortus Deiparæ omnibus hominibus iuſtis & peccatoribus ſolatium & fiduciam. Sic enim vocatur Maria à Salomone. Cant. 6. *Quæ eſt iſta quæ progreditur quaſi aurora conſurgens?* Audi Rupertum l. 6. in Cant. *Quando nata es*, inquit, *ô Virgo beata, tunc vera nobis aurora ſurrexit, aurora prænuntia diei ſempiterni: quia ſicut aurora finis eſt præteritæ noctis & diei ſequentis initium: ſic natiuitas tua finis dolorum, & conſolationis fuit initium, finis triſtitiæ, & lætitiæ nobis extitit principium.* In aurorâ, prodeunt ad cantum auiculę: ſic poſt ortum Marię genus humanum cœpit ad Dei cultum exhilarari.

Hodie nubecula parua, quaſi veſtigium hominis aſcendit de mari, attulitque nobis pluuiam ſalutarem, id eſt, gratiam Chriſti, quâ reſtinguerentur ardores mali, & humectarentur arida & indurata corda, (de quâ Iſa. ait c. 45. *Rorate cæli deſuper & nubes pluant iuſtum.*) Nubes leuis ſeu nubecula erat propter humilitatem, quâ ſeſe ancillam Domini profitebatur; & hinc etiam veſtigium hominis dicitur; leuis quia ſine grauedine Chriſtum geſtauit in vtero; leuis quia nullo prorſus peccati pondere premebatur.

Hodie mundo obſeſſo & penuriâ oppreſſo venit *nauis inſtitoris de longè portans panem ſuum.* Prou. 13. *de longè*, id eſt, de cælis: *panem ſuum*, quia ſola abſque viri opera illum concepit, quem apud Bethlehem (domum panis) per partum ſuum virgineum, tanquam ex naui in omnium vtilitatem expoſuit, quo in S. Euchariſtiâ paſcimur, nutrimur, ac vires ad laborandum in vinea Domini & ad confligendum cum hoſtibus noſtris, reſumimus.

Hodie extructa eſt arca Noë, in quâ non homines tantùm, id eſt, iuſti, ſed & animalia, id eſt, peccatores euadere peccati naufragium & Dei iram poſſunt. *Gen.* 8.

Hodie data eſt nobis ciuitas refugij ad quam confugere poſſunt peccatores omnes, & eâ mediante pacem & gratiam inuenire, *Num.* 35.

Quæ cùm ita ſint, Auditores, gaudeamus & nos hodiernâ die, nec gaudeamus ſolùm, ſed etiam gaudij huius fructus amplectamur. Si nobis illuxit aurora, *Abiiciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis, ſicut in die honeſtè ambulemus; non in comeſſationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitiis, non in contentione & æmulatione, ſed induimini Dominum Ieſum Chriſtum*, ad Rom. 13. Ad ortū aurorę aues lucifugę ſe abſcondunt; fures & rapaces ferę rapere & furari deſinūt, ergo ſimiliter abiiciamus & neſciamus opera, quæ lucem Dei & hominum fugiunt, incedamus honeſtè veſtiti & culti, velut in die: ita vt omnis noſter inceſſus, geſtus, ſermo, actio talis ſit, qualem decet eſſe in luce Euangelij, in qua ſpectaculum facti ſumus mundo, Angelis, & hominibus. Si aurora prodiit, prodeamus nos ad laborem.

Si hodie nubecula parua apparuit, quæ effudit nobis pluuiam gratiarum cæleſtium: ergo ſuſcipiamus pluuiam iſtam: extinguamus æſtum concupiſcentiarum malarum: maceremus & emolliamus indurata corda noſtra: bibamus ore pleno aquam ſapientiæ ſalutaris.

Si hodie appulit nobis nauis inſtitoris portans panem, veniamus, emamus abſque argento, & fruamur hoc pane frequenter & cum guſtu.

Si hodie fabricata eſt nobis arca, dataque ciuitas refugij, ad eam nos recipiamus in omnibus noſtris afflictionibus magnâ cum fiduciâ. Non recurramus ad fraudes, dolos, nequitias, opem dęmonum, ad baculum arundineum caducorum ſolatiorum: ſed ad Arcam, ad Aſylum noſtrum, Mariam, pergamus.

CONCIO VI.

De arboribus huius Genealogiæ præcipuis.

Aſſignatur vnicuique ſua arbor.

1. Parentibus ab Abrahamo vitis, ob fœcunditatem.

2. Libe-

2. *Liberis ab Iſaac Amygdalus.*
3. *Subditis à Iacob Perſicus.*
4. *Dominus à Dauide olea.*
5. *Sapientibus à Salomene morus.*
6. *Rudibus à Roboam Sycomorus.*
7. *Coniugibus à S. Ioſeph Palma.*
8. *Virginibus à B. Virgine Arbor pudica.*
9. *Afflictis omnibus à Chriſto lignum vitæ.*

THEMA.

Tranſite ad me omnes, qui concupiſcitis me, & à generationibus meis implemini.
Eccli. 24.

A. SAnctus Bernardus *ſerm. 23. in Cant.* hiſtoriam ſacræ ſcripturæ comparat horto, quod in eâ inueniantur viri virtutum tanquam ligna fructifera, de quorum bonis actibus ac moribus quot ſumis exempla, tot carpis poma. Quod quidem ſi vſpiam alibi, in hodierno præſertim Euangelio cernere eſt, quod dum lego, puto me ingredi hortum pulcherrimis conſitum arboribus, vbi variæ reperiuntur arbores, virorum, fœminarum, diuerſorum fructuum, pulcherrimo ſatæ ordine. Et de eo dictum videatur Cant. 4. *Hortus concluſus, fons ſignatus: Emiſſiones tuæ*, id eſt, germina & propagines tuæ, *paradiſus malorum punicorum cum pomorum fructibus.* In hunc hortum inuitat nos Deipara ex ore Eccleſiaſtici cap. 24. loquens: *Tranſite ad me omnes, qui concupiſcitis me & à generationibus meis implemini*, q. d. tranſite ad hunc hortum, vt ex varijs eius arboribus colligatis fructus & impleatis corda veſtra. At multis videtur hortus hic concluſus, quemadmodum ibi dicitur: Euangelium aut ſterile, aut obſcurum. Aperiemus igitur cum Dei gratiâ illum, & quia circa hæc tempora ferè colligi hortorum fructus ſolent, eamus ad ſpiritualem hunc hortum. Inueniet ſuam quiſque arborem: parentes, liberi, ſerui, ſapientes, rudes, coniugati, Cœlibes, miſeri, denique omnes. Adeſte animis & audite.

B. I. Ab Abrahamo Vitis, parentibus debita.

PRIMA, arbor vitis eſt, parentibus debita, eaque Abraham, ob fœcunditatem: nam vti vitis multos palmitès, quilibet palmes, multos botros, quilibet botrus multas vuas, quælibet vua multa grana habet: Ita erat & Abrahæ ſemen. Cæterùm in duobus maximè vitem repræſentat Abraham. Nam vitis imprimis ſurculos ſuos varijs anfractibus curuàt & palo alligat, ne in terram defluant humique putreſcant: ita fecit & Abraham. Filios enim ſuos, dum teneri adhuc erant curauit, & palo obedientiæ ac ſubiectionis alligauit, ne paulatim decidentes & terrenis rebus aſſueti corrumperentur. Quid enim ſtatuit de Iſaac? Nónne ad vocem Domini tulit ligna holocauſti & impoſuit ſuper eum? nónne alligauit eum poſuitque in altare ſuper ſtruem lignorum? nónne arripuit gladium vt immolaret eum? *Gen. 22* filius vnicus & dilectus erat Iſaac, & tamen ita durè habetur. Guſtate ex hâc arbore parentes & audite Eccleſiaſticum c. 7. *filij tibi ſunt*, inquit, *erudi illos & curua illos à pueritiâ eorum.* Et Prou. 23. *ſi percuſſeris eum* (filium) *virgâ, non morietur. Tu virgâ percuties eum, & animam eius de inferno liberabis.* Sic enim palmites alligati fructum ferent, alioqui putreſcent.

Deinde vti vitis braſſicam odit, & ab eo palmites ſuos tanquam ab hoſte abſtrahit nec vllâ ratione attingit, teſte Pierio *lib 58. Hierogl.* Ita & Abraham filium Iſaac à peruerſore Iſmaële ſeparauit, videns hunc colludere cum illo, paruas imagunculas, quaſi Idola faciendo, vt aduertit S. Hieronymus ibid. ſeductorem enim domo eiecit *Gen. 21* Braſſica ſunt & Iſmaël, ſocij mali, peccandi occaſiones. Videant igitur parentes, vti liberos ſuos ab iſtis ſeparent.

C. II. Ab Iſaac Amygdalus, liberis.

SECVNDA arbor eſt Amygdalus, liberis debita; eaque Iſaac. Nam vti Amygdalus prima omnium floret arborum, eaq; ſi floruerit vbertatem frugum prænuntiat apud Pier. *lib. 5.* Vnde amygdalus bonæ ſpei typus erat. Ita & Iſaac in iuuentute floruit virtutibus atq; adeo virtutis futuræ ſpecimina certa dedit. Vultis ſcire parentes quales olim futuri ſint filij veſtri? tales erunt olim, quales ſe iam exhibent in iuuentute; ſi pios, obedientes, morigeros habetis, tales & olim habebitis & contrà. Ecce Iſaac, quàm egregia amygdalus! protulit in ipſa iuuentâ ſtatim florem pietatis & obedientiæ inſignem: Pietatis, quia *Geneſ. 24* dum ei ſponſa adduceretur, egreſſus erat ad meditandum in agro. Si tunc egreſſus eſt ad meditandum, quando nemo orationis recordatur: non dubitandum eum alijs temporibus id facere ſolitum. Idipſum ex eo patet, quòd *Geneſ. 22.* cùm videret patrem geſtare ignem, ipſe verò portaret ligna, non ait: ecce ignis & ligna, coquamus nobis cibos, vel incendamus ædes, aut faciamus feſtiuitatem, ſed, vbi eſt ſacrificium? Obedientiæ verò, quia patri ducenti ſe ad victimam inſtar ouiculæ paruit, ſuſcepit in ſe ligna, patitur ſe alligari, obmuteſcit & expectat ictum, nihil inquirens, cur ita duriter à patre tractetur: Ita vt Sanct. Chryſoſtom. *homil. 47. ſuper Geneſ.* intelligere ſe non poſſe aſſerat, vtrius virtus maior fuerit, patris fortitudo, an pûeri obedientia. Scribit quidem Ioſephus *lib. 1. antiquit. c. 13.* Iſaacum, poſtquam intellexit à patre Dei præceptum de ſuâ immolatione, reſpondiſſe ſe, niſi alacriter obediret vtriuſque placitis, indignum futurum, qui natus eſſet: atque adeò etiamſi pater ſolus ita vellet, nefas eſſe non obſequi. Diſcite hîc iuuenes, à teneris aſſueſcere virtuti. Non enim mentitur Sapiens *Prou. 22.* dicens: *Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cùm ſenuerit, non recedet ab eâ.*

D. III. A Iacob Perſicus, ſubditis.

TERTIA arbor ſeruorum & ſubditorum eſt; eaque Perſicus. Et quænam ex Genealogia? Iacob. Nam vti Perſicus in propriâ patriâ, Perſide, vnde & nomen habet, venenoſa: in Italiam verò & exteras terras perlata innocua eſt, teſte Pier. *lib. 54. Hierogl.* Ita & Iacob in domo paternâ ſibi & parentibus afflictio erat, fratri Eſau clauus in ocu-

in oculis vt *Gen.* 27. videre eſt. Ideo miſſus à parentibus in Meſopotamiam ad Laban, cui tam vtilis erat, vt Dominus benedixerit domui eius propter Iacob. Ita ergo melius eſt ſeruire liberos alienis in ædibus quàm domi ſemper hærere & otiari, aut dominari in paternis ędibus. Porrò ſicut nucleus perſicus typus eſt curarum & anxietatis, ob mille puncturas quas refert, vt Pierius vbi ſup. Ita decet & ſeruos anxios & ſolicitos eſſe in munere ſuo. Certè Iacob, dum ſeruiret 20 annis die noctuq; æſtu vrebatur & gelu, ſugiebatq; ſomnus ab oculis eius, vt inquit ipſe *Gen.* 31. Item: *arietes gregis tui non comedi, nec captum à beſtiâ oſtendi tibi: ego damnũ omne reddebam.* Guſtate hinc vos ſerui. Quis eſt hic qui ſeruit eidem domino 20 annis? à cuius oculis fugit ſomnus? qui die noctuque æſtu vritur & gelu? qui nihil minuit domino? qui damna per ſuam negligentiam illata compenſat? ſed multi ſunt qui ore fideliter ſeruiunt, corde non item: omnes dicunt fideliter ſe agere: pauciſſimi agunt. Norint iſti perſicum habere ſimul folia figura linguæ, & fructum figura cordis, ita vt perſicum cum ſuo folio veritatem repræſentet, vt ibid. Pierius ſcribit. Quòd ſi igitur veri Iacob & ſerui boni eſſe vultis, vtrumque ſibi cohæreat. Ea quæ de ſe prędicat Iacob, fatetur etiam Laban herus. Multa talia de ſe prædicant noſtri ſerui, ſed ea non confirmant domini, qui vera non inueniunt.

E. IV. A Dauid olea Domini.

Qvarta arbor dominorum eſt eaque olea. Et talis in Genealogia Dauid, vt de ſe ipſemet teſtatur: *Ego autem ficut oliua fructifera in domo Dei.* Pſal. 51. Meritò oliua Dauid nam vti oliua pacis & manſuetudinis typus eſt, teſte Pierio l. 53. Dauid autem manſuetiſſimus iuxta id Pſal. 31. *Memento Domine Dauid & omnis manſuetudinis eius.* Quis non miretur eius manſuetudinem, quâ Semei ſibi improperanti 2. *Reg.* 16. nihil noceri voluit, ſed paternè indulſit? Vnde ſicut tunc Dauid deſcendebat de monte oliuarum: ita & Chriſtus Dominus, Ioan. 8. poſtquam deſcendiſſet de monte oliuarum ad templum, abſoluit adulteram. Ita ergo Dominos erga ſubditos ſuos clementes eſſe decet. Vnde monet Paolus *ad Epheſ.* 6. Dominos, vt remittant minas erga ſeruos, ſcientes quia vtrorumque Dominus eſt in cœlis.

F. V. A Salomone morus ſapientibus.

Qvinta arbor, Sapientum & eruditorum eſt, eaque Salomon, qui moro aptè comparatur. Nam (iuxta id Politiani: *Mox vbi iam ſapiens cœpit frondeſcere morus*) morus arborum ſapientiſſima eſt, eò quòd, cùm ei tam calor nimius quàm frigus nimium obſit, non niſi exacto frigore germinet, atque adeò poſtrema arborum: ſed & tunc citiſſimè, quaſi vna nocte etiam cum ſtrepitu, vt ait Plin. *lib.* 16. *cap.* 25. ne ſcilicet ab ingruente calore præpediatur vt ſcribit Pier. *lib.* 52. *Hierogl.* Accidit tamen aliquoties vt nihilominus à pruina comburatur iuxta id Pſalm. 77. *Occidit moros eorum in pruinâ.* Similiter & Salomon, qui Dauidi ex Bethſabee poſtremo loco erat natus & non niſi exacto bellorum & aduerſitatis frigore in regnum euectus florere ſapientiâ cœpit: à pruina libidinis depaſtus & ſuperatus eſt. Vobis ſapientibus proponitur hæc arbor, vti non nimiùm vobis fidatis, nec vos ſupra alios extollatis. Si enim Salomon ſapientiſſimus, patris optimi filius, à Nathan Propheta optimè educatus, ſi arbor, inquam, hæc prudentiſſima infatuata eſt, vt dubia ſit eius ſalus: videte nè idipſum vobis accidat.

Quàm multi ſapientes ſeducuntur cum Salomone vt colant Deos alienos, alij Bacchum, alij Venerem, alij Mammonam? Bene igitur monet Apoſtolus ad Rom. 12. *Dico omnibus, qui ſunt inter vos: non plus ſapere quam oportet, ſed ſapere ad ſobrietatem.*

G. VI. A Roboam Sycomorus, ſtud. bus.

Sexta Arbor rudium & indoctorum eſt: eaque Roboam. Nam vbi hodiernum Euangelium dicit: *Salomon genuit Roboam*; Eccleſiaſt. cap. 47. ait: *Dereliquit poſt ſe ſtultitiam & imminutum à prudentiâ Roboam.* Ita vt cum Sycomoro comparare poſſimus, quam Auguſtinus interpretatur ficum fatuam: ſerm. de verb. Apoſtoli. Ficus fatua eſt Sycomorus, partim moro, partim ficui ſimilis, quia & fructum habet fatuum, qui ad maturitatem non perducitur, niſi priùs ferreo inſtrumento radatur, vt refert Textor *in officina tit.* 2. Talis profectò Roboam, qui ad querelam populi ſui vti iugum eis à patre impoſitum alleuiaret, ſpreto conſilio ſenum, ſecutus eſt conſilium iuuenum, reſponditque: Pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cædam vos ſcorpionibus. Vnde factum vt 10. tribus ab eo deficerent, & regnum eius ſcinderetur 3. *Reg.* 12. Guſtate hinc indocti, ne præcipitanter & temerè quid agatis: & quorum ſequamini conſilia, videte. Immatura & incerta vt plurimùm ſunt horum conſilia, ac dum inſidiantur auiculæ, perdunt falconem. Radendæ ſunt hæ ficus, non caudâ vulpinâ, ſed ferro, ſed correptione: ſequantur conſilium ſeniorum & expertorum, non iuuenum imperitorum. Prophetabant Achab Regi 40. illi pſeudo-Prophetæ quæ placuerant illi; contrà Michæas, quæ diſplicuerant. Sed deceperunt illi Regem, hic autem vera dixit 3. Reg. vlt.

H. VII. A S. Ioſepho palma Coniugum.

Septima arbor Coniugum eſt: eaque palma; palmarum enim ſexus vterque eſt, mas & femina: ac Ioſephi typus Dauid Pſalm. 91. ait: *Iuſtus vt palma florebit.* Quis iſte iuſtus, niſi is de quo *Matth.* 1. dicitur: *Ioſeph autem vir eius, cùm eſſet iuſtus, noluit eam traducere.* In palmis mari & feminâ, mirus amor cernitur: niſi enim vicinæ ſibi ſint, non fructificant, & læsâ vel excisâ vnâ, ſterileſcit altera, teſte Barth. Angl. *lib.* 17. *cap.* 116. Eiuſmodi amor cernebatur etiam in Ioſepho ad B. Virginem: eius enim indiuiduus comes erat, in viâ ad Bethlehem, in purificatione Virginis, in fugâ ad Ægyptum & reditu, in inuentione Chriſti in templo. Tales igitur ſint Coniuges, vt ſibi mutuò ſemper aſſiſtant, ſiue in exilio & aduerſitate, ſiue in patriâ & proſperitate, & alter alterius onera portet. Adhæc nónne inſignis erat amor, quòd cùm eſſet iuſtus ac neſciret vnde coniugis vterus intumuiſſet, noluit eam diffamare & traducere, ſed maluit fugam meditari, quàm de eâ ſiniſtri quid ſuſpicari aut ſpargere? Amabat ſummoperè coniugem

Digitized by Google

gem ſuam: nihilominus maluit, eâ carere quàm de eâ ſiniſtrum quid ſuſpicari.

I. VIII. A B Virgine arbor pudicit, Virginibus.

Octava arbor, Continentium eſt & Virginum, nec alia niſi quæ in Inſulâ Pudiſetaniâ reperitur, & ab effectu pudoris nomen conſecuta eſt. Ea enim, vt ſcribit Nicolaus de Comit. ſurgit in altitudinem palmorum nouẽ, ramoſque expandit ſuos: ſed ſi quis ad eam porpiùs acceſſerit, illa velut retrocedens, ramos in ſeipſam colligit: recedente verò illo, ramos iterum dilatat. Non alia eſt hæc arbor, niſi B. Virgo, quę in ſalutatione angelica *non in plateis erat*, (vt ait Euſebius Emiſſen. Expoſ. Euang. de annunt.) *non in publico morabatur: intus erat, in penetralibus ſola ſedebat.* Deinde ab Angelo ſalutata *turbata eſt & cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio.* Vnde Ambr. lib. 2. de Virgin. *Virgo quaſi viri mota ſpecie trepidauit.* Et Luc. 1. *Trepidare Virginũ eſt & ad omnes viri aſpectus pauere: omnes viri affatus vereri.* Hinc S. Bernard. ſerm. 86. ſuper Cantic. vocat verecundiam ſororẽ continentiæ. Item virgam diſciplinæ, expugnatricem malorum, propugnatricem puritatis innatæ, ſpecialem conſcientiæ gloriam, famę cuſtodem, vitæ decus, virtutum primitias, naturæ laudem & inſigne totius honeſti. Contrà vbi cuſtos hic caſtitatis non eſt, ibi omne periculum eſt, vt patet exemplo Dinæ, quæ curioſiùs egreſſa rapta fuit *Gen.* 34. Egreſſa eſt, non vt videret iuuenes aut viros, ſed mulieres tantùm regionis illius, vt ibi dicitur. Et tamen à iuuene rapta fuit. Ecce inter mulieres iuuenis aliquis erat: Ita niſi vitetur occaſio, citò ſequetur peccatum.

K. IX. A Chriſto Lignum vitæ, afflictis omnibus.

Nona Omnium afflictorum Chriſtus eſt, & cui arbori comparabimus eum, niſi ligno vitę, quod erat in medio paradiſi? Arbor illa omnibus conſeruâſſet vitam, ſi ad eam confugiſſemus, atque vt confugere poſſemus, in medio paradiſi erat. Ita Chriſtus omnibus offert ſalutem atque vt eam conſequi poſſimus, omnibus dat gratiam, ideò ferè ſemper in medio repertus erat. In medio duorum animalium, in ſignum vniuerſalis prouidentiæ. In medio Doctorum in ſignum vniuerſalis illuminationis, quâ omnẽ hominẽ illuminat. In medio Diſcipulorũ in ſignũ amoris, quo omnes amplectitur & vult ſaluos fieri. In medio Latronum in ſignum iuſtitiæ, quâ cuique reddit ſecundum opera ſua, vnum aſſumit, alterum relinquit. In medio terræ patitur, in ſignum miſericordiæ, quâ omnes redemit. Nemo igitur ſit qui de Chriſto conqueratur, quia omnibus dat quod ſatis eſt: & ſi tu non accedis ad hoc vitæ lignum, idque non deguſtas, tua eſt culpa. Non ſequitur te lignum, ſed in medio eſt, & gratiam ſufficientem habes, quâ accedere ad illud potes. O igitur lignum vitæ dulciſſimum! concede nobis vt & te deſideremus & meritis B. V. M. ad te perueniamus, teque in æternum fruamur.

CONCIO III.

Significationes nominis MARIAE.

Aſſignantur quinq; expoſitiones nominis MARIAE.

1. Exponitur amarum mare.
2. Domina, ſeu magiſtra maris.
3. Illuminata & illuminatrix.
3. Myrrha maris.
5. Stella maris.

THEMA.

Iacob genuit virum Mariæ. Matth. 1.

Primo Regum 17. vbi pugna Dauidis cum Goliath deſcribitur, legitur Dauid de torrente quinq; limpidiſſimos elegiſſe lapides: quorum vnum fundæ imponens & circumducens, in Goliathum eiaculatus, fronti eius infixit, ipſumque communem Iſraëlitarum hoſtem in terram proſtrauit. Goliath iſte communem generis humani hoſtem diabolũ ſignificat, contra quem omnibus nobis quamdiu in hoc mundo ſumus, depugnandum eſt cum Dauide, teſte Apoſtolo ad Eph. 6. *non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem, ſed aduerſus principes & poteſtates, aduerſus mundi rectores tenebrarum harum.* Sed quâ ratione vincendus eſt & proſternendus diabolus? Quis ille lapis tam dexter & aptus ad cõterendum caput eius? vtique limpidiſſimum & ſanctiſſimum nomen Maria. De hâc enim dicitur *Gen.* 3. prophetice (vt ſentiunt SS. PP.) *ipſa conteret caput tuum.* Id quod multifariam ipſa fecit. Cæterùm hic lapis vt quinque litteras, ita quinque expoſitiones habet: quas ſi ritè ponderemus & fundâ conſiderationis noſtræ gyremus diabolicum Goliathum non difficilè proſternemus. A.

Primò, Exponitur amarum mare à marâ, id eſt, amarum: & iam, id eſt, mare: vt exponit Hieron. lib. de nom. Hebr. Et hoc quidem in vita fuit filio compatiendo, vt ait S. Bonau. in ſpec. Virg. quia particeps omnium tribulationum Chriſti, in paupertate, perſecutionibus, itineribus, doloribus, anguſtiis indiuidua eius comes: ac ſicut omnia flumina intrant in maria: ita omnes dolorum Chriſti fluctus intrarunt in Mariam: vt poſſet dicere filio: *Omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me.* Pſal. 87. Et quemadmodum guttas maris nemo numerare præterquam Deus poteſt: ita & dolores B. Virginis nemo alius intelligere; iis ſiquidem aliorum ſanctorum dolores comparati ſunt tantùm riuuli, tum ratione multitudinis, quia omnia Chriſti tormenta perſenſit in corde, tum ratione ſubiecti, quia paſſa eſt in animâ, cuius dolores longè ſunt acutiores, quos Simeon ei prædixit: *tuam ipſius animam doloris gladius pertranſibit.* Martyres verò ſi in corpore patiebantur, in animâ recreabantur; tum ratione modi, quia ſpectare debuit filium patientem, pro quo ipſa libentiùs paſſa fuiſſet, quàm patientem ſpectarit, quia filium longè plus quàm ſeipſam diligebat. Multò igitur veriùs quàm Noëmi illa dicere tunc poterat Ruth c. 1. *Ne vocetis me Noëmi, id eſt pulchram, ſed vocate me Mara, id eſt, amaram, quia amaritudine valde repleuit me Omnipotens.* Taceat igitur Hæretici, qui tunc nihil doluiſſe eam aſſerunt. Nam quomodo tunc Matrem ſe eius oſtendiſſet, ſi filio non condoluiſſet? Sic enim Salomon

B. I. Amarum mare,

mon agnouit veram matrem, quia commota ſunt viſcera eius ſuper filio 3. *Reg.* 3. Deinde ſi elementa compatiebantur ei: cor matris non condoleret? Cæterùm ſicut mare non redundat, licet omnia flumina intrent in mare, vt ait Eccleſiaſtes cap. 1. ita & Maria, licet omnibus dolorum Chriſti fluminibus obrueretur, non tamen redundabat, quia nullum impatientiæ vel indignationis fluctum effudit in quemquam. Atque hic primus eſt huius maris amari fructus, quo patientiam nos exercere in tribulationibus docet & fortitudinem. Quid enim ſunt tribulationes noſtræ, cum doloribus Virginis comparatæ, niſi guttæ reſpectu maris? Tametſi enim filium aut chariſſimum tibi morientem videas, non tamen in Cruce pendentem vides. Tametſi ipſemet plurima patiaris, non tamen in te deriuantur dolores Chriſti, qui deriuabantur in Mariam. Igitur ſicut vaſe cereo in mare immiſſo & aliquamdiu inibi relicto, hauritur dulcis aqua, vt ſcribit Ariſtot. *lib. meteor. cap.* 1. & 2. ita ſi nos vaſa lutea, cerea & fragilia portantes cogitatione nos immittamus in mare amarum paſſionum Mariæ, dulcem crede mihi, inde hauriemus aquam. Dicemus enim: nihil eſt, dulcedo eſt, totum id quod patior, ſi cum Mariæ doloribus comparem. Alter fructus eſt fiducia liberationis de omnibus noſtris anguſtiis per Mariam: quia enim ipſa anguſtiarum expertiſſima eſt & ſciens infirmitatem, nouit etiam nobis compati & ſuccurrere. Itaque ſicut mare ob innatam ſalſedinem minus patitur mergi naues, quàm aqua dulcis, teſte Ariſtotele, vbi ſupr. ita & Maria, amarum, inquam, mare, minus patietur nos interire & mergi in noſtris tribulationibus, quàm ſi nullam calamitatem exantlaſſet.

C. II. Domina. SECVNDÒ, Exponitur Domina, ſeu Magiſtra maris, à mora id eſt, Domina, vel Syriaco Mara, id eſt Domina vel Magiſtra. Ita Hier. vbi ſup. Et hoc etiam congruentiſſimum eſt Mariæ nomen. ſiquidem ipſa pæne in omni linguâ Domina vocatur. Græcè in Liturgia S. Iacobi, Baſilij, Chryſoſtomi, *Δέσποινα ἡμῶν*: Italicè, *la Madonna, vel noſtra Donna*: Gallicè, *noſtre Dame*: Hiſpanicè, *nueſtra Señora*, noſtrâ linguâ, **unſer liebe Fraw**. Quin etiam R. Accados celeberrimus Hebræorum Doctor, ante Chriſtum, Matrem Meſſiæ Dominam nuncupandam prædixit. Et quidem iure meritiſſimo; nam ſi Reginæ gaudent priuilegüs & nominibus Regum, (nam & Imperatrices vocantur Auguſtæ) cur non etiam Mater Chriſti, priuilegio filij? qui cùm ab omnibus vocetur Dominus, cur non & Mater Domina? Imò ſi ipſe Dominus ſubditus illi fuit, vti Lucas ait cap. 2. quomodo non ipſa Domina; imò Domina dominarum, & Domina omnium creaturarum, ſi ſubditum habet creatorem? Sara antequam eius maritus Abraham Pater multarum gentium conſtitueretur à Deo, vocata fuit Sarai, id eſt, Domina mea vel Princeps mea. Poſt promiſſionem verò & conſtitutionem illam præcipit Deus Abrahæ vt voeet eam non ampliùs Sarai, ſed Sara id eſt Domina vel Princeps abſolutè *Geneſ.* 17. quia nimirum antea Domina tantùm vnius mariti & familiæ fuit, poſteà verò plurimarum gentium per Iſaac, quem paritura erat, ex quo Chriſtus erat naſciturus, Pater omnium gentium. Itaque Sara Mariæ typus erat: vt enim illa ſecũdum carnem Domina & Princeps omnium gentium erat, ita Maria ſecundum Spiritum. Et ſi Sara, tam remota Chriſti auia, ob Chriſtum, domina vocari iubetur: quantò magis Maria eius Mater? Iam verò Maria in terra vnius tantùm pauperis familiæ Domina erat: nunc autem poſtquam in cœlis ſedet & ſuper omnes Sanctos conſtituta eſt, rectiſſimè omnium gentium Domina & princeps appellatur. Quo ex nomine bonos item fructus elicimus. Primò enim ſi Maria Domina & Magiſtra eſt, ergo poteſtatem habet nos modis omnibus iuuandi, & bona omnia nobis diſpertiendi. Cùm in viuis degeret, vinum gratiæ nobis impetrare à filio poterat, ſicut conuiuis quondam nuptialibus. Nunc verò ex quo in cellaria gratiarum & bonorum Dei introducta eſt, iuxta id Cant. 1. *Introduxit me Rex in cellaria ſua*, & in cœlo iuxta filium ſedet, Domina gratiarum & diſpenſatrix eſſe non dubitatur. Ea enim *antea quaſi ſub claue cuſtodiebantur*, inquit Gerſon tract. 4. ſuper Magnif. *modo et tamquam Reginæ patent omnia*. Secundò, ſicut Maria non priùs dicta eſt Domina, quàm ipſa ſe ancillam diceret: ita non meretur exaltari, qui non didicit humiliari: nec bene poterit præeſſe, qui non priùs didicerit ſubeſſe. Qui in altum vult ſaltare: auis quæ de terra ſurgere & in altum euolare, priùs ſe deprimit, vt niſu fortiore eleuetur. Hoc certè Maria fecit; hoc Dauid, qui de poſt fœtantes acceptus & poſitus eſt in Regis ſolium; hoc omnes faciant neceſſe eſt, qui bene & ſine periculo præeſſe volunt. Denique ſi noſtra Domina eſt Maria: vbi eius honor? vbi cultus? vbi obſequium? vbi timor? *Filius honorat patrem*, inquit Malachias cap. 1. *& ſeruus Dominum ſuum: ſi ergo pater ego ſum, vbi eſt honor meus? Et ſi Dominus ego ſum, vbi eſt timor meus?* Similiter ego dico: ſi Domina noſtra eſt Maria, vbi eius honor, cultus, obſequium? vbi ſunt qui Sabbatum, eius diem, honorant? qui in honore eius labores veſperi deponunt, in eius vigiliis ieiunant, feſto ſolenni confitentur, & communicant? Vbi eius pediſſequæ, quæ vitam eius & veſtigia ſequuntur? videamus igitur, ne ſi nos ſerui eius non ſimus, ipſa non ſit noſtra Domina.

TERTIÒ, Exponitur à quibuſdam, illuminata, & illuminatrix, vt refert idem Hieronymus ſup. & Eucher. *lib. 2. inſtruct. cap.* 5. & alij, rectiſſimè vtrumque. Quis enim eam illuminatam dubitet, quæ ipſi Iuſtitiæ ſoli Chriſto perpetuò adhæſit in terris: & nunc adhæret in cœlis? Quòd ſi Moyſes ſpatio 40. dierum cum Deo loquens familiariter, ita luce perfuſus eſt, vt non poſſent filij Iſraël intendere id eius faciem, Exod. 34. quid de Maria credendum, quæ ſupra 30. annos cum ipſo in eadem domo & menſâ familiariſſimè conuerſata eſt, & nunc in cœlis perpetuò conuerſatur? Illuminatrix verò, quia ipſa Apoſtolos & primos Chriſtianos ſecum viuentes procul omni dubio inſtruxit & per illos nos quoque. Propterea enim Sanctus Anſel- D. III. Illuminata & Illuminatrix.

Digitized by Google

mus *l. de excell. Virg. cap. 7.* existimat tamdiu eam in terris poſt Chriſtum relictam, vt eſſet doctrix Apoſtolorum. Sanctus etiam Ambroſius *lib. de inſtit. Virg. cap. 7.* vult ab ipsâ edoctum eſſe in multis Ioannem Euangeliſtam, qui præ cæteris hiſtoriam Chriſti quaſi ad viuum deſcripſit. *Non miror*, inquit, *præ cæteris myſteria diuina locutum, cui præſto erat aula cæleſtium Sacramentorum.* Ac propterea fortè dicitur conſeruaſſe omnia verba hæc, id eſt, quæ circa Chriſtum & ab ipſo geſta ſunt, vt poſtmodum alios ea doceret, vt ſenſit Gl. *in cap. 2. Luc.* ex Bedâ. Diſcimus hinc primò æquanimes eſſe in tribulationibus, quia enim illuminata eſt, noſtras ærumnas & calamitates non ignorat. Sufficiebat ſororibus Lazari, indicâſſe tantùm Domino infirmitatem fratris: *Ecce quem amas, infirmatur.* Ioan. 11. tum enim non dubitabant adfuturum amico ſuo Dominum, ac quàm primum aduolaturum, quemadmodum & factum eſt. Sufficiat etiam nobis, videri calamitates noſtras à Mariâ, vel ſaltem precibus ei intimatas eſſe: non enim amat & deſerit; non aſpicit, quin iuuet in ipſam confidentes: *Nunquid enim obliuiſci poteſt Mater infantem ſuum?* Eſai. 49. Maria clientes ſuos? Deinde qui doctus & illuminatus eſt, doceat & illuminet ſimiliter proximum ſuum; idcirco enim optimè Maria cõparatur Lunę, quòd vti Luna à Sole illuminatur, & communicatum ſibi ſolis lumen, nocti mox communicat, ita & Maria participatum à Chriſto lumen, Apoſtolis & per eos nobis fideliter participat, ſedentibus in tenebris. Decet igitur vt conſimili modo, qui illuminatus eſt, ſit & illuminator: vt quæ in concionibus audiuimus, in piis libris legimus, ignorantibus communicemus.

E. IV. Myrrha. QVARTÒ, Exponitur à quibuſdam Myrrha maris, ab Hæbræo Mor, id eſt myrrha. Hieron. dicto loco: ac propterea volunt aliqui ſororem Moyſis Mariam vocatam, quòd eo tempore nata ſit, quo cœpit amara tyrannis Pharaonis præcipientis mergi infantes Hebræorum, vt tradunt Hebræi, & refert Corn. à Lap. *in Pentat.* Rectè etiam Deipara myrrha vocatur ob paſſionis amaritudinem, quam ſub cruce hauſit. Sed non ſolum amorem habet myrrha, verum etiam conſeruandi vim à corruptelâ, ac propterea Mariam noſtram rectè vocamus Myrrham maris, quia ab eius natiuitate mundi conſeruatio cœpit, qui priùs in profundum mergebatur penè totus; ipſa ſiquidem mundi ſeruatorem nobis peperit, ac deinceps meritis & interceſſione ſuâ mundi huius vaſtum pelagus quantumuis inquietum & turbulentum conſeruare ſtuduit. Maria itaque ſoror Moyſis Iſraëlitarum deiectionem & euerſionem ſignificabat: Maria Virgo mundi erectionem & conſeruationem nunciabat: eaq; figurabatur in Muliere illa 2. *Reg.* 17. quæ confugientes ad ſe Ionathan & Achimaas, ab Abſolone ad necem quæſitos, abſcondit in puteo, expandens velamen ſuper eo, quaſi ſiccans ptiſanas. Maria eſt hæc Mulier, quæ mundum toties æternę mortis reum & à Deo ad necem meritò quæſitum, velamine ſuarũ abſcondit precum & meritorum. Vnde enim putamus venire, quod temporibus noſtris tam innumeri & grauiſſimi peccatores à Deo tolerentur nec confeſtim puniantur morte ſubitaneâ & gehennâ, ſicut factum ſæpiſſimè legimus in veteri lege; Ibi guloſi diluuio abſumpti: libidinoſi incendio ſulphuris & ignis de cœlo cadentis exuſti: ibi rebelles & refractarij terrâ abſorpti: ibi blaſphemi ab angelo percuſſi: ibi mali ſacrificiorum miniſtri igne inuoluti: ibi qui arcam irreuerenter aſpexere vel tetigére, morte ſubitâ plexi. Nunquid modò in mundo non guloſi? nunquid non libidinoſi? nunquid non rebelles? nunquid non blaſphemi? nunquid non mali Eccleſiæ miniſtri, & qui ſacra & Sacramenta irreuerenter tractant & percipiunt? Imò verò innumeri. Quis retinet Dei iram? Vtique Maria, myrrha conſeruans mundum perditum. Ipſa expandit ſuper nos pallium ſuum & ab ira Dei repentina protegit nos ſicuti pauo mater pullos ſuos à maſculo, qui eos perdere quærit, quia ſibi diſſimiles videt. Non adducor vnâ cauſâ, vt hoc dicam. Teſtantur SS. Patres: teſtatur mundi perditiſſimi conſeruatio, qui niſi interueniente ſummâ Interuentrice conſeruari in tanta peruerſitate non poſſet. Teſtantur viſiones & varia exempla. D. Antoninus Archiep. Florent. 3. *p. Chron.* & Thom. Bozius *de ſig. Eccl. l. 9. c. 10.* referunt ex vita S. Dominici, cùm oriens ab Eccleſia totus eſſet abalienatus, Fridericus Secundus in occidente vt Pontificiam poteſtatem euerteret, ferro & flammâ omnia vaſtaſſet, Saladinus in Syria noſtros profligaſſet, atque ita interitus Eccleſiæ totalis immineret, tunc vidiſſe ſub oratione Chriſtum humano generi iratum tres lanceas in terras vibraſſe, quaſi eas extincturum: Mariæ verò filium amplexantis & retinentis precibus ſedatum eſſe: & ab illo tempore tranquillitatem maximam Eccleſiæ ſubſecutam eſſe. Alio tempore viſum ſimiliter Chriſtum hominibus iratum à pio quodam viro ſcribit idem Antoninus *ib. c. 6. § 3.* cùm comprehenſum velut manum totum orbem concutere videretur, quaſi in barathrum præcipitaturus, illo adiuncto: cùm iudicatur, exeat condemnatus. Quo ſpectaculo vir pius territus ad Virginem clamat: S. Maria ſuccurre miſeris: moxque illa dilationem vindictæ impetrat, quoad per concionatores mittendos homines reuocarentur à ſceleribus. Diſcamus hinc chariſſimi, quantum debeamus Mariæ, propterea quia myrrha maris eſt, mundi Conſeruatrix.

QVINTÒ, Exponitur ſtella maris. Ita Hieron. & Euch. vbi ſuprà. Et talis denique Maria eſt: F. V. Stella maris.
non vtiq; tantùm mundi conſeruatrix vt ſuprà dixi, ſed cuiuſcunque afflicti & peccatoris refugium, ſpes, & ſolatium, ſicut ſtella maris de nocte nauigãtibus & inter fluctus periclitantibus. Vnde Bernar. *hom. 2. de B. Virg.* ait: *Nomen virginis, Maria, quod interpretatum maris ſtella dicitur, ipſa eſt præclara & eximia ſtella ſuper hoc mare magnũ & ſpatioſum ſubleuata, micans meritis, illuſtrans exemplis.* Porrò ſtella polaris eſt, quæ nautas maximè dirigit, quia ea polo viciniſſima & penè immobilis, poli altitudinem & per hoc iter nautarum in tenebris oſtendit & dirigit. Similiter Maria polo, qui Chriſtus eſt, in cœlo viciniſſima, habet apud ipſum preces præ reliquis

ſan-

Digitized by Google

ſanctis maximè immobilis, quatenus ab ipſo multa audet petere & poteſt impetrare, quæ cæteri ſancti non auderent: ſicut & merita longè excellentiora habet. Igitur qui in tenebris peccatorum, Cymmeriis licet, nauigat, qui in periculo animæ vel corporis eſt, ſtellam hanc reſpiciat, Mariam vocet. *O quiſquis*, ſubiungit ſup. Bernardus, *te intelligis in huius ſæculi profluuio magis inter procellas & poteſtates fluctuare, quàm per terram ambulare, ne auertas oculos à fulgore huius ſideris, ſi nō vis obrui procellis: reſpice ſtellam, voca Mariam.* Nemo poteſt dicere: non noui ſtellam iſtam. Notiſſima eſt mundo, pueris & puellis, gentibus & hæreticis. Petunt namque iſti etiam Eleemmoſynam à nobis, per Deum & Mariam. Nemo poteſt dicere: non miſerebitur mei hæc ſtella, quia ipſa amarum mare eſt, miſerias experta, miſeris compati docta. Nemo poteſt dicere: non poſſum iuuari ab hac ſtella: ipſa enim Domina eſt, Chriſto in polo proxima. Nemo poteſt dicere: non videor ab hac ſtellâ; ipſa enim illuminata eſt, ſciens & conſiderans calamitates noſtras. Nemo poteſt dicere: non ſeruabor ab hac ſtella, ipſa enim myrrha conſeruans eſt, etiam perditiſſimorum hominum exitio proximorum. Nemo poteſt dicere: non habeo acceſſum ad eam, ipſa enim in cœlo conſpicua eſt, parata ad opitulandum omnibus. Nemo denique poteſt dicere: non indigeo hac, qui in tenebris peccatorum non nauigo. Tametſi enim fortè nunc non nauigas, nauigabis tamen aliquando & in mediis tenebris appelles, quod omnium perículoſiſſimum, mortis ſcilicet in articulo. Et cur putatis vult Eccleſia vt Mariam omnes inuocemus pro felici obitu, dicendo: *ora pro nobis nunc & in horâ mortis noſtræ?* Nimirum optimè nouit, quàm periculoſum ſit appellere in articulo mortis, mediis viarum tenebris, & propterea monet vti ſtellâ illam ſemper intueamur & ad portum conſequendum propitiam nobis reddamus. Vnde Bernardus ſuperiùs dictis, ſubiungit: *Si inſurgant venti tentationum, ſi incurras ſcopulos tentationum, reſpice ſtellam, voca Mariam; ſi iactaris ſuperbiæ vndis, ſi ambitionis, ſi detractionis, ſi æmulationis, reſpice ſtellam, voca Mariam. Si iracundia aut auaritia, aut carnis illecebra nauiculam incuſſerit mentis, reſpice Mariam. Si criminum immanitate turbatus, conſcientiæ fœditate confuſus, iudicij horrore perterritus, barathro incipias abſorberi triſtitiæ, deſperationis abyſſo, cogita Mariam. In periculis, in rebus dubiis Mariam cogita, Mariam inuoca. Non recedat ab ore, non recedat à corde: & vt impetres eius ſuffragium, non deſeras conuerſationis exemplum. Ipſam ſequens non deuias, ipſam rogans non deſperas, ipſam cogitans non erras. Ipsâ tenente non corruis, ipsâ protegente non metuis; ipsâ duce non fatigaris, ipsâ propitiâ peruenis.* Hæc Bernard.

Itaque lapidem iſtum fundæ conſiderationis impoſitum ſedulò gyremus & in hoſtem animæ noſtræ eiaculemur: ipſe conteret caput eius.

CONCIO IV.

Oſtenditur Deiparæ deberi ſummam gratiarum plenitudinem & dignitatem.

1. *Quia filium Dei concepit.*
2. *Geſtauit in vtero.* 3. *Eundem peperit.*
4. *Lacte ſuo virgineo pauit.*
5. *Educauit & inſtituit.*

THEMA.

De quâ natus eſt IESVS. *Matth. 1.*

NArrat Lucianus in hæreſibus, Phidiam ſtatuarium inſpecto leonis duntaxat vngue quantus eſſet leo, perpendiſſe, totumq́; ex indicio vnguis effinxiſſe; atque hinc adagium ortum: *Ex vngue leonem.* Sperabamus S. Lucam in hodierna Chriſti genealogia, quando ad ſanctiſſimam eius matrem veniendum eſſet, leonem nobis exhibiturum, hoc eſt, matris dotes egregiè deſcripturum: ſed pro vaſto corpore, vnguem tantùm exhibuit, dum aliud de ea nihil edixit, quàm quod de ea natus ſit IESVS: Verùm non difficile eſt nobis ex vngue leonem & ex breuiſſimo hoc verbo Virginis Mariæ dignitatem cognoſcere. Tam enim prægnans eſt hoc verbum, vt inde, qualis ſit heroiſſa Deipara, non difficilè colligere poſſumus. Ex hac vna venula fons omnium gratiarum in Mariam deriuatur. A.

PRIMÒ, Quia filium Dei concepit, formatum è materno ſuo ſanguine, operâ Spiritus ſancti. Nam vt argumentatur D. Thomas 3. *p. q. 7. a. 9. & q. 27. a. 5.* Quò magis aliquid appropinquat ſuo principio ſeu fonti, eò magis participat de illo: iam verò humanitas Chriſti inter omnes creaturas propinquiſſima eſt Deo, qui eſt cauſa & fons omnis gratiæ, vnde ea maximam gratiarum plenitudinem debuit recipere. Poſt illam propinquiſſima fuit Deo Maria, quia ex illa carnem ſeu humanitatem illam aſſumpſit; ergo poſt humanitatem Chriſti, ſumma gratiarum plenitudo debetur ipſi ſuper omnes alias creaturas. Maior oſtenditur inductione: Quò enim arbor aliqua vicinior eſt ripæ fluminis, eo magis viret ac floret: Quò quid propinquius eſt igni vel lumini, eò magis calet & lucet: qui vicinior fonti, plus haurit; Ideò dicitur in Apoc. Mulier amicta ſole, ob propinquitatem videlicet tota radians & illuminata à ſole, ſicut aëris ſuprema regio lucidior eſt quàm infima, quia ſoli vicinior. Itaque ſicut meritiſſimò attribuimus Chriſti humanitati ſummam gratiæ plenitudinem, ſummã ſcientiã, virtutes omnes in ſummo gradu, ſummã venerationem, ſummam gloriam &c. præ omnibus creaturis. ſic etiam poſt illam, attribuenda eſt Deiparæ ſumma ſapientia & ſcientia, ſummæ virtutes, merita, honor, gloria &c. *Quemadmodum enim decentiſſimum fuit*, inquit Dionyſius Carthuſ. initio l. 1. de laudib. Virg. *vt illam naturam, quam creator voluit ſuæ perſonæ vnire, omni chariſmate gratiæ ac gloriæ, omni virtute perfectâ ac dono Spiritus ſancti ſummè & incomparabiliter decoraret, eodem inſtante quo eam aſſumpſit: ita omninò condecens fuit, vt Virginem illam, quam ſibi matrem elegit,*

B. I. Quia Filium Dei concepit.

git, poſt humanitatem aſſumptam, vniuerſis gratia ac gloria chariſmatibus inenarrabiliter excellentiùs munificentiuſq́; ornaret, quantùm decuit ſine dubio matrem præ miniſtris ornari, exaltari atq́; deificari. Etenim ſicut non decuit naturam humanã, niſi pulcherrimè atq́; incomparabiliter decoratam aſſumi à Verbo; ita nullatenus decens fuit, perſonam humanã effici Dei matrem, niſi ſpecioſiſſimè & glorioſiſſimè ornatam. Sic ille. Quòd ſi ad Aſſuerum Regem nulla puellarum intrare poterat, niſi priùs regiis ex impenſis mundo muliebri pulcherrimè adornaretur & ſex menſibus oleo myrtino vngeretur, & aliis ſex quibuſdam pigmentis & aromatibus vteretur; vt habetur c. 2. Eſth. quantò magis decuit adornari Mariam talibus gratiarum ornamentis, antequam ad Deum adduceretur, vt ex ipſa fieret homo? Rursùm ſi Deus Iudithæ præter ſplendidiſſimum eius ornatum, *contulit inſuper ſplendorem & ampliauit hanc in illam pulchritudinem,* (vt dicitur Iudith, cap. 10. *vt incomparabili decore omnium oculis appareret, & Holoferni placeret,* quem eius manu occidere parabat, Virgini ad excipiendum vtero Dei filium, quid cõferre, qualem mentis ſplendorem, qualem pulchritudinem largiri non voluit?

C. SECVNDÒ, quia Dei filium geſtauit in vtero
II. nouem menſibus; Si enim domus, quâ terre-
Quia geſtauit in vtero. nus Rex excipitur pretioſis adornatur aulæis & omni ſupellectile ſplendidiſſimâ inſtruitur, nec non odoribus perfunditur: matrem, quæ Deum non tantùm hoſpitio excepit, ſed velut in proprio habitaculo nouem menſibus tenuit, quibus gratiæ ornamentis, quibus virtutum odoribus perfuſam fuiſſe credendum eſt? Vnde S. Anſel. l. de excellent. Virg. c. 3. *Si talis apparatus pro aduentu terreni hominis (ſcilicet Regis vel Monarchæ) qualis apparatus omnis boni, putamus, fiebat pro aduentu cæleſtis regis in corde Virginis, quæ illum non erat tranſitiuè hoſpitatura, ſed etiam ex ſubſtantiâ ſuâ factum hominem paritura.* Qualem thronum ſibi fabricârit Rex terrenus, Salomon, videre eſt l. 3. Reg. c. 1. *Fecit Rex Salomon,* ait Textus, *thronum de ebore grandem, & veſtiuit eum auro fuluo nimis, qui habebat ſex gradus: duæ manus hinc atque inde tenentes ſedile, & duo leones ſtabãt iuxta manus ſingulas: & 12. Leunculi ſtantes ſuper ſex gradus hinc atq́; inde. Non eſt factum tale opus in vniuerſis regnis.* Nam tale opus & talis thronus decuit Salomonem, & non magis Dei filium? Rectiſſimè itaq; gloſſa eo loco per hunc thronum intelligit Mariam, in cuius gremio Chriſtus ſedit tamquam in throno nobiliſſimo: De ebore, quod ratione albedinis & frigiditatis ſignificat puritatem Mariæ, in aliis refrigerantis motus libidinis; grandem, imò grandiſſimum meritis. *Et veſtiuit eum auro fuluo nimis.*: feruentiſſimæ ſcilicet charitatis. *Qui habebat ſex gradus,* qui continentur *Luc. 1.* vbi Chriſtus eum conſcendere volebat. Primus oratio ſolitaria, cùm dicit Lucas: *Et ingreſſus ad eam angelus.* Bernar. ſuper. Miſſus eſt. *Quò ingreſſus? in ſecreto cubiculo, vbi orabat Patrem in abſcondito.* Secundus eſt, virginalis verecundia; Ibi: *turbata eſt in ſermone eius.* Tertius eſt diſcreta prudentia; ibi: *cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio.* Quartus inquirentis diligentia; ibi: *quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* Quintus eſt, humiliantis ſe decentia; ibi: *Ecce ancilla Domini.* Sextus, fidelis obedientia; ibi. *fiat mihi ſecundum verbum tuum.* Pergit Scriptura in throno Salomonis: *Et duæ manus hinc inde tenentes ſedile:* per quas ſignificabantur duæ operationes, actiuæ vitæ & contemplatiuæ, quæ excellentes fuerunt in Virgine, *Et duo leones ſtantes iuxta manus ſingulas*: ſcilicet duplex fortitudo, in aggrediendis arduis & tolerandis aduerſis. *Et duodecim leunculi &c.* id eſt, duodecim fructus Spiritus ſancti, qui habentur *ad Gal. 5.* vel duodecim prærogatiuæ illius, de quibus in Feſto Concept. diximus. *Non eſt factum tale opus in vniuerſis regnis,* nam neque in cœlis neq; in terris eſt aliqua creatura pura ei ſimilis. Quàm verè hæc applicet Deiparæ gloſſa, vel ipſummet Dauidem teſtem adducere poſſumus. Si enim ipſe indignum cenſuit, vt arca Dei moraretur in medio pellium, ipſe verò habitaret in domo cedrinâ: quid dixiſſet, ſi vidiſſet filium ſuum ſedere in tali throno; filiũ verò Dei ſedere in vtero Virginis, debitis chariſmatum ornamẽtis deſtitutæ? *Vidéſne,* inquit ad Nathan, *quòd ego habitem in domo cedrinâ, & arca Dei poſita ſit in medio pellium?* 2. Reg. 7. Et ipſe quidem ilicò ædificâſſet arcæ domum ſplendidiſſimã, niſi Deus hoc vetuiſſet & differre ad Salomonẽ voluiſſet: præparauit tamen nihilominùs ingentem ſummã auri & argenti & omnis generis metalla pro illa, quam Salomon extruxit ſplendidiſſimam. *Opus enim grande eſt,* ait Dauid 1. Par. 29. *neque enim homini præparatur habitatio, ſed Domino Deo. Ego autẽ totis viribus meis præparaui impenſas domûs Dei mei: aurũ ad vaſa aurea argẽtũ in argẽtea &c.* Quam inſuper impleuit etiam nebula Domini, cùm in eam arca induceretur. Quæ omnia oſtendunt, quid debeatur matri Dei. Atque hoc in oratione illa tangit Eccleſia: *Omnipotens ſempiterne Deus, qui glorioſæ Virginis Matris Mariæ corpus & animam, vt dignum filij tui habitaculum effici mereretur, Spiritu S. cooperãte præparaſti &c.*

TERTIÒ, quia filium Dei peperit, eundem, D.
inquam, illum, quem Deus Pater ab æterno ge- III.
nuit, ita vt ſicuti ipſe dixit: *Filius meus es tu, ego* Quia peperit.
hodie genui te: ita idiqsũ Maria in die partus ſui dicere potuerit. Vnde affirmat S. Thomas 1. *p. quæſt.* 25. *a.* 6. titulum matris Dei infinitam quãdam dignitatem continere: quoad rationem videlicet maternitatis; quia melior ac dignior mater eſſe non poteſt, quàm Dei mater: ſicuti nihil maius eſſe Deo poteſt. *In humano genere,* inquit Cardinalis Petrus Damiani in ſerm. 2. Natiuit. *Ille nobilis dicitur, qui claris maiorum titulis inſignitur, B. verò Maria licet de generoſa ſit parentum ſtirpe progenita, ab illo tamen trahit excellentiſſimæ nobilitatis genus, qui de illo eſt nouo naſcendi genere procreatus, & per clariſſimam ſobolem omnem humani ſtemmatis excedit nobilitatem. Clara proauorum titulis, ſed incomparabiliter clarior generoſitate prolis: filia ſiquidem Regum, ſed mater Regis regum.* Eſt enim Virgo θεοτόκος, id eſt, Deipara non denominatione tantùm extrinſecâ, quo modò aliqua eſt mater Epiſcopi: ſed quia in eius vtero vnio hypoſtatica facta eſt: adeoque genuit Deum & hominem: genuit & geſtauit in vtero Regem,

Regem, quia iam tunc Rex erat; vnde Magi: *Vbi eſt qui natus eſt Rex?* Quando ergo filius matrem euexit ad ſummam illam dignitatem, decuit vt eidem conferret; quidquid eam conſequitur. Non enim elargitur Deus vacuos titulos: ſed quemadmodum S. Thomas *3. p. q. 27. a. 5.* ait: vnicuique datur gratia à Deo ſecundum hoc, ad quod eligitur: ergo, quia ad ſummam illam dignitatem elegit Mariam, ſequitur etiam ea illi attribuiſſe, quæ talem matrem decent, vt nimirum gratiis & priuilegiis omnem ſuperaret creaturam. Itaque ſicuti Chriſtus Rex Regum; ſic & Maria poſt ipſum, Regina omnium Sanctorum iure merito eſt: & ſicut Chriſtus ad Regis regum titulum omnem habuit neceſſarium apparatum: ſic decebat habere quoque ſuo modo matrem. Vt enim Aſſuerus, quando Eſtherem connubio ſibi iunxit & Reginam fecit, ſtatim poſuit diadema regni ſui in capite eius & fecit eam regnare. *Eſth. 2.* ſic decebat fieri Deiparæ. Iam verò quid conueniat Reginæ, facilè eſt indagare. Competit imprimis formæ elegantia & nitor abſque macula vel deformitate: ita *decens erat*, inquit Anſelmus l. de Concept. Virg. c. 18. *vt ea puritate, quâ maior ſub Deo nequit intelligi, Virgo illa niteret, cui Deus filium ſuum ita dare diſponebat, vt eſſet vnus idemq; Dei patris & Virginis filius &c.* Competit Reginæ veſtium ſplendor, quantus eſſe poteſt maximus; ſic etiam Mariæ virtutum omnium ſplendor incomparabilis, quia omnis gloria filiæ regis ab intus: externa dona nimis vilia erant. Competit Reginæ nobile famulitium & cuſtodia ſatellitum: ſic etiam Mariæ aſſiſtentia Dei ſingularis & angelus cuſtos Gabriel, ad præſeruandam eam ab omni lapſu & infeſtatione dæmonum. Competit Reginæ nobili gynæceum: ità & Mariæ familiaritas SS. Angelorũ. Competunt Reginæ redditus ampliſſimi: ſic etiam Mariæ meritorum cumulus plus quàm ſit omnium Sanctorum. Competunt Reginæ regia priuilegia & exemptiones à communibus legibus, ſic etiam Mariæ plurimæ prærogatiuæ eam condecentes, vt immunis eſſet à vectigali originalis peccati, vt ſine damno virginitatis mater eſſet, vt ſine dolore pareret, ſine dolore mortem oppeteret, ſine corruptione ante communem reſurrectionem reuiuiſceret &c. Competit Reginæ veneratio ſingularis & poſt Regem ſumma: ſic etiam Mariæ cultus hyperduliæ, veluti matri Dei. Competit Reginæ prima poſt Regem ſeſſio: ſic etiam Mariæ prima poſt Chriſtum in cœlo ſedes.

E.
IV.
Quia lactauit.

QVARTÒ, quia Dei filium lacte ſuo virgineo pauit. Nam & hinc debetur Virgini maxima dignitas: Sic enim Reges quærunt liberis ſuis nutrices ſelectiſſimas, nobiles ac virtuoſas: quia videlicet cum lacte imbibitur ab infante inclinatio quædam ad virtutem vel ad vitia (An non Caius Caligula naturæ crudelitatem ex nutricis ſuæ alimento hauſit? An non Titus continuam ægritudinem, & Tiberius Cæſar bibacitatem inde traxêre?) quàm nobilem & virtuoſam decuit eſſe Mariam, quæ ad hoc electa fuit, vt filium Dei lactaret? Hinc enim deuota illa mulier dixit Chriſto Lucæ 11. *Beatus venter qui te portauit, & beata vbera, quæ ſuxiſti.* Sic enim Chriſtus beatos Apoſtolorum oculos, qui ipſum viderent Luc. 10. *Beati oculi qui vident, quæ vos videtis:* quantò beatiora Deiparæ vbera quæ Deo lac propinârunt? Nec fruſtrà Eccleſia canit. *Quem Virgo lactabat vbere de cœlo pleno.* Tantam enim eſſe hanc dignitatem vult, lactandi filium Dei, vt lac illud non terrenum, ſed cœleſte, hoc eſt, cœlis ipſis præſtantius eſſe debuerit. Sanè in hoc etiam Deipara Seraphinos ipſos ſuperat: nam licet illi Chriſto miniſtrarint poſt tentationem, adeoque cibum & potum, iuxta communem ſententiam præbuerint, id tamen longè minus eſt eo, quod exhibuit Chriſto Mater. Quando ſenuerat Dauid Rex & veſtibus coopertus calefieri non poterat, quæſierunt illi ſerui eius adoleſcentulam virginem, ſpecioſam in omnibus finibus Iſraël & pulchram nimis, quæ ſtaret coram Rege & foueret eum 3. *Reg. 1.* ſi ergo Regi ſeniculo talis debebatur miniſtra: an non multò formoſior & ornatior virtutibus debebatur nutrix Dei filio infanti?

F.
V.
Quia educauit.

QVINTÒ, Quia filium Dei educauit & inſtituit. Nam & hinc concludi poteſt, optimam & omni virtutum genere excultiſſimã debuiſſe eſſe Dei matrem, quæ & apta eſſet inſtituere & dirigere abſque vllo errore filium ſapientiſſimum, imò ipſam Dei ſapientiam: & prætereà digna, cuius imperio & directioni ſe Dei filius ſubiiceret. Veriſſimum eſt, quod Sap. ait Eccli. 22. *Confuſio patris eſt de filio indiſciplinato.* Vti etiam contrà gloria parentum eſt filius ſapiens; quia filius bene diſciplinatus & virtuoſus, bonos ſe habuiſſe parentes educatores oſtendet: & malus viciſſim malos. Hinc Diogenes videns aliquando adoleſcentem mero ſtupidum & prorſus inſipientem: *Adoleſcentule,* inquit, *ebrio ſeminatus es patre,* apud Stob. Contrà verò videns Chriſti ſapientiam & virtutes pia illa femina *Luc. 11.* ex eo ſtatim collegit & prædicauit bonitatẽ ipſius matris: *Beatus venter qui te portauit, &c.* Ratio, quia qui fructũ deprehendit optimum, arborẽ quoq; laudat, vnde ille prodit. **Der apffel fallt nicht weit vom Stamm.** Itaq; plenam omni ſapientiâ & virtute oportuit eſſe illam matrem, quæ Filium Dei inſtituit & ſubditũ ſibi habuit. Quemadmodum enim Deus Beſeleem impleuit ſpiritu Dei, ſapientiâ, & intelligentiâ, & ſcientiâ, & omni doctrinâ ad cogitandum, ſeu vt 70. vertunt, ad docendum, nimirum alios artifices: vt ita per eum tabernaculum fabricaretur affabrè & iuxta præſcriptum exemplar à Deo *Exod. 35.* Ita quoniam B. Virgo accuratiſſimè inſtituere debebat filium, omni virtute & ſapientiâ prædita eſſe debuit. Tametſi enim filius inſtitutione non eguit, geſſit tamen ſe vti puer, per omnia obedire parentibus volens: atqui ita neceſſe fuit, vt parentes eius nihil inconueniens ei præciperent, ſed omnia decentiſſima.

Verùm ſummam huius tituli dignitatẽ enerrare videntur verba illa Chriſti, quibus mulieri ſupradictæ reſpondit: *Quin imò beati qui audiunt verbũ Dei & cuſtodiũt illud. Hoc enim eſt dicere,* in-

 quit

quia Aug. tra. 10. in Ioan. *mater mea inde felix eſt, quia Dei verbum cuſtodit, non quia in illa Verbum caro factum eſt*. Sed reſpondetur, dupliciter intelligi poſſe hunc titulum maternitatis Dei, vel per ſe ſolum, abſque illâ, quam poſtulat, gratia: vel ſimul cum illa. Priori modo ſi ſpectetur, verum eſt quod ait Auguſtinus; ſi poſteriori, quo modo nos accipimus, certum eſt ſummam eſſe beatitudinem & felicitatem matris Dei. Mulier verò illa videtur ſolùm reſpexiſſe ad maternitatem præciſè, non ad conſequentem eius gratiam. Sic dicimus hominibus nobilibus, gloriantibus in ſola natalium nobilitate: nobilitatem generis nihil eſſe. Non tamen eam ſpernimus, ſi eam ſequantur nobilia & generoſa facta: quin potiùs indicare volumus, nobilitatem eſſe præclarum Dei donum, quia eam conſequi debet, ac vt plurimùm ſolet, virtutis ardor & amor, ſine hac ſequela nihil eſſe. Abſolutè igitur & ſimpliciter Deipara veriſſimè beata, hoc ipſo quòd mater Dei, qui hunc titulum ſumma gratia & admirabilis virtutum omnium Chorus & ſumma gloria comitatur. Secundò hac reſponſione voluit Dominus mulierem abducere à beatitudine matri ſuæ peculiari, ad beatitudinem omnibus communem & quam ipſa mulier etiam conſequi poſſet. q. d. verè quidem beata mea mater: ſed hæc illi beatitudinis ratio propria eſt: oſtendam autem tibi, quomodo & tu beata eſſe, adeoque modo alio mater mea fieri poſſis: ſi nimirū verbum Dei in corde tuo concipias & conſerues tandemque per operationem bonam parias. Tales enim in corde bono & optimo audientes verbum retinent & fructum afferunt in patientia, ait Lucæ 8.

Sed ad hæc quid turpiſſimus ille ſacri fontis fœdator & iconoclaſta Conſtantinus Copronymus Imp. Græcus? Aiebat is, Deiparam quidem fuiſſe honore dignam quoadusque Chriſtū geſtauit in vtero: cum porrò vbi enixa eſt, nihil feminis aliis dignitate præcelluiſſe: quemadmodum loculi auro referti tamdiu habentur in pretio, quamdiu illud continent: poſtmodum verò abiiciuntur. Cùm enim aliquando marſupium aureis nummis plenum quibuſdam oſtendiſſet, ab eis quærens: Quantinam hoc marſupiū valet? multum, reſponderunt illi. Cùm verò aurum eieciſſet, iterumq; idem interrogaret: nihil, reſponderunt illi. Tum is: Ita ſe res habet cum Dei parente, &c. Theophanes Theol. in Niceta & Suidas. O blaſphemum os! Sed nónne mulier illa ſup. dicta prædicabat ventrem Mariæ beatū etiam poſt partum? Deinde ſi Chriſtus hoſpitij ſui vberem mercedem vndique reliquit, vti in domo Marthæ, Simonis, Zachæi, &c. Num erga ſolam matrem ita ingratus eſſe voluit, vt debitā hoſpitij mercedem ei non refunderet? pro geſtione in vtero, pro lactatione, pro educatione nihil reſponderet? Deniq; abſurda eſt illa loculorū ſimilitudo: nihil enim accipit aurum à loculis: Deus autem de Virgine carnem aſſumpſit, eiuſque filius manſit ac manebit in omnem æternitatem. Sed quid neceſſe vt reſpondeamus Iconoclaſtæ, cui ſat ſuperque reſpondit ipſa Virgo? Ad extremum enim in expeditione Bulgaricā cùm eſſet diuinitus in cruribus plagā percuſſus & febre validiſſimā correptus, dum Conſtantinopolim verſus deferretur, mortuus eſt clamans ac dicens: Viuens adhuc igni ſum inextinguibili traditus propter Mariam Deiparam. Iubebatq; eam deinceps honorari vt Deiparā. Cedren. Theoph. Glycas. Sed quid impiiſſimo illi dicemus Luthero, qui in ſerm. de Natali Virg. habito, in iſtā vocem erupit: *Omnes Chriſtiani aquè magni ſumus ſicut mater Dei & aquè ſancti*. O blaſphemiā inauditam! ô linguam præcidendam & patibulo affigendam! O fornax infernalis, ſi nondum ſatis ardes ſuper hunc blaſphemum, ſuccendaris ſeptuplum. Quid enim tibi religionis & fidei deſertori, commune cum Deipara? Et quomodo tecum ipſe pugnas vt natalem eius celebres, quam te meliorem non agnoſcis?

Nos itaque extollamus vocem cum muliere illa: *Beatus venter*, &c. Et cum Eccleſia: *Felix namq; es S. Virgo Maria & omne laude digniſſima, quia ex te ortus eſt Sol iuſtitia Chriſtus Deus noſter*. Ex hoc enim fundamento verum eſſe apparet, quidquid ſcribunt SS. Patres, quidquid præclari nos excogitare poſſumus. Tametſi enim ea ſecūdum litteram in Scriptutis non reperiantur, veriſſima tamen illa non dubitemus, quia ex vngue leonem, ex maternitate cæterarum laudum cumulum deprehendimus. Audacter itaque ſi de vita Virginis quæras, reſpondeo, in vtero ſanctificatam, habuiſſe intelligendi vim, vouiſſe virginitatem; natam verò Deo perpetuò ſeruiuiſſe, contemplationi deditam, & vitæ actiuæ; ſemper optima cogitaſſe, optima locutam, optima egiſſe: ſuperaſſe omnes ſanctorum virtutes & merita, &c. Hanc enim virtutum & gratiarum omnium eminentiam deberi matri Meſſiæ dudum ante Chriſtum natum præuidit Rabbi Haccados, quem Iudæi Magiſtrum ſanctum appellabant. Hic, vt tradit Petrus Galatinus *de arcan Cath. Verit. c. 4.* dixit: *Sicut abacus eſt armariū, quod Principes conficiunt vt auri & argenti vaſcula in eo recondant ſuamq; gloriam & opes cunctis oſtendant: ita Regis Meſsia mater erit armariū, quod Deus ipſe conſtruxit, vt Meſsias in ea ſedeat, ad maieſtatis ſua gloriam mortalibus omnibus monſtrandam*. Felix ergo es Virgo & omni laude digniſſima, &c.

CONCIO V.

Oſtendit Mariam Matrem eſſe iuſtorum.

1. *Quia eſt mater Chriſti.*
2. *Quia Chriſtus eam matrem iuſtorum ſub cruce conſtituit.*
3. *Quia ad ſalutem iuſtorum cooperata multis modis matris officium præſtitit.*

THEMA.

Nunc ergo filij audite me. Prouerb. 8.

SÆpe mecum ipſe cogitaui, Auditores, quid communi noſtro Parenti Adamo venerit in mentem quando acceptā mortis ſententiā, vocauit nomen Vxoris ſuæ Eua, id eſt, vita ſeu viuens, & quidem ob eam cauſam, quòd eſſet A.

mater

mater cunctorum viuentium; quo enim iure vocatur Eua ſeu vita, quo iure dicitur mater viuentium, quæ ex Dei ſententia potiùs mater eſt omnium morientium, ipſaque morti addicta? Vnde eſt non-nemo, qui aſſerat Adamum hîc inſaniiſſe. *Mirabile eſt*, inquit Rupertus c.26. l.3. de Trinitate, *quòd ibi mortis corporeæ ſententiam ferebat, ibi vxorem ſuam Euam, id eſt, vitam appellauit. Quid inſanius, quàm in illo talis cauſæ iudicio illam nuncupare Euam, id eſt, vitam, quæ nec ſaltem habebat vitam, & dicere matrem cunctorum viuentium eam, quæ potius eſt mater cunctorum morientium?* Alij quidam per amarum iocum & acerbam ironiam hoc dixiſſe Adamum putant, apud Pereri. *in Gen.* Verùm in ſpiritu aliò reſpexiſſe videtur Adam, ad veram, inquam, matrem omnium viuentium & verè viuentium, Mariã, quam adumbrauit Eua: quia vt hæc mater eſt omnium viuentium carnaliter & ærumnosè: ita illa mater eſt omnium viuentium ſpiritualiter & beatè. Vnde S. Epiphan. hæreſi 78. *Maria*, inquit, *per Euam ſignificatur, quæ per ænigma accepit, vt mater viuentium vocetur.* Et infrà: *Eua mortis cauſa facta eſt hominibus; per ipſam enim mors ingreſſa eſt in mundũ, Maria verò cauſa vitæ, per quam genita eſt nobis Vita, &c.* Sanè multò potiori iure mater viuentiũ vocanda eſt, quàm Eua. Hæc enim mortem nobis attulit dum in patre noſtro Adamo vocẽ eius audiuimus & comedimus cum illâ: quam ob cauſam contemplantur aliqui, accuſari illã etiamnum à paruulis naſcentibus, qui E vel A primâ lamentantur voce; iuxta verſum: *Dicunt E vel A, quotquot naſcentur ab Eua.* At verò Virgo Maria vitam nobis attulit veram & æternam. Hæc ergo mater noſtra; hanc nos audiamus, quia ad vitam vocat. Vnde in hod. Epiſtola in perſona eius loquitur Sap. *Nunc ergo filij, audi te me.* Itaque audiamus. Triplici argumento poſſumus oſtendere Deiparam eſſe Matrem iuſtorum, ſeu viuentium in gratia.

B. I. Quia eſt mater Chriſti.

Primò, Quia eſt Mater Chriſti Domini. Chriſtus autem partim pater, partim frater, partim ſponſus eſt iuſtorum: & omnibus his titulis Deipara illorum mater. Pater noſter eſt Chriſtus, quia per ipſum ſpiritualiter renati ſumus in baptiſmo ad vitam æternam & facti adoptiui eius filij; *ad Gal.* 4. Vnde ab Iſaia c. 9. prædicitur vocandus *Pater futuri ſæculi*, id eſt, eorum qui ad futurum ſęculum vitę beatę pertinent. Et Chriſtus ipſe *Ioan.* 13. vocat Diſcipulos ſuos, filiolos.

Iam ſi Chriſtus pater eſt, ſequitur Chriſti matrem, matrem etiam noſtram eſſe, quia quod eſt cauſa cauſę, eſt cauſa etiam cauſati. Sic Eua quoad carnalem generationem dicitur mater cunctorum viuentium *Geneſ.* 3. & Sara mater omnium Iudæorum, ſicut Abraham eorundem Pater. *Iſaia* 51. Hinc Salomon Cant. 7. ventrem Mariæ deprædicans dicit: *Venter tuus ſicut aceruus tritici vallatus lilijs.* Quamuis enim venter Mariæ (virginitatis voto, velut lilijs vallatus,) vnum tantùm germinârit granũ frumenti, quia tamen illud in cruce mortuum plurimum fructũ attulit, ideoque de vno grano tritici aceruus eſt factus, completumq; illud Propheticum: Et valles abundabunt frumento; vti aduertit S. Ambr. *l. de inſtit. Virg. c.* 13 hinc rectè omninò dicitur totius aceruì mater; & totius filiorum Chriſti aceruus in vtero eius contentus fuiſſe. Sic dictum eſt Rebeccæ geminos in vtero geſtanti: Duæ gentes ſunt in vtero tuo, &c. quod ex illis geminis duo populi eſſent naſcituri. *Gen.* 25.

Frater noſter eſt Chriſtus ob naturæ humanæ conſortium. Vnde ad Rom. 8. dicitur *primogenitus in multis fratribus.* Et Ioan. 20. vocat Diſcipulos fratres ſuos. Iam verò, ſi Chriſtus eſt credentium frater, cur non ipſa, quæ genuit Chriſtum, credentium ſit Mater? ipſa enim tribuendo carnem Chriſto, fratrem eum noſtrum effecit.

Sponſus noſter Chriſtus, quia animas noſtras per fidem & charitatem ſibi deſponſat, id eſt, vnit ſibi vinculo dilectionis & obligat ſe viciſſim illis ad regnum ſuum aſſumendus, atque ita mutuâ traditione acceptat ſponſam & tradit ſe ſponſæ: fecitque hoc Chriſtus triplici ratione, Primò in incarnatione, quando carnem noſtram ſicque Eccleſiam totam ſibi copulauit. Secundò in paſſione, quando ſponſam ſuam ſanguine ſuo lauit & emit. Tertiò in Pentecoſte, quando Spiritum S. velut deſponſationis arrham Eccleſiæ ſuæ dedit. Ita Philo Epiſc. Carpathior. *in Cant. c.* 3. *tom.* 1. *Biblioth. SS. PP.* Iam verò communiter & rectè mater Sponſi ſolet vocari etiam mater ſponſæ; ſiquidem ſponſus & ſponſa ſunt quaſi vna caro: vti & ſocer pater vocari generi ſolet.

Videmus ergo quanto iure Deipara vel ex vno capite mater noſtra ſit. Si enim humano more de hac re loqui vellemus, dicendum eſſet Mariam eſſe auiam, matrem & ſocrum noſtram; Auiam, ex primo, matrem ex ſecundo, ſocrum ex tertio titulo.

C. II. Quia Chriſtus eam matrem ſub Cruce conſtituit.

Secvndò, Quia eam Chriſtus in cruce moriturus ſpeciali legato matrem iuſtorum conſtituit, quando eam Ioannis matrem eſſe voluit. Ioannes autem Chriſto crucifixo adſtans iuſtos omnes repræſentauit, tum propter nomen, (*Quia enim Ioannes interpretatur, in quo eſt gratia*, inquit S. Anton. 4. p. tit. 15. c. 2. *cuilibet etiã, qui Ioannes dicitur & exiſtit, in quo ſcilicet eſt gratia gratũ faciens, datur Virgo Maria in matrem:* tum quia Ioannes apud Chriſtũ dilectione fuit pręcipuus: deniq; quia ſolus ex diſcipulis adeoq; nomine omniũ quodãmodo præſens Chriſto morienti fuit. Nec immeritò Chriſtus voluit tunc matrẽ ſuam matrẽ etiam eſſe iuſtorum. Sicut ẽnim ipſe nos genuit ad vitã ſpiritualem, in cruce patiendò: ita & Deipara ſuo modo, compatiẽdo ſcilicet filio, vti docet ex Anſelmo S. Antoninus l.c. Pretioſiſſimũ hoc legatum pręfiguratum eſſe videtur in pallio Elię. Sicut enim olim Elias 4. Reg. 2. in curru igneo per turbinem euectus, aſcendens in cœlum, Eliſæo pallium ſuum reliquit, per quod ipſe Eliſeus 3. Reg. 19. à laborioſo & humili arandi opere ad ſalutarem & honorificam Eliæ ſequelam antea fuerat traductus, & in quo poſtea admirabilia effecit, cùm Iordanis aquas, vt per eas ſicco veſtigio pertranſiret, diuiſit: ita Chriſtus per turbinem paſſionis in curru crucis flammis Charitatis vndique flagrã-

te recedens, B. Virginem, quæ ſuum erat pallium, in cuius vtero dum carnem ſuſcepit, veluti pallio circumdatus ſeu obuolutus fuerat, nobis reliquit, cùm ſcilicet in Ioanne nobis etiam eam in matrem tradidit, cuius virtute & precibus tot peccatorum conuerſiones, tam multa miracula in Eccleſia peraguntur: & aquæ tribulationum præſentis vitæ ita diuiduntur ac mitigantur, vt per eas tuti tranſire valeamus. Ac ſicuti Eliſæus ob ſuam perſeuerantiam, quâ indiuiſibiliter adhæſit ſemper Eliæ, pallium eius obtinuit: ita & Ioannes Deiparam accepit in matrem, quia Chriſto Domino ſuo patienti ſolus ex Diſcipulis inſeparabiliter adfuit: atque ita etiam nos nobiliſſimum hoc Chriſti pallium, & hanc matrem tùm demum obtinebimus, quando Cruci Chriſti ſedulò aſſiſtemus per crebram meditationem paſſionis eius, cum animi gratitudine & charitatis ardore coniunctam, per ſocietatem paſſionum pro Chriſti nomine, hilari ac prompto animo ſuſceptarum, &c. Sub hoc pallium, Auditores, omnes confugiamus, hoc pallio vtamur, quia maximi amoris Chriſti erga nos, teſſera eſt, & ad quæuis obtinenda patentiſſima. Sanè ſi S. Antonius gloriabatur pallio illo ex foliis palmæ conſerto, quod reliquit illi S. Paulus Eremita, ita vt non niſi ſummis Feſtis eo indutus prodiret, vt ſcribit S. Hieron. in vita Pauli, quanta cura & reuerentia nos aſſeruare pallium iſtud decet? quantum gloriari in hoc dono?

D. III. Quia ad ſalutem iuſtorum cooperata multis modis, matris officium præſtitit.

Tertiò, Quia Deipara ad ſalutem iuſtorum cooperata eſt, adeoque matris officium multis modis præſtitit. Quemadmodum enim mater filios ſuos amat & curâ maternâ fouet, nutrit, veſtit, ornat, inſtruit & defendit ab ira Patris: ita & Maria, primò amat iuſtos, tum quia illorũ mater ſpiritualis, tùm quia ſoror naturalis, tùm quia Chriſtus eos amat. Secundò curam illorum

1. gerit, & primò nutrit iuſtos & portat ſuis meritis, ita vt ſub hac nutrice creſcant & adoleſcant in virtutibus & breui euadant in viros probos & perfectos, quales videre eſt imprimis eos, qui cultui B. Virginis addicti ſunt, & in eius ſodalitatibus degunt.

2. Secundò, veſtit virtutum ſuarum exemplis. Quem enim non mouet & accendit eius caſtitas & virginitas? *Quomodo fiet iſtud, quoniam virũ non cognoſco?* Quem non eius humilitas? *Ecce Ancilla Domini?* Quem non eius obedientia? *Fiat mihi ſecundum verbum tuum?* Quem non eius in loquendo parcitas, & prudentia: *Fili quid feciſti nobis ſic?* Quem non eius caritas & miſericordia? *Vinum non habent?* Quem non eius fortitudo & conſtantia animi, ſtantis iuxta crucem?

3. Tertiò, Ornat miraculis aliiſque honoribus, quibus creberrimis Eccleſiam totam illuſtrat & exaltat ad confuſionem hæreſum. S. Alexium, qui profugus à paterna domo annos 17. transigebat Edeſſæ in veſtibulo templi Deiparæ, tandem euulgauit eiuſdem Virginis Imago, monens Æditumm, vt introduceret virum illum Dei, qui dignus eſſet regno cœlorum, vt in eius vita habetur.

4. Quartò, Inſtruit doctrinis Apoſtolorum, quorum ipſa Magiſtra & Doctrix fuit, nec non reuelationibus, quas ſæpe facit ſeruis ſuis. Inter alia per miraculum ſapientiam contulit Albert. Mag. & Vdoni Magdebur. Epiſc.

Quintò, Defendit ab ira Dei, & impetrat nobis vinum gratiæ & amoris diuini, quemadmodum conuiuis illis nuptialibus impetrauit vinum naturale. Si enim de hoc ſolicita pro amicis fuit, quantò magis de ſpirituali illo, longè magis neceſſario. Defendit etiam ab hoſtibus, tùm corporis, tùm animæ. Scimus enim innumeros eius ope ſeruatos ab omnis generis periculis. Quantum verò eſt hoc, quòd Reliquias S. Cæciliæ tutata ſit contra Longobardos, vt eas inuenire & abſportare, vti cupiebant, non poſſent? quod ope Deiparę factum teſtata eſt S. Cæcilia per quandam reuelationem factam Paſchali primò Pontifici. Baron. anno 821. 5.

Præſertim verò in articulo mortis defendit ſuos ab hoſte maligno.

Iam verò audire mihi videor alloquentem nos Deiparam, verbis illis Sapientis, *Nunc ergo filij audite me.* Et quid nobis loquitur? Si vultis me eſſe matrem veſtram, curate vt ſitis filij mei, eritis autem filij, iuſti ſi fueritis: Matrem veſtrã me dicitis, quia Chriſtum genui, qui nobis Pater, frater & ſponſus eſt. Bene eſt, ſi vos ſitis etiam filij, fratres & ſponſæ filij mei. Filius meus præcepit filiolis ſuis vt diligerent ſe inuicẽ *Ioan.* 13. Id quod ex ore eius tóties repetiit Ioannes: *Filioli diligite alterutrum, quia præceptũ Domini eſt.* Filius meus dixit: *Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabũtur.* Math. 5. Item: *Diligite inimicos veſtros, &c. vt ſitis filij patris veſtri, qui in cælis eſt.* ibid. At vos odio flagratis, vos inuicem mordetis, & comeditis, perſequimini inimicos veſtros. *Abſit à me vt iuſtos vos eſſe iudicem.* Iob. 27.

Si fratrem agnoſcitis filium meum, vbi mutuus amor? vbi morum ſimilitudo? vbi par viuendi conditio? At verò filius meus pro vobis animam ſuam poſuit, vt patri ſuo reconciliarèt: vos illum blaſphematis totâ die. Filus meus mitis fuit & humilis corde, quod & vos addiſcere voluit: at vos inflati eſtis, ſuperciliosi, feroces. Filius meus eſuriit: at vos ebrij eſtis.

Si Sponſum agnoſcitis filium meum, cur fidem ei non ſeruatis? cur tam facilè ab eo diſceditis & alteri adhæretis? *Si enim ſuſceperis, ô homo,* inquit Origenes hom. 12. in Leuit. cap. 2. *in cubili animæ tuæ adulterum diabolum, meretricata eſt anima tua cum diabolo. Si ſpiritus iræ, ſi inuidiæ, ſi ſuperbiæ, ſi impudicitiæ ingreſſus fuerit ad animã tuam & receperis eum & conſenſeris ei loquenti & in corde tuo delectatus fueris his, quæ tibi ſecundum ſuam mentem ſuggerit, meretricatus es cum eo.*

Rursùm ſi vultis me eſſe Matrem veſtram, curate vt ſitis Ioannes, id eſt, tales in quibus eſt Dei gratia: ſitis filio meo dilecti, ſitis eius ſocij etiam in paſſione.

Denique ſi vultis me habere in matrem, exhibete vos filios, quemadmodum & Ioannes ex illa hora, quâ ei in matrem data ſum, accepit me in ſua & præſtitit ſe filium meum. Itaq; ex hac hora accipite me in veſtra, ego accipiam vos in mea. Accipite me in matrem, ego accipiam

Digitized by Google

piam vos in filios. Imprimis autem cauete, ne peccata peccatis addentes, filiatione meâ indignos vos reddatis. Tuemini honorem meum & imprimis filij mei, & ego tuebor veſtrum. Sit pactum inter nos, colite dies feſtos meos. Sabbato quoque abſtinentiam ſeruate, ad orationem angelicam flexis orate genibus, &c. Monſtrate vos eſſe filios, & ego monſtrabo me eſſe matrem. Non ſum ego mater mortuorum, ſed viuentium in gratiâ. Quanquam non iuſtorum tantùm, ſed & peccatorum, qui ad bonam frugẽ recipere ſe volunt, mater eſſe volo, vti reuelaui ancillæ meæ Birgittæ. Reuel. l. 4. c. 138. *Ego etiam*, inquit, *quæ ſum Mater omnium peccatorum ſe volentium emendare, & habentium voluntatem in Deum ampliùs non peccare, & ſum voluntaria ipſum peccatorem in meam defenſionem accipere: ſicut charitatiua mater, dum videret filium nudum ab inimicis acutos gladios habentibus ſibi occurrentem, nónne tunc ipſa opponeret ſe periculis viriliter, & filium ſuum de manibus inimicorum ſuorum liberaret, & eriperet, & in ſinu ſuo gaudenter conſeruaret? Ita facio, & faciam ego omnibus peccatoribus miſericordiam ſuam mecum à filio meo petentibus, ſub verâ contritione, & diuinâ dilectione.*

CONCIO VI.

Quomodo Maria virgo ſit ſignum magnum.

Probatur hoc ſecundum quadruplicem ſignificationem ſigni in Scriptura S. ac

1. B. Virgo eſt miraculum magnum in operibus, nempe tam naturæ quàm gratiæ.

2. Magnum vexillum potentiæ & miſericordiæ diuinæ.

3. Magnum ſcopus fidei & Chriſtianæ perfectionis.

4. Magnum indicium diei præſentis & venturi.

THEMA.

Signum magnum apparuit in cælo, Mulier amicta Sole, Apocal. 12.

A. CVm Rex Iudæ, Achaz à duobus aliis Regibus Raſin ſcilicet Rege Syriæ, & Phacee Rege Iſraël, grauiſſimâ obſidione in Ieruſalem cingeretur; miſit ad illum Deus Prophetam Iſaiam, qui Achaz Regi polliceretur, fore vt ſolueretur obſidio: & in huius rei confirmationem diceret: pete tibi ſignum à Domino Deo tuo, ſiue in profundum inferni, ſiue in excelſum ſuprà. Quod cùm Rex impius facere detrectaret, adiecit Dominus: Propter hoc dabit Dominus ipſe vobis ſignum: Ecce Virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel. *Iſa. 7.* Hæc Scriptura ex parte hodiernâ die completa eſt. Cum enim genus humanum obſideretur à Cacodæmonum exercitu, exhibuit nobis Deus ſignum liberationis illius, Virginem quæ paritura eſſet Emmanuelem, id eſt, Deum incarnatum. Hoc enim in Maria Virgine impletum eſſe, non obſcurè teſtatus eſt nobis Ioannes Apoc. 12. cùm ait: *Signum magnum apparuit in cælo, mulier amicta Sole & Luna ſub pedibus eius, & in capite eius corona ſtellarum duodecim.* Hoc enim ſenſu myſtico exponunt de Maria, S. Bern. & alij. Quod quàm verè dictum ſit, & quomodo Deipara ſit ſignum hoc magnum, videbimus.

Signum in ſacris literis quadruplicem habet ſignificationem. Aliquando ſumitur pro miraculo. Vt Ioan. 2. *Hoc fecit initium ſignorum* IESVS, *&c. niſi ſigna & prodigia videritis, &c.* Ioan. 4. Aliquando pro vexillo vt Iſa. 11. *Leuabit ſignum in nationes, & congregabit profugos Iſraël & diſperſos Iuda colliget à quatuor plagis terræ.* Aliquando pro ſcopo, in quem ſagittæ collimantur vt Thren. 3. *poſuit me quaſi ſignum ad ſagittam.* Denique pro indicio, vt Luc. 2. *Hoc vobis ſignum: inuenietis infantem pannis inuolutum.* Omnibus his modis ſignum magnum eſt Maria, quod hodie apparuit. B.

PRIMÒ, Magnum eſt miraculum, ſic enim S. Ignat. in epiſt. ad Ioan. eam vocat *cæleſte prodigium & ſacratiſſimum ſpectaculum.* S. Epiph. in ſerm. de laudib. Deiparæ, appellat eam *cæli terræq́; myſterium & ſtupendum miraculum.* S. Chryſoſt. ſerm. de Virg. *Magnum* inquit, *reuerà miraculum fuit B. ſemper Virgo Maria.* S. Ioannes Damaſc. vlteriùs progreſſus orat. 1. de Natiuit. Mariæ, *miraculum omnium miraculorum & abyſſum miraculorum.* Eſt autem miraculum primò in operibus naturæ, quia Dei Mater & Virgo. De quo Ierẽ. 31. prophetauit dicens: *Creauit Dominus nouum ſuper terram; femina circumdabit Virum.* In quo non vnum, ſed multa ſunt miracula. Primò, Vterus Mariæ circumdedit & clauſit quẽ totus non capit orbis. Secundò, *Vidit Creatura*, inquit S. Baſilius in Annuncia. Mariæ, *quod antea viſum eſt nuſquã, nempe prolem, quæ ſuæ Matris erat parens & infantem, qui genitricem ætate longè antetibat.* Tertiò, Maria mater ſimul eſt & Virgo, quæ vti ſine dolore, ita abſque vllâ virginitatis læſione Deum mundo peperit. Et hoc maximè indicauit Ioannes cùm dixit: *Mulier amicta ſole.* Quis enim iſte Sol, qui amicit & non lędit Virginem, niſi Sol Iuſtitiæ Chriſtus, qui in Virgine conceptus & ab eadem genitus eſt ſine læſione Virginitatis? Ita ſanè intellexit S. Bernard. *in ſer. de Virgine.* Ambr. Anſbert. Haymo, & alij. Concinit enim hæc ſententia cum illâ Gabrielis, qui qui Virgini obiicienti (*quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?*) reſpondit: *Spiritus S. ſuperueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi.* q. d. Amicieris quaſi Sole, Dei filio, & concipies illum: ſed ab eius lumine & calore nequaquam offendêris: Spiritus S. enim obumbrabit tibi, id eſt, mirabili & incomprehenſibili modo efficiet, vt ab huius luminis conceptu & amictu, nihil læſionis accipias. Ad cuius miraculi confirmationem præmiſit Deus in veteri lege, figuram illius miraculoſam, rubum ardentem incombuſtum, Exod. 3. *Magna planè viſio*, ait S. Bern. ſerm. de B. Virg. *rubus ardens ſine combuſtione: magnum ſignum, mulier illæſa manens, amicta Sole: non eſt rubi natura, opertum vndiq́; flammis manere nihilominus incombuſtum, non mulie-*

C. III. B. Virgo Magnũ miraculum.

1.

ris

ris potentia vt ſuſtineat Solis amictum, non eſt virtutis humana, ſed nec Angelica quidem, ſublimior quadam neceſſaria eſt: Spiritus S. inquit, *ſuperueniet in te & virtus altiſsimi obumbrabit tibi. Nihil itaque mirum ſi ſub tali vmbraculo talis etiam à Muliere ſuſtineatur amictus, &c.* Sicut ergo rubus ille miraculosè gignebat & fouebat ignem, ſine ſui combuſtione; ſic Maria Dei filium, ſine Virginitatis vel minimâ læſione. Vnde de ea Eccleſia canit: *Rubum quem viderat Moyſes incombuſtum, conſeruatam agnouimus tuam laudabilem virginitatem, ſancta Dei genitrix.*

2. Secundò, etiam in operibus gratiæ; ipſius enim ſanctitas non tantùm ſuperat naturæ, ſed etiam gratiæ curſum ordinarium & aliis communem; ſiquidem omni inordinato appetitûs motu caruit ſemper & ab omni omninò peccato libera fuit & in gratia ſtabilita. Hinc enim virginem cœlos ingredientem mirantur omnes angeli dicentes: *Quæ eſt iſta, quæ aſcendit de deſerto delicijs affluens?* Delitiæ ſunt miræ & extraordinariæ delectationes, ſicut viridarium Regis peregrinis & incognitis floribus conſitum ad ipſius Regis delectamentum. Talibus ornatam gratiis admirantur angeli, quarum vna eſt, quod Maria in carne ſine vlla carnis concupſcentiâ vixit, atque ita quodammodo igne circumdata, nihil ardoris aut vſtionis ab igne paſſa eſt vnquam, vt Theologi poſt D. Thom. 3. *p.q.*27.*a.*3. In quem ſenſum etiam accipi poteſt, quòd ſuprà diximus, Mariam videlicet licet amictam ſole, nihil tamen ardoris paſſam, quia Spiritus S. obumbrauit eam, omnemque mali concupiſcentiam in ea deterſit. Si enim miraculum eſt, ignem in veſte gerere, ſine vſtione: maius eſt carnem gerere ſine carnis concupiſcentiâ. Alia, quòd in mundi ſordibus incedens nullam omninò contraxit labem peccati, etiam venialis, vti tenet Eccleſia in Conc. Trid. ſeſſ. 6. Et ob hoc etiam rectè dicitur amicta ſole; Græcè circumamicta, quia nihil prorſus tenebrarum peccati in eâ erat: tota luminoſa erat. Audi Bernard. ſerm. de Virg. *Candidiſsimus ſanè ſed & calidiſsimus huius mulieris amictus, cuius omnia tam excellenter irradiata noſcuntur, vt nihil in ea non dici tenebroſum, ſed obſcurum ſaltem, vel minùs lucidum, ſed ne tepidum quidem aliquid aut non feruentiſsimum liceat ſuſpicari.* Ac ſicut ſol radiis ſuis perambulat etiam vias lutoſas, ſed abſque contaminatione: ſic B. Virgo vias mundi huius perambulauit. Alia, quòd in gratia fuerit ſemper conſtans & ſtabilis in virtutũ ſplendore ac feruore. Et propterea etiam dicitur amicta ſole, & luna ſub pedibus eius, quia ſolis ſplendor idem ſemper eſt, non deficit vt Luna: vt exponit S. Bern. ib. *Amicta dicitur ſole,* inquit, *& Luna ſub pedibus eius: in ſole nimirum & feruor & ſplendor ſtabilis: in Luna ſolus ſplendor atque is inſtabilis & incertus, &c.* Certum autem homines alios omnes non tantùm in aliquibus delinquere, ſed etiam in bono valde inſtabiles eſſe, quia omnis homo mendax. Quòd ſi pro miraculo habetur, quòd aliqui Stylitæ ad multos annos ſteterunt in columnis: multò difficilius ac mirabilius eſt, totâ vitâ ſtare hominem in gratiæ & virtutum vigore, vt nunquam cadat, quod in Maria poſt Chriſtum ſulâ pro certo habet Eccleſia. Hæc igitur ſunt miracula, hæ delitiæ in horto Virginis, quas eò magis mirantur angeli, quòd è deſerto mundi tam aſpero & inculto prodierint. Non mirum eſt angelos carere carnis concupiſcentiâ, quia non habent carnem: non mirum eos non contrahere ſordes culpæ, quia in cœlo culpę & luto nullus eſt locus: non mirum eos ſemper in gratia ſtare, quia ſtant in gloria, vnde excidere non poſſunt. Sed reperiri in deſerto, in mundo, in carne fragili has delitias; ambulare ſuper ignem & non vri; in luto, & non contaminari; ſtare in globo & nunquam cadere; hoc miraculum.

SECVNDÒ, Magnum eſt vexillum, quod erexit Deus ad manifeſtandam hominibus naturam ſuam. Duo enim ſunt attributa Dei quæ neceſſariò debebant innoteſcere hominibus: Potentia, vt timeatur: Miſericordia vt ametur, & vt in eum ſperetur. Vtriuſque varia exempla ediderat in veteri lege: ſed in ſummo gradu vtrumque demonſtrauit in Incarnatione. *Duo hæc audiui,* dixit Dauid Pſalm. 61. *quia poteſtas Dei eſt, & tibi Domine miſericordia, quia tu reddes vnicuiq; iuxta opera ſua.* Duo hæc audiuit Dauid: ſed duo hæc non vidimus, eaque in ſummo gradu, in Incarnatione. Non poterat enim ex genere operis maius potentiæ opus efficere, quàm Incarnationem, quia per eam homo participauit eſſe diuinum, & factus eſt Deus. Nec maius opus miſericordiæ, quia per eandem incarnationem Deus participauit eſſe humanum & factus eſt homo, induitque ſe veſte ſeruili ad redimendum & ſublimandum hominem. Quemadmodum igitur Hercules duas laborum ſuorum columnas ſtatuiſſe fertur in Hiſpaniæ finibus ad Gaditanum mare, quibus inſcripſerat: *Non plus vltrà*: ſic potentiæ & miſericordiæ, quanta quanta oſtendi ex genere operis poterat, columnas erexit Deus in opere Incarnationis; & quidem in vtero Mariæ virginis: quæ poſt Chriſti conceptionem canit: *Fecit mihi magna qui potens eſt*, ecce potentiam: *Et miſericordia eius à progenie in progenies*, ecce

D. III. Magnum vexillum.

miſericordiam. Eſt igitur Maria primò vexillum potentiæ diuinæ: primò, quia mediante Mariâ homo factus eſt Deus. Secundò, quia mulier Mater Dei effecta eſt, & inde ſumpſit vires conterendi caput ſerpentis, duplici ratione: primò ſemine ſuo, id eſt, Chriſto, ſecundò propriâ ſanctitate, quia nullo vnquam peccato ſubdita, ac proinde dęmonis victrix fuit, & cum filio ſuo dicere poterat: *Venit Princeps huius mundi, & in me non habet quidquam.* Quòd ſi magna Dei eluxit potentia, quando per manum mulieris, Iudithæ ſcilicet, vicit Holofernem: quantò maior in Maria? Ac propterea rectè dicitur Luna ſub pedibus eius, id eſt, omnis defectus, omne peccatum, imò & ipſe diabolus totius ſtultitiæ Princeps, vt ait Bern. vbi ſuprà, quia his ſuperior euaſit, eaque contriuit, partim, vt dixi, ſermone ſuo, partim propriæ ſanctitatis prærogatiuâ. 1.

Secundò, Vexillum miſericordiæ diuinæ, primò 2.

mò, quia ea mediante ſummam exhibuit Deus hominibus miſericordiam, quam poterat exhibere, dum ipſemet ex Virgine carnem ſumens redimere nos voluit. Succurebat Deus ante incarnationem hominis miſeriæ, ſed abſque labore, poſt incarnationem cum labore, imò ſummis cum cruciatibus. Secundò, quia etiamnum per illam quaſi per auream portam omnibus ad eam accedentibus offert ſuam miſericordiam. Atque idcircò Deipara rectè perhibetur amicta ſole, qui oritur ſuper bonos & malos. Audi Bern. vbi ſup. *Ea eſt*, inquit, *quæ velut alterum ſolem induit ſibi: quemadmodum enim ille ſuper bonos & malos indifferenter oritur, ſic ipſa quoq́; præterita non diſcutit merita, ſed omnibus ſeſe exorabilem, omnibus clementiſſimam præbet; omnium deniq́; neceſſitates ampliſſimo quodam miſeratur affectu.* Quemadmodum ergo vexillum Conſtantini, quod Labarum vocabatur, neminem, qui id geſtabat, patiebatur vulnerari, captiuari aut ſiniſtram cladem incurrere, ſed omnia tela in vexilliferos iacta in ſe recipiebat & ſuſtinebat; vt refert Sozomenus *lib. 1. hiſt. Eccl. c. 4.* Ita facit & hoc vexillum. Deipara omnibus ad ſe confugientibus ſuiſque deuotis cultoribus. Vt meritò ad eam referre poſſimus id Pſ. 59. *Dediſti metuentibus te ſignificationem, vt fugiant à facie arcus, vt liberentur dilecti tui.* Vbi enim Latinè habetur, ſignificationem, Græcè habetur verbum, quod etiam vexillum ſignificat. Hoc vexillum eſt Maria, quod nobis erexit ac dedit Deus, vt eius arcum effugere poſſemus, ſi vellemus. Quis non confugiat ad hoc tam potens & tam benignum vexillum?

E. IV. Magnus ſcopus. 1. TERTIÒ, eſt magnus ſcopus, in quem omnes collimare deberemus. Et primò eſt ſcopus fidei, partim quia potiſſima duo fidei myſteria Trinitatis ſcilicet & incarnationis nobis credenda perſuadet. Vnde à Cyrillo Alexan. *hom. 6. contra Neſtorium*, vocatur ſceptrum Orthodoxæ fidei. Si enim veri Dei mater eſt, ergo in diuinis perſonarum pluralitatem, & Verbi incarnationem adſtruit. Partim, quia ipſa ſpeculum & Magiſtra fidei eſt. Prima enim fuit, quæ credidit in Chriſtum iam incarnatum: & ſola, quæ in Chriſtum mox incarnandum. Vnde commendatur ab Eliſabetha dicente: *Beata quæ credidiſti. Luc. 1.* ſola etiam fuit quæ tempore paſſionis & mortis Domini in fide non nutauit, fidemq́ue explicitam reſurrectionis Domini ſemper habuit: vnde meritò Luna, quæ deficiens lumen habet, ſub pedibus eius viſa deſcribitur. Hanc igitur Magiſtram, hunc ſcopum præfigere ſibi deberent fideles, vt videlicet credant quantumcunque difficilia & nullis tentationum fluctibus à fide dimoueantur.

Sed quemadmodum Chriſtus poſitus eſt in ſignum, cui contradicitur, prophetante Simeone: ſic & Maria. Contradicunt. n. illi tamquam fidei Magiſtræ & Hæreſum victrici Hæretici: qui cæteroqui diſſentientes, ferè in hoc conueniunt, quòd Mariæ contradicunt, eamque, quibus poſſunt modis carpere conantur. *Alius*, inquit S. Bern. præd. ſermon. de Virg. *non de ſubſtantia carnis ſuæ Chriſtum edidiſſe dogmatizabat. Alius paruulum non peperiſſe, ſed reperiſſe ſibilabat: alius Dei Matrē audire non ſuſtinens magnum illud nomen Theocotos, impiiſſimè ſugillabat: ſed contriti ſunt inſidiatores, conculcati ſupplantatores, confutati derogatores, & beatam eam dicunt omnes generationes.* Nimirum ſagittæ paruulorū factę ſunt plagę eorū, & confirmatę ſunt contra eos linguę eorum, vt eſt in Pſ. 63. Cùm enim hoc ſignum teſte Ioanne in cœlo apparuerit, imò intra cœlum ſit; & nulla iaculantium tela cœlum attingere nedum penetrare queant, inde nihil obeſſe Virgini potuerę, ſed ſibi tantùm nocuēre, ſagittis eorum in ipſos iaculatores recidentibus, quemadmodum contigit Caij Cæſaris militibus ſagittas in cœlum contra Iouem eiaculantibus apud Suetō. *in lib. de vita. 12. Cæſ.* Ita Neſtorius, qui negauit Virginem appellandam Theotocon, miſerè periit, cùm linguam eius quâ Virginem blaſphemārat, ebullientes innumeri vermes tamquam ſatellites miſſi à Virgine certatim eroſerunt ac depaſti ſunt, vt refert Nicephor. *l. 14. hiſt. Eccl. c. 25.* & Euagrius *l. 1. c. 7.* Conſtantinus Compronym. Imp. qui dicebat Mariam tamdiu honore dignam fuiſſe, quamdiu Chriſtum in vtero geſtauit; poſtmodum non ampliùs ad inſtar loculi, qui tamdiu ſolùm habetur in pretio, quamdiu aurum continet: hic, inquam, febri acutiſſimâ vſtulatus moriturus vociferabatur, ſe viuentem adhuc propter Mariam Deiparam igni inextinguibili traditum; apud Theop. Georg. Cedren. &c. Non abs myſterio thronum Salomonis vtrimque Leones circumſtabant: ſignificabant enim illos, qui in thronum Chriſti, Mariam, peccant, incedere inter leones, nec effugituros Dei vindictam.

Secundò, eſt ſcopus Chriſtianæ perfectionis, in quem intendere deberemus: Celeberrimus Pictor Xeuxis, picturus imaginem Iunonis, templo eius dicandam, virgines quinque pulcherrimas Agrigentinas elegit & ob oculos ſibi poſuit, vt quod in vnaquaque erat laudatiſſimum, id imagini infereret, vt refert Plin. *lib. 35. c. 9.* Facturus Deus imaginem Virginis, templo filij ſui dicandam, non quinque ſolùm, ſed omnes ſibi ſanctos propoſuiſſe videtur: & quod in ſingulis excellit, id Virgini tribuiſſe. Patet hoc diſcurrenti per virtutes Virginis. Vnde S. Ambr. *l. b. 2. de virginib.* ait: *ſit vobis tamquam in imagine deſcripta Virginitas vitáque B. Mariæ: de qua velut ſpeculo refulget ſpecies caſtitatis & forma, &c.* Et ideò rectè dicetur in capite eius viſa corona ſtellarum duodecim, id virtutis eſt omnium virtutum, quæ tamquam ſtellæ lucent. 2.

Sed ab hoc etiam ſigno & ſcopo plurimi quàm longiſſimè aberrant, imò ei contradicunt. Stella prima eſt, Virginis deuotio, quâ ſe trimula Deo præſentauit, & à tenella iuuentute ad miniſterium Dei in templo educandam deuouit. Sed huic contradicit mundus, qui dicit: *Lætare iuuenis in adoleſcentia tua.* Eccli. 11. Sufficit in ſenectute Deo deſeruire, iuuentus mundo debetur. Secunda eſt honeſtas, quam tenuit

nuit in deſponſatione: non enim coniugem quæſiuit, formâ aut opibus præſtantem, ſed virtutibus celebrem, prudentem, ætate maturam, ſibi in propoſito caſtitatis ſimilem. Huic contradicit mundus, qui in deſponſationibus ferè ſolùm intendit diuitias, honores, &c. Tertia virginitas, quam deuouit Deo & perpetuò ſeruauit etiam in coniugio. Contradicit ei mundus, qui maximè à coniugio ablegat virginitatem & ſæpe etiam caſtitatem coniugalem. Quarta verecundia, quâ fulſit in ſalutatione angelicâ, cùm honorificentiſſimè ſalutata, ad tantas erubuit laudes & turbata eſt. Cui contradicit mundus, qui nihil magis optat & quærit, quàm audire ſuas laudes. Quinta humilitas, quâ non tantùm ancillam Domini ſe profeſſa eſt, ſed etiam ancillam inferiori ſe Eliſabethæ exhibuit, cùm eam viſitauit eique parturienti velut ancilla miniſtrauit. Contradicit totus mundus, qui tantùm vult ſibi miniſtrari, miniſtrat verò vix parib. nedum inferioribus. Sexta Taciturnitas, ſiquidem quater tantùm locuta eſſe legitur in Euangelio: cum Angelo in annuntiatione, cum Eliſabetha in viſitatione, cum filio & miniſtris in Nuptiis Canæ, cum filio in eius inuentione. Huic ſtellæ quàm contradicat mundus & pæne omnes fœminæ, quis eſt qui neſciat? Septima Modeſtia in veſtitu, quâ de Niceph. l. 2. hiſt. Eccl. c. 23. ait: *Erat faſtûs omnis expers, ſimplex, minimeq́ vultum figens, nihil molitiei ſecum trahens, ſed humilitatem præcellentem colens: veſtimentis quæ ipſa geſtauit, coloris natiui contenta fuit, id quod etiam nunc ſanctum capitis eius velamen oſtendit, &c.* Contradicit mundus, qui non veſtes tantùm variis coloribus ſed etiam faciem fuco pingit. Octaua patientia in ſtabulo Bethlehemitico, quam in tanta inopia & incommoditate exercuit puerpera, cùm ſciret ſe Dei matrem, ſibique deberi pluſquam Regium Palatium. Contradicit ei mundus, qui ſi in re aliqua excellat, non patitur preſſuras; delitias & commoditates quærit. Nona paupertas voluntaria, ſiquidem aurum à Magis acceptum, ſibi non retinuit, ſaltem totum, ſed pauperibus elargita eſt, ſecundùm communem ſententiam Cani, Abulenſis, Bonauenturæ, &c. cùm tamen ipſamet egeret. Contradicit mundus, qui potiùs aliena rapit & ſuperflua quærit, quàm vt neceſſaria ſibi pauperibus tribuat. Decima obedientia in purificatione; legi enim, cui non ſuberat, ſe ſubiecit. Contradicit mundus, qui etiam legibus quibus obligatur vix paret & grauatur, nedum vt ſub iugum eat, quo non aſtringitur. Vndecima ſtudium contemplationis, cui totâ vitâ addicta erat. Contradicit mundus, qui totam pæne vitam conſumit in curis mundi & ſecularibus negotiis. Duodecima Magnanimitas, qua filium vnicum non tantùm ad Dei ſeruitium in templo, ſed etiam ad ſacrificium lubentiſſimè obtulit in Cruce. Contradit mundus; qui liberos ſuos offert plerumque mundo & vanitatibus.

VI. A. Magnum Indicium. QVARTÒ, Eſt magnum Indicium, Primò quidem diei illius, qui iam venit & allatus eſt nobis à Sole, Chriſto. Quemadmodum enim aurora præuenit & nuntiat aduentum ſolis mox ſecuturi; ſic Mariæ ortus Chriſti Natiuitatem, qui lucem attulit mundo. Vnde Cant. 6. dicitur: *Quæ eſt iſta, quæ progreditur quaſi aurora conſurgens?* In quem locum Rupertus lib. 6. in Cantic. ait: *Quando nata es, ô Virgo beata, tunc vera nobis aurora ſurrexit, aurora prænuncia diei ſempiterni; quia ſicut aurora finis eſt præteritæ noctis & diei ſequentis initium; ſic Natiuitas tua finis dolorum & conſolationis fuit initium, finis triſtitiæ, & lætitia nobis extitit principium.* Magna fuit Patrum triſtitia ſub nocte veteris legis, vnde ſinguli quærebant, quando eſſet lux oritura, apud Iſai. cap. 21. *Cuſtos quid de nocte?* Tandem igitur aurora hæc lætitiam mundo attulit. Luctabatur Dominus, id eſt, angelus Deum repræſentans cum Iacob totâ nocte: ſed aurorâ aduentante dimitti ab eo petiit: *Dimitte me, iam enim aſcendit aurora.* Geneſ. 32. Spirituali ſenſu Deus luctabatur cum humano genere in veteri lege, per rigorem iuſtitiæ peccata eius puniendo. Sed hodie aduentante aurorâ Mariâ dimiſit illud & pacem ei dare incepit. Aurora aduentante alleuiantur morbi, reconduntur in antra ſua feræ, prodit ad laborem homo: Sic in ortu Deiparæ, quæ non tantùm, vt aurora ſolis prænuntia, ſed genitrix etiam fuit. Hæc eſt illa nauis inſtitoris, eſurienti & obſeſſo mundo de longè portans panem & hodie de procul conſpecta. Prou. 31. Hæc illa nubecula parua, quaſi veſtigium hominis aſcendens de mari olim præuiſa ab Elia, hodie viſa, areſcenti mundo pluuiam afferens ſalutarem. 3. Reg. 18. Hæc illa columba ferens ramum oliuæ, ſignum pacis cum Deo & ceſſantis diluuij. Gen. 8. Vnde Bern. in ſer. *Inueniſti, ô Beata Virgo, gratiam*, inquit, *quam ante te nemo inuenire potuit, inferni ſcilicet captationem, peccatorum liberationem, mundi reſtaurationem, angelis & hominibus conſolationem.* O quantum putamus recreatos eſſe SS. Patres, partim qui in limbo erant, partim qui adhuc viuentes in ſpiritu cognoſcebant hanc Natiuitatem!

Secundò, Indicium diei venturi, qui in ſecundo Chriſti ſolis iuſtitiæ aduentu expectatur ad æternam felicitaem. Maria ſiquidem deuotè culta, ſignum eſt prædeſtinationis, vti diximus alibi, & dicit Anſelm. *l. de excellent. Virg. c.* 4. Hæc cœleſtis Iris, ſignum fœderis inter hominem & Deum. Hæc Virga Aſſueri, ſignum Clementiæ diuinæ, ſi tamen eam exoſculemur & ſincerè colamus, eique deuoti ſimus: hanc enim deuotionem ſequuntur prædeſtinationis effectus, quos ipſa Virgo ſuis procurat deuotis, vocationem, iuſtificationis gratiam, tentationum victoriam, præſeruationem à lapſu, meritorum augmentum, perſeuerantiam, &c. Sed vt dixi, exoſculari & venerari hanc virgam debemus, id eſt, virginem deuotè colere, inuocare, honorificè de ea loqui: eos qui contra eam quid agunt aut loquuntur arguere: Sabbata eius colere, præſertim à veſperâ Sabbati laboribus abſtinere, eius litanias & Miſſas adire, ad pulſum ſalutationis angelicæ genua flectere & non flectentes admonere, &c. 2.

Quo-

Quoniam igitur hodie ſignum magnum in cælo vidimus, Mariam ſcilicet natam: imitemur Magos illos, qui cùm vidiſſent ſtellam & ſignum Chriſti nati in Oriente, venerunt cum muneribus adorare eum. Veniamus ergo ſimiliter ad Mariam, eamq́; velut Dei Matrem procidentes adoremus & muneribus honoremus, thure orationis, myrrhâ mortificationis & auro eleëmoſynæ. Omnis enim hic honor redundat in ipſum Chriſtum, nec poteſt non placere ipſi, quod matri eius deſerrimus. Si enim id remuneraturum ſe promiſit, tamquam ſibi exhibitum, quod vni ex minimis eius facimus, quantò magis id rependet, quod maximæ eius dilectæ, Matri ſcilicet fecerimus?

CONCIO VII.

Cultus & honor Deiparæ comprobatur omnium ſuffragijs.

1. *Suffragijs ipſius Dei.*
2. *Angelorum.*
3. *Eccleſia, qua illam varijs modis colendā pracipit.*
4. *Sanctorum, v.g. ſancta Eliſabetha, Apoſtolorum. &c.*
5. *Infidelium etiam, & Hareticorum.*
6. *Creaturarum inſenſibilium.*

THEMA.

Qua iſta qua progreditur quaſi aurora conconſurgens, pulchra vt Luna? Cant. 6.

A. SI ad cælum hoc ſpectabile, Auditores, oculos attollamus, videbimus in eo triplicia potiſſimùm lumina, Solem, Lunam, Stellas, triplici differentiâ. Sol enim ex ſe lumen ſundit, idque cæteris ſtellis communicat, vnde & eas quàm longiſſimè vincit, adeò vt ſuo lumine cæteras omnes opprimat. Poſt Solem Luna ſuperat ſtellas alias multis etiam partibus, decore, actiuitate, lumine; huic enim velut ſorori aut ſponſæ ſuę longè maiorem luminis copiam Sol impertit. Simillimum quid videbimus, ſi ad illud inuiſibile & Empyreum cœlum mentem attollamus. Videbimus enim ibi Chriſtum velut Solem proprio ſplendore, vigore & decore rutilantem & cœlum omne illuſtrantem. Pòſt hunc Mariam eius matrem, Lunæ inſtar ab ipſo adeò cumulatam ſplendore, decore, poteſtate, vt cæteros omnes ſanctos, qui ad inſtar ſtellarum variè inter ſe differunt, multis paraſangis vincat. Quare ſicuti nos poſt ſolem maximè admiramur, laudamus & amamus Lunam; ita par eſt, vt poſt Chriſtum maximè ſuſpiciamus, colamus & veneremur Mariam. Soli canes Lunam allatrant: ita ſoli Hæretici Mariam. Qualis enim latratus impij Lutheri, qui in ſerm. de Natali Virgin. prorupit in hanc vocem: *Omnes Chriſtiani aquè magni ſumus, ſicut & Mater Dei, & aquè ſancti ſicut ipſa?* Nec dubitauit idem conferre cum Deipara turpiſſimam ſuam Bornam, ſacrilegam meretricem. Videte canem & horrete. Nos ergo oſtendemus, omnibus omnium ſuffaagijs Deiparam eſſe colendam.

B. I. A Deo. 1. Suffragijs primo ipſius Dei, qui eam primò ſibi elegit in matrem, & quodam modo in filiam & ſponſam; Deus pater in filiam, filius in Matrem, Spiritus ſanctus in ſponſam. Et ſic eam nominare & inuocare ſolitus eſt S. Franciſcus, vt in vita cap. 9. Triplicem ergo coronam obtinuit à Deo, velut eius Mater, filia, ſponſa.

Deinde, neminem ſanctorum tot miraculis clarificauit Deus, vti ipſam. Quot enim templa ſub ipſius nomine miraculis coruſcantia, Laureti, Montiſſerrati, ad Aquas Lupias, Sichemij, Hallis, Oetingæ, ad Eremum, & alibi paſſim?

Secundò, Chriſtus illius ſe gubernationi ſubiecit, eratque ei ſubditus. Ad eius inſinuationem primùm miraculum fecit. Moriens eam Ioanni commendauit. 2.

Tertiò, Tot figuris & prophetijs eam delineauit ac prænunciauit in veteri teſtamento; veluti per rubum Moyſis, per virgam Aaron, vellus Gedeonis, Arcam fœderis, turrim Dauid, Thronum Salomonis, hortum concluſum, fontem ſignatum, portam clauſam, veſtimentum ſummi ſacerdotis &c. 3.

SECVNDO, Angelorum. Primò Archangeli Gabrielis, qui eam honorificentiſſimè ſalutauit: *Aue gratiâ plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus.* C. II. Ab Angelis. 1.

Secundò, Angelorum, qui eam in templo degentem tenera in ætate, quotidie viſitabant & paſcebant, quod teſtantur SS. Ambr. Hieron. Greg. Nicomed. Cedrenus & alij. 2.

Tertiò, Angelorum, qui eius ſepulchrum cum ſuauiſſima hymnodia per triduum ſeruabant, vti ex antiqua traditione teſtatur Iuuenalis Archiepiſcopus. Hieroſolymitan. ad Pulcheriam apud Damaſc. orat. 2. de dormit. Virg. Item eorum, qui eius domunculam tranſtulerunt. Primò è Galilæâ in Dalmatiam Terſactum inter & Flumen, Oppida Dalmatiæ. Inde quadriennio ferè pòſt, an. nimirum 1294. 7. Id Decemb. in Picænum & Recinetenſis agri ſyluam ab Lauretâ Recinetenſi matronâ, in cuius ditione nemus illud erat, appellatam. Sed cùm ea ſylua facinoroſorum hominum auaritiâ, latrocinijs cædibuſque eorum, qui eò confluebant, eſſet infeſta, octauo pòſt menſe in editum collem mille ferè paſſus ab eo loco Recinetum verſus eſt delata. Atq; hîc etiam duorum fratrum, quorum ille collis communis erat, auaritiam diſſenſionemque peroſa ad iactum ferè ſagittæ ab eo loco in proximum collem paucos poſt menſes ſubmota ibi ſtabilem certamque ſibi ſedem delegit, quam nunc incolit, vbi innumerabilium miraculorum frequentiâ claret ac populorum ex toto terrarum orbe eam piè viſitantium concurſu celebratur: Spinell. de beata Virgine. 3.

Quartò, Angeli, qui tempore S. Gregorij Magni cùm ingraueſcente peſte, imago Deiparę in publicâ proceſſione circumferretur, cantare auditi ſunt: *Regina cæli latare, Alleluia: quia quem meruiſti portare, Alleluia: Reſurrexit ſicut dixit, Alleluia.* Quibus verbis addidit ſanctus Gregorius: *Ora pro nobis Deum, Alleluia.* Carolus Sigon. l. 1. de regno Ital. anno 500. & 591. 4.

Nec mirum coli ab Angelis Deiparam. Primò, quia cùm ſit Mater Domini eorum, colunt *Non mirum coli Deip. ab Angelis.* 1.

2. lunt eam proinde velut Dominam ſuam. Secundò, quia per Chriſtum eius filium ac proinde per ipſam etiam ſuo modo ruinæ Angelorum ſunt reſtauratæ. 3. Tertio, quia per Chriſtum adeoq́ue beneficio Deiparæ, acceperint plurima bona, illuminationem, perfectionem, beatitudinem, propter quod modo aliquo Angelorum mater vocari poteſt.

D. II. Ab Eccleſia. 1. Tertio, Eccleſiæ, quæ ſingulariter & varijs modis eam colit & colendam præcipit. Primò, Octo diebus feſtis ad honorem eius inſtitutis; Sabbato item, quod eius honori peculiariter dedicatum eſt ab Eccleſia. Primò, quia in Sabbato, quod Chriſti paſſionem proximè eſt conſecutum, fides explicata reſurrectionis Chriſti in ea ſola remanſit. Bernard. in lib. de paſſione Domini capite 2. In eius rei ſignificationem in matutino triduano hebdomadæ ſanctæ, vna tantùm candela accenſa, reliquis extinctis, aſſeruatur, vt docet ſanctus Antoninus 4. *parte. tit.* 15. *cap.* 41. §. 1. Secundò, Quia ſicut Chriſtus eius filius paſſus eſt feriâ ſextâ in corpore; ita ipſa in mente, præſertim Sabbato ſequente propter filij abſentiam. Dies ergo Veneris Chriſti paſſioni dicatus eſt: Dies Sabbati Deiparæ. Tertiò, Quia vti Sabbatum eſt medium inter diem paſſionis & reſurrectionis: ſic Deipara inter huius mundi tribulationes & futuram gloriam eſt mediatrix & porta quodammodo. Quartò, Quia ſicuti in Sabbato requieuit Dominus ab omni opere, quod patrârat, rursùm ab omnibus cruciatibus, quos pertulit, in ſepulchro: ita requieuit in vtero Virginis in primis 9. menſibus, eiq́ue benedixit multipliciter, vti & Sabbato. Feriâ ſextâ conſummauit Deus omne opus: ſic feriâ ſextâ dixit: *Conſummatum eſt.* Sabbato requieuit. Vterus Virginis quaſi ſepulchrum Chriſti fuit, nouum & incontaminatum: hortus deliciarum, propè locum paſſionis ob perpetuam eius recordationem, ſindone & aromatibus, id eſt, purâ conſcientiâ & virtutibus inſtructum.

2. Secundò, Templis frequentiſſimis ad honorem eius exſtructis, quæ non ſolùm Virgini ex humanis in cœlos aſſumptæ, ſed etiam viuenti, imò aliqua nondum natæ dicata ſunt, vti videre eſt in Hieron. Oſorio Epiſc. libr. 1. de rebus geſtis Emmanuelis Regis Luſitan. Vnum Cranganore ab vno è tribus Magis, alterum Calecutij. Aliud Cæſarauguſtæ in Hiſpania, apud Anton. Beuterum *in Chron. Hiſpan. cap.* 23. &c.

3. Tertiò, Precibus horarijs, Litanijs & alijs ad honorem eius inſtitutis, vti & pulſus ad ſalutationem angelicam ter in die, vt triplicia roſarij myſteria memoraremus, gaudioſa, doloroſa, glorioſa. Vel vt matutina oratione commendemus actus noſtros Deo, meridianâ Spiritum reficiamus, veſpertinâ nos colligamus ad futuram noctem.

4. Quartò, Imaginibus & reliquijs eius religioſiſſimè aſſeruatis.

E. IV. A Sanctis. Qvarto, Sanctorum. Primò, ſanctæ Eliſabetæ, quæ diuino afflata ſpiritu Virginem ſic ſalutauit: *Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui. Et vnde mihi hoc vt veniat mater Domini mei ad me? Ecce enim vt facta eſt vox ſalutationis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio infans in vterò meo: & beata quæ credidiſti, quoniam perficientur ea, quæ dicta ſunt tibi à Domino*, Luc. 1.

Secundò, Mulieris illius Euangelicæ, quæ dixit: *Beatus venter qui te portauit & vbera quæ ſuxiſti.* Luc. 11. Cui dum reſpondet Dominus: *Quin imò beati qui audiunt verbum Dei & cuſtodiunt illud*: non abnuit matris beatitudinem, ſed mulierem à peculiari matris beatitudine traducit ad communem, quæ comparatur verbi Dei auditione & obſeruatione. Quâ etiam beatitudine prædita fuit Deipara & quidem per excellentiam. 2.

Tertiò, Apoſtolorum, qui eam velut Magiſtram & Doctricem in primitiua Eccleſia venerati ſunt, & ad eius mortem ac ſepulturam velut aquilæ conuolârunt, proprijſq́ue eam humeris cum hymnis & laudibus extulerunt, vt teſtatur ſanctus Damaſc. orat. 2. de dormit. Virg. 3.

Quartò, Sanctorum aliorum, qui eam miris laudibus efferre ſolent ſuper omnes creaturas. 4. Tales Chryſ. Epiph. Aug. Ambr. Hieron. Bern. Anſelm. &c. Alij ſancti peculiari eam deuotione coluerunt; Primò Reges & Principes. S. Stephan. Vngariæ Rex ei regnum ſuum per votum obtulit: ex quo Vngari eam in Patronam ſibi delegerunt & Feſtum Aſſumptionis eius Dominæ feſtum appellârunt: Bonfin. *de rebus Hungar. lib.* 1. Conſtantinus Imp. qui ſuam Conſtantinopolim ei dedicauit, Ludouicus Pius Imp. qui ne venatum quidem proficiſcebatur, niſi Deiparæ imaginem ſecum ferret, vt coram illâ in media ſolitudine ſuas fundere preces poſſet. S. Henricus Imp. qui ingrediens in Vrbem, primam noctem in Baſilica S. Mariæ Maioris ſemper excubare ſolebat. Ioannes Comnenus Imp. Narſes Dux, &c. Epiſcopi: S. Edmundus Cantuarienſ. Epiſc. qui eam ſibi in ſponſam elegit adoleſcens, annulo manui eius infixo, in quo ſcripta erat ſalutatio Angelica: S. Nicolaus, S. Martinus, S. Gerardus, S. Carolus Borromæus, &c. Religioſi: S. Franciſcus, S. Dominicus, S. Bern. Ordo Carthuſianorum, S. Ignatius, S. Philippus Nerius, & alij.

Qvinto, Infidelium etiam & hæreticorum. F. Dic age Luthere, quid de beatiſſima Virgine Maria ſentis? V. Sic enim in Commentario ſuper Magnificat ſcriptum reliquiſti: Ab infidelibus & Hæreticis. *Eo ipſo, quòd Maria Mater Dei facta eſt, iam ingẽtia ei dona data ſunt, vt ſuperet captum cuiuſq́. Hinc omnis beatitudo & honos prouenit, vt in vniuerſo genere humano vnica perſona ſit ſuperior cunctis, cui nemo ſit par, quòd cum patre cœleſti filium habet communem.* Ita Proteus ille Luth. Audiamus etiam Oecolampadium de eadem Virg. Dei Matre apertiùs loquentem: *Nunquam de me audiatur quaſi auerſer Mariã, erga quam minus bene affici reprobatæ mẽtis certum exiſtimo indicium eſſe. Nollem è cultu Mariæ aliquid diminui. Sicut homini communicantur omnium creaturarũ dignitates, ita iſta omnium humanarum*

Digitized by Google

monarum excellentiarum particeps fuit. Ita Oecolampad.ſer. de laudibus B.Virg. Quid Bulingerus non ex infima hęreticorum claſſe? *Omnia,* inquit, *in Maria ſunt excellentiſſima, nihil ibi vile, nihil vulgare, ſed omnia plena miraculis à manu diuinâ profecta.* Buling. *ſermon. de B. Virg.* Bucerus quantumuis prælracti & arrogantis ingenij hæreticus, in illa tamen verba de Beatiſſima Virg. plena pietatis erumpit, ſcribens in Matth. *Pius animus,* inquit, *de Maria non niſi ſanctiſſima cogitabit & Matre Dei digna, &c.* Turcicus denique Mahometes licet Atheus, veritate tamen compulſus, hęc de Reginę cœlorum excellentiâ protulit: *O Maria omnibus viris & mulieribus ſplendidior & mundior atque lætior, ſoli Deo perſeueranter ſtudens! Nullus naſcitur de filiis Adam, quem non tangat Sathan præter Mariam & eius filium. Felices igitur ſanta mater filios, quibus humani generis hoſtis nullum adferre poteſt nocumentum.* Mahom. Azorara 1. & 75. Ita nimirum voluit Deus vt ore proprio iugularent ſe hęretici, & vel inuiti prædicarent laudes Marię, adeoq; ſtabiliretur eius prophetia: *Beatam me dicent omnes generationes.*

G. VII. A Creaturis inſenſibilibus.

SEXTO, Creaturarum inſenſibilium. Nam cùm B. Virginis ædicula è Dalmaticâ in locum vbi nunc eſt, Lauretum, transfertetur ab Angelis, arbores ſyluæ proximæ verſus eam ſe inclinârunt, quaſi reuerentiam exhibentes domui, in qua Deus omnium rerum factor conceptus eſt. Et manſerunt eo modo incuruatæ arbores, vſque dum progreſſu temporis cæderentur. Horat. Turſellin. *hiſtor. Lauret lib. 1.*

Adhæc ſcribit Pelbartus in ſuo ſtellario l. 1. p.4.art.2.c.3.miraculum tale. *In Prouincia Hungaria, noſtris temporibus (ſicut ipſe accepi,* inquit, *à quodam Venerabili & Sene Patre fide digniſſimo) quidam frater ordinis Minorum duxerat in conſuetudinem, vt quandocunque ſignum fieret ſerò & manè ad Aue Maria, ſicut moris eſt in illa Prouincia, flexis genibus ſalutaret B. Virginem ter dicendo Aue Maria cum tribus genu flexionibus. Cumq; quadam die ſignum daretur in aurora ad Aue Maria, ipſe torpore quodam & ignauiâ ductus, noluit aſſurgere ad ſalutandum B. Virginẽ cum genu flexionibus. Ecce igitur miraculum grande; vidit ſtatim in viſione mirabili turrim Eccleſiæ ſe inclinare adeò, vt Crux in ſummitate turris exiſtens terrã contingeret ſe inclinãdo, & hoc tribus vicibus ad trinam ſignationem, quaſi per hoc ſit dictum: Ecce miſer, creatura inſenſibilis ſua quaſi genua flectit, cùm ſe inclinat ad terrã pro ſigno Aue Maria, tu autẽ cùm ſis rationalis, non vis genua flectere ad Aue Maria. Sicq; ille cõpunctus & miram Dei manum circa ſe ſentiẽs, ſemper quoad vixit, cum reuerentia ter genu flectendo ad ſignationem benedictam Virginem cũ Aue Maria ſalutauit, &c.* Sic ille.

Suprà iam audiuimus, quid contra honorem Deiparæ tam ineptè quàm impiè latrârit Græcus ille & ſuo nomine ſpurcus Canis Imperator Iconomachus Conſtantinus Copronymus. Dicebat enim ille fuiſſe quidem honore dignam Mariam, quamdiu in vtero geſtabat Chriſtum: cum verò enixa eſt, nihil aliis fœminis præſtitiſſe: quemadmodum loculi auro pleni tamdiu in pretio habentur, quamdiu aurum continent: auro expenſo nihili fiunt. Sed aduertere debebat impius, primò Virginem hanc prædicari ab angelo gratiâ plenam & benedictam in mulieribus, antequam conceperit Chriſtum. Deinde longè diſparem eſſe rationem auri, quod à loculis nihil accipit, vnde & nihil eis tribuit. Quòd ſi loculi parerent aurum, procul dubio præſtantiores forent aliis conditoriis. At B. Virgo Chriſtum ex ſe genuit & verè eius mater eſt. Et quomodo à tanto hoſpite, cui vitam ſimul & hoſpitium dedit, non dignum hoſpitij pretiũ ſortita eſt? Pecunia inficit loculos, Chriſtus ipſa ſanctitas ſanctificauit matrem. Sed ſufficere nobis poteſt, quòd blaſphemus ille meritas tandem dederit impietatis ſuæ pœnas: ſiquidem moriens exclamauit: *Viuens adhuc igni ſum inextinguibili traditus*; propter Deiparam ſcilicet, cuius hoſtis fuerat. Baron. anno 775. Quin & poſt mortem effoſſus publicè in foro crematus eſt. Hoc fine perijt canis iſte, qui Lunam illam, Deiparam, latratu ſuo appetiit, vt in eo impleretur id Pſalm. 58. *Conuertentur ad veſperam & famem patientur vt canes.*

Nos ergo, Auditores, fugiamus canes iſtos & imitemur potiùs Cynocephalos, qui venerabundis manibus ad lunarem circulum elatis ſupplici geſtu adorant Lunam, à quâ vires ſuas capiunt. Suſpiciamus, veneremur & amemus præclariſſimum hoc ſidus, cui poſt Chriſtum debemus omnem noſtram felicitatem, &c.

CONCIO VIII.

Ratio colendi Virginem Mariam.

1. *Offerre ſe ſuaq; Deiparæ.*
2. *Nil facere aut fieri pati contra eius honorem.*
3. *Libenter dare petentibus in eius nomine.*
4. *Congratulari eius gloria & compati doloribus.*
5. *Virtutes Deiparæ imitari.*
6. *Sponſum eius S. Ioſephum colere.*
7. *Aſſiduè eam ſalutare.*
8. *Diem Sabbati & eius feſta peculiari pietate tranſigere.*

THEMA.

Beatus homo, qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie. Prou. 8.

GEneſis 27. legimus, quomodo gemini illi fratres Iacob & Eſau certârint pro benedictione parentis breuì morituri. Iſte in ſyluam abijt, ferinam allaturus patri. Ille matris conſilio feſtinauit afferre arietem è grege optimum, & à matre coctum, ſicut nouerat ipſum libenter veſci, obtulit parenti, atque ita benedictionem eius fratri ſuo præripuit. Multò magis nos ambire & quærere deberemus benedictionem Deiparæ, vtpote nobiliorem & efficaciorem. Cui enim illa benedicit, is erit benedictus, etiam è Deo. Itaque certemus, Auditores, conſequi eius benedictionem; ſiquidem in hod. Epiſtolâ inquit Eccleſia in eius perſonâ ex Salom. Prou. 8. *Beatus homo qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie.* Sed quâ ratione, dicetis, conſequemur hanc benedictionem & alijs præripiemus? Coquamus aliquot epulas, A.

quibus ipſa libenter viſcitur, & proculdubio obtinebimus. Attendite.

B. I. *Offerre ſe ſuaque Deiparæ.*

PRIMVM, Ferculum ſeu obſequium, offerre ſe & ſua Deiparæ, adeoque in Dominam & Magiſtram & Patronam eam eligere. Hoc enim abſque dubio gratiſſimum erit illi munus. Fecit hoc S. Stephanus Vngariæ Rex, qui ſe & totum regnum ſuum per votum & oblationem in perpetuæ Virginis Mariæ tutelam aſſiduis precibus contulit, adeoque Pannoniam ſuam appellari voluit familiam S. Mariæ. Bonfinius *lib. 1. Dec. 1. & 2. de rebus Vng.* Et Sur. in vitâ S. Gerardi 24. Septemb. Fecit idem Waltetus de Birbach vir potens & prænobilis, qui vt refert Cæſarius *lib. 7. mirac. c. 39.* cùm adhuc in ſæculo militiæ vacaret, in quadam paupere Eccleſiâ B. Virgini dedicatâ, præſente Sacerdote funem collo ſuo iniecit & ſeruum glebæ ſe Deiparæ ſuper altare obtulit, & ſingulis annis cenſum de capite ſuo ſoluit. Cui poſteà Virgo crucem auream ſub calice oſtenſam, per manus ſacerdotis miſit. Iuuerit ad hoc, quotidie manè & veſperi, cùm ſurgimus & decumbimus, breuem oratiunculam, quâ in Dominam & Patronam eligatur & inuocetur, ad Virginem dirigere.

* Item Sodalitati eius nomen dare, & certis ſe legibus ad eius ſeruitium mancipare.

C. II. *Nihil facere contra ipſius honorem, aut fieri pati.*

SECVNDVM, Nihil contra eius honorem facere aut ab alijs fieri pati. Thoa, lupi ſpeciem in Noruegia ferunt hominis ita obſeruantem, vt ſi fortè in eum inciderit, reuereatur ac veluti obſeruantiâ eum proſequatur: præterea vbi illum à feris obſeſſum aduertit, mox accurrere & pro eo contra illas depugnare atque opitulari pro viribus. Ælian. l. 1. c. 7. Quòd ſi hoc lupi faciunt homini, faciamus hoc nos homines Deiparæ, & magnum abſque dubio obſequium præſtabimus. Siquando incidamus in eius mentionem vel cogitationem, non modò caueamus eam offendere, verùm etiam reuerentiâ proſequamur, ac contra offenſores & obtrectatores defendamus. Ineamus cum ea pactum, quale cum Iſaaco iniit Abimelech *Gen. 26.* dicens: *Vidimus Dominum eſſe tecum, & idcirco nos diximus: ſit iuramentum inter nos & ineamus fœdus, vt non facias nobis quidquam mali, ſicut & nos nihil tuorum attingimus* (aut attingemus) *nec fecimus* (aut faciemus) *quod te læderes.*

D. III. *Facilè dare petentibus in nomine ipſius.*

TERTIVM, Libenter & facilè dare petentibus in nomine Mariæ, nihilque denegare, quod abſque magno damno ſaltem dari poſſit. Quemadmodum enim immenſum Dei Patris amorem erga filium ſuum arguit, quòd petentibus in nomine filij ſui nihil negare velit: ita maximum etiam amorem & obſeruantiam erga Deiparam continet, nihil negare petentibus in eius nomine; ita in gratiam amicorum noſtrorum benefacimus illorum ſeruis, &c. De S. Gerardo Martyre & Epiſc. Canadienſe in Hungaria ſcribit Sur. die 24. Septemb. ſiquis reus ab ipſo veniam peteret per nomen matris Chriſti, mox eo audito, lachrymis perfundebatur & reum in gratiam humaniſſimè recipiebat. De Alexandro Alenſe ſcribit S. Anton. 3. *p. hiſt. tit.* 24. *cap.* 8. §. 1. quòd cùm eſſet Doctor Pariſiis, ſtatuerit nihil cuiquam negare petenti ob amorem B. Virginis, idque ex ſingulari erga eam deuotione. Inaudiit hoc quidam Franciſcanus & petiit ab eo, vt Virginis amore Franciſcanorum intraret ordinem. Territus ille primò tantâ tamque inopinatâ petitione, aſſenſit tamen haud difficulter. Atque deinde multa paſſus, à B. Franſciſco ſecundùm quietem ſolatium accepit, ita vt in omni ſanctitate vixerit, Magiſter S. Bonauenturæ factus.

E. IV. *Congratulari eius gloriæ & compati doloribus.*

QVARTVM, Eius gloriæ congratulari, & præteritis doloribus compati. Quantum enim abominabiles ſunt hoſtes B. Virginis, quia gloriæ eius inuident & detrahunt: tantum illi placere neceſſe eſt eos, qui ei congratulantur, eiuſque laudes prædicant, amplificant & quaſi ſuas reputant; hoc enim amicorum & filiorum eſt, illud inimicorum. Inde mulier illa, quæ accenſo lumine inuenit drachmam perditam, conuocat amicas & vicinas dicens: *Congratulamini mihi, quia inueni drachmam meam.* Hęc autem dici poteſt Deipara, quia accendit & genuit Chriſtum, quo mediante nos inuenti ſumus. Vnde ſimili modo in perſona Deiparæ canit Eccleſia in F. B. Virginis ad Niues: *Cõgratulamini mihi omnes, qui diligitis Dominum, quia cùm eſſem paruula, placui Altiſſimo, & de meis viſceribus genui Deum & hominem.* Certè ob hanc erga Deiparam charitatem, ereptam è manibus dęmonum animam Caroli, filij S. Brigittæ à B. Virgine, legitur in reuelatione S. Brigitt. l. 7. c. 13. *Dum*, inquit, *hæc anima in corpore erat, magnam charitatem habuit ad me, reuoluens hoc ſæpius in corde ſuo, quòd me Deus ſuam Matrẽ dignatus fuit facere, & quod ſuper omnia creata me ſublimiter voluit exaltare, & ex hoc tantâ charitate cœpit Deũ diligere, quod in corde ſuo dicebat ſic: In tantũ ego gaudeo, quod Deus virginẽ Mariam Matrẽ ſuã habet ſuper omnia chariſſimam, quod nulla creatura, vel corporalis delectatio eſt in mundo, quam ego in permutationem illius gaudij reciperẽ: imò illud gaudium omnibus terrenis delectationibus præferrẽ, etſi poſſibile eſſet, quod ipſa in vno puncto minimo à dignitate, in qua eſt, à Deo remotior fieri poſſet; ego magis mihi permutationem eligerem in profundo inferni æternaliter cruciari. Et idcirco ſit ipſi Deo pro benedicta gratia illa & immenſa gloria, quam dedit ſuæ Matri digniſſima infinita gratiarum actio, & gloria ſempiterna. Ergo, ô diabole! vide modò cum quali volũtate iſte obijt: quid itaque tibi videtur, vtrum magis iuſtum erat, quòd anima eius in meam veniret defenſionem ante iudicium Dei, aut in ſuas manus impiè crucianda? Reſp. diabolus. Non eſt mei iuris, quòd illa anima in meas manus veniret, quæ te diligit pluſquam ſe, antequam iudicium factum ſit.* Hęc ibi. Rectè igitur Deiparæ applicat Eccleſia, quod Eccli. 24. dicitur: *Qui elucidant me, vitam æternam habebunt.* Eò verò pertinet prima illa pars angelicæ ſalutationis: *Aue Maria, gratiâ plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus.* His enim verbis Deiparæ applaudimus & Deum glorificamus, quod ſanctiſſimam Virginem omni cœleſtium bonorum munere cumularit.

F. V. *Virtutes Deiparæ imitari.*

QVINTVM, Virtutes eius imitari, eamque velut ſpeculum ſibi proponere, prout monet

S. Am-

S. Ambroſ. *l. 2. de Virgin.* dicens: *Sit vobis tamquam in imagine deſcripta Virginitas vitaq; Mariæ, de qua velut in ſpeculo refulget ſpecies caſtitatis & forma virtutis.* Et S.Bern. hom. 2. ſuper Miſſus eſt, dicens: *Vt impetres eius orationis ſuffragium, nõ deſeras conuerſationis exemplum.* Legimus Eſtherem duas habuiſſe famulas; vnam, cui inniteretur procedens, alteram quæ veſtes defluentes poſt eam attollens geſtaret. Eſth. 15. Hæ *duæ famulæ*, inquit S.Bonauent. in ſpeculo virg. *quarum Domina eſt Regina Maria, ſunt angelica & humana natura: humana eſt famula illa, quæ ſequitur Dominam ſuam in mundo colligens veſtimenta Dominæ, hoc eſt, virtutes & exempla Mariæ: Angelica verò eſt illa altera, ſuper quam in cælo innititur, ſe ſociando ac delitiando cum angelis, innititur inſuper tamquam potentiſſima Angelis imperando.* Vnde patet magnum Virgini obſequium nos prꝑſtare; adeoque famulari, cùm virtutes eius imitamur. Quot enim ſumus æmuli & imitatores vitæ eius, tot ſumus laudum eius præcones.

G. VI. Sponſum eius S. Ioſephum colere.

SEXTVM, Sponſum eius Ioſephum colere: hic enim eius honor redundat in Mariam eius coniugem (quia vxores coruſcant radiis maritorum ſecundùm Iuriſtas) cui proculdubio arctiſſimo amoris nexu copulatus fuit. Archemiſia Cariæ gentis Regina Mauſolum maritum ſuum adeò amauit, vt eo defuncto prꝑmia propoſuerit oratoribus, qui quàm ornatiſſimè viri geſta decantarent. Mart. de Amphitheat. Domit. Atqui longè maiorem Virginis amorem fuiſſe erga Ioſephum, nihil dubitandum. Quis ergo inficiabitur, cœli Reginam maximis donaturam præmijs eos, qui ſponſum eius coluerint, amarint, prædicarint?

H. VII. Aſſiduè eam ſalutare.

SEPTIMVM, Aſſiduè eam ſalutare, manè veſperi, & cùm audis horam & ſalutationem Angelicam: item caput aperire, cùm audis eius nomen. In vita S. Gerardi prætactâ legimus Vngarorum gentem adeò fuiſſe obſeruantem B. Virginis, vt nomen eius ob venerationem non pronunciarint, ſed Dominæ nomine eam appellarent: & ſi contingeret nomen eius pronuntiari, genua flectebant & capita in terram demittebant. Videte, quid egerit gens penè barbara & quidem paulò poſt initium ſuæ conuerſionis. Thomas Cantiprat. Epiſc. Ordinis S. Dominici vir fide digniſſimus. *l. 2. cap.* 29. §. 9. refert. Veteranum quendam militem Ordini Ciſtercienſium ſe addixiſſe, ſed cùm deprehenderetur neſcire orationem Dominicam, nec vllo labore poſſet addiſcere, tandem laboratum eſt vt ſaltem diſceret ſalutationem angelicam, quam is inter prandendum ruminans, mira tandem ſuauitate afficiebatur. Mortuo illo, ex ſepulchro eius excreuit arbuſtum, pulcherrimis, ſed ignotis veſtitum floribus, quibus inſcriptum erat aureis litteris, Aue Maria, gratiâ plena. Viſo hoc miraculo denuntiatur id Epiſcopo loci, qui cùm fodi iuberet ad fidem miraculo confirmandam, reperit hoc arbuſtum in ore prædicti militis radices poſuiſſe: Nec mora, vbi frutex iſte officium ſuum præſtitit, repente in aſtantium oculis aruit & defecit.

I. VIII.

OCTAVVM, Diem Sabbati eius memoriæ dicatum, & Feſta eiuſdem ac vigilias eorum ſingulari quodam pietatis exercitio obſeruare: Exempli gratiâ in Sabbatis aut peruigiliis confiteri, Veſperas adire, roſarium recitare, ieiunare, &c. In Feſtis verò communicare, templa viſitare, eleemoſynas præbere, &c. Hæc enim & ſimilia opera Deiparæ grata & accepta eſſe, non ſolùm innumera declarant miracula, ſed & ipſa conuincit ratio. Si enim hæc Deum placant & propitium nobis reddunt, cur non & matrem eius? Etenim quidquid impenditur matri, non niſi propter Chriſtum, filium eius, impenditur. Hæc igitur qui agunt, ſanè vigilant ad fores Deiparæ, beati igitur ſerui illi.

Diem Sabbati & Feſta eius peculiari pietate tranſigere.

Atque his epulis, Auditores, libenter veſcitur Maria, quas ſi illi obtulerimus, benedictionem eius obtinebimus. O quantum nobis hæc ſolatium afferent in agone noſtro! Si nihil aliud boni fecimus, hic tamen virginis cultus ſpem maximam nobis pariet.

CONCIO V.

Documenta.

Ex libro generationis Ieſu Chriſti diſcimus.

1. *Mundi ſtatum eſſe varium & inconſtantem.*
2. *Mundum eſſe contemnendum.*
3. *Veram nobilitatem in virtute conſiſtere.*
4. *Gloriam in virtute, ignominiam in vitiis ſitã eſſe.*
5. *Fidei noſtræ veritatem conſiſtere.*
6. *Vitã rapidiſſimum eſſe fluxum.*
7. *Peccatoribus bene ſperandum eſſe.*

THEMA.

Liber generationis Ieſu Chriſti. Matth. 1.

MIrum videri poteſt, cur Genealogiam Chriſti librum vocet Euangeliſta. (Nam quòd non totum Euangelium, ſed Genealogiam ſolam eo nomine vocet, patet ex *Gen.* 5. vbi etiam Generationem Adæ per ſeriem recenſens Moyſes vocat eam librum.) Qualis verò eſt iſte liber, qui ſola nomina recenſet, nihilque documenti, nihil inſtructionis affert. Ad quid enim iuuat ſcire (dicent fortè aliqui) quòd Abraham genuit Iſaac, Iſaac Iacob, &c. Imò permultùm iuuat & verè inſignis eſt hic liber, ac meo quidem iudicio talis, vt vel hunc ſolum legere ſufficiat ad vitam bene recteque inſtituendam. Liber, inquam, non tantùm eruditorum, ſed rudium quoque & illiteratorum. Quod vt oſtendamus, dicendum eſt quid is contineat. A.

B. I. Mundi ſtatum eſſe varium & incõſtantem.

PRIMÒ, Diſcimus ex hoc libro, qualis ſit mundi ſtatus, vtpote varius, fluctuans & inconſtans, qui modò homines euehit, modò deprimit. Excelſa fuit hæc Chriſti ſtirps in Abraham, Iſaac & Iacob, vtpote celeberrimis & ditiſſimis patriarchis: poſtmodum paulatim depreſſa eſt vſque ad Dauidem, qui fuit paſtor ouium Patris ſui viri priuati.

Deinde rurſus euectã in Dauide ad Regiam per multos ſucceſſores. Poſthæc rurſus depreſſa in captiuitate Babylonicâ, in quâ ſeruit 70. annis in Iechoniâ incarcerata. Poſtmodum denuo

è carcere ad thronum Regum eleuata. Ad extremum iterum depreſſa ad opificium & lignariam artem in Ioſepho. Quare bene Rupertus hom. 1. in cap. 1. Matth. comparat Genealogiam hanc ſcalæ Iacob, quam oſtendit ei Deus *Gen* 28. pertingentem è cœlo ad terram vſque. In ea ſiquidem angeli modò aſcendebant, modò deſcendebant: ita & in Generatione Chriſti, eius progenitores modò aſcendebant ad Patriarchatum, modò ad baculum deſcendebant Paſtoralem: modò ad thronum regium aſcendebant, modò deſcendebant ad carcerem & compedes Babylonicos: modò euehebantur ad ſceptrum ducale, modò ad ſecurim fabrilem deprimebantur. Vnde lunæ perquam ſimilis eſt, quæ modò creſcit, modò decreſcit, modò tota lumineſcit, modò prorſus obſcura. Plenilunium fuit in Abraham, Iſaac, Iacob, Nouilunium in Ieſſe & Dauid, Creuit in Dauid, decreuit in Iechonia ducto in captiuitatem, &c. Quòd ſi hanc mutabilitatem paſſa eſt ipſa Chriſti Domini generoſiſſima propago: quid gloriantur nobiles mundi & potentes, quaſi in ſole poſuiſſent tabernaculum ſuum? Nunquid ipſi melioris ſunt conditionis? Quod ſi Magnatum & nobilium generationes conſtarent vſque ad Noë, ô quot & quantæ variationes in ijs reperirentur? O quot Ruſtici, opifices, abiectique homines eorum progenitores fuiſſe conſpicerentur? Clarum certè fuerit id quod Plato apud Senecam *Ep.* 44. dixit: neminem Regem non ex ſeruis eſſe oriundum: neminem non ſeruum ex Regibus. Sed nimirum nobiles terræ inſtar Hebræorum noſtrorum agunt, qui vt merces ſuas defectuoſas vendant, inducunt emptorem in locum obſcurum, vbi ſplendorem tantùm mercium cernere queat, non defectus: ita illi Annales & Genealogias ſuas texunt, quouſque reperiunt progenitores celebres, & ſi fortè tres vel quantuor nobiles auos repererint, mirè inſoleſcunt. Aſt vbi ab obſcurum aliquem vel plebeium deuenerint, ibi ſubſiſtunt & tacent. Non ita Annales Chriſti, qui tres quidem Reges tacent in Matthæo, neminem verò plebeium. Producantur Annales ſingulorum vſq; ad Noë vel Adam: certabit ſæpe Ruſticus cum Nobili de nobilitate & ſæpe victor erit, & ſaltem aliquando in vno parente conſiſtemus. Vt igitur luna plena non poteſt meritò contemnere Lunam nouam: nec rotæ pars ſuperior iuxta dominos ſedentes in carruca conſiſtens gloriari contra partem inferiorem preſſam & luto hærentem: quia eiuſdem viciſſitudinis ſunt participes. Ita nec nobilis contra ignobilem. Hinc Plutarchus *Rom. quæſt. q.* 79. ſcribit olim Patricios & nobiles Romanos Lunulas in calceis geſtaſſe: ut ſic admonerentur, eorum nobilitatem & fortunam mutationi ſubiectam eſſe. Vtinam hoc etiamnum facerent noſtri nobiles pro nouis veſtium peregrinarum inuentionibus. Sic enim intuentes pedes luteos & inſtabiles, pennas ſuperbiæ cum pauone demitterent, nec plus ſe aliquid eſſe, quàm proximum exiſtimarent. Adhæc ex inceſtu Iudæ cum Thamar prognati ſunt omnes viri & Reges Iudæ ipſeque Chriſtus Dominus. Hic enim à Iuda per Phares & Thamar deſcendit. Nam omnes legitimi filij Iudæ, puta Her, Onan, & Sela ſine liberis mortui ſunt. Pari modo nullus eſt Rex aut Princeps, qui ſi ſuos maiores à bis mille annis repetat, inter eos non inuenturus ſit multos ſpurios, multos ruſticos aut cerdones, aut his viliores, quin imò permulti ex viliſſima proſapia mox ad regnum euecti ſunt. Ita Saul ab Aſinis, Dauid ab ouibus ad regnum euaſit. Iephte ex latrone factus eſt Princeps, Arſaces ex Latrone factus eſt Rex Parthorum, Gyges ex Paſtore factus eſt Rex Lydorum, Darius Hyſtaſpis Cyri Pharetrophorus fuit. Valentinianus I. Imper. patrem habuit funes torquentem. Tamerlanes ex bubulco factus eſt Rex Tartarorum. Agathocles, Syracuſanorum tyrannus patrem habuit figulum, Tullus Hoſtilius ex paſtore factus eſt Rex Rom. Aurelianus & Diocletianus humili genere nati ſunt. Maximinus fuit opilio. Maximus Puppienus patrem habuit fabrum ferrarium. Iuſtinus Imper. I. primò fuit ſubulcus, 2. bubulcus, 3. faber lignarius, 4. miles, inde Imperator. Mahometes auctor Mahometiſmi & Alcorani, Camelarius fuit. Othomannus I. Turcarum Princeps agrarijs parentibus ortus eſt, cuius poſteri etiamnum Turcarum ſunt Imperatores. Sultanos Ægyptios ex gentis & regni inſtituto priùs oportebat ſeruos eſſe, quàm ad eum honorem conſcenderent. Denique omnis nobilitas ignobile habuit principium: & qui auorum nobilitate gloriantur, non in ſua, ſed in aliena virtute gloriantur.

C. II. *Mundum eſſe contemnendum.*

Secundò, Diſcimus mundi contemptum & eorum quæ in ipſo ſunt. Cùm enim Chriſtus habeat progenitores Patriarchas ditiſſimos, Reges magnificentiſſimos, Duces ſtrenuiſſimos, & quidem pleroſque tales: Quare nullum ex his in parentem ſibi elegit, ſed potiùs omnium infimum & abiectiſſimum Ioſephum, vtpote fabrum? Potuit certè ipſe tamquam Dei filius (non poſſumus non) eligere ſibi in Patrem Regem, in Matrem Reginam, Duciſſam, vel ſaltem aliquam Nobilem; non fecit, ſed cum primi eius progenitores penè omnes diuites & Magnates eſſent, illos omnes præterijt & expectauit quodammodo donec ſtirps eius depримeretur, vt ſic in humilibus & plebeis parentibus requieſceret. Ecce quàm verè de ipſo dixit ſponſa Cant. 2. *Ecce iſti venit ſaliens in montibus, tranſiliens colles.* Tranſiliit Reges, Patriarchas, Duces: vbi ergo tandem requicuit? *Ego flos campi*, inquit eod. cap. *& lilium conuallium*, id eſt, decus parentum humilium, vt ait Rupert. Mart. 1. Noluit naſci hic flos in hortis Regum, noluit in montibus, ſed in conuallibus Ioſeph & Mariæ. O quàm hic damnat faſtum & ambitionem noſtram! Si enim hominibus liberum eſſet eligere parentem, quis noſtrûm non eligeret magna contentione Reges, Imperatores, locupletes, potentes? An non ferè omnes totâ vitâ contendunt vt diuitias, honores, fauores aucupentur & ditiones? Nunquid ſapientiores Dei filio, qui hæc omnia fugit? Quæſo enim te, vbi melius habitares in montib. an in vallibus? Reſpon-

Reſpondebis ilicò : In montibus iucundius;in vallibus vtilius.Ita eſt;viuunt quidem hic mundani diuites, nobiles & potentes,velut in montibus iucundè : ſed ô quàm difficilè aſcenduntur & quàm ſteriles ſunt hi montes, & quanto labore victualia illuc perferuntur ? ſecuri habitant ab hoſtibus, ſed interim magis obnoxij ſunt fulminibus & fortunæ ventis. Ibi ceciderunt fortes Iſrael quamplurimi. Contrà valles etſi hominum inſidiis patent,à fulminibus, ventis fortunæ de irâ Dei, ſecuræ ſunt : deinde triſtiores quidem montibus ſunt, longè tamen fertiliores, & ſine labore perambulantur. Quare vt nos Chriſtus à montibus illis abſtraheret, vtpote periculoſis & inutilibus ad valles humilitatis & mediocritatis, in valle parentum humilium requieſcere voluit. Chriſtum imitata eſt ſancta Eliſabetha, quæ reuocata ad imperium renuit, malens priuatam degere vitam, vallem humilitatis eligens præ montibus honorum.

D. III. Veram nobilitatem in virtute conſiſtere.

TERTIÒ,Diſcimus,quę ſit vera nobilitas,Virtus nimirum, non proſapia.Ad quid enim,putatis, recenſet Euangeliſta Deiparæ Genealogiam ? num vt eam ea maiorum ſuorum nobilitate commendet ? Minimè gentium. Stirpem enim Abrahæ & Dauidis commendare vult ex Deipara eiuſque filio. Sic enim & Prophetæ ſtirpem illam commendarit ex Maria,non contrà. Audi Eſaiam cap. 11. *Egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet.* Virgam Mariam, florem Chriſtum interpretantur: Ambroſ. l. de exhortat. ad virgin. Hieron. Ep. 22. ad Euſtoch. Cùm enim plures ſint virgæ è radice Ieſſe pullulantes, cur Mariam tantùm commemorat, niſi quia hæc gloria eſt illorum de quâ omnes gloriantur? Maria igitur eſt,quæ totam hanc progeniem velut annulum aureum gemma pretioſa magis illuſtret, quàm illuſtretur ab illa. Quæro iam, vnde hoc ? num quia nobilior, locupletior, potentior, &c. Nihil horum, plebeia erat, paupercula erat, opere manuum ſuarum cum marito victitabat. Cur igitur? Reſpondit ipſa : *Quia reſpexit* (Deus) *humilitatem Ancillæ ſuæ;ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* Luc. 1. Virtus igitur eſt ac præcipuè humilitas, quæ eam nobilitauit & ſtirpem eius licet nobiliſſimam, longè nobiliorem fecit. O quantum igitur aberrant, qui ſuas Genealogias inutiliter ſcrutantur & iactāt, virtutis interim penſum nullum habent ! Vbi eſt memoria illorum, qui præcisè fuerunt nobiles & virtuti non ſtuduerunt ? *Perijt memoria eorum cum ſonitu*, ait Pſalm. 9. Dauid;quaſi dicat: Sicut fracto fortè in menſa vitro omnes conclamant & gemunt:ſed mox vbi fruſta colliguntur & in cloacam mittuntur, nulla fit eorum memoria amplius : Ita nobiles terræ quando moriuntur, magno cum ſonitu moriuntur, it longè latéque rumor, dolent multi eorum ſectatores, aſt vbi ſepulti ſunt, ſepulta quoque eſt eorum memoria. Viuit verò illorum memoria, qui virtuti ſtuduerunt. Vnde à tot ſæculis tam celebris in orbe fama & gloria ſancti Alexij,niſi quia licet nobiliſſimorum & ditiſſimorum eſſet parentum filius, in paterna tamen domo ignotus & obſcurus ſub ſcalis miſerrimè & humillimè vixit vſque ad mortem? Vnde gloria & celebritas S.Ludouici Regis Galliæ, num quia Rex Galliæ erat? Atqui fuêre plurimi alij, quorum nulla eſt memoria. Vnde igitur, niſi quia tantus Rex licet, infirmorum tamen hoſpitalia crebrò viſere, manus & pedes eorum lauare, abſtergere & oſculari ſolebat, fercula demum flexis genibus porrigere & ſeruire ? Vnde gloria & memoria ſancti Eduardi ? Num quia Angliæ Rex tantùm ? minimè;ſed quia ſimul humillimus, non detrectauit pauperem claudum per compita ciuitatis publicè geſtare humero ſuo impoſitum ad ædem D.Petri. Vnde ad nos fama & gloria S. Eliſabethæ Reginæ : niſi quia mendicorum quantumuis ſqualidorum & ſauciorum vulnera abſtergere, alligare, ſaniem abradere, lauare, capita ſcabioſa pectere, lixiuijs purgare: & quandoque velo ſui obligare capitis, ægros geſtare ad aluum exonerandam ſolebat : niſi quia voluit ancillarum munia obire & Domina ab ancillis vocari noluit ? Hoc igitur, hoc eſt nobilitatis ornamentum perpetuum. Non ſic coronæ, non ita armillæ & catenæ, non ita gemmæ & annuli ornant perſonas nobiles, vti virtus & humilitas. Vt enim luna quo remotior eſt à ſole, tantò magis ſplendet: ita & nobilitas quò magis ſe deprimit & à Deo elongat, tantò magis ſplendet, cuius typus eſt Luna, vt ſuprà ex Plutarcho vidimus.

E. IV. Gloriam in virtute, Ignominiam in vitiis eſſe ſitam.

QVARTÒ,Diſcimus in quo conſiſtat vera gloria, nimirum in propriâ virtute;& vera ignominia,nimirum in proprijs vitijs, non alienis. Recenſentur enim in hac Genealogiâ multi impij & malæ famæ ; Thamar inceſtuoſa, Bethſabee adultera, Rahab meretrix ; Salomon, Roboam, Ioram, Achab,&c. Idololatræ. Qui omnes ſicut nullam aſperſére maculam Chriſto, eius matri ac progenitoribus iuſtis, ita nullam mutuauére ex illis gloriam. Nunquid enim S. Achab? nunquid S.Ioram, Roboam, &c. quia Chriſtus ex eorum ſtirpe prognatus eſt, vel quia multos habuêre progenitores ſanctos ? Minimè gentium. Gloriabantur quidem Iudæi de maiorum ſuorum ſanctitate dicentes: *Semen Abrahæ ſumus. Et Pater noſter Abraham eſt.* Sed audiunt à Domino: *Si filij Abrahæ eſtis,opera Abrahæ facite.* Ioan. 8. Abutebantur illi ſtirpe ſuâ,virtutum Abrahæ & maiorum ſuorum,defenſionem & tegumentum rati ſuorum vitiorum, vnde & liberiùs peccabant & impuniùs. Ita & modò quamplurimi nobiles maiorum ſuorum virtutibus velut alienis plumis adornare ſe conantur & nobilitatem ſuam faciunt pallium vitiorum ſuorum, quaſi ipſi liberiùs & ſecuriùs delinquere audeant. Sed ſi filij eorum ſunt,qui virtutibus claruerūt,virtutes ſuas exerant & opera maiorum faciant ; Alioqui maiori ignominiâ & pœnâ digni ſunt. Si ſatis erat Achab, quia ex hac ſtirpe erat, cur deleuit Dominus eius poſteritatem ? Si ſatis erat Iechoniæ Regi, quia ex hoc ſtemmate erat ; quare permiſit eum Dominus abduci in captiuitatem & ſeruire Nabuchodonoſori ? An non & ipſe ex Chriſti progenitoribus erat ?

Nihilominus abductus eſt, ſicut illi prædixerat & iurauerat Deus. Ier. 22. *Viuo ego dicit Dominus, ſi fuerit Iechonias filius Ioacim Regis Iuda, annulus in manu dextrâ meâ, inde euellam eum & dabo te in manu quærentium animam tuam & in manu Nabuchodonoſor, &c.* Nullus itaque, quantumuis Deo familiaris & coniunctus ſibi videatur, ratione ſtatus, officij, vitę, &c. ſibi de hoc applaudat, quia niſi vocationi ſuę operibus ipſis reſpondeat, velut annulus euelletur & in captiuitatem infernalem abducetur. Contrà etiam propriæ virtuti non obeſſe aliena vitia etiam coniunctiſſimorum, eodem argumento patet. Ioſaphat Rex optimus erat, filius eius Ioram peſſimus: Contrà Achaz peſſimus erat, filius eius Ezechias optimus. Mali denique omnes hîc enumerati nullam attulêre maculam Chriſto aut cęteris pijs. Non eſt igitur exſcindenda aut comburenda arbor, quòd aliqui eius rami exaruerint: nec contemnenda familia, in qua reperiuntur aliqui infames.

F. V. Fidei noſtræ veritatem cōſiſtere.

QVINTÒ, Diſcimus fidei noſtræ veritatem. Cur enim putatis deſcribi voluit Chriſtus ſuam Genealogiam, niſi quia oſtendi voluit veram fuiſſe promiſſionem factam Abrahę & Dauidi, quòd ex ſemine eorum naſciturus ſit Chriſtus? Propterea enim cùm Matthæus vocaſſet Chriſtum filium Abrahæ & Dauidis, mox incipit id oſtendere per ordinem Genealogiæ. Et quomodo hoc probat Euangeliſta? Genealogiam texit & longam, nunquam interruptam, ſeriem Patrum ab Abraham recenſendo vſque ad Chriſtum, dicendo: Abraham genuit Iſaac, &c. & denique colligit omnes eius generationes per numerum, quaſi dicat: quia certiſſimo conſtat tota ſeries progenitorum Chriſti & ordinata ſucceſſio certo numero & noto conſtans, idcirco veriſſima fuit promiſſio Abrahæ facta, &c. Iam ſi vera & bona eſt hæc argumentatio, (ſicuti veriſſima eſt & optima) in Chriſti Patribus, cur non ſit vera ſimilis collectio in Chriſti filijs ſpiritualibus? (nam carnalem eius progeniem ceſſaſſe nemo neſcit) Audi *Pſal. 44.* Dauidem de Chriſto & Eccleſiâ prophetantem: *Pro Patribus tuis nati ſunt tibi filij, conſtitues eos Principes ſuper omnem terram.* Quæritur iam, vbi ſint hi filij, vbi ſit Chriſti ſpirituale ſemen & Eccleſia? Petro factam promiſſionem, quòd nunquam defectura ſit fides eius, ſcimus ex Euangelio: quemadmodum Abrahæ & Dauidi facta eſt de Chriſto ex eis naſcituro. Vbi eſt illa Petri fides? Vbi eſt Chriſtus modò & Eccleſia eius? Multi dicunt his temporibus, quod prædixit Dominus Matth. 24. *Ecce hîc eſt Chriſtus aut illîc.* Dicunt Caluiniſtæ, dicunt Lutherani: Apud nos eſt Chriſtus, Eccleſia & fides. Probate hoc quod dicitis: Texite Genealogiam, numerate ſucceſſionem veſtram à Petro: *Veſtra Cathedra,* inquit Optatus Mileuitanus l. 2. aduerſ. Parm. *vos originem reddite, qui vobis vultis ſanctam Eccleſiam vendicare.* Ante centum annos, vbi fuerunt veſtri Patres? Omnes ibi ſtatis: niſi ad noſtros diuertere velitis, à quibus receſſiſtis. Dico amplius; quid? non poteſt hanc Genealogiam texere ſedes Conſtantinopolitana, in qua hæreticos ſediſſe Epiſcopos, Macedonium, Neſtorium, Anthimum, Acacium, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum, Anaſtaſium, alioſque plurimos teſtantur ipſi Græci: non poteſt Antiochena, in qua Paulus Samoſatenus, Eulalius, Euzoius, Ioannes, Domninus, Petrus Gnapheus hæretici ſederunt: non poteſt Alexandrina, in qua Georgius Cappodox, Sergius, Lucius, Dioſcorus, Timotheus, Eluius, Moggus hæretici prę fuerunt. Non poteſt Ieroſolymitana, vbi Ioannes Origeniſta, Saluſtius, Arſenius, Heraclius, Hilarius, hæretici ſederunt. Et quomodo vos O Nouelli homunciones Genealogiam Eccleſiæ faciatis, ſi antiquiſſimæ illæ ſedes hoc non poſſunt? Vna eſt igitur, vna eſt Eccleſia Romana, quę id poteſt ſine interruptione, ſine defectu. Ibi poſſumus dicere, Chriſtus genuit Petrum, Petrus genuit Linum, Linus genuit Cletum, Cletus genuit Clementem, Clemens genuit Anacletum, Anacletus genuit Euariſtum, & ſic deinceps vſque ad noſtrum Vrbanum VIII. Scimus, inquam, omnes ordine & ritè electos eadem docuiſſe, tot menſibus & annis ſediſſe, tot dies ſedem vacaſſe vſque ad nouam electionem: tot Epiſcopos ab eis ordinatos, ſcimus tot eſſe numero. Concludendum igitur in hac eſſe Chriſtum & eius Eccleſiam. Hoc argumentum conuicit ſanctiſſimos & doctiſſimos Patres & retinuit in Eccleſia, ſi quid aliud. S. Auguſt. contra Epiſt. Manichęi c. 4. ait: *Tenet me in Eccleſia gremio ab ipſa ſede Apoſtoli Petri vſq; ad præſentem Epiſcopatum ſacerdotum ſucceſſio.* Similiter ex hac ſucceſſione oſtendunt fidei noſtrę veritatem Optatus *l. 2. aduerſ. Parm.* Epiphanius *contra Carpocratian.*

G. VI. Vitæ rapidiſſimū eſſe fluxum.

SEXTÒ, Diſcimus vitæ noſtræ fluxum rapidiſſimum; neceſſariam & omnimodam extinctionem. Fluxum rapidiſſimum, quia ſi quæramus ex quibuſdam huius Genealogiæ perſonis, quanta fuerit eorum vita, exiguam fuiſſe dicent. Dic nobis ô Iacob, quot ſunt dies annorum vitæ tuæ? Reſpondebit ilicò, quod reſpondit Pharaoni ſimiliter interroganti Gen. 47. *Dies peregrinationis vitæ meæ centum triginta annorum ſunt, parui & mali, & non peruenerunt ad dies Patrum meorum, quibus peregrinati ſunt.* Dic nobis & tu ô Dauid. Reſpondebit id quod 1. Par. vlt dixit: *Peregrini enim ſumus coram te & aduenæ, ſicut omnes Patres noſtri. Dies noſtri quaſi vmbra ſuper terram & nulla eſt mora.*

Indicarunt hanc vitæ fluxibilitatem Matthæus & Lucas in Chriſti Genealogiâ: Matthæus enim vtitur verbo, *Genuit: Abraham genuit Iſaac, &c.* Quaſi in mundum introducendo homines. Lucas verò vtitur verbo: *Fuit: Qui fuit Iacob, qui fuit Iſaac, qui fuit Abraham, &c.* Cap. 3. quaſi è mundo iterum eos expellendo. Ecce quos Matthæus introducit in mundum, Lucas mox expellit, quia quamprimum viuere incipimus, incipimus & mori, de die in diem currendo ad mortem. Vt enim hedera Ionæ ſubitò creuit, & ſubitò emarcuit, à verme abroſa: ita & vita noſtra. *Ionæ vltimo.* Vnde omnibus nobis dici poteſt id 2. Reg. capite 15. *Heri veniſti, & hodie compelleris nobiſcum*

nobiſcum egredi, Quòd ſi tam momentaneam eſſe vitam teſtantur voce & reipſa Patres illi: quid ita laboramus circa vitæ commoditates comparandas? *Et morior*, aiebat Eſau Geneſ. 23. *quid mihi proderunt primogenita?* deditque ea pro pulmento. Vtinam hoc dicerent ii, qui ædificant & opes cumulant, quaſi æternum eſſent victuri; En morior, quid mihi hæc proderunt? Neceſſariam vitæ noſtræ extinctionem hinc quoque diſcimus: ſiquidem ex tot tantiſque viris ne vnus quidem fuit, qui mortem euitare potuerit. Non iuuit Abrahamum Dei amicitia & familiaritas, Dauidem ſua bellicoſitas, Salomonem ſua ſapientia, Ioſaphatum ſua ſanctitas, Ezechiam ſuæ diuitiæ. Omnes hi flores falce mortis ſunt demeſſi: omnes auiculæ in virga mortis inuiſcatæ ſunt; omnes hi piſciculi in naſſa eius concluſi ſunt. Et tu euadere ſperas? Omnimodam verò eorum extinctionem, ſi virtutes demas & bona opera, quis non videt? Quid enim nunc ſupereſt de tot Patriarchis, Regibus, Ducibus? Nihil planè aliud, niſi quod Lucas meminit: Fuit, fuit, fuit. Vbi veſtra opulentia? fuit: Vbi pompa? fuit. Vbi ſapientia? fuit: Vbi regnum? fuit. Vnde omnes illi tales videntur fuiſſe, quales ſunt ii Reges ludicri, qui circa feſtum trium Regum ſolent elegi in aulis Principum, vbi ſæpe accidit vt coquus eligatur in Regem, ſeruiunt ei tunc omnes Aulici, imò & ipſe Princeps: ſed quamdiu? forſitam ad triduum, poſtmodum auſertur ei omnis poteſtas, & manet is qui fuit priùs. Quid habet ex eo, quòd Rex aliquando fuit? Nihil. Si Curſor quiſpiam vel ociſſimè tranſiret hanc ciuitatem & clamaret iuxta portam: Hæc ciuitas eſt mea: hæc ciuitas eſt mea: mox verò currens preteriret & nuſquam ampliùs compareret, quis non ridiculum & inane diceret huius dominium? Atqui ita pertranſierunt regna & Ducatus ſuos omnes illi Reges & Duces (vnde Iob cap. 9. ait: *Dies mei velociores fuerunt curſore*) vnus poſt alterum, & eandem regiam ſinguli ſuam dixerunt; interim velociſſimè tranſierunt, nec vſpiam modò comparent. An non vanum igitur erat eorum imperium.

SEPTIMO, Diſcimus maximam peccatoribus ſpem concipiendam omnibus, ſiquidem ille ex non paucis peccatoribus parentibus prognatus eſt, qui peccatores redimere venit, &c. H. VII. Peccatoribus bene ſperādum eſſe.

IN FESTO SANCTI MATTHÆI.

Euangelium Matthæi 9.

IN illo tempore, cùm tranſiret IESVS, vidit hominem ſedentem in telonio, Matthæum nomine. Et ait illi: Sequere me. Et ſurgens, ſecutus eſt eum. Et factum eſt, diſcumbente eo in domo, ecce multi Publicani & peccatores venientes, diſcumbebant cum IESV & diſcipulis eius. Et videntes Phariſæi, dicebant diſcipulis eius: Quare cum Publicanis & peccatoribus manducat Magiſter veſter? At IESVS audiens, ait: Non eſt opus valentibus medico, ſed malè habentibus. Euntes autem, diſcite quid eſt: Miſericordiam volo, & non ſacrificium. Non enim veni vocare iuſtos, ſed peccatores.

CONCIONES.

I. *Myſticè Publicani qui?*
II. *Quare Matthæus & alij Diſcipuli tam citò vocantem Chriſtum ſecuti ſint.*
III. *Matthæus homo deſignatus ab Ezechiele: ſeu virtutes eius.*
IV. *Miſericordia docetur.*
V. *Immiſericordiæ pœnæ proponuntur & excuſationes refelluntur.*
VI. *Documenta Euangelij.*
VII. *Myſteria.*

CONCIO I.

Myſticè Publicani qui?

1. *Tales ſunt impudentes, qui publicè peccant.*
2. *Malitioſi, qui conſultò & deliberatè peccant.*
3. *Peccatis indormientes.*
4. *Auari & raptores.*
5. *Curioſi & detractores.*
6. *Peruerſores animarum.*

THEMA.

Vidit hominem ſedentem in telonio.
Matth. 9.

EXoſum genus hominum fuêre publicani, non tantùm apud Iudęos cęteros, ſed etiam apud ipſum Chriſtum. Hic enim de homine incorrigibili dixit: *Sit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus.* Et in Pharabolâ de Phariſęo & Publicano, repręſentat Publicanũ in perſona peccato- A.

ris

ris & maximi quidem. Neque id immeritò. Triplici enim ex capite odioſos ſe faciebant paſſim Publicani. Primò, quòd odioſum haberent officium, explorandi nimirum aliorum merces, eaſque vectigalibus onerandi. Deinde, quia hoc officio ſuo malè ſungebantur, & vt Ianſenius *cap. 13. concord. Euang.* ait: *huiuſmodi hominibus in proclivi fuit, vt & rapinâ peccare.* Vnde ex hoc nomine malè vbique audiebant; vndeque, vt arbitror, Hebraicè in textu ſancti Matthæi peruetuſto pariſim, id eſt, Latrones appellati ſunt. Denique quia vectigalia à ſuis contribulibus (qui libertatem prætendebant) Gentili Imperatori exigebant. Verùm, Auditores, ſi exoſi fuerunt iſti, propter cauſas dictas: quantò magis abominandi ſunt publicani ſpirituales, qui non Imperatori nobis ſimili, ſed ipſi humani generis hoſti diabolo grauiſſimum vectigal, animas videlicet, exigunt & pendunt? Ipſum enim exactorem eſſe, ab Iſaia notatum c. 9. ſcribit ſanctus Gregorius *l. 3. moral. cap. 13.* Et quid exigit, niſi quod Rex Sodomorum ab Abraham *Gen. 14. Da mihi animas, cætera tolle tibi?* At verò qui ſunt illi diaboli Publicani? Audite.

B. I. Imprudentes

PRIMO, Publicani ſunt, qui amiſſo pudore publicè peccant, inquit S. Greg. Sic enim & Publicani veluti infâmes pro publicis peccatoribus habebantur. Vnde Suidas in Iamblico ait: *Vita Publicanorum aperta eſt violentia, impunita rapina, negotiatio nullâ ratione conſtans, inuerecunda mercatura.* Non iniuriâ Chriſtus *Matth. 21.* coniungit Publicanos cum meretricibus, ſibi ſimiles ſunt. Quare huiuſmodi peccatores meretrices vocat Deus per Ierem. c. 3. *Frons mulieris meretricis facta eſt tibi; noluiſti erubeſcere.* Vt enim publicæ meretrices olim publico loco conſtituebant ſibi lupanaria & cellas, quibus inſcribebant titulum ſuæ impudicitiæ; quin & in frontibus nomen ſuum inſcriptum gerebant, vti ſcribit Seneca controuerſ. 1. & videre eſt in magna illa meretrice Babylone, *Apoc. 17.* ita publici peccatores omni abiecto pudore in plateis & publicis ædibus ac conuentibus delinquere non formidant, imò gloriantur cùm malefecerint. Qui cùm frænum peccandi, pudorem excuſſerint, vtique ad barathrum deſperationis currunt. *Illud enim,* ait ſanctus Gregor. in Pſ. 1. *verum eſt aperta deſperationis indicium, ſi verecundia non ſequitur peccatum.* Hinc Deus per Ezech. cap. 17. minatur illis duplex væ (temporalis videlicet excidij & æterni.) *(Væ, væ, ait Dominus omnipotens, & ædificaſti tibi lupanar & feciſti tibi proſtibulum in cunctis plateis. Lupanar ſibi ædificat,* ait ibi ſanctus Hieron. *qui totâ frontis libertate delinquit.* Et ſicuti eo loco minatur Synagogæ publicè Idololatranti, excidium per Chaldæos & per gehennam: ita interminat etiam Væ & excidium ſimile illis ciuitatibus, in quibus ſine pudore ac metu publicè delinquitur, idque à Magiſtratu toleratur. Solet enim Deus ibi maximè punire, vbi non punit Magiſtratus. Inter plagas Pharaonis non minima fuit illa cynomyiæ (vt legunt aliqui; non cœnomyiæ, vt alij) hoc eſt muſcarum caninarum, quæ grauiſſimæ toti Ægypto erant. *Exod. 8.* à cane & muſcâ (vtroque impudenti animali) dictæ. At hoc ſunt ciuitati peccatores publici, quod erant muſcæ illæ Ægypto, grauiſſimi ſcilicet & moleſtiſſimi omnibus pijs & Deum timentibus.

C. II. Malitioſi

SECVNDO, Qui conſultò & deliberatè peccant. Duplex enim peccantium genus eſt, aliqui præcipitatione quadam abripiuntur in peccatum ex defectu deliberationis: de quibus *ad Gal. 6.* dicitur: *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto.* Et hi facilè à peccato reſiliunt facilemque obtinent veniam. Alij conſilio & ſtudioſè peccant, de quibus dicitur Ierem. 4. *Sapientes ſunt vt faciant mala.* Et hi difficulter reſurgunt & plerumq; in laqueum deſperationis cadunt, vt docet ſanctus Gregor. *3. p. Paſtor. admon. 33.* Huius generis erant Publicani ad rapinas & fraudes edocti & ſtudioſi: qui in ſuis teloneis ſedebant velut aranea in textura ſua, muſcarum aucupio intenta, vt aduolãtes captet, irretiat & voret; ac quemadmodum aranea euiſcerat ſeipſam, vt retia illa texat; ita illi quoque aſſiduè meditantur, quomodo noceant & peccent. Sic enim de illis loquitur Iſaias cap. 59. dicens: *Telas araneæ texuerunt.* Tales videmus eſſe imprimis hæreticos, vſurarios & non paucos aduocatos, qui ſuis dogmatibus, dolis, patrocinijs capiunt ac vorant plebem. Denique tales ſunt omnes, quoquot ad peccandum ſtudioſi ſunt, vt ornatè incedant, vt lucra captent iniqua, vt puellas decipiant, vt gulæ ſatisfaciant, &c. ſanctus Gregor. *3. p. Paſtor. admon. 33.* ait tales ſedere in Cathedra peſtilentiæ. *In Cathedra enim peſtilentiæ ſedere,* inquit, *eſt ex iudicio praua committere. In Cathedra peſtilentiæ ſedere eſt ex ratione mala diſcernere, & tamen ex deliberatione perpetrare. Et ſicut aſſiſtentibus turbis prælati ſunt, qui Cathedræ honore fulciuntur: ita delicta eorum, qui precipitatione corruunt exquiſita per ſtudium peccata tranſcendunt,* Nimirum vt paulò antè dixerat, Deum & æterna omni modo deſpiciunt: & ideo diſtrictius contra ſe iudicium accendunt.

D. III. Peccatis indormientes

TERTIO, Qui in peccatis conquieſcunt iiſque ſe affigunt. Tres enim gradus ſunt peccatorum: primus, aggredi peccatum, ſecundus, in illo ambulare ſeu ſtare; tertius, in illo ſedere & conquieſcere, illique totum ſe dedere. Quos expreſſit Pſaltes initio pſalmorum dicens: *Beatus vir, qui non abijt in conſilio impiorum, & in via peccatorum non ſtetit, & in cathedra peſtilentiæ non ſedit.* Primus peccare incipit, ſecundus peccatum peccato adiicit, tertius peccare pro nihilo ducit. Primus periculoſus eſt, ſecundus periculoſior, tertius periculoſiſſimus. In primo gradu proſternitur homo à diabolo, in ſecundo ligatur, in tertio captiuus tenetur. Vltimum hunc gradum exprimit publicanus ſedens in telonio, quaſi in dæmonis ergaſtulo. Iam verò quis noſtrûm auderet diu ſedere in ea domo & ſede, vel iacere in eo lecto, vbi paulò antè multi peſtilentiâ infecti & confecti erant? Periculoſum eſt ad eiuſmodi domum, ſedem vel lectum accedere: periculoſius ibi ſtare; periculoſiſſimum illic conſidere & manere. Atqui iſtud facit, quiſquis in peccatis ſuis ſine remorſu

con-

conſcientiæ, ſine metu damnationis, ſine dolore contritionis, ſine propoſito emendationis dormit & quieſcit.

E. IV. Auari & raptores. QVARTO, Auari & qui iniquis lucris inhiant ditarię; volunt offenſo Deo: vt qui adhibent mendacia, iuramenta, periuria, fraudes, violationem ſacrorum dierum, &c. Faciebant hoc publicani: tametſi enim vectigal licitè exigebant, multa tamen admiſcebant propriâ authoritate præter ius & fas. Vnde S.Chryſ. *hom. 3.in Matth.* ait: *Publicanorum ſtudia & exercitatio impudētia & crudelitatis plena ſūt, quæſtus nota illiberalis, turpis quædam mercatura, imò rapina lege ſæculari conceſſa.* Atqui nihilo melior eſt auaritia. De huius enim quæſtu & telonio canit Dauid Pſal. 9. *Sedet in inſidijs cum diuitibus in occultis, vt interficiat innocentem. Oculi eius in pauperem reſpiciunt: inſidiatur in abſcondito quaſi leo in ſpelunca ſuâ: inſidiatur vt rapiat pauperem, rapere pauperem, dum attrahit eum.* Quo poſtremo verbo alludere videtur ad Hortulanum, qui per vncinum attrahit ramos arborum, quò vult, & crebro motu contorquet, donec pomis eos ſpoliet. Hoc enim facit auarus ſubditis & pauperibus. Atque hic eſt vncinus ille pomorum, quem oſtenſum ſibi vidit Amos cap. 8. dicens: *Vncinum pomorum video.* Auaritia, inquam, potentum. Quid verò poma arborum, niſi opes pauperum breuì perituræ? Delectant poma pueros, ſed non ita viros: ſimiliter bona fortunæ magni æſtimantur ab iis, qui ſenſibus ducuntur, vt paruuli contemnuntur à ſapientibus. Verùm ego alium adhuc vncinum pomorum video, qui auaros illos iniquis eiuſmodi lucris ſpoliabit, mortem ſcilicet & Dei vindictam, quę non facilè admittit, vt de malè quæſitis gaudeat hæres tertius. Malè enim parta, malè dilabuntur; Et ſalis onus vnde venerat illuc abijt, dicebat Negotiator ille, cùm vidit nautis dormientibus aquam influxiſſe in ſentinam nauis ſale onuſtæ, totumq; ſalem reſoluiſſe in aquam & nauem demerſiſſe. Quod idem eueniet eiuſmodi publicanis, vt videlicet non ſolùm iniquis lucris malè ſpolientur, quæ vel comparauerant, ſed eorum causâ etiam demergantur in infernum.

F. V. Curioſi & detractores. QVINTO, Qui aliorum geſta rimantur, cenſent, taxant & detractione ſuâ commaculant. Hoc enim erat ſtudium publicanorum, prætęrnauigantium, vel prætereuntium quorumcunque merces explorare vel vectigal eis detrahere. Idem facit detractor, ſed delicto multò grauiore, dum alijs famam decerpit, ſiue peccata eorum prodendo, aut nimis exaggerando, ſiue falſa impingendo, ſiue bona malè interpretando vel extenuando, aut omnino ſupprimendo. Vnde quemadmodum apud homines exoſi & abominabiles erant publicani ob cauſam modò dictam: ita detractores apud Deum, (*Deo odibiles*, ad Rom. 1.) tùm quia vſurpant iudicium Dei, cuius ſolius eſt de factis & intentionibus hominum, præſertim occultis iudicare; tum quia lædunt famam proximi, contra charitatem & iuſtitiam: tum quia ſuorum peccatorum obliti taxant aliena, cum ſua priùs vitia deberent emendare: quæ tamen nec emendant, nec ab alijs volunt iudicari. Quare ſicuti publicani, vocati ſunt pariſim, id eſt, Latrones, quòd latronum inſtar prætereuntes obſeruarent & aliqua ſaltem parte bonorum ſpoliarent: ita detractores, fures ſunt & latrones, quòd latenter & ex inſidiis famam pecuniâ longè præſtantiorem adeoque vitam ciuilem adimant. Vnde ſibi etiam dictum putet detractor illud Ier. 3. *In vijs ſedebas expectans eos, quaſi latro* (Heb. ſicut Arab.) *in ſolitudine.* Vt enim Arabes, vti olim ita & nunc degunt in ſolitudine & obſeruant vias publicas vt peregrinos ſpolient & abductos uendant: ita faciunt detractores. Pro eadem voce, 70. Interpretes legunt, ſicut cornix ſeu coruus. Hic enim in vijs ſedens expectat & quærit cadauera equorum aut vaccarum, vt depaſcat illa. Et ſic ad vnguem detractores; qui vel in foro ſedent vel alienas ingrediuntur domos, vt ſordibus alienis ſe recreent & paſcant.

G. VI. Peruerſores. SEXTO, Qui animas peruertunt & diabolo venantur. Sic enim & Publicani gentili Imperatori ſeruiebant, vexando & expilando contribules ſuos. Sed illi facultates tantum ſuorum exhauriebant: iſti verò publicani, qui animabus inſidiantur, ſalutem eis adimunt. Eiuſmodi ergo Publicani ſunt, Primò qui prauis ſuis conſiliis & peruerſis doctrinis alios à viâ veritatis, fidei & virtutis abducunt. 1. Iſti primæ illę captiuæ aues ſunt, quę cantu ſuo alias in rete vocant, vt dicit S.Ephrem *l. de rectâ viuendi ratione.* Aues, inquam, diabolicæ, quales erant illi, qui dicebant Chriſto: *Si Filius Dei es, deſcende de cruce.*

2. Secundò, Qui malo ſuo exemplo alios ſcandalizant & in laqueum dæmonis inducunt, quomodo anates & columbæ ſeductrices ab hero emiſſæ ad ſyluestres, eas ſecum in retia ſuo conſortio ducunt: Vti imprimis Magiſtratus, parentes, patresfamilias, clerici mali, ſubditos, liberos, famulos, laicos.

3. Tertiò, Qui ad peccandum alios adulationibus & blanditijs ineſcant, ſolicitant vel cogunt. Vti Pater, qui filias proſtituit: Mater quæ eaſdem dæmoni donat & deſponſat: herus qui ancillas violat: iuuenis, qui virginem ſolicitat. Et hi ſimiles ſunt falconibus, qui toto impetu inuadunt imbelles aues & ex aëre deiiciunt. Talis Nabuchodonoſor, qui præcepit ſuis, vt ad ſonitum inſtrumentorum omnes caderent in genua & adorarent ſtatuam auream. Tales aulici Pharaonis, qui laudauerunt ſpeciem Saræ apud Regem *Geneſ.* 12. adeoque pellexerunt eum, vt eam ſibi tolleret.

4. Quartò, Qui nouitios in fide vel religione peruertere laborant, ſimiles Amalecitis, qui extremos agminis Iſraëlitici laſſos & fame laboreque confectos ceciderunt *Deut.* 23. quos idcirco delere decreuit Deus *Exod.* 17. deleuitque per Saulem 1.*Reg.* 15.

Porrò his omnibus vtpote peſſimis diaboli publicanis horrendum væ minatur Dominus, Primis: Væ vobis ſcribæ & Phariſæi, qui circuitis mare & aridam vt, faciatis vnum proſelytum, & cùm fuerit factus, facitis eum filium gehennæ

gehennæ duplo quàm vos. *Matth.* 25. Secundis: Væ mundo à ſcandalis. Poſtremis: Væ vobis qui clauditis regnum cœlorum ante alios: vos enim non intratis, nec introeuntes ſinitis intrare.

Ad extremum rogemus Dominum vti hos omnes publicanos aſpicere, & vocare voce atque aſpectu ſuo à vinculis telonij & mercantiæ diabolicæ abſoluere dignetur.

CONCIO II.

Quare Matthæus & alij Diſcipuli Chriſti tam citò vocantem ſecuti ſint.

Aſſignantur tres funiculi, quibus Diſcipulos traxit Chriſtus ad ſui ſequelam.

1. *Fama miraculorum, doctrinæ, & ſanctitatis Chriſti.*
2. *Efficacia aſpectus eius.*
3. *Vis vocis Chriſti.*

THEMA.

Surgens ſecutus eſt eum. Matth. 9.

A. MIrabilem profectò oſtendit potentiam ſuam Dominus noſter *Matth.* 17. cùm prope Capharnaum ad mare Tiberiadis tranſiens & vectigal pendere iuſſus, Petrum ad mare miſit, iubens vt hamum mitteret & eum qui primus aſcenderit piſcis, tolleret, ſtateremque illum quem piſcis ore geſtaret, ſumeret & pro vectigali penderet. Mirabilem, inquam, in hoc facto oſtendit Dominus potentiam ſuam. Quomodo enim quæſo argentiferum hunc piſcem tam ſubitò adduxit & hamo ineſcauit? Deinde quomodo effecit, vt piſcis ille argentum, quod forte diu in ventre habuit, tam ſubitò euomeret & piſcatori traderet? Sed longè mirabiliorem oſtendit Dominus potentiam ſuam in hod. Euang. & in ſimili ferè negotio. Cùm enim à Capharnao deſcenderet ad idem mare Tiberiadis, ſtatim offendit & vidit hominem ſedentem in telonio, Matthæum: ecce piſcem argento plenum. Miſit igitur hamum, cùm vnicam emiſit vocem, *Sequere me*; & ſtatim cepit hunc piſcem: quodque mirabilius eſt, aurum & argentum, quod in magna copia piſcis hic in ventre geſſerat, mirabili vi extraxit, ita vt ipſemet Matthæus id expueret, relinqueret & contemneret, adeoque impoſterum nil niſi Chriſtum in ore gereret, qui prius nil niſi aurum & argentum gerebat. *Relictis* enim *omnibus ſurgens ſecutus eſt eum*, inquit S. Lucas cap. 5. Hæc ſanè piſcatio mirabilior eſt illâ. Nam quòd piſcis ſtatim arripuerit hamum, mirum adeò non eſt, quia eſcâ ſibi connaturali illectus erat: Quòd verò argentum per os expuerit, nec hoc magnopere mirandum, quia argentum illi pro eſca non ſeruiit: Quòd verò homo telonarius, auro plenus & auaritiæ deditus, ad vnius vocis hamum tam inſuetum & inſuauem mox accurrat, aurum ſuum euomat, auaritiam deponat, & relictis omnibus ſurgat & ſequatur pauperem Chriſtum; hoc verè magnum eſt miraculum & mirabilem oſtendit Chriſti potentiam. Quamdiu enim nos concionatores clamamus? quot concionum hamos iacimus? quas non verborum figuras & tropos excogitamus? & vix tandem vni perſuademus, vt vel obolum vnum in ſinum pauperis expuat, nedum vt relictis omnibus Chriſtum ſequatur, vel ſaltem auaritiam deponat. Et hinc occaſionem ſumpſere Prophyrius & Iulianus Apoſtata, vt ſcribit ſanctus Hieronymus *lib.* 1. *comment. in hod. Euang.* caluminandi, dum arguunt vel imperitiam hiſtorici mentientis, vel ſtultitiam eorum, qui ſtatim ſecuti ſunt Saluatorem, quaſi irrationabiliter quemlibet vocantem hominem ſint ſecuti. Sed ſi Chriſti piſcatoris potentiam & ſapientiam; ſi hamorum, quibus cepit ſuos diſcipulos, vim & efficaciam, ſedulò perpendamus, nihil imperitiæ in hiſtorico, nihil ſtultitiæ in diſcipulis fuiſſe reperiemus: ipſum verò Porphyrium & Iulianum vtroque hoc vitio laboraſſe.

Funiculus triplex difficilè rumpitur, ait Eccl. c. 4. Piſcatorius verò funis, quo Piſcator Chriſtus diſcipulos ſuos cepit & ad ſui ſequelam traxit, etiam triplex fuit: indicat S. Hieron. in comment. ſuper hoc Euang. proinde neque mirum, ſi tam efficax & infractus fuit. Primus fuit fama Chriſti, ſecundus Chriſti aſpectus, tertius eius vox. Primus indicatur in hod. Euang. cùm dicitur Chriſtus tranſiſſe iuxta Matthæum: ſecundus cùm dicitur eum vidiſſe: tertius, cùm dicitur eum vocaſſe.

B. I. Ob famã Chriſti. PRIMO igitur famâ miraculorum, doctrinæ, & ſanctitatis admirabilis traxit Chriſtus diſcipulos. Petrus quidem, & filij Zebedæi poſt ſtupendam illam piſcium capturam, relictis omnibus Chriſtum ſecuti ſunt. *Luc.* 5. Reliqui diſcipuli, ſi miracula Chriſti priùs non viderunt, ſaltem famam miraculorum eius audierant: *Cùm tantæ virtutes*, inquit S. Hieron. ſup. hod. Euang. loc. cit. *tantaq; ſigna præceſſerint, quæ Apoſtolos antequam crederent vidiſſe non dubium eſt.* Deinde audiebant haud dubiè priùs aliquoties Chriſtum prædicantem & verba vitæ æternæ ſeminantem. Audierunt denique vel viderunt vitæ illius innocentiam & ſanctitatem, virtutum omnium fragrantiam: & inſuper aliqui teſtimonium Ioannis dicentis de Chriſto ad ſuos: *Ecce Agnus Dei.* Hęc omnia iniecerunt Apoſtolis igniculum aliquem amoris erga Chriſtum, qui paulatim ſerpens, tandem in momento inflammauit corda illorum, ita vt repente de priſtinæ vitæ conuerſatione exilientes, in nouos homines mutati ſint. Quòd ſi quædam animantia odore alliciuntur, vt capi ſe patiantur & in ſeruitutem eant, quid mirum ſi etiam Matthæus aliiǵue Diſcipuli vitæ Chriſti fragantiâ allecti, poſt illum abierunt? Panthera, vt ſcribit Pierius lib. 11. Hierogl. odore & anhelitu ſuo feras etiam longè diſtantes allicit, & allectas corripit. Quantò fortior ergo fuerit odor ille fragrantiſſimus innocentiæ, manſuetudinis & omnium virtutum, quem omnis Chriſti vita, verba & facta perpetuò ſpirabant? Solebant olim aucupes, vt ſcribit Baſilius ad Iulittam, columbas hac induſtria venerari. Columbam vnam quæ longo vſu ad ædes Domini ſui redire didi-

didiciſſet; vnguento quodam cęteris columbis gratiſſimo delibutam dimittebant: quæ de more per aërem volans varia loca peragrabat, & quotquot offendebat columbas, odore ſuo allectas ſibi adiungebat, ſecumque in columbarium ducebat, gratiſſimam aucupi prædam. Quid humanum genus niſi columba illa, de qua Oſ.7.dicitur: *Factus eſt Ephraim,quaſi columba ſeducta, non habens cor*? Homines enim cùm è paradiſi nido euolarunt, in diabolicos inciderunt accipitres, qui quotidie ingentem inter eos edidere ſtragem. Quare Deus Optimus Maximus velut ſapientiſſimus venator cùm ad ſuum potiùs domicilium & columbarium has columbas duci cuperet, accepit columbam vnam, noſtri ſcilicet Saluatoris innocentiſſimam humanitatem, eamque omni gratiarum & virtutum vnguento delibutam (ideo Chriſtus ſeu vnctus vocatus) in aërem hunc dimiſit, vt paſſim obuiantes ſibi columbas, ordore miraculorum, doctrinæ & ſanctitatis ad ſe allectas Deo Patri ſuo in cœleſte columbarium adduceret. Atque hinc fiebat, vt quacunque Dominus iret, odorem hunc poſt ſe ſpargeret (quia diuulgabatur fama de illo in omnem locum regionis, ait Luc.c.4.) & quoſcunque vellet facilè ad ſe pertraheret. Aſſociabat ſe aliquibus, & familiari conuerſatione eos ad ſe pertraxit, vt Andream, Philippum, Nathanaëlem, &c. alios in tranſitu ſtatim cepit vt Matthæum, Zachæum, &c. Quare nulla hîc temeritas, ſi tam præclaram columbam tam promptè ſequerentur Diſcipuli, & cucurrerint in odorem vnguentorum eius. Mirandum potiùs, quòd tam pauci ſint ſecuti.

Illud ſanè mirum, quòd etiamnum innumeri pæne homines iiſdem mediis vocentur à Deo ad pœnitentiam, qui tamen obſurdeſcunt & nihil horum intelligunt. Peruenit ad nos non fama tantùm, ſed certiſſimum teſtimonium vitæ Chriſti à quatuor Euangeliſtis conſcriptum. Accedunt plurimi miraculorum libri, qui partim fidei noſtræ certitudinem comprobant; partim manifeſtè oſtendunt, quantum peccata Deo diſpliceant, bona opera placeant. Quot legimus ſacrilegos & blaſphemos repentè à Deo punitos? quot filios in parentes impios? quot vſurarios & raptores? quot fornicarios & falſos teſtes? quot templorum & feſtorum violatores? quot nobis erectæ ſalis ſtatuæ in æternum monumentum, vt aliorum ſaltem exemplis ſaperemus, & quàm Deo diſpliceant vitia, perſpiceremus? Sed quàm multi ea licèt teſtatiſſima non credunt? quàm multi nos expendunt? quotuſquiſque eſt qui ſibi euenire poſſe exiſtimet, quod alteri euenit? Deinde quàm multas audiuimus conciones ſine omni fructu! quæ licet ab ipſo Dei ore non procedant, ſcimus tamen à Chriſto dictum: Qui vos audit,me audit. Quàm multi in Eccleſia ſacri piique libri, ex quibus ingentem comparare theſaurum poſſemus: quos tamen ne aſpicimus quidem, ſed pro iis ridiculos, ſcurriles & fœdos libros terimus? Denique conſtat nobis Chriſti ſanctitas & virtus pluſquam Matthæo cùm vocaretur. Nondum viderat Matthæus Chriſtum patientem, reſurgentem, ad cælos aſcendentem, nondum viderat Eccleſiam Chriſti per orbem dilatatam & tot annis inter innumeras procellas immotam conſiſtentem: non viderat tantum Sanctorum exercitum & quantus nunc in Eccleſia eſt ſanctitatis & bonorum exemplorum odor. Quot ſancti viri in Eccleſia? Chriſti bonus odor ſunt, qui partim iam triumphant in cœlo, partim adhuc in terra militant: qui omnes præiuerunt & viam regiam nobis planam tritamque fecerunt. Quot vidimus agmina religioſorum? quot Carthuſianos & Capucinos, qui rigidiſſimam ducunt vitam, & circumeunt in melotis, anguſtiati & afflicti? quorum vita redarguit mundanos de manifeſto errore, vt qui carnem tantùm ſequi volunt & Bacchanalia celebrare.

SECVNDÒ aſpectu ſuo traxiſſe putamus Dominum ſuos ad ſe diſcipulos, qui eſt alter funiculus. Panthera quidem, vt ſuprà vidimus, odore trahit feras, ſed vultu tamen ſuo admodum truci terret, & idcircò eum abſcondit cùm venatur feras, vt Pier. vbi ſup. Plin.l.8.c.7.non ita Chriſtus Dominus, qui non ordore tantùm, ſed etiam aſpectu traxit ad ſe homines. S. Hier. in primis diuinitati Chriſti in vultu emicanti tribuit hanc tractionem. *Fulgor*, inquit, *ipſe, & maieſtas diuinitatis occulta, quæ etiam in humanâ Chriſti facie relucebat ex primo aſpectu videntes ad ſe trahere poterat.* Et in Epiſtol. ad Principiam ait: *Niſi Chriſtus habuiſſet in vultu quiddam ſydereum, nunquam eum ſtatim ſecuti fuiſſent Apoſtoli, &c.* Quod ſi Moſis facies rutilauit ex conſortio Dei: & S. Philippus Nerius ſæpè vidit in facie S. Ignatij Loiolæ fulgorem lucis radiantem, vt habetur in vita ſancti Philippi Nerij apud Anton. Gallon. anno 1538. Eademque illius facies cuidam Principiſſæ adeò quondam rutilare viſa eſt, vt oculos ab eo aſpectu auertere non poſſet, vt refert in eius vita *lib.3.cap.14.* P. Maffeius. Quid mirum ſi hoc ipſum decus multò præſtantius habuit Chriſti facies? Quidquid verò de fulgore illo apparente ſit, potuit Chriſtus Dei filius ſolo aſpectu ſuo trahere quos volebat. Si enim S. Benedictus ſolo aſpectu potuit diſſoluere vincula & liberare Ruſticum à Gallâ adductum vinctum vt habetur in eius vitâ. Et ſi verum eſt, quod de ſtruthione refert Bercorius *in reduct. mor. l.7.c.71.* eum viſu tantùm ſuo viuificare oua: ſi denique tanta eſt ſolaris luminis efficacia: cur non multò maior oculorum Filij Dei? Oculi enim eius multò plus lucidiores ſuper ſolem, ait Eccl. cap. 23. Quis autem neget ſolem à terrâ vapores aqueos extrahere & ſurſum eleuare, in tenuiſſimam nubem cogere, & in alto circumferre, nec non in ipſis terræ viſceribus gemmas & aurum; in conchylijs margaritas ſub ipſis aquis gignere? Cur ergo non poſſint oculi Chriſti piſcatores & terrenos homines è luto peccati extrahere, ad ſublimem perfectionis ſtatum euehere, adeoque in nubes tenuiſſimas, quæ totum percurrant

C. II. Ob efficaciam aſpectus Chriſti.

currant orbem ipſique ad nutum obediant, denique in aurum, gemmas & margaritas conuertere? Thraces, vt refert Sidonius Apollinaris, oculorum Dei efficaciam deſcripturi ſolem pingebant, ex quo tres radij prodibant, quorum vnus mortuum illuminans, in lucem reuocabat: alter ad induratum lapidem directus, eum conterebat: tertius ad montem niuis tendens, eum liquefaciebat: cui addita inſcriptio: Oculi Dei ad nos. Hæc quàm conſentanea ſint oculis Chriſti, nemo, credo, non videt. Etenim conuerſus ad Magdalenam in peccatis mortuam & ad pedes ſuos iacentem, erexit eam ad vitam Luc. 7. *Conuerſus Dominus reſpexit Petrum* Luc. 22. & ecce mons ille niuis, qui præ timore obriguerat, ſtatim liquefactus eſt, & egreſſus foras fleuit amarè. Vidit in hod. Euang. Matthæum ad mare ſedentem auaritiæ, velut cautem immotam: & mox contriuit illum, ita vt relictis omnibus exiliret, & Chriſtum ſequeretur. Ita nimirum *facile eſt*, vt ait Eccl. c. 11. *in oculis Dei ſubitò honeſtare pauperem.* Quod tamen non tam externo & corporali, quàm interno & ſpirituali Chriſti adſpectui tribuendum eſt. Dum enim exteriùs Mattheum alioſque vidit, interiùs corda illorum luce internâ colluſtrauit, vt à quo, ad quid, de quo, qui & quare vocarentur, efficaciter agnoſcerent. Igitur radio oculi Chriſti illuminati agnoſcebant vocantem eſſe filium Dei, qui propter eorum ſalutem de cœlo in terram venerit; intelligebant ſe ad cœlum & vitam ſempiternam inuitari: videbant ea, quæ poſſidebant, patrem ſenem, nauiculam rimoſam, lacera retia, alienum telonium nihil eſſe reſpectu bonorum ſibi oblatorum, ſeque in illis perituris bonis fruſtrà deſudare: perſpiciebant ſe nihil eſſe niſi Dei mancipia, ad ſeruitium illius obligata, ab ipſius bonitate prorſus dependentia: videbant ſe cum terrenis ſarcinis temporalium bonorum ad cœli altitudinem conſcendere non poſſe, nec ſequi ducem, qui inſtar gigantis maximos paſſus faciebat, currebat, non ambulabat in ſtadio perfectionis. Hac, inquam, luce irradiati; ne tam benignum Ducem & tantum gigantem ſequi non poſſent onerati & propter amorem vilium ſarcinarum æternis illis præmiis priuarentur, excogitato optimo conſilio relictis omnibus liberi atq; expediti ſecuti ſunt eum. Quid tu ad hæc Chriſtiane? Vellem ſane & ipſe ſequi, ais, ſi hoc vocarer modo. ſi ſimiliter aſpiceret & intus illuſtraret. Sed intra, quæſo cubiculum cordis tui, & tecum ipſe rationes pone. Nunquid non ſæpius legiſti in libris piis, audiſti in concionibus, vel aliunde nôſti, quis ſit, qui te à peccatis ad pœnitentiam, à vitiis ad virtutem vocat? Nónne Deus tuus, qui vt te vocaret, tibiq; vocationem perſuaderet, de ſummo cœlo deſcendit; imò & in crucem aſcendit? Deinde ad quid te vocat? nónne ad vitam & cœleſtem beatitudinem? nónne ad virtutem, rem in ſe ipsâ præclariſſimam & pulcherrimam? nónne ad ſanctitatem & innocentiam angelicam? Et à quo te auocat? nónne à perituris & inanibus bonis, quæ te citò deſerent? nónne ab exiguâ nauiculâ, à laceris retibus & infirmis amicis, qui te iuuare nequeunt? à laborioſâ piſcaturâ? à telonio diaboli? nónne à telonio, vbi non tam tibi quàm aliis theſaurizas & laboras? compara cum terra cælum: quanta differentia? Quis tu, qui ad tantam hæreditatem & dignitatem filiorum Dei inuitaris, cùm ſeruus eſſe debeas? Quare denique vocaris? Nónne vt abiectâ mundi & peccatorum ſarcinâ Deum ſequi poſſis? num tu Deo ſimul & mammonæ poteris ſeruire? nunquid robuſtior es Apoſtolis? Et ſi illi onuſti curſum illum perficere non potuerunt, quomodo tu perficies?

Tertiò voce traxit, cùm dixit: *Sequere me.* Huic enim voci vim trahendi fuiſſe, quis dubitet? *Actor.* 22. Angelus Domini apparuit Petro vincto in carcere, dixitque: *Surge velociter.* Et mox ceciderunt catenæ de manibus eius, ipſeque Angelum ſecutus eſt educentem ſe de carcere. Quid mirum ſi Angelorum Rex ſimili voce Matthæum, auaritiæ catenis ligatum, ilico exſoluere & telonij ergaſtulo liberatum poſt ſe trahere potuit? S. Ignatius Loiola, cùm Iudæum nomine Iſaac à ſe conuerſum, poſtea verò à ſociis ſeductum, rurſum ad Iudaiſmum diſcedere videret, vno verbo (*Mane nobiſcum Iſaac*) ſtatim eum reduxit & in fide ſolidauit. Quid mirum ſi hoc potuit in Matthæo aliiſque efficere Chriſtus? Denique *ſi in magnete & ſuccinis*, ait Hieron. vbi ſup. *hac eſſe vis dicitur, vt anulos & ſtipulam & feſtucas ſibi copulent: quantò magis dominus omnium creaturarum ad ſe trahere poterat quos volebat?* Verba igitur Chriſti magnetina fuêre. D. III. Vi vocis Chriſti.

Sed vnde dicet aliquis, tanta vnius vocis Chriſti energia? Reſpondeo primò; quia vox erat Dei ac proinde potentiſſima. *Nunquid non verba mea ſunt quaſi ignis, dicit Dominus, & quaſi malleus conterens petram?* Ier. 23. Ignis & malleus non indigent præcurſore, qui viam illis præparet; ſed ipſi ſibi viam faciunt, ignis omnia perrumpit, malleus omnia conterit. Sic etiam vox Dei, quæ non tantùm aures fecit, ſed etiam ad cor penetrat, & omnia obſtacula frangit, Vnde *ad Hebr.* 4. dicitur: *Viuus eſt ſermo Dei & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti: & pertingens vſq; ad diuiſionem animæ & ſpiritûs, compagum quoq; ac medullarum.* Vox concionatorum nequaquam ita penetrat: quia aures ferit, ſed cor non aperit. Secundò, quia vox erat patris ac proinde vox ſuauiſſima. *Perdix fouet quæ non peperit* (aliena ſcilicet oua & pullos) *in medio annorum deſeret illa*, ait Ier. c. 17. id eſt, vt ibid. S. Hieron. refert, vbi pulli adoleuerint, quamprimum matris genuinæ vocem audiunt, agnoſcunt ilico & ſequuntur relicta perdice, adulterina videlicet matre. Ad eundem modum erat primò Matthæus ſub nouerca & aliena matre, ſub poteſtate dæmonis & mammonæ: ſed vbi audiuit vocem Chriſti, vtpote legitimi parentis, ilico agnouit & relicto telonio ad ipſum accurrit. 2.

Denique fuit vox Iudicis, ac proinde etiam imperans & terrens. Non enim reddidit ratio- 3.

tionem Matthæo cur, vel ad quid vocaret illum, ſed abſolutè iuſſit tanquam Dominus & Iudex. Tonitru erat hoc Matthæo: de quo *Pſ. 28.* dicitur: *Vox Domini præparantis ceruos*, vbi Aquila vertit: Parturire facientis ceruos. Alij: obſtetricantis ceruos. Etenim cerua cùm partum diu differat & non niſi perfectos fœtus curſus & paſtui mox aptos edat, inde ſummâ difficultate parit, vt habemus in libro Iob c. 39. Cœlo interim nubilo contingit vt vehementiùs tonet, vnde pauefacta cerua fœtum facilè & celeriter reddit. Eiuſmodi cerua Matthæus erat, quando iam tumore miraculorum, doctrinæ & ſanctitatis Chriſti grauidus erat. Sed obſtabat partui telonium, amor conſanguineorum, cupiditas nummorum, &c. Et en tibi ingens tonitru: *Sequere me*; quaſi dicat: ſic volo, ſic iubeo: noli cauſam quærere, ita oportet fieri, væ tibi niſi ſequaris, &c. Tum demum omnibus valedicit, & nullo negotio parit fœtum Deo gratiſſimum, nouam creaturam, ex Iudæo Chriſtianum, ex publicano Apoſtolum.

Audimus & nos multoties Dei vocem, monentem vt ſurgamus à mundi & peccatorum telonio. Sed quàm parum eâ mouemur? Audimus vocem Dei ac proinde potentiſſimam, quoties à Deo flagellamur & à creaturis eius, alioquin ad ſeruitium noſtrum ab illo deſtinatis. Quid ſibi vult flagellum hæreſeon nos vndique infeſtantium? quid ſibi vult diutinum hoc bellum? quid annonæ caritas aliquot retrò ſæculis inaudita? quid ſibi vult, cùm ignis domos noſtras vaſtat, cùm integra vrbs ruinâ montis ſepelitur, cùm aër inficitur & peſtem affert, cùm terra fruges negat, cùm furtis & latrociniis repletur, cùm morbi in nos ſæuiunt, cùm amici moriuntur? &c. an non hæc omnia mala ipſius Dei vox ſunt? an non cor noſtrum penetrant, cùm hæc & ſimilia patimur? quid verò aliud clamant, quàm, ſequere me? conuertimini ad me, & conuertar ad vos? quieſcite agere peruersè, diſcite bene agere, &c.

Audimus vocem patris & proinde ſuauiſſimam, quoties dona Dei percipimus. Quis enim te quotidie alit? quis veſtit? quis frugum tibi largitur abundantiam? Vnde tibi tam conſtans ſanitas? tam longæui parentes? Quis eſt ille, qui tibi quotidie facit oriri ſolem? Vnde tibi ignis, quo caleſcis? aër, quo reſpiras? aqua, quâ potaris? terra, quâ ſuſtineris? Quis tibi ſubiecit omnia vt tibi inſeruirent & ad tuam conſeruationem perpetuò laborarent, adeóque vitam tibi penderent? Viden' ergo funiculos Adam, quibus traheris? ſed aduerte etiam vincula charitatis, ſuperna beneficia. Quis eſt qui fecit? quis refecit? Quot hîc peregrinationes pro te ſuſcepit? quot ſermones habuit? quot noctes inſomnes duxit? quot mira penetrauit? quot cruciatus pertulit? His omnibus Deus clamat: *Sequere me*; dimitte diabolum: non eſt ille pater tuus alienus eſt, adulter eſt, perdix eſt, quæ te non genuit, & in medio annorum deſeret.

Audimus vocem Iudicis terribilem, quoties legimus vel audimus ſcripturam peccatoribus comminantem ac tonantem. Quale tonitru eſt illud: *Væ vobis diuitibus, qui habetis hîc conſolationem veſtram?* Quale illud? *ô quàm difficile eſt diuitem intrare in regnum cœlorum: facilius eſt camelum, &c.* Non corruis, non tremis, cùm tu auare hoc tonitru audis? Quid tonat Apoſtolus ad Gal. 5. *manifeſta ſunt opera carnis, quæ ſunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum ſeruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, diſſenſiones, ſectæ, inuidiæ, homicidia, ebrietates, comeſſationes, & his ſimilia, quæ prædico vobis, ſicut prædixi, quoniam qui talia agunt, Regnum Dei non conſequentur.* Denique quid tonat hominum Iudex, cùm ad reprobos ait: *Ite maledicti, &c.*

Quâ ex re patet, quàm iuſtè tandem deſerat & damnet Deus illos, qui tot funiculos rumpunt nec trahi ſe patiuntur, &c.

CONCIO III.

Matthæus homo deſignatus ab Ezechiele, ſeu virtutes eius.

Habuit Matthæus ſex virtutes ſiue alas, quibus volabat ad ſequelam Chriſti.

1 Bonam voluntatem. 2. Obedientiam.
3. Humilitatem.
4. Manſuetudinem. 5. Paupertatem.
6. Liberalitatem & fraternam charitatem.

THEMA.

Cùm tranſiret inde IESVS, vidit hominem. Matth. 9.

LAërtius *lib. 6. de Diogene* refert, eum mediâ quondam die lucernâ accensâ forum perambulaſſe clamantem: Hominem quæro. Alio item tempore in foro exclamâſſe: *Adeſte homines, adeſte homines.* Quorum cùm multi accurriſſent: *En*, inquiunt, *adſumus, dic aliquid.* At ille arrepto baculo eos abigens: *Homines*, inquit, *adeſſe iuſſi, non ſterquilinia.* Indignos nimirum iudicauit hic Philoſophus hominis dignitate & nomine eos, qui beſtiarum inſtar degerent. A.
Non aberrauit hic à Chriſti Domini noſtri ſcopo & intentione. Circuibat & hic in mundo homines indagans: homines, inquam, qui ratione ducerentur, qui blandè ſe tractari, duci inſtrui, & virtutibus perpoliri ſinerent: Sed inuenit vt plurimùm pro hominibus beſtias, refractarios & truncos. Inuenit enim viperas, à quibus mordebatur dente detractionis, dum ab illis audit Beelzebub, vini potor, homo vorax, &c. Vnde eis dixit: *Genimina viperarum, quomodo fugietis à iudicio gehennæ?* Matth. 23. Inuenit multos quorum calcibus contemptûs impetebatur, dicentium: *Nónne hic eſt filius fabri?* imò à quibus & prodebatur, iuxta id Ioan. 13. *Qui manducat mecum panem, leuabit contra me calcaneum.* Inuenit aſpides ſurdas & obturantes aures ſuas ſermoni diuino. Inuenit vulpes ſibi clanculum inſidiantes, vti Herodem, iuxta id Lucæ 13. *Dicite vulpi illi* (Herodi ſcilicet.) Inuenit vrſos, quorum flagris velut vnguibus crudeliter laniabatur. Inuenit tauros pingues, quorum cornibus (crucis videlicet ligno) dirè configebatur. Bene igitur dicere poterat id Ieremiæ 4. *Intuitus ſum & non erat homo.* Verùm hodie tandem vidit hominem, vti aſſerit

Euangelium, nomine Matthæum. Hominem ſcilicet illum, quem dudum antè in ſpiritu viderat Ezechiel *cap.* 1. & poſtea Ioan. *Apoc.* 4. inter quatuor animalia trahentia currum Euangelicæ prædicationis per vniuerſum orbem. Is autem de communi Patrum ſententiâ Matthæum effigiabat, quia ab humanâ Chriſti generatione Euangelium ſuum incepit. Supereſt nunc, vt cuiuſmodi homo fuerit Matthæus, oſtendamus.

Animalia illa, quæ Joannes vidit, ſingula ſenas alas habebant; haud dubiè ad inſtar Cherubim, qui vt vidit Iſaias *cap.* 6. duabus velabant facies ſuas, duabus pedes, & duabus volabant (vti notat Ioachim. *in c.* 4. *Apoc.*) Habuit & Matthæus noſter ſex virtutes quaſi alas, quibus Chriſtum ſequeretur ad munus apoſtolatûs.

B. I. Bona voluntas. PRIMÒ, Alæ quibus volabat ad ſequelam Chriſti, bona voluntas & obedientia erant; quas ſubtili penicillo indicat Matthæus illis verbis: *Surgens ſecutus eſt eum.* Bona voluntas ex eo elucet, quòd auditâ Chriſti vocatione ſtatim ſurrexit à telonio. Non vocabatur nomine ſuo, nec videtur habuiſſe priùs cum Chriſto familiaritatem aliquam: nihil audiit de præmio ſequelæ, quod promiſerit Chriſtus; tamen mox ſurrexit, telonij ſui oblitus & Chriſti amore incenſus. Nimirum ſicut agnus ilico agnoſcit vocem matris è mille ouibus, & curſu ad eam fertur: ita & Matthæus, quia ſcilicet erat vna ex Chriſti ouibus, vocem eius mox agnouit, ac velut ſibi ſalutarem, proſequendam exiſtimauit. Habuit hac in re æmulatores ſeu imitatores non paucos, omnes eximiæ ſanctitatis, veluti S. Antonium, qui in templo audiens id: Vade, vende omnia quæ habes; omnibus mox renunciauit & paupertatem amplexus eſt, non ſecus ac ſi de cœlo vocem illam ſibi dictam accepiſſet; S. Franciſcum, qui audiens legi illud: Nolite portare ſacculum neque peram, neque duas tunicas habeatis; mox eam ſibi regulam amplectendam exiſtimauit; S. Gerardum, qui lecto illo Apoſtoli ad *Phil.* 1. Qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet; S. Auguſtinum, qui reperto illo textu Apoſtoli ad *Rom.* 13. Non in cubilibus & impudicitiis, &c. velut de cœlo ſibi miſſas voces ſtatim amplexi ſunt, & vitam in melius commutarunt. In his aliiſque innumeris Chriſtianis verificata eſt prophetia Ezechielis *c.* 11. *&* 36. vbi promiſit Deus fidelibus cor nouum & carneum, quod ad Dei vocem flexile & retractabile eſſet: *Auferam*, inquit, *cor lapideum de carne eorum & dabo eis cor carneum, vt in præceptis meis ambulent.* Verùm non deſunt adhuc etiam inter Chriſtianos, qui, quaſi cor lapideum haberent, ita ſurdi ſunt ad Dei voces & conciones, quos non pluris æſtimant, quàm ſi in ſilua aut deſerto vocem audiiſſent nihil ad ſe pertinentem? ſimiles generis illius Loth, qui dum hortaretur eos vt conſulerent ſibi & fugerent imminens Sodomæ incendium, viſus eſt eis quaſi ludens loqui *Gen.* 19. Nihil magis, nihil crebriùs inculcatur peccatoribus ab Euangelio eiuſque præconib. quam gehennæ fuga, iudicij terror, mortis calamitas. Et tamen multi ſunt, qui his fulminibus & tonitruis adeò non terrentur, quaſi hæc omnia ludus tantùm & puerorum terriculamenta forent. His optandum & orandum ſedulò, vti Deus ſaxeum eorum cor percurtere virgâ alicuius calamitatis ſemel atque iterum dignetur (quemadmodum fecit Moyſes petræ *Exod.* 17. & *Num.* 20.) quo tandem emollitum lachrymas profundat.

ALA altera obedientia eſt, quæ quàm perfecta fuerit in Matthæo, videtur inſinuari ab C. II.
Euangeliſtis qui de eo ſcribunt omnes in perfecto: *Secutus eſt eum*; cùm de cæteris Publicanis Chriſtum itidem ſequentibus ſcribat Marcus cap. 2. in imperfecto: *Sequebantur eum.* Perfecta autem fuit primò, quia ſine mora, ſtatim Obedientia. 1
ſurgens ſecutus eſt Chriſtum; adeò vt S. Baſilius in reg. interrogat. 8. dicat eum tam celeriter ſecutum; vt vectigalium rationes in menſa reliquerit imperfectas. Erat nimirum inſtar aquæ in menſam effuſæ, quæ digito tacta, præcedentem illum mox ſequitur.

Secundò, quia relictis omnibus, vt ait Lucas *cap.* 5. adeoque integrè, nihil ſibi reſeruans obediuit. Non enim aliqua excepit, nec quæſiuit: Domine quorſum vel in quantum ſequar te? ſed quò illum ducturus erat Dominus, ſequi paratus erat: nudus nudum videlicet, nihil proprij capitis ſibi retinens; atque vt Euthymius hoc loco ait: Solam adduxit mentem ad omnia paratam, quæ iuſſiſſet is, qui eum vocauerat. Non eſt paſſim obuia talis obedientia. Plerique proprij ſenſûs aliquid ſibi retinent, ac quemadmodum Saul Rex omnia de Amalec demoliri à Deo iuſſus, pinguia retinuit ſibi & pulchra, cæteris vaſtatis. 1. *Reg.* 15. Ita multi in leuioribus ſe ſubiicere nôrunt, non item in grauioribus: cæteris peccatis renuntiant, vni vel alteri tantùm, cui maximè adhærent, nuntium mittere nolunt: externè quidem obediunt, & quæ iubentur, exequuntur, voluntatem tamen & ſenſum non frangunt, vt Superiori accommodent. 2.

Tertiò, quia tempore incommodo, dum ſederet in telonio, quando aliis rebus occupatus, minimè venturus ſperari poterat. Sic enim inuitati illi ad cœnam, dum aliis rebus diſtinebantur, alius in villa, alius in bobus, alius in nuptiis ſuis, minimè venerunt. Nihil horum Matthæum tenuit, non peccunia, non fama, non vxor; omnia abrupit vincula, vt Chriſto frueretur. 3.

Quartò, quia in ſubiecto difficili. Erat enim, vt ſcribit Metaphraſtes in eius vita, in omni ſcientiâ & arte verſatus, magnoque ingenij acumine & inſigni rerum experientiâ præditus, adeò vt primum locum inter Publicanos eius loci obtineret. Quia autem neſcit, eos, qui ingenio & experientiâ præſtant, communiter aliàs ſuæ opinionis tenaces adeoque ad obediendum difficiles eſſe? 4.

Quintò, quia conſtanter. Adhæſit enim Chriſto, indiuiduus eius ſectator. Non ita cæ- 5.

teri

teri publicani, qui ſequebantur; hi enim finito conuiuio ad ſua redierunt; quorum ſimiles ſunt, qui in initio boni operis feruent, in progreſſu tamen deficiunt, cùm ſe difficultas offert; ſimiles illi Zaræ, qui è geminis prior egredi de matris vtero cœpit & manum protendit: ſed cùm filum eius alligaretur manui, dolore tactus retraxit manum & poſterior natus eſt. *Gen.* 38. Tales enim ſunt, qui renaſci quidem incipiunt & viam ſalutis ingredi; ſed ſi filo obedientiæ paulò arctiùs ligentur, ilico manum retrahunt.

D. III. Humilitas. Secundò, Alæ tegentes faciem, humilitas & manſuetudo ſunt, quibus velut alis Matthæus iuſtitiam & virtutes ſuas texit. Humilitas eius inde elucet, quòd ea tantùm de ſe ſcribit, quæ humilitatis & abiectionis ſunt, cùm reliqui Euangeliſtæ ea quæ laudis ſunt, de ipſo ſcribant. Nam imprimis, cùm duplici vocaretur nomine, Matthæus ſcilicet & Leui: vulgato illo hoc honoratiore (vt vult S. Hieronymus in procem. in Matth. Gloſſa Ord. Beda, Euthymius) ipſe ſe abiectiore nomine *Matthaum* appellat, quem Lucas digniore, *Leui*, nominat. Deinde vitium & infamiam ſuam aperit, dum ſe publicanum fuiſſe & in telonio ſediſſe aſſerit, nec aliis ſe Publicanis præfert, ſed turbæ eorum miſcet. Adhæc, quod ad magnam eius gloriam referri poſſet, quod tam celeriter è telonio ſurgens vocantem Chriſtum ſecutus ſit: ne hanc ſibi tribueret laudem, in tertia perſona quaſi de altero id recenſet. Denique ea reticet quæ ad propriam commendationem faciebant, vt quòd omnibus relictis ſecutus ſit Chriſtum: Et quòd fecerit Chriſto conuiuium: quæ recenſet Lucas; cùm Matthæus ſolùm ſcribat: *Surgens ſecutus eſt eum.* Et: *diſcumbente eo in domo.* Diſcimus ergo cùm de nobis loquimur, defectus tantùm noſtros intueri, non profectus: contrà, cùm de aliis, quemadmodum fecerunt Marcus & Lucas, qui Matthæo nomen magis honorificum tribuunt. Sed ferè contrarium euenit. Raro è ciuibus alter alteri ſuum proprium & honeſtum nomen tribuit, ſed inhoneſtum nomen effingit, eoque illum traducit ſcurriliter, contra id Apoſtoli ad Rom. 2. *Honore inuicem præuenientes.* Cæterùm Matthæi nomen, omiſſo nomine Leui, ab Eccleſia retentum eſt, quia ob humilitatem Apoſtoli factum eſt altero glorioſius: humilitas ei in gloriam ceſſit.

E. IV. Manſuetudo. Manſuetudo ex eo patet, quòd audiens Phariſæos & Scribas obtrectatores, dicentes: *Quare cum Publicanis & peccatoribus manducat Magiſter veſter?* non leui probro & contumeliâ affectus, & quidem in domo ſuâ, nihil tamen reſpondet, ſed diſſimulat iniuriam. Peccator proclamatur Matthæus, & indignus quo cum Chriſtus & diſcipuli eius comedant: nónne inſignis hæc contumelia eſt? nónne eam Matthæus à ſe amoliri & in ſinum Phariſæorum poterat regerere? Verùm tacuit ipſe, & Chriſto ſuam defenſionem commiſit, ideoque ab eo defendi meruit. Hoc eſt, quod Apoſtolus *ad Rom.* 12. docet: *Non noſmetipſos defendentes chariſſimi, ſed date locum iræ.* Date locum iræ, committendo vltionem Deo, cuius eſt vindicta. Date locum iræ, tacendo & cedendo irato, donec iram ponat: ſic illum ſibi reſtituetis, & vobis reconciliabitis. Date locum iræ, expendendo ſinum charitatis veſtræ ad excipiendos quoſuis iracundiæ fluctus, ita vt parati ſitis omnia aduerſa æquo animo ferre & charitatis repenſione obruere. Hoc amoris philtrum propinauit S. Greg. Nazianz. Conſtantinopolitis ſuis Catholicis; dum enim ipſi ab Arianis ſub Valente Imp. Ariano vexati & oppreſſi, eo mortuo ſub Theodoſio Catholico Imp. par pari eis reddere cogitarent, hæc ad eos dixit Nazianzenus: *Non hæc, mi grex, a nobis poſcit Chriſtus; neque ſic Euangelium nos docet. Hæc mea ſit vltio, vt qui nos affecerunt iniuriis, ſalutem conſequantur. Præſtate illis beneficia, qui vos odio proſequuntur. Quòd ſi animus vehementer exæſtuat, neque coërceri ſe irâ patitur; quod ab hoc alterum eſt, præſtate, vt hæc Chriſto permittatis ac futuro tribunali reſeruetis. Mea enim eſt vltio; ego rependam, ait Dominus.* His dictis populum placuit & in ſuam ſententiam pertraxit. Neque ſegniùs re ipsâ præſtitit ipſe, quod verbo alios docuit. Cùm enim in Concilio Conſtantinopolitano diſſidia quorundam Epiſcoporum orta eſſent, quòd ipſis inconſultis conſecratus eſſet Epiſcopus, illis Ionæ verbis placare eos ſtuduit: *Si propter me orta eſt hæc tempeſtas, mittite me in mare, vt vos iactari deſinatis*; atque ita Epiſcopatu ceſſit. Greg. Presbyter in eius vita.

Tertiò, Alæ, quæ tegunt pedes, Paupertas ſunt & Liberalitas. His enim duabus virtutibus fœditatem bonorum temporalium, quæ per pedes deſignantur, operire poſſumus, contemnendo ſcilicet ea & elargiendo. Paupertatem ſectatum eſſe Matthæum oſtendit Lucas, cùm F. V. Paupertas.
ait: *Relictis omnibus ſecutus eſt eum.* Ergo qui priùs omnibus affluebat, poſtea omnibus egebat. Quod enim Chriſtus habuit, hoc habuerunt & diſcipuli, nihil videlicet præter eleemoſynam; neque hanc ad ſufficientiam, nec ſtatis temporibus; alioquin præ eſurie non vellicaſſent ſpicas in Sabbato ad ſedandam nonnihil famem. *Matth.* 12. Docemur ergo à Matthæo perituras opes relinquere, antequam ipſę nos relinquant extremo noſtro damno: quo modo Dux exercitum ſuum, quem videt eſſe timidum aut rebellem vel plenum proditoribus; hic enim ſi ſapit, deſerit exercitum antequam ab ipſo deſeratur in ſummo vitæ diſcrimine. Huiuſmodi autem milites ſunt diuitiæ, quæ propterea à Domino Matth. 13. *fallaces* nuncupantur. *Fallaces enim ſunt*, ait S. Greg. hom. 15. in Euang. *quæ nobiſcum diu permanere non poſſunt. Fallaces ſunt, quæ mentis noſtræ inopiã non expellunt.* Fallaces demum, quia in extrema neceſſitate deſerunt poſſeſſorem & hoſti tradunt. Cæterùm qui effectu deſerere has cum Matthæo non vult aut poteſt, deſerat ſaltem affectu; quod fiet, ſi eas è corde ſuo excludat. Si quis aſſeruandum tibi gladium dedit, & neſcias quando is eum repetiturus ſit,

Digitized by Google

dices, opinor: Seruabo quidem tibi gladium; ſed non in meo cubiculo; fieri enim poteſt, vt eum repentè & inſperatò, ac forſan mediâ nocte à me repetas; quare ne propterea de ſomno ſurgere tibíque aperire debeam, ponam illum in atrio prope ianuam, vt quandocunque volueris, venire & auferre queas, ſine meâ moleſtiâ. Ita agendum cum diuitiis. Habendæ ſunt pro depoſito, ſeruando ad tempus, breuî tamen reſtituendo, quandocunque ſcilicet Deo placuerit: atque idcirco in cubiculum cordis non ſunt admittendæ, non amandæ velut propriæ; ſed foris, extra cor collocandæ, vt quandocunque Dominus venerit, eaſque repetierit, pacem & tranquillitatem animi ſeruemus, dicamuſque cum S. Job: *Dominus dedit, Dominus abſtulit: ſit nomen Domini benedictum.*

G. VI. Liberalitas. Liberalitas & fraterna charitas enituit in Matthæo, dum vnà cum Chriſto inuitauit ad conuiuium etiam alios Publicanos, vt ita exemplo ſuo allecti, & familiaritate Chriſti attracti & ipſi conuerterentur. Vnde Ven. Beda in hunc locum ait: *Matthaus, qui Apoſtolus & Doctor gentium erat futurus, in prima ſua conuerſione poſt ſe gregem traxit ad ſalutem.* Inuenerat nimirum pretioſam margaritam; hinc omnibus eam oſtendit: hinc conuocat amicos & vicinos dicens: *Congratulamini mihi, &c.* Terrena bona, quia finita ſunt, diuiſione minuuntur & pluribus non ſufficiunt, ideo moleſta eſt eorum communicatio: at cœleſtia bona omnibus ſufficiunt, & quò pluribus communicantur, eò magis ſatiant explentque appetitum. In conuiuio cœleſti ſemper ſupereſt: & quò plures ſunt conuiuæ, eò maius omnium gaudium; quod videtur mihi inſinuatum in quobus illis Conuiuiis, quæ exhibuit Chriſtus. Primum *Marci* 8. in quo plures erant panes, ſeptem videlicet, & pauciores diſcumbentes, nimirum 4000. reliqui autem erant ſeptem tantùm corbes fragmentorum. Alterum Joan. 6. in quo pauciores panes vtpote quinque tantùm: & plures erant diſcumbentes, nimirum 5000. ſuperfuerunt tamen duodecim cophini fragmentorum. Quid verò hoc aliud ſignificat, niſi in cœlo tantò maiorem eſſe gaudiorum & bonorum omnium affluentiam, quantò maior eſt Beatorum ſocietas?

Hinc ergo qui ad Chriſtum conuerſi pignus beatitudinis & quaſi prægustum cœleſtis conuiuij acceperunt, mox ad idem alios quoque vocare contenderunt, vti Andreas Petrum, Philippus Nathanaëlem, Matthæus Publicanos, Samaritana ciues ſuos eâ voce: *Venite & videte hominem, &c.* Ioan. 4. Regulus totam domum ſuam, aliíque poſtea fideles, præſertim poteſtate aliquâ prædîti, qui non ſatis habuerunt, quod ipſi Euangelij lucem aſpexiſſent, ſed præterea adlaborarunt, vt ſubditos inprimis, deinde amicos & vicinos ſuos ad eandem traherent; quomodo etiam ſponſa, cùm pro ſe dixiſſet ſponſo: *Trahe me poſt te*; mox ſubiecit: *Curremus in odorem vnguentorum tuorum.* Cant. 2. alios etiam ſecum ad ſponſum ducere volens.

Supereſt nunc, vt nos quoque ſaltem quoad poſſumus Matthæũ imitemur, & cum eo curramus in odorem virtutũ Chriſti, ſi veri homines & veri Chriſtiani haberi & eſſe volumus, &c.

CONCIO IV.

Miſericordia docetur.

1. *A primis Chriſtianis.*
2. *Ab Hebræis.*
3. *A Gentilibus.*
4. *A Beſtiis tam volatilibus, aquatilibus, quàm terreſtribus.*
5. *Ab inferis.*

THEMA.

Euntes diſcite, quid eſt: Miſericordiam volo. Matth. 9.

A. Mos eſt in ſcholis, Auditores, vt diſcipulus ille, qui in re facillimâ hallucinatur & impingit, mittatur ad inferiores ſcholas, vt à rudioribus diſcat cum pudore, quod dudum ſcire debuit. Hunc in modum Sapiens *Prov.* 6. pigrum ad formicas mittit, vt laborare diſcat, ſibíque prouidere: *Vade ad formicam ô piger, ait, & conſidera vias eius & diſce ſapientiam.* Et hoc idem videtur Chriſtus facere in hod. Euang. dum ablegat Phariſæos ad diſcendam Prophetæ ſententiam omnibus notiſſimam; ait enim: *Euntes diſcite, quid eſt; Miſericordiam volo.* Sed quorſum eos ablegat? Sanè opus non erat, vt conſulerent doctores, aut libros multos euoluerent; quod enim miſericordia miſeris, medicina ægris exhibenda ſit, ſole clarius eſt. Ergo à rudioribus, à lippis & tonſoribus diſcere hoc debebant, quod cæci neſciebant. Porrò quoniam etiamnum reperiuntur Chriſtiani, quibus virtus miſericordiæ adeò peregrina eſt, vt neſcire videantur an requirat eam Deus; neceſſarium eſſe duxi, tales ablegare ad ſcholas inferiores, vt ab illis pudefacti diſcât, quod docere alios deberent. Sex claſſes diſtinguuntur in litteris humanioribus, Principia, Rudimenta, Grammatica, Syntaxis, Humanitas, Rhetorica. Nos, vt arbitror, in hac ſextâ & ſummâ ſumus, aut certè eſſe debemus; ſiquidem nunc Eccleſia repleta eſt ſcientiâ plus quàm aliis ſæculis, & præterea ſumus in ſexto annorum millenario ab orbe condito; & ita nos doctiſſimi & perfectiſſimi eſſe deberemus. Vos igitur qui neſcitis quid ſit, Miſericordiam volo; Itote

B. I. A primis Chriſtianis. Primò, Ad Humaniſtas, id eſt, ad primos Chriſtianos, naſcentis & adoleſcentis Eccleſiæ: qui Chriſti humanitati vicini verè humani & homines facti ſunt.

1. Primò, Hi diebus Dominicis collectas faciebant pro Chriſtianis, qui Ieroſolymis & & alibi bonis ſuis ſpoliati erant, vt patet 2. *Cor.* 16. & *Act.* 11. Vbi Antiocheni præuenientes famem ab Agabo prædictam miſerunt ſuam Eleemoſynam per Barnabam & Saulum; & 2. *Cor.* 8. Vbi Apoſtolus laudat Eccleſiam Macedoniæ, quòd in profundiſſimâ licet paupertate ſuâ, liberaliter tamen ſua elargita ſit pauperibus Ieroſolymitanis, & hortatur eorum exemplo ad idem faciendum Corinthios;

thios; quam conſuetudinem duraſſe vſque ad tempora Theodoſij ſcribit S. Hieronymus contra Vigilantium.

2. Secundò, Poſt ſanctam Communionem, qui ditiores erant, faciebant Agapes, hoc eſt, conuiuia in ſignum charitatis, pauperibus præſertim, vt colligitur 1. *Cor.* 11. & docet Tertullianus & alij.

3. Tertiò, Tam effuſa erat illorum largitas erga pauperes & peregrinos, vt impoſtor quidam Philoſophus cognomento Protheus, à Paro inſula oriundus, ad Chriſtianos ſe receperit & baptiſmo ſuſcepto effecerit, vt pietatis cauſâ in carcerem mitteretur cum aliis Chriſtianis, ſed eò tantùm conſilio, vt ex oblationibus Chriſtianorum (quæ fieri ſolebant erga vinctos) ingentem pecuniæ vim corraderet, quod etiam ei ex voto ceſſit; nam dimiſſus à Syriæ Præſide, auro ſuffarcinatus, in patriam rediit, Luciano teſte apud Baron. anno 75. Sanè Clemens *lib.* 5. *Conſtit. Apoſt. c.* 1. ad hanc eleemoſynam fideles exortans, ſcribit: *Sin verò aliquis non habet, ieiunet & cibum eius diei partitio deſtinet Sanctis. Si verò poteſt rebus ſuis omnibus diuenditis ex cuſtodiâ eripere, beatus & amicus Chriſti erit.* Videte charitatem, videte feruorem primorum Chriſtianorum, qui cum præſenti vitæ ſuæ periculo ſua vinctis elargiti ſunt; nullo præcipiente, & vt largiri poſſent, victum ſibi accidebant. Nos in Eccleſiâ Chriſti iam adultâ ſumus & quaſi in meridie lucis Chriſtianæ. Vt ergo in meridie omnia magis clarent & ſolis luce calent: ita æquum eſſe videtur, vt nos, qui lucem Euangelij vndique diffuſam cernimus, incunabula exorientis Eccleſiæ virtutibus ſuperemus.

C. II. Ab Hebræis. SECVNDÒ, Ite ad Syntaxiſtas, id eſt, Hebræos, qui in legum ſuarum cæremoniis conſtruendis toti erant, ſi imitari non poteſtis primos Chriſtianos.

1. Primò, Adi S. Iob. Nónne ipſe ait, cap. 29. *Oculus fui cæco & pes claudi; pater eram pauperũ:* quaſi diceret: cæcos duxi & claudos ſuccollaui. Et cap. 31. *Si comedi buccellam meam ſolus, & non comedit pupillus ex eâ:* feram, & alius comedet, &c.

2. Secundò, Ad Tobiam, qui in captiuitate poſitus viam veritatis non deſeruit, ita vt omnia quæ habere poterat, quotidie concaptiuis fratribus, qui erant ex eius genere impertiret, & tertiò quoq; anno Proſelytis & aduenis miniſtraret omnem decimationem. Idem quotidie pergebat per omnem cognationem ſuam & conſolabatur eos, diuidebatque vnicuique prout poterat de facultatibus ſuis: eſurientes alebat, nudis veſtimenta præbebat, & mortuis atque occiſis ſepulturam ſolicitus exhibebat. *Tob.* 1. Ac licet propter hoc à Rege occidi iuſſus eſſet, non ceſſauit tamen ab officio charitatis in ſepeliendis mortuis. *Tob.* 2.

3. Tertiò, Ad Iſraëlitas alios. Hi 2. Paral. 28. captiuos ſuos (200000.) non modò dimiſerunt liberos, ſed etiam eos, qui ex iis nudi erant, veſtierunt de ſpoliis, & refecerunt cibo ac potu, vnxerunt inſuper propter laborem & adhibuerunt eis curam, imbecilles quoque impoſuerunt iumentis & adduxerunt ad fratres ſuos. Rurſum 2. *Machab.* 8. Prædam hoſtibus ereptam diuiſerunt debilibus, pupillis, viduis & ſenioribus. Et nónne hodieque Iudæi magno ſtudio cauent, ne quis ipſorum egeat & ſtipem colligat? Quid ergo faciant Chriſtiani? nónne ab illis Chriſtus maiorem perfectionem requirit? nónne ipſi promiſſiones & hortamenta Chriſti ad miſericordiam præſtandam luculentiora habent.

TERTIÒ, Ite ad Grammatiſtas, id eſt, Gentiles, qui in ſolis creaturarum elementis, & naturæ lege ſtudebant, Et D. III. A Gentilibus.

1. Primò, Ad mulieres illas Obſtetrices Pharaonis *Exod.* 1. & Rahab meretricem *Ioſ.* 2. quæ erga Hebræos adeoque alienos tantam exhibuêre miſericordiam, quantam rarò aliquis exhibet erga ſuos. Illæ enim infantes Hæbræorum contra edictum Pharaonis in vita ſeruarunt; hæc legatos eorundem à ſuorum furore defendit.

2. Secundò, Ad Viros, è quorum numero Cimon Athenienſis fuit, qui vt ſcribit Atheneus *lib.* 12. In agris & hortis ſuis, qui fructus cuſtodirent, nullos eſſe permiſit, vt è ciuibus, qui vellent ingreſſi fructus legerent: & ſi quo egerent, quod in ſuis poſſeſſionibus proueniret, aſportarent vt collibuiſſet. Præterea domum ſuam omnibus ille communem exhibebat, paratâ ſemper frugali cœnâ, quę multis hominib. ſatis eſſet, vt tenuis fortunæ ciues & inopes accedentes & ingreſſi cœnarent. Illis etiam fauebat, qui quotidie ab eo quidquam poſcerent; & cùm per ciuitatem ambularet, duo vel tres adoleſcentuli eum comitari ſolebant cum minutis nummulis, quibus imperabat, ſi quis obuius egeret, ei ſtipẽ erogarent. Eum quoque tradunt mortuis ſepeliendis pecuniam contuliſſe: ac ſæpe cùm ex ciuibus aliquem malè veſtitum aſpiceret, adoleſcentem cuipiam ex iis, qui ſequebantur, mandauiſſe, vt ſuam cum eo veſtem commutaret. Valerius Max. *lib.* 4. *c.* 8. de quodam alio hæc ſcribit: *Erat opibus excellens Gillias, ſed multò etiam animo, quam diuitiis locupletior, ſemperq́ in erogandâ potiùs, quàm in contrahenda pecunia occupatus: adeò vt domus eius quaſi quedam munificentia officina crederetur. Alimenta inopia laborantibus, dotes Virginibus, paupertate preſſis, ſubſidia detrimentorum incurſu quaſſatis erogabantur. Hoſpites quoq́ benigniſſimè excepti variis muneribus ornati dimittebantur. Quedam tempore quingentos ſimul Gelenſium equites vi tempeſtatis in poſſeſſiones ſuas compulſos aluit ac veſtiuit, &c.* Quid, quæſo, hi feciſſent, ſi fuiſſent Chriſtiani? Alius ſectâ Machometanus, mercator conditione, ætate ſexagenarius, cùm à Regno Xatai per Mecham veniſſet in Cambogiam, poſt aliorum teſtimonia affirmauit Principi ſe aureorum centena millia Mechæ in eleemoſynas profudiſſe, & idcirco quidem, quòd ſenex eſſet & citò moriturus, & hæc ſecum auferre non poſſe certo ſciret, audiente eo, qui hoc ſcripſit Patre Emmanuele Carualio, an. 1599. cuius litteræ habentur in relatione hiſtor.

gehennæ duplo quàm vos. *Matth.* 25. Secundis: Væ mundo à ſcandalis. Poſtremis: Væ vobis qui clauditis regnum cœlorum ante alios: vos enim non intratis,nec introeuntes ſinitis intrare.

Ad extremum rogemus Dominum vti hos omnes publicanos aſpicere, & vocare voce atque aſpectu ſuo à vinculis telonij & mercantiæ diabolicæ abſoluere dignetur.

CONCIO II.

Quare Matthæus & alij Diſcipuli Chriſti tam citò vocantem ſecuti ſint.

Aſſignantur tres funiculi, quibus Diſcipulos traxit Chriſtus ad ſui ſequelam.

1. *Fama miraculorum, doctrinæ, & ſanctitatis Chriſti.*
2. *Efficacia aſpectus eius.*
3. *Vis vocis Chriſti.*

THEMA.

Surgens ſecutus eſt eum. Matth. 9.

A. MIrabilem profectò oſtendit potentiam ſuam Dominus noſter *Matth.* 17. cùm prope Capharnaum ad mare Tiberiadis tranſiens & vectigal pendere iuſſus, Petrum ad mare miſit, iubens vt hamum mitteret & eum qui primùs aſcenderit piſcis, tolleret, ſtateremque illum quem piſcis ore geſtaret, ſumeret & pro vectigali penderet. Mirabilem, inquam, in hoc facto oſtendit Dominus potentiam ſuam. Quomodo enim quæſo argentiferum hunc piſcem tam ſubitò adduxit & hamo inefcauit? Deinde quomodo effecit, vt piſcis ille argentum, quod forte diu in ventre habuit, tam ſubitò euomeret & piſcatori traderet? Sed longè mirabiliorem oſtendit Dominus potentiam ſuam in hod. Euang. & in ſimili ferè negotio. Cùm enim à Capharnao deſcenderet ad idem mare Tiberiadis, ſtatim offendit & vidit hominem ſedentem in telonio, Matthæum: ecce piſcem argento plenum. Miſit igitur hamum, cùm vnicam emiſit vocem, *Sequere me*; & ſtatim cepit hunc piſcem: quodque mirabilius eſt, aurum & argentum, quod in magna copia piſcis hic in ventre geſſerat, mirabili vi extraxit, ita vt ipſemet Matthæus id expueret, relinqueret & contemneret, adeoque impoſterum nil niſi Chriſtum in ore gereret, qui prius nil niſi aurum & argentum gerebat. *Relictis enim omnibus ſurgens ſecutus eſt eum*, inquit S. Lucas cap. 5. Hæc ſanè piſcatio mirabilior eſt illâ. Nam quòd piſcis ſtatim arripuerit hamum, mirùm adeò non eſt, quia eſcá ſibi connaturali illectus erat: Quòd verò argentum per os expuerit, nec hoc magnoperè mirandum, quia argentum illi pro eſca non ſeruiit: Quòd verò homo telonarius, auro plenus & auaritiæ deditus, ad vnius vocis hamum tam infectum & inſuauem mox accurrat, aurum ſuum euomat, auaritiam deponat, & relictis omnibus ſurgat & ſequatur pauperem Chriſtum; hoc verè magnum eſt miraculum & mirabilem oſtendit Chriſti potentiam. Quamdiu enim nos concionatores clamamus? quot concionum hamos iacimus? quas non verborum figuras & tropos excogitamus? & vix tandem vni perſuademus, vt vel obolum vnum in ſinum pauperis expuat, nedum vt relictis omnibus Chriſtum ſequatur, vel ſaltem auaritiam deponat. Et hinc occaſionem ſumpſere Prophyrius & Iulianus Apoſtata, vt ſcribit ſanctus Hieronymus *lib.* 1. *comment. in hod. Euang.* caluminandi, dum arguunt vel imperitiam hiſtorici mentientis, vel ſtultitiam eorum, qui ſtatim ſecuti ſunt Saluatorem, quaſi irrationabiliter quemlibet vocantem hominem ſint ſecuti. Sed ſi Chriſti piſcatoris potentiam & ſapientiam; ſi hamorum, quibus cepit ſuos diſcipulos, vim & efficaciam, ſedulò perpendamus, nihil imperitiæ in hiſtorico, nihil ſtultitiæ in diſcipulis fuiſſe reperiemus: ipſum verò Porphyrium & Iulianum vtroque hoc vitio laboraſſe.

Funiculus triplex difficilè rumpitur, ait Eccl. c. 4. Piſcatorius verò funis, quo Piſcator Chriſtus diſcipulos ſuos cepit & ad ſui ſequelam traxit, etiam triplex fuit: indicat S. Hieron. in comment. ſuper hoc Euang. proinde neque mirum, ſi tam efficax & infractus fuit. Primus fuit fama Chriſti, ſecundus Chriſti aſpectus, tertius eius vox. Primus indicatur in hod. Euang. cùm dicitur Chriſtus tranſiſſe iuxta Matthæum: ſecuudus cùm dicitur eum vidiſſe: tertius, cùm dicitur eum vocaſſe.

B. I. Ob famã Chriſti. PRIMO igitur famâ miraculorum, doctrinæ, & ſanctitatis admirabilis traxit Chriſtus diſcipulos. Petrus quidem, & filij Zebedæi poſt ſtupendam illam piſcium capturam, relictis omnibus Chriſtum ſecuti ſunt. *Luc.* 5. Reliqui diſcipuli, ſi miracula Chriſti priùs non viderunt, ſaltem famam miraculorum eius audierant: *Cùm tantæ virtutes*, inquit S. Hieron. ſup. hod. Euang. loc. cit. *tantaq́, ſigna præceſſerint, quæ Apoſtolos antequam crederent vidiſſe non dubium eſt.* Deinde audiebant haud dubiè priùs aliquoties Chriſtum prædicantem & verba vitæ æternæ ſeminantem. Audierunt denique vel viderunt vitæ illius innocentiam & ſanctitatem, virtutum omnium fragrantiam: & inſuper aliqui teſtimonium Ioannis dicentis de Chriſto ad ſuos: *Ecce Agnus Dei.* Hęc omnia iniecerunt Apoſtolis igniculum aliquem amoris erga Chriſtum, qui paulatim ſerpens, tandem in momento inflammauit corda illorum, ita vt repente de priſtinæ vitæ conuerſatione exilientes, in nouos homines mutati ſint. Quòd ſi quædam animantia odore alliciuntur, vt capi ſe patiantur & in ſeruitutem eant, quid mirum ſi etiam Matthæus alijque Diſcipuli vitæ Chriſti fragantiâ allecti, poſt illum abierunt? Panthera, vt ſcribit Pierius lib. 11. Hierogl. odore & anhelitu ſuo feras etiam longè diſtantes allicit, & allectas corripit. Quantò fortior ergo fuerit odor ille fragrantiſſimus innocentiæ, manſuetudinis & omnium virtutum, quem omnis Chriſti vita, verba & facta perpetuò ſpirabant? Solebant olim aucupes, vt ſcribit Baſilius ad Iulittam, columbas hac induſtria venerari. Columbam vnam quæ longo vſu ad ædes Domini ſui redire didi-

didiciſſet; vnguento quodam cęteris columbis gratiſſimo delibutam dimittebant: quæ de more per aërem volans varia loca peragrabat, & quotquot offendebat columbas, odore ſuo allectas ſibi adiungebat, ſecumque in columbarium ducebat, gratiſſimam aucupi prædam. Quid humanum genus niſi columba illa, de qua Oſ.7. dicitur: *Factus eſt Ephraim, quaſi columba ſeducta, non habens cor*? Homines enim cùm è paradiſi nido euolarunt, in diabolicos inciderunt accipitres, qui quotidie ingentem inter eos edidere ſtragem. Quare Deus Optimus Maximus velut ſapientiſſimus venator cùm ad ſuum potiùs domicilium & columbarium has columbas duci cuperet, accepit columbam vnam, noſtri ſcilicet Saluatoris innocentiſſimam humanitatem, eamque omni gratiarum & virtutum vnguento delibutam (ideo Chriſtus ſeu vnctus vocatus) in aërem hunc dimiſit, vt paſſim obuiantes ſibi columbas, ordore miraculorum, doctrinæ & ſanctitatis ad ſe allectas Deo Patri ſuo in cœleſte columbarium adduceret. Atque hinc fiebat, vt quacunque Dominus iret, odorem hunc poſt ſe ſpargeret (quia diuulgabatur fama de illo in omnem locum regionis, ait Luc.c.4.) & quoſcunque vellet facilè ad ſe pertraheret. Aſſociabat ſe aliquibus, & familiari conuerſatione eos ad ſe pertraxit, vt Andream, Philippum, Nathanaëlem, &c. alios in tranſitu ſtatim cepit vt Matthæum, Zachæum, &c. Quare nulla hîc temeritas, ſi tam præclaram columbam tam promptè ſequerentur Diſcipuli, & cucurrerint in odorem vnguentorum eius. Mirandum potiùs, quòd tam pauci ſint ſecuti.

Illud ſanè mirum, quòd etiamnum innumeri pæne homines iiſdem mediis vocentur à Deo ad pœnitentiam, qui tamen obſurdeſcunt & nihil horum intelligunt. Peruenit ad nos non fama tantùm, ſed certiſſimum teſtimonium vitæ Chriſti à quatuor Euangeliſtis conſcriptum. Accedunt plurimi miraculorum libri, qui partim fidei noſtræ certitudinem comprobant; partim manifeſtè oſtendunt, quantum peccata Deo diſpliceant, bona opera placeant. Quot legimus ſacrilegos & blaſphemos repentè à Deo punitos? quot filios in parentes impios? quot vſurarios & raptores? quot fornicarios & falſos teſtes? quot templorum & feſtorum violatores? quot nobis erectæ ſalis ſtatuæ in æternum monumentum, vt aliorum ſaltem exemplis ſaperemus, & quàm Deo diſpliceant vitia, perſpiceremus? Sed quàm multi ea licèt teſtatiſſima non credunt? quàm multi nos expendunt? quotuſquiſque eſt qui ſibi euenire poſſe exiſtimet, quod alteri euenit? Deinde quàm multas audiuimus conciones ſine omni fructu! quæ licet ab ipſo Dei ore non procedant, ſcimus tamen à Chriſto dictum: Qui vos audit, me audit. Quàm multi in Eccleſia ſacri piique libri, ex quibus ingentem comparare theſaurum poſſemus: quos tamen ne aſpicimus quidem, ſed pro iis ridiculos, ſcurriles & fœdos libros terimus? Denique conſtat nobis Chriſti ſanctitas & virtus plusquam Matthæo cùm vocaretur. Nondum viderat Matthæus Chriſtum patientem, reſurgentem, ad cælos aſcendentem, nondum viderat Eccleſiam Chriſti per orbem dilataram & tot annis inter innumeras procellas immotam conſiſtentem: non viderat tantum Sanctorum exercitum & quantus nunc in Eccleſia eſt ſanctitatis & bonorum exemplorum odor. Quot ſancti viri in Eccleſia? Chriſti bonus odor ſunt, qui partim iam triumphant in cœlo, partim adhuc in terra militant: qui omnes præiuerunt & viam regiam nobis planam tritamque fecerunt. Quot vidimus agmina religioſorum? quot Carthuſianos & Capucinos, qui rigidiſſimam ducunt vitam, & circumeunt in melotis, anguſtiati & afflicti? quorum vita redarguit mundanos de manifeſto errore, vt qui carnem tantùm ſequi volunt & Bacchanalia celebrare.

C. II. Ob efficaciam aſpectus Chriſti.

SECVNDÒ aſpectu ſuo traxiſſe putamus Dominum ſuos ad ſe diſcipulos, qui eſt alter funiculus. Panthera quidem, vt ſuprà vidimus, odore trahit feras, ſed vultu tamen ſuo admodum truci terret, & idcircò eum abſcondit cùm venatur feras, vt Pier. vbi ſup. Plin. l.8.c.7. non ita Chriſtus Dominus, qui non ordore tantùm, ſed etiam aſpectu traxit ad ſe homines. S. Hier. in primis diuinitati Chriſti in vultu emicanti tribuit hanc tractionem. *Fulgor, inquit, ipſe, & maieſtas diuinitatis occulta, quæ etiam in humanâ Chriſti facie relucebat ex primo aſpectu videntes ad ſe trahere poterat.* Et in Epiſtol. ad Principiam ait: *Niſi Chriſtus habuiſſet in vultu quiddam ſydereum, nunquam eum ſtatim ſecuti fuiſſent Apoſtoli, &c.* Quod ſi Moſis facies rutilauit ex conſortio Dei: & S. Philippus Nerius ſæpè vidit in facie S. Ignatij Loiolæ fulgorem lucis radiantem, vt habetur in vita ſancti Philippi Nerij apud Anton. Gallon. anno 1538. Eademque illius facies cuidam Principiſſæ adeò quondam rutilare viſa eſt, vt oculos ab eo aſpectu auertere non poſſet, vt refert in eius vita *lib.3. cap.14.* P. Maffeius. Quid mirum ſi hoc ipſum decus multò præſtantius habuit Chriſti facies? Quidquid verò de fulgore illo apparente ſit, potuit Chriſtus Dei filius ſolo aſpectu ſuo trahere quos volebat. Si enim S. Benedictus ſolo aſpectu potuit diſſoluere vincula & liberare Ruſticum à Gallâ adductum vinctum vt habetur in eius vitâ. Et ſi verum eſt, quod de ſtruthione refert Bercorius *in reduct. mor. l. 7. c. 71.* eum viſu tantùm ſuo viuificare oua: ſi denique tanta eſt ſolaris luminis efficacia: cur non multò maior oculorum Filij Dei? Oculi enim eius multò plus lucidiores ſuper ſolem, ait Eccl. cap. 23. Quis autem neget ſolem à terrâ vapores aqueos extrahere & ſurſum eleuare, in tenuiſſimam nubem cogere, & in alto circumferre, nec non in ipſis terræ viſceribus gemmas & aurum; in conchylijs margaritas ſub ipſis aquis gignere? Cur ergo non poſſint oculi Chriſti piſcatores & terrenos homines è luto peccati extrahere, ad ſublimem perfectionis ſtatum euehere, adeoque in nubes tenuiſſimas, quæ totum per-

tionem Matthæo cur, vel ad quid vocaret illum, ſed abſolutè iuſſit tanquam Dominus & Iudex. Tonitru erat hoc Matthæo: de quo *Pſ.* 28. dicitur: *Vox Domini præparantis ceruos*, vbi Aquila vertit: Parturire facientis ceruos. Alij: obſtetricantis ceruos. Etenim cerua cùm partum diu differat & non niſi perfectos fœtus curſus & paſtus mox aptos edat, inde ſummâ difficultate parit, vt habemus in libro Iob c. 39. Cœlo autem nubilo contingit vt vehementiùs tonet, vnde pauefacta cerua fœtum facilè & celeriter reddit. Eiuſmodi cerua Matthæus erat, quando iam rumore miraculorum, doctrinæ & ſanctitatis Chriſti grauidus erat. Sed obſtabat partui telonium, amor conſanguineorum, cupiditas nummorum, &c. Et en tibi ingens tonitrus: *Sequere me*; quaſi dicat: ſic volo, ſic iubeo: noli cauſam quærere, ita oportet fieri, væ tibi ni ſequaris, &c. Tum demum omnibus valedicit, & nullo negotio parit fœtum Deo gratiſſimum, nouam creaturam, ex Iudæo Chriſtianum, ex publicano Apoſtolum.

Audimus & nos multoties Dei vocem, monentem vt ſurgamus à mundi & peccatorum telonio. Sed quàm parum eâ mouemur? Audimus vocem Dei ac proinde potentiſſimam, quoties à Deo flagellamur & à creaturis eius, alioquin ad ſeruitium noſtrum ab illo deſtinatis. Quid ſibi vult flagellum hæreſeon nos vndique infeſtantium? quid ſibi vult diutinum hoc bellum? quid annonæ caritas aliquot retrò ſæculis inaudita? quid ſibi vult, cùm ignis domos noſtras vaſtat, cùm integra vrbs ruinâ montis ſepelitur, cùm aër inficitur & peſtem affert, cùm terra fruges negat, cùm furtis & latrociniis repletur, cùm morbi in nos ſæuiunt, cùm amici moriuntur? &c. an non hæc omnia mala ipſius Dei vox ſunt? an non cor noſtrum penetrant, cùm hæc & ſimilia patimur? quid verò aliud clamant, quàm, ſequere me? conuertimini ad me, & conuertar ad vos? quieſcite agere perversè, diſcite bene agere, &c.

Audimus vocem patris & proinde ſuauiſſimam, quoties dona Dei percipimus. Quis enim te quotidie alit? quis veſtit? quis frugum tibi largitur abundantiam? Vnde tibi tam conſtans ſanitas? tam longæui parentes? Quis eſt ille, qui tibi quotidie facit oriri ſolem? Vnde tibi ignis, quo caleſcis? aër, quo reſpiras? aqua, quâ potaris? terra, quâ ſuſtineris? Quis tibi ſubiecit omnia vt tibi inſeruirent & ad tuam conſeruationem perpetuò laborarent, adeoque vitam tibi penderent? Viden' ergo funiculos Adam, quibus traheris? ſed aduerte etiam vincula charitatis, ſuperna beneficia. Quis eſt qui fecit? quis refecit? Quot hîc peregrinationes pro te ſuſcepit? quot ſermones habuit? quot noctes inſomnes duxit? quot mira penetrauit? quot cruciatus pertulit? His omnibus Deus clamat: *Sequere me*; dimitte diabolum: non eſt ille pater tuus alienus eſt adulter eſt, perdix eſt, quæ te non genuit, & in medio annorum deſeret.

Audimus vocem Iudicis terribilem, quoties legimus vel audimus ſcripturam peccatoribus comminantem ac tonantem. Quale tonitru eſt illud: *Væ vobis diuitibus, qui habetis hîc conſolationem veſtram?* Quale illud? *ô quàm difficile eſt diuitem intrare in regnum cœlorum: facilius eſt camelum, &c.* Non contremiſcis, non tremis, cùm tu auare hoc tonitru audis? Quid tonat Apoſtolus ad Gal. 5. *manifeſta ſunt opera carnis, quæ ſunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria idolorum ſeruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, diſſenſiones, ſectæ, inuidiæ, homicidia, ebrietates, comeſſationes, & his ſimilia, quæ prædico vobis, ſicut prædixi, quoniam qui talia agunt, Regnum Dei non conſequentur.* Denique quid tonat hominum Iudex, cùm ad reprobos ait: *Ite maledicti. &c.*

Quâ ex re patet, quàm iuſtè tandem deſerat & damnet Deus illos, qui tot funiculos rumpunt nec trahi ſe patiuntur, &c.

CONCIO III.

Matthæus homo deſignatus ab Ezechiele, ſeu virtutes eius.

Habuit Matthæus ſex virtutes ſiue alas, quibus volabat ad ſequelam Chriſti.

1 Bonam voluntatem. 2. Obedientiam.
3. Humilitatem.
4 Manſuetudinem. 5. Paupertatem.
6. Liberalitatem & fraternam charitatem.

THEMA.

Cùm tranſiret inde IESVS, vidit hominem. Matth. 9.

LAërtius *lib. 6. de Diogene* refert, eum mediâ quondam die lucernâ accensâ forum perambulaſſe clamantem: Hominem quæro. Alio item tempore in foro exclamâſſe: *Adeſte homines, adeſte homines.* Quorum cùm multi accurriſſent: *En,* inquiunt, *adſumus, dic aliquid.* At ille arrepto baculo eos abigens: *Homines*, inquit, *adeſſe iuſſi, non ſterquilinia.* Indignos nimirum iudicauit hic Philoſophus hominis dignitate & nomine eos, qui beſtiarum inſtar degerent. Non aberrauit hic à Chriſti Domini noſtri ſcopo & intentione. Circuibat & hic in mundo homines indagans: homines, inquam, qui ratione ducerentur, qui blandè ſe tractari, duci inſtrui, & virtutibus perpoliri ſinerent: Sed inuenit vt plurimùm pro hominibus beſtias, refractarios & truncos. Inuenit enim viperas, à quibus mordebatur dente detractionis, dum ab illis audiit Beelzebub, vini potor, homo vorax, &c. Vnde eis dixit: *Genimina viperarum, quomodo fugietis à iudicio gehennæ?* Matth. 23. Inuenit multos quorum calcibus contemptûs impetebatur, dicentium: *Nónne hic eſt filius fabri?* imò à quibus & prodebatur, iuxta id Ioan. 13. *Qui manducat mecum panem, leuabit contra me calcaneum.* Inuenit aſpides ſurdas & obturantes aures ſuas ſermoni diuino. Inuenit vulpes ſibi clanculum inſidiantes, vti Herodem, iuxta id Lucæ 13. *Dicite vulpi illi* (Herodi ſcilicet.) Inuenit vrſos, quorum flagris velut vnguibus crudeliter laniabatur. Inuenit tauros pingues, quorum cornibus (crucis videlicet ligno) dirè configebatur. Bene igitur dicere poterat id Ieremiæ 4. *Intuitus ſum & non erat homo.* Verùm hodie tandem vidit hominem, vti aſſerit A.

teri publicani, qui ſequebantur; hi enim finito conuiuio ad ſua redierunt; quorum ſimiles ſunt, qui in initio boni operis ſeruent, in progreſſu tamen deficiunt, cùm ſe difficultas offert; ſimiles illi Zaræ, qui è geminis prior egredi de matris vtero cœpit & manum protendit: ſed cùm filum eius alligaretur manui, dolore tactus retraxit manum & poſterior natus eſt. *Gen.* 38. Tales enim ſunt, qui renaſci quidem incipiunt & viam ſalutis ingredi; ſed ſi filo obedientiæ paulò arctiùs ligentur, ilico manum retrahunt.

D. III. Humilitas. Secundò, Alæ tegentes faciem, humilitas & manſuetudo ſunt, quibus velut alis Matthæus iuſtitiam & virtutes ſuas texit. Humilitas eius inde elucet, quòd ea tantùm de ſe ſcribit, quæ humilitatis & abiectionis ſunt, cùm reliqui Euangeliſtæ ea quæ laudis ſunt, de ipſo ſcribant. Nam imprimis, cùm duplici vocaretur nomine, Matthæus ſcilicet & Leui: vulgato illo hoc honoratiore (vt vult S. Hieronymus in procem. in Matth. Gloſſa Ord. Beda, Euthymius) ipſe ſe abiectiore nomine *Matthaum* appellat, quem Lucas digniore, *Leui*, nominat. Deinde vitium & infamiam ſuam aperit, dum ſe publicanum fuiſſe & in telonio ſediſſe aſſerit, nec aliis ſe Publicanis præfert, ſed turbæ eorum miſcet. Adhæc, quod ad magnam eius gloriam referri poſſet, quod tam celeriter è telonio ſurgens vocantem Chriſtum ſecutus ſit: ne hanc ſibi tribueret laudem, in tertia perſona quaſi de altero id recenſet. Denique ea reticet quæ ad propriam commendationem faciebant, vt quòd omnibus relictis ſecutus ſit Chriſtum: Et quòd fecerit Chriſto conuiuium: quæ recenſet Lucas; cùm Matthæus ſolùm ſcribat: *Surgens ſecutus eſt eum.* Et: *diſcumbente eo in domo.* Diſcimus ergo cùm de nobis loquimur, defectus tantùm noſtros intueri, non profectus: contrà, cùm de aliis, quemadmodum fecerunt Marcus & Lucas, qui Matthæo nomen magis honorificum tribuunt. Sed ferè contrarium euenit. Rarò è ciuibus alter alteri ſuum proprium & honeſtum nomen tribuit, ſed inhoneſtum nomen effingit, eoque illum traducit ſcurriliter, contra id Apoſtoli ad Rom. 2. *Honore inuicem præuenientes.* Cæterùm Matthæi nomen, omiſſo nomine Leui, ab Eccleſia retentum eſt, quia ob humilitatem Apoſtoli factum eſt altero glorioſius: humilitas ei in gloriam ceſſit.

E. IV. Manſuetudo. Manſuetudo ex eo patet, quòd audiens Phariſæos & Scribas obtrectatores, dicentes: *Quare cum Publicanis & peccatoribus manducat Magiſter veſter?* non leui probro & contumelia affectus, & quidem in domo ſuâ, nihil tamen reſpondet, ſed diſſimulat iniuriam. Peccator proclamatur Matthæus, & indignus quo cum Chriſtus & diſcipuli eius comedant: nónne inſignis hæc contumelia eſt? nónne eam Matthæus à ſe amoliri & in ſinum Phariſæorum poterat regerere? Verùm tacuit ipſe, & Chriſto ſuam defenſionem commiſit, ideóque ab eo defendi meruit. Hoc eſt, quod Apoſtolus *ad Rom.* 12. docet: *Non neſmetipſos defendentes chariſſimi, ſed date locum iræ.* Date locum iræ, committendo vltionem Deo, cuius eſt vindicta. Date locum iræ, tacendo & cedendo irato, donec iram ponat: ſic illum ſibi reſtituetis, & vobis reconciliabitis. Date locum iræ, expendendo ſinum charitatis veſtræ ad excipiendos quoſuis iracundiæ fluctus, ita vt parati ſitis omnia aduerſa æquo animo ferre & charitatis repenſione obruere. Hoc amoris philtrum propinauit S. Greg. Nazianz. Conſtantinopolitis ſuis Catholicis; dum enim ipſi ab Arianis ſub Valente Imp. Ariano vexati & oppreſſi, eo mortuo ſub Theodoſio Catholico Imp. par pari eis reddere cogitarent, hæc ad eos dixit Nazianzenus: *Non hæc, mi grex, à nobis poſcit Chriſtus; neque ſic Euangelium nos docet, Hac mea ſit vltio, vt qui nos affecerunt iniuriis, ſalutem conſequantur. Præſtate illis beneficia, qui vos odio proſequuntur. Quòd ſi animus vehementer exeſtuat, neque coërceri ſe ita patitur; quod ab hoc alterum eſt, præſtate, vt hæc Chriſto permittatis ac futuro tribunali reſeruetis. Mea enim eſt vltio; ego rependam, ait Dominus.* His dictis populum placuit & in ſuam ſententiam pertraxit. Neque ſegniùs re ipsâ præſtitit ipſe, quod verbo alios docuit. Cùm enim in Concilio Conſtantinopolitano diſſidia quorundam Epiſcoporum orta eſſent, quòd ipſis inconſultis conſecratus eſſet Epiſcopus, illis Ionæ verbis placare eos ſtuduit: *Si propter me orta eſt hæc tempeſtas, mittite me in mare, vt vos tæctari deſinatis;* atque ita Epiſcopatu ceſſit. Greg. Presbyter in eius vita.

Tertiò, Alæ, quæ tegunt pedes, Paupertas ſunt & Liberalitas. His enim duabus virtutibus fœditatem bonorum temporalium, quæ per pedes deſignantur, operire poſſumus, contemnendo ſcilicet ea & elargiendo. Paupertatem ſectatum eſſe Matthæum oſtendit Lucas, cùm ait: *Relictis omnibus ſecutus eſt eum.* Ergo qui priùs omnibus affluebat, poſtea omnibus egebat. Quod enim Chriſtus habuit, hoc habuerunt & diſcipuli, nihil videlicet præter eleemoſynam; neque hanc ad ſufficientiam, nec ſtatis temporibus; alioquin præ eſurie non vellicaſſent ſpicas in Sabbato ad ſedandam nonnihil famem. *Matth.* 12. Docemur ergo à Matthæo perituras opes relinquere, antequam ipſæ nos relinquant extremo noſtro damno: quo modo Dux exercitum ſuum, quem videt eſſe timidum aut rebellem vel plenum proditoribus; hic enim ſi ſapit, deſerit exercitum antequam ab ipſo deſeratur in ſummo vitæ diſcrimine. Huiuſmodi autem milites ſunt diuitiæ, quæ propterea à Domino Matth. 13. *fallaces* nuncupantur. *Fallaces enim ſunt,* ait S. Greg. hom. 15. in Euang. *quæ nobiſcum diu permanere non poſſunt. Fallaces ſunt, quæ mentis noſtræ inopiā non expellunt.* Fallaces demum, quia in extrema neceſſitate deſerunt poſſeſſorem & hoſti tradunt. Cæterùm qui effectu deſerere has cum Matthæo non vult aut poteſt, deſerat ſaltem affectu; quod fiet, ſi eas è corde ſuo excludat. Si quis aſſerandum tibi gladium dedit, & neſcias quando is eum repetiturus ſit, dices,

F. V. Paupertas.

dices, opinor: Seruabo quidem tibi gladium; ſed non in meo cubiculo; fieri enim poteſt, vt eum repentè & inſperatò, ac forſan mediâ nocte à me repetas; quare ne propterea de ſomno ſurgere tibiq́ue aperire debeam, ponam illum in atrio prope ianuam, vt quandocunque volueris, venire & auferre queas, ſine meâ moleſtiâ. Ita agendum cum diuitiis. Habendæ ſunt pro depoſito, ſeruando ad tempus, breuî tamen reſtituendo, quandocunque ſcilicet Deo placuerit: atque idcirco in cubiculum cordis non ſunt admittendæ, non amandæ velut propriæ; ſed foris, extra cor collocandæ, vt quandocunque Dominus venerit, eaſq́ue repetierit, pacem & tranquillitatem animi ſeruemus, dicamuſq́ue cum S. Job: *Dominus dedit, Dominus abſtulit: ſit nomen Domini benedictum.*

G. VI. Liberalitas. Liberalitas & fraterna charitas enituit in Matthæo, dum vnà cum Chriſto inuitauit ad conuiuium etiam alios Publicanos, vt ita exemplo ſuo allecti, & familiaritate Chriſti attracti & ipſi conuerterentur. Vnde Ven. Beda in hunc locum ait: *Matthæus, qui Apoſtolus & Doctor gentium erat futurus, in prima ſua conuerſione poſt ſe gregem traxit ad ſalutem.* Inuenerat nimirum pretioſam margaritam; hinc omnibus eam oſtendit: hinc conuocat amicos & vicinos dicens: *Congratulamini mihi, &c.* Terrena bona, quia finita ſunt, diuiſione minuuntur & pluribus non ſufficiunt, ideo moleſta eſt eorum communicatio: at cœleſtia bona omnibus ſufficiunt, & quò pluribus communicantur, eò magis ſatiant explentq́ue appetitum. In conuiuio cœleſti ſemper ſupereſt: & quò plures ſunt conuiuæ, eò maius omnium gaudium; quod videtur mihi inſinuatum in duobus illis Conuiuiis, quæ exhibuit Chriſtus. Primum *Marci* 8. in quo plures erant panes, ſeptem videlicet, & pauciores diſcumbentes, nimirum 4000. reliqui autem erant ſeptem tantùm corbes fragmentorum. Alterum Joan. 6. in quo pauciores panes vtpote quinque tantùm: & plures erant diſcumbentes, nimirum 5000. ſuperfuerunt tamen duodecim cophini fragmentorum. Quid verò hoc aliud ſignificat, niſi in cœlo tantò maiorem eſſe gaudiorum & bonorum omnium affluentiam, quantò maior eſt Beatorum ſocietas?

Hinc ergo qui ad Chriſtum conuerſi pignus beatitudinis & quaſi prægustum cœleſtis conuiuij acceperunt, mox ad idem alios quoque vocare contenderunt, vti Andreas Petrum, Philippus Nathanaëlem, Matthæus Publicanos, Samaritana ciues ſuos eâ voce: *Venite & videte hominem, &c.* Ioan. 4. Regulus totam domum ſuam, aliiq́ue poſtea fideles, præſertim poteſtate aliquâ præditi, qui non ſatis habuerunt, quod ipſi Euangelij lucem aſpexiſſent, ſed præterea adlaborarunt, vt ſubditos inprimis, deinde amicos & vicinos ſuos ad eandem traherent; quomodo etiam ſponſa, cùm pro ſe dixiſſet ſponſo: *Trahe me poſt te*; mox ſubiecit: *Curremus in odorem vnguentorum tuorum.* Cant. 2. alios etiam ſecum ad ſponſum ducere volens.

Supereſt nunc, vt nos quoque ſaltem quoad poſſumus Matthæũ imitemur, & cum eo curramus in odorem virtutũ Chriſti, ſi veri homines & veri Chriſtiani haberi & eſſe volumus, &c.

CONCIO IV.

Miſericordia docetur.

1. *A primis Chriſtianis.*
2. *Ab Hebræis.*
3. *A Gentilibus.*
4. *A Beſtiis tam volatilibus, aquatilibus, quàm terreſtribus.*
5. *Ab inferis.*

THEMA.

Euntes diſcite, quid eſt: Miſericordiam volo. Matth. 9.

MOs eſt in ſcholis, Auditores, vt diſcipulus ille, qui in re facillimâ hallucinatur & impingit, mittatur ad inferiores ſcholas, vt à rudioribus diſcat cum pudore, quod dudum ſcire debuit. Hunc in modum Sapiens *Prou.* 6. pigrum ad formicas mittit, vt laborare diſcat, ſibiq́ue prouidere: *Vade ad formicam ô piger,* ait, *& conſidera vias eius & diſce ſapientiam.* Et hoc idem videtur Chriſtus facere in hod. Euang. dum ablegat Phariſæos ad diſcendam Prophetæ ſententiam omnibus notiſſimam; ait enim: *Euntes diſcite, quid eſt; Miſericordiam volo.* Sed quorſum eos ablegat? Sanè opus non erat, vt conſulerent doctores, aut libros multos euoluerent; quod enim miſericordia miſeris, medicina ægris exhibenda ſit, ſole clarius eſt. Ergo à rudioribus, à lippis & tonſoribus diſcere hoc debebant, quod cæci neſciebant. Porrò quoniam etiamnum reperiuntur Chriſtiani, quibus virtus miſericordiæ adeò peregrina eſt, vt neſcire videantur an requirat eam Deus; neceſſarium eſſe duxi, tales ablegare ad ſcholas inferiores, vt ab illis pudefacti diſcãt, quod docere alios deberent. Sex claſſes diſtinguuntur in litteris humanioribus, Principia, Rudimenta, Grammatica, Syntaxis, Humanitas, Rhetorica. Nos, vt arbitror, in hac ſextâ & ſummâ ſumus, aut certè eſſe debemus; ſiquidem nunc Eccleſia repleta eſt ſcientiâ plus quàm aliis ſæculis, & præterea ſumus in ſexto annorum millenario ab orbe condito; & ita nos doctiſſimi & perfectiſſimi eſſe deberemus. Vos igitur qui neſcitis quid ſit, Miſericordiam volo; Itote A.

B. I. A primis Chriſtianis. PRIMÒ, Ad Humaniſtas, id eſt, ad primos Chriſtianos, naſcentis & adoleſcentis Eccleſiæ: qui Chriſti humanitati vicini verè humani & homines facti ſunt.

1. Primò, Hi diebus Dominicis collectas faciebant pro Chriſtianis, qui Ieroſolymis & & alibi bonis ſuis ſpoliati erant, vt patet 2. *Cor.* 16. & *Act.* 11. Vbi Antiocheni præuenientes famem ab Agabo prædictam miſerunt ſuam Eleemoſynam per Barnabam & Saulum; & 2. *Cor.* 8. Vbi Apoſtolus laudat Eccleſiam Macedoniæ, quòd in profundiſſimâ licet paupertate ſuâ, liberaliter tamen ſua elargita ſit pauperibus Ieroſolymitanis, & hortatur eorum exemplo ad idem faciendum Corinthios;

thios; quam conſuetudinem durâſſe vſque ad tempora Theodoſij ſcribit S. Hieronymus contra Vigilantium.

2. Secundò, Poſt ſanctam Communionem, qui ditiores erant, faciebant Agapes, hoc eſt, conuiuia in ſignum charitatis, pauperibus præſertim, vt colligitur 1. *Cor.* 11. & docet Tertullianus & alij.

3. Tertiò, Tam effuſa erat illorum largitas erga pauperes & peregrinos, vt impoſtor quidam Philoſophus cognomento Protheus, à Paro inſula oriundus, ad Chriſtianos ſe receperit & baptiſmo ſuſcepto effecerit, vt pietatis causâ in carcerem mitteretur cum aliis Chriſtianis, ſed eò tantùm conſilio, vt ex oblationibus Chriſtianorum (quæ fieri ſolebant erga vinctos) ingentem pecuniæ vim corraderet, quod etiam ei ex voto ceſſit; nam dimiſſus à Syriæ Præſide, auro ſuffarcinatus, in patriam rediit, Luciano teſte apud Baron. anno 75. Sanè Clemens *lib.* 5. *Conſtit. Apoſt. c.* 1. ad hanc eleemoſynam fideles exortans, ſcribit: *Si verò aliquis non habet, ieiunet & cibum eius diei partitus deſtinet Sanctis. Si verò poteſt rebus ſuis omnibus diuenditis ex cuſtodiâ eripere, beatus & amicus Chriſti erit.* Videte charitatem, videte feruorem primorum Chriſtianorum, qui cum præſenti vitæ ſuæ periculo ſua vinctis elargiti ſunt; nullo præcipiente, & vt largiri poſſent, victum ſibi accidebant. Nos in Eccleſiâ Chriſti iam adultâ ſumus & quaſi in meridie lucis Chriſtianæ. Vt ergo in meridie omnia magis clarent & ſolis luce calent: ita æquum eſſe videtur, vt nos, qui lucem Euangelij vndique diffuſam cernimus, incunabula exorientis Eccleſiæ virtutibus ſuperemus.

C. II. Ab Hebræis. Secundò, Ite ad Syntaxiſtas, id eſt, Hebræos, qui in legum ſuarum cæremoniis conſtruendis tori erant, ſi imitari non poteſtis primos Chriſtianos.

1. Primò, Adi S. Iob. Nónne ipſe ait, cap. 29. *Oculus fui cæco & pes claudo; pater eram pauperũ:* quaſi diceret: cæcos duxi & claudos ſuccollaui. Et cap. 31. *Si comedi buccellam meam ſolus, & non comedit pupillus ex eâ:* feram, & alius comedet, &c.

2. Secundò, Ad Tobiam, qui in captiuitate poſitus viam veritatis non deſeruit, ita vt omnia quæ habere poterat, quotidie concaptiuis fratribus, qui erant ex eius genere impertiret, & tertiò quoq; anno Proſelytis & aduenis miniſtraret omnem decimationem. Idem quotidie pergebat per omnem cognationem ſuam & conſolabatur eos, diuidebatque vnicuique prout poterat de facultatibus ſuis: eſurientes alebat, nudis veſtimenta præbebat, & mortuis atque occiſis ſepulturam ſolicitus exhibebat. *Tob.* 1. Ac licet propter hoc à Rege occidi iuſſus eſſet, non ceſſauit tamen ab officio charitatis in ſepeliendis mortuis. *Tob.* 2.

3. Tertiò, Ad Iſraëlitas alios. Hi 2. Paral. 28. captiuos ſuos (200000.) non modò dimiſerunt liberos, ſed etiam eos, qui ex iis nudi erant, veſtierunt de ſpoliis, & refecerunt cibo ac potu, vnxerunt inſuper propter laborem & adhibuerunt eis curam, imbecilles quoque impoſuerunt iumentis & adduxerunt ad fratres ſuos. Rurſum 2. *Machab.* 8. Prædam hoſtibus ereptam diuiſerunt debilibus, pupillis, viduis & ſenioribus. Et nónne hodieque Iudæi magno ſtudio cauent, ne quis ipſorum egeat & ſtipem colligat? Quid ergo faciant Chriſtiani? nónne ab illis Chriſtus maiorem perfectionem requirit? nónne ipſi promiſſiones & hortamenta Chriſti ad miſericordiam præſtandam luculentiora habent.

D. III. A Gentilibus. Tertiò, Ite ad Grammatiſtas, id eſt, Gentiles, qui in ſolis creaturarum elementis, & naturæ lege ſtudebant, Et

1. Primò, Ad mulieres illas Obſtetrices Pharaonis *Exod.* 1. & Rahab meretricem *Ioſ.* 2. quæ erga Hebræos adeoque alienos tantam exhibuêre miſericordiam, quantam raró aliquis exhibet erga ſuos. Illæ enim infantes Hæbræorum contra edictum Pharaonis in vita ſeruarunt; hæc legatos eorundem à ſuorum furore defendit.

2. Secundò, Ad Viros, è quorum numero Cimon Athenienſis fuit, qui vt ſcribit Athenæus *lib.* 12. In agris & hortis ſuis, qui fructus cuſtodirent, nullos eſſe permiſit, vt è ciuibus, qui vellent ingreſſi fructus legerent: & ſi quo egerent, quod in ſuis poſſeſſionibus proueniret, aſportarent vt collibuiſſet. Præterea domum ſuam omnibus ille communem exhibebat; paratâ ſemper frugali cœnâ, quę multis hominib. ſatis eſſet, vt tenuis fortunæ ciues & inopes accedentes & ingreſſi cœnarent. Illis etiam fauebat, qui quotidie ab eo quidquam poſcerent; & cùm per ciuitatem ambularet, duo vel tres adoleſcentuli eum comitari ſolebant cum minutis nummulis, quibus imperabat, ſi quis obuius egeret, ei ſtipẽ erogarent. Eum quoque tradunt mortuis ſepeliendis pecuniam contuliſſe: ac ſæpe cùm ex ciuibus aliquem malè veſtitum aſpiceret, adoleſcentum cuipiam ex iis, qui ſequebantur, mandauiſſe, vt ſuam cum eo veſtem commutaret. Valerius Max. *lib.* 4. *c.* 8. de quodam alio hæc ſcribit: *Erat opibus excellens Gillias, ſed multò etiam animo, quam diuitiis locupletior, ſemperq́ in erogandâ potiùs, quàm in contrahenda pecunia occupatus: adeò vt domus eius quaſi quædam munificentiæ officina crederetur: Alimenta inopia laborantibus, dotes Virginibus, paupertate preſſis, ſubſidia detrimentorum incurſu quaſſatis erogabantur. Hoſpites quoq́ benigniſſimè excepti variis muneribus ornati dimittebantur. Quodam tempore quingentos ſimul Gelenſium equites vi tempeſtatis in poſſeſſiones ſuas compulſos aluit ac veſtiuit, &c.* Quid, quæſo, hi feciſſent, ſi fuiſſent Chriſtiani? Alius ſectâ Machometanus, mercator conditione, ætate ſexagenarius, cùm à Regno Xatai per Mecham veniſſet in Cambogiam, poſt aliorum teſtimonia affirmauit Principi ſe aureorum centena millia Mechæ in eleemoſynas profudiſſe, & idcirco quidem, quòd ſenex eſſet & citò moriturus, & hæc ſecum auferre non poſſe certo ſciret, audiente eo, qui hoc ſcripſit Patre Emmanuele Carualio, an. 1599. cuius litteræ habentur in relatione hiſtor.

de Indiâ Orientali P. Pimentæ Soc. JESV impreſſâ Moguntiæ, anno 1601. Profudit iſte ſua in gratiam Mahometis; quid nos in gratiam Chriſti facimus?

E. IV. A beſtiis. QVARTÒ, Ite ad Rudimentiſtas, ad rudes, inquam, beſtias, & diſcite ab illis.

1\. Primò, Vultiſne de volatilibus? Aquila nunquam prædam ſuam (niſi admodum famelica ſit) totam ſola deuorat, ſed cæteris volucribus, ſe, vt eius participes fiant, conſectantibus, eam communiter tanquam menſæ ſociis exponit, ſuâ tamen priùs acceptâ portione. Pier. lib. 19. Narrat Alb. Mag. tr. 2. lib. 8. de animal. c. 6. Aucupes quoſdam in Germania ſuperiori, caſu in canum cæcumque arbori inſidentem falconem incidiſſe, cumque admirarentur, qui ſibi victum pararet, ſeſe in ſylua abdidiſſe, atque ex lateribus conſpexiſſe duos falcones alios, qui cum eo prædæ prandiique ſui partem communicabant.

2\. Secundò, vultiſne ex aquatilibus? Pedunculus piſcis ſequi ſolet Delphinum, qui eo tantopere delectatur, vt cum ipſo libenter prædam communicet; victitat ergo ipſe ex iis, quæ Delphino ſuperfluunt atque intercidunt, quibus tanquam locupleti menſâ exceptus pingueſcit. Ælian. lib. 9. c. 7. Videtur ergo Delphinus audiiſſe verbum Chriſti Luc. 11. *Quod ſupereſt, date eleemoſynam.* Piſces ergo faciunt, quod faciendum monet Chriſtus: & Chriſtiani hoc non faciunt, vt ſuperflua ſaltem menſæ ſuæ dent eſurientibus?

3\. Tertiò, Vultin' de terreſtribus? exhibet vnum Ludouicus Granatenſis lib. 1. introd. in ſymb. cap. 1. *Erant*, inquit, *in quondam monaſterio noſtro canes duo. Accidit vt vnus procul à monaſterio vulneraretur adeò grauiter vt in terram proſtratum, mori potiùs quàm viuere videretur. Alius canis videns infortunium ſui ſocij viſitabat illum & vulnus lambendo curabat, ſed magis mirandum eſt*, inquit, *quòd partem panis in ore attulit, vt cibaret eum, qui venari non poterat.* Sanè etiam in Euangelio legimus canes lambendo vlcera Lazari præſtitiſſe id, quod poterant miſero, cùm tamen famuli Epulonis ne micas quidem illi porrigerent. Luc. 16. Quod à Chriſto ad confuſionem illorum, quorum minor eſt miſericordia quàm brutorum, narratum eſſe non eſt dubium.

F. V. Ab inferis. QVINTÒ, Itote ad claſſem omnium infimam, ad infernum ſcilicet, vbi Principiſtæ ſedent, qui ſemper incipiunt damnationis ſuæ ſaxum voluere, nunquam autem finiunt; & vel ibi diſcite, quid eſt, Miſericordiam volo Audite Epulonem ſedentem ad fornacem mediis in flammis, & tamen de fratrum ſalute ſolicitum. *Rogo te, Pater*, inquit ad Abraham Luc. 16. *vt mittas Lazarum in domum patris mei. Habeo enim quinq; fratres, vt teſtetur illis, ne & ipſi veniant in hunc locum tormentorum.* Ecce in inferno, vt putes, non depoſuit hic diues affectum charitatis; ecce in mediis flammis ſolicitus eſt pro fratribus & ſuccurri eis rogat. Nos ergo exuemus viſcera charitatis cum nobis adhuc bene eſt, & cùm iuuare poſſumus? Verùm non verbis tantùm docet miſereri diues, ſed & pœnis ſuis videmus enim illum in flammis cruciari & imprimis ſiti intolerandâ, propterea quod micas negauit eſurienti. O quàm leui munuſculo redimere potuiſſet æterna illa tormenta! Si vel ei micas obtuliſſet, cœlum accepiſſet, & famem illam ac ſitim æternam euaſiſſet. Hiſtoriam audite huic rei competentem. Haitonus Armenius Præmonſtr. in hiſtoria Tartarorum cap. 26. ſcribit: Cùm Haolon frater Mangon obſediſſet & expugnaſſet ciuitatem Baldach, præcepit adduci ad ſe Regem Califum; cui cùm mandâſſet, vt omnes theſauros ſuos vniuerſamque ſubſtantiam in mediũ proferret, & protinus paruiſſet ille, obſtupuit valde, videns tantam auri copiam, tam ingentes theſauros tantumque vnionum numerum, & ait; Vt quid non impendiſti immenſas has opes vt conquireres milites & exercitum conſcriberes ex adiacentibus nationibus, quo te viribus meis opponere poſſes? Quia, reſpondit, præſtare me viribus & armis arbitrabar. Præſumebas (replicauit tum) te magnum eſſe Doctorem ac ſapientem, nec non populi potentem Ducem & præfectum, ac propterea aſſignandus eſt tibi locus & apponenda fercula maieſtate tua & celſitudine digna. Quapropter cibus alius non ſubminiſtrabitur tibi præter aurum, argentum, & lapides pretioſos hos, quæ tam ſolicitè aſſeruabas. Et ex tunc includi ipſum imperauit in turri munitiſſima circumdatum opibus & theſauris ſuis, vt ſic fame conſumeretur. An non iſti Califo ſimilis eſt Epulo? O ſtultum Epulonem! cur aurum & argentum tuum, imò panem tantùm & micas tuas non eò impendiſti, vt faceres tibi amicum Lazarum & emeres tibi in cœlo æterna tabernacula? Ad quid tibi iam prodeſt aurum, epulæ, purpura & byſſus tuus, qui inexpugnabili gehennæ turri incluſus es? Quare pecuniam tuam non dediſti ad menſam iacenti præ foribus mendico? quantâ cum vſurâ eandem recepiſſes? Nunc verò aliud nihil, præterquam ſitim æternam & incendium perpetuum tibi mercatus es. Vide ergo tu, qui diues es, ne & tibi aliquando ſimile carmen occinatur. Profectò ſi miſerorum non vis miſereri, *miſerere animæ tuæ*: vti inquit Eccli. c. 30. ne deſcendat ad Epulonem. Quid enim aliud meretur, qui facere id neſcit, quob ſciunt Humaniſtæ, Syntaxiſtæ, Grammatiſtæ, Rudimentiſtæ, Principiſtæ? Hunc ergo execrandum deſcenſum fugiamus, Auditores, & omni ſtudio adlaboremus, vt potiùs aſcendamus ad ſummam illam claſſem cœleſtis Theologiæ, vbi audiamus: *Beati miſericordes, quoniam miſericordiam conſequentur.*

CONCIO V.

Immiſericordiæ pœnæ proponuntur, & excuſationes refelluntur.

Immiſericordium aliqui puniti fuerunt,

1. *In fortunis.*
2. *In liberis.*
3. *In corpore.*
4. *In animâ.*
5. *In hac vitâ.*
6. *In alterâ vitâ.*

THEMA.

THEMA.

Euntes diſcite, quid eſt: Miſericordiam volo, & non ſacrificium. Matth 9.

A. SCriptura ad quam remittit Dominus Phariſæos in hod. Euangelio, habetur *Oſea 6.* Vbi Dominus ad Prophetam ait: *Quid faciam tibi Ephraim? quid faciam tibi Iuda? Miſericordia veſtra, quaſi nubes matutina & quaſi ros mane pertranſiens. Propter hoc dolaui in Prophetis & occidi eos in verbis oris mei: & iudicia tua quaſi lux egredientur: quia miſericordiam volui & non ſacrificiũ.* Quo loco Dominus reprehendit duritiam hominum auarorum erga pauperes, aitque ſimilem eam eſſe nubi matutinæ, ſeu rori pertranſeũti, quia ſcilicet inconſtans & momentanea fuerit: ideoque dolâſſe eos per Prophetas, corripiendo nimirum, ita vt occiderit eos, id eſt, pæne enecârit & confecerit velut dolabris in præduro ligno, vel dederit occidendos; atque idcirco iuxdicia eius ſicut lucem egreſſura, id eſt, manifeſtè eos puniendos toto mundo inſpectante, & quaſi mundo ſpectaculum iuſtitiæ diuinæ faciendos: quia ſcilicet miſericordiam erga pauperes voluit potiùs quàm ſacrificium. Quare Dei ſententia meritò ſanè terrere deberet omnes illiberales & duros erga pauperes. Si enim Deus Prophetas ſuos expoſuit gladio, ad hoc, vt corriperent eiuſmodi auaros, quid faciet ipſis auaris? *Quid faciam tibi Ephraim? quid faciam tibi Iuda?* ait Dominus. Nimirum ita eos caſtigabit, vt in toto mundo ſpectaculum ſint iuſtitiæ diuinæ. Eò nos mittit Chriſtus in hodierno Euangelio: *Euntes diſcite, quid eſt*, &c. velut ſi diceres furaci puero: Vade ad patibulum, & diſce quid ſit furari. Huiuſmodi ergo ſpectacula nunc contemplatum ibimus.

B. I. *In fortunis.* PRIMÒ legimus eos punitos in bonis temporalibus. Refert Sigebertus in Chron. apud Baron. anno 605. & S. Gregorius Turonenſis Epiſcopus in gloria confeſſorum cap. 108. mendicum quendam decrepitum in littore maris petiiſſe à nautis nomine Chriſti eleemoſynam, modicum videlicet cibum ex iis quæ in naui ferebantur. Præfectus plus æquo immitis reſpondit: Abi hinc ſenex, nihil hac in naui eſt, præter lapides. At mendicus: ſi ita eſt, vt nihil præter lapides habeatis, faxit Deus vt ita appareat. Mirum, mox quidquid eculenti ibi eſt inuentum, verſum eſt in lapides; erant autem plurima eius generis parata & deuecta è longinquo. Dactyli igitur, oliuæ atque alia eiuſmodi omnia genuinâ retenta formâ ac colore lapides erant, quos ſe vidiſſe & attrectâſſe memorat Gregorius Turonenſis. Dominus autem nauis inquiſitum ſenem inuenire nuſquam potuit, & per multas ciuitates de iis, quæ in ſaxa mutata erant, circumtulit & ſpectanda propoſuit in aliorum exemplum. Quis non videt. quàm iuſtè ſit punitus hic? quia enim cor lapideum habuit erga pauperem, omnia eius mercimonia meritò in lapides ſunt conuerſa. Petrus Bizarus apud Delrium tom. 2. diſquiſit. lib. 3. p. 1. q. 7. *In Sueuiâ*, inquit, *Bauaris & Franconibus finitima, fuit quidam Nobilis valde diues & opulentus, nomine Rickbergerus; cuius annui reditus ſupra triginta millia nummûm aureorum extendebantur. Hic tametſi in reliquis vitæ actionibus non vulgari laude dignus cenſebatur, ineffabili tamen cupiditate laborabat: eaq; factum eſt vt quotidie opes per fas & nefas accumulare, omniaq; ad ſe rapere ſtuderet. Cùm itaque proſpiceret annonæ caritatem, quæ proximo anno in eâ regione ſubſecuta eſt, ſua horrea tritico & frugibus implens, magnoque pretio ea diuendere cœpit: adeò vt indigenæ compulſi ab eo victum emere, ob inexhauſtam eius auaritiam, vel fame prorſus perirent; vel, ſi ali & ſuſtentari vellent, ad magnam egeſtatem atque inopiam redigerentur; tam carè illis granum & reliqua eius generis diuendebat. Ad hunc præter alios innumeros venit quidam pauper & liberis onuſtus, cum ſex daleris, eumque rogauit, vt pecuniam acciperet, ac quandam tritici menſuram ſibi daret; ſeque reliquam partem pecuniæ quam illi deberet breuî bonâ fide perſoluturum. At ipſe hunc ſuperbo vultu & iracundis oculis intuitus à ſe protinùs abire iuſſit, & quod reliquum erat pecuniæ ſecum adferre, ſi frumentum vellet; atque ita miſer ac mæſtus, diras imprecatus, illinc receſſit. Paucis pòſt diebus, cùm is quemdam ex famulis in horreum miſiſſet vt illud de more inſpiceret, ab ipſo in reditu accepit, tres nigros boues intus eſſe qui granum deuorarent. Qui autem hoc retulit, proximo die lecto decumbens, haud multò pòſt è vitâ migrauit. Idem quoque accidit cuidam generoſo, quem illuc herus miſerat, vt videret an ita ſe res haberet, ſicut prior narrauerat; is enim & boues, & equos inſpexerat. Cùm igitur de hac re certior fieri vellet, ipſemet in eum locum proficiſci ſtatuit, ruitq; per portam horrei; ibiq; per quoſdam rimas vidit totum horreum plenum variis atque innumeris armentis, quæ omnes fruges abſumebant. Hoc ſpectaculo ita perterritus eſt, vt ſtatim furioſus atque inſanus euaſerit, multaq; dementer fecerit, donec tandem catenis adſtringeretur. Hic horribilis caſus magnam ſanè admirationem attulit, cùm in eâ prouinciâ tum præcipuè in aulâ Cæſarianâ, quæ illum antea prudentiſſimum cognôrat.* Hæc ille narrans quæ in Europa memorabilia poſt annum 1560. accidiſſe ipſe notârat. Epitom. fol. 281. Cæſarius *lib. 4. dial. cap.* 38. & poſt eum ſanctus Antoninus Florentinus Archiepiſcopus in hiſtoria ſua, narrant de quodam Benedictinorum cœnobio, cuius Abbas, quia multùm liberalis erat in pauperes, officia omnia in homines eiuſdem virtutis diſtribuerat; ditabaturque cœnobium, omnibus interim qui illuc diuertebant, bene habitis. Poſt obitum verò Abbatis huius, contigit alium eligi, qui frugalior videri voluit & ad rem attentior. Quare exauthoratis illis, qui liberaliores erant, alios ſubſtituit ſibi ſimiles. Raræ erant & exiguæ eleemoſynæ, excludebantur aduenæ, omne ſtudium erat vt cœnobij res parcimoniâ creſcerent: ſed exitu planè contrario; deficiebat cœnobium, res ita accidebantur, vt ſuſtentandis religioſis vix ſufficerent. Acceſſit aliquando

ſenex

ſenex aliquis, in Dei nomine hoſpitij petens locum; cui ianitor de paupertate conqueritur cœnobij, antea tam potentis & diuitis. Reſpondit autem ſenex: ſolent hîc habitare ſorores duæ; Date & dabitur: quarum priorem eiecistis, altera verò quia à ſe mutuò ſeparari nolunt, fugit; reuocate itaque illam, & iſta quoque redibit. Quo dicto euanuit; erat enim angelus. Ianitor autem indicauit omnia Abbati, qui prædeceſſoris ſui reuocans charitatem, cœnobium priori loco opibuſque reſtituit. Verè igitur dixit Salomon Prou. 28. *Qui dat pauperi non indigebit: qui deſpicit deprecantem, ſuſtinebit penuriam.*

C. II. In Liberis. SECVNDÒ in liberis. Celebre & omnium ore vulgatum extat exemplum in Hollandia factum anno 1276. Margareta Comitis Hollandiæ vxor, cùm pauperculam mendicantem repuliſſet, eò quòd tam numeroſam prolem haberet, ab ea maledicta eſt, vt tot proles pareret, quot ſunt dies in anno. Maledictionem exaudiit Deus, fecitque vt vxor Comitis vno partu 365. proles pareret, quæ omnes per Epiſcopum Guidonem ſuffraganeum pręſentibus nonnullis proceribus & magnatibus in pelui quadam baptizatæ ſunt, & maſculis nomen Ioannes, femellis verò Elizabeth impoſitum eſt; quæ poſtmodum mox vnà cum matre mortuæ ſunt, & in cœnobio ſanctimonialium diui Bernardi, quod Coſdum nuncupatum, ſepultæ, ſepulchrum adhuc viſitur, teſte Guicardino eius regionis deſcriptore & aliis. Nimirum non fruſtrà præcepit Eccleſiaſticus capit. 4. *Animam eſurientem ne deſpexeris, & non exaſperes pauperem in inopiâ ſuâ.*

D. III. In corpore. TERTIÒ in corpore. S. Willebrordo poſcente pabulum & potum à diuite, cùm ille renuens abiret, ardenti ſiti percuſſus eſt, quam extinguere toto anno non potuit, donec poſt annum redeunte S. Willebrordo veniam ab eo petens, impetrauit. Nam ſanctus dedit illi cum benedictione de calice ſuo bibere, itaque abſolutus & ſanatus eſt. Ita Albinus Flaccus in eius vitâ. Simile quid contigit Vitali presbytero qui S. Emmeramo membris omnibus truncato, potum poſcenti abnuit; non quidem ex immiſedia, ſed ne diutiùs viueret ſanctus in ſummis doloribus. In pœnam enim, quoties deinde potum ori applicauit, mentis inops factus eſt in exemplum aliorum. Ita Cyrinus in vita S. Emmerami.

E. IV. In anima. QVARTÒ in anima, ita vt indurati obſurdeſcant ad inſpirationes & vocationes diuinas. Huius rei exemplum habemus *lib. 1. Reg. c. 25.* in infelici illo Nabal, qui Dauidi de ſe bene merito, ſubſidium petenti, reſpondit; *Quis eſt Dauid, & quis eſt filius Iſai? tollam ergo panes meos & carnes pecorum, quæ occidi tonſoribus meis, & dabo viris, quos neſcio vnde ſint?* Quem tamen paulò pòſt diuina iuſtitia comprehendit. Nam cùm vxor ei recenſuiſſet, quâ ratione Dauid cum ſuis militibus perdere eum veniſſet, niſi obſtitiſſet ipſa; *emortuum eſt cor eius intrinſecus,* ait Scriptura, *& factus eſt quaſi lapis, & poſt dies decem percuſſit eum Dominus & mortuus eſt.* Nimirum, quia obſurduit ad vocem pauperis, ita punitus eſt, vt obſurdeſceret etiam ad vocem Dei vocantis eum per vxorem ad reſipiſcentiam. Nouimus ex parabola ſeminantis, quantum malum ſit non audire verbum Dei, quando ſemen cadit ſecus viam, vel in petram, vel in ſpinas. Hanc pœnam meretur duritia in pauperes. Deus eſt nobis multò plus quàm Dauid Nabalo, omnia enim noſtra nobis dedit & conſeruat: quid magnum ergo ſi militibus ſuis pauperibus aliquid ſubſidij petat? Et tamen plurimi eum non agnoſcunt ſub tunicâ pauperum latere. Quibus meritò dicere poſſet Chriſtus, quod Samaritanæ; *Si ſcires donum Dei, & quis eſt qui tibi dicit: da mihi bibere?* Darent enim vtique, & hoc ipſum pro dono maximo reputarent.

F. V. In hac vitâ. QVINTÒ in vita. Huius exemplum habemus in Sabiniano Papâ illiberali, ſucceſſore S. Gregorij M. liberaliſſimi. Cùm enim is prædeceſſoris ſui liberalitati derogaret, eleemoſynas pauperibus conſtitutas abrogando, S. Greg. per viſum ei apparuit, tenacitatem eius redarguendo & pœnam comminando, niſi reſipiſceret: tandem ergo perſiſtentem in auaritia in capite percuſſit. Ex quo ille dolore vexatus non multò poſt mortem oppetiit, & corpus eius, populo impediente, non ex more humatum ad S. Petrum, ſed extra muros ad pontem Miluium delatum eſt. Baron. ad annum 603. Nota eſt etiam hiſtoria de Hattone Archiepiſcopo Moguntino, priùs Abbate Fuldenſe, qui non procul à Moguntiâ in monte quodam (Hattenbergh etiam hodie dicto) arcem ſibi ædificari curauit, vbi ne pauperes eleemoſynam petituri ipſum obruerent, frequenter habitauit. Cumque maximâ fame homines eo tempore premerentur, pauperes atque mendicos non paucos in vnum locum, quaſi ſtipem eis largiturus conuocauit. Quos omnes in horreo quodam congregatos igne ſuppoſito crudeliter combuſſit: quos cùm lamentabili voce vlulantes audiſſet, diriſit dicens ad ſuos aulicos: **Hoze hoze / wie pfuffen die Muſze** (mures enim appellabat pauperes, quòd frumentum abſumerent) ſed non impunè hoc tulit: Nam à muribus ita infeſtatus eſt, vt ad eos effugiendos in medio Rheni turrim prope Bingē, quæ vſq; hodie **der Muſze Thurn** vocatur, ædificare coactus ſit, in quam ſe reciperet: ſed nec ibi tutus, natantibus per Rhenum muribus præda factus eſt: nomenque & inſignia eius à parietibus & tapetibus vndiq; per eoſdem mures abroſa. Refert Genebrardus *lib. 4. Chronograph.* ſub annum Domini 970. Hieronymus Zieglerus de viris illuſtribus Germ. & alij. Quæ tamen narratio, ſi conficta eſt, vt videtur Nic. Serrario, nolumus huic præſuli quidquam detractum. Narrat inſuper Cedrenus ſub anno Domini 553. periodo apud Baron. terribilem caſum auari cuiuſdam diuitis Conſtantinopolitani; qui cùm vehementer ægrotans triginta libras argenti pauperibus diſtribuiſſet, reſtitutus autem valetudini, facti pœnituiſſet; re cum amico communicatâ, vbi non

potuit

potuit auerti ab eo prauo dolore, tunc alter ille promittens ei pecuniam reddere, dum vellet in templo dicere, haud ſe eam pauperibus, ſed illum alium elargitum eſſe; ſtatim vt hoc auarus præſtitit, in ipſo Eccleſiæ exitu mortuus concidit, integram verò pecuniam alius pauperibus erogauit. Videmus vaſcula certa fictilia, quibus recondi ſolent nummi & per arctum foramen iniici, qui poſtmodum eripi nequeunt, niſi vaſcula confringatur. Idem accidit auaris qui ita recondunt nummos vt per eleemoſynam nihil ab eis obtineri poſſit. Hos ergo confringit ſæpe DEVS per mortem violentam & tunc nummos eorum diſpergit vndique in hæredes, aduocatos, pauperes, &c.

G. VI. *In alterâ vitâ.*

SEXTÒ, In altera vita, vbi non exaudientur eorum preces & clamores, vt oſtendit exemplum Epulonis, qui quoniam micas Lazaro non dedit, guttam aquæ in inferno non obtinuit. *Iudicium enim ſine miſericordiâ illi, qui non fecit miſericordiam*, inquit Iacobus cap. 2. *Euntes ergo diſcite, quid eſt, miſericordiam volo.* Vt etiam monuit Dominus inconſtantes in pœnitentia Luc. 17. *Memores eſtote vxoris Loth*; ſic etiam admonet auaros exemplo epulonis & Hattonis in turre adhuc exiſtente, &c. Quomodo enim petat miſericordiam qui eam alteri negauit? An non *Prou.* 21. dicitur: *Qui obturat aurem ſuam ne audiat pauperem, & ipſe clamabit ad Dominum, & non erit qui exaudiat eum?* Exemplum recenſetur in ſpeculo triſtium Io. Duegnij Hiſp. c. 2. de opulento cæteroqui bono, ſed adeò tenace & illiberari, vt ne mendicantium quidem voces audire vellet, vnde remotius ab ædium ianuâ ſtruxit ſibi domicilium, vbi nullos pauperum clamores audire poſſet. Qui cùm eſſet mortuus, & exequiis in templo ſolitis cohoneſtatus, quoties ſacerdos ad populum ſe vertens diceret: Dominus vobiſcum, toties imago Crucifixi viſa eſt manus ſuas clauis eximere & immiſſis in aures digitis, eas obturare. Quo portento obſtupefacti omnes, inquiſitione factâ deprehenderunt defunctum illum pauperibus modo prædicto aures quoque ſuas olim obturare ſolitum: atque ita meritò à Deo non auditas eſſe preces, quæ proco fundebantur.

1. Sed allegant auari. Primò multos pauperum fraudulenter agere, dum morbos fingunt & colore ſuperinducto pingunt. Sed reſpondet S. Chryſoſtomus *hom.* 35. & 37. *ad pop.* vel ex hoc ipſo colligi diuitum tyrannidem, qui tam immiſericordes ſint, vt ad impetrandam eleemoſynam pauperes mendacio indigeant. Etenim durus eſſet pater, cuius filius ad impetrandum panis fruſtum, morbos deberet fingere.

2. Secundò pauperes abligurire ſuas eleemoſynas & opiparè viuere. Reſpondet idem non debere nos conſeruorum expenſas tam rigidè ſubducere; quo enim iudicio iudicamus conſeruum, eodem & rigidiore iudicabit nos Deus. Et quis tibi potiùs conceſſit vel aliis abligurire bona temporalia, quàm aliis? num pro te ſolo & diuitibus tantùm creſcit vinum & triticum? num pro te ſolùm creati piſces, aues, pecora, &c. Itaque in quo iudicas alterum, te ipſum condemnas ait Apoſt. *ad Rom.* 2.

Tertiò pauperes eſſe malos. Reſpondet: non iudicandum eſſe proximum, & deinde licet mali ſint, nihil decedere eleemoſynæ, ſicut malus nuntius nihil derogat literis quas per eum mittis amico. Per pauperes Chriſto das, quod das ipſi pauperi. Adhæc, ſi quem noſti malum, præbendo ei eleemoſynam, occaſionem habes reddendi meliorem; ſic enim canes famelicos, eſcâ ſperantes, inſtruimus vt nobis per omnia obediant & miniſtrent, pileum vel baculum portent, anates ex aquis efferant, &c.

Quartò, Alendos eſſe pauperes ex bonis Eccleſiaſticorum. Reſpondet, nihil ad te pertinere 3.
quid faciant alij, vel facere debeant: non enim tu ſaluaberis eleemoſynis aliorum: alioquin etiam ſufficere tibi deberent preces Eccleſiaſticorum. Scire enim debes, non tam propter pauperes exigi à Deo eleemoſynas, quàm propter ipſos diuites, vt hi per illos ſaluentur.

Quemadmodum ergo Gedeon minatus eſt 4.
viris Socoth & Phanuel, nolentibus dare panes exercitui eius: *Cùm reuerſus fuero victor in pace, conteram carnes veſtras cum ſpinis tribuliſque deſerti*, Idque fecit *Iud.* 8. ſic faciet auaris Chriſtus, cùm redierit ad iudicium; dicet enim: *eſuriui & non dediſtis mihi manducare; Ite maledicti, &c.*

CONCIO VI.

Documenta ex Euangelio.

1. *Docetur neceſſitas, vis & ſuauitas vocationis diuinæ.*
2. *Vocati obedientia.*
3. *Ingenium bonorum & Chriſti ſeruorum.*
4. *Ingenium mundi & malorum.*
5. *Vis boni exempli.*
6. *Quanta virtus ſit miſericordia.*

THEMA.

Euntes diſcite. Matth. 9.

MIrum quid refert Philoſtratus de M. Aurelio Imp. cognomento Philoſopho. A.
Scribit enim illum puerorum more iam ſenem in ludum literarium iuiſſe. Et cùm aliquando ei Lucius obuiaret percontans quoniam iret, & cuius rei gratia? Reſpondit: *Honeſtum eſt ſeni diſcere; eo ad Sextum Philoſophum, vt diſcam, quæ nondum ſcio.* Socrates, qui Delphico oraculo omnium ſapientiſſimus iudicatus eſt, cùm iam grandior natu eſſet, viſus eſt tamen fidibus canere ſedens inter pueros. Cumque ob id rideretur, dixit, abſurdum non eſſe, quæ quis neſciret, ea diſcere velle. Stob. *ſerm. de aſſiduit.* Saluius Iulianus, tum iuris prudentiâ, tum multorum Principum amicitiâ clarus, in ore habuiſſe dicitur: *Etſi alterum pedem in ſepulchro haberem, adhuc addiſcere vellem.* In Pandect. *lib.* 4. *titul. de fidei commiſſ. L. apud Iul.* Sed quorſum hæc ego, Auditores? Paucis verbis dicam. Quantumlibet eruditi, quantumlibet ſenes ſimus & rerum experientiâ clari, erubeſcere tamen haud debemus, ad ſcholam Chriſti con-

conuenire, & ibidem diſcere quod neſcimus ex ſacris concionibus. Sic enim Chriſtus Dominus in hod. Euang. Scribas & Phariſæos, adultos iam & doctos mittit ad ſcripturam, quòd multa adhuc neſcirent, quæ ſcire tamen deberen: *euntes diſcite*, inquit. Quòd ſi igitur Phariſæis diſcendum adhuc fuit: quòd ſi viri illi eruditiſſimi dicere non erubuerunt: euntes ergo & vos diſcite Chriſtiani, quod ſacræ paginæ docent. Porrò nunc hodiernum Euangelium pro doctrina adibimus.

B. I. *Vocationis diuinæ neceſſitas.* DISCITE primò Neceſſitatem, vim & ſuauitatem vocationis diuinæ. Neceſſitatem quidem, quia niſi Chriſtus iuxta Matthæum tranſiiſſet, cumque vocaſſet dicens; *ſequere me*, abſque dubio ille à telonio nunquam ſurrexiſſet, ſed menſæ ſuæ affixus perpetuò hæſiſſet, adeoque laqueis diuitiarum ſuarum irretitus diaboli præda factus eſſet. Veriſſimè ergo dixit Dominus Ioan. 6. Nemo venit ad me, niſi pater meus traxerit eum. Et Apoſtolus ad Rom. 9. *Non volentis neq; currentis, ſed miſerentis eſt Dei.* Proinde qui vocatus à Deo eſt ad gratiam, non habet vnde extollatur; qui verò vocatus non eſt, habet cur oret vt vocetur & trahatur. Vocat quidem Deus omnes homines ad ſe innumeris modis: ſed non omnes vocat efficaciter, ita nimirum vt vocati reſpondeant & pareant vocanti. Nouimus enim in parabola illa cœnæ magnæ. *Luc.* 14. alios ſimpliciter vocatos, non veniſſe: alios veniſſe, ſed introductos vel compulſos. Ita ergo aliqui vocantur quidem à Deo ſed vocatione non congruâ: quæ nimirum talis non eſt vt vocatum non trahat, quia ſcilicet non offertur in illis rerum circumſtantiis, quibus mouit Deus voluntatem eius, ſi moueatur, infallibiliter operaturam. Alij vocantur eâ ratione, tempore, loco, &c. quibus nouit eos Deus certò obtemperaturos. Sicut v.g. poteſt amicus inuitari ad conuiuium ſimplici verbo, vel cùm ei minùs eſt commodum, v.g. cùm aliis negotiis intentus eſt: poteſt & inuitari maiori vi adhibitâ, precibus, tractione, amicorum interpoſitione, & cùm ei venire omninò vacat, &c. Priori modo difficulter veniet inuitatus licet venire poſſit: poſteriori facilè veniet. Iam verò quomodo quis vocetur, non eſt volentis neque currentis, ſed miſerentis Dei. Nos tamen orare poſſumus ac debemus vt congruâ illâ vocatione & efficaci vocemur, adeoque trahamur.

Eiuſdem vis. Vim porrò diuinæ vocationis diſcimus ex eo, quòd Chriſtus vno verbo hominem lucris intentum & diuitiis immerſum ſubitò extraxerit & ſedentem in telonio, adeoque tempore importuno repente abſtraxerit, breuiſſimoque tempore è rapace & auaro in liberalem & ſanctum hominem mutauerit. Nam ut *Eccl.* 11. dicitur: *Facilè eſt in oculis Dei ſubitò honeſtare pauperem.* Quod futurum præuidit Iſai. *cap.* 55. dicens: *Pro ſaliunculá aſcendet abies, & pro vrticá creſcet myrtus*, id eſt, pro ſpinoſis & humilibus herbulis ſurgent arbores altæ & nobiles, pro Saulo Paulus, pro peccatrice Magdalena, pro Publicano Matthæus Apoſtolus, &c Nemo igitur diffidat, quantumuis horreat ſpinis peccatorum, quia cum Dei gratiâ facilè deponere etiam belluinos mores poteſt & in ouem angelumque mutari.

Eiuſdem ſuauitas. Suauitatem denique, dum Dominus priùs quæſiuit Matthæum, & allocutus eſt, cùm ille nihil hac de re cogitaret. Ita & nos omnes quærit frequenter Deus, & variis modis vocat, nobis aliud agentibus de ipſoque nihil cogitantibus. Pulchrè autem S. Lucas ſcribit Dominum exiiſſe & vidiſſe publicanum, &c. vt indicaret Chriſtum eſſe illum patremfamilias, qui exiit primo mane & reliquis horis conducere operarios in vineam ſuam: quorum vnus erat hic Matthæus.

C. II. *Vocati obedientia.* SECVNDÒ diſcite vocati obedientiam. Nam

1\. imprimis ad vnam vocationem nullo miraculo confirmatam ſtatim ſecutus eſt Chriſtum Matthæus. *Non enim repugnauit*, inquit S. Chryſoſtomus hom. 31. in Matth. *nec ambigendo ſecum dixit: putáſne publicanum peccatoremq; me rectè abſque fraude vocauerit? Non eſt enim huiuſcemodi intempeſtiua humilitas laudabilis, ſed confeſtim ita obtemperauit, vt nec domum quidem ad communicandam rem cum ſuis profectus ſit &c.* Hanc doctrinam vtinam perciperent hæretici, qui cùm ad veterem ac veram vocantur religionem, rem ſibi maturiùs deliberandam aſſerunt & cum amicis communicandam: nec non peccatores, qui pœnitentiam de die in diem differunt, & tot elabi occaſiones ſinunt, tot vocationes negligunt: interim diabolus ſuffuratur eis præſens tempus, dum illi omnia differunt in futurum, ad eum modum, quo auis quædam decipit aucupem, vti vidiſſe ſe aſſerit S. Baſil. *hom. 23. de exhort. ad baptiſ.* dum appropinquans ſpem ſui capiendæ facit aucupi, interim eum à nido ſuo abducit, atque ita & ſe & pullos ſuos, qui adhuc implumes & vicini facilè capi poterant, ab eius manibus liberat. Sic enim & diabolus dum futurum pollicetur quod perpetuò fugit, eripit interim præſens, quod ſolum apprehendi poterat & bene collocari: atque ita vtroque ſpoliat.

Secundò dimiſit omnia: relictis omnibus, inquit Luc. ſurgens ſecutus eſt eum. Intellexit nimirum indoctus intus à Chriſto diuitias onera & impedimenta eſſe perfectionis. Rectè dixit Democrates apud Stob. ſerm. 91. vti veſtes talares corpora, ita diuitias magnas impedire animas. Intellexit hoc Matthæus, ideoque totum abiecit. Sed quia non omnium eſt hæc tam ſublimis vocatio, idcirco cæteri diuites ſaltem præcingere veſtes illas debent, ad inſtar peregrinorum, vt progredi in virtute queant; id eſt, debent ſuperflua demere & pauperibus communicare: niſi & ſe grauare velint & ſæpius cadere. 2.

Tertiò, Non ſua tantùm ſed & ſe quoque reliquit, dum ſeipſum Chriſto donauit eiuſque voluntati & imperio ſubiecit. Etenim Chriſtus *non dixit*, inquit Chryſol. ſerm. 28. *affer ad me, ſcilicet pecunias tuas; ſed, ſequere me; quia Matthæum, non Matthæi ſacculos requirebat.* Et ita ſecutus eſt Matthæus Chriſtum, non tantùm pedibus 3.

dibus corporis,ſed magis affectibus & voluntate. Aliqui inſtar auiculæ cantum Deo præbent, ſed vbi apprehendere volueris, auolant. Quid prodeſt relinquere ſua, ſi quis non reliquit ſe ? Quid prodeſt munera dare pauperibus & Eccleſijs, ſi teipſum non dones Deo, ſed perſiſtas in peccatis.

4. Quartò,ſecutus eſt Chriſtum vocantem tempore maximè importuno, cùm ad telonium ſederet. Nullum negotium maius magiſq; lucroſum & neceſſarium eſt negotio ſalutis; hoc ergo omnibus negotiis præferendum.

D. III. Ingeniũ bonorum. TERTIÒ, Diſcite ingenium bonorum & Chriſti ſeruorum. Nam hi imprimis gaudent & Deo gratias agunt, cùm à ſæculo auocantur & à laqueis mundi eripiuntur, non ſecus atque auicula hilariter canit, cùm è laqueo ſe expedit:iuxta id Pſalmi: *Laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus: adiutorium noſtrum in nomine Domini.* Non enim mentitus Apoſtolus cùm ait 1. Tim.6. *Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & in laqueum diaboli,& deſideria multa inutilia & nociua, quæ mergunt homines in interitũ & perditionem.* Simile exemplum præbuit ſanctus Bern. Abbas cùm ducenta argenti pondo, ſibi ad impenſas extruendi monaſterij commiſſa, à graſſatoribus intercepta audiſſet. Siquidem Deo gratiam egiſſe dicitur, quòd magno ſe onere leuâſſet. Marulus l.5.c.3.Similiter S.Eliſabetha cùm defuncto marito à regni proceribus arce excedere & fortunis indigniſſimè cogeretur; iniuriam tamen illatam beneficij loco habens, Deo gratias agebat. Et quamuis ad patrium regnum reuocaretur, tamen contemptis Regum diuitiis,priuatum & humile vitę genus amplexa,à paupertatis ſtudio dimoueri non potuit. Conrad. in vitâ.

Deinde non ſunt contenti, quòd ipſi inuenerint Chriſtum & ſalutis viam, ſed laborant etiam vt proximos lucriſaciant & ad eandem viam ducant. Hac enim de causâ Matthæus inſtituit conuiuium & quidem magnum, & ad id inuitauit multos publicanos & peccatores, vt hac occaſione conuerſari cum Chriſto & conuerti poſſent; (ſiquidem tales homines plerumq; fugiunt conciones & non niſi in menſis capi poſſunt.) Hoc eſt illud conuiuium, quod *Act.* 10. Petro repræſentatum fuit: continebat autem quadrupedia, ſerpentia terræ, volatilia cœli; & audita eſt vox: *Occide & manduca.* Quid aliud erant publicani & peccatores menſæ huic accumbentes, quàm immunda animalia? & hæc oppoſuit Chriſto Matthæus, vt ea occideret per pœnitentiam & manducaret vniendo ſibi per gratiam & transferendo in cœlum.Hi ſunt feræ illæ ſylueſtres, quas appetit noſter Iſaac,Chriſtus,*Gen.*27.non quòd iuſtis meliores, ſed quòd inſperatiores ſint & rariores,maiorique induſtriâ comprehenſi:ſiquidem perierant & inuenti ſunt. Omnes ergo fideles ſciant ſibi dictum à Chriſto: *Fili affer mihi de venatione tuâ*; mandauit enim vnicuique noſtrûm de proximo ſuo.

E. IV. Ingeniũ malorum. 1. QVARTÒ, Diſcite ingenium mundi & malorum. Nam primò dum alij cum Chriſto partim conuerſi, partim conuertendi comedunt, & audiunt verbum eius ac ſequuntur eum, adſunt interim haud procul Phariſæi & ſcribæ murmurantes & carpentes Chriſtum; *Venerunt enim*, vt ſcribit Victor Antiochenus in *c.*2. Marci, *non quò aliquid diſcerent, verum què ea, quæ fiebant, curioſe inquirerent.* Sic etiam ad conciones veniunt boni vt aliquid diſcant & emendentur: mali vt aliquid taxent vel irrideant.

Secundò,vt inuidiam Chriſto conflent apud diſcipulos, non dicunt ipſi Chriſto id, quod contra eum habent, ſed diſcipulis tantùm eius: *Quare cum publicanis & peccatoribus manducat Magiſter veſter?* Phariſæi enim, cùm videbatur eis errare Chriſtus, diſcipulis id dicebant, vt hic, cùm verò diſcipulos errare putabant, Magiſtro id dicebant; vti Matth. 15. *Quare diſcipuli tui tranſgrediuntur traditiones ſeniorum, non enim manus, &c.* Hoc nimirum ingenium eſt ſuſurronum & murmuratorum, quia cupiunt tantùm hominibus famam rodere & inuidiam conflare: non cupiunt eos emendare vel excuſationes eorum audire; ideò non ipſis ſed aliis errores eorum referunt; quod expreſsè contra Dei mandatum eſt, qui præcepit: *Non maledices ſurdo.* Leuit. 19. Hoc verò eſt, abſenti & non audienti derogare, vt ait S.Greg.3.*paſtor.admon.*36. 2.

3. Tertiò, quantum laborant boni vt alios è peccatorum cœno eripiant & è malis bonos faciant, tantum etiam laborant mali, vt bonos & conuerſos deprauent & rurſum in naſſam diaboli trahant. Matthæus inſtruxit conuiuium, vt eâ occaſione cæteri publicani peccatores Chriſtum audirent, & ſequerentur. Phariſæi contrà & ſcribæ,vt Matthæum & alios à Chriſto abalienarent & abſtraherent, famam Chriſti denigrare conati ſunt: ſimiles monachis marinis, ob humanam faciei & cuculli ſimilitudinem ſic vocatis; qui, vt ſcribit Olaus M. *lib.* 21. *c.* 1. ſi vnus ex ipſis fortè à piſcatoribus captus in cymbam trahatur, congregantur reliqui cateruatim circa cymbam & nantas, tantùmque excitant ſtrepitum & fremitum, vt manus piſcatorum obſtupeſcant, ipſique nautæ captum dimittere cogantur, niſi in naui periclitari velint. Idem prorſus faciunt monachi diaboli, cùm aliquis è ſæculo ad religionem, vel à prauâ conuerſatione & ſocietate ad frugem reuocatur. Captori enim inſultant, vti expertus eſt S.Hieron. eò quòd multas nobiles matronas & Virgines à ſæculo ad religionem pellexerit.

QVINTÒ, Diſcite quid poſſit bonum exemplum. Etenim diſcumbente Chriſto in ædibus Matthæi, multi publicani & peccatores venientes diſcumbebant cum eo. *Erant enim multi*, inquit Marcus, *qui & ſequebantur eum.* Vnus ergo Matthæus multos ſuo exemplo ad Chriſtum adduxit: ad quod multùm iuuabat abſque dubio, quod Matthæus ex primariis publicanis & optimatibus Capharnaitis erat, & vt vult Metaphraſtes primum inter eos locum obtinebat. Ita nimirum F. V. Vis boni exempli.

ſi in aliqua communitate optimates bene viuant & exemplo ſuo ad virtutem præeant, ſalus ſunt Reip. vti contrà peſtis, ſi ad vitium. Quamdiu Ioab Dux exercitus in campo manens ſuper terram dormiebat, tamdiu & ſerui eius, ita vt ſceleri ſibi ducerent, ſi quis in lectum aſcendiſſet, vt colligitur ex 2. *Reg.* 11. Contrà Ieroboam Rege excitante & adorante vitulos aureos: *Factum eſt verbum hoc in peccatum*; inquit ſacer textus, *Ibat enim populus ad adorandum vitulum vſque in Dan.* 3. Reg. 12. Græcis prouerbium eſt: A capite piſcem putere; quo indicans Principem virum & Magiſtratum, ſi turpitudini ſe dedat, mox dare labem in plures. Hac de causâ S. Bonifacius ad Ethelbaldum Regem ſcripſit: *Tempus eſt vt multitudini pereuntis populi parcas: qui ſequendo exempla peccantis Principis, cadit in puteum mortis, &c.* Extat Epiſt. in Synodo German. à Bonifacio celebrata. Sic Conuallo pio apud Scotos regnante, mirè floruit apud eos religio & probitas, ita vt ſanctus Columbanus ad eam videndam ex Hibernia in Scotiam traiecerit; ac rediens rogatus quænam ibi vidiſſet miracula, reſponderit; *Vidi vnum inſtar omnium, Regem videlicet Conuallum, qui in mediis deliciis & peccatorum incitamentis cum Monachis & Epiſcopis de Sanctimoniâ contendit: quâ de causâ ſuis ita eſt reuerendus, vt ipſi nec aliis iniurij, nec de Rege ipſo hiſcere ſiniſtri quidpiam audeant.* Vnde effectum eſt, vt plus Regis virtus ferocem populum à ſolitis flagitiis & ſeditionibus, quàm eiuſdem auctoritas coërceat. Refert Hector Boëthius. *Hiſtor. Scot. lib.* 9.

G. VI. Quanta virtus miſericordia

SEXTÒ, Diſcite quàm præclara virtus ſit miſericordia; ſiquidem vult & patitur Deus religionem & cultum ſuum omitti aut interrumpi, vt neceſſitatibus proximi ſuccurratur. Hoc enim ſibi vult illud: *Miſericordiam volo & non ſacrificium.* Item illud Matth. 5. *Si offers munus tuum ad altare, &c. relinque ibi munus tuum & vade priùs reconciliari fratri tuo.* Celebratur miſericordia Alexandri Mag. à Curtio l. 7. quòd tempore maximæ ſitis & aquarum penuriæ, cùm quis vtrem aquæ ferens ad filium in caſtris exiſtentem, hauſtum ei porrigeret, reſpuit bibere & iuſſit potiùs ferri ſitienti militi. Similiter Iulij Cæſ. qui in vili tugurio hoſpitio exceptus, in quo erat tantùm lectus vnus, conceſſo cuidam infirmo militi lecto, dormiuit cum reliquis ſub Ioue pluuiali totam noctem. Maiol. *to.* 3. *canic.* ſed quid mirum ſi homo homini cedat? Deum verò ius ſuum remittere, & velle potiùs homini ſubueniri, id omni exceptione maius eſt. Id quod fecit Chriſtus, verus Samaritanus, cùm ex equo deſcendens ſaucium hominem ei impoſuit, ipſe pedes incedens; cùm peccata noſtra in ſe ſuſcepit & pertulit in corpore ſuo ſuper lignum. 1. *Pet.* 2. Quanto igitur iure cedere & nos iuri noſtro debemus, cùm fortè aliquem cernimus magis indigentem, quàm nos egeamus? Euntes ad ſacram ſcripturam diſcite quàm hoc ſit Deo placens. 3. *Reg.* 17. petierat Elias magnâ fame preſſus, vtpote eo tempore, quo per tres annos & ſex menſes non pluebat, à Viduâ Sarepthanâ buccellam panis, ſed cùm illa reſponderet: Viuit Dominus Deus meus, quia non habeo panem, niſi quantum pugillus capere poteſt farinæ in hydria & paululum olei in lecytho. *En colligo duo ligna vt ingrediar & faciam illud mihi & filio meo, & comedamus & moriamur:* inſtitit Elias & petiit: *Mihi primùm fac de ipsâ farinulâ ſubcinericium panem paruulum & affer ad me: tibi autem & filio tuo facies poſtea. Hæc enim dicit Dominus Deus Iſrael: Hydria farinæ non deficiet nec lecythus olei minuetur vſq; ad diem, in quâ Dominus daturus eſt pluuiam ſuper faciem terræ.* Quid faceret hęc mulier? alterîne daret, quo ipſamet egebat? Abiit tamen & fecit iuxta verbum Eliæ, & comedit ipſe & illa & domus eius, & ex illa die hydria farinæ non defecit & lecythus olei non eſt imminutus, &c. Quare licet tibi res anguſta ſit & curta ſupellex tibiq́ue neceſſaria, da nihilominus modicum quid; ita enim ſanguinem quaſi & vitam dabis, quod mirè Deo gratum & à Chriſto prædicatum in Vidua illa *Luc.* 21. Sed quid mirum ſi miſericordiam præferat Sacrificio, ſiquidem & hæc ſacrificium eſt? *Cùm vides pauperem,* inquit Chryſoſtomus in Moral. hom. 20. *corpus Chriſti, aram Chriſti te videre puta & reuerere ac eleemoſyna ſacrificium offer: ex quo gloria & gratiarum actio quaſi fumus aſcendat ad Deum.* Et Greg. Nazianz. orat. de curâ pauperum ait: *Nullâ ex omnibus re Deus perinde ac miſericordiâ colitur, quoniã nihil aliud tam peculiare eſt Deo, quàm illa.* Hinc Apoſtolus *ad Philip.* 4. eleemoſynas Philippenſium ad ſe miſſas vocat *odorem ſuauitatis, hoſtiam acceptam, placentem Domino.* Et ad Hebr. 13. *Beneficentiæ,* inquit *& communionis,* (id eſt, communicationis) *nolite obliuiſci; talibus enim hoſtiis promeretur* (id eſt placatur) *Deus.* Teſtis S. Ioann. Eleemoſynarius Epiſcopus Alexandrinus, qui ſcribit adſtitiſſe ſibi in ſomno, dum in Cypro verſaretur, pulcherrimam puellam, à quâ cùm è ſomno excitatus eſſet, rogauit eam, quæ eſſet. Cui ipſa: Sum, inquit, prima ex filiabus magni Regis. Si tu me tibi amicam paraueris, potero te ei efficere familiarem; nulli enim maior eſt apud Deum, quàm mihi fiducia: quoniam ei vt è cœlo deſcenderet in terram & carnem acciperet humanam, ego perſuaſi. Ioannes ergo cùm hanc puellam iudicaret fuiſſe miſericordiam, ſtatim iuit ad Eccleſiam & obuio cuidam pauperi nudo & afflicto veſtem ſuam tradidit; moxq́ue à candidato viro in vicem accepit centum nummos. Qui ſtatim diſparens oſtendit Ioanni veram fuiſſe & viſionem & eius coniecturam. Leont. in vitâ. Hanc ergo, Auditores, puellam adamemus, nobiſq́ue familiarem faciamus, vt ab ea viciſſim familiares reddamur Deo.

CONCIO VII.

Myſteria Euangelij.

1. *Quæritur, cur Matthæus exceperit Chriſtum conuiuio.*
2. *Cur cum peccatoribus manducauerit Chriſtus.*
3. *Quomodo Deus miſericordiam velit, non ſacrificium.*

THEMA.

Quare cum publicanis & peccatoribus manducat Magiſter veſter. Matth. 9.

A. VEre dixit Clemens Alexandrinus lib. 7. ſtromatum: *Quidquid eſt pulchrum, ſequitur momus*; id eſt, reprehenſor. Id enim claret in hodierno Euang. Vbi pulcherrimum Chriſti factum audimus, dum Matthæum & publicanos alios è peccatorum cœno erutos abluit & cum illis manducauit: mox tamen Phariſæi inuidi momum agere cœperunt, & reprehendere tam præclarum opus: *Quare cum publicanis & peccatoribus manducat Magiſter veſter?* Reſpondeamus ergo huic quæſtioni, vti & pauculis alijs.

B. I. *Cur exceptus à Matthæo Chriſtus conuiuio.* QVAERITVR primò. Quare Matthæus excepit Chriſtum conuiuio, &, vt S. Lucas cap. 5. ait, magno? Reſpondetur meritò feciſſe pluribus de cauſis. Nam primò conuiuium inſtitui ſolebat aduentanti magno & charo hoſpiti vel amico honoris vel grati animi cauſâ, vti fecit Abraham tribus Angelis ad ſe diuertentibus.
1. *Gen.* 18. At quantò maior eſt Chriſtus Angelis? quantus & quàm acceptus hoſpes, præſertim poſt vocationis beneficium Matthæo impenſum? An non igitur iure merito honorauit tantum Dominum & benefactorem tanto conuiuio?

2. Secundò, Conuiuium inſtituebant veteres in die Natali ſuo, quòd eo die nati lucem aſpexerint; vti Pharao *Gen.* 40. & Herodes *Marc.* 8. Multò rectiùs fecit Matthæus conuiuium in die, quo ſpiritualiter renatus eſt & filius Dei factus.

3. Tertiò, Conuiuium inſtituebatur in die ablactationis filij, quòd tunc iam quaſi per ſe viuere inciperet, & vitalis futurus putaretur; vti fecit Abraham in die ablactationis filij ſui. *Gen.* 21. At hodie Matthæus ablactatus eſt à mundi & Synagogæ vberibus, quæ cœpit repudiare, & aſſueſcere incepit ſolidioribus Chriſti cibis, animam roborantibus, de quibus inquit Iſai. c. 28. *Quem docebit ſcientiam, & quem intelligere faciet auditũ? ablactatos à lacte, auulſos ab vberibus*, quaſi dicat; à deliciis puerilibus & vitâ imperfecta ac carnali. In quem locum Cyrillus ait: *Deus Sanctos & vocat & docet, qui ablactati à lacte & vberibus legis veteris, per Chriſtum prouecti ſunt in perfectum virum, vt pro eo fortiter omne diſcrimen ſubeant. Talis ablactatus fuit Iſaac*, ait S. Ambr. in Pſ. 118. *qui gladium patris percuſſoris non exhorruit.* Talis etiam Matthæus hodie incepit fieri, adeoq; profecit, vt gladium percuſſoris non timuerit. *Ingens eſt gaudium, cùm homo non lacte, ſed ſolido ſapientia & virtutis cibo veſcitur*, inquiunt S. Aug. & Rupert. *in Gen.* 21. Iure igitur Matthæus magnum fecit conuiuium.

Quartò, Conuiuium inſtitutum eſt, cùm fœdus pacis iniretur, vti factum 2. *Reg.* 3. quando Dauid reuertenti ad ſe Abnero & amicitiam ſecum ineunti fidemque ſibi promittenti, fecit conuiuium & vnà ſociis eius. At in hod. Euangel. rediit ad Chriſtum Matthæus, priùs hoſtis, nunc amicus pacem cum eo fecit, fidem ei dedit; & quemadmodum Abner reduxit Iſraëlem ad Dauid: ſic Matthæus alios publicanos ſecum ad Chriſtum duxit; meritò ergo gaudet & epulatur Chriſtus cum Matthæo. 4.

Quintò, Conuiuium præbebatur in tonſurâ ouium, vti fecit Abſalon cùm occidit in conuiuio Amnon. 2. *Reg.* 13. & Nabal. 1. *Reg.* 15. Atqui etiam Matthæus poſtquam ouis Chriſti factus eſt, lanam hodie depoſuit, cùm omnia reliquit & nudus nudum ſecutus eſt Chriſtum. 5.

Sextò, Conuiuium fiebat, cùm valedicendum eſſet parentibus; vti fecit Eliſæus. 3. *Reg.* 19. cùm valedicturus parentibus & mundo, ſequi vellet Eliam. Voluit & Matthæus mundo valedicere; idcirco inſtruxit conuiuium, volens indicare ſe illud alacri animo facere. 6.

Septimò, Fiebat conuiuium & in nuptiis, nec non in parentalibus Sacris, vt patet ex Ezech. c. 24. At Matthæus felices cum Deo nuptias iniit, mundoque mortuus eſt. 7.

Denique vt hoc pacto adduceret ad Chriſtum eiuſque ſequelam etiam alios publicanos. Hoc enim differt amor bonorum cœleſtium ab amore terrenorum, quòd qui terrena amat, ea ſibi tantùm reſeruata cupit; qui verò cœleſtia inuenit, ea omnibus communicare deſiderat. 8.

QVAERITVR ſecundò, Quare Chriſtus cum peccatoribus & publicanis manducauit? Reſpondet pro ſe Chriſtus primò; *non eſt opus valentibus medicus, ſed malè habentibus.* Medici eſt verſari cum infirmis potiùs quàm cum ſanis. Percommoda etiam ſanandi eos, qui ſpiritualiter infirmi ſunt, vti erant publicani, occaſio eſt conuiuium, Nam in conuictu miteſcunt etiam feræ, & latrones parcunt iis, cum quibus memorantur ſe iniiſſe conuiuium, vt teſtatur S. Ambroſ. *in Pſ.* 40. In conuiuiis coëunt amicitiæ, quæ aliàs non coirent. Vnde S. Hieron. in comment. ſuper hoc Euang. ait: *Ibat Chriſtus ad conuiuia peccatorum, vt occaſionem haberet docendi & ſpirituales inuitatoribus ſuis præberet cibos.* C. II. *Cur cum peccatoribus manducauit.* 1.

Secundò, Quia miſericordiam & ſanitatem impendere miſeris & infirmis res eſt adeò Deo placens, vt ipſe dixerit Oſe. 6. *Miſericordiam volo & non ſacrificium*, hoc eſt (iuxta phraſin Hebræam) non tam ſacrificium quàm miſericordiam. Eodem modo intelligendum id: *Non eſt opus valentibus medicus, ſed malè habentibus.* Item illud: *Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores.* Certum enim eſt, voluiſſe Deum etiam ſacrificia: conſuluiſſe etiam valentibus; vocâſſe etiam iuſtos. 2.

Tertiò, Quia non venit vocare iuſtos, ſed peccatores: quia ſcilicet peccatores magis indigebant eius inſtructione, auxilio & adhortatione, illique plures erant, & in maiori periculo conſtituti. 3.

D. III. Quomodo misericordiã vult, non sacrificium.

D. III. Qvaeritvr tertiò. Quomodo misericordiam Deus vult potiùs quàm ſacrificium, cùm tamen ſacrificium ſit actus religionis & latriæ, miſericordia virtus tantùm moralis : illud Dei honorem, hæc hominis tantùm ſubleuationem ſpectet? Reſp. Sacrificium ex genere ſuo & ratione obiecti eſſe actum nobiliorem, quàm actum miſericordiæ : hanc tamen præferendam.

1. Primò, quando ſacrificium eſt iuris merè poſitiui, vt puta, cùm omitti poteſt citra Dei contemptum : opus autem miſericordiæ iuris naturalis, vt cùm neceſſitas proximi iubet ſuccurrere. Sic cùm ægroto eſt miniſtrandum, potius eſt omittendum ſacrificium aut penſum precum horarium, quàm ægroti miniſterium. Sic Chriſtus reprehendit filios dicentes parentibus egentibus : *Corban*, id eſt, munus illud Deo offerre præſtat, quàm dare tibi, ô pater, *Matth.* 15. Sic S. Auguſt. damnat parentes, qui bona ſua dant monaſterio, cùm habent filios indigentes, ipſeque tales oblationes reſpuere ſolebat, vt refert Poſſidonius *in eius vita cap.* 24.

2. Secundò, ſi ſpectemus ſacrificia externa tantùm, qualia erant in veteri lege, taurorum, ouium, frugum, &c. præſtant opera miſericordiæ : quia hæc ſecundùm ſe Deo placent, illa non item, ſed ex deuotione tantùm offerentium, & ex Dei inſtitutione ad tempus. Quid enim valerent victimæ ouium & boüm, oblatio panis, &c. ad placandum Deum, ſi demas internam deuotionem, pœnitentiam, &c. Perinde eſt ac ſi ditiſſimo viro donetur res nullo pretio æſtimabilis. Hinc *Pſ.* 49. ait per os Dauidis Deus: *Nunquid manducabo carnes taurorum aut ſanguinem hircorum potabo? Immola Deo ſacrificium laudis, &c.* Et Pſ. 59. *ſi voluiſſes*, ait Dauid, *ſacrificium dediſſem vtique : holcauſtis non delectaberis.* Perperam enim exiſtimabat populus peccatis obnoxius Deum ſacrificijs, non pœnitentiâ placandum.

3. Tertiò, ſi miſericordia imperetur à charitate vel religione, tunc præſtat ſacrificio; tunc enim habet adiunctam virtutem aliam vel nobiliorem, vt eſt charitas, iuxta illud dictum ſcribæ à Chriſto approbatum : Diligere proximum tanquam ſeipſum maius eſt omnibus holocautomatibus & ſacrificiis. *Marci* 12. Vel æquè nobilem, vt eſt eadem religio.

E. IV. Ad quid ſacrificia veteris legis.

E. IV. Qvaeritvr quartò. Ad quid inſtituit Deus ſacrificia veteris legis? Reſp. Primò, vt exterior
1. cultus & veneratio Deo debita præſtaretur. Ratio enim dictat Deum ab hominibus cultu quodam externo venerandum eſſe.

2. Secundò, Vt Iudæos auocaret ab idololatria, dum hoc pio cultu eos occuparet. Vnde Tertull. lib. contra Marcion. c. 18. ait : *Per ſacrificiorum onera & operationum negotioſas ſcrupuloſitates, religioni ſuæ voluit eos Deus aſtringere, ne ſimulacris faciendis delinquerent.* Quemadmodum enim Medicus permittit ægro intemperanti minus malum, v.g. frigidam, vt ne eligat maius, v.g. ne ſe præcipitet : ita victimas Judæis permiſit Deus, ne prolaberentur in idololatriam, vt oſtendit S. Chryſoſt. hom. 1. contra Iudæos.

Tertiò, vt ſacrificium Chriſti in cruce peractum, velut omnium nobiliſſimum variis typis adumbraret, quo eius dignitas & valor omnibus innoteſceret & in memoria verſaretur. Vnde S. Leo ſerm. de Paſſ. ait : *Nunc carnalium ſacrificiorum varietate ceſſante, omnes differentias hoſtiarum vna corporis & ſanguinis Domini implet oblatio; vt ſicut vnum eſt pro omni victimâ ſacrificium, ita vnum de omni gente ſit regnum.* Immolari autem poterant Deo octo ſolùm animalia, bos, vitulus, ouis, capra, hœdus, columba, turtur & paſſer. Bos Chriſti laborem & fortitudinem denotabat, Vitulus eiuſdem iuuẽtutem, Ouis innocentiam, Hœdus formam peccatoris, Capra obedientiam, Columba manſuetudinem, Turtur arctam cum Deo coniunctionem, Paſſer eius humilitatem & paupertatem, &c.

Leuit 1. vbi vide Cornel. à Lapide.

Rurſum victima debebat immolari ad o- 1.
ſtium tabernaculi, ad ſignificandum, quia Chri-
ſtus iuxta & extra vrbem paſſus eſt. Secundò, 2.
offerens victimæ imponebat manus ſuper ca-
put : quia & Chriſtus qui erat offerens & ob-
latio, peccata generis humani impoſuit ſuper
caput ſuum. Tertiò, ſacerdos hoſtiam expan- 3.
debat, diuaricatis ſcilicet cruribus, vt notat
Vilalpandus l. 3. de templo cap. 37. deinde ſan-
guinem hoſtiæ ſundebat circum altare : quia
& Chriſtus offerendo ſe Patri expandit in
Cruce manus, & fudit ſanguinem ſuum circa
Crucem; vt ſciremus eum effundi pro vniuer-
ſo orbe. Quartò, pellis hoſtiæ detrahebatur, 4.
quia & Chriſto immolando in Cruce veſtes
ſunt detractæ. Quintò, concidebatur hoſtia fru- 5.
ſtatim, & ponebatur in altare, quia & Chri-
ſtus flagris conciſus, poſitus eſt in Crucem.
Sextò, hoſtia comburebatur, quia & Chriſtus 6.
ex ignitâ charitate mortuus eſt, ligna erant
miſeriæ noſtræ. Septimò, vt ſignificarent ea 7.
quæ nos agere conuenit, & ita mores noſtros
informarent, *Bouem ergo immolat, quiſquis in ſæculari vitâ mundi actibus deditus, de ipſis laboribus ſuis Deo miniſtrat. Ouem offert, qui laborare non ſufficiens & infirmitate ac ætate ſeu paupertate à miſericordia actibus reuocatus, per ſolam innocentiam Deo placet. Capram litat, quiſquis veterem conuerſationem melioris propoſiti caſtigatione immutat*, inquit Radulph. in Leuit. Et Orig. hom. 2. in Leuit. *Offert Deo vitulum, qui carnis ſuperbiam labore vincit; ouem offert, qui irrationales ira motus inſipienteſq; corrigit (nam ſi ex corde remiſeris peccatum fratri tuo, & iracundiæ tumore depoſito mitem intra te & ſimplicem recollegeris animum, immolaſſe te arietem vel agnum puta) hœdum offert qui laſciuiam ſuperat; par turturum, qui mentem ſuam verbo Dei vt coniugi ſociat; pullos, qui oculos columbinos ſponſa imitatur.* Sic Origenes.

Rurſum Altare eſt cor noſtrum : ligna ſunt ſanctæ cogitationes, ignis eſt charitas, hoſtia immolanda ad introitum tabernaculi eſt anima & corpus noſtrum immolandum ante ingreſſum cœli : manus impoſitio eſt deuotio offerentis : ſanguinis effuſio eſt prauarum cupiditatum expulſio : pellis detractio eſt interioris voluntatis examen : membrorum conciſio

Digitized by Google

ciſio eſt accurata confeſſio vel mortificatio & ſatisfactio pro peccatis, &c. Hæc ſacrificia obtulit Matthæus de ſe Chriſto: Bouem, id eſt, laborem in prædicando & peragrando orbe arandoque Chriſti agro. Vitulum, id eſt, promptitudinem obedientiæ, exiliendo de telonio ad Chriſti ſequelam. Ouem, id eſt, manſuetudinem in ſufferendis Phariſæorum oblocutionibus. Capram, id eſt, vitæ veteris immutationem. Hœdum, id eſt, caſtitatem, quam non modò ſectatus eſt, ſed & alios docuit, vnde victima virginitatis appellatur. Turturem, id eſt, arctam cum Chriſto ſocietatem & vnionem: Columbam, id eſt, ſimplicitatem, ſequendo Chriſtum ad ſimplicem vocationem, licet neſciret quò vocaretur. Paſſerem, id eſt, humilitatem, ſiquidem ſuam conuerſionem humili ſtylo deſcribit. Obtulit denique verum illud & vnicum ſacrificium Agni immaculati, in cuius oblatione & ipſe oblatus eſt Deo in victimam.

IN FESTO S. MICHAELIS ET ANGELI CVSTODIS.

Euangelium Matthæi 18.

IN illâ horâ acceſſerunt diſcipuli ad IESVM, dicentes: Quis, putas, maior eſt in regno cœlorum? Et aduocans IESVS paruulum, ſtatuit eum in medio eorum, & dixit: Amen dico vobis, niſi conuerſi fueritis, & efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum. Quicunque ergo humiliauerit ſe ſicut paruulus iſte, hic eſt maior in regno cœlorum. Et qui ſuſceperit vnum paruulum talem in nomine meo, me ſuſcipit: qui autem ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis, qui in me credunt, expedit ei vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Væ mundo à ſcandalis. Neceſſe eſt enim vt veniant ſcandala; verumtamen væ homini, per quem ſcandalum venit. Si autem manus tua vel pes tuus ſcandalizat te, abſcinde eum, & proiice abs te. bonum tibi eſt ad vitam ingredi debilem vel claudum, quàm duas manus vel duos pedes habentem mitti in ignem æternum. Et ſi oculus tuus ſcandalizat te, erue eum & proiice abs te, bonum tibi eſt vnum oculum habentem in vitam intrare, quàm duos oculos habentem, mitti in gehennam ignis. Videte ne contemnatis vnum ex his puſillis: dico enim vobis, quia Angeli eorum in cœlis ſemper vident faciem patris mei qui in cælis eſt.

CONCIONES.

I. *Angelorum cuſtodia oſtenditur.*
II. *Beneficia Angeli Cuſtodis ſpiritualia.*
III. *Beneficia Angeli Cuſtodis corporalia.*
IV. *Angeli Cuſtodes quibus maximè beneuoli & familiares, quibus infenſi ſint.*
V. *Quid debeamus Angelis Cuſtodibus.*
VI. *Expeditiones S. Michaelis.*
VII. *Angelorum perfectio & natura imitanda ex eorum picturâ.*
VIII. *Paruulorum innocentia ſtatuitur in exemplum Chriſtianis.*
IX. *Scandali actiui quanta pernicies.*
X. *Documenta & Myſteria.*

CONCIO I.

Angelorum cuſtodia oſtenditur.

1. *Ex Scripturâ variis in locis.*
2. *Ex conſenſu Doctorum.*
3. *Confirmatur ex ipſis Gentibus.*
4. *Rationibus ex parte Dei, Angeli, dæmonis & hominis.*
5. *Ex hiſtoriis.*

THEMA.

Angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei. Matth. 18.

MIRVM valde & dolendum eſt, quòd Angeli Cuſtodes tam ſedulò tam libenter clientibus ſuis aſſiſtant, in omnibus viis ſe comites præbeant, & innumeris modis ſeruiant, interim verò nihil aut parum gratiæ ab illis reportent. Quàm multi enim ſunt, qui tota vita ſua eos nec honorarunt, nec timuerunt, nec inuocarunt, nec gratias illis egerunt, imò nec de iis cogitarunt? At quàm turpe eſſet, habere in itinere longo & periculoſo fidum aliquem ducem, qui monſtraret iter, defenderet, inſeruiret: interim verò nunquam illi dicere Aue, aut Vale, nunquam alloqui, nunquam gratias agere? Qui tam turpis error inde naſci videtur, quòd pauci ſeriò ſibi perſuadeant, ſe Cuſtodes habere Angelos, ſiue quòd eorum aſſiſtentiam & obſequia non obſeruent, ſiue quòd difficile creditu exiſtiment, A.

tam nobiles creaturas vilioribus hominibus deputari ad cuſtodiam & miniſterium. Hinc igitur errori aut dubio vt occurramus, oſtendemus vnicuique hominum ſuum eſſe cuſtodem Angelum.

B. I. Ex Scripturâ. 1. PRIMÒ, Oſtenditur ex Scripturâ. Primò Geneſ. 48. ait Iacob: *Angelus qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris iſtis.* Quis Angelus eum iuuans in omnibus periculis, niſi cuſtos? Et ſi talem habuit Iacob, quid ni & homines alij? An non in paribus periculis omnes homines?

2. Secundò, *Pſ.* 90. ait Dauid: *Angelis ſuis mandauit de te vt cuſtodiant te in omnibus viis tuis.* Loquitur hîc de iuſtis, quos peculiari curâ ſeruant Angeli. Allegauit quidem dæmon hunc verſiculum, quaſi de Christo ſcriptum, ſed perperàm, Chriſtus enim non habuit Angelos cuſtodes ſed miniſtros, vt docet S. Tho. 1. *p. q.* 113. *art.* 4. *ad* 1. quia vt Deus erat cuſtos Angelorum; vt homo, ſecundùm animam fuit beatus, & ita non eguit cuſtodibus ſecundùm carnem, ſat ſuperque protegebatur à Verbo diuino, hypoſtaticè ſibi vnitio. Sed cur Angelis, inquit, & non Angelo? quia præter cuſtodem peculiarem, habemus & communes, qui præſunt noſtris ciuitatibus & regnis, &c. Quòd ſi iuſti cuſtodem Angelum habent: cur non & mali & infideles, qui eius operâ magis indigent, ſaltem vt minùs peccent? Certè Angelum Perſiæ præpoſitum reperimus *Dan.* 10.

3. Tertiò in hod. Euang. ait Dominus: *Angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei. Hinc manifeſtum eſt*, inquit S. Chryſoſt. hom. 60. in Matth. *quia omnes ſancti Angelos habent.* Et S. Baſilius lib. 3. in Eunomium: *Neque huic veritati*, inquit, *ab aliquo contradici poteſt; manifeſta enim ſunt verba Domini apud Matthæum: ne contemnatis vnum de puſillis iſtis, nam Angeli eorum, &c.*

4. Quartò, *Act.* 12. Diſcipuli Domini audientes Petrum à carcere liberatum eſſe & pulſare ad fores domus, cùm id credere non poſſent, dicebant: *Angelus eius eſt.* Ergo in ipſo primitiuæ Eccleſiæ exordio recepta fidelium veritas fuit, habere quemlibet hominem Angelum ſuum.

C. II. Ex conſenſu Doctorum. SECVNDÒ, Oſtenditur ex conſenſu Doctorum, Origenis, *hom.* 23. *in Lucam.* Gregorij Nazianzeni *orat. in S. Ioann. Baptiſt.* Chryſoſtomi, *homil.* 60. *citat.* Baſilij iam citati, qui etiam *concion.* 9. *in Pſalm.* 33. ſic ſcribit: Omni credenti in Dominum Angelus aſſidet, ſi non ipſum nos per praua opera fugauerimus. Et S. Hieronymus in caput 18. Matthæi.: *Magna eſt dignitas animarum*, inquit, *vt vnaquaque habeat ab ortu natiuitatis in cuſtodiâ ſui Angelum delegatum.* Gregorius Nyſſen. l. de vita Moyſis ait: *Occultior traditio eſt, verus ſermo ad nos vſque deſcendit, quo creditur, poſtquam in peccatum natura noſtra lapſa eſt, non omnino clementiâ diuinâ neglectam, nec abſq; ſuo patrocinio dimiſſam, ſed Angelorum, qui naturâ incorporei ſunt, aliquem in adminiculum eius; conſtitutũ eſſe.* Origenes in Num. homil. 65. *Adeſt vnicuique noſtrûm*, inquit, *& iam minimo qui ſunt in Eccleſiâ, Angelus bonus, Angelus Domini qui regat, moneat, qui gubernet, &c.*

D. III. Ex gentilibus. TERTIÒ, Confirmatur ex ipſis gentilibus. Platonici enim Philoſophi cenſebant hominum quemlibet ſuum dæmonium habere. Hinc illud Socratis celebratum dæmonium, à quo dicebat ſe cuſtodiri & ad bonum induci, à malo reuocari. Apud Apuleium libro de hoc edito, & Cicer. *lib.* 1. *de diuinat.* & Chalcidium ſuper Timæum lib. 1. qui ait, Socrati à puero dæmonem comitem rerum agendarum præceptorem fuiſſe, vt prohiberet, quod fieri non expediret. Adhæc gentiles ſuum cuique genium eſſe dicebant, eique die natali munus annale ſoluebant, & rem ſacram mero & floribus faciebant. *Genius*, inquit Cenſorinus, *ita nobis aſſiduus obſeruator appoſitus eſt, vt ne puncto quidem temporis longiùs abſcedat, ſed ab vtero matris acceptos, ad extremum vitæ diem comitetur.* Appellatum autem Genium ait, ſiue quòd in eius tutelâ, vt quiſque natus eſt, viuit: ſiue quòd nos genitos ſuſcipiat & tueatur. Vt refert Auctor antiquit. Roman. *lib.* 2. *cap.* 14. Seneca in Epiſtola ad Lucilium ait: Sacer inter nos ſpiritus ſedet, malorum bonorumque noſtrorum obſeruator & cuſtos, &c. Ille dat conſilia magnifica, &c. Eundem Menander apud Lipſium *in Stoicâ Philoſoph.* vocat Moderatorem & Myſtagogum: *Omni homini*, inquit, *dæmon aſſiſtit, mox vt naſcitur, vitæ myſtagogus.* Denique Clemens Alexandrin. lib. 7. ſtrom. *Per gentes*, inquit, *& ciuitates diſpoſitæ ſunt Angelorum præfecturæ: neque iſtud ignorauerunt Romani, in quorum vrbe ſcimus templum fuiſſe Genij publici, ſiue Genij populi Romani; ſuos item Colonias Genios, ipſi Principi ſeorſim ſuum, grandiorem aliquem grandiori, &c.*

E. IV. Rationibus. QVARTÒ, Oſtenditur idem rationibus. Primò ex parte Dei; quia lex eſt diuinæ prouidentiæ & ſapientiæ, vt extrema reducat ad prima, & gubernet per media. Angelus autem eſt medius inter Deum & hominem cùm ratione naturæ immortalis, tum ratione gratiæ conſummatæ; debet ergo per illum homo reduci ad Deum. Adhæc in diſpoſitione vniuerſi videmus corruptibilia & mutabilia gubernari per incorruptibilia & immutabilia, vti ſublunaria per cœleſtia. Cùm ergo homo ſit defectibilis, debet gubernari ab Angelo, qui eſt immutabilis in bono & incorruptibilis. 1.

Secundò ex parte Angeli, primò, quia eſt ciuis noſter & conſeruus, vti ait ille qui Ioanni apparuit. *Apoc.* 19. dicens: *Conſeruus tuus ſum & fratrum tuorum.* Sumus enim eiuſdem naturæ rationalis, & eiuſdem cum Angelis gloriæ cohæredes: debet ergo eſſe commercium & ſocietas inter nos & illos. Et quo meliore modo, niſi cùm illi Magiſter & Duces noſtri ſunt? 2.

Secundò, quia non debet eſſe pigrior in Angelo charitas ad nos iuuandos, quàm ſit dæmonis malitia & inuidia ad nocendum nobis. Hi autem ſemper nobis obeſſe ſtudent, ergo illi prodeſſe. Neque dubitandum, quin libenter nos cuſtodiant, vt docet ſanctus Bernardus

Digitized by Google

nardus *ſermon. de diuo Michaële*: primò, propter Deum, cuius erga nos miſericordiæ viſcera imitantur. Secundò, propter nos, in quibus propriam ſimilitudinem miſerantur. Tertiò, propter ſeipſos, quorum ordines inſtaurandos ex nobis toto deſiderio prꝑſtolantur. Addo & propter dæmones, quos cane peiùs & angue oderant.

3. Tertiò, ex parte dæmonum, qui ſunt aſtutiſſimi, potentiſſimi & nobis infenſiſſimi ac nocendi cupidiſſimi. Decuit ergo homini impugnando à tanto aduerſario conſtitui defenſorem Angelum, præſertim, quia cùm ſit homo carne circumdatus & hoſtem illum cernere nequeat, impar eſt ad prꝑliandum cum dæmonibus, niſi à potentiore adiuuetur. Sic Dauid fuiſſet inſufficiens ad vincendum Goliathum, niſi ab Angelo adiutus fuiſſet, quod inde colligi videtur, quòd Goliath ex ictu cecidit pronus, non ſupinus: quia nimirum Angelus Domini percuſſit eum ponè, vt ait Pantaleon de ſancto Michaële. Quantò minùs ſufficeremus nos ſine Angelo ad vincendum dæmonem?

4. Quartò, ex parte hominis, qui per lapſum primi parentis admodum debilis & lippus factus eſt: ad malum flexilis & pronus, ad veritatem cognoſcendam rudis; ſimilis puero qui ſedet ſuper equo indomito amiſſo fræno. Similis ciuitati à numeroſo exercitu obſeſſæ, in quâ præſidiarij milites pauci & imbecilles, multi verò factioſi conſpiratores contra Dominum illius ſint. Quis, niſi alterius potentis ope adiutus, tueri talem ciuitatem poſſet? Reperimus in naturâ eiuſmodi præſidium indigenti bruto collatum eſſe à Deo, Plinius *libro 9. cap. 42.* de pinnâ ex concharum genere ſcribit: *Pinna nunquam ſine comite eſt, quem Pinnoterem vocant, alij Pinnophylacem, is eſt ſquilla parua, alibi cancer dapis aſſectator. Pandit ſe pinna, luminibus orbatum corpus intus minutis piſcibus præbens. Aſſultant illi protinus, & vbi licentiâ audacia creuit implent eam. Hoc tempus ſpeculatus index, morſu leui ſignificat. Illa compreſſu, quidquid incluſit, exanimat, partemq́; ſocio tribuit.* Simile de ceto ſcribit Ælianus lib. 2. hiſt. anim. cap. 13. *Ferè cetorum genus aliquo duce indiget ad ſuum motum regendum & moderandum, cuius oculis quaſi ducibus ipſum vtitur ad videndum. Is autem dux, vt periti harum rerum confirmant, piſcis eſt albo colore, prælongo capite, anguſtâ caudâ. Húncne ducem cuique ceto natura dederit, an quâdam amicitiâ ductus ipſe, vltrò cetos aggrediatur, difficile eſt conſtituere. Certè piſcis à ceto nunquam ſeparatus, meare cernitur, ſed eius caput antegrediens, quaſi temo & dux eius exiſtit: cuncta illi præſentit & prouidet, extremâque caudâ præmonſtrat tum declinanda, tum perſequenda; cibatum ei conſiliat, inſidiaſq́; à piſcatoribus poſitas ſigno prodit: & vbi occurrunt breuia, ne propter molem corporis in illis hæreat, tempeſtiuè præſignificat, vt aliò meatum declinare poſſit. Cùm autem ad nimiam pinguedinem ceti perueniunt, ampliùs nec videre nec audire poſſunt: carnium mole, audiendi videndiq́; meatus obſtruente. Quod ſi eo duce carerent, haud dubiè illis pereundum eſſet.* Hæc Ælianus.

Quare ſi animalibus quæ ſibi non ſufficiunt, eiuſmodi cuſtodes & duces attribuit Deus, homini debilitato & propemodum cæcato denegauerit? Nunquid de piſcibus eſt cura Deo, & non potiùs de hominibus? Et certè alijs omnibus animalibus dedit Deus arma, quibus ſe defenderent contra hoſtes ſuos vel pericula effugere poſſent: aliis dentes, aliis cornua, aliis pedes veloces, &c. Plantis item aliis ſpinas, aliis cortices, aliis alia. Et cur ſoli homini contra potentiſſimum eius hoſtem nullum det præſidium?

QVINTÒ, Oſtenditur ex hiſtoriis. Inter F.
alias de ſancto Onuphrio legimus in eiuſdem V.
vitâ, cùm deambularet in ſolitudine, comitem Ex hiſto-
ſe illi adiunxiſſe Angelum dixiſſeque: Ab ho- riis.
râ natiuitatis tuæ ductor & ſocius tuus extiti. Cum eodem ſuo cuſtode Ioannes Carera Societatis IESV, tanto erat & tam familiari coniunctus vſu, vt velut intimo cum amico ſua conſilia ſermoneſque conferret: ſæpe ad eum de ſuis rebus dubiis arduiſque referret, ſæpe interrogaret exquireretque conſilium: viciſſimq́ue ei Angelus ad omnia notis vſitatiſque vocibus reſponderet.

Denique in eam ſancti Angeli familiaritatem venerat, vt ab eo quotidie horis antelucanis ad orationem excitaretur è ſomno. Quanquam hanc conſuetudinem Angelus aliquando intermiſit, quòd excitatus ab ſe mane Ioannes languore & laſſitudine victus, non è cubili protinus ſurrexiſſet. Vt habetur in hiſtoria Societatis IESV. *p. 1. lib. 11. num.* 66. His accedat ſancta Franciſca vidua Romana, quæ mirâ ſanctitate Romæ vixit & vitam Angelicam ſimili more concluſit an. Domini 1440. quamq́ue vidi Romæ à Paulo V. Pontif. in Sanctorum catalogum referri. Hæc continuò cernebat Angelum ſuum quaſi iuuenem elegantiſſimum, acribus oculis, & vultu in cœlum ſemper ſuſpiciente, ac manibus in formam crucis cancellatis (vnde & tali figurâ Angelus appingitur eius imagini) facie ita coruſcante, vt ipſa vix in eam intendere poſſet, ita vt in hoc eius lumine ſine candelâ noctu per domum ambularet, recitaret diuinum officium, aliaque exercitia ſua peragerat. Si ipſa morbo laborabat, aut à dæmonibus verberabatur, vel terribilibus ſpectris percellebatur; vel quaſi ab angelo lucis tentabatur; Angelus dabat ei ſignum mouendo crines ſuos iiſque ſpargendo magnam lucem, ex quâ illa miram accipiebat conſolationem, illuminationem & robur, ita vt dæmones confuſi abſcederent. Quòd ſi quid ipſa verbo, opere aut cogitatione peccâſſet, ſubducebat ſe & diſparebat Angelus: vnde ipſa pœnitens culpam indagabat, eamq́; agnitam lachrymis abluebat, itaq́; Angelus rurſum ei ſuam præſentiam exhibebat. Vt in eius vitâ c. 4. videre eſt. Denique S. Cæcilia Virgo Valeriano deſponſa, primâ nuptiarum nocte hunc ad eum ſermonem habuit: *Ego Valeriane in Angeli tutelâ ſum, qui virginitatẽ meam cuſtodit: quare ne quid in me committas, quo ira Dei in te concitetur.* Permotus eo verbo ſponſus,

Digitized by Google

ſus,etiam in Chriſtum ſe crediturum dixit, ſi Angelum illum videret. Vidit ergo & credidit. Breuiar. Rom. 12. Nouemb. ex vita. Ita S. Agnes cùm minaretur ei præfectus proſtibulum,dixit: Mecum habeo cuſtodem corporis mei Angelum Domini, vt ex eius vitâ idem Breuiarium.

Quæ cùm ita ſint, meritò admiramur Dei erga nos benignitatem, qui tã nobiles Principes ad noſtrum deſtinauit obſequium. Hinc exclamat S.Bernardus ſerm. 12. in Pſ. 90. *Mira dignatio & verè magna dilectio Charitatis. Quis enim, quibus,de quo,quid mandauit? Summa Maieſtas mãdauit Angelis,& Angelis ſuis mandauit. illis vtique ſublimibus, tam beatis, tam proximis ſibi cohærentibus,tam familiariter adhærentibus & verè domeſticis Dei,mandauit de te.Tu quis es? Domine quid eſt homo,quòd memores eius,aut filius hominis quoniam reputas eum? quaſi verò nõ ſit homo putredo,& filius hominũ vermis? Sed quid putas,mãdauit de te? Nunquid ſcripſit contra te amaritudines? Nunquid vt cõtra folium,quod vento rapitur, oſtendant potentiam ſuam,& ſtipulam ſiccam perſequantur? Angelis ſuis mandauit de te,vt cuſtodiant te, &c.* Ergo, Auditores,gratias agamus Deo imprimis, qui ad cuſtodiam noſtram deſtinauit nobis Angelos ſuos. Deinde etiam Angelis ipſis, qui nos cuſtodire minimè detrectant. Nemo noſtrûm ſit, qui in hac vitę noſtrę peregrinatione cum Angelo ſuo non crebrò colloquatur & piam familiaritatem contrahat,honorando,inuocando, timendo, amando eum. Ita enim fiet vt libenter nos cuſtodiant & demum ad cœleſtes ſuos choros euehant.

CONCIO II.

Beneficia Angeli Cuſtodis ſpiritualia.

1. *Clienti ſuo adſtat eum defendendo ab irâ Dei? afflictũ conſolando,eiuſq́; orationes Deo offerendo.*
2. *Illuminat.*
3. *Deterret & excitat à ſomno peccatorum.*
4. *Peccandi occaſiones amouet.*
5. *Ad progreſſum virtutis animat.*
6. *Tentationes refringit.*
7. *Ad cœlos educit.*

THEMA.

Angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei. Matth. 18.

A. DE primo noſtro Papâ Apoſtolo Petro, mirabilem legimus hiſtoriam & omni acceptione dignam. *Act.* 12. Cùm enim Rex Herodes miſiſſet eum in carcerem, vt eum interficeret in fauorem Judæorum, quemadmodum fecerat & Jacobo: dormiebat ibi Petrus inter duos milites vinctus catenis duabus, ſequenti die producendus ad necem. Sed, *ecce Angelus Domini aſtitit,& lumẽ refulſit in habitaculo,percuſſoq́; latere Petri excitauit eum,dicens: Surge velociter. Et ceciderunt catenæ de manibus eius. Dixit autem Angelus ad eum: præcingere & calcea te caligas tuas,& fecit ſic,& dixit illi: Circumda tibi veſtimentum tuum & ſequere me. Et exiens ſequebatur eum. Tranſeuntes autem primam & ſecundam cuſtodiam,venerunt ad portam ferream, quæ ducit ad ciuitatẽ,quæ vltrò aperta eſt eis. Et precẽſſerunt vicum vnum, & continuò diſceßit Angelus ab eo.* Neſcio ſanè quâ ratione meliùs deſcribere poſſem ſtatum peccatoris. Tenet hunc in carcere ſuo dæmon, & quantum in ipſo, machinatur ei interitum nullo non temporis momento. Miſer peccator tantâ in miſeriâ ſui oblitus ſecurè dormit vinctus catenis duabus, præſumptione ſcilicet miſericordiæ diuinæ, & exemplo aliorum reproborum: velut inter duos milites, ſpem vitæ longioris & conſuetudinem peccandi. Sed Angelus tamen cuſtos adeſt ſuo clienti & ſtatum illi ſuum quaſi ad lumen repræſentat; deinde pulſat eum & à ſomno excitat, catenis liberat & è carcere educit, priſtinæque libertati filiorum Dei reſtituit. Cæterùm per hæc, ſpiritualia beneficia Angeli cuſtodis deſignantur vt videbimus.

PRIMÒ, Adſtat, & quidem variis modis. B.
Primò defendendo peccatorem ab irâ & vin- I.
dictâ Dei, ſuis interpellationibus. Quemad- Adſtat.
modum enim Angelus tenuit manum Abrahę, I.
ne ferret & immolaret filium: ſic abſq́; dubio Defendit
ſæpiſſimè tenet manum Dei, ne perdat peccatores. Nouimus ex Euangelio quid decreuerit Dominus vineæ, de ficulneâ infructiferâ, cùm dixit cultori: *Succide eam, vt quid etiam terram occupat?* Luc. 13. Sed vineæ cultor pro eâ Dominum orabat atque aiebat: *Domine dimitte eam etiam hoc anno, donec fodiam circa eam & mittã ſtercora.* Eiuſmodi ficulnea nos ſumus: Venit tertia ætas, id eſt, virilis vel annus trigeſimus, & quærit in nobis fructum Dominus, ſed nihil inuenit niſi auaritiam, ſuperbiam, ebrietatem, &c. Succide ergo huiuſmodi hominem, ait. Sed vineæ huius cultor Angelus cuſtos pro eo Deum rogat: ô Domine dona ei adhuc ſpatium pœnitentiæ: & ego fodiam circa illum & ponam ſtercora, id eſt, auferam ei nimiam terram proſperitatis, ſanitatis, &c. & ponam in conſpectu eius peccata eius, &c. vt confuſus reſipiſcat.

SECVNDÒ, Conſolando afflictos. Sic locu- 2.
tus eſt ad Zachariam conſolatoria verba *Za-* Conſola-
char. 1. Sic adſtitit Tobiæ cæco Raphael: *Gau-* tur.
dium tibi ſit, inquiens, *& forti animo eſto, in proximo eſt vt à Deo cureris.* Tob. 5. Sic conſolatus eſt Magdalenam ante ſepulchrum plorantem, cùm dixit: *Mulier quid ploras?* Sic & Hebræos ab hoſtibus afflictos. *Iud.* 2. Ita in noua lege ſæpe conſolati ſunt Martyres in carceribus & ſuppliciis: ſanctum Sebaſtianum pallio candidiſſimo induerunt. S. Petro crucifixo, cum coronis de floribus roſarum & liliorum adſtiterunt. Tametſi verò Martyres non ſumus, ſemper tamen patiendi occaſionem habemus. Aut enim corpori malè eſt, aut animæ, &c. Tunc erigunt animam peccatricem, proponendo ei Dei benignitatem, exempla aliorum, &c. *Fidelis Paranymphus*, inquit S.Bernard. *diſcurrit medius inter dilectum & dilectam, vota offerens & referens dona: excitat iſtam, placat illum, &c.*

Sic S. Jacobum Germanum ordinis S. Dominici, quem diabolus quidam vti perpetuò vexabat, ita verberibus onerabat, quoties ille

ora-

Digitized by Google

orationem frequentabat. Sed dæmone abſcedente mox Angelus de cœlo aderat eumque ſuauiſſimâ conſolatione perfundebat, dicens: *Serue Dei, eſto fidelis vſque ad mortem, expecta Dominum, viriliter age & confortetur cor tuum; ingentia ſunt enim quæ tibi pro paruo labore atque certamine præmia proponuntur.* Apud Sutium. 11. Octob.

Tertiò, Excipiendo orationes noſtras &
3. Offert orationes. offerendo eas Deo. Sic Raphaël ad Tobiam ait: *Quando orabas cum lachrymis & ſepeliebas mortuos & derelinquebas prandium, &c. ego obtuli orationem tuam Domino.* Et *Apoc.* 8. vidit Joannes Angelum ſtantem ante altare aureum, adolentem incenſa multa (*quæ ſunt orationes Sanctorum*) ſuper id ante thronum Dei. Et aſcendit fumus incenſorum de orationibus Sanctorum omnium ſuper altare aureum, in quem locum S. Bernard. *ſer. 1. de Angelis* ait: *Angeli noſtros ſudores, non ſuos, noſtras non ſuas lachrymas offerunt Deo, nobis quoque eius munera referunt.* Et S. Aug. ſoliloq. c. 7. *Gemitus noſtros atque ſuſpiria referunt ad te Domine, vt impetrent nobis faciem tuæ benignitatis propitiationem.* Nec paruum hoc eſt beneficium. Noſtræ enim orationes plerumq; imperfectæ ab Angelorum manibus & oblatione abſque dubio aliquid valoris acquirunt, ſicut cùm cibi viles in pulchris patinis, vel à nobilibus apponuntur miniſtris. Ideo Eccleſia in Miſſa petit ſacrificium id offerri Deo per manus Angeli. In cuius rei confirmationem vixit ætate Serionis Abbatis Monachus quidam tam ſanctæ conuerſationis, vt peragens aliquando officium ſacræ Miſſæ, dum recitaret illa verba: *Supplices te rogamus omnipotens Deus, iube hæc perferri per manus ſancti Angeli in ſublime altare tuum:* conſpexerit circum altare complures Angelos, quorum vnus cæteris altior ſacram hoſtiam Deo, tanquam ibidem viſibiliter præſenti offerebat, & mox eadem ſuper altare collocatâ diſparuit. Vnde D. Bonauentura in *ſoliloq. animæ & corporis* c. 1. ait: *O anima, ſi videre poſſes quanto gaudio Angeli aſſiſtunt orantibus, interſunt meditationibus! &c.*

C. Secvndò, *Lumen refulſit in habitaculo*; ad
II. indicandum, quòd Angelus Cuſtos illuminet
Illuminat hominem. Docet enim interdum ſecreta Dei conſilia, vt Abrahamum, quid cum Sodomis acturus eſſet. *Gen.* 18. Danielem, quando Meſſias venturus eſſet. *Dan.* 9. Potiſſimùm verò ea, quæ homini conducunt ad bene viuendum: vti Tobiam, quomodo ducere deberet vxorem. Sic docet ſæpe per inſpirationes, librorum ſpiritualium exhibitionem, vel ad Concionem adducendo, vel exempla ſalutaria proponendo, quæ ſit voluntas Dei bona & bene placens; quid agendum, quid fugiendum ſit, vbi venenum & anguis ſub herba lateat. Sic Tobiam docuit rationem fugandi & compeſcendi dæmonem per cor, fel & iecur piſcis; ſpiritualiter, vt poſtea apertè dixit, per orationem, ieiunium, & eleemoſynam, cùm diſceſſurus dixit: Bona eſt oratio cum ieiunio & eleemoſyna. Cor deſignat orationem, fel ieiunium, vtpote guſtui aduerſum; iecur ſeu hepar, quod cæteris membris alimenta & ſanguinem ſubminiſtrat, eleemoſynam. Sic docuit Gedeonem rationem vincendi dæmonem. *Iud.* 7. cùm è 32000. militibus eius iuſſit imprimis ſeparare & dimittere omnes timidos & formidoloſos.

Secundò omnes eos, qui more canum ex amne proni biberent; reliquos, qui trecenti tantùm erant, ducere contra Madian. Quid enim hoc aliud docebat, quàm quòd ex multis etiam Chriſtianis pauci ſint veri milites & victores? Alij enim formidoloſi ſunt, veluti qui timent ne venter crepet, ſi ieiunent: ne cum liberis ſuis ad inopiam redigantur, ſi eleemoſynas largiantur; qui verba & cogitationes hominum verentur, ſi piè incipiant viuere, iniurias condonent, choreas & ſympoſia vitent: qui denique laborem pœnitentiæ fugiunt. Alij nimiâ auiditate ſe in terrena bona ingerunt per auaritiam, ſuperfluum ornatum, nimium luxum & voluptatum conſectationem. Hi enim omnes inepti ſunt ad militiam Chriſtianam. Sic docuit Arſenium, cùm ei oſtenſurus opera hominum, primò Æthiopem oſtendit ligna ſcindentem & colligantem in faſciculum, qui cùm iuſto maiorem tollere in humeros ac geſtare nequiret, plura adiecit ligna & faſcem ponderoſiorem fecit. Deinde alium qui ex lacu aquam hauriens, miſit eam in canalem perforatum, vnde mox effluebat. Denique duos equites lignum tranſuerſum gerentes per templi portam cum eo ingredi fruſtrà conantes, quia ſcilicet obliquè id ferebant. Quid verò ſibi iſti vellent, mox expoſuit Angelus. *Qui lignum quidem portant,* inquit, *ij ſunt, qui propria confidentes iuſtitia, ad viam humilitatis omnem ſibi obſtruunt aditum: & ideo vt foris maneant & vt à regno cœlorum arceantur, ij ſibi cauſa fuit. Qui verò fundit aquam in canalem perforatum, bona quidem facit opera, ieiunat, orat, benefacit; ſed ſtudet etiam videri ab hominibus. Et ideo fruſtrà operatur, & mercede, quà debetur, priuatur. Qui autem ligna ſcindit & onus conficit, is eſt, qui multis quidem grauatur peccatis; pro eo autem quòd deberet ea reſecare pœnitentiâ & diligentiâ, oſtenditur alia potiùs addere.* Apud Matth. Raderum. 2. *p. Virid. SS. c.* 4. Joanna Vrbiuetana Virgo, ordinis S. Dominici, adhuc paruula orbata parentibus dicebat ſe ab Angelo Cuſtode fidei & pietatis documenta accepiſſe: vnde & gratiam baptiſmalem conſeruarit vſque ad mortem. Seraph. Raz. *in l. SS. ord. Prædicat.* Proteruus quidam Arianus videns quendam Angelum loquentem ad S. Ambroſij aurem, cùm verbum Dei prædicaret, conuerſus inde ad veram fidem fuit, vt refert S. Paulinus *in vita S. Ambroſij.*

Tertiò, *Percuſſo latere Petri excitauit eum* D.
dicens: Surge velociter. Ita Angelus Cuſtos clien- III.
tem ſuum partim à peccato deterret & coërcet, partim à ſomno peccatorum excitat. Re- Excitat & abſterret.
ſert Iſidorius cap. 14. lacertulam quandam eſſe, nomine Saniam, quæ, ſi videat ſerpentem homini dormienti inſidiari, inuolat in faciem eius, & ſcalpendo ac vellicando excitat eum, vt euigilet & ſibi à præſenti periculo caueat. Ad amuſſim talis eſt Angelus Cuſtos,

qui

Digitized by Google

qui cernens hominem in peccato ſtertentem vel de ſalute periclitantem, cootinuò vellicat modò internis hortatibus, modò externis medijs. Quomodo excitauit Ioſephum in ſomnis, vt ſurgeret & acciperet puerum Jesvm, fugeretque in Ægyptum. Pulſat etiam quandoque & increpat, ac peccata commiſſa exprobrat. Sic *Iud. c. 2.* exprobrat Iſraëlitis beneficia à Deo accepta vſque ad occupationem terræ ſanctæ, & ſimul eorum ingratitudinem & inobedientiam, quòd cum incircumciſis inierint fœdus & pacem. Vnde ipſi eleuauerunt vocem & fleuerunt, ita vt locus ille locus flentium diceretur; & immolauerunt hoſtias. Sic Anatolium hæreticum eò vſque Angeli punierunt, donec reduceretur ad fidem veram, vt refert Euſebius *lib. 5. hiſt. c. vltimo.* Exemplum recens refert Franciſcus Albertinus Soc. Jesv *in lib. de Ang. Cuſtod. cap. 15.* de viro quodam, qui Coſentiæ in Calabria Patri cuidam Soc. confitens, ab eo interrogatus eſt, quam ob rem eo die potiſſimùm tantâ feſtinatione ac deſiderio peccata confiteretur? Audi, reſpondet ille, aliquantiſper Pater, rem admiratione dignam aperiam. Nudiuſtertius conſilium mihi ineunti, cum vno ex amicis meis, quo pacto commodiùs iniuriam mihi à quodam irrogatam vlciſcerer: perſuaſit ille vt ambo eodem veſpere bombardis armati eum perſequeremur; è veſtigio igitur, facto propoſito domum petii. Cùm autem arreptâ fiſtulâ ferreâ rotulas ac ſilices præpararem, vt ne in exploſione fortaſſis munere ſuo non fungeretur: Ecce tibi ſpecioſiſſimum iuuenem, cuius neſcio an pulchritudo grauitati, an hæc pulchritudini potiùs ornamento eſſet; qui geſtibus meis aliquamdiu conſideratis: Quid meditaris, inquit, mi homo, dic ſodes: quid negotij, quæ te cura premit, quòd tantâ expoſiis ſolertiâ inſtrumenta mortis? Ego ad hæc conſilium diſſimulare. Rurſum igitur ille zelo & indignatione, vt apparebat, plenus: Quorſum, ait, mentem tuam non detegis? Numnam latere me exiſtimas quæ hactenus ad expeditiorem deſignati facinoris executionem attentâſti? Atque ita protracto colloquio in memoriam mihi reuocauit, quanta Devs cœli & terræ pro abiectiſſimo homine perpeſſus eſt: nec non ingratitudinem & peccata mea, quæ pro tam copioſâ redemptione illi retribui: exaggerauit manſuetudinem & longanimitatem ipſius, qui ad hanc vſque horam pepercit mihi, tametſi commeruiſſem mille infernos, maximè cùm propoſitum haberem, pari perpetuò malitiâ ſcelera accumulare.

Cæterùm hiſce verbis tam efficaciter cor meum tranſuerberatum eſt; tam vberes lachrymæ, accenſa ſuſpiria, & mœſti mox ſingultus totum me occupârunt, vt anima corpore videretur velle excedere, &c.

Monuit ergò, vt quamprimùm Pater aliquis Societatis eò veniret ad confeſſionem peccatorum faciendam. Interim aduenit amicus alter ad facinus eum euocans: cui iſte reſpondere nolebat: ſed Angelo iubente reſpondit: & negauit vlla ratione ſe adduci poſſe, vt conceptum facinus perpetret. Interim Angelus, quo loco ab eo relictus erat, diſparuit. Quoties ſuggerit nobis Angelus, ne peccemus in Chriſtum ſaluatorem noſtrum, quomodo Ionathas ſuggeſſit Sauli parenti ſuo: Ne pecces Rex in Dauid, quia non peccauit tibi, & opera eius bona ſunt tibi valde, & poſuit animam ſuam in manu tua? *1. Reg. 19.* Hoc enim nobis fecit & Chriſtus. Et quidem Saul quantumuis reprobus hoc verbo placatus iurauit, *quia non occidetur Dauid.* Cur non emolliris tu?

E. IV. Peccandi occaſiones amouet.

Qvartò, *Præcingere & calceate caligas tuas,* inquit Angelus, & ſignificat Angelum Cuſtodem peccandi occaſiones & pericula relapsûs amouere à ſuo Cliente. Nam idcirco iuſſit Petrum ſecum accipere veſtes, vt ne minimam quidem haberet occaſionem redeundi ad carcerem: quam ob cauſam & Dominus iuſſit languidem illum apud piſcinam ſanatum tollere grabatum ſuum & abire. Et Moyſes noluit vt filij Iſraël relinquerent in Ægypto vel vngulam de rebus ſuis. Amolitur itaque bonus Angelus nobis peccandi occaſiones plurimas, in quibus caperemur, niſi tollerentur. Et idcirco dixit Dauid ad virum iuſtum: *Angelis ſuis Deus mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus viis tuis: in manibus portabunt te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.* Quid enim lapides in via niſi ſcandala & peccandi occaſiones, ac laquei, quibus, vt vidit S. Antonius, mundus eſt plenus? Iſtos igitur remouet vel abſcondit nobis, ſicut mater abſcondit infanti cultrum aut quid noxium, ne id videns infans, ſtatim habere velit ad ſuam perniciem, vel monet ne impingamus in obuios lapides v. g. ſi quem errantem fraternè corrigas, & ille cùm gratias agere deberet, maledictis te proſcindit: cogitabis enim fortè: ſi hæc eſt mea merces, omittam impoſterum admonitiones, dimittam illum ire in adinuentionibus ſuis & perire. Ecce lapidem; ſed Angelus venit & tibi ſuggerit, non eſſe curandum quid homines cupiant, ſed quid Deus iubeat: & ab hoc, non ab illis, mercedem expectandam. Rurſum bonus aliquis opifex aut mercator nemini iniquus, ab impoſtore fortè decipitur falſâ aliqua moneta. Fortè ſic cogitabit: Si ita mecum agitur, decipiam & ego eâdem monetâ alios. En lapidem; ſed occurrit Angelus & in corde eius dicit: quid turbaris ob rem tam modicam? Num pro nugis iſtis cœlum vis perdere, aut ſimilis fieri perditiſſimorum hominum, qui mala pro bonis reddunt? aut politicorum, qui mala pro malis: & non potiùs Chriſtianorum, qui bona pro malis reddunt? Sic Lothum monuit, & tandem eduxit è ſocietate perditorum Sodomitarum, ne ſimul cum illis periret. Euocat enim è ſocietate malorum, & niſi pereamus dulciter cogit, impetrando à Deo flagellum ægritudinis, aut alterius afflictionis, quâ exire compellamur. Sic Balaamo obſtitit in via, ne pergeret ad maledicendum populo Hebræorum,

& aua-

& auaritiam ſuam exſatiandam, ſtricto gladio in anguſtia duorum parietum. Ita enim Angelus repręſentat peccatori diuinam vindictam: deinde mortis ineuitabilitatem, vbi regredi & recuperare præteritos annos non licebit: Deniq; rigorem iudicij inter æternam gloriam & gehennam. Quo modo ſanctum Petrum Cœleſtinum acriter reprehenſum & caſtigatum fuiſſe ab Angelo ob quaſdam leuitates pueriles refert Surius *die* 19. *Maij*.

F. V. *Ad progreſſum virtutis animat.* QVINTÒ, *Sequere me*, inquit Angelus; quo verbo indicat Angelum Cuſtodem addere animos ſuo Clienti ad progrediendum alacriter in via Dei. Hoc enim fecit Angelus Eliæ tendenti ad montem Dei Oreb, defatigato 3. *Reg.* 19. dicens: *Surge, comede, grandis enim tibi reſtat via*. Hoc fecit Gedeoni, cùm animauit eum ad bellum ſuſcipiendum contra Madian. *Iud.* 6. Hoc iuniori Tobiæ cùm confirmauit eum ad piſcem apprehendendum & extrahendum. *Tob.* 6. Simili ergo modo quando deficimus in aliquo labore vel ſub aliquo onere, Angelus Domini confortat nos & ſubleuat ſpirituali quadam dulcedine & ſolatio. Quando horror nos inuadit, cùm aliquid arduum aggrediendum, vel difficultas ſuperanda eſt animos nobis addit, vt apprehendamus cetum. Nouit enim bonus Angelus ingenium diaboli, quòd nimirum inſtar crocodili fugientes inſequatur & inſequentes ſe fugiat. Vnde ſuadet id Iac. 4. *Reſiſtite diabolo & fugiet à vobis*.

Id verò maximè præſtat in maxima hominis neceſſitate & anguſtiâ, mortis videlicet articulo. Scit enim ibi malum Genium ſuas exercere vires, & tunc deſcendere habentem iram magnam, ſcientem quia modicum tempus habet, *Apoc.* 12. idcirco & ipſe ſuis maximè tunc adeſt. Fecit hoc Angelus Chriſto agonizanti: *confortans eum*, vt ſanctus Lucas ait.

Licet enim Chriſtus non eguerit confortatore: voluit tamen eum admittere, tum quia ſeipſum noluit confortare (ſiquidem propter nos omnem conſolationem ſibi denegabat) tum vt oſtenderet Angelos Cuſtodes adeſſe ſuis in rebus maximè deſperatis, & maximè quando Dei cauſâ aliquid patiuntur. In articulo autem mortis homo maximè deſertus eſt, & humanis auxiliis deſtitutus.

In Mexicana Prouincia anno milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo. Cùm infirmus quidam metu mortis vehementer conſternaretur, euenit, vt die quadam conſpiceret pulcherrimum iuuenem, qui circumdatus admirandâ luce, illi appropinquare & demonſtrare cœpit (quo amaritudo grauiſſimæ ipſius triſtitiæ aliquantum leniretur) montes aliquot opertos auro ac margaritis, in quibus clariſſimis veſtibus ac vultibus conſpicui innumeri homines mutuis ſeſe applauſibus ac ſolatiis recreabant: tum omnia ſingulatim contemplari iuſſit ac dixit, hunc paradiſum eſſe & exultantes homines eſſe ſanctorum animas, qui ſub inſignibus Chriſtianæ fidei ſanctè viuentes feliciter obiiſſent.

Vnde iuuenis viſione adſtantibus recitatâ tam flagranti illius regni deſiderio accenſus fuit, vt iam nihil optaret, quàm vitam hanc deſerere. Ex litteris annuis Societatis IESV anno 1587. En quid Angelus Cuſtos faciat.

SEXTÒ, Duxit Angelus Petrum per primam & ſecundam cuſtodiam, inaduertentibus & fortè ſopitis cuſtodibus. Sic Angelus Cuſtos illæſum ſæpe ducit per tentationes dæmonis & carnis, dum earum vim refringit. Cuius figuram cernere eſt in illo Angelo, qui luctans cum Iacob, tetigit neruum fœmoris eius, qui ex hoc emarcuit, *Gen.* 32. G. VI. *Tentationes refringit.*

Neruus iſte vim concupiſcentiæ deſignat, quam ita eneruat Angelus, vt ne ſupra vires hominem tentet atque opprimat: dæmones verò ſopit, vel catenis alligat ſicuti canes feroces, ne in obuios irruant pro libitu. Sic Angelus præſes Iſraëlitarum obſtitit Balaamo, primum ne pergeret ad maledicendum populo ſibi commiſſo, tum ire permiſit, ſed hac conditione, vt ne aliud loqueretur, quàm ei ipſe præcepturus eſſet. Numer. vigeſimo ſecundo, atque ita cupidinem maledicendi in eo repreſſit.

Ita Angeli boni permittunt quidem dæmoni, vt nos tentet, ſed tamen cupidinem & furorem eius retundunt: ne vehementiùs nos impugnet, quàm vires noſtræ ferant.

Ita duxit illęſum per caſtra hoſtium Iudithā: *Viuit ipſe Dominus*, inquit, *quoniam cuſtodiuit me Angelus eius & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc reuertentem, & non permiſit me Dominus ancillam ſuam coinquinari*; Iudith. 13.

Denique hoc figuratum fuit in Angelo, qui excuſſit de fornace ignis flammam & fecit medium fornacis quaſi ventum roris flantem, vt non tangeret tres pueros. *Dan.* 3.

SEPTIMÒ, Demum eduxit eum per portam ferream vltrò apertam, è carcere per vicum vnum in ciuitatem & libertatem. Sic etiam Angelus Cuſtos educit tandem Clientem ſuum ex ergaſtulo corporis per ferream mortis portam & per vicum iudicij particularis in cœleſtem ciuitatem & ſecuram libertatem. Teſtis huius rei Chriſtus ipſe, qui Lazarum ab Angelis portatum eſſe in ſinum Abrahæ dixit *Luc.* 16. Teſtes Sanctorum vitæ, quorum plurimi à ſanctis Angelis ſuſcipi & ad ſuperos geſtari viſi ſunt. H. VII. *Ad cœlos educit.*

Velut ſanctus Martinus, ſanctus Dominicus, Mendicus ille Seruulus apud ſanctum Gregorium M. Animam ſancti Gulielmi Abbatis vidit per duos Angelos eleuari ad cœlum Gomundus eius diſcipulus. Animam ſancti Pauli Eremitæ ſanctus Antonius. Animam ſancti Germani Epiſcopi ſanctus Benedictus. Petrus exorciſta & Marcellinus cum ſociis Martyribus à ſpiculatore viſi ab Angelis in cœlum ferri, vnde is conuerſus eſt, &c.

Fælices verò illi, quibus vltrò ſe aperit mortis ianua, id eſt, qui libenter promptè & hilari animo mortem oppetunt: qui Domino pulſanti confeſtim aperiunt: *Beati enim ſunt ſerui illi*.

Quæ

Quę cùm ita ſint, videat nunc quiſque quid Angelo ſuo debeat. Petrus ſanè his peractis ad ſe reuerſus, Deo gratias egit: Nunc ſcio verè, inquit, quia miſit Dominus Angelum ſuum, & eripuit me de manu Herodis & de omni expectatione plebis Iudæorum.

Deinde hoc beneficium alijs annunciauit & vndiq; prædicauit. Sic & nos Deo grati eſſe debemus,eumq; prędicare & benedicere,qui tanta nobis prǽſtat per Angelum Cuſtodem.

Deinde Cuſtodem ipſum reuereri & audire monentem. Et verò modò certò ſciremus ſeu firmiter crederemus,Angelum eſſe, qui nos cuſtodiat,& tot beneficiis cumulet,quomodo eum non amaremus,coleremus,audiremus.

CONCIO III.

Beneficia Angeli Cuſtodis corporalia.

1. *Clientes ſuos in itineribus comitatur, ducit, & reducit.*
2. *Victum ſuppeditat.*
3. *Nuptias proſperat.*
4. *Hoſtes compeſcit.*
5. *Pacem inter coniuges conciliat.*
6. *A periculo ſeruat.*
7. *Medicinam præſtat.*
8. *Replet omni bono.*

THEMA.

Angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei. Matth. 18.

A. Legimus in libro Tobiæ c. 5. ſeniorem Tobiam iniunxiſſe filio vt in Rages Medorum abiret,repetitum decem talenta argenti à Gabelo,quę crediderat illi:ideoq; ſocium itineris ſibi quęreret virum fidelem, qui eum duceret & reduceret. Paruit filius & egreſſus inuenit iuuenem ſplendidum ſtantem, præcinctum & quaſi paratum ad ambulandum:qui non difficulter ſocium itineris, vtpote ſibi perſpecti, ſe obtulit & adiunxit: fuit autē is Angelus Raphaël,multa qui ei beneficia impertiit per viam,quæ filius recenſet patri capite duodecimo. *Me duxit & reduxit*, inquit, *pecuniam à Gabelo ipſe recepit, vxorem ipſe me habere fecit,& dæmonium ab eâ ipſe compeſcuit, gaudium parentibus eius fecit, me ipſum à deuoratione piſcis eripuit, te quoque videre fecit lumen cæli, & bonis omnibus per eum repleti ſumus.*

Videtur mihi Deus in hoc Archangelo Tobię ductore velut in imagine depingere voluiſſe beneficia Angeli Cuſtodis corporalia. Senior Tobias Deum repræſentat, qui quemlibet hominem veluti filium & facturam ſuam, cùm in hunc mundum pro bonorum operum meritis cumulandis miſit, velut in Rages pro pecuniâ repetendâ miſit (Rages enim commotio ſeu tempeſtas exponitur,& bene mundum hunc deſignat) ſed quis itineris comes & dux futurus? Vti iunior Tobias domo egreſſus mox inuenit Angelum: ita infans quilibet vix materno prodit vtero,& en occurrit Angelus,quem Deus ab æterno Cuſtodem ei deſtinauit.

Hic ſplendidus eſt iuuenis, noſtræ peregrinationis comes, pręcinctus ad ambulandum & per vitæ huius viam plurima nobis beneficia conferens tam ſpiritualia, quàm corporalia: ſed nos impræſentiarum corporalia tantùm videbimus, ab hoc Angelo Tobiæ potiſſimùm exhibita.

B. I. Ducit & comitatur. Primò, *me duxit & reduxit* inquit Tobias: ad eundem modum Angelus Cuſtos in via & itineribus fideliſſimus nobis eſt comes, ductor & reductor. Sic Angelus Domini præcedebat caſtra Iſraël in columna nobis,monſtrans eis iter per deſertum. *Exod.* 13. id quod etiam præſtitit exercitui Chriſtianorum inſidijs circumuento, cùm is ab obſidione Boſtri Arabum Metropoli recederet anno Domini milleſimo centeſimo quadrageſimo quarto,quando terra ſancta & Ieroſolyma adhuc in noſtra poteſtate erat.

Cùm enim, vt ſcribit Guilielmus Tyrius l. 16. cap. 12. in ineuitabilia incidiſſent diſcrimina,& errarent omnes in inuio & non in via, & anguſtiis locorum intercluſi eſſent, ab ingruentibus hoſtibus cædendi, nec haberent ducem qui agmina præiret,& locorum, per quæ tranſituri erant, haberet peritiam: Ecce ſubitò cohortes præcedens miles quidam ignotus, albi ſeſſor equi, rubei coloris vexillum baiulans loricâ indutus, curtis vbſque ad cubitos manicis antecedebat exercitum.

Hic tanquam Angelus Domini exercituum viarum ſequens compendia & ad aquas priùs incognitas congruis & in commodis ſtationibus caſtra metari ducebat. Qui illis deductis Ieroſolymam vſque, illo admirabili perfunctus miniſterio, ab omnium mox euanuit oculis.

Idem Angelus ſpecie iuuenis elegantiſſimi ſanctum Dominicum de nocte ad Monaſterium duxit & portas reſerans introduxit, vt in eius vitâ apud Surium tom. 4. Sed quid ſereniſſimo Maximiliano Imperatori antequam Imperator eſſet, contigerit, dum per præruptas rupes Oenipontanas, iuuenili ardore rupicapras & Ibices inſecutus,eò loci euaſit,vnde nec referre pedem, nec vlteriùs progredi poſſet, niſi in præcipitium, narrat Stephanus Pighius in Hercule prodicio & nos ſuprà recenſuimus in feſto Circumciſionis.

C. II. Victum ſuppeditat. Secundò, *Pecuniam à Gabelo recepit*; quâ nimirum domus Tobiæ paupercula ſuſtentaretur. Addere poterat Tobias quòd eius ope in via ſuſtentatus ſit, piſcem enim grandem eius operâ cepit,de quo in itinere viuebat.

Ergo Angelus Cuſtos paſcit eſurientes & ſuſtentat inopes. Ita enim Geneſis vigeſimo primo, cùm Agar filiolum ſuum, aquâ deficiente, iam animam agentem in ſolitudine, ad radices arboris abieciſſet, ne videret eum ſiti confici, Angelus apparuit & oſtendit ei puteum aquæ limpidæ, quâ moribundum filium reficeret. Adhæc Danielem in lacu leonum concluſum, per Habacuc ad eundem locum mirabiliter delatum, pauit cibis, qui pro meſſoribus parati erant. *Dan.* 6. Eliam etiam refocillauit pane ſubcinericio & vaſe aquæ. 3. *Regum* 19.

Idem

Idem Iacob Patriarcham, ſeruientem ſocero ſuo Laban, mirabiliter ditauit, docendo eum modum & artem, quâ adhibitâ plurima maculoſa pecora gignerentur, vt Abulenſis & alij rectè deducunt ex Geneſ. trigeſimo primo, vbi Angelus ait: *Leua oculos tuos, & vide omnes maſculos varios & maculoſos, &c.*

Quin & manna Angelorum Miniſterio Iſraelitis in deſerto datum & confectum eſt; ideò enim panis Angelorum vocatur à Dauide *Pſalmo* 77.

D. III. Nuptias proſperat. Tertiò *vxorem me habere fecit*, inquit Tobias. Sic Cuſtos ijs, quibus honeſtum coniugium propoſitum eſt, de tali ſponſo aut ſponſa prouidet, qualis ei congruit. Hoc præſtitit Tobiæ, ſancto nimirum iuueni ſanctam oſtendendo & procurando coniugem.

Hoc idem præſtitit Iſaaco, procurando ei Rebeccam, optimam & virtuoſiſſimam puellam. Cùm enim ſeruus Abrahæ, pro vxore filio accipienda miſſus eſſet, iſque hæſitaret de modo & ratione inueniendi ſponſam qualem quærere iubebatur, dixit ad eum Abraham, Dominus Deus, qui tulit me de domo Patris mei, &c. ipſe mittet Angelum ſuum coram te, & accipies inde vxorem filio meo. *Gen.* 24.

Vnde qui in hoc negotio tam difficili non vult decipi aut errare, ſæpè ac ſeriò rogare deberet Angelum ſuum, qui optimè nouit qualis cuique coniunx conducat: vt ipſe quodammodo eius paranymphus eſſe velit. Nec vxorem tantùm, ſed & liberos obtinuit Tobias, ſeptem filios incolumes ex inſtructione Angeli: ſi nimirum triduo poſt nuptias abſtineret ab vxore & orationibus vacaret; ſic enim benedictionem conſecuturum vt filios procrearet incolumes.

Ita Saræ ſterili nuntiarunt Angeli, quòd paritura eſſet filium. *Geneſ.* 18. Et alius idem nuntiauit vxori Manue, *Iud.* 12. Itaque ad Angelum accurrere poſſunt, qui liberos eoſque pios & incolumes deſiderant. Et qui eos probè ac feliciter educari cupiunt, Angelorum tutelæ & manibus commendent. Sic fecit Iacob nepotibus ſuis *Geneſis* 48. *Angelus, qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris iſtis.*

Vnde narratur Ind. 13. de Manue, eum inſtantiſſimè Deum rogitaſſe, vt Angelum ſuum de cœlo mittere dignaretur, quo ab eo optimum modum educationis diſceret, cuius beneficio ab vxore ſterili filium accepiſſet. Quàm verò cupiant Angeli Cuſtodes piè educari liberos, vel ex eo colligi poteſt, quod *Exod.* 4. occidere voluerit Moyſen Angelus Domini (vt habent 70) quòd non circumcidiſſet filium iuxta legem Domini.

E. IV. Hoſtes compeſcit. Qvartò. *Dæmonium ab ea (Sara) ipſe compeſcuit*, inquit. Religauit enim id in deſerto Ægypti, vt neque hominibus neque pecudibus neq; arboribus nocere poſſet. Sic Angelus Cuſtos hoſtes clientis ſui compeſcit ſiue viſibiles, ſiue inuiſibiles, ne vel illi vel eius rebus nocere queant, quantum volunt. Contra inuiſibiles hoſtes quòd nos iuuent Angeli, quis dubitare poteſt? Quàm enim frequenter, putatis, dæmones, qui nobis adſunt, & qui ſummo odio nos perſequuntur, vel in ignem vel in aquas, vel in præcipitia proijcerent, vel in mille partes diſcerperent, ſi non impedirentur vtique à bonis Angelis? Vnde ſanctus Baſilius ait: *Quemadmodum vrbium muri in circuitu vndequaque hoſtium inſultus arcent; Sic & angelus à tergo & à fronte cuſtodit, &c.* Et Origenes hom. 8. in cap. 8. Ioſue: *Sancti Angeli*, inquit, *videntes nos infectationem dæmonum pati, inſurgunt aduerſus eos, qui nos infeſtant, & omnes eos poſt terga cadentes interimunt.* Sic ille. Id quod meritò quemlibet animare debet.

Quod verò etiam ab hoſtibus viſibilibus nos defendant, teſtis eſt populus Hebræus, qui Angeli præſidio à Pharaone defenſus fuit. Teſtis Iacob, qui Angelorum præſidio munitus fuit contra Eſau fratrem, Geneſis trigeſimo ſecundo. Teſtis Iudas Machabæus, qui præſidio Angelico ſuffultus, deuicit Lyſiæ exercitum.

Apparauit enim præcedens eos eques in veſte candidâ, armis aureis, haſtam vibrans 2. *Mach.* 11. Teſtis Eliſæus, qui circumdatus ab hoſtibus vidit maximum exercitum Angelorum ſibi in auxilium miſſum 4. *Reg.* 6. Teſtis Ezechias rex, qui centum octoginta quinque millia Aſſyriorum hoſtium ſuorum ab Angelo vnâ nocte trucidata vidit. 4. *Reg.* 19. Teſtis Theodoſius Iunior Imperator, quo cum Perſis & Saracenis pugnante, circiter centum millia Saracenorum in fluuium Euphratem Angelus Domini præcipitauit: vt Socrates *lib.* 7. *hiſt. cap.* 18. Qui etiam cap. 23. ſcribit Angelum Domini, quando Ioannes quidam Imperium per Tyrannidem affectabat, & collectis barbarorum copijs Theodoſio inſidias ſtruebat, ac Rauennæ commoraretur, in habitu & forma Paſtoris ducem itineris Theodoſij copijs ſe præbuiſſe, & per ſtagnum Rauennæ adiacens deduxiſſe, quâ viâ nemo vnquam iter feciſſe commemoratur: ſicq; exercitus Theodoſij ciuitatem apertam inuenientes ingreſſos Tyrannum occidiſſe.

Vultin' audire nupera, quæ refert Pater Drexelius *in Horolog. tut. Angeli horâ* 5. *cap.* 2.

Cùm Sereniſſimus Boiariæ Dux Maximilianus Anno M. DC. XX. in rebelles Bohemos moueret, non procul in vili pago (Liebz ei nomen) per aliquot dies caſtra habuit hoſte ſatis vicino, & ad inſidias variè procurrente. Multis fruſtra tentatis, noctem vnam, quæ opportunior viſa, delegit ſibi hoſtis, forſan non minimam cladem illaturus, ſi inferre illi tam conceſſum, quàm deſtinare. Mens erat Sereniſſimum Maximilianum Ducem, & omnem illic militem, vt repentina, opprimere & vt cruenta hac fraus certiore iret ſucceſſu, ſelectiſſimos quoſque milites ad ſigna vocabant principes. Ibat agminis caput, quod & belli, Fridericus quondam Elector Palatinus; cum regiam dignitatem annuum tantum magiſtratum fuiſſe, euentus docuit: ibat Dux Anhaltinus, ibat & dux Anhaltini filius, ibant præſtantes animo & numero duces complures, cum ſuis quiſque ſelectis copijs. Primum agmen comes ab Hollach ducebat, coniunctis ex omni turma electis equi-

tibus & Moſquetarijs, vt eſſent mille trecenti. Hos Vngari, illos Auſtrij, iſtos alij atque alij ſequebantur. Principis Anhaltini filius (qui hæc ſua manu conſcripſit) regem proximus antecedebat: Hi omnes caſtris ſuis hora ſeptima primæ noctis cœperunt egredi: Decem millium inſidioſa hæc phalanx fuiſſe creditur. Euntibus nox fauebat; Sereniſſimum Ducem Maximilianum locus non defendebat, nec adeò numeroſus, puto, miles qui hoſti par eſſet, vigilabat. Vigilabant tamen pro eo inſomnes Angeli, qui (quod ipſis facile) confuſiſſimum hoſtem, & iam inſidias meditantem quas ſtructurus venerat, in caſtra repulerunt, re non tantùm infecta, ſed nec quidem inceptâ. Triplex hoſti obiectum impedimentum. Primum, à via aberrarunt, qui apud illos viæ peritiſſimi duces habebantur. Facillimum eſt errare, cùm Angeli ſeducunt. Alterum, tanta viarum anguſtiæ occurrebant, vt vniuerſum agminis ordinem turbarint & ſoluerint. Tertium, terror planè panicus viam omnem coegit relegere, nam ea inter Vngarorum præſertim ordines orta ſunt turbæ, vt hoſtem quem quæſiuerant oppreſſuri, iam fugerent, velut proditi perditique. Atque hæc vel ipſorum hoſtium teſtimonio vera eſſe comperta ſunt, nam omnia quæ narraui, Principis Anhaltini filius Gallico idiomate accuratè deſcripſit, ſed in vltimo prælio & ipſe & bellici ipſius Commentarij ſunt capti.

Attexo narrationem (in rem ipſam iudicis partem mihi non ſumo) & duorum colloquium, è quo pronum ſit opinari, in vltimâ dicti anni & decretoriâ pugnâ, milites è cœlo ſuppetias aduenisse & luculentam opem tuliſſe Catholicis ſignis. Non ita diu poſt memorabiliſſimam illam caſis rebellibus victoriam, Auguſtæ in eodem Hoſpitio conuenerunt, miles vnus religione Catholicus, & gente nobilis, alter dux belli è VVittenbergiâ oriundus, qui rebellium Bohemorum caſtra ſequebatur; Hic miles: Quæſo, inquit, ſtrenue Domine, fas mihi ſit quærere, qui tandem fieri potuerit, vt omnis adeo animus in pedes vobis conciderit? An non vobis æquè ac Catholicis copioſus exercitus? An non vobis locus multò æquior quàm Catholicis? An non penes vos Morauici equitatus robur? An non vos tormentorum curulium numero illic loci ſuperiores? An non feſſum Catholicorum agmen, vos iam diſpoſiti per quietem acie excepiſtis? An non vobis Vrbs à tergo munimen? Vicinum palatium, Stella nomine, propugnaculum? Vnde ergo Catholicis victoria, vobis fuga? ignoſcat mihi, Domine, tuum genius; penè auſim dicere, femina fuiſtis, quia noluiſtis vincere. Audijt hæc è VVittenbergiâ militiæ dux. Et ſi finiſti, inquit, quæ nos promere volebas, & me audi. Pugnæ ratio hæc fuit: Nos nec noſtras nec hoſtium vires ignorauimus; quis vtrimque numerus eſſet legionum ſciuimus, & ita equitatum equitatui, turmas turmis, legionem legioni oppoſuimus prout licuit; certè hic ducum nec induſtria accuſari poteſt, nec prudentia; arma nobis cum hoſte paria fuerunt: locus, fateor, nobis æquior fuit ac opportunior quàm hoſti: ex editu pugnabamus in ſubeuntes. Sed & alia, non nego, Bohemorum parti contra Bauarum militem fauebant. Ideòque victoriæ iam ferè certi, non ſicut illi; diu deliberandum de ineundo conflictu cenſuimus: è re noſtrâ eſſe, vnum eſt pleriſque omnibus conſtigeret. At verò poſt aliquod pugnæ felix initium, noua nobis ex aduerſo caſtra ſtare, gens incognita & nunquam nobis viſa ſe opponere, legio ſe oſtendere, de quâ nihil vnquam nobis innotuit, hic mihi crede, Domine, ea omnium animos inuaſit conſternatio, vt nemo niſi fugam cœperit circumſpicere: nec eſt quòd quis adeò id nobis vitio vertat: ipſi equi ſtabant & tremebant. Mox partes noſtræ labare, deìn multùm inclinare, inde ruere, demum omnes apertiſſimè fugere, & ſanè plures è noſtris in fuga caſi quàm pugna. Quis verò nouus hic exercitus, quæ legio fulminatrix, niſi Angelorum? ſiquidem ex ea nullus militum ſtipendium à noſtris militibus exegit. Hæc Drex. &c.

QVINTÒ, *gaudium parentibus* Saræ *fecit*, quia ſcilicet familiam eorum pacatam & tranquillam reddidit, à multis afflictionibus & perturbationibus liberam, ſeptem enim viris ſucceſſiuè tradiderant filiam parentes, & omnes ſeptem occidit dæmon, ipsâ nuptiarum nocte, quæ res maximos dolores afferebat huic familiæ. Quin & Tobiæ iam ſepulchrum foderant ſerui, quaſi eandem ſortem ſubituro. Ab hac igitur triſtitia liberauit Raphael Saræ parentes. Figuratè hoc ſignificat a quòd conſimili modo Angelus cuſtos in familia & inter coniuges pacem conciliat & diſcordiarum auctorem diabolum compeſcit. B. V. Pacem inter coniuges conciliat.

Aliàs etiam gaudium ſæpe parentibus creat, dum liberos eorum paruulos mirabiliter ab interitu ſeruat. Inter multa huius veritatis teſtimonia, refert vnum Theodoretus in Philotheo in vita Sancti Iuliani Sabæ de puero ſeptenni propè Antiochiam, qui, dum mater ſanctæ hoſpitalitati intenta eſſet, lapſus eſt in puteum, dum circa eum luderet: ſed tantùm abeſt vt aliquid læſionis acceperit, vt potiùs in ſuperficie aquæ ſedens, cum aquis ludere viſus ſit. Aliud refert Maiolus *lib. 1. Canic. colloq. 12.* de muliere inope in Vrbe Aſtenſi, quæ dum flumen Tanarum nauigio traücere vnà cum aliis vellet, colligendorum lignorum causâ & dexterâ ſuâ puerum triennem teneret, lactentem verò alium læua in ſinu foueret, demerſa naue ipſa cum vtroque filio trans flumen deuecta eſt incolumis, abſque vlla vel natandi peritia vel labore: cùm tamen reliqui natandi periti à fluctibus hauſti & extincti ſint. Accidit id anno Domini 1564. Dominica prima poſt octauam Paſchæ. Nimirùm pia mater ſimilem Angelis ſe præbuit, dum non minori dilectione filios fortiter retinuit ſui oblita in periculo, quàm Angeli Sancti eos cuſtodiunt: ideòque Angelicam opem meritò experta eſt. C. VI.

SEXTÒ *meipſum à deuoratione piſcis eripuit*, inquit. Quo denotatur angelos cuſtodes ab innumeris periculis & vitæ diſcriminibus ſeruare ſuos clientes. Etenim Lothum eduxerunt & ſeruarunt ab incendio Sodomæ. *Gen.* 19. Tres pueros in fornace ignis. *Dan.* 3. Danielem in lacu Leonum *Dan.* 10. Apoſtolos de nocte apertis carceris ianuis eduxerunt. *Act.* 5. Petrum è carcere Herodis *Act.* 12. Hæc & ſimilia complura beneficia præſtitère poſtea innumeris alijs, & præſtant vſque in hodiernum. A periculis ſeruat.

Legi-

Legimus enim ab ipſis eductos è carcere Sanctos Suitbertum Epiſcopum, apud Surium 1. *Martij*: Apollonium Monachum cum Socijs apud Baronium ad annum 362. Fœlicem item Nolanum presbyterum: qui etiam poſteà cùm perſequentes ſe idololatras fugiens inter duos ſe parietes occultaſſet, repentè loci illius aditus aranearum telis obductus (abſque dubio angeli miniſterio) vt ita ſecurus lateret, & nemini ſuſpicionem latebræ relinqueret. Ex Breuiario in eius Feſto. Hildegundis etiam virgo, quæ virili habitu Ioſephum ſe vocabat, à quibuſdam incolis Zuſmarhuſianis, inter Auguſtam & Dilingam, contra ius faſque innocens ad arborem ſuſpenſa, ab angelo tutelari ſuſtentata eſt, ne pendens fauces elideret: dulci etiam harmonia recreata, donec à vicinis opilionibus deponeretur. Apud Raderum *in Virid. Sanctorum part.* 2. Quam hiſtoriam quia mira & loco nobis vicino contigit, ex ipſo attexam.

Ergo Hildegundis Nouesij oppido ad quintum infra Coloniam lapidem, oriunda: ſub ementito viri ſexu & Ioſephi nomine, vtroque orbata parente & peracto Ieroſolymitano itinere, in quo à ſeruo comite bonis omnibus ſpoliata & deſerta fuit, Coloniam tandem Dei ductu ad cuiuſdam Canonici amplas ædes defertur, hoſpitioque peregrini adoleſcentis nomine ſuſcepta eſt. Qui Romam ob controuerſiam quandam proficiſcens, Ioſephum quamuis reluctantem, ob linguarum peritiam itineris comitem ſibi adiunxit: litteras Scipione incluſas geſtat. Primùmque Moguntiam mox Zuſmarhuſium, quod inter Auguſtam & Dilingam eſt, paruoque interuallo à Lyco & Danubio XV. millia paſſuum abeſt, Buſmanshuſem olim, venit. Imperatoriam enim vrbem Auguſtam Vindelicorum, vbi multi ex aula Imperatoris Palatini agebant, quod literis metueret, ſtudio declinarat. Hanc tamen relictis Ioſepho literis & Scipione, vti ſe pedes mox ſequeretur, expeditus equo tranſit. Sed Ioſephus dum vicinum nemus intrat, in furem, quaſi viatorem, delabitur, quem ſpoliati, priore nocte, incolæ Zuſmarhuſiani perſecuti veſtigabant, quos fur eminus ſentiens ſaccum, in quem furta coniecerat, Ioſepho quaſi mox rediturus ſeruandum tradit, ipſe interim dumeta proſpectans euentum rei expectat. Oppidani aduolant. Ioſephum ſacco inſidentem comprehendunt, cædunt, reumque furti peragunt, negantem & reclamantem etiam contumelijs onerant & vi in forum pertrahunt, capitiſque ſententiam in inſontem perinde ac furem pronunciant. Ioſephus cum videret ſibi extremum imminere exitium, rogat Sacerdotem, vti noxas ſuas audiat, ſacramque Synaxim innocentiæ vltimum aſylum impertiat. Sacerdos Ioſephi innocentiâ, & furis nequitiâ cognitâ, perſuadet popularibus ſontem inquirerent, adoleſcentem enim omni culpâ videri vacare. Repertum ad Ioſephum adducũt, vtrumque corã certantes audiunt. Ioſephus enim ipſum eſſe à quo ſaccũ ignorans accepiſſet, pernegare alter. Cùm longâ altercatione nihil proficeretur, neq; vter reus eſſet ſciri poſſet, Sacerdos iudicium ferri candentis proponit, quod innoxijs tractat manibus Ioſephus, vritur alter & ſuſpenditur. Propinqui furis, indignati, Ioſephum abeuntem per inſidias in ſaltu excipiunt, atq; in eadem arbore nectunt, in quam actus erat reus. Hîc Deus innocentiæ teſtis & patronus virgini ſuccurrit, cæliteſq; mittit, à quo, ne pendens eliderer fauces, gulamue frangeret, ſuſtentaretur. Quin & diuinâ quadam harmoniâ pendentem mulcebat, quod cùm miraretur Ioſephus, rogaretq; qui eſſent; reſpondit tutelaris ſpiritus, ſe beatos eſſe cælites, in auxilium ei miſſos, ſymphoniam verò in ſororis Hagnes gratiam inſtitutam, quæ modò in Nouſiano Virginum Cœnobio ad cælum defuncta abiret, vt ita inter beatarum mentium gratulationes cum triumpho templa cæli ingrederetur. Permouit interim Deus vicinos opiliones, qui ibi paſcebant, vt ſuſpenſam à furcâ detraherent, detractam dum ſoluunt, ſubitâ luporum incurſione, qui in armenta graſſabãtur, auerſi iacentem & ligatam relinquunt. Sed diuinitùs ſoluta fugit, & ab angelo Cuſtode in candidiſſimum equum impoſita Veronam, quo herus eius iam peruenerat, deportatur. Accipitur à Canonico cum ingenti gaudio, qui iam eius aduentum deſperarat, miratur caſum, diſcrimen miſeratur, de ſalute gratulatur, ac ſecum Romam adducit, confectiſq; negotijs in Germaniam ad Nemetes. Nec multò poſt à Bertholdo, qui paulò ante ex milite Monachus factus, Schonauiam deducitur, vbi in album nouum Cœnobij adſcriptus in religioſum ac Monachum tonditur; nemini quippe ſexus arcanum prodidit. Vbi & felici fine quieuit: poſt mortem primùm agnitus omnium ſtupore, lachrymis, gaudio & Dei laude.

Concion. Fabri, Part III. de Sanctis.

Denique pauperes, pupillos, viduas, & paruulos ab angelis defendi & vindicari, ex hodierno Euangelio cognoſcere poſſumus: *Videte ne contemnatis vnum ex puſillis iſtis: dico enim vobis, quia angeli eorum in cælis ſemper vident faciem Patris mei.* tanquam diceret: Angeli Cuſtodes non ceſſant vindictam expetere contra potentes, qui puſillos & humiles Chriſti ſeruos non ceſſant iniquè vexare. Et quis eſt ex omnibus nobis, qui non ſæpius maniſeſtiſſimam angeli tutelaris opem in grauibus diſcriminibus expertum ſe fateri debeat? Quoties enim è præſenti aliquo periculo ſumus liberati, toties angeli tutelaris ope ſumus liberati.

Septimò *Te quoq; Patrem videre fecit lumem cæli.* Si ergo ægritudo, aut alia corporis miſeria te pulſat, recurre ad Angelum. Hic enim non tantùm medicamentum oculorum Tobiæ ſubminiſtrauit, ſed etiam quotannis ad piſcinam probaticam deſcendit & ſupernaturalem aquæ conferebat efficaciam ad ſanandos quoſlibet morbos. Notum etiam quando tempore ſancti Gregorij Magni peſtis Romam dirè vexabat, dum ſupplicationes fierent, & ad molem Hadriani peruentum eſſet, viſum eſſe Angelum, nudatum gladium in vaginam reponere, eoque facto luem ceſſaſſe. Ad horum ergo potiùs quàm ad malorum geniorum opem ſi confugeremus in noſtris ægritudinibus, ſæpe medicam eorum experiremur manum; ſed quia diabolum aliqui appellant, ad diabolum ibunt. Certè ſi ab angelis medelam quæreremus, nunquam falleremur, vel enim eam acciperemus, uel ſi non acciperemus, ſignum foret magis è re noſtrâ eſſe morbum vel mortem, quàm conualeſcentiam. Sunt enim ſerui DEI, & amici noſtri, nec cupiunt nocere,

H. VII. Medicinā præſtat.

ſed prodeſſe: Contrarium agit dæmon.

I. VIII. Replet omni bono. Denique *bonis omnibus per eum repleti ſumus*, ait: ſic miniſterio angelorum replemur omni bono; quidquid enim peculiaris & præter naturam beneficij à DEO accepimus, per manus angelorum accipimus. Quoties ex itineribus ſalui & cum pace redimus, quoties in magnâ penuriâ & paupertate ſuſtentamur & alimur, quoties quis optimam nanciſcitur coniugem & liberos bonos, quoties à dæmonum & aliorum hoſtium inſidiis liberamur, quoties ſingulari aliquo beneficio recreamur, quoties è vitæ periculis ſalui euadimus, quoties è deſperatis morbis conualeſcimus, toties credere debemus, per manus angelorum hæc nobis à Deo beneficia proueniſſe. Vnde ſicut parentibus quòd nos alunt, Præceptoribus quòd nos inſtruunt, Magiſtratibus quòd nos tuentur, ſeruis quòd nobis ſeruiunt, grati eſſe debemus: ita debemus etiam angelis. Et certè Tobias & parentes eius nihil dignum exiſtimabant quod tanto benefactori, Raphaëli ſcilicet, rependerent: *Pater quam mercedem dabimus ei*, inquit, *aut quid dignum poterit eſſe beneficijs eius?* Itaque rogare eum cœperunt, vt dignaretur dimidiam partem omnium quæ attulerant, acceptam habere. Sed nihil horum acceptauit angelus: Benedicite DEVM cœli, inquit, & coram omnibus viuentibus confitemini ei, quia fecit vobiſcum miſericordiam ſuam. Hoc itaque imprimis rependamus: vt DEVM laudemus & glorificemus, non ore tantùm, ſed & vitâ. Deinde & ipſum Angelum etiam debito modo honoremus. Et primò caueamus, ne in præſentia ipſius ad indecentiam aliquam nos effundamus vel corpus inhoneſtè nudemus; ſiquidem Apoſtolus in Epiſtola ad Corinthios velari in Eccleſiis præcipit fœminas propter Angelos. Vt ergo puer non audet inciuilitatem vel inſolentiam aliquam exercere præſente Pedagogo ſuo: ita caueamus nos geſtus indecoros, vtpote coram Angelo. Vnde S. Chryſoſtomus *hom. 3. in Epiſt. ad Coloſſ.* ait: *Angelum habet vnuſquiſq; credentium, ſi ergo Angelum habemus, ſobrij ſimus tanquam ſi Pædagogi nobis adeſſent.*

Deinde caueamus Angelos noſtros offendere, idque tantò maiore ſolicitudine, quantò faciliùs contra eius puritatem & continuam munificentiam peccatur. Atque hunc reſpectum & venerationem inculcat nobis S. Bernardus Serm. 1. de Angelis in hæc verba: *Penſate quanta etiam nobis ſolicitudo opus eſt, vt dignos nos exhibeamus eorum frequentiâ & eo modo conuerſemur in conſpectu Angelorum, ne fortè ſanctos offendamus obtutus. Væ enim nobis ſi quando Angeli prouocati peccatis & negligentiis noſtris indignos nos iudicauerint præſentiâ & viſitatione ſua, vt iam nos eſſe habeamus cum Prophetâ plangere & dicere: Amici mei & proximi mei aduerſum me appropinquauerunt & ſteterunt, & qui iuxta me erant, de longè ſteterunt, & vim faciebant qui quærebant animam meam; elongatis nimirum eis, quorum præſentia protegere & propulſare poterat inimicum.*

Denique rependamus illis obſequia, quanta poſſumus maxima, amoris, honoris, laudis & gratiarum actionis, & toties quoties aliquod beneficium accipimus, imò quoties hora ſonat. Singulis enim horis cogitant de nobis, & nouis nos cumulant beneficiis; quorum aliqua quidem obſeruamus, alia verò minimè; quædam præſtant nobis etiam nolentibus ac repugnantibus, vt cùm violentâ quodammodo manu abſtrahimur à peccatis & incendio gehennæ, ad inſtar Loth, quem Sodomis exire renuentem, manu prehenſum coëgiſſe leguntur Gen. 19. *Diſſimulante illo*, inquit ſacer textus, *apprehenderunt manum eius*, &c. *eduxeruntq; eum & poſuerunt extra ciuitatem.* Porrò tantò maior eſſe hæc gratitudo debet, quantò celſior eſt perſona, quæ beneficia illa communicat, Angelus nimirum, qui in ſacris literis *Altitudo cœli* nominatur, recipiente, hoc eſt, homine vanitatibus & miſeriis vndique circumdato. Quod autem beneficium & donum ex conferentis dignitate potiùs quàm ex ſuo pretio æſtimandum ſit, non ſolùm oſtendunt Theologi cum Diuo Thoma in 3. parte; verùm etiam Gentiles perſpectum habuerunt. Narrat Franciſcus Albertinus *in libro de Angelo Cuſtod. cap.* 22. ex veterum Romanorum Geſtis Scipionem Africanum cùm neſcio quam rebellionem compeſcuiſſet, in diuiſione ſpoliorum iuſſiſſe incredibilem auri ſummam tradi gregario cuidam militi, vt ne is queri poſſet, parcius ſibi præmium obtigiſſe, quàm virtus ſua & infracta animi magnitudo meruerat. Miles indignabundus mox acceptum aurum tanquam vile munus in terram abiicere. Quod vbi ad Scipionem delatum eſſet, agnouit generoſitatem militis, eumque acerſitum donauit monili argenteo, ita dicens. *Imperator exercitûs hoc tibi monile dono dat.* Itaque miles abundè ſatis ſibi factum exiſtimans lætus ad caſtra rediit & eo nomine ſolùm pluris pependit monile argenteum, quàm maſſam auream, quia illud ſibi ab ipſo Duce, hæc à Ducis miniſtro porrigebatur. Maximi quidem Tobias æſtimauit beneficia à Comite, quem hominem reputabat, accepta: *Pater*, inquit, *quam mercedem dabimus viro huic? aut quid dignum poterit eſſe beneficiis eius?* At vbi cognouit ſe negotium habere cum Archangelo Raphaele, tantum eius beneficiorum æſtimationi pondus acceſſit, vt modum ac rationem ea compenſandi ignorans, per tres horas in terram ſe proſtrauerit, ac demum in ſe reuerſus omnes propinquos recentis prodigij narratione ad laudandam DEI potentiam excitarit.

CON-

CONCIO IV.

Angeli cuſtodes quibus maximè beneuoli & familiares, quibus potiſſimùm infenſi.

Maximè amant & cuſtodiunt,
1. Virgines & caſtos.
2. Eleemoſynarios.
3. Religioſos & mundi contemptores.
4. Patientes aliquid pro amore Dei.
5. Oderunt potiſſimùm obſcœnos, contumaces, ſuperbos & graues peccatores.

THEMA.

Angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei. Matth. 18.

OMNES quidem SS. Angeli, hominum cuſtodes, maximo amore clientes diligunt, & ſummo ſtudio cuſtodiunt: non eſt tamen negandum quòd hanc charitatem & induſtriam vni magis impendant, alteri verò minùs, prout meretur quiſque & hac ſe cuſtodiâ dignum reddit. Scimus enim è SS. litteris, ſanctis aliquot viris maiora beneficia ab angelis impertita eſſe, quàm alijs.

Horum autem quatuor inuenio claſſes, quibus ſeſe Angeli maximè addictos monſtrant. Prima Virginum & caſtitatis ſtudioſorum eſt. Secunda eorum, qui in pauperes largi & profuſi ſunt. Tertia Religioſorum. Quarta eorum, qui miſerias & calamitates amore Dei perferunt. Cauſam deſideramus? quia hæc quatuor hominum genera à mundi inquinamentis maximè refugiunt, adeoque ſupra mundum ad Angelos ſe attollunt.

Qui in prima claſſe deliciis ſe abdicant carnis; qui in altera, opibus: qui in tertia, parentibus: qui in quarta, ſeipſis. Hinc ergo fit, vt qui Angelis maximè aſſimilantur, ab iiſdem maximè diligantur. Videamus ſingulos.

B. I. Amant Caſtos. PRIMO, Virgines & caſti. Hi enim Angelis ſimiles, ad Angelorum familiam pertinent, vti docet ſanctus Hieronymus Epiſt. vigeſima-ſecunda ad Euſtochium cùm ait: *Statim vt filius Dei ingreſſus eſt ſuper terram, nouam ſibi familiam inſtituit, vt qui ab Angelis adorabatur in cœlo, haberet Angelos in terris.*

De hac familia fuit imprimis ſancta Cæcilia Virgo & Martyr, quæ ad Valerianum ſponſum ita locuta eſt: *Volo te ſcire, me Angelum Dei habere amicum, qui ſummo zelo corpus meum cuſtodit. Is ſi vel minimum fuerit ſuſpicatus, quod tu inceſto me amore contingas, iram ſuam protinus in te accendet & iuuentutis tuæ florem perdes; ſin autem cognouerit, quòd tu ſimplici & immacolato mei amore tenearis, & virginitatem meam integram & impollutam cuſtodias, te ſicut me diliget, &c.* Quod reipsâ præſtitit; vt in vitâ ſanctæ Cæciliæ. Ad eandem ſpectat ſancta Theophila Virgo nobiliſſima, quæ ſub Maximiano Imperatore ad proſtibulum à lictoribus tracta, manus & oculos in cœlum attollens, miſerabili voce ſic orabat: *Mi IESV, meus amor, mea lux, meus ſpiritus, meus cuſtos caſtitatis & vita, vide eam, quæ eſt tibi deſponſa, vide ô ſponſe, in quem nulla cadit reprehenſio; & feſtina; quoniam non eſt tempus quidem piecandi, ne pactum conuentũ fallam, ne prodas me beſtijs, ne lupi tuam pecudẽ lauient, ſerua ſponſe ſponſam, meam conſerua caſtitatem, ſuns caſtitatis, vt tuum quoque nomen nunc quoque maximè glorificetur, quod intelligenter glorificatur ab Angelis.* Hæc illa quidem orauit cum lachrymis, effectum autem DEVS reddidit. Introducta Virgo in proſtibulum, prolato de ſinu codice Euangeliorum, lectioni ſe dedit; qui verò proximus ex intemperantioribus ad eam ingredi auſus eſt, tremore agitatus, procumbit mortuus; qui poſt aliquot horas ingreditur ſecundus, nimio ſplendore obcæcatus, fores, quibus exiret, quærebat, quod æquè pluribus accidit, nullis egredientibus, quod mirati alij plures, non iam Virginem quærentes, ingrediuntur, ſed quid factum eſſet, explorantes; vident admirabilia & terribilia; Virginem quidem ſedentem, & libro incumbentem, propè verò iuuenem admirabili ſplendore & fulgore collucentem, ac metu cùm pæne obriguiſſent, exclamant: *Quis eſt ſicut Chriſtianorum Deus?* nec ſpectaculum ferentes inde ſe proripiunt, omnes quidem obliti libidinis, nonnulli etiam impietate abiurata. Quibus auditis, Maximianus rem magicis adſcribit artificijs. At iuuenis (id eſt, Angelus Domini) puellæ aſſiſtens, proſtibulo eductam, ad veſtibulum Eccleſiæ cum pace dimittit. Ita habent Acta Nicomed. Mart. apud Sur. 26. *Decembris.*

His accedit Beata Ermelindis Virgo, quæ, cùm eius caſtitati Herus, cui ſeruiebat, inſidias pararet, nocte quâ ad Eccleſiam vadens rapienda erat, monentem audiuit Angelum: Recede Virgo, recede & virginitatem, quam Deo conſecraſti, inuiolatam cuſtodi. Parens Virgo receſſit, & ab Angelo ducta eſt in locum Meldricis villæ, vbi DEO in tuto ſeruiret. Surius. 19. *Octobris.* Illud porrò mirum, & notatu dignum eſt in SS. Virginum vitâ & Martyrio, quòd licet multæ nobiliſſimæ & ſpecioſiſſimæ Virgines à Tyrannis ſolicitarentur ad ſtuprum blanditijs, metu, vi, imò ad lupanaria impellerentur, nullam tamen violatam, ſed omnes à Deo & Angelis tutoribus in virginitate ſeruatas legamus.

Quod de feminis audiuimus, idem de viris quoque caſtitati addictis oſtendi poteſt: ſcimus enim ſanctum Thomam Aquinatem propter caſtitatem Angelis charum fuiſſe, ab eiſque cingulo caſtitatis præcinctum, poſtquam titione impudicam mulierem à ſe repuliſſet, deinceps omni ſenſu libidinis caruiſſe.

Legimus etiam apud Socratem, *in hiſtoria Eccleſiaſt. libro quarto, capite vigeſimo tertio,* Ammun virum caſtitatis ſeruandæ gratiâ ab vxore diſceſſiſſe & vitam monaſticam profeſſum: qui cùm corpus ſuum nunquam aſpexiſ-

adſpexiſſet nudum & aliquando vadum fluuij tranſire deberet, ſeſe tamen veſtibus exuere nollet, repente per Angelum tranſlatus eſt in aduerſum ripam.

His etiam non iniuria adnumeramus ſanctam Iudith caſtimoniâ præcellentem, quæ pudicitiam ſuam inter Aſſyrij illius accipitris (Holoſernis) vngues Angelo Cuſtodi adſcribit: Viuit Dominus, inquit, quoniam cuſtodiuit me Angelus eius,& hinc euntem & ibi commorantem, & inde huc reuertentem, & non permiſit me Dominus ancillam ſuam coinquinari, Iudith 13.

C. II. Eleemoſinarios. SECVNDÒ, Eleemoſynarij; ſunt enim & ipſi Angeli Cuſtodes miſericordiæ operibus maximè ſpiritualibus toti addicti. Scimus Abrahamum & Lothum meruiſſe ſua liberalitate & hoſpitalitate, vt Angelos ſuſciperent. *Gen.* 18. & 19. Neque enim initio ſciebant eſſe Angelos, peregrinos exiſtimabant: quomodo aliàs dixiſſet ad eos Abraham: *Ponam bucellam panis & confortate cor veſtrum*? Et Loth: *Lauate pedes veſtros*? Num Angeli his indigebant? Simile quid narrat de ſancto Gregorio Papâ Ioan. Diaconus *in eius vita*, qui cùm pro duodecim pauperibus conuiuium inſtruxiſſet, Angelum inter eos accumbere conſpicatus eſt, qui ad Gregorium: *Scito*, inquit, *vſque adeò placere Deo benignam hanc voluntatem tuam erga pauperes, vt eius intuitu elegerit te in paſtorem vniuerſalem totius Eccleſiæ Chriſtianæ: & ecce me qui miſſus ſum, vt animam tuam vſq; ad vltimum vitæ halitum cuſtodiam, polliceorque omnia te à Deo per me obtenturum eſſe, quæ animo tuo placuerint.* Illuſtris etiam huius rei teſtis eſt puella illa Alexandrina, quæ grandem debitorem ex deſperatione ad reſtim actum, ſuo patrimonio ei oblato, & laqueo & debito liberauit: poſteà cùm ipſa propter id factum pauperiem indeque vitam lubricam incurriſſet; ægritudine correpta baptiſmum petiiſſet, ſed patrinos non haberet, ecce duo Angeli inexpectatò comparuerunt & patrini munus ſubiecerunt, vti ex prato Sophronij alibi recenſui.

D. III. Religioſos. TERTIÒ, Religioſi & mundi contemptores Patet primò in Daniele, qui Angelum ſibi dicentem audiit: *Ex die primo, qui poſuiſti cor tuum ad intelligendum, vt te affligeres in conſpectu*
1. *Dei tui, exaudita ſunt verba tua, &c.* Dan. 10.

Secundò, In Iacob, qui paterna domo e-
2. greſſus ad declinandam fratris iram, vidit ſcalam illam, in qua Angeli aſcendebant, & deſcendebant. *Geneſis* 32.

3. Tertiò in ſancto Guthlaco, qui quamdiu vitam Eremiticam ageret, quotidie manè & veſperi frui ſolitus eſt præſentiâ Angeli, à quo recreabatur, futura & abſentia edocebatur, apud Surium 14. *Aprilis.*

4. Quartò, In Monachis Egyptiis, qui ab Angelo edocti fuerunt canere Pſalmos 12. cum orationum interiectione, apud Caſſianum libro ſecundò Inſtitutionum capite 5.

5. Denique in Laffardo Monacho Colonienſi, vt vocant conuerſo, apud Vincentium in ſpeculo hiſtoriarum, qui cùm aliquantiſper curam habuiſſet clauium cœnobij, in quo habitabat, in ſenectute tandem tentatus fuit à dæmone peccato ſuperbiæ, vt diceret intra ſe: Ego iam conſenſui & quanquam nobilibus parentibus oriundus ſum, conficior tamen in clauſtro hoc laboribus Monaſticis, & aliis inſeruio, qui alioquin frui poſſem iuxta libitum meum ſeruitio aliorum: Ibo potiùs, & vel in graui ſenio toleratas hucuſque moleſtias extra monaſterium compenſabo.

Dum igitur nocte quadam experrectus decerneret mox illuceſcente aurora cœnobio egredi, venerandi aſpectus virum vidit, qui nutu ſuo hortari eum videbatur, ſurgeret, ſeque ante euntem ſequeretur; quare indutis veſtibus eum proſecutus eſt vſque ad portam Eccleſiæ, & hinc ad oſtium cœmeterij, quæ vltro ipſis aperta ſunt: Hic Laffardus obſtupefieri;& multo magis vehementiuſque vbi cœmiterium ingreſſus, ſenſit aperiri ſepulchra, & iuxta vnum eorum huiuſmodi ſibi verba ab Angelico ductore dici: Viden' Laffarde hunc hominem? Propediem talis & ipſe eris; dic ſodes relicta clauſtrali requie quorſum tendis? cùm autem de alia quoque contemplanda cadauera Angelus eum ducere niteretur, Laffardus ſecundùm omnia viſcera attonitus & conturbatus exclamare cœpit: dimitte me, Domine obſecro, dimitte me, infirmior ſum, quàm vt diutiùs oculis meis tantam ſpurcitiem ac fœditatem vſurpem. Mox pœnitentiâ ductus, quòd monaſterio egredi deliberaſſet, portas templi ac cœmiterij claudi vidit, & Angelus eo ad dormitorium reducto diſparuit?

QVARTÒ, Patientes aliquid pro amore Dei; quod imprimis cernere eſt in tribus pueris Hebræis miſſis in fornacem propter veri Dei cultum, & abominationem ſtatuę Nabuchodonoſoris, qui maximis miraculis Angeli beneficio è fornace illæſi regreſſi ſunt. Nam ignis deuorauit miniſtros Regis pueros non adufſit flammæ iniectos: veſtibus etiam illorum intractis, vincula abſumpſit: adhæc Angelus ad eos in fornacem deſcendens excitauit ventum roris, quo æſtus temperabatur: inde pueri in medio fornacis hymnum Deo cantabant. *Dan.* 3. E. IV. Patientes pro amore Dei.

Et hinc fiduciam concepit Beata Agatha, quando freta fortitudine Angeli Cuſtodis, Tyrannum, qui ignibus eam cruciare decreuerat, irriſit dicens: ſi ignem adhibeas, rorem mihi ſaluificum de cœlo miniſtrabunt Angeli: vt eſt in Breuiario Romano. Daniel in lacu Leonum recluſus per Angelum defenditur: Miſit, inquit, Deus Angelum ſuum, qui concluſit ora Leonum; *Danielis cap.* 6. paſcitur etiam ibidem beneficio Angeli qui pulmentum meſſoribus paratum in lacum ipſi defert. *Danielis* 14. Petrus Angeli beneficio ereptus & eductus eſt è carcere. *Act.* 12. Alij Martyres quamplurimi in tormentis ab iiſdem roborati, ſanati & recreati ſunt. Imprimis Theodorus quidam adoleſcens ſub Iuliano Apoſtata in equuleo tortus & acutis teſtis ſuffoſſus ſic ſe habebat,

habebat quaſi nihil ſentiret, cantans illum Pſalmum in opprobrium Iuliani. *Confundantur omnes, qui adorant ſculptilia & qui gloriantur in ſimulachris ſuis.* Quà conſtantiâ obſtupefactus præfectus Iuliano ceſſare ab inſtituto ſuadet, ni velit & Chriſtianos augeri gloriâ & ſe ludibrio haberi. Solutuos igitur eſt vnà cum cæteris vinctis adoleſcens; qui poſt interrogatus, qui habuiſſet? Reſpondit ſe non omnino quidem doloris ſenſu caruiſſe, ſed aſtitiſſe ſibi adoleſcentem (angelus is erat) qui tenuiſſimo linteâ abſtergeret ſudores & aquâ frigidiſſimâ corpus perfundens, ardores reſtingueret & ærumnas ſubleuaret, atque hoc ab eo ſe audiuiſſe teſtatur Ruffinus *lib.* 2. *c.* 30. Antiochiæ cùm eſſet.

Oderunt. Viciſſim Angeli cuſtodes ſubtrahunt quibuſdam opem ſuam iiſque inuiſi ſunt.

1. Tales primò Obſcœni & impuri. Quem-
Obſcenos. admodum enim apes, caſtiſſima animalcula, vtpote quæ ex concubitu non gignuntur, Venereos oderunt: (ſi Pierio credimus lib. 26. *Hierogl.*) ita & angeli, qui vti carnis, ita Veneris ſunt expertes, ſibi diſſimiles obſcœnos oderunt & aculeis obiurgationum ſuarum pungunt. Exemplum refertur in Speculo exemplorum *diſt.* 10. *ex.* 9. de adoleſcente deuoto alioquin erga angelum cuſtodem, nec minùs modeſtiâ & pudicitiâ prædito. Hic cùm literarum gratiâ verſaretur in diœceſi Vltraiectenſi, neſcio quo caſu aliquando accidit, vt coniungeret ſeſe iuuenibus diſcolis & laſciuiæ deditis, qui malo exemplo & aſtu impudicæ mulieris, ad quam ille præter omnen opinionem ſuam deductus erat, eouſque eum pellicerent, parum vt abeſſet, quin cum puritate mentis, florem virginitatis hactenus diuinâ gratiâ & protectione Angeli conſeruatum & illæſum, conculcaret.

At deſertis tandem ſociis (nox quippe ingruebat) cùm domum repetens, etiam atque etiam expenderet ſecum, & admiraretur periculum, in quod irreparabilem pudicitiæ theſaurum coniecerat, ecce obuiam illi iuuenem inuſitati decoris & claritatis, qui accedens alapam ei inflixit tanto impetu, vt in terram concideret, dicens: Vel tandem diſce peruerſas facietates defugere; & repente diſparuit. Adoleſcens attonitus rei nouitate paulò pòſt in pedes ſe erexit, & reflectens animum ad ea, quæ ſibi acciderant, manifeſtè agnouit iuuenem illum Angelum Cuſtodem fuiſſe, eiuſque beneficio tantum ſe ea die diſcrimen caſtimoniæ euaſiſſe, didiciſſeque impoſterum peccandi occaſiones vigilantiùs deuitare. Vnde incredibili perfuſus gaudio pro duplici fauore Deo & Cuſtodi Angelo gratias reddidit, cautior in conuerſatione effectus.

Pupugit ergo hæc apis iuuenem propè nimis ad ſcortum accedentem, ac quemadmodum Angelus terruit aſinam Balaami, ne Dominum ſuum veheret ad nefariam maledictionem; ita corripuit hunc iuuenem, *vt caro caſtigata ab Angelo erudiret ſpiritum*, inquit. S. Gregorius *in paſtorali*, locum illum explicans.

Secundò, Contumaces, ſiquidem hi ipſo- 2.
rum monitis & medelis reſiſtunt; iure proin- *Contumaces.*
de ab iiſdem tandem relinquuntur. Hinc Origenes Angelorum vocem putat eſſe illam, Ieremiæ 51. *Curauimus Babylonem & non eſt ſanata: derelinquamus eam.*

Certè huiuſmodi Angelorum vox audita fuit à Sacerdotibus in templo Ieroſolymitano paulò ante excidium vrbis & templi in die Pentecoſtes, videlicet: migremus hinc vti ſcribit Ioſephus *lib.* 7. de bello *cap.* 12. Migrarunt autem inde Angeli ob contumaciam Iudæorum, qui tot viſis prodigiis Chriſto & Apoſtolis eius credere noluerunt, idque eis dudum ab Iſaia cap. 5. prædictum fuit: cùm ſub parabola vineæ Synagoga redarguta audiit: *Auferam ſepem eius & diruam maceriem eius.* Cuſtodia Dei fuit ſeps vineæ, ait Origenes *hom.* 19. *in Ioan.* Reſiſtunt denique contumacibus, vti Balaam is, qui dicebat: *Ego veni, vt aduerſarer tibi, quia peruerſa eſt via tua mihique contraria.* Num. 22.

Tertiò, Superbi, vt docet exemplum Præ- 3. *Superbos.*
textatæ apud S. Hieron. Epiſtola ad Lætam. *Prætextata*, in quit, *nobiliſſima quondam fœmina, iubente viro Hymetio, qui patruus Euſtochij Virginis fuit, habitum eius cultumque mutauit, & neglectum crinem mundano more pexuit, vincere cupiens & Virginis propoſitum & matris deſiderium. Et ecce tibi eadem nocte cernit in ſomnis veniſſe ad ſe angelum terribili voce minitantem pœnas & hæc verba frangentem: Tùne auſa & viri imperium præferre Chriſto? Tu caput virginis Dei tuis ſacrilegis attrectare manibus? quæ iam nunc areſcent vt ſentias excruciata quid feceris: & finito menſe quinto ad inferna duceris; ſin autem perſeuerauerit in ſcelere & marito ſimul orbaberis & filiis. Omnia per ordinem expleta ſunt, & ſeram miſera pœnitentiam velox ſignauit interitus.* Sic vlciſcitur Chriſtus violatores templi ſui, ſic gemmas pretio- I.
ſiſſima ornamenta defendit. Denique ſi S.Ba- III.
ſilio credimus, omnia peccata fugant modo *Peccatores graues*
aliquo angelum cuſtodem. *Quemadmodum enim apes fugat fumus*, inquit, *& columbas grauéolentia expellit: ſic cuſtodem vitæ noſtræ angelum lachrymoſum & grauéolens abigit peccatum.* Conc. 9. in Pſalm. 33. Quod non ita intelligendum, quaſi omnino peccatorem derelinquat angelus, ſed quòd in aliquo euentu non iuuet, & per aliquod etiam tempus permittat hominem cadere in aliqua mala, à quibus poſſet eum liberare, demerentibus id peccatis eiuſ. Cùm enim homines diuinis beneficiis, quibus omnes fruuntur, ingrati à lege diuina rectæque rationis normâ recedunt. Numiniſque obliti ad omnem vitiorum turpitudinem ſe proſtituunt, merentur hoc beneficio angelicæ protectionis deſtitui, vti oſtendit Leon. Leſſius *de perfect. diu. lib.* 13. *cap.* 10. Itaque diuinæ iuſtitiæ decreto ſenſim hæc protectio ſubtrahitur, & diabolo, qui ante veluti ligatus erat, vires relaxantur ad vindictam, nimirum vt per ſua menbra, hoc eſt, per impios Principes vel hæreticos, bella aduerſus illud regnum moueat, aut ſeditiones concitet & præſidia,

quibus illud ſe tueri potuiſſet,euertat,magnamque in eo confuſionem rerum inducat: quo fit vt illud regnum fiat imbecillum, ſine animo, ſine conſilio, ſine viribus, ſine idoneis Ducibus, ſine ſucceſſu, & ita implicetur difficultatibus, tum externis, tum domeſticis, vt non poſſit ſe euoluere. Si quid boni conſilij ab aliquo ſuggeritur, ab alio captioſis ratiunculis euertitur, neque qui præſunt tantum luminis habent, vt inter noxia & ſalutaria poſſint diſcernere. Si qua occaſio rei bene gerendæ ſe offert, ea vel non aduertitur, vel exiguâ ſumptus causâ negligitur, vel neſcitur quomodo eâ ſit vtendum. Pericula impendentia non prouidentur, vel vanâ ſpe aliquâ, aut fallaci perſuaſione paruipenduntur. Irrepunt proditores, qui ſtatum rerum & ſecreta pandant hoſtibus. Inter proceres odia ſuſcitantur & inimicitiæ priuatæ, quibus vt indulgeant, alter alterius conatus & ſucceſſus etiam cum damno publico ſtudet impedire. Ærarium impenſis parum neceſſariis abſumitur; naſcuntur ſeditiones militares, quibus poſteaquam prouincia eſt vaſtata, & vires hoſtiles adauctæ, infinita vis pecuniæ, quâ bellum geri poterat, eſt profundenda, vt damna inferre deſinant. Denique dum omnes ſuis ſtudent commodis, nec cuiquam bonum publicum eſt cordi, omnia ad extremam vergunt perniciem.

His itaque perſpectis, Auditores, amemus virtutes illas, quæ angelis affines, eoſdem nobis conciliant: fugiamus verò peccata, quibus infeſtantur, offenduntur & ad iram prouocantur; vt ita non ſolùm eos habeamus amicos in terris, ſed cohæredes etiam in cœlis.

CONCIO V.

Quid debeamus Angelis cuſtodibus.

Debemus Angelis noſtris tutoribus

1. *Honorem, quia aulici & legati Dei, noſtriq́, pædagogi.*
2. *Timorem, quia potentes.*
3. *Amorem, quia conciues & miniſtri noſtri.*
4. *Familiaritatem.*
5. *Obedientiam, quia à Deo miſſi.*
6. *Imitationem.*

THEMA.

Angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei. Matth. 18.

A. IN libro Tobiæ cap. 12. legimus Tobiam, patrem, filio pecuniâ & oculis ſibi reſtitutis, filium acceſſiſſe,& cum eo deliberaſſe, quid rependere deberent viro(qui erat Raphaël angelus) à quo hæc beneficia obtinuiſſent. *Quid poſſumus dare viro iſti ſancto,* ait pater. Cui filius: *Pater, quam mercedem dabimus ei, aut quid dignum poterit eſſe eius beneficiis*: Quibus ordine commemoratis, ſubdit rurſum? *Quid illi ad hæc poterimus dignum dare?* Et vocantes eum pater ſcilicet & filius, tulerunt eum in partem, & rogare cœperunt, vt dignaretur dimidiam partem omnium, quæ attulerant, acceptam habere.

Docent nos Auditores, optimus ille pater, optimus & filius, quid nos tutoribus noſtris angelis debeamus. Nemo enim noſtrûm eſt qui non habeat ſuum Raphaëlem toto vitæ ſuæ itinere comitem, cuſtodem, ductorem, medicum, defenſoré. Interrogo igitur vos, filij in Chriſto: Quid poſſumus dare Angelis iſtis ſanctis pro tantis beneficiis, per tot annos in nos collatis?

PRIMÒ honorandi ſunt. Et primò, quia naturâ nobiliſſimi, & quaſi Aulici Dei, reſpectu quorum nos ſtabularij & mancipia tantùm ſumus. Iam ſi ſerui Aſſueri flectebant genua Amani, quia primus erat in aula regis, quantò magis nos veneramur Angelos, qui ſunt Aulici Dei, & tantum nos excedunt, vt vel infimus Angelus nobilior ſit quàm tota humana natura? B. I. Honoré.

Secundò, quia Dei legati, ad nos deſtinati, Dei perſonam repreſentant. Vnde ait Dominus Moyſi *Exod.* 23. de Angelo ductore exercitus Iſraelitici: *Nec contemnendum putes, quia non dimittet cùm peccaueris & eſt Nomen meum in illo,* quaſi diceret: Angelus hic perſonam, auctoritatem, & voluntatem meam repræſentat. 2.

Tertiò, quia ſunt Pædagogi & magiſtri noſtri. Quòd ſi parentibus noſtris plurimum debemus, quia dant nobis viuere: plus certè adhuc magiſtris noſtris, quia dant nobis bene viuere. Sic honorauit Ioſue angelum, quando ante eum corruens in terram pronus, dixit: *Quid Dominus meus loquitur ad ſeruum ſuum*? Ioſ. 5. Sic honorabat Raphaëlem ſuum Tobias iunior, quando vocauit eum Dominum ſuum. Tob. 6. *Domine inuadit me.* Sic Sacerdos ille de Societate IESV, qui, vt refert Crombecius *de ſtudio perfectionis lib.* 2. *cap.* 2. angelo ſuo cuſtodi eam reuerentiam deferebat, vt quotieſcunque portam aliquam ingrederetur Angelo tutelari primas in ingreſſu relinqueret. Nec vanè; ſiquidem die quodam, dum ſingulari ſtudio locum eidem cederet, viſibilis angelus tranſiit,& gratum ſibi eſſe huiuſmodi obſequium declarauit. 3.

Secundò, timendi ſunt. Primò, quia naturâ potentes ſunt, & adeò quidem,vt vnum angelum legamus vnâ nocte occidiſſe centum & octoginta quinque millia virorum, 4. *Reg.* 19. Imò vnicus Angelus ſpectata ſua natura poſſet interimere omnes homines. C. II. Timoré. 1.

Secundò, quia poteſtatem à Deo habent puniendi peccata noſtra. Vnde de eo dicitur ad Moyſen: *Nec contemnendum putes* (Hebr. nec eum ad amaritudinem prouoces) *quoniam non dimittet cùm peccaueris, & eſt Nomen meum in illo.* 2.

Tertiò, quia omnia noſtra acta videt, notat & Deo omnia per ſe videnti repreſentat tanquam teſtis vitæ noſtræ. Hinc Apoſtolus 1. Corinth. 11. præcepit vt mulieres habeant poteſtatem, id eſt, velamen ſuper caput ſuum propter Angelos: quia ſcilicet Angeli teſtes ſunt pudoris & impudicitiæ. Hinc S. Bernard. ſerm. *in Pſalm.* Qui habitat, ait: *Cautè ambula, vt ſcilicet cui adſunt Angeli, (ſicut ei mandatum* 3.

eſt

eſt (in omnibus viis tuis, in quouis diuerſorio, in quouis angulo Angelo tuo reuerentiam habe; Tune audeas illo præſente, quod vidente me non auderes? Sic faciebat Abbas in vitis Patrum libro 7. cap. 44. qui rogatus, quænam eius eſſet quotidiana exercitatio, reſpondit: *Ego angelum meum mihi aſſiſtentem iuxta me expecto & cuſtodio metipſum, quod ſcriptum eſt, reminiſcens: Prouidebam Dominum in conſpectu meo ſemper, quoniam à dextris eſt mihi ne commoueat. Timeo ergo eum vt cuſtodientem vias meas & quotidie aſcendentem ad Deum & inſinuantem actus meos & verba.*

D. III. Amorem. Tertiò, Amandi ſunt. Primò, quia ſunt conciues noſtri & cohæredes regni Chriſti, ad quorum choros electi transferentur.

1\. 2. Secundò, quia ſunt miniſtri noſtri, ſeu, vt loquitur Apoſtolus ad Hebr. 1. *adminiſtratorij Spiritus*, perpetuò de nobis ſolliciti, & circa nos occupati. Vnde S. Bernardus *ſerm. 2. in Vigil. Natiuitatis Domini*, ait: *Quantum putatis deſiderant ciues cœleſtes inſtaurari ciuitatis ſuæ ruinas? Quomodo diſcurrunt medij inter nos & Deum, fideliſſimè portantes ad eum gemitus noſtros & ipſius nobis gratiam deuotiſſimè reportantes? planè non dedignabuntur vt ſimus eorum ſocij, quorum facti ſunt iam miniſtri.* Sic Bernardus. *Si eſt tibi ſeruus fidelis, ſit tibi quaſi anima tua*; ait Eccleſiaſt. cap. 2. Deinde omnia noſtra opera bona mox cum laude, congratulatione & oſtentatione repreſentant Deo & Sanctis. Vnde Tob. 12. *Quando derelinquebas prandium tuum & mortuos abſcondebas per diem in domo tuâ & nocte ſepeliebas eos*, inquit Raphael, *ego obtuli orationem tuam Domino.* Denique animas noſtras ad cœlum euehunt.

3\. Tertiò, quia ipſi amant nos, quos à Chriſto ſic amatos eſſe vident. Vnde S. Bernardus *ſerm. 1. in feſtum S. Michaelis* ait: *Ipſi amant nos, quia nos Chriſtus amauit. Dicitur certè vulgari quodam prouerbio: qui me amat & canem meum: Nos verò ô beati Angeli, Catelli ſumus Domini illius quem tanto affectu diligitis, &c.*

E. IV. Familiaritatem. 1. Qvartò, familiares habendi & faciendi ſunt. Primò vt ipſos in neceſſitatibus noſtris omnibus familiariter inuocemus, & ad eos velut ad parentes noſtros cum fiduciâ recurramus. Sic etiam faciebat Petrus Faber è primis Sancti Ignatij ſociis vnus, qui in omnibus vrbibus & Eccleſiis, quas intrabat, ſalutabat Angelos tutelares locorum, eoſque pro ſalute incolarum ſolebat inuocare. Hiſtoria Societat Iesv tom. 1. lib. 3. num. 29. Ita monet Sanctus Bernardus *ſermone 12. in Pſalm.* Qui habitat: *Habetote familiares Angelos, fratres mei, frequentate eos ſedulâ cogitatione & deuotâ oratione, qui ſemper vobis adſunt ad cuſtodiam & conſolationem.* Et alibi: *Vt ampliorem de cætero erga beatos Angelos habeatis fiduciam, familiarius in omni neceſſitate veſtrâ eorum inuocetis auxilium.* Ergo quoties in tentatione & periculo verſaris, clama ad eum cum Tobia. *Domine inuadit me.* Tobiæ 6.

2\. Secundò, vt ne in conſpectu eorum indecens & indignum quid committamus, adeoque ipſos peccatis noſtris fugemus. *Quemadmodum enim apes*, ait S. Baſilius Conc. 9. in Pſalm. 33. *fugat fumus, & columbas graueolentia expellit: ſic cuſtodem vitæ noſtræ Angelum lachrymoſum & grauеolens abigit peccatum.* Sanctus Bernardus *ſerm. 1. de S. Michaele* ait: *Quòd ſi tam neceſſariam habemus familiaritatem dignationis angelicæ, cauenda nobis eorum offenſa & in his maximè exercendum, quibus nouimus eos oblectari; ſunt enim plura quæ eis placent & quæ in nobis inuenire delectat, vt eſt ſobrietas, caſtitas, paupertas voluntaria, crebri in cœlum gemitus, & orationes cum lachrymis & cordis intentione. Attamen ſuper omnia hæc vnitatem & pacem à nobis exigunt Angeli pacis.* Et S. Chryſoſtomus *Homil. 3. in Epiſt. ad Coloſſ.* ait: *Si Angelum habemus, ſobrij ſimus tanquam ſi pædagogi quibus nobis adeſſent.*

Tertiò, vt culpas noſtras, quas in eorum oculis contrahimus deprecemur aſſiduè & cum humili pudore veniam precemur. Si enim id facimus hominibus, cùm in eorum præſentiâ quid indecorum geſſimus aut locuti ſumus; quantò magis faciendum Angelis cuſtodibus? 3.

Quintò, ſolerter audiendi ſunt cùm nos ad bonum ducunt. Ita monet Deus Exod. 13. *Obſerua & audi vocem eius, nec contemnendum putes, quia non dimittet cùm peccaueris, & eſt nomen meum in illo* (Chald. habetur in nomine meo eſt verbum illius) quaſi diceret: quidquid præcepit, meo nomine præcepit. Primò ergo audiendi ſunt, quia quæ monent, Dei nomine monent. F. V. Obedientiam. 1.

Secundò, quia rebelles tandem deſinent monere. Sic enim dicunt apud Ieremiam c. 51. *Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata; derelinquamus eam.* In quem locum ſcribit Origenes, Animam, quæ in vitâ correptiones Angelorum contempſit deſeri ab iiſdem, in agone mortis, cùm vndique à morbo, mundo, carne, dæmonibus impetitur, maximeque imbellis & infirma eſt ad reſiſtendum. *Sicut medicus*, inquit, *derelinquit ægrum, de cuius curatione deſperat, ne inter manus ſuas expirans, cauſam interitus eius ad ſe retorqueat.* Sic minatur Deus Iſaiæ 5. vineæ ingratæ: *auferam ſepem eius & erit in direptionē, diruam maceriam eius, & erit in conculcationem, & ponam eam deſertam, &c.* 2.

Quâ de re audi Origenem Hom. 20. in cap. 25. Numer. *Si homo*, inquit, *non acquieſcit monitis Angeli, qui ſibi deputatus eſt ad ſalutem, auferetur maceria eius & erit in conculcationem. Quod ſi Princeps meus, Angelum dico, qui eſt mihi conſignatus, commonuit me de bonis, & locutus eſt in corde meo: ſed ego, contemptis eius monitis & ſpreto conſcientiæ retinaculo, præceps in peccata corrui, duplicabitur mihi pœna vel pro contemptu monitoris vel pro facinore commiſſo.* Sanè Ioannes Carera Societatis Iesv, tametſi vir eximiæ ſanctitatis, qui horis antelucanis excitari ſolebat ab Angelo, cùm aliquando languore victus, non ilico ſurrexiſſet, beneficio illo Angeli ad plurimos dies priuatus fuit. Hiſtor. Societ. lib. 11. num. 66.

Tertiò, quia refractarios illos accuſabunt in iudicio tanquam maximi eorum hoſtes.

Sextò, imitandi ſunt, quoad poſſumus, hoc

G. VI. Imitationem 1. hoc enim in peculiarem eorum honorem cedet, ſi ipſis nos accommodare ſtuduerimus. Ergo Primò ſicut ipſi cuſtodiunt nos & promouent ad cœlum, ita & nos ſtudeamus ſeruare & cœlo tranſcribere proximos noſtros, eos præſertim, quorum cura ex officio nobis incumbit. Vnde S. Chryſoſtomus in cap. 1. Epiſt. ad Hebr. ait: *Hoc eſt angelicæ functionis officium, ad ſalutem hominum miniſterium Deo perſoluere; proinde hoc eſt opus angelicum, omnia facere pro ſalute proximorum, magis autem hoc eſt opus Chriſti.*

2. Secundò, ſicut Angeli in animarum ſibi commiſſarum cuſtodia omnem quidem diligentiam præſtant, ſed euentus quicumque ſit, nihil de tranquillitate vel beatitate ſuâ deperdunt: ſic in iuuandis proximis omnem quidem operam adhibere debemus; ceterùm ſi minùs proficimus, nihil inde perturbari. Hac in re imitandos eſſe Angelos monuit ſanctus Ignatius Loyola Ioannem Baptiſtam Violam vt in hiſt. Societ. lib. 13. n. 18. t. 1.

3. Tertiò, ſicut ipſi dum nos cuſtodiunt, ſemper interim vident faciem Patris cœleſtis: ſic etiam & nos dum variis negotiis deſtinemur, interim Deum nobis præſentem contemplemur, vel crebrò ſaltem oculos ad ipſum eleuemus. Deinde aſſiduis ſuſpiriis Deum requiramus, & quaſi mox venturum, à longè auidis oculis contemplemur. Talis Angelus fuit S. Antonius, qui ſæpe per integram noctem eodem veſtigio ſtans cœlum & per cœlum contemplabatur Deum.

4. Quartò ſicut Angeli ſemper vigilant operique Dei intendunt, ſemper ſe occupant & omnia conſiderant: ſic vita mortalium ſit vigilia & continua operatio mortiſque expectatio, iuxta monitum Saluatoris: *Vigilate*: Marci 13.

5. Quintò ſicuti Angeli pauciſſimis indigent (non enim egent victu & amictu, non ſomno, non equo vel curru, non pecuniâ, non domo, non lecto, non ſupellectile) ita nos quoque paucis contenti ſimus, ſciamus cum Apoſtolo *ad Philip.* 4. abundare & penuriam pati; vt poſſimus dicere cum Socrate nundinas contemplante: *Quàm multis ipſe non egeo?* In hac re imitandos Angelos ſcribit S. Chryſoſtomus *hom.* 79. *in Ioan. t.* 3.

CONCIO VI.

Expeditiones Sancti Michaelis.

Prima fuit, prælium quod ſuſcepit contra Luciferum.
2. *Altercatio cum dæmone pro ſepulchro Moyſis.*
3. *Concertatio cum Angelo Perſarum.*
4. *Pugna cum Dracone in die Iudicij ſuſcipienda.*

THEMA.

Quis putas maior eſt in regno cœlorum? Matth. 18.

A. OMnibus quidem angelis maximè Cuſtodibus vehementer obſtricti ſumus, vt eis amorem, venerationem ac preces noſtras deferamus: præ cæteris tamen adſtringimur S. Michaëli. Primò, quia Eccleſia credit eum ſuum eſſe præpoſitum, qui olim fuerat ſynagogæ vt patet *Daniel* 10. & 12. ex quo ſynagoga tranſiit in Eccleſiam. Eadem enim eſt Eccleſia, quæ ante Chriſtum fuit in Iudæis, & quæ nunc eſt in Chriſtianis. Quis autem neget ſupremum Eccleſiæ, (poſt Deum) præpoſitum & communem tutelarem, maiori obſequio & cultu dignum eſſe, quàm ceteros priuatos ſingulorum cuſtodes? Secundò, quia multa ſunt argumenta admodum probabilia, quæ oſtendunt Michaelem eſſe principem omnium Angelorum, qui poſt caſum Luciferi in veritate perſtiterunt: ſi quidem Scriptura eum Ducem & Principem Angelorum facit, ſicut Ducem militum. Quis autem neſcit Ducem exercitus maiorem iure obtinere nominis celebritatem & honorem, quàm ſubiectos eius milites? Denique quia præclariſſima quoque prælia & certamina in Sacris litteris Michaëli aſſignantur, ex quibus eius gloria & virtus præcellentior aliis, facilè deprehenditur. Vnde hodie in officio Eccleſia de eo canit: Multa magnalia de Michaële Archangelo &c. quæ cauſæ ſunt, cur hodie Eccleſia, cùm in genere quidem omnium Sanctorum Angelorum feſtum celebret, ſpeciatim tamen & nominatim Sancti Michaëlis. Quales verò expeditiones Sancti Michaëlis ſint, videamus!

Refert Sixtus Senenſis *lib.* 1. *Bibliotheca*, ex quibuſdam Hebræis, Iudam Matathiæ filium, cùm aduerſus Antiochum Iudæorum hoſtem præliaturus eſſet, dediſſe militibus ſuis ſeu belli teſſeram, ſententiam illam Moyſis. *Exod.* 15. *Quis ſicut tu in fortibus Domine?* Hebraicè: Mi chamocha baelim Iehoua? Iuſſiſſe verò Iudam eius ſententiæ initialia verba inſcribi ſingulis vexillis, videlicet M. C. B. I. (quo modo Romani ſcribebant S. P. Q. R. Senatus populuſque Romanus) pro certo confidens, quod in hoc ſymbolo ſuperaturus eſſet omnes Dei hoſtes. Ex quo ſymbolo Iudas dictus eſt Machabi, id eſt Machabæus: formato ſcilicet nomine ex quatuor illis initialibus litteris. Simili euentu videtur ſanctorum angelorum Principi datum hoc nomen *Michael*, quod latinè ſonat, *Quis vt Deus?* Hanc enim militarem teſſeram geſſit Michael in omnibus ſuis certaminibus, eamque angelis cæteris velut militibus ſuis aſſignauit, vt videlicet tueretur & propugnaret honorem Dei contra quoſuis aduerſarios. Et quemadmodum Iudas Machabæus honoris Dei inſignis Zelator virtute ſymboli ſui maximas obtinuit de hoſtibus Dei victorias: ſic etiam S. Michael virtute ſimboli ſui, vt ex illis quas in ſacris litteris ſuccepiſſe legitur expeditionibus conſtabit. B.

Prima eius expeditio fuit quam ſuſcepit primo creationis mundi & angelorum die contra Luciferum eiuſque ſocios perduelles: de quo ſcribit Iſaias cap. 14. *Quomodo cecidiſti de cœlo Luci-* C. I. Prælium cùm Lucifero.

Digitized by Google

Lucifer, qui manè oriebaris? corruiſti in terram qui vulnerabas gentes? qui dicebas in corde tuo: in cælum conſcendam, ſupra aſtra Dei exaltabo ſolium meum; ſedebo in monte teſtamenti, in lateribus Aquilonis. Aſcendam ſuper altitudinem nubium. Similis ero Altiſſimo. Hanc intolerandam Luciferi temeritatem & ſuperbiam Deique ſummi contumeliam non ferens Michael acerrimus nimirum honoris Dei propugnator, illo ſuo ſymbolo (*Quis ut Deus*) cœleſtium ſpirituum agmina accendit & mox in hoſtem mouit, eumque cœlo exturbauit & ad inferos demerſit, ſicut teſtatur Sanctus Ioannes Apocalypſis duodecimo (iuxta communem Theologorum expoſitionem cum Magiſtro ſentent. *in 2. diſtinct.* Diuus Thomas 1. *p. quæſt.* 63. *art.* 8. cùm ait: *factum eſt prælium magnum in cælo, Michael & Angeli eius præliabantur cum Dracone. & Draco pugnabat, & angeli eius, & non valuerunt, neq; locus inuentus eſt eorum amplius in cælo. Et proiectus eſt Draco ille magnus, ſerpens antiquus, qui vocatur diabolus & ſatanas, qui ſeducit vniuerſum orbem: Et proiectus eſt in terram & angeli eius cum illo miſſi ſunt.* Sic Ioannes. Igitur Michael quaſi acutiſſima haſta Luciferum confodit dicendo: *Quis vt Deus?* & tunc omnes cœleſtes ſpiritus Lucifero exprobrarunt id, quod Iſaias dixit: *Quomodo cecidiſti Lucifer, &c.* Tunc, vt Ioannes ſubdit, omnes magnâ voce in cœlo dicebant: *Nunc facta eſt ſalus & virtus & regnum Dei noſtri &c.* Et de hoc Luciferi caſu dixit Dominus Lucæ 10. *Videbam ſatanam ſicut fulgur de cælo cadentem.* Pro quo ſciendum angelos in primo inſtanti fuiſſe viatores & libros ad bonum & malum amplectendum. Quorum quidam Duce Lucifero ſe ſuperbè erexerunt & inordinariè appetierunt beatitudinem ſuam, dum nimirum appetentes ſibi beatitudinem naturalem, de ſupernaturali non cogitarunt, atque ita ad illam ſe non ordinarunt, vel appetentes beatitudinem ſupernaturalem non cogitarunt de diuino auxilio, ad eam conſequendam neceſſario, atque ita interpretatiuè appetierunt Dei ſimilitudinem. Contra hanc temeritatem conſurgens Michael cum angelis ſuis pugnauit contra Luciferum, dum ſuperbiam illius deteſtatus eſt, & ſe Deo ſuo ſubiecit, indeque quaſi ex commiſſione à Deo accepta aduerſarium deturbauit. Poſſumus hoc intelligere exemplo illius commiſſionis, quæ Sereniſſimo Duci Bauariæ commiſſa eſt veluti capiti fœderis Catholici, ab Imperatore contra Fridericum Palatinum, qui contra Imperatorem ſe erexerat &c. qui Dux quoniam inſigni zelo Imperatoris honorem defendit, ideo expulſo de Imperio Friderico meritò ab Imperatore in locum illius euectus & Elector factus eſt; quomodo Michael in locum Luciferi Princeps omnium angelorum factus eſt. Qua in re cernimus feruentiſſimum Michaelis zelum pro honore Dei: ſiquidem ipſe primus vexillum hoc erexit & palam exclamauit: *Quis vt Deus?* ac proinde meritò princeps omnium angelorum conſtitutus creditur. Quemadmodum enim ſanctus Petrus maximum oſtendit feruorem præ omnibus diſcipulis, cùm interrogante Domino: *Vos autem quem me eſſe dicitis?* Ipſe præ omnibus reſpondit: *Tu es Chriſtus filius Dei viui*: & in oliueto, cùm capto Domino ipſe eduxit gladium, & percuſſit vnum è comprehenſoribus. Ideoque meritò Princeps Apoſtolorum & Eccleſiæ à Domino conſtitutus eſt. Sic videre etiam eſt in Michaele, cuius exemplum certè imitari deberemus, quoties in nobis vel in aliis aliquid aduertimus quod Dei honori aduerſatur. Quoties ergo exſurgit in corde tuo ſuperba cogitatio, dicito: *Quis vt Deus?* Quoties audis quempiam blaſphemantem vel alia mala patrantem &c. dicito: *Quis vt Deus?* Placebit Deo hic zelus, & magnam merebitur laudem, quemadmodum Michaeli ea ipſa verba, quibus honorem Dei propugnauit, pro nomine remanſerunt ad ipſius gloriam.

D. II. Altercatio pro ſepulchro Moyſis.

SECVNDA explicatio illius erat, quam rurſum ſuſcepit contra dæmonem propter ſepulchrum Moyſis: de qua ſanctus Iudas in Epiſtola ſua can. ait: *Cùm Michael Archangelus cum diabolo diſputans altercaretur de Moyſi corpore, non eſt auſus iudicium inferre blaſphemiæ; ſed dixit: imperet tibi Dominus.* Hæc Iudas. Huius verò altercationis variæ redduntur cauſæ ab interpretibus. Oecumenius ait: *Dicitur Michael miniſterium præbuiſſe in ſepeliendo Moſe; id non ferebat diabolus, ſed accuſationem afferebat, Moſen indignum eſſe ſepultura, eò quod occidiſſet Ægyptium, eumq; ſepeliſſet in ſabulo, & propterea non permittebat, vt honorificam conſequeretur ſepulturam.* Hæc Oecumenius. Aliam cauſam fuiſſe altercationis putat Nic. Serarius in eum locum, quòd diabolus coleretur in Phagor vicino loco, ideoque eum non tuliſſe iuxta ſe reponi corpus tam ſancti viri, qualis erat Moyſes, ac timuiſſe ne ab ipſo vel loco pelleretur vel obmuteſcere cogeretur: quemadmodum apud Matth. *cap.* 8. ſimilem ob cauſam clamabant contra Chriſtum dæmoniaci ſeu dæmones potiùs: *Quid nobis & tibi, IESV fili Dei: veniſti huc ante tempus torquere nos?* Denique communiter aſſignatur illa cauſa: quòd cùm Deus voluerit Moyſen ab angelis occultè ſepeliri & neſciri ab hominibus eius ſepulchrum, vt habetur *Deut.* 34. ne Iudæi ad idololatriam proni illum pro Deo colerent: tandem diabolus voluerit Iudæis reuelare & indicare ſepulchrum Moyſis; vt ſic ad Idololatriam eos pertraheret. Hoc igitur ne fieret adeoque ne Iudæorum ſalus & Dei honor periclitaretur, in campum deſcendit Michael, explicatoque vexillo ſuo: *Quis vt Deus?* Diabolum impediuit, & à ſepulchro repulit: atque ita Dei honorem ſtrenuè propugnauit, cùm idololatriam impediuit. Vnde rurſum

Patet primò, quantum erga Dei honorem zelum geſſerit, docent nos, vt omni quo poſſumus modo, impediamus Dei offenſam.

Secundò: ex hac altercatione Michaelis oſtenditur eius reuerentia erga diuinum nomen, dum non eſt auſus diabolo iudicium inferre blaſphemiæ, v. g. dicere: diſperdat te

Domi-

Dominus, vel quid ſimile; ſed tantùm dixit: *Imperet tibi Dominus.* Quòd ſi ſupremus Angelus non fuit auſus maledicere diabolo, metuens nequá ratione per eiuſmodi maledicentiam Deus offenderetur; quâ fronte audet frater fratri maledicere?

3. Tertiò, oſtenditur in hoc facto, ſolicitudo S. Michaelis pro animabus ſibi creditis, à quibus offendiculum lapſus tam ſeriò remouebat: non ſine altercatione. O ſi nos viciſſim ita fugeremus ſcandala & occaſiones peccati, quomodo cuſtodes Angeli eas amouent!

F. III. Concertatio cum angelo Perſarũ.

Tertia eſt non tam pugna aut expeditio, quàm amica quædam concertatio ſeu potiùs executio diuinæ voluntatis contra Angelum Perſarum bonum, facta pro liberatione Iudæorum è captiuitate Babylonicâ. De quâ legimus Daniel 10. cùm enim Daniel lugeret ob captiuitatis prolongationem, & pro liberatione Deum oraret, apparuit ei Gabriel Angelus & dixit: *Exaudita ſunt verba tua, & ego veni propter ſermones tuos. Princeps autem regni Perſarum reſtitit mihi viginti & vno diebus: & ecce Michael vnus de principibus primis venit in adiutorium meum &c.* Pro quo ſciendum, angelum Perſarum, ſeu qui Perſidis Prouinciæ præerat, bonum ſuiſſe, cumque contendiſſe vt Iudæi detinerentur in captiuitate Babylonica, tum quòd ipſi his malis meliores fierent, dante vexatione intellectum: tum quòd eorum conſuetudine multi ex Perſis relictâ idololatriâ ad veri Dei cultum perducerentur. Contrà Gabriel Hebræorum Angelus præſes eorum liberationem vrgebat iuſtiſſimas ob cauſas: tum quia ob Perſarum conſuetudinem multi Iudæorum peruertebantur & ad idololatriam pelliciebantur; & ita veri Dei cultus periclitabatur: tum quia inter Hebræos captiuos plurimi erant ſanctitate præſtantes, vti Daniel, & alij, qui tam diuturnam ſeruitutem non meruerant: denique, quia opus erat Deum ſtare promiſſis, qui videlicet pollicitus fuerat, eam captiuitatem non amplius quàm ſeptuaginta annis duraturam *Ieremiæ* 29. quod tamen tempus iam effluxerat. Quam cauſam vrget Zachariæ *cap.* 1. angelus dicens, *Domine exercituum, vſquequo tu non miſereberis Ieruſalem & vrbium Iuda, quibus iratus es? iſte iam ſeptuageſimus annus eſt*, quaſi diceret: cùm iam effluxerit tempus præſtitutum, oportet iam impleri promiſſionem. Et hæc ſancta ac fraterna bonorum Angelorum contentio, quâ quiſque pro ſibi creditis animabus ſollicitus erat, durauerat 21. diebus, dum ſcilicet eis diuina voluntas nondum erat explorata: fiebat autem non armis, ſed rationibus & orationibus, quas pro ſuis quiſque allegabat apud Deum. Quia tamen Hebræorum angelus meliorem tuebatur cauſam, quæ magis faciebat ad Dei honorem; in ſententia verò angeli Perſarum periclitabatur Dei honor, ſi Iudæi ad idololatriam peruerterentur, ac præſertim ſi Dei promiſſio non impleretur, & inde Reges Perſarum vero Deo inſultarent, quaſi non poſſet de manibus eorum liberare populum ſuum: idcirco Michael venit in adiutorium Gabrielis ſiue allegando coram Deo pro [illegible]lo, ſiue exequendo diuinæ voluntatis decretum ad liberandum è captiuitate populum; idque ſuo illo ſymbolo: *Quis vt Deus?* Itáne decet vt ab Hebræis in captiuitate ficti adorentur dij? *Quis vt Deus?* Itáne Deus noſter fallitatis & impotentiæ arguetur, quaſi non velit aut poſſit præſtare id quod prædixit? *Quis vt Deus?*

Vnde colligitur primò ſancti Michaelis dignitas & poteſtas, qui nimirum ſoleat ad reliquos inferiores angelos accurrere: & cuius ope etiam Gabriel indiguerit.

Deinde ſollicitudo pro populo ſuo, ne is ſeduceretur à gentilibus & diutiùs premeretur in ſeruitute.

F. IV. Pugna cũ Dracone in die Iudicij.

Quarta expeditio omnium maxima & celeberrima à Michaele ſuſcipienda erit in die Iudicij, quando pugnabit cum Dracone & angelis eius, omnibuſque reprobis, eoſque detrudet in infernum; de quo ad litteram intelligendum id eſt, quod Ioannes cap. 12. ſcribit & ſuprà recenſui. Videtur enim ibi Ioannes vtrumque hoc prælium, primum ſcilicet & vltimum Michaelis contra Luciferum eodem ſchemate depingere, vtpote ſimilia voluiſſe. Dum enim dicitur in cœlo prœlium id perfectum eſſe, ſumi poteſt tam pro cœlo empyreo, quàm pro Eccleſiâ: & exponi tam de præterito quàm de futuro, iuxta morem Scripturæ. Igitur tunc pugnabit Michael & angeli eius boni, velut eius milites, cum Dracone & angelis eius, & non valebunt iſti; neque locus eorum inuenietur ampliùs in cœlo, id eſt, in Eccleſiâ, & proiicietur draco in terram ad inferos: & tunc plenè cantabunt omnes ſancti: *Nunc facta eſt ſalus & virtus & regnum Dei, & poteſtas Chriſti eius, quia proiectus eſt accuſator fratrum noſtrorum.* & de hoc eodem prælio locutus eſt ad Danielem Gabriel angelus *Danielis* 12. cùm ait: *In tempore illo conſurget Michael Princeps magnus qui ſtat pro filiis populi tui & veniet tempus, quale non fuit ab eo, ex quo gentes eſſe cœperunt vſque ad illud.* Vbi Archangelus prædicit Michaëlem tamquam Eccleſiæ totius præſidem, rurſum in campum deſcenſurum pro fidelium defenſione, imprimis verò pro diuini nominis honore, quem ſibi impudentiſſimè vendicabit Antichriſtus, tuendo, eaque omnia peracturum, quæ ex Ioanne audiuimus; vnde is locus Ioannis, hunc Danielis explicare videtur. Tunc Michael velut omnium prædeſtinatorum ſignifer explicabit vexillum ſuum & cum ſanctis omnibus clamabit: *Quis vt Deus?* Et tunc reuelabitur ille iniquus, vt inquit Apoſtolus 2. Theſſalonic. 2. *Quem Dominus* Iesvs *interficiet ſpiritu oris ſui.* Quo loco Diuus Thomas, per ſpiritum oris Domini intelligit Michaelem, qui velut ſpiritus & turbo ab ore Iudicis Chriſti reprobos condemnantis, procedens irruet in aduerſarios Dei eoſque in infernum demerget. Denique in cuiuſque hominis obitu particularem ſuſcipit expeditionem, ad exequendum diuinum decre-

decretum circa animam, quæ iudicatur, vt illam vel in cœleſtibus locet ſedibus pro cuiuſque merito, vel ad inferos detrudat. Si enim in vniuerſali iudicio pugnabit pro Deo & fidelibus contra Draconem & exequitur Dei iudicium: cur non item in particulari cuiuſque? ſic enim de illo canit in hodierno officio Eccleſia: *Archangele Michael conſtitui te principem ſuper omnes animas ſuſcipiendas*. Et in Miſſa pro defunctis Eccleſia orat, *vt ſignifer S. Michael repræſentet eas in lucem ſanctam*. Hocque indicat vetuſta illa Michaelis imago, quâ pingitur dexterâ manu euaginatum ſtringens gladium, ſiniſtram verò tenens libram, in cuius vna lance anima; in altera diabolus ſedet. Quæ imago non indicat Michaelem eſſe ipſum animarum Iudicem, ſed vel præſentare animas ad iudicium, vel eſſe executorem diuinæ iuſtitiæ: ſi anima ſit iuſta, diabolum feriat; ſi peccatrix, ipſam. Cuius rei figura fuit angelus ille (idem ipſe Michael tanquam præpoſitus ſynagogæ) qui Balaamo in anguſtia duarum maceriarum obſtitit ſtricto gladio, quãdo aſina ſub propheta corruit. *Num.* 22. corruet enim aliquando aſina corporis noſtri & obuiabit nobis Michael inter anguſtias duarum maceriarum, hoc eſt, inter ſpem gloriæ, & metum gehennæ, ſeu inter temporalem & æternam vitam, vbi regredi non licebit, progredi terribile erit: Ibi, inquam, obuiabit nobis ſtringens gladium ſiue contra animam accuſatam, ſi rea inuenta fuerit: ſiue contra accuſatorem diabolum, ſi iniuſtè eam accuſauerit; igitur cum Eccleſiâ in hodierna Miſſa dicamus: *Michael Dux in prælio, adſis nobis in tremendo Iudicio, &c.*

CONCIO VII.

De SS. Angelorum perfectione & natura imitanda ex eorum picturis tracta.

Pinguntur Angeli

1. *Formâ humanâ, vt ſic amorem erga nos ſuum explicarent.*
2. *Specie virili, ob naturæ perfectionem & fortitudinem excellentem.*
3. *Forma iuuenili, ob naturæ ſpecioſitatem.*
4. *Nudo capite, ob reuerentiam Dei quem ſemper intuentur.*
5. *Criſpo capillo, propter perfectionem cogitationũ.*
6. *Alati, ob naturæ ſubtilitatem.*
7. *Candido veſtitu, ad deſignandam eorum puritatem.*
8. *Diſcalceati, quòd liberi & expediti ſint.*

THEMA.

Angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei. Matth. 18.

A. NOta nobis eſt vtique hiſtoria illa *Gen.* 28. vbi vidit Iacob in ſomnis ſcalam ſtantem ſuper terram & cacumen illius tangens cœlum, angelos quoque Dei aſcendentes & deſcendentes per eam. Quid verò hæc viſio ſignificet, Tertullianus *lib.* 3. *contra Marcionem* docet: *Scala hæc*, inquit, *eſt via, quâ iuſti aſcenſiones in corde ſuo diſponunt in cœlum.* Hinc etiam Barlam ad Ioſaphat apud Damaſc. in hiſt. cap. 20. ait: *Virtutes quaſi ſcala quadam cœli ſunt.* Huius duo latera, fides ſunt & bona opera, gradus virtutes ſunt. Aſcenſus, vita contemplatiua: deſcenſus actiua. Sed qui ſunt, qui per hanc ſcalam ſcandunt? Iuſti vtique, qui vt ad Deum & ſuperos venire queant, angelorum induere virtutes & perfectionem debent, Sic enim etiam Chriſtus Dominus Matth. 22. de electis in cœlo ait: *Erunt ſicut angeli Dei in cœlo.* Quòd ſi in cœlo inter angelos verſari, ad eorum choros acceptari, & eſſe inſtar angelorum volumus, iuſtum eſt vti angelorum virtutes & naturam quantum fieri poteſt, imitemur in terris. Videamus ergo nunc, quales angeli ſint, vt videre poſſimus quales nos eſſe debeamus.

Angelorum perfectiones ex picturis eorundem licet intelligere.

PRIMÒ, pinguntur humanâ facie & formâ, quia in ea ſæpius apparuêre. S. Thom. 1. *p. q.* 51. *art.* 2. fortè vt ſic amorem erga nos ſuum explicarent, & reciprocum à nobis erga ſe exigerent; ſimilitudo enim amorem cauſat. Qui alicui Duci pugnanti in ſubſidium veniunt, eius libreâ ſeu colore armorum amicti veniunt, vt amici agnoſcantur. Similiter ſancti angeli, quia in ſubſidium noſtrum miſſi ſunt, veſtibus ſe noſtris, noſtrâ ſe libreâ induunt, vt ſic intelligamus eos amicos eſſe noſtros & in miniſterium miſſos propter eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis, vt ait Paulus *ad Hebr.* 1. Angeli eſſe debemus, quoties proximum noſtrum periclitantem vel in aduerſitate conſtitutum videmus; & hoc quantò equiùs quàm angeli? ſunt illi ſublimioris naturæ, quàm nos ſimus, nobis nihil obligati, nihil à nobis accipiunt mercedis, & tam ſedulò nobis ſuccurrunt, nos qui naturâ & fide pares ſumus, proximis non ſubueniamus? Magnum profectò dedecus erat illius ſacerdotis & Leuitæ, qui cùm eſſent ſecus hominem illum Iudæum vulneratum à latronibus *Luc.* 10. viſo tamen illo prætererunt: ſi conſideretur præſertim Samaritanus, qui cùm eſſet alienigena, venit tamen ſecus illum & curam illius egit. Et non tibi dedecus erit, cùm in iudicio tibi legetur, quomodo tu prætereris proximum tuum in afflictione iacentem; cùm angeli tamen alienigenæ eum collegerint. B. I. Formâ humanâ.

SECVNDÒ, virili ſpecie (vti apparuerunt *Lucæ* 4.) ob naturæ perfectionem & fortitudinem excellentem! A parte rei, ſexus nullus eſt inter angelos, ſed virilis tantùm animus, non muliebris. Quàm ſe viros præſtiterint ſancti Angeli præſertim in vindicandis Dei ſui iniuriis vel exinde ſatis patet: quod 4. *Reg.* 19. vnicus Angelus ob blaſphemiam Sennacherib, centum octoginta quinque millia Aſſyriorum occiderit. Eiuſmodi viros præſtare ſe deberent Chriſtiani, ij maximè qui poteſtate aliquâ ſunt præditi, adeoque ſuo modo Angeli ſunt & directores aliorum; nimirum ſcelera publica ſibi ſubiectorum maximè audacter arguere & grauiter caſtigare. Quid enim ſentias de ſatellite, qui patiatur fures aut ſicarios intrare in cubiculum regis ſui, qui non audeat oblatrare nec eos expellere? num tu virum illum exiſti- C. II. Specie viril.

exiſtimabis? paſſus id erat Abner Dux Saulis, Dauidem ſcilicet hoſtem, intrare ad ſpecum Domini ſui & auferre illi ſcyphum & haſtam. *1. Reg. 26.* Quod exprobrat ei Dauid inquiens: *Nunquid non vir tu es, & quis alius ſimilis tui in Iſrael? quare ergo non cuſtodiſti Dominum tuum regem? ingreſſus eſt enim vnus de turba vt interficeret regem Dominum tuum. Non eſt bonum hoc quod feciſti: Viuit Dominus quoniam filij mortis eſtis vos, qui non cuſtodiſtis Dominum veſtrum Chriſtũ Domini.* Quot homines mali ſunt, qui paſſionem Chriſti inhonorant, conuitiantur? Nunquid vir eſt, qui hoc patitur? Viuit Dominus, quia filij mortis ſunt.

D. III. Formâ Iuuenili. TERTIÒ, Iuuenili formâ & imberbes (illâ enim formâ apparuerunt, vti Marci vlt.) ob naturæ ſpecioſitatem & fulgorem nunquam ſeneſcentem, ſemper florentem; & quia Angeli, quæ volunt, immobiliter volunt, nec mutant conſilia & propoſita, quæ ſemper & neceſſariò bona ſunt & voluntati diuinæ conformia. Huiuſmodi iuuenis erat Caleb, qui in ſenectute ſuâ 85. annorum fatetur ſe æquè valentem eſſe ac ſemper fuiſſe atque in iuuentute, cùm eſſet 40. annorum *Ioſ. 14.* Idque meritò ei conceſſit Deus, quia & conſtanter ſe geſſit in commendatione terræ promiſſæ: licet enim fratres eius diſſoluerint cor populi, nihilominus tamen ſecutus eſt Dominum Deum ſuum, vt ibi ait de ſe ipſe. Pauci tales Caleb? plures, qui incipientes progredi in terram promiſſam, difficultate territi retrocedunt. Similes cancris, qui modico obſtaculo animaduerſo reſiliunt. Tales Iſraëlitæ reliqui in deſerto, Ægyptum repetentes. Talis Salomon, qui optimè cœpit, at cùm iam eſſet ſenex, deprauatum eſt cor eius per mulieres, vt ſequeretur Deos alienos, vt dicitur *3. Reg. 10.* His accedunt gentiles Imperatores: Nero, qui initio Imperij optimam oſtendit indolem; grauiora vectigalia aut aboleuit aut minuit: cumque ſupplicijs capite damnatorum ex more ſubſcribere moneretur, dicebat: *Quàm vellem neſcire litteras!* teſte eius Præceptore Senecâ *lib. 2. de clementia*: poſteà verò ſæuiſſimus Tyrannus & in gentiles & in Chriſtianos effectus eſt. Dumitianus initio ab omni abſtinuit crudelitate & optimas leges ſanxit: à cæde ita abhorruit, vt edicere deſtinauerit, ne boues immolarentur, teſte Suetonio, poſtea verò ſanguinem tam ciuium quàm Chriſtianorum ſitiuit & perſecutionem in hos mouit. Seuerus Imperator initio fauit Chriſtianis poſtea in eos reſcriptum dedit. Similiter Antoninus eius filius, à pueritiâ mitis, adultior truculentus factus eſt, vt in Baronio.

E. IV. Nudo capite. QVARTÒ, aperto capite ob reuerentiam erga Dei maieſtatem quam ſemper intuentur, ſemperque reuerentur; propterea etiam nunquam in cœlo ſedere, ſed ſtare tantùm & aſſiſtere vel cadere dicuntur à Scripturâ, veluti *Apoc. 7.* vbi dicitur: *Et omnes Angeli ſtabant in circuitu throni, & ceciderunt in conſpectu throni in facies ſuas & adorauerunt Deum.* Si cum homine angelum comparemus, tantò perfectior & ſplendidior eſt illo, vt eius maieſtate territi viri etiam ſanctiſſimi ad terram ex timore proſtrati fuerint. Ita enim Daniel cap. 10. audiens loquentem ſibi angelum emarcuit, nec habuit quidquam virium, & iacebat conſternatus ſuper faciem ſuam. Similiter Ioannes *Apoc. 22.* cecidit ante pedes angeli vt adoraret eum. Quod ſi tanta eſt maieſtas vnius angeli, vt cadant ante eos viri ſanctiſſimi, quanta erit maieſtas Dei, ante quem cadunt angeli? Quantâ igitur reuerētiâ, quanto timore, quantâ humilitate accedere debet *ad Deum procedens è palude ſua & repens ranuncula viſu?* ait S. Bernardus *ſerm. de 4. modis orandi*: Quid diceremus, ſi videremus in aula regis omnes aulicos nudo capite ante regem proſtratos eum reuereri, ruſticum verò aliquem inter eos ſedere tecto capite? Sanctus Chryſoſtomus *libr. 6. de ſacerdotio* ſcribit ſenem quendam venerabilem vidiſſe ſub officio Miſſæ angelorum multitudinem altare circumdantium, atque ſic capite inclinatorum, vt ſi quis milites præſente rege videat. Diſcant hinc Chriſtiani quâ religione in templo verſari debeant.

F. V. Criſpis capillis. QVINTÒ, Criſpis capillis, ob perfectionem cogitationum, quas omnes in Deum eiuſque gloriam ſurſum reflectunt. Etſi enim in terris verſantur cuſtodes noſtri & alia agere videntur; Deum tamen ſemper vident & cor in Deo fixum habent, omneſque actiones ſuas in eum referunt. Simili modo nos cogitationes noſtras ſemper in Deum reflectere debemus, licet eæ interdum circa res creatas verſentur. Certè multi canes ſunt, qui captam multo curſu prædam ad Domini pedes mordicus apprehenſam ferunt. Tales ſunt ſancti angeli, qui in anima vna capienda tota eius vita occupantur, & quid inde ſibi attribuunt? nihil, ſed animam comprehenſam in Dei ſinum geſtant, Deo acceptam ferunt. Id quod eorum nomina indicant. Raphael, medicina Dei; Gabriel, fortitudo Dei; Michael, quis vt Deus? ſeu humilitas Dei. Non vocantur fortitudo mea, vel quis ſicut ego? ſimili modo ſiue quid agimus boni, ſiue accipimus, omnia Deo accepta referamus, & inſtar Seniorum illorum coronas noſtras ad Dei pedes iaciamus. *Apoc. 4.*

G. VI. Alis. SEXTÒ, Alati; ſic enim *Iſaiæ 6.* viſi ſunt: propter naturæ ſubtilitatem, iuxta Chryſoſt. *hom. 3. de incompreh. Dei nat.* vel propter velocem in cuncta diſcurſum iuxta Hiero. *in cap. 6. Iſaiæ*: vel quia velociſſimè Dei mandata exequuntur, iuxta Paulinum *natal.* 8. & Dionyſ. *de cœl. Hierarch.* cap. 15. Pulchrè hanc angelorum promptitudinem deſcribit Dauid *Pſalm. 103.* dicens: *Qui facit angelos ſuos ſpiritus.* Quæ verba Paraphraſtes Chaldaicus ſic reddit: Qui facit angelos ſuos veloces ſicut ventum. Non malè; ſic enim & venti pinguntur, tanquam angeli alati ſpirantes. Vt enim ventus nil aliud eſt quàm exhalatio à nube depulſa, regionem aëream & noſtram celerrimè peruadens: ita & angeli à Deo ad nos miſſi, omnia celerrimè peruadunt & perficiunt, ac ſi à Deo mandati depulſi eſſent. Sed nec malè dixerim, ſi canibus venaticis, qui nobis etiam venti (Windt) vocantur, comparauerim. Vt enim iſti non egent ſtimulatione, quâ ad leporem

porem perſequendum incitentur, ſed ſufficit illis monſtrari feram; illicò enim poſt eam ſummo feruntur impetu: Ita res habet cum ſanctis angelis. Ad terram enim veluti ad venationem magnâ ſuâ delectatione deſcendunt, & ſufficit illis monſtrari à Deo occaſionem quampiam venandi animam: ſic enim vltro & maximo ad nos deſcendunt deſiderio. Hinc aiunt de zizaniis: Vis imus & colligimus ea? vltro ſeſe offerunt ad diuinas expeditiones. Vtinam & nos angeli, & tales eſſemus canes, qui Dei voluntati tam promptè obediremus, vt coactione non egeremus! Eiuſmodi ſeruos habebat Dauid cùm 2. *Reg.* 23. deſiderauit aquam ſitiens de ciſterna Bethlehem. dicens: *ô ſi quis mihi daret potum aquæ de ciſterna, quæ eſt in Bethlehem!* neminem tamen eò mittere auderet, propter ſtationem Philiſtinorum ibi morantem: ſtatim enim irrumpunt tres fortes caſtra eorum & tulerunt aquam regi. Multa deſiderauit Chriſtus, quæ petere vel præcipere noluit: Inter alia *Matth.* 8. deſiderat locum vbi requieſcat: *Vulpes foueas habent & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput ſuum reclinet.* Item Marci 8. deſiderat eſurientibus cibum: *non habent quod manducent.* O chariſſimi quàm magnam prędam venari poſſetis? quàm ſępe vobis oſtenditur occaſio prædandi? Quoties templum aliquod deſertum & egenum videtis: Ecce filius hominis, non habet vbi caput reclinet. Quoties pauperem familiam: ecce non habent, quod manducent. O ſi quis daret mihi potum aquæ! An non igitur vltro curramus, & volemus? Chriſtus certè intellectâ tantùm neceſſitate noſtrâ ſtatim prętò fuit & ſuccurrit, cùm audiit: *vinum non habent.* Et, *Ecce quem amas infirmatur.* Cur ergo non faciamus nos hoc & ipſi?

H. VII. Candino veſtiti. SEPTIMÒ, Candidis veſtibus ad deſignandam naturalem eorum puritatem, iuxta Gregor. Nazianz. *orat.* 23. *in laud. Heron.* vel etiam ad deſignandum eorum candorem & ſinceritatem. Candor enim ſinceritatem dicit, & ideò veteres Romani candidis veſtibus iêre ad conuiuia. Quo candore pollent angeli naturaliter, quia vti ſubſtantiæ ſimplices ſunt, non compoſitæ, ita neſciunt aliter apparere & aliud eſſe, vel ſimulatè quidquam agere. Erat hic candor olim ita ingenitus Germanis, vt germanè & candidè agere idem eſſet apud exteras nationes. Sed non apparent ampliùs hæ veſtes, inquam, multis. In vſu nunc habetur veſtis Mezolana è peregrinis nationibus adducta, cum tamen Deus pręceperit Deut. 22. *Non indueris veſtimento, quod ex lanâ linoque contextum eſt.* Veſtis autem illa extra lanam, id eſt, ſimplicitatem operis: intus linum, id eſt malitię ſubtilitatem continet, ſicut explicat S. Greg lib. 8. moral.

I. VIII. Diſcalceati. OCTAVÒ, Diſcalceati. Hoc ſignificat, ait Dionyſius *de cæl. Hierarch. c.* 15. quòd liberi, abſoluti & expediti atque ab exterioris omnis adiectionis labe ſint puri, & ad diuinæ ſimplicitatis ſimilitudinem pro viribus tendant. Hac de cauſa iuſſit Deus *Exodi.* 3. Moyſi, cùm eum ducem profectionis per deſertum in terram ſanctam conſtituerit, calceos exuere, quia nimirum decebat peregrinum & ad terram ſanctam tendentem exuere curas & ſollicitudines terrenas. Omnes nos peregrinamur in hoc deſerto & ad terram ſanctam tendimus. Sicut ergo terra promiſſa typus cœleſtis patriæ fuit, ita & ſolutio illa calceamenti Moyſi mandata, typus eſt ſolutionis & libertatis ſpiritualis, qua pedes, id eſt, affectus noſtros ab omni mortuo & terreno vinculo expedire & ad iter noſtrum aggrediendum præparare debemus. Moyſe in deſerto mortuo, poſtquam Ioſue eius ſucceſſor cum populo terram promiſſionis ingredi cœpit Ioſ. 5. tunc vidit virum contra ſe ſtantem euaginatum habentem gladium, qui Michaël fuiſſe creditur, (vt ibi Liran. probat.) Cui Ioſue: *Noſter es*, inquit, *an aduerſariorum?* Et ille: *Nequaquam*: id eſt, nec veſter, nec aduerſarius, (vt ibi Hugo Card. exponit.) *Sed ſum princeps exercitûs Domini.* Et ſubiungit: *ſolue calceamentum tuum de pedibus tuis*: quaſi diceret: ſi vis, vt ſim amicus tuus, ſolue calceâmentum &c. Obſtabit & nobis in articulo mortis vel Michaël, vel Angelus alius iudicium particulare peracturus euaginato gladio. Væ tibi ſi in agone adhuc habeas opera mortua, bona aliena, affectus prauos, rancorem &c. quid enim hæc niſi turpiſſimi calcei coram Deo? Volumus igitur iudicem illum inuenire noſtrum & amicum, non aduerſarium? ſoluamus hîc calceamentum & liberemus animos noſtros ab omni prauo & carnali affectu erga creaturas.

CONCIO VIII.

Paruulorum innocentia ſtatuitur in exemplum Chriſtianis.

Conſtituitur paruulorum innocentia in eo, quòd
1. *Immunes ſint à ſuperbia.*
2. *Ab auaritia.* 3. *A libidine.*
4. *Ab inuidia.* 5. *Ab iracundia.*
6. *A gula.* 7. *Ab acedia.*

THEMA.

Niſi conuerſi fueritis, & efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Matth. 18.

SAgittariis & ſclópetariis proponitur in medio tabulæ, vel parietis denigrati circulus exiguus & candidus pro ſcopo, ad quem iaculentur. Idem hodierno in Euangelio facit Chriſtus Dominus. Volentibus enim intrare per anguſtam cœli portam, adeoque iaculaturis ad ſcopum æternæ felicitatis, proponit & ſtatuit in medio diſcipulorum ſuorum ſcopum candidum nimium quantum exiguum, paruulum, inquam, innocentiſſimum & moribus candidiſſimum, ita, vt ſi ab hoc ſcopo aberremus, à regno cœlorum excidamus. Proponit, inquam, nobis primam noſtram innocentiam & veſtem illam candidam, quam ſuſcepimus in baptiſmo, & retinuimus in pueritia, poſtea verò omnes perdidimus. Res ardua, Auditores, periculoſus ludus, neceſſariò tamen A.

 ſub-

exiſtimabis? paſſus id erat Abner Dux Saulis, Dauidem ſcilicet hoſtem, intrare ad ſpecum Domini ſui & auferre illi ſcyphum & haſtam. 1. *Reg.* 26. Quod exprobrat ei Dauid inquiens: *Nunquid non vir tu es, & quis alius ſimilis tui in Iſrael? quare ergo non cuſtodiſti Dominum tuum regem? ingreſſus eſt enim vnus de turba vt interficeret regem Dominum tuum. Non eſt bonum hoc quod feciſti: Viuit Dominus quoniam filij mortis eſtis vos, qui non cuſtodiſtis Dominum veſtrum Chriſtũ Domini.* Quot homines mali ſunt, qui paſſionem Chriſti inhonorant, conuitiantur? Nunquid vir eſt, qui hoc patitur? Viuit Dominus, quia filij mortis ſunt.

D. III. *Formâ iuuenili.* TERTIÒ, Iuuenili formâ & imberbes (illâ enim formâ apparuerunt, vti Marci vlt.) ob naturæ ſpecioſitatem & fulgorem nunquam ſeneſcentem, ſemper florentem; & quia Angeli, quæ volunt, immobiliter volunt, nec mutant conſilia & propoſita, quæ ſemper & neceſſariò bona ſunt & voluntati diuinæ conformia. Huiuſmodi iuuenis erat Caleb, qui in ſenectute ſuâ 85. annorum fatetur ſe æquè valentem eſſe ac ſemper fuiſſe atque in iuuentute, cùm eſſet 40. annorum *Ioſ.* 14. Idq́ue meritò ei conceſſit Deus, quia & conſtanter ſe geſſit in commendatione terræ promiſſæ: licet enim fratres eius diſſoluerint cor populi, nihilominus tamen ſecutus eſt Dominum Deum ſuum, vt ibi ait de ſe ipſe. Pauci tales Caleb? plures, qui incipientes progredi in terram promiſſam, difficultate territi retrocedunt. Similes cancris, qui modico obſtaculo animaduerſo reſiliunt. Tales Iſraëlitæ reliqui in deſerto, Ægyptum repetentes. Talis Salomon, qui optimè cœpit, at cùm iam eſſet ſenex, deprauatum eſt cor eius per mulieres, vt ſequeretur Deos alienos, vt dicitur 3. *Reg.* 10. His accedunt gentiles Imperatores: Nero, qui initio Imperij optimam oſtendit indolem; grauiora vectigalia aut aboleuit aut minuit: cumq́ue ſupplicijs capite damnatorum ex more ſubſcribere moneretur, dicebat: *Quàm vellem neſcire literas!* teſte eius Præceptore Senecâ *lib. 2. de clementia*: poſteà verò ſæuiſſimus Tyrannus & in gentiles & in Chriſtianos effectus eſt. Domitianus initio ab omni abſtinuit crudelitate & optimas leges ſanxit: à cæde ita abhorruit, vt edicere deſtinauerit, ne boues immolarentur, teſte Suetonio, poſtea verò ſanguinem tam ciuium quàm Chriſtianorum ſitiuit & perſecutionem in hos mouit. Seuerus Imperator initio fauit Chriſtianis poſtea in eos reſcriptum dedit. Similiter Antoninus eius filius, à pueritiâ mitis, adultior truculentus factus eſt, vt in Baronio.

E. IV. *Nudo capite.* QVARTÒ, aperto capite ob reuerentiam erga Dei maieſtatem quam ſemper intuentur, ſemperq́ue reuerentur; propterea etiam nunquam in cœlo ſedere, ſed ſtare tantùm & aſſiſtere vel cadere dicuntur à Scripturâ, veluti *Apoc.* 7. vbi dicitur: *Et omnes Angeli ſtabant in circuitu throni, & ceciderunt in conſpectu throni in facies ſuas & adorauerunt Deum.* Si cum homine angelum comparemus, tantò perfectior & ſplendidior eſt illo, vt eius maieſtate territi viri etiam ſanctiſſimi ad terram ex timore proſtrati fuerint. Ita enim Daniel cap. 10. audiens loquentem ſibi angelum emarcuit, nec habuit quidquam virium, & iacebat conſternatus ſuper faciem ſuam. Similiter Ioannes *Apoc.* 22. cecidit ante pedes angeli vt adoraret eum. Quod ſi tanta eſt maieſtas vnius angeli, ut cadant ante eos viri ſanctiſſimi, quanta erit maieſtas Dei, ante quem cadunt angeli? Quantâ igitur reueretiâ, quanto timore, quantâ humilitate accedere debet *ad Deum procedens è palude ſua & repens ranuncula vilis?* ait S. Bernardus *ſerm. de 4. modis orandi*: Quid diceremus, ſi videremus in aula regis omnes aulicos nudo capite ante regem proſtratos eum reuereri, ruſticum verò aliquem inter eos ſedere tecto capite? Sanctus Chryſoſtomus *libr. 6. de ſacerdotio* ſcribit ſenem quendam venerabilem vidiſſe ſub officio Miſſæ angelorum multitudinem altare circumdantium, atque ſic capite inclinatorum, vt ſi quis milites præſente rege videat. Diſcant hinc Chriſtiani quâ religione in templo verſari debeant.

F. V. *Criſpis capillis.* QVINTÒ, Criſpis capillis, ob perfectionem cogitationum, quas omnes in Deum eiuſq́ue gloriam ſurſum reflectunt. Etſi enim in terris verſantur cuſtodes noſtri & alia agere videntur; Deum tamen ſemper vident & cor in Deo fixum habent, omneſq́ue actiones ſuas in eum referunt. Simili modo nos cogitationes noſtras ſemper in Deum reflectere deberemus, licet eæ interdum circa res creatas verſentur. Certè multi canes ſunt, qui captam multo curſu prædam ad Domini pedes mordicus apprehenſam ferunt. Tales ſunt ſancti angeli, qui in anima vna capienda tota eius vita occupantur, & quid inde ſibi attribuunt? nihil, ſed animam comprehenſam in Dei ſinum geſtant, Deo acceptam ferunt. Id quod eorum nomina indicant. Raphael, medicina Dei; Gabriel, fortitudo Dei; Michael, quis vt Deus? ſeu humilitas Dei. Non vocantur fortitudo mea, vel quis ſicut ego? ſimili modo ſiue quid agimus boni, ſiue accipimus, omnia Deo accepta referamus, & inſtar Seniorum illorum coronas noſtras ad Dei pedes iaciamus. *Apoc.* 4.

G. VI. *Alis.* SEXTÒ, Alati; ſic enim *Iſaia* 6. viſi ſunt: propter naturæ ſubtilitatem, iuxta Chryſoſt. *hom. 3. de incompreh. Dei nat.* vel propter velocem in cuncta diſcurſum iuxta Hiero. *in cap. 6. Iſaiæ*: vel quia velociſſimè Dei mandata exequuntur, iuxta Paulinum *natal.* 8. & Dionyſ. *de cœl. Hierarch.* cap. 15. Pulchrè hanc angelorum promptitudinem deſcribit Dauid *Pſalm.* 103. dicens: *Qui facit angelos ſuos ſpiritus.* Quæ verba Paraphraſtes Chaldaicus ſic reddit: Qui facit angelos ſuos veloces ſicut ventum. Non malè; ſic enim & venti pinguntur, tanquam angeli alati ſpirantes. Vt enim ventus nil aliud eſt quàm exhalatio à nube depulſa, regionem aëream & noſtram celerrimè peruadens: ita & angeli à Deo ad nos miſſi, omnia celerrimè peruadunt & perficiunt, ac ſi à Dei mandato depulſi eſſent. Sed nec malè dixerim, ſi canibus venaticis, qui nobis etiam venti (Windt) vocantur, comparauerim. Vt enim iſti non egent ſtimulatione, quâ ad leporem

porem perſequendum incitentur, ſed ſufficit illis monſtrari teram; illicò enim poſt eam ſummo ieruntur impetu: Ita res habet cum ſanctis angelis. Ad terram enim veluti ad venationem magnâ ſuâ delectatione deſcendunt, & ſufficit illis monſtrari à Deo occaſionem quampiam venandi animam: ſic enim vltro & maximo ad nos deſcendunt deſiderio. Hinc aiunt de zizanis: Vis imus & colligimus ea? vltro ſeſe offerunt ad diuinas expeditiones. Vtinam & nos angeli, & tales eſſemus canes, qui Dei voluntati tam promptè obediremus, vt coactione non egeremus! Eiuſmodi ſeruos habebat Dauid cùm 2. *Reg.* 23. deſiderauit aquam ſitiens de ciſterna Bethlehem, dicens: *ô ſi quis mihi daret potum aqua de ciſterna, qua eſt in Bethlehem!* neminem tamen eò mittere auderet, propter ſtationem Philiſtinorum ibi morantem: ſtatim enim irrumpunt tres fortes caſtra eorum & tulerunt aquam regi. Multa deſiderauit Chriſtus, quæ petere vel præcipere noluit: Inter alia *Matth.* 8. deſiderat locum vbi requieſcat: *Vulpes foueas habent & volucres cali nidos, filius autem hominis non habet vbi caput ſuum reclinet.* Item Marci 8. deſiderat eſurientibus cibum: *non habent quod manducent.* O chariſſimi quàm magnam prędam venari poſſetis! quàm ſępe vobis oſtenditur occaſio prædandi? Quoties templum aliquod deſertum & egenum videtis: Ecce filius hominis, non habet vbi caput reclinet. Quoties pauperem familiam: ecce non habent, quod manducent. O ſi quis daret mihi potum aquæ! An non igitur vltro curramus, & volemus? Chriſtus certè intellectâ tantùm neceſſitate noſtrâ ſtatim prętò fuit & ſuccurrit, cùm audiit: *vinum non habent.* Et, *Ecce quem amas infirmatur.* Cur ergo non faciamus nos hoc & ipſi?

H. VII. Candido veſtiti. SEPTIMÒ, Candidis veſtibus ad deſignandum naturalem eorum puritatem, iuxta Greg. Nazianz. *orat.* 23. *in laud. Heron.* vel etiam ad deſignandum eorum candorem & ſinceritatem. Candor enim ſinceritatem dicit, & ideò veteres Romani candidis veſtibus ferè ad conuiuia. Quo candore pollent angeli naturaliter, quia vti ſubſtantiæ ſimplices ſunt, non compoſitæ, ita neſciunt aliter apparere & aliud eſſe, vel ſimulatè quidquam agere. Erat hic candor olim ita ingenitus Germanis, vt germanè & candidè agere idem eſſet apud exteras nationes. Sed non apparent ampliùs hæ veſtes, inquam, multis. In vſu nunc habetur veſtis Mezolana è peregrinis nationibus adducta, cum tamen Deus præceperit Deut. 22. *Non indueris veſtimento, quod ex lanâ linoque contextum eſt.* Veſtis autem illa extra lanam, id eſt, ſimplicitatem operis: intus linum, id eſt malitię ſubtilitatem continet, ſicut explicat S. Greg lib. 8. moral.

I. VIII. Diſcalceati. OCTAVÒ, Diſcalceati. Hoc ſignificat, ait Dionyſius *de cæl. Hierarch. c.* 15. quòd liberi, abſoluti & expediti atque ab exterioris omnis adiectionis labe ſint puri, & ad diuinæ ſimplicitatis ſimilitudinem pro viribus tendant. Hac de cauſa iuſſit Deus Exodi. 3. Moyſi, cùm eum ducem profectionis per deſertum in terram ſanctam conſtituerit, calceos exuere, quia nimirum decebat peregrinum & ad terram ſanctam tendentem exuere curas & ſollicitudines terrenas. Omnes nos peregrinamur in hoc deſerto & ad terram ſanctam tendimus. Sicut ergo terra promiſſa typus cœleſtis patriæ fuit, ita & ſolutio illa calceamenti Moyſi mandata, typus eſt ſolutionis & libertatis ſpiritualis, qua pedes, id eſt, affectus noſtros ab omni mortuo & terreno vinculo expedire & ad iter noſtrum aggrediendum præparare debemus. Moyſe in deſerto mortuo, poſtquam Ioſue eius ſucceſſor cum populo terram promiſſionis ingredi cœpit Ioſ. 5. tunc vidit virum contra ſe ſtantem euaginatum habentem gladium, qui Michaël fuiſſe creditur, (vt ibi Liran. probat.) Cui Ioſue: *Noſter es*, inquit, *an aduerſariorum?* Et ille: *Nequaquam*: id eſt, nec veſter, nec aduerſarius, (vt ibi Hugo Card. exponit.) *Sed ſum princeps exercitûs Domini.* Et ſubiungit: *ſolue calceamentum tuum de pedibus tuis*: quaſi diceret: ſi vis, vt ſim amicus tuus, ſolue calceamentum &c. Obſtabit & nobis in articulo mortis vel Michaël, vel Angelus alius iudicium particulare peracturus euaginato gladio. Væ tibi ſi in agone adhuc habeas opera mortua, bona aliena, affectus prauos, rancorem &c. quid enim hæc niſi turpiſſimi calcei coram Deo? Volumus igitur iudicem illum inuenire noſtrum & amicum, non aduerſarium? ſoluamus hîc calceamentum & liberemus animos noſtros ab omni prauo & carnali affectu erga creaturas.

CONCIO VIII.

Paruulorum innocentia ſtatuitur in exemplum Chriſtianis.

Conſtituitur paruulorum innocentia in eo, quòd

1. *Immunes ſint à ſuperbia.*	
2. *Ab auaritia.*	3. *A libidine.*
4. *Ab inuidia.*	5. *Ab iracundia.*
6. *A gula.*	7. *Ab acedia.*

THEMA.

Niſi conuerſi fueritis, & efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Matth. 18.

SAgittariis & ſclopetariis proponitur in medio tabulæ, vel parietis denigrati circulus exiguus & candidus pro ſcopo, ad quem iaculentur. Idem hodierno in Euangelio facit Chriſtus Dominus. Volentibus enim intrare per anguſtam cœli portam, adeoque iaculaturis ad ſcopum æternæ felicitatis, proponit & ſtatuit in medio diſcipulorum ſuorum ſcopum candidum nimium quantum exiguum, paruulum, inquam, innocentiſſimum & moribus candidiſſimum, ita, vt ſi ab hoc ſcopo aberremus, à regno cœlorum excidamus. Proponit, inquam, nobis primam noſtram innocentiam & veſtem illam candidam, quam ſuſcepimus in baptiſmo, & retinuimus in pueritia, poſtea verò omnes perdidimus. Res ardua, Auditores, periculoſus ludus, neceſſariò tamen ſub- A.

ſubeundus. Id enim confirmat Regius Pſaltes *Pſalm.* 23. cùm ait: *Quis aſcendet in montem Domini, aut quis ſtabit in loco ſancto eius? Innocens manibus, & mundo corde*: Vides quoniam & hîc requirit innocentiam & omnimodam munditiem. Itaque attendat ſibi vnuſquiſque quomodo iaculetur & ſcopum hunc attingat. Atque vt cautiùs iaculemur, examinemus priùs ſcopum nobis præfixum, paruulorum innocentiam.

B. I. Immunes à ſuperbia.

PRIMÒ, immunes ſunt paruuli à Superbia. Nam primò, ditiores & nobiliores non aſpernantur inferiores, ſed agunt & ludunt cum illis, ac cum paribus. Tales ergo & Chriſtiani eſſe debent. Vnde ait Apoſtolus ad Rom. 10. *Non eſt diſtinctio Iudæi & Græci: nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum*, & ad Gal. 3. *Non eſt Iudæus neque Græcus: non eſt ſeruus, neque liber: non eſt maſculus neque fœmina. Omnes enim vos vnum eſtis in Chriſto* IESV. Ideo olim Chriſtiani vocabant ſe inuicem fratres, quia nimirum eiuſdem matris Eccleſiæ, & Patris Chriſti filij: vti *ad Hebr. 3. ad Rom. 12. & 16.*

2. Secundò, non curant laudes, & vituperia, nec extolluntur de ſuis, quas habent, virtutibus, ſeu naturę dotibus, ingenio, formâ natalibus &c. Ita Apoſt. 1. *Cor.* 4. monet, ne quis aduerſus alterum infletur, idque ſuo exemplo docet: *mihi autem pro minimo eſt, vt à vobis iudicer*. Et ad Gal. 6. *Non efficiamur inanis gloriæ cupidi.*

3. Tertiò, non quærunt dignitates nec munditiem in veſtibus, imò paſſim humi conſident in puluere, de veſtium cultu nihil curantes. Ita Moyſes adhuc puer in domo Pharaonis educatus, diadema à Pharaone ſibi impoſitum, de capite in humum prolabi paſſus eſt, imò & pedibus conculcauit, vt ſcribit Ioſephus *lib. 2. Antiq. c.* 5. Poſtea etiam grandis factus, negauit ſe eſſe filium filiæ Pharaonis, *ad Heb.* 11. Puerorum humilitatem imitatus eſt etiam S. Hilarius Epiſcopus Pictauorum, cùm in Concilio ad ſedem aliorum Epiſcoporum non admiſſus, humi conſedit, dicens: *Domini eſt terra.*

4. Quartò, non ſunt capitoſi, ſed duci & reduci ſe patiuntur, facilè & promptè obediunt. Vnde Sanctus Baſilius *in Regul. breuior. interrog.* 217. ait: *Quomodo Regnum Dei accipiemus vt paruulus? nempe ſi ad doctrinam Domini tales nos præbuerimus, qualis eſt paruus in percipiendis diſciplinis, qui non contradicit, neque ſe, diſputans aduerſus Magiſtros, defendit, ſed tradita ſibi præcepta cum fide atque obedientia ſuſcipit*; ſic ille. Eiuſmodi paruulus fuit Iſaac, qui à Patre ligno ſe onerari & ligari paſſus eſt; ad mortem poſtulatus, aram conſcendit, ceruicem præbuit, ictum expectauit, nullo verbo contradicens aut quærens, quamobrem id Pater faceret, vel ipſe commeruiſſet. *Gen.* 22. Tales eſſe omnes Chriſtianos vult Apoſtolus ad Hebr. 13. *Obedite præpoſitis veſtris*, ait, *& ſubiacete eis, &c.*

C. II. Ab auaritia. 1.

SECVNDÒ, Sunt immunes ab Auaritia. Primò enim paucis contenti ſunt, non quærunt arces & prædia: delectantur rebus vilibus, & ſimplicibus, veluti equis & bobus ligneis, magis quàm parentes veris. Tales ergo ſint & Chriſtiani; vti monet Apoſtolus 1. Timoth. 6. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus*, Et ad Hebr. 13. *Sint mores ſine auaritiâ, contenti præſentibus.* Vincentur alioquin à multis Ethnicis, qui pauciſſimis contenti, læti & hilares vixerunt, vti Crates, Diogenes, Socrates, quorum hic, cùm videret rerum, quæ in foro vendebantur, multitudinem, dicebat: *Quàm multis ipſe non egeo?* Laërtius in Socrat. Diogenes cùm videret pauperem manu cauâ bibere è fonte, vaſculum abiecit, quo priùs vtebatur ad hunc vſum. Anacharſis Scytha Philoſophus ad ſuos ſcripſit: *Mihi amictus tegmen Scythicum: calceamentum, ſolearum callum: cubile, terra: pulmentum fames &c.* Cic. 5. Tuſcul. Quid faciant Chriſtiani, quorum diuitię in cœlo ſunt?

Secundò, Fraudare, fallere & mentiri neſciunt. Idem faciendum Chriſtianis monet Apoſtolus 1. Cor. 14. *Nolite pueri effici ſenſibus, ſed malitiâ paruuli eſtote.* Ita veteres Chriſtiani malebant mori, quàm vel ſemel mentiri, vt ſcribit Sanctus Iuſtinus Martyr, Apol. 4. 2.

Tertiò, Non ſunt ſoliciti de veſte, cibo &c. ſed hæc omnia committunt parentibus, ad quos recurſum ſuum habent, cùm quid horum deficit. Si quæras ex aliquo paruulo: Vnde tibi veſtes erunt, cùm has tuas attriueris? pecunias non habes: ſarciendi artem non calles: nihil hoc perturbabit paruulum; dicet enim ſe habere patrem aut matrem, qui hæc de re ſoliciti ſunt. Idem nobis omnibus faciendum hortatur Apoſtolus *ad Philip.* 4. cùm ait: *Dominus prope eſt: nihil ſoliciti ſitis, ſed in omni tempore ſcilicet, vel negotio, Oratione & obſecratione cum gratiarum actione petitiones veſtræ innoteſcant apud Deum*, quaſi diceret: In omni afflictione per orationem recurrite ad Deum & exponite ei veſtras neceſſitates. 3.

Quartò, Liberales ſunt, & facilè dant, etiam canibus. Ita puer ille, qui habuit quinque panes hordeaceos, ſtatim obtulit petentibus Apoſtolis. Et Tobias iunior cùm eſſet, quidquid habere poterat concaptiuis fratribus dabat *Tob.* 1. Sic Sanctus Hermannus (qui etiam Ioſephus poſtea dictus) adhuc puer panem ſuum communicabat imagini pueri IESV, cum ad ſcholas iret. Hunc in modum Chriſtiani ſint liberales. *Omni petenti te tribue*, ait Chriſtus Luc. 6. *& qui aufert, quæ tua ſunt, ne repetas.* 4.

D. III. A libidine. 1.

TERTIÒ, Immunes ſunt à Luxuriâ. Primò, quia carnis rebellionem neſciunt, ſed eam velut mortuam gerunt, adeoque ſicut Angeli in carne viuunt extra carnem. Idem Chriſtianis ſuadet Apoſtolus ad Coloſſ. 3. *Mortificate membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram: fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiſcentiam malam &c.* Licet verò canis ille nonnunquam ſe erigat, & latret ſatisfaciet Chriſtianus, ſi mox illum coërcere virgâ & compeſcere ſtudeat.

Secundò, *Paruulus videns pulchram mulierem non delectatur*, ait S. Hieronym. in c. 18. Matth. ita oculi Chriſtianorum ſimplices & caſti eſſe debent, alioqui eruendi potiùs & abiiciendi vti monet Chriſtus in hodierno Euangelio. 2.

Tertiò, Carnis peccata & voluptates nec 3.
nomi-

nominate quidem ſciunt, nedum vt agnoſcant. Sic conſtituti Chriſtiani eſſe debent, vt ſtriò monet S. Paulus *ad Epheſ.5.* dicens: *Fornicatio & omnis immunditia, nec nominetur in vobis, ſicut decet Sanctos.*

E. IV. Ab inuidiâ. 1. QVARTÒ, Immunes ſunt ab inuidia, primò, enim mutuò ſe amant & ſyncerè inter ſe mutuò agunt, colludunt, concinunt, ſuaque libenter communicant; quod maximè proprium Chriſtianorum eſſe debet, quia ſingulariter eis à Chriſto commendatum: *Hoc eſt præceptum meum, vt diligatis inuicem. Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, &c.*

2. Secundò, non æmulantur nec inuident alteri, ſi habeat meliora: nec contendunt de præeminentia. Idem nobis commendat Apoſtolus ad Gal.5. *Non efficiamur*, inquit, *inanis gloriæ cupidi, inuicem prouocantes, inuicem inuidentes.* Item paruuli non ſiniſtrè interpretantur aliorum dicta & facta, ſed ſimplici mente credunt, accipiunt & intelligunt; vti S. Helenus puer Chriſtianus, qui ignis afferendi cauſa ad vicinum miſſus, ignitos carbones in ſinum accepit, & veſte illæsâ attulit, vt eſt *in vitis* PP. *1.p.* de S. Heleno. Ita conſtitutos vult Chriſtianos S. Petrus: *Quaſi modò geniti infantes, rationabiles ſine dolo lac concupiſcite*, inquit.

3. Tertiò, Flent cum flentibus (maximè nutricibus) gaudent cum gaudentibus, vti illi, qui Chriſto triumphante acclamabant Oſanna, Matth.21. Ita etiam fidelibus faciendum monet Apoſtolus ad Rom.12. gaudere ſcilicet cum gaudentibus, & flere cum flentibus.

F. V. Ab iracundia. 1. QVINTÒ, Sunt immunes ab iracundia. Primò, Offenſi citò & facilè placantur, veluti porrecto pomo. *Sicut paruulus*, ait ſanctus Hieronymus hoc loco, *non perſeuerat in iracundia, ſic & vos, &c.* Idem Chriſtianos facere iubet Apoſtolus *ad Epheſ.4.* dicens: *Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram.* Fecitque id inter alios S. Epiphanius Epiſcopus Cypri, dixit enim S. Hilarioni: *Ego ex quo accepi habitum iſtum, non dimiſi aliquem dormire, qui habebat aliquid aduerſum me: neque ego dormiui habens aliquid aduerſum illum.* Cui Hilarion: *Ignoſce mihi, quia tua conuerſatio maior mea eſt.* Ita S. Joannes Eleëmoſynarius Archiepiſcopus Alexandrinus cùm quadam die contra Nicetam Patricium irâ, licet iuſtâ, commotus fuiſſet, vt ſe ante veſperam ei reconciliaret, ad Nicetam miſit Presbyterum ſuum, qui ei diceret: *Sol iam eſt in occaſu, vir maximè venerande.* Quo ſtimulo compunctus Nicetas ad S. Joannem accurrit & vterque ante Solis occaſum in mutuos ruerunt amplexus: Leontius in vita S. Joannis Eleëmoſynarij.

2. Secundò, Iniuriarum ſunt immemores. *Non meminit læſus*, ait S. Hieronymus de paruulo, loco citato. Idem Chriſtianis faciendum docet Apoſtolus citato loco, cùm ait: *Donantes inuicem* (ſcilicet iniurias) *ſicut & Deus in Chriſto donauit vobis.* Id ipſum docuit Pythagoras, cùm dixit: *Vbi ollam à cinere ſuſtuleris, turbandum eſt veſtigium*; id eſt, vbi ira deferbuerit, mali præteriti memoria eſt obliteranda. *Ethnici & ingrati*, vt dicebat B. Thomas Morus, *beneficia pulueri; ſi quid mali patiantur, marmori inſculpunt: Chriſtiani verò eſt maleficia pulueri, beneficia marmori inſculpere.*

Tertiò, Neſciunt paruuli ſe vindicare, ſed, ſi fortè lædantur, parentibus tantummodò conqueruntur & oſtendunt læſa membra. *Sicut infans*, ait S. Ambr. ſerm.55. *neſcit iraſci, fraudare non nouit, referire non audet: ita & Chriſtianitatis infantia lædentibus non iraſcitur, ſpoliantibus non reſiſtit, cædentibus non repugnat.* Fuit eiuſmodi infans magnus ille Chriſtophorus martyr, qui percutienti ſe in maxillam Præfecto Sami reſpondit: *Repercuſſiſſem te, ſi Chriſtianus non eſſem* Sur. to. 4. Proprium ergo Chriſtiani eſſe putauit iniurias non vindicare. Ita S. Stephanus Hungariæ Rex cùm aliquando ſub noctem pauperes eleëmoſynæ nimiùm inhiántes barbam ei euulſiſſent, ad B. Virginem ſe conuertit, iniuriam recenſuit & condonauit perlibenter. Surius *in eius vita.* Audi Apoſtolum ad Romanos 12. *Non voſmetipſos defendentes chariſſimi, ſed date locum iræ; ſcriptum eſt enim: Mihi vindictam, & ego retribuam* 3.

SEXTÒ, Immunes etiam ſunt à Gula. Primò, etenim aquâ & pulte ferè vtuntur & contenti ſunt, vinum & dapes non expetunt. Excellucére in hoc Daniel & ſocij pueri apud Regem Babylonis, qui reſpuerunt cibos regios, & petierunt aquam tantùm & legumina in victum quotidianum. *Danielis primo.* Inprimis verò S. Joannes Baptiſta miræ temperantiæ à puero aſſueuit. Item S. Nicolaus Epiſcopus, & alter Nicolaus Tolentinas. G. VI. A Gula. 1.

Secundò, Non patiuntur ſeſe adigi ad ſuperfluitatem, ſeu cibi, ſeu potus, imò obtruſam cum indignatione remouent. O quantò ſapientiores ſunt adultis, qui eouſque ſe ingurgitant, donec mentem & corpus perdant! 2.

Tertiò, Citiùs à menſa ſurgunt, diu conſedere nequeunt, ne diutiùs detineantur à ſolitis ſuis exercitiis. 3.

SEPTIMÒ, Immunes denique ſunt ab Acedia. Primò, Quia ſemper occupantur, & nunquam otiari poſſunt: ludunt, diſcurrunt, ædificant, equitant in arundine. Ita decet Chriſtianos nunquam otiari: *Quodcunque poteſt manus tua inſtanter operare*, Eccl.c.9. Vnde Apoſt. Vitam Chriſtiani agoni & curſui aſſimilat, 1. Cor.9. *Si currite vt comprehendatis, &c.* Secundò, Læti ſunt & hilares, nec facilè locum dant triſtitiæ. H. VII. Ab Acedia. 1. 2.

Ita etiam nobis præcipit Apoſtolus ad Philip.4. *Gaudete in Domino ſemper, iterum dico gaudete.* Debent enim Chriſtiani in via mandatorum Domini alacriter progredi, quemadmodum cantant agricolæ, cùm arant & ſerunt, cogitantes futuram meſſem. Ad hanc lætitiam ſpiritualem hortabatur ſuos diſcipulos S. Antonius, eò quòd nullâ re magis vinceretur dæmon. Item Abbas Apollo apud Pallad. *in Lauſiaca c.52.* dicebat enim ad ſuos: *Non oportet nos eſſe triſtes propter ſalutem, cùm futuri ſimus hæredes Regni Cælorum: triſtes erunt gentiles, flebunt Iudæi, lugebunt peccatores; iuſti autem lætabũtur, &*

qui terrenæ quidem animo agitant, lætantur in rebus terrenis, nos autem qui tantâ ſpe digni ſumus habiti, cur non lætemur perpetuè? Sic ille.

3. Tertiò, Ad laborem, modeſtiam & diſciplinam facilè compelluntur, vti verbo minaci, aut virgâ hærente ad feneſtram. Sic etiam Chriſtiani Dei minas pertimeſcere & flagella horrere debent. Idcircò ſubdit prædicto loco Apoſtolus: *Modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus, Dominus prope eſt*, id eſt, ad Iudicium properat.

CONCIO IX.

Scandali actiui quanta pernicies.

Scandalizantibus minatur væ illud æternæ damnationis.

1. *Deus.*
2. *Chriſtus.*
3. *Angeli.*
4. *Eccleſia.*
5. *Dæmones.*
6. *Puſilli, quorum conſcientiam infirmã percutiunt.*

THEMA.

Væ homini illi per quem ſcandalum venit. Matth. 10.

A. CVm Hebræi tempore Ezechielis à Deo receſſiſſent, & indomiti euaſiſſent, miſit ad illos Deus Prophetam Ezechielem, dicens ad eum: *Tu ergo fili hominis ne timeas eos, neque ſermones eorum metuas: quoniam increduli & ſubuerſores ſunt tecum & cum ſcorpionibus habitas; verba eorum ne timeas & vultus eorum ne formides &c.* quo dicto porrexit Deus prophetæ librum, qui erat ſcriptus intus & foris, & ſcriptæ erant in eo lamentationes & carmen & væ. Ego quidem, Auditores, mallem ſemper ea loqui, quæ ad ſpem & hilaritatem erigere poſſent animos; ſed quia inter tot nunquam deſunt reprobi, duri & obſtinati, imò ſubuerſores & ſcorpiones, qui aculeo mali exempli alios configunt, idcirco neceſſarium eſt ſubinde talia dicere, quæ timorem illis incutiunt; cuiuſmodi ſanè eſt hodiernum Euangelium, quod horrendum illud væ, æternæ damnationis minatur ſubuerſoribus: quos ſi ego non redarguero, vereor ne illud ipſum væ in caput meum deriuetur. Væ enim mihi eſt, ait Apoſtolus, ſi non euangelizauero.

B. I. Væ ſcandalizanti à Deo. PRIMÒ, Væ ſcandalizanti à Deo; deſtruit enim opus, quod Deus ad ſuam ipſius gloriam ſummâ bonitate ſapientiâ & potentiâ condidit. Quid tibi videretur de eo, qui regium palatium vel ſplendidiſſimum templum, ingentibus expenſis excitatum & à ſapientiſſimo Architecto extructum incendere vel vaſtare auderet? Certè qui celeberrimum illud Dianæ Epheſinæ templum, quod inter ſeptem orbis miracula numerabatur, incendere auſus eſt Heroſtratus nomine, quo ſibi nomen immortale pareret, poſtea ex hominum memoriâ omnibuſque libris, Epheſiorum decreto deletus eſt. Val. Max. *lib.* 8. *cap.* 15. & alij. At homo Dei palatium, templum & ſtructura eſt, omnia mundi miracula ſuperans. Audimus enim Apoſtolum dicentem 1. Corinth. 3. *Dei ædificatio eſtis.* Et poſt pauca: *Neſcitis quia templum Dei eſtis & ſpiritus Dei habitat in vobis?* Hoc ædificium, hoc templum incendit & euertit, qui verbo vel exemplo hominem peruertit. Quid ergo iſte merebitur? ſubdit hoc illicò Apoſtolus: *Si quis autem*, inquit, *templum Dei violauerit, diſperdet illum Deus*, quaſi diceret: nomen eius delebit in omnem æternitatem & exuret in gehenna, non in purgatorio, de quo ante verba fecerat. Idipſum per Ezech. cap. 14. neruoſiùs expreſſit Deus, cùm ait: *Homo, homo de domo Iſrael, quicunque ſcandalum iniquitatis ſuæ ſtatuerit contra faciem ſuam* (id eſt, oblectauerit ſe in ſcandalis ſuis & aliorum peruerſione) *ponam faciem meam ſuper hominem illum*, (quaſi diceret, perſequar eum iugiter & opprimam veluti luctator hoſtem proſtratum; vt exponit ibi Hector Pintus) *& faciam eum in exemplum & in prouerbium, & diſperdam eum de medio populi mei.* Idem hoc eſt, quod Chriſtus expreſſit in hodierno Euangelio verbis illis: *Expedit ei vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius & demergatur in profundum maris.* In quem locum Sanctus Hieronymus ait: *ſecundum ritum prouinciæ eius loquitur: quo maiorum criminum iſta apud veteres Iudæos pœna fuerit, vt in profundum ligato ſaxo demergerentur.* Et tamen iſtud ſupplicium ſcandalizantium gratiam adhuc continet. *Expedit ei*, inquit. Quo modo, quæſo, iram & indignationem ſuam contra ſcandalum magis explicare potuiſſet? Adeò nimirum id exoſum Deus habet, vt velit ab oculis hominum longiſſimè remoueri, ſepeliri in abyſſo, & ibidem opprimi lapide molari, ne ampliùs ſupernatet & in conſpectum hominum veniat. Sed & ſcandalorum artifices facit in exemplum & prouerbium; quod certè experta eſt impia Jezabel, quæ Regi Achab, marito ſuo, lapſus occaſionem dederat & vniuerſum negotium cædis Naboth texuerat, ideoque de feneſtra præcipitata & à canibus lacerata facta eſt in exemplum & prouerbium, vt de ea diceretur: *Haccine eſt illa Iezabel?* 4. Regum 9. Viderit ergo vnuſquiſque, ne diſperdat opus Dei, ſi ipſe non vult diſperdi. *Quæ ædificationis ſunt, in inuicem cuſtodiamus*, ait Apoſtolus ad Rom. 14. *& noli propter eſcam deſtruere opus Dei.*

SECVNDÒ, væ illi à Chriſto; nam & hunc offendit teſte Apoſtolo 1. Cor. 8. qui ait: *ſic autem peccantes in fratres & percutientes conſcientiam eorum infirmam, in Chriſtum peccatis.* Ratio, quia Chriſti agriculturam & fabricam, quam ipſum ſanguine proprio conſtitit, vaſtat & euertit. Quod enim ait idem Apoſtolus 1. Cor. 3. *Dei agricultura eſtis, Dei ædificatio eſtis*; ſub Dei nomine Chriſtum potiſſimùm intelligit, qui Eccleſiæ agrum, à cœleſti quidem patre plantatum, poſtea tamen operâ diaboli vaſtatum, iterum excoluit immenſo ſuo labore & ſanguineo ſudore. Similiter ædificium à Patre extructum, ſed hominum culpâ collapſum, iterum erexit. Hinc mihi velim intelligas, quantopere offendat Chriſtum, qui aliis ſcandalum præbet. Ipſe enim de cœlo in terram venit, re- C. II. Væ illi à Chriſto.

liĉtis

lictis ibi Angelis ſuis, vt animas perditas quæreret, quapropter huic doctrinæ de ſcandalo cauendo mox ſubiecit illa verba : *Venit enim filius hominis ſaluare quod perierat*, nec non parabolam illam de quæſita oue errante. Ipſe in cultura Eccleſiæ adeò laborauit, vt propterea in horto, qui Eccleſiæ typus erat, ſanguinem ſudârit, & dorſum ſuum ſubiecerit flagellis aratorum. Sic enim vertit S. Hieronymus locum illum Pſalmi 128. de Chriſto loquentem : *ſupra dorſum meum arauerunt arantes.* Vbi nos legimus: *fabricauerunt peccatores.* Ipſe vt erigeret collapſam Eccleſiæ fabricam, in cruce erigi voluit. Tu igitur ſcandaloſè deſtrues hoc opus, quod Chriſtum tanto ſtetit ? vaſtabis illam ſegetem, quæ ſanguine eius rigata eſt ? perdes vel ouem vnam, quæ tanto eius itinere quæſita eſt ? *Et peribit infirmus in tua conſcientia frater, propter quem Chriſtus mortuus eſt* ? inquit Apoſtolus 1. Cor. 8. Certè niſi animæ noſtræ chariores fuiſſent Chriſto, quàm propria eius vita, non eam pro illis dediſſet. Cùm enim v. g. pecuniâ emis equum, vtique magis equum diligis quàm pecuniam. Qui ergo ſuo exemplo vel malignâ ſuggeſtione abſtrahit Chriſto animam, plus tollit quàm Iudæi, qui abſtulerunt vitam, vti docet S. Bernardus ſermone de conuerſione S. Pauli, vbi concludit: *horrendum penitus ſacrilegium, quod & ipſorum videtur excedere facinus, qui Domino maieſtatis manus ſacrilegas iniecerunt.* Ex hac de cauſa Chriſtus reprehendit Epiſcopum Pergami, quòd in ſuo grege toleraret ſcandalorum Architectos, Nicolaitas, ſectatores Balaam, & minatus eſt excidium tam ipſis; quàm Epiſcopo, niſi eos exterminaret : *Pœnitentiam age*, inquit, *ſi quò minùs, veniam tibi citò & pugnabo cum illis in gladio oris mei.* Et quis explicare queat, quanto verborum pondere, quantâ indignationis mole Chriſtus in iudicio proruptūrus ſit in tales animarum homicidas ? quis illum gladij ictum poterit excipere ? Ad illum etiam ſpectat, quod dicitur Oſeæ 13. *Occurram eis quaſi vrſa raptis catulis.* Mirus eſt vrſæ amor in catulos, quos & lambendo format ac perficit : ideò mira etiam ſæuitia eius raptis catulis. Sed maior Chriſti in nos amor, qui in cruce nos formauit. Quantâ igitur ferociâ, putas, occurret iis, qui verbo vel exemplo rapuerunt eius filios ? Ergo tu ſi cum tanto pugile & tam feroci vrsâ congredi non audes, acquieſce conſilio Apoſtoli ad Rom. 14. monentis : *Noli cibo tuo* (exemplo aut verbo) *illum perdere pro quo Chriſtus mortuus eſt.*

D. III. Væ illi ab Angelis.

TERTIÒ, væ illi ab Angelis, cuſtodibus præſertim clientum illorum, quibus offendiculum ponit. Grauiùs enim quàm dici poteſt, offendit hos cuſtodes ; quia ſi gaudium eſt angelis in cœlo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente : ergo tantundem contriſtantur & indignantur ſuper vno iuſto, qui vel ſuapte vel alterius culpâ peruertitur, & ſi omnes, multò magis cuſtodes, qui ſingulari zelo ſeruant & ſaluare cupiunt animas ſibi commiſſas : quo etiam inſtigante vindictam à Deo poſtulant in eiuſmodi prædones. Id enim manifeſtè colligitur ex hodierno Euangelio, vbi Dominus ait : *Videte ne contemnatis vnum ex his puſillis ; dico enim vobis, quia angeli eorum ſemper vident faciem patris mei, qui in cœlis eſt* : quaſi diceret : nolite contemnere & pro nihilo ducere, innocentem ſcandalizare, quaſi parum aut nihil ſit ; ſiquidem eis miniſtrant angeli, qui ſemper ante faciem Dei ſtant & valent proinde in contemptores vindictam à Deo facilè impetrare, idque facient abſque dubio, quia cauſis ſuorum clientum velut oratores agunt apud Deum. Hoc vult dicere Chriſtus, alioquin non concluderet, Memento qui ponis ſcandalum, Abrahamum, quando gladium in filium ſtrinxit, ab Angelo inhibitum eâ voce : *Abraham, Abraham, non extendas manum tuam ſuper puerum, neque facias illi quidquam.* Geneſ. 22. Angelum Iſaaci credo hunc fuiſſe, qui clientem ſuum tutatus eſt. Idem tibi dici exiſtima ab angelo illius, quem tu ſecundum animam occidere machinaris. Memento illius angeli, ductoris Hebræorum, qui poſuit ſe medium inter caſtra Ægyptiorum & Hebræorum, ne illi in hos ſæuirent. *Exod.* 14. & ſcito cuſtodem illius etiam, quem tuo ſcandalo tu perſequeris, medium ſe conſtituere inter te & ipſum, & minitari tibi Dei iram.

E. IV. Væ illi ab Eccleſia.

QVARTÒ, væ illi ab Eccleſia. Hanc enim lacerat & conturbat, dum eius membra inficit. Lacerat, quia eius membra à Deo & electorum cœtu abſtrahit ; conturbat, quia iram Numinis in totum corpus prouocat. Sicut membrum putridum, vicina membra inficit : & ſicut ſalamandra arboris, quam irrepſit, poma omnia inficit, ideoque à natura meritò ad ignem damnata eſt, Pier. *lib.* 16. *hierogl.* ita & ſcandaloſus Eccleſiam affligit, cùm eius membra perdit. Hinc enim illa abſcindi, modò gladio pontificis ſeu excommunicatione, modò gladio carnificis debent. Idcircò S. Paulus cùm eiuſmodi membra cerneret inter ſuos Galatas, optabat ea abſcindi : *Vtinam*, inquit, *& abſcindantur, qui vos conturbant.* Galat. 5. Vnde hæc tanta, inquies, Apoſtoli ſeueritas in ſuam Eccleſiam ? quis enim de ſuo corpore deſiderat membrum abſcindi ? Quia nimirum, vt paulò antè dixerat, modicum fermentum totam maſſam corrumpit : (hoc eſt, pauci reprobi & errantes totam Eccleſiam.) Hoc eſt quod in hodierno Euangelio ait Dominus : *Si manus tua ſcandalizat te, abſcinde eam & proijce abs te: ſi oculus tuus, erue eum, &c.* Quare in eiuſmodi homines meritò inſurgit Eccleſia & vindictam à Deo poſtulat, ac cùm poteſt, eos exturbat exemplo Ioſue & Hebræorum, qui Achanem, quòd ſuo ſacrilegio totum populum Deo odioſum reddidiſſet, cum omni ſua familia lapidibus obruerunt, dicentes : *Quia turbaſti nos, exturbet te Dominus.* Ioſ. 7. Hinc ſibi adeò timuit Berengarius ille, tametſi poſt pœnitentiam migrans ex hac vita ad iudicium, quòd nimirum alios peruerterit, quos reducere non potuit, vt alibi oſtendimus ex Gerſone.

Et quid mirum? De hoc enim nefario crimine intelligendus Deus per Amos c. 1. loquens: *Super tribus ſceleribus filiorum Ammon & ſuper quatuor* (id eſt, ſuper quartum) *non conuertam eum, eò quòd diſſecuerit prægnantes Galaad.* Quis hoc tam enorme ſcelus veniâ indignum perpetrat? nónne is qui gladio ſcandali ſui diſſecat Eccleſiam, & ex illius gremio exſcindit innocentes?

F. V. Væ illi à dæmonibus. QVINTÒ, væ illi à dęmonibus; tametſi enim illis gratiſſimum offert ſacrificium, cùm alios ſecum perdit, nihil tamen aliud recipiet ab iis, quàm duplicatam pœnam pro mercede ſua: vnam, quia ſeipſum, alteram, quia proximum perdidit. Solet remunerari dæmon præſtita ſibi obſequia ad inſtar Pharaonis, noui illius regis, vt dicitur *Exod.* 1. qui coëgit Iſraëlitas ire & colligere paleas totoque tempore occupari in operibus luti: demum verò pro mercede dirè iuſſit flagellari. *Exod.* 5. Imperat dæmon, nouus rex, (vetus enim eſt Deus) ſuis mancipijs (veneficis præſertim) vt eant & colligant paleas, hoc eſt, leues & ad malum pronos homines ſeducant, ſecumque ducant ad dæmonis ergaſtulum: reliquo autem tempore in ſordibus & ſceleribus ſe volutent; poſtquam hæc obtinuit, flagella ſua depromit in altero ſæculo & quandoq; etiam in iſto ac pro meritis ea tractat, & quorſum ablegat aleas, hoc eſt, inanes & leuiculos ſectatores ſuos, niſi in caminum ignis æternùm comburendos? hæ ſunt paleæ illæ, de quibus Baptiſta prędixit, quòd igne inextinguibili comburentur: hæc illa zizania ſeu ſcandala de regno Dei colligenda & in caminum ignis conijcienda, ſicut Chriſtus dixit Matth. 12.

G. VI. Væ illi à puſillis. SEXTÒ, væ illi à puſillis, quorum conſcientiam infirmam percutiunt, vt ait Apoſtolus 1. Corinth. 8. *Etenim omni plagâ grauius eſt ſcandalum, cùm ſæpenumero mortem afferat*, inquit S. Chryſoſt. in eum locum Apoſtoli. Iraſci & indignari meritò ſolemus homini adulto & robuſto, ſi nulla re offenſus infantem vulneret aut cędat. Ecquis non indignetur magis, ſi huiuſmodi latro animam infantis petat? Indignum etiam facinus foret cæcum in foueam ducere vel ad lapſum impellere: idcirco præcepit Deus Leuit. 19. *Nec coram cæco pones offendiculum.* At reuerà iſtud facere eſt, ei, qui lumen diſcretionis non habet, ſcandali occaſionem præbere, vt ait S. Gregor. 3. *p. paſtoral. c.* 36. Hoc tam grande piaculum typicè deſcribitur *Exod.* 21. vbi præcipitur, vt is, qui percuſſit mulierem prægnantem, ita vt proles iam formata & animata pereat, (ſicut legunt 70.) det animam pro anima. Prolem in vtero Eccleſiæ necat quiſquis innocentem ſcandalo ſuo perdit. Et ſicut ſanguis Abel ad cœlum extulit vocem, & vindictam in parricidam petiit: ita vociferabitur multò magis anima ſiue adulti ſiue paruuli, vitio alterius, æternæ morti tradita. Scribit Herodotus l. 5. Darium regem Perſarum vt ei nunciatum eſt Sardes captas incenſaſque ab Athenienſibus, iuraſſe ſagittâ in cœlum excuſsâ, iniuriam ſe vlturum, & cuidam famulorum pręcepiſſe, vt ſibi ſemper appoſitâ cœnâ diceret: *Here memento Athenienſium.* Simillimum eſt quod facit Deus; tanta enim Deo iniuria infertur, cùm euertitur innocens anima prauo alicuius exemplo, vt propterea conſtituerit ſanguinem euerſi, qui continenter coram Deo ſtans vindictam expetat in tam noxium caput.

Exemplum deſideratis? ſcribit Thomas Cantiprat. *l.* 2. *Apum cap.* 30. qui in hanc ferè ſententiam ſcribit: Adoleſcens adhuc coæuum quendam habebam parilium ſtudiorum, charum mihi inprimis, modeſtiâ ac pudicitiâ inſignem, ſed poſtmodum peſſimo magiſtri cuiuſdam ſui exemplo in tranſuerſum actum. Admonitus autem per me alioſque familiares ſuos, ne ipſe tam præclari ſanguinis (nobilis enim erat) tantæque expectationis adoleſcens, tantam infamiæ notam ſcelere illo inuri ſibi pateretur, retraxit pedem aliquoties; ſed conſuetudine deprauatâ pertinaciùs ſemper impellente infelix toties rediit, dum diuina vindicta viam penitus & vitam interclusit. Hoſpitati erant apud eum die quodam nobiles nonnulli eodem oriundi ſtemmate, copioſo ſtipati famulitio; ſolutaque cœnâ dum quieti ac ſomno quiſq; ſe comparat, & hic in cubiculum, quod ſeparatum habebat, ſeceſſit: ibi ille dum in lecto iam eſſet, clamare ſubitò, auxiliumque contentione quâ potuit maximâ poſtulare. Exciuit ea res domeſticos, heriliique lecto properè ſtitit: attoniti clamoris cauſam diu indagantes, nullam accipiunt. Decanum alioſque è Canonicorum accerſunt collegio, qui curriculo aduolantes, cùm auxilio ferendo non eſſent, illud à diuina manu potentiore nimirum fortioreque flagitet, ac vitæ perperam geſtæ coram ſacerdote deponat, auctores fiunt. Talia crebris vocibus inculcantes, nihil omninò proficiunt: fatigatus tandem adoleſcens igne horroreque formidandis oculis ad Decanum conuerſus: Væ, inquit, illi qui à recto ſeduxit me: Ad quid nunc diuinum auxilium inuocabo? Ecce iam video patulum Tartarum, præſentes dæmones & ad rapiendum me totis faucibus hiantes. Cumque omnes vt ſalutari potiùs crucis ſe communiret ſigno, cum lachrymis inclamarent, ille ſine ſenſu iam, clauſiſque oculis auertit faciem, diraſq; voces emittere non ceſſauit, dum miſeram maloque magiſtri exemplo perditam animam efflauit. Hoc nimirum eſt illud væ, quod in hodierno Euangelio Dominus bis pronuntiauit, primò contra eos, qui ſcandalo peruertuntur: *Væ mundo à ſcandalis*; iterum contra eos, qui ſcandalo peruertunt: *Væ homini illi, per quem venit ſcandalum.* Sed hoc longè terribilius: Vnde ait: *Væ autem*! id eſt, multò magis ſeductori, &c.

CONCIO X.

Documenta & Myſteria.

Ex hoc Euangelio colligitur.

1. *Chriſtum eſſe amatorem innocentiæ.*
2. *Deum aſſignare homini, imò ſingulis prouincijs Angelum cuſtodem.*
3. *Eſſe miſericordem dum monet cauenda eſſe ſcandala, ne puniat.*
4. *Patienter ſuſtinere peccatores.*
5. *Veracem eſſe, prædicendo varia in mundo ſcandala.*
6. *Dominatorem tremendum, puniendo reprobos gehennâ, quæ qualis ſit probatur ex Scripturis, SS. Patribus & exemplis.*

THEMA.

Angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei. Matth. 18.

A. PEtiit aliquando Moyſes, *Exod.* 33. oſtendi ſibi faciem Dei: *Si inueni gratiam in conſpectu tuo*, inquit, *oſtende mihi faciem tuam, vt ſciam te.* Sed reſpondit ei Dominus: *Videbis poſteriora mea, faciem autem meam videre non poteris.* Poſitus ergo Moyſes in foramine petræ vidit tranſeuntes à tergo Deum, & exclamauit: *Dominator Domine Deus, miſericors & clemens, patiens & multæ miſerationis & verax.* Exod. 34. Subit opinor & nobis quandoque deſiderium videndi faciem Dei, quo modo & Philippo ſubiit, cùm diceret: *Domine oſtende nobis Patrem; & ſufficit nobis.* Verùm in hac vita videre Dei faciem, nobis inconceſſum eſt. Angelorum iſtud eſt vti ex ore Domini audimus in hodierno Euangelio & reliquorum cœli ciuium. Cæterùm à tergo videre Deum poſſumus, ſi in petra fidei firmiter conſiſtamus. Et quâ ratione? inquies. In ſacris nimirum ſcripturis, in quibus velut à tergo obſcurè cernimus Dei maieſtatem, & vt dixit Apoſtolus 1. Corinth. 13. *Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.* Huiuſmodi ſpeculum eſt hodiernum Euangelium in quo veluti à tergo cernimus ea ferè omnia, quæ in Deo Moyſes vidit. Videmus enim Dominatorem Dominum Deum, ſeueriſſimè punientem ſcelera, ſcandala imprimis. Videmus miſericordem in dehortatione à ſcandalis tum dandis, tum incurrendis. Videmus clementem in aduocandis, ſuſcipiendis & amplexandis paruulis. Videmus patientem in tolerandis tot mundi ſcandalis. Videmus eundem multæ miſerationis, ſiquidem vnicuique homini Cuſtodem Angelum dedit. Videmus denique veracem, qui ſcandala in mundo futura prędixit. Videbimus nunc ſingula.

B. I. *Chriſtus amator innocentiæ.*

PRIMÒ, Cernimus clementem & benignum ſiquidem aduocauit ad ſe puerulum, eumque, vt ſcribit Sanctus Marcus, complexus eſt, atque (vt Græcum verbum ſonat) in vlnas ſuſcepit. Eo enim facto oſtendit, quantus ſit amator innocentiæ & humilitatis. Quemadmodum enim mater grandiores liberos repellit ab vberibus, paruulos verò admittit: ita Chriſtus innocentes ſuauiter tractat, ſolatur, tuetur, nutrit gratiæ ſuæ donis & ferè etiam ſubſidiis temporalibus: eos verò, qui quandoque delinquunt, laboribus exercet & tribulationibus, plagis & perſecutionibus. Patuit in Apoſtolis, quos omnes per martyrium & varia tormenta ad ſe euocauit: Ioanne excepto, quem ob ſingularem eius innocentiam teneriùs amauit & in pace obdormire voluit. Sanctus Gregorius Papa cùm aliquando Romæ venales in foro pueros videret candidos & venuſtos, ſed Paganos, Paganorum filios, ingemiſcens rogauit, quo nomine vocarentur. *Mercator reſpondit: Angli vocãtur. At ille: Bene,* inquit, *Angli, quaſi Angeli: quia angelicos habent vultus; & tales Angelorum in cœlis decet eſſe conciues. Iterum ergo interrogat, quod nomen haberet ipſa Prouincia. Mercator reſpondit: Prouinciales illi Deiri vocantur: Et Gregorius: bene inquit,* Deiri; *quia de ira ſunt eruendi & ad Chriſti gratiam conuocandi. Rex, ait, illius prouinciæ quomodo nuncupatur? Mercator reſpondit: Aelle vocatur. Et Gregorius alludens ad nomen dixit: bene, quia rex dicitur Aelle: Alleluia enim in laude Creatoris in partibus illis oportet decantari.* Quocirca ipſe in Angliam à Benedicto Papa mitti ad eam conuertendam petiit & impetrauit. Ab itinere tamen reuocatus; poſtea Pontifex factus miſit eò Auguſtinum & alios ad fidem implantandam. Emptos etiam pueros illos Anglos cenſuit non vt alia mancipia tradendos glebis, ſed inter Angelos collocandos, in monaſteriis ſcilicet ad vitam monaſticam colendam. Tradit Ioannes Diaconus *lib. 1. vita eius. cap. 21.* Et Baron. anno 595. Huius igitur Sancti & imprimis Chriſti exemplo diſcant Ludimoderatores & parentes innocentiam paruulorum nutrire & fouere: eoſdem ad honeſta ſtudia applicare, à ſcandalis prauorum remouere, Dei ſeruitio mancipare, vt ſint & maneant Angeli. Audiant Dominum dicentem: *Qui ſuſceperit vnum paruulum talem me ſuſcipit:* Et *Qui ſcandalizauerit vnum ex his puſillis, &c.* Et rurſum: *Videte ne contemnatis vnum ex his puſillis.* Quę omnia non de paruulis tantùm, ſed de omnibus qui innocenter & piè viuunt, accipienda ſunt.

C. II. *Deus Angelum Cuſtodẽ homini aſſignat.*

SECVNDÒ, Cernimus eundem multa miſeratione præditum, dum homini ex natura ſua miſero, cœco, nudo, Angelum attribuit Cuſtodem, vt patet ex illis verbis: *Angeli eorum* &c. S. Gregor. Nyſſenus idem confirmans, lib. de vita Moſ. ait; *Verus ſermo ad nos deſcendit, qui creditur poſtquam in peccatum natura noſtra lapſa eſt, non omnino à clementia diuina neglectam eſſe, nec abſque patrocinio dimiſſam, ſed Angelorum, qui natura incorporei ſunt, aliquem in adminiculum cuique conſtitutum eſſe.* Cogitemus nos videre Ducem aliquem circumuentum rebellibus ac ſeditioſis ſubditis, totum inermem, nec veſtitum niſi lineo & ſubtili induſio, inſidentem equo, vel debili vel duro, præfracto & meticuloſo, & quidem in campo paluſtri. Quo pacto hic ſperare poſſet ſe de manibus circumfremen-

tium

tium inimicorum ereptum iri, niſi cœlicâ Dei ope? Atqui omnes nos in huiuſmodi miſeriam redacti ſumus, vt qui à cœca præcipiti timida & effræni ſenſualitate crebrò ſeducimur & hoſtibus noſtris, qui magno numero obſident nos, vndique prodimur. Quis ergo non agnoſcit Dei miſericordiam, qui nobis in tanto periculo conſtitutis ſtrenuum, potentem ac ſapientem adiunxit protectorem & hyperaſpiſten angelum de Cœlo?

Quin & ſingulis prouinciis.

Quin de ſingulis prouinciis, regnis ac regionibus datum à Deo Angelum præſidem generalem docent SS. litteræ. Quemadmodum enim in Republica bene ordinata non ſolùm particulares cuiuſque loci vel Ciuitatis Officiales ſunt, ſed etiam alii quidam generales ſuper integras prouincias, tractus, præfecturas, vt illi ab his dependeant & dirigantur: ita etiam Deus quoniam interuentu angelorum mundum gubernare conſtituit, præter Cuſtodes vnicuique proprios conſtituit quoque ſuperiores alios, quibus integræ prouinciæ, tractus, præfecturæ, Ciuitates commiſſæ ſunt. Huiuſmodi Angelos vidit Iacob *Geneſ.* 32. cùm dixit: *Caſtra Dei ſunt hæc.* Erant enim duo exercitus, vnus Angeli præſidis ſuper Meſopotomiam, alter præſidis ſuper Chananæam conſtituti cum tutelaribus eis ſubordinatis; vt docet ibi Alphonſus Toſtatus Epiſcopus Abulenſis, diſertiſſimus SS. litterarum explanator, qui ob eam ſingularem perſpicaciam hoc verſu celebratur: *Hic ſtupor eſt mundi, qui ſcibile diſcutit omne.* Huiuſmodi erant Angelus Perſarum Præſes, & Præſes Hebræorum Michaël, Dan. 10. Nec deſunt extra SS. literas huius rei exempla. Inter cætera narratur in Hiſtoriis Eccleſiaſticis apud Baronium Anno 400. & Socratem l. 13. Cùm Gaina impius Tyrannus magnam militum manum emiſiſſet ad ſuccendendum palatium Conſtantinopolitanum, hique vt mandato parerent, in viam ſe dediſſent, conſpectum fuiſſe numeroſam aciem hominum aſpectu non minùs formidabili, quàm ſtaturâ grandi, vnde conterriti re infectâ regreſſi ſunt. Omnium verò ſententiâ iſti angeli loci illius præſides erant.

D. III. Præmonet cauēda ſcandala, ne puniat.

Tertiò, Cernimus miſericordiam, dum præcauenda monet ſcandala tam data quàm accepta. Signum enim id eſt miſericordiæ, quâ parcere mauult quàm plagas inferre, *Va*, inquit, *mundo à ſcandalo.* Item; *Va homini illi per quem ſcandalum venit.* Idem fecit Deus antequam diluuium immitteret, annis centum & 20. per Noën id comminando. Idem ante excidium Ieroſolymæ à Tito factum. Inuentus eſt enim in Ciuitate homo ruſticanus nomine Ieſus qui per annos 7. & menſes 5. continuò clamabat: *Va, va Ieroſolymis*; idque fecit vſque dum Vrbs obſideretur; vbi ſupra murum circumiens vociferabatur: *Va, va Ciuitati ac templo ac populo.* Ioſeph l. 7 *de bello* c. 12. Baron. anno 65. Rurſum ante vltimum eiuſdem Vrbis excidium, quod factum ab Hadriano Imper. cùm ſepulchrum Dauidis & Salomonis ſponte corruit vt refert Dio in Hadriano. Similia prodigia ad reuocandos à peccandi libidine mortales oſtenſa ſunt, antequam Longobardi Italiam vaſtarent, igneæ ſcilicet acies in Cœlo ſanguine coruſcantes, teſte S. Gregorio *lib. 3. dial. cap.* 28. Et ante perſecutionem Wandalicam Hunerici regis in Africa apud Victor. Vticenſ. *libr.* 2. *VVand.* Quin & noſtro ſæculo talia contigerunt, quando nimirum cometa diuturnum in Imperio bellum nobis veriſſimè portendit: alibi ſanguinea pluuia idem demonſtrauit, &c. Et quid hæc omnia niſi diuinæ miſericordiæ argumenta, qui antequam feriat, imò ne feriat, dat *metuentibus ſe ſignificationem, vt fugiant à facie arcûs*? Hoc igitur beneficij præſtat noſter Ieſus mundo in hodierno Euangelio, dum per vniuerſum orbem clamat etiamnum ex ore Concionatorū: *Va, va mundo: Va mundo à ſcandalis: Va homini illi, per quem ſcandalum venit.* Primum, væ, vt ne ſcandalum capiamus; alterum, vt ne demus. Vidit nimirum Dominus quantis in altero ſæculo tormentis plectantur ſcandala. Vnde ad nos clamat monens vti ea caueamus.

E. IV. Patienter ſuſtinet peccatores.

Quartò, Cernimus patientem, 1. dùm diſcipulorum ambitionem & concertationem ſilens ac diſſimulans tolerauit (ſiquidem in via inter ſe diſputauerant, quis eorum maior eſſet, inquit S. Marcus c. 9.) quorum cogitationes videns Dominus interrogauit eos: *Quid in via tractabatis*? & hinc cœperunt eum interrogare, quis maior eſſet? non inter ipſos, (ne proderent ſuam contentionem) ſed in regno Cœlorum. Deinde dum tot grauia ſcandala, quæ in abyſſum mergi digna aſſerit, tolerat in mundo & patitur vt alter alteri laqueos tendat & offendiculum ponat. Nemo noſtrûm ferre poſſet, ſi petulantes pueros cerneret in via foueas excitare, alibi laqueos ponere, alibi prægrandes lapides obiicere, quà cœcis & aliis incautis ambulandum eſſet. At huiuſmodi foueis, offendiculis & laqueis plenum eſſe mundum vidit S. Antonius. Profectò ſi tanta eſt ſcandali grauitas, vt lapide molari demergi debeat in abyſſum (propterea ſcilicet quòd id terra ſuſtinere nequeat) quanta erit Dei patientia, qui tot ſcandala tolerat? neque vnus tantùm ſcandalo vulneratur, & perimitur, ſed complures alij.

F. V. Prædicit. varia in mundo ſcandala.

Quintò, Cernimus veracem; quod enim dixit: *neceſſe eſt, vt veniant ſcandala*; ſuppoſitâ ſcilicet, quam præuidit, hominum malitiâ & peruerſitate, id noſtro etiam ſæculo nimis verum deprehendimus in quocunque ſtatu. Quanta enim in religione ſcandala præbent imprimis aliqui Prælati, qui ex ſuis domiciliis aulas faciunt, & viuunt velut Principes aut Comites, multo ſtipati famulitio, ſplendido victu & veſtitu? Deinde Monachi vagabundi, qui cùm ob diſſolutionem in monaſteriis tolerari nequeant, in ſæculo diſcurrunt, nummos ſtipatim emungunt, ruſumque abliguriunt, ſibi & aliis oneroſi? His enim dicitur id Malach. 2. *Vos autem receſſiſtis de via, & ſcandalizaſtis plurimos in lege: irritum feciſtis pactū Leui.*

Leui. Quanta in Clero ſcandala? videre eſt Clericos, qui tametſi ad ſacerdotium nunquam aſpirant, tot nihilominus beneficiis & dignitatibus onuſti ſunt, quot conchylibus peregrini S. Iacobi. Aliorum vita diſſoluta, impura, lurida, ruſticana & prorſus ſæcularis eſt, plurimorum ingenti ſcandalo; vel inde grauiori quòd illorum Præſules aliqui talia non emendent, manus facilè nimis imponant, ſæcularia tantùm tractent & curent, ad Clerum & profectum animarum parum attendant. Quibus id *Oſe. 5.* dicitur: *Audite hoc Sacerdotes: quia vobis iudicium eſt: quoniam laqueus facti eſtis ſpeculationi* (id eſt Epiſcopatui vel parochæ veſtræ) *& rete ſuper montem Thabor*. Quanta in multis ſæculi principibus & Magiſtratibus, qui omnia ſibi licere rati, nihil non æquum ducunt, quod efficere vel obtinere poſſunt quocunq; tandem titulo? Qui alligant ſubditis onera grauia, ipſi ea digito ſuo nolunt mouere? Quanta in Nobilium ſtatu, qui intolerandâ veſtium nouitate & ſplendore non opes tantùm exhauriunt, ſed & alios peruertunt ac libidini fomitem præbent? Quanta in iuuenibus alienæ caſtitati inſidiantibus, qui oculos habent *plenos adulterij & inceſſabilis delicti*? vt dicitur 2. Petri 3. Quanta in mulieribus, quæ meretricio cultu ad libidinem alios prouocant, de quibus Iſaias c. 3. ait: *Pro eo, quòd eleuatæ ſunt filiæ, & ambulauerunt extento collo, & nutibus oculorum ibant & plaudebant, ambulabant & pedibus ſuis compoſito gradu incedebant, decaluabit Dominus verticem filiarum Sion, &c.* Quanta in Cauponibus qui domos ſuas faciunt retia diaboli ad capiendas animas ludis, choreis, ebrietatibus, iurgijs, impudicitijs, fraudibus, mendacijs, periurijs?

G. VI. *Punit reprobos gehennâ.*

SEXTO, Cernimus Dominatorem Dominum Deum, pauendum, tremendum; ſiquidem, vt apertè docet, eos qui ſcandalis aliorum deprauantur, miſſurus eſt in gehennam ignis æterni. Quis autem comprehendat quid ſit gehenna? quid gehennę ignis? quid ignis æternus? Gehenna fuit, teſte S. Hieronymo *in Matth.* 10. & *Ierem.* 7. vallis prope Ieruſalem nemoroſa, in qua Iudæi Ethnicorum morem ſecuti, olim filios ſuos Idolo Moloch immolabant & cremabant.

Erat autem Idolum humanâ formâ æneum, inſtar fornacis concauum. Adhibito autem intus igne inflammabatur & igniebatur: illius deinde in manibus puer immolandus collocabatur & miſerandum in modum incendebatur, ſacrificulis interim tympana pulſantibus, ne parentes eiulatus filiorum audirent, iiſque auditis ad lamenta & commiſerationem mouerentur, ſed potiùs ab Idolo abſque dolore exceptos crederent. Vnde locus ille Tophet appellatus, quod tympanum ſignificat. Hoc ergo immaniſſimum & crudeliſſimum ſupplicium Christus tartarum appellat. 1. Quia in eo Deus filios ſuos rebelles & contumaces, abiectos in centrum terræ (quæ ibidem ignita eos excipit, & in ſe claudit, ſtringitque veluti ſtatua Moloch) & dæmoni quaſi immolatos ſæuiſſimo igne comburit. Deinde ſine commiſeratione ſupplicium eorum ſpectat, nec tamen eiulatus & lamenta exaudit per omnem æternitatem. Hoc eſt quod apud Marcum Dominus ait, gehennę illius pœnas declarans: *Vbi*, inquit, *vermis eorum non moritur & ignis non extinguitur*. Vermis ille immortalis vel eſt propriè dictus vermis, vt multi volunt, vel remorſus conſcientiæ, qui, vt ait Innocentius III. libr. 3. de contemptu mundi, *damnatos multipliciter lacerabit: affliget memoriâ, ſerâ turbabit pœnitentiâ, torquebit anguſtiâ.* Hunc ergo vermem, Auditores, hunc ignem metuamus & fugiamus totis viribus. Dicamus cum Sancto Bernardo libr. 5. de conſiderat. c. 12. *Horreo vermem mordacem & mortem viuacem. Horreo incidere in manus mortis viuentis & vitæ morientis. Hæc eſt ſecunda mors quæ nunquam peroccidit, ſed ſemper occidit. Quis det illis ſemel mori vt non moriantur in æternum? Qui dicunt montibus, cadite ſuper nos: & collibus, operite nos, quid niſi mortem mortis beneficio aut finire aut euadere volunt? Denique inuocabunt mortem, ait, & non veniet. Intuere id clariùs. Conſtat immortalem animam eſſe, nec aliquando abſque ſua memoria viuere, ne non animam aliquando eſſe contingat. Itaque durante animâ durat & memoria. Sed qualis? Fœda flagitiis, horrida facinoribus, vanitate tumida, contemptu hiſpida & neglecta. Quæ priora tranſierunt, & non tranſierunt. Tranſierunt à manu ſed non à mente. Quod factum eſt, factum non eſſe non poteſt. Proinde & ſe facere in tempore fuit, ſed feciſſe in ſempiternum manet. Non tranſibit cum tempore, quod tempora tranſit. In æternum ergo neceſſe eſt cruciet, quod perperam ſe egiſſe in æternum meminerit.* Sic Bernardus.

Cæterùm quia hæc, quæ de Gehennâ loquuntur SS. literæ & ſancti Patres, ægrè audiuntur & difficilè creduntur, voluit Deus aliis & aliis ſæculis, certis quibuſdam hominibus commonſtrare per viſiones vel oſtenta. Narrat Sanctus Gregorius libro quarto Dialog. cuidam Stephano Romano oſtenſas inferorum pœnas, ſpecie cuiuſdam tenebricoſi fluuij, qui fœtoris intolerabilis nebulam exhalabat, in quem collabebantur ex anguſto ponte, quotquot grauium ſcelerum rei tranſibant. Ioannes Damaſcenus in Hiſtoria Barlaam & Ioſaphat cap. trigeſimo refert Ioſapharum per viſum fuiſſe abductum ad ſpectanda tam electarum, quàm reprobatum animarum habitacula. Et hæc quidem ita deſcribit: *Obſcura prorsùs ac tenebroſa caligo erat atque afflictione ac tumultu totus ille locus redundabat. Illic ignis fornax accendebatur & carnificum vermium genus ſerpebat vltricéſque virtutes fornaci imminebant. Ac nonnulli miſerum in modum igni conflagrabant voxque huiuſmodi audiebatur: Hic ſceleratorum locus eſt, hic eorum cruciatus, qui fœdis flagitiis ſeipſos contaminauerunt.* Quid Anglicus ille Dritelmus Angliæ ſuæ narrauerit de pœnis inferorum, alibi ex Venerabili Beda narrauimus. Recentius eſt illud quod in Mexicana prouincia ad inſtructionem recentium Chriſtianorum contigit anno Domini 1596.

Erat

Erat in oppido quodam medicus indigena, tantâ morbi preſſus grauitate, vt die quadam ſenſibus omnibus deſtitutus, pro mortuo haberetur, iacuit examini ſimilis horas multas: ad eum vocatus quidam Societatis IESV Sacerdos, qui loca illa peragrabat, ægrotos leuandi causâ, cùm explorato venarum pulſu, nullum in eo vitæ reſiduum ſenſiſſet, ratus illum eſſe mortuum, quando nihil aliud ſupererat, funebrem illi ex forma Eccleſiæ pſalmodiam, cæremoniamque perſoluit; vt, cùm maturum eſſet, terræ mandaretur. Interim alios eiuſdem oppidi ægrotos adit, cùm ecce tibi poſt duas horas, exanimis ille ægrotus, quaſi ſomno experrectus. Sacerdotem, cui peccata confiteatur, accerſiri poſtulat, aduenit pater admirationis plenus, ægroti excipit confeſſionem: quâ peractâ rogat Sacerdotem ægrotus, vt quæ in eo mentis exceſſu viderit, audire ne grauaretur. Narrauit ſe in latam quandam viam, & ſpatioſam eſſe deductum, per quam innumerabiles homines iter facerent: hanc autem quò longiùs tenderet, eò magis in arctum coarctari, donec in vaſtum quendam hiatum, immenſamque voraginem deſideret, quò cùm deſcendiſſet in eas anguſtias deueniſſe, vnde ſe non poſſet expedire, omni tum progrediendi, tum regrediendi ademptâ poteſtate. Coniectis inde oculis in obiecta præcipitia, vaſtam quaſi calcariam fornacem vidiſſe ingenti igne ſuccenſam, inde has voces accepiſſe: (ad verbum refero) Nunc ſcelerati ebrietatis, turpitudinis, & rapinarum pœnas luetis: nunc illatas pauperibus iniurias vlciſcentur. Harum vocum terrore perculſum, ſeſe à viro admiranda ſpecie in manu apprehenſum, ex anguſtiis illis, impeditiſque ac confragoſis ſalebris ereptum, in ſummum montis iugum, indeque aſpera, & lapidoſa ſemitia in latiſſimam, amœniſſimamque planiciem, perpetuâ viriditate, gratiſſimaque florum ſpecie vernantem eſſe deductum; inde in locum clariore lumine lucentem deueniſſe, ibi portam maiore adhuc ſplendore fulgentem, intrare conatum à duce ſuo retentum eſſe, monitumque iterum rediret in vitam: animique ſordes confeſſione perpurgaret, tunc ipſi intra eam portam ingreſſum expeditum fore. Admone igitur, ſubiecit ille, veneficam illam popularem tuam horum ſuppliciorum, quæ vidiſti: mortem propere illi imminere, æternaque ſupplicia fornacis, quam ſpectaſti, niſi animum malè actæ vitæ pœnitudo ſubeat. Caciquium quoque (hoc titulo indigenæ Dynaſtæ oppidorum Domini afficiuntur: & hic Chriſtiana ſacra iam ſuſceperat) in venerem, adiecit, & crapulam effuſum, qui, quo procaciùs in omnium turpitudinem cœno volutetur, veſtes induit muliebres; mone vt maturè ſibi conſulat: & per confeſſionem peccatorum vim irati numinis à ſe auertat. Quæ cùm narraſſet, omnium Sacramentorum præſidio munitus, triginta tantùm vixit horis. Ex Annal. Societat. anno 1596. ſub Coll. Mexic. ad ædes S. Greg.

Poſtquam ergo DEVS tot horrendis imaginibus depinxit nobis tartarum, videmus, opinor, quàm verum ſit quod ait Dominus, melius eſſe læſo & confracto corpore intrare in vitam æternam, quàm integro & ſano mitti in gehennam. Quæ enim ſupplicia, quæ tormenta, quos cruciatus, quos ignes, quas rotas, quas cruces non eligerent damnati, ſi æternas illas pœnas cum temporalibus commutare poſſent? Ergo vt gehennam illam ibi euitemus, hîc eam cogitatione ſeduló verſemus: aſpiciamus eam à longè, ne videamus propè, &c.

IN FESTO
SS. SIMONIS ET IVDÆ

Euangelium Ioan. 15.

IN illo tempore, dixit IESVS diſcipulis ſuis: Hæc mando vobis, vt diligatis inuicem: Si mundus vos odit: ſcitote, quia me priorem odio habuit: Si de mundo fuiſſetis: mundus quod ſuum erat, diligeret: quia verò de mundo non eſtis, ſed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. Mementote ſermonis mei, quem ego dixi vobis, non eſt ſeruus maior domino ſuo: Si me perſecuti ſunt, & vos perſequentur. Si ſermonem meum ſeruauerunt, & veſtrum ſeruabunt. Sed hæc omnia facient vobis propter nomen meum: quia neſciunt eum qui miſit me. Si non veniſſem & locutus fuiſſem eis, peccatum non haberent; nunc autem excuſationem non habent de peccato ſuo. Qui me odit; & patrem meum odit. Si opera non feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Nunc autem & viderunt, & oderunt & me & patrem meum. Sed vt adimpleatur ſermo qui in lege eorum ſcriptus eſt, quia odio habuerunt me gratis.

CONCIONES.

I. Quomodo diligendus ſit proximus.
II. Cauſa cur Inimici etiam diligendi ſunt.
III. Oſtenditur mulierem debere eſſe viro ſubditam
IV. Bonos cur hîc tribulari oporteat; ſeu tribulationum neceßitas.
V. Mundi ingenium.
VI. Inſtructio Confirmandi.
VII. Documenta.
VIII. Myſteria.

CONCIO I.

Quomodo diligendus ſit proximus.

1. *Ordinatè, vt amor proximi poſtponatur amori diuino.*
2. *Sanctè, ob virtutem nempe, non ob formæ elegantiam, nobilitatem, &c.*
3. *Efficaciter, non tantùm verbo, ſed opere & virtute.*
4. *Gratis, nullo ſuo commodo.*
5. *Indifferenter, amicus & inimicus.*
6. *In vitam æternam.*
7. *In finem & conſtanter.*

THEMA.

Hæc mando vobis vt diligatis inuicem. *Ioan.* 15.

A. IN præclaro illo ſermone, quem in vltima cœna Dominus habuit ad ſuos diſcipulos, & ex quo ſumptum eſt hodiernum Euangelium, nihil magis inculcat, quàm charitatem mutuam. *Mandatum nouum do vobis*, inquit, cap. 13. Ioan. *vt diligatis inuicem, ſicut dilexi vos.* Et c. 15. *Hoc eſt præceptum meum vt diligatis inuicem, ſicut dilexi vos.* Et paulò poſt: *Hæc mando vobis, vt diligatis inuicem.* Hoc verò ideo facit Dominus, quia præceptum hoc eſt omnium præſtantiſſimum, ſaluberrimum, quodque ipſi maxime placet, & ex quo verè Diſcipuli eius eſſe dignoſcimur. *Quemadmodum enim veſtes*, inquit Chryſoſtomus homil. 32. in 1. ad Cor. *licet aurea ſint, calceamenta aurea, aliud tamen quoddam indumentum requirimus, vt regem agnoſcamus: purpuram autem & diadema, vbi primum intuemur, iam regiæ maieſtatis ſignum aliud nullum expectamus: Ita ſanè, cui charitatis diadema incumbit, iam nihil obſtat, quo minus Chriſti diſcipulus verè exiſtimari poßit, non vobis ſolum, ſed & impijs, in hoc enim, inquit, cognoſcent, quod diſcipuli mei eſtis, ſi dilexeritis inuicem.* Sic ille. Et hinc dilectus ille diſcipulus Chriſti Ioannes, qui hunc ſermonem Chriſti ſcripſit, memor Dominici præcepti, charitatem mutuam adeò cordi ſuo inſculpſit, vt ferè nihil aliud in ore haberet, *Cùm enim Epheſi moraretur vſque ad vltimam ſenectutem*, inquit S. Hieronymus ad Galatas 6. *& vix inter diſcipulorum manus ad Eccleſiam deferretur, nec poſſet in plura vocem verba contexere, nihil aliud per ſingulas ſolebat proferre collectas, niſi hoc: Filioli diligite alterutrum.* Tandem diſcipuli & fratres, qui aderant, *tædio affecti, quòd eadem ſemper audirent, dixerunt: Magiſter, quare ſemper hoc loqueris? Qui reſpondit dignam Ioanne ſententiam: Quia præceptum Domini eſt, & ſi ſolum fiat, ſufficit, &c.* Sed percontari lubet, quare hoc præceptum nouum peculiariter Chriſti præceptum vocetur? An non Dei Patris etiam & antiquiſſimum præceptum eſt: *Diliges proximum ſicut te ipſum?* Ita ſanè. Sed ſciendum ex ſententia Cyrilli *libro nono in Ioannem capite vigeſimo nono*, Chryſoſtomi, Theophylacti, & aliorum, quòd modus diligendi proximum, quem præſcripſit, docuitque Dominus, nouus eſt, & Chriſtianis proprius, maximeque conueniens. Is verò eſt, vt diligamus proximum, ſicut Chriſtus dilexit nos. *Ioann. capite* 13. & 15. Quod nunc videndum.

B. I. Ordinatè. PRIMÒ, Chriſtus dilexit nos ordinatè, ita vt Deum primò diligeret, & nos propter Deum, nec anteponeret nos amori diuino, ſed poſtponeret. Patet in Sancto Ioanne, quem ſummopere diligebat Dominus, noluit tamen ei promittere ſeſſionem ad latus ſuum, quia id concedere diuinæ prædeſtinationis erat. Dilexit valde Petrum, ſed volenti ſe impedire à paſſione ex Patris decreto ſubeundâ, dixit: *Vade retro ſatana.* Præ omnibus creaturis ſummè diligebat matrem, voluit tamen eam doloribus affligere, cùm inſciâ ipsâ remanſit in templo Ieroſolymis per triduum, quia voluntas Patris erat, vt id ageret, cui magis obligatus erat. Non ita Adam egit, quia relicto Dei præcepto, potiùs audiit vocem vxoris, rem vetitam ſuadentis, ne eam contriſtaret; idcirco à Deo audiit: *Quia audiſti vocem vxoris tuæ* (potiùs ſcilicet, quàm meam) *& comedeſti de ligno, ex quo præceperam tibi, ne comederes: maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ.* Simili modo Pilatus, licet innocentiam Chriſti videret, & iniquam eius condemnationem, ne tamen perderet amicitiam Cæſaris, Chriſtum præter ius faſque condemnauit: idcirco & Dei & Cæſaris gratiam iure meritoque perdidit, ſiquidem à Tiberio Imperatore, cui placere ſtuduerat, condemnatus & Viennam in Galliam relegatus eſt, tandemque anno Chriſti 41. multis calamitatibus preſſus ſua ſe manu interfecit. Baronius anno 41. & verò quàm multi adhuc horum potiùs, quàm Chriſti ſectatores inueniuntur? Quàm multi cum Adamo ſunt mariti, qui vt placeant vxoribus, earum gratiam retineant, eaſque non contriſtent, plurima mala agunt. Quàm multi accipiunt pomum ab vxoris manu, quod illa contra Dei mandatum offert? Quàm multi cum Pilato propter amicos, ne eos contriſtent, vel inimicos ſibi faciant, iniquè iudicant, iniuſtæ adſtipulantur ſententiæ, vel actioni, falſum teſtimonium ferunt, iniuſta multa conniuent? At non eſt hic amor iſte

nouus,quem docuit nos Chriſtus i amor iſte pernitioſus eſt & Ethnicorum, qui hominibus potiùs, quàm Deo placere ſtuduerunt. Quamquam nec inter illos defuere, qui amorem hunc improbarunt: Cicero enim leges texens amicitiæ hanc in fronte poſuit: *Prima lex eſt amicitiæ, vt neque rogemus res turpes, neque faciamus rogati.* Cicero in Lælio. Pericles etiam amico flagitanti, vt pro ſe iuramento confirmaret quod non erat, reſpondit: *Amicus tibi ſum,ſed vſque ad aras* (Plutarch. in Apopht.) quaſi dicat: non vſque ad Numinis offenſionem; quia olim iurantes aram manu contingebant. Vtinam igitur vel ab iſtis rationem diligendi proximum diſceremus vere Chriſtianam. Stultus eſt is amor qui pro amico ſe in peccatum & gehennam præcipitat. Quemadmodum nemo prudens laudauit adhuc factum Galeacij Mantuani, qui Papiæ hybernans, & fortè in ponte obuiam habens puellam, ab eaque audiens per quandam iocandi ſpeciem: *Amator egregiè, quin è ponte in amnem deſilis mei gratiâ?* mox concitato equo præcipitauit ſe in Ticinum, vnde vix natabundus emerſit. Pontan. *lib. 1. cap. 35. de Fortitud.* Et plerumque fit vt tales & odium Dei & hominis ſimul, cui contra Deum adhærebant, incurrant,vti Pilatus. Sic Volſæus Epiſcopus,qui cùm Auctor fuiſſet Henrico octauo Angliæ Regi, vt is Catharinam Aragoniam legitimam coniugem repudiaret, poſteà regiæ etiam Maieſtatis reus factus, dum Londinum duceretur ſupplicio afficiendus, furiis conſcientiæ malæ agitatus, & quaſi deſperabundus dixit: *Vtinam nihilo magis diuinæ Maieſtatis læſæ reus eſſem, nunc autem cùm nihil prius habuerim, quàm eâ relictâ Regi inſeruire, & in Deum peccaui & in Regem.* Nicol. Sanderus de Schiſm. Angl. libro primo.

C. II. Sanctè. SECVNDÒ, Dilexit ſanctè, ob virtutem ſcilicet, non ob formæ elegantiam, affabilitatem, nobilitatem vel voluptatem, &c. Patet Marci 10. vbi adoleſcentem vitam æternam conſequi cupientem, & reſpondentem, quòd omnia Dei mandata obſeruaſſet à iuuentute ſuâ, intuitus eum dilexit; quia videlicet mandata Dei ita ſedulò ſeruaſſet. Eundem uerò ad perfectionem vocatum, & cum triſtitia abeuntem, abire permiſit. Itaque eum in via Dei currentem dilexit: eundem verò à curſu ceſſantem & in opere torpentem repudiauit. Ratio itaque diligendi proximum, virtus eſſe debet,non forma, non nobilitas, non deliciæ, &c. hi enim amores fundamento carent, & ſuper arenam ſtructi ſunt, id eſt, ſuper bona fluxa, ideò citò corruunt cum ſuis fundamentis, licet initio vehementiſſimi ſint. Vt enim nullum veſtimentum eſt tam feſtiuum, quin aſſuetudine tandem fiat quotidianum & contemptum; ſic amores iſti vani. Dauid initio quidem ob formæ elegantiam & pſallendi peritiam adeò diligebatur à Saule, vt ſemper in conſpectu eius ſtare debuerit. 1. *Reg.* 16. paulò pòſt tamen ita ab eo odio habitus eſt, vt non poſſet Saul tectis oculis eum intueri. 1. *Reg.* 18. Sic etiam deperiit Amnon ſororem ſuam Thamar ob ſpeciei excellentiam, ita vt propter eam ægrotaret: ſed poſtquam eam compreſſiſſet,exoſam habuit *odio magno nimis*, 2. Reg. 3. Cuiuſmodi amor peſte magis fugiendus eſt, quia beſtialis; tantum abeſt, vt Chriſtianus ſit. Veram autem optimamque amicitiam eſſe ob virtutem, docet vel Ethnicus Ariſtoteles *l. 7. moral. cap.* 3. cum doctrina Chriſti optimè concordans.

D. III. Efficaciter. TERTIÒ, Dilexit efficaciter, opere & virtute, non verbo tantùm & linguâ, vt teſtatur S. Joannes 1. *Ioan.* 3. cùm ait: *In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ille animam ſuam pro nobis poſuit.* Subdit mox: *Et nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit ſubſtantiam huius mundi, & viderit fratrem ſuum neceſſe habere & clauſerit viſcera ſua ab eo: quo modo charitas Dei manet in eo? Filioli mei, non diligamus verbo neque lingua, ſed opere & veritate.* Hæc Ioannes, Qui non ait, ſubueniendum egentibus, cum rogamur: ſed ſi videamus eos, ſuccurrendum eſſe. Hoc enim fecit Chriſtus, vt teſtatur ſanctus Ioannes Chryſoſtomus *Orat. 1. aduerſus Iudæos*, inquiens *Propterea Chriſtianus es, ideo hoc nomen accepiſti, vt Chriſtum imiteris, eiuſque legibus operum exhibitione pareas. Quid autem ille fecit? Non Ieroſolymis deſidens vocauit ad ſe ægrotos, ſed obambulabat ciuitates ac vicos, gemmos curans morbos, tum animi, tum corporis, attamen poterat eodem in loco ſedens omnia ad ſe attrahere, non tamen hoc fecit, nobis præbens exemplum, vt obambulemus & quæramus eos, qui pereunt. An non vides medicos quoque hoc ipſum facere? non cogunt ægrotos lecto decumbentes ad ipſorum ædes deferri, ſed ipſi accurrunt ad eos. Hoc & tu facito dilecte, ſciens hanc præſentem vitam eſſe breuem, quodque niſi hac lucra parauerimus, nullam illic ſumus habituri ſalutem.* Hæc Chryſoſtomus. Tali amore flagrabat erga Ionathan Dauid, qui eo iam mortuo dixit: *Putáſne eſt aliquis, qui remanſerit de domo Saul, vt faciam cum eo miſericordiam propter Ionatham?* 2. Reg. 9. Amor ſolâ mente conceptus, vel linguâ tantùm expreſſus & opere non exhibitus, ſterilis & inutilis eſt, quia nec tibi affert laudem aut conſolationem, vel ſuauitatem, quam perciperes alioquin ex amore reciproco; nec alteri quidquam prodeſt, imò ſchandalo eſt cæteris. Vnde verus amor non eſt, quia verus amor otioſus non eſt.

Inanis igitur eſt illorum amicitia, qui oretenus ſua deferunt obſequia, cùm autem requiruntur de obſequio præſtando, de ſuo nihil ponunt, neque operam, neque pecuniam.

Vnde Apoſtolus Iacobus *c.* 2. eiuſmodi charitatem fidei mortuæ comparat, quæ & ipſa inutilis eſt. *Si frater*, inquit, *aut ſoror nudi ſint & indigeant victu quotidiano: dicat autem aliquis ex vobis illis: Ite in pace, calefacimini & ſaturamini; non dederitis autem eis, quæ neceſſaria ſunt corpori, quid proderit? ſic & fides, ſi non habeat opera, mortua eſt in ſemetipſa.* Quare ſicut mortua fides intrat in infernum, ita & mortua charitas.

Porrò non fruſtrà dixit: *Et nos debemus pro fratribus animas ponere*: nam propter ſalutem

proximi

proximi debemus temporalia noſtra contemnere,eorumque iacturam facere.

Vnde Auguſtinus lib. de mendacio capit. ſexto ait; *Temporalem vitam ſuam pro æterna vita proximi non dubitabit Chriſtianus amittere.* Hæc autem ratio dilectionis noua & Chriſtianis propria eſt. Sic ſanctus Gregorius Nazianzenus cùm propter ſe ab inuidis turbas cieri, & alium Epiſcopum ſubſtitui videret, dixit: *Abſit vt mei cauſâ ſimultas aliqua in Dei ſacerdotibus oriatur. Si propter me orta eſt hac tempeſtas, mittite me in mare,vt vos iactari deſinatis.* In vita eiuſdem.

E. IV. Gratis.

QVARTÒ, Dilexit gratis, nullo ſuo commodo; quia ſumus *iuſtificati gratis per gratiam ipſius*, ait Apoſtolus *ad Rom.* 3. Quidquid enim boni agimus, nobis agimus, nobis ſerimus & metimus. Adhæc pauperes elegit Apoſtolos, à quibus nihil ſperare poterat compenſationis. Similiter ergò gratis diligere debemus proximos ſine ſpe retributionis ab ipſis percipiendæ, ſi Chriſtianè diligere volumus. *Si benefeceritis his, qui vobis benefaciunt, quæ vobis eſt gratia? Siquidem etiam peccatores hoc faciunt*, ait Dominus *Luc.* 6. Imò talis amor non eſt proximi,ſed ſui ipſius; quia amare proximum eſt ei bene velle:tales autem ſibi potiùs bene volunt, quàm proximo, imò illum exinanire cupiunt.

Vnde rectè comparantur pediculis, qui non diſcedunt à morientibus, niſi ſanguis extinctus ſit, quo nutriri ſolent. Sic diligunt adulatores, paraſiti ac multi clientes benefactores ac Mecœnates ſuos, propter deriuata in ſe ab illis beneficia, imò plurimi parentes diligunt ita liberos ſuos, dum eos prouehere ad dignitates & opulenta matrimonia volunt: ſiquidem in illis ipſi euehi, & excellere cupiunt, eſſeque poſt vitam immortales. Cuius indicium eſt, quòd cùm contingit mori liberos eorum etiam innocentes; flent irremediabilibus lachrymis, quia vident ſe non vltra poſſe in illis optato modo excellere, & nomen ſuum apud poſteros immortalitati conſecrare; cùm potiùs gaudere deberent ob feliciſſimam eorum ſortem. Horum typus erat Iſaac, qui Eſau filium amabat, eò quòd veſcebatur de venationibus eius, Geneſis vigeſimo quinto. Deſinit hic amor cùm amatus deſinit benefacere.

F. V. Ind ffecenter.

QVINTÒ, Dilexit etiam inimicos. Etenim *cùm inimici eſſemus*, inquit Apoſtolus ad Rom. 5. *reconciliati ſumus Deo per mortem filij eius* Sic lauit pedes proditori ſuo: Reſtituit aurem abſciſſam inſidiatori ſuo: orauit pro crucifixoribus ſuis. Sic Chriſtianum decet diligere non amicos tantùm, ſed etiam inimicos. *Si enim diligitis eos, qui vos diligunt*, ait Dominus Matthæi 5. *quam mercedem habebitis? nónne & Publicani hoc faciunt? Et ſi ſalutaueritis fratres veſtros tantum: Quid amplius facitis? nónne & Ethnici hoc faciunt?*

Noua eſt lex Chriſtiana, & nouam perfectionem affert. Diligere amicos etiam Ethnici ſolent: diligere ergo inimicos, Chriſtianorum eſt. Porrò ſicut Chriſtus multa etiam adhibuit media ad reconciliandum ſibi proditorem ſuum; lauit ei pedes, cibauit eum in menſa, & tandem comminatus eſt ei; ſimiliter quiuis Chriſtianus media adhibere debet ad reconciliandos ſibi inimicos, per beneficia, per veniæ rogationem, per compromiſſarios, &c. Et qui prior eſt in tali officij genere, hic laude dignior & Deo charior eſt.

Fecit id Ariſtippus Philoſophus gentilis teſte Plutarcho de cohib. irâ, qui cùm ſimultatis aliquid haberet cum Æſchine, domum eius adiens, *Num quamprimum*, inquit, *redibimus in gratiam, ac nugari deſinemus? an potius expectabimus vt ſcurris inter pocula fabula fiamus?* Cui cùm Æſchines reſponderet, libenter ſe in gratiam rediturum: *Memento igitur*, ait Ariſtippus, *quod cum eſſem natu maior, prior ad te acceſſerim.* Ad quod alter: *Næ tu profectò vir me longe es melior; ſi quidem a me ſimultatis, a te ſarciendæ gratiæ factum eſt initium.* Diſcant ab his Chriſtiani. Et ſanè nullâ in re luculentiùs apparet amor Dei, quàm in dilectione inimici; hic enim non diligitur propter ſe, aut propter aliquam vtilitatem, aut conſolationem, quam amaris inde percipiat, ſed nudè propter Deum, & gratis: quæ ſanè perfectiſſima dilectio eſt.

G. VI. In vitam æternam.

SEXTÒ, Dilexit in vitam æternam, hanc enim ſuis comparabat, non agros, non vineas, non dignitates: etiam ipſi matri ſuæ & diſcipulis. Petierat quidem mater filiorum Zebedæi filiis ſuis ſeſſionem à dextris & ſiniſtris Chriſti in regno eius, quod putabat futurum temporale, vt vult ſanctus Chryſoſtomus homil. ſexageſima ſexta, & alij: ſed audiuit: *Neſcitis quid petatis.* Et Chriſtus ſpiritualia potius bona eis proponit proſequenda, *Poteſtis bibere calicem, &c.* Similes parentes videre eſt quàm plurimos, qui de eo ſolùm cogitant, ne filij ægrotent corpore, ne mendicent aliquando, ne infimum inter ciues locum ſortiantur, ne vile aut indigum ſibi ineant matrimonium, ne gibbum aut aliquem in facie circumferant næuum, &c. de veris autem malis, Dei odio, malis moribus, ſæculi vanitate, intemperantiâ, ſuperbâ, impietate & vitiis aliis à filiis ſuis auertendis, de æterna denique damnatione cauendâ nec tantillum cogitant.

Multi item parentes ſolliciti ſunt, quomodo liberos ſuos Eccleſiaſticis beneficijs onerent, quomodo à religionis ingreſſu abſtrahant: ſæculo conforment, & promoueant ad dignitates, grauent opibus, ſplendidè veſtiant & coment, &c.

Negligunt illis viciſſim vera bona quærere, Dei gratiam, mores inculpatos, conſcientiam bonam, doctrinam ſanctam, vitam æternam, &c. At hoc non eſt diligere in vitam æternam quomodo Chriſtus dilexit ſuos. Dilexit Chriſtus matrem, dilexit Apoſtolos, dilexit diſcipulos, & verè ſicut oportebat.

Numerare, ſi poteſtis, poſſeſſiones, palatia, vineas, hortos, veſtes holoſericas, dignitates, præbendas, quas eis attribuit. Væ igitur nobis, qui

qui dicimur diligere & odio proſequimur amicos; dum occaſiones perditionis eis quærimus: verius hoc eſt diligere ad gehennam.

H. VII. In finem & conſtanter.

Septimò, In finem dilexit eos, ait Ioannes *cap.* 13. Si quidem in vltima cœna lauit eis pedes, &c. Adhæc diſceſſurus è vita reliquit ſe Chriſtianis in Sacramento altaris. Similiter ergo non ad tempus, ſed conſtanter vſque ad mortem, imò & poſt mortem diligant Chriſtiani.

Agnoſcebant hoc amoris debitum etiam gentiles, qui olim amorem pingebant in forma iuuenis, vt indicarent eum ſemper viuere & nunquam conſeneſcere debere; ſine pileo, quia vbique conteſtari palam debet amicus ſuum amorem; cum veſte lacerâ, quod neminem propter paupertatem contemnere; In fimbria ſcriptum erat: *Vita & Mors*: In fronte: *Hyems & æſtas*, quòd vtroque tempore amare; habebat cor apertum, quòd nihil amico celare; digito monſtrabat cor, id eſt ſecuritatem amoris, vel arcanorum communicationem & cordis ſynceritatem; in corde ſcriptum erat; *longè & propè*; quia longè & propè amare deberet.

Poſſumus hanc figuram veriſſimè aptare Chriſto, Ipſe enim iuuenis eſt, amore ſemper virens; cor apertum habet, quia omnia nobis nota fecit, quæ audiuit à Patre ſuo; veſtem habet laceram, id eſt, propriam carnem propter nos laniatam; diligit in vita & morte, hyeme tribulationis, & æſtate proſperitatis; longè & propè amorem ſuum erga nos teſtatur, &c. Ad hunc ergo modum diligere debemus proximum Chriſtiani, conſtanter, ſyncerè pàlam, in vita & poſt vitam, in proſperitate & aduerſitate, propè & longè degentem.

Itaque audiamus Apoſtolum ad Epheſ. 5. dicentem: *Eſtote ergo imitatores Dei, ſicut filij chariſſimi, & ambulate in dilectione, ſicut & Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem & hoſtiam Deo in odorem ſuauitatis.*

CONCIO II.

Cauſæ cur inimici etiam diligendi ſint.

1. *Propter Chriſti mandatum, propter æquiſſimam eius poſtulationem & meritum, ac propter eius exemplum*
2. *Propter nos ipſos.*
3. *Propter ipſos inimicos, qui à peccatis te arcent, ad virtutem ſtimulant, & ad gloriam promouent.*

THEMA.

Hæc mando vobis vt diligatis inuicem. Ioan. 15.

Sanctus Chryſoſtomus *hom.* 49. ſuper Matthæum, narrat peruulgatam illam de Aquila hiſtoriam, vtpote quæ ſoleat pullos ſuos vngue ſuſpenſos ad ſolarium radiorum obtutum vehere, & examinare, legitimi ne ſint, an ſpurij: & ſi quidem rectà intendere potuerint contra ſolis radios, pro legitimis agnoſcere, ſin minus, vt adulteri eos abiicere.

Addit verò idem Sanctus ſic & filios Dei ad Chriſti iuſtitiam pleno corde ſuſcipiendam comprobari.

Hoc certè facit Chriſtus circa dilectionem inimicorum: eleuat enim nos in altum, & vult vt rectis oculis, ſiue placidè & amicè inimicos intueamur, ſalutemus, alloquamur, diligamus, eis benefaciamus, pro ijs oremus, &c. Si filij eius legitimi haberi ab eo velimus.

Hoc enim monet *Matth.* 5. cùm ait: *Ego autem dico vobis: diligite inimicos veſtros, benefacite his qui oderunt vos, & orate pro perſequentibus & calumniantibus vos, vt ſitis filij* (vtique legitimi, non ſpurii) *Patris veſtri, qui in cœlis eſt, qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos.* Quam dilectionem etiam in hodierno Euangelio comprehendit, cùm ait: *Hæc mando vobis, vt diligatis inuicem*, omnes videlicet, nemine excepto, ſiue amicos, ſiue inimicos.

Ideò paulò antè vocat hoc præceptum ſuum, & Ioan. 13. mandatum nouum: *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem.* Præceptum autem Chriſti proprium eſt, de diligendis etiam inimicis; itemque nouum, quia vt notat ibi ſanctus Cyrillus, diligere amicos nouum non erat.

Mandatum verò eſt, diligendos etiam inimicos, ſaltem in generali, quâ ratione omnes homines diligere debemus, eis ſalutem optare & precari, in neceſſitate iuuare, &c. (In ſpeciali verò quaſi amicos: conſilium tantum.) Viderit ergo quiſquis rectis oculis aſpicere inimicum noluerit, ne in diuino illo examine vt adulterinus abiiciatur; Quemadmodum & Saul Rex abiectus eſt, quia *non rectis oculis aſpiciebat Dauid à die illa* (triumphi ſcilicet habiti de Golitah) *& deinceps*, Vt dicitur *1. Reg.* 18. Sed difficile eſt, inquies, intueri ſolem, non poſſunt hoc omnium oculi, difficile mihi perſuadeo, quomodo inimicum meum etiam amare debeam, cùm vix in eadem domo vel ciuitate eum tolerare poſſim.

Ego verò dico multa eſſe etiam fortiſſima argumenta, quæ hoc tibi perſuadere debeant, quorum hîc aliqua attingam.

B. I. Propter Chriſtum. 1. Propter eius mandatum.

Primò, Diligere inimicum debes propter Chriſtum: & primò, quia tam ſeriò id præcepit: Ego autem dico vobis, &c. Hæc mando vobis. Hoc eſt præceptum meum, &c. Mirabile eſt, quod ſoli homini toties replicare legem ſuam debeat Deus, cùm reliquis creaturis vnico tantùm verbo imperarit, & ſemper obſequentes habeat. Ipſe ſemel tantùm dixit mari: *Vſque huc venies & non procedes amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos.* Iob 38. & mare ſemper obedit.

Vide igitur ne ſi tu voci Dei obedire recuſes, cùm mare obediat, in te quadret, quod Eſaiæ vigeſimo tertio dicitur Sidoni: *Erubeſce Sidon, ait mare*: Erubeſce Chriſtiane, ait mare; ſi quidem obedio ſemper ad vnam Dei vocem,

cùm

cùm tu ad multas non obedias. Quid quod Dominis temporalibus etiam in rebus illicitis promptè obediunt homines; & DEO non obediant iuſtiſſimam rem petenti? Quâ ratione putatis animauit Abſalon ſeruos ſuos ad immanem fratris ſui cædem perficiendam? Non alia, quàm voce illâ: *Percutite eum, nolite timere, ego ſum, qui præcipio vobis.* 2. Reg. 13. Quid igitur dicemus, ſi non audiamus Deum noſtrum tam glorioſum opus dilectionis nobis præcipientem? *Ego dico vobis*, qui Deus, & cuius voluntas eſt regula æquitatis. *Ego*, qui mercedem æternam do: *Ego*, qui animam & corpus perdere poſſum, ſi quis non obediat.

2. *Propter æquiſſimam eius poſtulationem & meritum.* Secundò, diligere debemus inimicum propter Chriſtum, quia amorem, quem DEO debemus, ipſe iubet nos impertire inimico noſtro.

Creditorem habes Paulum: Tradit hic chirographum Petro amico ſuo, licet inimico tuo, iubetque vt pecuniam, quam ipſi debes, nomine eius Petro numeres. Quid tu hic excuſabis? Non debes Petro? debes tamen Paulo, & cui voluerit Paulus donare ius ſuum ſeu chirographum.

Debes profectò CHRISTO dilectionem omnem, quia dilexit te prior & redemit te; iam hoc ius ſuum contulit Chriſtus omnibus hominibus, adeoque etiam inimicis, voluit enim, vt eos diligeres propter ipſum.

Nil igitur habes excuſationis, alioqui conuincereris, etiam amicos diligi à te non propter DEVM, ſed propter ipſos, vel tuam vtilitatem.

Hoc medio vſi fratres Ioſephi, obtinuerunt ab illo non modò iniuriæ condonationem, ſed etiam magnum amorem. Mortuo enim Patre Iacobo, timentes & mutuo colloquentes, ne memor ſit iniuriæ, quam paſſus eſt ab eis Ioſeph, ita precantur: *Pater tuus præcepit nobis antequam moreretur, vt hæc tibi verbis illius diceremus: Obſecro vt obliuiſcaris ſceleris fratrum tuorum & peccati, & malitiæ, quam exercuerunt in te.*

Quo audito Ioſeph non modò non recordatus eſt iniuriæ, ſed etiam beneficia plurima eis contulit. Geneſ. 50. Præcepit ſimiliter nobis Chriſtus paulò antequam moreretur, nimirum in ſermone cœnæ Domini ſæpius, vt diligeremus inuicem ſine exceptione omnes; Cur ergo non diligis ſaltem propter Chriſtum tuos inimicos? Sed fratres illi erant, inquies. Quid tum? priùs inimici & perſecutores Ioſephi erant.

Deinde nónne Aman infenſiſſimus erat Mardochæo? Et nihilominus tamen propter Regis mandatum eum honorauit, circumducens per totam ciuitatem & coram omnibus prædicans; *Sic honorabitur, quemcunque voluerit Rex honorare.* Eſth. 6. dic tu ſimiliter mihi: Quid debet fieri homini, quem vult Deus diligi? nónne ab omnibus debet diligi?

Hoc igitur tu facito, ſi non propter hominem, ſaltem propter Deum. Quod ſi bene perpendis tu ipſe, quotidie vteris hoc medio ad impetrandam peccatorum tuorum veniam.

Petis enim condonari peccata tua propter Chriſtum, eiuſque merita: non autem propter te, qui odium & ſupplicium mereris. Dilige ergo ſimiliter inimicum propter Chriſtum, beneficiis cumula, &c.

Tertiò, Propter Chriſti exemplum. Præceperat Chriſtus diligendos inimicos corde: Di- 3. *Propter eius exemplum.*
ligite inimicos veſtros. Ore, orate pro perſequentibus vos. Opere, benefacite his, qui oderunt vos. Totum hoc exemplo ſuo docuit. Corde dilexit Iudam, quem ſciebat ſuum fore proditorem, in vltima cœna eum cibauit, proſtratus ad eius genua, pedes eius lauit & tenuit, ne curreret ad præcipitium. Orauit pro inimicis ſuis in cruce. Benefecit Malcho comprehenſori ſuo, dum auriculam eius ſanauit. Et quis videat hæc facientem Regem ſuum, ipſe verò non faciat?

Franciſcus primus Gallorum Rex, vt primum litteras, à quibus ſui maiores ſemper abhorruerant, amare cœpit, ſtatim ſecuta nobilitas eſt. Deinde reliqui ordines tanto ſtudio artes bonas conquiſierunt, vt nuſquam litteratorum extiterit copia maior. Bodin. Method. *hiſtor.* cap. 6. Ad eundem modum poſtquam Chriſtus incœpit amare inimicos, quos priora retrò ſæcula odiſſe conſueuerant, mox ſecuti eum primò eius proceres. Apoſtoli ſanctus Iacobus, S. Stephanus, &c. qui morientes pro inimicis ſuis ad exemplum Chriſti orarunt. Ille, *Ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt.* Hic verò: *Ne ſtatuas illis hoc peccatum.*

Deinde innumerabilis ſanctorum Patrum turba, qui ad imitationem Chriſti ſe in hac virtute magno ſtudio exercuerunt: vt iam complanata & tritiſſima videatur hæc via. Et ſicut Socrates, referente Senecâ, *carcerem intrauit, ipſi loco ignominiam detracturus*: ita Chriſtus diligendo inimicos ſuos ipſis ignominiam & horrorem omnem detraxit, vt iam non turpe, ſed glorioſum haberi debeat, diligere inimicos. Cur quæſo nunc exoſculamur crucem? nónne quia Chriſtus eam amplexus eſt, & ſanctificauit ab omni horrore? omnino ergo amplectere & oſculare inimicos, quia etiam Chriſtus eos amplexus eſt, & ab omni horrore vindicauit.

SECVNDÒ, propter te ipſum. Et quidem pri- C.
mò, quia maximus tibi inde fructus proueniet, II.
de quo alibi integro ſermone. Secundò, ob *Propter*
profeſſionem tuam & ſtatum Chriſtianæ per- *noſipſos.*
fectionis. *Cùm Chriſtianum dico*, ait D. Ambroſius *ſuper Pſalmum 110. perfectum dico.*

Non eſt autem perfectus, qui non diligit inimicos. Sed enim Chriſtus poſt traditam illam dilectionis inimicorum legem, ſubdit: *Si enim diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nónne & Publicani hoc faciunt? & ſi ſalutaueritis fratres veſtros tantùm, quid amplius facitis? nónne & Ethnici hoc faciunt? Eſtote ergo vos perfecti ſicut & Pater veſter cæleſtis perfectus eſt.*

Igitur ſi verè Chriſtiani eſſe & Chriſtianorum mercedem lucrari volumus, tranſcendere

naturam & extendere amorem noſtrum etiam ad inimicos debemus, id quod maioris eſt difficultatis (ſicut difficilius longè inflammatur lignum viride, quàm aridum) & maioris meriti: alioqui quá fronte audeat aliquis pulſare fores cœli & clamare: Domine, Domine aperi nobis; ſi nihil præclarius fecit, quàm Ethnici & peccatores fecerint.

Imò non dubium, quin tales magis abominetur Deus, quàm Ethnicos, qui de hac doctrinâ nihil cognouerunt.

Hoc enim eſt, quod *Apoc.* 3. de Epiſcopo Laodiceæ dicitur: (quemadmodum exponit ſanctus Ambroſius ſuper prædictum Pſal. 118. D. Thom. *q.* 3. *de malo*, Beda & alij) *vtinam frigidus eſſes aut calidus, ſed quia tepidus es, & nec frigidus nec calidus, incipiam te euomere ex ore meo.* Frigidus enim infidelem deſignat; qui aliquam habet propter ignorantiam, in qua verſatur, imperfectionis ſuæ excuſationem. Tepidus verò fidelem, qui deterior frigido reputatur, ſi in eadem imperfectione ſit, propter notitiam veritatis, & ampliora à Deo beneficia accepta. Vnde ſicut ouum ſemifætum, ſi rumpatur, magis fætet, quàm ſi omninò crudum fuiſſet: ita tepidi & ſemifæti Chriſtiani magis fætent coram Deo, quàm gentiles.

D. II. Propter inimicos. 1. *Quia à peccatis te arcet.*

TERTIÒ, Propter ipſos inimicos, ſi quidem multùm tibi proſunt. Nam primò à peccatis multis te præſeruant, & abluunt à commiſſis. Coram amicis nugaris, detrahis, turpia loqueris, mentiris, inebriaris &c. quæ omnia non faceres præſente inimico tuo. Vt verè pædagogi noſtri vocari poſſint inimici, qui ſemper obſeruant mores noſtros.

Ita Dauid, quandiu Saulem habuit infenſum & perſecutorem, tamdiu in omnibus viis ſuis prudenter agebat. vt dicitur 1. *Reg.* 18. nec deliquit aliquando. At vbi ſuum pædagogum, ſuum hoſtem amiſit Saulem, in adulterium lapſus eſt & homicidium, quia iam neminem habebat, qui deliquentem carperet: quod mox feciſſet Saul, ſi occaſionem habuiſſet.

Similiter etiam peccata tua abſtergunt & ſanant, dum ea tibi ob oculos ponunt & exaggerant. Rari ſunt amici verè fideles, vel ſi ſunt, ægrè tolerantur, qui prauos amicorum mores carpere audent.

Vnde Socrates dicebat, hominem indigere, vel vero aliquo amico, vel crudeli inimico. Talis fuit eidem Dauidi poſt lapſum Semei. Vocabat enim eum inter alias contumelias, virum ſanguinum, & ita reuocabat ei in mentem adulterium & homicidium perpetratum, 2. *Reg.* 16.

Vnde non incongruè vocatur ibi Semei. Canis, à ſeruo Dauidis Abiſai: quia nimirum allatrando Dauidem, lingebat interim & ſanabat vulnera Dauidis, quæ lamentatur in Pſal. 50. ipſe, cùm ait: *Libera me de ſanguinibus.*

Quis iraſcitur Chirurgo vel eius inſtrumento, cùm vrit aut ſecat putridum, aut infectum aliquod membrum? imò non ſolùm libenter id quiſque ſuſtinet, ſed præterea Chirurgum largè remuneratur.

Ita ergo ſuſtinuit Semeium Dauid, dicens: *Dimitte eum vt maledicat, ſi fortè reſpiciat Dominus afflictionem meam, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac.* Si quis tibi maculam in facie aut veſte tuâ oſtendat, gratias illi habes: at hoc faciunt tibi inimici tui, cùm tibi probra tua obiiciunt. Ipſi tui veridici ſunt; & quomodo eos odiſſe potes, cùm veritatem omnes appetant?

2. *Qui te ad virtutem ſtimulant*

Secundò, Ad virtutem ſtimulant, præcipuè verò in patientia exercent. Et hoc ſenſu putat S. Auguſt. dictum eſſe de Eſau: *Maior ſeruiet minori*, hoc eſt Eſau Iacobo. Geneſis 25. non obſequendo ſcilicet, ſed perſequendo & ad virtutem exercendo. *Quomodo ſeruit ignis auro ad ſplendorem & puritatem acquirendam.* Cuius rei præſagium erat, quod in ipſo matris vtero pugnabat in fratrem Eſau.

Sanè Dominus noſter Petrum, qui conabatur eum à paſſione reuocare, dicens: *Domine non erit tibi hoc*, durè allocutus eſt: *Vade retro poſt me Satana, non ſapis ea quæ Dei ſunt.*

Contrà verò Iudam, cùm ab eo in manus hoſtium tradebatur, amicum ſalutauit: *Amice ad quid veniſti?* Et cur ita putatis? Inſinuare nobis voluit, quanti meriti ſit patientia iniuriarum, cuius materiam, quia nobis afferunt inimici, eamque in nobis exercent, meritò amici vocandi & vt amici diligendi ſunt.

Hinc nobilis quædam matrona Alexandriæ, vt ſcribit Caſſianus *coll.* 18. *cap.* 14. petebat ab Antiſtite Athanaſio vnam de pauperibus viduis, quæ Eccleſiæ impenſis alebantur, cui poſſet benefacere, & domi ſuæ miniſtrare. Cumque ei data eſſet vna, quæ virtute cæteris præcellebat, conqueri cœpit, non eſſe datam, quam volebat: ideoque vnam petijt, quæ eſſet omnium importuniſſima, vt ſic in ea ſuſtentanda non ſolùm liberalitatem, ſed etiam patientiam exercere poſſet: quam cùm nacta eſſet, egit gratias ſancto Athanaſio, dicens: *Tandem delegi contubernalem: cui pro malo bonum, pro iniuria beneficium reddere aſſuefaciam.*

TERTIÒ, Quia ad gloriam te promouent & coronam in dorſo tuo tibi fabricant. 3. *Quia te ad gloriã promouent.*

Vnde ſanctus ille veriſſimè dixit (apud Cornelium à Lapide in Geneſ. c. 37.) *Perſecutores aurifabri ſunt, qui nobis & præſentis & æterni regni coronas fabricant.*

Quis ergo non amet illos? Dic quæſo, ſi fortè rude aliquod ſaxum elaboret lapicida malleis & ſcalpellis, & inde conficiat pulchram ſtatuam, quæ poſita in altari ab omnibus honoratur, cui prætereuntes caput aperiunt, genua curuant, &c. Quid, quæſo, mali commiſere inſtrumenta illa, quæ ſtatuam hanc tunſionibus & infinitis ictibus elaborarunt? Nihil omnino mali, ſed plurimum boni præſtitere, quia ad dignitatem eam promouere. Ita res habet in propoſito.

¶ Aſpice Ioſephum illum adhuc puerum, & à fratribus in ciſternam miſſum; poſtea Iſmaelitis venditum, & in Ægyptum abductum, poſtmodum in tetrum carcerem coniectum: quis non tunc eum miſerrimum omnium diceret

ceret

ceret & infeliciſſimum? Reuera tamen felix erat, nam per has tribulationes omnes manipulus eius (quemadmodum in ſomno vidit erectus eſt; fratrum verò manipuli deiecti: Per hæc promotus eſt ad maximam dignitatem, & tandem à fratribus & tota Ægypto adoratus. *Ideo*, inquit S. Gregorius *libro ſexto Moral. cap. 12. Venditus eſt à fratribus Ioſeph, ne ab eis adoraretur, ſed ideo eſt adoratus quia eſt venditus.*

Quæro iam ex te: Viſne tu aliquando in cœlo tibi locum eſſe, & inter ſanctos computari? Omnino, ais: Patere igitur, imò exoſculare lapicidas tuos, quia per illos elaborandus es. Omnes electos lapides viuos eſſe celeſtis Hieruſalem diſcimus ex hymno Eccleſiæ: *Vrbs Ieruſalem beata.* Et quid ibi canimus? Inter alia etiam hæc: *Illuc introducetur omnis, qui ob Chriſti nomen hic in mundo premitur. Tunſionibus, preſſuris expoliti lapides ſuis coaptantur locis: diſponuntur permanſuri ſacris ædificijs.* Quare non abſurdè licet impiè Iulianus Apoſtata, cùm Catholicorum & præſertim Eccleſiaſticorum bona diripiebat, dicere ſolebat; *Hac ratione eos magis expeditos reddo ad regnum cælorum. Beati namque inter eos ſunt pauperes, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* Pompon. Lætus in eius vitâ: non, inquam, falsò aut abſurdè dixit; nam etiamnum orbis colit & veneratur, quos ipſe fecit Martyres; ipſum verò execratur. Propterea ſancti Martyres ſæpè gratias agebant iis, à quibus patiebantur. Sanctus Ignatius ad beſtias damnatus, dicebat, ſe eas contra ſe exſtimulaturum, ne ſibi parcant, quia, *Ignoſcite filioli*, aiebat, *quid mihi profit ego ſcio: Nempe frumentum Chriſti ſum, dentibus beſtiarum molar, vt panis mundus efficiar.*

Sanctus Cyprianus Martyr carnifici traditus priùs illi numerari rogauit ab amicis viginti quinque aureos. Pontius in eius vitâ. Beatus Thomas Morus carnifici oſculum & Anglorum aureum dedit, dicens: *Tu mihi hodie id beneficij præſtiturus es, quod hactenus nemo mortalium præſtitit, aut præſtare potuit.* Staplet. cap. 20. in vita.

Hæc impræſentiarum ſufficiant nobis, vt rectis impoſterum oculis inimicos intueamur; ſi enim hæc non ſufficiunt, quomodo non adulterinæ Chriſti proles ſumus? qu[o]modo non metuimus, ne à parente noſtro æternùm abiiciamur, adeoque ſiniſtro etiam oculo ab eo aſpiciamur?

CONCIO III.

Oſtenditur mulierem debere eſſe viro ſubditam.

1. *Ex variis Scripturæ locis.*
2. *Ex lege naturæ.*
3. *Ex iure gentium.*
4. *Ex decreto diuino.*

THEMA.

Non eſt ſeruus maior Domino ſuo. Ioan. 15.

DVos magnos ſanctos eiuſdem Apoſtolicæ dignitatis, nec imparis ſanctitatis hodie celebrat Eccleſia, Simonem, inquam, & Iudam. Sed video, neſcio quam, ſortis diſparitatem in duobus his nominibus.

Nomen Judæ adeò vitant homines, vt non facilè reperias aliquem à tempore proditoris Judæ, qui hoc nomine vocatus ſit. Contrà nomen Simon (germanicâ noſtrâ linguâ ſcriptum, ſicut prouerbio enunciamus: **Sein Weib haiſzt Syman**) omnes pæne ambiunt & inprimis mulieres, quæ nimirum maritorum officium & imperium vſurpare moliuntur.

Verùm enim verò non video quo iure hoc nomen ſibi arrogent; quod vel ex hodierno diſcimus Euangelio. Si enim non eſt ſeruus maior Domino ſuo; vtique nec mulier viro ſuo, cuius dominatui iam pridem ſubiecta fuit à primæua Dei inſtitutione.

Accedit gentium opinio: *Quauis enim pudica mulier*, inquit Euripides apud Clement. Alexandrinum libro quarto ſtrom. *eſt viri ſerua.* Vereor ne mulieres ægrè iſtud audiant; quamobrem fuſiùs oſtendendum eſt.

PRIMÒ, Oſtendit S. Scriptura & lex diuina. B.

Primò, *Gen. 3.* Vbi ad Euam Deus dixit: *ſub viri poteſtate eris, & ipſe dominabitur tui.* I. Ex ſacra Scriptura.

Propterea etiam poſt virum & occaſione viri tantùm creata & formata eſt, & quidem ex oſſe eius: adhæc ad virum adducta eſt, non vir ad mulierem: deniquè à viro nomen ei impoſitum, non ſecus ac brutis animantibus viro ſubiectis. 1.

Secundò, Idem confirmat Eccleſiaſt. capite vigeſimo quinto. *Mulier ſi primatum habeat, contraria eſt viro ſuo*, quaſi diceret, rebellis; velut ſi ſeruus rebellet contra Dominum ſuum. Ex qua rebellione & contrarietate neceſſe eſt ſequi lites & perturbationem totius domus. Vnde S. Auguſtinus *de Catech. rud.* ait: *Cùm femina dominatur in virum, peruerſa & miſera domus eſt.* 2.

Tertiò, Idem docet S. Petrus *Epiſt. 1. c. 3.* Vbi cùm capite præcedenti iuſſiſſet ſeruos ſubditos eſſe Dominis ſuis, ſubiicit capite tertio: *Similiter & mulieres ſubditæ ſint viris ſuis.* 3.

Quartò, Idem pluribus in locis inculcat S. Paulus: 1. ad Epheſ. 5. *Mulieres* inquit, *viris ſuis ſubiectæ ſint, ſicut Domino, quoniam vir caput eſt mulieris.* Ergo exiſtimet mulier ſe obedire Chriſto, ſi obediat viro. 4. 1.

Deinde ad Coloſſ. 3. *Mulieres ſubditæ eſtote viris, ſicut oportet, in Domino*; quaſi diceret, ſecundum Chriſti Domini legem & Euangelium; vel in Domino, id eſt, quatenus nihil præcipiunt, quod eſt contra Dominum Deum. 2.

Tertiò, 1. Tim. 2. inquit: *Mulieri non permitto dominari in virum ſed eſſe in ſilentio.* Quibus verbis excludit omnes exceptiones v. g. ſi dicat aliqua, maritum ſuum ſimplicem & imprudentem, infirmum vel puſillanimem; 3.

vel humiliori loco natum eſſe, quàm ſit ipſa: Reſpondebit ſemper Apoſtolus: *Mulieri non permitto dominari in virum.*

4\. Quartò, *Ad Tit.* 2. Iubet mulieres ſubditas eſſe viris ſuis, vt non blaſphemetur verbum Dei. Quia, vt ait S. Hieronymus: *Verbum Domini blaſphematur, dum contemnitur Dei prima ſententia & pro nihilo ducitur.* Vel Chriſti infamatur Euangelium, dum contra legem fidem, que naturæ ea, quæ Chriſtiana eſt & ex Dei lege ſubiecta viro, imperare deſiderat: cùm & gentiles feminæ viris ſuis ſeruiant communis lege naturæ.

C. II. Ex lege naturæ. Secundò, Oſtendit lex naturæ; ſiquidem mulier viro longè inferior facta eſt, viribus corporis, conſilio, affectibus, qui magis ſenſuales, faciles & molles ſunt in muliere, quàm in viro. Vnde Eccleſiaſt. capite ſeptimo ait: *Virum de mille vnum reperi, mulierem ex omnibus non inueni.*

Denique mulier in dominatu eſt impotens, inſipiens, auara, exactioneſque magnas imperat ad ſui & familiæ ornatum, ſuaque agit non tam ex ratione & iudicio, quàm ex affectu & libidine, vel ex impetu & præcipitantiâ. Vnde infirmum & inconſtans ſemper fuit mulierum imperium, vti hiſtoriæ docent.

Dictat autem lex naturæ, vt qui plus habet virium, prudentiæ, cordis, &c. præſit ei, qui habet minus. Quare meritò præcepit Deus Deut. vigeſimo ſecundo: *Non induetur mulier veſte viri.* Quia ſcilicet nequaquam decet, vt mulier viribus animi & corporis viro inferior viri dignitatem, officium & auctoritatem aſſumat. Monſtrum eſt hoc in natura, velut ſi diſcipulus velit regere magiſtrum, cæcutiens videntem, infirmus portare ſanum: vel ſi vir fila ducere, mulieres militare aut arare: Hoc autem fit, ſi vxor maritum verberet, domo excludat, refectione priuet, à pecuniis arceat, &c. Audi Auguſtinum *in quæſt. ſuper Geneſ. cap.* 153. *Eſt ordo*, inquit, *naturalis in hominibus, vt ſeruiant feminæ viris: quia & illic iuſtitia eſt hæc, vt infirmior ratio ſeruiat fortiori: & hæc in dominationibus & ſeruitutibus clara iuſtitia eſt, vt qui excellunt ratione, excellant dominatione.*

Idipſum etiam in naturis aliis cernere eſt, in quibus mas communiter præſtantior eſt feminâ: vnde Ælianus lib. 11. cap. 26. ait: *Sexus maſculus etiam inter bruta videtur à natura praferri: ſiquidem Draco mas inſignis eſt criſta & barba hirſutus: gallinaceus & ipſe criſtatus; palear inſuper velut barbam gerit; ceruus cornutus; leo iubatus; cicada mas canorus eſt.* Aues etiam mares præcellunt feminas communiter pulchritudine, magnitudine, cantu, &c. Ergo non mulier ſed vir criſtam & cornua gerat: vir loquatur, mulier taceat.

Turpe ſemper exiſtimatum eſt regi & vincì à feminâ iuxta id Iſai. 3. *Mulieres dominatæ ſunt eis*, & illud Philonis apud Anton. in Meliſſa tom. 2. ſerm. trigeſimo quarto. *A muliere dominari ſummum eſt viro dedecus.* Quod dedecus in Romanis exprimere volens Cato, dixit: *Mulieres regunt nos, nos Senatum, Senatus Romam, Roma orbem.* Vel vt eſt apud Liuium dec. 4. lib. 4. *Omnes homines vxoribus dominantur, nos omnibus hominibus, nobis autem vxores.*

Abimelech pro maximo pudore habuit occidi ſe à feminâ *Iud.* 9. Nec diffitetur Regina quædam Conſtantinopolitana, quæ Bulgarorum Regi multa minitanti reſpondit, meminiſſe eum debere, ſi vinceretur, fore turpiſſimum; ſi vinceret, parum ei glorioſum, fœminam viciſſe. Baron. Tomo decimo.

D. III. Ex more gentium. 1. Tertiò, Oſtendit ius & mos gentium. 1. Apud Gentiles. Ariſtoteles enim 2. *polit. cap.* 3. taxat Spartanas viris imperantes. Cato apud Liuium lib. 34. *Maiores*, inquit, *noſtri nullam ne priuatam quidem rem agere feminas ſine auctore voluerunt, ſed in manu eſſe virorum.* Imò ſecundum leges Romanas non licebat vxori condere teſtamentum, ſine viri auctoritate. Aſſuerus etiam Perſarum Rex, cùm ad eius imperium in conſpectum prodire vxor nollet, eam ex conſilio ſapientum repudiauit, ne ad illius exemplum omnes aliæ coniuges contemnerent imperia maritorum *Eſth.* 1. Secundò apud Hebræos. Scimus enim Saram vocaſſe maritum ſuum Abrahamum, Dominum ſuum. *Gen.* 18. Scimus eundem in ſua peregrinatione relictis parentibus & patriâ vndique ſecutam. *Gen.* 12. Rebecca viſo Iſaac ſponſo ſuo de Camelo deſiliens & pallio ſe contegens obuiam ei proceſſit. *Geneſ.* 24. Sic Noëmi, Anna, Abigail, Eſther, Iudith, Ruth, & imprimis Virgo Deipara, quæ ſponſum ſibi præponens, cùm tamen multas haberet cauſas, ſponſo ſe præferendi, dicebat filio: *Pater tuus, & ego dolentes quærebamus te.* 2. Tertiò, Apud Chriſtianos etiam omnes ſanctæ mulieres ſubditas ſe exhibuerunt viris ſuis. S. Natalia maritum ſuum Adrianum vocabat Dominum ſuum. Sancta Monica Patritio *viro ſuo ſeruiebat quaſi Domino*, vt ait S. Aug. lib. 9. Confeſſ. cap. 9. Denique vniuerſim *bona coniux*, ait S. Ambr. in cap. 31. Prouerb. cap. 3. *Non ſolùm vocat virum ſuum, Dominum ſuum, ſed hoc ſapit, hoc ſonat, hoc geſtat corde, hoc profitetur ore &c.* 3. Propterea Primò ex more gentium mulieres velatæ ſunt & caput non aperiunt in publico, etiam cùm orant, quod præcipit illis Apoſtolus 1. *Cor.* 11. Vnde & velamen earum poteſtatem ibi vocat; eſt enim ſignum poteſtatis, quam habet vir in mulierem, ſicut caput nudum ſignum eſt libertatis. Ideò Tertull. *libr. de corona milit. cap.* 14. Velamen mulierum vocat *humilitatis earum ſarcinam.* Et libr. de velandis virg. cap. 17. *iugum illarum*; Chryſoſt. *Inſigne ſubiectionis.* 1. Propterea ſecundò mulieres ſortiuntur nomen ſuum à viris. Si enim Hebræa mulier vocatur Iſcha ab Iſch, quaſi diceret, vita ſeu virago à viro. Sic apud Iudæos vocabantur Maria Cleophæ, Maria Iacobi, &c. Et apud Romanos à Publio, Caio, Cornelio, Tullio, Lucio, vocabantur vxores, Publia, Caia, Cornelia, Tullia, Lucia. Sic apud nos Germanos aliaſque nationes. 2.

E. IV. Ex decreto diuino. Qvartò, Oſtendit diuinum iudicium latæ in eas ſententiæ. Quia enim Eua virum ſuum

Digitized by Google

ſuum induxit in peccatum & per hoc cum ipſo totum genus humanum vnà ſecum perdidit, ſubiecit eam Deus nouo titulo, pœnæ ſcilicet, merito ſuo: *ſub viri poteſtate eris & ipſe dominabitur tui*, ait Deus. Hebraicè habetur: Ad virum concupiſcentia vel recurſus aut diſcurſus tuus; vel vt 70. vertunt: Conuerſio tua: quaſi diceret, quicquid deſiderabis. debebis ad virum recurrere, & ab eo petere; quare ſi ſapis vxor, ſi pacem & quietem amas, cum viro tuo ſentias & conſentias, eius imperio cedas & te ſubmittas, os oculoſque ad nutum eius accommodes, nec aliud appetas, quàm quod illi placiturum eſſe ſcias. Atque hoc eſt, quod Ariſtoteles in Oeconomicis ſuis lib. primo & ſecundo docet, videlicet, vt mulier arbitrium ſuum omnino exuat, quò obtemperet marito: ſitque maritus ei pro corde, oculis & lingua: arrideat ridenti, compatiatur triſti, non adulatoris modo, vel Chameleontis; ſed vt ſocia & dimidiatum corpus eius & cum eo vnus ſpiritus.

Voluit ergo dicere Deus: Ad virum recurſus ſeu conuerſio tua; id eſt, volo vt nihil agas niſi ex voluntate & conſilio viri, veluti ex lege & exemplari tuo, quod optimè expreſſit Ariſtoteles *l. 1. Oecon. c. 1.* & cùm dixit: *Exiſtimare debet mulier bene compoſita, mores viri eſſe legem vitæ ſuæ impoſitam ſibi à Deo per coniunctionem matrimonij, &c.* Atque hoc ſi omninò imperare velint mulieres, vnicum & optimum eſt medium, imperium obtinendi; ſi ad virum ſe conuertant eique ſe accommodent ac placere & parere ſtudeant: *Caſta enim ad virum matrona parendo imperat*, ait Seneca. Ratio eſt primò, quia ſi honorat virum, ſe illi ſubiiciendo, honorabitur viciſſim à viro ſuo. Ita enim Sara, quia honorauit virum ſuum & vocauit eum Dominum ſuum, viciſſim ab eo honorata & Sarai vocata eſt, id eſt, Domina mea. Quod idem faciunt adhuc viri graues & prudentes, bonis & prudentibus uxoribus.

Ita Liuia Auguſta Cæſaris uxor interrogata, quibus rationibus Auguſtum ſibi ſubieciſſet: Reſpondit: *Multâ modeſtiâ, quòd ea, quæ placerent Auguſto, faceret libenter & ſciret diſſimulare eius errata.*

Secundò, Quia ſi honorat virum, honorat caput ſuum, & inde in ipſam quoque redundat omnis honor. Vnde ſanctus Hieronymus ad Celantiam ſcribens, ait: *Tu Dominum illum* (maritum) *obſequio tuo, tu magnum illum tua humilitate demonſtra; tantò ipſa honoratior futura, quantò illum ampliùs honoraueris.* Caput enim (vt inquit Apoſtolus) mulieris eſt vir: nec aliunde magis reliquum corpus ornatur, quàm ex capitis dignitate. Itaque vxor cùm quid definire aut ſtatuere in re alicuius momenti vult, conuertat ſe ad virum; eiuſque requirat conſenſum & conſilium, nec aliquid, quod in eius præiudicium tendit, contra eius uoluntatem faciat: honeſtis uiri moribus ſemper ſe accommodet: colat eius parentes etiam; curet familiæ bonum, nec bona communia prodigat: ad ornatum corporis non plus requirat, aut impendat, quàm vt viro ſatisfaciat. Hæc & alia, quæ mulieris ſui ſunt, ſi obſeruet, non difficilè concedam, vt Simon vocari queat, ſed Hebraicâ etymologiâ videlicet obediens: hoc enim ſonat Simon. Et ita demum cum laude poterit imperare, adeoque fieri Symann, ſi nimirum fuerit Simon. Viciſſim etiam vir, ſi virum ſe exhibeat, non dubitet vocari Iudas, quod idem eſt ac laus. Magna enim laus eſt, ſi habeant viri & conſeruent poteſtatem ſibi à Deo collatam. Cæterùm vt habeant vxores ſibi ſubditas, non rebelles, viderint imprimis, ne aſperè & tyrannicè imperent: ſed blandè & comiter; non enim ex viri pedi-
bus, ſed è latere eius formata eſt mulier. Pri- 1.
mò igitur abſtineat à verberibus, verbis aſpe-
ris & minacibus, memor ſexus fragilioris. Se- 2.
cundò, Minora eius errata diſſimulet & ſur-
dâ aure pertranſeat, ne nimiùm emungendo,
ſanguinem eliciat, & ſummum ius ſumma fiat
iniuria. Tertiò, Victum & veſtitum conde- 3.
centem largiatur. Quarto, ſuppeditet ei ſum- 4.
ptus ad domeſticos vſus neceſſarios, nec rigi-
dam eorum exigat rationem, niſi vrgente cau-
ſa. Quintò, Conſilia eius non omnino aſper- 5.
netur, ſed apud ſe expendat: ſæpè fuere vti-
liſſima. Sextò, Deuotionem eius non impediat, 6.
ſed ob hanc felicem potiùs ſe exiſtimet. Mulier enim pia multa poteſt bona familiæ impetrare, ſicut Anna Samuelis mater: multa mala auertere, ſicut Abigail vxor Nabal, &c.

CONCIO IV.

Bonos cur hic tribulari oporteat, ſeu, tribulationum neceſsitas reſpectu bonorum.

Aſſignantur ſex cauſæ iſtius tribulationis:

1. *Vt diſponantur boni ad virtutes capeſſendas.*
2. *Vt probentur, & ſpectaculum ſint reprobis, & bonis, Angelis malis & bonis, ac mundo.*
3. *Vt Sanctis conformentur.*
4. *Vt digni fiant gloriâ.*
5. *Ne extollantur.*
6. *Ne plus æquò ſuſpiciantur.*

THEMA.

Hæc omnia facient vobis propter nomen meum, Ioannis 15.

IN Academiis noſtris mos eſt receptiſſimus, vt nemo ad ſtudia admittatur, aut ſtudiorum albo inſcribatur, niſi præuia, vt vocamus, depoſitione fuerit acriter diuexatus, & multis ſannis variè exceptus, aliorumque ludibriis expoſitus. Quem morem ab Athenienſibus ad nos fluxiſſe oſtendit doctiſſimus vir Alb. Hungerus *in orat. de eadem conſuetudine*. Ibis, qui admitti cupit, depalmatur, dolatur, ſecatur, cornibus armatur, nigrore obducitur, & miris agitatur modis. Quibus denique finitis ſtudioſorum albo inſcribitur. Similem conſuetudinem imò legem obſeruat A.

in ſchola ſua Chriſtus: ſuos enim diſcipulos hic variè tribulat, antequam eos in cœlum recipiat, & Beatorum albo adſcribat. Audite legem 2. Tim. 3. *Omnes, qui piè volunt viuere in Chriſto Ieſu, perſecutionem patientur.* Similiter *Tob.* 12. dicit Angelus Raphael: *Quia acceptus eras Deo, neceſſe fuit vt tentatio probaret te. Et Actor.* 14. aiunt Paulus & Barnabas; *Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.* Denique ad Hebr. 11. aſſerit Paulus, ſeruos Dei variè fuiſſe depoſitos: *Alij ludibria & verbera experti,* inquit, *inſuper & vincula & carceres: lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt.* Aſpicite vel vnum collegium Apoſtolorum: nónne alij crucifixi ſunt, alij lapidati, alij decollati, alij excoriati, alij in oleo aſſati, alij per medium ſecti? Nónne & iſtud eſt, quod in hodierno Euangelio prædicitur Apoſtolis? Iam verò non immeritò quis ſcire deſideret cauſas, ob quas hoc fieri oporteat. Ad quid enim, dices, neceſſaria hæc depoſitio? An non conſultius foret, ſi ſemper proſperè & pacatè viueremus, & virtutem interim coleremus? Cauſas igitur eius indagemus.

B. I. Vt diſponantur ad virtutes capeſſendas.

VIDENTVR hæ cauſæ fermè eædem cum cauſis depoſitionis Academicæ. Nam, quæſo, cur ſtudioſi deponuntur? Primò arbitror vt hoc quaſi medio habiles & diſpoſiti reddantur ad omnis generis liberales diſciplinas recipiendas. Id enim indicat illa dolatio, ſectio, attonſio, &c. quaſi per hæc capax diſciplinarum reddi debeat ſtudioſus. Hoc ipſum etiam intendit Deus, cùm ſeruos ſuos tribulationibus affligit, vult enim eos gratiæ donis & virtutibus magis & magis perpolire, & quaſi in pulcherrimas ſtatuas transformare. Vt ergo talis formæ pulchritudinem queant recipere, priùs dolari & ſecari tribulationibus debent. Vnde Beatus Antiochus hom. ſeptuageſima octaua ait: *Sicut cera, niſi recaleſcat aut præmolliatur, non facilè in ſe recipit ſigilli impreſſionem: ita & homo niſi laborum & multifariæ infirmitatis probetur exercitio, neutiquam ſinet inſigniri ſe ſignaculo diuinæ gratiæ.*

Hinc Apoſtolum Paulum, quia eum Chriſtus vas electionis facturus erat, tot laboribus attriuit, ſupra alios Apoſtolos: *Ego enim oſtendam illi,* inquit Chriſtus Actor. 9. *quanta oporteat eum pro nomine meo pati.* Vas inſigne & elaboratum quis neſcit ſæpius per ignem tranſire debere, crebris tundi ictibus? Qui canem aut falconem inſtruere vult ad capiendas auiculas, aliáve obſequia: fame, verberibus & vigiliis eos edomat. Quod ſi abundè eis præbeat cibum, nihil efficiet. Chriſtus Apoſtolos ſuos eorumque ſequaces inſtruere voluit, vt non ſolum ipſi boni eſſent, ſed alios etiam bonos facerent, eſſentque canes venatici ac falcones, qui alios caperent, ideo maioribus eos tribulationibus macerauit. Exemplum refertur *in hiſtoria Patrum, parte 2. cap.* 8. de quodam Chriſti Tyrone, qui vt ad Philoſophiam Chriſtianam idoneus redderetur, poſt delictum leue, veniam à Magiſtro orans, non aliter impetrare potuit, quàm vt toto triennio aliorum onera ferret. Tulit, rediit, pacem petuit: quam ſe rurſum ei negaturum dixit, niſi altero triennio mercedem daret iis, à quibus contumeliis & conuitiis appeteretur. Et hoc præceptum ſui præceptoris exhauſit. Tum Philoſophus, ades ergo, inquit, vt experiar, quid profeceris. Ductus Athenas cum à ſapiente illic viro ad ipſam portam ſedente contumelioſè allatraretur, cœpit ridere iuuenis. Miratus alter. Quid hoc rei, inquit, tu ſannis à me exploſus rideas? Non rideam? inquit diſcipulus: tres annos mercedem ſolui iis, qui me contumeliis onerarunt, hodie gratis id abs te patior. Attonitus Athenienſis: Ingredere, inquit, vrbem, dignus cœtu ſapientum. Sic refert Raderus *part. 2. Viridar. cap.* 3. *Quare omne gaudium exiſtimate fratres mei,* inquit S. Iacobus cap. 1. *cum in tentationes varias incideritis, ſcientes quòd probatio fidei veſtræ patientiam operatur, patientia autem opus perfectum habet, vt ſitis perfecti & integri, in nullo deficientes.* Etenim qui plus aliis tribulantur, eos non dubium eſt ſupra alios euehendos à Deo: Non enim fruſtra eos ita macerat & ſubigit. Signum eſt quod magnâ gratiâ & multâ ſapientiâ eos imbuere velit. In huius rei ſignificationem omnes lapides, qui ad templi Hieroſolymitani fabricam adhibebantur prius dolari & perfici debuerunt. 3. *Reg.* 6. Primus Iſraëlitarum rex Saul, quia ſine tribulationibus ad regnum venit, incraſſatus & dilatatus recalcitrauit & à Deo abiectus eſt. Secundus verò Dauid multis tribulationibus priùs vexatus eſt; vnde perſeuerauit in Dei amicitiâ.

C. II. Vt probentur.

SECVNDÒ, Vt probetur eorum indoles & virtus, quid pati poſſint, quid facere. Vnde exercentur in cantu, in Choreis, in palæſtra, in concionando, in ludibriis quoque & verberibus. Similiter & iuſti probantur tribulationibus, vt eorumdem virtus pateſcat. Vnde *Sap.* 3. dicitur: *Deus tentauit illos, & inuenit eos dignos ſe: tanquam aurum in fornace probauit illos.* Nimirum virtus non agnoſcitur, niſi in aduerſitate. *Vnde poſſum ſcire,* ait Seneca libr. Quare bonis viris, &c. *quantam aduerſus paupertatem tibi animi ſit, ſi diuitiis diffluis? Vnde poſſum ſcire, quantum aduerſus ignominiam & infamiam odiumq́; populare conſtantiæ habeas, ſi inter plauſus ſeneſcis? &c.* Adamas, vt ſcribit Origenes homil. 3. in Ieremiam, cùm dubitatur an ſit verus, ictibus probatur inter malleum & incudem: & ſi quidem integer manet, genuinus eſt. Sin rumpatur, ſpurius. Sic & lutea vaſa in fornace, antequam in eam mitterentur, omnia videbantur bona: in fornace demum probantur, & extracta digito pulſantur, an ſint integra atque ex tinnitu cognoſcuntur. Ita probatus Iob variis afflictionibus; & qualem, putatis, tinnitum reddidit? Vtique non alium; quàm: *Dominus dedit, Dominus abſtulit, &c.* Perſecutiones huius temporis ſunt eiuſmodi fornax: modò pulſat Dominus, qualem tinnitum reddamus, quàm patientes ſimus, quàm ſtrenuè certemus ſpiritualibus

ritualibus præſertim armis, oratione, &c. Hinc apparet in iuſtis animæ, quæ alioqui cerni nequit, pulchritudo, patientia Iob, manſuetudo Moyſis, caſtitas Ioſephi, fides Abrahæ. Sicut cùm exterior veſtis vel chirotheca ſcinditur, vt pulchritudo interioris vel annuli, vel gemmæ appareat, *Probat*, inquit Gaudentius Brixanus in præfatione tractatuum: *Deus non ſibi, qui ante nouit vniuerſa quàm fiant, ſed Angelis & hominibus.*

Spectaculum. *1. Reprobis.* Iuxta id nimirum 4. Cor. 4. *Spectaculum facti ſumus mundo, Angelis & hominibus.* Primò reprobis hominibus, vt corrigantur aut confundantur, cùm vident iuſtos etiam inter & propter aduerſa Deo gratias agere, quod ipſi in & de proſperis non faciunt. Id quod de Iob credere nolebant amici eius: quod tamen fecerat. Non credebant gentiles & Tyranni, veram eſſe & ſolidam Chriſtianorum virtutem, ſed magos eos reputabant. Vnde aliter locuturos & facturos putabant, cùm ventum eſſet ad ſupplicia; ſed turpiter confuſi, partim etiam conuerſi ſunt, dum viderunt eos in mediis tormentis eoſdem, imò fortiores, & lætiores eſſe, Deum inſuper ſuum laudare. Ita confuſus Nabuchodonoſor, audiens tres pueros in fornace Dominum benedicentes & canentes. Ita confuſus in Laurentio Valerianus, Deum in craticula confitente. In Vito, Modeſto & Creſcentiâ, Deo in vaſe plumbi liquati trium puerorum inſtar diuinos hymnos canentibus Diocletianus. Corriguntur & conuertuntur è plebe innumeri.

2. Bonis. DEINDE hominibus bonis in exemplum. Ita Tob. 2. dicitur, idcirco immiſſam eſſe à Deo Tobiæ tribulationem cæcitatis, vt poſteris daretur exemplum patientiæ eius, ſicut & Sancti Iob. Quid enim ſi tam multos nos præceſſiſſe conſpicimus, qui ad ſanguinem vſque reſtiterunt: quid queri vel dubitare poſſumus, quaſi nos vel ſoli affligamur, vel ſupra omnes? Quid ſunt afflictiones tuæ cum cruce Petri & Andreæ, cum gladio Pauli, cum cultro Bartholomæi, cum ſerra Simonis, cum fuſte Iudæ, cum crate Laurentij, Beſtiis Ignatij, ſagittis Sebaſtiani, &c. comparatæ? Nihil ſunt, ros ſunt reſpectu niuis, roſæ reſpectu rubi, Facilè patitur hoſpes, ſi milites, qui aliorum ædes ſpoliârunt, incenderunt incolas, vulnerarunt, occiderunt, ex eius domo non ſoluto ſymbolo diſcedant, ſi ipſi in aliis non nocuerunt: paruum enim vel nullum reputat damnum ſuum reſpectu damni aliorum ciuium. Tribulationes eiuſmodi milites ſunt: qui ô quàm tractarunt Iobum, Apoſtolos, Martyres &c. Tace igitur, & ne verbulum obloquere, ſi leuius damnum in domo tua reliquerunt.

3. Angelis malis. Tertiò, Angelis malis, ne poſſint eos criminari, quaſi non gratis ſeruiant Deo, ſed proſperitatibus allecti. Nam cùm Sancti piè viuunt, mox adeſt dæmon, & mercedi proſperitatis temporalis adſcribit, non virtuti; quemadmodum de Iob dixit: *Nunquid Iob fruſtra timet Deum? nónne tu vallaſti eum ac domum eius, vniuerſamque ſubſtantiam per circuitum?* Dominus verò vt oſtenderet Iob, non mercedis gratiâ virtutem colere, permiſit dæmoni, vt eum omnibus bonis corporis ſpoliaret, & tunc confuſus fuit dæmon, cùm Iobum in virtute nihilominus perſiſtentem vidit, *Iob* 1.

Quartò, Angelis bonis, qui cùm conſcientias intueri nequeunt, ex factis noſſe probos debent, vt ſic non mirentur, ſi quando ſanctorum aliqui ad vel ſupra ipſorum choros euehantur, quos viderunt hìc tot tantiſque modis tentatos, infractos permanſiſſe. *4. Angelis bonis.*

Quintò, Mundo denique, vt ſic intelligat Deum fortia mundi per infirma confundere: ſiquidem ii tantùm celebrantur, coluntur, & beati prædicantur, qui hîc variis modis anguſtiati ſunt: Eorum autem, qui hîc floruerunt, & magni videbantur, vix nomina ſuperſunt. In catenis erat Paulus, & carcer propter ipſum tremuit: quàm hoc mirandum! Act. 16. *5. Mundo.*

D.

III. Vt ſanctis conformentur. TERTIÒ, Vt Magiſtris ſuis conformentur: Quare, ſi quis detrectaret ſubire depoſitionem, ſtatim audiret ab Academicis & ipſis ſuis præceptoribus, ſe quoque hoc onus ſubire debuiſſe. Similiter etiam in Schola Chriſti, omnes quotquot fuerunt, ſunt, & erunt, tribulationibus vexari debuerunt & debebunt. Non audiuimus in hodierno Euangelio Chriſtum Magiſtrum noſtrum dicentem: *Non eſt ſeruus maior Domino ſuo: ſi me perſecuti ſunt, & vos perſequentur?* Non audimus iterum *Lucæ* vlt. *Hæc oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam?* Atqui, vt inquit B. Bernardus, ſub capite ſpinoſo non decet membrum delicatum. Cùm enim membra Chriſti eſſe debeamus iuxta Apoſtolum *ad Eph.* 4. vel ergo in capite eius conſiſtere volumus, & id ſpinis vndique circumdatum eſt; vel in auribus, & eæ ſunt plenæ contumeliis; vel in oculis, & ij ſunt pleni terroribus; vel in lingua, & ea felle repleta eſt; vel in facie; & ea ſputis deturbata eſt, præ colaphis turgida; vel in tergo, & hoc onuſtum cruce eſt; vel in latere, & hoc transfixum eſt; vel in manibus ac pedibus, & ipſi ſimiliter perforati ſunt; vel alibi in corpore; & à planta pedis vſque ad verticem non eſt in eo ſanitas. Aſpice deinde reliquos Academicos & Magiſtros, Sanctos, qui præceſſerunt: en hi omnes ſunt, qui venerunt ex magna tribulatione & lauerunt ſtolas ſuas in ſanguine Agni. Omnes ad vnum deponi debuerunt. Igitur ſi cum illis vis lætari, debes & cum illis tribulari, alioquin illorum cœtu indignus es. Cuius rei typum refert Oſorius Conc. 1. in Dominicam infra octauam Aſcenſionis, ex hiſtoriis Hiſpanorum: Rodericum de Viuar in domo ſuâ menſam fortium conſtituiſſe, in qua tantùm ſtrenui ſedebant milites, qui egregia facinora in bello deſignarunt. Cumque in ea menſa ſedere aliquando voluiſſet vir quidam illuſtris Martinus Pelaëz, id ei non conceſſit, donec etiam ipſe talia præſtitiſſet facta. Eiuſmodi etiam eſt menſa beatorum, de qua Dominus Luc. 22. *Vos eſtis, qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis.*

Et

Et ego diſpono vobis, ſicut diſpoſuit mihi Pater meus regnum, vt edatis & bibatis ſuper menſam meam in regno meo. Quis noſtrûm pannum v. g. ad veſtem conficiendam ſibi empturus, ſi intellexerit à mercatore tanti eum ſe daturum, nec minoris; ſi quidem intimis ſuis amicis tanti eum vendiderit, imò ipſemet emerit: quis, inquam, iure pretium detrectabit? quis ſperet ſe viliori empturum? Iam verò pannus ex quo veſtis gloriæ fieri debet, tribulatione venditur: eum hoc pretio vendidit Chriſtus ſuis amiciſſimis, ipſemet tanti emit; noli igitur ſperare, quiſquis es, gratis te obtenturum.

E. IV. Vt digni fiant gloriâ. QVARTÒ, Vt dignus ſit gaudere priuilegijs ſtudioſorum. Similiter in Scholâ Chriſti iure meritum præcedit præmium. Vnde Rupertus *in cap. 1. Apoc.* Hoc Ius *Legale* vocat; à quo nec Chriſtus quidem exemptus erat. Nam *Chriſtus*, inquit Tertullianus libro de corona militis. cap. 14. *fauos poſt fella guſtauit, nec antea rex gloriæ a cæleſtibus ſalutatus eſt, quàm Rex Iudæorum praſcriptus in cruce, &c.* Adhæc adeò fixum eſt hoc ius, vt nec Chriſtus in eo ſe diſpenſare cum quoquam poſſe aſſerat. Sic enim Matt. 20. Ioanni & Iacobo petentibus, vt daret eis ſedere ad dexteram & ſiniſtram ſuam in regno ſuo, reſpondit: *Sedere ad dexteram meam & ſiniſtram meam, non eſt meum da e vobis, ſed quibus paratum eſt à Patre meo.* Quia nimirum id conſtitutum eſt tantùm ijs, qui calicem tribulationis exhauſerint. Si enim Rex proponant aureum torquem currentibus in ſtadio, victori dandum: Et interim amicus aliquis eius peteret torquem illum à Rege, meritò audiret: Non eſt meum, id eſt, non eſt hoc æquitatis dare tibi torquem, quia vincenti propoſitus eſt. Vnde Gregor. Nazianzenus. Orat prima in Iulianum ait: *Corona in eos comparantur, qui certamine congrediuntur, non qui ſurſum ſedent veluti ſpectatores.* Huius rei figuræ erant aſcenſus purpureus ad reclinatorium Salomonis *Cant.* 3. Virga Aſſueri, quam priùs deoſculari debebat, quicunque Regem accedere & alloqui volebat, *Eſther.* 5. Cauſa eſt primò, quia cùm regnum cœlorum ſit præmium incomparabile, tantum pro eo dari decet, quantum dari poſſibile eſt. Sic enim Matth. 13. homo, qui inuenit theſaurum abſconditum, & margaritam pretioſam, ſiue regnum cœlorum, vendidit vniuerſa quæ habuit, & emit ea. Maximum autem, quod dare poſſumus, paſſio eſt, non actio.

2. Secundò, Quia ipſa natura contractus requirit, vt qui emit aliquid, viciſſim aliquo bono ſe ſpoliet, quod venditori det vt pretium, quod ipſum quoque retinere mallet. Vnde qui labores pro corona ſubire detrectat, nimis delicatus eſt, vt dicit S. Hieronymus in regula Mona. ca. 19. *Delicatus es frater chariſſime*, inquit, *ſic hic vis gaudere cum ſæculo, & ibi regnare cum Chriſto.*

3. Tertiò, Quia regnum cœlorum eſt bonum alienum, nullo titulo nobis debitum: vnde non niſi vi quodammodo bellicâ & rapinâ obtineri debet. Ita Dominus Matth. 11. ait *Regnum cœlorum vim patitur &, violenti rapiunt illud.* In quem locum ait S. Hieronymus, *Grandis violentia eſt, in terra nos eſſe generatos & cœlorum ſedem quærere, poſſidere per virtutem, quod non tenuimus per naturam &c.* Arcem alienam, munitam, & clauſam machinis oppugnare debes, ſi obtinere velis. Ab hac repellunt nos qui eam amiſerunt, & inuident nobis dæmones. Quod ſi iam diceres, te arcem illam intraturum, nec aliud requiri, quàm vt currum conſcendas, & cum toto comitatu tuo pompoſè ingrediaris, meritò ridereris. Arma enim tibi expedienda ſunt, machinæ erigendæ, arietes admouendi, ſcalæ muris applicandæ &c. Intellexerunt hoc viri ſancti, qui vt arcem illam raperent, alias & alias applicuere machinas. Petrus & Andreas crucem, Laurentius cratem, Simon ſerram, Thadæus ſuſtem, Emeramus ſcalam &c. fallitur ergo quiſquis ſibi fingit cœlum abſque vulnere & ſanguine obtineri.

F. V. Ne extollantur. QVINTÒ, Ne extollantur ſuper alios ob generis nobilitatem, diuitias, ſcientiam &c. Idcircò ibi humiliantur adiectis fronti cornibus &c. tam nobiles, quàm ignobiles. Similiter & Iuſti, niſi tribulationibus deprimerentur, facilè intumeſcerent ob gratiarum & donorum ſibi conceſſorum à Deo magnitudinem. *Difficile eſt*, ait S. Gregor. in cap. 1. Iob, *quempiam magna agere & apud ſemetipſum de magnis actibus cogitationum fiduciam non habere.* Et mox: *Vnde pia conditoris diſpenſatione agitur, vt de ſe confidens anima diſpenſatoria tentatione pulſetur.* Nónne 2. Cor. 12. dicit Apoſtolus: *Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ, Angelus ſathanæ, qui me colaphizet?* Quod ſi in tanto viro periculum fuit, ne extolleretur, ideoque neceſſaria ei tribulatio, quantò magis aliis? Auguſtinus in *Pſalm.* 130. ait: *Ne extolleretur tanquam iuuenis Paulus, colaphizatur tanquam puer; ſtimulus autem & colaphi illi erant carceres, vincula, flagella, contumeliæ, iniuriæ, aduerſarij &c.* Secundùm Chryſoſtomum, Theophylactum, Theodoretum, Cyprianum. Alij SS. Patres aiunt: tradi fuiſſe dolorem capitis, aut corporis vehementem: qui certè eum non parum humiliare poterat; ſiquidem qui alios curabat, ſeipſum curare non poterat. Ita S. Theodorus ægros alios ſanabat, ipſe interim ferè ſemper æger manſit. Nimirum vt falconi, quem amas & blandiendo demulces, pedicas induis & caput obnubis, timens ſcilicet, ne tibi auolet. Ita Deus ſeruis ſuis pedicas tribulationum induit, ne à ſe diſcedant, quos adeò amat. Sic Paulo, qui ad tertium cœlum volarat, ſtimulum carnis alligauit, ne extolleretur. Eliæ perſecutionem Iezabelis. 3. *Reg.* 17. Dauidi perſecutiones plurimas. Vnde Pſalm. 124. dicitur: *Virga peccatorum ſuper iuſtos, vt non extendant ad iniquitatem manus ſuas.* De eodem loco Hieron. *Epiſtol.* 25. *ad Paulam de obitu Breſillæ* ſcribit: *Ad reuelationum humiliandam ſuperbiam monitor quidam humanæ imbecillitatis Apoſtolo apponitur in ſimilitudinem triumphantium, quibus in curru retrò comes*

met adhærebat per ſingulas acclamationes ciuium dicens: Hominem te eſſe memento: Hęc ille. Appenſum etiam fuit currui triumphali flagellum & tintinnabulum, quod reis ad ſupplicium euntibus appendi ſolebat: vt memorarentur, ſe quoque eiuſmodi fortunæ ſubiici poſſe. Iuſti gratiarum donis ornati, quaſi in triumpho vehuntur, mundi nimirum victores proinde ne inſoleſcãt, aſſeclas tribulationibus eos Deus appendit. Sic Paulo vincula flagra, inſultationes &c. appenſa: Nabuchodonoſori inſoleſcenti impoſitã à Deo cornua, donec iterum agnoſceret & benediceret Deum cœli. *Dan.* 4. De S. Greg. Turon. ſcribitur, quòd cùm aliquando iter Burgundiâ Aruerniam faceret, ſubitâ exortâ grandi tempeſtate, fulgure & tonitruis cœlo indignante, protulerit reliquias de collo pendulas, & nubibus conſtanter oppoſuerit. Quare mox diuiſæ nubes, & tempeſtas quieuit. Quod cùm vir, alioqui ſanctus, clam meritis ſuis adſcribere, ſibique applaudere nonnihil inciperet, repentè corruit cum ipſo equus, virumque Dei grauiter affligit, ita vt omni corpore contuſus vix aſſurgere poſſet. Intelligens igitur, hoc ſibi ad humiliationem ſuam accidiſſe, mox correxit cogitationem, & ſatis deinceps cauit, ne quid eiuſmodi in poſterum ſibi, ſed Deo & ſacris Reliquiis adſcriberet.

G. VI. *Ne plus æquo ſuſpiciantur.* His accedit alia cauſa, ne videlicet cæteri maiorem de viris ſanctis opinionem habeant, quaſi plus quàm homines eſſent. Hinc quia Paulum & Barnabam Lyſtrenſes putabant Deos, eiſque ſacrificare volebant, *Act.* 16. ideò Deus permiſit eos flagellari. Item vt hoc pacto à mundi vbere abducantur, dum aduerſa ſuſtinere diſcunt. Sic exercuit Deus Prophetas ſuos, vti Ezechielem, *Ezec.* 4. quem iuſſit veſci pane in ſtercore cocto.

Quare, Auditores, ſi ad Christi Academiam & Sanctorum ſocietatem admitti volumus, ne fugiamus hanc tam ſalubrem imò neceſſariam depoſitionem, ſed dicamus cum Propheta Habac. c. 3. *Ingrediatur putredo in oſſibus meis, &c.*

CONCIO V.
Mundi ingenium.

Comparatur mundus caupoui, qui

1. *Mutuat ſua tantùm, non donat.*
2. *Idem pluribus vendit.*
3. *Non concedit hoſpiti niſi ſua, licet viliora.*
4. *Blanditur aduenienti, ſed in fine ſtrictè computat.*
5. *Hoſpitem diſcedentem mox obliuiſcitur.*

THEMA.

Si mundus vos odit, ſcitote quia me priorem vobis odio habuit. Ioan. 15.

A. SAtis notum eſt in mundo, quòd ſi princeps vel dominus alius odio habeat aliquem, eum etiam tota Principis aula, tota domini familia oderit. Quàm oderit mundum Christus, in in hodierno Euangelio & alibi ſępè indicat, cum ait: *ſi mundus vos odit, ſcitote, quia me priorem vobis odio habuit.* Odio habuit mũdus Chriſtum, quia venientem ad ſe recipere noluit: *& ſui eum non receperunt*, ait Ioannes. Vnde ne diuerſorium ad naſcendum habere potuit. Deinde in mundi hoſpitio peſſimè habitus fuit; cùm probris appetitus, cùm latro ei præpoſitus, cùm verberibus mulctatus eſt, tandem cum ignomina eiectus, & Ieroſolymis eductus extra vrbem crucifixus eſt. Quòd ſi igitur Dominus & princeps noſter Chriſtus tam meritò odit mundum: nos illius ſerui quomodo amabimus? Et certè ſi intelligeremus, quàm malus hoſpes etiam nobis ſit mundus, multò adhuc magis eum odio haberemus. Si enim magiſtro noſtro talia fecit, quid nobis faciet? Videamus igitur qualis Caupo mũdus ſit.

B. I. *Mutuat ſua tantùm.* PRIMÒ, Caupo vſum domûs ſuæ & vtenſilium ſuorum concedit hoſpitibus, ſed non dominium: nam à diſcedente omnia repetit, & ne aciculam auferre eum ſinit. Sic etiam mundus vſum rerum mundanarum concedit homini, non dominium: migrantem enim ex hac vita ſpoliat, nudumque dimittit. Vnde *Eccleſiaſt. c.* 9. De diuite ait: *ſicut egreſſus eſt nudus de vtero matris ſuæ, ſic reuertetur, & nihil auferet ſecum de labore ſuo. Miſerabilis prorſus infirmitas: quomodo venit, ſic reuertetur.* Et Apoſtolus. 1. Tim. 6. *Nihil intulimus in hunc mundum: haud dubium, quia nec auferre quid poſſumus.*

Quare ſicut hoſpes non multum curat aut laborat, vt collocetur in conclaui ſplendido, quia cogitat hoc ſibi ad vſum tantùm concedi, & paulò pòſt relinquendum: ſic etiam non valde laborandum, quomodo hîc habitemus, &c. quia hæc omnia mundus vtenda tantùm conceſſit nobis, & breuî ea repetet. Ad quid ergo inceſſabilis ille & indefeſſus labor & ſtudium accumulandi numos? fruſtraneus eſt hic labor & inſtar rotę molendini, quæ licet toto die circumagatur & rotetur, veſpere tamen ibi conſiſtere cernitur vbi manè ſteterat, & nec paſſum vnum feciſſe. Ad hunc enim modum mundi ſectatores totâ vitâ diſcurrunt, & cum ſatana illi circumeunt mare & aridam, ac nunquam non meditantur, quomodo opes congerant, lucra faciant, honores aucupentur: iuxta id Pſalm. 11. *Impij in circuitu ambulant.* Et quid tandem? In hora mortis ibi conſiſtunt, vbi in hora natiuitatis erant: vbi in cunis, hîc in lectulo; ibi in vtero matris, hîc in vtero terræ, vtrobique nudi, vtrobique egeni: neque tot laboribus & itineribus ſuis vnicum ad cœlum fecerunt paſſum. Sed hoc vnum effecerunt, vt ad breue tempus commodiùs habitarent, ornatius veſtirentur, pretioſioribus è vaſis & poculis cibum potumque caperent, & lautiùs victitarent in alieno mundi hoſpitio: quæ tamen omnia eò cum maiori dolore relinquent mundo, quò fuerint pretioſiora. Ægrè diſcederet viator ab hoſpitio aut expelleretur, qui lautè admodum habitus, hoſpitium, menſam, lectos, vaſa & pocula ſibi appoſita ſua, non aliena eſſe crederet. Et quàm ægrè diſcedent ex hoc mundi hoſpitio, qui poſtquam lautiſſimè in illo habiti ſunt, exiſtimabant ſe domi ſuæ eſſe & vtenſilia mundi omnia ſua reputabant? contrà libenter inde diſcedit, qui cogitat, aliena fuiſſe omnia, & ſe malè nouit habitum. Quiſquis igitur hilarem mortem & expeditum è vitâ diſceſſum optat, paucis ſit contentus, iiſque *Conſilium.*

vtatur tanquam alienis; quomodo viuebant Primi Chriſtiani tempore Apoſtolorum, quando nemo eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia, *Act.*4. Idq; ſuadet Apoſt. 1. *Cor.*7. cùm ait: *Qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur, præterit enim figura huius mundi.* Itaq; ſicut mundus tibi nihil relinquit de ſuo, ſic tu nihil illi relinque de tuo. Petit mundus vt ab eo diſceſſurus ſaltem relinquas ei affectus tuos & amorem erga ſe, ſicut Pharao à Moyſe diſceſſuro cum ſuis, petiit vt ſaltem pecora ſua ipſi relinqueret: cui Moyſes Exod 10. *Non remanebit ex eis vngula.* Hoſpes de hoſpitio diſceſſurus ſedulò cauet, ne quid ſuarum rerum in eo relinquat, omnia ſecum aufert. Sic tu caueto ne affectum & amorem relinquas mundo, eiuſq; bonis, ſi hilariter & ſine dolore mori velis. Alioqui enim, qui mundana diligit & deſiderat, ægrè morietur. Audi Abacuc 2. *Væ ei, qui multiplicat non ſua: vſquequo & aggrauat contra ſe denſum lutum?* Bona mundi tua non ſunt, ſed mundi ſunt, tibi ad vſum conceſſa: hęc ſi multiplices & ames, væ tibi, quia in iis velut in denſo luto hærebis, & affectuum tuorum pedes in articulo mortis expedire non poteris, ſicque infigeris in limo profundi.

C. II. Idem pluribus vendit.

SECVNDÒ, Idem diuerſis vendit, eoſdem cibos ex vnius hoſpitis menſâ ſuperfluos apponit, & vendit alteri; denudat cameram, vt hoſpiti cubituro paleas vendat: eaſdemque poſtea rurſum alteri vendit. Quot hoſpitibus ſæpè idem apponitur & computatur caſeus? &c. Sic & mundus eamdem dignitatem, idem officium, eamdem domum ſucceſſu temporis vendit aliis & alijs. Quâ de re pręclarè Cardinalis Bellarm. conc. 17. *Vidiſtis aliquando pueros circa paludes ranarum piſcationi operam dantes? Ipſi enim ranæ alicuius pellem filo alligatam alijs ranis tamquam eſcam obijciunt: Continuò verò non vna, ſed multæ vndique ranæ ad eſcam illam accurrunt, & ea, quæ cæteris eſſe velocior potuit, ſummâ auiditate eſcam (quam neq; rodere, neq; deuorare poteſt) apprehendit. Interea piſcator filum colligit, eſcam ad ſe trahit, ranam filo appenſam capit, atq; occidit, & eſcam ab eius ore violenter extractam, aliis aperto ore expectantibus obijcit: atq; hac demum ratione, ſine magnis ſumptibus, vnâ atq; eâdem rana alicuius pelle ranas innumeras capit. Hoc eſt, Auditores, hoc eſt planè, quod mundus & dæmō cum hominibus ranis iſtis ſtultioribus & ſimplicioribus faciunt. Nā iiſdem penitus rebus, iiſdē diuitiis, agris, poſſeſſionibus, quæ ſæpè hominis alicuius nō ſolùm labore & ſudore, ſed etiam ſanguine partæ ſunt, ac proinde pelles hominum non iniuria dici poſſunt: iſtis, inquam, rebus, & iiſdem rebus innumerabiles alios decipiunt, atq; ad inferos pertrahunt, &c.* Et paulò pòſt: *Suſpicite, quæſo, teſtamēta maiorum veſtrorum, nihil aliud ibi legiſtis, quàm: Hæc vxori meæ relinquo, hoc filiis relinquo, hoc amicis relinquo, & ne ſemel quidem dicunt: hoc mecum fero, hoc mihi reſeruo. Interrogate agros & poſſeſſiones veſtras; quot nomina iam mutarunt? Olim Petri, deinde Pauli, tum Ioannis, nunc Philippi, paulò pòſt alterius, neſcio cuius agri & poſſeſſiones dicētur. Cur hoc? nonne quia homines tanquā ranæ capiuntur, & eſca ſemper eadē manet, & ad alios homines ſimiliter decipiendos conſeruatur? Aſpicite nunc & intuemini Sedes Pontificum, Regum, Imperatorum; quam multi ad iſtas Sedes ſingulis ætatibus aſpirarunt & tamen, qui eas poſt multos labores & ſudores obtinent, ante ab iis deijciuntur & corruunt, quàm ſe in eis ad ſedendum componere potuerunt. Heri ſedebat vnus, hodie moritur, & ſedet alius; cras iſte moritur & ſedebebit alius. Atque ita ſedibus & honoribus ſemper viuentibus homines moriuntur, & nudi atq; inanes in alias regiones vbi perpetuò mendici atq; ignobiles erunt, ingrediuntur.* Hęc Bellarminus. Sic etiam opibus & hęreditatibus velut diuitum ſpoliis & exuuiis inhiant hæredes, ſic prębendis & dignitatibus defunctorū viuentes, &c. iiſdemq; ineſcantur & capiuntur: vnde veriſſimè Eccleſiaſtes c. 9. ait: *ſicut piſces capiuntur hamo, ſic capiuntur homines in tempore malo.*

Quid igitur hîc conſilij? Quando aduertit hoſpes nimium ſibi appoſitum & multa ſuperfutura, quæ rurſum aliis vendentur à caupone, tum ipſe vel inuitat amicos, vel ſuperflua tribuit mendicantibus, vt ita nil ſuperſit cauponi, quod iterato vendere queat. Similiter, quando noſti mundum omnia tibi ablaturum & aliis venditurum, vtere bonis tuis quàm bene potes, & fac tibi inde amicos, ſicque in bonum tuum, quo potes optimo modo diſpone bona tua, ſed ita, vt in futurum iis frui poſſis: non ita vt hîc per ingluuiem, pompam, ludum omnia abſumas. Salutare conſilium expreſſit Deus *Leuit.* 1. cùm præcepit in holocauſto auium plumas proijci prope altare ad Orientalem plagam. Hoc enim diues faceret, ſi proijceret ſuperfluas opes ad Orphanotrophia, ſacrarum ædium ſtructuram & ornatum &c. O quàm gratum ſacrificium Deo offerre poſſemus, & quàm bene conſulere, quámque egregiè & glorioſè mundum decipere, ſpeq; præfraudare, ſi de bonis noſtris faceremus nobis amicos pauperes & ſanctos? Sed aiunt, diuites exuuias ſuas non alienis, ſed ſuis liberis & propinquis à mundo conferri, quod æquè gratum ſibi eſt, ac ſi ipſi ea retinerent. Sed imprimis incertum eſt, verū propinquis ea bona dentur. Quot enim in hoc decipiuntur? deinde quid tum, ſi liberi affluant & gaudeant bonis parentum, ipſi interim egeant? Sperant fortaſſe ſuffragia à propinquis? Eccur non ipſimet de iſtis ſibi prouident, dum viuunt? Interrogatus aliquando Dominus à Phariſęis: *Quando venit regnum Dei? Reſp. Regnum Dei intra vos eſt.* Luc. 17. O diuites, regnum Dei in manu veſtrâ eſt, poteſtis id emere per eleëmoſynas, modò velitis. Conſilium.

D. III. Non cōcedit niſi ſua.

TERTIÒ, Non concedit hoſpiti meliora alibi emere, melius vinum, meliorem auenam, meliorem lectum ex vicino hoſpitio aſportare, ſed ſuis contentum eſſe iubet aut hoſpitio excedere. Similiter mundus non concedit ſuis ſectatoribus meliora extra mundum quærere, bona ſpiritualia & cæleſtia conſectari, & theſauriſare in cælis, &c. ſed ſuis contentum eſſe pręcipit. Sic Antiochus cogebat Iudæos edere carnes porcinas, alias nō dabat. Et Iulianus Apoſtata cùm nō niſi contaminatas & idololytas carnes vænum proponi Chriſtianis iuſſit Conſtantinopoli. De

ſuo quidem apponit mundus liberaliter, permittit, imò conſulit & vult, vt ſubſtantiam profundas ad pompam, ad delitias, ad ebrietatem, ſed non ſinit vt tantum des eleëmoſynæ quantum vnâ compotatione perdis: permittit vt 110. florenos aleis vno die perdas, ſed non concedit, vt vel moriens 30. dones templo aut pauperibus. Iubet, vt ieiunes toto die, in ſcamno cubes &c. propter lucri ſpem, vel conuiuij expectationem, ſed non item ad ſatisfaciendum pro peccatis: vult vt longum, periculoſum, & moleſtum iter ſuſcipias ac frequenter repetas lucri causâ, ſed non concedit, vt ad templum venias tempore pluuioſo, diebus nundinarum, vel peregrinatum eas pro lucrandis indulgentiis, concedit vt coram hominibus glorieris de certis peccatis tuis grauiſſimis, palamq; ea tanquam bellè facta proclames, ſed non concedit vt eadem dicas confeſſario; concedit vt pudorem abiicias ad peccandum, ſed non ad confitendum: ſuadet vt totam ſeptimanam peragas otio, potatione, luſu &c. ſed non concedit vt vnum diem feſtũ abſtineas à labore; tunc enim ſtatim egeſtatem tibi minatur. Dat otium ad ſpectandos homines in foro, ad longas confabulationes, nõ tamen ad Miſſam quotidie audiendam. Sinit & pedibus laborantem excurrere ad agros, ſed non ad templum.

Conſilium. Tu ergo ſi ſapis noli hanc mundi tabernam intrare, eique te implicare; ſed quemadmodum viator in foro, quæ ſibi ad victum neceſſaria ſunt, emit; ita & tu illecebras mundi fuge, & animi potiùs bona quære & ſectare.

E. IV. *Strictè computat.* QVARTÒ. Blanditur aduenienti hoſpiti, ſed in fine ſtrictè computat, & rigidum ſe exhibet. Quâ de re etiam Bellarm. *conc.* 11. mundum comparans hoſpitio aut tabernæ, præſertim quales in Italia reperiuntur, ſic ſcribit: *Cùm iter faciens ad hoſpitium aliquod diuertis, cõtinuò caupona præfectus egreditur tibi obuiam totus lætus atque hilaris, excipit peramãter, omnia dicit ſe optima habere, optimum panem, optimum vinum, optimas carnes, optimos lectos, addit quoq; nõ rarò de pretio nullam fore quæſtionem, quid? inquit, eſtis domi veſtra, vtimini, fruimini rebus meis ac ſi veſtra eſſent; ſoluetis verò quantum libuerit: deinde comitatur ad menſam, atq; ibi nunc inuitat ad bibendum, nunc ad comedendum, nunc arridet, nunc iocatur, nunc adulatur. Poſtremò finitâ cœnâ deducit ad lectum, precatus felicem noctem, mollemq; quietem officioſiſſimè: atque hactenus quidem putas illum nõ cauponem, ſed quaſi fratrem quendam eſſe amantiſſimum tui. Cæterùm die ſequenti cùm eſt ab hoſpitio recedendum, occurrit tibi totus mutatus, omninò alius ab eo, qui fuerat nocte præteritâ: ibi numerare incipit, quidquid tibi dedit, & aliqua fortaſſe etiam, quæ non dedit. Et omnibus ſupputatis: tantum, inquit, tibi perſoluendum eſt. Tum tu fortaſſe obſtupefactus: Quid? inquies, tam parum comedi, tam malè dormiui; & tantum perſoluam? quomodo hoc poteſt fieri? & vbi ſunt illa tua heſterna promiſſa? Hinc ille toruis oculis: miror profectò te, quaſi neſcias conſuetudinem tabernarum; poſteaquam comediſti, & bibiſti, non vis ſoluere? ſed certè ſolues, nec vnus obulus minuetur. Hæc eſt mundi ſimilitudo, Auditores, nos omnes peregrini ſumus, ingredimur mundum iſtum tanquã hoſpitium: continuò fiunt obuiam nobis diuitiæ, delitiæ, delectationes variæ, omnia bona ac felicia pollicentur, inuitant ad comedendum, ad bibendum, ad dormiẽdum, ad luxuriandum. Nullum ſit pratum &c. Sap. 2. & ſimul metum & ſolicitudinem auferunt futuri iudicij. Nihil ſoluetis, inquiunt, Deus miſericors eſt, non fecit homines, vt eos perdat: legite ſemel Pſalmum Miſerere, & omnia ſalua erũt. O quàm ſuauiter illabitur concio iſta in animos inſipientium peregrinorum! At vbi adeſt mors, & egredi cogimur ab hoſpitio, ibi dicetur nobis: Hem tu ſolue, quod comediſti. Et quantum eſt, quod debeo? Quantum? ſupplicia ſempiterna. Quid? ſupplicia ſempiterna pro tã amaris & exiguis voluptatibus? O vtinam nunquam ad hoſpitium diuertiſſem! pereat dies in qua natus ſum. Sed dicetur ei: non eſt nunc tempus pœnitentiæ, comediſti & bibiſti, ſoluendum eſt. Intelligitiſne, qualis ſit mundus?* Hæc Bellarminus. Figura huius mundi fuit Iahel illa, quę diuertentem ad ſe ducem Siſaram beneuolè excepit, egreſſa in occurſum eius, & dicens: *Intra ad me Domine mi, intra, ne timeas.* Moxque aperuit vtrem lactis, & dedit ei bibere, donec conſopiretur; poſtmodum tempora eius clauo transfixit, & affixit pauimento *Iudic.* 4. Sic mundus blandè ad ſe inuitat homines, & delitiis demulcet, quouſq; in peccatis conſopitos affigat clauo prauę conſuetudinis, quò minus à peccatis ſurgere, & per pœnitẽtiam fugere mortem queant. Quid igitur hîc conſilij? imitemur communem Italorum morem, qui cùm optimè calleant cauponum ſuorum calliditatem, priùs quàm fercula ſibi appoſita vinumque tangant, ea licitantur, & ſiquidem iuſto offeruntur pretio, priùs emunt, quàm abſumant, atq; ita ſine deceptione, & ſine timore lęti & hilares cœnant; pręſciunt enim quantum ſibi ſoluendum ſit, nec à caupone decipi poſſunt. Similiter antequam te effundas ad mundi delicias, opes, & honores, quære prius, quanti conſtent iſta: & quàm primùm dicet tibi S. Scriptura, dicet fides, dicet conſcientia: quòd æternis ſuppliciis. Proinde cum Demoſthene dicito: *non emo tanti pœnitere:* Hoc, inquam ſi faceremus, non tam proni in mundi delicias rueremus, nec tam acerbum computum in morte penderemus: ſed heu inſtar canis ruimus in ollam, & fuſtem non prævidemus, cultrum in foro mundi emis, aut acum, rem viliſſimam, & nihilominus priùs quæris quanti illa conſtent, & ſiquidem cariora videntur, non emis; cur non idem facis in foro animæ, & negotiatione ſpirituali? quid hic excuſationis obtendes? *Conſilium.*

F. V. *Hoſpitẽ mox obliuiſcitur.* QVINTÒ, Hoſpitem diſcedentem & non reuerſurum ſtatim obliuiſcitur. Vnde *Sap.* 5. dicitur: *ſpes impij tanquam memoria vnius hoſpitis prætereuntis.* Et licet hoſpes plurimas apud eum pecunias expenderit, cauponemque ad prandendum ſecum inuitauerit, ita tamen ab eo poſt aliquod tempus excipitur, quaſi nunquam ei viſus fuiſſet. Aliqui etiam in tabernis relinquunt ſua inſignia: ſi tamen ab hoſpite roges, quid hic vel ille Dominus egerit apud illum, nihil recordabitur, niſi quod olim apud ſe diuerſatus fuerit, & fortè quod fuerit amicus tabernarum. Ad eumdem modum mundus ſta-

tim deponit memoriam ſuorum ſectatorum. Multi fuére mundi hoſpites, & amatores olim perilluſtres, Imperatores, Sapientes, Heroës, excellentes artifices, qui tamen nunc in mundo ſunt obſcuriſſimi, & licet variè per ædificia, per libros editos, per facta memorabilia, &c. conati ſint nomina ſua æternæ memoriæ commendare, nequaquam tamen id aſſecuti ſunt. Vnde Baruch *cap.* 3. inquit; vbi ſunt Principes gentium, & qui dominantur ſuper beſtias, quæ ſunt ſuper terram? qui in auibus cœli ludunt? qui argentum theſaurizant, & aurum in quo confidunt homines, & non eſt finis acquiſitionis eorum? qui argentum fabricant, & ſolliciti ſunt, nec eſt inuentio operum illorum? Exterminati ſunt, & ad inferos deſcenderunt, & alij loco eorum exurrexerunt. Mundi typus in hac re fuit Nabal, qui tametſi multa beneficia acceperat à Dauide, eum tamen in neceſſitate agnoſcere noluit, dicens: *quis eſt Dauid, & quis eſt filius Iſai? tollam ergo panes meos & aquas meas & carnes pecorum, quæ occidi meſſoribus meis, & dabo viris, quos neſcio, vnde ſint?* 1. Reg. 25. Sic mundus neſcit ſepulchra & oſſa Potentum & Sapientum mundi, neſcit eorum palatia, veſtes, opes, acta, beneficia accepta, &c.

Conſilium. Quid igitur conſilij? noli blandiri mundo, ſed malè eum tracta & pugnis ac verberibus tunde, ſic enim tui memor erit ſemper, ſicut etiam caupo illius hoſpitis à quo malè tractatus & egregiè depalmatus fuit. Sperne igitur mundum, & incipiet te ſuſpicere, colere, & poſteritati commendare. Per hoc medium celebres in mundo facti ſunt Sancti, Antonius, Benedictus, Franciſcus, Hieronymus, Apoſtoli in primis, quia mundum ſpreuerunt, eius fallaciam detexerunt, & quaſi triumphatum traduxerunt. Hinc coluntur etiamnum non à vulgo ſolùm, ſed & à Regibus & Sapientibus, ſciuntur eorum ſepulchra, aſſeruantur magnâ Religione eorum oſſa, veſtes & vaſa, &c. Per hoc magni & celebres in mundo fiunt, & poſteritati commendantur, non quia famulorum cateruâ ſtipati, in holoſericis incedunt veſtibus, nouaſque veſtium excogitarunt formas, non qui ex auro & argento bibunt: ſed qui cùm in ſublimi ſtatu & nobilitate ſint, humilia ſectantur, plebeio incedunt habitu, hoſpitalia viſitant, pedes pauperum lauant, ægrorum vlcera abſtergunt. Per hoc in mundo celebrantur, non qui aurum & argentum cumulant, ſed qui diſpergunt & dant pauperibus, Iuſtitia eorum manet in ſæculum ſæculi. Non qui omne pratum percurrunt ſuâ luxuriâ, ſed qui virginitatem colunt, etiam in matrimonio, inter occaſiones delinquendi incontaminatos ſe conſeruant: Non qui hoſtes duello proſternunt, ſed inimicis ſuis iniurias condonant, & amicitiam ac beneficia offerunt: Non qui epulantur ſplendidè, ſed qui ieiunijs & tenui victu ventrem caſtigant: Non qui in mollibus lectis ſtertunt, ſed qui in ſpinis, in niue, in nuda humo noctes piè tranſigunt. Hic, inquam, hic modus, hæc via eſt perueniendi ad nominis celebritatem. Petrus Conſaluus dum quadam die equo ſuperbè vectus per vrbem cum ſodalibus ſpatiaretur, toti vanitati mundi expoſitus hîc illic laſciuiens in profundum lutum cecidit, ex quo cœnoſus extractus cùm à pueris & plebe circumſtante rideretur affatim, rubore ſuffuſus ſibiq́ue iratus, ita ſecum locutus eſt: *Quandoquidem ô munde, cui tam grauiter ſeruiui, ſic à te tractor, ego quoque te viciſſim, vt mereris, tractabo.* Itaque eodem momento ſtatuit ſe Deo famulaturum: quod paulò pòſt fecit in Dominicanorum familiâ, magnâ cum ciuium admiratione. Platus *de bono relig. lib. tertio, cap. trigeſimo octauo.*

Quare cum Apoſtolo Petro (1. Petr. 2.) *Chariſſimi obſecro vos, tanquam aduenas & peregrinos abſtinere vos à carnalibus deſiderijs.*

Et cum Apoſtolo Ioanne (1. Ioan. 2.) *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt.*

CONCIO VI.

Inſtructio confirmandi.

Inſtruuntur ij, qui Sacramentum Confirmationis accepturi ſunt, quæ ſcire debent

1. *Confirmationem eſſe verum nouæ Legis Sacramentum.*
2. *Non ſuſcipiendam eſſe ante Baptiſmum.*
3. *Se cum patrino contrahere cognationem ſpiritualem.*
4. *Effectum Confirmationis ordinariè eſſe triplicem.*
5. *Alios eſſe effectus extraordinarios.*

THEMA.

Mementote ſermonis mei quem ego dixi vobis. Ioan. 15.

HOdiernum Euangelium deſumptum eſt ex Sermone Domini in vltima cœna habito. In eo verò ſermone inter alia Dominus A. mentionem facit Sacramenti Confirmationis, & promiſſionis eius. Imò Doctores ex Epiſtola ſecunda Fabiani Papæ ad Orientales, colligunt Chriſtum in ea cœna docuiſſe Apoſtolos modum conficiendi, & conferendi Chriſma. Vnde & in hodiernum confici ſolet Feriâ quintâ in Cœna Domini.

Hinc non immeritò colligere poſſumus, hodierno Euangelio inſtruere voluiſſe Dominum eos, qui confirmandi erant. Etenim in Confirmatione roborantur Fideles ad perferendas pro Fide Chriſti perſecutiones. Idem facit Dominus in hoc Euangelio, vbi ait: *Non eſt ſeruus maior Domino ſuo; ſi me perſecuti ſunt, & vos perſequentur.*

In Confirmatione ſignantur Fideles tanquam milites, & conſcribuntur ad militiam. Idem indicat Dominus in hodierno Euangelio: *Ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus.* In confirmatione accipit homo alapam, ut meminerit ſe deſtinatum ad toleranda quæuis aduerſa pro Chriſto, adeoq́; etiam ſe ad hoc confirmatum eſſe. Similiter in hodierno Euangelio ait Dominus: Mementote ſermonis mei, quem ego dixi vobis. Quare inſtruamus eos, qui Confirmationis Sacramentum accepturi ſunt.

CIR-

Digitized by Google

B. I. Quid circa hoc Sacramentum sciendum?

CIRCA ipſum Sacramentum noſſe debet Confirmandus Primò, Confirmationem nouæ legis Sacramentum eſſe, ac proinde à Chriſto inſtitutum. Promiſit enim Chriſtus hoc Spirituale donum Ioannis cap. 14. & 16. *Luca* 24. *Actor. cap.* 1. cùm promiſit miſſionem Spiritus ſancti in die Pentecoſtes factam, vbi & diſcipuli confirmati ſunt, licet modo extraordinario & ſpeciali. Nam poſtea Apoſtoli per manuum impoſitionem eam contulerunt, vtique à Chriſto ſic inſtructi & facere iuſſi *Actor.* 8. *&* 19.

Secundò, Non eſſe quidem neceſſarium ad ſalutem hoc Sacramentum, eſſe tamen admodum ſalutare, nec ſine peccato veniali omitti, cùm ſuſcipi poteſt. Præſtat enim vires ad reſiſtendum dæmoni, & ad fidem conſtanter coram Tyrannis aut Hæreticis eam oppugnantibus, profitendam. Vnde ſcribit Clemens Romanus Epiſtolâ ad Iacobum, ſe à Petro intellexiſſe, neminem perfectum Chriſtianum eſſe, qui ſeptiformem Spiritus Sancti gratiam in Sacramento Confirmationis ab Epiſcopo non acceperit. Sic etiam Vrbanus Papa *De Conſecratione d. 5. capitulo*, omnes fideles, ait: *Omnes fideles per manus impoſitionem Epiſcoporum Spiritum Sanctum poſt baptiſmum accipere debent, vt pleni Chriſtiani inueniantur, quia cùm Spiritus Sanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam & conſtantiam dilatatur.* Nimirum ſicut Themiſtocles de Cretenſium duce Theutide Orontho dicebat Athenienſibus: Non timete Theutidem, quia licet habeat gladium ad iugulandum, non tamen habet cor ad euaginandum: Ita dici de illis poteſt, qui baptizati quidem ſunt, non tamen confirmati.

Nam ibi accipiunt gladium, hîc cor ad euaginandum. Auguſtinum audi, in ſententiis num. 342. *Chriſti*, ait, *nomen à Chriſmate, id eſt, vnctione; quia ideo omnis Chriſtianus ſanctificatur, vt intelligat, ſe non ſolùm Sacerdotalis, & regiæ dignitatis eſſe conſortem, ſed etiam contra Diabolum fieri incitatorem.* Ob hanc cauſam Sancti viri neglectum huius Sacramenti dolendum exiſtimarunt. Sanctus Anſelmus Archiepiſcopus Cantuarienſis, quòd filiolam quandam, ad confirmationem ſibi præſentatam repudiaſſet, licet tunc ſibi diſcedendum fuiſſet, vſque ad mortem malè habuit. Edinerus in eius vitâ.

S. Mauritius Epiſcopus Andegauenſis, quòd Confirmationem vnius pueri, qui interea mortuus eſt, diſtuliſſet, adeò doluit, vt abdicato Epiſcopatu, hortulanus factus ſit. Surius in eius vitâ. Et propterea S. Paulus, cùm reperiſſet quoſdam diſcipulos, mox quæſiuit, an eſſent confirmati? & cùm non eſſent, confirmauit eos. Act. 8.

C. II. Quid circa ſuſcipientem. 1.

CIRCA ſuſcipientem ſcire debet Primò, Non ſuſcipiendam Confirmationem ante baptiſmum, nec in ſtatu Excommunicationis. Colligitur id ex Actor. 2. vbi dicitur, quòd Spiritus Sanctus repleuit totam domum, vbi erant (Diſcipuli) ſedentes; & tunc repleti ſunt Spiritu Sancto. Dominus illa Eccleſiam denotat; repletio verò Spiritus Sancti, Sacramentum Confirmationis, Et ratio hoc perſuadet. Sicut enim natura non perducit hominem ad perfectam ætatem, niſi priùs genitum: ita & Deus & Eccleſia, non perducit hominem ad perfectiorem gratiæ ſtatum, niſi prius ſpiritualiter renatum per baptiſmum renaſcimur, per Confirmationem creſcimus & adoleſcimus.

2. Secundò, Non ante rationis vſum, (qui incipit circa ſeptimum ætatis annum.) Primò. Vt homo ſe ad eius ſuſceptionem actualiter diſponere poſſit, adeoque maiori cum fructu & reuerentiâ Sacramentum ſuſcipere. Secundò, vt ſuſcipiens meminiſſe queat ſuæ confirmationis, adeoque ne eam repetat. Poſſunt tamen confirmari infantes in mortis articulo; Item ſi deinceps non ſit occaſio facilè ſuſcipiendi hoc Sacramentum. Rurſum ſi id obtineat conſuetudo. Viciſſim etiam non expedit diutius differre hoc Sacramentum. Tum quia in innocentia vtiliùs ſuſcipitur, tum quia eſt remedium contra grauiores lapſus, ideoque citùs adhibendum.

3. Tertiò, Non in ſtatu peccati. Vt enim augmentum ſupponit vitam: ita confirmatio ſupponit hominem in Chriſto viuere per gratiam, quam adauget, non de nouo dat.

Quare contritio ſaltem neceſſaria eſt confirmando, qui eſt in peccato lethifero. Confeſſio Sacramentalis præmitti quidem non mandatur, admodum tamen vtiliter & conſultò præmittitur. Qui in ſtatu peccati confirmatur, irreuerentiam exhibet Sacramento, & ſe fructu Sacramenti priuat.

D. III. Quid circa patrinum.

CIRCA patrinum noſſe debet, contrahi cognationem ſpiritualem, vti inter confirmatum & confirmantem, ita inter confirmatum & patrinum, & inter confirmati parentes & patrinum. Statutum hoc à SS. Canonibus, ob reuerentiam: quia confirmans & patrinus confirmati, ſpirituales parentes ſunt. Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 2.

E. IV. Effectus Confirmationis.

CIRCA effectum nouerit eum ordinariè eſſe triplicem. Primus eſt Robur & auxilium actualis gratiæ tempore opportuno conferendum, ad fidem Chriſti conſtanter profitendam. Vnde græcè confirmatio dicitur Τελείωσις, id eſt, perfectio, ad perfectam & firmam fidem ducit, facitque ex puero adultum, & militem ex ciue & domeſtico Dei; eſtque inſtar Chalybis, qui roborat, & durat ſecurim, vel gladium ferreum, vt penetret & ſcindat. Huius ergo defectu multi in tentationes, & laqueos incidunt diaboli, nec non in errores hæreſeſque. Experientiâ teſte comprobatum eſt Turcas & infideles nequaquam ita cordatos eſſe in prælijs, vti ſunt Chriſtiani, vtpote confirmati. Idem in nuperis præliis videre licuit in hæreticis, qui pæne ſemper timore correpti aut terga verterunt, aut profligati ſunt; Catholico noſtro exercitu vincente ſemper & impauido perſiſtente. Refert in hiſt. Eccleſiaſticâ Euſebius, Nouatum hæreſiarcham nunquam perfectè Spiritum Sanctum habuiſſe, eò quòd ab

ab Epiſcopo confirmatus non eſſent, adeoque tam ſuperbæ hæreſis auctorem extitiſſe, & cùm eſſet presbyter, in perſecutione præ metu negâſſe ſe eſſe presbyterum. Ob eandem cauſam arbitror hæreticos pro fide ſuâ diſſeminandâ nequaquam ſe exponere periculo mortis; ſed ferè domi in tuto conſidere: cùm contrà Catholici nulla non pericula adierint, adeantque in hodiernum, dum per tanta maris ſpatia pergunt ad infideles, vt eos Chriſto lucrifaciant. Nimirum idem Spiritus, qui Apoſtolos priùs pauidos, & occluſis foribus confidentes, ita mox roborauit vt foras erumpentes maximâ omnium admiratione Chriſtum feruentiſſimè prædicârint, & plurimos ad fidem & pœnitentiam adduxerint: idem, inquam, Spiritus in Eccleſia Catholica mediante Sacramento confirmationis viget & operatur.

2. Secundus, Augmentum gratiæ ſanctificantis,per quam magis ſanctificamur, & Deo gratiores ſimus? virtutes item augentur in nobis, & dona Spiritus S. infunduntur. Leuiora peccata dimittuntur, & per accidens interdum mortalia, (quæ videlicet inculpabiliter neſcimus in nobis.)

3. Tertius, Character eſt, qui eſt teſſera quaſi militaris,quâ ad militiam Chriſti, & fidem defendendam contra inſidiatores Chriſtianus deputatur & conſecratur. Tria ſunt Sacramenta quę imprimunt Characterem: Baptiſmus,in quo ſignatur homo, vt ab infidelibus ſegregatus ſit ad Chriſti ouile pertinens. Confirmatio, in qua ſignatur homo, tamquam miles Chriſti ad pugnam deputatus.

Ordo, in quo ſignatur homo tanquam deputatus miniſter Chriſti, & diſpenſator myſteriorum Dei. Triplicem hunc confirmationis effectum notauit Apoſtolus, 2. *Cor.* 1. cùm ait: *Qui autem confirmauit nos vobiſcum in Chriſto: & qui vnxit nos.* (En primum, quia athletæ vngebantur,) *qui & ſignauit nos*, (en Tertium) *& dedit pignus Spiritus in cordibus noſtris*)en Secundum.)

F. V. *Effectus extraordinarij.* PRAETER hos extraordinarij effectus non rarò conſecuti ſunt ſacram Confirmationem vt cùm cœco nato viſus reſtitutus eſt à Pharone Meldenſi Epiſcopo: apud Vincent. *in Spec.lib.*24.*cap.*18. & cùm alteri cœco in Confirmatione lumen reſtitutum eſt à S. Remberto Archiepiſcopo Bremenſi,apud Surium 4. *Febr.* & cùm Lunatico ſanitas reddita, apud S. Bernard,in vita ſancti Malachiæ.Item cùm dæmonis præſtigiæ abactæ, vti ſcribit Thomas Cantipratenſis *lib.*2. *Apum cap.*37.*par.*33.his verbis: *Venerabilis Boniſacius quondam Lauſanenſis Epiſcopus me audiente tale quid recitauit. Erat in quadam villa cæcus quidam, qui vaccas totius villæ in paſcuis cuſtodiebat, repellebat è frugibus, & ad certa loca paſcuis vberiora ducebat: & quod maioris erat prodigij, colores & ſtatum ſingularum vaccarum ſpecialiter diſcernebat. v.g. Vt ſi vaccam coloris talis ab eo petiiſſes, ſine difficultate vaccam tibi talem apprehenſam in cornibus obtuliſſet. Ad locum autem cùm quidam Epiſcopus adueniſſet & de cæco audiſſet talia & probâſſet, quaſiuit ex eo, ſi Confirmationis Sacramentum ab Epiſcopo ſuſcepiſſet; at ille: Non, inquit. Nec mora: Epiſcopus cæcum confirmauit, & mox ab eo vaccarum diſcretio eſt ablata, quoniam dæmonum operatione & miniſterio hoc fiebat.* Sic ille.

Supereſt nunc vt huic Sacramento à nobis ſuſcepto ſtrenuè cooperemur; non enim ſine nobis operatur gratia Sacramenti: *ſed gratia Dei mecum*, inquit Apoſtolus. Euaginemus & ſtringamus gladium, quo accincti ſumus; quemadmodum enim S.Petrus dixit iuueni, quem à morte excitare præſumpſerat Simon Magus (qui ſuis præſtigijs id effecit, vt iuuenis videretur caput mouere) *ſi viuit ſurgat, loquatur, ambulet*; (apud Egeſippum de Excidio Hieroſclym.) ita dico ego omnibus confirmatis, ſi veri Chriſti milites facti ſunt, ſurgant à tepore fidei ad feruorem eiuſdem: loquantur fidem ſuam publicè prædicando & defendendo: ambulent vt Catholici, monſtrent ſe tales pingendo frontem crucis ſigno, geſtando roſaria, flectendo genua in templo & in foro, cùm ſacra Euchariſtia geſtatur ad infirmum, cùm pulſatur ad orationem, &c. Ambulent etiam vſque ad mortem, cùm vel ob religionem & honorem Dei, vel ſalutem proximi periculum mortis inſtat. Exemplo nobis ſunt Apoſtoli, qui ante Confirmationem in die Pentecoſtes acceptam cerei erant, & ad vocem ancillæ trepidârunt, poſt eam ferrei & chalybei facti ſunt, vt non dubitarent dicere Magiſtratibus: Obedire oportet Deo magis quàm hominibus.

CONCIO VII.

Documenta.

Proponuntur duo calathi, prior Chriſti, qui ficubus bonis: alter mundi, ficubus malis plenus. In priore deprehendimus

1. 3. & 5. *Quantum bonum ſit dilectio proximi, quàm bonum à mundo reprobari, & odio gratis haberi.*

2. 4. & 6. *In poſteriore deprehendimus quantum malum ſit odium, ignorantia & pertinacia.*

THEMA.

Mementote ſermonis mei quem ego dixi vobis. Ioan. 15.

IEremiæ 24. oſtendit Dominus Prophetæ duos calathos plenos ficubus, poſitos ante templum Domini, quorum vnus ficus habebat bonas nimis, alter malas nimis, quæ comedi non poterant. Prior calathus ſignificabat populum Deo & Dei cultui coniunctum, poſterior populum inobedientem & reprobum. Prior ciuitatem Dei, poſterior ciuitatem diaboli: Video etiam A.

in

in hodierno Euangelio duos eiuſmodi calathos, in quorum vno optimæ ficus, in altero peſſimæ ſunt. Prior eſt Chriſtus cum ſectatoribus ſuis, in quo deprehendo tria optima bona quaſi ficus optimas: charitatem fraternitatis, patientiam, innocentiam. Poſterior eſt mundus cum incredulis Iudæis, in quo deprehendo tria peſſima mala: Odium, ignorantiam, pertinaciam. Vtriuſque calathi ficus nunc conſideremus, illas vt edamus, has vt auerſemur.

B. I. Quantum bonum dilectio proximi. PRIMÒ, In Calatho Chriſti deprehendimus 1. quantum bonum ſit Dilectio proximi & vnio Chriſtianorum; ſiquidem Chriſtus eam nobis toties inculcat in ſermone vltimæ cœnæ, ex quo deſumptum eſt hodiernum Euangelium, in quo ait; *Hac mando vobis vt diligatis inuicem*, quaſi dicat, hoc vnum facite, nec immeritò, quia, ſi foret vnio charitatis inter homines, mundus fieret quidam paradiſus, tollerentur rixæ, odia, inſidiæ, bella, furta, homicidia, adulteria, detractiones, contumeliæ &c. Denique eliminarentur mala omnia, bona omnia inducerentur. Talis paradiſus fuit Eccleſia primitiua tempore Apoſtolorum, quando multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna *Act.* 4. quia videlicet omnes vnam Dei voluntatem quærebant: omnes vno Spiritus ſancti vinculo nectebantur: omnes vnum Chriſtum induerant: omnes vni capiti, Petro parebant: omnes vnam hæreditatem, quæ diuiſa non minuitur, ſed augetur, ſperabant. Hæc omnia cæmentum erat conglutinans & cōnectens Eccleſiæ illius fabricam, quod, quia nunc deſideratur & plerique ſolùm ad terrena attendunt, hinc impleri videtur in Eccleſia, quod dicitur de Ieruſalem Matth. 3. *Ieruſalem, quaſi aceruus lapidum erit*, qui nullo ſcilicet vinculo ſibi cohæret. Eo autem tempore Chriſtiani ſe mutuò vocabant fratres, & durauit aliquot ſeculis ea animarum vnio, verùm creſcente fidelium numero paulatim refrixit.

C. II. Quantum malum odium. 1. SECVNDÒ, In Calatho Mundi deprehendimus quantum malum ſit odium. Primò, enim excæcat & indurat hominem, ne videat veritatem & conuertatur ad Deum. Patet in ſcribis & Phariſæis, quorum vlcus detegit hîc Chriſtus, dum radicem incredulitatis eorum ait eſſe odium & inuidiam. *Viderunt*, inquit, (opera & miracula) *& oderunt me & Patrem meum.* Nimirum odium & inuidia trabs eſt in oculo, impediens eundem ne poſſit cernere verum. Vitrum eſt viridie vel cœruleum, quod omnia repræſentat viridia vel cærulea, quæ per illud conſpicis. Infectus maligno humore ſtomachus & palatum, quidquid guſtat, amarum & inſipidum iudicat: par ratio in odio. Quidquid operis & miraculi Chriſtus fecit, in oculis Phariſæorum lancea erat, fel in faucibus. Videbant æquum eſſe, vt in Sabbatho ſuum quiſque iumentum ducat adaquatum, extrahat è puteo; & non videbant rectè à Chriſto fieri, quòd in Sabbatho liberaret homines à dæmonis poteſtate, aliiſque miſerijs.

Secundò, In Deum redundat, licet hominem tantùm oderis. Ait enim Dominus: *Qui me odit & patrem meum odit.* Eademque ratione, qui odit hominem, Deum quoque odit. Proptereà enim mandatum dilectionis Dei & proximi ſemper coniunxit, quia Dei & proximi amor ſunt veluti gemini annuli ita ſibi mutuò impliciti, vt vnus ſine altero nequeat auelli à digito, quoniam vno eodemque amore & Deum amamus propter ſe & proximum propter Deum, qui eſt ratio amandi proximum. Quare ſi abſtuleris à proximo tuo annulum amoris eius, auſers & annulum alterum amoris ſcilicet Dei. Si oderis proximum, odiſti & Deum. 2.

Medium ſe conſtituit Deus inter te & proximum tuum, ita vt eundem lędere non poſſis, niſi læſo prius Deo.

Diſce ergo vel hinc, quàm ſolicitè abſtinere debeas ab offenſâ & odio proximi.

TERTIÒ, In Calatho Chriſti deprehendimus, quantum bonum ſit à mundo abiici & odiò haberi, nec non aduerſa quæque ab eodem pati. Hoc enim Primò, honorificum eſt, quia eandem ſortem Chriſtus expertus eſt. Si mundus vos odit, inquit, ſcitote, quia me priorem vobis odio habuit. Quis autem ſortem ſuam non libenter cum Chriſto communem habeat? Memorat Plutarchus & Ælianus *Var. hiſt. lib.* 13. *cap.* 41. clariſſimum virum Phocionem ab Athenienſibus morte damnatum, cùm videret eiulare eos, qui vnà etiam morte mulctandi erant, ad vnum eorum dixiſſe: *An non, ô Tudippe, pulchrum tibi ducis cum Phocione mori?* Idem vobis meritò dicere poteſt Chriſtus, ſi mundi odium cum ipſo ferre timeatis. D. III. Quàm bonum à mundo reprobari.

Secundò, Signum eſt vos de mundo non eſſe, ſi à mundo repellimini. Si de mundo fuiſſetis, ait Dominus, mundus, quod ſuum erat, diligeret: quia verò de mundo non eſtis, proptereà odit vos mundus. Canis non allatrat domeſticos, ſed peregrinos tantùm & externos. Quare ſi te mundus allatret, ſi mordeat, ſi repellat; ſignum eſt te mundi ciuem non eſſe ſed peregrinum, qui ad cœlum tendat, adeoque ex Deo eſſe. Quos mundus eiicit, colligit Deus, vti patet exemplo cæci nati, qui eiectus foras à Iudæis, à Chriſto inuentus & collectus eſt Ioan. 9. *Eiectus eſt*, inquit S. Chryſoſtomus hom. 58. in eum locum, *à templo à Iudæis, & in templo à Domino inuentus eſt: contemptus à contemptoribus Chriſti, ab Angelorum Rege honoratus eſt.* Elias à Iezabele morti deſtinatus, fugere compulſus eſt vaſtam in eremum, ſed ibi ab angelis paſtus eſt. 3. Reg. 19. Quare *nolite timere opprobrium hominum*, inquit Iſaias, ca. 41 *& blaſphemias eorum ne metuatis: ſicut enim veſtimentum, ſic comedet eos vermis: & ſicut lanam, ſic deuorabit eos tinea: ſalus autem mea in ſempiternum erit.* S. Hieronymus in epiſtola ad Aſellam dicit: *Gratias ago Deo meo, quia dignus ſum, quem mundus oderit.* 2.

QVARTÒ, In Calatho Mundi deprehendimus quantum malum ſit ignorantia, quæ E. IV.

 fecit

Quantum malum Ignorantia. fecit vt Iudæi Chriſtum eiuſque Apoſtolos à ſe repellerent, imò ſubſannarent & occiderent, quodque amplius eſt, in eo ſe obſequium præſtare Deo crederent. *Hæc facient vobis propter nomen meum*, inquit, *quia neſciunt eum, qui miſit me.* Quemadmodum in ſenſibus viſus eſt nobiliſſimus, præſtantiſſimus & vtiliſſimus: ita in doribus animæ nihil præſtantius eſt lumine intellectus. Qui oculis captus eſt, nullo recto itinere graditur, ad ſuam perniciem currit, pericula non vitat, bona non proſequitur, nocet quibus non vult, nec debet, &c. Eadem omnia agit, qui lumine intellectus caret; omnia enim præpoſterè agit, amicos ſuos pro inimicis habet, inimicos pro amicis, è patulo carcere non egreditur, gehennam non fugit, ad montes aureos cœleſtis gloriæ non currit &c. Quæ cauſa eſt cur falco in manu aucupis ſedeat & ſuam libertatem non quærat, in ſublime non auolet, prædas ſuas non ſectetur, niſi quia cappam ſuper oculos habet, adeoque neſcit vbi ſedeat? Eodem modo peccator ſedet in manu & poteſtate diaboli, nec fugit periculum gehennæ, nec euolat ad Deum Patrem ſuum per pœnitentiam & amorem, nuncios Dei repellit, diabolum verò recipit. Vnde, niſi quia cœcus eſt & ignorantiæ velo tectus? Patet in Iudæis, qui Chriſtum & Apoſtolos eius eiecerunt, occiderunt: Barabbam elegerunt. Quamobrem S. Paulus ſuis in Epiſtolis toties & tam feuenter orat, vt repleamur cognitione Dei & earum rerum, quæ ad ſalutem noſtram ſpectant; veluti ad Eph. 1. *Non ceſſo*, inquit, *gratias agens pro vobis, memoriã veſtri faciẽs in orationibus meis, vt Deus Domini noſtri Ieſu Chriſti, Pater gloriæ, det vobis ſpiritum ſapientiæ & reuelationis in agnitione eius, illuminatos oculos cordis veſtri, vt ſciatis, quæ ſit ſpes vocationis eius & quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis eius in ſanctis.* Et ad Epheſ. 3. *Flecto genua mea ad Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt poſſitis comprehendere cum omnibus ſanctis, quæ ſit latitudo & longitudo, &c.* Naturali impulſu quærit viſum, quidquid videre poteſt. Obliga cani alteriue bruto animali oculos, videbis, quàm laboret, vt velum ab oculis remoueat. Obliga infanti, & videbis illicò cum ploratu velamen abripientem.

Cæci illi duo, rogati à Chriſto, quid ſibi fieri optarent, aliud non petierunt, niſi vt aperirentur oculi eorum. Matth. 20. Et nos, quid non expendimus, vt viſum conſeruemus vel perditum recuperemus? At quantò plus inter eſt habere oculos cordis? Et hos tamen habere cęcos, quàm multi nihil curant? imò quàm multi cæcitatem ſuam amant, dum conciones fugiunt, conſcientiam Confeſſario non aperiunt, libros pios auerſantur, ſeipſos nunquam inſpiciunt in ſpeculo conſcientiæ ſuæ, lumen intellectus nunquam à Deo petunt, nouiſſima non conſiderant?

F. V. Quàm bonum odio haberi gratis. QVINTÒ, In Calatho Chriſti deprehendimus: Quantũ bonum ſit odio haberi gratis, tum quia Chriſtus etiam gratis odio habitus eſt: tum quia odium iſtud damnum non affert, ſed laudem. Damnum non affert, quia nihil ei admire poteſt. Velut enim canis lapidem mordens, ſibi nocet, non lapidi; ita, qui oderunt iuſtum. Proiecerunt Danielem Satraphæ Babyloniæ odio æſtuantes, in leonum lacum; ſed quid illi nocuerunt? *Concluſit* enim *Dominus ora leonum & non nocuerunt ei.* Illi verò qui in Danielem ſabam illam cuderunt, in ſe ipſos eam cuderunt, quando nimirum ipſi poſtea in eundem lacum detruſi ſunt & lacerati à leonibus *Dan. 6.* Similiter Ioſephum gratis oderunt fratres cùm extinguere eum volentes, depoſuerunt in ciſternam & pòſt vendiderunt in Ægyptum. Ex omnibus enim Ioſeph euaſit incolumis: ipſi verò tandem in Ægyptum ire fame premente & fratri ſupplices fieri compulſi ſunt *Gen. 42.* Laudem affert, quia nihil in eo carpendum aut viruperandum reperit: ob quam cauſam inſultauit ſanctus Martinus moriens Dæmoni ſibi adſtanti: *Quid hic adſtas*, inquit, *cruenta beſtia? nihil funeſti in me reperies*, vt in eius vita. Felix, qui hoc dicere mundo & diabolo poteſt.

SEXTÒ, In Calatho nundi deprehendimus, quantum malum ſit Pertinacia; ſiquidem Iudæos, quia tot auditis ſermonibus, tot viſis operibus & miraculis, credere adhuc noluerunt, inexcuſabiles ait Dominus. G. VI. Quantum malum pertinacia.

Solet ignorantia etiam craſſa excuſationem aliquam admittere. Sed malitioſa & affectata, qualis erat in Sacerdotibus & Principibus Iudæorum, inexcuſabilis eſt, vt hîc teſtatur Dominus. Nihilominus tamen iſtam etiam Principum ignorantiam excuſat aliquo modo Sanctus Petrus *Act. 3.* & ipſe Dominus in Cruce; quia ſcilicet etiam illa minus adhuc habet ſceleris, quàm ſi occidiſſent Chriſtum cognitum, ex certa ſcientia & mera malitia. Iam ergo, Auditores, ſi inexcuſabiles ſunt Iudæi, qui Chriſto non crediderunt, qui eum oderunt & occiderunt: quis excuſabit Chriſtianos, qui in eundem cognitum, & quem pro Deo ſuo colunt, grauiſſimè adhuc delinquunt? Quanta nunc habemus fidei argumenta? quanta incitamenta ad viuendum Chriſtianè? quot libros? quot conciones? quot exempla? quot miracula? quot clades? quot beneficia?

His omnibus ſi non mouemur ſed adhuc perſiſtimus in cœno peccatorum, actum de nobis eſt: excuſationem non habemus, quemadmodum & ille, qui in nuptiis deprehenſus ſine veſte nuptiali redargutus obmutuit, ideòque mox eiectus eſt in tenebras exteriores.

CON-

CONCIO VIII,

Myſteria Euangelij.

1. *Quæritur cur dicat Dominus*, Hæc mando,
2. *Cur mundi nomine intelligantur reprobi.*
3. *Cur mundus oderit Apoſtolos.*
4. *Cur præmoniti Apoſtoli de perſecutionibus.*
5. *An Chriſti miracula potuerint conuincere Iudæos.*
6. *An Iudæi ſint excuſabiles,*

THEMA,

Mementote ſermonis mei quem ego dixi vobis. Ioan. 15.

A.

PAnem ſolent homines eâ reuerentiâ tractare, vt etiam micam vnam, ſi in terram cadat, ſedulò colligant, oſculentur & manducent, negligere eam pro peccato ducant. Hinc etiam Dominus fragmenta panum colligi præcepit, nequid periret. Quòd ſi panem materialem ita obſeruamus, multò magis decet, vt idem faciamus cum pane ſpirituali, qui eſt Verbum Dei, *Non enim in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei*, Lucæ 11. Imò S. Auguſtin. lib. 50. homil. hom. 26. vult non minorem adhibendam eſſe ſolicitudinem in audiendo Dei verbo, quàm adhibetur in ſuſceptione Euchariſtiæ, ne vel minima eius particula in terram cadat. Quæ cùm ita ſint, & hodiernum Euangelium Chriſtus Dominus in vltima cœna propoſuerit, piaculo duceremus, ſi non omnia eius verba accuratè ponderaremus, adeoque micas etiam de menſa Domini noſtri colligeremus.

B.
P.
Cur ait Dominus: *Hæc mãdo?*

QVAERITVR Primò. Cur dicit Dominus, *Hæc mando vobis*; & non potiùs: Hoc mando vobis vt diligatis inuicem; ſiquidem hîc vnum tantùm præceptum mutuæ charitatis commendat?

1. Reſp. Primò, vt indicet hoc mandato cætera contineri, quæ ſunt ſecundæ tabulæ, ſicuti teſtatur Apoſtolus *ad Rom.* 13. cùm ait: *Qui diligit proximum, legem impleuit. Nam non adulterabis, non occides, non furaberis, non falſum teſtimonium dices, non concupiſces, & ſi quod eſt aliud mandatum, in hoc verbo inſtauratur: Diliges proximum tuum ſicut te ipſum; dilectio proximi malum non operatur. Plenitudo ergo legis eſt dilectio.*

Cùm ergo omnia præcepta ſecundæ tabulæ proximum tangat, omnia in radice charitatis fundantur, & in vnum coëunt. Vnde Gregorius *hom.* 27. ait: *Præcepta Dominica & multa ſunt & vnum. Multa per diuerſitatem operis: vnum in radice dilectionis.* Quin etiam Sanctus Auguſtinus libr. 8. de Trinitate cap. 8. vult præcepto illo impleto, impleri etiam legem primæ tabulæ, quia dilectio proximi præſuppponit dilectionem Dei, vt ſui fontem, & cauſam. Proximus enim diligendus eſt propter Deum; ergo ſimul, imò magis ac priùs diligitur Deus, ſi verè diligatur proximus. Quare rectè Sanctus Ioannes Apoſtolus moriturus de hoc præcepto dicebat: *ſi ſolum hoc fiat, ſufficit.* Et Sanctus Iacobus cap. 2. eandem *regalem* vocauit legem, *Si legem*, inquit, *perficitis regalem ſecundum Scripturas: Diliges proximum tuum, ſicut teipſum, benefacitis.* Regia autem lex dicitur, quia regis inſtar, cætera ſub ſe continet. Eandem ob cauſam Sanctus Auguſtinus *ſerm.* 23. *de verbis Domini*, charitatem oleo ſignificari ait, quod omnibus liquoribus ſupernatat. Vt ergo Rex numero plurali de ſe loquitur, Nos Dei gratiâ Philippus &c. ſic de præcepto iſto bene dicitur, *Hæc mando vobis* &c.

Secundò vt indicet quàm ſeriò commendatam ſuis diſcipulis velit charitatem. Monuerat enim in ſermone illo habito in cœnaculo iam antè ſæpiùs, de charitate conſeruandâ, & variis argumentis eandem commendauerat. *Mandatum nouum*, inquit, *do vobis, vt diligatis inuicem.* Et rurſum: *Hoc eſt præceptum meum, vt diligatis inuicem.* Nunc igitur ſubicit: Hæc, quæ de charitatis præcepto ſæpiùs inculcaui & mandaui, quod ſit nouum & meum præceptum, iterum mando & commendo vobis: vt ea cordibus veſtris indelebiliter inſculpatis. Indicat ergo Dominus quantoperè à Chriſtianis requirat mutuam Charitatem, quam tot verbis eis commendauit: quaſi dicat: Hæc mando vt obſeruetis hoc præceptum tanquam nouum & tanquam meum, nouum; quia hactenus id vobis non tradidi, ſed vſque ad vltimum meum ſermonem & inſtantem mortem diſtuli tanquam rem maximè vobis commendandam. Nouum, quia volo vt nouo feruore iam impleatis, non vti gentiles, ſed vt Chriſtiani: ita vt gentiles vos admirentur, dicentes: Ecce quomodo ſe inuicem amant, ecce quomodo pro ſe inuicem mori parati ſunt! (quod factum eſſe ſcribit Tertullianus. *in Apol.*) Nouum; quia hoc præcepto mundus innouabitur, ceſſabunt rixæ, bella, odia, egeſtas, inuidiæ, immiſericordia &c. ſi lex hæc obſeruetur. Nouum, quia nouo vinculo inuicem deuincti & in Chriſto omnes facti ſumus fratres. Meum verò, quia ſingularitur mihi gratum & dilectum: nihil enim optabilius eſt dilectione. Sic dominus aliquis vocat equum ſuum, cui potiſſimùm inequitat; licet plures habeat. Meum, quia ſi hoc mihi ſeruaueritis, cætera facilè ſeruabitis: & ſi dilectionem hanc à vobis obtinuero, cætera omnia obtinebo.

C.
II.
Cur mũdi nomine intelliguntur reprobi?

Q. 2. Cur mundi nomine mali intelliguntur, vt hîc: *ſi mundus vos odit.* Et Ioan. 17. *Non pro mundo hoc rogo, ſed pro his quos dediſti mihi*: & alibi paſſim?

1. Reſp. 1. Quia maior pars hominum mundo huic corporeo & ſublunari deditus eſt, in eoque corpore & mente habitat. Etenim vti duæ ſunt in homine partes, animus rationis compos & ſpiritualis: corpus rationis expers, brutum & ferum: ita duæ ſunt à Deo conſtitutæ ſedes, vna pro Angelis & animabus, altera pro corporibus. Vnde homo, quia partim Angelus partim brutum eſt, ſicut corpore

in terris habitat cum beſtiis, ita animo in cœlis habitare deberet cum Angelis, quemadmodum & Apoſtolus, qui ad *Philippenſ. cap. 3.* ait: *Noſtra conuerſatio in cœlis eſt.* At verò mali homines terrenarum rerum lenocinio decepti, ſedis animorum propriæ obliuiſcuntur & & corpore ſimul atque animo beſtiarum inſtar in terris repunt; mundum cogitant, mundum loquuntur, mundum amant, & venerantur omnibus ſuis operibus. Vnde Auguſtinus *ſerm. 49. de tempore* ait. *Quare peccatores nomine mundi appellantur? quia dilectione mundi inhabitant mundum.* Vt ergo amans in amatum quodammodò transformatur, ita amatores mundi, quia ſemper mundum ſapiunt, cogitant, loquuntur, mundus quodammodò fiunt. Sic dixit Deus *Gen. 6.* de peccatoribus: *Non permanebit ſpiritus meus in homine, quia caro eſt,* id eſt, carnalis, & in opera carnis proiectus. Sic Ieremias *cap. 22.* loquitur ad Iudæam: *Terra, terra, terra audi ſermonem Domini.* Sed cùm in mundo habitent etiam boni, cur in malam accipitur partem, & pro malis? Reſpondetur, quia plerique hominum mali ſunt & mundi amatores. Hinc appellatus fortè mundus, quia minimè mundus, ſed impuris & malis hominibus plenus; quomodo Arabia dicitur felix, quia minimè felix, ſed montoſa, arenoſa, & ſterilis. Etenim ſi circumferamus oculos, quàm pauci inueniantur boni, & quàm multi mali in omni ſtatu? E regibus & principibus paucos aliquot nouimus ſanctos, plurimos verò reprobos. Vnde Flauij Claudij Imperatoris ſtultus, non ſtultè aſſerebat, ſe omnes bonos Imperatores annulo ſuo inſculpturum. In clero ſæculari, quàm paucos reperimus Philippos Nerios? *Omnes, quæ ſua ſunt quærunt,* ait Apoſtolus, *non quæ Ieſu Chriſti.* Inter Aduocatos quàm pauci ſunt Iuones? Inter opifices & ciues, quàm pauci Homoboni? Inter Agricolas & ſeruos, quàm pauci Iſidori? Inter mendicos, quàm pauci Seruuli?

D. III. Cur mũdus odit Apoſtolos.

1. Q. 3. Quare mundus odio habuit & tam dirè perſecutus eſt Apoſtolos? Reſpondetur, id indicatum eſſe à Chriſto, in hodierno Euangelio. Nam primò id fecit, quia Chriſti diſcipuli non erant de mundo, ſed contrariâ incedebant viâ. Quæ enim mundus magni æſtimabat & amabat, hæc illi aſpernabantur & odio habebant: Vnde vel ipſa Apoſtolorum vita, tacita erat mundi reprehenſio. Quid autem mirum, ſi ignis in aquam, calor in frigus pugnet?

2. Secundò, Quia Chriſtum prædicabant, eiuſque Euangelio mundum arguebant. *Hæc facient vobis propter nomen meum,* inquit Dominus. Cupiebant enim illi mederi perdito & deſperato mundo, qui tamen medicinam illam velut aſperam reſpuebat. Nec mirum; caput ſcabioſum odio habet pectinem.

3. Tertiò, Quia mundus Chriſtum Dei filium & Meſſiam, qui eos miſit, eſſe ignorabat. *Quia neſciunt eum, qui miſit me,* ait Dominus.

4. Quartò, Quia inuidia excæcauit eum. Vidit eos multa ſigna patrare, quæ non poterat ipſe cum omni ſuâ potentia. Vidit turbam plurimam abire poſt eos. Vidit multas virgines & matronas nobiles, per eos auerti à ſe, & ad caſtam ſanctiſſimamque viuendi rationem traduci. Vidit ſapientes ſuos magnos, & ſimiles ab iiſdem vinci & confundi. Hinc inuidia in eos conflata eſt, quâ excæcatus mundus Patres Patriæ perdidit. Hoc eſt, quod dixit Dominus: *Quia odio habuerunt me gratis.*

E. IV. Cur præmoniti Apoſtoli de perſecutionibus.

1. Q. 4. Quamobrem Chriſtus diſcipulos ſuos præmonere voluit de futuris mundi perſecutionibus & odiis, velut cùm hodie dixit: Mementote ſermonis mei, &c? Reſpondetur Primò: *Prædixit futuram perturbationem, vt quaſi antè cognitam leniùs portarent,* ait Beda Matth. 10. *Minùs enim iacula feriunt,* inquit Sanctus Gregorius hom. 35. in Euang. *quæ præuidentur, & nos tolerabiliùs mundi mala ſuſcipimus, ſi contra hæc per præſcientiæ clypeum præmunimur.* Sciebat enim Dominus grauiſſimas tempeſtates imminere ſuis diſcipulis, cruces, ignes, ferras, cultros, gladios &c. quæ, vt leuiùs ferrent, prædicere eis voluit; atque ita iugo Apoſtolorum, velut bonum, puluinar aliquod ſupponere.

2. Secundò, Vt fidem & conſtantiam eorum probaret, vel potiùs mundo oſtenderet. Quotuſquiſque noſtrum eſt, qui Chriſto adhæſiſſet, ſi ab eo audiſſet, omnes eius diſcipulos per varia & exquiſitiſſima ſupplicia è mundo exterminandos eſſe? Certè adoleſcens ille, quando id ſolùm audiuit: *Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia, quæ habes, &c. triſtis abijt.* Quantò citiùs abiiſſet, ſi Chriſtum audiiſſet dicentem: Vade, ſequere me in mortem & crucem? Itaque non fruſtra aut merè gratis vocantur Apoſtoli, cœli principes; tales enim fortitudine ſuâ eſſe meruerunt.

3. Tertiò, Vt intelligerent, ſe nondum omnino perfectos eſſe, ſed tunc demum Chriſti veros diſcipulos futuros, ſi Chriſtum in paſſione imitarentur. *Patientia enim opus perfectum habet,* ait S. Iacobus cap. 1. Vnde S. Ignatius, cùm ab beſtias duceretur, dicebat: Nunc incipio fieri Chriſti diſcipulus. Patientia itaque ſupremæ laureæ examen eſt. Nemo ſibi perſuadeat, ſe perfectum Chriſti imitatorem eſſe priuſquam hâc laureâ coronatus fuerit. Patientia eſt lapis Lydius, quo probantur omnes aliæ virtutes. Vnde *ad Rom. 5.* dicitur: *Patientia probationem operatur.* Inde virtutes Iob in hoc lapide probare voluit dæmon: *Extende,* inquit, *paulum manum tuam, & tange cuncta, quæ poſſidet: in faciem tuam benedixerit tibi,* Iob 1. Quare ſi aduertis te nondum exerceri in patientia, ſcias te adhuc longè abeſſe à perfectione.

4. Quartò, Ne ſcandalizarentur aliquando toto mundo inſurgente contra eos, & propter nomen Chriſti iniquiſſimè eos tractante. Niſi enim hâc de re præmoniti fuiſſent, facilè deiici poterant, cùm viderent mundum totum ſibi & Chriſto aduerſum, ſeque nihil aliud, quàm Vriæ litteras ferre. Cogitare enim poterant: Itáne Magiſter nos decepit? vel defendere non poteſt? &c. Idcircò etiam eis dixit alibi: *Ecce ego mitto vos in medio luporum,* id eſt,

Digitized by Google

eſt, ad macellum & lanienam.

F. V. *Miracula Chriſti an conuincere potuerint Iudæos?*

Q. 5. Fueruntne Chriſti doctrina & miracula talia, vt Iudæi credere tenerentur eum eſſe Meſſiam? ſi quidem ait Dominus, eos excuſationem non habere?

Reſpondetur, Chriſti doctrinam ſeiunctam quidem à miraculis non videri ſufficientem fuiſſe ad hoc. Nam in hodierno Euangelio, Chriſtus ſuæ doctrinæ miracula adiungit. Ratio eſt, quia prædicans populo non apertè dicebat ſe Meſſiam, ne Romanos offenderet, & in ſe concitaret ante tempus. Miracula tamen eius omninò talia fuerunt, vt credere deberent Iudæi ipſum eſſe Chriſtum. Etenim à Chriſti miraculis magis ſuperabantur aliorum Sanctorum miracula, quàm vincantur à Sole Stellæ. Idque quadruplici modo.

1. Primo, multitudine. Nam omnes male habentes curauit, vt ait Matth. cap. 8. Marcus cap. 6. ait. *Quotquot tãgebant eum, ſalui fiebant.* Lucas c. 6. *Virtus de illo exibat, & ſanabat omnes.* Ioannes c. vltimo: *Sunt autem & alia multa, quæ ſi ſcribantur per ſingula, nec ipſum arbitror mundum capere poſſe.* Hinc ipſimet Iudęi dicebant: *Chriſtus cùm venerit, nunquid plura ſigna faciet, quàm quæ hic fecit?* Ioan. 7.

2. Secundo, magnitudine. Nam quatriduanum mortuum ſuſcitauit: & cæcum natum illuminauit, quod ſæculo non fuiſſe auditum Iudæi teſtabantur. Deinde à mortuis reſurrexit, & ad cœlum aſcendit. Adhæc ipſe Dominus ait in hodierno Euangelio: ſi opera non feciſſem, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Nec refert, quòd alibi dicat: *Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipſe faciet, & maiora horum faciet.* Ioan. 14. Nam ea omnia fecerunt Sancti per Chriſtum, nec tam ipſi, quàm Chriſtus in eis, vt ipſi faſſi ſunt Actor. c. 9. &c.

3. Tertio modo. Non enim diu multumque laborando, ſicut Elias, Eliſæus: nec orando & obſecrando, vt ferè omnes Sancti faciebant; ſed repentè, imperando, ac propria authoritate miracula omnia faciebat. Veluti cùm dixit: *Volo mundare:* cùm præcepit dęmoni, quem diſcipuli eiicere non poterant, dicens: *Ego præcipio tibi, exi ab eo, & amplius ne intro eas in eum.* Exiuit enim continuò Marc. 9. Item cùm mortuos ſuſcitauit, dicens: *Puella ſurge: Adoleſcens tibi dico, ſurge: Lazare, veni foras, &c.*

4. Quarto, varietate. Vt enim oſtenderet ſe omnium craturarum Dominum & factorem, in omni rerum genere prodigia aliqua edidit. In cœlo & ſole, cùm in obitu ſuo Eclipſin miram & horrendam effecit. In Elemento ignis, cùm inde ſtellam euocauit, quæ Magos ab Oriente duceret in Palæſtinam. In Aëre, cùm ventis imperauit. In aquis, cùm ſuper eas ſiccis pedibus ambulauit. In terra, cùm eam tremere fecit moriens. In mixtis inanimatis, cùm petras ſcidit, & panes multiplicauit. In animatis ſeu arboribus, cùm ficum ſubito areſecit. In brutis animantibus, cùm piſcium multitudinem concludere Apoſtolos fecit, & cùm Petro piſcem obtulit capiendum, habentem in ore ſtaterem. In hominibus innumera, cùm tot cæcis viſum, tot ſurdis auditum, tot claudis greſſum, tot ęgris ſanitatem, & mortuis vitam reſtituit. In ſpiritibus, cùm malignos eiecit ex obſeſſis hominibus: cùm in mare pręcipitauit &c. quæ omnia à Meſſiâ facienda eſſe prædixit Iſaias c. 35. Vt meritò Chriſtus dicere potuerit: *Si mihi non creditis, operibus credite.* Ioan cap. 10. Vbi prætereà illud innuit ſe ea miracula feciſſe ad confirmationem ſuæ diuinitatis. Fieri autem nequit, vt Deus, cuius ſolius virtute fieri miracula propriè dicta poſſunt, teſtis falſitatis ſit. Vnde licet etiam mali homines prophetare & eiicere dæmonia, facereque miracula queant, iuxta *Matth.* 7. non tamen ad confirmationem rei falſæ. Chriſtus autem omnia ſua miracula ad hoc faciebat, vt Meſſiam ſe eſſe comprobaret.

Q. 6. Si verum eſt, quod ait hîc Dominus de Iudæis: *Nunc autem excuſationem non habent.* G. VI.
Item: *Nunc autem & viderunt & oderunt me &c.* qua ratione excuſat eos in cruce: *Pater dimitte illis, quia neſciunt quid faciunt?* Reſpondetur verbum Chriſti in cruce intelligi Primò poſſe de crucifixoribus, quos probabile eſt ignoraſſe Chriſtum. Secundò de nobis, vel aliis peccatoribus abſentibus, qui neſciebant quid Hieroſolymis Chriſto accideret. Tertiò ſi etiam de Iudæis capiatur verbum, dicendum eſt Chriſtum voluiſſe peccatum Iudæorum extenuare, quantumcumque potuit. Tametſi enim ſciebat ignorantiam eorum eſſe voluntariam & affectatam, adeoque inexcuſabilem, voluit tamẽ eam pro viribus extenuare, tanquam minùs adhuc culpabilem, quàm ſi omninò ſcienter & volenter ex mera malitia peccaſſent; vt ita oſtenderet, quàm libenter arripuiſſet argumentum aliquod, quo Iudæos excuſaret, ſi quod ſuppetiiſſet.

An excuſabiles Iudæi?

Quæ cùm ita ſint, nos Chriſtiani meritò timere debemus, ne aliquando minùs quàm Iudęi ſimus excuſabiles. Nondum viderant illi Chriſtum reſurrexiſſe à mortuis, aſcendiſſe ad cœlum, Euangelium dilatum per vniuerſum orbem. Nos videmus, &c.

IN FESTO OMNIVM SANCTORVM

Euangelium Matthæi 5.

IN illo tempore, Videns IESVS turbas, aſcendit in montem: & cùm ſediſſet, acceſſerunt ad eum diſcipuli eius, & aperiens os ſuum, docebat eos, dicens: Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. Beati mites: quoniam ipſi poſſidebunt terram. Beati qui lugent quoniā ipſi conſolabuntur. Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. Beati miſericordes: quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. Beati mundo corde: quoniam ipſi DEVM videbunt. Beati pacifici: quoniam filij Dei vocabuntur. Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam: quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. Beati eſtis cùm maledixerint vobis homines, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduerſum vos, mentientes, propter me. Gaudete & exultate: quoniam merces veſtra copioſa eſt in cœlis.

CONCIONES.

I. *Octo gradus Beatitudinis.*
II. *Vnde colligatur cæleſtis gloria magnitudo.*
III. *Gaudia Beatorum.*
IV. *De Gloria Sanctorum, quam in terris habent.*
V. *Sancti cur honorandi.*
VI. *Quid debeamus Sanctis, imprimis Eccleſiarum Patronis.*
VII. *Deſiderium cæleſtis patriæ accenditur.*
VIII. *Immundi homines, qui cœlo excluduntur.*
IX. *Myſteria.*

CONCIO I.

Octo gradus ſcalæ cæleſtis, per quam ad ſanctitatem & beatitudinem adſcenditur.

Primus eſt paupertas.
2. *Eſt Manſuetudo.*
3. *Luctus ſeu fletus.*
4. *Eſurire & ſitire iuſtitiam.*
5. *Miſericordia.*
6. *Cordis Munditia.*
7. *Studium pacis.*
8. *Pati perſecutionem propter iuſtitiam. Huic ſcalæ innitentibus, proponitur Chriſti exemplum & præmium: ſupplicium autem, vitia gradibus illis directè oppoſita ſectantibus.*

THEMA.

Beati pauperes ſpiritu, &c. Matth. 5.

A. GEneſ. 28. Vidit Iacob in ſomnis ſcalam ſtantem ſuper terram & cacumen illius tangens cœlum, Angelos quoque Dei aſcendentes & deſcendentes per eam, & Dominum innixum ſcalæ dicentem ſibi: *Ego ſum Dominus Deus Abraham patris tui & Deus Iſaac: terram in qua dormis tibi dabo & ſemini tuo; &c. Scala hæc*, inquit Tertullianus in fine libr. 3. contra Marcionem, *eſt via quâ iuſti aſcenſiones in corde ſuo diſponunt in cœlum.* Idque inſinuat Spiritus Sanctus *Sapient.* 10. vbi de hoc Iacobo & hac ſcala ait: *Hæc profugum iræ fratris iuſtum deduxit per vias rectas & oſtendit illi regnū Dei.* Gradus huius ſcalę virtutes ſunt, per quas homines de terra ad cœlum, de creaturis ad Creatorem aſcendunt, quas in hodierno Euangelio propoſuit Dominus. Latera huius ſcalæ, quibus nituntur & compaginantur virtutes ſunt, fides & ſpes: per illam firmiſſimè creditur, quidquid Chriſtus de his virtutibus earumque præmijs edixit: per hanc ſperatur adimpletio earundem promiſſionum. Angeli aſcendentes & deſcendentes in miniſterium miſſi ſunt propter eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis, vt eos per varia media adiuuent & promoueant in via cœli, ne labantur, impingant, ſubſiſtant, decidant: ſed eos deducant, illis conſulant & in omnibus greſſibus eos excitent, dæmoneſque eis inſidiantes compeſcant. Deus ſcalæ innixus Chriſtus eſt, Magiſter, exemplar & præmiator omnium ſanctorum, qui verbo & exemplo ſuo nos omnes ad aſcenſum huius ſcalæ vocat, & præmiis propoſitis allicit: nolentes verò minis terret, adeoque dextrâ palmam protendit, ſiniſtrâ gladium intentat & væ minatur, vti *Luc.* 6. facit poſt recenſitas beatitudines. Id quod nunc videbimus.

Templum Hieroſolymitanum, quod Ezechieli oſtendebatur in viſione *Ezech.* 40. octo gradus habuit. Totidem gradus ponit Chriſtus in ſcala perfectionis Euangelicæ, quæ ducit ad templum cœli & vitam æternam. Primus, qui nos incipit à terra eleuare, eſt paupertas ſpiritus, cuius munus eſt inordinatam diuitiarum cupiditatem & dignitatum huius mundi tumentem appetitionem mortificare. *Beati pauperes ſpiritu*, inquit. Tales autem ſunt non qui ex neceſſitate pauperes ſunt, vt mendici: nec qui ob vanam gloriam, vti Diogenes: nec qui philoſophandi gratiâ, vti Crates, diuitias ſpernunt & abiiciunt; ſed qui

B.
I.
Beati pauperes.

qui propter regnum cœlorum acquirendum
& vt Chriſtum ſequi poſſint, pauperes ſunt
voluntariè. Huius paupertatis & primi gra-
1. dùs ſunt quidam quaſi graduli. Primus eſt ſpi-
ritu & corde temporalibus opibus & honori-
bus renuntiare, inordinatos ad eos affectus
exuendo & ad eos re ipſâ relinquendos, quan-
do ad Dei voluntatem faciendam id fuerit ne-
2. ceſſarium, nos offerendo. Secundus, re ipſâ
abijcere hæc onera & impedimenta, vt Deo
3. expeditiùs ſeruiamus. Tertius, hæc non obli-
uiſci tantùm, ſed auerſari vt ſtercora cum A-
poſtolo, tanquam viliſſima & periculoſâ. Por-
rò ad primum gradulum omnes obligantur,
quicunque ad apicem ſcalæ, beatitudinem
videlicet, venire cupiunt. Hoc verò ſi cui dif-
ficile videtur, aſpiciat is Chriſtum ſcalæ huic
innixum, & primo exemplo præeuntem. Ele-
1. *Chriſti exemplum.* git enim matrem pauperem, pauperem pa-
triam, pauperem porticum, in quâ naſceretur,
pauperculum præſepium in quo reclinaretur.
In iuuentute pauperculus viuebat, eleemoſy-
nis ſuſtentabatur, alienis vtebatur ædibus, pau-
perculè veſtiebatur, pauperes habuit diſcipu-
los. In cruce moriens non habebat vbi caput
reclinaret: mortuus, non vbi ſepeliretur, niſi
in alieno tumulo. Denique omnibus ſcholam
ſuam ingreſſuris, hoc quaſi prologium in ianuis
præfixit: Omnis ex vobis qui non renuntiat
(ſaltem affectu ſcilicet) omnibus quæ poſſidet,
non poteſt eſſe meus diſcipulus.

2. *Præmiū.* Aſpiciat ſecundò manu dexterâ præmium
porrigentem: *Beati*, inquit, *pauperes ſpiritu, quo-
niam ipſorum eſt regnum cælorum.* Regnum hoc
partim datur in præſenti, quia iuſti perfruun-
tur pace internâ & gaudio Spiritûs ſancti. Vn-
de dicitur ad Rom. 14. *Regnum cælorum non eſt
eſca & potus, ſed iuſtitia, pax, gaudium in* Spiritu
ſancto. Habent item arrham regni illius pro-
miſſi: partim dabitur in futuro & re ipſâ. Quis
autem non eligat ad tempus eſſe pauper, vt
regnare in cœlo poſſit ſemper?

3. *Supplicium.* Quòd ſi hæc necdum mouent aliquem, aſpi-
ciat tertiò ſiniſtram minas & væ intentantem
iis, qui paupertatem ſpiritûs auerſantes, diui-
tias amant. *Væ* inquit, *vobis diuitibus, qui habetis
conſolationem veſtram.* quaſi diceret: væ vobis,
quia cum epulone recipitis bona in vita veſtra,
poſtea autem cruciabimini, & nec guttam qui-
dem conſolationis à Deo accipietis.

C. II. *Beati mites.* SECVNDVS gradus eſt manſuetudo; cuius
eſt primò iras animique perturbationes cohi-
bere in animo, in vultu & corporis moribus,
tranquillitate conſeruatâ. Secundò erga om-
nes exhibere humanitatem & affabilitatem,
1. nullo verbo iniurioſo aut ingrato, nec turbata
2. voce aut contentione quæ turbare alios poſſit,
prolata. Tertiò non modò non vlciſci iniurias,
3. aut malum pro malo non reddere, ſed nec
violentiâ iniurioſâ reſiſtere iniurianti; ferre
potiùs patienter iniurias, paratumque eſſe ad
ferenda plura: iniuriantem excuſare, Deum
pro illo precari. Quæ virtus cuiuis in hoc
mundo neceſſaria etiam eſt, vtpote inter tot
inſidias & perſecutiones inimicorum.

Porrò aſpiciamus ad Chriſtum ſcalæ inni- 1. *Exemplum Chriſti.*
xum, & videbimus primò eius exemplum.
Ipſe enim dixit, Matth. 11. *Diſcite à me quia
mitis ſum & humilis corde.* De eo prædixit etiam
Iſaias cap. 42. *Non erit triſtis neque turbulentus:
non clamabit, nec audietur vox eius foris; calamum
quaſſatum non confringet, & linum fumigans non
extinguet.* Potiùs videlicet fumum illum nari-
bus ſuis excipiet, & patienter feret. Eidem
teſtimonium dat ſanctus Petrus 1. *Pet.* 2. di-
cens: *Cùm malediceretur, non maledicebat; cùm
pateretur, non comminabatur; tradebat autem iu-
dicanti ſe iniuſtè.* Hanc verò manſuetudinem
præcipuè exhibuit in paſſione & cruce ſua,
vbi ſicut agnus coram tondente ſe obmutuit,
ita vt ipſe Iudex miraretur vehementer: latro
& centurio propterea in eum crederent. Vi-
debimus ſecundò præmium ab eo propoſi- 2. *Præmiū.*
tum: *Beati mites, quoniam ipſi poſſidebunt terram.*
Et quidem iuxta Gloſſam, poſſidebunt terram,
quam gerimus, quam terimus, quam quæri-
mus. Terra, quam gerimus, cor & paſſiones
ſunt, quibus dominantur mites velut do-
mini paſſionum ſuarum, iuxta id *Luc.* 10.
In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Ter-
ram, quam terimus, obtinent mites, quia
omnium hominum voluntates ad ſui amo-
rem trahunt, adeoque humanorum cordium
terram poſſident. Iuxta id Eccleſiaſtici 3. *Fili
in manſuetudine opera tua perfice & ſuper homi-
num gloriam diligeris.* Hinc ſæpe euehuntur ad
imperia, vti Dauid 1. *Reg.* 24. quod præſagiit ei
Saul, ob eius manſuetudinem. Terram, quam
quærimus viuentium, meritò etiam poſſide-
bunt, quia dignum eſt vt mitibus, qui omni-
bus ſe calcandos præbuerunt, detur etiam
calcandum cœlum: nec enim minus eſt, cal-
cari hominem, quàm calcari cœlum. Vide-
bimus tertiò, væ in manu eius ſiniſtra: *Væ illis,*
qui in via Cain abierunt, ait Iudas in ſua Epiſt- 3. *Supplicium.*
la, quaſi diceret: Væ illis, qui ad vindictam
proni ſunt, inſtar Cain, nec parcere nôrunt
fratribus ſuis: quia ad Cain ibunt.

TERTIVS gradus eſt luctus ſeu fletus, cu- D.
ius primus actus eſt ludicrum riſum & ineptam III.
lætitiam cohibere. Secundus deflere propria *Beati qui lugent.*
peccata, cùm Dauide, Petro, Magdalena. 1.
Tertius deflere etiam aliena hominum pec- 2.
cata tum ob Dei iniuriam, quæ illi irrogatur; 3.
tum ob imminentem eis damnationem, & hoc
cum Samuele deplorante caſum & perditio-
nem Saulis: cum Chriſto deplorante impœ-
nitentiam & excidium Ieroſolymæ. Quartus 4.
deflere exilij huius miſeriam & prolongatio-
nem, abſentiam patriæ cum Dauide: *Heu mihi!
quia incolatus meus prolongatus eſt:* Et cum Pau-
lo: *Infelix ego homo: quis me liberabit de corpore
mortis huius?* Et iterum cum Dauide: *Fuerunt
mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur
mihi quotidie: Vbi eſt Deus tuus?* Pſalm. 41.

Nunc vide exemplum Chriſti, qui nunquam 1. *Exemplum Chriſti.*
quidem ridere, ſæpius autem lachrymari vi-
ſus eſt. Vt ſanctus Baſilius notat, regul. 17. in
præſepi, ſuper Lazarum, ſuper Ieruſalem, in
cruce ſuper impœnitentes.

2. Premiũ. Secundò, vide præmium promiſſum : *Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.* Conſolabuntur partim hic, quia in ipſis ſuis lachrymis conſolationem inuenient diuinam & indicium quoddam, ſiue quòd remiſſa ſint eis peccata, ſiue quòd exilium eorum breuî finiendum ſit, ſicuti Dauid, qui dixit : Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Et ſanctus Auguſtinus, qui dicebat lib. 9. Confeſſ. cap. 6. *Currebant lachrymæ, & bene mihi erat cum eis.* Partim ibi, vbi absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum. Ibi enim ſunt res innumeræ, quæ ſummè conſolantur. Conſolatur ipſa clara Dei viſio & humanitatis Chriſti, præſentia Deiparæ, ſocietas Angelorum, Apoſtolorum, Martyrum, &c. vbi alter alterum conſolatur : ſecuritas loci, æternitas illius ſtatûs, pax conſcientiæ &c.

3. Supplicium. Hoc ſi tibi ſat non eſt, audi quid dicat Chriſtus mundi amatoribus perperam lætantibus Luc. 6. *Væ vobis, qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis.* Luctus ille æternus erit & irremediabilis omniqúe ſolatio carens. Quis non præeligat modicum hîc luctum, vt perennem illum effugiat, & æternùm in cœlo gaudeat?

E. IV. Beati qui esuriunt.
Quartus gradus eſt, eſurire & ſitire. Cuius actus eſt primò eſurire & ſitire panem &
potum corporalem. Nam & de hoc loquitur
Luc. 6 vbi ait Dominus: *Beati qui eſuritis & ſiti-*
1. *tis*, id eſt, qui mei cauſâ eſuriem & ſitim pati-
2. mini, exuti & ſpoliati bonis veſtris. Secundus
eſurire & ſitire veram iuſtitiam, quæ in perfectâ diuinorum mandatorum obſeruatione
conſiſtit; vt vnicuique quod ſuum eſt, detur;
Deo, quod eſt Dei ; proximo, quod eſt proxi-
3. mi. Tertius, eſurire maiorem & maiorem ſemper iuſtitiam ſeu incrementum eius, vt iuſtus
iuſtificetur adhuc *Apoc. vlt.* Quartus, deſidera-
4. re vt hæc ipſa iuſtitia ſit in mundo & omnes
eam exſequi ac conſeruare ſtudeant.

1. Exemplum Chriſti. Hæc ſi moleſta putas, aſpice Chriſtum noſtri cauſâ eſurientem & ſitientem, dum circuiret oppida & caſtella : aſpice ſitientem in cruce & felle potatum. Vide etiam quàm eſurierit & ſitierit noſtram iuſtitiam atque ſalutem, qui aliquando ex itinere fatigatus eſuriens & ſitiens ſedit ſic ſupra fontem, & tamen interim dum occaſio daretur Samaritanam iuſtificandi, omnis cibi oblitus eſt & offerentibus panes diſcipulis reſpondit : Meus cibus eſt vt faciam voluntatem eius qui miſit me. *Ioann.* 4. Vide quàm ſitierit noſtram redemptionem, qui dixit: *Baptiſmo habeo baptizari & quomodo coarctor vſque dum perficiatur?* Luc. 12.

2. Premiũ. Aſpice conſequens præmium : quia ſaturabuntur. Primò corporaliter, quia *non vidi iuſtum derelictum*, ait Dauid, *nec ſemen eius quærens panem*. Secundò ſpiritualiter per internam gratiæ conſolationem & ſpiritûs iucunditatem, quâ nihil terreni concupiſcunt ; ſed Deo impleti & gloriæ pignore, omnia ſe habere confidunt exſpectantes ſemper, etſi ſine faſtidio, beatam illam ſpem. Tertiò, ſatiabuntur plenè cùm apparuerit gloria Dei *Pſalmo* 16.

Quod ſi contrariam tenere viam velis, audi quid dicat Dominus Luc. 6. *Væ vobis, qui ſaturati eſtis, quia eſurietis.* Saturos intelligit, qui bonis temporalibus, delitiis & voluptatibus vſque ad ſatietatem ſe ingurgitant & ex hoc rerum ſpiritualium & cœleſtium obliuiſcuntur, earumqúe nauſeam capiunt : iuxta id Prouerb. 27. *Anima ſaturata calcabit fauum.* Hos ſuo tempore puniet fame, ſi non panis, certè ſpirituali, verbi Dei, gratiæ & ſacramentorum ac denique bonorum omnium in inferno cum epulone illo. 3. Supplicium.

Quintus gradus eſt Miſericordiæ, quæ F. V.
compaſſionis viſceribus ſubuenit pro viribus Beati miſericordes.
alienis miſeriis atque indigentiis, quas veluti
propriás aſpicit, idqúe primò, operibus miſe-
ricordiæ corporalibus. Secundò, ſpiritualibus. 1.
Tertiò, corde ſimul & opere ; corde commi- 2.
ſerando & opere ſuccurrendo, atque hoc ex 3.
ſolâ charitate, tam erga inimicos, quàm erga
amicos. Quòd ſi facultas tibi deſit, opem afferendi ; ſaltem cupias afferre, petasqúe à Deo
& hominibus, vt ipſi afferant.

Fecit hoc totum Chriſtus in ſupremo gradu qui pertranſiit benefaciendo, & ſanando omnes oppreſſos à diabolo, ut ait ſanctus Petrus *Act.* 10. qui etiam tanti fecit miſericordiam, vt ſacrificium & Dei cultum poſtponi ei voluerit *Matth.* 9. *Miſericordiam volo*, inquit, *& non ſacrificium.* 1. Exemplum Chriſti.

Præmium proponitur, reciproca miſericordia à Deo exhibenda miſericordibus : quæ tantò maior illa, quam exhibuerimus nos, quantò nobis maior eſt Deus. Dabit enim non tam pro modulo meritorum noſtrorum, quàm pro diuina maieſtate & munificentia, menſuram bonam, confertam & coagitatam in ſinum noſtrum ; nec tollet vnam alteramue tantùm à nobis miſeriam, ſed omnem omnino : quoniam ibi non erit ampliùs neque luctus, neque clamor, neque dolor, &c. quia Dei perfecta ſunt opera. Itaq ; ſi pauiſti quem panibus? paſceris in diuitiis Dei. Potaſti quem aquâ? de torrente voluptatis eius potaberis. Veſtiſti? induet te immortalitate. Collegiſti hoſpitem? Colligeris in regno eius, &c. 2. Premiũ.

Si præmium nos non mouet, moueant ſaltem minæ, quas intentat immiſericordibus; *Væ vobis*, ait Dominus Matth. 23. *qui comeditis domos viduarum.* Et: *Iudicium ſine miſericordiâ illi, qui non fecit miſericordiam*, ait Iacobus cap. 2. id quod expertus eſt ſeruus ille nequam, qui cum conſeruo ſuo patientiam habere noluit, ideoqúe traditus eſt tortoribus. *Matth.* 18. 3. Supplicium.

Sextus gradus, cordis munditia, qua quis G. VI.
primò omne peccatum lethale perhorreſcit Beati mundo corde.
& paratus eſt omnia potiùs agere aut pati,
quàm vel vnicum committere. Secundò ca-
uet etiam venialia, & ſiquidem commiſſa ſint 1.
inſtar mundæ columbæ, mox ab iis nidulum 2.
conſcientiæ ſuæ per crebram confeſſionem
repurgat. Tertiò, ſanctis inſuper cogitationi- 3.
bus, verbis & operibus cordis ſui habitaculum
veluti tapetibus & picturis adornat, vt ita Deo
beneplacitum ſit habitare in illo.

Exem-

Digitized by Google

1. *Exemplum Christi.* Exemplar huius munditiæ exactiſſimum fuit Chriſtus, in quo dolus non erat 1. Pet. 2. & princeps huius ſæculi non habuit quidam *Ioan.* 16. nec poterat quis arguere cum de peccato. *Ioan.* 8.

2. *Præmiũ.* Præmium verò Dei conſpectus, quæ eſt beatitudo eſſentialis & fons omnium bonorum, quibus beati in cœlo perfunduntur. *Quid eſt quod non vident*, ait S. Greg. l. 4. Dialog. *qui videntem omnia vident?* Hoc itaque vnicum petiit olim Moyſes tam inſtanter: *Si inueni gratiam in conſpectu tuo, oſtende mihi faciem tuam.* Exodi 33. Hoc ſolùm petiit Dauid Pſal. 79. *Oſtende faciem tuam & ſalui erimus.* Hoc vnicum petierunt Apoſtoli per Philippum: *Oſtende nobis Patrem & ſufficit nobis.* Ioan. 14. ſed quid illis dicitur, qui corde non ſunt mundo? *Væ vobis*, ait Dominus

3. *Supplicium.* Matth. 23. *quia mundatis quod deforis eſt calicis & paropſidis, intus autem pleni eſtis rapinâ & immunditiâ. Phariſæe cæce mũda prius quod intus eſt calicis & paropſidis, vt fiat id quod deforis eſt mundum.*

H. VII. *Beati pacifici.* Septimvs gradus eſt ſtudium pacis, primò cum proximis omnibus pacem, concordiam & charitatis vinculum conſeruando, nemini dando offenſionem, &c. Secundò, pacificare
1. etiam alios, & curare vt diſſidentes inter ſe
2. componantur. Tertiò, pacificare animas cum
3. Deo, propriam imprimis, deinde etiam aliorum, iuuando eas & reducendo ab obſequium creatoris ſui.

1. *Chriſti Exemplum* Hanc pacem nobis Chriſtus attulit è cœlo, velut rex pacificus & princeps pacis, hanc toties precatus eſt diſcipulis, hanc ipſe ſemper tenuit, vt prædixit Iſaias c. 42. *Non clamabit, neque accipiet perſonam, nec audietur vox eius foris: Calamum quaſſatum non conteret & linum fumigãs non extinguet.*

2. *Præmiũ.* Præmium pacificorum eſt vt ſpeciali quodam modo ſint filij Dei, tum in hac vitâ, cùm ſingulariter à Deo diligentur & cuſtodientur; tum in alterâ, cùm ſingulari gloria condecorabuntur, quòd ſimiles fuerint principi pacis, qui ſanguine ſuo pacificauit, quæ in cœlo ſunt & quæ in terrâ.

3. *Supplicium.* Pacem verò turbantibus: Væ dicit Apoſtolus Iudas in ſuâ Epiſtolâ, *Væ illis, qui in contradictione Core perierunt*, id eſt, qui Core contradictionem & rebellionem imitati pereunt.

I. VIII. *Beati qui perſecutionem. &c.* Octavvs, pati perſecutionem propter iuſtitiam, & primò quidem patienter eam & hilari animo tolerando. Secundò, ſeipſum ſi opus fuerit, ad ipſam mortem offerendo, conſeruandæ causâ ſanctitatis & charitatis. Tertiò, gau-
1. dere inſuper in tribulationibus & ſibi gratula-
2. ri, quòd ſic Chriſto ſimilior & coronâ gloriæ
3. dignior fiat. Et hîc ad ſupremum ſcalæ culmen peruenitur, & ad perfectam imitationem Chriſti Crucifixi, qui ſcalæ huic innititur.

Exemplum Chriſti. Eò vocat nos exemplum Chriſti, qui grauiſſimas pertulit perſecutiones propter promulgationem ſanctiſſimæ ſuæ legis & reprehenſionem vitiorum, &c. *Vnde ſi patremfamilias Beelzebub vocauerunt, quantò magis domeſticos*
2. *eius.* Matth. 10.
Præmium. Eò vocat nos & præmium patientibus promiſſum, quod eſt regnum cœlorum. Id verò partim datur in præſenti vitâ per internum gaudium ſpiritûs; quo in vinculis ſuis miro modo recreabantur SS. Martyres, vt tormenta pro illo contemnerent: partim in futuro. Vnde Dominus ſubdit: *Beati eſtis cùm maledixerint vobis homines & dixerint omne malum aduerſum vos mentientes, propter me; gaudete & exultate quoniã merces veſtra copioſa eſt in cœlis.*

Contrà verò, væ cùm benedixerint vobis 3.
omnes homines, ait Dominus *Luc.* 6. *Supplicium.*

Hæc eſt igitur ſcala, per quam aſcendendum eſt ad cœlum & aſcenderunt quotquot ſunt in cœlo. Per hanc aſcendere ſeruum Dei Dominicum vidit Prior Brixienſis, vti refert S. Antonius agens de morte S. Dominici. Vidit enim hiatum in cœlo, per quem ſubmittebantur duæ candidiſſimæ ſcalæ, quarum vnam tenebat B. Virgo; alteram Chriſtus. In fine vtriuſque ſcalæ ſedes poſita erat, & vnus ei inſidens ſimilis fratri Prædicatori (is erat S. Dominicus) quaſi vadens verſus cœlum. Has Chriſtus & Mater eius ſurſum vnà cum ſede & ſedente trahebant: & tunc hiatus clauſus eſt. Hæc idem ſcala eſt, per quam aſcendentes & deſcendentes vidit S. Romualdus ſui ordinis Monachos, vt in eius vitâ. Per eandem aſcendere ſanctum Benedictum viderunt duo eius fratres, vnus in cella, alter procul exiſtens: viderunt namque viam lucidam palliis ſtratam atque innumeris coruſcantem lampadibus à Cella S. Benedicti verſus Orientem ad cœlum tendentem, audieruntque vocem: Hæc eſt via, quâ dilectus vir Dei Benedictus cœlum aſcendit. Vt in eius vita. Per hanc denique ſancti omnes, quotquot ſunt in cœlo, aſcendere debuerunt, Apoſtoli, Martyres, Confeſſores, Pontifices, Monachi, Sacerdotes, Virgines, Viduæ, Coniuges: ita vt ſi vel in vno gradu impegiſſent, nunquam eò perueniſſent. Supereſt nunc vt nos illos ſubſequamur, &c.

CONCIO II.

Vnde colligatur cæleſtis gloriæ magnitudo.

1. *Ex Scripturâ.*
2. *Ex Chriſti meritis.*
3. *Ex Sanctorum teſtimonio.*
4. *Ex cœlorum decore.*
5. *Ex mundi huius decore.*
6. *Ex reproborum proſperitate.*
7. *Ex inferni horrore.*

THEMA.

Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cœlis. Matth. 5.

Matthæi 13. comparauit Chriſtus Dominus Regnum cœlorum pretioſæ margaritæ, quam diu quæſitam & tandem inuentam negotiator abiens & vendens omnia quæ habuit, emit. Nos per Dei gratiam inuenimus hanc margaritam, cùm per fidei ſuſceptionem hæredes cœli facti ſumus: quæ tanti pretij eſt, vt meritò & libenter omnibus noſtris vendi- A.

tis eam emere debeamus. Sed heu multi non agnoſcunt pretium illius! multi enim dicunt, ait Dauid Pſ. 4. *Quis oſtendit nobis bona?* q. d. Quis aſcendit in cœlum? quis inde ad nos deſcendit? Multa nobis in cælo bona gaudiaq́; promittit S. Scriptura, multa loquuntur Patres & Concionatores: multa Chriſti Apoſt. Paulus cùm ait 1. Cor. 8. *Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus diligentibus ſe.* Similiter Iſaias cap. 64. Sed vnde norunt ipſi? Vel ſaltem vnde arguere poſſumus, vera eſſe, quæ dicunt? Audiamus.

B. I. Ex Scriptura. PRIMÒ, Edicit nobis Spiritus ſanctus in Scriptura ſacra: *Glorioſa dicta ſunt de te, ciuitas Dei*, inquit Dauid *Pſal.* 86. dixit de eâ imprimis Deus ad Abraham. Gen. 15. *Ego protector tuus ſum & merces magna nimis.* Dixit Dauid: *Nimis honorati ſunt amici tui Deus.* Dixit Iſaias cap. 64. *Oculus non vidit Deus abſq; te, quæ paparâſti exſpectantibus te.* Similiter S. Paulus 1. Cor. 2. *Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus iis, qui diligunt illum: nobis autem reuelauit Deus per Spiritum ſuum.* Quid dicis, ô Apoſtole? quàm longè pertingit oculus: videre enim aſtra poteſt, cœlorum ac ſtellarum magnitudinem & diſtantiam metiri: Videt gloriam Imperatoris & Regum, eorum palatia ſumptuoſiſſima, armamentaria, hortos amœniſſimos, equos præſtantiſſimos, aulicos plurimos & nobiliſſimos, ſatellitium, pompam, ornatum, &c. Et tunc fortè dicet homo: ſi talis eſt Sanctorum in cœlo gloria, ſufficit. Sed nihil ſunt hæc reſpectu eorum, quæ præparauit Deus diligentibus ſe; quia hæc *Oculus non vidit; &c.* Longiùs ſe extendit auris, quia percipit etiam, quæ ob diſtantiam cerni nequeunt, vti mores omnis generis nationum, diuitias Indorum, omnis generis peregrinos flores & herbas, piſces in mari abditos, monſtra, feras; quæ geruntur in toto orbe, quæ ab ortu mundi in omnibus regnis geſta ſunt, quædam etiam futura prædicta à Prophetis: percipit lætiſſima nuntia, ſuauiſſimos concentus, omnis generis inſtrumenta, familiariſſima colloquia: ſed nihil etiam hoc, reſpectu beatitudinis; quia *Auris non audiuit &c.* Longiſſimè ſe extendit intellectus, quia attingit etiam poſſibilia, & fingere ſibi poteſt, quæ nunquam fuerunt nec erunt. Fingat ergo ſibi mundum iſto longè præſtantiorem, in quo montes omnes aurei, lapides omnes Smaragdini, arbores omnes cedrinæ, fluuii cryſtallini, menſæ omnes delitiis refertæ ſint, &c. qualem fingimus Vtopiam, **das Schlawraffenlandt**, nihil tamen erit: quia *in cor hominis non aſcendit.* Quæ omnia paſſim confirmauit Chriſtus, cùm promiſit nobis regnum cœlorum, gaudium Domini, conuiuium perpetuum, &c. cumque gloriam ſui corporis in monte Thabor oſtendit. Confirmauit denique S. Ioannes *in Apoc. c.* 21.

C. II. Ex Chriſti meritis. SECVNDÒ, Commonſtrat nobis Chriſtus, qui tantum pretium expendit pro comparando nobis regno cælorum. Non enim ſufficiebat vllum finitum pretium, infinitum requirebatur; idcirco Dei Filius de cœlo in terram venit, vt pretium hoc, quod ſolus poterat, exſolueret. Et obtulit id infinitum non vna ratione: infinitum ratione offerentis, quia erat Dei Filius, vnde omnia eius opera infinitum habuere valorem: infinitum ratione rei oblatæ, quia corpus & ſanguinem adeoque vitam ſuam, quâ vt homo, pretioſius nihil habebat. An tu igitur paruum exiſtimas theſaurum illum, quem vt ditiſſimus aliquis in agro abſconditum emat, tradit omnia ſua pro illo? An tu vilem putas eam margaritam pro qua comparanda opulentiſſimus mercator nauigat ad extremos Indos & pro ea dat omnia bona ſua? Iam verò *Matth.* 13. ait Dominus, regnum cœlorum eſſe theſaurum illum, & margaritam illam pretioſam, quam vt nobis emeret, ipſe de cœlo in terram venit & vendidit omnia ſua, id eſt, nulli pepercit labori, fatigationi, prædicationi, vitæ ipſi, & emit eam. Hoc igitur putabimus ſacturum Dominum, ſi non prorſus pretioſiſſima eſſet gloria, quàm tam carò nobis emit? Num vitam ſuam pretioſiſſimam daturum, ſi non beatiſſima eſſet cœlitum vita, pro qua ſuam dedit? Accedit, quòd merita Chriſti ex ſe ſufficiant pro omnibus hominibus, etiam iis, qui damnantur; ergo quantò paucioribus applicantur, tantò copioſiùs applicabuntur, & dabitur illis menſura conferta & coagitata, id eſt, præmium vltra condignum.

TERTIÒ, Sancti id confirmant multipliciter; Primò, quia gloriam illam, iam priùs à Chriſto emptam caro pretio, rurſum, quantumuis Chriſto amiciſſimi, emere debuerunt. Quanti eius amici fuerunt Apoſtoli, quos non amicos tãtum ſed & fratres ſuos appellauit? ſed carò nihilominus vendidit eis gloriam: lapidati ſunt, ſecti ſunt, crucifixi ſunt, excoriati ſunt, & ex illis chariſſimus Ioannes in feruenti oleo poſitus fuit. Magnus Dei amicus Iob, ſimplex, rectus ac timens Deum, & tamen adeò crudeliter à dæmone vexatus eſt, antequam acciperet ſuum præmium. Nemo ſanctior inter natos mulierum Ioanne Baptiſta, & tamen is præter ſpontaneas caſtigationes, ſolitudinis, locuſtarum & hirſutæ pellis, caput etiam ſuum pro gloria dare debuit. Quid? ipſa Dei genitrix, præter alias grauiſſimas afflictiones gladio doloris tranſigi in corde debuit & omnes filij dolores etiam ipsa exhaurire. Quare ſi amiciſſimis ſuis gloriam ſuam tam carò vendidit Deus, quis dubitet eam omni pretio maiorem eſſe? *Nunquid* enim *inquitas apud Deum? Abſit*, inquit Apoſt. ad Rom. 9. Ratio igitur eſt, quia *non ſunt condigna paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis*, vt ait idem *ad Rom.* 8. Cùm igitur pro gloria ſua tanta fecerint Sancti: quantam eſſe illam oportebit? Iacob dum ſeruiuit quatuordecim annis pro Rachele, videbantur illi pauci dies. *Geneſ.* 29. quia nimirum pulcherrima erat Rachel: Sic videbatur Sanctis parum imò nihil eſſe quidquid partiebantur pro cœleſti gloria: Ideo Apoſtolus tribulationes ſuas plurimas & grauiſſimas, *momentaneum & leue tribulationis* appellat. Quòd ſi nobis multa & grauia videntur, quæ

III. D. Ex Sanctorum teſtimonio.

quæ Deus à nobis pro gloriæ brauio, vti fidem
ſpem & charitatem, præceptorum obſerua-
tionem; hoc ipſo intelligere debemus ingens
donum eſſe gloriam, pro qua munificentiſ-
ſimus Deus adeò certari velit: ita vt nihilo-
minus *vita æterna ſit gratia*. Rom. 6. & nos
2. *ſerui inutiles*. Secundò, quia ſæpe in hac vita ſen-
ſére ingentia gaudia Sancti à Deo ſibi immiſſa,
quæ omnia mundi gaudia ſuperabant. Sanctus
Paulus etiam in afflictione dicebat: *Repletus
ſum conſolatione, ſuperabundo gaudio*. S. Ephrem
tanto gaudio in orationibus perfundebatur, vt
magnitudinem illius ferre non poſſet & excla-
maret: *Domine mi, recede paululum à me: impe-
tum enim gaudiorum tuorum tolerare nequeo*. Alio
tempore dicebat idem: *Domine ſiſte parumper
gratiarum tuarum impetum*. S. Xauerius quan-
doque cœleſti conſolatione perfuſus, excla-
mabat: *Satis eſt, Domine, ſatis eſt*. Alij etiam in
maximis tormentis maxima ſentiebant gaudia.
S. Agatha ad ſupplicium lætiſſimè quaſi ad
conuiuium pergebat. S. Tiburtius ſuper arden-
tes prunas ambulans dicebat videri ſe ſibi am-
bulare ſuper roſas. Quòd ſi igitur tale ac tan-
tum fuit gaudium quibuſdam ſanctis adhuc in
exilio degentibus conceſſum, quale erit gau-
dium patriæ? *Cant.* 2. dicebat ſponſa: *Intro-
duxit me Rex in cellam vinariam*. Et ecce ex o-
dore tantùm ſtatim facta ebria clamabat: *Fulcite
me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo*.
Quo loco ſanctos illos repræſentauit, qui vi-
uentes etiam odorem cœleſtium bonorum ſen-
ſerunt. Quòd ſi ergo ex odore tantùm illorum
adeò inebriati fuerunt, vt animis deficerent &
amore langueſcerent; quid putatis eſſe cœleſtia
vina guſtare, bibere, inebriari, ſicut dicit Da-
uid: *Inebriabuntur ab vbertate domûs tuæ*? Si
ſpeculantes Deum in ænigmate, adeò recreati
ſunt, quid erit videre illum *facie ad faciem*?
Tertiò, quia etiam in terris ingenti fulgent
3. gloria, dum plurima edunt miracula, dum e-
orum Reliquiæ tam honorificè aſſeruantur, &
à Pontificibus & Regibus honorantur; dum
templa ad eorum memoriam eriguntur, dum
feſti dies illis inſtituuntur, dum ab omnibus
inuocantur & coluntur, dum ſæpe innumeros
habent vitæ ſuæ æmulatores & ſectatores, dum
eorum nomina ſibi non plebei tantùm, ſed Re-
ges etiam aſſumunt, &c. Quòd ſi in terris tan-
tam ſortiuntur gloriam, quæ & qualis erit illa
cœleſtis gloria, quæ tam ſpecioſis titulis pro-
miſſa eſt à Deo? Si in terris vbi non ſunt, adeò
mirificantur & honorantur, quomodo hono-
rabuntur in cœlis vbi ſunt? Si ita in exilio, quo-
4. modo in Patria? Quartò. Quia aliqui ſancti ap-
paruêrunt & gloriæ illius magnitudinem ali-
quatenus reuelarunt, cuiuſmodi exempla paſſim
obuia ſunt legentibus.

E. IV. Ex cælorum decore. 1.

Qvartò, Cœli enarrant gloriam Dei &
Sanctorum. Et primò, cœli decor & pulchri-
tudo, quæ apparet nobis; ea ſiquidem facilè
ſuperat omnium ſublunarium rerum pulchri-
tudinem. Vt meritò S. Ignatius Loyola, cùm
cœlum aſpiciebat dicere ſoleret: *Heu quàm ſor-
det tellus cum cœlum aſpicio*! Et tamen haud du-

bium, quin conuexa pars cœlorum, quæque
ſuperos reſpicit (ſaltem cœli empyrei) longe
ſit formoſior quàm concaua, quæ apparet no-
bis: vt enim Regis palatium interiùs, quâ Re-
gem ſpectat, longè magis ornatum eſt aulæis,
periſtromatibus, picturis, &c. quàm extra,
quà ſpectat ciuitatem: ſic credere fas eſt de
cœlis. Secundò, eius vaſtitas. Oſtendunt enim 2.
Mathematici (Chriſtoph. Clauius in ſphæra &
alij) totum terræ globum reſpectu cœli pun-
ctum tantùm eſſe: rurſum totum mundum cum
cœlis intra firmamentum contentis reſpectu
cœli empyrei, minus adhuc punctum eſſe,
quàm ſit terra reſpectu firmamenti. Oſten-
dunt Solem terrâ maiorem eſſe centies ſexa-
gies, ſtellas primæ magnitudinis numero 17.
terrâ maiores eſſe centies & ſepties. Secundæ
magnitudinis numero 45. nonagies: Tertiæ
magnitudinis numero 208. ſeptuagies & bis.
Quartæ magnitudinis numero 264. quinqua-
geſies quater. Quintæ magnitudinis numero
217. trigeſies quinquies. Sextæ & infimæ ma-
gnitudinis numero 249. decies & octies. Vn-
de colligitur quod ſi Deus vellet cuilibet ſan-
cto ſeparatum in cœlo locum & quaſi Duca-
tum aſſignare, nullum fore ſanctum, qui non
haberet Ducatum vigeſies maiorem quàm ſit
tota terra. Si enim fingamus totum firmamen-
tum eſſe vndique plenum ſtellis infimæ ma-
gnitudinis; non dubium, quin is ſtellarum nu-
merus æquaret, imò ſuperaret beatorum nu-
merum: quælibet autem earum decies octies
terrâ maior eſt. Quòd ſi tantum eſt ſpatium
in firmamento, quantum erit in cœlo empy-
reo? Vnde meritò Baruch *cap.* 3. exclamat: *O
Iſrael quàm magna eſt domus Dei, & ingens locus
poſſeßionis eius*! Præterea non malè diuinamus,
ſicut cœlum ſuperat vaſtitate terram, ſic ſupe-
rare etiam ſplendore & decore. Nec vanè o-
minabimur, ſi credamus tertiam noſtram ha-
bitationem in Patria tantò ſplendidiorem eſſe
ſecundâ, quæ eſt in exilio, quantò ſecunda
iſta, hoc eſt mundus, ſplendidior eſt primâ,
quæ nobis eſt in vtero matris, vt ſentit Crom-
becius de ſtudio perfect. Tertiò, cœlorum cla- 3.
ritas, ſubtilitas, agilitas & incorruptibilitas,
nónne clarè oſtendit beatorum corporum
dotes? Si enim tantam contulit Deus clari-
tatem, ſubtilitatem, pelluciditatem & incor-
ruptibilitatem corporibus perituris & ad ſo-
lum hominis exulantis & militantis ſeruitium
creatis; cur non eandem vel maiorem confe-
rendam exiſtimemus corporibus beatorum?
Meritò ergo de illis ait Apoſt. 2. *Cor.* 15. Pri-
mus homo de terra terrenus, ſecundus homo
de cœlo cœleſtis.

F. V. Ex mundi huius decore. 1.

Qvintò, Oſtendit nobis terrena noſtra
habitatio, cuius pulchritudinem, perfectio-
nem, amplitudinem, redundantiam, diuitias,
frequentiam nationum & varietatem inhabitan-
tium, quis eſt qui non ſuſcipiat & miretur?
Quàm ſpecioſum huius domûs laquearium
aureis ornatum roſis cœlum? quàm gratioſa
lumina? quàm amœnum pauimentum ex om-
nis generis floribus, hortis, pratis confectum?

quàm varia nationum cubicula? quàm elegantes ſyluæ, fontes & flumina? quàm pretioſæ gemmæ & metalla? quàm ſuaues & delicati fructus? quàm multiplicia animalia, quorum alia volant, alia natant, alia currunt, alia repunt? quàm ſplendida ædificia? quàm mira artificia? quàm varij inhabitatores? Duces, Reges, ſubditi, &c, Et tamen hæc habitatio ad breue ſolùm tempus peregrinis ædificata eſt: illis enim recedentibus tota diſſoluetur, & in cinerem redigetur in nouiſſimo die, vti ſacræ literæ docent, quia nimirum cum omni ſplendore ſuo non eſt digna vt cœli ciues eam, non dico inhabitent, ſed vel oculis vſurpent. Si enim hæc mundi machina faceret ad recreandos aliquo modo beatos, cur eam vaſtaret Deus & in fauillam redigeret? Quæſo vos, ſi princeps alicui Domino ad ſe venturo per mare ad fluuium præpararet nauim ornatiſſimam, plurimis cameris affabrè factis, picturis & omnis generis vtenſilibus, tam quæ ad delectationem, quàm quæ ad ſuſtentationem pertinent, inſtructiſſimam, vt eâ vel per vnum diem veheretur & poſtmodum nauis tota deſtrueretur: quis non inde colligeret, eiuſmodi Dominum à Principe in proprio palatio honorificentiſſimè tractandum? Sanctus Porphyrius Gazæorum Epiſcopus cùm aliquando Theodoſij iunioris Imperatoris infantem ingenti cum pompa ad ſacrum Baptiſmatis fontem deduci cerneret: Nos (inquit vitæ eius ſcriptor) mirati tantam gloriam; admirantibus autem dicebat ſanctus Porphyrius: ſi ea, quæ paulò pòſt euaneſcunt, tantum gloriæ ſplendorem habent; quantum habitura ſunt cœleſtia, quæ parata ſunt ſanctis & electis Dei? apud Sur. *tom. 1. in vitâ.* Quapropter non immeritò ſanctus Paulus omnia ſublunaria in comparatione cœleſtium arbitratus eſt vt ſtercora. Nimirum ſicut principes delectantur tantùm grauioribus, vt venationibus, haſtiludiis, &c. non nucibus aut pilâ, quibus delectantur pueri: ita ſancti viri & Angeli quibus cum Deo & diuinis tantum eſt commercium, terrena omnia vilipendunt, nec aſpicere dignantur: ſed infinita tantùm pulchritudine capiuntur & oblectantur, quemadmodum ipſe Deus. Mercator, qui pretioſiſſimas merces habet, ſolet exponere præ foribus aliquas obſoletas & viles, non vt emantur, ſed vt prætereuntes videant eum habere eiuſmodi merces venales: empturo profert longè recentiores & præſtantiores. Sic cùm Deus proponit nobis bona terrena, non proponit vt ea emamus, ſed vt inde arguamus quales in penetralibus ſuis merces habeat nobis offerendas.

H. VI. Ex reproborum proſperitate.

SEXTÒ, Oſtendunt etiam reprobi, qui in hoc mundo magna cum dignitate, gloriâ & felicitate degunt. Nero præter nefarium parricidium & alia innumera flagitia commiſſa primus Imperatorum Chriſtianos vehementiſſimè eſt perſecutus, vſque ad internecionem glorioſiſſimorum Apoſtolorum Petri & Pauli. Decius, Diocletianus, Maximianus, Maxentius cæterique veræ religionis hoſtes, quid non in Deum Deiq; cultores Chriſtianos machinati fuerunt? Iulianus Apoſtata ex tonſurato Clerico Religionis Chriſtianæ deſertor & acerbiſſimus perſecutor, magicis inſuper artibus deditus fuit. Valens hæreticus peſtilentiſſimus. Et hi tamen omnes cùm ex profeſſo Deum impugnarent, à Deo donati ſunt immenſis opibus, honore, gloriâ, ſplendore, deliciis, vt nihil deeſſet, quò minùs vitam agerent ſuauitatis, dignitatis & voluptatis pleniſſimam. Imperauerunt orbi, ſubiectos ſibi habuerunt populos ac Reges, ad eorum nutum omnia gerebantur. Et quid optare poſſes in hac vita, quod illis non fuerit conceſſum. Sed hinc attolle mentem ad alia. Si enim tanta largitus eſt hoſtibus, perſecutoribus, improbis, flagitioſis hominibus, quæ & quanta putas præparaſſe Deum diligentibus ſe filiis chariſſimis? Dic enim, ſi regiam luſtraturus ſplendidiſſimam & iamiam ingreſſus videres in atrio humilem in pariete ianuam & interrogares, quid hîc loci eſſet: ductor verò reſponderet, nihil hîc viſendum, carcerem enim eſſe, quo vincti cuſtodirentur ad ſupplicium. Tu verò inſtares & ingredi omnino velles, ingreſſus verò cerneres inibi regias aulas, palæſtras, hortos, fluuios, omnia auro, argento, & ſerico rutilantia, ſyluas, venationes & piſcationes, homines ridentes, ludentes, conuiuantes, ingenti pompa & comitatu, &c. nónne diceres te deceptum, cùm audiſti carcerem hîc eſſe? Sed ſi adhuc à viro fide digno audires: Verè hîc carcer eſt, nam reprobi tantùm hîc cuſtodiuntur, & hinc vnus poſt alterum ad ſupplicium educitur: quæ verò viſu digna ſunt, non hîc, ſed in ſuperiori domo ſunt, ibi omnia regalia videbis: nónne tunc dicturus eſſes: Prôh, ſi hic locus carcer eſt, qualis erit regia? Quid hic mundus aliud niſi carcer reproborum, vnde alter poſt alterum educitur ad gehennam? & ſi ſplendet ita carcer, quomodo ſplendebit Regia aulicorum Dei? Sanctus Fulgentius viſa aliquando Romanæ vrbis, cùm adhuc in priſtino flore eſſet, magnificentia, ad collegas verſus in hæc verba prorupit: *Quam ſpecioſa eſſe poteſt Hieruſalem cœleſtis, ſi ita fulget Roma terreſtris? Et ſi in ſæculo datur tanti honoris dignitas diligentibus vanitatem, quanam præſtabitur ſanctis diligentibus veritatem?* apud Sur. tom. 1. in vita. Simili modo argumentatus eſt Dauid Pſal. 72. cùm ait *Quam bonus Iſrael Deus his, qui recto ſunt corde!* Sed vnde hoc colligis? Ex impiorum proſperitate: *quia zelaui ſuper iniquos,* inquit, *pacem peccatorum videns.* Vnde Aug. *lib. 22. de ciuit. Dei cap. 24.* ait *Quid dabit iis, quos prædeſtinauit ad vitam, qui hæc dedit eis, quos prædeſtinauit ad mortem?*

H. VII. Ex inferni horrore.

SEPTIMÒ; Teſtantur id nobis inferi, ac primò Damnati: Si enim Dei inimicis, qui à ſalute aberrauerunt, tam calamitoſus debetur inferorum locus, iure debetur Dei amiciſſimis feliciſſimus apud ſuperos. Quantam enim peccatum meretur calamitatem, tantam amor Dei meretur felicitatem; ergo ſi inferis debentur tenebræ, ſuperis debetur lux: ſi inferis capti-

Digitized by Google

captiuitas & vincula, ſuperis libertas: ſi inferis ſocietatis dæmonum, ſuperis ſocietas Angelorũ: ſi inferis vermis rodens, ſuperis pax & quies: ſi inferis ignis vrens, ſuperis voluptas: ſi inferis fletus & ſtridor dentium, ſuperis gaudium & riſus: ſi inferis dorſum Dei, ſuperis Dei facies, iuxta id Ier. 18. *Dorſum & non faciem oſtendam eis in die perditionis eorum*. Confirmatur hoc ex S. Iacobo dicente c. 2. *Miſericordia ſuperexaltat iudicium*, id eſt, vincit iudicium: Vnde Theologorum placitum, Deum præmiare vltra condignum, punire citra condignum. Si ergo tanta eſt inferorum calamitas, maior erit ſuperorum felicitas.

2. Secundò, ipſimet dæmones. Refert enim Thomas Cantiprat. *l.* 2. 57. *nu.* 67. rogatum aliquando dæmonem, quid pati vellet, vt ſibi ad viſionem Dei aditus pateret, dixiſſe, ſe paratum eſſe tormenta omnia, quibus æternis ignibus deſtinati cruciantur, ſiue ij dæmones ſint, ſiue homines, in ſe vnum congeſta, vſque in extremum iudicij diem perpeti, modò Dei videndi vel breuiſſimo tempore poteſtas fiat. Cæſarius item *l.* 5. *c.* 10. teſtatur ſe Coloniæ in Eccleſia B. Petri præſentem audiſſe ſpiritum nequam de ſuo ad ſperatam gloriam reditu interrogatum reſpondiſſe: Si columna quædam ferrea eaque ignita nouaculis acutiſque calamis vndequaque inſtructa, atque à terra ad cœlum uſque pertingens ſtaret; ego corpus humanum nactus, in eam inſilire volvique ac reuolui non formidarem, reperemque laniandus, quà aſcenſu, quà deſcenſu, & perpetuò ad finem vſq; ſęculi extremum memet in illas acies induerem, dummodo reditus ad eum ſtatum à quo excidi, ſpes aliqua affulgeret. Hæc ille. Et tamen in primo illo ſtatu nondum beatus erat. Sed nimirum caueret omnino deinceps, ne à gloria excideret, & deinde quæreret, non per ambitionem, ſed per humilitatem, locum inter Angelos, vel etiam ſuper illos. Hoc ergo cùm iam nõ illi, ſed nobis detur, nos illius exemplo prudentiores, conſulamus nobis, & ad propoſitũ nobis brauium alacriter contendamus.

Imitemur, quæſo Euangelicum negotiatorẽ, & poſtquam inuenimus pretioſam margaritam & præſtantiam eius intelleximus, demus quæſo, fluxa, vana & peritura bona omnia pro illa. Quã felices, qui ita ſapiunt! quod nobis donet Deus.

CONCIO III.

Gaudia Beatorum.

1. *Gaudium Beatorum conſiſtit in intellectu.*
2. *In voluntate.*
3. *In memoria.*
4. *In oculis.*
5. *In auribus.*
6. *In cæteris ſenſibus.*

THEMA.

Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis. Matth. 5.

A. ITa ferè omnes naturâ comparati ſumus, vt voluptate potiùs trahamur, quàm aliquo alio bono. Hinc enim ad Prophetas dicunt illi apud Iſaiam cap. 30. *Loquimini nobis placentia*. Quando igitur Auditores, iucunda potiùs quàm triſtia, gaudia quàm mœrores audire vobis placet: Ecce vobis hodie lætiſſimum de cœlo nuntium, quod ore ſuo deprompſit Chriſtus: *Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis*. Inuitamini enim hodie ab vniuerſo Beatorum agmine ad paradiſum voluptatis, ad nuptias filij Dei, ad cœnam Agni, ad gaudium Domini. Omnibus his titulis decoratur Regia cœli, vocatur Paradiſus Lucæ 23. *Hodie mecum eris in Paradiſo*. Quid autem paradiſus, niſi hortus voluptatis & deliciarum? *Gen.* 2. *&* 3. vocatur *Nuptiæ* Matth. 22. & 25. Quid autem nuptiæ, niſi feſtum gaudiis & voluptatibus dicatum? Vocatur *Cœna magna* Lucæ 14. & 22. Quid autem in conuiuio magno, niſi cupediæ & delitiæ? niſi Muſica & hilaritas? Vocatur *Gaudium Domini* Matth. 25. *Intra in gaudium Domini*. Quis autem triſtitiæ locus eſſe poteſt, vbi gaudio ambimur, gaudio includimur? Quæ cùm ita ſint, relinquamus hæc infima & puerilia, quæ offert mundus, gaudia: ad ſuperna contendamus (& quemadmodum orat Eccleſia) *ibi noſtra fixa ſint corda, vbi vera ſunt gaudia*. Ea verò nunc vt aliqua ſaltem ratione poſſimus delibare, rogemus omnes Sanctos.

B. I. Gaudium intellectus. PRIMVM, Gaudium eſt in intellectu, cùm vident Deum *facie ad faciem*, vt loquitur Apoſtolus 1. *Cor.* 13. quaſi dicat, non per figuras & ænigmata, non per ſpeculum & abſtractiuè quomodo eum nos hîc cognoſcimus, ſed in ſeipſo clarè & intuitiuè, ſicut eſt, vt ait ſanctus Ioannes *Epiſt.* 1. *cap.* 3. Tria requirit delectatio, quæ percipitur ex cognitione, ſecundùm diuum Thomam 2. 2. *quæſt.* 31. *art.* 5. potentiam intelligentem, obiectum conueniens illi potentiæ, & vnionem obiecti cum potentia, etiam quantò potentia eſt aptior ad cognoſcendum & obiectum nobilius & vnio magis intima, tantò maior quoque percipitur delectatio. Iam verò intelligentia Beatorum eſt nobiliſſima & perſpicaciſſima, utpote lumine gloriæ adiuta, roborata & eleuata, veluti tubo ſeu dioptra quadam perſpectiua, cuius ope intueri lucidiſſimum illum ſolem poteſt, quem alioqui multò minùs, quàm nos ſolem in meridie, contemplari poſſet.

Deinde obiectum eſt altiſſimum & nobiliſſimum non modò excedens ea, quæ ſenſibus vſurpare, ſed ea etiam, quæ mente comprehendere & nobis imaginari poſſumus, quia eſt infinitum, & complectitur omnia bona, quæcunque excogitari & deſiderari poſſunt. Elige tibi de mundo & rebus ſublunaribus, quæcunque oculis placent, nihil adhuc vidiſti, reſpectu eorum, quæ in Deo ſunt & cernuntur à Beatis. Sanè maiorem in mundo delectationem vix habere poſſes, quàm ſi omnia perambulare & peruæſtigare poſſes, quæ in eo ſunt, verbi gratiâ, ſi gemmas & metalla omnia, quæ ſub terra latent; ſi piſces & monſtra marina omnia, quæ in aquis natant; ſi ho-

ſi homines & nationes omnes eorum mores, veſtitum, politiam, artificia, vrbes, palatia, hortos, nauigationes, itinera, commercia, ludos, ſpectacula, iumenta, feras toto orbe diſcurrentes, ſi aues ſublimè volantes; ſi meteora, ſi cœlorum compoſitionem, ſtructuram, ordinem, curſum, ſyderum ſplendorem, vires, magnitudinem, &c. Quanta delectatio foret, omnia hæc cernere, præſertim ſimul & vno obtutu? Sanè ſi quem v. g. Chriſtophorum Columbum, qui totum circumnauigauit orbem mira narrantem audiremus de exteris nationibus, ſatiari vix poſſemus. Experimur hoc, cùm in libris miras orbis deſcriptiones vel hiſtorias legimus. Magis adhuc recrearemur, ſi ad viuum omnia depicta cerneremus: multò verò maximè, ſi omnia ea oculis vſurparemus, tangeremus, audiremus. Sed nihil adhuc ſunt iſta reſpectu eorum, quæ in cœlo ſunt, v. g. reſpectu pulchritudinis, quâ nitet cœlum empyreum, Angeli, Beati, Deipara, Chriſtus, Deus, in quo præter attributa, myſteria, aliaque ſtupenda eius opera, omnia prædicta longè nobiliori ratione iisq; longè plura imò inexhauſta continentur bona, ita vt in Deo, veluti in vaſtiſſimo quodam mundo Beati peregrinentur in omnem æternitatem, noua ſemper ac noua miracula & ſpectacula deprehendentes, quemadmodum indicatur *Pſal.* 14. vbi dicitur: *Domine quis peregrinabitur* (ita enim ex Hebræo textu vertunt aliqui) *in tabernaculo tuo, aut quis requieſcet in monte ſancto tuo?* (cœlo videlicet.) Denique vnio intelligentiæ cum Deo viſo intima eſt, ita vt mens Deo tota immergatur ab eoque penetretur, velut maris ſpongia Oceano immerſa, adeoque in Deum intret & quodammodo tranſeat, alia plùs, alia minùs, pro magnitudine luminis gloriæ, id quod eſt intrare in gaudium Domini, iuxta Chriſti ſententiam, *Matth.* 25.

C. II. Gaudium voluntatis. SECVNDVM, In voluntate, in quâ præter voluptatem, quæ ex viſione Dei in eam profluit, tria ſunt, quæ ipſi maxima gaudia pariant. Primum, eſt amor Dei & proximi. Qui enim amat ea, quæ amat, pulcherrima & optima eſſe credit, eorum præſentiâ & aſpectu ſummè lætatur, abſentiâ ſummè triſtatur. Sanè parentes liberos ſuos alienis omnibus præferunt, licet reuerà cæteris longè ſint deformiores, ſtupidiores, immodeſtiores, ſimiliter, qui amore amici captus eſt. Atqui Beati Deum & Sanctos omnes ardentiſſimè ſemper amant, nec quos ſolùm exiſtimant eſſe pulcherrimos, optimos, ſapientiſſimos, nobiliſſimos: ſed quos reuerà tales eſſe ſciunt & deprehendunt, & à quibus nunquam ſe diuellendos eſſe nôrunt. Sicut econtrà ingens damnatorum pœna eſt verſari cum dæmonibus ſibi infenſiſſimis & à quibus mille modis ſe circumuentos eſſe ſciunt damnati.

Qualis erit Beatorum exultatio, videre ſolemnitates & triumphos, qui quotidie celebrantur aduenientibus nouis fratribus, qui deuicto mundo & peracto ſuo peregrinationis curſu ad coronas euocantur? Quale gaudium erit videre ſedes vacuas nouis incolis repleri? Muros Ieruſalem à Lucifero deſtructos continuò reſtaurari? toto mundo peregrinos, fratres, parentes, liberos, amicos ſpoliis onuſtos quotidie aduentare?

Alterum eſt: Quies incomparabilis & pax quæ exuperat omnem ſenſum, ſatietasque perfecta, quæ omni ex parte Beatos contentos facit, ſaturos & pacatos. Quæ ſanè pax & quies haberi in terris nequit, vbi omnes famelici, ſitibundi & inquieti viuunt, quia non inueniunt bonum illud infinitum, cuius ſunt capaces, & quo ſolo ſaturantur; in cœlo tantùm inueniunt, vbi per amorem & gaudium Deum auidiſſimè amplexantur, eique quantum poſſunt ſe exæquant & coextendunt, vt tantum bonum capere poſſint. 2.

Tertium, Eſt iuſtitia perfecta, quâ ſe vndique circumdatos & amictos vident, quaſi veſte aurea & argentea Deo & Angelis placita. Iuſtitia originalis ſubijciebat quidem partem animæ inferiorem ſuperiori, ſed quamdiu ſuperior ſubiecta eſſet Deo. Vnde quaſi veſtis lanea erat, quæ corrodi à tinea potuit, & verò corroſa eſt. At iuſtitia Beatorum non tantùm ſubijcit menti ſenſus & paſſiones, ſed etiam mentem Deo, idque nexu inſolubili. 3.

Vident ergo veſtem ſuam à tineis, theſaurum à furibus ſecurum eſſe, nec ab illa beatitudine vllatenus ſe excidere poſſe. *Qua ſecura mens quaſi juge conuiuium eſt*, teſte Sapiente *Prou.* 15.

Hoc ſecundum gaudium tangit Dauid in eodem Pſalm. ſuprà citat. iuxta verſionem noſtram; cum ait: *Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requieſcet in monte ſancto tuo?* quaſi dicat: Quis habitabit cum Sanctis tuis in ſtabili illa manſione cœleſtis tabernaculi; vbi quies & pax eſt & finitur omnis labor aſcenſionis? Nos hîc velut peregrini nullibi ſedem figimus, nulli bono acquieſcimus.

D. III. Gaudium memoriæ. TERTIVM, In memoria, quam tria potiſſimùm miro modo recreant. Primò, Dei perpetua contemplatio & præſentia, cuius Beati nunquam poſſunt obliuiſci, aut ab eo diuertere, ſed ipſi ſemper inhærent, & in ipſo quodammodo abſorpti obliuiſcuntur omnium malorum, quæ triſtitiam afferre ſolent; imò ſeipſos & alia omnia amittunt, quia ea reſpectu huius gaudij & boni pro nihilo ducunt, iuxta id Pſalm. 70. *Quoniam non cognoui literaturam* (ſanctus Auguſtinus legit: Non cognoui negotiationes) *introibo in potentias Domini, Domine memorabor iuſtitiæ tuæ ſolius*, quaſi diceret: Non curo alia omnia negotia. Quanta delectatio fuit Magdalenæ ſedere ad pedes Chriſti, videre & audire eum ſemper? quàm difficilè ab eo auulſa fuit? Quanta delectatio fuit ſanctæ Scholaſticę loqui de rebus diuinis cum ſancto Benedicto fratre ſuo? Nónne obtinuit à Deo precibus ſuis pluuiam, quâ frater à diſceſſu reuocaretur, ad proſequendum cum ſorore dulciſſimum colloquium? vt in eius vita. Et quid erit Deum ſemper videre, ſemper audire, ſemper amplecti? 1.

Secun-

2\. Secundò, Memoria mirabilium Dei operum, quæ in mundo vel non æſtimârunt vel non intellexerunt homines, velut eſt ratio prouidentiæ diuinæ, quâ omnia in ſuos fines mirabili ſapientiâ condidit & perduxit.

Hic fortaſſe eſt ille *fluminis impetus, qui lætificat ciuitatem Dei*, iuxta Pſalm. 45. Quid enim ordo & curſus tot ſæculorum niſi flumen indeſinenter currens in Oceanum, donec ibi diſpareat? Multi curſum mundi, modò infractuoſum, modo directum; modò anguſtum, modò latum, modò inundantem, modò extenuatum mirantur, nec intelligunt; multi etiam queruntur, quod multa ſæpe detrimenta adfert bonis, multa commoda malis, dum terram bonam à campis iuſtorum ablatam ad campos impiorum defert, &c. Sed ibi videbunt Sancti, cùm huius curſus rationes in libro diuinæ prouidentiæ legent, quàm bene omnia fecerit Deus, indeque ſummum gaudium in ſe concipient & Deo laudem canent. Videbunt quàm iuſtè & ſapienter alios labi paſſus ſit, alios ſeruarit, erexerit, elegerit, alios non itidem: iuſtos tribulari, iniuſtos proſperari paſſus ſit, &c.

3\. Tertiò, Recordatio beneficiorum, quæ à Deo acceperunt, veluti quòd tot modis præuenti ſint in benedictionibus dulcedinis, tot vicibus & modis erepti à periculis corporalibus & ſpiritualibus, maximè peccati lethalis & gehennæ: tot rationibus & mediis ad virtutem inſtigati & compulſi. Quanta illis voluptas erit, cùm ſalua naui in tutiſſimum iam portum appulſi oculis ſuis luſtrabunt longam ſuam & periculoſam nauigationem? cùm recolent tempeſtates, quibus paulò antè iactabantur: anguſtias viarum, quas ſuperârunt, pericula, quæ euaſerunt & in quibus alij innumeri miſerè perierunt? Tunc incipient canere cum Dauide: *Miſericordias Domini in æternum cantabo*; quo cantico ait ſanctus Auguſtinus *lib.* 20. *de ciuitat. cap.* 30. nihil fore iucundius illi ciuitati.

E. IV. Gaudium oculorũ. 1. QVARTVM, Oculorum, quod prouenit primò & primariò ex aſpectu Chriſti, cuius vnius decor & pulchritudo multò maior eſt omni omnium Sanctorum gloriâ, quàm ſit fulgor ſolis cum ſtellis comparatus. Nihil ad illius gloriam gloria Salomonis, tametſi illius vultum omnis terra deſiderabat, & Regina Saba tanto itinere quæſitum venerit, quæ vt eum vidit, non habebat vltra ſpiritum; quia ecce plus quàm Salomon hic. Ille ſeruus, hic Dominus. Augebitur mirificè gaudium hoc Beatorum, quod Chriſtus cœli Monarcha, ipſorum frater, caro & ſanguis ſit.

Si enim exultant homines & diem feſtum agunt, cùm affinem aliquem ſuum renunciatum audiunt Cardinalem aut Pontificem: Si Ioſephi fratres gaudio vtique maximo cum terrore miſto perfuſi ſunt, cùm viderent fratrem ſuum eſſe Principem Ægypti, ſeque propter illum ab Ægyptiis coli; quam voluptatem capient Sancti, cùm videbunt Chriſtum Dominum & germanum ſuum dominari cœlo & terræ? Quàm libenter homines inter Angelos erunt, cùm totius familiæ patrem & cœleſtis aulæ Principem videbunt non Angelum, ſed hominem ſui ſimilem eſſe? Huius gaudij ſpes conſolabatur ſanctum Iob in ſuis tribulationibus, quòd videlicet Redemptorem ſuum viſurus eſſet in carne ſuâ. *Iob*. 19.

Secundò, ex conſpectu Angelorum, Beatorum & ſui ipſorum. 2.

Imprimis enim valde probabile eſt Angelos in cœlo aſſumpturos corpora ſpecioſa ex æthere, quibus paſcant oculos Beatorum, vt ab eis videri & cum eis loqui poſſint.

Hoc enim videtur poſcere amicitia, vnio & communicatio Angelorum cum Beatis, qui alioqui nullum ex illis caperent gaudium, quos tamen in vitâ imitari & colere ſtuduerunt. Quã ſententiam docet S. Anſelmus in Elucidario, Ioan. de Salas *in* 1. 2. *q.* 5. *art.* 5. Iam vel vnius Angeli pulchritudo ſuperat omnem mundi decorem.

Architectus quidam Erfordiæ, dum ibidem erigere Carthuſiam aggrederetur, Angelum ſpecie iuuenis conſpicatus eſt, tantâ elegantiâ & pulchritudine, vt diceret ſe alterius oculi iacturam libenter facturum, ſi eum iteratò ſemel duntaxat conſpicari poſſet. Refert Nic. Serarius *lib. rerum Mogunt. lib.* 5. *in Ioanne* 2.

Quid igitur erit videre Angelos innumerabiles formâ & decore, imò ſpecie. (vt vult Diuus Thomas Aquinas) differentes? Quod attinet ad Beatos: *Fulgebunt ſicut ſol in regno Patris eorum*, ait Dominus Matth. 13. Verùm magnâ cum varietate & differentiâ, qualis cernitur inter ſtellas. Ac licet eorum corpora tota luminoſa & tranſparentia ſint futura, erunt nihilominus pulcherrimè colorata & variegata (ad inſtar vitri picti, lampyridum & noctilucarum, quæ interdiu coloratæ noctu vt margaritæ lucent) pro merito cuiuſque. Neque fulgor ille impediet aciem oculorum, qui impaſſibiles erunt.

Quid erit autem videre ſe ipſum ſole clariorem configuratum Chriſto, ſingulis in membris prout ea meruerunt ſingulos ornatus præferentem?

Docet enim ſanctus Auguſtinus *lib.* 22. *de Ciuit. cap.* 20. SS. Martyres in ea corporis parte, in qua ſupplicia pertulerunt, ſigna virtutis pulcherrima & venuſtiſſima prælaturos. Stephanus ergo coruſcabit gemmis. Bartholomæus purpura. Petrus annulis aureis. Ioannes Baptiſta, Iacobus, Paulus & cæteri decollati torque aureo, alij aliis ornamentis inſignes.

Tertiò, ex aſpectu cœli empyrei, auro, gemmis, floribus, omniquе decore inſtructi. 3.
Talia enim ſenſuum oblectamenta, tametſi nobilioris ordinis, in cœlo eſſe docent paſſim hiſtoriæ SS. Agathæ, Dympnæ, Dorotheæ, Agnetis, & aliorum Sanctorum. Taceo cœlum nouum & terram, quam Scriptura promittit poſt iudicij diem, quæ vt nobis incognita ſunt, ita nouo & miro gaudio Beatorum oculos recreabunt.

QVIN-

I. V. Gaudium aurium. QVINTVM, Aurium, quod profluit primò ex concentu muſico Sanctorum, Angelorum in omni inſtrumentorum genere longè periſſimorum, qui omnes adhibebunt neruos, vt Deum ſummè laudent; quæ Angelorum cantica notantur in ſacris litteris *Tob.* 13. *Apoc.* 19. Vbi partim vocibus, partim cytharis cantare auditi ſunt *Alleluia*.

Certè ſanctus Franciſcus, vt ſcribit S. Bonauentura cap. 5. vitæ audiuit aliquando cytharam vnico tactu ab Angelo pulſari, vnde tantam percepit ſuauitatem, vt crederet ſe hoc ſæculum cum altero permutaſſe, diceretque poſteà: *In veritate, ſi Angelus, qui mihi apparuit, alia vice plectrum ſuper cytharam duxiſſet, anima mea à corpore migraſſet.* Scribit etiam Cæſarius de Wilhelmo Duce Iuliacenſi, malæ alioquin vitæ libro 12. c. 5. quòd aliquando feſto Natiuitatis Domini ſub tribus Miſſis tantam audierit Angelici cantûs ſuauitatem, vt paratum ſe diceret omnia relinquére, ſi vel ſemel adhuc eum audire poſſet.

2. Secundò, ex Beatorum commendatione & laude, quam tribuet illis Chriſtus, Angelus Cuſtos, aliqúe Sancti, maximè ij, de quibus bene meriti ſunt. Scimus dixiſſe Dominum: *Qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo.* Matth. 10. *Et coram Angelis Dei.* Luc. 12.

Quantum illos occupabit gaudium, cùm vel Angelus Cuſtos, vel etiam ipſe Chriſtus eos commendabit coram Deo & Sanctis omnibus? cùm proferet in publicum bona eorum opera, virtutes & martyria? Scribit S. Lucas *Act.* 9. quòd cùm ſancta illa Eleemoſynaria Tabitha obiiſſet, omnes viduæ & pauperes circumſteterint D. Petrum flentes & oſtendentes ei tunicas & veſtes, quas fecerat eis Tabitha. Quo ſpectaculo motus Petrus orauit pro ea Dominum, & obtinuit ei vitam poſtliminio reſtitutam. Quid gaudij capient Beati cùm Chriſtus & alij Sancti coram Deo & Angelis prædicabunt illorum opera, veluti id S. Martini: *Martinus adhuc Catechumenus hac me veſte contexit?* Ibi, ibi ſentient pretium virtutis, dignitatem & excellentiam. Nec improbabile SS. Angelos decantaturos eſſe triumphos Beatorum, ſiquidem iis morientibus ſæpe auditi accinere, vti ſancto Martino, ſancto Seruulo, aliiſque plurimis.

3. Tertiò, ex eorundem colloquio & conuerſatione iucundiſſima, quam inſtituent de Deo & myſteriis diuinis, de geſtis omnium temporum & quæ cuique memoranda contigerunt, &c. Magna delectatio eſt adeſſe Magnatum & ſapientum conſiliis, diſcurſibus, colloquiis, recreationibus; quid erit adeſſe colloquio tot millium Angelorum, Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum, Virginum omniſque generis hominum, quorum vel vnus ſua conuerſatione recreare mundum poſſet? Colloquio, inquam, ſapientiſſimo, ſinceriſſimo, familiariſſimo.

D. VI. Gaudium cæterorũ ſenſuum. SEXTVM, Cæterorum ſenſuum, odoratûs, guſtûs, tactûs. Tametſi enim de his pauca legimus in Scriptura ſancta, non carebunt tamen & ipſi ſuis oblectamentis. Nam quod attinet ad olfactum, perfundentur abſque dubio fragrantiſſimis odoribus, ſiquidem plurimorum corpora etiam poſt mortem & in ſepulchris tales ex ſe ſpirabant, vti ſancti Hilarionis poſt decem menſes à ſepultura, vt in eius vita ſcribit S. Hieronymus, S. Seruuli paralytici vſque ad ſepulturam, apud S. Gregorium *lib.* 4. *Dial. c.* 14. Fragrantiſſimum etiam odorem de cœlo ſecum detulit Chriſtus ad Tarſillam Virginem, apud eundem *lib.* 4. *Dial. cap.* 16. Et quis dubitat, quin vnguentum hoc à capite Chriſto deſcendat, non ſolùm in barbam, hoc eſt, Apoſtolos, ſed vſque ad oram veſtimenti eius, id eſt, ad infimum etiam Beatum?

Habet etiam guſtus ſuum, non qualem nos habemus, ſed longè excellentiorem cibum & potum, qualis ſcilicet ſtatum illum feliciſſimum decet; veluti Manna quoddam mirificum & abſconditum Apoc. 2. quod omnis ſaporis delectamentum habet. Neque enim fruſtrà de Beatis canit Dauid Pſ. 35. *Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos.* Nec vanè dixit Chriſtus eos ſecum manducaturos & bibituros in regno ſuo. *Luca* 22.

Tactus quoque recreabitur. Conſidera enim perpetuam illorum & integerrimam valetudinem; & quæ ad tactum etiam pertinere videntur, dotes agilitatis & ſubtilitatis, quibus celerrimè & ſine defatigatione quaquauerſum penetrabunt, nec egebunt ampliùs equis, curribus, ſcipionibus, ſatellitibus, &c. Sed veluti ſcintillæ in arundineto diſcurrent.

Hæc ſunt, Auditores, vera & ſolida illa gaudia, quorum vel vnum minimum non permutarent Beati cum omnibus mundi gaudiis. Certè S. Auguſtinus, ſi quis alius prudens rerum æſtimator, de lib. arbitrio lib. 3. cap. vlt. ſcripſit: Tanta eſt iucunditas lucis æternæ, vt etiamſi non liceret ampliùs in ea manere, quàm vnius diei mora; propter hoc ſolum innumerabiles anni huius vitæ, pleni deliciis & circumfluentia temporalium bonorum rectè meritoque contemnerentur: non enim falſò ac paruo affectu dictum eſt: *Melior eſt dies vna in atriis tuis ſuper millia.* Huculque ſanctus Auguſtinus. Quid iam nos dicemus? Sanè hactenus dicebamus contemnenda eſſe temporalia, quia momentanea ſunt: amanda verò cœleſtia, ſempiterna.

Nunc audimus Auguſtinum Doctorem ſapientiſſimum affirmantem, etiamſi terrena eſſent æterna, & cœleſtia momentanea, adhuc iure merito anteponenda eſſe cœleſtia terrenis. Nónne igitur, ſurdi & cæci, ſtupidi & ſtulti ſumus, ſi propter terrena gaudia non ſolùm vilia & puerilia, ſed etiam caduca & breuia, contemnimus cœleſtia ſolida & ſempiterna? Sana igitur Domine Deus cæcitatem noſtram.

CON-

CONCIO IV.

De gloriâ Sanctorum quam in terris habent.

1. *Allegantur aliquot Sancti qui in hac vitâ glorificati ſunt præſagiis diuinis, mirè ſuſtentati, à Magnatibus venerati, ad honores quæſiti, & gloriæ dotibus decorati.*
2. *Qui in morte à tormentis ſeruati, glorioſè mortui, corpora eorum ſeruata, honorificè ſepulti.*
3. *Poſt mortem clarent miraculis, aſſeruantur eorum Reliquiæ, Templa eis exſtructa, Feſti dies dicati, Canonizati.*

THEMA.

Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis. Matth. 5.

A. PRoſpero euentu ſeruus Abrahæ Eliezer inuenit ſponſam filio eius Iſaac, vti legimus *Geneſ.* 24. Accepit enim ſecum ex opibus Domini ſui, vt fidem puellæ faceret, cumque Dei ductu Rebeccam offendiſſet, protulit armillas & inaures aureas magni ponderis, vaſa item aurea & argentea & veſtes; quas vt ei donauit, facilè etiam perſuaſit vt Iſaaco ſe deſponderet.

Quemadmodum Abraham Iſaaco, ita quæſiuit etiam Deus filio ſuo Chriſto ſponſam, quæ eſt Eccleſia & fideles omnes. Miſit ergo Concionatores & mittit etiamnum vt exponant hominibus diuitias ſuas cæleſtes, quas
4. omnes dedit filio.

Atque vt his fidem habeant homines, oſtendi eis iuſſit gloriam & honorem, quibus Sanctos ſuos in hac vitâ condecorauit; ita vt ex terrenâ & præſentis vitæ arrhâ colligere queat cœleſtis dotis amplitudinem. Illam igitur arrham vobis nunc oſtendam, vt in Chriſti nup-
B. tias & vos conſentiatis.

I. PRIMÒ, Glorificati ſunt in vitâ, ac primò, *In hac vita.* præſagiis futuræ eorum ſanctitatis, quibus iam hominum oculos ad ſe rapuerunt antequam naſcerentur vel fari inciperent. *1. Glorificati præſagiis diuinis.* S. Dominici mater, antequam filium eniteretur, viſa ſibi in ſomno eniti catulum ore facem geſtantem & orbem inflammantem. Quâ re denotabatur futurum, vt aliquando Dominicus orbem illuminaret doctrinis & accenderet virtutum exemplis.

In ſancti Ambroſij infantis ore examen apum conſediſſe ſcribitur in eius vitâ; ad futuram eius eloquentiam prænunciandam. Sanctus Thomas Aquinas infans cùm plorabat, nulla alia re, niſi libri exhibitione ſedari poterat, quem magna curioſitate voluebat & retinebat, ad doctrinæ eius diuinæ præſagium.

De eodem adhuc puero præſagiit Magiſter eius Albertus M. bouem hunc, (ſic enim à condiſcipulis vocabatur ob ſilentium eius) tantum aliquando mugitum editurum, vt in toto exaudiatur orbe.

Similiter ſanctus Nicolaus ab infantia mirabilis & ſanctus haberi cœpit, quòd ſingulis ferijs quartis & ſextis, lac ſemel in die tantùm ſumere ſoleret. Mater ſancti Columbani grauida vidit è ſinu ſuo rutilantem ſolem per ſomnium procedere & mundo lumen præbere &c.

SECVNDÒ, Mirabiliter & glorioſè à Deo ſuſtentati ſunt: Elias paſtus à coruis. Similiter ſanctus Paulus Eremita à coruo; qui quotidie ei attulit vnum panem, & cùm aliquando eum inuiſiſſet ſanctus Antonius, duplicauit eis annonam, vt ſanctus Hieronymus in vita ſancti Pauli, ſancto Baſilio item in ſpecu degenti aues pabulum attulère. S. Ægidius multo tempore ceruæ, ſtatis temporibus ad ſe venientis, lacte nutritus eſt. *2. Mirè ſuſtentati.*

Ita & in periculis mirabiliter ſeruati: ſanctus Maurus ex obedientia fratrem ex aquis erepturus currit ſuper aquas, vti olim Petrus, ſanctus Paulus Apoſtolus ſerpentem manum implicantem ſine læſione in ignem excutit, ſtupentibus omnibus qui aderant: ſanctus Benedictus poculum venenatum ſibi clam propinatum ſigno crucis frangit, vti ſanctus Ioannes Apoſtolus ſine læſione ebibit. Malchus Monachus herum gentilem fugiens & in antrum ſe recipiens à leæna inibi cum catulis habitante receptus eſt, & cùm inſecutor eum extracturus intraret, leæna eum cum ſociis diſcerpſit, moxque Malcho locum cedens cum catulis diſceſſit. S. Hieronymus *in vitâ Malchi.*

Similiter iniurias Sanctis hîc illatas grauiſſimè vltus eſt Deus ad Sanctorum mirificam gloriam. De iis enim dixit Zach. 2. Deus: *Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei.*

Ita puellæ lauantes pannos altiùs ſuccinctæ & ſanctum Iacobum Epiſcopum Niſibenum prætereuntem non reuerentes, ſed impudentiùs intuentes, per execrationem omnes canæ factæ ſunt & rugas inſtar anuum contraxêre, aqua etiam ex fonte euaneſcente, refert Niceph. *lib.* 15. *c.* 22.

Tertiò, A Magnatibus & Regibus hîc in honore habiti & ſæpè tantùm non Dij habiti, *3. A Magnatibus honorati.* Ita *Act.* 14. Paulus & Barnabas à Lycaonibus pro Diis habiti, dicentibus: *Dij ſimiles facti hominibus, deſcenderunt ad nos.* Reges ad eorum conſpectum & notitiam habendam profecti, vt Totilas ad ſanctum Benedictum. Conſtantinus M. eiuſque filij per literas ad Eremum miſſas S. Antonij amicitiam & familiaritatem ambiebant eiuſque preces expetebant.

Maximus Imperator honori ſibi ducebat, ſi ſanctus Martinus cum eo prandens, primum ei poculum propinaret: Auguſta quoque piiſſima velut Magdalena ad eius pedes aſſiduè iacens vix tandem impetrauit ab eo, vt ei præberet ſola conuiuium, quod ipſa ſuis manibus parauerat & ancillæ inſtar aquam manibus dabat, fercula afferebat & menſæ ſeruiebat. Baron. anno trecenteſimo octuageſimo ſexto. Conſtantinus Magnus dextros oculos Epiſcoporum, pro pietate effoſſos à perſe-

perſecutoribus, oſculabatur, pro certo perſuaſus oſculo ſe benedictionem inde hauſturum, vt ait Theodoretus apud Baronium anno trecenteſimo vigeſimo quinto. Valentinianus Imperator, cùm aliquando S. Martino ad ſe ingredienti aſſurgere dedignaretur, coactus eſt ei aſſurgere, exorto repente ſubter eius ſedem igne, ſeſſorem violenter excutiente. Baron. anno trecenteſimo ſeptuageſimo quinto. Alij item Reges & Imperatores nolentes volentes metuere & reuereri coguntur viros ſanctos. Baptiſtam Herodes, Ambroſium Theodoſius, Leonem Papam & Lupum Epiſcopum Trecenſem Attila. Vt meritò de illis etiam dixiſſe videatur Deus, quod dixit Moyſi Exodi ſeptimo: *Ego conſtitui te Deum Pharaonis.*

4. *Ad honores quæſiti.* Quartò, Ad honores & dignitates quæſiti, poſtulati & mirabiliter euecti maximâ ipſorum gloriâ, fugientes inſequente. Ita de ſancto Hilarone Abbate refert Sanctus Hieronymus, eum adeò expetitum ad honores, vt magnam vitæ ſuæ partem gloriam fugiendo conſumpſerit. Similiter ſanctus Thomas Aquinas, ſanctus Bernardus, ſanctus Bernardinus Senenſis, alij innumeri. Alij ad dignitates & Epiſcopatus mirabili eorum gloriâ euecti. Sanctus Ambroſius Mediolanum ad componendas lites & eligendum Epiſcopum miſſus, ipſemet à puero innocente Epiſcopus aſſumendus in Eccleſia proclamatur & eligitur. Sanctus Alexander cognomento carbonarius, cùm vitandi honoris & ſæcularium illecebrarum gratiâ, vir alioqui doctus, Carbonariam ſectatus eſſet, repente Dei ordinatione producitur à Gregorio Thaumaturgo & in Epiſcopum Comanæ eligitur (ex Gregorio Nyſſeno in vitâ Gregorij Thaumaturgi) maximo omnium ſtupore & Alexandri gloriâ, qui rudis & inglorius videbatur.

Similiter ſanctus Seuerus opificio textor (vt eſt in Surio 1. Februar.) Rauennas. Cùm enim Rauenna de Epiſcoad eligendo conſultaret in Eccleſia, Seuerus vir ſimplex & ſanctus ab vxore, cum qua caſtè vixerat, licentiam petit, adeundi Eccleſiam vt videret quis in Epiſcopum eligeretur. At vxor manendum ſuadet domi & laborandum, ſiquidem ipſe non eſſet futurus Epiſcopus.

Vir tamen ire geſtiens ab vxore dimittitur ſub ſarcaſmo; abeat nimirum: nam ſimul ac Eccleſiam intrauerit, Epiſcopum fore. Igitur in angulo Eccleſiæ ſordidus ſpectauit rei euentum. Interim columba candida in caput eius deuolat deſidetque, quàm ille abigit, ſed columbâ iterum & tertiò in eius verticem ſe dimittit. Vnde communi omnium ſententia, quaſi à Deo deſignatus, protractus, & in Epiſcopum electus eſt.

5. *Gloriæ dotibus decorati.* Quintò, Corporis glorioſi dotibus ſæpe affecti, & miraculorum immenſa gloria. Fulgore faciei radiabant alij, vt S. Ignatius Loyola; alij agilitate mira ſubitò, vbi volebant, aderant, vt S. Franciſcus. Alij mira ſubtilitate clauſis ingreſſi ianuis, vt ſanctus Dominicus. Alij ab igne illæſi vt S. Cunigundes, &c. Alij plurimi ſplendore cœlitus perfuſi vt Agnes, Eugenia, Martina, 40. Martyres, &c. Aliis ſtigmata Chriſti impreſſa diuinitus vt ſancto Franciſco, Sanctæ Catharinæ Senenſi, &c. Aliis quàm plurimis beſtiæ ad nutum paruerunt. Leo ſancto Geraſimo Abbati ob ſpinam è pede extractam ſeruit ad Monaſterium pro aſino, aquam afferens. Vrſus ſancti Florentij oues cuſtodit vti paſtor. Vrſus S. Corbiano eò quòd eius aſinum ſarcinas viri portantem in itinere Romano deuorarit, in pœnam ipſe à Sancto ferre cogitur ſarcinas. Onager à ſancto Heleno feſſo ex itinere aduocatus adeſt, ſuſcipit Sanctum & ſarcinas eius portat. Draco ingens iuſſus à S. Hilarione conſcendere rogum ad combuſtionem, paret & comburitur. Sanctus Germanus Epiſcopus Altiſiodorenſis, aſino ſuo defuncto ait: Surge reuertamur ad hoſpitium, reſurrexit aſinus rediuiuus. Serpentes cuſtodiunt hortum & cellam Monachorum apud Gregorium lib. 3. Dial. c. 16. & libro primo capite tertio. Sanctus Pachomius crocodilorum operâ vſus eſt ad traiiciendos fluuios. Aues volarunt ad manus ſancti Franciſci, cantantes & tacentes cùm volebat. Piſces vocati à ſancto Antonio Patauino ad littus fluuij Arimini quaſi auſcultantes. Ranæ increpatæ à Bennone & Audoëno tacuerunt. Hilarion ſignis crucis excludit mare. Gregorius Thaumaturgus Lycum baculo defixo: ſanctus Quirinus Danubium. Mons cecidit ad orationem ſancti Gregorij Thaumaturgi.

Item aliis ſeruiebant quæuis creaturæ ad quiduis, Sinapi & allia ad ſanandos malè affectos aliorum oculos Simoni Salo; Vaſa lignea ad coctionem pro æneis vel fictilibus Anachoretis apud Gregorium Turonenſem, in gloria Confeſſ. capite nonageſimo octauo. Aqua in lampadibus ad fouendum lumen deficiente oleo. Conſtantio illi manſionario Eccleſiæ apud Gregorium Dial. libro primo capite quinto. Radij ſolis pro funiculo, ſancto Lucano Epiſcopo Brixinenſi (apud Rader. *in Bauar. S. p. 2.*) in quibus tunicam nimirum ſuam ſuſpendit. Nimirum *iis* qui Deo ſeruiunt, omnes creaturæ ſeruiunt.

Secundò, In morte primò, à grauibus tormentis plurimi ſeruati: Leones eis blanditi, ignes extincti, aquæ extulerunt eos incolumes: Acies gladiorum hebetatæ: manus cædentium & ſcribentium ſententiam obriguêre: calami atramentum non dedêre: parietes, templa Deorum, idola corruêre: cœli tempeſtates intonuêre. Alij exciſis linguis locuti ſine impedimento, vti illi qui ſub Hunerico Ariano in Mauritania exſectis linguis ita expeditè loquebantur vt anteà, apud Vict. Vticenſ. *lib. 6. VVandal.* Et apud nos in Bauaria S. ſanctus Emmeranus Epiſcopus Ratisbonenſis, apud Sur. in Septemb. C. II. In morte 1. *In tormentis ſeruati.*

Secundò glorioſè mortui: alij Angelis ſtipati coronas & lilia porrigentibus, vt S. Petrus Apoſtolus: Cœleſtibus ad ſe luminibus delatis, vt ſanctus Medardus Epiſcopus: alij 2. *Glorioſè mortui.*

cum

cum cœleſti ſymphoniâ, vt S. Martinus Aliotum animæ euolarunt inſtar flammæ, vt S. Emerami, &c. inſtar columbæ, vt ſanctæ Euláliæ Virginis. Alij luce cœleſti circumfuſi, vt ſanctus Andreas, Franciſcus, &c. Sancti Pauli decollati caput tres ſaltus cum inuocatione nominis IESV fecit & tres fontes produxit. Sãctus Dionyſius caput ſuum ſuſcepit & ad duo millia paſſuum manibus ſuis geſtauit. Sanctus Dominicus viſus viâ pulcherrimâ ad cœlum aſcendere.

3. *Corpora eorum ſeruata.* Tertiò multorum corpora mirabiliter ſeruata, ne læderentur: ſancti Staniſlai Epiſcopi ab aquila, ſancti Vincentij Martyris à coruo: ſancti Eadmundi corpus à lupo: ſancti Anaſtaſii Martyris à canibus.

4. *Honorificè ſepulti.* Quartò honorificè ſepulti & ad ſepulchrum elati. Sanctus Alexius ab Imperatoribus Arcadio & Honorio & Innocentio Pontifice: ſanctus Baſilius Sanctorum humeris elatus eſt ad ſepulturam, vt ſcribit Gregorius Nazanzenus *Orat. 20. in laudem Baſilij*: ſancta Paula Epiſcoporum manibus, vt Hieronym. in eius Epitaphio ad Euſtoch. ſanctus Romualdus Abbas ad ſanctum Emermaum Ratisbonæ à ſancto Henrico Germanorum Rege & poſtea Imperatore. Ladiſlaus Vngariæ Rex S. Gerardi Martyris corpus ſuis humeris transferre iuuit. Baronius anno 1079. Theodoricus Francorum Rex corpus ſancti Theodorici Abbatis propriis humeris ad ſepulchrum euexit. Vſuardus in Martyrologio 11. die Iulij. Quid? etiam beſtiæ operam ſuam ad hoc præſtiterunt: S. Luciani Martyris corpus Delphinus ex aquis effert, quò ſepeliri queat. apud Sur. 7. Ianuarii. Leones duo fodiunt ſepulchrum ſancto Paulo Eremitæ; apud Hieronymum in eius vita. Alius item leo Mariæ Ægyptiacæ, apud Sur. 9. April. Saxum ſancti Iacobi Apoſtoli corpus excepit in ſepulchrum ſe formans: ſancto Clementi Martyri in mari ſepulchrum mirabiliter præparatum. In aliquorum ſepulturis campanæ vltrò ſine hominum ſubſidio pulſatæ, vt cuidam ſancto peregrino factum Aldemburgi apud Iac. Meyerum *in hiſt. Fland. lib. 3.* Sancto Boniſacio cùm Fuldam transferretur. S. Alberto de monte Drepano, &c.

D. III. *poſt mortem.* 1. *Clarent miraculis.* TERTIÒ, Poſt mortem. Primò clarent aliqui miraculis continuis, vt S. Ianuarius Martyr Neapoli, cuius ſanguis concretus cùm in conſpectu capitis eiuſdem ponitur ebullit. Similiter ſanguis ſancti Stephani ibid. tempore ſacræ Miſſæ. Oleum de S. Walpurgæ corpore per duriſſimum ſaxum fluit etiámnum Eyſtadij, tempore hyemali potiſſimùm. Aliis honoribus corpora & ſepulchra eorum claruerunt: aliorum enim diutiſſimè ſeruata incorrupta, vt S. Ferreoli; S. Huberti Epiſcopi, S. Raynaldi Archiep. S. Claudij, S. Sigeberti Regis. Aliorum corpora grauiſſimum ſpirabant odorem, vt S. Ioann. Baptiſtæ caput: ſepulchrum B. Virginis: corpus S. Seuerini, Marcellini, &c. Alij liquorem ſaluberrimum fundebant, vt corpus B. Walpurgæ, &c. Vuguentum corpus S. Nicolai Epiſcopi. Aliorum diuiſa corpora mirabiliter redintegrata, vt ſancti Staniſlai Epiſcopi, S Eadmundi Regis Angliæ, &c. Alij incertis neceſſitatibus peculiares habent ſubueniendi prærogatiuas, hinc in dolore dentium inuocamus S. Apolloniam, cui pro Chriſto excuſſi ſunt dentes. In peſte S. Rochũ cuius inſignis Charitas in iis, qui peſte laborabant, curandis, totâ Italiâ celebratur. In maris tempeſtate, S. Nicolaum, qui viuens eam miraculosè ſedauit. In vinculis S. Leonardum, qui multos vinctos liberauit. In morbo comitiali S. Valentinum.

Secundò, Reliquiæ eorum maximo honore aſſeruantur & innumera mirabiliaque beneficia præſtant. S. Anton. gloriabatur magis tunicâ Pauli Eremitæ ex foliis palmarum ab ipſo confectâ & ſibi relictâ, quàm purpurá regiâ, eâque non niſi in ſummis feſtiuitatibus vtebatur. Imò vt S. Leo ait: In honores transferuntur triumphi inſtrumenta ſupplicij, vt Catenæ Petri, quæ & honorificentiſſimè aſſeruantur & coluntur, quibuſque proprium templum extructum, proprium feſtum dedicatum eſt. Certè S. Chryſoſtomus eas extollit ſuper aurum & topazion. Eædem reliquiæ à Deo illuſtribus miraculis ſæpe putefactæ, à Chriſtianis maximo prætio redemptæ, à Regibus miro modo honoratæ: plurimis miraculis decoratæ & proinde grauiſſimè in contemptoribus vindicatæ. 2. *Reliquiæ eorum aſſeruantur.*

Tertiò, Templa eis extructa magnifica, plurima: vota & peregrinationes ad illa à Regibus aliiſque ſuſcepta, eadem ab illis dotata, ornata, &c. Sanitates ibi recuperatæ; cerei ad eorum ſepulchra accenduntur, imagines eorum in templis & priuatis ædibus ſtudiosè retinentur & oſtentantur. In patronos electi à regnis, ducatibus, ciuitatibus, Monaſteriis, tribubus, Congregationibus, &c. Habuère præterea ſectatores & æmulatores vitæ ſuę innumeros, plurima monaſteria & Collegia. 3. *Templa eis extructa.*

Quartò, Feſta eis dedicata & feriæ: in iis præclaræ eorum virtutes deprædicantur, ipſi vt patroni vrbium & parochiarum honorantur, inuocantur. 4. *Feſti dies dicati.*

Quintò, Nomina eorum maximâ ſolennitate & gloria in album Sanctorum referuntur & viuunt in ſæculum ſæculi, bubulcis etiam & pueris nota: eadem Chriſtianis imponuntur in baptiſmo, abolitis gentiſium nominibus. Indita eorum nomina ciuitatibus, vt Sergiopoli à Sergio, Rhemis à Rhemigio, &c. nauibus, campanis, cubiculis, inſulis. 5. *Canonizati.*

Quæ cùm ita ſint, mirum profectò eſt, quòd plerique hominum vanitatem ſequuntur & mundum, ibique gloriam conſequi ſperant. vbi non inuenitur: pauciſſimi verò quærunt, vbi inuenitur: mira profectò cæcitas. Laborant illi, ſudant, vigilant, cogitant quomodo aliquam gloriolã & celebritatem nominis acquirant: Et venit vnus Antonius, vnus Franciſcus pauperculus ſacco veſtitus, rudis, ſimplex, &c. & breui tempore maiorem in mundo ſibi parit gloriam, quàm omnes illi omni ſuo labore.

Digitized by Google

Quàm multi enim, qui ingentibus technis, periculis, faſtidiis & laboribus ad ſceptra aſcenderunt, qui nunc neſciuntur quidem! Et ſi aliqui illorum adhuc ſciuntur, certè reſpectu Sanctorum obſcuriſſimi ſunt, nihil ſunt. Quot millia ſunt hominum, qui nomen Socratis, Platonis, Ariſtotelis, Alexandri Magni, Julii Cæſaris, neſciunt quidem? At Petros, Paulos, Antonios, Franciſcos, &c. pueri nôrunt, bubulci ſciunt. Porrige horum alicui imaginem Platonis, & neſciet quid ſit: porrige Petri vel Pauli icones, & ſtatim agnoſcet. Quòd ſi nos, qui libros terimus, eos reperimus & nominamus; cum quo id honore facimus? nullo prorſus. At Sanctos noſtros nónne templis, imaginibus, feſtis, cantibus omniq; celebritate proſequimur? Nimirum qui per opes, diuitias, ſcientias, ſtemma, fauores gloriam quærunt, hi omnes non ſuper petram ſed ſuper arenam ædificant. O quàm bene hoc prædixit Dominus *Matth.* 7. cùm ait alios eſſe ſimiles viro ſapienti, qui ædificauit domum ſuam ſuper petram & deſcendit pluuia & venerunt flumina, & flauerunt venti & irruerunt in domum illam & non cecidit: fundata enim erat ſuper petram: Alios verò ſimiles viro ſtulto, qui ędificauit ſuper arenam, & deſcendit pluuia, &c. & cecidit & fuit ruina eius magna. Itaque gloriæ fundamenta alii in diuitiis ponunt, & eæ nónne ſexcentis modis perduntur? Alij in ædificiis, & quid faciliùs ruit? Alii in libris, & quid faciliùs, quàm mittere eos in fornacem & comburere? Alii in veſtibus, & quid citiùs inueteraſcit & contemnitur? Alii in dignitatibus, & quid fragilius, vanius & periculoſius? At Sancti noſtri ſuper petram ædificârunt in ſolidis virtutibus: vbi nec fures effodiunt, nec tineæ demoliuntur.

Idcirco etiam dicuntur ſcripta illorum nomina in terris, vbi mox videlicet conculcantur & delentur. Pſal. 43. *Vocauerunt nomina ſua in terris ſuis.* Et Ierem. 17. *Recedentes à te in terra ſcribentur*, cùm contrà Sanctorum nomina in cœlis ſcripta dicantur. Vnde Lucæ decimo dicitur: *Gaudete, quia nomina veſtra ſcripta ſunt in cœlis.*

Hinc Lazari nomen in Euangelio exprimitur, non item diuitis Epulonis, &c. Quia Sapiens *Sap.* 10. ait: *Memoria iuſti cum laudibus: nomen impiorum putreſcet.*

CONCIO V.

Sancti cur honorandi.

1. *Ratio deſumitur ex parte Dei, quia ab eo honorantur, & eorum honor in Deum redundat.*
2. *Ex parte Sanctorum, quia ſunt ex parte Dei, ſtrenui milites, & quia priùs in mundo contempti fuêre.*
3. *Ex parte noſtrâ; quia cedit ad honorem, ſolatium & vtilitatem noſtram.*

THEMA.

Laudate Dominum in Sanctis eius. Pſalm. 150

Sic Deus dilexit Sanctos ſuos, vt vix aliquid in mundo reperire ſit, quod ad eorum honorem ſeruire non voluerit. Honorârunt eos Angeli, qui morientibus aſſiſtere viſi cum corollis, vt ſancto Petro: cum canticis, vt S. Seruulo: qui eos in cęlum deducerent, vt ſanctum Martinum Epiſ. Honorauit cœlum, quod ſe aperuit, & aditum venientibus patefacere ad Deum viſum, vti SS. Stephano & ſancto Dominico. Honorauit ſol, qui radios ſuos pro funiculo aut perticâ ſeruire eis fecit ad appendendum pallium, vti S. Lucano Epiſcopo Brixinenſi. Honorauit ignis, qui tangere illos timuit, vti ſanctum Polycarpum & ſanctam Cunigundem. Honorauit aër, qui cæleſti lumine eos circumfudit, vti S. Andream in cruce pendentem. Honorauit aqua, quæ vel mergere eos noluit, vti Martyres quàm plurimos? vel calcabilem ſe iis præbuit vti ſancto Mauro; vel in eorum gratiam abſceſſit vti S. Clementi. Honorauit terra, quæ ob eorum merita à loco ſuo naturali dimota eſt, vti ſanctum Gregorium Thaumaturgum: vel aquæ fontem protulit, vti S. Wolffgangum. Honorauit pluuia, vti ſanctum Bernardum, quæ Epiſtolam eius ſub dio dictatam nullatenus madefecit. Honorârunt volucres, vti S. Franciſcum, in cuius manus deuolârunt & cùm voluit cecinerunt. Honorârunt quadrupedia, vti leones S. Paulum Eremitam, cùm ſepulchrum ei foderunt. Honorârunt piſces, vti S. Antonium de Padua, cùm ad littus adnatarunt quaſi eius ſermonem audituri: Denique, vt alia præteream, honorarunt mortui, vti sāctum Ioannem Eleëmoſynarium, cui duorum Epiſcoporum corpora ceſſerunt in ſepulchro. Et hæc ſufficere poſſent ad perſuadendum nobis Sanctorum cultum & venerationem, quam tamen illis adimunt hæretici noſtri temporis. Nimirum vti omnia elementa ſeruitio ſuo teſtata ſunt Chriſtum veniſſe in mundum, ſola Iudæorum corda agnoſcere noluerunt: ita ſoli hæretici Sanctis honorem negant. Nos verò, Auditores, cum vnanimi totius vniuerſi voce veneremur Sanctos, hodierno præſertim die: quod vt feruentiùs fiat cauſas videamus. A.

B. I. *Ex parte Dei*

PRIMA eſt ex parte Dei, cuius ſunt amici. Nam primò illos honorat Deus eorumque honorem tuetur. Audi Chriſtum Luc. 12. *Beati ſunt ſerui illi, quos cùm venerit Dominus, inuenerit vigilantes; Amen dico vobis, quòd præcinget ſe & faciet illos diſcumbere & tranſiēs miniſtrabit illis.* Ex Apoc. 3. *Qui vicerit, dabo ei ſedere mecum in throno meo.* 1. *Quia honorantur à Deo.*

Et certè ſi adeò honorat illos in terris, vbi non ſunt; quantopere honorabit eos in cœlis, vbi ſunt? Si tantâ miraculorum gloriâ honorat eorum corpora, quam gloriam animabus tribuet? Scimus enim ita honorâſſe ſanctum Petrum,

trum, vt vmbra illius ſanaret ægros. *Act.* 5. Sanctum Paulum vt ſudaria & ſemicinctia eius idem præſtarent. *Act.* 19. Sanctum Eduardum Angliæ Regem, vt aqua, in qua manus abluerat, cæcis viſum redderet. Lud. Granat. *in Catech. lib.* 2. *c.* 27.

Sanctum Stephanum Martyrem, vt flores de illius altari & reliquiis ſublati & ſub ceruicalis hominis increduli, cui nomen Martialis, de ciuitate Calamæ poſiti, mentem illius immutarint; ita vt mane euigilans mox acceſſeret ſacerdotes & Chriſtianus fieret, vt ſcribit ſanctus Auguſtinus lib. 22. de Ciuit. Vti & de cæca muliere, quæ vbi flores, qui tetigerant ſancti Stephani Reliquias, oculis admouit, protinus vidit Sanctum Ianuarium Martyrem, vt quoties eius ſanguis concretus ſtatuitur iuxta eiuſdem caput, liqueſieri in ampulla & ebullire incipiat, vt nôrunt Neapolitani. Sanctum Paulum, vt terra in quam excuſſit ſerpentem, ex eo vim obtineret contra venena: vti nôrunt Melitenſes.

Nec minùs eorum honorem tuetur contra eorundem obtrectatores.

Id enim per os Zachar. c. 2. teſtatur, dicens: *Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei.* In quẽ locum ſanctus Hieronymus ait: *Qui Sanctos Domini tetigerit, ſic eſt, quaſi vexare cupiat pupillam oculi eius & illum meatur clarâ luce priuare, de qua loquitur* Matth. 5. *Vos eſtis lux mundi.*

Sunt ergo ex illius ſententia Sancti quaſi lumen oculorum Dei. Hinc vrſi dilaniârunt illos 42. pueros, qui per deriſum exprobrabant Eliſæo caluitiem. 4. *Reg.* 2.

Lotrices quæ deſpexerunt ſanctum Iacobum Niſibenum, repentè incanuerunt, vt in eius vita apud Surium in Iulio. Contemptores ſancti Antonij toties puniti ſunt diuinitùs, vt in prouerbium verſum ſit: in ſanctum Antonium neminem impunè peccare. *Sigebert. in Chron.*

Maximè verò honorauit Sanctos in vitæ eorum periodo, quam eis hilarem, tranquillam, ſolatio plenam & miraculis atque oſtentis plerumque coruſcantem impertiit. Quoſdam enim morientes inuiſit, alios ad cœlum euocauit, ipſe excepit. S. Eliſabetæ apparens ait: Veni ſponſa, cæleſti thalamo potire. Beata Tarſilla moriens eundem cùm videret, dicebat: Recedite, recedite: IESVS venit. Sanctus Anaſtaſius voce cæleſti euocatus eſt: Veni Anaſtaſi. Sanctus Antonius de Padua animam agens & ad cœlum oculos leuans: video, inquit, Dominum meum. Sanctus Nicolaus Tolentinas ſic ab eo euocatus eſt: *Euge ſerue bone intra in gaudium Domini tui.*

Quartò igitur nunc cum Aſſuero; Quid fiet homini, quem Rex (Deus) honorare vult? Nónne decet vt eundem honorent omnes & genu flectant coram illo?

2. *Quia eorum honor redundat in Deum.* Secundò, Quia eorum honor redundat in Deum: nam honor erga gratos & benignos conſeruos beneuolentiæ erga communem Dominum indicium eſt, ait ſanctus Damaſcenus libro quarto Orthod. fid. capite decimo. Cùm laudatur pictura, laudatur & eius author. Cùm laudatur pulchritudo creaturarum, laudatur & creator.

Vnde Apoſtolus Paulus, qui erat vas electionis Chriſto, de ſe teſtatur, quod in ipſo Iudæi clarificarent Deum, ad Galat. primo. Quia nimirum audiebant illum euangelizare, qui priùs expugnabat Eccleſiam.

Hæc enim mutatio de lupo in agnum, non hominis, ſed dexteræ excelſi fuit.

Igitur tantum abeſt, vt Deo dematur honor, cùm Sancti honorantur; vt potiùs amplificetur.

Quemadmodum enim ſolis lumen excellentius & maius eſſe dignoſcitur ex ſtellarum, quas illuminat, claritate & pulchritudine: ita Sanctorum ſplendor infinitam Dei claritatem & gloriam arguit, à qua ille procedit.

Hinc vti ſole appropinquante ſtellæ ſe occultant ob præſentiam excedentis luminis: ita Sancti coram Deo nihil ſe eſſe agnoſcunt, & omnia ſua à Deo accepta ferunt.

In cuius rei indicium viſi ſunt Ioanni, *Apocal.* 4. viginti quatuor Seniores procidere ante ſedentem in throno, & mittere coronas ſuas ante thronum dicentes: dignus es Domine Deus noſter accipere gloriam & honorem & virtutem, quia tu creâſti omnia, &c. Non erramus igitur, quando Sanctos honoramus, quia hoc ipſo Deum honoramus.

Alexander M. cùm Darij vxor captiua ſalutâſſet honore exhibito Hephæſtionem pro Alexandro, & cognito errore pudeſieret, dixit: *Non errâſti, & ipſe Alexander eſt.* Plutarchus in Alexandro. Nimirum is honorem Duci & amico ſuo exhibitum ſuum reputauit. Ita omnino honorem, quem ſanctis Dei amicis impendimus, Deus ſuum reputat.

SECVNDA, Eſt ex parte ipſorum Sanctorum. C. II. *Ex parte Sanctorum.* Primò, quia ad immenſam dignitatem euecti ſunt.

1. *Quia amici Dei.* Sunt enim amici Dei & principes in regno Dei. Audi Pſal. 138. Dauidem: *Mihi autem nimis honorificati ſunt amici tui Deus: nimis confortatus eſt principatus eorum.*

Quemadmodum ergo Ioſephum adorârunt fratres, quia videbant eum principem in Ægypto & in manum eius omnia à Pharaone tradita; ita multò æquiùs veneramur ſanctos, quia amici Dei ſunt & principatum in regno eius obtiuuerunt.

Quis non honorat magnatem Regis, qui regio ſtipatus ſatellitio incedit? Fiunt autem Sãcti quaſi Deiformes ex viſione & vnione Dei iuxta id ſancti Ioannis: *Cum apparuerit, ſimiles ei erimus, quoniam videbimus eum ſicuti eſt.* Audi Cyprianum de ſingular. Clericor. *Sicut modica aqua gutta,* inquit, *multo vino infuſa à ſe tota deficit vinúq́; ſaporem & colorem induit: ferrum candens priſtinâ propriâq́; formâ exuitur & igni ſimillimum efficitur: Solis radio aër perfuſus, in eandem transformatur luminis claritatem: Speculum radiis ſolaribus directè irradiatum ſolis in ſe recipit ſimilitudinem, idq́; putares alterum eſſe ſolem: ita etiam Sancti & Beati, Dei charitate in intimis ſui totaliter*

penetrantur, ſicq; Deiformes effecti in Dei ſimilitudinem transformantur. Sic Cyprianus.

2. *Quia ſtrenui milites.* Secundò, quia dum viuerent, ſtrenui milites fuerunt, & nunc victores in cœlo triumphum agunt. Honoramus peregrinos, cùm è terra ſanctâ per tot maris & terræ pericula ad nos redeunt. Honoramus ſtrenuos milites cùm è pugna victores veniunt.

Ita enim Dauid poſt deuictum Goliathum, à mulierum choro ſolemniter exceptus eſt 1. *Reg.* 18. Atqui longè difficiliora certamina & maiora pericula euaſerunt Sancti Dei, & potentiores hoſtes deuicerunt.

Vnde de his ait quidam de ſenioribus ad Ioannem Apoc. 7. *Hi, qui amicti ſunt ſtolis albis, qui ſunt & vnde venerunt?* Cui Ioannes: *Domine mi tu ſcis.* Tum ſenior: *hi ſunt, qui venerunt de tribulatione magnâ & lauerunt ſtolas ſuas & dealbauerunt eas in ſanguine agni: ideo ſunt ante thronum Dei & ſeruiunt ei die ac nocte in templo eius: Et qui ſedet in throno, habitabit ſuper illos: non eſurient neque ſitient ampliùs, &c.*

3. *Quia priùs contempti.* Tertiò, Quia priùs in mundo contempti & deſpecti habiti fuere & quaſi purgamenta, quibus ſublatis mundum purgari putabant impij. Vnde Apoſtolus 1. *Cor.* 4. ait: *Tanquam purgamenta huius mundi facti ſumus, omnium peripſema.*

Debet igitur hic eorum contemptus compenſari ſequente honore. Sic Ioſeph immeritò coniectus à Domino ſuo in carcerem, tantò ampliùs poſteà à Pharaone exaltatus eſt. Nam pro compedibus carceris à Rege auream catenam accepit, pro ſeruili vinculo annuloque ferreo regium annulum: pro habitu ſordido, indutus eſt ſtolâ byſſinâ: pro antri ſqualore adeptus eſt amplum Imperii currum. *Geneſ.* 41.

Ita ſancti Alexii contemptum, quem in paterna domo à propriis famulis ignotus annis ſeptemdecim pertulit, conſecuta eſt ingens gloria; nam Dei voce de altari audita celebratus eſt, qui priùs latuerat: Quærite hominem Dei, vt oret pro Roma. Et iterum: In domo Euphemiani quærite.

Vultus eius, velut alicuius Angeli radiabat, ſepulchrum eius odoris fragrantiam ſpirabat, qui priùs in ſordibus iacebat. Pontifex Innocentius vnà cum Imperatoribus Arcadiò & Honorio, propriis manibus geſtabant eius corpus in feretro ad ſepulturam.

D. III. *Ex parte noſtrâ.* 1. *Quia cedit ad honorem noſtrum.* Tertia, Ex parte noſtra, Primò, quia illorum cultus & honor cedit etiam ad honorem noſtrum; cùm ſint parentes, fratres, ſorores noſtræ. Quæ ciuitas non extolleret ciuem ſuum, ſi videret eum ob virtutes ſuas prouectum ad principatum aut Epiſcopatum? Quàm honorificè de illo verba faceret? quàm libenter audiret eius præconia? quàm literis commendaret & annalibus inſcriberet? quàm glorioſum eſt familiæ cùm ex ea canonizatur aliquis Sanctus.

2. *Quia cedit ad ſolatium noſtrum.* Secundò, Quia cedit ad ſolatium noſtrum. Si enim homines mortales nobis ſimiles potuerunt per ſua merita ad tantam gloriam aſcendere: cur non poſſimus & nos? vna & eadem Eccleſia, vnus & idem exercitus eſt triumphantium & militantium. Illi cœli muros iam aſcenderunt, iam vexillum in iis explicant, iam cœli regiam occupârunt: nos ergo ſequi non poterimus?

3. *Quia cedit ad vtilitatem noſtram.* Tertiò, Quia cedit ad vtilitatem noſtram. Nos enim illorum egemus operâ, quam huiuſmodi obſequiis promereri poſſumus. Non indiget diues vt inuitetur ad conuiuium à paupere, ſed indiget hic illius beneuolentiâ, quam ſibi eiuſmodi inuitatione quærit conciliare. Hunc in modum non indiguit Chriſtus hoſpitio Zachæi: ſed indiguit Zachæus Chriſto hoſpite; Ideo dixit Dominus: *Hodie in domo tuâ oportet me manere.* Hinc Auguſta Maximi Imperatoris coniux vix ſummis precibus, velut maximum beneficium, impetrauit à ſancto Martino Epiſc. vt ei propriis manibus conuiuium apparare & pro ancilla miniſtrare poſſet. Baron. anno trecenteſimo octuageſimo ſexto. Cùm enim Sancti omnes magni Dei amici ſint eiuſque voluntatem quodammodo in manu ſua habeant, iuxta id Pſal. 114. *Voluntatem timentium ſe faciet.* Hinc qui aliquem Sanctum ſibi beneuolum habet, Deum habet. Audi quid dixerit Deus ad ſeruum ſuum Abraham, tametſi adhuc viuentem, Geneſ. 12. *Benedicam benedicentibus tibi*, inquit, *& maledicam maledicentibus tibi.* Rurſum ſi Chriſto fit, quod vni ex minimis eius fit, ipſo teſte; quantò magis, quod vni ex maximis eius?

Denique hi ſunt qui in die iudicij cum Chriſto iudicabunt, & vt *Malachiæ* 4. dicitur: *Calcabunt impios.* Quis autem non omnibus officiis colat & honoret eum, à quo aliquando iudicandus eſt de vita & fortunis omnibus?

CONCIO VI.

Quid debeamus Sanctis imprimis Eccleſiarum noſtrarum Patronis.

1. *Debemus illis inuocationem.*
2. *Imitationem.*
3. *Cultum & honorem.*

THEMA.

Mementote præpoſitorum veſtrorum, qui vobis locuti ſunt verbum Dei. Heb. 13.

Scribit Vincentius Bellouacenſis Epiſcop. in ſpeculo hiſtoriarum aliquando in Æthiopia inualuiſſe peſtem ex cadaueribus occiſorum prognatam, quæ adeò afflixit hominum memorias, vt parentum ac filiorum, adeoque ſua ipſorum nomina obliuiſcerentur. Graue malum, Auditores, quod à nobis Deus auertere dignetur. A.

At verò iſta peſtis paſſim adhuc graſſatur. Multi enim ſunt, qui parentum obliuiſcuntur carnalium & ſpiritualium: carnalium à quibus mundo: ſpiritualium, à quibus Chriſto nati ſunt, vel ſub quorum præſidio adhuc viuunt; cuiuſmodi patres ſunt Sancti, Eccleſiarum imprimis patroni. Ita enim S. Leo *in ſerm. de Apoſtolis Petro & Paulo.* Romæ dicit: iſti ſunt ſan-

ſancti Patres tui veríque paſtores. Iſtos igitur Patres ſerè obliuiſcuntur homines, nec attendunt à quibus Chriſto geniti ſint, vel ſub quorum tutelâ viuant, ita vt interdum neque nomina quidem illorum ſciant. Naſcitur etiam hæc obliuio, vt opinor, ex oſſibus Sanctorum, quòd ab illorum morte vel martyrio multum temporis elapſum ſit: ſed reuerà praua hæc eſt obliuio, mala peſtis, quam amoliri conatur ſanctus Paulus cùm ait ad Hebr. 13. *Mementote præpoſitorum veſtrorum, qui vobis locuti ſunt verbum Dei: quorum intuentes exitum conuerſationis, imitamini fidem.* Supereſt igitur, vt videamus quid ſanctis debeamus, maximè patronis noſtris.

B. I. Inuocationem.

PRIMÒ, Debemus illis inuocationem, vt in noſtris neceſſitatibus ad eos veluti ad noſtros Tutores & Aduocatos recurramus. Ipſi enim ſunt præpoſiti ciuitatum, ædium, agrorum & finium noſtrorum, corporum denique & animarum. Abraham à victimis ſuis abigebat volucres, ne eas læderent aut deuorarent. *Gen.* 15. Ita Patroni Eccleſiarum ſeruant & tuentur à dæmonibus aliiſque hoſtibus animas ſibi commiſſas, quas Deo veluti victimas offerre & repræſentare molliuntur.

Ipſi Lares noſtri ſunt, veriùs quàm illi gentilium, quos Romani vel cum cane, vel canis figurâ efformabant & pelle caninâ tegebant, quòd cùm domûs cura eis commiſſa crederetur, conuenire exiſtimabant, eos alienis terrori, domeſticis autem manſuetos eſſe, qualis eſt natura canum. Plut. teſte. Sed ad hoc obtinendum inuocare illos debemus, ſic enim à nobis honorantur, dum veluti potentes & magni Dei amici in auxilium vocantur.

Sanè Gentiles ponebant in ædibus ſuis Lares ſuos eiſque ſuffitum adolebant & cereos accendebant. S. Hieron. in Iſ. 57. & Alex. ab Alex. l. 5. genial. cap. 24. ſcilicet vt hi tam ædes, quàm incolas defenderent & fortunarent.

Multò rectiùs & æquiùs veneramur & inuocamus nos ſanctos noſtros tutelares, ad benedictionem tam temporalem quàm ſpiritualem impetrandam. Fecère hoc olim communiter Chriſtiani, vt in periculis recurrerent ad patronos vrbium ſeu Eccleſiarum ſuarum. Cùm fœda quædam lues graſſaretur apud Treuiros, ſanctus Nicetius eorum Epiſcopus non deſiit implorare ſuffragium Patronorum vrbis ſanctorum Eucharij & Maximini, factumque vt aliquando noctu terribilis audiretur fragor ſupra pontem Moſellanum, ita ut dormientes omnes excitarentur & ſedentes exitium præſtolarerentur. Tum audita vox quorundam, qui iuberent ſocios abſcedere ab vrbe, ſiquidem ad vnam eius portam excubaret Eucharius, ad alteram Maximinus, in medio verò perambularet Nicetius, ab his ſe impediri, quò minùs vrbi nocere queant. Quo facto mox ceſſauit lues. Sur. *in vita S. Nicetij* 1. *Octob.* Ita cùm in Valeriæ Prouincia Longobardi monaſterium S. Equitij inuaſiſſent, & Monachos extrahere ad necem conarentur, fugerunt illi ad ſepulchrum S. Equitij & dixerunt: Heu! heu ſancte Equiti! placet tibi quòd trahimur, & non nos defendis? Ad hanc vocem protinus ſæuientes Longobardos ſpiritus immundus inuaſit. S. Greg. *l. 1. dial. c. 4.* ſic Neapolitanos defendit contra hoſtes ſanctus Ianuarius eorundem patronus: Turonenſes ſanctus Martinus: S. Remigius Remenſes à lue.

Contrà non poteſt non vehementer diſplicere ſanctis illis patronis, ſi in neceſſitatibus non inuocentur, aut relictis illis parochiani ad opem dæmonis recurrant, quo caſu meritò exprobrare nobis poſſunt id Ier. 8. *Nunquid reſina non eſt in Galaad? aut medicus non eſt ib.? quare ergo non eſt obducta cicatrix filiæ populi mei?* Galaaditæ excelluerunt in arte medicâ ob ſimplicia, quæ habebant præſtantiſſima: ita ſancti Martyres apud Deum plurimùm poſſunt ſuis orationibus ad ſuccurendum noſtris calamitatibus. *Nam*, vt inquit S. Chryſoſtomus ſerm. in SS. Iuuentinũ & Maximum, *in manibus abſciſſa capita geſtantes & in medium afferentes, quæq; voluerint, apud regem cœlorum impetrare poſſunt. Proinde magnâ fide promptitudineq; huc veniamus, &c.*

C. II. Imitationem.

SECVNDÒ, Imitationem. *Tunc enim pro nobis abſq; vlla dubitatione ſancti Martyres intercedunt; quando in nobis aliquid de ſuis virtutibus recognoſcunt*, ait S. Aug. *ſerm.* 244. *de temp.* Ratio eſt, quia dum eorum vitam in nobis depingimus, ſanctitatem eorum extollimus & ipſis aſſimilamur. Et certè non ſolùm ideo nobis dati ſunt, vt patroni noſtri eſſent, ſed etiam vt magiſtri morum & exemplaria virtutum. Ponuntur enim velut lucernæ ſupra candelabrum, vt omnes qui ingrediuntur Eccleſias, videant hæc lumina. Hinc crebrò à parentibus nomen S. Tutelaris liberis inditur, vt per hoc incitentur ad amorem & imitationem illorum.

Propterea oporteret legere crebrò ſanctorum geſta maximè tutelarium, vel ſi quis legere neſciat, aliunde intelligere; vti ad eorum vitam ſuam quiſque componere poſſet. Cur enim ſancti nobis à Deo dati, niſi vt lucerent nobis virtutum ſplendore, ſicut ſtellæ in caliginosâ nocte? Talis Joannes Bab. erat; *Lucerna ardens & lucens* Ioan. 5. Et illi *ad Phil.* 2. de quibus Apoſtolus: *Lucetis ſicut luminaria in mundo.* Hæ lucernæ condemnabunt nos aliquando ſi prorſus eis diſſimiles fuerimus, iuxta id Soph. *Scrutabor Ieruſalem in lucernis.* Dicet enim reprobis Chriſtus iudex: En dedi tibi hæc exempla piorum quaſi faces, quas ſequereris: tu verò maluiſti tenebras & opera tenebrarum ſequi, quàm lumen. Vide quàm tua opera, quam tua vita deformis ſit vitæ S, Pauli, ſancti Franciſci, S. Dominici, &c. ſi reſpondeas: Domine non potui ſeruare caſtitatem, quia naturâ & conſuetudine nimis procliuis eram in libidinem, arguet iudex, mentiris. Nam ſanctus Auguſt. in libidinem propenſiſſimus, eam vicit per meam gratiam: vicit Magdalena, vicit Pelagia, vicerunt alij innumeri: ergo & tu tuam procliuitatem vincere potuiſti per tandem gratiam, quam tibi vel obtuli vel præparaui, ac re ipsâ dediſſem, ſi eam humiliter & inſtanter poſtulâſſes, eique ſtrenuè fuiſſes co-

operatus. Quis hoc Die ſcrutinium non expaueſcat?

Dicunt vèl ſaltem cogitant plurimi, quod dixit Balaam de Hebræis: *Moriatur anima mea morte iuſtorum, & fiant nouiſſima mea horum ſimilia.* Rectè habet; ſed ſi volumus morte ſanctorum mori, ſtudeamus etiam vitâ illorum viuere.

D. III Cultum. Tertiò, Cultum & honorem. Quem primò exhibebimus, ſi ſacras eorum ædes ſartas tectas conſeruauerimus, & pro facultate noſtra adorauerimus. Quod quidem iure merito
1. eis debemus, primò, quia per hoc creſcit deuotio populi, qui allicitur ad frequentationem templi: contrà verò auocatur cùm inculta & neglecta ſunt templa. Quis enim afficiatur erga eiuſmodi templa, quæ culinæ aut horreo, quàm templis ſimiliora ſunt? Quis neſcit magis adiri ab hoſpitibus hoſpitia ſplendida, quàm inculta? Quòd ſi grande fuiſſe dicitur peccatum filiorum Heli, quia detrahebant homines à ſacrificio Domini, vt dicitur 1. *Reg* 2. timendum ne etiam nobis io peccatum reputetur, ſi per neglectum templi, homines detrahantur à ſacrificio Domini.

2. Secundò, quia iniquum & indecens eſt nos attendere ad ædes noſtras tantùm, vt ſartæ tectæ, ſplendidæ & ſuperbâ ſupellectile adornatæ ſint, negligere verò domum Dei & Patroni noſtri. S. Ignatio Loyolâ Venetiis aliquando ſub dio pernoctante in foro ſancti Marci, Marcus Ant. Triuiſanus Senator Venetianus, vocem audiit increpantem: Ergóne tu in lecto molli quieſcas, & famulus meus noctem ſub dio traducat? Ad hanc vocem continuò exurgens vir clariſſimus, eo qui vocârat ducente incidit in Ignatium, & hunc deductum in domum hoſpitaliter excepit. Hiſt. Soc. *to.* 1. *lib.* 1. *num.* 35. Quid ſi poſſit Deus idem nobis obijcere? Videmus enim Patronos ſanctos ſæpe malè hoſpitari & quaſi ſub dio iacere; dum interim ciuium quiſque ad ſuas ædes ornandas & cumulandas ſolertiſſimè attendit Non ita ſanctus Dauid, qui videns arcam fœderis malè, ſe verò optimè habitare, dixit ad Nathan: *Vidéſne quod ego habitem in domo cedrinâ, & arca Dei poſita ſit in medio pellium?* 2. Reg. 7. vnde & mox reponere cœpit ingentem theſaurum pro ædificando templo. 1. *Paral.* 29. Iurauit etiam & votum vouit Deo Iacob: *Si introiero in tabernaculum domûs meæ: ſi aſcendero in lectum ſtrati mei: ſi dedero ſomnum oculis meis & palpebris meis dormitationem, & requiem temporibus meis, donec inueniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob!* templum videlicet, *Pſal.* 131.

Tertiò, quia ſi beneficia à ſanctis accipere volumus, priùs eos colere & quantùm hîc poſſumus beneficiis præuenire debemus. Id videre eſt 4. *Reg.* 4. vbi Eliſæus ſæpius tranſiuit per Sunam ciuitatem & comedit panem apud quandam mulierem, nihil tamen ei rependiſſe legitur, niſi poſtquam hoſpitaliùs ab ea exceptus fuit. Quando enim ea dixit ad virum ſuum: *Animaduerto quòd vir Dei ſanctus eſt iſte, qui tranſit per nos frequenter. Faciamus ergo ei cœnaculum paruum & ponamus ei in eo lectulum & menſam & ſellam, & candelabrum, vt cùm venerit ad nos maneat ibi.* Poſtquam etiam Eliſæus diuertit in hoc cœnaculum & requieuit ibi, tunc, inquam, aperuit ſinum liberalitatis & gratitudinis ſuæ, promittens ſe impetraturum mulieri gratiam, quam vellet apud Regem, & mox impetrauit ei filium apud Deum: Ita igitur & ſancti, poſtquam eis honorifica extruimus tabernacula & quæ ad illa ſpectant liberaliter conferimus, tunc oſtendent abſque dubio reciprocis beneficiis, obſequium id ſibi gratum fuiſſe. Et quid iſti non poſſunt impetrare nobis apud Regem cœli? An fortè paſſuros exiſtimamus, vt à nobis vincantur beneficiis? De ſancto Euortio Epiſc. Aurelianenſi legimus apud Surium 7. Sept. quòd cùm templum eius vrbis anguſtius eſſet, monitum ab eo populum, vt nummos contribueret pro templi dilatatione. Reſpondere omnes: *Fiat voluntas Dei.* Cùm ergo opus inchoarent & Epiſcopus pro more eius prouinciæ ligone crucem faceret & foderet ad 3. pedes, inuenit ollam bene clauſam plenam Neronianis denariis. Hanc ergo per Diaconum miſit ad Imperatorem, quòd illi deberi videretur. Sed Imperator & theſaurum Epiſcopo pro templi ſtructurâ perficiendâ non ſolùm remiſit, ſed etiam duplo tantum addidit, & templum auguſtiſſimum fieri præcepit, grandiaque donaria addidit, nec non incolas eius ditionis ad triennium à cenſibus bonorum ſuorum exemit: quò faciliùs intendere Eccleſiæ ſtructuræ poſſent. En quanta hîc remuneratio? II.

Secundò, ſi in eorum templis nihil indignum commiſerimus aut tulerimus. Ipſi enim ſimilem zelum gerunt erga domos ſuo nomini dicatas, qualem Chriſtus geſſit erga domum patris ſui, cùm inde flagello eiecit ementes & vendentes. De ſancto Michaële Archang. legimus in Breuiario, in eius apparitione, quid egerit in defendenda ſpelunca quadam montis Gargani. Cùm enim ibi taurus ex armento perditus hæreret in oſtio ſpeluncæ, & repertum quidam ſagittâ configere vellet, ſagitta in ipſum iaculatorem retorta eſt. Vnde alij tanto ſunt correpti timore, vt ad eam ſpeluncam nemo accedère propiùs auderet. Poſt triduum monuit S. Michaël Epiſcopum Sipontinoum, à ſe id factum eſſe, locumque in ſua tutela eſſe & velle ibidem cultum Deo in ſui & Angelorum memoriam fieri. Non minori zelo præſident ſancti Patroni Eccleſiis ſuæ tutelæ commiſſis, voluntque eas ab omni re profanâ liberas, ſoli Dei cultui reſeruari: futuri alioqui vindices in eos, qui Eccleſias eorum profanis & hoſtilibus iniuriarum telis impetunt. Petit ergo Patronus primo à clero & ſacerdotibus, vt ſedulò abſque mortali peccato in templo conuerſentur ac res diuinas peragant, memores illius: Maledictus qui facit opus Dei negligenter. *Ier.* 48. 2.

Secundò, à Cantoribus vt grauiter & bene cantent, ſuis erroribus alios non perturbent aut inconcinnis clamoribus, profanis cãtionibus abſtineant: rei interim diuinæ attendant.

Ter-

3. Tertiò ab æditio, vt omnia munda ſeruet & decorem domûs Dei amet, ante S. Euchariſtiam reuerenter ſtet & tranſeat, non vti cereus paſchalis, qui ſe flectere nequit: templum à canum ingreſſu ſeruet, &c.

4. Quartò à ſcholaribus, vt ne ſuo garritu faſtidium aliis creent. Legimus ſanctum Bernardum muſcas, quæ ſonitu ſuo moleſtabant homines in templo, excommunicâſſe, & mane omnes repertas eſſe mortuas, lib. 1. vitæ ca. 11. viderint ergo garruli.

5. Quintò à magiſtratu, vt diligentiùs quàm ſubditi, rei diuinæ interſint in exemplum illorum.

6. Sextò, à ciuibus, vt ne tardiùs huc conueniant, aut omnino ſedilia vacua relinquant, quaſi templa pro hirundinum nidis extructa ſint: ne ebrij aut dormituri veniant.

7. Septimò, à mulieribus, ne infantes inferant, multò minùs catellos Melitæos.

8. Octauò, à mendicis, vt ad ianuam quieti ſint & rei diuinæ attendant.

Quæ niſi obſeruentur, haud inulta ſinent Patroni Eccleſiarum, ſed velut iacula in ſe emiſſa retorquebunt in auctores, ſiquidem *Eccleſia*, vt S. Chryſ. ho. 36. in 1. ad Cor. *non eſt tonſtrina, aut vnguentaria taberna, aut officina forenſis; ſed locus Angelorum, locus Archangelorum, Regia Dei, cælum ipſum. Hîc nihil niſi ſancta ſonare decet.* Et acriùs ho. 40. ad pop. *Quod fulmen*, inquit, *non torquetur, non tantùm in iſtos, verùm & in nos, nónne mirandum? ſunt enim iſta fulmine digna. Adeſt Rex, exercitum recenſet; tu ſub illius oculis ſtas ridens & riſum deſpicis?*

III. 3. Si imagines, feſta, reliquias eorum magno honore coluerimus, Deoque gratias egerimus quòd eos ab æterno ad ſalutem & gloriam prædeſtinârit & ſuis iam itineribus perduxerit; ſi Deum rogauerimus, vt illorum virtutes mundo innoteſcant, honorque propagetur; ſi quantum potuerimus, ipſi propagauerimus;

VI. 4. Si ad honorem illorum mortificatione aliquâ noſipſos affecerimus, velut ieiunio, vel eleëmoſina. Præſertim ſi ad honorem huius vel illius ſancti parentibus in eorum nomine nihil denegauerimus; id quod in more habuit S. Eduardus Angelorum Rex, *qui nulli petenti in nomine Sancti Ioannis Euang. aliquid denegabat; hũc enim poſt Apoſtolorum principem arctiùs diligebat. Vnde contigit, quòd quidam peregrinus abſente Camerario, in nomine S. Ioannis Euang. importunè à Rege eleëmoſynam poſtularet, cui Rex pretioſam annulum cùm nihil aliud in promptu haberet, dedit. Accidit poſt hæc duos Anglicos ad adorandam Saluatoris ſepulchrũ Hieroſolymam proficiſci. Qui die quadam à publicâ ſtradâ declinantes, deuia quæq; ſectati ſunt, & ſole ruente nox obſcura adducta eſt. Et cùm neſcirent quid agerent, quò ſe verterent, apparuit eis ſenex quidam venerandus, qui eos ad ciuitatem reduxit. Suſceptis autem hoſpitio menſa paratur, lautiſſimeq́ refecti dant membra quieti. Mane autem facto, egreſſis illis de ciuitate, ait ſenex: Viri fratres cum ſummâ proſperitate vos repatriaturos non dubitetis: quoniam proſperum iter faciet vobis Deus, & ego ob amorem Regis veſtri in omni viâ firmabo ſuper vos oculos meos. Ego enim ſum Apoſtolus Chriſti Ioannes, qui Regem veſtrum ob meritum caſtitatis ſummâ dilectione complector. Hunc ergo annulum, quem mihi in habitu peregrino apparenti tribuit, reportate, denuntiantes ei obitûs ſui inſtare diem: quem infra ſex menſes viſitans viſitabo, vt mecum ſequatur agnum quocunque ierit. His dictis diſparuit, & illi ad patriam proſperè redeuntes, quæ viderant & audierant Regi ſeriatim retulerunt.* Ita Ealredus Abbas in vita eius apud Surium 5. Ian.

CONCIO VII.

Deſiderium cęleſtis patrię accenditur.

Ad hoc deſiderium excitat nos:

1. Cœli bonum amœnitas. 2. Beatorum ſocietas.
3. Vita beata.
4. Ius municipatus, quod in cæleſti ciuitate habemus.
5. Quòd beatitudinem cæleſtem tam frigidè deſideremus, fit ob modicam fidem, ob nimias ſæculi occupationes, ob metum iudicij & ob difficultatem viæ.

THEMA.

Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis. Matth. 5.

Mirum eſt, Auditores, ſi non hoc ſacro die omnes quotquot ſummus euolare A.
deſideremus ad Eccleſiam triumphantem & cæleſtem Hieroſolymam, vbi omnes ſancti maiores & parentes noſtri immenſis bonis affluunt. Sed quis dabit mihi pennas, inquis, & volabo & requieſcam? Faciam, quod petis & expediam tibi currum igneum Eliæ, vt cum illo poſſis eò ſaltem euehi, vbi terrena tibi ſordeant & cæleſtia ſola ſapiant. Ignei huius currûs ignei equi ſunt ardentia deſideria patriæ cæleſtis, quæ nos ſaltem animo euehent ad cœlum. Verùm, quia currus quatuor rotis indiget, etiam has dabimus, eruntque quatuor conſiderationes ad hoc deſiderium inflammandum neceſſariæ. Quænam verò illæ? audiamus. B.

Excitat nos Primò cœlum hoc, quod videmus amœniſſimum, vaſtiſſimum, lucidiſſimum. I.
Et ſi cæleſtis illa regio extrà tam ſpecioſa eſt, qualis erit intrà? Quàm ſpecioſa foret illa vrbs, quæ totam regionem occuparet totaque niteret inſtar palatij regij; vel ſicut Roma ſub Auguſto; vel Hieroſolyma ſub Herode, vel Babylon ſub Nabuchodonoſore? At cœlum domus & ciuitas Dei eſt, ideoque ſine comparatione ſpecioſius eſſe debet. Quis ad domum iſtam non aſpiret? Sanctus Auguſtinus tria fertur optâſſe conſpicere in mundo, Romam triumphantem, Paulum concionantem & Chriſtum in carne ambulantem, vt ſcribit Rauiſius, Lipſius & alij. Quantò potiùs optamus videre oculis noſtris Eccleſiam triumphantem & in ea Chriſtum cum Paulo & aliis ſanctis? Quòd ſi ſolius firmamenti aſpectus animauit martyres vt tormentis omnibus poſthabitis ſanguinem profundere & mori non dubitarent: quid ſi vidiſſent cœlum empyreum?

reum ? Ita Symphorianus adoleſcens cùm ſub Aurtliano Imper ad martyrum raperetur & mater ei diceret: *Nate, nate, memento aterna vita, cælum ſuſpice, & ibi regnantem intuere*; ceruicem fortiter obtulit carnifici. Similiter 2. *Mach.* 7. cùm mater adoleſcentiori filio ad ſupplicium rapto diceret: *Peto à te nate, vt aſpicias ad cælum & terram, &c. ita fiet vt non timeas carnificem iſtū*: fortiter & ipſe occubuit. Cur non ergo & nos mori deſideremus vt à terra tam ſordida expediti cœlum tam delectabile intremus; præſertim quia ad id creati ſumus, ibíque patriam noſtram habemus ? Empedocles Philoſophus cur viueret rogatus: *Vt cælum*, inquit, *aſpiciam, tolle cælum & nullus ero*. Veriùs Chriſtianus viuit non idcirco tantùm vt aſpiciat cœlum, ſed vt conſequatur etiam. Aſpice terram & compara cum cœlo: quàm eo exilis, anguſta, ſordida, egena eſt? In huius enim anguſtiis nos inuicem premimus, impedimus, opprimimus, exturbamus, velut vaſa in domo figuli coaceruata quæ faciunt ſibi inuicem anguſtias. Meritò igitur exclamamus cum ſancto Ignatio Loyola cœlum aſpiciente: *Heu quam ſordet tellus, cùm cælum aſpicio*! Quid ni igitur libenter punctum hoc terræ commutabimus cum cœlo?

C. II. Beatorum ſocietas.

SECVNDÒ, Societas ſanctorum. Quantus enim illorum numerus? quanta omnium nobilitas, perfectio & ſanctitas? quanta inter eos diſcretio & varietas? quantus ordo & concordia? Iam ſi ad vnum Salomonem ob famam ſapientiæ venit regina Saba maximo itinere; ſi ad vnū Antonium Eremitam, ob famam ſanctitatis multi vndique homines; ipſíque Imperatores ambiebant eius amicitiam; ſi ad vnum Benedictum ob ſimilem cauſam venit rex Totilas &c. Quid erit videre tot ſanctos in cœlo, gloriâ, ſapientiâ, virtutibuſque omnibus conſpicuos? Ælian. l. 13. narrat Cercidam Megapolitanum ægrum interrogatum, num libenter moreretur, reſpondiſſe: *Quid ni? Delector ſeparatione animæ à corpore, quoniam ad eas oras aſcendā, vbi videbo ex Philoſophis Pythagoram, ex Poëtis Homerum, ex Muſis Olympum & alios viros in omni ſcientiâ præſtantiſſimos*. Et Socrates aiebat: *Quanti æſtimatis colloqui in altera vita cum Orpheo, Muſæo, Homero, Heſiodo? Quantâ voluptate perfundar cum Palmedem, cùm Aiacem, cùm alios iudicio iniquorum damnatos conueniam? Equidem ſæpe excedere è vitâ, ſi fieri poſſet, vellem, vt quæ dico, poſſem inuenire*. Multò ſolidiore ac certiore ſpe cogitare hoc Chriſtianus de ſanctis in cœlo regnantibus poteſt: *ibi hymnidici Angelorū Chori*, inquit S. Greg. h. 14. in Eu. *ibi ſocietas supernorum ciuiū: ibi dulcis ſolennitas à peregrinationis huius triſti labore redeuntium: ibi prouidi Prophetarum Chori: ibi index Apoſtolorum numerus: ibi innumerabiliū Martyrum victor exercitus, tantò illic lætior, quantò hîc duriùs afflictus: ibi Confeſſorum conſtantia præmij ſui perceptione conſolata: ibi fideles viri, quos à virilitatis ſuæ robore voluptas ſæculi emollire non potuit: ibi ſanctæ mulieres, quæ cum ſæculo & ſexū vicerunt: ibi pueri qui hîc annos ſuos moribus tranſcenderunt: ibi ſenes quos hîc & ætas debiles reddidit; & virtus operis non reliquit. Quæramus ergo fratres Chariſſimi, hæc paſcua, in quibus cum tantorum ciuium ſolemnitate gaudeamus. Ipſa nos lætantium feſtiuitas inuitet. Certè ſicubi populus nundinas celebraret, ſi ad alicuius Eccleſiæ dedicationem denunciatâ ſolemnitate concurreret, feſtinaremus, omnes ſimul inueniri & ibi eſſe vnuſquiq; ſatageret, & gram ſe damno afflictum crederet, ſi ſolemnitatem cõmunis lætitiæ non videret. Ecce in cæleſtibus electorum ciuium lætitia agitur, viciſſim de ſe omnes in ſuo cõuentu gratulantur, & tamen nos ab amore æternitatis tepidi nullo deſiderio ardemus, intereſſe tantæ ſolemnitati non quærimus, priuamur gaudijs & læti ſumus*. Hæc Greg. & S. Cyprian. tract. de mortalitate: *Magnus*, inquit, *illic nos charorum numerus exſpectat, parentum, fratrum, filiorum frequẽs nos turba deſiderat, iam de ſua immortalitate ſecura, & adhuc de noſtra ſalute ſolicita, illic Apoſtolorum glorioſus chorus, illic Prophetarum exultantium numerus, illic Martyrum innumerabilis populus ob certaminis & paſſionis victoriam coronatus; triumphantes illic Virgines, quæ concupiſcentiã carnis cõtinẽtiæ robore ſubegerunt, &c.* Iã ſi aſpiciamus homines, quibuſcum in terra degimus, ſi cõſideremus eorũ deprauatos mores, ferociam, falſitatem, perfidiã, inuidiã, &c. an non dicere poterimus cum S. Iob c. 30. *Frater fui draconum & ſocius ſtruthionum*; quaſi diceret: habitaui inter eos qui apertè, & qui clanculum mali erant? An non exclamare cum Dauide Pſal. 119. *Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt: habitaui cum habitantibus Cedar*, id eſt, cum barbaris & efferatis gentibus, quæ non habitant in ciuitatibus, ſed in tentoriis ruſticis & nigris, quales ſunt Arabes peregrinis inſidiantes; vel cum iis qui habitant in tenebris & ſpeluncis (Cedar enim nigredinem & tenebris ſignificat) quid enim mundus iſte niſi tabernaculum ruſticorum & tentorium prædonum, vel ſpelunca Arabum, vbi alter alteri inſidiatur & nocet, comparatus ad manſiones cæleſtis Hieruſalem?

D. III. Vita beata.

TERTIÒ, Vita illa vera ſeu beata. Quæ primò includit omne bonum, & excludit omne malum. Secundò includit perennitatem nunquam finiendam. Vita autem illa conſiſtit eſſentialiter & primariò in viſione & amore Dei, quo vtroque velut brachio Deum comprehendemus & amplectemur, nobiſque vniemus ſummum bonum; ſecundariò & accidentaliter conſiſtit in aliis bonis, partim animæ, partim corporis; veluti cum imprimis conſiderat anima ſeipſam & ſtatum ſuum, Angelorum ſtudium & induſtriam in ordinandis motibus cæleſtium orbium, generationen & corruptionem rerum, hominum ſtudia & curas, ſanctorum merita & coronas, &c. Ibi ſancti omnes æternùm ſatiabuntur, æternùm lætabuntur & canent Deo laudes perenniter prout poterunt ſinguli meliùs & meliùs veluti auiculæ in aëre circumuolantes & modulantes, ſine faſtidio, ſine defatigatione, & viciſſim Deus laudabit & commendabit eos tanquam filios & amicos ſuos obſequentes & fideles. Illi proijcient coronas ſuas ad Thronum Dei & Deus eas reponet in capita ipſorum, & ita hoc mutuo honorum certamine ſe æternùm oblectabunt.

Jam

Jam verò *Temporalis vita*, inquit S. Gregor. ho. 37. in Euangelia, *æterna vita comparata, mors eſt potius dicenda, quam vita. Ipſe enim quotidianus defectus corruptionis, quid eſt aliud quam quædam prolixitas mortis?* Non eſt ergo hæc vita vera, primò, ob infinitas miſerias & ærumnas animæ & corporis, pericula item peccandi & perpetuam carnis cum ſpiritu luctam; ob quæ omnia exclamauit Apoſtolus ad Rom. 7. *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Secundò, quia mortalis eſt; quod autem finem habet, non caret anxietate. Denique quia breuis & incerta: ob quam cauſam bene dixit Euripides poëta Tragicus: *Quis nouit autem an viuere hoc ſit emori? an emori hoc ſit, quod vocamus viuere?* Rectè aio, quia ab Archelai Regis cœna domum hoſpitalem repetens, canum morſibus laniatus obiit. *Val. Max. l. 9. c. 12.* intuere igitur vitam mortalium; quot ea miſeriis & calamitatibus obnoxia? quot ærumnis referta? quantæ paupertati in omni genere rerum ad vitam neceſſariarum ſubiecta? Modò eam infeſtant bella, modò fames, iam peſtilentia & morbi: quid dicam de internis plagis & luctu ſpiritus cum carne? Denique quantumcunque alicui bene ſit, cùm attendit ſe moriturum, mox ſentit amaritudinem. Mors igitur & vita noſtra, quia quantùm indies naſcimur, tantùm in dies & morimur, perpetuoque fluxu ſicut aqua dilabimur, ac veluti vnda vndam pellimus nos ad mortem. Ergóne fieri poteſt, vt aliquis in hoc miſero & ærumnoſo mundi carcere ita viuere velit, vt ex eo quotidie euolare non deſideret? An neſcimus quanto deſiderio & conatu euadere è carceribus & ſeruitute Turcica quærant captiui? quantò periculo, quanto molimine & cum corporis læſione ſæpe elabantur; quia nimirum vitam illam carceris ærumnoſam experiuntur? Et quid eſt aliud vita hæc mortalis niſi vita carceris?

E. IV. Ius noſtrum ad cœlum.

QVARTÒ, Ius municipatus, quod habemus in cæleſti ciuitate. Hoc enim teſtatur Apoſt. ad Phil. 3. dicens: *Noſtra autem conuerſatio in cælis eſt.* Tertullianus legit: Noſter municipatus in cœlis eſt. Attende ad auiculas caueis incluſas, quæ quia ad libertatem & volandum in aëre natæ ſunt, nunquam interquieſcunt, quin huc illuc ſaliendo exitum requirant & elabi conentur, licet eis victum affatim ſuppedites. Sunt enim ciues quaſi aëris, ſeu vt vocantur à Domino volucres cœli; non terræ aut cauearum. Rob. Holcot. in l. ſapientiæ lect. 144. refert autem paradiſi quandam eſſe, quæ alioquin optimè canit, capta verò inceſſanter gemit, donec dimittatur. Iam verò nos eiuſmodi aues ſumus, ad cœlum & paradiſum natæ: quomodo ergo cantabimus canticum Domini in terra aliena & mundi huius exilio? quomodo è cauea corporis noſtri eluctari non conamur? quomodo tam exiguo bonorum huius exilij pabulo inescati obliuiſcimur patriæ noſtræ?

Eiuſmodi aues paradiſi fuerunt omnes ſancti, cùm adhuc in terris degerent. Imprimis S. Ioannes Euang. qui ſenio iam confectus clauſit Apocalipſin his verbis: *Veni Domine IESV.* Deinde S. Paulus ad Philip. 1. dicens: *Deſiderium habeo diſſolui & eſſe cum Chriſto.* S. Martinus, qui iugiter aſpiciebat cœlum, vt vulgò ſuſpex cœli cognominaretur. S. Antonius, qui eodem veſtigio ſæpe conſiſtens, cœlumque aſpiciens occidentem ſolem vidit & orientem. S. Franciſcus qui tam effectuosè cœlum nonnunquam intuebatur, vt corpore à terra eleuatus mentem ſequi videretur. S. Ignat. Loyola, qui de nocte cœlum in oratione contemplans ſolitus eſt dicere: *Heu quàm ſordet tellus, cùm cœlum aſpicio!* S. Maria de Oegnies, quæ accepto diuino reſponſo, ituram ſe in ſancta ſanctorum, iubilans & exultans famulæ ſuæ Clementiæ identidem dicebat: *Ibimus in ſancta ſanctorum, dulciſſima Clementia.*

Accedit denique ſanctorum deſiderium, quò nos expectant & ad ſe venire cupiunt. Videre enim eos mihi videor veluti piſcatores illos in naui Chriſti & Petri conſtitutos, qui cùm ingentem piſcium multitudinem in alto mari cõcluſiſſent, annuerunt ſociæ naui in littore adhuc alligatæ vt veniret ad capturæ communionem. *Luc. 5.* ſic enim ſancti, quia tantum gloriæ pondus in cœlo cœperunt, vt ſuperabundent, vocant nos in ſocietatem ſuam & bonorum communionem.

F. V. Cur beatitudinẽ cæleſtem tam frigidè deſideremus:

SED quid eſt, Auditores, quòd nos cœleſtis illius patriæ noſtræ, & ſocietatis ſanctorum deſidero tam parum afficiamur? Cur terram tam ærumnoſam cælo, exilium patriæ præponimus? Nimirum cauſa eſt primò modica fides: terrena enim bona videntur, cæleſtia non item. Sed quàm clarè hac de re loquitur Scriptura ſancta? quàm grauiter? quàm ſincerè? Quot teſtes hoc confirmarunt & ſuo ſanguine ſubſcripſerunt? 1. *Ob modicam fidem.*

Secundò, occupatio nimia in rebus terrenis conquirendis, quæ ſpatium cogitandi de cœlo hominibus non relinquit: ſicut Hebræi operibus luti occupati non cogitabant de terra promiſſa adeunda & poſſidenda. Ita nimirum ſemen iſtud beatitudinis ſuffocatur à ſpinis curarum huius mundi: An non verò res hæc digna commiſeratione eſt, quòd miſeri mortales operibus luti intenti obliuiſcantur terræ fluentis lacte & melle? 2. *Ob nimias ſæculi occupationes.*

Tertiò, metus iudicij. Sed hoc ipſi nobis graue facimus, dum cæleſtia non appetimus, ſed terrena tantùm amamus & quærimus. Audi ſanctum Auguſtinum in Pſ. 147. *Peruerſum omnino eſt, quem diligis, timere ne veniat, & orare quotidie; Adueniat regnum tuum: quod quidem nihil aliud eſſe videtur, quàm orare vt adueniat regnum eius & tamen timere ne exaudiaris. Vnde autem iſte timor? quia Iudex venturus eſt; nunquid iniuſtus? maleuolus? Nihil horum prorſus. Quis enim eſt venturus iudicare, niſi qui venit iudicari pro te?* Hæc Auguſtinus. 3. *Ob metũ Iudicij.*

Quartò, difficultas viæ. Sed vide quàm ea trita facta eſt ab omni hominum genere, ætate, ſexu, conditione? Nouimus pæne ex omni hominum genere aliquos beatos. Habent Theologi 4. *Ob difficultatem viæ.*

Digitized by Google

logi, S. Auguſtinum, diuum Thomam, D. Bonauenturam, alioſque innumeros: Philoſophi, S. Dionyſium: Iuriſtæ & Aduocati, S. Iuonem: Medici, SS. Coſmam & Damianum: Muſici, S. Cæciliam: Ludimagiſtri, S. Caſſianum: Scribæ, S. Anſelmum: Pictores, ſanctum Lucam: Aurifabri, S. Eligium: Venatores, S. Euſtachium: Piſcatores, Petrum & Andream: Lignarij fabri, Ioſephum: Textores, S. Seuerum: Fullones, S. Menignum: Sartores, S. Gutmannum: Sutores, SS. Criſpinum, & Criſpinianum: Ephippiarij, S. Gualuardum ciuem Auguſtanum: Carbonarij, S. Alexandrum: Paſtores, ſanctos Simeonem, Walericum, Sozontem, &c. Mendici, ſanctum Seruulum: Duces ſanctum Achatium & ſanctum Mauritium: Milites, ſanctum Sebaſtianum, ſanctum Martinum, &c. Quare dicere hic poſſumus, quòd ſanctus Auguſt. lib. 8. Confeſſ. cap. 11. ait: *Ibi tot pueri & puellæ, ibi iuuentus multa & omnis ætas & graues viduæ & anus. Tu non poteris, quod iſti & iſtæ?*

Rogemus itaque Deum, vt quemadmodum orat Apoſt. *ad Epheſ.* 1. det nobis illuminatos oculos cordis noſtri, vt ſciamus quæ ſit ſpes vocationis eius, & quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis eius in ſanctis.

CONCIO VIII.

Immuudi homines, qui cœlo excluduntur.

Tales aſſignantur auari, adulatores, adulteri, & alij alijs vitiis dediti, denotati per varia animalia immunda, & generatim ab eſu excluſa.

Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Matth. 5.

A.

FOrſitan quis hodiernam audiens epiſtolam cogitabit ſecum ipſe: Hem quantus electorum numerus recenſetur hic à Ioanne? Etenim ex Iudæis ſolis numerantur centum quadraginta quatuor millia: Ex gentibus verò tantus numerus vt computari non potuerit: *Poſt hac vidi turbam magnam*, inquit, *quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus & tribubus & populis & linguis, ſtantes ante thronum.* Hæc ergo cùm ita ſint, cur non dubitabimus, quin & ipſi ſimus futuri in magno illo numero? Deponamus ergo metum, & ſecuri poſthac degamus. Forſitan, inquam, aliquis hoc ſecum cogitabit; ſed an ſatis cautè. Bene vtique ſperamus de noſtrûm omnium ſalute: ſed interim iuſtè metuimus, de plurimorum reiectione in ſeuero illo examine. Idem enim Ioannes qui hunc electorum numerum vidit pæne innumerabilem, idem, inquam, ſcribit in cap. penult. de cæleſti ciuitate. Non intrabit in eam aliquid coinquinatum aut abominationem faciens. Et c. ſequenti ad illum ipſemet Chriſtus: *Beati qui lauant ſtolas ſuas in ſanguine agni, vt ſit poteſtas eorum in ligno vitæ, & per portas intrent in ciuitatem. Foris autem canes & venefici, impudici & homicidæ, & idolis ſeruientes, & omnis qui amat & facit mendacium.* Et in hod. Euangelio ſoli beati mundo corde dicuntur Deum viſuri. Teſtatur idem poſt Magiſtrum S. Paulus 1. *Cor.* 6. dicens: *An neſcitis, quia iniqui regnum Dei non poſſidebunt? nolite errare: neque fornicarij &c.* Hæc ſanè ſunt, quæ nos terrent & meritò timere faciunt. Quid enim ſi coinquinati ſimus, & necdum in ſanguine agni loti? An non meritò cum Domini diſcipulis noſipſos interrogamus; Nunquid ego ſum talis? Itaque ad cautelam noſtram demonſtrabo digito, ſi non omnino omnes, pleroſque ſaltem coinquinatos, à ciuitate Dei proſcriptos, idque ex ſacris literis.

B.

Leuitici 11. deſignauit Dominus Moyſi & per ipſum Iſraëlitis quænam animalia cenſeri deberent munda adeoque comeſtioni apta: quænam item immunda. De qua re olim Legatus Ptolomæi Philadelphi cùm peteret 72. interpretes ſibi mitti, qui Scripturam ſacram ex Hebreo in Græcum verterent, ex Eleazaro Pontifice, vt teſtatur ipſe *tractatus de 70. Interpret.* quæſiuit: cur Moyſes vetuiſſet quædam animalia comedi vel ſacrificari, quibus tamen aliæ gentes vterentur? Reſpondit Eleazarus, hæc præcepta eſſe ſymbolica & ſignificare à quibus vitiis cauendum. Quam eandem cauſam ſancti Patres paſſim etiam aſſignant: etſi aliæ plures ſunt. Itaque immunda animalia vitioſos denotant homines qui cœlo excluduntur. Primò, animalia terreſtria generatim excluduntur ab eſu, & immunda cenſentur, quæ nec ruminant nec vngulam diuidunt. Ruminant autem moraliter ſecundùm S. Gregorium *in cap. 7. Cant.* Qui verbum Dei quod aure perceperunt, in ventrem memoriæ recundunt, hocque ſæpius quaſi ad os cordis reuocantes, frequenti contemplatione comminuunt. Pedem verò diuidunt, qui in actione bonum à malo ſecernunt: Vtrumq; breuiter complexus eſt Dominus, cùm ait: *Beati, qui audiunt verbum Dei, & cuſtodiunt illud.* Hoc qui non facit immundus cenſetur apud Deum & menſa cæleſti indignus. Tales enim ſunt & nominantur à Deo octo.

C.
I.
Auari.

PRIMÒ, Camelus gibboſus & tortuoſus. Et hic quos alios repræſentat niſi quos dixit Dominus *Matth.* 19. diuites auaros, ad cœli ingreſſum æquè ineptos atque eſt Camelus ad ingreſſum per foramen acus? Impedit enim diuites pondus diuitiarum, quod dorſum illorum grauat; ac niſi ab iis tollatur, ingredi per arctam cœli portam non patitur: *Sicut Cameli*, inquit S. Ambroſ. ſerm. 4. *animal quod eſt tortuoſum atq; deforme, peruerſitas ipſa corporis, per anguſtiſſimam acûs cauernam pertranſire non patitur: ita & diuites oneratos auaritiâ & cupiditate fœdatos, ipſa vitæ deformitas per arctam viam regni minimè introire permittit.* Non ſentit quidem Camelus onus ſui gibbi, ſed cùm ingredi per humilem portam debet, experitur impedimentum corpori ſuo affixum: ita & auarus non ſentit onus diuitiarum, dum in vita degit, ſed cùm ingredi oportebit per humilem illam ianuam, tunc reperietur quantum retardetur,

&

& quàm difficile ſit id deponere. De his primò Cor. 6. *Neq; auari regnum Dei poſsidebunt.*

D. III. Adulatores. Secundò Chamæleon, animal figurâ & magnitudine lacertæ, colorem ſæpe toto corpore mutans pro varietate rerum coloratarum, quæ ei obiiciuntur, præter album & rubrum; vnde adulatores, verſipelles deſignat & protheos, qui pro tempore & potentiorum qualitate ſeſe vertunt in omnem habitum; omnibus blandiuntur, omnibus ad placitum loquuntur: candorem tantùm ſinceritatis non induunt; nec ruborem, quia nullus illis pudor ineſt; qualis fuit Abſalon, antequam inuaſit regnum, omnibus blandiens & ius dicens, & oſculans ad ſe accedentes. 2. *Reg.* 15. ſed mox vbi principatum arripuit crudelis factus patrem ipſum perſecutus eſt. Eandem Chamæleontis mutabilitatem induiſſe Iulianum Apoſtatam ſcribit S. Gregorius Nazianz. Tales etiam ſunt policiti. Item vt Chamæleon ex aëre dicitur viuere, ita iſti fauore ſuorum Dominorum, quibus adulantur; ſed immunda ſunt hæc animalia, non pertinent ad cœlum, quia dicit Dominus *Ezech.* 13. adulatoribus: *Væ qui conſuunt puluillos ſub omni cubito manûs.*

E. III. Adulteri. Tertiò Chœrogryllus, animal magnitudine cuniculi de cauernis petrarum procedens, vaſtans & depaſcens alienos agros, (ex Græco quaſi porcellus rupium) adulteros, qui ſepta matrimonij tranſilientes alienam depaſcunt ſegetem, alterius coniugem violant, repreſentat. Et hi à menſâ cœli excluſi ſunt: quia ſcriptum eſt Deut. 27. *Maledictus, qui dormit cum vxore proximi ſui.* Et 1. Cor. 6. *Neque adulteri regnum Dei poſsidebunt.*

F. IV. Iracundi. Quartò Crocodilus, animal iracundum, ſanguinolentum, quod negotiatoribus inſidiatur, ac furioſum, quod cùm prædæ ſpe fruſtratur, in ſeipſum morſum conuertit, præ rabie: Pier. *lib.* 29. *hierogl.* Itaque bilioſos repreſentat & vindictæ cupidos, homicidas item & latrones: qui ſi aliis nocere nequeant, quibus cupiunt, in ſeipſos rabiem conuertunt. Et iſti ergo immundi ſunt, quia inter opera carnis ponit Apoſtolus etiam iras, rixas, diſſenſiones, homicidia ad Gal. 5. qualia *qui agunt, regnum Dei non conſequentur*, inquit.

Eider. G. V. Inimicitiam gerentes. Quintò Lacerta, quæ licet exiguum reptile, inimiciſſimum tamen eſt cochleis, teſte Plinio *lib.* 8. *cap.* 39. proinde illorum typus eſt, qui inimicitias in corde gerunt: quales etiam à cœlo exulabunt velut immunda animalia, quia inter opera carnis è cœlo proſcripta ponit Apoſtolus, vbi ſuprà, etiam inimicitias & diſſenſiones.

H. VI. Vſurarij. Sextò Lepus. ſed quid commeruit iſte, gratiſſimus alioqui cibus? Nimirum lepus ſimul parit & ſimul alium fœtum alit, & rurſum ſuperfœtat & ita vſurarium deſignat. Hic enim cùm dat mutuum, ſtatim petit fœnus, illudque tollens rurſum pro fœnore mutuat, quod pro fœnore accepit. atque ita alit fœnus, & ſimul aliud parit; & rurſum ſuperfœtat. Hæccine igitur munda animalia ſint & cœlo digna? Negat ſanè Propheta, cùm interrogans: *Domine quis habitabit in tabernaculo tuo?* reſpondet: *qui pecuniam ſuam non dedit ad vſuram.*

Septimò Mus, qui ſemper aliud rodit, & inquinat. Pier. *lib.* 13. *hierogl.* Hoc autem faciunt detractores & maledici, qui nunquam ferè inter quieſcunt, quin famam proximi rodant & conſpurcent. Sunt igitur immundi, nec pertinent ad cœlum, quia Apoſtolo teſte ad Rom. 1. *Detractores Deo ſunt odibiles.* Et 1. Cor. 6. *neque maledici regnum Dei poſsidebunt.* I. VII. Maledici.

Octauò Muſtela, quia virulento ſuo flatu inficit pecora, magos & veneficos denotat, qui ſuis incantationibus & præſtigiis nocent vel decipiunt. Quare, vt illa à Iudæorum menſâ, ita iſti à menſâ Dei meritò quàm longiſſimè exulant; ſiquidem Ioannes *Apoc. vltim.* de cœleſti templo loquens, ait: *Foris canes & venefici.* Et Apoſtolus ad Gal. 5. eadem veneficia à regno Dei excludit. K. VIII. Venefici.

Nonò Mygale, ex mure & muſtela compoſita quaſi mus & muſtela, vtriuſque naturam participat, ab illo edacitatem, ab iſta furacitatem. Vnde fures notat qui ad ingluuiem ſatiandam ex rapto viuunt. Tales etiam infideles ſerui ſunt, qui è domibus Dominorum clanculum furantur. Foras igitur & iſti, quia *neque fures Regnum Dei poſsidebunt*, ait Paulus 1. Cor. 6. Quaſi Mauſwolff. L. IX. Fures.

Decimò Sus, ingratum animal, quia tametſi ei glandes de arbore decutias, nunquam attollit oculos aut ſpectat vndenam proueniant, ſed eſcæ tantùm intendit: præterea vbi comederit, menſam quoque euertit. Tales ſunt ingrati, *qui quaſi porci*, inquit Chryſoſt. hom. 83. in Matth. *cùm iam comederint, euersâ calcibus menſâ temulenti conſurgũt, cùm agere gratias debeant.* Tales & ingrati pauperes, qui benefactoribus ſuis malè loquuntur, nec orant pro illis. Et hos igitur cœlo dignos iudicem? minimè gentium; quia ſapiens ait: *Ingrati ſpes tanquam hybernalis glacies tabeſcet.* Sap. 16. M. X. Ingrati.

Vndecimò Stellio, animal non diſſimile lacertæ, ſtellas in dorſo gerens, ſed intus venenum abdens & homini fraudulentiſſimè inuidens. Cutem enim, quam quotannis exuit, protinus deuorat, vt præripiat homini præſentiſſimum comitialis morbi remedium. Vnde crimen ſtellionatûs vocatur crimen doli & imposturæ. Plin. *lib.* 30. *cap.* 10. Quotquot igitur tales ſunt qui aliud ore, aliud corde gerunt, & qui ſua potiùs perdunt aut perire ſinunt, quàm egentibus dari, cœnam Chriſti non guſtabunt, quia ſcriptum eſt Malach. 1. *Maledictus doloſus.* Et à Dauide dicitur habitaturus in tabernaculo Dei, *Qui non egit dolum in lingua ſua, nec fecit proximo ſuo malum.* Stern-Eider. N. XI. Doloſi.

Duodecimò Talpa, diurnæ lucis impatiens & inimica, ad eam enim protracta mox iterum latibula in terra quærit, ac, ſi foris retineatur, citò moritur. Pier. *l.* 13. Tales ſunt inimici veritatis & concionum, quia lucem veritatis ſibi in iis oſtenſam ſuſtinere nequeunt. Cæci enim ſunt vt Talpa, & cæcitatem ſuam amant; *Omnis enim, qui malè agit, odit lucem*, ait Dñs, *& non venit ad lucem, vt nõ arguantur opera eius.* Jo. 3. Verùm O. XII. Mendaces.

ſicut

ſicut ex aliquorum ſententiâ, morientis talpæ oculi, qui viuenti ſub pellicula latebant, rupto præ anguſtiâ velo aperiuntur, & videre incipiunt: ita illorum quoque oculi aliquando aperientur, in morris nimirum articulo, ſed magno eorum dolore & exiguo fructu Idcirco indigni ſunt qui cæleſte lumen videant, quia *ignorans ignorabitur*, ait Apoſtolus 1. *Corinth.* 14.

Animalia volatilia pro immundis declarantur & recenſentur viginti.

I. Ambitioſi. Primò Aquila, quoniam in alto prædatur, volatu ſuperat omnes aues & in alto ponit nidum ſuum, ideo ambitioſos refert, qui ſemper ad excelſa tollunt oculos, honoribus & dignitatibus inhiant, omneſque excellere cupiunt. Sed num ideo hi ad cœlum euolabunt? non ſanè, quia dixit Dominus: *Qui ſe exaltat humiliabitur*. Matth. 23.

Q. II. Rigidi Officiales. Secundò Accipiter, qui captus docetur ab aucupibus capere aues alias, & ita inſeruire hominibus ad prædam; deſignat autem famulos & officiales ad Dominorum nutum pauperes expilantes Ita docuit Nero Imp. ſuos qui nunquam cuiquam officium delegauit, niſi hæc adiiceret: *Scis quibus mihi eſt opus, & hoc agamus, ne quis quid habeat.* Sic Veſpaſianus rapaciſſimos quoſque promouebat, quos tamen ſpoliis repletos, poſtea condemnabat & velut humentes ſpongias exprimebat. Eiuſmodi igitur auibus ait Apoſtolus 1. Cor. 6. *Neque rapaces regnum Dei poßidebunt.*

Auhn. R. III. Pigri. Tertiò Bubo, qui interdiu in ſepulchris & ruinis deliteſcit, auis ignauiſſima; de nocte verò in templa penetrat, vt oleum ebibat, quo lucernæ aluntur, teſte Barth. Anglico lib. 12. cap. 5. deſignat ergo pigros, quales ſunt ii clerici qui interdiu in tabernis latent & ſympoſiis vacant, nec facilè ad templum veniunt, niſi nummorum gratiâ, ideoque coram Deo immundi ſunt, qui dixit per Prophetam: *Maledictus, qui facit opus Dei negligenter.* Ier. 41.

S. IV. Garruli. Quartò Charadrion, auis garrula, quæ noctis eſt amica & venatur mures, ideoque garrulos & mendaces denotat, qui mendacia venantur, & mendaciis paſcuntur, veritatis lucem odio habentes. Quorum immunditiam cœlo indignam paſſim Scriptura clamat: *Foris canis*, inquit Ioannes Apoc. vlt. *& omnis qui facit & amat mendacium.*

T. V. Comptuli. Quintò Cygnus, qui pennas habet candidiſſimas & nitidiſſimas, alaſque ſuas ſuperbè fert elatas, cutem tamen & carnem nigram & digeſtu difficilem habet: Vnde bene depingit illos, qui in veſtibus ſuperbiunt, & pompoſè incedunt, extra vndique adornati, in cute tamen & conſcientia nigerrimi & ſordibus repleti ſunt; vnde eorum animæ Deo ſordent & digeri ab eo, hoc eſt, in ipſum mutari nequeunt, proinde tantum abeſt, vt ad menſam Dei in cœlo apponendi ſint, vt potiùs audituri ſint: *Væ vobis, quia ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis, quæ aforis parent hominibus ſpecioſa, intùs verò plena ſunt oſſibus mortuorum & omni ſpurcitiâ.* Matth. 23.

Sextò Coruus, qui erga proles ſuas impius eſt dum deſertas & in nido relictas fami exponit neque educat. *Odit prolem ſuam coruus*, ait S. Chryſoſt. ſerm. in Heliam, *& naturam non educat.* Quare cùm ſenuerint, ipſi viciſſim à pullis ſuis, quaſi in pœnam neglectæ educationis, expelluntur & deuorantur. Vnde ortum id prouerbium: *Mali corui malum ouum.* Ælian. *l.* 2. *c.* 41. Itaque typus eſt tam malorum parentum, qui liberos ſuos negligunt nec ad virtutem educant, quàm malorum liberorum, qui ſenio confectos parentes iniquè tractant & vel fame affligunt, vel mortem optant. De vtriſque bene dicitur: Mali corui malum ouum. Et iubebit aliquando Deus tales parentes venundari cum filiis & vaſtabit gladius *lactentem cum homine ſene.* Deut. 31. V. VI. Impiæ & li.

Septimò Gryphs fortiſſimus prædatricium auium, qui non minuta rapit, ſed grandia; fertur enim equitem armatum cum equo poſſe rapere & in ſublime vehere, eoſque diſcerpere, vt Gl. *in c.* 14. *Deut.* habet. Abulenſis in *cap.* 11. Leuit. & alij. Tantarum etiam virium eſt, vt quod ſemel apprehendit pedibus, eximi ſibi non patiatur. Quos igitur niſi Principes deſignat crudeles & auaros, qui potentes etiam opprimunt & integras nationes affligunt, ac vaſtant: quæque ſemel comprehenderunt ſeu per fas ſeu per nefas, numquam ampliùs dimittunt? Meritò itaque Deo diſplicent velut immunditiâ pleni. Illis enim dicitur: *Væ qui prædaris, nónne & prædaberis?* Iſa. 33. W. VII. Crudeles.

Octauò Haliætus, qui marina eſt aquila, & ex alto in aquas ruit, eaſque pectore diuidens, piſces inde rapit. Qui verò iſtud faciunt, niſi multi ex iudicibus & tutoribus, qui pauperes ſuos ſubditos & clientes, viduas & pupillos, in amaris tribulationū aquis degentes opprimunt, exhauriunt, deprædantur? Item domini qui ſeruos & operarios defraudant ſuâ mercede? Iſtíne audient illud: *Euge ſerue bone & fidelis?* Minimè gentium: ſed potiùs illis dicit Dominus: *Væ vobis, qui comeditis domos viduarum.* Matth. 23. Mercata-ler. X. VIII. pauperū oppreſſores.

Nonò Herodio, ſeu ciconia, iuxta Suidam & Hebræos paſſim, quæ nobis amica & familiaris eſt, ſuper tecta noſtra habitans, ſed parum tamen vtilis & conſtans. Occinit enim nobis neſcio quid informe, & non hyemat nobiſcum: ſed vbi noſtro vſa eſt domicilio, aduentante frigore ſedem alibi figit. Sic faciunt ficti amici & falſi fratres qui in proſperitate tantùm & quamdiu beneficia percipiunt, familiares ſeſe exhibent, & benefactorum auribus ad placitum loquuntur: adueniente verò aduerſitate recedunt, & meliores heros quærunt. Y. IX. Falſi fratres.

Decimò Ibis teſte Æliano tam inuida eſt auis, vt ſi ex Ægypto violenter auehatur, ipſa ſe fame necet, ne aliis præda fiat. Hoc autem faciunt inuidi, qui dum aliis inuident, ſeipſos interim cruciant, & diuturna tabe necant; ſiquidem *paruulum occidit inuidia*, ait Iob cap. 5: Atqui nónne Apoſtolus Paulus inter alia peccata excludit à regno cœlorum æmulationes & inuidiam? ad Gal. 5. Rohr-ſtorck. Z. X. Inuidi.

Vnde-

Mewe.
Aa. XI.
Iactabunda

Vndecimo Larus, qui dum parturit valde clamat (vnde prouerbium: *Larus parturit*) partus tamen non niſi plumoſos & paucæ carnis excludit: Pier. *l*. 23. hierogl. Rectè itaque iactabundos notat & qui magna promittunt parum verò præſtãt. **Vil geſchren vnd wenig woll.** Sed quid de his Propheta? *Diſperdat Dñs*, inquit, *vniuerſa labia doloſa & linguã magniloquã*. Pſ. 11.

Bb. XII.
Iuſtitiæ corruptores.

Duodecimo Mergulus, ſignificat potentes illos, qui muneribus peruertunt ſuperiores & Magiſtratum, vel fauore & amicitiâ quâ eis iuncti ſunt, ita vt eorum delicta non caſtigentur & oppreſſi ab eorum iniuriis non vindicentur. Vt enim mergulus, cùm auceps aut haliætus ei inſidiatur, ſeſe in vndas abdit, & inſidias declinat: ſic potentes iſti cùm imminet eis periculum, ne in iudicio causâ cadant, vel ob delicta puniantur, ad opes ſe ſuas recipiunt, vel amicitiam; & ſub hoc aſylo latent incolumes. Sed protrahentur aliquando in publicum & immunditia illorum oſtendetur mundo, cùm à venatore deprehendentur; quem non poterunt ſubterfugere.

Cc. XIII.
Hæretici.

Decimotertio Miluus, qui pullis gallinarum & domeſticis tantùm inſidiatur auibus, non ſylueſtribus; quia nimirum ignauior eſt, teſte Anglico *l*. 12 *c*. 26. hæreticos ergo ſignificat, qui Catholicis tantùm, quos Chriſtus ſub alas Eccleſiæ matris eorum congregauit peruertendis intendunt, idque molli quodam volatu qualem etiam miluus habet, ſeu blanditiis quibuſdam. Sylueſtribus verò auibus, id eſt, gentilibus conuertendis non vacant, nec aggredi eos audent, timentes pelli ſuæ ne ad inſtar Martyrum noſtrorum ab illis deplumentur. Sed quid ad iſtos Dominus? *Væ vobis, qui circuitis mare & aridã, vt faciatis vnum proſelytum, & cùm fuerit factus, facitis eum filium gehennæ duplo quàm vos*. Matth. 23.

Dd. XIV.
Tenebriones & mundi ſapientes.

Decimòquartò Noctua, quæ interdiu cæcutit, noctu bene videt, filioſque huius ſæculi denotat, qui vt Jerem. c. 4. ait: *Sapientes ſunt vt faciant mala, bene autem facere neſcierunt*. Ad temporalia paranda acutùm cernunt, ad ſpiritualia verò & ſalutem ſuam in propriam conſcientiam, in proprios defectus cæci ſunt aut lippi: vnde non obſcurè filij tenebrarum à Domino appellantur, & ab eo filiis lucis opponuntur. *Quemadmodum noctuæ*, ait ſanctus Baſil. hom. 8. in Hexam. *aſpectus noctu quidem valet; ſole autem illuceſcente non mediocriter confuſcatur & hebeſcit: ſic ſæcularium hominum & huius mundi ſapientum, mens acutiſſima quidem ad vanas res perſpiciendas eſſe videtur, hebetiſſima verò caligineq; referta ad ipſam lucem veram percipiendam euaſit*. Hi ergo tenebriones quomodo non in tenebras exteriores ibunt?

Kropff=vogl
Ee. XV.
Ebrioſi & guloſi.

Decimoquinto Onocratalus, guttur amplum & ſtrumoſum habet quod cibis infarcit: item ventriculos reconditos. Plin. *libr*. 10. *cap*. 47. poſtea cibos reuomit, vnde Hebr. vocatur Kaa, à vomitu, præterea roſtrum in aquam mergens rudit inſtar aſini, vnde Græcis Onocrotalus, id eſt, aſini crepitaculum dicitur. Tales autem ſunt ebrioſi & gulæ dediti, quia quaſi plures habeant ventriculos, nimiùm ſe replent & inebriati rudunt velut aſini & clamoribus cœlum implent, vomunt, &c. de quibus ait Apoſtolus: *Neque ebrioſi regnum Dei poſſidebunt*. 1. Cor. 6. & Gal. 5. ebrietates & comeſſationes recenſet inter opera carnis.

Purpur=vogl.
Ff. XVI.
Cõtumaces & increduli.

Decimò ſextò Porphyrio, criſtam in capite habet; omnem cibum aquâ ſubinde tingit, deinde pede velut manu ad roſtrum affert; ſignificat contumaces & incredulos, ſuperbiæ criſtam in capite gerentes, qui nihil niſi tinctum aquâ propriæ voluntatis & iudicij ſuſcipiunt faciendum & credendum.

Gg. XVII.
Hypocritæ.

Decimoſeptimo Struthio qui Herodio ſimilis eſt, pennis, ſed non volatu; nam ob corporis grauedinem à terra ſe non eleuat, vt patet Iob 39. Vnde notat hypocritas, qui religionis ſpeciem præ ſe ferunt, carnales interim ſunt & terrenis rebus affixi manent. Hinc Gregor. l. 7. Moral. c. 1. ait: *Struthio volãdi ſpeciem habet, ſed vſum volandi non habet; ſic hypocriſis cunctis intuentibus imaginem de ſe ſanctitatis inſinuat, ſed tenere vitam ſanctitatis ignorat*. His autem quàm multa væ comminatur Dominus? Matth. 23.

Hh. XVIII.
Epicurei.

Decimooctauo Veſpertilio, ſignificat lucifugas illos, qui cùm alij ad ſomnum concedunt, ipſi primùm cœnas inſtruunt, & noctes crapulâ & voluptatibus tranſigunt; manè verò cùm alij homines ſurgunt, ipſi cubitum eunt, noctem vertentes in diem & diem in noctem: quod fecit olim Heliogabalus, ſpurciſſimus Imperator, qui de nocte primùm ſalutari volebat, & negotia expediebat, reliquum tempus ſomno & delitiis dedit, apud Ælium Lamp. Quem multi nunc imitantur nobiles: quos quidem magnus vir vocabat principes tenebrarum. Iidem etiam cùm ad templum veniunt, obſcuros occupant angulos, quaſi timeant ibi videri, ad inſtar veſpertilionum ſcilicet, qui interdiu intra templorum valuas & tegulas ſeſe abdunt.

Ii. XIX.
Luxurioſi.

Decimonono Vpupa, licet coronata in capite, de ſtercore nidificat & viuit, ac proinde fœtet ſemper: ita luxurioſi licet coronam imaginis diuinæ in ſe gerant, in ſordibus ſe volutant, proindeque merito velut ſordidi ac fœtentes vitantur & odio habentur. Vnde & Ioan. ipſis Apoc. vlt. *Foris canes & impudici*, ait.

Kk. XX.
Paraſiti.

Vigeſimo Vultur, caſtra ſequitur & exercitus, ſed cadauerum gratiâ, quæ & longiſſimè olfacit & præſagit cædem antequam fiat. Similes ei ſunt paraſiti, quæ menſæ tantùm gratiâ aſſident amicis & pinguia prandia ac ſympoſia à longè ſubodorantur: ſimiliter & illi, qui amicos diligunt & honorant, ſed hæreditatis gratiâ. Vnde Seneca ep. 96. *Qui*, inquit, *amicu ægro aſſidet hæreditatis causâ, vultur eſt, cadauer expectat*.

Ll.

Denique ex natatilibus omnia illa immunda cenſeri voluit Deus, quæ pinnulas & ſquamas non habent. Moraliter ſquamæ grauitatem morum & firmitatem bonæ conuerſationis in medio ſæculi ſignificant: pinnulæ autem ſenſus, ſuperna cogitantes; piſces namque, qui pinnulas habent, ſaltus dare ſuper aquas

Digitized by Google

ſolent,ait Greg.*l.5.Moral. c.*8.ſquamas ergo habent, qui rigore virtutis muniti, ſæcularis occupationis appetitum non admittunt; pinnulas verò habent, qui ſubinde ſecretum contemplationis petunt, quique mentis ſaltibus leuare ſe ſuper ſe & conſcendere ad ſuperna nôrunt, vt exponit S Greg.*l.5.Moral.c.6.* Rurſum ſquamæ aſperos pœnitentiæ fructus ſignificant. Qui ſine his ſunt, immundi reputantur; leues enim, lubrici & delicati nimiùm ſunt ad vigilias, ad ieiunia orandum, &c. De his ait Dominus: *Qui mollibus veſtiuntur in domibus regũ ſunt*,quaſi dicat,non in domo Dei.

Poſtquam ergo nunc vidimus, quæ ſint immunda animalia à Dei menſâ excluſa: adnitendum nobis nunc eſt totis viribus, vti cum his immunditiis nihil negotii habeamus. Si enim talia animalia vetuit Deus Iudæis non modò edere, ſed etiam contingere: & lauare vaſa vel confringere, quæ eorum contactu fuerint contaminata: quantò magis vitanda ſunt omnia vitia, quæ hominem cœlo extorrem reddunt? Hoc eſt, quod tam ſeriò monuit Apoſtolus, poſtquam opera carnis recenſuit ad Gal.5. *Prædico vobis*, inquit,*ſicut prædixi,quoniam qui talia agunt,regnum Dei non conſequentur.*

Sed quid? num omnes illos condemnabimus, qui aliquando immundi fuerint? Non ſanè, ſed eſt expiationi locus, quemadmodum & in veteri lege. Lauetur ergo per pœnitentiam, qui tale quid vnquam fuit aut tetigit. Multa millia Sanctorum in cœlo ſunt, qui aliquando immundi erant; ſed loti ſunt, ſed expiati ſunt. Sequamur ergo pænitentes, ſi ſecuti ſumus errantes vt aſſequamur glorificatos. *Beati enim*, inquit,Chriſtus Apoc, vlt. *qui lauant ſtolas ſuas in ſanguine agni,vt ſit poteſtas eorum in ligno vitæ,& per portas intrent in ciuitatem.* Quod nobis ipſe concedat.

CONCIO IX

Myſteria & documenta.

1. *Quæritur cur Dominus facturus ſermonem aſcenderit in montem.*
2. *Quinam vocentur pauperes ſpiritu.*
3. *Cur diuerſis virtutibus diuerſa promittantur præmia.*
4. *Qui mites, lugentes, &c.*
5. *Docetur contra Caluinum, Chriſtum eſſe verum legiſlatorem.*
6. *Quantum ſit diſcrimen inter iudicium Dei & mundi.*
7. *Beatitudinem cæleſtem virtutum operibus promittendam eſſe.*

THEMA.

Aperiens os ſuum docebat eos. Matth.5.

A. MEritò ſanè inſtituit Eccleſia feſtum hodiernum ad honorem omnium Sanctorum. Primò quidem, quia multi ſancti peculiariter non coluntur, nec verò poſſunt ſinguli
1. ſingulis feſtis coli, cùm eorum tanta ſit turba, quæ dinumerari nequeat, vt in Epiſtola hodierna dicitur. Eandem ob cauſam Romani olim dedicârunt templum Pantheon, Deorum matri Cybele & omnibus Diis ſuis, qui cùm innumeros haberent, omnes & ſingulos colere non poſſent. Quod templum Boniſac. IV. Papa à Phoca Imp. impetratum Deiparæ & ſanctis Martyribus dedicauit. Poſtea Greg. IV. Papa ad honorem omnium ſanctorum conſecrauit. Sècundò, vt ita omnes ſanctos ſi-
mul inuocaremus & patronos noſtros conſti- 2.
tueremus, adeoque Deus multiplicatam nobis ſuæ propitiationis indulgentiam multiplicatis interceſſoribus largiretur, quemadmodum in
oratione hodierna canit Eccleſia. Tertiò, vt 3.
hoc die compenſaremus, quod in aliorum feſtorum celebratione neglex imus.

Denique vt huius ſolennitatis occaſione in- 4.
citaremur omnes ad cæleſtis patriæ amorem & deſiderium beatæ illius ſocietatis, in qua noſtros credimus eſſe parentes fratres & ſorores. Ad huius igitur feſtiuitatis honorem expendamus hodiernum Euangelium.

Q. 1. Cur aſcendit Dominus in montem, B.
facturus ſermonem hodiernum? Reſp. 1. Ad I.
literam, vt ex edito loco faciliùs & vtiliùs doceret turbam circumſtantem. Secundò, quia maiora & ſublimiora Chriſtianæ iuſtitiæ præ- *Cur in montem Chriſtus aſcendit.*
cepta traditurus erat, quàm olim tradita eſſent 1.
Iudæis, vt docet S. Aug.*l.1. de ſerm Domini in* 2.
monte. Vnde hic populum admiſit ad ſe in montem, ibi in monte Sinai excluſit; docens interim, beatitudinem neminem attingere poſſe, qui non fuerit à rebus humanis & valle ſæcularis vitæ abſtractus & deſiderio perfectionis eleuatus. Vnde S. Chryſoſt. *Docet*, inquit, *à*
tumultibus diſcedere Tertiò, vt oſtenderet quòd 3.
in altitudine virtutum conſiſtere debet, qui docet iuſtitiam Dei, inquit auctor imperfecti. Et ſimiliter S. Bern. ſerm.1.de omnibus ſanctis. Quartò, vt oſtenderet ſe nouæ legis lato-
rem. Lex enim vetus in monte data & promul- 4.
gata eſt: Lex noua ſimiliter; Cæterùm Primò, 1.
ibi fulgura micabant, tonitrua audiebantur, mons fumigabat, & omnia terrore plena erant, nulluſque ad montem propiùs accedere audebat, quia lex illa timoris & ſeueritatis erat: hîc non item, quia lex noua lex amoris & gratiæ eſt.

Secundò, hîc ſedit ad docendum, primò 2.
propter dignitatem magiſterij, vt ait S. Aug.2. ſecundùm S. Hier. in Matth.5.ad indicandum, quòd ſe contraxerit incarnatione & ad homines docendos demiſerit. *Non enim intelligere poterant,in ſua maieſtate fulgentem*,ait;& S.Bernar. ſerm.1.de omnibus ſanctis, *ſedit, vt ad eum*, inquit,*quem nec ipſi quidem Angeli ſtantem attingere poterant,etiã publicani & peccatores accedant,&c.* In monte Sinai populus maieſtatem loquentis Dei non poterat ſuſtinere; vnde dicebat: *Non loquatur nobis Dominus, ne fortè moriamur.* Sed hîc patientiſſimè & libentiſſimè audiebat.
3. Ibi præcepta tantùm promulgauit, hîc à
præmiis inchoauit legem ſuam, nos ad eam ſer- 3.
uandam ſuauiter alliciendo. Sed cur dicitur: Aperiens os ſuum docebat eos? Reſp. primò, ſenſum eſſe, quòd loquendi initium fecerit. Secundò, iuxta D. Chryſ. indicari, quòd Chriſtus etiam cùm taceret, operibus loqueretur & doceret, nunc autem& verbis ſeu ore aperto.

Ter-

Tertiò, ſecundùm Auguſt. *lib. 1. de ſer. Domini in monte.* indicatur quod longior futurus ſit ſermo; vel quòd nunc aperuerit os ſuum, qui in lege veteri aperire ſolebat ora Prophetarum. Denique notare videtur his modus loquendi, ſermonem fore de rebus maximi momenti præmeditatum; vel etiam locuturum eſſe de contemptu mundi apertè & clarâ voce non timidè & obſcurè.

C. II. Qui pauperes ſpiritu.

1. Q. 2. Qui vocantur pauperes ſpiritu? Reſp. 1. qui electione & propter Chriſtum eiuſque doctrinam opibus renuntiârunt. Hi enim ſpiritu, id eſt, Spiritûs ſancti impulſu; vel ſpiritu, id eſt, voluntate; vel ſpirituali intentione & modo pauperes ſunt.

2. Secundò, qui diuites licet ſint, ſpiritu tamen, id eſt, affectu pauperes ſunt. Longè enim aliud eſt venenum habere; & aliud eſt veneno infectum eſſe. Pharmacopolæ venenum habent in ſuis officinis ad vſum medicinæ; non tamen veneuati ſunt. Ita haberi poſſunt diuitiæ in ciſta vel marſupio ſine omni noxâ, ſi modò non gerantur in corde. Tales ſunt qui nec opibus inſidiantur anxiè, nec admodum dolent de earum amiſſione. Tales ſunt qui ſuis opibus ſemper aliquid demunt & communicant pauperibus; dum enim compatiuntur pauperibus, quodammodo cum ipſis pauperes fiunt, ſaltem eâ, quam dant pecuniâ, pauperiores. Rurſum ſi iſti inſeruiant pauperibus; etiam ipſis pauperiores quodammodo fiunt, quia ſerui eorum. Huiuſmodi pauperes ſpiritu erant ſanctus Ludouicus Rex & ſancta Eliſabetha Regina. Ille dum pauperibus ad menſam ſeruiret offas, quę illis ſupererant, excederet; hoſpitalia viſitans eis ſe iungeret, qui fœdiſſimis laborabant morbis. Hæc dum communiter ſe pauperibus immiſceret, & ſi quando ſe peculiari modo recreare vellet, habitum mendicæ indueret ſuo in gynecæo, dicens: *Ego ſi pauper eſſem, ita vellem incedere.* An non iſti pauperes erant ſpiritu? Denique ſi iacturam bonorum ſuorum forti animo ferant. Eſau & Iacob veniebat ad parentem petentes benedictionem, ambo piloſis manibus, ſed tamen pili Iacob non adhærebant eius manibus, quemadmodum pili Eſau. Vnde pili Iacob abſque eius dolore poterant auelli vnà cum chirotheca: non item pili Eſau. Pari modo, ſi quis perdat fortè aliquid de bonis ſuis, iacturam tamen abſque dolore & æquo animo ferat, ſignum eſt non adhæſiſſe bona illa cordi ipſius; ſecus ſi impatienter ferat.

3. Tertiò, qui effectu & affectu pauperes ſunt, facientes ex neceſſitate virtutem, quique ſibi in ſua paupertate placent. Et cur non placerent? Quod enim multi nobiles & potentes huius mundi ſolicitè quæſierunt & maximo gaudio inuenerunt in monaſteriis & peregrinationibus, vti S. Alexius, S. Paulinus, S. Franciſcus, S. Ignatius Loyola, &c. hoc ad pauperum ædes vltrò venit, ſine ipſorum labore aut inquiſitione. Habet hæc paupertas duo magna priuilegia quibus plurimum mereri poſſumus. Primum, quòd à Deo optimo & peritiſſimo noſtro medico, qui nouit quid nobis expediat, immiſſa ſit. Plurimum ergo merebimur, ſi velut ingens Dei donum & ſaluberrimam medicinam eam exoſculemur. Secundum, quia vera & mera paupertas eſt carens omni ſplendore & laude, abundans contemptu, deſolatione, abiectione. Religioſorum paupertas ſuam habet laudem, ſuſpicitur & honorificè ſubleuatur à ſecularibus: ſed non item paupertas illorum, quibus à Deo immiſſa eſt; quæ proinde hac ex parte longè maior eſt, quia abiectior & deſolatior.

D. III. Cur diuerſa promittuntur præmia

Q. 3. Cur diuerſis virtutibus diuerſa promittuntur præmia, cùm beatitudinis vna ſit merces? Reſp. merito reſpondere debere præmium, & verò in cœlo pulcherrimè reſponſurum. Pauperibus ergo promittitur regnum cœlorum, quia congruit, vt qui hîc regna & terrena bona contempſerunt propter Chriſtum, elegeruntque vitam pauperem & abiectam; poſtea in cœlo regnent cum Chriſto. Mitibus promittitur poſſeſſio terræ, id eſt, ſolidæ beatitudinis poſſeſſio, quoniam mites hîc frequenter pelluntur ſuis poſſeſſionibus & cedunt aliis iura ſua, ne Charitatem ſcindant & lites cauſent, ideò promittitur eis poſſeſſio terræ, id eſt, ampliſſimorum bonorum. Sic quia Abraham ceſſit Lotho terram quam vellet, ne iurgium inter eos oriretur, ideo meruit obtinere à Deo terram longè meliorem & latiorem. Lugentibus promittitur conſolatio: Eſurientibus & ſitientibus ſaturatio, quia hanc auidè deſiderârunt; Miſericordibus miſericordia & quidem magna pro parua; Mundis corde viſio Dei, quia purus oculus perſpicacior eſt ad videndum & ſpeculum mundum formas rerum meliùs ſuſcipit & expreſſiùs repræſentat. Pacificis promittitur fore eos Dei filios, quia Deo ſimiles. Deus enim Deus pacis eſt, & quia Dei filium imitantur, qui pacificauit quæ in terris & quæ in cœlis ſunt *ad Coloſſ. 1.* Perſecutionem patientibus regnum cœlorum, quia pro eo pugnant. Tametſi verò per hæc diuerſitas mercedis cæleſtis inſinuatur, ea tamen accidentalis tantùm gloriæ eſt, iuxta cuiuſque merita. Omnium interim communis merces eſt regnum cœlorum, quia omnes vocantur beati.

E. IV. Quinam mites, lugentes, &c.

Q. 4. Qui vocantur mites, qui lugentes? &c. Reſp. mites eſſe 1. humiles, qui Deo per omnia ſubiacent & obediunt, nihil contra eum murmurant ſeu indignantur. 2. Qui proximi cedunt improbitatibus, nec reſiſtunt, ſed vincunt in bono malum. 3. Qui propriæ iræ impetus & cordis perturbationes reprimunt & domant.

Qui lugen, eos intellige, non qui damna temporalia deplorant. Sed 1. eos qui lugent peccata ſua & aliorum. 2. Qui exilium huius vitæ deplorant & ad patriam anhelant, ideoque omnes mundi iocos, delitias & riſus contemnunt.

Qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, primò ij ſunt qui terrenis rebus poſthâbitis quærunt regnum cœlorum & iuſtitiam eius, & per om-

nia Deo placere cupiunt. Secundò, qui eandem eſuriunt in aliis hominibus, cupiuntque Dei nomen vbique ſanctificari

Miſericordes intellige, Primò qui miſeriis proximorum compatiũtur ex intimo corde. Secundò, eos qui cùm poſſunt, etiam ſuccurrunt.

Mundi corde intelliguntur, Primò, caſti. Secundò, qui cor ſuum à vitiis mundum conſeruant, vel certè ſedulò & citò mundare ſatagũt, idemque mundum à prauis deſideriis, malis cogitationibus, fictione & duplicitate gerunt.

Pacifici ſunt Primò, *Qui primùm in corde ſuo, deinde & inter fratres diſſidentes pacem faciunt*, ait S. Hieron. Secundo, qui animas Deo pacificãt & reconciliant procurando eorum ſalutem.

Perſecutionem patiuntur, qui omne genus iniuriarum, afflictionum, in corpore, animâ, bonis, honore, &c. propter Chriſtum vel iuſtitiam æquo animo tolerant.

F. V. Documentum

PRAETER iſta diſcimus Primò Chriſtum verum eſſe legiſlatorem, contra Caluinum, qui in ea verba ad Gal. 4. *Miſit Deus filium ſuum, factum ſub lege, vt eos qui ſub lege erant redimeret*, exclamat: *O miſerabilem inſcitiam! ô pernicioſum errorem prædicantium Chriſtũ tanquam nouum legiſlatorem.* Contra hunc enim eſt hodiernum Euangelium, in quo Chriſtus docebat & tradebat legem nouam audientibus. Vnde ſæpius repetit id: Ego autem dico vobis. Et Conc. Trid. *Seſſ. 6. cap. 31. decreto de iuſtificatione*; Vbi dicitur; *Si quis dixerit Chriſtum* IESVM *à Deo hominibus datum fuiſſe, vt redemptorem cui fidant, non etiam vt legiſlatorem, cui obediant: anathema ſit.* Accedit Iſaias c. 2. *Docebit*, inquit, *nos vias ſuas &c.* Et rurſum: *Dominus legiſer noſter.* Quod autem Apoſtolus ſubinde nos aſſerit in libertatem & eximit à lege, intelligit legem Moyſis (quantum ad præcepta cæremonialia & iudicialia, imò & moralia, ſi ſeclusâ fide & gratiâ fiant) quæ tantùm pędagogus fuit ad Chriſtum adducens, eoque præſente ceſſauit. Libertatem eniam intelligit non carnis, quæ omnen diſciplinam & obedientiam excludit, vt peccatis fręna laxentur; ſed libertatem Chriſtianam, quæ liberat à iugo Moyſis, à ſeruitute peccati, à ſeruili timore & maledicto legis.

G. VI. Documentum

DISCIMVS Secundò, quantum ſit diſcrimen inter iudicium Dei & mundi, adeoque quàm præſtet eſſe pauperem, mitem, lugere, eſurire, perſecutionem pati; quàm eſſe diuitem, ridere, epulari, &c. Mundus enim beatos prædicat diuites & qui ab omni triſtitia & perſecutione liberi ſunt. *Beatum dixerunt populum cui hæc ſunt*, inquit Dauid Pſ. 143. Chriſtus verò illis Væ interminatur: *Væ vobis diuitibus, qui habetis conſolationem veſtram. Væ vobis, qui ſaturati eſtis, quia eſurietis. Væ vobis, qui ridetis nunc, quia lugebitis. Væ cùm benedixerint vobis omnes homines, &c.* Luc. 6. Econtrà beatos vocat paupetes, mites, lugẽtes, eſurientes, patientes; quia certam habent ſpem futuræ beatitudinis; ita vt dicat: *Veſtrum eſt regnum cælorum*, in ſpe videlicet certâ,

H. VII. Documentum.

DICIMVS Tertiò, beatitudinem cæleſtem, virtutum operibus promerendam eſſe, ſiquidem à Domino merces vocatur: *Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis.* Quod aduertens Lutherus omiſit particulam, *quoniam*, cõtra communem exemplarium fidem. Jam verò merces à merendo dicitur & datur tantùm promeritis. Similiter ab Apoſtolo in 1. *epiſt. ad Cor.* vocatur *Brauium*, quod curſoribus vincentibus; & *Corona iuſtitiæ*, quæ vincentibus athletis dabatur. Sic alibi à Domino vocatur *Denarius diurnus*, qui datur operariis. Quæ nomina Catholici non ſic accipiunt quaſi naturâ debitor cuiquam ſit Deus. Sicut enim paterfamilias non erat obnoxiùs quemquam operariorum in vineam ſuam mittere & pro collata opera denarium conferre, vbi tamen conduxit & illi laborauerunt: & hi denarium merentur, & ille debet: quamquam ex pacto tantùm, inquit Gagnæus. Fundatur ergo hoc meritum in Dei promiſſione, non in propriè dicta iuſtitia, quia etiam merita noſtra Dei ſunt dona; ipſe enim dedit vt poſſemus & faceremus, ipſe habet omnium rerum dominium abſolutiſſimum. Vnde ſuppoſitâ etiam promiſſione eius poſſet abſolutè loquendo, non dare quod promiſit citrà omnem iniuriam, multò Magis quàm abſolutus Dominus poteſt ſeruo promiſſam rem negare vel etiam donatam auferre.

Peculiari verò ratione beatitudo cæleſtis vocatur *Merces*, quia in operibus iuſtorum eſt labor & deſatigatio quædam. Vocatur *Brauium*, quia iuſti cum contentione & æmulatione mutuâque adhortatione pro eo currunt. Vocatur *Corona*, tum quia circularis ſeu infinita eſt, tum quia caput, id eſt, intellectum potiſſimùm afficit, tum quia per certamen & pugnam carnis & ſpiritus obtineri debet, tum quia præſtantiſſima. Vocatur *Denarius diurnus*, tum quia eſt ſtatus omnium bonorum aggregatione perfectus, quemadmodum denarius numerus eſt perfectus, continens omnes numeros; tum quia datur poſt exactum vitæ præſentis laborem.

Felices igitur Sancti, qui mercedem, brauiũ, coronam, denarium ſuum iam acceperunt, eoque gaudent & fruuntur. Nos verò, quia pro eo adhuc laboramus, currimus, pugnamus, ſic laboremus, curramus, pugnemus, vt comprehendamus mercedem, brauium, coronam,

IN DIE ANIMARVM.

Euangelium Ioan. 5.

AMen amen dico vobis, quia venit hora & nunc eſt, quando mortui audient vocem filij Dei: & qui audierint viuent. Sicut enim pater habet vitam in ſemetipſo: ſic dedit & filio habere vitam in ſemetipſo. & poteſtatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis eſt. Nolite mirari hoc quia venit hora, in quâ omnes qui in monumentis ſunt, audient vocem filij Dei: & procedent qui bona fecerunt in reſurrectionem vitæ, qui verò mala egerunt in reſurrectionem iudicij.

CONCIONES.

I. *Purgatorium oſtenditur.*
II. *Probatica piſcina typus Purgatorij.*
III. *Acerbitas pœnarum Purgatorij.*
IV. *Gaudia ſeu ſolatia purgantium Animarum.*
V. *Incitamenta ad ſuccurrendum Animabus Purgatorij.*
VI. *Quibus modis eripiendæ è Purgatorio Animæ, ſeu de ſuffragiis Defunctorum.*
VII. *Media euadendi Purgatorium.*
VIII. *Meditatio mortis quam vtilis.*
IX. *Reſurrectio mortuorum oſtenditur.*

CONCIO I.

Purgatorium aſſeritur.

1. *Ex S. ſcripturâ.*
2. *Ex traditione Apoſtolorum.*
3. *Ex ratione.*
4. *Ex variis figuris,*
5. *Ex oſtentis.*
6. *Ex hiſtoriis.*

THEMA.

Nolite mirari hoc. Ioan. 5.

A. HÆRETICI noſtri temporis perſimiles mihi videntur obſtinatis illis Iudæis, quibuſcum agebat Dominus in hodierno Euangelio. Dixerat enim illis venire horam, quando mortui audient vocem filij hominis & ad vitam reſurgent & quòd poſtea iudicandi eſſent à filio hominis. Hoc verò cùm aduerteret Chriſtus à Iudæis nec credi nec libenter audiri, ideo mox ſubdidit: *Nolite mirari hoc, quia venit hora, in qua omnes qui in monumentis ſunt, audient vocem filij Dei: Et procedent, qui bona egerunt, in reſurrectionem vitæ: qui verò mala egerunt, in reſurrectionem iudicij*: quaſi diceret: Veniet hora, quando re ipsâ experiemimini quod dico, cùm ſcilicet in die iudicij verè mortui reſurgent. Nimirum non libenter audiebant Iudæi reſurrectionem & iudicium, tanquam rem pertimeſcendam, licet ſcirent hanc doctrinam nouam non eſſe ſed in libris ſuis iam olim traditam. Ad eundem modum hæretici noſtri agunt cùm purgatorio: quia enim hoc illorum ſtomacho delicato diſplicet (licet ſciant fundatum in ſcripturâ, traditum Ab Apoſtolis, creditum ab vniuerſá ſemper Eccleſiâ, roboratum eſſe rationibus, ſtabilitum innumeris exemplis & apparitionibus) ideo mirantur illud, & intuentur ſicuti vacca nouum oſtium, eò quòd vocem purgatorij in Biblijs non legant. Sed nolite mirari hoc: maiora horum videbitis ô hæretici! & licet optandum eſſet vt re ipsâ aliquando experiremini veritatem purgatorij, quia tamen id non creditis ex ardentiore balneo, quando vos manet, facilè arguetis verum eſſe quod dicimus.

PRIMÒ, Scriptura atteſtatur. Quid enim ſibi volunt illa verba 2. Mach. 12. *Sancta ergo & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur*? Si enim defuncti iuuari nequeunt, vel adiumento non egent, quomodo ſancta & ſalubris eſt cogitatio pro illis orare? ſi ita ceciderunt ad Auſtrum vel Aquilonem, vt hæretici argumentantur ex Eccleſiaſtæ cap. 11. vt dimoueri ampliùs nequeant: quid ſuadetur dicto loco, vt iuuentur? Immediatè antè ſcribitur Iudam Machabæũ 12000. drachmas miſiſſe Ieroſolymam, vt offerrentur pro peccatis mortuorum in bello. Ergóne dicemus Iudam hunc ſuperſtitioſum fuiſſe? B. I. Ex S. Scripturâ. 1.

Secundò *Matth.* 12. dixit Chriſtus peccatum in Spiritum ſanctum non remittendum neque in hoc ſæculo neque in futuro, id eſt, difficillimè remittendum. Ergo clarè ſupponit in futuro ſæculo aliqua remitti poſſe, vt deducit S Auguſtinus, S. Gregor. S. Beda, S. Bernard. & alij. Rident ad hoc hæretici: eò quòd hoc loquendi modo Chriſtus nil aliud voluerit dicere, quàm nunquam remittendum. Sed nos ridemus ipſos, quia licet ſit loquendi modus, non debet tamen eſſe impertinens aut ineptus, utpote à Dei ſapientiâ prolatus: Eſſet autem ineptum dicere: Ego nunquam ducam vxorem ſiue in hoc, ſiue in futuro ſæculo: quia in illo ſæculo non licet ducere vxorem. Similiter inepta loquendi foret ratio illa, quâ Chriſtus vſus eſt niſi in illo ſæculo dimitterentur aliqua peccata: quod abſit Chriſto imponere. 2.

Tertiò, quid ſibi volunt illa verba Apoſtoli? 1. Cor 3. *Si quis ſuperædificat ſuper fundamentum hoc* (Chriſtum) *aurum, argentum, lapides pre-* 3.

tioſos, ligna, fœnum, ſtipulam: vniuſcuiuſque opus manifeſtum erit. Dies enim Domini declarabit; quia in igne reuelabitur, vniuſcuiuſque opus quale ſit, ignis probabit; ſi cuius opus manſerit, quod ſuperædificauit, mercedem accipiet; ſi cuius opus arſerit, detrimentum patietur: ipſe autem ſaluus erit, ſi tamen quaſi per ignem. Vbi non dubium per aurum, argentum & lapides pretioſos, intelligere Apoſtolum aliquid ſtabile, ſolidum & præclarum, quales ſunt virtutes & opera virtutum. Per lignum verò, fœnum & ſtipulam, aliquid vile, fluxum & temporale, qualia ſunt opera humana, quibus homo afficitur erga res humanas pluſquam oportet, quamuis non ſupra Deum. Ignis itaque purgatorij oſtendet, quale ſit opus cuiuſcunque. Priora enim nihil ab eo vrentur, ſed poſteriora, quæ per illum tamen purgabuntur. Audi Origenem antiquiſſimum autorem hunc in locum hom. 12. in Ierem. & hom. 8. in Leuit. *Si,* inquit, *poſt fundamentum* IESV *Chriſti, non ſolùm in tuo corde aurum & argentum & lapidem pretioſum (ſi tamen habes aliquid auri vel argenti) ſuperædificaueris, verùm & ligna fœnum & ſtipulam: quid tibi vis fieri, cùm anima ſeiuncta fuerit à corpore? Vtrumnam ingredi vis in Sancta cum lignis tuis, cum fœno & ſtipulâ, vt polluas regnum Dei? an propter lignum, fœnum & ſtipulam foris reſidere & pro auro, argento & lapide pretioſo nihil mercedis accipere. Sed neq; hoc æquum eſt. Quid igitur ſequitur, niſi vt primum propter ligna ignis tibi detur, qui conſumat fœnum, lignum vel ſtipulam, &c.* Sic ille.

C. II. Ex traditione Apoſtolorum.

SECVNDÒ, Probatur ex traditione Apoſtolorum, vt patet ex ſancto Dionyſio Areop. *l. Eccl. Hierarch. c.* 7. Et S. Clemente Papa. *l.* 6. *Conſtit. Apoſt. c.* 3. Apoſtolorum diſcipulis, quorum ille teſtatur preces fundi à ſacerdote ſuper defunctum, vt Deus ipſi condonet vniuerſa peccata, quæ per humanam infirmitatem contraxit. Hic verò iubet ſine vllâ exceptione conuenire in cœmiteria, & ſacros pſalmos legi ac decantari pro his qui dormierunt. Ex quo ſequitur iuuari poſſe noſtris precibus defunctorum animas; at non in cœlo exiſtentes, quia his non egent; nec in inferno, quia ibi nulla redemptio aut pœnarum mitigatio; ergo in loco alio, in quo purgandæ detinentur; hoc verò vocamus purgatorium. Denique S. Auguſtinum *ſer.* 32. *de verbis Apoſtoli* audiamus: *Orationibus verò ſanctæ Eccleſiæ,* inquit, *& ſacrificio ſalutari, & eleemoſynis, quæ pro eorum ſpiritualibus erogantur, non eſt dubitandum mortuos adiuuari, vt cùm eis miſericordiùs agatur à Domino, quàm eorum peccata meruerunt; hoc enim à patribus traditum vniuerſa obſeruat Eccleſia, vt pro eis qui in corporis & ſanguinis Chriſti communione defuncti ſunt, cùm ad ipſum ſacrificium loco ſuo commemorantur, oretur ac pro illis quoq; offerri cõmemoretur, &c.* Et S. Chryſoſt. in c. 1. ad Phil. ho. 3. ait: *Non fruſtrà ob Apoſtolis ſancitum eſt, vt in celebratione venerãdorũ myſteriorũ memoria fiat eorum, qui hinc deceſſerunt. Nouerunt illis multũ hinc emolumẽti fieri, multũ vtilitatis.*

Accedit conſenſus aliarum Sectarum, Iudæi enim in ſabbatis ſuis orant & faciunt eleemoſynas, pro animabus parentum & propinquorum ſuorum. Similiter Mahometani in peruigiliis feſtorum ſuorum conueniunt in cœmiteria ſua & ibidem orant pro defunctis ſuis ac diſpertiunt eleemoſynas atque edulia varia. Huſſitæ peragunt vigilias & exequias atque officia ſua pro defunctis. Denique Ariſtoteles in problem. ait: æquius eſſe mortuis quàm viuentibus opitulari. Et communiter Ethnici precabantur ſuis defunctis: ſit tibi terra leuis. Alij variis modis defunctos honorabant. Ipſi etiam hæretici plerique arcanâ quâdam veritatis vi adacti, bene ipſis mortuis precantur, quod orationis quoddam genus eſt.

D. III. Ex ratione.

TERTIÒ, Oſtenditur ratione. Nam imprimis ex ſcripturis SS. patet, dimiſsâ à Deo culpâ non ilico dimiſſam eſſe pœnam omnem temporalem: ſed manere reatum vt plurimùm ſaltem ad pœnam. Patet in Dauide, cui dimiſsâ adulterij & homicidij culpâ, filius eius morti datus eſt à Deo in pœnam. 2. *Reg.* 12. Sic Abſaloni dimiſſa erat à patre culpa, ſed ipſe non ilico admiſſus eſt in conſpectum patris: Sic Moyſi ad aquas contradictionis dimiſſa quidem diffidentiæ culpa, ſed nihilo minus ipſe in pœnam mortuus eſt in deſerto, nec ingreſſus terram promiſſionis. Patet hoc idem in naturalibus; abſtracto enim à corpore telo, non ſtatim ſanatur vulnus, ſed remanet ſanandum. Adhæc, quia homo per peccatum auertit ſe ab infinito & incommutabili bono, ad finitum & creaturam, ratione primi meretur pœnam æternam, ratione ſecundi temporalem. Quare licet dimittatur prima, remanet tamen ſecunda; vt argumentatur D. Thomas 3. *p. q.* 86. *ar.* 4. Manet ergo aliqua temporalis pœna, poſt dimiſſam culpam, exſoluenda, quæ cùm in hac vitâ non ſemper luatur, luenda reſtat in alterâ. Deinde plurima ſunt peccata venialia, quæ vti non ſeparant à Deo, ita gehennam non merentur: viciſſim etiam cœleſti ciuitate, quæ tota aurum mundum eſt, indigna ſunt, quia nihil coinquinatum intrabit in eam, ait Ioannes *Apoc.* 21. Vt ergo extra ciuitates ſolent eſſe certa valetudinaria ſeu Lazareta, in quibus detinentur ad certum tempus, qui ab infectis veniunt locis, & vt ſcyphus aureus pulueribus obſitus non porrigitur regi, priuſquam eluatur: ita etiam animæ leuioribus peccatis obnoxiæ non merentur Dei conſpectum, donec perpurgentur; *Beati enim mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt,* dictum eſt heri. Matth. 5. Imò hinc ipſæ defunctorum animæ, quæ necdum ſordes omnes depoſuerunt, præeligunt in purgatorio luere, quàm cum inquinamento cœlos ingredi: quemadmodum ſcribit S. Gertrudis *l.* 5. *inſinuation. diu. pietatis.* apparuiſſe ſibi animam religioſæ cuiuſdam ſui monaſterij triſti & deiecto vultu, licet magnâ fulgentem claritate & ornatu. Quam cùm interrogâſſet, cur ita triſtis eſſet in tanto ornatu? Reſpondit anima, ſe necdum bene purgatam à maculis quibuſdan, ideoque viſioni Dei inidoneam; *Atque hoc affirmo,* inquit,

etiamſi

etiamſi mihi cœlum pateret, retraherem me tamen inde, indignum me cognoſcens puriſſima diuinitatis contemplatione. Reſtat igitur locum aliquem eſſe, in quo leuiores illæ maculæ eluantur & temporales pœnæ exſoluantur, ſi quidem cum iſtis plurimæ hinc diſcedunt animæ; & hoc eſt purgatorium.

E. IV. Ex figuris. QVARTÒ, Confirmatur ex variis figuris, quas huic igni aſſerendo Deus in ſacris literis conſignari voluit. Imprimis S. Ambroſius in Pſal. 118. v. *Retribue ſeruo tuo.* & Rupertus aſſerunt ad hunc denotandum poſitum fuiſſe ignem ante paradiſum; & Cherubim; ad educendum videlicet animas è purgatorio ad cœlum. Soror etiam Moyſis ob murmurationem ſeparata fuit extra caſtra ad tempus & pòſt reuocata *Num.* 12. Abſalon dimiſſâ culpâ non admittitur ad conſpectum Regis per triennium 2. *Reg.* 14. Ioſepho è carcere educto tondentur capilli, antequam intret ad Regem & miniſtret illi *Gen.* 14. Legati Dauidis veſtibus & barbis ſuis truncati ad Regem non admiſſi ſunt, donec barbæ illis repullularent, 2. *Reg.* 10. Quæ omnia inſinuant purgandas eſſe priùs ab omni labe animas, quàm in Dei aulam & conſpectum veniant.

F. V. Ex oſtentis. ACCEDVNT hæc oſtenta. Nam imprimis ſcribit Surius in commentario ſuo ſub ann. Domini 1574. Cranzius Dan. *l.* 2. *c.* 24. & Olaus M. *l.* 2. *c.* 3. in Iſlandiâ extare montem Heclam dictum; qui furit & ignem euomit, ingenteſque habet voragines, quibus plerumque viui abſorbentur: illicque viſi mortuorum ſpiritus, qui in notâ ſpecie offeruntur familiaribus colloquiis hominum. Cùm autem orant eos amici vel noti, vt domum redeant, dicunt cum ingenti gemitu, ſe petere montem Heclam, ilicoque diſparent. Eſt & alius hiatus profundiſſimus in Hyberniâ, qui purgatorium S. Patricij vocatur. De quo Cranzius ibid. Cùm enim S. Patricius prædicaret Hybernis, nec eos per miracula, nec per comminationem futurarum pœnarum, nec per promiſſa cœleſtium gaudiorum poſſet conuertere; Deus ab ipſo rogatus locum indicauit, per quem in purgatorium pateret aditus. Deſcendere in illud plures, & quidem alij nunquam redierunt; alii verò redeuntes admiranda de pœnarum acerbitatibus, quas illic viſebant & experiebantur, recenſebant. Inter quos Agneius miles, de quo Dionyſius Carthuſ. *lib. de* 4. *nouiſſ. de iud. animæ part. art.* 24. Voluit autem Deus extare talia loca, vt purgatorij pœnas hominibus perſuaderet.

G. VI. Ex hiſtoriis. DENIQVE oſtenditur exemplis, quæ accidunt frequentiſſima, & accidunt in hodiernum omni exceptione maiora. Narratur in veterum Annalib. à Pithœo editis apud Baron. anno 874. Ludouicum I. Imperatorem poſt 30 annos ab obitu ſuo apparuiſſe filio ſuo Ludouico II. eumque ſic Latino ſermone affatum eſſe: Adiuro te per D. N. I. Chriſtum, vt me eripias ab his tormentis in quibus detineor, vt tandem aliquando vitam poſſim habere æternam. Mox filius per cuncta ſui regni monaſteria epiſtolas deſtinauit, obnixè rogans vt pro anima parentis ſui apud Deum precibus interuenirent. Venerabilis Beda *lib.* 5. *hiſt. Anglorum c.* 13. ſcribit ann. 720. quendam Anglum Drietelmum, ſuo tempore in Britanniâ obiiſſe ſub veſperam, ac mane reuixiſſe; qui de morte ſuâ hæc narrabat: Cùm corpore exceſſiſſem, conſpexi quendam vultu ac habitu candidum, qui me deduxit ad orientem. Vbi vidi ad ſiniſtram longam, latam, depreſſamque planitiem, cuius alterum latus ignis calidiſſimus, alterum frigus ineffabile, grandines, procellæque tenebant: plenum vtrumque animarum, ex alterâ in oppoſitam partem tranſilientium, quæ non ferentes æſtum properabant ad frigus: & viciſſim frigoris impatientiâ recurrebant ſine quiete ad æſtum. Inde procedentes ad magnas venimus tenebras, atque à longè flammas de barathro vidi aſcendere & globos igneos, quos in altum eiaculatos, idem recipiebat puteus. Quos accuratiùs ſpeculatus, aduerti conglomeratas eſſe hominum animas: ex puteo autem circumquaque exhalabat fœtor incredibilis. Dum hæc adſpectarem meus me dux deſeruit, ac me expertem conſilii ſolum reliquit. Magnus interim ad me deferebatur ſtrepitus eiluantium, cachinnantium, & magnum vidi diabolorum exercitum cum ſannis ac riſu miſeras quaſdam ſecum trahere creaturas, ex quibus vnus Eccleſiaſticus erat (vtpote tonſus) alter Laicus, tertia mulier; qui cum plurimo planctu eiulantes, lachrymantes agebantur in barathrum. Quò cùm præcipitati eſſent, circumdederunt me ex illo puteo dæmones copioſi, fœtidum ignem ore, oculis, naribus euaporantes, qui forcipibus atque vncis candentibus trahere laborabant, nec tamen tangere aut lædere poterant. Superuenit tum Angelus meus bonus inſtar ſtellæ coruſcans, ac omnem illum gregem diffugauit; ac me Auſtrum verſùs ad lumen grande, & parietem protenſum duxit, quo continuo ſuperato in longum patentemq; campum ingredimur pulchris odoriferiſque ſartum floribus, quorum ſuauitas omnem prioris loci expulit graueolentiam. Lux huius loci omnem ſolis ſuperabat claritudinem. Hîc multæ candidatorum turbæ ſe recreantium. At promouens, à longè lucem adſpexi multo rutilantiorem, cui prior comparata ſcintillula videbatur; inde cantum longè iucundiſſimum, & dulcem excepi adflantem odorem. Cùm penetrare cuperem, obuertit ſe Angelus, & diuinam mihi indicauit voluntatem, vt videlicet corpus mundumque ad tempus inhabitarem, loca etiam quæ videram docens. Prior, aiebat, purgatorium eſt, vbi torquentur qui pro peccatis ſuis in vitâ non ſatisfecerunt. Omnes hi nouiſſimo die ſaluabuntur, multi etiam iam liberantur precibus, eleemoſynis, ieiuniis viuorum ac maximè SS. Miſſæ ſacrificio. Locus alter infernus eſt; vnde nulla redemptio. Tertius locus floſculis pulcherrimus conſitus, eos recipit qui probè quidem vixerunt, non tamen eius ſunt perfectionis, vt ſtatim cœlos introeant,

qui omnes etiam ad cœleſtem gloriam, ad extremum iudicij diem pertingent. Verùm quorum verba, facta, & cogitationes perfecta ſunt, continuò de corpore in cœlum euolant, ille locus eſt quem contemplatus eſt à longè. Iam itaque ad corpus tuum reuertere, & quomodo vitam ex hoc inſtituas cogita. Atque ita reuixit Drietelmus, ſtatimque ſurrexit & abiit ad villulæ oratorium & vſque ad diem in oratione perſiſtens, mox omnem quam poſſederat ſubſtantiam in tres diuiſit portiones; è quibus vnam coniugi, alteram filiis tradidit; tertiam ſibi retentam, ſtatim pauperibus diſtribuit: nec multò pòſt ſæculi curis abſolutus ad monaſterium Mailros peruenit, acceptaque tonſurâ locum ſecretæ manſionis, quam prouiderat Abbas, intrauit & ibi vſque ad diem mortis in tantâ mentis & corporis contritione durauit, vt multa illum, quæ alios laterent, vel horrenda vel deſideranda vidiſſe, etiamſi lingua ſileret, vita loqueretur. Etenim cùm incredibili auſteritate corpus ſuum vexaret, & in fluminibus gelu concretis oraret & pſalleret, dicentibus ſociis: Mirum frater Drietelme, quòd tantam frigoris aſperitatem vllâ ratione tolerare præuales: Reſpondebat ille: frigidiora ego vidi. Et cùm dicerent: Mirum quòd tam auſteram tenere continentiam velis; Reſpondebat: auſteriora ego vidi. Sic vſque ad diem ſuæ vocationis infatigabili cœleſtium bonorum deſiderio corpus ſenile inter quotidiana ieiunia domabat, multiſque verbo & conuerſatione ſaluti fuit. Sed quid vident in purgatorio hæretici, quod adeò id mirentur? Fortè nouam nominis rationem, quod apud veteres non ſic nominetur? Atqui ſanctus Auguſtinus *lib. 21. de ciuit. cap. 16.* vocat *purgatorias pœnas*. Et in Pſal. 37. *Emendatorium ignem.* Ac licet in Scripturis non reperiatur vox, purgatorium, parum id refert: quia neque vox Trinitas, ibi reperitur, ab ipſis tamen recipitur: ſufficit rem ipſam in ſacris litteris comprehendi.

Num fortè, quia Eccleſiaſtes cap. 11. ait: *In quocunque loco ceciderit lignum, ſiue ad Auſtrum ſiue ad Aquilonem, ibi erit*? Atqui nihil hoc obeſt purgatorio. Verè enim ita eſt: ſi ceciderit homo in ſtatu peccati mortalis, ibi manebit: ſi in ſtatu gratiæ, etiam ibi erit; & ſiquidem ad purgatorium venerit, etiam ibi erit, quia ſe ipſum ibi iuuare non poterit, cùm non ſit amplius merendi tempus, ſicut & arbor proſtrata iam omni motu caret. At poteſt tamen moueri ab aliis: ita iuuari quoque animæ noſtris bonis operibus. Quando igitur Auditores, ipſæ ſe iuuare nequeunt, iuuemus eas nos. Adhibeamus ſudes eleemoſynarum, orationum, ſacrificiorum: vt eas deuoluamus ad ſtatum æternæ felicitatis,

CONCIO II.

Probatica piſcina typus Purgatorij.

1. *Deſcribitur Purgatorium.*
2. *Habet quinque ſolatia.*
3. *Aßignantur eius pœnæ.*
4. *Ex illo redemptio.*
5. *Diuturnitas Purgatorij.*
6. *Suffragia pro pugnantibus.*

THEMA.

Hominem non habeo, vt cùm turbata fuerit aqua, mittat me in piſcinam. Ioan. 5.

APpoſitè ſanè legitur hodiernum Euangelium in hoc die; ducit enim nos rectà ad Purgatorium ſeu potiùs ad typum & figuram eius claram & expreſſam. Nam verba hodierni Euangelij Chriſtus eſt locutus, poſtquam ſanauit ad piſcinam paralyticum *Ioan. 5.* Et quidem illius miraculi occaſione. Piſcina autem illa adeò exactè repræſentat purgatorium, vt vix poſſit meliùs. A.

PRIMÒ Erat piſcina probatica ſeu ouilis, ſita ad portam gregis, cognomento Bethſaida. Piſcina autem probatica, id eſt, ouilis dicta eſt, quòd in ea oues mox immolandæ ſolerent ablui, vel ſecundum alios inteſtina hoſtiarum, ex communi Doctorum ſententiâ. Bethſaida autem ſignificat vel domum effuſionis ob influentes pluuiales aquas; vel domum miſericordiæ ex Syriaco, quòd frequens ibi Dei miſericordia ægrotis exhiberetur. Huiuſmodi autem piſcina eſt purgatorium. B. I. Deſcriptio Purgatorij.

Primò autem ſita eſt ad portam cœleſtis Hieroſolymæ, ita ſcilicet, vt qui purgandum aliquid habet, priùs in hanc diuertere debeat, antequam ciuitatem intret. Porta ad cœlum omnibus ſubeunda, eſt mors: poſt hanc adeſt mox piſcina hæc, ſi quid eſt purgandum. Porta hæc gregis eſt, quia gregatim per eam imus. 1.

Secundò eſt probatica, id eſt, ouilis, quia in ea abluuntur à ſordibus, id eſt culpis venialibus & reatibus animæ illæ, quæ oues Chriſti ſunt & iuſtæ, antequam Deo immolentur in templo gloriæ eius. Vel rectiùs ibi lauantur mactatarum ouium inteſtina, id eſt, mortuorum iuſtorum animæ à ſordibus internis & occultis. Abulenſis in *lib. 3. Reg. c. 7.* ait: Sacerdotes in atrio mactâſſe hoſtiam & excoriâſſe, poſtea attuliſſe ad hanc piſcinam, vt inteſtina eius effunderent & lauarent. Ita poſt mortem & iudicium animæ purgandæ ducuntur ab Angelis in purgatorium. 2.

Tertiò Bethſaida eſt, ſiue ſignificet domum effuſionis, tum quia in id etiam Chriſtus ſanguinem ſuum effundit, de quo ait, per Pſalmiſtam: *Sicut aqua effuſus ſum*; (Quò facit quòd aqua illius piſcinæ ſecundùm D. Hieronymum de locis Hebraicis; fuit quaſi cruentis aquis rubens; Et eſt hîc ſanguis & aqua fluens de latere Chriſti. Siquidem vi & merito illius purificantur illic animæ mediantibus Eccleſiæ ſuffragiis; Eccleſia immittit quodammodo in id animas, dum eis ex theſauro meritorum Chriſti ſuffragia communicat, tum quia 3.

in

id animæ magno numero deſcendunt & velut pluuia influunt. Siue ſignificet domum miſericordiæ; quia quaſi in quodam Noſocomio, ſeu, vt vocamus, Lazareto expectant Dei & hominum miſericordiam, clamantes inſtar mendicorum & captiuorum: *Miſeremini mei, Miſeremini mei ſaltem vos amici mei.*

Quartò, piſcina eſt ob profunditatem moderatam, non quanta eſt putei; hic enim infernum, illa purgatorium ſignificat. Ad piſcinam deſcendere poſſumus per gradus, non ad puteum. Ita noſtris ſuffragiis poſſumus deſcendere ad purgatorium, non ad infernum.

C. II. Solatia purgatorij.

SECVNDÒ, Hæc piſcina habuit quinque porticus, vt ſub his ægroti conſideant & ſub vmbrâ ac tecto nonnihil ſolatii perciperent. Sic etiam purgatorium habet quinque porticus, id eſt, quinque ſolatia, quæ aliàs explicui. Primum, quòd ſciant ſe eſſe in gratia. Secundum, quòd ſciant ſe in gratia confirmatos. Tertium, quòd æquanimiter tolerent pœnas illas, tanquam à Deo medico & patre ſibi inflictas. Quartum, quòd ſciant ſe innocentes ſeu vacuas iam à culpa. Quintum, quòd crebrò viſitentur ab Angelis.

D. III. Pœnæ purgatorij.

TERTIÒ, Iacebat in piſcina multitudo languentium, id eſt, febricitantium, cæcorum, claudorum, aridorum. Similiter in purgatorio quatuor potiſſimùm miſeriæ ſunt animarum purgantium.

1. Prima, pœna ſenſûs & ignis: ecce tibi febrim eamque ardentiſſimam. O quàm deſiderant iſtæ potum ex ſanguine Chriſti! Videntur dicere cum Dauide: *O ſi quis mihi ferat aquam de ciſterna, quæ eſt in Bethlehem!*

2. Secunda, pœna damni, ſeu temporalis priuatio beatitudinis; en tibi cæcitatem. Vehemens deſiderium videndi habent cæci, ſed multò maius animæ purgantes: quia exſpectant lumen, non quod muſcis eſt commune, ſed lumen gloriæ, quo Deus cernitur.

3. Tertia, confuſio, quòd pœnam illam tolerant, vt rei, non vt Martyres; hoc eſt, æquanimiter quidem & libenter, ſed non electione & liberè, adeoque ex hoc pede claudicant: quod illis vtique confuſionem aliquam parit ſicut cùm ob delictum caſtigatur reus.

4. Quarta, ligatio, quæ adimit facultatem ſemet iuuandi. Et ecce tibi aridos. Velut enim aridi ſeu contracti membra ſua nequeunt mouere ad ſe iuuandum: ſed ab aliis paſci & moueri debent, ita etiam animæ illæ alienam tantùm expectant opem, nullam ſibi ipſis exhibere poſſunt, & ſicut palmes aridus & abſciſſus nequit reuireſcere aut fructum aliquem gignere: ita & ipſæ, quia abſciſſæ ſunt de terra viuentium; & extra ſtatum merendi nequeunt ſibi prodeſſe.

E. IV. Redemptio è purgatorio.

QVARTÒ, Angelus Domini deſcendebat ſecundum tempus, id eſt, certis temporibus licet ignotis, in piſcinam, & mouebatur aqua. Et qui prior deſcendiſſet in piſcinam poſt motionem aquæ, ſanus fiebat, fit & hoc ſuo modo in purgatorio. Suo enim tempore nobis incognito deſcendit Chriſtus magni conſili Angelus in purgatorium, & mouet ac perturbat aquam meritorum ſuorum, dum, ſcilicet applicat animabus merita paſſionis ſuæ. Vel etiam Angelus Domini denotat Sacerdotem, vti vocatur *Malach. 2.* qui dùm Miſſam celebrat pro defunctis, ſanguinem & merita Chriſti commouet & adhibet ad ſanandas & liberandas animas illas. Generatim ſacerdos mouet ſanguinem iſtum ad abluendas animas, quoties ſacramentum aliquod adminiſtrat; vti enim aqua baptiſmali motâ abluit infantes; ita ſanguine Chriſti alios quoſcunque qui ſuſcipiunt aliquod ſacramentum. Et qui prior deſcendit, hoc eſt, qui potiora habet ſuffragia, prior liberatur.

F. V. Diuturnitas purgatorii.

QVINTÒ, Erat ibi homo triginta octo annos habens in infirmitate, qui proinde ſemper ibi iacens expectabat motum aquæ. Quod ſignificat, Primò, multas animas longo tempore in purgatorio detineri, & quandoque ad diem vſque iudicij, vti patet ex hiſtoria Drithelmi apud Bedam *l. 5. c. 13.* Et ex vita ſanctæ Ludgardis apud Thomam Cantipratenſem, tertio tomo Surij, *die Iunij* 16. vbi refertur Innocentium Papam Tertium apparuiſſe ſanctæ Ludgardi flammis circumdatum ac dixiſſe, cruciandum ſe eſſe pœnis acerbiſſimis vſque ad diem iudicij. Et hic tamen erat Pontifex omnium laudibus celebratus.

2. Secundò, ſupplicij tempus longius eſſe tempore, quo peccatum patratur. Id enim ex hac hiſtoria colligit S. Chryſoſt. *Ecce hic homo*, inquit, *non tot annis peccauit, quot pœnas dedit. Breui peccatum patratur, morbi tormenta diuturna ſunt.* Hunc etiam in modum citò morbum contrahimus. v. g. vno hauſtu grandiore: ſed tardè conualeſcimus, vt experientia patet.

G. VI. Suffragia purgantibus.

SEXTÒ, Æger ad piſcinam hominem deſiderabat, à quo in eam mitteretur. *Hominem non habeo &c.* Ita animæ purgatorij iuuandæ ſunt à viuentibus, & per eorum ſuffragia mittendæ in pretium ſanguinis Chriſti, per ſacrificia, eleëmoſynas, orationes & ieiunia illis applicata. Quod ſubſidium niſi eis præſtemus, expectare debent, donec debitum ſuum exſoluant, atque ita demum à Chriſto eripiantur, quemadmodum hic paralyticus, qui non niſi poſtquam *multum tempus* habuit, vt ait Euangeliſta, (quaſi diceret, poſtquam ſat diu iam ibi afflictatus iacuit) à Chriſto eſt ſanatus. Succurrendum autē imprimis, quibus maximè obligamur.

Deinde, qui ſpecialibus ſuffragiis deſtituti ſunt: Vt qui in bello iuſto occumbunt, vel in mari pereunt, aut barbarorum captiuitate vel tempore peſtis, &c. Hi enim inſtar languidi iſtius ad nos clamare videntur: *Hominem non habeo, qui mittat me in piſcinam.* Et propterea potiſſimùm inſtituit Eccleſia communis mater ſuffragia hodierna, pro omnibus fidelibus, quia nimirum multi ſpecialibus deſtituuntur: vt habetur de Conſecr. diſt. 1. cap. *Viſum.*

CON-

CONCIO III.

De acerbitate pœnarum Purgatorij.

Acerbiſſima eſt pœna purgatorij:
1. Ob pœnam damni.
2. Ob pœnam ſenſûs.
3. Propter durationis incertitudinem.
4. Ob ligationem & impotentiam.

THEMA.

Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. 1. *Cor.* 15.

A. CVm hodiernam Epiſtolam S. Pauli legi, neſciebam ferè vtrum ille nobis læta, an verò triſtia nuntiet, dum ait: oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, &c. Lætum videtur nuncium; quid enim optatius, quàm induere corpus immortale? Triſte verò videtur, quia ſine magnis cruciatibus fieri vix poterit, vt corpus mortale & peccatis ſubditum exuat mortalem pellem, induatq; immortalen. Vnde 1. *Cor.* 8. ait: *ſaluus erit, ſic tamen quaſi per ignem.* Patiendum igitur eſt, ſi vetuſtam pellem cum noua, ſi mortalem cum immortali volumus permutare. Huic verò mutationi non alia officina eſt, quàm Purgatorium. Hoc balneum, hæc tõſtrina eſt, vbi acutis vnguibus ſordidæ fricantur animæ; ubi longiores capilli mordaci tondentur forfice. Nihil hîc ridendum: omnia ſeria & tremenda ſunt, vti nunc audiemus.

B. I. Pœna damni. PRIMÒ, Acerbiſſima eſt pœna purgatorij, ob pœnam damni quamuis temporalem tantùm; impediuntur enim animæ & retardantur à Dei viſione & ſummi boni conſecutione, quò poſtquam à corporibus ſolutæ ſunt, toto impetu feruntur. Et hanc pœnam exiſtimat S. Thom. in 4. *ſent. d.* 30. *q.* 1. aut 2. eſſe maximam. Cùm enim ob culpas ſuas retardentur & prohibeantur à conſpectu Dei, vehementiſſimè anguntur. Cùm famelicus canis venaticus videt de propè currentem leporem & cùm iam apprehenſurus illum eſſet, retinetur & impeditur, quàm vehementer dolet? Non ita in ergaſtulo ferimur in Deum, tum quia per ſenſuum miniſterium obſcurè intelligimus omnia, præſertim verò Deum: tum quia deliniti corporalibus oblectationibus, in his occupamur, nec de ſpiritualibus adeò ſoliciti ſumus, atque ita quaſi à longè & incertò leporem gloriæ intuemur. Vnde & parum mouemur. Deinde ſumus ſicut canis in culina nutritus, qui venationem parum curat. Neutrum impedimentum habent animæ, quò minùs exactè apprehendant Deum & hæreditatem ſuam. Atque hinc ad ſummum bonum maximo feruntur impetu: atque cùm in ipſo curſu à præda retardantur, vehementiſſimè anguſtiantur. Quòd ſi ſancti viri adhuc in corpore exiſtentes cupiebant diſſolui & eſſe cum Chriſto, ſicut Apoſtolus Paulus & Dauid, cùm dixit: *Quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus.* Pſalm. 41. Et rurſum: *Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ.* Et iterum: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt!* Quid facient à corpore ſoluti? Quòd ſi obiicias, ſanctos Patres in limbo Deum non vidiſſe vſque ad reſurrectionem Chriſti, & tamen nullâ damni pœnâ propterea cruciatos eſſe; Reſpondeo Patres in limbo cruciatos non eſſe, quamuis Deum non viderent, quia ſciebant non differri ſe culpâ ſuâ à viſione Dei, ſed quia tempus illius magni boni nondum aduenerat. At qui poſt cælum reſeratum damnantur ad purgatorium, optimè nouerunt ſibi iam patere cœlum & ſolùm ſe impediri ob proprium reatum, atque inde ſibi vehementer iraſcuntur & torquentur, quòd ipſi ſibi cauſa ſint dilationis tanti boni. Sicut cùm famelicus audit pulſari campanam ad menſam & interim ſe ipſemet fortè incluſit in aliquo loco, vnde egredi nequeat. Nondum datus erat pulſus ad cæleſte conuiuium ante reſurrectionem Chriſti: ideo Patres limbi ſine moleſtiâ expectabant. Sed cùm reſurrexit Dominus terra mota eſt, & denuntiauit tunc incipere cæleſte conuiuium, ideóque miſſi ſtatim in orbem diſcipuli, qui inuitatos vocarent ad nuptias, dicerentque quia parata ſunt omnia, tauri & altilia occiſa. Similiter qui venit ante initium comœdiæ, & aliquamdiu expectare debet, nihil inde angitur: ſed qui ſuâ culpâ tardiùs venit & magnam partem negligit, ille ſibi iraſcitur. Nondum erat exhibitum pretium redemptionis, dum in limbo eſſent Patres, ideo gloria cœleſtis nondum erat illis debita. Quatuor ergo ſunt, quæ hanc pœnam acuunt. Primum quòd videant ſe tanto priuari bono, & quidem eo tempore, quo illo fruendum erat. Velut ſi quis adoptatus à rege eiiceretur in exilium aliquot annorum, quando regni poſſeſſio iam iam accipienda erat. Secundum, quòd videant id fieri ob ſuam culpam. Tertium, quòd neglexerint ſuo tempore pro illa culpa ſatisfacere, cùm facillimè poſſent. Quartum, quòd ingentes cæleſtium bonorum theſauros & gradus ſuâ culpâ neglexerint.

SECVNDÒ, Ob pœnam ſenſûs, quæ eſt ignis, vt apparet ex 1. *Cor.* 8. & SS. Patribus. C. II. Pœna ſenſûs. Ille vero aceribiſſimus erit. Sic enim S August. *in explicatione Pſal.* 37. ait: *Quia dicitur ſaluus erit* [1. Cor. 8. ſcilicet) *contemnitur ille ignis. Ita planè quamuis ſalui per ignem, grauior tamen erit ille ignis, quàm quidquid poteſt homo pati in hac vitâ.* Et S. Greg. in eundem Pſalmum inquit: *Illum tranſitorium ignem omni tribulatione æſtimo præſenti intolerabiliorem.* In eundem Pſalm. V. Beda docet pœnam illam grauiorem eſſe, quàm quidquid paſſi ſunt latrones vel SS. martyres. Et S. Hilarius Arelaten. Epiſcopus anno circiter 506. ſcripſit: *intolerabilior ignis erit purgatorius omnibus, quæ in hac vita conſpici vel concipi poſſint, tormentis.* Idem habent venerabilis Beda. S. Anſelmus, S. Bernardus & alij. Ratio eſt primò, quia idem ſpecie ierit cum infernali; Idem enim ignis purificat aurum & paleas comburit, ait ſanctus Auguſtinus. Secundò, quia agit per potentiam obedientialem. Eleuatur enim à Deo vt inſtrumentum iuſtitiæ diuinæ: non

nutri-

nutritur ligno aut oleo. Quis neſcit gladium in manu gigantis fortiùs ferire, quàm in manu pueri? Quid ergo faciet ignis in manu Dei? Experti ſunt hoc Iudæi, cùm flagello facto de funiculis eiecti ſunt à Chriſto de templo. Ioann. 2. Experti Philiſtæi, cùm eorum mille occidit Samſon ſolâ aſini mandibulâ, Iud. 15. Communicat enim gigas inſtrumento vires ſuas. Quò facit id, quod ſcribit Barletius de Georgio Caſtrioto, dicto Scanderbergh. *l. 1. de vita eius & reb. geſtis. cap.* 82. Huius enim gladium, quo in prælijs vteretur, Machometes Turcarum Imperator hoſtiſque acerrimus videre cupiuit, & datâ cautione miſſum ſibi accepit; ſed nemo tanti roboris in aula Turcica repertus fuit, qui eo commodè & peritè vti poſſet, ita vt Machometes remiſſo eo, veluti ſuppoſito gladio ſe hoſtili animo & arte deluſum eſſe renuntiare iuſſerit. Cui Scanderbegus reſcripſit, ſe bona fide & abſque fuco dolóve malo miſiſſe acinacem ſuum, quo in prælijs vteretur; verùm manum & brachium ſuum, quo medios Turcas proſcindere, tranſverſos diuidere & deartuare ſoleret, non miſiſſe. Sic mittit nobis Deus nunc plagas, ſed non manum ſuam, &c. Et propterea ſanctus Iob orabat: Duo tantùm ne facias mihi, & tunc à facie tua non abſcondar: Manum tuam longè fac à me, & formido tua non me terreat, cap. 13. Tertiò, quia affligit immediatè animam, quæ eſt principium & fons ſenſibilitatis. Eandem verberationem acriùs ſentit nobilis quiſpiam tenellus, quàm ruſticus operoſus: oculus quàm pes; ſic exiſtimare in propoſito licet.

Exemplum refert Petrus Damiani libello de miraculis ad Deſiderium: Colonienſis enim clericus fluminis vadum traiiciens obuium habuit B. Seuerinum Epiſcopum iam defunctum. Admirans igitur tam ſanctum virum ibi demerſum, ab eo petiit, quid ibi ageret? Reſpondit verò Seuerinus: Da mihi manum tuam & quæ circa me, non auditu diſces, ſed tactu; cumque datam manum fluctibus impreſſiſſet, tantus eam ardor abſorbuit, vt vndique carnes eius reſolutæ diffluerent & oſſa nuda vix hærentibus articulis remanerent. Petiitque clericus, quâ ex culpâ tot tormentis affligeretur? Reſponſumque habuit: Non alia, niſi quòd Canonicarum horarum quotidianum penſum aulæ curis diſtractus, manè ſimul, non per interualla recitauerit; ſed ſi ſacrificia pro ſe obtulerit, inde ſe euaſurum ſperare. Vbi tamen Baronius anno 1062. cenſet pro Seuerino legendum Peregrinum, qui fuit Archiepiſcopus Colonienſis.

D. III. Durationis incertitudo.

TERTIÒ, ob durationis incertitudinem vt putant aliqui, & vt plurimum, prolongationem. Quando æger affixus lecto iacet noctu in magnis doloribus & neſcit horam noctis; ſimiliter quando cum deſiderio expectat medicum, & neſcit vtrum & quando venturus ſit, vehementer angitur. Sic angebatur Abſalon, quòd ob delictum ſuum arceret eum pater à conſpectu ſuo: quia dixerat Dauid: *Reuertatur in domum ſuam, & faciem meam non videat.* Quocirca cùm iam duobus annis faciem patris non vidiſſet, miſit ad Ioab rogans vt ſibi impetraret apud patrem, liceret ſibi prodire in conſpectum eius; cumque Ioab venire nollet, miſit Abſalon famulos in ſegetem eius, vt ſuccenderent illam, & ſic venire ad eum cogerent. Cui tandem venienti dixit: Obſecro vt videam faciem Regis: quòd ſi memor eſt iniquitatis meæ, interficiat me. 2. *Reg.* 14. Multò maius deſiderium videndi Deum habet anima iuſti, poſtquam à corpore ſoluta eſt, quia exactè cognoſcit & apprehendit ſummum bonum tanquam ſibi conuenientiſſimum & debitum. Quid ergo ſentient animæ, cùm à conſpectu deſideratiſſimi Patris ſe extorres vident & neſciunt quamdiu? Quid mirum, ſi quandoque ex permiſſione Dei ad nos veniant & tumultus excitent? O quàm ſæpe illi quærent ex Angelis cuſtodibus? *Cuſtos quid de nocte, Cuſtos quid de nocte?* quæ hora liberationis meæ? quantum adhuc reſtat? Non videmus quàm impatientes ſint infirmi? modò queruntur de medicis, modò de famuli abſentia, modò de huius, modò de alterius amici. Eccur hic non venit? inquiunt: Vbi ille tam diu moratur? Sic credito te mihi, queruntur animæ purgantes de amicorum tarditate in auxilio porrigendo.

Auget verò hanc doloris cauſam, quod communiter diutiùs durant pœnæ purgatorij, quam pœnæ huius mundi. Ratio eſt, quia tam multas contrahimus in vita ſordes, ac proinde longa indigent purgatione & lotione. Quis neſcit caminorum purgatores, quia omnes caminos perrepunt, difficillimè & vix lauari? Et vnde, niſi quia nigredo plurima adhæret eorum cuti? Iam verò nos quàm multâ quotidie nigredine obducimus animas noſtras? Omnibus negotiis nos ingerimus etiam ad nos nihil pertinentibus, omnes ludos, omnes tabernas, omnia fora, omnia conuenticula, omnia dedicationum feſta percurrimus, & per hoc multas ſordes induimus.

Certè Thomas Cantiprat. ſcribit in vita B. Ludgardis Virginis, Innocentium tertium Papam ipſi apparuiſſe ingenti flammâ cinctum, & dixiſſe ſe pœnis purgatorij atrociſſimis vſque ad diem Iudicij addictum eſſe. Qui tamen laudabilis Pontifex & in oculis hominum non probus & prudens ſolum, ſed etiam ſanctus & imitatione digniſſimus habebatur. Et ſanè Eccleſia ex vetuſtiſſima conſuetudine celebrat anniuerſarios defunctorum perpetuos; vnde colligitur quaſdam animas diutiſſimè purgari.

Iam ſi quis certus eſſet ſe dentium aut calculi dolore continuos 20. annos ſine vllâ intermiſſione laboraturum, ſic vt neque ſomnum capere, neque requieſcere poſſet, mallet ille mori potiùs, quàm ſic viuere: & ſi optio daretur, an vellet ſic tot annos viuere, an iacturam facere omnium fortunarum, promptiſſimo animo omnes fortunas abiiceret, vt à tam immani dolore liberaretur.

THEMA.

Deo gratias, qui dedit nobis victoriam per Dominum noſtrum IESVM *Chriſtum. 1. Cor. 15.*

A. CVm populus Hebræus rediiſſet è captiuitate Babylonicâ in patriam, iamque fundamenta templi ieciſſet, cœpit magnis vocibus partim lætis, partim triſtibus, iubilo & fletu exclamare & laudare Deum: *Quoniam bonus, quoniam in æternum miſericordia eius.* Nec poterat quiſquam agnoſcere vocem clamoris lætantium & vocem fletûs populi: commixtim enim populus vociferabatur clamore magno & vox audiebatur procul; vti legimus 1. *Eſdr.* 3. Ipſum hoc, Auditores, contingere videtur in animabus purgatorij, quæ de huius vitæ exilio ad cœleſtem patriam digreſſæ templum cæleſtis gloriæ, tametſi nondum perfecerunt, fundarunt tamen & poſſident certa ſpe, tametſi nondum re. Hæ igitur in purgatorio vocem partim iubilantium, partim flentium commixtim inter ſeſe extollunt. Flentium quidẽ, quia in pœnis ſunt: Iubilantium verò, quia aliquot ſolatijs omne terrenum gaudium excedentibus perfunduntur. Sanè vocem iubilantium videtur ſibi Eccleſia auribus percipere, quando in hodierna Epiſtola vocem S. Pauli animabus illis tribuere videtur: *Deo autem gratias, qui dedit nobis victoriam per Dominum noſtrum* IESVM *Chriſtum.* Sed quæ gaudia, dicetis, quæ ſolatia in purgatorio? Audiamus.

B. I. Sunt in ſtatu gratiæ.

PRIMÒ, Gratulantur ſibi, quòd iam ſint in ſtatu gratiæ, & meritò ſanè, quantum enim bonum eſt cœleſtis gloriæ arrham habere? Hunc certè ſtatum Dauid gaudium vocat & lætitiam *Pſal.* 50. Auditui meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabunt oſſa humiliata.] Gaudium, inquam, veluti teſtem aliquem & indicem internæ gratiæ. Quàm igitur putatis, exultabunt fideliũ animę, dum conſiderant certò ſe eſſe in gratiâ Dei? Sed vnde dicetis, hoc intelligunt? Certè non ſolùm ex iudicio peracto, non ſolùm ex loco quo conſiſtunt, non ſolùm ex remorſu, quem nullum habent, non ſolùm ex dilectione, quâ erga Deum feruntur; ſed etiam ex ſplendore cœleſtis gratiæ, quem in ſeipſis intuentur; Siquidem *gratia* (iuxta Magiſt. ſententiarum in 3. q. 79. *eſt candor lucis æternæ, animam pulchram reddit; intellectum deificat & voluntatem inflammat.* Quemadmodũ ergo radius ſolaris in ſpeculo imprimit pulcherrimum ſolis ſimulachrum: ita gratia Dei in homine diuinam quandam ſimilitudinem.

Quòd ſi igitur B. Catharina Senenſis ex inſpectione animæ in gratiâ conſtitutæ adeò delectata eſt, vti Confeſſario ſuo dicere non dubitauit: *O pater ſi tibi conceſſum eſſet intueri animam hominis in gratia Dei conſtitutam: propter amorem ac ſalutem animæ tuæ in prædam te dares cuicunque tribulationi, tormentis & cruciatibus quibuſcunque, & pati non vnam duntaxat, ſed mille mortes eligeres*; quomodo non maximopere gaudebunt illæ animæ, cùm in ſe eiuſmodi ſplendorem videbunt?

SECVNDÒ, Deo gratias agũnt, de dono perſeuerantiæ: Et hoc quantò excellentius ſit priore illo facilè patet. Cadere enim de gratiâ quis poteſt, de perſeuerantia non poteſt. Hoc aduertens Dauid 50. Pſalm. inquit: *Redde mihi lætitiam ſalutaris tui & ſpiritu principali confirma me.* quaſi diceret: non adeò mihi profuit fuiſſe in gratiâ, quam per adulterium perdidi: Obſecro igitur, Domine, redde mihi priorem illam lætitiam, ſed ita vt ampliùs à facie tua non proijciar: quin imò vt in gratiâ confirmer ſpiritu principali, & (vt alia litera habet) potenti. Et dubium non eſt exauditum eſſe Dauidem. Communis enim ſententia habet, eum poſt adulterium & homicidium lethaliter vltra non deliquiſſe. Probatur ex Pſalm. 114. *Conuertere anima mea in requiem tuam, quia eripuit pedes meos à lapſu.* Hæc enim vera requies, vera lætitia, ampliùs labi non poſſe.

C. II. Sunt certi de ſalute.

Omnes nos inſtabiles ſumus; & ſi ſciremus nos gratiâ Dei præditos, neſciremus permanſuros. Vnde Paulus 1. *Cor.* 10. ait: *Qui ſtat, videat ne cadat.* Onerant agricolæ currum tritico aut fœno & mox furculas currui admouent, currumque ne in profluentem aut paludem corruat, quouſque domum perueniant, ſuſtentant. Pari modo nos, licet Dei gratiâ repleti & quodammodo onuſti ſimus, labi tamen & currum animæ noſtræ euertere poſſumus. Idcirco ſemper in timore eſſe omnemque adhibere operam debemus, ne gratia nobis excidat. Non ita purgantes animæ quæ currum illum ſuum ſaluum iam & incolumem ad terminum vexêre, vt deinceps gratia nequeant excidere. Dicite iam, quantum putatis ipſarum gaudium? De S. Franciſco ſcribit S. Bonauentura *in vita eius*, quòd cùm audiſſet ex reuelatione prædeſtinatum ſeſe, confirmatumque in gratiâ, tantâ fuerit occupatus lætitiâ, vt per integros octo dies neque cibi meminiſſet, neque etiam ſacrarum precum, quin potiùs vſque toto pectore exultarit, id ſolùm effatus: Laudetur Dominus. Non eſt dubium, Chariſſimi, hoc idem euenire fidelibus, qui in gratia ſunt defuncti, cùm certò intelligant ſeſe licet alligatos purgatorio de gloriâ tamen ſecuros.

D. III. Sunt innocentes.

TERTIÒ, Gratulantur ſibi ac Deo gratias agunt, de dono innocentiæ. Docet enim ſanctus Thomas *q. 7. de peccato veniali*, quòd quamprimum alicui animæ poſt mortem reuelatum fuerit, eam eſſe in Dei gratiâ, actum charitatis tam intenſum eliciat, qui omnem penitus expellat culpam venialem, idque non per modum meriti, ſed per modum incompoſſibilitatis; quemadmodum is qui in Camerâ magnum aliquem excitaret ignem, frigus expelleret, licet in huc finem ignem non accenderit. Hoc etiam donum poſtulauit Dauid, cùm dixit ſupradict. Pſalm. *Cor mundum crea in me Deus, & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis.* Perdiderat nimirum Dauid cor ſuum, cùm illud Bethſabeæ impenderat; noluit

luit igitur reſtitui ſibi cor ſuum, vtpote immundum & diſtortum; ſed creari cor nouum, quod nihil haberet de prioris prauitate.

Vix ita purgatur vaſculum, quin ſordes aliquot retineat: & ſi penitus etiam immundetur, ſeruabit tamen odorem teſta diu, quo priùs erat imbuta. Neque nobis dum hîc degimus, poſſibile eſt vt omni prorſus careamus peccato omnemque exuamus odorem rerum caducarum. *Quis* enim *poteſt dicere* (ait S. Iob cap. 33. *Mundum eſt cor meum, & mundus ſum à peccato*? Et S. Ioannes in 1. Epiſtola ſua Can. c. 1. *Nónne, ait, qui dixerit ſe peccatum non habere mẽdax eſt*? Omnes igitur nos in hac vita diſtortum & ad temporalia quædam ſaltem inclinatum gerimus ſpiritum; & quot eiuſmodi affectus, tot in nobis venialia peccata, & ſordes animæ.

Cùm ergo animæ illæ ſciant ſe ab omni labe puras adeoque quoad hoc Angelis ſimiles eſſe, fieri non poteſt, vt eiuſmodi cognitionem non ſequatur magna delectatio.

Sanè Lud. Bloſius *in Monili Spir. cap.* 13. ſcribit: *Mauult anima in purgatorio perferre pœnas cum certitudine perueniendi ad Deum, quàm adhuc eſſe in hac vitâ cum periculo peccandi in Deum.*

E. IV. Sunt æquanimes & patientes,

QVARTÒ, Gratulantur ſibi, quòd pœnas ſibi debitas æquiſſimo ferant animo, vtpote à cœleſti Patre & medico velut medicinam ſibi præparatas. Quanquam enim ignis purgatorij ignis eſt, & infernali illi, (iuxta Doctorum ſententiam) in vigore nihil cedit, alijs tamen de cauſis longè tolerabilior eſt. Nam ignis inferni æternus eſt; ignis purgatorij temporalis. Ignis inferni tenebricoſus eſt; ignis purgatorij lucidus. Ignis inferni deuorat & indurat, ignis purgatorij excoquit & maturat. Ignis inferni res fortes debilitat, pulchras defœdat; ignis purgatorij fortiores reddit & pulchriores. Deo igitur gratias, qui dedit talem ignem, qui non deuorat, ſed purgat. Velut enim lucri cupidus mercator cum naui merces vehit, iactatur fluctibus, pulſatur turbine, contabeſcit nauſeâ, rigenteque ſtomacho ipſa pæne viſcera emouit, & tamen vnius intuitu lucri, omnia fert æquo pectore: Sic ſe habent qui purgatorij igne examinantur: pœnas enim illas à Deo ſibi impoſitas æquiſſimo ferunt animo. Ethnicus ille Cicero ſcripſit *Epiſt. ad Meſſinium fam.* 5. præter culpam & peccatum homini accidere nihil poſſe, quod ſit horribile aut pertimeſcendum. De Spartanis pueris memoria proditum eſt verberibus eos ad aras ſic accipi ſolitos, vt multus è viſceribus ſanguis efflueret; nonnunquam etiam ad necem: quorum non modò nemo exclamabat, ſed ne ingeminiſcebat quidem. Sunamitis 4. *Reg.* 4. interrogata ab Eliſeo: *Rectene agitur circa te & filium tuum*: *Rectè*, inquit, cùm tamen paulò antè mortuum ſciret filium. Quid igitur, ſi hoc pueri & fœminæ? nónne fortiores & ſapientiores iſtis animæ purgatorij? Dominus per Iſaiam viro iuſto in tribulatione conſtituto eiuſmodi literas mittit. *Dicite iuſto, quoniam bene*: Iſa. 3. Sed obſecro, Domine, quomodo bene habeat, qui tribulatur? Dicite iuſto, quoniam bene. Solent principes viri ſibi mutuò per numeros ſeu ciffras ſcribere, quas nemo niſi ipſi intelligunt. Et ita credendum, agere cum ſuis Deum, per ciffras tribulationum ſcilicet, quas ipſi ſoli intelligant. Iuſtæ ſunt purgatorij animæ & ſimul in afflictione magna ſunt. Quid igitur iſtis? Dicite iuſto: Quoniam bene etiam in medijs flammis. Agnoſcunt enim animæ illæ perſpicaciter afflictionem quàm à Deo prouenire, & hunc longè magis, quàm ſeipſas diligunt; igitur afflictionem illam prout à Deo eſt, magis etiam amant quàm amarent impunitatem contra Deum. Qua in re ſimiles mihi videntur auiculæ illi Trochylo, quæ cùm veru aſſanda infigitur, ſemetipſam ad ignem gyrat, torretque teſte oculato Albert. Mag. libro vigeſimo tertio de anim. Eiuſmodi auiculæ ſunt fidelium animæ, Dei enim iuſtitiam intimè cernunt, atque adeò ad ignem, cui affiguntur, ſeipſas quodammodo torrent. Sic religioſa quædam viſa à S. Gertrude, lubenti animo perferre pœnam purgatorij, quia ita diuinæ iuſtitiæ congruebat, vt ſcribit Ludouicus Bloſius *in Monil. ſpir. cap.* 13. Sed hinc fortaſſe videbor alicui extenuare purgatorij pœnas, quas nemo non ſupra modum horribiles prædicat: Sic enim optandum erit, non timendum purgatorium. Sed aduertendum, dilectiſſimi, gaudium hoc purgantium, non excludere cruciatum. Quanquam enim magnum erit ex vna parte gaudium, ex altera maximum erit tormentum. Intuemini Chriſtum in cruce pendentem. Nónne cernitis ibi anguſtias mortis, tormentorum cumulum, vulneratum corpus pendenſque duriſſimis clauis, perfoſſis manus pedeſque, ſitim, laſſitudinem, compaſſionem cum dilectis, tolerantiam contumeliarum? Et tamen eo ipſo tempore Chriſti anima, vtpote à primo creationis ſuæ inſtanti beata, Deum vidit, de viſione illa ſuaque beatitudine ſummopere gauiſa eſt. Nónne in SS. Martyribus ſępius euenit, vt in flammis & cruciatibus cantarent, iubilarent? poſſunt ergo ſimul ſtare dolor & gaudium. Sed vt S. Bonauent. teſtatur, non erit in purgatorio tanta lætitia, quanta erit triſtitia, ſtultè igitur ageret, qui dum viuit appeteret purgatorium, quemadmodum is omnino ſtulteſceret, qui corpus ſuum ferreis vndequaque ſagittis configi optaret, vti poſt de exſciſſione gaudere poſſet. Quocirca ſi gaudium quærimus, illud quæramus, quod cruciatum non habet, quod modũ nõ habet, & cœleſte eſt. *Neſcit, quid petat*, inquit Auguſt. *qui purgatorium petit.*

F. V. Habent conſortium bonorum & ſolatia Angelorum.

QVINTÒ, Ad extremum non modicam affert lætitiam amica conuerſatio, quam nemo iure abſtulerit è purgatorio.

Imprimis enim quis dubitet vniuerſas illas animas mutuæ charitatis vinculo arctiſſimè inter ſeſe deuinctas, alteram ab altera conſolationem accipere? Dicit enim ſanctus Auguſtinus 13. *quæſt.* 2. *c.* fatendum poſteriorum animas narrare prioribus facta pro eis ſuffragia. Habent etiam ipſæ ſuam gaudiorum participationem, cùm ſeſe mutuò arctiùs diligant,

gant, quàm vlli in vitâ, vtpote certæ de æterna hæreditate.

Et ſi nunc ſciremus, quibuſcum in beatitudine acturi eſſemus, non dubito, quin vnicè eos diligeremus. Sciunt autem illi cohæredes ſe futuros Chriſti vnaque in beata æternitate permanſuros. Non eſt inter nos tantus mutuæ charitatis affectus, quia neſcimus electos à reprobis, ſynceros amicos à falſis diſcernere: Et ſæpe hoſtes ſunt, quos amicos putamus. Vnde conqueritur Iob c. 30. *Frater fui draconum & ſocius ſtruthionum*, id eſt tam eorum qui aperti, quàm qui ſubdoli erant inimici. Accedit deinde ſanctorum Angelorum viſitatio, quam quis neget animabus illis, cùm viuentibus nûquam deſint? Indicat enim hos ſupradictus Can. S. Aug. nunciare purgantibus fauſta nuncia, ſuffragia pro eis facta. Mitigant ergo imprimis ſuauiſſimo ſuo alloquio aſpectuque afflictorum pœnas, quid enim vel alloquio eorum ſuauius, vel aſpectu iucundius? Nuntiant deinde facta pro eis ſuffragia. Poſtremò ſolantur de breui liberatione. Exemplum legitur in libro Apum eiuſmodi; Quod quidam defunctus à Sancto aliquo reſuſcitatus referebat ſe vidiſſe animam in purgatorio ſibi priùs notam, quæ etſi maximo cruciabatur igne, ſubitò exultabunda exclamauit: Eia, miſericordiſſime Deus, gratias ago tibi, quòd non in finem oblitus es mei. Quæſita ab eius conſorte, vndénam adeò exultaret, reſpondit, reuelatum ſibi, quòd eo die natus eſſet puer de ſtirpe ſua, qui cùm aliquando ſacerdos factus, primum Deo oblaturus eſſet ſacrificium, ſe ſe illius beneficio liberandam. O afflicta ſpes! ô triſte gaudium! Ad minimum viginti quatuor annos expectare debuit; & tamen exultabat & Deo gratias agebat. Videtis igitur id, quod hactenus demonſtrauimus, non inaniter exclamare fidelium animas: *Deo gratias, qui dedit nobis victoriam per Dominum noſtrum* IESVM *Chriſtum* Sed vnde vobis, ô fideles, tanta gaudiorum materies? Reſpondebunt illæ cum Paulo: Per IESVM Chriſtum Dominum noſtrum. Vnde vobis, vt deuicta morte in gratiâ Dei perſiſtatis? per IESVM Chriſtum Dominum noſtrum. Vnde vobis, vt proſtrato humani generis hoſte, labi imposterum neſciatis? Per IESVM Chriſtum Dominum noſtrum. Vnde vobis, vt debellato peccato, innocentiæ vexillum erigatis? Per IESVM Chriſtum Dominum noſtrum. Vnde vobis, vt in ſummis tormentis, deuicto inferno ſummam geratis æquanimitatem? Per IESVM Chriſtum Dominum noſtrum. Vnde vobis mundi victoriæ: Angelorum & bonorum ſocietas? Per IESVM Chriſtum Dominum noſtrum.

Non eſt igitur vt taceatis, ô animæ, vel in medijs flammis, de tanto victore, Duce veſtro. Confidite ergò & eſtote viri robuſti, quia qui dedit vobis tot victorias, dabit aliquando & illá, quâ educti de carcere cum ipſo etiã triumphetis. Pauci enim adhuc dies ſunt, poſt quos recordabitur Dominus miniſterij veſtri & reſtituet vos ſupernæ felicitati.

Hoc enim vos vno ore votis omnibus precamur vobis. Tantùm mementote noſtri cùm bene vobis fuerit, & facietis, quæſo, nobiſcum miſericordiã, vt ſuggeratis Domino, vt & nos aliquando educat de carcere illo ad cœleſtis triumphi immarceſſibilem gloriam, Amen.

CONCIO V.

Incitamentum ad ſuccurrendum animabus Purgatorij.

Ad hoc incitat nos:

1. *Earum extrema indigentia.*
2. *Maximum earum commodum.*
3. *Fructus proprius.*
4. *Facilitas ſubſidij.*
5. *Æquitas ipſa.*
6. *Monitores multi id hortantes, nempe ipſemet anima, tumuli & campana.*

THEMA.

Sancta & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur.
2. *Mach.* 12.

QVemadmodum *ſancta & ſalubris eſt cogitatio, pro defunctis exorare*, teſtante ſacro Machab. libro: ita viciſſim impia & noxia cogitatio eſt, pro illis nolle orare eiſque nolle ſuccurrere. Hoc enim qui cogitant, non ſunt meliores diuite Epulone, qui victitabat ſplendidè nullâ habitá ratione Lazari præ foribus iacentis & ne micas quidem menſæ obtinentis *Luc.* 16. patiuntur enim animas illas præ foribus Eccleſiæ in purgatorio iacere & miſerè affictari; non ſunt meliores fratribus Ioſephi, qui illo in ciſternam detruſo ſedentes comedebant nullâ habitâ curâ vel condolentiâ cum fratre: *Gen.* 27. projiciunt enim fratrem, ſororem, parentem, amicum, &c. in foueã ſepulchri, & abeunt domum, epulantur, & diuidunt hæreditatem, anima defuncti ſusque deque habita. Non ſunt meliores pincerna Pharaonis qui eiuſdem Ioſeph concaptiui ſui mox oblitus eſt, cùm bene haberetur, & in aulæ delitijs verſaretur. *Gen.* 40. Cuiuſmodi hominibus væ dixit Amos *cap.* 6. qui ſcilicet bibentes vinum in phialis & optimo vnguento delibuti, nihil patiuntur, ſuper contritione Ioſeph. Hoc igitur væ, Auditores, ne in nos deriuetur, laborandum nobis eſt, vt pro viribus noſtris ſuccurramus illis animabus, ad quod multa nos incitant. A.

PRIMÒ, Extrema earum neceſſitas, miſeria & indigentia; cùm enim in ſumma calamitate ſint, ſeipſas tamen iuuare nequeũt. Iam verò quis neſcit libentiùs & iuſtiùs ſuccurri pauperibus illis, qui victum ſibi parare nequeunt, quàm ijs qui poſſunt? Atqui animæ illæ in termino ſunt & mereri ampliùs nequeunt, implorare viuorum opem rariſſimè & non niſi ex ſpeciali priuilegio permittuntur. Ciconiæ, vt ſcribit ſanctus Baſilius in Hexa- B. I. Extrema earum indigentia.

 mero

mero homil. 8. comparem præ ſenio pennarum defluuio laborantem circumſtantes proprijs pennis confouent & alimentum abundè ſuppeditantes etiam volandi auxilium, quantum poſſunt, præbent vtrimque ala leniter alleuantes. Ciconiæ eiuſmodi deplumes ſunt animæ purgatorij, quæ proprijs meritorum pennis deſtitutæ volare ad cœlum, quò maximè contendunt, nequeunt: decet igitur vt & nos operibus noſtris illas adiuuemus & euehamus: idque iure maiori quàm viuos, qui ſuis adhuc pennis conſtant & modò velint, volare ad cœlum poſſunt. Cuius rei figuram inſinuaſſe mihi videtur Deus *Daniel.* 14. quando miſit Angelum, qui diceret Abacuc Prophetæ vt prandium, quod parauerat & ferebat meſſoribus ſuis, ferret Danieli iacenti in lacu Leonum (quem & apprehendit capillo ſuo & duxit ad lacum illum) quaſi diceret: Multò egentior eſt Daniel; quia meſſores tui ſibi ipſis parare victum poſſunt: fer egentiori, qui iuuare ſeipſum nequit. Viui meſſores ſunt: ſed animæ defunctorum in lacu leonum ſunt, termino medio inter matutinum & veſpertinum, id eſt, hanc vitam inter & alteram, inde prandio indigent piorum operum, quæ nos illis paremus, multò magis quàm viui.

Exemplum legitur in vita ſancti Dominici apud Surium menſe Auguſto, de quodam fratre eiuſdem ordinis, Bertrando nomine, qui ferè pro viuis tantùm, rarò pro defunctis celebrare ſolebat; dicebat enim animas purgantes de ſalute certas eſſe, non item viuentes. Cui reſiſtens alius quidam frater Benedictus quæſiuit ex eo: cuinam mendico opitulari mallet, ſanóne & qui integris eſt membris, an illi qui ijs deſtitutus eſt? vtique debili, inquit alter, & iſte: Debiles ſunt defuncti, qui ſeipſos iuuare nequeunt. Sed cùm necdum à ſententia diuelli poſſet Bertrandus, nocte quadam à defunctorum vno vexatus & faſce lignorum dirè compreſſus eſt: à quo tempore didicit ſæpius pro defunctis ſacrificare.

C. II. Maximũ earum commodum.

SECVNDÒ, Maximum commodum animarum, quod eis afferre poſſumus. Eas enim primò vel mox prorſus liberare, vel ſaltem quoad pœnas aliquas reuelare, vel quoad tempus citiùs eripere ex incredibili incendio poſſumus: deinde, gloriam illis accelerare; quod eſt, à ſtatu ſupra modum miſero ad feliciſſimum transferre. Quod beneficium maius exiſtimat non immeritò Card. Bellarm. *in Conc. de morte.* quàm ſi alicui pauperi viuenti omnes tuas facultates largireris, vel aliquem ab incendio vel naufragio extraheres.

Quæſo enim te, ſi tu à Turcis captus carceri mancipatus eſſes, ad decem vſque annos? & ſi quis te redimeret vt primo anno dimittereris: an non maximum tibi præſtaret beneficium? Similiter ſi nôſſes, manere te grandem hæreditatem vel regnum, ſed diu ob lites verbi gratiâ expectandum, ſi quis aduocatus, vel egregius miles ſuâ virtute decem annis citiùs eam tibi acquireret? hoc tu facere vtrumque potes animabus illis. Eiuſmodi beneficium contulit Abraham Regi Sodomorum, dum eum eiuſque populum de captiuitate hoſtium eripuit: quod beneficium tantâ agnouit gratitudine tantique fecit Rex Sodomorum, vt obtulerit Abrahamo omnes redemptorum opes, ſibi ſolas eorum animas retinere cupiens, *Gen.* 14.

D. III. Fructus proprius.

TERTIÒ, Fructus proprius. Non enim dubium, quin animæ per te liberatæ tibi quoque ſuccurſuræ ſint, cùm ſimili ope egebis. Faciunt hoc beſtiæ, cur non beatæ animæ? De Elephantibus ſcribit Ælianus, ſi quando profundam foſſam tranſire volunt, eorum vnum in illam deſcendere pontem quodammodo reliquis faciendo: per quem vbi tranſierunt, eundem poſtea vnanimi conatu extrahunt.

Deſcendunt quodammodo ad purgatorium & pontem ad cælum faciunt animabus fidelium, qui orationibus, ieiunijs & eleemoſynis eorum onera in dorſum ſuum transferunt, & pœnas illorum exſoluunt. Sed non minùs ſuo quàm illarum fructu. Viciſſim enim & ab ipſis liberabuntur poſtea & è foſsâ purgatorij precibus earum extrahentur.

Multùm refert inter homines, bono an malo viro beneficium conferas: bonus enim memor erit & pro te Deum orabit vt tibi aurea pro æreis tribuat: non item malus, qui vel non orabit vel non audietur; *Quia peccatores Deus non audit,* inquit cœcus ille *Ioan.* 9. Atqui animæ purgatorij omnes iuſtæ ſunt tandem beandæ: non igitur dubium, quin poſſint beneficium ſibi exhibitum compenſare tibi. Vt verè de illis dici poſſit, quod Dominus ſuaſit Luc. 16. *Facite vobis amicos de mammonâ iniquitatis, vt cùm defeceritis, recipiant vos ad æterna tabernacula.*

Habent illi in cœlo iam extructa & præparata ſibi tabernacula: vnde poſſunt te recipere. Nec periculum eſt, ne inſtar pincernæ illius Pharaonis ſuccedentibus proſperis, tui obliuiſcantur; iſtiuſmodi enim obliuio [illegible] exulat, quia in gratitudinem contin[illegible]. Non ego diuino hæc.

Audite S. Auguſtinum, qui *ſerm.* 44. *ad fratres in eremo* ait: *Feſtinate orare pro defunctis Eccleſiæ, vt & illi feſtinent procurare vt ipſis in gloria coniungamur.*

E. IV. Facilitas ſubſidij.

QVARTÒ, facilitas laboris, quo eas iuuare, & lucri maximi occaſio quod acquirere poſſumus vna miſſa, oratione, ieiunio, eleemoſyna. His enim monetis redimere poſſumus animas, quas proindè meritò ad menſam purgatorij dare deberemus.

Ibi enim menſa illa, de qua Dominus *Luca* 19. Serue nequam quare non dediſti pecuniam meam ad menſam, & ego veniens cum vſuris vtique exegiſſem illam? (tibi ſcilicet non mihi.) Secundùm Matthæum dixit: *Quare non dediſti nummularijs,* pauperibus videlicet? quibus pecuniam tuam pro animabus purgatorij dando, duplex fœnus accipis, dum & his & illis opitularis.

Contrà verò quæ maior pigritia & negligentia, quàm negligere tam bonas nundinas? Certè

Certè Mauritius Imperator graues dare pœnas debuit; quòd aliquot millia Chriſtianorum ſibi à Chagano captorum, & ad redemptionem ab eodem oblatorum; ſi in ſingula capita ſingula numiſmata & minus quid etiam dare voluiſſet,non redemerit, ſed crudeliter(ob hoc irâ incenſo Chagano) omnes occidi permiſerit, vt refert Baronius anno 600.

In pœnam enim huius crudelitatis quinque eius filij maſculi in conſpectu eius, & poſtremum ipſe à Phoca necatus eſt, agnoſcens meritò ſe ita puniri & inclamans: *Iuſtus es Domine & rectum iudicium tuum*, idem anno 602. Similiter exiguo pretio vel labore multas defunctorum animas eripere poſſemus de igne purgante. Quam occaſionem ſi negligamus, ſaltem in redimendis noſtris amicis & notis, haud dubiè pœnas dabimus.

Sed multi qui prudentes ſibi videntur, iſta non credunt, ſed imaginariam tantùm putant eſſe hanc negotiationem; ſiquidem pecuniæ ipſorum videantur & tangantur & ſeruiant eis ad plurima, lucrum verò, quod è ſpirituali noſtra negotiatione promittimus, non cernatur.

Sed nónne etiam agricola meſſem nondum videt, & tamen ſemen in agrum iacit? At videtur meſſis in ſpe, inquis, licèt nondum in re.

Idem ego dico de ſpirituali illa negotiatione: & quidem in hac longè certiùs. Meſſis enim impediri per grandinem & nebulas, deſtrui per locuſtas poteſt.

Similiter etiam qui pecuniam in Cambium defert, intercipi, ſpoliari, perdere poteſt. At lucrum illud ſpirituale certiſſimum eſt, quia: *Quicumque potum dederit vni ex minimis iſtis, calicem aquæ frigidæ: Amen dico vobis, non perdet mercedem ſuam.* Matth. 10.

F. V. Æquitas ipſa. QVINTÒ, Æquitas ipſa, quia naturæ noſtræ, Eccleſiæ gratiæ participes, commembra & conſanguinei multi. Iudas nō difficilè perſuaſit fratribus, vt Ioſephum educerent è lacu, dicendo: *Frater enim & caro noſtra eſt.* Geneſ. 57.

Animalia certò mutuò ſe ſubleuant & iuuant: Elephantes, cùm eorum aliquis in foueam cecidit, aggeres deuoluunt & ramos, teſte Plinio *l.* 8. *c.* 8. Similiter & piſces: Scauri enim, teſte Æliano libro primo capite quinto, cùm eorum vnus in naſſam inciderit, poſteriorem ſui partem de naſſa protendit; reliqui qui capti nō ſunt, circumnatantes eum morſu corripiunt & foras locium pertrahunt: ſi verò captus caput de naſſa porrigat, reliquorum aliquis caudam porrigit, & ſic captus mordicus apprehendit caudam huius & foras prodit.

Hoc igitur beſtiæ ſuis comparibus faciant, & homines non faciant? Quid? *Heu cadit Aſina*, inquit ſanctus Bernardus libro quarto de conſideratione, *& eſt, qui ſubleuet eam: perit anima & nemo eſt qui reputet.*

G. VI. Monitores multi. SEXTÒ, Monitores multi, qui hortantur vt ipſis ſuccurramus.

I. Animæ. Primò enim ipſæmet interdum apparent hominibus & opem flagitant: ac ſi quando non audiuntur, cum importunitate quadam pulſant & rumores excitant, ad inſtar Abſalonis, qui ſæpius rogans Ioabum vt Patris conſpectum ſibi impetraret, cùm non audiretur, miſit famulos ſuos, qui ſuccenderent ſegetem eius, donec coactus venerit & fecerit, quòd poſtulabatur. 2. *Reg.* 14.

Secundò monent tumuli, qui ideo monumenta dicta. Veteres in ſepulchris defunctorum cor ſolebant ſculpere, teſte Forch. de funeribus, vt ita ſuperſtites teſtificarentur mortuos ſibi in corde & memoria hærere, ſeque à vitio obliuionis eorum longè abeſſe. Monent igitur monumenta, vt defunctorum memores, quatenus poſſumus, opem eis feramus. 2. Tumuli.

Tertiò monent Campanæ; pro defunctis toties vociferantes & auxilium petentes. Faciunt hoc, quòd aliquando Pſittacus ille Baſilij Macedonis; de quo hæc ſcribit Zonaras in baſilio & Glycas *p.* 4. *Annal.* Leonem filium Baſilius Imperator in carcerem contruſerat, quòd vitæ eius inſidiatus diceretur, ſtatueratque ei oculos effodere. Interim Pſittacus ſamulum quendam Leonis ſortem deplorantem: &, O Leo! ô Leo! ingeminantem forte audierat, eamque vocem ſponte ſua imitans, ſimiliter identidem: O Leo! ô Leo! clamabat, dum Imperator & inuitati Senatores conuiuium agitarent. 3. Campanæ.

Moniti igitur ea auis voce pro Leone deprecaturi de menſa ſurrexerunt oppletique lachrymis dixerunt. Ecquid auis iſta nos negligentiæ non accuſat, qui Domini noſtri captiui tam diu mentionem omiſerimus, cùm ipſe herum ſuum toties & dolens inclamet? Depone Imperator iram & in gratiam filium recipito. Sic ira Imperatoris mitigata, Leo in priſtinum gradum reſtitutus eſt. Ecquid non & campanæ nos ſimilis negligentiæ arguunt, quæ toties defunctos plangunt?

Inſtemus igitur bonis operibus apud Deum, vt educat vinctos noſtros è carcere purgatorij. Certè quando Maria ſoror Moyſis ſeparata erat à caſtris ob lepram ſuam, populus non eſt motus de loco illo, donec reuocata eſt. *Nu.* 12. Decet igitur, vt nos quoque non ceſſemus iuuare animas fidelium, quamdiu eas ſubſidio indigere exiſtimamus.

CONCIO VI.

Quibus modis eripiendæ è purgatorio animæ; ſeu de ſuffragijs defunctorum.

1. *Per ſcalæ ſubſidium, id eſt, Miſſæ ſacrificium.*
2. *Per funiculum demiſſum, ſcilicet orationem.*
3. *Per mortificationem.*
4. *Per manuum porrectionem, id eſt, eleemoſynam.*

THEMA.

Ecce myſterium vobis dico. 1. *Cor.* 15.

DEmetrius Phyſicus apud Plinium *lib.* 8. *cap.* 17. tradit, Pantheræ cuidam catulos A.

los in profundam cecidiſſe foueam, vnde eruere illos nequaquam poterat; quare in publicâ iacens viâ hominem aliquem expectabat, qui catulos extraheret; proximum igitur illuc iter facientem leniter vngue prehendit, poſtquam ei circumuolutata & blandita eſſet mœroremq́ue ſuum indicaſſet: & ad foueam adduxit. Quò cùm is veniſſet & catulos exemiſſet, læta & hilaris cum catulis hominem extra ſolitudinem deduxit ſecurum, hocq́ue quo potuit modo gratiam ei retulit. Feram hanc imitari videtur hodie Eccleſia; cùm enim non pauci eius filij ceciderint in profundam purgatorij foueam, vbi etiámnum iacent & proprijs viribus emergere nequeunt, idcirco mater Eccleſia hodie in viâ publicâ quodammodo iacens commune viuorum ſuffragium implorat, dum diem hodiernum peragit & communia ac publica ſuffragia inſtituit: quo lapſis illis ſuccurrant, eosq́ue è purgatorio eximant. Hæc eſt illa Rachel plorans filios ſuos, quia non ſunt, id eſt, quia in captiuitatem ſcilicet purgatorij ducti ſunt. Igitur ô fideles, quæſo, homines eſtote, ne beſtijs & Pantheris ſitis crudeliores, ſequimini Eccleſiam matrem veſtram, conámini quantùm poteſtis vt eruatis fratres & parentes veſtros, filios Eccleſiæ. Referet illa vobis cum filiis ſuis aliquando gratiam, cùm ſimili ope indigebitis: comitabitur vos in his tenebris donec ad lucem perueniatis. Sed quâ ratione, dicet aliquis, eripiemus fidelium animas? quibus medijs & machinis? audite.

Quatuor modis iuuari poſſe animas defunctorum, ſcribit S. Gregorius *in Epiſt. ad Bonifacium.* Scilicet oblationibus ſacerdotum, orationibus piorum, ieiunio & eleemoſyna.

B. I. Miſſæ ſacrificio.

PRIMÒ. Per ſcalæ ſubſidium, id eſt, Miſſæ ſacrificium: hoc enim ſcala quædam eſt, per quam ad nos deſcendit Deus in altare: cuius gradus ſunt merita paſſionis Chriſti repræſentata: quæ dum viuentibus per hanc oblationem applicantur, cur non etiam ſuo modo defunctis fidelibus applicari poſſint? per hoc enim illi fiunt ſuo modo participes panis vitæ, de quo loquitur Euangelium pro defunctis. Tametſi enim non aſſident huic menſæ, ſtant tamen ante eam veluti catelli, vt de micis eius comedant & vitam æternam obtineant. Pulchrè hoc declarat ſanctus Ephrem in teſtamento, qui cùm petijſſet à ſuis, memoriam eius fieri ad altare Domini & oblationem ſacrificij, dat hanc ſimilitudinem: *Veluti germen vitis,* inquit, *racemúſque acerbus in agro & vinum expreſſum in dolijs eſt, atque in ædibus. Quãdo igitur racemus in vite maturuerit, tunc vinum agitabitur ac de ſua quodammodo natura recedet, quamuis immotum domi videatur. Similiter etiam de capâ intelligite. Cùm enim in domo fuerit aliqua arida & aliqua in agro ſata: eodem tempore, quo hæc viriditatem ſuam explicat, etiam domi illa arida germinat. Si igitur creaturarum fœtus ſic inter ſe conſentiunt, quantò magis mortui in viuentiũ commemorationibus & oblationibus re reabuntur?* Hæc Ephrem. Igitur nos ſub ſacrificio fruimur Deo & recreamur quodammodo & refloreſcimus vigoreq́ue meritorum Chriſti in eo repræſentatorum nobiſq́ue applicatorum viuere incipimus. Cur non hoc ipſum beneficium ſuo modo participent fideles illi racemi, qui iam collecti & expreſſi in cella purgatorij, vel cæparum inſtar retro fornacem colligati hærent? Certè hoc non tam feriò petiiſſet vir tam ſanctus, niſi efficax fore intellexiſſet: neque mater ſancti Auguſtini ſancta Monica quæ moriens in alieno ſolo, dicebat filio & ſocijs: *Ponite hoc corpus vbicunque, nihil vos eius cura conturbet: tantùm illud vos rogo, vt ad altare Domini memineritis mei, vbicunque fueritis.* lib. 9 Confeſſ. S. Auguſt. cap. 11. Cæterùm eatenus ſcalam hanc purgatorio immittimus, quatenus hoc ſacrificium ex ſua natura eſt ſatisfactorium & impetratorium. Primo modo redimimus quodammodo animas illas, dando Deo Patri filium eius pro illis: Sicut vno filio Regis captiuo redimi innumeri milites poſſunt.

Secundo modo Deo quodammodo vim facimus, vt veniam tribuat animabus, dum Chriſto eas appendimus; vt eius beneficio apud cœleſtem patrem miſericordiam inueniant, ſicut ſolet reus aliquis apprehendere altare vel filium Regis, vt eius beneficio veniam à Rege impetret.

Nos enim nomine & in perſona illarum ſuffragijs & votis noſtris apprehendimus altare & Dei filium in ipſo, vt eius beneficio Dei conſpectum & gratiam inueniant. Non vana eſſe hæc, noſtra vota oſtendi poteſt ex l. 2. Mach. cap. 12. vbi Iudas 12000. Drachmas miſit Ieroſolymam offerri pro mortuis ſacrificium: ex quo loco colligit ſanctus Auguſtinus lib. de cura pro mortuis cap. 1. multò magis iuuari animas ſacrificio corporis Chriſti, ſi in veteri lege iuuabantur ſacrificijs pecorum. Idem teſtantur ſancti Patres: S. Gregorius ait: *Pœna viuorum & mortuorum relaxabitur illis pro quibus dicitur Miſſa præcipuè illorum, pro quibus oratur in ſpeciali.* Et alibi: *Audire Miſſam deuotè, alleuiat animas fidelium defunctorum & remittit peccata eorum.* S. Hieronymus ait: *pro qualibet Miſſa deuotè celebrata plures animæ exeunt de purgatorio.* Et alio loco: *Animæ quæ in purgatorio torquentur, pro quibus ſolet ſacerdos in miſſa orare, interim nullum tormentum ſuſtinent, dum Miſſa celebratur.* Idem ſanctis viris à Deo eſt oſtenſum. *Plura exempla vide in Pinello de Miſſa l. 2. c. 8.* Exemplum refert ex Chronicis Franciſcanorum S. Antoninus 3. *p. tit.* 24. *cap.* 8. *par.* 15. de Ioanne de Aluerna Franciſcano, quòd cùm is aliquando in die commemorationis omnium fidelium pro illis celebraret ſummo pietatis affectu & ſacram hoſtiam eleuaret, obſecrans Deum vt amore illius, qui in cruce pependit, animas ab ipſo creatas & redemptas è carcere liberaret, vidit innumeras quaſi animas de purgatorio egredi ceu ſcintillas de fornace egredientes & per merita Chriſti pro hominibus paſſi, ad cœlum euolantes. De ſancto etiam Malachia ſcribit in eius vita ſanctus Bernardus, quod ipſe Miſſarum oblationibus pro ſorore factis primò tantùm effecerit

rit

rit vt præ foribus Eccleſiæ ſtare viſa ei ſit. Secundò dum perſeuerat offerre pro ea, in ipſa Eccleſia quanquam nondum iuxta altare. Tertiò demum in veſte candida ad altare.

C. II. Oratione. SECVNDÒ, Per funiculum demiſſum, id eſt, orationem. Oratio enim funis eſt, per quem ad nos trahimus cœleſtia bona, quem teximus dum oramus. Quòd autem eundem ad alias etiam vtilitates adhibere poſſimus, patet ex Domini promiſſione dicentis Matth. 18. *Dico vobis, quia ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terrã, de omni re quãcunque petierint, fiet illis à Patre meo.*

Cùm igitur hoc die pænè tota oret Eccleſia pro illis: Num Deus non exaudiet? Mulier illa Thecuitis 2 *Reg.* 14. lugubri induta habitu rogans pro reductione Abſalonis eiecti, non difficulter id impetrauit, ideo videlicet quòd vidiſſet Rex maximam eius charitatem erga proximi ſalutem. Eodem ferè artificio vtitur hodie Eccleſia dum lugubri ſe veſtit habitu & pro fidelibus animabus in exilium purgatorij ablegatis tam feruenter orat Deum. Et quomodo ab eo repulſam patietur? Exemplum ſcribit Collector ſpeculi de puero, quem viderat quidam Epiſcopus aureo hamo & filo argenteo piſcantem & è ſtagno extrahentem ſpecioſiſſimam mulierem: quam poſtea cognouit fuiſſe matrem illius pueri, qui pro anima matris ſuæ orationem Dominicam cum Pſalmo Miſerere recitauerat. Huiuſmodi igitur hamos auidè expectant bonæ illæ animæ, quæ velut piſces in viuario recluſæ ſunt in purgatorio. Illuc ergo hamum orationis noſtræ demittamus vt piſces illos ad terram viuentium extrahamus.

D. III. Mortificatione. TERTIÒ, Quid ſi Elephantes imitemur? Illi enim cùm eorum aliquis in ſubſtructam à venatoribus foueam inciderit certatim accurrunt; congerunt in foueam ramos, moles deuoluunt, aggeres conſtruunt, vt ſic ſiue exaltatâ foueâ, ſiue aggerum ſubſidio emergant, teſte Plinio *lib.* 8. *c.* 8. Hoc ipſum facere poſſumus, ſi nimirum ramos mortificationis de carne noſtra præſciderimus & foueæ purgatorij iniecerimus; quod enim nobis amore animarum detrahimus ieiunio, cilicijs & flagellis, vigilijs, genuflexionibus & peregrinationibus ac lachrymis ipſiſque in ſubſidium deuouemus, id non dubitarunt SS. Patres & Eccleſia ratum habiturum Deum & velut ipſarummet ſatisfactionem accepturum. Sic enim & Chriſtus Dominus pro humano genere ſatisfecit & quæ non rapuit exſoluit, vt loquitur in *Pſal.* 68. idque ratum habuit Deus.

Quomodo enim non reſpiciat charitatem tam inſignem, quâ alter pro altero liberè & ſponte ſatisfacere & partem pœnæ eius in humeros ſuos transferre non dubitat? Certè homines acceptant ſi alter pro alio ſatisfaciat: ſoluendo quantum alius debuit; quantò magis Deus? Imò talis ſatisfactio plus habet ponderis, quia ex charitate procedit. Si Tyrannus ille Dionyſius Siciliæ Rex Damonem & Pythiam amicos ſynceriſſimos, quorum alter pro altero (vnus tanquam reus, alter tanquam obſes illius) mori contendebat, cùm alterum eorum Dionyſius interficere vellet, admiratus eorum animos, ambos vitâ donauit, & prætarea in amicitiam ſuam tanquam fideliſſimos & verè amicos recepit, vt ſcribit Valerius *lib.* 4. *cap.* 7. Cur non placeat Deo eiuſmodi amoris pugna, quâ alter pro altero, viuentes pro mortuis pœnas ſponte exſoluunt. Certè S. Dominicus narratur ter quotidie flagellis ſe pulſaſſe, ſemel pro delictis proprijs, iterum pro alienis, demum pro animabus purgatorij. Sancta etiam Chriſtina Virgo dimidiam partem pœnarum Comitis Loertis ſibi de purgatorio apparentis & opem implorantis, in ſe ſuſcepit, modò flammis ſe vſtulando; modò frigoribus cruciando, loca præterea in quibus Comes ille vel deliquerat vel delitiis fruebatur, lachrymis irremediabilibus rigando. Cui proinde Comes tandem liberatus iterum apparens gratias egit, vt refert Thomas Cantip. *lib.* 2. *Apum cap.* 53.

QVARTÒ, Per manuum porrectionem, id eſt, Eleemoſynam, ſi nimirum extendas manum ad pauperem. Sic enim Tob. 12. dicitur: *Eleemoſyna à morte liberat & ipſa eſt, quæ purgat peccata & facit inuenire vitam æternam.* Liberat haud dubiè tam eum qui dat, quàm eum, pro quo datur: indefinita enim locutio eſt. Non eſt purgatorium inſtar carcerum noſtræ patriæ, qui vndique clauſi ſunt, vt nihil tribui incarceratis poſſit (talis enim eſt infernus) ſed inſtar carcerum Italiæ, qui crates ferreas habent, per quas incarcerati Eleemoſynam capere poſſunt. Sed hanc quinam ad eos deferent? Pauperes vtique, qui eandem quoque ad cœlum ferunt. *Bonorum enim præſertim ad alteram vitam factis eſt tranſuectio*, inquit S. Chryſoſt. *in cap.* 23. *Gen.* per manus pauperum, iuxta id Eccleſiaſt. 11. *Mitte panem tuum ſuper tranſeuntes aquas & poſt tempora multa inuenies illum.* Cùm quid in Auſtriam mittere volumus, credimus Danubio. Pauperes autem iſtiuſmodi aquæ tranſeuntes ſunt, quia non habent hic manentem ciuitatem. Certè Chriſtus ipſemet nuncios ſuos & tabellarios pauperes conſtituit, per quorum manus, quidquid eis crediderimus, ſe id accepturum vel pro accepto habiturum dixit. Quam rem mirificè confirmat exemplum, quod ſcribit Ioan. Vaſæus ad annum Chriſti 940. de Sanctio rege Legionis & Aſturiarum, qui vxori Gudæ, quæ pro ipſius anima pellem cuidam ſacerdoti dederat in Eleemoſynam, albis veſtibus & pelle, quam ſacerdoti dederat vxor, indutus apparuit, gratias pro liberatione agens. Quem cùm illa amplecti & retinere vellet, partem pellis abſtraxit, marito ad ſuperos abeunte. Poſtmodum reperta eſt in prædicta ſacerdotis pelle deeſſe eadem illa pars, quam Guda marito abſtraxerat. E. IV. Eleemoſyna.

Igitur, ne dubitemus, fideles ſunt munerum noſtrorum portitores pauperes. Longæ dicuntur Regibus eſſe manus: ſed longiores ſunt pauperibus, quia quæ ipſis dantur, Chriſto dantur & per Chriſtum iis, quibus ea deſtinamus, animabus.

Quòd ſi alium adhuc non minùs fidum portitorem ſcire velitis: En vobis hanc Eccleſiam & Patronum eius: qui, ni fallor, adhuc longiores habet manus & pauperibus dictis certior eſt tabellarius. Hic certè poterit compenſare animabus parentum & fratrum noſtrorum, ſi quid ad ornatum templi illius, pro ipſis contuleritis. Exemplum de Dagoberto Francorum Rege refert Baronius an. 647. qui per SS. Dionyſium, Mauritium, & Martinum, quibus Eccleſias exſtruxerat & ornarat, è grauiſſimis purgatorij flammis ereptus, viſus eſt cuidam Eremitæ. Quòd ſi pellis vna data ſacerdoti pauperi, Sanctio illi profuit, proderunt & caſulæ & vaſa ſacra donata ſacris ædibus debito cultu deſtitutis.

Quare, Auditores, ſequamur Eccleſiam Matrem & ductricem noſtram: conuertamus oculos mentis noſtræ in foueam purgatorij: contemplemur animas inibi incluſas, & ad patriam ſuſpirantes: admoueamus ſcalas, demittamus funes, deuoluamus ramos, extendamus manus ad eas eruendas. Sanè ſi parentum, ſi fratrum, ſi vicinorum, imò ſi externorum domos ardere videremus, nihil non ſaceremus ad incendium extinguendum. Alius ſcalas admoueret, alius aquam affunderet, alius incolas eriperet, alius ſupellectilem igni ſubduceret, &c. Et quantò horribilius & calamitoſius incendium eſt illud purgatorij? Ad hoc ergo reſtinguendum conuertamus omne robur, omnem noſtrum conatum, &c.

CONCIO VII.

Media euadendi Purgatorium.

Primum medium eſt, deuitare peccata venialia.
2. *Non diligere mundum.*
3. *Sacramenta frequentare.*
4. *Extremam vnctionem non negligere.*
5. *Pœnitentias iniunctas ſedulò peragere.*
6. *Lucrari indulgentias.*
7. *Purgatorium hîc optare & accipere.*
8. *Mortem libens amplecti.*
9. *Orare vt ab eo immunis ſit.*
10. *Libenter ſuccurrere purgantibus.*

THEMA.

Fratres: ecce myſterium vobis dico.
1. *Cor.* 15.

A. CHariſſimi, ſi nunc docerem artem, quâ floreno vno centenos aut millenos lucrifacere poſſetis; quàm auidè me audiretis? Ampliùs dico; ſi monſtrarem vobis herbam & dicerem: ſi de herba iſta quotidie aliquid comederitis, in morbum nunquam incidetis, vel ſaltem non diuturnum: quàm cupidè meum ſermonem expectaretis! Sed parua ſunt hæc, quæ propoſui: melius quid & vtilius dicam; quâ ratione nimirum exiguis operibus magnas purgatorij pœnas redimere poſſitis, quomodo, inquam, purgatorium aut omnino effugere, aut citò ſaltem euadere. An non melius hoc, quàm quæ dixi? an non maiori auiditate hoc audiri debet? ſed quod Apoſtolus in hodierna Epiſtola dixit. *Ecce myſterium vobis dico*? idem ego dico.

Pauci enim ſunt qui capiant verbum iſtud, & artem hanc arripiant. Sed pandamus hoc myſterium: forſitan multi erunt, qui illud & percipient & arripient.

PRIMÒ, Abſtine à peccatis venialibus, & ſi ea admiſeris, dele per pœnitentiam aliaque media. Qui enim extruere vult domum ab igne ſecuram nô debet extruere de ligno, fœno, ſtipula, ſed de auro, argento, vel nobilibus lapidibus vti marmore, &c. Peccata venialia, lignum, fænum & ſtipula ſunt, quæ in purgatorio ardebunt. Hoc eſt, quod Apoſtolus dixit 1. Cor. 3. *Si quis ſuperædificat ſuper fundamentum hoc* (id eſt, ſuper fidem Chriſti) *aurum, argentum, lapides pretioſos, ligna, fænum, ſtipulam: vniuſcuiuſque opus manifeſtum erit, &c. Si cuius opus manſerit, quod ſuperædificauit, mercedē accipiet; ſi cuius opus arſerit, detrimentum patietur, ipſe autem ſaluus erit, ſic tamen quaſi per ignem.* Vult dicere: ſicut domus, ſi ex auro & lapidibus robuſtis conſtructa ſit, ab igne non læditur; ſin verò ex ligno & ſtipula, aduritur: Ita qui fidei Chriſti ſuperædificat opera ſancta, à purgante igne nô lædetur. Qui verò peccata leuia & venialia, quibus ſcilicet mens adhæreſcit, v.g. ad carnis commoda, nugas, vanam gloriam, &c. Detrimentum patietur & non niſi per ignem illum ſaluus fiet. Exigua quidem res videntur & putantur eſſe peccata venialia, impediunt tamen à cœli ingreſſu. Sicuti peſſulus aut vectis, exiguum eſt ferrum, obſerat tamen fores vt ingredi non poſſis quantumcunque coneris.

B. I. Deuita peccata venialia. *Vide Dom. 2. Quadrag. c. 9. B.*

Remouenda igitur imprimis eſt materia vſtibilis: remouendi omnes peſſuli peccatorum venialium, ſi abſque purgatorio de morte tranſire ad vitam volumus. Et ſi vna aut altera ſtipula citò exuritur, integer tamen cumulus fæni aut ſtraminis diutiſſimè ardet & tardè comburitur; vt patet in incendijs. Similiter ſi multa tibi ſint peccata venialia, diuturnum alent ignem. Cæterùm quia peccata venialia in duplici ſunt differentia, alia quæ ſtudioſè & dedita opera committuntur: alia quæ ex fragilitate, ignorantia vel inaduertentia, in quæ etiam conſcientiæ timoratæ & viri perfecti qui omni ſtudio conantur vitare etiam omnia venialia incidere ſolent; hinc duplex purgatorium aliqui iure ſtatuunt, vt P. Ioan. Crombecius *de ſtudio perfect. lib.* 1. *cap.* 29. viros enim perfectos qui poſterioris generis peccata commiſerunt, exiſtimant præter deſiderij cœleſtis ſitim & dilationis beatæ patriæ pœnam nihil perpeſſuros. Tales fuerunt, quos V. Beda in viſione Drithelmi commemorat viſos in amœno campo, vt àliàs diximus. (Quis enim credat, inquit Crombecius, benigniſſimum IESVM animas, amantiſſimas ſponſas, quæ omni conatu minima delicta deuitant & vt hoc poſſint, multis pœnis corpora ſua afficiunt, paratæ interim pro Dei gloria infinitis mortibus conſtantiam ſuam vel ad mini-

minimum peccatum vitandum probare, ſponſas, inquam, ſuas pro verbulo otioſo vel diſtractione in oratiunem irrepente, acerbiſſimo igne combuſturum, ſicut latrones hîc comburuntur pro enormibus ſceleribus? Sic ille. Eſto igitur perfectus & propitium tibi erit purgatorium.

C. II. Mundum ne dilige.

Secvndò, Noli adhærere huius mundi bonis, ſed vtere tanquam alienis & commodatis. Si enim Chriſtus in terris noluit quenquam recipere in diſcipulum, niſi priùs renuntiaſſet omnibus, quæ poſſidebat, *Luc.* 14. multò minùs recipiet aliquem in amicum & cohæredem, niſi idipſum fecerit.

Vnde S. Gregorius hom. 32. in Euangelia ait: Ad ſe nobis venientibus Dominus præcepit vt renuntiemus noſtris: quia quicunque ad fidei agonem venimus, luctamen contra malignos ſpiritus ſumimus. Nihil autem maligni ſpiritus in hoc mundo proprium poſſident. Nudi ergo cum nudis luctari debemus. Nam ſi veſtitus quiſpiam cum nudo luctatur, citiùs ad terram deijcitur, quia habet vnde teneatur. Quid enim ſunt terrena omnia, niſi quædam corporis indumenta? Qui ergo contra diabolum ad certamen properat, veſtimenta abijciat, ne ſuccumbat. Nihil in hoc mundo amando poſſideat, nullas rerum labentium delectationes requirat, &c. Hæc Gregorius.

Tenebitur ergo in purgatorio, qui non abiecerit affectus inordinatos erga bona caduca. *Nudus egreſſus ſum de vtero matris*, ait Iob, *nudus reuertar illuc.* Sed difficile eſt in morte exuere, quæ viuentibus fortiter adhæſerunt. Idcirco ſic vti conuenit rebus huius mundi, quaſi alienæ ſint & mutuò acceptæ; tales enim parum amamus & facilè reſtituimus. Hinc non erit, quod nobis in purgatorio abſtrahatur.

Nudus enim latrones non timet dicebat ad fures S. Hilarion, apud S. Hieronymum in vitâ.

D. III. Frequenta Sacramenta.

Tertiò, Frequenta Sacramenta pœnitentiæ & Euchariſtiæ. His enim expellitur materia purgatorij. Quemadmodum, qui intemperanter viuunt, ſi non vtantur quotannis ſemel aut iterum purgatione & veniſectione, nec non menſtruatim ſcarificatione, ſed ea nimirum differant, tantum ſibi mali humoris accumulant, vt tandem in morbum & quidem periculoſum aut diuturnum incidant. Ita qui nimiùm differunt, raroque adhibent S. Confeſſionem & Communionem certum ſibi ac diutinum cauſant purgatorium. Contrà vt ſedula ſanguinis minutione vel purgatione morbi imminentes arcentur ſi non omnino, ſaltem magna ex parte, & diuturni: ita purgatorium cauetur, vel ſaltem mitius obtinetur, cùm per præuiam Sacramentorum frequentationem materia illi ſubtrahitur.

E. IV. Extremã vnctionem non neglige.

Qvartò, Extremam vnctionem accipe ante mortem. Ea ſiquidem reliquias peccatorum tollit, & pœnas iuxta recipientis diſpoſitionem, quæ tanta eſſe poteſt, vt omnes omnino tollat adeoque abſque purgatorio de morte ad vitam tranſeat. Sed hac de re alibi.

F. V. Pœnitentias iniunctas ſedulò peragé.

Qvintò, Satisfactiones tibi à Confeſſario impoſitas ſedulò ac rigidè peragito: & præterea vltroneas tibi imponito. Nam quod attinet ad primas, cùm eæ ſint pars Sacramenti, maiorem vim ad tollendas pœnas habent, quàm quæ vltrò aſſumuntur. Vnde optandum tibi eſſet, vt ſeueriùs tecum agat Confeſſarius.

Scimus enim *Leuit.* 6. legem holocauſti fuiſſe, vt crematetur in altari tota nocte vſque mane à ſacerdote paramentis ſacerdotalibus induto.

Quòd ſi verò vſque mane non omnia penitus combuſta fuiſſent, reliquias extra caſtra efferri & iterum comburi vſque ad fauillam debuiſſe; ita tamen vt ſacerdos priùs deponeret veſtes ſacras & indueret ſuas vulgares.

Eundem in modum pœnæ quæ in hac mundi nocte vſque ad illud manè vitæ futuræ non ſatis exſoluuntur per iniunctas pœnitentias, efferuntur ad purgatorium, vt ibi redigantur in fauillam, id eſt, ſoluantur vſque ad vltimum quadrantem: vbi non iam à ſacerdote nec ab igne ſacro, ſed à tortoribus & igne ſæuiſſimo comburentur.

Quod verò ad voluntarias afflictiones pertinet, ſi in nos ipſos rigidi & ſeueri ſimus, procul dubio purgatorium habebimus propitium, aut etiam nullum. Videtur hoc nobis ſuaſiſſe Dominus, quando *Luc.* 12: dixit: *Cùm vadis cum aduerſario tuo ad principem in viâ, da operam liberari ab illo: ne fortè trahat te ad iudicem, & iudex tradat te exactori, & exactor mittat te in carcerem.* Quo loco S. Ambroſ. ait: *Aduerſarius noſter eſt omnis virtutis vſus, & Apoſtolicus & Propheticus ſermo, qui nos ad aſperiora præcepta & durioris vitæ documenta conſtringit.*

Huic ergo conſentiendum eſt, id eſt, agendum quod S. Ioannes Bap. prædicauit: Agite fructus dignos pœnitentiæ. Sic enim fugimus à ventura ira, vt ipſe dixit *Luc.* 3.

G. VI. Lucrare indulgentias.

Sextò, Lucrare iudulgentias, & ſolue ex ærario Chriſti, quod ex tuo non potes. Non deeſt tibi occaſio, modò tibi non deſis. Quis autem, quæſo, audiens diuitem ſibi dicentem: Mitte manum in hunc theſaurum meum, & quidquid manu comprehenderis, illud tuum eſto: quis, inquam, facere hoc negligeret? Atqui iſtud tibi dicitur, cùm indulgentia offertur. Sed hac de re dictum alibi.

H. VII. Purgatorium hîc opta & accipe.

Septimò, Purgatorium hîc expete, & cùm tibi obtigerit, alacri animo ferto. Petit hoc Iob c. 24. cùm ait: *Tu quidem greſſus meos dinumeraſti: ſed parce peccatis meis.* Pro quibus vltimis verbis alia litera legit: Ne differas pœnas meas. Quaſi hoc ſit parcere, punire in hoc ſæculo, & non differre pœnas ad purgatorium. Certè noſtri mercatores viliori pretio dant merces pro pecunia parata, quam pro expectanda. Pari ratione credidit S. Iob remiſſurum aliquid Deum de pœnis debitis, ſi quis in præſenti ſæculo ſe offerat ad ſoluendum. Quod autem in præſenti ſæculo exſolui poſſit purgatorium, patet exemplo Mauritij Imperatoris cui à Deo optio data eſt, vt peccata ſua lueret vel in hoc, vel in illo ſæculo; qui præſens

ſens elegit tempus. Item teſtimonio S. Bernardi, qui aliquando videns in agro fratrem conuerſum, ſtudiosè & vltra vires metere, dixit ei coram omnibus: Eia frater age quod agis, nullum aliud poſt hanc vitam purgatorium ſuſtinebis. Thom. Cantiprat *lib. 2 apum cap* 4.

I. VIII. Mortem libens amplectere. OCTAVÒ, Mortem vicinam libenter amplectere & offer Deo vitam tuam. Cùm enim nihil præſtantius habeas vitâ tuâ non dubium, quin hoc munus Deus acceptum habeat & magnâ gratiâ remuneretur. Fecit hoc S. Dauid, qui *Pſal.* 115. ait: Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem ſalutaris accipiam (id eſt, paſſionem & mortem libentiſſimè amplectar.) Iam verò ſcimus calicem martyrij, qui in teſtimonium fidei ebibitur eſſe tam ſalutarem, vt omnem extinguat purgatorij ignem, & immediatè cœlo tranſcribat ebibentem. Quid ſi igitur tu eundem ita ebibas, vt mori optes ac velis hilariter, in teſtimonium obedientiæ Chriſtianæ, quam cõmendauit nobis Dominus *Luc.* 14. dicens: *Si quis venit ad me & non odit animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* An non item aliquam purgatorij remiſſionem poteris ſperare? Cùm enim timor & horror mortis ſit naturalis, ſi tu eum ex motiuo charitatis vel obedientiæ temperes aut vincas; certè heroicum deſignas actum, magnâ remuneratione dignum. Accedit quòd etiam Dominus beatos dixit eſſe ſeruos illos, qui cùm venerit Dominus eorum & pulſauerit, confeſtim aperiunt ei Luc. 12. *Pulſat verò Dominus*, inquit S. Greg. hom 12. in Euang. *cùm iam per ægritudinis moleſtias eſſe mortem vicinam deſignat. Cui confeſtim aperimus, ſi hunc cum amore ſuſcipimus.* Vnde protinus addit: *Beati ſunt ſerui illi, quos cùm venerit Dominus, inuenerit vigilantes.*

K. IX. Ora vt ſis immunis. NONÒ, Ora diligenter, vt ab eo immunis ſis. Eſt enim oratio medium vniuerſale ad omnia impetranda, adeoque clauis omnes ianuas aperiens: ac proinde etiam cœli ianuam. Sanctus Franciſcus cùm aliquando candente ferro causâ recuperandæ valetudinis vrendus eſſet, ferrum allocutus: Mi frater ignis, inquit, eſto mihi in hac horâ propitius. Precor Dominum, qui te creauit, vt tuum mihi calorem temperet. Et ſimul ſignum crucis versùs eum fecit. Vnde factum, vt cùm candens ferrum vſtioni adhiberetur, vir ſanctus nullum, vti retulit, ſenſerit dolorem, vt in eius vitâ. Similiter de ſanctâ Luciâ canit & orat Eccleſia in perſonâ eius: *Rogaui Dominum meum* IESVM *Chriſtum, vt ignis iſte non dominetur mei, & impetraui à Domino inducias martyrij mei.*

Itaque ignis circum eam accenſus, nihil ei nocuit. Vt in eius vitâ. Eodem medio S. Catharina rotatam illam & falcatam contriuit machinam, quâ erat dilaceranda. Videte igitur quid poſſit oratio. Non eſt autem nobis via hæc ablata; ſed omnibus eſt dictum: *Quidquid orantes petieritis, fiet vobis.*

L. X. Succurre purgantibus. DECIMÒ, Succurre libenter animabus in purgatorio conſtitutis. Rependent enim tibi vicem ſuis apud Deum precibus, in cœlo conſtitutæ, cùm tibi aliquando purgatorium imminebit. Cùm enim ex maximis eripiantur ærumnis, quomodo ingratæ eſſe poterunt, & non parem gratiam referent? Scimus etiam brutis gratitudinem eſſe inſitam: & animabus illis deerit? Aquilam aliquando, cùm iuxta fontem à ſerpente circumplicata teneretur, & à meſſore eò aquæ hauriendæ gratiâ accedente, liberata eſſet, gratiam liberatori rependiſſe ſcribit Ælianus *l. 17. c. 37.* Nam cùm is aquam ſocijs tuliſſet, ipſique omnes bibiſſent, tandem cùm & ipſe qui tulerat, bibere vellet: adfuit eadem illa aquila & vaſculum ab ore eius excuſſit ac fregit: & hoc gratitudinis ergo; mox enim cæteri, qui biberant, palpitare & animam agere cœperunt, quòd potus ille veneno ſerpentis infectus fuiſſet. Bonæ illæ animæ inſtar aquilæ deſiderant volare ad conſpectum Dei, ſed detinentur ab igne purgatorij. Quòd ſi igitur quiſpiam eas inde eripiat: certò rependent ei gratiam & amarum purgatorij calicem ab ore eius excutient, ſuis apud Deum precibus. Extat in libro de viris illuſtribus Ord. Ciſterc. hiſtoria de Britanno quodã, qui quoties transibat per cœmiterium, aliquam pro defunctis orationem fundebat. Vnde eo mortuo viſi ſunt defuncti ſepulti in illo cœmiterio ſurgere & in templo pro eodem ſuo benefactore exequias decantare. Adhæc plura referuntur exempla, quæ oſtendunt eos, qui pro defunctis orare omiſerunt, diu in purgatorio detentos fuiſſe. Quod vtique factum non eſſet: ſi defunctorum in ſuis precibus ſedulò meminiſſent.

CONCIO VIII.

Meditatio mortis quàm vtilis.

1. 2. *Facit libenter, facilè ac bene mori.*
3. *Temperat voluptates malas.*
4. *Excludit ſolicitudines terrenas.*
5. *Parit ſalutarem ſolicitudinem, & facit ſemper eſſe pauidum.*
6. *Protegit à diabolo & munit.*
7. *Parit gaudium & ſolatium.*

THEMA.

Venit hora & nunc eſt, quando mortuis audient vocem filij Dei, & qui audierint, viuent. Ioan. 5.

VEriſſimum quidem eſt verbum veritatis, quod mortui in nouiſſimo die audient vocem filij Dei, & qui audierint, viuent. A.
Sed non omnes mortui libenter eam audient, quia ad beatam vitam non reſurgent omnes. *Omnes quidem reſurgemus*, ait Apoſtolus in hodierna Epiſt. 1. *Cor.* 15. *ſed non omnes immutabimur*, per gloriam videlicet. Et Chriſtus in hoc ipſo Euangelio: *Procedent, qui bona fecerint, in reſurrectionem vitæ, qui verò mala egerunt, in reſurrectionem iudicij.*

Vultis, Auditores, hilariter aliquando audire eam vocem? Curate vt nunc in auribus

veſtris

Digitized by Google

veſtris vox illa ſemper reſonet, quemadmodum & ſonuit in auribus S. Hieronymi, qui & hoc conſilium tradidiſſe fertur: Siue bibas, ſiue comedas, ſiue vigiles, ſiue dormias, hæc tibi tuba inſonet: *Surgite mortui, venite ad iudicium.* Hoc monet nos Eccleſia, dum hodie multis modis memoriam mortis nobis inſinuat. Hoc idem indicare videtur Chriſtus in ſententia prædicta. Nunc enim audiunt vocem filij Dei vocantis ad iudicium, qui nouiſſimam illam tubam ſedula cogitatione ruminant. Atque hi procul dubio, qui audierint viuent, vita ſcilicet beata. Quare nunc audiamus quanti huius exercitij fructus ſint.

B. I. Facit libenter mori.

PRIMO, Facit libenter & facilè mori. Quemadmodum enim equus in hippodromo, in quo ad ſtatuam punctim feriendam curritur, docetur non horrere, dum priùs ſæpe ſæpius ducitur per ſtadium, quod ei percurrendum eſt, alioquin (niſi id fieret) ad conſpectum ſtatuæ forſan trepidaturus & ſeſſorem eiecturus: ita in propoſito. Via mortis nobis percurrenda eſt, vbi triſtis & monſtroſa nobis occurret mortis imago: hîc attendendum, vt bene curramus, quò ſcopum ſalutis attingamus. Sed quid ſi tunc horreat equus noſter? quid ſi timore mortis perplexi, de ſtatu mentis deijciamur & nobis conſulere præ horrore neſciamus? quid ſi in deſperationem, diffidentiam, impatientiam aut impœnitentiam deijciamur? Certè multis id contingit, qui mortem non præuiderunt. Itaque priuſquam nobis currendum, percurramus hoc ſtadium ſæpius, contemplemur bene ſtatuam illam mortis: ſic fiet vt non trepidemus & ad ſalutis ſcopum rectiùs collimemus, cùm aliquando currendum erit. Exemplum refert Palladius de ſancto quodam Eremita, qui morti proximus hilari & tranquillo erat animo, lugentibus interim & trepidantibus eius diſcipulis, à quibus interrogatus: *Tu pateris, & nihil ſentis? nos compatimur, & ploramus?* Reſpondit: *Tranquillus nunc ſum, quoniam ſæpe conſideratione hanc viam perambulaui, ſæpe mortuus ſum, & ideo nihil noui nunc video.*

C. II. Facit bene mori.

SECVNDO, Facit bene mori, quia & bene viuere. Nam vti nauta, ſi bene vult nauigare, in puppi, non in prora ſtat aut ſedet: ita qui vult ſecurè nauigare ad terram viuentium inſiſtat meditationi nouiſſimorum, non attendat iuuentutem ſuam vel quot annos adhuc viuere poſſit. In puppi ſtat, qui quotidie mortem timet, in prora qui non timet, ſed adhuc multos ſibi pollicetur dies. Qui in puppi ſtat bene & ſecurè nauigat, quia totam nauem videt; ſed non ita, qui in prora; ita qui mortem ſemper obſeruat, nunquam illi fidit, ſed totam ſuam vitam contra illam munit, & à ſcopulis abducit, iuxta id Sapientis: *Memorare nouiſſima tua & in æternum non peccabis,* non ita qui mortis inmemor longam vitam ſperat.

Prudenter ille ædificat, qui antequam fundamentum iaciat, ſedens priùs cogitat, de tecto ſeu perfectione & vltima manu ædificio imponenda: ne alioquin iuxta Domini ſententiam, *Homines incipiant illudere ei dicentes: hic homo cœpit ædificare & non potuit conſummare.* Ità prudenter agit, qui nouiſſima facit prima, primò nimirum omnium de morte cogitans, ne extrema gaudij luctus occupet. Gorgias Epirota, pro cunis fortitus eſt ſarcophagum matris ſuæ, quia dum efferretur ad rogum mater, ex vtero eius elapſus vagitu ſe prodens geſtatores ſiſtere coëgit, vt ſcribit Valer. l. 1. c. 8. Felix qui in ſarcophago naſcitur, qui quodammodo à cunabulis fertur ad ſepulchrum aſſidua mortis meditatione, & vt cum ſancto Iob dicam, de vtero transfertur ad tumulum.

D. III. Temperat voluntates malas.

TERTIÒ, Extinguit aut ſaltem temperat noxias voluptates & concupiſcentias: quod vel ab Ægyptijs diſcere poſſimus. Proponebant illi in conuiuijs diuitum ligneum cadauer, ſed quàm proximè ad verum effictum, id ſingulis oſtendebat quiſpiam dicens: *In hunc intuens pota & oblecta te: talis poſt mortem futurus.* Herodot. libro tertio. Nimirum temperandas volebant delitias memoriâ conditionis noſtræ.

Quis enim mortem præ oculis videns delitijs indulgere queat? De Franciſco Borgia Societatis IESV ſcribit Ribad. libro primo de eius vita, capite nono, quod cùm appulìſſet cum corpore defunctæ imperatricis Eliſabethæ Granatam & aperiretur tumba, cui incluſum erat, plumbea, facieſque Auguſtæ vſque adeò exeſa & deformata, vt intuentibus magnum ſui horrorem incuteret, detegeretur, tantum Franciſco ſenſum impreſſerat, vt firmiſſimum hoc decretum mox conceperit: *Promitto tibi, Domine Deus meus, non ſeruiturum me ampliùs tali Domino, qui ſic poſſit mori;* atque ita ſæculo renuntiauit, dicereque ſolebat, mortem Auguſtæ ſibi vitam attuliſſe. S. Eliſabetha Hungariæ Regis filia cùm audiſſet maritum eſſe defunctum dixit: *Si mortem frater meus obiit, & mihi poſthac mundo eiuſq; vanitatibus defuncta morietur mundus ipſe.*

Itaque vitam priore longè adhuc perfectiorem cœpit. Vt in eius vita. Hinc Dauid *Pſalm.* 54. deſperatis peccatoribus optat: *Veniat mors ſuper illos & deſcendant in infernum viuentes,* quaſi diceret, mediténtur & conſiderent mortem ac mortuos dum viuunt, quò vel ſic emendentur. Sanctus Auguſtinus ſermone quadrageſimo octauo, ad fratres in Eremo, ſcribit ſe vidiſſe Romani cuiuſdam Imperatoris corpus in ſepulchro conditum colore liuido, putredine circumdatum, ventrem eius diſruptum & vermium cateruas per illum tranſeuntes, quorum duo famelici in oculorum foueis paſcebantur; crines non adhærebant capiti, dentes apparebant labiis conſumptis & reuelatũ erat narium fundamentum.

Cuius occaſione exclamat Auguſtinus: *Euntes vos, ô iuuenes & potentes ad ſepulchra patrum veſtrorum conſiderate qui fuerunt & qui ſunt: monumenta eorũ aperiamus & videamus quis Dominus, quis ſeruus quis pulcher, quis turpis, quis rectus, quis curuus inter eos fuerit. Aperiamus oculos mentis & corporis & noſtram grandẽ miſeriã frequenter nõ pigeat cõſiderare. Intremus ſepulchra &*

quid

quid inuenimus diſcamus. Quid fratres inueniemus, vel quæ? Nam ſi reſpexerimus inueniemus mortuorum capita, renes, ventrem. Verum & indubitanter verum mihi experto credite quod in capitibus inuenietis bufones ſaltantes, generatos ex cerebro, in renibus ſerpentes ex illis generatos, in lumbis ambulantes: in ventre vermes ſcaturientes generatos ex viſceribus. Ecce quid ſimus & quid iam erimus; ecce in quod reſoluimur. Quid ergo inflaris ô diues? Cur non attendis, quæ audis? Cur turbaris cum proſpicis? Cur non conuerteris, cùm hæc quotidie experiris?

E. IV. Excludit ſolicitudines.

QVARTÒ, Excludit curas & ſolicitudines terrenas.

Qui enim mortem ſeriò expendit, nihil aliud curat, niſi quomodo ad felicem perueniat mortem: cætera ſusque deque habet. Si quem Leo aut Monoceros inſequeretur, non curaret is, ſi pallium aut marſupium poſt ſe in fuga relinqueret: ſolummodo attenderet quomodo vitam tueretur.

Atqui mortem eiuſmodi Monocerotem nos inſequentem eſſe docet Barlam apud Damaſc. Hoc docere volens Deus præcepit *Leuit.* 1. vt in oblationibus auium veſicula gutturis & pennæ proijcerentur in locum, in quo effundi ſolent cineres. Nimirum ſolicitudines terrenæ, de corpore alendo & veſtiendo proijciendæ ſunt in ſepulchrum per mortis cogitationem, quomodo bene mori velimus: & tunc de pane & veſte ac ſimilibus parum ſoliciti erimus. Quis enim prudens ſaginare aut adornare laboret corpus, quod vermium præda erit, fortè cras aut hodie. Rectè faciunt ij, qui cùm mors iam eos per aliquam ægritudinem aliúdve mortis periculum, quaſi per tunicam incipit apprehendere, ſeponunt omnes ſæculi curas & de ſola æternitate & animæ ſuæ ſalute cogitant iuxta monitum Saluatoris Matth. 24. *Qui in tecto eſt, non deſcendat tollere aliquid de domo ſua: & qui in agro, non reuertatur tollere tunicam ſuam*, (cùm nimirum incipit circumdari à morbo) longè tamen rectiùs facit, qui hoc tota vita facit, etiam cùm mors longè eſt.

F. V. Facit ſemper eſſe pauidum.

QVINTÒ, Parit ſalutarem ſolicitudinem & facit ſemper eſſe pauidum. Quemadmodum enim clamor nocturnus excitauit virgines illas, vt ſurgerent & ornarent lampades ſuas ſponſóque obuiam irent: ita timor mortis quaſi mox imminentis, excitat hominem vt ſaluti ſuæ inuigilet & bona opera paret ad obuiandum Chriſto. Experientia compertum eſt, quàm excitentur homines ad pœnitentiam, pietatem & diſciplinam, cùm graſſatur inter eos peſtis, vel imminet naufragium, &c. quàm ſolicitè feſtinent confiteri, communicare, orare, &c. Ergo ſi quis cogitet eiuſmodi pericula quotidie ſibi imminere, ſemper bene viuet. Excitauit ſæpius è ſomno hæc memoria Dauidem, & fecit eſſe attentum ad conſcientiam expurgandam. Sic enim loquitur Pſalm. 76. *Anticipauerunt vigilias oculi mei, turbatus ſum & non ſum locutus: Cogitaui dies antiquos & annos æternos in mente habui*, quaſi diceret: Cogitaui annos præteritos, & quid de antiquis patribus factum ſit, quomodo omnes extincti & obliuioni traditi ſint; cogitaui etiam annos æternos, id eſt, futuros, quid de me aliquando futurum ſit. Hinc ergo *Exercitabar & ſcopebam ſpiritum meum, &c.*

G. VI. Protegit à diabolo & munit.

SEXTÒ, Protegit à diaboli inſidijs & munit contra tentationes. Perdicem ſcribit Plinius *lib.* 10. *c.* 33. in pauore reſupinam in ſulco gleba terræ pedibus apprehenſa ſe operire. Hunc in modum ſi cui infernalis inſidiatur auceps, is quamprimum ſe in conſiderationem mortalitatis ſuæ abijciat atque ita ſepulchrali quòdammodo gleba ſe operiat, ſicque inſidias & quaſcunque tentationes facilè ſuperabit. In hanc veluti domum ſuam recipiebat ſe Iob, qui dixit: *Infernus domus mea eſt & in tenebris ſtraui lectulum meum.* In ſepulchro igitur velut in caſtello habitabat & inde contra dæmonem ſtrenuè pugnabat. Nullibi tutiores erimus ab inſidijs diaboli, quàm ſi ſepulchro nos includamus & conſideremus nos iam mortuos deferri ad ſepulchrum omnibus dimiſſis, & ibi in arctas recludi tenebras omnibus diſcedentibus, & relinqui in pabulum vermibus. Author eſt Ruffinus in vita SS. Patrum, diuum Macarium Alexandrinum mortis aſſidua meditatione adeò profeciſſe, vt nihili prorſus faceret dæmonis terrores & infeſtationes. Nam cùm quadam vice à nocte in deſerto oppreſſus aliò diuertere non poſſet, in ſepulchrum ſe abdidit, vbi meditationi mortis impenſiſſimè vacans ac ſomnum capiens, mox ſtrepitum & colliſionem oſſium à diabolo excitari ſenſit, quantam nemo alius perferre potuiſſe videatur: at manſit ille tamen, neque vllo modo hoſpitio ſe expelli ferens, fortiſſimus athleta tres formidandos hoſtes, mortem, diabolum, noctemque contempſit. Hoc igitur nos, Auditores, caſtellum ingrediamur, ſi contra dæmonem præualere & tuti eſſe volumus.

H. VII. Parit gaudium & ſolatium.

SEPTIMÒ denique, Parit gaudium & conſolationem ſpiritûs, quæ ex illo timore bono naſcitur. Quemadmodum enim is qui ſua ſolicitè conſeruare ſtudet, fruitur interim gaudio, quia nouit ea ſibi repoſita eſſe ad fouendam ſenectutem, eoque perfruetur magis, cùm aduenerit ſenectus: ita qui mortem ſemper timet & idcirco ſolicitè cum Deo ambulat, ſuauem & beatam mortem ſperat, eaque aduentante magis recreabitur. Volumus ergo ſuauiter & hilariter mori, moriamur in vita ſæpius. Pueri qui per æſtatem natatu delectantur, prima vice ex ponte in profluentem ægrè & cùm timore deſiliunt. Sed vbi id ſæpius attentarint adeoque aſſueuerint, magna poſtmodum delectatione & ſecuritate faciunt. Quando ergo ſcimus deſiliendum nobis aliquando de vita in ſepulchrum, ſaltemus modò frequenter mente & cogitatione, & tunc facilè & cum gaudio ſaltum illum faciemus.

CON-

CONCIO IX.

Reſurrectio mortuorum oſtenditur.

1. *Ex naturali propenſione.*
2. *Ex cooperatione corporis cum anima.*
3. *Ex reſurrectione Chriſti.*
4. *Declaratur exemplis naturalibus.*
5. *Confirmatur ex miraculis.*

THEMA.

Nolite mirari hoc: quia venit hora in qua omnes qui in monumentis ſunt, audient vocem filij Dei. Ioan. 5.

A. MAgnum fidei myſterium tradit nobis Apoſtolus in Epiſtola hodierna & Chriſtus in Euangelio, certiſſimam videlicet mortuorum reſurrectionem. Apoſtolus ait: *Myſterium vobis dico: omnes reſurgemus,&c* 1. Cor. 15. Chriſtus ait: *Mortui audient vocem filij Dei,& qui audierint, viuent.* In qua fidei doctrina fundatur ſanè religio Chriſtiana. Nam, vt ait ibidem Apoſtolus: *Si in hac vita tantùm in Chriſto ſperantes ſumus, miſerabiliores ſumus omnibus hominibus.* Fruſtrà enim affligimus nos operibus pœnitentiæ, fruſtrà nos abdicamus mundi & carnis voluptatibus. Vnde benè dixit Tertullianus libro de reſurrectione: *Spes Chriſtianorum eſt reſurrectio mortuorum.*

Quia verò hæc doctrina, tametſi in ſacris literis expreſſa, difficilis videtur aliquibus, conabimur eam pluribus fide digniorem reddere; adeoque fundamentum hoc religionis noſtræ ſtabilire.

B. I. Ex naturali propenſione. PRIMÒ, Oſtenditur ex naturali propenſione animæ ad ſuum corpus, ſine quo niſi violenter & præter naturam eſſe non poteſt, cùm natura ſua forma ſit corporis. Ideò Apoſtolus credidit probatam fore reſurrectionem mortuorũ, ſi probâſſet animæ immortalitatem. 1. Cor. 15. eò quòd nemo prudens, etiam gentilis, credere potuerit, animam quidem immortalem eſſe, ſine corpore tamen duraturam in æternum; proinde ſi quis negâſſet reſurrectionem, negâſſet etiam animæ immortalitatẽ. Vnde reſurrectio quoad ſubſtantiam & humanæ naturæ exigẽtiam quaſi naturalis eſt, licet in modo & executione ſit ſupernaturalis; (nec enim vi creatâ corpori vniri poteſt anima ſeparata.) Quis autem dubitabit modum illum & executionem Deo poſſibilem eſſe? Quid enim, quæſo, difficilius: hominem non exiſtentem efformare, an fractum reparare? Nónne illud prius? nónne figulus ex vna eademque maſsâ aliam & aliam format figuram? Et non poterit Deus eandem argillam eodem ſuo ſpiraculo, quo Adamo vitam indidit, erigere ad vitam? Audi ſanctum Gregorium hom. 26. in Euangelia: *Longè minus eſt Deo reparare quod fuit, quàm creâſſe quod non fuit. Aut quid mirum ſi hominem ex puluere reficit, qui ſimul omnia ex nihilo creauit?* Sanè ipſa

Hebræorum veſtimenta in itinere per deſertum annorum 40. ſarta tecta cõſeruauit. Deut. 29. *Vt Dominum potentiorem credamus*, inquit Tertullianus libro de reſurrectione carnis cap. 58. *omnium corporum lege, & carnis magis vtique conſeruatorem, cuius etiam veſtimenta & calceamenta protexit.*

C. II. Ex cooperatione corporis cum anima. SECVNDÒ, Oſtenditur ex cooperatione corporis cum anima. Iuſtum vtique eſt vt qui ſedulò laborauit, mercedem ſuam: qui ſtrenuè pugnauit, coronam ſuam accipiat. *Dignus eſt enim operarius mercede ſuâ*, ait Dominus *Luc.* 10. Quoniam verò corpus particeps laborum, pugnæ & tribulationis fuit; decet proinde vt ſit particeps mercedis & coronæ. Nihil ferè hîc anima niſi in carne & per carnem operatur; *non poſſunt ergo ſeparari in mercede* (caro & anima) *quas opera coniungunt*, inquit Tertullianus libro de reſurrectione carnis. Vnde & iſtud ſequitur, non aliud, ſed idem prorſus corpus eſſe reſurrecturum; vt ita coronetur illud ipſum, quod cum anima laborauit, ſanguinem fudit, ſudauit & alſit: ſicut idẽ Lazarus reuixit tametſi putredini proximus, qui ante vixit. Eadem lingua Epulonis erat, quæ ſitiebat in gehenna, cum ea, quæ epulabatur in vita.

D. III. Ex reſurrectione Chriſti. TERTIÒ, Oſtenditur ex reſurrectione Chriſti, quo argumento vtitur etiam Apoſtolus 1. Corinth. 15. *Si Chriſtus*, inquit, *prædicatur, quòd reſurrexit à mortuis, quomodo quidam dicunt in nobis, quoniam reſurrectio mortuorum non eſt?* Ergo non ſolùm fieri poteſt, ſed etiam reuerà fiet reſurrectio mortuorum Fieri poteſt, quia alioquin non reſurrexiſſet Chriſtus. Fiet autem, quia alioquin Chriſtus fruſtrà reſurrexiſſet. Saniùs enim & faciliùs mortẽ præcauiſſet. Ergo ipſius reſurrectio potiùs propter nos quàm propter ipſum facta eſt, adeoque exemplar & cauſa fuit noſtræ reſurrectionis. Fuit Chriſtus caput noſtrum, quo ſurgente, vtique & membra ſurgent. Fuit ſecundus Adam, quo ſurgente vtique ſurgent & filij eius.

E. IV. Ex naturalibus exemplis. QVARTÒ, Declaratur exemplis naturalibus. Primò ab Apoſtolo 1. Corinth. 15. *Dicet aliquis*, inquit, *Quomodo reſurgunt mortui? aut quali corpore venient? Inſipiens, quod ſeminas; non viuificatur, niſi priùs moriatur.* Nimirum aliqui cogitantes corpora putreſieri & in cinerem redigi deſperabant & negabant corporum reſurrectionem, quos Paulus exemplo ſeminis in agrum iacti & putrefacti conuincit. Id enim vbi mortuum eſt in terra, reuiuiſcit, & ex grano vno multa producit, adeoque multo cum fœnore quodammodo reſurgit, dum non ſolùm granum vnum, ſed plura, & ſpicam & culmum gignit. Similiter in Autumno moriuntur quodammodo frondes & flores omnes; ſed in Vere reuireſcunt & reuiuiſcunt. Vnde Iſa. 66. dicitur: *Oſſa veſtra ſicut herba germinabunt.* Et ſanctus Ambroſius *libro de fide reſurrectionis*, oſſa hominum in ſepulchris iacentia vocat ſemina æternitatis, quòd ea poſt carnem ſuperſint, ſicut ſemina poſt pomum, ex quibus homo velut noua arbor ſuſcitabitur à Deo. Adducunt etiam non pauci Patres, Ambroſius varijs in lo-

cis, Tertullianus libro de reſurrectione, Lactantius in Carm. de Phœnice, & alij nonnulli, exemplum phœnicis, qui compoſito ſibi rogo exuri fertur in cinerem, è quo naſcatur vermis, qui paulatim adoleſcat & tandem plumis veſtiatur & tranſeat in phœnicem. Quod ſi verum eſt (multi enim dubitant) habemus ſanè typum aliquem reſurrectionis noſtræ; cui conſonat id, quod *Iob* 29. dicitur, *In nidulo meo moriar, & ſicut palma* (Tertullianus *libro de reſurrectione cap.* 13. Vatablus, Rabbi Salomon & alij vertunt, & ſic vt phœnix) *multiplicabo dies.* Vnde Romæ in plurimorum Martyrum ſarcophagis phœnix inciſus viſitur, & incidi iuſſus eſt in ſarcophago ſancti Maximi Martyris à ſancta Cæcilia, vt habent eius acta.

F. V. Ex miraculis.

QVINTÒ, Confirmatur ex miraculis: Nam aliorum Sanctorum oſſa poſt annos plurimos integra & illæſa conſeruata ſunt. Aliorum oſſa oleum vel oleo ſimilem liquorem ſtillabant. Aliorum membra ſciſſa redintegrata ſunt, vt ſancti Staniſlai Epiſcopi & Martyris. Alij poſt dies multos à ſepulchro ad vitam reſuſcitati, veluti ſanctus Maternus, S. Petri diſcipulus, qui ab eo miſſus cum ſancto Euchario & Valerio Treuirim ad Euangelizandum, in ipſo itinere Helli apud Seleſtadium febri validà correptus defunctus eſt. Socij ad ſanctum Petrum regreſſi ab eo baculum acceperunt, quem ſancto Materno 40. die à morte applicantes eum reſuſcitàrunt: qui poſtea totidem annis ſuperuixit, quot diebus in ſepulchro fuit, fuitque Apoſtolus Treuirenſium & Colonienſium. Vt in eius vita. Et ſcribit Ottho Friſingenſ. *l.* 3. *Chron. cap.* 15. Ad eiuſdem reſurrectionis confirmationem contigit, quod ſanctus Gregorius Turonenſis de gloria Confeſſor. cap. 50. narrat de ſancto Seuerino presbytero, qui cùm ſua execratione meſpilum arborem ſubitò areſeciſſet, poſtea facti pœnitens, eandem precibus ſuis reuireſcere fecit. Nec minùs mirum illud, quod de ſancto Staniſlao legimus, cuius corpus cùm ab impiis membratim conciſum & per agros diſperſum eſſet, poſtea à Clericis collecta membra aptè compoſita, mox ita coaluerunt in corpus integrum, vt nulla vulnerum vel ſectionum veſtigia extarent. *Vt in eius vitâ.*

IN FESTO SANCTI MARTINI.

Euangelium Luc. 11.

IN illo tempore, dixit IESVS diſcipulis ſuis: Nemo accendit lucernam, & in abſcondito ponit, neque ſub modio: ſed ſuper candelabrum, vt qui ingrediuntur, lumen videant. Lucerna corporis tui eſt oculus tuus. Si oculus tuus ſimplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebroſum erit. Vide ergo ne lumen quod in te eſt, tenebræ ſint. Si ergo totum corpus tuum lucidum fuerit, non habens aliquam partem tenebrarum, erit lucidum totum: & ſicut lucerna fulgoris illuminabit te.

CONCIONES.

I. *Multiplex bona intentio actionibus habenda.*
II. *Multiplex oculus bene examinandus.*
III. *Oculus Intellectûs ſeu Rationis vnde potiſſimùm obſcuretur.*
IV. *Quinam illi, qui lucernam ſub modio ponunt.*
V. *Quas ob cauſas Sanctorum feſta celebremus.*
VI. *Qualis lucerna ſanctus Martinus, qualis item Martinus Lutherus.*
VII. *Anſer boni Chriſtiani typus.*
VIII. *Anſeres ne ſimus.*

CONCIO I.

Multiplex bona intentio in actionibus habenda.

Prima eſt, cùm operamur honeſti & virtutis causâ.
2. *Ob gehennæ metum.*
3. *Ob mercedem æternam.*
4. *Ob amorem Dei, propter quem variè operamur, ſcilicet; vt Deus glorificetur, vt Deo placeamus & voluntati eius nos conformemus.*
5. *Ad imitationem Chriſti.*
6. *Qui ab his ſcopis aberrent.*

THE-

THEMA.

Si oculus tuus fuerit ſimplex, totum corpus tuum lucidum erit. Luc. 11.

A. IN more fuit apud Lacædemonios, vt parentes filijs adoleſcentibus panem aut eſcā aliam non præberent, niſi quam ſagittā ex edito loco deiecissent. Textor in præfat. officinæ. Simili modo cum hominibus agit Deus: cæleſtem enim gloriam nemini adulto concedit, niſi eam quiſque ſagittis bonorum operū quaſi deiecerit & meruerit: quod vel ex illa Chriſti reſponſione, quam filijs Zebedæi dedit, colligi poteſt: *Sedere*, inquit, *ad dexteram vel ſiniſtram non eſt meum dare vobis, ſed quibus paratum eſt à patre meo.* Matth. 20. Vnde calicem paſſionis priùs eis propinat. Itaque iaculari debemus pro cæleſti illo pane & ſagittas bonorum operum in illum extorquere. Porrò qui iaculari vult, vno tantùm oculo ſagittam ad ſcopum dirigit vt bene iaculetur; ſimiliter agendum eſt in bonis operibus. Oculus enim intentionis ſimplex & rectus adhibendus eſt, & tunc demum cum fructu iaculabimur præmiumque reportabimus: alioquin omnes actiones fruſtraneæ & inutiles erunt. Et hoc eſt, quod in hod. Euang. Dominus dixit: *Si oculus tuus ſimplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit: ſi autem nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebroſum erit.* Quorſum igitur collimandum ſit nunc diſquiremus.

Iaculatorum ſcopus ſolet eſſe orbis quidam albus, in cuius medio orbiculus eſt niger. Et hanc aliqui tangunt in extremitate, alij in albo, alij in nigro, alii denique ipſum medium ſeu clauum tangunt, & hi omnes ſuperant, alij omnino errant. Sic in bene operando prout varia eſt intentio, varia eſt iaculatio, & varium etiam præmium. Prima extremitatem tangit, ſecunda & tertia album, quarta nigrum, quinta clauum ipſum medium.

B. I. Cauſa honeſti. PRIMA intentio eſt, cùm operamur honeſti & virtutis cauſâ. Sic Ariſtoteles *l.* 4. *Eth. c.* 2. ait: *Virtutibus commune eſt aliquid facere libenter & honeſti cauſâ.* Nobilis & ingenuus eſt hic finis, hominique proprius & conueniens etſi naturalis tantùm. Idem enim honeſtum ac honore dignum, id eſt, ſummo præmio quod ab hominibus exhiberi poteſt: huiuſmodi autem poſt Deum cùm ſit ſola virtus virtutiſque operatio vtpote profecta à recta ratione hominis propria, nobiliſſimaque regulâ rerum agendarum, ideo honeſtum & virtus virtutiſque operatio non differunt. Inde ſoli illi veri homines cenſendi ſunt, qui honeſtatem ſectantur & honeſti cauſâ operantur, nam iucundum & vtile bruta & qui cum ipſis non quæ ſunt surſum ſapiunt, ſed quæ ſuper terram, conſectantur. Hunc finem propoſuère gentiles illi, qui ſecundùm rationē laudabiliter vixère & propterea adhuc commendantur: Vt Athenienſes, quibus cùm Themiſtocles conſilium turpe & iniquum præberet, licet illis vtiliſſimum, de incendenda hoſtium claſſe; abhortentes à facinore honeſtati contrario, vetuère ne impoſterum de hac re verba faceret Themiſtocles. Plutarch. in vita Ariſtidis. Et meritò, nihil enim pulchrius & poſt Deum nobilius virtute ſeu honeſtate, nihilque quod hominem magis deceat & ornet. Sic Romani ſuas exercebant virtutes in tutela patriæ, iuſtitiæ adminiſtratione, ſeruatione ciuium, &c. quibus propterea Deus excellentiſſimi Imperij gloriā conceſſit teſte Aug. *l.* 5. *de Ciuit. c.* 15. Sed Chriſtiani vt mercedem etiam æternam mereantur, vlteriùs tendere debent, operari videlicet ob amorem virtutis & honeſtatis, propterea quòd ea diuinæ voluntati ſit conformis & placens. Addendæ proinde huic primæ intentioni aliæ nobiliores ad eum modum, quo pictores rudibus lineamentis viuos colores alios & alios ſemper nobiliores adiiciunt. Ab hoc tamen fine & ſcopo, Primò aberrant, qui bonum faciunt propter finem inhoneſtum & malū, ſiue ſit peccatum mortale, vt cum diues egenti fœminæ dat eleēmoſynam, vt eam ad ſtuprum pelliciat: ſiue veniale tantùm. Qui adeò nihil proficiunt, nullumque inde meritū acquirunt, vt etiam Rei fiant: Perinde enim agunt, ac ſi ingenuum hominem ſeruo ſubiiciant vel aureum vas adhiberent ad cloacam exhauriendā: vel ſacris templi vaſis abuterentur ad comeſſationes & ebrietates: ſacris veſtibus ad choreas vel baechanalia: Item qui ad vtile tantùm & iucundum attendunt, quod etiam beſtijs commune eſt, quæ honeſti capaces non ſunt. Inde, quia ad honeſtum & virtutem non attendunt, pro nihilo ducunt fallere, mentiri, peierare, iniurias facere, &c. Tales enim Diogenes pro hominibus non agnoſcebat & meritò. Talis Darius Hyſtaſpis, qui dicebat: *Vbi expedit mendacium dicere, dicatur.* Imp. Caligula, qui dicebat ſibi in omnes omnia licere. Sic denique qui Ludouico Galliarum regi pulicem ſimulauit ſe tollere à veſte, quia viderat alium ob ſublatum à Rege pediculum, magnopere remuneratum: meruit autem tot plagas, quot prior aureos: quia prior amore honeſti id egit: hic verò amore retributionis: apud Maiol. *tom.* 2. *Canic. Coll.* 5.

SECVNDA intentio. Cùm bene operamur & peccata vitamus ob gehennæ metum: qui finis ſupernaturalis eſt & melior primo. Sic ait S. Hieronymus ad Euſtochium, quòd ob gehennæ metum ſeipſum condemnârit ad horrendum deſerti carcerem. Et meritò attenditur hic finis: quem enim non à malo abſterreat & ad bonum compellat æternæ damnationis comminatio? Sanè hoc medium nobis ſcriptura tanquā efficaciſſimum crebriùs proponit, quàm alia: Experientia enim docet, magis nos moueri pœnis, quàm præmijs; ignominiâ, quàm honore; iniuriâ, quàm beneficio; plus de infirmitate dolere, quàm de ſanitate gaudere; vnde bona ex malorum experientiâ meliùs cognoſcimus: nemo enim meliùs nouit quantum bonum ſit ſanitas, quàm is, qui ægrotauit. Quid autem acerbius, vel triſtius excogitari poteſt, quàm ignis infernalis? — C. II. Ob gehennæ metum.

Digitized by Google

Quòd ſi alium adhuc non minùs fidum portitorem ſcire velitis: En vobis hanc Eccleſiam & Patronum eius: qui, nî fallor, adhuc longiores habet manus & pauperibus dictis certior eſt tabellarius. Hic certè poterit compenſare animabus parentum & fratrum noſtrorum, ſi quid ad ornatum templi illius, pro ipſis contuleritis. Exemplum de Dagoberto Francorum Rege refert Baronius an. 647. qui per SS. Dionyſium, Mauritium, & Martinum, quibus Eccleſias exſtruxerat & ornarat, è grauiſſimis purgatorij flammis ereptus, viſus eſt cuidam Eremitæ. Quòd ſi pellis vna data ſacerdoti pauperi, Sanctio illi profuit, proderunt & caſulæ & vaſa ſacra donata ſacris ædibus debito cultu deſtitutis.

Quare, Auditores, ſequamur Eccleſiam Matrem & ductricem noſtram: conuertamus oculos mentis noſtræ in foueam purgatorij: contemplemur animas inibi incluſas, & ad patriam ſuſpirantes: admoueamus ſcalas, demittamus funes, deuoluamus ramos, extendamus manus ad eas eruendas. Sanè ſi parentum, ſi fratrum, ſi vicinorum, imò ſi externorum domos ardere videremus, nihil non faceremus ad incendium extinguendum. Alius ſcalas admoueret, alius aquam affunderet, alius incolas eriperet, alius ſupellectilem igni ſubduceret, &c. Et quantò horribilius & calamitoſius incendium eſt illud purgatorij? Ad hoc ergo reſtinguendum conuertamus omne robur, omnem noſtrum conatum, &c.

CONCIO VII.

Media euadendi Purgatorium.

Primum medium eſt, deuitare peccata venialia.
2. *Non diligere mundum.*
3. *Sacramenta frequentare.*
4. *Extremam vnctionem non negligere.*
5. *Pœnitentias iniunctas ſedulò peragere.*
6. *Lucrari indulgentias.*
7. *Purgatorium hic optare & accipere.*
8. *Mortem libens amplecti.*
9. *Orare vt ab eo immunis ſit.*
10. *Libenter ſuccurrere purgantibus.*

THEMA.

Fratres: ecce myſterium vobis dico.
1. Cor. 15.

A. CHariſſimi, ſi nunc docerem artem, quâ floreno vno centenos aut millenos lucrifacere poſſetis, quàm auidè me audiretis? Ampliùs dico; ſi monſtrarem vobis herbam & dicerem: ſi de herba iſta quotidie aliquid comederitis, in morbum nunquam incidetis, vel ſaltem non diuturnum: quàm cupidè meum ſermonem expectaretis! Sed parua ſunt hæc, quæ propoſui: melius quid & vtilius dicam; quâ ratione nimirum exiguis operibus magnas purgatorij pœnas redimere poſſitis, quomodo, inquam, purgatorium aut omnino effugere, aut citò ſaltem euadere. An non melius hoc, quàm quæ dixi? an non maiori auiditate hoc audiri debet? ſed quod Apoſtolus in hodierna Epiſtola dixit, *Ecce myſterium vobis dico*? idem ego dico.

Pauci enim ſunt qui capiant verbum iſtud, & artem hanc arripiant. Sed pandamus hoc myſterium: forſitan multi erunt, qui illud & percipient & arripient.

PRIMÒ, Abſtine à peccatis venialibus, & ſi ea admiſeris, dele per pœnitentiam aliaque media. Qui enim extruere vult domum ab igne ſecuram nô debet extruere de ligno, fæno, ſtipula, ſed de auro, argento, vel nobilibus lapidibus vti marmore, &c. Peccata venialia, lignum, fænum & ſtipula ſunt, quæ in purgatorio ardebunt. Hoc eſt, quod Apoſtolus dixit 1. Cor. 3. *Si quis ſuperædificat ſuper fundamentum hoc* (id eſt, ſuper fidem Chriſti) *aurum, argentum, lapides pretioſos, ligna, fœnum, ſtipulam: vniuſcuiuſque opus manifeſtum erit, &c. Si cuius opus manſerit, quod ſuperædificauit, mercedē accipiet; ſi cuius opus arſerit, detrimentum patietur, ipſe autem ſaluus erit, ſic tamen quaſi per ignem.* Vult dicere: ſicut domus, ſi ex auro & lapidibus robuſtis conſtructa ſit, ab igne non læditur; ſin verò ex ligno & ſtipula, aduritur: Ita qui fidei Chriſti ſuperædificat opera ſancta, à purgante igne nō lædetur. Qui verò peccata leuia & venialia, quibus ſcilicet mens adhæreſcit, v.g. ad carnis commoda, nugas, vanam gloriam, &c. Detrimentum patietur & non niſi per ignem illum ſaluus fiet. Exigua quidem res videntur & putantur eſſe peccata venialia, impediunt tamen à cœli ingreſſu. Sicuti peſſulus aut vectis, exiguum eſt ferrum, obſerat tamen fores vt ingredi non poſſis quantumcunque coneris.

B. I. Deuita peccata venialia. *Vide Dom. 2. Quadrag. § 9. E.*

Remouenda igitur imprimis eſt materia vſtibilis: remouendi omnes peſſuli peccatorum venialium, ſi abſque purgatorio de morte tranſire ad vitam volumus. Et ſi vna aut altera ſtipula citò exuritur, integer tamen cumulus fæni aut ſtraminis diutiſſimè ardet & tardè comburitur; vt patet in incendijs. Similiter ſi multa tibi ſint peccata venialia, diuturnum alent ignem. Cæterùm quia peccata venialia in duplici ſunt differentia, alia quæ ſtudioſè & dedita opera committuntur: alia quæ ex fragilitate, ignorantia vel inaduertentia, in quæ etiam conſcientiæ timoratæ & viri perfecti qui omni ſtudio conantur vitare etiam omnia venialia incidere ſolent; hinc duplex purgatorium aliqui iure ſtatuunt, vt P. Ioan. Crombecius *de ſtudio perfect. lib. 1. cap. 29.* viros enim perfectos qui poſterioris generis peccata commiſerunt, exiſtimant præter deſiderij cœleſtis ſitim & dilationis beatæ patriæ pœnam nihil perpeſſuros. Tales fuerunt, quos V. Beda in viſione Drithelmi commemorat viſos in amœno campo, vt aliàs diximus. (Quis enim credat, inquit Crombecius, benigniſſimum IESVM animas, amantiſſimas ſponſas, quæ omni conatu minima delicta deuitant & vt hoc poſſint, multis pœnis corpora ſua afficiunt, paratæ interim pro Dei gloria infinitis mortibus conſtantiam ſuam vel ad mini-

minimum peccatum vitandum probare,ſponſas, inquam, ſuas pro verbulo otioſo vel diſtractione in orationem irrepente, acerbiſſimo igne combuſturum, ſicut latrones hîc comburuntur pro enormibus ſceleribus? Sic ille. Eſto igitur perfectus & propitium tibi erit purgatorium.

C. II. Mundum ne dilige.

SECVNDÒ,Noli adhærere huius mundi bonis,ſed vtere tanquam alienis & commodatis. Si enim Chriſtus in terris noluit quenquam recipere in diſcipulum, niſi priùs renuntiaſſet omnibus,quæ poſſidebat,*Luc.* 14.multò minùs recipiet aliquem in amicum & cohæredem, niſi idipſum fecerit.

Vnde S. Gregorius hom. 32. in Euangelia ait: Ad ſe nobis venientibus Dominus præcepit vt renuntiemus noſtris: quia quicunque ad fidei agonem venimus, luctamen contra malignos ſpiritus ſumimus. Nihil autem maligni ſpiritus in hoc mundo proprium poſſident. Nudi ergo cum nudis luctari debemus. Nam ſi veſtitus quiſpiam cum nudo luctatur, citiùs ad terram deijcitur,quia habet vnde teneatur. Quid enim ſunt terrena omnia, niſi quædam corporis indumenta? Qui ergo contra diabolum ad certamen properat, veſtimenta abijciat,ne ſuccumbat. Nihil in hoc mundo amando poſſideat, nullas rerum labentium delectationes requirat, &c.Hæc Gregorius.

Tenebitur ergo in purgatorio,qui non abiecerit affectus inordinatos erga bona caduca. *Nudus egreſſus ſum de vtero matris*, ait Iob, *nudus reuertar illuc.* Sed difficile eſt in morte exuere,quæ viuentibus fortiter adhæſerunt. Idcirco ſic vti conuenit rebus huius mundi,quaſi alienæ ſint & mutuò acceptæ; tales enim parum amamus & facilè reſtituimus. Hiſc non erit,quod nobis in purgatorio abſtrahatur.

Nudus enim latrones non timet dicebat ad fures S. Hilarion, apud S. Hieronymum in vitâ.

D. III. Frequenta Sacramenta.

TERTIÒ,Frequenta Sacramenta pœnitentiæ & Euchariſtiæ. His enim expellitur materia purgatorij. Quemadmodum, qui intemperanter viuunt, ſi non vtantur quotannis ſemel aut iterum purgatione & veniſectione, nec non menſtruatim ſcarificatione, ſed ea nimirum differant, tantum ſibi mali humoris accumulant, vt tandem in morbum & quidem periculoſum aut diuturnum incidant. Ita qui nimiùm differunt, raroque adhibent S. Confeſſionem & Communionem certum ſibi ac diutinum cauſant purgatorium. Contrà vt ſedula ſanguinis minutione vel purgatione morbi imminentes arcentur ſi non omnino, ſaltem magna ex parte,& diuturni: ita purgatorium cauetur, vel ſaltem mitius obtinetur, cùm per præuiam Sacramentorum frequentationem materia illi ſubtrahitur.

E. IV. Extremâ vnctionem non neglige.

QVARTÒ,Extremam vnctionem accipe ante mortem. Ea ſiquidem reliquias peccatorum tollit, & pœnas iuxta recipientis diſpoſitionem, quæ tanta eſſe poteſt, vt omnes omnino tollat adeoque abſque purgatorio de morte ad vitam tranſeat. Sed hac de re alibi.

F. V. Pœnitentias iniunctas ſedulò perage.

QVINTÒ,Satisfactiones tibi à Confeſſario impoſitas ſedulò ac rigidè peragito: & præterea vltroneas tibi imponito. Nam quod attinet ad primas, cùm eæ ſint pars Sacramenti, maiorem vim ad tollendas pœnas habent, quàm quæ vltrò aſſumuntur. Vnde optandum tibi eſſet, vt ſeueriùs tecum agat Confeſſarius.

Scimus enim *Leuit.6.* legem holocauſti fuiſſe,vt cremaretur in altari tota nocte vſque mane à ſacerdote paramentis ſacerdotalibus induto.

Quòd ſi verò vſque mane non omnia penitus combuſta fuiſſent, reliquias extra caſtra efferri & iterum comburi vſque ad fauillam debuiſſe; ita tamen vt ſacerdos priùs deponeret veſtes ſacras & indueret ſuas vulgares.

Eundem in modum pœnæ quæ in hac mundi nocte vſque ad illud manè vitæ futuræ non ſatis exſoluuntur per iniunctas pœnitentias, efferuntur ad purgatorium, vt ibi redigantur in fauillam,id eſt,ſoluantur vſque ad vltimum quadrantem: vbi non iam à ſacerdote nec ab igne ſacro,ſed à tortoribus & igne ſæuiſſimo comburentur.

Quod verò ad voluntarias afflictiones pertinet,ſi in nos ipſos rigidi & ſeueri ſimus,procul dubio purgatorium habebimus propitium, aut etiam nullum. Videtur hoc nobis ſuaſiſſe Dominus, quando *Luc.* 12: dixit: *Cùm vadis cum aduerſario tuo ad principem in viâ, da operam liberari ab illo: ne fortè trahat te ad iudicem,& iudex tradat te exactori,& exactor mittat te in carcerem.* Quo loco S. Ambroſ. ait: *Aduerſarius noſter eſt omnis virtutis vſus, & Apoſtolicus & Propheticus ſermo,qui nos ad aſperiora præcepta & durioris vitæ documenta conſtringit.*

Huic ergo conſentiendum eſt, id eſt,agendum quod S.Ioannes Bap. prædicauit: Agite fructus dignos pœnitentiæ. Sic enim fugimus à ventura ira, vt ipſe dixit *Luc.* 3.

G. VI. Lucrare indulgentias.

SEXTÒ, Lucrare indulgentias, & ſolue ex ærario Chriſti,quod ex tuo non potes. Non deeſt tibi occaſio, modò tibi non deſis. Quis autem,quæſo, audiens diuitem ſibi dicentem: Mitte manum in hunc theſaurum meum, & quidquid manu comprehenderis,illud tuum eſto: quis,inquam,facere hoc negligeret? Atqui iſtud tibi dicitur, cùm indulgentia offertur.Sed hac de re dictum alibi.

H. VII. Purgatorium hîc opta & accipe.

SEPTIMÒ,Purgatorium hîc expete,& cùm tibi obtigerit, alacri animo ferto. Petit hoc Iob c.24.cùm ait: *Tu quidem greſſus meos dinumeraſti: ſed parce peccatis meis.* Pro quibus vltimis verbis alia litera legit: Ne differas pœnas meas. Quaſi hoc ſit parcere, punire in hoc ſæculo, & non differre pœnas ad purgatorium. Certè noſtri mercatores viliori pretio dant merces pro pecunia parata, quam pro expectanda. Pari ratione credidit S. Iob remiſſurum aliquid Deum de pœnis debitis, ſi quis in præſenti ſæculo ſe offerat ad ſoluendum. Quod autem in præſenti ſæculo exſolui poſſit purgatorium, patet exemplo Mauritij Imperatoris cui à Deo optio data eſt,vt peccata ſua lueret vel in hoc, vel in illo ſæculo; qui præ-

ſens

Digitized by Google

veſtris vox illa ſemper reſonet, quemadmodum & ſonuit in auribus S. Hieronymi, qui & hoc conſilium tradidiſſe fertur: Siue bibas, ſiue comedas, ſiue vigiles, ſiue dormias, hæc tibi tuba inſonet: *Surgite mortui, venite ad iudicium.* Hoc monet nos Eccleſia, dum hodie multis modis memoriā mortis nobis inſinuat. Hoc idem indicare videtur Chriſtus in ſententia prædicta. Nunc enim audiunt vocem filij Dei vocantis ad iudicium, qui nouiſſimam illam tubam ſedula cogitatione ruminant. Atque hi procul dubio, qui audierint viuent, vita ſcilicet beata. Quare nunc audiamus quanti huius exercitij fructus ſint.

B. I. Facit libenter mori.

Primò, Facit libenter & facilè mori. Quemadmodum enim equus in hippodromo, in quo ad ſtatuam punctim feriendam curritur, docetur non horrere, dum priùs ſæpe ſæpius ducitur per ſtadium, quod ei percurrendum eſt, alioquin (niſi id fieret) ad conſpectum ſtatuæ forſan trepidaturus & ſeſſorem eiecturus: ita in propoſito. Via mortis nobis percurrenda eſt, vbi triſtis & monſtroſa nobis occurret mortis imago: hic attendendum, vt bene curramus, quò ſcopum ſalutis attingamus. Sed quid ſi tunc horreat equus noſter? quid ſi timore mortis perplexi, de ſtatu mentis deijciamur & nobis conſulere præ horrore neſciamus? quid ſi in deſperationem, diffidentiam, impatientiam aut impœnitentiam deijciamur? Certè multis id contingit, qui mortem non præuiderunt. Itaque priuſquam nobis currendum, percurramus hoc ſtadium ſæpius, contemplemur bene ſtatuam illam mortis: ſic fiet vt non trepidemus & ad ſalutis ſcopum rectiùs collimemus, cùm aliquando currendum erit. Exemplum refert Palladius de ſancto quodam Eremita, qui morti proximus hilari & tranquillo erat animo, lugentibus interim & trepidantibus eius diſcipulis, à quibus interrogatus: *Tu pateris, & nihil ſentis? nos compatimur, & ploramus?* Reſpondit: *Tranquillus nunc ſum, quoniam ſæpe conſideratione hanc viam perambulaui, ſæpe mortuus ſum, & ideo nihil noui nunc video.*

C. II. Facit bene mori.

Secvndò, Facit bene mori, quia & bene viuere. Nam vti nauta, ſi bene vult nauigare, in puppi, non in prora ſtat aut ſedet: ita qui vult ſecurè nauigare ad terram viuentium inſiſtat meditationi nouiſſimorum, non attendat iuuentutem ſuam vel quot annos adhuc viuere poſſit. In puppi ſtat, qui quotidie mortem timet, in prora qui non timet, ſed adhuc multos ſibi pollicetur dies. Qui in puppi ſtat bene & ſecurè nauigat, quia totam nauem videt; ſed non ita, qui in prora; ità qui mortem ſemper obſeruat, nunquam illi fidit, ſed totam ſuam vitam contra illam munit, & à ſcopulis abducit, iuxta id Sapientis: *Memorare nouiſſima tua & in æternum non peccabis*, non ita qui mortis immemor longam vitam ſperat.

Prudenter ille ædificat, qui antequam fundamentum iaciat, ſedens priùs cogitat, de tecto ſeu perfectione & vltima manu ædificio imponenda: ne alioquin iuxta Domini ſententiam, *Homines incipiant illudere ei dicentes: hic homo cœpit ædificare & non potuit conſummare.* Ità prudenter agit, qui nouiſſima facit prima, primò nimirum omnium de morte cogitans, ne extrema gaudij luctus occupet. Gorgias Epirota, pro cunis ſortitus eſt ſarcophagum matris ſuæ, quia dum efferretur ad rogum mater, ex vtero eius elapſus vagitu ſe prodens geſtatores ſiſtere coëgit, vt ſcribit Valer. l. 1. c. 8. Felix qui in ſarcophago naſcitur, qui quodammodo à cunabulis fertur ad ſepulchrum aſſidua mortis meditatione, & vt cum ſancto Iob dicam, de vtero transfertur ad tumulum.

D. III. Temperat voluntates malas.

Tertiò, Extinguit aut ſaltem temperat noxias voluptates & concupiſcentias: quod vel ab Ægyptijs diſcere poſſimus. Proponebant illi in conuiuijs diuitum ligneum cadauer, ſed quàm proximè ad verum effictum; id ſingulis oſtendebat quiſpiam dicens: *In hunc intuens pota & oblecta te: talis poſt mortem futurus.* Herodot. libro tertio. Nimirum temperandas volebant delitias memoriâ conditionis noſtræ.

Quis enim mortem præ oculis videns delitijs indulgere queat? De Franciſco Borgia Societatis Iesv ſcribit Ribad. libro primo de eius vita, capite nono, quod cùm appuliſſet cum corpore defunctæ imperatricis Eliſabethæ Granatam & aperiretur tumba, cui incluſum erat, plumbea, facieſque Auguſtæ vſque adeò exeſa & deformata, vt intuentibus magnum ſui horrorem incuteret, detegeretur, tantum Franciſco ſenſum impreſſerat, vt firmiſſimum hoc decretum mox conceperit: *Promitto tibi, Domine Deus meus, non ſeruiturum me ampliùs tali Domino, qui ſic poſſit mori*; atque ita ſæculo renuntiauit, diceréque ſolebat, mortem Auguſtæ ſibi vitam attuliſſe. S. Eliſabetha Hungariæ Regis filia cùm audiſſet maritum eſſe defunctum dixit: *Si mortem frater meus obiit, & mihi poſthac mundo eiuſq́, vanitatibus defuncta mortuus mundus ipſe.*

Itaque vitam priore longè adhuc perfectiorem cœpit. Vt in eius vita. Hinc Dauid *Pſalm.* 54. deſperatis peccatoribus optat: *Veniat mors ſuper illos & deſcendant in infernum viuentes*, quaſi diceret, meditentur & conſiderent mortem ac mortuos dum viuunt, quò vel ſic emendentur. Sanctus Auguſtinus ſermone quadrageſimo octauo, ad fratres in Eremo, ſcribit ſe vidiſſe Romani cuiuſdam Imperatoris corpus in ſepulchro conditum colore liuido, putredine circumdatum, ventrem eius diſruptum & vermium cataruas per illum tranſeuntes, quorum duo famelici in oculorum foueis paſcebantur; crines non adhærebant capiti, dentes apparebant labiis conſumptis & reuelatū erat narium fundamentum.

Cuius occaſione exclamat Auguſtinus: *Euntes vos, ô iuuenes & potentes ad ſepulchra patrum veſtrorum conſiderate qui fuerunt & qui ſunt: monumenta eorū aperiamus & videamus quis Dominus, quis ſeruus, quis pulcher, quis turpis, quis reſtus, quis curuus inter eos fuerit. Aperiamus oculos mentis & corporis, & noſtram grandē miſeriā frequenter nō pigeat cōſiderare. Intremus ſepulchra & quid*

quid inuenimus diſcamus. Quid fratres inueniemus, vel quæ? Nam ſi reſpexerimus inueniemus mortuorum capita, renes, ventrem. Verum & indubitanter verum mihi experto credite quod in capitibus inuenietis buſones ſaltantes, generatos ex cerebro, in renibus ſerpentes ex illis generatos, in lumbis ambulantes: in ventre vermes ſcaturientes generatos ex viſceribus. Ecce quid ſimus & quid iam erimus; ecce in quod reſoluimur. Quid ergo inflaris, ô diues: Cur non attendis, quæ audis? Cur turbaris cum proſpicis? Cur non conuerteris, cùm hæc quotidie experiris?

E. IV. Excludit ſolicitudines.

QVARTÒ, Excludit curas & ſolicitudines terrenas.

Qui enim mortem ſeriò expendit, nihil aliud curat, niſi quomodo ad felicem perueniat mortem: cætera ſuſque deque habet. Si quem Leo aut Monoceros inſequeretur, non curaret is, ſi pallium aut marſupium poſt ſe in fuga relinqueret: ſolummodo attenderet quomodo vitam tueretur.

Atqui mortem eiuſmodi Monocerotem nos inſequentem eſſe docet Barlam apud Damaſc. Hoc docere volens Deus præcepit *Leuit*. 1. vt in oblationibus auium veſicula gutturis & pennæ proijcerentur in locum, in quo effundi ſolent cineres. Nimirum ſolicitudines terrenæ, de corpore alendo & veſtiendo proijciendæ ſunt in ſepulchrum per mortis cogitationem, quomodo bene mori velimus: & tunc de pane & veſte ac ſimilibus parum ſoliciti erimus. Quis enim prudens ſaginare aut adornare laboret corpus, quod vermium præda erit, fortè cras aut hodie. Rectè faciunt ij, qui cùm mors iam eos per aliquam ægritudinem aliúdve mortis periculum, quaſi per tunicam incipit apprehendere, ſeponunt omnes ſæculi curas & de ſola æternitate & animæ ſuæ ſalute cogitant iuxta monitum Saluatoris Matth. 24. *Qui in tecto eſt, non deſcendat tollere aliquid de domo ſua: & qui in agro, non reuertatur tollere tunicam ſuam*, (cùm nimirum incipit circumdari à morbo) longè tamen rectiùs facit, qui hoc tota vita facit, etiam cùm mors longè eſt.

F. V. Facit ſemper eſſe pauidum.

QVINTÒ, Parit ſalutarem ſolicitudinem & facit ſemper eſſe pauidum. Quemadmodum enim clamor nocturnus excitauit virgines illas, vt ſurgerent & ornarent lampades ſuas ſponſoque obuiam irent: ita timor mortis quaſi mox imminentis, excitat hominem vt ſaluti ſuæ inuigilet & bona opera paret ad obuiandum Chriſto. Experientia compertum eſt, quàm excitentur homines ad pœnitentiam, pietatem & diſciplinam, cùm graſſatur inter eos peſtis, vel imminet naufragium, &c. quàm ſolicitè feſtinent confiteri, communicare, orare, &c. Ergo ſi quis cogitet eiuſmodi pericula quotidie ſibi imminere, ſemper bene viuet. Excitauit ſæpius è ſomno hæc memoria Dauidem, & fecit eſſe attentum ad conſcientiam expurgandam. Sic enim loquitur Pſalm. 76. *Anticipauerunt vigilias oculi mei, turbatus ſum & non ſum locutus: Cogitaui dies antiquos & annos æternos in mente habui*, quaſi diceret: Cogitaui annos præteritos, & quid de antiquis patribus factum ſit, quomodo omnes extincti & obliuioni traditi ſint; cogitaui etiam annos æternos, id eſt, futuros, quid de me aliquando futurum ſit. Hinc ergo *Exercitabar & ſcopebam ſpiritum meum, &c.*

G. VI. Protegit à diabolo & munit.

SEXTÒ, Protegit à diaboli inſidijs & munit contra tentationes. Perdicem ſcribit Plinius *lib.* 10. *c.* 33. in pauore reſupinam in ſulco glebа terræ pedibus apprehenſa ſe operire. Hunc in modum ſi cui infernalis inſidiatur auceps, is quamprimum ſe in conſiderationem mortalitatis ſuæ abijciat atque ita ſepulchrali quodammodo gleba ſe operiat, ſicque inſidias & quaſcunque tentationes facilè ſuperabit. In hanc veluti domum ſuam recipiebat ſe Iob, qui dixit: *Infernus domus mea eſt & in tenebris ſtraui lectulum meum.* In ſepulchro igitur velut in caſtello habitabat & inde contra dæmonem ſtrenuè pugnabat. Nullibi tutiores erimus ab inſidijs diaboli, quàm ſi ſepulchro nos includamus & conſideremus nos iam mortuos deferri ad ſepulchrum omnibus dimiſſis, & ibi in arctas recludi tenebras omnibus diſcedentibus, & relinqui in pabulum vermibus. Author eſt Ruffinus in vita SS. Patrum, diuum Macarium Alexandrinum mortis aſſidua meditatione adeò profeciſſe, vt nihili prorſus faceret dæmonis terrores & infeſtationes. Nam cùm quadam vice à nocte in deſerto oppreſſus aliò diuertere non poſſet, in ſepulchrum ſe abdidit, vbi meditationi mortis impenſiſſimè vacans ac ſomnum capiens, mox ſtrepitum & colliſionem oſſium à diabolo excitari ſenſit, quantam nemo alius perferre potuiſſe videatur: at manſit ille tamen, neque vllo modo hoſpitio ſe expelli ferens, fortiſſimus athleta tres formidandos hoſtes, mortem, diabolum, noctemque contempſit. Hoc igitur nos, Auditores, caſtellum ingrediamur, ſi contra dæmonem præualere & tuti eſſe volumus.

H. VII. Parit gaudium & ſolatium.

SEPTIMÒ denique, Parit gaudium & conſolationem ſpiritûs, quæ ex illo timore bono naſcitur. Quemadmodum enim is qui ſua ſolicitè conſeruare ſtudet, fruitur interim gaudio, quia nouit ea ſibi repoſita eſſe ad fouendam ſenectutem, eoque perfruetur magis, cùm aduenerit ſenectus: ita qui mortem ſemper timet & idcirco ſolicitè cum Deo ambulat, ſuauem & beatam mortem ſperat, eáque aduentante magis recreabitur. Volumus ergo ſuauiter & hilariter mori, moriamur in vita ſæpius. Pueri qui per æſtatem natatu delectantur, prima vice ex ponte in profluentem ægrè & cùm timore deſiliunt. Sed vbi id ſæpius attentarint adeoque aſſueuerint, magna poſtmodum delectatione & ſecuritate faciunt. Quando ergo ſcimus deſiliendum nobis aliquando de vita in ſepulchrum, ſaltemus modò frequenter mente & cogitatione, & tunc facilè & cum gaudio ſaltum illum faciemus.

CON-

CONCIO IX.

Reſurrectio mortuorum oſtenditur.

1. *Ex naturali propenſione.*
2. *Ex cooperatione corporis cum anima.*
3. *Ex reſurrectione Chriſti.*
4. *Declaratur exemplis naturalibus.*
5. *Confirmatur ex miraculis.*

THEMA.

Nolite mirari hoc: quia venit hora in qua omnes qui in monumentis ſunt, audient vocem filij Dei. Ioan 5.

A. MAgnum fidei myſterium tradit nobis Apoſtolus in Epiſtola hodierna & Chriſtus in Euangelio, certiſſimam videlicet mortuorum reſurrectionem. Apoſtolus ait: *Myſterium vobis dico: omnes reſurgemus, &c.* 1. Cor. 15. Chriſtus ait: *Mortui audient vocem filij Dei, & qui audierint, viuent.* In qua fidei doctrina fundatur ſanè religio Chriſtiana. Nam, vt ait ibidem Apoſtolus: *Si in hac vita tantùm in Chriſto ſperantes ſumus, miſerabiliores ſumus omnibus hominibus.* Fruſtrà enim affligimus nos operibus pœnitentiæ, fruſtrà nos abdicamus mundi & carnis voluptatibus. Vnde bene dixit Tertullianus libro de reſurrectione: *Spes Chriſtianorum eſt reſurrectio mortuorum.*

Quia verò hæc doctrina, tametſi in ſacris literis expreſſa, difficilis videtur aliquibus, conabimur eam pluribus fide digniorem reddere; adeoque fundamentum hoc religionis noſtræ ſtabilire.

B. I. Ex naturali propenſione. PRIMÒ, Oſtenditur ex naturali propenſione animæ ad ſuum corpus, ſine quo niſi violenter & præter naturam eſſe non poteſt, cùm natura ſua forma ſit corporis. Ideò Apoſtolus credidit probatam fore reſurrectionem mortuorũ, ſi probâſſet animæ immortalitatem. 1. *Cor.* 15. eò quòd nemo prudens, etiam gentilis, credere potuerit, animam quidem immortalem eſſe, ſine corpore tamen duraturam in æternum; proinde ſi quis negâſſet reſurrectionem, negaſſet etiam animæ immortalitatẽ. Vnde reſurrectio quoad ſubſtantiam & humanæ naturæ exigẽtiam quaſi naturalis eſt, licet in modo & executione ſit ſupernaturalis; (nec enim vi creatâ corpori vniri poteſt anima ſeparata.) Quis autem dubitabit modum illum & executionem Deo poſſibilem eſſe? Quid enim, quæſo, difficilius: hominem non exiſtentem efformare, an fractum reparare? Nónne illud prius? nónne figulus ex vna eademque maſſâ aliam & aliam format figuram? Et non poterit Deus eandem argillam eodem ſuo ſpiraculo, quo Adamo vitam indidit, erigere ad vitam? Audi ſanctum Gregorium hom. 26. in Euangelia: *Longè minus eſt Deo reparare quod fuit, quàm creâſſe quod non fuit. Aut quid mirum ſi hominem ex puluere reficit, qui ſimul omnia ex nihilo creauit?* Sanè ipſa Hebræorum veſtimenta in itinere per deſertum annorum 40. ſarta tecta cõſeruauit. Deut. 29. *Vt Dominum potentiorem credamus*, inquit Tertullianus libro de reſurrectione carnis cap. 58. *omni corporum lege, & carnis magis vtique conſeruatorem, cuius etiam veſtimenta & calceamenta protexit.*

SECVNDÒ, Oſtenditur ex cooperatione corporis cum anima. Iuſtum vtique eſt, vt qui ſedulò laborauit, mercedem ſuam: qui ſtrenuè pugnauit, coronam ſuam accipiat. *Dignus eſt enim operarius mercede ſuâ*, ait Dominus *Luc.* 10. Quoniam verò corpus particeps laborum, pugnæ & tribulationis fuit; decet proinde vt ſit particeps mercedis & coronæ. Nihil ferè hîc anima niſi in carne & per carnem operatur; *non poſſunt ergo ſeparari in mercede* (caro & anima) *quas opera coniungunt*, inquit Tertullianus libro de reſurrectione carnis. Vnde & iſtud ſequitur, non aliud, ſed idem prorſus corpus eſſe reſurrecturum; vt ita coronetur illud ipſum, quod cum anima laborauit, ſanguinem fudit, ſudauit & alſit: ſicut idẽ Lazarus reuixit tametſi putredini proximus, qui ante vixit. Eadem lingua Epulonis erat, quæ ſitiebat in gehenna, cum ea, quæ epulabatur in vita. C. II. Ex cooperatione corporis cum anima.

TERTIÒ, Oſtenditur ex reſurrectione Chriſti, quo argumento vtitur etiam Apoſtolus 1. Corinth. 15. *Si Chriſtus*, inquit, *prædicatur, quòd reſurrexit à mortuis, quomodo quidam dicunt in nobis, quoniam reſurrectio mortuorum non eſt?* Ergo non ſolùm fieri poteſt, ſed etiam reuerà fiet reſurrectio mortuorum. Fieri poteſt, quia alioquin non reſurrexiſſet Chriſtus. Fiet autem, quia alioquin Chriſtus fruſtrà reſurrexiſſet. Saniùs enim & faciliùs mortẽ præcauiſſet. Ergo ipſius reſurrectio potiùs propter nos quàm propter ipſum facta eſt, adeoque exemplar & cauſa fuit noſtræ reſurrectionis. Fuit Chriſtus caput noſtrum, quo ſurgente, vtique & membra ſurgent. Fuit ſecundus Adam, quo ſurgente vtique ſurgent & filij eius. D. III. Ex reſurrectione Chriſti.

QVARTÒ, Declaratur exemplis naturalibus. Primò ab Apoſtolo 1. Corinth. 15. *Dicet aliquis*, inquit, *Quomodo reſurgunt mortui? aut quali corpore venient? Inſipiens, quod ſeminas; non viuificatur, niſi priùs moriatur.* Nimirum aliqui cogitantes corpora putrefieri & in cinerem redigi deſperabant & negabant corporum reſurrectionem, quos Paulus exemplo ſeminis in agrum iacti & putrefacti conuincit. Id enim vbi mortuum eſt in terra, reuiuiſcit, & ex grano vno multa producit, adeoque multo cum fœnore quodammodo reſurgit, dum non ſolùm granum vnum, ſed plura, & ſpicam & culmum gignit. Similiter in Autumno moriuntur quodammodo frondes & flores omnes; ſed in Vere reuireſcunt & reuiuiſcunt. Vnde Iſa. 66. dicitur: *Oſſa veſtra ſicut herba germinabunt.* Et ſanctus Ambroſius *libro de fide reſurrectionis*, oſſa hominum in ſepulchris iacentia vocat ſemina æternitatis, quòd ea poſt carnem ſuperſint, ſicut ſemina poſt pomum, ex quibus homo velut noua arbor ſuſcitabitur à Deo. Adducunt etiam non pauci Patres, Ambroſius varijs in lo- E. IV. Ex naturalibus exemplis.

cis, Tertullianus libro de reſurrectione, Lactantius in Carm. de Phœnice, & alij nonnulli, exemplum phœnicis, qui compoſito ſibi rogo exuri fertur in cinerem, è quo naſcatur vermis, qui paulatim adoleſcat & tandem plumis veſtiatur & tranſeat in phœnicem. Quod ſi verum eſt (multi enim dubitant) habemus ſanè typum aliquem reſurrectionis noſtræ; cui conſonat id, quod *Iob* 29. dicitur, *In nidulo meo moriar, & ſicut palma* (Tertullianus *libro de reſurrectione cap.* 13. Vatablus, Rabbi Salomon & alij vertunt, & ſic vt phœnix) *multiplicabo dies.* Vnde Romæ in plurimorum Martyrum ſarcophagis phœnix inciſus viſitur, & incidi iuſſus eſt in ſarcophago ſancti Maximi Martyris à ſancta Cæcilia, vt habent eius acta.

F. V. Ex miraculis. QVINTÒ, Confirmatur ex miraculis: Nam aliorum Sanctorum oſſa poſt annos plurimos integra & illæſa conſeruata ſunt. Aliorum oſſa oleum vel oleo ſimilem liquorem ſtillabant. Aliorum membra ſciſſa redintegrata ſunt, vt ſancti Staniſlai Epiſcopi & Martyris. Alij poſt dies multos à ſepulchro ad vitam reſuſcitati, veluti ſanctus Maternus, S. Petri diſcipulus, qui ab eo miſſus cum ſancto Euchario & Valerio Treuirim ad Euangelizandum, in ipſo itinere Helli apud Seleſtadium febri valida correptus defunctus eſt. Socij ad ſanctum Petrum regreſſi ab eo baculum acceperunt, quem ſancto Materno 40. die à morte applicantes eum reſuſcitárunt: qui poſtea totidem annis ſuperuixit, quot diebus in ſepulchro fuit, fuitque Apoſtolus Treuirenſium & Colonienſium. Vt in eius vita. Et ſcribit Ottho Friſingenſ. *l.* 3. *Chron. cap.* 15. Ad eiuſdem reſurrectionis confirmationem contigit, quod ſanctus Gregorius Turonenſis de gloria Confeſſor. cap. 50. narrat de ſancto Seuerino presbytero, qui cùm ſua execratione meſpilum arborem ſubitò areſeciſſet, poſtea facti pœnitens, eandem precibus ſuis reuireſcere fecit. Nec minùs mirum illud, quod de ſancto Staniſlao legimus, cuius corpus cùm ab impiis membratim conciſum & per agros diſperſum eſſet, poſtea à Clericis collecta membra aptè compoſita, mox ita coaluerunt in corpus integrum, vt nulla vulnerum vel ſectionum veſtigia extarent. *Vt in eius vitâ.*

IN FESTO SANCTI MARTINI.

Euangelium Luc. 11.

IN illo tempore, dixit IESVS diſcipulis ſuis: Nemo accendit lucernam, & in abſcondito ponit, neque ſub modio: ſed ſuper candelabrum, vt qui ingrediuntur, lumen videant. Lucerna corporis tui eſt oculus tuus. Si oculus tuus ſimplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebroſum erit. Vide ergo ne lumen quod in te eſt, tenebræ ſint. Si ergo totum corpus tuum lucidum fuerit, non habens aliquam partem tenebrarum, erit lucidum totum: & ſicut lucerna fulgoris illuminabit te.

CONCIONES.

I. *Multiplex bona intentio actionibus habenda.*
II. *Multiplex oculus bene examinandus.*
III. *Oculus Intellectus ſeu Rationis vnde potiſſimùm obſcuretur.*
IV. *Quinam illi, qui lucernam ſub modio ponunt.*
V. *Quas ob cauſas Sanctorum feſta celebremus.*
VI. *Qualis lucerna ſanctus Martinus, qualis item Martinus Lutherus.*
VII. *Anſer boni Chriſtiani typus.*
VIII. *Anſeres ne ſimus.*

CONCIO I.

Multiplex bona intentio in actionibus habenda.

Prima eſt, cùm operamur honeſti & virtutis causâ.
2. *Ob gehennæ metum.*
3. *Ob mercedem æternam.*
4. *Ob amorem Dei, propter quem variè operamur, ſcilicet; vt Deus glorificetur, vt Deo placeamus & voluntati eius nos conformemus.*
5. *Ad imitationem Chriſti.*
6. *Qui ab his ſcopis aberrent.*

THE-

THEMA.

Si oculus tuus fuerit ſimplex, totum corpus tuum lucidum erit. Luc. 11.

A. IN more fuit apud Lacædemonios, vt parentes filijs adoleſcentibus panem aut eſcã aliam non præberent, niſi quam ſagittã ex edito loco deieciſſent. Textor in præfat. officinæ. Simili modo cum hominibus agit Deus: cœleſtem enim gloriam nemini adulto concedit, niſi eam quiſque ſagittis bonorum operũ quaſi deiecerit & meruerit: quod vel ex illa Chriſti reſponſione, quam filijs Zebedæi dedit, colligi poteſt: *Sedere*, inquit, *ad dexteram vel ſiniſtram non eſt meum dare vobis, ſed quibus paratum eſt à patre meo.* Matth. 20. Vnde calicem paſſionis priùs eis propinat. Itaque iaculari debemus pro cæleſti illo pane & ſagittas bonorum operum in illum extorquere. Porrò qui iaculari vult, vno tantùm oculo ſagittam ad ſcopum dirigit vt bene iaculetur; ſimiliter agendum eſt in bonis operibus. Oculus enim intentionis ſimplex & rectus adhibendus eſt, & tunc demum cum fructu iaculabimur præmiumque reportabimus: alioquin omnes actiones fruſtraneæ & inutiles erunt. Et hoc eſt, quod in hod. Euang. Dominus dixit: *Si oculus tuus ſimplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit: ſi autem nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebroſum erit.* Quorſum igitur collimandum ſit nunc diſquiremus.

Iaculatorum ſcopus ſolet eſſe orbis quidam albus, in cuius medio orbiculus eſt niger. Et hunc aliqui tangunt in extremitate, alij in albo, alij in nigro, alii denique ipſum medium ſeu clauum tangunt, & hi omnes ſuperant, alij omnino errant. Sic in bene operando prout varia eſt intentio, varia eſt iaculatio, & varium etiam præmium. Prima extremitatem tangit, ſecunda & tertia album, quarta nigrum, quinta clauum ipſum medium.

B. I. Cauſa honeſti. PRIMA intentio eſt, cùm operamur honeſti & virtutis causâ. Sic Ariſtoteles *l. 4. Eth. c. 2.* ait: *Virtutibus commune eſt aliquid facere libenter & honeſti causâ.* Nobilis & ingenuus eſt hic finis, hominique proprius & conueniens etſi naturalis tantùm. Idem enim honeſtum ac honore dignum, id eſt, ſummo præmio quod ab hominibus exhiberi poteſt: huiuſmodi autem poſt Deum cùm ſit ſola virtus virtutiſque operatio vtpote profecta à recta ratione hominis propria, nobiliſſimaque regulâ rerum agendarum, ideo honeſtum & virtus virtutiſque operatio non differunt. Inde ſoli illi veri homines cenſendi ſunt, qui honeſtatem ſectantur & honeſti causâ operantur, nam iucundum & vtile bruta & qui cum ipſis non quæ ſunt furſum ſapiunt, ſed quæ ſuper terram, conſectantur. Hunc finem propoſuère gentiles illi, qui ſecundùm rationẽ laudabiliter vixère & propterea adhuc commendantur: Vti Athenienſes, quibus cùm Themiſtocles conſilium turpe & iniquum præberet, licet illis vtiliſſimum, de incendenda hoſtium claſſe; abhorrentes à facinore honeſtati contrario, vetuère ne imposterum de hac re verba faceret Themiſtocles. Plutarch. in vita Ariſtidis Et meritò, nihil enim pulchrius & poſt Deum nobilius virtute ſeu honeſtate, nihilque quod hominem magis deceat & ornet. Sic Romani ſuas exercebant virtutes in tutela patriæ, iuſtitiæ adminiſtratione, ſeruatione ciuium, &c. quibus propterea Deus excellentiſſimi Imperij gloriã conceſſit teſte Aug. *l. 5. de Ciuit. c. 15.* Sed Chriſtiani vt mercedem etiam æternam mereantur, vlteriùs tendere debent, operari videlicet ob amorem virtutis & honeſtatis, propterea quòd ea diuinæ voluntati ſit conformis & placens. Addendæ proinde huic primæ intentioni aliæ nobiliores ad eum modum, quo pictores rudibus lineamentis viuos colores alios & alios ſemper nobiliores adiiciunt. Ab hoc tamen fine & ſcopo, Primò aberrant, qui bonum faciunt propter finem inhoneſtum & malũ, ſiue ſit peccatum mortale, vt cum diues egenti fœminæ dat eleëmoſynam, vt eam ad ſtuprum pelliciat: ſiue veniale tantùm. Qui adeò nihil proficiunt, nullumque inde meritũ acquirunt, vt etiam Rei fiant: Perinde enim agunt, ac ſi ingenuum hominem ſeruo ſubiiciant vel aureum vas adhiberent ad cloacam exhauriendã: vel ſacris templi vaſis abuterentur ad comeſſationes & ebrietates: ſacris veſtibus ad choreas vel bacchanalia: Item qui ad vtile tantùm & iucundum attendunt, quod etiam beſtijs commune eſt, quæ honeſti capaces non ſunt. Inde, quia ad honeſtum & virtutem non attendunt, pro nihilo ducunt fallere, mentiri; peierare, iniurias facere, &c. Tales enim Diogenes pro hominibus non agnoſcebat & meritò. Talis Darius Hyſtaſpis, qui dicebat: *Vbi expedit mendacium dicere, dicatur.* Imp. Caligula, qui dicebat ſibi in omnes omnia licere. Sic denique qui Ludouico Galliarum regi pulicem ſimulauit ſe tollere à veſte, quia viderat alium ob ſublatum à Rege pediculum, magnopere remuneratum: meruit autem tot plagas, quot prior aureos: quia prior amore honeſti id egit: hic verò amore retributionis: apud Maiol. *tom. 2. Canic. Coll. 5.*

SECVNDA intentio. Cùm bene operamur & peccata vitamus ob gehennæ metum: qui finis ſupernaturalis eſt & melior primo. Sic ait S. Hieronymus ad Euſtochium, quòd ob gehennæ metum ſeipſum condemnârit ad horrendum deſerti carcerem. Et meritò attenditur hic finis: quem enim non à malo abſterreat & ad bonum compellat æternæ damnationis comminatio? Sanè hoc medium nobis ſcriptura tanquã efficaciſſimum crebriùs proponit, quàm alia: Experientia enim docet, magis nos moueri pœnis, quàm præmijs; ignominiâ, quàm honore; iniuriâ, quàm beneficio; plus de infirmitate dolere, quàm de ſanitate gaudere; vnde bona ex malorum experientiâ meliùs cognoſcimus: nemo enim meliùs nouit quantum bonum ſit ſanitas, quàm is, qui ægrotauit. Quid autem acerbius, vel triſtius excogitari poteſt, quàm ignis infernalis? C. II. Ob gehennæ metum.

fernalis? Hac conſideratione excitabat ſe ad virtutem Abbas Alexander apud Ioan. Moſcũ in prato ſpirituali c. 169. *Væ tibi Alexander*, aiebat, *quanta erit confuſio tua, cùm cæteri coronabuntur?* Idem fratri alteri de acedia tentato dicebat: *Si in cella tua ſolicitè cogitares Regnum cælorum & cruciatum æternum, in cella tua acediam non ſentires.* Ibidem ca. 142. Ab hoc ſcopo aberrant, qui temporales tantùm pœnas metuunt, & idcirco agunt, quæ iubentur & debent, ne confundantur vel puniantur; Miſeri profectò timent hominem, non timent Deum: timent pruinam, non timent niuem: timent perdere corpus, non timent perdere animam, contra id Saluatoris: Nolite timere eos, qui occidunt corpus, &c.

D. III. Ob mercedem æternam.

TERTIA intentio. Cùm bene agimus ob mercedem æternam: quî finis melior eſt præcedenti. Sic dicebat Dauid Pſ. 118. *Inclinaui cor meum ad faciendas iuſtificationes tuas in æternum propter retributionem.* Et meritò hic etiam finis à Chriſtianis attenditur, ſi enim ob temporale lucrum per mare, per terras currit mercator ad Indos: ſi ob vnam Rachelem 14. annis ſeruiuit paſtorali munere Iacob, quid non faciendum pro æterna beatitudine? Huius contemplatione & propoſitione animabat ad laborandum & perſeuerandum in propoſito fratres ſuos S. Antonius, quia ſcilicet pro paucis annis ſeruitij noſtri æterna nobis regna tribuerentur. Et S. Franciſcus interrogatus quomodo tam tenui veſte hyemale frigus ferret, reſpondit: *ſi ſuperna patria flammâ per deſideriũ contegeremur, facilè nos ab hoc frigore tueremur.* Ab hoc aberrant, qui ob commodum & mercedem temporalem tantùm agunt bene. Et hi abiecti nimis animi ſunt, ſordidi & iniuſti, vt qui res nobiliores dirigũt ſeu referunt ad longè ignobiliores: & Deo per eiuſmodi actiones non ſeruiunt propter ſe, ſed propter hæc commoda, abiecturi illum & repudiaturi, ſi ab illis cõferendis abſtineret, ſicut ſcriptũ eſt Pſalm. 48. *Confitebitur tibi, cùm benefeceris ei.* Ac ſi diceret: non confitebitur cùm deſieris benefacere. Iſti apponunt conditionem Chriſto, *vt, ſi ſint Chriſtiani* (ita loquitur S. Aug. in Pſalm. 129.) *habeant plenam domum frumento, vino, oleo, auro & argento. Nullus eorum moriatur immaturus; ſi quis non habeat filios, accipiat, ſi vxorem non duxit, ducat: non abortiat non ſolùm aliqua mulier in domo eius, ſed nec pecus: non areſcant cupa eius: non grandinetur vinea eius: quæ cùm impetrare ſe non vident à ſpe cadunt.* Iſtis ait Chriſtus: *Amen dico vobis: receperunt mercedem ſuam.*

E. IV. Ob amorem Dei.

QVARTA, Cùm bene operamur propter Deum ſeu propter amorem Dei: & hic optimus & nobiliſſimus ſcopus eſt, ad quem omnes Chriſtiani meritò in omnibus ſuis actionibus collimare debent: non in prioribus illis ſiſtere, tametſi & ipſi boni ſint. Nam imprimis, cùm Deus ſit ſummum bonum noſtrum & finis vltimatus omnium rerum, poſtulat iure ſuo, vt ad ipſum noſtra omnia referamus. Deinde cùm ipſe bonorum operum noſtrorum cauſa ſit præcipua, ipſi conſentiamus oportet; ipſe autem *propter ſemetipſum operatur vniuerſa*, vt ait Salomon *Prou.* 16. Denique quid mirum ſi exigat à nobis, vt ipſius amore tantùm ducamur in operibus noſtris, cùm ipſe amore noſtri ductus nullo appoſito pretio aut mercedis pactione pro nobis tanta fecerit? Non ergo ſiſtendum Chriſtiano in ſola virtutis honeſtate, quia hic finis naturalis eſt & multis gentilibus propoſitus. Non in metu gehennæ, quia perfecta charitas foras mittit timorem. Nec in ſpe præmij æterni, quia *charitas mercenaria non eſt, etſi ſine mercede maxima non eſt*, vt ait S. Bernard. Et hinc calumniari voluit dæmon bona opera S. Iob, quaſi perfectione intẽtionis carerent. *Nunquid Iob fruſtrà timet Deum?* Decet igitur, vt nulla etiam propoſita mercede caueamus malum & agamus bonum, ſed præcipuè propter Deum: Et hoc eſt quod Iſa. 26. dicitur: *à facie tuâ Domine concepimus & parturiuimus ſpiritum ſalutis.* Deo igitur debetur partus bonorum operum vt patri, id eſt, cauſæ præcipuæ, qui inſtar Ludimagiſtri manum nobis ducit: Vnde viginti quatuor ſeniores mittunt coronas ſuas ante Deum & dicunt: *Dignus es Domine Deus noſter accipere gloriam, & honorem & virtutem, quia tu creaſti omnia & propter voluntatem tuam erant.* Apoc. 4.

1. *Vt Deus glorificetur.*

Poſſumus verò variè propter Deum operari. Primò, vt Deus per opera noſtra glorificetur, iuxta id: Luceat lux veſtra coram hominibus vt videant opera veſtra bona & glorificent patrem veſtrum, qui in cœlis eſt. *Matth.* 5. Ita faciebat inſignis quidam Dei ſeruus, qui cùm ſuggereret ei tentatio fruſtrà eum laborare in corporis afflictione, neque enim eum per illam ex præſcito prædeſtinatum fieri poſſe; dæmoni reſpondit: Bene eſt, ſed ſcito me non ſeruire Deo ob cæleſtem gloriam, verùm ob id, quia dignus eſt. Rodriq. *in Exerc. perfect. p. 1. tract. 3. cap. 13.*

2. *Vt Deo placeamus.*

Secundò, vt Deo placeamus per eiuſmodi opera, quæ Deo placere ſcimus: ſicque illi gratum aliquod ſacrificium offeramus quemadmodum Rebecca parabat marito eſcas, quibus libenter veſcebatur. *Gen.* 27.

3. *Vt voluntati diuinæ nos conformemus.*

Tertiò, vt voluntati diuinæ nos conformemus illique ſubijciamus, à qua talia opera imperantur. Pictor alteri imaginem picturus, eius deſignationi ſe accommodat; ſic Dei voluntas & imperium ſemper præ oculis habendum. Porrò huc omnes Chriſtiani deberent collimare in actionibus ſuis etiam indifferentibus & medijs, quales ſunt fabricare, fodere, arare, &c. quia hac intentione faciunt omnes operationes ſuas ſanctas & meritorias. Quis negligeret ſi cuprum per aquæ immerſionem, reddere aurum poſſet? Hæc eſt illa mira & ſancta alchymia, quæ ex ferro, cupro, imò luto ſplendidiſſimum aurum conficit, idque nullo propemodum labore, imò cum magna dulcedine & facilitate.

4. *Contra hoc peccant.* 1.

Contra hoc peccant Primò, qui mala agunt propter Deum, vt qui furantur propter Deum vt vel habeant vnde alienæ inopiæ medeantur: abutentes verbis illis Apoſtolicis: *Siue ali-*

quid

Digitized by Google

quid aliud facitis, omnia in honorem Dei facite. 1. Cor. 10. Cùm tamen de bonis tantùm operibus deque indifferentibus loquatur Apoſtolus, Quanta enim hæc foret dementia, praui m aliquid Dei cauſâ agere? Neque ad honorem Dei talia cedunt; ſed ad contemptum. Inde illa Moyſis exclamatio: *Abominationes Ægyptiorum* (id eſt, pecora,) *immolabimus Deo noſtro?* Exod. 8. Et vox Apoſtoli ad Rom. 3. *Non ſunt facienda mala vt veniant bona.*

E. Secundò, qui ad gloriam ſuam referunt opera ſua. Hi enim velut iniqui diſpenſatores bonorum Dei ſibi attribuunt, quæ Deo debentur: Videntur eſſe tales, qui omnibus munuſculis vel fabricis ſacris apponunt ſua nomina & inſignia. Non ita Conſtantinus Magnus, qui licet Eccleſias plurimas & magnificentiſſimas extruxiſſet & ingentibus donarijs locupletâſſet, nullibi tamen nomen aut inſignia ſua appinxit, vt patet ex Baronio anno 324. & 337. Deſtruunt iſti coqui fumo propriæ gloriæ, nobiliſſimos alioqui cibos; opera enim bona ſunt cibus Dei. *Ioan.* 4. Poma ſi ab arbore in terram cadant, vitiantur & citò putreſcunt: at ſi manu decerpantur & loco editiore ponantur multo tempore ſana conſeruantur: ſic etiam bona opera ſi in terram inanis gloriæ cadãt, fœdantur, ſi verò ad Dei gloriam fiant, ad vitã æternam ſeruantur. Vnde ſponſa Cant. 7. *Omnia poma,* inquit, *noua & vetera dilecte mi, ſeruaui tibi,* quaſi diceret: Nihil mihi inde vſurpaui mihi attribuendo: ſed omnia tibi offero & in te refero.

F. V. Ad imitationem Chriſti. QVINTA, Cùm operamur ad imitationem Chriſti, eumque velut exemplar nobis in agendo proponimus: quemadmodum Deus Moyſi oſtendit exemplar tabernaculi in monte Sinai, dicens: *Inſpice & fac ſecundum exemplar, quod tibi in monte monſtratum eſt.* Chriſtus hoc exemplar eſt ſpeculum omnis perfectionis. Si hunc imitemur, & in noſtris actionibus exprimere conemur, tunc optimam habemus intentionẽ. Cùm ergo oras, cùm ieiunas, cùm das eleëmoſynam, cùm egenos & infirmos viſitas, cogita quo zelo, qua charitate & alacritate id ageret vel egerit Chriſtus. Ideo Dominus dixit: *Exemplum dedi vobis, vt ſicut ego feci & vos faciatis* Ioan. 13. & Lucæ 6. *Perfectus omnis erit, ſi ſit ſicut Magiſter eius.*

G. VI. Intentio nulla. Porrò ab his omnibus aberrant ſcopis, qui velut cæci aut clauſis oculis iaculantur fruſtrà & in vanum; qui cùm facilè poſſent hanc intẽtionem habere & omnia opera pretioſiſſima facere, id tamen non faciunt, ſed quidquid occurrit, temerè agunt, nihil ex prouidentia aut animi deſignatione, atque ita prorſus nihil ſpiritualis lucriſaciunt. De his ait Aggæus c. 1. *Qui mercedes congregauit, miſit eas in ſacculũ pertuſum. Hæc dicit Dominus exercituum: Ponite corda veſtra ſuper vias veſtras,* quaſi diceret: antequam viam ineatis, cogitate quamobrem, & quo fructu veſtro ineatis.

Optimus iaculator fuit S. Martinus, qui ſemper apertis oculis intendit ad ſcopum, ſiquidẽ *oculis ac manibus in cælum ſemper intentus inuictum ab oratione ſpiritum non relaxabat.* Et cùm moriens ſupinus ſemper oraret monereturque à diſcipulis, vt conuerſo corpore aliquamdiu pronus conquieſceret, renuit dicens: *Sinite me cælum potiùs, quàm terram aſpicere, vt ſuo iam itinere iturus ad Dominum ſpiritus dirigatur.* Huc itaque ſi collimes, & ſcopum attinges, & plurima bona lucraberis. Diſces enim imprimis hominem agere & lumini rationis operationes tuas conformare.

Secundò, Plurima vitia euitabis quæ admitteres, vanitatemque ab operibus tuis repelles. Tertiò. Liberaberis ab obligatione reddendi rationem pro inanibus & otioſis cogitationibus, verbis, operibus. 4. Plurima lucra ſpiritualia tibi parabis in cœlo & theſaurum immenſum, 5. Alios ædificabis, ſi viderint te omnia agere non ad oſtentationem, ſed propter Deum & ſimpliciter ambulare. Denique panem illum cæleſtem qui omnes ſapores refert & omnem appetitum ſatiat, deijcies & lucraberis.

CONCIO II.

Multiplex oculus bene examinandus.

Primò, oculus mentis, id eſt, ratio clara eſſe debet.
2. Scientia, quæ rationis quaſi perſpicuum eſt.
3. Fides, quæ eſt oculus animæ ſupernaturalis.
4 Intentio particularis in hoc vel illo opere faciendo.
5. Intentio vniuerſalis reſpectu totius vitæ.
6. Oculus politicus, ſcilicet Cõſiliarius, Magiſter, &c.
7. Oculus corporeus.

THEMA.

Vide ergo ne lumen, quod in te eſt, tenebræ ſint. Luc. 11.

RECtiſſimè quidem à Chriſto comparatur oculus corporalis oculo ſpirituali rationis, ſcilicet fidei, ſcientiæ, &c. multas ob rationes. Sed eſt tamen inter vtrumque oculum aliâ ex parte non parua differentia. Nam quod attinet ad oculum corporis, nemo eſt mortalium, qui optet ſibi cæcum, omnes amant videntem. At oculum ſpiritualem multi volunt cæcum, dum medicamenta reſpuunt, quibus viſum recuperent. Deinde, qui corporaliter cæcus eſt, communiter nouit ſe eſſe cæcum qui verò lumine mentis priuati ſunt, multoties non agnoſcunt ſuam cæcitatem. Miram eiuſmodi cæcitatem de Harpaſte vxoris ſuæ fatuâ narrat Seneca Epiſt. 50. *Hæc fatua,* inquit, *ſubitò deſiit videre. Incredibilem tibi narro rem, ſed veram: neſcit ſe eſſe cæcam; ſubinde pædagogum ſuum rogat, vt migret: ait domum tenebroſam eſſe. Hoc quod in illa videmus, omnibus nobis accidere liqueat tibi. Nemo ſe auarum eſſe intelligit, nemo cupidum. Cæci tamen ducem quærunt, nos ſine duce erramus, &c.* ſic ille. Quare ne idipſum nobis eueniat, oculos noſtros ſpirituales bene examinemus, ne de nobis dicatur, quod de gentibus, Apoſtolus ad Rom. 1. ait: *Dicentes ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt.* A.

B. I. Ratio.

PRIMÒ, Oculus mentis, id eſt, Ratio clara non perturbata eſſe debet, niſi veluti cæci vbique velimus impingere. Quod oculus corporalis eſt membris, quod auriga equis, quod Conſul Reipublicæ, hoc eſt ratio actionibus humanis. Si ergo lumen, id eſt, ratio tenebræ ſunt, ipſæ tenebræ quantæ erunt? id eſt, ipſæ actiones, quantis erroribus laborabunt? ſi oculus eſt cæcus, ſi auriga, ſi Conſul, quid fiet membris, equis, ſubditis, qui lumen ab illis mutuari debent? Quid rationabile, quid laudabile, imò quid non vituperabile & abominabile non expectes ab homine ebrio? ſimiliter ab oculo infenſo & inuido? quid non hoſtile & doloſum? ab iracundo quid non ſæuum & iniquum? nónne inter feras ſatius eſt, quàm inter tales degere? nónne ipſi poſtquam ablatâ perturbatione ad mentem redierint, dolore & pœnitentia occupantur, omniaque ſua acta deflent & execrantur? nónne ipſoſmet pudet? Vide ergo ne lumen, quod in te eſt, tenebræ ſint.
1. Quando perſpicilijs vis vti ad videndum aliquid, priùs ea tergis, ne viſum accuratiorem impediant aut decipiant: cur non idem facis, cùm quid difficile adoriris? cur non purgas priùs oculum mentis ab omni perturbatione, irâ, inuidiâ, ignorantiâ, ebrietate? &c. Alioquin reus eris præcipitantiæ & inconſiderationis, vnde ad extremum rubore & pœnitentiâ licet inutili & ſera tangeris, cùm vexatio dabit intellectum.

2. Secundò, debet eligere ac ſequi bonum honeſtum. Peccans ſequitur ſenſualem appetitum & cum brutis eligit, quæ carni & ſenſui placent, non quæ hominem decent, & honore digna ſunt, virtutem ſcilicet. Vnde grauiter errat, qui pro nihilo reputat mendacia, detractiones, iniurias, imò pro bonis ea habet & de ijs gloriatur. Cùm contra vir oculum purum habens, qui honeſtatem & virtutem ſibi ſequendam proponit, hæc omnia execretur & indecentiſſima reputet vti promiſſis non ſtare, mentiri, irâ corripi, fallere, &c. Si ergo hic rationis oculus ſimplex fuerit & honeſtatem ſequatur, omnia eius opera laudabilia & præclara erunt.

C. II. Scientia.

SECVNDÒ, Scientia, quæ rationis quaſi perſpicilium eſt eiuſque acumen, interim tamen ſuis ſæpe non caret tenebris pernicioſæ ignorantiæ.
1. Primò enim aliqui ſcientiam ſe eorum, quæ ad ſalutem neceſſaria ſunt, habere exiſtimant, cùm tamen magnis laborent ignorantiæ tenebris: iuxta id Prouerb. 12. *Via ſtulti recta in oculis eius: qui autem ſapiens eſt, audit conſilia.* Hinc nullas ferè audiunt conciones, nihil vnquam cupiunt diuinarum rerum diſcere. Sed aduertere iſti debent, quod medici, quantumuis boni, ſibiipſis non ſoleant mederi communiter: quemadmodum & Dauid licet magni luminis Propheta errores ſuos non correxit, niſi poſtquam Nathan Propheta eorum grauitatem illi explicauit 2. Reg. 12. *Vide ergo ne lumen tuum tenebræ ſint.* Et ideo rectè monet Sapiens Prouer. 3. *Ne innitaris prudentia tua. Et ne ſis ſapiens apud temetipſum.* Nimirum vti oculus ſeipſum non videt, ſed alios tantùm: ſic proprios defectus raro & difficulter cernimus: facilè autem alienos.

Secundò, alij habent ſcientiam, ſed ad ſæcularia tantùm, non ad diuina: ad vitia perpetranda, ad lucra & diuitias comparandas, ad cauſas ſuas tuendas ſunt aſtutiſſimi; ad virtutes verò comparandas, ad vitia extirpanda, ad conſcientiam ſuam cognoſcendam ſunt rudes & cæci: iuxta id Ier. 4. *Filij inſipientes ſunt & vecordes: ſapientes ſunt vt faciant mala, bene autem facere neſcierunt.* Et hos ſciolos non obſcurè Dominus vocat filios tenebrarum, cùm ait eos prudentiores eſſe filijs lucis. *Luc.* 16. D. Baſilius *ho.* 8. *hexam.* confert huiuſmodi homines cum noctuis, quæ in tenebris acie oculorum pollent, in luce cæcutiunt. *Quemadmodum enim noctua*, inquit, *aſpectus noctu quidem valet: ſole autem illuceſcente, non mediocriter offuſcatur & hebeſcit: ſic ſæcularium hominum & huiuſmodi ſapientum mens acutiſſima quidem ad vanas res perſpiciendas eſſe videtur, hebetiſſima verò caligineq; referta ad ipſam lucem veram perſpiciendam euaſit.* Tenebroſum hoc lumen à diabolo magiſtro habent, figurato in Ammonite Naas, qui ciuibus Iabes Galaad dicebat: *In hoc feriam vobiſcū fœdus, vt eruam omnium veſtrûm oculos dextros.* 1. Reg. 11. Sic diabolus quos in fœdere ſuo habet, terrena, noxia, & vana acutè ſinit cernere, quaſi ſiniſtro oculo: diuina verò, quæ dextri ſunt oculi & ad ſalutem ſpectant ad cognoſcendam & purgandam conſcientiam, virtutes parandas, viam cœli cognoſcere non ſinit. Sed vide ne hoc lumen tuum tenebræ potiùs ſint, ſicut & lumen noctuæ. 2.

TERTIÒ, Fides quæ eſt oculus animæ ſupernaturalis, & dirigit greſſus noſtros, ne à ſalute aberremus. *Sicut lucerna*, inquit Chromatius in cap. 5. Matth. *incedentium in nocte greſſus illuminat, ne aut in foueas aut in offendicula quæque ambulantes incurrant: ita in hac ſæculi nocte ſplendor fidei omnes vitæ noſtræ greſſus præeunte lumine veritatis illuminat, ne aut in foueas peccatorum, aut in offendicula diaboli incidamus.* D. III. Fides.
Iam verò, Primò putant aliqui ſe hoc lumine præditos, cùm minimè ſint, vti omnes hæretici, & idcirco toto itinere continuò aberrant à cœlo. 1.
Nobis quidem Catholicis nihil hîc difficultandum, quia antiquam tenemus ſemitam quam omnes patres noſtri Chriſtiani tenuerunt. *In antiquis autem eſt ſapientia*, ait Iob c. 12. *& in multo tempore prudentia.* Sic vinum vetus melius eſt, quia magis defæcatum ac digeſtum. Vnde ad ſolatium & ſecuritatem noſtram, ait Dominus Lucæ 5. *Nemo bibens vetus* (vinum ſcilicet) *ſtatim vult nouum, dicit enim: vetus melius eſt.* Nos, iam à primâ fidei prædicatione, vetus vinum bibimus, ideoque muſtum hæreticorum fæculentum nolumus. Viderint illi, ne lumen quod in ipſis eſt, tenebræ ſint. Suſpecta ſemper eſt nouitas antiquitati contraria; vnde & meritò examinanda priuſquam acceptetur. Cùm à viâ tetriâ & tritâ deuias ad nouam & parum tritam, ſtatim ſiſtis & incipis habere ſuſpectam & interrogas. Via Catholica regia eſt & tritiſ-

ſima:

Digitized by Google

ſima: hæreſes viæ nouæ ſunt non tritæ: ergo interroga & tu. *Hæc dicit Dominus*, ait Ieremias capit. 6. *State ſuper vias & videte, & interrogate de ſemitis antiquis, quæ ſit via bona, & ambulate in ea: & inuenietis refrigerium animabus veſtris.* Alioqui ſi hic oculus tenebroſus ſit, totum corpus tenebroſum erit, id eſt, tota vita & omnes quantumuis bonæ actiones fruſtraneæ erunt. Vide ergo, &c.

2\. Secundò, putant aliqui ſufficere ſi qualitercunque credant & ſentiant cum Catholicis, interim tamen fidem incompletam vel merè habitualem (qualis in infantibus) vel mortuam & bonis operibus deſtitutam habent. Qui tamen hac ſua fide à ſalute aberrabunt, vti in feſto S. Thomæ diximus.

E. IV. Intentio particularis.

QVARTÒ, Intentio particularis in hoc vel illo opere faciendo: hæc enim vocatur hoc loco lumen & oculus à Domino: & meritò, quia ſicut oculus dirigit ambulantem, ſic intentio opus; & quemadmodum ſi oculus clarè videat, totum corpus ſine offenſione ambulabit: ſic ſi intentio bona ſit, modò opus ipſum non ſit ex ſe malum, totum opus bonum erit: contrà verò ſi intentio mala ſit, etiam opus quantumuis in ſe aliàs bonum, malum erit. Ex primo capite opera etiam media, vt agricultura, mercatura, famulatus, gubernatio, com ſtio, &c. ſi bonum habeant finem, bona fiunt. Ex ſecundo opera etiam optima, vti conſilia Euangelica mala fiunt, ſiquidem intentio mala eſt. De Mida fabulantur Poëtæ (Maximus Tyrius) quidquid attingebat, verſum eſſe in aurum. Id quod veriſſimum eſt de intentione, quæ ſi bona eſt, omnia opera licet indifferentia, facere aurea poteſt; (non tamen ea quæ ex ſe mala ſunt.) Quàm felicem reputaret ſe mercator, ſi ſolo attactu ſuo poſſet omnes merces ſuas conuertere in gemmas? At hoc poteſt intentio. Vnde quod de pecunia dicitur: Et genus & formam regina pecunia donat: multò veriùs de intentione dicitur: Et genus & formam regina intentio donat. Vno verbo Rex facere aliquem ex plebeis nobilem, Baronem aut Comitem poteſt: vna etiam intentio bona facere ex opere nullius pretij, pretioſiſſimum poteſt. Contrà etiam ad malum & quidem potentior eſt intentio; quia etiam bona opera inficit, cùm mala cohoneſtate nequeat. Quoniam igitur tantum valet intentio, meritò ad eam ſedulò aſpiciendum eſt, & omni modo cutandum vt omnia noſtra opera bono fine operemur, præſertim cùm res facillima ſit. Vide ergo ne lumen, &c.

F. V. Intentio vniuerſalis.

QVINTÒ, Intentio vniuerſalis, reſpectu totius vitæ, quæ reſpicit vltimum finem, quem ſibi quiſque deſignat. Vt enim, ſi ſcopum ſibi aliquem præfixit, eò totum ſuum obtutum flectit & omnes ſagittas iacit; ita ad ſcopum vitæ, quem ſibi conſtituit homo, ſaltem pleraſque dirigit actiones ſuas. Sic coniugatus cogitat quomodo placeat coniugi, Virgo quomodo Deo, Mercator omnes ſuas cogitationes dirigit ad mercaturam & lucrum, opifex ad opificium ſuum, &c. Et de hac intentione putat Author imperfecti locutum eſſe Dominum *Matth. cap.* 6. cùm immediatè prædixit: *Vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum.* Vult enim dicere Dominus, ſicut is, qui cor, amorem & deſiderium ſuum habet in theſauro ſuo; illic habet & cor, id eſt, omnes cogitationes & operationes ſuas eodem dirigit; ita oculus cùm ſibi ſcopum aliquem præfixit vltimum, illic omnes greſſus ſuos dirigit ad eum aſſequendum. Quare, qui non alium ſibi propoſuit finem, quàm mundo inſeruiendi, diuitijs, honoribus & voluptatibus fruendi, qui, inquam, eiuſmodi deprauatum oculum habet, profectò ipſe homo malus & pæne tota eius vita mala ſit neceſſe eſt: ſic qui apud ſe conſtituit Deo inſeruire, regnum cœlorum & iuſtitiam eius quærere, ad hunc finem potiſſimam vitæ partem ſaltem, ſi non totam, ordinabit. Qui enim finem ſibi efficaciter proponit aſſequendum, media quærit & adhibet, vt ad eum pertingat. Vide ergo quorſum omnes tuos labores, curas, induſtrias & cogitationes dirigas: num vt mundo placeas? an verò vt Deo? Sanctus Martinus oculis ac manibus in cœlum ſemper intentus erat: quia nimirum Deum ſibi ſcopum præfixerat, & ad eum omnia ſua dirigebat. Vno oculo eoque dextero ad ſcopum collimandum eſt, qui eſt, vt Deo placeamus in omnibus noſtris actionibus. Sic *Cant.* 4. dicit ſponſus: *Vulneràſti cor meum ſponſa in vno oculorum tuorum.*

G. VI. Conſiliarius, Magiſter.

SEXTÒ, Oculus politicus, ſcilicet conſiliarius, ſuaſor, inſtructor, &c. de hoc enim ait Iob c. 29. *oculus fui cæco.* Talem verò oculũ examinandum monet Eccleſiaſt. c. 6. dicens: *Conſiliarius ſit tibi vnus de mille.* Et c. 37. *A Conſiliario ſerua animam tuam, priùs ſcito, quæ ſit illius neceſſitas, ne fortè mittat ſudem in terram & dicat tibi: bona eſt via tua: & ſtet è contrario videre, quid tibi eueniat*, quaſi diceret: examina illum priùs, ne fortè ponat tibi offendiculum in via, &c. Refert S. Hieron. & poſt eum Liranus, & alij ex Hebræis, Cainum à Lamech in ſylua ſagittæ iactu occiſum eſſe, eò quòd Lamech ob ſenium cæcutiens à puero ductore, qui Cainum latentem in ſylua pro fera aſpexerat, deceptus ſit & pro fera Cainum confixerit iaculo: ac propterea puerũ quoque à Lamech occiſum eſſe: ideoque ab eo dictum: occidi virum in vulnus meum, & adoleſcentulum in liuorem meum. *Gen.* 4. Quæ hiſtoria ſi vera eſt, appoſitè oſtendit quantum à conſiliario malo & inſipiente cauendum ſit. Si enim is puer ſenſibus ſit, id eſt inſipiens aut qui ſenſibus, propriâ vtilitate, &c. ducatur, qui tibi hominem pro ferâ monſtret, id eſt, ſuadeat illicita tanquam licita: in errores & miſerias pœnitendas te abducet. Vnde *Eccleſiaſt.* 10. dicitur: *Væ terræ cuius rex puer eſt.*

H. VII. Oculus corporeus.

SEPTIMÒ, Oculus corporeus. Eſt enim & ipſe ſæpe nequã & immanis pyrata, qui in hoc mundi mari vndiq; circumnauigat & tandem propriam cuiuſque animam ſpoliat ac prædatur. Sic enim *Thre.* 3. dicitur: *Oculus meus deprædatus eſt animam meam.* Nequã eſt, cùm rapere deſiderat res ſæculi, quas intuetur; ſicut ocu-

lus milui, qui ſemper aſpicit terram, vt rapiat pullos aut mures: & corui,qui vbique cadauer quærit. Bonus & ſimplex eſt, cùm nulli nocere nec aliena deſiderat, ſicut oculus columbæ, iuxta id Cant. 1. *Pulchra es amica mea, oculi tui columbarum.* Et Iſaiæ 60. *Qui ſunt quaſi columbæ ad feneſtras ſuas? quia iuſti per ſenſus corporis*, inquit S. Greg. lib. 21. Moral. cap. 2. *exteriora quæque intentione non reſpiciunt rapacitatis, eoſq́; foras non rapit concupiſcentia carnalis.* Vide igitur qualem tu oculũ habeas, coruíne an columbæ: & memineris columbam ad arcam Noë rediiſſe, non coruum, inſiſtentem ſcilicet cadaueribus: ſic etiam oculum malũ terrenis inhærere, ad cæleſtia non tendere. Proinde ſi oculus tuus nequam fuerit, erue eum & proijce abs te, quia totum hominem inficit, & à cœlo excludit.

Vide ergo ne lumen quod in te eſt tenebræ ſint. Oculus tenebrarum amans, vti noctuæ, non poteſt intueri ſolem, ſic nec oculus tenebroſus & impurus faciem Dei. Purga hîc oculos tuos & abſterge tenebras eius: quia beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.

CONCIO III.

Oculus intellectûs ſeu rationis vnde potiſſimùm obſcuretur.

1. *Perturbatur intellectus à ſuperbiâ & ambitione.*
2. *A cupiditate & auaritiâ.*
3. *A laſciuiâ & libidine.*
4. *Ab inuidiâ.*
5. *Ab irâ.*
6. *Ab ebrietate.*
7. *Ab ignorantiâ & tædio diſcendi:*

THEMA.

Vide ergo ne lumen, quod in te eſt, tenebræ ſint. Luc. 11.

A. QVemadmodum oculus corporalis præſtantiſſima pars eſt corporis, ita & oculus animi, qui eſt ratio ſeu intellectus, præſtantiſſima pars eſt animæ. Vterque enim ſpeculatoris & excubitoris munus agit, & omnes actiones dirigit; ac ſiquidem vigilauerit, eas omnes rectas & laudabiles facit: ſi verò obdormiat aut cæcutiat, nihil recti facit. Imò quod eſt ſol mundo, hoc oculus eſt corpori, hoc ratio eſt animo. De die omnia ordinatè & decorè fiunt, de nocte omnia confusè & turbatè: ad lucem optimè ſcribimus, in tenebris verò peſſimè. De die cautè ambulamus, noctu verò periculosè & cum trepidatione. Vnde bene Dominus: *Si oculus tuus ſimplex fuerit totum tuum corpus lucidum erit, Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum* (omnes actiones tuæ) *tenebroſum erit.* Ideo natura oculum corporalem ſolicitè cuſtodiuit, muniendo eum palpebris, quaſi domo: genâ & fronte eleuatiore quaſi vallo: cilijs quaſi repagulis & ponticulis penſilibus, qui de nocte eleuantur & portis oppanduntur: ſupercilijs quaſi excubiis, adhæc cùm periculũ oculis imminet, naturali inſtinctu manus obijcimus; oculos auertimus & claudimus ac quaſi militibus defendimus. Vnde Iſidorus *lib. 11. Etymol. c. 1.* oculum ab oculendo dictum ait, quod natura tanto eum ſtudio occuluerit. Quòd ſi tantam naturæ ſolertiam cernimus in oculo corporeo, oportet vt non minorem, ſed maiorem longè adhibeamus cuſtodiam rationi, in qua tantò plus eſt ſitum, quantò ſpiritus corpore præſtantior eſt. Hoc enim eruto vel cæcato, nihil recti ages & inſtar Samſonis excæcati facilè abduceris à Philiſtæis, id eſt dæmonibus ad vitiorum ſeruitutem. Hinc illi imprimis adnituntur vt oculos noſtros turbent, & veluti anguillas in aqua turbida capiant. Vnde *Apoc. 9.* ſcribit ſanctus Ioannes, quod in ſpiritu vidit: *Aſcendit fumus putei, ſicut fumus fornacis magnæ, & obſcuratus eſt ſol.* Ita nimirum diabolus ſolem intelligentiæ noſtræ obſcurare conatur fumo perturbationum, qui non niſi à puteo infernali prodire poſſunt. Quales verò ſint hi fumi & proinde quàm cauendi, nunc videndum.

PRIMÒ, Perturbatur à ſuperbiâ & ambitione, teſte Abacuc c. 2. Quomodo vinum potantem decipit, ſic erit vir ſuperbus, inquit. Ebrius inter plurima inepta quæ facit, omnia duplicia videt, ſe maiorem etiam exiſtimat quàm ſit; vires, ingenium, formam & ſcientiam ſua aliaque ſimilia miro modo extollit, licet nihil horum habeat. Ita etiam, qui ſuperbiæ ſpiritu tumet. Tali inflatus ſpiritu fuit olim Menecrates Medicus apud Athenæum *l. 7.* & Adrian. Iunium *in adagio.* Nihil ad Medicorum arrogantiam. Etenim (vt ſcribit Iunius) Iouis cognominationem ſtultè vſurpabat, velut qui ſua arte vitam mortalibus exemplo Iouis daret: quo nomine gloriabundus veluti cœtum quendam conſentientium Deorum ſibi adſciſcebat eos ipſos, quos comitiali morbo oboxios ſanitati reſtituerat, ſacramenti lege obſtrictos iuſſoſque famulantium more ſubſequi, hunc Herculis habitu, illum Mercurij chlamyde caduceoque inſtructũ; rurſus alium Apollinis, alium Æſculapij amictu: cùm interim ipſe Iupiter præ omnibus emineret, purpureo paludamento aureaque coronâ conſpicuus manuque ſceptrum tenens, pedibus crepidatus. Neq; ſtetit intra hoſce fines vecordia hominis, ſed in maius etiam erupit quando ad Philippum Macedonum Regem per literas in hunc modum ſcripſit: *Menecrates Iupiter Philippo ſalutem. Tu quidem Macedoniæ Rex es; ego verò Medicinæ. Tu ſanos cùm vis, perdere potes: at ego ægrotos ſeruare in vita: & bona valetudine præditos, qui mihi obſecundauerint, ad extremam vſque ſenectutem incolumes & integros tueri. Quapropter te Macedones armis ſtipant, me verò victuri: ſiquidem illis Iupiter ego vitam largior.* At Philippus huic inſanæ belluę nihil aliud reſcripſit, quàm: *Philippus Menecrati* ὑγιαίνειν, id eſt, ſanã mentẽ, ſcilicet precatur. Simili inſolentiâ inflatus Neſtorius Conſtant. Epiſc. in prima ſtatim concione ſe Deum quendam fecit & his verbis Theodoſium iuniorem Imperatorem compellauit: *Da mihi, ô Imperator, terram ab hæreticis liberam & puram & ego tibi cœlũ reddam. Tu mihi hære-*

R. I. A ſuperbiâ.

hæreticos extirpa,& ego tibi in Perſis delendis adero. Niceph.l.14.c.31. Qui & paulò pòſt in hæreſim lapſus in eaque deprehenſus eſt, vt idem capite ſequenti narrat, quo eodem ſpiritu inflatus Lutherus & alij in hæreſes lapſi ſunt. Ita nimirum vinum ſuperbiæ potantem decipit & tandem de ſe præſumentem proſternit atque in cœnum proijcit. Ex qua mentis perturbatione peruerſiſſima iudicia prodeunt. Hinc enim ſuperbi ſeipſos prædicant, laudant, iactant, interim verò ab alijs ridentur veluti ſtulti & vani. Hinc etiam adulatione maiores ſibi videntur, vti literæ per perſpicilia lectæ. Denique ſeipſos omnium odio exponunt & in præſentiſſima vitæ & ſalutis diuinæque vindictæ diſcrimina conijciunt. Commodus Imperator, præ tumore adeò inſaniit, vt veſtitum Herculis aſſumens cum pelle & claua prodierit, ſibique immolari vt Deo paſſus ſit. Hac tamen ſua ſtultitiâ riſum alijs mouit, tametſi capitalem. Plures enim propterea occidit, in quo magis adhuc ridiculus imò inſanus fuit. Baronius anno 192. Tandem ab Athleta, cum quo exerceri ſolebat in palæſtra compreſſis faucibus ſtrangulatus eſt. Baron. anno 194.

C. II. Ab auaritia. SECVNDÒ, Perturbatur à cupiditate & auaritia; Teſtatur id Deus ipſe, qui Exod. 23. præcipit: *Nec accipias munera quæ etiam excacãt prudentes*(Hebr. videntes)*& ſubuertunt verba iuſtorum.* Nam primò inclinant affectum, deinde affectus inclinat & obnubilat rationem & iudicium: inde ratio profert ſententiam in fauorem donatoris. Similiter S. Aug. *lib. 2. de ſerm. Dom. in monte ca. 7.* ait: *Rerum temporalium cupiditate obtenebramur.* Et quid multis? Conſtat experientiâ, quòd aureis haſtis feliciſſimè pugnetur, & ſplendor auri excæcet rationem & iudicium, ſicut peluis candens oculos vrſi: inde promouentur inidonei ad munia & dignitates, opprimuntur innocentes & ipſa veritas. Exemplum vnum referam ex Dion. Carthuſ. apud Delrium *in adagialibus ſacr. p. 2.* Narratur quòd quidam habens cauſam appropinquante die proferendæ ſententiæ, miſit iudici bouem; quo cognito Aduerſarius miſit coniugi iudicis pinguem vaccam. Coniux itaque maritum ſuum traxit in partem ſuam. Ventum eſt ad iudicium. Quo inſtante cùm iudex inciperet loqui in fauorem cauſæ eius qui miſerat vaccam, alter admirans clamauit: Bos loquere. Reſponditque iudex: Bos loqui non poteſt, quia vacca non ſinit. Egregium ſcilicet acumen, triremibus dignum: vnde ænigma: *Mutnegra cum murua faciunt rectiſſima curua.* (lege inuerſis literis mutnegra argentum, murua aurum.) Velut igitur à candente ferro aut carbone, manus excutiendæ ſunt à munere, prout inſinuat Iſaias cap. 33. *Qui excutit manus ſuas,* inquit, *ab omni munere, &c iſte in excelſis habitabit.* Talis B. Thomas Morus Cancellarius Angliæ, iudex æquiſſimus, munerum & opum contemptor; Nam cùm aliquando vidua, cui litem adiudicârat, obtuliſſet ei poculum aureum: ille accepit quidem, ſed vino replens ei præbibit & reddidit. Vt habetur in eius vitâ.

D. III. A luxuria. TERTIÒ, Ex laſciuia & libidine. *Nam vinum & mulieres apoſtatare faciunt ſapientes*, ait Eccl. c. 29. Hinc veteres pinxere Venerem cæcam. Vidit hoc etiam Ariſtoteles, cùm ſcriberet: voluptates prudentiæ ſunt impedimento, atque eò magis, quò magis quis oblectatur. *lib 3. Eth. cap. 11.* Teſtis huius veritatis eſt Salomõ, qui cùm circa auſpicia regni ſui eſſet mortalium ſapientiſſimus. 3. *Reg. 4.* totus poſtea deſipuit, cùm in voluptates carnis corpus immerſit & animum. *Cumq́, iam eſſet ſenex,* inquit ſcriptura, *deprauatũ eſt cor eius per mulieres vt ſequeretur Deos alienos.* 3. Reg. 11. In ſimilem vecaniã lapſus eſt Henric. VIII. Angliæ Rex eadem ex libidine, qua Catharinam legitimam coniugẽ repudians, Annam Bolenam, quam mirè deperijt, ſubſtituit. Ex quo factus eſt à ſe totus alius & Sedi Apoſt. rebellis, ſummum ſe Pontificem profiteri in regno ſuo non erubuit; Denique inepti & fœdi amantium mores facilè oſtendunt, eos à mente & ratione longè exceſſiſſe. Fortiſſima enim eſt illa tentatio, quæ hominẽ ad ſe totum rapit: procul itaque fugienda, ne ex vno in plurima alia peccata velut cæcati præcipitemur. Quare oculi imprimis ſedulò cuſtodiendi ad exemplum Iob, qui; *Pepigi fœdus cum oculis meis,* inquit, *vt ne cogitarem quidem de virgine.* ca. 31. Nam ex cogitatione & deliderio quæritur aſpectus, ex hoc mouetur concupiſcentia, & inde ingens procella perturbationum: de amato ſemper cogitatur, nihil aliud placet, errata defenduntur, &c. Sic ſenes illi laſciui, calumniantes Suſannam, quorum vni Daniel ait: *Species decepit te & concupiſcentia ſubuertit cor tuum,* Dan. 13. Horrendum exemplum crudelitatis ex laſciuia natæ narrat Lipſius, quod, quia maximè ad rem facit, ad verbum ex illo deſcribere volui.

Erat Carolo Audaci Burgundiæ Duci vir nobilis in ferventi gratiâ, atque ei præfecturam oppidi in Zelandiâ dedit. Ipſe ibi in otio amorem concipit in fœminã ſcitam corpore, & moribus animo meliorem. Primò aſpectus, obambulatiò, ſuſpiria & quæ ſolent amantes; mox audacior & verba miſcet & affectum aperit, & ſolatium orat. Neque promiſſis abſtinet, & omnia tentat, quæ ſint expugnanda Fruſtrà. Munita vndique caſtitas erat. Igitur deſperatione ad facinus ſe vertit. Præfectus erat, & Carolus noſter in bello: maritũ igitur amatæ fœminæ proditionis inſimulat, & ſtatim in vincula miſſum carcere cuſtodit, vt vel hoc metu miniſq́, illã moneat & obnoxiã ſibi reddat; vel maritũ ipſum amoueat, remotam amori. Currit igitur & mulier caſta & viri amans, ſtatim ad carcerem, à carcere ad Præfectum deprecatura aut liberatura ſi poſſit. Præfectus: Et tu ô mea, me rogas? imperiũ quod in me habes, ignoras? affectũ ſaltem mutuum redde, & maritum ecce reddo. Detinemur enim vterque ille in meo, ego in tuo carcere, aut vinculis: ah quàm facilè vtrũque ſoluis? quid renuis? amans peto, & per meam vitam: Præfectus peto & per mariti tui vitã. Vtraque agitur; & pereare ſi debeo, peream. Atqui miſerere & mulierẽ te & coniugẽ oſtende. Mulier rubere ad iſta & ſtupere, & tamen pro marito etiã timere. Conſtat magis animo quàm corpore, & trepidat & pallet. Atque ille

quia

quia moueri viſo, & leuiter vim adhibendam ratus (ſoli erant) in lectum impellit, fruitus fructu vtrique mox acerbo. Nam mulier confuſa & lachrymabunda abiens, pudoris magis quàm peccati ægra, iram & vindictã coquit, quam etiam accendit barbarũ Præfecti factum. Nam ille voti potitus, & cætera prolixa autumans, ſi æmulum ſuſtuliſſet, maritum damnari curat, damnatum capite plecti. Ac id non in publico, ſed in carcere ipſo factũ, atque ibi cadauer in arcam ligneam incluſum mox ſepeliendum. Venit interea mulier ſiue ab ipſo accita (vt quidam tradiderunt) ſiue ſponte & ſuper ſalute mariti anxia; ſed venit & vel ex pacto, maritum recipere ſe ſperat. Ille benignè affatus: Et maritum, inquit, quæris? habebis, abi, (& digitum in carcerẽ intendit) inuenies & tolle. Nihil ſuſpicata, abit, videt & percellitur & animo & corpore lapſa; ſuper cadauer ſe abijcit, ac diu lamẽtata, recipit animum atque iram, rediensque, atroci vultu & verbis: Et hercule, inquit, reddidiſti maritum: gratia debetur, exſoluam. Retinere ac placare conitur, fruſtrà; non tigris magis ſauiat fœtu erẽpto. Statimq́, amicorum fidis aduocatis rem denarrat ac conſilium viamq́, vltioni exquirit. Cenſent omnes ad Principem eundum. Accedit duobus amicis comitata; auditur, vix creditur, & indignatur & dolet Princeps hoc in ſuo ſolo, & è ſuis quemquã auſum. Sed & mulieri edicere minaciter, niſi vera & certa afferret, malum habituram. Iubet manere in aula, & in vicinum cubiculum ſecedere, dum præfectum vocat. Nã fortè & ipſe in aula erat. Venit; introducitur & mulier: Hanc noſtin'? ſert, etiam noſti? atroces ſunt, & quas nolim eſſe veras. Quid ais! Vacillat, perplexè loquitur, negat aliquid & annuit, donec Princeps ex vultu ipſo & ſermone culpã ſuſpicatus, vt tamẽ certior eſſet remotis omnibus ſolum alloquitur: Quam fidẽ mihi debeas & quam beneficijs meis gratiam nõ neſcis: Per hanc & illam te adiuro, vt quid in hac re ſit liquidò & ſine ambagine denarres. Fatenti gratia aut aliqua ſeueritas non deerit, nec abnuenti tormenta. Ibi ille ſe ad genua abijcere, factũ agnoſcere, deniq́, mulierem culpa omni liberare, ſe onerare ſed in gratia Principis refugium & ſolatiũ ponere. Quã vt magis impetret illicitam libidinem matrimonio purgaturum offert. Princeps quaſi aures præbens, etiam mitior, mulierẽm reuocari, quoſdam è ſuis aſſiſtere iubet. Et heus tu, quoniam huc ventum eſt mulier, placet ne maritum hunc habere? illa abnuit, & tamen, voluntatem aut iuſſa Principis timens, adſpicit circumſtantes, qui certatim innuunt aut ſuggerunt, accipiat conditionem viri nobilis, diuitis, apud Dominum gratioſi. Victa dat manus: quas Princeps iungi cum Præfecti iubet, & ſolennibus verbis matrimonium firmari: firmato iterũ Princeps: Tu noue marite, hoc iam nunc largire, vt ſi prior ſine liberis obeas, hæc coniux hæres omnium bonorum tuorum ſit, libens concedit, teſtes audiunt, tabularius ſcribit. Et his iam peractis, Carolus ad fœminam: Dic ſodes animo tuo iam factum ſatis? ſatis, inquit mulier. At nondum meo, ille ſubijcit, & ablegatâ fœminâ, iubet Præfectum in illum ipſum carcerem duci in quo maritus cæſus, & pariter cæſum in arcam ligneam ſiue capulum deponi: facta ſunt. Tum mulierem eò mittit, quæ inopinato caſu iterum conterrita, duobus maritis eodem fere tempore amiſſis, mox in morbum incidit & fato obijt. Hoc ſolum alteris nuptijs lucrata, vt liberos ex priori coniugio diuites relinqueret nouâ hæreditate.

QVARTÒ, Ex inuidia, hæc enim deprauat oculum, vt quæ ſunt in alijs bona, videre nequeat, mala tantùm videat, ſæpe comminiſcatur, ac quæ ſunt laude digna, vituperet & praua eſſe iudicet: Vnde *Eccleſiaſt.* 14. dicitur: *Nequam eſt oculus liuidi & auertens faciem ſuam*; ſcilicet à proſperitate & bonis proximi. Sic Iudæi eiectionẽ dæmonis ab obſeſſo per Christum factam, Beelzebub adſcripſerunt: ob quam calumniam monet eos in hod. Euangelio, ne rationem ſuam adeò per inuidiam excæcare & ſub modio ponere velint. Eâdem ex cauſâ Saul Dauidem fideliſſimum licet ſeruum ſuum, imaginabatur ſibi tanquam Regni inſidiatorem, & non rectis oculis aſpiciebat: quia nimirum audierat ei dare decem millia, ſibi verò millia tantùm à mulieribus 1. *Reg.* 18. Et hinc fit, quòd hæretici, licet Romæ & in alijs Catholicis locis plurima videant bona & laudabilia, ad Dei cultum, ad pietatem, pauperum ſubleuationem, &c. pertinentia, ea non attendant, vel ſiniſtrè interpretentur: notent verò ſolùm, quæ in paucis reprehendi poſſunt & reprehenſibilia ipſis videntur. Vnde iſta tantùm loquuntur, illa verò tacent. E. IV. Ab inuidia.

QVINTÒ, Ex ira, Pſal. 6. *Turbatus eſt à furore oculus meus*, ait Dauid. Quem tamen furorem concipiebat ſolùm in propria peccata. Nam quòd iræ perturbationem admittere non ſoleret, patet ex eo, quòd Sauli inimico, aliquando in ſpelunca deprehenſo pepercit, dicens: *Cogitaui vt occiderem te, ſed pepercit tibi oculus meus*, quia ſcilicet minimè turbatũ habebat 1. Reg. 24. *Impedit ira animum ne poſſit cernere verum*, ait Poëta. Et ſicut videns per vitrum rubrum, omnia rubra videt, ita iracundus omnia, quæ offendit, imaginatur ſibi hoſtilia. Per hanc adeò perturbatus fuit Saul, vt dum vult filio Ionathæ regnum ſtabilire contra Dauidem, interim nititur eum lanceâ transfigere. 1. *Reg.* 20. Per hanc perturbatus Dux Bauariæ Ludouicus Seuerus & ex falſa ſuſpicione in errorem inductus, quaſi coniunx eius Maria Brabantina alterum amaret; vt repentè Donawerdam (vbi illa tunc habitabat) aduolârit, & correptam fruſtrà ſe excuſantẽ, plecti capite iuſſerit. Mox tamen vbi deſæuiit, errorem ſuum agnoſcens, & pudore ſimul confuſus ſequenti ſtatim nocte coniugis manibus adeò exagitatus fuit, vt repentè totus incanuerit eâ nocte, quaſi iam ſeptuagenarius eſſet, cùm 27. annos ſolummodo haberet. Matth. Rad. 2. *p. Bau. S.* Ita nimirum in furore talia committuntur, quorum poſtea pudet ac pœnitet. F. V. Ab ira.

SEXTÒ, Ex ebrietate, quod verius eſt, quàm vt oſtendi debeat. Et hinc ebrij ad quæuis vitia facilè pertrahuntur. Refert Plin. *lib.* 8. *ca.* 18. Sub Claudio Imperatore Paſtorem Getulum inieciſſe ſagum ſuum Leoni in ſe irruenti, inde feram, velatis nimirum oculis, torpuiſſe, vt vinciri poſſet: adeò vim omnem Leoni in oculis eſſe. Ad eundem modum per ebrietatem ita hebetatur rationis acies, vt non difficilè G. VI. Ab ebrietate.

vinci

Google

vinci à dæmone poſſit homo & quibuſuis peccatorum vinculis irretiri. Hæc iuſtum Loth, quem Sodoma non vicit, in duplicem inceſtum abduxit: Alexandro Magno mentem ita abſtulit vt chariſſimum Clytum in menſa occiderit, quin & ſeipſum Herculiano ſcypho. Hinc fortè Bacchus Liber dictus, id eſt, ſolutus tanquam taurus furioſus & indomitus. Vnde Alphonſus Rex Aragonum rogatus cur adeò ebrietatem deteſtaretur, reſpondit. *Quia ſcio furorem & libidinē eius filias eſſe, Scio quantū gloriæ Alexandri Magni obſuerit ebrietas.* Deniq; vt verbo dicam ebrietas nihil rectè facit, niſi cùm ebrium proiicit in lutum. Quare ſicut piſcatores turbant aquas, vt anguillas alioqui lubricas & captu difficiles queant capere. Pierio teſte *l.* 29. *hierogl.* ſic diabolus ad ebrietatem homines pertranit, vt in alia ſcelera præcipitet.

H. VII. Ab ignorantia & tædio.

Septimò, Per ignorantiam & tædium diſcendi: quales erant filij Heli, de quibus 1 Reg. 2. *Filij Heli, filij Belial, neſcientes Dominum, nec officium ſacerdotum.* Rectè vocantur filij Belial; id eſt, ex leges: quia qui legem neſcit, eam non curat nec ſeruat. Quales etiam multi Catholici, qui neſciunt requiſita ad ſalutem ex negligentia diſcendi: cùm Iudæi, Saraceni, & hæretici longè meliùs ſciant, quæ ad ipſorum ſectas pertinent. Cur multi neſciunt quando ſit ieiunium, idque non obſeruant? quia piget eos audire concionem, poſt quam proclamentur ieiunia. Cur multi non reſipiſcunt ab erroribus ſuis? quia piget eos inquirere in libris, vel à Confeſſario, recténe an malè faciant. Cur multi non confitentur peccata, quæ in vſu matrimonij committunt? quia nolunt intelligere ac diſcere, an ea ſint peccata.

Denique Deum rogemus, vt ſicut ſol nebulas diſſipat & aufert, lucemque reddit claram, ſic & ipſe tollere dignetur mentis noſtræ caliginem. Sed & nos laboremus: vt ne inducamus oculo noſtro eiuſmodi nubem: fugiamus ergo vitia prædicta. Certè infantes non patiuntur ſibi obligari oculos: ne ſimus nos ſtultiores. Quòd ſi ea peccata rationem non obſcurarent & ad alia non traherent, ſatis per ſe mala forent: Atqui præterea pariunt alia ſcelera ideoque meritò dicuntur capitalia. Imitemur S. Martinum qui nequaquam paſſus eſt induci oculis ſuis glaucoma à Cacodæmone. Sed cùm is in forma Chriſti regia ei appareret, priuſquā crederet aſſerenti ſe Chriſtum eſſe, rem ſedulò conſiderauit, & fraudem agnouit, &c.

CONCIO IV.

Quinam illi, qui lucernam ſub modio ponunt.

1. *Hoc faciunt, qui rationem ſuam cæcant.*
2. *Qui fidem ſuam abſcondunt cùm manifeſtanda eſt.*
3. *Qui ſcientiâ & poteſtate ſuâ non vtuntur.*
4. *Qui bene docent, ſed malè viuunt.*
5. *Qui opera ſua propalanda occultant.*
6. *Qui tepidi nimis, vltra præceptum facere volunt.*

THEMA.

Nemo lucernam accendit, & in abſcondito ponit, neque ſub modio, ſed ſupra candelabrum. Luc. 11.

A.

Maximæ vtilitatis & irrefragabilis veritatis eſſe hæc ſentētia debet, quæ toties à Chriſto repetitur. Eam enim primò protulit de Apoſtolis in ſermone habito in monte Matth. 5. *Vos eſtis lux mundi*, inquit, *non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita, neque accendunt lucernam & ponunt eam ſub modio, ſed ſupra candelabrum, &c.* Iterum Luc. 8. poſt parabolam ſeminis verbi Dei, iacti in malam & bonam terram. Subdit enim mox: *Nemo autem lucernam accendens operit eam vaſe, aut ſubtus lectum ponit, ſed ſupra candelabrum ponit, vt intrantes videant lumen.* Denique Luc. 11. in hodierno Euangelio, poſt eiectionem dæmonis muti. *Nemo lucernam accendit, &c.* Sed quomodo nemo hoc facit, cùm plurimi reperiantur, qui hoc faciant? Nimirum tantæ inſaniæ res eſt, accendere lucernam & ponere ſub modio, vt Dominus hac de re ita loqui voluerit, quaſi nec fiat nec fieri queat. Itaque nemo prudens, nemo niſi ſtultus lucernam in abſcondito ponit. Huiuſmodi tamen ſtultorum non exiguus eſt numerus, vt videbimus.

B. I. Qui rationem ſuam cæcant.

Primò, Hoc faciunt, qui quæ cognoſcunt æqua & recta, intueri nolunt, nec ſecundum notitiam ſuam operari; ſed ex odio, inuidiâ aut cupiditate rationem ſuam obnubunt modio ignorantiæ affectatæ. Faciebant hoc Iudæi, quando manifeſtum videntes miraculum expulſi à Chriſto dæmonis muti, ex odio & inuidia adſcribebant eam virtutē principi dæmoniorū Beelzebub. Hinc ſumptâ occaſione, ſubiecit Dominus, vt ne rationis & ſcientiæ ſuæ lumen ſub eiuſmodi modio ponerent, & agnitæ Veritati repugnarent. Tales etiā peſſimi illi & obſcœni Seniores, de quibus Danielis *c.* 13. dicitur: *Declinauerunt oculos ſuos, vt non viderent cœlū.* Typus illorum fuit Herodes, qui Ioannē reprehenſorem & Veridicū ſuum miſit in carcerem, ne per eius obiurgationem retraheretur à ſuo ſcelere. *Matth.* 14. Sic enim qui malè agere ſtatuunt, rationē & ſynderesim in carcerem ponunt, ne illis oblatret, velut adulteri canem ſuū. Non fruſtrà dedit nobis Deus lumen rationis ingenij, fidei, ſcientiæ, &c. Sed propterea vt id quaſi lucernā greſſibus noſtris præferamus, omniaq; conſilia & opera noſtra antequam exequamur, ad id examinemus.

C. II. Qui fidē ſuam abſcondunt.

Secundò, Qui fidem ſuam, cùm manifeſtanda eſt & ſupra candelabrum ponenda, timoris modio contegunt, & factis negant: velut qui inter hæreticos vetitis diebus carnes comedunt, ne Catholici deprehendantur, eoque nomine irriſionem vel deſpectum alium patiantur. Vniuerſim quicumque fidem ſuam non profitentur, cùm id Dei gloria aut ſalus proximi poſtulat. *Qui crediderit, non feſtinet*, inquit Iſa. c. 28. hoc eſt, non trepidet, non fugiat fidei

ſuæ

ſuæ confeſſionem,ſeu,vt 70. & Apoſt. *ad Rom.* 10. vertunt: *Non confundetur*. Cûm enim & mēte & corpore cōſtemus, æquum eſt vt Dei cultum & religionē non ſolùm in mentis receſſu cōſeruemus, ſed etiam externo opere & ore inſinuemus; iuxta id Pſ. 102. *Benedic anima mea Domino & omnia, quæ intra me ſunt, nomini ſancto eius*. Turpe eſt apud ipſos homines & inuidioſum, reſpectu aliquo prohiberi quempiam, quò minùs demonſtret exteriùs ſe illius amicum eſſe aut filium, cuius reuerà eſt. Peccauerat hac in re Iacobus, cognomento Interciſus, qui cùm parētibus maximè Chriſtianis natus eſſet vxoremque non minùs in religione feruentem haberet, in aula Iſdigerdis Regis Perſarum verſatus inter optimates amore Regis deflexit ad idolorum cultum. Quo intellecto ſcripſit ei mater & coniunx in hanc ſententiam: Obediendo mortali deſeruiſti eum, qui vita eſt: placendo futuræ citò putredini deſeruiſti ſempiternum odorem. Veritatem in mendacium commutaſti & mortali obtemperans viuorum ac mortuorum iudicē reliquiſti. Noueris igitur nos amodò à te futuras extraneas nec tecū de cetero aliquatenus moraturas. Quibus perlectis literis compunctus & flēs dicebat: ſi mater mea & vxor à me abalientæ ſunt, quantò magis Deus meus? Cùm ergo ob hunc errorē plurimùm ſe affligeret, proditus eſt Regi de religione Chriſtianâ, cui vt renūciaret cùm diris vrgeretur ſupplicijs, minimè adduci potuit.

Itaque lapſum ſuum præclaro martyrio, quo membris omnibus deartuatus, demum capite plexus eſt, ſtrenuè compenſauit. Vt in vita *apud Surium tomo 6*. Sub modio etiam repoſuerat fidem ſuam Victorinus Rhetor, apud Auguſt. *l. 8. Confeſſ. cap. 2.* cùm reſpectu territus amicorum, manifeſtare vereretur, ſe ampliùs non eſſe paganum, ob idque abſtineret à templo Chriſtianorum. Hic in aurem dicens Simpliciano ſibi amiciſſimo: Noueris me iam eſſe Chriſtianum; reſponſum accepit: Non credam nec te putabo inter Chriſtianos, niſi in Eccleſia Chriſti te videro. Ergone aliquando negaretur à Chriſto coram Angelis, ſi Chriſtum non confiteretur, calcato omni humano metu ſubitò ait eidē: Eamus in Eccleſiā Chriſtianus volo fieri. Itaque in Eccleſia de loco eminentiori coram omnibus fidē ſuam profeſſus eſt.

D. III. Qui ſciētia & poteſtate ſuā non vtuntur.

TERTIÒ, Qui ſcientiam habent & poteſtatem arguendi aliorum vitia, inſtruendi & corrigendi, id tamen non faciunt, victi timore vel amore, cupiditate vel ignauiâ, his enim affectibus velut modijs tegunt lucernam ſuam. Non abſque causâ ſubiunxit hanc ſententiam Dominus poſt parabolam de ſemine Verbi Dei: Nam ſanctus Auguſtinus de quæſtionibus Euangelicis ait, docere per hoc voluiſſe Chriſtum fiduciam prædicandi, ne quis timore carnali incommodorum, ſcientiæ lucem abſcondat. Alij namque abſcondunt eam ſub modio temporalium commodorum, ne eos offendant, quorum menſâ aut fauore viuunt; ſimiles cani Peruſino, apud Maiol. *tom. 1. Canic. Coll. 7.* qui de nocte fures allatrabat, Dominæ tamen adulteræ amaſios abſque latratu admittebat.

Alij ſub modio timoris vel amicitiæ, quo defectu laborauit aliquando Iſaias, propter quē ingemuit poſtea dicens cap. 6. *Væ mihi quia tacui, quia vir pollutus labijs ego ſum*; quando videlicet omiſit Oziam Regem inconceſſa tentantem reprehendere, cùm ſatis commodè poſſet, ob proſapiam regiam: ſiquidem Amos pater eius frater fuit Amaſiæ Regis Iuda.

Itaque pollutum labijs ſe dicit, quòd non locutus ſit, quæ debuit. Alij ſub lecto ignauiæ & pigritiæ, vti illi Clerici, qui poſt abſoluta ſtudia ſua vacant tantùm ſibi & propriæ quieti ac commoditati, quæque in ſtudijs hauſerunt alijs non communicant. Similiter parentes qui quæ in concionibus didicerunt, liberos ſuos non docent, &c. Quibus omnibus per Iſaiam cap. 56. ait Deus: *Canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes & videntes ſomnia, &c.* Atque hæc altera cauſa eſt, ob quam ſententiam prædictā de lucerna ſubiunxit Chriſtus parabolæ de verbo Dei ad diſcipulos ſuos; *Oſtendit enim Chriſtus, per eos aliquando etiam cæteris idem myſterium reuelandum*, ait ibi S. Beda.

Hoc ergo & nobis faciendum, vt quæ didicerimus bona, alijs communicemus. *Non abſcondas ſapientiam tuam in decore ſuo*, ait Eccl. c. 4. Idem dicendum de poteſtate publica præditis, qui vel timore offenſionis potentum aut amore propinquorum & amicorum, vel aureo munerum ſplendore corrupti iuſtitiam opprimunt aut veritatē ſupprimunt. Præclarū enim iuſtitiæ & veritatis lumen ſub modio reponunt. Narrat Plutarchus in vita Demoſthenis, eum aliquando corruptum fuiſſe ab Harpalo: Qui poſtridie collo lanâ & faſcijs diligenter obligato in concionem progreſſus, cùm excitaretur ad dicendum: nutu oſtendit præcluſam ſibi vocem eſſe. Ibi homines faceti cauillantes dixerunt; Non anginâ, ſed argentanginâ Oratorem nocte correptum. Ita multi hodie laborant argentanginâ, quos exilio mulctare & curare oporteret, vti mulctatus fuit Demoſthenes, inquit P. Cornel. à Lap. in Iſai. *cap. 56.*

E. IV. Qui bene docent, ſed malè viuunt.

QVARTÒ, Qui bene quidem docent, malè tamen viuunt, ſicque exemplo malo lumen doctrinæ ſuæ obſcurant. Tunc enim ratiocinantur ſecum homines, docentem mentiri & ſibi imponere velle; præſumunt enim quemque de ſeipſo ſolicitum id amplecti quod bonum; fugere autem, quod ex animo reipſaque iudicat malum. Atque ita tales vnâ manu ædificant, alterâ idem deſtruunt. Ob hanc cauſam ſedulò monuit Apoſtolus diſcipulos ſuos Timotheum & Titum, vt facerent, quæ docerent, ne contemnerentur. Ad illum enim 1. Tim. 4. ait: *Nemo adoleſcentiam tuam contemnat, ſed exemplum eſto fidelium in verbo, in cōuerſatione, in charitate, in fide, in caſtitate*. Ad hūc verò ad Tit. 2. *Argue cum imperio, Nemo te contemnat*. Itaque qui non viuit, ſicut docet, cum imperio arguere nequit, vnde facilè contemnitur. Nam ſicut parui æſtimatur Medicus, qui vult curare alios, cùm ſit ipſe debilis: ita

ita quoque turpe eſt doctori cùm culpa redarguit ipſum. Lacedæmone ciuis quidam, nomine Demoſthenes conſilium excogitauit reip. ſalutare, vt Plut. in politicis ſcribit, ſed cùm populus ſciret illum eſſe hominem improbum, vetuerunt Ephori ne ipſe id proferret, probumque elegerunt, qui hoc faceret; exiſtimabant enim ea quæ aliàs rectè dicerentur, malis moribus inquinari.

F. V. Qui opera ſua propalanda occultant.

QVINTÒ, Qui opera ſua, cùm ad ædificationem aliorum palàm facienda ſunt, occultant præ timore vel erubeſcentia.

Magno quidem ſtudio Christus opera ſua bona occultare ſtuduit? cùm nimirum præcepit ijs, quos curarat à languoribus, vt nemini id diceret. Verùm cùm opus erat ad Dei gloriam & hominum ædificationẽ, ea publicari voluit, vel etiam ipſe publicauit. Veluti cùm obſeſſo illi in regione Geraſenorum, à quo legionem Dæmonum expulerat, dixit: Vade in domum tuam ad tuos & annuntia illis, quanta tibi Dominus fecerit & miſertus ſit tui. *Marci* 5. quia nimirum regio illa Deum ignorabat. Dæmonum cultribus irretita. Item cùm miraculum ſanatæ Hemorrhoiſſæ manifeſtari voluit ad confirmandum in fide Iairum, cuius filiam reſuſcitatum ibat, eodem Marci capite. Viciſſim cùm miraculis ſuis aliquos offendendos vidit, celari ea voluit; vti ne Phariſæorum ſibi inuidiam conflaret &c. Hinc ergo cùm *Matth.* 5. dixiſſet Dominus: *Neque accendunt lucernam & ponunt eam ſub modio ſed ſuper candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo ſunt?* mox ſubiecit: *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona & glorificent patrem veſtrum, qui in cælis eſt.* Quæ verba imprimis ad Apoſtolos dixerit, quibus etiam ibidem dixerat: *Vos eſtis lux mundi: Non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita.* Docens eos maximè, qui in dignitatum culmine, & qui in ſtatu Eccleſiaſtico poſiti ſunt, publica pietatis exempla edere debere. Illi enim non habent quod timere poſſint, ne à Vento vanæ gloriæ abripiantur, vel hominum iudicio hypocritæ cenſeantur (vtpote excelſi nimis & contemptores, huiuſmodi rumuſculorum.) Hi verò ratione ſtatûs & officij ſui ad pietatis ſtudium obligantur. Vt ergo aurigam aurigari, nautam nauigare, militem militare decet: ita decent Clericos opera pietatis. Certè de regularibus ſcribit Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 19. *Non detur licentia cuiquam Regulari occultè ferendi habitum ſuæ religionis.* Idem ſuo modo obſeruandum omnib. Chriſtianis, vt ne occultent habitum hominis Chriſtiani, v. g. ne erubeſcant oràre, cùm campanæ pulſus monet, cruce frontem pingere, roſarium geſtare, detecto capite S. Euchariſtiam in publico comitari, &c.

G. VI. Qui tepidi nimis.

SEXTÒ, Qui ſibi circulum pietatis nimis arctum deſcribunt, nec putant ſe debere in dies proficere. Lucent itaque iſti, ſed in anguſto & quaſi ſub modio, intra eoſdem ſemper terminos. Tales autem ſunt, qui nihil vltra præceptum vel receptam ſibi conſuetudinem facere volunt: Miſſam nunquam niſi præceptum vrgeat, audiunt: non niſi in Paſchate confitentur & communicant: amicos tantùm diligunt & remunerant, à quibus viciſſim diliguntur ac remunerantur. Item qui ſibi tantùm viuunt, de proximo nihil curant. Denique quibus tenuis & anguſta nimis eſt pietas, vt vix agnoſci queant è ſuis moribus, atrive an albi, calidi an frigidi ſint. Reperiuntur ſpongiæ, quibus adeò tenues ſunt ſenſuum notæ, vt multi dubitent animalia ſint necne. Ita is quorundam cultus eſt, is ſermo, ea vita, vt meritò dubitare liceat, ſintne Catholici an Hæretici, Chriſtiani an Athei, Quibus dicitur Apoc. 3. *Vtinam calidus eſſes aut frigidus; ſed quia tepidus es incipiam te euomere ex ore meo.* Tepidi enim ſunt; qui arctioris vitæ ſtudium refugiunt, ſed in ſuo viuendi modo hærent ſatiſque fore exiſtimant, ſi in grauia ſcelera non labantur: Venialia omnia deuorant; vnde in maiori damnationis periculo ſunt, dum ſibi temerè præfidunt, quàm qui in grauia ſcelera lapſi ſunt. Hi enim lapſus ſuos facilè agnoſcunt & emendant, non illi. Vnde Caſſianus collat. 4. cap. 19. ait: *Frequenter vidimus de frigidis, atque carnalibus, id eſt, de ſecularibus ac paganis ad ſpiritualem venire feruorem: de tepidis atque animalibus omninò non vidimus.* Vidimus nonneminem eſſe, ſed quamplures, qui lucernã ſuam ſub modio reponunt? quos qui imitari volet, ſciat lucernã ſuam aliquando extinguendam & reponendam in centro terræ ſub modio tenebrarum exteriorum. Contrà, qui vult in cœlo collocari ſupra candelabrum, curet nunc lucernam ſuam ponere in conſpicuo, vt omnes qui ingrediuntur lumen eius videant.

CONCIO V.

Quas ob cauſas ſanctorum feſta celebremus.

Oſtenditur contra Hæreticos noſtri temporis, rectè & meritò celebrari in Eccleſia Sanctorũ feſtiuitates.

1. *Vt Deus in Sanctis colatur.*
2. *Vt Sancti honorentur.*
3. *Vt Sanctis de victoria gratulemur.*
4. *Vt tantò efficaciùs eos nobis imitãdos proponamus.*
5. *Vt Sanctos inuocemus.*

THEMA.

Nemo lucernam accendit & in abſcondito ponit neque ſub modio ſed ſupra candelabrum. Luc. 11.

A. PER lucernas rectè intelligi etiã viros ſanctos, docet Dominus *Ioan.* 5. cùm de Ioanne Baptiſta ait: *Ille erat lucerna ardens & lucens.* Et vniuerſim Apoſtolus ad Philip. 2. cùm ait ſanctos lucere in medio nationis prauæ ſicut luminaria in mundo. Congruenter igitur huic ſenſui ſancta Mater Eccleſia ſanctos inſigniores & inter alios S. Martinum nequaquam ſub modio ponit, ſed ſupra candelabrum, dum eorum feſta ſolemni feſtinitate peragenda conſtituit; vt ita omnes qui in Eccleſia degunt, lumen & ſplendorem ſanctorũ illorum videant.

Sed contrariâ incedunt viâ noſtri hæretici: qui pleraque feſta exterminarunt, vti & hoc S. Martini (licet anſerem Martiniacum ſedulò retinuerint) adeoq́ue Sanctorum lucernas ſub modium condiderunt, lucifugæ nimirum noctuæ. Contra quos oſtendere aggrediar, rectè & meritò celebrari in Eccleſia Sanctorum feſtiuitates.

B. I. Vt Deus in Sanctis colatur.

PRIMÒ, Vt Deum in Sanctis honoremus, qui tantam illis gratiam & gloriam contulit, vt tam fœliciter conſummarent curſum ſuum. Inſigniora Dei beneficia ſolebant veteri in lege feſtiuis diebus celebrari, vt ita Deo gratiæ pro illis agerentur. Pro beneficio creationis recolendo inſtitutum eſt Sabbathum *Gen.* 2. Pro beneficio conſeruationis & gubernationis rerum omnium, feſtum Neomeniæ. *Num.* 28. Pro beneficio liberationis à Pharaone & Ægypto feſtum Paſchatis *Exod.* 12. Pro beneficio datæ legis, Pentecoſte. Pro beneficio protectionis & deductionis per deſertum, feſtum Tabernaculorũ &c. Atqui eximium & ſplendidiſſimũ Dei beneficium eſt, alicuius ſancti fælix conſummatio & victoria parta. Siquidem Eccleſia per hanc exaltatur, ad virtutem incitatur, in ſpe roboratur & interceſſorem nouum acquirit. Æquum igitur eſt vt ſaltem inſigniorum ſanctorum memoriæ ſolemniter celebrentur: Siquidem hac ratione Deus in ſanctis ſuis laudatur & honoratur: ſicut cùm munus à Principe tibi oblatum exoſcularis & pretioſâ includi capſulâ curas, idq́ue alijs oſtentas &c. haud dubiè enim hoc pacto honoratur ipſe Princeps. Honor qui exhibetur ſeruo ratione Domini ſui, exhibetur principaliter ipſi Domino: ablato enim illo reſpectu, ſeruus deſinet honorari ſaltem eo modo, quo priùs honorabatur. An non Dominus ipſemet ait: *Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis*? ſi ergo Domino facimus, quod vel minimo eius ſeruo facimus: quantò magis ſibi factum reputabit, quod maximis eius ſeruis, imò amicis facimus? Placuit Abraham Deo per hoc, quod Angelis eius hoſpitium & conuiuium præbuerit ac pedes lauerit, vt teſtatur Apoſtolus *ad Hebr.* 13. cur non placeat eidem, ſi cæteros eius ſanctos etiam religioſè colamus?

C. II. Vt Sancti honorentur.

SECVNDÒ, Vt ſanctos etiam ipſos debito honore afficiamus. Hoc primò requirunt eorum merita & dignitas. Fuerunt enim viua Dei inſtrumenta, & diuinæ gratiæ cooperantes, plurima nobis beneficia contulerunt & meritis ſuis ad ſupremos cæli honores euecti Deique amici facti ſunt. Deinde idem requirit à nobis Deus, qui ſicut ipſe honorificat ſanctos in terra multis modis, miraculis imprimis: ſic etiam requirit à nobis vt eoſdem honoremus. Quemadmodum enim Pharao non fuit contentus per ſe ipſum honorare Ioſephum, ornare manum eius annulo, veſtire eum ſtola byſſina, & circumdare torquem collo eius: ſed præterea voluit eum ab omnibus etiam ſubditis ſuis honorari. Et qua ratione? Fecit eum aſcendere ſuper currum ſuum ſecundum, clamante præcone vt omnes coram eo genu flecterent & præpoſitum eſſe ſcirent vniuerſæ terræ Ægypti *Geneſ.* 41. Ad eundem modum Deus non contentus eſt, ſi ipſe honoret ſanctos in terra, non ſufficit ei, quòd decorarit eos annulo, id eſt, virtute miraculorum: veſte byſſina, id eſt, honorifica aſſeruatione reliquiarum eorum: Torque circa collum, id eſt, magno numero diſcipulorum, qui ipſorum vitam æmulantur eoſq́ue velut torques ornant: ſed voluit præterea eoſdem à nobis honorari. Et ideò iubet eos in curru ſuo ſecundo circumduci in orbe, id eſt, cultu duliæ honorari per orbem, die feſto in honorem eorum inſtituto, vt ſic eos Principes eſſe ſciant in cælo, eorumq́ue gloria omnibus nuncietur, vbique propagetur & dilatetur. Quærebat Rex Aſſuerus ex Amane *Eſt.* 6. Quid debet fieri viro, quem Rex honorare deſiderat? Reſpondit Aman: Homo, quem Rex honorare cupit, debet indui veſtibus regijs & imponi ſuper equum, qui de ſella Regis eſt, & accipere Regium diadema ſuper ſuum caput & primus de Regijs Principibus ac Tyrannis teneat equum eius & per plateam ciuitatis incedens clamet & dicat: *Sic honorabitur quemcumque voluerit Rex honorare.* Decet ergo ſimiliter, vt ſanctos feſto die quaſi equo Regio exaltatos toti orbi conſpicuos oſtendamus.

D. III. Vt Sanctis gratulemur.

TERTIÒ, Vt ſanctis hac cæremoniâ gratulemur de victoria, parta fælicitate ac gloriâ: ſi enim dies annuus coronationis Regiæ à ſubditis obſeruatur & feſtiuis gaudijs peragitur, quantò magis lætari nos conuenit in diebus annuis coronationis Sanctorum, poſtquam æternùm regnabunt? Celebrant Magnates dies ſuos natalitios conuiuijs & gaudijs, quemadmodum Pharao & Herodes: dies, inquam, quibus ingreſſi ſunt ad vitam mortalem & ærumnoſam: quantò potiùs celebramus dies illos natalitios, quibus ad æternam vitam ſancti renati ſunt? Sanè Thraces luctuoſa habuere puerperia, funera verò cum lætitia celebrarunt. Circa natum enim circumſedentes plorabant, recenſentes ei, quas deberet perpeti calamitates, mortuos verò cum luſu & ioco ſepeliebant referentes, quòd à malis liberati ſint. Refert Herodotus in Terpſich. Non malè iſti feciſſent, ſi eorum mortui ad vitam perrexiſſent. Quod cùm de noſtris ſanctis certò ſciamus, hinc meritò eorum dies, quibus ad fæliciorem vitam migrarunt, annua ſolemnitate peragimus. Sed quid ad nos dicet aliquis Sanctorum victoria & fœlicitas? Quid inquies? an non illi fratres noſtri ſunt? Et ſi membra vnius corporis congaudent ſibi inuicem: cur non gaudeat Eccleſia militans ob victoriam ſororis ſuæ, Eccleſiæ triumphantis? Cùm oculi quid iucundum vident nónne omnia membra exultant? cùm ergo ſancti noſtri modò Deum aſpiciant, cur non vniuerſa lætetur Eccleſia? Deinde nónne etiam ipſi ſancti agunt feſtum & congaudent ſuper vno peccatore in terris pœnitentiam agente? Cur ergo & nos non congaudeamus illis?

E. IV. Vt Sanctos imitemur.

QVARTÒ, Vt ſic tantò efficaciùs eos nobis imitandos proponamus eorumq́ue veſtigijs

firmiùs

firmiùs inſiſtamus. Et de hoc aptiſſimè intelligi poteſt quod de lucerna non ſub modio ſed ſuper candelabrum ponenda Dominus dicit: *Nũquid venit lucerna*, ait Marci cap. 4. *vt ſub modio ponatur aut ſub lecto? nónne vt ſupra cãdelabrũ ponatur?* Has igitur lucernas nequaquam ſub modio aut lecto obſcuritatis & ignorantiæ ponere oportet, ſed ſuper candelabrum, hoc eſt, omnibus hominibus eos conſpicuos reddere.

1. Primò. Vt videant eorum gloriam, indeque animentur, ad alacriter pugnandum pro cæleſti corona. Quemadmodum enim cæteri milites, ciuitatem oppugnantes vehementer animantur, cùm vident aliquos commilitones iam in muro vrbis conſiſtentes, vexillum diducentes & victoriam canentes, confidunt enim ſe quoque aſcendere poſſe, quâ illi aſcenderunt: Sic cùm victorias Sanctorum feſtiuè celebramus, inde nos animamur, vt ad illos contendamus. Nam quodammodo nobis ipſis dicimus: *Ibi tot pueri & puellæ, ibi iuuentus multa & omnis ætas &c. Tu non poteris, quod iſti & iſtæ? &c.* Et ſi ad illum apicem pertingere nõ poſſumus, ad quem pertigerunt ipſi, ſaltem ad medietatem aſpiremus, ſicut mercatores iniquum petunt, vt iuſtum ferant.

2. Secundò. Vt videamus eorum virtutes & viuendi normam, ac ſciamus nobis ſimiliter pugnandum eſſe, ſi ſimiliter triumphare velimus. *Solemnitates enim Martyrum exhortationes martyriorum ſunt, vt imitari non pigeat, quod celebrare delectat*, ait S. Auguſtinus ſerm. 47. de ſanctis. Cùm igitur maximos virtutum progreſſus in ſanctis viris cernimus, & cum tarditate noſtra comparamus inde partim confundimur, partim excitamur ad progrediendũ alacriùs & ſpiritũ reſumimus, dicentibus quaſi ad nos ſãctis illis: *Surge, grandis enim tibi reſtat via.* Et ita per hoc quodãmodo apud nos, (inquit S. Bernard. in præf. vitæ Malachiæ) etiam poſt mortem viuunt, multosq́; ex ijs qui viuentes mortui ſunt ad veram prouocant & reuocant vitã.

Denique vt ſaltem piè erubeſcamus, videndo vitam illorum noſtræ tam diſſimilem, iuxta id Iob 33. *Reſpiciet homines & dicet: peccaui.* In quem locum S. Greg. l. 4. Mor. c. 9. ait: *Quemadmodum pauperes nunquam meliùs euidentiúsq́; cognoſcunt paupertatem ſuam quàm introſpiciendo theſauros potentũ ac diuitum: ita fidelis anima nunquam magis ſe humiliat ſuamq́; luculentiùs deprehendit inopiam, quàm cùm illuſtrium heroum Sanctorumq́; virorum res geſtas ſibi ante oculos conſtituit.* S. Antonius cùm quadam vice inuiſiſſet S. Paulum Eremitam eiuſque admirandã ſanctitatem contemplatus eſſet, rediens ad monaſterium dicebat fratribus ſuis: *Væ mihi peccatori qui falſi monachi nomen fero! Vidi Eliam, vidi Ioannẽ in deſerto & verè vidi Paulum in paradiſo.* Hieron. in vita S. Pauli Eremitæ. Similiter S. Macharius cùm aliquando quoſdã miræ ſanctitatis Monachos vidiſſet, domũ reuerſus dicebat: *Vidi Monachos, ſed ego non ſum Monachus.* Quod ſi præſtantes viri ex humilitate de ſe dixerunt, veriſſimè nos de nobis poſſumus pronunciare, ſi contemplemur viros ſanctos Martinũ, Nicolaũ, Laurentium, Catharinam &c. non eſſe videlicet nos veros Chriſti cultores, qui ab illis tantùm abſumus. Hos igitur effectus vt conſequamur, ideò Sancta Mater Eccleſia ponit Sãctos ſaltem præcipuos ſuper candelabrum, cùm eorum dies feſtiuos eſſe iubet, quibus eorum vita domi legi & conſiderari, in tẽplo verò explicari queat: vt ſic luceant coram omnibus, & qui in Eccleſia ſunt, lumen illorum videant. Quod ſi non faceret, certè ſub modio & lecto abſconderet, imò ſepeliret Sanctorum lucem. Vti patet in locis hæreticorum, vbi nihil de vita Sanctorum ſcitur, legitur vel auditur, ideò nec curatur. Debent ergo illis diebus inhiberi nobis negotia ſæcularia & labores, vt ſpiritualia ſubinde vel fallendi tẽporis gratiâ legamus, audiamus vel meditemur. Niſi S. Ignatius Loyola in crure læſus fuiſſet & lecto decubuiſſet, nunquam fortè pium librũ arripuiſſet de Sanctorũ vita, ex quo conuerſionis ſuæ initiũ hauſit. Sic niſi nobis feſti dies præciperentur, quibus alij labores inhibentur, multi nihil vnquã de Sanctorum vita legerent vel audirent. Sanè Philo. l. de quærenda cogn. erud. aſſerit animũ feſtũ agere; quando æmulando res optimas capeſſit laborem, quo ad perfectionẽ contendat.

QVINTÒ, Vt hoc pacto Sanctos admoneamus, vt ſint noſtri memores, quemadmodum & nos eorum memoriam nunquam deponimus, ſed quotannis celebramus. In his enim feſtiuitatibus quodãmodo admonemus Sanctos, quo modo Ioſue Rubenitas & Gaditas Ioſ. 1. dicens: *Dominus Deus veſter dedit vobis requiem & omnem terram &c. Vos autem tranſite armati ante fratres veſtros, omnes fortes manu & pugnate pro eis, donec det Dominus requiẽ fratribus veſtris, ſicut & vobis dedit, & poſſideant, ipſi quoque terram, quã Dominus Deus veſter daturus eſt eis.* Atq́; hoc feciſſe Sãctos, pugnaſſe videlicet pro ſuis ciuibus conſtat ex multis hiſtorijs. Sic S. Fælix Nolæ ciuitati, cuius erat Patronus, à Barbaris oppugnatæ viſibiliter opẽ tulit, vt nihil prorſus mali paſſa ſit, vt refert S. Aug. *l. de curâ pro mort. c.* 2. Sic S. Ambr. Mediol. ab hoſtibus obſeſſo, cuius olim Epiſcopus erat, flagello hoſtes inſecutus eſt. Vt Fulgoſus ſcribit. Sergiopolim à Coſroe obſeſſã defendit S. Sergius apparẽtibus miraculosè armatis magno numero ſuper muros, qui nulli erant: Coſroë ad oſtentum obſtupeſcente. Baron. anno 544. Huiuſcemodi igitur & ſimilis auxilij nobis ferendi vt admoneamus Sanctos, & vt occaſionem implorandi eos habeamus, feſta Patronorum & præcipuorũ Sanctórum peragimus. Inſtar enim catellorum hîc ſumus, qui ſub menſa Dominorum, id eſt, Sanctorum in cælo cum Chriſto epulantium intẽtis exſpectamus oculis, eosq́ue commonefacimus, quibuſcunque poſſumus modis, vt noſtri etiam meminerint & vel micas de cælo nobis deijciant. Nec eſt quòd metuamus eos memoriam noſtri depoſituros, ſi non depoſuerimus illorum. Nónne cùm turba plurima ſequeretur Chriſtum per triduum ad deſertum, relictis domi laboribus & negotijs domeſticis, Dominus de eis ſolicitus fuit? *Marci* 8. & 6.

F. V. Vt Sanctos inuocemus.

lus milui, qui ſemper aſpicit terram, vt rapiat pullos aut mures: & corui,qui vbique cadauer quærit. Bonus & ſimplex eſt, cùm nulli nocere nec aliena deſiderat, ſicut oculus columbæ, iuxta id Cant. 1. *Pulchra es amica mea, oculi tui columbarum.* Et Iſaiæ 60. *Qui ſunt quaſi columbæ ad feneſtras ſuas; quia iuſti per ſenſus corporis*, inquit S. Greg. lib. 21. Moral. cap. 2. *exteriora quaque intentione non reſpiciunt rapacitatis, eoſq; foras non rapit concupiſcentia carnalis.* Vide igitur qualem tu oculũ habeas, coruíne an columbæ: & memineris columbam ad arcam Noë rediiſſe, non coruum, inſiſtentem ſcilicet cadaueribus: ſic etiam oculum malũ terrenis inhærere, ad cæleſtia non tendere. Proinde ſi oculus tuus nequam fuerit, erue eum & proijce abs te, quia totum hominem inficit, & à cœlo excludit.

Vide ergo ne lumen quod in te eſt tenebræ ſint. Oculus tenebrarum amans, vti noctuæ, non poteſt intueri ſolem, ſic nec oculus tenebroſus & impurus faciem Dei. Purga hîc oculos tuos & abſterge tenebras eius: quia beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.

CONCIO III.

Oculus intellectûs ſeu rationis vnde potiſſimùm obſcuretur.

1. *Perturbatur intellectus à ſuperbiâ & ambitione.*
2. *A cupiditate & auaritiâ.*
3. *A laſciuiâ & libidine.*
4. *Ab inuidiâ.*
5. *Ab irâ.*
6. *Ab ebrietate.*
7. *Ab ignorantiâ & tædio diſcendi.*

THEMA.

Vide ergo ne lumen, quod in te eſt, tenebræ ſint. Luc. 11.

A. QVemadmodum oculus corporalis præſtantiſſima pars eſt corporis, ita & oculus animi, qui eſt ratio ſeu intellectus, præſtantiſſima pars eſt animæ. Vterque enim ſpeculatoris & excubitoris munus agit, & omnes actiones dirigit; ac ſiquidem vigilauerit, eas omnes rectas & laudabiles facit: ſi verò obdormiat aut cæcutiat, nihil recti facit. Imò quod eſt ſol mundo, hoc oculus eſt corpori, hoc ratio eſt animo. De die omnia ordinatè & decorè fiunt, de nocte omnia confuſè & turbatè: ad lucem optimè ſcribimus, in tenebris verò peſſimè. De die cautè ambulamus, noctu verò periculosè & cum trepidatione. Vnde bene Dominus: *Si oculus tuus ſimplex fuerit totum tuum corpus lucidum erit, Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum* (omnes actiones tuæ) *tenebroſum erit.* Ideo natura oculum corporalem ſolicitè cuſtodiuit, muniendo eum palpebris, quaſi domo: genâ & fronte eleuatiore quaſi vallo: cilijs quaſi repagulis & ponticulis penſilibus, qui de nocte eleuantur & portis oppanduntur: ſupercilijs quaſi excubijs, adhæc cùm periculũ oculis imminet, naturali inſtinctu manus obijcimus; oculos auertimus & claudimus ac quaſi militibus defendimus. Vnde Iſidorus *lib.* 11. *Etymol. c.* 1. oculum ab occulendo dictum ait, quod natura tanto eum ſtudio occuluerit. Quòd ſi tantam naturæ ſolertiam cernimus in oculo corporeo, oportet vt non minorem, ſed maiorem longè adhibeamus cuſtodiam rationi, in qua tantò plus eſt ſitum, quantò ſpiritus corpore præſtantior eſt. Hoc enim eruto vel cæcato, nihil recti ages & inſtar Samſonis excæcati facilè abduceris à Philiſtæis, id eſt dæmonibus ad vitiorum ſeruitutem. Hinc illi imprimis adnituntur vt oculos noſtros turbent, & veluti anguillas in aqua turbida capiant. Vnde *Apoc.* 9. ſcribit ſanctus Ioannes, quod in ſpiritu vidit: *Aſcendit fumus putei, ſicut fumus fornacis magnæ, & obſcuratus eſt ſol.* Ita nimirum diabolus ſolem intelligentiæ noſtræ obſcurare conatur fumo perturbationum, qui non niſi à puteo infernali prodire poſſunt. Quales verò ſint hi fumi & proinde quàm cauendi, nunc videndum.

B. I. A ſuperbiâ. PRIMÒ, Perturbatur à ſuperbiâ & ambitione, teſte Abacuc c. 2. Quomodo vinum potantem decipit, ſic erit vir ſuperbus, inquit. Ebrius inter plurima inepta quæ facit, omnia duplicia videt, ſe maiorem etiam exiſtimat quàm ſit; vires, ingenium, formam & ſcientiam ſua aliaque ſimilia miro modo extollit, licet nihil horum habeat: Ita etiam, qui ſuperbiæ ſpiritu tumet. Tali inflatus ſpiritu fuit olim Menecrates Medicus apud Athenæum *l.* 7. & Adrian. Iunium *in adagio*, Nihil ad Medicorum arrogantiam. Etenim (vt ſcribit Iunius) Iouis cognominationem ſtultè vſurpabat, velut qui ſua arte vitam mortalibus exemplo Iouis daret: quo nomine gloriabundus veluti cœtum quendam conſentientium Deorum ſibi adſciſcebat eos ipſos, quos comitiali morbo oboxios ſanitati reſtituerat, ſacramenti lege obſtrictos iuſſoſque famulantium more ſubſequi, hunc Herculis habitu, illum Mercurij chlamyde caduceoque inſtructũ; rurſus alium Apollinis, alium Æſculapij amictu: cùm interim ipſe Iupiter præ omnibus emineret, purpureo paludamento aureaque coronâ conſpicuus manuque ſceptrum tenens, pedibus crepidatus. Neq; ſtetit intra hoſce fines vecordia hominis, ſed in maius etiam erupit quando ad Philippum Macedonum Regem per literas in hunc modum ſcripſit: *Menecrates Iupiter Philippo ſalutem. Tu quidem Macedoniæ Rex es, ego verò Medicinæ. Tu ſanos cùm vis, perdere potes: at ego ægrotos ſeruare in vita: & bona valetudine præditos, qui mihi obſecundauerint, ad extremam vſque ſenectutem incolumes & integros tueri. Quapropter te Macedones armis ſtipant, me verò victuri: ſiquidem illis Iupiter ego vitam largior.* At Philippus huic inſanæ belluę nihil aliud reſcripſit, quàm: *Philippus Menecrati* ὑγιαίνειν, id eſt, ſanã mentẽ, ſcilicet precatur. Simili inſolentiâ inflatus Neſtorius Conſtant. Epiſc. in prima ſtatim concione ſe Deum quendam fecit & his verbis Theodoſium iuniorem Imperatorem compellauit: *Da mihi, ô Imperator, terram ab hæreticis liberam & puram & ego tibi cœlũ reddam. Tu mihi hære-*

hæreticos extirpa, & ego tibi in Perſis delendis adero. Niceph. l. 14. c. 31. Qui & paulò pòſt in hæreſim lapſus in eaque deprehenſus eſt, vt idem capite ſequenti narrat; quo eodem ſpiritu inflatus Lutherus & alij in hæreſes lapſi ſunt. Ita nimirum vinum ſuperbiæ potantem decipit & tandem de ſe præſumentem proſternit atque in cœnum proijcit. Ex qua mentis perturbatione peruerſiſſima iudicia prodeunt. Hinc enim ſuperbi ſeipſos prædicant, laudant, iactant, interim verò ab alijs ridentur veluti ſtulti & vani. Hinc etiam adulatione maiores ſibi videntur, vti literæ per perſpicilia lectæ. Denique ſeipſos omnium odio exponunt & in præſentiſſima vitæ & ſalutis diuinæque vindictæ diſcrimina conijciunt. Commodus Imperator, præ tumore adeò inſaniit, vt veſtitum Herculis aſſumens cum pelle & claua prodierit, ſibique immolari vt Deo paſſus ſit. Hac tamen ſua ſtultitiâ riſum alijs mouit, tametſi capitalem. Plures enim propterea occidit, in quo magis adhuc ridiculus imò inſanus fuit. Baronius anno 192. Tandem ab Athleta, cum quo exerceri ſolebat in palæſtra compreſſis faucibus ſtrangularus eſt. Baron. anno 194.

C. II. Ab auaritia. SECVNDÒ, Perturbatur à cupiditate & auaritia; Teſtatur id Deus ipſe, qui Exod. 23. præcipit: *Nec accipies munera quæ etiam excæcãt prudentes* (Hebr. videntes) *& ſubuertunt verba iuſtorum.* Nam primò inclinant affectum, deinde affectus inclinat & obnubilat rationem & iudicium: inde ratio profert ſententiam in fauorem donatoris. Similiter S. Aug. *lib. 2. de ſerm. Dom. iñ monte ca. 7.* ait: *Rerum temporalium cupiditate obtenebrantur.* Et quid multis? Conſtat experientiâ, quòd aureis haſtis feliciſſimè pugnetur, & ſplendor auri excæcet rationem & iudicium, ſicut peluis candens oculos vrſi: inde promouentur inidonei ad muneia & dignitates, opprimuntur innocentes & ipſa veritas. Exemplum vnum referam ex Dion. Carthuſ. apud Delrium *in adagialibus ſacr. p.* 2. Narratur quòd quidam habens cauſam appropinquante die proferendæ ſententiæ, miſit iudici bouem; quo cognito Aduerſarius miſit coniugi iudicis pinguem vaccam. Coniux itaque maritum ſuum traxit in partem ſuam. Ventum eſt ad iudicium. Quo inſtante cùm iudex inciperet loqui in fauorem cauſæ eius qui miſerat vaccam, alter admirans clamauit: Bos loquere. Reſponditque iudex: Bos loqui non poteſt, quia vacca non ſinit. Egregium ſcilicet acumen, triremibus dignum: vnde ænigma: *Mutnegra cum murua faciunt rectiſſima curua.* (lege inuerſis literis mutnegra argentum, murua aurum.) Velut igitur à candente ferro aut carbone, manus excutiendæ ſunt à munere, prout inſinuat Iſaias cap. 33. *Qui excutit manus ſuas,* inquit, *ab omni munere,* &c. *iſte in excelſis habitabit.* Talis B. Thomas Morus Cancellarius Angliæ, iudex æquiſſimus, munerum & opum contemptor; Nam cùm aliquando vidua, cui litem adiudicârat, obtuliſſet ei poculum aureum: ille accepit quidem, ſed vino replens ei præbibit & reddidit. Vt habetur in eius vitâ.

D. III. A luxuria. TERTIÒ, Ex laſciuia & libidine. *Nam vinum & mulieres apoſtatare faciunt ſapientes,* ait Eccl. c. 29. Hinc veteres pinxere Venerem cæcam. Vidit hoc etiam Ariſtoteles cùm ſcriberet: voluptates prudentiæ ſunt impedimento, atque eò magis, quò magis quis oblectatur. *lib 3. Eth. cap.* 11. Teſtis huius veritatis eſt Salomõ, qui cùm circa auſpicia regni ſui eſſet mortalium ſapientiſſimus. 3. *Reg.* 4. totus poſtea deſipuit, cùm in voluptates carnis corpus immerſit & animum. *Cumq́; iam eſſet ſenex,* inquit ſcriptura, *deprauatũ eſt cor eius per mulieres vt ſequeretur Deos alienos.* 3. Reg. 11. In ſimilem veſaniã lapſus eſt Henric. VIII. Angliæ Rex eadem ex libidine, qua Catharinam legitimam coniugẽ, repudians, Annam Bolenam, quam mirè deperijt, ſubſtituit. Ex quo factus eſt à ſe totus alius & Sedi Apoſt. rebellis, ſummum ſe Pontificem profiteri in regno ſuo non erubuit. Denique inepti & fœdi amantium mores facilè oſtendunt, eos à mente & ratione longè exceſſiſſe. Fortiſſima enim eſt illa tentatio, quæ hominẽ ad ſe totum rapit: procul itaque fugienda, ne ex vno in plurima alia peccata velut cæcati præcipitemur. Quare oculi imprimis ſedulò cuſtodiendi ad exemplum Iob, qui; *Pepigi fœdus cum oculis meis,* inquit, *vt ne cogitarem quidem de virgine.* ca. 31. Nam ex cogitatione & deſiderio quæritur aſpectus, ex hoc mouetur concupiſcentia, & inde ingens procella perturbationum: de amato ſemper cogitatur, nihil aliud placet, errata defenduntur, &c. Sic ſenes illi laſciui, calumniantes Suſannam, quorum vni Daniel ait: *Species decepit te & concupiſcentia ſubuertit cor tuum,* Dan. 13. Horrendum exemplum crudelitatis ex laſciuia natæ narrat Lipſius, quod, quia maximè ad rem facit, ad verbum ex illo deſcribere volui.

Erat Carolo Audaci Burgundiæ Duci vir nobilis in feruenti gratiâ, atque ei præfecturam oppidi in Zelandiâ dedit. Ipſe ibi in otio amorem concipit in fœminã ſcitam corpore, & moribus animo meliorem. Primò aſpectus, obambulatiõ, ſuſpiria & quæ ſolent amantes; mox audacior & verba miſcet & affectum aperit, & ſolatium orat. Neque promiſſis abſtinet, & omnia tentat, quæ ſint expugnandæ. Fruſtrà. Munita vndique caſtitas erat. Igitur deſperatione ad facinus ſe vertit. Præfectus erat; & Carolus noſter in bello: maritũ igitur amatæ fœminæ proditionis inſimulat, & ſtatim in vincula miſſum carcere cuſtodit, vt vel hoc metu miniſq; illã moueat & obnoxiã ſibi reddat, vel maritũ ipſum amoueat, remotam amori. Currit igitur & mulier caſta & viri amans, ſtatim ad carcerem, à carcere ad Præfectum deprecatura aut liberatura ſi poſſit. Præfectus: Et tu ô mea, me rogas? imperiũ quod in me habes, ignoras? affectũ ſaltem mutuum redde, & maritum ecce reddo. Detinemur enim vterque ille in meo, ego in tuo carcere, aut vinculis: ah quàm facilè vtrũque ſolui? quid renuis? amans peto, & per meam vitam: Præfectus peto & per mariti tui vitã. Vtraque agitur; & perire ſi debeo, peream. Atqui miſerere & mulierẽ te & coniugẽ oſtende. Mulier rubere ad iſta & ſtupere, & tamen pro marito etiã timere. Conſtat magis animo quàm corpore; & trepidat & pallet. Atque ille

quia

vinci à dæmone poſſit homo & quibuſuis peccatorum vinculis irretiri. Hæc iuſtum Loth, quem Sodoma non vicit, in duplicem inceſtum abduxit: Alexandro Magno mentem ita abſtulit vt chariſſimum Clytum in menſa occiderit, quin & ſeipſum Herculiano ſcypho. Hinc fortè Bacchus Liber dictus, id eſt, ſolutus tanquam taurus furioſus & indomitus. Vnde Alphonſus Rex Aragonum rogatus cur adeò ebrietatem deteſtaretur, reſpondit. *Quia ſcio furorem & libidinē eius filias eſſe. Scio quantū gloria Alexandri Magni obſuerit ebrietas.* Deniq; vt verbo dicam ebrietas nihil rectè facit, niſi cùm ebrium proiicit in lutum. Quare ſicut piſcatores turbant aquas, vt anguillas alioqui lubricas & captu difficiles queant capere. Pierio teſte *l. 29. hierogl.* ſic diabolus ad ebrietatem homines pertrahit, vt in alia ſcelera præcipitet.

H. VII. Ab ignorantia & tædio.

Septimò, Per ignorantiam & tædium diſcendi: quales erant filij Heli, de quibus 1 Reg. 2. *Filij Heli, filij Belial, neſcientes Dominum, nec officium ſacerdotum.* Rectè vocantur filij Belial, id eſt, ex leges: quia qui legem neſcit, eam non curat nec ſeruat. Quales etiam multi Catholici, qui neſciunt requiſita ad ſalutem ex negligentia diſcendi: cùm Iudæi, Saraceni, & hæretici longè meliùs ſciant, quæ ad ipſorum ſectas pertinent. Cur multi neſciunt quando ſit ieiunium, idque non obſeruant? quia piget eos audire concionem, poſt quam proclamentur ieiunia. Cur multi non reſipiſcunt ab erroribus ſuis? quia piget eos inquirere in libris, vel à Confeſſario, recténe an malè faciant. Cur multi non confitentur peccata, quæ in vſu matrimonij committunt? quia nolunt intelligere ac diſcere, an ea ſint peccata.

Denique Deum rogemus, vt ſicut ſol nebulas diſſipat & aufert, lucemque reddit claram, ſic & ipſe tollere dignetur mentis noſtræ caliginem. Sed & nos laboremus: vt ne inducamus oculo noſtro eiuſmodi nubem: fugiamus ergo vitia prædicta. Certè infantes non patiuntur ſibi obligari oculos: ne ſimus nos ſtultiores. Quòd ſi ea peccata rationem non obſcurarent & ad alia non traherent, ſatis per ſe mala forent: Atqui præterea pariunt alia ſcelera ideoque meritò dicuntur capitalia. Imitemur S. Martinum qui nequaquam paſſus eſt induci oculis ſuis glaucoma à Cacodæmone. Sed cùm is in forma Chriſti regia ei appareret, priuſquā crederet aſſerenti ſe Chriſtum eſſe, rem ſedulò conſiderauit, & fraudem agnouit, &c.

CONCIO IV.

Quinam illi; qui lucernam ſub modio ponunt.

1. *Hoc faciunt, qui rationem ſuam cæcant.*
2. *Qui fidem ſuam abſcondunt cùm manifeſtanda eſt.*
3. *Qui ſcientiâ & poteſtate ſuâ non vtuntur.*
4. *Qui bene docent, ſed malè viuunt.*
5. *Qui opera ſua propalanda occultant.*
6. *Qui tepidi nimis, vltra præceptum facere volunt.*

THEMA.

Nemo lucernam accendit, & in abſcondito ponit, neque ſub modio, ſed ſupra candelabrum. Luc. 11.

A.

MAximæ vtilitatis & irrefragabilis veritatis eſſe hæc ſentētia debet, quæ toties à Chriſto repetitur. Eam enim primò protulit de Apoſtolis in ſermone habito in monte Matth. 5. *Vos eſtis lux mundi*, inquit, *non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita, neque accendunt lucernam & ponunt eam ſub modio, ſed ſupra candelabrum, &c.* Iterum Luc. 8. poſt parabolam ſeminis verbi Dei, iacti in malam & bonam terram. Subdit enim mox: *Nemo autem lucernam accendens operit eam vaſe, aut ſubtus lectum ponit, ſed ſupra candelabrum ponit, vt intrantes videant lumen.* Denique Luc. 11. in hodierno Euangelio, poſt eiectionem dæmonis muti. *Nemo lucernam accendit, &c.* Sed quomodo nemo hoc facit, cùm plurimi reperiantur, qui hoc faciant? Nimirum tantæ inſaniæ res eſt, accendere lucernam & ponere ſub modio, vt Dominus hac de re ita loqui voluerit, quaſi nec fiat nec fieri queat. Itaque nemo prudens, nemo niſi ſtultus lucernam in abſcondito ponit. Huiuſmodi tamen ſtultorum non exiguus eſt numerus, vt videbimus.

B. I. Qui rationem ſuam cæcant.

Primò, Hoc faciunt, qui quæ cognoſcunt æqua & recta, intueri nolunt, nec ſecundum notitiam ſuam operari; ſed ex odio, inuidiâ aut cupiditate rationem ſuam obnubunt modio ignorantiæ affectatæ. Faciebant hoc Iudæi, quando manifeſtum videntes miraculum expulſi à Chriſto dæmonis muti, ex odio & inuidia adſcribebant eam virtutē principi dæmoniorū Beelzebub. Hinc ſumptâ occaſione, ſubiecit Dominus, vt ne rationis & ſcientiæ ſuæ lumen ſub eiuſmodi modio ponerent, & agnitæ Veritati repugnarent. Tales etiā peſſimi illi & obſcœni Seniores, de quibus Danielis c. 13. dicitur: *Declinauerunt oculos ſuos, vt non viderent cœlū.* Typus illorum fuit Herodes, qui Ioannē reprehenſorem & Veridicū ſuum miſit in carcerem, ne per eius obiurgationem retraheretur à ſuo ſcelere. *Matth.* 14. Sic enim qui malè agere ſtatuunt, rationē & ſynderesim in carcerem ponunt, ne illis oblatret, velut adulteri canem ſuū. Non fruſtrà dedit nobis Deus lumen rationis ingenij, fidei, ſcientiæ, &c. Sed propterea vt id quaſi lucernā greſſibus noſtris præferamus, omniaq; conſilia & opera noſtra antequam exequamur, ad id examinemus.

C. II. Qui fidē ſuam abſcondunt.

Secundò, Qui fidem ſuam, cùm manifeſtanda eſt & ſupra candelabrum ponenda, timoris modio contegunt, & factis negant: velut qui inter hæreticos vetitis diebus carnes comedunt, ne Catholici deprehendantur, eoque nomine irriſionem vel deſpectum alium patiantur. Vniuerſim quicumque fidem ſuam non profitentur, cùm id Dei gloria aut ſalus proximi poſtulat. *Qui crediderit, non feſtinet*, inquit Iſa. c. 28. hoc eſt, non trepidet, non fugiat fidei

ſuæ

ſuæ confeſſionem, ſeu, vt 70. & Apoſt. *ad Rom.* 10. vertunt: *Non confundetur.* Cùm enim & mēte & corpore cōſtemus, æquum eſt vt Dei cultum & religionē non ſolùm in mentis receſſu cōſeruemus, ſed etiam externo opere & ore inſinuemus; iuxta id Pſ. 102. *Benedic anima mea Domino & omnia, quæ intra me ſunt, nomini ſancto eius.* Turpe eſt apud ipſos homines & inuidioſum, reſpectu aliquo prohiberi quempiam, quò minùs demonſtret exteriùs ſe illius amicum eſſe aut filium, cuius reuerà eſt. Peccauerat hac in re Iacobus, cognomento Interciſus, qui cùm parētibus maximè Chriſtianis natus eſſet vxoremque non minùs in religione feruentem haberet, in aula Iſdigerdis Regis Perſarum verſatus inter optimates amore Regis deflexit ad idolorum cultum. Quo intellecto ſcripſit ei mater & coniunx in hanc ſententiam: Obediendo mortali deſeruiſti eum, qui vita eſt: placendo futuræ citò putredini deſeruiſti ſempiternum odorem. Veritatem in mendacium commutaſti & mortali obtemperans viuorum ac mortuorum iudicē reliquiſti. Noueris igitur nos amodò à te futuras extraneas nec tecū de cetero aliquatenus moraturas. Quibus perlectis literis compunctus & flēs dicebat: ſi mater mea & vxor à me abalientæ ſunt, quantò magis Deus meus? Cùm ergo ob hunc errorē plurimùm ſe affligeret, proditus eſt Regi de religione Chriſtianâ, cui vt renūciaret cùm diris vrgeretur ſupplicijs, minimè adduci potuit.

Itaque lapſum ſuum præclaru martyrio, quo membris omnibus deartuatus, demum capite plexus eſt, ſtrenuè compenſauit. Vt in vita *apud Surium tomo* 6. Sub modio etiam repoſuerat fidem ſuam Victorinus Rhetor, apud Auguſt. *l.* 8. *Confeſſ. cap.* 2. cùm reſpectu territus amicorum, manifeſtare vereretur, ſe ampliùs non eſſe paganum, ob idque abſtineret à templo Chriſtianorum. Hic in aurem dicens Simpliciano ſibi amiciſſimo: Noueris me iam eſſe Chriſtianum; reſponſum accepit: Non credam nec te putabo inter Chriſtianos, niſi in Eccleſia Chriſti te videro. Ergone aliquando negaretur à Chriſto coram Angelis, ſi Chriſtum non confiteretur, calcato omni humano metu ſubitò ait eidē: Eamus in Eccleſiā Chriſtianus volo fieri. Itaque in Eccleſia de loco eminentiori coram omnibus fidē ſuam profeſſus eſt.

D. III. Qui ſciētia & poteſtate ſuā non vtuntur.

TERTIÒ, Qui ſcientiam habent & poteſtatem arguendi aliorum vitia, inſtruendi & corrigendi, id tamen non faciunt, victi timore vel amore, cupiditate vel ignauiâ, his enim affectibus velut modijs tegunt lucernam ſuam. Non abſque causâ ſubiunxit hanc ſententiam Dominus poſt parabolam de ſemine Verbi Dei: Nam ſanctus Auguſtinus de quæſtionibus Euangelicis ait, docere per hoc voluiſſe Chriſtum fiduciam prædicandi, ne quis timore carnali incommodorum, ſcientiæ lucem abſcondat. Alij namque abſcondunt eam ſub modio temporalium commodorum, ne eos offendant, quorum menſâ aut fauore viuunt; ſimiles cani Peruſino. apud Maiol. *tom.* 1. *Canic. Coll.* 7. qui de nocte fures allatrabat, Dominæ tamen adulteræ amaſios abſque latratu admittebat.

Alij ſub modio timoris vel amicitiæ, quo defectu laborauit aliquando Iſaias, propter quē ingemuit poſtea dicens cap. 6. *Væ mihi quia tacui, quia vir pollutus labijs ego ſum*; quando videlicet omiſit Oziam Regem inconceſſa tentantem reprehendere, cùm ſatis commodè poſſet, ob proſapiam regiam: ſiquidem Amos pater eius frater fuit Amalæ Regis Iuda.

Itaque pollutum labijs ſe dicit, quòd non locutus ſit, quæ debuit. Alij ſub lecto ignauiæ & pigritiæ, vti illi Clerici, qui poſt abſoluta ſtudia ſua vacant tantùm ſibi & propriæ quieti ac commoditati, quæque in ſtudijs hauſerunt alijs non communicant. Similiter parentes qui quæ in concionibus didicerunt, liberos ſuos non docent, &c. Quibus omnibus per Iſaiam cap. 56. ait Deus: *Canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes & videntes ſomnia, &c.* Atque hæc altera cauſa eſt, ob quam ſentētiam prædictā de lucerna ſubiunxit Chriſtus parabolæ de verbo Dei ad diſcipulos ſuos; *Oſtendit enim Chriſtus, per eos aliquando etiam cæteris idem myſterium reuelandum*, ait ibi S. Beda.

Hoc ergo & nobis faciendum, vt quæ didicerimus bona, alijs communicemus. *Non abſcondas ſapientiam tuam in decore ſuo*, ait Eccleſ. c. 4. Idem dicendum de poteſtate publica præditis, qui vel timore offenſionis potentum aut amore propinquorum & amicorum, vel aureo munerum ſplendore corrupti iuſtitiam opprimunt aut veritatē ſupprimunt. Præclarū enim iuſtitiæ & veritatis lumen ſub modio reponunt. Narrat Plutarchus in vita Demoſthenis, eum aliquando corruptum fuiſſe ab Harpalo: Qui poſtridie collo lanâ & faſcijs diligenter obligato in concionem progreſſus, cùm excitaretur ad dicendum: nutu oſtendit præcluſam ſibi vocem eſſe. Ibi homines faceti cauillantes dixerunt; Non anginâ, ſed argentanginâ Oratorem nocte correptum. Ita multi hodie laborant argentanginâ, quos exilio mulctare & curare oporteret, vti mulctatus fuit Demoſthenes, inquit P. Cornel. à Lap. in Iſai. *cap.* 56.

E. IV. Qui bene docent, ſed malè viuunt.

QVARTÒ, Qui bene quidem docent, malè tamen viuunt, ſicque exemplo malo lumen doctrinæ ſuæ obſcurant. Tunc enim ratiocinantur ſecum homines, docentem mentiri & ſibi imponere velle; præſumunt enim quemque de ſeipſo ſolicitum id amplecti quod bonum; fugere autem, quod ex animo reipſaque iudicat malum. Atque ita tales vnâ manu ædificant, alterâ idem deſtruunt. Ob hanc cauſam ſedulò monuit Apoſtolus diſcipulos ſuos Timotheum & Titum, vt facerent, quæ docerent, ne contemnerentur. Ad illum enim 1. Tim. 4. ait: *Nemo adoleſcentiam tuam contemnat, ſed exemplum eſto fidelium in verbo, in cōuerſatione, in charitate, in fide, in caſtitate.* Ad hūc verò ad Tit. 2. *Argue cum imperio. Nemo te contemnat.* Itaque qui non viuit, ſicut docet, cum imperio arguere nequit, vnde facilè contemnitur. Nam ſicut parui æſtimatur Medicus, qui vult curare alios, cùm ſit ipſe debilis: ita

ita quoque turpe eſt doctori cùm culpa redarguit ipſum. Lacedæmone ciuis quidam, nomine Demoſthenes conſilium excogitauit reip. ſalutare, vt Plut. in politicis ſcribit, ſed cùm populus ſciret illum eſſe hominem improbum, vetuerunt Ephori ne ipſe id proferret, probumque elegerunt, qui hoc faceret; exiſtimabant enim ea quæ aliàs rectè dicerentur, malis moribus inquinari.

F. V. Qui opera ſua propalanda occultant.

QVINTÒ, Qui opera ſua, cùm ad ædificationem aliorum palàm facienda ſunt, occultant præ timore vel erubeſcentia.

Magno quidem ſtudio Chriſtus opera ſua bona occultare ſtuduit? cùm nimirum præcepit ijs, quos curarat à languoribus, vt nemini id diceret. Verùm cùm opus erat ad Dei gloriam & hominum ædificationẽ, ea publicari voluit, vel etiam ipſe publicauit. Veluti cùm obſeſſo illi in regione Geraſenorum, à quo legionem Dæmonum expulerat, dixit: Vade in domum tuam ad tuos & annuntia illis, quanta tibi Dominus fecerit & miſertus ſit tui. *Marci* 5. quia nimirum regio illa Deum ignorabat. Dæmonum cilicibus irretita. Item cùm miraculum ſanatæ Hemorrhoiſſæ manifeſtari voluit ad confirmandum in fide Iairum, cuius filiam reſuſcitatum ibat, eodem Marci capite. Viciſſim cùm miraculis ſuis aliquos offendendos vidit, celari ea voluit; vti ne Phariſæorum ſibi inuidiam conflaret &c. Hinc ergo cùm *Matth*. 5. dixiſſet Dominus: *Neque accendunt lucernam & ponunt eam ſub modio ſed ſuper candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo ſunt?* mox ſubiecit: *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona & glorificent patrem veſtrum, qui in cælis eſt.* Quæ verba imprimis ad Apoſtolos dixerit, quibus etiam ibidem dixerat: *Vos eſtis lux mundi: Non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita.* Docens eos maximè, qui in dignitatum culmine, & qui in ſtatu Eccleſiaſtico poſiti ſunt, publica pietatis exempla edere debere. Illi enim non habent quod timere poſſint, ne à Vento vanæ gloriæ abripiantur, vel hominum iudicio hypocritæ cenſeantur (vtpote excelſi nimis & contemptores, huiuſmodi rumuſculorum. Hi verò ratione ſtatûs & officij ſui ad pietatis ſtudium obligantur. Vt ergo aurigam aurigari, nautam nauigare, militem militare decet: ita decent Clericos opera pietatis. Certè de regularibus ſcribit Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 19. *Non detur licentia cuiquam Regulari occultè ferendi habitum ſuæ religionis.* Idem ſuo modo obſeruandum omnib. Chriſtianis, vt ne occultent habitum hominis Chriſtiani, v.g. ne erubeſcant orare, cùm campanæ pulſus monet, cruce frontem pingere, roſarium geſtare, detecto capite S. Euchariſtiam in publico comitari, &c.

G. VI. Qui tepidi nimis.

SEXTÒ, Qui ſibi circulum pietatis nimis arctum deſcribunt, nec putant ſe debere in dies proficere. Lucent itaque iſti, ſed in anguſto & quaſi ſub modio, intra eoſdem ſemper terminos. Tales autem ſunt, qui nihil vltra præceptum vel receptam ſibi conſuetudinem facere volunt: Miſſam nunquam niſi præceptum vrgeat, audiunt: non niſi in Paſchate confitentur & communicant: amicos tantùm diligunt & remunerant, à quibus viciſſim diliguntur ac remunerantur. Item qui ſibi tantùm viuunt, de proximo nihil curant. Denique quibus tenuis & anguſta nimis eſt pietas, vt vix agnoſci queant è ſuis moribus, atrive an albi, calidi an frigidi ſint. Reperiuntur ſpongiæ, quibus adeò tenues ſunt ſenſuum notæ, vt multi dubitent animalia ſint necne. Ita is quorundam cultus eſt, is ſermo, ea vita, vt meritò dubitare liceat, ſintne Catholici an Hæretici, Chriſtiani an Athei, Quibus dicitur Apoc. 3. *Vtinam calidus eſſes aut frigidus; ſed quia tepidus es incipiam te euomere ex ore meo.* Tepidi enim ſunt; qui arctioris vitæ ſtudium refugiunt, ſed in ſuo viuendi modo hærent ſatiſque ſore exiſtimant, ſi in grauia ſcelera non labantur: Venialia omnia deuorant; vnde in maiori damnationis periculo ſunt, dum ſibi temerè præfidunt, quàm qui in grauia ſcelera lapſi ſunt. Hi enim lapſus ſuos facilè agnoſcunt & emendant, non illi. Vnde Caſſianus collat. 4. cap. 19. ait: *Frequenter vidimus de frigidis, atque carnalibus, id eſt, de ſecularibus ac paganis ad ſpiritualem venire feruorem: de tepidis atque animalibus omninò non vidimus.* Vidimus nonneminem eſſe, ſed quamplures, qui lucernã ſuam ſub modio reponunt? quos qui imitari volet, ſciat lucernã ſuam aliquando extinguendam & reponendam in centro terræ ſub modio tenebrarum exteriorum. Contrà, qui vult in cœlo collocari ſupra candelabrum, curet nunc lucernam ſuam ponere in conſpicuo, vt omnes qui ingrediuntur lumen eius videant.

CONCIO V.

Quas ob cauſas ſanctorum feſta celebremus.

Oſtenditur contra Hæreticos noſtri temporis, rectè & meritò celebrari in Eccleſia Sanctorũ feſtiuitates.

1. *Vt Deus in Sanctis colatur.*
2. *Vt Sancti honorentur.*
3. *Vt Sanctis de victoria gratulemur.*
4. *Vt tantò efficaciùs eos nobis imitãdos proponamus.*
5. *Vt Sanctos inuocemus.*

THEMA.

Nemo lucernam accendit & in abſcondito ponit neque ſub modio, ſed ſupra candelabrum. Luc. 11.

PER lucernas rectè intelligi etiã viros ſanctos, docet Dominus *Ioan*. 5. cùm de Ioanne Baptiſta ait: *Ille erat lucerna ardens & lucens.* A.
Et vniuerſim Apoſtolus ad Philip. 2. cùm ait ſanctos lucere in medio nationis prauæ ſicut luminaria in mundo. Congruenter igitur huic ſenſui ſancta Mater Eccleſia ſanctos inſigniores & inter alios S. Martinum nequaquam ſub modio ponit, ſed ſupra candelabrum, dum eorum feſta ſolemni feſtiuitate peragenda conſtituit; vt ita omnes qui in Eccleſia degunt, lumen & ſplendorem ſanctorũ illorum videant.

Sed contrariâ incedunt viâ noſtri hæretici: qui pleraque feſta exterminarunt, vti & hoc S. Martini (licet anſerem Martiniacum ſedulò retinuerint) adeoq́ue Sanctorum lucernas ſub modium condiderunt, lucifugæ nimirum noctuæ. Contra quos oſtendere aggrediar, rectè & meritò celebrari in Eccleſia Sanctorum feſtiuitates.

B. I. Vt Deus in Sanctis colatur.

Primò, Vt Deum in Sanctis honoremus, qui tantam illis gratiam & gloriam contulit, vt tam fœliciter conſummarent curſum ſuum. Inſigniora Dei beneficia ſolebant veteri in lege feſtiuis diebus celebrari, vt ita Deo gratiæ pro illis agerentur. Pro beneficio creationis recolendo inſtitutum eſt Sabbathum *Gen.* 2. Pro beneficio conſeruationis & gubernationis rerum omnium, feſtum Neomeniæ. *Num.* 28. Pro beneficio liberationis à Pharaone & Ægypto feſtum Paſchatis *Exod.* 12. Pro beneficio datæ legis, Pentecoſte. Pro beneficio protectionis & deductionis per deſertum, feſtum Tabernaculorũ &c. Atqui eximium & ſplendidiſſimũ Dei beneficium eſt, alicuius ſancti fælix conſummatio & victoria parta. Siquidem Eccleſia per hanc exaltatur, ad virtutem incitatur, in ſpe roboratur & interceſſorem nouum acquirit. Æquum igitur eſt vt ſaltem inſigniorum ſanctorum memoriæ ſolemniter celebrentur: Siquidem hac ratione Deus in ſanctis ſuis laudatur & honoratur: ſicut cùm munus à Principe tibi oblatum exoſcularis & pretioſâ includi capſulâ curas, idq́ue alijs oſtentas &c. haud dubiè enim hoc pacto honoratur ipſe Princeps. Honor qui exhibetur ſeruo ratione Domini ſui, exhibetur principaliter ipſi Domino: ablato enim illo reſpectu, ſeruus deſinet honorari ſaltem eo modo, quo priùs honorabatur. An non Dominus ipſemet ait: *Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis*? ſi ergo Domino facimus, quod vel minimo eius ſeruo facimus: quantò magis ſibi factum reputabit, quod maximis eius ſeruis, imò amicis facimus? Placuit Abraham Deo per hoc, quod Angelis eius hoſpitium & conuiuium præbuerit ac pedes lauerit, vt teſtatur Apoſtolus *ad Hebr.* 13. cur non placeat eidem, ſi cæteros eius ſanctos etiam religioſè colamus?

C. II. Vt Sancti honorentur.

Secundò, Vt ſanctos etiam ipſos debito honore afficiamus. Hoc primò requirunt eorum merita & dignitas. Fuerunt enim viua Dei inſtrumenta, & diuinæ gratiæ cooperantes, plurima nobis beneficia contulerunt & meritis ſuis ad ſupremos cæli honores euecti Deiq́ue amici facti ſunt. Deinde idem requirit à nobis Deus, qui ſicut ipſe honorificat ſanctos in terra multis modis, miraculis imprimis: ſic etiam requirit à nobis vt eoſdem honoremus. Quemadmodum enim Pharao non fuit contentus per ſe ipſum honorare Ioſephum, ornare manum eius annulo, veſtire eum ſtola byſſina, & circumdare torquem collo eius: ſed præterea voluit eum ab omnibus etiam ſubditis ſuis honorari. Et qua ratione? Fecit eum aſcendere ſuper currum ſuum ſecundum, clamante præcone vt omnes coram eo genu flecterent & præpoſitum eſſe ſcirent vniuerſæ terræ Ægypti *Geneſ.* 41 Ad eundem modum Deus non contentus eſt, ſi ipſe honoret ſanctos in terra, non ſufficit ei, quòd decorarit eos annulo, id eſt, virtute miraculorum: veſte byſſina, id eſt, honorifica aſſeruatione reliquiarum eorum: Torquē circa collum, id eſt, magno numero diſcipulorum, qui ipſorum vitam æmulantur eoſq́ue velut torques ornant: ſed voluit præterea eoſdem à nobis honorari. Et ideò iubet eos in curru ſuo ſecundo circumduci in orbe, id eſt, cultu duliæ honorari per orbem, die feſto in honorem eorum inſtituto, vt ſic eos Principes eſſe ſciant in cælo, eorumq́ue gloria omnibus nuncietur, vbique propagetur & dilatetur. Quærebat Rex Aſſuerus ex Amane *Eſt.* 6. Quid debet fieri viro, quem Rex honorare deſiderat? Reſpondit Aman: Homo, quem Rex honorare cupit, debet indui veſtibus regijs & imponi ſuper equum, qui de ſella Regis eſt, & accipere Regium diadema ſuper ſuum caput & primus de Regijs Principibus ac Tyrannis teneat equum eius & per plateam ciuitatis incedens clamet & dicat: *Sic honorabitur quemcumque voluerit Rex honorare.* Decet ergo ſimiliter, vt ſanctos feſto die quaſi equo Regio exaltatos toti orbi conſpicuos oſtendamus.

D. III. Vt Sanctis gratulemur.

Tertiò, Vt ſanctis hac cæremoniâ gratulemur de victoria, parta fælicitate ac gloriâ: ſi enim dies annuus coronationis Regiæ à ſubditis obſeruatur & feſtiuis gaudijs peragitur, quantò magis lætari nos conuenit in diebus annuis coronationis Sanctorum, poſtquam æternùm regnabunt? Celebrant Magnates dies ſuos natalitios conuiuijs & gaudijs, quemadmodum Pharao & Herodes: dies, inquam, quibus ingreſſi ſunt ad vitam mortalem & ærumnoſam: quantò potiùs celebramus dies illos natalitios, quibus ad æternam vitam ſancti renati ſunt? Sanè Thraces luctuoſa habuêre puerperia, funera verò cum lætitia celebrarunt. Circa natum enim circumſedentes plorabant, recenſentes ei, quas deberet perpeti calamitates, mortuos verò cum luſu & ioco ſepeliebant referentes, quòd à malis liberati ſint. Refert Herodotus in Terpſich. Non malè iſti feciſſent, ſi eorum mortui ad vitam perrexiſſent. Quod cùm de noſtris ſanctis certò ſciamus, hinc meritò eorum dies, quibus ad fæliciorem vitam migrarunt, annua ſolemnitate peragimus. Sed quid ad nos dicet aliquis Sanctorum victoria & fœlicitas? Quid inquies? an non illi fratres noſtri ſunt? Et ſi membra vnius corporis congaudent ſibi inuicem: cur non gaudeat Eccleſia militans ob victoriam ſororis ſuæ, Eccleſiæ triumphantis? Cùm oculi quid iucundum vident nónne omnia membra exultant? cùm ergo ſancti noſtri modò Deum aſpiciant, cur non vniuerſa lætetur Eccleſia? Deinde nónne etiam ipſi ſancti agunt feſtum & congaudent ſuper vno peccatore in terris pœnitentiam agente? Cur ergo & nos non congaudeamus illis?

E. IV. Vt Sanctos imitemur.

Quartò, Vt ſic tantò efficaciùs eos nobis imitandos proponamus eorumq́ue veſtigijs firmiùs

Digitized by Google

firmiùs inſiſtamus. Et de hoc aptiſſimè intelligi poteſt quod de lucerna non ſub modio ſed ſuper candelabrum ponenda Dominus dicit: *Nũquid venit lucerna*, ait Marci cap. 4. *vt ſub modio ponatur aut ſub lecto? nónne vt ſupra cãdelabrũ ponatur?* Has igitur lucernas nequaquam ſub modio aut lecto obſcuritatis & ignorantiæ ponere oportet, ſed ſuper candelabrum, hoc eſt, omnibus hominibus eos conſpicuos reddere.

1. Primò. Vt videant eorum gloriam, indeque animentur, ad alacriter pugnandum pro cæleſti corona. Quemadmodum enim cæteri milites, ciuitatem oppugnantes vehementer animantur, cùm vident aliquos commilitones iam in muro vrbis conſiſtentes, vexillum diducentes & victoriam canentes, confidunt enim ſe quoque aſcendere poſſe, quã illi aſcenderunt: Sic cùm victorias Sanctorum feſtiuè celebramus, inde nos animamur, vt ad illos contendamus. Nam quodammodo nobis ipſis dicimus: *Ibi tot pueri & puellæ, ibi iuuentus multa & omnis ætas &c. Tu non poteris, quod iſti & iſtæ? &c.* Et ſi ad illum apicem pertingere nõ poſſumus, ad quem pertigerunt ipſi, ſaltem ad medietatem aſpiremus, ſicut mercatores iniquum petunt, vt iuſtum ferant.

2. Secundò. Vt videamus eorum virtutes & viuendi normam, ac ſciamus nobis ſimiliter pugnandum eſſe, ſi ſimiliter triumphare velimus. *Solemnitates enim Martyrum exhortationes martyriorum ſunt, vt imitari non pigeat, quod celebrare delectat*, ait S. Auguſtinus ſerm. 47. de ſanctis. Cùm igitur maximos virtutum progreſſus in ſanctis viris cernimus, & cum tarditate noſtra comparamus inde partim confundimur, partim excitamur ad progrediendũ alacriùs & ſpiritũ reſumimus, dicentibus quaſi ad nos ſãctis illis: *Surge, grandis enim tibi reſtat via.* Et ita per hoc quodãmodo apud nos, (inquit S. Bernard. in præf. vitæ Malachiæ) etiam poſt mortem viuunt, multosq́; ex ijs qui viuentes mortui ſunt ad veram prouocant & reuocant vitã.

Denique vt ſaltem piè erubeſcamus, videndo vitam illorum noſtræ tam diſſimilem, iuxta id Iob 33. *Reſpiciet homines & dicet: peccaui.* In quem locum S. Greg. l. 4. Mor. c. 9. ait: *Quemadmodum pauperes nunquam meliùs euidentiuśq; cognoſcunt paupertatem ſuam quàm introſpiciendo theſauros potentũ ac diuitum: ita fidelis anima nunquam magis ſe humiliat ſuamq́; luculentiùs deprehendit inopiam, quàm cùm illuſtrium heroum Sanctorumq́; virorum res geſtas ſibi ante oculos conſtituit.* S. Antonius cùm quadam vice inuiſiſſet S. Paulum Eremitam eiuſque admirandã ſanctitatem contemplatus eſſet, rediens ad monaſterium dicebat fratribus ſuis: *Væ mihi peccatori qui falſi monachi nomen fero! Vidi Eliam, vidi Ioannẽ in deſerto & verè vidi Paulum in paradiſo.* Hieron. in vita S. Pauli Eremitæ. Similiter S. Macharius cùm aliquando quoſdã miræ ſanctitatis Monachos vidiſſet, domũ reuerſus dicebat: *Vidi Monachos, ſed ego non ſum Monachus.* Quod ſi præſtantes viri ex humilitate de ſe dixerunt, veriſſimè nos de nobis poſſumus pronunciare, ſi contemplemur viros ſanctos Martinũ, Nicolaũ, Laurentium, Catharinam &c. non eſſe videlicet nos veros Chriſti cultores, qui ab illis tantùm abſumus. Hos igitur effectus vt conſequamur, ideò Sancta Mater Eccleſia ponit Sãctos ſaltem præcipuos ſuper candelabrum, cùm eorum dies feſtiuos eſſe iubet, quibus eorum vita domi legi & conſiderari, in tẽplo verò explicari queat: vt ſic luceant coram omnibus, & qui in Eccleſia ſunt, lumen illorum videant. Quod ſi non faceret, certè ſub modio & lecto abſconderet, imò ſepeliret Sanctorum lucem. Vti patet in locis hæreticorum, vbi nihil de vita Sanctorum ſcitur, legitur vel auditur, ideò nec curatur. Debent ergo illis diebus inhiberi nobis negotia ſæcularia & labores, vt ſpiritualia ſubinde vel fallendi tẽporis gratiâ legamus, audiamus vel meditemur. Niſi S. Ignatius Loyola in crure læſus fuiſſet & lecto decubuiſſet, nunquam fortè pium librũ arripuiſſet de Sanctorũ vita, ex quo conuerſionis ſuæ initiũ hauſit. Sic niſi nobis feſti dies præciperentur, quibus alij labores inhibentur, multi nihil vnquã de Sanctorum vita legerent vel audirent. Sanè Philo. l. de quærenda cogn. erud. aſſerit animũ feſtũ agere, quando æmulando res optimas capeſſit laborem, quo ad perfectionẽ contendat.

QVINTÒ, Vt hoc pacto Sanctos admoneamus, vt ſint noſtri memores, quemadmodum & nos eorum memoriam nunquam deponimus, ſed quotannis celebramus. In his enim feſtiuitatibus quodãmodo admonemus Sanctos, quo modo Ioſue Rubenitas & Gaditas Ioſ. 1. dicens: *Dominus Deus veſter dedit vobis requiem & omnem terram &c. Vos autem tranſite armati ante fratres veſtros, omnes fortes manu & pugnate pro eis, donec det Dominus requiẽ fratribus veſtris, ſicut & vobis dedit, & poſſideant, ipſi quoque terram, quã Dominus Deus veſter daturus eſt eis.* Atq́; hoc feciſſe Sãctos, pugnaſſe videlicet pro ſuis ciuibus conſtat ex multis hiſtorijs. Sic S. Fælix Nolæ ciuitati, cuius erat Patronus, à Barbaris oppugnatæ viſibiliter opẽ tulit, vt nihil prorſus mali paſſa ſit, vt refert S. Aug. *l. de curâ pro mort. c. 2.* Sic S. Ambr. Mediol. ab hoſtibus obſeſſo, cuius olim Epiſcopus erat, flagello hoſtes inſecutus eſt. Vt Fulgoſus ſcribit. Sergiopolim à Coſroe obſeſsã defendit S. Sergius apparẽtibus miraculosè armatis magno numero ſuper muros, qui nulli erant: Coſroë ad oſtentum obſtupeſcente. Baron. anno 544. Huiuſcemodi igitur & ſimilis auxilij nobis ferendi vt admoneamus Sanctos, & vt occaſionem implorandi eos habeamus, feſta Patronorum & præcipuorũ Sanctórum peragimus. Inſtar enim catellorum hîc ſumus, qui ſub menſa Dominorum, id eſt, Sanctorum in cælo cum Chriſto epulantium intẽtis exſpectamus oculis, eosq́ue commonefacimus, quibuſcunque poſſumus modis, vt noſtri etiam meminerint & vel micas de cælo nobis deijciant. Nec eſt quòd metuamus eos memoriam noſtri depoſituros, ſi non depoſuerimus illorum. Nónne cùm turba plurima ſequeretur Chriſtum per triduum ad deſertum, relictis domi laboribus & negotijs domeſticis, Dominus de eis ſolicitus fuit? *Marci* 8. & 6.

F. V. Vt Sanctos inuocemus.

quemadmodum & Apoſtoli, cum Dominum monuerunt vt dimitteret turbam in proxima caſtella & vicos, vt panem ſibi compararent: ſiquidem eorum multi de longè venerant & deficere poterant in via? Hoc ipſum igitur Sancti facient, & curam noſtri agent, cum ſepoſitis operibus ſeruilibus & curis ſæcularibus eorum feſta peragimus & templa viſitamus.

CONCIO VI.

Qualis lucerna S. Martinus: qualis item Martinus Lutherus.

1. *Proponitur S. Martini fides Catholica: Lutheri perfidia.*
2. *S. Martini ſanctitas, humilitas, caſtitas, temperantia, modeſtia, & miracula quibus clarus: è contra Lutheri faſtus, obſcænitas, bibacitas, ſpurcitia, eiuſque ridicula mira.*
3. *S. Martinus Prophetiæ ſpiritum habuit: Lutherus pſeudopropheta fuit.*
4. *S. Martinus Sanctorum viſiones habuit: Lutherus illuſiones.*
5. 6. *Obitus & funus vtriuſque.*

THEMA.

Ille erat Lucerna lucens & ardens
Ioan. 5.

A. NOn fruſtra Dominus ait: *vide ergo ne lumen quod in te eſt, tenebræ ſint.* Vt enim nõ omne quod ſplendet eſt aurum: ita neque lumen. Videmus de nocte ſplendere Noctilucas & ligna putrida, quæ tamen nihil veræ lucis habent. Iam verò nemo inficias ibit, S. Martinum Epiſcopum Turonenſem, cuius hodie diẽ agimus, lucernam eſſe Eccleſiæ Catholicæ veram & genuinam. Sic enim meritiſſimò vocatur à S. Bernardo *in Serm. de hoc Feſto.* Lucerna ardens & lucens. Inde ſuper ipſius celebrantis caput globus igneus adeoque quaſi lucerna ardens viſa eſt: propterea à Deo aſſumptus è monaſterio, ſuper candelabrum ſedis Epiſcopalis poſitus eſt. Propterea denique ab Eccleſia etiam ſuper candelabrum quaſi collocatus, dum feſta ei dies conſtituta eſt, quo ſancta & fulgidiſſima hæc lucerna toti mundo innoteſceret, viamque vitæ oſtenderet, vt omnes qui ingrediuntur Eccleſiam, lumen hoc aſpiciant. Sed obtrudunt etiam hæretici ſuam nobis lucernã, itidemque Martinum, ſcilicet Lutherum, qui breui tempore, Euangelij ſui fulgore totum illuſtrarit Septentrionem. Et hic quidem ſemetipſum iactitabat, ſe demum Germaniæ ipſiſſimam lucem intuliſſe, quâ illa tot ſæculis caruiſſet, vt ſcribit in Comment. rerum geſt. Surius: eundemque nuper Norinbergenſes anno ſuo Iubilæo fictitio, in nummis excudere modium de lucerna Euangelij diu occultata tollentem. Sed quidquid illi dicant: ego illis repeto, quod Dominus hodie dixit: Videte ô Lutherani, ne lumen quod in vobis eſt (id eſt, eſſe vobis videtur;) tenebræ ſint. Certè tenebras eſſe, & filium tenebrarum & Vermiculum noctilucam lignumque putridum, non lumen aut lucernam, Martinum Lutherum, non difficulter hoc oſtendam.

B. I. S. Martini fides Catholica.

PRIMÒ, S. Martinus luxit fide Catholica. Nam imprimis S. Hilarij Pictauorum Epiſcopi diſcipulus & ab eodem ordinatus fuit, idẽque accerrimus hæreticorum (Arianorum, qui tunc maximè vigebant) inſectator. Deinde profeſſione Monachus, & tandem inuitus & pia fraude è monaſterio euocatus in Epiſcopum Turonenſem, omnium conſenſu & diuino oraculo electus eſt. Vbi nequaquam vitæ monaſticæ valedixit, ſed initio iuxta Eccleſiã ſuam, cellam ſibi ligneam ædificauit, poſtea populi frequentiam vitaturus, ad duo milliaria ab vrbe monaſterium ſibi & 80. diſcipulis ſuis extruxit, in quo cum illis auſteram duxit vitam, priorem ſuum habitum, regulam, viuendi modum ſemper retinens, in ieiunio, oratione, vigilijs perſeuerans. Omnia illis communia, victus, veſtitus, clauſura, oratio: Vinum nemo nouerat, niſi æger: veſtitus de pilis camelorum &c. ac denique inter diſcipulorum manus obijt. Seu. Sulpit. in eius vita.

Deinde S. Martinus in omnibus ſuis actionibus, cum fide noſtra Catholica concordat: Siquidem à S. Hilario ordinatus eſt. Miſſas celebrauit; vnde globus igneus ſuper caput celebrantis viſus: & alio tempore, brachia eiuſdem Euchariſtiam in altari eleuantis, cœleſti ſplendore induta apparuére. Eccleſias & Monaſteria paſſim extruxit; Oleum benedixit & infirmis diſtribuit, multoſque eodem ſanauit. Signum S. Crucis frequentiſſimè efformauit & mira per eam plurima patrauit. Præterea in operibus pietatis & auſteritatis, vigilijs, ieiunijs, cilicijs, humicubatione, & oratione perpetuò ſe exercebat: pro eius mortui corpore certabant Pictauienſes & Turonenſes: ſiquidem dicebant iſti ſuum fuiſſe Epiſcopum, & præterea apud Pictauienſes exiſtentem Martinum duos ſuſcitaſſe mortuos, apud ſe tantùm vnum, debere proinde hoc reſarciri à Martino mortuo. Ecce cultus reliquiarum.

Denique Fortunatus quidam extinctum ferè oculorum lumẽ recepit beneficio olei deſumpti ex lampade, quæ ante imaginem S. Martini ardebat; qui etiam in gratiarum actionem miracula S. Martini carmine ſcripſit; Ecce vſum lampadum coram defunctis & imaginum. Baron. anno Dom. 402. Quæ omnia expreſſa habentur in eius vita, in qua auctor diſcipulus Martini fatetur ſe minimam partem ſcripſiſſe, nec ipſum quidem Homerum ſufficientem futurum, ad opera Martini deſcribenda.

Perfidia Lutheri.

Videamus iam lucernam alteram, Lutherum. Quis eum ordini Eremitarũ S. Auguſtini voto adſtrictum fuiſſe, & verò in eo aliquamdiu militaſſe neſcit? Imò tunc in Eccleſia Catholica Sacerdotem, Doctorem, Monachũ & Romani Põtificis filium obedientem ſe profitebatur. Poſtea fidei Deo & Eccleſiæ nec non ordini ſuo datæ turpiter oblitus, habitum abiecit & fidem ac Sacerdotij ſui dignitatem, moxque nouam cudens ſectam antea inauditam,

Lutheri perfidia. tam, Monialem ſimili ſacrilegio Monaſterio abſtractam ſibi copulauit non ſceleſto ſolùm & euſque inaudito, ſed turpi etiam & probroſo (quia 16. diebus antequam ritè in facie Eccleſiæ contraheret) connubio: cuiuſmodi exemplum orbis anteà non viderat. Quid habet, quæſo, hæc lucerna commune, cum illa? Quid hic Martinus cum illo? Ille primùm gentilis vtpote gentilibus ortus parentibus ad baptiſmum vltrò feſtinauit: iſte Catholicè natus & educatus, fidem turpiter abiurauit. Ille de milite Monachus: hic de Monachò Apoſtata factus: Ille inuitus ad Epiſcopatum extractus, vitam tamen Monaſticam ſemper retinuit: hic Monaſterij ſepta perrumpens abiecta religione turpiſſimam elegit vitam & tenuit vſque ad mortem. Proh quàm diuerſæ ſunt hæ lucernæ! quàm diuerſi Martini! Quæ comparatio luci ad tenebras? Lucifero ad Michaelem?

Sed inſpiciamus etiam dogmata Lutheri. Nónne is Miſſam non modò exturbauit, ſed inſuper etiam abominationem vocare auſus eſt, in libello de abom. can. Miſſ. Nónne dixit: ſuper omnes abominationes reneo ego miſſim? Nónne ordinationem clericorũ ſuſtulit? Nónne Eccleſias & Monaſteria plurimis in locis euertit & in profanas domos conuertit; ſpeciatim monaſteria omnia aperuit & exterminauit? Nónne Monachos damnat omnes & porcos ſaginatos appellat? tom. 1. Witteberg. Nónne benedictiones omnes, vti & Sacra olea damnat? Nónne vocat ea Rancidum Chriſma, **Schmurbe: Hurenſalb ꝛc?** Nónne S. Crucis iuratus hoſtis fuit? in Conc. ſua de inuentione Crucis. Nónne dixit, ſi qua Crucis particula in ſua poteſtate fuiſſet, eò ſe illam proiecturum eſſe quò ſol radijs ſuis nunquam accedere poſſet? Item ibid. Ad diabolum cum huiuſmodi imaginibus: nullius enim boni cauſa ſunt &c. Nónne bona opera præſertim pœnitentialia, Vigilias, ieiuniũ &c. reprehendit, & generatim omnia bona opera, peccata eſſe aſſerit? Nónne denique reliquiarum cultum & cereorum vſum proſcripſit? Non tenuit igitur Lutherus fidem & dogmata S. Martini, qui tamen ante annos fermè 1300. vixit, quo tempore fidem Catholicam adhuc inuiolatam extitiſſe fatentur hæretici, videlicet vſque ad annũ Domini 600. ſeu vſque ad tempora Gregorij M. Tenuit autem dogmata, quæ nos Catholici etiãnum tenemus. Videte ergo ô Lutherani, ne lumẽ quod in vobis eſt, id eſt, Lutherus Doctor & oculus Veſter, tenebræ ſint. Si enim lumen eſſet, veræ illi lucernæ Martino nõ contrairet.

C.
II.
S. Martini ſanctitas.

Secvndò, S. Martinus luxit vitæ ſanctitate & virtutibus. Atque vt alias taceam plurimas, pauculas enumerabo. Imprimis humilitate dum ſeruo ſuo adhuc miles viciſſim inſeruiebat, calceos è pedibus detrahebat & purgabat: Vt in eius vita lib. 1. c. 1. dum à S. Hilario Epi-

1. Humilitas. ſcopo ordinandus in Diaconum, conſtanter reluctatus eſt, indignum ſe eo gradu reputans, & potiùs Exorciſtæ officium etſi vile & humillimum acceptabat ibid. cap. 4. dum Leproſum Pariſijs oſculo accepit & ſanauit ib. cap. 19. dum Epiſcopatũ recuſauit. Et quid Lutherus? nominat ſe os Chriſti & tertium Heliam, Prophetam: ait etiam totum mundum non eſſe dignum, qui ſoluat ei corrigias calceamentorum. tom. 6. Witteberg. fol. 449. & alibi aſſerit beatum ventrem, qui eum portauit. ibid. Idem nihil ſe curare ait, ſi mille Auguſtini, mille Cypriani, mille Eccleſiæ contra eum ſtarent: item, doctrinam ſuam ſe nolle à quoquam iudicari, nec ab Angelis. Item intra mille annos nulli Epiſcoporum tantã à Deo gratiam eſſe datam, atque ipſi. Denique quod ei munus publicandi & prædicandi indulgentias demandatum non eſſet, ambitione tumidus contra indulgentias debacchatus eſt.

Lutheri faſtus.

Vide Libellum de humili Luthero.

2. S. Martini caſtitas. Secundò Caſtitate; eam ſiquidem ſeruauit adeoque Virginitatem ſemper, vt nullam tetigerit mulierem, nec propè eas vnquam ſteterit. Et cùm Imperatrix Maximi Imperatoris Vxór multis & diuturnis precibus eum fatigaſſet, vt pateretur ſibi ab illa prandium aliquando parari & ad menſam miniſtrari: vix tandem acquieuit, licet Imperatore præſente & volente id fieri ſciret. Vt lib. 2. c. 7.

Lutheri obſcœnitas. Longè aliter Lutherus, qui de ſeipſo ſcripſit tomo 1. latino Ienenſi anno 1579. epiſt. ad Philip. fol. 334.

Qui feruere ſpiritu debeo, ferueo carne, libidine, pigritia, otio, ſomnolentia &c. Et in Biblijs ſuis ad c. 31. Prouerb. ponit hunc rithmum: **Nichts Liebers iſt auff Erden / alſʒ Frawen Lieb wems kan werden.** An non expreſsè dixit **Will die Fraw nicht ſo komb die Magd?** lib. de vita coniug. Item: **Glubt der Keuſchheit iſt arger dann Ehebruch vnnd alle vnkeuſchheit.** tom. 6. Witteberg fol. 252. Et hæc quidem conſequenter ad vitam ſuam, quam in ſacrilego inceſtu traduxit. Item: **Daſʒ Ehewercken nohtiger alſʒ eſſen vnd trincken, ſchlaffen vnd wachen ꝛc.** ibid. fol. 171. Itẽ licere ſimul plures habere Vxores, vt docet in explicat. Gen. ad cap. 16. anno 1525. Item in cap. 24. Gen. docet ita orandum eſſe, Domine Deus da Vxorem & panem quotidianum. Quaſi Chriſtus imperfectam nobis tradiderit orationem & hanc petitionem perperam omiſerit.

3. S. Martini temperantia. Tertiò, Temperantia, quia partim in Inſula Gallinaria Eremitam agens herbis victitabat, partim in Monaſteriis parciſſimè viuebat & crebris abſtinentiis, quandoque 7. dierum ſe macerabat: vbi vt ſuprad. nemo niſi infirmus de vino poterat loqui. Vt in Vita lib. 1. cap. 4. & 7. lib. 3. cap. 17.

Lutheri bibacitas. Sed quid de Lutheri temperantia dicemus? Habebat in abaco ſuo inter alia capaciſſimum vitrũ, quod vocabat Catechiſmum ſuum, pietatis ergo: id habebat quatuor circulos, quotũ primo inſcriptio erat decem præceptorum: alteri ſymboli apoſtolici: tertio Orationis dominicæ: quarto, **Der Catechiſmus garauſʒ**: Catechiſmus totus exhauſtus. Cumque hunc Catechiſmum ſuum aliquando conuiuis ſuis propinaſſet & vnico hauſtu ebibiſſet, iteratò eum impleri iuſſit, & iterum exhauſit: cui tamen

Iſlebius nec ad primum quidem circulum reſpondere poterat. Vide Colloquia eius menſalia fol. 166. Idem & cum Veſperi dormire non poterat, hauſtum ſoporiſerum facere ſolebat, ſe ob id excuſans: **Ihr Jungen geſellen/** aiebat: **unſerm Churfurſten und mir altem Mann muſſt ihr ein Krutterkrunckien fur gut halten / wir muſſen uns ein Kuſs und Polſter im Hand le ſuchen.** Ita ſcribit de ipſo fidelis eius diſcipulus & aſſecla Matheſius *in* concil. 12. de vita & moribus Lutheri. Sed non caruit ob intemperantiam ſuam remorſu conſcientiæ. Auditus enim eſt aliquando, de conuiuio quodam paulisper abſcedens, ſic ſeipſum alloqui, Ventrẽ manu pulſitans: Martine, Martine, hic quidem ſat bene ſic agitur: ſed quid poſt hæc futurum eſt? refert Ioan. David *in Virid. Chriſtiano cap.* 100.

4. *S. Martini modeſtia.* Modeſtia etiam ſingulari: nunquam viſus iratus, tetricus aut ridens: nihil in eius ore erat niſi Christus &c. *vt in eius vitâ libro primo cap. vlt.*

Lutheri ſpurcitia. Sed quàm modeſtus fuerit Lutherus, ex colloquijs eius menſalibus ſatis ſuperq́; patet: nihil ferè in eo lib. nihil in ore Lutheri niſi merda, niſi diabolus, niſi turpitudines & ſcurrilitates, vt etiã ipſoſmet Lutheranos eius libri pudeat: quem tamen Ioannes Aurifaber & ipſe Lutheranus edere & ciuitatibus Imperialibus dedicare non erubuit, quidem quaſi iuxta præceptum Chriſti de colligendis fragmentis, ne perirent, id faciendum fuerit, vti initio eius libri indicat: quaſi verò Chriſtus ipſe præceperit craſſiſſimos Lutheri iocos & turpes ſcurrilitates, quas ob menſam euomuit plenis buccis, non negligere, ſed diligenter colligere & in vulgus ſpargere.

Magnum ſcilicet detrimentum Reipublicæ fuiſſet, ſi tantæ fœditates ſub terra latuiſſent: quas nunc Lutherani prudentiores optarent profundiſſimè ſepultas. Præterea in Lutheri libris vix reperitur integra ſententia, quæ maledictis aut conuitijs careat. Lutherus loqui non poterat, niſi tertio quoque verbo, porcos, aſinos, diabolos, ſtercora, merdas, crepitus nominaret: ita vt aliud non videatur fuiſſe eius pectus, niſi ſentina talium floſculorum. Vnde meritò ſtercoreus & porcinus propheta vocatur à quamplurimis; vnde ipſemet tom. 6. Ihen. fol. 318. ait, **Mein ſchreiben hab ich vom Teuffel angefangen und den Teuffel ben 77. mal genendt: Waſz ſollen aber 77. Teuffel gegen 77. Tonnen voll Teuffel ſein?** Quis vnquam Sanctorũ talem loquendi morem habuit? Aliter S. Paulus qui in ſuis Epiſtolis, IESVM ſemper iterat: aliter S. Martinus, aliter SS. Patres, quibus ſemper in ore Chriſtus: quia nimirum ex abundantia cordis os loquitur.

Et verò etiam ſæculares Principes ingentibus conuitijs lacerat Lutherus, in libello de ſæculari poteſtate, anno 1523. ſcripto, vocat eos præcipuos Moriones, deterrimos nebulones. Et in alio libello, contra duo Cæſaris mãdata: ſtolidos, ſatuos, inſanos, moriones, eisq́ue Turcam decies meliorem &c.

S. Martini miracula. Denique Sanctus Martinus claruit miraculis quamplurimis, quorum ea tantùm recenſebimus, in quibus Lutherus eum æmulatus videtur. Suſcitauit imprimis tres mortuos, duos

1. *Lutheri ridicula mira.* adhuc Monachus, tertium Epiſcopus *libro* 1. *vita capite* 5. 6. & *libro* 2. *capite* 5. Sed nónne etiam Lutherus mortuum ſuſcitauit? Tentauit id quidem temerarius homo cum Wilhelmo quodam Neſeno, in Albi ſubmerſo atque à piſcatoribus extracto, vt ſe magnum Domini prophetam eſſe palam oſtenderet; immurmurando neſcio quid de Euangelio ſuo in aures defuncti. Sed qui aquis præfocatus erat, mortuus manſit, Lutherum non audiuit, non reuixit. Vt ſcribit Surius *in comment. Rerum geſt. præteriti ſeculi*. Lind. *Dial.* 3. Dubitantij. *cap.* 1. Tilm. Bredenbac. *libro* 7. Nimirum cum Baali illius Sacerdotibus 3. *Reg.* 18. clamare altiùs debuiſſet, vt audiretur à defuncto, qui nimis profundè dormiebat.

Secundò, S. Martinus Dæmones innumeros eiecit è corporibus eoſque ſibi quaſi catellos ſubiecit: digitos ſuos in os obſeſſi ingerebat, vt ſi poſſet, morderet: ſed ille quaſi à ferro candenti os retraxit: expellebat verò nullo prorſus negotio, ſola oratione, ſola iuſſione, ſola manus impoſitione: imò ſtramen de eius lecto ſumptum & obſeſſo appenſum dæmonẽ pellebat, *libro* 2. *capite* 8. & alibi. Audiamus quid in hoc potuerit Lutherus. Adducta illi de Miſnia Dæmoniaca puella Wittebergam fuit, de qua ipſe in parochialis Eccleſiæ ſacrario dæmonem exorciſmis profligare conabatur multis inſpectantibus. Sed ô miraculum! *Non ſolùm Dæmon* (vtor verbis Friderici Staphyli, teſtis oculati & tunc Lutheri diſcipuli) *eius coniurationes non curauit, verùm etiam Lutheri caligas in eas anguſtias redegit, vt is quamprimum ſe è ſacrario proripere vellet; ac quid accidit? malignus ille dæmon vſque adeò fores Sacrarij obſtruxerat, vt neque forinſecus, neque extrinſecus aperiri poſſent, quæ res maiori Lutherum anxietate perculit. Properat igitur ad feneſtras, ſed eæ clatris ferreis obſeptæ erant. Et hæc Staphilus. Quid deinceps? Oblata igitur ſecuri per cancellos ferreos Staphylus ipſe ianuam diſſecuit, & Luthero egrediendi copiam fecit, qui hiſce verbis hiſtoriam concludit: Interea verò viſu admirandũ erat, vt Lutherus angoribus correptus ſurſum deorſumq́; curſitaret, atque inſtar ouis parturientis huc illucq́; ſe inuerteret.* Hæc Staphylus teſtis oculatus in abſoluto reſp. contra Schmidel. qui etiam occaſione eius miraculi Lutherũ eiurauit & ad noſtras partes tranſijt. Refertur id à Wilhelmo Lindano dial. 3. Dubitãtij & Surio in Cõment.

D. III. S. Martinus Propheta. TERTIÒ S. Martinus Prophetiæ Spiritum habuit. Obitum ſuum pridẽ ſuis prædixit diſcipulis, vt Sulpitius in epiſt. ad Baſſulam. Item Maximo Imperatori primò Victoriam, poſtea cædem libro 1. capite 23. Briccio etiam diſcipulo ſuo, ſucceſſionem in Epiſcopatu & futuras eius calamitates, vt in hiſt. Francor. libro 2. capite 1. ſcribit Sanctus Gregorius Turonenſis.

Audiamus in hac re etiam Martinum alte-

rum.

Lutherus Pſeudo-propheta. rum. Prædixit etiam ille vel præſagijt potiùs ſibi, quod plus eſt, mortis genus. Tom. 7. Wittenberg folio 479. ita ait: **Meine ſachen ſtendt alſo mit dem Teuffel beſchaffen / daſz er mir manche Nacht bitter vnd ſauer genug macht / vnd ich Wol erfahren hab wie es zůgehe / das man zu Morgens die Leuth im Betg fint ꝛc. Wiert mirs gar offt faſt nahegebracht hat ꝛc.** Veriſſimum præſagium. Ipſe enim manè in lecto demum mortuus, ore contorto, facie carbone atriori apparente fuit inuentus: quis ambigat eum à dæmone ſuffocatum & enectum? Præterea in libro contra Thom. Muncerum, prædixit papatum ſeu Eccleſiam Romanam poſt biennium à vaticinio ſuo ita funditus ruituram, vt neque Pontifices, neque Cardinales, neque Epiſcopi, neque Presbyteri, neque Monachi, neque Moniales, neque templa, neque turres, neque Campanæ vſquam ampliùs repetiantur.

Item in admonitio. pro ſeditione & rebellatione cauenda, prædicit ſe ſi biennium viuat, curaturum ne ſit campana, turris, miſſa, vigilia, cappa, cucullа, raſura, tegula, ſtatuta: Et ibidem aſſerit Papiſmum iam iam clamare Eli Eli: paulò pòſt audiendum: Expirauit q. d. Iudæos, crucifixiſſe Chriſtum & ſe crucifixurum Eccleſiam.

Et in Reſponſ. contra Regem Angliæ Henricum ait: Dogmata mea ſtabunt & Papa cadet inuitis omnibus portis inferi & poteſtatibus aëris & terræ & maris.

Item Papam Clementem 9. fore Vltimum. Aurifaber in **Tiſchreden.** Præterea diem extremum prædixit futurum intra 15. annos, vt teſtantur Ioannes Lapp. prædicans *in libro de prophetijs Lutheri*: item *Cent. 1. de legend. Euangelicor. prædicant.* ſe victurum vſque ad diem extremum, vel ſaltem puerum, quem ante ſe aſpiciebat.

Denique Briccium ſuum Melanchtonem perſeueraturum ſemper in Lutherana ſecta. Ecce prophetias. Sed quis euentus? Eccleſia Romana adhuc ſtat & omnia eius ſacta, ſarta tecta: & iam anni pluſquam centum elapſi ſunt à Lutheri prophetia; ſiquidem eius admonitio pro ſeditione, anno 1522. ſcripta eſt. Mundus ſimiliter adhuc ſtat; Lutherus & puer ille dudum periére. A Papa Clemente, regnat 14. Pontifex Paulus tertius, Iulius tertius, Marcellus ſecundus, Paulus 4. Pius 4. Pius quintus, Gregorius decimus tertius, Sixtus quintus, Gregorius decimusquartus, Clemens octauus, Leo vndecimus, Paulus quintus, Gregorius decimusquintus, & modò Vrbanus octauus. Denique Melanchthon ad Caluiniſmum defecit. O os mendaciſſimum! Sic Diocletianus gloriabatur ſe extinxiſſe Chriſtianos.

E. IV. S. Martini viſiones. QVARTÒ, S. Martinus Sanctorum viſiones & viſitationes non paucas habuit. Chriſtus inprimis ei adhuc Catechumeno apparuit in veſte quam pauperi dederat l. 1. c. 2. Sancti Angeli ſæpiùs, qui eum in multis inſtruxére l. 2. c. 6. l. 3. c. 15. Viſitatur ab Agnete, Thecla & Maria l. 2. c. 14. Similiter à Petro & Paulo ibidem. Sed quantum habuit Sanctus hic Sanctorum, tantam imò fortè maiorem habuit Lutherus dæmonum familiaritatem, ſiquidem in libro de miſſa angulari ſcripſit Diabolum & ſe inter ſeſe mutuum familiariter noſſe & plus vno Salis modio ſimul comediſſe, ſe à Dæmone ſtimulatum vt contra Miſſam ſcriberet & ad eam rem argumenta ſibi ſuppeditata. Item in colloquijs menſali fol. 158. ait: **Der Teuffel hat offter den mir geſchlaffen als mein Kăthathe.** Denique Maximilianus I. Imper. referente Film. Bredenbachio *lib. 1. collat. Sacr. cap.* 42. cùm Auguſtæ in comitijs anno 1518. pranderet Luthero & alijs ſpectante; aſſeruit Baroni de Erpach ſe in humeris Lutheri vidiſſe Cacodæmonem formâ corporea incubantem; & paulò pòſt Monachum illum turbas, calamitates & miſerias terribiles in Imperio concitaturum. Habemus igitur & Viſiones. Quid adhuc egemus teſtibus? Quòd ſi quis obijciat vidiſſe etiam S. Martinum ſæpenumerò diabolos; Reſpondeo id veriſſimum eſſe, ſed is nihil familiaritatis cum ijs habuit, nihil ſalis comedit, nihil doctrinæ ab eis accepit, cum illis non dormiuit: eos tergo ſuo inſidentes non habuit, quomodo Lutherus hæc omnia: ſed potiùs eos ligauit, cruciauit, fugauit, expulit. Sed inquiet aliquis, etiam Lutherus dæmonem fugauit, quando ei vt ipſi S. Martino, in ſpecie Chriſti glorioſus apparuit cum 5. vulneribus, vt de ſeipſo teſtatus eſt, & refertur in ſermonibus ſympoſ. tit. de Chriſto. At videtur eam relationem planè confinxiſſe Lutherus, quo S. Martini gloriam captaret. Sed qui ſciuit eum eſſe diabolum, non Chriſtum? Sanè ſanctus Martinus deſiderauit in oſtenſa ſibi imagine 5. vulnera: at ea hîc fuere. Futilis igitur eſt hæc narratio.

Lutheri illuſiones.

SED quia finis coronat opus: audiamus vtriuſque Martini periodum. S. Martinus obitum ſuum inſtare præſentiens & diſcipulis ſuis ſignificans, eis plorantibus & lamentantibus dixit: *Domine ſi adhuc populo tuo ſum neceſſarius non recuſo laborem*: poſtmodum inualeſcente per aliquot dies febre, de priſtino feruore nihil remittens orabat & vigilabat totas noctes: ſuper lectum ſuum, non in mollibus plumis ſed in cinere & cilicio iacuit, nec ſtramen quidem pro ſtrato ſibi ſupponi paſſus eſt; non decere aſſerens Chriſtianum niſi in cinere mori, & ſe peccaturum, ſi aliud eis exemplum relinqueret. F. V. Obitus S. Martini.

Oculis etiam ac manibus in cælum ſemper intentus inuictum ab oratione ſpiritum non relaxabat, vt ita cælum contemplaretur & ſpiritum ſuum eò dirigeret: Diabolum adſtantem forti animo faceſſere iuſſit. Siquidem in ſe nihil haberet; Abrahæ ſinu ſe excipiendum eſſe: quibus verbis ſpiritum reddidit: & qui tunc aderant, dicebant ſe vidiſſe eius corpus quaſi iam glorificatum, nitidiſſimum: faciem eius fulgentem ſicut diem &c. vt in epiſt. *Sulpit. ad Baſſulam.*

Obitus Lutheri.

Sed alia longè fuit præparatio Lutheri ad mortem. Cùm enim in patriam ſuam Iſlebiam veniſſet & veſperi ibidem cutem bene curaſſet ac ſolitis ſuis faſcetijs conuiuas omnes recreaſſet, meroq́ue largiùs indulſiſſet, ſanus ac vegetus cubitum iuit, non prius ægrotans niſi per paucas horas, mane in lecto ore contorto, veluti ſtragulatus (haud dubiè à cacodæmone) latere vno vultuq́ue denigrato, mortuus eſt repertus. Hic igitur Lutheri finis. Et quis vnquam Sanctorum ita mortuus eſt?

G. VI. S. Martini funus.

Sed audiamus & funus. Ad funus S. Martini aderat in ſpiritu S. Ambroſius Archiep. Mediol. Tunc enim in Eccleſia, quaſi de diuturno ſomno euigilans, dixit ſe funeri fratris ſui Martini interfuiſſe.

Similiter Seuerinus Archiepiſcopus Colonienſis vidit animam Martini ab Angelis cantantibus ad cælos euehi. De corpore illius certabant inter ſe Pictauienſes & Turonenſes: illi quod apud eos Monachus & Abbas fuiſſet: hi quòd eorum Epiſcopus.

Funus Lutheri.

Adfuerunt etiam Lutheri funeri longinqui & peregrini hoſpites, ingens turba cacodæmonum, qui tunc obſeſſos omnes, qui apud Ghelam Brabantiæ ad ſepulchrum S. Dymnæ liberationem expectabant, tantiſper reliquerunt & poſtliminiò reuerſi dicebant coniurati ſe ex mandato Principis ſui Luciferi interfuiſſe funeri Lutheri. Refert Tilm. Bredenb. *collat. Sacrar. l. 7. c. 39.* Adfuit etiam ingens turma crocitantium coruorum funeri ſupervolitans, fœtido ſupra modum, licet medio frigore & ſtanneo loculo corpus incluſum eſſet: Nimirum illi Muſicam Luthero fecère, & ſicut Pictauiẽſes ac Turonenſes pro corpore S. Martini, ita corui iſti ac diaboli potiùs pro corpore Lutheri litigarunt. Videant igitur Lutherani, ne lumen eorum ſint tenebræ. Neque dicant doctrinam eius bonam eſſe, nam & ipſa ſpurca. Et nónne Dominus dixit: *Ex fructibus eorum cognoſcetis eos*? His tamen ſuſq́ue deq́ue habitis Lutherani audent eum in publicis concionibus comparare cum S. Martino, & diem ei feſtum ſtatuere in Faſtis proximè poſt ſanctum Martinum. O cœca impudentia!

CONCIO VII.

Anſer boni Chriſtiani typus.

Bonus Chriſtianus.

1. *Sit Catholicus.* 2. *Fugiat peccata.*
3. *Vitam ducat aſperam.*
4. *Refrænet linguam.*
5. *Vigilet contra dæmonem.*
6. *Diligat proximum.*
7. *Sit pius & deuotus.*

THEMA.

Vide ergo ne lumen, quod in te eſt, tenebræ ſint. Luc. 11.

ERit nonnemo hodie, qui exiſtimabit ſeſe Martinalia perhellè celebraſſe, ſi præpinguem anſerem S. Martino immolet & in ventre ſuo ſepeliat, ſi lautiori in conuiuio bibat, viuat hilariùs, craſtina verò die in multam lucem ſtertat. Sed heus tu, bone vir, vide ne lumen, quod in te eſt, tenebræ ſint. Ego enim fateor, nondum me videre, quàm bene hac ratione colatur iſte ſanctus. Quid enim anſeri cum Martino? aut Martino cum anſere. Ego in tota eius vita nullum anſerem inuenio, qui ſaginare queat ventrem. Sed ſi vultis ſcire, alius eſt anſer S. Martino debitus, qui nimirũ paſcit mentem. Hunc fortè noſtri Maiores hoc die comederunt, cùm vitam S. Martini legerunt, & inde collegerunt, qualis anſer fuerit hic ſanctus, & qualis eſſe debeat quiuis Chriſtianus. Atque hic anſer, quem ego, Auditores, vobis proponam, vt dum ventres veſtri inhiant anſeri carneo, mens veſtra non deſtituatur anſere ſpirituali: Mentem itaque parate non dentem.

B. I. Chriſtianus ſit Catholicus.

PRIMÒ, Chriſtianum oportet eſſe Catholicum, ſeu Romanæ Eccleſiæ addictum, eiuſq́ue fidem non tenere modò, ſed & defendere, ab eaq́ue fidei dogmata petere, ita video etiam anſeres Romanæ Vrbi addictos: Nam imprimis Romanam curiam ſeu Capitolium ſuo clangore defenderunt contra Gallos: dum canes ea nocte omnes conticeſcerent. Plin *lib. 10. c. 22.* Rurſum aliquando anſeres è Gallia à Morinis extremis Ambianorum populis, Romam vſque pedibus venerunt, vt teſtatur Plin. *ibid.* Ergo qui Chriſtianus verus appellari vult fidẽ ſuam Romæ quærat & Romanam ſedem ac fidem vocibus, quibus poteſt, acerrimis defendat, Audi S. Irenæum *l. 3. c. 3. Ad hanc*, inquit *Eccleſiam* (de Romana loquitur) *propter potentiorẽ principalitatẽ neceſſe eſt omnem conuenire Ecleſiã, hoc eſt, eos, qui ſunt vndique fideles, in qua ſemper ab his, qui ſunt vndique conſeruata eſt ea, quæ eſt ab Apoſtolis traditio.* Vnde apud veteres non ſolùm Orthodoxos, ſed etiam hæreticos Romanum ſemper erat idem, quod Catholicũ. *Si eſt Catholicus eſt & Romanus*, ſcribit Ricimer Gothus Arianus ad Ligures. Hinc etiam multi Principes, Reges & Reginæ, omniq́ue ex orbe fideles Romam magnis itineribus & impendijs profecti ſunt, vt arcem Reipubl. Chriſtianæ & Petri ſedem ac limina Apoſtolorum viſerent. Inter eos etiam S. Martinus Romam venit, obuiaturus ibi S. Hilario, acerrimo fidei Catholicæ propugnatori & Magiſtro ſuo. Ad hãc Eccleſiam, id eſt, Romam S. Martinus adhuc puer inuitis parentibus confugit, eamq́ue contra Arianos ſtrenuè defendit. Horum igitur exemplo & nos eamus Romam, per fidei profeſſionem, quemadmodum iuit Tobias adoratum in Ieruſalem, cæteris abeuntibus ad vitulos aureos *Tob. 1.* Eant alij in Bohemiam ad Huſſium, alij in Heluetiam ad Zwinglium, alij in Saxoniam ad Lutherum, alij in Galliam ad Caluinum, & ſimiles vitulos nuper primùm editos.

C. II. Fugiat peccata.

SECVNDÒ, Bonus Chriſtianus fugere peccata debet, vt præcipit Apoſtolus, ab omni ſpecie peccati abſtinere 2. Theſſal. 5. *Ab omni ſpecie mala abſtinete vos.* Præſertim autẽ fugere debet ea, quæ fidei contraria ſunt, vti hæreticorum communionem. Docemur hoc ab anſere, qui

Digitized by Google

qui nec Lauri folia, ne quidem fame preſſus attingit, Pierio *l* 24. *Hiero.* teſte, nec Rododaphnem etiam vi adhibita edit, cùm intelligat, ſi quid tale deguſtet, ſibi moriendum. Chenomychon etiam herbam à primo conſpectu fugit teſte Plinio lib. 21. cap. 11. Idem Chriſtiano faciendum iuxta Sapientis dictum: *Quaſi à facie colubri fuge peccatum.* Eccli. 21. Stupidum animal reputatur anſer: ſed vtinã nos homines non eſſemus ſtupidiores. An neſcimus illud: *Anima, quæ peccauerit, ipſa morietur*? Ezech. 18. Et: *Qui faciunt peccatum & iniquitatem, hoſtes ſunt animæ ſuæ*? Tob. 12. Caue igitur peccatum? caue edas carnes tempore ieiunij: aut potu nimio te inebries, quia venena ſunt. Cyrus apud Xenophontem, monitus ab Aſtyage exhaurire vinum, renuit, dicens ſe metuere, ne ſibi venena mixta forent, quod vidiſſet Aſtyagem nuper in Natalitijs ſuis, propinaſſe amicis ſuis ſimilia venena. Et quo pacto, inquit ille, ô fili hoc dignouiſti? Quod videbam, inquit, vos neque corporis eſſe neque mentis compotes. Xenoph. in Cyripædia. Ecce tibi anſerem talem S. Martinum. Hic enim, vt communioni Ithacianorũ in ordinatione vnius Epiſcopi ſubſcriberet, nulla vi adigi poterat, tametſi in eam ordinationem conſenſerat maxima neceſſitate compulſus, vt nimirum hoc pacto eriperet à cæde iam patranda innocentes. Baron. anno 386.

D. III. Vitam ducat aſperam.

Tertiò, Chriſtianus vitam aſperam ſectari & intrare per anguſtam mortificationis portam debet: quia à Chriſto audit: *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum & tollat crucem ſuam*: Audi S. Baſilium in Regulis, Reg. 17. *Vti optimus corporis habitus,* inquit, *& coloris bonitas pugilem à cæteris diſtinguit. Sic Chriſtianũ à cæteris diſcernit macilentia corporis palloꝗ́, deſloreſcens, qui continentia velut adiunctus eſt comes; indicio eſt enim Chriſti mandatorum verè pugilem eſſe, qui in infirmitate corporis, aduerſarium ſuum in lucta proſternit.* Talis pugil fuit Apoſtolus 1. Cor. 9. qui ait: *Sic pugno non quaſi aërem verberans, ſed caſtigo corpus meum & in ſeruitutem redigo.* Debet ergo Chriſtianus non ſolùm illicitas ſibi voluptates interdicere, ſed etiam caſtigare corpus ſuum & in ſeruitutem redigere cũ Apoſtolo. Ecce tibi anſer abſque ſtramento ſuper nuda humo recubat: adhæc plumis quidẽ externè veſtitus eſt, ad cutem tamen cuſpides pennarum, quaſi cilicium aliquod gerit. Sic & S. Martinus veſte, tam hiſpida indutus erat, vt eius aſpectu equi expauefacti refugerent. In ſuo verò, quod extruxerat monaſterio iam Epiſcopus, cum octoginta diſcipulis in multa abſtinentia vixit: vbi vinum nemo biberat, niſi quem infirmitas coëgiſſet: Mollior habitus pro crimine erat, vt habetur in eius vita. Idem cùm in quandam villam ſuæ Diœcẽſis veniſſet & Clerici lectum ei de ſtramine præparaſſent, ſtramentum omne remouit, quòd in cilicio tantùm & ſuper nuda humo cubare conſueuiſſet. Moriens item in cinerem deponi voluit, & cùm Diſcipuli tunc ei ſtramen ſupponere vellent, reſpuit, dicens; *Non decet, filij, Chriſtianum, niſi in cinere & cilicio mori. Ego ſi vobis aliud exemplum reliqui, ipſe peccaui*, Proh! Auditores, quorſum nos deuenimus; qui tam longè abſumus ad hoc viro? Quàm bene canit Eccleſia de ipſo: *O virum ineffabilem!*

E. IV. Refrænet linguam.

Qvartò, Chriſtianum decet refrænare linguam. *Qui enim vult vitam diligere*, ait ſanctus Petrus 1. Pet. 3. *& dies videre bonos, coërceat linguam ſuam à malo*: quod ex Pſalmo deſumpſit. Ecce tibi Doctorem anſerem, qui tametſi alioquin ſtreperum animal eſt, ſcit tamen & tacere cùm eſt opportunum. Taurum enim montem tranſmiſſuri anſeres, ſinguli aquilarum metu mordicus ore lapillum tenent, vt ne clangorem, quo prodantur, edant: hoc ergo, quaſi freno ſibi iniecto ſecurè pergunt & fallunt aquilas: Pierius *lib. 24. Hierogl.*

Quid aliud ergo anſer docet, quàm quod Propheta Iſaias capite trigeſimo docuit: *Si quieſcatis, ſalui eritis?* & quod Angelus Arſenium docuit: *Si vis eſſe ſaluus fuge, tace, quieſce*? Et en tibi Magiſtrum alterum, Martinum noſtrum, qui ſilentio tulit calumnias & iniurias Bricij Diſcipuli ſui lib. 3. Dial. cap. 20. Idem cùm aliquando milites obuij (quorum equos Martini aſpectu territos paulò antè diximus) verbera ei infligerent, ne verbo quidem ſe prodidit, ſed veluti mutus cædentibus tergum præbuit? & hac ratione victor euaſit. Nam protinùs eo loco conſiſtere eorum equi velut ſaxei cœperunt, nec vllo modo propelli poterant, donec miſeri crimen ſuum agnoſcentes, ad pedes Sancti acciderent & veniam à læſo peterent.

Ita nimirum Deus, ſi cum ſilentio feramus iniurias, pro nobis loquetur & pugnabit, meliùs, quàm nos poſſumus. Vin' addam tertium huius rei Magiſtrum? Agatho monachus, quò cuſtodiret linguam ſuam, per triennium geſtauit in ore lapidem.

Hoc documentum quàm ſalutare foret mulieribus garrulis alioquin inſtar anſerum? quàm ſæpe aquilarum, id eſt, maritorum ſuorum vngues hoc medio euadere poſſent? Experta eſt illa, quam ferunt edoctam, vt tonante marito, aquam interim ore contineret, donec ira viri deferbuiſſet. Effugit enim viri verbera, non aquæ, ſed ſilentij beneficio. Ariſt. *lib. 1. Oecon. c. 6.* claudi vult portam domus. Quid autem aliud os, quàm domus noſtræ oſtium, cuius lingua cuſtos eſt & ancilla oſtiaria: Ergo ſicut domus illa inquieta & immunda eſt, cuius oſtium ſemper patet: ita & anima viri loquacis.

F. V. Vigilet contra dæmonem.

Qvintò, Chriſtianum decet vigilare contra inſidias dęmonis, mũdi, & carnis. Vnde Eccleſia quotidie nos admonet in Completorio verbis illis ſancti Petri: *Fratres ſobrij eſtote & vigilate, quia aduerſarius veſter diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens quem deuoret.* Idipſum toties nobis inculcat Dominus Matth. vigeſimo quarto. *Vigilate ergo*, ait, *quia neſcitis, quâ horâ Dominus veſter venturus ſit: Illud autem ſcitote, quoniam ſi ſciret Paterfamilias, quâ horâ fur venturus eſſet, vigilaret vtique & non ſineret perfodi domum ſuam, &c.* Atqui hoc idem docet anſer, qui etiam nocte vigilat, & excubias agit caſque

que clangoris aſſiduitate teſtatur: hominis acceſſum mox aduertit & præ timore exclamat.

Hinc olim Gallis Capitolium occupaturis ſtridore ſuo Romanos excitarunt dormientes, ſicque defenderunt, vnde in perpetuum alimenta eis decreta fuerunt. Ita nimirum Chriſtianus ſemper pauidus eſſe debet & contra hoſtium ſuorum inſidias ſedulò vigilare, aduentantes obiurgare, ijsque ingruentibus ad Deum exclamare & opem implorare: alioqui cenſebitur cum hoſte conſentire. Hinc *Deut.* 22. præcipit Deus puellam altori deſponſam, quæ cùm eſſet in ciuitate & ab alio violaretur, non clamauit, lapidibus obruere: quia nimirum cenſetur ſtupro conſenſiſſe. Pari modo, qui, cùm aduertit inſidiantem ſibi tentationem, non exclamat ad Deum per orationem, non prodit eam, nec reſiſtit illi, cenſetur ei conſentire & peccati reus eſt. Sic exclamauit Suſanna contra ſenes vim ſibi allaturos. *Dan.* 13. Sic exclamauit S. Bernard. contra mulierem impudicam in lecto ſibi inſidiantem; Latrones, latrones, vt in eius vita. S. Martinus velut anſer vigilantiſſimus inſidiantem ſibi dæmonem facilè ſenſit & agnouit hoſtem, licet fucata ſibi apparentem forma. Aliquando cùm ſe dæmon Chriſtus eſſe diceret regio adornatus habitu; Martinus contrà: *Dominus* IESVS *Chriſtus*, inquit, *non ſe purpuratum, nec diademate nitentem venturum eſſe prædixit*. Eundem cùm moriturus adſtantem cerneret: *Quid hic adſtas*, inquit, *cruenta beſtia? nihil in me funeſti reperies.* Docuit etiam ſuos vitare inſidias dæmonis. Cùm enim aliquando cerneret mergulos in flumine piſcibus inſidiantes & captos deuorantes: *Forma*, inquit, *hæc eſt dæmonum. Inſidiantur incautis, capiunt neſcientes, captos deuorant, ſaturari nequeunt deuoratis.* Ergo vigila primò, ſicut cuſtos vineæ, ſuper animam & conſcientiam tuam, ne quis eam diripiat. Secundò. Sicut paſtor ſuper quinque ſenſus tuos, ne euagentur & luporum præda fiant. Tertiò, Sicut miles excubans contra hoſtes, ſuper futura diſcrimina, diaboli, mortis, Iudicij & inferni.

G. VI. Diligat proximum.

SEXTÒ, Chriſtianum decet, ſi quem vnquam, dilectio proximi & miſericordia erga afflictos. *In hoc cognoſcent omnes*, ait Dominus Ioan. 13. *quia Diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionem habueritis ad inuicem.* Qualis autem ea dilectio eſſe debet, oſtendit Ioannes *Epiſt.* 1. *cap.* 3. dicens: *Filioli mei, non diligamus verbo neque linguâ, ſed opere & veritate*, id eſt, operibus miſericordiæ & charitatis. Huius rei Magiſtrum vultis? Ecce vobis anſerem. Nam primò, ipſe ſingulis annis partitur veſtem ſuam cum hominibus, plumas videlicet ſibi non neceſſarias. Deinde, qui ex illis firmiores ſunt, adiuuant imbecilliores: *Feſſi proferuntur ad primos*, ait Plin. *lib.* 10. *cap.* 22. *ita cæteri ſtipatione naturali propellunt eos.* Et quid Martinus fecit, ſi hoc idem non fecit? Nónne cum mendico, cùm aliud non haberet, pallium ſuum diuiſit? Nónne longo itinere ad parentes ſuos abijt, vt hos adhuc gentiles conuerteret & quodammodo ad vſum ſalutis propelleret? Nónne omnes pœnitentes & oppreſſos in ſinum ſuum recipiebat, ipſum etiam diabolum recepturus, ſi pœnitentiam agere voluiſſet?

H. VII. Sit pius & deuotus.

SEPTIMÒ, Chriſtianus Deo deuotus ac pius eſſe debet, ſubinde in eum mentem erigendo, per orationem, contemplationem, ac gratiarum actionem, iuxta id Pſalm. 112. *Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cælis; Ecce ſicut oculi ſeruorum in manibus dominorum ſuorum: ita oculi noſtri ad Dominum Deum noſtrum.* Docet etiã hoc anſer, qui ſubinde, dum bibit præſertim, & oculos & caput ad cœlum eleuat. Et ſic faciebat S. Martinus, ſubinde inter opera & lectionem orabat, veluti faber malleo percutiens incudem, vt in eius vita Sulpitius, ait, de quo canit Eccleſia: *Oculis & manibus in cælum ſemper intentus, inuictum ab oratione ſpiritum non relaxabat.* Cumque æger ſupinus ſemper iaceret, rogatus à Diſcipulis, vt vultum aliquando verteret: *Sinite me*, inquit, *fratres, ſinite cælum potius reſpicere quàm terram, vt ſpiritus ad Dominum dirigatur.* Ob quam cauſam ſuſpex cæli vocatus eſt.

Primò ergo ſuſpicere in cælum debemus, per orationem, cùm animo anguſtiamur, vel in diſcrimine verſamur: ita Suſanna iniuſtè ad mortem condemnata *flens ſuſpexit in cælum.* *Dan.* 13. Vnde & audita ac liberata eſt.

Secundò, Per gratiarum actionem, cùm aliquod beneficium à Deo accepimus, vt cùm edimus, bibimus, &c. ſic enim anſer dum bibit ſubinde ad cælum oculos tollit.

Tertiò, Per deſiderium cæleſtis patriæ. Hic igitur anſer eſt, quem hodie comedere Chriſtiani deberemus, qui, ſi non implet ventrem, implet tamen mentem. Atque iſthæc ratio eſt venerandi ſanctum Martinum, ſi nimirum ipſum imitari ſtudeamus. Quod nobis impertiat Deus Optimus, Maximus.

CONCIO VIII.

Anſeres ne ſimus.

1. *Quia animal ſtolidum eſt: quales ſunt qui proprio iudicio pertinaciter adhærent.*
2. *Eſt animal ſtreperũ, vt ſunt loquaculi & garruli.*
3. *Bibulum, roſtrum aquis ſemper immergens; cuiuſmodi ſunt potatores.*
4. *Eſt auis pigra & iners, repræſentans homines carnales.*

THEMA.

Vide ergo lumen, quod in te eſt, ne tenebræ ſint. Luc. 11.

A.

ANte annum monui, Auditores, vt anſerem comederetis, imò anſeres eſſetis; ſed hoc anno vertere ſtylum debeo & ſeriò vos monere, anſerem ne edatis, ſeu vt anſeres ne ſitis. Quantum enim boni in hac aue deprehendi ante annum, tantum nunc in eadem deprehendo mali. Moueor autem imprimis illis Chriſti verbis: *Vide ne lumen, quod in te eſt, tenebræ ſint.* Lumen enim quod eſt & eſſe debet in homine, lumen intellectus & rationis eſt, ſecun-

cundum quod ad imaginem Dei creatus eſt, iuxta id Pſalm. 4. *Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui, Domine.* Cuius luminis defectus in brutis, quid eſt, niſi tenebræ? Dum igitur monet Dominus ne lumen rationis in nobis obfuſcemus, ſimul etiam monet ne ex hominibus ratione vtentibus in belluas degeneremus, quæ lumine intellectus carent. Vnde ſatis perſpicimus, anſeres nos eſſe minimè debere. Qua ratione; audiemus

B. I. Animal ſtolidum.

PRIMÒ, Anſer eſt animal ſtolidum, ſcribit enim Plinius de anſeribus l. 10. c. 59. *Apprehenſa radice morſu ſæpe conantes auellere, ante colla ſua abrumpunt.* Huiuſmodi verò anſeres, quis neget eſſe eos, qui proprio ſenſui & iudicio pertinaciter adhærent & priùs ſibi collum abrumpi patiuntur, quàm in aliorum ſaniorem ſententiã cant? Veriſſimus Anſer Ioan. Huſſius (Huſſ enim Bohemicè ſonat anſerem) qui in Concilio Conſtantienſi Catholicæ fidei dogmata tam fundata & ſolidata euellere conatus, contra tot patrum vnanimem ſenſum, tribus præſertim Wiclephi iam damnatis articulis, pertinaciter adhæſit, ſcilicet: *Syluest. Papa & Conſtantinus Imperator errauerunt, quòd opibus dotauerunt Eccleſiam: Si papa aut Sacerdos mortali ſit obſtrictus peccato, non ordinat non conſecrat, non baptizat: Item decimæ ſunt puræ Eleemoſynæ.* Hos articulos antequam eiuraret in rogo aſſari voluit: Florimund. *de Orig. Hæreſ. lib. 4. c. 3.* Cui tam ſunt ſimiles alij hæretici, quàm ouum ouo, anſer anſeri ſimilis eſt. Quibus & illi accedunt, qui ex odio vel inuidia ſtimulati proximum ſuum eradicare ex aliqua communitate vel ad ſtipem redigere tòtis viribus nituntur, qui tamen ſæpe priùs colla ſua abrumpunt, ſemetipſos exhauriendo, vel morte præueniente perdunt collum ſuum, quàm voto ſuo potiantur. Exemplo ſunt Iudæi, qui Chriſtum è vita & hominum memoria eradere prorſuſque eradicare conati ſunt varijs artibus, iuxta id Ieremiæ 11. Eradamus eum de terra viuentium, & nomen eius non memoretur amplius, ipſi tamen potius eraſi & eradicati ſunt è terra & per orbem totum diſperſi. Similiter & Aman, qui nihil ſe habere exiſtimabat, tametſi gloriã & diuitijs auctus eſſet, niſi Mardochæum & cum ipſo gentem Hebræorum totam funditus eradicaſſet è regnis Aſſueri; ipſi tamen priùs collum laqueo ruptum eſt. *Eſth.* 7. His adnumerari poſſunt, qui potitandi aſſiduitate & imprimis hauſtibus immodicis & pæne inexhauſtis colla ſibi abrumpunt, valetudinem, inquam, & vitam. Omnes denique qui certis peccatis pertinaciter adhærent, & potiùs patiuntur animæ ſuæ detrimentum, quàm vt iniquum lucrum, vindictæ appetitum, odium vel aliud vitiũ in corde ſuo radicatũ dimittant. O Inſaniã! malle collum ſuum rumpere & animam ſuam perdere, quàm viliſſimam radicem deſerere! Deinde anſeres tã ſunt ſtolidi, vt ingredientes per alta licet oſtia, quà currus alioqui onuſti facilè ingrediuntur, capita inclinent, quaſi periculum foret ne impingerent, ſi erecti ingrederentur. Stultitia hæc illorum eſt, qui cauent ne infernum, quà vtique lata porta eſt, non ſecurè ingrediantur, dum peccata ſua ſtudioſè tegunt, adeoque ſe humiliant per hypocriſin vel mendacia coram Confeſſario, ne ſi apertè & ſyncerè cum ipſo agant, ab inferni oſtio repellantur.

C. II. Streperum.

SECVNDÒ, Eſt animal ſtreperum. Suum enim anſeres gaga perpetuò ingeminant, accedentes ad ſe clangore produnt, & cùm quid noui vident magnis ſimul vocibus exclamant, nec non prætereuntes ſibilis appetunt. Anſeres ergo ſunt loquaculi, qui oſtendunt primò parum mentis ſe habere. *Vt enim vaſcula inania maximè tinniunt; ita quibus minimum ineſt mentis & criſis, hi ſunt loquaciſſimi,* ait Auſonius. Vnde fit vt garrulorum ſermones ferè aliud non ſint, quàm gaga ſeu anſerini & futiles, inſipidi & moleſti, vt videre eſt cũ primis in mulieribus, quæ minùs habent mentis. Neque enim fruſtra dicitur, tres anſeres, tres ranas, & tres mulieres facere nundinas. Deinde oſtendunt ſe parum Chriſtianos iuxta id Apoſtoli Iacobi capite primo. *Si quis putat ſe religioſum eſſe, non refrænans linguam ſuam, huius vana eſt religio.* Tum quia lingua, quæ ad Dei laudem ei data eſt abutitur ad vana, turpia, detractoria, mendacia, execratoria, blaſphema & iniurioſa verba, quæ ex ore garruli prodire ſæpe neceſſe eſt. *In multiloquio enim non deerit peccatum*, ait Sap. *Prou.* 10. Nihil noui contingit, quod ipſi non audiãt & ſuis gloſſis explicent, carpant, proclament, nemo eos tranſit, quem non ſibilo ſuo appetant. Tum quia per linguam prodit ſuam religionem eſſe inanem. Hinc S. Petrus apud Clementem *Epiſt.* 1. ad Iacobum Alphæi Apoſtolum, crebrò prædicauit Chriſtianis, vt os & linguam ſedulò cuſtodirent ac moderarentur.

Siquidem ex lingua veluti ex porta videtur quis in domo ſit, hoc eſt, an ſanctitas, vel vanitas, an Deus vel diabolus ſit in mente hominis.

D. III. Bibulum.

TERTIÒ, Eſt animal bibulum, quod ſemper immergere aquis roſtrum & innatare amat. Huiuſmodi autem potatores, qui toti ſunt in poculis ac propemodũ natant, dum mero perfundunt, barbam, veſtem menſam; dum diu noctuque potitant, & cùm dormiunt potum ſomniant, de quibus Iſaiæ 5. dicitur: *Væ, qui conſurgitis manè ad ebrietatem ſectandam, & potãdum vſque ad veſperam.* Quod vnus anſer facit, faciunt & alij: vno fluuium intrante, intrant & alij: vno bibente, bibunt alij: & quod agunt vetuli, agunt & iuuenculi. Similiter potatores alij alios ſectantur ad tabernas & filij parẽtes. Anſeres incedẽdo vacillãt de vno latere in aliud, ſimiliter potatores. Vnde Pſ. 106. dicitur: *Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebrius & omnis ſapiẽtia eorum deuorata eſt.* Miranda res profectò: deuorarunt illi, vt ita dicam, vinum & viciſſim vinum deuorauit eorum mentem & ſapientiam. Stupidi ſunt anſeres; ſiquidem quieti ſedẽt nec vllatenùs perturbantur, cùm ad tumultus ciendos cãpanæ quatiuntur: ita & potatores nihil curant cæli tonitrua, Dei comminantis voces: concionatorum fulmina, &c. Sed immoti conſident ſurdi ad has voces. Anſeres cùm à cani-

Digitized by Google

canibus forſan exagitantur, præcipiti volatu ad aquas ſe recipiunt & ibi magnis clangoribus quaſi in tuto poſiti canibus obſtrepunt atque illudunt. Prorſus ita bibuli cùm exagitantur à Concionatoribus vel vxorum obiurgationibus, vel etiam ab aduerſa fortuna, non aliò ſe recipiunt, præterquam ad tabernas & compotationes, vbi irrident & traducunt cõcionatores, vxores & quoſcumque pios, à quibus obiurgati ſunt. Dicitur etiam anſer durante pluuia & tempeſtate vno oculo cælum, altero riuum contemplari in quo ſedet. Pari modo potatores, dum fortè in templo, ſub Miſſa vel concione, vno (ſi fors ferat) oculo ad ea quæ fiunt vel dicuntur, attendit: altero ſunt in patinis & poculis, ſecum ratiocinantes, vbi & qua ratione diem Baccho dicare velint. Verùm vtinam vnum oculum deijcerent ad infernum contemplandis bibulorum pœnis, alterum ad cælum attollerent contemplandis abſtinentium gaudijs, quamque illi vicini, ab hoc autem remoti ſint.

E. IV. Pigrum. QVARTÒ, Eſt auis pigra & iners: ſiquidem diu & altè volare nequit, & ſi aliquantulum volat, mole tamen corporis prægrauata mox iterum terram petit, quamuis inter volatum magnis clamoribus perſtrepat, quaſi rem mirandam præſtet. Habemus hic imaginem hominum carnalium, qui carnis mole preſſi, vix vnquam ſe attollere ad deſiderium & contemplationem rerum cæleſtium poſſunt: quidquid enim ſacrum eſt inſipidum illis & moleſtum eſt: ac ſi forſan aliquando occurrente ſolemni feſto attollere ſe videntur per Confeſſionem & communionem: mox tamen iterum recidunt in priſtinam conuerſationem. Et tamen interim ſi vel vnam aliquando audiunt Miſſam, mox ſtrepere incipiunt paſſimque velut rem magnam iactant. Deinde anſer ſua tantùm oua incubat & excludit, non aliena, etiam aliorum anſerum, vnde ſua cuique oua ſignari debent ſi excludenda ab illis ſint. Pier. *lib*. 24. Plin. *l*. 10. *c*. 59. Multi eiuſmodi diuites, qui ſuos tantùm ditant, inuitant, promouent, extollunt: alienos pauperes præſertim negligunt & domo ſua eijciunt. Multi eiuſmodi Magiſtratus, qui ſuorum querelas citò audiunt, calumnias mox depellunt, grauamina ſedulò amoliuntur: alienorum verò cauſas differunt audire, multò magis expedire. Multi eiuſmodi auari, raptores & vſurarij, qui inſtar Iudæorum, vſuras non à ſuis, ſed ab alienis tantùm capiunt, alienis tantùm ſpoliant.

F. V. Noxium. QVINTÒ, Eſt animal noxium pratis & agris, ſtercore enim ſuo vitiat & adurit olera & herbas. *Pier. loc. cit.* Faciunt hoc idem, qui vitæ ſuæ impuritate & publicis ſceleribus toti communitati non modò exemplum malum præbent & offendiculum ponunt, ſed etiam labem aſpergunt. Quare ſicut anſeres propter illud vitium ſuum multis locis eliminantur: ita nullibi prorſus tolerari deberent, qui prauis ſuis exemplis alios ſeducunt & communitati probrum inurunt. Scimus enim propter vnius Achan ſacrilegium Deum toti Hebræorum populo infenſum redditum, nec placatum donec Achan contritus omniumque manibus lapidatus eſſet Iudic. 7. Scimus Apoſtolum iuſſiſſe tolli de medio Corinthiorum inceſtuoſum, qui vxorem fratris habuit; eo argumento: *Neſcitis, quia modicum fermentum totam maſſam corrumpit?* 1. Corinth. 5. Quare ſi vnius aut plurium ſcelus virorem virtutis demetat in alijs, vtique è medio tollendi ſunt. *Vt in oculum*, inquit Saluianus l. 7. de prudentia, *etiamſi parva ſordes incidat totum lumen obcæcat: Sic in Eccleſiaſtico corpore etiamſi pauci ſordida faciant, propè totum Eccleſiaſtici ſplendoris lumen offuſcatur.* Eadem ratio de politico corpore. Deinde non vt alia pecora morſu amputat herbas, ſed auellit impetu, vnde radices quoque herbarum ſæpè extrahit, quod non faciunt alia pecora. Et qui ſunt iſti, qui inſtar anſerum herbas vellunt? nónne, qui cum damno proximi & in præiudicium aliorum ac totius communitatis lucra ſua quærunt & victum?

Aliud eſt depaſcere herbas, aliud vi auellere; illud relinquit in terra radicem iterum germinaturam alijs pecoribus, iſtud verò exſcindit. Quare nocentiſſimi in communitate anſeres ſunt vſurarii & qui mercimonia omnia ad ſe trahunt & alijs paſtum ſeu victum quaſi vi eripiunt, proinde nec tolerandi.

SEXTÒ, Eſt auis quodammodo infelix, ſiquidem poſt ſaginam vnius menſis in obſcuro auiario perceptam, mactatur ad Martinalia, & aſſatur in veru vel olla. Quandoque etiam contigit, vt dum ſpicam in ore geſtant extento collo incedit geſtiens, velut extra omne periculum ſit, miles retrò accedat & collum ei gladio reſecet. Idem contingit tandem malis his anſeribus, quos recenſuimus: Saginantur enim modico tempore in hoc tenebricoſo mundo, quaſi in auiario nec non in obſcuro peccati ſtatu, vbi miſeri exiſtimant ſe bono loco eſſe, adeoque in ſua patria; verùm vbi tandem expleuerunt dies vitæ ſuæ, in ſenio ſcilicet, velut in Martinalibus, venit mors & infigit eis ſpiculum ſuum. Quandoque etiam cùm extento collo incedunt ſaturati & aucti frugibus & opibus, quaſi dies bonos primum incepturi & bonis ſuis gauiſuri, tùm repentè & inexſpectatò inuadit eos miles ille, qui gladio ſuo omnia ſternit, quique ait Deut. 32. *Gladius meus deuorabit carnes.* Huiuſmodi erat Diues ille apud Lucam cap. 12. qui plurimis auctus frugibus, dicebat animæ ſuæ: *Anima habes multa bona poſita in annos plurimos: Requieſce, comede, bibe, epulare.* Sed vide militem retrò ſequentem? Dixit autem illi Deus: *Stulte, hac nocte animam tuam repetunt à te, quæ autem paraſti cuius erunt?* Quibus verbis indicatur triplex huius diuitis ſtultitia & triplex miſeria eam conſequens. G. VI. Infelix.

Prima ſtultitia eſt, quòd promiſerit ſibi plurimos annos vitamque diuturnam, quidque tota ea facturus eſſet, certò definierit, quaſi hoc ab ipſius tantùm & non à Dei voluntate dependeret. Secunda, quòd præterea pollicitus ſibi ſit dies bonos, ſanitatem & volupta-

tem: Requieſce,comede, bibe,epulare, quaſi hæc bona nunquam ipſum delectura eſſent, cùm tamen à manu Dei prodeant ab eaque retrahi pro libito poſſint. Tertia, quòd animæ ſuæ de bonis temporalibus ad vitam reliquam commodè tranſigendam ſpectantibus ſedulò proſpexerit: eidem tamen de bonis ad vitam æternã pertinentibus minimè prouiderit; quæ ſanè ingens ſtultitia eſt,paucorum annorum famem ſolicitè auertere: famem verò æternam minimè amoliri. Triplicem hanc ſtultitiam triplici clauâ ſeu virgâ caſtigauit Deus.Primò, enim ait,moriturum eum hac nocte, id eſt,repentè & improuiſò,qui ſibi annos plurimos & certos definierat. Secundò,repetendam ab illo animam, hoc eſt,moriturũ coactè & violentè, vt qui ab epulis & voluptatibus ſuis per vim abſtrahendus ſit. Tertiò,bona,quæ pręparauit, nihil ei profutura, ſed incertis hæredibus relinquenda: imò & animam ipſius in poteſtate dæmonum futuram.Quare ſicut anſer dum ſaginatur, nequaquam ſibi comedit,ſed alijs;& plumas quidem nutriuit hominibus, vt in ijs dormirent,carnem verò coquo & igni ac dentibus conuiuarum: ita,qui voluptatibus huius ſæculi perfruuntur & impinguant ſe diuitijs, plumas diuitiarum nutriunt hæredibus,corpus verò vermibus, animam gehennæ & dæmonibus,qui eam aſſabunt & laniabunt. Fateor ex naturæ inſtituto pecora tantùm mactari,pecora tantùm aſſari debent: hominem mactari & aſſari contra naturam eſt,& contra inſtitutum Dei; verùm ſi vt homo viuat,& ſecundum rationẽ. Vbi verò in belluam degenerat,quid mirum ſi & homo velut aliæ beluæ mactetur & aſſetur? Itaque ſapiamus, quæſo, illius auari malo. Audiamus Dauidem Pſalm. 31. *Nolite fieri ſicut equus & mulus quibus non eſt intellectus.* Pari ratione dixiſſet: Nolite fieri ſicut anſeres,qui & ipſi carent lumine intellectus. Quæ conuentio luci ad tenebras? homini ad beſtias? ne ergo cũ beſtijs mactemur,viuamus cum hominibus.

IN FESTO SANCTÆ CATHARINÆ.

Euangelium Matthæi 25.

IN illo tempore, dixit IESVS Diſcipulis ſuis, parabolam hanc: Simile eſt regnum cœlorum decem virginibus: quæ accipientes lampades ſuas exierunt obuiam ſponſo & ſponſæ: Quinque autem ex eis erant fatuæ,& quinque prudentes.Sed quinque fatuæ, acceptis lampadibus non ſumpſerunt oleum ſecum: Prudentes verò acceperunt oleum in vaſis ſuis cum lampadibus. Moram autem faciente ſponſo, dormitauerunt omnes ac dormierunt. Media autem nocte clamor factus eſt: ecce ſponſus venit,exite obuiam ei. Tunc ſurrexerunt omnes virgines illæ: & ornauerunt lampades ſuas. Fatuæ autem ſapientibus dixerunt: Date nobis de oleo veſtro, quia lampades noſtræ extinguuntur: Reſponderunt prudentes, dicentes: Ne fortè non ſufficiat nobis,& vobis, ite potiùs ad vendentes & emite vobis. Dum autem irent emere,venit ſponſus: & quæ paratæ erant, intrauerunt cum eo ad nuptias,& clauſa eſt ianua. Nouiſſimè verò, veniunt & reliquæ Virgines, dicentes: Domine, Domine, aperi nobis, at ille reſpondens, ait: Amen, amen dico vobis, neſcio vos. Vigilate itaque: quia neſcitis diem neque horam, in qua filius hominis veniet.

CONCIONES.

I. *Virginitas commendatur.*
II. *Virginum præſcripta.*
III. *Cur fatuæ dicantur quinque Virgines.*
IV. *Quas aureolas S Catharina meruerit,& quàm diſſimilis ei Catharina Bornia,Lutheri pellex.*
V. *Aduentanti Chriſto iudici quomodo obuiandum.*
VI. *Tempus bene expendendum.*
VII. *Cur voluerit Deus horã mortis nobis eſſe ignotam:& vitam nunc breuiorem quàm olim.*
VIII. *Quomodo damnatis omnis ianua ſpei præcluſa ſit.*
IX. *Myſteria.*

CONCIO I.

Virginitas commendatur.

1. *Commendant eam ſacræ litteræ.*
2. *Status illius eminentia & dignitas.*
3. *Immunitas & exemptio ab oneribus coniugalibus.*
4. *Præmium excellentiſſimum Virginitati decretum.*
5. *Ingens Virginum chorus.*

THEMA.

Tunc ſurrexerunt omnes Virgines illæ & ornauerunt lampades ſuas. Matth.25.

A. AVdiuimus, Auditores, Virgines dormiuiſſe, quoad veniret ſponſus. At vbi ſponſus venit, *tunc ſurrexerunt Virgines*, inquit ſacer textus, *& ornauerunt lampades ſuas.* Quid hîc myſterij latet? Sponſum eſſe Chriſtum nihil dubitamus. Hic antequam in terras veniret, dormierunt omnes virgines aut certè dormitauerunt, hoc eſt, ſepulta erat virginitas aut ſaltem obſcura & in paucis hominibus, ita vt ferè miraculum eſſet. Aſt vbi Chriſtus ſponſus virgo de virgine proceſſit in hunc mundum, tunc euigilarunt & ſurrexerunt virgines votoque vel propoſito virginitatis ornauerunt lampades, id eſt, corpora ſua, tunc & priuatæ ædes & integra Monaſteria impleta ſunt virginibus, Chriſti exemplum imitantibus. Vnde Sanctus Ambroſius *lib. 1. de virginitate* ait: *Quis neget hanc vitam fluxiſſe de cœlo, quàm non facilè inuenimus in terris, niſi poſtquam Deus in hac terreni corporis membra deſcendit?* Et Gregorius Nazianzenus in oratione adhort. ad virgines. *Olim*, inquit, *cùm lex erat & vmbra cæremoniaque temporariæ tum primatum habebant nuptiæ tanquam adhuc infantes: poſtquam verò emigrauit litera ſubinductusq; eſt ſpiritus, & Chriſtus cùm proceßiſſet ex virgine, in carne paſſus eſt, tunc effulſit caſtimonia diuidens mundum.* Ergo ante Chriſtum flos virginitatis peregrinus erat in terra: aſt vbi illum de cœlo attulit, factus eſt communis. Voluit autem Deus pulchertimum hunc florem reſeruare ad tempora gratiæ, quibus non tam prouidendum erat, quomodo mundus breui ruiturus impleretur hominibus, quàm quomodo cœlum virginibus alijſque Sanctis. Hunc igitur florem, Auditores, cuperem hoc tempore magis eſſe communem; quem ſi bene nouiſſent iuuenes, vtique multi eum in hortulo ſuo plantare ſatagerent. Ergo inſpiciamus illum.

B. I. Commendatur à SS. literis. PRIMÒ, Commendant virginitatem ſacræ literæ veteris & noui Teſtamenti. In veteri per Iſaiam, inquit Dominus capit. 56. *Dabo eis* (Eunuchos) *in domo mea & in muris meis locum, & nomen melius à filijs & filiabus: nomen ſempiternum dabo eis, quod non peribit.* Eunuchos intellige ſpirituales, cælibes & virgines, de quibus etiam locutus eſt Dominus Matth. 19. *Sunt Eunuchi, qui ſeipſos caſtrauerunt propter Regnum cœlorum. Qui poteſt capere capiat*, quaſi diceret: Excelſa eſt hæc virtus, quam non omnes capiunt. Eandem commendat multis & ſuadet tanquam rem coniugio longè præſtantiorem Apoſtolus 1. Corinth 7. Denique ſanctus Ioannes Apocal. 14. vidit in ſpiritu ſupra montem Sion 144. millia virginum Agno aſſiſtentium & cum eo ambulantium quocunque ibat. Quæ omnia ad commendationem virginitatis dicta eſſe nemo non videt & nos infrà meliùs videbimus.

C. II. A propriâ dignitate. SECVNDÒ, Commendat ſtatûs eminentia & dignitas ſupra ſtatus coniugij & viduitatis. Hoc enim ſibi vult viſio Ioannis, quâ cuneum illum virginum vidit ſupra montem Sion, ſequentium Agnum, quocunque iret. Supra montem enim ſtant.

1. Primò, *Quia in altißimo virtutum culmine*, ait S. Gregorius libr. 5. in lib. Reg. cap. 3. *poſita eſt Virginitas, cum Deo potius in cœlo viuens, quàm hominibus in terra. Virgo enim*, vt ait Apoſtolus, *cogitat quomodo Deo placeat*, nupta quomodo viro. Vnde S. Aldhelmus Occidentalium Saxonum Epiſcopus ſcribit ſub annũ Domini 680. tom. 5. Biblioth. SS. Patrum in libr. de laudibus virg. c. 3. *Cùm tres ſint ſtatus in Eccleſia, virginitas, cœlibatus & coniugiũ, ex reuelatione Angelica didicimus, ſi meritorum ratio habenda eſt, has inter virtutes conſtituendum eſſe ordinem, vt ſit virginitas aurum, cœlibatus argentum, coniugium æramentũ: Virginitas pax, cœlibatus redemptio, Coniugium captiuitas: Virginitas diuitia, Cœlibatus mediocritas, Coniugiũ paupertas: Virginitas ſol, Cœlibatus lucerna, Coniugium tenebra: Virginitas Regina, Cœlibatus Domina, Ingalitas ancilla*; Sic ille. Ad idem ſpectat, quod ſcribit Sulpitius in vita S. Martini dial. 2. c. 11. *Sanctus Martinus*, ait, *videns pratum, cuius vnam partem boues depauerãt, ſecundam porci ſuffoderant, tertiam illæſam, quæ diuerſis floribus quaſi picta vernabat, dixit: Prima pars ſpeciem gerit coniugij, quæ à pecore depaſta, etſi nõ penitus gratiam amiſit herbarum, nullam tamen florum retinet dignitatem. Secunda, quam porci pecora foderunt, fornicationis fœdam imaginem prætendit. Tertia, quæ nullã ſenſit iniuriam, gloriã Virginitatis oſtendit: vnde herbis fœcunda luxuriat, fœni in ea fructus exuberat & vltra omnem ſpeciẽ diſtincta floribus, quaſi gemmis micantibus ornata radiat.*

2. Secundò, Quia Virginitas ſupra terram eleuata & Angelis cognata eſt. Eò enim imprimis pertinet id, quod dixit Dominus Matth. 22. *In reſurrectione neque nubent neque nubentur, ſed ſunt ſicut Angeli Dei in cœlo.* Ergo Virgines ſunt ſicut Angeli. Id quod expreſsè ſcribunt multi ſancti Patres, Cyprianus, Auguſt. Bern. Tertul. & alij. Imò S. Bernardus *Ep. 42.* Caſtitatẽ Angelorum, ait, eſſe quidem fœliciorem, Caſtitatem tamen Virginum eſſe fortiorẽ. Ratio eſt, quia, vt ait Sophronius inter opera S. Hieronymi ſerm. de Aſſumpt. *Eſſe Angelum fœlicitatis eſt; eſſe verò virginem virtutis, dum hoc obtinere nititur ex gratia, quod habet Angelus ex natura.* Hinc Virgines præſertim Deo ſacræ maximo ſemper in honore habitæ ſunt. Sanctus Ignatius in ſuis Epiſtolis ſalutare eas honorificè conſueuit: Et in Ep. ad Heronem: *Virgines ſerua*, inquit, *vt pretioſa Chriſti monilia.* Et in Ep. 4. ad Tarſenſes: *Eas*, inquit, *quæ in virginitate degũt, in pretio habete, velut Chriſti Sacerdotes.* Eaſdem præ reliquis omnibus Conſtantinus Magnus in pretio habebat (vt ſcribit ſanctus Athanaſius in Apolog. ad Conſtantinũ eius filium) & in earum mentibus Deum ipſum, cui ſe cõſecrarant, inhabitare credebat; ideoque virginum chorum tantùm non adorabat (vt ſcribit Euſebius, *lib. 4. vita cap. 18.*) verùm etiam

alimen-

alimenta eis ex publico dari iuſſit, teſte Theodoreto *libr.1.hiſt.cap.* 11. Helena item Mater eius cùm eſſet Ieroſolymis, quas ibi reperit Virgines ſacras, ad prandium inuitare iiſdemque inſeruire, aquam affundere & cibos apponere conſueuit, teſte Ruffino *lib.1.cap.*8. Quin etiam gentiles honorem detulerunt virginibus eumque non vulgarem. Veſtalibus Romanis Conſules, Imperatores & in curru triumphantes de via cedere ſolebant, vt ſcribit ſanctus Hieronymus *libro 1.contra Iouinianum*. Et ſi illę caſu obuiaſſent alicui, qui ad ſupplicium duceretur, necari eum non licebat, Plut. *in Numa lib.*28.*cap.*4.

3. Tertiò, Quia res ardua & difficilis eſt, vnde eam Chriſtus noluit præcipere, ſed proponere tantùm velut ſcopum optimis iaculatoribus: *Qui poteſt capere, capiat.*

Quemadmodum enim in pagis ſolet ſtatui pertica ſeu arbor alta, in cuius ſummitate pendeat corona vel aliud munuſculum adrepentibus propoſitum, ad iuuentutis exercitationem: ita etiam virginitatis corolla propoſita eſt à Chriſto ſtrenuis militibus, ad eam conniti volentibus. Cuius rei typus fuere duæ illæ columnę æreæ ante veſtibulum templi collocatæ; nec aliud in ſummitate præter lilia ſuſtinentes, *3.Reg.*7. quod non ſine labore ſcilicet ad lilia virginitatis perueniri queat, iiſque ſuſtinendis magno robore, & gratiæ præſidio opus ſit.

D. III. A multiplici immunitate.

Tertiò, Commendat immunitas & exemptio ab oneribus coniugalibus & Euæ triplici maledictione, quod Fulgentius ſerm. de laudibus virg. eleganter indicat: *Euæ*, inquit, *dictum eſt, in doloribus & triſtitiâ paries & ad virum conuerſio tua & ipſe dominabitur tui. Tribus ergo his malis ſe ſubiugant fœminæ, quæ Mariam non ſequuntur, dolori, triſtitiæ, & ſeruituti.* Eximunt ſe viciſſim, Mariam quæ ſequuntur, virgines nimirum. Quare Apoſtolus 1.*Cor.*7. ait, bonum eſſe non nubere *propter inſtantem*, (id eſt, incumbentem) *neceſſitatem*, ſeu, vt mox explicat, carnis tribulationem, quam habent coniugatæ, cuiuſmodi ſunt onus vteri, partus dolores, educatio liberorum, curæ, timores, zelotypia, rixæ, familiæ apparatus; opum, affinitatum, ſtatuum curandorum & augendorum ſolicitudo, mariti dominatus, cholera, ebrietas, prodigalitas, paupertas, orbitas & ex his perpetua animi diſtractio & occupatio, mors denique omnia ſubuertens. Quare ſi qua eſt in coniugio gutta mellis, ea compenſatur integro fellis dolio.

1. Primò enim à conceptu ſubeunt mox faſtidia, inſomnia, vertigines, melancholiæ, præcordiorum anguſtiæ, appetentia rerum abſurdarum, partus dolores acerrimi, qui multis mortem afferunt, vel alia damna aut incommoda.

2. Secundò, Proles edita continuò mundanda, cibanda, infaſcianda, veſtienda, reclinanda, in cunis agitanda & cantu mulcenda, vt dormiat, crepitacula vt taceat, ferendi eius ploratus, toti denique dies ac noctes ei impendendi, ita vt vix templum feſtiuis adire diebus queat mater ad Miſſam audiendam. Omitto ſordes, pedorem, morbos, pericula matrum & infantũ, qui ſæpe naſcuntur miſerè cæci, claudi, manci, &c.

Tertiò, Proles grandior facta maiores parit curas, moleſtias & dolores. Quantus enim dolor, ſi contingat eam extingui, ſi malorum conſortio ad flagitia, furta vel homicidia ac demum ad publicam infamiam & dedecora abripi? Quid ſi rebellem ſe parentibus exhibeat? quid ſi aleâ & poculis bona illorum dilapidet? Quid ſi iis inconſultis vel reclamantibus matrimonio ſe inuoluat? Ob hæc & alia plura incommoda Sanctus Auguſtinus ſecutus S. Ambroſium nulli vnquam voluit coniugium ſuadere, hæcque tria homini Dei ſeruanda monebat, inquit Poſſidonius in eius vita capit. 27. Primum, vt vxorem cuiquam nunquam poſceret. Secundum, vt militare volentem, ad hoc non commendaret. Tertium vt in ſua Patria petitus ad conuiuium, non iret; cauſamque ſingulorum dabat. Primi, ne dum coniugati inter ſe iurgantur, eum maledicant per quem coniuncti ſunt. Secundi, ne militiæ commendatus malè agens ſuam culpam ſuffragatori tribueret. Tertij, ne per frequentiam in patriæ conuiuiis conſtitutus temperantiæ amitteretur modus. Ob eandem cauſam Thales ille Mileſius, vnus è ſeptem ſapientibus matrimonium vitabat, iunior enim ſuadenti matrimonium matri nondum eſſe tempus dixit: maior natu cùm eſſet, eidem inſtanti, non ampliùs eſſe tempus reſpondit Laert. *lib.* 1. Solonem verò, qui contrà ſentiebat, hac arte conuicit. Cùm enim eſſent vnà, fictum ſubmiſit Soloni nuncium, qui diceret filium eius extinctum eſſe. Quæ res cùm ita Solonem perculiſſet, vt de poteſtate mentis exiſſe videretur, tum Thales: *Hæc me, Solon, à nuptiis dehortantur, quæ te hominem fortiſſimum impingunt.* Rectè etiam alius quidam Philoſophus Myrthus rogatus cur vxorem non duceret, reſpondit: *Si probam duxero, eam cogar relinquere in morte; ſi improbam, multa ab ipſa patiar; ſi pauperem, eam alere debeo; ſi diuitem, eius improperia & iactantiam audire cogar; ſi turpem, eam odiſſe debeo, ſi pulchram, cuſtodire eam ſemper debeo. Et peſſimum omnium eſt, quod ei libertas mea tradenda eſt, ipſa tamen gratias mihi non agit.* 3.

E. IV. A præmio ei decreto. 1.

Qvartò, Commendat præmium excellentiſſimum Virginitati decretum. Id explicant encomia, quæ ſequuntur in viſione Sancti Ioannis de virginibus. Nam primò erant cum Agno & habebant nomen Agni & Patris eius ſcriptum in frontibus ſuis, quod indicat fore eas in cœlo conſpicuas velut Chriſti ſponſas & amicos intimos & familiariſſimos, vt qui etiam nomen eius ſibi commune gerant, quem in vita minimè erubuerunt, ſed glorificarunt & portarunt etiam in corpore ſuo, conformando nimirum corporis ſui integritatem cum integritate corporis Chriſti. Quare licet in terra non fecerint ſibi nomen per ſobolis progeniem poſteris relictam: ſortientur

tamen eius loco nomen in cœlo longè melius & maius, cũ vocabuntur ſponſæ Chriſti & intimi amici; quod prædictum ab Iſaia loco initio citato; *Dabo eis in domo mea & in muris meis locũ & nomen melius à filijs & filiabus, nomẽ ſempiternum, &c.* Si enim Elcana 1. *Reg.* 1. Annam vxorem ſuam ſterilem conſolari his verbis potuit: *Nunquid non ego melior tibi ſum quàm decem filij?* Quantò magis contentæ in cœlo Virgines erunt, cùm pro liberis ſuis, quos habere poterant, ſortientur in cœlo ſpõſum Regẽ cœlorũ?

2. Secundò, Habebant vocem tanquam aquarum multarum & tonitrui magni, item ſicut citharœdorum citharizantium; quod præmiũ ad hanc vitam ſpectat, in qua ex peculiari Dei beneficio virgines habent vocem formidabilem hoſtibus & lenonibus, ſuauem verò ac gratam Deo & cælitibus. Primi generis vox erat illa Sanctæ Agnetis ad impudentem procum: *Diſcede à me pabulum mortis, quia iam ab alio amatore præuenta ſum.* Et illa S. Agathę ad Quinctianum amores eius ambientem: *Multò præſtantior eſt Chriſtiana humilitas & ſeruitus Regum opibus ac ſuperbia.* Et rurſum illa: *Crudelis Tyranne non te pudet amputare in fœmina, quod ipſe in matre ſuxiſti?* Quo tẽpore vrbs tota terræ motu contremuit. Et illa S. Cæciliæ ad Valerianũ ſponſum gentilem: *Ego Valeriane, in Angeli tutela ſum qui virginitatẽ meam cuſtodit, quare ne quid in me committas, quo ira Dei in te concitetur.* An non hæc tonitrua & bombardarũ ſonitus? Taceo ſimilia in maſculis virginibus, Bernardo, Aquinate, Franciſco, Vincentio Ferrerio &c. Quàm verò hoſtibus formidabilis, tàm Deo grata eſt vox Virginum, tanquam citharizantium, quia per carnis ſuæ edomationem concinnarunt corpus eiuſque vires, membra & paſſiones, veluti chordas, cum ſpiritu & cæteris virtutibus: quod profectò raram & pulcherrimam facit harmoniam, quando ſcilicet poſſunt canere: *Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum.*

3. Tertiò, Cantabant canticum nouum quod nemo alius poterat dicere; quia, vt ait S. Greg. 3. parte paſtor. admon. 23. *Cum Agno in perpetuum præ cunctis fidelibus etiam de incorruptione carnis gaudent.* Cæteras enim virtutes cum alijs ſanctis communes habent, ſed hanc habent peculiarem, cui debetur peculiaris laureola, virginitatis ſcilicet, ad quam aſpirare cæteri ſancti nequeunt, quia & virginitas ſemel amiſſa reparari nequit. Hinc ex maiorum inſtituto ſolis datur virginibus corollas de floribus in capite geſtare. Idẽ hîc videtur ſibi velle, quod ſubditur, Virgines ſequi Agnum quocunque ierit. Sequuntur enim illum non ad ea tantùm gaudia, quæ alijs Sanctis communia ſunt, ſed etiam ad gaudia Virginitatis, cùm, vt ait S. Auguſtinus de Virginit. cap. 27. *In decore Virginitatis incedit, quod cæteri non poſſunt.* Ob eandem cauſam vocantur ibidem primitiæ de terra emptæ Deo & Agno, id eſt, fructus optatiſſimi & selectiſſimi, qui per virginitatis votum vel propoſitum ſaltem Deo ſe conſecrarunt, vt liberiùs ei ſeruirent.

F. V. Ab immenſo Virginũ choro.

Qvintò, Commendat ingens & ſplendidiſſimus Virginũ exercitus, cuius Dux & Anteſignanus eſt Chriſtus, Agnus, inquam, ille, quẽ ſequebantur Virgines illæ 144000. vt vidit S. Ioannes *Apoc.* 14. Verùm illæ Virgines erunt ſolummodo tempore Antichriſti, vt patet ex illo capite. Longè maior ergo Virginum numerus eſt, ſi in vniuerſum colligatur. Harum primaria eſt Deipara, quam ſequitur Ioannes Baptiſta & Apoſtoli plerique: poſt hos Virgines quamplurimæ, quæ hortatu Apoſtolorum votum Virginitatis edidére & tenuére in priuatis ædibus, antequam monaſteriorum vſus eſſet: vti SS. Praxedis & Pudentiana hortatu S. Petri: Thecla & plures alij hortatu S. Pauli: Iphigenia hortatu S. Matthæi: Flauia Domitilla hortatu S. Clemẽtis, &c. Quibus ſucceſſore innumera Monachorũ & Monialium agmina, præſertim in Ægypto à tẽpore S. Antonij, & poſteà in Occidente Ordo S. Benedicti celeberrimus, alijque eum ſecuti per Europã vndique diffuſi. Neq; verò in cælibatu tantùm, ſed & in matrimonio nõ pauci extiterunt, qui Ioſephi & Deiparæ coniugium illibatum & ipſi imitati fuerunt, vti S. Eduardus Angliæ Rex cum coniuge. S. Henricus Imperator cum S. Cunigunde & alij. Neque deſunt, qui mori maluerunt Virgines, quàm diſpendio Virginitatis etiam per honeſtũ coniugium, vitam conſeruare; cuiuſmodi fuit S. Caſimirus Dux Lithuaniæ & Filius Caſimiri Regis Poloniæ, qui cùm in morbũ incidiſſet, medicique dicerent, vitam ei prorogari niſi vxore ducta non poſſe, reſpondit: Eligo virgo mori, non enim nom aliam vitam niſi cæleſtẽ immortalitatem: vt in eius vitâ. Quid memorem porrò eos, qui ſtupenda alia facere vel pati maluerunt, quàm florẽ virginitatis inſidiantibus prodere? Euphraſia Virgo ſub Diocletiano, ad Lupanar ducta: vt lenonẽ deciperet, veneficam ſe ſimulans & pharmacũ ei promittens, quo foret invulnenerabilis, collo inuncto in ſe periculũ fieri ſuaſit, quò ſic obtruncata Virginitatẽ ſeruaret, vti contigit. Baron. anno 309. Ebba Colinghamẽſis monaſterij in Scotia Abbatiſſa cùm Dani irrupiſſent, metuens ſuæ & ſororũ caſtitati arreptâ nouaculâ naſum ſibi & labrum ſuperius vſque ad dentes abſcidit, quod exemplũ ſecutæ ſorores, horrori fuerunt militibus. Baron. anno 870. Aliæ ſe in flumen merſerunt ne violarentur vti S. Pelagia cum matre & ſororibus apud ſanctum Ambroſium lib. de Virginit.

Atque hæc omnia intelligenda ſunt de Virginibus vtriuſque ſexus. Secundò tam de Virginibus, quæ domi, quàm de ijs, quæ in monaſterijs degunt. Primis enim temporibus Eccleſiæ, cùm monaſteria nondum eſſent, domi ſeruabant virgines votũ virginitatis; quod adhuc vigebat tempore S. Gregorij Papæ, qui id teſtatur de tribus ſororibus ſibi cognatis. Tertiò, Non de ijs tantùm, qui ex voto, ſed etiam de ijs, qui ex propoſito tantùm (abſque voto) ſeruant Virginitatem, & licet interruptũ ſit, ſi tamen manente virginitate reſumptum ſit ſaltem in articulo mortis, ſufficit ad Co-

rollam Virginitatis obtinendam: Quæ cùm ita ſint, mirum profectò eſt, quod tam pauci nunc inueniantur extra monaſteria cœlibes & Virgines. Quàm pauci filij & filiæ, ſerui & ancillæ, qui in ædibus parentum vel Dominorum Virgines conſeneſcant? Et ſi tales inueniuntur, non tamen id agunt ex propoſito, ſed quia nō occurrit occaſio nuptiarum. Quid verò hoc eſt aliud, quàm ſeruire velle gratis, cùm poſſis grandi mercede? Non ergo Virgines illæ inter fatuas computandæ ſunt? ſed his inſipientiores ſunt, quæ cùm nihil poſſideant, tam audacter nubunt. Stultiſſimæ verò quæ theſaurum ſuum produnt & proſtituunt. O quantò rectiùs agerent illi filij vel filiæ, ſerui vel ancillæ, ſi ſe cum propoſito Virginitatis addicerent totâ vitâ ſeruitijs parentum vel herorum ſuorum? quanta euitarent mala, quanta lucrarentur bona? Atque has computandas dicerem in numero ſapientum, quia non in lampadibus tantùm, ſed in vaſis etiam acceperunt ſecum oleum, dum ſuam virginitatem non ad tempus tantùm, ſed ſemper conſeruare ſtatuerunt, &c. Surgite ergo & euigilate Virgines, ornate lampades veſtras.

CONCIO II.

Virginum præſcripta.

1. *Virgines prudentes expectent ſponſum.*
2. *Ornent lampades ſuas.*
3. *Socient ſe bonis ſuiſq; ſimilibus.*
4. *Fugiant publicum.*
5. *Silentio aſſueſcant.*
6. *Cuſtodiant vas ſuum.*

THEMA.

Simile eſt regnum cælorum decem Virginibus. Matth. 25.

A. PRæclara virtus eſt Virginitas, ſed ſi comitem habeat prudentiam. Virginitas ſine prudentiâ lampas eſt accenſa, qualem habuerunt fatuæ. Virginitas cum prudentia lampas eſt accenſa, qualem habuerunt prudentes. Qui de nocte ſine lumine incedit, ſæpius impingit: non item, qui fert lumen. Patet in his virginibus: Prudentes enim cautè & prudenter ambularunt: Fatuæ incautè & ſæpe impegerunt. Vtram ergo, ô Virgines, partem pro magiſtra vobis eligitis? fatuas an prudentes; cæcas an videntes? Non arbitror hîc deliberandum; quis enim fatuum & cæcum ſequi malit, quàm prudentem ac videntem? Quid verò prudentia virginibus agendum dictet, nunc audiamus.

B. I. Expectēt ſponſum. ſuum.

PRIMÒ, Virgines iſtæ expectarunt ſponſum ſuum, illi ſe ornarunt, illi ſe compſerunt, ſed prudentes efficaciter & conſtanter; fatuæ non item. Primum hoc eſt & fundamentale Virginum documentum, vt ſi nubere cogitent, primum ſuum amorem primo ſponſo ſuo reſeruent, & vbi eum nactæ ſunt, illi ſe vni comant & placere quærant. Non ergo paſſim obuiis quibuſve familiares ſe exhibeant, aut amorem ſuum pluribus impendant. Signum enim hoc eſt leuitatis animi in plura diuiſi; vnde fit, vt quæ pluribus placere volunt, nulli verè placeant. Similes, imò propinquæ ſunt meretricibus, quæ modò huic, modò illi adhærent amatori, interim nullum ſincerè amant. Vulpes crebris venationibus agitata difficilè retibus ita includitur, vt exitum non inueniat? floſculus multorum manibus tritus odorem & decorem facilè deperdit, ita puellæ pluribus procorum amoribus affrictæ & quaſi agitatæ fidem maritis ſuis & florem pudicitiæ vix ſeruabunt. Huiuſmodi autem ferè ſunt illæ, quæ choreas frequentant & conuiuia aliaque promiſcui ſexus conuenticula. De choreis nil dicere meliùs poſſum, quàm quod de boletis dicunt medici: Optimi quique nihil valent. Boleti enim vt ſcribit Plinius *lib. 22. c. 22.* temerè manduntur, quia non tantùm excrementa ſunt terræ, ſed etiam à ſerpentibus facilè venenum attrahunt, cùm ſpongioſi ſint. Eadem ratio ſuadet fugiēdas eſſe choreas, quia ſunt reliquiæ & quaſi excrementa Ethniciſmi: & præterea, quia in choreis nunquam deſunt aliqui ſerpentes, qui virus impudicitiæ afflare alijs ſoleant, & inueniunt plerumque animos ſaltantiū ad hoc recipiendum diſpoſitos. Idem de fungis ſcribit Plinius capite ſequenti: *Familias, inquit, nuper interemêre & totâ conuiuia, Anneum Serenum præfectum Neronis vigilum, & tribunos & cẽturiones.* Subditq; mox: *Quæ voluptas tantâ ancipitis cibi?* Lege 32. c. Exodi, & videbis ob choreas multa hominum millia perempta. Et quæ voluptas tam ancipitis ludi? Pro antidoto horum fungorum capiant puellæ exemplũ illius Saræ, filiæ Raguelis, quæ in ſua ad Deum oratione, inter alia inquit: *Tu ſcis, Domine, quia nunquam cum ludentibus miſcui me.* Tob. 3. Ludum verò choreas intelligit, vt aduertit Hugo Cardinalis ibi, & patet *Exod. 32.* Surrexerunt ludere, id eſt, choreas ducere. Ludus iſte diaboli ludus eſt, vt quidā pius dixit apud Cæſariũ *l. 4. c. 11.* Quòd ſi tamen aliquandò choreas fugere nequeunt; ſaltē cautè agant & bonā intentionē habeant. Sic comedi & boleti abſque noxa poſſunt, ſi bene cocti & piperati ſint. Quod ſi aliquæ ſpōſum ſibi elegerunt Chriſtum; ſeruent & huic amorem ſuum integrũ & illibatum. Ipſe enim animarum maximus Zelator eſt, nec procum aliquem ſponſæ ſuæ iuxta ſe ferre poteſt.

SECVNDÒ; Virgines illæ ornauerunt lampades ſuas. Sed quomodò ornarunt? Euthymius & Abulenſis dicunt, infundendo oleum & emungendo ellychnium? quod ſanè fatuæ non fecerunt, quia oleo tunc caruerunt. Decor ergo Virginum in animā potiùs quàm in corpore ſitus & procurandus eſt iuxta id Apoſtoli *1. Cor. 7. Virgo cogitat, quæ Domini ſunt, vt ſit ſancta corpore & ſpiritu.* Corpore per caſtitatem, ſpiritu per inhabitantem Spiritus ſancti gratiam. Iis porrò, quæ nuptiās exſpectant; nō inhibetur ornatus decens, reprobatur tamen laſciuus 1. Pet. 2. *Non ſit extrinſecus capillatura aut circumdatio auri, &c.* Sed interim ſuadetur magis animæ ornatus. Cæteris verò ad quid ornatus? Si quis non vult vendere, ad quid C. II. Ornent lampades ſuas.

expandit in foro tentorium? Si non vult venari, cur expandit rete? Si neminem peregrinum vult admittere in hoſpitium, cur non deijcit à foribus clypeum? Huc pertinet quod S. Hieronymus ſcribit de ſancta Paula, quæ ſi vidiſſet Virginem aliquam comptiorem, frontem contrahebat & vultûs ſeueritate arguebat errantem, dicens munditiam corporis atque veſtitûs, animæ eſſe immunditiam. Sed quâ ratione, dicêt, ornabimus lampades noſtras? Duplicem modum indicauimus, affundendo oleũ & emungendo ellychnium. Primum fit ſtudio bonorum operum, eorum præſertim quæ Virginitati conſeruandæ inſeruiunt, vti imprimis oleum amoris Chriſti, omnibus alijs amoribus ſupernatans; ſi enim Chriſtum animæ ſuæ ſpõſum ardenter ament, minùs amabunt homines quoſcunque. Deinde oleum abſtinentiæ & ieiunij; oleum enim rectè ieiunantium ſignum eſſe diſcimus à Chriſto. Adhæc oleum humilitatis intùs affundendum, non extra allinendum, vti ſuper hodiernum Euangelium docet Sanctus Gregorius, cùm ait: *Omnes dicuntur Virgines, & tamen intra Beatitudinis ianuam non omnes ſunt receptæ: quia earum quædam dum de Virginitate ſuâ gloriam foris expetunt, in vaſis ſuis oleum habere noluerunt.* Certè Sanctus Auguſtinus *ad initium l.2. de ciuit.* exiſtimat Deum permiſiſſe, vt in Vrbis Romæ vaſtatione Virgines Deo ſacræ violarentur à Barbaris, quòd de ſua integritate ſeſe extuliſſent inflatiùs. Alterum fit crebrâ peccatorum expiatione per confeſſionem & communionem. Hoc enim quaſi emunctorio purgatur à fæcibus gratiam offuſcantibus anima, & concipit nouum ardorem, puritatem & charitatem.

D.
III.
Socient ſe bonis ſuiſque ſimilibus.

TERTIÒ, Virgines ierunt cum virginibus: nulla de altero ſexu mentio: prudentes etiam ſeparârunt ſe à fatuis ſapienti conſilio, *Ite potiùs ad vendentes, &c.* Viderint ergo Virgines, quibus ſe aſſocient. Securiùs enim cum ſuo, quàm cum virili ſexu ambulant. Quòd ſi cum hoc quoque agendum, citiùs ſe expediant: Fugiant autem impuros, quemadmodum apes fumum, cadauera & fœtorem, imò & Venereos teſte Pierio *l.26. hierogl.* pro exemplo ſibi proponant Sanctam Cæciliã, quæ etiam ſponſum à ſe arcuit; quamobrem de ea iure canit Eccleſia: *Cæcilia famula tua quaſi apis argumentoſa tibi deſeruit*, quia ſcilicet miro artificio & animam ſuam ſeruare & alienas lucrari nouerat. Corpora hominum inſtar vitrorum ſunt, quæ franguntur leui alliſu. Et velut poma marcida inficiunt ea quæ attingunt: ita vna perſona impudica alijs præſentibus pædorem ſuum affricat. Aqua quantumuis limpida è quâ bibit equus, ſtatim ſordes contrahit. Ita impudicus quidquid tangit inficit. Non fruſtra S. Ioannes grandem illum virginum chorum ſupra montem vidit longè ab hominibus poſitum; quia per hoc indicatum eſt, veras & ſapientes virgines à promiſcuâ hominum communione ſe debere ſegregare & cum ſui ſimilibus viuere. Apocal. 14.

E.
IV.

QVARTÒ, De nocte obuiârunt ſponſo quanquam non abſque lumine, quod tamen in reuertendo non habuerunt fatuæ. Docentur ergo hîc Virgines ſtudere ſolitudini, & ſi quando in publicum prodeundum eſt, lumen, id eſt, teſtem pudicitiæ adhibere. Hinc virgo Hebraicè vocatur *alma*, id eſt, abſcondita: & hoc nomine vocatur Deipara ab Iſaia cap. 7. *Ecce Virgo concipiet &c.* Hebr. *haalma*, id eſt, illa virgo, ſcilicet Angelis ſuſcipienda. Bene autem abſcondita dicitur, quia ab Angelo ſalutante inuenta eſt in cubiculo. Audi S. Ambroſium *lib. 2. in Lucam*, ad illud Lucæ 1. Ingreſſus ad eam Angelus: *Sola*, ait, *in penetralibus, quam nemo virorum videret, ſola ſine comite, ſola ſine teſte, &c.* Eadem per montana cum feſtinatione iuit ad Eliſabetham. De quo idem Amb. l. 2. cap. 3. *Diſcite Virgines non circumcurſare per alienas ædes, non demorari in plateis, non aliquos in publico miſcere ſermones. Maria in domo ſera, feſtina in publico, &c.* At fortè teſtem vel comitem hîc requiris peregrinanti? ſanè ſi alius non fuit, fuit Chriſtus in eius vtero. Hoc eodem nomine mirè commendat S. Hieronymus Aſellam virginem Romanam, quæ in Vrbe turbidâ eremum ſui inuenerat, ſuo ſcilicet in cubiculo, eiuſque in anguſtiis latitudine paradiſi fruebatur, *ep. 15. ad Marcellam.* Inter fatuas verò virgines meritò computamus Dinam illam quæ curioſitate ducta, egreſſa eſt videre mulieres Sichimorum, ab iis enim intercepta, pudorem ſuum perdidit. *Gen.* 34. Scimus quid periculi incurrerit Suſanna, cùm lauaretur in pomario ſuo, tametſi ſatis prouida, claudi iuſſerat fores pomarij. *Dan. 13.* Nimirum nuſquam tutæ ſunt, foras vbi prodeunt. Hinc Apoſt. 1. *Cor.* 11. Velo tectas vult eſſe mulieres. Qui ritus communiter apud alias nationes viget & viguit olim etiam apud Ethnicas, Romanas, Troianas, Arabes, Lacænas &c. *Iudæis fœminis*, inquit Tertul. de corona militis cap. 4 *tam ſolemne eſt velamen capitis, vt inde cognoſcantur.* Viget idem mos in Italia & vicinis nationibus. Brabanticis mulieribus ſeruiunt calyptræ ſupernè coopertæ pileis, quibus faciem pæne totã tegunt. Noſtrates verò puellæ quia tali velamine carent, meo conſilio ſe cooperiant pileo domus ſuæ, omnium tutiſſimo. Quo certè pileo filias ſuas operire deberent matres, occupando eas domeſticis exercitijs & arcendo ab euagationibus non neceſſarijs: Ne alioquin ijs cõtingat, quod ſcribit Tertul. lib. de veland. virg. c. 17. dicens: *Iudicabũt nos Arabiæ fœminæ Ethnicæ, quæ non caput tantùm ſed faciem quoque ita totam tegunt, vt vno oculo librato contentæ ſint dimidiâ frui luce potiùs, quàm totam faciem proſtituere.*

Fugiant publicum.

QVINTÒ, Sapientes in hac parabola non loquuntur, niſi interrogatæ & prudenter, fatuæ verò non interrogatæ & imprudenter: *Date nobis de oleo veſtro.* Diſcunt inde Virgines ſilentio aſſueſcere nec loqui facilè niſi interrogatæ & conſideratè. Ita monet S. Hieronymus ep. ad Demetriadẽ: *Sit*, inquit, *ſermo virginis prudens, modeſtus & rarus: nec tã eloquentiâ pretioſus quàm pudore*, moxque commendat hoc nomine Demetriadem, cùm ſubdit: *Mirantur te tacente tuã*

F.
V.
Silentio aſſueſcãt.

vere-

vereсundiam, te loquente prudentiam. Quare ad Virgines maximè ſpectare videtur, quod in vitis Patrum *l.*5.*tit.*11.*nn.*26. dixit Abbas paſtor. *Clauis ſilentÿ ſit interrogatio.* Et quod S. Chryſoſtomus in Pſalm 50.ait: *Os noſtrum perpetuo cuſtodiamus rationem ei tanquam clauem adhibentes.* Hanc vtramque clauem linguæ ſuæ appenſam habuerunt prudentes Virgines; Tales igitur haberi quæ volunt, binas illas claues & ipſæ in lingua gerant.

Cæterùm longè magis cauendi eis ſunt ſermones impudici,leues & ſcurriles. Quod ſanè obſeruauit Sara, Raguelis filia,quæ in oratione fatetur: Neque cum his,qui in leuitate ambulant, participem me præbui. Ad idem hortata fuit aliquando Deipara choro SS. Virginum ſtipata Muſam Virginem,apud S. Greg. *l.* 4. *dial. c.*17. vt ſcilicet nihil vltra leue aut puellare ageret,riſu,iocis,ludiſque abſtineret? ſic enim fore, vt ad chorum ſanctarum Virginum poſt triginta dies veniret. Quo ex verbo correcta Muſa ſerios mores induit & trigeſimâ poſt die hinc emigrauit. Bene dixit Socrates apud Stob.ſerm.de virtute: *Quemadmodum ex templi ianuâ apertâ pulcherrima ſimulacbra perſpi iuntur: ſic ex ore ſapientu ſimulacbra animi.* Quare ſi ex ore Virginum prodeant verba grauia, modeſta,rara? arguunt eas templa eſſe. Sin verò nugæ,ioci,riſus? arguunt eas eſſe ganeas aut ſphæriſteria.

G. VI. Cuſtodiunt vas ſuum.

Sextò, Virgines prudentes lumen ſuum in lampadibus prouidè ſeruârunt,fatuæ perdiderunt.Monentur hîc Virgines omni ſolicitudine ſeruare lumen caſtimoniæ ſuæ. Quàm citò extinguitur lumen?& quàm citò frangitur vas luteum? Veriſſimè autem cum Apoſtolo, 2. Cor. 4.dicere poſſunt Virgines: *Habemus theſaurum iſtum in vaſis fictilibus.* Et quemadmodum teſta confracta redintegrari nequit,ita nec perdita Virginitatis gloria. Audi Sanctum Hieronymum in epiſt.ad Demetriadem. *Diuitia tua,* inquit, *Virginitas tua.: theſaurus tuus eſt: theſaurus irrecuperabilis poſtquam amiſſus eſt.* Imò idipſum indicat Deus Amos 5.cùm ait, *Virgo Iſrael proiecta eſt in terram ſuam,non eſt qui ſuſcitet eam.* In quæ verba Sanctus Hieronymus ad Euſtochium ſcribit: *Caue, quaſo,ne quando de te dicat Deus; Virgo Iſrael cecidit & non eſt, qui ſuſcitet eam. Audenter loquar. Cùm omnia poſsit Deus,ſuſcitare Virginem non poteſt poſt ruinam &c.* Hanc ob cauſam Virgines quamplurimæ mortem potiùs oppetere, quàm theſaurum hunc ſuum perdere maluerunt. Inter alias illuſtris eſt Sancta Digna,quæ captâ Aquileiâ ab Attilâ,à Barbaro ad ſtuprum rapta, quaſi ſecreti cupida, in tabulatum fluuio Natiſoni imminens cõſcendit.Inde ad Hunnum ſequentem conuerſa, *Sequere me,* inquit, *ſi vis me potiri;* ac mox in flumẽ ſe præcipitauit. Olaus in vita Attilæ & alij. Iacobus de Vitriaco Cardinalis S.Romanæ Eccleſiæ refert in præfatione ad vitam S. Mariæ de Oignies,apud Sur.23. *Iunÿ,* ſuâ ætate Virgines complures Leodienſi Vrbe ab hoſtibus occupata caſtitatis ſuæ tuendæ gratiâ, quæ ad templa confugere non poterant, in flumen & cloacas inſiluiſſe, vt nullum pædorem cum libidinis fœtore comparandum oſtenderent. Vna ex illis cum vndis dimicans, à duobus militiuus in cymbam tracta, cùm inſidias eorum aduerteret,iterum ſe in vndas dedit tanto impetu,vt naui euerſa milites perirent,ipſa incolumis euaſerit.

Fatuæ è contra ſunt & ſtultiſſimæ quidem, quæ pretioſum Virginitatis ſuæ theſaurum tã malè cuſtodiunt, tamque facilè perſuaſæ in cloacam abiiciunt. Vt enim quinque illæ fatuæ extinctis lucernis ſuis,perdiderunt viæ ducem, inciderunt in denſiſſimam noctem, omnium ſannis & ludibrijs dignæ factæ, denique neglexerunt ſponſi aduentum & excluſæ ſunt à nuptijs: ita qui theſaurum illum ſuum tam veſanè prodigunt, perdunt imprimis lumen animæ ſuæ, gratiam Dei vnà cum virtute & merito caſtitatis,pretioſæ vtique margaritæ.Omnium non inſanorum iudicio inſanus fuit ille Theotimus apud Sanctum Ambroſium *l.*4. *in Lucam c.* 4. qui cùm graui oculorum incommodu laboraret & amaret vxorem, interdicta ſibi à Medico re venereâ, impetu libidinis raptus dixit: *Vale amicum lumen,* malens nimirum oculorum ſuorum lumen amittere quàm libidine carere. At hoc idem agunt, qui pudicitiam ſuam proſtituunt, lumini enim animæ ſuæ gratiæ Dei vnaque incomparabili Virginitatis theſauro æternùm vale-dicunt; vt meritò Oſeas cap. 4.dixerit: Fornicationẽ auferre homini cor,id eſt,mentem & rationem. Deinde incidunt in opprobrium & publicam plerumque infamiam, fiuntque velut vas immundũ,de quo Oſeæ 8. dicitur: *Deuoratus eſt Iſrael, factusq́; eſt quaſi vas immundũ:* vult dicere:gloria, decor,fama,vires Iſraelis deuoratæ ſunt ab Aſſyrijs. Idem contingit fornicantibus. Deuorantur enim à libidine & fiunt ex vaſe decoris diaboli matula ſeu latrina. Et quid tandem mirum ſi huiuſmodi immunda vaſa excluduntur à cæleſtibus nuptijs,ad quas nihil coinquinatum admittitur? Quid mirum ſi audiant: *Neſcio vos?* Non enim homines,ſed matulæ & latrinæ eſtis. Ad cloacas, ad orcum,ad colluuiem omnium fæcium apagite.

CONCIO III.

Cur fatuæ dicantur quinque virgines.

1. *Quia obuiant ſponſo ſine oleo.*
2. *Quia dormierunt exſpectantes ſponſum.*
3. *Externè ſolùm ornarunt lampades.*
4.5. *Oleum ſibi donari volunt, idque tardiùs emunt.*
6. *Sine cultu pergunt ad nuptias.*
7. *Ingredi volunt clauſâ iam ianuâ.*

THEMA.

Quinque autem ex ÿs erant fatuæ.
Matth. 25.

MVlti ſibi imaginantur quaſi delicta ex ignorantia nulla ſint peccata, vnde communiter A.

muniter excuſamus peccata noſtra per verbum, neſciebam. Sed hodiernum Euangelium aliud demonſtrat. Fatuæ vocantur iſtæ virgines, quaſi neſciſſent ea, quæ ad ſalutem ſunt neceſſaria, habendum eſſe oleum ſcilicet & ſponſum exſpectandum; vnde ſi interrogatæ fuiſſent: Cur vos hîc ſine lumine: vtique reſpondiſſent: neſciebamus nobis defore oleum, ideóque in vaſis ad iter accipiendum, ſponſum tamdiu moraturum: &c. & tamen nihilominùs excluduntur à regno Dei, & audiunt ſimile verbum; *Neſcio vos.* Sic enim. 1. Cor. 14. ait Apoſtolus: *ſi quis ignorat, ignorabitur.* Vnde idē ad Eph. 5. fideliter monet dicens: *Videte fratres quomodo cautè ambuletis, non quaſi inſipientes, ſed quaſi ſapientes.* Eſt quædam fatuitas, cùm nec ſciuntur nec ſciri poſſunt, quæ ſciēda ſunt: & hæc culpa caret. Eſt & alia, quæ affectata dicitur, & alia, quæ craſſa, vtraque culpabilis. Per hanc neſcitur, quod ſciri debet & facilè poteſt. Per illam fingitur ignorantia. Craſſa erat fatuitas harum quinque Virginum. Sed vnde conſtat fatuas fuiſſe, inquies? Audi

B. I. Quia obuiant ſponſo ſine oleo.

PRIMÒ, Quia pergunt obuiam ſponſo ſine ornamento, hoc eſt, ſine oleo. Acceperunt quidem fatuæ aliquid olei ſecum, id nimirum, quod infuſum erat in lampadibus; quod inde patet, quia dicunt: *Lampades noſtræ extinguuntur*; hinc enim ſequitur oleum habuiſſe in lampadibus. Sed prudentes acceperunt ſimul oleum ſecum in vaſis cum lampadibus. Quid hoc igitur? Oleum in vaſe cordis infuſum ab initio habent Chriſtiani, virtutes ſcilicet infuſas, fidem, ſpem, charitatem &c. Et hoc quidem ſufficit ad paruum iter nimirum quando homines moriuntur citò in infantia vel pueritia: ſed ſi longior eſt peregrinatio in vita, non ſufficit; requiritur præterea, vt oleum aliud in vaſis ſeorſim geſtent, quod affundere priori poſſint, ne lumen gratiæ extinguatur, id eſt, requiruntur etiam virtutes acquiſitæ in adultis tanquam fomentum gratiæ Baptiſmatis. Nemo dubitat quin infantes baptizati cum cæleſti ſponſo intrent ad nuptias, ſi in innocentia moriantur, quia titulo hæreditatis cœlum obtinent, eoque ſolo. Sed non ita eſt de adultis, quia duplici titulo, hæreditatis ſcilicet & mercedis cœlum obtinere debent: vnde duplicia vaſa gerunt prudentes, quibus oleum geſtant. Et meritò quidem hoc, quia cùm longior ſit eorum peregrinatio & maior futura gloria, plus viatici requirunt, plus meritorum. Fatui igitur ſunt, qui cùm adulti ſint, ſolo baptiſmate aut fide ſaluari ſperant. Sic ab adulto filio exigit pater gratitudinem, obſeruantiam, laborem, prudentiam, induſtriam, non à puero vel infante. Cùm 1. *Regum.* 7. terruiſſet Deus magno fragore Philiſtæos, & ſine pugna fugaſſet, erexit Samuel lapidem adiutorij & dixit: *Huc vſque auxiliatus eſt nobis Dominus*: quaſi diceret: hanc quidem victoriam obtinuimus per merum Dei miraculum, ſine armis noſtris: ſed ne cogitemus Deum in poſterum facturum nobis miracula talia: quin potiùs armis vtamur & pugnemus contra hoſtes. Ita etiam vſque ad Baptiſmum auxiliatus eſt nobis Dominus, id eſt, ſine operibus noſtris iuſtificauit nos: Vnde lapis adiutorij dici poteſt baptiſterium in Eccleſia lapideum. Sed in poſterum Deo cooperari debemus & ſine bonis operibus noſtris ne ſperemus deinceps victoriam, id eſt, iuſtificationem & beatitudinem. Vt ergo fatuæ fuerunt Virgines quia ſufficiens oleum non acceperunt; ita fatui ſunt, qui bona opera non parant ad conſequendam beatitudinem. Nec ſatis eſt habuiſſe lucernam ardentem, oportet habere & conſeruare vſque ad finem vitæ: In cuius rei indicium datur morientibus in manus lucerna ſeu lumen.

C. II. Quia dormiunt exſpectantes ſponſum.

SECVNDÒ, Quia dormierunt exſpectantes ſponſum. Dormitabant quidem prudentes, vt exponit Abulenſis hîc qu. 15. peccando ſcilicet interdum venialiter, quod omnibus etiam perfectis accidit; dormitant enim, quia ſubinde excitantur & facilè feruorem amiſſum reſumunt. Sed fatuæ dormierunt, & ſunt illi, qui in peccatis grauibus & lethalibus ſecurè perſiſtunt, licet neſciant, quo tempore vel momento venturus ſit ſponſus. Dormiebat in peccatis & voluptatibus ſuis diues ille, qui aiebat: *Anima habes multa bona poſita in annos plurimos, requieſce, comede, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus: Stulte hac nocte repetunt animam tuam à te*, Luc. 12. En ſtultitiam! ille promittebat ſibi annos plurimos, cùm de nocte ſequente ſecurus non eſſet: Vnde audit, repetunt, id eſt, iam tollent. Certè & hîc mediâ nocte venit ſponſus, id eſt, cùm minimè putabatur venturus, quia *dies Domini, ſicut fur in nocte, ita veniet.* 1. Theſſal. 5. *Si ſciret paterfamilias*, ait Dominus immediatè ante hoc Euangelium Matth. 24. *quâ horâ fur venturus eſſet, vigilaret vtique, & non ſineret perfodi domum ſuam.* Cùm ergo ſciamus venturum furem, ſed neſciamus quando: nunquam dormire debemus.

D. III. Quia externè ſolum ornant lampades.

TERTIÒ, Quia ornauerunt lampades ſuas fatuæ externo tantùm ſplendore; nihil ſollicitæ de interno apparatu, oleo videlicet. Ornauerunt etiam prudentes ſuas lampades, & rectè, quia Dominus ait; *ſic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona*, addiderunt verò oleum. Dum fatuæ ornauerunt lampades, oleo vacuas, ſtultè nimis egerunt: ſiquidem abſque lumine apparatus ille cerni non poterat, vtpote mediâ nocte. Ita quidquid hîc bonorum operum exercetur, ſi fiat abſque charitate, non aſpicitur apud Deum; vnde ait fatuis, *neſcio vos*: Ita etiam reſpondit hypocritis illis dicentibus: *Domine, Domine; Nunquam noui vos.* Matth. 7. Imò vero agnoſcit illos Deus; ſed non pro talibus, quales videri volunt. Fatua reputaretur illa ruſticana famula, quæ ſe ornaret veſtibus nobilium, vt in Gynecæum Principis venire & velut vna ex nobilibus haberi poſſet: quia ex moribus aliiſque indiciis mox deprehenderetur eſſe ruſtica. Ita fatuæ æmulabantur prudentes, & ornabant ſimiliter lampades ſuas, ſed mox agnitæ ſunt ex luminis & olei defectu. Aſinus ille Æſopicus

pelle

Digitized by Google

pelle leonina indutus per ſylvas vagabatur & multas ſimplices terrebat feras. At non item vulpem, quæ videns aſininas prominere aures, aſinum agnum agnouit & riſit. Ita hypocritæ leoninam ſibi ſeueritatis & virtutis aſſumunt pellem & decipiunt quidem ſub hac ſpecie multos homines; ſed non item ſapientiſſimum Deum, qui dicet illis: Neſcio vos, id eſt, ſcio qui ſitis; ſed non agnoſco pro ijs, pro quibus vos iactatis.

E. IV. Quia oleum ſibi donari volunt.

QVARTÒ, Quia oleum gratis ſibi dari voluerunt, quod emendum erat. Vnde audiunt à prudentibus. *Ite potiùs ad vendentes & emite vobis.* Oleum deſignat gratiam & charitatem. Vbi notandum, gratiam propriè non emi: alioquin gratia non eſſet, ſed eatenus emi, quatenus ad eam ſuſcipiendam nos diſponere debemus per contritionem & bona opera, quæ tamen reſpectu gratiæ, quæ ijs comparatur, nihil ſunt. Vnde *Iſa.* 55. dicitur: *Venite, emite abſque argento,* ſi abſque argento, quomodo emitur? ſi emitur, quomodo abſque argento? Nimirum datur aliquid pro gratia, ſed minimè æquiualēs, quia dántur opera mancipij, non filij; id eſt, opera nondum per gratiam dignificata. Certè nos eleēmoſynam non damus niſi precantibus; & Princeps condonat iniuriam non niſi ſupplicanti & lachrymanti, & tamen hoc non obſtante cenſemur nos eleēmoſynam, & princeps iniuriam donare. Pari iure noluit Deus ſine præuia diſpoſitione, dare peccatori gratiā, ſed voluit, vt conſcientiam exactè diſcutiat, peccata agnoſcat, dolorem in ſe excitet, ſpondeat emendationem, confiteatur, ſatisfaciat. Hæc ſunt veluti numiſmata, quibus emitur gratia; vendentes ſunt ſacerdotes, qui pro eiuſmodi nummis, conferunt gratiam in ſacramento; vt exponit auctor imperfecti ibidem.

F. V. Quia tardiùs eunt emere.

QVINTÒ, Quia eunt emere cùm iam clamor fit: *Ecce ſponſus venit, exite obuiam ei.* Ita aguntur, qui ſubitâ tacti infirmitate, tunc pœnitere volunt, cùm iam non, aut vix poſſunt. Fit clamor in infirmitate, cùm infirmus à Medicis conclamatur, cùm liberi, vxor, amici lectum morituri circumſtant lamentantes. Curritur ad vendentes, & ſæpe incaſſum, id eſt, ad ſacerdotes; & omnia tumultuariè fiunt, coactè, ex timore, &c. ideóque nullo aut exiguo fructu. Quemadmodum enim ciues inconſiderati, qui ſecurè viuunt nihil hoſtium metuentes, cùm fortè pulſatur campana tumultuaria, omnes ad arma currunt & concurrunt, ſed quia imparati ſunt, alius haſtam arripit carentem ferreâ cuſpide, alius ſclopetum deſtitutum puluere, globo, igne, aut fera; alius gladium rubiginoſum, quem nequit euaginare, atque ita miſeri facilè obtruncantur: ita res habet in propoſito. Cùm pulſatur campana pro infirmo, ibi curritur pro ſacerdote, acceleratur confeſſio, communio, extrema vnctio, ſed obiter omnia & imperfectè fiunt. Deeſt tempus aut vires animum colligendi, peccata agnoſcendi, contritionem excitandi; deeſt memoria ad recenſenda peccata in Confeſſione, robur ſatisfaciendi. Num exiſtimatis tartareum hoſtem his armis expugnari? Epulabatur Balthaſar quaſi ſecurus eſſet; interim ab hoſtibus repentè oppreſſus eſt. *Daniel.* 5. Vnde cum illudit Iſaias cap. 21. epulantem, dum obſidione cingeretur ab hoſtibus iam iam capiendus: *Pone menſam*, inquit, *contemplare in ſpecula comedentes & bibentes, Surgite Principes, arripite clypeū.* (alij legunt: parate; alij: vngite clypeum) quaſi diceret: Iam parate, vngite arma cùm iam eſt pugnandum. Hoc ſenſu, ironicè videtur ad diſcipulos Dominus dixiſſe: *Dormite nunc & requieſcite, ecce appropinquauit hora.* Matth. c. 26. Non ita fecit Dauid, qui tempeſtiuè ſe armauit; ait enim: Paratus ſum & non ſum turbatus *Pſ.* 118. Tales erant etiam Virgines Prudentes, de quibus dicitur: *Et quæ paratæ erant, intrauerunt cum eo ad nuptias.* Bene ergo monet Eccl. cap. 7. *Noli eſſe ſtultus, ne moriaris in tempore non tuo.* Tempus mortis non eſt tempus tuum, ſed Dei.

G. VI. Quia ſine cultu pergunt ad nuptias.

SEXTÒ, Ad nuptias intrare volunt ſine debito cultu, dicentes: *Domine, Domine, aperi nobis.* Ita nimirum omnes cupiunt ſaluari & regnare cum Deo beneque mori; ſed non omnes curant viuere benè. Balaam aiebat: *Moriatur anima mea morte iuſtorum & fiant nouiſſima mea horum ſimilia,* (id eſt, Iſraëlitarum.) *Num.* 23. Sed interim maluit vitâ iniquorum, & cum iniquis degere, inter quos & cum quibus perijt ibidem cap. 31. Fatuus foret ille, qui vellet metere in agro, in quo non ſeminauit: vel piſcari in viuario; in quo nihil repoſuit piſcium. Pari modo inſanit, qui in cœlo quærit gloriam, quam ſibi non parauit.

H. VII. Quia ingredi volunt clauſa iam ianua.

SEPTIMÒ, Quia poſt ianuam clauſam cupiunt ingredi. Profectò rideretur qui poſt annum Iubilæi veniret Romam pro lucrando Iubilæo, cùm clauſa iam foret aurea porta. Audiret enim meritò: ſtulte toto anno patuit tibi porta illa: & quare non veniſti, cùm pateret? Porta illa tempus gratiarum eſt, quamdiu viuimus. In morte clauditur ianua. Putauit Origenes Iudam ideò ſe ſuſpendiſſe, vt poſt mortem animâ nudâ occurreret Chriſto & veniam peteret, *trac.* 35. *in Matth.* Sed non arbitror ego Iudā fuiſſe tam ſtultū. Qui non parat ſibi gratiam in corpore, non parabit nudâ animâ. Sed nónne ait Dominus alibi: *Pulſate & aperietur vobis?* Ille etiam, qui dicebat: *Iam oſtium clauſum eſt, &c. Non poſſum ſurgere, &c.* tamen ſurrexit & aperuit? Sed reſpondetur pulſari fores manibus, non voce, hoc eſt, operibus non verbis, iuxta id Matth. 7. *Non omnis, qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum, ſed qui facit voluntatem Patris mei.* Atqui reprobi poſt hanc vitā nequeunt amplius pulſare. Magnum enim Chaos eſt inter ipſos & cæli portam, quēadmodum dixit Abraham diuiti Epuloni, qui & ipſe ex inferis ad eum clamabat, vt guttam aquæ impetraret, ſed minimè auditus eſt. Nimirū in vita clamandum & pulſandum eſt, non poſt mortem. Audite ergo filij matrem veſtrā Eccleſiam Dom. 1. Quadrageſimæ monentem in officio. *Emendemus in melius, quæ ignoranter peccauimus, ne ſubitò præoccupati die mortis, quæramus ſpatium pœnitentiæ & inuenire non poſſimus.*

CON-

CONCIO IV.

Quas coronas ſancta Catharina meruerit, & quàm diſſimilis ei Catharina Bornia Lutheri ſcortum.

1. *B. Catharina meruit aureolam virginitatis: & quid fecerit & meruerit Catharina Bornia.*
2. *Aureolam martyrij: non ita Bornia.*
3. *Aureolam Doctoratus: & quid docuerit Bornia.*

THEMA.

Quæ parata erant, intrauerunt cum eo ad nuptias. Matth. 25.

A. QVod in ſcholis fieri ſolet humaniorum literarum, vt inter aſcendentes præmijs donentur, qui inter cæteros excelluere; hoc ipſum etiam fieri in ſchola Chriſti ſolet. Licet enim iuſti & qui in ſtudio virtutum ſedulò ſe exercuerunt, omnes aſcendant ad æternam beatitudinem & denarium illum diurnum beatificæ viſionis cum operarijs illis, ſeu coronam gloriæ eſſentialem, ſiue auream, vt Hebræi vocant, omnes omninò accipiant: aliqui tamen ex illis, qui in certo victoriæ genere ſingulari tet excelluerunt, ſingularibus afficiuntur præmijs, præterquam quòd cum reliquis aſcendant: quæ præmia accidentalia ſunt & eſſentialibus ſuperaddita, atque Theologis aureolæ vocantur, id eſt, accidentales coronulæ, eſſentialibus additæ coronis. Porrò ſicut in ſcholis ex tribus potiſſimùm facultatibus præmia diſtribuuntur, ex Latina, Græca, & doctrina Chriſtiana: ita & in cœlis ob triplex excellens victoriæ genus triplex quoque aureola: De carne triumphata datut aureola Virginibus, quæ ex propoſito Virginitatem perpetuò ſeruârunt & carni nunquam ſubditæ fuerunt: De mundo datur Martyribus, qui propriæ vitæ & corporis ſui diſpendio fidem & dilectionem ſuam in Deum teſtati ſunt. De Dæmone Doctoribus, qui non tantùm è cordibus proprijs, ſed etiam ex aliorum animis diabolum expellere docendo & prædicando laborarunt, vt docetut 1. part. qu. 96. Diui Thomæ. Qua ex doctrina colligimus Beatam Catharinam tria accepiſſe præmia ſeu tres aureolas ſingulas ex ſingulis facultatibus. Ex Latina lingua, id eſt, Virginitate, quæ frequentior Latinis: Ex Græca, id eſt, Martytio, quod valde peregrinum eſt & difficile: Ex doctrina Chtiſtiana denique; quia ipſa Virgo fuit, Martyr fuit, Doctrix fuit, & in his omnibus magnopere excelluit. Tandem quia in ſcholis poſt præmiferos legi etiam ſolent, qui proximè acceſſerunt: non poſſumus præterire Catharinam illam Borniam, quondam monialē, quæ quoniam magni illius Prophetæ Martini Lutheri ſponſa fuit, haud dubiè ad Catharinam Martyrem proximè acceſſit, ſi non anteceſſit. Si enim Lutherani iactant Lutherum ſuum beati Martini æmulum fuiſſe & ſimilem. Quid ſupereſt niſi vt etiam nobis perſuadeant Catharinam illam Borniam æmulam fuiſſe Martytis Catharinæ: & illi apprimè ſimilem? Cæterùm ante 14. dies vidimus quāta inter vtrumque Martinum interceſſerit ſimilitudo, quanta ſcilicet eſt inter diem & noctem, lucem & tenebras, nigrum & album. Nunc etiam videbimus quanta inter vtramque ſit hanc Catharinam.

PRIMÒ, B. Catharina nobilis virgo fuit, virgo quoque quoad vixit permanſit: quodque B. I.
amplius eſt, in ſæculo, in medio laqueorum, Aureolam
inter plurimos pudicitiæ hoſtes: & quod caput Virginitatis meruit.
eſt, virgo tam tenaciter, tam firmiter Chriſto deſponſata, vt à virginitatis propoſito neque ampliſſimis promiſſionibus, neque blanditijs, neque minis & pœnis auocari potuerit. Ea ſiquidem à Maximino Imperatore, qui inſano amore illam deperibat, varijs modis pertentata (vt ſcribit Euſeb. *libr.* 18. *cap.* 27. licet ſuppreſſo nomine, quam tamen Catharinam fuiſſe colligit Baronius anno Domini 307.) vt cupiditati eius obſequeretur, minimè adduci potuit, ſed fugâ dilapſa & facultatibus ſuis omnibus potiùs ſe ſpoliari paſſa eſt: Chriſtum enim eſſe ſponſum ſuum & decus virginitatis ſuæ conſtanter aſſeruit. Meruit igitur iure optimo virginitatis præmium. Sed quàm proximè acceſſit Catharina Bornia? Virgo quidem
& ipſa fuit, & quidem Deo ſacra, caſtitatem *Non item Bornia.*
vouerat, in Monaſterio clauſa erat, nullis ſæculi laqueis circumdata erat: nihilominus tamen vnius Apoſtatæ Lutheri peſſimo exemplo & documento à ciue Torgauienſe Leonardo Koppen de Monaſterio abducta, fidem Deo datam turpiter violauit, ac demum Apoſtatæ Luthero & ipſi quoque votifrago publicè, inaudito antea miraculo nupſit, & quoad vixit, adhæſit. O egregiam ſcilicet Virginem, præmio infernali dignam! Quis dubitat imprimis longè grauius eſſe peruerti in Monaſterio, & de Sanctorum ſocietate cadere in barathrum, quàm cadere in ſæculo? muros tranſilire ad præcipitium, quàm cadere inter præcipitia? S. Bernardus in ſerm. de ttibus Ordinibus Eccleſiæ, ait ſæculares natando ad cœlum tendere inter fluctus & vortices plurimorum periculorum, & ideo mirum non eſſe, ſi plurimi merguntur. Religioſos verò per pontem ſecuros ite, & quaſi extra omne periculū. Quis iam non indignetur ei, qui de firmo ponte temerè in flumen decidit, imò præcipitat ſeipſum? quis ei commiſereatur; quis demerſum iuuet? Ita cecidit, ita præcipitauit ſe Monialis illa peruerſiſſima de ponte religionis, de ſublimi ſtatûs perfectiſſimi faſtigio, quemadmodum & ipſe Lutherus. Vnde facilè colligimus, quàm profundè in inferno ſedeat, quæ tam altè cecidit: quemadmodum enim lapis, quò altiùs decidit, eò profundiùs in terram cadit, ita quò altiori & ſecuriori de ſtatu, eò profundiorem in gehennæ foueam cecidit Catharina, quemadmodum & Iudas, qui de Apoſtolatu. Quare ô Lutherani, ſi necdum ſcitis, aut ſcire vultis,

vultis, quorſum deuenerit Doctoris veſtri ſpōſa, definite inquirere, nam propè Iudam ſedet, vti & ſponſus eius, quia de ſimili faſtigio in ſimile baratnrum laſpa eſt. Sed quale eſt illud, obſecro, quòd Virgo Deo nupta, & ſacris ritibus dedicata, fidem frangat, velum abiiciat, homini nubat? vota omnia paupertatis, obedientiæ, caſtitatis, in quæ vltrò nullo cogente ſolemniter iurauit, irrita faciat? Audiamus, quid ad hæc dicant SS. Patres. Sanctus Cyprianus Martyr. lib. 1. cap. 11. ait: *Chriſtus Dominus & Iudex noſter cùm Virginem ſuam ſibi dicatam & ſanctitati ſuæ deſtinatam iacere cum altero cernit, quàm indignatur & iraſcitur?* hæc ille: Si enim Chriſto iniuriam facit, quæcumque vxor quæ proprio viro ſuo fidelis non eſt, quantò maior cenſenda eſt iniuria eiuſdem Chriſti, quòd, quæ ipſius eſt ſponſa, fidelitatem ipſi non ſeruet? Et cùm viri adeò zelent honeſtatem vxorum & infideles ſibi ſeueriſſimè puniant, quomodo zelabit Deus ſponſarum ſuarum caſtitatem, punietque infidelitatem? S. Hieronymus libr. 1. aduerſus Iouinianum, ait: *Virgines, quæ poſt conſecrationē nupſerunt, non tam adulteræ ſunt, quàm inceſtæ.* S. Auguſtin. de bono Viduit. cap. 9. ait: *Voto à Virginibus vel viduis emiſſo, iam non ſolum capeſcere nuptias, ſed etiamſi non nubatur, nubere velle, damnabile eſt. Nam, vt hoc demonſtraret Apoſtolus, non ait: Cùm in delitijs egerint, in Chriſto, nubunt, ſed, nubere volunt, habentes, inquit damnationem, quoniam primam fidem irritam fecerunt; & ſi non nubendo, ſed tamen volendo:* hæc Aug. S. Ambroſius ad Virginem lapſam ca. 5. ait: *Melius eſt nubere, quàm vri. Hoc Apoſtoli dictū non ad pollicitam pertinet, ad nondum velatam. Cæterùm quæ ſe ſpopondit Chriſto & ſanctum velamen accepit, iā nupſit, iam immortali iuncta eſt viro. Etiamſi voluerit nubere communi lege connubij, adulterium perpetrat, ancilla mortis efficitur.* Hæc ille. S. Baſilius de Virginitate negat iterum atque iterū diſertis verbis valida eſſe poſt profeſſionem matrimonia. *Virginitatem enim*, inquit, *Domino profeſſa, deinde à carnis voluptatibus cōcitatæ, ſcortationis peccatum nuptiarum nomine velare volunt, non ignorantes opinor, etiamſi ignorantiam ſimulent, quòd quæ prætereat ſponſi ſui dexteram, neque huius eſt ſponſa; quem illegitimè reliquit, neque illius cui ſe ipſam per affectum vitioſum adiunxit, iuxta leges vxor reperiri poteſt, &c.* Theophyl. in 1. Cor. 7. ſuper id Apoſtoli: *Et ſi nupſerit virgo, nō peccauit*, ait: *Virginem hoc loco dicit non eam, quæ Deo dicata ſit, hæc namque ſi nupſerit delinquit haud dubiè plurimum, vtpote, quæ Chriſto ſponſo ſuperinducat adulterum, ſed quæ nondum nupſerit, adoleſcentula &c.* Habetis igitur hac de re Patrum ſententiam. Hoc tamen ſcelus adeò non penſi habent Lutherani, vt etiā laudent factum, quēadmodum & Lutherus ſummis laudibus extulit libello publicè edito Leonardum illum, qui nouem moniales inter eas & Ketam ſuā è Monaſterio Nymicenſi adduxit Wittebergā & detractis velis ſæculo tranſcripſit, ſed vnus dictorum Patrum plus nobis eſt, quā mille Lutheri. Sed quid præmij debetur tali Virgini? Sanè Ethnici Romani Veſtalium virginum ſtupra acerbiſſimè plectebāt. Narrat Author antiquitatum Rom. l. 2. c. 19. Si qua earum cùm viro rem habuiſſet, eam viuam in ſubterraneam foueam aut quaſi cellulam fuiſſe depoſitam, iuxta eam verò lectulum, lampadē & pauculos cibos poſitos, poſtea occluſam & terra obrutā, vt ita ſub terra inedia periret. Cuiuſmodi Veſtales tres defodi iuſſit Imp. Domitianus anno Chriſti 86. vt ſcribit Euſeb. in Chron. Et quantò ſacratiores ſunt Veſtales noſtræ Veſtalibus illis quæ fictæ tantùm Deæ caſtitatem iurabant? quantò arctiori nexu Chriſto deſponſatæ moniales, quàm Veſtales? Et quomodo non in mentem venit Luthero & Bormæ terribilis illa & toto orbe decātata hiſtoria de Vdone Epiſcopo Magdeburgenſi conterraneo Saxonum? Hic enim vt referunt Tritemius in Chron. Hirſaug. Nauclerus generat. 34. & alij dum nocturnū ſociam lecti haberet monialē Abbatiſſam audiuit vocem: *Ceſſa de ludo, quia ſatis luſiſti Vdo.* Quia verò necdum emendabatur, nocte quadam in templo ſpectante Canonico quodam Friderico eius Eccleſiæ, Chriſtus cum pluribus beatis ibidem comparens adduci Vdonem & decollari fecit: qui mane facto decollatus eſt inuentus, & pauimentum cruore perfuſum, qui lapidi indelebiliter adhæſit. Quomodo nō in mentem venit, quod S. Greg. *l. 3. dial. c. 7.* ſcribit; De Andrea Epiſcopo Fundano, cui, quòd monialē alioqui caſtam, domi ſuæ retinens, ſuaſu dæmonis aliquādo palmâ blandiuſculè in terga percuteret, maximum applauſum dæmones fecerunt, vti Iudæus quidā vidit & poſtea Epiſcopo indicauit indeque conuerſus eſt? Quomodo non in mentem venit ſupplicium & interitus repentinus Ananiæ & Saphiræ? *Act. 5.* Si enim illi infœlici morte perierunt, eo quòd partem pretij, quo agrum vendiderant, quem iam Deo per votum paupertatis obtulerant, ex quadam cupiditate retinuerunt: quâ pœnâ non erit dignus, qui ſubtrahit Deo hæreditatem & margaritā caſtitatis? Quomodo denique non in mentem venit, quod Apoſtolus 1. Cor. 6. ait: *Neſcitis, quoniam corpora veſtra membra ſunt Chriſti? Tollens ergo membra Chriſti, faciā membra meretricis? Abſit.* Loquitur hoc Apoſtolus ad quemcunque Chriſtianum, qui per Baptiſmi ablutionem ſanctificatus & quodammodò Chriſti formis factus eſt. At ſi Chriſtianus quilibet, cùm fornicatur membra Chriſti facit mēbra meretricis, quantò magis is, qui ſe omninò Chriſto deſponſauit? Nunquàmne etiā ſciebat, quid lex ciuilis hac de re ſtatuat. *l. 5. Cod. de Epiſc. & Cler.* quæ ait: *Si quis, non dicā rapere ſed vel attentare tantummodò iungēdi cauſâ matrimonij ſacratiſſimas Virgines auſus fuerit, capitali pœnâ feriatur?* Et interim ipſe non ſolum monialem ſibi iunxit, ſed inſuper ſeptē alias cum eâ conſilio ſuo de monaſterio abſtraxit; & præterea in Ep. ad Stifeliū fol. 300 anno 1525. die S. Michaelis datâ ſcribit: *Hac nocte 12. moniales ex Ditione Ducis Georgij aſſerri curaui, & rapui Tyranno furenti hoc ſpolium Chriſti.*

Secvndò, B. Catharina Martyr inſignis C.
fuit; Detruſa imprimis in obſcurum carcerem II.
ibi-

Digitized by Google

Aureolam martyrij. ibique diuturnâ inediâ macerata, flagellis etiam & ſcorpionibus cæſa, demum atroci ſupplicio deſtinata: ſed eo diuinitus contrito ad extremum capite plexa eſt. Corpus eius ab Angelis in Sinai monte mirabiliter collocatum. *Nequaquam ita Bornia.* Habuiſſet ſanè Bornia carcerem quoque ſuum, etſi longè ſuauiorem, non ſua etiam martyrij laude carentem, ſi in monaſterio ſuo lubenti & conſtãti perſtitiſſet animo: Sed quoniam clauſtra illa tam facilè tranſcendit & ſuauia Religionis vincula tam temerè dirupit; colligimus non Chriſti ſed diaboli martyrem fuiſſe etiam in monaſterio, quæ non tam Religionem, quàm ſæculum ſpectârit, & intra clauſtri ſepta coacta tantùm ac velut incarcerata manſerit. Nec verò Martyr eſſe deſijt, poſtquam exuit velamen, ſed potiùs tum primum eſſe cœpit & in peiorem incidit carcerem, diaboli videlicet. Quemadmodum enim piſces de ſartagine in ignem deſilientes, non ardorem fugiunt, ſed grauiorem incurrunt: ita contigit & Borniæ, quæ vt refert P. Schererius *ſerm*.2. in hoc feſto, poſtquam Luthero nupſit inceſtuoſo matrimonio, aliquoties fletum & eiulatum ad duas tréſve horas continuò protraxit, nec admittere conſolationem voluit; ita, vt vel in deſperationem inciderit, vel aliter miſerè perierit; ſiquidem apud Lutheranos altiſſimum eſt de eius morte ſilentium, quod valde eſt mirabile; Prædicantes enim alioqui ſtudioſiſſimi & frequentiſſimi ſunt in funeralibus concionibus, & defunctorum laudibus decantandis magniſque conatibus quærunt, quos in martyrologium ſuum reponant. Nimirum Borniam ita ex hac vita diſceſſiſſe oportet vt abſque ignominiæ notâ ſcribi non potuerit. Sed martyrem diaboli obiiſſe ſatis inde colligitur, quòd in eius ſeruitute pluſquam Pharaonicâ perpetuò vixerit. Prouerbio noſtro dicimus: **Ein Fiſch ins Waſſer / Ein Monch ins Cloſter**; quemadmodum enim piſci extra aquam bene eſſe non poteſt, ſed perpetuis ſaltibus tandem colliditur: ita monachus aut monialis poſtquam exuit cucullum. Agitur enim ab vltrice conſcientiâ & requiem non habet. *Sicut qui carcerem habitant*, inquit S. Chryſoſtomus hom. 22. de nequitiæ repulsâ, *capitis damnationem operientes & mortem, etiamſi delitijs abundè fruantur, vitam agunt maximè moleſtam & anxiam: ſic qui improbâ conſcientiâ moleſtantur.* Conſcientia enim mille teſtes. Quomodo bene eſſe potuiſſet prodigo illi filio, quando deſertâ iam paternâ domo & diſſipata ſubſtantia ſua, dimoratus in Regione longinquâ cœpit egere, & miſſus eſt in villam, vt paſceret porcos? quando ſiliquas porcorum pro cibo habuit, nec eas ſufficientes? Et quomodo bene fuiſſet Borniæ, quæ de familia Patris fugiens adhæſit profugo etiam Luthero, & porcos ſenſuum ſuorum turpiſſimis voluptatibus pauit, & famem perpetuam paſſa eſt non panis, ſed ſynceri verbi Dei; & pro eo ſiliquas porcorum, id eſt, fœdas & hæreticas doctrinas acceptare debuit? Ipſa igitur ſibi carnifex fuit perdita filia. Sed neque Chriſtus adhæc tacere poterat, cui olim deſponſata fuit, quin perpetuis ſolicitationibus eam inſequeretur & repeteret. Si enim vir vxorem à ſe dilapſam magno zelo proſequitur, & vndique inquirit nec alteri relinquit, quamuis is Princeps eſſet, quid non faciet Chriſtus ſponſæ ſuæ, quæ tot ei debetur titulis, quique Deus zelotes eſt? Nemo prudens miratur aut vitio dat, quòd Imperator noſter Bohemiam armis infeſtârit, ferro & flamma perſecutus ſit, quia debitam ſibi filiam, Bohemiam, quæ ab ipſo profuga, alteri iam nupſerat, meritò repetijt. Certè ſententia illa ſancti Pauli 1. *Timoth.* 5. quæ ait, viduas (poſt votum caſtitatis) nubere volentes habere damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt: Lutherum ſæpe in anguſtias redegit, vt extricare ſe non poſſet & diceret in colloquio ſermonum menſalium tit. de diabolo, ſe propterea à diabolo pæne ſuffocatum fuiſſe: nec minùs contriſtauit eius pellicem Catharinam. Quis igitur non meritò eam appellet martyrem? Sed vtinam martyrem Chriſti poſſemus appellare. Martyrium iſtud arrha eſt æternæ damnationis, mercedem non meretur, niſi inferorum. Beata Catharina ſuum ob martyrium cœlo eſt adſcripta, ab Angelis in monte Sinai mirabiliter ſepulta, & ad venerationem toti mundo manifeſtata. De morte, ſepulchro & beatitudine Borniæ martyris nihil indagari poteſt, nec loqui volunt Lutherani: Nimirum meretrix obliuioni tradita, oblata eſt inferno, ſicut vaſa Holoſernis templo, in anathema obliuionis.

D. III. Aureolam Doctoratus. DENIQVE B. Catharina Doctrix erat, quia cùm eſſet eruditiſſima, Maximini Imperatoris Tyrannidem in faciem reprehendit & conuertere eum conata eſt. Quinquaginta etiam Philoſophos gentiles diſputando ad fidem conuertit, & in ea inſtituit, nec non Maximini vxorem & Ducem Porphyrium: quibus etiam ad martyrium auctrix & hortatrix fuit. *Minimè ita Bornia.* Quis dubitet Doctricem quoque fuiſſe Lutheri Catharinam, quæ Doctoris coniux fuit? Sed quid docuerit audiamus. Docuit exemplo ſuo, ſi non etiam verbo, innumeras moniales, monaſteria vt deſererent, vota infringerent & ſecurè nuberent; habuitque diſcipulas proh nimis multas! quæ niſi magiſtram præeuntem vidiſſent, nũquam id attentare auſæ fuiſſent. Docuit præterea puellas circumuagari & quidem inter iuuenes, ſine vllo ſcilicet periculo, quemadmodum & ipſa poſt ſuam abductionẽ, antequam Luthero nuberet, inter ſtudioſos Wittebergæ diu eſt vagata (referente Thom. Boz. *de ſign. Eccl. libr.* 12. *ſign* 56.) Vbi dubio procul non priùs nubere, quàm nuptias celebrare, adeoque à fornicatione nuptias inchoare; ſiquidem ipſa ante publicam deductionem impio Luthero pudicitiam ſuam proſtituit, & vt Eraſmus in epiſt. ad Mauchium Vlmarum ſcribit, pauculis diebus poſt decantatum hymenæum noua nupta peperit. O Egregiam Doctricem! Sanè hoc exemplo Lutherus & eius appendix tantum profecére vt breui tota Germania fornicationibus, adulterijs, ſodomijs, &

imprimis

imprimis Witteberga innumeris repleretur ſceleribus, ſtudioſi perderentur ſcortationibus, vt queritur in colloquio menſali, de matrimonio: Mulieres & Virgines ante & retrò ſe denudarent nemine arguente & prohibente: quemadmodum ipſemet lamentatur in quadam epiſtolà ad ſuam Borniam; quod aliud nil eſt, quàm ignem ædibus ſupponere & poſtea de incendio lamentari. Euangelium Chriſti Virgines procreauit: Euangelium Lutheri ſcorta & meretrices: Euangelium Chriſti monaſteria ædificauit: Euangelium Lutheri iterum deſtruxit. Quid reſpondit mulier illa ſapiens Duci Ioab, volenti deſtruere muros vrbis Abelæ, 2. Reg. 20. *Tu quæris ſubuertere ciuitatem*, inquit, *& euertere matrem in Iſrael? quare præcipitas hæreditatem Domini?* O Luthere, ô Bornia, vos, vos, diruiſtis muros clauſtrorum & præcipitaſtis hæreditatem Domini. Sed quod præmium meretur eiuſmodi Doctor aut Doctrix? Id expreſſit Chriſtus matth. 18. cùm ait: *Qui ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis, qui in me credunt, expedit ei, vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius & demergatur in profundum maris.* Sanctus Ioannes *Apoc.* 2. Vult eiuſmodi Doctores exterminandos eſſe; reprehendit enim Epiſcopum Pergami, quòd in ſuo Epiſcopatu toleraret Nicolaitas, qui docebant non ſolùm non eſſe malum fornicari, ſed etiam ad ſalutem neceſſarium (vt ibi Blaſius Vegas) atque ita mittebant ſcandalum in populum ad inſtar illius Balam: Et quid aliud docet doctrina & exemplum Lutheri & eius pellicis? Scriptum eſt Exod. 21. *Si quis aperuerit ciſternam & foderit & non operuerit eam, cecideritq́ bos aut aſinus in eā, reddet Dominus ciſternæ pretium iumentorum.* Quid hac ſibi lege vult Deus? nunquid de bobus cura eſt Deo? Tu ô Luthere, tu Catharina Bornia, aperuiſtis impudicitiæ ciſternam, in quam tot boues & aſini, id eſt, rudes & imperiti homines iampridem ceciderunt, & cadunt etiamnum. Ciſternam, inquam, illam, quæ deſcribitur *Apoc.* 9. à Ioanne, qui vidit ſtellam de cœlo cecidiſſe in terram & aperuiſſe puteum abyſſi, moxque aſcendiſſe fumum putei ſicut fumum fornacis magnæ, & obſcuraſſe ſolem & aërem, & de fumo putei exiſſe locuſtas in terram humana facie, capillis mulierum ornatas. Quis hic non dicat delineatum fuiſſe Lutherum & eius Ketam? Ceciderunt ſtellæ iſtæ de Religionis faſtigio, veluti de Cœlo in barathrum impudicitiæ, nec non doctrina & exemplo ſuo aperuerunt puteum abyſſi, vnde innumeræ prodierunt hæreſes, veluti locuſtarum agmina Germaniam vaſtantes, humana quidem & blanda facie, mulierum crinibus ornatæ, hoc eſt, effæminati & impudicitiæ frena laxantes: fumo item ſuo ſolem & aërem, id eſt, etiam eruditos & religioſos multos obſcurantes: Foderat olim hanc ciſternam Iouinianus hæreſiarcha & ipſe Monachus, qui vt ait S. Auguſtinus de *peccat. merit. & remiſſ. libro* 3. *c.* 7. Sanctimonialibus etiam ætate prouectioribus nuptias perſuaſiſſe dicitur, non illiciendo, quò earum aliquam ducere vellet vxorem, ſed diſputando Virgines ſanctimoniæ dicatas, nihil amplius fidelibus coniugatis apud Deum habere meritorum. Verùm ea ciſterna citò obſtructa fuit, præſertim à S. Hieron. qui duos libros contra hunc Iouiani errorem ſcripſit, nec vſque ad deceptionem aliquorum ſacerdotum potuit peruenire, paucas tantùm laſciuientes ſeduxit moniales? ipſe verò nec habuit nec habere voluit vxorem. At noſtro infælici ſæculo Lutherus cum ſua Bornia foueam hanc infernalem denuo aperuit & inde ingentia locuſtarum agmina tanquam ex equo Troiano effudit, plurimoſque vtriuſque ſexûs ſectatores habuit: (Ille monachos & ſacerdotes, hæc moniales:) quia nimirum non doctrinâ ſolùm ſed exemplo etiam præiuit, quod efficaciſſimum eſſe ſolet. Quid igitur ſupereſt, niſi vt ambo reddant Deo pretium animarum, quæ in puteum illorum inciderunt? ô quot monachi & ſacerdotes ardebunt ſuper te Luthere! ô quot moniales ſuper te Catharina! quot vagabundæ adoleſcentulæ, quæ pudicitiam ſuam proſtituunt? quot mali coniuges qui ante contractum publicum illicitè conueniunt? Et vnde vobis pretium tot animarum, quas Deo abſtraxiſtis? Infinitum eſt, & reddi nequit, licet æternum ardeatis. Et hæc eſt pars veſtra, præmium & aureola veſtra.

Illud obſtupeſcendum eſt, tam tetro putei illius fumo & fœtore non eſſe offenſam nec offendi Germaniam etiamnum, ſed potiùs doctrinam approbare, exemplum laudibus vehere. O tempora, ô mores! Quis iam dubitet in hæc tempora vel maximè quadrare illud Iſa. *Dilatauit Infernus animam & aperuit os ſuum abſque vllo termino?* Quid enim nunc difficile erit perſuadere hominibus ætatis huius, ſi nefandum Apoſtatæ Monachi cum Apoſtatrice moniali inceſtum & ſacrilegum concubitum non alio quàm caſtiſſimi & ſanctiſſimi matrimonij loco habendum cenſuêre, perſuaſi ab illis ipſis, qui ſe tam immani ſcelere obſtrinxerant. Quid ſupereſt niſi vt in Mahometis tranſeamus diſciplinam, egregiè Epicuream & abſurdiſſimas Alcorani eius nænias & putidiſſima deliramenta complectamur? Et certè huc tendit ipſiſſimus totius Lutherani Euangelij ſcopus. Sed propitius ſit nobis Deus ne in hanc dementiam deuoluamur. Rogemus omnes Deum vt tandem oculos cæcorum aperiat hæreticorum. Amen.

CONCIO V.

Aduentanti Chriſto iudici quomodo obuiandum.

1. *Simus Virgines, hoc eſt, Chriſtiani (nam hi per Virgines intelliguntur in hoc Euangelio) quoad fidem & charitatem.*
2. *Accipiamus oleum bonorum operum.*
3. 4. *Exeamus obuiam ſponſo, conformando nos diuinæ voluntati; & adhuc vigilemus.*
5. *Ornemus lampades noſtras omnis generis virtutibus.*

optemus ſecretum & ſoli Deo placere. Atque hoc eſt oleum habere in vaſe; quod Apoſtolus 2. *Corinth.* 1. ait: *Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ*; quando ſcilicet nitorem gloriæ noſtræ intra cor & conſcientiam, quaſi in vaſculo retinemus, vt exponit S. Greg. *hom.* 12. *in Euangel.* Fecerunt hoc prudentes, non fecerunt fatuæ, ideoque oleum eos defecit coram ſponſo, quia quod habebant in lampadibus, in fumum abiit vanæ gloriæ. Et quia gloriã ſuam non in conſcientia ſua, ſed in ore hominum poſuerunt; hinc illa in eas ironia ſapientum: *Ite potiùs ad vendentes & emite vobis.* Vendentes oleum quinam ſunt, niſi adulatores? ſic enim *Pſalm.* 140. dicitur: *Oleum* (id eſt, blandimentum) *pe. catoris non impinguet caput meum.*

D. III. Exeamus obuiam ſponſo. 1. TERTIÒ, Exeamus obuiam Sponſo; idque fiet, Primo, Si conformemus nos per omnia diuinæ voluntati. Qui enim obuiam it alicui, quærit ei occurrere in eadem via & cũ eo poſtea regredi: hoc autem fit ſi conformemus voluntatem noſtram diuinæ. Quod idem in ſimili parabola *Lucæ* 12. Dominus expreſſit, cùm ait: *Vos ſimiles* (eſtote) *hominibus exſpectantibus Dominũ ſuum, quando reuertatur à nuptiis, vt cùm venerit & pulſauerit, confeſtim aperiant ei. Venit Dominus*, ait S. Greg. hom. 13. in Euang. *cùm ad iudicium properat: pulſat verò, cùm iã per ægritudinis moleſtias mortem vicinã eſſe deſignat. Cui confeſtim aperimus, ſi hũc cum amore ſuſcipimus. Aperire enim Iudici pulſanti non vult, qui exire de corpore trepidat, & videre eum, quẽ contempſiſſe ſe meminit, Iudicem formidat. Qui autẽ de ſua ſpe & operatione ſecurus eſt, pulſanti cõfeſtim aperit, quia lætus Iudicẽ ſuſtinet.* Dicat ergo quiſque cùm vocatur ad tranſitum ex hoc ſæculo, cum S. Hilarione: *Egredere anima mea, egredere, quid times?* Et cum Chriſto Domino: *Si non poteſt hic calix tranſire fiat voluntas tua.* Quin & cum Epicteto philoſopho, qui gentilis, licet ſententiam hanc planè Chriſtianam edidit l. 3. diſſert. c. 16. *Appetitum meum obedientem præbui Deo. Vult ille me febricitare? volo & ipſe. Vult me aliqua re potiri? volo & ipſe. Non vult? nolo. Mori me vult, mori igitur volo. Quis adhuc me prohibere poteſt contra meam ſententiam aut cogere?* Sic ſanctum Hieronymum decumbentem vox cœleſtis ad gloriã inuitauit, cui reſpondit ille, ſe libenter & cupidè venire velle. Marulus *lib.* 5. *cap.* 10.

2. Secundò. Si totis viſceribus expediri ab hoc ſæculo & Chriſto iungi cupiamus in altero; ſic enim ei quodammodò obuiam eximus, quaſi moræ impatientes & mundum faſtidientes. Iam verò, qui amico exſpectato obuiam procedunt, ſemper ipſum cogitant, de ipſo crebrò loquuntur, vti mater & vxor Siſaræ *Iudic.* 5. Conſcendunt eminentiora loca, vt venientem à longè videant, vti mater Tobiæ, *Tob.* 11. Hoc ergo & nos faciamus. In huius rei figuram duo illi Cherubini in tabernaculo Moyſis ita facti erant, vt alas ſuas extenderent quaſi volaturientes, verſus Propitiatorium. *Exod.* 25. Sic enim volaturiebat Dauid, licet tantus in mũdo Rex: *Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ: & volabo & requieſcam!* Atque hoc eſt exire de mundo ſeu mori mundo, quod omnino eſt neceſſarium, ſi velimus viuere Deo: quia Iacobo teſte cap. 4. *Quicunq; voluerit amicus eſſe ſæculi huius, inimicus Dei conſtituitur.* Talis S. Monica, quæ paulò ante mortem dicebat ad S. Aug. filium: *Fili quantum ad me attinet, nulla re iam delector in hac vita. Quid hic faciam adhuc & cur hic ſim, neſcio, iam conſumpta ſpe huius ſæculi.* Auguſtinus *lib.* 9. *Confeſſ. cap.* 10.

QVARTÒ, Vigilemus, ita videlicet, vt ſemper parati ſimus occurrere ſponſo noſtro cum bonæ conſcientiæ lãpade, quia neſcimus quando venturus ſit, & plerumque media nocte, id eſt, cùm minimè exiſtimamus, ſolet aduenire. Nemo ergo ſe decipiat, aut certum ſibi tempus promittat. *Quia dies Domini ſicut fur in nocte, ita & veniet; Cum enim dixerint pax & ſecuritas: tunc repentinus eis ſuperueniet interitus*, inquit Apoſtolus: 1. Theſſal. 5. Et S. Iob c. 27. *Nocte opprimet eum tempeſtas*, inquit. Quæ verba Pagninus vertit: *Nox furatus eſt eum turbo.* Sic furatus eſt Pharaonem, qui maximo cũ exercitu & pompa, nec minore præſumptione & ſupercilio ingreſſus eſt poſt Hebræos in mare rubrum adhuc diuiſum dicens: *Perſequar & comprehendam, diuidam ſpolia, implebitur anima mea.* Sed cùm credebat ſe maximè ſecurum: *Flauit Spiritus tuus, Domine, & operuit eos mare & ſubmerſi ſunt quaſi plumbum &c.* Exod. 15. Et tunc cùm vidit pharao reuertentes ſuper ſe aquas, fugere conabatur, dicens: *Fugiamus Iſraëlem: Dominus enim pugnat pro eis contra nos.* Sed quid obtentũ? fugientibus Ægyptiis occurrerunt eis aquæ & inuoluit eos Dominus in mediis fluctibus, ita videlicet vt nullibi reperirent effugium non currum, non equum, non Ducem, non tabulam cui innixi poſſent euadere, *Exod.* 14. Idem hoc euenit fatuis Virginibus, dum dormire inceperunt. Etenim repente *media nocte clamor factus eſt: Ecce ſponſus venit, exite obuiam ei.* Sed quid illæ? *tunc ſurrexerunt*: tunc, inquam, quando iam tempus non erat parandi ſe & ornandi lampades. Dum enim eunt emere oleum, venit ſponſus. Sic ergo peccatores, dum componunt ſe ad ſomnum, hoc eſt, dum ſe nondum morituros exiſtimant, ideoque temerè ſe ingerunt periculo damnationis, dum bonos perſequuntur & Deum ſuis ſceleribus impetunt? quando putant ſe tutiſſimos, opprimit eos tempeſtas morbi lethalis, & cùm effugere conantur per pœnitentiam, impediuntur à curribus & equis, id eſt, mentis anxietatibus & corporis doloribus vt nequeant ſibi proſpicere, conteri, confiteri, &c. Non inueniunt vel vnum, qui porrigat eis manum? atque ita demum furatur eos turbo. Sic furatus eſt Chryſaorium illum, qui videns in extremis aſſiſtentes ſibi dæmones ſpecie teterrima filium ſuũ Maximũ maximis clamoribus vocare cœpit: *Maxime curre, Maxime curre, nunquam tibi aliquid mali feci, in fidem tuam me ſuſcipe.* Accurrit ſtatim Maximus vnaque lugens & perſtrepens familia, ſed nihil afferre poterant auxilij, moriendum fuit deſperato: ſcribit S. Greg. *hom.* 12. quæ eſt in hod. Euang. Parum aut nihil iuuat clamare in aures morituri.

P. IV. Vigilemus.

rituri. Ipſi dũ ſanæ mentis ſunt, ſibi priùs conſulant frequentando Sacramenta, audiendo ſedulò conciones, vigilando in orationibus & imprimis quotidie examinando conſcientiam ſuam, hoc enim modo optimè vigilabũt, Deoque ſuo occurrent. Quemadmodum nihil profeciſſet, qui ad littus maris rubri ſtans acclamaſſet Pharaonis: Vrge & ſtimula equos, fortiter apprehende currum, inſili in equos, labora & exere ad enatandum vires &c. Ita parum aut nihil proſunt, qui morientibus demum in aures clamant, ſi illi priùs ſibi non proſpexerunt.

P. V. Ornemus lampades.

QVINTÒ, Ornemus lampades noſtras omnis generis virtutibus. Sic enim Virgines prudentes vltra oleum addiderunt lampadibus etiam ornatum, vt puta tergendo eas & expoliendo, coronando floribus, adornando picturis, &c. Sic Rebecca obuiam veniens ſponſo Iſaac, deſcendit de Camelo & operuit ſe pallio, quò honeſtiùs ei occurreret, *Gen. 24.* Sic Pericles Philoſophus ad nuptias Pulchri iuuenis iturus, præter moram ſe ornabat. Cauſam rogatus, dicebat: *Vt pulcher ad Pulchrum vadam.* Ergo vt ſponſo noſtro cum debito obuiemus ornatu & pulchri ad pulchrum eamus, vicina
1. imprimis morte, Primò, tergamus lampadem cordis noſtri ab omni inquinamento per pœnitentiam & veram contritionem. Et ſi adhuc vitium aliquod, vel affectum inordinatum erga creaturam aliquam deprehendamus, eluamus maculam. *Quis credat militem bellicoſum,* inquit Vegetius l. 2. c. 14. *cuius diſsimulatione ferrum & arma ſitu & rubigine fœdantur?* Miles ergo Chriſtianus tergat arma ſua. *Surgite Principes arripite clypeum,* ait Iſaias c. 21. Chaldæus vertit: *tergite & lucida facite arma.* Secundò, Fidei
2. proteſtationem edamus, tum ad fidem in nobis corroborandam, tum in exemplum aliorum. Ita præter alios Pater Conſaluus Mederius Societ. IESV Hiſpanus moriens S. cereum accendi iuſſit, tum ſymbolo Apoſtolorum prolato: *In hac, inquit, fide inſtitutus ſum, in hac vixi, in hac morior: teſtorq́, ſi quid fortè in extremo agone excidat mihi, iam nunc indictum & irritum volo, &c.* Hiſt. Soc. *p. 1. l. 12 n. 66.* Tertiò. Demus
3. omnibus veniam, & petamus ab iis, quos offendimus. Itaque ſol non occidat ſuper odio & iracundia noſtra. Quartò, Patienter feramus æ-
4. gritudinis moleſtias & in his nobis gratulemur, ſi ſint vehementes. Ita S. Edildrida, cùm in collo graui torqueretur vlcere, ſibi gratulabatur, quòd ibi nunc cruciaretur, vbi olim geſtare ſolita erat ornatum profanum; quare vlcus illud ſibi pro auro & gemmis eſſe dicebat. Beda *l. 4. c. 19. Eccl. hiſt. Angl.* Ita S. Fulgent. Epiſcopus in ægritudine orabat: *Domine da mihi modò patien-*
5. *tiam & poſtea indulgentiam.* Quintò. Addamus alia Pœnitentiæ & humilitatis opera, ad exemplum ſanctorum & piorum aliquot Chriſtianorum, qui vel in cilicio, vel humi in cinere, vti S. Martinus, mori voluerunt. S. Hier. morte appropinquante deponi ſe in humum iuſſit, & contegi cilicio; Similiter S. Franciſc. Alij petierunt vt humuli loco, ſine omni pompa & à mendicis ſepelirentur. S. Greg. Thaumat. ne alicuius loci poſſeſſor eſſet, voluit in alieno ſepeliri tumulo. Sextò. Deo ſoli vacemus in oratio- 6.
ne & meditatione, in contemptu mundi & deſiderio regni cœleſtis. Ita S. Aug. S. Ioan Anachoreta, S. Eliſabetha, & alij, aliquot dictus ante obitum excluſerunt à ſe aduentantes homines, vt ſoli Deo liberiùs vacare & paratiores poſſent occurrere. S. Ambr. brachiis in Crucis formam latè expanſis voluit obire. Similiter S. Ludouicus Galliæ Rex. Iam verò ſi ſponſa ſponſo ſuo vt placeat, quantum poteſt ſe adornat, an non potiùs nos vt immortali placeamus ſponſo, adornare nos debemus? S. Nonnus Epiſcopus viſâ Pelagiâ ſuperbiſſimè adornatâ in vrbe Alexandrinâ, lachrymarum vim profudit, & in ſeipſo erubuit, quòd ſeipſe Deo nunquam ſic adornaſſet, ſicut illa ſe mundo. Surius in vita Pelagiæ. Quòd ſi ſponſæ Aſſueri per annum integrum ſe præparare debebant, vt Regi adducerentur deſponſandæ, vt habetur in *lib. Eſther. c. 2.* quantò æquius eſt vt Chriſto ſponſo noſtro æterno toto nos præparemus vitæ ſpatio?

CONCIO VI.

Tempus bene expendendum.

1. 2. *Ob temporis breuitatem & incertitudinem.*
3. 4. *Ob eius pretioſitatem & irreuocabilitatem.*

THEMA.

Quæ paratæ erant, intrauerunt cum eo ad nuptias. Matth. 25.

REgi Aſſuero gynecæum fuiſſe legimus, in libro Eſther capite 2. in quo Eſther A.
virgo erat ſpecioſiſſima & Regi imprimis placens, vxor eius futura, ſed antequam in Regiam domum ac thorum aſſumeretur, præparari priùs per aliquot menſes ad ornatum debuit, oleo myrrhino inungi, deinde aliis pigmentis. Præcepit etiã vt acceleraretur illa præparatio & mundus muliebris, qui ad ornatum eius pertinebat, vt ita eius aſpectu & conſortio citò frui poſſet. Poſtquam igitur ita adornata & parata erat Eſther ad Aſſuerum euocata, placuit ei ſuper omnes mulieres, ab eoque regio diademate coronata, in vxorem eſt aſſumpta, nuptiali adhibito conuiuio. Myſticò ſenſu, Aſſuerus Chriſtum denotat, qui ſuum hîc gynecæum fidelium animarum habet ſub cura ſummi animarum paſtoris, Romani Pontificis. Verùm ſi qua illarum ſponſa Chriſti fieri & regnare cũ eo in cœlis velit, præparari priùs in hac vita debet & oleo bonorum operum, ac virtutum pigmentis adornari: quodq́ue amplius eſt, præcipitur etiam à Chriſto non differri, ſed accelerari hanc præparationem, vt quandocũque ipſi placuerit, ſponſam ſuam euocare & in domum ſuam cæleſtem introducere, cumq́ue ea nuptias celebrare perennes poſſit. Hoc eſt, Auditores, quod docemur in hodiern. Euangelio, cùm audimus: *Quæ paratæ erant, intrauerunt cum eo ad nuptias*: inſtructæ nimirum oleo & ornatu lampadum. Cæterùm nunc audiamus cur ornatus iſte accelerari debeat.

PRIMÒ,

B. I. Quia breue. PRIMÒ, Ob temporis breuitatem, quæ indicatur in breui illo dimidiatæ noctis tempore, quo ſe ad ſomnum capeſſendum compoſuêre virgines. In hunc enim modum, dum nos in hac vita quaſi ad ſomnum componimus & quietem, ea certa ſpe, quòd velimus dormire tota nocte, hoc eſt, gaudere multo tempore huius mundi bonis: tum ecce ſubitò excitamur à morte & abripimur, cùm vix medium ſperatæ ætatis viximus, & dulciſſimam quietem primùm ſperabamus. Sic cùm Ionas componeret ſe ad quietem ſubter hederam, ſtatim diluculò parauit Dominus vermem, qui exēdit eā: Vnde ille vento calido & vrenti expoſitus manſit Ion. 4. Hoc expertus eſt Diues ille, qui dicebat: *Anima habes multa bona, poſita in annos plurimos: requieſce, comede, bibe, epulare. Dixit autē illi Deus: Stulte, hac nocte repetunt animā tuam à te, & quæ paraſti cuius erunt?* Luc. 12. Quàm bene itaque dixit S. Aug. *Quid aliud eſt vita, quàm curſus ad mortem?* Et S. Greg. Nazian. *A tumulo tumulum peto?* Et Seneca ep. 59. *Mox vt in vitam ingredimur, ſtatim aliâ portâ exire incipimus.* Quòd ſi à vita noſtra pueritiam & ſenium, tempus etiam, quod ſomno & cibo impendimus, tollamus, quàm parum reſtabit, quod animæ ſaluti impendi queat? Quando ergo tam breuis eſt vita noſtra: an non tantò ſtudioſiùs incumbere debemus bonis operibus parandis? Falcones Noruegiæ, quia breuiſſimi ſunt ibi dies, magna cum velocitate & auiditate prædantur: nè videlicet à nocte præueniantur. Meritò igitur exprobrat ignauiam Deus hominibus. Ier. 8. Quod velut equus impetu currant in prælium, nec præparent ſe ad futurum iudicium; vbi etiam ſubdit: *Miluus in cælo cognouit tempus ſuum: populus autem meus non cognouit iudicium Domini.* Quando ſartor parum habet panni ad conficiendam veſtem, tunc antequam eum ſcindat, ſedulò metitur per vlnas, nihil temerè abiicit, & quibus poteſt extendit modis, vt habeat ſufficientem. Similiter ergo quoniam ſcimus paucos eſſe dies noſtros, ideò ſedulò eos metiri & nihil perdere debemus ſed omnes eorum horas vtiliter collocare. Certè Chriſtus in ſuis ſermocinationibus non ſolebat metiri tempus per annos, menſes vel ſeptimanas, ſed per dies, horas & momenta. Vti: *De die illa & hora nemo ſcit: Nondum venit horā mea: Non eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta.* Et in hod. Euang. *Vigilate itaque quia neſcitis diem neque horam.* Ad indicandum quòd veluti aurum aut crocum, parcè debeamus ponderare & expendere tempus: ſingulas nimirum horas, ſingulis deſtinare actionibus bonis & honeſtis: nullam eius particulam abiicere, ſed bene collocare. Quare ſeipſos fallunt, qui fallendi temporis gratia ſectantur inutilia.

C. II. Quia dubium. SECVNDÒ, Ob temporis incertitudinem, quæ deſignatur in hod. Euang. dum dicitur, *Media nocte* (inopinatò ſcilicet & inexſpectatò) *clamor factus eſt de aduentu ſponſi.* Quis, quæſo, media nocte exſpectaret aduentum ſponſi? ſolet enim ſponſus prodire cum ſponſa, quando omnibus conſpicuus eſſe poteſt. Sed non ita venit ſponſus ille cæleſtis; imò aduenturum ſe dicit vti furem *Luc.* 12. & *Apoc.* 3. Nemo ergo dormire debet, ſed perpetuò vigilare ad bene operandū. Si quis enim Rex ciuitatē tibi vel priuilegiū aliquod donaret, ita tamē vt priuſquam peregrè proficiſcatur, litteras donationis factæ ſigillo regio conſignari faceres: nec tamen nominaret tibi horā diſceſsûs ſui: nónne curreres & feſtinares, vt quamprimùm literæ ſcriberentur & à Rege ſignarētur? Nouerat Chriſtus numerū dierum ſuorum, & tamē dixit Ioan. 9. *Me oportet operari donec dies eſt, venit nox quando nemo poteſt operari.* Audimus Ezechiam Regē vita deſperata lamentantem: *Præciſa eſt velut à texente vita mea, dum adhuc ordirer ſuccidit me.* Iſa. 38. Quando militibus conceditur à Duce prædari in ciuitate occupata: nemo illorum eſt, qui non feſtinantiſſimè percurrat vndique domos, cellas, cubilia &c. quia metuit, ne ſi moram fecerit, nihil amplius inueniat; aut prædandi libertatem factam Dux inhibeat. Sic faciebat Apoſtolus ad *Philip.* 3. ſcribens: *Ad ea quæ priora ſunt extendens meipſum, ad deſtinatum perſequor, ad brauium ſupernæ vocationis.* Et alibi ſuadet: *Sic currite, vt comprehendatis*; quia nimirum periculū eſt, ne repente curſus noſter inhibeatur. Ita etiā S. Antonius ſeipſum ad progreſſum admonens dicere ſolebat: *Hodie cœpi currere, hodie cœpi Deo ſeruire: hodie fortè & finiam.*

TERTIÒ. Ob temporis pretioſitatem: poſſumus enim hîc parare nobis oleum bonorum operum, quod ſit fomentum luminis gloriæ in omnem æternitatem: poſſumus etiam ornare lampades animarum noſtrarum ſplendidiſſimis virtutibus, ita vt ipſi Deo placeant. Poſſumus fieri ſponſæ Chriſti & Reges in cælo. Nunc anni fertilitatis ſunt: ſuccedent ſteriles, quibus tradere te in ſeruitutē cogeris præ fame, vt ſubditi Pharaonis *Gen.* 47. Nūc patet horreū Pharaonis, vnde emi frumentum poteſt: *quare ergo negligitis? deſcendite & emite nobis neceſſaria vt poſſimus viuere.* ait Iacob filiis ſuis Gen. 42. Imò vno tēporis inſtanti, infinita gloriæ merces comparari poteſt. Vnde monet Eccleſiaſticus, etiam minimarū partium tēporis rationem habendā. c. 14. cùm ait; *Non defrauderis à die bono & particula boni dies* (vt aliàs legitur) *non te prætereat.* Idcircò etiā Apoſtolus emi quaſi redimiq; tēpus iubet iactura temporalium bonorū ad Eph. 5. tanquā rem illis longè præſtantiorē, ſi quieti animæ & Dei ſeruitio impendatur. *Videte itaque fratres*, inquit, *quomodo cautè ambuletis, non quaſi inſipientes, ſed vt ſapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali ſunt.* Hoc verò fit ſecundum Auguſt. ſerm. 24. de verbis Apoſtoli, cum quis illud negotiis ſæcularibus ſubtrahit, vt quiete ſua fruatur & Deo vacare poſſit. *Quando*, inquit, *aliquis tibi infert litē, perde aliquid, vt Deo vaces, non litibus: id enim quod perdis pretiū eſt temporis: ſicut enim das nummos & panem emis, itaque aliquid amittis & aliquid acquiris: ſic perde nūmos, vt emas tibi quietem, id eſt, tempus vacādi Deo; hoc eſt enim tempus redimere.* Sic ille. *Mercatum hanc vitam exiſtima*, ait S. Greg. Nazianz. in ſententiis, *ſi negotiatus fueris, quæſtum facies &c.* Ad has nundinas mittit nos Dominus Matth. 25. *Negotiamini dū venio*, ait. Sed heu pauci ita emunt tempus

D. III. Quia pretioſum.

Digitized by Google

pus, plures emunt ſibi negotia ſæcularia & inutilia vel otium ipſa temporis iactura. Quàm multi enim dant Miſſam vel concionem pro exiguo lucro, itinere, ſocietate &c. *Ecce nunc tempus acceptabile* & tempus nundinarum eſt, in quibus leuiſſimo pretio comparare nobis poſſumus margaritas pretioſas.

B. IV. Quia irreuocabile.

QVARTO. Ob temporis elapſi iacturam ſeu irreuocabilitatem, quæ deſignatur in Euangelio, cùm dicitur. Cùm autem irent emere (vbinam emerent nundinis iam finitis?) venit ſponſus, & quæ paratæ erant intrauerunt cum eo ad nuptias. Et dum fatuæ excluſæ audiunt: *Neſcio vos.* Hoc eſt quod Angelus Domini iurauit per viuentem in ſæcula ſæculorum: *Quia tempus non erit amplius*: Apoc. 10. Vnde Clemens Octauus Pontifex, cùm apud eum plures de variarum rerum iactura conquererentur, ille temporis iacturam omnium maximè deplorandam aiebat, quòd ſemel amiſſum reuocari non poſſit, Coll. ex apophteg. de Principe Henr. Farn. Accedit Seneca ad Lucil. epi. 1. *Turpiſſima*, inquit, *temporis iactura eſt: qua per negligentiam fit; & ſi volueris attendere, magna vitæ pars elabitur malè agentibus, maxima nihil agentibus, tota aliud agentibus.* Veteres pinxere tempus ſtans ſuper globum, quia ſemper rotatur: alas in plantis gerens, quia ſemper auolat: nouaculam in manu gerens, quia omnia conficit: fronte capillatum & retro caluum, quia elapſum reuocari nequit, inſtans ſolum capi poteſt. Quàm multi ex inferno, purgatorio, imò & cœlo tempus apprehenderent, ſi retrò capillatum eſſet? Idem accidet fortè nobis in articulo mortis. Vnde Dominus Luc. 17. ait: *Venient dies quando deſiderabitis videre vnum diem filij hominis & non videbitis.*

Ergò *dum tempus habemus operemur bonum ad omnes*, inquit Apoſtolus ad Galat. 6. Similiter Eccleſiaſtes monet c. 9. *Quodcumque poteſt manus tua inſtanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec ſapientia, nec ſcientia erunt, apud inferos, quò tu properas.* O quantum affliget damnatos temporis iactura? Quàm libenter ferrent pœnas ſuas annorum aliquot milliones, ſi vel vnam temporis horam, pœnitentiæ capacem impetrare poſſent? Quod ergo ibi optaremus, hic arripiamus.

CONCIO VII.

Cur voluerit Deus horam mortis nobis eſſe ignotam & vitam nunc breuiorem quàm olim.

Voluit Deus nobis ignotam eſſe mortis horam;

1. & 2. *Propter bonum publicum, & pacem ac tranquillitatem conſeruandam.*
3. *Quia aliàs plurima bona omitterentur.*
4. 5. *Ad refrænandam peccandi libidinem, & ad meritum cumulandum.*
6. *Quòd hominis vita adeo acciſa, ſit, ſit ob deſtructionem complexionis.*
7. 8. *Ob ignorantiam & intemperantiam noſtram.*
9. 10. *Ob creaturarum rebellionem, ac Dei arcanam voluntatem.*

THEMA.

Vigilate itaque, quia neſcitis neque diem, neque horam. Matth. 25.

A.

VIderi poſſet alicui ſponſus hodierni Euangelij nimis fuiſſe immitis erga virgines fatuas, dum tardiùs aduenientes excluſit è ſuis nuptiis. Cur enim dicere non potuiſſent: Domine, tu cauſa es, quod ſeriùs ad nuptias paratæ veniamus. Tùm quia nimis parum temporis nobis indulſiſti, medietatem noctis tantùm ad parandas lampades noſtras: quod ſi pluſculum tardaſſes & diſtuliſſes aduentum tuum, fortè paraſſemus: tùm quia inexſpectatò, media nocte præter nuptiarum morem, nuptialem inſtituiſti pompam: quòd ſi nobis certam deſignaſſes horam gratiſſimi aduentus tui, paratas nos & vigiles abſque dubio inueniſſes. Poſſet, inquam, aliquis iſtud cogitare. Sed his non obſtantibus, excluſæ ſunt fatuæ. Et quid ſibi vult hoc? Nimirum inſinuat nobis ſponſus, tempus vitæ noſtræ breue eſſe, diem eſſe, horam eſſe: & hanc ipſam diem interim & horam nobis eſſe ignotam: ideoque ſemper vigilandum & ſemper exſpectandum ſuum eſſe aduentum. Sed hoc ipſum eſt, dicent aliqui, de quo nos conquerimur: breuitas vitæ nimirum & incertitudo. Hoc eſt, quod dicit Seneca l. de breuitate vitæ c. 1. *Maior pars mortalium*, inquit, *de naturæ malignitate conqueritur, quòd in exiguum æui gignimur, quòd hæc tam velociter, tam rapidè data nobis temporis ſpacia decurrant, adeò vt exceptis admodum paucis cæteros in ipſo vitæ apparatu vita deſtituat. Nec huic publico, vt opinantur malo, turba tantùm & imprudens vulgus ingemuit, clarorum quoque virorum hic affectus querelas euocauit: Inde illa maximi Medicorum Hippocratis, exclamatio eſt: Vitã breuem eſſe, longam artem. Inde Ariſtotelis cum rerum naturâ exigenti, minimè conueniens ſapienti viro lis eſt: illã animalibus tantùm indulſiſſe vt quina aut dena ſæcula edurent, homini in tã multa ac magna genito, tantò citeriorẽ terminũ ſtare.* Sic ille. Ergo quid imprimis cauſę eſt, quòd ignotam nobis voluit Deus eſſe mortis horam?

PRIMÒ, Propter bonum publicum, vt ſic homines nõ ſibi tantùm, ſed poſteris etiam viuerent. Alioquin ſi ſcirent homines vitæ ſuæ terminum, plerique arbores non ſererent, vineas non plantarent, domos non ædificarent. Plurimi item omnia abſumerent & poſteris nihil de ſubſtantiâ ſuâ reliqui facerent. Inde multi liberi hæreditate priuarentur, eò quòd eorum parentes ſibi tantùm conſulerent omniaque abſumerent. Imò multi adeò malitioſi forent, vt ſua perderent ac deſtruerent, defoderent vel in flumina abiicerent, ne poſteris remanerent. Sanè reperiuntur parentes, qui in odium liberorum dicãt ſe omnia ſua bona dilapidaturos, ne quid illis reliqui ſit: idq; etiam facerent, ſi ſcirent horam mortis ſuæ. Imò ſi etiamnum reperiuntur, qui quaſi præſcirent mortis ſuæ diem, omnia abliguriunt & facto ipſo loquuntur id Iſaiæ 22. *Comedamus & bibamus, cras enim moriemur*: quid fieret ſi hoc cras futurum certò præuiderent?

B. I. Propter bonum publicum.

rent? Ali qui Epicurei dicere non erubeſcunt, ſi in agone ſuo viderent vel vnum vini vitrum penè remanere, id pede ſe euerſuros, ne quid poſt ſe reliquum foret. Et quid mirum ſi talibus in inferno negetur gutta aquæ?

C. II. Propter pacem & tranquillitatem.

Secundò, Ad pacem & tranquillitatem cõſeruandam. Nam qui ſcirent ſe multis annis victuros, iras & inimicitias ſuas perſequerentur, inſoleſcerent & tyrannicè alios opprimerent. Contrà qui ſcirent breui ſe victuros, animo nimis deiecto ſemperque triſtes adeoque aliis moleſti & oneroſi eſſent, ac veluti Cain profugi circumirent mortem ſemper timentes ſeruili quodam timore & inutili, ſicuti plectendi, quibus dies mortis prædicitur; imò multi in deſperationem caderẽt, & præ horrore mortis, ad eam ſe diſponere non poſſent, maximè qui naturâ pauidi ſunt, ſicque eorum pœnitentia coacta & parum vtilis foret. Modò autem quia ſemper aliquantula ſpes vitæ ſupereſt, locum non habet nimia illa anxietas: & ex altera parte periculum præſens monet, vt homo diſponat domui ſuæ? ſicque intra ſpem & metum retentus commodiùs & maiori cũ fructu præparare ſe ad mortem poteſt. Minùs itaque prudenter Iulius Cæſar cùm interrogaretur, quod genus mortis optimum eſſet; reſpondit, *Inopinatum*; id quod etiam obtinuit confoſſus in ſenatu 25. vulneribus. Plut. in apopht. Quia licet mors inopinata & repentina anxietatem adimat, hominem tamen imparatum opprimit.

D. III. Ne bona multa omitterentur.

Tertiò, Quia aliàs plurima bona omitterentur. Nam ſi ægrotans homo ſciret, ſe in ea ægritudine non moriturum, non confiteretur, nec communicaret, Deum & Sanctos non inuocaret, vota non faceret, Miſſas dici & eleemoſynas fieri pro ſe non curaret, iniurias non remitteret, propoſitum nõ faceret emendandæ vitæ; ſed omnia iſta differret ad finem vitæ. At non decet, neque vult Deus, vt ſolùm in vitæ periodo ipſi ſeruiatur & bonis operibus ſtudeatur, ſed potius vt totam vitam in ipſius obſequio cõſumamus, quia totam ei debemus: & ita plus in cælo mereamur. Eſt ergo hæc mortis incertitudo virga quædam, quâ Deus nos à torpore ad reſipiſcentiam & ſtudium bonorum operum veluti ludimoderator excitat, iuxta id Pſ. 7. *Niſi conuerſi fueritis, gladium ſuum vibrabit, arcum ſuum tetendit & parauit illum & in eo parauit vaſa* (id eſt, inſtrumenta) *Mortis*. Vtitur autem gladio ad feriendos ſenes; arcu ad feriendos iuuenes. Mortis apparatus & quaſi inſtrumenta ſunt, Medicus adueniens & medicinæ præparatæ, Sacerdos item S. Viaticum afferens, imago Crucifixi propoſita, aqua luſtralis &c.

E. IV. A refrænandam peccandi libidinem.

Qvartò, Vt refrænaret nos à peccandi libidine & pertinacia, dum mortem ſemper habere ſuſpectam debemus. Hinc enim mõnemur, vt ſemper parati ſimus ad hoſpitem illũ ſuſcipiendum, quandocunque pulſauerit fores nõſtras; & ne ad momentum quidem in peccato perſiſtamus. Sic enim præſidiarij milites ſemper excubias agunt, quia neſciunt, quando vel ab hoſtibus obruãtur vel à ſuis Ducibus explorẽtur. Et tamen amiſſa munitio recuperari poteſt, non item vita ſemel perdita; plus ergo vigilandum ne à morte præoccupemur, quia bis non licet mori. Vnde S. Auguſt. l. de doct. Chriſtiana: *Latet vltimus dies*, inquit, *vt obſeruentur omnes*. Itaque omnes dies, horæ & momenta ſuſpecta nobis eſſe debent: quia neſcimus quod eorum interitum nobis machinetur. Si te oporteret ſucceſſiuè ſeptem panes comedere, in quorũ vno venenũ latere certò tibi conſtaret: nónne ad ſingulos trepidares? Et ſi ordine ſimili ad ſeptem iturus eſſes amicos, de quibus dixiſſet tibi in aurem Propheta quiſpiam: Horum vnus geſtat ſicam ad te conficiendum, & reipſa te cõficiet; nónne timeres omnes, & diſponeres domui tuæ quouis tempore? Quid autem aliud ſunt hebdomadæ cuiuſque dies, quàm amici quidam & panes ordine recurrentes, quorum vnus indubiè tibi poſtremus erit, & mortis ſpiculum in te vibrabit priùs occultum? Quòd ſi modò, cùm neſciamus horam mortis tam audaces ad peccandum ſumus; quid fieret ſi ſciremus? Exemplo rem oſtendam. Accidit fortè vt vir nobilis in alienis ædibus ludo ſe delectet vſque ad multam noctem. Quod videntes famuli eius, alij ſomno ſe dedunt, alij hinc inde vagantur per ciuitatem. Interim ſurgit Dominus & domum vult repetere, quærit & vocat famulos, ſed nemo illorum comparet, niſi fortè ad extremum infimus illorum, qui penè adhuc ſomnians facem affert, accendit & Domino ſuo præfert. Dicite iam, quæſo: ſi ſciuiſſent iſti famuli certam horam, quâ Dominus diſceſſurus eſſet, nónne multò adhuc audaciùs ſomno ſe dediſſent vel ad alia abiiſſent? Simili ratione cùm modò tam audacter dormiamus in peccatis & ſemper in peius proficiamus, quando nec vnam horam polliceri nobis poſſumus, quid quæſo ageremus, ſi horam illam ſciremus, qua Dominus noſter venturus eſt? Hannibal quamdiu Scipionem inſtare ſibi ſciebat, arma nunquam exuit, niſi vigilantibus Ducibus. Quantò fortior mors Scipione? ſemper ergo in armis ſtemus contra hoſtem iſtum, quia ſemper nobis à tergo eſt: Thorax æneus, quo ſemper muniti eſſe debemus, eſt Iuſtitia, quâ complectitur omnem virtutem.

Cauſam quintam addit S. Chryſ. in 1. Theſſ. c. 5. *Iuſti enim nõ tantũ mercedis haberent periculis obiecti: quia compertũ haberent ſe nunc haud morituros, ſed poſt tot v. g. annos*. Nũc verò cùm incertũ *ſit, euadãt ne pericula, an ſecus; ne vel ſic tamẽ mortẽ euadere laborãt, perſpicua eorum virtus eſt. Quẽadmodũ enim tres pueri eâ de causâ maiorẽ admirationẽ merẽtur, quòd cùm non ſatis noviſſẽt, an ex igne eſſẽt euaſuri, nec ne, neq; ſic tamẽ ſtatuã adorarũt: propterea abitus noſter erit tãquã fur in nocte.*

F. V. Ad meritum cumulandũ.

Deinde quæ cauſa eſſe poteſt, quod hominis vita adeò acciſa ſit, cùm tamen ante diluuium fuerit tam longæua?

G. VI. Vita hominis adeò acciſa eſt, ob deſtructionẽ complexionis.

Reſpondeo Primam cauſam eſſe, Deſtructionem complexionis humanæ, quæ à prima ſui creatione optima erat, firma ad conſeruandam ſeipſam, fortis ad reſiſtendum contrariis, nec dũ tot morbis vitiata. Nunc autẽ morbis, vitiis & delitiis fracta & debilitata eſt; addo

etiam

etiam immatura coniugia, ex quibus oritur & ipſorum coniugum tabes & marcor: & liberorũ innata quaſi ac perpetua infirmitas. Neque enim fortes creantur niſi fortibus. Iſaac anno ætatis 40. Iacob 84. primum iniere matrimonium. Aqua in ipſo fōte optima & viuaciſſima eſt; quantò verò per plures canales ducitur, tantò magis maceratur: ita natura humana ab ipſo factore Deo optima quidem produit: poſtea tamen per canales generationum ducta, debilitata & fracta eſt. Vinum eo, quo creuit & emitur loco, purum eſt & præſtans; ſed quò longiùs ab aurigis abducitur, eò fit deterius; quoniam à vectoribus adulteratur magis & magis aquæ admiſtione. Sic natura humana, in prima ſui creatione ſaniſſima & robuſtiſſima fuit: ſed in poſteros propagata, per incontinentiam & morbos magis & magis vitiata eſt.

H. VII. Ob ignorantiam noſtram.

SECVNDA cauſa eſt Ignorantia noſtra, quia neſcimus nec quærimus ſana, ſed ſapida; Sicut econtrà cauſa longæuitatis veterum fuit inter alia etiam ſcientia Adami & poſterorum eius, qui longè meliùs quàm Medici noſtri nôrant vim herbarum, fructuum, metallorum, lapidum, aliarumque rerum, & quæ res haberent vim conſeruandi & longiſſimè producendi vitam. Si enim multæ beſtiæ nôrunt ſua medicamenta quærere: quantò magis ſciuit hoc Adam à Deo edoctus & omni ſcientiâ plenus? ab hoc verò didicerunt idem eius poſteri. Vixit enim Adam vſq; ad quinquageſimum ſeptimum annum Lamech Patris Noë, qui non lõgius quàm quinque annis diluuio abfuit. Didicerunt, inquam, & in praxi exercuerunt: non enim vt modò ſolent homines, delicatis & exquiſitis vtebantur cibis, ſed ſalutaribus. Modò autem tanta eſt hominum inſcitia, vt in morbis præſertim noxia ferè pro ſalutaribus appetant & ſumant: & quod plus eſt, medicorum & peritorum conſiliis non acquieſcant.

I. VIII. Ob intemperantiam.

TERTIA. Luxus & intemperantia in cibo & potu. Tametſi enim ſcimus aliqua eſſe noxia, veluti nimiam repletionem, ciborum multitudinem, cruditatem, &c. nihilominus tamen dũmodò guſtui ſeruiant, quærimus & deuoramus, ſicut tertia cauſa longæuitatis veterum eſt, ſobrietas, ſiquidem ante diluuium nec carnibus, (ſaltem communiter) nec vino vtebantur, eratque illis naturalis cibus & potus, iſque ſimplex, abſque confectione, mixturis & condimentis. Varietas autem, mixtura & condimenta ciborum vitam debilitant atque minuunt, ſicut Hippocrates & Plinius docent. Vnde Seneca *l. 10. Controuerſ.* ait: *Quicquid auium volitat, quicquid piſcium natat, quidquid ferarum diſcurrit, noſtris ſepelitur ventribus. Quare nunc, cur ſubitò moriamur? Mortibus viuimus.* Et Innocentius Papa de vilit. Condit. humanæ ait: *Initium vitæ hominis aqua & panis; guloſo autem non ſufficiunt fructus arborum, non genera leguminum, non radices herbarum, non beſtiæ terræ, non aues cœli, non piſces maris: Sed quæruntur pigmenta, parantur aromata, capiuntur obeſa, quæ ſtudioſè coquuntur & lautè parantur officio miniſtrorum; alius contundit & colat, alius confundit & conficit, ſubſtantiam cõuertit in accidens, naturam mutat in artem, vt ſaturitas tranſeat in eſuriem, reuocet appetitum ad irritandam gulam, non ad ſuſtentandam naturam, non ad neceſſitatem ſupplendam, ſed ad cupiditatem explendam.* Sic ille. Hinc ergò facilè patet, vnde vita nobis tam breuis. Et quid multis? patet experientiâ longæuiores eſſe, qui in victu temperantiores ſunt: & ruſticos duris aſſuetos & naturalibus cibis robuſtiores minuſque morbis obnoxios, quàm nobiles & qui opiparè & delicatè nutriuntur. Hoc eſt quod dixit Eccleſiaſticus capite trigeſimoſeptimo. *In multis eſcis erit infirmitas. Et propter crapulam multi obierunt, qui autem abſtinens eſt, adijciet vitam.* Videant nunc illi, *quorum Deus venter eſt*, vt Apoſtolus *ad Philip.* 3. ait: quàm iniquum & tyrannicum colant Deum, cui propriam immolant vitam, eamque multis morbis & doloribus obnoxiã: quodque amplius eſt, non ſuam tantùm ſed liberorum etiam & nepotum ac poſterorum ſuorum, in quos vitiatam ſuam transfundunt complexionem.

K. IX. Ob Rebellionem creaturarum.

QVARTA, Contrarietas & rebellio creaturarum, cœleſtium influxuum, elementorum, beſtiarum, nec non hominum quoque. Quò enim magis creſcit rebellio hominum erga Deum, eò magis etiam creaturarum rebellio erga hominem: quandoquidem propter Adami rebellionem rebellarunt ei creaturæ. Hinc olim ſuper Regionem illam, in qua primi homines habitabant, fuére valde benigni, propitij atque ſalutares aſpectus ſiderum cœleſtesque defluxus atque effectus, vti vult Pererius *in Geneſin*; ſiquidem illi non fiunt ſecundum motum cœlorum generalem, qui vocatur raptus, ſed ſecundùm motum proprium octauæ ſphæræ ſeu firmamenti, qui tardiſſimus eſt & intra centum annos tantùm vnum gradum conficit. Ex quo conficitur, longè alios tunc fuiſſe ſiderum aſpectus, quàm nunc ſint aut futuri ſint. Deinde terra ipſa longè melior & feracior fuit, necdum ſalſedine maris per inundationem diluuij obruta & deterior facta (quod fieri per ſalem conſtat) hinc fructus & alimenta longè ſucculentiora & efficaciora progignebat. Rurſum tunc maria nondum nauigabantur, nec tot omnis generis pericula imminebant hominibus, quot nunc paſſim imminent ab hominibus, beſtiis, aëris infectione, &c. quia nimirum nec peccata hominum tot tantaque fuerunt. Vnde olim mors ſuis tantum armis pugnabat in homines, nunc autem & alienis.

L. X. Ob Dei arcanam voluntatem.

QVINTA, Dei voluntas & arcana operatio. Tunc enim neceſſaria erat longæuitas, tum vt humanum genus citiùs propagaretur & creſceret; tum vt homines per longam experientiam ſcientias & artes omnes perdiſcerent (ſiquidem teſte Ariſtotele tempus eſt inuẽtor & promotor artium atque ſciẽtiarum) vtique primi homines fidem creationes rerum Deique cognitionem & cultum poſteris etiam temporibus traderent. Modò autem cùm nulla talis neceſſitas vrgeat, meritò deſiit longæuitas antiqua. Econtrà magna erat neceſſitas abbre-

uiandi

uiandi vitam ſæculis poſterioribus. Tũ ne homines nimiùm multiplicarentur, & ideircò ſe nimiùm premerent furtis, latrociniis, fame perirent, &c. Tum vt auaritiæ occurreretur, quæ tantò maior foret, quantò longior vita. Tum vt fragilitati humanæ conſuleretur, quò nimirum per laborum compendium peruenire ad mercedem vitæ æternæ poſſet.

Vnde abbreuiatio vitæ humanæ beneficium potiùs Dei quàm pœna eſt. Quemadmodum enim Dei beneficium fuit, quòd Adamum iuſtitiâ originali ſpoliatum eiecerit e paradiſo, ne videlicet comederet de ligno vitæ & viueret miſer in æternum, id eſt, diuturno tempore, vt vult D. Thomas 2. 2. *q.* 164. *a.* 2. Ita beneficium quoque Dei eſt, quòd tempus huius exilij nobis acciderit. Quid enim eſt vita iſta, niſi exilium, curſus in ſtadio & labor diurnus? Quis autem non pro beneficio habeat, ſi tempus exilij ſibi relaxetur, ſtadium abbreuietur & operæ diurnæ? Magno abſque dubio beneficio affectos eſſe dicemus operarios illos vineæ Matth. 20. qui circa vndecimam vocati vnâ tantum horâ in vineâ laborarunt, nihilominùs tamen æqualem cum cæteris, qui pondus diei & æſtus portauerunt mercedem acceperunt, & inſuper in ſolutione illis prælati ſunt. Hi verò nos ſumus, in quos fines ſæculorum deuenerunt. Breue enim tempus labori, peregrinationi & curſui noſtro ſtatutum eſt, eandem tamen cum veteris Teſtamenti Patribus mercedem promereri poſſumus, quia nunc copioſior datur gratia, efficaciora & plura habemus Chriſti & Sanctorum exempla, clariorem Dei & diuinorum cognitionem, ianuam cœli iam apertam; quò fit vt priores etiam ad mercedem ſimus. Itaque veriſſimè dixit Seneca l. de breuitate vitæ c. 2. *Quid de rerum naturâ querimur? illa ſe benignè geſſit. Vita ſi ſcias vti, longa eſt.* Si enim nobis viueremus & non alienis, ſat temporis haberemus, & breui ætate multa explere tempora poſſemus. Nunc autem hoc ipſum quod habemus modicus temporis, quaſi nobis nimium ſit, ſæpe ſæpius perdimus. Vnde idem Seneca c. 1. ait: *Nõ exiguum temporis habemus, ſed multum perdimus. Satis longa vita & in maximarum rerum conſummationem largè data eſt, ſi tota bene collocaretur. Sed vbi per luxum ac negligentiam defluit, vbi nulli rei bonæ impenditur, vltimâ demum neceſſitate cogente, quam ire non intelleximus tranſiſſe ſentimus. Ita eſt, non accepimus breuem vitam, ſed fecimus: nec inopes eius, ſed prodigi ſumus. Sicut amplæ & regiæ opes, vbi ad malum Dominum peruenerunt, momento diſſipantur, at quamuis modicæ ſi bono cuſtodi traditæ ſunt, vſu creſcunt: ita ætas noſtra bene diſponenti multum patet.* Exemplo eſt Cain, qui diu viuens tempus omne perdidit, cùm cõtrà Abel conſummatus in breui expleuerit tẽpora multa. Ita S. Catharina 18. annorum plurimum profecit in ſapientia, fide & virtutibus, plurimos etiam alios Chriſto lucrifecit. Ad extremum, ſi expendamus id, quod S. Bern. *in Meditat. c.* 2. ait, Deo gratias agemus ob vitæ breuitatem. *Cur tantoperè,* inquit, *vitam iſtam deſideramus, in quâ quantò ampliùs viuimus, tantò plus peccamus? Quantò eſt vita longior, tantò culpa numeroſior.* Sic ille. Deo igitur gratias, qui vitam nobis accidit, & mortem occultauit. Tantùm hoc agamus, hoc omnibus votis ſemper à Deo precemur, vti breuiuſculum hoc ſtadium bene decurramus & perpetuò vigilemus ne è morte præueniamur.

CONCIO VIII.

Quomodo damnatis omnis ianua ſpei præcluſa ſit.

1. *Præcluſa illis eſt ianua iuſtitiæ, item aſſignantur rationes cur peccatum pœnâ plectatur æternâ.*

2. 3. *Ianua amicitiæ & miſericordiæ.*

4. 5. 6. *Ianua meritorum, interceſſionis, gratiæ.*

THEMA.

Clauſa eſt ianua. Matth. 25.

REx Babylonis Balthaſar, cùm in conuiuio ſedens vidiſſet tria quædam verba ſcribi in pariete quaſi à manu hominis, videlicet: *Mane, Thecel, Phares: facies commutata eſt & cogitationes eius conturbabant eum, & compages renum eius ſoluebantur, & genua eius ad ſe inuicem collidebantur,* vt ſcribit Daniel *cap.* 5. Ita nimirum mali ominis tria illa verba erant, licet nondum à Rege intellecta. Nam *Mane* ſignificabat, numerauit Deus Regnum tuum & compleuit illud. *Thecel,* Appenſus es in ſtatera & inuentus es minùs habens: *Phares,* Diuiſum eſt Regnum tuum & datum eſt Medis & Perſis. Eadem nocte interfectus eſt Balthaſar, & Darius Medus ſucceſſit in Regnum.

Scribit in hodierno Euangelio manus hominis, hoc eſt, S. Matthæi tria item verba longè peioris ominis, pronunciata à Chriſto Domino: quæ ſi nos vel prima fronte expenderemus, minimè mirum foret, ſi toti immutaremur, & cogitationibus noſtris turbaremur, renes noſtri diſſoluerentur ac genua noſtra colliderentur, nobis denique nihil ampliùs in hoc mundi conuiuio quantumuis delicioſo ſaperet, videlicet: *Clauſa eſt ianua.* Quid enim hæc tria verba aliud ſignificant, quàm poſtquàm Chriſtus peracto iudicio cum ſanctis ſuis cælum ingreſſus eſt, clauſam eſſe cæli portam, & inde in omnem æternitatem excluſos eſſe reprobos? Quid aliud ſignificant, quàm damnatos æterno carceri mancipatos eſſe, cuius portæ clauſæ erunt, nec aperiri poterunt, quamdiu Deus erit Deus? Quid aliud ſignificant, quàm reproborum omnium Regnum numeratum & completum eſſe; ipſos verò in ſtatera appenſos & inuentos eſſe minùs habentes: ac denique à Regno cælorum perpetuò excluſos? O triſtia vocabula! ô aſpera verba! ô venenatas voces! Hæc enim illa ſunt, quæ conturbabant Regem illum, qui dicebat: *Turbatus ſum, & non ſum locutus.* Et cur ita? *Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui. Nũquid in æternum proijciet Deus? &c.* Hoc eſt quod in officio Defunctorum, in perſona reproborũ filiorum ſuorum lamentatur Eccleſia, cùm ait:

Peccan-

Peccantem me quotidie & non me pœnitentem, timor mortis conturbat me: quia in inferno nulla eſt redemptio. Vnde S. Greg. in homilia ſuper hoc Euangelio, ait: *O ſi ſapere in cordis palato poſſet, quid admirationis habet, cùm dicitur, venit ſponſus? quid dulcedinis, intrauerunt cum eo ad nuptias: quid amaritudinis, & clauſa eſt ianua?* Cæterùm quia varia ſunt media aperiendi portas, & prouerbio dicimus: **Der Dietterich tynet alle Schlöſſer auff**: aliæ arietibus quatiuntur; ac denique quia non vna videtur eſſe cæli porta, ſed plures: Videndum ſi quam earum aperire vel effringere aliquando damnati poſſint.

B. I. Ianua iuſtitiæ. 1. MVLTÆ & celebres ciuitates, non vnam tantùm, ſed plures habent portas: ſic haud dubiè Cælum. Tentemus omnes. Et Primò, tentemus ianuam Iuſtitiæ, & pulſemus. Primò Chriſtus per ſanguinem ſuum ex rigore Iuſtitiæ aperuit ianuam Cæli omnibus hominibus: ſanguis enim illius plus meruit, quàm demeruerit peccatum. Vnde ad Heb. 9. dicitur: *Per proprium ſanguinem introiuit ſemel in ſancta æterna redemptione inuenta.* Sed reſpondetur: *Neſcio vos.* Nam reſpondet S. Bernard. Serm 75. in Cant. *Non deſcendit ad inferos ſanguis, qui effuſus eſt ſuper terram. Biberunt omnes peccatores terræ, non eſt, quod ſibi ex eo vendicent Dæmones ad reſtinguendos focos ſuos, ſed neque homines ſocij Dæmoniorum.* Hæc ille. Et certè ſi ſanguis Chriſti recens effuſus in monte Caluariæ non deſcendit ad infernum, vt docet S. Thom. 3. *p. q.* 52. *a.* 6. neque poſtea deſcendet: Vnde & Matthæi 9. ait Dominus: *Filius hominis habet poteſtatem in terrâ dimittendi peccata.* Clauis eſt ſanguis Chriſti ad reſerandam cæli portam: pretium itē æquiualens ad emendum Cælum, ſed non data eſt clauis hæc inferis: & finitæ iam ſunt nundinæ. Clauſa igitur manet ianua.

2. Pulſemus Secundò, Chriſtus obligatur ad ſeruanda promiſſa. Promiſſa autem Ioannis 6. *Eum, qui venit ad me, nō eyciam foras.* Et *Lucæ* 11. dixit, ſi etiam media nocte veniat amicus ad amicum petens ab eo panes, & ſi ille perſeuerauerit pulſans, fore vt ſurgat vel propter importunitatem eius & det illi quotquot habet neceſſarios; additque: *Et ego dico vobis: Pulſate & aperietur vobis.* Sed Reſpondetur: *Neſcio vos.* Ad primū Reſp. Damnatos non poſſe amphùs inuenire Chriſtum, ac proinde nec venire ad illum, adeoque nec intromitti poſſe; quia dicit Oſeas c. 5. *Vadent ad quærendum Dominum, & non inuenient: ablatus eſt ab eis.* Ad ſecundum Reſpondet S. Auguſt. in hom. ſuper hodiernum Euangelium: *Dictum eſt, verum eſt, non fallaciter dictum eſt: Pulſate & aperietur vobis. Sed quomodo? quando tempus eſt miſericordiæ: non quando tempus eſt iudicij. Non enim poſſunt confundi iſta tempora: cùm miſericordiam & iudicium cantet Domino ſuo Eccleſia. Tempus eſt miſericordiæ, age pœnitentiam. Tempore iudicij illam habes agere? Eris in virginibus illis contra quas clauſum eſt oſtium.* Hæc ille.

3. Sed pulſemus Tertiò. Iuſtúmne eſt vt pro temporali & momentanea ſæpe delectatione peccati æternæ infligantur pœnæ? Nónne ſcriptum eſt: *Pro menſura peccati erit & plagarū modus?* Deut. 25. Et: *quantum glorificauit ſe & in delitiis fuit, tantum date illi tormentum!* Apocal. 18. *O Iuſte iudex,* inquit Sanctus Auguſtinus ſermi. 227. de tempore, in perſona Epulonis; *vel ſecundum peccata mea compenſentur ſupplicia iſta, vel contra ſpacia annorum meorum, quibus habui bona, mala recipiam, aut certè in duplum vel quadruplū. Cur per tot millia annorum me teneri iubes in flammâ? &c.*

C. II. Cur peccatum pœnâ plectatur æterna. 1. Sed Reſpondet Primò S. Thomas Aquinas 1. 2. *q.* 87. *a.* 5. Culpam in quouis peccato mortali ex natura ſua eſſe infinitam, quia peccati grauitas augetur ex dignitate perſonæ offenſæ. Siquidem nemo neſcit Regem offendere longè grauius eſſe quàm Baronem, & Baronem quàm plebeium. Eſt autem peccatum mortale iniuria in infinitam Dei Maieſtatem: proinde infinitum meretur ſupplium, quia ſcilicet ex ſe tantam malitiam continet vt ſecundum legem iuſtitiæ æterna caſtigatio ei debeatur. Cōfirmatur, quia tanta eſt peccati lethalis malignitas, vt nullis bonis operibus puræ creaturæ poſſit ex æquo compenſari; (propterea enim neceſſarium fuit Deum incarnari vt condigna ſatisfactio Deo pro peccato exhiberetur) meretur ergo pœnam quouis tempore longiorem.

Secundò, Quia, qui moritur peccati lethalis conſcius, nec dolet de admiſſo, tantundem facit ac ſi æternùm peccaſſet, ſiquidē æternùm peccaturus eſſet, ſi æternùm victurus: proindeque voluntatem peccandi non amiſit iſte, ſed poteſtatē. Sic fures etiam coram patibulo furātur, dum aliis gula frangitur, fruſtra iacitur rete ante eorū oculos. Certè inuenti ſunt fures Pragæ ſub ipſo patibulo pergræcari. Hinc ergo S. Bernardus ep. 242. ad Abbatem Garinum ait: *Ob hoc proculdubio inflexibilis & obſtinata mentis punitur æternaliter malum, licet tēporaliter perpetretur, quia quod breue fuit tēpore vel opere, longū eſſe conſtat in pertinaci voluntate: ita vt ſi nunquā moreretur, nunquam velle peccare deſineret, imò ſēper viuere vellet vt ſemper peccare poſſet.* Audi S. Greg. l. 4. Dial. c. 44. *Scire velim quomodo iuſtum ſit, vt culpa, quæ cum fine perpetrata eſt, ſine fine puniatur. Hoc rectè diceretur, ſi diſtrictus Iudex non corda hominū ſed facta penſaret. Iniqui enim ideò cū fine deliquerunt, quia cū fine vixerunt. Nam voluiſſent vtiq; ſi potuiſſent ſine fine viuere, vt potuiſſent ſine fine peccare. Oſtendūt enim quia in peccato ſemper viuere cupiunt, qui nunquā deſinunt peccare dū viuunt. Ad magnā ergo iuſtitiam iudicantis pertinet, vt nunquā careant ſupplicio, qui in hac vita nunquā voluerunt carere peccato.* Hæc Greg. Quā rationem S. Thom. *l.* 3. *contra gent. c.* 144. explicans, dicit ideo peccatorem mereri æternum ſupplicium, quia ſi temporalem delectationem in peccato & temporale bonum æterno bono præponere non dubitauit, multò magis id feciſſet, ſi delectatio peccati & bonum creatum æternum fuiſſet. Audi S. Auguſt. qui in lib. de pœnitent. vt refertur de pœnit. diſtinct. 6 cap. Nullus, ait: *Qui impœnitens moritur, omninò moritur & æternaliter moritur Qui enim impœnitens finitur, ſi ſemper viueret, ſemper peccaret.* Nimirum ſicut ludo dediti & obſtinatè pergētes licet ſæpe mo-

pe moniti, vt deſiſterent, tota nocte ludetent, niſi lumen eis extingueretur: ſic & peccatores.

Cuius argumentum eſt, quia mala damnatorum voluntas etiam in inferno durat, teſte D. Bernardo de gratia & libero arbitrio. *Nam damnatus, nollet omninò puniri*, inquit, *iuſtum eſt autem puniri, qui punienda geſſerunt. Nolunt igitur quod iuſtum eſt, &c.* Sanè epulo ille non doluit de peccato ſuo, ſed tantùm de ſupplicio, cùm clamauit: Crucior in hac flamma Nec poſtulabat condonari ſibi culpam ſed pœnam tantùm. Hinc etiam Diabolus reſpuit pœnitentiam.

Tertiò, Quia cum damnati, perpetui Dei inimici ſint, nunquam poſſunt ſatisfacere? quantumcunque enim patiantur, nunquam erit accepta Deo illorum paſſio. Sicut qui cenſu perpetuo ſubiecit domum ſuam pro mutuo accepto. v.g. mille florenorum; is licet intra viginti annos perſoluat totidem florenos, quot accepit mutuos, non tamen idcirco liberabitur à cenſu, ſed nihilominus in perpetuum ſemper debebit mille florenos, videlicet capitalem ſummam. Tiberium Cæſarem, narrat Suetonius *lib. 3. cap. 6.* cuidam pœnæ maturitatem precanti reſpondiſſe: *Nondum tecum in gratiam redij.* Quare etſi damnatus quiſpiam poſt mille annos in pœna exactos, mortis maturitatem rogaret: quid aliud responderet Deus, quàm id. *Nondum tecum in gratiam redij*? Et ſi idem poſt centum millia, & rurſum poſt millionem annorum rogaret: an non ſemper audiret? *Nondum tecum in gratiam redij*? nec redibit in æternum, quia cum redire voluit, ab eo auditus non eſt. O tremendum verbum!

D. III. Ianua amicitiæ. SECVNDÒ, Pulſemus ianuam amicitiæ, & dicamus cum hodiernis virginibus: Domine, Domine, aperi nobis: q. d. Amici, amici ſumus (quo modo reſpondent, qui noctu veniunt ad excubias) tu Dominus noſter, & nos ſerui & ancillæ tuæ ſumus. Dicere aliqui poterunt: Domine Virgines ſumus in fide, quia nunquam à fide tua defecimus, aut cum vlla hæreſi ſcortati ſumus. Alij: Domine ſerui tui primarij ſumus, Sacerdotes, Religioſi, Epiſcopi &c. qui tibi in ſeruitio proximè adſtitimus & quaſi à ſecretis & cubiculis fuimus. Alij: Domine, nos illi ſumus, quos tu in vita maximè dilexiſti & honoraſti ac præ cæteris cumulaſti dignitatibus, honoribus, diuitiis, ſcientiis, formæ venuſtate, nobilitate &c. Alij dicent: Nos ſumus tui ſecretiſſimi conſiliarij, quibus omnia nota feciſti & fideliter concredidiſti: Domine, Domine, nónne in nomine tuo prophetauimus & in nomine tuo Dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Alij denique: Domine nunquid non tu Pater noſter es. Creator & Redemptor? nónne blandiebaris nobis olim? nónne portabas nos in brachiis tuis? nónne edebamus ſuper menſam tuam? nónne paſcebas nos lacte Sacramentorum tuorum? Sed clauſa eſt ianua. Amen dico vobis, neſcio vos.

Ratio eſt, quia tunc Chriſtus à Patre ſuo conſtituetur mundi Iudex, qui nunc eſt eius Pater. Quòd ſi is, quem in certa cauſa tua Aduocatum tibi delegiſti, inſperatò fiat Iudex? tunc neceſſariò reſpondebit; Chariſſime, deinceps tibi aſſiſtere nequeo, neque me aduocatum tuum exſpectes, ſed Iudicem: nec poſſum priores reſpectus attendere, atque ita non noui te amplius. Prôh quàm blandus & ſuauis fuit primus Chriſti aduentus? *Ecce Rex tuus venit tibi manſuetus, ſedens ſuper aſinam.*

Sed qualis aduentus eius ſecundus? Dominus in igne veniet & turbo quadrigæ eius, inquit Iſaias c. 66. Et Oſee 13. cap. *Occurram eis, quaſi vrſa raptis catulis*: ait ipſemet Dominus. Bono adhuc tempore dicebat prodigus ille: *Vadam ad patrem meum, & dicam: Pater peccaui in cælum & coram te*; ideoque inuenit Patrem: Nimirum etſi diſceſſerat in longinquam terram, non tamen extra terram. At qui ad infernum vſque abierunt, non iam patrem inuenturi ſunt, ſed Iudicem. Sic Epulo ille licet de ſemine Abrahæ eſſet, (*Pater Abraham, dicebat, miſerere mei:*) Iudicem tamen & vrſum inuenit, non patrem: *Recordare*, inquit Abraham, *quia recepiſti bona in vita tua &c.* Ecce Iudicem.

TERTIÒ, Pulſemus ianuam Miſericordiæ, dicamus: *Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in æternum miſericordia eius. Dicat nunc Iſrael, dicat nunc Aaron, dicant nunc, qui timent Dominum, quoniam in æternum miſericordia eius.* Ergo Domine, Domine, aperi nobis, *non ex operibus, quæ fecimus nos, ſed ſecundùm miſericordiam tuam ſaluos nos fac.* Sed clauſa adhuc eſt ianua. Nemo eſt, qui audiat pulſum, qui audiat preces, quia ait Ieremias Thren. 3. *Inexorabilis es: oppoſuiſti nubem ne tranſeat Oratio.* Clauſum eſt cælum, clauſus eſt infernus. *Si locutus fuiſſes manè*, ait Ioab ad Abner 2. Reg. 2. *receſſiſſet populus perſequens.* At verò *poſt iudicium non patet precũ locus*, ait S. Aug. *ſerm. 23. de verb. Domin.* Sed vbi illa tua æterna miſericordia? nónne Domine difficilius contines miſericordiam, quàm iuſtitiam? *nunquid in æternũ proijciet Deus, aut abſcindet miſericordiam ſuam à generatione in generationẽ? Aut obliuiſcetur miſereri Deus: aut continebit in irâ ſuâ miſericordias ſuas?* Reſpond. miſericordiã impertitam eſſe electis. Sed num vnam tantùm benedictionẽ habes? nobis quoque obſecramus vt benedicas. Fruſtra: Viuetis in gladio & fratribus veſtris ſeruietis. *Gen. 27.* Et hoc in ſcopulo impegit Origenes 1. quem tamen refellit S. Auguſt. & ſcriptura ipſa clarè ac ſine appendice loquens: *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum.* Et, *Ibunt hi in ſupplicium æternũ. Matth. 25.* — E. IV. Ianua Miſericordiæ.

QVARTÒ. Tranſeamus ad ianuam meriti & promittamus quamcunque ſatisfactionem & ſeriam vitæ emendationem dicamuſque: Domine, quid faciendo vitam æternam poſſidebimus? ſi non ſufficit ſeruare precepta decẽ, ſeruabimus mille. Sed auditur, neſcio vos. Imò Domine, ibimus comparatũ oleum, licet in ardentibus prunis vſq; ad montem Sinai ſit eundũ, & afferendum oleum Sanctæ Catharinæ. Sed adhuc auditur, *Neſcio vos.* Si nec iſtud ſatis eſt, iurabimus etiã in Conſilia tua & rigidiſſimam — F. V. Ianua meritorum.

omnium

eſt aliquod refugium, ex quo afflicti interdum reſpirent, nunc lectio, nunc colloquium, nunc amicorum aſpectus & præſentia fallit tempus, quemadmodum & in mundo nulla tam obſerata eſt ianua, quæ modo aliquo non aperiri poſſit: ſola illa ianua nullis aperietur machinis. O ianua crudelis! ô dira obſeratio! ô clauſtrum maledictum! Quis tandem fabricauit maledictas iſtas feras? O Ianua! O Ianua! oculi omnium noſtrum tot millies millenorum, in te ſtant intenti. Et quando tandem te movebis? Hæc & ſimilia in omnem æternitatem voluent animo & reuoluent damnati: Et quid putatis cogitaturos cùm clauſtrum illud primò ingredientur? Itáne verò in hoc loco, dicent, tam miſerabili æternùm nobis manendum eſt? Itane nunquam hinc pedem efferemus? Nunquámne ampliùs videbimus hanc ianuam aperiri, quamdiu Deus viuit? O quàm fideliter id nobis prædictum eſt! nunc experimur. Quid agimus ergo Chriſtiani quod ad illam Ianuam, nunquam hîc oculos conijcimus? Omne noſtrum ſtudium reſpicit fluxa & caduca bona: omne noſtrum tempus impendimus huic mundo: Carcerem verò illum perpetuum tam parum curamus, ac ſi vnius diei vel ſexptimanæ captiuitas eſſet. Quid ſi nos ex illis futuri eſſemus, quibus clauſa erit ianua? Quare qui ſibi vult parere oſtium cœli, hîc apertum quærat: *Hic oſtium pœnitentiæ apertum eſt*, ait S. Ephrem Serm. 1. de pœnitentia, *feſtina peccator priuſquam occludatur: Ignoras quâ horâ cæleſtis medicus oſtium Medicinæ ſuæ claudi iuſſurus ſit.* Qui timet ne ingruente nocte excludatur ex ciuitate, currit, clamat, orat ne excludatur. Et quid eſt excludi per noctẽ è ciuitate? quid cubare ſub dio vnâ nocte? Eccur igitur non potiùs operam damus, vt ne æterna nobis porta præcludatur?

CONCIO IX.

Myſteria.

1. *Quæritur quænam ſint illæ decem virgines? Reſp. eſſe fideles.*
2. *Quid oleum, lampas & ignis.*
3. *Quid ire obuiam ſponſo, & quid mora ſponſi.*
4. *Quid ſomnus & dormitatio virginum.*
5. *Quid clamor media nocte &c.*
6. 7. *Quid poſtulatio fatuarum, earumque pulſatio & reiectio.*

THEMA.

Prudentes verò acceperunt oleum in vaſis ſuis cum lampadibus. Matth. 25.

A. VIdentur mihi, Auditores, prudentes imitari Virgines, quicunque verbum Dei ſedulò audiunt & retinent in corde ſuo. Quid enim Verbum Dei præſertim in concione expoſitum, niſi oleum illuminans ſeu lucerna ardens? Sic enim Dauid *Pſ.* 11. ait: *Lucerna pedibus meis verbum tuum & lumen ſemitis meis.* Et iterum: *Declaratio ſermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis.* Hoc ergo Dei Verbum in vaſis & lampadibus ſuis accipiunt, qui in aure & corde ſuſcipiunt ad dirigendos greſſus ſuos; & hinc ſapientes ſunt; fatui econtrà, qui Verbum Dei ſpernunt. Cæterùm quia in hodierna parabola multa ſunt obſcura & abdita, lucerna accendenda eſt, vt ea inueſtigemus.

B. I. Quæ 10. illæ Virgines.

Q. PRIMA, Quæ ſunt illæ decem Virgines? Reſpondetur eſſe fideles; quia ſicut Virginitas ſeruat corpus incorruptum: ita fides mentem ſeruat inuiolatam à perfidia & hæreſi. Virgines igitur eſſe debent, id eſt, fide integri & incorrupti, nullis prorſus erroribus fidei implicati, qui Chriſto iungi volunt; imò etiam qui ante tribunal Chriſti ibunt, vt referant mercedem debitam; Reliqui enim iudicio non egent, quia *qui non credit iam iudicatus eſt*. Ioan. 3.

Diſcite hinc Primò amorem Chriſti erga nos talem eſſe, qualem ſponſus ad Virginem ſponſam habet. Diſcite & amare ac deſiderare Chriſtum: hoc enim facit ſponſa ſponſo, ad quem ſe quotidie dictitat venturam. 1.

Diſcite ſecundò ſeruare fidem ſponſo, vſque ad diem connubij, & nuptiarum, quæ in cœlo erunt. Hoc enim requirebat Apoſtolus Corinthiorum paranymphus in Corinthijs, cùm dicebat: *Æmulor vos Dei æmulatione; deſpondi enim vos vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto* 2. Cor. 11. Atqui *Virginitas mentis eſt integra fides, ſolida ſpes ſincera Charitas*, inquit S. Auguſt. *tra.* 13. *in Ioan. tomo* 9. Adulteratur ergo & meretricatur anima, cùm infidelitati, peccatis & ſuggeſtionibus Diaboli conſentit. 2.

C. II. Quid oleum, lampas, ignis?

Q. SECVNDA, Quid oleum, lampas, ignis? Reſpond. Lampas animam fidelem ſignificat, fide exornatam. Lampas infernè anguſta & clauſa, supernè verò ampla & patula eſt; & talis eſſe fidelis debet? terrena ſcilicet modicè, cæleſtia toto pectore amare & deſiderare; illis cor occludere, iſtis reſerare.

Oleum bona opera denotat, præſertim miſericordiæ; quia hæc ignem Charitatis in animâ conſeruant & fouent; Deinde oleum liquoribus aliis ſupernatat: & bona opera non terrenam ſed ſupernam quærunt mercedem. Denique vt oleum cibos condit & impinguat: ita bona opera animam. Sapientes de hoc oleo copioſè ſibi prouident: fatuæ verò modicè & inſufficienter.

Ignis Charitatem ſeu gratiam in anima diuinitùs accenſâ exprimit. Primò, quia vt lucerna ſine igne mortua eſt & inutilis: ita fidelis ſine Charitate ſeu gratiâ. Hinc in veteri lege præceptum erat Leuit. 6. *Ignis in altari ſemper ardebit*, ad indicandum, quòd nos ignem gratiæ ſemper in pectore geſtare deberemus omniq́ue curâ fouere, ne aliquando extinguatur. 1.

Secundò, quia vt ignis lucernam & vicina omnia reddit lucida & quodammodo aurea: ſic gratia opera noſtra omnia facit quaſi cæleſtia, quia meritoria vitæ æternæ. 2.

D. III. Quid obuiam ire ſponſo? quid mora ſponſi?

Quòd verò fatuæ poſt mortem dicunt: Lampades noſtræ extinguuntur; vel non eſt explicandum; vel ſignificat extinctæ ſunt.

Q. TERTIA, Quid obuiam ire ſponſo? quid mora ſponſi? Reſpondetur. Obuiam imus ſponſo,

ſo, dum quotidie imò omni momento magis & magis accedimus ad mortem, in qua occurret nobis ſponſus. Vnde Veteres vitæ ſuæ curſum vocarunt peregrinationem.

Mora ſponſi tempus pœnitētiæ & vitæ nobis conceſſum indicat. Vel, ſi ad omnes referatur, ſignificat tempus intermedium ab aſcenſione Chriſti vſque ad eius aduentum in iudicio. Cæterùm tempus illud nobis conceſſum, videtur nobis eſſe mora ſeu tardatio, cùm aduertimus peccata noſtra aliquamdiu manere impunita; quemadmodum videbatur illi, qui dicebat: *Moram facit Dominus meus venire*; ideóque cœpit percutere conſeruos ſuos, manducare & bibere cum ebrioſis; reuerà tamen mora non eſt, ſed curſus Dei ad vindictam. Vnde *Abac.* 2. dicitur: *Veniens veniet & non tardabit.* Quod explicans de ſecundo Chriſti aduentu Apoſtolus ad Heb. 10. ait: *Adhuc modicum aliquantulùm, qui venturus eſt veniet & non tardabit.* Nobis videtur ſtare ſol, celerrimè interim currit, percurrens ſingulis horis 1140000. milliaria: ſic exigua Chriſti mora, videtur nobis longa, Chriſto verò eſt modica? quia *mille anni ante oculos eius tanquam dies heſterna.*

E. IV. Quid ſomnus & dormitatio virginum.

QVARTA, Quid ſomnus & dormitatio Virginum? Reſpondetur. Ad literam ſignificat mortē, quia omnes veluti à ſomno, ita à morte in Iudicio excitabuntur. Vel dormitatio ſignificat infirmitates, mortē præcedentes: ſomnus ipſam mortem. Vel dormitatio ſignificat mortem ſapiētum & iuſtorum, eò quòd mortem ad tempus tantùm ſuſtineant cum ſpe certâ reſurrectionis; ſomnus verò mortem inſipientum & malorum, qui nullam ſpem ad reſurrectionem vitæ habent.

Moraliter *ſunt quidam* (inquit S. Auguſtinus in illud *Pſalm.* 131. Si dedero ſomnum oculis meis) *qui non dormiunt ſed dormitant: aliquantulùm retrahunt ſe ab amore temporalium & rursùs reuoluuntur in eum & quaſi dormitantes caput crebrò inclinant. Euigila, excute ſomnum, dormitando caſurus es &c.* Sic ille: Proinde dormiunt, qui amori temporalium rerum totos ſeſe dedunt. Bonus & prudens Chriſti ſeruus curat nō modò vt in peccatis non obdormiat, ſed etiam ne dormitet. Talis erat Dauid, qui dicebat: *ſi dedero ſomnum oculis meis & palpebris meis dormitationem!* q.d. abſit vt hoc faciam.

F. V. Quid clamor mediâ nocte? quid ornatus lampadū?

QVINTA, Quid clamor mediâ in nocte? quid ornatus lampadum? Reſpond. Clamor in media nocte ſignificat nouiſſimam tubam, quâ tempore omnibus ignoto, vel omnium perditiſſimo, vel cùm omnia in terra ſilebunt, vtpote extincta & ſepulta, conuocabimur ad iudiciū. Clamor autem vocatur tuba illa, quia fortiter perſonabit in toto orbe, & quia clamores excitabit in hominibus: in electis quidem clamorem iubilantium, in reprobis verò clamorem eiulantium: Vel clamor etiam erit perturbatio elementorum iudicium præceſſura, quâ totus mundus clamabit contra reprobos.

Ornatus lampadum indicat ſolicitudinem iudicandorum, qui toto mox conatu conuertent oculos mentis ad ſuas conſcientias, vtrum ſint paratæ: numerabunt peccata ſua, nec non & opera, quæ fecerunt bona, eaque diſcutient.

Vel ornabunt lampades ſuas, dum animæ reſument corpora ſua: iuſtæ quidem ſplendida & rutilantia; reprobæ verò obſcura & tenebroſa.

G. VI. Quid poſtulatio fatuarum?

SEXTA, Quid poſtulatio fatuarum: *Date nobis de oleo veſtro?* Et quid reſponſio prudentum: *Ne forte non ſufficiat nobis & vobis, ite potius ad vendentes!* Reſpond. Poſtulatio fatuarum ſignificat inania & fruſtranea impiorum vota, quibus optabunt ſibi multa bona opera, amicos factos de mammona iniquitatis, ſanctos conciliatos &c. vt ita moneamur nos, tempeſtiuè nobis hæc proſpicere; ſiquidem ibi proſpiciendi & mendicandi tempus non erit.

Proinde reſponſio ſapientum, irriſio eſt fatuarum, quæ ſibi in tempore non proſpexerunt. Aiunt ergo in iudicio locum non eſſe parandi opera, nec alteri ſua communicandi, quando ſuis quiſque indiget, & vt 1. *Pet.* 4. dicitur; *iuſtus vix ſaluabitur*; quia etiam iuſtus indiget miſericordiâ Dei, quâ præcisâ in operibus ſuis nequit gloriari; quid enim habet, quod non acceperit? Vnde S. Auguſtinus orans pro animâ matris ſuæ, licet ſanctiſſimæ, ait: *Væ etiam laudabili vitæ hominum, ſi remotâ miſericordiâ diſcutias eam.* Quod autem ad vendentes mittuntur fatuæ pro coëmendo oleo: nobis dicitur, qui dum adhuc poſſumus, emere iubemur gratiam & opera bona. Vendentes ſunt pauperes, qui pro eleëmoſyna; ſunt Sacerdotes, qui pro pœnitentia; ſunt ſancti, qui pro ſui inuocatione; Sanctorum vitæ & libri pij, qui pro labore lectionis & meditationis vendunt nobis gratiam. S. Auguſtinus *ſerm.* 23. *de Verbis Domini*, & S. Gregorius *hom.* 12. *in Euangelia*, putant per Vendentes intelligi adulatores. Exiſtimant enim prudentes Virgines deſignare eos, qui propter Deum operantur: fatuas verò eos, qui propter vanam gloriam. Iſtis ergo cùm ſe deceptos viderint, rectè dicitur: Ite ad vendentes, id eſt, ad eos, qui vobis laudes vendere ſolebant, adulatores. Quid enim oleum leniens & vngens, niſi verba adulatoria? Hinc pſalmiſta *Pſ.* 140. dicebat: *Oleum peccatoris non impinguet caput meum.*

H. VII. Quid reditus, pulſatio, reiectio inſipientum.

SEPTIMA, Quid ſibi vult reditus, pulſatio & reiectio fatuarum? Reſpond. nihil aliud velle quàm ſeram & inanem reproborum pœnitentiam, de qua Sap. 5. legitur: *Videntes turbabuntur timore horribili &c. pœnitentiā agentes & præ anguſtia Spiritûs gementes.* Reditus ergo & inſtantia illa (*Domine, Domine aperi nobis*) fatuarum ſignificat ardentem & naturalem appetitionem beatitudinis remanentem etiam in damnatis, quamuis ſine ordine iuſtitiæ. Et licet ſciant hoc deſiderium impleri non poſſe, nihilominus tamen in pœnam & tormentum retinebunt in æternum iſtud deſiderium & ardentem beatitudinis ſitim, nunquam extinguendam.

Et forſitan hæc fuit ſitis Epulonis, cùm refrigerari petiit linguam ſuam vel vno intincto digito. Hoc etiam apud poëtas deſignauit ſitis Tantali, mediis in aquis ſiti æſtuantis.

Reie-

Reiectio fatuarum indicat reprobos à Deo alienos & alieno charactere inſignitos eſſe, ideoque à paſtore Chriſto pro ouibus non agnoſci. Quàm deforme monſtrum, putatis eſt peccator, qui à Deo, cuius oculis omnia patent, non agnoſcitur? *Vigilate itaque*, ait Dominus, *quia neſcitis diem neq; horam.* Vigilat qui in excubiis eſt, ne eum mors imparatum inueniat. Et quemadmodum nauis onerata accinctaque ad iter, nec aliud quàm ſecundum ventum expectans, vt è portu ſoluat, admonet viatorem, qui in ea nauigaturus eſt, vt vigilans ſit & ſolicitus, ne occaſionem nauigandi negligat; ita nos, cùm in ſingulos dies & horas nobis ex hac vita ſoluendum ſit, decet vt per omnia ſemper accincti & parati ſimus.

Nemo dicat hanc parabolam ad ſe non pertinere, ſed ad eos tantùm, qui extremo proximi ſunt iudicio: quod enim ibi fiet, etiam accidere ſolet in cuiuſuis morte. Nam & ibi lampades impiorum, quæ nunc ſplendere videntur in oculis hominum, ante iudicis oculos obſcurabuntur & extinguentur. Ibi quoque erit recurſus ad ſanctos & alios pios, vt pro morituris deprecentur venientem ſponſum. Erit & feſtinatio ad vendentes, id eſt, ad Sacerdotes pro remediis animæ. Propterea Dominus *Marci* 13. ait: *Quod vobis dico, omnibus dico: Vigilate.*

Iphicrates Athenienſis belli Dux, etiam tempore induciarum excubias agebat, propugnacula extruebat omniaque ſoliciti Ducis munia obibat, & ob id rogatus, hoc ſe facere dicebat, ne aliquando ex improuiſo inuaderetur & tunc ad vulgarem illam ignauorum hominum excuſationem: *Non putabam*, confugere deberet. Plut. *de dictis Reg.* Quantò nobis Chriſtianis ſolertiùs vigilandum & bonis operibus inſiſtendum eſt, ne aliquando repentinâ morte præuenti, dicamus: *Non putabam*?

IN DEDICATIONE TEMPLI.

Euangelium Lucæ 19.

IN illo tempore: Ingreſſus IESVS perambulabat Iericho. Et ecce vir nomine Zachæus: & hic Princeps erat Publicanorum, & ipſe diues, & quærebat videre IESVM quis eſſet, & non poterat præ turba, quia ſtaturâ puſillus erat. Et præcurrens aſcendit in arborem ſycomorum, vt videret eum: quia inde erat tranſiturus. Et cùm veniſſet ad locum, ſuſpiciens IESVS vidit illum, & dixit ad eum: Zachæe, feſtinans deſcende, quia hodie in domo tua oportet me manere. Et feſtinans deſcendit, & excepit illum gaudens. Et cùm viderent, omnes murmurabant, dicentes: quòd ad hominem peccatorem diuertiſſet. Stans autem Zachæus dixit ad Dominum: Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus: & ſi quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum. Ait IESVS ad eum: Quia hodie ſalus domui huic facta eſt: eò quòd & ipſe filius ſit Abrahæ. Venit enim filius hominis quærere & ſaluum facere quod perierat.

CONCIONES.

I. *Laus Zachæi.*
II. *Chriſtiani catholici veri filij Abrahæ.*
III. *Incitamentum ad reſtituenda bona aliena.*
IV. *Quænam domus ſeu familia fœliciſſima.*
V. *Crucis honor & cultus oſtẽditur, defẽditur.*
VI. *Quadruplex templum myſticum.*
VII. *Ad quid ædificentur templa: & cur ornẽtur.*
VIII. *Templa cur conſecrentur.*
IX. *Obiectionibus Hæreticorum contra Dedicationes Eccleſiarum reſpondetur.*
X. *Quanto honore & veneratione digna ſint tẽpla.*
XI. *Quanto fructu frequententur templa.*
XII. *Templi fabrica, vaſa & ornamenta quid habeant myſterij.*
XIII. *Amuleta ſacra ab Eccleſia benedicta ad quid?*
XIV. *Gloria Eccleſiæ Catholicæ.*
XV. *Myſteria.*

CONCIO I.

Laus Zachæi.

1. *Laudatur à deſiderio videndi Chriſtum.*
2. *Ab obedientia.* 3. *A ſimplicitate.*
4. *A magnanimitate.* 5. *Ab humilitate.*
6. *A liberalitate.*
7. *A iuſtitia & reſtitutione.*

THEMA.

Hodie ſalus domui huic facta eſt.

Luc. 19.

QVando aliquis Dominus pranſus eſt apud amicum, antequam diſcedat, relinquit honorarium Culinæ ſeu domeſticis. Pranſus eſt in hodierno Euangelio apud Zachæum Dominus; & quia optimè habitus & lautè eſt exceptus, relinquit eius domui honorarium A.

perquam honorificum, ſalutem videlicet cùm ait: *Hodie ſalus domui huic facta eſt*. Sed forſitan ſcire cupit aliquis, quodnam conuiuium illud, quæ epulæ tam magnificam remunerationem promeruerint? Audiamus.

Neminem latet duo requiri, vt cibi fiant boni & ſapidi; primum vt res ipſa, quæ coquitur, in ſe ſit præſtans: alterum, cibi confectio ſedula & induſtria. Idem in actibus virtutum requiritur: opera ex ſe bona eſſe, & bene fieri debent; alioquin laudem non merentur, quemadmodum nec præſtantiſſima altilia ſapiunt, ſi bene non ſint cocta. Zachæus noſter attulit Chriſto opera non tantùm in ſe bona, ſed bene etiam facta. Deſiderauit enim videre Chriſtum, ſed ardenter, quia *pracurrens*, aſcendit in arborem, vt videret eum. Deſcendit idem ex arbore ad præceptum Chriſti, ſed promptè; quia *feſtinans*. Suſcepit illum in domum ſuam ſed amanter; quia *gaudens*. Reſtitit obtrectantibus ſibi Phariſæis, ſed fortiter; quia *ſtans*. Detexit ſuam culpam, ſed ingenuè, quia *defraudaui*, inquit. Tribuit ſua pauperibus, ſed liberaliter & citò; quia, *dimidium bonorum do*, inquit. Reſtituit aliena, ſed ſtatim & cũ fœnore; quia, *reddo quadruplum*, ait. Hæc ſunt condimenta, hic ſal, qui tam ſuauia & opipara præparauit Chriſto fercula. Videamus ſingula.

C. II. Deſideriũ videndi Chriſtum. PRIMVM ferculum ſeu antecœna erant mora, id eſt, deſiderium ardens & efficax videndi Chriſtum; aſcendit enim in ſycomorum, vt videret eum. Sanè etiam veteribus vt plurimũ ex conſilio Galeni antecœna erant mora, vt ſcribit Auctor antiquus Rom. *lib.* 5. *ca.* 19. quia à ieiuno ſtomacho bene digeruntur, poſt prandium in corruptionem vertuntur. Bart. Angl. *l.* 17. *cap.* 100. Verùm mora Zachæi ſylueſtria & de ſycomoro erant, quia deſiderabat Chriſtum videre tantùm, nondum audire, nondum ſequi. Deſiderabat ergo Chriſtum videre & quidem ardenter & efficaciter, quia medium excogitauit idoneũm ad videndum Chriſtum: præcurrit inſtar pueri & irrepſit in arborem, nihil curans hominum ſannas & irriſiones, metuens tantùm ne ab aliis præueniretur & aſpectu Chriſti priuaretur. Multi quærunt videre Ieſum ſedentem præſertim in gloria ſua: volunt euadere gehennam: vitare ſcelera, &c. Sed non efficaciter, quia non adhibent media ad finem conſequendum. Tales videntur fuiſſe Ægyptij, qui ob tenebras eis immiſſas non mouebantur loco tribus diebus (vt habetur *Exod.* 10.) nec excuſſerunt ignem de chalybe aut ſilice, vt accenſo ſaltem lumine videre poſſent. Hoc idem faciunt plurimi, qui ſedentes in hæreſum & peccatorum tenebris, nulla adhibent media, quibus emergant, non legunt libros Catholicos, non conferunt cum Doctis, non conſulunt Confeſſarios, non curant pœnitentiam & bona opera. Non fruſtra in oſtio veteris oraculi, quod Sanctum Sanctorum dicebatur & typus erat cœleſtis patriæ, iuxta expoſitionem S. Pauli *ad Hebr.* 9. tria hæc viſenda erant: Oliuæ lignum, ex quo confectum erat: Cherubim & palmæ in eodem exculptæ. Indicabant enim quâ ratione & quibus clauibus aperiendum & ingrediendum eſſet oraculum, ſcilicet per miſericordiam, quam aliua: per innocentiam, quam Cherubim: per victoriam tentationum, quam palma deſignabat. Qui piſces ſeriò appetit, retia quærit: qui leporem, canes: ita qui regnum cœlorum quærit, quærat & iuſtitiam eius, vti dixit Dominus.

SECVNDVM erant auiculæ. Notum eſt auiculas ad vocem aucupis deſcendere ex arbore in aream, moxque reti contectas capi. Ita prorſus Zachæus ad vocem Chriſti dicentis: *Zachae feſtinans deſcende*, &c. ilicò deſcendit ex arbore & ſe capiendum præbuit; nec ſolum Chriſto domum ſuam in hoſpitium, ſed & cor in obſequium ei tradidit. Si dixiſſet Dominus: Veni & hodie cœna mecum; minùs mirum foret, ſi Zachæus ſubitò paruiſſet. At vice verſa Dominus cum ipſo cœnare voluit; & mox humaniſſimè acceptus eſt. Multi citò & expeditè aſcendunt in arborem vanitatis & vitiorum, ſed difficulter deſcendunt. Vocat eos Dominus gratiâ excitante, quaſi ſono fiſtulæ; ſed reſpondent aliqui, vellemus; vti adoleſcens ille, qui à Chriſto vocante triſtis abiit. *Matth.* 19. Alij: nolumus modò; vt ille, qui dicebat: Permitte me primum ire & ſepelire patrem meum *Matth.* 8. Alij: Modò, modò volumus, ſed iſtud modò non habet modum, & hoc modicum ſæpè it in longum, & dum iſtæ auiculæ modò volunt, modò nolunt auolare, ſæpè intercipiuntur ab aucupe vel accipitre. Alij dicunt: Nolumus; vti inuitati illi *Matth.* 22. Primis dicendum: quia oportet: mediis: quia hodie oportet. D. III. Obedientia.

Poſtremis verò illud: Dico vobis, quia nemo virorum illorum, qui vocati ſunt, guſtabit cœnam meam. Aliqui non difficulter deſcendunt de hæreſi ad fidem Catholicam cùm ad Chriſti menſam inuitantur, id eſt, cùm alliciuntur pingui hæreditate, coniugio, munere, dignitate, &c. Sed non item cùm ad ipſorum menſam Chriſtus ſe inuitat, id eſt, cùm veræ religionis ſectandæ gratiâ iubentur relinquære hæreditatem, domum, dignitatem, patriam, &c.

TERTIVM erat caro ceruina. Dicuntur enim cerui fiſtulâ paſtorali ita permulceri, vt ſui quaſi obliti paſtorem ad ſe accedentem non fugiant ſicque interdum capiantur. Pier. libro ſeptimo Hierogl. Similimus ceruo Zachæus, qui ſuauiſſimo illius fiſtulæ ſonitu: *Zachae feſtinans deſcende, quia hodie in domo tua oportet me manere*: illectus & extra ſe quodammodo raptus, venientem ad ſe paſtorem Chriſtum gaudens excepit in domum ſuam adeoq; ſe & ſua omnia ei tradidit. Fecit hac in re, quod olim Ezechias rex Legatis Babyloniæ, 4. *Reg.* 20. quibus in domum receptis oſtendit theſaurum & omnia ſua. Sic non ſolùm domum, ſed & cor ſuum aperuit Zachæus Domino, oſtendens ei vulnera animæ & pericula ſalutis ſuæ, opes magnas eaſque ex parte iniquas; vt poſſet dicere cum Ezechia: *Omnia, quæ ſunt* E. IV. Simplicitas.

ſunt in domo mea, vidit: nihil eſt, quod non monſtrauerim ei. Cum Zachæo & Ezechia ſapiunt, qui ſuis Confeſſariis quaſi Chriſti Legatis conſcientiam ſuam ita aperiunt, vt nihil omninò abſcondant; non malè partas opes, non pellicem domi latentem, non libros hæreticos, non odia, nulla denique peccata mortifera. Quis non libenter admitteret me in domum ſuam, ſi ei oſtenderem foramen in domo, per quod fures ingrediuntur & noctu eam deſpoliant? vel ignem occultum paulatim ſerpentem ad incendium? Et tamen quàm multi ita deſipiunt, vt hæc ſibi oſtendi & prodere ipſi nolint?

Quod enim Rex Edom Moyſi dixit Num. 20. *Non tranſibis per me.* Hoc ipſi dicunt Deo eiuſque legatis. Verùm aduertant iſti quid Dominus dicat: *Oportet me manere in domo tua.* Oportet, oportet cor reſerare Deo, ſi volumus eum nobis reſerare cœlum. Confeſſarij ſunt exploratores illi, *Ioſ. c. 2* quia debent diligenter peccatorum conſcientias explorare, & ſic ingrediuntur domum mulieris meretricis, id eſt, conſcientiam perſonæ peccatricis, quam ſaluant, vt ait ibi Gloſſa.

F. IV. Magnanimitas.

QVARTVM erat aprugna. Solet enim aper armare ſe ad pugnam contra venatorem, dentes ad arborem acuere & venabulo venatoris intrepidè occurrere, idque Venatori ſæpe excutere, vti ſcribit Barth. Anglicus lib. 18. propriet. cap. 6. Idem Zachæus fecit. Cùm enim Phariſæi ſuâ obtrectatione inſidias ei tenderent, vt vel ipſum à Chriſto vel Chriſtum ab eo diuellerent, ſtans, id eſt, fortiter in propoſito virtutis perſiſtens, oppoſuit ſe illis, & ad Chriſtum quaſi ad arborem dentes ſuos exacuens ait: *Domine ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus.* q. d. vt videant aduerſarij, me ipſorum obtrectatione, quâ me peccatorem aſſerunt, adeoque indignum tuâ viſitatione, nullo modo deiici à propoſito, ſtatuam exemplum publicum conuerſionis meæ, & dimidium bonorum meorum dabo pauperibus. Noluit Zachæus placere Phariſæis; ſatis habuit Chriſto ſi placeret; docens proinde nos in Dei ſeruitio & virtutum exercitio fortiter procedere, licet mundus obſtrepat, reprehendat & contemptui nos habeat. *Si adhuc hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem,* inquit Apoſtolus *ad Gal.* 1. Neque enim ab hominibus, ſed à Deo mercedem expectamus.

G. V. Humilitas.

QVINTVM erat lepus. Hic enim vbi à cane comprehenſus animum deſpondet, ante ipſum proſternitur quaſi palmam ei cedens & victum ſe oſtendens: cui proinde parcunt canes & cum eo ludunt, vti ipſe vidi, & ſcribit Pierius *l. 13. Hierogl.* At ſimili modo Zachæus, qui priùs diuitiarum ſuarum pedibus nixus opinabatur ſe omnium morſus euaſurum, nunc à Chriſto quaſi comprehenſus, humiliat ſe coram ipſo & fatetur culpam ſuam, reum ſe fraudulentiæ agnoſcit & veniam precatur, quaſi dicens cum Saulo ante Chriſtum proſtrato: *Domine quid me vis facere?* Ecce fateor me fraudaſſe, ſed reſtituo in quadruplum. Video me deprehenſum, & impoſturas meas tibi eſſe perſpectas, nec poſſe me vindicem manum tuam effugere; cedo itaque tibi palmam, paratus ſubire mulctam, & reſarcire damna illata, tantummodò parce. Magna animi ſubiectio & ſyncera Confeſſio. Non arguebatur iniuſtitiæ à Chriſto, ſed vltrò, palam & coram aliis reum ſe fatetur, ſine periphraſi: ſi quid defraudaui, inquit Græcè, [illegible] li fui ſycophanta, id eſt, fur & direptor alienorum bonorum.

Guſtate ex hoc ferculo vos, qui peccata veſtra in Confeſſione tegitis, palliatis, diminuitis, excuſatis, quaſi Deum laterent, vti latent Confeſſarium. Seipſum accuſet, qui à Deo excuſari vult: reuelet ſuum dedecus, qui id à Deo tegi vult; quia *dixit Dominus; Ex Baſan conuertam*, Pſalm. 67. Baſan Confuſionem ſignificat. Hinc incipit conuerſio, ſi nos, inquam, confundamus, ingenuè confitendo peccata. Vnde *Eccl. 4.* dicitur: *Pro anima tua ne confundaris dicere verum; Eſt enim confuſio adducens peccatum, & confuſio adducens gloriam & gratiam.*

SEXTVM erat Agnus; Hic enim cum lana ſenſim creſcente abundat, tondetur & ſuperfluam hominibus communicat eaque illos veſtit. Vnde ſanctus Martinus videns aliquando tonſam ouem: Ecce, ait, ouis hæc Euangelicum impleuit præceptum, dum duas tunicas habens, dedit vnam non habenti. Sulpitius *in eius vitâ. Dial. 2. cap. 11.* Atqui & Zachæus idem omninò præſtitit cùm dixit: *Dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus.* Sine doloris ſenſu lana ouibus præſcinditur; vnde in tonſura patientiſſimæ ſunt: ita & ſuperfluæ opes cõmunicandæ ſunt pauperibus, vt inde non doleamus. Oues niſi tonderentur, per æſtatem in lana ſuffocarentur: ita etiam diuites niſi per eleëmoſynas tõdeantur, ſuffocabuntur in ſuis opibus, quomodo ſemen illud ſuffocatum dicitur in ſpinis diuitiarum. Lana vbi ouibus detonſa eſt, ſenſim iterum ſuccreſcit: ita etiam opes in pauperes collatæ, plerumque cum fœnore reſarciuntur. Vnde miſericordes dicuntur Iſa. quinquageſimo octauo. *Fons aquarum, cuius non deficient aquæ.* H. VI. Liberalitas.

Fons enim licet exhauriatur, ſtatim ſe recolligit: contrà ſi occludatur, non ideò aquis oppletur vſque ad ſummum: illæ enim furtim aliò ſe proripiunt. Optarem ex hoc ferculo guſtare opulentos. Commodum verò huius tonſuræ tempus eſt ſolennitas Dedicationis, in qua olim Chriſtiani agapes facere conſueuerant, vocando ſcilicet pauperes ad conuiuia, vel diſtribuendo eis eleëmoſynam, vti patet ex Epiſtola ſancti Gregorij Pap. ad Petrum Diaconum, in qua ei præcipit erogare pauperibus in die Dedicationis, in auro ſolidos decem, vini amphoras 30. annonæ modios ducentos, olei orcas duas, verueces duodecim, gallinas centum. Videte liberalitatem antiquorum Chriſtianorum.

SEPTIMVM erat piſcis, iſque lupus, qui cùm ſit prædo piſcium, vbi captus eſt prædam, quam deuorauit, euomit. Idem prorſus videre eſt I. VII. Iuſtitia & reſtitutio.

eſt in Zachæo, qui prius in telonio prædas pecuniarias egit, nunc à Chriſto captus iterum euomuit, iuxta illud Iob 20. *Diuitias, quas deuorauit, euomet. Siquid aliquem defraudaui*, inquit, *reddo quadruplum.* Vidit nimirum Zachæus ſe alienas opes digerere non poſſe, quia Prouerb. 20. dicitur: *Suauis eſt homini panis mendacij* (id eſt, diuitiæ fraudibus partæ) *& poſtea implebitur os eius calculo.* Vt ergo calculus in homine digeri non poteſt, ſed paulatim auctus tandem eum necat: ita etiam diuitiæ malè partæ. Quiſquis igitur huiuſmodi calculo ſe grauatum aduertit, vomat cum Zacheo, reſtituendo id, quod rapuit. Non eſt indecorus iſte vomitus, ſed potiùs decens & laudabilis, quia vitium emendat, & quod curuum eſt rectificat. Falſum igitur eſt prouerbium illud Germanorum **Stelen vnd widergeben iſt ein Schand**; Furari & reſtituere dedecus eſſe. Furari enim & furtum retinere dedecus eſt, ſed reſtituere actus virtutis & decus eſt. Patet in Zachæo, quem nemo vnquã vituperabit, ſed potiùs quiuis laudabit, quòd aliena reſtituerit? quemadmodum & Chriſtus ipſe fecit, cum huic Zachæi voci mox ſubiecit: *Hodie ſalus domui huic facta eſt, eò quod & ipſe ſit filius Abrahæ.* Vomitum ſequitur ſanitas: Vomitum Zachæi, quo reſtituit iniqua, mox ſecuta eſt ſalus. Quare quiſquis ſecutus eſt Zachæum deuorantem, ſequatur & vomentem: qui ſecutus eſt errantem, ſequatur pœnitentem, vt mentis ſanitatem conſequatur ſeu ſalutem, quæ eſt hîc gratia, ibi gloria.

CONCIO II.

Chriſtiani Catholici veri filij Abrahæ.

1. *Quoad multitudinem.*
2. *Quoad diuerſitatem fidelium.*
3. *Quoad diſciplinæ rigorem.*
4. *Quoad vitæ aſperitatem.*
5. *Quoad peregrinationem per deſertum ad terram promiſsionis.*
6. *Quoad religionem.*

THEMA.

Salus domui huic facta eſt, eò quòd & ipſe ſit filius Abrahæ. Luc. 19.

A. CLarum eſt ex Euangelio, multum gloriatos eſſe Iudæos de patre ſuo Abraham: Ita enim Chriſto occinunt Ioan. 8. *Semen Abrahæ ſumus.* Et mox: *Pater noſter Abraham eſt.* Sed reſpondit illis Chriſtus, parum aut nihil eſſe, filium Abrahæ eſſe, niſi eius virtutem & pietatem imitentur: *Si filij Abrahæ eſtis*, inquit, *opera Abrahæ facite.* Idem paulò ante Chriſtum dixit illis Ioannes Baptiſta *Matth.* 3. his verbis: *Ne velitis dicere intra vos; Patrem habemus Abraham, Dico enim vobis quoniam potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ.* Idem etiam poſt Chriſtum edixit nobis Apoſtolus ad Rom. 9. *Non omnes*, inquit, *qui ex Iſraël ſunt, ij ſunt Iſraëlitæ: neque qui ſemen ſunt Abrahæ, omnes filij.* Ex quibus patet veros filios Abrahæ eos eſſe cenſendos, qui ſecundum ſpiritum, non ſecundum carnem tales ſunt, quique non tam ſtirpẽ, quàm virtutem Abrahæ ſortiti ſunt. Et hoc eſt, quod in Zachæo commendauit Dominus, quem aſſerit filium Abrahæ, quia non ſolùm talis natus, ſed virtute etiam talis factus eſt. Qui tales Abrahæ filij ſunt, gaudere meritò poſſunt, quia & Chriſti filij ſunt; Abraham enim Chriſti & credentium Pater eſt; Quiſquis contra Abrahæ filius non eſt, Chriſti non eſt: Iam verò quòd hoc nomine gaudeamus nos Catholici, non item gaudeant Iudæi & hæretici noſtri tẽporis Lutherani & Caluiniani, facilè oſtendemus.

PRIMÒ, Si ſpectemus numeroſiſſimam Abrahæ ſobolem, quam promiſit & dedit ei Deus, ſicut puluerem terræ *Gen.* 13. & ſicut ſtellas cœli *Gen.* 15. Hoc autem nec Iudæis nec hæreticis, ſed ſoli Eccleſiæ Catholicæ conuenit, quæ per vniuerſum orbem ingenti numero diffuſa eſt, quemadmodum nullus eſt in orbe locus, vbi nos ſint & conſpiciantur ſtellæ aliquæ. Quare ſicut ſtellæ, primò ſunt innumeræ vti indicat Deus *Gen.* 15. cùm ait: *Suſpice cælum & numera ſtellas, ſi potes:* Sic etiam Chriſtiani. Deinde ſicut eædem per totum firmamentum ſunt diſperſæ, vt omnes terræ populi ſuas habeant & videant ſtellas: Ita & Catholici, (quemadmodum ipſa vox ſonat) in omnibus orbis partibus inueniuntur. Et hanc eorum diffuſionem videtur indicaſſe Deus, cùm dixit Abrahæ. *Numera ſtellas, &c. Sic erit ſemen tuum*: videlicet in numero & ſitu. Numerant quidem Aſtrologi ſtellas 1022. ſed hæ tantùm inſigniores & notabiliores ſunt; præter has enim aliæ minores deprehenduntur per dioptram innumerabiles. B. I. Quoad multitudinem.

Ita etiam numerantur quidem Eccleſiæ particulares per orbem diffuſæ; præter eas autem innumeri ſunt Chriſtiani oculti in partibus, vbi fidei vexillum erectum non eſt, verbi gratiâ in Turcia, Perſiâ, Barbariâ, &c. Iam verò Iudæi, diſperſi quidem ſunt hinc inde per orbem, ſed iuxta priorem tantùm promiſſionem, ſicut puluis terræ, quia vbique contempti viuunt, & quaſi omnium pedibus teruntur: non autem vt ſtellæ cœli. Hæretici porrò cuiuſque ſectæ innumerabiles non ſunt, multò minùs toto orbe diffuſi. Audi Lutherum de ſuo Euangelio, in Coll. de nouiſſimo die fol. 465. ſic loquentem: *Quid autem hoc ſibi velle putas, quòd noſtrum Euangelium in angulis prædicatur? quò pertinere cenſes, quod tota Aſia & Africa Euangelio carent? Et in Europa, in Græcia, Italia, Vngaria, Hiſpania, Gallia, Anglia, & Polonia nullum Euangelium prædicatur? Puſilla hæc Prouincia Saxonia nouiſsimum diem nequaquam morabitur.* Sic ille.

Contendunt quidem recentiores Hæretici multos ſuæ ſectæ additos latere paſſim in orbe; ſed hi tamen nullâ dioptra inueſtigari poſſunt. Auſus eſt etiam Lutherus alibi ſibi cõtrarius ſcribere aduerſus Hircum Lipſienſem *tom.* 7. *VVit. ger.* 147. in hæc verba: *Non auſim quidem affirmare, ſed tamen ſpero me in Dei nomine doctri-*

nam

nam meam cœpiſſe & purum Dei verbum docere: ſed huius ſpei mea nullum eximius ſignum aut efficacius documentum habeo ac miraculum, quàm quòd tam ſubitò in omnem terram propagata fuerit doctrina mea tantaſq; turbas ac diſſidia commouerit. Hæc ille. Sed excipe ab hac doctrina Aſiam, Africam, Americam & maiorem partem Europæ.

C. II. Quoad diuerſitatem fidelium. SECVNDÒ, Si ſpectemus eiuſdem ſobolis diuerſitatem: Etenim non ſolùm poſteri & nepotes, ſed filij etiam eius, alij boni, alij mali fuerunt; bonus vtique Iſaac, malus verò Iſmael. Quam diuerſitatem indicauit Deus cùm dixit ei. Gen. 22. *Multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas cœli, & velut arenam, quæ eſt in littore maris.* Quid enim ſtellæ, niſi bonos cœlo inſcriptos ac prædeſtinatos & cæleſtem vitam agentes? quid arenæ? niſi reprobos terræ amatores, in terra ſcriptos & peccatorum pondere ad infernum tendentes ſignificant? At verò tales non ſunt Caluiniſtæ, ſiquidem Caluinus vult, quotquot in Eccleſia ſunt, prædeſtinatos eſſe; nec Anabaptiſtæ qui ſe omnes ſanctos & innocentes eſſe iactitant? neque Lutherani, qui ex perſuaſione Lutheri credunt neminem quantumuis peccatis perire poſſe niſi credere nolit, adeóque ſeſe omnes cœli hæredes eſſe.

Contrà Eccleſia Catholica fatetur habere ſe filios bonos & malos, cœleſtes & terreſtres; idque docent Chriſti parabolæ de tritico & zizaniis in eodem agro *Matth.* 13. De bonis & malis piſcibus in eadem ſagenâ, *ibidem*: De tritico & paleis in eadem area *Matth.* 3. Et Apoſtolus clariſſimè 2. Tim. 2. cùm ait: *In magna domo non ſolum ſunt vaſa aurea & argentea, ſed & lignea & fictilia.* Domus hæc Eccleſiam denotat, quia in ea ſola inuocatur nomen Domini ſicut decet (quod immediatè præmiſit Apoſtolus) & 1. *Tim.* 3. Ab eodem Eccleſia vocatur domus *Dei.* Vaſa porrò aurea & argentea ſunt iuſti, fictilia verò reprobi. Simili modo in arca Noë animalia munda & immunda inueniebantur.

D. III. Quoad diſciplinæ rigorem. TERTIÒ, Si ſpectemus diſciplinam Abrahæ, ſub quâ erant filij eius. Cùm enim præcepiſſet ei Deus circumciſionem, ſtatim ipſo die arripuit primò Iſmaelem filium ſuum & circumcidit eum, & poſt hunc vernaculos ſuos. *Gen.* 17. Idem poſteà fecit Iſaac filio ſuo. Et cum audiſſet Iſmaelem ludere cum Iſaac, hoc eſt, vexare & perſequi, vel, vt alij volunt, idololatricis Idolis ſeducere eum, mox eiecit vnà cum matre Iſmaelem. *Gen* 21. Denique ab Abrahæ imperio omnia pendebant, ita vt nec Sara vxor eius eiicere ancillam vellet abſque iuſſu mariti *ibid.* Porrò talis diſciplina viget in Eccleſia, quia viget in illa præceptorum obſeruantia, non diuinorum tantùm, ſed & humanorum, partim Eccleſiaſticorum, quæ ſpiritus ſanctus Eccleſiæ præſes dictauit eius paſtoribus, vt ad ea ſeruanda fideles obligarent: partim Ciuilium.

Hanc autem obſeruantiam Eccleſia ſuis filiis perpetuò inculcat & contumaces punit eiicitque de ſuo gremio & Cum Apoſtolo tradit Sathanæ. Ipſi etiam fideles obedientes ſeſe exhibent, nec quiritantur de præceptorum ſeu diuinorum ſeu Eccleſiaſticorum grauitate, & quod magis mirere, huic obligationi ſæpe multum de ſuo adiiciunt, ſæpius ieiunant, confitentur, communicant & Miſſam audiunt, quam præceptum ſit: Denique ab ore & imperio ſummi Patrisfamilias hoc eſt, Romani Pontificis toti pendent, eiuſque cenſuras ac præſertim excommunicationem maximoperè timent. Rari ſunt, qui interdicto tempore carnibus veſcantur, imò in tota Italia & Hiſpania ac magna parte Belgij vix vnum reperias: Rari, qui feſta violant, aut ſtatis temporibus non confitentur & communicant? & ſi qui horum tranſgreſſores reperiantur, monentur & mulctantur. Exulat hæc diſciplina apud ſectarios noſtri temporis, qui libertatem ſpiritus vertunt in libertatem carnis & contendunt ſe ab omni obedientiâ Decalogi, Legum, Principum, Prælatorum, Superiorum, Dominorum, Item ab operibus pœnitentiæ & ſatisfactionis, à votorum obſeruatione exemptos eſſe, quę ſanè libertas irrationalis, animalis, carnalis, turpis & contra omne naturæ ius rectamque rationem eſt. Audi Lutherum in l. de Chriſtiana libertate. *Chriſtiano, inquit, neque opera, neque lex neceſſaria eſt, quia per fidem liber eſt ab omni lege.* Et to. 1. Wittemb fol. 189. ait: *Oportet cor humanum legem Dei, atque adeò Deum ipſum ſupra modum odiſſe.* vox Sathanæ non hominis; quid enim magis blaſphemum diabolus loqui poſſet? Non abſimilis Caluinus, cuius eſt hic diagoliſmus libr. 3. inſtit. c. 19. § 2.4.7. *Conſcientiâ dicente, peccaſti, reſponde imò peccaui. Ergo Deus puniet & condemnabit. Non. At lex hoc dicit; Sed nihil mihi cum lege: Quare: quia libertatem habeo.* Deinde obedientiæ ſtudium prorſus euertunt, dum aſſerunt præcepta Dei ſeruari non poſſe, dumque negant homini liberū arbitrium. Adhæc ſi quod operoſius mandatum illis iniungatur illicò obmurmurant & refugiunt, quaſi per hoc eorum libertas infringatur. Leges etiam Ciuiles, cùm impunè poſſunt nullo metu præuaricantur, quia ſe illis iudicant in conſcientia non obligari: Denique; Rebelliones eorum excitatæ contra Principes oſtendunt eorum obſeruantiam. Taceo quotidiana & manifeſta eorum ſcelera, iurant, peierant, mentiuntur in ſuum & proximi commodum, mendaciis & calumniis onerant Eccleſiam, vota frangunt; vxoribus fidem nōn ſeruant; vſuras exercent; imagines Sanctorum cùm repudient, eas tamen Catholicis pingunt & ſculpunt. Iam verò in Eccleſia Chriſti diſciplina eſſe debet, & ſcelerum caſtigatio. Si enim Apoſtolus *ad Hebr.* 12. ait: *Quod ſi extra diſciplinam eſtis* (Græcè abſque caſtigatione) *ergo adulteri* (id eſt, adulterini) *& non filij eſtis.*

E. IV. Quoad vitæ aſperitatem. QVARTÒ, Si ſpectemus vitæ duritiem in qua educati ſunt Abrahæ filij nec non labores & vexationes, quibus exercitati eius poſteri, maximè in Ægyptiaca ſeruitute. Prædixit enim Deus: *Scito prænoſcens, quod peregrinum futurum ſit ſemen tuum in terra non ſua, & ſubjicient eos ſeruituti & affligēt quadringētis annis.* Gē. 15. Ipſi

etiam filij Abrahæ Iſmael & Iſaac nequaquam blandè habiti ſunt à Patre, quorum prior è paternis ædibus, cùm eſſet annorũ ſeptendecim, dimiſſus eſt, nec alio cum viatico, præterquam vno pane & vtre aquæ, *Gen.* 21. Poſterior verò Iſaac oneratus faſce lignorũ ductus eſt à Patre tridui itinere ad necem, immolandus Domino *Gen.* 22. Reliqui eius nepotes vſque ad exitum de Ægypto ferè paſtores fuerunt. Filij igitur Abrahæ ſunt, qui non in delitiis & voluptatibus, ſed in vitæ auſteritate, afflictionibus & laboribus educantur. Tales autem ſunt Catholici, qui imprimus per trecentos annos à Chriſti aſcenſione vſque ad Conſtantinum Magnum, tanquam oues occiſionis, ad Martyrij macellum paſſim rapiebantur; poſteà vbi Tyranni defuerunt, variis mortificationum generibus ſe ipſos quaſi mactarunt in oblationem Deo, per Martyrij deſiderium, per patientiam iniuriarum per tolerantiam paupertatis voluntariè aſſumptæ, per virginitatis ſtudium ac carnis & concupiſcentiarum crucifixionem, per opera miſericordiæ, per voluntarias corporis caſtigationes, per ſui ipſius victoriam & mortificationem. Quæ viuendi ratio adhuc viget in Eccleſia & inculcatur nobis iugiter, cùm ieiunia præcipiuntur, cùm ſupplicationes & ſolemnes comprecationes indicuntur; cùm, in vigiliis, Quadrageſima, feria ſexta & Sabbatho, ludi, choreæ, pergræcationes, clamores, & profana Muſicorum inſtrumenta coërcentur; cùm Bachanalia inhibentur, cùm dolor de peccatis admiſſis & aſperæ ſatisfactiones pœnitentibus iniunguntur, cùm voluntariæ corporis afflictiones peregrinationes, abſtinentiæ, vigiliæ, flagella, cilicia, brachiorum expanſio, genuflexiones & humicubationes, Xenodochiorum viſitationes, aliæque ſexcētæ à Catholicis, præſertim à Congregationibus & Religioſis ſuſcipiuntur. Denique apud Catholicos reperitur ſtudium perfectionis & abdicationis rerum omnium & mundi voluptatum in tot millibus Religioſis: qui omnibus illis illecebris, quarum caro eſt appetentiſſima, coniugio, inquam, epulis, compotationibus, venationibus, ludis, iocoſis ſpectaculis, mollibus lectis, ſplendidis veſtibus & id genus aliis æternum vale dicunt. Nihil horum cernere eſt in Acatholicis; quin potiùs exhorrent vel ad vocem pœnitentiæ & mortificationis; Ventri ad libitum ſeruiunt, ludunt, pergræcantur, terrenis commodis inhiant, nil niſi Venerem & Bacchum loquũtur, nullis etiam ſacris diebus parcunt, nulla iis ieiunia, niſi fortè tempore grauiſſimæ alicuius cladis, nullæ pœnitētiæ, nullus cœlibatus, nullus conſiliis Euangelicis locus. Et quis vnquam vidit aliquem ipſorum cum Apoſtolo caſtigare carnem ſuam & in ſeruitutem redigere? quis cilicio macerare? quis flagello tundere? quis lachrymis genas rigare? quis in humum vel genua proſterni? quis multum fortunarum ſuarum pauperibus elargiri?

F. V. Quoad peregrinationem.

Quinto, Si conſideremus eorum iter per deſertum ad terram promiſſionis. Quas enim illi gratias & beneficia ſortiti ſunt à Deo, eas ſpiritualiter etiam ſortita eſt Eccleſia Catholica. Habuerunt illi columnam ignis per noctem, & nubis per diem: habet Eccleſia Spiritum ſanctum, qui eam protegit tempore perſecutionis, & illuminat in fidei difficultatibus; habet enim Summus Pontifex in rebus fidei decernendis & paſtorali ſuo regimine infallibilem Spiritus ſancti aſſiſtentiam, à Chriſto ſibi promiſſam. Habuerunt illi aquam de petrà & biberunt omnes: habemus nos doctrinam fidei infallibilem è Petra Sedis Romanæ. Scio Petram illam ex Apoſt. 1. *Cor.* 10. ſignificare Chriſtum; ſed ſcio etiam Petrũ eiuſque ſucceſſores à Chriſto vocatos & conſtitutos eſſe Petram, Chriſti videlicet vicariam & ſecundariam, à quâ biberent poſteri, qui ex ipſius Chriſti ore bibere non potuerunt. Habuerunt illi manna de cœlo, habemus nos Euchariſtiam, quâ & contenti ſumus ſub vnâ tantùm ſpecie. Habuerunt illi ſerpentem haſtili affixum cuius aſpectu ſanabantur: habemus nos S. Crucem cuius typus erat ſerpens ille ex Domini teſtimonio nemini non ſalutarem, qui eam vt decet, aſpicit. Obtinuerunt illi de hoſtibus plurimas victorias miras & miraculoſas: obtinuimus & nos nuperis his annis contra hæreticos.

G. VI. Quoad religionē.

Sexto, Si ipſius Abrahæ religionem ponderemus. Ipſe enim eſt, qui loquente ſecum Deo, adorauit eum in terram vel genu flexus, vel proſtratus *Gen.* 17. & 18. Ipſe paſſim altaria erexit & in iis Deo ſacrificauit. Ipſe Melchiſedecho ſacerdoti decimas perſoluit ſuarum poſſeſſionum. Ipſe mundi pompam, veſtium & epularum delicias damnauit in Epulone; Paupertatem verò & abiectionem commendauit in Lazaro *Luc.* 16. Ergo vt alias eius virtutes taceam, nequàquam cum hæreticis, ſed nobiſcum ſenſit. Ipſi enim nec in terram adorare ſolent; nec altaria erigũt, ſed ea potiùs deſtruunt? nec ſacrificium Deo offerunt, quia nullum habent? nec ſacerdotes venerantur aut decimas iis perſoluunt, ſed cum poſſunt, potiùs adimũt; nec Lazari illius mendici, ſed Epulonis potiùs vitam commendant & ſequuntur; quem proinde etiam niſi reſipiſcant, ſequentur in infernum? quod tamen ipſis adeò non precamur, vt potiùs toto corde, in modico & in magno optemus eos fieri tales quales ſumus nos; veros ſcilicet Abrahæ filios. Sunt enim & ipſi quemadmodum & Iudæi ac Gentiles, modo aliquo fratres noſtri, ex patre ſcilicet Deo Conditore noſtro, tametſi non ex Matre Eccleſia. Quare rogemus, chariſſimi, Chriſtum, quod rogauit Abrahamum Epulo, vt mittat illis Lazarum, hoc eſt, ſpiritum bonum, qui edoceat illos, quanta imprimis pœna in inferno maneat infideles & hæreticos: quam bono ac ſecuro loco, in ſinu videlicet Abrahæ & Dei ſint Catholici, vt & ipſi ad eos congregentur & nos omnes vnanimi voce dicere poſſimus. Salus huic domui, ſalus huic Nationi facta eſt, eò quòd & ipſi ſint filij Abrahæ.

CONCIO III.

Incitamenta ad reſtituendum bona aliena.

Reſtitutionem iniuſtorum bonorum præcipit
1. Lex naturæ. 2. Lex ſcripta.
3. Neceßitas gratiæ obtinendæ.
4. Periculum hæredibus imminens.
5. Mors & gehenna imminens.
6. Bonum, quod reſtitutionem ſequitur.

THEMA.

Si quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum. Luc. 19.

A. MAgnetis vis quanta ſit in trahendo ferro, nemo eſt, qui neſciat. Tanta nimirum vi non modò ipſe ferrum ad ſe trahat, verùm etiam integras naues ferreis compactas clauis. Eam tamen etſi mirabilem planè virtutem ab Adamante vinci, teſtatur S. Aug. *l.* 21. *de ciuit. c.* 5. adeò, vt ſi iuxta magnetem ponatur, ferrum trahere prohibeat, imò cogat magnetem vt ferrum iam attractum reſpuat & remittat. Si bene hodiernum Euangelium inſpicimus, ſimile aliquid cernimus. Videmus enim illic hominẽ, qui multa ad ſe bona mirabili traxerat violentiâ: neq; ferrum tantùm, ſed & argentum & aurum & naues integras ad teloniũ, Zachæum videlicet, principem publicanorum. Qui tamen, quamprimum Chriſtus in domum eius venit & iuxta eum ſtetit; illicò multò mirabiliùs reſpuere & remittere cœpit omnia quę rapuerat. *Domine*, inquit, *ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus, & ſi quid aliquẽ defraudaui, reddo quadruplũ.* Nimirum Chriſtus cæleſtis ille Adamas fuit, quem Amos c. 7. (iuxta tranſlationem 70. & intepretationem S. Hieronymi) præuidit monſtratum ſibi in manu Dei. *Quid tu vides, Amos?* inquit Deus. Et Amos: *Adamantẽ ego video.* Et dixit Dominus: *Ecce ego ponam Adamantem in medio populi mei Iſrael.* Quod impletum eſt cùm Saluator natus eſt in medio terræ. Nimirum quia magnetiſſima erant hominũ corda ad concupiſcendum, rapiendum & retinendum aliena, idcircò Adamas iſte in terra ponendus erat vt reſtitueremus aliena. Hoc verò quia difficile ſit idcircò omnem mouebimus lapidem, vt fiat.

B. I. Præcipit Lex naturæ. PRIMVM, Lex naturæ. Dictat enim natura & vrget conſcientia reſtitutionem iniuſtorum bonorũ. Quòd vel Zachæus docet, qui vrgente conſcientiâ vltrò prodidit obligationẽ iſtã, & promiſit reſtitutionẽ, cùm Chriſtus ne verbo quidem mentionem de hac fecerit. Nimirum vti canis allatrat & inſequitur fures, donec prædã dimittant, ita facit conſcientia perpetuò inclamãs: *Redde quod debes.* Vndę bene dixit Deus Caino *Gen.* 4. Si malè egeris, ſtatim in foribus peccatum adfore, hoc eſt, accubiturum & allatraturum eum inſtar canis (hoc enim ſonat Hebræum.) Habent huius legis igniculum aliquem etiam bruta animantia. Siquidem animalia quantumuis rapacia, reddunt vel dimittunt prædam cùm obiurgantur vocibus inclamantium. Crocodili rapaciſſimi, ſolâ Tentiritarum voce territi euomunt recentia corpora ad ſepulturam, teſte Plinio *lib.* 8. *c.* 25. At quoties nos inclamat S. Scriptura, vt aliena non tangamus? Væ, qui prædaris, inquit: Et iterum væ, qui multiplicat non ſua. Et in Euangelio: Redde quod debes.

C. II. Lex ſcripta. SECVNDVM, Lex ſcripta. *Exodi* 22. Præcipit Dominus: *Si quis furatus fuerit bouem aut ouẽ, & occiderit vel vendiderit: quinque boues pro vno boue reſtituet & quatuor oues pro vna oue.* Eadem reſtitutio bonorum depoſitorum, vel per fraudẽ & calumniam acquiſitorum præcipitur *Leuit.* 6. & quinta inſuper pars. *Tob* 2. ait Tobias audiẽs hœdũ in domo ſua: *Videte ne furtiuus ſit: reddite eum Dominis ſuis, quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid aut contingere.* Similiter Zachæus in hodierno Euangelio idipſum confirmat, qui iuxta prædictam legem quadruplum reſtituere promittit. Sed cur quadruplum? Fortè quia, qui contra iuſtitiam peccat quadrupliciter offendit. Nam primò offendit iuſtitiam, faciendo inæqualitatem. Secundò. Offendit proximum, priuando eum bono, cuius vſu & fructu interim carere debet. Tertiò. Quia eundem occaſionaliter mouet ad indignationem, blaſphemias, ſuſpicionem, iracundiam, &c. Quartò. Quia fortè etiam lachrymas multorum vel ſaltem læſorum prouocat. Quod optimè aduertit S. Ædwigis Polonorum Regina, cuius maritus Vladiſlaus cùm aliquando commeatum à Capitulo Eccleſiæ. Gueneſnenſis petiiſſet nec impetraſſet, ideoque more barbarico pignoraſſet facultates adſcriptitiorum Eccleſiæ: reprehendit eum Regina: vnde Rex pignora capta reddi iuſſit. Sed nihilominus ſuſpirans Hedwiges: *Pignora quidem*, inquit, *reddemus agreſtibus: cæterùm lachrymas illorum quis reddet?* Hieron. Ziegh. *de illuſtr. Germa. viris c.* 89. Digna vox Reginæ, quæ meritò à potentatibus obſeruari deberet, & à pauperum oppreſſoribus.

D. III. Neceſſitas gratiæ obtinendæ. TERTIVM, Neceſſitas. Quia ſine reſtitutione (quando fieri poteſt, & non fit) non dimittitur peccatum, & proinde nec cœlùm ingredi poſſibile eſt; id quod oſtendunt loca Scripturæ paulò ante adducta. Quibus accedit Auguſtinus Epiſt. ad Macedon. (Refert 14. q. 6. Si res) dicens: *Si res aliena, propter quam peccatum eſt, reddi poßit & non redditur: pœnitentia non agitur ſed ſimulatur. Si autem veraciter agitur, non remittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum, ſi, vt dixi, reſtitui poteſt.* Ratio eſt, quia peccatum non remittitur niſi diſpoſito, diſpoſitus autem non eſt, qui victus auaritiâ, non reddit vero Domino quod ipſius eſt, ſed ſibi retinet. Ex fabulis ſcimus, vulpem, quæ eſuriens gracili ventre anguſtum cellæ foramen intrauit, & ibidem furtiuo cibo ventrem ad ingentem tumorem diſtendit, cùm egredi ampliùs non poſſet, ab alia vulpe fortè illic tranſeunte audiuiſſe: Iſthic tibi manendum eſt, dum iterum extenueris, ſi exitum inuenire & liberari velis. Idem tibi dico, & dicet quilibet Confeſſarius tuus, ſi marſupium tuum fur-

tiuis

ſiuis nummis diſtenderis. De talibus enim propriè dixit Chriſtus: Facilius eſt Camelum per foramen acus tranſire, quàm diuitem intrare in regnum Dei *Luc.* 18. Quod ſi ſubiunxit, id per Dei potentiam eſſe poſſibile, eo intelligendum eſt, ſi eiuſmodi diues, quod alienũ habet, reſtituat, adeoque vti vulpi illi dictum eſt, rurſum exinaniatur à furtiuis bonis. Non deſunt huic veritati exempla complura, quæ oſtendũt eos, qui non reſtituerunt bona aliena maioris pretij, damnatos: eos verò, qui minoris pretij res, vel debita contracta, in purgatorio detentos fuiſſe. Refert Cæſarius *l.* 11.*c.* 35. Monachũ quendã, qui nautæ, à quo per Albim Saxoniæ fluuium tranſuectus fuerat, promiſſum naulum, dimidium denarium, reddere neglexerat, poſt mortem ab ingreſſu cœli impeditum, eò quòd naulus ille adeò ipſi creuiſſe videretur, vt mundo maior appareret, ideoq; ſurſum tendenti obſiſteret: quod ad vitam reductus narrauit. Refert Collector ſpeculi puerum nouem annorum, ſolitum à domeſticis mutuare nummos ad emenda pira & nuces: cùm neglexiſſet aliquos ſoluere, acerbiſſimè in purgatorio caſtigatum, matri apparuiſſe, & culpam aperuiſſe petiiſſeque ab ea vt prò ipſo ſatisfaceret. In ſpec. M. exempl. tit. *Reſtitutio*. Et ſanè tanta eſt hæc obligatio, vt propterea aliquando mortui interpellati reſponderint, quo nimirũ res alienæ reſtituerentur. Scribit Socrates *Hiſt. trip. l.* 1. *c.* 10. Spiridioni Tremithuntis Cypriorum Epiſcopo fuiſſe filiam Irenen, cui notus quidam depoſitum aliquod crediderat. Illa ſumens depoſitum ſub terrâ recondidit, vbi cautè credidit cuſtodiri. Contigit interea mori puellam nihil confeſſam Patri. Venit homo depoſitum repetens ignorante Spiridione, quid loqueretur. Cumque in tota domo requiſiſſet, nec inueniret, flebat, capilloſque vellebat & morti vicinus, eſſe videbatur ille, qui depoſuerat. Hæc Spiridio fieri videns & curſim veniens ad ſepulchrum, vocauit nomine puellam. Quâ reſpondente, de cauſa depoſiti requiſiuit, & cùm ab ea didiciſſet; reuerſus & inueniens, vbi puella ſignificauerat, reddidit homini, quod petebat. Sic Trip. Similem hiſtoriam refert Ado Treuer. 7. Idus Aug. de Ephroſyna, quæ Donato Epiſc. ex ſepulchro reſpondit vbi fiſci pecuniam Euphraſio marito concreditam abdidiſſet. Ex quibus intelligi poteſt, quanti res momenti ſit alienorum bonorum reſtitutio, quando etiam mortuos voluit Deus adhibere huius rei teſtes.

E. IV. Periculum hæredibus imminens.

QVARTVM, Periculum, quod imminet liberis & hæredibus: ſi eiuſmodi bona eis relinquantur. Nam ſi hæredes ſciant aut ſcire nolint, cùm poſſint, bona iſta iniuſta eſſe, nec tamen reſtituant, pari ſcelere ſe obſtringunt. Itaque eiuſmodi parentes liberis ſuis venenatum panem offerunt, contra id Saluatoris: *Quis ex vobis Patrem petit ouum; nunquid ſcorpionẽ dabit illi?* Scorpio facie blanditur, ſed cauda pungit & necat: ita blandulæ quidem ſunt iniquæ hæreditates, ad extremum tamen perdunt. Hinc damnatam ſe aſſeruit mater B. Mariæ de Oignies, filiæ apparens: *Enutrita*, inquit, *fui & vixi in his, quæ per iniuſta mercimonia & vſuras acquiſita fuerunt, & conſcia mihi mali ablata non reſtitui.* Thom. Cantiprat. l. 2. Apum c. 64. Hinc decem illi comites Teutonici ſibi ad iniquam hæreditatem ſuccedentes in vna ſcala viſi ſunt torqueri in inferno, apud Petr. Damianum ad Dominic. c. 8. *Epiſt.* 5. Quod exemplum recenſuit Hildebrandus Rom. Eccleſię Archidiaconus pro concione coram Papâ Victore. Cultros acutos eripiunt parentes liberis, cur non potiùs bona eiuſmodi iniuſta, quibus animæ eorum lethaliter ſauciantur?

F. V. Mors & Gehenna imminẽs.

QVINTVM, Mors imminens & gehenna. Veniet breui tempus, quod iniuſtum poſſeſſorem omnimodè ſpoliabit. Et quis non malit vltrò dare, quàm violenter ſpoliari? *Diuitias, quas deuorauit, euomet*, inquit quidem, in l. Iob c. 20. *& de ventre illius trahet eas Deus.* Mors vncinus ille eſt, quem vidit Amos c. 8. oſtenſum ſibi à Deo. Vt enim vncino quatiuntur arbores & ſpoliantur pomis licet inuitæ: Sic iniuſti poſſeſſores, qui inſtar arborum omnem pene ſuccum circumiacentis terræ ad ſe trahant, vt ſe, & ſuos ditent, ornent, exaltent, &c. à morte exuentur. Videmus initio Chriſtum ab eodem Amos viſum ſuper murum Adamantinum cum Adamante in manu. Quod indicat Chriſtum fore aliquando Adamantem, Adamantinis illis cordibus, qui ad reſtitutionem & diuiſionem bonorum alienorum à propriis permoueri non poſſunt. Etenim Adamas etſi malleo frangi nequit, alio tamen Adamante, rumpi dicitur. Videant illi ne in morte Adamantem experiantur Chriſtum, qui Adamantini ſunt in vita. Expertus eſt hunc Adamantem Carolus Martellus Rex Franciæ & Caroli Magni auus: qui poſtquam monaſteria multa diripuiſſet & bona Eccleſiaſticorum ſibi vſurpaſſet, decimas etiam, quas ad tempus à ſede Apoſtolicâ impetrarat, contra iuſiurandum reſtituere noluiſſet, horrendam mortem ſubiit. De eo ſiquidem S. Bonifacius ita ſcribit ad Ethelbaldum Merciorum Regem in Angliâ, hominem ſceleſtum, quo eum per exempla ad pœnitentiam reuocaret: Carolus quoque, inquit, Princeps Francorum multorum monaſteriorum euerſor & Eccleſiaſticarum pecuniarum in vſus proprios cumulator, longâ torſione & verendâ morte conſumptus eſt. Apud Baron. ann. 741. Et volunt aliqui, corpus eius poſt aliquot annos in ſepulchro non inuentum, ſed eius loco magnum tantum ſerpentem. Æmilius lib. 2. de rebus geſtis Franc.

G. VI. Grande bonum reſtitutionis.

SEXTVM; Grande bonum, quod reſtitutionem ſequitur; non enim potes tam multa reſtituere, quin longè plura reſtituat tibi Deus. Reſtituit tibi gratiam ſuam, imò ſeipsũ: reſtituit tibi opera mortificata & merita: reſtituit tibi pacem conſcientiæ: reſtituit tibi bonã famam: reſtituit tibi vitam æternam. Omnia hæc promiſit Chriſtus verbo illo, cùm dixit; Hodie huic domui ſalus facta eſt à Deo. Vt enim ad Zachæi verbum, quo is reſtitutionem promiſit, ſtatim addidit Chriſtus: *Hodie huic domui*

mui ſalus facta eſt à Deo: ita dicitur & tibi, poſtquam te ipſum viceris & reſtituere ſeriò decreueris: huic domui ſalus facta eſt. Quare nemo metuat, ne ſi aliena reſtituerit, ad pauperiem redigatur, vel famam ſuam perdat. Si enim Deum recipit, ſi gratiam, ſi pacem conſcientiæ, ſi merita ſua, ſi ſalutem: itáne pauper erit? Deinde turpe eſt aliena rapere, turpius reddere nolle; contrà glorioſum eſt & laudabile, reddere; non minùs, quàm ſi aliud damnum datũ reſarcias. Quis enim vnquam vituperauit Zachæum, quòd aliena reſtituerit? imò quis non laudet? Laudauit certè eum ipſe Dominus, cum mox ſalutem ei impertiit. Contrà ingens ignominia erit, cùm in die Iudicij alienum quid in caſſa tua repertum fuerit. An neſcimus, quàm confuſi ſint fratres Ioſephi, cùm in ſacco eorum repertus eſt ſcyphus Ioſephi? *Geneſ.* 44. Quiſquis igitur es, ſi quid aliquem defraudaſti, vel ſi quid alieni poſſides, etiamſi abſque fraude, redde cui debes.

CONCIO IV.

Quænam Domus, ſeu familia ſit beatiſſima.

1. *Illa, in qua iuſtitia diligitur.*
2. *In qua dominus honeſti amans.*
3. *In qua omnes faciunt ſuum officium.*
4. *Vbi diligitur potiùs quàm timeatur Dominus.*
5. *In qua ſeruatur aurea mediocritas.*
6. *In qua ſapiens Paterfamilias.*

T H E M A.

Huic domui ſalus à Deo facta eſt. Luc. 19.

A. NOn parua Zachæo laus eſt, quòd in Feſto Dedicationis legatur eius hiſtoria, & quod de ipſius domo dicitur, applicetur domui Dei. Vult enim hoc ipſo Eccleſia nobis inſinuare, domum Zachæi ſanctam & domũ Dei adeoque templum quoddam factam eſſe, poſtquam eam Chriſtus ſuâ præſentiâ initiauit & Deo conſecrauit. Hoc ſibi volunt verba eius: *Salus domui huic facta eſt.* Fælix illa domus & familia, de qua hoc idem dici poteſt, quæque templum quoddam eſt. Et verò domus Chriſtianorum tales eſſe deberent, ſanctæ, inquam, & Dei domus, in quibus ſalus habitet; vti domus Aquilæ & Priſcillæ, de qua S. Paulus 1. *Cor.* 16. ſcribit: *Salutant vos in Domino multum Aquila & Priſcilla cum domeſtica ſua Eccleſia, apud quos & hoſpitor.* Quæ ſanè Eccleſia non fuit niſi familia Aquilæ. Tales ergo ſi domus Chriſtianorum forent, meritò hoc die ſolemnitatem Dedicationis celebrarent. Quid verò domum & familiam fælicem reddat, audiamus.

Plutarchus in conuiuio ſeptem ſapientum refert Periandrum eorum vnum quæſtionem propoſuiſſe. Quænam domus eſſet optima, quænam familia beatiſſima. Ad hoc, inquit:

B. I. In qua iuſtitia diligitur. PRIMVS Solon reſpondit. *In qua res neque iniuſtè eſt parta, neque in ea vel conſeruanda diffidentia, vel impendenda pænitentia eſt locus.* Talis enim domus ſemper in hilaritate abſque timore viuit, abſque timore & conſcientiæ remorſu. Eiuſmodi domus erat Tobiæ, qui ſonitum furti in domo ſua ferre non poterat: cùm (tametſi admodum pauper erat) balantem audiret hœdum: Videte, inquit, ne furtiuus ſit: reddite illum Domino ſuo, &c. Idẽ etiam non diffidebat de ſua re conſeruanda, nam dicebat filio: *Pauperem quidem vitam gerimus ſed habebis multa bona ſi timueris Deum.* Idem pauperes contribules ſuos ad conuiuium adhibere ſolebat. Talis etiam domus S. Sanctuli, qui in rerum inopia & fame, panem ſibi diuinitus oblatum, timens ne alienus eſſet, ſuis mercenariis apponere nolebat: apud Greg. *l.* 3. *Dial. c.* 37. Talis etiam erat domus Zachæi poſtquam ad Chriſtum eſt conuerſus. Nam Chriſtum, licet is ſeipſum inuitauerit, excepit gaudens, nec turbatus eſt more auarorum, quòd hoſpitem non inuitatum conuiuio excipere deberet. Nec timuit etiam ne ad extremam redigeretur inopiam & mendicitatem, ſi bona malè parta reſtitueret & dimidium ſuorum daret pauperibus, quomodo nunc vſurarij & iniqui exactores timẽt. Denique iniuſta bona ab ædibus ſuis excluſit. Vnde meruit audire *Hodie huic domui ſalus facta eſt.* Etenim domus, in qua eſt aliquid boni iniuſti, ſimilis eſt ſtomacho, qui crudum aliquem & noxium cibum retinet, quem digerere non poteſt. Hinc aſcendunt in caput mali vapores idque valde affligunt, nec ceſſat dolor, donec noxius ille cibus per vomitum eiiciatur. Ita domus illa nequaquam læta & ſecura eſſe poteſt, quæ alienum bonũ retinet, quia id digerere nõ poteſt. Aſt vbi id euomuerit, per reſtitutionẽ, tum demum ſana erit, & audiet: *Hodie huic domui ſalus facta eſt à Deo.* Retinuit Pharao vxorem alienam, Abrahæ nimirum, in domo ſua: ſed quanto ſuo malo? flagellauit enim Dominus Pharaonem & domum eius propter illam, quouſque eam dimitteret. *Gen.* 12. Ita etiam flagellatur, ſi non aliis plagis, ſaltem conſcientiæ ſtimulis, qui iniuſta bona detinet, donec ea reſtituat.

SECVNDVS Bias dixit: *In qua Dominus ſua ſponte talem ſe gerit, qualem foris propter leges.* Foris quidem homines communiter cautè viuunt & honeſtè ſeſe habẽt, quia timent leges, vnde & honeſtiore cum habitu & pallio tecti prodeunt in publicum; ſed domui ſuæ vnà cum pallio ſæpè honeſtatem quoque exuunt, quia licitum ſibi putant agere domi ſuæ, quod volunt, non quod decet. Eiuſmodi domus mortua, amens & miſerrima eſt. Nam quæuis familia ciuitas quædam paruula eſt, teſte Chryſoſt. *homil.* 22. *in Epiſt. ad Epheſ.* Atqui ciuitatis animam eſſe leges, dixit Demoſthenes apud Maxim. ſerm. 69. Cicero, mentem; & quod corpus eſt ſine mente, hoc eſſe ciuitatem ſine legibus. Cicero *pro Cluent.* Quod ergo mortuus & amens eſt, hoc eſt domus, in qua Paterfamilias viuit abſque lege, quia familiæ lex eſt paterfamilias, quod ſi ipſe ſit ſine legibus, væ domui, quam regit. Erat domus Druſi patens vicinorum aſpectibus. Cui faber cùm ſuggereret ſe eã

C. II. In qua honeſti amans Dominus.

incom-

incommoditatem ſublaturum quinque talentis, reſpondit; *Decem dabo, ſi talem reddas domum meam, vt vndequaque pateat omnium oculis, quo videant omnes, quomodo domi meæ viuatur.* Stob. *ſer.* 22. Talis etiam dici poteſt domus fuiſſe Zachæi, qui vltrò, nemine inſtigante, in domo ſua decreuit facere iuſtitiam & reddere ablata, audientibus Phariſæis. Non ita permulti alij, qui foris & in creditorum ædibus ſoluere promittunt, quæ debent: ſed domi ſuæ abnuunt.

D. III. In qua omnes faciunt ſuũ officium.

TERTIVS, Thales: *In qua, ait, plurimum otij Domino conceditur.* Signum enim eſt, in tali domo omnes domeſticos facere officium ſuum, nec faceſſere curas aut negotium hero. Talis domus erat Putipharis, dum in ea ſeruiret Ioſeph. Crediderat enim Putiphar omnia ſua Ioſepho, *nec quidquam aliud nouerat niſi panem, quo veſcebatur,* id eſt, nullius rei curam gerebat, nihil inquirebat aut cognoſcebat, præterquam menſam vt accumberet & frueretur iis, quæ Ioſeph procurabat. *Gen* 39. Fælicior ea domus, in qua nemo impeditur ab otio ſancto, quo Deo vacet. Et talem arbitror fuiſſe domum Zachæi: non enim impediebatur à ſuis, quo minus iret videre Ieſum. Spiritualiter fælix eſt illa domus, in qua Dominus, id eſt, intellectus plurimum ſancto contemplationis otio vacat: Vnde Bernardus *ſer.* 3. *de Aſſumpt.* ait: *Fælix domus & beata ſemper, vbi de Maria Martha conqueritur,* id eſt, vbi ſtudium rerum diuinarum, orationis, & contemplationis ita præualet & dominatur, vt de illa actio externa velut conqueratur. Infelix verò domus illa, in qua Dominus aut Domina priuatur otio, præſertim ſancto, ne poſſint vacare rebus diuinis: cuiuſmodi tamen domus multæ nimis ſunt, vbi videlicet vxor impeditur à marito aut contrà; domeſtici à Dominis & viciſſim, ne ſubinde aſcendant in ſycomorum contemplationis, orationis, confeſſionis, peregrinationis, &c. Denique vbi à negotiis & tumultibus ſæcularibus impeditur mens à ſeruitio diuino, oratione, Miſſa, concione, confeſſione, communione.

E. IV. In qua diligitur potius Dominus quam timetur.

QVARTVS, Cleobulus, *in quâ plures ſunt, qui diligant, quàm qui metuant Dominum.* Quemadmodum enim moleſtiſſimum eſt, quando auriga perpetuis vti calcaribus & equorum latera tundere debet; econtrà verò iucundiſſimum, cùm equi ſponte currunt ad vnam aurigæ vocem: ita miſerrimum eſt inuitis vti domeſticis, qui minis tantùm & verberibus adigi debent: pulcherrimum verò habere tales, qui amore ducuntur, hi enim præterquam, quod moleſtiam nullam creent Dominis, fideles & conſtantes ſunt: illi verò tempore neceſſitatis heros ſuos deſerunt. Talis domus erat Naamanis, quem ſerui eius vocabant Patrem & ſalutari conſilio admonebant, malè ſibi conſulentem. 4. *Reg.* 4. Talis domus Iacob, qui cùm edixiſſet conuocatâ omni domo ſuâ: *Abijcite Deos alienos, qui in medio veſtri ſunt, & mundamini ac mutate veſtimenta: Surgite & aſcendamus in Bethel, vt faciamus ibi altare Deo, &c.* Dederunt ei omnes Deos alienos, quos habebant, & inaures eorum: at ille infodit ea. *Geneſ.* 35. Fælix illa domus, in qua Dominus inuehitur in vitia ſuorum, eaque per pœnitentiam deleri iubet & ſepeliri: Similiter in qua domeſtici tã promptè ac ſincerè obediunt, culpas ſuas fatentur & expiant. Talem etiam credo fuiſſe domum Zachæi, quæ ſubitæ eius conuerſioni ne verbo quidem contradixit, ſed potiùs mox ſubſcripſit ſeque ipſi conformauit. Sed ferè in patribus & matribusfamilias ſitum eſt, quales ſeruos & ancillas habeant. Quemadmodum enim equi Turcici, vt teſtatur Augerius Buſbequius *Ep.* 3. *Legat. Turc.* manſuetiſſimi ſunt, Dominos ſuos cognoſcunt & amant adeò, vt Dominis conſpectis vel auditis adhinniant, eos quaquauerſum vltrò ſequantur, iuſſi procumbant in genua & ſeſſorem ita recipiant: bacillum aut enſem mordicus humo attollant & Domino porrigant inſidenti, &c. quia blandiſſimè educantur à Turcis, qui frequenti palpo eos ſibi concilant & quaſi liberum inſtar omni cum lenitate tractant, nec niſi magna cogat neceſſitas, fuſte caſtigant (cum tamen equi noſtri refractarij, mordaces & calcitroſi ſint, quia nimirum à curatoribus ſuis truci tantùm voce obiurgantur & fuſtibus tunduntur, vnde fit, vt ad eorum ingreſſum in ſtabulum, equi toti cohorreſcant & eos perinde oderint ac metuant.) Ita ferè res habet cum domeſticis. Rectè itaque monuit Eccl. c. 4. Noli eſſe quaſi leo in domo tua.

F. V. In qua aurea mediocritas.

QVINTVS, Pittacus: *In qua neque requiruntur ſuperuacanea, neque deſiderantur neceſſaria.* Non malè & iſte, vt enim duo ſunt in mari loca periculoſa à veteribus celebrata, Scylla & Charybdis, inter quæ ſummâ erat opus nauigantibus attentione (nam qui effugiebat primum, incidebat in ſecundum) ita duo extrema periculoſa ſunt, diuitiæ & paupertas: quæ vtraque fugiebat Salomon, dicens Deo: *Duo rogaui te, ne deneges mihi, antequã moriar: Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi, ſed tantùm victui meo tribue neceſſaria, ne fortè ſatiatus illiciar ad negandũ, & dicam: Quis eſt Dominus? aut egeſtate compulſus furer & periurem nomen Dei mei.* Prou. 30. Nimirum diuitiæ extollunt & mergunt facilè in interitum. Mendicitas ad impatientiam, inuidiam, furtum & ſimilia vitia trahit. In hunc ſenſum explicat Plato *lib.* 3. *de leg.* id Heſiodi. *Dimidium plus toto.* Nec non & Pittacus apud Laërtium, qui vbi ſponte ſe abdicaſſet magiſtratu, agri ſibi à Mitilenæis relicti dimidiũ reſecuit auctore Socrate, dicens, dimidium præſtabilius eſſe toto. Idemque pecuniam à Crœſo miſſam recuſauit, reſpondens ſibi dimidio plus eſſe, quàm vellet. Quid ni dicemus etiam eiuſmodi domum fuiſſe domum Zachæi, qui dimidium bonorum ſuorum dedit pauperibus, dimidium ſibi retinuit, quaſi ſecurius fore intellexiſſet dimidio victitare quàm toto?

G. VI. In qua ſapiens Paterfamilias.

SEXTVS, Chilon: *Qua ſimilis eſt vrbi, in qua Sapiens Rex imperat.* Communiter enim dicitur: Qualis Rex, talis grex. Exemplo eſt domus Salomonis, quam cùm ipſe ſapientiſſimè regeret, omnia etiam à famulis ſapienter & accuratè fiebant, & cum ingenti curâ menſæ Reges

neceſſaria

neceſſaria præbebantur tempore ſuo, omniaque tã pulchro ordine peragebantur vt obſtupeſceret Regina Saba, vti videre eſt 3. *Reg.* 4. *&* 10. Ex quo & illud boni conſequebatur, vt ſubditi Salomonis eo regnante habitarent abſque timore vnuſquiſque ſub vite ſua & ſub ficu ſua 3. *Reg.* 5. Porrò melius regi familia non poteſt, quàm ſi ad Dei cultum & timorem, morumque integritatem inſtituatur & inſtigetur, vt dicit ſcriptura, Eccli. 12. *Deum time & mandata eius obſerua; hoc eſt enim omnis homo,* quaſi diceret, in eo poſita eſt fœlicitas hominis. Talis familia, quæ auſcultat Deo & ſeruat mandata eius, benedicitur à Deo & bonis omnibus cumulanda promittitur, vti habetur *Leuit.* 26. cùm ait: *Si in præceptis meis ambulaueritis & mandata mea cuſtodieritis & feceritis ea, dabo vobis pluuias temporibus ſuis, & terra gignet germen ſuum, & pomis arbores replebuntur &c.*

3. Porrò vti Regis eſt, non mandare tantùm, ſed præire etiam exemplo; felix illa domus eſt, quæ talem habet Patremfamilias, quis ſuis doctrinâ & exemplo præit in timore Dei; vti faciebat Centurio, de quo *Act.* 10. dicitur: *Erat vir religioſus & timens Deum cum omni domo ſuâ, faciens eleemoſynas multas plebi & orans Deum ſemper.* Item Regulus Euangelicus, qui *credidit & domus eius tota.* In Ioſephi ſomnio Paterfamilias comparatur Soli, Materfamilias Lunæ, filij ſtellis. *Gen.* 37. Vidi Solem & Lunam &, ſtellas vndecim adorare me, id eſt, Patrem, matrem & fratres meos, quia ſcilicet Paterfamilias debet in domo lucere velut ſol & cæteros illuminare. Talis Rex & talis Sol in domo ſuâ Zachæus fuit, qui ſuà conuerſione totam illuſtrauit & accendit domum ſuam; qui proinde meritò poſtea eſt à S. Petro ſactus Epiſcopus Cæſareæ Palæſtinæ, apud Clem. *l.* 1. *&* 3. *Recog.* dignus ſcilicet regere Eccleſiam, qui tam bene rexiſſet domum ſuam.

Quamuis igitur hi ſapientes reſponderint ſapienter: veriùs tamen dicemus, eam domum eſſe fœliciſſimam, in qua hoſpitatur Chriſtus, qualis fuit domus Zachæi, in quam omnia fœlicitatis argumenta dicta ſimul confluxiſſe videntur. Ergo, Auditores, ſi optimam & fœliciſſimam deſideratis domum veſtram, inuitate ad eam Chriſtum, & Zachæum imitamini.

CONCIO V.

Crucis honor & cultus oſtenditur, defenditur.

1.2. *Quia fuit ara ſummi ſacrificij, & gradus ac ſcala Chriſto ad gloriam.*
3. *Quia inſtrumentum redemptionis noſtræ.*
3. *Quia miraculosè ſeruata.*
5. *Quia repræſentat Chriſtum.*
6.7. *Quia miraculis coruſca, ſemperque in Eccleſia honorata.*
Reſpondetur obiectionibus aduerſariorum, nominatim Lutheri calumniis contra Crucem.

T H E M A.

Aſcendit in arborem Sycomorum, vt videret eum. Luc. 19.

QVoniam nihil eſt in S. Euangelio, quod ſuo myſterio careat; quærat fortaſſe aliquis, quid tandem ſibi velit aut ſignificet Sycomorus? Auguſtinus *ſerm.* 8. *de verbis Apoſtoli,* ait, ſignificare Crucem Chriſti; ſiquidem Sycomorus, ficus fatua exponitur; huiuſmodi autem arbor Crux eſt Apoſtolo teſtante 1. Corinth. 1. *Prædicamus Chriſtum crucifixum, Iudæis quidem ſcandalum, Gentibus autem ſtultitiam.* Monet verò ibidem Auguſtinus, vt ſi Chriſtum videre velimus, arborem hanc conſcendamus: *Apprehendat Zacheus Sycomorum,* inquit, *aſcendat humilis crucem. Parum eſt, aſcendat; ne de cruce Chriſti erubeſcat. In fronte illam figat, vbi ſedes pudoris eſt &c.* Et quidem nos Chriſtiani, à parte Zachæi ſtamus, Sycomorum haud erubeſcimus, Crucem veneramur & in ea gloriamur. Sed quid Lutherani & Caluiniſtæ? toti nobis aduerſantur & non minùs, quàm gentiles Crucem pro ſtultitia habent & pro ficu fatua. Lutherus certè in formula miſſæ pro Eccleſia Wittenberg. *tom.* 2. *lat. VVittenb.* ſcripſit feſta Crucis exterminanda, imò anathematizanda & diris deuouenda eſſe. Et in Concione de Exaltatione Crucis, ait: *Optarem vt euerterentur omnes cruces, quæ ſanguine ſudarunt, per quas peregrinationes & alia nugæ introducta ſunt & tot errores & abuſus exorti. Ad diabolum cum huiuſmodi imaginibus; nullius enim boni cauſa ſunt.* Et in lib. de bello contra Turcam: to. 2. Germ. Wittenb. *Si miles eſſem,* inquit, *viderem que in acie ſacerdotem aut vexillum cruce inſignitum, vel ipſam quoq; Crucifixi imaginem, non aliter inde profugerem, quàm ſi me ipſe diabolus fugaret.* Et in concionibus de Inuent. & Exalt. Crucis, aſſerit ſe crucem, ſi qua eius particula ei ſuppeteret, in cineres redacturum; item eò proiecturum, quò ſol radiis ſuis nunquam accedere poſſet. Caluinus inter alias erga Crucem hoſtilitates prohibuit, ne imago Chriſti crucifixi è collo geſtaretur; libenter paruerunt Caluiniſtæ & loco imaginis Chriſti geſtarunt aureas argenteaſque imagines Caluini; de quo, cùm quidam Caluinum admonerent, reſpondet: *Si quis hoc ſpectaculo offenditur, eruat ſibi oculos, vel abeat citò & ſuſpendat ſe.* Guil. Regin. lib. 2. Caluino Turciſmi c. 18. En quantum chaos, Auditores, inter nos & vicinos nobis hæreticos! Accurrimus nos ad Crucem: aufugiunt illi à Cruce. Quæ enim nobis gloria & ſapientia eſt, illis ignominia & ſtultitia eſt; quia nimirùm Zachæi ſeu humiles eſſe neſciunt, ideo nec Chriſtum vident, nec videbunt vnquam. Sed nos oſtendamus cultum Sancti Crucis. A.

PRIMÒ, Probatur, Quia fuit ara ſũmi ſacrificij, in quo Chriſtus Summus Sacerdos ſacrificauit ſeipſum & reconciliauit Patri genus humanum, teſte Apoſtolo *ad Heb.* 7. Vnde Chryſoſt. ho. de Cruce & latrone: *Vide:* inquit, *Sacramentũ. Ecce ipſe ſe offert, ipſe ſacrificiũ & Sacerdos fuit; & Crux altare.* Præfigurata autem fuit in B. I. Quia ara ſummi ſacrificij.

altari holocauſti *Exod.* 27. quod de lignis ſetim imputribilibus erigi extra caſtra pręcepit Deus, vt in illo quotidie immolaretur agnus. Sic enim in Cruce nunquam corrumpendā immolatus eſt Chriſtus, qui eſt agnus occiſus ab origine mundi, extra caſtra, id eſt, extra Ieruſalem, vt ait Apoſtolus *ad Hebr.* 13.

C. II. Quia ſcala Chriſto ad gloriā.

Secvndò, Quia fuit Chriſto gradus & quodammodo ſcala ad regnum & exaltationem nominis ſui in vniuerſo mundo. Siquidem Apoſtolo atteſtante ad Philip. 2. *factus eſt obediens vſque ad mortem, mortem autem Crucis, propter quod & Deus exaltauit illum & dedit illi nomen quod eſt ſuper omne nomē.* Vnde quoad hoc præfigurata fuit in ſcala Iacob *Gen.* 28. quæ à terra pertingebat vſque ad cœlum, cui deſuper innixus erat Dominus: Ita enim Aug. in ſer. 79. de tēp. *Quid eſt,* inquit, *in ſcalā incūbere, niſi in ligno pēdere?* Dū ergo in hanc ſcalā Dominus incubuit, per eam quodāmodo aſcendit ad ſummam cœli gloriam & ſupremum dominatum.

D. III. Quia inſtrumentum redemptionis noſtræ.

Tertiò, Quia fuit inſtrumentum Redemptionis noſtræ à tyrannide diaboli, trophæum item Victoriæ Chriſti erectum contra diabolum. Vnde ſicut Hebræi gladium Goliathi, quo Dauid interfecit Goliathum liberauitque ſimul totum Iſraeliticum populum de manu Philiſthæorum, loco ſacro repoſuerunt veluti rem ſacram, 1. *Reg.* 21. ita multò æquiùs obſeruamus nos & colimus venerandam Crucem, quâ velut proprio gladio diabolus peremptus fuit. Vnde Macharius Chryſocephalus Archiepiſcopus Oratione in Exaltationem S. Crucis apud Gretſer. *to.* 2. *de Cruce*, ait: *Dauid paſtor ouium ſimul & Rex, inſtrumentum, quod mortis aliquando cauſa erat, in præſidium ſalutis verti poſſe docuit, illudque intra tabernaculi adyta illatum Deo dedicauit. Chriſtus autem cunctarum rerum Rex verusque paſtor omnis rationalis creaturæ, ligno Crucis, quod olim perdendis hominibus Cacodæmoni inſtrumentū erat, in argumentū ſalutis tranſmutauit, occiſo Tyranno & mundo libertate reſtitutâ. Quapropter nos etiā gratias agentes exaltamus & oſculamur Crucē, Dei gladiū &c.* ſic ille: Eſt & trophæum victoriæ Chriſti & liberationis noſtræ; ſiquidem teſte Apoſtolo *ad Coloſſ.* 2. Chriſtus *chirographum decreti, quod erat contrarium nobis,* (quia ſcilicet eo obligabamur ad pœnam æternam) *tulit de medio, affigens illud Cruci,* id eſt, caſſauit & annullauit in Cruce. Annon igitur nobis ratio ſufficiēs colendi & venerandi Crucem? Narrat Spartianus in Adriano, Adrianum Imperatorem ad conciliandam ſibi populi gratiam infinitam pene pecuniarum (ſcilicet 27. millionum auri) ſummam quæ fiſco debebatur, remiſiſſe priuatis debitoribus, eorumque ſyngraphas in foro Traiani combuſſiſſe. Atqui lōgè maius debitum nobis à Chriſto remiſſum, abolitum & combuſtum eſt ligno S. Crucis. Quis ergo non adoret venerabile hoc lignum, quo mediante debita noſtra nobis inſolubilia, deleta & exuſta ſunt.

E. IV. Quia miraculosè ſeruata.

Qvartò, quia vſque ad 300. annos inter hoſtes ſibi infenſiſſimos Iudæos & gentiles ſalua & incolumis latuit; ac primùm ſub Conſtantino Imp. eo videlicet tempore, quo iam ſecurè honorari à Chriſtianis poterat, mundo pateſacta eſt, non ſine diuino impulſu multiſque miraculis. Nimirum noluit Deus hoſtibus eam prodere & pretioſam hanc margaritam proiicere ante porcos; noluit ſumere panem filiorum & mittere canibus. Nobis decreta erat quod eam debito honore eramus proſecuturi. Sed & cùm à Choſdroe Perſarum Rege nobis intercepta fuit detineri nequiuit. Nam inprimis in Perſidem delata & ab hoſtibus abducta, illos ipſos in ſui admirationem & venerationem conuertit, & aliquos ad Chriſtum traxit, vti Anaſtaſium martyrem, vt in actis eius apud Sur. 22. Ianuarij. omnis enim Perſarum regio ad S. Crucis aduentum inſolito quodam pauore inhorruit, & vbique fama increbuit, Deum Chriſtianorum Perſis adeſſe; eo ferè modo, quo olim arca fœderis à Philiſthæis capta, tum etiam oſtendit, quàm potente vi præſentis Dei armata eſſet 1. *Reg.* 15. Certè poſt annos 14. quibus in Perſide captiua detenta fuerat recepta eſt ab Heraclio Imp. & quidem maximâ cum Perſarum clade, tribus eorum Ducibus, & exercitibus ſuperatis: Choſroe verò ipſo fugato & occiſo à proprio filio; Nec minori gloriâ & miraculo repoſita eſt in locum ſuum, quàm priùs inuenta fuerat; Siquidem Heraclius cùm eam ſuis humeris eò quò Saluator tulerat, referre conaretur, regio adornatus cultu nequaquam potuit, ſed in porta inſiſtere coactus monitu Zachariæ Ieroſolymitanorum Antiſtitis, poſuit amictum regium, veluti parum ſimilem Chriſti paupertati: & plebeio indutus habitu, dum demum progredi potuit. Breuiar. Rom. Sigebert. in Chron.

F. V. Quia repræſentat Chriſtū.

Qvintò, Quia repræſentat nobis Chriſtum, velut imago, vel vicarius aut legatus eius (non enim vt lignum præcisè veneramur) ſicut calumniantur hæretici ſed vt imaginem Crucifixi, eſtque non ſolùm eius contactu ſanctificata, ſed & pretioſo ſanguine tincta. Conſtat autem legatis & vicariis ex perſona Dominorum, maximam accedere dignitatem. Coronæ item, purpuræ, & throno ex perſona Regis. Angli vacuam Regis ſedem circumſtant ac venerantur, velut ſi Rex in ea ſederet: Iure ergo Dauid de hac Cruce dixit: *Adorate ſcabellum pedum eius quoniam ſanctum eſt.* Pſalm. 98.

G. VI. Quia miraculis coruſca.

Sextò, Quia per eam plurima & teſtatiſſima miracula patrata ſunt & patrantur in hodiernum, fugantur dæmones & præſtigiæ, pelluntur morbi & pericula, ſanctificantur creaturę ad plurimorum varias vtilitates; vti alibi dictum. Iam ſi lapidem vel herbam aliquando tanti pendimus & in rebus chariſſimis numeramus ob inſolitos quoſdam effectûs: quare Crucem tot miraculorum orbi toti cognitorum effectricem non ſuſpiciemus & conuenienti cultu afficiemus? Ipſe Deus tot miraculorum gloriâ Crucem honorauit: & nos honore debito ſpoliabimus?

H. VII. Quia ſemper in Eccleſiā honorata.

Septimò, Quia perpetuo Eccleſiæ vſu ſemper culta & honorata fuit, non modò prima illa Chriſti Domini, ſed etiam reliquæ ad eius imitationem factæ, vt videre eſt apud Tertullianum lib. de Corona militis, Hieronymum in

ep.

Digitized by Google

ep. ad Marcellam, Cyrillum *lib. 6. contra Iulianum*, vbi Apoſtata cultum Crucis obiicit Chriſtianis loco probri: *O miſeros, qui Crucis lignum adoratis*! Certè SS. Patres eam paſſim miris laudibus extollunt. Reges & Imperatores ad honorem eius, ſupplicium Crucis ſuſtulerunt, Crucem pro vexillo ſuo geſſerunt, diademati ſuo impoſuerunt &c. Eccleſia denique tota miris modis honorauit. Quis autem ſanæ mentis credat Eccleſiam totam tanto tempore in tam graui & idololatrico (vt volunt) errore derelictam fuiſſe, & latuiſſe omnes alios quantumuis oculatos Doctores Eccleſiæ, quod poſtea viderit Lutherus & Caluinus cum paucis aliis? An non ipſe Lutherus hoc argumento conuictus ſcripſit in præfat. lib. de abroganda Miſſa priuata to. 2. lat. Witteb. *Quoties mihi palpitauit tremulum cor; & reprehendens obiecit eorum fortiſſimum & vnicum argumentum: Tu ſolus ſapis. Totne errant vniuerſi? tanta ſæcula ignorauerunt? Quid ſi tu erres, & tot tecum in errorem trahas damnandos æternaliter?* ſic ille, rem acu tangens. Sed audiamus & alteram partem.

Aduerſariorum obiectio.

PRIMÒ, Obiiciunt nobis: Crux attulit Chriſto dolorem & ignominiam, videtur igitur potiùs deteſtanda, quàm colenda ab iis, qui
1. amore Chriſti tanguntur. Reſpondetur. Crucem non tantùm Chriſto peperiſſe dolorem & ignominiam, ſed etiam gloriam & exaltationem ſui nominis in cœlo & in terra, vti vidimus ex Apoſtolo, & quidem longè maiorem, quàm fuerit dolor & ignominia, longeque durabiliorem: dolor enim & infamia temporalis fuit, gloria æternùm manet. Propter primum gaudebant de Cruce & paſſione Chriſti, hoſtes eius: propter ſecundũ gaudemus nos.

2. Secundò, ſtultus & impius eſſet filius, qui coleret patibulum in quo parens eius ſuſpenſus fuiſſet: Hoc autem nos facimus; ergo. Reſpondetur, ſi parens filij non ſuâ culpâ ſed aliena crudelitate in patibulo ſuſpenſus fuiſſet, indeq; Patri non ſolùm maxima gloria, ſed & honor & virtus efficiendi mirabilia ipſi patibulo, ingens inſuper fructus & emolumẽtum filio partum eſſet: nequaquam ſtultum & impium fore talem filium, qui coleret tale lignum; ſed pium potiùs & prudentem futurum. Cùm ergo Chriſtus in Cruce non ſua, ſed aliena crimina expiarit, & per ſummam iniuriam in eam actus fuerit, indeque ipſi ſibi gloriam immenſam, Cruci vim patrandi tot miracula, nobis verò ſalutem pepererit: ingrati potiùs & ſtulti foremus, ſi crucem non coleremus.

3. Tertiò, Si colendæ ſunt omnes Cruces, quia Chriſtus in Cruce pependit; pari ratione colere oportebit omnia ſepulchra, & flagella, omnes clauos, ſpinas, lanceas, arundines, columnas, imò omnes aſinos, & labia Iudæ, & manum militis percutientis, quia Chriſtus in ſepulchro iacuit, flagellis cæſus, clauis confixus, ſpinis coronatus, lanceâ perfoſſus, arundine percuſſus, columnæ alligatus, & aſino vectus, & Iudæ oſculo exceptus & à ſeruo improbo in domo Annæ percuſſus fuit. Reſp. Honorari à
1. Chriſtianis Chriſtum primò ea quæ Chriſti corpus contigerunt, velut hoc contactu ſanctificata & virtute ſupernaturali imbuta, vti de
fimuria Chriſti, de vmbra Petri, & Semicinctiis Pauli teſtatum habemus in Scriptura. Se- 2.
cundò, Ea, quę ad prædictorum imitationem & repreſentationem facta & fabricata ſunt. Vti Cenotaphia in memoriam Chriſti ſepulti, Præſepia ad imitationem præſepis Chriſti fabricata, Columnas item in agris & viis ad imitationem illius columnæ, ad quam flagellatus eſt Dominus erectas, quia ſic induunt & ſubeunt rationem imaginis rei ſacræ; omnis autem imago rei ſacræ religioſè colenda eſt. Non autem honoramus ea, quæ illis quomodocumque ſimilia ſunt; ſed quæ ad illorum imitationem & repræſentationem expreſſa & effigiata, adeoque imagines illorum ſunt. Ouum enim ouo ſimile eſt, ſed eius imago non eſt, quia de illo expreſſum non eſt, vt docet S. Aug. Iam verò Crux prima in qua pependit Chriſtus, vtroque titulo honoranda eſt, quia Chriſti contactu ſanctificata eſt, & præterea Chriſtum crucifixum nobis repræſentat. Cruces verò aliæ, quas pingimus & fabrefacimus, poſteriore ſolùm, quia ſunt imagines primæ illius Crucis adeoque Chriſti crucifixi. Sed non honoramus alia ſepulchra, flagella, lanceas, ſpinas, clauos &c. quia neutrum titulum habent neque enim Chriſtum contigerunt, nec imagines illius primi ſepulchri, flagelli, claui, lanceæ &c. ſunt; niſi fortè ad repræſentationem illorum imitatione quadam fiant, quo caſu rationem imaginis induunt & haud dubiè coli poſſunt: Hinc cruces, quæ alio fine fiunt veluti ad fines agrorum diſcernendos &c; nequaquam honoramus. Quod attinet ad Aſinum, labia Iudæ & manum ſerui percutientis & alias huiuſmodi imagines & reliquias, eas hæreticis colendas & oſculandas relinquamus, vt ſaltem non careant omnibus omnino reliquiis & imaginibus. Si quidem Catholici non patientur facilè ſe adduci, vt hæc pro reliquiis colant. Præterquam enim quod ſciunt ea tantùm colenda, quorum cultus nullam præſefert abſurditatem: ſciunt etiam hoc; aſinum, cui inſedit Dominus nec fuiſſe aram, in quo cruentum illud ſacrificium pro ſalute mundi peractum ſit: neque ſcalam, per quam aſcenderit ad gloriam ſuam: nec gladium aut inſtrumentum, quo dæmonem deuicerit & nos ab eo redemerit: nec ſeruatum aliquo miraculo & ad nos tranſmiſſum: nec Chriſtum repræſentare: nec demonem fugaſſe, aut alia mira patraſſe: nec vnquam ab Eccleſia cultum eſſe. Etſi nihil horum congruit aſino illi, cui inſedit Dominus, quomodo aliis congruet aſinis, maximè cùm iſti non ſint imagines illius, ſed fratres? Idem reſpondemus illis cùm ogganniunt, cur Cruci & non aſino, laqueo Iudæ & Pilati Tribunali feſtum inſtituamus. Hoc enim adhuc facere noluimus, ne Caluiniſtis & Lutheranis tantorum feſtorum gloriam præriperemus, quibus omnia iſta in ſolidum tranſcribimus, vt iis pro libito vti poſſint. Illud mirum, quòd hoc hominum genus adeò delectetur aſinis. Etenim Lutherus

crebrò aſinos eructabat, nec erubuit dicere, Papiſtam & Aſinum eſſe vnum, teſte Surio *in Coment. pag.* 261. Caluinus etiam calumniatur in lib. de Reliquiis, nos caudam aſini, cui inſedit Chriſtus, prò reliquiis venditaſſe & populo honorandam propoſuiſſe. Gens etiam Lutherana quoties pingit ſummum Chriſti Vicarium formâ aſininâ? Nimirum hoc à gentilibus mutuati ſunt, qui teſte Tertull. *in Apol. cap.* 16. calumniabantur Chriſtianos colere aſinum, & picturam proponebant formâ aſininâ, quaſi Deum Chriſtianorum. Sed vti illi à Chriſtianis tunc irriſi ſunt, ita ridemus nunc hæreticos, quia vt apparet, eundem cum illis ſpiritum habent. Quod de labiis Iudæ, & manu ſerui alapizantis inſpergunt; ſcire debent fuiſſe membra hominum ſceleratorum, & proinde incapacia omnis ſanctificationis.

I. Quid Lutherus cõtra Crucem?

Quæ porrò contra Crucem garrit Lutherus in Concionibus duabus ſeparatim editis de Inuentione & Exaltatione Crucis, meræ ſunt calumniæ. Queritur ibi Primò, ſumptuoſa nimis templa Cruci erigi. Sed hoc fecere iam
1. olim Sancta Helena, Conſtantinus M. & alij, quorum inſtitutum Deo placitum fuiſſe, ſæpe miraculis oſtenſum eſt. Studium hæreticorum nullo adhuc diuino indicio approbatum ſcimus. Queritur Secundò. Pauperes negligi dum
2. Cruces auro & argento ornantur. Sed videor mihi Iudam audire, qui querebatur effundi vnguentum in pauperes expendendum, nõ quia ipſi cura erat de pauperibus, ſed quia fur erat. Quid, quæſo, expilatores Eccleſiarum hæretici contulere in vſum pauperũ? Maiores noſtri, & in pauperes & in templa liberales fuére & tamen abundauêre. Queritur Tertiò. Certis qui-
3. buſdam in locis maiorem populi accurſum fieri ad S. Crucem, quàm in aliis; quaſi vna alterâ potentior ſit. Sed quid mirũ hoc aut nouum? An non *Gen.* 28. teſtatur Iacob magis religioſũ & diuino cultui ſacrum locũ eſſe illum, in quo Deum ſcalæ innixum vidit, quàm alios? *Quàm terribilis eſt locus iſte*; inquit, *non eſt hic aliud niſi domus Dei, & porta cæli*? Et quid mirũ, ſi Crux Dominica Chriſti ſanguine imbuta & ſanctificata maiorem vim obtineat, quàm imagines eiuſdem? Queritur 4. Præceptum Chriſti eludi,
4. vtpote qui ſpirituale͂ tantùm crucem ferre nobis præceperit, non materialem. Sed nouerit
1. Lutherus 1. Si nihil agendum eſt, niſi quod Deus expreſsè præcepit, perperam igitur agunt Lutherani, cùm Euchariſtiam ſuam manè percipiunt, cùm dies Apoſtolorum feſtiuos agunt, cùm Dominicam pro Sabbatho celebrant, cùm crucem in templis ſuis retinent vel memoriæ tantum causâ. Deinde vbi hoc ipſum dogma ſcriptum eſt, nihil eſſe faciendum aut credendum, niſi quod in Scriptura præceptum aut
2. contentum eſt? 2. Scire nos, quid ſit ferre Crucem Chriſti, neſcire tamen vbi veritum ſit geſtare crucem ipſam materialem. Hoc vbi nobis oſtenderit ceſſabimus à cœpto. Denique nugatur integram domũ conſtrui poſſe ex particulis S. Crucis quæ hinc inde oſtenduntur, ſi in vnum colligerentur. Liberaliùs Caluinus in lib. de reliquiis aſſerit particulis illis ferendis ne trecentos quidem homines ſufficere aut integram nauim. Animoſiùs mentiuntur adhuc alij; ne decem quidem naues Batauicas. Sed quid ſi his tenebrionibus opponamus vnum S. Cyrillum Epiſcopum Hieroſolymorum, teſtem, vt ita dicam, oculatum? Scribit is *Catech.* 4. Ligno Crucis vniuerſus terrarum orbis per partes repletus eſt. Et Catech. 13. *Per particulas ex hoc loco per vniuerſum orbem ſparſum eſt.*

Quomodo hoc fieri potuit, niſi per miraculoſam Crucis reſtaurationem? cuius idem ipſe teſtis eſſe videtur *Catech.* 10. Quid ſi addam & Paulinum itidem ſanctũ & Epiſcopũ? Is ep. 11. expreſsè ſcribit: *Crux in materia inſenſatâ vim viuam tenens, ita ex illo tempere innumeris pœne quotidie hominum votis lignum ſuum commodat, vt detrimenta non ſentiat & quaſi intacta permaneat.* An potiùs credere oportebit Luthero & Caluino, quam Cyrillo & Paulino, viris dignitate, ſanctitate & antiquitate præcellentibus, quorũ ille Crucem curæ ſuæ commiſſam habuit? An fortè impoſſibile erit, quod poſſibile fuit in multiplicatione panũ. Ioan. 6. Et in reparatione arenæ indeficiente in loco, ex quo aſcẽdit in cœlum Chriſtus? quod teſtatur etiã S. Paulinus loco citato. Et Sulpitius l. 1. Hiſtoriæ ſacræ?

Quare, Auditores, aſcendamus cum Zachæo in Sycomorum, ea enim nobis eſt arbor ſapientiſſima &c.

CONCIO VI.

De quadruplici templo myſtico.

Primum eſt Chriſtus, ſeu humanitas eius.
2. *Deipara.*
3. *Mundus, quem pro templo agnouerunt Gentiles & Chriſtiani.*
4. *Vnuſquiſque fidelis.*

THEMA.

Templum Domini ſanctum eſt, Dei ſtructura eſt. Vox Eccleſiæ.

SAnctum iure merito dicimus templum illud quod Deo conſecratum, eiuſque cultui dicatum eſt. Et quis non magis ſanctum dicat eſſe templum illud, quod non ſolùm Deo dicatum, ſed præterea etiam à Deo ipſo Architecto ædificatum eſt? Tale templum Chriſtus eſt, tale templum Deipara eſt, tale templum mundus eſt, tale denique Chriſtianus eſt; Dei ſtructura eſt, Dei ædificatio eſt. Quare nunc templo illo, quod ex lignis & lapidibus compactum eſt relicto, conſideremus templa alia, quæ hoc inſigniuntur nomine. A.

PRIMVM eſt Chriſtus ſeu humanitas eius, quemadmodum ipſe teſtatur: *Soluite templum hoc* &c. Ioan. 2. Quod dicebat de templo corporis ſui, vti mox exponit Ioannes. Templum autem vocatur primò. Quia in Chriſti humanitate habitauit verbum Dei per vnionem hypoſtaticam, & vt ait Apoſtolus ad Col. 2. *omnis plenitudo diuinitatis corporaliter*, id eſt non vmbraticè, vt olim in propitiatorio: neque phantaſticè, B. I. Chriſtus.

taſticè, vt voluit Manichæus: ſed verè realiter & ſubſtantialiter: nec in anima tantùm, ſed etiam in corpore.

2. Secundò, Quia humanitas Chriſti ad inſtar alicuius templi exornata fuit omni virtutum genere, & quemadmodum in templo Salomonis nihil cernebatur niſi aurum, vel auro tectum: ita in Chriſto omnia eius opera erant aurea, id eſt, infiniti valoris, omnis generis virtutes in excellentiſſimo gradu, gratia excellentiſſima, anima eius prædita viſione beatificâ.

3. Tertiò, Quia ſicut templum, Deo dicatum & ab omni labe purum eſſe debet; in eo abluuntur peccata; offeruntur preces & ſacrificium Deo: ſic verè templum Dei corpus eſt Chriſti, in quo noſtrorum eſt purificatio peccatorum; verè templum Dei caro illa, in qua nullum peccati potuit eſſe contagium, vt ait S. Ambr. *in Pſ.* 47. Sanè in Chriſto & per Chriſtum offerimus preces noſtras, vt ſcilicet in eo quaſi in templo ſanctificentur, & grata Deo Patri reddantur. Denique in humanitate ſuâ quaſi in templo Chriſtus peregit ſacerdotium ſuum, præſertim quando in ea carnem ſuam Deo immolauit.

4. Quartò, Quia vt in extructione templi Salomonici nec malleus nec ſerra vnquam audita fuit 3. *Reg.* 6. ita corpus Chriſti mirâ & ſolâ Spiritus S. operatione efformatum fuit in vtero virginis nulla humana acceſſit opera.

5. Quintò, Quia vt templum Salomonis ſpoliatum & vaſtatum fuit ab hoſtibus: ſed poſtea reſtauratum & reſtitutum priſtino decori eſt: ita Chriſtus in paſſione deſpoliatus & deformatus fuit: ſed in reſurrectione ſibi reſtitutus maxima cum gloria.

C. II. Deipara. Secundum eſt Deipara virgo. Vocatur enim ab Eccleſia *Templum Domini*, *ſacrarium Spiritus ſancti.* A Chryſoſtomo in eius Liturgiâ: *Animatum Dei templum.* A Cyrillo Alexandrino ho. 6. contra Neſtorium, *indiſſolubile templum.* Templum autem rectè vocatur, Primò,

1. quia in eius vtero virgineo quaſi in templo ſanctiſſimo Chriſtus nouem menſibus habitauit, dum ex ea carnem aſſumpſit, & admirabile incarnationis myſterium in eo quaſi in templo celebrauit.

2. Secundò, Quia inſtar templi omni virtutum ſplendore adornata & dotata fuit, adeoq; ab omni labe pura, vt nihil in ea eſſet, quod oculos diuinæ Maieſtatis offenderet: quemadmodum & in templo nullæ ſordes tolerari debent. In fabricam templi Hieroſolymitani præparauit Dauid ingentes theſauros, copiam gemmarum, auri & argenti, æris & ferri; cuius rationem dat 1. Paral. 29. *Opus enim grande eſt, inquit; neque enim homini præparatur habitatio ſed Domino Deo.* Quæ ratio etiam oſtendit Deiparam omni gratiarum genere fuiſſe adimplendam, & Spiritu ſancto cooperante præparandam, vt dignum filij Dei habitaculum effici mereretur. Neque enim homini, ſed Deo præparabatur inhabitanda.

3. Tertiò, Quia templum eſt locus immunitatis & venerationis ac oblationum. Deipara ſimiliter eſt Aſylum miſerorum & refugium peccatorum. Vnde Anſelmus in inuocatione Virginis; cum templum miſericordiæ vocat cum Auguſtino ſerm. 2. de Aſſumpt. Qui ergo ſe reum nouit, ad templum hoc confugiat. Non enim per violentiam extrahet eum Chriſtus, qui iratum ipſe Deum Patrem primus in hoc placauit; nec ægrè ferre poteſt, ſi ipſum imitemur. Deinde eam ſummè venerari, ac per eam noſtras oblationes Deo offerre decet.

Tertium eſt Mundus. Hunc enim pro templo agnouerunt Primo gentiles, qui vel idcircò mundo ædem rotundam ſtatuerunt, mundumque nominarunt, vt Cato apud Feſtum *in Conuer. eou.* ait: Vel nullum omnino templum erexerunt, quòd mundum vniuerſum Numinis templum dixerunt, vti Perſæ, qui ſolem Deorum dicebant maximum. Diogenes apud Plutarch. *lib de tranquil. an.* dixit: *mundus eſt fanum quoddam ſanctiſſimum & Deo dignum.* Deinde Chriſtiani. Cùm enim obiicerent eis gentiles tempore perſecutionis, quòd templa non haberent, reſponderunt Chriſtianâ libertate, Dei templum eſſe vniuerſum hoc, quod cernitur, vel quæ latiores complectitur ambitus, mentem ſuam, Apud Baron. anno 211. Denique Baruch etiam, qui ca. 3. ait: *ô Iſrael, quàm magna eſt domus Dei & ingens locus poſſeſſionis eius! magnus eſt & non habet finem: excelſus & immenſus. Ibi fuerunt gigantes illi &c.* quibus verbis non ſanè intelligit templum Hieroſolymitanum; nec etiã cœlum ſolùm: quia non fuerunt ibi gigantes; & templum iſtud ſuum habuit finem. Ergo hæc Dei domus totus mundus eſt, quem triplicem depinxere veteres correſpondentem tribus partibus tẽpli Hieroſolymitani. Primus eſt ſublunaris conſtans ex elementis & mixtis, cui reſpondet atrium templi illius. Secundus eſt cæleſtis continens firmamentum & alios orbes cæleſtes, cui reſpondet Sanctum. Tertius ſupramundanus continens cœlum Empyreum: cui reſpondet ſanctum ſanctorum. Rectè autem vniuerſum templo comparatur ob ſimilitudinem inter vtrumque non modicam. Nam in templo mundi tectum eſt firmamentum, & cœli, qui ſupra ipſum ſunt: Lampades ſunt ſtellæ firmamenti: candelabrum ſepticeps ſunt ſeptem planetæ: tapetia ſunt variorum colorum nubes in aëre ſuſpenſæ: Parietes ſunt montium iuga, quibus incumbere videtur cœlum, ſi procul eos aſpicias: parietum picturæ ſunt ſyluæ & horti: mare æneum ſeu lauatoria, baptiſterium & aqua Luſtralis ſunt quaſi mare & flumina: aſperſio aquæ benedictæ, pluuiæ: pauimentum, terra; ſedilia, aër, aqua, terra, montes, ſyluæ, ſpecus, regiones, ciuitates, oppida, pagi: altaria ſunt templa cæteris ædificiis communiter altiora: ſacerdotes ſunt homines: cantores, auiculæ: populus beſtiæ aliæ: campanæ ſunt tonitrua: preces horariæ & laudes, Dei functiones omnium creaturarum; cùm enim ad fines ſuos tendunt, ad quos creatæ ſunt, Deum conſonâ voce laudant. Vnde Dauid omnes creaturas ad laudem Dei excitat, & velut ad chorum conuocat, vt ſuo

D. III. Mundus.

1.

2.

3.

ſuo modo omnes canant. *Pſalm.* 150. *Laudate Dominum de cœlis, Laudate eum in excelſis. Laudate eum omnes Angeli eius* &c. Concio eſt doctrina quam tradit nobis Deus, per contemplationem creaturarum, quibus velut vocibus partim edocet nos Dei naturam & attributa, veluti immenſitatem per magnitudinem terræ, maris, montium: Pulchritudinem per ſolem, Lunam, ſtellas, flores, gemmas: Potentiam per ſtructuram tantæ molis, cœlorum firmitatem, nubium volatum, terræ conſiſtentiam ſuper nihilo &c. Sapientiam per tantam rerum varietatem, ſubtilitatem, ordinem, compoſitionem: Prouidentiam per cœlorum motum: Perfectionem per rerum omnium perfectionem &c. Per hæc enim omnia, inuiſibilia Dei conſpiciuntur. *Ad Rom.* 1.

Cæterùm quia in templo iſto ſacerdotum, id eſt, hominum maior pars officio ſuo deeſt, adeoque mundum iſtum infinitis ſceleribus, ſpurcitiis carnalibus & ſpiritualibus per multa ſæcula contaminat, idcirco priuſquam is renouetur ad ſtatum alterius ſæculi, expiandus erit; quæ expiatio ſicut olim facta eſt per aquam, ita tunc fiet per ignem.

E. IV. Chriſtianus. QVARTVM eſt vnuſquiſque fidelis, teſte Apoſtolo 1. Cor. 3. *Neſcitis quia templum Dei eſtis?* & 2. Cor. 2. *Vos eſtis templum Dei viui.* Ratio

1. prima eſt, quam mox ſubdit Apoſtolus: *ſicut dicit Deus* inquit, *quoniam inhabitabo in illis & inambulabo inter eos, & ero illorum Deus, & ipſi erunt mihi populus.* Habitat Deus in iuſto per gratiam, inambulat in eo, per actus fidei, ſpei, charitatis, ex memoria in intellectum, ex intellectu in voluntatem; item per contemplationem; cùm de Deo & diuinis rebus iiſque, quæ ad ſalutem noſtram pertinent, meditamur; rurſus per ſacram Communionem; denique cùm nos ambulare facit de virtute in virtutem vſque in virum perfectum.

2. Secunda ratio eſt, quia non abſimilis templo eſt fidelis. Nam corpus noſtrum domus vocatur, quæ per mortem deſtruetur quidem, ſed in reſurrectione reparabitur. Vnde Apoſtolus 2. Cor. 5. *Scimus quoniam ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluatur, habeamus domum non manu factam æternam in cœlis.* Anima ſacerdos eſt; cor altare: in quo ignis charitatis ſemper ardere debet, vt præceptum eſt à Deo *Leuit.* 6. Os cathedra: lingua concionator: oculi feneſtræ: aures binæ portæ per quas ſolas ingreditur in animam verbum Dei, & fides, quæ teſte Apoſtolo, eſt ex auditu: lapides & cæmentum ſunt oſſa & caro: tectum, craneum: tegulæ capilli.

3. Tertia, Quia ſimili ferè modo initiatur & profanatur; initiatur & dedicatur Deo in baptiſmo: poſtea luſtratur & expiatur per alia ſacramenta, quomodo per aſperſionem aquæ benedictæ luſtratur templum diebus Dominicis. Profanatur per peccatum. *Quoties aliquod peccatum*, inquit S. Aug. ſerm. 210. de tempore, *aut cogitando, aut loquendo, aut etiam operando perficimus, templum Dei deſtruimus, & ei, qui in nobis habitat iniurias irrogamus.* Videat ergo vnuſquiſque & introſpiciat conſcientiam ſuam: quomodo Ezechiel c. 8. iubetur fodere parietem templi, & videre abominationes, quæ inibi committebantur: videtque reptilia, aliaque animalia & idola &c. Forſitan & tu, ſi conſcientiam tuam fodere accurato examine velis, inuenies monſtra talia. Videbis forſan ementes & vendentes. Arripe igitur flagellum ad exemplum Chriſti, & eiice turbam illam. Vidit Iudas ſanctificationem deſertam, altare profanatum, portas exuſtas, & in atriis virgulta nata ſicut in ſaltu vel in montibus; & ſciderunt veſtimenta ſua, & planxerunt planctu magno, & clamauerunt ad cœlum; vt dicitur 1. *Machab.* 4. Igitur ſi & tu in corde tuo videas eiuſmodi vaſtitatem, & deſolationem, virtutes exuſtas, gratiam perditam, virgulta vitiorum natas deplora calamitatem tuam lachrymis contritionis.

CONCIO VII.

Ad quid ædificentur templa: & cur ornentur.

Ædificantur,

1. *Ad ſacrificandum.*
2. *Ad Sacramenta adminiſtranda.*
3. *Ad verbum Dei prædicandum.*
4. *Ad Euchariſtiam aſſeruandam.*
5. *Ad orandum.*

Ornantur,

1.2. *Quia palatia Dei, diuiniſq; priuilegiis ornata.*
3. *Quia ornatus facit ad deuotionem populi.*
4. *Quia per hoc Eccleſia Catholica exaltatur.*
5. *Quia id fecére maiores noſtri ſemper.*

THEMA.

In domo tua oportet me manere. Luc. 19.

SAnctus Antonius Abbas lamentabilem aliquando viſionem & euentus futuri præuiſionem habuit, quam, vt in eius vita ſcribit Sanctus Athanaſius, cum lachrymis recenſuit dicens: *Magnum quoddam & vniuerſis ſæculis inauditum imminet nefas. Magno fides Catholica turbine ſubuertetur, & homines iumentis ſimiles Chriſti ſancta diripient. Vidi enim altare Domini mulorum circumdatum multitudine, qui crebris calcium ictibus omnia diſſipabant, & facta eſt vox Domini, dicens: Abominabitur altare meum. Nec mora viſionem ſequitur effectus; nam poſt duos annos ſæua Arianorum irrupit inſania.* Hæc apud Athanaſium, qui in ep. ad Catholicos teſtatur, Arianos conſueuiſſe ſubuertere templa. Quod præuidit de Arianis Sanctus Antonius, id heu experimur nunc in hæreticis noſtri temporis, Caluiniſtis & Lutheranis, à quibus templa & altaria miſerandum in modum paſſim prophanata cernimus, nec in horrea modò pleraque commutata, verùm & equorum ſtabula & in alios vſus conuerſa; quodque etiam dictu horrendum eſt, neque facilè creditura poſteritas videatur, in eo ipſo loco, vbi tremendum Deo ſacrificiū non ita pridē oblatum fuit, furcam erectam A.

etiam videre licuit ab iis, qui Euangelici potiùs quàm Catholici dici malunt; vti teſtatur Staniſlaus Hoſius Card. *in Confeſſ. fidei cap.* 90. Quòd ſi aliqua Catholicorum templa ſupereſſe paſſi ſunt, & ſuo Euangelio tribuerunt, ea tamen omnibus ſacris & ornamentis miſerè ſpoliauerunt. Quis igitur hæc audiens vel videns non adnumeret hæreticos noſtros mulis illis ab Antonio præuiſis, & contra altare calcitrantibus omniaque diſſipantibus? Non hi profectò cum Zachæo Chriſtum in domum ſuam receperunt, ſed è domo ſua eiecerunt. Nos igitur, Auditores, vt his mulis obuiemus, oſtendemus quàm meritò templa Deo ædificemus & ornemus.

B.
I.
Ædificantur.
Ad ſacrificandum.

PRIMÒ, Ædificantur, vt in illis Deo ſacrificium offeratur. In inſtitutione ſacrificij Miſſæ elegit Chriſtus *cœnaculum grande ſtratum*. Marci 14. Eiuſmodi autem cœnacula ſunt templa, quaſi tecta ampla dicta ſecundum Iſid. Decet enim, vt tam tremendum & angelis obſtupeſcendum ſacrificium non niſi in magnifica & ad hoc deputata æde fiat. Quòd ſi in veteri lege præcepit Deus pro ſacrificio illo typico conſtrui Tabernaculum idque ſumptuoſiſſimum *Exod.* 25. vetuitque ſub pœna mortis ſacrificari extra illud, *Leuit.* 17. Quantò æquius eſt vt verum & vnicum ſacrificium agni immaculati, Chriſti, in eiuſmodi offeratur tabernaculo, quod in eum finem ſplendidè extructum ſit? Etenim nos, *habemus altare*, inquit Apoſtolus ad Hebr. 13. *de quo edere non habent poteſtatem qui tabernaculo deſeruiunt.* Iudæis ideò præcepit Deus ad oſtium tabernaculi ſolummodò ſacrificare, non extra in aliis locis, ob periculum Idololatriæ, ne Iudæi cum gentibus in lucis & montibus idolis immolarent. At paris periculi erat, ſi ſacerdotibus concederetur paſſim extra templum in ædibus priuatis, aut alibi ſacrificium offerre; quia id nec cum debita maieſtate, nec abſque crebris irreuerentiis & ſacrilegiis fieret.

C.
II.
Ad ſacramenta adminiſtranda.

SECVNDÒ, Vt in iis Sacramenta adminiſtrentur. Sunt enim quaſi officinæ præſtantiſſimæ pharmacorum cœleſtium; quæ nobis donauit & confecit ſanguine ſuo Chriſtus. Hæc autem ſi paſſim extra Eccleſias in ædibus quibuſcunque abſque neceſſitate diſpenſarentur, procul dubio vileſcerent; nec tam commodè omnibus impertiri poſſent. Habent ciuitates, ſuas quaſdam publicas officinas, in quibus panes & carnes omnibus proſtant: domum ſenatoriam, in qua negotia ciuilia pertractentur. Multò autem maioris neceſſitatis & vtilitatis ſunt ſacra: templo igitur indiget eorum diſpenſatio. Multi propria domicilia non habent; Eccleſia pandochion eſt, vti vocatur *Luca* 10. id eſt, omnium diuerſorium. Satius etiam eſt, vt hæc tam nobilia pharmaca quærantur in ſua officina, quàm vt ipſa nos quærant in noſtris domibus.

D.
III.
Ad verbũ Dei prædicandum.

TERTIÒ, Vt in iis Verbum Dei populo prædicetur. Tametſi enim Chriſtus & Apoſtoli in omni loco docuerunt, maximè tamen in templis & Synagogis. Deinde illi adhuc militem colligebant: collecto illo poſtquam Chriſtiani creuerunt in populum aliquem, mox extructæ ſunt Eccleſiæ, in quibus Verbum Dei audiretur. Habet vnaquæque Ciuitas ſcholas ſuas publicas, in quibus rudis pueritia & iuuentus erudiatur. Cur non habeat etiam Eccleſia Chriſti? Schola igitur noſtra templum eſt; ideò fideles in ſcriptura ſæpe vocantur diſcipuli. Viderint igitur, qui, cùm in Doctrina Euangelica rudes ſint, negligunt hanc ſcolam, quia cùm tempus examinis & aſcenſus aduenerit, nõ tantùm non aſcendent ad cœleſtem gloriam, ſed per cribrum decident & deiicientur in abyſſum: quia *ſi quis ignorat ignorabitur*, ait Apoſtolus. 1. *Cor.* 14. id eſt, reprobabitur, dicente Deo, *Neſcio vos.* Talibus ait Sophonias c. 2. *Conuenite, congregamini gens inerudita, antequam ſitis ſicut flos pertranſiens die.* (iuxta 70. Interp.) Cæterùm licet diſcipuli ſint fideles, pueri tamen non ſunt, qui verberibus & minis adigi ad ſcholam debent. Neque etiam Synagogæ, quæ conductionem & Congregationem ſonat, filij ſumus, ſed Eccleſiæ quæ cœtum vocatorum ſignificat. Homines conuocantur: pecudes congregantur. Nec facilè ſe excuſabunt, qui dixerint ſe non indigere hac ſchola, quia Chriſtiano perpetuò diſcendum eſt. Marcus Aurelius Imp. iam ſenex Sixti Philoſophi Auditorium frequentabat, dicens: *Honeſtum eſt ſeni diſcere.* Philoſtrat. Multò honeſtius eſt Chriſtiano etiam ſeni diſcere quæ ad ad ſalutem ſpectant.

E.
IV.
Ad Euchariſtiam aſſeruandam.

QVARTÒ, Vt in iis SS. Euchariſtia & Sanctorum reliquiæ aſſeruentur. Si enim pro arcâ fœderis aſſeruandâ voluit Deus ædificari templum à Salomone: cur non magis pro Euchariſtia? Apes, teſte Ariſtotele lib. 10. de animal. naturali inſtinctu ſolent Regi ſuo regiam domum in medio aluearis ædificare, eum ſtipare & comitari cum ſonitu. Idque fecêre per miraculum SS. Euchariſtiæ apud Cæſarium libr. 9. cap. 8. Capellam ei mira ſtructura cum altari de materia faui extruendo. Quid ni hoc faciant Chriſtiani Regi ſuo Chriſto? Promiſit olim Deus populo Hebræorum, ſe habitaturum in medio eorum, per ſpecialem videlicet protectionem, & idcirco iuſſit ſibi ædificari tabernaculum Exod. 25. *Facient mihi ſanctuarium*, inquit, *& habitabo in medio eorum.* Sed longè præſtantiori ratione habitat in templis noſtris; nimirum, vt Deus homo. Si vt Deus non requirit templum, requirit ſaltem vt homo. Addo etiam Sanctorum reliquias dignas eſſe, quibus aſſeruandis honorifica erigantur ædificia; ſiquidem aliquando in ipsâ Cæli Regiâ æternùm habitaturæ ſunt. Hinc Iulianus Martyr ſibi templum erigi iubet, inſigni apologo vtens coram Eulogio, vt eſt apud Roſweidum lib. 10. cap. 146. quando Iulianus Martyr in ſpecie Iuliani Archidiaconi in pauimento iacens & ſurgere iuſſus, dicebat: Niſi mihi ipſe manum porrigas & erigas me, ſurgere non poſſum. Intellexit ergo Eulogius erigendum ei templum. S. Cornelius Centurio ſub dio ſepultus, Epiſcopo Scepſæo-

tum apparuit expoſtulans, quòd tam diu deſertus iaceret & non viſitaretur. Cumque ſumptus non eſſent Epiſcopo ad extruendum ei templum, apparuit idem ſanctus homini cuidem diuiti, & deſignauit formam templi ſibi ab eo extruendi. Sur. 13. *Septemb.*

F. V. Ad orandum.

QVINTÒ, Vt in iis Deus oretur. *Tametſi enim & domi quidem*, inquit S. Chryſoſt. hom. 79. ad pop. Antioch. *orari poteſt; ſic autem, vt in Eccleſia non poteſt, vbi tanta Patrum multitudo, vbi clamor ad Deum vnanimiter emittitur, &c.* Eſt ergo efficacior oratio, quæ in templo fit.
1. Ob precantium multitudinem & vnanimitatem. Vnde ibid. Chryſoſtomus ait: *Hic enim maius aliquid eſt, puta vnanimitas & conſonantia charitatiſq́; vinculum & ſacerdotum orationes; propterea namque ſacerdotes præpoſiti ſunt, vt multitudinis orationes, cùm ſint infirmiores, hiſce potentiores adiungentes pariter cum illis in cœlum aſcendant.* Sic ille. Quemadmodum cùm magnus aliquis Dominus admittitur per portam, facilè cum illo inſinuãt ſe aliqui, vt ſimul ingrediantur: ita preces imbecilliorum facilè & ipſæ cœlum penetrant, ſi inſinuent ſe precibus fortiorum. Hinc iubet Dauid laudare Deum in cythara & choro, chordis & organo, *Pſalm.* 150. Quia vti plures chordæ & fiſtulæ concinnatæ meliùs ſonant, quàm vna: ita & preces multorum, iuxta id *Matth.* 18. Vbi duo vel tres &c.
2. Quia multa ibi ſunt, quæ deuotionem in orantibus excitãt, vti loci ipſius conſecratio, ſanctorum qui ibi vixerunt aut requieſcunt reliquiæ, vel monumenta, imagines, miracula, miſſæ ſacrificium, exempla aliorum &c. Hinc ad incunabula Chriſti Bethlehemitica tantoperè anhelabat Sanctus Hieronymus, eoque inuitabat virgines & matronas: Sanctus Chryſoſtomus ad limina & catenas Apoſtolorum Petri & Pauli.
3. ob peculiarem quandam præſentiæ diuinæ rationem, quâ ibi Deus tanquam in regia & Baſilica ſua inuenitur etiam corporali præſentiâ, & dona ac beneficia ſua liberaliùs ac promptiùs diſpertit. Sic enim de templo Salomonis ait Dominus: *Erunt oculi mei aperti & aures meæ erectæ ad orationem eius, qui in loco iſto orauerit.* 2. Par. 7. Item: *erunt oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus.* 3. Reg. 9. Ibi velut in proprio Audientiæ loco exſpectat preces ſupplicum.

G. Ornãtur.

Sed & ornantur templa: Vt enim parentes non ſunt contenti liberos ſuſcepiſſe, niſi eoſdem etiam veſtiant & ornent, ne inuenuſtiùs incedentes ſibi dedecori ſint: ita pij quique non exiſtimant ſatis ſi templum obtinuerint, niſi id variis ornamentis multò auguſtius reddant, ne aliquando audire cogantur id Prouerb. 24. *Per agrum hominis pigri tranſiui & per vineam viri ſtulti: & ecce totum repleuerunt vrticæ*; aut quid ſimile.

1. Quia Palatia Dei.

PRIMÒ, Ornantur, Quia palatia & Regiæ ſunt Numinis. Quis neſcit Regum ornamenta eſſe ſplendidiſſima quæque, quæ haberi poſſunt palatia, veſtimenta, equos, currus, hortos, famulitium &c. Vnde Chryſoſtomus hom. 18. in acta Apoſt. ait: *Non eſt res noua, templa habere ornata & altaria Deo conſecrare. Dic, oro; Si rex tibi præcepiſſet domum extruere, vt illic habitet, nónne omnia feciſſes? Nunc igitur regia eſt Chriſti, Eccleſiæ conſtructio; ne ſumptum ſpectes, ſed fructum computa.* Pro gladiatoribus palæſtræ & amphitheatra, pro ſenatoribus Curiæ & capitolia, Lycea pro Philoſophis, palatia pro mortali Principe ſine vlla ſumptuum pœnitẽtia auidiſſimè adornantur: & templum in quo requieſcit Deus, in ſitu & ſqualore iaceat? contentus quidem aliquãdo fuit Deus ſtabulo Bethlehemitico: ſed iam nos eo contenti eſſe non debemus. Satis ſit vel ſemel Deum in ſtabulo iacuiſſe propter nos. Contemplemur hoc mundi palatium, in gratiam noſtram extructum, quàm id ſplendidum, quàm ornatum? Ibi amœniſſimi horti, diuerſis floribus velut gemmis diſtincti: ibi campi hinc riuulis interſecti, inde arboribus inumbrati: ibi cœlum tot rutilantibus facibus lucidum &c. Vnde & quorſum hæc tot & tanta ornamenta, niſi à Deo & pro homine vt habeat ſplendidam domum? Cur etiam vicẽ Deo non rependamus, & pro modulo noſtro domum eius adornemus?

H. II. Quia diuinis priuilegiis ornata.

SECVNDÒ, Quia & Deus ea ornauit multis gratiis & priuilegiis; ſua imprimis præſentiâ, vt diximus; Deinde Angelorum cuſtodiâ; Tertiò, peccatorum indulgentiâ, Quartò, Miraculorum gloriâ. Quintò, ſingulari protectione, vt contra inuaſores aliaque pericula illæſa conſeruentur, &c. Quid ni igitur & nos eadẽ ornare decet? Si cui ciui Imperator Rom. domum eximeret à tributis, aliiſque quibuſcumque oneribus & ſubiectionibus, donaretque aliis gratiis, non dubito, quin ille domum ſuam ad ſplendorem magnis exornaret ſumptibus. Rurſum ſi quis tibi Princeps donaret gemmam pretioſam, non dubito, quin eam auro includeres & paſſim oſtentares. Hoc igitur nunc faciamus templis noſtris.

I. III. Quia facit ad deuotionem populi.

TERTIÒ, Quia per hoc deuotio populi, & cultus diuinus promouetur atque augetur. Cum enim cœleſtium bonorum gloriam non niſi per conſiderationem & commenſurationem rerum ſublunarium capiamus: quò has ſplendidiores conſpexerimus, eò magis ad ſupernorum bonorum apprehenſionem & admirationem aſcendimus. Iam verò templum, quaſi cœlum noſtrum terrenum eſt, idque repræſẽtat: Hinc varia in illo proponũtur oblectamenta: Oculorũ, picturæ, veſtes & vaſa ſacra: Aurium, Organa & ſymphonia: Narium ſuffitus thuris &c. Quæ dũ mirantur homines, incipiunt cogitare, quid in cœlo futurum ſit, ſi hæc in terris ſunt. Hinc excitantur ad deuotionem, contritionem, amorem virtutum, ſanctorum imitationem & templi frequentationem, & dicunt cum Dauide: *Quia melior eſt dies vna in atrijs tuis ſuper millia.* Pſal. 83.

K. IV. Quia ſic Eccleſia Catholica exaltatur.

QVARTÒ, Quia per hoc Eccleſia Catholica exaltatur & ab hoſtibus ſuis ſuſpicitur: Infidelium autem & hæreticorum Synagogæ confunduntur & ſordeſcunt. Ita cùm Vrbanus Papa ſub Alexandro Imperatore pro ſacris miniſterijs omnia argentea feciſſet, diuino planè

planè conſilio Eccleſiæ Chriſti gloria effulgebat, ſacra interim Gentilium profana obſoleſcebant, auctoribus ipſiſmet Impp. Nam Alexander Imperator nunquam vltra 4. aut. 5. argenti libras, aurine guttulam quidem in Fanis ſuis poſuit, ſuſurrans illud Perſij? In ſanctis quid facit aurum? Et Maximinus eius ſucceſſor, quod erat in templis auri vel argenti ſuſtulit, auctore Herodiano lib. 7. Baron. anno Domini 233. Hac eadem ratione offenduntur hæretici huius temporis ſplendore & ornatu templorum noſtrorum, dum vident nihil auri vel argenti, nihil ſumptuoſi vel pretioſi reperiri in ſuis templis, ſed omnia nuda, lurida, obſoleta, in noſtris verò templis maximum ſplendorem & plurimas diuitias. Et quomodo non pudeat eos ſuimet, dum fateri coguntur, à ſe vel maioribus ſuis veluti ab erucis omnem templorum florem & decorem iam olim eſſe depaſtum, non aliud ſupereſſe, niſi ſqualorem & pauperiem veſaniæ ſuæ teſtem?

I. V. Quia id fecere maiores noſtri ſemper.

QVINTÒ, Quia id fecerunt & Maiores noſtri, cùm potuerunt, maximè poſt tempora perſecutionum, vbi pax Chriſtianis ſolida eſt per Conſtantinum reſtituta. Audi Euſeb. l. 9. cap. 10. *Aderat cunctis*, inquit, *velut diuino munere infuſa lætitia, maximè videntibus ea loca, quæ paulò antè impijs Tyrannorum machinis fuerāt deſtructa, cediuinā conſtructione clariora & celſiora conſurgere, templaq́, excelſa pro humilibus conuenticulis eleuari.* Audi Cyrillum Hieroſolymitanum: *Iſti, qui nunc ſunt Reges pietatis ergò argento induentes & auro ſanctam hanc Eccleſiam reſurrectionis, in qua nunc ſumus, extruxerunt, & argenteu monumentu, ſplendidam effecerunt*: apud Boz. de ſig. Eccl. to. 2. l. 20. c. 6. D. Hieronym. in Epitaph. Nepot. commendat Nepotianum, quòd ſolicitus ſemper fuiſſet in vita. *Si niteret altare, ſi parietes abſque fuligine, ſi pauimenta terſa & conſita floribus; quòd elegantiſſimi templi veſtibulum arborum ramis & læta quadam viriditate ornauiſſet.* Eiuſdem mentis fuit Dauid vir ſecundum cor Dei, qui ait: *Domine dilexi decorem domûs tuæ & locum habitationis gloriæ tuæ.* Eiuſdem ingenij filius eius Salomon, qui in templo à ſe magnificentiſſimè extructo noluit quicquam apparere, quod non aurum aut deauratum eſſet. Addo ipſum Deum qui tabernaculum ſibi fieri præcepit ſplendidum, & vaſa eius pretioſa. *Exod.* 25. Quare ſi veteris Eccleſiæ, & Maiorum noſtrorum, ſi Dauidis & Dei filij ac poſteri eſſe volumus, diligamus decorem domus Dei. Ne ſimus Iudæ ſocij, dicentis: *Vt quid perditio hæc?*

CONCIO VIII.

Templa cur conſecrentur.

1. *Vt in ijs ſacra fiant.*
2. *Vt ſtatum totius Eccleſiæ commonſtrent.*
3. *Vt moneant nos Baptiſmi noſtri.*
4. *Vt ibi diuina decentiùs peragantur.*
5. *Vt dæmones ab illis arceantur.*

THEMA.

Hodie ſalus huic Domui facta eſt. Luc. 19.

NIhil noui eſt, Auditores, ſi petulans iuuentus venerandam rideat canitiem. Id enim non ſolùm hiſce temporibus fieri, ſed & olim factum eſſe conſpicimus. Legimus namque lib. 4. *Reg. c.* 2. quando Eliſæus Propheta quà canitie, quà ſanctitate venerandus aſcendit in Bethel, pueros paruos idololatras de ciuitate egreſſos, illuſiſſe ei dicentes: *Aſcende Calue, aſcende Calue*: quibus cùm Propheta maledixiſſet in nomine Domini, egreſſi ſunt duo vrſi de ſaltu & lacerauerunt ex eis quadraginta duos pueros. Et quid aliud, quæſo, faciunt paruuli illi & nuper nati Chriſtiani (ſi tamē Chriſtiani appellari debent) hæretici noſtri ſæculi, dum Eccleſiæ Catholicæ non minùs antiquitate, quàm ſanctimoniâ venerandæ nuſquam non illudunt; eiuſque ſacra omnia ſubſannant & irrident? Inter alia ſacra ſua conſueuit S. Eccleſia aſcendere in Bethel, id eſt in domum Dei (hoc enim ſignificat Bethel) eamq́ue ſacris ritibus Deo initiare, conſecrare & dedicare. Quem ritum ipſa hauſit à venerandâ antiquitate, vt patet ex S. Clemente Epi. 2. ad Iacobum fratrem Domini, vbi ait Eccleſias & extrui & ſacrari debere; ex Sancto Baſilio, qui excuſat ſe, quòd iſtiuſmodi Cæremoniæ exſpectatione diu ſuſpendiſſet populum; ex S. Athanaſio, qui Imperatorem ad ſimilem actum inuitauit, ex S. Cypriano ſermone de Criſm. Auguſtino, Bernardo, qui cæremonias illas ſermonibus ſuis explicant. Sed quid ad hæc Hæretici noſtri? Omnia hæc tam ſancta tam antiqua & in ſanctis literis fundata ſubſannant & exſibilant, velut hiſtrionica. Ecce tibi pueros, quorum ſecta vix centum annorum eſt, canitiem & caluitiem Eccleſiæ ridentes. Sed ſperandum eſt pueros iſtos cum ſua nouitia Secta non diu tolerandos, eorumq́ue ſectam breuī lacerandam & diſſipandam. Nos porrò oſtendemus rectè ab Eccleſia conſecrari templa. A.

B. I. Vt in iis ſacra fiant.

PRIMÒ, Vt Deo & diuinis actionibus ſacra fiant, adeoq́ue ab omni profanatione impolluta ſeruentur & ſeruanda eſſe ſciantur. Debet enim hoc externis quibuſdam ritibus manifeſtari hominibus, quòd videlicet locus hic vel ille Deo & ſacris rebus deputatus ſit, vti fieri etiam ſolet in contractibus, nuptiis, coronatione &c. Quoniam ergo dedicatur Chriſto, ideò ad hoc ſignificandum pingitur ſignum eius, id eſt, Crux, quâ tanquam ſigillo munitur & obſignatur vndique. Et quia non debet eſſe profana & communis domus, ſed ſacra & regia (vnde & Baſilica vocatur) ideò inungitur ſacro oleo. Hoc enim cùm ſit nobiliſſimus & penetrantiſſimus liquor, aliis liquoribus ſupereminens appoſitiſſimū & communiſſimū eſt conſecrationis ſymbolum. Quia rurſus templum deſtinatur ſacrificiis, orationibus & aliis ſacris functionibus, ideo aſpergitur aquâ benedictâ, thus adoletur, cerei accenduntur, ſcribitur in

paui-

Pauimento alphabetum Græcum & Latinum, quia in illis duabus linguis tantùm fit Miſſæ Sacrificium. Et quia ſacratur ad conciunandum & docendum fidem, quæ eſt fundamentum Iuſtitiæ, ideò deſcribitur in pauimento alphabetum, idque Græcum & Latinum, quia illis linguis vtebatur tota ferè Eccleſia, quando has cæremonias inſtituit. Quia etiam in templo non ſolùm docentur homines, ſed etiam mouentur & inflammantur ad virtutem & vitæ nouitatem, ideò fit mixtio aquæ, cineris, ſalis & vini. Aqua hominem indicat frigidum & inſipidum; cinis pœnitentiam & mortificationem; ſal ſaporem & ſapientiam; vinum lætitiam & feruorem nouæ vitæ. Quia denique diabolus inde eiicitur, Deus inuocatur & ſancti, vt in eo loco habitent, ideò pulſato ter oſtio iubetur abſcedere dæmon, vicaſſim reliquiæ ſanctorum introducuntur.

C. II. Vt ſtatũ totius Eccleſiæ cõmonſtrẽt.

SECVNDÒ, Vt ſtatum, progreſſum & ſanctificationem Eccleſiæ, quam per Chriſti Paſſionem conſecuta eſt, deſignet. Eccleſia enim materialis ſpiritualem deſignat. Primò ergo proponitur & pingitur Crux tanquam Eccleſiæ Vexillum,
1. ſub quo voluit Chriſtus conſcribi milites ſuos Chriſtianos. Adhæc accenduntur duodecim lumina coram totidem crucibus per Eccleſiam diſpoſitis, ad ſignificandum, quod duodecim Apoſtoli hoc Vexillum Chriſti per totum orbem terrarũ portauerint, & ſuâ prædicatione mundum illuſtrarint. Vn-
2. de Apoſt. 1. Cor. 1. *Prædicamus Chriſtum crucifixum &c.* Secundò Pontifex cum clero & populo ter circuit Eccleſiam, templum interim aſpergens aquâ benedictâ, & ter Eccleſiæ fores pulſans ad eiiciendum inde Aduerſarium & fores reſerandas: quibus tertia demum vice apertis aduerſarius, qui templum inhabitârat diffugit, & Epiſcopus dicit: *Pax huic domui.* Qua re docemur Chriſtum eiuſque Vicarium Pontificem cum ſuis fidelibus per annos 300. circuiſſe mundũ eumque aſperſiſſe partim aquâ Verbi Dei, partim ſanguine martyrum: pulſaſſe etiam fores mundi illius obcæcati tripliciter: miraculorum oſtenſione, vitæ innocentiâ & ſanctitate, verbi Dei prædicatione conſtanti & imperterritâ, vt eiiceret inde Idololatriã eiuſque auctorem dæmonem. Id quod poſt 300. demum annos ſub Conſtantino Magno potiſſimùm obtinuit. Tunc enim Chriſtianis licuit ingredi & egredi, tunc pax Eccleſiæ reddita eſt plenaria, tunc fugata Idololatria. Ter-
3. tiò, Per totã Eccleſiam ab Oriente verſus Occidentẽ deſcribitur in pauimento alphabetum Græcum & Latinum in formam Crucis, ad indicandum quòd tranſierit Euangelium ab Oriente ad Occidentem, id eſt, à Iudæis ad gentes, & quòd ſub Conſtantino maximè cœperit prædicari Euangelium per vniuerſum orbem ac duabus potiſſimùm lingiis, Græcâ ſcilicet & Latina. Quartò, Miſcetur aqua cum
4. vino, ſale & cinere, eaque cum hyſſopo conſpergitur Eccleſia, in ſignum baptiſmi, qui ſub Conſtantino potiſſimùm cœpit totum orbem aſpergere. Aqua baptiſmum & alia Sacramenta, cinis mortem Chriſti, vnde is efficaciam ſuam habet, denotat; ſal & vinum prædicationem Verbi Dei ſapientem, qua baptiſmus promulgatus; hyſſopus herba humilis, radicem in petris habens, fidem, per quam applicatur, denotat. Deſumptus videtur hic ritus ex Num. 19. vbi dicitur periturum de populo, qui non fuerit aſperſus hyſſopo & aquâ cum cinere vaccæ rufæ mixta. Quintò, 5.
formantur & liniuntur chriſmate Cruces in parietibus, quia & tunc (ſub Conſtantino) Vexillum Crucis publicè erectum & cultum fuit; nec non inunctum, quoniam ipſa Crux eiuſque imitatio facilis, ſuauis & iucunda facta eſt cultoribus ſuis. Sextò, Reliquiæ in al- 6.
tari conduntur; quia & tunc ſanctorum reliquiæ honorificentiùs condi & coli cœperunt, vti & ipſi ſancti non iam amplius occidi, ſed magnifieri.

D. III. Vt moueant nos baptiſmi noſtri.

TERTIÒ, Vt quiuis hominum admoneatur templi ſui ſpiritualis, quod eſt ipſe in baptiſmo Deo conſecratus, Deo dedicandi & ſanctificandi. Ergo initio Epiſcopus ter circuit Eccleſiam & ter pulſat eius fores: ſic initio Deus per
ſuos Prædicatores circuit quaſi & mouet ani- 1.
mum hominis infidelis vel peccatoris ad fidem vel penitentiam, inueſtigando eius conſcientiam circa cogitationes, verba & opera, pulſatque eum triplici ictu, oſtenſione ſuorum beneficiorum, promiſſione præmiorum, comminatione pœnarum. His modis ſtat ad oſtium & pulſat quouſque homo eiiciat ex ſe dæmonem ſeu peccatum.

2. Ingreſſus Epiſcopus eodem baculo de- 2.
ſcribit in pauimento cinere conſperſo alphabetum: ſic Deus, per ſuos præcones in cordibus pœnitentiam inſcribit rudimenta fidei, faciens eos Catechumenos. Similiter in cor peccatoris iam Chriſtiani inſerit meditationem mortis, eaque mediante inſcribit ei propoſitum emendationis; quaſi diceret: animaduerte, cuius veſtigia ſunt hæc? vti in ſimili legimus. *Dan.* 14. Vt ita pœnitens reſpondeat cum prodigo: ſurgam & ibo ad Patrem meum &c.

3. Aſpergit Epiſcopus templum aquâ bene- 3.
dictâ & accendit cereos: ſic poſt Catechiſmum ſequitur baptiſmus, in quo datur ei cereus in manus, vt nouerit habendam ſibi fidem viuam & ardentem, cum qua velut lampade accenſâ occurrere poſſit Chriſto. Vel ſi homo ſit fidelis, aſperſio notat Pœnitentiam & abſolutionem ſacramentalem, quâ lauatur à ſordibus ſuis peccator; Cerei ſignificant inſtructionem, quam pœnitenti dat Confeſſarius, vt intelligat peccatorum grauitatem, & media norit ad ea deinceps vitanda.

4. Cruces in parietibus effigiantur pollice 4.
Chriſmate tincto; ſic baptiſmum ſequi debet Confirmatio. Vel ſi homo eſt fidelis & pœnitens, formatur in eo Crux, cum monetur renunciare prioris vitæ licentiæ, & tollere crucem ſuam, abnegando ſeipſum voluptatibus & peccatis, & quæuis contraria potiùs perpeti quàm relabi in peccata: quæ tamen Crucis aſperitas ſuam habet vnctionem & ſuauitatem

tem, vti docet S. Bernard. ſerm. 1. de Dedicat.

5. 5. Fit mixtio ſalis, aquæ, vini & cineris: vt indicetur totam vitam hominis conſumi debere in mortificandis vitiis & ſectanda vitæ nouitate. Vel in homine pœnitente ſignificat ſatisfactionem competentem à Confeſſario iniunctam.

6. 6. Reconduntur in altari reliquiæ (quæ ſunt exempla, inquit Innocentius *ſer. 2. in Dedicatione templi*, nobis ad imitandum relicta.) Hæc in capſa recondimus, cùm ad imitandum ea in memoria retinemus. Quod iiſdem verò reliquiis tria thuris etiam grana adiunguntur, ſignificat Sanctorum exempla cum fide Trinitatis debere nos in memoria retinere; nam ſine fide impoſſibile eſt placere Deo. Tabula ſuperpoſita charitatem innuit, de qua Apoſtolus: *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris &c.* Menſa inungitur, vt charitati miſericordia adiungatur, vnctio namque miſericordiam deſignat. Sex locis inungitur tabula, in medio, in fronte, & in quatuor angulis: ita ſex ſunt opera miſericordiæ. Poſt vnctionem adoletur incenſum, vt fama boni operis effundatur ad proximos, & ita Chriſti bonus odor ſimus in omni loco. Veſtitur hoc altare, quando bonis operibus cor mundum adornatur & virtutibus; & tunc offertur in eo gratiſſimum Deo ſacrificium. Atque hac ratione ſanctificari debet, qui ad ſacramentum altaris accedere vult, quam ſanctificationem præuiam denotari per templi Dedicationem aſſerit S. Thomas 3. *p. q.* 83. *art.* 3. *ad* 2.

E. IV. Vt ibi diuina decentiùs peragantur.

QVARTÒ, Vt ibi diuina decentiùs & salubriùs peragantur, maiori videlicet cum reuerentiâ, & populi ac cleri deuotione. Vt enim non decet, profana in ſacris locis fieri & tractari, ita non decet ſacra in profanis locis tractari, niſi neceſſitas compellat. Vnde S. Baſilius in contract. reg. qu. 310. *Quemadmodum*, inquit, *ratio non admittit, vt commune vas in ſancta loca inferatur: ita neque permittit vt ſacra in profanis ædibus celebrentur.* Quare ſicut Apoſtolus reprehendit eos, qui in Eccleſia edebant & bibebant 1. *Cor.* 11. dicens: *Nunquid domos non habetis ad manducandum & bibendum? aut Eccleſiam Dei contemnitis?* ita eoſdem etiam reprehendiſſet, ſi Dominicam Cœnam in priuatis ædibus ſumere voluiſſent. Centurio quamuis adhuc gentilis indignam iudicauit domum ſuam, in quam intraret Chriſtus: (ideò eam vocat tantùm tectum) quantò magis id feciſſet, ſi Chriſtus in ea perpetuò habitare voluiſſet? Oritur etiam hinc in cordibus fidelium maior reuerentia erga locum ſacrum, quem tot ſanctis cæremoniis Deo initiatum eſſe intelligunt. Quis enim vel aulam Principis terreni ſplendidam ingrediens non priùs tergit pedes, non inibi ſibi attendit, mores componit & conſpectum Principis omni reuerentiâ præſtolatur? Ergo niſi plus quàm agreſtibus moribus ſimus, id ipſum multò impenſiùs in templo faciendum quod nouimus eſſe Dei aulam.

F. V. Vt dæmones ab illis arceantur

QVINTÒ, Vt maligni ſpiritus per hoc à templis longiùs arceantur. Nullum enim dubium eſt, quin illi multò maximè inſidientur locis iſtis, vbi fideles ad Dei cultum & animæ ſuæ ſalutem pertractandam conueniunt. Illud enim Caſtellum maximè impugnat hoſtis, vnde maxima damna accipit. Quare ne in illis infeſtiores ſint Chriſtianis, ſalubriter benedicuntur. Quod ſi magnatum ædes ferè hoc habent priuilegium, vt nemo reus ibi à lictoribus capi vel inde abſtrahi poſſit: cur non hoc priuilegij habeant ædes ſacræ, vt ne mali genij pro libitu graſſari in illis queant? Exemplum refert S. Gregor. Magn. *l. 3. dial. c.* 30. & aliud Sigebertus *in Chron.* vt alibi vidimus.

Porrò Deo placitas eſſe templorum dedicationes colligimus ex miraculis, quibus interdum ſancti initiarunt templa conſuetis Eccleſiæ cæremoniis, vti S. Petrus templum ſuo nomini dicatum Londini, apud Bedam *libr. 2. hiſt. Anglor. c.* 3. S. Leo Papa nonus. Cui Ratiſpona Norinbergam proficiſcenti duo quidam viri illuſtres Schwarzeburgicorum Dynaſtarum gente occurrentes rogauere, vt pauliùm flecteret iter in latus, vbi in conſpectu ædiculam S. Cruci conſtituerant, & ſacellum ſacrâ cæremoniâ dedicaret. Leo non digreſſus loco, ſed protenſâ manu ſignum S. Crucis expreſſit abſenſque locum conſecrauit. Quare Conditores haud contenti inſtabant, ne grauaretur ipſe accedere & aras initiare. Tum deinde Pontifex: Ite, inquit, & niſi ritè luſtratæ ædis ſigna expreſſa deprehẽderitis, reuerſi me reuocate. Abiere, domũ ſacro oleo delibutam offendére, cruces, literas in puluere ſcriptas & alia luſtrationis peractæ certiſſima argumenta, nec dubitauere, quin Pontifici Cœlites ſubminiſtrârint. Ita P. Matth. Rader. *in Bauariâ ſanctâ vol.* 1. *in Leone.* Quin etiam ipſemet Chriſtus templum S. Dionyſij apud Robertum Gaguin. *lib.* 3. *Annal. Franc.* & & ædem Beatæ Virginis ad Eremũ apud Heluetios, vt refert Chriſtop. Hartman. *in Annal. Eremi Heluet. anno* 747. ſacris ritibus dedicauit.

CONCIO IX.

Obiectionibus hæreticorum contra Dedicationẽ Eccleſiæ reſpondetur.

1. *Murmurant hæretici contra Dedicationem.*
2. *Carpunt cæremonias.*
3. *Carpunt Anniuerſarium Dedicationis.*
4. *Murmurant contra populi concurſum.*
5. *Contra abuſus qui fiunt in Dedicationibus.*

THEMA.

Cùm viderent omnes, murmurabãt. Luc. 19.

VVLGÒ dicimus nos Germani nullum eſſe ſacellum tam exiguum, cuius Dedicatio ſemel in anno non celebretur: kein Kirchle iſt ſo klein/ in dem nit ein mal im Jahr Kirchweyhen ſey. Nihilominùs tamen contra hanc conſuetudinem arietat Lutherus in libro ad Nobilitatem Germanicam, vbi ait: *Ante omnia dedicationes funditùs extirpari deberent, cùm nihil aliud ſint, quàm taberna, nundina & aleatorũ luſorumq́;* A.

runique ſcena. Audire mihi videor Phariſæum aliquem in hodierno Euangelio murmurantem contra Chriſtum quòd diuerterit ad Zachæum. Quod enim ibi fecit Dominus, hoc ſpiritualiter facit Eccleſia adhuc, cùm templum aliquod dedicatur. Ingreditur enim domum, prius profanam, facitque eam domum ſuam & impertit ei ſalutem. Cauillatur hoc Lutherus. Sed nos cum Zachæo ſtamus in ſententia noſtra. Nec quicquam etiam effecit Lutherus apud ſuos, imò nec apud ſe ipſum, vt teſtantur conciones, quas in Anniuerſariis Eccleſiarum Dedicationibus habuit, habentque ſectatores eius Prædicantes.

B. I. Carpunt Dedicationem.

MVRMVRANT Primò contra Dedicationem, quòd templa noſtra tantâ lætitiâ & ſolemnitate dedicentur. Sed ego cum Zachæo ſtans, Reſpondeo: Ecce Moyſes iuſſus eſt à Deo ſanctificare tabernaculum & cuncta eius vaſa *Exodi* 30. Ecce Salomon, Eſdras, & Machabæi, tribus diſtinctis vicibus templum illud Ieroſolymis maximâ cum lætitiâ & ſolemnitate celebrârunt, vti videre eſt 2. *Par.* 7. *Eſd.* 1. *capit.* 6. 1. *Machab. cap.* 4. Quin & gentiles ſua templa maximâ ſolemnitate initiaſſe leguntur apud Tacitum *libr.* 4. *hiſto.* Alex. ab Alex. *libr.* 6. *capit.* 14. Liu. *lib.* 19. Quæ omnia oſtendunt templa omnium gentium opinione Deo ſacra & à profanarum rerum numero exempta eſſe debere, ac proinde ea certis ritibus & ex naturæ inſtinctu dedicari. Hoc & Chriſtus indicauit, cùm dixit: *Domus mea domus orationis eſt.* Domus mea, inquit. Ergo certo aliquo iudicio Deo aſſignari & tranſcribi debet, vt omnibus ſit notum, non eſſe profanam, ſed Dei domum. Idipſum confirmauit Dominus, cùm huic ſolemnitati interfuit Ieroſolymis *Ioan.* 10. Vbi templum intrauit & concionem habuit, in qua Diuinitatis ſuæ ſacramenta pandit. Denique omnes homines ad finem & complementum magnorum & Reipublicæ vtilium operum gaudere & congratulari ſolent. Quid nî etiam nos gaudeamus de templi perfectione, quæ tanto fit Reipublicæ bono? quæ ex domo communi fit domus Dei & porta Cœli, vti dicebat Iacob *Gen.* 28. Accedit S. Auguſtinus Serm. 255. de tempore, ſcribens in feſto Dedicationis: *Iuſtè ac meritò gaudentes celebramus feſtiuitatem in qua benedictus vel vnctus lapis eſt, in quo nobis diuina Sacrificia conſecrantur.* Neq; nouũ eſt hoc, ſed in Eccleſia ſemper vſitatum, vt patet tempore Euariſti Papæ ſexti à Petro anno 112. qui titulos, id eſt, domos recens diuino cultui mancipatas ſigno Crucis, (quas Eccleſias dicimus) diuiſit in Vrbe Clericis. Baron. eo anno. Quamquam facilè concesſerim, parum ſolemnitatis ante tempora Conſtantini adhibitum fuiſſe ad eiuſmodi Dedicationes, propter perſecutiones. Poſtmodum verò maximâ cum pompâ & lætitiâ peractas fuiſſe, nemo eſt qui dubitet. Templa verò poſt eiuſmodi conſecrationem ſancta eſſe & haberi debere patet. Primò, ex relatione ad Deum, cuius domicilia eſſe incipiunt: quæ enim Deo dicantur ſancta ſunt, vt videre eſt *Leuit. vlt.* Secundò, ex precibus & benedictione Epiſcopali. Tertiò, ex rebus, quæ in templo ſunt & ſeruantur. Quartò, ex Dæmonis eiectione, vti ex hiſtoriis patet.

C. II. Carpunt cæremonias.

SECVNDÒ murmurant contra cæremonias, quibus dedicantur Eccleſiæ. Sed ego contra ſto cum Zachæo & dico: Ecce Iacob *erexit lapidem in titulum* ſeu altare *fundens oleum deſuper*: Geneſ. 28. Simili ritu Moyſes Tabernaculum, altare & omnia eius vaſa oleo ſacro conſecrauit, vti ei præceptum à Deo, *Exod.* 30. Sic 1. *Machab.* 4. Machabæi incenſum poſuerunt ſuper altare & accenderunt lucernas. Salomon templum ſuum mactatione boum 22. millium, Ouium centum viginti millium dedicauit. Atque vt taceam grauiſſimorum Conciliorum & pontificum decreta & teſtimonia (quibus contradicere inſani hominis eſt) finis horum rituum pro ſe ipſo loquitur, qui eſt:

1\. Primò, Vt his cæremoniis notum fiat, templum eiuſcemodi Deo & ſacris actionibus mancipari, ac proinde omnibus maximæ venerationi eſſe debere.

2\. Deinde quid velit Deus fieri in templo ſuo ſpirituali, id eſt, animâ cuiuſcunque, vti alibi explicamus.

3\. Denique, propter fructum multiplicem qui nobis inde prouenit. Excitant enim hæ cæremoniæ reuerentiam erga res diuinas, quarum vſus eſt in Eccleſiis: reprimunt malignos ſpiritus, qui in iis potiſſimùm precantes perturbare conantur: quod exemplo S. Gregorij *libr.* 3. *dial. cap.* 30. patuit in quadam Eccleſiâ, ex quâ tempore Dedicationis Diabolus ſpecie porci diſcurrens inter præſentium pedes exturbatus eſt. Similiter quando Eccleſia maior Coloniæ debebat dedicari, nocte præcedente auditæ ſunt voces malignorum ſpirituum inter ſe dolentium & conquerentium ſe à poſſeſſis diu ſedibus debere expelli, vt ſcribit Sigebertus ad annum Domini 871. Quemadmodum enim tempore morientis Chriſti Angeli Præſides templi auditi ſunt, dicentes: Tranſeamus ex his ſedibus, vt S. Hieron. ex Euangelio Nazareorum clarum facit, (quia Angeli non manent, vbi Deus expellitur) ita intrante in ædem conſecratam diuinâ maieſtate, Tartarei ſpiritus ilicò proturbantur. Ad extremum impetrant nobis maiorem gratiam & ſpiritualia auxilia apud Deum, vnàque peccata venialia expiant, vti docent Doctores, ſaltem ex opere operantis. Et certè mirum foret Salomonem exauditum eſſe in templi ſui Dedicatione, & non audiendum eſſe Eccleſiam, ſeu Epiſcopum eius nomine precantem in noſtrorum dedicationibus.

D. III. Carpunt Anniuerſarium Dedicationis.

TERTIÒ murmurant contra Anniuerſarium Dedicationis. Sed dico celebratum fuiſſe lege perpetuâ hunc anniuerſarium à Machabæis 1. *Machab* 4. & duraſſe vſque ad Chriſtum. Idem inſtitutum ſeruatum eſt in Eccleſia, & à Sancto Felice Papa Martyre decreto ſanci-

ſancitum ſeu potiùs confirmatum circa an. 273.

Nec immeritò: Primò. Vt huius beneficij, quo Deus inter nos habitare & domum ſibi eligere cœpit nunquam obliuiſceremur.

Secundò, Vt ſpiritualis noſtræ dedicationis, quæ facta eſt in baptiſmo, perpetuò memores eſſemus, cogitantes quid ante illam fuerimus, quid in ea promiſerimus: Vnde Rupertus *in Gen c. 28.* ait: *Non poterat fieri vt quiſque noſtrum diem ſuæ regenerationis annuatim celebrem ageret: nec rurſum omittenda erat abſque memoriali celebritate tanta gratia iucunditas, quæ ſingulis noſtrorum collata eſt. Igitur qui diuerſis temporibus renati ſumus, opportunè pro particularibus feſtis, vniuerſalia locorum feſta celebramus, in quibus vitalia Dei dona percepimus.* Certè Gentiles Ephori & cum iis Lacedæmoniorum Reges inſtaurabāt quotannis iuramenta de ſeruandis Lycurgi legibus, cur non & non ſingulis annis recordemur ſanctificationis noſtræ & promiſſionis factæ Chriſto ad ſeruandas eius leges? Adhæc ſi Reges & magni viri celebrant annuatim natales ſuos, vti fecit Herodes: cur non & nos natalitia noſtra ſecunda, in quibus Reges ſpirituales facti & inuncti ſumus, primis multò feliciora celebremus?

E. IV. Carpunt populi concurſum.

QVARTÒ, Murmurant contra populi concurſū ad noſtras Dedicationes. Sed ecce Chriſtus ipſe vnà cum aliis venit Ieroſolymam ad Feſtum Encæniorum Ioan. 10. Deinde quis non laudet potiùs quàm vituperet, quòd Chriſtiani ad huiuſmodi Feſtum conueniant ad participandas Indulgentias & atteſtandum ſe eſſe eiuſdem fidei & Religionis, cuius ſunt illi, apud quos Dedicatio agitur? Vt enim lapides templi inter ſe vniti & arctiſſimè copulati vnum conficiunt templum: ita Chriſtiani fide & charitate iuncti vnam conſtituunt Eccleſiam. Neque hoc nouum ſed iam olim tempore Conſtantini M. conſuetum erat teſte Euſebio *l. 9. hiſt. c.* 10. qui ſic ſcribit: *Intereà feſtiuitates à noſtris frequentiſſimè gerebantur cum omni lætitia & exultatione, per vrbes & loca ſingula Eccleſiarum Dedicationibus celebratis. Congregabantur in vnum Sacerdotes nec pigebat etiam longè poſitos conuenire, quia nullum longum videbatur ſpatium charitati. Concurrebant etiam populi ad populos & tanquam verè membra vnius corporis Chriſti, iungi ſibi inuicem ſociarique gaudebant.* Itaque gloriari potiùs nos quàm erubeſcere debemus de eiuſmodi Conuentu, quia Chriſtianorum ſeruorem, pietatem & in fide concordiam oſtendit, quæ quidem apud hæreticos minimè inuenitur, vt mirum non ſit ſi ad templorum ſuorum Dedicationes minimè conueniant. Quanquam quid de ipſorum Dedicationibus dico, cùm ipſi ante Lutherum nullam omninò habuerint Eccleſiam Lutheranam: omnes verò quotquot habent, Catholicis abſtulerint? Habuerunt ante Lutherum templa ſua Catholici à tot & tot centenis annis, ab Epiſcopis his vel illis dedicata: Habuerunt ſuas Moſchæas Turcæ: ſuas Synagogas Iudæi, ſed vbinam ſua concionabula Lutherani? nuſpiam. Forſitan in priuatis ædibus? aut in terræ rimis? ſed vbinam illæ rimæ? vbi illæ domus? Monſtrantur adhuc Romæ ſpecus ſubterraneæ, in quibus latebant Catholici tempore perſecutionis; ſed vbinam ſpecus Lutheranorum? Cæterùm noſtra fuiſſe templa illa, quæ nunc ipſi inhabitant, oſtendunt plurima indicia: Altaria, Sacrarium, Crux in ſummo templi, Vas aquæ benedictæ, Picturæ, Epitaphia, tabulæ Epiſcoporum, qui ea conſecrarunt, nundinæ quæ in hiſce Conuentibus à Mercatoribus inſtitutæ etiamnum apud ipſos celebrantur, nec niſi ex Eccleſiarum Dedicationibus extiterunt in præcipuis Germaniæ ciuitatibus.

F. V. Carpunt abuſus.

SED ob hoc ipſum murmurant Quintò. Quòd tot & tanti abuſus fiant in Dedicationibus, vt nihil aliud eſſe videantur quàm tabernæ, nundinæ & aleatorum luſorumque ſcenæ, vt dicebat Lutherus. Sed heus vir bone; nunquámne audiſti, Nullum eſſe templum, iuxta quod Diabolus non ædificet Sacellum? Verùm, ſcire oportet conuiuia ſobria ad conteſtandam publicam lætitiam non eſſe contraria honeſtati & ſacris literis vti, patet in Dedicatione templi Salomonis, vbi tot millia animalium mactata ſunt. 3. *Reg.* 8. Item Eſther 9. &c. Et viguiſſe etiam in Dedicationibus tempore Conſtantini Magni apud Euſeb. loco cit. Quin etiam Dominus in perſona patris illius dicebat filio ſuo: Epulari & gaudere oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat & reuixit, perierat & inuentus eſt. *Luc.* 15. Abuſus verò, aleas, choreas & ſimilia Eccleſia non approbat. Quanquam ipſi hæretici, eliminato cultu diuino, qui hoc feſto peragi ſolet, ſedulò adhuc retinent ludos, ſaltationes, conuiuia &c. Quin & ad vicinorum & Catholicorum Dedicationes nulla tacti religione approperant: nec facilè adduci poſſunt ad ſuarum ſynagogarum Encænia celebranda, ſi hæ mundi illecebræ prorſus tollerentur, & ſi quidem id fieret, nemo ſcire poſſet, quando Dedicatio apud illos fieret.

CONCIO X.

Quanto honore & veneratione affecta ſint templa.

1. *A Deo, protectione, indulgentijs & miraculis.*
2. *Ab Angelis, ea cuſtodiendo, ijſq; inſeruiendo.*
3. *Ab Eccleſia; profana arcendo, excommunicatos excludendo, ac immunitatem dando.*
4. *Ab hominibus, Iudæis, gentilibus & Chriſtianis.*
5. *A creaturis ratione deſtitutis.*

THEMA.

Vidi ciuitatem Sanctam Ieruſalem nouam deſcendentem de cælo, à Deo paratam, ſicut ſponſam ornatam viro ſuo. Apoc 21.

QVando Rex aut Imperator aliquis puellam ſibi deſponſauit tunc quamprimum curat vt coniunx etiam ipſa coronetur & cōuocatis Regni primoribus Regina declaretur & à ſubditis impoſterū vt talis honoretur: Sic A.

Aſſuerus Rex, poſtquam repudiata Vaſthi, ſpecioſiſſimam & virtuoſiſſimam Eſther ſibi deſponſauit, poſuit diadema in capite eius, fecitque eam regnare loco Vaſthi. Iuſſit inſuper præparari conuiuium permagnificum cunctis Principibus & ſeruis ſuis pro coniunctione & nuptiis Eſther, *Eſth.* 2. Ad eundem modum Chriſtus repudiata Synagoga Eccleſiam ſibi deſponſauit, cuius hoc templum typum gerit. De ea enim canitur hodie in ep. ex Apoc. Ioan. *Vidi ciuitatem ſanctam: &c. tanquam ſponſam ornatam viro ſuo.* Quid igitur ſupereſt, niſi vt eandem Chriſtus ab omnibus coli & honorari velit? Propterea ſiquidem eam ſolemnibus ritibus dedicari & quaſi coronari facit per manus Epiſcoporum, vt velut ſponſa Dei & Regina à Chriſtianis honoretur. Et verò quocunque aſpicio, vndique video magnis honoribus affici ſacras ædes, vt mirum profectò ſit, ſi quis reperiatur, qui hoc idem non faciat; cui vt pudor iniiciatur, videndum, qui quibus honoribus cumulent S. Templa.

B.
I.
A Deo.
I.
Protectione.

PRIMÒ, Honorat illa Deus. Primò quidem non tantùm ſingulari protectione, ſed inſuper ſuapte præſentia & reali exiſtentia in ſacra Euchariſtia. Mirabatur Salomon Dei dignationem & bonitatem, quod ſua protectione inhabitare templum à ſe ædificatum voluerit: *Ergóne credibile eſt*, inquit, *vt habitet Deus cum hominibus ſuper terram? Si Cœlum & cœli cœlorum non te capiunt; quantò magis domus iſta, quam ædificaui?* 2. Paral. 6. Quid dixiſſet, ſi vidiſſet Deum corporaliter præſentem in templis Chriſtianorum: Vnde S Chryſoſt. *hom.* 36. *in* 1. *ad Cor.* ait: *Eccleſia eſt locus angelorum, locus Archangelorum, Regnum Dei, ipſum Cœlum; quod ſi non credis, aſpice ad hanc menſam*, id eſt, Altare. Quare ſicut meritò cenſetur Chriſtus valde honoraſſe nuptias in Cana, quia in perſona illis adeſſe voluit, ſic etiam & multò magis honorauit templa, quibus in Euchariſtia præſens eſſe voluit vſque ad conſummationem ſæculi. Quid enim hoc aliud eſt, quàm è templo facere cælum? Vbi enim Deus eſt, ibi eius aula & cœlum eſt.

2.
Indulgentijs & gratijs.

Secundò, Prærogatiuâ Indulgentiarum & gratiarum, quas orantibus in Templo promiſit Deus. Si enim promiſit orantibus in templo Salomonis 3. *Reg.* 9. dicens, *Erunt oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus*; & 2. Paral. 6. *Erunt oculi mei aperti & aures meæ erectæ ad orationem eius, qui orauerit in loco iſto*: quantò magis templis nouæ legis hoc præſtabit? Multos nouimus ſola templi occaſione è deterrimis ſanctiſſimos euaſiſſe, & qui corui templum intrabant, columbas exiiſſe, quemadmodum Publicanus aſcendit in templum peccator, deſcendit iuſtificatus. Indulgentiarum conceſſione honorat templa mediantibus ſummo Pontifice & Epiſcopis (qui eas velut diſpenſatores eius è theſauro Chriſti accipiunt & templis applicant) atque ita facit ea domus refugij, ſicut in veteri lege ſex ciuitates refugij conſtituit pro reis. Magnum foret Palatij illius decus & ornamentum cuius ingreſſus à debitis hominem exſolueret. Talia verò templa ſunt, ſi de peccatorum debitis loquamur.

3.
Miraculis.

Tertiò Miraculis. Cuiuſmodi pleni ſunt libri. Notum id de B. Virgine ad Niues cùm in Auguſto menſe calidiſſimo Romæ nix eam partem collis exquilini mirabiliter texit, vbi Beata Virgo templum ſibi erigi à Ioanne Patricio voluit, ſub Liberio Pontifice. Quin quædam templa ipſe manu ſua Chriſtus conſecrare voluit, vt S. Dionyſij Pariſiis, in cuius rei teſtimonium leproſum, qui in templo pernoctans, vidit, curauit, & lepram faciei abſterſam proximo lapidi agglutinauit, vt in hodiernum viſitur, vt habet Rob. Ganguin. *lib* 3. *Annal. Franc.* Sic in Eremo Helueticorum **Zu Einſidell** adhuc monſtratur figura manus Chriſti lapidi impreſſa ad conteſtandum, quod ipſe templum id conſecrarit.

C.
II.
Ab Angelis.
I.
Cuſtodiendo.

SECVNDÒ, Sancti Angeli. Primò. Cuſtodiendo templa & altaria eaque defendendo contra hoſtes. Lauretanam ædem ſuis aliquoties manibus totam per aërem & verò etiam trans maria portauerunt. Horat. Turſelli. *hiſt. Laur. lib.* 1. *cap.* 2. 5. 7. & 8. Et quod in I. Machabæorum 2. legimus c. 3. Cùm duo iuuenes, (qui erant angeli) apparuêre flagellantes Heliodorum direptorem templi. Id contra Saxones repetitum eſt: Vt duo cœleſtes iuuenes templum defenderent ab eorum importunitate, vt refert Ado Viennen. ætat. 6. ſub An. D. 774. Viſus eſt angelus præ foribus templi Cõſtãtinopolitani aſtare, qui prohiberet ab ingreſſu milites aduerſus Ioannem Chryſoſtomum miſſos. Vt eſt in eius vita. Quin etiam altaria conſecrata ab angelis cuſtodiri patet ex Prato ſpirituali Ioannis Moſchi Euirati, quod ſcribit ad Sophron. capite 10. Cùm enim Barnabas Abbas iuxta Iordanem, in ſpelunca ſua altare erexiſſet; viſus eſt in altari angelus ab Anachoreta quodam, qui cùm eum interpellaſſet. Quid hîc agis? Reſpondit Angelus: *Ex quo ſanctificata ſunt iſta à Deo ipſo mihi credita ſunt.* Quin etiam beſtiis in loco ſacro damnum inferri non eſt paſſus Angelus Michael in monte Gargano, cum ſagittam in bouem emiſſam retorſit in ſagittarium. Baron. 8. Maij in Martyrologio.

2.
Inſeruiendo.

Secundò, Seruiendo in templis ad Miſſæ ſacrificium præſertim. S. Chryſoſtomus hom. 15. In ep. ad Heb. ait: *Plena ſunt Eccleſiæ incorporeis virtutibus.* Et hom. 24. In acta Apoſtolor, inquit, *Neſcis quòd cum angelis ſtas, cum illis cantas, cum illis hymnos dicis?* Fuit verò Chryſoſtomus teſtis oculatus horum, quia S. Nilus Abbas eius diſcipulus ſcribit ad Anaſtaſium Epiſcopum de eo, quòd ferè ſemper quoties celebrabat, angelos viderit magno cum ſilentio & reuerentia circumſiſtentes & miniſtros altaris adiuuantes. Nimirum vt apes ſtipant & circumdant ſuum Regem teſte Plinio *lib.* 11. *cap.* 17. ſic & angeli Chriſtum, Quid? num ſolum illum relinquerent?

D.
III.
Ab Eccleſia.
I.
Profana arcendo.

TERTIÒ, Eccleſia. Primò. Quia non tantùm illicita, vti imprimis ſanguinis & ſeminis effuſionem, ſed etiam aliàs licita, profana tamen prohibet fieri in templis; vti Iudicia & arbitria.

tria. cap. *decet.* de immunit. Eccl. in 6. Emptiones & venditiones ex ore Chriſti *Matth.* a 1. Conuiuia & Agapes. *cap. non oportet diſt.* 42. Conuentus Clericorum ad negotia ſæcularia d. can. *decet.* Quòd ſi talia alibi licita, in templis ſunt illicita, quantò magis cætera? Vnde S. Auguſtinus *tract.* 10. *in Ioan.* argumentatur: *Quid ſi ibi ebrioſos inueniret, quid faceret Dominus? ſi vendentes ea, quæ licita ſunt, & contra iuſtitiam non ſunt, expulit: &c.* Quid denique templum ſanguinis vel ſeminis effuſione polluere? Audiatur Apoſtolus 1. Cor. 10. *Si quis templum Dei violauerit,* inquit, *diſperdet illum Deus.* (quod quidem dicit de templo ſpirituali, homine: argumento tamen ducto à templo materiali.)

2. *Excommunicatos excludendo.*

Secundò, Quia prohibet ab eorum ingreſſu excommunicatos & interdictos. Sic S. Ambroſius clauſit fores templi Theodoſio Imp. ob cædem Theſſalonicenſium Chriſtianorum, donec proſtratus ad pauimentum ſuffuſus lachrymis publicam pœnitentiam egiſſet, vt in Baron. anno 390. Sic Fabianus Papa vetuit Philippum Imp. Eccleſiam ingredi, donec pœnitentiam ageret: vt refert ex Euſebio *lib.* 6. *cap.* 27. idem Baron. anno Domini 246. Sic Guilhelmus Epiſcopus Rochildenſis Suenonem Regem Daniæ ab ingreſſu Eccleſię baculo paſtorali foribus oppoſito prohibuit, eò quòd duos viros nobiles in Eccleſia trucidari iuſſerit, donec pœnitens & ſupplex ad fores templi venit. Sic Babylas Epiſcopus cùm ſacrificium in Eccleſia offerret, introſpicienti per cancellos Numeriano dicebat: *Non licet tibi cruore & idolorum ſacrificijs polluto, tam petulanter in domum Dei ingredi & diuina myſteria contaminatis oculis contemplari.* Niceph. *l.* 6 *hiſt. c.* 34. Paruérunt hac in re etiam mortui ſæpe, quemadmodum S. Gottardo Epiſcopo Hildesheimenſi & priùs Abbati in inferiori Altach, qui dum in ſacrificio Miſſę excommunicatos aliquos excedere è templo (iuxta SS. canonum inſtitutum) iuſſiſſet, & illi remanerent, ſepulti quidam, qui ſimili anathemati ſubiacuerant, è tumulis templi ſurgentes exierunt, quos pudore ſuffuſi viuentes ſecuti ſunt. Poſtquam verò Epiſcopus reuocauit mortuos & abſoluit, ad ſuum quiſque tumulum rediere. Matthæus Raderus in Bauaria ſancta.

3. *Immunitatem dando.*

Tertiò. Quia immunitate eam donat: cuius vigore primò, Patratores criminum ad eam confugientes abſtrahi non poſſunt: & quidem iure. Si enim regia Palatia tali priuilegio gaudent, cur non Baſilicæ & Regiæ Dei? præſertim cùm & ipſe ſacro oleo, non minus quàm Clerici, inunctæ ſint? Quòd ſi etiam apud Ethnicos hoc priuilegio gaudebant aræ Deorum, & ſtatuæ Principum & templum Dianæ Epheſinæ: cur non potiùs templa Chriſtianorum? Ioiada Pontifex vetuit Athaliam in templo occidi iuſſitque eam foras educi 4. Reg. 11. Sic Banaias occiſurus Ioab, iuſſit illum è tabernaculo Domini egredi. tertio Reg. 2. Sanctus Chryſoſtomus Eutropium confugientem ad templum à morte tutatus eſt. S. Baſilius vindicauit viduam altare complexam à Præſidis iniuria.

E. IV. Ab Hominibus.

1. *A Iudæis.*

QVARTÒ, Homines. Primò, Iudæi, qui quoties orabant, ad templum faciem conuertebant etiam longè diſtantes. Sic Daniel in Babylone orans in cœnaculo ſuo ſolebat aperire feneſtras contra Ieruſalem, *Daniel.* 6. Deinde Iudæis templum ipſum ingredi non licebat: Vnde Luc. 1. *Omnis multitudo populi erat orans foris hora incenſi:* Et ideò certum atrium erat populo aſſignatum. Soli Sacerdotes ingrediebantur templum, reliqui omnes tam nobiles, quàm ignobiles foris in atriis conſiſtebant. Denique ſi Montano in lib. de fabrica templi credimus, nemini licebat in templo ſedere, præterquam Regi & Pontifici. Nimirum illi ſerui erant, nos filij & liberi: ipſi filij Agar ſeruæ, id eſt, Synagogæ: nos filij Saræ liberæ, id eſt, Eccleſiæ.

2. *A Gentilibus.*

Secundò, Gentiles, qui ſua quidem templa magnis afficiebant honoribus; ſiquidem ea ſolemnibus ritibus initiabant, & præterea magno cum ſilentio in iis ſub ſacrificio verſabantur. Vnde Seneca teſte in *lib. de vita beata,* Præco in templo clamabat: *Fauete linguis: Silentium obſeruate.* Apud Turcas piaculum eſt canes & ſimilia inquieta & immunda animalia in eorum Meſchitas inducere, teſte Chauaſſ. *de prudentia lib.* 1. *cap.* 9. Quid iſti facerent & feciſſent, ſi veri Dei templa habuiſſent? B. Arſenius viſa compta & ornata muliere plorabat, quòd ipſe non tantam haberet curam animæ, quantam illa corporis, ſic audita Ethnicorum Religione plorare deberemus, quòd nos veri Dei templa non tantùm veneramur, quantum illi ſana Idolorum. Et verò etiam templa noſtra aliquando venerati ſunt: vt Antiochus qui 2. Machabæorum 13. *honorauit templum & munera poſuit:* Similiter Heliodorus hoſtiam obtulit Deo in eodem. 2. *Machab.* 3. Eodem miſiſſe munera Cyrum & Darium Artaxerxem ait Eſdras, 1. *Eſd. cap.* 1. & 7. Adhæc Barbari Gothi Romam inuadentes Chriſtianis ad templa fugientibus pepercerunt apud Bredenb. *lib.* 5. *coll.*

3. *A Chriſtianis.*

Tertiò, Chriſtiani & in primis Reges ac Principes ea donariis, prædiis, priuilegiis condecorarunt, vt alibi diximus. Deinde maxima religione coluerunt, vti Conſtantinus Magnus, qui ad fundamentum Baſilicæ Vaticanæ S. Petri conſtruendæ, ligonem accipiens terram primus aperuit & inde 12. cophinos terræ ſuppoſitis humeris in honorem 12. Apoſtolorum aſportauit, & ita gaudens & exultans in carruca ſua ſedens cum Epiſcopo ad palatium rediit. Theodoſius Minor in Conc. Epheſino, ita loquitur: Dei templum ingreſſuri foris arma relinquimus & ipſum etiam Diadema Regiæ Maieſtatis inſigne humiliter deponimus, & ſacra altaria munerum tantum offerendorum causâ accedimus, quibus quoque oblatis ad extimum communeque atrium mox nos recipimus. S. Eliſabeth ſimiliter diadema depoſuit templum ingreſſura. Chryſoſtomus in 2. Cor. cap. 13. hom. 29. ait: *Veſtibulum & ingreſſum templi oſculamur.* Præterea

ea *hom.* 30. oſtendens quomodo ſuo tempore templa colerentur, ait: *Non vides, quomodo huius templi limen intrantes oſculãtur: quomodo quidam genu flexi manum baſient?* Item olim Eccleſiam intraturi lauabant manus, vt oſtendit Cornel. A Lapide *in* 1. *Timoth.* 2. S. Martinus Epiſcopus numquam in templo ſedere viſus eſt, vt in eius vita.

F. V. A Creaturis ratione deſtitutis.

QVINTÒ, Irrationales etiam creaturæ, & imprimis terra, ſiquidem orante S. Gregorio Thaumaturgo mons, qui ædificationem Eccleſiæ impediebat, tantum de loco ſuo receſſit, quantum ædificationi neceſſarium erat, apud Euſeb. *lib.* 7. *hiſt. Eccl. cap.* 26. Aqua ſimiliter: nam anno Domini 589. Veronæ Atheſis amnis ita creuit vt aqua ad ædem D. Zenonis peruenerit. Et tamen ipſo Rege ſpectante aqua apertis templi ianuis ingruens, templum ipſum non iniit; vt alibi diximus ex Carol. Sigon. *libro* 1. *de Regno Italiæ ad annum* 589. Item infideles aliqui in Chereſopa Chonenſi Aſiæ Regione fluuium Chryſum in templum aliquod Chriſtianum deriuare conabantur, vt eius alluuio templum ſubrueretur: cumq; ad id alueum ingentem fodiſſent, fluuius nulla ratione eò adduci potuit, ſed potiùs in contrariam partem erupit longiſſimè à templo. Ex Metaph. Lipomanus *tom.* 6. *die* 5. *Septembris.*

Quid igitur ad hæc dicemus, niſi id Eſa. 23. *Erubeſce Sidon, ait mare?* Erubeſce ô homo, ait Deus, Angeli, Eccleſia, Iudæi, Gentiles, veteres Chriſtiani, Elementa, quod ipſa tantum reuerentiæ & honoris exhibeant templis, tu verò tam parum.

CONCIO XI.

Quanto fructu frequententur templa.

1. *Sicuti Zachæus in ſycomoro Chriſtum vidit: ita videmus eum in templo quoad eius myſteria vitæ & paßionis.*
2. *Vti Zachæus à Chriſto viſus eſt: ita qui libenter Eccleſiam frequentant à Deo videri merẽtur.*
3. *Exauditus eſt: Similiter qui in templo orare ſolent.*
4. *Fructum Pœnitentiæ legit: ſicut in templo cordis compunctionem & peccatorum remißionem colligimus.*
5. *Salutem conſecutus eſt quam etiam conſequuntur qui templa frequentant.*

THEMA.

Aſcendit in arborem Sycomorum, vt videret eum, quia inde erat tranſiturus.
Lucæ 19.

A. FÆlix prorſus, nobilis & ſalutaris arbor Sycomorus illa fuit Zachæo noſtro, in quam conſcendit: ſiquidem in ea Dominum vidit: in ea à Domino viſus eſt oculo dilectionis, in ea exauditus eſt iuxta deſiderium ſuum, vt Dominum cognoſceret, quis eſſet: in ea multos fructus pœnitentiæ inuenit, compunctionis & remiſſionis peccatorum: per eam denique ſalutem acquiſiuit & ex peccatore vir ſanctus euaſit, quia ſalus domui eius facta eſt. Vnde exiſtimo Zachæum, quoties poſtea Sycomorum illam præteriens intuebatur, toties illi gratias egiſſe ac dixiſſe: O fælix arbor, ô nobilis arbor, ô ſalutaris arbor, quæ mihi ſaluatorem oſtendiſti, quæ me Deo oſtendiſti, quæ deſiderium meum expleuiſti, quæ conuerſionem meam procuraſti & fructus pœnitentiæ mihi obtuliſti, quæ ſalutem mihi dediſti. O fælix arbor, ô nobilis arbor, ô ſalutaris arbor! Et quis, ô Chriſtiani, ſi talem ſciremus arborem, quam tanto noſtro fructu conſcendere poſſemus, non totis viribus ad eam feſtinaret, & cum Zachæo præcurrens irreperet? Sanè ſi in terra Sancta adeoque in media Turcia arbor hæc vel ſimilis adhuc extaret, meritò eam omnes quærere & conſcendere deberemus.

Nunquid ſupereſt igitur eiuſmodi arborum aliqua? Imò verò, & quidem multa millia per totum orbem Chriſtianorum diſperſa & vbique paſſim obuia. Talia enim ſunt Deo dicata templa, in quibus Chriſtus tranſire quotidie cernitur in Miſſæ Sacrificio, quæ ſi feruore ſimili & quidem frequenter adiremus, non diſſimiles fructus inde carperemus? Vti mox videbimus.

B. I. Chriſtum vidit.

PRIMÒ, In Sycomoro Chriſtum vidit Zachæus & cum eo multa alia, quæ priùs nunquam. Vidit enim inanitatem terreſtrium bonorum, dum ea mox contemnere & erogare cœpit: vidit præſtantiam cæleſtium, quæ deſiderauit; ad eum modum, quo quis altiùs aſcendens, quæ ſupra ſunt maiora eſſe conſpicit, quæ in terra ſunt minora. Similiter etiam in templo Deum & cœleſtia videmus, multò clariùs, quàm aliis in locis. Imprimis enim Chriſtum in Euchariſtia, velatum licet, aſpicimus, cuius aſpectu non minùs ſanaremur à morſibus ſerpentum, id eſt, peccatorum, ſi deuotè eum contemplaremur, quàm Iudæi olim aſpectu ſerpentis ænei.

Videmus etiam in templo Chriſtum quoad eius myſteria vitæ & paſſionis, tum in Sacræ Miſſæ cæremoniis, tum maximè in concionibus & Euangelij lectione, quis ſit, quid fecerit, quid paſſus ſit &c. quæ contemplationes ingentes afferunt vtilitates & illuminant mentes hominum. Templum enim eſt Academia Chriſtianorum: extra quam parum aut nihil addiſces; ſicut qui priuatim & extra Academiam ſtudet. Inde Beata Virgo & Samuel adeò illuminati, qui in templo educati erant. Certè Zachæus, quamdiu in turba erat Chriſtum non vidit: ſupra turbam aſcendit, & Chriſtum vidit, vt inquit S. Ambroſius, *Luca* 19. Similiter quamdiu in turba ſæcularium negotiorum & ſocietatum ſumus, Chriſtum vix aut nunquam videmus, licet domi conciones legamus &c. clariùs autem in templo & ſub concione intuemur. S. Antonius haud dubiè ſæpiùs ante audierat vel legerat

id Euangelij : *Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia &c.* non tamen inde conuerſus eſt ad vitæ perfectionem priùs, quàm in Eccleſiam ingreſſus id audiſſet, vt habetur in eius officio. *Lect.* 4. Videmus denique diuinorum bonorum præſtantiam, cùm enim templi ſplendorem & ornatum intuemur, Sacerdotum paramenta, ordinem miniſterij, maieſtatem cæremoniarum : cùm audimus Muſicæ ſuauitatem, odorem thuris percipimus, in contemplationem cœleſtium bonorum venimus, & deſpicere terrena incipimus ac cogitare : Si domus Dei terrena tanto ſplendore decoratur, quid erit in domo eius cœleſti ? Ac propterea templum Salomonis adeò ſplendidè ædificatum erat, & poſtea templa Chriſtianorum, vt hinc in cognitionem & amorem cœleſtis templi raperemur, terrenaque vilipenderemus. Sic enim Dauid poſthabitâ regiâ ſuâ cedrinâ, & regiis delitiis dixit Pſalm. 26. *Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ : Vt videam voluptatem Domini & viſitem templum eius.*

C. II. A Chriſto viſus eſt. Secvndò, In Sycomoro Zachæus à Chriſto viſus eſt & quidem oculo dilectionis & gratiæ : qui ſi in turba manſiſſet infrà, tali modo viſus non fuiſſet ; non enim legimus alteri è turba ſimilem aſpectum à Chriſto impertitum eſſe. De Zachæo ſolo ait Lucas ; *Suſpiciens Ieſus vidit illum.* Similiter qui libenter & frequenter Eccleſiam frequentant, à Deo videri merentur peculiari modo, oculo dilectionis & protectionis ſcilicet, ſeu oculo paterno quo filius à patre, quo lapſus à Chriſto Petrus, quo vulneratus ille à Samaritano eſt conſpectus. Dum enim in domo Dei libenter & ſedulò verſamur, domeſticos imò filios Dei eſſe nos oſtendimus ; quos Deus vtique ſingulari modo diliget, proteget & pro filiis habebit: Sicut Booz audiens Ruth ſemper in agro eius verſari & ſpicas colligere, vocauit eam filiam, & præcepit vt nemo ei moleſtus eſſet & vt ſemper in agro eius colligeret. Ruth 2.

Neque enim deterioris conditionis erunt apud Deum templa Chriſtianorum, quàm fuerit olim templum Salomonis. De illo autem dixit Deus 3. Reg. 9. *Erunt oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus.* Non vtique ſuper lapides & ligna vel etiam aurum & argentum templi, ſed ſuper eius inhabitatores & cultores. Demonſtrauit hoc aliquando memorabili exemplo, quod ex Sancto Gregorio refert Car. Sigonius 1. *de Regno Italiæ ad annum* 589. quod Atheſis Veronæ exundans ad feneſtras tecto proximas templi D. Zenonis aſcendit, Chriſtianis qui intus erant, aquam quidem ad ianuam haurientibus : nihil tamen mali paſſis, ſiquidem aqua vndique templum alluens, minimè ingrediebatur. Nimirum Chriſtus oculo protectionis filios ſuos ibi congregatos aſpiciebat. Quod ſi igitur ſimili modo à Deo videri & protegi volumus, domum eius libenter & ſedulò frequentemus. Hinc olim Chriſtiani ſolebant primò omnium templum ingredi, cùm ciuitatem aut locum aliquem intrabant; quemadmodum de Sancto Nilo teſtatur Surius, item de Sancto Mauro & eius comitibus. Hoc enim & ipſe Chriſtus fecit Matth. 21. cùm ingrediens Ieruſalem, ſtatim intrauit templum, vtpote domum Patris ſui. Vnde Sanctus Chryſoſtomus ibidem ait : *Hoc erat primum boni filij vt & veniens ad domum curreret Patris & illi honorem redderet, qui genuit: Vt tu imitator Chriſti factus, cùm in aliquam ingreſſus fueris ciuitatem, primùm ante omnem actum ad Eccleſiam curras.*

Præterea & à diſcipulis Chriſti viſus eſt Zachæus & in eorum ſocietatem receptus, ita etiam Angeli & ſancti templorum patroni diligere & protegere ac in ſuam ſocietatem recipere ſolent eos, qui libenter templa frequentant, Sunamitis illa quarto Reg. quarto videns Eliſæum ſæpè ad ſe diuertere, ait ad virum ſuum : *Animaduerto quòd vir iſte Sanctus eſt, qui tranſit per nos frequenter ; faciamus ergo ei cœnaculum paruum & ponamus ei in eo lectulum & menſam & ſellam & candelabrum, vt cùm venerit ad nos maneat ibi.*

Credite etiam Sanctos præſertim templorum Patronos idem præſtare illis, qui eorum templa crebrò & piè adeunt. Aduertunt enim eos pios & Dei amicos eſſe, ideoque ſuis orationibus impetrant eis à Deo lectulum, id eſt, pacem & tranquillitatem, menſam, id eſt, neceſſaria ad victum ; Sellam, id eſt, honorem & famam bonam, candelabrum, id eſt, mentis illuſtrationẽ & diuinarum rerum ſuique ipſius cognitionem. Ea ferè omnia expertus eſt Sanctus Hermannus, de quo R. P. Mathæus Raderus 2. p. Viridarij SS. c. 5. hæc ſcribit: *Hermannus Coloniæ Agrippinæ honeſtis quidem, ſed nullarũ propè facultatum parentibus natus ob animi candorem & ingenij ſimplicitatem Ioſephus audiit. Puer ædem ſacram paternis Laribus cohærentem aſſiduè terebat, & cruſtulam vel panis, vel horti fœtus poma, pyra, quæ in obſonium à parentibus accipiebat, cum effigiato puero Ieſu à Virginis collo pendente communicabat. Viſus eſt Chriſtus delectari liberalitate pueri, & cum illo comeſſe, imò verò & luſitare, adeò ſe maieſtas ſuprema ad hominis conditiones demittit; quòd vbi mater ex Hermãno ſæpiùs audiit, age inquit, filij, quia natum Virginis ſæpiùs conuiuam habuiſti, precare matrem eius vt & ipſa nobis eſurientibus, & omni nunc ope deſtitutis epulũ paret, victumque ſuppeditet. Rogauit Hermannus & impetrauit, iuſſus matri ſignificare, conditum eſſe aurũ ſub lare domeſtico: Reperit mater & familiã inde aluit & Deum matremq; Dei debitis gratiis venerata, Hermannum paulò poſt Steinfeldenſi cœnobio, etiam ante annos præſcriptos ob pietatem admiſſum, conſecrauit. Vnde in Friſiam ad capiendum ingenij cultum amandatus in æqualium odia, propter pſoram, fœdamque ſcabiem capitis & impetiginem incidit, ſed confugit ille mox ad conſuetum ſibi aſylum, Virginis aram, à quâ tum aſpritie ſquamarum abſterſa, tum ſordibus corporis elotis, cum omnium admiratione ſubitã incolumitatem recepit. Tanta religionis erat, vt non ſolùm ipſe nullum inſolens verbũ excidere ſibi pateretur, ſed in magi-*

ſtri etiam ægrè ferret, ſi quando pro more gentis inter docendum Deorum nomina, Iones inquam, aut Hercules, aut hoc genus alia monſtra Tartari, quæ hodie nonnulla ſcriptis etiam ſuis inferunt, proferrent. Vitam in Friſia poſuit, animum cœlo tranſmiſit.

D. III. Exauditus eſt. TERTIÒ, In ſycomoro Zachæus exauditus eſt, ſicuti optabat. Chriſtum is videre & noſcere volebat, vidit & cognouit, adeoque hoſpitem habuit: qui ſi in turba manſiſſet, deſiderio ſuo vtique fraudatus fuiſſet, Chriſtum non agnouiſſet. Similiter qui in templis orare ſolent, faciliùs à Deo audiuntur, tum quia ibi propriùs audientiæ diuinæ locus quodammodo eſt; ſiquidem templo ſpecialis promiſſio exauditionis à Deo facta eſt 2. Par. 7. *Oculi mei erũt aperti & aures meæ erectæ ad orationem eius, qui in loco iſto orauerit.* Moyſes *Exodi* 34. extra templum vidit Deum in tranſitu & à tergo tantùm. Iſaias contrà capite primo ſuæ prophetiæ, in templo, clarè, ſedentem ſuper ſolium ſuum. Tum quia in templo meliùs & attentiùs oratur, quàm domi vel extra; & hoc ob multas cauſas, vt alibi dixi. c. 7. F. Qui domi orat, quaſi in turba & curarũ compreſſione orat: qui in templo orat, quaſi in arbore ſeorſum orat ac proinde attentiùs atque vtiliùs.

Imò auſim dicere, eos qui libenter & pia intentione frequentant templa, etiam cùm non orant, quaſi orantes audiri à Deo, ſiquidẽ Deus intuetur eorum cor, cùm animo orandi eò accedere ſoleant, quo modo Anna in templo mouens tantùm labia & vocem non efformans, exaudita eſt 1. *Reg.* 1. Sic Pauper præ foribus diuitis expectans, vbi ſæpè ſolet acquirere Eleemoſynam, etiamſi non oret, accipit.

E. IV. Fructum pœnitentiæ legit. QVARTÒ, De Sycomoro fructum pœnitentiæ legit ſibi Zachæus, quia ex Chriſti aſpectu & notitia compunctus eſt & remiſſionem peccatorum accepit. Similiter in templo pij frequentatores ſæpe colligunt fructus pœnitentiæ, ac Primò cordis compunctionem & peccatorum remiſſionem. Hinc ſanctus Chryſoſtomus *hom.* 51. in Ioan. comparat templum pharmacopolio, vbi omnis generis pharmaca aſſeruantur & venalia proponuntur. Tale enim templum eſt, vbi contra peccata remedia præſcribuntur & applicantur.

Ex illa officina odorem effers, etiamſi nihil emas. Audi Chryſoſtomum homil. cit. *Si vnguentario quiſpiam aut vnguentariæ tabernæ aſſideat, etiam inuitus illum accipit odorem; longè magis, qui Eccleſiam frequentat.* Ita ergo ſemper aliquid deuotionis in templo colligis, quamuis æger animo non ſis. Multa enim ſunt in templo, quæ hominem ad pœnitentiam & pietatem excitare poſſunt.

Gerſon in Serm. de vita Cleric. ait: *Quid aliud videntur prædicare imagines omnes in Eccleſia, ante, quaquauerſum, ſupra, ſubtus & in lateribus, cantus inſuper & pulſus: ea quoque, quæ leguntur & fiunt omnia, niſi vt leuemus ſurſum corda & non mentiamur reſpondentes: Habemus ad Dominum? Leuare autem ſurſum corda nequeunt ſanè ipſi peccatores ſine pœnitentia &c.*

Et paulò infrà: *Cæterùm crux & crucifixus nõnne loquuntur, vt pœnitentiam agamus, tùm talẽ ipſum Chriſtum ante oculos ſtatuant, quo nullus vnquam acerbius doluit, non pro ſuorum ſed pro noſtrorum ſatisfactione peccatorũ? Sanctorum rurſus ſanctarumque imagines idẽ ſuadent, ingerentes memoriæ noſtræ, quòd per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei, vt ipſi. Deniq; tumbarũ ſculpturæ magnæ nos vocibus & lamentis ad pœnitentiam prouocare non ceſſant, ingerentes quid illi ſint, quid fuerunt, quid de nobis meruerunt, quid exigunt, &c.* Hæc Gerſon.

Exemplum habemus in Publicano, qui in templo orans iuſtificatus eſt. Aliud refert Ruſfinus *libro tertio in Vitis Patrum num.* 167. de Sancto Paulo diſcipulo Sancti Antonij, qui cùm priùs quendam ingredientem in Eccleſiam vidiſſet nigrum & nebuloſum à dæmonibus fræno in os miſſo trahi & regi, Angelum verò eius bonum à longè ſequentem triſtem: poſteà egredientem vidit clara facie & candido corpore; ac dæmones à longè eum ſequentes; Sanctum verò Angelum eius prope eum, hilarem & gaudentem nimis. Quin etiam per ingreſſum templi & aquæ luſtralis aſperſionem peccata venialia dimitti ſcribit Sanctus Thomas *tertia parte quæſtione* 83. *articulo tertio.* Accedit indulgentia & remiſſio pœnarum, & quidem in die Dedicationis, quadraginta dierum. Si tuis debitoribus remitteres quadraginta Ducatos ea lege, vt certo die ad ædes tuas venirent: nemo illorum hoc beneficium negligeret. Modò id offert nobis Deus in diebus Dedicationis. Olim certè pro hac indulgentia currebant homines ad aliquot milliaria: hodie currunt ad choreas, ad ludos, & Epulas Dedicationum tempore, non ad indulgentias. Vnde ſi oderit eas Deus, non mirum iuxta id Eſa. 1. *Neomeniam, & Sabbathum & feſtiuitates alias non feram, iniqui ſunt cœtus veſtri. Lauamini, mundi eſtote.*

QVINTÒ, Per Sycomorum Zachæus ſalutem conſecutus eſt. Hanc conſequuntur etiam qui libenter frequentant templa: Videtur enim ſignum aliquod eſſe prædeſtinationis, libenter adire templa, quia cùm ea repræſentent nobis cœlum, conſequens videtur, vt qui cœlum amat, templum amet & contrà. Filius libenter eſt in domo patris. Vnde Chriſtus: *Neſciebatis, quia in his, quæ patris mei ſunt, oportet me eſſe?* q. d. non debebatis dubitare, mihi bene eſſe in domo patris mei. Similiter concludo: ſi tu Filius Dei es, libenter eris in domo eius. F. V. Salutem conſecutus eſt?

Exemplum de paſtore quodam ſimplici in Chron. Præmonſtrat. legitur, qui audiens aliquando in concione, ad regnum cœlorum rectà eundum eſſe, neque declinandum ſiue ad dexteram ſiue ad ſiniſtram; rectâ ſemper viâ pergens iuit & venit ad templum quoddam Præmonſtratenſium, vbi candido omnes habitu videns Monachos putabat ſe iam inueniſſe regnum cœlorum & qui in eo candidi diſcurrebant, eſſe angelos.

Cæte-

Cæterùm cùm nullus alloqui eum vellet, imò tandem ad finem diei exire eum iuberent, mirabatur quòd angeli hoc ei præciperent, negauitque ſe exiturum: ſibi hîc bene eſſe, aſſerens.

Cumque ibi pernoctaſſet, veri angeli ad eum venêre, cibum afferentes. Qua re ille magis confirmatus pertinacior ibi manſit. Tandem igitur Monachi volentes inueſtigare, quid noctu ageret & vnde viueret, viderunt eum ab angelis paſci, vnde mox eum in ordinem ſuum receperunt, & paulò pòſt ſanctè obiit. Itaque ſi hos fructus à Sycomoro decerpere deſideramus, præcurramus cum Zachæo & aſcendamus in templum ſedulò & libenter.

CONCIO XII.

Templi fabrica, vaſa & ornamenta quid habeant myſterij.

1. *Quæritur quid ſibi velit templi fabrica.*
2. *Cur orientem verſus extructa.*

3.4.5.6. *Quid ſignificent turres; gallus ſupra turrim; quid campanæ quid crux ſupra templũ.*

7.8.9. *Quid indicet veſtibulum templi; quid aqua luſtralis ad ingreſſum, & quid gazophilaciũ.*

10. 11. *Quid vexilla, quid foramen in fornice.*

12.13.14 *Quid ſuggeſtus, imago Crucifixi, & Sacrarium.*

15.16.17. *Quid lampas Altare & candelabra.*

18. 19.20. *Quid cymbala, Thuribulum, & Cereus Paſchalis.*

THEMA.

Fili hominis comede volumen iſtud. Ezech. 3.

1. PVERIS, Auditores, vt rerum nomina legere addiſcant, traditur libellus, in quo nomina addiſcenda per imagines explicantur, vt faciliùs diſcantur & memoriâ teneantur: vnde fit vt nomina illa exactiſſimè diſcant & quodammodo deuorent. Omnes nos in ſchola Chriſti ſumus, & quæ ad fidem ac ſalutem noſtram ſpectant, diſcere debemus. Verùm, quia multi illiterati ſunt inſtar puerorum, idcirco tradit illis Eccleſia libellum ſacrarum Cæremoniarum, temporum, locorum, aliarumque rerum, vt his quaſi imaginibus ad doctrinam Chriſtianam addiſcendam & retinendam commodiùs manuducantur.

Huiuſmodi liber eſt in primis Ædes ſacra, in qua quot ſacra vaſa, tot imagines & figuræ ſunt doctrinæ Chriſtianæ. De hoc igitur volumine dictum nobis exiſtimemus, quod dixit Ezechieli Deus Ezechielis 3. *Fili hominis comede volumen iſtud*, id eſt, addiſce accuratè & memoriâ retine. Comedit id Propheta, & factum eſt in ore eius dulce quaſi mel.

Idem ſpero futurum, ſi volumen iſtud ſimili modo comederimus. Et ſanè turpe foret, ſi quis Chriſtianus adeò rudis eſſet, vt hæc prima Fidei elementa non intelligeret. Si enim turpe eſt Opifici, ſi neſciat, quis ſit vſus inſtrumentorum ſuæ officinæ: Quomodo non etiam turpe eſt Chriſtiano, ſi neſciat quid ſibi velint templi vtenſilia, quod velut officinam ſuam toties frequentat? Igitur audiamus rudimenta fidei.

QVÆRITVR I. Quid ſibi vult hæc domus tam auguſta & ſplendida, omnes totius Vrbis domos ſublimitate, amplitudine & magnificentiâ enormiter excedens? B. I. Quid templi fabrica.

Reſpondetur Primò, Eſſe domum Dei; ſicut enim decet Principem domus longè auguſtior, quàm ſint domus cæteræ, ita & multò magis Deum: Vnde vocatur Baſilica, id eſt, Regia: item templum, quaſi tectum amplum. 1.

Secundò, Significare Eccleſiam Chriſti, id eſt, Congregationem omnium fidelium. Huius fundamentum Chriſtus eſt. Parietes ſunt Eccleſiæ particulares. Lapides ſunt ſinguli fideles. Primò. Quia vt lapides malleo percutiuntur & aptantur ædificio: ita in Eccleſia Chriſti fideles expoliuntur tunſionibus, preſſuris: vel cùm cathechiſantur, baptizantur, & formantur, vt vult S. Auguſt. *Serm.256.de Temp.* Secundò. Sicut lapides per calcem & ſabulum ſibi firmiſſimè connectuntur: ita fideles omnes glutino vnius fidei & charitatis. Vnde Sanctus Auguſtinus loco cit. ait: *Veruntamen domum Domini non faciunt, niſi quando charitate compaginantur.* Tertiò, Vt fidelis fidelem portet, quemadmodum lapis vnus lapides alios. Vnde S.Greg. *hom. 13. in Ezech.* ait: *in Eccleſia vnuſquiſque & portat alterum & portatur ab altero.* Feneſtræ fidem denotant: Tectum Spem. Quartò, ſicut lapis vnus poſitus in ſublimi vel Altari alterum in viliori loco poſitum non deſpicit, nec illi iſte inuidet: ita in Eccleſia non deſpicit ſuperior inferiorem, nec iſte illi honorem inuidet. 2.

QVÆRITVR Secundò. Cur verſus Orientem extructa? Reſpondetur Primò. Quia Oriens pars cœli nobiliſſima eſt; Inde enim ad nos ſurgit motus Cœli, & affert nobis Solem iucundiſſimum. Vnde admonemur Primò ſalutare precibus Deum cum ſole Oriente, & vt Sapiens ait Sap. 16. *Adorare ad Ortum lucis*; adeoque negotia noſtra cum Deo inchoare. Ferunt à perdicibus nidos ita conſtrui duplici oſtiolo, vno verſus Orientem, altero verſus Occidentem tendente, vt ſic à ſole tam matutino quàm veſpertino nidum perluſtrante, & ad campum educantur & ad cubile reducantur. Monet ergo ſitus templi ſalutare Deum precibus veſpere & mane. Secundò, Cum ſole exurgente ſurgere è vitiorum tenebris ad lucem gratiæ, iuxta id Apoſtoli: *Hora eſt iam nos de ſomno ſurgere, &c.* Tertio, In omni actione noſtra faciem ad Deum conuertere, ad inſtar Heliotropij vertentis ſe ad ſolem. C. II. Cur Orientem verſus? 1.

Reſpondetur Secundò. Quia ad Orientem ſitus eſt Paradiſus. *Gen. 4.* Monet ergo Templi 2.

pli ſitus, nos eſſe peregrinos & tendere ad Patriam, ex qua eiecti ſumus; vt explicat Greg. Nyſſ. *lib. 2. de Orat.*

3. Reſp. Tertiò. Quia facie occidentem verſus Chriſtus crucifixus eſt & aſcendit in Cœlum, vti indicant veſtigia. Ergo vt Orantes faciem Chriſti intueamur; conuertimus nos & locum Orationis ad Orientem.

4. Denique quia verſus Orientem ſita eſt terra ſancta, in qua vixit & mortuus eſt pro humano genere Chriſtus. Itaque iuxta Pſal. 131. *Adorabimus in loco, vbi ſteterunt pedes eius.* Prædixit autem Zacharias c. 14. In Oriente pedes Domini ſtabunt.

D. III. Quid turris.

III. Quæritur, Quid ſibi vult Turris ad templum erecta? Reſpondetur Primò. Denotare ſacram ſcripturam, quæ eſt Eccleſiæ turris, tùm quia ad eam veluti ad turrim in
1. noſtris tentationibus & periculis confugere debemus: tum quia ex ea veluti ex turri conſpexere veteres Patres longinqua & quæ multis retro ſæculis erant futura, & nos inde proſpicimus peccatorum pericula & pœnas ea conſequentes; remedia peccatorum, & quæ in altero ſæculo expectamus. Porrò in hac turri velut in illa Babylonica hæretici ſeipſos non intelligunt.

2. Secundò, reſpondetur. Denotare Prælatum Eccleſiæ, Paſtorem & Prædicatorem, qui vt vita longè debet eſſe eminentior quàm populus, ita etiam refugium & præſidium eiuſdem. Cumprimis verò denotat Sedem Apoſtolicam, quæ Eccleſiam Chriſti tuetur & præuidet omnes hæreſes atque debellat; ad quam etiam tutò nos recipimus tempore perſecutionis & in dubiis Fidei. Ibi vigil excubat Summus Pontifex, qui omnes errorum ſcopulos proſpicit.

E. IV. Quid Gallus ſupra turrim.

IV. Quæritur, Quid Gallus ſupra turrim ſignificat? Reſp. Primò Criſtum ſignificat vocantem nos ad ſuam Eccleſiam & ad Pœnitentiam, quomodo Petrum negantem Galli voce vocauit. Vnde canit Eccleſia: *Gallus iacentes excitat & ſomnolentos increpat, gallus negantes arguit.* Et Chriſtus comparat ſe gallinæ conuocanti pullos ſuos ſub alas.

Secundò, Significat Concionatoris & Paſtoris Officium, vti nimirum ſuo cantu dormientibus in peccatis obſtrepat eoſque ad pœnitentiam excitet. Et quemadmodum gallus ille ventis ſeſe opponit: ita prædicator opponit ſe obtrectatoribus & morum corruptoribus. Denique ſicut Gallus antequam canat, ſeipſum alis verberat: ita & prædicator alios docturus & ad virtutem excitaturus, ſeipſum priùs excitet, corrigat ac ſtimulet.

F. V. Quid Campanæ.

V. Quæritur: Quid Campanæ in turri? Reſpondetur Primò, ſonum Euangelij ſignificant, de quo dicitur: *In omnem terram exiuit ſonus eorum.* Ergo Campanæ velut Euangeliſtæ an-
1. nunciant nobis Euangelium & quid Deus requirat à nobis: veluti cùm per eas vocat nos ad Orationem, Miſſam, Concionem, ſepeliendos proximos: &c. Summus Sacerdos veteris legis paruula geſtabat cymbala in podere, quia ſonus legis veteris exiit tantum ad vicina loca.

Secundò, Denotant nouiſſimam tubam, quæ de cœlo reſonabit & terribili clangore aures noſtras feriet: *Surgite mortui* &c. Has ergo quoties audimus, cogitare cum Hieronymo deberemus nouiſſimam illam tubam. 2.

G. VI. Quid Crux ſupra templum?

VI. Quæritur. Quid ſupra templum Crux? Reſpondetur: Primo, oſtendit domum illam Chriſto eſſe ſacram, cuius ſigillum gerit ad arcendas aëreas poteſtates & alias quaſcunque loci profanationes. Vnde videtur ea crux dicere Chriſti nomine, Domus mea, domus Orationis eſt. 1.

Secundò, oſtendit hoc ſignum Crucis fore cernendum in cœlo, id eſt, ſublimi aëre, cùm Dominus ad iudicandum venerit. 2.

H. VII. Quid veſtibulum templi?

VII. Quæritur. Quid indicat templi veſtibulum ſeu porticus ante ingreſſum? quid nauis, ſeu templum? quid chorus ſeu ſanctuarium? Reſpondetur Primò. Veſtibulum eſſe locum eorum, qui ad Eccleſiam recipi volunt, 1.
vti catechumenorum & pœnitentium. Nauim locum plebis Chriſtianæ, Chorum locum Clericorum: Hos enim tres Ordines diuidi voluit antiquitas.

Reſpondetur Secundò. Veſtibulum ſignificare incipientes: nauim proficientes, chorum perfectos: tres fidelium gradus. 2.

I. VIII. Quid aqua luſtralis ad ingreſſum?

VIII. Quid vult aqua luſtralis ad templi aditum? Reſpondetur Primò. Monet, vt ad templum & Orationem ingrediamur cum debita animi puritate, vt ſic audiri mereamur & per eius aſperſionem armemur contra dæmonis tentationes & mentis euagationes: in 1.
excũdo verò cõtra inſtantia peccandi pericula.

Secundò, refricat nobis in memoriam baptiſmum, per cuius lauacrum olim in Eccleſiam ingreſſi ſumus; vt ita quoties templum ingredimur, votum in baptiſmo emiſſum renouemus. Ideò rectè ad introitum templi ſtatuitur, quia per baptiſmum ingredimur Eccleſiam. 2.

K. IX. Quid Gazophylacium.

IX. Quid Gazophylacium ſeu capſa pecuniarum? Reſpondetur Primò. Significare depoſitorium cœleſte, in quo ſecuriſſime tibi aſſeruatur, quicquid ibi repoſueris bonorum operum. 1.

Secundò, ſignificare ſinum pauperum, in quo tutò etiam ſeruatur tibi, quidquid in eum conieceris: Multis ſeris & repagulis cuſtoditur hoc depoſitum: nec verus hic eſt vulgi ſermo, de re perdita, **du haſt in Stock gelegt.** Quanto meliùs & ſecuriùs aſſeruaſſet Epulo opes ſuas, ſi eas non in epulas & veſtitum byſſinum impendiſſet, ſed in ſinum Lazari iacentis ante fores depoſuiſſet? Gazophylacium hoc plerumque ad fores Eccleſiæ ponitur, quia & ibidem pauperes excubant. 2.

Tertiò, Traditionem Patrum & memorias Sanctorum. Illa enim retinet & conſeruat dogmata non ſcripta, hæc verò rerum cœleſtium veluti vitæ & paſſionis Chriſti theſauros. 3.

L. X. Quid vexilla?

X. Quæritur: Quid vexilla? Reſpondetur Primò. Denotare Chriſti victoriam, quam reportauit de Mundo, Morte & Inferno. Qui enim debellauit & occupauit Vrbem, figit & 1.
erigit

Digitized by Google

erigit in ea vexillum ſuum. Crux in eius apice oſtendit victoriam per crucem à Chriſto eſſe partam.

2. Secundò, Signum Chriſtianorum bellicum, ſub quo militare ſe profitentur & pergere ad terram promiſſionis obtinendam, quomodo Hebræi cum vexillis ſuis proceſſerunt per Deſertum in Palæſtinam. Num. 2.

M. XI. Quid foramen in fornice? XI. Quid ſibi vult foramen in medio fornicis ſupernè apertum. Reſpondetur. Primò. Repræſentare viam Chriſti aſcendentis in Cœlum. Nam teſte S. Hieronymo de loc. Hebr. ex Actis Apoſtolorum, cùm in loco aſcenſionis Chriſti, circa eiuſdem veſtigia impreſſa templum extrueretur, locus deſuper imminens veſtigiis non potuit claudi aut concamerari. Sed manſit apertus ſemper, quo nimirum ſciremus cœlum per Chriſti Aſcenſionem nobis apertum eſſe viamque patefactam & patentem ſemper.

2. Secundò, Reſpondetur, indicare viam cœli arctam & portam eius anguſtam.

N. XII. Quid Suggeſtus? XII. Quid Cathedra ſeu ſuggeſtus? Reſpondetur Verbum Dei deſignat, cui inſiſtens & quaſi incluſus Concionator ex ea velut ex oraculo depromit Dei reſponſa, iuxta Eccleſiæ interpretationem, non ſua figmenta. Operculum ſuggeſtus obſcuritatem ſcripturæ notat. Aſcenditur ad eum per gradus, quia non eſt omnium ſcripturas intelligere & exponere, ſed aſcendendum ad hoc per gradus, veluti per lectionem aſſiduam, per humilitatem, per animi puritatem, per Orationem, per vitæ ſanctitatem. Nunc Chorum ingrediamur, & Quæritur hic:

O. XIII. Quid imago Crucifixi? XIII. Quid ſibi vult Imago Crucifixi in aditu Chori poſita? Reſpondetur: Deſignare portam & clauem Cœli, per quam ſolam patefacta eſt & patet nobis via ad ingreſſum Sancti Sanctorum ſeu cœli. Media eſt inter Chorum & nauem, quia Chriſtus per Crucem Mediator noſter inter Cœlum & terram, inter nos & Deum. Et quod eſt malus in naui, hoc eſt Crux in templo. Vnde Ambr. *ſer.* 56. ait: Sic Eccleſia ſine Cruce ſtare non poteſt, vt ſine arbore nauis infirma eſt, apud Gretſ. *de Cruce tomo* 1. *lib.* 2. *cap.* 10. Sine malo non perueniret nauis ad portum, ſed hæreret ſemper in ſalo, ita nec Eccleſia ſine Cruce ad patriam cœleſtem. Denique hic eſt noſter ſerpens Moſaicus, cuius aſpectus ſanat omnes vitiorum morſus. Morſus es à ſuperbia? aſpice hunc ſerpentem in Cruce deſpectum. Ab auaritia? aſpice nudum. A luxuria? aſpice cruentum & doloribus plenum. Ab inuidia? aſpice largientem latroni paradiſum. Ab ira? aſpice ignoſcentem & pro Amicis orantem. A gula? aſpice ſitientem & potatum felle. Ab acedia? aſpice orantem & clamantem vſque ad vltimum ſpirirum.

P. XIV. Quid Sacrarium. XIV. Quid Sacrarium? Reſpondetur Typum eſſe Deiparæ, quod ſicut in ſacrario ſe induit Sacerdos veſtibus Sacris & procedit inde in publicum: ita Chriſtus in vtero Mariæ veſtiuit ſe carne humana ſacrata, & inde prodiit in mundum. Vnde meritò vocatur Sacrarium Spiritus ſancti. Ab Hieron. libro contra Heluid. Cypriano *ſerm. de Natuit. Chriſti*, Bern. *ſerm.* 4. *de Aſſumpt.*

XV. Quid Lampas ſeu Lucerna ante altare & tabernaculum? Reſp. Ioannem Baptiſtam videre te exiſtima, quia Domino teſte, Domino erat lucerna lucens & ardens, & præiuit ante ipſum in Spiritu & virtute Eliæ ſicut lucifer ſolem; nec non digito demonſtrauit Chriſtum: Ecce Agnus Dei, &c. ſicut & hæc lampas oſtendit nobis Chriſtum ſtantem in tabernaculo vel altari: Vnde D. Cyrillus putat eundem adumbratum per candelabrum aureum, quod lucebat ante arcam teſtamenti & Sancta Sanctorum; Exodi 25. Q. XV. Quid Lampas.

XVI. Quid Altare denotat? Reſp. Primò Chriſtum, quia vti altare eſt lapideum, inunctum, ſummo loco poſitum, & theca reliquiarum: ita Chriſtus eſt petra 1. Cor. 10. inunctus Spiritu ſancto Pſal. 44. Caput totius Eccleſiæ. *Coloſſ.* 1. & in ipſo abſcondita eſt vita & gloria Sanctorum. Coloſſ. 3. R. XVI. Quid Altare. 1.

Secundò, Dum in eo ſacrificatur, ſignificat Crucem, in qua Chriſtus immolatus eſt. Vnde ab initio lignea erant altaria. Quatuor habet cornua, vti & Crux. 2.

XVII. Quid Candelabra duo ſuper altare? Reſpondetur Primò, Fidem & Doctrinam Chriſti toti mundo prælucentem eumque illuminantem & dirigentem in omnibus operibus ſuis denotant. S. XVII. Quid Candelabra? 1.

Secundò, Doctores Eccleſiæ, qui in altari dignitatum poſiti ſunt, vt alios illuminent. Item legem & prophetas, qui Chriſtum prænuntiabant. 2.

XVIII. Quid Cymbala ſeu tintinnabula? Reſpondetur. Primò, linguas Apoſtolorum notant, quarum ſonus Euangelicus exiuit in omnem terram, & Chriſtum annunciauit per vniuerſum Orbem. T. XVIII. Quid Cymbala? 1.

Secundò, Voces Elementorum & Cœli, quæ ſuo modo clamarunt tempore Paſſionis, quando terra mota petræ ſciſſæ, monumenta aperta & ſol obſcuratus fuit. 2.

XIX. Quid Thuribulum? Reſp. Primò, odorem bonæ famæ, Sanctitatis, & Iuſtitiæ quem ſparſit vndique Euangelium Chriſti. V. XIX. Quid Thuribulum? 1.

Secundò, Bonæ Chriſtianorum & maximè Prælatorum famæ, fragrantiam, qua afficere circumſtantes debent iuxta id Apoſtoli 2. Cor. 2. Chriſti bonus odor ſumus. 2.

XX. Quid cereus paſchalis? Reſpondetur, Chriſtum reſuſcitatum. Nam vt cereus ille poſt extincta omnia lumina de benedicto lumine accenditur, & quinque habet foramina, quæ replentur quinque granis thuris, denique extinguitur in die Aſcenſionis poſt Euangelium; ita Chriſtus poſt mortem reſuſcitatus eſt cum carne glorioſa & quinque vulnerum cicatricibus, quæ tamen non iam confuſionis, ſed gloriæ typi erant. Denique extinctus cereus manet adhuc ſuo loco: ita licet Chriſtus quoad viſibilem ſpeciem abſceſſerit à nobis in Aſcenſione, manſit tamen ſemper nobiſcum W. XX. Quid Cereus Paſchalis?

per

per paternam ſolicitudinem & realem in Euchariſtiâ præſentiam. Item ſicut è cereo illo accenſo accenduntur omnes alij minores cerei & lampades: ita à Chriſti meritis omnia noſtra opera bona meritum & valorem ſuum accipiunt.

Hoc igitur, Auditores, hoc in libro legite, & velut apes de flore in florem hoc in loco circumuolate, indeque fauum mellis, id eſt, deuotæ contemplationis conficite, quæ vtique in ore veſtro fiet dulcis quaſi mel.

CONCIO XIII.

Amuleta ſacra ab Eccleſia benedicta ad quid?

Primum eſt aqua luſtralis; 2. *Sal.*
3. *Cereus Paſchalis, tam vulgaris quàm S. Blaſij.*
4. *Roſa aurea à Pontifice benedici conſueta in Dom. Lætare: Herba in feſto Deiparæ Aſſumptæ benedici ſolita.*
5.6.7.8. *Campana Panis, Agnus Paſchalis, Cineres, Agnus Dei.*
9.10. *Palma & Zona. Quorum ſingulorum ſignificationes, effectus & antiquitates oſtendūtur.*

THEMA.

Vidi ciuitatem Sanctam Ieruſalem nouam deſcendentem de cœlo, à Deo paratam, ſicut ſponſam ornatam viro ſuo. Apoc. 21.

A. Gen. 24 legimus ſeruum Abrahæ, Eliezer, miſſum ad quærendam ſponſam Iſaaco, cùm Rebeccam obuiam habuiſſet, indeque iam diuinaſſet fore hanc ſponſam Domini ſui, protulit inaures aureas & armillas, & paulò pòſt vaſa aurea & argentea, quibus eam, vtpote ſponſam Domini ſui, partim ornaret, partim dotaret. Anima fidelis cuiuſcunque ſponſa Chriſti eſt, cui deſponſata in Baptiſmo, copulanda ſeu vnienda complexu amoris intimi erit in gloria. Interim verò Chriſtus non intermittit Sponſas ſuas ornare, armare & ditare ſacris quibuſdam cymeliis, monilibus & periaptis, quibus ipſæ ſe partim admonere officij ſui & fidei Chriſto datæ, partim munire contra hoſtes ſuos, partim etiam adornare poſſit. Sunt autem hæc variæ res benedici ſolitæ, aqua, ſal, Agnus Dei, panis, cerei, palmæ, cineres & ſimilia; quæ per ſeruum ſuum ſummum Pontificem eiuſque cooperatores nobis Chriſtus benedicit & tranſmittit, vt hîc interim nos ſolari, munire & ornare poſſimus, donec ad cœleſtes nuptias cum eo celebrandas adducamur cum Rebecca. Hæc igitur eſt Sponſa illa parata & ornata, quam vidit Ioannes *Apoc.* 21. vt in hodierna Epiſtola lectum fuit, cuius monilia nunc contemplabimur.

B. I. *Aqua luſtralis. Eius ſignificatio.* Primvm Monile ad frontem pertinens eſt aqua luſtralis, quæ ſingulis Dominicis diebus ſolet benedici & fidelium frontibus aſpergi, in memoriam baptiſmi ab eis ſuſcepti. Quia enim in baptiſmo Deo & Eccleſiæ magna quædã & ſemper reminiſcenda promiſimus per patrinos noſtros, ipſe verò baptiſmus, vt memoriam nobis refricet, iterari nequit; idcircò eius loco aſpergimur, aquâ benedictâ omnes quotquot in Eccleſia ſumus, vt meminerimus quo lauacro abluti ſimus, cui fidem dederimus, quid ſpopõderimus in baptiſmo. Et propterea vas aquę benedictę reponi ſolet ad oſtium Eccleſiæ, vt ingredientes eâ ſe aſpergant, interimque recordentur ſe per baptiſmum velut per oſtium ingreſſos eſſe in Eccleſiam.

Affert præterea hominibus auxilia multa tam corporalia, quàm ſpiritualia. Spiritualia, quia peccata venialia delet, cùm ſit publica fidei ac proinde etiam intentionis fugiendi peccata proteſtatio. Deinde iuuat ad eliminanda phantaſmata & mentis euagationes; quam ob cauſam etiam ad fores Eccleſiæ, quemadmodum olim Lauatorium *Exod.* 30. collocatur, vt qui ingrediuntur oraturi, eâ ſeſe muniant. Adhæc dæmones fugat eorumque præſtigias. S. Marcellus Apameæ Epiſcopus dæmonem impedientem demolitionem templi Iouis Apameni, aquâ benedictâ fugauit, templumque deiecit, vt refert Theodoret. *l.* 5. *c.* 21. Ioſephus Comes ex Iudæo Chriſtianus cùm inſtaurare vellet Hadriani templum in honorem Chriſti, egeretque calce & fornaces fieri iuſſiſſet, callidi Iudæi præſtigiis ignem ligare & diſpergere aggreſſi ſunt. At Ioſephus ſingulas fornaces aquâ benedictâ aſperſit, ſubitoque præter opinionem omnium diſſoluta ſunt incantamenta ignisque emerſit turbis clamantibus: Vnus Deus, qui auxiliatur Chriſtianis. Refert S. Epiphan. *lib.* 1. *to.* 2. *in hær. Ebion.* Mulier quæ videbatur in equam verſa, vi aquæ benedictæ in formam priſtinam reſtituta eſt. Pallad. in hiſtor. Lauſi. in vita S. Macharij. Corporalia, quæ contigerunt, plura ſunt, quàm vt enumerari poſſint. Viſa eſt aqua benedicta ſterilitatem pellere hominum, pecorum, terræ. Eâ locuſtas à frugibus depulit Stephanus Papa VI. anno 885. apud Baron. Ibid. Eius beneficio fœcunditas collata fœminis, apud Vinc. Belluac. Valuit contra morbos & auras peſtilentes. S. Malachias hauſtu aquæ benedictæ phreneticum ſanauit, teſte S. Bern. in eius vita. S. Fortunatus eâdem coxam afflictam ſanauit, apud Greg. *lib.* 1. *dial. c.* 10. S. Chryſoſtomus eâ febres & diſſenterias pepulit, apud Greg. Alexandrin. Epiſc. in eius vita. Eadem conualuit nobilis fœmina apud Bedam *l.* 5 *hiſt.* 4. Valuit contra fulgura & aëris tempeſtatem Anno 944. In Trans-Rhenanis Germaniæ partibus ignei globi per aërem diſcurrentes luſtrali aqua pulſi, apud Frodoard eodem anno. Subminiſtrauit nobis hoc monile S. Matthæus, vt refert S. Clemens Papa *l.* 8. *Conſtit. Apoſt. c.* 35. qui etiam formam eius conficiendæ præſcripſit. Eiuſdem meminit Alexander Papa I. Sextus à Petro ep. 1. circa annum Chriſti. 83. *de conſecr. d.* 3. *c. aquam.* Baſil. *l. de Spiritu Sancto c.* 27.

Effectus. *Vide Dom. 3. quadrag. c. 4. H.* *Antiquitas.*

C. II. *Sal. Significatio.* Secvndvm Linguæ debitum eſt ſal, qui ideò benedicitur & aquæ benedictæ miſcetur ac

ac ſumitur à fidelibus, vt ſit memoriale Deitatis Chriſti in humanam naturam demiſſæ, deinde vt moneat ſalem ſapientiæ & diſcretionis admiſcendum eſſe noſtris operibus & ſermonibus. Denique vt meminerimus nos iniquitatum noſtrarum ſœtoribus, quos in baptiſmo depoſuimus, deinceps tota vita carere debere.

Effectus.

Nec minora eius auxilia. Fœmina dæmonis malignitate contracta ſale benedicto curata eſt, apud Ven. Bedam. *l. 3. in Luc. c.* 8. S. Lioba Abbatiſſa incendium eo reſtinxit, apud Sur. to. 5. S. Barthenius Epiſcopus vineam ſterilem & à vermibus exeſam atque exſiccatam ſale benedicto iniecto fertilem reddidit, to. 1. Surij. S. Bernardus luem pecorum eodem auertit lib. 4. vitæ cap. 4. Conſtituit ſalem benedici Alexander I. Papa ep. 1. haud dubiè ex recepta iam conſuetudine.

Antiquitas.

D. III. Cereus Paſchalis.

Tertivm. Oculis propoſitum Cereus eſt, tum paſchalis, qui in Sabbatho S. tum vulgaris, qui in Feſto purificationis benedici ſolitus. Ille gloriam reſurrectionis repræſentat adeoque Chriſtum ipſum reſuſcitatum, quinque vulnerum cicatricibus (quibus totidem grana Thuris, id eſt, feruentem meditationem & orationem inſigimus) inſignem. Iſte verò eundem Chriſtum, prout erat lumen gentium: nec non Deiparam Virginem, denique Chriſtianum fide viua lucentem & charitate præditum, quemadmodum alibi vidimus. Eodem pertinet ignis Sabbatho S. extra Eccleſiam benedici ſolitus, è ſilice excuſſus, à quo omnia alia luminaria accenduntur; deſignat enim is merita Chriſti extra vrbem paſſi, ab eoque velut è petra malleis tortorum excuſſa, à quibus omnia noſtra opera meritum & valorem ſuum mutuant ac deſumunt. Cerei S. Blaſij inde benedici cæperunt, quod ſanctus ille Martyr in carcere vinctus & à Vidua Cereis accenſis, fructibus & leguminibus donatus, promiſit benedictionem iis, à quibus deinceps ſimili modo coleretur, apud Sur. to. 2.

Vulgaris. *S. Blaſij.*

E. IV. Roſa aurea.

Qvartvm. Naribus conueniens eſt roſa aurea in Dom. Lætare à Pontifice benedici conſueta, quæ, vt exponit Alexander Papa Tertius in epiſt. ad Francorum Regem, Chriſtum ipſum ſignificat, qui eſt flos campi. Rubor floris paſſionem eius notat: odor verò reſurrectionis gloriam præfigurat. Triplex eius materia aurum, muſcus, balſamum, tres in Chriſto ſubſtantias, diuinitatem, corpus & animā ſignificat. Referri huc poſſunt herbæ odoriferæ in F. Deiparæ Aſſumptæ benedici ſolitæ, quæ nil aliud quam virtutes Deiparæ toto orbe ſuum ſpargentes odorem videntur indicare.

Herba.

Effectus.

Effectum precatur illis Eccleſia, vt ab omnibus hominibus pecoribuſque, quibus fuerint adhibitæ, omnem putredinem, omnem morbum, peſtilentiam ac dolorem aliaſque infeſtationes depellant. Bene autem ſperare poſſumus (tametſi non omninò certi ſumus) Eccleſiæ preces in his & ſimilibus à Chriſto exaudiendas eſſe, niſi obſtet maior vtilitas vel peccatum vtentium &c.

F. V. Campanæ. *Significatio.*

Qvintvm. Auribus appenſum Campanæ ſunt, quæ & ipſæ benedicuntur, quia ad munus ſpirituale applicantur, ad conuocandum ſcilicet in Eccleſiam populum, ad ſtatas officiorum & orationum horas indicandas, ad funera cum planctu deducenda &c. ſignificant autem ſonum tubæ Euangelicæ, per Apoſtolos in omnem terram exauditæ: Verbum item prædicationis ab omnibus Chriſticolis audiendum; Vnde in earum benedictione precatur Eccleſia: *Vt quicunque ad ſonitum eius conuenerint, ab omnibus inimici tentationibus liberi, ſemper fidei Catholicæ documenta ſectentur.*

Effectus.

Auxilium ſubminiſtrant ad repellendas noxias tempeſtates, maximè, quæ per maleficium excitantur: vti teſtantur ſagæ earumque examinator Grillandus Anno 1524. cui illarum vna faſſa eſt, ſe ad pulſum angelicæ ſalutationis, dum à conuenticulo nocturno reportaretur, à dæmone perterrito depoſitam & relictam eſſe ad ripam iuxta ſpineta, Binſfeld. *l. de Confeſſ. Malef.* Deinde ad deuotionem in populo excitandam, diebus præſertim feſtiuis & in exequiis, vti precatur Eccleſia in earum benedictione: *vt cum filij Chriſtianorum clangorem Campanæ audierint, creſcat in eis deuotionis augmentum.*

G. VI. Panis Agnus paſchalis, Vinum S. Ioannis. *Significatio.*

Sextvm. Ori competens, eſt panis, Agnus Paſchalis, vinum S. Ioannis, de quo alibi diximus. Panis benedictus, Græcis Eulogia dictus à fidelibus ſumebatur & pro munere mittebatur in ſignum vnitatis & vnanimitatis Chriſtianæ, vt patet ex epiſtola S. Paulini ad S. Auguſtinum, & ex alia ad Alypium. Erat autem typus S. Euchariſtiæ, quæ cùm non ſemper dignè percipi poſſet à fidelibus, memoriale ſaltem eius Eulogia ſumebatur. Agnus paſchalis in memoriam Chriſti innocentiſſimi agni pro nobis in Paſchate occiſi benedicitur & ſumitur.

Effectus.

Porrò per Eulogias mira ſæpe patrata ſunt. S. Germanus fœminam morti proximam earum delibatione ſanitati mox reſtituit, apud Fortunatum in eius vita to. 3. Surij. S. Pachomius iis dæmonem expulit, vt in eodem tomo Surij. Alij ex infirmitatibus conualuêre plures beneficio illius Panis, vt Dani à torminibus & capitis cruciatu liberati ſunt per Elphegum Cantuarienſem Archiepiſcopum, apud Osbertum in eius vita. to. 2. Surij. Piſtor quidam in vita S. Auſtregiſili. to. 3. Surij &c.

H. VII. Cineres.

Septimvm. Vertici decretum, ſunt cineres benedicti ad initium Quadrageſimæ. Sunt autem mortis & pœnitentiæ Symbola. Mortis, quia in cinerem redigendi omnes: pœnitentiæ, quia veteres Patres pœnitentiam agere ſoliti in cinere & cilicio. Suſcipimus illos in capite, vt moneamur, à capite quadrageſimæ inchoare pœnitentiam.

I. VIII. Agnus Dei. *Significatio.*

Octavvm. Pectoris monile ſunt quos vocamus Agnvs Dei, qui à Pontifice tantùm initio Pontificatus eius & deinde quolibet ſeptennio benedicuntur Sabbatho in Albis. Typi ſunt veri Agni Dei, qui tollit peccata mun-

mundi; monent prætereà nos vt & ipſi agni ſimus, puritate & manſuetudine, quemadmodum Agni de cera virgine & candidiſſima confecti ſunt.

Vide Dom 3. quadr. c.4.H.

Effectus indicat Vrbanus V. Papa *in Ep. ad Ioannem Imp. Conſtantinop.* Primus eſt fulmina depellere; Secundus remiſſionem peccatorum adiuuare & venialia delere. Tertius, parturientes fœminas ad ſui & prolis conſeruationem ſolari. Quartus, incendia reſtinguere. Quintus, A naufragio & aquarum periculis liberare. Sextus, à ſubitanea morte præſeruare. Septimus, ab inſidiis diaboli, id eſt, coniurationibus, incantationibus & veneficiis, quæ per fœderatos ſibi exercet dæmon, præſeruare. Teſtis eſt experientia talia præſidia per agnos Dei ſæpius obtenta fuiſſe: quod in primis in hiſtorijs Indicis legere eſt. Scribit Antonius Gabutius. *lib.6. de vita Pij V* iuſſiſſe Pium Pontificem, vt tumeſcentem in Tiberim ex alueoque ſummo populi Romani cum terrore parique periculo defluentem vnus cereum eiuſmodi orbiculum ſeu Agnum Dei iactaret, quo facto confeſtim impetus aquæ reſedit. Idem Auctor *lib.* .2 ſcribit: Non eſt hoc loco omittendum, quòd in hoc bello Belgico ſub Albano Duce magna omnium admiratione, atque vtinam pari hæreticorum ad rectam fidem conuerſione, diuinitus accidiſſe, graues auctores memoriæ mandarunt. Hiſpanum militem Catholicum inter alios, quos peremerunt, ab Aurantio captum, arborique alligatum impij milites hæretici æneorum tormentorum ictibus occidere conati, tantùm abfuit, vt illum contoderent, vt ne creberrimis, quidem ac vehementiſſimis ignitis globis in eum emiſſis, vel minimum lædere potuerint. Quo viſo obſtupefacti, eum veſtibus exuere cœperunt, rati hominem occultis quibuſdam armis communitum, quæ tormentorum vis penetrare non poſſet. Sed cùm nihil in eo præſidij reperiſſent, præter ſacrum Agnum è collo pendentem ex iis, vt coniectura eſt, quos Pius V. primo ſui pontificatus anno de more conſecrauerat (eorum namque magnum numerum in Hiſpaniam, Galliam, & Belgium, præſertim militibus pro fide Catholica dimicantibus diſtribuendos curauerat) hoc illi detracto, primo ictu tranſuerberatus occubuit.

K. IX. Palma ſignificatio.

NONVM, Manuum quaſi armilla, eſt palmæ ramus, in die palmarum, benedici & manu geſtari ſolitus. Significat is victoriam Chriſti de mundo, peccato, diabolo reportatam; nec non eam quam & nos de iiſdem reportare hoſtibus debemus. Admonemur ergo ramo ſeu potiùs folio palmæ (quod gladij ſimilitudinem refert) militiæ cui nos adſtrinximus & roboris, quod ad bellandum in S. confirmatione accepimus; vt nimirum gladium, quo vicit Chriſtus, & ipſi arripiamus vibremuſque in hoſtes noſtros, *vt quemadmodum*, inquit Dorotheus Abbas doct. 15. hac de re loquens, *ille pro nobis pugnauit & vicit: ita & nos per ipſum victores eſſe poſſimus, portemuſque pendentia collo* (palmas ſcilicet & ramos oliuarum) *non ſolum ob victoriam, quâ ille pro nobis vicit, ſed etiam ob eam, quâ & nos per ipſum vicimus.* Denique vt virentibus bonorum operum ramis, vnà cum Hebræis Domino obuiam eamus. Effectus quos illis precatur à Deo Eccleſia, ſunt: Primus, benedictio mentis & corporis in ſalutis remedium & gratiam obtinendam. Secundus, vt quocunque importati fuerint, ibi habitatores omni aduerſitate fugata, dexterâ Dei protegantur: *Valent etiam contra fulmina, fulgura & tempeſtates & contra quaſlibet Cacodæmonis in perniciem humanam machinationes*, inquit P. Gretſerus *lib.2. de Bened. cap.42.*

L. X. Zona.

DECIMÒ, Renibus alligandum, eſt Zona ſeu Cingulum. Legimus enim Zonas à viris SS. benedictas, quarum geſtatione mulieres vel poſt ſterilitatem fœcundarentur, vel difficili partu laborantes liberarentur; cuiuſmodi beneficia obtenta fuiſſe non ſemel per Zonas, quas benedixit S. Theodorus Sicæorum Archimandrita, ſcribit Gregorius Presbyter in eius vita. Benedicuntur etiamnum & donantur à fratribus S. Franciſci, Cingula ab eodem Sancto ad caſtitatem obtinendam, ſiue ad tetram libidinem, quæ in renibus ſedem figit, coërcendam. Monet proinde eos, qui tali cingulo gaudent, obſeruandæ caſtitatis & deuotionis ad S. Franciſcum gerendæ.

Pleraque hæc ab antiquis temporibus per ſummos Pontifices & receptas Eccleſiæ conſuetudines tradita habemus, ita vt primam eorum originem nequeamus deſignare; proinde iuxta regulam illam S. Auguſtini: id, cuius origo neſcitur neque plenariis conciliis introductum eſt, non niſi ad Apoſtolicam originem reuocetur: iure poſſumus credere ab Apoſtolis inuenta & Eccleſiæ ad ornatum, ſolatium, præſidium prouiſa eſſe.

Quare, Auditores, ſacris his amuletis ſecurè & piè vtamur; ſponſi enim animarum noſtrarum, Chriſti, donaria ſunt per eius ſeruos nobis oblata. Imprimis verò optandum, vt ſint nobis, ſi non præſidia, ſaltem monilia ſeu memorialia officij & ſtatus noſtri, fideique Chriſto datæ, vt ita ſponſo noſtro arctiſſimè & fideliſſimè adhæreamus, donec ad cœleſtes nuptias ab ipſo euocemur, &c.

CONCIO XIV.

Gloria Eccleſiæ Catholicæ.

1. *Eccleſia eſt ſignum magnum, iuxta triplicem ſignificationem ſigni, capitur enim pro miraculo, vexillo & ſcopo.*
2. Apparuit in cœlo.
3. *Dicitur mulier tribus de cauſis.*
4. Amicta ſol: (*Chriſto tanquam indumento, munimento & ornamento.*
5. Luna ſub pedibus eius, *propter ſolis, quo amicta eſt, ſtabilitatem, generoſitatem & auctoritatem.*
6. In capite eius corona ſtellarum 12. *quæ ſunt 12. Apoſtoli qui fulſerunt ſanctitate, ſapientia & miraculis.*

THEMA.

Signum magnum apparuit in cælo. Mulier amicta ſole, & luna ſub pedibus eius, & in capite eius corona ſtellarum duodecim. Apoc. 12.

A. DVo templa Ieroſolymis, eodem in loco ædificata fuiſſe, docent ſacræ literæ: Alterum à Salomone ante Babylonicam captiuitatem. Alterum à Zorobabele poſt eandem captiuitatem. Tertium non ædificandum; & poſterius priore nobilius fore prædixit Aggæus c. 2. dicens de ſecundo templo: Magna erit gloria domus iſtius nouiſſimæ pluſquam primæ. Ratio eodem capite datur; quia ſcilicet *veniet deſideratus cunctis gentibus, & implebo domum iſtam gloriâ, dicit Dominus exercituum.* Quod quidem factum, cùm Chriſtus in eo templo oblatus eſt, docuit & orauit, &c. S. Auguſtinus *l.18. de ciuit. c.45.* aſſerit: Primum illud templũ Salomonis ſcilicet ſignificaſſe ſynagogam; Secundum verò Zorobabelis, Eccleſiam. Et illam ab hac longè ſuperandam gloriâ. Quod ſanè non difficile oſtendi poteſt. Et quidem S. Ioãnes *Apoc. 12.* Eccleſiæ gloriam ſecundum literam depinxit, dicens: *Signum magnum apparuit in cælo; Mulier amicta ſole, & luna ſub pedibus eius, & in capite eius corona ſtellarum duodecim.* Quoniam igitur hodie ſolemniter celebramus non tam gloriam materialis huius domus, quàm Eccleſiæ totius: meritò de eius gloria loquemur.

B. I. Eccleſia ſignum magnum. 1. *Velut miraculum.* PRIMÒ, Eccleſia eſt *Signum magnum* triplici acceptione, quam potiſſimùm habet in ſacris literis, Signum, ſcilicet pro miraculo, pro vexillo, pro ſcopo. Primò, eſt miraculum, & magnum quidem miraculum, ſiue eius incrementum conſideres, quo in immenſum excreuit, & cùm eſſet primo granum ſinapis, maior facta eſt omnibus regnis & extendit ramos ſuos per vniuerſum mundum: ſiue eius cultores & propagatores, qui piſcatores & rudes ac pauculi erant; ſiue media, quibus propagata eſt, quæ non erant haſtæ aut bombardæ, ſed dogmata tantùm noua, difficilia creditu, terrenis auribus moleſta & odioſa: ſiue progreſſum, quem habuit inter innumeras & perpetuas perſecutiones gentilium & hæreticorum: Siue denique eius firmitatem & durationem ſpectes, quâ tot iam ſæculis inconcuſſa perſtitit.

2. *Velut vexillum.* Secundò, Vexillum eſt & magnum quidem totique orbi conſpicuum, quod erexit in mundo Deus ad congregandos ſibi ſpirituales milites, pugnantes contra ſpiritualia nequitiæ: quò ſub eo militantes coronam gloriæ mererentur. Quod quidem vexillum ingentem edidit ſtragem in caſtris diaboli, quia innumerabilem hominum multitudinem ei abſtraxit & ad cæleſtia caſtra adduxit. Quemadmodum prædictum Eſa. 11. *Eleuabit ſignum in nationes & congregabit diſperſos Iſrael.*

3. *Velut ſcopus.* Tertiò, Eſt ſcopus, in quem omnes Tyranni & Hæreſiarchæ perſecutionum & hæreſum ſuarum ſagittas collimârunt, vt meritò dicere poſſit id Thren. tertio. *Poſuit me quaſi ſignum ad ſagittam.* Et quidẽ ſcopus eſt, quem facilè omnes poterant tangere, ſed nemo penetrare. *Sæpe expugnauerunt me à iuuente meâ*, ait Pſal. 128. *etenim non potuerunt mihi.* Cauſa nimirum eſt, quia hoc ſignum eſt in cœlo, hoc eſt, in Dei gremio & tutela.

C. II. Apparuit in cœlo. 1. *Vide Dñ. 6. poſt Epiph.* SECVNDÒ, *Apparuit in cælo.* Primò. Quia Eccleſia de cœlo originem ſuam habet, è cœlo enim ſuam præ deſtinationem, virtutes & merita accipit: de hoc alibi latiùs. Secundò. Quia ad cœlum tendit & ſecundum vnam ſui partem iam ad cœlum peruenit, ſecundum alteram adhuc eò pergit. Tertiò. Quia in terris cæleſtem vitam agit.

D. III. Mulier dicitur. 1. TERTIÒ, *Mulier* dicitur. Primò. Quia ad Inſtar Euæ à Chriſti dormientis in cruce latere formata eſt: vt expẽdit Aug. *l. de ſymb. ad catech. cap. 6.* 2. Secundò. Quia per fidem ei deſponſata eſt: ideò paſſim in ſacris literis ſponſa eius vocatur: vnde & ſubeſſe ac parere fidemque illi ſeruare debet, quemadmodum & Chriſtus velut ſponſus eam regit, nutrit, tuetur, &c. 3. Tertiò, quia à Chriſto fœcundatur, operante ſpiritu ſancto vt innumeros pareat Chriſto filios: quam ob cauſam ab eodem in Canticis Columba vocatur; quia cum ſumma puritate & innocentiâ ſummam fœcunditatem coniunctam habet. Columba ſiquidem fœcundiſſima eſt, & ſingulis ferè menſibus prolificat.

E. IV. Amicta ſole. 1. *Tanquã indumento.* QVARTÒ, *Amicta ſole*, id eſt Chriſto, qui eſt ſol iuſtitiæ *Mal. 4. Circumdata.* Primò, tanquam indumento quemadmodum ipſa confitetur *Eſaiæ 61.* dicens: *Induit me veſtimentis ſalutis* (alij transferunt: induit me veſtimentũ IESVM.) *Induere autem Chriſtũ*, inquit D. Chryſoſtomus hom. 25. in Epiſt. ad Roman. *eſt vndique in nobis per ſanctimoniam & manſuetudinem Chriſtum conſpicuum eſſe: homo enim indutus id eſſe videtur quod indutus eſt: appareat itaque in nobis Chriſtus.* Sic ille. Ergo Eccleſia Chriſto amicta eſt, quia eius viuendi normam ſequitur & virtutes imitatur; omnia eius dicta & præcepta recipit, & obſeruare ſtudet; non tantùm ea, quæ blanda & ſuauia ſunt, ſed etiam quæ aſpera & auſtera. Chriſtus vitam cælibem & caſtam vixit inuitauitque alios ad eandem. Eccleſia cælibatum & caſtitatem in pretio habet. Chriſtus factus eſt obediens vſque ad mortem; inſtituit etiam obedientiam ſub prælato voluntariam; Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, &c. Obedientia in Eccleſia floret, tum generatim erga Magiſtratum Eccleſiaſticum & Ciuilem; tum ſpeciatim erga Superiores ſuos apud religioſos. Chriſtus obſeruauit & ſuaſit voluntariam paupertatem: eandem obſeruat in Religioſis ſuis Eccleſia, non tantùm Monachis, ſed etiam militibus. Chriſtus ieiunauit; ieiunat & Eccleſia. Chriſtus pernoctauit in orationibus, orationes & laudes nocte dieque aſſiduè in templis peragit Eccleſia. Chriſtus requirit à nobis bona opera: ea perpetuò vrget Eccleſia. Chriſtus timorem DEI & anguſtam cœli portam arctamque viam nobis inculcauit, inculcat & Eccleſia: & ita in cæteris. Ecce,

quomodo amicta Chriſto Eccleſia. Non fert; nec ferre poteſt hunc amictum hæreſis noſtri præſertim temporis Lutherana & Caluiniana. Cælibatui & caſtitati reclamat Lutherus voce illa: Si vxor noluit, veniat ancilla. Et facto ipſo cùm cælibatum ſuſtulit, vti & Caluinus. Obedientiæ, quia ex vtriuſque doctrina rebellio ſubditorum erga Dominos in Germania & Gallia exorta eſt., Principes imperij & olim & nunc aduerſus Cæſarem excitati ſunt. Saxo olim, nuper Palatinus. Paupertati, quoniam nemo vnus illorum eſt, qui ſpreto mundo & abdicatis opibus voluntariam ſequatur. Ieiunia irrident Lutherani & Caluiniani: pro nocturnis precibus aliiſque ſacris exercitiis, ſtertunt, potitant, ludunt, blaſphemant. Audiatur prædicans Andreas Muſculus Dom. prima aduentus: *Cum nobis Lutheranis ita agitur hoc tempore: vt ſi quis videre velit ingentem turbam nebulonum, hominum turbulentorum, fallacium, impoſtorum, fœneratorum, ciuitatem aliquam adeat in qua Euãgelium purè* Lutheranè *prædicatur, cateruatim tales ibi reperiet. Nam meridianâ luce clarius eſt, quòd hominum effrænatorum & indomitorum, apud quos omnis virtus & honeſtas penitus extincta eſt, & apud quos pro peccato nihil reputatur, nuſquam plures ne quidem apud Ethnicos, Turcas, alios infideles, quàm apud Euangelicos, apud quos omnia diabolo fræna laxata ſunt, reperiantur.* Hæc ille de ſuis.

Inſani: non eſt hoc induere Chriſtum, Audite Apoſtolum ad Rom. 13. *Non in comeſſationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitys, non in contentione & æmulatione, ſed induimini Dominum* IESVM *Chriſtum, &c.* Sed quid mirum? hanc illis veſtem ipſimet eorum Doctores induerunt: quidquid aſperum Chriſtus docuit & fecit, reſpuerunt, blanda ſolùm elegerunt. Crepant illi ſolùm: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit*: Tacent verò illud: *Omnis arbor quæ non fecerit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur.* Clamant ſolùm illud: *Omnis caro ſalua fiet*: Tacent verò iſtud: *Quàm arcta eſt via & quàm anguſta eſt porta, quæ ducit ad vitam?* Et obſeruant illud: *quod intrat per os, non coinquinat hominem, &c.* Nihil dicunt de ieiunio Chriſti & de illo: *Hoc genus* Dæmoniorum *non eijcitur niſi in oratione & ieiunio.* Prædicant Dei miſericordiam & cœlum: tacent iuſtitiam & infernum. Quâ in re imitantur Patroclum illum, qui, vt ſcribit Plutarchus, in bellum prodituros, reliqua quidem Achillis arma ſibi ſumpſit, ſolam haſtam vt prævalidam non attigit. Ad eundem modum ſectæ hæreticorum induunt ea tantùm Chriſti indumenta, quæ nihil graue aut aſperum habent. Obſeruãt Chriſtum manducantem, non ieiunantem: audiunt extollentem fidem, non audiunt requirentem opera: audiunt pollicentem cœlum, non audiunt minitantem gehennam. Audiunt dicentem: *Qui ſitit, veniat ad me & bibat*; Non audiunt dicentem: *qui non accipit crucem ſuam & ſequitur me, non eſt me dignus.* Matthæi decimo.

2. Tanquã munimento. Secundò, Tanquam munimento, ſeu thorace æneo, contra hoſtium inſultus. Sic enim Ezech. 34. ait DEVS: *Ero paſtor ipſorũ & ero prope ipſos ſicut tunica prope corpus ipſorum* (ſic enim legit Clemens Alexand. *l. 1. pædag. cap. 1.*) Nec verò periculum eſt, vt penetretur ea tunica, quia fortiſſima eſt. Audi Eſaiam ca. vigeſimo ſexto: *In die illâ cantabitur canticum iſtud in terra Iuda: vrbs fortitudinis noſtra Sion: Saluator ponetur in ea murus & antemurale.* Non enim contentus eſt Chriſtus, dediſſe Eccleſiæ Rectores & paſtores, Angelos item Cuſtodes; vult inſuper eſſe quaſi murus & propugnaculum Eccleſiæ, & omnes ictus in eam iactos excipere atque elidere: vnde Græcè habetur, περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, id eſt circumamicta ſole. Ac ne procul eundum ſit, apparuit ſanè his annis, quàm prope nobiſcum fuerit Dominus quamque amicierit vndique Eccleſiam Catholicam in patria noſtra.

Quando enim non triumphauit de hæreticis? quid non cladis illis intulit? quid non inferre poterat, ſi modò voluiſſet? Conuenerunt Principes hæreticorum vt dimicarent contra Eccleſiam: & nullum non mouerunt lapidem, vt deſiderio ſuo potirentur: In fœdus & ſocietatem acciuerunt exteros Principes, & ſi non omninò Turcam, eius tamen Vaſallum. Congeſſere pecunias, inſtruxere acies & machinas, iam diſtribuêre ſpolia, antequam pugnarent (ita certam ſperabant victoriam) vnus hanc, alter aliam ſibi elegêre Epiſcopalem Sedem: Deſignatus locus, vbi ſpolia eſſent partienda. **Summa die Glock ward ſchon goſſen/ allein wars noch nit gehenckt.** Acceſſerunt crebræ orationes quas hebdomatim inſtituêre, &c. Ecce Pſeudoprophetas, inuocantes ſuum Baal. Ex altera parte etiam nos aciem inſtruximus & Deum noſtrum pro Eccleſia ſua deprecati ſumus cum Elia. Vtra igitur pars audita eſt? Certè illi mutum repperere Deum ſuum, perdidere, quæ iniuſtè rapuere: detectæ ſunt eorum technæ: cæſi eorum Duces & fugati: perdidere cum alienis ſedibus etiam proprias. Sed fortè in diuerſorio eſt veſter Deus, inquit Elias, aut in itinere, aut certè dormit: Clamate ergo voce maiore vt excitetur. Sed nulla vox: nec reſpondit illis Deus, nec attendit orantes, quia contra Eccleſiam illius arma gerebant. Aſpicite potiùs ad Eccleſiam Catholicam & videbitis Deũ fuiſſe cum illa: videbitis amictam ſole mulierem. Et bene, ſole, quia Eccleſia pugnabat pro fide, veritate & iuſtitia: hæretici verò contra hæc omnia, adeoque radiis Eccleſiæ perſtricti ſunt eorum oculi. Quemadmodum ergo ſolis lumen non tolerant feræ noxiæ & lucifugæ; ſic Eccleſiam hæretici. Eiuſmodi lumen accenſum eſt illis cùm eorum technæ deprehenſæ, typis euulgatæ ſunt, vnde eorum fraudes, & malitiæ detectæ. Videtur mihi eâ re effectum, quod effecit Dominus, cùm ſcribendo digito in terram confudit accuſatores adulteræ, volentes eam lapidare; *Ioan. 8.* ita vt vnus poſt vnum exiret & remaneret Ieſus cùm muliere ſolus. Qualis verò ea ſcriptio fuit, quæ Iudæos expulit? S. Hieron. *l. 2. contra Pelagian. c. 6.* & gl.

inter-

interlinearis putant ſcripſiſſe Dominum peccata accuſatorum : quorum intuitu illi confuſi ſe proripuerunt. Sic verè contigit hæreticorum Ducibus, qui cum Eccleſiam (fortè exigentibus aliquibus eius peccatis) lapidare vellent; detectis eorum fraudibus, alter poſt alterum ſe abdidit & ab eo incepto deſtitit. Remanſit verò cum Eccleſia ſolus Ieſus, quod prædixerat quidam prædicans, vt alibi diximus. **Die Catholiſche haben niemand als vnſern lieben HErrn.** Mulier vbi ſunt, qui te condemnabant?

3. *Tanquā ornamento.*

Tertiò, Tanquam ornamento: quomodo enim non pulcherrimus erit amictus luminis ſolaris? quid pulchrius & amabilius ſole? & hoc eſt quod *Pſalm.* 44. dicitur Chriſto ſponſo: *Adſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato, circumdata varietate.* Et *ad Epheſ.* 5. dicitur Chriſtus exhibuiſſe ſibi Eccleſiam *glorioſam, non habentem maculam aut rugam.* Glorioſa au-
1. tem cernitur Eccleſia. Primò, Ob puriſſimam doctrinam eius & ſanctiſſimas leges, quæ nihil turpe permittunt, multò minus docent, nihil
2. non rationi & legi Dei conforme. Secundò, Ob virtutum ſplendorem, qui etſi non in omnibus Eccleſiæ membris, in plurimis tamen cernitur, & fulget inter omnes ſectas, Turcarum, Iudæorum, Gentilium, hæreticorum. Quæ enim alia ſecta, quæ ita vigeat ſtudium virtutum & obſeruationem mandatorum ac ipſa? Vbi etiam ſtudium perfectionis ita exercetur, vti in Eccleſiæ Religionibus & ordini-
3. bus? Tertiò, Ob eximium Dei cultum, quem præ aliis omnibus ſectis maximum Deo exhibet: ad quem pertinent tot inſignes templorum fabricæ, aurea & argentea vaſa, pretioſæ veſtes, variæ & pulcherrimæ cæremoniæ, ſolemnitates, diuinæ laudes & preces, ordinum dignitates, &c.

4. Quartò. Ob pulcherrimum ordinem & miniſteriorum diuiſionem ac ſubordinationem, quâ totum regit mundum Chriſtianum. Sub Papa immediatè ſunt Patriarchæ; ſub his Archiepiſcopi, ſub his Epiſcopi; ſub his Abbates, Præpoſiti, Decani, Parochi; ſub iſtis inferiores Ordines. Vnde Eccleſia dicitur, terribilis vt caſtrorum acies ordinata; & in hoc imitatur Eccleſiam triumphantem. Nihil eiuſmodi ornatus habent noſtræ ſectæ. Impura ſunt eorum dogmata, maximè cùm docent Deum authorem eſſe peccati, cùm tollunt liberum arbitrium, cùm mandata Dei impoſſibilia dicunt, &c. Nullum virtutum eis exercitium; quia ſecundum eos bona opera ſunt peccata, nihil merentur, magis impediunt; præcepta ſeruari nequeunt, &c. Vnde nihil ſingulare habent cur Iudæis, Turcis & gentilibus admirationi ſint. Nullus item diuinus cultus, ſublatum ſacrificium, cæremoniæ, altaria, imagines. Sacramentorum frequentatio. Nullus etiam ordo & varietas officiorum: nulla viuendi ratio, nulla ordinum & ſtatuum diuerſitas: merum chaos.

5. QVINTÒ, Luna ſub pedibus eius. Primò,
V. Propter eius immobilitatem: quia enim luna inconſtantiæ ſymbolum eſt, propter menſtruas ſuas defectiones; Sol verò, quo amicta eſt Eccleſia, Conſtantiæ, propter luminis ſui perpetuam ſtabilitatem: ideo lunam habet ſub pedibus, id eſt, mobilitatem pedibus calcat. Omnes quotquot fuerunt hæreſes, lunæ fuerunt, derepentè ortæ ſunt & paulatim excreuerunt, ſed paulò pòſt iterum imminutæ; poſt ſæculum omnino tandem defecerunt: omnes poſt Eccleſiam exortæ & antè Eccleſiam extinctæ ſunt. Bene itaque S. Hilarius; Fides hæreticorum vocauit *bimeſtres, & trimeſtres.* An non id videre eſt in ſecta Lutherana? Primum iubilæum ſuum ante paucos annos celebrauit: Sed quàm exiguus fuit ante centum annos Lutheranorum numerus? & nunc quomodo decreuerit & adhuc quotidie deficiat, quis non videt? An non planè exaruit? Tametſi enim multi ſunt, quos Lutheranos vocamus, tamen pauciſſimi ſunt, qui ipſa dogmata Lutheri, vt tradita ſunt, integra & inuiolata cuſtodiant, ſed ad Caluini partes tranſierunt. Et ſi nunc Lutherus ab inferis rediret, periculum eſſet, ne vllum inueniret, qui ſe recognoſceret. Sed nec ipſe ſua dogmata cognoſceret: ita nepotes, ac poſteri eius in aliam formam Lutheranum Euangelium redegerunt. Idipſum eueniet Caluiniſmo & quæcunque ſectæ impoſterum orientur. Sola Eccleſia Romana mobilitati ſubiecta non eſt, ſed ſtabit vſque ad finem mundi. Sæpe capta & euerſa fuit Roma, ſæpe Dominos mutauit; nunc eam Principes pagani, nunc Imperatores Chriſtiani, nunc Reges Ariani tenuerunt, eius tamen fides nunquam mota eſt. Cecidit ſedes Auguſti, ſedes tamen Petri ſuo loco ſtetit. Interrumpi potuit Series Imperatorum Romanorum: ſed Petri ſucceſſorum Pontificum non potuit interrumpi. Tametſi verò Eccleſia in aliquibus orbis partibus Eclipſim & obſcurationem aliquam pati poteſt à luna hæreſeos, non ideò tamen non lucebit in aliis partibus, imò cùm in vno loco deficit, in alio ſplendere incipit, vti modò in India, Iaponia, China, Peru, &c. dum Germaniæ ſplendorem ſubtrahit. Clamant hæretici: Non erant in Eccleſia temporibus Apoſtolorum tot templa, tot aurea vaſa, tot ceremoniæ, tot feſta, tot ordines & Monaſteria, tot Epiſcopatus, &c. Quomodo igitur non mutatur Eccleſia Catholica? Sed aliud eſt creſcere Eccleſiam, aliud decreſcere & deficere. Creſcere debuit in his & ſimilibus Eccleſia. Num enim quia in Septembri vix herba eſt in agris, ideo in Iulio meſſis non erit? Et quia puer in primis annis edentulus & imberbis eſt, ideo in virili ætate dentibus & barbâ carere debet? Creuit igitur Eccleſia & multùm creuit ſapientiâ, ſcientiâ, ornatu, ordine, cultu, vti & numero: Non ideo tamen eadem Eccleſia non eſt, aut propterea aliquando deficiet.

Luna ſub pedibus eius.

1. *Propter eius ſtabilitatem.*

Secundò. Propter eius generoſitatem, quâ ſublunaria bona omnia ſpernit & per contemptum calcat, faſtum mundi, ſuperbas opes, regum coronas, delicias & voluptates, & præ illis

2. *Propter eius generoſitatem.*

liter crinem Iudæo euellit: Iudæus Iſaac, Chriſtianus Paulus, &c. Chriſtianus verò tandem moræ impatiens barbam Iudæi totam apprehendit & ſimul euellit dicendo, S. Vrſula cum vndecim millibus virginibus. Scio, inquam, omnes Prædicantium barbas extrahendas fore, cùm mihi nec pilum eripere poſſent.
2. Sapientiâ. Sapientiâ fulſerunt mirabili, vt videre eſt in eorum libris, qui plus quàm humano ingenio ſcripti apparent: vt opera S. Auguſt. Chryſoſtomi, cui S. Paulus multa dictaſſe creditur: Hieronymi, Gregorij, in cuius capite ſæpe columba ſedere viſa eſt: S. Bernardi, qui meritò Theodidactus dicitur, & apparet in ſcriptis ſuis: S. Thomæ Aquinatis, qui cùm ad ſummam Theologiæ cognitionem perueniſſet, fratri ſuo Reginaldo dicebat, ſe quidquid ſciret non tam ſtudio aut labore, quàm diuinitus traditum accepiſſe. Carent etiam hoc ſplendore ſectæ, noſtræ præſertim, qui ferè rudiſſimos cudunt libros: Et ſi fortè quem doctiorem Apoſtatam nanciſcuntur, quaſi pro Deo habent; Sidera errantia ſunt; & tamen eos vulgus pro ſtella polari habet & ſequitur.

3. Miraculis. Tertiò, Luxêre miraculis innumeris viui & mortui: qualibus plenæ ſunt vitę eorum: quæ tanto numero, tot cirumſtantiis à tam probatis authoribus conſcripta, quis niſi inſanus neget; Legat quis vitas Apoſtolorum vel Germaniæ tantùm, Sancti Vdalrici, S. Wilibaldi, S. Corbiniani, S. Wolfgangi, &c. Quanta illic miracula? Nihil ſimile edidere hæreſiarchæ, non attulerunt literas teſtimoniales ſuæ miſſionis à Deo. Eccur igitur cœca Germania eos recipit? Gigantuli ſunt infirmi, qui nec vnum pulicem quidem ad vitam reducere potuerunt.

CONCIO XV.

Myſteria.

1. *Quæritur cur Chriſtus pertranſierit Iericho.*
2. *Quomodo reſtaurata Iericho.*
3. *Quis Zachæus.*
4. *Quid Sycomorus.*
5. *Quare Chriſtus ſeipſum inuitauerit.*

6.7. *Quid & quantum dimiſerit Zachæus, & cur in quadruplum reſtituerit.*

8.9. *An ſolus crediderit Zachæus; & cur filius Abrahæ.*

THEMA.

Ingreſſus perambulabat Iericho. Luc. 19.

A Sanè videmus, Auditores, vel in hodierno Euangelio, multos quidem vocatos, paucos verò electos eſſe. Videte vrbem Iericho, miſit olim Ioſue ad eam duos exploratores ſuos occupaturus terram promiſſam. Qui ſuſcepti in domum Rahab meretricis, ab eaque de inſidiis regis liberati, ſalutem eius domui promiſêre & dedêre; quando paulò pòſt vrbs tota ab Hebræis deuaſtata, ſola domus Rahab incolumis ſeruata eſt. *Ioſ.* 2. & 6. Rurſum in hodierno Euangelio vbi Chriſtus verus Ioſue, Hieroſolymam iturus & mundum totum paſſione ſua ſibi ſubiecturus, perambulauit eandem Iericho, vnica Zachæi Principis Publicanorum domus ſalutem conſecuta eſt? quia nimirum ſolus ipſe Chriſtum ſuſcepit cæteris obmurmurantibus, ideoque à Chriſto poſthabitis. Quodque magis mirandum, ibi domus meretricis, hic domus Publicani ſeru … & coram Deo gratiam inuenit. Vnde … eſſe cernimus, quod Dominus *Matth.* 21. ad Principes Sacerdotum & Seniores populi dixit: *Amen dico vobis, quia Publicani & meretrices præcedent vos in regno Dei.* Porrò nunc videamus, quæ myſteria & arcana in hod. Euangelio recondita ſint.

B. Primò, Cur Chriſtus perambulauit ciuitatem Iericho Reſp. primò ad literam, quia per eam tranſire habuit in Ieruſalem. In via enim quæ à Iordane Ieroſolymam ducit, ſita eſt hæc ciuitas; ideò Chriſtus è Regione, quæ trans Iordanem erat, rediens, per illam habuit iter. Rectè autem Chriſtus ſecundus Adam de Iericho aſcendit in Ieruſalem, id eſt, de ſtatu peccati ad ſtatum gratiæ & gloriæ, quia primus Adam deſcenderat de Ieruſalem ad Iericho, id eſt, de paradiſo in exilium, de ſtatu gratiæ & fœlicitatis in ſtatum peccati & miſeriæ: iuxta parabolam illam *Lucæ* 10. Adam de Ieruſalem nos abduxit, Chriſtus nos reduxit. I. Cur Chriſtus Iericho pertranſit. 1.

Secundò Myſtiſtcè, quia Iericho mundi typus eſt. Primò enim Iericho lunam ſignificat: Mundus autem lunæ inſtar mutabilis & inconſtans eſt; modò proſperitatem affert, modò aduerſitatem: modò blanditur, modò aduerſatur. 2. 1.

Secundò, quia vti muri Iericho per Sacerdotum tubas olim deiecti fuerunt *Ioſ.* 6. ita mundus per Apoſtolorum prædicationem deuictus & Chriſto ſubiugatus eſt. Vnde ait Dominus: *Confidite, ego vici mundum.* Ioan. 16. Perambulauit ergo (Græcè, pertranſiit) Chriſtus Iericho, vt doceret nos mundum hunc inſtar peregrinorum ſolummodo tranſire; nec ſedem in eo figere, ſed per vnam portam intrare, & per alteram exire; quod fit cùm in mundum hunc ingreſſi, ſtatim cogitare incipimus de egreſſu: & ad eum omnes noſtras componimus actiones, & conuertimus cogitationes: cùm de eo nihil concupiſcimus, cùm omnia aſpicimus velut aliena, &c. Scimus quid euenerit illi Achan, qui de ſubuerſa Iericho, contra præceptum Ioſue (quo omnia vrbis ſpolia anathemati ſubiecta & rapi prohibita) furatus eſt regulam auream, pallium & ducentos ſiclos. Lapidibus enim obrutus eſt, & omnia quæ ipſius erant, igni tradita. *Ioſ.* 7. Præcipit etiam nobis Chriſtus per Apoſtolum ſuum Ioannem. 1. Ioan. 2. *Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo ſunt.* 2.

Non deſunt tamen Achanes, qui furantur. Regulam, dum ſpretâ Dei voluntate; quæ aurea noſtrarum actionum regula eſt, mundo potiùs eiuſque legibus ſe accommodant, aut etiam proprio capiti: furantur pallium, qui om-

nia ſua ſcelera tegere & palliare nôrunt: furantur argentum; qui pecuniis inhiant; eaſq́; præter fas corradunt. Ab his igitur abſtinendum, niſi quis anathema & execrationem Dei incurrere, ignique æterno tradi velit.

C. II. Quomodo reſtaurata Iericho.

SECVNDÒ, Quomodo reſtaurata eſt Iericho contra illam ſeueriſſimam imprecationem Ioſue: *Maledictus vir coram Domino, qui ſuſcitauerit & ædificauerit ciuitatē Iericho: In primogenito ſuo fundamenta illius iaciat, & in nouiſſimo liberorum ponat portas eius?* Ioſ. 6. Reſp. ex 3. Reg. 16. inſtauratam ab Hiel de Bethel tempore Achab Regis; ſiue vt placeret impio Regi, quomodo aulici aliqui in gratiam principum ſuorum nihil non facere audent, ſiue quia nitimur in vetitum ſemper, cupimuſque negata. Nôrant Adam & Eua formidandùm illud: *Morte morietur?* nihilo tamen minus rapuerunt fructum vetitum. Norunt teſtamentorum executores teſtatorum imprecationes: nō deſunt tamen, qui eas contemptui habeant. Nôrunt fures & latrones patibula & rotas in omnium oculis defixas? ſibi tamen ab ijs non cauent. Nôrunt periuri & fædifragi, quas ſibi ſunt imprecati diras; eas tamen nō horrent in ſe accerſere. Denique nos omnes nouimus gehennam grauibus decretam peccatis: quàm pauci tamen ab ijs ſibi cauent? Exiſtimauit forſan Hiel imprecationem Ioſue vanam & inanem eſſe, ab ira & crudelitate, non à Deo profectam? ſed reipsà expertus eſt veriſſimam fuiſſe: *In Abiram enim primitiuo ſuo fundauit eam* (Iericho) *& in Segub nouiſſimo ſuo poſuit portas eius, iuxta verbū Domini.* 3. Reg. 16. hoc eſt, *quando fundamenta*, ait Rupertus c. 20. in Ioſue: *Hierichuntis iecit, ſtatim mortuus eſt filius eius primogenitus, & deinceps inter ædificandum paulatim ſecundum ordinem natiuitatis decedentibus filijs omnibus, vbi (quod nouiſſimum erat) poſuit portas eius, mortuus eſt filius eius nouiſſimus, mirâ ambitione pertinaciam fulciente, vt ambiendo conditoris nomen, totum cum affectu perderet genitoris honorem.*

Ita ergo eueniet ſuo tempore omnibus prævaricatoribus, quod comminatur eis ſcriptura ſacra, ſupplicium. Myſticè reædificant vrbem Iericho Maledictam Primo, Hæreſiarchæ, qui cùm è Bethel ſeu domo Dei, quæ eſt Eccleſia Chriſti, exierint, damnata iam dudum & anathemati ſubiecta dogmata reuocant & docent, vti Lutherus, Zwinglius, Beza, Caluinus, ſimiles.

Deinde peccatores omnes, qui poſtquam in baptiſmo renunciarunt diabolo & pompis eius, quas debellauit Chriſtus, iterum diabolo & mundo ſeruiunt.

D. III. Quis Zachæus.

TERTIÒ, Quis fuit Zachæus, gentiliſne an Iudæus? Reſp. Gentilem fuiſſe ſentiunt Tertullianus, Cyprianus, Ambroſius; Chryſoſtomus, Beda, Chryſologus. Iudæum recentiores, Euthymius, Liranus, Ianſenius, Caietanus; quod videtur probabilius, tùm quia nomen eius, Zachæi, Hebræum eſt, & mundum ſeu purum ſignificat, tum quia ab obtrectatoribus non carpitur vt Ethnicus, ſed vt peccator; tum quia in reſtituendo quadruplo Iudæorum legem agnoſcit. *Exod.* 22. tum quia à Chriſto vocatur filius Abrahæ, tam ſc. quoad carnem, quàm quoad ſpiritum & fidem viuam, qualis fuit Abrahæ fides.

Hinc ergo elucet virtus Zachæi, qui ſuorum contribulium obtrectationes nihil veritus Chriſto ſe addixit, non curans quid propterea à ciuibus ſuis paſſurus eſſet. Nimirum maſcula virtus in paruo enituit corpuſculo. Non ergo contemnendi ſunt; qui puſilli ſunt ſtaturâ. *Ne ſpernas hominem in viſu ſuo*, ait Eccli. c. 11. *Breuis in volatilibus eſt apis, & initium dulcoris habet fructus eius.* Talis erat Zachæus.

E. IV. Quid Sycomorus.

QVARTÒ, Quid Sycomorus? Reſp. eſſe arborem fructu ſimilem ficui, foliis autem moro. Cæterùm fructus ingratos habet; qui non matureſcunt, niſi ferro radantur, nec niſi in egeſtate à pauperibus colliguntur, ideoque velut hortis indignæ, in publicis tantùm viis cernebantur. Non malè etiam alij ficum fatuam appellant, à [illegible], id eſt, ficus: & [illegible], id eſt, fatuus. Erat ergo hæc arbor in publica via, proinde idonea Zachæo ad videndum Chriſtum tranſeuntem.

Myſticè Sycomorus deſignat crucem Chriſti, quæ gentibus eſt ſtultitia, quæque à mundo repudiatur, quòd fructus parum ei gratos ferat: interim tamen ſpecula eſt ad videndum Chriſtum apta. Quare qui ſtaturâ puſilli ſunt, ita vt inter mundi ſtrepitus Deo ſeruire nequeant, in crucem illam aſcendant, ſiue ingrediendo Religionem ſiue ad tempus includendo ſe ad facienda ſpiritualia exercitia, ſiue certo diei tempore ſubducēdo ſe à ſæculi curis & vacando orationi & meditationi.

F. V. Quare Chriſtus ſeipſum inuitauit.

QVINTÒ, Quare Chriſtus ſeipſum inuitauit ad Zachæum? Reſp. S. Ambroſ. l. 8. in Lucam. Primò, *Sciebat enim*, inquit, *vberem hoſpitij ſui eſſe mercedem.* Cùm ſeipſum inuitat Princeps opulentus ad pauperum Monachorum prandium, nequaquam temerè agit: Solet enim communiter prandium ſuum afferre tam Monachis quàm ſibi. Quis hunc non libenter ſuſciperet? Summa ergo gratia eſt poſſe Deo dare; quia ſummam affert remunerationem.

Secundò, Etſi nondum vocem inuitantis audierat, iam viderat affectum, inquit S. Ambroſius. Magno ſe beneficio cumulandum exiſtimabat Zachæus, ſi videre ſaltem Chriſtum poſſet, hoſpitem eum ſperare non poterat, indignum ſe eo reputans. Vidit hanc mentem Chriſtus, ideoq́; eam remunerat ampliore gratiâ & hoſpitem ſe præbet: ſic & latroni pœnitenti, qui ſui tantùm memoriam ab eo expetierat, donauit paradiſum. Quare quò indigniorem quiſque ſe agnoſcit gratiâ cæleſti, eò fit capacior ac dignior: quò magis ſe quis deprimit, eò magis extollitur.

Tertiò, Vidit ſuam præſentiam & diuerſionem neceſſariam eſſe Zachæo, quemadmodum aduentus Medici neceſſarius eſt ægro deſperatè laboranti: periiſſet domus Zachæi, ſi Chriſtum hoſpitem non habuiſſet. Hinc ergo dixit Dominus: In domo tua oportet me manere (non propter me, ſed propter te intellige.)

ligei) Quare cùm videmus aliquem de ſalute periclitari: ſuccurrere ei docemur, licet non vocati, licet fortè etiam ingrati & moleſti ſimus.

G. VI. Quid & quantum dimiſit Zachæus.

Sextò, Zachæus quid & quantum dimiſit? Reſp. communiter, Beda, Auguſtinus, Chryſologus, Euthymius, dimiſiſſe eum omnia ſua. Nam dimidium dedit pauperibus: è dimidio reliquo quadruplum reſtituit, quibus debuit. Vnde admodum credibile eſt nihil ei reliquũ fuiſſe, vel ſi quid fuit, etiam pauperibus donatum eſſe. Fitque id credibilius ex eo, quòd Epiſcopus poſtea creatus ſit à S. Petro. vt ſcribit S. Clemens *l. 1. Recognit.* Et *l. 3.* Signum ergo eſt Zachæum amplexum eſſe perfectionem Euangelicam. Quæſtum porrò ſuum in hoc non tam dimiſit, quàm mutauit. Venabatur priùs pecunias, poſtea verò animas. Spoliabat priùs homines, dum vectigalia emungebat: ſpoliauit poſtea dæmones, dum mancipia eius abſtraxit & Chriſto mancipauit.

H. VII. Cur quadruplum reſtituit.

Q. Septima. Cur reſtituere voluit in quadruplum? Reſp. vt ſe legi Moyſis accommodaret, quæ dicit: *Si quis furatus fuerit bouem aut ouem & occiderit vel vendiderit, quinque boues pro vno reſtituet, & quatuor oues pro vna oue.* Exod. 22. Et 2. Reg. 12. *Ouem reddet in quadruplum.* Voluit nimirum Deus, & in pœnam furis & in emolumentum Domini, cui res ablata eſt, quadruplum reſtitui. Et quia bos ablatus non ſolùm maius furtum eſt furto ouis, ſed prætereà etiam hero damnoſius ob agriculturam: ideo grauiùs punitum. Myſticè, Bouem furatur, qui Doctorem vel Magiſtrum peruertit: Ouem, qui diſcipulum vel Auditorem.

Viderint porrò hîc qui ne vt ſimplum quidem reſtituant, adigi poſſunt: quomodo coram Chriſto Iudice aliquando ſtaturi ſint.

I. VIII. An ſolus crediderit Zachæus.

Q. Octava. Solúſne Zachæus credidit in Chriſtum: an ſimul tota eius domus? Reſp. ex ſententia Euthymij & Caietani, videri totam domum ſimul cum eo crediſſe; tum quia ait Dominus: *Hodie huic domui ſalus facta eſt*; tum quia patremfamilias facilè ſequitur familia; vti patet *Ioan. 4.* in domo Reguli. *Actor. 16.* in domo Cuſtodis carceris & domo Lydiæ. *Actor. 18.* in domo Criſpi, quibuſcum tota credidit familia. Quare fœlix cenſenda eſt ea domus, cui bonus præeſt paterfamilias. Ab hoc enim capite in cætera membra facilè deriuatur virtus, pietas, honeſtas morum &c.

K. IX. Zachæus cur filius Abrahæ?

Q. Nona. Cur Zachæus vocatur Abrahæ filius? Reſpond. quia fidem & opera eius imitatus erat. Videamus ſimilitudinem. Abraham deſiderabat videre diem Domini: Zachæus cupiebat Ieſum videre, quis eſſet. Abraham vidit & gauiſus eſt: Zachæus vidit eundem & excepit gaudens. Abraham ſuſcepit Deum in hoſpitium cum Angelis: Zachæus ſuſcepit eum cum diſcipulis. Abraham feſtinans cucurrit & parauit conuiuium: Zachæus quoque feſtinans deſcendit & excepit Chriſtum conuiuio. Abrahę dedit Deus benedictionem filij pro ſeruitio exhibito: Zachæo impertiit Chriſtus ſalutem pro obſequio hoſpitali. Iactabant cæteri Iudæi inanem ſuam proſapiam ex Abraham oriundam, fidem interim & mores Abrahæ nequaquam præſeferebant. Vnde ad illos Dominus Ioa. 8. *Si filij Abrahæ eſtis, opera Abrahæ facite.* Zachæus verò inanis tituli corticem aliis relinquit, ipſe nucleum comedit, omnibus ſapientior. Viderit ergo noſtrũm vnuſquiſque, ne & ipſe nomen Chriſtiani fruſtra gerat. *Chriſtianus eſt*, inquit S. Auguſtinus, lib. de vita Chriſtiana cap. 14. *qui Chriſtum in omnibus imitatur ſicut ſcriptum eſt*, 1. Ioan. 2. *Qui dicit ſe in Chriſto manere, debet ſicut ille ambulauit, & ipſe ambulare. Chriſtianus ille eſt, qui omnibus miſericordiam facit, qui omninò non mouetur iniuria, qui opprimi pauperem ſe præſente non patitur, qui miſeris ſubuenit, qui indigentibus ſuccurrit, qui cum mærentibus mæret, qui dolorem alterius ſicut proprium ſentit, qui ad fletum fletibus alienis prouocatur, cuius domus communis eſt, cuius ianua nemini clauditur, cuius mẽſam pauper nullus ignorat, cuius donum panis cunctis offertur, à quo nemo ſentit iniuriam, qui Deo die noctuque deſeruit, qui eius præcepta indeſinenter meditatur, qui pauper mundo efficitur, vt Deo locuples fiat, qui inter homines habetur inglorius vt corã Deo & Angelis eius glorioſus appareat, qui in corde nihil videtur habere ſimulatum vel fictum, cuius ſimplex & immaculata eſt anima, cuius conſcientia fidelis & pura eſt, cuius tota mens in Deo eſt, cuius ſpes in Chriſto eſt, qui cæleſtia potiùs quàm terrena deſiderat, qui humana ſpernit vt poßit habere diuina.* Hæc ille; quæ ſi in cuiuſpiam domo reperiantur, næ is eſt filius Abrahæ veriſſimus, & domui eius ſalus à Deo facta eſt, quã & mihi & vobis, Auditores, impertiat is, qui eſt vnica ſalus & ſpes noſtra Chriſtus Iesvs, Amen.

FINIS.

AD DEI DEIPARÆQVE GLORIAM.

INDEX
MATERIARVM,
quæ in hoc Primo Tomo tractantur.

A.

Acceptio Perſonarum.

Acceptio Perſonarum vitanda, in Feſto S. Magdalena conc. 8. B. 2.

Ambitio.

Ambitio deteſtanda. In F. Iacobi, c. 1. per tot.
1. *Ambitio lapis, ib.* B
2. *Eſt ſcorpio, ib.* C
3. *Eſt ſerpens, ib.* D

Ambitionis remedia, ib.
Honores non ambiendi, ibid c. 6. C
Honorum candidati examinandi, ib. D
Non promouendi propinqui, ib. E

Amor.

Vide Charitas, & Dilectio.

Angeli.

Angelorum Cuſtodia oſtenditur in F. S. Michaëlis, c. 1. per tot.
1. *Ex Scriptura, ib.* B
2. *Ex conſenſu Doctorum, ib.* C
3. *Ex gentilibus, ib.* D
4. *Rationibus, ib.* E
5. *Ex hiſtorijs, ib.* F

Beneficia Angeli Cuſtodis ſpiritualia, ib. c. 2. per tot.
1. *Aſtat, ib.* B
2. *Illuminat, ib.* C
3. *Excitat & abſterret, ib.* D
4. *Peccandi occaſiones amouet, ib.* E
5. *Ad progreſſum virtutis ſtimulat, ib.* F
6. *Tentationes refrangit, ib.* G
7. *Ad cœlos educit, ib.* H

Beneficia Angeli Cuſtodis corporalia, ib. c. 3. per tot.
1. *Ducit & comitatur, ibid.* B
2. *Victum ſuppeditat, ib.* C
3. *Nuptias proſperat, ib.* D
4. *Hoſtes compeſcit, ibid.* E
5. *Pacem inter coniuges conciliat, ib.* F
6. *A periculis ſeruat, ib.* G
7. *Medicinam præſtat, ibid.* H
8. *Replet omni bono, ibid.* I

Angeli Cuſtodes quibus maximè beneuoli & familiares ſint, ibid. c. 4.
1. *Caſtis, ib.* B
2. *Eleëmoſynarijs, ib.* C
3. *Religioſis, ib.* D
4. *Patientibus pro amore Dei, ib.* E

Infenſi ſunt aliquibus præ cæteris, ibid. F
1. *Obſcœnis, ibid.*
2. *Contumacibus, ibid.* G
3. *Superbis, ib.* H
4. *Grauibus peccatoribus, ibid.* I

Quid debeamus Angelis cuſtodibus, ib. c. 5. per tot.
1. *Honorem, ibid.* B
2. *Timorem, ib.* C
3. *Amorem, ibid.* D
4. *Familiaritatem, ibid.* E
5. *Obedientiam, ib.* F
6. *Imitationem, ib.* G

Expeditiones S. Michaëlis, ibid. c. 6. per tot.
1. *Cum Lucifero prælium, ibid.* C
2. *Altercatio pro Moyſis corpore, ib.* D
3. *Concertatio cum Angelo Perſarum, ib.* E
4. *Pugna cum Dracone in die iudicij. ibid.* F

Michaëlis nomen vnde, ib. B
Angelorum perfectio & natura imitanda ex eorumdem picturis, ibid. c. 7. per tot.
1. *Pinguntur formâ humanâ, ib.* B
2. *Specie virili, ibid.* C
3. *Formâ iuuenili, ib.* D
4. *Nudo capite, ib.* E
5. *Criſpis capillis, ib.* F
6. *Alati, ib.* G
7. *Candido veſtitu, ib.* H
8. *Diſcalceati, ib.* I

Angeli Cuſtodes dati hominibus & prouincijs, ibid. c. 10. C

Anti-chriſtus.

Non poteſt eſſe Papa. In F. SS. Petri & Pauli, cap. 1. per tot. Quia Anti-chriſtus.
1. *Eſt vnus & ſingularis homo, ib.* B
2. *Aduerſabitur Chriſto, ib.* C
3. *Aduerſabitur Deo vero, ib.* D
4. *Nondum poteſt veniſſe, ib.* E
5. *Regnabit paruo tempore, ib.* F
6. *Non regnabit Romæ, ib.* G
7. *Quando enim cœpit? ib.* H

Apoſtoli.

Cur ſimplices & rudes electi in Apoſtolos, In Feſto S. Andreæ c. 2. per tot. cauſæ ſeptem.
S. Andreas quomodo Chriſtũ ſecutus, ib. c. 6. per tot.
1. *Primus, ib.* B
2. *Promptè, ib.* C
3. *Tempore ſibi incommodo, ib.* D
4. *Simpliciter, ib.* E
5. *Cum profectu, ib.* F
6. *Cum vſurâ, adducendo & alios, ib.* G
7. *Perſeueranter, ib.* H

Quomodo tam citò Chriſtum ſecuti, ib. c. 8. F
Quomodo valedixerunt piſcatoriæ, ib. G
D. Thomæ incredulitas cur Eccleſiæ proponatur, cauſæ tres in F. S. Thomæ c. 3. per tot.
1. *Ad Dei gloriam, ib.* B
2. *Ad Sancti commendationem, ib.* C
3. *Ad noſtram inſtructionem, ib.* D
4. *Correxit ſe Thomas tripliciter, ib.* C

De S. Thomâ Apoſtolo variæ quæſtiones in F. eiuſdem c. 8. Thomas cur labi permiſſus, ib. I
Ioannis Apoſt. typus Aquila in F. eiuſdem c. 1. per tot.
1. *Ob ſublimem intelligentiam, ib.* B
2. *Ob amorem in Chriſtum, ib.* C
3. *Ob longanimitatem, ib.* D
4. *Ob miſericordiam & pietatem, ib.* E

5. Ob

5. *Ob ſtudium contemplationis,ibid.*F.
Cauſæ tres cur præcipuo amore dilectus à Chriſto Ioannes,ibid.c. 2.per tot.
1. *Ob naturæ præſtantis indolem,ib.*B
2. *Ob ſimilitudinem cum Chriſto,ibid.*C
3. *Ob amorem reciprocum,ibid.*D
*Ioannes Apoſtolus an Chriſto dilectiſſimus omnium fuerit,ib c.*8.F.*Cur in ſinu Chriſti recubuit,ib.*H
S.Paulus Beniamino comparatur. In F. Conuerſionis S.Pauli,c. 1.per tot.
1. *Quia Eccleſiam primò perſecutus,ib.*B
2. *Quia ſpecialibus prærogatiuis donatus,ib.*C
3. *Quia perſecutionibus magis exercitus, ib.*D
4. *Quia mane lupus,veſpere diuidēs ſpolia,ib.*E
*Quænam ſpolia,nobis diuiſerit,ibid.*F
*Quomodo Apoſtoli omnia reliquerunt,ibid.c.*5.B
Iudas cur ad Apoſtolatum euectus. In F.S.Matthiæ, c.6.per tot.
1. *Quia cùm eligeretur,dignus erat,ibid.*B
2. *Quia etiã in perditis omnia tentanda ib.*C
3. *Vt pateret Chriſti veritatem labefactari nõ poſſe,ibid.*D
4. *Quia dignitas ſtatus non ſanctificat hominem.ibid.*E
5. *Vt ſciamus mirum non eſſe,ſi inter bonos ſit quis malus,ibid.*F (ibid.G
6 *Vt diſcamus malos etiã inter bonos tolerare.*
Certamen virtutum inter SS.Petrum & Paulum.In F.eorundem,c.4.per tot.
1. *In fide,ibid.*B
2. *In amore Chriſti,ibid.*C
3. *In zelo animarum,ibid.*D
4. *In pœnitentia & humilitate,ib.*E
5. *In magnanimitate,ib.*F
*Paribus priuilegiis dotati ibid.*G (per tot.
*Gloria & præcellentia SS.Petri & Pauli,ib.conc.*5.
1. *Sunt columnæ duæ in portico templi,ib.*B
2. *Sunt columnæ Apocalypticæ.ibid.*C
3. *Sunt columnæ in deſerto,ibid.*D
4. *Sunt columnæ Sponſi marmoreæ,ibid.*E
5. *Sunt columnæ cœnaculi Philiſtinorum, ib.*F
Duodenary Apoſtolorũ figura, in F.S. Bartholomæi, c. 1.per tot.
*Inſtruunt Senatores,ibid.*H (per tot.
*Duodecim Apoſtoli totidem lapides pretioſi,ibib.c.*2.
*Apoſtoli oſtenduntur Catholici,ib.c.*3.*per tot.*
*Iudas proditor hæreticorum Apoſtolus,ibid.*P
*S.Bartholomæi culter quid doceat,ib.c.*4.*per tot.*
1. *Fidei eius ſinceritatem,ibid.*B
2. *Fortitudinem eiuſdem,ib.*C
3. *Magnitudinem præmy caleſtis,ib.*D
4. *Vſum eius ſalutarem,ibid.*E
5. *Abuſum cauendum,ib.*F
*Cur electi duodecim Apoſtoli,ibid.c.*9.D
*Ritus electionis, ibid.*E
*Cur vocati Apoſtoli,ibid.*F
*Quare Matthæus & aly Apoſtoli tam citò Chriſtum ſecuti in F.S.Matthæi,c.*2.*per tot.*
1. *Ob famam Chriſti,ibid.*B
2. *Ob efficacem Chriſti aſpectum,ibid.*C
3. *Vi vocis Chriſti,ibid.*D
*S. Matthæi virtutes,ibid.c.*3.*per tot.*
1. *Bona voluntas,ibid.*B
2. *Obedientia,ibid.*C
3. *Humilitas,ibid.*D
4. *Manſuetudo,ibid.*E
5. *Paupertas,ibid.*F
6. *Liberalitas,ibid.*G
*Matthæi vocati obedientia,ib.c.*6.C
*Apoſtoli cur à mundo odio habiti in F.SS.Simonis & Iudæ,c.*8.D
*Apoſtoli cur præmoniti de perſecutionibus,ib.*E

Auaritia,Auari.
Vide Miſericordia.

B

Baptiſmus.
*Cur non niſi renatos per Baptiſmũ voluit Deus videre regnum ſuũ,in F.Inuentionis S.Crucis, c.*8.D

Beatitudo,Beati.
Vide ſancti & Cœlum.
*Gloria & gaudiũ Beatorum qui cum Chriſto iudicabunt reprobos,in F.Conuerſ S.Pauli,c.*4.*per tot.*
1. *Diſcernent hoſtes ſuos,ib.*B
2. *Recuperabunt ab eis honorem,ibid.*C
3. *Videbunt ſe ſuprà,hoſtes infrà,ib.*D
4. *Videbũt ſe deinceps ab hoſtibus ſecuros,ib.*E
5. *Inimicos ſuos cũ Chriſto condemnabũt,ib.*F
Beatitudinis cœleſtis octo gradus, in F.SS. Omnium, c. 1.per tot.
*Cœleſtis Gloriæ magnitudo vnde colligatur,ibid.c.*2.*per tot.*
1. *Ex ſcripturâ,ibid.*B
2. *Ex Chriſti meritis,ibid.*C
3. *Ex Sanctorum teſtimonio,ibid.*D
4. *Ex cœlorum decore.ibid.*E
5. *Ex mundi huius ſpecie,ibid.*F
6. *Ex reproborum proſperitate,ibid.*G
7. *Ex inferni horrore,ibid.* H
*Beatorum gaudia,ibid c.*3.*per tot.*
1. *Gaudium intellectus ibid.*B
2. *Gaudium voluntatis,ibid.*C
3. *Gaudium memoriæ,ibid.*D
4. *Gaudium oculorum,ibid.*E
5. *Gaudium aurium,ibid.*F
6. *Gaudium cæterorum ſenſuum,ibid.*G
*Beatitudo meritis comparanda,ibid.c.*9.H

Benedictio.
*Vinum amoris S.Ioannis cur benedicatur & bibatur, in F.S.Ioannis Apoſtoli,c.*5 *per tot.*
1. *In ſignum amoris,ibid.*B
2. *In confortamentum animæ,ibid.*C
3. *In ſanitatem noſtram,ibid.*D
4. *In cautelam ebrietatis,ibid* E
Benedictiones in Eccleſia vſitatæ defenduntur, ib.c. 6 per tot.
1. *Ex Scriptura,ib.*B
2. *Ex SS.PP.traditione,ib.*C.
3. *Ex veterum conſenſu,ib.*D
4. *Ex effectibus & finibus,ib.*E
Res benedicta cur non ſemper effectũ ſortiantur, ib F
*Cereorum benedictorum ſignificata,in F.Purificationis B.V.c.*7.*per tot.*
1. *Repræſentant Chriſtum,ibid.*B
2. *Repræſentant B.Virginem,ib.*C
3. *Repræſentant quomuis fidelem,ib.*D
*Amuleta ſacra ab Eccleſia benedicta ad quid? in Feſto Dedicationis,c.*13. *per tot.*
1. *Aqua luſtralis,ibid.*B
2. *Sal,ibid.*

3.Cereus,

INDEX
MATERIARVM,
quæ in hoc Primo Tomo tractantur.

A.

Acceptio Perſonarum.

Acceptio Perſonarum vitanda, in Feſto S. Magdalena conc.8.B.2.

Ambitio.

Ambitio deteſtanda. In F. Iacobi, c. 1. per tot.
1. *Ambitio lapis, ib.* B
2. *Eſt ſcorpio, ib.* C
3. *Eſt ſerpens, ib.* D

Ambitionis remedia, ib.
Honores non ambiendi, ibid c.6. C
Honorum candidati examinandi, ib. D
Non promouendi propinqui, ib. E

Amor.

Vide Charitas, & Dilectio.

Angeli.

Angelorum Cuſtodia oſtenditur in F. S. Michaëlis, c. 1. per tot.
1. *Ex Scriptura, ib.* B
2. *Ex conſenſu Doctorum, ib.* C
3. *Ex gentilibus, ib.* D
4. *Rationibus, ib.* E
5. *Ex hiſtorijs, ib.* F

Beneficia Angeli Cuſtodis ſpiritualia, ib. c. 2. per tot.
1. *Aſtat, ib.* B
2. *Illuminat, ib.* C
3. *Excitat & abſterret, ib.* D
4. *Peccandi occaſiones amouet, ib.* E
5. *Ad progreſſum virtutis ſtimulat, ib.* F
6. *Tentationes refrangit, ib.* G
7. *Ad cœlos educit, ib.* H

Beneficia Angeli Cuſtodis corporalia, ib. c.3. per tot.
1. *Ducit & comitatur, ibid.* B
2. *Victum ſuppeditat, ib.* C
3. *Nuptias proſperat, ib.* D
4. *Hoſtes compeſcit, ibid.* E
5. *Pacem inter coniuges conciliat, ib.* F
6. *A periculis ſeruat, ib.* G
7. *Medicinam praſtat, ibid.* H
8. *Replet omni bono, ibid.* I

Angeli Cuſtodes quibus maximè beneuoli & familiares ſint, ibid. c.4.
1. *Caſtis, ib.* B
2. *Eleëmoſynarijs, ib.* C
3. *Religioſis, ib.* D
4. *Patientibus pro amore Dei, ib.* E

Infenſi ſunt aliquibus pra cateris, ibid. F
1. *Obſcœnis, ibid.*
2. *Contumacibus, ibid.* G
3. *Superbis, ib.* H
4. *Grauibus peccatoribus, ibid.* I

Quid debeamus Angelis cuſtodibus, ib. c.5. per tot.
1. *Honorem, ibid.* B
2. *Timorem, ib.* C
3. *Amorem, ibid.* D
4. *Familiaritatem, ibid.* E
5. *Obedientiam, ib.* F
6. *Imitationem, ib.* G

Expeditiones S. Michaëlis, ibid. c.6. per tot.
1. *Cum Lucifero prælium, ibid.* C
2. *Altercatio pro Moyſis corpore, ib.* D
3. *Concertatio cum Angelo Perſarum, ib.* E
4. *Pugna cum Dracone in die iudicij. ibid.* F

Michaëlis nomen vnde, ib. B
Angelorum perfectio & natura imitanda ex eorumdem picturis, ibid. c.7. per tot.
1. *Pinguntur formâ humanâ, ib.* B
2. *Specie virili, ibid.* C
3. *Formâ iuuenili, ib.* D
4. *Nudo capite, ib.* E
5. *Criſpo capillo, ib.* F
6. *Alati, ib.* G
7. *Candido veſtitu, ib.* H
8. *Diſcalceati, ib.* I

Angeli Cuſtodes dati hominibus & prouincijs, ibid. c.10. C

Anti-chriſtus.

Non poteſt eſſe Papa. In F. SS. Petri & Pauli, cap. 1. per tot. Quia Anti-chriſtus.
1. *Eſt vnus & ſingularis homo, ib.* B
2. *Aduerſabitur Chriſto, ib.* C
3. *Aduerſabitur Deo vero, ib.* D
4. *Nondum poteſt veniſſe, ib.* E
5. *Regnabit paruo tempore, ib.* F
6. *Non regnabit Romæ, ib.* G
7. *Quando enim cœpit? ib.* H

Apoſtoli.

Cur ſimplices & rudes electi in Apoſtolos, In Feſto S. Andreæ c. 2. per tot. cauſæ ſeptem.
S. Andreas quomodo Chriſtũ ſecutus, ib. c. 6. per tot.
1. *Primus, ib.* B
2. *Promptè, ib.* C
3. *Tempore ſibi incommodo, ib.* D
4. *Simpliciter, ib.* E
5. *Cum profectu, ib.* F
6. *Cum vſurâ, adducendo & alios, ib.* G
7. *Perſeueranter, ib.* H

Quomodo tam citò Chriſtum ſecuti, ib. c.8. F
Quomodo valedixerunt piſcatoriæ, ib. G
D. Thomæ incredulitas cur Eccleſiæ proponatur, cauſæ tres in F. S. Thomæ c.3. per tot.
1. *Ad Dei gloriam, ib.* B
2. *Ad Sancti commendationem, ib.* C
3. *Ad noſtram inſtructionem, ib.* D
4. *Correxit ſe Thomas tripliciter, ib.* C

De S. Thomâ Apoſtolo variæ quæſtiones in F. eiuſdem c.8. Thomas cur labi permiſſus, ib. I
Ioannis Apoſt. typus Aquila in F. eiuſdem c. 1. per tot.
1. *Ob ſublimem intelligentiam, ib.* B
2. *Ob amorem in Chriſtum, ib.* C
3. *Ob longæuitatem, ib.* D
4. *Ob miſericordiam & pietatem, ib.* E

5. Ob

5. Ob ſtudium contemplationis, ibid. F.
Cauſa tres cur præcipuo amore dilectus à Chriſto Ioannes, ibid. c. 2. per tot.
1. Ob naturæ præſtantis indolem, ib. B
2. Ob ſimilitudinem cum Chriſto, ibid. C
3. Ob amorem reciprocum, ibid. D
Ioannes Apoſtolus an Chriſto dilectiſſimus omnium fuerit, ib c. 8. F. Cur in ſinu Chriſti recubuit, ib. H
S. Paulus Beniamino comparatur. In F. Conuerſionis S. Pauli, c. 1 per tot.
1. Quia Eccleſiam primò perſecutus, ib. B
2. Quia ſpecialibus prærogatiuis donatus, ib. C
3. Quia perſecutionibus magis exercitus, ib. D
4. Quia mane lupus, veſperè diuidēs ſpolia, ib. E
Quanam ſpolia, nobis diuiſerit, ibid. F
Quomodo Apoſtoli omnia reliquerunt, ibid. c. 5. B
Iudas cur ad Apoſtolatum euectus. In F. S. Matthiæ, c. 6. per tot.
1. Quia cùm eligeretur, dignus erat, ibid. B
2. Quia etiā in perditis omnia tentanda ib. C
3. Vt pateret Chriſti veritatem labefactari nō poſſe, ibid. D
4. Quia dignitas ſtatus non ſanctificat hominem. ibid. E
5. Vt ſciamus mirum non eſſe, ſi inter bonos ſit quis malus, ibid. F
6 Vt diſcamus malos etiā inter bonos tolerare. ibid. G
Certamen virtutum inter SS. Petrum & Paulum. In F. eorundem, c. 4. per tot.
1. In fide, ibid. B
2. In amore Chriſti, ibid. C
3. In zelo animarum, ibid. D
4. In pœnitentia & humilitate, ib. E
5. In magnanimitate, ib. F
Paribus priuilegiis dotati ibid. G
Gloria & præcellentia SS. Petri & Pauli, ib. conc. 5. per tot.
1. Sunt columnæ duæ in porticu templi, ib. B
2. Sunt columnæ Apocalypticæ. ibid. C
3. Sunt columnæ in deſerto, ibid. D
4. Sunt columnæ Sponſi marmoreæ, ibid. E
5. Sunt columnæ cœnaculi Philiſtinorum, ib. F
Duodenary Apoſtolorū figura, in F. S. Bartholomæi, c. 1. per tot.
Inſtruunt Senatores, ibid. H
Duodecim Apoſtoli totidem lapides pretioſi, ibid. c. 2. per tot.
Apoſtoli oſtenduntur Catholici, ib. c. 3. per tot.
Iudas proditor hæreticorum Apoſtolus, ibid. F
S. Bartholomæi cultùs quid doceat, ib. c. 4. per tot.
1. Fidei eius ſinceritatem, ibid. B
2. Fortitudinem eiuſdem, ib. C
3. Magnitudinem præmij cæleſtis, ib. D
4. Vſum eius ſalutarem, ibid. E
5. Abuſum cauendum, ib. F
Cur electi duodecim Apoſtoli, ibid. c. 9. D
Ritus electionis, ibid. E
Cur vocati Apoſtoli, ibid. F
Quare Matthæus & alij Apoſtoli tam citò Chriſtum ſecuti in F. S. Matthæi, c. 2. per tot.
1. Ob famam Chriſti, ibid. B
2. Ob efficacem Chriſti aſpectum, ibid. C
3. Vi vocis Chriſti, ibid. D
S. Matthæi virtutes, ibid. c. 3. per tot.
1. Bona voluntas, ibid. B
2. Obedientia, ibid. C
3. Humilitas, ibid. D
4. Manſuetudo, ibid. E
5. Paupertas, ibid. F
6. Liberalitas, ibid. G
Matthæi vocati obedientia, ib. c. 6. C
Apoſtoli cur à mundo odio habiti in F. SS. Simonis & Iudæ, c. 8. D
Apoſtoli cur præmoniti de perſecutionibus, ib. E

Auaritia, Auari.
Vide Miſericordia.

B

Baptiſmus.
Cur non niſi renatos per Baptiſmū voluit Deus videre regnum ſuū, in F. Inuentionis S. Crucis, c. 8. D

Beatitudo, Beati.
Vide ſancti & Cœlum.
Gloria & gaudiū Beatorum qui cum Chriſto iudicabunt reprobos, in F. Conuerſ. S. Pauli, c. 4. per tot.
1. Diſcernent hoſtes ſuos, ib. B
2. Recuperabunt ab eis honorem, ibid. C
3. Videbunt ſe ſuprà, hoſtes infrà, ib. D
4. Videbūt ſe deinceps ab hoſtibus ſecuros, ib. E
5. Inimicos ſuos cū Chriſto condemnabūt, ib. F
Beatitudinis cæleſtis octo gradus, in F. SS. Omnium, c. 1. per tot.
Cæleſtis Gloriæ magnitudo vnde colligatur, ibid. c. 2. per tot.
1. Ex ſcripturâ, ibid. B
2. Ex Chriſti meritis, ibid. C
3. Ex Sanctorum teſtimonio, ibid. D
4. Ex cœlorum decore ibid. E
5. Ex mundi huius ſpecie, ibid. F
6. Ex reproborum proſperitate, ibid. G
7. Ex inferni horrore, ibid. H
Beatorum gaudia, ibid c. 3. per tot.
1. Gaudium intellectus ibid. B
2. Gaudium voluntatis, ibid. C
3. Gaudium memoriæ, ibid. D
4. Gaudium oculorum, ibid. E
5. Gaudium aurium, ibid. F
6. Gaudium cæterorum ſenſuum, ibid. G
Beatitudo meritis comparanda, ibid. c. 9. H

Benedictio.
Vinum amoris S. Ioannis cur benedicatur & bibatur, in F. S. Ioannis Apoſtoli, c. 5 per tot.
1. In ſignum amoris, ibid. B
2. In conſortamentum animæ, ibid. C
3. In ſanitatem noſtram, ibid. D
4. In cautelam ebrietatis, ibid. E
Benedictiones in Eccleſiâ vſitatæ defenduntur, ib. c. 6 per tot.
1. Ex Scriptura, ib. B
2. Ex SS. PP. traditione, ib. C
3. Ex veterum conſenſu, ib. D
4. Ex effectibus & finibus, ib. E
Res benedictæ cur non ſemper effectū ſortiantur, ib. F
Cereorum benedictorum ſignificata, in F. Purificationis B. V. c. 7. per tot.
1. Repræſentant Chriſtum, ibid. B
2. Repræſentant B. Virginem, ib. C
3. Repræſentant quemuis fidelem, ib. D
Amuleta ſacra ab Eccleſia benedicta ad quid? in Feſto Dedicationis, c. 13. per tot.
1. Aqua luſtralis, ibid. B
2. Sal, ibid.

3. Cereus,ibid.D
4. Roſa aurea,ibid.E
5. Campanæ,ibid.F
6. Panis,Agnus paſchalis, vinum S.Ioan.ib.G
7. Cineres,ibid.H
8. Agnus Dei,ibid.I
9. Palma,ibid.K
10. Zona,ib.I

Bona.

Ingenium & ratio ad bonum applicanda,in F.S.Nicolai,c.1.E
Suis quiſque bonis contentus ſit,in F.S.Nicolai,c.13. per tot.
1. Bonis naturæ,B.formâ præſertim,ib.1.2.3.
2. Bonis externis,ib.C.D
3. Bonis animi naturalibus,E.ſupernatural.F
Quænam 5.talenta? ibid.c.8.C
Bona noſtra occultanda,in F.SS.Innocentum, c.6.F
Lucernam ſub modio qui ponant,in F.S.Martini,c.4 per tot.
1. Qui rationem ſuam cæcant,ibid.B
2. Qui fidem ſuam abſcondunt,ibid.C
3. Qui ſcietiâ & poteſtate ſuâ nõ vtũtur.ib.D
4. Qui bene docent,ſed malè viuunt,ib.E
5. Qui opera ſua publicanda occultant,ib.F
6. Tepidi,ibid.G

Boni.

Ingenium bonorum,in F.S.Matthæi,c.6.D
Bonos cur hîc tribulari oporteat,in F.SS.Simon. & Iud.c.4. per tot.
1. Vt diſponantur ad virtutes,ib.B
2. Vt probentur,ibid.C
3. Vt ſanctis conformentur,ibid.D
4. Vt digni fiant gloriâ,ibid.E
5. Ne extollantur,ibid.F
6. Ne plus æquo ſuſpiciantur,ibid.G
Boni ſunt ſpectaculum hominibus, Angelis, mundo, ibid.C

C

Cælum,
Vide beatitudo.

Plures ad cœlum viæ,in F.S.Ioannis Apoſtoli, c.7.B
Quæ bona ſint in cælo,in F.SS.Philippi & Iacobi,c. 6.per tot.
1. Scientia,ibid.B
2. Gloria,ibid.C
3. Poteſtas,ibid.D
4. Libertas,ibid.E
5. Pax,ibid.F
6. Gaudium,ibid.G
7. Securitas,ibid.H
8. Voluptas varia,ib.I
9. Saturitas ſine faſtidio,ibid.K
10. Abundantia,ibid.L
11. Gratia Dei,ibid.M
12. Amicitia,ibid.N
13. Pulchritudo,ib.O
14. Vita æterna,ib.P
Ad cœlum aſpirandum,ibid.c.7.C
In cœlo diſpares ſunt manſiones,ib.
In cœlo manſiones parandæ.ibid D
In via cœli progrediendum,ibid.E
Cælum ingreſſuro quid faciendum, in F.S.Iacobi,c. 3.per tot.
1. Pulſandæ fores,ibid.B
2. Abijcienda ſarcina,ib.C
3. Exhauriendus calix amarus,ibid.D
4. Laborandum,ibid.E
Cæleſtis patriæ deſiderium accenditur, in F.Omnium Sanctorum,c.7.per tot.
1. Ex cœli amœnitate,ibid.B
2. Ex Beatorum ſocietate,ibid.C
3. Ex vitâ beatâ,ibid.D
4. Ex noſtro ad cœlum iure,ibid.E
Cœlum cur non deſiderent multi,ibid.F
Immundi qui à cœlo excluduntur,ib.c.8.per tot.

Caſtitas.

Caſtitatis & pudicitiæ propugnacula, in F.Annunciationis B.V.per tot.
1. Amor ſolitudinis,ib.B
2. Humilitas & verecundia,ib.C
3. Taciturnitas,ibid.D
4. Prudentia,ibid.E
5. Votum ac propoſitum Caſtitatis,ib.F

Charitas.

Charitas Paſtorum Bethlehemiticorum, in F.Natiuit.Chriſti,c.6.D
Charitas Chriſti quærenda, in F.S.Ioannis Apoſtoli, c.7.K

Chriſtianus.

Sequi Chriſtum debet,in F.S.Andreæ,c.5.per tot.
1. Intellectu,ibid.B
2. Voluntate,ibid.C
3. Vitæ conuerſatione,ibid.D
Chriſtiani ſint quaſi gallinæ pulli, in F.S.Stephani, c.5.per tot.
1. Imitando,ibid.B
2. Orando,ibid.C
3. Adhærendo,ibid.D
4. Gemendo,ibid.E
5. Recurrendo,ibid.F
6. Quærendo,ibid.G
Quomodo Chriſtianis nouus annus inchoandus,in F. Circumciſionis c.1.per tot.
1. A negotio animæ, ibid.B
2. A nouo vitæ inſtituto,ibid.C
3. A pace,ibid.D
4. A mutuâ charitate,ibid E
5. A cultu & fauore Chriſti,ib.F
Quid Chriſtiano cogitandum in auſpicio noui anni, ibid.c.2.per tot.
1. Quamdiu vixeris,ibid.B
2. Quid videris vel habueris,ibid.C
3. Vbi tui Coæui,ibid.D
4. Quinam te ſequantur,ibid.E
5. Quantum vitæ reſtet tibi,ibid.F
6. Quorſum tendas,ibid.G
7. An hoſtes iter obſidentes,ibid.H
8. Quomodo appulſurus,ibid.I
Chriſtiani omnes poſſunt ac debent eſſe Ieſuitæ,in F. Circumciſ.c.7.per tot.
1. Si fuerint ſerui Ieſu,ibid.B
2. Si monita Ieſu amplectantur,ibid.C
3. Si vitam Ieſu imitentur,ibid.D
4. Si nomen hoc non inquinent,ib.E
5. Si & ipſi conentur eſſe Ieſus,ibid.F
Chriſtiani ſunt Palmites,in F.S.Georgij,c.7.B
Quomodo Chriſto viti inhæreant,ib.c.8.F
Quomodo tollatur palmes non ferens fructum, ib. G

Quo-

*Quomodo ſereus fructum purgetur,ibid.*H
*Chriſtianorum cantica qualia eſſe debeant, in F.S. Ioannis Bapt c.6.*G
*Chriſtianus quomodo granum frumenti eſſe debeat, in F.S.Laurentij,c.4.*H.I.K
Chriſtiani ſint Anſeres,in F.S Martini,c.7.per tot.
Chriſtiani non ſint Anſeres,ibid.c.8.per tot.
Chriſtiani Catholici veri filij Abrahæ, in F.Dedicationis,c.3.per tot.
1. *Quoad multitudinem,ib.*B
2. *Quoad diuerſitatem fidelium,ib.*C
3. *Quoad diſciplinæ vigorem, ib.*D
4. *Quoad vitæ aſperitatem,ib.*E
5. *Quoad peregrinationem, ib.*F
6. *Quoad religionem,ibid.*G

Chriſtus.

Chriſtum ſequi quomodo oporteat, in Feſto S. Andreæ,c.5.per tot.
Intellectus ſubmiſsione,ib. A
*Voluntatis reſignatione,ib.*C
*Vitæ conuerſatione, ib.*D
*Chriſtum quomodo ſecutus Andreas, ib.c.6.per tot. Promptè,ibid.7.*D 3.
*Chriſti ſtudium ad benefaciendum,ibid c.7.*B. *Propenſio ad ſaluandos omnes.*C. *Paterna ſolicitudo.*D
*Cur elegit ſibi diſcipulos,ibid.c.8.*B
*Cur piſcatores,ib.*C
*Cur fratres,ib.*D
*Chriſto ob eius merita gratia agēda,in F.S.Nicolai, c.7,*B
*Chriſtus Iudex timendus,ibid.*G
*Chriſtus Liber,in F.Conceptionis B.V.c.1.*D
*Chriſti & Adami Antitheſes,ib.c.2.*E
Chriſtus ortus cur ad vltimam mundi ætatem dilatus,cauſa ſex in F.Concept B.V.c.7.per tot.
1. *Vt Chriſti maieſtas pateret,ib.*B
2. *Vt Deus glorificaretur,mundus humiliaretur,ib.*C
3. *Vt Patres eum deſiderarent,ib.*D
4. *Vt peccati grauitas pateret,ib.*E
5. *Vt conſuleretur ſeneſcenti mundo,ib.*F
6. *Vt mundus reuerteretur vltimâ ætate,ib.*G
Chriſti Genealogia,quomodo deſcripta, in F.Concept. B V.c.8.per tot.
*Quomodo conciliandus in ea Lucas & Matthæus, ibid.*F
Chriſti Natiuitas gaudio plena ſex de cauſis, in F. Natiuit.Chriſti,c.1 per tot.
Saluatoris Nati Tituli, in F.Nat.Chriſti,c.2.per tot.
1. *Vocatur admirabilis,ib.*B
2. *Conſiliarius,ib.*C
3. *Deus,ib* D
4. *Fortis,ib.*E
5. *Pater futuri ſæculi,ib.*F
6. *Princeps pacis,ib.*G
Triplex Chriſti Natiuitas,in Feſto Natiuitatis Chriſti, c.3.per tot.
1. *Æterna,ib.*B
2. *Humana,ib.*C. *quinque in ea mira,ib.*
3. *Spiritualis,ib.*D. *declaratur,ib.*
Chriſtus incarnatus, ob tres potiſſimùm fines, in F. Natiu.Chriſti,c.4.per tot.
1. *Vt nos redimeret,ib.*B
2. *Vt nos doceret,ib.*C
3. *Vt exemplo ſuo duceret,ib* D
Quomodo in Chriſto eluceſcant diuinæ perfectiones in F.Natiuitatis Chriſti,c.5.per tot.
1. *Bonitas Dei,ib.*B
2. *Charitas Dei,ib.*C
3. *Miſericordia Dei,ib.*D
4. *Potentia Dei,ib.*E
5. *Iuſtitia Dei,ib.*F
6. *Sapientia Dei,ib.*G
7. *Prouidentia Dei,ib.*H
Chriſtus ſuæ natiuitatis ſymbola,infantiam,pannos, præſepe,tā humilia cur elegerit, in Feſto Natiu. eiuſdem,c.7 per tot.
1. *Ob ſoluendum Adæ debitum,ib.*B
2. *Ob extirpandum peccatum,ib.*C
3. *Ob docendum Mundum,ib.*D
4. *Ob redimendum hominem,ib.*E
5. *Ob plantandam perfectionem,ib.*F
6. *Ob reconciliandum mundum,ib.*G
Variis oſtentis nunciata Chriſti Natiuitas,in F.Natiu.eiuſdem,c.8.per tot.
1. *Apud Imperatorem Rom.ib.*B
2. *In orbe toto,ib.*C
3. *Romæ,ib.*D
4. *Apud Hiſpanos,ib.*E
5. *Apud Ægyptios,ib.*F
6. *Apud Syros,ib.*G
7. *Apud Magos,ib.*H
8. *Apud Iudæos,ib.*I
Chriſtus Natus quid concionetur, in F.Natiu. eiuſdem,c.9.per tot.
1. *Quid è ſtabulo,ib.*B
2. *Quid è pannis,ib.*C
3. *Quid è præſepio,ib.*D
4. *Quid è parentibus,ib.*E
5. *Quid ex aſino & boue, ib.*F
6. *Quid ex fœno,ib.*G
7. *Quid è pectore,ib.*H
*Tempore Chriſti nati cur Orbis deſcriptio facta, in F.Natiu.Chriſti,c.10.*B
*Quod tempus Chriſti nati? ib.*C
*Cur in Bethlehem natus.ib.*D
*Cur reclinatus in Præſepio,ib.*E
Cur ad eum vocati imprimis paſtores,ib. F
Chriſtus gallinæ ſimilis,in F.S Stephani,c.4.per tot.
*Ad Chriſtum in tribulatione fugiendum,ib.c.7.*H
*Quid faciendum vt à Chriſto diligaris,in F.S.Ioannis Euang.c.2.*D
Quinam malè ſequantur Chriſtum,ib.c.3.per tot.
1. *Qui præſumptuosè, ib.*B
2. *Qui tepidè,ib.*C
3. *Qui coactè,ib.* D
4. *Qui inefficaciter,ib.*E
5. *Qui inconſtanter,ib.*F
6. *Qui cunctanter,ib.*G
7. *Qui malo fine,ib.*H
*Chriſti charitas quærenda,ib.c.7.*K
Chriſtus cur fugit ab Herode,in F.Innocētū,c.3.per tot.
1. *Ob commune Chriſtianorum bonum,ib.*B
2. *Vt glorioſius aliquando vinceret,ibid.*C
3. *Vt ſapientiam humanam facilè à Deo illudi poſſe ſciremus,ib.*D
4. *Vt ſciremus eſſe nos peregrinos,ib.*E
5. *Vt diſceremus cedere aliorum furori,ib.*F
6. *Vt diſceremus fugere peccata,ib.*G

Chriſtus cur in Ægyptum fugerit, ibid. c. 4. per tot.
1. *Vt ſaculi commoditates vitaret, ibid.* B
2. *Vt vicem Ægypto redderet, ibid* C
3. *Vt oſtenderet ſe migraturum à Iudais ad Gentiles, ibid.* D
4. *Ad ſolatium Sanctorum exulantiū, ibid* E
5. *Vt diſceremus modum cuſtodiendi gratiam & virtutes, ibid.* F

Chriſtus adhuc infans inferuū ſpoliauit in quinque rebus, in F. SS. Innocentum, c 6. B

Nominis IESV *dignitas & veneratio, & abuſus cauendus in F. Circumciſionis, c. 5. per tot.*
1. *Eſt nomen myſteriis pleuum, ibid.* B
2. *Nomen pretioſum, ibid.* C
3. *Nomen ſalutare, ibid.* D
4. *Nomen ſanctum, ibid.* E
5. *Nomen terribile. ibid.* F

Nominis IESV *vis & efficacia, ibid. c. 6. Nomen* IESV *Oleum, ibid.* A
1. *Conſolatur afflictos, ibid.* B
2. *Armat contra pericula, ibid.* C
3. *Sedat paſſiones & tentationes, ibid.* D
4. *Pellit malos Spiritus, ibid.* E
5. *Orationem reddit efficacem, ibid.* F

Cur vocatus IESVS, *ibid. c.* 10. F
Cur ſic vocatus poſt Circumciſionem, ibid. G
Quomodo Saluatoris munus obijt, ibid. H
An & quàm venerandum nomen IESV, *ibid.* I

Chriſtus circumciſus quid doceat, in F. Circumciſionis, c. 9. per tot.
1. *Humilitatem, ibid.* B
2. *Obedientiam, ibid.* C
3. *Charitatem, ibid.* D
4. *Patientiam, ibid.* E
5. *Circumciſionem ſpiritualem, ibid.* F

Quare Chriſtus circumciſus, in F. Circumciſionis, c. 10. D. *Cur octauo die, ibid.* E

Chriſtus rectè adoratur in S. Euchariſtiâ, in F. Epiphania, c. 7. H

Chriſtus cur in templo praſentari voluerit, in F. Purificationis, c. 1. *per tot.*
1. *Vt doceret obedientiam, ibid.* B
2. *Vt doceret humilitatem, ibid.* C
3. *Vt doceret gratitudinem, ib.* D
4. *Ne cui ſcandali occaſionem praberet, ibid.* E
5. *Vt docerētur pueri à teneris Deo ſeruire, ib.* F
6. *Vt doceremur ſtudere puritati, ibid.* G

Chriſtus quomodo ſeſſurus in ſolio Dauid, in F. Annunciationis B. V. c. 10. D

Chriſtus quomodo Vitis, in F. S. Georgij, c. 1. *per tot.*
1. *Naturâ, ibid* B
2. *Palmitibus, ibid.* C
3. *Fructu, ibid.* D
4. *Culturâ, ibid.* E

In Chriſto manendum, in F. S. Georgij, c. 7. C
Bonum inhærere Chriſto, ibid. D
Malum à Chriſto ſeparari, ibid. E
Laborandum vt in Chriſto maneamus, ibid. F
Chriſtus cur vitis, ibid c. 8. B
Cur vitis vera, ibid. C

Chriſtus quomodo via, veritas & vita, in F. SS. Philippi & Iac. c. 4. per tot.
1. *Veritas per doctrinam, ibid.* B
2. *Via per exemplum, ibid.* C
3. *Vita per redemptionem, ibid.* D

Chriſtus pluribus modis via, veritas & vita, ib. c. 8. F

Chriſti paſſio cur Calix & Baptiſmus, in F. S. Iacobi, c. 7. E

Chriſtus quomodo granum frumenti, in F. S Laurentij, c. 4. B. C. D

Chriſtus cur noctibus ferè orauit, in F. S. Bartholomæi, c. 9. B
Cur exiit in montem, ibid. C
Cur elegit duodecim, ibid. D

Chriſtus cur manducarit cum peccatoribus, in Feſto S. Matthæi, c. 7. C

Chriſtus verus Legiſlator, in F. Omnium Sanctorum, c. 9. F

Chriſto Iudici, quomodo obuiandum, in F. S. Catharina, c. 5. per tot.
1. *Simus virgines, ibid.* B
2. *Accipiamus oleum bonorum operum, ibid.* C
3. *Exeamus obuiam ſponſo, ibid.* D
4. *Vigilemus, ibid.* E
5. *Ornemus lampades. ibid.* F

Circumciſio.

Circumciſio cur in veteri lege inſtituta, in F. Circumciſionis, c. 10. B
Quid ſignificet Circumciſio, ibid. C
Quare circumciſus Chriſtus, ibid. D
Cur octaua die. ibid. E
Plura de hoc vide verbo Chriſtus.
Circumciſio totius hominis ſpiritualis, ib. c. 4. per tot.

Communio S.
Vide Euchariſtia.

Concordia.

Cōcordia fratrū laudatur, in F. S. Andrea. c. 7. D E.

Confeſſores.

S. VVilibaldus quàm meritò à nobis colatur, in Feſto eiuſdem, c. 2. per tot.
1. *Quia filius Angeli regis, ibid.* B
2. *Quia primus Eyſtadien. Epiſcopus, ibid.* C
3. *Quia fidei Catholica aſſertor, ibid.* D
4. *Quia virtutibus clarus, ibid.* E
5. *Quia miraculis potens; ibid.* F

S. Martinus qualis Lucerna, in F. eiuſdē. c. 6 per tot.

Zachai virtutes, in F. Dedicationis c. 1. per tot.
1. *Deſiderium videndi Chriſtum, ibid.* C
2. *Obedientia, ibid.* D
3. *Simplicitas, ibid.* E
4. *Magnanimitas, ibid.* F
5. *Humilitas, ibid.* G
6. *Liberalitas, ibid.* H
7. *Iuſtitia & reſtitutio, ibid.* I

Confirmatio.

Confirmandi inſtruuntur, in F. SS. Simonis & Iud. c. 6. per tot.
1. *Quid circa confirmationem ſciendum, ib.* B
2. *Quid circa ſuſcipientem, ibid.* C
3. *Quid circa patrinum, ibid.* D.
4. *Effectus confirmationis, ibid.* E
5. *Effectus extraordinarij, ibid.* F

Conſcientia.

Varia conſcientia, in F. S. Andrea. conc. 1. per tot.
1. *Conſcientia perturbata, ibid.* B
2. *Lacerata, ibid.* C
3. *Laxa nimis. ibid.* D
4. *Stricta nimis. ibid.* E
5. *Fragilis, ibid.* F

6. *Sibi mitis, alijs ſeuera, ib.* G
7. *Conſcientia bona, ibid.* H

Conſcientia eſt liber, in F. Conceptionis, B.V.c. 1. F
*Mala cõſcientia ſemper timida, in F. Epiph. c.*7. C

Contritio.

Contritionis motiua, ex peccati grauitate deſumpta, quatenus eſt contemptus Dei, in F. S. Thomæ c.4. per tot.
Contritionis motiua alia, in F. S. Magdalenæ c.3. per tot.

Conuerſio.
Vide Pœnitentia.

Conuiuium.

Conuiuium ſpirituale varium inſtitutum Chriſto à Phariſæo & Magdalenâ: & viciſſim his à Chriſto, in F.S. Magdalenæ, c.1. per tot.
*Conuiuio cur exceptus à Matthæo Chriſtus, in feſto S. Matthæi, c.*7. B
Conuiuia apud Iudæos olim varijs occaſionibus habita, ib.
Quare cum peccatoribus manducarit Chriſtus, ib. C

Crux.

Crucis adinuentio artificioſa, in F. Inuentionis S. Crucis, c.1 per tot.
1. *Crux tubus opticus, ib.* B
2. *Acus nautica, ib.* C
3. *Vitrum, ib.* D
4. *Accipiter ligneus, ib.* E
5. *Elephas fictitius, ib.* F
6. *Virga piſcatoria, ib.* G

Crucis gloria & triumphus, ib. c.1. per tot.
1. *In cruce gloriamur, ib.* B
2. *Crux fronti imprimitur, ibi.* C
3. *Frequens crucis vſus, ib.* D
4. *Honores crucis delati, ib.* E
5. *Figura crucis, ib.* F
6. *Miracula crucis, ib.* G

Beneficia ſeu effectus S. Crucis, c.3. per tot. Eſt columna ignis & nubis, ib A
1. *Affert decus & gloriam, ib.* B
2. *Sedat æſtum tentationum, ib.* C
3. *Conſolatur, ib.* D
4. *Tuetur, ibid.* E

Fructus ſigni Crucis, quo nos conſignamus, ib. cont. 4. per tot.
1. *Docet myſteria fidei, ib.* B
2. *Eſt character Chriſtianorum, ib.* C
3. *Admonet nobilitatis Chriſtianæ, ib.* D
4. *Excitat ad imitationem Chriſti. ibi.* E
5. *Mouet affectum commiſerationis in Chriſtum, ib.* F
6. *Extinguit tentationem, ib.* G
7. *Solatur in aduerſis ib.* H

Ad crucem tribulationis portandam quæ inuitent, ib. c.5. per tot.
1. *Crux omnibus communis, ib.* B
2. *Neceſſaria, ib.* C
3. *Tolerabilis, ib.* D
4. *Salutaris, ib.* E
5. *Glorioſa, ib.* F
6. *Donum Dei, ib.* G

Quomodo Crux ferenda, ibid. c.6. per tot.
1. *Patienter, ib.* B
2. *Hilariter, ib.* C
3. *Cum gratiarum actione, ib.* D
4. *Cum bonâ intentione, ib.* E
5. *Palam, ib* F
6. *Conſtanter, ib.* G

Quatuor Crucis dimenſiones ſeu virtutes primariæ Crucifixi, c.7 per tot.
1. *Longitudo, patientia, ib.* B
2. *Latitudo, obedientia, ib.* C
3. *Altitudo, paupertas, ib.* D
4. *Profunditas, humilitas, ib.* E

Crucis honor & cultus defenditur & oſtẽditur, in F. Dedicationis, c.5. per tot.
1. *Quia ara ſummi ſacrificij, ib.* B
2. *Quia ſcala Chriſto ad gloriam, ib.* C
3. *Quia inſtrumentum redemptionis noſtræ, ib.* D
4. *Quia miraculosè ſeruata, ib,* E
5. *Quia repræſentat Chriſtum. ib.* F
6. *Quia miraculis coruſca, ib.* G
7. *Quia ſemper in Eccleſia honoratâ, ib.*

Aduerſariorum obiectionibus reſpondetur, ib. H
Quid Lutherus contra crucem. ib. I

Curioſitas.

Quintuplex curioſitas vitanda, in F. Ioan. Apoſt. c. 4 per tot.
1. *Circa altiora, ib.* B
2. *Circa nugas & inutilia, ib.* C
3. *Circa futura aut præterita, ib.* D
4. *Circa noua, ib.* E
5. *Circa aliena, ib.* F

*Non curandum quid alij faciant, ſed faciendum officium proprium, ib c.*7. C
Vitanda curioſitas, ib. D
Dei iudicia non temerè ſcrutanda, in F. S. Matth. c.8. E

D

DEVS.

Dei perfectiones quomodo in Chriſti incarnatione pateſiant, in F. Natiuit. Chriſti, c. 5. per tot. Vide Chriſtus.
*Dei miſericordia, in F. S. Stephani, c.*7. C
Dei iuſtitia vel ſerò ſed grauius puniens, ibid. D
Facile eſt Deo homines confundere, in F. SS. Innocentum, c.6. D
Dei noſtri Clementia, ibid. c.8. per tot.
1. *Promittit, ibid.* B
2. *Expectat, ibid.* C
3. *Remittit, ibid.* D

Quandoque tamen non promittit, non expectat, non remittit, ibid. E
*Dei prouidẽtia de ſeruis ſuis, in F. Epiphaniæ, c.*7. K
Dei conſilia nequeunt euerti, ibid. L
Deo quæ primogenita offerenda, in F. Purificationis B.V. c.2. per tot.
*Dei iudicia nõ temerè ſcrutanda, in F. S. Matt. c.*8. E
*Dei præceptis inſiſtendum, in F. S. Ioann. Bapt. c.*6. D
*Deus varijs modis viſitat homines, ibid. c.*7. L
Deo ad ſeruiendum obligamur decem titulis, in F. S. Laurentij, c.2. per tot.
Seruitus Dei quâ in re conſiſtat, c.3. per tot.
Quomodo imitari Deum poſſimus, ibid. G

Dilectio inimici.

Dilectionis inimicorũ quis fructus, in F. S. Stephani c.3. per tot.

1. *Parit gloriam, ibid.* B
2. *Amicum reddit, ibid.* C
3. *Deum placat, ibid.* E

Contra inimicos beneficijs pugnandum, ibid. c. 7. G

Cauſa cur etiam inimici diligendi, in F. SS. Sim. & Iudæ, c. 2. *per tot.*
1. *Ob Chriſtum, ibid.* B
2. *Propter nos ipſos. ibid.* C
3. *Propter inimicos, ibid.* D

Dilectio proximi.

Dilectio proximi commendatur, in F. S. Ioannis Apoſtoli, c. 7. F

Ob conuerſionem proximi gaudendum in F. S. Matthiæ c. 8. B

Quomodo diligendus ſit proximus, in F. SS. Simonis & Iudæ, c. 1. *per tot.*
1. *Ordinatè, ibid.* B
2. *Sanctè, ibid.* C
3. *Efficaciter, ibid.* D
4. *Gratis, ibid.* E
5. *Indifferenter, ibid.* F
6. *In vitam æternam. Ibid.* G
7. *In finem & conſtanter, ibid.* H

Dilectio proximi quantum bonum, in F. SS. Simonis & Iudæ, c. 7. B

Dilectio ſui.

Amor ſui proprius diſſuadetur, in Feſto S. Laurentij. c. 8. C. 2.

Diuitiæ.

Non abſcōdenda pauperibus diuitiæ, in F. S. Nicolai. c. 2. F

E.

Eccleſia.

Ab Eccleſiā ſeparatum eſſe, quantum malum, in F. S. Thomæ, c. 7. B

Eccleſia vnum habere caput viſibile debet. in F. SS. Pet. & Pauli c. 2. *per tot.*
1. *Probatur ex naturâ, ibid.* B
2. *Ex ſcripturâ, ibid.* C
3. *Ex ratione, ibid.* D
4. *Ex SS. Patribus, ibid.* E
5. *Ex Duratione, ibid.* F
6. *Ex conſenſu populorum, ibid.* G

Eccleſia vera quæ, ibid. c. 8. G

Vnio in Eccleſia, in F. S. Bartholomæ, c. 8. F

Eccleſiæ Gloria, in F. Dedicationis, c. 14. *per tot.*
1. *Eſt ſignum magnum, ibid.* B
2. *Apparuit in cœlo, ibid.* C
3. *Mulier vocatur, ibid.* D
4. *Amicta Sole, ibid.* E
5. *Luna ſub pedibus eius, ibid.* F
6. *In eius capite corona ſtellarum.* 12. *ibid.* G

Eccleſiaſtici.

In electionibus non habenda ratio ſanguinis &c. in F. S. Andr. c. 3. G

Eleëmoſyna.

Vide miſericordia.

Fructus Eleëmoſynæ, in F. S. Laurentij, c. 1. *per tot.*
1. *Mundat à peccatis, ibid.* B
2. *Gloriam parit, ibid.* C
3. *Fiduciam coram Deo præbet, ibid.* D
4. *Vitam æternam meretur, ibid.* E

5. *Iram Dei exarmat, ibid.* F
6. *Bonis temporalibus auget, ibid.* G

Erubeſcentia.

Non erubeſcendum confiteri Chriſtum & viuere Chriſtianè, in F. SS. Petri & Pauli conc. 7. *per tot.* (ib. B
1. *Quia Chriſtum confiteri & ſequi glorioſū,*
2. *Seruile mundi ſannas timere, ibid.* C
3. *Nec Chriſtus nos erubuit, ibid.* D
4. *Compenſabit Deus, ibid.* E
5. *Erubeſcentia hæc nocet, ibid.* F

Euchariſtia.

Frequēs communio commendatur, in F. S. Thomæ, c. 5. *per tot.*
1. *Ad eam inuitat Chriſti inſtitutio, ibid.* B
2. *Neceſſitas & indigentia noſtra, ibid.* C
3. *Vtilitas & fructus cōmunionis frequētis, ib.* D
4. *Exempla antiquorum Chriſtianorum, ibidem.* E

Communionis frequentandæ regulæ tres, ibid.

Diſpoſitio requiſita ad S. Communionem, in F. S. Thomæ c. 4. *per tot*
1. *Mundities corporis, ibid.* B
2. *Puritas conſcientiæ, ibid.* C
3. *Præparatio animæ, ibid.* D
4. *Intentio recta, ibid.* E
5. *Fiducia in Deum, ibid.* F

S. Euchariſtiæ ſeu Communionis effectus, in F. S. Barthol. c. 3. *per tot.*
1. *Illuminat mentem, ib.* B
2. *Corrigit vitia, ibid.* C
3. *Delet peccata venialia, ibid.* D
4. *Conſeruat & auget gratiam, ibid.* E
5. *Ad cœlos ducit, ibid.* F
6. *Contra hoſtes tuetur, ibid.* G
7. *Beneficia extraordinaria confert, ibid.* H

Communicatio.

Excommunicatio quàm metuenda & quàm noxia, in F. S. Georgij, c. 7. E

Exemplum.

Vis boni exempli, in F. S. Matthæi, c. 6. F

F.

Fama.

Vide Nomen.

Familia ſeu domus.

Familia quæ beatiſſima, in F. Dedicationis, cap. 4. *per tot.*
1. *In qua iuſtitia diligitur, ib.* B
2. *In qua honeſti amans Dominus, ibid.* C
3. *In qua omnes faciunt ſuum officium, ibidem* D
4. *In qua diligitur Dominus potiùs quàm timetur, ibid.* E
5. *In qua aurea mediocritas, ibid.* F
6. *In qua ſapiens paterfamilias, ibid.* G

Fauor.

Fauor magnatum periculoſus, in F. S. Iacobi, cap. 7. B 2.

Fides.

Fides imperfecta multiplex, in F. S. Thomæ, cap. 1. *per tot.*
1. *Fides modica, ibid.* B

2. *Fides inanis,ib.*C.*& hæc alia dormiens,ib.* 1. *alia otioſa,*2.
3. *Fides mortua,ib.*D
4. *Fides ficta,ib.*E.*& hæc alia Catholicorum, ib.*1.*alia politicorum.ib.*2
Fides quî & quando potiſsimum profitenda, in F.S. Thom.c.2. per tot.
1. *Quoties exigit gloria Dei,ib.*C
2. *Cùm exigit ſalus proximi,ib.*D
3. *Cùm quis in Eccleſiam recipitur,ib.*E
4. *Decet eandem profiteri in morte,ib.*
*Fides nunquam abneganda,ib.*F
*Periculum negantium,ib.*G
Infidelitas D.Thom.cur Eccleſiæ proponatur,in F.S. Thom.c.3.per tot.
*Non ſatis eſt credere quomodolibet in Chriſtum, in F.S.Thom.c.7.*G
*Fides in Chriſtum an neceſſaria ad ſalutem,in F.S. Thomæ,c.*8.K.
*Fides Paſtorum Bethlemiticorum, in F. Natiuitatis Chriſti,c.*6.B
*Ad veram fidem quâ ratione perueniatur, in F.Epiphaniæ,c.*1.*per tot.*
1. *Petendo à Deo lumen,ib.*B
2. *Interrogando ſapientes,ib.*C
3. *Progrediendo in ſtudio bonorum operum, ibidem* D
*In rebus fidei ſtandum iudicio prælatorum,ib.c.*7.E
*Fidei Catholicæ puritas,ſectarum impuritas, in F. Purificationis,B.V.c.*6.*per tot.*
*Fidei argumenta,nunc maiora quàm olim,in F.SS. Philippi & Iac.c.*5.*per tot.*
1. *Antiquitas Eccleſiæ,ib.*B
2. *Pontificum ſucceſsio,ib.*C
3. *Victoria obtenta,ib.*D
4. *Incrementum,ib.*E
5. *Fructus Eccleſiæ,ib.*F
*Fides cur à nobis exigitur,ib.c.*8.G
*Fidei Catholicæ veritas ex ſerie Pontificum comprobatur in Feſto Natiuitatis B.V.c.*9.F

Filij.

*Non difficulter Deo & religioni tradendi, in F.S. Andreæ,c.*7.C
*Liberi donum Dei,in Feſto S.Nicolai,c.*4.A
*Filijs quid parentes debeant,ib.c.*5.*per tot.*
*Filij quid parentibus debeant,ib.c.*5.*per tot.*
1. *Honorem,ib.*B.1.2.3
2. *Obedientiam,ib.*C.1.2.3
3. *Obſequium,ib.*D.1.2.3.
*Tenera filiorum ætas ſeruanda à prauis ſociis, in F. SS. Innocentum,c.*6.E
Filiorum exemplar Iſaac, in F.Natiuitatis B. V.c. 2.C

G.

Gentiles, Gentiliſmus.

*Miſeriæ Gentiliſmi,in Feſto Epiphaniæ,c.*2.*per tot.*
1. *Cæcitas miſeranda ib.*B
2. *Superſtitiones inſana,ib.*C
3. *Politia peſsima,ib.*D
4. *Turpitudo publica,ib.*E
5. *Tyrannicum imperium,ib.*F
6. *Iugum Dæmonis graue,ib.*G

*Gentilium Doctrinæ impuritas, in F. Purificationis, B.V.c.*6.B
*Mahometanæ legis impuritas,ib.*C

Gloria.

*Gloria vera in virtute, ignominia in vitijs conſiſtit, in F.Natiuitatis B.V.c.*9.E

Gratia.

Gratia non in vanum accipienda,in F.S. Nicolai,c. 1.B

Gratitudo, Gratiarum actio.

*Poſt acceptum beneficium Deo gratiæ agendæ, in F. Ioann.Bapt.c.*6.G

H.

Hæreſis.

*Natura & malitia Hæreſis,in Feſto S.Thomæ,c.*7.C
*Hæreſis quantum malum,in Feſto Epiphaniæ,c.*1.B
*Hæreticorum dogmatum impuritas, in F.Purificationis B.V c.*6.E

Hæretici.

*Hæreſiarchæ piſcatores & fures multarum rerum, in Feſto S.Andreæ,c.*4.*per tot.*
1. *Furantur è cœlo,ib.*B
2. *E Biblijs,ib.*C
3. *Ex Eccleſiâ,ib.*D
4. *E templis,ib.*E
5. *E monaſterijs,ib.*F
6. *E rep.ibid.*G
7. *E Purgatorio,ib.*H
8. *Ex inferno,ib.*I
*Lutherus qualis Lucerna, in F.S.Martini, c.*6.*per tot.*

Homicidium.

*Homicidij ſcelus quãtum,in Feſto S.Stephani,c.*7.F

Homo.

*Homines ſimiles piſcibus,in F.S.Andreæ,c.*2.*per tot.*
1. *Terrenis rebus immerſi ſunt,ibid.*B
2. *Maiores deuorant minores,ib.*C
3. *Capiuntur varijs actibus, ib.*D
4. *A ſuperioribus incipiunt perdi,ib.*E
5. *In tribulatione concidunt animo,ib.*F
6. *Inconſiderati ſunt,ib.*G
*Hominis natiuitas luctu digna,in Feſto Concept. B. V.c.*3.A
*Hominis veteris renouatio quomodo facienda in Feſto Circumciſionis,c.*3.*per tot.*
1. *Ad inſtar Aquilæ,ib.*B
2. *Ad inſtar ſerpentis,ib.*C
3. *Ad inſtar Accipitris,ibid.*D
*Hominis totius ſpiritualis circumciſio,in F.Circumciſionis,c.*4.*per tot.*
1. *Capillorum,ib.*B
2. *Oculorum,ib.*C
3. *Narium,ib.*D
4. *Oris,ibid.*E
5. *Linguæ,ibid.*F
6. *Aurium,ibid.*G
7. *Colli,ibid.*H
8. *Digitorum,ibid.*I
9. *Vnguium,ibid.*K
10. *Cordis ibid.*L
11. *Ventris,ibid.*M
12. *Pedum,ib.*N

Honor.

Vide Ambitio.

Humilitas.

*Nemo ſe extollat ob talenta ſua, in Feſto S.Nicolai, c.7.*C

Humilitas cõmendatur, in F.S.Matthiæ, c.5.per tot.

1. *A ſuâ naturâ, ibid.*B
2. *A ſui pulchritudine, ib.*C
3. *A ſui neceſſitate, ib.*D
4. *Ab effectibus, ib.*E
5. *Ab exemplo Chriſti, ib.*F

*Humilitas ſectanda, ib.c.*8.D

I.

Ignorantia.

*Ignorantia magnum malum, in F.SS.Simonis & Iudæ, c.7.*D

Incarnatio.

Incarnationis diuina Congruentia, in F.Annunciationis, B.V.c.1.per tot.

1. *Gloria Dei, ib.* B
2. *Victoria Dæmonis, ib.*C
3. *Miſeria hominum, ib.*D
4. *Salus hominum, ib.*E
5. *Perfectio vniuerſi, ib.*F
6. *Gloria Sanctorum, ib.*G

Incarnationis beneficium declaratur per figuras, ib. c.2.per tot.

1. *Inſinuatum eſt Noë, ib.*B
2. *Iacob, ib.*C
3. *Moyſi, ib.*D
4. *Gedeoni, ib.*E
5. *Eliſæo, ib.*F
6. *Ezechiæ, ib.*G

Per Incarnationem roborata eſt fides, ſpes, charitas, ibid.c.3.per tot.

1. *Fides, ib.*B
2. *Spes, ib.*C
3. *Charitas, ib.*D

*Cur filius incarnatus, ib.c.9.*H

Dei attributa quomodo in Incarnatione eluceſcant. in F.SS.Philippi & Iac.c.3.per tot.

1. *Dei potentia, ib.*B
2. *Dei ſapientia, ib.*C
3. *Bonitas, ib.*D
4. *Sanctitas, ib.*E
5. *Benignitas, ib.*F
6. *Prouidentia, ib.*G
7. *Miſericordia, ib.*H
8. *Iuſtitia, ib.* I

Infernus.

Fugiendus Inferni ignis, in F.S.Andreæ, c.2. H

Infernus cur Gehenna dicatur, in F.S. Michaëlis, c. 20.G

Quomodo Inferis omnis ſpei ianua præcluſa ſit, in F. S.Catharinæ, c.8.per tot.

1. *Ianua iuſtitiæ, ib.*B
2. *Ianua amicitiæ, ib.*D
3. *Ianua miſericordiæ, ib.*E
4. *Ianua meritorum, ib* F
5. *Ianua interceſſionis, ib.*G
6. *Ianua gratiæ, ib.*H

Innocentia.

Innocentia paruulorum ſtatuitur in exemplum, in F. S.Michaelis, c.8. per tot.

*Innocentiæ amator Chriſtus, ib.c.*10.B

Intentio.

Intentio bona multiplex, in F.S.Martini, c.1 per tot.

1. *Cauſâ honeſti, ib.*B
2. *Ob gehennæ metum, ib.*C
3. *Ob mercedem æternam, ib.*D
4. *Ob amorem Dei, ib.* E
5. *Ad imitationem Chriſti, ib* F

*Intentio particularis bene dirigenda, ibid.c.2.*E

*Intentio vniuerſalis dirigenda, ibid.*F

Inuidia.

*Nemo inuideat alteri plura talenta, in F.S.Nicolai, c.7.*D

Iudaiſmus, Iudæi.

*Iudaicorum morum impuritas, in F. Purificationis B.V.c.6.*D

*Iudæi an excuſabiles ob ſcelus in Chriſtum admiſſum in F.SS.Simonis & Iudæ, c.9.*G

Iudicium

Iudicium vniuerſale cur inſtituendum, in F.S. Nicolai, c.2.per tot.

1. *Vt appareat Dei Iuſtitia,*B 1.2.
2. *Vt reſtituatur honor Chriſto,*C 1.
3. *Vt appareat iudiciũ eius æquiſſimum,* C 2.
4. *Vt quiſq; ſuam perfectam capiat mercedem,*D 1.
5. *Vt corpus cum anima capiat ſuam mercedem,*D 1.
6. *Vt operũ effectus etiam compenſentur.*D 3.

Sanctorum qui cum Chriſto iudicabunt gloria & gaudium in F.Conuerſionis S.Pauli, c.4. per tot.

Quales eorum futuri throni, ibid.c.5. D

*Quomodo Apoſtoli iudicabunt, ibid.*E

*Qui Iudices Aſſeſſores, ib.*F

*Quinam ab illis iudicandi, ib.*G

Iudici Chriſto quomodo obuiandum, in F.S.Catharinæ, c.5.per tot.

Iugum.

*Iugum legis Iudaicæ graue ob 5.in Feſto S. Matthiæ c.1.*B

*Iugum Gentilium, ib.*C

*Iugum Mundi, ib.*D

*Iugum peccati, ibid.*E

*Iugum Diaboli, ib.*F

Iugum Chriſti quomodo ſuaue, ibid.c.2.per tot.

1. *Conſideratum in ſe, ib.*B
2. *Ob gratiam adiuuantem, ib.*C
3. *Ob exemplum Chriſti, ib.*D
4. *Ob charitatis adminiculum, ib.* E
5. *Conſideratione præmij, ib.*F
6. *Conſideratione imponentis, ibi.*G
7. *Ob conſolationem annexam, ib.* H
8. *Ob aſſuetudinem, ibid.*I

*Ad Iugum Diaboli inuitantur ab eodem in F.S.Matthiæ, c.3.*B

1. *Superbi,*
2. *Auari, ibid.*C
3. *Obſcœni, ibid.*D
4. *Inuidi, ibid.*E
5. *Iracundi, ibid.*F
6. *Guloſi, ibid.*G
7. *Otioſi, ibid.*H

Iugum Quadrageſimæ acceptandum, ib.conc. 4.per tot.

*Iugum Chriſti portandum, ibid.c.*8. G

Iugum

Iugum Chriſti & onus, ibid. c. 9. K
Quomodo reijciuntur onerati, ibid. I

Labor.

Labor & honeſta occupatio ſuadetur, in F. S. Andrea, c. 7 D. 1
Sedulò negotiandum, in F. S. Nicolai, c. 7. E

Lachrymæ.

Quanta ſit vis lachrymarum, in F. S. Magdalenæ, c. 4. per tot.
1. Delent peccata, ibid. B
2. Tranquillant mentem, ibid. C
3. Facile impetrant, ibid. D
4. Delectant cœlum ibid. E
5. Chriſtum Patronum obtinent, ibid. F

Lex.

Lex ſcripta Liber, in F. Conceptionis B. V. c. 1. C
Lex Purificationis cur lata, in F. Purificationis c. 9. B
Cur primogenitorum oblatio præcepta, ibid. C
An teneretur eâ lege Deipara, ibid. F

Liber.

Varij Libri in F. Conceptionis B. V. c. 1. per tot.
1. Mundus, B
2. Lex, C
3. Chriſtus, D
4. Deipara, E
5. Conſcientia, F
6. Liber Vitæ, G

Lingua.

Modeſtè de nobis ipſis loquendum, in F. S. Ioannis Apoſt. c. 7. I
Non facilè narranda proximo, quæ de ipſo dicuntur calumnia, in F. SS. Petri & Pauli, c. 8. D

Luxuria.

Dāna fœda libidinis, in F. S. Magdalenæ, c. 5. per tot.
1. In bonis fortunæ, ibid. B
2. In bonis corporis, ibid. C
3. In animo, ibid. D

M.

Magia, Magi.

Magi ſapientes, in exemplū proponuntur, in F. Epiphaniæ, c. 3 per tot.
Magicæ artes cur deteſtandæ, ibid. c. 4. per tot.
1. Quia impiæ, ibid. B
2. Quia deceptoriæ, ibid. C
3. Quia periculoſæ ibid D
4. Quia Chriſtiano indignæ, ib E
Superſtitiones ſeu vanæ obſeruantiæ damnātur. ib. c. 5. per tot.
1. Obſeruantur figuræ, ibid. B
2. Verba ſeu vocabula, ibid. C
3. Dies ibid. D
4. Omina, ibid. E
5. Certæ actiones, ibid. F
6. Res benedictæ, ibid. G
7. Res abominabiles, ibid. H
Diuinationum variæ genera exploduntur, ibid. c. 6 per tot.
1. Diuinatio ex aſtris, ibid. B
2. Ex elementis, ib. C
3. Ex phyſiognomiâ, ibid. D
4. Ex ſomnijs, ibid. E
5. Ex oraculis, ibid F
6. Ex ſortibus. ibid. G
Magi ad Chriſtum vocati, qui, in F. Epiphan. c. 8. B
Cur per ſtellam vocati, ibid. C
Quomodo è ſtellâ agnouerunt Chriſtum, ibid. D
Cur diuerterunt in Ieruſalem, ibid E
Quando ad Chriſtum venerunt, ibid. G
Cur munera tulerunt, ibid. H
Quid ea munera ſignificant. ib. I
Cur eorum nuncio turbatus Herôdes, ibid. F

Magiſtratus.

Eligendus non in fauorem carnis &c. in F. S. Andreæ, c. 3. G
Poteſtas Iuriſdictionis exercenda, in F. S. Nicolai c. 1. D.
Superiorum monitis obediendum, in F. SS Innocentium, c. 6. H
Quid in electionibus faciendum, in F. S Bartholomæi, c. 8. B
Dominorū exemplar Dauid, in F. Natiu. B. V. c. 2. E

Mali.

Vide peccator.

Ingenium malorum, in F. S. Matthæi, c. 6. E
Mali cur mundi nomine veniant, in F. SS. Simonis & Iudæ, c. 8. C

Mandata.

Vide præcepta.

Manſuetudo.

Manſuetudo commendatur, in Feſto S. Matthiæ, c. 5. per tot.
1. A naturâ ib B
2. A ſui pulchritudine, ib. C
3. A ſui neceſſitate, ib. D
4. A ſuis effectibus, ib. E
5. Ab exemplo Chriſti, ib. F

MARIA VIRGO.

Deipara Liber, in F. Conceptionis, B. V. c. 1. E
Mariæ V. Priuilegia duodecim, in Concept. eiuſdem, c. 3. per tot.
1. Sanctificatio in vtero, ib. B
2. Extinctio fomitis, ib. C
3. Vſus rationis in vtero, ib. D
4. Immunitas à peccato actuali, ib. E
5. Impeccabilitas, ib. F
6. Splendor virtutum in conceptione, ib. G
7. Conceptus miraculoſus, ib. H
8. Vterus abſque onere, ib. I
9. Partus ſine dolore, ib. K
10. Virginitas cum fœcunditate, ib. L
11. Incorruptio poſt mortem, ib. M
12. Reſuſcitatio poſt triduum, ib. N
Maria duodecim gemmis, id eſt, obſequiis coronauit filium, in F. Concep. c. 4. per tot.
1. Religione, ib. B
2. Voto virginitatis, ib. C
3. Obedientiâ, ib. D
4. Humilitate, ib. E
5. Paupertate, ib F
6. Amore, ib. G
7. Compaſſione, ib. H
8. Studio verbi diuini, ib. I
9. Seruitute, ib. K
10. Patientiâ, ib L
11. Fortitudine, ib. M
12. Perſeuerantiâ, ib. N
Maria V. ſimilis Chriſto filio quinque modis, in F. Concept. B V. c. 5. per tot.
1. Similis in vultu & fortunâ, ib. B
2. In mutuo conſenſu, ib. C
3. In conuerſatione, ib. D
4. In tribulatione & paſſione, ib. E

5. *In multis prærogatiuis,ib.*F
Maria V.contriuit caput ſerpentis quatuor modis:in F.Concept B.V.c.6.per tot.
1. *Quia Chriſtum genuit,ib.*B
2. *Quia hæreſes peremit,ib.*C.*tribus modis.*
3. *Quia immunis à peccato. ib.* D.*ab actuali, ib.1.ab originali,ib.2.*
4. *Quia tyrannidem Dæmonis preſſit,ib.*E
Maria V.cur purificationis legem ſubierit,in F Purificationis B.V.per tot.
Salutatio Mariæ Angelica exponitur , in F.Annunciationis B V.c.4.per tot.
Reſponſio & reſolutio Virginis ad Salutationem, ib. c 5.per tot
Quot modis fuerit Deus cū B Virgine,ib.c.6 per tot.
1. *Per operationem potentiæ,ib.*B
2. *Per directionem ſingularem,ib.*C
3. *Per protectionem,ib* D
4. *Per prouiſionem rerum neceſſariarum,ib.*E
5. *Per conſolationem,ib.*F
6. *Per conſenſionem voluntatis,ib.*G
7. *Per eminentiam gratiæ,ib.*H
Virgineæ caſtitatis in Maria propugnacula, ib.c.7. per tot.
1. *Amor ſolitudinis,ib.*B
2. *Humilitas & verecundia,ib.*C
3. *Taciturnitas,ib.*D
4. *Prudentia,ib.*E
5. *Votum aut propoſitum caſtitatis,ib.*F
Mariæ virginitas oſtenditur,in F.Annunciationis B. V.c.8.per tot.
1. *In conceptu,ib.*B
2. *In partu,ib.*C
3. *Poſt partum,ib.*D
Circumſtantiæ Legationis Angelicæ ad Mariam factæ,ib.c.9. per tot.
1. *Quando facta,ib.*B
2. *Per quem facta,ib.*C
3. *Quorſum facta,ib.*D
4. *Ad quem facta,ib.*E
Cur ad Virginem,ibid.
Cur ad deſponſatam,ibid.
*Cur Maria turbata in ſalutatione,ib.c.*10.B
*Cur non reſalutauit Angelum,ib.*C
*Cur eius conſenſus requiſitus,ib.*G
Encomia Marthæ & Magdalenæ applicantur Deiparæ,in F Aſſumptionis B.V.c.1.per tot.
1. *Excepit Chriſtum,ib.*B
2. *Audijt verbum eius,ib.*C
3. *Miniſtrauit ei,ib.*D
4. *Solicita fuit,ib.*E
5. *Elegit optimam partem,ib.*F
Deipara Caſtellum,ſeu virtutes eiuſdem , ibid.c.2. per tot.
1. *Foſſa humilitatis,ib.*B
2. *Vallum virginitatis,ib.*C
3. *Murus temperantiæ,ib.*D
4. *Perſpicilia prudentiæ,ib.*E
5. *Propugnacula iuſtitiæ & fortitudinis, ib.*F
6. *Sacellum religionis,ib.*G
7. *Armarium clementiæ,ib.*H
8. *Tormenta charitatis,ib.*I
9. *Turris confidentiæ,ib.*K
10. *Specula fidei,ib.*L
Glorioſa Deiparæ obdormitio,ib.c.3.per tot.
1. *Obdormiuit plena dierum,ib.*B
2. *Præſciuit diem mortis,ib.*C
3. *Morienti Chriſtus adſtitit,ib.*D
4. *Apoſtoli adfuerunt,ib.*E
5. *Obijt ſine dolore,ib.*F
6. *Mors miraculis illuſtris,ib.*G
7. *Corpus vitæ redditum,ib.*H
Gloria Deiparæ aſſumptæ,ib.c.4.per tot.
1. *Symphonia,ib.*B
2. *Amplexus,ib.*C
3. *Stola prima,ib.*D
4. *Epulum,ib.*E
5. *Annulus,ib* F
Cur ad celſiſſimum cœli thronum poſt Filium aſſumpta,ib.c.5.per tot.
1. *Ob merita potiora,ib.*B
2. *Ob eminentem humilitatem,ib.*C
3. *Ob eximiam charitatem,ib.* D
4. *Ob tribulationes maximas,ib.*E
5. *Ob ſummam propinquitatem,ib.*F
Quàm meritò Deipara corpore aſſumpta,ib.conc.6. per tot.
1. *Quia recepit Chriſtum,ib.*B
2. *Quia Chriſto fideliſſima,ib.*C
3. *Quia dilata eius gloria,ib.*D
4. *Quia immunis à peccato,ib.*E
5. *Quia Dei thronus,ib.*F
6. *Quia Regina,ib.*G
7. *Quia mater Dei,ib.*H
8. *Quia etiam cum priuilegio mundum ingreſſa,ib.*I
9. *Quia mediatrix noſtra,ib.*K
Patrocinium Deiparæ omnium excellentiſſimum,ib. c.7.per tot.
1. *Potentiſſimum,ib.*B
2. *Liberaliſſimum,ib.*C
3. *Vniuerſale,ib.*D
*Cum Deipara patrocinio cooperandum,ib.*E
Ad Deiparæ deuotionem quæ nos excitare debeant, ib.c.8.per tot.
1. *Quia mater Chriſti,ibid.*B
2. *Quia mater pulchræ dilectionis,ib.*C
3. *Quia mater timoris,ib.*D
4. *Quia mater agnitionis,ib.*E
5. *Quia mater ſanctæ ſpei,ib.*F
Eius cultus ſignum prædeſtinationis,ib.
Gaudium totius mundi in ortu Deiparæ, in F.Natiuitatis B.V.c.1.per tot.
1. *Parentum eius,ib.*B
2. *Patrum in Limbo,ib.*C
3. *Angelorum in cœlo,ib.*D
4. *Dei ipſius,ib.* E
5. *Vniuerſi mundi,ib.*F
Nominis Mariæ ſignificationes,in F.Natiuitatis B. V.c.3.per tot.
1. *Amarum mare,ib.*B
2. *Domina,ib.*C
3. *Illuminata & illuminatrix,ib.*D
4. *Myrrha,ib.*E
5. *Stella maris,ib.*F
Oſtenditur Deiparæ deberi ſummam gratiarum plenitudinem & dignitatem,in F.Natiuitatis B.V. c.4. per tot.
1. *Quia filium Dei concepit,ib.*B
2. *Quia geſtauit in vtero,ib.*C

3. *Quia peperit ibid.* D
4. *Quia lactauit, ibid.* E
5. *Quia educauit, ib.* F
Obiectio contra hanc eius dignitatē refellitur, ibid.
Oſtenditur Mariam V. matrem eſſe iuſtorum, ibid. c. 5. per tot.
1. *Quia mater Chriſti, ib.* B
2. *Quia talis ſub cruce conſtituta, ib.* C
3. *Quia ad ſalutem iuſtorum cooperata multis modis, ib.* D
Quomodo Maria V. ſit ſignum magnum, ib. c. 6. per tot.
1. *Magnum miraculum, ibid.* C
2. *Magnum vexillum, ib.* D
3. *Magnus ſcopus ibid.* E
4. *Magnum indicium, ib.* F
Cultus & honor Deiparæ comprobatur omnium ſuffragiis, ibid. c. 7. per tot.
1. *Dei, ib.* B
2. *Angelorum, ibid.* C. *nec immeritò, ibid.*
3. *Eccleſiæ, ib.* D
4. *Sanctorum, ib.* E
5. *Infidelium & Hæreticorum, ib.* F
6. *Creaturarum inſenſibilium ibid.* G
Ratio & modus colendi Deiparam, ib. c. 8. per tot.
1. *Offerre ſe ſuaq; Deiparæ, ibid.* B
2. *Non facere aut permittere aliquid contra eius honorem, ibid.* C
3. *Libēter dare petētibus in eius nomine, ib.* D
4. *Congratulari eius gloriæ & compati doloribus, ibid.* E
5. *Virtutes eius imitari, ib.* F
6. *Sponſum eius colere, ibid.* G
7. *Aſſiduè eam ſalutare, ib.* H
8. *Diem Sabbati & feſta eius colere, ib.* I

Martyrium & Martyres.

Protomartyris Stephani quintuplex certamen, in Feſto S. Stephani, c. 1. per tot. Ideò plenus ſapientiâ, gratiâ, fide, Spiritu S. fortitudine, ibid.
Innocentibus Martyribus aſſeritur gloria cæleſtis, in F. eorundem, c. 1 per tot.
1. *Quia Chriſti præcones, ibid* B
2. *Quia Chriſti defenſores, ib.* C
3. *Quia innocentes, ibid.* D
4. *Quia virgines, ibid.* E
5. *Quia Martyres, ibid.* F
6. *Quia Martyrum primitiæ, ib.* G
Cædes Innocentum cur à Chriſto permiſſa, ibid. c. 2. per tot.
1. *Vt eſſet typus futuræ perſecutionis, ibid.* B
2. *In bonum Infantium, ib.* C
3. *Ob Chriſti dignitatem, ibid.* D
4. *Vt eſſent præcones Chriſti nati, ib.* E
5. *Vt in illis punirentur parentes, ibid.* F
6. *In terrorem aliorum puerorum, ib.* G
Martyrum ſanguine cur Eccleſia rigata, in F. S. Georgij, c. 4 per tot.
1. *Ad confirmandam fidem, ibid.* B
2. *Ad amplificandam Chriſti gloriam, ibid.* C
3. *Ad fortitudinem martyrū oſtendendā. ib.* D
4. *Ad cælum ornandum, ibid.* E
5. *Ad honorandos martyres, ibid.* F
6. *Ad excitandos alios, ibid.* G
Martyres ſpirituales qui, ibid. c. 5. per tot.
1. *Martyrium deſiderantes, ibid.* B
2. *Iniuriarum patientes, ibid.* C
3. *Pauperes, ib.* D
4. *Virgines, ib.* E
5. *Charitatis operibus dediti, ibid.* F
6. *Qui corpus ſuum caſtigant, ibid.* G
7. *Qui ſeipſos vincunt, ib.* H
Martyres Diaboli qui, ib. c. 6. per tot.
1. *Infideles, ibid.* B
2. *Hæretici, ib.* C
3. *Venefica, ib.* D
4. *Hypocritæ, ib.* E
5. *Adulatores, ib.* F
6. *Mundo dediti, ib.* G
7. *Inuidi, ib.* H
8. *Coacti malè pati, ib.* I
9. *Malè ſibi conſcij, ib.* K
10. *Interfectores ſui, ib.* L
S. Laurentius quomodo granum frumenti, in F. S. Laurentij, c. 4. E. F. G
Laurentius Lauro ſimilis, in F. S. Laurentij, c. 5. per tot.
Laurentij ignis nobis ſalutaris, ib. c. 6. per tot.
1. *Calefacit, ib.* B. 1. 2. 3
2. *Illuminat, ib.* C. 1. 2. 3.

Matrimonium.

Vxores ſubſint maritis, in F. SS. Innocentum. c. 6. G
Coniugati diſcunt à Ioſeph, in F. Purificationis B. V. c. 8. F

Miracula.

Miracula Chriſti an conuincere potuerint Hebræos, in F. SS. Simonis & Iudæ, c. 8. F

Miſericordia.

Vide Eleēmoſyna.

Miſericordia docetur, in F. S. Matthæi, c. 4. per tot.
1. *A primis Chriſtianis, ibid.* B
2. *Ab Hebræis, ib.* C
3. *A gentibus, ib.* D
4. *A beſtijs, ib.* E
5. *Ab Inferis, ibid.* F
Immiſericordiæ pœna, ibid. c. 5.
1. *In fortunis, ib.* B
2. *In liberis, ib.* C
3. *In corpore ib.* D
4. *In anima, ib.* E
5. *In hac vita, ib.* F
6. *In altera vita, ib.* G
Excuſationes auarorum refelluntur, ib. F
Miſericordia quanta virtus, ib. c. 6. G
Miſericordiam potiùs quàm ſacrificium cur vult Deus, ibid. c. 7. D

Morbus.

Remedia contra impatientiam morbi, à Chriſto deſumpta, in F. Bartholomæi, c. 6. per tot.

Mors.

Mortis meditatione vita dirigenda, in F. S. Andreæ, c. 2. G
Mors alacri animo excipienda, in F. S. Iacobi, c. 4. per tot.
1. *Quia liberat à vinculis, ib.* B
2. *A periculis, ib.* C
3. *A miſerijs, ib.* D
4. *Transfert ad vitam meliorem, ib.* E
5. *Reſurgere facit cum fœnore, ib.* F
Mors Chriſtiano optanda, in F. S. Laurentij c. 8. B
Mortis meditatio quàm vtilis, in Die Animarum, c. 8. per tot.

1. Facit libenter mori, ib. B
2. Facit bene mori, ib. C
3. Temperat voluptates, ib. D
4. Excludit ſolicitudines, ib. E
5. Facit ſemper pauidum eſſe, ib. F
6. Protegit & munit, ib. G
7. Parit gaudium & ſolatium, ib. H

Mortuorum reſurrectio oſtenditur, ib. c. 9. per tot.
Mortis horam cur voluerit Deus incertam, in F. S. Catharinæ c. 7.
1. Propter bonum publicum, ib. B
2. Propter pacem & tranquillitatem, ib. C
3. Ne bona multa omitterentur, ib D
4. Ad refrænandam peccandi libidinem, ib. E
5. Ad meritum cumulandum, ib. F

Mortificatio.

Mortificatio ſui ſuadetur in F S. Laurentij, c. 8. C. 1 (c. 7. B

Mulier.

Plures SS. Mulieres cur ſteriles in F. S. Ioannis Bapt.
Cum mulieribus parcè loquendum, in F. S. Iacobi, c. 7. C. 3
Mulierem debere viro eſſe ſubditam oſtenditur, in F. SS. Simonis & Iudæ, c. 3. per tot.
1. Ex ſcriptura, ibid. B
2. Ex lege naturæ, ib. C
3. Ex iure gentium, ib. D
4. Ex decreto diuino, ib. E

Mundus.

Mundus Liber, in F. Conceptionis B. V. c. 1.
Nulla in mūdo proſperitas ſtabilis, in F. SS. Innocentum, c. 6. C
Mundi ſectatorum ingenium, in F. Epiphaniæ, c. 7. G
Mundi ſtatus varius & inconſtans, in F. Natiuitatis B. V. c. 9. B
Mundus contemnendus, ib. C
Mundi ingenium, in F. SS. Simonis & Iudæ, conc. 5. per tot.
1. Mutuat ſua tantùm, ibid. B
2. Idem pluribus vendit, ib. C
3. Non concedit niſi ſua, licet viliora, ib. D
4. Strictè computat, ib. E
5. Hoſpitem mox obliuiſcitur, ib. F
A mundo reprobari, bonum, ib. c. 7. D
Mundus vocantur mali, ib. c. 8. C
Mundus cur odio habuit Apoſtolos, ib. D

N.

Nobilitas, Nobiles.

Vera nobilitas in virtute conſiſtit, in F. Natiuitatis B. V. c. 9. D

Nomen.

Circa nominum impoſitionem obſeruanda, in F. S. Ioannis Bapt. c. 6. E
Boni nominis cura habenda, in F. SS. Petri & Pauli, c 6. per tot.
1. Quia proximum ædificat, ib. B
2. Quia retinet à multis peccatis, ib. C
3. Bonitatem tribuit actibus, ib. D
4. Difficillimè recuperatur, ib. E
5. Deum glorificat, ib. F
Bonum nomen & fama ſeruanda, ib. c. 8. B

O.

Obduratio.

Obdurationis cauſa, in F. S. Stephani, conc. 6. B. C. D. E. F. G
1. Subtractio gratiæ, ib. B
2. Neglectus ſalutis, ib. C
3. Flagella, ib. D
4. Proſperitas, ib. E
5. Conſuetudo praua, ib. F
6. Impudentia, ib. G
Obdurationis remedia tria, ib. G
Pertinacia magnum malum, in F. SS. Simonis & Iudæ, c. 7. G

Obedientia.

Obediendum Chriſto, intellectu, in F. S. Andreæ, c. 5. B. Voluntate, ibid C
Cedendum Deo, ſenſu & voluntate noſtrâ, in Feſto S. Thomæ, c. 7. D

Oblatio.

Oblationis conditiones, in F. Epiphaniæ, c. 7. I
Quæ primogenita Deo offerenda, in F. Purificationis B. V. c 2. per tot.
1. Primogenitum cuiuſcunq; operis, ib. B
2. Primogenitum negotiorum, ib. C
3. Primogenitum diei, ib. D
4. Primogenitum ætatis, ib. E
5. Primogenitus filiorum, ib. F
Cor hominis primogenitum quomodo Deo offerendum, ib. c. 3. per tot.
1. Per amorem Dei ſuper omnia, ib. B
2. Per contritionem, ib. C
3. Per fiduciam in Deum, ib. D
Oblatio primogenitorum cur præcepta, ib. c. 6. C
Quæ hoſtia pro purificatione offerenda, ib. D
Cur non agnus ſed colūba à Deiparâ oblata, ib. E

Oculus.

Oculus multiplex bene examinandus, in F. S. Martini, c. 2. per tot.
1. Ratio, ib. B
2. Scientia, ib. C
3. Fides, ib. D
4. Intentio particularis, ib E
5. Intentio vniuerſalis, ib. F
6. Conſiliarius, ib. G
7. Oculus Corporeus, ib. H
Oculus intellectûs, ſeu Ratio, vnde potiſſimùm obſcuretur, ib. c. 3. per tot.
1. A ſuperbia, ib. B
2. Ab auaritia, ib. C
3. A luxuria, ib D
4. Ab inuidia, ib. E
5. Ab ira, ib. F
6. Ab ebrietate, ib. G
7. Ab ignorantia & tædio, ib. H

Odium.

Quomodo odiſſe oporteat ſe & ſua, in F. S. Laurentij, c. 7. per tot.
1. Quomodo amicos, ib. B
2. Quomodo diuitias, ib. C
3. Quomodo honorem, ib. D
4. Quomodo formam, ib. E
5. Quomodo corpus, ib. F
6. Quomodo vitam, ib. G
Odium quantum malum, in F. SS. Simonis & Iudæ, c. 7. C
Odio haberi gratis, bonum, ib. F

Opera.

Operum bonorū merces ſperanda, in F. S. Nicolai, c. 7. E

Digitized by Google

Oratio.
*Modus orandi, in F.S.Bartholomæi,c.*8.G

P.

Papa.
*Quantâ iniuriâ vocetur Anti Chriſtus, in F.SS.Petri & Pauli,c.*1*.per tot.*
*Vnum Eccleſiæ caput viſibile eſſe debere, oſtēditur ex naturâ, ſcripturâ, ratione, Patribus, duratione Cathedræ Rom. conſenſu fidelium, ib.c.*3 *per tot.*
*Romanæ ſedis præcellentia, ibid.c.*3*.per tot.*
1. *Eſt lapis ſummi, ibid.*B
2. *Angularis, ibid.*C
3. *Electus, ib.*D
4. *Probatus, ibid.*E
5. *Pretioſus, ib.*F
*Petri primatus, ibid.c.*8.F
*Plenaria Petri & ſucceſſorum poteſtas, ib.*H
*Ritus inaugurationis ſummi Pontificis, in F. S. Bartholomæi,c.*7*.per tot.*
*Primatus Petri monſtratur, ib.c.*8.D
*Noua Pontificum nomina cur, ib.*E
Parentes. (tot.
*Parentes quid debeāt liberis, in F.S.Nicolai,c.*4*.per*
1. *Doceant fugere peccata, ib.*B
2. *Doceant bonos mores,* C
3. *Habiles applicent ad ſtudia,* D
4. *Exerceant laboribus,* E
5. *Præbeant eis exempla bona,* F
6. *Suauiter inſtituant,* G
7. *Moderatè caſtigent* H
*Parentibus quid filij debeant, ib.c.*5*.per tot.*
1. *Honorem. ib.*B.1.2.3
2. *Obedientiam,* C.1.2.3.
3. *Obſequium,* D.1.2.3
*Parentum quorundam in liberos ſuos crudelitas, in F. SS.Innocentum,c.*5*. per tot.*
1. *Aliqui eos deſerunt, ib.*B
2. *Aly opprimunt, ib.* C
3. *Aly ſuffocant, ib.*D
4. *Aly Carnifici tradunt, ib.*E
5. *Aly veneno necant, ib.*F
6. *Aly gladio perimunt, ib.*G
7. *Aly immolant Idolo, ib.*H
*Parentū exemplar Abraham, in F.Natiu.B.V.c.*2.B
Peccator.
Vide, Mali.
*Lapſis condeſcendendum, in F.S.Thomæ,c.*7.F
*De peccatoribus non deſperandum, ib.*F
*Non ſpernendi peccatores multas ob cauſas, in Feſto S.Magdalenæ,c.*7*.per tot.*
*Peccatores vltimo apud Deum loco ſunt, in F.S.Bartholomæi,c.*8.G
Non mirum ſi aliqui mali in communitate, ibid H
Publicani myſticè quinā, in F.S.Matthæi,c 1 *per tot.*
1. *Impudentes, ib.*B
2. *Malitioſi, ibid.*C
3. *Peccatis indormientes, ib.*D
4. *Auari & Raptores, ib.* E
5. *Curioſi & detractores, ib.*F
6. *Peruerſores, ib.*G
Peccatum.
*Peccatū Originale quomodo traducatur ad poſteros Adæ, in F.Conceptionis B.V.c.*2.B.C.D.E.
*Lapſus Adami noſtra inſtructio, ib.*F

*Peccatum contemnit Deum ſexdecim modis, in Feſto S Thomæ,c.*4*.per tot.*
1. *Contemnit Deum vt ſummum bonum, ib.*B
2. *Vt finem vltimum, ib.*C
3. *Vt Deum verum, ibid.*D
4. *Vt Legiſlatorem, ib.*E
5. *Vt Conditorem, ib.*F
6. *Vt redemptorem ib.*G
7. *Vt Iudicem, ib.*H
8. *Vt amicum, ibid.* I
9. *Eius æternitatem, ib.*K
10. *Eius vnitatem, ib.*L
11. *Eius immenſitatem, ib.*M
12. *Eius benignitatem, ib.*N
13. *Eius clementiam, ib.*O
14. *Eius ſapientiam, ib.*P
15. *Eius potentiam, ib.*Q
16. *Eius bonitatem, ib.*R
*Peccatum cur plectatur pœnâ æternâ, in F.S. Catharinæ,c.*8.C
Pietas.
*Quantum receſſerimus à Maiorum noſtrorum pietate, in F.S VVilibaldi,c.*1*.per tot.*
1. *Oſtendit Anglia, ib.*B
2. *Oſtendit S.Richardi familia, ib.*C
3. *Oſtendit Clerus, ib* D
4. *Oſtendunt Laici, ib.*E
5. *Oſtendit fides ſeculi VVilibaldini, ib.*F
Pœnitentia.
*Efficacia Pœnitentiæ, in F.S.Ioannis Apoſt.c.*7.G
*Pœnitentes reuertantur per aliam viam, in Feſto Epiphaniæ,c.*7.M
*Pœnitentium ſpeculum Magdalena, in Feſto S.Magdalenæ,c.*2*.per tot.*
1. *Feſtinat ad pœnitentiam, ib.*B
2. *Pudore ſuffunditur, ib.*C
3. *Conteritur, ib.*D
4. *Peccatricem ſe profitetur, ib.* E
5. *Docet modum ſatisfaciendi, ib.*F
6. *Rigorem oſtendit pœnitentiæ, ib.*G.
*Pœnitentes facilè recipiendi, ib.c.*8.B.3
Præcepta.
*Dei præceptis inſiſtendū, in F.S.Ioannis Bapt.c.*6.D
Prælati, Principes.
*Principes errantes liberè arguendi, in Feſto S. Ioannis Apoſt.c.*7.E
Prophetia, Prophetæ.
*Gaudium in Natiuitate Ioannis Baptiſtæ, in F. eiuſdem c.*1*.per tot.*
1. *In domo Zachariæ, ibid.*B
2. *In domo Vicinorum, ib.*C
3. *In Limbo Patrum, ib.*D
4. *In Cœlo, ib.* E
5. *In Orbe Vniuerſo, ib.*F
*Vnde tanta Ioannis Baptiſtæ Sanctitatis fama, ibid, c.*2*.per tot.*
1. *Ex humilitate mirâ, ib.*B
2. *Ex vita auſteritate, ib.*C
3. *Ex charitate in Deum & proximum, ib.* D
*Ioannes Bapt.cur Angelus dictus, ib.c.*3*.per tot.*
1. *Ob officium Angelicum, ibid.*B
2. *Ob dotes Angelicas, ib.*C
3. *Ob conuerſationem, ib.*D
*Imitandus in his Ioannes, ib.*E
*Dies natiuitatis eius, gaudij dies, ib.c.*6.C

Pudor.

Pudor.

Vide Erubeſcentia.

Pueritia, Pueri.

*Pueri diſcunt à Pnero Chriſto, in F. Purificationis B.V.c.*8.G

Paruulorum innocentia ſtatnitur in exemplum, in F.S.Michaelis,c.8.per tot.

1. *Immunes ſunt à ſuperbia,ib.*B
2. *Ab auaritia,ib.*C
3. *A libidine,ib.*D
4. *Ab inuidia,ibid.* E
5. *Ab iracundia,ib.*F
6. *A Gulâ,ib.*G
7. *Ab acedia,ib.*H

Purgatorium.

Purgatorium aſſeritur,in F.Animarum,c.1.per tot.

1. *Ex ſcriptura,ib.*B
2. *Ex traditione Apoſtolorum,ib.* C
3. *Ex ratione,ib.*D
4. *Ex figuris,ib.*E
5. *Ex oſtentis,ib,*F
6. *Ex hiſtoriis,ib.*G

Probatica piſcina typus Purgatorij,ibid.c.2.per tot.

1. *Quoad eius deſcriptionem,ib.*B
2. *Quoad ſolacia eius,ib.*C
3. *Quoad pœnas,ib.*D
4. *Qnoad redemptionem,ib* E
5. *Quoad diuturnitatem,ib.*F
6. *Qnoad ſuffragia,ib.*G

Pœnarum purgatorij acerbitas,ib. 3.per tot.

1. *Pœna damni,ib.*B
2. *Pœna ſenſus,ib.*C
3. *Duratio incerta,ib.*D
4. *Ligatio,ib.*E
5. *Coactio,ib.*F

*Purgatorium cauendum,ib.*G

Solatia & gaudia Purgatorij.ib c.4 per tot.

1. *Sunt in ſtatu gratiæ,ib.*B
2. *Sunt certi de ſalute,ib.*C
3. *Snnt innocentes,ib.*D
4. *Sunt æquanimes,ib.*E
5. *Habent ſolatia ab angelis,ib.*F

Animabus Purgatorij ſuccurrendum,ib.c.5 per tot.

1. *Quia extremè egentes,ib.*B
2. *Quia maximo bono aſſiciuntur,ib.*C
3. *Quia ſnccurrentibus prodeſt,ib.*D
4. *Quia facilis ſnccurſus,ib.*E
5. *Quia æquum,ib.*F
6. *Qnia monitores multi,ib.*G

Quibns modis eripiendæ animæ purgantes, ibid.c.6. per tot.

1. *Miſſæ ſacrificio,ib.*B
2. *Oratione,ib.*C
3. *Mortificatione,ib.*D
4. *Eleëmoſynâ,ib.* E

Media euadendi Purgatorium,ibid c 7.per tot.

1. *Vita venialia peccata,ib.* B
2. *Mundum ne dilige,ib.*C
3. *Frequenta Sacramenta,ib.*D
4. *Extremam vnctionem cape,ib.*E
5. *Pœnitentias iniunctas perage,ib.* F
6. *Lucrare indnlgentias,ib.*G
7. *Purgatorium hîc elige,ib.*H
8. *Mortem libens excipe,ib.*I
9. *Ora vt ſis immunis,ib.*K
10. *Sncurre Purgantibus,ib.*L

Q.

Quadrageſima.

Per Qnadrageſimam obſernanda amplectendaq́;

1. *Ieiunium,in F.S.Matthiæ,c* 4 B
2. *Modeſtia & honeſtas maior,ib.*C
3. *Pœnitentia,ib.*D
4. *Maius ſtudium audiendi verbum Dei,ib.*E
5. *Fuga peccatorum maior,ib.*F
6. *Communio Paſchalis,ib.*G

R.

Regnum, Reges.

*Regnorum breuitas & inconſtantia, in F.Epiphania,c.*7.B

*Reges imitantur ſubditi,ib.*D

Regnum cælorum ingreſſuro quid faciendum, in F. S.Iacobi,c.3.per tot.

Relapſus, Relabentes.

Relapſus quã periculoſus,in F.S.Georgij,c. 2.per tot.

1. *Propter temeritatem,ib.*B
2. *Propter ingratitndinem,ib.*C
3. *Propter inſipientiam,ib.*D
4. *Propter vilitatem,ib.*E
5. *Propter offenſionem Dei,ib* F

Relapſos quæ conſequantur damna,ib.c.3

1. *Mittentur foras,ib.*B
2. *Areſcent,ib.*C
3. *Colligentur,ib.*D
4. *In ignem mittentur,ib.*E
5. *Ardent,ibid,*F

Religio, Religioſi.

Religio Magorum proponitur in exemplum, in F. Epiphania,c.3.per tot.

1. *Stellam Ducem ſecuti ſunt,ib.*B
2. *A longè venerunt,ib.*C
3. *Diuerterunt ad ſapientes,ib.*D
4. *Proprias commoditates neglexerunt, ib.*E
5. *Procidentes adorauerunt,ib.*F
6. *Sacerdotes interrogârnnt,ib.*G
7. *Obtulerunt munera,ib.*H
8. *Per aliam viam reuerſi fuere,ib.*I

Religioſorum centuplum, quâ in re conſiſtat, in F. Conuerſionis S.Pauli,c.3. per tot.

1. *In abundantiâ rerum temporalium,ib.*B
2. *In gaudio ſpirituali,ibid.*C
3. *In ſecuritate vitæ,ib.*D
4. *In vnioue animorum,ib.*E

*Relinquentium omnia quæ merces,ib.c.5.*H

*Religioſi nõ accnſandi velut otioſi,in F.Aſſumptionis B.V.c.9.*D

Reſtitutio.

Incitamenta ad reſtitutionem faciendam,in F.Dedicationis,c. 3.per tot.

1. *Eam præcipit Lex naturæ,ib.*B
2. *Lex ſcripta,ib.*C
3. *Gratia obtinenda,ib.* D
4. *Periculum hæredibus imminens,ib.*E
5. *Mors & gehenna imminens,ib.*F
6. *Grande bonum reſtitutionis,ib.*G

Reſurrectio.

*Reſurrectio mortuorum cur regeneratio vocetur, in F.Conuerſionis S.Pauli,c.5.*C

Reſurrectio mortuorum oſtenditur, In die animarum,c.9.per tot.

1. Ex

1. *Ex naturali propenſione,ibid.*B
2. *Ex cooperatione corporis cum anima,ibid.*C
3. *Ex reſurrectione Chriſti,ibid.*D
4. *Exemplis naturalibus,ibid.*E
5. *Ex miraculis,ibid.*F

S.

Sacerdotium,Sacerdotes.

*Sacerdotes inſtruūtur in F.Purificationis,B.V.c.*8.B

Sacrificium.

*Sacrificia veteris Legis ad quid,in F.S.Matth.c.*7.E

Sæculum,Sæculares.

Quomodo etiam ſæculares ſua relinquere poſſint ac debeant, in F.Conuerſionis S.Pauli,c 2.*per tot.*
1. *Egeſtatem æquo animo ferendo ibid.*B
2. *Iacturam bonorum æquè ferendo,ibid.*C
3. *Solicitudinem deponendo, ibid.*D
4. *Statuendo omnia potiùs relinquere quàm Deum offendere,ib* E
5. *Seipſos mortificando,ibid.*F

Sancti.
Vide Beati.

Sanctorum gloria,quam in terris habent,in F.Omnium Sanctorum,c.4.per tot.
1. *Per omina deſignati,ib.*B 1
2. *Mirè ſuſtentati,ib.*2
3. *A magnatibus honorati,ib.*3
4. *Ad honores quæſiti,ib.*4
5. *Gloria dotibus decorati,ib.* 5
6. *A tormentis ſeruati,ib.*C 1
7. *Glorioſè mortui,ib.*2.
8. *Corpora eorum ſeruata,ib.*3
9. *Honorificè ſepulti.ib.*4
10. *Clarent miraculis,ib.*D 1
11. *Reliquiæ eorum ſeruantur,ib.*2
12. *Templa eis extruuntur,ib.*3
13. *Feſti dies dicati,ib.*4
14. *Canonizati.ib.*5

*Sancti cur honorandi,ib.c.*5.*per tot.*
1. *Quia honorantur à Deo,ib.* B 1
2. *Quia Deus in ipſis honoratur,ib.*2
3. *Quia Dei amici,ib.*C 1
4. *Quia ſtrenui milites,ib.*2
5. *Quia priùs contempti,ib.*3
6. *Quia eorum honor nobis prodeſt, ib.* D

Sanctis,maximè Patronis quid debeamus, ib. c. 6. *per tot.*
1. *Inuocationem,ib.*B
2. *Imitationem.ib.*C
3. *Cultum & honorem,ib* D

Sanctorum feſta cur celebremus,in F.S. Martini,c. 5 *per tot.*
1. *Vt Deus in Sanctis colatur,ib.*B
2. *Vt Sancti honorentur,ib.*C
3. *Vt Sanctis gratulentur,ib.*D
4. *Vt Sanctos imitemur. ibid.*E
5. *Vt Sanctos inuocemus.ib.*F

Scandalum.

Nemo ſcandalizari debet, ſi quis Iudas deſerat Eccleſiam,in F.S.Matthiæ,c.7.per tot.
1. *Quia talis caſus non eſt nouus,ib:*B
2. *Quia non mirum ſi è multis bonis vnus malus,ib.*C
3. *Quia fortiores grauiùs tentantur,ib.*D
4. *Quia ob prauos mores ferè diſcedunt,ib.*E
5. *Quia de hoc præmonuit Deus,ib.*F
6. *Quia ſuprà fidem, non ſupra fideles fundati ſumus ib.*G

Scandali perniciei & væ interminatum,in F.S. Michaelis,c.9.per tot.
1. *Væ ſcandalizanti à Deo,ib.*B
2. *Væ illi à Chriſto,ib.*C.
3. *Væ illi ab Angelis,ib.*D
4. *Væ illi ab Eccleſia,ib.*E
5. *Væ illi à Dæmonibus,ib.*F
6. *Væ illi à puſillis,ib.*G

*Varia in mundo ſcandala,ib.c.*10.F

Scientia.

*Scientia non abſcondenda,in F.S.Nicolai,c.*1.C
Semper diſcendum Chriſtiano, in F.S.Matthæi,c. 6.A

Scriptura.

*S.Scriptura non vbiq; clara,in F.S.Stephani,c.*7.B
*Scripturæ legendi varij modi,in F.Epiphaniæ,c.*7.E

Senectus, Senes.

*Senes inſtruuntur exemplo Simeonis in F.Purificationis B.V.c.*5.*per tot.*
1. *Spernant mundum,ib.*B
2. *Vitent auaritiam,ib.*C
3. *Conſilio & exemplo aliis præluceant, ib.*D
4. *Pietati liberiùs vacent,ib.*E
5. *Parent ſe ad mortem,ib.*F
6. *Libenter hinc emigrent,ib.*G

*Senes inſtruuntur,ib.c.*8.C

Seruitus, Serui.

*Seruire Deo obligamur decem titulis, in F.S.Laurentij c.*2.*per tot.*
1. *Creatio,ib.*B
2. *Obſequia in bonum hominis,ib.*C
3. *Conſeruatio,ib.*D
4. *Incarnatio,ib.*E
5. *Redemptio,ib.*F
6. *Merita Chriſti,ib.*G
7. *S.Euchariſtia,ib.*H
8. *Beneficia priuata,ib.*I
9. *Adoptio,ib.* K
10. *Profeſſio Chriſtianiſmi,ib.*L

*Seruitus Dei quâ in re conſiſtat,ib.c.*3.*per tot.*
1. *In cognitione Dei,ib.*B
2. *In officiis charitatis,ib.*C
3. *In officiis religionis,ib.*D
4. *In cuſtodia mandatorum,ib.*E
5. *In ſtudio imitandi,ib.*F

*Seruire Deo quàm hominibus præſtat,ib.c.*8.D
*Seruorum & ſubditorum exemplar Iacob,in F.Natiuitatis B.V.c.*2.D

Spes.

*Spes Paſtorum Bethlehemiticorum, in F.Natiuit. Chriſti,c.*6.C

Superbia.

*Nemo extollatur ob ſua talenta,in F.S.Nicolai c.*7. C.1.2
Nemo contemnat proximum ſuum,in F.S. Magdalenæ,c.6.per tot.
1. *Non iuſtus peccatorem,ib.*B
2. *Non diues inopem, ib.*C
3. *Non doctus indoctum,ib.*D
4. *Non nobilis ignobilem,ib.* E
5. *Non eminentior inferiorem,ib.*F
6. *Non pulcher deformem,ib.*G

7. Non

7. *Non fortis imbellem,ib.*H
Non ſpernendi peccatores,ibid.c.7.per tot.
1. *Quia fortè non eſt ampliùs peccator , ib.*B
2. *Fortè cras non erit,ib.*C
3. *Fortè multis inſons,ib.*D
4. *Fortè grauiùs tentatus,ib.*E
5. *Fortè melior reſurget,ib.*F
6. *Fortè ſe humiliat,ib.*G

T.

Templum.

De quadruplici templo myſtico,in F.Dedicationis, c. 6.per tot.
1. *Eſt Chriſtus,ibid.*B
2. *Deipara,ib.*C
3. *Mundus,ib.*D
4. *Chriſtianus,ib.*E
Templa ad quid ædificentur & ornentur,ib.c.7.per tot.
*Ædificantur 1.ad ſacrificandum,ib.*B
2. *Ad Sacramenta adminiſtranda,ib.*C
3. *Ad verbum Dei prædicandum,ib.*D
4. *Ad Euchariſtiam aſſeruandam,ib.*E
5. *Ad orandum,ib.*F
*Ornantur,1. Quia palatia Dei,ib.*G
2. *Quia diuinis priuilegiis ornata,ib.*H
3. *Ad deuotionem populi,ib.*I
4. *Quia ſic Eccleſia exaltatur,ib.*K
5. *Quia id fecere maiores noſtri,ib.*L
Templa cur conſecrentur,ib.c.8.per tot.
1. *Vt in iis ſacra fiant,ib.*B
2. *Vt ſtatũ totius Eccleſia commonſtrent,ib.*C
3. *Vt moneant nos Baptiſmi noſtri,ib.*D
4. *Vt ibi diuina decentiùs peragantur,ib.*E
5. *Vt Dæmones ab illis arceantur,ib.*F
Quid hæretici contra Dedicationem templorum obyciant,ib.c.9. per tot.
1. *Carpunt Dedicationem,ib.*B
2. *Carpunt cæremonias,ib.*C
3. *Carpunt Anniuerſarium,ib.*D
4. *Carpunt populi concurſum,ib.*E
5. *Carpunt abuſus,ib.*F
Quanto honore & veneratione templa condecorata ſint,ibid.c.10.per tot.
1. *A Deo,ib.*B
2. *Ab Angelis,ib.*C
3. *Ab Eccleſia,ib.*D
4. *Ab hominibus,ib.*E
5. *A creaturis aliis,ib.*F
Quanto fructu frequententur templa,ib.c.11.
1. *Chriſtus ibi videtur,ib.*B
2. *Chriſtus ibi protegit,ib.*C
3. *Preces ibi audiuntur,ib.*D
4. *Compunctio ibi obtinetur , ib.*E
5. *Salus impetratur,ib.*F
Templi fabrica,vaſa & ornamenta quid ſibi velint? ibid.c.12.per tot.
1. *Quid ſtructura templi,ib.*B
2. *Cur ad orientem ſtructum,ib.*C
3. *Quid turris? ib.*D
4. *Quid gallus ſupra templum,ib.*E
5. *Quid campana,ib.*F
6. *Quid crux ſupra templum? ib.*G
7. *Quid veſtibulum templi,ib.*H
8. *Quid aqua luſtralis,ib.*I
9. *Quid Gazophylacium,ib.*K
10. *Quid vexilla,ib.*L
11. *Quid foramen fornicis,ib.*M
12. *Quid ſuggeſtus,ib.*N
13. *Quid imago crucifixi,ib.*O
14. *Quid ſacrarium,ib.*P
15. *Quid lampas,ib.*Q
16. *Quid altare? ib.*R
17. *Quid candelabra,ib.*S
18. *Quid cymbala,ib.*T
19. *Quid Thuribulum,ib.*V
20. *Quid cereus paſchalis,ib.*W

Tempus.

Vernum tempus quorum nos admoneat,in F.SS.Philippi & Iacobi,c.1.per tot.
1. *Docet noſſe Deum,ib.*B
2. *Noſſe nos ipſos,ib.*C
3. *Gaudere in & cum Chriſto,ib.*D
4. *Monet operari,ib.*E
5. *Credere reſurrectionem mortuorum,ib.*F
6. *Sperare futuram fælicitatem,ib.*G
7. *Amare cæleſtia,ſpernere terrena,ib.*H
Tempus bene expẽdendũ,in F.S.Cathar.c.6.per tot.
1. *Quia breue,ib.*B
2. *Quia dubium,ib.*C
3. *Quia pretioſum,ib.*D
4. *Quia irreuocabile,ib.*E

Tribulatio.

*In tribulatione quò confugiendum, in Feſto S.Matthiæ,c.8.*F
Tribulationis calicem cur aliqui nolint bibere,in Feſto S.Iacobi,c.5.per tot.
1. *Quia putant ſibi indebitum,ib.*B
2. *Sibi ſolis exhauriendum,ib.*C
3. *Nimis eſſe amarum,ib.*D
4. *Nimis magnum,ib.*E
5. *Non propinari à quibus deberet,ib.*F
6. *Eſſe nouum & inſperatum,ib.*G
*Damna frugibus cur interdum inferãtur,ib.c.7.*H
Remedia contra impatientiam Aegrorum à Chriſto deſumpta,in F.S.Bartholomæi,c.6.per tot.
Bonos cur oporteat exerceri tribulationibus,in Feſto SS.Simonis & Iudæ,c.4.per tot.

Triſtitia.

Triſtitia mala cauſa & remedia,in Feſto SS.Philippi & Iacobi,c.2.per tot.
1. *Perturbamur quia non fit,ut volumus,ib.*B
2. *Quia fit contra voluntatem noſtram, ib.*C
3. *Quia nimis æſtimamus temporalia,ib.*D
4. *Quia grauiùs mala apprehendimus,ib.*E
5. *Quia noſtrâ ſorte contenti non ſumus,ib.*F
6. *Quia immiſcemur rebus alienis,ib.*G
7. *Quia malè egimus,ib.*H
*Triſtitia pellenda,ib.c.7.*B

V.

Velocitas.

Velocitas commendatur,in Feſto S. VVilibaldi, c.3. per tot.
1. *In obediendo,ib.* B
2. *In pœnitentia agenda,ib.*C
3. *In ſurgendo è ſomno,ib.*D
4. *In adeundo templo,ib.*E
5. *In reſtituendo,ib.*F
6. *In dando,ib.*G
7. *In reconciliando inimico,ib.*H

Verbum Dei.

*Modus audiendi verbū Dei, in F. Aſſumpt. B.V.c.9.*C

Viduitas; Viduæ.

*Viduæ diſcunt ab Annâ, in F. Purificat. B.V.c.*8.D

Vindicta.

Modi ſe vlciſcendi Chriſtianè, in F.S. Stephani, c.2. per tot.

Contra inimicos beneficijs pugnandum, in F.S. Stephani, c.7. G

Virginitas, Virgines.

*Virgines diſcunt à Deiparâ, in Feſto Purificationis, B.V.c.*8.E

Virginitas cōmēdatur, in F.S. Catharinæ, c.1. per tot.

1. *A Sacris literis, ib.*B
2. *A propriâ dignitate ibid.*C
3. *A multiplici immunitate, ib.*D
4. *A præmio et decreto, ib.*E
5. *Ab immenſo Virginum choro, ibid.*F

Virginum præſcripta, ibid. c.2. per tot.

1. *Expectent Sponſum ſuum, ib.*B
2. *Ornent lampades ſuas, ibid.* C
3. *Socient ſe bonis ſuiq; ſimilibus, ib.*D
4. *Fugiant publicum, ib.*E
5. *Silentio aſſueſcant, ib.*F
6. *Cuſtodiant vas ſuum, ib.*G

Quinque virgines Euangelicæ, cur fatuæ dicantur, ibid. c.3. per tot.

1. *Quia obuiant Sponſo ſine oleo, ib.*B
2. *Quia dormiunt expectantes, ib.* C
3. *Quia externè ſolùm ornant lampades ſuas, ib.*D
4. *Quia oleum ſibi donari volunt, ib.*E
5. *Quia tardiùs eunt emero, ib.*F
6. *Quia ſine cultu pergunt ad nuptias, ib* G
7. *Quia ingredi volunt clausâ ianuâ, ib.*H

Catharina Virgo quas meruerit coronas, in F. eiuſdem c.1. per tot.

1. *Aureolam virginitatis, ib.*B
2. *Aureolam martyrij, ib.* C
3. *Aureolam Doctoratus, ib.*D

*Virgines fatuæ & prudentes, quæ, ibid. c.9.*B

*Quid earum oleum & lampas, ib.*C

*Quomodo obuiant Sponſo, ib:*D

*Quid earum ſomnus, ib.*E

*Quid ſatuarum poſtulatio, ib.*G

*Quid earum reditus, ib.*H

Virtus.

*Virtutum propoſita exequenda, in Feſto S. Ioannis Baptiſtæ, c.6.*B

Ad virtutem ſectandam incitamenta, in Feſto S. Iacobi, c. 2. per tot.

1. *Virtutis pulchritudo, ib.*B
2. *Vitij turpitudo, ib.*C
3. *Virtutis ſoliditas, ib.*D
4. *Virtutis ſacilitas, ib.*E
5. *Exempla, ib.*F
6. *Merces, ib.*G

*In virtute conſiſtit vera gloria, in Feſto Natiuitatis B.V.c.9.*E

Vita.

Vita hominis præſagia in F S Ioan Bapt c.4. per tot.

1. *Ex prodijs omnibus, ib.*B
2. *Ex parentum vitâ, ib.*C
3. *Ex inſtitutione Magiſtri, ib.*D
4. *Ex ſocietate, ib.*E
5. *Ex vitæ primordiis, ib.*F

*Vita actiua & cōtemplatiua per Martham & Magdalenam, in F. Aſſumptionis, B.V.c.*10.H

*Quid de vtraq; vitâ ſentiendum, ib.*I

Vita noſtra fluxus rapidus, in F. Natiuitatis, B.V.c. 9.G. *omnimoda extinctio, ib.*

Vita hominis cur adeò nunc acciſa & breuis, in Feſto S. Catharinæ c.7

1. *Ob deſtructionem complexionis, ib.*G
2. *Ob ignorantiam noſtrâm, ib.*H
3. *Ob intemperantiam, ib.*I
4. *Ob rebellionem creaturarum, ib.*K
5. *Ob Dei arcanam voluntatem, ib.*L

Vocatio.

*Vocationis diuinæ neceſſitas, in F.S. Matthæi, c.*6.B *eiuſdem vis & ſuauitas, ibid.*

Voluntas.

*Voluntas noſtra, cauſa perditionis noſtræ, in F.S. Stephani, c.7.*E

Voluntas noſtra, quouſq; conformanda ſit cum diuina, in F. Purificationis, B.V.c.4. per tot.

1. *Offerendo ſe ad omnem penuriam, ib.*B
2. *Ad omnem contemptum, ib.*C
3. *Ad omnem ægritudinem, ib.* D
4. *Ad quamuis mortem, ib.* E
5. *Ad mortem etiam chariſſimorum, ib.*F
6. *Ad omnem calamitatem, ib.*G

*Cum diuina voluntate noſtra conformanda, in F.S. Matthiæ, c.*8.C

Quomodo voluntati diuinæ noſtra conformanda ſit, in F.S. Ioannis Baptiſtæ, c.5. per tot.

1. *Accuratè, ibid.* B
2. *Conſtanter, ib.* C
3. *Indifferenter, ib.*D
4. *Vniuerſim, ib.*E
5. *Prudenter, ib.*F

*Quomodo cognoſcenda Dei voluntas, ib.*F

*Voluntas propria fugienda, in F.S. Iacobi, c.6.*B

Vſura.

Vſura damnatur, in F.S. Nicolai, c.6. per tot.

1. *Damnatur à vocabulo ſuo, ib.*B
2. *A legibus diuinis,*C.1.2
3. *A SS. Canonibus,*C.3.
4. *A legibus ciuilibus, ib.*4
5. *A ratione, ib.*D

Duplex *vſura,*D.1

Differt *à Cenſu,*D.2

Vulgus.

*Vulgi rumores ſpernēdi, in F.S. Ioannis Apoſt. c.7.*H

*Non ægrè ferendum ſi vulgus malè de nobis ſentiat, in F.SS. Petri & Pauli, c.*8.C

Finis Indicis Materiarum.

INDEX LOCORVM S. SCRIPTVRÆ POTIORVM,

quæ in hoc toto Opere illuſtrantur.

Cap. Verſ.

Ex Libro Geneſis.

I 2 Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas, Dom. Pent.c.4.G. Fer 3.Pent.c.1.H
2 Fecit Deus firmamentum, Dom.4 Aduent.c.1.H
II 17 In quocunque die comederis ex eo &c. Dom. 4.poſt Paſcha, c.9.B. Fer.2.Pent.c.9.F
18 Faciamus ei adiutorium ſimile ſibi, Dom.2. poſt Epiph.c.3.E
III 8 Fecerunt ſibi perizomata, Dom.19.poſt.Pent. c.5.A.Dom.4.poſt Paſcha, c.6.D
9 Dixit ei, vbi es? in F.S.Magdalen.c.3.D
15 Ipſa cõteret caput tuum, in F.Concept. B.V. c.6.tot.Dom. Paſſion.c.1.G. Dom. 18. poſt Pent.c.5.C
15 Tu inſidiaberis calcaneo eius, Dom.2.Quad. c.1.C
IV 7 Nónne ſi bene egeris recipies &c.in F.Epiph. c.7.H.5.Dom.22.poſt Pent.c.4.F
7 Statim in foribus peccatum aderit, Dom.21. poſt Pent.conc.4. D. Dom.22.poſt Pent, c.3.A
8 Egrediamur foras, Fer.2.Pent.7.C
11 Maledictus eris ſuper terram, Dom.21.poſt Pent.c.8.F
VI 3 Eruntque dies illius centum viginti annorum, Dom.15.poſt Pent.c.7 B.2
VIII 7 Dimiſit coruum, qui egrediebatur &c. Dom. 23.poſt Pent.c.2.F
9 Cùm non inueniſſet vbi requieſceret pes eius &c.in F.S.Matthiæ, c.1.A.Dom. Pent.c.2.H
IX 4 Carnem cum ſanguine non comedetis, Dom. 23.poſt Pent.c.1.B
9 Statuam pactum meum vobiſcum, Dom. 1. poſt Paſcha, c.1.B
13 Arcum meum ponam in nubibus &c. in F. Annunc.B.V.c.2.B
XI 4 Faciamus nobis ciuitatem & turrim, in F. S. Matthiæ, c.3.B
XII 8 Ab Occidente habens Bethel & ab Oriente Hai; Dom.18.poſt Pent.c.1.F
XIV 18 Melchiſedech rex Salem proferens panem & vinum &c.Dom.2.poſt Pent.c.3.B
XV 11 Deſcenderuntq; volucres ſuper cadauera &c. Dom.18.poſt Pent.c.3.E
XVIII 21 Deſcendam & videbo vtrum clamorem &c. Dom.15.poſt Pent.c.7.B
XIX 11 Percuſſerunt cæcitate ita vt oſtium inuenire non poſſent, Dom.Septuag.c.6.D.2.
24 Pluit Dominus ſuper Sodomam & Gomorrham ſulphur & ignem à Domino, in F. Natiuit.Chriſti c.8.C
XXIV 63 Egreſſus fuerat ad meditandum in agro, Dom. 4.poſt Pent.c.6.B
XXV 23 Maior ſeruiet minori, Dom.18.poſt Pent.c.6.C
27 Factus eſt Eſau vir gnarus venandi, Dom.5. poſt Epiph.c.7.F.5
XXVI 22 Nunc dilatauit nos Dominus, Dom. 5. poſt Pent.c.6.E
XXVII 9 Faciam ex eis eſcas patri tuo, quibus libenter veſcitur, Dom.22.poſt Pent.c.1.I
27 Ecce odor filij mei ſicut odor agri pleni, Dom. 14.poſt Pent.3 E
28 Det tibi Deus de rore cœli & de pinguedine terræ &c.Dom.14 poſt Pent.c.7.B.2
XXVIII 12 Viditque in ſomnis ſcalam &c.in F.Annunc. B.V.2.C.in Paraſceu.c.9.A
XXXII 2 Caſtra Dei ſunt hæc, in F.S. Michaelis, c.10.C
8 Si venerit Eſau ad vnam turmam &c. in F.S. Stephani, c.5.G
25 Tetigit neruum ſœmoris eius, Dom.23. poſt Pent.c.5 D
XXXV 2 Abiicite Deos alienos &c.mundamini & mutate veſtimenta, Dom.19. poſt Pent.c.7. C Dom.3.Quadr.c.9. F
17 Noli timere quia & hunc habebis filium &c. Dom.3.poſt Paſch.c.8.H
XXXVII 3 Feeitque ei tunicam polymitam, Dom. 24. poſt Pent.c.9.C
XLII 5 Septem ſpicæ pullulabant in culmo vno, Dom. 6.poſt Pent.c.9.D
XLIX 4 Effuſus es ſicut aqua, non creſcas, in F.S. Magdalenæ, c.5.B
5 Simeon & Leui vaſa iniquitatis bellantia, &c. Dom.Paſſion.c.4.D
9 Catulus leonis Iuda &c. Dom.Paſch.c.3.A B.C
10 Non auferetur ſceptrum de Iuda &c. Fer. 2. Paſch.c.7.E.Dom.4. Aduent.c.9.B
14 Iſſachar aſinus fortis &c. in F. SS. Philipp. & Iac.c.6. P. in Paraſc.c.2.B.2
17 Fiat Dan coluber in via &c. Dom. 24. poſt Pent.c.1. B.& c.2.D
27 Beniamin lupus rapax &c.in Conuerſ.S.Pauli, c.1.tot.

Ex Libro Exodi.

III 2 Videbat quod rubus arderet &c. in F. Natiuitat.B.V.c.6. C.in F.Annunc.c.2.D
5 Solue calceamentum de pedibus tuis, in Aſſumpt. B.V.c.6.E.Dom.10.poſt Pent.c.1.D
VIII 10 Qui reſpondit cras, Dom.23. poſt Pent.c.2.H
19 Digitus Dei eſt hic, Dom.3. Quadr.c.10. G
XII 9 Caput cum pedibus & inteſtinis &c. in Paraſceu.c.8.§.27. A
Reliqua de agno paſchali, in cœna Dom. c.6. tot.
46 Nec os illius confringetis, Fer.2.Paſch.7.F
XXIIII 21 Per diem in columna nubis &c.Dom.4.Aduent.c.2.A

Egreſſi

CAP. Verſ.

XIV 8 Egreſſi erant in manu excelſa; Dom. 4. Quadrag. c. 2. C

XV 18 Regnabit in æternum & vltrà. Dom. 21. poſt Pent. c. 7. B

XVI 16 Colligat vnuſquiſque ex eo quantum ſufficit &c. Dom. 4. Quadrag. c. 6. D

Reliqua de manna, ib. c. 6. tot.

XIX 13 Siue iumentum fuerit &c. Dom. 1. Quadrag. c. 8. B

15 Ne appropinquetis vxoribus veſtris; Dom. 21. poſt Pent. c. 9. F. 2

XX 5 Viſitans iniquitatem Patrum in filios &c. Dom. Trinit. c. 5. D. 2

25 Non ædificabis altare de ſectis lapidibus; Dom. 13. poſt Pent. c. 10. C

26 Non aſcendes per gradus ad altare meum; Dom. 10. poſt Pent. c. 6. F. 3

XXII 1 Siquis furatus fuerit bouem aut ouem &c. in F. Dedicat. c. 15. H

25 Non vrgebis eum quaſi exactor, nec vſuris opprimes; in F. S. Nicolai, c. 6. B

31 Carnem quæ à beſtiis fuerit prægustata, non comederis, Dom. 1. poſt Paſch. c. 5. E. 3

XXIII 19 Non coques hœdum in lacte matris ſuæ; in F. Innoc. c. 3. B. in Paraſceu. c. 1. N

XXVII 20 Vt ardeat lucerna ſemper; Dom. 3. Pent. c. 7. D. 1

XXIX 22 Tolles adipem de ariete & caudam &c. in F. S. Andreæ, c. 2. G

XXX 7 Adolebit incenſum ſuaue fragrans manè, in F. Purific. c. 2. D

13 Dabit omnis qui tranſit ad nomen, dimidium ſicli. Dom. 17. poſt Pent. c. 2. A

XXXII 10 Dimitte me vt iraſcatur furor meus, Dom. 5. poſt Paſch. c. 3. F

20 Sparſit in aquam & dedit ex eo potum filijs Iſraël, Dom. Paſch. c. 2. B. 2

XXXIII 5 Iam nunc depone ornatum tuum &c. Dom. Paſſion. c. 2. D

XXXIV 6 Dominator Domine Deus, miſericors &c. in Paraſceu. c. 5. C. 2

XXXVIII 8 Fecit & labrum æneum de ſpeculis mulierum, Dom. 2. Aduent. c. 1. C. Dom. 12. poſt Pent. c. 2. C. 3

XL 20 Poſuit & menſam ad plagam Septentrionalem, Dom. 22. poſt Pent. c. 6. G

Ex Leuitico.

I 16 Plumas proiiciet prope altare ad orientalem plagam, Dom. 4. poſt Paſch. c. 3. H

II 11 Nec quidquam fermenti aut mellis adolebitur, Dom. 22. poſt Pent. c. 1. I

XI 16 Quidquid pinnulas & ſquamas non habet &c. Dom. 2. Aduent. c. 10. E

XIX 14 Non maledices ſurdo, in F. S. Matthæi, c. 6. E. 2. Dom. 3. poſt Pent. c. 6. B

14 Nec coram cæco pones offendiculum, in F. S. Michaelis, c. 9. G

XXI 17 Qui habuerit maculam, non offeret panes, Dom. 4. poſt Pent. c. 7. C

XXIV 12 Mater eius Salumith, filia Dabri, Dom. Paſſ. c. 8. B

XXV 23 Terra quoque non vendetur in perpetuum &c. in F. S. Andreæ, c. 8. G

XXVII 25 Omnis æſtimatio ſiclo Sanctuarij ponderabitur; Dom. 21. poſt Pent. c. 6. D. 4

Ex libro Numer.

XI 5 Recordamur piſcium &c. Fer. 2. Paſch. c. 1. D

7 Man quaſi ſemen coriandri; Dom. 2. poſt Pent. c. 2. E. Coloris bdellij; Dom. 4. poſt Pent. c. 8. B

9 Cumq; deſcenderet ſuper caſtra ros, deſcendebat pariter & man; Dom. 4. Quadr. c. 6. D. 3

XII 10 Gratuſque contra eos abiit, nubes quoque receſſit, Dom. 3. poſt Pent. c. 6. D. 3. & I. 3

XIII 24 Quem portauerunt in vecte duo viri; in Paraſceu. c. 8. §. 30. C. 3

XIX 11 Qui tetigerit cadauer hominis &c. Fer. 2. Pent. c. 7. F

15 Vas quod non habuerit operculum &c. in F. Annunc. B. V. c. 5. C. Dom. 11. poſt Pent. c. 3. C

XXIII 22 Cuius fortitudo ſimilis eſt Rhinocerotis; in F. S. Barthol. c. 6. C

XXV 4 Tolle cunctos principes populi & ſuſpende eos &c. Dom. 24. poſt Pent. c. 6. E

Ex Deuteronomio.

III 11 Monſtratur lectus eius ferreus &c. Dom. 18. poſt Pent. c. 2. C

V 8 Non facies tibi ſculptile, Dom. 22. poſt Pent. c. 8. B

VI 6 Eruntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie in corde tuo &c. Fer. 3. Pent. c. 2. B

XV 19 Non tondebis primogenita ouium, Dom. 3. Aduent. c. 5. B

XVII 20 Nec eleuetur cor eius in ſuperbiam &c. Dom. 2. poſt Paſch. c. 3. C. 1

XVIII 15 Prophetam ſuſcitabo eis de medio &c. in F. Natiu. Chriſti, c. 9. A

XXI 23 Maledictus à Deo eſt, qui pendet in ligno, in Paraſceu. c. 8. §. 26. E

XXII 10 Non arabis in boue ſimul & aſino, Dom. 4. poſt Paſch. c. 8. E

11 Non indueris veſtimento quod ex lana linoque contextum eſt, in F. S. Michael. c. 7. H. Dom. 7. poſt Pent. c. 7. H. 5

XXIII 7 Non abominaberis Idumæum &c. in F. S. Magdalen. c. 7. D

XXIV 6 Non accipies loco pignoris inferiorem & ſuperiorem molam, Dom. 18. poſt Pent. c. 6. A

10 Non ingredieris domum eius vt pignus auferas, in F. S. Ioan. Apoſt. c. 4. F

XXXII 11 Sicut aquila prouocans &c. in Paraſceu. c. 4. D. 2

13 Vt ſugeret mel de petra &c. in F. S. Thomæ, c. 2. A

22 Ignis ſuccenſus eſt in furore meo, &c. Dom. 10. poſt Pent. c. 2. F

Ex libro Ioſue.

II 4 Tollenſque mulier viros abſcondit &c. Dom. 24. poſt Pent. c. 9. E

18 Si ingredientibus nobis terram ſignum fuerit funiculus iſte, Dom. 24. poſt Pent. c. 5. D

III 5 Sanctificamini: cras enim faciet Dominus &c. Dom. 23. poſt Pent. c. 1. C

V 13 Noſter es an aduerſariorum, in F. S. Michaël. c. 7. I

Cap. Verſ.

VI 20 Poſtquam in aures &c. muri ilicò corruerunt. Dom. Pent. c. 5. E. 1.

VII 19 Da gloriam Domino Deo, Dom. 13. poſt Pent. c. 9. B. 3

XI 6 Equos eorum ſubneruabis, Dom. 23. poſt Pent. c. 5. D

Ex Libro Iudicum.

I 19 Nec potuit delere habitatores vallis, Dom. 22. poſt Pent. c. 2. E. 3

VI 37 Si ros in ſolo vellere fuerit &c. Dom. 5. poſt Pent. c. 2. D. in F. Annunc. B. V. c. 2. E

VII 3 Qui linguâ lambuerint aquas &c. in F. S. Andreæ. c. 3 B. in Vig. Epiph. c. 1. E

XI 37 Dimitte me vt duobus menſibus circumeam, &c. Dom. 23. poſt Pent. c. 1. D

XV 15 Inuentamque maxillam, id eſt, mandibulam aſini, quæ iacebat, arripiens &c. in F. S. Andreæ, c. 3. C

XVI 3 Apprehendit ambas portæ fores &c. Dom. Paſch. c. 1. D

XVIII 27 Venerunt in Lais ad populum quieſcentem &c. Dom. 18. poſt Pent. c. 7. G

Ex Libro primo Regum.

II 25 Non audierunt vocem patris ſui, quia noluit Dominus occidere eos, Dom. 5. poſt Epiph. c. 8. K. 4. Dom. 12. poſt Pent. c. 4. F

III 4 Vocauit Dominus Samuelem, Dom. 2. poſt Paſch. c. 2. B

VII 6 Hauſeruntque aquam & effuderunt, &c. Dom. Paſſion. c. 4. I

12 Huc vſque auxiliatus eſt nobis Dominus. in F. S. Cathar. c. 3. B

IX 24 Ecce quod remanſit, pone ante te & comede, Dom. 3. poſt Epiph. c. 4. H

XI 2 In hoc feriam vobiſcum fœdus, vt eruam omnium veſtrûm oculos dextros, in F. S. Martini, c. 2 C

XIV 9 Si taliter locuti fuerint ad nos: Manete &c. Dom. Quinquag. c. 8. B

XV 22 Melior eſt obedientia quàm victima, in F. S. Andreæ, c. 5. C. 3

23 Quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, &c. Dom. 2. poſt Paſch. c. 2. B

XVIII 16 Ingrediebatur & egrediebatur ante eos, Dom. Pent. c. 3. C. 3

XXIV 5 Præcidit oram chlamydis Saul ſilenter, Dom. 3. Epiph. c. 1. B

15 Quem perſequeris? canem mortuum, Dom. 21. poſt Pent. c. 4. C

XXV 29 Erit anima Domini mei cuſtodita quaſi in faſciculo viuentium, Fer. Rogat. c. 13. F. 4

31 Non erit tibi hoc in ſingultum, &c. Dom. 21. poſt Pent. c. 4. D

Ex Libro ſecundo Regum.

I 21 Montes Gelboë &c. ibi abiectus eſt clypeus Fortium, Dom. 15. poſt Pent. c. 3. C

II 14 Surgant pueri & ludant coram nobis, in F. S. Georgij, c. 4. D

XII 4 Cùm autem peregrinus quidam veniſſet ad diuitem. Dom. 4. Quadrag. c. 4. G

XV 15 Si autem dixerit mihi: non places &c. in F. Purific. B. V. c. 4. H

XVI 11 Dimittite eum vt maledicat &c. in F. S. Georgij, c. 4. C

XXIII 8 Ipſe eſt quaſi tenerrimus ligni vermiculus, in Paraſceu. c. 8. §. 30. C. 3. & §. 11. D. 3. & c. 2. D

Ex Libro tertio Regum.

I 2 Quæramus Domino noſtro regi adoleſcentulam, in F. Concept. B. V. c. 7. F

20 In te oculi reſpiciunt totius Iſraël, Dom. 2. poſt Paſch. c. 3. C. 2

VII 25 Poſteriora vniuerſa intrinſecùs latitabant, in F. S. Thomæ c. 3. D

X 18 Fecit Rex Salomon thronum de ebore grandem &c. in F. Natiu. B. V. c. 4. C

XI 11 Quia habuiſti hoc apud te &c. Dom. 4. Quadr. c. 4. G. Dom. 23. poſt Pent. c. 1. B

XII 14 Pater meus cecidit vos flagellis &c. in F. S. Matthiæ, c. 1. F. Dom. 3. poſt Paſch. c. 5. F

XVI 34 In Abiram primitiuo ſuo fundauit eam &c. in F. Dedic. c. 15. C

XIX 11 Non in ſpiritu Dominus, Dom. 16. poſt Pent. c. 7. B

11 Non in commotione Dominus, in F. S. Matthiæ, c. 5. E

XXI 2 Da mihi vineam tuam, Dom. 16. poſt Pent. c. 7. B

Ex Libro quarto Regum.

II 9 Obſecro vt fiat in me duplex ſpiritus tuus, Fer. Rogat. c. 4. C

13 Et leuauit pallium Eliæ &c. Dom. Trin. c. 6. A

IV 29 Si occurrerit tibi homo, non ſalutes eum. Dom. 11. poſt Pent. c. 5. E. 1

34 Incubuit ſuper puerum &c. in F. Annunc. B. V. c. 2. F

VI 6 Natauitque ferrum &c. Dom. 1. poſt Paſch. c. 9. A

X 15 Si eſt, inquit, da manum tuam, Dom. 7. poſt Pent. c. 4. A

XIV 9 Carduus Libani miſit ad cedrum &c. Dom. 7. poſt Pent. c. 7. B

XIX 28 Ponam circulum in naribus tuis &c. Dom. 13. poſt Pent. c. 9. E. 2

XX 1 Præcipe domui tuæ &c. Dom. 15. poſt Pent. c. 5. C. 1. 2

9 Vis vt aſcendat vmbra decem lineis &c. in F. Annunc. B. V. c. 2. G

XXV 8 Venit Nabuzardan Princeps exercitus &c. Dom. Paſſion. c. 1. E. Dom. 6. poſt Pent. c. 1. C

Ex Libro primo Paralip.

XXIX 15 Peregrini ſumus coram te & aduenæ, Fer. 2. Paſch. c. 4. E

Ex Libro primo Eſdr.

III 12 Flebant voce magnâ & multi vociferantes in lætitia &c. Dom. 9. poſt Pent. c. 2. E

Ex Libro Tobiæ.

III 21 Hoc autem pro certo habet omnis homo, qui te colit &c. Dom. 3. poſt Paſch. c. 6. G

IV 3 Domine inuadit me &c. in F. S. Andreæ, c. 2. F

XI 4 Tolle tecum ex felle piſcis. Dom. 20. poſt Pent. c. 1. C

Me

Cap. Verſ.
XII 3 Me duxit & reduxit &c. in F.S. Michaelis c.3. per tot.
8 Bona eſt oratio cum ieiunio &c. in Fer. Rogat.c.3.A. ſequent.

Ex Libro Iudith.

VIII 23 Per multas tribulationes tranſierunt fideles, Dom.6.poſt Paſch.c.9.G

Ex Libro Eſther.

II 15 Quæcunque voluit Egeus Eunuchus cuſtos virginum, hæc ei ad ornatum dedit, in F.S. Andreæ,c.6 E
XV 5 Aſſumpſit duas famulas &c. In F. Aſſumpt. B. V.c.4.F

Ex Libro Iob.

I 11 Sed extende paululùm manum tuam &c. Fer. 3.Pent.c.4.E.2
14 Boues arabant & aſinæ paſcebantur iuxta eos, Dom.6.poſt Epiph.c.7.F
III 11 Quare non in vulua mortuus ſum &c. Dom. 21.poſt Pent.c.9.D.2
21 Qui exſpectant mortem & non venit, quaſi effodientes theſaurum &c. Dom. 15. poſt Pent.c.2.F
IV 19 Conſumentur velut à tineâ, Dom.1.poſt Epiphan.c.1.B
V 24 Viſitans ſpeciem tuam non peccabis, Dom. 22.poſt Pent.c.7.A.ſeq.
VI 15 Fratres mei prætericrunt me ſicut torrẽs,Dom. 3. Aduent.c.2.C.Dom.2.poſt Pent.c.7.D
VII 6 Dies mei velociùs tranſierunt, quàm à texente tela ſuccidirur,Dom.2.Quadrag.c.2.D
VIII 12 Cùm adhuc ſit in flore nec carpatur manu &c. Dom.12.poſt Pent.c.4.E
IX 26 Pertranſierunt quaſi naues poma portantes, Dom.3. Aduent. c.2. C. Dom.15.poſt Pent. c.7.B
XI 18 Defoſſus ſecurus dormies,Fer.4.Cin.c.4.C
XII 5 Lampas contempta apud cogitationes diuitum, Dom.Sexag.c.1.B
XIV 2 Quaſi flos egreditur,Dom 14.poſt Pent.c.3.B.5
2 Fugit velut vmbra,Dom.3.Aduent.c.1.F
17 Signaſti quaſi in ſacculo delicta mea, Dom. Paſſion.c.2.C
XV 16 Abominabilis & inutilis homo,qui bibit quaſi aquam iniquitatem, in F.SS.Petri & Pauli, c.6.C
XVI 18 Terra ne operias ſanguinem meum, in cœna Dom.c.2.B
XX 8 Velut ſomnium auolans non inuenietur. Fer. 4. Cin.c.3.F
11 Oſſa eius implebuntur vitiis ab adoleſcentia, Dom.15.poſt Pent.c.7.D
12 Cùm dulce fuerit in ore eius malum abſcondet &c.Dom.3.Quadrag.c.6.E.& c.8.C
XXI 17 Lucerna impiorum extinguetur & ſuperueniet eis inundatio,Dom.9.poſt Pent.c.1.C
XXVII 18 Ædificauit ſicut tinea domum ſuam, & ſicut cuſtos &c.Dom.16.poſt Pent.c.4.F.2
XXIX 18 In nidulo meo moriar &c.Dom.15.poſt Pent. c.5.F
18 Et ſicut palma multiplicabo dies, in die Animar.c.9.E
XXXI 31 Quis det de carnibus eius vt ſaturemur, in cœna Dom.c.5 E.3
XXXIII 27 Reſpiciet homines & dicet: Peccaui, in F.S. Cathar.c.5 E.3
XXXVII 13 Simulatores & callidi prouocant iram &c. Dom.22.poſt Pent.c.2.E
32 In manibus abſcondit lucem &c.Dom 3.Quadrag.c.3.C
XXXIX 10 Clamorem exactoris non audit,Dom.24.poſt Epiph.c.2.C
16 Penna Struthionis ſimilis eſt pẽnæ herodij &c. Dom.7.poſt Pent.c.4.D.& c.7.G.1.2.3.4.5.
17 Derelinquit oua ſua in terra &c.in F.Innocent. c.5.B.Dom.22.poſt Pent.c.2.D
22 Numquid præbebis equo fortitudinem &c. Dom 1.Quadrag.c.9.C
29 Nunquid per ſapientiam tuam plumeſcit accipiter,in F.Circumciſ.c.3.D
XL 10 Ecce Behemoth, fœnum vt bos comedet,&c. Dom.1.Quadr.10.D.Fer.3.Pent.c.4.E
14 Qui fecit eum,applicabit gladium eius,Fer.3. Pent.c.4.E.2
15 Omnes beſtiæ agri ludent ei, Dom.1. poſt Paſch.c.9.C
16 Sub vmbra dormit in ſecreto calami, in locis humentibus,Dom.3. Quadr. c.9.E.& Dom. 22.poſt Pent.c.2.E.2
18 Abſorbebit fluuium & non mirabitur &c. in F.S.Matthiæ,c.7.D. Dom.5.poſt Epiph.c.7. C.3
XLI 9 Oculi eius vt palpebræ diluculi, Dom.3.Quadrag.c.3.D
15 Cor eius indurabitur quaſi lapis &c. Dom.1. Quadrag.c.10.C
XLII 11 Dederunt ei vnuſquiſque ouem vnam & inaurem auream vnam,in F.S.Andreæ,c.5.C.2

Ex Libro Pſalmorum.

Psal. Verſ.
I 1 In Cathedra peſtilentiæ non ſedit,in F.S. Matthæi,c.1.C
III 6 Ego dormiui & ſoporatus ſum &c.in Paraſceu. c.8.§.44.B.1
8 Percuſſiſti omnes aduerſantes mihi &c. Dom. 21.poſt Pent.c.1.C 1
VI 1 Domine ne in furore tuo arguas me &c. Dom. 3. poſt Epiph.c.5.B
VII 13 Arcum ſuum tetendit,Dom.Trinit.c.5.D
IX 21 Conſtitue Domine Legiſlatorem ſuper eos &c. in F.S. Andreæ, c.2. G. Dom.15.poſt Pent.c.2.F
23 Dum ſuperbit impius, incenditur pauper, Dom.10.poſt Pent.c.3.D.3
XV 4 Non congregabo conuenticula eorum de ſanguinibus,Dom.24.poſt Pent.c.4.G.3
10 Nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem, in Paraſceu. c. 8. §.44. 1. B. & Fer.2. Paſcā.c.7.V
XVII 27 Cum electo electus eris, Fer. 2. Paſch. c. 8. B.0
30 In te eripiar à tentatione, Dom. Trinitatis,c. 10.H
XVIII 6 In ſole poſuit tabernaculum ſuum, Dom. 11. poſt Pent.c.7.B
XXI 1 Pro ceruа matutina,in Paraſc.c.8.§.5.A

PSAL. Verſ.
9 Sperauit in Domino,eripiat eum.Fer.2.Paſch.c.7.R
17 Foderunt manus meas & pedes meos &c. Fer.2.Paſch.c.7.P
XXII 5 Paraſti in conſpectu meo menſam &c. In F. S. Thomæ c.5.C
XXVI 12 Inſurrexerunt in me teſtes iniqui &c. Credo videre bona Domini. Dom. 21. poſt Pent.c.4.B
XXVIII 6 Dilectus quemadmodum filius vnicornium. Dom.1.Quadr.c. 11. O. Dom.22.poſt Pent. c.10.A
9 Vox Domini præparantis ceruos.In F.S.Matthæi,c.2.D.3
XXIX 12 Conſcidiſti ſaccum meum &c. In F.S.Iacobi, c.4.F,Fer.2.Paſch.c.8.C
XXXI 5 Dixi, confitebor aduerſum me &c. Dom.13. poſt Pent.c.11.I
XXXV 9 Inebriabuntur ab vbertate domûs tuæ, &c. In F. SS. Philippi & Iacobi, c.6.I. Dom.2. Quadr.c.2.E
12 Non veniat mihi pes ſuperbiæ,Dom.15.poſt Pent.c.1.E.In Paraſceu.c.8.§.40.E
XXXVII 5 Iniquitates meę ſupergreſſæ ſunt caput meum. In F.S.Matthiæ,c.1.E
19 Cogitabo pro peccato meo, Dom.15. poſt Pent. c.1.D
XXXVIII 6 Ecce menſurabiles poſuiſti dies meos, in F. Circumciſionis c.2.F
7 Verumtamen vniuerſa vanitas omnis homo, Dom.3. Aduent.c.1.G
XL 10 Etenim homo pacis meæ &c. magnificauit ſuper me ſupplantationem, Fer.2.Paſch.c.7. K.in Paraſceu.c.8.§.32.C.3
XLI 10 Apud me oratio Deo vitæ meæ, Dom.5. poſt Paſch.c.1.D
XLIV 6 Sagittæ tuæ acutæ,populi ſub te cadent,Dom. 3.poſt Pent.c.7.D.1
LI 4 Sicut nouacula acuta feciſti dolum, Dom.6. poſt Paſch.c.9.C.Dom.3.poſt Pent.c.4.D. in F.S.Matthiæ,c.6.F
LIV 16 Veniat mors ſuper illos & deſcendent &c. Dom.15. poſt Pent. c.2.D. & Dom.19.poſt Pent.c.2.A
LV 4 Ab altitudine diei timebo,Dom.21.poſt Pent. c.8.E
13 In me ſunt Deus vota tua, in F. Purificat. B. V.c.2
LVI 3 Clamabo ad Deum altiſſimum &c. Dom.5. poſt Paſch.c.4.B
LVII 8 Ad nihilum deuenient tanquam aqua decurrens.Dom.3. poſt Paſch.c.3.D
10 Priuſquam intelligerent ſpinæ veſtræ rhamnum &c.Dom.15.poſt Pent.c.4.E.2
LIX 6 Dediſti metuentibus te ſignificationem &c. Dom.Septuag.c.5.C.2
LXI 5 Cucurri in ſiti,in Paraſceu.c.8.§.37.D
LXV 12 Tranſiuimus per ignem & aquam,&c.Dom.3. poſt Paſch.c.3.E
20 Benedictus Deus,qui non amouit orationem &c.Dom.2.poſt Paſch c.6 I
LXVII 19 Aſcendiſti in altum &c.Fer.2.Paſch.c.7.A4
23 Dixit Dominus: ex Baſan conuertam, in F. Dedicat.c.1.G

PSAL. Verſ.
31 Increpa feras arundinis: Congregatio taurorum &c.Dom.15.poſt Epiph c.5.B
LXVIII 11 Operui in ieiunio animam meam.Fer.Rogat. c.3.B.2
LXXI 6 Deſcendet ſicut pluuia in vellus,Dom.24. poſt Pent.c.9.G.in F.Annunc.B.V.c.7.B.&c.2.E
LXXII 7 Prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorum, Dom. 14.poſt Pent.c.5.G
LXXIII 12 Operatus eſt ſalutem in medio terræ,Dom.1. poſt Paſch.c.2.F.in Paraſceu.c.8.§.27.C
23 Superbia eorum,qui te oderunt,aſcendit ſemper,Dom.10.poſt Pent.c.3.D.3
LXXIV 4 Ego confirmaui columnas eius, Dom. 1. poſt Paſch.c.3.C.2
LXXVI 19 Sagittæ tuæ tranſeunt: vox tonitrui tui in rota,Dom.21.poſt Pent.c.7.D
LXXVII 25 Panem angelorum manducauit homo.Fer.2. Paſch.c.2.C
63 Iuuenes eorum comedit ignis, Dom.15.poſt Pent.c.3.C
LXXIX 14 Singularis ferus depaſtus eſt eam, Dom.10. poſt Pent.c.6.A
XXCII 14 Deus meus pone illos vt rotam, Dom.3. poſt Paſch.c.3.B
XXCVIII 37 Thronus eius ſicut ſol in conſpectu meo. Dom.4.poſt Paſch.c.8.F
43 Exaltaſti dexteram deprimentium eum,Dom. 21.poſt Pent.c.1.C.3
XXCIX 4 Mille anni ante oculos tuos tanquam dies heſterna.Dom.21.poſt Pent.c.7.E
9 Anni noſtri ſicut aranea meditabuntur, in F. Circumciſ.c.2.C.Dom.3.poſt Paſch.c.2.C
XC 4 Scapulis ſuis obumbrabit tibi, in F.S. Stephani,c.4.E
CXIII 11 Dominus ſcit cogitationes hominum &c. Dom.23.poſt Pent.c.9.K
CI 7 Similis factus ſum Pelicano ſolitudinis, in Paraſceu.5.D.1.Dom.4.Quadrag.c.3.B
CII 5 Renouabitur vt aquilæ iuuentus tua, in F. Circumciſ.c.3.B.1.& 2.
15 Homo ſicut fœnum dies eius, Dom.14. poſt Pent.c.3.C.5
CIII 11 Expectabunt onagri in ſiti ſua, in Paraſc. c.§. 37.F.3
18 Petra refugium erinaceis,Dom.24.poſt Pent. c.5.B
26 Draco iſte quem formaſti &c. in F.S. Matthiæ c.5.E.2
CIV 4 Quærite Dominum & confirmamini,Dom.1. poſt Paſch.c.6.E
CXVII 12 Circumdederunt me ſicut apes,Dom.21.poſt Pent.c.4.C.Dom.5.poſt Epiph.c.1.C
CXVIII 18 Reuela oculos meos & conſiderabo &c. in cœna Dom.c.9.A
23 Factus ſum ſicut vter in pruinâ,Dom.24.poſt Pent.c.4.B.2
105 Lucerna pedibus meis verbum tuum,Dom.3. poſt Pent.c.7.D.1
109 Anima mea in manibus meis ſemper,Dom.22. poſt Pent.c.7.K
161 A verbis tuis formidauit cor meum,Dom.2. poſt Paſch.c.1.C
CXIX 3 Quid detur tibi aut quid apponatur tibi ad linguam &c. Dom.3.poſt Pent.c.4.H

Supra

Psal. Verſ.
CXXVIII 3 Supra dorſum meum fabricauerũt,&c.Dom. Quinquag.c.1.E.2.in Paraſc.c,1.H.4
6 Fiant ſicut fœnum tectorum &c.Dom.22.poſt Pent.c.2.D
CXXXII 3 Sicut ros Hermon, qui deſcendit, &c. Dom. Pent.c.5.C.2
CXXXVI 9 Beatus qui tenebit & allidet paruulos tuos, &c. Dom.4.poſt Pent.c.5.C
CXL 3 Pone Domine cuſtodiam ori meo &c. Dom. 11.poſt Pent.c.2.E
5 Oleum peccatoris non impinguet caput meum, Dom.12.poſt Pent.c.7.B
CXLII 4 In me turbatum eſt cor meum, Dom. 5. poſt Pent.c.4.F.2
CLXIII 12 Quorum filij ſicut nouellæ plantationes, &c. Dom.2.poſt Paſch.c.7.G
12 Filiæ eorum compoſitæ, circumornatæ, &c. In F. Innoc.c.5.G
CXLIV 18 Omnibus inuocantibus eum in veritate, Fer. 2. Paſch.c.3.D
CXLVII 16 Qui dat niuem ſicut lanam,Dom.Sexageſ.c. 8.C.2.Dom.26.poſt Pent.c.1.C

Cap. **Ex Libro Prouerb.**

I 17 Fruſtra iacitur rete ante oculos pennatorum, Dom.4.Quadrag.c.1.B
II 18 Inclinata eſt enim ad mortem domus eius &c. Dom.2.poſt Paſch.c.7.F
V 9 Ne des annos tuos crudeli,Dom.15. poſt Pent. c.7.G.5
15 Bibe aquam de ciſterna tua,Dom.2.poſt Epiphan.c.2.G
VI 11 Veniet tibi quaſi viator egeſtas &c. Dom. 2. Epiph.c.6.B
VII 3 Liga eum in digitis tuis,Dom.22.poſt Pent.c. 7.K
IX 1 Sapientia ædificauit ſibi domum &c. Dom. 6. poſt Pent.c.9.D.3
XI 22 Circulus aureus in naribus ſuis &c. In Paraſ. c.8.§.2.8.D.3.Dom.8.poſt Pent.c.3.C.1
26 Qui abſcondit frumenta, maledicetur in populis,Dom.11.poſt Pent.c.1.D
XII 27 Non inueniet fraudulentus lucrum, Dom.4. poſt Epiph.c.3.B
XV 2 Os fatuorum ebullit ſtultitiam, Dom.21. poſt Pent.c.5.B
XVI 2 Spirituum ponderator eſt Dominus,Dom.21. poſt Pent.c.6.C.3
XIX 14 A Domino autem propriè vxor prudens, Dom.20.poſt Pent.c.5.B
17 Fœneratur Domino, qui miſeretur pauperis, in F.S.Laurentij,c.1.G
XXI 1 Sicut diuiſiones aquarum,ita cor Regis in manu Domini,in F.Innocent.c.3.D
XXII 13 Dicit piger:leo eſt foris &c.Dom.Pent.c.6.D
XXIII 20 Noli eſſe in conuiuiis potatorum,qui carnes ad veſcendũ conferunt,Dom.3.poſt Pent.c.4. F
XXV 11 Mala aurea in lectis argenteis &c.Dom.11.poſt Pent.c.3.B
12 Inauris aurea & margaritum fulgens &c. Dom.11.poſt Pent.c.4.D
20 Acetum in nitro qui cantat carmina cordi peſſimo,Dom.3.poſt Pent.c.7.B.11
23 Ventus aquilo diſſipat pluuias &c. Dom. 3. poſt Pent.c.5.D

Cap. Verſ.
27 Qui ſcrutator eſt maieſtatis,opprimetur, &c. in F.S.Ioan.Apoſt.c.4.B
XXVI 8 Sicut qui mittit lapidem in aceruum Mercurij &c.in F. S. Andreæ,c.3.E
14 Sicut oſtium vertitur in cardine:ſic piger,&c. Dom.Pent.c.6.F
XXVII 14 Qui benedicit proximo ſuo voce grandi, &c. Dom.22.poſt Pent.c.1.D
XXX 15 Sanguiſugæ duæ filiæ ſunt,dicentes : affer affer,Fer.4.Cin.c.5.F
17 Oculum qui ſubſannat patrem,effodiant eum corui,in F.S.Nicolai,c.5.B.3
28 Stellio manibus nititur & moratur in domibus regum,Dom.Sexag.c.4.F
33 Qui fortiter premit vbera, elicit ſanguinem, Dom.2.Aduent.c.11.A
XXXI 13 Quæſiuit lanam & linum & operata eſt conſilio manuum ſuarum,Dom. 1. poſt Paſch. c.8. & Dom.6. poſt Paſch. c.1. C. Dom.23. poſt Pent.c.2 F

Ex Eccleſiaſte.

VI 7 Omnis labor hominis in ore eius in F. Aſſumptionis B.V.c.9.D
VII 7 Sicut ſonitus ſpinarum ardentium,&c.Dom.3. poſt Paſch.c.4.F
IX 4 Melior eſt canis viuus leone mortuo; in F.S. Magdalen.c.7 G
12 Sicut piſces capiuntur hamo,&c.Dom.3.poſt Paſch.c.4.F
X 1 Muſcæ morientes perdunt ſuauitatem vnguenti,Dom.15.poſt Pent.c.5.E
2 Cor Sapientis in dextera eius & cor ſtulti in ſiniſtra,Dom.18.poſt Pent.c.4.E.F.& c.7.B
18 In pigritiis humiliabitur contignatio, Dom. 4.Quadrag.c.5.C.4
XI 1 Mitte panem tuum ſuper tranſeuntes aquas, in F.S. Laurentij c.7.C
3 Si ceciderit lignum ad aquilonem, ibi erit, in die Animar.c.1.G
8 Si annis multis vixerit homo, meminiſſe debet tenebroſi temporis &c. Dom. 9. poſt Pent.c. 1.C
XII 11 Verba ſapientum ſicut ſtimuli. Dom. 16. poſt Pent.c.8.F

Ex Canticis.

I 1 Meliora ſũt vbera tua vino,in F.Aſcenſ.c.3.B 2
3 Oleum effuſum nomen tuum, in F. Natiuit. Chriſti c.8.D.in F.Circumciſ.c.6.tot.
9 Equitatui meo in curribus Pharaonis &c. in F.S.Matthiæ,c.1.B
11 Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento,Dom.11.poſt Pent.c.9.E
14 Botrus Cypri dilectus meus mihi,in F.Natiu. Chriſti,c.8.G
II 1 Ego flos campi & lilium &c.in F. Concept.B. V.c.3.H
4 Ordinauit in me charitatem, Dom. 17. poſt Pent.c.5.A
9 Similis eſt dilectus meus capreæ &c.proſpiciẽs per cancellos &c.Dom.1.poſt Paſch.c.6.D
12 Vox turturis audita eſt in terra noſtra, in F. Annunc.B.V.c.7.E
III 3 Num quem diligit anima mea vidiſtis, Fer.2. Pent.c.6.C

Cap. Verſ.

8 Omnes tenentes gladios, vniuſcuiuſque enſis ſuper femur, Dom. 3. poſt Pent. c. 7. F

IV 2 Dentes eius ſunt greges tonſarum, in Conuerſ. S. Pauli, c. 3. E

12 Hortus concluſus ſoror mea, in F. Annunc. B. V. c. 7. B. Dom. 1. poſt Paſch. c. 9. C

V 11 Comæ capitis eius ſicut elatæ palmarum. Dom. Palmar. c. 5. B

12 Oculi tui ſicut columbæ, quæ reſident iuxta fluenta, Dom. 6. poſt Epiph. c. 6. E. Fer. 2. Pent. c. 3. B I

14 Manus illius tornatiles aureæ plenæ hyacinthis, Dom. 1. poſt Paſch. c. 3. B

VI 9 Quaſi aurora conſurgens, in F. Nat. B. V. c. 6. F

VII 1 Quàm pulchri ſunt greſſus tui in calceamentis, in F. S. Matthiæ, c. 5. C

2 Venter tuus ſicut aceruus tritici vallatus liliis, Dom. 14. poſt Pent. c. 3. A

7 Statura tua aſſimilata eſt palmæ, Dom. Palm. c. 5. C. in Paraſceu. c. 8. §. 35. F. 2. Dom. 17. poſt Pent. c. 1. H

8 Aſcendam In palmam, &c. Dom. Palm. c. 5. B

VIII 1 Quis mihi det te fratrem, &c. in F. Annunc. B. V. c. 3. A. B

6 Fortis eſt vt mors dilectio. Fer. 2. Pent. c. 6. E. Dom. 17. poſt Pent. c. 1. E

Ex Libro Sapientiæ.

I 4 In maleuolam animam non introibit ſapientia, Dom. 16. poſt Pent. c. 8. A

II 2 Fumus afflatus eſt in naribus noſtris, &c. Fer. 4. Ciner. c. 5. C

III 16 Filij adulterorum in conſummationem erunt, &c. Dom. 13. poſt Pent. c. 7. F

V 11 Tranſierunt tanquam auis, quæ tranſuolat, &c. Dom. 3. Aduent. c. 2. C

XI 23 Tanquam momentum ſtateræ, ſic eſt, &c. Dom. Trinit. c. 5. B. 1

XVI 29 Ingrati ſpes tanquam hybernalis glacies tabeſcet, Dom. 13. poſt Pent. c. 20. D

Ex Eccleſiaſtico.

III 14 Fili ſuſcipe ſenectam patris tui, in F. S. Nicolai, c. 5. D. 3. Dom. 13. poſt Pent. c. 2. G

V 4 Ne dixeris peccaui, & quid mihi accidit triſte &c. Dom. 4. Quadrag. c. 7. D

IX 20 In medio laqueorum ingredieris, Dom. 1. Quadrag. c. 10. E

X 10 In vita ſua proiecit intima ſua, Dom. 8. poſt Pent. c. 1. C

XI 32 Sicut perdix inducitur in caueam, &c. Dom. 2. poſt Pent. c. 5. E

XIII 32 Veſtigium cordis boni & faciem bonam difficilè inuenies, Dom. 1. poſt Paſch. c. 8. E

XIV 8 Nequam eſt oculus liuidi & auertens faciem, in F. S. Martini, c. 3. F

XIX 1 Qui ſpernit modica, paulatim decidet, Dom. 5. poſt Pent. c. 3. D

10 Audiſti verbum aduerſus proximum, &c. Dom. 3. poſt Pent. c. 5. G

11 A facie verbi parturit fatuus. ibid. (c. 3. E

12 Sagitta infixa fœmori canis, &c. in F. S. Matt.

XX 10 Eſt datum quod non eſt vtile, &c. Datum inſipientis &c. Dom. 1. Quadrag. c. 2. G. 3

Cap. Verſ.

31 Xenia & munera excæcant oculos Iudicum, Dom. 11. poſt Pent. c. 1. E

XXIV 24 Ego mater pulchræ dilectionis, &c. in F. Aſſump. B. V. c. 8. tot.

XXV 1 In tribus placitum eſt ſpiritui meo, &c. in F. S. Andreæ, c. 7. D. 2

3 Tres ſpecies odiuit anima mea, &c. in F. Purificat. B. V. c. 5. B

XXVII 28 Qui in altum mittit lapidem, ſuper caput eius cadet, Dom. Paſſion. c. 8. A

XXVIII 28 Ori tuo facito oſtia & ſeras auribus tuis, Dom. 11. poſt Pent. c. 2. G

29 Aurum tuum & argentum conſla, ibid.

XXXIII 25 Cibaria & virga & onus aſino &c. Dom. 22. poſt Pent. c. 3. B

XL 1 Occupatio magna creata eſt omnibus hominibus, in F. S. Matthiæ, c. 1. D

Ex Iſaia.

I 5 Omne caput languidum & omne cor mœrens, in F. S. Andreæ, c. 2. E

II 4 Conflabunt gladios ſuos in vomeres, &c. in F. S. Magdal. c. 8. C. Dom. 1. poſt Paſch. c. 1. B

10 Ingredere in petram & abſcondere in foſſa humo, Fer. 2. Pent. c. 3. G

V 5 Auferam ſepem eius & erit in conculcationem &c. in F. S. Georgij, c. 3. C. S. Michaelis, c. 9. F

18 Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis, Dom. 23. poſt Pent. c. 2. D

28 Vngulæ equorũ eius vt ſilex, Dom. Sexag. c. 3. F

VI 5 Væ mihi quia tacui, &c. in F. S. Martini, c. 4. D Dom. 5. poſt Pent. c. 3. F

6 Calculus quem forcipe tulerat de altari, &c. Dom. 1. poſt Paſch. c. 7. B

VII 14 Ecce Virgo concipiet, &c. Fer. 2. Paſch. c. 7. C

VIII 6 Pro eo quod abiecit populus iſte aquas Siloe, &c. Dom. 4. Quadrag. c. 3. C

18 Ecce ego & pueri mei, quos dedit mihi Dominus in ſignum & in portentum Iſraël, Fer. 2. Paſch. c. 4. D (c. 1. F

IX 4 Iugum enim oneris eius, &c. in F. S. Matthiæ.

6 Vocabitur nomen eius admirabilis, &c. in F. Natiuit. Chriſti, c. 2. tot.

X 16 Succenſa ardebit quaſi combuſtio ignis, Dom. 14. poſt Pent. c. 3. B. 2

27 Computreſcet iugum à facie olei, in F. S. Matthiæ, c. 2. A

XI 1 Flos de radice eius aſcendet, in F. Annunc. B. V. c. 9. D

2 Requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini, &c. Fer. 2. Pent. c. 3. B. ſeq.

6 Habitabit lupus cum agno, &c. Dom. 1. poſt Paſch. c. 1. C. & c. 2. B. Dom. 12. poſt Pent. c. 6. F. 3

8 Delectabitur infans ab vbere ſuper foramine aſpidis, &c. in F. Natiu. Chriſti, c. 8. B

XII 6 Exulta & lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui, Dom. 1. poſt Paſch. c. 2. A

XIV 12 Quo modo cecidiſti de cœlo Lucifer &c. in F. S. Michael. c. 6. C

XVI 4 Finitus eſt enim puluis, &c. F. 4. Ciner. c. 4. G

XIX 1 Ecce Dominus aſcendet ſuper nubem leuem, &c. in F. Concept. B. V. c. 4. I. in F. Natiuitatis Chriſti, c. 1. F

Cap. Verſ.

8 Mœrebunt piſcatores &c. in F. S. Andreæ, c. 6. D

XXI 10 Tritura mea & filij areæ meæ, Dom. 4. poſt Epiphan. c. 9. B. 2

11 Cuſtos quid de nocte? &c. Dom. 19. poſt Pent. c. 2. C

XXIII 4 Erubeſcere Sidon, ait mare Dom. 12. poſt Pent. c. 9. D. 2. Dom. 13. poſt Pent. c. 10. B. 4. Dom. 16. poſt Pent. c. 3. G

XXIV 23 Erubeſcet luna & confundetur ſol, &c. Dom. 1. Aduent. c. 5. F

XXVI 12 Omnia opera noſtra operatus es nobis, in F. S. Nicolai, c. 7. C

XXVII 4 Quis dabit me ſpinam & veprem, in F. Circumciſ. c. 8. E

XXVIII 9 Quem docebit ſcientiam? ablactatos, &c. in F. S. Matthiæ, c. 7. B. 3

16 Qui crediderit, non feſtinet, in F. S. Martini, c. 4. C

21 Alienum opus ab eo, Dom. 18. poſt Pent. conc. 6. B

XXIX 8 Sicut ſomniat eſuriens & comedit, &c. Dom. 1. Aduent. c. 1. B

XXXIV 7 Deſcendent vnicornes cum eis, Dom. 10. poſt Pent. c. 3. D. 4

XXXV 1 Florebit quaſi lilium. Dom. 6. poſt Epiph. conc. 2. G

XXXVI 16 Facite mecum benedictionem, &c. Dom. 1. Quadrag. c. 10. B

XXXVII 3 Venerunt filij vſque ad partum, &c. Dom. 3. poſt Paſch. c. 8. F

XXXVIII 12 Præciſa eſt velut à texente vita mea, in F. Innocent. conc. 6. C. Dom. 24. poſt Pent. conc. 9. C

15 Recogitabo tibi omnes annos meos, &c. in F. Circumciſ. c. 2. E

XL 6 Omnis caro fœnum, &c. Dom. 3. Aduent. c. 3. D. & c. 9. B. Dom. 14 poſt Pent. c. 3. B. 1. 2. 3

31 Qui ſperant in Domino, mutabunt fortitudinem, &c. in F. Circumciſ. c. 3. B

XLII 5 Dans flatum populo, qui eſt ſuper terram & ſpiritum calcantibus eam, Dom. Pent. conc. 2. B

XLIII 2 Cùm tranſieris per aquas, tecum ero, &c. in F. Annunc. B. V. c. 6. C

20 Glorificabit me beſtia agri, in Paraſceu. c. 8. §. 41. G. & §. 33. C. 5

XLIV 16 Medietatem eius combuſſit igni, &c. Dom. 12. poſt Pent. c. 8. F

XLIX 5 Dedi te in fœdus populi vt ſuſcitares terram, &c. Dom. Paſch. c. 1. D. & F

LIII 8 Abſciſſus eſt de terra viuentium, in F. S. Georg. c. 1. E. Dom. Paſch. c. 4. C

12 Et pro tranſgreſſoribus rogauit, Fer. 2. Paſch. c. 7. Q

LIV 11 Ecce ego ſternam per ordinem lapides tuos, in F. Innocent. c. 1. G

12 Ponam vniuerſos filios tuos doctos à Domino, Dom. 12. poſt Pent. c. 6. B

LV 1 Omnes ſitientes venite ad aquas, Dom. 3. poſt Pent. c. 7. B. I

1 Emitte abſque argento vinum & lac, ib. II. III.

10 Quomodo deſcendit imber & nix de cœlo, &c. Dom. 3. poſt Pent. c. 7. B. IV.

Cap. Verſ.

13 Pro ſaliuncula aſcendet abies & pro vrtica creſcet myrtus, in F. S. Matthæi, c. 6. B

LVIII 1 Quaſi tuba exalta vocem tuam, Dom. 4. Quadrag. c. 8. D

6 Diſſolue colligationes impietatis, &c. in F. S. Matthiæ, c. 4. F

8 Tunc erumpet quaſi manè lumen tuum, &c. Dom. 4. Quadrag. c. 8. C. Fer. 3. Pent. c. 2. G

10 Cùm effuderis eſurienti animam tuam, eris ſicut fons &c. in F. S. Laurentij, c. 1. G

13 Si auerteris à Sabbato pedẽ tuum, &c. Dom. 1. poſt Epiph. c. 7. G. Dom. 16. poſt Pent. c. 2. C. 1. 2. 3

LIX 5 Oua aſpidum ruperũt, &c. Dom. 1. poſt Paſch. c. 5. E. 3. Dom. 18. poſt Pent. c. 5. B

5 Telas araneæ texuerunt, in F. S. Matthæi, c. 1. C

LX 8 Qui ſunt iſti, qui vt nubes volant, & quaſi columbæ, &c. in Conuerſ. S. Pauli, c. 2. B

8 Quaſi columbæ ad feneſtras, in F. S. Martini, c. 2. H

LXII 1 Donec egrediatur vt ſplendor eius, &c. in F. Concept. B. V. c. 3. L. in F. Annunciat. B. V. c. 8. C

LXIV 1 Vtinam dirumperes cœlos, &c. in F. Annunc. B. V. c. 1. E. in Paraſceu. c. 6. C

7 Alliſiſti nos in manu iniquitatis noſtræ, Dom. 13. poſt Pent. c. 4. E

LXV 20 Non erit tibi ampliùs infans dierum, &c. in Concept. B. V. c. 7. G. Dom. 1. poſt Epiph. c. 4. C. Dom. 3. Quadr. c. 2. G. 1

LXVI 13 Quomodo ſicut mater blandiatur, &c. Dom. 1. poſt Paſcha, c. 9. B

24 Erunt vſque ad ſatietatem viſionis omni carni, Dom. 21. poſt Pent. c. 7. G

Ex Ieremia.

I 11 Virgam vigilantem & ollam ſuccenſam ego video, Dom. 1. Aduent. c. 1. F. Dom. 3. poſt Epiphan. c. 5. B. Fer. Rogat. 13. F. 5

II 18 Quid tibi vis in via Ægypti, &c. Dom. 3. Aduent. c. 9. D. in F. Aſcenſ. c. 1. C

23 Vide vias tuas in conualle, Fer. 3. Paſch. conc. 5. D. 2

24 Onager aſſuetus in ſolitudine, &c. in F. Circumciſ. c. 4. D. in F. S. Magdal. c. 5. D. 3

III 2 In viis ſedebas exſpectans eos quaſi latro, in F. S. Matthæi, c. 1. F

3 Frons mulieris meretricis facta eſt tibi, ibid. c. 1. B

IX 21 Aſcendit mors per feneſtras, &c. Dom. 21. poſt Pent. c. 3. B. 2

XIII 21 Quid dices cùm viſitauerit te? Dom. 22. poſt Pent. c. 1. B

XV 1 Si ſteterit Moyſes & Samuel coram me, &c. in F. S. Stephani, c. 3. D. in Fer. Rogat. c. 9. B

XVII 1 Maledictus homo qui ponit carnem brachium ſuum, Dom. 3. poſt Paſch. c. 1. G. I

11 Perdix fouit quæ non peperit, &c. in F. S. Matthæi, c. 2. D. in F. S. Stephani, c. 4. B

XVIII 17 Dorſum & non faciem oſtendam eis in die perditionis eorum, in Paraſceu. c. 8. §. 27. E

XXII 24 Si fuerit Iechonias quaſi annulus in manu mea dextera, &c. Dom. 7. poſt Pent. c. 2. B

XXIII 29 Nunquid non verba mea ſunt quaſi ignis &

CAP. Verſ.
quaſi malleus,&c. Dom.3. poſt Pent. c.7.C. I. & II.
XXV 38 A facie iræ columbæ,Dom.5. poſt Pent.conc. 4.E.3
XXXI 21 Statue tibi ſpeculam,&c.Dom.5.poſt Pent.c 4.E.3
22 Vſquequò delitiis diſſolueris filia vaga,&c.in F.Aonunc.B.V.c.2.G.& c.1.E
XXXVIII 12 Pone veteres pannos & hæc ſciſſa;&c:Fer.3. Paſch.c.8.G
XLVIII 10 Maledictus qui prohibet gladium ſuum à ſanguine,in F.S.Nicolai,c.1.D
LI 9 Curauimus Babylonem & non eſt ſanata, derelinquamus eam,in F.S.Michaëlis c.5.F
30 In calore eorum ponam potus eorum, &c. Dom.6.poſt Pent.c.3.G

Ex Threnis Ierem.

I 7 Viderunt eam hoſtes & deriſerunt ſabbata eius, Dom.16.poſt Pent.c.3.H
9 Sordes eius in pedibus eius,Dom.9.poſt Pent. c.3.D
19 Bonũ eſt viro cùm portauerit iugum ab adoleſcentia,&c.Dom.1.poſt Epiph.c.8.C
II 19 Effunde ſicut aquam cor tuum, Dom.4. Aduent.c.5.C.3.Dom.Paſſion.c.2.B.5
III 12 Poſuit me quaſi ſignum ad ſagittam,Dom.infra octau.Natiu.c.1.D.in Paraſceu.c.8.§.31.C
27 Bonum eſt viro cùm portauerit iugum ab adoleſcentia,Dom.1.poſt Epiph.c.8.C
43 Operuiſti in furore & percuſſiſti nos,&c.Dom. 24.poſt Pent.c.4.C.3
IV 7 Candidiores Nazaræi eius niue, &c. in Vigil. Epiph.c.1.E

Ex Baruch.

III 38 Poſt hæc in terris viſus eſt, &c. Fer.2. Paſch. c.7.B

Ex Ezechiele.

II 10 Erat ſcriptus intus & foris & ſcriptæ erant in eo lamentationes &c. in F. Concept. B. V. c.1.G
III 3 Factum eſt in ore meo ſicut mel dulce,ibid.C
13 Vocem alarum animalium percutientium vnam ad alteram,in F.Natiu.Chriſti,c.6.D
IV 1 Fili hominis ſume tibi laterem, &c. Dom.9. poſt Pent.c.3.C
V 2 Tertiam partem igne combures in medio ciuitatis.&c.Dom.Paſſion.c.2.D
VIII 8 Fili hominis fode parietem,&c.Dom.3. Quadrag.c.6.C
IX 2 Atramentarium ſcriptoris ad renes eius,Dom. 15.poſt Pent.c.1.B.3
XIII 18 Væ qui conſuunt puluillos ſub omni cubito manus, Dom.7.poſt Pent.c.6.B.3. Dom.12. poſt Pent.c.7.B.Dom.22.poſt Pent.c.1.H
XIV 4 Homo homo de domo Iſraël, quicunque ſcandalum iniquitatis ſuæ ſtatuerit, &c. in F.S. Michael.c.9.B
XVII 3 Aquila grandis magnarum alarum, &c. in F. Aſcenſ.1.A
XVIII 2 Patres comederunt uvam acerbam, &c. in F. Aſcenſ.c.7.B.2
XXI 9 Gladius,gladius exacutus eſt, &c. Dom. 13. poſt Pent.c.4.E
XXVII 27 Deſcenderunt ad infernum cum armis ſuis & poſuerunt gladios,&c. Dom.2.poſt Paſch.c. 7.H.Dom.21.poſt Pent.c.4.D
XXXIII 8 Sanguinem eius de mano tua requiram,Dom. 21. poſt Pent.c.1.D
31 Veniunt ad te quaſi ingrediatur populus & ſedent,&c.Dom.Sexag.c.6.B
XL 3 Funiculus lineus in manu eius, Dom.5. poſt Pent.c.1.D

Ex Daniele.

II 35 Tunc contrita ſunt pariter ferrum, &c.Dom. 9.poſt Pent.c.8.I
VIII 8 Fractum eſt cornu magnum, Dom. 15. poſt Pent.c.2.C
X 13 Princeps regni Perſarum reſtitit mihi, &c. in F.S.Michael. c.6.E
XII 1 In tempore illo conſurget Michael,&c. ibid.F
XIV 19 Video veſtigia virorum & mulierum & infantium,Dom.15.poſt Pent.c.4.F.2
26 Ecce quem colebatis,ibid.c.2.C

Ex Oſea.

I 4 Voca nomen eius Iezrael, &c. Dom. 2. poſt Pent.c.5.B
II 15 Dabo ei vallem Achor ad aperiendam ſpem, in Vigil.Epiph.c.4.B
IV 8 Peccata populi mei comedent &c. Dom. 22. poſt Pent.c.1.K
V 1 Laqueus facti eſtis ſpeculationi.ibid.c.10.C
VI 3 Viuificabit nos poſt duos dies,&c.Fer.2.Paſch. c.7.Z
VII 4 Omnes adulterantes quaſi clibanus ſuccenſus. Dom.7.poſt Pent.c.1.C.3
11 Ephraim quaſi columba ſeducta non habens cor,Dom.23.poſt Pent.c.10.F
16 Facti ſunt quaſi arcus doloſus, Dom.6. poſt Paſch.c.1.C.Dom.11.poſt Pent.c.10.G
VIII 7 Ventum ſeminabunt & turbinem metent,Fer. 4.Cin.c.3.C
X 7 Tranſire fecit Samaria regem ſuum quaſi ſpumam, &c. Dom.4.poſt Pent.c.3.G.in F. Epiph.c.7.B
11 Ephraim vitula docta diligere trituram.Dom. 3.Quadrag.c.2.D
XI 4 In funiculis Adam traham eos, &c. Dom.2. Aduent.c.5.C.Dom.5. poſt Epiph. c.2.B. Dom.17.poſt Pent.c.3.C
4 Declinaui ad eum vt veſceretur, Dom. 1. poſt Epiph.c.6.B.Dom.17.poſt Pent.c.3.C.3
XIII 12 Colligata eſt iniquitas Ephraim,&c. Dom.3. Quadr.c.6.B
14 Ero morſus tuus inferne,Dom.Paſch.c.1.D
15 Adducet vrentem ventum Dominus, &c.in F.Annunc.B.V.c.1.E
XIV 6 Ero quaſi ros Iſrael, &c. Dom.2.poſt Pent.c. 5.B

Ex Ioele.

I 7 Ficum meam decorticauit,in F.S.Matthiæ, c. 5.E.3
17 Computruerunt iumenta in ſtercore ſuo, Dom.13.poſt Pent.c.7.D

Ex

Cap. Verſ.

Ex Amos.

II 13 Ecce ego ſtridebo ſubter vos, ſicut ſtridet plauſtrum,&c.Dom.24.poſt Pent.c.3.E
V 2 Virgo Iſrael proiecta eſt in terram ſuam,&c. in F.S.Cathar.c.2.G
5 Bethel erit inutilis,Dom.2.Quadrag.c.6.B.5
19 Quomodo ſi fugiat vir à facie leonis & occurrat ei vrſus,Dom.3.Aduent.c.6.D
VII 7 Ecce Dominus ſtans ſuper murum litum (adamantinum) &c.in F. S.Stephan.c.6.G.Dom. 4.Quadrag.c.5.C.2
VIII 1 Vncinum pomorum video,Dom.15.Poſt Pent. c.4.A
9 Occidet ſol in meridie & tenebreſcere faciam, Dom.1.Aduent.2.B
11 Emittam famem in terram, non famem panis &c. Dom.4.poſt Paſch.c.4.C.4

Ex Iona.

I 15 Stetit mare in feruore ſuo,Dom.24. poſt Pent. c.3.G
IV 10 Tu doles ſuper hederam &c. Dom. 3. poſt Pent.c.1.C

Ex Michæa.

II 13 Aſcendet pandens iter ante eos, in F.SS. Philip.& Iacobi,c.7.D
V 2 Et tu Bethlehem Ephrata,paruulus es,&c. Fer. 2.Paſch.c.7.D
VII 19 Proijciet in profundum maris omnia peccata noſtra,Dom.3. poſt Pent.c.2.C

Ex Habacuc.

I 2 Vſquequò Domine clamabo & non exaudies, &c. Fer.Rogat.c.4.E
3 Facies hominis quaſi piſces maris, in F.S. Andreæ,c.2.A.C
10 Comportabit aggerem & capiet eam, Dom. 14.poſt Pent.c.5.D
15 Totum in hamo ſubleuauit, &c. in F.S. Andreæ,c 4 A
II 6 Væ ei qui multiplicat non ſua &c.Dom.1.poſt Epiph.c.6.C.Dom.14.poſt Pent.c.8.B.2.
III 2 In medio annorum (duorum animalium) &c. Dom.1.poſt Paſch.c.2.B
4 Cornua in manibus eius, &c.in Paraſceu. c.8. §.26.D.Dom.Paſch.c.3 E

Ex Sophonia.

I 8 In die hoſtiæ Domini viſitabo ſuper omnes, qui induti ſunt,&c. Dom.7. poſt Pent.c.7. H 5.Dom.22.poſt Pent.c.9.C
11 Diſperierunt omnes inuoluti argento, Dom. 16.poſt Pent.c.4.B

Ex Aggæo.

II 10 Magna erit gloria domûs iſtius, &c. Dom. Paſch.c.3.D

Ex Zacharia.

IV 2 Ecce candelabrum aureum totum, &c. Dom. 6.poſt Pent.c.10.D.4
V 7 Et ecce talentum plumbi, Dom.21.poſt Pent.c. 7.C
VII 12 Cor ſuum poſuerunt vt adamantem, in F. S. Stephani,c.6.G

Cap. Verſ.

IX 9 Ecce Rex tuus veniet tibi iuſtus, &c. Fer.2. Paſch.c.7.I
XI 12 Appenderunt mercedem meam 30. argenteos, &c.Fer.2.Paſch.c.7.L
17 Gladius ſuper brachium eius &c.in F.S.Nicolai,c.1.D.Fer.3.Pent.c.5.E.Dom 8.poſt Pent. c.3.D.2
XII 3 Ponam Ieruſalem lapidem oneris, &c.in F. Aſcenſ.c.1.E
10 Aſpicient ad me quem confixerunt, in Paraſceu.c.8.§.42.F

Ex Malachia.

I 11 Ab ortu ſolis vſque ad occaſum magnum eſt nomen meum, &c. & in omni loco ſacrificatur,&c. Dom. 2. poſt Pent. c.3. B. 2. & c. 4.B
II 3 Diſpergam ſuper vultum veſtrum ſtercus ſolennitatum veſtrarum, Dom.16. poſt Pent.c.3.E
III 1 Ecce ego mitto Angelum meum, &c. Fer. 2. Paſch.c.7.F
8 Quia vos cõfigitis me,&c,Dom.10.poſt Pent. c.8 F.& G.

Ex Libr. 2. Machab.

XV 14 Hic eſt qui multum orat pro populo,Fer.Rogat.c.9.B.2

Ex Matthæo.

I 18 Antequam conuenirent,& V.25.Non cognoſcebat eam donec, &c. in F. Annunc. B.V.c. 8.D
V 13 Vos eſtis ſal terræ,&c.in F.S.Ioannis Apoſtoli,c.8.E
14 Vos eſtis lux mundi,in F.S.Barthol.c.1.H
25 Eſto conſentiens aduerſario tuo citò,&c.in F. S. Wilibaldi. c. 3. H. in die Animar. c. 7. F. Dom.22.poſt Pent.c.5.H
VI 1 Attendite ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus,&c.Fer.4.Cin.c.3.A
VII 6 Nolite ſanctum dare canibus neque mittatis margaritas ante porcos,Dom.Sexag.c.6.D
VIII 21 Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos,Dom. 22.poſt Pent.c.1.E
X 14 Excutite puluerem de pedibus veſtris, Dom. 24.poſt Pent.c.6.D
XVI 24 Qui vult venire poſt me,abneget ſemetipſum, Fer.5.Paſch.c.4.G
XXI 19 Nunquam naſcatur fructus in ſempiternum, Dom.22.poſt Pent.c.2.F
XXIII 33 Serpentes genimina viperarum, quomodo fugietis,&c. Dom.6.poſt Pent.c.3.G
XXV 25 Abſcondi talentum tuum in terra,in F.S. Nicolai,c.1.F.& c.8.C
XXVII 29 Arundinem in dextera eius,in F.Natiu.Chriſti,c.4.D

Quæ incidunt in Euangelia per annum, ſuis quærantur locis.

Ex Marco.

II 22 Nemo mittit vinum nouum in vtres veteres, &c.Dom.4. Quadr.c.5.F. Dom.2.poſt Pent. c.1.G
V 7 Quid mihi & tibi fili Dei ſummi? Dom. 22. poſt Pent.c.9.B.2

Vide

CAP. Verſ.

VIII 24 Video homines ſicut arbores ambulantes, Dom.3.poſt Pent.Paſch.c.2.*D*

XIII 1 Magiſter aſpice quales lapides, Dom. 9. poſt Pent.c.1.*E*

Ex Luca.

III 34 Qui fuit Iacob, qui fuit Iſaac &c. in F. Natiu. B.V.c.9.*G*

VI 35 Mutuum date nihil inde ſperantes, in F.S.Nicolai, c.6. C.2

IX 26 Qui me erubuerit & ſermones meos, &c. in F. S.Thomæ, c.2.*B*

XII 49 Ignem veni mittere in terram, &c. Fer. 2. Pent. c.2.*A*

XIII 3 Niſi pœnitentiam habueritis, omnes ſimiliter peribitis, Dom.2.poſt Paſch.c.6.*G*

8 Fodiam circa illam & mittam ſtercora, Dom. Septuag.c.3.*D*

XV 16 Cupiebat implere ventrem ſuum de ſiliquis, Dom.6.poſt Pent.c.5.*D*

17 In ſe reuerſus dixit: Quanti mercenarij, &c. Dom.Pent.c.2.*B*

XVI 21 Canes veneruut & lingebant vlcera eius, Dom. 3.Quadr.c.7.*F*

24 Vt refrigeret linguam meam, Fer. 2. Pent. conc.2.*F*

25 Fili recordare quia recepiſti bona, Dom. 2. poſt Paſch.c.7.*G*

XVII 32 Memores eſtote vxoris Loth, in F.S.Georgij c.2.*D*

XVIII 4 Etſi Deum non timeo, &c. Fer. rogat.c.1.*F*

XXII 27 Ego autem in medio veſtrûm ſum ſicut qui miniſtrat, Dom.1.poſt Paſch.c.2.*B*

38 Ecce duo gladij hic, in Paraſceu.c.8.§.7.*B*.2

Ex Ioanne.

I 32 Vidi ſpiritum deſcendentem quaſi columbam &c.Fer.2.Pent.c.3.*A*

II 17 Zelus domus tuæ comedit me In F.Purific.B. V.c.7.*B*

III 5 Spiritus vbi vult ſpirat, &c. Dom. poſt Pent. c. 4.*A*

IV 21 Veniet hora quando neque in monte hoc &c. Dom.2.poſt Pent.c.3.*C*

V 2 Eſt autem Ieroſolymis probatica piſcina &c. in die Animat.c.2.tot.

7 Domine hominem non habeo &c. in F.Natiu. Chriſti, c.4.*B*

8 Surge tolle grabatum tuum & ambula, Fer. 2. Paſch.c.1.*E*

14 Iam noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat, in F.S.Georgij, c.3.*F*

VI 70 Vnus ex vobis diabolus eſt, in F.S.Matthiæ, c.6.*B*

VIII 6 Digito ſcribebat in terram, Dom.17.poſt Pent. c.3.*B* 4. Dom.18.poſt Pent.c.4.*D*

XI 43 Lazare veni foras, Dom. 3. Quadrag. conc. 7.*H*

XIX 24 Non ſcindamus eam ſed ſortiamur, &c. Dom. 17.poſt Pent.c.5.*C*

XX 17 Noli me tangere; nondum enim, &c. in F. Purific.B. V.c.4.*C*

CAP. Verſ.

Ex Actis Apoſtolorum.

II 3 Apparuerunt illis diſpertitæ linguæ tanquam ignis, Fer.3.Pent.c.2.*E*

VI 15 Viderunt faciem eius tanquam faciem Angeli &c. in F.S.Stephani, c.1.*C*

VII 56 Video cœlos apertos & Filium hominis ſtantem &c, ibid.*D*.c.4.*F*

60. Et cùm hoc dixiſſet, obdormiuit in Domino.Dom.21.poſt Pent.c.8.*G*

VIII 1 Omnes diſperſi ſunt per regiones, Dom.1.poſt Paſch.c.8.*B*

XII 7 Ecce Angelus Domini adſtitit & lumen reſulſit in habitaculo &c. in F.S.Michael.c.3. tot.

XX 35 Beatius eſt magis dare quàm accipere, Dom. 18.poſt Pent.c.2.*D*

XXVI 24 Inſanis Paule, Fer.2.Pent.c.6.*G*

Ex Epiſt. ad Roman.

VI 23 Stipendia peccati mors. Dom.7.poſt Pent.c. 7.*D*

XII 19 Date locum iræ, Dom.4.Quadrag.c.1.*H*.in F. S.Matthæi, c.3.*E*

20 Si eſurierit inimicus tuus, cibum da illi: hoc enim faciens &c. in F.S. Stephani, c.2. Dom. 5. poſt Pent.c.6.*F*

XIII 14 Induimini Dominum Iesvm Chriſtum, in F. Circumciſ.c.7.*D*.in F.Dedicat.c.14.*E*

Ex Epiſt. 1. ad Corinth.

III 12 Si quis ſuperædificat ſuper fundamentum hoc aurum, &c. in die Animar.c.1.*B*.3

VI 20 Glorificate & portate Deum &c. Dom. Palmar.c.2.*F*

VII 9 Melius eſt nubere quàm vri, in F.S.Cathar.c. 4.*B*

IX 22 Omnibus omnia factus ſum, Fer. 2. Paſch. c.8. *B*.4

XII 26 Siquis patitur vnum membrum &c. Dom.12. poſt Pent. c.2.*B*. ſeq.

XIII 8 Charitas nunquam excidit, Dom.17.poſt Pent. c.1.*F*

XIV 20 Nolite pueri effici ſenſibus, Dom.3.Quadrag. c.2.C.1

XV 31 Quotidie morior, in F.Purific.B.V.c.5.*F*

Ex ſecundâ ad Corinth.

I 3 Pater miſericordiarum, Dom.Trinit.5.*D*

VIII 15 Qui multum non abundauit &c. Dom 2. Aduent.c.4.C.Dom.6.poſt Pent.c.6.*E*

XII 7 Datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ &c. in F. SS.Simonis & Iudæ, c.4.*F*

Ex Ep. ad Galatas.

III 13 Factus pro nobis maledictum &c. in Paſch. c. 8 §.26.*E*

IV 4 Vbi venit plenitudo temporis, in F. Concept. B.V.c.7.*C*

VI 6 Huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis, Dom. 16.poſt Pent.c.7. *B* Dom.22. poſt Pent. c.3. C.3

2 Alter alterius onera portate, in cœna, Dom.c. 1.*B*.3

4 Opus autem ſuum probet vnuſquiſque, &c. Dom.10.poſt Pent.c.3.C.2

Cap. Verſ.

Ex Epiſt. ad Epheſ.

II 4 Propter nimiam charitatem ſuam, in Paraſceu. c.5.C.1
IV 26 Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram, Dom.5.poſt Pent.c.7.D
29 Omnis ſermo malus ex ore veſtro non procedat, Dom.4.poſt Paſch.c.1.D.2
V 5 Aut auarus (quod eſt idolorum ſeruitus,) Dom.14.poſt Pent.c.8.C

Ex Epiſt. ad Philip.

I 21 Mihi mori lucrum, Dom.Pent.c.8.G
29 Vobis datum eſt pro Chriſto non ſolùm vt in eum credatis &c.in F.Inuent. S.Crucis c.5.G

Ex Epiſt. ad Coloſſ.

II 14 Dolens quod aduerſum nos erat chirographum &c.Dom.Paſch. c.2.D
15 Exſpolians principatus & poteſtates traduxit &c.Dom.5.poſt Paſch.c.8.F
III 15 Pax Chriſti exultet in cordibus veſtris, Dom.1.poſt Paſch.c.1.C.3

Ex Epiſt. 1. ad Theſſal.

V 16 Sine intermiſſione orate, Dom.5. poſt Paſch. c.5.E

Ex Epiſt. ſecundâ.

II 11 Ideò mittet illis Deus operationem erroribus, &c.Dom.24.poſt Pent.c.2.B

Ex Epiſt. 1. ad Timoth.

I 20 Quos tradidi Satanæ, Fer.3.Pent.c.4.E.3
V 8 Si quis ſuorum maximè domeſticorum coram non habet &c.Dom.1.poſt Epiph.conc.8. E. Dom.3.poſt Epiph.c.1.D
12 Nubere volunt habentes damnationem ſuam, in F.S.Cathar.c.4.B
VI 9 Qui volunt diuites fieri, incidunt, &c. Dom. 12.poſt Pent.c.8.B

Ex Epiſt. ſecundâ.

IV 5 Tu verò vigila, in F.S.Andreæ, c.3.H

Ex Epiſt. ad Hebræos.

I 3 Portans omnia verbo virtutis ſuæ in F.S.Laurentij, c.2.D
IV 12 Vnus eſt ſermo Dei & penetrabilior omni gladio, Dom.3.poſt Pent.c.7.F
13 Omnia autem nuda & aperta ſunt oculis eius, Dom.Palmar.c.8.B.Dom.2.poſt Paſch.c.8.E
X 29 Qui filium Dei conculcauerit, in F.S. Georgij, c.2.F
XI 13 Confitentes quia peregrini & hoſpites ſunt ſuper terram, Dom.3.Aduent.c.1.C
XII 8 Quod ſi extra diſciplinam eſtis &c. Dom. 2. poſt Paſch.c.7.G
XIII 17 Obedite Præpoſitis veſtris &c. Dom.2. poſt Paſch.c.1.D

Ex Epiſt. S. Iacobi.

I 23 Comparabitur viro conſideranti vultum natiuitatis ſuæ in ſpeculo, &c.Dom.3. poſt Pent. c.7.G
II 5 Superexaltat miſericordia iudicium, Dom. 8. poſt Pent.c.8.D.3
III 5 Lingua modicum quidem membrum &c. Dom.11.poſt Pent.c.2.F.1.2.3.4.

Ex Epiſt. S. Petri primâ.

IV 12 Nolite peregrinari in feruore, Dom.Sexag.c. 8.B

Ex ſecundâ.

II 22 Canis reuerſus ad ſuum vomitum, in F.S.Georgij, c.2.B

Ex Epiſt. S. Iudæ.

9 Cùm Michael Archangelus cum diabolo diſputans, &c. in F.S.Michael.c.6.D

Ex Apocal.

I 6 Fecit nos regnum: Fer.3.Pent.c.6.C.1
7 Ecce venit cum nubibus, &c.Dom.1.Aduent. c.6.B.ſeq.
16 De ore eius gladius vtraque parte acutus exibat, in F.S.Nicolai, conc.2.D.2
III 1 Hæc dicit qui habet 7. ſpiritus & 7. ſtellas, &c. Dom.22.poſt Pent.c.2.C
15 Vtinam frigidus eſſes vel calidus, in F.SS.Simon.& Iudæ, c.2.C. S.Martini, c.4. G.Sancti Ioannis Apoſt.c.3.C. Dom.1.poſt Epiph.c.4.C
VI 12 Sol factus eſt niger tanquam ſaccus cilicinus, &c. Dom.1.Aduent.c.4.B
XII 1 Mulier amicta ſole, in Dedicat.c.14.tot. & E.in F.Natiu.B.V.c.6.C
1 Luna ſub pedibus eius, in Dedicat.conc.14.F. Dom.3.Quadr.c.2.D.2.in F.Concep.B.V.c. 6.A.in Aſſumpt.B.V.c.4.D
XIV 4 Hi ſequuntur Agnum quocumque ierit, in F. S.Ioan.Euang.c.2.B
14 Et in manu ſua falcem acutam, Dom.2. Aduent.c.3.D.1
XXI 18 Ipſa verò ciuitas aurum mundum ſimile vitro mundo, in F.SS.Philippi & Iacobi, c.6.N
19 Fundamentum primum Iaſpis, &c.in F.S.Bartholomæi, c.2.tot.

F I N I S.

Ad maiorem DEI, B. MARIÆ *Virginis, Sanctorumque omnium laudem & gloriam.*

Approbatio Facultatis Theologicæ Ingolſtadienſis.

OPus hoc Concionum de Sanctis magnâ diligentiâ elaboratum; variâ ſolidaque eruditione refertum, ad docendum ſimul, & mouendum auditorem factum; eſt ita conſonum Catholicæ fidei, boniſque moribus, vt eis promouendis imprimis vtile ſit futurum; meritoque haberi poſſit velut ſuccedaneum plurimis ſcriptoribus Eccleſiaſticis. Quare luce publicâ digniſſimum, & Eccleſiaſticarum cathedrarum vſibus aptiſſimum viſum eſt.

OSWALDVS COSEANVS Societ. IESV
S. Theol. Profeſſor, & pro tempore Decanus.

CENSVRA.

OPus Tripartitum Reuerendi Domini MATTHIÆ FABRI *S. Theol. Licentiati, quondam Paſtoris in Neumacht, nunc verò Societatis* IESV, *tanto ſententiarum pondere & fulgore ſanctorumq́; placitis inſtructum, ditatum ac dotatum eſt, vt iteratò prælum poſtulet. In eo cuiuis argumento dicendorum ſegetem & meſſem vberrimam cum fructu & voluptate Concionatores reperient, vt inde ſuos auditores inſtruant & varios hæreticorum errores confutent, quare iteratò prælo mandari poterit. Actum Antuerpiæ* 26. *Martij* 1643.

GASPAR ESTRIX Plebanus &
Libr. Cenſor.

Digitized by Google

SVMMA PRIVILEGII.

PHILIPPVS IV. Dei Gratiâ Rex Caſtellæ, Legionis, Arragoniæ, vtriuſque Siciliæ, &c. Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, &c. Comes Flandriæ, Artheſiæ, &c. Diplomate ſuo ſanxit ne quis citra voluntatem *Hieronymi Verduſſen* librum, cui titulus eſt: *Opus Concionum Tripartitum* MATTHIÆ FABRI *S. Theol. Licentiati, Parochi Neophorenſis & Palatinatus Superioris per Diœceſin Aichſtadianam Viſitatoris, Nunc Societatis* IESV, *pluribus in ſingula Euangelia Argumentis inſtructum; &c.* proximo decennio imprimat, alibive impreſſum in haſce ditiones inuehat, venalemve habeat. Qui ſecùs faxit, confiſcatione librorum, & aliâ graui pœnâ multabitur, vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ, Die 23. Decemb. 1659.

Signat

LOYENS.

Digitized by Google

R. P.
MATTHIÆ FABRI
E SOCIETATE
IESV
CONCIONES FVNEBRES.

EXHORTATIO I.

Cœmeterium humilitatis Schola eſt.

THEMA.

Apprehendam te & ducam in domum matris meæ: ibi me docebis. Cant. 8.

Comparatio inter Scholas literarum, & Cœmeteria, quæ ſunt gymnaſia virtutum.

DUm vos contemplor, Auditores, hoc ſacro in loco congregatos, magnaque cum modeſtia, attentione, atque animi compoſitione circumſtantes, videre mihi videor diſcipulos in ſchola ſub oculis Magiſtri & quidem ſerij ac ſeveri conſtitutos, ad excipiendam eius doctrinam præparatos. Neque vero dictum hoc offendat aures veſtras; ſumus enim in loco, in quo nobis mortui tradunt doctrinas, quas velut rudes pueri minimè didicimus & perdifficile addiſcimus. Severi profectò & aſperi Doctores, vt proinde cæmeterium non niſi ſchola puerorum ſit. Ita enim loquitur S. Chryſoſt. hom. de fide & lege nat. & ſpir. cum ait: *Ante portas ſunt ſepulchra, ante agros ſunt ſepulchra, vbique ante oculos eſt noſtra humilitatis ſchola, & docemur in quid deſinamus tandem, & videmus qualia futura ſint phantaſmata.* Nec vanè huic ſcholæ accommodare poſſumus, quod *Cant.* 8. Sponſa ad ſponſum loquitur: *Apprehendam te & ducam in domum matris meæ; ibi me docebis.* Quibus verbis Salomonis ſponſa, filia Pharaonis, grammaticali ſenſu, quaſi in actione comica Salomonem alloquitur, vt obſervat Honorius Auguſtodunenſis. Et quorſum ducere vult Salomonem? *Ad domum matris ſuæ.* Communis autem mater omnium Terra, domus verò ſepulchrum eſt, juxta id Pſalm. 48 *Sepulchra eorum domus illorum in æternum.* Ibi nos docebis Salomon, in ſepulchro inquam, quaſi in domo ſeu Cathedra funeſtæ huius ſcholæ, Cæmeterij. Quid verò nos doceat cum defunctis alijs hîc ſepultis, breviter audiemus.

I. Cœmeteriũ primò docet hominis vilitatem & miſeriam.

I. Ait: Ecce *quid eſt homo*? quid ſunt *Reges terræ*? *Pulvis* nimirum *& cinis*, in quem omnes reſolvimur; nec tamen id cordi habemus, ſed quaſi immortales & Dij quidam eſſemus, ſecuri degimus & ſuper alios non eſtimus, noſtræque vilitatis obliviſcimur.

Quia enim nobis de Salomone, quid de alijs Regibus terræ ſupereſt, niſi cinis? Audiamus ipſummet de ſe loquentem Sap. 7. *Et ego,* inquit, *natus accepi communem aërem, & in ſimiliter factam decidi terram.* Cur in terram, niſi quia prævidit ſe in terram iterùm rediturum, iuxta id Lucretij l. 6. *Quoniam dubio procul eſſe videtur Omniparens eadem rerum commune ſepulchrum.* Audiamus de hoc Chryſoſtomum loco cit. *Circà ſepulchra philoſophamur,* inquit, *videntes oſſa nuda, & humanam naturam corroſam & diſſolutam: cogitamus ſtatim & inter nos diſputamus, dicentes: Ecce quid tandem ex nobis fit? Et quo abimus? Confabulamur, egredimur de ſepulchris, & humilitatis noſtræ obliviſcimur. Apud ſepulchra ita vnuſquiſque proximo loquitur: ô miſeram, ô miſerã noſtram vitã! quid tandem ex nobis fit? Quamvis autem ſic loquamur, rapimus tamẽ ipſi: & licet ſic clamemus, iniuriam tamen noſtram vlciſcimur! Omnes enim planè ita philoſophamur, quaſi militiæ renunciaturi. Et intus quidem tam pios ſermones tractamus: egreſſi autem, Deo adverſarij ſumus.* Verùm profuit nonnullis fuiſſe in hac ſchola, vti Franciſco Borgiæ, Gandiæ Duci, qui cùm Iſabellæ Auguſtæ, Caroli V. Conjugis ſpecioſiſſimæ corpus emortuum deduxiſſet ad Regij ſepulchri locum, idque prius quàm tumulo inferretur, aperto Sacrophago, inſpexiſſet fœtore jam & horrore plenum; cogitanſque quàm exiguus tumulus ſceptra, tot coronas ac Regiam illam Majeſtatem clauderet, toto pectore cohorruit, mundoque valedicere ac Deo impoſterum ſervire conſtituit. Id quod & fecit, cùm Societati noſtræ ſe addixit, ſæpiùs poſteà aſſerens. *Auguſtæ mors mihi vitam attulit.* Ribaden. l. 1. vitæ cap. 9. Quando igitur homo quiſque talem ſe futurum cernit: *quid ſuperbit terra & cinis?* ait Eccleſiaſticus c. 10. Et S. Bernardus in ſententijs: *Tria hæc,* inquit, *ſemper in mente habeto: Quid fuiſti? Quid es? Quid eris? Quid fuiſti? ſperma fœtidum. Quid es? vas ſtercorum. Quid eris? eſca vermium.*

II. Deinde docet ejuſdẽ

II. Ait: Ecce *quantillus* es! Tantus nimirum, quantum eſt ſepulchrum, ſeptem ferè ſpithamarum, qui tamen dum vivis, tantus ti-

exiguitatem. bi videris, ut ſpatioſa etiam terra vix capere te poſſit. Vnde S. Ambroſius l. de Naboth. c. 1. ait: *Nudos recipit terra, quos edidit: neſcit fines poſſeſſionum ſepulchro includere. Ceſpes anguſtus atque & pauperi abundat & diviti: & terra, quæ viventis non cepit affectum, totum jam divitem capit.* Agnovit hoc Philip. Imp. Chriſtianus, vel ex ſepulchri viſa ſimilitudine. Cùm enim in hippodromo delapſus ab equo fuiſſet, & reſurgens, locum, quo in arena jacuerat aſpexiſſet, ait: *Ecce quàm exigua nos arena capiet, qui totius orbis imperium ſtultè affectamus.* Refert id Maiol. in Coll. Canic. *tom. 4. coll. 4.* Memor nimirum erat loculi, qui aliquando mortuum elaturus eſſet in ſepulchrum. Eadem ſepulchri anguſtia docere, & à nimia auri cupiditate coërcere volens Conſtantinus M. Imp. quendam è ſuis, aliquando prehenſo dixiſſe fertur: *Quouſque tandem ô bone, inexplebilem hanc avaritiam cumulamus?* deinde haſta, quam manu tenebat, humi deſcripta humani corporis forma: *Omnes*, inquit, *vitæ divitias & totius orbis opes, ſi haberes, tamen plūs hoc à me circumſcripto locula non poſſidebis, & ſi illud fortè poſſederis.* Ita refert Euſebius *lib. 4. vitæ cap. 29. & 30.* Bene igitur S. Auguſtinus in ſententijs ſent. ult. *Divitijs*, inquit, *flores majorum nobilitate te jactas & exultas de patria, ac pulchritudine corporis & honoribus, qui tibi ab hominibus deferuntur; reſpice teipſum, quia mortalis es, & quia terra es, & in terram ibis.* Notum illud prætereò de Alexandro Mag. dictum vulgò: *Heri totus mundus non ſufficiebat Alexandro: hodie defunctum terra ſex pedum capiet.*

III. Tertiò docet rerum mundanarum lubricam infirmitatem & mutabilitatem. III. Ait: *Ecce quid ſunt omnia illa, quæ in mundo habuiſti,* æſtimaſti & adornaſti? Quid & ubi jam ſunt illæ tot amœniæ Solomonis? ubi ejus ſplendor & magnificentia? Ubi palatia & divitiæ? Vbi omnes delitiæ? Vna cum ipſo in tumulo omnia ſepulta & putredine conſumpta ſunt; quin etiam ad extremum, ut Dio Caſſius in Adriano ſcribit, *Ipſum etiam Salomonis ſepulchrum, quod illi in ſupremo cultu & reverentia habebant, ſponte & nulla impellente diſcuſſum corruit. Fuit Salomon omnium Regum fæliciſſimus & opulentiſſimus atque prudentiſſimus*, ut ait Ioſephus. Omnis tamen illa fælicitas, opulentia & ſapientia unà cum ipſo in ſepulchrum, imò & cum ipſis & ſepulchrum concidit. Priùs cùm in vivis eſſet, ab omnibus quærebatur, conſulebatur, ſuſpiciebatur: clauſus in ſepulchro oblivione ſepultus eſt. Poterat de illo dici, quod de ſtatua Beli aurea Daniel dixit Babylonijs, poſtquam eam deſtruxit, & intrinſecus luteam oſtendit: *Ecce quem colebatis!* Græcè: *Ecce numina veſtra.* Dan. ult. Quid ſunt tot illæ jam Solomonis concubinæ? quid cantores & cantatrices? quid horti & palatia? Pulvis & lutum. Ecce numina ejus! Similē cataſtrophen ſpectavit aliquando Romæ S. Auguſtinus una cum matre ſua in ſepulto quodā Ceſare, uti ipſe ſer. 48. ad frat. in Eremo ſcribit: *Ductus ſum*, inquit, *Romæ cùm ceteris ad videndum cadaver Cæſaris in ſepulchro, & vidi quod omnino eſſet livido colore ornatum, putredine circumdatum, ventrem ejus diruptum, & vermium per illum catervas tranſeuntes proſpexi. Duo quoque famelici in foveis oculorum paſcebantur: crines ejus non adhærebant capiti, dentes ejus apparebant labijs conſumptis, & revelatum erat narium fundamentum, & intuens matrem Chriſtianiſſimam dixi: Vbinam eſt Cæſaris corpus præclarum? ubi magnitudo divitiarum? ubi apparatus delitiarum? ubi multitudo dominarum? ubi caterva Baronum? ubi acies militum? ubi canes venatici? ubi equi veloces? ubi aves cantantes? ubi thalamus pictus? ubi lectus eburneus? ubi thorus Regalis, ubi thronus Imperialis? ubi mutatoria veſtimentorū? ubi capilli ſolares? ubi facies decora? ubi omnia quæ ſub cælo ſunt? Te namque verebantur homines, te timebant Principes, te colebant urbes, te timebant omnes. Vbinā ſunt hæc omnia? à quo receſſit tāta jactantia? quo ivit tua magnificentia? Et reſpondit mater pietate plena: Fili omnia ſibi pariter defecerunt, quando defecit ſpiritus ejus, & dereliquerunt eum captivatum in ſepulchro trium brachiorum, plenum fætore & putredine. Eia ergo fideles Chriſti, conſiderate quid jam ſumus.* Itaque Cæſar ille dum viveret & regnaret, quaſi Numen aliquod colebatur & honorabatur: at verò ubi mors eum corripuit, triſtiſſimum omnibus ſpectaculum, imò & mundo ludibrium, horror & abominatio factus eſt: omnis ejus ſplendor & majeſtas evanuit, & nihil fuiſſe ſepulchrum ejus oſtendit. Monſtrarunt aliquando Chriſto Domino diſcipuli ejus templi Salomonici decorem & magnificentiam: *Magiſter*, ajebat unus, *aſpice quales lapides! & quales ſtructuræ!* Verum Dominus nihil hæc moratus: *Videns*, inquit, *has omnes magnas ædificationes? Amen dico vobis. Non relinquetur hic lapis ſuper lapidem, qui non deſtruatur. Mat. 24. & Marc. 13.* Hunc in modum nos miramur ſæpè potentiam, opulentiā, ſpeciem, pompam, fælicitatem Magnatū hujus ſæculi, & beatos illos prædicamus. Verum aſpiciamus eos paulò poſt in ſepulchris conditos; & videbimus id, quod Chriſtus de templo prædixiſſet, omnem eorum magnificentiam corruiſſe, *nec manſiſſe lapidem ſuper lapidem*, non os ſuper oſſe: rudera tantùm oſſium indigeſta ſupereſſe. Quid ergo hæc miramur, quæ cinis in ſepulchro nulla fuiſſe oſtendit?

O munde quam immunde! omnia tua nihil, & minus quā nihil ſunt.

IV. Denique docet univerſam Dei ſuper nos poteſtatem & dominium. IV. Ait: *Quantus & quàm potens ac timendus eſt Deus*, qui mortales omnes & potentiſſimos quoſque deprimere & in terrā ſternere poteſt, ut nemo ab ejus imperio ſe ſubducere, nemo ejus potentiæ reſiſtere queat! Omnes enim quotquot ante nos fuerunt, ſub pedibus ejus jacent, proſtrati in ſepulchra. *Lectulum Salomonis ſexaginta fortes ambiebant ex fortiſſimis Iſrael, omnes tenentes gladios & ad bella doctiſſimi*; ut dicitur, *Cantic. 3.* & tamen eum à morte defendere non potuerunt. Ita Sexagenarius gravi ex mæſtitia mortuus eſt, ut ait Valerius Anſelmus in ſuo annorum & Principum catalogo; idque indicant extrema illa ſui Eccleſiaſtæ verba, quibus juvenes ſuo exemplo hortatur: *Memento Creatoris tui in diebus juventutis tuæ, antequā veniat tempus afflictionis; & appropinquant anni, de quibus dices: Non mihi placent.*

Digitized by Google

placent; Eccleſiaſt. ult. Validiſſimam hanc Dei manum, qua potentes quoſq; ſternit, agnovit in extrema vitæ meta Lotharius Rex Franciæ, cùm dixit: *Hem quàm magnus ac potens eſt Rex ille cœleſtis, qui Reges terrenos lentâ morte de ſolio deturbat, humique proſternit!* apud Corozettum de dict. & fact. memorab. Quam etiam ob cauſam Maximilianus *I.* Imperator moriens piè & laudabiliter mandavit, ut quando inter vivos eſſe deſiiſſet, cadaver ſuum omni hominum ſorti conſpiciendum proponeretur, *ut ita*, ajebat, *vel meo exemplo diſcant omnes, nulla diademata, opes nullas, nulla imperia à morte eripere poſſidentem.* Reinh. Hadamar. in Inſtit. Princ. Quare Magnifica illa Magnatū Mauſolea non tam ad ipſorum, quàm Dei gloriā ſtructa ſunt: illius enim loquuntur potentiā, cui omnes cedere & ſubijci coguntur; hominis verò infirmitatem, qui omnibus ſuis opibus, viribus & conſilijs ſalvare ſe non poteſt. Cæterùm quod maximè omnium genus humanum deprimit eſt, quod morte obita ſiſtere ſe Dei judicio & incertam ejus aleam ſubire debent, ſive magni illi ſunt, ſive parvi. Sanè de Salomonis ſalute totus adhuc mundus dubitat; ſiquidem Scriptura peccata quidem ejus commemorat, de pœnitentia verò nihil clarè ediſſerit, ſed præcisè mortuum & ſepultum ait, ac proinde de perditione ejus multum nobis dubium relinquit. Nimirum is, dum in vivis ageret, ſcholam hanc humilitatis rarò aut nunquam frequentavit. Vnde nec ſepulchrum pro recepto Regum more ſibi ſtruxiſſe legitur, ſed in patris duntaxat ſepulchro conditus eſt. Quare beatos illos jure meritò cenſemus, qui dum vivunt, in hac humilitatis ſchola diligenter ſe exercent, ſibique adeò monumentum viventes extruxerunt non tam in cœmeterio, quàm in cordis ſui domicilio, per aſſiduam mortis & humilitatis ſuæ meditationem. Cujuſmodi inprimis erat S. Ioannes Eleemoſ. Alexandrinus Archiepiſcopus, qui viventi ſibi curavit extrui monumentum, ſed imperfectum relinqui, deinde operum præfectos, cùm celebrius feſtum incidiſſet, accedentes omni Clero adſtante ſibi inſonare: *Venerande Præſul, monumentum tuum hodieque incompletum manet; jube ergo illud perfici, cùm incertum ſit quâ horâ fur venturus ſit*: Ita Leontius in ejus Vita: Simili induſtriâ Carol. V. Imper. Sacrophagū ſibi conſtrui juſſit, ſecumque deportari, quocunque iter ageret, ac penes ſe quinq; annis habuit, velut rem ſibi chariſſimam, in mortis videlicet ſuæ conſtantem memoriam. Id quod & avus ejus Maximilianus I. Imper. quadriennio antequam vita excederet, fecit, uti refert Lipſius l. 2. Monit. Polit. *Alios memini*, inquit, S. Chryſoſt. l. 1. de compunctione, *in ipſis defunctorum ſuorum ſepulchris habitaculum poſuiſſe, atque in ibi vitam ſimilem tranſegiſſe.* Quin etiam Conſtantinopoli in uſu fuiſſe, ut Imperatore recens coronato, quidam coram eo repræſentarent tria aut quatuor lapidum genera, jubarentque eligere, de quo genere ſibi fieri ſepulchrum vellet, refert Dion. Carthuſianus *lib.* 4. Noviſſ. *art.* 14. Æthiopum quoque Chriſtianorum ſummis Præſulibus vas aureū terra repletum, cujus aſpectu memor eſſet ſepulchri ſui, præferri ſolitum, auctor eſt Sabellicus *lib.* 4. *cap.* 4. Quodque admirabilius eſt, Brachmanes etiam ſeu Gymnoſophiſtas antè ædium ſuarum veſtibula tumulos ſibi aperuiſſe, ut eas ingreſſuri egreſſurique evocationis ſuæ ex hac vita meminiſſent. Omnes iſti ſcholam hanc humilitatis ideò frequentarunt, ut bene beatèque mori in eâ diſcerent.

Quod cùm & hunc defunctum, cui juſta nunc perſolvimus. Feciſſe in vita ſua non dubitemus, (quin imò ex multis argumentis, NB. *** perſpectum habeamus) eſt profectò cur de ejus æterna ſalute partaque cœleſti corona, quam optimè ſperemus. Quia tamen alia Dei ſunt judicia, alia hominum; & in ipſa etjam virtutis ſchola ſubinde dormitamus, & minùs ad Magiſtri præcepta attendimus, unde plagas aliquas meremur; idcircò videtur hic defunctus non ſolùm admonere nos, ut in hac, quam diximus, ſchola ſedulò proficiamus, ſed etiam preces noſtras efflagitare, quibus adjutus in altera vita, & à pœnis, ſi quas fortè in hoc ſæculo contraxit & nondum expiavit, liberetur, & ad cœleſtes triumphos ſine remora admittatur.

EXHORTATIO II.

Cœmeterium Hortus eſt: ſepulchra Areolæ.

THEMA.

Erat hortus, & in horto monumentum novum.
Ioan. 19.

Hiſtoria eorum qui in hortis ſepulturas fecerunt.

QVando per æſtatem recreare cupimus animum, hortos intramus, propterea quod in illis omnium ferè ſenſuum delectatio reperiatur: viſus in virore & vario florum colore; auditus in avium cantu; guſtus in dulcedine fructuum; odoratus in roſarum aliorumque florum fragantia: tactus denique in denſo gramine, dum in eo corpora noſtra ſternimus ad capeſſendum ſomnum. Quæ cùm ita ſint, quid ſibi, quæſo, vult, quod Hebræi ferè in hortis ſepulchra ſibi ſtruxerint? Ita enim *Manaſſes Rex ſepultus eſt in horto domus ſua, in horto Oza.* 4. *Reg.* 21. In Evangelio enim legimus *Ioſephum ab Arimathæa excidiſſe ſibi ſepulchrum in horto ſuo; in quo & Chriſtum ſepelivit.* Ioan. 19. Quid horto cum ſepulchro? Quid ſepulchro cum horto? Hortus enim locus eſt lætitiæ & delitiarum: ſepulchrum verò locus mæſtitiæ & lachrymarum. Hortus dicitur quaſi ortus, quia in eo oriuntur pulcherrima quæque germina: *Sepulchrum* verò appellatur locus non pulcher, quaſi *ſine pulchro.* An forſitan Hebræi, & in primis Chriſtus ſepulchro ſuo hortenſi mundi hujus delitias temperare, & mortis memoria quaſi condire voluit, ut dum illis fruimur, ad ſepulchrum noſtrum reſpiciamus,

quod finem & quidem luctuoſum illis imponet? Ita mihi perſuadeo; quia ſancta hæc & ſalubris eſt cogitatio, miſcenda voloptati, quaſi aqua vino, ne in nos mergamus & damnum patiamur. An fortaſſis ideò, quia fidelium corpora in ſepulchro ſeminata, quemadmodum ſemina in horto, reſurrectionem præſtolantur, ac velut ſpecioſæ arbores aliquando prodibunt? Ita ſentit Guarricus Abbas in ſerm. de ſcript. utilit. *Etſi ſepulchra in hortis*, inquit, *numquid tamen horti in ſepulchris*? Ita fortaſſis, ſed in ſepulchris juſtorum. Ibi planè vernabit gratiſſima quædam amœnitas Sanctorum verno, ſcilicet illo tempore Reſurrectionis eorum, cùm reflorebit caro eorum & non ſolùm oſſa juſti *ſicut herba germinabit, ſicut lilium & florebit in æternum ante Dominum.* Iam ſi cœmeteria, imò & mundus totus eſt quidam hortus, utique ſepulchra ſingulorum erunt quaſi areolæ in horto.

I. In Cœmeterio, uti in horto ſunt tumuli lectuli &c.

I. In horto eriguntur areolæ, in quibus ſemen ſpargitur in terram, eademque operitur. Pari modo in cœmeterio eriguntur tumuli, quibus operiuntur injecta mortuorum corpora, velut ſemina, ſuo tempore germinatura, &c. ſi ſint juſtorum, cum nova & glorioſa ſpecie reſurrectura. Tumulus verò appellatur ſepulchrum, quaſi tumens tellus, eſtque velut tumidus terræ uterus, qui nos à tumente matris utero excipit; uti Iob agnovit, cùm dixit, cap. 1. *Nudus egreſſus ſum de utero matris meæ, & nudus revertar illuc.*

Quomodo illuc? utique in alterius & primæ noſtræ matris, terræ videl. uterum conſimilem ei, qui nos genuit. Unde S. Gregorius Nazianz. in carm. de hom. ext. vilit. canit: *A tumulo tumulum peto.* Quia nimirum Deus omnibus nobis dixit: *Terra es & in terram ibis.* Solent ludentes pueri, cùm quis eorum erravit, errantem vocare ad pœnam & clamare: *Ad tumulum, ad tumulum*: adductumque per capillos trahunt. Omnes nos in Adamo peccavimus, erravimus quaſi oves omnes; idcircò ad tumulum citamur, & trahimur quaſi per capillum. Areolas hortorum Germanico idiomate appellamus *lectulos*, Bett / Bettle / quòd lectulorum ſimilitudinem referant. Et tales ſunt ſepultorum tumuli lectuli inquam, in quibus dormiunt & requieſcunt eorum corpora, donec reſurgant, juxta id Apoc. 14. *Beati mortui qui in Domino moriuntur. Amodò jam dicit Spiritus: ut requieſcant à laboribus ſuis; opera enim illorum ſequuntur eos.* Quibus ultimis verbis ratio affertur, cur requieſcant juſti in altera vita, quia ſcilicet ferant ſecum lectulos ſuos conflatos, ex bonis operibus, quaſi è plumis. Qualem ergo quiſque ſibi paraverit lectum ex operibus ſuis, talem habebit & requiem; juxta paræmiam noſtram: Wer jhm wol bettet / der ligt wol. Ita enim Apoſtolus ad Galat. 6. ait: *Nolite errare: Deus non irridetur.* (ſicut fit ab hæreticis, qui bonis operibus mercedem æternam detrahunt, eaque inutilia, imò peccata aſſerunt) *Quæ enim ſeminaverit homo, hæc & metet. Quoniam qui ſeminat in carne ſua* (eam fovendo delitijs & voluptatibus vetitis) *de carne & metet corruptionem: qui autem ſeminat in ſpiritu* (Spiritum fovendo & impinguando bonis operibus) *de ſpiritu metet vitam æternam.* Hoc intelligens S. Jda Comitis Egberti, viri in aula Regis Francorum primarij, vidua, Sarcophagum ſibi marmoreum paravit, & quotidie bis panibus varijſque eſculentis implebat diſtribuendis nim. in pauperes. Sic ipſa ſibi lectulum ſuum pijs eleëmoſynæ plumis replevit, ut in ſepulchro ſuo molliter cubaret. Idem egere S. Anſelmus Archiepiſcopus Cantuarien. Et S. Hugo Abbas Cluniacenſis. Nocte enim, quâ ambo mortui fuêre, vidit Abbas Noviomenſis duos lectulos ab Angelis in cœlum deferri, qui molliori cultu ſollicitudinis oblivionem & ſomnum provocarent. Angeli autem, qui lectos deferebant, hujuſmodi clamabant verbis: *Duos illuſtres viros in his collocabimus lectis, Anſelmum ſcilicet Cantuarienſem Archiepiſcopum atque Hugonem Cluniacenſis Abbatem Monaſterij, qui poſt terras cælum, poſt labores requiem, gaudium poſt lacrimas meruerunt.* Poſt hæc Abbas retulit viſionem fratribus, & deprehenſum ambos illos Sanctos eâ nocte obijſſe. Erant autem hi duo viri SS. operibus miſericordiæ addictiſſimi: *Anſelmus ſupra poſſe etiam*, ait Edinerus in eius vita, *in pauperes profuſus fuit.* Hugo verò circa lectulum ſuum maximam veſtium congeriem ſemper habebat, quas ipſe in vſum pauperum ſarciebat: ac reſarciebat panes quoque & carnes, quas illis diſtribuebat.

II. Sicut hortenſes pali notant ſpecies germinum: ſic inſcriptiones in cæmeterijs deſignant ſepultorum conditionem.

II. In horto etiam ſupra areolas defiguntur ſtili lignei, & his inſertæ ſchedulæ, deſignantes ſeminum iniectorum ſpecies ſeu nomina: quo modò etiam ſupra tumulos crucem infigimus cum inſcriptione nominum & imagine eorum, qui ibidem requieſcunt; vt memoriam eorum conſervemus, & ad preces pro eis fundendas ipſo aſpectu excitemur, ij præſertim, quibus vel neceſſitudine aliquâ coniuncti, vel aliunde noti erant, ac præſertim vt noverimus, quod Catholici Chriſtiani fuerint, qui ſub vexillo crucis militarint in hac vita. Hic enim eſt *Character Agni in fronte Chriſtianorum: hoc ſignum Thau in poſtibus Hebræorum, ſervans eos à percutiente Angelo.* Huiuſmodi ſignum ſeu titulum erexit Jacob ſupra ſepulchrum Rachelis ſuæ cum inſcriptione: *Hic eſt titulus monumenti Rachel.* Gen. 35. Videant hic Acatholici, quàm antiqua & pia ſit hæc cæremonia. Audiant & miraculo comprobatam, teſte Probo in vita S. Patricij Hibernorum Apoſtoli, l. 2. apud Bedam tom. 3. Venerat is in campum iuxta inſulas Hiberniæ, invenitque ibi ſignaculum crucis iuxtà duo nova ſepulchra infixum. Quare è curru ſuo proclamans ait: *quis hic ſepultus eſt?* Tum vox è ſepulchro ſic reſpondit: *Ego ſum gentilis homo & paganus. Cur igitur*, inquit *Sanctus*, *Crux Chriſti iuxta te infixa eſt?* Ad hoc iterum vox de ſepulchro: *quia vir, qui ſepultus juxta me eſt, Chriſtianus fuit, rogavitq; pater eius, vt hoc ſignum crucis poneretur juxta ſepulchrum filij, ſed vir quidam fatuus & inſenſatus* po-

poſuit iuxta me. Quod audiens Patricius, exilijt de curru, abſtulitque crucem de Gentilis tumulo, & infixit ſepulchro Chriſtiani. Fabuloſum hoc clamabunt hæretici. Sed quis credat de viro Sancto, tot mirabilium patratore, qui 60. annis in Hibernia concionatus, & S. Mart. diſcipulus fuit, vti Probus aſſerit? Mortuus verò eſt an. 491. ut ſcribit Baron. Ex quo claret, quàm antiquus adeòque obſervandus ſit hic ritus figendi crucem ad ſepulchra Catholicorũ; præſertim cùm per hoc diſtinguantur ab hæreticis & infidelibus, dum ſe crucis amatores ſectatoreſque fuiſſe etiam mortui teſtantur.

III. *Sicut horti aquâ rigantur, ſic ſepulchris unda luſtralis impenditur.*

III. Rigantur ſubinde areolæ, vt inſperſa ſibi ſemina maturius ad fructum producant. Idem nos Catholici beneficium impertimur tumulatis, aſpergendo luſtrali aquâ eorum ſepulchra; non quaſi ighem illum purgantem hâc aquâ extincturi, vt cachannantur adverſarij, ſed vt memores Baptiſmi, quo defunctus olim expiatus fuit, bene ipſi precemur, Deum invocantes, vt quemadmodum aqua extinguit ignem, ſic per eius miſericordiam valeant preces noſtræ purgatorias illas pœnas defuncto aut mitigare aut omninò tollere. Idem ſentiendum de eleëmoſynis & oblationibus, quæ fiunt pro defunctis, vel etiam ex recepto more ponuntur ſuper ſepulchra aut feretra, cùm in templo pro illis celebrantur Exequiæ. Id enim præcepit etiam Tobias filio cap. 4. cùm ait: *Panem tuum & vinum tuum ſuper ſepulchrum iuſti conſtitue.* Qui ritus cum veteri Eccleſia quorumdam abuſus & ſuperſtitione fieret, redargutus eſt à Sanct. Ambroſio & Auguſtino: non tamen improbatus, ſi rectâ intentione & bono ſenſu fiat, ſcil. in eleëmoſynam & ſuſtentationem pauperum & Clericorum, qui pro defunctis orant. Unde D. Auguſtinus ep. 64. ſcribit: *Oblationes pro ſpiritibus dormientium, quas reverè aliquid adiuvare credendum eſt, ſuper ipſas memorias non ſint ſumptuoſa: atque omnibus petentibus ſine typho & cum alacritate præbeantur, neque vendantur.* Magis tamen probantur & plus valent piæ *preces & ſacrificium Miſſæ,* quod vnum expetebat Sanct. Monica mater Auguſtini, vt ipſe teſtatur in Confeſſionum ſuarum *l. 9. ad fin.* Simul de cauſa tumuli mortuorum olim floribus conſpergebantur, quaſi pijs viventium votis, quibus vt in altera vita florent, precabantur. Rectius tamen ſapiunt, qui defunctos precibus, eleëmoſynis, alijsque pijs operibus iuvant; id quod in Pammachio commendat S. Hieronymus ep. 26. ad Pammachium: *Cæteri*, inquit, *mariti ſuper tumulos Coniugum ſpargunt, violas, roſas, lilia, floreſq́; purpureos, & dolorem pectoris his officijs conſolantur. Pammachius noſter ſanctam favillam oſſaq́; veneranda eleemoſyna, balſamis rigat, his pigmentis atque odoribus fovet cineres quieſcentes, &c.* Si ſic rigentur ſepulchra, fiet abſque dubio, vt defunctorum animæ citiùs è purgatorio emergant, atque ad maturitatem beatificæ viſionis feſtinent.

IV. Semina in areolas ſparſa non omnia progerminant in roſas, violas, flores: ſed multa, fortè quia corroſa, putrida, aut non integra fuerunt, ſuffocantur & pereunt, atque eorum loco vrticæ & zizania ſuccreſcunt. Ita & defuncti non omnes reſurgent ad gloriam, ſpecioſo corpore & animâ: ſed multi ad ignorantiam & damnationem corpore & animo fœdi. Id enim teſtatur Apoſtolus 1. Cor. 15. *Omnes quidem reſurgemus*, ait, *ſed non omnes immutabimur.* Semen quod in areolam iacimus, vile, puſillum & abiectum eſt: at verò ſi excreverit, mutatur in roſam, violam, florem, colore & odore gratiſſimum. Idem continget iuſtis in die Reſurrectionis. Improbi reſurgent quidem & ipſi, ſed horridi, triſtes & abominabiles, quaſi vrticæ & zizania ad ignem deſtinata. Schema aliquod huius diſcriminis oſtenſum eſt (ſi verũ eſt, quod ex antiquis Rabbinis refert noſter Sanctius *in l. 3. Reg. c.* 13. & *Iob.* 11.) in ſepulchro Prophetæ illius, qui in pœnam temporaneam levis cuiuſdam tranſgreſſionis à leone occiſus fuit. 3. *Reg.* 13. & alterius improbi, qui illum ſeduxerat atque in ipſius ſepulchrum poſt mortem illatus fuit. Nam quâ parte ſepulchri iacuit ille bonus, flores erupe-runt ſpecioſi & ſuaviter olentes; ex parte verò ſeductoris creverunt fœdi & fœtentes, ſpinæ & vrticæ. Ita planè continget electis & reprobatis, cùm reſurgent ad iudicium. Qui enim ſani fide & charitate obierunt, reſurgent cum glorificato corpore & anima: qui verò his deſtituti diſceſſerunt ex hoc ſæculo, reſurgent in gloria & ad confuſionem. Cæterùm quomodo areolæ totæ rigantur aquis, tametſi incertum ſit, quænam ſemina oritura, quænam interitura ſint: ita & nos pro omnibus, qui in vera fide vitam clauſerunt, preces offerre decet. Quod enim non proderit vni, prodeſſe alteri poteſt. Qua tamen in re obſervandum quod monet S. Ambroſius in ep. ad Fauſtinum epiſt. 8. conſolaturus eum ob mortem germanæ: *Itaque*, ait, *non tam deplorandam, quàm proſequendam orationibus reor: nec maeſtificandam lachrymis tuis, ſed magis oblationibus animam eius Domino commendandam arbitror.* Similiter S. Chryſoſtomus in 1. ad Corint. hom. 41. *Oportet ſuccurrere defunctis non lachrymis, ſed precibus, & ſupplicationibus, & eleëmoſynis, & oblationibus. Non ſunt enim hæc,* inquit, *temerè excogitata, neque fruſtrà eorum, qui exceſſerunt, in divinis myſterijs meminimus, & pro ipſis accedimus rogantes agnum propoſitum, qui mundi peccatum tulit: ſed ut inde eis aliqua ſit conſolatio: neque abs re is, qui adſtat altari, dum veneranda peraguntur myſteria, clamat: Pro omnibus, qui in Chriſto dormierunt, & ijs, qui pro ipſis celebrant memorias. Nam ſi pro ipſis non fierent commemorationes, ne hæc quidem dicta eſſent. Non ſunt enim res noſtræ ludi ſcenici* (audiant hæc hæretici) *abſit: hæc enim fiunt ordinatione ſpiritus. Eis ergo opem feramus & commemorationem eorum peragamus, &c.* Ex quibus perſpicimus, non ſolùm pijs operibus iuvari poſſe defunctorum animas, ſed etiam ac vel maximè Miſſæ ſacrificio: teſtimonio illorum

Reſurgentium in die judicij diverſa conditio ex analogiâ hortenſi illuſtratur.

Patrum,qui ante mille & trecentos ferè annos vixerunt.Hæ ſunt aquæ illæ, quibus rigandæ ſepultorum areolæ, bona opera, non lachrymæ. Confirmat hoc exemplo Thomas Cantipratanus l.2.apum c.53. *Avia mea*, inquit, *filium primogenitum habuit indole inſigni & decore præcipuum, quo mortuo, inconſolabiliter doluit, dumq́, ſic filium lamentaretur, apparuerunt ei juvenes in via quadam, vt viſum eſt ei, cum ingenti gaudio gradientes: cumq́, memor filij eum inter illos non eſſe videret & fleret; ecce poſt alios filium lento gradu ſubſequentem agnovit, cui mater cum gravi dolore dixit: Et quid eſt fili, quod ſolus & non cum alijs gradieris retardatus? Cui ille in toga laterali magnum aquæ pondus oſtendens: Ecce, inquit, mater, lachrymæ, quas pro me inaniter effudiſti, quarum pondere ab aliorum proſecutione retardor. Ad Deum ergo lachrymas commutabis, & in præſentia ſacrificia Corporis Chriſti cum eleëmoſynis pauperum pro me corpium & devotum effundas, & tunc liberabor ab incommodo, quo nunc gravor.* Finio cum Sanct. Chryſoſtomo hom. 61. in Joan. *Honor*, inquit, *non fletus eſt, non eiulatus, ſed hymni, & pſalmi & vita optima. Ille moriens cum Angelis evolabit, etiamſi nemo exequijs intervenias: perditus autem etſi in funere univerſam habuerit civitatem, nihil lucrabitur. Vis mortuum honorare? Alia via aggrediendum eſt: fac eleëmoſynas.*

EXHORTATIO III.

Cœmeterium Haceldama ſeu ager ſanguinis.

THEMA.

Vocatus eſt ager ille Haceldama, hoc eſt, ager ſanguinis uſque in hodiernum diem. Matthei 27.

Conſuetudo Maiorum, qui cœmeteria ſacrum agrum appellarunt.

LOcus, in quo ſtamus & ſepelimus defunctos noſtros, appellamus vernacula noſtra, **Ein Gotts Acker** h.e. agrum Dei. Unde verò putatis Auditores. Meo ſanè judicio ſic à maioribus noſtris vocatus eſt, quia repræſentat *agrum illum figuli, qui emptus fuit pretio ſanguinis Chriſti, 30. argenteis, in ſepulturam peregrinorum.* Matth 27. Ita enim explicat agrum illum Sanctus Auguſtinus ſerm. 114. de temp. *Per agrum intelligitur Eccleſia ſeu magis propriè cœmeterium.* Ager ille ſanguinis eſt, qui pretio ſanguinis Chriſti emptus eſt à cæleſti Patre, cui Chriſtus pretium redemptionis noſtræ exhibuit, in ſepulturam Peregrinorum, hoc eſt, in requiem Chriſtianorum, qui velut peregrini in ſæculo degunt, & in ſepulchro quieſcunt vſque ad communem reſurrectionem. Omnia hæc nobis magnum & multiplex afferunt ſolatium, vt ne contriſtemur ſuper defunctis noſtris, ſunt cæteri, qui ſpem non habent & extra Eccleſiam vivunt ac moriuntur, id quod non expendemus.

I. Analogia agri & cœmeterij in ratione ſementis, & creſcentiæ.

I. Cœmeterium eſt ager, uti inſinuat etiam Apoſtolus 1. Cor. 15. Ubi ſciſcitanti: quomodo reſurgant mortui? quali ve corpore venient? reſpondet; *Inſipiens, tu quod ſeminas, non vivificatur, niſi prius moriatur. Et quod ſeminas, non corpus, quod futurum eſt, ſeminas: ſed nudum granum, vt puta tritici, aut alicuius cæterorum. Deus autem dat illi corpus, ſicut vult, & vnicuique ſeminum proprium corpus.* poſteà ſubdit applicationem in hunc modum: *Sic & reſurrectio mortuorum, ſeminatur in corruptione, ſurget in corruptione*; h. e. ſepelitur & in terram inijcitur, vt corrumpatur: & reſurget ad incorruptionem & incorruptibile. *Seminatur in ignominia*, h.e. ſepelitur cum horrore & fœtore, quem exhalat cadaver, & *reſurget in gloria*, h.e. glorioſum, clarum, fulgidum. *Seminatur in infirmitate*, quia tabidum, grave, ſtupidum: *reſurget in potentia*, virtute, agilitate, quam habebit. *Seminatur corpus animale*, h.e. pecuinum & brutum, craſſum: *ſurget corpus ſpirituale*, h.e. ſubtile & quaſi cæleſte, quale aſſumunt interdum Angeli, quod nil pati, nec mori poteſt. Qui ergo mirâ ſuâ potentiâ granum tritici in terram ſeminatum & emortuum producit in culmum, ſpicam & grana, idem etiam humanam carnem & oſſa in cinerem reſoluta reproducet in humana corpora, ſed ſpecioſiora & incorruptibilia. Quo argumento ſcribit Sanct. Gregorius *l. 14. Moral.* c. 29. ſe conviciſſe Eutychium Patriarchâ Conſtantinopoli, vt is moriens pellem ſuam manibus apprehenderet, diceretque: *Confiteor, quia in hac carne reſurgemus.* Ex eodem Apoſtoli loco colligit Sanctus Chryſoſtomus in 1. ad Cor. hom. 41. *piorum mortem nequaquam deflendam, ſed cum gaudio potiùs proſequendam eſſe. Nam etiam agricola*, inquit, *cùm viderit diſſolvi granum, nihil turbatur: vbi ſuperſtes ſolidumq́, & integrum in agro iacet, metuit, tremit. Mox ubi diſſolutum, iam conſpicatur, gaudet: futura enim ſementis exordium eſt ſolutum granum: ita nos, cùm corruptibilis illa noſtra domus ruit, gaudeamus; cùm homo ſeminetur. Nec mirare, quod ſepulturam ſemen vocet: ſatio eſt multò optima. Vulgarem enim hanc noſtram ſationem mors, labores, pericula, curæ conſequuntur: illam, ſi rectè vivamus, præmia, coronæ. Et hanc quidem corruptio, mortalitas: illam immortalitas, incorruptibilitas & mille præterea bona comitantur, &c.* Specimen huius reſtaurationis corporum edidit Deus in ſepulchro S. Severi Presbyteri, qui pro æde ſacra in qua ſepulchrum ſibi poſuerat, lilia collegit & parietibus templi affixit; vbi & excreverunt. Cæterùm ea die, quâ mortuus fuit, revixerunt, deinde ſingulis annis, vti ſcribit S. Gregorius Turon. de gloria Confeſſorum c. 50.

II. Analogia cœmeterij & agri in ratione Figuli & figulinæ in eo exercitæ, artis & arbitrarij Divini.

II. Eſt ager figuli, vtique illius, ad quem miſſus fuit Ieremias cap. 18. verbis illis Domini: *Deſcende in domum figuli, & ibi audies verba mea. Et deſcendit in domum figuli, & ecce ipſe faciebat opus ſuper rotam. Et diſſipatum eſt vas, quod ipſe faciebat è luto manibus ſuis: converſuſq́, fecit vas alterum, ſicut placuerat in oculis eius, vt faceret. Et factum eſt verbum Domini dicens: Ecce ſicut lutum in manu figuli, ſic*

vos

vos in manu mea, domus Iſraël. Habemus igitur quis ſit figulus, creator ſcil. noſter, qui de limo finxit patrem noſtrum Adam, cujus ipſum nomen terram turbam ſignificat. Iam *ſicut lutum eſt in manu figuli: ita nos in manu Dei.* ita inprimis poſſit fingere nos, quales vult citra peccatum, nam hoc odit; & ſic facit alium quidem pauperem, alium divitem: hunc nobilem, illum ruſticum & ignobilem: hunc doctum, illum rudem: alium ſanum & integrum, alium fractum & infirmum, cæcum vel claudum. Quemadmodum enim figulus, ſciens uni, civitati vel domui neceſſaria eſſe vaſa nitida ad decorem domus, altaris vel menſæ: alia rudia & vilia, ad opera culinaria, uti ollas, matulas &c. fingit vaſa ad utrumque uſum, ſplendida & rudia: ita Deus quoque ſciens mundum & Eccleſiam, opus habere tam miſeris quàm felicibus, tam pauperibus quàm divitibus, tam rudibus quàm literatis, fingit nos uti placet ipſi, & videtur eſſe commodum vel neceſſarium ad gubernationem & conſervationem mundi. Quiſque igitur *ſua ſorte contentus* eſſe debet, nec habet quiſquã, cur queratur ſe talem, aut talem creatum eſſe, cum in omni ſtatu & forma Deo ſervire & ſalutem cumparare ſibi queat, adeoque in omni ſtatu mundi ornamentum ſit. Vnde Apoſtolus ad Roman. 9. ait; *O homo, tu quis es, ut reſpondeas Deo? Nunquid dicit figmentum ei, qui ſe finxit, quid me feciſti ſic; An non habet poteſtatem figulus luti ex eadem maſſa facere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam?* loquitur autem de naturæ donis, & non de ijs quæ libertati noſtræ voluit eſſe ſubjecta Deus.

Remediũ contra faſtum.

Deinde ſequitur ex hoc, neminem habere cur glorietur de ſuis donis, aut ſuper alterum ſe extollat. Quia uti vas figulinum, quantumvis artificioſum & ornatum ex ſe non habet niſi lutum, ſplendorem autem & artificium à ſola figuli doctâ manu: ita pariter & nos ex nobis nil habemus, niſi quod lutum ſumus; reliquum quidquid in nobis naturæ præclarum eſt & laudabile, totum à Deo, qui finxit nos, habemus. Quiſquis ergo talia dona ſibi adſcriberet, Deo debitum honorem detraheret, ſibique perperam attribueret. Quò ſpectat illud Iſaiæ cap. 29. *Perverſa eſt hæc veſtra cogitatio, quaſi lutum contra figulum cogitet, & dicat opus factori ſuo: Non feciſti me; & figmentum factori ſuo, non intelligis.*

Optimus modus ſe conformãdi cum voluntate divina.

Denique hinc intelligimus, quàm nos conformare divinæ diſpoſitioni & voluntati debeamus, cùm per mortem aufert nobis chariſſimos quoque noſtros, parentes, filios, fratres, amicos? Quemadmodum enim figulus ille, ad quem miſſus fuit Ieremias, jure ſuo vas primum confregit, & in aliam formam, ſibi placitam redegit: ita ac multo magis poteſtatem habet Deus frangendi corpora noſtra & ad terram allidendi, pro vt ipſi placuerit; præſertim cùm reparare & in ſplendidiorem formam poſſit refingere. Quare qui impatienter ferunt ſuorum obitus & immoderatè plangunt, Deo factori contradicere videntur, meritoque audiunt illud Iſaiæ, cap. 45. *Va qui contradicit fictori ſuo teſta de Samys terra. Nunquid dicet lutum figulo ſuo; Quid facis?* Argilla Samia prænobilis erat, qualis terra ſigillata vel procellana. Vaſa igitur in pretio & æſtimatione multa erant. Nihilominùs vult Propheta, vt ſi Deus huiuſmodi teſtam, h. e. hominem potentem, divitem: iuvenem aut puellam nobilem, ſpecioſam hinc auferat & ſepulchro inferat, ne Deo contradicamus, & obmurmuremus: *quid facis?* cur tam nobile vaſculum frangis: Reſpondet enim ibidem Deus; *Ego Dominus creavi eum.* Ego confringere, quin imò & reparare, atque in ſpecioſiorem formam reducere poſſum.

III. Analogia cœmeterij & Agri, in eo quod ſanguine Chriſti emptum, factum ſit valde pretioſum.

III. Eſt ager ſanguinis. ſeu, *Halcedama; quia emptus pretio ſanguinis Chriſti. 30. ſcil. argenteis.* In quo duo in primis admiranda ſunt. Primum, quàm prætioſa debeat eſſe ſepultura Chriſtianorum, vt quæ pretioſiſſimo illo ac divino ſanguine, qui totius mundi opes quàm longiſſimè ſuperat, coëmpta eſt. Et quis vnquam ſanguine aut vita ſua, quantamcumque poſſeſſionem emere viſus eſt? Chriſtus id fecit; quando ſanguinem ſuum non pro ſua ſed pro noſtra ſepultura dedit. Quanti igitur æſtimandam à nobis reputatis? Sed quæ huius tam caræ emptionis causâ? Dicam breviter: Sepulchra noſtra, niſi a Chriſto coëmpta fuiſſent, tetri quidam & abominandi carceres eſſent, è quibus ad extremam & duriſſimam mortem extrahendi eramus omnes. Poſtquam verò Chriſtus pretium ſanguinis ſui pro nobis exſolvit, carceres illi funeſtiſſimi commutati ſunt in lectulos molliſſimos & ſuaviſſimos, (Unde locus eorum appellatur jam *Cæmeterium, h. e. dormitorium*, ein Schlaffhauß) item in ſcrinia aurea & gemmea, quæ ſervarent corpora veluti cymelia pretioſiſſima ad vitam ter beatam eamque æternam. Itaque ſanguis Chriſti, *Eripuit nos de poteſtate tenebrarum & tranſtulit in regnum Filij dilectionis ſuæ,* inquit Apoſtolus ad Col. 1. Hoc igitur tantum bonum noſtrum tanto emere pretio Filius Dei voluit, vt nos id ipſum condignè æſtimaremus & ſpreto huius mundi carcere ad cæleſte Regnum nobis paratum toto pectore aſpiremus. Propterea Sancti viri magnoperè caverunt, ne inter infideles ſepulchrum ſortirentur, ne cum illorum carcere commune quidquã haberent, vti in primis Abraham, qui cùm hac in terra nullum planè fundum proprium habuerit, ſepulchrum tamen ſibi ſuæque coniugi ac poſteris emere voluit, vt proprium ſibi haberet, ne inter infideles ſepeliretur. Obtulerunt illi Ephronitæ fundum inter ſuos gratis: Non acceptavit Abraham, ſed 400. ſiclos dedit pro ſepulchri ſui loco. Geneſ. 23. In quod etiam vt inferretur ex Ægypto, mandavit eius nepos Iacob. Geneſ. 47. & pronepos Ioſeph. Gen. vlt. *Quæ enim pars fideli cum infideli?* ait Apoſtolus 2. Cor. 6. Sed hinc iam naſcitur admirandum alterum, cur tantum illud Sanguinis Chriſti pretium non niſi 30. argenteis æſtimatum ſit.

Id enim in figura prævidens Zacharias c. 11. per ironiam appellat decorum pretium. Nimirum id malitia peſſimorum mercatorum, Iudæ & Iudæorum fecit; quia divini illius ſanguinis pretium incomparabile non noverunt; dum illum avaritia, hos excæcavit invidia. Atque vtinam illi ſoli tantâ cæcitate laboraſſent, & non alij plures eis ſimiles invenirentur! At enim, qui pro exiguo lucro iniuſto, pro momentanea carnis voluptate, pro vna vini ingurgitatione, gratiam & ſalutem ſuam, tanto pretio ſibi emptam, iterùm deperdunt, quid aliud, rogo, agunt: niſi quod Sanguinem Chriſti pro paucis argenteis vendunt? Deinde qui pro regno cælorum nihil penè pati volunt: qui mundi huius commodis & bonis perituris immerſi ad cælum non aſpirant, ſed potiùs cùm evocantur gemunt, & defunctos ſuos inconſolabiliter deplorant, quomodo non pretium Chriſti & coëmptum illo regnum ſpernunt, ac pro nihilo habent? Unde meritò exclamat S. Bernar. ſerm. 2. de Pentecoſt. *O duri & indurati & obdurati filij Adam, quos non emollit tanta benignitas, tanta flamma, tam ingens ardor amoris, tam vehemens amor, qui pro vilibus ſarcinulis tam pretioſas merces expendit. Non enim corruptibilibus auro vel argento redemit nos, ſed pretioſo ſanguine ſuo, quem effudit abundè, quia largiter vndæ ſanguinis de corpore* Iesu *per quinque partes emanaverunt.*

IV. Analogia cœmeterij Chriſtiani & agri, quod deſtinetur peregrinis ſuper terrã.

IV. *In ſepulturam peregrinorum ager ille emptus fuit* ad litteram quidem eorum, qui Ieroſolymam adventarent: myſtico tamen ſenſu deſignabat eos ſolos in Cœmeterio Chriſtianorum requiem inventuros, qui ſe peregrinos in hoc mundo agnoſcerent, & velut peregrini viverent. Mirum ſanè eſt, quod de Haceldama ſcribit Adrichomius in deſcriptione Ieruſal. n. 216. *Eſt huius terra*, inquit, *virtus mirabilis & fidem penè ſuperans, quod defunctorum corpora, viginti quatuor horarum ſpatio in pulverem redigat, quàm virtutem etiam in alias regiones devecta non perdit. Nam cum iuſſu Imperatricis Helenæ de hoc agro, quantum terræ plures naves capere poterant, Romam avectum, ac iuxta montem Vaticanum in eum locum exoneratum ſit, quem Incolæ Campum ſanctum vocitant, licet cælum mutarit, eandem tamen retinere vim quotidiana experientia docet. Romanos enim reſpuens ſola peregrinorum corpora ad ſepulturam admittit: quorum etiam hîc omnem carnis ſubſtantiam intra 24. horas prorſus conſumit, oſſibus tantum reſiduis*, Atque ita ſe rem habere mihi quoque Romæ narratum memini. Et cur hoc tam perenne miraculũ fiat præcisè propter eos, qui corpore peregrinantur, in mundo interim ſua ſolatia quærunt; & non potiùs propter eos, qui in mundo, vt peregrini vivunt, cives verò in cælo ſunt? Iſti igitur tam pretioſo ſanguinis agro digni ſunt, iſtos ille admittit, reſpuit mundi cives. Propterea S. Petrus ep. 1. c. 2. hortatur nos, vt huiuſmodi peregrini ſimus: *Obſecro vos*, inquit, *tamquam advenas & peregrinos, abſtinere vos à carnalibus deſiderijs, quæ militant adverſus animam.*

Artemedorus ille Philoſophus Daldianus l. 1. Oneirocrit. c. 46. ſcribit, *terræ motum in ſomnio omnibus iniuriam denotare, præterquam peregrinis.* Sic & nobis coniectare, neque vanè, licet, diem illum extremum, in quo cæli movendi ſunt & terra, ſolis his peregrinis nihil mali aut terroris allaturum, cæteris omnibus, qui vt cives huius mundi vixerunt, terrorem pariter & interitum. Porrò defunctum noſtrũ in hoc agro jam depoſitum talem fuiſſe peregrinum complura nobis argumenta &c.

Quia tamen de hoc non omnem prorſus certitudinem habemus, & aliunde ſcimus multa ſæpè ſemina, in agrum licet fertilem jacta, ob iniuriam tempeſtatum remotas capi, quo minùs ocyus in germina, flores, & fructus proſiliant, idcircò videtur hic defunctus expetere preces noſtras, quibus veluti ſalutari rigetur imbre, & ſolis radijs perfundatur; vt ſic ad maturitatem ſuam in cælo obtinendam promoveatur, &c.

EXHORTATIO IV.

Sepulchra, Domus noſtræ.

Thema.

Si ſuſtinuero, infernus domus mea eſt. Iob. 17.

Analogia domus propriè dictæ, & Metaphoricæ.

NEmo veſtrûm eſt, Audit, qui non habeat curam domus ſuæ, eique quàm optimè poteſt, provideat de neceſſaria ſupellectile, de annona, de opibus deniq; & varijs commoditatibus. Ita enim & ſanctus ille Patriarcha, poſtquam diu ſervierat ſocero ſuo Laban pro duabus eius filiabus, tandem reverſurus in terram ſuam. *Iuſtum eſt*, inquit, *vt aliquando etiam provideam domui meæ. Gen.* 30. Neque tamen legimus, quòd habuerit propriam domum, niſi quam incoluit *in Chanaam peregrino ſolo* Geneſ. 3. Iam ergo quæritur; quæ ſit propriè domus illa, cui proſpicere quiſque debeat. Habemus enim in primis domos arte factas ex lignis & lapidibus. Et circa has penè omnes occupantur homines, mundo huic addicti, vt eas ædificent, impleant, ditent, conſervent, denique hæredibus ſuis relinquant; Verùm his providere multâ curâ & ſolicitudine, minimè ſuadendum; quia brevi durabunt, & transferentur ad alienos, tandemque omninò corruent. Ita enim de domibus divitum teſtis eſt S. Iob c. 27. dicens: *Ædificavit* (dives) *ſicut tinea domum ſuam, & ſicut cuſtos fecit vmbraculum.* Quis autem neſcit domum, quam in ligno vel in veſte ſibi ſtruit tinea, devorari ab ipſa tinea, vel etiam excuti ab illo, qui lignum illud comburit, vel veſtem expurgat? quis etiam neſcit vmbraculum, quod in horto vel vinea ſibi extruit cuſtos, finito frugum tempore, ſtatim deſtrui & auferri? Habemus etiam domum animæ noſtræ, corpus noſtrum, quod ipſa velut domum quandam incolit. Sed neque hæc meretur, vt multum curæ ei impendatur; quia & ipſa brevi diſſol-

diſſolvetur, teſte Apoſtolo. 2. Cor. 5. *Scimus quoniam terreſtris domus noſtra* (græcè σκηνος h. e. tabernaculum) *hujus tabernationis diſſolvatur*. Loquitur ad literam de corpore noſtro, quod appellat tabernaculum, quia modico tempore ſtat, poſteà diſſolvitur. Multò minus de ventre ſolicitos eſſe expedit; quia eodem Apoſtolo teſte, 1. Cor 6. *Eſca ventri, & venter eſcis. Deus autem & hunc & has deſtruet.* Quænam igitur illa domus, cui maximè providendum? Hanc deſignat nobis S. Job in primis c. 17. cùm ait: *ſi ſuſtinuero infernus, h. e. Sepulchrum domus mea eſt.* Et rurſum c. 30. *Scio quia morti trades me, ubi conſtituta eſt domus omni viventi.*

Quænam verò illa? nónne ſepulchrum, quod omnes incolimus, poſtquam è vivis exceſſimus? Confirmat idem Eccleſiaſtes. c. 12. *Quoniam ibit homo*, inquit, *ad domum æternitatis ſuæ*. Loquitur autem de ſepulchro ut explicat Chaldæus & S. Hieronymus. Porrò nunc videndum, qualis ſit illa domus, & quâ ratione ſic appelletur ſepulchrum.

I. Oſtéditur terram eſſe Domum hominum eo quod Domus ſignificet originem alicujus.

I. Sepulchrum dici poteſt domus noſtræ ſtirpis, ſeu proſapiæ ſicut proſapiæ magnorum Principum antiquiſſimæ appellantur Domus, uti Auſtriaca, Saxonica, Bavarica. Hoc ſenſu dixit David Rex 2 Reg. 7. *Quis ego ſum Domine Deus, & quæ domus mea, quia adduxiſti me huc uſque?* Talis in primis domus noſtra eſt ſepulchrum, omnium antiquiſſima, quia è terra formati, ad terram noſtram regredimur, cùm in ſepulchrum imus. Ac ſicut antiquæ familiæ communiter à fundo, quem incolunt, nomen ſortiuntur, quia in illo prognati ſunt; ita parens noſter *Adam ab Adama*, h. e. *terra rubra*, nomen accepit. Itaque ne miremur aut doleamus, ſi in ſepulchro noſtro terram occupamus; quia fundum, è quo nati ſumus, recuperamus & recipimus. Hanc agnovit Iob c. 17. cit. cùm dixiſſet: *Infernus domus mea eſt.* Subdit enim: *Putredini dixi: Pater meus es: mater mea & ſoror mea vermibus.* q. d. Libenter ad ſepulchrum pergo, quia ibi invenio parentelam meam, à qua prognatus ſum: terram velut parentem, matrem & ſororem vermes, qui in terra volutabantur. Habemus hîc mortales, quo ſuperbiam edomemus & dicamus cum Davide; Quis ſum ego, & quæ domus mea? paſtoritia, imò terrea & lutum merum, unde prodit Gentiles quidem & alii, qui aliud præter hoc ſæculum an crediderunt, gloriam ſibi & memoriam quaſi immortalem in monumentis ſuis quæſierunt; ideoque ſuper illa ſtruxerunt mauſolea, ærea, marmorea, turres, pyramides, exiſtimantes ſe in his ſtructuris æternum victuros, ſaltem in memoria hominum, juxta id *pſ.* 48. Sepulchra eorum domus illorum in æternum. Verùm fruſtrà fuerunt, & periit memoria eorum cum ſonitu. Vbi enim ſunt jam illa mauſolea & pyramides? Ruerunt & perierunt unà cum illis. Id quod etiam vaticinatus eſt Iſaias ſuperbo illi Sobnæ templi Præpoſito. c. 22. *Quid tu hic, aut quaſi quis hic? Quia excidiſti tibi hic ſepulchrum, excidiſti in excelſo memoriale diligenter in petra tabernaculum tibi. Ecce Dominus aſportari te faciet*, ſicut aſportatur gallus gallinaceus (ſcil. ligatus, in corbem intruxſus, & in forum delatus ad vendendum, vti exponit S. Hieronymus) Fuit enim abductus ad Aſſyrios Sennacherib. Qua ex re diſcimus parum efficere illos qui exſplendidè Epitaphiorum gloriam ſibi quærunt, imò planè nihil, niſi in quantum capiunt per illam ſui memoriam preces à viventibus expoſcere.

II. Oſtenditur Terrã benè dici Domum hominis, ob quietem ſuam in ea

II. Sepulchrum dici poteſt, Domus quietis noſtræ, in quam nos recipimus, cùm à laboribus huius ærumnoſæ vitæ avocamur & ad ſomnum nos componimus; iuxtà id Apoc. 14. *Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Amodo iam dicit ſpiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis.* Et in hunc ſenſum explicat S. Iob domum ſuam, ſepulchrum; cùm ſubjicit cit. cap. *In tenebris ſtatui lectulum meum; putredini dixi pater meus es tu, mater mea & ſoror mea vermibus.* q. d. quia à laboribus meis brevi reſpitaturus ſum, ideò in ſepulchro lectulum mihi paravi, adeoq; aliud non deſidero, quàm vt putredo & vermes exuant me veſte miſerabilis huius corporis, vt ex eo exutus indui poſſim glorioſâ immortalitatis veſte. Sic enim & filius cùm à laboribus diurnis revertitur in paternã domum, deſiderat exui veſtibus, ſervorum vel matris aut ſororum operâ. In quem ſenſum ait Apoſt. 2. Cor. 5. *Qui ſumus in hoc tabernaculo* (corporis ſcil.) *ingemiſcimus gravati: eò quòd nolumus exſpoliari, ſed ſuperveſtiri, vt abſorbeatur, quod mortale eſt à vita.* q. d. Deſideramus non quidẽ à corpore ſed ab eius affectionibus & perturbationibus liberi eſſe, vt ait ibi Theodoretus, adeoque ſuperveſtiri corpore immortali. Cùm igitur id fieri nequeat, niſi exuto hoc mortali corpore, meritò S. Iob deſideravit ingredi ſepulchri lectulum, ibique ſpoliari mortali & ærumnoſo corpore; quod & omnes cupimus, ſi peregrinos nos eſſe in hoc mundo cognoſcimus; vt ſanè agnovit pientiſſimus Cardinalis Reginaldus Polus, cui cùm Everardus Leodienſis Epiſcopus renunciaſſet, Regem Anglorum Henricum 8. præmium aureorum 50. millium conſtituiſſe ei, qui necem illi inferre, miratus eſt Regis amentiam, dixit, iam dudum ſe vitæ huius tædio affectum mortem cupiviſſe, corporiſque depoſitionem; & proinde cùm Henricus tanto ſtudio & incommodo ſuo illud ipſum efficere conetur, nihil aliud facere, quàm ſi quis cupienti ire dormitum veſtem ipſam velit detrahere. Ita refert Sanderus l. 1. de ſchiſm. Anglic.

III. Oſtenditur terrã eſſe Domũ hominũ, eo quod ſit promptuarium eorũ & penu, vel conditorium rerũ humanarum.

III. Dici poteſt domus annonæ, germ. ein Proviantshauß / in quam congerunt boni fruges bonorum operum: mali verò Zizania malorum. Ita legimus Ioſephum congregaſſe frumentum in horrea tempore fertilitatis, vt inde alimentum terra Ægypti acciperet per annos ſterilitatis *Geneſ.* 41. Nunc in hac vita frugiferi anni ſunt, in quibus ſerere & metere, adeoque ditari poſſumus, & comparare merita in horreum ſepulchri ad tempus depo-

deponenda, donec ea repetamus, cùm hinc emigraverimus in alterum illud ſæculum, ubi nemo amplius ſerere poterit aut metere. Antiquitùs ſolebant theſauros recondere in ſepulchris, uti de ſepulchro Davidis teſtatur Joſephus lib. 13. Antiq. c. 15. Verùm illi ſecuri etiam in ſepulchris non erant, quin tandem raperentur, uti, Hircanum feciſſe theſauro ſepulchri Davidici ſcribit Joſephus ibid. Verùm ſi ad ſepulchrum recondantur bona opera, nemo ea diripiet. Sunt enim jam ad oſtium æternitatis depoſita. Oſtium hoc ſepulchrum eſt, uti agnovit laudatiſſimus ille Godefridus Epiſcopus Bambergenſis, noſtro ſæculo in Comitijs Ratiſponenſibus pijſſimè mortuus, qui dum viveret, in mente ſibi infixum eſſe illud ajebat: *Quotidie ad oſtium æternitatis ſto, ut in ejus domum mox ingrediar.* Refert P. Corn. à Lap. in Eccleſiaſtis c. 12. Ad hoc oſtium hujus domus inferenda bona opera ſuaſit cuidam civi Tudertino opulento B. Iacoponus Tudertinus, vir ſapientiſſimus, tametſi is Chriſti amore ſe ſtultum ſimularet. Emerat civis ille par pullorum, quos cùm domum vellet mittere, Iacoponum conſpicit, eumque ut ſibi pullis domum deferendis gratificaretur orat: qui ſe verò libenter facturum pollicetur. Cape igitur, ait ille, defer obſecro, nec mihi imponas velim. Jacoponus excipit: *Mihi tu fidito,* inquit, *domum tuam pullos feram.* Fide datâ rectâ ædem S. Fortunato ſacram, in qua civis monumentum ſuum habebat, ſe confert, ſepulchrale ſaxum amolitur, pullos injicit, lapidem reponit. Civis ad ædes revenit, pullos deſiderat: circumventum ſe ratus in forum recurrit, & pullos à Jacopono exigit ac quorſum tulerit petit? Mirari Iacoponus, & in domum ſe illius aves tuliſſe aſſerit. Quî fieri poteſt, ait civis, cùm domi meæ nunquam viſus hodie ſis? Hic Jacoponus, *mecum ades*, inquit, *jam me tibi obſecutum eſſe monſtrabo.* In templum ergo ducit, apertoque ejus monumento, *nunquid amice*, ait, *tua hæc eſt Domus? Vide ſis num mei incuſandi tibi fuerit cauſa.* Civis nec verbo addito, receptis pullis, non abſque trepidatione, optimis cogitationibus imbutus, domum revertit. Ita P. Matth. Raderus pag. 2. Viridarij c. 3. Huc niſi fallor pertinet, quod Lev. 1. mandatur, ut ave ad ſacrificium deplumatâ, plumæ projiciantur in locum cinerum verſus Orientem. Solent enim recepto Eccleſiæ more ſepeliri defuncti Chriſtiani facie ad Orientem converſâ. Illuc ergò projici divitiarum, h.e. bonorum operum plumæ debent, ut ſecuro loco depoſitæ, reſumi in die reſurrectionis poſſint ad volandum in cæleſtem beatitudinem. Iam ergo ſi pro domo ſua lutea & lignea quiſque tam ſolicitus eſt, ut eam ſuſtentet, impleat, ditet; quam tamen cras vel perendie deferendam ſibi novit; cur non potiùs providemus domui illi, è qua annona noſtra pro tota æternitate deſumenda nobis eſt? Domus ligneæ & lateritiæ, quantæcunque illæ ſint, hoſpitia tantùm noſtra ſunt, quæ paucis incolimus diebus. At verò ſepulchra noſtra appellantur *Domus noſtra in æternum*, ſcilicet incolendæ pſal. 48. *Sepulchra eorum domus in æternum* B. Albertus M. prius Epiſcopus Ratiſponenſis, poſteà abdicato Epiſcopatu rurſum ad Ordinem ſuum Prædicatorum regreſſus, cùm ad finem vitæ omni planè ſcientiarum ſuarum memoria privatus fuiſſet, ſepulchri tamen ſui, quod in monaſterio ipſi deſignatum fuerat, minimè eſt oblitus, quin id quotidie viſeret, & pijs precationibus præmuniret, pro ſe ipſo quaſi jam pro mortuo fuſis. Refert Ferdin. Caſtilius in hiſt S. Dominici & Ord. Prædicatorum, p. 1. l. 3. c. 47. Dictum ſibi quiſque cogitet, quod Ezechiæ Regi dictum à Deo fuit: *Diſpone domui tuæ, quia morieris tu & non vives*, Iſa. 38.

EXHORTATIO V.

Cœmeterium Domus Figuli.

THEMA.

Surge & deſcende in domum figuli, & ibi audies verba mea. Ierem. 18.

S. Hieronymus *epiſt. 3. ad Heleodorum de Epitaphio Nepotiani* miratus hominum cæcitatem & ſtoliditatem ſcribit: *Quotidiè morimur, quotidiè immutamur, & æternos nos eſſe credimus.* Nimirum quæ ſola intellectus apprehenſione percipimus, non adeò nos movent; quàm quæ oculis proponuntur, & quia mortem, ut procul à nobis diſſitam, nondum videmus, ſed mente ſolùm concipimus, inde fit, ut ejus imaginatio tenuiter nos moveat. Quam ob rem miſit Deus Jeremiam prophetam aliquando ad domum figuli, ut quæ oculis videret in ejus officina, fortius apprehenderet, & poſteò inculcaret populo Hebræo: *Surge*, inquit, Ier. 18. *& deſcende in domum figuli, & ibi audies verba mea.* (Surrexit Jeremias) *& deſcendit in domum figuli, & ecce ipſe faciebat opus ſuper rotam. Et diſſipatum eſt vas, quod ipſe faciebat è luto manibus ſuis: converſuſque fecit illud vas alterum, ſicut placuerat in oculis ejus, ut faceret Et factum eſt verbum Domini ad Ieremiam dicens: Nunquid ſicut figulus iſte non potero vobis facere, Domus Iſrael? Ecce ſicut lutum in manu figuli, ſic vos in manu mea.* Ita ſcribit ipſe Jeremias. Nos, niſi cæci eſſe velimus, hoc die impletū eſſe cernimus. Quia enim mortem non niſi ob oculos poſitam menti noſtræ imprimimus, ecce miſit nos hodie Deus in domum figuli, Creatoris, inquam noſtri domum luto plenam, è quo formavit nos, cœmeteriū, inquam, & proponit nobis ollam unam fictilem, quam è luto formavit, ſed iterùm confregit, ſuo tamen tempore rurſum efformaturus eſt in formam longè aliam, & ut ſperamus, ſpecioſiorem ac beatificam. Quare ne fruſtrà huc miſſi ſimus & abſque fructu hinc abeamus, contemplemur hic imaginem noſtram, & à defuncto illam diſcamus veram ſapientiam, quomodo nos conditi, quomodo confracti, quomodo reformandi ſimus.

Expenditur locus Ieremiæ.

Tria

Tria oſtenſa ſunt Jeremiæ in domo illius figuli: Primum quâ ratione vaſculum in rota ab eo formatum. Secundum quomodò id diſſipatum. Tertium, quâ ratione & arte id reformatum ſit. Eadem nos contemplemur.

I. Deducitur ex formatione. Primò *finxit Deus hominem è luto, & formavit ad illam ſpeciem* corporis humani, in qua hic defunctus ante oculos noſtros jacet. Effigiavit in maſſa luti manus, pedes, caput, aures, nares, os, oculos, & cætera membra homini neceſſaria. Sed nondum animata Maſſa illa lutea merum cadaver erat; nondum ambulabat, non audiebat, non videbat, necdum loquebatur; quia ſpiritu & animâ carebat. Et tale eſt cadaver hominis, quale ante oculos cernimus, miſerum & trunco ſimile vel ſtatuæ. *Inſufflavit poſteà Deus maſſa illi ſpiraculũ vitæ*, h. e. animam rationalem, ut Chaldæus paraphraſticè vertit, *animam loquentem*; ſine quâ homo aliud non eſſet, niſi tale cadaver, quale eſt iſtud. Videmus ergo hic originem noſtram, quam expendens S. Chryſoſt. hom. 12. in Gen. ait: *Formavit Deus hominem*, inquit, *pulverem de terrâ*. Quid dicis? *Accepitne de terrâ pulvere cùm formavit hominẽ? Etiam*, inquit, *& non ſimpliciter, nec fortuitò terram dicit, ſed pulverẽ, quaſi ſi quis dicat, tenuiſſimum & viliſſimum, quod eſt in terra*. Et paulò infrà: *Hinc ſi attendere volumus, non parva nobis humilitatis offertur doctrina.* Nam cùm cogitaverimus: Unde conſtitutionis ſuæ initium natura noſtra ſuſceperit, etiamſi ſexcenties ſupercilia ſurrigamus, ea reprimemus & humiliabimus, & ſubſtantiæ noſtræ qualitatẽ perpendentes, modeſtiam diſcemus. Et propterеà Deus, cui tanta ſalutis noſtræ cura ad noſtri eruditionem Prophetæ linguâ ſic direxit. Quippe cùm ſuperiùs dixerat divina Scriptura; *Fecit Deus hominem ad imaginem & ſimilitudinem ſuam*, & dedit illi omnium viſibilium poteſtatem, ut ne ignorando, quomodo conſtitutus ſit, magnus ſibi videatur & præſcriptos ſibi limites tranſeat; propterеà repetendo docet formationis ejus originem, & unde primus homo productus ſit. Et mox: Plurimum enim ad erudiendum nos conducit ſcire unde ſubſtantia noſtra primùm originem acceperit. Videtur mihi Moyſes in hac hyſterologia feciſſe, quod Romani ſtatuerunt in triumphantis Imperatoris aut Victoris curru triumphali, ut dum ipſe ſumma cum majeſtate in urbem veheretur, poſt tergum ei acclamaret aliquis: *Reſpice poſt te, hominem memento te*, ut refert Tertullianus in Apologetico. Ut verò agnoſcamus nos verè & propriè opus figuli eſſe, expendamus Hebrǽum Geneſeos textum, qui ſic habet: *Plaſmavit Deus hominem pulverẽ vel lutum de terra.* Plaſma autem propriè ad figulinam ſpectat. Quare ſicut Agathocles Rex Siciliæ, & filio figuli ad Regiã evectus, ut ſuperbiæ motus ob hanc dignitatem ſibi inſidiantes retunderet, abacum ſuum fictilibus vaſis inſtruxit, teſte Auſonio; vel ſaltem inter aurea etiam fictilia poſuit, quò originis ſuæ memor eſſet; ita ſanè & nos facere oportet. Aſpiciamus quæſo, cadaver hominis. Quid eò miſerabilius? quid fœdius ac fœtentius? Tales initio fuimus, & tales rurſum erimus. Exſupperit & ad manus eſt, D. Baſilius inquit hom. 11. in Hexam. *quod nos ultrò moneat, quàm nihil ſimus. Emitte in terram oculos, deinde attende, quod ex re quapiam iſti terra congenere & affini, nempè vili ac rejectitia efformatus es.* Quid aſpernabilius eſſe poſſit, quàm nos ipſi, &c.

II. Explicatur ex analogia confractionis. II. Diſſipatur homo cùm moritur, quo modo vas figuli illius diſſipatum dicitur, dum formaretur; juxta paraphraſin Chaldaicam: (*in ipſo artificis conatu, dum adhuc fingeretur, diſſipatum eſt vas, quod manibus verſabat*) Id ſibi accidiſſe Ezechias Rex fatetur in cantico ſuo: *Præciſa eſt velut à texente vita mea: dum adhuc ordirer, ſuccidit me.* Iſa. 38. Ubi Theodoretus in Canticum Ezechiæ ſcribit: *Quemadmodum eſt tela ancillæ, quæ reliquam texturã amputat: ſic textura totius mea vita ad finem properat, ut abrumpatur. Quilibet igitur vir ſanctus ſtolam texit & ornamentum ſuæ animæ apponit per ſuas actiones.* (Id quidem dum ageret Ezechias, repentè miſſus eſt ad eum Iſaias & præcidit texturam ejus, dicens: *Hæc dicit Dominus: diſpone domui tuæ, quia morieris tu & non vives.*) Quod huic pio Regi evenit, idem quoque diviti illi avaro, ſed infæliciore fine contigit. *Luc.* 12. Dum enim intra ſe cogitat: *Quid faciam? quia non habeo, quò congregem fructus meos. Et dixit: Hoc faciam, deſtruã horrea mea & majora faciam, & illuc congregabo omnia quæ nata ſunt mihi & bona mea, & dicam animæ meæ: Anima habes multa bona, poſita in annos plurimos: requieſce, comede, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus: ſtulte, hâc nocte repetunt à te animã tuã. Hâc nocte*, inquit, dum nimirum ille in lecto tales verſat cogitationes, & telam ſuam texere orditur. (*Non tranſijt*, ait ibi Theophylactus, *cogitationem ſuam dives: ſed in ipſo cogitationis momento ex totâ vitâ abſcinditur, &c.*) Et quid mirum? quid enim fragilius vaſe luteo, dum adhuc formatur & verſatur in rota? Non malè S. Jacobus in ep. ſua c. 3. curſum vitæ noſtræ appellavit *rotam nativitatis noſtræ*. Perpetuò enim rotamur & agitamur curis, ſolicitudinibus & cogitationibus inter ſe pugnantibus: Unde Philoſophus quidam rogatus, quid eſſet vita hominis, ſemel ſe in orbem convertit, & abijt; innuens eſſe quandam rotationem cerebri in varijs curis & cogitationibus, quæ hominem in vertiginem agant & conficiant immaturâ adhuc ætate.

Porrò *diſſipatum eſt vas*, inquit Ieremias: Diſſipatur vas figuli, cùm priſtinam formam perdit, & cùm collabitur atque in fuſta ſeu teſtas comminuitur. Videmus hoc in homine mortuo. Vbi enim jam priſtina ejus forma? ubi faciei decor? ubi genæ rubentes, ubi oculi ſcintillantes? ubi ſuavis loquela? ubi cantus modulatio? ubi pedum ſaltatio? ubi docti ad inſtrumenta digiti? Perierunt omnia. Præterеà diſſipantur ejus divitiæ, familia, ſupellex, amici. Paulò pòſt in ſepulchro diſſi-

diſſipabuntur ejus oſſa & emortua membra. Quod etiam de ſe, quaſi jam de poſito deplorat Ezechias in Cant. cit. *Generatio mea ablata eſt & convoluta eſt à me, quaſi tabernaculum paſtorum*. Pro generatione habetur Hebr. *dor*, h.e. *ætas*: Quemadmodum igitur tabernaculum paſtorum, tumultuariâ operâ è frondibus & ramis ad paucos dies erectum, cùm deſeritur ab illis, corruit, diſſolvitur & diſſipatur, ac diripitur, diſperſis hinc inde ramis aridis & ad ignem alendum abreptis; ita in ſepulchro diſſolvitur cadaver, & diſperguntur hinc inde corporis oſſa.

III. Comprobatur idẽ ex reformatione.

III. Ex eodem collapſo corpore formabit Deus in die Reſurrectionis corpus aliud novum, quod non diſſipabitur amplius; ſicut figulus ille, inſpectante Jeremiâ 1. *Ex eodem luto vas alterum, ſicut ipſi placuit, ſpeciem aliam atque in alium uſum efformavit*, inquit Paraphraſtes Chaldæus. Quàm facilè igitur figulus ex collapſa argilla refingit vas novum, ſpecioſius & ſolidius priore, tam facilè eſt Deo, imò in infinitum facilius cadaver diſſolutum & in terram reſolutum reformare in novam & glorioſam corporis ſpeciem, nunquam interituram. Oſtendit hujus rei ſpecimen in arboribus & herbis S. Auguſtinus ſer. 34. de Verb. Apoſt. *Videmus*, inquit, *hiemis tempore vel adventu arbores ſpoliari pomis, nudari foliis: ſed eas etiam verno tempore ſpeciem reſurrectionis exprimere, quæ primò quidem incipiunt turgere in gemmis, tunc ornari in floribus & veſtiri foliis, & poſtmodum pomis gravari. Interrogo te, infidelis homo, qui de reſurrectione dubitas, vbi ſunt iſta, quæ tempore, quo Deus diſpoſuit, producantur? Dic mihi ubi latitant, antequam producantur? quæ nuſquam quidem videntur: ſed tamen Deus, qui omnipotens eſt, & ea ex nihilo condidit, ſecretâ ſuâ virtute producit. Hinc jam ad campos & prata reſpicite, quæ æſtate tranſactâ herbis ſuis ſpoliantur ac floribus, & nuda remanent ipſa ſpatia terrarum: ſed iterùm verno tempore reveſtiuntur, & novo ubique germine incipiente lætatur agricola. Certè herba, quæ ante vixit, & moritur, rurſus reviviſcit ex ſemine: ſic etiam noſtrum corpus reviviſcet ex pulvere*. Quò facit id Iſaiæ c. 66. *Videbitis, & gaudebit cor veſtrum: & oſſa veſtra quaſi herba germinabunt*. Nimirum in magno illo die, quo oſſa illa velut ſemen germinabunt, juxta Oſiæ Prophetiam c. 1. *Magnus dies Iezrael*, h. e. *ſeminis Dei*. Ubi Cyrillus ait: *Magnus reverà dies Chriſti, quo omnes defunctos excitabit &c.* Ac ne hoc incredibile videatur, voluit id oſtendere Deus per complura miracula; quale eſt, quod in manu S. Hardwici Archiepiſcopi Salisburgenſis exhibuit, quando aridum ramuſculum ex arbore à ſancto decerptum, in ejus manu aliquantis per retentum virere ac florere fecit; ex quo miraculo adhuc locus, ubi id contigit, nomen obtinet, der Bluebach/rivus floris, apud Henric. Caniſium to. 2. lect. antiq. S. Martinus Eccleſiam conſecraturus Turonenſem, cùm vehementer reliquias è ſanguine S. Mauritii & ſociorum martyrũ expeteret, nec habere poſſet, cultro exempto apud Augunenſes, quo loco illi pro Chriſto ſanguinem fuderunt (teſte Baronio anno 297.) gramen apprehendit & cæſpitem exſcidit, indeque non exiguam vim ſanguinis (utique Martyrum illorum) in vaſculum expreſſit, quo & altaria conſecravit; apud Sur. in vita S. Mauritii & Soc. Nec minus ſtupendum illud, quod de Sanct. Staniſlao Cracovienſi Epiſcopo legimus; cujus corpus, cùm ab impiis membratim conciſum & per agrum diſperſum eſſet, poſteà à Clericis collecta membra & aptè compoſita, mox ita coaluerunt in corpus integrum, ut nulla vulneris vel ſectionum veſtigia extarent. Ut eſt in ejus vitâ.

Iam ergo ſi ex una parte habeamus cur triſtemur, quòd hic defunctus noſter in Rota illa cæleſtis figuli confractus eſt; habemus tamen ex altera, cur gaudeamus, quando eum ſuo tempore in ſpecioſiorem formam reſuſcitandum certâ fide credimus. Non plorat ſed cantat & lætatur agricola, cùm ſemen in agrum ſpargit; quia firmiter ſperat, ſe cum magno fænore id recepturum in meſſe. Idem cogitemus nos &c.

EXHORTATIO VI.

Communis omnium Domus Cœmeterium.

THEMA

Scio, quia morti trades me, ubi conſtituta eſt domus omni viventi. Iob 30.

Terra eſt communis omnium Mater.

LEvitici c. 25. ſtatuit Deus hanc legem: *Terra non vendetur in perpetuum* (Chald. *in proprietatem*) *quia mea eſt, & vos advenæ & coloni mei eſtis*. Cauſam affert Concilium Friburienſe c. 16. quia *terra jure naturæ eſt communis omnium mater*; indeque deducit Eccleſiaſticam terræ ſepulturam non eſſe pretio vendendam. Reperiuntur quidam fundi & arces nobilium, quæ integræ alicui familiæ deputatæ, adeoque commune ejus receptaculum ſunt, ſed nulla hujuſmodi domus demonſtrari poteſt, quæ toti humano generi receptando deputata ſit, præter terram, quæ propterea communis omnium noſtrum mater appellari ſolet. Nemo igitur tam pauper in toto mundo eſt, qui non habeat jus ad hanc matris noſtræ domum, in quam velut advena, & colonus intrare poſt mortem queat. Conſolabatur hoc S. Jobum, qui c. 30. ait ad Deum, hujus terræ Dominum: *Scio quia morti trades me, ubi conſtituta eſt domus omni viventi*. In Hæbreo dicitur *Domus Moghod*, h.e. *congregationis*; quia illuc congregamur omnes velut ad commune hoſpitium; in quod etiam ſanctus ille Iacob Patriarcha jam jam illaturus pedem, dixit ad filios: *Ego congregor ad populum meum; ſepelite me cum patribus meis*. Gen. 49. Quando igitur, ut vidimus, terra præſertim ſacrata cœmeterij commune noſtrum domicilium eſt, videamus nunc qualenam id ſit.

I. Eſt

I.
Sicut in commune horreum convehuntur omnis generis fruges: ſic cœmeteriũ omnis conditionis homines.

I. Eſt quaſi commune horreum, in quod inferuntur corpora noſtra emortua, veluti manipuli frugum, falce mortis jam demeſſi. Eò ſpectat, quòd S. Iob dixit Eliphaz: *Ingredieris in abundantia in ſepulchrum, ſicut infertur acervus tritici in tempore ſuo.* Primo ergo in horreum convehuntur omnis generis fruges, nobiles & ignobiles, triticum, ſiligo, panicum, hordeum, avena; quæ ſcil. ſpectant ad vnum Dominum. Ita & in cœmeterium comportantur omnium cadavera, nobilium & ignobilium: dominorum & ſervorum, divitum & pauperum; quin etiam bonorum & malorum. Quod cadavera, tot manipuli: ſepelitur vnum ſuper alterum, non habito reſpectu. Deinde triturantur manipuli, quando *calcat ſuper illos quaſi Rex interitus*; vt dicitur Iob c. 18. Excutiuntur à vermibus, qui corpora abſumunt, ſicut pecora, quæ devorant ſtramen. Denique ſola remanent grana, quæ ventilantur ab eo, *cuius ventilabrum eſt manus eius, & permundabit aream ſuam, & congregabit triticum ſuum in horreum* (domeſticum ſcil. in quo fruges iam trituratæ reponuntur) *paleas autem comburet igni extinguibili*, ait Ioannes Baptiſta, Matt. 3.

II.
Cœmeteriũ cõparatur telonio. Vita noſtra eſt ſimilis naviganti.

II. Eſt quaſi commune Telonium, in quo omnes homines vectigal ſuum pendere & deponere coguntur. Telonia plerumque ad portus & ripas maris aut fluminũ adhærent, quod etiam de veterum ſepulchris ſcribit P. Corn. à Lap. in Proph. min. proleg. canone 17. ibi omnibus nautis exſcendendum eſt è navibus & eundum ad telonium: vbi indicandæ merces, quæ vehuntur; & portorium pro illis ſolvendum, ſeu tributum. *Vita noſtra*, inquit S. Gregorius l. 6. ep. 26. ad Andream, *naviganti eſt ſimilis.* Is namque qui navigat, ſtat, ſedet, iacet, vadit; quia impulſu navis ducitur. Ita ergo & nos ſumus, qui ſive vigilantes, ſive dormientes, ſive tacentes, ſive loquentes, ſive ambulantes, ſive volentes, ſive nolentes per momenta temporum quotidie ad finem tendimus. (Confirmat hoc S. Iob. c. 9. dicens: *Dies mei pertranſierunt ſicut naves*) Iam verò Apoſtolo teſte ad Hebr. 9. *ſtatutum eſt hominibus ſemel mori, poſt hoc autem judicium.* Omnes igitur & ſinguli, ad perſolvendum hoc tributum exſcendere è vitæ curſu tenentur & ad telonium cœmeterij, in quo mors agit teloniarium, corpus loco portorij deponere. Poſt hoc examinari & luſtrari ſolet navis eiusque merces, juſtæne an iniuſtæ, licitæ an illicitæ ſint. Quod fit in iudicio mortem conſequente. Si juſtæ ſint, dimittuntur liberè ad cæleſtem patriam: ſi iniuſtæ, ad viſcum trahuntur, & nauclerus mulctatur; cùm nim. vnà cum malis operibus ſuis trahitur ad gehennam. Iob cit. loco addidit, *dies ſuos tranſijſſe ſicut naves poma portantes.* Poma hæc ſunt opera noſtra; quæ ſi in illo examine deprehenduntur ſana & integra deferentur ad cæleſtem menſam: ſin verò putrida & carioſa, ad porcos abijcientur.

III.
Cœmeteriũ incorumparatur anticameræ moratoriæ in aulis Magnatũ.

III. Eſt quaſi Anticamera moratoria, in qua aulici, & ad colloquium Regis admittendi ſunt, expectare ſolent, donec ad Regis conſpectum advocentur. Hunc ſe expectare aſſerit Iob. cap. 19. *Scio quod Redemptor meus vivit, & in noviſſimo die de terra ſurrecturus ſum, & rurſum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum Salvatorem meum.* Idem cum ipſo dicunt omnes defuncti, Unde Romæ in cœmeterio S. ad ingreſſum poſita eſt epigraphe: *Hîc expectamus requiem.* Donec videlicet io die Reſurrectionis novis adornati veſtibus evocentur è ſepulchris, & admittantur in conſpectum Regis Regum. Deſiderant quidem electi vehementer diem, vti in primis Martyres, qui clamant Apoc. 6. *Vſquequò non iudicas Domine, & non vindicas ſanguinem noſtrum?* Sed dictum eſt illis, vt *requieſcerent adhuc tempus modicum, donec compleantur conſervi eorum &c.* Interim *data ſunt illis ſingulæ ſtolæ albæ.* Stolæ iſtæ ſunt gloriæ animarum, quibus illæ in cælo iam indutæ vident Deum: glorificationem corporum expectant adhuc, dandam in Reſurrectione iuſtorum. In cuius rei figuram Ioſeph per triennium, licet innocens, in carcere detentus fuit priuſquam admitteretur ad Pharaonis aulam & alloquium: priusque attonderi & eleganter veſtiri debuit. *Gen.* 41. Ita enim & electorum corpora detinenda ſunt in ſepulchris, donec veſtiantur immortalitatis gloria, & detonſis culparum reatibus, ſi quos habent, in purgatorio; ad beatitudinem admittantur. Conſimili typo Abraham ſacrificaturus Deo, filium quidem aſſumpſit ſecum in Montem Moria, ſeu Viſionis DEI: Aſinum verò reliquit infrà montem, mandans ſervis ſuis: *Expectate hîc cum Aſino: Ego & puer illuc vſque properantes, poſtquam adoraverimus, revertemur ad vos.* Geneſ. 22. Credidit enim filium vel à morte liberandum, vel reſuſcitandum. Reverſus igitur cum filio ad Aſinum, reduxit eum in terram ſuam. Hunc in modum mortuo homine iuſto, ducit eius animã DEUS ad montem Viſionis beatificæ, quamquam ſi ea quid expiandum habet, cum gladio & igne purgatorij. Denique in die Iudicij reducet animam ad corpus, & vnà cum illo reducet in cæleſtem Patriam.

IV.
Cœmeterium comparatur diverſorio, in quod peregrini divertunt.

IV. Eſt quaſi commune Pandocheum ſeu diverſorium, in quod omnes advenæ & peregrini divertunt, donec iter ſuum proſequantur ad vitam alteram. In hoc diverſorio Pandocheus ſeu hoſpes eſt mors, quæ in primis pari affectu omnes excipit, & in arcto æquali lectulo collocat, nullo habito reſpectu, inter divitem & pauperem, nobilem & ignobilem. Unde Sanctus Ambroſius l. de Naboth cap. 1. ait: *Ceſpes anguſtus æquè pauperi abundat & diviti.* Alphonſus quoque Aragonum Rex interrogatus: *Quænam res Principes ac privatos, divites ac pauperes æquaret?* *Cinis* reſpondit. Panormit. l. 4. de geſtis eius. Deinde ſuis quidem advenis nihil ad comedendum aut bibendum apponit, ſed ipſe potiùs devorat & depaſcit eos, iuxta id pſalm. 48. *ſicut oves in inferno* (ſepulchro) *poſiti ſunt: mors depaſcit eos*, per ſervos ſc. ſuos, vermes; quinimò etiam veſtibus expoliat: Quare de hoc diverſorio dici

Mors eſt hoſpes.

Poſſet illud num. 15. *Terra hæc devorat habitatores ſuos.* Sed neque munda aut jucunda eſt illa habitatio, quia putredine, ſordibus & vermibus ſcatet. Unde ſtabulum potiùs pecorum, quàm hominum diverſorium dicendum eſt; quo nomine etiam appellatur Pandocheum illud, in quod Samaritanus induxit ſauciatum à Latronibus hominem. *Luc.* 10. Iam verò quærat aliquis, huc hoſpes hic tam dirus, tam malè excipiat advenas ad ſe divertentes, & cur pro brevi ſomno proque menſa tam ſterili, tam crudele exigat lytrum? Reſpondit is primò, quod parentes noſtri primi contraxerint hoc debitum, tam grave, tamque enorme, vt etiam in poſteros eorum ſeſe extendat. Itaque *patres noſtri comederunt uvam acerbam, & dentes filiorum obſtupeſcunt.* Ezech. 18. Deinde quia & ipſi peccarunt omnes, parentes ſuos ſecuti; vnde cùm non habeant, mors veſtes eis detrahit. Unde 48. dicitur: *Sicut oves in inferno* (hoc eſt ſepulchro) *poſiti ſunt, mors depaſcet eos.* Oves ſtultæ ſunt animalia & facillimè errant: vnâ deſiliente in flumen, ſequuntur eam omnes & merguntur. Ita ferè homines ſecuti ſunt parentes primos. Denique quia cum mortali corpore non licet ingredi ad vitam immortalem, ideò fragilis illa carnis noſtræ veſtis ad oſtium alterius ſæculi exuenda eſt. Si enim ad aulam Regis Aſſueri nemo ſacco indutus poterat intrare. *Eſth.* 4. niſi priùs eum depoſuiſſet: multò minùs ad Regnum cælorum patet ingreſſus homini mortali carne veſtito. Hinc *pſalm.* 29. cùm objeciſſet Pſalmiſta

Cœmeterium eſt velut mola papyraria.

Deo: *Quæ vtilitas in ſanguine meo, dum deſcendero in corruptionem? numquid confitebitur tibi pulvis, aut annunciabit veritatem tuam? Audivit Dominus & miſertus eſt mei.* Quid igitur reſpondet? *Convertiſti planctum meum in gaudium mihi; conſcidiſti ſaccum meum, & circumdediſti me lætitiâ: vt cantet tibi gloria mea.* In mola papyraria nequit fieri charta munda ex detritis lacernis, niſi prius corrundantur & macerentur: Idem fit cum hominibus. Quare Cœmeterium huiuſmodi mola papyraria eſt in qua emortua corpora, velut abiecti centones macerantur, vt in ſpecioſa & beatifica viſione poſtmodum reformentur.

V. Cœmeterium eſt velut communis curia in qua partes cõciliantur.

V. Eſt quaſi publica & communis curia, in qua litigantes partes inter ſe conveniunt & conciliantur; vbi mors velut Iudex omnium jungit dexteras & tollit inimicitias. Diſcere hoc ex eodem verſu citati pſal. 48. poſſumus, vbi dicitur: *Sunt oves in inferno* (ſepulchro) *poſiti ſunt; Mors* vti S. Auguſt. legit, *paſtor eſt eis.* (vel vt Symmachus legit: *Mors reget eos*) Qui ergò in vita ſua convenire non potuerunt, in ſepulchro conveniunt, & iacent ibi pacatiſſimè, velut oves in vno clauſæ ovili. Eò ſpectat, quod Senec. l. 3. de ira. c. 43. ait: *Quid ſervo, quid Domino, quid Regi, quid clienti tuo iraſceris? Suſtine Paulum: Venit ecce mors, quæ nos pares faciet.* Ita ferunt fabulæ lupum agno dixiſſe: *Tum demum conciliabimur, cùm in lixivio pellionis ambo convenerimus.* **Beym Kürſchner in der bapſz werden wir ſchon zuſammen kommen.** Quidam per omnem vitam fovent inter ſe odia, nec ullis artibus componi ad pacem poſſunt. Itaq; *veniat mors ſuper illos, & deſcendant in infernum viventes.* ait Pſalmiſta pſal. 54. *quoniam nequitia in habitaculis eorum, in medio eorum.* Ubi alludit ad Dathan & Abiron, qui cùm ſeditionem excitaſſent contra Moyſen, vivi unà cum tabernaculis ſuis abſorpti ſunt à terra. *Numer.* 16. Contenderunt circa annum 1300. de Imperio Ro. duo Principes, Albertus Auſtriacus, & Adolphus Naſſovienſis, & in conflictu congreſſi ſunt ſtrictis gladiis, perijtque manu Alberti Adolphus, ſepultuſque eſt Baſileæ. Poſtmodum ubi Albertus creatus Imperator fatis conceſſit, in idem Adolphi ſepulchrum & ipſe depoſitus eſt, ut ſcribit Gerardus de Roo in Chronologia Auſtriac. l. 2. Ibi uſque hodie ſummâ in pace conquieſcunt, qui dum viverent, ad pacem componi non potuerunt.

VI. Cœmeterium eſt Aſylum in quod ſe recipiunt omnes quaſi vitaturi calamitates extremi Iudicij.

VI. Denique eſt quaſi commune aſylum, in quod ſe recipiunt & adſcendunt ab extremâ illâ calamitate, quæ ad finem mundi opprimet viventes, ut teſtatur etiam poſt Prophetas Chriſtus, quando, ut ait ſanctus Ioannes Apoc. 6. *Abſcondent ſe in ſpeluncis, & petris, & dicent montibus & petris: Cadite ſuper nos.* Et ut Iſaias c. 2. ſcribit: *Introibunt in ſpeluncas petrarum, & in voragines terræ à facie formidinis terræ.* Sanè pro eximio Dei beneficio computandum eſt, quod ante ultimam illam calamitatem abſtrahimur è mundo, & abſcondimur in ſepulchris, præſertim ſi conſideremus tyrannidem Anti-Chriſti, qui per exquiſitiſſima tormenta pios cruciabit, ut à Dei obſequio abducat, & ad ſuum perducat. Quotuſquiſque enim ea tormenta ſuſtinere poterit? Hinc compellentur fugere & abdere ſe in ſpelunca ferarum, mortis ipſius periculo mortem redimentes, & mortem ſibi optantes. At verò defuncti jam & ſepulti, ab his timoribus liberi erunt. Unde bene Iob. c. 11. ait Sophar: *Defoſſus ſecurus dormies:* quæ cùm ita ſint, non eſt cur adeò triſtemur de morte amici noſtri. Ivit enim viâ univerſæ carnis, quam & nos pergemus brevi. Dicamus cum Davide: *Nunquid potero eum revocare amplius? ergo vadam magis ad eum: ille verò non revertetur ad me.* 2. Regum 12. Audiamus & Chryſoſtomum hom. 69. ad pop. *A multis ille calamitatibus liberatus eſt, noli ergo ipſi invidere, aut æmulari.* Ne conſideres illud, quod non ampliùs domum revertetur, ſed quòd paulò poſt & ipſe ad eum reverteris. Si defunctum diligeres, gaudere oporteret atque lętari, quod ex præſentibus procellis eſſet abſolutus &c.

EXHORTATIO VII.

Sepulchra monumenta, quia monent mentem.

THEMA

Hic eſt titulus monumenti Rachel. Gen. 35.

BEnè monet Orator Eccleſiaſticus c. 14. *Memor eſto quoniam Mors non tardat,* hæc enim velut tempeſtas ingruit nobis incautis qui in hoc mundo dum vivimus, tanquam in quo-

quodam mari inter media navigamus pericula & anfractus. Sed eheu! quò maior miſeria nobis ſub vitæ finem imminet: eò maiore incuriâ nos ad tantum diſcrimen ſubeundum præparamus. Hinc & opportunè nobis memoriam mortis inducit Regius Vates, ne tam facilè & temerè eius obliviſcamur, & maximè de mortalibus conqueritur pſalmo 72. *Non eſt reſpectus morti eorum*, vertit Hieronymus, *Non cogitant de morte eorum*, idq́ue meritò lamentatur, quia benè novit, ſi ſæpè antè oculos noſtros mors obverſetur fore vt facilè omnia contemnamus, quod egregiè emedullat Divus Hieronymus in Epiſt. ad Cyprian. *Nihil enim ita decipit humanum genus, quàm dum ignorant ſpatia vitæ ſuæ, longiorem ſibi ſæculi huius poſſeſſionem repromittunt, Vnde & illud egregiè dictum eſt, nullum tam ſenem eſſe, & ſic decrepitæ ætatis, vt non ſe adhuc vno plus anno vivere ſuſpicetur. Ad illum ſenſum pertinet & illud, quod dicitur. Memorare mortis tuæ, & non peccabis. Qui enim ſe recordatur quotidie moriturum, contemnit præſentia, & ad futura ſe feſtinat.* Paria inculcat Aurelius Auguſtinus in pſa. 70. *Dicunt impij, Comedamus & bibamus, cras enim moriemur, Quid ais?* inquit, *Repete: Manducemus*, inquit, *& bibamus. Age quid poſteà dixiſti, Cras enim moriemur, terruiſti, non ſeduxiſti, planè hoc ipſo, quod poſteà dixiſti, & præceſſit comedamus & bibamus, cùm enim dixiſſes, Manducemus & bibamus, adiunxiſti, Cras enim moriemur. Audi contra à me: Imò ieiunemus & oremus: cras enim moriemur.* Hæc magnus Auguſt. Hanc mortis oblivionem ſatis videre eſt in Adamo ipſo; hic enim licet poſt peccatum mortis iam legibus audiret ſubiectus Gen. 3. *Pulvis es, & in pulverem reverteris*, mirum eſt, quàm citò hanc ex animo ſepoſuit memoriam, quam vix auribus percepit memoriam. Nam mox Adam *vocavit nomen vxoris ſuæ Evam*, LXX. legunt: *Nomen vxoris, ſua vita, eo quod mater eſſet cunctorum viventium.* Tam citò mortis oblitus, vitæ facit mentionem, vitæ nomine vocans eam, quæ mortis occaſio fuerat ſuggerendo peccatum, quo iure miratur D. Auguſt. 2. de ben. contrà Manich. c. 21. eum iure debuiſſet eam apellare *Matrem cunctorum morientium*, cur nuncupaverit *Matrem viventium*? Nempe hoc mortis oblivio fecit, quæ vt penitius noſtris memorijs imprimatur, diverſæ nationes varias methodos excogitarunt. Nam ritus pervetuſtus eſt erigendi titulos, & Epitaphia in memoriam defunctorum iuxta eorum ſepulchra: ita enim Simon Machabæus magnificum excitat. Mauſoleum ſuper ſepulchrum patris & fratrũ 1. *Machab.* 13. Davidi quoque extructum fuiſſe monumentũ honorificum colligitur ex teſtimonio S. Petri *Act.* 2. & ſcribit S. Hieronymus in ep. ad Marcellam, ad illud ſe adorare ſolitum. Denique ante hos dudum erexit Jacob Patriarcha titulum ad ſepulchrum coniugis ſuæ Rachel, cum in hac inſcriptione: *Hic eſt titulus monumenti Rachel.* Gen. 35. Titulus hoc loco lapidem aut columnam ſeu pyramidem ſignificat. Deſcriptor terræ ſanctæ, Borchardus tradit fuiſſe pyramidem perelegantem, in cuius baſi diſpoſiti erant duodecim lapides prægrandes iuxtà numerum duodecim filiorum Iſraël. In quo id maximè obſervandum, quòd ſepulchrum illud appellare voluit Iacob monumẽtum. Cauſam affert S. Auguſtinus in l. de cura pro mortuis c. 4 his verbis: *Non ob aliud vel memoria vel monumenta dicuntur ea, quæ inſignita fiunt ſepulchra mortuorum niſi quia eos, qui viventium oculis morte ſubtracti ſunt, ne oblivione etiam cordibus ſubtrahuntur, in memoriam revocant & admonendo faciunt cogitari.* Cæterùm non hæc ſola, ſed plures aliæ rationes occurrunt, & plura documenta, quorum nos monumenta monent; quæ hîc afferemus.

I.
Monumẽta monent mentem, ne in ſublime feratur.

I. Monent mentem, vt cogitemus quidnam ſimus, ne ſuprà id quod ſumus, nos ipſos efferamus. E ſepulchro enim clamant ad nos mortui illud Eccl. 12. *Quid ſuperbit terra & cinis?* Et cur enim Deus primum noſtrum parentem à terra ſeu adama Adamum appellari voluit, niſi vt meminiſſet ſedulò, Unde & quis eſſet? Zeno Leviticus cùm quendam conſpicatus eſſet imbricem lentè & circumſpectè tranſire, qui circà formæ curam ſtudioſior erat, quàm deceret, dixit: *Meritò ſuſpectum habes lutum, in quo non potes te ipſum vt in ſpeculo cernere.* apud Laert. l. 7. c. 1. Quod ſi lutum & è luto formatus imbrex non ſatis terſum ſpeculum eſt ad nos ipſos intuendos, inſpiciamus ſepulchrum, in quo velut in ſpeculo lucidiſſimo nos ipſos contemplari, & vilitatem noſtram intueri poſſumus, moxq́ue alas noſtras demittere adinſtar pavonis, qui poſtquam expendit ſuperbè flabellũ ſuum, conſpicatus pedes ſuos, cineris colorem referentes, illicò demittit eum clamore. Fuit huiuſmodi pavo Antiochus ille impius, qui vbi ſe mortis filium ſerius agnovit, iam vermes è corpore eius ſcaturiebant, tum demùm dixit: *Iuſtum eſt ſubditum eſſe Deo, & mortalem non paria Deo ſentire*; qui paulò ante ſidera cæli contingere ſe arbitrabatur. 2. *Mach.* 9. Mirè in hoc cautus, providusq́ue fuit Philippus Macedoniæ Rex, qui cùm Athenienſes in Cheronæa terra fudiſſet, metuens ne rebus præclarè geſtis nimium efferretur, humanæq́ue conditionis obliviſceretur, puerum, delegit, qui ſingulis diebus antequam ſui copiam alicui faceret, mortalitatis memoriam ipſi inculcaret, ter inclamans: *Philippe homo es.* Documento vel homine Chriſtiano digniſſimo, quod idem Pauſaniæ ſuperbienti dedit Simonides, ne ſe hominem adeoq́ue moriturum obliviſceretur. Benè S. Auguſtinus in ſententijs ſent. vlt. *Divitijs*, inquit, *flores, maiorum nobilitate iactas, & exultas de patria ac pulchritudine corporis & honoribus, qui tibi ab hominibus deferuntur: reſpice teipſum, quia mortalis es, & quia terra es & in terram ibis.*

Notanda exempla.

II.
Monent mentẽ, ut cogitet vivos id brevi futuros,

II. Monent mentem nos brevi id futuros, quos iam ſunt ſepulti adeoq́ue nobis ingerunt, eam vocem Eccl. 38. *Memor eſto iudicij mei: ſic enim erit & tuum mihi heri & tibi hodie.* Quod exponens Rabanus Maurus Archiep. Mogunt:

Iudi-

quod jam ſunt ſepulti.

Iudicium ſuum, inquit, *dicit obitum de hoc mundo, quod unicuique proprium eſt, tam prateritis, quàm etiam praſentibus: quia nullus eſt homo ſuper terram, qui vivat & non videat mortem.* Et bene dicitur; *Mihi heri & tibi hodie*; ac ſi diceret: quod in me jam completum eſt, in te modo inſtat implendum. Hęc enim admonitio bonorum patrum eſt, ut filios ſuos admoneant, quatenus diſcant in caſibus priorum ſuorum ſuum quoq; in præſenti ſæculo diuturnum non eſſe ſtatum, &c. Hinc nonnulli Religioſi, ut jugem ſibi invicem memoriam mortis inſinuarent, ita ſe mutuo ſalutabant, ut prior diceret: *Moriendum nobis eſt*, reſpondit alter: *Neſcimus quando*; uti refert S. Cornelius in Eccl. cap. 38.

Aurea praxis quorundã Religioſorũ.

Ferè in hunc mundum ſe mutuò admonebant ſepulchri & mortis ſuæ, Carolus V. Imp. & Franciſ. I. Francorum Rex. Cùm enim hic in bello Papienſi captus & Madriti captivus à Carolo detineretur, videretque in pariete ſcriptum *Plus ultrà*, ſubſcripſit: *Hodie mihi, cras tibi.* Advertit eo ſcripto peti ſe Carolus, & ſubſcripſit: *Fateor me hominem*. Seu, ut alii referunt: *Homo ſum, humani à me nihil alienum puto.* Refert P. Delrio in Adagialibus. Quod ſi mors nec Regibus parcit, quis ſe immunem ab ea credet fore? In ſtatua illa Danieliſ c. 2. conflata ex auro, argento, ære, ferro, luto adumbrati fuerunt varii hominum ſtatus. Cæterùm ubi in eam lapillus è monte incidiſſet, *contrita ſunt pariter, ferrum, teſta, æs, argentum, & aurum, & redacta quaſi in favillam. Pariter*, inquit, *omnia contrita ſunt.* Quod in hac ſtatua Nobuchodonoſori Regi, idem poſteà ejus filio oſtenſum eſt à Daniele, quando in cinere ſuper pavimentum templi ſtrato deprehendit Daniel veſtigia virorum & mulierum & infantium, qui noctu clanculum per cuniculos templum ingreſſi devorarunt Beli miſſus Idolo appoſitos *Dan. ult.* Similibus enim fallaciis multi decipiuntur, uti Rex ille deceptus fuit exiſtimantes ſe à morte eximios, vel ſaltem procul remotos eſſe, velut quia juvenes, ſani, robuſti, potentes ſunt. Verùm veniant, ingrediantur cœmeterium, aſpiciant ſepulchra, & videbunt hoc eſſe viri, hoc mulieris, hoc unius juvenis, illud puellæ, hoc infantis: hoc conſulis, hoc ruſtici, hoc divitis potentis, hoc mendici.

III. Monent mentẽ, ut cogitet omnes quâ nobiles, quâ ignobiles, in ſepulchro æquandos.

III. Monent mentem nos in ſepulchris omnes adæquari, & in ſimilem deſinere cinerem, adeoque nobis inſinuant id Thecuitis verbum Sapiens 2. Regum 14. *Omnes morimur & quaſi aqua dilabimur in terram.* Varii undique rivi & fluvii confluunt in flumen: ſed in ipſo flumine omnes uniuntur & pares fiunt, nec unius rivi aqua diſcernitur jam ab alterâ: denique in mari etiam flumina ſic coëunt. Idem fit in ſepulchris, eandem ob cauſam tribuitur morti falx, *Apoc.* 14. qua mortales omnes demetit, & demeſſos æquat; & in fænum aridum convertit: qui priùs cùm viverent, vel ut flores diverſos præfeferebant colores, odores & virtutes. Refert Laërtius viſum aliquando ab Alexandro M. in oſſario quodam oſſa verſantem, & interrogatum, quid illic ageret. Cui Diogenes: *Quaro Rex, quod non invenio; quarebam enim differentiam inter divites & pauperes, inter magnates & infima ſortis homines, & tamen nullam invenio. Omnium quippe cineres indifferentes.* Verè ac ſapienter; cui conſonat, quod Apollonius Thyanæus ad Nervam Imp. qui ejus præſentiam & alloquium deſiderabat, reſcripſit: *Nos quidem ô Rex diu ſimul erimus, ubi neque nos aliis, neq; nobis alii imperabunt.* Significans utrumque brevi moriturum (uti & factum) ubi pares ſint futuri. Philoſtr. l. 8. de vita Apoll. Vita hæc latrunculorum ludo ſimilis eſt, in quod Rex primo loco, deinde Regina, tum milites, poſtremo loco ſtatuuntur ruſtici: & habent digniores ſinguli pro gradu ſuo ſua privilegia & prærogativas. Verùm cùm ludus finiit, omnes de tabula rapiuntur, & in unum conjiciuntur ſacculum, nullo ordine, aut reſpectu; ſicq; omnes æquales fiunt. Ita planè in mundo magna inter viventes ordinum ac dignitatum eſt diverſitas, alii ſuprà, alii infrà poſiti ſunt: at verò cùm mors ludo finem indicit, omnes è vita abreptos in ſepulchrum nullo diſcrimine projicit, atque in parem cinerem omnes reſolvit. Bene ergo S. Chryſoſtomus in hom. ex variis 25. *Egrediamur*, inquit, *ad ſepulchra, obſecro videamus ibi myſteria, videamus dilapſam naturam, oſſa carioſa, corpora putrefacta. Conſidera ibi, quis ſapiens & quis prudens? dic mihi, quis illic Rex & quis privatus? quis generoſus & quis ſervus? quis ſapiens & quis inſipiens? Ubi pulchritudo illius adoleſcentiæ? ubi gratioſus aſpectus? ubi oculi ſpecioſi? ubi fragrantia labia? ubi pulchritudo praſens? ubi frons radians? An non omnia cinis, pulvis, favilla, vermis, putredo & fætor?*

Vita præſens eſt ſimilis ludo latrunculorũ vulgò Schachſpiel.

IV. Monent mentem, quorſum eant, exeantque omnes noſtri labores & ſudores propter lucra temporalia exantlati, unà cum lucris illis, ad ſepulchrum videlicet, ubi omnia clauduntur, & in verminum eſcam objiciuntur. Inſinuatum hoc eſt *Levitici* 1. cùm à Deo mandatum, ut cùm volucres immolandæ eſſent, nudarentur plumis, quæ unà cum veſicula gutturis in locum projicerentur, ubi cineres effundi ſolebant. Quid curæ, labores & ſudores hominum niſi plumæ, pennæ quædam, quibus in altum ſe librare & ſublimes evadere conantur, ut fiant divites, ſublimes, potentes, fælices? At his omnibus deplumat hominem mors, & pennas illas quorſum projicit? in ſepulchrum unà cum opibus, honoribus, dignitatibus, favoribus & delitiis comparatis: unà cum veſicula gutturis, cum ingluvie, inquam & cupiditate bonorũ fluxorum. Audiamus D. Gregorium hom. 27. in Evangelio: *Omne*, inquit, *quod ſecundum præſens ſæculum laboramus, vix uſque ad mortem ſufficit, Mors namque interveniens fructum noſtri laboris abſcondit. Quod verò pro vitâ agitur, etiam poſt mortẽ ſervatur; & tunc apparere incipit, cùm laborum carnalium fructus caperit non videri.* Multo labore & defatigatione quærebat Saul ultro, citroque aſinas ſuas, nec invenit, niſi poſtquam ei prædixit: *Cùm abieris hodie à me, invenies duos*

IV. Monent mentem, ut cogitet vanitatem laborum & lucellorũ hujus mundi.

viros

viros iuxta ſepulchrum Rachel, dicentq́; tibi: Inventa ſunt Aſina, ad quas jeras perquirendas. 1. Reg. 10. Hunc in modum homines plerique undique circumeunt, & omnia rimantur, quo tandem inveniant opes, honores, delitias, vxores, liberos, domos, hortos, agros, vineas, ſupellectilem argenteam, &c. nec tamen ea ſe inveniſſe putant. Ubi ergò dicetur illis, & vbi intelligent inventa eſſe? *Iuxtà ſepulchrum & monumentum Rachel.* Omnia enim illic in ſepulchro reponentur; vbi videbunt Aſinas ſuas, ſtulta & ſtolida ſua ſtudia ibi dicent: *Laſſati ſumus in via iniquitatis, & perditionis, & ambulavimus vias difficiles. Quid nobis profuit ſuperbia, aut divitiarum iactantia, quid contulit nobis? Tranſierunt omnia illa tamquam vmbra.* Similiter ſcribit Sanctus Auguſtinus ſermon. 66. *O homo vide ſepulchra mortuorum, & dic tibi tu ipſe: Ecce nunc ex illo miſero, qui hic depoſitus fuit, nihil aliud niſi oſſa & pulvis evenit. Et verè homo ſi ipſa arida audire volueris, tibi prædicare poterunt & dicere: O miſer quantum pro cupiditate huius ſæculi diſcurris? Attende ad me & intellige, conſidera te, & vel ſic tibi horreat luxuria tua, vel avaritia tua. Hoc quod tu es, ego fui: & quod ego ſum modò, tu eris poſteà.*

V. Monent mentem ad ſubvenien-dum defunctis per preces.

V. Monent mentem & vel maximè, vt defunctorum memores, eis ſuccurramus pijs operibus: nec non vt præclara eorum facta in memoriam reducamus & imitemur. Teſtem habemus S. Thomam Aquinatem in addit. q. 7. art. 11. vbi ait ſepulchra appellari monumenta, *quia monent mentem noſtram, vt pro defunctis oremus.* Sicut enim ipſa pauperis viſio, quamvis pauper taceat, eleëmoſynam à nobis poſcit, ſic mortuus tacens ſuffragia à nobis petit. Plutarchus l. de fun. ſcribit veteres amicorum ſepulchris cordis figuram inſculpere ſolitos; vt hoc ſymbolo indicarent, ſe nequaquam depoſuiſſe illorum memoriam. Verùm parum aut nihil hæc memoria defunctis prodeſt, niſi addantur pia ſuffragia pro iiſdem ad Deum emiſſa; ſicut & illa antiquorum ſepulchralis inſcriptio, quatuor harum litterarum, S. T. T. L. h. e. *Sit Tibi Terra Levis.* Quaſi anima ſeu vmbra terræ onere preſſa nequiret aliàs evolare ad deſtinatum ſibi locum, niſi his litteris incantata; quod ridet Tertullianus de teſt. animæ c. 4. & Seneca epiſt. 58. *Nos Chriſtiano ſenſu ſepultis hoc precari poſſumus, ne graventur onere pœnarum quibus forſan in altero ſæculo adhuc ſubiacent, vt iis expediti, abſolutiq́; ad cælum evolare queant.* Ita monet S. Chryſo. hom. 70. ad pop. *Habet hæc res* (preces ſcil. & eleëmoſynæ pro defunctis factæ) *aliquam conſolationem. Audi namq́; Deum dicentem: protegam civitatem iſtam propter me & propter David ſervum meum. Si iuſti dumtaxat memoria tantùm potuit, cùm & opera pro ipſo fuerint, quantum non valebit? Non temerè ab Apoſtolis hæc ſancita fuerunt* (audiant hoc Acatholici) *vt in tremendis miſterijs defunctorum agatur commemoratio. Sicut enim illis inde multum contingere lucrum, vtilitatē multam, Cùm enim totus conſtiterit populus extenſis manibus, ſacerdotalis plenitudo, & tremendum proponatur ſacrificium, quomodo Deum non exorabimus pro his deprecantes?* Neque hoc ſolùm, ſed prætereà admonent nos ſuorum benè geſtorum, vt eadem imitemur, & ſectanda alijs proponamus. Si enim ſola Alexandri M. ſtatua apud Herculis templum à Iulio Cæſare tantùm potuit, vt lachrymas Cæſari excuſſerit, quod tum à ſe memorabile actum eſſet in ætate, quâ jam Alexander orbem terrarum ſubegiſſet: vt ſcribit Suetonius in Cæſare: quomodo non & ſepulchra præclarorum virorum admonent nos, vt ipſorum facta imitemur, aut ſaltem deprædicemus, ac confundamur, ſi nihil eorum in tam florente & diuturna vita deſignavimus? Talia verò non ſpernenda reliquit poſt ſe defunctus noſter, &c.

Monent nos ad imitanda benefacta defunctorum.

EXHORTATIO VIII.

Mauſoleum Machabæorum exponitur.

THEMA.

Hoc eſt ſepulchrum, quod fecit Simon in Modin vſque in hunc diem. 1. Mach. 13.

INnatum eſſe hominibus æternæ vitæ deſiderium & appetitum, à Deo ipſis inditum, declarant inter alia, mortuorum etiam ſepulchra, quæ ditiores & potentiores ferè adornare conſueverunt ſeu erectis ſtatuis, ſeu pictis imaginibus, ſive etiam ſplendidis, & ſumptuoſis Mauſoleis. Ex hoc naturali affectu teſtatur immortalem animam Tertullianus libro de teſtim. animæ capite 4. ſcribens: *Quis non hodie memoria poſt mortem frequentanda ita ſtudet, vt litteratura operibus vel ſimplici laude morum, vel ipſorum ſepulchrorum ambitione nomen ſuum ſervet? Halat anima immortalitatem ſuam, dum bonum nomen, quod habere poteſt etiam poſt mortem & ruinam aliorum bonorum, ſepulchrorum flexuris curat æternare.* Inter huiuſmodi memorias ſeu Mauſolea, celebre eſt illud, quod erexit Simon Machabæus patri & matri nec non ſibi, & quatuor defunctis fratribus ſuis 1. Machabæor. 13. Ubi dicitur: *Ædificavit Simon ſuper ſepulchrum Patris ſui, & Fratrum ſuorum ædificium altum viſu, lapide polito, retrò & antè Et ſtatuit ſeptem Pyramides, vnam contrà vnam Patri & Matri & quatuor Fratribus. Et his circumpoſuit columnas magnas, & ſuper columnas arma ad memoriam eorum: & iuxtà arma naves ſculptas, quæ viderentur ab omnibus navigantibus mare.* Nimirùm honeſtè quæritur rectè factorum memoria & laus perpetua, quæ & defunctos ornet, & viventes ad ſimilia facinora perpetranda excitet. Unde ſepulchrum illud Dionyſius Carthuſianus honeſtat in hunc modum: *Ad memoriam æternam ſtrenuiſſimorum operum bellicorum Mathathiæ filiorumque eius, imò in recordationem auxiliorum Divinorum ac triumphorum ipſis deſuper conceſſorum, atque intuentium ædificationem, vt conſiderarent, qualiter ſit pugnandum,*

Monumentum defunctis ſingulari myſterio adornantur, vt patet ſingulariter in Mauſoleo Simonis.

pro deſenſione legis divinæ & pro conſervatione iuſtitia ac pro bono communi. Quid verò prædicta ſymbola huic ſepulchro circumpoſita ſibi velint, nunc inveſtigare conabimur.

I. Erectio pyramidũ deſignat zelũ gloriæ & legis divinæ.

I. Erexit pyramidet, liberali quidem ſenſu ad indicandum eorum zelum, quo ardebant ad tuendas ſanctas leges. Pyramides enim dicuntur à greco πῦρ, h.e. ignis, quia vt notat D. Thomas in 1. Mach. c. 13. & S. Iſodorus l. 15. etym. figuram præferunt flammæ igneæ in acumen deſinentis & alta petentis. Tales autem flãmæ erant Mathathias, & filij eius zelo Dei accenſi. Ita enim de patre dicitur Mach. 2. *Vidit Mathathias Iudæum in oculis omnium ſacrificare idolis &c. & accenſus eſt furor eius ſecundùm iudicium legis, & inſiliens trucidavit eum* &c. *& zelatus eſt legem ſicut fecit Phinees.* Eundem quoque zelum jam moriturus inculcavit indiditque filijs ſuis dicens: *Nunc ergo filij æmulatores eſtote legis*: Quod & fuerunt perquã ſtrenuè. Deinde quia in ſuis actis non niſi Dei gloriam quærebant, adeoque velut flammæ cælum petebant, rectè pyramidibus aſſimilati ſunt. Senſu verò myſtico notant hæ pyramides mortalitatem noſtram. Vita enim noſtra quaſi facula quædam ardens eſt, quæ perpetuò depaſcit calore nativo humidum radicale, adeoque corpus noſtrum; quod indicat flatus, quaſi fumus perpetuò exhalans de quo Sapien. 2. dicitur: *Fumus flatus eſt in naribus noſtris & ſermo ſcintilla ad commovendum cor noſtrum: qua extincta cinis erit cor noſtrum.* Quis hic ſermo ſcintillæ niſi pulſus cordis noſtri & perpetua commotio per ſyſtolen & diaſtolen; quaſi pulſus campanæ incendiariæ, admonens nos periculi, vt ſuccurramus huic incendio & igni, qui continuò nos depaſcit? Quare ſicut domus cùm ardet, jam perire & quaſi mori incipit: ita & homo dum vivit, jam mori cœpit. Quæ cauſa eſt, cur Simon inter fratrum pyramides, ſibi quoque vnam erexerit, quaſi jam ſe inter mortuos numeraſſet, qui morti jam cœpiſſet. Et quemadmodum ignis omni conatu ſurſum ad ſuum centrum tendit, ideoque ſemper inquietus eſt, quaſi violenter in terra detineatur: ita ſpiritus noſter in corpore detentus nunquam quieſcit, ſed ad cælum ſemper aſpirat, iuxta id vulgatum S. Auguſtini dictum: *Domine feciſti nos ad te, & inquietum eſt cor noſtrum donec requieſcat in te.* Sicut etiam ignis pyramidali figurâ cælum petit quaſi inſtar ſagittæ aërem findere velit, vt mox ad centrum ſuum evolet: ita ſpiritus noſter cælum penetrare deſiderat. Deniq; vti fax extincta aut bonum odorem poſt ſe relinquit, ſi de cera eſt: aut tetrum, ſi de ſebo aut pice; ita iuſti ac pij ſuavem poſt ſe relinquunt famæ odorem ac memoriam ſui: impij verò fætidum; iuxtà id Prov. 10. *Memoria iuſti cum laudibus, & nomen impiorum putreſcet.*

Eadem denotat noſtram mortalitatem.

II. Columnæ adjunctæ deſignant nominis immortalitatem.

II. Pyramidibus circumpoſuit columnas magnas, quæ ad litteram repræſentabant immortale nomen illorum Machabæorum, qui Iudaiſmum ab Antiocho Rege dirè vexatum atque afflictum, ac jamjam lapſabundum ſuſtentarunt. Cùm enim laboraret Antiochus, vt Iudæos à patrum legibus abſtraheret, & ad gentilium ritum adduceret, iamque multi Hebræi manus dediſſent, alii in fide nutarent, intervenit Mathathias & cum filijs ſuis ſeparavit ſe ab impijs, convocatiſque alijs conſtantibus vexillum contra Antiochum erexit, & patrium inſtitutũ defendit. Hinc immortale ſibi nomen pepererunt, quando vt columnę firmiſſimæ in veri Dei cultu perſtiterunt, & alios iam lapſuros in eodem conſervarunt Hoc ſenſu tres illi Apoſtoli, Iacobus, Petrus, & Ioannes videbantur *Ieroſolymis eſſe columna*, vt ait Sanctus Paulus ad Gal. 2. quia *ſuſtentabant Eccleſiam.* Ita Onias quodque dicitur Ecc. 50. *ſuffulſiſſe domum*, templum videl. Qui ergo vitam ſanctè & piè tranſegerunt, nec non pro Eccleſia Dei ſtrenuè laborarunt, quemadmodum Machabæi illi, huiuſmodi columnæ iure appellantur, quia *nomen eorum ſtabit & vivet in generationem*, vt dicitur Eccleſiaſt. 44. Hinc de Sapientia, quæ eſt vita iuſtorum dicitur Proverb. 3. *Lignum vitæ eſt his, qui apprehenderint eam, & qui tenuerit eam, beatus.* Quia ſicut lignum vitæ immortales reddere homines poterat: ita virtus quoque gloriam homini non intermorituram conciliat. Tametſi enim ſecundùm carnem moriuntur, vivunt tamen in ſuaviſſima ſui memoria apud homines & ſuperos. Unde rectè etiam comparantur flori Amarantho, ſic dicto, quòd non tabeſcat, ideoque immortali appellata; de quo antiqui referunt hunc apologum: Amaranthus in eadem areola ſatus cum roſa, ita roſam alloquebatur: *O roſa florum Regina, verus honor, hortorum decus, quàm decora es! quàm hominibus amabilis & admirabilis! commendaris meritò ob ſpeciem, ob colorem, ob odorem propter gratiam & fructum, quem affers mortalibus.* Cui mox Roſa: *Vera ſunt quidẽ, quæ differis Amaranthe, forma placeo, coma rideo, odore præcello, & catera omnia eximia ſunt in me: ſed quamdiu vigent iſta? quàm diu rutilant & florent? Etiamſi unguis me non carpat, nihilominùs tabeſco: tu verò iuxtà nomen tuum immarceſſibilis es, ſemper ſplendes, flores & vivis.* Vita impij Antiochi quaſi roſa fuit, dum in ſæculo floruit; ac paulò poſt contabuit & in putredinem deſijt. Unde de ipſo dixit filijs ſuis Mathathias: *A verbis viri peccatoris ne timueritis: quia gloria eius ſtercus & vermis eſt: hodie extollitur & cras non invenietur, quia converſus eſt in terram ſuam & cogitatio eius perijt. Vos ergò filij confortamini & viriliter agite in lege; quia in ipſa glorioſi eritis*, 1. Mach. 2. q. d. immortales in hominum memoria. Hanc immortalitatem in viris iuſtis agnovit etiam Cicero, cùm pro Milone ſcripſit: *Ex omnibus præmijs virtutis ampliſſimum eſt præmium gloria, quæ vitæ brevitatem poſteritatis memoria conſolatur, quæ efficit vt abſentes adſimus, & mortui vivamus, cuius gradibus etiam homines in cælum videntur aſcendere*, imò ſecundùm fidem Chriſtianam verè aſcendunt.

Pulchra antitheſis inter Amaranthũ & Roſam

III. Super columnas arma ſuſpendit ad memoriam ſempiternam, vt tibi dicitur. Arma III. Arma ſu-

hæc

per Columnas ſuſpenſa ſunt indicia memoriæ ſempiternæ.

hæc denotabant viros bellicoſos & militiæ aſſuetos ſuiſſe, & pro Deo militaſſe. Solent etiamnum ad ſepulchra militum affigi vexilla,& in templis clypei & arma, quibus vſi fuére; in exemplum poſterorum, vt norint eos pro patria aut Dei cultu vitam expoſuiſſe, nec non ad pares animos capeſſendos animantur. Myſtico ſenſu hoc notabat Dei ſervis militandum eſſe in hoc ſæculo, quam diu vivunt, ac ſiquidem ſtrenuè pugnarunt, arma eorum reſervari & cuſtodiri ad perpetuam eorum gloriam. Teſte enim S. Iob, *militia eſt vita hominis ſuper terram*. cap. 7. Arma ſunt membra noſtra quæ ſi ad obſequiũ Dei, & virtutum certamina applicuerimus, ſuam in Reſurrectione gloriam expectant, interim ſacro reconduntur loco. *Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum, vnum ex his non conteretur*. Pſal. 33. Demonſtratum hoc voluit Deus aliquot miraculis, vti manu S. Oſwaldi Regis Anglorum, & manu Sancti Stephani Regis Hungarorum; quæ quòd largas erogaviſſent eleëmoſynas pauperibus, ſolæ è cæteris membris incorruptæ manſerunt in ſepulchro. Ut habet eorum vita. Rurſum in lingua S. Antonij de Padua, quæ ferventiſſimè prædicarat, vt eſt in vita Sancti Bonaventuræ. In pollice Sancti Æedithæ Virg. quo ſignum crucis ſibi impreſſit ſedula in eius vita, 16. Septem. apud Sur. Arma etiam militiæ noſtræ ſunt, quæ deſcribit Apoſtolus ad Epheſ. 6. *Fides, Spes, Charitas*, & virtutes aliæ; quæ abijcere non licet, niſi rei perfidiæ eſſe velimus. Solebant antiqui milites, qui in prælio occubuiſſent in ipſius clypeo, veluti in feretro quodam glorioſo offerre ad ſepulturam, teſte Virgilio l. 10. Æneid. Lacænæ quoque matres filium ad militiam profecturum clypeo obarmabant cum hoc monito: aut cum hoc, aut ſuper hoc, q. d. revertere quidem, ſed autem vivus cum hoc clypeo, aut mortuus ſuper illo; *ſine hoc, nec vivum nec mortuum te aſpiciam*, Auſonio teſte. Idem hoc Eccleſia catholica filijs ſuis occinit, vt cum fide vera, quæ eſt ſcutum noſtrum (iuxtà id Eph. 6. *In omnibus*, ſeu vt eſt Græcè, *ſuper omnia ſumentes ſcutum fidei*) revertamur è prælio ſeu vivi, ſeu mortui; & ſine hoc fidei ſcuto non admittit eos ad ſepulturam ſacram. Nam vt ait S. Leo PP. ep. 92. c. 6. *quibus viventibus non communicavimus, eis mortuis quoque cõmunicare non poſſumus*. Quod etiam facit Eccleſia notorijs peccatoribus, qui ſine pœnitentia deceſſerunt. Cuius exemplum recenſet Sanctus Gregorius Papa in Dialogis ſuis de Valentino quodam Mediolanenſis Eccleſiæ defenſore, qui ob vitam lubricam infamis & impœnitens obierat, & in Eccleſia ſepultus, noctu videntibus cuſtodibus à duobus teterrimis ſpiritibus cum clamore extractus, atque extrà templum in profanum ſepulchrum abiectus, manſque in eo repertus eſt.

Miraculis probatur.

Mali peccatores & impœnitentes non merentur Eccleſiaſticam ſepulturam.

IV. Iuxtà arma naves ſculpſit, quæ viderentur ab omnibus navigantibus mare. Quid verò hæ naves portenderunt? An forſitan huius vitæ fugacitatem, de quo Sanctus Iob cap. 9. dicitur: *Dies mei pertranſierunt quaſi naves poma portantes*. Huiuſmodi ſanè naves perguni celeriter, ne ſi moras traherent, poma interim putreſcerent; atque ita ex hac vita tranſierunt Heroës illi, ſed onuſti benè olentibus bellicarum virtutum pomis; vt poſſent dicere cum Sponſa Cant. 7. *Omnia poma nova & vetera Dilecte mi, ſervavi tibi*, h. e. omnia opera noſtra ab initio vſque ad finem perfecimus, & obtulimus ad tuam ſolius gloriam. Id quod homini omni ad ſalutem neceſſarium eſt, vt in bonis operibus perſeveret vſque in finem. An verò indicabant eos placida & pacata morte in Domino occubuiſſe, ſicut qui vehuntur navibus, placidè feruntur? Certè ipſorum mors quid fuit niſi portus, in quo longæ & turbulentæ navigationis finis, laborum requies, meritorum ſecuritas ſita erat, vbi non ampliùs bonorum operum, quibus onuſti erant, amiſſio per naufragium timeri poterat? Videntur hæ illorum naves ab omnibus, qui hoc mundi ſpatioſum & periculoſum mare enavigant, non ſine fauſta acclamatione & deprecatione. An forſan, vt poſteris documento eſſent, nihil in hoc mundo ſtabile, nihil perenne eſſe; ſi quidem & hi fortiſſimi milites, qui videbantur eſſe columnæ, ex hac vita emoti ſunt; quemadmodum & *naues, cùm magna ſint, à ventis validis aguntur, & circumferuntur*. Iac. 3. Vt ita nemo ſuis viribus aut ætati fidat. Vnde benè Anacharſis Scytha dixit, *nullas omninò naves à naufragia tutas eſſe, niſi quæ in ſiccum extracta ſunt*; apud Laërt. lib. 1. cap. 3. Solum cœmeterium ſecuros nos reddit ab vlteriore lapſu, & miſerijs huius vitæ. Neque enim coronæ regiæ ab his eximere poſſunt homines. Ad hoc igitur naves illæ ſpectantibus propoſitæ ſunt, vt ſciat vnuſquiſque regere navim ſuam, ne in ſcopulos allidatur, ſed fœlici fine ad portum ſalutis æternæ pertingat; id quod defuncto quoque noſtro contigiſſe ſperare nos iubet eius vita honeſtè & laudabiliter tranſacta, &c.

IV. Naves effigiatæ explicant hujus vitæ fugacitatem.

EXHORTATIO IX.

Aliquot Symbola ſepulchris inſcripta.

THEMA.

Erexit Iacob tumulum ſuper ſepulchrum eius. Gen. 35.

ANtiqua conſuetudo erat, non Gentilium dumtaxat, ſed & Chriſtianorum, ſepulchrales præclarorum virorum lapides inſcribere ſymbolo aliquo, quo illorum geſta ſaltem inſigniora poſterorum oculis memoranda proponerent. Commune verò illud erat gentilibus Cupreſſus arbor, Plutoni ſacra, quòd exciſa ſemel, renaſci non ſoleat, ideoque ad veſtibulum mortui ponebatur: à quo exiſtimabant nihil ampliùs ſperandum; quia nimirùm illi animam ſimul cum corpore extingui crediderunt. Sed abſit à fidelibus vaniſſima hæc perſuaſio, quin imò quia cupreſſus perpetui eſt viroris, odoris quoque ſuaviſſimi, & preterea putredinem, cariem & ſenium neſcit, ſymbolum

Mos erat Antiquorum Athletis bene meritis ſepulcralia ſymbola ponere, cum primis cupreſſum.

nobis ſit immortalitatis noſtræ, tum animæ, quæ ſemper viret & vivit; tum corporis quæ ſuo tempore iterùm reſurget, refloreſcet, & perſtabit in omnem æternitatem. Quare alia nos hîc proponemus ſepulchrorum ſymbola magis Chriſtiana, quæ veriorem nobis doctrinam afferant.

I. Nonnunquam inſculpebant Leonem, eò quòd apertis dormiat oculis?

I. Veteres ſepulchris fortium virorum Leonem inſculpebant, teſte Pauſania in Bæoticis; eò quod Leo dormiat apertis oculis; quaſi viri illi fortes etiam dormirent, in ſomno cogitarent de rebus ſtrenuè gerendis. Verum nos Chriſtiano & veriore ſenſu hoc ſymbolum adſcribimus pijs omnibus fidelibus, qui dum in mundo viverent, leonum inſtar ſegeſſerunt, facti terribiles Satanæ & pompis eius, præſertim ſi & ante vltimum cum morte conflictum ſe munierunt cœleſti illâ armaturâ corporis Domini; de qua S. Chry. hom. 61. ad pop. Antio. ita loquitur: *Tanquam leones ignem ſpirantes ab illa menſa recedamus, facti diabolo terribiles.*

Chriſtiani debent eſſe Leones contra Satanam.

Jlli igitur non tam mortui, quàm dormientes cenſendi ſunt, quemadmodum teſtatur ipſemet Chriſtus Dominus tum de Lazaro, tum de filia Jairi, quia vt illi ſtatim reſuſcitandi erant, ita ad finem mundi reſurgent cæteri omnes. Porrò leones iſti dormiunt apertis oculis, quia licet corpora eorũ emortua quieſcant in ſepulchris, oculi tamen, h.e. animæ eorum vigilant ac vident in cælo Deum, & nequaquã ſunt in tenebris, vti fingunt Acatholici. Id enim, licet olim in vtramque partem controverteretur, poſteà tamen definitum eſt in Concil. Florent. ſeſſ. vlt. in decreto vnionis Lat. cum Græcis, & in Concilio Trid. ſeſſ. 25. Idemque docuerunt Jnnocen. 3. & Benedict. 12. PP. & confirmatur ex S. litteris, in primis ex verbo Chriſti ad latronẽ prolato. *Hodie mecum eris in Paradiſo*; non vtique terreſtri; quid enim animæ à corporibus ſeiunctæ facerent in illo Paradiſo Chriſti præſertim, cùm paradiſus ille terreſtris pro corporum, non animarum delitijs factus ſit? vt taceam, quod Paradiſus ille nullibi poſt diluvium compareat, ac probabiliter etiam deſtructus ſit. Jdem docent verba S. Stephani, quando videns Cælum ſibi apertum & gloriã Dei, exclamavit: *Domine Jeſu, ſuſcipe ſpiritum meum.* Fruſtrà enim fuiſſet & hæc oratio & cæli reſeratio, ſi non mox in Cælum recipiendus fuiſſet. Teſtantur & inter alia plura illa Apoſtoli verba: *Deſiderium habeo diſſolvi, & eſſe cum Chriſto*, ad Philip. 1. Si enim poſt mortem expectanda ei fuiſſet dies judicij, vt tum demùm Chriſto frueretur, fruſtrà deſideraſſet diſſolvi potiùs, quàm vivere; quia tam poſt mortem fuiſſet abſens à Chriſto, quàm ſi in vita perſtitiſſet. Ita enim S. Chryſoſt. eum locum explicans ſerm. 4. ait: *Cùm iam Chriſtus mihi videndus eſſet, elegi propter veſtrum profectum manere.* Denique ſi divitis illius Epulonis anima ſtatim poſt mortem deportata eſt in infernum, ibique cruciata, vt habetur *Luc.* 16. Cur non & iuſtorum animæ mox ad beatitudinem evolent, poſtquam Chriſtus reſeravit Cælum? Taceo loca alia & patres quàm plurimos; è quibus vnum audiamus Chryſoſtomum l. de Sacerdotio ita ſcribentem: *Quidam mihi narravit, non ille quidem ab alio edoctus, ſed dignus habitus, qui & id vidiſſet ipſe & audiſſet; quòd qui de hac vita migraturi ſunt, ſi myſteriorum huiuſmodi.* (Ven. Sacramenti) *cum pura conſcientia fuerint participes, ſpiritum efflaturi, ab Angelis* (illorum corpora ſatellitum more ſtipantibus) *propter aſſumptum illud Sacramentum hinc rectà in cælum abducuntur.* Intellige, vt ait, *puram* habuerint à culpa & pœna *conſcientiam.*

Corpora Chriſtianorũ quidem dormiunt, ſed oculos Leonis inſtar habent in æternum vigilantes, ſcil. animas quod.

Variè probatur.

II. Interdum effigiebatur Aries erectus, & corã eo procumbens Lepus mortuus.

II. In Quinti Martij fortiſſimi Ducis ſepulchro inciſus fuit aries, duobus ſtans erectus pedibus, & lepus coram eo jacens mortuus. Aries Ducis fortitudinem, lepus hoſtes ab eo proſtratos ſignificabat; apud Ioan. Bapt. Font. *l.* 5. de priſcis gen. *c.* 5. Nos Chriſtiano ritu & ſenſu rectiſſimè hoc ſymbolum ſepulchris noſtris inſcribimus. Quis enim aries iſte niſi Chriſtus Dominus, quem in figura ejus mactavit pro Iſaaco Abraham, inter vepres hærentem cornibus? *Gen.* 22. Ita enim teſtatur S. Ambroſius *l.* de Abraham. *c.* 8. S. Athanaſius & alij. Aries propter divinam fortitudinem, & quia dux totius gregis eſt Chriſtiani. Hic ergo dum erectus ſtetit in Cruce, occidit mortem, non armis, non canibus, ſed ipſa ſua Chriſti; ita ut jam lepus quaſi enectus ſit, qui prius leonis inſtar ſævierat in homines. Unde ei velut enecto & imbelli lepori illudere jam poſſumus cum Apoſtolo 1. *Cor.* 15. dicentes *Vbi eſt mors victoria tua? Vbi eſt mors ſtimulus tuus?* Citat enim Oſeam de Chriſto ſic vaticinantem: *Ero mors tua ô mors, morſus tuus ero inferne.* Quemadmodum enim Elephas circumvolutus & admorſus à Dracone, cedit quidem & occumbit, ſed ipſo ſuo caſu opprimit draconem; uti refert Pierius in Hierogl. & alij ita Chriſtus à morte invaſus & vulneratus ſua ruina obtruncavit mortem, tertio verò die revixit. Unde S. Hieronymus in Epitaphio Nepotiani mortem alloquens, illique cum S. Paulo inſultans ait: *Qui per Oſeam quondam tibi rigidus minabatur; Ero mors tua ô mors, ero morſus tuus inferne; illius morte tu mortua es, illius morte nos vivimus. Devoraſti & devorata es: dumq; aſſumpti corporis Chriſti ſollicitaris illecebra, & avidis faucibus prædam putas, interiora tua adunca dente* (vel vt alij legunt, unco) *confoſſa ſunt. Gratias tibi Chriſte Salvator, quod tam potentem adverſarium noſtrum, dum occideris, occidiſti.*

Aries eſt Chriſtus, & Dæmon eſt enectus Lepus.

Sicut Elephas caſu opprimit Dracone, ſic Chriſtus ſuà morte Satanam.

Mors igitur iam quaſi apis eſt, ſed ſtimulo privata; vt non modò non vulnerare queat, ſed mel ſalutis potiùs conficiat. Unde Apoſtolus: *Vbi eſt mors ſtimulus tuus?* Mors priùs tyrannus fuit, quales obſtetrices illæ Ægyptiæ, quæ ex imperio Pharaonis necabant omnes infantes; poſteà talis facta eſt, qualis fuit obſtetrix illa, quæ Moyſen ſervavit, & ad Regis aulam neſciens promovit. Ita enim Greg. Nazianz. in funere patris ſcribit: *Mors quæ non modò nos à præſentibus vindicat, verùm ad ſupernam quoque vitam ſæpè traducit, haud ſcio an pro-*

Mors nunc eſt velut apis carens ſtimulo, ſed lacte plena.

Mors eſt velut quoddam ſcabellum Electorũ.

propriè mors appellari queat, vtpote nomine magis, quàm reformidabilis, &c. Denique ſicut Valerianus Imp. à Perſarum Rege Sapore devictus, & ſubiugatus ſervire ipſi curvatâ cervice pro ſcabello, debuit cui pedem aſcenſurus in equum, imponeret, vt teſtatur Sextus Aurelius: ita mors à Chriſto depreſſa eſt, vt & ipſi & electis ejus ſcabellum facta ſit ad conſcendendum in cæleſtem beatitudinem.

III. Appingi ſolebat Siren inſidẽs arieti, & citharam tenens manu.

III. In ſepulchro Iſocratis, celeberrimi apud Græcos quondam Oratoris inſculpta erat Siren, inſidens arieti & cytharam manu tenens, apud Fabium Paulum in Heb. l. 1. cap 3 indicans, quòd ille ſuâ eloquentiâ attrahere ad ſe homines ſoleret, & conaretur, quo modo feruntur Sirenes ſui cantu lenocinio pellicere ad ſe navigantes, & deinde in naufragium impellere. Verùm nos hoc ſymbolum paulò aliter exponemus. Sirenem inter & cygnum hoc eſſe diſcrimen docent ex problematibus Ariſtotelis, quod Siren quidem dum vivit ſuaviter cantillet, ſed in morte gemitus edat: cygnus è contrà raucam & inſuavem vocem in vivis habeat, ſed moriens dulciter canat. Cauſam aſſignant, quod cygnus optimo ac ſubtiliſſimo ſanguine abundet eo tempore, qui tunc cordi laboranti ſubvenire contendat: hinc dilatatio, lætitia, cantus. Siren verò dum vivit, bonum omnem ac defæcatum ſanguinẽ pro nutrimento habeat: craſſum ac deteriorem reſervet, qui circà vitæ finem ad cor accurrit, illud cingit & obruit: hinc mæſtitia & gemitus. Sirenes ſymbolicè deſinant homines voluptati & delitijs addictos, qui in bonis ducunt dies ſuos, & interim nullam mortis curam habent; unde ad extremum malæ conſcientiæ reatum ad cor reducunt & morte inſtante gemunt. At verò, qui cygnorum inſtar peccata ſua in vita deplorant, & viam virtutis aſperam perambularunt, in morte ſuaviter deliciantur, memores innocentiæ ſuæ & vitæ bene peractæ. Quare ex hoc capite reprobis potiùs, quàm juſtis quadrat hoc ſymbolum. Verùm quia & peccatoribus patet oſtium cæli, ſi in tempore & præventâ morte reſipiſcant & pœnitentiam agant, poterunt & ipſi cum lætitia & cantu diſcedere ex hac vita. Atque hoc ſignificat illa Sirenis cythara, ſedentis ſuper arietem, quem paulo antè vidimus denotare Chriſtum pro nobis oblatum: Cythara verò illa pœnitentiam deſignat. Tria enim ſunt in cythara, manus dextra plectro percutiens, cordæ reſonantes, & ſiniſtræ manus digiti cordas deprimentes. Manus percutiens eſt contritio: cordæ reſonantes ſunt confeſſio, digiti, qui eas premunt, ſunt ſatisfactio, ſc. jejunium, oratio & eleëmoſyna. Hanc cytharam peccatori arripiendam ſuadet Iſaias c. 23. *Sume cytharam,* inquit, *circui civitatem meretrix oblivioni tradita, benè cane, frequenta canticum, ut memoria tui ſit.* Ergo ut benè canat & integrè confiteatur, circumeat civitatem cordis ſui, & perveſtiget omnes actus ſuos generali quodam examine de acta vita ſua: & frequenter hoc canticum: ſic placabit ſibi Deum & memoriam ſui obtinebit. Luſit in hac cythara Publicanus ille in templo orans: *Percuſſit* enim *pectus ſuum* per contritionem: profeſſus ſe peccatorem, pergratum edidit ſonum: ad ſatisfactionem ſpectat, quod vultu in terram depreſſo non auſus eſt aſpicere, cœlum, nec ſtare coram altari, ſed poſtremum elegit locum. Sic luſere & placuere Deo peccatrices Magdalena, Thais, Maria Ægyptia, Pelagia & aliæ. Sic luſit & veniam ſcelerum, quibus Eccleſiæ bona deprædatus fuerat, obtinuit Ragnerus Lotheringiæ Dux, quando facti pœnitens & donatione ampliſſimi latiſundii Eccleſiæ ſatisfaciens, diploma fecit, quo ſe ipſum ſceleris arguens ita ſe ſubſcriſit: *Ragnerus Lotharingorum Dux & prædo, quia Eccleſiam Dei perſecutus ſum.* apud Baron. anno 913.

Differentia Sirenũ & Cygnorum.

Siren deſignat homines deditos voluptatibus

Cignus in morte cantans indicat Iuſtos.

Cithara notat Pœnitentiam ob tria.

IV. Sepulchris Amicorũ ſolebant inſculpere figuram cordis.

IV. Amicorum ſepulchris veteres inſculpſere cordis figuram, teſte Plut. l. de ſun. ſive ſui cauſa, ut ipſorum memores eſſent, uti ſupra expoſuimus; ſive defunctorum gratia. Primò ut indicarent eos nequaquam invitos aut incompoſitos ex hac vita abiiſſe, ſed volentes libenter ac cum deſiderio ad ſepulchrum diverriſſe. Salvator noſter dixit Matth. 6. *Vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum,* h. e. amor, deſiderium & cogitatio tua. Quam ſententiam D. Antonius Paduanus concionaturus in exequiis cujuſdam uſurarij, propoſuit loco Thematis: poſteà inter alia ait: *Mortuus eſt hic dives & ſepultus eſt in inferno. Ite ad theſaurum ejus; & in illius medio invenietis cor ejus.* Iverunt & invenerunt adhuc calidum in medio nummorum. Ut eſt in vita S. Antonij. Simile (ſi non idem) eſt quod refert S. Antoninus in ſumma *p.* 2. *tit.* 1. *c.* 4. §. 6. de avaro, qui moribundus cùm à ſuis admoneretur confeſſionis inſtituendæ, reſpondit: *Qui poſſim confiteri, cùm corde caream? Et ne me delirare putetis, aperite arcas meas, & auro meo, in quo ſperavi, affixum reperietis:* Sic moritur impœnitens, & aurum, uti dixit, inventum eſt. Verum pij & ſancti viri cor ſuum non in auro, ſed in ſepulchro reponunt illuc ſuas cogitationes & conſilia dirigunt, ut ibi theſaurum ſuum inveniant, quam bene operando congregant; juxta id Salvatoris: *Nolite theſaurizare vobis theſauros in terra, ubi ærugo & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt & furantur. Theſaurizate autem vobis theſauros in cælo, &c.* Quomodo in cælo quod à nobis tam remotum eſt? ſepulchrum cæli gazophylacium eſt; quod ergo illuc comportamus, in cælum comportamus, & ibi inveniemus. Atque ibi affixerunt corda ſua viri boni, Laurentius Juſtinianus, qui diem mortis ſuæ quotidie in mente habuit, nec non & alij plurimi, de quibus etiam ſupradiximus.

1. Vt denotarent defunctos libenter obiiſſe. Divitis cor eſt in pecunijs.

Deindè, ut monerent viventes, ſui hæredes, ne obliviſcerentur eorum, quæ in ultima voluntate ſua ipſis demandarunt, vel diſpoſuerunt, circa legata præſertim ad pias cauſas & ſimilia; alioquin eos accuſaturi, niſi executioni mandentur. Audiant illi, quod Martinus del Rio noſter, vir juridicarum rerum experientiſſimus ſcribit l. 2. Diquiſit. Mag. q. 26. ſect. 5.

2. Vt monerent viventes ad exequendas ultimas defunctorum voluntates.

recens

recens ſui temporis factum. *Horrendum planè*, inquit, *quod heſterna die legi per ſcriptum Ticino, menſe Aprili hujus anni* 1601. *in Diœceſis Ticinenſis oppidulo, quod Coretto vocatur: Cùm juſta in templo cuidam Notario perſolverentur, repentè ſe cadaver è ſandapila ſurrexiſſe, & converſum ad quendam cognatum ſuum, qui funeri intererat, ei dixiſſe: vt properaret domum ſuã, & ibi ſcripta quædam inſtrumenta caperet, eaque loco cuidam pio conſeſtita reſtitueret; propter quæ ſuppreſſa ipſe defunctus juſta Dei ſententia foret inferni ſupplicio adjudicatus. Quo dicto iterum caput, uti prius reclinavit. Hoc à Deo permiſſum, ut diſcerent mortales, quàm graves pœna ſcribas hujuſmodi perfidos & piorum legatorum interceptores manerent.*

3. Vt monerent amicos ad eos ad preces fundendas.

Denique ut hæredibus & cognatis ſuis inculcarent ſui memoriam ad fundendas pro ipſis preces, aliaque pia opera peragenda; ne in altero ſæculo ob piacula quædam nondum expiata, detineantur in Purgatorio; ne cogantur dicere illud pſalm. 30. *Oblivioni datus ſum tanquam mortuus à corde*, h. e. deletus è memoria hominum; qui tamen pro hæredibus ſuis educandis, alendis, promovendis, amplificandis tam fuerunt ſoliciti, ut penè ſui ipſorũ fuerint obliti; quâ ingratitudine neſcio quid eſſe poſſit majus.

V. Sæpius, & maximè Sarcophagis Martyrum affigebatur Phœnix, eò quòd moriens ex proprij corporis cineribus conſimilẽ ſuſcitando Phœnicem claram præſtet Reſurrectionis indicium.

V. Denique Chriſtianorum, præſertim Martyrum ſarcophagis plurimis Phænix inſculpebatur, & incidi juſſus eſt in Sarcophago S. Maximi Martyris à S. Cæcilia, ut habent ejus acta. Siquidem de hac ave antiqua eſt opinio, quòd poſt mortem reviviſcat ex proprijs ſuis cineribus; quo videtur alluſiſſe S. Iob c. 29. cum ait: *In nidulo meo moriar, & ſicut palma*, (aliqui legunt, *Phœnix*, quæ & avem illam & palmam ſignificat) *multiplicabo dies*. Ita enim legit Tertullianus textum illum pſ. 91. *Iuſtus ut palma florebit*; in hunc modum: *Florebit velut Phœnix*, id eſt, *de morte, de funere*. de Reſurrect. c. 13. Porrò audiamus de hoc D. Ambroſium l. 5. Hexam. c. 23. *Phœnix avis*, inquit, *in locis Arabiæ perhibetur degere, atque ea uſque ad annos quingentos longæva ætate procedere. Quæ cùm ſibi finem vitæ adeſſe adverterit, facit ſibi thecam de thure, & myrrha & cæteris, in quam impleto vitæ ſuæ tempore intrat & moritur. De cujus humore carnis, vermis exurgit, pulatimque adoleſcit, ac proceſſu ſtatuti temporis, induit alarum remigia, atque in ſuperioris avis ſpeciem formamque reparatur. Doceat igitur nos hæc avis*, inquit, *vel exemplo ſui reſurrectionem credere, quæ & ſine exemplo, & ſine rationis perceptione ipſa ſibi inſignia reſurrectionis inſtaurat. Et utique aves propter hominem ſunt; non propter aves; ſit igitur exemplo nobis, quia author & Creator avium ſanctos ſuos in perpetuum perire non patitur, qui avem unicam perire non paſſus, reſurgenti eam ſui ſemine voluit reparari. Quis igitur huic annunciat diem mortis, ut faciat ſibi thecam & impleat eam bonis odoribus, atque ingrediatur in eam, & moriatur illic, ubi odoribus gratis fœtor funeris poſſit aboleri? Fac & tu ô homo tibi thecam: expolians veterem hominem cum actibus ſuis, novum indue. Theca tua, vagina tua, Chriſtus eſt, qui te protegat & abſcondat in die malo. Vis ſcire quia theca, quia protectio eſt? Pharetra*, inquit, *mea protexi eum. Theca ergo tua eſt fides, imple eam bonis virtutum tuarum odoribus, hoc eſt, caſtitatis, miſericordiæ atque juſtitiæ, & in ipſa penetralia fidei ſuavi præſtantium factorum odore redolentia totus ingredere: ea te amictum fide exitus vitæ hujus inveniat, ut poſſint oſſa tua pingueſcere & ſint ſicut hortus ebrius, cujus citò ſemina ſuſcitantur. Cognoſce ergo diem mortis tuæ, ſicut cognovit & Paulus, qui ait: Certamen bonum certavi, curſum conſummavi, Fidẽ ſervavi, repoſita eſt mihi corona juſtitiæ. Intravit igitur in thecam ſuam quaſi bonus Phœnix, quam bono replevit odore martyrij.* Huc uſque Ambroſius.

Jam verò talem quoque Phænicem fuiſſe noſtrum Defunctum & futurum in die Reſurrectionis, dubitare nos non ſinunt præclaræ ejus virtutes N N: è quibus utique thecam ſeu nidum ſibi conſtruxit, &c.

EXHORTATIO X.

Qualem pacem precemur defunctis.

Thema.

Requieſcant in pace, Canit Eccleſia.

COmmunis benè precandi formula tam in novo, quàm in veteri Teſtamento erat, precari pacem, qua & ipſe ſæpè uſus eſt Salvator, & Apoſtolos ſuos uti præcepit, vt intrantes domum dicerent: *Pax huic domui*. Et quidem rationi valdè congruit, vt hoc magnum bonum viventibus apprecemur, ſed quæ cauſa eſt, cur etiam defunctis Eccleſia Catholica & quidem tam frequenter, in S. Miſſa, in exequijs, in ſepulturis pacem hanc precetur verbis illis *Requieſcant in pace*? Quid enim inimicitiæ, quid hoſtilitatis, quid perturbationis mortui iam timeant? Verùm enim verò negari prorsùs nequit indigere adhuc pace etiam defunctos, nec eſſe omnes in tanta quiete, vt nihil adverſi ſentiant. Et cur enim anima Samuelis machinatione Saulis ab inferis, per Pythoniſſam evocata, conqueſta dixit ad Saulem. *Quare inquietaſti me, vt ſuſcitarer?* 1. Reg. 28. Non videntur igitur omnem prorsùs quietem & inferi poſſidere, ſed pacem perfectam adhuc expectare, atque exoptare, quamvis non illi, qui ad cælum jam evolarunt, ſed alij, qui ad patriam illam adhuc aſpirant. Qualis verò ſit ea pax & quies, parumper explicemus.

Cur Eccleſia apprecetur defunctis Pacem

I. Contra infeſtationes dæmonũ, qui interdum ſepulchra infeſtant: & Necromãticorum.

I. Precamur eis pacem contrà infeſtationes dæmonum, qui interdum ſepulchra infeſtant: & Necromanticorum, qui eorum oſſa ad magiam adhibent. Scimus ex Matthæo cap. 8. & Marc. cap. 5. dæmones in obſeſſis duobus habitaſſe in ſepulchris. Scimus & diabolum cum Michaële contendiſſe de Moyſis corpore, vt proderet id Iudæis ad cultum Idololatricum, ex epiſt. S. Iudæ. Scimus & ex hiſtorijs varijs quan-

Digitized by Google

Qui eorum oſſa ad magiam adhibent.

quandoq; ſepulchra lemuribus & ſpectris infeſta fuiſſe, & viventibus terrorem incuſſiſſe. E multis unum adnotemus, quod ſcribit B. Petrus Damian. Card. in quadam epiſtola, de Monacho ſui Monaſterii (Peruſini S. Salvatoris) cui nomen erat Gunizo; qui cum dæmoniacis artibus ſe addixiſſet, & tandem ſine pœnitentia obiiſſet, poſteà ad ejus ſepulchrum nigra canum turba per plures noctes adſtitit, & quaſi depoſitum ſuum cuſtodiit, ita ut videntes ingenti terrore percellerentur. Sanctus etiam Gregorius l. 4. Dial. ſcribit Monialem quandam ob detractionis vitium & ſtultiloquium noctu à dæmonibus, vidente cuſtode, è ſepulchro extractam, ac cingulo tenùs diviſam, parte ſuperiore cremata, inferiore relicta. Proptereà Eccleſia ſolet non modo cœmeteria ſacrare, verùm & luſtrali aquâ aſpergere, & infixo crucis ſigno quaſi ſigillo communire. Quamquam aliæ etiam hujus ritus cauſæ ſunt, ut videbimus alibi. Sæpius etiam compertum eſt, ſepultorum oſſa à Magis necromanticis exhumata, & ad præſtigias dæmoniacas uſurpata fuiſſe; ut non immeritò defunctis in Chriſto pacem ac quietem ab illorum inſidiis precari poſſimus ac debemus.

Meritò Eccleſia aſpergit & ſacrat cœmeteria.

II.
Vt proteſtentur vivi ſe defunctis ignoſcere.

II. Precamur illis pacem, ut hac precatione condonemus eis, ſi qua in re aliquando nos forte offenderunt, atque adeò rogemus Deum, ut eos propter nos nulla velit pœna afficere, ſed in gratiam potiùs recipere: quo modo Chriſtus in cruce rogans pro inimicis patrem, ut noxam eis dimitteret, oſtendit ſe priorem jam eis dimiſiſſe, quod in ipſum deliquerunt. Solent homines paſſionibus addicti gaudere de interitu & morte eorum, à quibus offenſi fuere, quod tamen charitati Chriſtianæ repugnat & pœna dignum eſt, luitque id Burcardus quidam Patriæ proditor (cujus proditione 1600. Helveti à Delphino Galliæ Rege anno 1442. apud Baſileam interfecti fuere.) Cùm enim is inter cadavera cæſorum obequitaret, eiſque inſultans diceret: Quàm jucundum hoc pratum! unus inter jacentes reſpirãs & vires colligens ingenua ſe erexit, lapidemque apprehenſum in faciẽ equitantis projectam fortiter; ut is planè de equo ceciderit atque extinctus ſit; Authore Stumpfio in Chron. Helvet. Deo ſic caſtigante ſanguinarii hominis vocem. Ab hac crudelitate dehortatur nos Eccleſiaſticus c. 8. *Noli*, inquit, *de mortuo inimico tuo gaudere, ſciens, quòd omnes morimur, & in gaudium volumus venire.* Quem locum ita exponit Palacius. *Cùm morimur, volumus in gaudium, id eſt quietem & pacem, quæ gaudium cauſat, venire.* Ad hæc pax (ſi fieri poſſet) turbaretur, ſi ſciremus inimicos noſtros de noſtra morte gaudere. Sanè defunctis, etiam in ſtatu bono, incumbere pœnam propter eos, quibus nondum reconciliati, è vita abierunt, non eſt dubitandum; & oſtendit exemplo ſibi exhibito S. Vicentius Ferrerius, celeberrimus & miraculis illuſtris Prædicator in ſerm. 1. de Dom. in Albis, in hæc verba: *Duo diffamaverant quemdam tertium, & qui ex diffamatoribus prior obiit, ſtetit per aliquod tempus in Purgatorio. Cùm verò inde exivit, credidit ſe ſtatim iturum ad Paradiſum. At dixit Deus: Non intrabis, quia priùs habes facere reſtitutionem famæ iſtius.* B. Vincentius Hiſpanus Ordinis Fr. Prædicatorum ſcit illud eſſe verum, quòd anima redierit, quia ipſemet fuit diffamatus, & ab ipſo mortuus veniam petiit. Sic refert Dauroult. in Catech. Quare ne hoc vel aliud tormentum ſuſtinere propter nos fortè offenſos cogitantur defunctorum animæ, noſtrum eſt Chriſtiana charitate non modo non inſultare aut malè ipſis precari, verùm etiam liberaliſſimè condonare, Deumque rogare, vt quieſcant in pace, & nihil omninò noſtri cauſa patiantur. Rationem aſſignat duplicem Eccleſiaſticus loco cit. prior eſt, *quia omnes morimur*, h. e. celeri ad mortem curſu tendimus, & in eodem cœmeterio, forſan & ſepulchro conveniemus & cohabitabimus. Altera, quia & ipſi nolumus gaudere de morte & interitu noſtro inimicos noſtros. Quod autem *ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri facias*, inquit Tobias *c.* 4. filio ſuo. Exemplo eſt S. Iob. qui *c.* 31. dicit: *Si gaviſus ſum ad ruinam ejus, qui me oderat: & exultavi, quòd inveniſſet eum malum!* q. d. abſit. Magis adhuc mirandum, quòd homo gentilis, Iulius Cæſar Pompeij hoſtis ſui interfecti, ſtatuas in foro dejectas, iterùm reſtituerit. Quàm ob rem Cicero ei dixit: *Pompeij ſtatuas reſtituendo tuas defixiſti.* Plut. de utilit. ex inimic. cap. Simile quid faciunt, qui defunctis inimicis ſuis pacem & requiem precantur, & honorificè de ijs loquuntur; dumque eorum ſtatuas per mortem dejectas rurſum erigunt per preces, ſibi apud Deum ſtatuas defigunt & gloriam comparant.

Nolenti cognoſcere digna punitio.

Ignoſcere debemus defunctis ob duas cauſas.

III. Precamur eis pacem, ut contra obtrectatores & detractores honorem eorum tueamur. Reperire etenim ſæpè eſt homines, qui cùm vivos lingua ſua proſcindere non auderent, defunctos lacerant & traducunt contra id Levit. 19. *Non maledices ſurdo*, h. e. abſenti & non audienti, ut exponit S. Greg. 3. p. paſtor. admon. 36. Quis autem magis abſens & non audiens, quàm defunctus? Surdus enim per alium deſcriptam in charta, vel tabula detractionem in ſe cuſam poteſt intelligere: defuncti verò nullo modo. Sunt hi detractores ſimiles Hyænis (den Grabthiern) quæ cadavera humana eruunt è ſepulchris & devorant; apud Pier. in Hierogl. Quibus pœnam impendere inſinuavit Deus, cum ad præceptum illud Levitici addidit. *Sed timebis Dominum Deum tuum, quia ego ſum Dominus*; q. d. quia audio & ulciſcar. Et ſanè ultus eſt multoties, cùm ejuſmodi Hyænæ Sanctorum virorum pios manes invaſerunt, uti in Donato quodam Afro; Mediolanenſis Eccleſiæ Presbytero, qui in convivio detrahebat memoriæ S. Ambroſij, præſentibus initio, poſteà verò auditâ detractione diffugientibus, alijs Religioſis viris; ſubitò enim vulnere percuſſus gravi, è menſa elatus in lectulum, inde ad ſepulchrum deductus eſt, vti refert Paulinus apud Baron. anno 397. Qui ergò ſepulchrum alie-

Detractores aſſimilantur Hyænis.

num

num infeſtare anſus fuit, jure ad ſepulchrum elatus eſt. Quare, cùm malevolorum dentibus appetantur mortui, piorum eſt illos vel defendere, ſi defendi poſſunt, vel ſaltem pro defuncto bene ominari, pacemque ei precari, & mordacem linguam opprimere. Quo ſenſu intelligere poſſumus, quod Eccleſiaſticus *c.* 28. dixit: *In requie mortui requieſcere fac memoriam ejus*, ut enim Hyænæ tales abſtineant à laniena mortuorum, & horum memoria in ore canum ſaltem conquieſcant. Meritò ad defunctos applicare poſſumus dictum Conſtant. M. Imp. quod de quibuſdam Epiſcopis accuſatis dixit, *ſe eorum flagitia, ſi coram videret, paludamento ſuo operturum*. Sic enim decet nos & eorum qui in fide obierunt, nec publica laborarunt, infamia, acta mala ſilentio obtegere; præſertim quandò & ipſa communis mater noſtra terra, eam jam operuit & ſepelivit. Eò forſan ſpectabant Græci, qui ſi fortè inſepultos aliquos reperiſſent contegebant non lapidibus, lignis aut cæſpitibus, ſed ter pulvere injecto operiebant. Romani verò levem terræ glebam ijs injiciebant, addebantque illud: *Sit tibi terra levis*; ut refert noſter Lorinus in *Num. c.* 16. Dùm ergò neque Ethnici cadavera ſuorum etiam ignotorum gravi premere pondere religioni duxerunt, nullo modo decet Chriſtianos, ut defunctos ſuos opprimant dicterijs, calumnijs aut opprobrijs: ſed potius, ut preſſos piâ precatione ſublevent, optando eis terram levem, h. e. pacem & requiem.

IV. Vt reddantur immunes à præſtanda ignis emendatorij ſolutione.

IV. Precamur illis pacem redimendam à divina juſtitia, ſi forſan ei obærati maneant & urgeantur igne emendatorio ad præſtandam ſolutionem; quod valdè timendum eſt; quia admodum delicati & difficiles communiter ſumus ad exſolvenda noſtra debita in hoc ſæculo. Ex quo neceſſariò ſequitur luendo eſſe in altero; quare videntur mihi animæ in ergaſtulo purgatorij (ein Schuld thurn) detentæ efflagitare à nobis eleëmoſynam, quo modo petijt mendicus ille ab Alphonſo Rege Aragonum hoc prætextu: *Ære alieno opprimor, ô Rex, & Creditoris mei inſolentiſſimi exactionibus atteror quotidianis. Succurre mihi, obſecro.* Rege verò interrogante, *quiſnam eſſet hic exactor?* Reſpondit: *Venter hic meus eſt, quotidie cibum exigens; nec tamen à me obtinens: cùm non habeam, quod dem.* Delectatus hominis ingenio Rex non dimiſit indonatum; apud Corozet. in dict. & factis memorab. Non vexantur jam à famelico ſtomacho animæ purgantes, urgentur tamen à divina juſtitia, quæ pænas adhuc exigit à non expiatis. Lytrum igitur expetunt, quo redimant ſe ab illo ſevero exactore; qui non dabit eis pacem, ſed continuò pænas pænis addit; donec ſe exſolvant. Videant igitur inprimis propinqui defunctorum, ut defunctis ſuis, fame, non panis aut ciborum, ſed piorum operum, quibus redimantur ab exactore illo, oppreſſis liberaliter ſuccurrant. Contingit animabus illis, quod Moniali illi, in vita S. Remberti, Epiſcopi Bremenſis, quæ non procul à Sleſwico capta & adducta à Barbaris, atque inter alios captivos, catenis conſtricta propoſita in foro venalis, viſa eſt à S. Remberto, illic tranſeunte. Quæ cùm agnoviſſet eum virum eſſe Sacerdotalem, adeoq; Chriſtianum, motu corporis ad venerationem compoſito, jam genuflectendo, jam caput crebrò inclinando, honorem illi exhibuit, quaſi miſericordiam eminùs implorare, ſimulque teſtimonium fidei & religionis ſuæ dare volens, voce altius ſublatâ pſalmos, ſicut in Choro conſueverat, cantare cæpit. Eam ob rem motus commiſeratione Epiſcopus ſanctus, preces ad Deum pro ea fudit, moxque catenarum vincula non ſine Barbarorum ingenti admiratione dirupta de collo ejus ceciderunt. Non potuit tamen hoc miraculum puellam è manibus Barbarorum liberare. Quare complura diverſi generis pretia Epiſcopus pro ea obtulit: quibus omnibus repudiatis, equum ejus pro redemptione poſtularunt; quem ille lubens & gaudens cum omnibus ornamentis repentè deſiliens tradidit, virginemque eo pretio è captivitate redemit, ac liberam, quà vellet, ire, dimiſit. Hujuſmodi captivæ ſunt animæ purgantes, ſponſæ alioquin Deo dicatæ & dilectæ. Cæterùm quia ob reatum pœnæ premuntur adhuc vinculis purgatorij vindicis, ſupplices ad nos manus tendunt, nobis genua flectunt, nobis inclinant capita & cantant flebile illud: *Miſeremini mei! ſaltem vos amici mei.* Quo modo igitur non tangimur commiſeratione maximâ, ut illas redimamus & lytrum Deo vindici pro illis exſolvamus? Quomodo non equum corporis noſtri pro illis offerimus, caſtigando jejunijs, diſciplinis, vigilijs, cilicijs? Ac ſiquidem hoc difficile nobis videtur, offeramus pro eis ſaltem devotas preces: & ſi prælongas ægrè damus, depromamus ſaltem nummum unum è burſa oris noſtri, & dicamus illud: *Requieſcant in pace.* Profuiſſe ſanè hanc quantumvis breviuſculam apprecationem animabus illis, oſtendit factum Religioſi cujuſdam Paterbornenſis, è cænobio SS. Petri & Pauli, Ordinis Cluniacenſis, qui quoties per cœmeterium ad ſacram Ædem tranſiret, recordatus animarum in purgatorio detentarum, orationem pro eis fundebat, quam dum aliquando ibidem pertranſiens finiſſet hac clauſula: *Requieſcant in pace*, moxque audivit manifeſtè multitudinis turbam reſpondentem *Amen Amen.* Perceptaque hac voce totus intremuit, & has voces eſſe animarum, pro quibus orabat, putans, tam contiguas ſibi viſibiliter eſſe miratus expavit, bonæque conſuetudinis uſum, quem devotè eatenus ſervaverat, tanto deinceps propenſiori diligentia proſecutus eſt, quanto deinceps devotionis ſuæ obſequium acceptabile Deo, fidelibuſque animabus gratum & fructuoſum exiſtere tam inuſitati miraculi novitate lætus agnovit. Ita refert l. de viris illuſtr. Ord. Ciſterc.

Quandò igitur & nos hoc fine ad Cœmeterium iſtud convenimus, ut defunctum N. hic pio & Chriſtiano ritu terræ commendemus, non dimittamus eum ad alteram vitam ſine commeatu & ſpirituali ſubſidio; ac ſiquidem

dem

dem nunc aliud, quod offeramus, non occurrit, depromamus ſaltem è corde & ore noſtro minutum illud, dicamuſque toto cordis affectu: *Requieſcat in pace.*

EXHORTATIO XI.

Quâ ratione corpora Piorum in pace ſepulta ſint.

THEMA.

Corpora ipſorum in pace ſepulta ſunt. Eccl. 44.

Diverſa eſt mors iuſtorum & impiorum.

COmmunis quidem omnibus eſt mors, tam pijs, quàm impijs, quia *Statutum eſt hominibus ſemel mori*, ad Hebr. 9. Non eſt tamen vtrorumque par conditio. De improbis enim dicitur Iob. c. 36. *Morietur in tempeſtate* (Hebr. Naghor, h. e. *in excuſſione*) *anima eorum.* q. d. morientur ſine pace, verò dicitur Ecc. 44. *Corpora ipſorum in pace ſepulta ſunt.* q. d. non ſolùm ipſorum animæ requieſcunt in ſancta pace, ſed etiam corpora in pace ſunt ſepulta. Quinam verò potiſſimum iſti ſint, exponit paulò ſuperiùs his verbis: *Illi viri miſericordes ſunt, quorum pietates non defuerunt.* Viri ergò pij, & præſertim qui erga pauperes pietatem quaſi paternã oſtenderunt, in pace ſepulti ſunt. Vel ut ait S. Bernardus ſerm. 3. de SS. Petro & Paulo: *Sunt hi planè viri miſericordes, ſive quia miſericordiam conſecuti, ſive quia miſericordiâ pleni, ſive quia miſericorditer nobis à Deo donati ſunt.* Non eſt parvi æſtimandum hoc Dei beneficium; quinimò indicium eſt non leve, talium etiam animas in ſancta pace profectas eſſe. Iam verò diſquiramus, quâ ratione ipſi in pace ſepulti poſſint dici & haberi.

Iuſti in pace ſepulti ſunt. I. Quia naturali & placidâ morte obierunt, quæ non contingere ſolet impijs.

I. Si non violentâ, ſed naturali & placidâ morte obierunt; quod communiter viris pijs & iuſtis contingit: Impij & ſcelerati vel plectuntur Iudicum ſententia, vti Ioab, de quo mandavit David Salomoni filio: *Non deduces canitiem ejus pacificè ad inferos* 3. Reg. 2. propter homicidia videlicet patrata, ob quæ & interfectus eſt in ipſo Domini tabernaculo. Vel divinâ vltione, cuius quàm plurima & quotidiana ferè ſunt exempla; & fuêre etiam apud Gentiles, quia propterea Numinis vindictam ſtatim conſectabant è diro morientium genere. Unde cùm vipera Paulum invaſiſſet in Inſula Melite, mox dicebant Barbari: *Vtique homicida eſt homo hic, qui cùm evaſerit de mari, vltio non ſinit eum vivere.* Act. 28. Aſſerit etiam Scriptura pſalmo 54. *Viri ſanguinum non dimidiabunt dies ſuos.* Et Matth. 26. *Qui gladium accipiunt, gladio peribunt.* Scimus & contrà Cain clamaſſe ſanguinem fratris eius de terra. *Geneſ.* 4. Unde & Plutarchus, homo Gentilis ſcripſit librum de ſera Numinis vindicta, quam demonſtrat exemplis plurimis & ferè admirandis. Verùm hoc vniverſale non eſt, in quo errarunt Melitenſes illi & Gentiles. Scimus enim martyres in primis licet innocentiſſimos varijs in tormentis pro Chriſto occubuiſſe; ſcimus etiam aliquos ob levia peccata, morte vel ſubitâ vel acerbiore punitos, vt hac ratione illa expiarent; vti Prophetam illum bonum, qui ob tranſgreſſionem non magnam à leone occiſus eſt. 3. *Reg.* 13. & Moyſen Abbatem, qui ob levem etiam culpam à dæmone obſeſſus fuit apud Caſſianum *Collat.* 7. cap. 27. Ozam quoque ob contactum Arcæ incautum ſubitâ morte plexum. 2. Regum 6. & alijs ſæpè malis hominibus proſpera, bonis adverſa contingere, ex certa Dei providentia. Quare ſi quis diuturnis & acribus doloribus cum morte prius luctati ſunt, antequam morerentur, non inde mox iudicandi ſint, quaſi id malæ mortis omen eſſet: vti nec ſemper piè & ſanctè obeunt, qui placidâ morte obeunt. Solùm ergò hoc dicimus, in Dei beneficijs reponendum, cùm quis naturali & pacatâ morte defungitur, & non ob ſcelus aliquod dirâ morte plectitur. Laudamus igitur Deum & gratulamur defunctis noſtris propinquis, amicis, & confratribus, quod non infami, non ſubitaneâ, non crudeli fine vitam terminarint, adeoque in pace ſepulti ſint.

Non tamẽ ita ſemper accidit.

II. Quia pleni dierum & vitæ ſaturi in bona ſenectute hinc emigrarunt.

II. Si pleni dierum & vitæ ſaturi in bona ſenectute hinc emigrarunt; quod beneficium promiſit Deus Abrahæ Geneſ. 15 dicens: *Tu autem ibis ad patres tuos in pace, ſepultus in ſenectute bona.* h. e. provecta, annorum ſcilicet 175. Quemadmodum enim ſpicæ, cùm plenæ & maturæ ſunt, ad terram ſe ſponte inclinant, & falcem curveſcentes exſpectant: poma etiam matura partim ramos ſuos ad terram deprimunt, vt decerpi poſſint, vel vltrò ex arbore decidunt; quia dies ſuos impleverunt: ita qui ad multam ſenectutem provexere vitam, libenter & pacatè ad alteram illam & quietem migrant, quaſi tædio huius vitæ tam ærumnoſæ & calamitoſæ, qualis præcipuè ſenum eſt. Atque hac ratione *mortuus eſt Abraham, in ſenectute bona provectaq; ætatis & plenus dierum*; vt dicitur Gene. 25. *In ſenectute bona*, ſive ætatem ſpectes, ſive gratiam: ætatem, quia decrepitus & ſine ægritudine: gratiam, plenus bonis operibus deceſſit; quæ eſt optima plenitudo & vera opitulentia, de qua Philo Iudæus l. Quis diu rerum ſit hæres, ſcribit: *Rectè dixit Propheta quidam; malle ſe vnam diem cum virtute vivere, quàm mille annos in vmbra mortis*; ſcilicet in peccato & vita mala. Ad hanc pacem aſpirabat etiam Sanctus Simeon, quâ tandem adventante canebat inſtar cygni ſuaviter: *Nunc dimittis* (Græcè ſolvis) *ſervum tuum Domine, ſecundùm verbum tuum in pace.* Luc. 2. In quem textum S. Ambroſius l. de bono mortis c. 2. ait: *Quaſi neceſſitate quâdam teneretur in hac vita, non voluntate; Ita dimitti petit, quaſi à vinculis quibuſdam ad libertatem feſtinaret.* Qui agnoſcunt hunc mundum eſſe carcerem, cum gaudio hinc abeunt, qui mundum ſibi delegerunt pro patria, inviti diſcedunt. Unde Sanctus Auguſtinus, tract. 9. in epiſt. Ioannis: *Sunt homines*, inquit, *qui cum patientia* (dolore) *moriuntur: ſunt homines, qui cum patientia* (dolore) *vivunt. Qui adhuc deſiderat vitam iſtam, quando illi venerit dies mortis, patienter* (cum dolore ſcilicet) *tolerat mortem; qui autem deſiderat diſſol-*

vi & eſſe cum Chriſto, non patienter (id eſt cum dolore) *moritur, ſed patienter vivit, delectabilior moritur.* Porrò ſi antiqui SS. Patres deſiderarunt abſolvi vinculis carnis, tædio prælongæ dumtaxat & ærumnoſæ huius vitæ, tametſi ad limbi tenebras, cælo adhuc clauſo, pergendum eis eſſet; quantò magis gratulandum illis, qui confectâ iam ætate & reſerato cælo ex hoc carcere dimittuntur?

III. Quia omnia in pace cum Deo, hæredibus, & hominibus compoſita deceſſerunt.

III. Si pace cum Deo, hæredibus & hominibus benè compoſita mortui ſunt, in pace vtique requieſcunt. Qui in taberna commoratus comedit & bibit, ſi prius quàm diſcedat, hoſpiti ſymbolam perſolvit, is cum pace & bona hoſpitis gratia abit; ſin minùs, ad rationes cum hoſpite componendas retrahetur. Pari modo qui in hoc mundo, magno Dei hoſpitio, contracta fortè debita perſolvit Deo, eumque ſibi conciliavit, vtique cum pace hinc emigrare poterit; præſertim ſi & ipſum cum Simeone illo Sene in vlnas ſuas per S. Communionem ſuſcepit, & diſſuaviavit. Tunc enim cum ſene illo dicere poterit: *Nunc dimittis Domine ſervum tuum in pace.* Gentiles Romani exiſtimantes defunctorum ſpiritus à Charonte Stygio nauta per flumen ad campos Elyſios devehendos eſſe, ne autem ob vecturam lis eis cum vectore eſſet, nummum argenteum pro naulo, Charonti dando, in demortui os reponebant. Chriſtianorum naulum, quod exhibere cuſtodi Angelo, qui eos ad Cælum pervehat, debent, eſt Sanctiſſima Euchariſtia, antè obitum ſumenda; cùm eam ſumere & habere infirmus poteſt; & tunc in pace ad ſuperos commigrabit, nec erit quod litigandum ei ſit cum vectore Angelo, aut Iudice Deo. Deinde ſi cum omnibus hominibus, quantum per ipſos ſtetit, pacem habuerunt, aut inierunt, dum adhuc ſpirarent, vti præcipit Apoſtolus ad Romanos 12. *Si fieri poteſt pacem habentes cum omnibus hominibus.* Quo ſpectat illud Chriſti monitum Matth. 5. *Eſto conſentiens adverſario tuo citò, dum es in via cum eo, ne fortè tradat te adverſarius iudici, &c.* Quod explicans Sanctus Hieronymus ait: *Eſto conſentiens, benignus, & benignus tuo adverſario, dum es cum illo in via huius ſaculi, ne fortè ſi id non feceris, tradat te Iudici Deo, & in tartarum mittaris.* Quod ſanè eventurum illis, qui nolunt reconciliari inimicis ſuis, vaticinatur Ezechiel capite 32. *Deſcenderunt*, inquit, *ad infernum cum armis ſuis &* (h.e. quia) *poſuerunt gladios ſuos ſub capitibus ſuis.* q.d. quia ſemper vindictam meditabantur, & redire in gratiam cum inimicis noluerunt, ideò ſine pace, imò cum armis & hoſtilitate ſua deſcenderunt adinſtar Pharaonis, ſanguinem ſitientis, in profundum inferni.

Denique cum hæredibus etiam prius, quàm morerentur ita convenerunt, ſive per teſtamentum, ſive per amicam compoſitionem, ita vt non reliquerint poſt ſe fermentum turbarum & contentionum inter hæredes. Alioquin illæ diſſenſiones redundarent etiam in defunctum, vt in altero ſæculo pacem non haberet, qui pacem inter filios & nepotes componere neglexit. Idcircò enim mandatum Ezechiæ Regi à Deo per Iſaiam 4. Reg. 20. *Præcipe domui tuæ, quia morieris tu.* q.d. manda, vt ne fiant diſſidia inter hæredes, dividendo inter eos hæreditatem tuam dum vivis; potes enim pacem eis relinquere. Sic enim & Chriſtus Dominus abiturus ad mortem, quaſi teſtamento facto, commendavit pacem Diſcipulis ſuis: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis.* Ioannis 14. Compoſitâ hâc ratione cum Deo, hæredibus, & inimicis, pace quomodo defunctus non requieſcat; qui neminem habet adverſantem, qui litem ipſi moveat?

IV. Quia non ſunt proiecti ſepulturâ, ſed in ſepulchro maiorum collocati.

IV. Si honeſta ſepultura, atque imprimis Patrum ſuorum terræ commendati, & non eiecti, vel, ut ait Scriptura, ſepultura aſini, ſepulti ſunt. Eſt enim & hoc ſignum alicuius benedictionis cœleſtis, & beneficium Dei. Hanc pacem & ſepulturæ honeſtatem petijt S. Iob, Gen. 49. *Sepelite me cum Patribus meis in ſpelunca duplici.* Similiter & Ioſeph. Geneſ. 50. Hinc orta frequens illa Scripturæ phraſis: *Congregatus, vel appoſitus eſt ad patres ſuos.* Cauſa eſt, quia ſignum alicuius ſupplicij aut maledictionis erat privari ſepulchro paterno, vel eijci inſepultum, & ſepeliri ſepultura aſini, vti Ioakim Regi Ieremias prædixit capite 22. *Sepultura aſini ſepelietur.* Et Regi Achab Elias: *Si mortuus fuerit Achab in Civitate, comedent eum canes; ſi autem mortuus fuerit in agro, comedent eum volucres Cæli.* 3. Reg. 21. Idem contigit Abſoloni perduelli Davidis filio, qui erexerat ſibi, cùm adhuc viveret, tumulum, qui eſt in valle Regis. Dixerat enim: *Non habebo filium, & hoc erit monumentum nominis mei.* Sed non eſt gaviſus opere ſuo, proiectus enim eſt *in ſaltu in foveam grandem, & comportaverunt ſuper eum acervum lapidum magnum nimis.* 2. Reg. 18. Pro pœna etiam dictum eſt Prophetæ illi: *Quia non obediens fuiſti ori Domini &c. non inferetur cadaver tuum in ſepulchrum Patrum tuorum.* 3. Regum 13. Cùm ergò indicium aliquod Divinæ animadverſionis ſit privari ſepulchro paterno aut honeſto alio tumulo, præjudicium integritatis, & vitæ benè peractæ parit ſepultura honorifica, & maximè inter maiores ſuos; quorum degeneres filij non fuerint, qui cum ijs requieſcunt.

V. Quia laudabilem ſui memoriam poſteritati reliquerũt.

V. Si laudabilem ſui memoriam poſteris reliquerunt. Eſt enim & hoc præiudicium aliquod, fuiſſe viros virtutis & eximiæ Sanctitatis: Qualis fuit Rex Ioſias, de quo dicitur Eccleſiaſt. 49. *Memoria Ioſiæ in compoſitionem odoris facta opus pigmentarij; in omni ore quaſi mel dulcorabitur eius memoria, vt Muſica in convivio vini.* Mel à putredine conſervat corpora mortuorum, teſte Plinio l. 22. c. 24. *Mellis*, inquit, *natura talis eſt, vt putreſcere non ſinat corpora.* Muſica enim convivijs exhilarat: ſic piorum vita ſancta non ſinit interire memoriam eorum, ſed quaſi immortales in ore hominum conſervat, vt poſt mortem adhuc vivant: eaque memoria poſteros recreat velut ſuavis Muſica, & vt dulce mel palatum. Ita vixit

poſt

poſt mortem, ſparſitque odorem ſuavem Tabitha illa Act. 9. *cuius mortem planxerunt viduæ pauperes, & oſtenderunt S. Petro tunicas & veſtes, quas illis fecerat Tabitha.* De qua S. Chryſoſtomus hom. 30. in Gen. ſcribit; *Si memoriam quaris, ſi veram gloriam amas, hanc imitare, tales domos exſtrue.* Multo ſapidior & ſuavior multoque conſtantior eſt memoria bonorum operum, quàm ſplendidorum ædificiorum, in quibus filij huius ſæculi memoriam ſui fruſtrà quærunt. Ergò in pace ſepulta ſunt oſſa Sanctorum virorum, quia nemo facilè audiçur, qui labem eis aſpergere maledicto audeat, ſed in ore omnium laus ipſorum viget, iuxtà id Proverb. 10. *Memoria iuſti cum laudibus.* E contrà addit: *Nomen impiorum putreſcet* Cuiuſmodi erat in primis Abſalon, cuius oſſibus ſub acervo lapidum ſepultis maledicunt vſque hodie Pagani & peregrini, atque execrantur hac voce: *Maledictus ſit Patricida Abſalon, & quicumq; iniuſtè parentes ſuos proſequuntur, maledicti ſint in æternum;* vti refert Adricomius in deſcript. terræ ſanctæ num. 227. Talis impiùs ille Antiochus, flagellum Hebræorum, qui à vermibus vndique corroſus tantùm exhaluit fœtorem, vt ferri in caſtris non poſſet, de quo & prædixit Mathathias 1. Mach. 2. *A verbis viri peccatoris ne timueritis, quia gloria eius ſtercus & vermis eſt.*

VI. Quia in expectatione & ſpe bonæ glorioſæ Reſurrectionis indormierunt.

VI. Denique ſi in expectatione & ſpe bona glorioſæ Reſurrectionis & futuræ beatitudinis dormiant in ſepulchris. Hoc ſenſu de illis dicitur Sapient. 3. *Iuſtorum animæ in manu Dei ſunt, & non tanget illos tormentum mortis.* Et mox: *Illi autem ſunt in pace.* Si enim in manu Dei ſunt, vtique & in pace ſunt; quia ab ira venturi Iudicis nihil ſibi metuunt. Quemadmodum ergo Sanctus Petrus vinctus in carcere, quando iam producendus erat ad capitale ſupplicium, inter duos milites ſuaviter dormivit; quia norat ſe in manu Dei eſſe. *Act.* 12. ita & iuſtorum corpora inter ipſos vermes in ſepulchro quaſi dormiunt magnâ pace, quia in Dei manu ſunt, iuxtà id Pſalmi 33. *Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum: vnum ex his non conteretur.* Omnia enim reſtituenda & reformanda ſunt. Securo & intrepido animo expectavit Joſeph ſeptem annos ſterilitatis, quia ſibi & Regi ſuo iam providerat de annona in venturos ſeptem infrugiferos annos: ita pariter iuſti magna cum pace & quiete expectant diem iudicij, in quo vnicè requirentur bonorum operum fruges, de quibus ipſi iam egregiè ſibi providerunt. Sola impiorum oſſa pacem non habent, quia pro ſterili illo die ſibi nihil compararunt. In quorum perſona ait David Pſalm. 37. *Non eſt pax oſſibus meis à facie peccatorum meorum.* Quomodo enim pax ſit reo in carcere detento, qui novit ſe aliquando ad tremendum Iudicium ac ſupplicium producendum. Quoniam verò Defunctus noſter omnium ſententia talem vitam duxit, ut de eius ſalute meritò dubitare non poſſimus, atque in primis dum adhuc viveret pacem cum Deo, hæredibus, omnibuſque hominibus ſancivit, dicere de ipſo licebit, *Corpus ipſius in pace ſepultum eſſe.* Quod ſi tamen adhuc rigidus ille hoſpes, Radamantus & Exactor iuſtitiæ levia aliquot debita ab ipſo requiret, noſtrum erit pro ipſo interponere, vt leviores illas noxas, quibus eluendis forſan adhuc obnoxius eſt, ipſi condonare dignetur.

EXHORTATIO XII.

Commendatur ſepultura Chriſtiana.

THEMA.

Secundùm iudicium contege corpus illius, & non deſpicias ſepulchrum illius. Eccl. 38.

Chriſtiani barbariem aliarum nationum corrigunt, quando mortuos ſepeliunt ob iuſtiſſimas rationes.

NOn idem omnium gentium fuit iudicium circà defunctos, quid cum illis agendum, & quorſum deponendi eſſent. Quædam enim Barbaræ Nationes abijcienda illorum cadavera corvis & lupis devoranda, bruto ſanè iudicio cenſebant, vti Hircani, Caſpij, Bractriani; quod cùm Nicanor Alexandri Præfectus emendare voluiſſet, penè amiſit provinciam, vt ſcribit S. Hieronymus contrà Iov. cap. 36. Aliæ vt Scythæ, mortuos ſuos inter epulas devorabant, apud Rhodig. lib. 9. c. 43. Aliæ vt Romani extrà vrbem comburebant. Nimis inhumani, & crudeles hæ fuerunt. Saniore iudicio vſæ ſunt aliæ cultiores nationes, vti Athenienſes, & Macedones, qui ſuos inhumabant, & magno quidem ſtudio atque honeſtate. Maximè verò ſolemnè & cordi fuit Hebræis, atque vt Rhodiginus loco citato ait, lege cautum erat, nè inſepultum relinquerent. Quo de pietatis officio celebrantur Abraham, Iacob, Ioſeph, Tobias, Nicodemus, & Ioſeph ab Arimathæa. Nec immeritò; ſi quidem ea pietas & miſeratio humanis pectoribus à natura videtur inſita. Quare Chriſtianis ſemper ea cura fuit, ut fratres & ſorores ſuas debito cum honore terræ velut matri, è qua formati fuère, mandarent. Cuius honeſtatis cauſas aliquot inveſtigabimus.

I. Sicut externa bona à mortuis relicta hæredes habent in honore: multo magis corpora defunctorum.

I. Quia corpus eſt pars hominis intrinſeca, quæ charior ipſi fuit & præſtantior, quàm omnia bona exteriora. Quare ſi externa illa bona à propinquis nobis relicta in honore habemus, cur non eorumdem corpora? Hanc rationem affert Sanctus Auguſtinus libro 1. de Civitate Dei capite 13. *Si enim, inquit, paterna veſtis & annulus, ac ſi quid eiuſmodi tantò charius eſt poſteris, quantò ergà parentes maior affectus; nullo modo ipſa ſpernenda ſunt corpora, quæ vtique multò familiarius & coniunctius, quàm quælibet indumenta geſtamus, Hæc enim non ad ornamentum nec adiutorium, quod adhibetur extrinſecus, ſed ad ipſam naturam hominis pertinent.* Certè Naboth vineam à maioribus ſuis ſibi relictam tanto in pretio habuit, vt ſanguinem potiùs fundere mallet, quàm eam alienaret. 3. Reg. 21. Et Samaritana illa cum civibus tanti æſtimavit puteum à Patriarcha Iacob ſibi relictum, vt eius aquam omnibus alijs præferret aquis. *Ioann.* 4. Si igitur externa iſta habemus in honore, quia à charis maioribus accepi-

mus, cur non magis eorumdem corpora, ipſis clariſſima & coniunctiſſima? Brutorum quidam cadavera nulla injuria exponimus feris & volucribus, quia ipſis non erant meliora; at hominem omnium brutorum & totius terræ dominum ejicere in fimetum, vt faciebant Sabæi; vel in mare, vt canum, corvorum, & piſcium præda fiant, indignum eſt & barbarũ. Unde Origines l. 5. & 8. contrà Celſum, ait: *Rationalem animam honorare didicimus, & huius organa ſepulchra honorificè demandare.* Quare inſtar ſupplicij grave ſemper habitum fuit, ſepultura privari. Patet in Ieroboamo, de quo, quia idola coluerat, ait Dominus 3. Reg. 14. *Qui mortui fuerint de Ieroboam in civitate, comedent eum canes: qui autem mortui fuerint in agro, vorabunt eum aves cæli.* Ejici verò è ſepulchro oſſa mortuorum maximæ Dei iræ ſignum fuit, *Ierem.* 8. Denique excluſi ſepulchri beneficio, dicebantur ſepulchra aſini eſſe ſepulti. *Ier.* 2.

Cadavera meritò terræ traduntur, quia eſt Mater.

Neque dicas terram etiam minus honeſtum eſſe conditorium cadaverum humanorum, cùm ea ſit mater noſtra, è qua prodivimus in hunc mundum; quid mirum ſi & ipſa in uterum ſuum recipiat filios ſuos? Sanè Cyrus Perſarum Rex noluit in auro & argento ſepeliri, in terra potius elegit. *Quid enim* aiebat, *beatius, quàm terræ miſceri, quæ pulchra & bona omnia progignit?* apud Xenoph. in Cyripæd.

II. Quia corpora fidelium ſunt templa Sancti Spiritus.

II. Quia corpora fidelium ſunt templa Spiritus S. & organa, per quæ operatur in nobis Chriſtus omne bonum. Hanc etiam rationem adfert S. Auguſtinus loco cit. *Non ſunt ſpernenda defunctorum corpora,* ait, *maximeq; iuſtorum ac fidelium, quibus tanquam organis & vaſis ad omnia bona opera Spiritus S. vſus eſt.* Scimus enim Apoſtolum ſcribere 1. Cor. 6. *Neſcitis, quia corpora veſtra membra ſunt Chriſti?* Et rurſum: *An neſcitis, quoniam membra veſtra templa ſunt Spiritus S. qui in vobis eſt?* Magno ſanè in honore conſervari voluit Deus ædiculam, in qua Chriſtus cum ſanctiſſima ſua Matre habitavit, & per Angelos in ſacratiora loca deferri, vti adhuc viſitur Laureti. Cur non & corpora fidelium honoratiore loco reponantur, in quibus habitavit Spiritus Sanctus, & ipſe Chriſtus toties ad ea digreſſus in S. Euchariſtia? præſertim cum ea ſuo tempore reſuſcitanda gloria & decore veſtienda cæloque inferenda ſint? Hinc ſemper chriſtiani ſummâ contentione Sanctorum corpora ſuis manibus inhumare ſtuduerunt, etiam cum præſentiſſimo mortis periculo. Inter quos Eutychian Papa hoc officium pietatis ſedulò exercuiſſe traditur in Martyrologio die 8. Dec. ita vt manu propriâ ſepelierit trecentos quadraginta duos martyres. Quin & bruta animantia Dei juſſu quandoque terram ſepeliendis Sanctorum corporibus eruerunt, vti Leones duo S. Paulo Eremitæ, apud Sanctum Hieronymum in eius vita, rurſum alii duo in vita S. Paſnutij, vt corpus Sancti Onufrij: alij, ut corpus S. Mariæ Ægypriacæ ſepeliretur à Zoſima, in eius vita. Aliorum Sanctorum corpora & oſſa ab ipſis prædacibus feris miraculosè cuſtodita fuêre, donec honeſtè traderentur ſepulturæ, vti S. Staniſlai Epiſcopi & Martyris à canibus. S. Luciani Martyris corpus Delphinus ex aquis extulit, quò ſepeliri honeſtè poſſet. Imò & creaturæ ſenſu carentes viris Sanctis ſepulchrũ exhibuerunt. Saxum S. Iacobi Apoſtoli corpus excepit, in ſepulchri ſpeciem ſe formans S. Clementi Papæ & martyri ſepulchrum in ipſo mari mirabiliter in templi formam præparatum, atque vt audiri poſſit, mare ad tria milliaria receſſit. Quæ omnia demonſtrant etiam ipſi Deo curæ eſſe de inhumandis piorum oſſibus.

III. Quia per hoc aſtruitur fides Reſurrectionis, idque probatur exemplo ſeminis.

III. Quia per hoc aſtruitur fides Reſurrectionis & imprimitur viventibus, vti docet S. Thomas in 4. diſt. 45. q. 2. art. 3. ad 3. *Sepultura* inquit, *ſpiritualiter prodeſt vivis in quantum per hoc aſtruitur Reſurrectionis fides.* Semini corpora noſtra comparat Apoſtolus 1. Corint. 15. *Seminatur,* inquit, *corpus in ignobilitate, ſurget in gloria.* Quemadmodum videlicet vile & abiectum ſemen, miſſum in agrum, ibique mortuum, prodit in elegantem ſpicam. Projice ſemen in aquam, ignem in ventum: nequaquam germinabit: projice in terram, & videbis anno ſequente prodiiſſe quaſi à morte ad vitam, & evaſiſſe in ſpicam. Sic fiet cum corporibus iuſtorum. Rectè igitur in terram & ſepulchrũ quaſi in agrum deponuntur. Qui veſtem ſuam adeò attrivit & laceravit, vt exutam abjiciat in ignem, aut flumen, hoc ipſo declarat ſe eam deſeruiſſe, nec vnquam recepturũ. At qui veſtem ſuam quam, v.g. nuptiarum die geſtavit, veſperè recondit in ſcrinio ſuo & ſedulò aſſervat, eo ipſo indicat ſe eam corpori ſuo rurſum aptaturum, & cum gloria proditurum.

Itaque abjecerint gentiles corpora mortuorum in ignem, ſterquilinia & flumina; quia fidem Reſurrectionis non habuerunt. Nos Chriſtiani, qui certâ fide eam credimus, oſſa noſtra in terram recondimus; vbi licet ſemina putrefacta maiori cum ſplendore progerminabunt, ac demum in horreum cœleſte inferentur. Quã ob cauſam ſepulturæ locum appellamus nos Germani, agrum Dei, **ein Gotts Acker:** Græci verò Cœmeterium, h. e. *Dormitorium,* **ein Schlaffhaus;** quia mors nobis ſomnus eſt. Atque hinc orta eſt antiqua illa conſuetudo, qua fideles defunctorum ſuorum corpora, antequam ſepulchro inferrent, prius lavabant, vti ſcribit S. Gregorius *hom.* 38. *& l.* 3. *dial. c.* 7. Deinde mundo linteo involvebant, manus in crucis formam componebant, floribus conſpergebant & corollis ornabant, denique erectis magnificis epitaphijs honorabant. Sub Honorio Imperatore in ſepulchro Zachariæ prophetæ, iuxtà ipſum inventus eſt puer, de quo Sozomenus l. 9. c. vlt. ita ſcribit: *Iacebat puer Regali apparatu ſepultus, habebat enim in capite coronam auream, & aurea in pedibus calceamenta, & veſtem pretioſam.* Quæ omnia ſi videret gentilis & interrogaret, quid ſibi vellent; reſponderent illicò id Apoſtoli ad Phil 3. *Quia Salvatorem expectamus, qui reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ.* Atque ita præveniunt fideles ornare

ſuos

ſuos defunctos antè diē Reſurrectionis, quòd ſperent eos ad gloriam cum ornatu ſplendidiſſimo reſuſcitandos; quo modo Magdalena prævenit ungere Chriſtum antè mortem ipſius, quod ipſe Dominus teſtatur. Quemadmodum etiam Eccleſia in pervigilio Paſchæ anticipat lætitiam reſuſcitati Salvatoris, intonando Alleluja, pulſando omnes campanas, accendendo cereos & lampades, aperiendo & ornando altaria; quòd certâ ſpe expectet brevi reſurrecturum: tametſi adhuc in ſepulchro jaceat: ita agunt & fideles cum defunctis ſuis, de quorum ſalute bene ſperant.

IV. Quia ſepulchra facit ad meritum viventium qui eos terra operiunt.

IV. Quia hæc ſepultura facit ad meritum viventium; qui eos terra operiunt. Eſſe enim id opus bonum Deoque placitum, patet ex ſtudio Tobiæ, cui tantoperè vacabat in ſepeliendis mortuis, ut relictâ etiam menſâ & convivis ſurgeret & conquireret in civitate, qui inſepulti projecti erant Iudæi. Id enim laudat Angelus Tob. 12. tanquam Deo gratum, & confirmat S. Auguſt. l. de cura pro mort c. 3. ubi ait: *Tobias ſepeliendo mortuos, Deum promeruiſſe, teſte Angelo, commendatur.* Idem fecit David commendando viros Iabes Galaad. 2. Reg. 2. *Benedicti vos à Domino, qui feciſtis miſericordiā hanc cum domino veſtro Saul, & ſepeliſtis eum.* Deniq; ipſemet Chriſtus Dominus probavit factum Magdalenæ, quæ unguentum pretioſum in caput ejus effuderat. Matt. 26. *Opus bonum operata eſt in me*, inquit: *mittens enim unguentum hoc ad ſepeliendum me fecit.* Taceo diſcipulos Ioan. Bapt. qui ſepelierunt Magiſtrum ſuum *Matt.* 14. Ioſeph. & Nicodemum, qui Chriſtum *Matt.* illud ſanè non tacendum, quod in Regibus etiam hæc pietas deprehenſa ſit. Etenim Alphonſ. Rex Aragonum repertum in littore maris Chriſtiani Genuenſis cadaver, mox unà cum ſuis ſepulturæ commendavit; teſte Panormit. l. 1. de rebus ejus geſtis. Nimirum ut ait S. Ambroſius de Tob. c. 1 *Magnum hoc opus. Si viventes operire nudos præcipimur, quantò magis debemus operire defunctorum corpora? Si viventes ad longiora deducere ſolemus, quantò magis in illam æternam domum profectos, unde jam non revertentur? Nihil hoc officio præſtantius, ei conſorte, qui tibi jam non potuit reddere, vindicare à volatilibus, vindicare à beſtijs conſortem naturæ. Feræ hanc humanitatem defunctis corporibus dediſſe produntur, homines denegabunt?* Sic Amb. cuius poſtremam ſententiam confirmant in primis quæ ſupra de leonibus attulimus exempla confirmat formicæ,

Exempla brutorum, quæ ſepelierunt corpora.

quæ, ut (apud S Hieron. in vita.) narrat Malchus Monachus ſe vidiſſe, mortuos ſuos humeris efferunt, & ſi aliqua ſub pondere collabatur, alia ſuccollat. Confirmat Delphini, qui, ut refert Auctor libri de nat. anim. mortuo aliquo conſorte, circumſtant ejus corpus, ne à piſcibus devoretur, ac poſtremò deferunt eum in profundum quaſi ad ſepulchrum. Confirmant Elephantes, quorum unus Magiſtrum & altorem ſuum contrà inſidiatores diu fruſtrà defenſum, poſteaque occiſum, proboſcide involvit, & delatum in ſpelæum ſuum operuit, apud Pier. l. 1. hierogl. Aldrov. & alios. E contrà non impunè tulit Iaſon, quod multos homines inſepultos abjeciſſet; ipſe enim *& illamentatus & inſepultus abjectus eſt, ſepulturâ neque peregrinâ uſus, neque patrio ſepulchro participans*, ut dicitur 2. Machabæor. 5. Athenienſes quoque decem ſuos Imperatores militum, & quidem à pulcherrima victoria venientes, capitali judicio exceptos necarunt, quod multorum corpora militum ſepulturæ mandari non curaſſent, apud Val. Max. l. 9. cap. 8. Poſtremò irriſores eorum, qui S. Conſtantium Martyrem, Epiſcopum Peruſinum ſepelierunt, cæcitate, ob deriſum pium opus percuſſos, legimus apud Sur. 29. Ian.

V. Quia conducit viventibus ad imprimendam eis memoriā mortis.

V. Quia conducit viventibus, ad imprimendam eis mortis memoriam. Quid enim potentius moveat nos ad humilitatem & meliorem vitam, quàm ſi oculis noſtris ſepulchra objiciamus, in quibus cernimus, quis ſit finis mundanæ gloriæ, quis honorum; quis divitiarum carniſque voluptatum. Sed audiamus de hoc S. Aug. ſer. 66. de Verb. Ap. *Rogo vos fratres, quoties juxta ſepulturam divitis tranſitis, ut diligenter inſpiciatis. Vbi ſunt eorum divitiæ vel ornamenta? ubi gloria? ubi vanitas? ubi luxuria? ubi voluptas? Vel ubi eorum ſunt ſpectacula? conſiderate diligenter & videte & agnoſcite, quia nihil aliud in eis eſt, niſi cinis & fœtor & vermis. O homo vide ſepulchra mortuorum, & dic tibi tu ipſe: Ecce nunc ex illo miſero, qui hic depoſitus ſunt, nihil aliud niſi oſſa & pulvis evenit. Et verè homo, ſi ipſa arida audire volueris, tibi prædicare poterunt & dicere. O miſer quantum pro cupiditate hujus ſæculi diſcurris! attende ad me, & intellige, conſidera me, & vel ſic tibi horreat luxuria tua vel avaritia tua. Hoc quod tu es, ego fui, & quod ego ſum modò, tu eris poſteà.*

Elegans locus D. Auguſtini contra vanitatem hujus mundi.

Ecce quales prædicationes oſſa & cineres mortuorum quotidie proclamant! Hoc ut antiqui Chriſtiani filijs ſuis à teneris inſtillarent, ſolebant diebus feſtivis & Dominicis circumducere eos ad ſepulchra contemplanda. Quod etiam de ſe teſtatur S. Hieronymus in Ezech. cap. 40. *Cùm eſſem Romæ puer, & liberalibus ſtudijs erudirer, ſolebam cum cæteris ejuſdem pietatis & propoſiti diebus Dominicis ſepulchra Apoſtolorum & martyrum circumire, crebroq; cryptas ingredi.* Quin & gentiles in regno Mogor in more habebant, ante nuptias ſepulchra obire, reſerare & contemplari, uti ſcribit in hiſtor. Rer. Indic. Hier. Xavier. Ac ne putemus ſine fructu hoc fieri, conſideremus grandem illum peccatorem, Jacobum, primò per annos quadraginta, Anachoretam in omni virtutum genere exercitatum, poſteà fraude diaboli everſum, factumq; ſcortatorem & homicidā ſcorti ſui; qui tandem cùm deſperabundus hinc inde oberraret, incidit in Monachum prudentiâ & ſanctitate præditum, eiuſque conſilio & hortatu ad pœnitentiam redactus, locum expiando ſceleri admiſſo reperit antrum oſſibus refertum, ibique domicilium ſibi conſtituit, ponens oſſa arida in conſpectum ſuum, & perpetuò contemplans, quinam illi olim fuiſſent, qui nunc eſſent, ſeque talem ali-

quando fuiſſe, quales illi erant: moxque talem futurum, quales illi jam ſunt. Cumque per annos quatuordecim perſtitiſſet in hoc habitaculo & contemplationis ſtudio, tantas animæ reparavit vires & comparavit ſanctitatem, ut vicinæ Regioni Dei monitu innoteſceret, & poſt diuturnam terræ ſiccitatem ſuis precibus impetraret pluviam, & quidem iteratis vicibus, fieretque deinceps miraculis illuſtris. Refertur apud Surium 28. Jan. Tantum nimirum profuit huic lapſo, quantumvis in profundum barathrum, contemplati ſepulchrum & oſſa ſepultorum, inter illa verſari, ea tangere, intueri, verſare. Benè igitur huic quadrat, quod Job. c. 21. dixit: *Ipſe ad ſepulchra ducetur & in congerie mortuorum vigilabit*. In hac enim oſſium congeriem deductus evigilavit miſer ille ad pænitentiam & ſalutem.

Quando igitur vidimus quanto jure quantoque fructu defunctos noſtros ſepulturæ commendemus, ſupereſt, ut huic fratri noſtro ad ſepulchrum depoſito gratulemur potiùs, quàm condoleamus; dum videmus eum in complexu matris omnium noſtrûm conſtitutum eo loco deponi quaſi cymelium pretioſum, ubi tamdiu aſſervabitur, donec ſuo tempore repetatur ac reſtituatur magno cum fænore &c.

EXHORTATIO XIII.

Cur in locis ſacratis ſepeliri deceat Chriſtianos.

Cura fidelium in morte diſſociari ab infidelibus quod & in vivis conſueverant.

MAgna ſemper cura & ſolicitudo fuit fidelibus Dei ſervis, ut ſicuti in vivis refugiebant à conſortio infidelium; ita & in morte ac ſepultura ab ipſis procul abeſſent. Patet hoc in primis in antiquis V. T. Patribus, Jacob & Ioſeph, qui in Ægypto quidem mortui noluerunt, tamen ibi inter Gentiles ſepeliri, ſed mandarunt ut ipſorum corpora in Palæſtinam terram promiſſionis, ubi Chriſtus erat naſciturus & templum erigendum, deportarentur ad ſepulturam. In eadem terra Chanaam ſeu Palæſtina emit ſibi & conjugi ſuæ Abraham locum ſepulturæ. *Gen.* 23. Multo adhuc major cura Chriſtianorum fuit; ut non modò non inter infideles & hæreticos, ſed etiam ne in profano alio quocumque loco ſepelirentur: ſacro duntaxat in loco requieſcere cupiebant. Audiamus S. Dionyſium S. Pauli diſcipulum, qui in Eccl. Hierarchia c. 7. ſcribit: *His peractis Pontifex condit in loca digniſſima corpus cum alijs ſui ordinis corporibus ſacris*. Et Clementem Rom. S. Petri & Pauli diſcipulum, qui l. 6. Conſtit. Apoſt. c. 30. ſcribit: *Convenite in cœmeteria ſacros libros in ijs legentes & pſallentes pro his, qui dormierunt*. Cùm enim tempore perſecutionis Chriſtiani templa non haberent, convenire ſolebant in cœmeteria, eaque ſubterranea ſeu cryptas, in quibus & rem divinam peragebant & defunctos ſepeliebant; quales adhuc Romæ viſuntur. Ea verò loca conſecrari ſolita à ſacerdotibus teſtatur S. Gregor. Turonenſis de gloria Confeſſ. c. 106. Unde S. Cyprian. Martyr l. 1. epiſt. 4. arguit *Martialem quendam, quòd filias ſuas exterarum gentium more* (apud profana ſepulchra depoſuerit) quo ipſo indicat jam ipſius tempore ſacrari conſueviſſe cœmeteria pro Chriſtianis. Denique & in templis ſæpè tumulos fuiſſe honoratiores fidelium, teſtis eſt S. Ambroſius l. 1. de Abraham c. 3. S. Hier. in vita Paulæ & Fabiolæ S. Auguſt. l. de cura pro mort. c. 1. cauſas porò hujus cæremoniæ, ne derideant eam infideles & hæretici, nunc inquiremus.

I. Quia corpora Chriſtianorum ſunt ſacrata per uſum SS. Sacramentorum.

I. Eſt, quia & ipſa Chriſtianorum corpora ſacrata fuêre primò in Baptiſmo; deinde in Confirmatione, Sacro Chriſmate inuncti, ſacræ Chriſti militiæ adſcripti & quaſi reges quidam inaugurati; deniq; alijs ſacramentis purificati & ſanctificati, inprimis verò S. Euchariſtiæ viatico paulò ante obitum communita fuêre. Iam ſi Eccleſia ſacros cineres, nec non aquam Baptiſmo ſacratam & adhibitam prohibet in profanum effundi locum, adeòque intrà templum in piſcinam, ut vocant, ſacram potiùs mitti jubet, cur non potiùs Chriſtianorum corpora, tot modis Deo conſecrata, & in quibus ipſe Deus inhabitare dignatus eſt, ſacro etiam loco reponenda ſint? Sanè Naaman ille Syrus princeps, poſtquam abjuratis falſis Dijs, verum Deum cognovit, & colere cæpit, nefas putabat ſi impoſterum exiſtens in templo Idolorum ad obſequium Regis ſui, in profano ſolo ſtaret, ideoq; è Palæſtina terram ſacram, in qua ſtetiſſet Eliſæus, & coleretur verus Deus, ſecum extulit, quantum duo burdones portare poſſent, eamque pedibus ſuis ſubſtravit: proteſtans eo facto ſe Dei Iſraël cultorem, adeoq; digniorem effectum, quàm ut cum idololatris in profano loco pedem ſuum figeret. 4. *Reg.* 5. Denique ſi præſepe, in quo jacuit infans Chriſtus; menſa, in qua cenavit, veſtis, quâ indutus fuit; crux, in qua pependit, maximo cum honore in ſacris aſſervantur locis; cur non corpora fideliũ, in quibus toties hoſpitatus & exceptus fuit.

II. Quia in cœmeterijs fideles ſolent fundere preces pro requieſcentibus ibi defunctis.

II. Quia in cœmeterijs etiam ſolent fideles fundere preces ſuas pro defunctis, qui ibidem requieſcunt. Facit autem non parum ad devotionem precari in loco ſacro; primò quia ingerit homini Dei peculiarem præſentiam, qualem promiſit templo Jeroſolymitano, conſecrato ſub Salomone 3. Reg 9. *Erunt oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus*. Et 2. paralip. 7. *Erunt oculi mei aperti & aures meæ erectæ ad orationem ejus, qui in loco iſto oraverit*. Deinde quia in loco ſacro orantes magis ſe componunt ad devotionem & reverentiam; ut patet in Iacob Patriarcha, qui viſâ per ſomnum, Dei & Angelorum præſentiâ, in oſtenſa Dei ſcala, horrore & timore ſacro perfuſus magna cum reverentia Deum invocavit, & exauditus eſt, *Gen.* 28. Unde & conſecravit mox locum illum, erigendo lapidem in tumulum ſeu altare, & fundendo oleum deſuper; ut in poſterum eſſet locus ſacer & precibus deſtinatus, & vocaretur Bethel, h. e. *Domus Dei*. Accedit major ad orandum quies & ſecuritas; quæ eſt in loco ſacro, potiùs quàm in profano, quia ſejunctus eſt à tumultibus & negotijs ſecularibus,

Expedit ob urgentes cauſas in hoc ſacro orare.

que

quæ orantes turbare ſolent; nec non à malignis ſpiritibus, qui inſidiantur pijs precibus, quia norunt eas eſſe flagellum ſuum. Eſt ergo conſecratio loci ſacri quaſi vallum aut murus quidam igneus; erectus contra incurſus Dæmonum. Quod ſi in templo ipſo ſepeliantur aliqui, poſſunt inde gaudere emolumento aliorum Sanctorum, ſcil. qui ibidem corpora aut reliquias ſuas depoſitas habent, protectione & patrocinio; ſi cùm in vivis eſſent, ſociari illis in ſepulchro piè deſiderarunt, eorumque præſidio ſe commiſerunt. Qua de re S. Maximus in Serm. Nativ. SS. Octavij &c. ſcribit: *Sanctorum oſſibus noſtra corpora ſociamus, ut dum illos Tartarus metuit, nos pœna non tangat: dum illos Chriſtus illuminat, à nobis tenebrarum caligo diffugiat.* Quod intelligendum, ſi devotio ſepeliendorum, ad Sanctos illos præceſſit. S. Auguſtinus in l. de cura pro mort. c. 4. alteram addit rationem, quia *cùm recolit animus*, inquit, *ubi ſepultum ſit chariſſimi corpus, & occurrit locus nomine Martyris venerabilis, eidem Martyri animam dilectam commendat recordantis & precantis affectus.* Sanè Propheta ille reprobus, qui bonum alium vatem circumvenerat, & ad prævaricandum Dei mandatum induxerat, ita ut miſer ille in pœnam tranſgreſſionis ſuæ leoni traderetur jugulandus, hoc mandatum filijs ſuis dedit. *Cùm mortuus fuero, ſepelite me in ſepulchro, in quo vir Dei ſepultus eſt: juxta oſſa ejus ponite oſſa mea.* 3. Reg. 13. Quid ipſi ſaltem eò profuit, ut non eruerentur oſſa ejus ad comburendum, ſicut aliorum pſeudo-Prophetarum oſſa, ex mandato Ioſiæ Regis eruta ſunt, ſed parceretur ei propter illum vatem bonum, in cujus ſepulchro conditus erat 4. Reg. 32. Quare ſi pium quoddam votum ad Sanctorum illorum, qui in templo aliquo requieſcunt, ſacra lipſana præceſſit, haud dubiè ſub umbra eorum refrigerium aliquod ſentient. Ita enim ſcribit S. Auguſtinus: *Si quidem credidit ejus animam meritis Martyris adjuvari, hoc quod ita credidit, ſupplicatio quædam fuit* l. de cura pro mort. Qua de cauſa S. Ambroſius in Baſilica ſua juxta SS. Gervaſium & Prothaſium ſepeliri voluit: fratrem verò Saturum ad S. Victoris M. lævam ſepelijt: Marcelina eorundem ſoror Romam transferri & ad SS. fratres condi petijt. Ex eodem pio affectu *Conſtantinopolitani Reges & Imperatores magni pendebant, corpora eorum non propè Apoſtolos, ſed extra eorum veſtibula ſepeliri*; inquit S. Chryſoſtomus hom. *Quod Chriſtus Deus eſt, contra Gentes.*

III. Quia per hoc Catholici diſtinguuntur ab hæreticis, qui in locis profanis tumulari ſolent.

III. Quia per hoc diſtinguuntur Catholici ab hæreticis & infidelibus, & ſeparantur ab eorum communione etiam poſt mortem; dum ſepultura ſacra gaudent, quam reſpuunt & derident illi, ideoque in profanis locis tumulati ſolent, uti patet experientia, & de Boëmis hæreticis teſtatur Æneas Sylvius de orig. Boëmorum c. 35. quorum Dux & Anteſignanus Ciſcas, moriens pellem ſibi detrahi mandavit, relictoque feris cadavere, ex cute tympanum fieri in hoſtium terrorem. Teſtatur etiam Simon Pauli, Prædicans Lutheranus hom. in Evang. de filio Viduæ reſuſcitato, eſſe Lutheranos, quibus perinde ſit, ſive ſepeliantur in Cœmeterio, ſive in laniena **auff der Schindergrub** ubi jumentorum cadavera objiciunt canibus. Atque hinc bonus quidam ſenex in Palatinatu prope Werdam Bavaricam infra Ratisbonam ad Danubium morti jam propinquus, cùm non multò antè hæreſis illic introducta fuiſſet, in hanc lamentabilem vocem erupit: **daſz ſey Gott geklagt das ich nach meinen Todt in den Ruben Acker hinauſz muſz / vnd die Ruben huten.** Pro dolor, quod poſt mortem meam ad raptum efferri agrum, & raparum effici cuſtos debeam. Refert P. Gretſerus de funere Chriſtiano l. 2. c. 10. Hujuſmodi ſacræ Sepulturæ deriſoribus meritò ea negatur ab Eccl. cap. 1. Epiſcopus de Hæret. Nam ut S. Leo ait ep. 92. c. 6. *quibus viventibus non communicavimus, eis mortuis quoque communicare non poſſumus.* Multò magis Iudæis & paganis de conſecr. de 1. c. Eccleſiam & c. ſeq Quibus accenſendi excommunicati & interdicti, ſi adhuc innodati deceſſerunt. Exempla recenſui in *Tripart. Conc. Dom. 15. poſt Pent. c. 8. lit.* F. Quibus accenſendi manifeſti Uſurarij, Raptores, & qui ſibi ipſis necem intulerunt voluntariè; blaſphemi quoque, ac denique notorij ac graves peccatores, ſi abſque pœnitentia, & in primis abſque communione ſemel in anno ſaltem peracta, impœnitentes mortui ſunt. Quorum exempla aliquot ibid. adduximus, & hic brevitatis amore non repetenda putavimus.

Impijs nihil prodeſt ſacra ſepultura.

Pro concluſione porrò ſciendum impijs quibuſcunque, ſi in peccatis ſuis obierunt, nihil planè prodeſſe ſepulturam ſacram: ſicut & illis, qui in templis inhumantur, ſi nulla eos devotio ad locum ſanctum eligendum permovit. Nam ut ait S. Gregor, l. 4. dial. c. 50. *Hi, quos peccata graviùs deprimunt, ſi in ſacro loco ſepeliri ſe faciant, reſtat ut etiam de ſua præſumptione judicentur: quatenus eos ſacra loca non liberent, ſed etiam culpa temeritatis accuſet.* Cujus rei exemplum refert ib. c. 56. de Valeriano Brixiano quodam flagitioſo Nobili, ſed vitio carnis ignobiliore; qui cum ab Epiſcopo urbis, moriens petijſſet ſepeliri in Eccleſia S. Fauſtini Martyris, annuit Antiſtes. Mortuo igitur illo ſine pœnitentia, & ſepulto, apparuit eadem nocte Sacriſtæ S. Fauſtinus dicens: *Dic Epiſcopo, ut projiciat hinc fœtentes carnes, quas hic poſuit; quod ſi non fecerit, die trigeſimo ipſe morietur.* Timuit primò cuſtos Eccleſiæ indicare hoc mandatum; ſecundò igitur Martyr apparens idem ipſi demandat. Quod cùm Epiſcopus exequi contemneret, die trigeſimo ſanus & incolumis ſubitâ morte percuſſus interijt. Idem c. 57. aliud ſubijcit de quodam ſepulto in Eccleſia, qui poſteà extrà Eccleſiam ejectus, ſolis relictis linteaminibus eſt repertus. His addit plura alia ſibi perſpecta hujuſmodi exempla, quæ hîc prætereo alibi à me notata. Viciſſim verò nihil obeſt juſto indigna ſepultura; quia ut S. Chryſoſtomus hom. 84. in Ioan. ait:

Nihil obeſt juſto

Terram

indigna ſepultura.

Terram optimum habemus opertimentum, & ipſi corporum natura decentius Et paulò poſt : *Sepulturam optimam putamus optimam vitam.* Propterea Sancti aliqui viliſſimo in loco atque inter abjectos homines ſepulturam ſibi delegerunt, uti S. Ephrem, qui petijt (in teſtamento ſuo conſcripto) ſepeliri in cœmeterio, ubi contriti corde jacent; non in monumento ſuorum majorum. Idem mandavit Marcellinus papa cùm ad martyrium duceretur Marcellino preſbytero, ne corpus ſuum ſepulturæ traderet, quòd diceret ob negatum Salvatorem, & thus metu mortis Diis immolatum, ſed id nequaquam mereri. Verùm juſſu S. Petri, qui Marcello in ſomno apparuit, in cœmeterio Priſcillæ honeſtè tumulatus eſt, ita Platina in vita. Similiter S. Gregorius Turonenſis Epiſcopus eo loco ſe inhumari juſſit, ubi ſemper omnium pedibus calcaretur. Quod tamen poſteà non ferens pia plebs, eum è terra levavit, atque juxtà S. Martinum in Mauſoleo edito locavit; apud Sur. in vita 17. Nov. Denique S. Monica moriens, filio Auguſtino de ſepultura matris ſolicito : *Ponite*, inquit, *hoc corpus ubicumque: nihil vos ejus cura conturbet : tantum illud vos rogo, ut ad altare Domini memineretis mei*; uti refert Auguſtinus l. 9. Confeſſ. c. 11. Quando igitur vidimus Eccleſiam juſtis de cauſis ſacra loca deputâſſe Chriſtianorum ſepulturis, eſt certè quod de hoc gratulemur nobis, eaque loca debitâ cum devotione ſubinde reviſamus, ut pro defunctis noſtris prêces ibidem effundamus, nec non deſpiciamus, quem & nos inter illos locum ſortituri ſimus. Eſt deinde cur gratulemur defuncto noſtro, qui hoc loco ſacro dignus habitus eſt, utique quia vitam egit Chriſtiano homine dignam, ut mereretur in ovili Chriſti dormire, qui inter oves Chriſti vixit & ovis &c.

EXHORTATIO XIV.

Pompa funebris ad quid?

THEMA.

Non deſis plorantibus in conſolatione, & cum lugentibus ambula. Eccl. 7.

Omnium fere gentiū mos comitari funera charorum

OMnium ferè gentium mors receptus erat comitari ad ſepulturam funera charorum & vicinorum. Ita in primis Romani gentiles magno hominū confluxu & ſumptuoſa pompa efferebant ſuos. Antiq. Rom. l. 5. c. 39. Deinde Hebræi, de quibus noſter Salmeron in c. 7. Lucæ ita ſcribit: *Placent Deo qui conducunt funera ad ſepulturam, cùjus rei gratia magnam laudem Tobias in veteri Teſtamento eſt conſecutus : in novo verò Nicodemus & Ioſeph ab Arimathiâ. Ægiptij enim permulti comitati ſunt Ioſeph deducentem oſſa patris in terram Chanaam. Qui etiam ſepelierunt Stephanum & fecerunt planctum magnum ſuper eum, viri timorati dicuntur.* Act. 8. In Evangelio etiam Luc. 7. legimus turbam Naïm multam cum Viduâ extuliſſe filium ejus ad ſepulturam. Idem ſcribit S. Hieronymus factum eſſe in Funere Paulæ, in ep. ad Euſtochium; & in funere Fabiolæ in ep. ad Oceanum. Ad funus S. Martini confluxêre Monachorum duo millia, & inter alios adfuit S. Ambroſius, corpore Mediolani exiſtens, replicatus Turonis in Galliâ, teſte Sulpitio, diſcipulo S. Martini, in ep. ad Baſſulam de vitâ S. Martini. Denique ad eandem pietatem hortatur nos Eccleſiaſticus c. 7. illis verbis: *Mortuo non prohibeas gratiam* (funeri ſcil. & ſepulturę) *non deſis plorantibus* (ob mortem nim. charorum,) *in conſultatione, & cum lugentibus ambula.* Habemus igitur pium opus eſſe, comitari funera fidelium ad ſepulturam; ſed quis fructus & utilitas hujus comitatus? Id nunc inveſtigabimus.

I. Hoc comitatu exhibetur defunctis ſupremus honor.

I. Per hoc ſupremum honorem exhibemus defunctis noſtris fratribus & ſororibus. Unde honor hic appellari ſolet ſupremus; quia civilis honor & benevolentia, quam mundus ſuis impertiri ſolet ac poteſt hic finem habet. Ideoque antiqui mortem finxêre Deam, & appellarunt Deam *Terminum*. Hujuſmodi benevolentię officium exhibuêre Majores natu Epheſini, quando Paulum, Doctorem ſuum ultimum vale eis dicentem deduxerunt ad navem, & magno cum fletu procumbentes ſuper collum Pauli oſculabantur eum, dolentes maximè in verbo, quod dixerat : *quoniam amplius faciem eius non eſſent viſuri.* Act. 20. ſimillimum aliquid agunt, qui fideles ſibi notos & charos deducunt ad ſepulturam; non enim videbunt ampliùs faciem eorum. Et ſicut is, qui navigaturus diſcedit, committitur mari, nec quiſquam in terra poſitus opitulari ei poteſt in quacumque neceſſitate : ita cùm nos efferimus mortuos, ſoli Deo committimus, nec quidquā opis ampliùs impendere eis poſſumus. Iure igitur merito ſaltem ad portum alterius ſæculi eos deducimus, ac ſicut fecêre Epheſij cum Paulo flexis genibus pro eis oramus, ut ſaltem precibus proſequamur, quos aliter non poſſumus. Unde S. Auguſtinus ſer. 48. ad fratr. in Eremo: *Solus*, inquit, *dimittitur* (defunctus ad ſepulchrū) *& quilibet ad propria revertitur, & citò oblivioni traditur tanquam mortuus à corde. Non eſt aliquis qui tantum amicum vel cognatum diligat, quòd per noctem vnam ſecum morari cupiat.* Quare ſi non poſſumus alijs modis prodeſſe iam defunctis, pijs ſaltem votis, & ſuffragijs deducendi à nobis in cælum : quemadmodum SS. Angeli animam Lazari deduxerunt in ſinum Abrahæ. Verùm vulgus amicitias vtilitate probat : & quia à mortuis nihil emolumenti expectat, ideò ipſorum citò obliviſcitur, & ad viventium obſequia ſe convertit. Vult in audire exemplum? Apparuit in Prorege Indiæ (ſuperiore ſæculo an. 1569.) Francif. Cotinio Comite de Redondo qui elatus ad ſepulchrum cum magno comitatu, & jam ad ſepulchrum depoſitus, dum interim Io. Mendoza præſens funeri, ſucceſſor eius declaratur, repente verſa populi gratulatione ad novum Proregem, deſeritur ab omnibus : nec remanſit ad ſepulchrum niſi vile

En mundi infidelitas.

Mancipium

mancipium, quod eum inhumaret. Refert P. Sacchinus in Lain. l.8.nu. 169. Hic nimirum mundi curſus eſt.

II. Luctus nõ nihil curatur, & inceſtis ſolatium affertur.

II. Quia per hoc luctus eorum, qui funus ex officio curarunt, non nihil temperatur, mœſtiſque ſolatium affertur; præſertim ſi cum lugentibus lugeamus. Hac enim luctus communione dolor mærentium alleviatur, qui in alios dividitur, & ab ijs quaſi ſuſtentatur; ſic eis quaſi in mare demerſis manum porrigimus, vt eos extrahamus. Eò ſpectat, quod S. Auguſtin. de verbis Apoſtoli 1. ad Theſ. 4. ait: *Pompa funebris agmina exequiarum, ſumptuoſa diligentia ſepultura, monumentorum opulenta conſtructio, vivorum ſunt qualiacumque ſolatia, non adjutoria mortuorũ.* Sublevant ergò atque imminuunt mærorem lugentium, qui eorum amicos defunctos comitantur cum honore & amore ad honeſtam ſepulturam. Benè S. Chryſ. hom. 51. Op. imperfecti in Matth. ait: *Semper pluvia bona eſt, maximè tamen grata eſt tempore ſiccitatis. Et viſitatio amicorum ſuavis eſt, multò tamẽ ſuavior in tempore luctus.* Et paulò pòſt: *Sicut navis tunc præcipuè gubernatorem neceſſarium habet, quando tempeſtatem patitur, quando autem proſperata eſt, ipſa ſe dirigit. Et miles tunc præcipuè neceſſariam habet annonam de Rege, quando bellum & periculum inſtat: quando autem pax eſt, vndecumque poſſunt ſe milites ſuſtentare:* Sic etiam qui per mortem perdiderunt charos ſuos propinquos & amicos, tunc maximè conſolatoribus & ſolatio egent, quando eos afferunt in ſepulchrum, numquam deinceps fruituri eorum præſentiâ & conſpectu. Sanè videtur etiam Deus, ipſemet ad hoc pium opus incitare nos voluiſſe eo miraculo, quod operatus eſt in gratiam Theophanis Comitis, viri miſericordiæ operibus deditis; vt teſtatur S. Grego. hom. 36. in Evang. *Cùm enim appropinquante mortis ejus tempore graviſſima aëris tẽpeſtas abſiſteret, ne ad ſepeliendum efferri poſſit, eumq; vxor cum fletu interrogaret; Quid,* inquit, *faciam; quomodo te ſepulchro condam, quia oſtium domus præ tempeſtate egredi non poſſum?* Reſpondit ille: *Noli flere, quia mox vt defungar, aëris redibit ſerenitas, cuius protinus & vocem mors, & mortem ſerenitas eſt conſecuta.* Quando igitur & Deus huius viduæ lachrymas ob defunctum maritum voluit abſtergere, iuſtum eſt, vt nos ſtudeamus temperare luctum eorum, qui defunctos ſuos terræ commendant & vltimum eis valedicunt.

III. Admonentur viventes mortalitati ſuæ.

III. Quia per hoc admonentur viventes mortalitatis ſuæ, vt dicere ſibi cogantur: *Hodie tibi, cras mihi.* Eò reſpexit ſapiens, quando dixit Eccl. 7. *Melius eſt ire ad domum luctus, quàm ad domum convivij, in illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & vivens cogitat, quid futurum ſit.* Loquitur autem de funebri luctu & exequijs, vt ibi tradit S. Hieronymus & Olympiodorus. Præferuntur ergò nobis in illa pompa funebri viva quædam pocula, qualia olim Ægyptij in ſuis menſis ſtatuebant ſeu ſculpta, ſeu vera cadavera, vt in ea intuentes biberent, convivas admoneant. Verùm vtinam non eſſemus *ſimiles homini conſideranti vultum nativitatis ſuæ in ſpeculo. Conſideravit enim & abijt, & ſtatim oblitus eſt qualis fuerit,* vt ait S. Iacobus c. 1. Quod tamen communiter fieri teſtatur S. Auguſtinus ſerm. 120. de diverſis: *Cùm efferuntur mortui,* inquit, *cogitatur mors & dicitur: Væ miſero, talis fuit, heri ambulabat, aut ante ſeptem dies illum vidi: illud atque illud mecum locutus eſt: Nihil eſt homo, murmurant oſſa. Sed fortè tùm mortuus plangitur, tùm funus curatur, cùm ſepelitur, viget iſte ſermo. Sepulto autem mortuo, etiam talis cogitatio ſepelitur. Redeunt illæ curæ mortiferæ &c.* Et lib. 50. homil. 28. *Quotidie moriuntur homines, & qui vivunt deducunt illos, exequias celebrant, & vitam ſibi promittunt. Nemo dicit: Corrigam me, ne cras hoc ſim, quod iſte, quem deduxi.* Quodque magis ſtupendum, vt advertit S. Chryſo. hom. 48. in Op. Imperf. *Quotidie manibus ſuis efferunt mortuos, & mortales ſe eſſe non putant.* Etenim quando audiunt aliquem mortuum, vel pulſum pro eo dari, interrogant: Quis ille? Reſpondetur, talis. Non eſt mirum, inquiunt, fuit enim ſenex, iam maturus falci mortis; qualis ego necdum ſum. Audiunt mortuum juvenem; neque hoc ad ipſos; aiunt fuiſſe temerarium, expoſuiſſe ſe periculis & aëris tempeſtatibus. Dicitur defunctus eſt vir fortis & robuſtus. Nil mirum, inquiunt, intemperanter vixit, in vino merſus eſt. Aiunt mortuum pauperem; neque hoc mirantur, non habuit vnde viveret, dicunt: fertur mortuus dives ſub manu Medicorum. Quid mirum? aiunt, occiderunt eum medici, vel non eſt ſecutus eorum præcepta. Nihil horum me tangit. Sic deducuntur miſeri, & immortales ſe arbitrantur.

Notandus locus S. Auguſtini de curſu mundi.

IV. Comitatu exercetur opus pium & proteſtatio fidei Catholicæ.

IV. Quia per hoc exercemus opus pium ac meritorium, necnon proteſtationem fidei Catholicæ. Prius illud iam oſtendimus aliàs & ſatis confirmat David: qui propter opus hoc miſericordiæ impenſum Regi Sauli, benedictos appellavit. 2. Reg. 2. & confirmat Sanctus Aug. de verb. Apoſt. 1. Theſſ. 4. *Sit pro viribus,* inquit, *cura ſepeliendi & ſepulchra conſtruendi, quia & hæc in Scripturis Sanctis inter bona opera deputata ſunt.* Poſterius ex eo patet; quia ſi de infidelibus loquamur, neſcierunt illi animæ immortalitatem; ideò mortuos ſuos vel in cineres redegerunt. Vel ad corvos abiecerunt, vel ſi quo honore affecerunt, ſupremum eum reputarunt, nihil de illorum ſtatu in altero ſæculo ſoliciti, adeoque depoſitos etiam memoria ſepelierunt. Si verè Acatholicos ſpectemus, efferunt quidem illi ſuorum cadavera cum apparatu, ſed merè politico, ſine cruce, ſine luce, ſine precibus ad Deum pro ipſis fuſis, denique in profanum agrum, nullâ benedictione ſacratum; vbi id vnum procurant, vt depoſitus à blaterone dilaudetur, qualiſcumque is tandem fuerit; ſed à multitudine procreatorum liberorum, à pluribus ſucceſſu temporum ductis vxoribus à generis nobilitate divitijs, prudentiâ huius ſæculi, à ſincero zelo & magno fervore retinendæ & propagandæ fidei ſuæ. Denique promittitur omnibus paſſim certa & ſecura Cœli hæreditas. Sic diſce-

diſceditur à ſepulto ſine omni piâ cogitatione aut precatione, quomodo deſeruntur patibularij poſtquam ſuſpenſi aut combuſti ſunt, nullæ poſtremo pro iis fiunt exequiæ aut memoriæ in templo, nullæ ad ſepulchrum preces, nullæ in pauperes erogatæ eleëmoſinæ. Non omittendum hic, quod ſcribit noſter Iac. Gualth. in tabula ſua Chronograph. ſæculo 17. in hæc verba: *Menſe circiter Iulio an. 1613. Villanova in Provincia Vivarienſi moritur Notarius quidam publicus Calvinianus, qui Sacerdotes pro defunctis, dum ad ſepulchrũ deferebantur, pſallentes irridere ac rudentibus aſinis æquiparari conſueverat. Hic cùm efferetur, ecce apparet magnus aſinus coloris fuſci, qui nullâ ratione abigi poteſt, quantumcumque id jubeat Miniſter quiq; unde venerit, aut cuius fuerit, nemo ſcit; Is quidem circà mortui cadaver horrendum in modum rudens, ac ſepulchrum eius aliquoties circumiens: qui demum eos, qui funus erant comitati, ad defuncti domum redeuntes, ſecutus evaneſcit. Res ita explicata illic exploratáq; omnibus eſt, ut nemo ſive Catholicorum ſive Calviniſtarum inficiari audeat.* Hæc ille. Utique aſinus hic Cacadæmon fuit, qui deriſorem Catholicarum cæremoniarum ſuo rugitu honeſtare, & ad inferos deducere voluit.

Calviniſta ſolitus Sacerdotes in funere cantantes appellare aſinos, mortuus comitatu & honore rudentis aſini ſepelitur.

V. Excitatur viventes ad pietatē ex apparatu funeratio.

V. Quia per hoc ſtimulantur, excitanturque viventes ad ſectandam virtutem ac pietatem, ob quam potiſſimùm defunctis pompa funebris inſtituitur. Tametſi enim virtuoſæ animæ, quæ ad Deum emigrarunt, pompam huiuſmodi minimè deſiderant, nihilominùs tamen Ecclſia juſtam eſſe cenſet, ut tales cum honore debito ad aliorum incitamentum deducantur ad ſepulturam. Ita D. Hieronymus ep. ad Paulam de morte Bleſillæ ſcribit: *Poſtquam autem ſarcinâ carnis abiectâ, ad ſuum anima revolavit auctorem, & in antiquam poſſeſſionem diu peregrinata conſcendit, ex more parantur exequiæ, & nobilium ordine præeunte, aureum feretro velamen obtenditur. Videbatur mihi tunc clamare de cælo: Non agnoſco veſtes, amictus iſte non eſt meus, hic ornatus alienus eſt.* Similiter ſcribit de S. Paula, quâ ratione Epiſcoporum humeris, aliis Pontificibus cereos præferentibus maximo populi & Monachorum accurſu elata ſit; in eius vita. Et quis, rogo, non incitaretur ad vitam piè inſtituendam, ſi videret B. Alexium ab Imperatoribus & Pontifice ſummo efferri ad tumulum? S. Romualdum Abbatem ad S. Emeranum Ratisbonæ ab Henrico Rege, poſteà Imperatore ſancto? S. Gerardum Martyrem à S. Ladiſlao Ungariæ Regis humeris transferri? S. Theodoricum Abbatem manibus Theodorici Francorum Regis ſepeliri? quodque magis mirum, ſi cui viro ſancto debitus ſepulturæ honor defuit, Deus nonnunquam ipſemet miraculo ſupplevit. Ita anno Dom. 1062. cùm fames intolerabilis Flandros premeret, grandiſque multitudo hominum panis quærendi gratia confluerет Aldemburgum, repertus ibi quidam primâ luce eſt, qui ſub dio de nocte, fame (ut creditum eſt) perierat: qui dum ſepeliretur, prohibuit Sacerdos Godobertus, ne pulſarentur campanæ, eò quòd homo eſſet ignotus: ſed ecce ibi ſtupentibus cunctis, qui aderant, prodigio per ſe æra illa (mirũ dictu) perſonuerunt. Refert Iac. Meyerus lib. 3. Annalium Flandr. anno Domini 1062. Idem accidiſſe cùm Sanctus Bonifacius Archiep. Moguntinus & Martyr Fuldá transferetur, & S. Alberto de monte Drepano, referunt hiſtoriæ.

Hujuſmodi igitur ſupremum honorem quatenus deferimus hodie defuncto noſtro, pro viribus ſaltem noſtris, quando ſatis perſuaſum habemus eum, cùm nobiſcum ageret, vitam homine verè Chriſtiano dignam tranſegiſſe, hæc & hæc præclara facta perpetrâſſe &c.

EXHORTATIO XV.

Quâ ratione lugendi non ſint Defuncti.

Varij ritus de defunctis, de quorũ morte aliquæ nationes gaudebant aliquæ triſtabantur.

NOn immeritò quis dubitet, quo animo ferenda ſit mors charorum, æquóne an iniquo, hilari an triſti. Utraque enim ſententia ſuos patronos habet & motiva, ita ut non ſit obvium cuivis diſcernere, quid ſentiendum ſit. Atque ut à Gentilibus incipiamus, Solon mortem ſuam lugere juſſit, contra Ennius vetuit, vir uterque ſapiens. Romani cum luctu novendiali & præficarum planctu ſuos efferebant: contra alij, ut Maſſilienſes olim ſine lamentatione ſuos ſepeliebant. Troglodytæ mortuorum cervices pedibus alligabant, ſicque cum riſu & jocis eos efferebant; apud Raviſ. Text. in Officina, de vario inhumandi ritu. Deinde noſtri Legiſlatores non videntur hac in re omninò convenire. Eccleſiaſticus enim cap. 38. ait: *Fili in mortuum produc lachrymas, & quaſi dira paſſus incipe plorare.* Vetat contrà Apoſtolus 1. Theſſal. 4. dicens: *Non contriſtemini de dormientibus.* Quid multis? ipſe Dominus noſter ſuper mortuum ploravit Lazarum: idem tamen Luc. 7. prohibuit viduæ deplorare filium: *Noli flere.* Quid igitur hîc ſentiendum?

I. Mortui nõ ſunt lugẽdi more hypocritarum fingẽtium foris dolorẽ, ſed cordetenus interim lætantium.

I. Non lugendi ſunt more hypocritarum ſeu Phariſæorum, qui lachrymas fingunt, cùm in corde gaudeant de morte conjugis aut alterius. De his Sanctus Chryſoſt. hom. 69. ad pop. ait: *A ludibriis minimè differunt, quæ geruntur à nonnullis. Quod enim non ex dolore ſint illi forenſes planctus, ſed ex oſtentatione potiùs & inani gloria, unde clarum eſt, quod multi per artem hoc faciunt.* Cuius exemplum recitat M. Aurelius Imper. in epiſt. ad Laviniam, de nobili fæmina Fulvia, M. Marcelli uxore, quæ cùm maritus ad rogum efferretur, cœpit faciem laniare, crines ſibi evellere, veſtem lacerare, in terram ruere, ita ut duo Senatores accederent, eiuſque manum tenerent, ne adeò ſibi noceret. Interim tamen antequam mariti corpus ureretur, alteri Senatori, qui eam ducebat, manu ſtipulatâ promiſit matrimonium. Non ita, ſed plorandum candidè, ut teſtemur amorem noſtrum, eumque ſincerum ergà defunctum; quo modo ploravit Chriſtus ſuper

per Lazarum, ita vt dicerent Judæi : *Ecce quomodo amabat eum!* Ioa. 11. & hoc inprimis, ne videamur mortuum propinquum non amaſſe; quod vitio dendū eſſet. Unde Craſſis Rom. exprobravit Domitio, quod ſine luctu tres uxores ſepeliſſet apud Elian. l.8. hiſt. c.4. Deinde ne videamur ficti eius amici fuiſſe & aſſentatores, qui præſeferūt amorem erga viventes: mortuos tamē minimè plangunt: quia nihil iam emolumenti ab eo expectant. Deniq; ne videamur lætari de eorum obitu; ſi fortè in vivis cum ipſo non benè convenimus. Hac de cauſa David publico luctu teſtatus eſt amorem ſuum ergà Saulem, ſibi licet infenſum. *Sciſdit veſtem ſuam auditâ eius morte, flevit & planxit eū, ieiunavitq; adveſperā.* 2. Reg. 1.

II. Nec more puerorum, qui defunctos plorant, non tamen ſuccurrunt.

II. Non more puerorum, qui mero ſenſuali ex amore mortem parentum aut propinquorum deflent ; interim defunctis opē non ferunt. Naturalis quidem eſt hic fletus & culpâ caret, inanis tamen eſt, quia & in Ethnicis reperitur, imò ſi S. Baſil. (vel Ephremo in orat. de morte) credimus, etiam in bobus. Scribit enim Baſil. ho. 5. in Mart. Iulittam: *Vidi ipſe aliquando bovem ad præſepe lacrymantem, cùm contubernalem ſuum morte ereptū cerneret.* Huiuſmodi fletus erat illius matris, quæ ut ſuprà retulimus ex Contipra. l. 2. Apum. c. 53. lacrymis continuis proſecuta fuit defunctum filium per viſum ſibi obiectum, & vas aquæ in dorſo portantem retardavit ab ingreſſu cęli. Itaq; lugeamus velut viri & ratione præditi, qui non tam doleamus quod propinqui noſtri ceciderint, quàm quâ ratione eos erigere, & ſi in pęnas incidiſſent, eripere queamus. Ita monet S. Chryſo. hom. 62. in Joan. *Honor mortuo*, inquit, *non fletus eſt, non eiulatus, ſed hymni & pſalmi, & vita optima. Vis honorare mortuum? fac eleemoſinas. Quæ tibi in multis fletibus utilitas?* Et hom. 41. in 1. ad Cor. *Mortuus eſt peccator? nitere quantum fieri poteſt, vt iuvetur non lachrymis, ſed prece, eleëmoſinis, oblationibus.* Et ſer. 3. in ep. ad Phili. *Iuvemus iſtos, adhortemur & alios, vt pro illis orent. Aut quid dicat Deus,* 4. Reg. 19. *Protegam civitatem iſtam propter me, & propter David ſervum meum. Si memoria duntaxat iuſti tantùm valuit, quàndo & opera pro tali fiunt, quid non poterunt?*

III. Nec more mulierum, quæ ſine moderamine gemunt.

III. Non more mulierum immoderatè ſc. quia illæ ferè modū excedunt & decorum minus obſervant nec ſe conſolari norunt; de quibus S. Ambro. orat. 2. de morte Satyri fratris ita ſcribit : *Illud frequens in mulieribus, vt clamores publicos ferant, quaſi metuant ne earum ignoretur ærumna: vt illuviem veſtis affectent, quaſi in ea ſit ſenſus dolendi, vt impexum ſordibus immadidum caput, vt poſtremò* (quod pleriſque in locis vulgò fieri ſolet) *diſciſſo amictu, dilacerata veſte, ſecreta pudoris nuda proſtituant: quaſi ipſum lenocinentur pudorem, quia pudoris ſui præmia perdiderunt.* Non ergò ſic vti mulieres lugeamus defunctos, ſed vt viri generoſi. Ita monet S. Chryſ. hom. 69. ad pop. *Migrātes lugeamus*, inquit, *non prohibeo. Lugeamus, ſed non indecenter, non comas vellentes, non detegentes brachia, oculos non diſſipantes, non pullis vtentes veſtibus, ſed tantùm in animo ſilentes amaraſq; fundentes lacrymas. Licet enim & abſque exteriori cultu, amarè lugere, nec illudere duntaxat.* Quando igitur mollis, & tenera natura reſolvitur in lacrymas ob mortem dilecti, adſit maſculus animus, qui eandem corrigat; vti docuit in primis Chriſtus, quando ob mortem Lazari flentibus eius ſororibus, & ipſe *infremuit ſpiritu in ſemetipſo*; h.e. vt exponit S. Chry. *cùm ad lacrymas commotus eſſet, motum frænavit, ne flendo loqueretur præter decorem.* Imitetur lugens Davidem, qui intellectâ filij morte, reſumpſit animum & compeſcuit mærorem dicens: *Nunquid potero eum revocare ampliùs? ego vadā magis ad eum, ille verò non revertetur ad me.* 2. Reg 12. Cogitet mortem à Deo eſſe, vti & pignora tibi credita, Deum repetijſſe, quod ſuum erat. Hinc Damaſis ad quendam filio privatum dixit: *ſi nondum triſtatus es, cùm nondum filius eſſet, ne nunc quidem dolere debes, cùm non amplius eſt.* apud Stob. ſer. 121. Optimè verò Iob de quo S. Baſ. hom. 4. de grat. act. *Nónne Iob adamantino corde erat, non impacta ipſi erant ex lapide viſcera? momento temporis vna & eadē plaga obruti liberi decem conciderunt in perquam amana domo. Non eiulavit, non ſibi divulſit comam, vocem ingeneroſam ullam emiſit, magis verò celebrem illam gratiarum actionem deprompſit: Dominus dedit, Dominus abſtulit.* Taceo Abrahamum, qui ſiccis oculis filium ad mortem duxit & jamjam immolare voluit. *Sed dicet quis*, inquit Chryſ. in 1. ad Coloſ. 4. *At illi admirabiles viri erant. Certè admirabiles & magni erant. A nobis tamen maior requiritur religio quàm ab illis, qui antiquam vivendi formam ſequebantur.*

Exempla viræ lugētium.

IV. Neque more Gentilium, qui ſpem reſurrectionis non habebant.

IV. Non more Gentilium, qui ſpem Reſurrectionis non habebant, uti monet S. Apoſt. 1. Theſſ. 4. *Nolumus nos ignorare fratres de dormientibus, ut non contriſtemini ſicut & cæteri, qui ſpem non habent.* Ubi notat S. Aug. ſer. 32. de verb. Apoſt non prohiberi ab Apoſt. omnem triſtitiam, in morte defunctorum (hæc enim naturalis eſt) ſed eam quam habuére gentiles, qui vt ait, *ſpem non habent.* Ergò *contriſtemur nos*, inquit, *in noſtrorum mortibus neceſſitate amittendi, ſed cum ſpe recipiendi: inde triſtamur, hinc conſolamur, inde infirmitas afficit, hinc fides reficit; inde dolet humana conditio, hinc ſonat divina promiſſio.* Pulchrè S. Chryſ. in illa Apoſtoli verba 1. Theſſ. 4 *Nolo vos* &c. ſcribit: *Diſtamus ab infidelibus, quod iudicia de rebus alia, quàm illi habeamus. Aſpicit cælum infidelis, & adorat: Deum enim eſſe putat. Videt terram & colit, & in mortalia inhiat. Nos contrà cælum videmus & cæli opificem admiramur: non enim*

Deum eſſe, ſed Dei opus credimus. Ita & in morte facimus. Videt cadaver ille, & putat cadaver eſſe. Video cadaver ego, & puto ſomnum eſſe & partem tantùm mortis. Cogita anima ad quem abijt & cape conſolationem. Vbi Petrus, vbi Paulus, vbi Sanctorum cætus omnis eſt. Cogita corpus, quomodo reſurget, quanta cum gloria & ſplendore. Sic ille. Ad hæc Gentiles opinabântur hominem in morte totum planè occumbere cum anima & corpore. At verò Chriſtiani norunt ſalvo ſpiritu carnem præcisè mori. Iam ſi quis audiret filium aut amicum ſuum in prælio fortiter dimicantem confoſſum ſubter equo, proſtratum fuiſſe in terram; attamen incolumem evaſiſſe; parùm ſanè aut nihil doleret. Iam verò quando propinquus obijt, ſi homo bonæ vitæ fuit, equus dumtaxat eius cecidit, corpus videlicet; eques, h.e. anima incolumis evaſit. Certè Xenophon. ille Socraticus, vti refert D. Hier. in ep. ad Heliodorum, cùm ſacrificans filium in bello occubuiſſe intellexiſſet, coronam depoſuit: mox tamen, vbi inaudijt, fortiter dimicantem occidiſſe, in caput repoſuit. Non habuit hic fidem quâ crederet animam filij adhuc in ſalvo eſſe; ſed hoc præcisè credidit propter animi fortitudinem victurum adhuc in ore ſaltem & memoria hominum aliquanto tempore. Et tamen hâc leviculâ cogitatione potuit reprimere mœrorem & exhilarare animum gravi vulnere læſum. Qui ergò non poſſit hoc Chriſtianus, qui ſcit defunctum ſuum vivere adhuc dimidium?

V. Nec more Iudæorum; qui luctum extendebãt minimum: ad ſeptem dies.

V. Non more Iudæorum, qui luctum extendebant minimum ad ſeptem dies, iuxtà id Eccleſ. 22. *Luctus mortui ſeptem dies.* Quandoque ad dies 30. vti in morte Moyſis Deut. 34. & Araonis, num. 20. Quandoque ad 70. dies vti in morte Iacob Gen. 50. Sed fecerint hoc illi, ignoſcendum eſt; quia cælum adhuc clauſum erat mortuis, adeoque in limbum eis deſcendendum erat vſque ad Chriſti adventum, & aſcenſionem in cælum. At verò Chriſtiani, qui credunt portas cæli iam à Chriſto reſeratas eſſe, luctum pro ſuis mortuis tam diu circumferre in pectore non deberent; tametſi in externo veſtitu iuxtà morem patriæ præſeferre eum poſſint: In huius rei figuram ſcribit S. Hieronymus in ep. ad Fabiolam de 42. manſ. Aaronem qui fuit typus Synagogæ, planctum fuiſſe: *Ieſum* verò Nave, ſeu Ioſuen, qui fuit Chriſti & Eccleſiæ typus, non fuiſſe planctum. Rationem addit: *In lege deſcenſus ad inferos: in Evangelio ad Paradiſum tranſmigratio.* Accedit ratio ex natura deprompta; ſolent enim & bruta animantia, cùm auferuntur eis fœtus, ad tempus id ſentire, lamentari, & reſiſtere; id tamen non diu durat. Unde Seneca l. de conſolat. ad Marciam c. 7. ſcribit: *Aſpice mutorum animalium quàm ſint concitata deſideria, & tamen quàm brevia: Vaccarum vno die alteráve mugitus auditur. Nec diutiùs equarum vagus ille, amensq́ue diſcurſus eſt. Feræ cùm veſtigia catulorum conſectatæ ſunt, & ſilvas pervagatæ, cùm ſæpè ad cubilia expilata redierint, rabiem intrà exiguum tempus extinguunt. Aves cum ſtridore magno inanes nidos circumfremuerunt, intrà momentum tamen quietæ volatus ſuos repetunt: Nec vlli animali longum fœtus ſui deſiderium eſt, niſi homini, qui adeſt dolori ſuo: nec tantùm, quantùm ſentit, ſed quãtùm conſtituit, afficitur.* Sanæ vaccæ illæ, quæ duxerunt arcam in terram Iſrael. 1. Reg. 6. recluſis domi vitulis eorum, mugiebant aliquo tempore, quàm diu ſcilic. audierunt mugientes vitulos, vbi ſentit D. Chryſoſt. hom. 6. in Gen. poſteà verò vitulorum oblitæ perrexerunt rectà in Bethſames. Sic decet lugere Chriſtianos, magis pergere in trahendo jugo Domini, quàm lamentari defunctos ſuos.

VI. Nec more Crocodili qui cadaveribus inſidiatur, & lachrymatur, quia novit.

VI. Non more Crocodili, qui cadaveribus inſidiatur, & ſi quod deprehendit, lachrymis perfundit, non ſanè ex commiſeratione, ſed quia novit lachrymas ſuas valere ad findenda oſſa, quo medullã hauriat. Unde Proverbium illud ortum: *Lachrymæ Crocodili*; quæ ſcil. propriam vtilitatem ſpectant, vti refert Vincentius hiſt. nat. l. 17. c. 606. Huiuſmodi ſunt, qui lugent propinquorum obitum, vt hæreditate eorum potiantur; vel ne ingrati videantur, quia eâ iam potiti ſunt; vel adhuc portionem aliquam legatam ſibi expectant. Non ſunt hæc Chriſtianæ, nec humanæ, ſed Crocodili & prædonum lachrymæ. Foris luctus, intus gaudium eſt, oculi flent, cor ridet. Vultur eſt, cadaver expectat. At verò ſi defuncti dum viverent, fortè ſcandalo aut impedimento ſalutis tibi fuerunt, vel ſaltem metuebas, ne cauſa ruinæ & damnationis tibi fierent (quia ſæpè *inimici hominis domeſtici eius*, ait Dominus) poſſes clam lætari de ipſorum morte; tametſi foris luctum præſeferre opus eſſet, ne ſcandalum alijs præberes. Idem dicendum de illis, quos, ſi vixiſſent, pervertendos iuſto timore metuebamus. Gaudere enim de illorũ morte poſſumus, quòd huic periculo ſubtracti ſint; quomodo mater iuvenis illius Melithonis, inter 40. Martyres ſub Licinio in lacum demerſos; quem cùm mater adverteret ſpirantem adhuc verſari in periculo ſalutis; quod impia turba ei machinabatur, vt ad idolorum cultum puer revocaretur; ſublatum in humeros deportavit ad Socios Martyres jam extinctos, & in eorumdem rogum iniecit mortuum; vt habetur in Breviario & ſcribit S. Baſilius in orat. de iiſdem habita.

Valere ad findenda oſſa.

VII. Denique

VII. Denique non lugendi ſunt ſuperſtitiosè; quo vitio laborabant in primis

Gen-

a m ſunt lugendi ſuperſtitioſe.

Gentiles, qui genas ſibi radebant ad ſanguinis effuſionem, capillos, evellebant, veſtes lacerabant, in terram cadebant, rogum ſanguine ſervorum aut etiam charorum cruentabant, brachia ſua vulnerabant; vti ſcribitur in Antiquit. Rom. l.5.c.39. in Herodoto, Luciano & alijs. Hoc enim inſanum eſt & barbarum, hominum Atheorum & ſimillimum, qui ſpem ſalutis non habent. Eodem vitio ex parte ſordebant Iudæi poſteriores, qui non contenti lachrymis, varios etiam & inconditos geſtus edebant, complodendo manus, ſtringendo brachia, tundendo pectus, ſcindendo veſtes, aliaque ſuperſtitioſa adhibendo (vti tibicines, qui modularentur carmen, quos faceſſere juſſit Chriſtus Matth.9.) quæ hauſerunt à Gentilibus, cumque ea ad Chriſtianos Græcos & ſuos Antiochenos derivata vidiſſet S. Chryſoſt. acriter in ea non ſemel invectus eſt; vti hom.70. tota ad populum Antioch. Rurſum hom.4. 10 Ep. ad ad Heb. vbi ita ſcribit: *Stemus ergo fratres irridentes mortē. Sed compellor gemere amariſſimè: vbi nos Chriſtus extulit, ibi nos ipſi deijcimus. Cùm video enim luctus in plateis, & lamentationes ſuper exeuntes de hac vita & vlulationes; credite mihi confundor*. Et mox: *Cùm alius quidem capillos diſſipat, illa verò vlulat, quid hac re confuſibilius? Credite mihi dicenti; ſi enim ſicut oportebat, fieret, multo tempore debebant huiuſmodi ab Eccleſia limine prohiberi.* Jam verò quando audivimus, quâ ratione deflendi non ſint mortui, ſupereſt, vt eos, qui defunctum ſuum repetijt: cogitent ſtatutum eſſe ſemel mori omnibus hominibus. Cogitent defunctum ſuum à plurimis humanæ vitæ miſerijs eſſe abſolutū. Cogitent migraſſe ad meliorem vitam. Cogitent non totum, ſed dimidiâ ſolùm parte mortuum. Cogitent ſe quoque brevi ſecututos, &c.

EXHORTATIO XVI.

Immoderatus luctus vario ex capite reprimendus.

THEMA.

Modicum plora ſuper mortuum, quoniam requievit. Eccl.22.

CUm aſpicio circà funus lugentes & plorantes, vix ſcio, quid mihi agendum ſit; laudémne an vituperem? lachrymas eorum compeſcam an potiùs proritem! Video enim & Sanctos viros hac in re non ſemper ſibi ſimiles fuiſſe. Etenim S. Ambroſius mortem fratris ſui Satyri, viri admodum Sancti, flere noluit, ſed in oratione funebri inter alia dixit: *Quid te mi frater amantiſſime fleam? Non enim perdidi vſum tui, ſed commutavi.* Contrà S. Bernardus mortem fratris ſui Gerardi, viri itidem Religioſi & piiſſimi amaris lachrymis deplanxit in ſermone eius funebri, qui eſt 26. in Cant. quem his verbis clauſit: *Finem verborum indicunt lachrymæ, tu illis Domine finem modumq́; indixeris.* Si Hieronymus in Ep. ad Paulam 25. conſolatur eam de morte filiæ, & lachrymas ejus ab-

Aliqui ſancti defunctos plãxerunt: aliqui potius de eorum tranſitu lætati ſunt.

ſtergere conatur, & dum id agit, ipſemet plangit. Ita enim ibi ſcribit: *Sed quid agimus? matris prohibitura lachrymas, ipſi plangimus. Non eſt optimus conſolator, quem proprij vincunt gemitus. Teſtor, mea Paula, Ieſum, eadem me perpeti dolorum tormenta, quæ tu pateris. Confiteor affectus meos totus hic liber fletibus ſcribitur.* Quid igitur hic agendum? Nimirum ſtandum dicto illo Poëtico: *Eſt modus in rebus, ſunt certi denique fines.* Hoc vtique vult Eccleſiaſticus cùm c.22. ſcribit *Modicum plora ſuprà mortuum, quoniam requievit.* Et S. Auguſtinus ſer. 34. de verb. Apoſtol. *Neceſſe eſt*, inquit, *vt triſtes ſimus quando nos moriẽdo deſerunt, quos amamus, quia etſi novimus eos non in æternum relinquere nos manſuros, ſed aliquantum præcedere ſecuturos, tamen mors ipſa, quam natura refugit, cùm occupat dilectam, contriſtat in nobis ipſius dilectionis affectum.* Similiter S. Bernardus ſer.26. cit. in Cant. *Non culpamus fletum, niſi cùm excedit modum; ille nimirum natura eſt.* Exceſſum verò illum graviter reprehendit S. Hieronymus Ep. 25. ad Paulam: *Deteſtandæ ſunt lachrymæ*, inquit, *plenæ ſacrilegio, incredulitate pleniſſimæ, quæ non habent modum, quæ vſque ad vicinam mortis accedunt.* Has igitur in præſens ſolas diſſuadere & reprimere conabimur.

Exceſſus in lachrymis damnatur.

Suadet primò communis moriendi neceſſitas. Nemo enim ab hac exemptus eſt, ne ipſe quidem filius, & beatiſſima eius Mater. Quod in primis proponit D. Chryſoſto. hom. 69. ad Pop. *Cogita*, inquit, *quòd Dei Filius mortuus eſt, & ille quidem propter te; tu verò propter teipſum:* Et poſtquam dixit: *Si poſſibile eſt tranſeat calix iſte, triſtitiamq́; pertulit, & agoniam, mortem tamen non effugit, & ipſam multa cùm amaritudine ſuſtinuit, &c. Si fabulæ non hæc ſunt, noli lugere.* Præterea vniverſim *Teſtamentum eſt huius mundi, morte morietur*, ait Eccleſiaſticus c. 4. Similiter Thecuitis illa conſolatura Davidem ſuper mortem filij Amnon: *Omnes morimur, & quaſi aqua dilabimur in terram, quæ non revertuntur.* 2. Reg. 14. His accedit S. Ambroſius orat. fun. de obitu Valentiniani Imper. *Nihil habetis, quod graviſſime doleatis in fratre: Homo natus eſt, humanæ obnoxius fuit fragilitati: Nemo ſe redimit à morte, non dives, non ipſi Reges, imò ipſi gravioribus ſubiacent. Iob dixit: Numerati anni dati ſunt potenti, timor autem eius in auribus eius, quando videtur habere pacem tunc veniet ei everſio.* Et orat. de fide Reſurrect. *Quid abſurdius*, inquit, *quàm vt id, quod ſcias omnibus eſſe præſcriptum, quaſi ſpeciale deplores? Hoc eſt animum iuxtà conditionem extollere, legem non recipere, communẽ naturæ conſortium recuſare, mente carnis inflari, & carnis ipſius neſcire menſuram. Quid abſurdius, quàm neſcire quid ſis? affectare quod non ſis? aut quid imprudentius, quod futurum ſcias, id cùm acciderit, ferre non poſſis?* Hinc Coëpiſcopus quidam S. Auguſtini, ab illa viſitatus in ægritudine, audienſque conſolatorem, qui dicebat poſſe eum adhuc diutiùs vivere & Eccleſiæ prodeſſe, reſpondit: *Si numquam benè, ſi autem aliquando, cur non modo?* Poſſidius in vita S. Auguſtini c. 27. Porrò

I. Omnes debemus mori.

hoc argumento conſolabantur ſe etiam Ethnici; unde frequens erat illorum proverbium: *Ad mortem naſcimur*. Si Anaxagoras Philoſophus nunciatâ ſibi filij morte, nihil turbatus: *Sciebam*, ait, *me genuiſſe mortalem*; ut refert S. Hieron. ep. 3. ad Heliodor. Quare ſi Gentiles hoc argumento poterant temperare luctum: cur non poſſint Chriſtiani, qui norunt cauſam, od quam inciderunt in hoc naturæ debitum, ex lapſu ſcil. parentum Noſtrorum?

II. Temperat fletum ærumnoſa hujus ſæculi vita, cui per mortẽ ſubducuntur defuncti.

II. Suadet ærumnoſa hujus ſæculi vita, cui ſubducti ſunt per mortem propinqui noſtri. Quis enim neſcit, quantis miſerijs & calamitatibus vita hæc ſubjecta ſit in quocunque ſtatu? Certè Sapientiſſimus Salomon Eccleſiaſt. 4. dicere non dubitavit: *Laudavi magis mortuos, quàm viventes, & fæliciorem utreque judicavi, qui nec dum natus eſt, nec vidit mala, quæ ſub ſole fiunt.* Unde S. Hieronymus in ep. ad Tyraſium exiſtimat non fleviſſe Chriſtum *Ioa.* 11. quod Lazarus mortuus fuerit, ſed quod reſuſcitandus eſſet (pro bono aliorum) ad hanc miſerabilem vitam. *Planè*, inquit, *Lazarum mortuum Dominus flevit, ſed non tuas lachrymas fudit. Doluit Lazarum non dormientem, ſed potiùs reſurgentem, & flebat, quem cogebatur propter ſalvandos alios ad vitam revocare. Hanc vitam dans Dominus ingemiſcebat, quam tu doles eſſe ſublatam.* Conſentit. Hieronymo S. Ambroſius in orat. de fide Reſurrect. ſcribens: *Quas non procellas tempeſtateſque patimur in hac vita? Cujus parcitur meritis?* poſteà recenſet, quanta in hac vita pertulerit Sanctus Patriarcha Jacob, caſtiſſimus Ioſeph, manſuetiſſimus David; tumque ſubdit: *Quis tu es, qui de tuo merito ante pronunties?* Et paulò infrà: *Vide quod mors pro remedio data eſt, quaſi finis malorum; non enim dixit,* (Deus) *quoniam audiſti vocem uxoris tuæ, reverteris in terram,* &c. *Sed dixit: Manducabis panem tuum in ſudore, donec revertaris in terram. Vides mortem magis metam eſſe noſtrarum pœnarum. Ergo mors non ſolùm malum non eſt, ſed etiam bonum*, &c. Denique S. Chryſoſtomus hom. 69 ad Pop. *Si defunctum diligeres*, inquit, *gaudere oporteret atque lætari, quod ex præſentibus eſſe abſolutus. Quid enim amplius ſupereſt, quæſo? quid verò peregrinum & novum? Nonne per ſingulos dies eadem cernimus veterque ri? Dies & nox, nox & dies, hiems & æſtas, æſtas & hiems & amplius nihil: & hæc quidem ſemper eadem, mala verò peregrina & recentiora. Hæc igitur ipſum ſuſtinere per ſingulos dies, & hic manere volebas & ægrotare, flere, formidare, & contremiſcere, & hæc quidem pati moleſtias, hæc verò ne patiatur timere?* Hinc notat Val. Max. l. 2. cap. 6. Thraces laudem ſapientiæ ſibi vendicaſſe, qui natales hominum flebiliter, exequias cum hilaritate celebrabant ſine ullis Doctorum præceptis. Subditque: *Removeatur itaque naturalis omnium animalium dulcedo vitæ, quæ multa & facere & pati turpiter cogit: ſi ea mortua aliquãte ejus felicior ac beatior reperietur finis.*

III. Fati divini immutabilitas.

III. Suadet fati divini immutabilitas. Quod enim Deo ordinante ſemel factum eſt, infectum fieri nequit, adeoque ratum haberi debet, quidquid Deus decrevit. Qua de re S. Chryſoſtomus hom. 69. ad Pop. ita ſcribit: *Et Græcorum quidem pueri, qui de reſurrectione nihil noverant, conſolationis tamen invenient verba dicentes: Fer generosè, nam facta non licet infecta reddere, aut luctibus emendare. An tu his altiora diſcens & utiliora, non confunderis, majorem illis præferens deturbationem? nec enim nos dicimus: fer generosè, nam factum non licet infectum reddere: ſed fer generosè omninò, namque reſurget, dormit infans & non eſt mortuus, quieſcit, non autem perit, nam eum reſurrectio ſuſcipiet & vita perennis & immortalis angelicuſque conceſſus. Non pſalmiſtam audis dicentem: Convertere anima mea in requiem tuam, quoniam Dominus benefecit tibi. Rem iſtam Deus beneficium nuncupat, & tu luges? Quid feciſſet amplius, ſi defuncti hoſtis & inimicus fuiſſes?* Hac cogitatione depoſuit David luctum ſuper defuncto Filio ſuo infante. Ubi enim intellexit mortuum eſſe, ſurrexit de terra & lavit ſe, poſuitque fletũ, ac jejunium, dicens: *Nunc quia mortuus eſt, quare jejunem? Num quid potero eum revocare amplius? Ego vadam magis ad eum: ille verò non revertetur ad me.* 2 Reg. 12.

IV. Honeſtas & civilitas

IV. Suadet honeſtas & civilitas, quia incompoſitus ille luctus mollem nimis arguit animum & deridiculo exponit, ipſique lugenti ſæpè graviter nocuit. Quâ de re audiamus unum alterúmve ſanctum Patrem. S. Ambroſius orat. 2. de morte fratris ita ſcribit: *Lycurgi ferunturi eſſe præcepta, quæ viros jubeant muliebrem veſtem induere, ſi mœrori indulgeant, eò quòd mollem & effæminatum judicaverint in viro luctum. Deforme eſt enim eos, qui pro fide, pro religione, pro patria, pro æquitate judicij, atque intentione virtutis obvium debent morti pectus offerre, mœrere in alio gravius, quod in ſe, ſi cauſa exegerit, ſit expetendum.* Quod ſi hoc Gentiles velut ignominioſum apprehenderunt, quid dicerent, ſi hanc ipſam deformitatem viderent in Chriſtianis? De illis enim ita ſcribit S. Chryſoſt. hom. 69. cit. *Quo modo proximum de immortalitate alloquemur: quo modo gentils perſuadebimus, cùm plus quàm illi formidemus mortem & exhorreſcamus? Multi quidem apud Gentiles, licet de Reſurrectione ſcientes nihil, ſibi defunctis filiis coronati ſunt & apparuêre candidati, ut præſentem tantùm gloriam conſequerentur: tu verò neque propter futuram agere muliebriter & plangere deſiſtis.* Conſentit huic S. Hieronymus in Epiſt. ad Tyraſium: *Quod ad dedecus noſtrum pertinet*, inquit, *Gentiles dolores ſæpè contemnunt, cùm non ad promiſſa cæleſtia, ſed ad pœnas tartari rapiantur, & nos plangimus euntes ad cælum? Conſidera, Chriſtianus talis quid merebitur deinceps, qui nec imitari contendit exempla ſanctorum, nec contemptum habere Gentilium. Illi luctus deſperando deſpiciunt, nos & ſperando deſpicere non conamur. Aliquem filiorum Chriſtiani nolunt vel gratulatione ſuâ deducere ad bona: Gentiles tradere non cunctantur ad mala.* Accedit quod hic luctus ſæpè nocet lugentibus corpore & animo, teſte S. Blaſio hom. 4. *Ipſi novimus*, inquit, *non paucos calamitatibus deploratis*

Egregia dicta SS. Patrum contra nimios gemitus:

utique

utique nec curabilibus obvallatos, vivis diſtillavere lachrymis, ſibi temperaſſe. Hi quidem in varios & immedicabiles effectus inciderunt, ut apoplexia & paralyſis: alij verò in mortem prorſus collapſi ſunt, ac ſi fulcimento quopiam debilitarentur, diffractis eorum viribus immodico triſtitiæ pondere. Quod cernere poſſis in flamma, quæ incluſione fumi proprij ſuffocatur: nam cùm liberè egredi nequeat, flammam ſuo ambitu opprimit: haud ſecùs iſti contingere ajunt in ea facultate, quæ in animali vitalem actionem moderatur, nimiamque vehementiori doloris acrimonia extingui, nulla illi ad exteriora perſpiratione conceſſa. Et cur ſe ita affligat homo, ut vulneri remedium tanta moleſtia quærat, quod ſucceſſu non longi temporis per ſe obducetur & ſanabitur? *Et quod tempore mitigandum eſt, cur ratione non vincitur?* inquit S. Hieronymus ep. cit. ad Paulum. Similiter D. Chryſoſt. hom. 69 cit. *Præter hæc,* inquit, *& illud cogita, quod licet nos non audias, omninò tempore tibi perſuadebitur, ſed nulla tibi tunc merces. Ex dierum namque multitudine conſolatio conflatur. Si verò nunc Philoſophari velis, duo maxima lucraberis, nam & te malis in medio poſitus abſolves, & à Deo præclaram accipies coronam, ærumnam æquanimiter tolerans.*

V. Fides Reſurrectionis.

V. Denique ſuadet & vel maximè fides reſurrectionis, quæ vel ſola, & quidem potentiſſimè omnem ſopire mærorem, planctúque extinguere deberet; præſertim ſi accedat voluntas, qui defunctum noſtrum ex hujus vitæ carcere eripere, & in cœleſtem aulam ſuam transferre voluit. Qua de re S. Hieronymus in ep. ad Tyraſium ita ſcribit: *Reſurgere credimus mortuos, & plangimus? Quid faceremus, ſi tantummodò ſine reſurrectione præciperet Deus? quod dederat, abſtulit, qui creaverat. Quis eſt, qui plangat, quod ad tempus acceperat? Commodaverat, ut haberet quantocunque tempore voluiſſet, ut cùm vellet rurſus auferret. Nihil abſtulit suum, qui dignatus eſt recipere proprium.* Hoc argumento ſolatus eſt S. Ambroſius de morte fratris ſui orat. 1. ejus funebris: *Laudandum eſt magis,* inquit, *quod talem fratrem habuerim, quàm dolendum, quod fratrem amiſerim; illud enim munus, hoc debitum eſt. Itaque perfunctus ſum quamdiu licuit commiſſo mihi fœnore; qui depoſuit, pignus recepit: nihil intereſt, utrum abnuas depoſitum, cùm doleas reſtitutum: in utroque enim fides ambiguum vitæ periculum eſt. An ſi pecuniam neges, culpa eſt: ſi hoſtiam neges, impietas non eſt?* &c. Accedit S. Chryſoſt. hom. 41. in 1. ad Cor. *Si in morte mariti aut filij,* inquit, *cogitaveris, quis ille ſit, qui abſtulit & fortiter id tuleris, voluntatem iſtam ſacrificium exhibe Deo, & evadere procellam iſtam facilè potes.* S. Auguſtinus l. de vera Relig. c. 43. *Qui perfectè Deum diligit,* inquit, *non affligitur morte cujuſquam: quoniam novit nec ſibi perire, quod Deo non perit; Deus autem Dominus eſt vivorum & mortuorum.* S. Cyprianus ſer. 4. de mortalitate: *Nobis ipſis minimis & extremis quoties revelatum eſt, quàm frequenter atque manifeſtè de Dei dignatione præceptum eſt, ut conteſtarer aſſiduè; & publicè prædicarem fratres noſtros non eſſe lugendos acceſſione Dominica de ſæculo liberatos, cùm ſciam non eos amitti, ſed præmitti: recedentes præcedere, ut proficiſcentes & navigantes deſiderari eos debere, non plangi: nec accipiendas hic eſſe atras veſtes, quando illi ibi indumenta alba jam ſumpſerint.* Quando igitur tot tantiſque argumentis admonemur, ne modum excedamus in funeribus noſtrorum quorumcunque amicorum, etiam chariſſimorum & conjunctiſſimorum, ſupereſt ut hortemur eos, qui funus hoc procurant, ne puſillo nimis animo mortuum ſuum plangant, indéque & ſibi noceant, & alijs malo exemplo ſint, & defunctum onerent, & Deo contradicant, & ſibi ac nomini Chriſtiano maculam aſpergant, ſed viros potiùs ſe oſtendant, &c.

EXHORTATIO XVII.

Particularia ſolatia plangentiũ ſuos defunctos.

Thema.

Noli flere. Luc. 7.

Nulla hujus vitæ triſtitia major eſſe cenſetur ea, quam mors adfert; ſi quidem hæc hominem omnibus omnino bonis ſpoliat, & inſuper viventes mortuo propinquos quodammodo ſimul occidit; *unde omnium terribilium terribiliſſimum* à Philoſopho dictum eſt. Interim tamen, ut videmus, nihil magis commune, minuſque evitabile eſt. *Quis eſt homo, qui vivit & non videbit mortem?* pſalm. 78. Proinde nulla eſt calamitas, cui magis neceſſaria ſit conſolatio. Quamobrem ut ſcribit S. Hyeronymus ep. 3. ad Heliod. ſubtiliſſima philoſophorum ingenia ad hoc imprimis inſudarunt, ut conquiſitis undique rationibus libros conſcriberent, quibus ſolarentur partim morituros, partim mortuorum propinquorum & amicos. Quin etiam SS. Patres in hoc ipſo argumento quamplurimum laborarunt, ut varijs undique adductis medijs & motivis conſopirent ſeu timorem mortis, ſeu luctum ſuper mortuis; uti in primis S. Chryſoſtomus, Hieronimus, Ambroſius, Baſilius, Bernardus alijque. Cæterùm quia lenimenta illa, quæ vel Philoſophi vel Patres afferunt communia ſunt & unuſquiſque ſibi perſuadet, ſe peculiarem quandam longéque urgentiorum plangendi cauſam habere, quàm habebant alij, idcircò in particulari lamenta eorum audire & delinire ac ferè ex SS. Patribus duntaxat conabimur.

SS. Patres varijs motivis conati ſunt ſopire ſeu timorem mortis, ſeu luctum pro mortuis.

I. Solamen pro querulo ſe ſui amantiſſimi præſentia orbari.

I. Dicet quiſpiam: Me miſerum, qui jam carere cogor amantiſſimi mei præſentiâ & converſatione dulciſſimâ. Huic occurrit Romanus ille ſapiens, Seneca in conſolat. ad Marciam. cap. 10. *Movet Lugentem,* inquit, *deſiderium ejus, quem dilexit? id per ſe tolerabile apparet. Abſentes enim abfuturoſque dum viverent, non flemus, quamvis omnis uſus illorum nobis & conſpectus ereptus ſit. Opinio eſt ergò, quæ nos cruciat, & tanti quoque malum eſt, quanti illud*

taxavimus. In noſtra poteſtate remedium habemus. Indicemus illos abeſſe, & noſmetipſi fallamus. Confirmat hoc ipſum ſimilitudine Divus Chryſoſtomus, exponens verba Apoſtoli 1. Theſſal. capite quarto *Nolo vos ignorare, &c. At conſuetudinem,* inquit, *defuncti deſideras, & propterea lamentaris. Sed hoc vehementer abſurdum eſt, ſi enim ſponſo alicui filiam in matrimonium copulaveris, deinde ille eam abducens in longinquam diſceſſerit regionem, atque ibi in omnium rerum abundantia vivat, nequaquam hoc moleſtè feres, ſed dolorem quem ex abſentia ejus diuturnitate capis, proſperitatis illius communi famâ mitigas. Nunc autem non homine, non ſervo aliquo accipiente: ſed Domino requirente, quem debet; mares ac lachrymaris.* Huic accedit S. Ambr. orat. de fide Reſur. ſic ſcribens: *Cur tu putes patientiorem illam eſſe debere, quæ dilectum ad peregrina dimiſerit & militiæ gratia, vel ſuſcepta adminiſtrationis officio, vel negotiandi uſus tranſfretaſſe compererit? quàm te, qui non fortuitò arbitrio dereliqueris aut ſtudio pecuniæ, ſed lege naturæ? Sed recuperandi tibi intercluſa ſpes. Quaſi tuquam certa ſis redeundi. Et plerumque dubia plus fatigant, ubi periculi metus integer; graviuſque eſt timere, ne acciderit, quàm tolerare, quod jam noveris accidiſſe. Aliud enim ſumma formidinis exacerbat, aliud finem expectat doloris. An dominis jus eſt, quò decreverint transferre mancipia, Deo non eſt? Sed non ſuppetit expectare remeantem, ſuppetit tamen præcedentem ſequi. Et certè brevis vitæ vſus nec illi multum videtur eripuiſſe, qui ante præceſſit: nec te differre diutiùs, qui remanſeris.* Sic ille.

II. Solamen pro eo, qui ex morte defuncti gemit ſe deſtitutum auxilio & ſolatio.

II. Dicet fortè uxor aut mater: Auxilio deſtituta ſum & ſolatio. Huic reſpondet S. Chryſ. hom. 6. in ep. ad Theſſal. *Dicis; propterea quæro virum, propterea filium, propterea plango & lamentor, non quod Reſurrectioni diffidam, ſed quod auxilio deſtituta ſim & tutorem amiſerim, conjugem omnium conſortem & conſolatorem. Multa rerum turba ingruit, quibuſvis injuriam inferre volentibus exponere domeſtici, qui ante metuebant nunc contemnunt, nunc inſultant, & iſta me viduitatem hanc ferre non permittunt, nec leviter lugere. Quomodo ergò tales ſolabimur? quid dicemus? Primum eas convincere tentabo, lamentationem non eſſe ex his, quæ dicta ſunt, ſed ex animi affectione inconſiderata. Si ergò iſta luges, oportebit, vt perpetuò lugeas mortuum tuum; ſi anno elapſo obliviſceris illius, non ſecùs, ac ſi nihil hujus accidiſſet, non luges amiſſam tutelam. Quãobrem luges filium? quamobrem maritum? Hunc quidem quod nullum ex eo fructum cepi: iſtum verò, quod ſperareram me illo diutiùs fruituram. At hoc ipſum quanta eſt incredulitatis? Nempè quod putas te vel maritum vel filium in rerum ſecuritate collocaturam eſſe, Deum verò minimè. Quomodo non putas illum irritari? nam ob id ipſum plerumque eos aufert, ne ad eum modum illis alligata ſis, vt ſpem tuam ab illis auferas.*

III. Motiva ſolatij pro vxore, quæ ſe viro orbamdeplorat.

III. Sed virum non habeo. Reſpondet idem Chryſoſt. hom. 69. ad Pop. *Habes conſolatorem, patrem orphanorum & judicem viduarum. Noli ergò lugere vnde coronaris, vnde recipies mercedem: Depoſitum enim reddideris, ſi quod tibi creditum eſt, exhibueris. Sed hoc doles, quod ſola ſis cateaſq, rectore;* objicit idem Chryſoſto. hom. 41. in. 1. ad Cor. & reſpondet: *Hoc non eſt, cur dicas amittere Rectorem Deum non potes. Quantiſper hunc habes, conjuge, patre, filio, affine quovis præſtabis, vt qui ſuperſtitibus etiam his faciebat omnia. At ego, dicet aliqua, ſolâ ſeparatione dormientis æſtuans, deſolata ſolatio pij pignoris jactor. Excuſatio hæc eſt ſine dubio fragilitatis humanæ, quæ patrocinari non poteſt diffidentiæ. Si enim deſolationes hominum ferre non valerent, nunquam prorsùs parentes à ſe ſua pignora dimiſiſſent. Deſtitutos ſe à morientibus conqueruntur, & vivos filios aut propter honores, aut propter negotia peregrinis regionibus eredunt, & gaudent totâ vitâ ſine affectibus commorari, dummodò capiant, quod cupiunt de ſuis pignoribus adipiſci, & vt ad palatia pergant, peregrinantur, &c.* Et mox: *Sed deſtitutam dicis, ſenectutem meam, qui debueram liberos antecedere, ne in laboribus remanerem. Ego tibi meliùs profiteor eveniſſe, qui non carnalem, ſed ſpiritualem circà te conſidero felicitatem. Senectuti tuæ amputavit Deus magis ſolicitudinem, quæ torquebat de viva filia ne periret. Non te deſeruit, ſed præceſſit.*

IV. Remedia conſolandi querulos de morte filiorum, quod careant hæredibus bonorum.

IV. Dicet alia: Hæredes bonorumque ſucceſſorem non habeo. Cui reſpondet Chryſoſt. hom. 69. ad pop. *Et quid malebas eum, tuorum an cæleſtium bonorum hæredem fieri? quid verò cupis eum pereuntia ſuſcipere, quo paulò eſſet dimiſſurus, an permanentia & immobilia? Non hæredem eum habuiſti, ſed ipſum pro te Deus habuit. Propriorum non fuit fratrum cohæres, ſed Chriſti conſtitutus eſt. At inquies: Cui veſtimenta, cui domicilia, cui ſervos & agros relinquemus? Ipſi rurſum, & tutiùs quàm ſi vixiſſet; prohibet enim nihil. Nam ſi cum defunctis res barbari comburunt, multò magis te cum defuncto propria mittere conveniens eſt, non vt fiant illis ſimilia, ſed vt hunc majori gloriâ circumdes. Sed ipſum cernere deſideras? Eandem cum eo vitam vive, & ſacram ocyùs illam accipies præſentiam.* Huc vſque Chryſoſt.

V. Solatur clamans numquam te amplius videbo.

V. Oggeret alia: Nunquam te ampliùs videbo. Huic reſpondet Chryſ. hom. 61. in Joan. *Non ita Gentiles effeminantur: multi apud eos philoſophati ſunt. Et cùm audiſſet mater filium in prælio cecidiſſe, mox rogavit, quomodo ſe reſp. haberet. Et alius Philoſophus coronatus, cùm audiſſet pro patria cecidiſſe, coronam depoſuit; inde ſciſcitatus, quomodo cecidiſſet? Vt fortiter occubuiſſe cognovit, in caput ſtatim coronam repoſuit. Spartanas autem mulieres hortantur filios, vt clypeum è prælio referant, aut ſuper eo occumbãt. Ideò pudet me Gentiles hæc ſapere, nos impudentes eſſe. Qui de Reſurrectione nihil intelligunt, intelligentium opera faciunt: qui intelligunt, ignorantium.*

Sed dicet: Non ampliùs domum revertetur. Reſpondet ad hoc hom. 69. ad Popul. ita. *Ne conſideres illud, quod non ampliùs domum revertetur, ſed quod paulò poſt ad ipſum & ipſe ad eum reverteris. Noli hoc cogitare, quod ille non vlteriùs huc regreditur, ſed quod nec iſta, quæ cernuntur, permanent talia, verùm & ipſa transformantur.*

formantur. Etenim & cælum & terra, & mare, & omnia ſimul tranſmutantur: tunc cum maiori gloria filium tuum recipies.

VI. Solatur mater ingemiſcens, ſe filium perdidiſſe.

VI. Sed filium amiſi, dicet illa. Reſpondet idem Sanctus Pater hom. 41. in lib. ad Corinth. *Non amiſiſti; ne dicas: ſomnus ea res eſt, non mors tranſitus, non interitus, peregrinatio ab humiliori loco ad altiſſimum ſuſcepta. Cave irrites Deum, ſed propitium tibi redde.* Et mox: *Cogita quot ſint, qui æquius ſuam ſortem ferunt, qui numquam liberos ſuſceperunt. Neque ego ſanè voluiſſem, inquis. Quantò enim præſtat omninò non guſtaſſe, quàm vbi guſtare cœperis, voluptate protinus carere? Ne, obſecro, voces iſtas vſurpes, ne irrites etiam Dominum, ſed pro his, quæ habes, gratias age: pro his quæ non habes, perpetuò Dominum glorificato. Cogita, quot ſint parentes, quibus liberi ſui vitam acerbam & iniucundam reddiderunt. Quid ergò? Generoſos non vides, inquis? Video ſanè. Verùm etiam hic rectius filius tuus habet. Sint enim in pretio licet; atqui incertus finis eſt. Qua de re iam nihil es anxia tu, nihil tremis, ne quid accidat, ne quæ iterùm mutatio fiat.* Idem hom. 1. in 2. ad Cor. *Si conſideres,* inquit, *quod is, qui mortuus eſt, in melius contubernium demigrarit, & ad meliorem requiem tranſilierit, nec enim amiſeris filium, ſed in locum tutum ac ſecuriorem repoſueris. Non perdidiſti patris vocabulum, ſed acceſſit, vt iam felicius dicare pater. Nec enim mortalis filij poſthac diceris pater ſed immortalis ſtrenui militis, aſſiduè tamen domi manentis.* Sed amavimus eum, dices? Reſpondet S. Ambroſ. orat. de fide Reſurr. *Nónne hæc nobis cum ipſo mundo elementiſq; communia ſunt? quia ad tempus credita, in perpetuum tenere non poſſumus? Genit terra ſub aratris, imbribus cæditur, tempeſtate concutitur, ſtringitur frigore, ſole torretur, vt fructus annuos fœta parturiat, & cùm ſe vario flore veſtierit, proprio exuitur & ſpoliatur ornatu. Quantos hæc raptores habet, nec fructum ſuum quæritur amiſſum, quem ideò generavit, vt amitteret: nec impoſterum negat, quem ſibi meminit auferendum. Cælum ipſum non ſemper ſtellarum micantium globis fulget, quibus quaſi quibuſdam inſignitur coronis, &c.*

VII. Sopitur dolor ex morte filij, qui fuit florentiſſimæ ætatis.

VII. Sed juvenis fuit, inquies, & florentiſſimæ ætatis: ad hoc reſpondet S. Ambroſius prædictus in orat. fun. Valentiniani Imp. *Iſtud tamen dolendum,* inquit, *quod primavâ obierit ætate; gratulandum autem quod virtutum ſtipendijs veteranus deceſſit. Dolendum quod nobis citò raptus ſit, conſolandum quod ad meliora tranſierit. Denique David moriturum filium flevit, ne ſibi eriperetur, ſed flere deſiit ereptum, quem ſciebat eſſe cum Chriſto.* Et rurſum l. 2. Epiſt. ep. 8. *Doles, quod dudum florentiſſima* (Germana) *repente occiderit; Verùm hoc nobis commune eſt, non ſolùm cum hominibus, ſed etiam cum civitatibus, terriſq; ipſis eſt.* Ac ſibi recenſet multas dirutas civitates, ſubdit: *Tot igitur ſemirutarum vrbium cadavera, terrarumq; ſub eodem conſpectu funera, non te admonent vnius ſanctæ licet & admirabilis fœminæ deceſſionem conſolabiliorem habendam, præſertim cùm illa in perpetuum proſtrata ac diruta ſint; hæc autem ad tempus quidem erepta nobis, meliorem illic vitam exigat?*

Huic accedit, quod S. Cyp. l. de immortalitate ſcribit: *per Salomonem docet Spir. S. qui Deo placeant, maturius hinc eximi, & citiùs liberari, ne dū in iſto mundo diutius immorantur, mundi contactibus polluantur.* Imò S. Chryſoſtom. hom. 69. ad pop. dicere non dubitavit. *Etſi peccator quidem abijt, mala repreſſa ſunt* (ne ſc. plus peccet) *nec ſi pœnitentiā acturum Deus noviſſet, ante pœnitentiam rapuiſſet. Si verò iuſtus vitam finivit, in tuta bona conſecutus eſt.*

VIII. Sed iuvenis virtuoſus fuit. Reſp. S. Hiero. ep. 3. ad Heliod. *Non doleas quod talem amiſeris, ſed gaudeas, quod talem habueris. Deſiderandus eſt tibi quaſi abſens, non quaſi mortuus, vt illum expectare, non amiſiſſe videaris.* Et S. Chryſ. hom. 21. in Acta. *Hic oro, ſi ſedentibus nobis mittat Rex quendam vocans in Regna, plorandus ne erit? Angeli è cælo veniunt, illinc miſſi ab ipſo Rege, vt conſervum ſuum vocent, & tu ploras? Domo ſuâ relictâ, pergit anima ad ſuum feſtinans maritum, ac Dominum, tu autem luges? Itaq; & nato puero hoc facere oportebat. Etenim hic partus illo melior.* — VIII. Temperatur dolor ex morte chari, quātumvis virtuoſi.

Denique ne dicas: filius meus non adeſt, adeoq; perijt. *Neque enim eſt,* ait Sanctus Chryſoſt. hom. 1. in 2. ad Corinth. *quod enim idcircò tibi perijſſe putes, quia non adeſt. Etenim ſi peregrè profectus fuiſſet, non proptereà vnà cum corpore propinquitatis quoque nomen abſceſſiſſet. Quocirca ne jacentis vultum attende* (ſic enim ægritudinem exſuſcitas) *verùm da operam, vt mentem ab eo, qui jacet, ad cælum ſubducas. Non enim cadaver hoc, quod humi jacet filius tuus eſt; ſed ille, qui avolavit, atque in immenſam altitudinem aſcendit. Cùm itaque depreſſos oculos atque contractū os & corpus motu carens videris, cave ne hoc tibi in mentem veniat, quod os iſtud jam non loquitur, oculi iſti non jam cernunt, pedes iſti iam non ambulant, ſed omnia in corruptionem abierunt. Cave, inquam, iſta commemores, verùm his contraria: Nempe os iſtud meliùs loquetur, oculi iſti meliora cernent, & pedes in nubibus ſublimes tollentur, ac denique corpus iſtud, quod nunc corrumpitur, immortalitatem induet, illuſtrioremque filium meum recipiam. Quod ſi mærorem tibi ea, quæ cernis, afferunt, interim te cum ipſo hæc loquere: Veſtimentum hoc eſt, id exuit, vt ipſum præclarius recipiat. Domus hæc eſt: ea everſa eſt, vt luculentior fiat. Quemadmodum enim nos, cùm domum everſuri ſumus, eos, qui intus habitant, ne quid pulveris contrahant, ac tumultu offendantur, foras amandamus ac pauliſper ſecedere iubemus, poſteaquam autem domum tutam reddidimus, tum demique ipſos liberè introire ſinimus: eadem modo Deus quoque facit. Everſo enim putri ipſius tabernaculo, interim eum in paternam domum atque ad ſe introducit, vt poſteaquam illud diruerit, atque inſtauravit, tum demum ſplendidius id ei reddat. Quocircà ne dixeris, perijt, nec iam eſt* (eorum enim, qui fide carent, hæc verba ſunt) *Verùm hoc potiùs: dormit, ac reſurget: peregrè abijt, atque cum Rege venturus eſt. Quis hoc ſermone vtitur: Is nempe, qui Chriſtum in ſe loquentem habet. Si enim credimus,* inquit, *quod* JESUS *crucifixus eſt, & reſurrexit ac vivit: ita etiam Deus, eos, qui obdormierunt per Ieſū adducet cum eo. Quare ſi filium quæris, illic eum*

quare, vbi Rex eſt: vbi Angelorum exercitus, non in ſepulchro, non in terra, ne alioqui eo uſque adeò in altum erecto, ipſe humi provolutus maneas. Si ad hunc modum philoſophemur omnem einſmodi dolorem nullo negotio propellemus. Deus autem miſericordiarum & totius conſolationis omnium noſtrûm corda conſoletur, & eorum, qui in einſmodi doloribus verſantur, & eorum, qui alio mœroris genere tenentur, donetq́, vt omni mæſtitia liberemur ac ſpirituale gaudium percipiamus, futuraque bona conſequamur. Quæ vtinam nobis conſequi contingat per gratiam & benignitatem Domini noſtri Ieſu Chriſti, cui cum Patre & Spiritu Sancto ſit gloria in ſecula ſeculorum, Amen. Huc vſque S. Chryſoſtomus.

EXHORTATIO XVIII.

Iuvandos eſſe potiùs defunctos quàm deflendos.

Vena quædam in medio cordis reperitur, quæ ad brachia extéditur.

ASſerunt medicæ artis periti venam quandam medio in corde reperiri, quæ ad brachia extenditur. Ex illis Joann. Valverius quod lib. 6. tal. 5. Siniſtrum ramum grandis arteriæ è corde ad ſiniſtrum brachium produci aſſeverat. Et quid per hoc natura docet? vtique amorem, qui in corde ſedem ſuam habet, non præcisè in illo ſiſtere, ſed virtutem ſuam exercere & ad brachia, hoc eſt, ad opera vſque ſe extendere debere. Quare *Cant.* 8. Cæleſtis ſponſus mandavit ſponſæ ſuæ: *Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum, vt ſignaculum ſuper brachium tuum.* Quod exponens S. Gregorius ait: *In corde ſunt cogitationes, & in brachio ſunt operationes. Super cor ergo & ſuper brachium ſponſa dilectus vt ſignaculum ponitur, quia in ſancta anima, quantum ab ea diligatur, & voluntate & actione deſignatur.* Videtur mihi hoc idem defunctus quiſque Chriſtianus in aurem loqui dilecti ſui propinqui (quicumque ille ſit) *Pone me ſuper cor tuum, & ſuper brachium tuum:* ama me in corde, & ama me in opere. Et quidem plerique omnes, dum defunctum ſuum, multis cum lachrymis deducunt ad ſepulchrum, ſatis per hoc oſtendunt, quod ex corde eum dilexerint. Verùm ſcire debent, velle defunctum amicum opere etiam diligi, ita nimirum, vt ſi in altero ſæculo incurriſſet pœnas aliquas, quod valdè timendum, ad tempus aliquod luendas, extento brachio ſuo inde eum eripiant. Atque hoc eſt, quod SS. Patres multo fortius inculcant, & ab eis requirunt, quàm fletum aut externum luctum, qui in funebri pompa conſiſtit. Audiamus S. Aug. ſer. 14. de ver. Ap. *Impleant homines, inquit, ergà ſuos officia poſtremi funeris, eſt ſui humani lenimenta mœroris. Verùm illa, quæ adiuvent ſpiritus defunctorum, oblationes, orationes, erogationes, multò pro eis obſervantius, conſtantius, abundantius impendant, qui ſuos carne, non ſpiritu mortuos, non ſolùm carnaliter, ſed etiam ſpiritualiter amant.* Similiter S. Chryſoſto. hom. 61. in Ioann. *Honor mortuo non fletus eſt, non eiulatus, ſed hymni & pſalmi, & vita optima. Vis mortuum honorare? fac eleemoſynam. Quæ tibi ex multis fletibus vtilitas?* & hom. 41. in 1. ad Cor. *Iuvetur mortuus non lachrymis, ſed precibus, ſupplicationibus, eleemoſynis, &c.* Quare videant, quicumque mortuos ſuos ſepeliunt, vt amorem ſuum ergà illos ad brachia etiam extendant, ſuccurrendo eis per opera pietatis, quod ſuadebunt ea, quæ dicturi ſumus.

Cor denotat cogitationes, per brachium ſignificantur operationes.

Defuncti ſunt iuvandi precibus, non fletibus.

I. Quia defuncti ſunt in maxima miſeria, ex qua ſeipſos nequeunt eripere.

Suadet I. Extrema eorum calamitas & indigentia in qua verſantur, dum ſe ipſas jam iuvare nequeunt; alienum tantum auxilium expectant. Nemo non libentius ac promptius ſuccurrit illis pauperibus, qui victum ſibi parare nullo modo poſſunt; quàm alijs, qui adhibitâ induſtriâ ſibi ipſis alendo ſunt. Certè meſſores illi, quibus prandium pararat Habacuc, meritò id expectabant, qui feſſi à laboribus erant. Et tamen Angelus Domini juſſit id deferri, non meſſoribus, ſed Danieli in lacu leonum poſito, quia nimirum Daniel magis eo indiguit, conſtitutus eo loco, vbi nihil prorsùs parare ſibi poterat: meſſoribus verò facilè erat acquirere prandium aliud è vicina heri domo. *Dan.* 14. Defuncti in purgatorio ſunt quaſi in lacu incluſi vnde egredi inconceſſum. Sunt quaſi in captivitate Turcica, è qua niſi magno lytro redimere ſe nequeunt, & paucis valdè datur, vt dimiſſi cum catenis ſuis conquirant eleëmoſynam, qua ſe exſolvant. Quotus enim quiſque defunctorum apparet viventibus, vt pro ſe preces expetat? Certarunt aliquãdo inter ſe duo fratres Ord. S. Dom. Betrand. & & Benedict. an pro vivis potiùs orationes ad Deum frequentandæ eſſent, quàm pro defunctis. Ille enim pro his rarò, pro illis ferè ſolùm ſacrificia offerebat ſua, eò quòd defuncti iam certi de ſua ſalute eſſent, vivi autem adhuc periclitarentur. Verùm Benedictus oppoſuit: *cuinam mendico opitulari malles, eine qui ſanus & integer membris corporis eſt, an ei, qui deſtitutus? nonne debili potius quàm ſano? vtiq́,* reſpondet alter. *Atqui debiles ſunt defuncti, qui ſibi ipſis opem ferre nequeunt: quod tamen viventes valent.* Quid actum? cùm Bertrandus nondum cederet, nocte quâdam à defunctorum vno vexatus & faſce lignorum dirè preſſus eſt: à quo tempore didicit ſæpiùs pro defunctis litare. In vita S. Dominici apud Sur. Certè etiam Salvator noſter cùm ad piſcinam probaticam Ieroſolymis reperiſſet infirmos plurimos, vnum præ omnibus, & quidem vltrò, non rogatus ſanavit, quia ſolus ille, cùm eſſet paralyticus, adeoque membrorum vſu deſtitutus, inſuper hominem non haberet, qui mitteret eum in piſcinam, ſalutem ſibi quærere non potuit: alij verò poterant *Ioan.* 5. Huiuſmodi verò paralytici ſunt purgantes animæ, quæ niſi ope viventium inſerantur in cælum, expectare coguntur terminum, quo iuſtitiæ divinæ ſatisfaciant ad vltimum quadrantem.

Notabile exemplũ.

II. Quia duplici tormento affliguntur, ſcil. pœna damni & ſenſus.

II. Suadet eorumdem calamitas, quæ duplici tormento miſerandum in modum eos affligit, pœna ſcil. damni, & pœna ſenſus. Illa excludit ad tempus hæredes à poſſeſſione Regni delicioſi, ſibi iam adiudicati, paratique, Dei Patris ſuaviſſimi conſpectu, Beatorum omnium ſuaviſſimo conſortio, iucundiſſimoque cæli ſpectaculo, & continet in tenebris. Hæc verò affligit graviſſimè, pluſquam Martyrum omnium tormentis, ſi D. Auguſtino tract. 4. de vera & falſa

pœnit.

pœnit. Divò Gregorio in 3. pſal. pœnit. & recentioribus alijs fidem damus. Equidem iuxtà Patres pleroſque pœnam ignis ſentiunt, non diſtincti ſpecie ab igne tartareo; qui ait non virtute naturali, ſed vt inſtrumentum Dei, ſuprà vires naturæ. Flagellum eò ſævius ferit, quo à fortiori manu infligitur, ſicut flagellum è funiculis compoſitum, quo eiecit è templo Chriſtus tot vendentes & ementes: aſinæ mandibula, qua percuſſit proſtravitque Samſon mille Philiſtæos. Quantùm igitur in miſeros illos deſæviet ignis à Dei manu accenſus? Hinc orabat Sanctus Iob cap. 13. *Duo tantùm ne facias mihi, & tunc à facie tua non abſcondar: Manum tuam longè fac à me, & formido tua non me terreat.* Priori poſtulato pœnam ſenſus, poſteriori pœnam damni videtur deprecari. Quæ enim maior formido excogitari, quàm à Dei conſpectu excludi, & in tenebras compelli? Certè Abſalon, quando ab aula Patris in exilium eiectus fuit, adeò grave & ærumnoſum erat arceri à conſpectu patris, vt mori præoptaret, & à patre interfici. 2. *Reg.* 14. Quid erit animabus purgantibus, cæleſtis regni hæredibus prohiberi à conſpectu Dei: in quo cõtinetur omne bonum? Certè D. Thomas in 4. ſent. d. 30. quæſt. 1. art. 2. hanc pœnam putat eſſe maximam; nec immeritò; quia animæ à corpore mole expeditæ longè exactius apprehendunt carere ſummo bono & hæreditate eis ſibi iam parata; quàm nos, qui carni immerſi obſcurè id intelligimus, & occupati ſenſualibus delectationibus, languidè deſideramus. *Sed dicet aliquis*, ait S. Auguſtinus ſerm. 41. de Sanctis, *non pertinet ad me, quamdiù moras habeam* (in purgatorio) *ſi tamen ad vitam æternam pervenero. Nemo hoc dicat, fratres chariſſimi, quia ille ignis purgatorius durior eſt, quàm quidquid poteſt in hoc ſæculo pœnarum videri, aut cogitari, aut ſentiri. Et cùm de die iudicij ſcriptum ſit, quod erit dies vnus tamquam mille anni, & mille anni tamquam dies vna, vnde ſcit vnuſquiſque vtrum diebus an menſibus, an fortè etiam & annis per illum ignem ſit tranſiturus? Et qui modo nec vnum digitum ſuum in ignem vult mittere, timeat neceſſe eſt, vel tunc parvo tempore cruciari.* Quod ſi igitur tanto auctore tam graves ſunt illæ pœnæ; quomodo propinqui poſſunt ſuorum obliviſci defunctorum, quo minus eis ſuppetias ferant; cùm valdè ſit veriſimile abſque purgatorio paucas ad cælum evolare animas? Et quomodo non & alij ſuas omnes coniungunt vires, vt ſuos in Cælo cohæredes futuros è pœnis illis eripiant.

Pœna ſenſus eſt maior tormentis SS. martyrum.

Vnde oritur magnitudo pœnæ damni.

III. Quia ſunt à culpa innocentes Deo chari, & in eius gratia cõſtituti.

III. Suadet eorum dignitas & nobilitas. Sunt enim omnes iam innocentes, ab omni peccati labe abſterſi (niſi quod ſolus pœnæ reatus adhuc exſolvendus eos detinet) omnes gratia Dei condecorati & in ea ſtabiliti, omnes filij Dei & hæredes Regni cæleſtis; tametſi nunc in ſtatu calamitoſo, miſeriâ, egeſtate & vinculis detenti ſunt. Quis autem talibus non compatiatur? non ſubveniat? ſanè cùm Alphonſus ſecundus Rex Neapolitanus è navi aliquando in mare prolapſus fuiſſet, mox è remigibus vnus in mare deſilijt, & præſenti vitæ ſuæ periculo Regem eripuit, ac ſalvavit; propter quod & annuum ſtipendium à Rege accepit, vti refert P. Chavaſſus l. quarto de prudent. cap. quarto. Defuncti Reges in purgatorio pluſquam terreni ſunt: at verò in tempeſtuoſum mare, in ſævum incidentium delapſi ſunt. Quis tam nobiles creaturas excipere non curet? non laboret? quantum inde lucrum eripienti expectandum erit? Refert B. Petrus Damian. Cardinalis in Ep. ad Beatricem Duciſſam. lib. 7. Ep. 14. Guillam Marchioniſſam per Italiam iter facientem vidiſſe in tranſitu ædem ſacram, & interrogaſſe, quo nomine ea appellaretur. Reſponſum eſt appellari eam vulgò, ad S. Mariam pauperem. Hoc audito indignata nimis & quaſi nauſeando faſtidiens: *Abſit*, inquit, *abſit, vt eam vocemus pauperem, quæ cæleſtis gloria genuit Largitorem.* Abſit, inquam, vt in terra pauperis ſit digna vocabulo, quæ ſuper Angelos elevata divitias poſſidet immortales in Cælo. Ac protinùs intulit: *Eſtne mei iuris hæc villa poſſeſſio?* Cui reſponſum: eſt, quod haberet ibi villam in novem manſiones diviſam. *Hanc*, ait, *continuò Eccleſia iſta poſſideat, eamque de cætera nemo pauperem appellare præſumat.* Sic ille. Iam qui in purgatorio detenti ſunt, filij Dei & Reges Cæli ſunt, pauperes tamen interim & ærumnoſi, omnique ſubſidio deſtituti ſunt. Unde vulgò appellātur **die arme Chriſtglaubige Seelen.** h. e. pauperes animæ fideles. At quis ferat filios Dei, Reges Cæli, pauperes in terra vocari? Quis non indignè ſuſcipiat? Quis non è pauperie eximere & hæreditati ſuæ pupillos reſtituere conetur? Sanè quò quis calamitoſior, vnàque inculpabilior eſt, eò dignior beneficio & ſubſidio eſt, eoque melius opera impenſa collocatur: quemadmodum & ſemen in meliorem agrum ſparſum maiorem fructum affert. Atqui purgantes animæ & Sanctæ omnes ſunt, & maximè ærumnoſæ præ cæteris igitur miſera in hac vita adhuc degentibus auxilio noſtro dignæ.

IV. Quia ſunt eiuſdem corporis Eccleſiæ commembra.

IV. Suadet propinquitas & amicitia, quâ eis coniuncti eramus, cùm viverent. Sunt enim partim parentes & maiores, partim fratres & ſorores, partim boni amici, omnes denique commembra Eccleſiæ vnius, & conſortes fidei. Iam ſi patiente membro vno, compatiuntur reliqua & iuvare illud conantur: Cur non idem fiat inter nos? Sunt enim illi omnes Fide ſaltem, Spe, & Charitate Eccleſiæ noſtræ vniti. Certè cùm Joſephus in ciſternam à fratribus demiſſus fuiſſet, Judas non difficilè illis perſuaſit, vt fraterculum extraherent (licet odio eius adhuc æſtuarent) vnico illo verbo: *Frater enim & caro noſtra eſt.* Geneſis 37. Acquieverunt enim mox ſermoni eius, & extraxerunt eum. Animæ purgantes caro noſtra & fratres noſtri ſunt; Ne igitur deſeramus eos in ciſterna purgatorij; Ne vnà cum fratribus illis eadem aliquando calamitate preſſi dicere cogamur; *Meritò hæc patimur, quia peccavimus in fratrem noſtrum, videntes anguſtiam animæ illius, dum deprecaretur nos, & non audivimus; ideircò venit ſuper nos iſta tribulatio.* Geneſis 42. Non raró contingit ſimilis propinquorum in defunctos ſuos perverſitas, quâ eos velut alterum Ioſeph, iam moribundum de-

ſpoliant veſtibus ſuis, facultatibus inquam, quibus ſive in pauperes diſtributis, ſive ad ſacrificia pro ſe facienda deſtinatis, poterant ſe redimere à pœnis purgatorij: adeoque denudatos deponunt in ſepulchrum ſeu potiùs in purgatorium. Quæritur iam, an iſti tam iniqui & crudeles fratres non obligentur ſummo iure ad eripiendum defunctos ſuos, quos per tantum nefas demiſere in lacum illum. Sed eſto, nulla noſtra culpa inciderint in purgatorium; nihil ſuadet æquitas & fraterna charitas, vt illos modis omnibus liberare contendamus. Cogitate Moyſis ſororẽ Mariam; quando ea lepram incurrit ob quandam invidiolam, conceptam in vxorem fratris, ideoque iure publico ſeparata eſt à caſtris in locum ſolitarium leproſis conſignatum; quid egit immenſus ille exercitus Hebræorum? Per integros ſeptem dies *populus non eſt motus de loco ſuo, donec revocata eſt Maria*. Num. 12. quaſi non ceſſarint pro ea orare, velut pro ſorore Ducis ſui, ſuaque omnium quaſi matre, donec ſanam eam reciperent. Obtinuerunt que quod petierunt, vt licet non obſervatis alijs ritibus, qui præcepti erant leproſis, reciperetur in caſtra. Non diſſimile quid accidit fratribus & ſororibus noſtris, qui ob leviora licet quædam delicta ſeparati ſunt à caſtris Regni cælorum, & ſeiuncti in leproſorium purgatorij, vbi miſerè depaſcuntur à lepra ſua. Stemus ergò ſimul, nec moveamus pedem, donec eos redimamus; nam vt ait Tertullianus in Apologetico: *Publicâ omnium oratione, quaſi manu facta expoſtulamus, & vim facimus Deo. Sed hæc vis grata eſt Deo.* Sic enim defunctum noſtrum ponemus non modò ſuper cor noſtrum, ſed & ſuper brachium noſtrum, &c.

EXHORTATIO XIX.

Plures alij ſtimuli ad ſuccurrendum animabus pugnantibus.

THEMA.

Erue eos qui ducuntur ad mortem. Prov. 24.

NOn dubito, quin vos præſentes, ſi videretis reum duci ad ſupplicium, & inſuper liberare eum poſſetis à præſente mortis tormento, (ſalvâ tamen iuſtitiâ) hoc ei beneficium præſtaretis: tametſi fortè is læſiſſet rempublicam, aut etiam vos metipſos. Id enim ſuadet Sapiens Prov. 24. *Erue eos*, inquit, *qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum, liberare ne ceſſes.* Videtur loqui de illis, qui innocentes ad mortem rapiuntur. Nihilominùs tamen humana commiſeratio eouſque ſe extendit, vt etiam nocentes vellemus à morte eripere, ſi ſtaret penes nos. Iam ſi ita comparati ſumus, nónne magis ſolicitos eſſe nos decet pro defunctis noſtris, qui ducuntur ad ſepulchrum, atque vt valdè timendum, ad ſupplicium temporarium ignis purgatorij, qui, ſi Latinis Patribus, Auguſtino, & alijs credimus, alijs omnibus huius mundi ſupplicijs terribilior eſt? Lachrymantur quidem pro illis, qui ad ſepulturam eos deferunt. Sed hæ lachrymæ non extinguunt ignem illum: alia media excogitanda & adhibenda ſunt. Ita monet S. Ambro. in ep. ad Fauſtin. l. 2. Ep. ep. 8. conſolans eum ſuper obitu germanæ: *Itaque*, inquit, *non tam deplorandam, quàm proſequendam orationibus puto: nec mæſtificandam lachrymis tuis, ſed magis oblationibus animam eius Domino commendandam arbitror.* Sed heu multi ſolis lachrymis ſi parentibus ſuis, ſatis ſe feciſſe eis arbitrantur: de faciẽdis eleẽmoſynis, procurandis ſacrificijs, fundendis orationibus, quibus iuventur in altera vita conſtituti ſub flagello Dei, nihil planè curant. Grandis eſt hic error & inhumanus planè, qui ne invaleſcat in cordibus veſtris, adhibebimus vobis ſtimulos ad illum excutiendum.

I. Stimulant nos bruta animantia, quæ conſortibus ſuis in calamitate conſtitutis, ſuppetias quantas poſſunt, ferunt. De canibus in primis exemplum exhibet Lud Granatenſis. Introductum in ſymbolum, dum ſcribit canem in quodam ſui Ordinis Monaſterio, alteri cani infirmo commilitioni præ foribus iacenti panem è Monaſterio raptum ſubinde detuliſſe, & ad os depoſuiſſe. Quis hoc non miretur in animali alioquin invido raroque liberali? De piſcibus aliud producit Olag. l. 21. cap. 1. Sunt enim in Norvegiæ Oceano piſces dicti Monachi, ob cuculli ſimilitudinẽ, è quibus ſi capiatur vnus, cæteri in mari tantum circà navigium excitant ſtrepitum ac tumultum, quaſi navim everſuri, vt non priùs deſinant, quàm captivus dimittatur. Scauri quoque è piſcium genere; ſi qui ex ipſis naſſam ingreſſi, captivi facti ſunt, eam circumnatant, & captis vel caudam porrigunt, vt captivus ea mordicus apprehenſa eluctari queat: vel illorum caudas apprehendunt, & apprehenſos extrahant; teſte Æliano l. 1. animal. cap. 5. Idem charitatis obſequium deprehenderunt in Elephantibus. Cùm enim eorum aliquis incidit in foveam, cæteri aggeres devolvunt, ramos arborum inijciunt, donec foveam impleant, ſicque delapſus egreſſum ſibi paret; teſte Plinio lib. 8. cap. 8. An non hic cum S. Iob exclamare poſſumus cap. 12. *Interroga iumenta & docebunt te?* Hebraicè habetur: *Interroga Behemot. h. e. Elephantes.* Docent ergò nos hæc bruta animantia ſuccurrere fratribus noſtris delapſis in purgatorij foveam, ibidemque detentis: ac niſi id faciamus, confundunt nos. Qua de re Sanctus Auguſtinus ſerm. 44. ad frat. in Eremo: *Clamat porcus, inquit, & cum eo clamare non ceſſant alij: Cadit aſinus, & omnes eum ſublevare feſtinant. Sed clamat in tormentis fidelis, & non eſt qui reſpondeat. Ecce inhumanitas veſtra fratres.*

I. Stimulant nos bruta animantia quæ conſortibus ſuis indigis ſolicitè ſuccurrant.

Varia exempla mutui ſubſidij in brutis.

II. Stimulat Eccleſia, quæ pro fidelibus defunctis commemorationem inſtituit annuam, in qua officium pro illis lugubri voce caneretur in templis & Miſſæ celebrarentur: inſuper vt ad veſperã quotidie ſigno campanæ monerentur fideles ad precandum pro ipſis. Solet præterea in Exequijs facere oblationes ad altare Domini, elargari quoque in pauperes eleẽmoſynas; Omnia hæc voces quædam lamentabiles & lugubria habitus ſunt, quibus Eccleſia Deum exorat, pro defunctis illis: quo modo etiam Thecuitis illa funeſtum aſſumpſit habitum, eoque induta Davidem Regem adijt, & pro revocando ab exilio

II. Stimulat Eccleſia per ſuos ritus.

Ab-

Abſalone peroravit; remque proſperè effecit. 2. Reg. 14. Sunt quaſi vox illius pſittaci de quo Zonaras in Baſilio Jmpe. & Glycas p. 4. Annal. ſcribunt in hunc modum: *Leonem filium Baſilius Imp. in carcerem contruſerat, quod vita eius inſidias ſtruxiſſe diceretur, ſtatueratq́; ei oculos effodere. Interim pſittacus famulum quendam Leonis ſortem, deplorantem, & iô Leo, ingeminantem fortè audierat, eamq́; vocem ſponte ſuâ imitans identidē; ô Leo, ô Leo, clamabat, dum Imperator & invitati Senatores convivium agitarent. Moniti igitur ex avis voce deprecaturi, de menſa ſurrexerunt, oppletiq́; dixerunt: Ecquid avis iſta nos negligentia non accuſat, qui Domini noſtri captivi mentionem tam diu omiſerimus, cùm ipſe herum ſuum toties & dolens clamet? Depone iram Imperator, & in gratiam filium recipito. Sic ira Imperatoris mitigata, Leo in priſtinum ſtatum reſtitutus eſt.* Similem in modum quid ſibi volunt toties reſonantes, & quaſi plangentes pro defunctis campanæ? quid illa in ſingulis Miſſis commemoratio: *Memento etiam Domine famulorum famularumq́; tuarum N.N. qui nos præceſſerunt cum ſigno fidei, & dormiunt in ſomno pacis?* quid illa omnium canonicarum horarum clauſula: *Fidelium animæ per miſericordiam Dei requieſcant in pace?* Nónne ſunt voces, quibus monemur, vt pro captivis Dei filijs in purgatorio conſtrictis, Deum exoremus? nónne redarguunt ſegnitiem noſtram, quòd eorum obliviſcamur? nónne conteſtantur illorum calamitatem? Nónne ſunt quaſi lachrymæ, quibus ad compatiendum nos excitare volunt? Denique imitatur Eccleſia Pantheram illam, quam refert Demetrius Phyſicus apud Plin. l. 8. c. 17. cùm catulos ſuos in foveam lapſos eripere nequiviſſet, jacuiſſe in via publica, & viatorem illic tranſeuntem, veſte prehensâ, leniter ad foveam abduxiſſe, quaſi precabundam, vt ſibi catulos reſtitueret: eoque obtento comitatam eſſe per ſilvam intuta Jta enim Eccleſia paſſim ingerit nobis memoriā defunctorum, qui velut eius filij in foveam purgantis flammæ lapſi ſuis emergere viribus nequeunt: proponit eorum ſepulchra antè portas civitatum, & pagorum, antè fores templorum, imò & in ipſimet, eorumque epitaphia: objicit oculis tranſeuntium eorum oſſa in congerie, vt eos ſuavi hâc licet horridâ non nihil apprehenſione abdocat ad defunctos è ſcrobe purgatorij extrahendos. Quis tam inhumanus ſit, vt hoc officij detrectet, & non crebras pro illis preces fundat? Certè refert illis gratiam Eccleſia vnà cum extractis eius filijs, cùm ipſi aliquando ſimili beneficio indiguerint.

III. Vrget proprius fructus, cui percipitur ex pietate impenſa defunctis.

III. Stimulat fructus proprius, quem inde reportamus. Dum enim defunctos è tam miſero lacu eripere & cælo inſerere laboramus, haud dubiè apud Deum comparamus nobis meritum, & ereptorum inimus gratiam, quam aliquando nobis rependent. De priori non dubitandum; ſi enim qui in prælio commilitonem vnum ſalvavit, vel quemcumque civem, coronâ apud Romanos donatus fuit, teſte Plin. l. 22. c. 2. cur non & is, qui cæli nivem, & præclarum Eccleſiæ militem è purgatorij vinculis & miſerijs erutum in cæleſtem intulit civitatem; ſuam accipiat coronam? In prædam quaſi nobis animæ illæ propoſitæ ſunt, vt qui eas liberaverint, divitias ſibi incomparabiles parent. Sunt enim margaritæ pretioſæ, quarum emendarum gratiâ omnia noſtra venderemus, ſi illarum pretium ſatis cognoſceremus. Certè cùm Dux Venetus in Feſto Aſcenſionis Domini, proiecto in mare pretioſo annulo, illud ſibi deſpondet, mox adſunt vrinatores, qui in profundum mare deſiliunt, & annulum illum in fundo quærunt, neſcio maioréne periculo, an labore. Quantò pretioſiores ſunt animæ illæ ſanctæ! deiectas igitur in mare purgatorij à divina Juſtitia, tantò maiore ſtudio quærere & eximere deceret, quantò pluris ſunt annulo vno. Quid enim glorioſiùs, quàm fieri illarum quaſi ſalvatorem poſt Chriſtum miniſterialem? fierive earum alterum quaſi patrem? Secretarius ille Legati Luſitaniæ Regis, cùm in foveam nivibus oppletam vnà cum equo delapſus eſſet, nec reperiretur aliquis, qui è toto comitatu eripere eum auderet, viſus tandem à S. Xaverio, viæ comite; extractuſque eſt: ob quam gratiam poſteà ab eodem Secretario non aliter ac parens maximo honore cultus fuit. In vita Xaverij l. 1. c. 9. Et ſi Ioſeph dicere potuit *Gen.* 45. Deus fecit me quaſi patrem Pharaonis, propterea quòd ipſi totique eius regno providerit de annona contrà futuram famem: quantò æquius hoc ſentire poterunt, qui animas illas ope deſtitutas, & commeatu ſpirituali refecerint ſuis oblationibus & hoſtijs.

De poſteriore teſtem habemus S. Auguſtinum ſer. 44. ad frat. in eremo, vbi ait: *Ora pro defunctis vt dum fuerint in æterna vita, pro te orare negligant. Expectant enim nos, vt juventur per nos.* Et ſanè, ſi ciconiæ & aliæ brutæ animantes norunt vicem rependere ſuis benefactoribus, id omittent animæ ſanctæ nobis addictiſſimæ? De Elephantibus ſcribit Elianus l. de animal. cum profunda eis tranſeunda foſſa eſt, vnum eorum priorem in foſſam deſcendere, & pontem quaſi cæteris ſuo corpore exhibere, vt per ipſum tranſeant. Sed quâ ratione ipſe è luto eluctabitur? *Ii*, qui tranſierunt, coniunctis eum viribus apprehenſum extrahunt, ſic vicem rependunt. Quare ſi & nos per ſuffragia noſtra demiſerimus nos ad defunctos in foſſam purgatorij, vt per nos quodammodo, dum eorum pœnas in dorſa noſtra ſuſcipimus, tranſmetent ad portum ſalutis: vtiq; & ipſi nos aliquando in eodem luto hærentes ſuâ apud Deum interceſſione eripient. Eò enim referre poſſumus, quod Luc. 16. dixit Chriſtus: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cùm defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Habent illi jam in cælo præparata ſibi tabernacula: nec periculum eſt, ne inſtar illius pincernæ Pharaonici ſuccedentibus rebus proſperis memoriam veſtri deponant: iſtiuſmodi enim oblivio exulat à cælo.

IV. Stimulat Dei voluntas nobis tale lucrū demandāns.

IV. Stimulat Dei voluntas, inſtigans & adhortans nos ad hanc ſanctam & fructuoſiſſimam mercaturam. Ubinam verò? *Luc.* 19. vbi increpat ſervum pigrum, quòd pecuniam ſibi commiſſam non dederit ad mortem menſam, vnde eam cum fænore recepiſſet. Secundùm Matthæū

ait : *Quare non dediſti nummularijs?* Nummulariųm iſti pauperes ſunt, quibus ſi pro defunctis contulerimus eleëmoſynam, duplicem uſuram facimus, ſuccurrendo & illis & iſtis. Iure igitur reprehendi poteſt, qui ad tam lucroſam menſam deponere talentum ſuum negligit, minimoq́ue pretio redimere tam pretioſas animas ſimulq́ue eſurientes paſcere non ſatagit. Certè Mauritius Imp. graves dare pœnas debuit, quòd ad decem millia ſuorum militum, à Chagano Hunnorum Rege captorum, redimere noluerit, cùm non niſi ſingula numiſmata, ac poſtremum ſinguli nummi pro ſingulis capitibus peterentur à Chagano, qui demum irâ incenſus ob indignum facinus, omnes obtruncari juſſit. In pœnam huius avaritiæ & tenacitatis Mauritius captus & Phocæ ſucceſſori traditus, quinque filios ſuos plecti coram ſe aſpicere oculis ſuis, ac demùm ipſe quoque capite minui juſſus eſt. *Baron. anno* 602. Debebat quidem hic Imperator ex officio & iuſtitia militantes ſibi redimere, lytro præſertim tam exiguo; quod nos animabus purgatorij eo rigore non debemus: Chriſtiana tamen charitas ad hoc vehementer vrget, præſertim hæredes & ſimiles quibus defuncti eorū parentes non exigua contulêre beneficia; vel aliũde ex officio ad hoc adſtringuntur; qualis erat frater ille in Chronicis S. Franc. p. 2. l. 1. cap. 22. §. 3. qui ſuas pro defunctis preces, quas regula præſcribebat, perſolvit negligenter; ideoq́ue poſt mortem ſuis apparuit, aſſerens ſe ob eam negligentiam gravibus vrgeri pœnis, exſolvendis iuxtà rigorem, dum iuſtitiæ divinæ ſatisfaceret: neque interim ſe iuvari fratrum precibus & ſacrificijs, pro ſe factis; quòd Deus eas alijs applicuiſſet animabus. Atque hæc cauſa eſſe videtur, cur interdum Deus emiſſis è purgatorio aliquibus animabus obiurget viventes, qui earum obliti, vota pro ijs non exſolvunt, vel debita non reſtituunt, vel ſacrificia nulla offerunt. Quemadmodum enim Abſalon, cùm à Joab duce non poſſet impetrare, vt parentem ſibi conciliaret, eiuſq́ue conſpectum obtineret filius, miſit ſervos ſuos, injecto in eius agrum igne ſegetem vaſtarent; ſicq́ue demùm compulit Ioabum ad officium charitatis præſtãdum 2. *Reg.* 14. ita quandoque Deus emittit purgantes animas ad expoſtulandum & expetendum pro ſe preces, meritò perſolvendas. Magnam expectare meſſem poſſumus, ſemen orationum & eleëmoſynarum in agrum purgatorij injecerimus; ſperare enim licebit nos ab eo vel brevi redemptos fore; quæ tamen ſpes caſura eſt, vti metuendum, ſi opitulari eis neglexerimus. Dicet forſan aliquis, non apparere iſtam ſegetem, & quam inde ſperamus meſſem. Reſpondeo nec agricola, cùm ſemen in agrum ſpargit, meſſem ſuam aut ſegetem videt; præcisè enim ſperat; & tamen ipſi perire poteſt grandine, gelu, hoſtili vaſtatione: tibi verò perire nequit, quod in agrum illum ſparſeris & ad menſam Dei dederis. Sed dicet quis, ait S. Aug. ſerm. cit. ad frat. in Eremo. *Ecce patrem omnibus ornatum virtutibus habeo, eum eſſe beatum non dubito, cur ergò orare pro eo volo? Conſulo tamen, vt pro defunctis orare non deſiſtatis. Quid ego conſulo, niſi quod dimittas incertum, & teneas certum? Quid eſt, quod eſt incertum, niſi quod neſcis, vtrum pater tuus crucietur? Multi enim fuerunt, qui reputati fuerant, & tamen in conſpectu Dei non boni, ſed mali inventi ſunt. Certum autem eſt, quòd peccator fuit, licet bonis operibus ornatus fuerit, ignoramus tamen, vtrùm æternam gloriam poſſidere meruerit.* Atque hæc cauſa eſt, cur pro omnibus etiam piè defunctis, deceat nos precari, &c.

EXHORTATIO. XX.

Quibus medijs eripiendæ è purgatorio Animæ.

THEMA.

Sancta & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſolvantur. 2. Mach. 12.

ADeò à natura inſitum eſt hominibus, præſtanda eſſe defunctis aliqua adiumenta, vt vel Gentiles, Dei veri cognitione deſtituti, adverti ſſe id videantur. Eccur enim illi tantam circà mortuos adhibuêre curam, vt eorum cadavera abluerent aquâ calidâ, oleo perungerent, coronis inſignirent, togâ candidâ exornarent, cùm efferenda eſſent, vti fecêre Romani? Teſte Auctore Ant. Rom. l. 5. c. 39. Cur alij, vt Æthiopes, ea gypſo inducebant, picturaq́ue exornabãt referente defuncti effigiem, cippo deinde vitreo includebant? vt ſcribit Herodotus l. 3. Cur alij cæſariem ſibi detondebant & ſepulchro defuncti inferebant, ſicq́ue ei parentabant? vti ſcribit Dionyſius Halicarnaſſeus in funere Virginei. Homerus Iliade 23. de Achylle, alijq́; Profectò videntur illis fauſta imprecari, vel auxilia aliqua impertiri voluiſſe, quibus in altero ſæculo, quod obſcurè & ſub dubio quaſi per nebulam aſpiciebant fruerentur, vt taceam vota preceſq́ue eorundem, quibus ſepultos proſequebantur dicendo: *Sit tibi terra levis.* Item Ovidius in Didone: *Et ſenis Anchiſæ molliter oſſa cubent.* Cæterùm nos Chriſtiani Orthodoxæ fidei melius edocti novimus defunctos, qui in Dei gratia vitam finierunt, aliquid tamen in altero expiandum ſæculo ſecum extulerunt, à nobis adiuvari poſſe quatuor potiſſimum medijs, quæ recenſet Divus Gregorius in epiſt. ad Bonifacium, eaque in SS. litteris fundata, ſcil. oblationes Sacerdotum, orationes piorum, ieiunia & eleëmoſynas, quæq́; à quatuor prædictis Romanorum cæremonijs, merè licet civilibus non multum abludunt, vti videbimus.

Diverſi mores nationum circà defunctos.

I. Romani cadavera abluebant aquâ calidâ; Nos Chriſtiani credimus per ieiunium & corporis mortificationem, pro defunctis in nos ſuſceptam, ablui eorum labes, quas illic expiandas habent; per ieiunium enim & mortificationem purificantur corpora. Docemur hoc ex Scriptura, quæ aſſerit Davidem pro mortuo Saule ieiunaſſe cum ſuis vſque ad veſperam 2. *Reg.* 1. Rurſum pro Abner. 2. *Reg.* 3. Viros Iabes Galaad pro Saule ieiunium produxiſſe ad ſeptem dies 1. *Reg.* vlt. idipſum ſuadet ratio. Si enim Deus Pater pœnas quas pro humano genere liberando ſuſcepit in ſe filius ejus, mera ex charitate; cur

I. Sicut Romani abluebant cadavera aquâ calidâ: ita Chriſtiani iuvant defunctos mortificationibus.

non placeat eidem, ſi quis amoris ſtimulò, ſubeat, luatque plagas; alteri decretas, ut ipſi condonentur? Nónne Dionyſius Tyrannus Syracuſanus Domonem & Pythiam, quòd alter pro altero vadem mortis ſe obtuliſſet, non ſolùm vita donavit, ſed & admiratus eorum virtutem, in amicitiam recepit, apud Val. Max. l. 4. c. 7. Cur non placeat Deo hujuſmodi amoris pugna, qua ex mutuo amore alter pro altero, viventes pro mortuis pœnas exſolvunt? Sanè Chriſtina illa, Virgo admirabilis, cùm ei Comes Loëntis è purgatorio apparuiſſet, opemque ejus imploraſſet, dimidium pœnarum ejus partem annuente Deo in ſe ſuſcepit, modò flammis ſe uſtulando, modò frigoribus cruciando; loca prætereà, in quibus Comes ille vel deliquerat, vel delitiis indulſerat, uberrimis lachrymis rigando. Cùi proinde Comes tandē liberatus, iterum apparuit, gratiaſque egit; uti refert Thomas Cantiprat. l. 2. Apum. c. 53. rurſum in ejus vita incredibilia alia, quæ pro defunctis animabus fecit, tulitque. Cui accedit S. Dominicus, qui ternis quotidie vicibus flagello ſe cæcidit; ſemel pro delictis proprijs: iterum pro alienis: tertiò pro conſtitutis in purgatorio. Tam ſanctum autem virum fruſtrà & ſine cauſa ſibi penam hanc inflixiſſe, nemo facilè dixerit; niſi & Davidem & viros Jabes Galaad vanitatis atquè ſtultitiæ arguere velit.

S. Dominicus ſingulis noctibus ſe pro defunctis cæcidit.

II. Sicut Romani ungebant oleo corpora: ſic Catholici eadem liniūt oleo miſericordiæ operum.

II Romani cadavera perungebant oleo. Hoc verò opera miſericordiæ & inprimis eleëmoſynam deſignare in ſcripturis ſacris nemo eſt, qui neſciat, patetque ex parabola Samaritani, qui in vulnera ſauciati viatoris infudit vinū & oleum. Lenit enim & ſanat vulnera, quemadmodum eleëmoſyna ſublevat, recreatq; egeſtatem & miſerias pauperum. De hac legimus Tobiæ. cap. 4. *Panem tuum & vinum tuum ſuper ſepulturam juſti conſtitue.* Quu fine? ut defunctus ea fruatur? Stultum foret hoc opinari? Ergò ut in uſum pauperum & Sacerdotum cedant, qui pro defuncto preces fundant, & recreentur eleëmoſyna; qua velut Chriſto oblata redimatur à pœnis mortuus. Ita enim S. Aug. ep. 64. ſcribit: *Oblationes pro ſpiritibus dormientium, quas verè aliquid adjuvare credendum eſt, ſuper ipſas memorias non ſint ſumptuoſa, atque omnibus petentibus ſine typho & cum alacritàte præbeantur, neque vendantur.* Duplex hujus eleëmoſynę fructus eſt, quia pauperes reficit, & animas purgantes redimit. Pro his enim dimittendis accipit lytrum Chriſtus per manus pauperum, quos quaſi tabellarios ſuos ad hoc conſtituat. Hi ſunt velut naviculæ, quæ deferunt dona ipſis collatā ad alterum ſæculum juxta id Eccleſiaſt. *Mitte panem tuum ſuper traſeuntes aquas,* (Chald. exponit, *ſuper pauperes*) *& poſt tempora multa invenies illum.* Vel etiam per tranſeuntes aquas intelligimus ipſos defunctos, qui ut fluentes aquæ ex hac in alteram defluxêre vitam, juxta id Thecuitis dictum: *Omnes morimur & quaſi aquæ dilabimur in terram, quæ non revertuntur.* 2. Reg. 14. Mirificè hanc doctrinam Catholicam confirmat exemplum quod ſcribit Jo. Vaſcus ad annum Chriſti 940. de Sanctio Rege Legionis & Aſturiarum, qui uxori Gudæ, poſtquam illa pro ipſius anima cuidam Sacerdoti pellicium honeſtum dediſſet, poſt mortem apparuit albis indutus veſtibus, & pellicio, quod Sacerdoti uxor dederat, gratias agens pro redemptione ſua. Quem cùm illa amplecti & retinere vellet, partem pellicij abſtraxit, marito ad ſuperos abeunte. Poſtmodum reperta eſt in collato ſacerdoti pellicio, deeſſe ea particula, quam marito Guda abſtraxerat. Quis non animetur hoc exemplo ad effundenda miſericordiæ viſcera in defunctos illos præſertim ſanguine junctos? Quam enim commutationem poteſt homo dare pro anima una cui par eſſe poſſit pretium? S. Rembertus Epiſcopus Bremenſis, cùm aliquando prope Sleſwicum vidiſſet captivorum multitundinem, catenis vinctorum, & vænum expoſitorum, advertit inter eos ſanctimonialem unam, quòd illa jam curvando genua, jam inclinando caput, denique intonando Pſalmos, quos in choro ſuo cantaverat, monialem ſe ipſi inſinuâſſet. Itaque pro ejus liberatione complura diverſa obtulit pretia. Verùm omnia reſpuerunt Barbari, qui captivam duxerant: equum, cui inſidebat Epiſcopus, utique præſtantem in lytrum poſtulârunt; quem ille lubens & gaudens cum omnibus repentè deſiliens tradidit, virginemque eo pacto redemit, atque ad ſuos remiſit. Ita habetur in ejus vita. O ſi viderimus miſeras purgatorij animas inter catenas ſuas à longè nos invocantes, ſeſe nobis inclinantes & proſternantes! Utique non equum, ſed veſtes etiam proprias de collo detractas pro iiſdem cum gaudio daremus.

III. Romani cadavera coronabant; quod etiam teſtatur antiquiſſimus author Tertullianus l. de coronâ militis c. 10. *Nam & mortuorum eſt coronari,* inquit. Nos defunctos noſtros orationibus coronamus. Certum enim repetitarum precum, quaſi ſertum componimus, quod & coronam appellamus, idque defunctis imponimus, Deum precando, ut exhibito quaſi libello ſupplici remittat pœnam miſeris illis. Univerſalis eſt enim illa eius promiſſio Matt. 18. *Dico vobis, quia ſi duo conſenſerint ex vobis ſuper terram, de omni re, quamcumque petierint, fiet illis à patre meo.* Jam ergò cùm pro defunctis, tota & tam frequenter oret Eccleſia, quomodo non audietur? Thecuitis illa, cùm à Ioab ſubornata lugubrem induiſſet habitum & quaſi filio ſuo, in vitæ periculo conſtituto, gratiam à Rege David flagitaſſet, demumque apertè pro Abſalone, pro exilio revocando preces devoviſſet, non difficulter audita fuit. 2 Reg. 14. Quā ergò ratione repulſam patietur Eccleſia toties lugubri habitu ſupplicans pro relegatis illis Dei dilectis filijs? Adhæc clarè teſtantur S. Litteræ, has preces Deo acceptas neq; irritas eſſe 2. Mac. 12. *Sancta & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis ſolvantur.* Si Sancta ergò Deo placita: ſi ſalubris, ergò non inanis aut infructuoſa. Unde S. Chryſoſt. ſerm. 3. in ep. ad Philip. ait: *Iuvemus iſtos* (defunctos) *adhortemur & alios, ut pro illis orent. Audi quid Deus dicat: Protegam civitatem iſtam propter me, & propter David ſervum meum.* (4. Reg. 19.) *Si memoria dumtaxat iuſti, tantum valuit: quando & opera pro tali fiunt, quid non poterunt? Non fruſtrà ab Apoſtolis ſancitum eſt, ut*

III. Sicut veteres Romani cadavera coronabant: ſic meliores Romani eadem precibus coronant.

in celebratione venerandorum myſteriorum memoria fiat eorum, qui hinc diſceſſerunt. Noverunt illis multum hinc emolumenti fieri. Stante ſiquidem univerſo populo, manus in cœlum extendente, cœtu item Sacerdotali, verendoque poſito ſacrificio, quomodo Deum non placaremus pro iſtis orantes? Sic Auguſtinus. Exemplum ſcribit Collector ſpeculi de puero, quem vidit quidam Epiſcopus aureo hamo & filo argenteo piſcantem, & extrahentem è ſtagno ſpecioſiſſimam mulierem, quam poſteà cognovit fuiſſe matrem illius pueri, qui pro animâ matris ſuæ orationem Dominicam cùm pſalmo *Miſerere* recitaverat. Hoc hamo extraxit è purgatorio mater Gundeſindi, Compoſtellani præſulis filium, interpoſito D. Iacobi Apoſtoli præſidio, cùm ei in templo ejuſdem S. Apoſtoli reſponſum fuit: *Scias filium tuum hac nocte ad electorum ſocietatẽ admiſſum fuiſſe*; apud Io. Vaſeum in Chron. Hiſpan. ad annum 920. Taceo alia plura.

IV. Romani cadavera induebant togâ candidâ: ſic Catholici togâ Chriſti candidiſſimâ in Sacrificio Altaris eadem amiciunt.

I V. Romani ſuorum cadavera togâ candida induebant ad rogum efferenda. Nos eos in ſacrificio altaris togâ Chriſti candidiſſimâ exornamus, dum in perſona filij Deo innocentiſſimi, pro nobis mortui, Deo repræſentamus velut membra ejus, ut quemadmodum Iſaac benedixit Iacob filium, indutũ odoriferâ veſte primogeniti ſui Eſau: ita Deus benedicere dignetur mortuo fideli, velut fratri Chriſti juniori, amore ſui primogeniti, Chriſti, propter ejus veſtem, meritorum odorem infinitorum redolentem. Neque hoc commentum noſtrum eſt, ſed habetur 2. *Machab.* c 2. ubi Iudas Machabæus duodecim millia drachmarum miſit Jeroſolymam, ad offerendum pro interfectis militibus, penes quos reperiebantur ſpolia aliqua contrà Iudæorum legem capta, ſacrificium; ut id, quod factum erat delictum oblivioni traderetur. Ex quo colligit S. Auguſtinus l. de cura pro mortuis c. 1. multò magis juvari animas ſacrificio corporis Chriſti, ſi id vetere lege juvabantur ſacrificijs pecorum vel pecuniarum. In illo enim mittimus Deo patri filium ſuum, velut munus acceptiſſimum, quo juſtitiam ejus placamus. Sanè Pilatus reconciliavit ſibi Herodem, quando miſit ei, quem dudum videre deſiderârat, Chriſtum, ad ſpectandum aut illudendum: & non placabimus Deum, ſi miſerimus ei filium unicè dilectum in miſſæ ſacrificio, ut in eo ſibi complaceat? Audiamus D. Chryſoſtomum hom. 41. in l. ad Corinth. *Non ſunt* hæc, inquit, *temerè excogitata, neque fruſtrà eorum, qui exceſſerunt, in divinis myſterijs, meminimus, & pro ipſis accedimus rogantes agnum propoſitum, qui mundi peccatum tulit: ſed ut inde eis aliqua ſit conſolatio: neque abs re is, qui adſtat altari, dum veneranda peraguntur myſteria clamat: Pro omnibus, qui in Chriſto, dormierunt & ijs, qui pro ipſis celebrant memorias. Nam ſi pro ipſis non fierent commemorationes, ne hæc quidem dicta eſſent. Non ſunt enim res noſtra ludi ſcenici, abſit: hæc enim fiunt ordinatione ſpiritus. Eis ergo opem feramus & commemorationem eorum peragamus. Si enim Iobi filios expiabat patris ſacrificium, quid dubitas, an nobis pro eis, qui exceſſerunt, offerentibus, eis exiſtat aliqua conſolatio? Solet enim Deus etiam alijs pro alijs gratificari &c.* Illuſtremus hoc uno vel altero celebri exemplo. S. Bernardus in vitâ S. Malachiæ Epiſcopi refert, de ſorore ejus, audiſſe eam in ſomno foris ſtantem per 30. dies nihil guſtâſſe. Re expensâ reperit ſe totidem diebus pro eâ non ſacrificâſſe. Ergò rurſum pergit pro eâ libare, & paulò poſt videt eam ad limen Eccleſiæ perveniſſe, non tamen intrare poſſe. Pergit iterum, & cernit eam in Eccleſiam intrâſſe, ſed altare contingere non audere veſte ſub candida. Demum videt in veſte candidiſſima aggregatam cœtui candidatorum. Tum ſubdit. *Vides Lector*, inquit, *quantum valeat deprecatio juſti aſſidua. Nónne videtur tibi Malachiæ oratio vicem quodammodo effractoris exhibuiſſe cæleſtibus portis, quando peccatrix mulier fraternis obtinuit armis, quod ſuis meritis negabatur?* Alterum non minoris fidei ſubijciamus ex vitâ. S. Nicolai Tolentinatis, qui cùm à quodam defuncto, olim ſibi noto, rogaretur, ut Miſſam pro ipſo diceret, ille verò cauſaretur, quòd poſtero die Dominico ſummum ſacrum de eâ cantare deberet, ait ſpiritus: *Veni Venerande Pater, & vide num te deceat precibus tanta tamque miſeræ multitudinis, à quâ miſſus ſum, aſſenſum negare, neque miſerum tam inhumaniter repellere.* Duxit ergo illum ad alteram Eremi partem parvamque juxta Piſas planitiem, ubi promiſcui ſexûs, ætatis, & ordinis innumera multitudo lachrymabili voce preces & miſſas præſertim ab eo efflagitabat: *Miſerere Pater, miſerere turbæ auxilium tuum expectantis.* Itaque altero ſubſtituto, totâ illâ hebdomadâ pro defunctis celebravit. Quâ tranſactâ prædicta anima Auxinienſis gratias ei pro impertito liberationis beneficio egit, magnamque illius multitudinis partem è pœnis ereptam dixit, apud Sur. 10. Sect. Nec ſpernendum, quod D. Antonius Epiſcop. 3. p. tit. 24. cap. 8. pag. 15. ſcribit de Ioanne de Alverna Franciſcano, quòd cùm is aliquando in die commemorationis omnium Fidelium pro illis celebraret, ſummo pietatis affectu, & S. hoſtiam elevaret, obſecrans Deum, ut amore illius, qui in Cruce pependit, animas à ſe creatas è carcere liberaret, vidi innumeras quaſi animas de purgatorio egredi ceu ſcintillas de fornace, & ad cælum evolantes. Denique B. Petrus Damian. Card. vir omni fide digniſſimus in vita S. Odilonis Abbatis Cluniacenſis, ſcribit viſum Eremitæ cuidam in Sicilia locum, vbi animæ purgarentur, auditaque dæmonum lamenta & ploratus, conquerentium adverſus eos, qui frequenter illas eriperent, maximè qui de Cluniacenſium monaſterio eſſent. Monuit itaque dici Cluniacenſibus, vt huic operi conſtanter inſiſterent, quò & dæmonibus dolorem gignerent & gloriam beatificam animabus. Quod vbi factum S. Odilo ibidem diem Anniverſarium animabus fidelium, proximum poſt omnium SS. feſtum inſtituit, in pſalmis, eleëmoſynis, & Miſſarum ſolemnijs, peragendum. Claudo cum S. Auguſt. ſerm. 32. de Verb. Apoſt. dicentis: *Orationibus S. Eccleſiæ & ſacrificio ſalutari & eleëmoſinis non eſt dubium mortuos adiuvari.* Quare ceſſent lachrymæ & lamenta pro defuncto noſtro, & audiamus D. Ambroſium

broſium ep.8. ad Fauſtinum de obitu ſororis ſic ſuadentem : *Non tam deplorandam, quàm proſequendam orationibus reor ; nec mæſtificandam lachrymis tuis, ſed orationibus animam eius Domino commendandam.*

EXHORTATIO XXI.

Cæremoniæ, quæ defunctis adhibentur.

Thema.

In requie mortui requieſcere fac memoriam eius. Eccl.28.

MAgna ſemper fidelium cura fuit, vt defunctos ſuos cum honore & decore traderent ſepulturæ. Ita S. Stephanum *curaverunt viri timorati* (juſta ſcilicet funebria ei perſolvendo) *& fecerunt planctum magnum ſuper eum.* Act.8. Ac nî fallor, inſinuat hoc Eccl.c.38. cùm ait : *In requie mortui requieſcere fac memoriam eius.* Quando autem quieſcit memoria defuncti ? Nónne cum honore debito, conſuetis Eccleſiæ cæremonijs, luctuque conveniente ad ſepulturam delatus & humatus eſt ? Tunc enim eius propinqui meritò acquieſcunt & conſolationẽ accipient, doloremque de abſente mitigant ac deponunt. Quæ cauſa etiam eſt, quod Eccleſia multivarias circà defunctos adhibet cæremonias, quæ, vt ait Sanctus Auguſtinus de verbis Apoſtoli 1. Theſſal. 4. *Sunt potiùs vivorum qualiacumque ſolatia, quàm mortuorum adiutoria; pompa ſcilicet funebris, agmina exequiarum, ſumptuoſa diligentia ſepulturæ, monumentorum opulenta conſtructio.* Quare vt ex his viventes non ſolatia dumtaxat, ſed etiam documenta ſalutaria capiant, ea breviter exprimemus.

Exponuntur myſticè ritus ſoliti circa defunctos.

Horum rituum aliqui adhibentur ante funeris elationem, alij in ipſa elatione, alij circà ſepulchrum.

I. Defuncto clauduntur oculi.

I. Antequam efferatur funus, ſolet amicorum aliquis defuncto, vbi expiravit, oculos claudere, vt teſtatur Dionyſius Alexand. in epiſt. apud Euſebium l.7. hiſt. cap.17. idemque ſe feciſſe matri ſuæ ſcribit S. Auguſtinus l.9. Conf. cap.12. Id autem fit I. ad arcendum horrorem, qui oriretur in aſpicientibus, ſi apertos haberet cadaver oculos. Deinde ad indicandum, quod fidelis dormiat, ſuo tempore evigilaturus: non omninò extinctus ſit; vti dixit Chriſtus : *Non eſt mortua puella, ſed dormit.* Matth.9.

II. Lavatur cadaver.

II. Lavatur cadaver, vti fit in Jtalia, & alijs quibuſdam Regionibus. Sic lota poſt mortem Tabitha *Act.* 9. S. Udalrici Epiſcopi Auguſtani cùm ad lavandum more conſueto denudatum fuiſſet, ſuavi odoris fragrantiâ nares omnium replevit, vt habet Berno in eius vita. Fit autem 1. vt corpori hominis iuſti ad gloriam aliquando reſuſcitandi ſuus honor habeatur. 2. vt viventes intelligant non niſi ablutis à peccatorum ſordibus patere Cælum, iuxta id Apo. 21. *Nihil coinquinatum intrabit in regnum Cælorum.* Antè mortem igitur adhibendum eſſe lavacrum pœnitentiæ.

III. Vngitur & conditur quandoque myrrha.

III. Ungitur quandoque & conditur myrrha vel balſamo, & aromatibus, quod ſolemne erat Judæis, & conſuetum olim Chriſtianis quoque teſte S. Greg. in c.1. Cant. nunc ferè magnatibus ſolùm 1. vt corpora à fætore & putredine conſerventur, tamquam habitacula animarum Chriſti ſanguine redemptorum digna tali honore & ſuo tempore revictura. 2. vt indicetur defunctum fuiſſe vnctum ſacro Oleo & Chriſmate, adeoque Regem & militem Chriſti.

IV. Veſtitur linteamine albo.

IV. Veſtitur ſeu linteamine ſolùm albo; vt revocemus nobis in memoriam indumentum candidum quod in Baptiſmo induimus, in ſignum innocentiæ conſervandæ ad finem vſque vitæ ; ſeu veſtibus ornatis, ad honorem defuncti, & noſtram inſtructionem, vt immunitatem à peccati labe, etiam virtutibus condecorandam eſſe ſciamus.

V. Loculo includitur.

V. Tumbæ ligneæ ſeu loculo includitur 1. ad fidem Reſurrectionis, in qua lignum aridum refloreſcet; indicandam, vti vult D. Ambroſius in c. 7. Lucæ de filio viduæ loquens : *Spem reſurgendi habebat, quia ferebatur in ligno; quod etſi nobis antè non proderat : tamen poſteaquam* IESUS *id tetigit, proficere cæpit ad vitam : vt eſſet indicio ſalutem populo per crucis patibulum refundendam.* 2. Ad inſinuandam omnem mundi pompam & potentiam, divitiaſque in parvo includi loculo, & deferri ad ſepulchrum.

VI. Tumbæ insternitur velamentum nigrũ.

VI. Tumbæ inſternitur velamentum nigrum pretioſum, vti factum refert S. Hieronymus in obitu Blæſillæ Ep. ad Paulam; quo vita eius laudabiliter decurſa, & præclarè facta repræſentantur. Juſtiniani Imp. tumbæ ſtragula iniecta veſtis fuit, in qua opere phrygio intextæ erant ab ipſo victarum vrbium & Barbarorum Regum, quos ipſe ſuis auſpicijs debellaverat, icones. Baron. to. 7. ad annum Juſtin. 39. Notat ergò hoc operimentum ſua quemque opera ſequi ad alteram vitam, & nihil aliud. Quod & antiqui Romani expreſſerunt, cum præclaris viris inſignia honorum, quos geſſiſſent, vt faſces, ſecures, & arma militaria, coronaſque quas meruiſſent, vexilla atque vrbium dona, ſpoliaque hoſtium & decora maiorum, totiuſque familiæ ſimulachra in oblongis perticis ſeu haſtis præferebant, quantò poterant cum apparatu. Auct. Antiq. Rom. l.5. c. 39. Huiuſmodi pompa erit illorum in Cælo, qui hîc ſe viros exhibuêre ſtrenuos in militia Chriſtiana.

VII. Vigilatur ad cadaver.

VII. Vigilatur ad cadaver cum pſalmis & hymnis, vnde Vigiliæ mortuorum inſtitutæ iuxtà Gregor. Nyſſenum Epiſt. ad Olympiadem. I. in ſubſidium defunctorum. Tertullian. libro de anim. cap. 51. refert ſe noviſſe fæminam, quæ cùm in pace dormiſſet, & morante adhuc ſepulturâ, interim oratione Presbyteri componeretur, ad primum habitum orationis, manus à lateribus dimotas in habitum ſupplicem conformavit, rurſumque finitis precibus ritui ſuo reddidit.

Variæ cæremoniæ in funeris deductione.

II. Dum effertur cadaver, I. ſtatuitur ad fores domus, vel extrà domum in publicum ad ſpectaculum mortis in ipſo contemplandæ. Jd ſibi fieri petijt à filio S. Pelagia apud Grego. Turon. lib. de gloria Conf. cap. 104. Similiter Maxi-

milia-

milianus I. Imp. juſſit, vt quando inter vivos eſſe deſiiſſet, omnibus etiam infimæ ſortis hominibus conſpiciendus proponetur; *vt ita*, aiebat, *vel meo exemplo diſcant omnes, nulla diademata, opes nullas, nec vlla imperia à morte eripere poßidentem.* Reinh. Hadamar. in Inſt. Princip. II. Veſtes à propinquis nigræ induuntur; tum vt luctum de amici obitu teſtentur, cuius anima ad Regionem migravit nobis ignotam: tum vt veſtitu à communi conſuetudine alieno ſignificent ſibi omnes iam mundi delitias vnà cum defuncto mortuas eſſe; quomodo dixit S. Eliſabetha, audito de mariti Ludovici morte nuncio: *Mortuus eſt ergo frater meus? Ergo jam cum ipſo totus mihi mundus mortuus eſto.*

III. Crux proceſſioni præfertur, vt indicetur 1. mortuum ſub vexillo, dum viveret, militaſſe Deo. 2. Eundem ſub hoc vexillo, cùm apparuerit in ſecundo Chriſti adventu, revicturum & ſalutem adepturum. Teſſeram ergo eius militarem mortuo præferimus, ac ſimul Chriſtum Ducem militiæ noſtræ admonemus, vt ſuum militem agnoſcere ac præmiare, meritorumque ſuæ Crucis facere participem velit.

IV. Geſtantur propè corpus mortui lumina & cerei accenſi. Ita factum in tumulatione B. Virginis Mariæ, vti ſcribit Nicephorus l. 2. c. 22. Et in funere Conſtantini M. Euſebius l. 4. de vita eius cap. 66. Idem fieri præcipit. S. Athanaſius apud Damaſcenum l. de mor. ſuffrag. Fit hoc 1. vt indicetur defunctos ſecundùm animã vivere, fuiſſeque filios lucis, & virgines prudentes; qui obviarint ſponſo cum lampadibus; adeoque lumen fidei ad mortem vſque conſervaſſe. 2. Reſp. S. Chryſ. orat. 2. in Epi. ad Hebr. *Quid ſibi volunt claræ lampades? An non eos tamquam athletas deducimus.*

V. Pſalmi & hymni accinuntur voce lugubri, quem ritum etiam legere eſt in S. Dionyſ. de Eccleſ. hierarch. c. 7. I. ad temperandum luctum, iuxtà id Apoſtoli: *Non contriſtemini ſicut & cæteri, qui ſpem non habent.* Et in S. Chry. ho. de SS. Bernice & Proſdoce: *Mors requies quædam, laborum finis, ſudorúmq; retributio, ac certaminum præmium & corona. Propterea principio quidem ſuper mortuos planctus & lamentationes fiebant, nunc autem pſalmi & cantus hymnorum &c.* 2. Reſpondet idem Chryſoſt. orat. 4. in c. 2. ad Hebræos: *Quid autem hymni? An non Deum glorificamus & gratias agimus, quod eum, qui exceßit, iam coronaverit? quod à laboribus liberaverit? quod eiecto metu eum apud ſe habeat?* 3. Reſpondet idem hom. 70. ad pop. *Quanam de cauſa, quæſo, Preſbyteros vocas pſallentes? Nónne vt te conſolentur? Nónne vt defunctum honorent?*

VI. Pulſantur campanæ 1. vt fideles admoneantur ad præſtanda charitatis officia & præcandum pro defuncto. Cùm enim extincto aliquo ſonat campana, dicere ſolemus: *Quis eſt mortuus? Deus det illi requiem æternam.* 2. Ut hoc audito ſonitu recordemur illius tubæ, quæ nos evocabit ad iudicium: quemadmodum hac campanâ evocatur mortuus ad cœmiterium & ſepulchrum.

VII. Turba hominum funus comitatur, vt factum Luc. 7. in funere filij illius viduæ: & apud S. Hieronymum in funere Paulæ & Fabiolæ vt alibi diximus: apud Sulpitium in funere S. Martini, cui adfuêre duo millia Monachorum. 1. vt defunctus cum honore velut Dei ſervus conducatur ad ſuum lectulum: quo modo Angeli deduxerunt Lazarum in ſinum Abrahæ. 2. Ut funeris comites ſeipſos admoneant, velut brevi ſecuturos, cogitentque ſe quoque iam ad ſepulchrum pergere, etſi per Ambages: dicantque cum Davide: *Ego vadam magis ad eum, (defunctum) ille verò non revertetur ad me.* 2. Reg. 12. de quo S. Paulinus ep. ad Pammachium inquit: *Docuit Rex Propheta, quàm poſt noſtros ſolicitudinem debemus induere, videlicet, vt de noſtro itinere laboremus.* Hanc ſolicitudinem geſſit pro ſe Abraham, quando mortuâ vxore emit in ſepulturam eius ſpeluncam duplicem. Gen. 23. Sed cur pro funere vno duplicem? quia duos habebat loculos, in quorum vno poſuit vxorem, in altero reſervavit ſibi ſepulcbrum; vti placet Abulenſi. Ita enim dum alium ſepelimus, cogitemus etiam de ſepulchro noſtro.

III. Poſt deductionem funeris. 1. thure incenſatur corpus, tum vt indicetur vivendum Chriſtianis (& vixiſſe defunctum) ita, vt odorem bonæ famæ de ſe ſpargant; iuxtà id Apoſtoli: *Chriſti bonus odor ſumus* 2. Cor. 2. deinde vt moneantur adſtantes ad pias & ferventes ad Deum preces pro defuncto fundendas, iuxtà id pſalmi 140. *Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo.* Deinde aquâ benedictâ aſpergitur, tum ad fugandos dæmones, ne ſepulchrum infeſtent; tum vt indicetur ſepultum fuiſſe baptizatum.

II. Sepelitur, non ſtans, more Iudæorum, qui adhuc expectant Meſſiam ſuum: ſed ſupinum & iacens, verſus Orientem. Ratio primi, quia ſcimus iam adveniſſe Meſſiam, in quo ſecurè requieſcimus. Ratio ſecundi, quia Chriſtus tam in Cruce, quàm in Aſcenſione ſua convertit faciem ſuam ad Occidentem; itaque ſtatuimus ſepultos ante faciem Chriſti, vt in eam quaſi aſpicientes velut in auctorem fidei, adſcribant ei ſalutem ſuam.

III. Sacerdos & circumſtantes aliquot terræ particulas in ſepultum inijciunt. 1. vt oſtendant ſe paratos ad ſepeliendum illum, & modo aliquo iuvent, velut opere miſericordiæ bono. 2. vt ſeipſos mortis admoneant. Illud enim: *Memento homo, quia pulvis, non tam mortuo*, quàm viventibus dicitur.

IV. Tumulus ſuper ſepulchro erigitur; vt admoneantur viventes, qui & quanti ſint, qui in vita ſe dilatant, nec vllis contineri ſpatijs poſſunt. Inculcat illis hoc Chryſoſtomus in Orat. de fide & lege: *Circà ſepulchra philoſophamur*, inquit, *videntes oſſa nuda, & ſtatim cogitamus & inter nos diſputamus dicentes: Ecce quid tandem ex nobis fit, & quo abimus?* Et infrà: *Eapropter Deus vbique ſepulchra fieri voluit, vt illis noſtræ ipſorum infirmitatis memores fieremus. Ideò omnis Civitas, omne Caſtellum ante ingreſſum ſepulchra habet, vt contendens intrare civitatem, quæ ſuperat & floret divitijs, & potentatu, alijſq; digni-*

tatibus

tatibus, priusquam videt, quod ſecum concepit, videat primum quod ſit.

V. Tumulus aut tumba paſſim floribus reſpergitur, vel inſcriptione aliquâ aut epitaphio cohoneſtatur. Et hoc amoris & honoris gratia: & vt defuncti memoria ad tempus ſaltem ſuperſit. Rectius tamen ſapiunt, qui eleëmoſynis & alijs pijs operibus eos iuvant; quod in Pammachio laudat S. Hieronymus ep ad ipſum: *Cæteri* inquit, *mariti ſuper tumulo coniugum ſpargunt violas, roſas, lilia, floreſque purpureos & dolorem pectoris his officijs conſolantur. Pammachius noſter ſanctam favillam oſſaque veneranda eleëmoſyna balſamis rigat, &c.*

VI. Crux ſuper tumulum erigitur; vt indicet ſepultum militâſſe, ſub hoc ſigno, & per id ſalvandum eſſe. Adhæc vt quemadmodum vivens non erubuit hoc ſigno frontem conſignare, ita mortuus quoque id præſeferat atque oſtentet. Denique vt oſtendat hoc ſigno *Tau* ſe munitum eſſe contra percutientem Angelum, cùm reſurget in iudicio.

VII. Defuncti maximè viri ſancti & præclari, in dignitate conſtituti laudabantur oratione funebri, vt teſtatur Dionyſius, Theodoretus, & alij apud Gretſer. de funere Chriſt. libro 2. cap. 13. Sed laudabatur ibi virtus tantùm, non forma; non divitiæ, non vxorum & liberorum multiplicitas, &c. quemadmodum faciunt plures Prædicantes, extollendo vnumquemque in Cælum pro aureo nummo; tametſi is homo nauci fuerit.

VIII. Celebrantur pro defunctis in templo exequiæ cum ſacrificio Miſſæ; & 1. in ipſo die, quo ad ſepulchrum deponuntur, vt recenti in eorum memoria ferventiores fiant preces. Secundò, die tertio propter eum, qui tertio die à mortuis reſurrexit: vt ait Sanctus Clemens lib. 6. Conſtit. Apoſt. cap. 48. 3. Die ſeptimo, quia dies ille, dies quietis eſt, vt ex Divo Auguſtino l. 1. quæſt. ſuper. Gen. ad finem. Unde luctus ſeptem dierum habetur in *Eccl. cap.* 22. Triceſimus ex veteri Hebræorum more *Geneſ.* 50. vbi Joſeph patrem Jacob planxit 30. diebus: & *Deut. vlt.* vbi Moyſen luxit populus totidem diebus Aaronem, *Numer.* 20. Eumdem celebrari ſibi petijt S. Ephrem in ſuo Teſtamento Anniverſarius, quia in eo communiter reminiſcimur defunctorum noſtrorum; decet, vt in precibus quoque non ſimus immemores, ne inanis ſit recordatio. Deinde ſicut beatorum in cælis colimus anniverſarium ad profectum & incitamentum noſtrum: ita fas eſt, vt animarum illarum (quia ſtatum earum ignoramus) agamus memoriam annuam pro illarum bono, ſi adhuc in pœnis fortè tenerentur; vt docet Amalarius Fortun. l. 5. de off. diu. cap. 44. Denique audiamus Sanctum Chryſoſtomum hom. 41. in 1. ad Corinth. *Oportet ei, qui exceſſit, ſuccurrere non lachrymis, ſed precibus, & ſupplicationibus, & eleëmoſynis, & oblationibus. Non ſunt enim hæc temerè excogitata, neque fruſtrà eorum, qui exceſſerunt, in divinis myſterijs meminimus, & pro ipſis accedimus rogantes agnum propoſitum, qui mundi peccatum tulit: ſed vt inde eis aliqua ſit conſolatio: neque abs re is, qui adſtat altari, dum veneranda peraguntur myſteria, clamat: Pro omnibus qui in Chriſto dormierunt, & ijs, qui pro ipſis celebrant memorias. Nam ſi pro ipſis non fierent commemorationes, ne hæc quidem dicta eſſent. Non ſunt enim ea noſtra ludi ſcenici, abſit: hæc enim fiunt ordinatione ſpiritus. Eis ergo opem feramus & commemorationem eorum peragamus. Si enim Iobi filios expiabat patris ſacrificium, quid dubitas, an nobis pro eis qui exceſſerunt, offerentibus, eis exiſtat aliqua conſolatio? Solet enim Deus etiam alijs pro alijs gratificari, &c.*

Quare adeſte animis Chariſſimi, dum hæc aguntur, non corpore ſolùm, quemadmodum ligo aut aliud Veſpillonis inſtrumentum hærens ad ſepulchrum. Hi enim quaſi voces quædam defuncti ſunt & geſtus, quibus partim implorat opem veſtram clamans illud: *Miſeremini mei ſaltem vos amici mei*; partim admonet vos imminentis periculi vt attendatis vobis, tamquam brevi futuri, quod iam ipſe eſt, inſonans illud: *Memor eſto iudicij mei, ſic enim erit & tuum. Mihi heri, & tibi hodie.*

EXHORTATIO XXII.

Ad quid in mundo mors.

THEMA.

Siccine ſeparat amara mors? 1. Reg. 15.

NIhil eſt in hoc mundo, quod ita hominem terreat, quàm amara mors. Quod vel indè oſtenditur, quia etiam dilectiſſimos quoſque, ſeu parentes, ſeu coniuges, ſeu filios ſuſtinere in ædibus noſtris nolumus, ſed quamprimùm elatos cupimus. Unde ſtatuêre Ægyptij, vt, ſi quis filius hæres mortuorum parentum debita non mox diſſolveret, cadavera eorum in domo eius hærerent, nec ſepulturæ mandarentur; quoadvſque creditoribus ſatisfaceret, quaſi nullo atrociori tormento compelli ad ſatisfactionem poſſet, quàm fætore & putredine cadaverum, etiam parentum; teſte Diodoro apud Bellon. libro 2. de ſepul. capite ſecundo. Rurſum ſi quis pater filium occidiſſet, tribus diebus & noctibus ſtare ante cadaver occiſi compellebatur, eumque indeſinenter intueri; quod putarent acriori pœnâ reum non poſſe mulctari, quàm aſpectu mortis, quam cauſâſſet, triſtiſſimaque eius imagine, teſte eodem Diodoro libro 1. capite ſexto. Crudeliſſimi etiam Tyranni aliqui quos atrociſſimo torquere ſupplicio volebant, cadaveri alligaverunt humano, vt eius partim horrore, partim fætore, miſerrimè interirent. Denique ipſe Deus horrorem mortis auxit, quando legem tulit, vt qui mortuum tetigiſſet, immundus eſſet, Nume. 19. *Omnis, qui tetigerit animæ humanæ morticinum, immundus erit. Si quis in agro tetigerit cadaver occiſi hominis, aut per ſe mortui, ſive os illius, vel ſepulchrum, immundus erit ſeptem diebus.* Unde nec poterat illo tempore adſtare ſacrificio. Et quid mirum homines terreri mortis aſpectu, cùm etiam bruta animantia terreantur ſuorum comparum cadaveribus, vti etiam in bobus & equis cernimus; quomodo refugiant, mugiant, &c. Eccur ergò, dicet aliquis, mors tam horrida,

Omnium terribiliũ terribiliſſimum eſt mors.

non abolita eſt, & à conſpectu hominum longiſſimè averruncata? Cauſæ ſunt graviſſimæ, quarum aliquas hic indicabimus.

I. Mors monet nos fugere peccata.

I. Ad horrorem & deteſtationem peccati nobis inſinuandam, vti docet S. Auguſtinus l. de peccat. meritis & remiſſ. ſi quidem per illud *intravit mors in orbem terrarum* Rom. 5. Quia enim peccatum in ſua fæditate & horrore oculis cernere non poſſumus, ſed obiectivè ſolùm, adeoque tenuiter valdè apprehendimus, idcircò propoſuit nobis Deus filiam eius primogenitam, uti appellatur Iob cap. 18. (*Conſumat brachia illius primogenita mors*) vt ex filiæ iſtius horrore cognoſceremus fæditatem matris ſcilic. peccati: jam vellem cogitaretis, quis ſenſus fuerit primis noſtris parentibus, quando coram ſe viderant occiſum à fratre Abelem, qui ad id vſque temporis mortuum nullum conſpexerant, nec facilè cogitare poterant, quid & qualis eſſet homo mortuus; quando viderunt jacentem ſine omni ſenſu & motu, totum lividum & cruentum, horridum ac fætentem, iamque ſcatentem vermibus! Quantum putatis redarguerunt ſe ob peccatum ſuum, cùm eius prolem iam aſpicerent tam monſtroſam! Et nos quantum abhorremus à conſpectu pendulorum in patibulis; cùm iam vndique corroſi & putrefacti ſunt! à cadaveribus in ſepulchro jam ſemi corruptis! Denique intueamur cadavera quotidie nobis propoſita & in ſepulchrum elata. Quæ cauſa horum tam triſtium ſpectaculorũ? Solum & vnicum peccatum. Et ſi filia ejus primogenita mors, tam deformis eſt, qualis erit ſecundò genita, mors, inquam, in gehenna? quæ verò harum calamitatum cauſa? quæ harum filiarum Parens? Non niſi vnicum peccatum, quod admiſere noſtri parentes, rapiendo pomum ſibi vetitum. Exclamare hîc cum Iacob deberemus, quando cruenta filij tunica ipſi oſtenſa fuit: *Fera peſſima comedit eum, beſtia devoravit Ioſeph*. Gen. 37. Quæ cauſa fuit, cur Deus terram Sodomorum, quia prius erat ſicut paradiſus Domini, (*Geneſ.* 13.) ſeu hortus amœniſſimus ita vaſtârit vniverſam, vt in mare mortuum, fætidum, bituminoſum, teterrimum exhalans fumum converterit, & in hodiernum vſque diem omnibus circum habitantibus oſtentet? Reſpondet ad hoc Sapiens Sap. 10. *In teſtimonium nequitiæ fumigabunda conſtat deſerta terra &c.* q.d. voluit Deus extare monumentum peccati Sodomorum, è quo velut è fonte profluxit hoc mare mortiferum, quod omnibus piſcibus vitam adimit, cunctaque virentia depaſcit, omniaque fætore & horrore complet. Similem calamitatem, imò longè maiorem vniverſo humano generi intulit peccatum; quando hominem ſpecioſiſſimum, iucundiſſimũ, lætiſſimum occidit, & per mortem convertit in deterrimum, horridiſſimum, triſtiſſimum mundi ſpectaculum.

Mors eſt filia primogenita peccati.

II. Mors faſtuoſos affectus deprimit.

II. Ad depreſſionem divitum & ſuperborum huius mundi potentum, qui cùm altius de ſe ſentiant, & ſublimè ſapiant, cæteroſque infra ſe contemnunt, hoc fræno indigebant, vt ſe homines eſſe noſſent iuxta illud: *Conſumat brachia illius primogenita mors: avellatur de tabernaculo fiducia eius & calcet ſuper eum, quaſi Rex interitus.* Job. 18. ex Hebræo verti poteſt: *Ambulet ſuper eum Rex terrarum.* Quis autem hic niſi eadem illa primogenita mors? Solebant olim Victores debellatorum Regum colla pedibus calcare, ad deprimendum eorum faſtum; vti præcepit Ioſue Principibus exercitus ſui, *Ioſ.* 10. producere quinque victos Reges & ſubiectorum colla pedibus calcare. Hunc in modum Michaël Balbus, apud Cedrenum in hiſtoriarum compendio, de Thoma quodam læſæ maieſtatis reo pœnas exegit: Porrectum enim in pavimento jacere juſſit, cervicemque eius ſuis calcavit, tum pedibus manibuſque mutilatum & aſino impoſitum ſpectaculi loco per caſtra circumduci juſſit, nihil aliud vociferante, quam: *Miſerere mei, qui verſus es Rex.* Vidit Deus ambitionem hominum, & vel in Adamo ſtatim ſenſit, cùm quaſi Deus eſſe vellet ſciens bonum & malum: itaque ut ſcelus hoc læſæ divinæ Majeſtatis opprimeret, mortem ſuper homines immiſit, quæ ſuperbos quoſque proſternat in ſepulchrum & ſepultos pedibus calcet. Exemplo ſit Alexander M. qui tot victoriarum gloria inflatus & aſſentatorum palpo deluſus eò inſolentiæ venit, ut pro Jovis Hammonis filio haberi ſe, & coli pateretur; teſte Iuſtino lib. 11. Qui tamen antequam trigeſimum tertium ætatis annum attingeret, *decidit in lectum, & cognovit quia moreretur*, ut dicitur 1. *Mach.* 1. Sed non eo uſque tulit inſolentiam ejus mors; prius jam in obſidione cujuſdam urbis circumeuntem telo vulneravit, & adegit, ut agnoſceret ſeſe moriturum ac diceret: *Omnes quidem jurant me Iovis filium eſſe, ſed vulnus hoc me hominẽ eſſe clamat.* Refert Seneca ep. 60. ad Lucilium. Quo mortuo quidam Philoſophorum dixit inter alia: *Heri Alexander terram oppreſſit, hodie à terrâ opprimitur.* Et quid Nabuchodonoſor, quid Nero, Domitianus, Caligula, Heliogabalus Imperatores? quid non vaſtitatis orbi terrarum intuliſſent, ſi immortales ſe cognoviſſent? quis eorum inſolentiam & tyrannidem compeſcere potuiſſet? Mors ſola facilè potuit, dum homines eſſe oſtendit, qui pro Dijs ſe jactitabant. His talibus precatus jam olim fuit David mortis terrorem, ut eo conſternati deſinant inſoleſcere, & cum pavone inſpectis cinereis ſuis pedibus alas demittant pſ. 9. dicens: *Conſtitue Domine legiſlatorem ſuper eos* (Hieronymus vertit ex Hebr. *pone eis terrorem*) *ut ſciant gentes, quoniam homines ſunt.* Quis iſte Legiſlator? quis iſte terror, niſi mors! qui juxta legem ſtatutam omnibus indicit, moriendum eſſe, & cùm evenerit hora, rapit omnes atque oſtendit, ipſos non eſſe Deos, non Angelos, ſed homines, ab humo dictos, & formatos denique in humum reverſuros? quo legiſlatore ſublato, quis coerceret orbis tyrannos?

III. Ad ſolatium hominum miſerorum, pauperum & electorum. Tanta enim eſt Dei bonitas, ut ſupplicium peccati verterit in remedium malorum, quæ incurrimus per peccatum. Idcircò enim Adamum & Evam poſt peccatum emiſit è paradiſo, educendo nim. ſuaviter per Angelum, ut ſentit Abulenſis, extra paradiſum; ne ſi ibi morati comederent de arbore vitæ, viverent ſemper miſeri. Unde Rupertus in eum locum

III. Mors eſt in mundo pro ſolatio afflictorũ & oppreſſorum.

cum ſcribit. *Parcamus*, inquit *Deus, homini, & quia fælicitatem perdidit, æternitatem quoque præripiamus infælici, ut in neutro ſit quaſi unus ex nobis. Nobis eſt æterna fælicitas, fælix æternitas ſit illis temporalis miſeria vel miſera temporalitas & tunc illius commodius reformetur æternitas, cùm fuerit reparata fælicitas.* Certè miſerorum ſolatium vel unicum eſt mors, ut patet in S. Iob, qui in ſuâ calamitate ſic orabat: *Quis det, ut veniat petitio mea, & quod expecto tribuat mihi Deus? Et qui cæpit (conterere) me, ipſe me conterat, ſolvat manum ſuam & ſuccidat me.* Iob. 6. Conſiderabat enim ſe velut arborem carie & vermibus eroſam ac putredine plenam, inſuper à vento agitatam, & nunc ruinæ proximam, adeoque ſuccidi ocyus petijt.

Deinde cedit in ſolatium pauperum, quando moriuntur opulenti: videbis enim multos divites, qui totâ vitâ nihil egenis tribuunt, ſuâ ſaltem opulentiâ dignum: at cùm ipſorum ædes mors pulſare incipit, tum jubent fieri eleëmoſynas, nullo accipientium reſpectu: legant in teſtamento pia munera hoſpitalibus, templis pupillis, orphanis &c. quemadmodum enim mors primogenitorum omnium coegit Ægyptios, ut commodarent Hebræis vaſa aurea & argentea, etiam non repetitur ea, atque ita ſpoliarentur ipſi, & indè ditarentur Heb. *Exod. 11.* ita etiam per inſtantem mortem compellit Euclionem, ut opes ſuas tandem diſpertiant in egenos. Hinc non malè antiqui Plutum, ſeu divitiarum Deum finxerunt in adventu claudum, in receſſu alatum, quia divitiæ lentè velut claudis pedibus adveniunt in vitâ, in morte verò avolant quaſi pennis aquilinis. Denique in ſolatium juſtorum, qui mortem deſiderant velut finem laborum, & tempus mercedis poſt exactos ſuos labores; quemadmodum dicitur Iob 7. *Militia eſt vita hominis, & ſicut dies mercenarij dies ejus.* Et c. 14. *Recede paululum ab eo, ut quieſcat, donec optata veniat, ſicut mercenarij dies ejus.* Miles expectat ſpolia & ſtipendium poſt pugnam; mercenarius poſt labores quietem & mercedem: ſic electi quoque ſuam, quæ non venit niſi in morte; uti idem Iob explicat c. 3. *Qui expectant mortem & non venit; quaſi effodientes theſaurum; gaudentque vehementer cùm invenerint ſepulchrum.* Solebant antiquitùs condere theſauros in ſarcophagis & ſepulchris, velut in locis ſacris & horrore plenis, adeoque ſecuris. Unde qui theſauros fodiendo quærebant cùm in ejuſmodi ſacophragum inciderunt, geſtiebant velut reperturi ibi theſaurum. Hunc in modum juſti, qui theſaurum ſuum in cælo quærunt, cùm ad ſepulchrum appropinquant, exultant, velut reperturi in eo theſaurum ſibi repoſitum.

IV. Mors refrænat impiorum peccãdi libidinem.

IV. Ad effrænatam impiorum peccandi libidinem coercendam: quemadmodum patibulum erigitur, & conſervatur extra civitates ad furum terrorem & correctionem. Fœdum quidem illud eſt ſpectaculum, quod propterea dicuntur aliquando fures averruncari petijſſe; ſed reſponſum eſt eis; *quando ipſi furta ſuſtulerint, tunc etiam tollenda non prius*: Itaque mors frænum eſt coercens peccandi nimiam licentiam. Tranſivit aliquando Carolus V. Cæſar Neapolim ſuam, & vidit per urbem paſſim equos in oſtijs domorum civicatum pictos, abſque fræno ſubſultantes. Quæſivit ergo quid ſibi vellent, & reſponſum eſt, eſſe urbis inſignia. *Bene eſt*, inquit, *faciam ergo ut hi equi frænum habeant.* Struxit itaque caſtellum urbi imminens munitiſſimum & appellavit *La Briglia*, h. e. frænum, quo ſcil. ſubjectam civitatem in obedientia continere, & frænare cives poſſet. Refertur in præcip. orbis civitatum Hauſnaelij. Quis non videt in mundo paſſim effrænatos homines, qui velut equi ſoluti in omnia ſcelera ruunt & ſubſultant? Ita enim quæritur Deus per Jer. c. 5. de illis: *Equi amatorij & emiſſarij facti ſunt: unuſquiſque ad uxorem proximi ſui hinniebat.* Quid igitur faciet Deus? Mortis caſtellum inexpugnabile rebelli mundo oppoſuit imò & præpoſuit, ut in illum mors ſua tela vibraret ad continendum eum in timore Dei. Ita loquitur pſ. 54 *Veniat mors ſuper illos, & deſcendant in infernum viventes: quoniam nequitia in habitaculis eorum.* En cauſam, equi laſcivientes in ædibus peccatorum. Mortem ſibi à tergo imminentem videant, horreantque, ut vel ſic peccare metuant. Non ſufficiebat ad hoc fames, bellum, ſimileſque plagæ: mors acceſſenda fuit: quâ iam inſtante tunc incipiunt homines deſcendere in ſepulchrum viventes, mortem contemplando ſibique metuendo. Sic impletur, quod ait Iob de effræno peccatore, quem nemo arguere aut punire audet: *Quis arguet coram eo viam eius? Et quæ fecit, quis reddet illi?* Et reſpondet: *ipſe ad ſepulchra ducetur, & in congerie mortuorum vigilabit.* Job 21. Eò perductus Achab per comminationẽ mortis reſipuit ſaltem ad tempus 3. *Reg.* 21. Rex quoque Baltazar denunciatâ ſibi morte imminente totus contremuit *Dan.* 5. alijque paſſim evigilant mortis horrore, qui niſi ad portas mortis ducerentur, numquam ſe emendarent.

V. Mors eſt pro exercitio & merito militum Chriſti.

V. Ad exercitium & meritum piorũ & Chriſti militum, qui cum morte luctando maximas reportaturi erant coronas; uti in primis reportârunt Martyres, deinde qui morti ſe obſidenti prompto offerunt animo, & venienti obviam eunt. Ut ergò Lacedæmonij certam hoſtium urbem, quæ ſæpè multum ipſis negotij faceſſebat, delere noluerunt; quod dicerent: *Cotem iuventutis non eſſe deſtruendam* (apud Majol. to. 3. Canic. coll. 3.) ita etiam Deus voluit ſupereſſe mortem ſuis militibus, ut in eius aggreſſu viros ſe oſtenderent, adeoque ſibiipſis propriâ virtute immortalitatem compararent. Potuiſſet Deus Hebræos viâ terreſtri & breviori perducere in terram promiſſionis, ſed maluit potiùs per mare rubrum ducere, tum ut eorum fidem & magnanimitatem extimularet, ut eorum hoſtes in mare demergeret. Pari modo poterat Deus à mortis tranſitu declinare, & aliâ viâ faciliore ad cælum euocare. Sed elegit viam mortis, ut in tranſitu nos exerceret ad virtutem, & ſimul peccata noſtra mergeret; à quibus nos alioquin vix unquam expediremus. Quàm multi enim ſunt, qui ſub mortem ingruentem demum perfectè ſe ad Deum convertunt; numquam aliàs converſuri! Ibi deniq; projicit Deus in profundum maris peccata eo-

tum. Ibi gaudent moribundi cùm enecta Ægyptiorum cadavera, peccata, inquam, ſua extincta, jacere ad litruſ maris, ad finem vitæ ſuæ vident. Quod quidem defuncto etiam noſtro conceſſum fuiſſe non dubitamus; Siquidem ad hunc tranſitum ſtudioſè ſe munivit, adeoque magno animo mare hoc egreſſus, fæliciter pertranſiji, &c. Ut meritò ſperare poſſimus cũ modò cum Hebræis Deo laudes canere, & cum Apoſtolo dicere: *Deo gratias, qui dedit nobis victoriam per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum*, 1. Cor. 15.

EXHORTATIO XXIII.

Benè mortuis gratulandum.

Thema.

Laudavi magis mortuos, quàm viventes. Eccleſ. 4.

Thraces filios recens natos lachrymis, mortuos verò epulis proſequebantur.

Paradoxa nobis videtur & inhumana Thracum conſuetudo, qui teſte Herodoto, filios recens natos lachrymis; mortuos verò epulis, & gaudijs proſequebantur. Et tamen ſi rem benè expendamus, non videntur à ratione multum aberraſſe. Quid enim eſt, quod ait Salomon ſanè ſapientiſſimus in Eccl. c. 4 *Laudari magis mortuos quàm viventes*? Jd exponit S. Hieron. *Ad comparationem miſeriarum, quæ in hoc ſæculo mortales premunt, fæliciores iudicavi mortuos, quàm viventes; ſecundùm illud Iob: Ibi quieverunt feſſi robore cum his, qui vincti fuerunt, jam ſecuri non audientes vocem exactoris.* Nec à Thracum conſuetudine David abluſit, quando filiolo ſuo cum morte, ieiunavit & iacuit in terra, eo autem mortuo ſurrexit, & locus & vnctus eſt, mutavit veſtem lugubrem & comedit. 2. *Reg.* 12. quaſi gratularetur infantulo è vitæ huius miſerijs erepto. Quod miro quodam oſtento alius quidam infans docuit mortales, qui, ſi verum eſt, quod ſcribit Plinius l. 7. c. 3. Sagunti in lucem editus, protinus in vterum matris reverſus eſt, quo anno & ea civitas ab Hannibale deleta eſt; quaſi prævidiſſet infans interitum & calamitatem patriæ. Sanè etiam defunctus noſter, qui vti de terra prodijt, ita etiam in vterum matris ſuæ reverſus eſt; quaſi ipſe quoque miſerias huius mundi fugiſſet, cui proinde nos congaudere potius, quàm condolere poſſumus; verùm ſano & chriſtiano modo, quem nunc exponemus. S. Bernardus in tranſitu S. Malachiæ ſcribit: *Triplex in morte congratulatio eſt: hominem ab omni labore, peccato, & periculo liberari.* Hæc tria ſunt, ob quæ defuncto etiam noſtro gratulari nos poſſimus.

I. Mors liberat à moleſtijs & laboribus huius mundi.

I. Quia per mortem ab innumeris huius vitæ moleſtijs, miſerijs, & cladibus, quibus exagitantur viventes liberatus & abſolutus eſt. Unde dixit Eccleſiaſticus c. 30. *Melior eſt mors, quàm vita amara.* Si nim. ſpectemus ſolùm naturalia bona vel mala. quo ſenſu etiam dixit Iob. c. 3. *Pereat dies, in qua natus ſum.* Et Græci illi apud Senecã in Agamemnone, qui devictis Barbaris, eorumque ſpolijs onuſti domum revertebantur, cùm ſe iactari viderent magnis in mari tempeſtatibus, fælices illos dixerunt, qui in acie ceciderunt: melius exiſtimantes in prælio occumbere, quàm maris tempeſtatibus exagitari. Idem ſenſêre illi, qui miſerias huius vitæ experti ſunt. Audiamus D. Ambroſium l. de bono mortis c. 3. *Quid enim eſt*, inquit, *quod hac vita delectat plena ærumnarum & ſollicitudinum, in qua innumera calumnia, & multa moleſtia, & multa lachryma eorum, qui afflictantur moleſtijs, & non eſt*, inquit, *qui eos conſoletur, &c. Itaq; ſi plena oneris vita, vtique finis eius alleviamentum eſt.* Et S. Auguſt. lib. 13. de Civit. c. 10. *Homo*, ait, *non à riſu, ſed à fletu ordi-tur hanc lucem, quid malorum ingreſſus ſit neſciens, prophetat quodammodo. Solùm quando natus eſt, ferunt riſiſſe Zoroaſten: nec ei boni aliquid monſtroſus ille riſus portendit. Nam magicarum artium fuiſſe perhibetur inventor, quæ nec ad præſentis vitæ vanam fælicitatem contra ſuos inimicos prodeſſe potuerunt. A Nino quippe Rege Aſſyriorum, cùm ipſe eſſet Bactrianorũ Rex, bello ſuperatus eſt.* Denique ſi Salomon, qui in maximis divitijs atque delitiis vixit, ita de hoc ſæculo ſenſit, vt diceret: *Tæduit me vitæ meæ, videntem mala vniverſa eſſe ſub ſole, & cuncta vanitatem & afflictionem ſpiritus.* Eccl. 2. quid de miſeris alijs dicemus, qui in aſſiduis laboribus & miſerijs verſantur. Quid non ſuſtinent mortales, quid non excogitant, præcisè vt ſibi panem quærant? Sic enim Eccleſiaſtes idem cap. 6. ait: *Omnis labor hominis in ore eius.* At qui mors, ſi aliud non præſtaret, ab hoc labore liberaret. Benedixit Cicero l. 1. de Oratore, viros ſapientes, qualis erat Socrates, cum laude & voluptate quaſi cygnos mori. Fabulantur enim cygnum morientem interrogatum, cur in morte ſua ſuaviores ederet ſonos, quàm omnia alia animantia timent? Reſpondiſſeque cygnum: *Quia neque ſibi quærendi curâ ampliùs cruciabor, neque aucupum laqueos mortuus extimeſcam.* Hoc ferè idem diceret defunctus noſter, ſi iam loqui poſſet.

Cur cygnus moriturus canet.

II. Mors liberat à peccato.

II. Quia liber iam eſt à peccato, capitali hoſte noſtro, & peccandi periculis, perpetuaque luctâ, quam geſſit cum peccato, eiuſque præſidiarijs, qui ſunt paſſiones noſtræ. *Quid enim eſt*, inquit S. Cyprianus tract. de mortali. *in mundo & vita hac niſi pugna cum ira, gula, libidine? Hinc gratulatur Sapiens raptum eſſe iuſtum, ne malitia mutaret intellectum ejus.* Et nõnne Apoſtolus ad Rom. 7. *gemit ſe venumdatum eſſe ſub peccato*, h.e. traditum eſſe concupiſcentiæ quaſi tyranno? inde enim exclamat, *Infælix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* h.e. de corpore peccandi affectibus & periculis obnoxio, adeoque ad mortem peccati pertrahente. Refert Sanctus Auguſtinus l. 5. contra Julianum ex Ariſt. *Similes nos affectos eſſe ſupplicio, atque eos, qui quemdam cùm in prædonum Hetruſcorum manus incidiſſent, crudelitate excogitata necabantur, quorum corpora viva cum mortuis, adverſa adverſis accommodata quàm arctiſſimè colligabantur; ſic noſtros animos cum corporibus copulatos, vt vivos cum mortuis eſſe coniunctos.* Quid mirum igitur, ſi Paulus à corpore ſuo miſero & concupiſcentiæ ſubjecto, cujus fætore anima facillimè inficitur, & ad mortẽ pertrahitur, liberari deſideravit? Cogitur enim anima omnes corporis ſordes, neceſſitates & infirmitates ſuſtinere: non ſecus, ac ſi moloſſo alicui

alligata

alligata foret, qui eam huc, illuc traheret, quocunque eum libido egerit, modò ad rixandum, modò ad vorandum, modò ad ſternendum, modò ad vomendum, quem proinde aut verberibus continuò coërcere, aut quaquaverſum ſequi deberet. Hæc namque eſt infirmitas, quam incurrimus per lapſum Adami, à qua diſſolvi cupiebat Paulus. Hinc ſapienter Theodoſius 4. Imp. cum depoſito imperio, clericus factus piè admodum vixiſſet, ita ut poſt mortem miraculis coruſcaret ſepulchro ſuo Epitaphij loco hoc unicum verbum inſcribi juſſit, *Sanitas*; ut nim. deſignaret virum fidelem per mortem duntaxat conſequi perfectam animæ ſanitatem, cum à paſſionibus illis & concupiſcentijs liber fuerit; ut tradunt Annales Theop. Cedren. Zonaræ apud Baron. anno 717. Tametſi verò non lethalibus peccatis inficiatur anima, inficitur ſaltem venialibus ex conſortio corporis, quæ & ipſa ſunt infirmitas quædam animæ. Sed audiamus Auguſtinum l. 1. cont. 2. ep. Pelagij. c. 11. *Liberari à corpore mortis eſt, omni ſanato languore concupiſcentiæ carnis, non ad pœnam recipere corpus, ſed ad gloriam.* Et S. Ambroſium l. de bono mortis cap. 4. *Quid eſt mors, niſi vitiorum ſepultura, virtutum ſuſcitatio?*

Elegans Theodoſij Imperatoris Epitaphium.

III. Mors eximit à periculis.

III. Quia jam liber eſt à vinculis hujus corporis, in quibus detinebatur velut captivus, quo minus evolare ad libertatem & patriam ſuam poſſet. Niſi enim S. Paulus captivum ſe in hoc mundo agnoviſſet, utique non dixiſſet: *Deſiderium habeo diſſolvi, & eſſe cum Chriſto* ad Philip. 1. Ita enim explicat ea verba S. Gregorius 4. moral. c. 41. *Diſſolvi*, inquit, *Paulus non quæreret, niſi ſe vinctum videret.* Quis autem victum ſe agnoſcens, non cupiat ſolvi, & dimitti? *Qui deſiderat diſſolvi*, inquit, S. Auguſtinus tract. 9. in Epiſt. Joannis, *& eſſe cum Chriſto, non patienter moritur.* Sic vivebat & moriebatur S. Simeon, cum viſo Salvatore cantabat: *Nunc dimittis, Domine, ſervum tuum in pace.* In quem locum S. Ambroſius lib. de bono mortis. c. 2. ait: *Ita dimitti petit, quaſi à vinculis quibuſdam ad libertatem feſtinaret. Sunt enim velut vincula quædam corporis hujus, & quod eſt gravius, vincula tentationum, quæ nos alligant, & ad injuriam captivitatis adſtringunt quâdam lege peccati. Denique in exitu ipſo videmus, quemadmodum anima decedentis paulatim ſolvat ſe vinculis carnis, & ore emiſſa evolet tanquam carcereo corporis hujus exuta gurguſtio.* Sic evolabat ex hoc carcere cum gaudio S. Cyprianus Epiſcopus Carthaginenſis, cum audita Valeriani Imp. contrà ſe lata ſententia. *In Thaſcium Cyprianum gladio animadverti placet*; reſpondit: *Deo gratias, qui me à vinculis hujus corporis dignatur abſolvere.* Ut in ejus actis. Ita etiam pia quædam domina, apud Collectorem ſpeculi, ſubitò lepræ plaga fœdiſſima percuſſa, cùm alij ſortem ejus deplorarent, ipſa ridere cœpit. Cauſam rogata reſpondit: *Si quis detineretur in carcere ea conditione, ut inde non eriperetur, donec muri carceris undique corruiſſent, nónne ſi videret parietes jam ad ruinam inclinatos, ac paulatim ruentes, gauderet potiùs quàm fleret?* Quare cùm anima in corpore velut in carcere conſtricta ſit, gratulari ſibi debet, quando videt parietes ejus jam fatiſcere & ad ruinam propendere. Id feciſſe Gorgiam Rhetorem Leontinum, ditiſſimum licet, refert Stobæus ſer. 115. Rogatus enim an libenter moreretur: *Maximè* reſpondit: *nam tanquam ex putri & diffluente ædicula non invitus diſcedo.* Verùm tamen non omnes vinctos cupere è carcere, educi. Qui enim inde ad ſupplicium educuntur, haud libenter indè exeunt: qui autem ad principatum educuntur, exeunt libentiſſimè. Ita ex uno eodemque carcere Pharaonis extractus fuit piſtor ad furcam: pincerna verò reſtitutus ſuo officio. Gen. 40. Utique hic cum gaudio, ille cum gemitu. Pari ſorte ex eadem captivitate ſub Georgio Podiebraccio Bohemorum Regulo captivi duo fratres Ladislaus & Matthias, filij Huniadis, exempti fuêre: Sed Ladislaus ad mortem, gladio excipiendam, Matthias ad Ungariæ regnum capeſſendum: diverſo ſanè facto & ſenſu. Ut eſt in hiſt. Bohem. Hageci & Dubravij. lib. 41. Pari modo, qui malè ſibi conſcij ſunt, ægrè corpus ſuum deſerunt in articulo mortis: qui verò bonâ præditi ſunt conſcientiâ, perlibenter moriuntur? quia illi ſupplicium, iſti gloriam expectant. Rurſum qui cives hujus mundi ſunt, nullo emigrationis deſiderio tenentur; ſimiles cuſtodi carceris, qui in carcere habitat velut in domo ſuâ, non velut in carcere. At qui cives cæli ſunt, educi ex hoc mundo deſiderant; quia in eo detinent velut vincti & captivi. Illi verò velut reptilia ſunt, quæ in terrâ ſibi ſedem quærunt, ad alta non aſpirant: iſti velut volatilia, quæ in caveis incluſa nunquam quieſcunt, tametſi eæ ornatiſſimæ ſint, ſed eluctari ſemper & ad liberam evolare auram quærunt. De prioribus illis ait Eccleſiaſticus cap. 41. *O mors quàm amara eſt memoria tua homini pacem habenti in ſubſtantijs ſuis!* De poſterioribus ſubdit: *O mors bonum eſt judicium tuum homini indigenti, & qui minoratur viribus.* Amara fuit Antiocho impio Regi, quando jam deſperatâ vitâ, vermibus ſcatens, vota fecit, miſſurum ſe dona templo Ieroſolymitano, imploravit Iudæorum preces, promiſit inſuper ſe Judæum futurum, omnem quoque terræ locum perambulaturum & prædicaturum Dei poteſtatem. 2. Mach. 9. Denique cùm dixit: *Ecce pereo triſtitia magna in terra aliena.* 1. Mach. 6. Sicque miſerè extinctus eſt. Noti ſunt aliorum inſigniter impiorum immanens mortis pavores, uti Neronis, qui necem ſibi ſtructam metuens huc, illuc diffugit, jam ad Tyberim ſe præcipitaturus, jam mutatâ veſte fugiens ex urbe fulgure adverſo pavefactus, jam in ſpecum egeſtæ arenæ concedens, jam quadrupes per effoſam cavernam in cellam irrepens ſe abſcondit, tandemque ferrum jugulo adegit. Teſte Suet. Rurſum impijſſimi Caligulæ, qui cùm Deos contemneret, ad minima tamen tonitrua & fulgura connivere, caput abnuere, ad majora verò ſe proripere è ſtrato ſub lectulumque condere ſolebat. teſte eodem. Prætereà peſſimi Imp. Anaſtaſij hæretici, qui ex oraculo ſe igne periturum cùm audiſſet, ciſternam ſibi ſubterraneam paravit, in qua ſibi ſalutem quæreret: auditâ tempeſtate de cubiculo in cubiculum anxius cucurrit, ne fulmine peteretur, teſte Zonara l. 3.

Amara mors eſt impijs.

E contrà bona & optata eſt mors pijs; quod exemplis

Optata mors eſt

piſis & iuſtis. exemplis plurimis doceri poteſt. Pauca videamus S. Hilarion à latronibus invaſus, & interrogatus: *Quid faceres, ſi latrones ad te venirent?* Reſpondit: *Nudus latrones non timet.* Et illi: *Ab eis tamen occidi potes. Poſſum,* inquit, *poſſum, nec tamen latrones timeo, quia mori paratus ſum.* Refert S. Hieronymus in vita eius cap. 4. Sanctus Ambroſius ſuis civibus moriturus dixit: *Non ita inter vos vixi, vt me pudeat inter vos vivere: ſed nec mori timeo, quoniam Dominum bonum habemus.* Paulin. in eius vita. Gerardus S. Bernardi frater ſub mortis horam cantabat id Davidicum: *Laudate Dominum de cælis*; vti refert S. Bern. ſerm. 26. in Cant. S. Columbanus junior Senioris Columbani diſcipulus & cognatus, morti vicinus expoſtulabat cum magiſtro ſuo Columbano, quod per ejus preces & lachrymas à morte retardaretur. In Chron. Auguſtinia. Cant. 3. Ramirus Legionenſis Rex, religione & virtute bellicâ laudatiſſimus poſt multas de Arabibus obtentas victorias, moriens Sacris munitus clamavit cum lachrymis: *Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo.* apud Baron. anno 950.

Quando igitur illi qui piè & laudabiliter vixerunt mortem non extimeſcunt, nec cur extremiſcant habent, vt compatiamur. Hac enim ratione conſolatur D. Chryſoſt. viduam quandam Theraſio viro ſuo orbatam, to. 5. in ep. priore ad Viduam juniorem: *Siquidem iuſtus,* inquit, *penitùs interijſſet, atque in nihilum abijſſet, mœrendum ac dolendum erat: ſin autem ad quietum placidumq; delatus eſt portum, atque ad ſuum verum Regem profectus eſt: nullus hic lachrymis, ſed lætitia locus eſt. Etenim hac mors non eſt mors, ſed migratio, ac domicilij mutatio à deterioribus ad meliora, à terra ad Cælum, ab hominibus ad Angelos & Archangelos, atque adeò ad ipſum Archangelorum Dominum.* Et mox: *Quamobrem quantùm luges, cùm tam commodus ac bonus eſſet, juſſum eſſe ad Deum ire: tantùm lætari oportet, magna illum cum ſecuritate & gloria profectum eſſe, & à periculorum quæ hic imminebant, tumultu liberam, pacatam, placidiſſimamq; vitam vivere. Quàm enim abſurdum eſt fateri quidem cælum terrâ longè melius eſſe, ac tamen eos, qui hinc eò commeârunt luctu proſequi! Nam ſi beatus iſte ex illorum hominum numero fuiſſet, qui turpiter ac Deo minimè probati vixerunt, profectò non ſolùm mortuus, ſed etiam vivens fletu atque eiulatu proſequendus erat, non ſolùm viventi, ſed etiam ſomnum ſuum obdormienti gratulandum.* Ita S. Chryſoſt. Quando igitur & nos non vanè ominamur, defunctum noſtrum fuiſſe vnum ex amicis Dei & civem cæli, ex his & illis N.N. argumentis, & vita eius laudabili, multis pijs operibus comprobata, non modò non deploranda videtur emigratio, ſed etiam plauſu quodam & gaudio proſequenda. Quia tamen non omnes Theraſij ſumus, & ab omni labe immunes; ſed proh dolor, plurimis, vt timendum adhærent labes aliquæ, licet expiabiles; danda nobis eſt opera, vt pijs ſaltem precibus, quando aliter non poſſumus, ad cæleſtem patriam eum deducamus, &c.

EXHORTATIO XXIV.

Pijs mori lucrum eſt.

Thema.

Mihi autem vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum. Ad Philip.

SOlet quandoque à colluſoribus talis inſtitui ludus, in quo lucrum accipiat, qui perdit: perdat qui lucratur. Neque hoc videri novum, aut inuſitatum debet. Sæpè enim & ipſe Deus huiuſmodi ludum cum hominibus ludit, vt perdendo lucrentur, aliquid lucrando aliquid perdant. Teſtem adduco Themiſtoclem Athenienſium belli ducem, qui cùm pulſus primum Athenis, & mox tota Græcia veniſſet ad Perſarum Regem Xerxem, ditiſſimus ab eo repentè factus eſt. Quare magnifica dona, quibus à Rege honoratus erat, intuens dixit: *ô pueri, perieramus, niſi perijſſemus.* Perire enim videtur, qui cogitur exulare; at Themiſtocli exilium ceſſit ad fælicitatem, & maximas divitias. Plut. in Apopht. Mundus, cùm quis integer vitæ moritur, dolet & perire ipſum judicat; quia è vita hac in exilium agi putat. At reverà errat. Qui enim tali modo exulat, in patriã concedit: & qui vitam hanc perdit, vitam acquirit, ac cum lucro quidem, multò meliorem, quàm perdiderat. Hoc eſt quod Apoſt. ad Philip. 1. ait: *Mihi vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum.* Non ergò inſulsè Ægidius, unus è primis S. Franciſci ſociis inter alia paradoxa dixit: *Si vis lucrari bene, da operam, ut perdas.* In vita apud Sur. 23. Apr. Cùm lucro enim vir bonus accipit vitam alteram, qui præſentem amittit. Quod ſi res ita habet, non eſt profectò cur triſtemur de morte piorum hominum; ſed gaudeamus potius. Hoc verò ut obtineamus, oſtendamus prius quod diximus, mortem afferre lucrum.

Novus modus ludendi, in quo lucrum accepit perdens, & lucrator perdat.

I. Quia per mortem ex jure, quod habemus ad cæleſtem hæreditatem; immittimur in ejus actualem poſſeſſionem. Magnum verò hoc lucrum eſt, ſi quis pro jure, quod habet ad rem poſſidendam, acquirat jus in re, ut de facto id poſſideat. V.G. ſi haberes jus ad Regnum Neapolitanum, detentus verò eſſes à tyranno, ne poſſeſſionem ejus adire poſſes, nónne pro lucro accipies; ſi quis te exemptum à vinculis conſtituat in poſſeſſionem Regni tui; tametſi id ſine aliqua tua moleſtia fieri non poſſet? Sic accidit Adado juveni, qui è paterno Idumeæ Regno, ob iram Davidis, profugerat ad Pharaonem Regem Ægypti, manſitque in exilio, donec morerentur hoſtes ejus. Quibus extinctis rogavit Pharaonē: *Dimitte me, ut vadam in terram meam.* Cumque eum detinere vellet Pharao, velut ſibi charum & jam affinem factum, inſtitit nihilominus: *Obſecro, ut dimittas me.* Pro maximo igitur lucro & beneficio accepit dimiſſionem ſuam, per quam paternum acquiſivit Regnum 3. *Reg.* 11. Idem contingit Electis ad regnum cæleſte, cum per mortem dimittuntur ad occupandum regnum ſuum. Hinc Apoſtolus cùm dixiſſet 2. Cor. 5. *Scimus, quoniam ſi terreſtris domus noſtra hujus habitationis diſſolvatur, quòd ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam cælis:* ſubdit

I. Per mortē acquirimus poſſeſſionem cæleſtis hæreditatis.

Digitized by Google

ſubdit mox: *Nam & in hoc ingemiſcimus, habitationem noſtram, quæ de cælo eſt, ſuperindui cupientes.* In hunc ſenſum explicat id mortis lucrum S. Chryſ. ſer. 3. in c. 1. ad Philip. *Eſto quiſpiam,* inquit, *divitijs multis, famulis auro abundans: nulla autem harum rerum vtatur, num hic divitijs iſtis dives erit? Minimè. Sed videat præterea à filijs diſſipari temerè circumſtantibus, nec quidquam curet; adde etiam, ſi vis, percuſſus non doleat, at hunc dicemus in divitijs eſſe? Nequaquam tametſi ipſius ſunt divitiæ. Ad hunc etiam modum ſe habebat Paulus: Mihi,* inquit, *vivere Chriſtus: ſi meam veſtigas vitam: ille eſt & mori lucrum; cur? quoniam major mihi illius notitia erit, & familiarius cum ipſo verſabor. Quare hoc nihil aliud eſt, quàm moriendo ad vitam pervenire. Nihil mihi durius facient, qui interfecerint, ad meam me emittentes vitam, & ab hac, quæ mihi apta non eſt, liberantes.*

II. Per mortẽ commutamus vitam imperfectam huius ſæculi in perfectiſſimam.

II. Quia vitam huius ſæculi multis modis imperfectam per mortem commutamus cum perfecta, imò omnibus numeris perfectiſſima. In hunc ſenſum exponit lucrum illud mortis Sanctus Thomas: *Hic,* inquit, *Apoſtolus propriè loquitur; quilibet enim ſibi ad lucrum reputat, quando vitam, quam habet imperfectam, poteſt perficere. Sic infirmus ad lucrum reputat ſuam vitam. Vita noſtra Chriſtus eſt: Vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo. Sed hic eſt imperfecta: Quam diu ſumus in corpore, peregrinamur à Domino: & ideò quando morimur corpore, perficitur nobis vita noſtra, ſcilicet Chriſtus, cui tunc præſentes ſumus: Cùm dederit dilectis ſuis ſomnum, ecce hæreditas Domini, filij merces &c.* Sic ille; loquens de ſpirituali hominis vita, quâ vivit per gratiam: quæ vtique perficitur, & cum maximo lucro permutatur in eam, quâ vivit per gloriam. Noſtra quidem per gratiam converſatio etiam in cælis eſt, vti Beatorum. *Verumtamen non ſic noſtra, ſicut illorum,* inquit S. Bernardus ſermon. 5. de Feſto Om. SS. *Ipſorum enim ſubſtantia ibi eſt, noſtra autem deſideria: ipſi per præſentiam, nos per memoriam ibi ſumus.* Pro lucro vtique reputat ſponſus, ſi pro arrha ſibi à ſponſa tradita, accipit ipſam ſponſam; & mercenarius, ſi pro cuprea moneta in pignus data, finitis laboribus capit argenteam vel auream. Hoc autem eſt lucrum illud, quod per mortem acquirit iuſtus. Adhæc ſi loquamur de vita hominis corporali, etiam illa per obitum perficitur, & ex miſera atque infirma maximo cum lucro permutatur in beatam & ſanctiſſimam. Quid miſeriarum hæc vita habeat, quis non experitur? Unde Sanct. Gregorius hom. 37. in Evang. *Temporalis vita,* ait, *æterna vita comparata mors eſt potiùs dicenda, quàm vita. Ipſe enim quotidianus defectus corruptionis, quid eſt aliud, quàm quædam prolixitas mortis?* Quomodo enim vita cenſenda eſt, quæ perpetuum bellum gerit, cum paupertate, fame, nuditate, contemptu, invidia, perſecutionibus, morbis, & continuo mortis timore? His & alijs omnibus miſerijs caret altera vita; quis ergò non pro lucro reputet, hanc cum illa commutare? Per hoc enim, vt paucis dicam, homo fit liber è ſervo, certus è dubio, beatus è miſero.

III. Per mortẽ commutamus pauperculam ſubſtantiã in ditiſſimam.

III. Quia terream huius vitæ habitationem manufactam commutamus cum cæleſti non manufacta: & pauperculam ſubſtantiam cum altera ditiſſima. De illo ait Apoſtolus 2. Corinth. 5. *Scimus quoniam ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſolvatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, æternam in cælis.* De hoc verò Hebr. 10. *Rapinam bonorum veſtrorum cum gaudio ſuſcepiſtis, cognoſcentes vos habere meliorem & manentem ſubſtantiam.* Iam verò quis non pro lucro habeat, accipere domum cæleſtem pro terrena & lutea? æternam & ſtabiliſſimam pro lapſabunda, propriam pro aliena? nam vt Divus Auguſtinus ſermone 49. ad Fratres in Eremo ait: *Sic eſt vita noſtra, quaſi homo in domo aliena; neſciens quâ horâ vel die Dominus domus dicat; Vade foras, quia non eſt tua domus, in qua es.* Et rurſum in Pſalmo 38. ad prædicta verba Apoſtoli ait: *Si domus hæc æterna eſt in cælis, cùm ad eam venerimus, inquilini non erimus. Quomodo ergò eris inquilinus in æterna domo? Hic autem vbi dicturus eſt Dominus, migra; & quando dicturus eſt, neſcis, paratus eſto.* Sanctus Godefridus Comes Cappenbergenſis ditiſſimo ſuo Comitatui renunciavit, & Præmonſtratenſium Ordinem ingreſſus eſt, hoc vſus argumento: *Si poſſes vnâ ſiliquâ emere civitatem, num tu ſiliquam retinere malles, quàm pro ea accipere civitatem? Ita ego facerem, ſi comitatum terrenum mihi eligerem pro cæleſti civitate, quàm pro illo comparare poſſum.* apud Sur. 13 Ian. Atqui talem commutationem facit iuſtus in morte ſua; ſive habitationem conſideres, ſive ſubſtantiam & facultates, quæ in ea ſunt. Omnes enim huius mundi divitiæ, paupertas mera ſunt, cum bonis cæleſtibus comparatæ ſiliquæ ſunt. Terrena ſubſtantia æternæ fælicitati comparata pondus eſt, non ſubſidium.

Conſuetudo eſt Romanis, vt, cùm quis Cardinalis eligitur in Pontificem, qui de plebe ſunt, mox involent in ædes illius Cardinalis, eamque expolient rebus omnibus, quaſcumque in eis repererint; & quidem impunè, neque invito illo, cuius domus eſt. Acquirit enim pro ea longè auguſtiorem, longè ditiorem, Pontificium ſcilicet Palatium, maioribus inſtructum & dotatum divitijs. Hunc in modum iuſtus, cùm per mortem perdit terrenam ſuam ſubſtantiã & domum, non indignatur, non moleſtè fert; quia luteam ſuam & ruſticanam domiculam commutat cum cælo, inopiam cum opulentia.

IV. Per mortẽ exuetur corpus mortale & expectatur immortale.

IV. Quia corpus hoc mortale & miſerum, quod aggravat animam exuimus & pro eo expectamus immortale & beatum, certiſſimò induendum in Reſurrectione iuſtorum. De hoc etiam loquitur Apoſtolus in citato loco, cùm pro terreſtri domo cæleſtem non manufactam in cælis nobis permittit. In hoc enim corpore quaſi in domo habitat anima noſtra, vel ſi malis, quaſi in veſte; de qua loquitur Sanct. Gregorius Nazianz. cùm ita orat: *Domine ſolve hanc tunicam ita mihi gravem & ponderoſam, & da mihi leviorem.* Neque ſolùm gravis, ſed etiam deformis eſt & miſera, crucians hominem fame, ſiti, frigore, doloribus, pedore & ſordibus perpetuò egerendis ex ore, naribus, auribus, oculis, denique per ſeceſſum

omnium fœditiſſimum. Veſtis autem illa, quæ in Cælo nos expectat, omnibus his & alijs quibuſcumque defectibus caret. Dabitur enim corpus agillimum pro tardo & ignavo ſubtiliſſimum pro craſſo, chariſſimum & fulgidiſſimum pro obſcuro, immortale pro mortali. *Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem*, inquit Apoſtolus 1. Corinth. 15. Quis autem centonem vnum non libenter & expeditè abijciat, ſi pro ea nova & ornatiſſima veſtis ipſi offeratur? Certè mendicus ille poſtulatus Manroſæ à S.P.N. Ignatio, vt centones ſuos cum ipſius ſplendida veſte commutaret, non modò non recuſavit, ſed pro lucro habuit tam optatum ſibi commercium: vt habetur in vita Sancti Patris N. Quid ni etiam gaudeat moribundus exuere ſagum ſuum, & pro eo purpuram induere? Sic gaviſus eſt in Spiritu David, quando vaticinans de gloria reſuſcitati Christi ſcripſit pſalmo 29. *Convertiſti planctum meum in gaudium mihi: conſcidiſti ſaccum meum, & circumdediſti me lætitiâ: vt cantet tibi gloria, & non compungar.* In quæ verba Theodoretus ita ſcribit: *Et nunc etiam, cùm aliqui ſtulti mortuos deplorant, & in ſacco turpiter ſedent, vaticinantis verba audire nolunt; quæ apertè clamant. Conſcidiſti ſaccum meum, & circumdediſti me lætitiâ & convertiſti luctum meum in gaudium mihi. Nam quemadmodum Ezechias cùm quindecim annorum* (qui ad vitam porrò agendam, conceſſi ei fuerant) *promiſſionem accepiſſet, multo gaudio impletus eſt: Sic non eſt iuſtum, cùm nos reſurgendi ſpem acceperimus, eos, qui mortem obierunt, lugere, verùm illam cum gaudio expectare.* Saccus eſt veſtis lugubris & ſordida, quale eſt & corpus noſtrum; quod vbi mortis forfice ſciſſum fuerit, tranſibit in veſtem gloriæ mirè ſpecioſam; quæ non ſcindetur ampliùs, nec vmquam veteraſcet. Cùm ſartor ſcindit pannum holoſericum, vt inde tibi veſtem conficiat, nequaquam ei reſiſtis, minimè indignaris. Quid ſi diceret quiſpiam, cur permittis ſcindi holoſericum tam ſpecioſum? Utique reſponderes. Non ægrè illud patior; quoniam hæ ſciſſuræ veſtem mihi dabunt longè ſpecioſiorem, quàm ſit tela illa informis. Idem ſentiendum in propoſito: Corpus noſtrum huiuſmodi tela eſt, ſed nequaquam idonea ſatis, & ſpecioſa ad futuram vitam. Scindi ergò debet, vt præbeat tibi veſtem glorioſam & incorruptibilem. Sciditur in morte, ſarcietur in Reſurrectione iuſtorum. Et ſanè ſi oportuit ipſum Chriſti corpus ſanctum & impollutum ita concidi, tamque fœdè lacerari, vt non haberet ſpeciem neque decorem, priuſquam veſtiretur gloria, vti ex *Pſ.* 29. audivimus; quid miramur, ſi idipſum corporibus noſtris accidat? Tunc enim cantabit Deo laudem gloria noſtra, & non ſcindemur ampliùs, neque compungemur. Hinc exclamat S. Hieronymus jam moribundus (in ep. Euſebij ad Damaſum de morte Hieronymi) *O quantum lucrum mihi eſt mors, quoniam vivere deinceps meum Chriſtus eſt! Ecce terreſtris domus huius habitationis diſſolvitur, vt alia ſuccedat non manu facta, ſed æterna in cœlo. Ecce quod mortale eſt, veſtimentum exuor, vt æternum induar.* Et infrà: *Expolia me iſtâ mortali tunicâ meâ quam fero, vt induam me veſtimentis lætitiæ &c.*

V. Quia ſarcinam debitorum ſaltē contrahendorum deponimus per mortem, & liberamur ab exactore, qui ad ſolvendum nos vrgebat. Lucrum verò cenſendum eſt, cùm quis à ſervitute redimitur & in libertatem aſſeritur. Qua de re audiamus Sanctum Ambroſium lib. de bono mortis capite ſecundo ita loquentem: *Quid tantoperè vitam iſtam deſideramus, in qua quantò diutius quis fuerit, tantò maiore oneratur ſarcina peccatorum? Ipſe Dominus ait: ſufficit diei malitia ſua. Et Iacob dixit; Dies annorum vita mea, quos habeo, centum triginta, minimi & mali: non quia dies mali, ſed quia nobis acceſſu dierum malitia incrementa cumulantur. Nullus enim dies ſine peccata noſtra præterit. Vnde egregiè Apoſtolus, ait: Mihi vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum: aliud ad neceſſitatem vitæ referens, aliud ad mortis vtilitatem.* Et paulò poſt: *Lucrum eſt evaſiſſe incrementa peccati, lucrum fugiſſe deteriora, & ad meliora tranſyſſe.* Dicere de nobis etiam poſſumus, quod de negante Petro dixit Sanctus Auguſtinus in Ioan. ſcribens: *Deo gratias, qui ceſſavit interrogatio;* (ancillæ & aliorum adſtantium) *ſi non ceſſaret interrogatio, diu repeteretur negatio.* Si enim in tot laqueis & tentationibus hujus ſæculi diu perſiſtamus, diu & ſæpè cademus & irretiemur; Deo igitur gratiæ agendæ, & pro lucro habendum, ſi hos laqueos tandem per mortem evadamus. Unde Sanctus Cyprianus tractatu de mortalitate ſcribit: Paulus in Epiſtola ſua ponit & dicit: *Mihi vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum. Lucrum maximum computans, jam ſæculi laqueis non teneri, iam nullis peccatis & vitys carnis obnoxium fieri, exemptum preſſuris angentibus & venenatis Diaboli faucibus liberatum ad lætitiam ſalutis æternæ Chriſto vocante proficiſci.* Et iterùm: *Amplectamur,* inquit, *qui aſſignat ſingulos domicilio ſuo, qui nos hinc ereptos & laqueis ſæcularibus exſolutos paradiſo reſtituit, & Regno Cæleſti.* Doceant hoc nos Ciconiæ? Quando enim Attila Aquileiam diutiſſimè obſedit, adverterunt tandem Ciconiæ, quæ in Civitate nidulabantur Civitatem ad extrema redactam: ſqualore, extinctorum cadaveribus, & viventium lamentationibus repletam; ideoque emigrarunt, & hoc ipſo Attilam ad premendam obſidionem admonuerunt: apud Aldrov. in Ornith. Quando igitur & nos experimur tot laqueis vndique cingi, tot malis premi, tot peccatis nos onerari, cur non in tutiorem locum emigrare deſideremus, vel cùm tempus venit, libenter hinc migremus? Quæ omnia non dubitamus expendiſſe defunctum noſtrum, adeoque dum adhuc viveret nobiſcum, petijſſe diſſolvi ab his mundi miſerijs, adeoque pro lucro computaſſe ſuum ex hac vita diſceſſum: præſertim cùm ſciamus fuiſſe jam huius vitæ ſaturum, nihil in hoc mundo magnoperè amaſſe, laboribus & & curis exhauſtum fuiſſe, &c. Quare gratulemur ei potiùs de hoc lucro, quàm doleamus; quin & in lucro ponamus, ſi pari laude ſequi eum poſſimus, &c.

V. per mortē liberamur ab exactore, qui ad ſolvendum nos vrgebat.

EXHORTATIO XXV.

Mors aperit homini oculos.

Thema.

Ipſe ad ſepulchra ducetur, & in congerie oſſium vigilabit. Iob 21.

Fælix caſus cæci, ex contactu ſepulchri viſum recipientis.

IN vita S. Athanaſij Epiſcopi Neapolitani refertur cuiuſdam cæci lapſus. Hic in monte Caſſino ad cœnobium S. Benedicti degens, cùm frequens in templo eſſet, quodam die de more ingreſſus, offendit, (vt cæcis evenire ſolet) in ſepulchrum S. Athanaſij, cuius corpus Neapoli cò tranſlatum fuerat, cadenſque ſepulchrum attigit, quo contactu acerrimum oculorum viſum è veſtigio conſecutus, ampliùs eò non caruit. Quod cæco huic in corpore accidit, pleriſque ſi non omnibus contingit in animo, cùm ad ſepulchrum appropinquant, & iam quaſi id pede pulſant, collapſi in mortalem morbum. Ibi enim mors jam inſtans aperit eis oculos, vt acerrimè videre incipiant, quæ prius dum valerent, velut cæci non viderunt, idque ſæpè fælici ſucceſſu; vt prius quàm in ſepulchrum planè corruant, ſibi de ſalute animæ ſuæ, proſpiciant. Vidit hoc Sanctus Iob cap. 21. quando loquens de perverſo homine, qui velut cæcus & præceps ruit in ſcelera, nec admittit reprehenſorem vllum: *Ipſe*, inquit, *ad ſepulchra ducetur, & in congerie oſſium vigilabit.* Supponit peccatorem quaſi ſomno ſopitum oberrare in peccatis, ſicut cæcus oberrat in vijs ſuis. Quare vti cæcus ille ad ſepulchrum oculos aperuit: ita qui in peccatis dormit, vigilare occurſum mortis incipit, Itaque mors imminens ſæpè fauſta, & fælix eſt, qui hoc demum lapſu oculos aperiunt, vti nunc videbimus.

I. Meditatio mortis lubricam velocitatem huius vitæ oſtendit.

I. Incipiunt videre, quàm velociter tranſeat vita hominis, & quidquid in mundo habetur. Longum eſſe videtur ſpatium 60. aut 70. annorum, cùm adhuc procul ab eo abſunt viventes; at cùm emenſum eſt, breviſſimum æſtimatur. Agnovit hoc moriens Theophraſtus Philoſophus Lesbius, duorum millium diſcipulorum Magiſter, qui rogatus à diſcipulis, documentum aliquod vt relinqueret illos, dixit: *Non cùm vivere incipimus, tum morimur.* Laërt. libro 5. Sic videbatur Ezechiæ Regi, jam vt putabat, morituro; cùm dixit Iſaiæ 38. *Cùm adhuc ordirer, ſuccidit me.* q. d. putabam me primum vivere cœpiſſe, & ecce iam finiſſe me video. Et mox: *Recogitabo tibi omnes annos meos*; quod author quidam doctus ſic vertit ex Hebræo: *Commovebo caput.* hoc eſt *mirabor & ſtupebo annos meos.* quaſi dicat; Miror quorſum devenerint omnes anni mei: quorſum tam citò advolarint, cùm vix cœperim vivere. Idem mirabatur Iob, judicio ſuo jam moriturus: *Dies mei velociores fuerunt curſore; fugerunt & non viderunt bonum. Pertranſierunt, quaſi naves poma portantes, ſicut aquila volans ad eſcam.* Quid velocius curſore præſertim fugitivo, qui deprehendi metuit? quid nave, quæ poma leviſſimi ponderis fert? quid aquila ad prædam volante? Talis eſt curſus vitæ noſtræ. Quod quidem viventes non agnoſcunt, at cùm ad mortem appellent navim, ibi demum intelligent velociſſimum ſuum tranſitum. Sanè longævo illi Mathuſalem, vti refert Author Faſciculi temporum, quingenti jam exacti anni, & reliqui ferè totidem tam pauci videbantur, vt ſupervacaneum arbitraretur ſtruere ſibi domum, ob tam brevem ætatem; adeoque mallet ſub arborum ramis aut in ſpelunca degere: quid ſentiendum erit de 60. aut 70. ſolùm annis, quos pauci valdè excedunt? Ut ergò qui per octo horas feſſus continuò dormivit, cùm vigilat, miratur tam velocem tot horarum lapſum: ita continget illis, qui poſt exactos annos plurimos pulſant fores mortis; ibi ergò evigilant, & vitam ſuam quantumvis prolixam non niſi ſomnium fuiſſe iudicabunt.

II. Per dioptram mortis videtur vanitas & inanitas mundanorum bonorum.

II. Vident ea, quæ, dum valerent, magna eſſe cenſebant, vana & inania eſſe mundi bona, honores, divitias, favores; ſiquidem ab eis nihil iam ſubſidij, nihil opis habere ſe poſſe cognoſcunt. Id agnovit in primis Volſæus Epiſcopus Henrici 8. Angli adulator peſſimus; qui tandem in odium Regis cùm incidiſſet, & ad mortem condemnatus duceretur, effatus eſt: *Vtinam nihilominùs læſæ maieſtatis divinæ reus eſſem! Nunc autem dum Regi placere & ſervire ſtatui: & in Deum peccavi, & Regis gratiam perdidi.* Sander. l. 1. de Schiſm. Angl. Similem in modum aperuit oculos, ſed fælicius quidam apud Vin. Belluacenſem in ſpeculo morali, cùm in extremis conſtitutus opem Marchionis cuiuſdam, cui multo tempore & fideliter ſervierat; ſed in caſum. Cùm enim Marchio ægrotantē ſæpiùs reviſeret, ſponderetque operam ſuam, modò is ediceret, quid rerum ſibi deeſſet; addens nullis ſe impenſis parſurum, modò æger deſiderium ſuum exponeret: Reſpondit: ſi pro meis laboribus & ſeruitio fideli aliquid mihi gratum rependere decreviſti, fac vt, aut mortem imminentem evadam, aut ſaltem vnâ horâ ab his doloribus meis ſublever, etſi contingat me hinc emigrare, vnâ ſaltem nocte provideas mihi de hoſpitio commodo. Cumque Marchio diceret, hæc omnia in Dei ſolius manu eſſe, ſe verò temporalia, quæ poſſet libenter ſubminiſtraturum. Tum æger ad adſtantes verſus: *Videtis nunc chariſſimi, quàm malè tempus impenderim, ſerviendo iſti Domino, qui nec ad vnam horam liberare me ab his laboribus & animæ periculis poteſt. Suadeo itaque vobis, vt meo exemplo ſapiatis, & tali Domino ſerviatis, qui vos in extrema neceſſitate poteſt adiuvare; id quod etiam, ſi convaluero, facturum me ſpondeo.* Obijt ergò in hac cogitatione, benè vt ſpes erat. Idem ſenſêre, qui in libro Sap. cap. 5. divitias ſuas accuſarunt, dicentes: *Quid profuit nobis ſuperbia, aut divitiarum jactantia quid contulit nobis? Tranſierunt omnia illa tanquam vmbra &c.* Benè igitur de talium fælicitate dixit Sophar, amicus Iobi: *Velut ſomnium avolans non invenietur: tranſibit ſicut viſio nocturna.* Itaque ſecundùm illum vita hæc mundanorum ſomnus eſt & ſomnium, mors verò vigilia eſt; in qua videbunt opes, honores, & delitias ſuas mera ſomnia fuiſſe, in quibus videban-

O digna Vox.

tur ſibi divites, ſublimes, hilares: aſt vbi adventante morte evigilant, nihil ſe habuiſſe deprehendunt. Similes profectò Mycillo illi, reverà pauperi, & non niſi per ſomnium diviti, indignanti adverſùs ſapientiſſimum Gallum, his apud Lucianum verbis: *At te ſceleſtiſſime Galle, cum iſta tua invidentia voceq, tam acuta ipſe perdat Iupiter, qui quidem opibus affluentem me, dulciſſimo in ſomnio verſantem, & admirabili fœlicitate fruentem penetrabile quiddam & clamoraſum reſonans expergefeceris.* Cui facete Gallus. *Videta, ne per ſomnium dives eſurias experrectus.* Eleganter de hoc impiorum ſomnio S. Gregorius dixit: *quos evigilaſſe pœnitet, quia vigilantia vera inopia tenet, & cùm carnis aculos claudant, mentis aperiunt.* apud Pinedam in c. 20 Iob. v. 8. Et ipſe Iob cap. 27. *Dives cùm dormierit, nihil ſecum auferet, aperiet aculos ſuas & nihil inveniet*; Similiter & David pſalm. 75. *Dormierunt ſomnum ſuum & nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus ſuis.*

III. Mors patefacit fruſtaneos inmũdo habitos labores.

III. Vident ſe in hoc mundo fruſtrà laboraſſe tempus & talenta ſibi credita malè impendiſſe; quod prius videre noluerunt: adeoque aranearum telas texuiſſe, iuxtà id Iſa. 59. *Telas araneæ texuerunt. Tela eorum non erunt in veſtimentum, neque operientur operibus ſuis.* In quæ verba S. Gregorius l. 15. mor. c. 8. ait: *Telas araneæ texere, eſt pro huius mundi concupiſcentia, temporalia quælibet aperari, quæ dum nullâ ſtabilitata ſolidata ſunt, ea procul dubia ventus vitæ mortalis rapit.* Agnovit hoc de ſuis machinationibus Henricus 8. Angliæ Rex, qui vt ſuis potiretur voluptatibus, nihil non molitus, demum Monaſteria & & templa exſpoliavit, nihilominùs tamen ad egeſtatem redactus ſub finem vitæ pateram vini ſuis præhibens faſſus eſt: *Amici omnia perdidimus.* apud Flor. Ræmund. l. 6. de Orig. hæreſ. Agnovit Albertus Archiep. Hamburgenſis anno 1072 qui pauperũ oblitus, cùm ſua diſperſiſſet in divites & aſſentatores, in extremis conſtitutus crebrie iteravit ſuſpirijs verba hæc. *Heu me infœlicem & miſerum, qui tantas largitiones in vanum effudi. Potuiſſem eſſe beatus, ſi in vſus pauperum ea convertiſſem, quæ pro ſæculi gloria me diſtraxiſſe nunc nimium doleo.* Teſte Cranzio in Metrop. lib. 5. c. 9. Denique Salomon iam ſepulchro propinquus id agnovit, quando dixit: *Cùm me convertiſſem ad vniverſa opera, quæ fecerant manus meæ, & ad labores, in quibus fruſtrà ſudaveram, vidi in omnibus vanitatem & afflictionem animi, & nihil permanere ſub ſale.* Eccleſiaſt. 2. Verùm vtrùm iuxta hanc cognitionem ſuam ſeſe emendarit, & pœnituerit, non eſt vſquequaque certum. Non defuerunt enim, qui licet in extremis agnoſcerent vanitatem mundi & errores ſuos, tamen reſipuerunt, vti mox dicemus.

IV. In morte videntur & agnoſcuntur peccata.

IV. Vident & agnoſcunt peccata ſua, quæ prius non viderunt; id quod timuiſſe videtur David, ait enim pſalm. 48. *Cur timebo in die mala.* Chald. in die tempeſtatis? Et reſpondet: *Iniquitas calcanei mei circumdabit me.* q. d. Unum hoc timeo, ne in fine vitæ peccata mea cingant & excrucient me. Forſan edoctus fuit exemplo Saulis, anteceſſoris ſui, qui cùm ad mortem in prælio vulneratus eſſet, petiit à milite: *Sta ſuper me, & interfice me, quoniam tenent me anguſtiæ.* 2. Reg. 1. Quænam verò hæ fuerunt anguſtiæ? ex Hebræo exponit Abulenſis, qui ea verba ſic legit: *Quoniam tenent me ora veſtimenti Sacerdotalis.* q. d. *Recordor Sacerdotum 58. quos olim innocentes & Sacerdotali habitu indutos juſſi occidi propter Davidem.* 1. Reg. 22. *Illi me nunc excruciant, & ſuarum veſtium tenent trahuntq, ad infernum.* Videbatur ſibi Saul, ait Abulenſis quæſt. 1. ad eum locum, quod propinquus morti videret Sacerdotes Domini accuſantes eum in iudicio coram Deo. Et notandum in hoc facto eſt, quod Saul non ab alio, quàm à puero Amalecite interfectus ſit. Cauſam reddit Bilo l. de antiq. Bibl. quia licet puer dixerit ſe caſu intervieniſſe, cùm Saul ſe interimere vellet, à Deo tamen eò deſtinatus erat, vt interficeret illum, cui mandata fuerat à Deo omnium Amalecitarum internecio. Ideò quia non omnes peremit, iuſtè ab Amalecite peremptus eſt. 2. *Reg.* 1. Ita fit, vt qui non interimit peccata ſua per pœnitentiam, dum ſanus eſt: poſteà moriens ab illis vexetur & mactetur. Simile eſt, quod de Henrico 8. Angliæ Rege, plurimorum Monachorum iniquiſſimo interfectore ſcribitur, in extremis poſitum cùm iam aliud fari non poſſet, Monachos tantùm in ore habuiſſe, quos videlicet occidi juſſerat, quod impio eius decreto & ſchiſmati ſubſcribere noluerint; apud Florim. Ræmund. l. 6. de Orig. hær. Recentius adhuc eſt, quod refert noſter Benedictus Fernandius in 34. c. *Geneſ.* ſect. 4. de quodam Luſitano nobili Uliſippone animam agente, qui ſacris licet ad mortem omnibus commonitus, & cereum ardentem manu tenens intér adſtantium preces, oculis jam penè mortuis, vocibus interruptis annuit Sacerdoti, dicens: *Sed quid de illa puella?* Eoque dicto vocem cum vita perdidit. Nimirùm cùm eſſet iuvenis, puellam viti averterat, tametſi poſt dotatam honeſto matrimonio locaverat, nihilominùs hoc vnum morienti verſabatur ob oculos, & conſcientiam exulcerabat. Clypeum finxit quidam, qui coopertus nulli damnum inferebat: cùm autem detegebatur, omnibus quotquot illum intuiti eſſent, terrori erat, adeò vt omninò illo viſo corruerent; vti refert Octavianus de Tuſo in c. 11. Eccl. Cooperta nunc ſunt peccata in cuiuſque corde; vnde peccatorem præſertim in veteratum parum, aut nihil terrent. Verùm in articulo mortis detégentur, & in conſpectum eius producentur; quibus viſis quomodo non deficiet? Quomodo non corruet & tabeſcet? Sanè etiam gentilẽ Perſarum Regem Cambyſem in anguſtias redegerunt morientem ſcelera eius, parricidium fratris & ſororis, inceſtus duarum ſororum, iniquiſſima cædes multorum innocentum, templorum & ſepulchrorum direptiones, &c. quæ omnia ipſi malus dæmon in terrifico ſomnio obiecit, vti ipſe faſſus eſt; teſte Herodoto. Quid fiet Chriſtiano perverſo, ſi hoc factum ſit Regi Ethnico?

V. Morituri agnoſcunt vindicem Deum contra peccata.

V. Incipiunt videre juſtum eſſe Deum, qui peccatores pro meritis plectit, & in peccatis ſuis comprehendit. Quid in primis videt, & agnovit in ſeipſo Adonibezec, quando in fuga comprehenſus à Juda, & truncatus manuum ac pedum

ſum-

ſummitatum dixit : *Septuaginta Reges amputatis manuum ac pedum ſummitatibus colligebant ſub menſa mea ciborum reliquias : ſicut feci, ita reddidit mihi Deus.* Iudic. 1. Simillimum eſt, quod Alexander Imp. dixit, cum B. Martinam Virginem Rom. nobilem poſt varia & dira ſupplicia juſſiſſet, capite plecti. Viſis enim multis ab ea patratis miraculis, eodem die percuſſus eſt dolore cordis, ita ut carnes ſuas comederet gemens ac dicens : *Miſerere mei Deus Chriſtianorum, quia nomen tuum perſecutus ſum : ſicut feci, mihi reddidiſti.* Refert Mart. Polonus anno 236. Ita mors aggreſſa impium illum Antiochum & vermibus jam depaſcens, coëgit aperire oculos, ut fateretur, ſe cruciari propter illatas Hebræis injurias & tyrannidem ſuam : *Cognovi ergo*, inquit, *quia propterea invenerunt me mala iſta* 1. Mach. 6. Sed quia confeſſio extorta & fictitia erat, locum pœnitentiæ non invenit. Noluit etiam in vita agnoſcere Mauritius Imp. errorem, quo decem millia Chriſtianorum militum ſuorum leviſſimo lytro redimere à Chagano Hunnorum Rege captos noluit, ſed avaritia cæcatus, omnes potius contrucidari paſſus eſt. At cum propterea exanthoratus, & in manus Phocæ traditus, ab hoc deinde cum quinque filijs ſuis ad ſupplicium adductus eſt, ibi demum agnovit Dei juſtitiam ; quando ad ſingulorum filiorum cædes exclamavit : *Iuſtus es Domine, & rectum iudicium tuum*; apud Baron. anno 600. Et hic quidem invenit gratiam apud Deum, quia oblatam ſibi ab eo pœnam libens & pœnitens amplexus eſt. Sed in omnibus hoc contingit. Multi enim ſerò nimis, cùm iam ad inferos abripiuntur, aperire oculos incipiunt, & præ terrore inſtantis mortis erigere mentem ad Deum nequeant, quia ad hoc aſſueti non erant. Contingit his, quod gliribus montanis in Valleſia, qui totam fermè ſub nive dormiunt hyemem, ſicque dormientes è nidis & cubilibus ſuis extrahuntur, atque ad forum portantur adhuc conſopiti, & venduntur. Aſt vbi in calidum delati locum evigilant, & cultrum iugulo iam oppoſitum advertunt, tum demum ſerò nimis agnoſcunt, quantò illis dormiviſſe conſtiterit. Refert P. Stengel in Labyrinth. cap. 17. Huiuſmodi glis fuit ille Pharao, qui tot ictus plagis è ſomno pertinaciæ ſuæ evigilare noluit, niſi poſtquam in mari rubro mole aquarum obrutus iam effugere, cùm non poſſet, conatus eſt, clamans cum ſuis, *Fugiamus Iſraelem : Dominus enim pugnat pro eis contra nos.* Exod. 14. Pugnarat ſanè contra eos per decem plagas, nec tamen hoc advertit Pharao, niſi poſtquam aquæ intrarunt in os ejus. Verùm ſerò nimis ſapuit. Iam vt ad defunctum noſtrum convertamus orationem, meliora omnia de ipſo ſperamus ; vt pote quem ſcimus lethifero huic nequaquam indulſiſſe, ſed ſervi inſtar fidelis potius ſeduló vigilaſſe, atque adventum Domini ſui indies expectare ; ſcimus cùm ægrotaret, ſtatim mentis oculos ad Deum convertiſſe, ſalutaribus quoque remedijs ad hoc iter in tempore ſe muniſſe ; vnde fas eſt credere, ad ipſum quoque pertinere, quod Salvator dixit : *Beatus ille ſervus, quem cùm Dominus venerit, invenerit vigilantem.* Luc. 12.

EXHORTATIO XXVI.

Mors optimus Prædicator.

THEMA.

Per fidem Abel defunctus adhuc loquitur.
Ab Hebr. 11.

VIdentur quidem mortui jam muti prorſus & elingues eſſe. At fidem S. Paulo damus, non omninò conticeſcunt ; quin imò vel tunc maximè Prædicatores noſtri ſunt. Ait enim Apoſtolus ad Hebr. 11. de Abele, qui primus omnium mortuus eſt : *Per fidem defunctus adhuc loquitur.* Sed quid loquitur & quomodò? An quia vindictam de fratre parricida exigit, vt indicat idem Apoſtolus ad Heb. 12. & apertè dixit Deus Geneſ. 4. *Sanguis fratris tui Abel clamat ad me de terra.* ita ſentiunt aliqui. An fortè ad mentem Apoſtoli verius, quia vitæ & innocentiæ ſuæ exemplo admonet viventes? Ita omninò rectius ſentiunt alij communiter ; vti Hugo Victorinus eo loco quæſt. 95. *Loquitur*, inquit, *quia ſuo exemplo nos monet, vt ſimus iuſti.* Loquitur, inquam, & quidem potenter : *non enim tantùm proficit ſermo, quantùm paſſio illius*; ait ibid. Ribera. Quod de Abel dixit Apoſtolus, de alijs quoque defunctis teſtatur Auguſtin. ſer. 60. ad frat. in Eremo : *Verè*, inquit, *ſi ipſa oſſa arida audire volueris, tibi prædicare poterunt & dicere : O miſer quantùm pro cupiditate hujus ſaeculi diſcurſus? aut quid ſuperbis, vel luxuria infalicia oſſa ſubmittis? Attende ad me & intellige & conſidera me. Hoc quod tu es, ego fui, & quod ego ſum, tu eris poſteà.* Quare videndum reſtat, qui tandem nobis prædicent defuncti, quid mors concionetur. Duo maximè Concionatoris officia ſunt, docere & movere. Utrumque præſtat mors.

Quomodo mors ſine lingua facundiſſimè peroret.

Docet I. Quid ſit vita hominis ; *vapor nimirùm ad modicum parens*, ut ait S. Jacobus cap. 4. Apparuit in Abele, quem probabiliter ſentiunt occiſum in Abele ſub annum mundi 130. Unde credibile eſt Abelem ſecundùm Adami filium non multo juniorem fuiſſe, videlicet 128. annorum circiter. Et tamen à parentibus Abel. h. e. *Vanitas*, vocatus eſt ; quaſi non diu victurus. Quod enim infantes ſunt decem anni, hoc ipſi erant centum anni. Nec vacat myſterio, quod ſuum primogenitum appellarint *Cain*, hoc eſt poſſeſſionem, ad Hebr. Kana, quod eſt *poſſedit*. Secundò vero genitum, *Abel*, quod eſt *vanitas*. Memores enim ſuæ ad mortem damnationis, iſtum quod eſt in vita hac : reputarunt vanitatem eſſe. q. d. *Vniverſa vanitas eſt omnis homo* ; adeoq; etiam omnis poſſeſſio eius, non eſt niſi vanitas Quod poſteà confirmavit Salomon Adamo, vt putant aliqui, ſapientia non inferior ; cùm omnia huius mundi bona appellavit *Abel*, h. e *vanitatem* : Exclamans Hebraicè : Habel Habalim col habel, h. e. *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Hieronymus vocem Habel aſſerit ab alijs exponi vaporem fumi, aut auram tenuem. Hoc igitur eſt, quod Iacobus dixit : *Vapor eſt ad modicum parens.* Itaque poſtquam homo delitijs ſuis fræna laxavit, & fecit

I. Docet, quid ſit vita hominis.

ſibi omnia, quæ placuerunt oculis ejus, ad inſtar Salomonis; quo tandem illa abeunt? In vaporem fumi. Neque verò, qui diutius in peccatis degunt & delitiis, fæliciores cenſendi ſunt iis, qui hujus mundi miſeriis citius ſubtrahuntur: quòd oſtendit D. Ambroſius l. 2. de Cain, c. ult. *Ecce enim juſtus*, inquit, *innocens, pius propter gratiam devotionis, odia fratris incutiens, immaturus adhuc ævi ſublatus eſt parricidio: & iniquus, ſceleratus, impius, etiam fraterna cæde pollutus, longævam duxit ætatem, duxit uxorem, poſteritatem reliquit, urbes condidit, & hoc meruit permiſſione divinâ. Nónne in his apertè vox Dei clamat: Erratis, qui putatis hic eſſe omnem vivendi gratiam, &c. Ergò & iſta Cain longævitas indulta vindicta eſt, eò quod vixit in metu, & prolixum ſpatium multum cucurrit, & infructuoſo labore, qua pœnâ nihil gravius, quàm ut quis ipſe ſibi majorum cauſa pœnarum ſit. Vide igitur quàm perpetua vita juſtorum, & nulla ſit improborum.* Sic Ambroſius.

II. Docet mors, quid ſit caro & ejus illecebræ.

II. Docet quid ſit caro ejuſque illecebræ. Fuit Abel reſpectu ætatis, quam tunc vivebant homines ad annos 900. & ultra, juvenis ætate floridus, nec non ſpecioſiſſimus, à formoſiſſimis ortus parentibus; & qualis repentè factus eſt, cùm à fratre occiſus fuit? quàm diſſimilis ſibi? quàm deformis ex ſpecioſo? Ecce quid eſt homo? Colebant Babylonii pro numine Draconem quendã magnum, deq; eo dicebat Rex Danieli: *Ecce nunc non potes dicere, quia iſte non ſit Deus vivens; adora ergo eum.* Verùm Daniel coxit maſſam è pice, adipe, & pilis, & injecit in faciem Draconis, qui præcluſis faucibus mox diruptus eſt. Tunc ait Regi Daniel: *Ecce quem colebatis!* Græcè: *Ecce numina veſtra!* Dan. 14. En tibi effigiem carnis. Colitur ea à mundo, & tantum non adoratur. Verum modicum cibi inſalubris eam occidit, aut culter aliquis perimit: tum jacet humi fœtidum cadaver. Ecce quem colebatis! ecce numina veſtra. Benè ergò S. Greg. 18. mor. ait: *Caro cùm concupiſcitur penſetur quid ſit exanimis, intelligitur quid ametur.* Et B. Petrus Damian. l. 7. Ep. ep. 19. ad Blancam Comitiſſam, poſtquam recenſuiſſet delitias conjugis Sylvii, Venetiarũ Ducis, inauditas quibus ſe fovebat: & fœtorem incomparabilem, in quem mortua, degeneravit, ſubdit: *quid ergò ſit caro; doceat ipſa caro, quodq; perhibet mortua, teſtetur & viva.* Bene quidẽ Deus repræſentavit Nabuchodonoſori Regi per ſomnium, qualis ipſe eſſet, & Reges alii; quãdò oſtendit ſtatuam capite aureo, pectore argenteo, pedibus verò luteis. Deſignabat enim regum omnem gloriam, opes & ſplendorem deſinere in lutum & cinerem *Daniel.* 2. Verùm ille hujus doctrinæ mox oblitus, erexit ſibi ſtatuam totam ex auro, à capite ad calcem. *Danielis* 3. quaſi de luto & cinere nihil planè haberet. Verùm poſteà expertus eſt, quam ſe ipſum deceperit. Ita homines hujus ſæculi miſerè deluduntur: putant ſe totos aureos, undè & coacervant ſibi aurum & argentum cum Salomone quaſi æternum victuri; cùm tamen pedes habeant luteos, quibus levi lapillo tactis corruunt in favillam.

I. [illegible]ra movet ad pœnitentiam.

Movet I. ad pœnitentiam & cedendum divinis inſpirationibus: ſicut Abel loquitur, pœnas exigens à reprobis; & impœnitentibus: quo modo accuſavit fratrem ſuum à Deo fugientem & impœnitentem. Ita movit Pharaonem ſaltem eo uſque ut dimitteret Hebræos ad ſacrificandum Domino, & pergendum in promiſſam ſibi terram; quando in ultima plaga occidit omnia primogenita tam in hominibus, quàm in pecoribus. Quando enim vidit Pharao domum ſuam & ſubditorum ſuorum omnes cadaveribus undique repletas, *Surrexit nocte, vocatiſque Moyſe & Aarone nocte, ait Surgite & egredimini à populo meo.* Exod. 12. Ubi P. Cornelius à Lap. *Veriſimile eſt*, inquit, *ipſum etiam Pharaonem tantâ ſtrage perculſum, timentemq; pecora, ſurrexiſſe, ut Moyſen adiret, quem ſuaviter quieſcentem domi ſuæ inveniens, vocando excitarit, dixeritq; : Surgite, egredimini.* Hoc in Pſalm. 77. deſcribens David poſtquam omnes enumeraſſet plagas, quibus Pharao incaſſum increpatus fuiſſe, ſubjicit ultimam illam: *Viam fecit ſemitæ iræ ſuæ & non pepercit à morte animabus eorum, & jumenta eorum in morte concluſit: Et percuſſit omne primogenitum Ægypti, & primitias omnis laboris eorum in tabernaculis Cham.* h.e. Ægypto, q.d. prius parvâ manu, quaſi per anguſtam viam, per ranas, muſcas, cyniphes aggreſſus eſt Pharaonem. Sed quia his nihil commotum erat induratum cor Pharaonis; tunc aperuit Deus viam latam & ſpatioſam iræ ſuæ, & immiſit ei mortem in primogenita omnia. Et quid actum? Tunc annuente Pharaone Deus, *abſtulit ſicut oves populum ſuum, & perduxit eos tanquam gregem in deſerto.* q.d. non erat opus, ut armaret populum contra Pharaonis impetum; ſicut oves ſumma cum pace eduxit eum. Pulchrè hoc idem oſtenſum eſt Ioanni in Inſula Patmos & per illum nobis, *Apoc.* 6. Ibi enim vidit quatuor equites, quorum primus in equo albo arcum manu & in capite coronam præferebat. Secundus ruſo, tertius atro ſedebat, habebatque ſtateram in manu. Poſt hos vidit quartum mirè perſonatum, inſidentem equo pallido, *& qui ſedebat ſuper eum, nomen illi Mors.* B. Alb. M. eo loco ſcribit per hos equos adumbratas eſſe varias ad convertẽdas peccatores formas, quibus utitur Chriſtus: ingerens album incarnationis & humanitatis ſuæ nunc equũ: nunc oſtendens rubrum diræ paſſionis ſuæ: nunc atrum mortis ſuæ amore noſtri obitæ. Cæterùm quando his omnibus vijs nihil efficit in obdurato peccatoris corde, ut flectatur ad pœnitentiam; tum demum egreditur in pallido mortis equo, & projicit hominem in lectum, adducitque ad portas mortis, ut vel in extremis conſtitutus reſipiſcat, & agat pœnitentiam. Magnum profectò eſt hoc Dei beneficium. Et quàm multi ſunt, qui non niſi pallido illo equo territi convertuntur in lethali morbo, qui dum ſani erant, nullis alijs Dei ſtimulis emendari poterant; E multis exemplis recens unum audiamus. In ora piſcaria Indiæ Orientalis in prætereuntem quendam gentilem, qui ad finem amplexandam permoveri non poterat, una ex crucibus in publico ſtatutis, vento & imbribus labefactata fortuito caſu incidit, eique ad terram proſtrato vulnus inflixit. E quo cùm moriturum ſe metueret, divinitùs ſe admonitum credens, repentè ma-

nus

nus dedit, & Chriſtanum ſe futurum vovit, ac Baptiſmum ſuſcepturum, cereum quoque ad ædem ſacram, ſi convaleſceret, laturum promiſit. Refert noſter Sacchinus tomo ſecundo. Annal. Soc. libro 8. numer. 178. anno 1564. En qui mortis timor gentilem hunc intrare in Eccleſiam compulerit!

II. Moret & inſtigat ad fugam peccatorum.

II. Ad evitanda peccata. Id quod etiam loquitur Abel defunctus, monens in pœna & tremore fratris ſui mortales omnes, ne talia audeant committere, qualia ille auſus fuit, quære cenſet D. Chryſoſtomus hom. 19. in Gen. videlicet invidere fratri, ſub ſpecie amicitiæ decipere, & in agrum educere, proximum lædere & occidere, factum negare & Deo mentiri; quorum omnium reus fuit Cain. Itaque ſignum in eo poſuit Deus, tremorem ſcil. membrorum, ut qui viderent ipſum ſic caſtigatum, abſtinerent à peccatis. *Nam,* inquit Chryſoſtomus *totius vitæ productio poſteritati utilis erit: & id, quod ſolus nullo præſente operatus eſt, hoc diſcent omnes, qui gementem & trementem vident, & quaſi per corpus tremorem clamantem & omnibus dicentem: Nullus talia audeat, qualia ego, ut ne in eandem pœnam incidat.* Quemadmodum ergo hic Caini tremor omnes, qui eum viderunt, à peccatis ejus absterruit: ita & mortis aſpectus peccatores coërcet. Quam ob cauſam dixit Salomon Eccleſiaſt. 7. *Melius eſt ire in domum luctus, quàm in domum convivij.* Quâ de cauſâ, quæſo, & quapropter? ait S. Chryſoſt. hom. 15. ad Pop. Ant. & reſpondet: *Quoniam illinc quidem dementia, hinc verò modeſtia naſcitur. Etſi quis ad opulentioris abeat convivium, non amplius cum eadem lætitia domum revertetur: ſed triſtis quidem ad uxorem redibit, triſtis autem & de ſua menſa participabit, & moleſtus ſervisque & filiis & omnibus erit domeſticis, ex aliorum copia ſuam diligentius paupertatem conſiderans. Nec hoc ſolum eſt grave, ſed id etiam, quod ſæpè vocanti ſe ad convivium invidet, & nihil penitus boni ſumens revertitur: Circa lugentes verò nihil tale dici poteſt, ſed multa quidem diſciplina, multa verò modeſtia. Simul enim quiſpiam domus mortuum habentis veſtibulum aſcenderit, mortuum intuitus mutum jacentem, & uxorem crines vellentem, radentem genas & brachia ſecantem, corripitur, triſtatur & conſidentium quiſque ad proximum nil aliud loquitur, quàm quod nil ſumus, & malitia noſtra ineffabilis eſt.* Hæc Chryſ. qui hoc in eadem hom. exemplo civitatis ſuæ Antiochiæ, confirmat. Peccaverat illa in Cæſarem, violando & lapidando ejus in foro ſtatuas. Quo intellecto miſit Cæſar Judices & milites in civitatem, ut eam condignis pœnis plecterent. Iamq; fiebant examina, torturæ, cædes in reos. Hinc luctus & lamenta in tota civitate deſijt viciſſim omne gaudiũ, riſus, convivia, choreæ. Hac igitur captatâ occaſione ſic ad eos cõcionatur. *Quot ſermones impendimus, torpidorum multos admonentes & conſulentes, ut theatra & illinc provenientes laſcivias dimitterent: & non obtinebant, ſed ſemper uſque ad hunc diem ad illicita ſaltantium ſpectacula concurrebant, & diabolicam concionem adverſus Dei Eccleſiæ plenitudinem conſtituebant, & hujus loci pſalmodiis clamore inde cum multa deliti vehementia obſtrepebant. Sed ecce nunc tacentibus nobis & nihil de hoc dicentibus, ſponte Orcheſtram obſtruxerunt, & circulus inacceſſibilis factus eſt. Et antè hac noſtrorum multi ad illos currebant: nunc autem illinc omnes ad Eccleſiam confugerunt & noſtrum laudant Deum. Vides quantum ex timore lucri factum eſt?* Et mox: *Sicut in domo ſtante milite ſemper armato, non latro, non fur, non alius quis talia mala patrantium apparere propius audebit: ſic & metu animas noſtras detinente, illiberalium nulla perturbationum facile nobis ſubrepit ſed omnes fugiunt & pelluntur timoris imperio undique exacta.* Sic ille. Idem apparet, cùm in aliquam civitatẽ peſtis inſolentius graſſatur. Quem ibi omnia ſilent & conticeſcunt cantica, choreæ, ſympoſia, riſus, clamores! quantus omnium ad templa, orationem & confeſſionem concurſus! Quis horum cauſa? Mortis timor. Atque hic ipſe eſt, qui continuit Suſannam, ne aſſenſum daret in nefarium opus. *Si enim hoc egero,* inquit, *mors mihi eſt.* h. e. mihi velut adulteræ imminebit mortis ſupplicium *Dan.* 13. Quin imò larva mortis ficta, ſeu ut alij volunt, cranium hominis mortui in menſa ſtaturum, vt ſolebant facere Ægyptij, potuit convivas continere in modeſtia, & abſterrere à tumulentia; vt auctor eſt Herodotus l. 2. quidni Chriſtianos idem mortis timor coërcere ab omni ſcelere queat? Atque hæc eſt concio defuncti Abelis; nec non etiam iſtius, quem præ oculis habemus; qui ſi vivens prius nihil nos docere potuit, certè jam nervosè inſtruit, ac docet, quàm fugax ſit vita hominis, quàm fallax omnis caro. Movet etiam potenter ad agendam pœnitentiam & fugiendum velis remiſque peccatum. Neque dubitamus eum, cùm adhuc viveret, hæc omnia ſecum diligenter expendiſſe, adeoque ad beatam mortem per mortis doctrinam ſeſe præparaſſe. Nihilominùs quia facilè contingit, vt non omnes maculas per pœnitentiam abſtergamus, adeoque reatus ſaltem pœnæ nobis adhuc adhæreat, habemus cur pro ipſo preces fundamus, &c.

EXHORTATIO XXVII.

Juſtorum mors pretioſa, peccatorum peſſima.

THEMA.

Pretioſa in conſpectu Domini, mors Sanctorum eius. Pſalmi 15.

Oſtendit aliquando Deus Ieremiæ in viſu duos ficuum calathos, in quorum vno erant ficus bonæ nimis, vt ſolent eſſe ficus primi temporis, in altero malæ nimis. Bonæ denotabant Hebræos illos, qui iuxta voluntatem Dei cum Iechonia Rege ſuo tranſmigrarunt in Chaldæorum Regionem: malæ verò eos, qui Deo inobedientes in Ægyptum receſſerunt. Illos Deus reduxit in patriam: iſti verò perierunt. Hic ſenſus eſt ad litteram: Morali ſenſu denotant bonæ ficus iuſtos, qui moriuntur & abducuntur ex hoc mundo cum Deo propitio & in gratia: malæ verò iniuſtos, qui hinc diſcedũt cum irato Deo, & in peccati ſtatu. Illorum mors eſt bona & valdè bona juxta id Pſalm. 115. *Pretioſa in conſpectu* *Domi-*

Per bonas ficus iuſti: per malas denotantur impij.

ſima Clementia (hoc erat nomen Ancillæ) Et quid ſunt Sancta Sanctorum ? nec aliud dicere poterat præ gaudio ; apud Card. Vitriaço in eius vita. Sanct. Franciſcus allato ſibi à Medico mortis nuntio, exclamavit : *Beneveniat ſoror mea mors;iaſſitq́, vt fratres eius canticum Deo pro gratiarum actiene dicerent.* Ut in ſpeculo eius vitæ. c.101. Contrà peccatores malè ſibi conſcij de vita turpiter acta conſternantur nuntio mortis, & quaſi boves ictu vno cortuunt, vti faſſus eſt impius Antiochus, quando *arbitratus eſt ſe meri. Ee vecavit emnes amices ſuos,& dixit illis : Receſſit ſomnus ab ocalis meis, & cencidi & corrui corde pra ſolicitudine, &c. Er ecce perec triſtitiâ magnâ in terra aliena.* 1. Mach. 6.

IV. Iuſtorum mors eſt odora & glorioſa; impiorum fœtida & infamis.

IV. Juſtorum mors eſt odora & glorioſa: impiorum verò fætida & infamis. Teſtem habemus Salomonem Proverb. 10. cùm dixit : *Memoria iuſti cum laudibus, & nomen impiorum putreſcet.* Veriùs, id eſt, quàm vt demonſtratione egeat. Tametſi enim viri boni, dum vivunt, non rarò à malis carpuntur & culpantur, poſt mortem tamen, prædominante vi veritatis & piorum ſuffragio laudibus vehuntur : impij verò, qui in vivis honorabantur, in morte vel convivijs onerantur, vel ſaltem oblivione ſepeliuntur. In mari mortuo Paleſtinæ, lucernæ ardentes ſupernatant, extinctæ verò mox ad ima demerguntur, teſte Ioſepho libro 4. & quinto de bello Jud. Egeſippo, Plinio & alijs. Pari modo iuſti, qui gratiâ Dei accenſi ardent, ſplendorem ſuum retinent, atque effundunt in poſteros. Impij verò gratiæ lumine deſtituti merguntur & oblivione ſepeliuntur. De iuſtis habemus teſtimonium in Moyſe Eccleſiaſtici 4. *Dilectus Deo & hominibus, cuius memoria in benedictione eſt.* Idem de Ioſia Rege optimo Eccleſiaſtici 49. *Memoria Ioſia in compoſitienem odoris facta, opus pigmentarij : in omni ore quaſi mel dulcorabitur eius memoria, vt Muſica in convivio vini.* Unde Babylonij cadavera humana melle condiebant, vt manerent incorrupta: teſte Columellâ lib. 2. Xenophonte l. 5. Tali melle dulcis memoria iuſti conditi manent in morte, iuxtà id pſ. 119. *In memoria aterna erit iuſtus, ab auditione mala non timebit.* Thus quoque & pigmenta odorata cùm incenduntur, ſuavem omnibus odorem afflant: ita pij cùm moriuntur, odorem bonæ famæ vndique ſpargunt. Unde quamplurima Sanctorum corpora poſt mortem, ante & poſt ſepulturam, cùm fortè reperta & alio tranſlata fuère, miram odoris fragrantiam ediderunt. Denique ſicut Muſica recrear convivas, ita recordatio iuſtorum, qui iam dormierunt, viventes demulcet atque exhilarat. Econtrà nomen impiorum aut planè oblivioni traditur, aut fœtorem audientibus aſpergit atque nauſeat, vt impij illius Antiochi; de quo 1. Mach. 2. ait Mathathias : *A verbis viri peccatoris ne timueritis, quia gloria eius ſtercus & vermis eſt.*

V. Iuſtorum mors eſt tantum temporalis: impiorum autem æterna.

V. Juſtorum mors temporalis dumtaxat eſt, impiorum verò perpetua. Etenim iuſtorum mors ſomnus potiùs eſt, quàm mors ; quia vti dormiens corpore quidem ad tempus ſopitus eſt, animo autem vigilat : ita iuſtorum corpora ad tempus in ſepulchro quieſcunt, ſuo tempore reſurrectura, animæ tamen coram Deo ſemper vivunt. At impij corpore & animo mortui ſunt; quia etſi reſurgent aliquando, ad mortem tamen æternam reſurgent. Unde Sanctus Auguſtinus l. 6. de Civitat. cap. vlt. *Si anima*, inquit, *in pœnis vivit aternis, mors illa potiùs aterna dicenda eſt, quàm vita. Nulla quippe maior & pejor eſt mors, quàm vbi moritur mors.* Item : *Summa mors anima eſt alienatio à vita Dei, in aternitate ſupplicij.* &c. Et lib. 13. cap. 11. *In aterna pœna erunt homines numquam viventes, numquam mortui, ſed ſine fine merientes*, &c. Ratio eſt, quia iniuſti gerunt intra ſe fontem mortis æternæ peccatum. Unde Sanct. Chryſoſtomus in pſ. 110. ait : *Pretioſa eſt coram Domino mors Sanctorum eius.* Alibi autem: *Mors peccatorum mala. Hoc dico malum, cum mala recedere conſcientia & multis peccatorum curis onuſtum & gravatum. Qui enim puram habet conſcientiam, is currit ad pramia, recedit ad coronam.* Qui vigilat, quando fur domum ſuffodit, nihil perdit de rebus ſuis, nec aliud damnum accipit, niſi foramen vnum in muro domus ; furem enim pellit. Ita qui tempore vigilans, h.e. in Dei gratia & bona conſcientia conſtitutus reperitur, nihil aliud damni accipit, niſi quod corpus eius perfoditur à morte : de vita æterna & bonis Cæleſtibus nihil planè perdit. Unde tales non tam à morte, quàm ab vmbra mortis operiuntur, iuxtà illud pſalmi 43. *Cooperuit nos vmbra mortis.* De quo Sanct. Gregorius l. 4. moral. c. 17. ait : *Quos enim conſtat non ſpiritu, ſed ſolâ carne mori, nequaquam ſeverâ morte, ſed vmbra mortis dicunt operiri.* Tametſi ergo videas latera morientis transfodi; imò & mortem velut furem eius domum ingredi, non æſtimes eam eſſe verum furem, aut veram mortem ; ſed umbram mortis dumtaxat, quia tibi vitam & vera bona minimè auferre poteſt: cùm vigiles animo per gratiam, cum accenſa lampade velut Virgo ſapiens. Propterea in parabola illa decem Virgines dormitaſſe & dormiviſſe dicuntur. Quod intelligendum cum diſcrimine : Sapientes enim dormitarunt, quaſi dicat ; parumper clauſerunt oculos, moxque iterùm evigilarunt ; vnde Sanctus Chryſoſtom. legit : *Conniverunt.* Fatuæ autem dormierunt ac planè obdormierunt. In prato Spirituali cap. 72. Refert Abbas Palladius Alexandriæ duos vnius homicidij accuſatos, & velut reos condemnatos ad ſuſpendium fuiſſe, ſenē verè reum, iuvenem Chriſtianum innocentem. Cæterùm cùm perventum eſt ad supplicij locum ſenem petijſſe ut ſuſpenderetur verſus templum Saturni, quod ibi erat dirutum : juvenem verò rogaſſe, ut velut Chriſtianus ſuſpendatur verſus orientem, quo Chriſtum ibi Crucifixum præ oculis haberet. Suſpenſus igitur eſt impius ſenex, ſed interim curſor Auguſtalis venit, qui juvenē Cæſaris mandato liberat. Vides hic ſenem à morte juvenem ad umbra duntaxat mortis coopertum fuiſſe, quia ille reus, hic innocens, ideò ille ad Saturnùm, h.e. ad Diabolum, juvenē verò ad Chriſtum perrexiſſe. Idem vel ſimile diſcrimen in morte juſtorum, & morte reproborum. Illorum mors pretioſa, quia inno-

centes; ideò per vmbram mortis ad cælum evolant. Illorum verò peſſima, quia velut rei per veram & ſempiternam mortem deſcendunt ad tartarum. Illi ad ſummam gloriam, illi ad ſummam ignominiam. Iam quod attinet ad defunctum noſtrum, non deſunt nobis argumenta, quibus perſuadeamur mortem ipſius, non modò non peſſimam, ſed nec malam; quin potiùs bonam & pretioſam fuiſſe. Quod in primis oſtendit vita ipſius laudabiliter peracta, communis omnium ſenſus, qui viventem norunt & amarunt, denique ſedula ad vltimum conflictum præparatio, &c.

EXHORTATIO XXIX.

Quid agendum, vt benè ac placidè moriaris.

Thema.

Moriatur anima mea morte iuſtorum, & fiant noviſſima mea horum ſimilia. Num. 23.

Commune perquam multis vitium eſt, quod arguitur Proverb. 15. *Vult, & non vult piger.* Quâ verò ratione? id explicat Divus Hieronymus cùm ait: *Rectè pigri vocabulo denotatur, qui vult regnare cum Domino; nec tamen pati pro eo: delectant præmia cùm pelliciuntur: deterrent verò certamina, cùm iubentur.* Certè nemo eſt, qui non benè cupiat mori: interim pauci ſunt, qui benè velint vivere; quia nimirum benè mori, fælicitas eſt, benè autem vivere laborioſum eſt. Huius farinæ erat Balaam ille malus Propheta, qui cùm vidiſſet caſtra Hebræorum, quibus maledicere debebat iuſſu Regis Balaac, vertit ſtylum & benedixit illis, addiditque: *Moriatur anima mea morte iuſtorum, & fiant noviſſima mea horum ſimilia.* Numero 23. Mori cupiebat cum Hebræis: ſed vivere cum illis noluit; nam victus tandem avaritia peſſimum conſilium dedit Regi Balaac ad decipiendos Hebræos; ſicque tandem in ſtrage periit cum Moabitis. Non abſimili modo Princeps quidam Hæreticus aut politicus potiùs, teſte Patre Cornelio à Lapide in cap. 23. Numero dicebat: *Malle ſe vivere cum Calviniſtis, ſed mori cum Catholicis.* Verùm ſanius dixiſſet: Quandoquidem mori volo cum Catholicis, volo & ſimiliter cum ipſis vivere. Pari igitur ratione dico: Qui vult benè mori, curet vt benè vivat. Sed quî potiſſimum agendum in vita, vt bonam beatamque mortem conſequamur? Hoc nunc videndum. Placidè ergo morieris.

Quidam volebat vivere cum Calviniſtis, ſed mori cum Catholicis.

I. Si antè mortem ſæculo moriaris. De hoc intelligit S. Ambroſius id quod legimus Apoc. c. 14. *Beati mortui, qui in Domino moriuntur.* Interrogat enim S. Ambroſius: *Quis mortuus mori poteſt, niſi prius animam accipiat. Illi ſanè ſunt Beati, & illi mortui in Domino moriuntur, qui prius moriuntur ſæculo, poſteà carni.* Qui mundi amori affixus eſt, bis mori debet, priùs mundo, vt eum deſerat: poſteà carni ſuæ. At qui mundo iam mortuus eſt, ſemel tantùm moritur, carni videlicet. Qui in lucta non teneri & proſterni ad terram vult, ſed vincere hoſtem cupit, veſtes prius exuat, quibus teneri & ad terram affligi poteſt. Mors luctator nudus eſt, nudus ergo & ille ſit, qui cum eo luctari vult. Hinc Elias è mundo diſcedens pallium abiecit, cùm in curru igneo in altum veheretur. Eccur verò? Reſpondet Sanctus Hieronymus epiſt. 34. ad Iulian. *Elias ad cælorum regna feſtinans non poteſt ire cum pallio, ſed mundi in mundo veſtimenta dimittit.* quaſi dicat mundana veſtimenta ad hoc cæleſte iter impedimentum ei fuiſſent potiùs, quàm ſubſidium. Similiter Sanctus Ambroſius lib. 3. de Virginibus explicans id ſponſæ cant. 5. *Tulerunt* (cuſtodes civitatis) *pallium meum*, ait, *benè tollitur ei pallium quæ ad Chriſtum propinquat, vt Deum viſura mundo corde gradiatur.* Quando racemorum ſtyli necdum aruerunt, ſed ſucco adhuc pleni virent, vinum, cùm premuntur, acrimoniâ ſuâ corrumpunt, & hauſtum acerbum gignunt; ſi verò aruerunt, indicant uvas maturuiſſe, & dulce vinum afferunt. Ita omnino cor tuum, ſi mundo necdum aruit, ſed acerbo eius ſucco adhuc imbutum eſt, acerbam & funeſtam tibi faciet mortem: ſuavem econtrà, ſi mundo iam exaruit. Idem cernere eſt in alijs arborum fructibus: cum ſtylo eorum exſucci fiunt ſolis ardore, ſponte ex arbore cadunt; vi alioquin avelli debent. Huiuſmodi fructus ad mortem æquo & hilari animo excipiendum fuerunt S S. Nereus & Achilleus cum Domitilla Martyres, de quibus Sanct. Gregorius homil. 28. in Evangel. ſcribit; *Sancti iſti ad quorum tumbam conſiſtimus, florentem mundum mentis deſpectu calcaverunt. Erat tunc vita longa, ſalus continua, opulentia in rebus, fœcunditas in propagine, tranquillitas in diuturna pace, & tamen cùm in ſeipſo floreret, iam in eorum cordibus mundus aruerat.* Talis etiam erat Sancta Monica, quæ cùm infirmaretur, mori cupiens, filio Auguſtino dixit: *Fili quantum ad me attinet, nullâ re iam delector in hac vita, quid hîc facio:* Sicque placidiſſimum ſpiritum reddidit; apud Auguſtinum in Confeſſ. lib. 9 cap. 10. Si tu chriſtiane ita comparatus fueris, auſim tibi polliceri bonam, placidamque mortem.

I. Si antè mortem ſæculo moriaris.

II. Si bonam habueris conſcientiam, poſt exactam diſquiſitionem. Ita enim docet Salomon Prov. 28. cùm ait: *Fugit impius nemine perſequente: iuſtus autem quaſi leo confidens abſque pavore erit.* Ariſtoteles lib. 5. animal. cap. 13. ſcribit: *Leo in venatu dum cernitur, numquam fugit aut metuit: ſed etiamſi venantium multitudine cedere aliquando cogitur, ſenſim pedetentimq; diſcedit, crebrè ſubſiſtens atque reſpectans.* Eodem modo iuſtus, cùm in mortis periculo quaſi in venatu eſt, & à canibus infernalibus allatratur, non tamen fugit aut metuit; quia inſtar leonis fortiſſimum caput habet, Chriſtum ſibi per gratiam præſentem, novit etiam vires ſuas & cedit quidem mortis viribus, ſed è vita non tam fugit, quàm ſenſim ſe ſubtrahit. Ita Sanct. Ambroſius ad ſuos cives lectum eius circumſtantes moriens dixit: *Non ita inter vos dixi, vt vivere me pudeat, ſed nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus.* Ita Coſterus in eius vita. En tibi leonis huius caput forte, quia bonum Dominum habemus. Leo dormit

II. Si bonam habueris conſcientiam. Iuſti moriuntur inſtar leonis.

mit apertis oculis, quaſi in ſomno etiam cernat & adverſarios terreat. Talis erat S. Paulus cum *Act.* 23. in Concilio Sacerdotum ſibi infenſorum velut inter latrantes canes vinctus ſtans, ſe defendit. Ait enim: *Ego omni conſcientiâ bonâ converſatus ſum ante Deum vſque in hodiernum diem.* Et hoc dixit: *intendens in Conſilium*, ait Sanctus Lucas, ſeu vt ſonat vox Græca ἀτενίσας, h.e. *fixis oculis intuens*. q.d. animo intrepido; qui enim ſibi timent, oculos dimittunt, nec intueri fixo poſſunt oculo Judices. Bona igitur conſcientia ſic animavit Paulum, vt Iudices mortem ſibi machinantes nullâ ratione timeret. Idem videre eſt in Sancto Petro, qui vinctus in carcere, & poſtridie educendus ad ſupplicium ab Herode, eâ nocte ſuaviter dormivit, & tam profundo ſomno, vt Angelus non niſi percuſſo eius latere excitare eum potuerit. Act. 12. *Altè namque dormiebat*, ait S. Chryſoſtomus: *nec arbitror, quod Angelus eum percuſſiſſet, ſi voce excitare potuiſſet.* Non dubitandum idem evenire alijs, qui bonâ pollent conſcientiâ, vt nimirum ſuaviter obdormiant: & hoſtem illum tartareum, etiamſi forſan tempore mortis compareat, nihil metuant, ſed potiùs cum Sancto Martino iam morituro obiurgent: *Quid hic adſtas cruenta beſtia? Nihil in me funeſti reperies.*

III. Si mortis horam & dolores ſæpiùs prægustes.

III. Si mortis horam & dolores ſæpiùs prægustes, ac ſi fieri poteſt, cum Apoſtolo quotidie moriaris, præcogitando mortem. Hoc eſt, quod monet Chriſtus in parabola decem Virginum, cùm ait, *eas obviam iviſſe ſponſo*: & rurſum quando *clamor factus eſt: Ecce Sponſus venit, exite obviam ei.* Qui enim obviavit alicui, non vult expectare adventum eius, ſed priùs ad ipſum ire. Unde Auctor Op. Imperfect. in eum locum hom. 52. ſic ſcribit: *Sicut qui obviam vadit alicui, in via ſtat & expectat eum quamdiu veniat: ita qui credit in Chriſtum, ſic debet vivere in hoc ſæculo quaſi peregrinus: & non in ſuo, ſed in tranſitu poſitus. Propterea & Iudæi exituri de Ægypto, expediti & præcincti agnum juſſi ſunt manducare, & ad exeundum parati, oſtendentes nobis, quomodo quicunque noſtri agni Euchariſtiam manducant, ita debent ſemper expediti, quaſi quotidie exituri de mundo.* Jam qui intrepidus hoſti obviat, pavorem ei injicit, qui verò eum fugit, audaciam illi præbet. Miro modò hoc deſignavit Jonathas, quando ex improviſo invaſurus ſtationem Philiſtinorum, ad armigerum ſuum dixit: *Si taliter locuti fuerint ad nos. Manete donec veniamus ad vos. Stemus in loco noſtro, nec aſcendamus ad eos. Si autem dixerint. Aſcendite ad nos; aſcendamus; quia tradidit eos Dominus in manibus noſtris.* 1. Regum 34. Atque, vt dixit, evenit. Provocatus enim ad aſcenſum Jonathas, aſcendit & percuſſit eos. Philiſthæi exponuntur conſperſi cinere. Statio ergo Philiſthinorum ſtatio mortis eſt, vbi in cinere omnia conſiſtunt. Hæc ſi tibi in corde tuo dixerit: *Mane, donec veniam ad te: Ede, bibe, lude, ſecurus eſto, ſatis erit de morte cogitare, quando ea venerit*; malum hoc ſignum eſt; obrueris enim à morte, & miſerè opprimeris. De talibus enim dicitur: *Veniat mors ſuper illos, & deſcendant in infernum viventes.* Pſal. 14. Quomodo *viventes?* Quia priùs per mortis præciſionem mori noluerunt. At ſi dixerit: *Aſcende ad mortem, obviam ei perge, para te ad moriendum quotidie*, fauſtum erit ſignum. Hoſti enim cor & vires adimes, eumque nullo negotio ſuperabis. Ita Chriſtus Dominus, quando ſuis hoſtibus in Oliveto obviam ivit, vno verbo omnes conſternavit, & ad terram alliſit: Propterea etiam Chriſtus; antequam ibi obviaret eis, priùs *frequenter illuc convenerat cum diſcipulis ſuis*, vt ait S. Ioan. cap. 18. quaſi ad ſtadium pugnæ, vt in eo ſe exerceret, & ad pugnam animaret. Ita ſolent equi ad haſtiludium agitandi, priùs in hyppodromum duci, vt propoſitam ſtatuam ſeu larvam crebro aſpectu diſcant non horrere, & refugere: Tunc enim nihil amplius territi ad oppoſitam ſibi larvam currunt. Idem accidit ijs, qui ſe in meditatione mortis frequenter exercet. De militiæ Romanæ tyronibus ſcribit Vegetius libro 1. capite decimo octavo. *Equi lignei hyeme ſub tecto, æſtate ponebantur in campo. Super hos juniores primò inermes, dum conſuetudine proficerent, demum armati cogebantur aſcendere; hoc enim aſſiduâ meditatione faciebant, ſcilicet vt in tumultibus prælij ſine mora aſcenderent, qui tam ſtudioſè exercebantur in pace.* Nullus eſt tam tumultuoſus atque periculoſus, quàm ſupremus cum morte conflictus, vbi & mortis & iudicis timor, & conſcientiæ remorſus, & vitæ amor, & morbi dolores, aliæque miſeriæ morientem impugnant. Ibi in *equum mortis pallidum* (qui Ioanni in Apocalipſi capite 6. viſus eſt, *cui inſidebat mors*) inſilire oportebit. Et quis hoc in eo tumultu commodè præſtabit, qui in tali meditatione ſe prius non exercuit? illi verò milites, qui pacis tempore cogitarunt quæ ſunt belli, & ad hunc aſcenſum ſe probè aſſuefecerunt, non difficile id efficient. Huiuſmodi miles fuit inter alios Beatus Godefridus ex Comite Cappenbergenſi Monachus Præmonſtratenſis, qui *frequenter ſocios in itinere quolibet reſidendo pauſantibus, ipſe, quemadmodum in exequijs mortuorum membra componi ſolent, manus & brachia ſua compoſuit ſupinus, dicens clamore intimo gemituque vehementiſſimo: ô ſi veniat hora illa noſtri tranſitus! ô ſi ad hanc horam aptare & præparare me digneris Domine Deus meus!* Sic effecit vt venientem mortem magnâ confidentiâ intrepidus; imò vehementer exultans exciperet, fratrem ſuum germanum mærentem verbis conſolans: *Idcircò mi frater univerſa propter Deum abdicavimus, quia nos ad huius horæ neceſſitatem perventuros, hoc eſt, morituros certiſſimè noveramus, præoptantes atque ſatagentes, ne huius nos procella diſcriminis obruat imparatos. Amplectamur ergò hanc à corpore peregrinationem, faciamus de neceſſitate virtutem gaudentes, & gratias agentes, quòd de labore ad requiem, de miſeria ad beatitudinem tranſmigramus.* Ita in eius vita apud Sur. 13. Ian.

IV. Si bene vixeris bene & morieris.

IV. Denique ſi benè vixeris, benè etiam & placidè morieris Ita enim Sapiens teſtatur. *Iuſtorum animæ in manu Dei ſunt, & non tanget illos tormentum mortis.* De iniuſtis verò ſubijcit: *Nationis iniquæ, diræ ſunt conſummationes.* Sap. 3. Quale corpus, talis vmbra. Umbra aſini repræſen-

tat aſinum, hominis hominem: Vivis vt aſinus? morieris vt aſinus? Vivis vt homo, morieris vt homo. *Vita in delitijs agens*, inquit S. Bernardus ſer. 48. in cant. *& mors eſt, & vmbra mortis.* Ferunt Philoſophum quendam forum nundinarium luſtraſſe, & inter iumenta vænalia quæliviſſe aſinum qui pulchram equi caudam haberet. Sed deriſus à nundinatoribus audijt: *Stulta eſt inquiſitio tua.* Tum Philoſophus: *Stulti eſtis vos, qui poſt beſtialem & aſininam vitam, pulchram & ſpecioſam mortẽ expectatis.* Refert Fr. Labata in apparatu Con. tom. 2. v. *Mors.* Sic factum Jechoniæ, degeneri optimi patris, Ioſiæ filio, qui librum Legis, cuius lectione Pater ingemuit & lachrymas fudit, ſcidit & in ignem abjecit; à Nabuchodonoſore occiſus & inſepultus eſt abiectus, vti prædixerat ei Jerem. cap. 22. *Sepultura aſini ſepelietur, putrefactus & proiectus extra portas Ieruſalem.* Econtrà Elias, quia zelo honoris divini plenus *ſurrexit quaſi ignis, & verbum ipſius quaſi facula ardebat*, vt dicitur Eccl. 48. Idcircò in curru igneo & equis igneis avectus eſt à mundo 4. *Reg.* 2. Summa qualis vox in ſilvam emittitur, talis reverberat echo. Qualis vita, talis mors. Deſipuit igitur Balaam ille, qui optavit benè mori; elegit interim malè vivere.

Mors eſt vmbra vitæ.

Mors eſt echo vitæ.

Jam verò ex hoc diſcurſu colligimus defunctum noſtrum fælici morte vitam, quam piè & honeſtè vixit, clauſiſſe; adeoque etiam confirmamur in ſententia noſtra, quando advertimus eum placidè quoque, & cum optima ſpe ſalutis animam Deo Creatori ſuo commendaſſe &c.

EXHORTATIO XXIX.

Triplex ad mortem diſpoſitio.

THEMA.

Diſpone domui tuæ, quia morieris tu, & non vives. Iſa. 38.

INter alia Pythagoræ ſymbolica & ſapientia monita celebratur etiam illud. *In poculi fundo reſiduum non relinque.* Mea ſententia ad litteram, quia reſiduum illud tetro quodam odore poculum imbuit, & bibentibus inde nauſeam parit, ſed videtur ſapiens ille Philoſophus altiori ſenſu doctrinam hanc intellexiſſe, nim. vt in fine vitæ noſtræ nihil relinquamus, quod alijs parere faſtidium, nobis verò tetrum aſpergere nominis odorem poſſit. Quod ſanè fit, ſi quis rebus & facultatibus ſuis malè diſpoſitis ex hac vita diſcedat. Quid vitæ huius vſura, niſi hauſtus vnus ex poculo mundi eſt? in hoc ergò nihil remanere debet, quod ſit offendiculo. Et propterea Deus Regi Ezechiæ miſit Iſaiam Prophetam, qui diceret ei: *Diſpone domui tuæ, quia morieris tu, & non vives.* Iſa. 38. q.d. Nihil relinquas in domo tua indiſpoſitum, ex quo poſteri tui offendi queant, & nomen tuum laboret. Iam verò ſi hoc Regi dicitur, qui nulli hominum erat ſubiectus, adeoque neminem quam timeret, habebat, ſive ab inteſtato, ſive teſtatus moreretur, quantò magis hoc ſibi dictum exiſtimabit alius quiſque legibus ſubiectus? Certè qui turbatis rebus ſuis ex hac vita abit, non modò poſteros affligit, ſed præterea etiam animam ſuam non levi pondere premit. Itaque videmus cui domui, & quomodo diſponendum ſit ante mortem. Triplex potiſſimum hominis Chriſtiani domus eſt. Prima ſpiritualis & interna conſcientia, in qua ſolus ipſe habitat vnà cum operibus ſuis, ſive benè, ſive malè geſtis. Altera materialis & artefacta, in qua habitat cum familia ſua. Tertia eſt cæleſtis, in qua ſe habitaturum ſperat cum Electis. Omnibus his diſponendum eſt, ac

Vita noſtra eſt velut hauſtus vnus ex poculo mundi.

Tres ſunt hominis Chriſtiani domus.

I. Conſcientiæ propriæ, vt in ea benè omnia ſint compoſita & ad Deum ordinata. Dæmoniacus ille apud Geraſenos. *Luc.* 8. in domo non manebat, ſed in monumentis, quia vt exponit S. Auguſtinus l. 2. quæſt. Evan. c. 3. *Homo improbus in conſcientia ſua non requieſcit.* Nam conſcientia, omnis expers mortiferi ſceleris domus eſt ex Auguſtini ſententia, in qua vir iuſtus magna cum quiete quieſcit. Hæc igitur ante omnia ad pacem componenda eſt priuſquam moriaris. Et ſanè hæc non ſolùm prima, ſed & vnica cura fuit Ezechiæ vt pacem haberet in conſcientia ſua. Intellecto enim mortis nuntio, convertit faciem ad parietem & oravit ad Dominum: moxque perluſtrans incolas conſcientiæ opera ſua: *Domine memento quæſo, quomodo ambulaverim coram te.* Hæc etiam ſola & maxima cura fuit converſi latronis, vt peccatorum ſuorum veniam obtineret, cùm oravit: *Domine memento mei, dum veneris in Regnum tuum.* Quæ verba notans Sanctus Auguſtinus ſermone 119. ait: *Quàm citò eum replevit Spiritus Sancti eruditio per quam futuri examinis diem cogitans, etſi intolerabile probat eſſe, quod ſentit, gravius tamẽ intelligit eſſe, quod metuit.* Non attendit ad dolores, non petijt liberationẽ à cruce: ſolùm de altero ſæculo ſolicitus erat, quomodo appareret coram Iudice Deo. Idem fecit Achab quantumvis perverſus, cùm audijt ab Elia latam in ipſum mortis ſententiam. *Scidit enim veſtimenta ſua & operuit cilicio carnem ſuam jejunavitq;, & dormivit in ſacco, & ambulavit demiſſo capite.* Sicque placavit iratum ſibi Deum. 3. *Reg.* 21. Non diſſimili arte effugit mortem Dionyſius Tyrannus; cùm enim mercenarij quidam eum circumveniſſent vt interficerent, ille miſerabili veſte amictus prodijt, comamque pulvere aſperſit, & poteſtati militum ſuam vitam commiſit: illi autem flexi ſordidati Regis aſpectu ſalvum & incolumem dimiſerunt, ſic legimus in Pol. l. 5. Multò magis inveniet gratiam apud Deum, qui per ſeriam pœnitentiam, & ſui abiectionem ſuam à peccatis expurgat. Quod etiam fecerunt viri etiam optimæ vitæ; quia exiſtimabant ſe fundum domus non ſatis perſpectum habere. Ita S. Auguſtinus æger decumbens, pſalmos pœnitentiæ præſcribi ſibi in conclavi iuſſit, & continuò eos cum lachrymis perlegit, aſſerens ſine pœnitentia neminem, quamvis nullius ſceleris conſcius quis eſſet, migrare ex hac vita debere. Præterea cùm ægrotabat, neminem ad ſe præter Medicum admiſit, vt ſolus cum Deo ageret. Ut eſt in eius vita apud Paulin. Cui addamus Ferdinandum Caſtellæ & Legionis Regem, qui anno 1065. ſentiens ſe deficere, deferri ad Eccleſiam regio ornatu petijt, ibique fixis genibus Regnum Deo reſig-

I. Domus conſcientiæ propriæ: in ea debent omnia ad amuſſim diſponi.

reſignavit, exuens regalem chlamidem, deponens gemmatam coronam: & pro chlamyde induit cilicium, pro diademate aſperſit ſe cinere, ſicque biduo ante altare vitalem egit pœnitentiam, tandemque inter manus Epiſcoporum tradidit ſpiritum. Bar. anno 1065. ex Luca Tudenſi.

II. Domus materialis ſeu familia in ea ſic omnia diſponenda ne vlli fiat iniuria

II. Domui materiali ſeu familiæ. Eò namque ad literam ſpectabat admonitia Ezechiæ; & tangit omnes, qui temporalia fortunæ bona ſibi ad diſpenſandum à Deo commiſſa acceperunt, vt reddant vnicuique quod ſuum eſt; certi alioquin reddendam ſibi apud Deum rationem, ſi quem defraudarint, vel inter hæredes ſuos neglectu diſpoſitionis diſcordias ſeminarint. Hac ſedulitate luſtravit domum ſuam ſenior Tobias, quando audiens in domo ſua balantem hædum, mox interrogavit, vndenam veniſſet? *Videte*, inquit, *ne forte furtivus ſit; reddite eum Dominis ſuis.* Tob. 2. Quare in primis curet quiſque exſolvere, ſi quæ habet debita, ne cum ſervo illo debitore *conyciatur in vincula, donec reddat noviſſimum quadrantem. Si res aliena, propter quam peccatum eſt, reddi poſſit, & non redditur, pœnitentia non agitur, ſed ſimulatur. Si autem veraciter agitur, non permittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum, ſi, vt dixi, reſtitui poteſt.* ait D. Aug. ep. 54. ad Maced. Talis enim, qui avaritiâ victus non reſtituit, non eſt diſpoſitus ad capiendam gratiam. Exemplo hoc illuſtrat Cæſarius l. 11. c. 35. dum refert Monachum quendam, qui nautæ, à quo per Albim Saxoniæ flumen tranſvectus fuerat, promiſſum naulum, dimidium denarium, reddere neglexerat, poſt mortem ab ingreſſu cæli impeditum fuiſſe; eò quòd naulum illud adeò creviſſe ei videretur, vt mundo maius appareret, ideoque ſurſum tendenti obſiſteret. Socrates in hiſt. Trip. l. 1. c. 10. ſcribit Spiridioni Tremithuntis Cypriorum Epiſcopo fuiſſe filiam Irenem, cuius notus quidam depoſitum aliquod crediderat. Illa fumens depoſitum, ſub terra recondidit, vbi cautè cuſtodiendum exiſtimavit. Contigit intereà mori puellam, nihil ea de re patri confeſſam. Venit homo depoſitum repetens. Quod cùm Spiridion nuſquam inveniſſet, perrexit tandem ad ſepulchrum puellæ, eamque interrogavit; an, & vbi depoſitum depoſuiſſet. Annuit illa, & indicavit locum. Sic repertum eſt depoſitum, & ſuo Domino reſtitutum. Tanti eſt hæc res, vt etiam defuncti ad ius hoc evocati comparere debuerint. Quod etiam de Petro à Sancto Staniſlao ad vitam revocato refertur in eius vita, nec non de Euphroſyna, quæ Donato Epiſcopo ex ſepulchro reſpondit, vbi fiſci pecuniam Euphraſio marito concreditam abdiſſet; apud Adonem Trevirenſem in Martyr. 7. idus Auguſt. Taceo periculum quod imminet hæredibus, ſi iniuſta bona eis relinquantur, ipſis ſaltem ſcientibus. Hinc enim damnatam ſe aſſeruit mater B. Mariæ d'Oignies, filiæ apparens, *Enutrita*, ait, *fui, & vixi in his, quæ per iniuſta mercimonia & vſuras acquiſita fuerunt, & conſcia mihi mala ablata non reſtitui.* Refert Thomas Cantipr. libr. 2. Apum cap. 46.

Teſtator debet curare, ne ex ſuo teſtamento oriantur lites inter hæredes

Deinde attendat, vt inter hæredes ita diſtribuat, ne diſcordiæ oriantur, ei maledicta in teſtatorem conijciantur. Meminerit Chriſtum ad mortem pergentem dixiſſe ad ſuos: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis.* Quam ob cauſam 4. Reg. 20. dixit Iſaias Ezechiæ. *Præcipe domui tuæ*, pro quo Iſa. 38. legitur, *diſpone domui tuæ.* Quia enim mortem inteſtati conſequuntur vt plurimum diſſidia & incommoda multa, poteſt teſtatus ea præſcindere, ſi præcipere ſuis pacem velit. Præterea quæ per ſe ipſum exequi poteſt, non committat hæredibus præſertim pro animæ ſuæ remedijs. Si enim ipſe pro ſalute ſua nihil diſponit, quomodo pro aliena præſtabunt aliquid hæredes; Audiant quod refert noſter Bened. Fernandius in cap. 50. Geneſ. his verbis: *Mortuus quiſpiam eſt, qui ſummis in vita laboribus ac ſudoribus copioſam admodum filio ſubſtantiam reliquit: lætus quidem ſibiq; blandiens, quod filium relinquebat divitem, qui & patris conſcientia onera levaret, & animæ in purgatorio agenti per eleemoſynas divinaq; ſacrificia opem ferret, atque adeò patris teſtamentum exequeretur integre. At miſerum ſua fefellit opinio. Filius quippe prorſus immemor patris, nec illius teſtamentum curavit, nec animæ vel vnum ſacrum aut obolum ſtipis erogavit. O planè ſaxum! ô ſtipitem! ô feram! Vicinus ergò qui patri mortuo amicus fuerat, adoleſcentem obiurgat, quod nullam defuncti patris, à quo amplum acceperat Patrimonium, haberet curam, nullam omninò recordationem. Quid verò iſte? Non patris*, inquit, *memini, patris curam non habeo, nec vbi & quomodo agat, mea intereſt; Nam ſi iam cælo donatus pater fruitur Deo, nullius à me indiget ſubſidij: ſi verò damnatur apud inferos cruciatur, nulla iam eſt redemptio, fruſtrà fient; quæcumque pro illius anima plius efficiam. Denique ſi luſtralibus flammis in purgatorio torquetur, cùm ſit jam ſempiternæ ſalutis omninò ſecurus, patienter ergò ſuſtineat, quoadvſque ſolutus in cælum evolet.* Ecce vobis parentes, qui totum veſtrum ſudorem in filios veſtros effunditis, & pro veſtramet anima nihil reponitis.

III. Domus alterius ſæculi in ſpe cæleſti.

III. Domui alterius ſæculi, vti ſpes eſt, cæleſti. De qua Eccl. cap. 14. ait. *Ante obitum tuum operare iuſtitiam; quoniam non eſt apud inferos invenire cibum.* h. e. tempus bonorum operum ant meritorum comparandorũ. Quando Ioſue tranſiturus erat cum populo Iſrael, Iordanem, præcepit ei, *Præparate vobis cibaria, quoniam poſt diem tertium tranſibitis Iordanem, & intrabitis ad poſſidendam terram, quam Dominus Deus veſter daturus eſt vobis.* Ioſ. c. 1. Quando igitur tempus imminet, quo veſtrum quis tranſiturus eſt ad alteram vitam, quid agendum vobis putatis? nónne pro altera vita merita comparanda erunt? ita enim explicat verba Ioſ. Rupertus Abbas in eum librum cap. 8. *Præparate vobis cibaria, providete fructus dignos pænitentiæ, theſaurizate fidem, comportate ſpem, reponite vobis charitatem. Hæc enim cibaria vitæ æternæ ſunt. Poſt diem tertium tranſibitis Iordanem, id eſt, ſecundùm negotium, vel opus diei tertij, de morte ad vitam, de hoſte ad amicum, de diabolo tranſibitis ad Deũ.* Facit huc quod pius quidam Epiſcopus matrem ſuam docuit lenicu- lam & avaram. Invitavit eam ad cænam, & ipſemet eam deduxit, ſed nullo accenſo lumine, cùm jam ingruerent tenebræ; illa igitur à filio petit, vt curet præferri lumina. At filius paulò poſt ſe

curaturum ait, ubi ventum fuerit ad foſſam, arcto ponticulo tranſeundam. At illa: Quinimò jam ſtatim cura lumina; quid enim, ſi inciderem in foſſam, antequam feratur lumen? Et qui tranſibo eam ſine lumine? Tum Epiſcopus, Ita mater mea, benedicis. Sed velim, ut tu etiam tibi ſic conſuleres, & morti tuæ per eleëmoſynas, aliaque pia opera proſpiceres, antequam ad foſſam mortis, non ſine maximo periculo tranſeundam, pervenias. Qui enim noſti; quàm longè ab ea diſtes? Et quid ſi nunc incidas! Refert libellus Dict. & Fact. memorab. Sa: è Ioſeph Patriarcha ſibi & Regi ſuo in tempore providit de annona pro ſeptem ſecuturis annis ſterilibus. Quod quia alij non fecerunt, poſteà graviſſimè luerunt, ita ut ſe ipſos vendere Pharaoni in ſervitutem coacti ſint. *Gen.* 41. Ita famem futuri ſæculi prævenit vir pius & doctiſſimus ſimul Jo. Gerſon Cancellarius Pariſienſis, qui paulò antè obitum ſuum mille pauperes duxit ad ſummum templum Pariſijs, Divæ Virgini ſacrum, omneſque poſt diſtributam munificam eleëmoſynam in genua procidere, atque hac communi voce aliquoties iterata divinam interpellare miſericordiam; *Miſerere Domine Deus Gerſonis ſervi tui.* Refert P. Chavaſſius de prud. Chriſt. l. 4. Hoc idem ſuadendum eſſe morientibus docet S. Chryſoſtom. hom. 84. in Ioan. *Cum quiſpiam moriturus eſt,* inquit, *qui morituro familiaris eſt, illi comparet juſta funebria, & diſcedenti agroto perſuadeat, ut indigentibus aliquid relinquat cum his emittat indumentis, Chriſtum haredem relinquat. Nam ſi Reges haredes ſcribentes, familiaribus partem relinquunt in puerorum cautionem cum Chriſtum cohaeredem filijs tuis dimittis, intellige quantam tibi & illis concilias benevolentiam. Hac ſunt funera pulcherrima: hac & remanentibus & obeuntibus proficiunt: ſi ita ſepeliemur, in reſurrectione clari apparebimus; quod ſi curato corpore animam neglexerimus, multa illic gravia perpetiemur, & multum ridebimur. Non enim parva eſt ignominia nudum & inopem virtutis hinc migrare; neque corpus inſepultum projectum adeò ignominioſum videtur, ut anima tunc carens virtutibus: hanc veſtiamus veſtibus ſēper duraturis. Quod ſi in hac vitá neglexinus, ſaltem in morte nobis conſulamus & ex rebus noſtris nobis opem ferre per eleemoſynam curamus: ſic invicem mutuo auxilio adjuti futurorum fiduciam habere poterimus, gratia & benignitate Domini noſtri Ieſu Chriſti, cum quo Patri gloria ſimul & Spiritui ſancto in ſacula ſaculorum Amen.* Ita S. Chryſ. 16.

Jam verò circa defunctum noſtrum habemus, quod gratulemur ei de beato fine, cùm ſciamus eum Domui ſuæ, de qua diximus, triplici benè ac providè diſpoſuiſſe internæ quidem & ſpirituali quia de conſcientia ſua emendanda, & in tuto ponenda comprimis fuit ſolicitus &c. Deinde in externa Domo, & familia ſua ita omni compoſuit, ut ſatis omnibus faceret; denique nec futuri ſæculi, in quo domum æternitatis incolendam ſibi ſciebat, immemor fuit, præſtanda iſta & iſta. &c.

EX-

EXHORTATIO XXX.

In Domino qui moriuntur.

THEMA.

Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Apoc. 14.

INauſpicatum omen apud Gentiles erat, ſi quis forte in ſepulchra incideret. Ita enim ſcribit Livius l. 30, Juſſus è nautis unus aſcendere in malum, ut ſpecularetur, quam tenerent Regionem, cùm dixiſſet, ſepulchrum dirutum proram ſpectare, abominatus eſt, h.e. pro malo omine habuit Hannibal. Sed quid mirum eſt Gentiles, qui in præſenti tantum vita ſpes ſuas ponebant, ſepulchri aſpectu territos fuiſſe? Non ita nos Chriſtiani, qui ſepulchrum non ut januam mortis, ſed vitæ potius aſpicimus; adeoque non pro infauſto, ſed potius pro fælici omine habemus; incidere in ſepulchrum. Sic enim in nobis maximè verificatur, quod ait Iob c. 3. *Qui expectant mortem, & non venit, quaſi effodientes theſaurum: gaudentque vehementer, cùm invenerint ſepulchrum.* Solebant antiquitùs theſauros recondere in ſepulchra, tamquam ad loca dijs Manibus ſacra, adeoque tuta. Ideoque theſaurorum effoſſores benè ſibi ominabantur lætabanturque cùm in ſepulchrum incidiſſent, quaſi reperturi in eo theſaurum. Hunc theſaurum quærimus nos chriſtiani poſt mortem ac propterea gaudemus cùm ad ſepulchrum accedimus, in quo theſaurum illum reconditum nobis eſſe benè ominamur; ſi modo in Domino moriamur. Ita enim ominatur nobis Sanctus Ioannes Apoc. 14. *Beati mortui, qui in Domino moriuntur.* In Chriſto videlicet. Cæterũ nunc quærat aliquis, quidnam ſit in Chriſto mori, & quinam ſic moriantur. Hoc igitur explanabimus. Notant S. Scripturæ interpretes dictionem hanc; *In Domino,* varios in SS. literis habere ſenſus, apud Corn. à Lap. in Canon Verb. ad Epiſt. Sancti Pauli can. 26. Aliquando enim ſignificat, *in verbo vel iuſſu Domini;* alibi, *ad gloriam Domini;* nun rarò. *in gratia Domini.* Omnes iſti ſenſus, & moriendi modi boni ominis ſunt reperturos theſaurum in cælo, qui ita moriuntur. Et

Malum omen erat Gentilibus, ſi quis fortè in ſepulchra incideret.

I. Qui non iniuſſi, ſed ad voluptatem & iuſſum Dei libenter moriuntur. Id enim ſi Ciceroni l. de ſenectute credimus. Pythagoras etiam Gentilibus præcepit; *Vetat,* inquit, *Pythagoras iniuſſu Imperatoris,* id eſt, Dei *de præſidio & ſtatione vita decedere.* Cui accedit Sanctus Ambroſius l. de bono mortis c. 2. *Chriſtus Rex noſter eſt,* inquit, *& ideò quod Rex iubet, deſerere non poſſumus, & contemnere. Quantus Imperator terra huius in peregrinis locis, aut honoris ſpecie, aut muneris alicuius cauſa jubet degere? Numquid hi inconſulto Imperatore diſcedunt? Et quantò plus eſt divinis parere, quàm humanis. &c.* Reperiuntur tamen ſubinde aliqui, qui injuſſi, imò & contrà juſſum Dei ex hac vita diſcedunt. Quales ſunt in primis, qui ex puſillanimitate & deſperatione mortem ſibi inedia, vel alijs modis aſciſcunt. Quos redarguit Eccleſiaſticus c. 2. dicens; *Ne feſtines in tempore* (alij legunt,

I. *Qui non iniuſſi, ſed ad voluptatem & iuſſum Dei libenter moriuntur.*

in

in tempus) obductionis. Quod explicat gloſſa interlinearis in hunc modum; *Ne fractus puſillanimitate tempus mortis expectes.* Talibus enim reſponderi poſſet id, quod Bias cuidam ob liberorum amiſſionem invocanti mortem reſpondit; *Cur homo ipſam invocas? Nonne etiamſi non vocaveris veniet?* Maxim. ſer. 36. Ignavi illi milites ſunt; injuſſu enim Imperatoris de ſtatione fugiunt, uti etiam agnovit Ariſtoteles 3. Eth. c. 6. *Mortem*, inquit, *ſibi conſciſcere fugientem vel inopiam vel amorem vel moleſtiam, fortis animi magnique non eſt, ſed anguſti potius ac timidi.* Et certè Athenienſes manum ejus, qui ſibi mortem intuliſſet, abſcindebant, & ſepulto reliquo cadavere, inſepultam relinquebant; quoniam adminiſtra fuerat injuſtæ necis, teſte Æſchine orat. in Creſiphontem. Deſiderant illi, & accelerant ſibi mortem velut malorum finem, & incidunt in multò gravius malum, ſeveriſſimi judicii divini & ſupplicii æterni. Quibus proinde dici poſſet id Amos 5. *Væ deſiderantibus diem Domini: ad quid eam vobis? Dies Domini iſta tenebræ, & non lux. Quomodo ſi fugiat vir à facie leonis, & occurrat ei urſus.* Leo namque proſtratis parcit, urſus in proſtratos ſævit. Huc etiam referri poſſunt, qui per intemperantiam cibi & potus vitam ſibi abrumpunt, vel præcidunt. Et illi etiam ſtationem ſuam deſerunt, ingenti ſuo periculo præſertim cum in ebrietate moriuntur, ita ut Eccleſia vix permittat, ut pro iis oretur; in c. Audivimus de reliqu. & Vener. SS. Quiſquis ad Aſſuerum non vocatus acceſſerat, certiſſimam ejus indignationem & vitæ periculum incurrebat. *Eſth. c. 4.* Atqui tales ſanè non vocati ad Deum Iudicem intempeſtivè pergunt: meritò igitur ejus iram & periculum damnationis timere debent. Qui ergo in Domino mori volunt, mori parati ſint, quando à Domino vocantur & mori jubentur, uti Moyſes, qui cùm audit à Deo: *Aſcende in montem iſtum Aberim, & morere in monte* (Deut. 32.) mox benedicto populo aſcendit, *& ibi mortuus eſt.* Deut. 34. Ita filia Iephte, quando audit à parente Deo in ſacrificium eſſe devotam, non fugit à parente, ſed poſt impetratas duorũ menſium inducias ſtitit ſe ad jugulum. *Iud.* 11. Simeon quoque Senecio, non niſi petita & obtenta à Deo licentia, per id: *Nunc dimittis ſervum tuum*, ſtationem hujus vitæ voluit deſerere. Denique omnes illi huc pertinent, qui inſtante aut denunciata ſibi morte paratos ſeſe Deo ſiſtunt, & quaſi in holocauſtum lubentes offerunt. Quò ſanè referendus eſt latro ille, qui à Zoſima receptus in monaſterio, poſt novem annos piè exactos, habitum ſæcularem à Zoſimo repetiit, & obtinuit cauſam allegans; quia *aſpicio*, dicebat, *ſæpius puerulum adſtantem & dicentem mihi: Cur me occidiſti? Hunc autem aſpicio in ſomnis, & in Eccleſia, & cum ad communionem pergo, & in refectorio hæc eadem mihi dicentem: & vel una hora non ſinit me quieſcere. Ideò itaque pater abire volo, ut pro puerulo patiar. Fruſtrà enim & ſine cauſa occidi puerulum iſtum. Sumptis ergo veſtimentis ſuis exiit. Et cum ſic indutus pergeret, tentus eſt & ſequenti die decollatus.* In Prato ſpirit. c. 166. Placent etiã Deo, qui poſt malè acta ad pœnas luendas Deo ſe ſiſtunt, & moriuntur cum pœnitentia.

II. Qui mori potius eligunt, quàm vel uno peccato Deum offendere. Ad quod in primis parata erat caſta illa Suſanna; & quidem infami ſupplicio lapidari, quã peccare in Deum. *Dan.* 13. Facto ipſo præſtitit mulier ſepties icta, quæ, ut ſcribit de ea S. Hieronymus, ſupplicium capitis ſubire maluit Vercellis, quam mendacio ſe nocentem fateri; cùm eſſet innocens à temerario juvene ſceleris accuſata. Idque decretum fuiſſe primis Chriſtianis omnibus ſcribit Iuſtinus in apol. 2. mori ſcil. potiùs quàm mentiri. Et ſanè hoc & aliis quibuſcunque decernendum, cum ad rem iniquam provocantur. Cùm ergo infirmo offeruntur incantamenta vel remedia præſtigioſa, eligat mori potiùs, ſic enim in *Domino morietur*, *Satius eſt hoc pacto mori quàm deſerere pietatem*, inquit S. Chryſoſt. l. 5. cont. Iudæos orat 5. Ubi tales etiã aſſerit martyribus eſſe proximos. *Quemadmodum enim illi*, inquit, *præoptarunt cædi flagris, torquerique ut ad honorem pervenirent, ita tu quoque hodie præoptaſti flagellari, torquerique à febri vulneribuſque ne abjiceres pietatem non incantamentis, non applicatum ac ſpeciebus iſtiuſmodi nutricus &c.* Huc referri poſſunt ſeptem illi fratres Machabæi, qui extrema pati voluere potius, quã prohibitis ſibi cibis ſe contaminare. 2. *Mach.* Et. 40. illi ruſtici qui cum à Longobardis immolatas Idolis carnes edere compellerentur, ne Creatorem ſuum offenderent, maluerunt gladiis eorum concidi, apud S. Greg. l. 3. dial. c. 27. Deniq; ſic in Domino occubuit S. Caſimirus Poloniæ Regibus ortus, qui gravi preſſus infirmitate mori potiùs quàm caſtitatis jacturam ex Medicorũ conſilio ſubire conſtanter decrevit. Ut eſt in Breviario. 4. Martii. Quin imò ſic occubuere omnes Martyres, qui ne impiis Tyrannorum mandatis parendo Deum ſuum offenderent, vitam ſuam & tormentis & morti infami expoſuerunt, uti inprimis S. Stephan. de quo expreſsè S. Lucas Act. 7 ſcribit, *obdormiſſe eum in Domino*, ſeu *propter Dominum*, ut explicat ex græca Gloſſa interlinearis, Ambroſius & alii. Hoc enim pacto tradidit Deo pro tuenda ejus fide animam ſuã quaſi in ſacrificium; quam proinde excepit Deus in manus ſuas; quemadmodum petierat: *Domine ſuſcipe Spiritum meum.* Securè igitur & in Domino moritur, quiſquis propter Deum ejuſque gloriam aſſerendam quocunq; modo occumbit. Vnde *pſ.* 36. dicitur de iuſto: *Si ceciderit, non collidetur, quia Dominus ſupponit manum ſuã.* Cadit igitur in manu Dei, à potiori, qui propter ipſum cadit in mortem.

III. Qui moriuntur in negotio ſeu obſequio ac ſervitio Domini. Quando enim Domini negotia gerimus, ſi moriamur, utique ipſi & in ipſo morimur; *ſive ergo vivimus, Domini ſumus.* Sic occubuerunt in Domino Alexandriæ Chriſtiani, anno 263. qui peſte laborantibus libentiſſimè miniſtrantes, mortem oppetiverunt; quos & Eccleſia ut Martyres celebrat pridi Cal. Martii. Quibus accenſeri poteſt nobilis ille, quamvis alioquin flagitioſus nobilis, qui, ut ſcribit celeberrimus apud Hiſpanos Concionator Philippus Diez ſer. 4. poſt Dom. 1. Quadrag. poſtquam à religio-

ſo

II. Qui mori potius eligunt, quàm vel uno peccato Deum offendere.

III. Qui moriuntur in negotio ſeu obſequio ac ſervitio Domini.

Digitized by Google

ſo verba hæc ſibi obſervanda audiſſet; *Bonum quod tibi vis fieri, ſic quoque proximo tuo*; eaq; ſibi in opus redigenda concluſiſſet; *quadam nocte excepit in domo ſua ægrotum quendam pauperem: cui poſtquam cœnam bonam dediſſet, juſſit prope ſuum cubile lectum ei ſterni, dicens: Si ego pauper eſſem, & ægrotus, libenter viderem me ita humaniter excipi. Media verò nocte cœpit ægrotus pauper clamare, & aquæ hauſtum petere dicens, ſe gravi ſiti vexari. Surrexit nobilis ille, ut hauſtum illi daret, dicens intra ſeipſum: Si tanta ego ſiti premerer, libenter viderem, ſi aquæ hauſtus mihi porrigeretur. Deſcendit itaque ad ciſternam, ut aquam afferret; & cum eſſet obſcurum & in fervore illo acceleraret, impegit & cecidit intus, & ipſo Domino permittente ſuffocatus eſt. Fuit caſus extraordinarius quidem, ſed & ſenſus & lachryma totius domus fuerunt extraordinaria. Sed brevi tempore Deus lachrymas illas fecit exſiccari. Cùm enim defuncti corpus ex ciſterna extraheretur, habuit pretioſiſſimum torquẽ aureum ad collum ſuum inciſis & elaboratis characteribus ſplendidiſſimis, qui hanc ſententiã continebant: Antequam corpus hoc in aqua refrigeſceret, anima ejus jam fruebatur Deo.* Itaque dum iſte in obſequium infirmi adeoq; etiam Dei ſeſe impendit, fœlici planè ſorte, licet juxta ſæculum infœlici, *mortuus eſt in Domino*: quia ſerviit & Domino. Eandem fœlicitatem contigiſſe Jo. Raſtello Anglo, Soc. noſtræ, non dubitandum. Is enim cum conclamato à Medicis Paulo Hoffæo Societatis Provinciali, pro eo victimam ſe Deo obtuliſſet per votum, ut ſi auctori vitæ videretur, Paulus viveret, ipſe vicaria morte defungeretur; ratam habuit Deus piam mentem Patris, qui vix ædem ſacram exierat, ad quam pro Hoffæo peregrè ſupplicarat, cum è veſtigio morbo correptus & domum æger deportatus mortem poſt paucos dies oppetiit. Hoffæus illicò convaluit, & exequi munus ſuum perrexit. Refert in P. Caniſii vita Matth. Raderus l. 2. c. 5.

Notabile exemplum exercentis illud: quod tibi vis fieri alteri feceris.

IV. Qui amore & deſiderio Dei ad mortē ſeſe offerunt.

IV. Qui amore & deſiderio Dei ad mortem ſeſe offerunt? quo modo S. Paulus *deſiderium* habuit *diſſolvi & eſſe cum Chriſto*? ad Philip. 1. non ex tædio vivendi, aut impatientiâ morbi, & ærumnarum, uti quidam imprudenter & ſtultè mortem exoptant, ſibique precantur ſed deſiderio fruendi Chriſto. Cujuſmodi deſiderio etiam tenebatur ille Epiſcopus, *ad quem cum viſitandum jam morti appropinquantem veniſſet S. Auguſtinus. Et ille manus geſtu ſe de ſæculo exiturum ſignificaret, atque ab Auguſtin. reſponſum illi eſſet, adhuc eum Eccleſiæ neceſſarium vivere poſſe? ille ne putaretur hujus vitæ teneri cupiditate reſpondit ei: Si nunquam, bene: ſi autem aliquando, quare non modo?* Refert Poſſidius in vita ſancti Auguſtini capite vigeſimo ſeptimo. Huic adnumerare poſſumus religioſum Sacerdotem, Baſilium è cœnobio magni illius Cœnobiarchæ Theodoſii: Hic enim cùm juſſiſſet fodi & ſtrui à fratribus pro proximè morituro ſepulchrum, eo ſtructo dixit: *ſepulchrum quidem paratum eſt; quis autem eſt ex vobis encænia ejus celebraturus?* Ibi è diſcipulorum numero prodiit Baſilius & ad pedes Abbatis accedens; *Ego*, inquit, *hujus ſepulchri primus celebrabo encænia*. Hic petiit, ille dedit. Juſſit enim Theodoſius omnia ipſi fieri, quæ pro defunctis ſolent, Tertias, Nonas & Quadragenas Vigilias; quibus peractis Baſilius ſine omni morbo ac dolore ſopitus obdormivit in Domino, & ſepulchro ſuo encænia dedit; nec ſine approbatione divini Numinis; Quadraginta enim diebus poſteà viſus eſt, in Choro fratrum horas ſacras una cum eis decantare. Baron. & Metaphr. apud Sur. 11. Ian. ſimili deſiderio Lethbaldus è Burgundia in monte Oliveti deſiderio ſequendi Chriſtum ad cælos inde ex alto accenſus, exauditus eodemque die in hoſpitium ſuum reverſus, ſumpto S. Viatico & ſociis itineris dulciter ſalutatis, emiſit ſpiritum uti ex Rudolpho l. 4. Hiſt. cap. 6. recenſui in Auctario Conc. in F. Aſcens. Th. 5.

V. Qui bene ad mortē præparati & ſalutaribus Sacramentis communiti obierūt.

V. Denique in Domino mori dici poſſunt, quicunque bene ad mortem præparati, & ſalutaribus ſacramentis communiti obierunt. Piè enim credi poteſt, tales in Dei gratia hinc emigraſſe, qui nihil ad ſalutem conſequendam neceſſarium & congruum omiſerunt. Sunt autem tria potiſſimum arma, quibus ſi armatus fuerit moriens, benè ſperare de victoria poterit, Pœnitentia, Euchariſtia, & Extrema unctio Quemadmodum enim David, poſtquam ſe armavit tribus præſidiis, funda cum lapidibus, perâ paſtorali, & baculo; bene ominatus eſt de ſuperando Goliatho, dixitque ſe hoc modo armatum pugnaturum in nomine Domini. 1. *Reg.* 17. Ita qui in primis ex ore quaſi è funda ejaculatus fuerit peccatorum ſuorum lapides, in Satanam, per confeſſionem: deinde peram cordis ſui cæleſti pane impleverit; denique baculo Extremæ-unctionis, partim ad firmãdos greſſus ſuos, partim ad arcendum tartareum lupum ſeſe munierit, ne is bene ſperare poteſt, ſe in nomine Domini procedere ad ultimum illum conflictum, adeoque velut victorem in Domino moriturum. Quid enim his tribus munimentis efficiet? Funda pœnitentiæ proſternet hoſtem, pera ſacri Viatici confortabit vires, baculo unctionis proteget greſſus ſuos. Iam ſi ſenex ille Simeon poſtquam Salvatorem accepit in ulnas ſuas, jam lætus mori deſideravit, quod eo præſidio ſatis ſe armatum crederet ad mortis luctam: Cur non & Chriſtianus quiſque meliori adhuc modo & fortiori armatura fultus mortem contemnat? Audiamus Origenem Doctorem antiquiſſimum, orat 15. *Si quis egreditur è mundo*, inquit, *ſi quis è carcere vinctorum dimittitur, ut ad regnandum vadat, ſumat Ieſum manibus ſuis, & circumdet eum brachiis ſuis, totum habeat in ſinu; & tunc exultans ire poterit, quo deſiderat.*

Quæ cùm ita ſint, jubent hæc, quæ diximus, magnam de defuncto noſtro ſpem concipere, quod & ipſe palmam conſecutus ſit, adeoque in Domino vitam ſuam clauſerit; quando inprimis non injuſſu cæleſtis Imperatoris ſtationem ſuam deſeruit, ſed imperio ejus vocatus: deinde inſtar Davidis, ſalutaribus illis remediis ſibi providit, ut cum hoſte ſuo fortiter confligere, fidenterque congredi poſſet. Quia tamen in certamine tam periculoſo vix ſine accepto vulnere pugnatur, noſtrum eſt, ut in eventum, quo pharmaco indigeret ad expiandas illas plagas, id ei liberaliter, & cum magna charitate ſubminiſtremus &c.

EXHORTATIO XXXI.

Mortis Tyrannis.

Thema.

Mors illi vltra non dominabitur. ad Roman. 6.

Piſtores mortem diademate & falce velut ſceptro ornatam effingunt.

MAgna quidem pictorum & Poëtarum licentia eſt quodlibet audiendi, non caret tamen momento, quod effingunt & pingunt Mortem diademate coronatam, & falce velut ſceptro metuendam, inſtar Regis aut Tyranni. Non enim fruſtrà Sanct. Paulus eam inducit jam velut Regem, vti ad Roman. 5. *Regnavit mors ab Adam vſque ad Moyſem:* Et paulò pòſt; *Vnius delicto mors regnavit.* Iam velut Dominatorem ac Tyrannum. ad Rom. 6. *Iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur.* Chriſto videl. Verùm licet Chriſto iam dominari ampliùs nequeat, videmus tamen eam dominari adhuc nobis. Eccur enim tot in ſingulos ferè dies mortuos efferimus, à tyranno illo peremptos? Quis denique eſt tam potens, vt eius dominatui & potentiæ poſſet reſiſtere? Fateamur hoc neceſſe eſt; ſciendum tamen eſt hanc eius tyrannidem famulari potiùs, quàm dominari nobis, à quo Chriſtus eam guſtãdo debellavit, ita nimirum, vt ſemel quidem nos proſternere poſſit, poſteà verò dominari nobis ampliùs nequeat. Unde S. Chryſ. ſer. 5. fer. 5. Cœnæ Dom. ait, *Mors invitis imperat, volentibus ſervit.* Iam ergo ad cautelam noſtram ſpectemus eius tyrannidem.

I. Tyannis morti nulli parcit.

I. Tyrannis iſta inevitabilis eſt, & nemini prorſus parcit; recurvâ enim falce ſuâ omne gramen demetit: nihil eius falcem fugit. Sic enim ait Apoſtolus ad Hebræos 9. *Statutum eſt hominibus ſemel mori.* Ubi Theophilactus legit: *Deſtinatum eſt*, quaſi dicat, *deſtinati omnes ad mortem ſumus, ſicut oves ad macellum:* quemadmodum & Apoſtolus dixit: *Æſtimati ſumus ſicut oves occiſionis.* ad Roma. 8. Omnes alij humani caſus incertitudine militant, præter mortis eventum. Cura tibi ſchema nativitatis ab Aſtrologo edici; & audies tibi denunciari: Aſtra tibi favent & promittunt tibi divitias, honores, vitam longam, niſi iſte vel iſte planeta interveniat. Numquam verò audies, te non moriturum. Ferunt Alexandrum M. audiſſe aliquando propè adeſſe Philoſophos quoſdam; atque illos advocaſſe, & de rebus dubijs interrogaſſe. Quos vbi ſapientes comperit, promiſit eis munera, iubens vt peterent. At illi: *Volumus, vt nobis immortalitatem dones.* Riſit ad hoc Alexander, inquiens: *Sapientes vos cenſebam, nunc verò ignorantes video. Quod enim mihi præſtare nequeo, quâ ratione vobis dem.* Tum illi: *Vt quid ergo tanquam immortalis vniverſum mundum turbas, vt eum tibi ſubijcias?* Refert Fr. Labata in apparatu Conc. to. 1. Nimirum optimè norunt omnes ſe morituros eſſe; ſed interim quamplurimi tam effrænatè & inſolenter vivunt, ac ſi immortales eſſent. *Si mortalis es*, ait Iſocrates, *vt mortalis vive:* Ad quid ergo multi immenſas conquirunt opes, munitiſſima ſtruere ſatagunt palatia; ſi brevi ſunt morituri. Audiamus Divum Chryſoſtomum homil. 32. ad Hebr. *In civitate, quæ eſt ruitura,* inquit, *nemo ædificat: Dic mihi rogo, ſi quis diceret fore, vt hæc civitas poſt annum corruat, illa verò non omninò, ædificarétne in ea, quæ eſt ruitura? Quamobrem nunc quoque dico, ne ædificemus in hoc mundo. Cadent paulò pòſt, & peribunt omnia. Quid verò caſura? Ante eius ruinam nos peribimus, & gravia patiemur, nos à nobis ipſis excedemus.*

II. Mors non eſt perſonarum acceptor.

II. Omnia prorſus æquat, nec vllum perſonarum reſpectum habet, adeoque inſtar meſſoris flores omnes ſeu altos, ſeu humiles, ſeu ſpecioſos ſeu informes falce ſuâ demetit & putrefacit, atque in fænum convertit. Unde quidam apud Divum Antoninum 4. part. ſummæ tit. 14. cap. 8. §. 1. dixit, ſi in graviſſima cauſa Judex deligendus eſſet, qui neutri parti plus faveret, ad ferendam æquiſſimam ſententiam, ſe vnam præ omnibus mortem delecturum, vt quæ inter pauperem & divitem, nobilem & ignobilem nullum planè diſcrimen facit. Conſtantius Imperator Romam aliquando aureo in carpento cum triumpho invectus, cùm cives obviam factos contemplatus eſſet, miratus eorum ſplendorem & magnificentiam, dixit: tot ſe videre Reges in vrbe Roma, quot cives. Viſis deinde palatijs, Pantheo, templis, columnis, arcubus, aquæ ductibus, obſtupuit ac dixit; *Naturam omnes vires ſuas in hanc vrbem effudiſſe.* Interrogavit deinde Hormiſdam Architectum ſuum, quid de Roma ſentiret. Quid ſolùm ſibi placere dixit, quod *didiciſſet Romæ æquè homines mori, ac alibi.* Refert Platina in Felice II. Congruit hoc dicto quod Diogenes Cynicus Alexandro Magno ſignificavit. Interroganti enim Alexandro, quid ita intueretur oſſa mortuorum? *Calvariam,* inquit, *& oſſa Philippi, patris quondam tui quæro, ſed inter plebiorum oſſa non diſcerno.* Magnum quidem inter homines diſcrimen, dum vivunt, cernitur, quemadmodum & inter flores, dum in prato virent. Poſtquam mortis falce demeſſi ſunt, omnes ſtipula & fænum ſunt. Hinc ni fallor, David à Scriptura S. appellatur Rex, dum Regni gubernacula tenebat; aſt vbi mortis tyrannidi tributum ab eo ſolvendum erat, detrahitur ei nomen Regis, & præcisè dicitur. *Appropinquarunt dies David, vt moreretur* 3. Reg. 2. Et infrà: *Dormivit igitur David cum patribus ſuis.* Nimir. mors Regis titulum morienti ſuſtulit, & plebeis eum parem fecit. Iam ſi res ita habet, quid inflatur vnus adverſus alterum: *Quid ſervo;* inquit Seneca l. 3. de ira c. vlt. *quid Domino, quid Regi, quid clienti tuo iraſceris? Venit ecce mors, quæ nos pares faciat.* Pulchrè S. Auguſt. l. de natu. & Grat. *Reſpice ſepulchra & diſcerne ſi poteſt, victum à Rege, fortem à debili, pulchrum à deformi; memor vtique naturæ ne extollaris.*

III. Mors incautos opprimit, quando minimè ſibi cavent.

III. Incautos opprimit, quando minimè ſibi cavent. Ut enim Tyranni fingunt ſe amicos, & ſimulant ſuis affabiles, permittit, vt ditentur, & eleventur, poſteà repentè eos deſpoliat, deprimit, & extinguit; quo modo Auguſtus Cæſar Officialibus ſuis vtebatur vt ſpongijs; connivens eis, dum ditarentur, poſteà expilavit. Ita etiam multis diuturnum vivendi ſpatium concedit, & permit-

permittit, vt ducant in bonis dies ſuos; & libidini indulgeant, quaſi fædus & amicitiam cum morte contraxiſſent ad extremum inopinato obruuntur, & deplumantur. Sunt enim aliqui, qui in libertate & iniquitate ſua adeò ſecurè vivunt, quaſi fædus, cùm morte inijſſent, immunitatemque ab ea emiſiſſent. Ita illi apud Iſaiam capite 28. dicunt; *Percuſſimus fædus cum morte, & cum inferno fecimus pactum.* Verùm mors fædus hoc facilè rumpit, & repentè eos obruit, cùm in peccatis quaſi ſecuri dormiunt; quod expreſſit pſalmus 54. cùm ait; *Veniat mors ſuper illos, & deſcendant ad infernum viventes; quoniam nequitia in habitaculis eorum, in medio earum.* Alij ſic legunt; *Decipiat illos mors.* Eccur verò? Quia inſtar aucupis permiſit eos pabulari in area donec plures congregarentur, & ſecuri ſimul indulgerent petulantiæ ſuæ, tum repentè adeſt in medio eorum, & reti ſuo involvit atque obtruncat; Deo ſic permittente, & diſponente in vindictam peccatorum. Quod verò addit: *Deſcendant in infernum viventes*; vult dicere tales ita opprimi, vt priùs videant ſe in inferno conſtitutos, quàm mori ſe adverterent. Huc facit quod Sancto Jobo reſpondit Baldab capite decimo octavo. *Abſcondita eſt in terra pedica eius, & decipula illius ſuper ſemitam.* Sed mira eſt impiorum cæcitas, qui laqueos & decipulas mortis non videant, cùm pateant in terra & ſemitis, hoc eſt, in ſepulchris paſſim in oculos incurrentibus. Nimirum fædus, quod cum morte fecerunt, perſuadendo ſibi annos plurimos eos cæcavit. Sic oppreſſit mors Iezabelem, è feneſtra proſpicientem, & ſeſe exornantem. 4. *Regum* 9. Baltazarem & Principes Babylonios convivantes. *Iſaiæ* 21. Holofernem vino ebrium. *Iudic.* 13. Siſaram dormientem *Iudic.* 4. Divitem illum de horreis cogitantem. *Luc.* 12. Amanem alijs interritum ſtruentem. *Eſth.* 7. Alij apud Iobum cap. 21. dicuntur *tenere tympanum & cytharam, & gaudere ad ſonum organi, ducere in bonis dies ſuos*, & ſubitò *ad infernum deſcendere.* Bene igitur monuit Seneca; *Neſcis quo loco te mors expectat: tu ergo in omni loco mortem expecta.*

IV. Mors nulli parcit ætati.

IV. Nulli parcit ætati, ita ut immaturos etiam abripiat, qui hanc lucem vix aſpexerunt, juvenes, pueros, infantes. Hinc enim. Pſ. 7. dicitur de ea; *Niſi converſi fueritis gladium ſuum vibrabit, arcum ſuum tetendit, & paravit illum, & in ea paravit vaſa mortis.* Gladio igitur & ſagittis utitur; gladio ad ſenes, qui prope ſunt, mactandos: arcu ad juvenes & infantes, qui procul à mortis termino legitimo abſunt, ſternendos. Quodque magis mirandum, gladium dicitur in ſenes vibratura; arcum verò in juvenes jam tetendiſſe, quaſi celerius cupiat interficere, qui multos ſibi dies promittunt, quàm illos, qui mortem indies expectant. Quis audivit talem tyrannidem? Idem confirmatur ex eo, quod *Amos* 8. legimus, oſtenſum Prophetę uncinum pomorum, additumque eſſe à Deo: *Venit finis ſuper populum meum Iſrael.* Uncino ſolent carpi poma, quæ in alto & procul remota hærent. Tales verò ſunt juniores, qui de morte adhuc nihil cogitant; & interim à mortis uncino repentè detrahuntur; quodque dolendum, majore ſuo periculo, quàm ſenes & adulti. Dejecta enim ex alto poma graviore caſu ruunt, & in terra ferè colliduntur; non ita quæ ex infimis ramis decidunt. Sic nimirum juvenes ægrè & impatienter, ac ferè imparati moriuntur; non ita ſenes, qui tædio vitæ affecti mortem expectarunt ſemper. Vnde illi in tempeſtate mori dicuntur Iob. 36. *Anima eorum in tempeſtate moritur.* Alij vertunt, *in pueritia.* Poma etiam, quæ vento totum & tempeſtate abripiuntur, ægrè & periculosè decidunt, ad colliſionem ſcilicet. In tali tempeſtate perierunt filij Iob, quando illis convivantibus & bibentibus vinum, repentè ventus vehemens irruit in domum, & concuſſit eam, oppreſſitque omnes Iobi filios & filias. *Iob.* 1. Ecce convivantes obruit, cum eos non opprimeret, dum ſubinde à parente vocati ſanctificarentur, h. e. ad ſanctitatem inſtituerentur. Idem contingit multis juvenibus; ut non evocentur, dum pietati vacant; ſed dum luſui, potationi & libidini operam dant. Quis fidat huic Tyranno?

V. Mors non parcit virtuti & pietati.

V. Non parcit virtuti & pietati; tam enim rapit pios, quàm impios, quod proprium tyrannorum eſt. Qua de re intelligi poteſt, quod Iſa. 24. dicitur: *Hæc erunt in medio terræ, in medio populorum; quomodo ſi pauca olivæ, quæ remanſerunt, excutiantur ex olea: & quemadmodum, ſi quis vindemiat racemos.* Olivæ dum excutiuntur ex olea, acerbæ ſunt; racemi verò, cum colliguntur, dulces ſunt; Iſti bonos & pios, illæ malos & impios ſignificant. Iam verò mors neutris parcit, ſed prout in falcem ejus incidunt; ita eos demetit; quemadmodum & meſſor tam bonas ſecat herbas, quàm malas; ut non vanè mors pingatur cæca; quaſi nullo reſpectu proximum quemque invadat. Quin imò à juſto initium ſuæ tyrannidis fecit, non occidendo prius Adamum, aut Cainum, impium, ſed Abelem juſtum, cujus rationem hanc dat Theodoretus eo loco; *Si Adam prior obijſſet firmiore fundamento mors niteretur, primum mortuorum excipiens peccatorem. Quia verò primum recepit eum, qui injuſtè occiſus erat dubium fundamentum habet*, q. d. ſi prius peccatorem rapuiſſet, videretur jure ſuo velut Rex legitimus eſſe uſus. At dum juſtum primo arripuit, oſtendit ſe tyrannum eſſe. Et mirum eſt, quod Moyſes, dum longam texit mortuorum ſeriem, & apponit ſingulis illam Epigraphen; *Et mortuus eſt* de uno Caino id reticet. Nimirum de eo, ut reprobo non erat, quod dubitaremus, ſi mortuus eſt; de alijs autem quoniam in dubium venire poterat, affirmat ſingulatim. Itaque nec Sanctiſſimi, uti ipſe Chriſtus, & ſanctiſſima ejus Mater, tyrannidem mortis effugere potuére. Taceo, quod eoſdem quandoque ita percelluerit, ut extrema quoque tentare ad tyrannidem ejus evitandam excogitaret. Ita enim Abraham ne occideretur, expoſuit uxorem Saram violationis periculo, quando ei ſuaſit, ut ſe ſororem ejus diceret, ſi raperetur à Pharaone. *Geneſis cap.* 12. Elias quoque qui cælum clauſerat, Iezabelis mortem ſibi intentantis mi-

nas

nas veritus in fugam ſe contulit, ac ſolùm vertit. 3. *Regum cap.* 19. vt latè oſtendit Sanctus Chryſoſtomus in Epiſt. capite 3. Neque hoc mirum, nam vti Sanctus Bernardus ſermo. de Villico iniquitatis ait: *Mors ipſa eſt crux horribilis, ad quam quotidie feſtinas, & non attendis. Vide, quomodo mors te crucifigit. Crura diſtenduntur, manus & brachia decidunt, pectus anhelat; cervix langueſcit, labia ſpumant, oculi ſtupeſcunt, vultus horreſcunt, facies exſudat, & morte tactâ palleſcit, &c.* Huius tyrannidis ſpecimen videmus ante oculos noſtros, in defuncto iſto. Cui tamen ex hoc capite gratulari poſſumus, quod huius Tyranni imperium iam evaſerit. *Mortuus eſt ſemel, mors illi vltra non dominabitur.* Quod quidem Apoſtolus de Chriſto dixit, competit tamen & nobis, Chriſti membris vti oſtendit Sanctus Chryſoſtomus homil. 17. in Epiſt. ad Hebræos. *Quid,* inquit, *an non adhuc morte illâ* (qua Chriſtus eſt mortuus) *morimur? Morimur quidem, ſed in ea non manemus, quod nec eſt quidem mori. Mortis enim Tyrannus, & verè eſt illa mors, quando mortuo non eſt ampliùs conceſſum, vt redeas ad vitam; quando autem vivet poſt mortem, idque vitâ meliore, hoc non eſt mors, ſed dormitio.* Itaque defunctus noſter poſt ſuperatam mortem iam dormit, quod ſi dormit, ſalvus erit; quia ſuo tempore reſurget ad vitam, vt ſperamus, immortalem. Huius enim ſpei fundamenta ſanè illuſtria nobis reliquit, &c.

Quare ceſſent lachrymæ, foras tibicines & turba tumultuans leſſum illi canens: *Non enim eſt mortuus, ſed dormit.* Quod ſi tamen eius ſomnum aliquid turbaret, quo minùs plenè in altero ſæculo conquieſceret, noſtrarum partium eſt, communi precatione impetrare ei requiem, & dulci cordis affectu pro vltimo valedicere; *Requieſcat in pace.*

EXHORTATIO XXXII.

Cur tam multi ante maturam ætatem moriantur.

THEMA.

Aſcendit mors per feneſtras noſtras, ingreſſa eſt domus noſtras, diſperdere parvulos de foris, juvenes de plateis. Jerem. 9.

MIrum eſt illud Mortis ſtratagema ad incautos opprimendos homines, de quo Jeremias c. 9. ait: *Aſcendit mors per feneſtras noſtras, ingreſſa eſt domos noſtras, diſperdere parvulos de foris, iuvenes de plateis.* Ubi ad literam quidam loquitur de Chaldæis, qui Jeroſolymam occupaturi & in domos civium irrupturi, indeque obvios quoſque maximè tamen immaturos ætate jaculis ſuis perempturi erant. Morali tamen ſenſu mortem nobis intentat; quæ & ipſa primò aſcendere dicitur per feneſtras, quia per occultas vias, qua minimè expectabatur, ex improviſo ſæpè nos adoritur. Per feneſtras enim nemo exiſtimatur facilè ingreſſurus, per ianuam intratur in domum. Deinde è domo, quam ingreſſus eſt, iaculatur in eos, qui forisſunt; qui & ipſi ſe in tuto

Mors per occultas vias nos adoritur &

eſſe putant, nec iacula è domo metuunt. Denique non in viros aut ſenes, ſed in parvulos & iuvenes ſua jacula intorquet; quia illi, cùm à morte longius ſe abeſſe cenſent, vt plurimùm feriuntur & mortis iacula incurrunt, quod teſtatur experientia. Plures enim immaturâ quàm maturâ ætate moriuntur, quod ex Evangelio colligi poteſt, in quo illi, quos à morte ſuſcitavit Chriſtus, omnes fuêre juvenes, Lazarus annorum triginta, vt ſcribit Epiphanius hæreſi 66. Videmus idem in hoc mundo; Quàm pauci enim reperiuntur ſenes! Computa fratres tuos ſexagenariè quod iam ſepeliſti? quot habes adhuc ſuperſtites? vix quartum aut quintum. Idem fac de coævis tuis amicis, vicinis, condiſcipulis; & idem reperies. Videmus & in arboribus. Quàm pauci matureſcunt fructus ex tam multis floribus? Quæ verò huius rei cauſa eſſe poteſt? Sanè omnes illæ ſoli Deo notæ ſunt, aliquas tamen magis luculentas hic indicabimus.

maxime juvenes

I. Eſt parentum culpa, quæ in filijs morte ſublatis ferè acrius plectitur, quàm ſi ipſi parentes è vita tollerentur. Malunt enim communiter ſepeliri à filijs, quàm ſepelire filios. Sic punitus fuit morte filioli infantis David, quem genuerat ex adulterio, *ſecundo Regum duodecimo.* Sic Aron ante Thare partem ſublatus eſt, ob patris idololatriam, vt ſentit Epiphanius *Geneſis vndecimo.* Similem ob cauſam filius Valentis Imperatoris extinctus fuit, quia parens ad eum hæreticos evocarat; cùm priùs præſente Baſilio inciperet puer convaleſcere. Ut eſt in vita Sancti Baſilij. Pari modo poſteri Jeroboam omnes deleti ſunt, & filij Achab ſeptuaginta decollati ſunt ob peccata parentum. Quinque etiam filij Mauritij Jmperatoris in pœnam parentis eo inſpectante decollati ſunt à Phoca. Fit hoc iuſto Dei iudicio, qui in promulgatione Decalogi dixit: *Ego ſum Deus Æmulator reddens iniquitatem patrum ſuper filios in tertiam & quartam generationem.* Deuteron. 5. Quod quidem ſtatuiſſe Deum, ait Tertullianus libro ſecundo, cont. Marcion. capite decimo quinto, ob populi duritiem, vt legi Divinæ obedirent, ſi non amore ſui, ſaltem filiorum ſuorum. Dum enim vident parentes propter ſua peccata deleri eorum filios, non poſſunt non acerrimè id ſentire, & ſemet accuſare velut eorum homicidas, & poſteritatis ſuæ everſores. Certè Ægyptij, qui priùs alijs plagis permoveri non potuerunt, vt dimitterent Hebræos; poſtrema illa, qua eorum primogeniti filij omnes perempti ſunt, commoti dimiſerunt eos. *Exodi* 11. & 12. Multoties etiam Deus obtinere nequit à parentibus, vt dent Deo, quæ Dei ſunt; vel vt abſtineant à peccato; ferit igitur poſtremo filios eorum; vt tandem aliquando manus dent.

I. Ob culpâ parentum.

II. Eſt culpa filiorum, eaque multifaria. Jnprimis quando parentibus ſunt immorigeri, vti filij Heli, Ophni, & Phinees 1. *Regum* 4. qui propter hoc, & alia gravia quædam peccata vno die ambo in prælio cæſi ſunt. Quibus accedit rebellis ille Abſalon, qui ob inſidias patri ſtructas à quercu tentus & ſuſpenſus perijt. Qua de re Sanctus Chryſoſtomus homil. de Abſalone ait:

II. Ob culpâ filiorum.

Adeſt arbor in campo, ramorum telis armata, quæ te excipiat fugientem, properantem rapiat, patris iniuriam in parricidam defendat. Adeſt, inquam, *arbor, quæ nec patrem, vt tibi parcatur, audivit, & iuſſa Dei inſtanter implere contendit.* Nota eſt hiſtoria illius juvenis è Catalonia qui natus annos 22. parentis monitionibus rebellis, tandem ob commiſſa latrocinia ad capitale ſupplicium damnatus, & ſuſpenſus in patibulo, ſubitò barba & capite, non minus, quàm ſenex nonagenarius incanuit. Quo miraculo oſtendit Deus juvenem illum ſi parenti obtemperaſſet, ad eam ſenectutem fuiſſe perventurum: Uti hoc expoſuit Epiſcopus illius loci apud ſanctum Bernardinum Conc. in 2. Dom. Quadr. Quando etiam temerè ex præſumptione longioris vitæ ſceleribus indulgent, merentur ante tempus è medio tolli uti ſcribit D. Cyrillus Alexandr. orat. de exitu animæ: *Qui dicunt*, inquit, *Peccemus in iuventute, & in ſenectute ad meliorem ſenſum redibimus, iſ à Dæmonibus illuduntur ac deridentur; quantum qui ultra peccant, eis ad ſanitatem redire non datur, ſed in juventute mortis falce demetuntur; ut Amon, Iſraelitarum Rex.* 4. Regum 21. Amon iſte filius fuit Manaſſis Regis Iuda, regnare cœpit viginti duorum annorum adoleſcens, & quia imitatus eſt vitia parentis ad huc juvenis, non pænitentiâ ſenis, poſt duos Regni annos à ſervis ſuis trucidatus eſt: De quo ſcribit Glycas 2. p. Annal. quod hujuſmodi cogitationem animo ſuo voluerit. Pater meus à puero multa ſcelerata fecit, in ſenecta pænitentiam egit. Quamobrem & ipſe hac in ætate pro animi libidine me geram, & deinceps ad Dominum me convertam. Hac igitur de cauſa Deus pœnitentiam illius non expectavit, quando Patris calamitatibus nullo modo factus eſt melior.

Stultitia hæc iſtius juvenis fuit, qui ex paterno ſucceſſu ſuum ſibi nullo nixus fundamento ominatus eſt. Benè ergo Eccleſiaſtes c. 7. dixit: *Ne impiè agas multum; & noli eſſe ſtultus, ne moriaris in tempore non tuo.* Taceo alia peccata, quæ juvenibus vitam abrumpunt, de quibus alibi dictum eſt. Denique tam debet eſſe mors ante oculos juveni, quàm ſeni, *non enim eſt amor ex cenſu ſed ex depoſito*, inquit Seneca in Epi. Si quis tibi hodie depoſitum aliquod crederet, cras alteri aliud, rurſum perendie vnum alij cuiquam, ea lege, vt quocunque tempore à ſingulis repeti queat. Nullus horum eſt ſecurior altero de tempore repetendi depoſiti; ſed omnes in ſingulos dies parati ad hoc eſſe debent. Vita hæc præſens velut depoſitum à Deo nobis commiſſa eſt; vt quandocunque placet, repetere id queat. Nemo ergo ex omnibus nobis plures ſibi dies polliceri poteſt, quàm alius quicumque.

III. [Ob] bonũ parentum.

III. Bonum parentum, qui quandoque nimiũ diligunt liberos ſuos, & propter illum amorem abſtrahuntur ab amore, & cultu Dei; nimium inhiant bonis temporalibus, vt quibuſcumque artibus divitias eis comparent; vel etiam nimis blandè eos educant, omnia indulgent. In hoc caſu beneficij loco ducere parentes debent, cùm auferuntur eis liberi. Ita Sanctus Chryſoſtomus hom. 6. in ep. ad Theſſalon. reſpondet matri, dolenti mortem filij. *Quomodo non putas Deum irritari? Nam ob idipſum plerumque filios aufert, ne ad eum modum illis alligata ſis, vt ſpem tuam ab illis auferas. Æmulator enim eſt Deus, & vult à nobis maximè omnium diligi, idq; eâ ratione, quod nos admodum vehementer amat. Propterea & Deus illum tibi abſtulit, &c.* Ludit hoc modo Deus cum parentibus, quo modo Auguſtus Cæſar luſit cum Pollione, apud quem cùm aliquando cænas animadvertiſſet, ſervum Pollionis, quod criſtallinum forte fregiſſet vitrum, ab hero ad murenas damnatum abripi; liberari ſervum iuſſit, & omnia Pollionis vaſa cryſtallina virgula confregit, vt ſic anſam ei adimeret impoſterum tam ſtultè ſæviendi, & rem fragilem tam perditè amandi Fulgoſ. lib. 5. Quando igitur parentes tam inſanè liberos amant, vt illorum gratiâ Deum offendant, iure merito eos abripit, & quidem magno parentum bono. Ferunt inter alias artes capiendi Elephantes, hanc vnam eſſe: Attendit venator ad arborem, ad quam dormiens ſe inclinare ſolet beſtia, eamque maiore ex parte ſecat, vt cùm elephas ei rurſum inniti cœpit, vnà cum ipſo cadat. Sic miſer capitur, quia ſurgere ob corporis molem nequit. Ita Barth. Angl. de propriet. rer. Sic venatur Deus cor noſtrum. Id enim ſi ſe ad amatam aliquam creaturam nimium affigit, reſecat eam Deus, vt ſic liberi ab ea demus manus Deo, & ductum eius ſequamur. Sic mariti mortem interpretata eſt Sancta Melania, quæ eo mortuo, gratias Deo egit & dixit: *Iam expeditius tibi ſervitura ſum Domine, quia tanto onere me liberaſti*, vt ſcribit Sanctus Hieronym. epiſt. 25. Ita B. Borgias mortem coniugis ſuæ lubens tulit, vt liber in religione ſervire Deo poſſet.

V. Ob bonum aliorum, & maximè complicũ in perpetratis malis.

IV. Ob bonũ filiorum.

IV. Bonum filiorum, quos providet Deus, ſi viverent, pervertendos aut peiores futuros, adeoque gravius etiam damnandos. Qua de re pſalm. 57. dicitur: *Priuſquam intelligerent ſpinæ veſtræ rhamnum ſicut viventes, ſic in ira abſorbet eos.* Sanctus Hieronymus legit, *Priuſquam ſpinæ veſtræ creſcant in rhamnum.* Paraphraſtes ita explicat; *Priuſquam impij teneri dureſcant, dùm adhuc ſunt herba, tempeſtate & turbine deſtrues eos.* Rhamnus ſpina eſt maxima & velut arbor, ut ait ibi Theodoretus; ramos etiam ſpargit aculeis rectis, non aduncis, ut cæteri rubi. Porro verbis illis minitatur Deus Sauli, & ejus aſſeclis celerem pænam, ut ait Theodoretus: Sed in Saule etiam perverſis filiis, ne in malitia creſcant, & fiant ſpinoſæ arbores, rectis & malitioſis aculeis Deum & homines impetentes, qui prius obliquè & timidè peccabant. Hos ergo ſicut viventes, h. e. celeriter & rapaciter quaſi in ira abſorbet. Sic abſorbuit Iulian. Apoſtatam, quando is minatus eſt Catholicis perſecutionẽ poſt reditum ſuum è Perſide inſtituendam; cæleſti enim lanceâ; priuſquam rediret, eum confixit. Sic abſorbuit. Valent Arianum Imp. & in tugurio vivum excuſſit, quando is Conſtantinopoli interitum machinatus eſt Baron. Anno 518. Maximè verò id agit Deus, quando prævidet aliquos, ſi creſcerent ætate, peſtem Reipubl. futuros. Quemodmodum Areopagitæ damnarunt aliquando puerum, quod cornicum oculos crudeliter confixiſſet; inde enim conjectabant

jectabant futurum olim immanem & ſanguinarium hominem, ſi viveret teſte Quintiliano lib. 5.c.9 Huiuſmodi ſpina erat filius Zenonis Imp. qui mortuo parente à proceribus regni luxu Sybaritico ad omnem licentiam & libertatem educatus, cœpit iam iuvenculus ob expectationem imperij ſublimis incidere, & cervices erigere, atque vt paucis dicam, inquit, Suidas, erga omnes non alium ſe præbere; quàm adverſus ſervos. Verùm inſpector omnium rerum Deus pertæſus ob nimiam eius improbitatem, ita illum mulctavit vt alui pro fluvio multos dies ſine ſenſu, lectum inquinans, immaturâ ætate rebus humanis eximeretur. Benè igitur Boëtius l.4.de Conſo.proſa,4.dixit: *Si nequitia miſeros facit, miſerior ſit neceſſe eſt diuturnior nequam: quos infeliciſſimos iudicarem, ſi non eorum malitiam ſaltem mors extrema finiret.*

V. Ob bonum aliorum, & maximè complicũ in perpetratis malis.

V. Bonum aliorum, maximè complicum & ſociorum in perpetratis malis; in quorum cautelam quando Deus rapit vnum immaturâ ætate, vt cæteri ſibi caveant. Quando aviculæ colludant, & quaſi extra aleam conſtitutæ cantibus ſe recreant, contingit ſubinde, vt accipiter vnam ex illis rapiat; tum omnes aliæ conticeſcunt, & ſubter arborum frondes ſeſe abſcondunt atque ſubducunt, ne & ipſæ rapiantur. Incauta eſt iuventus & prona ad omnis generis vitia, præſertim quando pravâ ſocietate iuncti ſunt. Ergo vt eos compeſcat Deus, mittit ſubinde accipitrem illum rapacem, mortem, vt abripiat vnum è medio eorum, quo reliqui perterriti ad modeſtiam ſe componant. Cuius rei luculentum habemus exemplum in filijs Davidis, quos Abſalon velut fratres invitavit ad ſolemnitatem inſtitutam in tonſura ovium ſuarum, & regium convivium. 2.*Regum* 13. Bibitur ergo, & comeditur liberaliſſimè vſque ad temulentiam. Sed en repentè conſurgit Abſalon in Amnonem fratrem, & opera ſervorum ſuorum illum trucidat temulentum. Quid actum? Hoc ſpectaculo filij regis omnes conterriti aſcenderunt ſinguli mulas ſuas, & diffugerunt. Eccur verò? quia timebant ne & ipſi occiderentur, vti Amnon, quaſi Abſalon ſolus cuperet eſſe ſuperſtes, vt patri in regnum ſuccederet; ne quis alius fratrum præferretur; ſicut Turca cùm habet prolem, omnes fratres occidit, ne ipſi Regnum invadant; vt inquit ibi Cornelius à Lapid. En quàm citò horum lætitia in luctum converſa eſt vnius internecione ſopita eſt; Nemo ferè iuvenum percellitur, cùm ſenem vident vel audiunt extinctum; at ſi quis floridus adoleſcens, aut nobilis virgo interijt, omnes turbantur ac ſtupent. In primaria Germaniæ civitate duo ſibi proxima ad cœmeterium viſuntur ſepulchra; Senis vnum, iuvenis alterum. Utrumque commune illud Adami & poſterorum eius Epitaphium continet; *Et mortuus eſt?* Verùm ſenis mulus aſſertivè; *Et mortuus eſt.* Iuvenis verò interrogativè; *Et mortuus eſt.* Voluit autem hoc diſcrimine indicare prudens inſcriptor; mirum non eſſe, ſi ſenex ille vitæ ſatur obiit. At verò juvenem illum ætate, formâ, viribus, opibus præſtantem, nondum 20. annos natum, mortis tam ſecurum, qui velut Parcas decepturus vixit, interijſſe, hoc mirandum eſſe, hoc dolendum. Refert Jerem. Drexelius noſter in Mortis Prodromo. Nimirum juvenes, velut nuper ingreſſi mundum non cogitant de egreſſu, ſed ad multos aſpiciunt annos, quos attingere poſſint. Hinc eorum libertas & libido vivendi effrænatè ex multis oblivione. Propterea frequenter à morte præoccupantur & intercipiuntur aliqui, vt cæteri diſcant ſapere. Horum vnus hodie in conſpectu noſtro iacet, qui tametſi non invitus, ſed benè cum Deo contentus, & ad vitam alteram diſpoſitus ex vita hac diſceſſit, non exiguum tamen adoleſcentibus alijs timorem iniecit, & documentum reliquit, vt & ipſi ſibi attendant, ne in eoſdem Mortis caſſes incidant, cùm minimè expectant, &c.

EXHORTATIO XXXIII.

Cur quando etiam iuſti acerbâ & violentâ morte occumbant?

THEMA.

Etſi coram hominibus tormenta paſſi ſunt, ſpes illorum immortalitate plena eſt. Sap. 3.

Humana vita eſt ſimilis viæ.

MEritò S. Ephrem laudat S. Iulianum Anachoretam, qui dicebat: *Via ſimilis eſt humana vita, & ideò magis conſideranda nobis ſunt, non quæ in itinere occurrunt, ſed quæ poſt viam confectam nobis eventura ſunt*, apud Surium in eius vita 9.Iun. Non affligitur mercator, quod in mari varijs tempeſtatibus jactatus ſit, modò ſalvus & incolumis vnà cum ſuis mercibus ad propria remearit. Eadem peregrino mens eſt. Tametſi enim in via in prædones inciderit, & multa adverſa pertulerit, parum iſta curat, ſi ſalvus patriam attigit. Idem videre eſt in hac vita. Etenim ſi viam huius vitæ conſideremus, contingunt adverſa tam iuſtis, quàm iniuſtis: obruuntur ab inſperata morte, & illi & iſti cruciantur & premuntur doloribus mortis tam illi, quàm iſti. Denique violentâ etiam manu perimuntur etiã Sancti & innocẽtes. Videamus Abelem iuſtum, nónne is cũ crederet ſe comitari fratrem ad expatiandum in agrum, repentè & inſperatò ab eo correptus & crudeliter obtruncatus eſt? Nónne etiã Prophetæ, Apoſtoli, & Martyres diris occubuêre ſupplicijs? Nónne etiamnum multi probi & innocẽtes ex inſidijs quodammodo à morte opprimuntur, nónne ſæpè & ipſi in flore ætatis rapiuntur; nonne etiam priùs diris ſæpè doloribus exagitantur; ita ſanè experientia docet. Quare hic obſervanda eſt doctrina Anachoretæ; *Non tam de via, quàm de viæ termino nobis laborandum eſſe*, Id quod etiam Sapiens monet Sapi. 3. *Etſi coram hominibus tormenta paſſi ſunt, ſpes illorum immortalitate plena eſt.* Nihil obeſt, iuſto ſi per ſpinas ad immortalem gloriam eat; & nihil prodeſt impio, ſi per roſas eat ad gehennæ ſpinas æternas. Quia tamen nihil ſine cauſa divina ſtatuit Providentia: videamus cur & iuſti ſubinde ex hac vita per varios cruciatus, aut diuturnos morbi dolores Deo ſic diſponente tranſeant ad alteram.

I. Id fit, vt expient peccata levia, quæ fortè I. Vt expient

…ccata le-…, quæ …tè non-…m expia-fuerunt.

nondum expiata fuêre. Magna verò illis gratia ſit ſi in hoc ſæculo potiùs, quàm in purgatorio à nævis ſuis expurgentur. Hinc Malachiæ 3. dicitur de Chriſto; *Purgabit filios Levi, & colabit eos quaſi aurum, & quaſi argentum.* Levi Hebr. idem eſt; quod *aſſumptus*: talis autem eſt juſtus, juxta id Matth. 24. *Vnus aſſumetur, & unus relinquetur.* Ergo etiam aſſumendi ad cælum habent ſæpè aliquid quod, colatione & deſtillatione indigeat, ſicut aurum? & argentum necdum purificatũ percolari in furno, & à ſcotia depurari debet. *Nihil enim coinquinatum intrabit in Regnum cælorum* Apoc. 21. Et quid tandem eſt in rerum natura, quod vel mundum & utile non preſſura aliqua indigeat? *Sic enim ſpicarum grana tribulis attrita, ariſtis & paleis nudantur. Sic oliva prælo preſſa in olei pinguedinem defluunt. Sic botri vinearum tunſi calcibus, in vinum liqueſcunt*, inquit Sanct. Gregor. l. 7. Epiſt. ep. 32. Hinc S. Ignatius Leonibus objiciendus dixit; *Frumentũ Chriſti ſum, dentibus beſtiarũ molar, ut panis mundus inveniar.* Joannes Anachoreta fratri cuidam ſuo tertianâ laboranti, rogantique ut ab ea liberaretur, reſpondit; *Rem tibi neceſſariam cupis abjicere? Vt enim corpora nitro vel aliis hujuſmodi lenimentis abluuntur à ſordibus: ita animæ languoribus aliiſque hujuſmodi caſtigationibus purificantur*: apud Ruffinum in vitis PP. Scimus etiam Lyduinam Virginem Schiedamenſem propter exiguam curioſitatem, qua ſemel invitata ad ſpectandas in glacie lubricationes puellarum, dum ſpectaret, ab una cum impetu in ſe delata, in terram poſtrata coſtam fregit; caſtigatam eſſe, & per varias infirmitates ſupra annos 30. exantlatas vitam in magna ſanctitate clauſiſſe; ex ejus vita 14. April. Maximè verò mirandum, quod narrat Anaſtaſius Synaita. l. 9. in ſcript. quæſt. 17. de Anachoreta, virtutibus & prodigijs claro, cujus diſcipulus in vicinam urbem ad quærendum victum incidit in pompam funebrem alicujus viri opulenti ſolemnem maximo civium comitatu, condecoratam quoque præſentia Epiſcopi & Cleri, cum facibus & cantu; deinde regreſſus ex urbe reperit in cella Magiſtrum ſuum ab hyæna interemptum. De hac utriuſque defuncti diſpari ſorte plurimum conſternatus Deum obteſtatus eſt, quid tandem id ſibi vellet; audijtque hoc reſponſum; *Divitem illum inter multa ſcelera unum feciſſe bonum opus, cujus præmium receperit in ſepultura illa honorifica; ſcelerum pænas recepturus in gehenna: Anachoretam verò inter eximias virtutes quandam contraxiſſe noxam, cujus pænam luerit ab hyæna laceratus: virtutum præmia in cælo accepturus.* Simile quid accidit bono illi Prophetæ, qui ab altero ſeductus, diverterat ad eum & comedit contra interdictum; ideoque leoni ad jugulum traditus eſt. 3. *Reg.* 13. ut ea morte ſuum expiaret peccatum. Quo propoſito exemplo ſcribit B. Brigidæ lib. 5. Revel. inter l. 14. quæſt. 1. ex ore Chriſti; *Quandoque juſtis flebilis exitus contingit ad majus eorum meritum, ut qui ſemper per vitam in virtutibus fuêre ſoliciti, per mortem contemptibilem liberi evolent in cælum.*

II. gloriâ

II. Ut, tametſi nil expiandum habent, digni fiant cæleſti gloria, eamque mereantur patiendo, ſi fortè agendo non meruerunt. Multi enim non habent vires aut talenta ad operandum pro cælo; itaque patiendo comparare id ſibi debent. Alioquin ſi id neutra via quæramus, nullo jure petere poſſumus. Quod enim noſtro labore non acquirimus, noſtrũ æſtimari non debet. Severus Jmp. tribuno ſuorum militum hoc ſymbolum dedit; *Laboremus*: Pertinax Imp. *Militemus*, referente Ælio ſpar. & Julio Capitol. Porrò laborare dicimur non tam operando, ſed etiam ægrotãdo. Qui igitur per labores, virium defectu, gloriam conſequi nequeunt, poſſunt ægrotando. Præclarus quidam bellator Roder. de Vivar. Hiſpanus in domo ſua menſam fortium conſtituiſſe refertur ab Oſorio Conc. I. in Dom. Infr. Oct. Aſcenſ. in qua tantum ſtrenui conſidebant milites, qui egregia facinora in bello perpetrarunt. Cumq; in eã menſam ſe inſerere vellet vir quidam illuſtris Martinus Pelaez, nullo tamen bellico facinore inſignis, Prohibitus eſt, donec & ipſe talia præſtaret facta. In cælo meti viri ſtrenui ſunt, qui [illegible]c multa fecerunt, aut tulerunt. Ad hos qui admitti vult, laboret ſeu faciendo bona, ſeu patiendo mala. Mirãtur aliqui cur in poſſeſſione Dominiorum, quæ tradidit Deus judæis in Palæſthina, nõ numerentur. *Exodi* 3. ſoli Gergeſæi, cùm recenſeantur alii, nim. Chananæi, Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi, & Hevæi & Iebuſæi. Ubi manent Gergeſæi? Reſpondent Hebræi, quod hi ſponte ceſſerint ſuis domiciliis. Quia igitur Hebræi in horum expulſione nihil laborarunt, noluit Deus cenſere eos in Hebræorum poſſeſſione. Eandẽ ob cauſam prohibuit eis ſpolia urbis Jericho, quia in ejus expugnatione nihil laborarunt, tubas tantum inflarunt, & muros dejecit Deus, *Ioſ.* 7. Paulò pòſt verò conceſſit eiſdem ſpolia urbis Hai, quia hanc manu armata occuparunt, *Ioſ.* 8. Denique Hebræi omnes non niſi per multas pugnas & ærumnas, nec niſi per mare rubrũ, & Iordanem ingreſſi ſunt in terram lacte & melle manantem. Unde Origenes hom. 7. in l. Num. ait: *Non eſt poſſibile venire in terrã promiſſionis, niſi per amaritudines tranſeamus.* Ad Perſarum Regem nemini patebat acceſſus, niſi prius quis oſcularetur virgam ejus auream. *Eſth.* 5. Denique ex Apoſtolorum ſententia, *per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum Dei.* Act. 14. Parvuli ſoli in Chriſto renati cælum ſine labore & merito obtinent titulo hæreditatis, à Chriſto ſibi paratæ, quia necdum pugnari potuerunt. Cæteris laborandum eſt, ac ſi hoſtes aliquos, quibuſcum luctarentur, non habuerunt, habent ſaltem Mortem, cum qua ſi diu luctandum eis ſit, Dei beneficio id adſcribãt, qui per hanc viam eos menſa Heroum cæleſtium dignos reddere voluit.

Cæli merentur patiendo ſi fortè agẽdo non meruiſſent.

III. Ad exempelum bonorum, malorum verò terrorem. Cùm enim vident boni cruciatus & ſimul patientiam juſtorum, eo exemplo animantur ad fortiter agendum, aut ſimilia patiendum. Improbi vera cogitant, ſi hoc *in viridi ligno factus* Deus, *in arido quid fiet?* Si juſti hic tanta patiuntur, injuſti nihil ſuſtinebunt? Audiamus Ieremiam cap. 49. *Hæc dicit Dominus; Ecce quibus non judicium, ut biberent calicem, bibentes bibent* (id eſt certiſſimè bibent) *& tu quaſi innocens relinqueris?*

III. Ad exemplum bonorũ, malorum verò terrorẽ.

Non

Non eris innocens, (h.e. immunis à pæna) *ſed bibens bibes*. Ex pupillis & infantibus argumentatur Deus contra improbos. Si enim infantes ſæpè immaturâ & dirâ morte tolluntur ex hac vita, qui eam non meruerunt; quomodo parcetur peccatoribus? Quàm multi infantes multo tempore luctantur cum morte? Quàm multi cum ſanctis illis innocentibus gladio pereunt hoſtili, in aquis & incendio! Et quamobrem niſi ad terrorem improborum? Flagellatur interdum canis coram leunculo, non alia de cauſa, niſi ut caveat ſibi à verberibus leo, adeoque ferociam ſuam ponat. Pari de cauſa Deus cruciat interdum innocentes, ut metuant ſibi nocentes. Unde Sanctus Ambroſius exclamat ſerm.92. *Quanta eſt circa nos Dei noſtri ſolicitudo! Illos* (Matyres) *examinat, ut nos erudiat; illos conterit, ut nos acquirat; eorumque cruciatus noſtros vult eſſe profectus*. Et ſerm.77. *Videte quid Martyribus debeamus, in quo alter tortus eſt, ut alius ſalvaretur. Alter carnificem pertulit, ut Chriſtum alter agnoſceret: Alter morti addictus eſt, ut alius vita potiretur æterna: & ad poſtremum ſanctus occiſus eſt, ut peccator evaderet*. Et cur ipſe Chriſtus Dominus talia et tanta perpeſſus, niſi ut quemadmodum ipſe dixit ad pias fæminas, inde colligamus: *Quia ſi in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet*? S. Petrus è Dominicana familia Martyr, cùm aliquando ex falſa ſuſpicione accuſatus pœnas ſuperioribus quaſi reus dare cogeretur, ad Chriſti Crucifixi imaginem cæpit amarè quaſi filius coram patre conqueri ac dicere; *Ecce Domine, quid feci; an neſcis me innocentem? & cur tamdiu hac infamia notor*; Cui Dominus cum cruce; *Et ego Petre quid feci, ut in hanc crucem agerer; Ergo vel exemplo meo tuas ærumnas pati diſce*. Ad hæc vir ſanctus partim ſolatio, partim rubore ſuffuſus, hanc ærumnam ſuam cæleſtem credidit eſſe favorem, adeoque pluribus & majoribus oneravi flagitavit, ut ſimilior Chriſto fieret. Ribadeneira in ejus vita 29. Apri. Hæc etiam nobis cogitanda ſunt, cùm quem cernimus ante mortem diris exerceri doloribus; Chriſtus eum ſibi aſſimilari cupit, & diſcipulum ſuum fieri; quod agnovit Sanctus Ignatius Martyr, qui cùm ad leones duceretur dicebat; *Nunc incipio fieri diſcipulus Chriſti*.

IV. Ne putemus in terra beatitudinem quærendam & meritorũ retributionem eſſe.

IV. Ne putemus in terra beatitudinem quærẽdam, & meritorum retributionem eſſe. Si enim juſtis omnia proſpera & nulla adverſa contingerent, mercenaria fieret Dei ſervitus; & quis non vellet virtutem ſequi, eo duntaxat fine, ut hic bene ſemper haberet? ſed ſtulta eſſet hæc cogitatio. Non eſt enim hic locus triumphandi, ſed militandi. Quemadmodum enim Duces Romani alibi pugnabant, ſed Romæ duntaxat triumphabant; ita in terra locus pugnæ, in cælo locus coronæ eſt. De templo Salomonis, cùm ſtrueretur, dicitur 3.Reg.6. *Malleus & ſecuris, & omne ferramentum non ſunt audita in Domo cùm ædificaretur*. Cauſam reddunt Abulenſis, Lyra. & Ribera lib. 5. de templo cap. 12. quia lapides & ligna jam foris in monte delata; ſecta & aptata erant. Hunc in modum *hic tundimur adverſitatibus*, inquit eo loco Eucherius & Angelomus, *& diſciplina veritatis exercemur, ut illic locis juxta meritis congruum diſponamur, & caſtigatione ceſſante, ſolo amoris glutino, quo ad invicem copulemur, uno impleti ſpiritu perfundamur. Hic enim foris tundimur, ut illic ſine reprehẽſione inveniamur. Hic malleus, hic ſecuris, hîc omnia tunſionum reſonant ferramenta: in domo autem Dei nulli ictus audiuntur, quia in æterna patria omnes jam percuſſionum ſtrepitus conticeſcunt*. Quemadmodum ergo Petrus neſcit, quid diceret, cùm ad Chriſtum dixit in monte Tabor: *Faciamus hîc tria tabernacula*, Matth.c.17. ita errant etiamnum, qui exiſtimant nulla hic imminere adverſa iis, qui Deo exactè ſerviunt. Mundus hic terra Chabul, h.e. vilis & lutoſa eſt, ſeu ut alii vertunt, *non placens*: nec digna retributio eſt, quã dedit Salomon Regi Hiram, pro cedris pretioſis ab eo acceptis. Vnde egreſſus Hiram cùm eam aſpexiſſet, contempſit & dixit: *Hæccine ſunt civitates, quas dediſti mihi frater*? 3.Reg.9. Abſit ut hunc lutoſum pagum eligamus pro cæleſti civitate, cujus *plateæ aurũ ſunt mundum*, ut vidit Ioannes Apocal.c.21. Graviter reprehenſæ ſunt à Moyſe tribus Gad & Ruben, quod ſpretâ terrâ promiſſionis lacte & melle manante elegerint eis Iordanem domicilia ſibi ſtruere, & in paſcuis propter pecora ſua ſtationem ibi figere. *Num*.32. Multo magis reprehenſione digni ſunt, qui cælo neglecto in terra, ubi animales paſcuntur homines, requiem ſuam quærunt. Latro blaſphemus ita deſipiit, ut ſalutem ſuam in terra quæreret; *Salva temetipſum & nos*: ideò cælum & terram perdidit. Latro verò orans non niſi cælum expetiit, & ideò mox invenit. Ille oculos in pede, hic in capite habuit, *Eccle*.2. Ille ſtultus, hic ſapiens. Videmus igitur viam ad cælum variam & ancipitem eſſe, adeoque ſolum viæ terminum eſſe obſervandum. Hunc ſcopum qui bene tangit, vincit; non qui benè collimat. Octo beatitudines Chriſtus recenſuit, ſed cur primariam omiſit, illam videl. quam Ioannes Apoc.14. aperuit dicens: *Audivi vocem de cælo dicentem mihi: Beati mortui, qui in Domino moriuntur*. Cur igitur hanc omiſit Chriſtus? Reſpond. Cardinal. Cajetanus. Chriſtum recenſuiſſe eas tantum, quæ ſunt viæ ad cælum: Unam igitur hanc in omnibus intelligendam, ſi in Domino ſeu in Dei gratia moriantur. Hæc viarum terminus eſt. Soli qui in domum Rahab confugerunt, immunes ab incendio fuerunt, reliqui omnes perierunt. *Ioſ*.6. Meretrix ea vocatur, quia opera in gratia facta cælum merentur. Domus ejus muro adhæret, & portæ civitatis vicina eſt, quia gratia gloriæ viciniſſima recta ad eam promovet eos, qui in gratia obeunt, & ex hoc ſæculo abeunt.

His prælibatis ad defunctum noſtrum convertimur, & quia intelleximus gravi & diuturno morbo non ſine magnis doloribus cum morte luctatum eſſe; non eſt, non eſt, inquam, quod inde conjectemus eum propter hoc à Deo vel punitum, vel, quod abſit, abjectum fuiſſe. Cogitemus potius aurum fuiſſe, quod per ignem purificandum & probandum erat: botrum fuiſſe in torculari premendum, ut vinum dulce redderet: olivam fuiſſe, ut ab amurca purgaretur &c.

EXHORTATIO XXXIV.

Cur ſubinde juſti immaturâ ætate è mundo eripiantur.

THEMA.

Placita erat Deo anima illius, propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum. Sap. 4.

otri de-
orant
os, qui in
enecta
rimo
maturi
unt ad
egnũ cæ-
orũ : Oli-
æ verò
os, qui in
ætate te-
era jam
ælo ma-
uruerũt.

PRopheta Iſaias c. 24. combinat fruges duas ſuo tempore colligendas, quæ tamen ſibi invicem non parum adverſantur, olivas ſcil. & racemos. *Hæc erunt in medio terræ*, inquit, *in medio populorum: quomodo ſi pauca olivæ, quæ remanſerunt, excutiantur ex olea; & racemi, cùm fuerit finita vindemia.* Olivæ colliguntur ex olea, racemi ex vite: Sed diverſo tempore: olivæ cùm adhuc immaturæ & acerbæ ſunt: botri verò cùm dulces & maturi ſunt; & tamen & iſti & illæ ſuo tempore leguntur; quia olivæ, ut dent oleum, legi & premi debent, antequam matureſcant. botri è contra, poſtquàm maturuerunt. Botri igitur denotant eos, qui in ſenecta primò maturi ſunt, ad regnum cælorum, olivæ verò eos, qui in ætate tenera, jam cælo maturuerunt. Hujuſmodi olivam præ oculis habemus; noſtrâ quidem opinione ad olivitatem immaturum, Dei verò ſententia planè maturum ad fundendam oleum. Nos arbitramur à morte quidem cæca, per errorem eſſe prehenſum; ſed novit illum ſuo tempore collectum jam idoneum ad cælum. Docemur hoc à Salomone, qui Sap. 4. ait; *Placita erat Deo anima illius: propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum.* Si placita Deo fuit anima illius, ergò cælo jam matura fuit. Cæterùm, ut præproperam juvenum mortem æquiore animo feramus, deſpiciamus cauſas aliquot, cur hac ætate juſti & boni adoleſcentes ex hac vita rapiantur?

I.
Ex beneplacito Dei, ne ſi diutius in hoc ſæculo nequam commorentur, aliquando pervertantur.

I. Contingit hoc ſæpè numero ex divino beneplacito, ne ſi diu in hoc ſæculo nequam commorentur, aliquando pervertantur. Teſtem adduco prædictum Salomonem, qui eodem capite ſubjungit: *Placens Deo factus eſt dilectus, & vivens inter peccatores tranſlatus eſt: raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius.* Rationem mox ſubdit: *Faſcinatio enim nugacitatis obſcurat bona, & inconſtantia concupiſcentiæ tranſvertit ſenſum ſine malitia.* hoc eſt innocentis, q. d. quia juvenes incauti ſunt, & rerum ſæcularium aſpectu facilè capiuntur atque effaſcinantur, ut ab earum amore vix ullis modis abſtrahi poſſint, ſicque incidunt in laqueos Dæmonis, idcircò rapit eos ſæpè Deus ex hoc ſæculo dum adhuc malitia carent, ne pereant. Sic hortulanus videns arborum fructus ex horto ſuo in plateam propendere, non expectat donec matureſcant; ſed antè tempus colligit, quia novit à prætereuntibus diripiendos, niſi ipſe præveniat. Quare optimè quidam agricola Hiſpanus, rogatus cur immaturas fruges ex horto ſuo portui maris expoſito, decerperet, reſpondit: *Præſtat immaturus fructus in mea lance, quã maturus in ore felis.* Metuebat enim ne prædones Mauri, qui illic vagabantur, eum ſibi præriperent. Hujuſmodi fruges erant innocentes illi, pro Chriſto occiſi. Horum enim aliqui vel à Gentilibus parentibus vel à perverſis Hebræis nati erant, ut proindè periculum eſſet, ne ſi vitam protraxiſſent, è numero illorum fierent, qui vociferabantur: *Crucifige, Crucifige.* Unde Sanctus Chryſologus de illis Herodem ita alloquitur; *Non ſolùm non iſtum puerũ non inveniſti, ſed nec illis pueris aliquid nocuiſti; imò inſcius, quod illis proderat, hoc egiſti.* In ſerm. de Innocent. Nihil mali intulit Ioſeph fratri ſuo Beniamino minimo, quando ejus ſacco clam inſeri ſcyphum juſſit, ut inde quaſi furti reus comprehenderetur; *Geneſ. 44.* quia per hoc medium conſtituit eum retrahere ad ſe, & majoribus cumulare muneribus; uti fecit. Hunc in modum Deus non niſi ex amore dat ſubinde infantibus, aut juvenibus ebibendum mortis calicem, ut per mortem ad ſe trahat; qui forſan ab eo longius diſceſſuri erant. Hoc argumento ſolabatur Sanctus Hieronymus Paulum de morte filiæ Bleſillæ; *Placita*, inquit, *erat Deo anima ejus, propter hoc properavit eam Deus educere de media iniquitate, ne longo via itinere de vijs oberraret anfractibus.* Certè gratias agimus illi, qui nos per compendioſam viam ducit vel dirigit ad patriam; ne per communem multis ambagibus, montibus & Sylvis impeditam & periculoſam diu oberremus. Hoc agunt in cælo primitiæ illæ immaculatæ, in quarum *ore non eſt inventum mendacium, cantantes Deo canticum novum*; quia nim. *empti ſunt de terra*, alieno præcisè, nimirum Chriſti Domini merito; cui de ſuo quod adderent, non habebant.

II.
Evenit quãdoque ex juniorũ merito quo cælũ jam meruere, licet modico tempore.

II. Contingit ſæpè ex ipſorum merito, quo cælum jam meruére, exiguo licet tempore. Eò ſpectat, quod initio diximus; *Placita erat Deo anima illius; propter hoc properavit educere illum* Præmiſerat enim Sapiens; *Conſummatus in brevi, explevit tempora multa.* Sap. cap. 4. Quia igitur aliqui in tenera adhuc ætate virtutem ita colunt, ut ſe totos jam Deo addicant, ejuſque ſe obſequio offerãt, contentus hac bona voluntate, & inchoatione Deus; cælo jam maturos æſtimat, & metit, inſertque in horreum ſuum. Hujuſmodi fuit Bleſilla, de qua pauló ante diximus. *Cùm enim ſanctum corpuſculum*, inquit loco cit. Hieronymus, *febrium ardor excoqueret, & ſemianima lectulum vallaret circulus propinquorum, hæc in extrema verba mandabat: Orate Dominum Ieſum, ut mihi ignoſcat, quia implere non potui, quod volebam.* An non hæc tam prompta voluntas pro opere computanda ſit? An non una hac voce explevit multam ætatem? *Quanta ſanè tempora*, inquit idem S. Pater ep. 254. ad Garinum Abb. *non longævitate, ſed longanimitate: non annorum ſerie vel dierum numero, ſed mentis devotione & inextinguibili ſemper proficiendi deſiderio percurrere potuit tanta ſibi in meritis non immeritò vendicavit.* Sunt quidam peregrini, inquit Rob. Holcot. in eum Sap. locum, qui peregrinationem faciunt delicatè: diu dormiunt de mane, & ſerò citò cubant de nocte; faciunt dictas parvas & viſitant curioſitates vicinas; & tales ſunt neceſſariò tardi viatores. Peregrini ſumus omnes in Pſalm. *Peregrinus & advena ſum apud te, ſicut omnes patres mei.* Contingit autem quod aliqui diu vadunt, ſed tardè;

Omnes in hoc mundo ſumus velut peregrini.

quia diu vivunt, ſed remiſsè, & tardè proficiunt. Aliqui modico tempore vadunt, ſed velociter; ſicut iuvenis intensè devotus, qui plus apud Deum meretur in anno, quàm vnus remiſsè vivens in decem. Et de tali iuvene moriente verificatur textus, &c. Additque. *Inter ſtellas erraticas illa quæ eſt humilior, ſicut Luna, in breviſsimo tempore* (quia in menſe) *complet curſum ſuum; & illa, quæ eſt altiſsima, tardiſsimè complet curſum ſuum; ſicut patet de Saturno, qui curſum ſuum complet in triginta annis. Sic perſonæ humiles motus ſuos in Deum parvo circulo complent. Perſonæ verò altæ & nobiles, niſi melius ſibi proſpiciant in magno circuitu, cum impijs ambulant, & ideò tardè moventur in Deum.* Luna huiuſmodi videtur fuiſſe filius Ieroboami, parentis impij bonus, quem adhuc è vita rapuit Deus; quia vt dicitur 3. Reg. 14. *Inventus eſt ſuper eo ſermo bonus à Domino Deo Iſrael.* Quis ille ſermo? vtique factum aliquod laude dignum. Unde Vatablus ait: *Aliquid boni in eo inventum eſt erga Dominum Deum Iſrael.* Exiſtimant Rabbini permiſiſſe eum Hebræos pergere in Ieruſalem ad templum, quos pater inde avocare, & ad vitulos ſuos aureos ducere conatus fuit. Quidquid verò id ſit, puer ille in pueritia ſua abſolvit viam ſuam ad ſalutem, quam pater eius longâ ætate non invenit.

III. Contingit interdum ob leves juvenum exceſſus, ad aliorum graviores exceſſus coercendos.

III. Contingit interdum ob levés iuvenum exceſſus ad aliorum coërcendos exceſſus graviores. Temerarij atque incauti ſunt ferè iuvenculi, nec niſi terrore facilè emendantur, ad hæc adeò nihil de morte cogitant, vt ferè immortales ſe exiſtiment, vnde præceptore indigent morte, quæ eos compeſcat, & mori etiam in iuventute poſſe oſtendat; iuxta id Pſalm. 9. *Conſtitue Domine Legiſlatorem* (Heb. more, hoc eſt Doctorem) *ſuper eos, vt ſciant gentes, quoniam homines ſunt*, mors ergo pro doctore juvenibus maximè proponenda ſubinde eſt, vt mortales ſe eſſe norint. Exemplũ habemus in adoleſcente illo Eutycho qui dum concionaretur Paulus ad multam uſque noctem, ſomno oppreſſus è feneſtra de tertia contignatione decidit, & mortuus eſt. Unde factum, ut concio ſolveretur. Eccur vero? Reſpondet S. Chryſoſ. hom. 43. in Acta Apo. cap. 20 *Quia pro Doctore caſus fuit*, inquit. Lapſus hic erudiit adoleſcentes, ne dormiant ſub concione. Cæterũm Apoſtolus juvenem cõplexus, ad vitã revocavit. Memorabile eſt, quod Pierius l. 2. Hierogl. ſcribit de quodam Elephante, qui cætera mitiſſimus, cũm ab inſolentibus pueris aliquando procaciter laceſſeretur, & in proboſcidem pungeretur, tandem rapuit unum ex illis, & proboſcide obvolutum ſuſtulit in altum, quaſi mox in ſublime ejaculaturus, Territi hoc ſpectaculo pueri, vociferari, & pro ſocio gratiam implorare. Itaque quem in ſublime vexerat, leniter depoſitum pueris reddidit. Simillimum quid narratur de Elephante Monacenſi, (cujus detracta pellis ad huc Monachii inter res admirandas viſitur) qui ſimiliter à pueris vexatus unũ corripuit, quaſi ad terram alliſurus: verũ abſque noxa in lectulum, quod imminebat officinæ Mercatoris, impoſuit. Hinc in modum Deus ad correctionem adoleſcentum vel puerorum quandoque unum rapit è vita: cum tamen vel reſtituit aliquando, uti Eutychum illum: vel quod ordinariè facit, effert ad cælum, utpote innocentem; vel ſi quid expiandum eſt in puero, deponit prius in purgatorium. Caveant igitur alii petulantiores pueri, ne & ipſi aliquando ex improviſo rapiantur: diſcant evitare non modo gravia, ſed & levia errata, juramenta, mendacia, deriſiones, ſanas, neglectum rei Divinæ, oblocutiones & ſimilia; ne Doctor ille Mors veniat ſuper illos.

Mors eſt Doctor.

IV. Obtingit etiam ob Parentum bonum.

IV. Contingit ſæpenumerò ob parentum bonum; qui vel nimium eos amarent & amando perderent, vel propter eos alendos, inſtituendos, promovendos nimis affligerentur, aut ſuam ipſi ſalutem minus impensè quærerent. Nam quod ad primum attinet, amari quidem filii poſſunt, ſed infrà Deum tamen. In quo tamen excedunt ſæpè parentes, uti docet S. Aug. tract. 2. in 1. Epi. Canon. D. Ioannis. *Quemadmodum*, inquit, *ſi ſponſus fecerit ſponſæ annulum, & illa acceptum annulum plus diligeret quàm ſponſum, qui illi fecit annulum, nónne ipſo dono ſponſi adultera anima deprehenderetur, quamvis hoc amaret, quod dedit ſponſus? Tamen ſi diceret; ſufficit mihi annulus iſte, iam illius faciem nolo videre; qualis eſſet;* &c. Dantur filij parentibus tamquam pretioſi annuli; at ſi eis totum cor affligere velint, Deoque qui eos dedit, abſtrahere, nónne hoc ipſo merentur filijs privari? Hac de cauſa occubuit parricidio Amnon, filius Davidis, quia parens diligebat eum adeò, vt timeret caſtigare eum ob admiſſum inceſtum, quia ſcilicet noluit contriſtare ſpiritum eius, vt dicitur 2. Reg. 13. Similiter Adeodatus S. Auguſtini filius acerrimi ingenij adoleſcens; ideoque à parente tenerè dilectus; quem adeò non doluit decimo quinto ætatis anno ſublatum, vt potiùs pro beneficio acceperit, quod iam ipſi ampliùs non timeret, vti fatetur ipſe lib. 9. Confeſſ. c. 6. Idem tom. 8. in pſ. 5. invehitur in parentes, qui mortem filiorum dolent, lapſum verò in ſcelera non dolent; *Audite me fratres*, inquit, *Chriſtiani ſumus, & tamen plerumque ſi filius cuiuſquam moriatur, plangit illum: ſi peccat, non plangit illum. Tunc erat plangendus, tunc peius mortuus, luxurioſè vivens, quàm moriendo luxuriem finiens. Tunc quando iſta faciebat in domo tua, non ſolùm mortuus erat, ſed & putebat. Hæc dolenda ſunt, illa ſuſtinenda.* Quoad alterum, ſublevat Deus parentes multis curis & laboribus gratiâ filiorum exantlandis, ſi eos in ſuam curam & tutelam ſuſcipiat. Ad hoc reſpexit S. Melania, quando amiſſo per mortem marito, *ad pedes advoluta Chriſti, quaſi ipſum teneret, arriſit. Expeditius*, inquit, *tibi ſervitura ſum Domine, quia tanto me onere liberaſti*; teſte S. Hieron. ep. 25. ad Paulam. Numquam ita ſervare poſſunt parentes filios, vti poteſt Deus. Unde S. Chryſ. ho. 61. in Ioan. ait. *Si iuſtus obijt, lætandum, quod in tuto collocatur, quod libertas eſt futurâ formidine.* Aurea moneta nullibi melius & mundius aſſervatur, quàm ſi ciſtâ includatur; vagabunda per manus hominum, & pondus, & ſplendorem, & figuram, & inſcriptionem perdet. Idem accidit iuvenibus, ſi in ſæculo circumvagentur, quod minimè timendum, ſi in manu Dei ſint.

Amari poſſunt proles à parentibus, ſed infrà Deum.

Hac de cauſa tranſlatum Enoch ex hominum conſortio ſcribit Theodoretus quæſt. 45. in Gen. *Tranſtulit Deus ipſum Enoch*, inquit, *ſibi gratiſſimum, eumq́; ſejunxit à mortalium vita: vt quicumque piè vivere ſtatuerit, animadvertat, quanto in honore habendus ſit, &c.* Cæterùm vti Deus Enochum ad finem mundi reſtituet ad prædicandum Evangelium contra Anti-Chriſtum; ita Deus parentibus reſtituet aliquando filios eorum magno cum fœnore lætitiæ. Quo modo enim Elephas, quem diximus ex Plinio, ſuſtulit quidem puerum in altum, quaſi eiaculaturus in auras, ſuaviter tamen iterùm & illæſum depoſuit, reſtituitq́ue parentibus; ita quoque Deus, quos per mortem ſuſtulit adoleſcentes bonos, & in cælum extulit; tempore reſtitutionis omnium; illos quoque reſtituet ſuis parentibus maximo eorum gaudio, &c. Idem hoc ſperare licet de iuvene quem hodie terræ commendavimus; vel enim *raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius*; & de hoc agendæ ſunt Deo gratiæ. Vel cælo iam maturus, adeoq́ue dignus fuit, & de hoc ipſi gratulandum. Vel leves aliquot labes ſuâ morte expiavit, & de hoc quoque eſt gaudendum. Concludo cum S. Chryſoſtom. hom. 32. in Mat. & alloquar parentem. *Si defunctum diligeres, gauderes utique, quia fluctus præſentis vitæ pernavigavit. Si ad imperandum regnandumq́; hoc caduco mortalique Regno filius tuus abiiſſet, nolles eum inde redire, vt ipſum videres: nunc verò cùm ad maiora melioraq́; Regna proceſſerit, varij temporis abſentiam ferre non poteris. Reddidiſti depoſitum, quod tibi creditum eſt, non ſis ergo ſollicitus, ſi vides in inviolabili ærario theſaurum tuum eſſe depoſitum.* Sic ille.

EXHORTATIO XXXV.

Repentina mors bonorum non cenſenda inauſpicata.

THEMA.

Iuſtus in morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Sap. 4.

VAna ineruditæ plebis perſuaſio eſt, cùm audiunt quempiam bonæ licet vitæ hominem præpropera morte extinctum, ominari, vindice Deo, ob ſcelus aliquod hinc abreptum, adeoq́ue malis avibus è vita diſceſſiſſe. Sed errant iſti plurimùm, non ſcientes Scripturas, neque virtutem Dei. Fuerunt in ſimili perſuaſione Barbari Mulitenſes, cùm viderunt viperam invaſiſſe manum Pauli vincti Romam ducendi, & pendere de manu eius. Dixerunt enim: *Vtique homicida eſt homo hic, qui cùm evaſerit de mari, vltio non ſinit eum vivere; exiſtimabantque eum in tumorem convertendum, & ſubitò caſu mori.* Actorum 28. Verùm aberrarunt. Excuſſit enim Paulus beſtiam & ſine noxa fuit. Hunc in modum aliqui, cùm repentè quem è vita ſubtractum videntur parum prudenter iudicant Dei vindicem manum illum læviſſe; cùm hic ſiniſter, vt cenſetur, eventus nequaquam ſufficiens præjudicium ſit ad huiuſmodi cenſuram tam acerbam.

lebs rudis bitam ortẽ mali minis eſſe enſet.

Huiuſmodi errorem corrigit Sanctus Chryſoſtomus homil. 66. in Geneſ. in ſuis auditoribus, monens ne exiſtiment malâ morte defungi eos, qui vel in alieno ſolo, vel ſepulturæ honore deſtituti occumbunt: cùm Scriptura dicit: *Pretioſa in conſpectu Domini mors Sanctorum eius. Et ſicut mortem ſanctorum pretioſam vocavit, audi quo modo & mortem peccatorum malam vocet. Mors enim*, inquit, *peccatorum mala. Atque etiam ſi domi ſua moriuntur, & muliere & filijs præſentibus, & familiaribus, & notis adſtantibus, virtute autem careant, mala horum mors eſt. Sic etſi in aliena terra ſuper pavimentum quis jacens; & quid dico, ſi in aliena? Etiamſi in latrones incidat, etiamſi à beſtijs devoretur, virtute autem præditus ſit, pretioſa eius mors eſt. Beati ergo ſunt, qui clari virtutibus hinc migrant: ſic & miſeri, qui in peccatis moriuntur.* Sic ille. Sed quibus rationibus perſuadebimus rudi plebi, ſubitaneam illam mortem mali ominis non eſſe? Audiamus.

I. Quia licet homo probatæ vitæ ſubitò moriatur, non tamen improviſò.

I. Ex hoc capite; quia etſi quis bonæ vitæ homo ſubitò mortuus eſt, non tamen improviſò obijſſe credendum eſt. Etenim vir bonus mortem à longè ſibi imminentem prævidet, ſemperq́ue præ oculis habet, quaſi in dies & in horas eam expectans. Scimus Dominum Luc. 13. dixiſſe: *Beati ſervi illi, quos cùm venerit Dominus, invenerit vigilantes: Et ſi venerit in ſecunda vigilia, & ſi in tertia vigilia venerit, & ita invenerit, Beati ſunt ſervi illi.* Quinam verò ſunt ſervi illi vigilantes? Utique illi, qui ſemper in armis ſuis ſtantes hoſtem ſuum expectant. Et hi quomodo ex improviſo ab hoſte poſſunt obrui ne dicam opprimi; Unde Sanctus Auguſtinus tractatu 9. in 1. Joann. Cant. ait de iuſto, qui timere Deum incipit: *Cæpit ergo timere diem iudicij, timendum corrigit ſe, vigilat adverſus hoſtes ſuos, incipit vivere interius & mortificat membra ſua, quæ ſunt ſuper terram, incipit deſiderare, quod timebat; timebat enim, ne veniret Chriſtus Dominus, & inveniret impium, quem damnaret: deſiderat, vt veniat, quia inventurus eſt pium, quem coronat.* Et ſi hoc facit, qui timere Deum incipit: quid non faciet, qui iam didicit; Præclarè etiam Sanctus Chryſoſtomus in ſermon. tom. 5. *Ne deſperemus*, ait: *Dies Domini non ſecus ac fur quiſpiam dormientibus inopinatò incumbit: vigilantibus verò nihil obſiſtit, neque abducet imparatos, neque excitatos & abſtinentes aggredietur vt prædo: quin vti Regius Nuncius evocavit ad bona illa longè anteà parata, &c. Scimus ſanè Samſonem repentè oppreſſum à Philiſthæis, & captivum, abductum, atque fortiſſimum, inquam, illum virum; ſed quia dormivit in ſinu Dalilæ, quæ robur ei ademit.* Judic. 16. *Vigilantes non permittunt ſibi eripi gladium, quo ſe defendant, vti nec Hercules clavam. Quare nimium quantum deſipuerunt Hebræi illi, qui ſub Saule permiſerunt ſibi fraude Philiſthinorum eripi fabros, qui arma eis cuderent. Cùm enim veniſſet dies prælij, non eſt inventus enſis & lancea in manu totius populi*; ſicq́ue ab hoſtibus ex improviſo oppreſſi ſunt & cæſi. 1. Reg. 13. Iam ante diem prælij armis carebant: ſed illum defectum in ipſo die prælij demum obſervabant; quod

magnam

magnam Hebræorum arguit incuriam. De talibus profectò benè ominari non poſſumus, qui mortis ſuæ articulo nihil planè attendunt, nec arma ſibi pararunt: non de ijs, qui vigiles in ſtatione ſua perſiſtentes, armati mortem expectant.

II. Quia iuſto mors non eſt ingratus hoſpes, ſed potiùs valdè acceptus.

II. Ex illo capite, quia iuſto mors non eſt ingratus hoſpes, quandocumque venerit: ſed potiùs valdè expectatus & acceptus. Unde comparat Job viros iuſtos eis, qui theſauros fodiunt, & gaudent, cùm fodiendo ſepulchrum deprehendunt, ſperantes ibi theſaurum ſeſe inventuros. *Qui expectant mortem, & non venit, quaſi effodientes theſaurum.* Quod ſi his foſſoribus repentè occurrat ſepulchrum tale; vtique non malum, ſed bonum ipſis omen foret. Longa & incerta foſſio, moleſta eſt. Hinc iuſti in hoc mundo detineri ſe in carcere exiſtimant, dicuntque cum Davide Pſalmo 141. *Educ de cuſtodia animam meam, ad confitendum nomini tuo, me expectant iuſti, donec retribuas mihi.* In quibus verbis ſpiritum reddidit S. Franciſcus, qui denunciatam ſibi mortem excepit his verbis: *Beneveniat mihi domina mea mors.* Certè qui in diuturno carcere detentus audit repentè ſibi ſolvi vincula, & aperiri ad libertatem capeſſendam fores; nequaquam in inauſpicatum ei cenſebitur, cùm id maximè deſideraverit. Sanctus Auguſtinus eum Pſalmi locum ſic legit; *Educ de carcere animam meam*, additque *Merita carcerem faciunt. Nam in vno quodam habitaculo alteri domus eſt* (vt porte cuſtodi carceris) *alteri carcer eſt. Illi qui cuſtodiunt homines incluſos; etſi in domo ſua cuſtodiant: illi, qui arctius cuſtodiuntur, in carcere ſunt; numquid & illi in carcere dicendi eſſe ſunt? Vnum habitaculum & illi eſt, & illi. Alteri fecit domum libertas, alteri carcerem ſervitus. Quibuſdam viſum eſt, quod mundus iſte carcer ſit. Et hoc orat Eccleſia, vt de carcere hoc educatur, id eſt, de hoc mundo, de ſub ſole, vbi omnia vanitas.* Sic ille.

In mundo velut in carcere detinemur occluſi.

De ſolis illis, qui hunc mundum incolunt, velut cuſtodes carceris domum ſuam, præſumi poteſt, quod inviti hinc diſcedant: de illis autem, qui in hoc mundo quaſi in carcere vincti degunt, minimè hoc cogitari debet; imò non dubitandum, quin maximo cum gaudio è carcere hoc exſilierint, ad libertatem ſcilicet alterius vitæ. Eccur enim David ingemuit in hoc ergaſtulo, quod ei tanto tempore affixus eſſe cogeretur. Pſalm. 119. dicens: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt; habitavi cum habitantibus Cedar*; hoc eſt, tenebrarum, vel vt Theodoretus explicat, *populis Barbaris iuxtà Babylonem.* De Cæſare Auguſto ſcribit Suetonius. Ferè quoties audiviſſet, citò ac nullo cruciatu defunctum quempiam, ſibi & ſuis εὐθανασίαν (alij εὐθάνατον) ſimilem precabatur, & talem ferè, qualem optaverat, ſortitus eſt, inquit Suetonius. Verùm inter oſcula Lyviæ coniugis obijt, hoc vno nomine Fælix, quod ſine magnis doloribus ad maximos futuri ſæculi migraverit. Longè melius judicium de Chriſtianis eſt formandum, quibus datum eſt ex hac miſera vita ſine cruciatu abire, vt citò cum Chriſto eſſent.

III. Quia ſe

III. Ex conformitate cum divina voluntate

placet divinæ voluntati, cui ſe juſtus vivens ſemper conformavit.

idem colligendum eſt, cui ſe dum viveret, ſemper accommodare ſtuduit iuſtus; juxta id Divi Cypriani lib. de mortalit. *Meminiſſe debemus voluntatem nos, non noſtram, ſed Dei facere debere, ſecundùm quod nos Dominus quotidie iuſſit orare: Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo, & in terra. Quam præpoſterum eſt, quamque perverſum, ut cum Dei voluntatem fieri poſtulemus, quando evocat nos, & arcerſit hoc mundo Deus, non ſtatim voluntatis ejus imperio pareamus?* Et mox: *Quis non ad ſuos navigare feſtinans ventum proſperum cupidius optaret, ut velociter charos liceret amplecti?* &c. Nemo Epheſiorum poterat ambigere Paulum Apoſtolum lubente & volente animo perrexiſſe Ieroſolymam ad vincula, quæ ipſum manebant, quando ex ipſius ore audierant, quod prius ipſe ſibi vincula in ſpiritu jam injeciſſet, dicens: *Ecce alligatus ego ſpiritu vado in Ieruſalem, quæ in ea ventura ſint mihi ignorans: niſi quod ſpiritus S. per omnes civitates mihi proteſtatur dicens: Quoniam vincula & tribulationes Ieroſolymis me manent.* Act. 20. Eadem ratione non dubitandum eſt virum bonum promptiſſima voluntate inſeruiſſe manus in mortis vincula, à Deo ſibi deſtinata, quando ipſe prius ad Dei voluntatem per omnia faciendam ſibi vincula iniecit. Hanc Apoſtoli promptitudinem egregiè imbibit, & imitatus eſt magnus ejus amator S. Chryſoſtomus, qui ab Auguſta Eudoxia ab Epiſcopali throno dejectus, cùm ageretur in exilium ſcripſit ad Cyriacum ep. 9. tom. 5. *Etenim ego, cum à civitate fugarer, nihil horum curabam, ſed dicebam intra memetipſum: ſi quidem vult Regina me exulem: agat in exilium: Domini eſt terra, & plenitudo ejus. Et ſi vult ſecare, ſecet, idem paſſus eſt Iſaias: ſubſcribas illi, ſi vult in pelagus me mittere, Ionæ recordabor, ſi vult in caminum me injicere, idem paſſi ſunt tres illi pueri. Si me feris vult obijcere, obijciat; Danielis in locum Leonibus obiecti recordabor; ſi me lapidare vult, lapidet me; Sanctum Stephanum habeo primum Martyrem ſocium. Si & caput tollere vult, tollat; habeo ſocium Sanctum Ioannem Baptiſtam. Si & ſubſtantiam auferre, auferat; nudus exivi de vtero matris meæ, nudus etiam abibo, &c.*

Aurea animi reſignati promptitudo.

Eadem hæc mens viro iuſto ineſt, ad omnem Dei voluntatem paratum ſe ſiſtere. Nihil igitur eſt, quod ipſi durum aut adverſum ſit, ſi à Deo decretum ſit; ac proinde non eſt cur in auſpicatam arbitremur etiam repentinam & inopinatam iuſtorum mortem. Non enim ideò improviſa eſt, quia ſubitanea eſt. Et ſi nobis quidem præviſa non eſt, præviſa tamen juſto eſt, & præmeditata. Unde in Litanijs Eccleſia orat: *A ſubitanea & improviſa morte, libera nos Domine.* Hæc mors deprecanda eſt, quæ ſubita ſimul & improviſa eſt. Rem exemplo confirmem is, quod refert Robertus Holcat. in lib. Sapientiæ capite 4. lectione 47. in hæc verba; Legit de quodam viro litterato quod mortuus inventus ſit ſedens inter libros ſuos in Cathedra, & habens in gremio ſuo librum apertum. Cumque alij compatienter advenirent, & multum de tam ſubitanea morte triſtarentur; conſiderantes diligentius manum eius jacentem, & indicem extentum

ad textum illum Sapient.4. *Juſtus autem, ſi morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit.* Huic non abſimile eſt, quod legitur de B. Jordano Saxonis, ſecundo à Sancto Dominico Generali Ord. Prædic. qui cùm navigans Ieroſolymam, naufragio in mari periiſſet anno 1236. multique mirarentur, & dolerent tam triſtem tanti viri interitum, apparuit ipſe magna luce æquè cruce inſignitus, dixitque; *Exivi ex hoc ſæculo ad gloriam Beatorum & inter Apoſtolorum choros & Prophetarum evectus ſum.* Et rurſum; *Hoc firmiter teneas, nec dubites, quia ſalvus erit omnis, qui uſque in finem Domino Noſtro Ieſu Chriſto ſervierit.* Ita Leander in ejus vita apud Sur. 13. Febr.

Non ergo cur ſiniſtrum formemus judicium de defuncto noſtro, quod & ipſe ſubitò à nobis hinc abierit; cùm non levia habeamus argumenta quibus oſtendi queat, fuiſſe hominem juſtum; et ſi talis fuit, utique & ipſe in refrigerio erit. Quòd ſi tamen ob leviores aliquot maculas nondum plenè obſterſas tranſire per ignem illum deberet, de quo Apoſtolus dixit; *Salvus erit, ſic tamen quaſi per ignem.* 1. Cor. 3. noſtrum erit, ipſi refrigerium aliquod effundere per orationes & ſimilia pia opera &c.

EXHORTATIO XXXVI.

Subitanea & improviſa mors, quibus potiſſimum immineat.

Thema.

Noli eſſe ſtultus, ne moriaris in tempore non tuo. Eccleſ. 7.

BEne Apoſtolus monet 1. Cor. 14. *Nolite pueri effici ſenſibus.* Pueri enim communiter, quæ timenda non ſunt, timent; non timent, quæ timenda ſunt. Ita S. Chryſoſtomus hom. 5. ad populum Antioch. *Etenim*, inquit, *puerilem timemus pavorem, mortem timentes. Pueri enim parvi larvas quidem timent, ignem verò non timent. Sed ſi ad lucernam lumen habentem portari contingat, inconſideratè manum immittunt lucernæ & flammæ: & contemnendam quidem perſonam horreſcunt, at verò timendum ignem non timent, ſi quidem & nos timemus mortem, quæ eſt larva contemptu digna: peccatum verò non timemus, quod eſt verè timendum, & igni more conſcientiam comedit.* Cæterùm in mortis genere rudes & imperiti maximè timent inprimis immaturam, deinde violentam & acerbam, denique ſubitaneam ſeu repentinam mortem; quæ tamen ſecundum ſe ſpectata, non eſt timenda; quia juſtos ex hujus mundi miſeriis & periculis peccandi eripit, ſæpè etiam expurgat à peccatis admiſſis: transfert ad beatitudinem è medio iniquitatum; quia *placita erant Deo anima eorum*, ait Sapiens Sap. 4. *Populi autem videntes*, addit mox, *& non intelligentes, nec ponentes in præcordiis talia; quoniam gratia Dei & miſericordia eſt in ſanctos ejus, & reſpectus in electos illius.* At verò mortem omniũ peſſimã, & quæ ſola eſt mala mors, non æſtimant, nec timent, eſtque mors improviſa, mors inexſpectata, mors indiſpoſita, adeoque mors in peccato. Hæc mors cavenda eſt, quia caveri poteſt; altera illa ſeu immatura, ſeu violenta, ſeu accelerata vitari non poteſt. Ideò Eccleſiaſtes monet cap. 6. *Noli eſſe ſtultus, ne moriaris in tempore non tuo*; quando ſcilic. mortem non expectas, nec paratus ad moriendum es. Hoc enim ſtultorum eſt, non prævidere mortem, nec providere ſibi ad eam excipiendam. Sicut è contra prudentes ſunt, qui parati eam expectant, quaſi providentes mortis pericula. Quinam verò ſint, quibus potiſſimum impendeat mortis improviſæ gladius? nunc deſpiciemus.

Nos inſtar puerorum mortem non timendam timemus: peccatum autem meritò timendum non exhorreſcimus.

I. Jmminet iis, qui peccata peccatis addunt, uti clarè edixit Sapiens, qui ſententiæ citatæ, hæc verba præmittit. *Ne impiè agas multum*; tum addit; *Et noli eſſe ſtultus, ne moriaris in tempore non tuo.* q. d. ſi peccata agglomeres, & multo tempore in illis perſiſtas, differendo indies pœnitentiã, velut ſtultus & improvidus corripieris à morte, cùm non erit tibi integrum reſipiſcere. Sic enim monet Eccleſiaſticus cap. 5. *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem: ſubitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te.* Confirmat hoc S. Gregorius l. 15. moral. cap. 24. *Sæpè ij*, inquit, *qui diu in iniquitate tolerati ſunt, ſubitá morte rapiuntur, ut nec flere ante mortem liceat, quæ peccaverint.* Exemplo eſt Pharao, qui tot plagis admonitus & caſtigatus, cùm Deo manus dare nollet, tandem maris rubri fluctibus hauſtus eſt: fruſtrà jam collapſis undis clamans; *Fugiamus Iſraelem, Dominus enim pugnat pro eis contra nos.* Exod. 14. De illis Maria in cantico ſuo canit; *Deſcenderunt in profundum quaſi lapis.* Exod. decimo quinto. Cur ut lapis? interrogat Origenes hom. 6. in Exod. 15. & reſpondet; *Quia non erant tales lapides, de quibus ſuſcitari poſſent filij Abrahæ, ſed tales qui amarent profundum, & liquidum diligerent elementum, id eſt, qui amaram & fluxam præſentiam rerum caperent voluptatem. Vnde & ipſis dicitur: Demerſi ſunt, quaſi plumbum in aquis validiſſimis.* Lapis aggeſtione ſeu accretione terræ in aqua jacet, ſenſim fit major & ponderoſior, adeoque ad deſcenſum in maris fundum pronior; ita peccator addendo ſemper nova peccata prioribus, fit tam gravis, ut tandem repentè deſcendat in infernum. Hujuſmodi Lapis fuit, de quo noſter P. Recupitus in Opuſc. de ſignis prædeſtin. c. 4. ſcribit in hunc modum; *Novi adoleſcentem nobilem, qui laſcivis amoribus implicatus dictitabat, ſatis ſibi fore ad ſalutem, ſi ante mortem unam horã vel alterã ad pœnitendũ haberet. Enimverò tunc actum à ſe perfectæ contritionis eliciendum, quo ſalvus fieret. Infelix, cum quadam nocte poſt epulas ad peccandum accederet, repentino lapſu confracta cervice, non una aut altera, ſed novem aut decem horis ſupervixit ſine voce, ſine ſenſu: ac nullo edito pœnitentiæ ſigno miſerè periit.* Amphora rimoſa in aquis natat pariper, dum ſenſim haurit aquam; cum verò impleta fuerit, repentè demergitur. Jd accidit Iudæis, quibus Mat. 23. Chriſtus dixit; *Implete*, h. e. implebitis *menſuram patrum veſtrorum.* Poſtquam enim partim occiderunt, partim diſperſerunt Apoſtolos, cùm Paſcha ſuum celebrarent, repentè à Veſpaſiano cincti, incluſi & demum internecione deleti ſunt. Recentius eſt, quod ſcripſere

I. Imminet iis, qui peccata peccatis accumulant.

Terribile exemplum procraſtinantis pœnitentiam.

Aliud horrendum exemplum

ex

ex Inſulis Philippinis Patres noſtri Manillani ad nos de quodam, qui cum pertinaci animo amicorum conſilia repudiaret, à pellicatu illum educere conantium; hoc etiam reſponſum addebat fatuus; *Longum reſtat Quadrageſima tempus.* Verùm ſtatim ut verba dedit, breviati ſunt dies ei, qui longos ſibi ad pœnitentiam reſtare putabat; Nam confeſtim concidit exanimato ſimilis; parvoque temporis intervallo, quaſi epilepſiâ tactus, huc illuc circumſpectabat rabido vultu, quem & abſcondere conabatur, quaſi dæmonem cerneret. Duravit ea rabies horas circiter duodecim, donec abſciſſam dentibus linguam pariter & animam expoſuit. Refert P. Max. Sandæus Conc. de Morte lib. 1. Comment. 5. Igitur *ne impiè agas multum, & noli eſſe ſtultus, ne moriaris in tempore non tuo:* quale iſte ſibi præfiniebat ad pœnitendum in Quadrageſima.

II. Impendet illis qui in eadem peccata ſæpiùs relabũtur.

II. Impendit ijs, qui in eadem peccata ſæpiùs relabuntur, nec emendant ſe. Id enim teſtatur Eccleſiaſt. cap. 26. Deus; *In duobus contriſtatum eſt cor meum, & in tertio iracundia mihi venit.* Quodnam verò illud tertium; *Qui tranſgreditur à juſtitia ad peccatum. Deus paravit eum rhomphææ,* illam ſcilicet utrâque parte acutam, de qua dicitur Apoc. c. 2. *Hæc dicit, qui habet rhomphæam utraque acutam.* Rhomphæa eſt framea longa, quæ procul etiam ferit, adeoque illos, qui ſe à Dei vindicta procul diſtare putant, vulnerat incautos duplici acumine in corpore & anima. Senſerunt eam Hebræi non ſemel in deſerto, quando ſæpiùs relapſi ad murmurandum contra Deum, repentè caſtigati ſunt, nunc igne, nunc peſtilentiâ, nunc ignotis ſerpentum morſibus. Scimus ex 1. *Reg.* 5. Dagonem illum, Idolum Azotiorum, coram Arca fœderis conſtitutum, primâ nocte corruiſſe licet abſque ſui confractione. Sed cùm iterùm repoſitus fuit ab Azotiis in locum ante Arcam, ſequenti nocte denuò collapſum, ſed graviore caſu, capite nim. dempto & manibus præciſis repertum ad limen templi. Quid hoc ſignificavit; Utique graviorem eſſe lapſum primo ſecundum, qui planè Idolum confregit; adeoque illis, qui peccata per Pœnitentiam ſæpius dejecta denuò repetunt, imminere ſubitum & inopinatum interitum? qualem etiam expertus eſt Saul Rex, qui poſtquam abſtulit Magos & ariolos de terra Iſrael juxta Præceptum Dei *Levit.* 19. & 20. Pythoniſſam ipſe conſuluit. *Reg.* 28. quamobrem ei interitus à Samuele ſuſcitato prædictus, nec multo poſt illatus eſt; Senſit & Canonicus ille Eccleſiæ principalis, ſtemmate Nobilis, ſed carnali vitio obnoxius, qui cùm in ardenti febri ad extrema deductus eſſet, conventus à S. Franciſco, animatus & ſanitati reſtitutus eſt, cum ea tamen cautione, ut deinceps ab eo vitio ſe contineret, graviora paſſurus, ſi ad vomitum reverteretur. Verùm miſer ille poſthabito Sancti Patris monito, ad Lupanar poſtliminio reverſus, cùm ad cœnam una cum altero Clerico aſſediſſet, & genio ſuo indulſiſſet, tum ecce ſubitò corruit domus, & cæteris omnibus, qui aderant, illæſis ſolum illum contrivit. Refert S. Bonaventura in vita S. Franciſci cap. 11. Plura ad eandem rem confirmandam exempla paſſim ſtatuta, recenſui alibi, & hic prætereo; ab alijs annotata. Id dumtaxat addo ex ſententia Sancti Bernardi gravius eſſe dimiſſa peccata repetere, quàm in peccatis perſeverare, adeoque gravius ſupplicium metuendum relapſo, quàm perſiſtenti in peccato. Nam ſerm. 54. in Cant. triplicem inculcans timorem; *Timeas quidem,* inquit, *pro accepta gratia amplius pro amiſſa, longè plus pro recuperata;* juxtà illud: *Iam amplius noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* Joan. 8. *Audis recidere, quàm incidere eſſe deterius?*

III. Inſidiatur iis, qui continuâ proſperitate u-tuntur in hoc mundo, nec interim Deũ colunt.

III. Inſidiatur ijs, qui continuâ proſperitate vtuntur in hoc mundo, nec interim Deum colunt. Ita enim legimus Iob 21. *Tenent tympanum & cytharam, & gaudent ad ſonitum organi. Ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt.* In quem locum ſcribit Sanctus Gregorius 15. moral. cap. 19. *Poteſt in puncto hoc intelligi, quod ſæpè hi, qui in iniquitate diu tolerati ſunt, ſubitâ morte rapiuntur, vt nec flere ante mortem liceat, quæ peccaverunt.* Multis hoc oſtendi exemplis poteſt. Aman dum in ſumma Regis Aſſueri gratia bonis omnibus circumfluit, & pro libitu dominatur, repentè fortunæ tota ſe reſolvit, & Amanem è menſa Regia abſtractum, in patibulum ſuſtulit. Dives ille *Luc.* 12. dum animæ ſuæ loquens ait; *Anima habes multa bona poſita in annos plurimos; requieſce, comede, bibe, epulare,* ſubitò audit vocem Dei; *Stulte, hac nocte animam tuam repetunt à te, quæ autem paraſti, cuius erunt;* Nocte, vt videtur, dum in ſomnis iacebat, cogitationes iſtas mente volvebat, & dum iſta cogitat, mortis nuncium audit. Unde Theophilactus ibi: *Non tranſijt,* inquit, *cogitationem ſuam dives: ſed in ipſo cogitationis momento ex tota vita abſcinditur.* Quia enim magna & diuturna proſperitas oblivionem Dei inducere ſolet & contemptum, hinc eius ira procul abeſſe non poteſt; uti vel Ethnicus ille Philoſophus intellexit, qui Polycrati Samiorum tyranno fortunam ſuam jactanti reſpondit. *Solam Numinis iram à tam proſperis abeſſe non poſſe.* Is cùm perſuaſum haberet, nihil ſibi triſte vel adverſum contingere poſſe, annulum pretioſum de induſtria proiecit in profundum, quem tamen continuò recuperavit, capto piſce, qui eum devoraverat. Sed hunc, cujus felicitas ſemper plenis velis proſperum curſum tenuit, Ozontes Darii Regis Præfectus cepit, & in excelſiſſimo Mycalenſi montis vertice cruci affixit. Ita ferè Val. Max. l. 1. c. 11. Strabo l. 14. Cic. de finib. l. 5. Vulgatum etiam illud creditur, quod Petrus de Natalibus l. 1. c. 36. ſcribit de hoſpite, ad quem divertit D. Ambroſius Mediolano Romam iter agens. Is enim cùm affirmaſſet, nunquam ſe adverſam fortunã paſſũ, Vir S. ad ſuos converſus; *Propere hinc diſcedamus,* inquit, *ne divina vindicta nos hic obruat, Deus enim non moratur in his ædibus.* Cumq; paulum una cum ſuis progreſſus eſſet, terra dehiſcens hoſpitem iſtum cum domo & familia ſua abſorpſit. De his *Pſ.* 72. dicitur; *Veruntamẽ propter dolos poſuiſti eis: dejeciſti eos dum allevarentur.* S. Hier. ex Hebraico textu vertit; *In lubrico poſuiſti eos: dejeciſti eos in interitum.* Nim. in fortunæ rota vbi exaltati ſunt, mox dejiciuntur. Quem dejectionem

ata le- quæ non- expia- erunt.

nondum expiata fuêre. Magna verò illis gratia ſit ſi in hoc ſæculo potiùs, quàm in purgatorio à nævis ſuis expurgentur. Hinc Malachiæ 3. dicitur de Chriſto; *Purgabit filios Levi, & colabit eos quaſi aurum, & quaſi argentum.* Levi Hebr. idem eſt; quod *aſſumptus*: talis autem eſt juſtus, juxta id Matth. 24. *Vum aſſumetur, & unus relinquetur.* Ergo etiam aſſumendi ad cælum habent ſæpè aliquid quod, colatione & deſtillatione indigeat, ſicut aurum? & argentum necdum purificatũ percolari in furno, & à ſcotia depurari debet. *Nihil enim coinquinatum intrabit in Regnum cælorum* Apoc. 21. Et quid tandem eſt in rerum natura, quod vel mundum & utile non preſſura aliqua indigeat? *Sic enim ſpicarum grana tribulis attrita, ariſtis & paleis nudantur. Sic oliva prælo preſſa in olei pinguedinem deſtuunt. Sic botri vinearum tunſi calcibus, in vinum liqueſcunt,* inquit Sanct. Gregor. l. 7. Epiſt. ep. 32. Hinc S. Ignatius Leonibus objiciendus dixit; *Frumentũ Chriſti ſum, dentibus beſtiarũ molar, ut panis mundus inveniar.* Joannes Anachoreta fratri cuidam ſuo tertianâ laboranti, rogantique ut ab ea liberaretur. reſpondit; *Rem tibi neceſſariam cupis abjicere? Vt enim corpora nitro vel aliis hujuſmodi lenimentis abluuntur à ſordibus: ita anima languoribus aliiſque hujuſmodi caſtigationibus purificantur*: apud Ruffinum in vitis PP. Scimus etiam Lyduinam Virginem Schiedamenſem propter exiguam curioſitatem, qua ſemel invitata ad ſpectandas in glacie lubricationes puellarum, dum ſpectaret, ab una cum impetu in ſe delata, in terram poſtrata coſtam fregit; caſtigatam eſſe, & per varias infirmitates ſupra annos 30. exantlatas vitam in magna ſanctitate clauſiſſe; ex ejus vita 14. April. Maximè verò mirandum, quod narrat Anaſtaſius Synaita. l. 9. in ſcript. quæſt. 17. de Anachoreta, virtutibus & prodigijs claro, cujus diſcipulus in vicinam urbem ad quærendum victum incidit in pompam funebrem alicujus viri opulenti ſolemnem maximo civium comitatu, condecoratam quoque præſentia Epiſcopi & Cleri, cum facibus & cantu; deinde regreſſus ex urbe reperit in cella Magiſtrum ſuum ab hyæna interemptum. De hac utriuſque defuncti diſpari ſorte plurimum conſternatus Deum obteſtatus eſt, quid tandem id ſibi vellet; audijtque hoc reſponſum; *Divitem illum inter multa ſcelera unum feciſſe bonum opus, cujus præmium receperit in ſepultura illa honorifica; ſcelerum pœnas recepturus in gehenna: Anachoretam verò inter eximias virtutes quandam contraxiſſe noxam, cujus pœnam luerit ab hyæna laceratus: virtutum præmia in cælo accepturus.* Simile quid accidit bono illi Prophetæ, qui ab altero ſeductus, diverterat ad eum & comedit contra interdictum; ideoque leoni ad jugulum traditus eſt. 3. *Reg.* 13. ut ea morte ſuum expiaret peccatum. Quo propoſito exemplo ſcribit B. Brigidæ lib. 5. Revel. inter l. 14. quæſt. 1. ex ore Chriſti; *Quandoque juſtis flebilis exitus contingit ad majus eorum meritum, ut qui ſemper per vitam in virtutibus fuêre ſoliciti, per mortem contemptibilem liberi evolent in cælum.*

...tiá II. Ut, tametſi nil expiandum habent, digni fiant cæleſti gloria, eamque mereantur patiendo, ſi fortè agendo non meruerunt. Multi enim non habent vires aut talenta ad operandum pro cælo; itaque patiendo comparare id ſibi debent. Alioquin ſi id neutra via quæramus, nullo jure petere poſſumus. Quod enim noſtro labore non acquirimus, noſtrũ æſtimari non debet. Severus Jmp. tribuno ſuorum militum hoc ſymbolum dedit; *Laboremus*: Pertinax Imp. *Militemus*, referente Ælio ſpar. & Julio Capitol. Porrò laborare dicimur non tam operando, ſed etiam ægrotãdo. Qui igitur per labores, virium defectu, gloriam conſequi nequeunt, poſſunt ægrotando. Præclarus quidam bellator Roder. de Vivar. Hiſpanus in domo ſua menſam fortium conſtituiſſe refertur ab Oſorio Conc. I. in Dom. Infr. Oct. Aſcenſ. in qua tantum ſtrenui conſidebant milites, qui egregia facinora in bello perpetrarunt. Cumq; in eã menſam ſe inſerere vellet vir quidam illuſtris Martinus Pelaez, nullo tamen bellico facinore inſignis, Prohibitus eſt, donec & ipſe talia præſtaret facta. In cælo meti viri ſtrenui ſunt, qui aut multa fecerunt, aut tulerunt. Ad hos qui admitti vult, laboret ſeu faciendo bona, ſeu patiendo mala. Mirãtur aliqui cur in poſſeſſione Dominiorum, quæ tradidit Deus judæis in Palæſthina, nõ numerentur. *Exodi* 3. ſoli Gergeſæi, cùm recenſeantur alii, nim. Chananæi, Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi, & Hevæi & Iebuſæi. Ubi manent Gergeſæi? Reſpondent Hebræi, quod hi ſponte ceſſerint ſuis domiciliis. Quia igitur Hebræi in horum expulſione nihil laborarunt, noluit Deus cenſere eos in Hebræorum poſſeſſione. Eandẽ ob cauſam prohibuit eis ſpolia urbis Jericho, quia in ejus expugnatione nihil laborarunt, tubas tantum inflarunt, & muros dejecit Deus, *Ioſ.* 7. Paulò pòſt verò conceſſit eiſdem ſpolia urbis Hai, quia hanc manu armata occuparunt, *Ioſ.* 8. Denique Hebræi omnes non niſi per multas pugnas & ærumnas, nec niſi per mare rubrũ, & Iordanem ingreſſi ſunt in terram lacte & melle manantem. Unde Origenes hom. 7. in l. Num. ait: *Non eſt poſſibile venire in terrã promiſſionis, niſi per amaritudines tranſeamus.* Ad Perſarum Regem nemini patebat acceſſus, niſi prius quis oſcularetur virgam ejus auream. *Eſth.* 5. Denique ex Apoſtolorum ſententia, *per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum Dei.* Act. 14. Parvuli ſoli in Chriſto renati cælum ſine labore & merito obtinent titulo hæreditatis, à Chriſto ſibi paratæ, quia necdum pugnari potuerunt. Cæteris laborandum eſt, ac ſi hoſtes aliquos, quibuſcum luctarentur, non habuerunt, habent ſaltem Mortem, cum qua ſi diu luctandum eis ſit, Dei beneficio id adſcribãt, qui per hanc viam eos menſa Herowm cæleſtium dignos reddere voluit.

cæli mereantur patiendo ſi fortè agẽdo non meruiſſent.

III. Ad exempelum bonorum, malorum verò terrorem. Cùm enim vident boni cruciatus & ſimul patientiam juſtorum, eo exemplo animantur ad fortiter agendum, aut ſimilia patiendum. Improbi vera cogitant, ſi hoc *in viridi ligno factus Deus, in arido quid fiet?* Si juſti hic tanta patiuntur, injuſti nihil ſuſtinebunt? Audiamus Ieremiam cap. 49. *Hæc dicit Dominus; Ecce quibus non judicium, ut biberent calicem, bibentes bibent* (id eſt certiſſimè bibent) *& tu quaſi innocens relinqueris?*

III. Ad exemplum bonorũ, malorum verò terrorẽ.

Non

Non eris innocens, (h.e. immunis à pæna) *ſed bibens bibes*. Ex pupillis & infantibus argumentatur Deus contra improbos. Si enim infantes ſæpè immaturâ & dirâ morte tolluntur ex hac vita, qui eam non meruerunt; quomodo parcetur peccatoribus? Quàm multi infantes multo tempore luctantur cum morte? Quàm multi cum ſanctis illis innocentibus gladio pereunt hoſtili, in aquis & incendio! Et quamobrem niſi ad terrorem improborum? Flagellatur interdum canis coram leunculo, non alia de cauſa, niſi ut caveat ſibi à verberibus leo, adeoque ferociam ſuam ponat. Pari de cauſa Deus cruciat interdum innocentes, ut metuant ſibi nocentes. Unde Sanctus Ambroſius exclamat ſerm.92. *Quanta eſt circa nos Dei naſtri ſalicitudo! Illos* (Matyres) *examinat, ut nos erudiat; illos conterit, ut nas acquirat; earumque cruciatus uoſtras vult eſſe profectus*. Et ſerm.77. *Videte quid Martyribus debeamus, in quo alter tortus eſt, ut alius ſalvaretur. Alter carnificem pertulit, ut Chriſtum alter aguaſceret: Alter morti addictus eſt, ut alius vita patiretur aterna: & ad poſtremum ſanctus occiſus eſt, ne peccatar evaderet*. Et cur ipſe Chriſtus Dominus talia et tanta perpeſſus, niſi ut quemadmodum ipſe dixit ad pias fæminas, inde colligamus: *Quia ſi in viridi ligua hac faciunt, in arido quid fiet*? S. Petrus è Dominicana familia Martyr, cùm aliquando ex falſa ſuſpicione accuſatus pœnas ſuperioribus quaſi reus dare cogeretur, ad Chriſti Crucifixi imaginem cæpit amarè quaſi filius coram patre conqueri ac dicere; *Ecce Domine, quid feci; an neſcis me innocentem? & cur eamdiu hac infamia notor*; Cui Dominus cum cruce; *Et ego Petre quid feci, ut in hanc crucem agerer; Ergo vel exempla mea tuas ærumnas pati diſce*. Ad hæc vir ſanctus partim ſolatio, partim rubore ſuffuſus, hanc ærumnam ſuam cæleſtem credidit eſſe favorem, adeoque pluribus & majoribus onerari flagitavit, ut ſimilior Chriſto fieret. Ribadeneira in ejus vita 29. Apri. Hæc etiam nobis cogitanda ſunt, cùm quem cernimus ante mortem diris exerceri doloribus; Chriſtus eum ſibi aſſimilari cupit, & diſcipulum ſuum fieri; quod agnovit Sanctus Ignatius Martyr, qui cùm ad leones duceretur dicebat; *Nunc incipio fieri diſcipulus Chriſti*.

IV. Ne putemus in terra beatitudiné quærendam & meritorū retributionem eſſe.

IV. Ne putemus in terra beatitudinem quærendam, & meritorum retributionem eſſe. Si enim juſtis omnia proſpera & nulla adverſa contingerent, mercenaria fieret Dei ſervitus; & quis non vellet virtutem ſequi, eo duntaxat fine, ut hic bene ſemper baberet? ſed ſtulta eſſet hæc cogitatio. Non eſt enim hic locus triumphandi, ſed militandi. Quemadmodum enim Duces Romani alibi pugnabant, ſed Romæ duntaxat triumphabant; ita in terra locus pugnæ, in cælo locus coronæ eſt. De templo Salomonis, cùm ſtrueretur, dicitur 3.Reg.6. *Malleus & ſecuris, & omne ferramentum non ſunt audita in Domo cùm ædificaretur*. Cauſam reddunt Abulenſis, Lyra. & Ribera lib. 1. de templo cap. 12. quia lapides & ligna jam foris in monte delata; ſecta & aptata erant. Hunc in modum *hic tundimur adverſitatibus*, inquit eo loco Eucherius & Angelomus, *& diſciplina veritatis exercemur, ut illic locis juxta meritis congruum diſponamur, & caſtigatione ceſſante, ſolo amoris glutino, qua ad invicem copulemur, una impleti ſpiritu perfundamur. Hîc enim ſaru tundimur, ut illic ſine reprehēſione inveniamur. Hîc malleus, hîc ſecuris, hîc omnia tunſionum reſanaut ferramenta: in damo autem Dei nulli ictus audiuntur, quia in aterna patria omnes iam percuſſionum ſtrepitus conticeſcunt*. Quemadmodum ergo Petrus neſciit, quid diceret, cùm ad Chriſtum dixit in monte Tabor: *Faciamus hîc tria tabernacula*, Matth.c.17. ita errant etiamnum, qui exiſtimant nulla hic imminere adverſa iis, qui Deo exactè ſerviunt. Mundus hic terra Chabul, h.e. vilis & lutoſa eſt, ſeu ut alii vertunt, *nan placens*: nec digna retributio eſt, quâ dedit Salomon Regi Hiram, pro cedris pretioſis ab eo acceptis. Vnde egreſſus Hiram cùm eam aſpexiſſet, contempſit & dixit: *Haccine ſunt civitates, quas dediſti mihi frater*? 3.Reg. 9. Abſit ut hunc lutoſum pagum eligamus pro cæleſti civitate, cujus *platea aurū ſunt mundum*, ut vidit Ioannes Apocal.c.21. Graviter reprehenſæ ſunt à Moyſe tribus Gad & Ruben, quod ſpretâ terrâ promiſſionis lacte & melle manante elegerint eis Iordanem domicilia ſibi ſtruere, & in paſcuis propter pecora ſua ſtationem ibi figere. *Num*.32. Multo magis reprehenſione digni ſunt, qui cælo neglecto in terra, ubi animales paſcuntur homines, requiem ſuam quærunt. Latro blaſphemus ita deſipiit, ut ſalutem ſuam in terra quæreret; *Salva temetipſum & nos*: ideò cælum & terram perdidit. Latro verò orans non niſi cælum expetiit, & ideò mox invenit. Ille oculos in pede, hic in capite habuit, *Eccle*. 2. Ille ſtultus, hic ſapiens. Videmus igitur viam ad cælum variam & ancipitem eſſe, adeoque ſolum viæ terminum eſſe obſervandum. Hunc ſcopum qui bene tangit, vincit; non qui benè collimat. Octo beatitudines Christus recenſuit, ſed cur primariam omiſit, illam videl. quam Ioannes Apoc.14. aperuit dicens: *Audivi vocem de cælo dicentem mihi: Beati mortui, qui in Domino moriuntur*. Cur igitur hanc omiſit Chriſtus? Reſpond. Cardinal. Cajetanus. Chriſtum recenſuiſſe eas tantum, quæ ſunt viæ ad cælum: Unam igitur hanc in omnibus intelligendam, ſi in Domino ſeu in Dei gratia moriantur. Hæc viarum terminus eſt. Soli qui in domum Rahab confugerunt, immunes ab incendio fuerunt, reliqui omnes perierunt. *Ioſ*.6. Meretrix ea vocatur, quia opera in gratia facta cælum merentur. Domus ejus muro adhæret, & portæ civitatis vicina eſt, quia gratia gloriæ viciniſſima recta ad eam promovet eos, qui in gratia obeunt, & ex hoc ſæculo abeunt.

His prælibatis ad defunctum noſtrum convertimur, & quia intelleximus gravi & diuturno morbo non ſine magnis doloribus cum morte luctatum eſſe; non eſt, non eſt, inquam, quod inde conjectemus eum propter hoc à Deo vel punitum, vel, quod abſit, abjectum fuiſſe. Cogitemus potius aurum fuiſſe, quod per ignem purificandum & probandum erat: botrum fuiſſe in torculari premendum, ut vinum dulce redderet: olivam fuiſſe, ut ab amurca purgaretur &c.

quia diu vivunt, ſed remiſsè, & tardè proficiunt. Aliqui modico tempore vadunt, ſed velociter; ſicut iuvenis intensè devotus, qui plus apud Deum meretur in anno, quàm vnus remiſsè vivens in decem. Et de tali iuvene moriente verificatur textus, &c. Additque. *Inter ſtellas erraticas illa quæ eſt humilior, ſicut Luna, in breviſſimo tempore* (quia in menſe) *complet curſum ſuum; & illa, quæ eſt altiſſima, tardiſſimè complet curſum ſuum; ſicut patet de Saturno, qui curſum ſuum complet in triginta annis. Sic perſona humiles motus ſuos in Deum parvo circulo complent. Perſona verò alta & nobiles, niſi melius ſibi proſpiciant in magno circuitu, cum impijs ambulant, & ideò tardè moventur in Deum.* Luna huiuſmodi videtur fuiſſe filius Ieroboami, parentis impij bonus, quem adhuc è vita rapuit Deus; quia vt dicitur 3. Reg. 14. *Inventus eſt ſuper eo ſermo bonus à Domino Deo Iſrael.* Quis ille ſermo? vtique factum aliquod laude dignum. Unde Vatablus ait: *Aliquid boni in eo inventum eſt erga Dominum Deum Iſrael.* Exiſtimant Rabbini permiſiſſe eum Hebræos pergere in Ieruſalem ad templum, quos pater inde avocare, & ad vitulos ſuos aureos ducere conatus fuit. Quidquid verò id ſit, puer ille in pueritia ſua abſolvit viam ſuam ad ſalutem, quam pater eius longâ ætate non invenit.

III. Contingit interdum ob leves iuvenum exceſſus, ad aliorum graviores exceſſus coercendos.

III. Contingit interdum ob levès iuvenum exceſſus ad aliorum coërcendos exceſſus graviores. Temerarij atque incauti ſunt ferè iuvenculi, nec niſi terrore facilè emendantur, ad hæc adeò nihil de morte cogitant, vt ferè immortales ſe exiſtiment, vnde præceptore indigent morte, quæ eos compeſcat, & mori etiam in iuventute poſſe oſtendat; iuxta id Pſalm. 9. *Conſtitue Domine Legiſlatorem* (Heb. more, hoc eſt Doctorem) *ſuper eos, vt ſciant gentes, quoniam homines ſunt*, mors ergo pro doctore juvenibus maximè proponenda ſubinde eſt, vt mortales ſe eſſe norint. Exemplũ habemus in adoleſcente illo Eutycho qui dum concionaretur Paulus ad multam uſque noctem, ſomno oppreſſus è feneſtra de tertia contignatione decidit, & mortuus eſt. Unde factum, ut concio ſolveretur. Eccur verò? Reſpondet S. Chryſoſ. hom. 43. in Acta Apo. cap. 20 *Quia pro Doctore caſus fuit*, inquit. Lapſus hic erudiit adoleſcentes, ne dormiant ſub concione. Cæterùm Apoſtolus juvenem cõplexus, ad vitã revocavit.

Mors eſt Doctor.

Memorabile eſt, quod Pierius l. 2. Hierogl. ſcribit de quodam Elephante, qui cætera mitiſſimus, cùm ab inſolentibus pueris aliquando procaciter laceſſeretur, & in proboſcidem pungeretur; tandem rapuit unum ex illis, & proboſcide obvolutum ſuſtulit in altum, quaſi mox in ſublime ejaculaturus, Territi hoc ſpectaculo pueri, vociferari, & pro ſocio gratiam implorare. Itaque quem in ſublime vexerat, leniter depoſitum pueris reddidit. Simillimum quid narratur de Elephante Monacenſi, (cujus detracta pellis adhuc Monachii inter res admirandas viſitur) qui ſimiliter à pueris vexatus unũ corripuit, quaſi ad terram alliſurus: verũ abſque noxa in lectulum, quod imminebat officinæ Mercatoris, impoſuit. Hinc in modum Deus ad correctionem adoleſcentum vel puerorum quandoque unum rapit è vita: eum tamen vel reſtituit aliquando, uti Eutychum illum: vel quod ordinariè facit, effert ad cælum, utpote innocentem; vel ſi quid expiandum eſt in puero, deponit prius in purgatorium. Caveant igitur alii petulantiores pueri, ne & ipſi aliquando ex improviſo rapiantur: diſcant evitare non modo gravia, ſed & levia errata, juramenta, mendacia, deriſiones, ſanas, neglectum rei Divinæ, oblocutiones & ſimilia; ne Doctor ille Mors veniat ſuper illos.

IV. Obtingit etiam ob Parentum bonum.

IV. Contingit ſæpenumerò ob parentum bonum; qui vel nimium eos amarent & amando perderent, vel propter eos alendos, inſtituendos, promovendos nimis affligerentur, aut ſuam ipſi ſalutem minus impensè quærerent. Nam quod ad primum attinet, amari quidem filii poſſunt, ſed infrà Deum tamen. In quo tamen excedunt ſæpè parentes, uti docet S. Aug. tract. 2. in 1. Epi. Canon. D. Ioannis. *Quemadmodum*, inquit, *ſi ſponſus fecerit ſponſa annulum, & illa acceptum annulum plus diligeret quàm ſponſum, qui illi facit annulum, nónne ipſo dono ſponſi adultera anima deprehenderetur, quamvis hoc amaret, quod dedit ſponſus? Tamen ſi diceret; ſufficit mihi annulus iſte, iam illius faciem nolo videre; qualis eſſet;* &c. Dantur filij parentibus tamquam pretioſi annuli; at ſi eis totum cor affligere velint, Deoque qui eos dedit, abſtrahere, nónne hoc ipſo merentur filijs privari? Hac de cauſa occubuit parricidio Amnon, filius Davidis, quia parens diligebat eum adeò, vt timeret caſtigare eum ob admiſſum inceſtum, quia ſcilicet noluit contriſtare ſpiritum eius, vt dicitur 2. Reg. 13. Similiter Adeodatus S. Auguſtini filius acerrimi ingenij adoleſcens; ideoque à parente tenerè dilectus; quem adeò non doluit decimo quinto ætatis anno ſublatum, vt potiùs pro beneficio acceperit, quod iam ipſi ampliùs non timeret, vti fatetur ipſe lib. 9. Confeſſ. c. 6. Idem tom. 8. in pſ. 5. invehitur in parentes, qui mortem filiorum dolent, lapſum verò in ſcelera non dolent; *Audite me fratres*, inquit, *Chriſtiani ſumus, & tamen plerumque ſi filius cuiuſquam moriatur, plangit illum: ſi peccat, non plangit illum. Tunc erat plangendus, tunc peius mortuus, luxurioſè vivens, quàm moriendo luxuriem finiens. Tunc quando iſta faciebat in domo tua, non ſolùm mortuus erat, ſed & putebat. Hæc dolenda ſunt, illa ſuſtinenda.*

Amari poſſunt proles à parentibus, ſed infrà Deum.

Quoad alterum, ſublevat Deus parentes multis curis & laboribus gratiâ filiorum exantlandis, ſi eos in ſuam curam & tutelam ſuſcipiat. Ad hoc reſpexit S. Melania, quando amiſſo per mortem marito, *ad pedes advoluta Chriſti, quaſi ipſum teneret, atriſit. Expeditius*, inquit, *tibi ſervitura ſum Domine, quia tanto me onere liberaſti*; teſte S. Hieron. ep. 25. ad Paulam. Numquam ita ſervare poſſunt parentes filios, vti poteſt Deus. Unde S. Chryſ. ho. 61. in Ioan. ait. *Si iuſtus obijt, lætandum, quod in tuto collocatur, quod libertas eſt futurâ formidine.* Aurea moneta nullibi melius & mundius aſſervatur, quàm ſi ciſtâ includatur; vagabunda per manus hominum, & pondus, & ſplendorem, & figuram, & inſcriptionem perdet. Idem accidit iuvenibus, ſi in ſæculo circumvagentur, quod minimè timendum, ſi in manu Dei ſint.

Hac de cauſa tranſlatum Enoch ex hominum conſortio ſcribit Theodoretus quæſt. 45. in Gen. *Tranſtulit Deus ipſum Enoch*, inquit, *ſibi gratiſſimum, eumq́; ſejunxit à mortalium vitæ vt quicumque piè vivere ſtatuerit, animadvertat, quanto in honore habendus ſit, &c.* Cæterùm vti Deus Enochum ad finem mundi reſtituet ad prædicandum Evangelium contra Anti-Chriſtum; ita Deus parentibus reſtituet aliquando filios eorum magno cum fœnore lætitiæ. Quo modo enim Elephas, quem diximus ex Plinio, ſuſtulit quidem puerum in altum, quaſi eiaculaturus in auras, ſuaviter tamen iterùm & illæſum depoſuit, reſtituitq́ue parentibus; ita quoque Deus, quos per mortem ſuſtulit adoleſcentes bonos, & in cælum exiulit; tempore reſtitutionis omnium; illos quoque reſtituet ſuis parentibus maximo eorum gaudio, &c. Idem hoc ſperare licet de iuvene quem hodie terræ commendavimus; vel enim *raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius*; & de hoc agendæ ſunt Deo gratiæ. Vel cælo iam maturus, adeoq́ue dignus fuit, & de hoc ipſi gratulandum. Vel leves aliquot labes ſuâ morte expiavit, & de hoc quoque eſt gaudendum. Concludo cum S. Chryſoſtom. hom. 32. in Mat. & alloquar parentem. *Si defunctum diligeres, gauderes utique, quia fluctus præſentis vitæ pernavigavit. Si ad imperandum regnandumq́; hoc caduco mortalique Regno filius tuus abijſſet, nolles eum inde redire, vt ipſum videres: nunc verò cùm ad maiora melioraq́; Regna proceſſerit, varij temporis abſentiam ferre non poteris. Reddidiſti depoſitum, quod tibi creditum eſt, non ſis ergo ſollicitus, ſi vides in inviolabili ærario theſaurum tuum eſſe depoſitum.* Sic ille.

EXHORTATIO XXXV.

Repentina mors bonorum non cenſenda inauſpicata.

Thema.

Iuſtus in morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Sap. 4.

Vana ineruditæ plebis pèrſuaſio eſt, cùm audiunt quempiam bonæ licet vitæ hominem præproperà morte extinctum, ominari, vindice Deo, ob ſcelus aliquod hinc abreptum, adeoq́ue malis avibus è vita diſceſſiſſe. Sed errant iſti plurimùm, non ſcientes Scripturas, neque virtutem Dei. Fuerùnt in ſimili perſuaſione Barbari Mulitenſes, cùm viderunt viperam invaſiſſe manum Pauli vincti Romam ducendi, & pendere de manu eius. Dixerunt enim: *Vtique homicida eſt homo hic, qui cùm evaſerit de mari, vltio non ſinit eum vivere*; *exiſtimabantque eum in tumorem convertendum, & ſubitò caſu mori.* Actorum 28. Verùm aberrarunt. Excuſſit enim Paulus beſtiam & ſine noxa fuit. Hunc in modum aliqui, cùm repentè quem è vita ſubtractum videntur parum prudenter judicant Dei vindicem manum illum læviſſe; cùm hic ſiniſter, vt cenſetur, eventus nequaquam ſufficiens præjudicium ſit ad huiuſmodi cenſuram tam acerbam.

Plebs rudis ſubitam mortẽ mali ominis eſſe cenſet.

Huiuſmodi errorem corrigit Sanctus Chryſoſtomus homil. 66. in Geneſ. in ſuis auditoribus, monens ne exiſtiment malâ morte defungi eos, qui vel in alieno ſolo, vel ſepulturæ honore deſtituti occumbunt: cùm Scriptura dicit: *Pretioſa in conſpectu Domini mors Sanctorum eius. Et ſicut mortem ſanctorum pretioſam vocavit, audi quo modo & mortem peccatorum malam vocet. Mors enim*, inquit, *peccatorum mala. Atque etiam ſi domi ſua moriuntur, & muliere & filijs præſentibus, & familiaribus, & notis adſtantibus, virtute autem careant, mala horum mors eſt. Sic etſi in aliena terra ſuper pavimentum quis jacens; & quid dico, ſi in aliena? Etiamſi in latrones incidat, etiamſi à beſtijs devoretur, virtute autem præditus ſit, pretioſa eius mors eſt. Beati ergo ſunt, qui clari virtutibus hinc migrant: ſic & miſeri, qui in peccatis moriuntur.* Sic ille. Sed quibus rationibus perſuadebimus rudi plebi, ſubitaneam illam mortem mali ominis non eſſe? Audiamus.

I. Ex hoc capite; quia etſi quis bonæ vitæ homo ſubitò mortuus eſt, non tamen improviſò obijſſe credendum eſt. Etenim vir bonus mortem à longè ſibi imminentem prævidet, ſemperq́ue præ oculis habet, quaſi in dies & in horas eam expectans. Scimus Dominum Luc. 13. dixiſſe: *Beati ſervi illi, quos cùm venerit Dominus, invenerit vigilantes: Et ſi venerit in ſecunda vigilia, & ſi in tertia vigilia venerit, & ita invenerit, Beati ſunt ſervi illi.* Quinam verò ſunt ſervi illi vigilantes? Utique illi, qui ſemper in armis ſuis ſtantes hoſtem ſuum expectant. Et hi quomodo ex improviſo ab hoſte poſſunt obrui ne dicam opprimi; Unde Sanctus Auguſtinus tractatu 9. in 1. Joann. Cant. ait de iuſto, qui timere Deum incipit: *Cœpit ergo timere diem iudicij, timendum corrigit ſe, vigilat adverſus hoſtes ſuos, incipit vivere interius & mortificat membra ſua, quæ ſunt ſuper terram, incipit deſiderare, quod timebat; timebat enim, ne veniret Chriſtus Dominus, & inveniret impium, quem damnaret: deſiderat, vt veniat, quia inventurus eſt pium, quem coronat.* Et ſi hoc facit, qui timere Deum incipit: quid non faciet, qui iam didicit; Præclarè etiam Sanctus Chryſoſtomus in ſermon. tom. 5. *Ne deſperemus*, ait: *Dies Domini non ſecus ac fur quiſpiam dormientibus inopinatò incumbit: vigilantibus verò nihil obſiſtit, neque abducet imparatos, neque excitatos & abſtinentes aggredietur vt prædo: quin vti Regius Nuncius evocavit ad bona illa longè antea parata, &c. Scimus ſanè Samſonem repentè oppreſſum à Philiſthæis, & captivum, abductum, atque fortiſſimum, inquam, illum virum; ſed quia dormivit in ſinu Dalila, quæ robur ei ademit.* Judic. 16. *Vigilantes non permittunt ſibi eripi gladium, quo ſe defendant, vti nec Hercules clavam. Quare nimium quantum deſipuerunt Hebræi illi, qui ſub Saule permiſerunt ſibi fraude Philiſthinorum eripi fabros, qui arma eis cuderent. Cùm enim veniſſet dies prælij, non eſt inventus enſis & lancea in manu totius populi*; ſicq́ue ab hoſtibus ex improviſo oppreſſi ſunt & cæſi. 1. Reg. 13. Iam ante diem prælij armis carebant: ſed illum defectum in ipſo die prælij demum obſervabant; quod

I. Quia licet homo probatæ vitæ ſubitò moriatur, non tamen improviſò.

magnam Hebræorum arguit incuriam. De talibus profectò benè ominari non poſſumus, qui mortis ſuæ articulo nihil planè attendunt, nec arma ſibi pararunt: non de ijs, qui vigiles in ſtatione ſua perſiſtentes, armati mortem expectant.

II. Quia juſto mors non eſt ingratus hoſpes, ſed potiùs valdè acceptus.

II. Ex illo capite, quia iuſto mors non eſt ingratus hoſpes, quandocumque venerit: ſed potiùs valdè expectatus & acceptus. Unde comparat Job viros iuſtos eis, qui theſauros fodiunt, & gaudent, cùm fodiendo ſepulchrum deprehendunt, ſperantes ibi theſaurum ſeſe inventuros. *Qui expectant mortem, & non venit, quaſi effodientes theſaurum.* Quod ſi his foſſoribus repentè occurrat ſepulchrum tale; vtique non malum, ſed bonum ipſis omen foret. Longa & incerta foſſio, moleſta eſt. Hinc iuſti in hoc mundo detineri ſe in carcere exiſtimant, dicuntque cum Davide Pſalmo 141. *Educ de cuſtodia animam meam, ad confitendum nomini tuo, me expectant iuſti, donec retribuas mihi.* In quibus verbis ſpiritum reddidit S. Franciſcus, qui denunciatam ſibi mortem excepit his verbis: *Beneveniat mihi domina mea mors.* Certè qui in diuturno carcere detentus audit repentè ſibi ſolvi vincula, & aperiri ad libertatem capeſſendam fores; nequaquam in inauſpicatum ei cenſebitur, cùm id maximè deſideraverit. Sanctus Auguſtinus eum Pſalmi locum ſic legit; *Educ de carcere animam meam*, additque *Merita carcerem faciunt. Nam in vno quodam habitaculo alteri domus eſt* (vt pote cuſtodi carceris) *alteri carcer eſt. Illi qui cuſtodiunt homines incluſos; etſi in domo ſua cuſtodiant: illi, qui arctius cuſtodiuntur, in carcere ſunt; numquid & illi in carcere dicendi eſſe ſunt? Vnum habitaculum & illi eſt, & illi. Alteri fecit domum libertas, alteri carcerem ſervitus. Quibuſdam viſum eſt, quod mundus iſte carcer ſit. Et hoc erat Eccleſia, vt de carcere hoc educatur, id eſt, de hoc mundo, de ſub ſole, vbi omnia vanitas.* Sic ille. De ſolis illis, qui hunc mundum incolunt, velut cuſtodes carceris domum ſuam, præſumi poteſt, quod inviti hinc diſcedant: de illis autem, qui in hoc mundo quaſi in carcere vincti degunt, minimè hoc cogitari debet; imò non dubitandum, quin maximo cum gaudio è carcere hoc exſilierint, ad libertatem ſcilicet alterius vitæ. Eccur enim David ingemuit in hoc ergaſtulo, quod ei tanto tempore affixus eſſe cogeretur. Pſalm. 119. dicens: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt; habitavi cum habitantibus Cedar*; hoc eſt, tenebrarum, vel vt Theodoretus explicat, *populis Barbaris iuxta Babylonem.* De Cæſare Auguſto ſcribit Suetonius. Ferè quoties audiviſſet, citò ac nullo cruciatu defunctum quempiam, ſibi & ſuis εὐθανασίαν (alij εὐθανατίαν) ſimilem precabatur, & talem ferè, qualem optaverat, ſortitus eſt, inquit Suetonius. Verùm inter oſcula Lyviæ coniugis obijt, hoc vno nomine Fælix, quod ſine magnis doloribus ad maximos futuri ſæculi migraverit. Longè melius judicium de Chriſtianis eſt formandum, quibus datum eſt ex hac miſera vita ſine cruciatu abire, vt citò cum Chriſto eſſent.

In mundo velut in carcere detinemur occluſi.

III. Quia ſe

III. Ex conformitate cum divina voluntate idem colligendum eſt, cui ſe dum viveret, ſemper accommodare ſtudet iuſtus; juxta id Divi Cypriani lib. de mortalit. *Meminiſſe debemus voluntatem nos, non noſtram, ſed Dei facere debere, ſecundùm quod nos Dominus quotidiè iuſſit orare: Fiat voluntas tua, ſicut in cælo, & in terra. Quam præpoſterum eſt, quamque perverſum, ut cum Dei voluntatem fieri poſtulemus, quando evocat nos, & accerſit hoc mundo Deus, non ſtatim voluntatis ejus imperio pareamus?* Et mox: *Quis non ad ſuos navigare feſtinans ventum proſperum cupidius optaret, ut velociter charos liceret amplecti?* &c. Nemo Epheſiorum poterat ambigere Paulum Apoſtolum lubente & volente animo perrexiſſe Ieroſolymam ad vincula, quæ ipſum manebant, quando ex ipſius ore audierant, quod prius ipſe ſibi vincula in ſpiritu jam injeciſſet, dicens: *Ecce alligatus ego ſpiritu vado in Ieruſalem, quæ in ea ventura ſint mihi ignorans: niſi quod ſpiritus S. per omnes civitates mihi proteſtatur dicens: Quoniam vincula & tribulationes Ieroſolymis me manent.* *Act.* 20. Eadem ratione non dubitandum eſt virum bonum promptiſſima voluntate inſeruiſſe manus in mortis vincula, à Deo ſibi deſtinata, quando ipſe prius ad Dei voluntatem per omnia faciendam ſibi vincula iniecit. Hanc Apoſtoli promptitudinem egregiè imbibit, & imitatus eſt magnus ejus amator S. Chryſoſtomus, qui ab Auguſta Eudoxia ab Epiſcopali throno dejectus, cùm ageretur in exilium ſcripſit ad Cyriacum ep. 9. tom. 5. *Etenim ego, cum à civitate fugarer, nihil horum curabam, ſed dicebam intra memetipſum: ſi quidem vult Regina me exulem: agat in exilium: Domini eſt terra, & plenitudo ejus. Et ſi vult ſecare, ſecet, idem paſſus eſt Iſaias: ſubſcribas illi, ſi vult in pelagus me mittere, Iona recordabor, ſi vult in caminum me injicere, idem paſſi ſunt tres illi pueri. Si me feris vult abijcere, objciat; Danielis in lacum Leonibus objecti recordabor; ſi me lapidare vult, lapidet me; Sanctum Stephanum habeo primum Martyrem ſocium. Si & caput tollere vult, tollat; habeo ſocium Sanctum Ioannem Baptiſtam. Si & ſubſtantiam auferre, auferat; nudus exivi de vtero matris meæ, nudus etiam abibo, &c.* Eadem hæc mens viro iuſto ineſt, ad omnem Dei voluntatem paratum ſe ſiſtere. Nihil igitur eſt, quod ipſi durum aut adverſum ſit, ſi à Deo decretum ſit; ac proinde non eſt cur in auſpicatam arbitremur etiam repentinam & inopinatam iuſtorum mortem. Non enim ideò improviſa eſt, quia ſubitanea eſt. Et ſi nobis quidem præviſa non eſt, præviſa tamen juſto eſt, & præmeditata. Unde in Litanijs Eccleſia orat: *A ſubitanea & improviſa morte, libera nos Domine.* Hæc mors deprecanda eſt, quæ ſubita ſimul & improviſa eſt. Rem exemplo confirmem is, quod refert Robertus Holcat. in lib. Sapientiæ capite 4. lectione 47. in hæc verba; Legit de quodam viro litterato quod mortuus inventus ſit ſedens inter libros ſuos in Cathedra, & habens in gremio ſuo librum apertum. Cumque alij compatienter advenirent, & multum de tam ſubitanea morte triſtarentur; conſiderantes diligentius manum eius jacentem, & indicem extentum

placet divinæ voluntati, cui ſe juſtus vivens ſemper conformavit.

Aurea animi reſignati promptitudo.

ad textum illum Sapient.4. *Juſtus autem, ſi morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit.* Huic non abſimile eſt, quod legitur de B. Jordano Saxonis, ſecundo à Sancto Dominico Generali Ord. Prædic. qui cùm navigans Ieroſolymam, naufragio in mari periiſſet anno 1236. multique mirarentur, & dolerent tam triſtem tanti viri interitum, apparuit ipſe magna luce æquè cruce inſignitus, dixitque; *Exivi ex hoc ſæculo ad gloriam Beatorum & inter Apoſtolorum choros & Prophetarum evectus ſum.* Et rurſum; *Hoc firmiter teneas, nec dubites, quia ſalvus erit omnis, qui uſque in finem Domino Noſtro Ieſu Chriſto ſervierit.* Ita Leander in ejus vita apud Sur. 13. Febr.

Non ergo cur ſiniſtrum formemus judicium de defuncto noſtro, quod & ipſe ſubitò à nobis hinc abierit; cùm non levia habeamus argumenta, quibus oſtendi queat, fuiſſe hominem juſtum; et ſi talis fuit, utique & ipſe in refrigerio erit. Quod ſi tamen ob leviores aliquot maculas nondum plenè abſterſas tranſire per ignem illum deberet, de quo Apoſtolus dixit; *Salvus erit, ſic tamen quaſi per ignem.* 1. Cor. 3. noſtrum erit, ipſi refrigerium aliquod effundere per orationes & ſimilia pia opera &c.

EXHORTATIO XXXVI.

Subitanea & improviſa mors, quibus potiſſimum immineat.

THEMA:

Noli eſſe ſtultus, ne moriaris in tempore non tuo. Ecclef.7.

Nos inſtar puerorum mortem non timendam timemus: peccatum autem meritò timendum non exhorreſcimus.

BEne Apoſtolus monet 1. Cor. 14. *Nolite pueri effici ſenſibus.* Pueri enim communiter, quæ timenda non ſunt, timent; non timent, quæ timenda ſunt. Ita S. Chryſoſtomus hom.5. ad populum Antioch. *Etenim,* inquit, *puerilem timemus pavorem, mortem timentes. Pueri enim parvi larvas quidem timent, ignem verò non timent. Sed ſi ad lucernam lumen habentem portari contingat, inconſideratè manum immittunt lucernæ & flammæ: & contemnendam quidem perſonam horreſcunt, at verò timendum ignem non timent, ſi quidem & nos timemus mortem; quæ eſt larva contemptu digna: peccatum verò non timemus, quod eſt verè timendum, & ignis more conſcientiam comedit.* Cæterùm in mortis genere rudes & imperiti maximè timent inprimis immaturam, deinde violentam & acerbam, denique ſubitaneam ſeu repentinam mortem; quæ tamen ſecundum ſe ſpectata, non eſt timenda; quia juſtos ex hujus mundi miſeriis & periculis peccandi eripit, ſæpè etiam expurgat à peccatis admiſſis: transfert ad beatitudinem è medio iniquitatum; quia *placita erant Deo anima eorum,* ait ſapiens Sap. 4. *Populi autem videntes,* addit mox, *& non intelligentes, nec ponentes in præcordiis talia; quoniam gratia Dei & miſericordia eſt in ſanctos ejus, & reſpectus in electos illius.* At verò mortem omniũ peſſimã, & quæ ſola eſt mala mors, non æſtimant, nec timent, eſtque mors improviſa, mors inexſpectata, mors indiſpoſita, adeoque mors in peccato. Hæc mors cavenda eſt, quia caveri poteſt; altera illa ſeu immatura, ſeu violenta, ſeu accelerata vitari non poteſt. Ideò Eccleſiaſtes monet: cap.6. *Noli eſſe ſtultus, ne moriaris in tempore non tuo;* quando ſcilic. mortem non expectas, nec paratus ad moriendum es. Hoc enim ſtultorum eſt, non prævidere mortem, nec providere ſibi ad eam excipiendam. Sicut è contra prudentes ſunt, qui parati eam expectant, quaſi providentes mortis pericula. Quinam verò ſint, quibus potiſſimum impendeat mortis improviſæ gladius? nunc deſpiciemus.

I. Imminet iis, qui peccata peccatis accumulant.

I. Jmminet iis, qui peccata peccatis addunt, uti clarè edixit Sapiens, qui ſententiæ citatæ, hæc verba præmittit. *Ne impiè agas multum;* tum addit; *Et noli eſſe ſtultus, ne moriaris in tempore non tuo.* q. d. ſi peccata agglomeres, & multo tempore in illis perſiſtas, differendo indies pœnitentiã, velut ſtultus & improvidus corripieris à morte, cùm non erit tibi integrum reſipiſcere. Sic enim monet Eccleſiaſticus cap.8. *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem: ſubitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te.* Confirmat hoc S. Gregorius l. 15. moral. cap.24. *ſæpè ii,* inquit, *qui diu in iniquitate tolerati ſunt, ſubitâ morte rapiuntur, ut nec flere ante mortem liceat, quæ peccaverint.* Exemplo eſt Pharao, qui tot plagis admonitus & caſtigatus, cùm Deo manus dare nollet, tandem maris rubri fluctibus hauſtus eſt: fruſtrà jam collapſis undis clamans: *Fugiamus Iſraelem, Dominus enim pugnat pro eis contra nos.* Exod. 14. De illis Maria in cantico ſuo canit; *Deſcenderunt in profundum quaſi lapis.* Exod. decimo quinto. Cur ut lapis? interrogat Origenes hom. 6. in Exod.15. & reſpondet; *Quia non erant tales lapides, de quibus ſuſcitari poſſent filii Abrahæ, ſed tales qui amarent profundum, & liquidum diligerent elementum, id eſt, qui amaram & fluxam præſentiam rerum caperent voluptatem. Vnde & ipſis dicitur: Demerſi ſunt, quaſi plumbum in aquis validiſſimis.* Lapis aggeſtione ſeu accretione terræ in aqua jacet, ſenſim fit major & ponderoſior, adeoque ad deſcenſum in maris fundum pronior; ita peccator addendo ſemper nova peccata prioribus, fit tam gravis, ut tandem repentè deſcendat in infernum. Hujuſmodi Lapis fuit, de quo noſter P. Recupitus in Opuſc. de ſignis prædeſtin. c.4. ſcribit in hunc modum; *Novi adoleſcentem nobilem, qui laſcivis amoribus implicatus dictitabat, ſatis ſibi fore ad ſalutem, ſi ante mortem unam horã vel alterã ad pœnitendũ haberet. Enimverò tunc actum à ſe perfectæ contritionis eliciendum, quo ſalvus fieret. Infælix, cum quadam nocte poſt epulas ad peccandum accederet, repentino lapſu confracta cervice, non una aut altera, ſed novem aut decem horis ſupervixit ſine voce, ſine ſenſu: ac nullo edito pœnitentiæ ſigno miſerè periit.* Amphora rimoſa in aquis natat paũper, dum ſenſim haurit aquam; cum verò impleta fuerit, repentè demergitur. Jd accidit Iudæis, quibus Mat.23. Chriſtus dixit; *Implete,* h.e. implebitis *menſuram patrum veſtrorum.* Poſtquam enim partim occiderunt, partim diſperſerunt Apoſtolos, cùm Paſcha ſuum celebrarent, repentè à Veſpaſiano cincti, incluſi & demum internecione deleti ſunt. Recentius eſt, quod ſcripſere

Ter ſibi exemplum procraſtinantis pœnitentiam.

Aliud horrendum exemplum

ex Inſulis Philippinis Patres noſtri Manillani ad nos de quodam, qui cum pertinaci animo amicorum conſilia repudiaret, à pellicatu illum educere conantium; hoc etiam reſponſum addebat fatuus; *Longum reſtat Quadrageſimæ tempus.* Verùm ſtatim ut verba dedit, breviati ſunt dies ei, qui longos ſibi ad pœnitentiam reſtare putabat; Nam confeſtim concidit exanimato ſimilis; parvoque temporis intervallo, quaſi epilepſiâ tactus, hùc illuc circumſpectabat rabido vultu, quem & abſcondere conabatur, quaſi dæmonem cerneret. Duravit ea rabies horas circiter duodecim, donec abſciſſam dentibus linguam pariter & animam expoſuit. Refert P. Max. Sandæus Conc. de Morte lib. 1. Comment. 5. Igitur *ne impiè agas multum, & noli eſſe ſtultus, ne moriaris in tempore non tuo:* quale iſte ſibi præfiniebat ad pœnitendum in Quadrageſima.

II. Impendet illis qui in eadem peccata ſæpiùs relabũtur.

II. Impendit iis, qui in eadem peccata ſæpiùs relabuntur, nec emendant ſe. Id enim teſtatur Eccleſiaſt. cap. 26. Deus; *In duobus contriſtatum eſt cor meum, & in tertio iracundia mihi venit.* Quodnam verò illud tertium; *Qui tranſgreditur à juſtitia ad peccatum. Deus paravit eum rhomphæam,* illam ſcilicet utrâque parte acutam, de qua dicitur Apoc. c. 2. *Hæc dicit, qui habet rhomphæam utraque acutam.* Rhomphæa eſt framea longa, quæ procul etiam ferit, adeoque illos, qui ſe à Dei vindicta procul diſtare putant, vulnerat incautos duplici acumine in corpore & anima. Senſerunt eam Hebræi non ſemel in deſerto, quando ſæpiùs relapſi ad murmurandum contra Deum, repentè caſtigati ſunt, nunc igne, nunc peſtilentiâ, nunc ignotis ſerpentum morſibus. Scimus ex 1. *Reg.* 5. Dagonem illum, Idolum Azotiorum, coram Arca fœderis conſtitutum, primâ nocte corruiſſe licet abſque ſui confractione. Sed cùm iterùm repoſitus fuit ab Azotiis in locum ante Arcam, ſequenti nocte denuò collapſum, ſed graviore caſu, capite nim. dempto & manibus præciſis repertum ad limen templi. Quid hoc ſignificavit; Utique graviorem eſſe lapſum primo ſecundum, qui planè Idolum confregit; adeoque illis, qui peccata per Pœnitentiam ſæpius dejecta denuò repetunt, imminere ſubitum & inopinatum interitum! qualem etiam expertus eſt Saul Rex, qui poſtquam abſtulit Magos & ariolos de terra Iſrael juxta Præceptum Dei *Levit.* 19. & 20. Pythoniſſam ipſe conſuluit. *Reg.* 28. quamobrem ei interitus à Samuele ſuſcitato prædictus, nec multo poſt illatus eſt; Senſit & Canonicus ille Eccleſiæ principalis, ſtemmate Nobilis, ſed carnali vitio obnoxius, qui cùm in ardenti febri ad extrema deductus eſſet, conventus à S. Franciſco, animatus & ſanitati reſtitutus eſt, cum ea tamen cautione, ut deinceps ab eo vitio ſe contineret; graviora paſſurus, ſi ad vomitum reverteretur. Verùm miſer ille poſthabito Sancti Patris monito, ad Lupanar poſtliminio reverſus, cùm ad cœnam una cum altero Clerico aſſediſſet, & genio ſuo indulſiſſet, tum ecce ſubitò corruit domus, & cæteris omnibus, qui aderant; illæſis ſolum illum conterit. Refert S. Bonaventura in vita S. Franciſci cap. 15. Plura ad eandem rem confirmandam exempla paſſim ſtatuta, recenſui alibi, & hic prætereo; ab aliis annotata. Id duntaxat addo ex ſententia Sancti Bernardi gravius eſſe dimiſſa peccata repetere, quàm in peccatis perſeverare, adeoque gravius ſupplicium metuendum relapſo, quàm perſiſtenti in peccato. Nam ſerm. 54. in Cant. triplicem inculcans timorem; *Timeas quidem,* inquit, *pro accepta gratia amplius pro amiſſa, longè plus pro recuperata;* juxtà illud: *Iam amplius noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* Joan. 8. *Audis recidere, quàm incidere eſſe deterius?*

III. Inſidiatur iis, qui continuâ proſperitate utuntur in hoc mundo, nec interim Deũ colunt.

III. Inſidiatur iis, qui continuâ proſperitate utuntur in hoc mundo, nec interim Deum colunt. Ita enim legimus Iob 21. *Tenent tympanum & cytharam, & gaudent ad ſonitum organi. Ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt.* In quem locum ſcribit Sanctus Gregorius 15. moral. cap. 19. *Poteſt in puncto hoc intelligi, quod ſæpè hi, qui in iniquitate diu tolerati ſunt, ſubitâ morte rapiuntur, ut nec flere ante mortem liceat, quæ peccaverunt.* Multis hoc oſtendi exemplis poteſt. Aman dum in ſumma Regis Aſſueri gratia bonis omnibus circumfluit, & pro libitu dominatur, repentè fortunæ tota ſe reſolvit, & Amanem è menſa Regia abſtractum, in patibulum ſuſtulit. Dives ille *Luc.* 12. dum animæ ſuæ loquens ait: *Anima habes multa bona poſita in annos plurimos; requieſce, comede, bibe, epulare,* ſubitò audit vocem Dei; *Stulte, hac nocte animam tuam repetunt à te, quæ autem paraſti, cujus erunt;* Nocte, ut videtur, dum in ſomnis iacebat, cogitationes iſtas mente volvebat, & dum iſta cogitat, mortis nuncium audit. Unde Theophilactus ibi: *Non tranſiit,* inquit, *cogitationem ſuam dives: ſed in ipſo cogitationis momento ex tota vita abſcinditur.* Quia enim magna & diuturna proſperitas oblivionem Dei inducere ſolet & contemptum, hinc ejus ira procul abeſſe non poteſt; uti vel Ethnicus ille Philoſophus intellexit, qui Polycrati Samiorum tyranno fortunam ſuam jactanti reſpondit. *Solam Numinis iram à tam proſperis abeſſe non poſſe.* Is cùm perſuaſum haberet, nihil ſibi triſte vel adverſum contingere poſſe, annulum pretioſum de induſtria proiecit in profundum, quem tamen continuò recuperavit, capto piſce, qui eum devoraverat. Sed hunc, cujus felicitas ſemper plenis velis proſperum curſum tenuit, Ozontes Darii Regis Præfectus cepit, & in excelſiſſimo Mycalenſi montis vertice cruci affixit. Ita ferè Val. Max. l. 1. c. 11. Strabo l. 14. Cic. de finib. l. 5. Vulgatum etiam illud creditur, quod Petrus de Natalibus l. 5. c. 36. ſcribit de hoſpite, ad quem divertit D. Ambroſius Mediolano Romam iter agens. Is enim cùm affirmaſſet, numquam ſe adverſam fortunã paſſũ, Vir S. ad ſuos converſus; *Propere hinc diſcedamus,* inquit, *ne divina vindicta nos hic obruat, Deus enim non moratur in his ædibus.* Cumq; paulum una cum ſuis progreſſus eſſet, terra dehiſcens hoſpitem iſtum cum domo & familia ſua abſorpſit. De his *Pſ.* 72. dicitur; *Verumtamẽ propter dolos poſuiſti eis: deieciſti eos dum allevarentur.* S. Hier. ex Hebraico textu vertit; *In lubrico poſuiſti eos: dejeciſti eos in interitum.* Nim. in fortunæ rota ubi exaltati ſunt, mox deijciuntur. Quem dejectionem

mox minatur Pſalmiſta adjungens: *Quomodo facti ſunt in deſolationem? Subitò defecerunt.* Hinc forſan Salomon thronũ ſibi ex ebore fecit. 3. *Reg.* 10. adeoque velut lubricum; quia qui in alto fortunæ ſolio ſedent, lapſui vicini ſunt

IV. Imminet iis, qui mortis immemores, malè ſecuri in delicis vivunt,

IV. Imminet illis, qui mortis memoriam à mente ſua excludunt, & ſecuri in delitiis agunt; non ſecus ac civibus Amiclæis (inter Cajetam Italiæ & Terracinam ſitis) qui cum eis frequenti, ſed falſo rumore nunciatus eſſet hoſtium adventus, caverunt ne quis deinceps mentionem adventantis hoſtis faceret; ſed damno ſuo. Cùm enim paulò pòſt hoſtis irrumperet, nec quiſquam id nunciare vellet, ex improviſo oppreſſi & deleti ſunt. Unde natum proverbium; *Amiclas ſilentium perdidit.* Hunc in modum, qui de mortis adventu nihil audire volunt, ab eadem incauti & repentè obruuntur. De quibus dicitur Eccleſiaſtes cap. 9. *Neſcit homo finem ſuum, ſed ſicut piſces capiuntur hamo, & ſicut aves laqueo comprehenduntur; ſic capiuntur homines in tempore malo, cùm eis extemplo ſupervenerit.* Qui ergo neſciunt, neque prævident finem vitæ ſuæ ſeu mortem, (veluti piſces, qui in undis ludunt, & quaquaverſum vagantur; & ſicut aves in area pabulantur, interim repentè includuntur, & operiuntur retibus ac jugulantur) cùm nihil minus, quàm de morte cogitant, extemplo ſæpè ab aucupe & piſcatore morte comprehenduntur. Contigit hoc inprimis Pharaoni ejuſque exercitui, qui poſt Hebræos ingreſſi in maris rubri per liquidos parietes & impendentes mortis minas, ſiccatum alveum, quaſi ludibundæ volens, nihil de interitu ſuo metuentes, ſolam Hebræorum cædem & prædam cogitantes, repentè collapſi aqueis parietibus, quaſi contractibus retibus capti & undis operti ſunt. *Exod.* c. 15. Similis cataſtrophe excepit Ammonem in convivio Abſolonis, Amanem in convivio Aſſueri Regis, ambo morte plexi. Idem accidit Philiſthæis, *Iudic.* 16. quando in feſto ſuo convivantes & lætantes vocarunt Samſonem, ut luderet coram eis, ſtatueruntque inter duas columnas, non attendentes, quod receptis unà cum capillo viribus, concutere columnas, & perdere eos poſſet. Itaque dum hæc agunt illi, Samſon evertit columnas, cadit domus, et obterit Philiſthæos. Hujuſmodi fuit & ille ſalutis ſuæ contemptor, qui, ut refert Stapletonius in Prompt. Morall, et Beyrlinck in Apopht. Chriſt. qui ut animæ ſuæ proſpiceret ſuadentibus dicebat aſſiduè; *Hàccine cura mihi impendeat? Ego in ſupremo vitæ articulo tribus verbis ſalutem mihi parabo.* At non eſt eam conſecutus, ut cogitabat. Factum enim ut hyemali tempore lacerum pontem tranſiturus, cùm ſibi omnino cadendum & pereundũ videret, tria deſperati animi verba proclamavit; *Capiat omnia Dæmon*; ac ſtatim cum equo cui inſidebat, undis obrutus eſt quod ex Inſulis Philippinis ad nos à Patribus Manillanis perſcriptum eſt. Cùm ad portum Canite, incolis & adverſis celeberrimum quidam è Patribus diceret ad fœdam ex omni conditione hominum colluvie, ageretque de brevitate vitæ, mortiſque incerta hora, dicendi ardore provectus, prorupit in hæc verba; *Quid? ſcitiſne, utrum obſtinatus, qui me audit, peccator, die craſtina Deo de factis rationem reddet*; Atque ita contingit; Miles famæ non bonæ, qui adhortationem illam ſurdis hauſerat auribus, proximo manè propè navim, quæ fabricabatur in littore, levi occaſione irritatus, cùm tranſiret, ac verbis peſſimis pejeraret, fortè decidit à ſummo proræ lignum, quod ſubitò hominem juramenta repetentem, interfecit. Refert P. Max. Sandæus in conc. de morte l. 1. Commẽt. 5.

V. Minatur contemptoribus, violatoribus rerum Deo ſacratarum.

V. Minatur contemptoribus & violatoribus rerum Deo ſacratarum paſſim id videre eſt in Scripturis SS. in quibus mortis ſupplicium decernit Deus in hujuſmodi peccatores? uti *Exod.* 19. iis, qui montem Sinai, in quo velut ſacro Deus loquebatur Moyſi; *omnis qui tetigerit montem, morte morietur.* Et c. 31. Sabbathi prævaricatores occidi jubentur. *Omnis qui polluerit illud, morietur.* Et ſimilia. Sunt & frequentes clades, quibus executioni mandata ſunt ea decreta, ut in filiis Aaronis Nadab & Abiu, qui quod profano igne adoleret thymiama, repentè ab igne ſacro correpti, & combuſti ſunt. *Levit.* 10. Filii Heli, Ophni, & Phinees, qui rem ſacram variè violabant, ambo uno die in prælio occiſi ſunt. 1. *Reg.* 3. Oza, quod non exiſtens Sacerdos, ſed Levita duntaxat, Arcam tetigerit, ſubitâ morte concidit. 2. *Reg.* 6. Balthaſar Rex, dum è vaſis templi ſacris comedit & bibit, à Perſis & Medis interemptus eſt, *Dan.* 5. Sub lege verò nova multo plures hujuſmodi clades acciderunt; quæ ex parte recenſuimus in Tripart. Op. Conc. Dom. 9. poſt Pent. c. 6. Rurſum in Auctario Conc. Dom. 10. poſt Pent. Th. 3. p. 3. de Ruſtico, qui in Sacriſtia auditæ à ſe miſſæ meritum utique ex contemptu vendidit nobili viro pro ſago ipſius; eoque accepto eſt repertus à nobili domum reverſo, ſuſpenſus in arbore. Ex Ænea Sylvio in deſcript. Europæ. c. 21. Similem eventum habuit boni operis contemptus in Euclione quodam Conſtantinopolitano, qui, tenente Imperii gubernacula Iuſtiniano, conſtitutus in periculo mortis, pauperibus 30. libras argenti diſtribuit: poſt revaleſcens ductus eſt pœnitentiâ beneficij præſtiti. Igitur amicus quidam, ut inſanum hunc dolorem ei excuteret, inſtitit, cumque ſe operam ludere cerneret dixit; *En paratus ſum reſtituere tibi triginta illas libras, modò in templo me præſente Deo profitearis: Domine non ego 30. libras in egenos diſpertitus ſum, ſed hic amicus meus.* Conditionem accepit, proteſtationem fecit, pecuniam recepit: ſed non diu eâ gaviſus eſt. Cùm enim Eccleſiam egredi parat, argento ſuo onuſtus, humi procumbit, & animam exhalat. Raderus in Viridario SS. ex Menæo Græc. Baron. anno 553. ex Cedreno. Nimirum bene dixit Eccleſ. c. 5. *Diſplicet Deo infidelis & ſtulta promiſſio.* Peractum opus bonum, adeoque Deo jam ſacratum, pecuniâ divendere, quod aliud non eſt, quàm nos ſacras in foro proſtituere, & profanas reddere. *Nolite errare*, ait Apoſtolus, *Deus non irridetur.* Gal. 6.

Hi ſunt potiſſimum, quos reperi obnoxios inopinatæ morti; quam proinde maximè cavere quiſque & poteſt, & debet. Repentinam enim, niſi hanc improviſam habeat adjunctam, non eſt, quod metuamus, niſi forſan aliquis temerè ſe in periculum

periculum mortis conjicere, adeoque ſciens, volens, velit perire.

Atque hæc eò dicta volumus, non quod arbitremur defunctum noſtrum hunc inſelicem obitum eſſe ſortitum; ſed pro bono noſtro, ut nobis caveamus,ne, ut quibuſdam accidit, ſimiliter pereamus; quemadmodum monuit Chriſtus *Luc.* 13. de illis Galilæis, quorum ſanguinem miſcoit Pilatus cum Sacrificiis eorum, *Putatis, quod hi Galilai pra omnibus Galilais peccatores fuerint, quia talia paſſi ſunt? Non dico vobis, ſed niſi pœnitentiam habueritis, omnes ſimiliter peribitis.* Idemque repetit de illis 18. quos obtrivit turris Siloë. Sint ergo infælices aliorum reorum exitus & ſupplicia, nobis ad pœnitentiam incitamenta.

EXHORTATIO XXXVII.

Mortis horam cur incertam eſſe Deus voluerit?

Thema.

Vigilate itaque quia neſcitis diem neque horam, Matth. cap. 25.

In Braſilia eſt beſtia, quæ hominem dicto citiùs occidit.

MEmini me legiſſe in Braſilia novi orbis Occidentalis, Regione, beſtiam degere venenoſiſſimam, quæ hominem dicto citiùs occidit: Ne autem grandia nimis damna humano generi inferat, providit Creator hunc in modum: poſuit in capite ejus cartilaginem quondam ad inſtar colæ reſonantem: cujus ſonitu homines periculi venientis admonentur, & beſtiam effugiunt. Nulla in terris beſtia magis venenoſa eſt ipsâ Morte quæ non unum aut alterum, ſed omnes omnino homines ſenſim, & quod peſſimum eſt, incautos depaſcitur. Hanc imperitum vulgus ſibi imagioantur, velut monſtrum aliquod horridum, vel larvam hominis funeſtam, cujuſmodi larvatus impoſtor ſub mortis ſpecie in Ungaria anno ſæculi 22. vel 23. Pagos obambulabat,& è ſimplici plebe metu cædis inferendæ, pecunias emungebat, non inani ſucceſſu, poſteà tamen ab Haidone trajectus & ſpoliatus, ut ſcribit P. Max. Sandæus de Morte l. 2. ſymb 57. De hac igitur cogitare poſſent iſti: Ecour Deus,& huic tam rapaci & venenatæ beſtiæ nolam non affixit, quæ adventantem proderet, ot fugæ locus eſſet? Profectò etiam Sapientiores, qui melius norunt mortem quidnam ea ſit; non diſſimili dubio laborant; quamobrem nobis Deus advenientis horam mortis incertam eſſe voluerit. Obruit enim incautos,& ſæpè imparatos, in omni ætate,ut nemo uſpiam ſecurus, nemo ab ea liber ſit, Sed enim nemo prudens ſibi perſuadeat ſine Numinis providentia hoc eſſe conſtitutum, quin imò magnas & urgentiſſimas eſſe decreti hujus cauſas; quas hic inveſtigabimus.

I. Si noſſent homines diem mortis, ſibi tantùm viverent.

I. Cauſa [illegible] politica, eaq;gemina. Nam inprimis, ſi noſſent homines diem mortis ſuæ,ſibi tantùm viverent ac providerent, non poſteritati, plerique arbores non ſererent, vineas oon plantarent, domos non exſtruerent: plurimi omnia ſua abſumerent, poſteris nil relinquerent de ſuis facultatibus: imò aliqui ex mera invidia ſua planè perderent, deſo ierent, aut in flumina projicerent, ne poſteris eis gauderent. Si enim vel ſub incerto mortis adventu reperiri homines, Iſaias c. 22. ait, dicentes. *Comedamus & bibamus, cras enim moriemur?* quid fieret, ſi hoc cras futurum certò præuiderent? Exemplo ſunt inſani milites, qui cum è loco migrant, quos reverſuros ſe non putant, omnia devaſtant, quæ vel abligurire, vel ſecum auferre nequeunt. Nec deſuêre lurcones egregiè Epicurei, dicere qui non erubeſcebant, ſe vel vini cantharum, ſi ad pedes morientium ſtaret, in agone ſuo everſuros, ne quid reliquum foret. Quid agerent hæ noxæ, ſi mortem prævidèrent? Deinde pax & tranquillitas inter homines magnoperè violarentur. Qui enim ſcirent ſe multis annis victuros, iras & inimicitias ſuas proſequerentur, nimium inſoleſcerent, & tyrannicè alios opprimerent. Econtrà qui ſcirent brevi tempore ſe victuros, dejecto ſemper animo & deſperabundo degerent, adeoque non ſibi tantum, ſed & aliis etiam moleſti & oneroſi ſorent, ac veluti Cain profugi circumirent mortem ubique metuentes, timore inutili & pernicioſo: multi in deſperationem caderent, præſertim qui natura pavidi ſunt; unde eorum pœnitentia coacta,& parum utilis eſſet. Modò autem quia ſemper aliquantula ſpes vitæ supereſt, locum non habet nimia illa anxietas; & ex altera parte periculum præſens monet, ut homo diſponat domui ſuæ; ſicque, intrà ſpem & metum reſentus commodiùs & fructuoſiùs præparare ſe ad mortem poteſt. Minus itaque prudenter Iulius Cæſar inopinatum ſibi mortis genus optavit, apud Sueton. & Plut. in apophi. quod & obtinuit confoſſus 23. vulneribus. Quia ſcil. licet mors inopinata & repentina anxietatem adimat? hominem tamen indiſpoſitum maximo ſalutis cum periculo opprimit.

II. ex prænoticia hora mortis plurima bona opera omitterentur,

II. Eſt, quia ſi noviſſet homo finem ſuum ultimum plurimo bona opera intercederent & omitterentur. Nam ſi, v. g. ægrotans ſciret ſe in ea, quâ detinetur firmitate non moriturum, peccata per confeſſionem nondum expiaret, nec ſacra ſe communione paſceret, Deum & Sanctos non invocaret, vota nulla faceret, nihil eleemoſynæ in pauperes erogaret; ſacrificia pro ſe offerri non curaret, injurias non remitteret, inimicitas non deponeret, vitæ emendationem non promitteret; ſed omnia hæc differret uſque ad ultimam vitæ horam; adeoque Deo ſacem duntaxat è vini ſui dolio propinarent, reliquum omne mundo & Diabolo apponerent, Audiamus de hoc Chryſoſtomum hom. 9. in Ep. ad Theſſal. *Si ſcire vultis,* inquit, *quamobrem abſconditus ſit dies mortis, & quare ſicut fur in nocte, ita & ipſe veniat: ideò hoc eſt, quia nemo virtutis unquam curam, quod ad omnem vitam attinet, habuiſſet ſed cognito quiſque conſummationis ſua die, poſtquam innumera mala perpetraſſet, tum demum Baptiſmi lavacrum* (idem dic de aliis bonis operibus) *accepiſſet, atque ita hinc migraſſet. Si enim nunc timore incertitudinis, cunctorum animos turbante, omnes univerſam antenctam vitam in malitia conſumantes ad extremum demum ſuſpiria, baptiſmati ſe tradunt: ſi etiam eſſent admodum de iſto perſuaſi, quis nam ullam virtutis curam haberet?* At non decet, neque placet, Deo,

at

præclara facinora poſſent. Ita idem S. Pater reſpondet iis, qui cenſebant delendum fuiſſe inimicum generis humani, ne deciperet homines. Ait enim in orat. de Providentia tom. 5. *Si reliquit eum, ſciens futurum ut vinceret, nec ſic eſt res digna, ut vocetur in dubium. Nam quod ille ſuperat, à nobis eſt cùm inclinamur volentes, non cogimur. Quod ſi multi fuerunt jam ſuperiores, & multi poſt hæc erunt, quare futuros in exiſtimatione tanto privas honore? Sed non omnes erunt illo ſuperiores; Generoſos tamen, eſt multo juſtius, occaſionem habere, in quibus inſtitutum probent; ac eos, qui tales non ſunt, puniri de propria ſocordia, quam propter hos, iſtos affici damno. Malus enim, etſi patitur injuriam, non tamen ab adverſario, ſed à ſua ſegnitie, quod multitudo vincentium declarat. Verùm tunc eſſent laſi à malis boni, ſi non haberent, ubi fortitudinem exercerent. Sic autem oris etiam & oculorum effectionem accuſare poterunt. His enim appetunt multi, quæ appetere non convenit &c.*

Satis opinor momenti hæ rationes habent. Laudandus igitur Deus eſt, quod horam illam ultimam nobis abſconderit. Et profuit hoc, ni fallor, noſtro defuncto, qui propterea ad hanc hòram multò antè, quàm adeſſet, ſeſe præparavit, &c.

R. P.
MATTHIÆ FABRI
E SOCIETATE IESV
CONCIONES NVPTIALES.

EXHORTATIO I.

Sponſus ſit quaſi Sol, Sponſa quaſi Luna, ex ſomnio Ioſephi Patriarchæ.

EXHORTATIONEM Sacram impertiturus vobis, ô novelli conjuges, quo illuſtiori nomine vos compellem, quam quo Caſtiſſimus ille puer Ioſeph compellavit parentes ſuos; quando viſum ſibi ſomnium enarravit eis hunc in modum; *Vidi per ſomnium quaſi Solem & Lunam & Stellas undecim adorare me.* Geneſis 37. Intellexit illicò ſomnium hoc pater ejus Jacob, dixitque: *Quid ſibi vult hoc ſomnium quod vidiſti? Num ego, & mater tua, & fratres tui adorabimus te ſuper terram?* Intellexit, inquam, ſe velut patrem familias per Solem, uxorem ſuam per Lunam, filios undecim per totidem Stellas Ioſepho deſignatos fuiſſe. Cui accedit Regius Pſalmiſta, qui *Pſal.* 18. Solem ſponſi nomine cohoneſtat: *Et ipſe (Sol) tanquam Sponſus procedens de thalamo ſuo.* Quid ni Lunam ejus Sponſam dixeris. quæ tanquam *Adjutorium ſimile* ſoli, & velut Luminare minus majori correſpondet? Cæterùm quia in ipſis plura ſunt, quæ ſponſo & ſponſæ patri, & matrifamilias egregiè conveniunt, ea nunc velut à Spiritu S. inſinuata, vobis proponam.

I. Sol communicat Lunæ Lumen ſuum, ita, ut Luna non tam ſuo, quàm ſolis lumine ſplendeat. Idem facere Sponſus ſuæ Sponſæ, maritus uxori debet: impertiri ſcilicet ſplendorem ſui nominis, doctrinam, opes, menſam, veſtitum & quidquid boni habet. Ita inprimis Adam communicavit Evæ nomen ſuum *Gen.* 2. cùm apellari eam voluit, *Viraginem* ſeu rectius *Viram*. Hebr. *Iſcha*, cùm ipſe diceretur Vir, Hebr. *Iſch.* Hæc appellabitur *Virago* (h. e. vira, ut antiqui, teſte Sexto Pompeio loquebantur) *quia de viro ſumpta eſt.* Adhuc quoque mos eſt in regnis Valentiæ & Cataloniæ, ut uxores omiſſo ſuo generis nomine, maritorum nomina accipiant, ut teſtatur Gabr. Alvarez in c. 4. Iſa. v. 1. Quin & in Germania noſtra frequenter id uſu venire novimus. Juxta leges etiam civiles, *uxores coruſcant radiis maritorum*; ita nim. ut ſi Baroniſſa nubat Comiti, non jam Baroniſſa, ſed comitiſſa appelletur. Quare æquum omnino eſt, ut vir quoad poteſt, poſſeſſiones ſuas uxori communes faciat, nec patiatur eam famere, dum ipſe bene comedit: aut laceram incedere, dum ipſe veſtibus nitet.

2. Luna, quâ parte luminoſa eſt, nunquam non aſpicit Solem, adeò ut potiùs à tota terra ſeſe avertat, quàm à Sole: Pari ratione uxor ab omnibus aliis viris vultum ſuum abſtrahat, & ad ſolum ſuum virum ſeſe convertat, nec ab ejus conſpectu facilè recedat. Hoc ipſi à Deo injunctum videtur. cùm ei dictum eſt *Gen.* 3. *Sub viri poteſtate eris.* Quod Septuaginta & Chaldæus ita vertunt: *ad virum converſio tua erit.* Soli enim viro ſuo, non alteri placere ſtudeat, Quod præclarè obſervavit Tigranis, Armeniæ Regis conjunx, quæ uno cum marito in captivitate ſub Cyro Perſarum Rege conſtituta, cùm audiſſet maritum in Cyri menſa dicentem, ſe pro ejus redemptione vitam libenter daturum; poſteà unà cum marito libertati reſtituta, cùm rogaretur à Tigrane, qui placuiſſet ipſi Cyri humanitas, reſpondit: *Non ego in Cyrum oculos converti, ſed in illum qui dicebat, ſe vitâ ſuâ me redempturum*, h. e. in maritum, Auctore Xenophonte in Cyri. Hoc ſi feciſſet uxor illius Loth, utique in ſalis ſtatuam mutata non fuiſſet. Quamdiu enim illa ad maritum attendit eumque ſecuta fuit, tamdiu ſalva & incolumis fuit; aſt ubi in fuga à marito oculos avertens, reſpexit

reſpexit retrò ad omiſſam igne patriam ejuſque delicias; vitam & maritum perdidit; *Vt cujus viſus non erat immunis, ex culpa conſortio mortem effugere non poſſet, quamvis propter juſti contubernium eruta ſit de incendio*, ait S. Auguſtinus lib. 2. de mira. ſcript. c. 2.

Porro ſicut corpus lunare à ſolari poſt conjunctionem ſenſim per ſingulos menſes recedit, & poſteà rurſum accedit; ita quoque conjuges ſubinde corpora ſua meminerint ſeparare ab officio conjugali, cum orationi ſe. aut ſacræ communioni opera danda eſt; quod ex Apoſtolo 1. Cor. 7. diſcunt; *Nolite fraudare invicem, ait, niſi forte ex conſenſu ad tempus, ut vacetis orationi: & iterum revertimini in idipſum; ne tentet vos Satanas propter incontinentiam veſtram*, Ubi latis indicat poſſe id ſæpiùs fieri cùm periculum incontinentiæ non ſubeſt.

3. Sol & Luna cum è diametro ſibi opponuntur faciunt eclipſin plerũque damnoſam animantibus & plantis; triſtem & formidabilem generi humano. Pari modo diſſidium & jurgium inter conjuges perdit rem domeſticam, ipſamque domum totam mœrore & timore complet: Satan interim tripudiat juxta vulgarem noſtram parœmiam: **wan das Ehefolck zanck da tantz der Teuffel**: nanciſcitur enim occaſionem eos in adulterium aut divortiũ præcipitandi. Audiamus D. Chryſoſtomum ho. 20. in ep. ad Ephe. 5. *Si hi vir & uxor ſint in concordia, & rectè aluntur filij, modeſtique ſunt famuli & ordinem non deſerunt, & bono eorum odore fruuntur vicini, amici & cognati. Sin autem contrà, evertuntur, & confunduntur omnia. Et quomodo cùm Duces Exercitus inter ſe pacẽ agunt, omnia ſuam ſervant conſequentiam, & ſi rurſus illi turbentur, ſurſum & deorſum aguntur omnia. Ita nunc quoque.* Et rurſum ho. 10. in Ep. ad Coloſſ. *nihil amarulentius*, ait, *quàm ſi viro pugna ſit adverſus uxorem, ſunt namque acerba pugna ac lites quæ fiunt adverſus perſonas dilectas.* Quod ne fiat, cedat alter alteri, vir uxori ut debiliori; uxor viro ut digniori: Diſcant hoc vel à capris illis duabus, quas vidiſſe ſe dixit Murianus apud Plin. l. 50. c. in ponte perangusto ſibi factas obvias. Cùm enim una juxta alterã tranſire nequiret ne regreſſum longitudo pontis admitteret, torrente rapido ſubterfluente quid agunt; una earum procubit, altera eam proculcans ſupergreſſaque tranſiit. Diſcite, ô novi conjuges, diſcite à brutis vobis familiaribus cedere alteri conjugi, cùm in angusto matrimonij ponte è quo regredi non licet, adverſis fortè cornibus vobis invicem obviatis; ne dum unus alterum detrudere conatur, ambo in profluentem inferni decidatis

Cæterùm & hoc vobis obſervandum, quod cùm Sol totus à Luna ſe abſcondit ob terram interpoſitam, tunc obſcuratur & eclipſin patitur Luna, quodammodo triſtatur abducto ſibi ſponſo. Ita prorſus mœrore confici uxorem neceſſe eſt, cùm maritus per alienas domos, ne dicam per tabernas, aut, quod deterius eſt, per proſtibula vagabundus, ab uxore ſe abſcondit, extraneo amore & terrena voluptate inter ſe & conjugem interpoſita.

4. Luna, quâ parte ſolem aſpicit, ſemper eſt lucida & pulchra; altera verò parte, quâ à Sole averſa terram vel ſtellas reſpicit obſcura & deformis. Conſimili modo uxor non niſi ad oculum viri, ut viro ſuo placeat, ſe ornare, ſtudeat; aliis verò ne placeat, ſeſe non adornat, ſed inornata potiùs in conſpectum eorum prodeat. Ita enim monet Apoſtolus 1. Corinth. 7. *Quæ autem nupta eſt, cogitat quæ ſunt mundi, quomodo placeat viro.* Liberam ergo poteſtatem habet ornandi & colendi ſe, dum verſatur domi coram marito; verùm eo abſente quorſum ornatur; quorſum pingitur? nónne ſuſpicionem præbet, quaſi aliis, non ſuo placere viro cupiat? Meritò proinde invehitur S. Chryſoſtomus in uxores illas, quæ domi coram marito ſordidè incedunt, cùm autem foras prodire volunt, ſeſe adornant. Ita enim ipſe hom. 10. in. Ep. ad Col. ad mulierem; *Quid ornaris? Dic quæſo*, inquit, *Vt viro placeas? igitur Domi hoc facias. Hic verò contrarium fit: ſcilicet domi ſumma injuria: ſi foras itur, annus eſt dum comuntur, Si autem proprio vis viro placere aliis ne cura, ut placeas; ſi verò aliis placere vis, non potes placere viro.* Sic ille.

5. Sol longiorem viam cæli percurrit, Luna breviorem; quia terræ propinquior. Pari modo maritus graviores in ſe labores ſuſcipiat, leniores uxori reliquat, velut debiliori ſexui, qui non ex toto Adami corpore, ſed ex una tantùm ejus coſta formatus eſt, neq; Evæ dictum eſt, *ut operetur & cuſtodiat paradiſũ*; ſed Adamo. Turpe eſſet viro, ſi ipſe equitaret, & uxorem pedibus iter facere juberet; quâ notâ taxantur viri in Hollandia quod ipſi in tabernis diem potitando tranſigant, labores verò domeſticos in uxores rejiciant. Non ſic egiſſe ſponſum B. Virginis credendum eſt; qui proinde fugiens in Ægyptum pedes pingitur ponere vel à latere ſequi ſponſam in aſello ſedentem.

Ad hæc Sol per diem, Luna verò abſente Sole per noctem ſuum in terras influxum habet. Ita maritus dum domi eſt, imperet & gubernet domum; in ejus verò abſentia uxor viri partes obeat. Ille ſolis inſtar acriores radio fundat, ſeveriori diſciplina filios & familiam coerceat. Iſta mitiori influxu, velut Luna fervorem viri temperet. Vir ad ea, quæ foris agenda ſunt in foro, tribunali, agro, nundinatione & itineribus, ſtrenuum ſe exhibeat, & cum Sole forenſia negotia perluſtret: Uxor quæ in domo ſunt, componat & quaſi nocturno lumine dirigat. Sic fiet, ut quemadmodum Sol & Luna dum pulchrè inter ſe conveniunt. mundum optimè gubernant, & bonis omnibus replent, ſic etiam conjuges domum ſuam & benè regant & locupletent

EXHORTATIO II.

Sponſus ſit quaſi Choraules, Sponſa quaſi Lyripipium ex proverbio Salomonis, &c.

NIhil communius in nuptiis præſertim Ruſticorum, quàm ad excitandam lætitiam & cohoneſtandas

cohoneſtandas nuptias, adhibere Choraulem & Lyripipiariũ (**ein Schalmeyer und Sackspfieffer**) qui duo tibicines vel Fidicines, quaſi connubio aliquo copulati, ſolent obire nuptias & Choreas, ut præſentes cantu ſuo accendant ad lætitiam; ita ſimul juncti, ut unus ſine altero accinente ingratus & inſuavis ſit: Unitis autem tibiis pergratam edere Muſicam putentur. Sed quid huic concentui cum nuptiis. Multum profectò; nam ſi bene expendantur præſcribunt novis conjugibus, qua ratione inter ſeſe jucundè vitam agere & tranquillè poſſint; nec ſine oraculo divino, quod judicat matrimonij ſtatum modulationi ſeu concentui ſimilem eſſe debere. *Prov.* 19. ubi dicitur: *A Domino propriè* (datur ſc. juxta 70. aptatur Gr. [illegible], h. e. *admodulatur*) *prudens uxor.* Quo verbo [illegible] deſignatur quaſi muſicalis conſonantia, unde harmonia dicitur concentus aptus. Obſervavit hoc S. Ambroſius in cap. 16. Lucæ, cum ait: *Benedixit Gracus* [illegible]. *Harmonia enim conveniens & apta rerum omnium dicitur commiſſa connexio.* Et mox. *Ergo ubi nuptiæ, harmonia: ubi harmonia, Deus jungit. Ubi harmonia non eſt, pugna atque diſſenſio eſt, quæ non eſt à Deo, quia Deus charitas eſt. Hic ille.* Duo igitur conjuges ejuſmodi harmoniam pulcherrimè efficient, ſi quos dixi duos illos nuptiales tibicines imitati fuerint; id quod mox videbunt.

1. Choraules incipit intonatque cantum, Lyripipiarius ſubſequitur, ſic etiam uxor viro primas ubique deferat, prior ipſo non loquatur aut aliquid concludat, ſed honorem ipſi deferat, ex ipſius ore & conſilio dependeat. Id enim à primæva conjugij inſtitutione inſinuatum eſt à Deo, cùm non Adam ad Evam, ſed Eva ad Adamum adducta fuit. Quam ob cauſam etiam *Gen.* 3. ipſi Deus dixit: *Sub viri poteſtate eris* r Hebraicè *ad virum teſcukatech*, h. e. *recurſus tuus* ut vertunt Septuaginta & Chaldæus propterea etiam Adã prior creatus eſt, Eva poſt ipſum; velut ſexus debilior, tam intellectus quàm corporis viribus. Quod ſi obſervaſſet Eva maritum & ſuos poſteros una ſecum non perdidiſſet. Dum enim interpellata à ſerpente, prior ipſa locuta fuit, non conſulto marito, ideò in naſſam incidit. Advertit hoc S. Ambroſius in id Pſalm. 1. Beatus vir; *quæ malè capit, ſequi debet*, ait, *ut vel poſt experimentum ſit verecundior. Malè Eva naturæ ordinem prætermiſit, expectare debuit præcedentem. Aſtutè ſerpens à poſteriore capit.* Hinc bene Eccleſiaſt. cap. 25. dixit: *Mulier ſi primatum teneat, contraria eſt viro*, quaſi dicat turbat cantum & inconcinnum reddit, ſicut cùm in Muſica vox inferior tranſcendit ſuperiorem. Audiamus Hugonem Purpuratum in eum locum; *Mulier ſi primatum habeat, id eſt, dominium vel Magiſtratum, contraria eſt viro ſuo, quia non vult quod ipſe vult. Unde ad literam oſtendit, quia noxius eſt primatus mulieris, quæ debet ſubiici non præponi!* Idem noſtri Germani proverbio illo decantant; **Es ſtehet dem Eheſtandt ubel an/ wann die Henn kraydt vor dein Han.** h. e. non decet in conjugio gallinam canere ante gallum. Præclarè hoc obſervavit illa ſimplex & recta Negotiatoris naufragio depauperati ideoque ob æs alienum vinculis conſtricti uxor, quæ à viro divite tentata, ut, ſi virum redemptũ cuperet, turpi ejus voluntati aſſenſum daret, reſpondit ſe ex Apoſtolo audiſſe, mulierem in poteſtate viri eſſe. proinde ſe ituram prius & maritum interrogaturam, an id fieri licitè poſſet. Ivit, interrogavit, & prohibita à flagitio, rediit ad divitem, aſſerens nequaquam ſibi licere, quod ipſe poſtularet; Deum aliter ſibi ac viro proviſurum; uti mox providit. In Prato Spirit. Io. Moſchi c. 189

Vide totam hiſtoriam in Conc. Tripartito Dom. 5. poſt Epiphan. Conc. 1. D.

2. Choraules regit cantum, Lyripipiarius ipſum ſequitur eique ſe accommodat, eandem cantilenam modulans; unde Plutarchus dixit; *duabus vocibus ſimul ſonantibus, gravior fit concentus, Ita quidquid fit in familia, fit quidem utriuſque conſenſu, ſed tamen arbitrio mariti.* Ita decet, ut per omnia, quæ Deo & honeſtati contraria non ſunt, uxor marito ſe conformet, in fide, victu, veſtitui, moribus. Idcircò enim è latere viri facta eſt, ut ei ſubjiciatur & quaſi latus ejus ſtipet, quando una cum ipſo incedit. Unde Apoſt. ad Eph. 5. ait, *Mulieres viris ſuis ſubditæ ſint ſicut Domino: quoniam vir caput eſt mulieris ſicut Chriſtus caput eſt Eccleſiæ*, capitis autem directionem ſequuntur alia membra; ita ut ad primum ejus imperium, imò imaginationem mox ad imperata ſeſe accingant, cur non & uxor quoq; ad imperium mariti ſe accommodet? *Ita priſcis fiebat temporibus*, inquit S. Chryſoſtomus hom. 6. in I. ad Cor. *ſuum unuſquiſque implebat officium. Accepit Abraham ſecum Loth filium fratris ſui, & non accuſavit uxor; juſſit ut longum iter faceret, & non contradixit. Item poſt multos labores & ſudores dominus factus Abraham, ceſſit Loth in electione terræ, & Sara mariti probavit voluntatem, imò cùm poſteà Loth graviſſimũ periculum ſubiiſſet, Abraham ſuos omnes armavit adverſus omnem Perſarum exercitum, cum ſuis duntaxat familiaribus ſe præparavit, & Sara non diſſuaſit, neque dixit quæ tunc dici poterant, Mi vir, quo ruis in præcepsque impelleris? cur te tantis periculis exponis? & pro homine, qui ſe tibi antepoſuit, ſanguinem effundis? quod ſi te ipſũ contemnis, ſaltẽ mei, quæ propter te domum & patriam reliqui & cognatos, & in tam longinquas regiones tecũ peregrinata ſum, miſerere, & noli me viduitate & viduitatis malis afficere. Nihil tale dixit Sara neque cogitavit ſed omnia pertulit ſilentio.* 1. Venit etiam hoc nomine laudanda illa Saphira, uxor Ananiæ *Act.* 5. quæ ſui ſe mariti, omnem poſſeſſionem abdicantis & Eccleſiæ devoventis voto ac voluntati per omnia conformavit eamque ratam habuit. In eo vero erravit, quod mentientem virum, & ipſa cum mendacio proſecuta fuit. Quodn. vir contra Deum agit nequaquam uxori imitari licet. Laudabilius Leonora B. Fr. Borgiæ, Gandiæ Ducis, in ſæculo adhuc exiſtentis conjux, cum ſimpliciore veſte uteretur, de hoc interpellata à nobiliſſima quadam matrona, reſpondit: *Méne byſſinis, ſericis aut purpureis indui vis, cùm dominum meum cilicium geſtare ſciam?* Ribad. in vita Borgiæ l. 1. c. 12.

3. Choraules continuò inflando tibiam, plus laborat, quàm Lyripipiarius, qui ſubinde reſpirare à flatu poteſt, modò ut rem premat. Idem in

cõjugio fiat. Graviores in ſe labores maritus ſuſcipiat, leviores in uxorem rejiciat, eique reſpirationem ſubinde à laboribus concedat. Nemo certè prudens graviorem ſarcinam debiliori imponit equo: quis autem neſcit ſexum muliebrem virili infirmiorem eſſe? Hinc & olim aqud Ethnicos ſponſa inducta in domum viri, in pelle lanata ſtatuebatur: *vir* non item, ut ſciret uxori ſuæ aliquid condonandum & parcendum eſſe. Hunc ad modum Abraham & Sara partiti ſunt inter ſe labores, ut ipſe quidem foras ad armentum curreret & hædum (graviori utiq; labore) dorſo impoſitum deferret: uxor verò in culinam ad coquendum (leviori opera) panes ſe conferret, *Gen.* 18. Atq; hinc opinor, noluit Deus obligare fæminas ad peragendum iter in Ieruſalem temporibus præfinitis, cùm tamen viris id mandaret, & quidem ter in anno *Exo.* 34. *Tribus temporibus anni apparebit omne maſculinũ tuum in conſpectu omnipotentis Domini Dei Iſrael.* Fuiſſet enim hoc iter fragiliori ſexui valdè laborioſum, è locis præſertim remotioribus. Neq; dicas pro cuſtodia ædiſi eas domi relinquẽdas fuiſſe; promiſit enim ibidem Deus omnes peregrinantium domos eo tempore à quibuſcunq; inſidiatoribus fore ſecuros. Parcere igitur Deus fœmineo ſexui voluit, eximendo eum à lege illa, uti ſentit Oleaſter in eum locum ſcribens; *Tanquam pius & miſericors hoc fieri voluiſti: ne ſcil. Sexus infirmior longiori itinere gravaretur.* Viderint mariti, ut hanc Dei clementiam & ipſi imitentur; non premant uxores laboribus, dum præſertim ipſi in popinis ſedent; ſed econtrà illis colum & acum permittant, ipſi Stivam apprehendant & ſecurim. Quamquam etiam viro ſua danda eſt à laboribus reſpiratio; uxori verò otium nullo tempore permittendum; quomodo etiam Choraules à difficiliore flatu ſubinde reſpirat, non item Lyripipiarius, qui licet ut rem non ſemper inflet, continuò tamen premit, & reſonare cogit. Atque hinc laudatur mulier illa fortis Prov. 31. cùm dicitur de ea; *Conſideravit ſemitas domus ſuæ & panem otioſa non comedit.* q. d. etiam cùm cibum ſumit, otioſa eſſe non debet, ſed curam domus habere.

4. Duo illi tibicines ſimul cohærere ſimulque canere debent; unus ſine altero ingratum & imperfectum cantum edet. Non aliter duo conjuges mutuo ſibi adhæreant, mutuo ſe ament, quaſi una caro & una anima. Hinc tam Moyſes in veteri lege, quàm Chriſtus Dominus in nova, licet admittant ſeparationem à patre & matre, à fratribus ac filiis; ab uxore tamen non admittunt. Moyſes *Deut.* 33. de Levitis ita loquitur: *Qui dixit patri ſuo & matri ſuæ: Neſcio vos; & fratribus ſuis: ignoro vos, & neſcierunt filios ſuos: hi cuſtodierunt eloquium tuum, & pactum tuum ſervaverunt.* q. d. prætextu ſerviendi Deo poſſunt relinquere conſanguineos ſuos; ſed uxoribus exceptis. Illos, *quamquam reclamantes*, ait Rupertus l. 3. in *Gen.* c. 38. *vel invitos relinquere jure licebit* (ad cuſtodiendum Dei eloquium) *Sola autem uxor eſt, quã niſi volentem, & idem propoſitum amplectentem, dimitti fas non eſt.* Chriſtus verò Matth. 10. idem confirmans ait: *Veni ſeparare hominem adverſus patrem ſuum, & filiam adverſus matrem ſuam, & nurum adverſus ſocrum,* inter virum tamẽ & uxorem nullum voluit ſeminare diſſidium aut ſeparationem (exceptâ cauſâ fornicationis) ut ſumma ſemper in illis concordia vigeret. Idem pulchro ſymbolo Gentiles expreſſerunt Caſtoris & Pollucis: quæ duo ſydera cùm ſimul, quaſi duo gemini apparent, ſecundam nautis navigationem & omen portendunt bonum. Si verò eorum alter duntaxat eminet, malum præſagire, creduntur, teſte Claudio Paradino in Symb. Heroicis. *Eodem modo* addit auctor, *Si mutuus conjugum amor pergit in re domeſtica, affulgere certum tranquillitatis & felicitatis domeſticæ indicium promittitur. E diverſo, ſi alterius improbitate divortium conjugatis accedat, ruinam & perniciem, denuntiat.* Exemplum habemus 1. in Gentili fæmina, Hypſicratea, Mithridatis Regis Ponti Conjuge quæ habitu virili induta, tonſis capillis, militiæ aſſuevit; quo maritum ſemper inſequeretur, & omnibus ejus periculis intereſſet ac laboribus, teſte Val. Max. l. 4. c. 6. Deinde in Hæbrea illa Sara, quæ Abram Conjugem, jam huc jam illuc peregrinantem in varias regiones ubique proſecuta eſt, velut Comes individua.

5. Raucum & aſperum Choraulis ſonum temperat Lyripipiarius gracili ſuo & ſuaviori concentu. Ita quoque uxor auſterius viri imperium ſuavioribus verbis lenire & temperare ſtudeat. Jdcircò & naturæ auctor muliere gracilem ac ſubtilem vocem, viro autem gravem & profũdã dedit; ut ipſa velut Diſcantus Tenorem vel Baſſum viri emolliat. Facit huc, quod Ælianus lib. 12. de animal. c. 44. ſcribit de elephantibus, qui capti primo ferociunt, & ſi vinculis conſtringantur, aut verberibus tundantur, magis efferantur; neque deliniuntur cibariorum illecebris, at ſi Indi inſtrumento muſico, quod ſcindapſũ appellant vernaculam eis cantilenam accinant, tunc aures arrigunt & ſenſim miteſcunt, cibumque objectum accipiunt. Faciat & hoc irato & auſtero viro, canat ſuo Lyripipio ſuavem ei cantilenam, ac niſi is elephante ferocior ſit, utique miteſcet. Ex hac dote laudatur mulier illa fortis *Prov.* 31. cùm dicitur: *Lex clementiæ in lingua ejus.* q. d. pro lege ſibi ſtatuit loqui verba clementiæ, ſeu, ut Chald. habet *verba gratiæ*, ad mitigandam viri auſteram & iracundam vocem. Hac lege S. Monica virum ſuum Patricium, immitem valdè & aſperum lenitate & manſuetudine non ſolùm mitigavit, & ſedatum fecit, ſed & ad veram fidem perduxit, teſte filio Auguſtino l. 9. conf. c. 9. Quo etiam ſpectat, quod D. Chryſoſtom. hom. 26. in Ep. ad Corint. ait: *Vxor portus eſt mariti, portum autem oportet eſſe tranquilliſſimum, ne ille in portu faciat naufragium.* Advertant hoc uxores, & quando vident viros ſuos procella iracundiæ agitari, ne fluctus majoris ipſis impellant, ſed portum eis tranquillum potius placidiſſimis verbis aperiant, ut quando feſſi à laboribus domum revertuntur, quietem inveniant. Fælices vos ô conjuges, ſi hæc Muſica audiatur in conjugio veſtro. Quam ut obtineatis, ad Deum recurrite: *à Domino* enim *datur* & ut ſic dicam *harmonizatur prudens mulier* quæ hunc concentum perficit. Inſtrumenta muſica Muſici concordant; verùm Dei opus eſt, conjuges attemperare.

EXHORTATIO III.

Maritus ſit ſurdus, vxor cæca, ex conſilio Alphonſi Regis Arag.

MOs antiquus eſt, benedicere & fauſta precari novis nuptis. Jta Raguel tradens filiam Tobiæ precatus eſt; *Deus Abraham, & Deus Iſaac, & Deus Iacob vobiſcum ſit, & ipſe coniungat vos, impleatque benedictionem ſuam in vobis.* Tob. 7. Idem ego facturus hodie cæleſtem benedictionem vobis. O novi coniuges, apprecabor vt fælix & tranquillum Matrimonium ineatis. Quâ verò ratione hoc ipſum conſequimini? Si conſilium ſapientiſſimi Regis Aragonum, Alphonſi ſequamini, qui dicebat ita demum Matrimonium tranquillè citraque querimonias exigi poſſe, *ſi maritus ſurdus fiat, vxor cæca.* Panormit. in rebus Alphonſi. Sed forſan mihi dicetis infauſtum quid hoc ſonare, nec tam benedictionem, quàm maledictionem apprecari. At non ita eſt, vti mox audietis.

Maritus ſit ſurdus.

I. Surdum eſſe maritum expedit I. ne vxoris garrulitati faciles aures præbeat, multò verò minus pravis eius blanditijs & ſuggeſtionibus locum det. Scire enim debet, longos quidem capillos, brevia autem conſilia eſſe mulieribus; **Lange Haar kurtze Sinn.** Experti non ſunt pauci, qui vxorum blandiloquentiâ & loquacitate ſeducti ſunt; Adam in primis ſuaſu Evæ, Samſon importuno ſuæ Dalilæ poſtulato, Achab Rex obiurgatione Iezabelis, alijque ad huiuſmodi ſermones ſurdum eſſe maritum, oportet uxori reſpondére cum S. Iob. *Quaſi vna de ſtultis mulieribus locuta eſt.* Iob. cap. 2. Ubi tamẽ advertunt S. Baſilius & Chryſoſtomus moderationem à Job adhibitam, dum non planè ſtultam, ſed *quaſi vnam de ſtultis mulieribus* compellavit. Non ineptè etiam maritus vſurpare ad uxoris garrulam vocem poſſet dictum Sancti Baſilij ad Demoſthenem quendam Valentis Imperatoris coquum Arianum ſibi oblatrantem & Scripturas opponentem; *Tuum eſt de pulmentis cogitare, non de dogmate divina decoquere.* In hiſt. tripart. l. 6. cap. 36. Nihil denique meliùs, quàm loquaculis vxoribus aures occludere aut joco os compeſcere, ne ſi rem verbis vel verberibus agere velis, ignem igni addas. Suadet hoc D. Chryſoſtomus hom. 38. in Geneſ. *Hoc eſt, inquit, verum contubernium, hoc mariti officium, quando non magnâ diligentiâ ad mulieris ſpectat verba, ſed imbecillitate ſexus veniã nonnihil concedit, hoc vnum ſatagens, vt è medio tollatur triſtitia & pax atque concordia conſtringatur arctius.* Dexterrimus in hac arte fuit Socrates, qui dum Zantippes ſuæ moleſtias & iurgia in riſum traxit, pulcherrimè de ipſa ſeſe vindicavit. Aliquando cùm rixantẽ ad nauſeam audijſſet, illa viri patientia magis irritata, de feneſtra eum lotio perſudit. At ipſe nihil motus in riſum mox iniuriam convertens, *Facilè divinabam*, inquit, *poſt tantum tonitru pluviam ſecuturam.* Idem quoque admiranti hanc ejus æquanimitatẽ Alcibiadi reſpondiſſe fertur; *Vxoris garrulitate non magis offendor, quàm ſi rota, quæ aquam educit, ſtridorem audiam.* Laert. in vita Socr. Non minus dextrè ac facetè alius apud Adrian. Barlandum, hoſpiti in diverſorium ſuum admiſſo, cum is vociferantem diutius uxorem ejus rixantemque cùm ancillis iniquè ferret reſpondit; *Ecqua amice, hæc tua impatientia eſt; Duos & triginta annos hujus ego clamores fero patientiſſimè; tu verò ne per unius quidem horæ ſextantem ferre illos potes?* Quo dicto & hoſpitem lẽnijt, & uxorem ab ira ad riſum convertit. Quis hunc virum non dicat fuiſſe ſurdum, magna quidem cum laude, & apud Deum merito?

II. Surdum ſe maritus præbeat cùm præter uxorem altera fœmina ipſi dilaudatur, quaſi pulchrior aut nobilior ſeu prudentior. Quod & uxor imitetur, cùm ipſi vir alius commendatur. Audite vos ſponſe & ſponſa, ſponſum cæleſtem de ſponſa ſua loquentem Cant. 2. *Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias.* q. d. Sola ſponſa mea inſtar lilij odore & candore ſuo me recreat ac demulcet; cæteræ fœminæ omnes mihi ſpinæ ſunt & diſplicent, meq; vulnerarent, ſi vel tangerẽ, vel audirẽ eas. Audite & ſponſam ſponſo reſpondentem; *Sicut malus inter ligna ſylvarum, ſic dilectus meus inter filios.* q. d. quanto ſpecioſior eſt malus rubicundis onuſta pomis, agreſtibus & ſylveſtribus arboribus, quæ aut nullos aut agreſtes fructus ferunt; tanta præſtat mihique charior eſt ſponſus meus præ omnibus viris & amatoribus. Hujuſmodi ſponſus, egregiè ſurdus, fuit Ludovicus Thuringiæ Princeps, S. Eliſabethæ maritus. Cùm enim aliquando Choreas de feneſtra ſpectaret, viſaque in eis puella decora, ſpeciem ejus laudaret; quidam aulicus aſſiſtens ſpopondit, ſe eam Principi adducturum, quin & ſubſtraturum. Quod audiens Ludovicus, vehementer iratus; *Obmuteſce*, ait, *& nunquam deinceps talia meis auribus inferas, ſi velis mea gratia & amicitia frui.* Confuſus ille obmutuit tremens; ut habetur in vita S. Eliſabethæ. Ita vos mariti, ita ſurdi eſtote. *Eſtote*, inquam, *prudentes ſicut ſerpentes & inſtar aſpidis ſurdæ ſurda & obturantis aures ſuas, quæ non exaudit vocem incantantium* Pſal. 57.

III. Non audiat facilè, neq; credat, quæ de uxore temerè ſparguntur, quaſi minus ipſi fidelis ſit; ſed bonam ſemper de ipſa concipiat opinionem. Jta monet Eccl. 9. *Non zeles mulierem ſinus tui, ne oſtendat ſuper te malitiam doctrinæ nequam* h. e. ne fortè quod nunquam ſomniatat importunis querelis eam doceas. *Nitimur enim in vetitum ſemper.* Impegit in hoc documentum ſuo malo Ludovicus Craſſus, Galliæ Rex, qui cùm de Richarda uxore ſua caſtiſſima ſentiret malè, & vocaſſet adulteram, nec tamen de hoc crimine poſſet convincere, pœnas luit, nam derelictus eſt ab omnibus etiam domeſticis, tantaque preſſus inopia, ut vel tenuem victum emendicare ab Arnoldo Bavariæ Ducis filio coactus fuerit, nec multo poſt mœrore confectus obierit, anno 887. Belleforet in Craſſo. Fractum inde ut corona Imperii Romani anno ſequenti à Regibus Galliæ tolleretur, & in Arnulphum, ut ſentit Genebrardus transferetur. Surdus hic ſi fuiſſet ad aniles fabulas de conjuge confictas, forſan coronam Imperialem cum Regia non perdidiſſet. Laudatur ex hoc capite

pite fortis illius mulieris maritus *Prov.* 31. his verbis; *Confidit in ea cor viri: & ſpoliis non indigebit.* q.d. quia ſine Zelotypia confidentiam in uxorem habet, ideò ipſa tam ſtrenuè ſe geret in familiæ regimine, ut viro non ſit opus ſectari ſpolia, aut cuiquam inſervire, vel, ut accidit Craſſo, victum emendicare.

Vxor ſit cæca.

I. Cæcam porro eſſe conjugem voluit Alphonſus Rex I. ne viciſſim ipſa curioſè inſpiciat acta viri, v.g. an cum aliis fœminis ſermonicetur aut rideat. Hoc enim viro permoleſtum atque injurioſum eſt, teſte Eccleſiaſtico. c. 27. *Dolor cordis & luctus mulier Zelotypa* (videlicet, *quia ſua lingua velut flagello continenter miſerum virum ferit ſemper cum eo expoſtulans, aliquando convitiis proſcindens*; inquit in eum locum Palacios. Vnde mox ſubdit Eccleſiaſtic. *in muliere Zelotypa flagellum linguæ, omnibus communicans*:) quia ſuam Zelotypiam & indignationem tacere neſcit ſed obvijs quibuſq; exponit, conquerẽdo de marito, & de æmula vindictam expetendo. Exemplum audite, Ioanna Philippi Hiſpaniarum Regis conjux, videns quod maritus ſemel oculum conjeciſſet in capillum cujuſdam puellæ de gynecæo flavedine gratioſum, correptâ Zelotypiâ, clamoribus & querelis totam Aulam implevit, faciẽ puellæ vibicibus fœdavit, correptaq; forfice capillos eidem abſcidit, viro deniq; ſuo à tergo ſemper adeſſe voluit. Refert Gomezius de reb geſtis Fr. Nimenij l. 3. Quantum illa flagellum & ſuo & mariti tergo inflixit; quæ ſi cæca fuiſſet, nec ad mariti oculum ſuos oculos conjeciſſet utique & ipſa & Rex in pace vixiſſet.

II. Ne in alios viros, præter maritum, curioſos oculos defigat. Oculi enim amoris pronubi ſunt, & facilè in aliorum concupiſcentiam intuentem trahunt. Hinc Sanctæ illæ mulieres ſepulchrum Chriſti ingreſſæ, cùm vidiſſent duos viros (angelos nimirum) in veſte fulgenti, in ipſo ſepulchro ſibi timuerunt, & declinaverunt multum in terram, *Luc.* 24. Bone Deus! ſi vel in ſepulchro periculoſum fœminis eſt, viros aſpicere quid erit in foro? Propterea antiqui prohibuere ſuis fœminis prodire in publicum capite aperto. Vnde Tertullianus de pallio c. 4. Habes *ſpectare*, inquit, *quod Cacina Severus graviter ſenatui impreſſit: Matrona ſine ſtola in publico.* Cui accedit Valerius Maximus l. 9. c. 3. teſtrens, Sulpitium Gallum uxorem dimiſiſſe (*quod eam capite aperto foris verſatam cognoverit, lex enim ajebat tibi meos tantum præfinit oculos, quibus formam tuam approbes &c.* Severum profectò hoc ſupplicium fuit, vxoribus pavendum, præſertim Chriſtianis, quæ arctiori vinculo maritis ſuis addictæ ſunt. Cogitent periculum, quod adiit uxor Putipharis, quando in Ioſephum ſpecioſum ſervum heri ſui, oculos conjecit, indeque in amorem ejus adeo exarſit, ut etiam reluctantẽ rapere ad ſe conaretur, *Gen.* 39.

III. Vt inſtar cæci à marito duci ſe permittat, ad nutum ejus parendo. Id enim à primæva inſtitutione ipſi injunctum eſt, quando dictum eſt Evæ: *Sub viri poteſtate eris, & ipſe dominabitur tui.* In quæ verba D. Chryſoſtomus hom. 17. in Gen. ita ſcribit; *Quia neſciviſti imperare, diſce bene regi.* Et paulò pòſt; *Melius eſt, ut illum,* (Adamum) *Dominum habeas; quàm impavidè & liberè vivens per præcipitia feraris; nam & equo utilius eſt fræno regi & compoſitè ingredi, quàm ſine illo per præcipitia ferri.* Quis etiam neſcit cæco longè utilius eſſe, ſi regatur à vidente, quam ſi abſque duce hinc inde oberret; Sic enim etſi non ſuis, alienis tamen oculis videt, & greſſus ſuos dirigit; ſi, ut ait Apoſtol. vir caput eſt mulieris, fateatur oportet mulier, ſe non niſi oculis viri regi. Sic non impinget, quinimò, ut dixit ſapienter olim Publius Mimus, *Caſta ad viſum matrona parendo imperat.* Sapienter, inquam; quia vir talem mulierem reveretur, adeoque nihil non ei permittit, ac concedit. Experta id fuit, uxor Abrahæ Sara, quæ quia viri imperio per omnia paruit (etiam cùm in periculo violationis apud Regem Abimelech ſuaſu mariti dixit ſe eſſe ſororem ejus Gẽ. c. 20.) & vel ut cæca duci ſe in exteras atque ignotas Regiones permiſit, id conſecuta eſt, ut Abraham nihil ei negaret. Petiit illa ut ancillam Agar duceret in uxorem ad progignendam prolem; obſecutus eſt Abraham. *Gen.* c. 16. Petiit deinceps, ut vir ejiceret ancillam cum filio ſuo, velut ſibi moleſtam; obtemperavit Abraham & dimiſit eam *Gen.* cap. 21.

Hæc, ô novi Conjuges, ſi, ut expoſui, obſervaveritis, tranquillè & citrà querimonias haud dubiè ſimul cohabitabitis; & erit *Dominus vobiſcum,* atque *implebit benedictionem ſuam in vobis.*

EXHORTATIO IV.

Conjugium mituri ad Crucem ſe pergere cogitent. Ex Somnio Artemidori.

ARtemidorus Philoſophus Paldianus, qui de ſomniis, auſpiciis, & Chiromantia libros quatuor conſcripſit, malum omen eſſe prodidit, ſi quis ſomni & ſe in crucem agi, aut ligno affigi. Infauſtum haud dubiè prognoſticum. Sed dicat nobis ille, quid rei illo ſomnio ſignificetur: Reſpondet in Oneyrocriticis l. 2. c. 58. *Viro uxorem non habenti nuptias prædicere.* Deliraſſe videtur hic Philoſophus. Quis enim non fugit crucem velut horridiſſimam? E contrà verò nuptiæ quanto ſtudio appetuntur? quanto gaudio celebrantur! Et tamen à veritate, ſi rem examinemus non multum aberravit hic Philoſophus; quin imò rem acu tetigit. Quod quidem ego ad vos novi Conjuges, non ut à bene cæpto opere vos abſterream; ſed ut forti animo eſſe jubeam & obarmem ad ferendam iſtam matrimonialis ſtatus crucem; quæ etſi cruci Chriſti multum diſſimilis eſt, veſtra tamen virtute eidem modo aliquo conformari poteſt, ut quemadmodum ipſe de cruce ſua ad beatam Reſurrectionis gloriam aſcendit; ita & vos de veſtra hac qualiquali cruce ad eandem gloriam pervenire poſſitis. Nunc audite & armate vos.

I. Qui cruci affixus eſt, non eſt ſui juris; unde nec de cruce deſcendere; nec manum aut pedem inde referre poteſt, quia ligno affixa habet, adeoque quaſi non habet. Simili modo conjux, quiſque non jam ſuus eſt, ſed conjugis, cui affixus eſt, quamdiu ipſe vel conjux vivit. Ita expreſsè ſcribit Apoſtolus 1. Cor. 7. *Mulier ſui corporis poteſta-*

poteſtatem non habet, ſed vir. Similiter autem & vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier Et infrà: *Mulier alligata eſt legi* (pari modo vir) *quanto tempore vir ejus vivit &c.* Unde primo non licet conjugem excludere à thoro vel domo, vel ab eo recedere niſi ex cauſa graviſſima, cujuſmodi eſſet, morbus contagioſus aut adulterium, de quo Chriſtus Matt. 5. *Omnis qui dimiſerit uxorem, exceptâ cauſâ fornicationis, facit eam mœchari.* Exponeretur enim ejecta manifeſto lapſus periculo, proles ab ea ablienaretur, aliæque incommoda ſequerentur. Unde & Apoſtolus 1. Cor. 7. ait: *Iis qui matrimonio juncti ſunt, præcipio non ego, ſed Dominus, uxorē à viro non diſcedere: quod ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari.*

Deinde multo minus licet fidem conjugi frangere, qua ſe, mutuo obligarunt: ne quidem ſi alter fidem fregiſſet, adeoque locum hic non habet, quod dici ſolet: *Frangenti fidem fides frangatur eidem.* Ut enim hoc in aliis contractibus valeat, in quibus nihil ſtatuit Deus; non licet tamen in matrimonio, quia id expreſsè vetat Dei lex; *Non adulterabis, non mœchaberis.* Neque fas eſt uni adulteranti poteſtatem conjugi facere vel permittere, ut & ipſe adulteretur; uti feciſſe fertur Ottocarus Rex Bohemiæ infælix, idque ita excuſaſſe; *Cornua qui fecit: cornua & ipſe ferat.* Itaque ſi conjux alter ad flagitium tale à quocunque invitetur, dicat, non ſum meus, ſed mei conjugis; ſolus ille in me poteſtatem habet. *Cùm ad tentandum*, ait S. Chryſoſtomus hom. 29. in I. ad Cor. *meretrix acceſſerit, dicas non eſſe tuum corpus, ſed uxoris; itidem & uxor dicat iis, qui volunt expugnare pudicitiam, corpus meum non eſt meum, ſed viri.* Imitetur in hoc Chriſtum, qui ab impiis provocatus ut deſcenderet de cruce, renuit, tametſi id ei liceret nec difficilè foret; Conjugi verò deſcendere nec expedit, nec licet, ſed planè exitioſum eſt.

II. Qui in cruce pendet, corporis mole prægravante & vulnera manuum deducente continuò cruciatur, & diſtentis nervis patitur. Idem accidit conjugatis, ut teſtatur Apoſtolus 1. Cor. 7. cùm ait, *Tribulationem tamen carnis habebunt hujuſmodi. Ego autem vobis parco.* Hoc eſt, commiſeror. Quod explicans S. Auguſtinus l. de S. Virginitate cap. 16. ait: *Tribulatio autem eſt in ſuſpicionibus Zeli conjugalis, in procreandis filiis atque nutriendis, in timoribus & mœroribus orbitatis. Quotus enim quiſque cùm ſe connubij vinculis alligaverit, non iſtis trahatur atque agitetur affectibus. &c.* Poteſt eſſe conjugium ſine reatu, ſed non poteſt eſſe ſine tribulatione, ſine dolore & timore, aut enim bene ac ſuaviter convivunt conjuges, & timent ab invicem ſeparari; aut malè inter ſe conveniunt, & quid tunc habent niſi crucem? Eo pertinet, quod D. Paulinus ep. 39. ait. *Nunquam in carnalibus affectionibus ita quieſcit animus, ut cruciatu careat; dum neceſſitudines ſuas, aut bonas amat cum amittendi metu, aut malas odit cum amittendi voto, in utroque miſeriis ſuſtinendis obnoxius.* Unde non abſurdè dixit Hipponactes; *Bini duntaxat ſunt cum uxore jucundiſſimi dies, alter quo ducitur, alter quo mortua effertur.* Cæteri ut plurimum pænales, ærumnoſi, triſtes. Alius liberalius matrimonij ſtatum oblongo comparuit gladio (einem Ba-pier) cujus ſolum capulum ſplendet, totum quod in eo reliquum eſt, terret, ſcindit, pungit: Ita enim in conjugio ſolas nuptias & initiū lætificare nuptos, omne quod ſupereſt vitæ plenum eſſe miſeriis & ærumnis, ajebat. Sed quod tandem hismalis remedium? Audiamus Divum Chryſoſtomum l. de Virginitate cap. 40. *Quid ſi vir moderatus eſt, ait, uxor verò nequam, maledica, loquax, & quod commune eſt mulierum præſumptuoſa, multiſque aliis imbuta vitiis fuerit? quomodo miſer ille quotidianam hanc moleſtiam, ſuperbiam & impudentiam perferet? quid ſi acciderit contra, probam illam & mitem eſſe, virum autem ferocem, inſolentem, iracundum & inflatum, qui uxorem liberam habeat pro ancilla, & nihilo melius in eam, quàm in famulam ſit animatus? quomodo neceſſitatem hanc & vim tolerabit? quid denique ſi vir ab uxore continenter averſus perpetuò abhorreat? perferat oportet omnem iſtam ſervitutem. Tantum enim illa ſui juris futura eſt, cùm vir è vita migraverit. Nam quamdiu vixerit, alterutrum neceſſe eſt, ut vel eam magno regat ſtudio, ac moderetur, & meliorem faciat, aut bellum minimè denunciatum & perpetuum prælium fortiter ſuſtineat.* Ita vir hic ſanctus; cujus conſilio quod aliud melius ſuggeram non invenio.

III. Qui cruci affixus eſt, nihil jam de mundo & mundanis voluptatibus aut divitiis cogitat. Sed mundo ſe mortuum credit: imò mundum deſpicit & ab eo ipſe deſpicitur; Ita qui matrimonio juncti ſunt, ſibi perſuadere debent ſe in connubio quaſi in cruce eſſe, ſeveræ & ſtrictæ legi ejus obſtrictos, adeoque mundanis voluptatibus, uti choreis, conviviis, confabulationibus, pompis, veſtium luxui mortuos; imò hæc ſibi jam horrori eſſe & crucem videri, ut & ipſi ſuo modo dicere poſſint cum Apoſtolo ad Gal. 6. *Mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo.* Hoc eſt, mundum ego uti crucem horreo; & viciſſim mundus me, ut Crucem averſatur & fugit. Quo pronunciato non ſolis religioſis, ſed Galatis etiam conjugatis, in exemplum ſe proponit & ſuadere conatur, ut profanis mundi gaudiis ſe abdicent. Cui conſonat S. Chryſoſtomus, qui hom. 57. ad pop. Antioch. monet, ut urbem inhabitantes Monachorum ſapientiam imitentur. *Quoniam*, inquit, *in principio ab Apoſtolis inſtructi homines civitates quidem habitabant, & ſolitudines petentium pietatem exhibebant. Alii verò officinis præpoſiti, ut Priſcilla & Aquila, & omnes Prophetæ & uxores habebant, & domos, ut Iſaias, Ezechiel & magnus Moyſes, & inde nihil ad virtutem lædebantur.* Quod inprimis uxores, quia domo ferè affixæ eſſe deberent, non difficilè præſtare poterunt. Idcircò, ut ſcribit Plutarchus in Laconicis (in Charilla) apud Lacedæmones, virgines quidem apertâ facie, viris autem junctæ mulieres velatâ prodire ſolitæ erant, ut nimirum illæ maritos invenirent, iſtæ viros jam habentes aliis placere nollent, adeoque nequidem noſſe eos cuperent. Hujuſmodi erat illa Hieronis Syracuſani uxor, quæ à viro objurgata, quod ſibi graveolentiam oris ſui nunquam indicaſſet, reſpondit; *Arbitrabar ſanè omnes viros ita olere.* Id. Plutarchus in Lacon. Adeò iſta præter ſuum non agnovit alium virum. Magnum hoc profectò decus conjugale eſt, ita conjugi ſuo alligatum eſſe, ut quaſi

quaſi cruci affixus ad alios viros aut mulieres accedere non poſſit, imò neque noſſe quenquam velit Atque hæc eſt illa Crux, cui vos novi Conjuges hodie affigitis; ſancta & ſalubris, ſi eam non deſeratis, ſed conſtanter ad montem Calvariæ, h.e. ad mortem uſque geſtetis; dulces enim vobis ſructus feret, & beatam denique reſurrectionem; adeò ut eos quoque cum S. Andrea ad crucem ducto, dicere modo aliquo poſſitis; *O bona Crux, ſuſcipe nos & redde ei, qui pro nobis pependit: Dominus noſter &c.*

EXHORTATIO V.

Haſtis armandi Conjuges. Ex antiqua nuptiarum ceremonia.

MIrum quid Plutarchus in quæſtionibus Romanis quæſt. 87. ſcribit, *Nuptarum* ſcilicet *comam haſtis diſcriminari ſolitam.* Cauſam ſi roges reſpondet; *quia bellicoſis junguntur maritis, debere ipſos quoque à luxu alienas & bellicoſas eſſe.* Iiáne verò in conjugio etiam bella geruntur? Omnino & quidem crebra variaque, ut vix alibi plura. Teſtem adhibeo in primis S. Hieronymum Eccleſiæ Doctorem, qui in l. contra Iovinianum. Scribit. *Qui non litigat, cælebs eſt.* Quis ergo litigat? utique qui non cælebs, ſed matrimonio junctus eſt, Cũ Hieronymo concinit D. Baſilius M. ep. 1. dicens; *Conjugio mancipatum curarum agmen excipit, in orbitate deſiderium prolis, uxoris cuſtodia, domeſtica procuratio, ſervilium officiorum conſtitutio, digladiationes cum vicinis, forenſes concertationes, negotiationis alea: unaquaque dies ſuam adfert animo caliginem.* Ecce tibi materiam planè copioſam pugnandi & bellandi contra tot impugnatores, nónne haſta opus habent tam uxor quàm maritus? Quare vos novi Conjuges ad militiam vos armate, atque ut poſſitis ſtare contra hoſtes veſtros, arma vobis ſubminiſtrabo.

I. Primum maximumq; certamen erit inter vosmetipſos. Quoniam tu mi ſponſe, ſi duxiſti formoſam, habebis quod agas ut eam cuſtodias; ſi deformem, habebis pænam; ſi pecunioſam, habebis Dominam; ſi pauperem, ſumptus te obruet; ſi vetulam, ſi turpem, tumultuoſam, non amplius tibi jucunda erit vita neque omnino domum ingredi licebit. Quid tum facies rogo? nónne pugnandum erit, & quibus armis; Cogita inprimis, quod tibi intriviſti, tibi exedendum eſſe; & quod ſemel placuit, amplius diſplicere non debere. Jta enim reſpondet & meritò S. Ambroſius l. 5 Hexam. c. 7. *Ille* (maritus) inquit, *tua mala portat & levitatis fœminea facilitatem, tu virum tuum non potes ô mulier ſuſtinere? Sed dices: horridus & incultus eſt. Semel placuit. Nunquid vir frequenter eſt eligendus;* ſic ille, quod etiam maritus ſibi dictum ſciat. Deriſui ſe exponit, qui cœpit ædificare & non vult aut poteſt conſummare. Expende II. non te ſolùm hærere in hoc luto; multos in eo profundius demergi; & quidem viros optimos, Jobum, qui improperia uxoris; Abigailem, qui ſtultitiam mariti Nabal, forti animo ſuſtinuerunt. Præterea perſuadeas tibi, te quoque habere nævos tuos, quibus conjugem tuam oneras, atque ita alter alterius onera portate: *Quod ſi onera invicem ferenda ſunt*, inquit, S. Chryſoſtomus ho. 26. in 1. ad Cor. *multò magis uxoris, Si pauper ſit, noli exprobrare: ſi ſtulta noli ei inſultare; ſed eſto modeſtior; tua enim uxor eſt; ſi ebria, ſi iracunda, ſi ſtulta eſt, dolendum non iraſcendum eſt, & Deo ſupplicandum & ipſa admonenda & adjuvanda conſilio & omni curâ utendum, ut his affectibus liberetur.* Apoſtolo ad Eph. 5. teſte, *qui ſuam uxorem diligit, ſeipſum diligit;* quis autem ſui corporis non miſeretur, eique medetur ſi ægrotet? Quis naſum abſcindit ſi diſtortus eſt; Nemo planè, ſed qui poteſt corpori medetur; qui non poteſt, tolerat.

II. Alterum certamen erit forſan cum orbitate quæ Rachelem illam, Iacob Patriarchæ conjugem tantoperè afflixit, ut mortem ſibi optaret: *Da mihi liberos*, ait ad maritum, *alioquin moriar.* Gen. 30. præ triſtitia videlicet & mœrore. Nimirum res moleſta eſt, tam grave ſubiiſſe jugum; quale eſt matrimonium causâ liberorũ; & tamẽ hoc fine privari. Sed quid reſpondit Vxori Iacob; *Num pro Deo ego ſum, qui privavi te fructu ventris tui;* ubi pulchrè inſinuat; quâ ratione hæc afflictio expugnanda ſit precibus videlicet cõſtanter ad Deum fuſis, qui ſolus habet clavẽ uteri materni. His armis pugnavit cum Deo Iſaac, qui poſtquam *deprecatus eſt* (Hebr. *jethar*, h.e. multum & conſtanter precatus eſt) pro uxore, quod eſſet ſterilis per 20. annos Iſaacum oraſſe pro uxoris fœcunditate (tandem exauditus) prolem maſculam eamq; geminam obtinuit; quam & multi alii Sancti tandem precibus impetrarunt, ac ferè ſanctam, uti in primis parentes Sanctiſſimæ Dei Matris, item S. Ioannis Bapt. & alij. Præter arma iſta ſumite ſcutum caſtitatis & bellum inferte impudicitiæ, ac ſperate certiorem ac vivaciorem prolem. Confirmat hoc Lipomanus in Catena, quærens cur (ut dicitur Exo. 1.) Hebrææ mulieres fuerint ad partum faciliores & fæliciores reſpondetque; quia ſc. major apud eas & conjuges vigebat caſtimonia, & exulabat impudicitia. *Hebræorũ fœmina*, ait, *ſicut caſtiores erant, ſic & in partu fortunatiores. Vividiores*, h. e. *fœcundiores eſſe dicuntur, quia à maritis ſuis religioſius amata & tractata caſtius.* Verùm quid ſi nec his armis expugnari queat hoc malum? quorſum confugiendũ niſi ad patientiam & cum divina voluntate conformitatem? Cogitate idem expertos eſſe multos ſanctos conjuges, nec tamen ob id minus ſe mutuo dilexiſſe. *Neque Abraham Saram*, inquit Chryſoſtomus ho. 26. in Ep. ad Rom. *tanquam ſterilem contempſit, neque quidquam tale exprobravit, ſed uterque decorem ſervat.* Cogitate, quod ſuggeſſit Elcana conjugi ſuæ Annę & niſi quoq; ſterili: *Anna cur fles? & quamobrem affligitur cor tuum; Nunquid non ego melior tibi ſum, quam decem liberi;* Quod ſi igitur conjuges optimè inter ſe conveniant. & ſincerè mutuo ſe amẽt, non egent ſolatio liberorum; qui communiter plurimarum lachrymarum materiam illis præbent: Cogunt diu noctuq; laborare & negotiari, cum diſpendio rei divinæ, & neglectu propriæ ſalutis: provocant ſuſpiria, cùm depravantur, cùm in parẽtes ingrati ſunt, cùm invitis illis ſe deſpondent. deniq; cùm moriuntur. Quærant igitur Deum ſibi amicum, qui melior ipſis erit, quàm centum & mille liberi.

III. Certandum erit cum liberis immorigeris, perverſis, contumacibus, ingratis, niſi in timore Dei

bene

Digitized by Google

benè educentur. Expertus id eſt David, qui cùm belli negotijs diſtentus, filiorum curam neglexiſſet, ſenſit, eos ſibi refractarios & ſceleſtos, vti Amnonem & Abſalonem, adeò vt illum à fratre interemptum plangere contra iſtum arma corripere debuerit. Idem timuit & doluit Salomon, qui propterea omnem ſuam, quam in Roboamo collocârat induſtriam, deteſtatus eſt. *Eccl.* 2 Sensêre & alij Reges & Imperatores, vti Auguſtus cætera fælicisſimus (vt ſcribit Suetonius) ſolâ prole infælix; qui proptereà ſæpiùs iterabat illud Homericum carmen; *ô vtinam calebs manſiſſem, orbuſq; periſſem!* Taceo alios. Sed quid hic conſilij? nihil melius, quàm vt parentes bono exemplo præeant filijs. Multos ſapientiſſimos libros ſcripſit Salomon; nihilominùs filius eius Roboam ad regimen ineptus & diſſolutus fuit, quia non tam ad libros parentis, quàm ad laſcivam eius vitam attendit. Econtrà pueri Hebræorum; vnde didicerunt acclamare Chriſto in templo: *Hoſanna filio David?* vtique à parentibus, qui & ipſi pridie Chriſto ingredienti Ieroſolymam iiſdē verbis acclamârant: *Hoſanna filio David.* Mat. 21. Joann. Bapt. à quo didicit aulicifmum illum, quo excepit Chriſtum ad ſe venientem: *Et tu venis ad me?* Matt 3. vtiq; à matre, quam, in utero eius adhuc clauſus, ſed iam rationis vſu præditus, audivit ſimili voce loquentem: *Et vnde hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me?* Luc. 1. nim. ſchola & gymnaſium liberorum ſunt mores parentum, & vt loquitur S. Chryſ. in pſ. 43. Filiorum ſchola & libri, ſunt ora eorum, qui ipſos genuerunt. Obſervarunt aliqui reperiri in viſceribus apum ſpeciem bubuli capitis; eò quòd ex illo etiam naſcantur, vti fatetur oculatus teſtis Aldrovand. l. de apibus. Ita fit cum filijs; acquirunt & gerunt bubula, h. e. ſtupida & cornuta capita, quādo naſcuntur & educantur à parentibus, qui ſimilia capita gerunt. Videte igitur coniuges, quibus vivendi exemplis præeatis filijs veſtris. Plus multo obſervant vos, quàm credatis. Burdegalæ an. 1528. fraterculi duo, vnus ſexennis, alter ſeptennis, interrogati à Magiſtratu quomodo eorum mater in puteum incidiſſet, responderunt; *Cùm bibiſſet hauſtum aqua, veniens à tergo pater, apprehenſam pedibus elevavit & præcipitavit.* Inde pater proditus, patricidij pœnas dedit. Refert Chavaſ. l. de prudentia Chriſt. c. 12. §. 3. En quàm ad parentum acta filij attendant.

IV. Pugnandum erit cum adverſa fortuna cū paupertate, exilio, morbis, morte deniq; liberorū vel alterius coniugis. Sed quâ haſtâ vos novi cōiuges hæc mala oppugnabitis? vtique illa, quam Deus vobis propoſuit cùm dixit Gen. 2. *Relinquet homo patrem & matrem & adhærebit* (ſeu cōglutinabitur vt vertit Tertul.) *vxori ſuæ*, ita ſcil. vt tam in adverſis, quàm in proſperis vos invicem non deſeratis, ſed mutuâ ope iuvetis. Hoc enim vocat S. Chryſ. hom. 32. in Geneſ. *Verè eſt coniugium, quoniam non ſolùm in proſperitate, ſed in periculis ſimul obambulat.* Loquitur autem de Sara, quâ Abrahamum ſuum per omnes peregrinationis ſuę labores & difficultates ſecuta eſt. Quo titulo etiam celebrantur inter Gentiles fæminas Flaccilla, quæ nonum Priſcum, & Ignatia Maximilla, quæ Glitionem Gallum, vtraque maritum in exilium comitata eſt, ingentium opum jactura, quod vrbe & Italiâ diſceſſiſſent, ideò maxima gloria apud omnes fuerunt. Apud Lud. Vivem. lib. de fæm. Chriſt. Nec minus laudanda Theogena, Agathoclis Regis Siciliæ conius, quæ ab ægro marito nullo modo ſe divelli paſſa eſt, dicens; *Nubendo ſe non proſperè tantùm, ſed omnis fortunæ iniſſe Societatem.* Apud Cor. à Lap. in cap. 2. Gene. Turpe profectò foret conjugibus Chriſtianis, qui multo ſacratiore vinculo connectuntur quàm Iudæi aut Gentiles, non præſtare id, quod illi præſtiterunt.

V. Pugnandum forſan erit cum conjuge Zelotypo; qui hoſtis omnium acerrimus eſt & *infernus* quidam, vti vocatur Cant. 8. *Dura ſicut infernus æmulatio: Nam qui Zelotypiâ laborant*, inquit S. Chryſo. hom. 38. in Gen. *& bonum pacis amittunt, etiamſi magnis affluant divitijs, etiamſi ſumptuoſas habeant menſas, etiamſi clari fuerint & nobiles, miſerrimi omnium ſunt.* Audiant igitur coniuges Eccleſiaſticum c. 9. qui hoc argumento Zelum illum diſſuadet; *Non zeles mulierem ſinus tui, ne oſtendat ſuper te malitiam doctrinæ nequam*, Græcè; ne doceas in teipſum doctrinam malam. Nitetur enim in vetitum & quaſi in vltionem ſui id faciet, quod de ipſa ſiniſter vir ſuſpicatur. Optimum igitur remedium eſt, quod ſuggerit Sanctus Hieronymus lib. 1. contrà Jovin. *Quid tibi profuerit*, inquit, *zelus & nimia diligentia in ſervanda vxore tua? ſi enim inhoneſta fuerit, vix illam cuſtodire poteris; ſi caſta & honeſta, cuſtodiâ opus non habet. Infida enim cuſtos caſtitatis eſt neceſſitas, &c.* Hoc declarare poſſumus gratioſo illo apologo, quem Barlaam Eremicola dedit Ioſaphato filio Regis Avennir, apud Damaſcenum in eius vita c. 10. dicens, comprehenſam à quodam aucupe philomelam, cùm mox jugulari deberet, hominem rogaſſe, vt dimitteretur pro inſigni documento, quod ipſi datura eſſet. Acceptâ lege, *tria*, inquit philomela, *ſervato in omni vita tua; rem quæ apprehendi nequit, apprehendere ne quærito; rem quæ non eſt veriſimilis, nec credito; rem perditam, quæ recuperari nequit, ne plangito.* Dimiſſa igitur avicula arbori inſedit & affari hominem cœpit; *Væ tibi, quid feciſti & quantum bonum perdidiſti? etenim in meo ventre maximam gero gemmam, quantum eſt ovum ſtruthionis, quod ſi exemiſſes omni vitâ beatus fores.* Mox ille lamentari & mitis blanditijs avem denuò invitare in domum ſuam, ſpondens omnem benevolentiam. Tum ipſa ridere hominem & reprehendere quod doctrinam ſibi traditam nequaquam obſervaſſet? ſiquidem incredibile ſit tantam gemmam in tantilla avicula contineri, incaſſum verò dimiſſam aſſequi; ſtultum autem dolore ob rem factam, quæ infecta fieri nequit. Dico ego nunc conſimili modo tibi ſponſe nove, ſeu marite: vel vxor tibi bona & pia eſt, & noli credere fidem ab ea fractam eſſe, quia non eſt veriſimile. Vel mala & inhoneſta; & noli ejus cuſtodia fruſtrà fatigari; quia vix ſervare poteris. Vel infida & adultera, & noli nimium dolere; quia quod factum eſt, infectum fieri nequit, nec recuperari id, quod perditum eſt.

His haſtis, ô novi coniuges, pugnare vobis permitto, imò etiam ſuadeo, vt tranquillo coniugio gaudere ſemper poſſitis.

EXHORTATIO VI.

Ducturus vxorem vtriuſque iuris peritus ſit.

CReator hominum Deus, cùm Adamo ſponſam ex eius latere formare ipſique tradere vellet, prius immiſit ei ſoporem profundum, vt Hebræum *tardema* notat, ſeu vt 70. Interpretes vertunt, *ecſtaſin*, h.e. raptum, in quo, vt docet S. Auguſtinus l. 9. de Gen. ad lit. c. 19. & tr. 9. In Iovin. Deus mentem Adæ mirè illuminavit, vt cognoſcere poſſit ſtatum matrimonij, quem mox initurus erat; quaſi non ludibundares, ſed ſeria & graviſſime multæque conſiderationis ſit coniunctio viri & fœminæ ſub vinculo matrimonij. Nec immeritò, inſolubile enim hoc vinculum multam requirit artem & dexteritatem, vt captivum quaſi hominem in hoc carcere cum pace & tranquillitate contineat. Quare Sanctus Chryſoſtomus in hom. *Quales ducendæ ſint vxores. tom. 6.* Scribere non dubitavit: quando igitur vxorem ducturus es, *non ſolùm civile ius, verùm etiam Eccleſiaſticum legito.* Deus bone; quem non terreant verba hæc Chryſoſtomi, oris alioquin aurei? vide igitur ſponſe, vt hæc iura perlegas; è quibus tibi nunc paucas aliquas proponam quæſtiones.

I. Quæſtio. I. Quid ages, ſi uxor tua domi tantùm ſedere, de feneſtra proſpicere, foras expatiari, denique otio ſe dedere velit? Vide quid ius Eccleſiaſticum dicat Deut. c. 22. ait: *Non arabis, in bove ſimul & aſino.* Quid hoc? Iugo matrimonij collum ſi ſubjeceris, fac vt vxor tua & ipſa tecum jugum tuum trahat, & non ſit velut aſinus, qui tractioni manſuetus totum onus in coniugalem equũ vel bovem reijcit, ipſe nihil trahit. Væ tibi ſponſe, ſi talem ſponſam nactus es; viciſſim *beatus*, inquit Sapiens Eccl. 25. *qui habitat cum muliere ſenſata.* Quo Syrus ita vertit; *Beatus eſt vir vxoris bonæ, quia non arat in bove ſimul & aſino.* h.e. quia non habet uxorem pigram & capitoſam; ſed ſtrenuam, laborioſam & obſequioſam. Quare videat inprimis ſponſa, ne talis aſina ſit, adeoque de eorum, de quibus Iob. 1. dicitur; *Boves arabant & aſinæ paſcebantur iuxta eos: & irruerunt Sabæi & tulerunt omnia.* Talis enim familia facilè diripitur & corruit; vbi vxor nihil adijcit niſi proles, qui ſubſtantiam omnem devorant. Sit ergò maritus *vir*, & vxor ſit *vira* ſeu *virago*; quo nomine appellandam voluit Adam; q.d. virilis. Cæterùm niſi ſponſus exemplo ſuo præeat vt bos fortis; ſed potiùs & ipſe aſinus ſit, nil mirum ſi & ſponſa marito ſe accommodet. Proptereà apud Gentiles ſponſa acclamabat ſponſo; *Vbi tu Caius, ego Caia*, h.e. ſi tu bonus paterfamilias fueris, ego bona materfamilias ero. Imò quia robuſtior eſt Vir, ius naturale dictat, vt graviorem jugi partem ipſe in ſe ſuſcipiat. Itaque ſey der Mann das Sattelroſz; das Weib ſey das Handtroſz. Poteſt hoc ipſum ex iure divino demõſtrare ſponſa, adeoque convincere ſponſum ſuum; quia dictum eſt à Deo: *Faciamus Adæ adiutorium ſimile ſibi*, non dicitur æquale, ſed *ſimile*. Omnis enim ſimilitudo claudicat & in aliquo deficit. Ergo & à muliere minor requirendus eſt labor quàm à viro.

II. Quid ſi vxor tua velit dominari & tibi leges ponere? quid juris hic? quid ages? Deprome legem Apoſtolicam 1. *Tim.* 2. quæ ſic habet: *Mulieri non permitto dominari in virum.* Legem quoque divinam, quæ ſtatuit mulieri: *ſub viri poteſtate eris, & ipſe dominabitur tui.* Gen. 3. Allega, & jus naturæ, quæ fœminam viribus corporis conſilio, affectibus viro inferiorem fecit. Dictat autem natura, ut qui plus habet virium prudentiæ cordis &c. præſit ei, qui minus habet. Monſtrum deforme eſſet, ſi diſcipulus Magiſtrum doceret, cæcutiens videntem duceret, infirmus ſanum geſtaret. Ita probroſum eſt viro, regi à muliere. Unde id exprobat viris Iſaias. c. 3. cùm ait: *Mulieres dominatæ ſunt eis.* Denique provoca ad jus gentium, de quod teſtatus Cato apud Livium. l. 34. *Majores noſtri nullam ne privatam quidem rem agere fœminas ſine auctore voluerunt, ſed in manu eſſe virorum.* Unde & Ariſtoteles 2. Polit. c. 3. taxat Spartanas viris imperantes. II. Quæſtio

Proptereà ex more quoque Gentium velatæ ſunt mulieres, & caput nunquam aperiunt, etiam cùm orant; quod eſt ſignum ſubjectionis, ut apertum caput libertatis. Velamen verò mulierum quaſi capiſtrum eſt, quo frænari ac duci debent: Idcircò deniq; fœminæ à viris, non viri à fœminis ſortiuntur nomina, uti apud Hebræos Maria Cleophæ, Mariæ Iacobi &c. apud Romanos Publia à Publio, Tullia à Tullio, Caia à Caio &c. Porrò etiam uxor ſi maritus non virilem, ſed muliebrẽ animum præſeferat in rebus gerendis, in moribus, in veſtitu &c. alleget contra ipſum jus illud Deuteron. cap. 22. *Non induetur mulier veſte virili, neque vir utetur veſte fœmineâ: abominabilis enim apud Deum eſt, qui facit hæc.* Quod exponens S. Ambroſ. *Quàm deforme*; inquit, *virum facere opera muliebria? Ergo & pariant, ergo & parturiant, qui criſpant comam ſicut fœmina: & tamen illæ velantur, & iſti bellantur.*

III. Quid ſi uxor forſan aliquando fugiat? quid hic juris? utique quod Apoſtolus 1. *Cor.* 7. præſcribit. *Iis autem qui matrimonio juncti ſunt, præcipio non ego, ſed Dominus, uxorem à Viro non diſcedere.* Quod ſi verò diſceſſerit, poteſt eam velut ſervum fugitivum retrahere. Accedit lex Divina, quæ uxorem Adamo dedit in ſociam, ut fatetur Adamus *Gen.* 3. Non ergo deſerere virum debet. Quam ob cauſam fortè natura longos ei capillos dedit, ut fugientem per capillos poſſet vir ad ſe retrahere, uti ſentit Gul. à Monte Lau. in Clem. cum ex eo. v. continentes, afferens Canonem *Quacumque*, ideò vetare mulieribus, *ne comam ſibi amputent, ut mariti quiddam in eis invenirent, unde poſſent uxores trahere & ligare.* Ita egit cum uxore ſua Levites ille Iudic. 19. quem cùm illa reliquiſſet & reverſa eſſet in domum patris ſui, ſecutus eſt eam & reduxit ad ſe; quæ tamen in via pœnas fugæ ſuæ dedit, dum à viris Gabaa fœde ad mortem uſque cõſtuprata, ad oſtiũ domus, in qua maritus manſit, corruit & occubuit. Bene ad oſtium domus alienæ, quia oſtium domus ſuæ egreſſa maritũ deſeruit. E contrà III. Quæſtio.

trà ſi vir ab uxore fugiat, quid hic iuris habet uxor contrà virum? id enim quod ſtatuit Deus Gen. 2. *Relinquet homo patrem & matrem & adharebit* (Græcè conglutinabitur, vt vertit Tertullian.) *vxori ſuæ.* In quem textum S. Chryſo. *Non dixit ſimpliciter*, inquit, *vnietur, ſed adharebit: vt ſummam coniunctionem ſignificet, & erunt duo in carne vna.* Quare in hoc caſu fugientem maritum inſequatur vxor. Quod ſanè fecit Eva, quando fugientem in dumetum, vt ſe abſconderet Adamum; & ipſa mox ſecuta eſt, quemadmodum & ejectum è Paradiſo. *Geneſis* 3. tametſi Scriptura de ſolo Adamo loquitur, cùm emiſſum aſſerit; de muliere tacet. Nimirum iure merito, quæ ſocia viro ad culpam fuit, ſociam quoque ad pœnam ei ſe adiunxit, & adiungere debuit.

IV. Quæſtio. IV. Quid ſi vxor contumax & refractaria fieret, quid hic agendum foret? Variant hìc ſententiæ & varia allegant jura. Inprimis Cornelius à Lapide in Eccl. cap. 2. ex Chryſoſtomo, tria in tali caſu media docet adhibenda. Primum eſt, docendas & admonendas eſſe coniuges, quod quidem eſt ſuaviſſimum & ordinariè adhibendum. Vxor enim de latere viri, non de pedibus creata fuit; proinde vt amanter haberi, non contemni & calcari debeat, neque ea viro in ancillam, ſed in ſociam data eſt. II. Medium eſt, ſi priori nil proficiatur; confundendas eſſe; pudor enim eſt frænum vitiorum, præſertim in fæminis. Tertium ſubiungit, ſi aliud nil iuvet: *Iuſtum eſt, vt caſtigetur quaſi ancilla, quæ erubeſcere neſcit ut libera.* Verùm alij mitiores, ad verbera deſcendendum negant, & probant ex Apoſtolo ad Eph. 5. dicente; *Qui ſuam vxorem diligit, ſeipſum diligit; Nemo enim umquam carnem ſuam odio habuit, ſed fovet & nutrit eam.* Quare ſicut ſtultus reputatur, qui ex inſano furore ſuas ipſe feneſtras confringit vel fornacem ſuam deijcit; ita etiam qui vxorem propriam percutit. Stultus planè & à Dæmone obſeſſus fuit ille, qui apud Marcum c. 5. ſeipſum lapidibus concidit. Nihilo magis ſapere videtur, qui vxorem percutit; quia ſeipſum cædit. Quare potiùs ſuadendum, vt malæ huiuſmodi vxores exemplis virtutis & prudentiæ caſtigentur: *Sæpè enim mulierum peccata, virorum imperitia contrahuntur.* Vt ait Sextus Pythagoricus. Deinde lenitate cum ſeveritate mixta videntur emendandæ. Dixit quidem Eccleſiaſticus capite 25. *Commorari leoni & draconi placebit, quàm habitare cum muliere nequam.* Verùm ſicut leones, vt cicurentur, nec verberibus ſunt cædendi (hi enim efferantur, recrudeſcunt magis) nec rurſus blanditijs nimium leniendi, ne nimis ſuperbi evadant, teſte Philoſtrato libro 7. Sed blanditiæ minis permixtæ illos compeſcunt; ita ferè cum mulieribus agendū cenſet Iuriſperitus Tiraquellus lege 9. connub. At quid ſi uxor in virum inſurgat & verberibus eum appetat; quid hic ſtatuendum; Nóone Deuteronomij legem ſupra jam andivimus; *Non induetur veſte virili mulier.* Quid aliud hoc eſſet, quàm ſi miles in Ducem; Diſcipulus in Magiſtrum inſurgeret: Etenim vipera cum mari miſcetur, caput pellandæ ſunt, uti expreſſerant hieroglyphico Ægyptij, Etenim vipera mari miſcetur, caput eius mordicus amputare, dicitur, teſte Horo. Apoll. Plin. l. 10 c. 62. Atqui vir nónne caput eſt mulieris? ad *Eph.* 5. caput igitur, h. e. dominium, ſi non & vitā abſcindit viro conjux, cū verbera ei infligit. At hoc quia nimis indignū & enorme ſcelus foret, numquam eventurū puto Quod ſi tamen hoc contingat aliquando, tunc audiendus erit D. Chryſoſtomus in pſal. 8. *Vxor.* inquit, *tecū ſi bellum gerit, ingreſſo tanquā fera occurrit, linguam tanquam gladium. Res quidem valdè moleſta ac difficilis quod auxiliatrix adverſaria facta eſt: teipſum tamen examina, nunquid in juventute in mulierem novi quid attentaris, & quod mulieri à te vulnus inflictū eſt curetur per mulierem, & alienum ulcus propria uxor, chirurgi officio fungēs medicetur; & quamvis qua ſecat, ignoret, novit tamen Deus Medicus. Ipſe enim ea tanquam ferro adverſus te uſus eſt, & quemadmodū ferrum neſcit, quid agat, futuram autem per ferrum medelam novit medicus; ita etiam licet ignoret uxor, quæ ferit, & maritus, qui feritur, cauſam ictus. Deus tamen ut medicus novit, quid conferat. Quod autem mulier mala ſit peccatorum pugnus (ſeu colaphus) teſtis eſt Scriptura. Quid enim dicat audi; Mulier mala viro peccatori dabitur. Et dabitur tanquam amarum antidotum, quod peccatorum malos humores conſumat.* Sic Chryſ. Quanquam poteſt etiā tam enormiter lædi à viro mulier, ut excuſari queat, ſi ex ſui impotentia manus viciſſim illi violentas inſerat. Mirum & mirabile exemplum hujus rei dabimus. Mulier ex Marito filium ſuſceperat; marito defuncto alium duxit, ex qua pariter filium genuit. Hic ſecundus maritus una cum hoc filio ſuo priorem filium, puta privignum, quem illa de priori marito ſuſceperat, clanculum interemerunt, ut ſoli mulieres eſſent hæredes. Mulier, imò mater id reſciens, in Zelum, imò furorem acta, tam maritum quàm filium interemit. Rea viricidij & filicidij ob caſus impleti novitatem delata fuit ad Areopagitas. Illi videntes hinc reatum criminis; inde dolorem juſtum, qui ream ad talionem vindictæ impulerat, cauſa indeciſa hanc protulere ſententiam; Rea, & læſi poſt centum annos noſtro tribunali ſiſtantur. Ita refert Pater Cornelius à Lapide in Eccli. cap. 26. verſ. 8. & 9. Nunc vos, ô novi conjuges, vidiſtis, niſi fallor, quanta requiratur in vobis juriſprudentia, ut tranquillè inter vos vivatis. Hæc igitur præcepta, diligenter obſervate; ac ſi forſan, quod abſit, aliqua inter vos contentio oriatur, quæ ſuos utrimque patronos habere videatur, ita his aliter niſi verberibus decidi non poſſit, tunc poſt centum annos venite ad tribunal meum, ut cauſam veſtram decidam.

EXHORTATIO VII.

Nuptiæ contrahendæ in Domino. Ex præcepto S. Pauli.

MAgnū opus molimini vos, ô novi Coniuges, dū ad ſtatū matrimonij vos devovere vultis. Cārte qui ad religionis ſtatum perpetuum aſpirat.

Chryſoſtomus hom. 29. in Matth. *Cùm inepta prodiga vxor ſit? cùm vt ventum omnia diſſipet? Quid porrò ſi laſciva petulanſq; ſit, quàm mille conſequantur amantes? Quod ſi etiam ebrioſa? nónne citiùs in ſummam maritum depellet paupertatem?* Confirmat hoc Rupertus Abbas, qui ait non abſque cauſa ſoporem Adæ immiſſum, ipſumque in Deum raptum fuiſſe, cùm ex eius latere fieret Eva, mox ipſi deſponſanda. Vult enim hoc ſignificaſſe coniugi futuro non eſſe attendendum ad opes, formam, delectationem, alioſque profanos fines, ſed præcipuè ad Dei gloriam & liberorum progeniem, non ad ſpeciem mulieris aut voluptatem carnis. Unde S. Baſilius l. de Virginitate. *Quid eſt*, ait, *in Domino nubere? Non ut vile mancipium voluptatibus carnis ad coitum protrahi, ſed judicio & commodioris vitæ ratione nuptias eligere.* Similiter ferè reſpondet S. Chryſoſtomus hom. 19. in lib. ad Cor. c. 7. *Quid eſt autem. In Domino?* inquit. *Cum temperantia, cum honeſtate, Ea enim ſemper eſt opus & eam oportet inſequi: alioqui enim ne licet quidem. Deum videre?* Id obſervavit Abraham, qui daturus ſponſam filio Iſaac, miſit ſervum in Meſopotamiam, ut ex ſua cognatione quæreret filio uxorem, quæ foret præclaræ indolis & virtutis: nec dotem ab ea requiſivit, ſed ipſe potius obtulit *Gen.* 24. Unde *Eccli.* 22. dicitur: *Filia prudens hæreditas viro ſuo.* h. e. *loco hæreditatis: quia vir ſapiens plus diligit prudentem uxorem ſine hæreditate, quàm fatuam cum magna hæreditate*, ait: Hugo Purpuratus in eum locum. Neque attendẽdum ad carnis delectationem, ſed ad poſteritatem potiùs in liberis propagandam; juxta id Clementis Alexandr. Stro. 2. *Matrimonium propter liberos, non propter voluptatem eſſe debet.* Quod inprimis egregiè obſervavit Tobias, qui accepit conjugem, prius coram Deo proteſtatus eſt: *Tu Domine ſcis, quia non luxuriæ cauſa accipio ſororem meam conjugem, ſed ſolâ poſteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in ſæcula ſæculorum.* Tob. 8. Qui hoc non obſervant, ſæpè gignunt liberos, quales fuêre gigantes illi, qui terram perturbarunt, ideoque diluvium invexerunt, quia prognati erant à parentibus ſolam in uxoribus pulchritudinem & libidinem ſpectantibus. Sed quid prætereà ſpectandum? Exponit id Apoſtolus 1. Cor. 7. *Propter fornicationem*, inquit, *unuſquiſque uxorem ſuam habeat.* In quem locum S. Chryſoſtomus hom. Quales ux. duc. *Non dixit ut evitetur paupertas, ut parentur divitiæ. Sed quid? ut evitemus ſcortationem, ut moderemur concupiſcentiam, ut vivamus ſobriè, ut Deo placeamus, contenti uxore propriâ. Hæc nobis affert conjugium, hic ejus fructus, hoc inde lucrum.*

4. *In Domino*, h. e. Dei adjutorio; quo ſenſu loquitur Apoſtolus ad Philip. 4. *Omnia poſſum in eo, qui me confortat*, q. d. in Dei auxilio. Cùm enim ſtatus matrimonii admodum difficilis ſit, ſæpè etiam in liberis obtinẽdis aut ſterilis, aut infelix, non tam in auxilio mutuo conjuges ſpem ponant, quàm in Dei adjutorio; Non reſpexerat huc Rachel, quando ſterilitatis impatiens dixit marito Jacob: *Da mihi liberos, alioquin moriar. Gen.* 30. Ubi S. Chryſoſt. hom. 56. in Gen. inquit. Inconſiderata & muliebris eſt hæc petitio: *Da mihi liberos: Quare à viro petis ea, quæ ſupra naturam ſunt & relicto naturæ Domino virum arguis, qui ad hoc nihil conferre poterit?* Unde meritò audivit à viro: *Num pro Deo ego ſum, qui privavit te fructu ventris tui?* Nec minùs neceſſarium conjugibus eſt Dei adjutorium propter alias quàm plurimas hujus ſtatus difficultates; Qua de cauſa Deus Abrahæ, vivente ejus uxore, multoties apparuit, eum dirigens, conſolans & confortans; aſt ubi uxor Sara centenaria mortua fuit, *notandum*, inquit Rupertus l. 6. in Gen. c. 35. *quia Deus Abrahæ ulteriùs apparuiſſe non legitur.* Quæ cauſa? Nimirum Abraham ſuperſtite uxore eguit tot Dei viſitationibus, ne ſuccumberet, matrimonii mole oppreſſus: defunctâ verò uxore non eguit tot præſidiis. Quamobrem & vos, ô novi Conjuges, hunc ſtatum ingredientes, *in Domino* inchoate: & quemadmodum illi in Cana, Jeſum invitate ad nuptias: alioquin profectò deficiet vos vinum, deficiet lætitia: & bibetis aquam tribulationis. Adhibete & preces Deiparæ, ut hoc vinum vobis impetret, adeoq́ue *in Domino* conjugamini, vivatis & moriamini.

EXHORTATIO VIII.

Sponſus & Sponſa dantur ab Eccleſia, vt buccellâ ex dicto Tertulliani.

Tertullianus antiquiſſimus Doctor in l. de Monogamia c. 11. ita alloquitur ſponſam: *Matrimonium poſtulas ab Epiſcopis, à Presbyteris, Diaconis, vt in Domino nubas. Illi planè ſic dabunt viros & vxores, quomodo buccellas. Hoc enim eſt apud illos: omni petenti te dabis.* His etiam verbis liceat mihi alloqui vos Neonymphos; Poſtulatis à me Matrimonium: vt ergo in Domino nubatis, dabo vobis quod petitis, quia dictum nobis eſt; *Omni petenti te tribue*; ſed dabo tibi ſponſe uxorem vt buccellam panis: & ſimiliter ti ſponſa virum. Cogitate igitur vos ſtare hic velut mendicos, buccellam panis mendicantes. Dabo libens & volens; vos accipite bonâ mente.

I. Do vobis coniugem, ſicut buccellam Euchariſticam ſeu Panis conſecrati. Ita explicat Tertullianum Commentator eius Pamelius. *De illis*, inquit, *buccellis loquitur, vt conjicio, quas domum ferendas ab Eccleſia miniſtris accipiebant.* More enim antiquo in Eccleſia primitiva perſecutionis tempore dabatur Sanctiſſima Euchariſtia in manus communicantium, quam viri excipiebant lotis, mulieres verò nitidiſſimâ ſyndone opertis manibus & domum deferebant, congruo tempore ſumendam, vt teſtatur idem Tertullianus lib. de ſpectaculis. Cyrillus Ieroſolim. Cathec. 5. Myſtag. S. Auguſtinus ſerm. 244. Itaque mi ſponſe ſponſam tuam excipito ſicut buccellam Euchariſticam, h. e. velut rem ſanctam & ſignum amoris Dei, qui tibi eam dedit, vt cum honore eam & accipias, & tractes in omni vita tuâ. Ait enim Sapiens Proverb. 19. *Domus & divitiæ dantur à parentibus; à Domino autem propriè uxor prudens.* Quæ verba Sanctus Chryſoſtomus

ex græco textu ita interpretatur; *A Deo adglutinatur uxor viro.* Deus igitur eſt, qui dat & præparat imò & adglutinat uxorem viro; quemadmodum & Adamo adduxit Evam velut Paranymphus, & tradidit atq; copulavit velut Parochus, medius ſtans inter illos. Idem dicendum de ſponſo reſpectu ſponſæ. Neque verò ſolùm ex Deo danti ſancti eſtis, ſed etiam ex dono ipſo & perſonis veſtris; quas veluti res ſacras & membra Chriſti ſummo cum honore & veneratione ſumere & uſurpare vos decet. Certè buccellam panis pede calcare, etiamſi caſu fiat, religioni ducitur; unde ſolemus vel micam panis è terra levare atque exoſculari, quaſi piaculum ſit eam humi jacentem relinquere. Quanto magis panem ſacrum? At hujuſmodi eſt uxor tua ô Conjux. Cave igitur hanc buccellam, quæ Dei imago eſt, à Deo tibi tradita, injuria afficias aut ignominioſè tractes. Audi S. Chryſoſtom. hom. 26. in. Ep. 1. ad Cor. *Summa injuria eſt*, inquit, *vitæ ſociam, & in rebus neceſſariis anteà tibi conjunctam, tamquam mancipium ignominia afficere? Ideò hujuſmodi virum (ſiquidem vir appellandus eſt potius quàm fera) & patricida & matricidæ ſimilem eſſe dixeris. Nam ſi patrem & matrem uxoris gratia relinquere præcipimur, non ut eis injuriam faciamus, ſed Divinam legem impleamus, & ipſis parentibus tam gratum eſt, ut relicti gratiam habeant, & id multo ſtudio exequantur, quonam pacto dementia eſt, eam contumelia afficere; propter quam parentes dimittendos præcipit?* Viciſſim etiam ſponſa veneretur ſponſum & uxor maritum, eoque magis, quo magis ipſe, velut caput mulieris, repræſentat Deũ. Vnde 1. Cor. 11. *dicitur imago & gloria Dei: mulier autem gloria viri*; quia vir creatus eſt, ut ſupremo ſuo imperio, quod habet in mundum ſublunarem, referat & glorificet Deum? mulier autem è viro formata referat & glorificet virum, tamquam Deum ſuum ſecundarium; quemadmodum & ad Eph 5. ait idem Apoſtolus; *Mulieres viris ſuis ſubditæ ſint, ſicut Domino*, id eſt, *in viris ſuis conſiderantes Chriſtum Dominum qui eſt caput & ſponſus Eccleſiæ*; inquit Eſtius. Porro attendendum vobis eſt, ne buccellam hanc ſumatis in judicium & condemnationem, adeoque cum buccella intret in vos Satan quemadmodum in Judam. Quod fieri ſolet, cùm honorem debitum conjuges in contemptum, atque ignominiam convertunt: quod accidit ſeptem illis pudiciſſimæ Saræ impudicis viris, à Dæmonio jugulatis. *Tob.* 6. Non vanè igitur Stobæus ſer. 69. dixit. *Quando maritus uxorem, domum ducit non ſolum, ut videtur, uxorem accipit, ſed una cum ipſa quoque introducit aut bonum ſibi Dæmonem aut contrarium.* Planè ſicut in buccella Euchariſtica aliud videtur & aliud continetur; videtur panis, continetur Chriſtus; ita in oblata Conjuge, qui jam tibi arridet & blanditur, continetur aut bonus tibi Dæmon aut malus. Vide igitur ſponſe qualem accipias ſponſam, & tu ſponſa qualem ſponſum. Videte ut inter vos bene conveniatis, ne cum Juda illo dæmonem pro Chriſto accipiatis.

II. Do vobis conjugem velut buccellam panis naturalis, quo naturam fragilem & debilitatam confortetis: qualem appoſuit Abraham tribus hoſpitibus, cùm dixit: *Ponam buccellam panis & confortate cor veſtrum.* Gen. 18. Quia enim peccato primorum parentum caro humana depravata, pronaque ad libidinem facta eſt: ſuccurrit matrimonium huic infræni appetitui, quemadmodum panis fami. Cæterùm uti panem non niſi per bolos ori ingerimus, ita matrimonio utendum quaſi buccellatim & moderatè. Ac primò ſicut panem non comedimus ad voluptatem (cũ ſit cibus minimè delitioſus) ſed ad ſaturandam famem: ita matrimonio utendum, prout monet Apoſtolus: *Propter fornicationem autem* (ſcilicet evitandam) unuſquiſque uxorem ſuam habeat. 1. *Cor.* 7. ſi nimirum quis cælebs ſit & tamen caſtè vivere nolit. 2. Sicut pane nõnunquam abſtinemus, præſertim diebus jejunij, ita ſuo tempore abſtinendum, ut uſu conjugii, uti inſinuat idem Apoſtolus, 1. *Corinth.* 7. cùm ſcilicet vacare volunt, orationi, pietati, confeſſioni & communioni: Item in Deo ſacratis temporibus, velut in Dominica die, de quibus S. Auguſt. ſerm. 244. de temp. ita ſcribit: *Qui die Dominica aut alia ſolemnitate continere ſe noluerint, leproſos aut epilepticos, aut etiã dæmoniacos filios gignunt.* Nicolaus 1. Pontifex adhuc ſeverior, etiam per totam Quadrageſimam conjugibus continentiam indixit, in reſpubl. ad quæſt. Bulus cap. 50. Quanquam hoc moderno tempore, quo rigor priſtinus ſenſim deficit, vim non obtinet. 3. ſicut de pane pronunciant Medici: *Omnis repletio mala, panis autem peſſima*; ita viderint conjuges, ne dulci vino conjugij nimium ſe ingurgitent. Vinum moderatum prodeſt; immodicè verò hauſtum obeſt, etiamſi ex proprio cellario depromatur, ut non malè dixerit B. Ægidius S. Franciſci ſocius cuidam de cõjugali caſtitate ſe jactanti: *Ne propterea glorieris; poteſt enim quis non minus è proprio vaſe, quàm alieno inebriari*, ut in ejus vita. Imò vidit hoc gentilis ille Xyſtus, Philoſophus Pythagoricus, qui dicebat: *Adulter eſt in ſuam uxorem omnis impudicus amator ardentior.* Quamobrem attendendum vobis eſt, ut oblatum panem non niſi moderatè & per buccellas deguſtetis. *Conjugalis poteſtatis*, inquit S. Fulgentius epiſt. 1. cap. 3. *inculpabilis eſt uſus, officio gignendi divinitùs attributus; ſi juſtitia terminum tranſgredi libidinoſus non permittatur exceſſus. Iuſtitia verò utendi conjugij hæc eſt; ut non explendæ libidinis, ſed ſubſtituendæ prolis obtentu, ſibi conjuges congruo tempore miſceantur. Sic ergo quæri debet ex nuptiis fructus, ut cohibendus ſit lubricæ voluptatis exceſſus.* Quare ad extremum hoc vobis do Conſilium, quod dedit Booz Ruthæ, priuſquam eam ſibi deſponſaret. *Comede panem, & intinge buccellam tuam in aceto.* Ruth. 2. Acetum fit è vino corrupto, & quo dulcius fuit vinum, eò acerbius gignit acetum. Ita planè voluptas conjugalis deſinit & degenerat in dolores & Luctum: *aperitque conjugatis dolorum officinam*, ut ait S. Baſilius l. de S. Virginitate, in liberorum educatione, dotatione, elocatione, ægritudine, morte, in partus doloribus & periculis, &c. quæ ſi prius expenderent, non ſine aceto buccellam ſuam ſumerent. Quam ob cauſam Tertullianus

l. de

l. de pudicitia. 16. voluptates illas conjugales appellat *pomum*, ſcil. Paradiſiacum illud, quod guſtatum primos noſtros parentes in omnis generis ærumnas impulit: *Aſpice Paulum*, inquit, *à juſta fruge naturæ, à matrimonij dico pomo, animas jejunare cupientem.* Deſiderabat quidem S. Paulus fideles abſtrahere ab hujus pomi morſu. 1. *Cor.* 7. verùm quia omnes retrahi non poterant, liberum id permiſit; *Ego vobis parco*, inquit, *tribulationem tamen carnis habebunt hujuſmodi.* Senſit hoc acetum & pomi hujus amaritudinem Rebecca, conjux Iſaaci, quæ cùm partus doloribus anguſtiaretur, colliſis in utero ejus geminis fætibus, dixit; *Si ſic mihi futurum erat, quid neceſſe fuit concipere.* Gen. 25. q. d. Utinam pomum illud nunquam guſtaſſem! ſenſit & Rachel uxor Jacobi, quæ cùm partus difficultate laboraret, ac præ dolore animam ageret, appellavit filium ſuum *Benoni.* h. e. filium doloris mei. *Gen.* 35. Quapropter ô novi conjuges, do vobis quod poſtulatis, do tibi uxorem ſponſe, do tibi virum ſponſa, ſed quomodo buccellas; buccellas primò ſacras & quaſi Euchariſticas, ut honorem debitum vobis invicem impendatis; deinde buccellas Phyſicas, ut conjugio veſtro fruamini velut pane, non immoderato ad explendam ingluviem, ſed in buccellas fracto, & parce deguſtato, ad neceſſitatem & ſalutem veſtram, non ad voluptatem & perditionem.

EXHORTATIO IX.

Sponſus ita amet ſuam ſponſam, uti Chriſtus Eccleſiam. Ex Doctrina S. Pauli.

S. Ephrem ex eremo deſcendit aliquando in vicinam urbem, ut piæ Inſtructionis aliquid hauriret. Occurrit ei meretrix quæ fixis eum oculis intuita cùm eſſet, rogat Ephrem cauſam, cur ſic virum aſpiceret. Cui illa; *Mulier è viro, vir è terra prodiit. Decet igitur ut ego te, tu verò terram aſpicias.* In vita Ephrem. Non inutilis ſed pia fuit hæc inſtructio; quæ & vobis, novi Conjuges, prodeſſe poteſt. Matrimonium Chriſtianorum efformatum & inſtitutum eſt ad normam matrimonij Chriſti Domini, quod contraxit cum Eccleſia; quæ uti Eva ex latere Adami, efformata eſt è latere Chriſti in cruce transfixi, uti docent Patres. Ad hanc ergo ideam vobis aſpiciendum eſt, ut quemadmodum Eccleſiam Chriſtus dilexit, ita quoque ſponſus diligat ſponſam ſuam. Hoc eſt, quod Apoſtolus ad *Eph.* 5. docet, conjuges Chriſtianos conformandos eſſe Chriſto & Eccleſiæ, cùm ait; *Viri diligite uxores veſtras, ſicut & Chriſtus dilexit Eccleſiam.* Quare ſi deſideratis ſanctas & beatas celebrare nuptias, ad hoc prototypum veſtrum aſpicite, Chriſtum & Eccleſiam.

I. Chriſtus ita dilexit Eccleſiam, ut deſponderet eam ſibi nodo indiſſolubili, & vinculo perpetuo, quamdiu cum ipſa vivet. Ita enim Apoſtolus loco citato ait: *Adhærebit* (vir) *uxori ſuæ. Sacramentum hoc magnum eſt, in Chriſto & Eccleſia*, h. e. Chriſti & Eccleſiæ, qui ita conjuncti ſunt, nexu indiſſolubili. Idem ſibi perſuaſum habeant conjuges Chriſtiani; inprimis alium conjugem ſuperinduci non poſſe, quamdiu prior vivit. Quemadmodum enim nodus Gordius, à ruſtico quodam, Gordio nomine, in capiſtro factus, adeò perplexus fuit, ut à nemine ſolvi poſſet, donec Alexander M. eò loci delapſus, cùm ſolvere eum non poſſet, gladio diſſecuit: ita vinculum conjugij, quo hodie connectimini, vos conjuges, ſcitote eſſe indiſſolubile, nec niſi gladio mortis diſſecari poſſe. Idque non lex Chriſtiana ſolùm præcipit Chriſtianis, ſed etiam lex naturalis dictavit Gentilibus. Ideircò enim novæ nuptæ cingulum gerebant nodo Herculeo implexum, boni ominis gratia, quo matrimonium illud fieret indiſſolutum auctore Feſto. Idcircò eandem in carpento inferebant domui ſponſi, & poſteà carpentum foris comburebant; ne vehiculum ſupereſſet, quo ſponſa educeretur, ſi migrare à marito vellet; adeoque omnis ei ſpes egrediendi ex illa domo eriperetur; quod olim in Bæotia Regione licet prorſus Barbara, conſuetum fuiſſe ſcribit Plutarchus in prolem. Rom. probl. 28. Quanto potiori jure ſtatutum hoc eſſe debet inter Chriſtianos? Quare agite novi Conjuges, imitamini Agrienſes in Ungaria cives, qui anno 1562. à Mahomete Baſſa graviſſimâ obſidione preſſi & ſexaginta millibus militum cincti, cùm multis promiſſionibus ad deditionem provocarentur, nihil reſponderunt, ſed feretrum inter duas lanceas nigro panno velatum in mænibus collocarunt; volentes indicare, ſi Turca expulſos vellet, mortuos efferret. Maiol. tom. 3. Canic. coll. 2. Eadem fortitudine propoſitique tenacitate præditi vos eſtote, Neo-nymphi, ita ut ſi Dæmon, caro, mundus vos evocare velit, ad ſcelus adulterij, mori potius eligatis & in feretro efferri.

II. Chriſtus Eccleſiam ita dilexit, *ut Sanctificaret eam, & exhiberet ipſi glorioſam, non habentem maculam aut rugam*, ut ait Apoſtolus loco cit. ſubjicitque; *Ita & viri debent diligere uxores ſuas.* Idem 1. Cor. 14. præcipit mulieribus, ut *ſi quid diſcere volunt, domi viros ſuos interrogent. Ubi notandum*, inquit Primaſius, *quod & viri tam docti debeant eſſe, ut uxores ſuas docere debeant & de fidei veritate inſtruere.* Nimirum quæ vel in concione audiverunt (cui ſæpius intereſſe poſſunt, quàm uxores, domeſticis negotijs communiter impeditæ) vel aliunde ſciunt, uxoribus communicare & exponere non graventur. Exemplũ vel à gallis gallinaceis capiant, qui ubi granum aliquod repererunt, mox convocant gallinas, & diſtribuunt illis. Hoc eſt, quod docet S. Chryſoſtomus hom. 5. in Ep. ad Theſſal. cùm ad virum loquens ait. *In ſpiritualibus uxori manum porrige. Quæ audieris utilia ea non ſecus atque hirundines ore portans, affer & pone in ore matris & pullorum. Quomodo enim non eſt abſurdum, te in alijs quidem primas velle obtinere & locum tenere capitis; in doctrina autem ordinem deſerere, &c.* Quod ſi verò docendo inſtruere eas nequeant, bono ſaltem exemplo illis præire conentur. *Exiſtimare namque debet uxor*, inquit Ariſtoteles in œconomicis, *mores viri eſſe legem & formam ſuæ vitæ impoſitam ſibi à Deo* Exemplo eſt

uxor

uxor Phocionis civis Athenienſis, quæ cùm ei altera quædam mulier valdè nobilis ſuos torques & mundum muliebrē oſtentaſſet, uti ſolent fœminæ, reſpondit. *Mihi verò mundus muliebris eſt Phocion*; vir ſcil. modeſtiſſimus in victu & veſtitu. Plut. in vita Phoc. Eò ſpectat illud S. Hierony. ad Celantiam. *Caput mulieris eſt vir, nec aliunde reliquum corpus magis ornatur, quàm ex capitis dignitate.* Denique quales viri ſunt mores, tales ſunt communiter & uxoris. Unde rectè ab Eccleſiaſtico c. 36. vocatur *adjutorium ſecundum illum*, q. d. qualis maritus, talis eſt & uxor. Poſſunt viciſſim etiam uxores ſuo modo inſtruere & ſanctificare maritos ſuos, conſilio, precibus, exemplo. Fecêre id S. Monica, quæ Patricium maritum, auſterum & quaſi Leonem ſuâ manſuetudine mutavit in agnum, S. Cæcilia fidem docuit Valerianum ſponſum ſuum. S. Natalia Adrianum maritum animavit ad martyrium & in eo tolerando confortavit. S. Martha Marium, Theodelinda Acilulphum Lombardorum Regem, Clotildis Clodoveum Francorum Regem, Flavia Domitilla Flavium Clementem, viros ſuos reduxêre ad fidem. Nam uti ait S. Chryſoſt. hom. 60. in Joan. *Nihil potentius eſt muliere bonâ ad inſtruendum & informandum virum quacunque voluerit: neque tam leviter amicos, neque Magiſtros, neque Principes patietur ut conjugem admonentem, atque conſulentem. Habet enim voluptatem quandam admonitio uxoria, cùm plurimum ametur, quod conſulit.* Poſſunt & mulieres ſæpè bona & ſana conſilia ſuggerere maritis; quemadmodum ſuggeſſit Henrico II. Franciæ in haſtiludio & torneamènto decertanti Regina, monens ne poſt prioris diei Victoriam obtentam ruſum ſe periculoſo certamini ingereret, contentus priori laude. Verùm quia Rex eam non audiit, ſed reſpondit; *Adhuc ſemel & non amplius*; planè contra ſe ipſum Propheticè, altero congreſſu confractæ hoſtilis lanceæ cuſpis in oculum ejus illata eſt, ex quo poſt dies undecim interiit. Belleforet in Henrico 2. Hanc forſan ob cauſam Pſalm. 127. viri adhærenti domui comparatur uxor, quæ adhęret viro. *Vxor tua ſicut vitis abundans in lateribus domus tuæ.* ut enim vitis profert vinum, quod acuit ingenium, temperanter tamen hauſtum: ita uxores moderatæ bona ſæpè dant conſilia. A quo non abludit S. Ambroſius in Pſalm. 38. *Quid eſt vitis niſi ſapientia*; inquit, *ſicut aperuit nobis David, cæleſtis interpres oraculi dicens: Vxor tua ſicut vitis abundans in lateribus domus tuæ:* non ergò ſemper ſpernenda ſunt uxorum conſilia; ſed audienda ſaltem & ab uxoribus ſuggerenda. *Vnde enim ſcis mulier, ſi virum ſalvum facies?* ait Apoſtolus 1. *Cor.* 7. Ita ſalvum fecit S. Brigitta virum ſuum Ulfonem Principem Nericiæ, cùm hebdomodariam ei confeſſionem aliaque pia opera perſuaſit, ut tandem religioni ſe traderet. Ita Placilla Auguſta Theodoſium Seniorem Imperatorem erudivit, cùm ſæpius ei ingereret: *Semper* te mi vir, oportet cogitare, qui olim fueris & qui jam ſis, ſi hæc animo cogites, non te ingratum oſtendes erga patronum, ſed imperium, quod ſuſcepiſti juſtè gubernabis, atque eo ritè adminiſtrando eum, qui ipſum donaverit, ſanctè coles. Ita Theodoretus lib. 5 cap. 18.

III. Chriſtus ita amavit Eccleſiam, vt vitam pro ea daret. Sic citato loco Apoſtolus: *Chriſtus dilexit Eccleſiam, & tradidit ſemetipſum pro ea.* Ergo maritus etiam in hoc Chriſtum imitetur, vitam, ſi coniux periclitetur, exponat pro ea, ita concludit S. Chryſoſt. hom. de laude Maximini: *Quomodo Chriſtus dilexit Eccleſiam? Ita vt ſemetipſum pro illa traderet. Itaque ſi mori pro vxore oporteat, nequaquam tergiverſaberis. Nam ſi Dominus ſervam ita dilexit, vt ſemetipſum pro ea traderet, multò magis conſervam oportet ſic diligi.* Virum ſe in hoc præſtitit Iacob Patriarcha, qui cùm non ſine metu obviaret fratri ſuo Eſau, diviſit familiam ſuam, diſpoſuitque in ordinem quaſi militarem, & ipſe ante vxores ac liberos progreſſus (vti vox Hebræa notat) primus ſe fratris furori, quem metuebat, obiecit vt vxoribus & liberis fugiendi moram præberet. *Gen.* 33. Ita exponit Sanctus Chryſoſtomus homil. 33. in epiſt. ad Cor. *Velut propugnaculum enim quoddam* inquit, *ſeipſum ante cæteros locans, paratus erat ferum illum, & minas, quemadmodum ſuſpicabatur ſpirantem excipere primus, & ſuo ipſius corpore parare vxoribus ſalutem; & quem domi timebat, intueri primus in acie ſtudet.* Huiuſmodi etiam amor erga vxorem celebratur à Xenophonte in Tigrane, Armeniæ Rege, qui vna cum conſorte captus à Cyro Perſarum Rege & menſæ Regiæ adhibitus atque interrogatus, quo lytro vellet coniugem redimere: reſpondet illicò: *Vitam meam pro ea libenter dabo.* Quod Gentilis hic homo fecit, cur erubeſcat facere Chriſtianus? Si enim Sanctus Joannes epiſt. 1. cap. 3. *Et nos, ait, debemus pro fratribus animas ponere.* Quantò magis maritus pro vxore? Huic enim magis adhærere jubetur, quàm ipſi patri & matri. Cæterùm & vxores hoc idem ſibi dictum putent; non enim tenentur amare viros ſuos minus, quàm cupiunt ab ipſis diligi. Et certè in hoc genere videntur magis ſtrenuæ ſuiſmet viris fuiſſe, quod varia exempla docent. Unum affero Sanctiæ, Comitis Caſtellæ vxoris, quæ capto & incarcerato marito à Legionenſium Rege, eò perrexit, vbi coniunx eius captivus tenebatur, impetratâque licentiâ cum eo loquendi, virum veſtibus ſuis indutum dimiſit; ipſa virili mariti veſte cooperta cuſtodes deluſit & in carcere remanſit, mortem abſque dubio libenter oppetitura, ſi ſors ita tuliſſet. Verùm eo cognito à Rege laudata & incolumis dimiſſa eſt. Vaſęo avit. in Chron. Hiſp. ad annum 932. Pari amore Tyrrhenæ mulieres maritos ſuos à Lacedæmonijs captos, cùm quaſi conſolandi cauſa adijſſent, commutatis veſtibus carcere dimiſerunt; obvolutis eorum capitibus, vt ſolebant, & ipſorum loco in cuſtodia remanſerunt; vti refert in l. de fæm. Chriſt. Lud. Vives. Quare nunc ô novi coniuges aſpicite vos invicem & videte originem veſtram. Nónne tu ſponſe è terra, tu verò ſponſa è latere viri prognata es? Ita eſt, ſed inſuper dico, vos ambos è latere Chriſti prodijſſe, vt connubium veſtrum eſſet Sacramentum Dei gratiâ firmatum. Ad hunc ergo aſpicite, huic vos conformate, vt in amore mutuo perenniter vivatis. Cur enim

putatis è latere Adami dormientis non vigilantis, Evam: & rurſum è latere Chriſti, itidem mortis ſomno jam ſopiti Eccleſiam, eius ſponſam efformatam? Reſpondet Sanct. Ambroſius epiſt.82. *Non eſt digna coniugio*, ait, *quæ eſt digna jurgio.* Imò ne hoc eſſet inter coniuges aliquando de latere dormientis potiùs, quàm vigilantis ablata eſt: ne cum aliquo doloris ſenſu auſeretur, ex quo poſteà rixarum occaſiones inter coniuges naſcerentur. Itaque iam omnis contentionis materia ſubtracta vobis eſt, Nihil doloris ſenſit Adam, cùm ablata eſt ei coſta & in coniugem efficta: nihil ſenſit Chriſtus, cùm ex eius latere producta eſt Eccleſia. Eccur ergo ſponſe litigabis cum ſponſa, quæ abſque omni doloris ſenſu ex te formata, & tibi eſt donata? & cur tu ſponſa cum ſponſo, quæ omnia, quæ habes, à ſponſo tuo habes? Pax igitur vobis, & diligite vos invicem, ſicut Chriſtus diligit Eccleſiam ſuam & viciſſim Eccleſia Chriſtum.

EXHORTATIO X.

Coniuges Christiani ſint duo iugales boves. Ex antiquo Germanorum dono nuptiali.

CORnelius Tacitus de moribus Germanorum lib. 1. ſcribit, antiquitùs apud Germanos, novis nuptis offerri ſolitum fuiſſe par boum, jugo alligatum; quo nimirum intelligerent ſponſus ac ſponſa jugum matrimonij ſibi impoſitum ac ferendum eſſe in eo ſtatu, quale eſt & boum. Non malè profectò; nam & Latini conjugij vocabulum à jugo deduxerunt, quod mas & fœmina in nuptijs ita copulentur, ſicut duo boves ad jugum alligantur, vt currum aut aratrum trahant. Et ſi D. Hieronymus l. 1. contra Jovinian. ſcribenti credimus, de hoc jugo, matrimonij ſc. locutus eſt Apoſtolus 2. Cor. 6. cùm ait: *Nolite iugum ducere cum infidelibus*, h.e. matrimonium contrahere cum illis. Cùm igitur moris adhuc ſit, honorarium aliquod aut munus ſponſis offerre, ego vobis offero huiuſmodi par boum, myſticè expoſitum, vt fælix fauſtumque fiat veſtrum coniugium.

I. Boves coniugati diſcedere ab invicem nequeunt, quamdiu colligati ſunt: ita & vos conjuges, imò multò magis; quia boves ſuo tempore à jugo ſolvuntur & liberi dimittuntur: vos autē non ſolvemini donec alter è vobis cadat in ſepulchrum. Hinc Apoſtolus 1. Cor. 7 omnem liberationis ſpem vobis præſcindit, cùm ait: *Præcipio non ego, ſed Dominus, vxorem à viro non diſcedere: quod ſi diſceſſerit, innuptam manere, aut viro ſuo reconciliari. Et vir vxorem non dimittat.* Et poſt: *Alligatus es vxori? noli quærere ſolutionem*, q. d. actum eſt, fruſtrà laboras. Dictum illud Pauli expendens S. Chryſ. l. de Virgin. c. 41. ita ſcribit: *Quemadmodum ſervi fugitivi ſeparatim vincti à ſuis Dominis, rurſumq; tenui quâdam catenâ inter ſe conſtricti vniverſi, quod compedibus catena utrimque affixis, alius alium ſequi cogitur, liberam non habent abeundi facultatem: ſic coniugum animæ, cùm propriam ſui curam ſuſtineant, eum altera etiam premuntur neceſſitate, à communibus coniugij vinculis impoſita, &c.* Cæterùm ſervus aliquis poterit jugum excutere, ſeu fuga, ſeu perſoluto lytro, ſeu Domini liberalitate: maritus verò & vxor numquam exſolvi poſſunt, donec alter morte ſuccumbat: quamvis difficillimum jugum ferant. Neque verò ita ſolùm coniuncti ſunt vt ab invicem diſcedere nequeant, ſed etiam vt ne cogitare quidem cum aſſenſu, de alio viro aut muliere ſibi iungenda liceat, quomodo Job ſuo alligatus jugo dixit: c. 31. *Pepigi fœdus cum oculis meis vt ne cogitem quidem de Virgine*, quaſi dicat, multò minus de coniugata. Ergo ſicut boni & Iuſtitiæ amantes ruſtici bobus ſuis, cùm tranſeunt per ſegetes, etiam loris ora conſtringunt, (cuiuſmodi vnus celebratur apud Caſſianum collat. 14. cap. 7.) ita vinculum matrimonij adeò ligat coniuges, vt nec os, nec cor ad alienum marem aut fœminam poſſint extendere.

II. Boves colligati ſimul pergere coguntur ſive per amœnum pratum, ſive per aquam aut lacunam, ſive onus aliquod trahant, ſive ab onere liberi ſint: ita quoque coniuges in proſperis & adverſis ſibi adeſſe debent, & ſimul devorare quidquid illis contingat. Unde S. Hieronymus ad Lætam ſcribens, ait: *Qui ſub jugo eſt, ita debet currere, ne in luto comitem derelinquat.* Denunciarunt hoc novis nuptis etiam Gentiles Romani, dum præferri ignem & aquam, nec non ab eis tangi juſſerunt. Cauſam dat Plutarchus in qu. Rom. quæſt. 1. quia cùm capitalis Romanorum civium pœna eſſet interdictio ignis & aquæ ſeu exilij (aquâ enim & igne deſtitui migrare compelluntur) ſignificare coniugibus voluerunt; ne alter alterum deſereret, ſed in ſocietate qualiſcumque fortunæ cum eo perſiſteret, etiam ita rebus ferentibus, vt aquâ & igne prohiberentur, adeòque id exilium pellerentur. *Hoc verè eſt coniugium*, inquit S. Chryſ. ho. 32. in Ge. *quoniam non ſolùm in proſperitate, ſed in periculis ſimul obambulant. Hoc germanæ charitatis indicium eſt. Hoc ſigno certiſſimè internoſcitur amicitia. Non ſic diadema in capite poſitum Regem præclarum ornat, ac obedientia illa, quæ conſilio iuſti paruit, beatam & illuſtrem & claram demonſtravit.* Loquitur autem de Sara, quæ per varias peregrinationes & adverſos caſus ſecuta eſt Abrahamum ſuum. Quod idem Rebecca Iſaaco, tametſi à Palæſtinis ſæpiùs expulſo præſtitit. Idem videre eſt in B. Ioſepho & Deipara, qui tam in fuga Ægyptiaca, quàm in itinere Bethlehemitico & alijs fideliſſimè ſibi invicem adſtiterunt.

III. Boves illi mutuo ſe iuvare in trahendo ſolent, ita vt ſuam quiſque ſpartam & laborem conferat, quod currus provehatur: alioquin vno promovente, altero verò quieſcente, currus non pergeret. Ita quoque Coniuges mutuo auxilio rem familiarem adminiſtrent, conſervent & augeant, alioquin abſque dubio brevi perituram ſciant. Meminerint dictum eſſe à Deo: *Faciamus ei adiutorium ſimile ſibi.* Ubi Procopius: *Auxiliatricem*, inquit, *eorum omnium, quæ ad vitam humanam ſpectant.* Igitur mutuo ſe iuvent neceſſe eſt. Cùm enim domi foriſque ſint negotia coniugibus peragenda, vnus ad hæc vtraque minimè ſufficiet: Quare vir externa & graviora peragat; ad hoc enim barbam ad ferenda

frigora, & maiores corporis vires accepit: vxor velut imberbis, interna & domeſtica curet. Sit vir luminare maius, mulier luminare minus. Tale par coniugum ſapientum laudatur *Proverb.* 31. vbi de viro dicitur: *Nobilis in portis* (h.e. tribunalibus) *vir eius, quando ſederit cum Senatoribus terræ.* De vxore verò: *Conſideravit ſemitas domus ſuæ, & panem otioſum non comedit.* Fabulantur quemdam ruſticum, cùm par boum educeret ad agrum ſingulis faſciculum fœni ad cornua alligaſſe, vt in prandio ſe ſaturarent. Cæterùm vnus impatiens laboris, excuſſit ſuum faſciculum cum expoſtulatione: Hoccine fœniculum ſatiabit ſtomachos noſtros? Paulò pòſt adfuit tempus prandij, & alter quidem bos ſe pavit ſuo fœno, hic autem abſtinere coactus fuit, quia pabulum ſuum ſibi afferre noluit. Quapropter ô boni conjuges, ambo cibum parare, ſi frui illo cupitis, aut alter iejunat, qui laborare detrectarit.

IV. Iuncti boves mutua onera ferunt: vno cadente, alter iuxta illum gradum ſiſtit: vno procumbente & jugum ad terram ſecum trahente, alter inclinat caput, aut ſimul cum ipſo accubat. Pari ratione conjugum alter alterius vitia, infirmitatem & defectus cum patientia ſupportet. Ita enim monet Apoſtolus ad *Ephe.* 4. omnes Chriſtianos, quantò magis coniuges? *Cum patientia ſupportantes invicem.* Et ad Gal. 6. *Alter alterius onera portate.* In quæ verba Sanctus Chryſoſtomus homil. 26. in 1. Corinth ait: *Quod ſi invicem onera ferenda ſunt, multò magis vxoris.* Certè etiam in curru illo, quem vidit Ezechiel capite 1. homo iunctus cum leone, & aquila iuncta cum bove trahere iugum viſa ſunt, & tamen pari paſſu incedebant ſumma cum concordia. Suſtinere ibi homo leonis trucem vultum ac rugitum debuit: aquila ſimiliter bovis tarditati ſuam attemperare pernicitatem. Cur non & vxor viri aſperitatem, atque iracundiam, vir vxoris debilitatem ac tarditatem tolerare queat? Aliud ſimile Divus Baſilius homil. 7. Hexam. coniugibus proponit: *Vipera*, inquit, *genus ſerpentum omnium exitioſiſſimum murenæ marinæ nuptias expetit, & ſibilo ſuam ſignificat præſentiam, eamque ex gurgite vaſto invitat ad nuptiales complexus: illa autem obtemperat & coit cum venenato. Quid hæc mea ratio vult? Quid portendit? Sive aſper eſt cuiuſpiam coniux ſive ferus moribus, perferat illum vxor neceſſe eſt, neque vllam prorſus ob cauſam ſocietatem illius diſſolvere patiatur. Feritne, verberat, eſtque percuſſor? at vir tamen eſt tuus. Temulentus eſt? at tibi eſt natura coniunctus. Duruſne, moroſus, & implacidus? at membrum iam tuum eſt, & membrorum præſtantiſſimum: audiatque ipſe vir accommodatam ſeque decentem admonitionem. Vipera virus ob nuptiarum venerationem evomit, vt duritiam, tu feritatem ob vnius reverentiam non depones?* Sic ille.

Cæterùm vt hæc quæ diximus, coniuges obtineant. Multum in primis iuvat, ſi pares cum paribus, quantum fieri poteſt, coniungantur. Diſparitas enim fortunæ, ætatis, opum, generis, &c. diſcordiarum, & quæ inde naſcuntur, miſeriarum ſementis eſt. Certè boves ordinariè vni jugo ſociantur, qui & robore & colore pares ſunt; inde enim putantur magis ſe amare, & libentius iugum ferre. Scribit Sanctus Ephrem in Teſtamento ſuo, ſe vidiſſe aliquando bovem lachrymas fundentem, cùm eius compar extinctus ab ipſo extractus fuit; *Non arabis in bove ſimul & aſino.* Quia & corpore & viribus valdè impares ſunt. Similiter ut arbor vna per infinitionem, alteram adoptet excipiatque, aliqualis ſimilitudo neceſſaria eſt, vt quæ os vel nucem habent, ijs tantùm inſerantur, quæ ſimiliter oſſe vel nuce præditæ ſunt. Idem in coniugijs obſervari expedit; ſic enim in vnum cor & animam facilè coaleſcent.

Denique vt hi boves ſuavius iugum trahant, obſervent, quod ſcribit Plinius lib. 18. capite 19. *Araturos boves quàm arctiſſimè iungi oportet, vt capitibus ſublatis arent: ſic enim minus colla contendunt.* Hunc in modum coniuges arctiſſimo amoris vinculo ſeſe adſtringant, & capita in altum ad Deum ſcil. & erigant, ſolius Dei honorem & gloriam, non temporalia commoda quærant; propter ipſum in prole glorificandum, & cælum replendum grave illud jugum velut à Deo ſibi impoſitum trahant, dicantque cum Tobia iuniore; Tu Domine ſcis, quia non luxuriæ cauſâ accipio ſororem meam coniugem, ſed ſolâ poſteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in ſæcula ſæculorum. *Tob.* 8.

EXHORTATIO XI.

Coniugij periculis quomodo occurrendum, filo Ariadnæ.

ANtiquorum ſeu hiſtoria, ſeu fabula eſt Theſeum Athenienſem juvenem ab Athenienſibus Cretam in Labyrinthum miſſum, vt ibi Minotaurum, monſtroſum bovem occideret, aut in labyrintho periret, accepiſſe ab Ariadna filia Minois, Cretæ Regis filum, cuius ductu è Labyrintho poſt occiſum Minotaurum evaſit incolumis. Dum vos, ô novi coniuges ſtatum matrimonij ingredientes intueor, videmini mihi, ſimile aliquid aggredi ac moliri. In labyrinthum enim, hortum quidem ſpecioſum, varijs tamen mæandris perplexum & periculis circumſeptum, vbi plures Minotauri vobis occurrent iugulandi, aut iugulaturi, primum pedem ponitis. Certè in hoc concluſum ſe agnovit ille, qui vocatus ad cœnam magnam, reſpondit abſolutè: *Vxorem duxi, & ideò non poſſum venire*; quaſi impoſſibile ſit extricare ſe ex labyrintho hoc, vt veniat quis ad tam magnam cœnam. Quare ne quid damni in hoc horto patiamini, viſum mihi eſt, præbendum vobis eſſe filum aliquod, cuius beneficio emergere poſſitis. Cæterùm opus eſt, vt pericula illa priùs agnoſcatis, quo evitare & impolluto calle pertranſire valeatis.

Primum eſt in edomanda carne, quæ etiam in legitimo matrimonio Minotaurum agit, & vulnera infligit. *Poteſt namque aliquis tam ex proprio vini dolio, quàm ex alieno inebriari*, vt dicebat Fr. Ægid. S. Franc. ſocius. Certum etiam eſt facilitis

cilitis

cilis multo eſſe ab alienis abſtinere, quàm ſuis moderatè vti. In his enim perſuademus nobis omnia licere: v.g. dicet aliquis, cur non poſſim inebriari, cùm bibam non ex tuo, ſed ex meo vino? ſed fallit iſta perſuaſio; vel Ethnicus ille Philoſophus Xyſtus intellexerit, cùm dixit: *Adulter eſt in ſuam vxorem omnis impudicus amator ardentior*. Quam ob cauſam pudica quædam matrona apud Euſeb. l. 4. triſt. c. 16. ſeparationem à viri impudici & beſtialis rhoro poſtulavit & impetravit, quia is conſuetudine uxoris abutebatur. Atque vt concedamus abuſum hunc abeſſe, remanet adhuc difficultas ſerviendi Deo & fruendi bonis ſpiritualibus. Qui enim operam dant corporis voluptatibus, quomodo poſſunt affici Deo & rebus divinis. Voluptates enim ſpirituales, quæ animum erigunt ad cæleſtia, contraria ſunt carnalibus, quæ animum deprimunt, atque effæminant. *Caro enim concupiſcit adverſus Spiritum*, inquit Apoſtolus ad *Gal.* 5. cui adſtipulatur Phil. in l. de Sacrif. Ab. & Cain. cùm ait duas eſſe hominis vxores, virtutem & voluptatem. Qui virtutem duxit, is ad cæleſtem cœnam properat; qui verò voluptatem, is à cœna retrahitur & dicit: *Vxorem duxi, & ideò non poſſum venire*; quia voluptati deberem renuntiare. Denique ſicut Tobias junior moras traxit cauſa nuptiarum, quo minus properaret ad paternam domum regredi *Tob.* 10. ſic coniugio iuncti retineri ſolent causâ coniugij, ne ad cæleſtem patriam celeri & expedito greſſu pergant.

Sed quid hic conſilij? quo filo emergent conjuges ex hoc labyrintho? quâ ratione duobus hiſce Dominis, ſibi adverſantibus, ſerviendum eſt? Filium ſuppeditat Apoſt. 1. *Cor.* 7. cùm ait: *Reliquum eſt, vt qui habent vxores, tamquam non habentes ſint*. Id explicat D. Grego. 3. p. paſtoral. c. 28. *Vxorem*, inquit, *quaſi non habens habet, qui ſic per illam carnali conſolatione vtitur, vt tamen numquam ad prava opera à melioris intentionis rectitudine ejus amore inflectatur*. Recta igitur in primis intentio operi coniugali præfigenda eſt, vt non ſicut à brutis animantibus fit, ſerviatur carnis voluptati, ſed Dei voluntati, qui poſterorum propagationem hac lege inſtituit. S. Aug. enarratione in pſ. 147. ita Paulum explicat; quiſquis etſi habet vxorem, quam propter infirmitatem duxit, plangens potiùs, quod ſine vxore eſſe non potuit, quàm gaudens, quia duxit, hic habens vxorem tanquam non habens eſt. Deniq; Apoſtoli mens eſt hæc, vt coniuges non magnoperè rei vxoriæ afficiantur; vt animum atque amorem magis in Domino, quàm in vxoribus defigant, vt explicat D. Ambroſ. & Anſelmus.

Secundum eſt in ſervitute, quâ alter alteri adſtrictus eſt, vt non tam ſuam quàm alterius voluntatem facere cogatur, v.g. vnus vellet ad templum ire, alter prohibet & jubet domi manere vel aliud agere. Unus vellet peregrinari, alter repugnat: vnus cupit in hac civitate vel regione habitare, alter vult in alia potiùs regione, eoq; coniugem trahit etiam nolentem; non ſecus ac mancipium alligatum alteri mancipio; vnde Apoſt. 1. Cor. 7. *Alligatus es vxori*, aut ad virum; & mox de muliere ſubdit; *Mulier alligata eſt legi*. Sicut ſervus nim. ſervo; quod etiam vt exponit S. Hier. contra Iovin. ibi notat Apoſt. cùm ait: *Servus vocatus es? nam qui vxorem habet*, inquit, *& debitor dicitur, & ſervus vxoris, & quod malorum ſervorum eſt alligatus*. Bene proinde Netellus offerenti ſibi Mario filiam formâ opibus genere præſtantē reſpondit: *Probo equidem hæc omnia, ſed malo eſſe meus, quàm ſuus*. Cui Marius: *Imò ipſa erit tua*. At ille: *Mos alius eſt: virum vxoris eſſe oportet, ſi diu cum vxore vult eſſe*. Porrò *qui cum vxore eſt, cogitat quæ ſunt mundi, quomodo placeat vxori: quæ autem nupta eſt, cogitat quæ ſunt mundi, quomodo placeat viro*; addit ibidem Sanctus Paulus quâ ratione cogitationes ergo ſuas convertere ad Deum poſſint, ſi de conjuge ipſis cogitandum eſt, quomodo ſe conformare Dei voluntati, qui conjugis voluntatem ſequi coguntur? Quis hîc modus ſe extricandi ex hoc labyrintho?

Filum iterùm porrigit S. Paul. cit. loco, cùm ait: ſervus vocatus es? non ſit tibi curæ? q.d. non te excrucia, quaſi in matrimonio piè vivere & ſalutem aſſequi nequeas, vt exponit S. Hiero. in apol. contra Iov. ex Orig. l. 1. in ep. ad Rom. quo enim modo ſervus comparare ſibi ſalutem in ſervitute ſua poteſt: eodem & tu poteſt. Monet porrò idem Apoſt. ad *Eph.* 6. Servos, vt ſerviant Dominis ſuis *ſicut Chriſto*. Ita etiam coniux cogitet ſe Chriſto in coniuge obſtrictum eſſe, vt voluntati eius obtemperet, dum honeſta imperat. Qui enim præcepit tibi, vt conjugis imperio pareas, idem acceptum habebit tuum obſequium, ac ſi ipſi impendiſſes. Clarè hoc ipſum Paul. ad *Eph.* 5. mandat inprimis mulieribus: *Mulieres viris ſuis ſubditæ ſint, ſicut Domino*: nim. *in viris ſuis conſiderantes Chriſtum Dominū, qui eſt caput & ſponſus Eccleſiæ*, inquit Eſtius. Habent igitur ad cælum expeditam viam: Chriſtum vxores intueantur in maritis ſuis. Similiter & viri in vxoribus ſuis. Idem enim Deus dixit Abrahamo: *Omnia quæ dixerit tibi Sara, audi vocem ejus*. Gen. 12. Cùm nim. juſta, quæ ipſis debentur, & ſalutaria petunt, v.g. vt mariti ludis abſtineant, domi res ſuas curent, bona non dilapident, Deum timeant. Deum enim tunc monentem ſe audire credant.

III. Eſt in prægravibus matrimonij oneribus, in educanda, alenda, elocanda prole: in coniugis vitio tolerando: in familia gubernanda; in afflictionibus ſuſtinendis, in curis & moleſtijs quotidianis, quas ipſi per experientiam melius intelligent, quàm explicari eis poſſit. Quæ omnia non paucos etiam cordatos abſterruerunt à nuptijs; vel ob contractas dolore perculerunt. Phoroneus Agrivorum à theſauris nominatiſſimus Rex, die, quâ deceſſit, Leontio fratri ſuo dixit: *Nihil mihi defuiſſet ad plenam felicitatem, ſi defuiſſet vxor*. Leontio cauſam quærenti: Sciunt hoc omnes mariti, inquit Bruſ. lib. 7. c. 22. Democritus ille Philoſophus Abdertianus, cuiuſcumque fortunæ deriſor, interrogatus, cur ipſe homo proceræ ſtaturæ tam parvam duxiſſet vxorem? *Ego*, inquit, *in malo eligendo, quod minimum erat, elegi*. Anton p. 2. Meliſſ. part. 43. Non abſimile reſponſum dedit Thomas Morus Angliæ Cancellarius ſapientiſſimus, cùm rogatus cur tam humilē ſtaturâ vxorem elegiſſet, reſpondit:

Quia è duobus malis minimum eligendum putavi. Stapler. in vita. c. 53. Vtique hæc illos propter innumeras miſerias, quas ſecum adferunt uxores, dixiſſe credendum eſt. Nam, ut ait S. Gregorius l. 26. moral. c. 21. *Bonum eſt conjugium, ſed mala ſunt, quæ circa illud ex hujuſmodi cura ſuccreſcunt. Dum ergo tenetur, quod non nocet, ex rebus juxta poſitis committitur plerumque quod nocet: ſicut ſæpè rectò mundum mundumque iter pergimus & tamen ortis juxta viam vepribus per veſtimenta retinemur. Ita via quidem munda non offendimur, ſed à latere naſcitur, quo oppugnamur.*

Sed quod huic periculo remedium? Nihil melius meo judicio, quàm fortis & conſtans animus ad exedendum, quod quiſque ſibi intrivit, & ferendam crucem, quam ſibi quiſque impoſuit: ad trahendum currum, tametſi quandoque inverſus fuerit. Hoc enim prædixit eis Apoſt. 1. Cor. 7. cùm dixit. *Tribulationem carnis habebunt hujuſmodi.* Quodque mirum eſt, prædixêre etiam gentiles novis nuptis. Refert enim Plutarchus in præcept. Conju. Lepti, quæ Africæ civitas eſt, moris fuiſſe patriæ, ut poſtridiè nuptiarum ſponſa ad ſocrum mitteret petitum ollam: illam verò negaſſe & quidem cum convitio ut ita novercalem ſocrûs animum initio ſtatim ſponſa experta, non ferret iniquo animo, ſi quid ei poſtmodum aſperius contingeret. Quamobrem quicumque uxorem ducere cogitat, ſibi dictũ illud exiſtimet, quod ad numellas Ingolſtadianas inſcriptum memini me legiſſe: *Suſtine aut abſtine.* Seu, quod Varro in Menippo dixit: *Vitium uxoris aut tollendum aut ferendum eſt.* Denique notandum, quod S. Chryſoſt. hom. 15. ex variis de decollat. S. Jo. ſcribit: *Quiſquis habet mulierem malam, cogitet quoniam iniquitatum ſuarum portat mercedem.* Ita affectus erat Tobias ſenior, cum uxoris improperium inter alias calamitates audiit, Ingemiſcens enim precatus eſt cum lachrymis: *Iuſtus es Domine, & omnia judicia tua juſta ſunt.* Tob. 3. Igitur *quando morbi vexabunt*, inquit Sanctus Hilarius in pſalm. 118. *paſſiones & cruciatus corporum deſævient, luctus, orbitates affligent, ſemper utamur hâc voce dicentes: Iuſtus es Domine, & rectum Iudicium tuum.* Hoc filo, vos Neonymphi, Labyrinthum evadetis quin & Minotaurum Dæmonem, qui matrimonio inſidiatur, Aſmodæum, inquam, non minùs ſuperabitis, quàm Tobias junior, qui Duce Raphaële abijt in Medam, indeque ad patriam redijt ſalvus & incolumis, auctus divite conjugio, quod & vobis precor: ut è conjugij Labyrintho evadatis in patriam cæleſtem.

EXHORTATIO XIII.

Sponſo offertur pecten, ſponſa verò ſpeculum. Papa Boniſacij V.

PErantiquâ omnium ferè nationum conſuetudine ſolent novis Nuptis offerri quædam munuſcula, ſive pecuniaria, ſive ſupellectilia. Quid ni & ego quoque niſi inurbanus ſim, depromere & offerre ipſis debebo apophoretum aliquod? Et quod illud? quale Bonif. V. Papa miſit Edelburgũ, Eduini, Angliæ Regis, coniugi, cum his verbis claudens epiſtolam ſuam: *Benedictionem etiam protectoris noſtri B. Petri ad vos direximus, ſpeculum ſcil. argenteum & pectinem eburneum inauratum.* Ita refert Ven. Beda in Angl. hiſt. l. 2. anno 625. Surius in vita S. Paulini Eborac. Epiſcopi 10. Oct. Proculdubiò non abſque cauſa & myſterio. Meo quidem iudicio voluit inſtruere Neophytum Regem per pectinem, conſcientiæ nimirum examen quotidie adhibendum; Reginam verò per ſpeculum, pulcherrimum, ſcilic. virtutis exemplum, quo ipſa moneretur, vt Neophyto marito talia virtutum exempla præberet, quibus ipſe vitam ſuam ad ipſius normam poſſet componere. Non abſimili de cauſa vobis hoc donum offero: ſponſo, vt utatur pectine, (hic enim viris magis quàm mulieribus convenit) ſponſæ, ut adhibeat ſpeculum (hoc enim mulieribus potiùs quàm viris competit) non tam ad ſe contuendam quàm ad vitam ſuam ſuorumque familiarium rectè inſtituendam. Antiqua Romanorum acclamatio novis Nuptis data fuit: Tu ſponſe *ſis Cajus*; h. e. bonus paterfamilias. Tu ſponſa *ſis Caja*, h. e. bona materfamilias. Hoc idem vobis precor, & diſce ſponſe è pectine, ſponſa verò è ſpeculo.

I. Bonus Paterfamilias ſuum ipſe capillum pectat, vt præeat familiæ ſuæ bono exemplo (ſolent enim mares ſemetipſos pectere: mulieres ab alijs comuntur) ratio eſt, quia maritus totius domus caput eſt: quem ſubditi nec audent facilè admonere, nec poſſunt, cùm rudiores ferè ſint. Sibi dictum exiſtimet, quod Tito præſcribit S. Paulus: *In omnibus teipſum præbe exemplum*, ad Titum 2. Niſi enim ſuis virtutis facem præferat, nemo alius præcedet per obſcuram honeſtatis viam; Fruſtrà Vitoldus Lituaniæ Dux præcepit ſuis ſubditis, vt barbas adraderent, dum ipſe prolixam barbam geſtavit: ita fruſtrà laborabit paterfamilias in pectenda & formanda familia, ſi ipſemet impexus in eorum conſpectum prodeat. Solem ſequuntur heliotropia, multi alij flores ita & familia patrẽfamilias, qui ſolem in ſua domo repræſentare debet, vt Ioſeph in ſomnio vidit, *Gen.* 37. Sole recedente claudunt ſe flores & languent; & cùm deficiente patrefamilias, deficit familia. Teſtem adduco Plutarchum de liber. educ. ita docentem. *Ante omnia debent parentes nihil peccando, omniaque pro officij rationibus agendo, evidens ſeſe liberis exemplum præbere, ut in iſtorum ij vitam, tanquam in ſpeculum intuentes à turpibus dictis, factiſque avertantur. Quorum verò tota vita turpis eſt, ij ne ſervos quidem objurgandi libertatem ſibi relinquunt, ne dum filios.* Dicunt enim eis, quod junior cancer parente docente eum recta ingredi, proſequatur. Fuit hujuſmodi exemplar familiæ ſuæ Iob, qui dixit. *In circuitu meo, pueri mei.* Iob. 29. ſicuti lineæ videl. circa centrum; *vt illum tanquam in centrum oculorum animique aciem intentam haberent*, inquit ibi Nicetas.

II. Suaviter & placidè capillum ſibi pectat, ne radicitus evellat, Capilli ſunt domeſtici, uxor, liberi, ſervi, ancillæ, qui omnes adhærent illi, ſicut pili capiti, quod eſt paterfamilias: ſuaviter ergo tractandi ſunt. Hinc Seneca Lucillum laudat

dat Ep. 47. *Familiariter* inquit, *cum ſervis tuis vivis. Hoc prudentiam tuam, hoc eruditionem docet. Servi ſunt? imò homines. Servi ſunt? imò contubernales: imò humiles amici, imò conſervi &c.* Ex hoc egit vir Ethnicus cum mancipijs ſuis, pretio coëmptis. Quid agat Chriſtianus cum ſervis præcisè mercenariis? quid cum dilectis filiis & conjuge? Audiat Eccleſiaſticum cap. 4. *Noli eſſe ſicut leo in domo tua vertens domeſticos tuos, & opprimens ſubjectos tibi.* Leo in ſilvis rugiens cæteris animantibus metum & horrorem incutit, vires & curſum adimit, ſicque enervatas in prædam ſuam cogit. Non aliter iracundus paterfamilias ſuo furore & clamore familiam ſuam percellit. Omnes enim domeſtici ad hujuſmodi rugitus animum abjiciunt, & officium facere deſinunt; quod præſertim contingit cùm diſſidium oritur inter maritum & uxorem. Cùm enim ſint una caro, ſi fortè per diſcordiam hæc caro dividatur, & quaſi inflicto vulnere incidatur, quomodo non omnia corporis membra plagam illam ſentient? quomodo non tabeſcent. Furioſum illum cenſemus, qui capillos ſibimet ex ira evellit. Quid dicendum de illo, qui chariſſima ſibi pignora furore ſuo affligit? Vtatur potius pectine paterfamilias & ſuâ diſcretione capillos iſtos, etiam perturbatos comiter in ordinem redigat.

III. Pectendo capillos ſuos abijciat pediculos, ſi quos in eis deprehenderit, vitia nimirum, quæ adhærent domeſticis: quod attinet ad uxorem, ſi fidem frangat, nec correcta reſipiſcat, locum habet illud Sapientis. 18. *Qui tenet adulteram, ſtultus eſt & impius.* Si enim vir ex imprudentia id patitur, & condonat uxori, quaſi non magni æſtimet ejus adulterium, ſtultus eſt: ſi verò ex malitia id ipſum tolerat, quia inde quæſtum & lucrum expectat, vel quia & ipſe fidem uxori frangit, impius eſt, lapſam tamen & reſipiſcentem uxorem recipere, pium & honeſtum eſt. Quod attinet ad filios, exemplum habemus in Abraham & Sara, qui eiecerunt è domo filium Iſmaëlem ludentem cum Iſaac, h.e. vexantem, illudentem, vel etiam vt Hebræi ſentiunt, evertentem effictis quibuſdã imagunculis quaſi idolis *Gen.* 21. Deniq; quod ſpectat ad ſervos & totam familiam, in exemplum venit Iacob, qui *Geneſ.* 35. cùm haberet vxores duas gentilitiæ ſuperſtitionis & familiam eâdem labe aſperſam, fecit luſtrationem & edixit: *Abjicite Deos alienos, qui in medio veſtri ſunt, & mundamini, ac mutate veſtimenta veſtra.* Idem & Davidem præſtitiſſe indicat illud eius decretum: *Non habitabit in medio domus meæ, qui facit ſuperbiam, qui loquitur iniqua, &c.* pſ. 100. Deniq; hoc idẽ ſenſu myſtico præcepit olim Deus *Lev.* 14. quando juſſit leproſos, h.e. vitioſos & infectos lapides erui è domibus per manum Sacerdotis, & ſubſtitui novos ac ſanos. Notant illi familiares perverſis moribus ac dogmatibus imbutos è domo eijciendos, ne alios inficiant. Sacerdos qui huiuſmodi lapides eijcere jubetur, non eſt alius niſi ipſe paterfamilias; de quo S. Auguſtinus tract. 51. in Joann. ita ſcribit: *Vnuſquiſque paterfamilias agnoſcat paternum affectum ſuæ familiæ ſe debere pro Chriſto & pro vita æterna, ſuos omnes admoneat, doceat, hortetur, corripiat, impendat benevolentiam, exerceat diſciplinam. Ita in domo ſua Eccleſiaſticum & quodammodo Epiſcopale implebit officium: miniſtrans Chriſto, vt in æternum ſit cum ipſo.* Ex paucis lapidibus infectis cenſebatur tota domus leproſa eſſe: ita ex paucis exprobis domeſticis tota familia fit infamis, & qualis eſt familia, talis putatur eſſe paterfamilias: atque vt Clemens Alexan. l. 3. pædago c. 11. ait: *Qualis eſt Domina, talis eſt catello.*

Quid porrò matrifamilias dabimus? ſpeculum argenteum. Teſte ènim Plutarcho in Apopht. *Sicut ſpeculum non illud bonum exiſtimamus, quod auro gemmiſq; nitens ſit, ſed quod terſum eſt, & pellucidum, nihil depreſſi, prominentis in ſe nihil continens: ſic vt vxor non auro gemmiſq;, ſed quæ virtute præfulgeat, illa optima cenſenda eſt.*

I. Ergo repræſentet mores mariti adinſtar ſpeculi. Nam *vt ſpeculum*, ait idem Plutarchus in præceptis connub. *auro gemmiſq; ornatum vtilitatem nullam affert, niſi ſimilem ſpeciem referat: ſic opulentæ uxoris nullus fructus eſt, ni vitam moreſque præſtet cum vita & moribus viri congruentes & conſentaneos.* Triſtatur vir? ne rideat, ſed mœreat vxor. Lætatur vir? ne ipſa doleat, ſed hilarem & ridibundam imaginem reddat. Sit uxor & operatio vxoris quaſi fideliſſima echo voluntatis ſeu nutus mariti. Quæ cauſa meo judicio eſt, quod Deus quàmprimum formavit Evam, ſtatim adduxit eam ad David, vt velut ſpeculum in ſe repræſentaret maritum ſuum coram ſe ſtatutum. Præſtitit hoc egregiè ad initium Saphira illa, cum viro Ananiæ conſentiens bona ſua omnia Eccleſiæ devovit. Sed ad poſtremum erravit cùm idem in cauſa iniuſta fecit, quando mentienti viro ſe quoque conformavit, mendacium confirmans; *Act.* 5. Interrogata enim de pretio agri, num tanti eum vendidiſſent, quantùm vir indicârat: *etiam tanti* reſpondit, quia nimirum domi cum marito convenerat, non indicaturos ſe niſi dimidium pretij, ô ſi in iuſtis cauſis ita inter ſe convenirent coniuges!

II. Adinſtar ſpeculi oſtendat marito ſuo nævos & defectus ipſius, quos emendet. Id enim facit ſpeculum, & quidem placidiſſimè, ſine probo aut convitio: præcisè oſtendit hominem ſibi vt ſeipſum redarguat ſui contemplatione. Hoc prudentis vxoris eſt; quemadmodum ergo Socrates præſtanti formâ juvenes, cùm fortè pudendum quid amiſiſſent, ſtatuebat ante ſpeculum vt ſe contuerent & judicarent, an hæc facta talem decerent ſpeciem: ita ſapiens vxor ſeu ſuavi adhortatione; ſeu virtutis ſuæ exemplo repræſentet viro nævos ejus; quàm ipſum v. g. dedecerat iracundia, ebrietas, levitas, ſcurrilitas, &c. Ita prudens illa Abigail maritum ebrioſum, poſt diſcuſſam atque edormitam crapulam redarguit ſtultitiæ & erroris admiſſi: propoſuit ei periculum interitus, in quod ſe & domum ſuam conjecerat, ita vt vir obſtupeſceret 1. *Reg.* 25. Pari modo, ſed non pari cauſâ & laude, reprehenderunt Michol illa, & Jezabel, Reges maritos ambæ: illa Davidem de indecentia, vt putabat, admiſſa per ſaltum & luſum eius coram arca, oggerens ipſi: quàm glorioſus fuit hodie Rex Iſ-

raël, diſcooperiens ſe ante ancillas ſervorum, & nudatus eſt, quaſi ſi nudetur vnus de Scutris. 2. *Reg.* 6. Iſta verò Achaburi de effœminata puſillanimitate ad rapiendum hortum Nabothi grandis Auctoritatis es, & benè Regis regnum Iſraël 3. *Reg.* 21. Exprobrarunt iſtæ viris ſuis, quod non debuerunt; quia imprudentes fuerunt. Uxor bona & prudens id objiciat viro, quod reverà eum dedecet; ſed quaſi in ſpeculo placidè, abſque probro & deciſione.

III. Quemadmodum ſpeculum omnem corporis habitum, geſtum, ſpeciem, inceſſum, ſitum inſpicienti repræſentat, ſolam vocem ſeu loquelam eius non refert, ſed continuò ſilet, quantumcumque aliquis ante ſpeculum loquatur, vociferetur, blaſphemet, exerceatur, ita & materfamilias tonante & fulminante marito labia compeſcat, nec irato obloquatur, ne ignem igni addat, quo videtur reſpexiſſe Ariſtophanes in Polyd. cùm dixit: *En uxorem hanc tibi trado Phadram. Videor autem mihi ignem igni additurus.* Quod profectò fit, cum irato viro uxor linguam ſuam opponit: ſanius enim taceret, tunc ira viri, ſicut ignis occluſus, ex ſeſe evaneſceret. Hanc loquendi parcitatem & ſilendi artem commendat S. Hieronymus Celantiæ in ep. de inſtitutione matrisfamilias: *Sermo*, inquit, *in omnibus moderatus & parvus, & qui neceſſitatem loquendi magis indicet, quàm voluntatem.* Hac arte edomuit ferocem alioquin & iracundum maritum Patricium, S. Monica, teſte filio Auguſtino lib. 9. confeſſ. c. 9. *Noverat*, inquit, *non reſiſtere irato viro non tantum facto, ſed ne verbo quidem. Iam verò refracto & quieto, cùm appottunum videret, rationem facti ſui reddebat, ſi fortè ille inconſideratius commotus fuerat.* Hac induſtria non pacatum duntaxat, ſed & bonum Chriſtianum effecit.

Hæc ſunt, quæ promiſi vobis munuſcula, non magni quidem pretii, per magni tamen adjumenti. Multum juvant hominem pecten & ſpeculum, ut ſe mundum ſervet à ſordibus, & à vermiculis. Proderunt etiam vobis hæc documenta, ad conſervandam animi puritatem, *ad religionem mundam & immaculatam*, ut poſſitis *immaculatos vas cuſtodire ab hac ſæculo.* Iac. 1.

EXHORTATIO XIII.

Pia inter Conjuges colluctatio, ex Sacarum more.

Ælianus, hiſtoricus Romanus miram Sacarum, qui ſunt Scythiæ Aſiaticæ populi, conſuetudinem nuptialem refert. l. 12. cap. 38. *Apud Sacas*, inquit, *ſi quis puellam uxarem ducere cupit, pugnam cum ea ſuſcipit: & ſi illa ſuperiar ſit, captivum abducit atque imperium in eum obtinet: ſin inferior, regitur ab ipſo. Certant autem non de vita, ſed de victaria.*

Hujuſmodi certamen denuncio & indico vobis, novi Conjuges, de victoria, non de vita, de meritis & virtutibus, non defluxo imperio; deni que non de gloria humana, ſed de corona gloriæ cæleſtis. Vobis dictum arbitramini, quod omnibus dixit Chriſtus: *Contendite intrare per anguſtam portam.* Quicunque in hoc duello victrix, ſuperior altero conjuge in cælo, & non ad dies vitæ hujus, ſed in perpetuum erit. Sed quibus tàdem in rebus luctandum vobis erit? Audite & intelligite.

I. Certate inter vos de amore, & magna vi contendite, ut alter alterum vincat. Eccur verò? quia eſtis *una caro*, & unum corpus. Solet autem in uno corpore membrum unum amore conſervandi alternis periculo & ictui ſe exponere brachium pro ſervando capite, manus pro tutandis oculis, pedes fugam accelerant, ut totum corpus ſalvent. Unde Apoſtolus ad *Eph.* 5. ait. *Qui ſuam uxorem diligit, ſeipſum diligit. Nemo enim unquam ſuam carnem odio habuit, ſed fovet & nutrit eam, ſicut Chriſtus Eccleſiam:* qui, ut paulò antè dixit; *ſemetipſum tradidit pro ea.* Vicit in hoc duello Jacob Patriarcha, qui obviam pergens fratri Eſau, ſibi à teneris infenſo & implacabili, nequaquam de ſe, ſed de conjuge duntaxat ſolicitus dixit: *Valde eum timeo, ne fortè veniens percutiat matrem cum filiis.* Geneſ. 32. Ecce non timet ſibi Jacob, ſed timet uxori & filiis. Viciſſim Michol conjux Davidis, ut maritum ad necem à Saule Rege quæſitum ſervaret, dimiſit per feneſtram, ejuſque loco ſtatuam in lecto adornavit, ad cuſtodes eludendos; adeoque ſeipſam Regis iræ ac furori pro marito objecit. 1. *Reg.* 19. Quin etiam apud Gentiles præclarum hujuſmodi certamen inter regias conjuges eluxit. *Cùm enim Acaſtus Peliæ Theſſalorum Regis filius ſorores ſuas ad mortem expeteret, quod illa parentem, tametſi imprudentes (dum ſanare vellent) occidiſſent, Alceſtis una illarum apud Armetum Regem maritum ſuum erat. Hunc Acaſtus cepit & necaturum ſe illum eſt minatus, niſi uxorem traderet. Illud verò conſtanter pernegare. Cumque non procul abeſſet, quin occideretur, Aceſtis ultra eſt ad mortem profecta, ut virum ſervaret*; Refert. Lud. Vives. l. de fœm. Chriſt. Quis hanc amoris colluctationem inter Ethnicos conjuges non magnoperè miretur? Vir pro uxore, uxor pro viro ſuo mori contendit, ut alter alterum ſervet. Quid igitur non ſubeundum conjugibus Chriſtianis pro amore mutuo? Neque hoc in Regia ſolum indole, ſed in ruſticana quoque eluxit cum agricola quidam Lentis Colnenſis in regno Neapolitano, abſens domo uxorem perdidiſſet, & procul navim piraticam in anchoris hærentem conſpexiſſet, ratus id quod erat, uxorem à piratis eſſe abductam & in ea navi detentam, adnatavit, & ſe concaptivum ultrò ad triremes tradidit, uxoris amore, non ſine barbarorum ſtupore. Cæterùm abductus in Africam à Tunetenſium Rege propter eam fidem libertati reſtitutus eſt. *Fulgoſ. l.* 4. *c.* 7. In hoc ergo amore excellere ſtudeant conjuges & alter alterum vincere.

II. Mutuo honore, præferendo ſibi conjugem Si enim Apoſtolus monuit omnes fideles, ut ſint *honore invicem prævenientes.* ad Rom. 12. & rurſum, *in humilitate ſuperiores ſibi invicem arbitrantes.* ad Philip. 2. utique & conjugibus dictum hoc eſſe voluit. Habet enim Adam, cur ſibi præferat Evam, quia ipſa ex coſta Adæ, Adam è luto creatus eſt: ipſa in Paradiſo, Adamum ſibi præfe-

rat, quia ipſe prior creatus eſt, illa poſterior: ipſe velut caput Evæ propoſitus: illa velut adjutorium adducta & ſubjecta fuit. Hinc meritò uxores honoratiorē locum offerunt maritis, & mariti viciſſim uxoribus. Ita B. Ioſeph. potiorē honorem detulit ſuæ conjugi, dum repertum in templo filium non ipſe alloqui voluit, ſed eum honorem conjugi permiſit. Viciſſim ipſa ſponſum ſibi præferens dixit. *Pater tuus & ego* (ecce ſponſum præmittit) *dolentes quærebamus te.* Idem certamen videre eſt in Abraham & Sara: hæc ipſum appellabat *Dominum ſuum*, Gen. 18. *Dominus meus vetulus eſt*: ille viciſſim appellavit eam *Sarai. h. e. Domina mea.* Abraham ad petitionem conjugis ejecit ancillam. *Gen.* 21. Sara ad petitionem Abrahæ finxit ſe ejus ſororem, *Geneſ.* 12. Viderint ergo conjuges ne alter alterum ſpernat, aut indecoris nominibus compellet; multò minùs violentâ manu impetat. Audiamus S. Chryſoſtomum ho. 26. in I. ad Cor. *Vos viros illud admoneo, nullum ſit tam grave peccatum, quod verberandam uxorem vos compellat.* Ex mox: *Etenim ſumma injuria eſt, vitæ ſociam & in rebus neceſſariis antea tibi conjunctam, tanquam mancipium injuria afficere. Ideò hujuſmodi virum, ſi quidem vir appellandus eſt potius, quàm fera, & patricida & matricida ſimilem eſſe dixerim.*

III. In patientia & obſequio mutuo. Si enim Apoſtolus ad *Ephe.* 4. omnibus Chriſtianis præcepit: *cum patientia ſupportantes invicem*; & ad Gal. 6. *Alter alterius onera portate*; multo magis conjugibus, arctiſſimo amoris vinculo connexis. Unde S. Chryſoſtomus hom. suprac. ait: *Quod ſi invicem onera ferenda ſint, multò magis uxoris. Et ſi pauper ſit, noli exprobrare, & ſi ſtulta, noli ei inſultare, ſed eſto modeſtior; etenim tuum membrum eſt, & caro una facti eſtis: Sed ſtulta eſt, ebria, iracunda. Igitur dolendum eſt, non iraſcendum, & Deo ſupplicandum, & ipſa admonenda eſt & adjuvanda conſilio, &c.*

Quod ſi conjux alter infirmus ſit vel ſenior confectus, certent inter ſe de patientia, ut infirmus quidem patienter ferat moleſtias & conjugis negligentias: alter verò ſanus infirmi miſeriam & impatientiam Capiant exemplum vel ab ipſis brutis animantibus. Alcyon, marina avis, ſuo conjugi ſemper adhæret, eumque jam annis gravem & ægrè ſequentem fovet nuſquam deſtituens, quin & dorſo impoſitum geſtat, teſte Plutarcho in Comment. de ſolertia animal. Hoc idem obſequium præſtitit Guelfo Bavariæ Duci Winſpergæ obſeſſo à Conrado 3. Imperatore, conjunx. Impetratâ enim à Cæſare licentiâ, ut matronæ ſaltem inviolatæ oppido excederent, nec aliud quàm quod humeris ferre poſſent, exportarent: illa maritum Ducem in humeros ſuſceptum extulit: exemplum ejus ſecutæ cæteræ mulieres, ſingulæ ſingulos viros ſuos, humeris ſuſpenſos exportarunt. Quo ſpectaculo ſummè recreatus Cæſar & urbi pacem dedit, & amicitiam cum acerrimo hoſte contraxit. Abb. Spanhaim Gottfrid. Viterb. Æmilius l. 7. Placebit etiam Deo, ſi viderit par conjugum in afflictione ſibi mutuò aſſiſtentes. Ita enim ait Eccli. 25. *In tribus beneplacitum eſt ſpiritui meo: Concordia fratrum & amor proximorum, & vir & mulier bene ſibi conſentientes.* Grecè *mutuo unà circumferentes*, Planè ſicut alcyon conjugem ſuum circumfert. *Qui celer eſt & iracundus, ferat ſenem tardumque, ſegnis autem ferat vehementem illius impetum*, ait Theophylactus ex Chryſ.

IV. In pietate, morum probitate & virtutum ſplendore. Corinthios monet Apoſtolus I. *Cor.* 9. Ut in ſtadio hujus vitæ ſic currant, ut comprehendant, adeoque quod in eo certamine fit, alter alterum præveniat & vincat. Sic duo illi amore conjunctiſſimi Apoſtoli, Petrus & Joannes cucurrerunt ſimul ad ſepulchrum Chriſti: Et Joannes quidem *præcucurrit citius Petro*, ſed non intravit: Petrus autem prior Joanne ingreſſus eſt. Itaque Joannes videtur viciſſe Petrum in amore, Petrus Joannem in fiducia & magnanimitate. Pari modo certant inter ſe Conjuges Chriſtiani in ſtadio matrimonij, ut alter alterum in officio ſuo, nec non in virtutibus vincere conetur; quale certamen in primis eſt, quod præſcribit illis Apoſtolus ad Eph. 5. *Unuſquiſque* (Vir) *uxorem ſuam, ſicut ſeipſum diligat. uxor autem timeat virum ſuum.* Viro tanquam capiti competit amor: uxori quaſi ſubditæ convenit timor & reverentia. Virum igitur uxore in omnibus ſibi præferat & reverenter alloquatur, nec quidquam in eo vituperet, aut reprehendat coram alijs. Audiat Chryſoſtomum in eum locum, ſic ſcribentem hom. 20. Quis eſt autem timor? *Ut non contradicas, ut non inſurgas, ut primas partes non ames.* Viciſſim vir uxori omnem benevolentiam & amorem impendat, eamque in hoc vincere conetur. Ita Patricium ſuum vicit ſibique devinxit S. Monica, de qua S. Auguſtinus filius lib. 9. conf. cap. 9. ait, *Tradita viro, ſervivit veluti Domino, & ſategit eum lucrari tibi* (Deus) *loquens te illi moribus ſuis, quibus eam pulchram faciebas & reverenter amabilem atque admirabilem viro ſuo.* Certent inter ſe ſicuti parentes Samſonis, de timore Dei & fiducia in Deum. Pater Manue, dixit ad uxorem. *Morte moriemur quia vidimus Dominum.* En timorem Dei, in marito. Sed quid reſpondit uxor? *Si Dominus nos vellet occidere, de manibus noſtris holocauſtum, & libamenta non ſuſcepiſſet.* Judic. 13 Ecce ſpem in Deum. Vir uxorem vicit in Dei timore, uxor, virum in fiducia erga Deum: ſic inter timorem & ſpem ſecurè degebant. Certent inter ſe amore, uter ab altero ſepeliri velit, quo modo Tiberius Gracchus cum uxore ſuâ, apud Val. Max. lib. 4. cap 6. Cùm fortè in Tiberij ædibus duo angues deprehenſi eſſent, mas & fæmella; conſultus ſuper hoc auſpex, quid oſtenti eſſet, reſpondit: ſi mare occiſo fæmella dimittatur, uxorem Gracchi Corneliam victuram, Gracchum verò moriturum: ſin verò fæmella necetur, Gracchum ſupervicturum. Quo cognito ſtatim Gracchus juſſit marem occidi, malens ipſe ſuum; quàm uxoris obitum videre, cui utique ingrata fuiſſet uxor, ſi non viciſſim ipſa præmitti ad ſepulchrum deſideraſſet. Unde ſubdit author: *Itaque Corneliam neſcio utrum feliciorē dixerim, quod talem virum habuerit: an miſeriorem; quod amiſerit.* Iam ſi hoc fecére Ethnici, cur non faciant Chriſtiani? hæc itaque eſt lecta illa pia & ſancta,

quâ

quâ vos, ô Neonymphi, contendere decet, vt exhibeatis iucundum Deo ſpectaculum, & coronas vobis paretis maiores & maiores, quibus alter alterum in cælo ſuperetis. Et vobis enim dictum eſt: Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod eſt in paradiſo Dei mei. *Apoc.2.*

EXHORTATIO XIV.

Officia Coniugum mutua, in viro ſeminante & uxore pinſente.

Differentia viri & fœminæ. NOn levis momenti eſt, quod in veteri lege Deus præcipit Hebræis Deut.22. *Non induetur mulier veſte virili, nec vir vtetur veſte fœmineâ.* Voluit enim dicere, virum non decere opera muliebria, nec mulierem opera virilia, vt exponit Sanctus Ambroſius in epiſt. ad Irenæum. 55. Nam vt rectè Oleaſter ibidem ait: *Corrumpere valdè communitatem ſolet, ſi promiſcua vaſa permittantur viris & fœminis. Alia ſunt, quæ virum, alia quæ fœminam decent. Decet fœminam colus, decet acus, reſq; domeſtica cura. Sunt etiam ſua munia viro, quæ ſi confundantur & miſceantur, ordo deſtruitur, & politia evertitur. Quamobrem officia ſua curet.* Si qua mulier gladio ſe accingeret, aut ſclopo humeros oneraret: vir econtrà colum ſe exponeret? Huiuſmodi morem ferunt fuiſſe in Orientali Provincia Tien, alijs Tiben, vbi vxores externa negotia tractabant, viri autem domi infantes fovebant, penſa ducebant, & ſimilia, quæ mulierum ſunt, agitabant, teſte Marco Paulo & Odorico, apud Beroſium, *tit. Coniugum.* Quare quid poteſt eſſe turpius magiſque ridiculum? Sciendum igitur vobis eſt, novi Pater & Materfamilias, quæ ſint veſtra munia. Ea verò explicat Chriſtus Dominus in duplici illa parabola, de grano ſinapis & fermento. *Matth.13.* vti annotavit D. Petrus Chryſolog. ſer. 99. ſcribens: *Vir in agro ſinapis granum ſerit, domi mulier fermentum procurat, & panes præparat alimoniæ; quia virum foris expectat labor, intus mulierem domeſtica cura conſtringit.* Quapropter iuxta hanc vtramque parabolam vnius & alterius officium examinemus pro ſolatio & documento coniugum.

I. Officium viri & fœminæ. I. Viri agricolæ eſt fortis in agro & ſylvis laborare, nec non forenſibus negotijs operam dare: vxoris eſt domi hærere, farinam miſcere, panes ac cibos parare, aliaque domeſtica negotia curare; quod docetur illâ parabolâ; quam, ni fallor, ob cauſam Adam extra Paradiſum ruri; Eva intra paradiſum, quaſi intra domum efformata fuit. Quo etiã ſpectant duæ illæ parabolæ Chriſti. *Luc.15.* vna de ove perdita, foris quæſita, à viro; altera de drachma amiſſa, & reperta in domo à muliere. Foris ergo negotiari & panem quærere iubẽtur viri: mulieres verò domi. Quod etiam natura ipſa dictare viro voluit, cùm ipſi barbam ſeu pilos circa mentum dedit, non mulieri; quia illum foris agere, & cæli iniurias, ventos, imbres, nives, frigora ſuſtinere, hanc verò domi manere oporteat; vti notavit Galenus de uſu partium. Huius doctrinæ exemplum adducit S. Ambroſius l.1. de Abraham c.5. in Abrahamo & Sara, cùm ad eos diverterunt tres illi peregrini; erant autem Angeli. *Ante tabernaculum*, inquit, *vir hoſpitum explorat adventum: intra tabernaculum Sara tuetur fœmina verecundiam & opera muliebria tuto exercet pudore. Foris maritus invitat, intus Sara convivium adornat. Nec ſolùm ipſe feſtinat Abraham, ſed etiam feſtinandum dicit uxori ſociam devotionis oſtendens, nec fide diſparem.* Proptereà Deus benedictionem domui illi impertijt, filium promittens, quia vterque coniux munus ſuum explevit. Naturam igitur invertunt viri, cum ea omittunt, quæ foris agenda ſunt: mulieres viciſſim, cùm in alienas domos irrepunt, & foris vagantur, quæ domi portæ teſtitudines eſſe deberent; quâ infamiâ notat Ægyptios Pomponius Mela, aſſerens mulieres eorum foris agere negotia, & forum frequentare: viros intra domum penſa ducere: illas in humeris, viros in capita onera geſtare; quod quàm abſurdum ſit, natura ipſa oſtendit.

II. Viri eſt ſemen in agro ſpargere, h. e. ſalutaria monita familiæ inſtillare, adeò vt Sanctus Auguſtinus *tractat 51. in Iohan.* quaſi Epiſcopale ei officium in domo ipſius deferat, quo *ſuos omnes admoneat, doceat, hortetur, corripiat, impendat benevolentiam, exerceat diſciplinam.* Porrò Epiſcopi pedum ſeu paſtoralem baculum gerunt, qui, vt Durandus in Rationali ſuo exponit in capite uncum, in pede cuſpidem gerit. Uncum ad morigeros ſubditos attrahendos, cuſpidem ad pervicaces & rebelles depellendos. Idem hoc officium boni patrisfamilias eſt. Bonos ad familiam ſuam accerſat, reprobos expellat, exemplo Davidis, qui *Pſalm.* 100. ita loquitur: *Perambulabam in innocentia cordis mei in medio domus meæ.* Utique ad luſtrandam familiam, & quo regimine? *Non adhæſit mihi cor pravum: declinantem à me malignum non cognoſcebam. Detrahentẽ ſecreto proximo ſuo hunc perſequebar. Superbo oculo & inſatiabili corde, cum hoc non edebam.* Denique *Non habitabit in medio domus meæ, qui facit ſuperbiam*, ait. Hos igitur domo excluſit, quos ergo recepit? *Oculi mei ad fideles terræ, vt ſedeant mecum: ambulans in via immaculata hic mihi miniſtrabat.* Huiuſmodi etiam Paterfamilias fuit Thomas Morus, Angliæ Cancellarius & auctoritatis Apoſtolicæ defenſor, qui familiam ſuam adeò in virtute & pietate inſtituit, vt de ea ſcripſerit Eraſmus Roterodamus: *Domus Mori ſchola eſt & gymnaſium Chriſtianæ religionis*, teſte Staplet. in Vita Mori. II. Boni patrisfamilias officium.

Porrò ſemen diſciplinæ, quod in familia ſeminandum eſt, granum Sinapi ſit, h.e. efficax & nervoſum, cum acrimonia, & metu caſtigationis, nec non bono patrisfamilias præeuntis exemplo conjunctũ; quod tamen materfamilias mitigare & farina aſpergere debeat: ſicut Eſther Regina blandâ oratione placuit iram Regis Aſſueri; familia in hero quidem ſentiat patrem ſeverum, in hera verò matrem piam.

III. Viri patrisfamilias eſt labore & agriculturâ ſuâ familiam ſuſtentare; (quod monet illa ſeminatoris parabola.) Eò enim ſpectat quod Apoſtol. *ad Eph.5.* ſcribit: *Nemo unquam carnem ſuam odio habuit, ſed fovet & nutrit eam.* Uxorem III. Paterfamilias ſit impiger ſicut Iacob.

ſcilicet

ſcilicet de qua loquitur; nec non & familiam, quæ membra Patrisfamilias ſunt. Vnde qui familiam alit & conſervat, ſeipſum alit & conſervat: & niſi hanc ſuſtentet, ſeipſum perdit. Præclarè id ipſum docet Sapiens Prov. cap. 24. *Diligenter exerce agrum tuum, ut poſtea ædificet domum tuam.* h.e. ut familiam augeas prole, ſervis & opibus; ſicut exponit Janſenius. Alioquin eveniet ei, quod idem Salomon pigro prædicit Proverb. 6. *Pauliſum conſeres manus, & veniet tibi quaſi viator egeſtas, & pauperies quaſi vir armatus. Si verò impiger fueris, veniet ut fons meſſis tua, & egeſtas longè fugiet à te.* Hujuſmodi impiger Pater familias fuit Jacob Patriarcha, qui *Gen.* 35. ſe ſuoſque domeſticos ad laborem pium excitans: *Surgite*, inquit, *& aſcendamus in Bethel, ut faciamus ibi altare Deo*, h.e. ſacrarium ad orandum & ſacrificandum. Non ait: Surgite & aſcendite, ſed *Surgite & aſcendamus*, ſeipſum præbens in ducem & ſocium operis faciendi.

Vxor porrò juvet maritum in alenda & conſervanda familia, ut dum ipſe foris agrum excolit, ipſa interim domi farinam miſceat & panis pinſat, quibus maritum feſſum ex agro reverſum, prolem quoque ac familiam reficiat. Idcircò enim è latere Adæ formata eſt, ut latus ejus ſtipet & quaſi feſſum ſuſtentet; Vnde in adjutorium viri creata eſt; quod Chaldæus ita vertit: *Faciamus ei quaſi ſuſtentaculum, quod ſit penes eum*: quale ſcilicet gerunt in manu, qui graves ſarcinas portant, ſcipionem aut fulcrum, quod ſupponunt ſarcinæ, & beneficio illius ſubinde interquieſcunt. Quam ob cauſam etiam à S. Chryſoſtomo homil. 26. in lib. ad Corinth. *Portus viri* appellatur, in quem ſe reciplat ex laborioſa navigatione. *Portus*, inquit, *eſt mulier, & maximum ſecuritatis remedium.* In portu expectantur naves onerariæ, & bombardarum læto excipiuntur ſonitu bucciniſque, ita uxor virum è laboribus revertentem & feſſum cum omni humanitate ſuſcipiat menſâ inſtructâ, lecto compoſito, hypocauſto calefacto, &c. Sic mutuis obſequijs ædificabunt domum ſibi, nec non altare Deo.

IV. Velle viri ſit & velle uxoris.

IV. Viri eſt cum uxore bene conſentire; uxoris verò, ad viri voluntatem ac mores ſeſe conformare, quod videre eſt in propoſita parabola; ſi quidem vir Sinapi, granum acerrimi ſaporis, ſeminaſſe: mulier verò fermentum, & ipſum valde acidum miſcuiſſe farinæ dicitur. Vterque igitur conjux circa rem conſimilem, amaram ſcilicet ſe occupat: vir ſinapi in agrum, mulier fermentum in farinam mittit; uterque ad parandum victum intentus eſt. Cæterùm prius inducitur vir ſeminans, poſtea mulier pinſens, quaſi viri exemplo mota & ipſa operari in ſimili ſtudio cæperit. Id quod decet uxores, ut maritis ſuis in rebus honeſtis ſeſe accommodent; uti monet Ariſtoteles in Oeconomicis: *Exiſtimare debet uxor*, inquit, *mores viri eſſe legem, & formam vita ſua impoſitam ſibi à Deo.* Quare ſi ad rem Divinam Sanctus, Confeſſionem, communionem, aut concionem pergat vir, comitetur eum uxor. Propterea & huic & illi ſuam utrique propoſuit parabolam Chriſtus; de viro unam, de muliere alteram. Alibi etiam Samaritanæ petenti aquam vivam, reſpondit: *Voca virum tuum.* Joan. 4. quaſi æquitas poſtulet, ut mulier non ſine viro cæleſtis doctrinæ aquam biberet, cùm ſint una caro. Enituit hæc vnanimitas in Eliſabetha & Zacharia conjuge. Quæritur ab illa, qui vellet appellari filium, & reſpondet: *vocabitur Ioannes.* Interrogatus etiam Zacharias, & in idem nomen conſpirans exclamat: Joannes eſt nomen ejus. *Luc.* 1. Sic, Chriſtiani conjuges unam habeant vocem, unum cor & animum.

V. Ethymologia viri & mulieris.

V. Denique viri eſt, labores in ſe ſuſcipere: leviores uxori permittere. Ideò vir arans foris; mulier autem domi pinſens proponitur: & ille quidem terram, hæc farinam ſubigens. Neque hoc mirum videri debet, cùm natura viro majores vires dederit; ideoque apud Latinos vir à vi & viribus nomen obtinuerit: mulier verò à mollitie, quaſi *mollier* nuncupata ſit, teſte Varrone. Turpe & prodigioſum foret, ſi vir domi ad colum ſederet, uxor foris pugnans arma gereret: vel ſi vir fermentum farinæ commiſceret, uxor ſtivam tenens aratro terram proſcinderet. Hoc enim multum, illud parum laboris habet. Quam ob cauſam, ni fallor *Pſalmo* 127. comparatur uxor viti, maritus autem oleæ. *Vxor tua ſicut vitis abundans in lateribus domus tua: filij tui ſicut novella olivarum in circuitu menſa tua.* Vitis fragile lignum eſt, ideò hyemali frigore facilè læditur: Unde alicubi per hyemem terra operienda eſt. Olea verò duriſſimo ac fortiſſimo ligno conſtat, ideoque tam hyemali quàm æſtivo tempore viret, nec frigore necatur. Unde antiquis æternitatis typus fuit, teſte Pierio, in hierogl. Rectè igitur uxor viti, vir oleæ comparatur; quia illa velut infirmior, fovenda calore & ſublevanda fulciendaque, ob partus labores, proles lacte nutriendos, &c. Hic autem velut robuſtior auſteritatem frigoris, & labores duriores faciliùs ferre poteſt. Jure igitur hos ſuſcipere in ſe, leviores verò in uxorem rejicere debebit. Quod ſi fiat, quid ſequetur? ſubdit Pſalmiſta: *Ecce ſic benedicetur homo, qui timet Dominum. Benedicat tibi Dominus ex Sion & videas bona Ieruſalem omnibus diebus vita tua. Et videas filios filiorum tuorum: pacem ſuper Iſrael.* Quam enim benedictionem vobis quoque novis conjugibus precor & exopto.

EXHORTATIO XV.

Cur ſapè infalicia ſint conjugia, ex deficiente in nuptiis vino.

Sæpiſſimè extremi gaudij nuptialis luctus occupat.

SOlent quidem nuptiæ cum lætitia celebrari, choreis exhilari, dulciarijs & delitijs condiri, uti de ſe quoque teſtatur Sponſus ille cæleſtis Cant. 5. *Comedi favum cum melle meo, bibi vinum cum lacte meo.* Verùm ea lætitia brevi admodum durat, & quod pejus eſt, ſæpè in triſtitiam & luctum nimis citò deſinit. Quemadmodum enim in nuptijs illis Canæ

Galilææ vinum quidem adfuit exhilarandis animis,ad initium convivij ; ſed paulò poſt defecit, adeoque pauperem ſponſum in anguſtias conjecit: ita fit non rarò, ut extrema gaudij nuptialis luctus occupet. Expertus id eſt Samſon, qui & ipſe nuptias ſuas cum favo mellis reperto in ore leonis & comeſto inchoavit. *Iudic.* 14. luctuoſo tamen fine clauſit,quando à ſua ſponſa proditus ac denique omninò deſertus fuit. Bene igitur Germani dicunt: **Anfang bedenck das End.** Inchoans cogita finem Quare ſicut Medici conſilijs & præſervativis ſuis Magnatum ægritudines præveniunt, indicando eis pericula & incentiva morborum, ita ego futuris quibuſcunque conjugibus cauſas oſtendam,cur ſæpè infæliciter ſuccedant matrimonia,quæ cū gaudio inchoata fuêre.

I. Ratio. Nuptui intentus qualem ducat, benè videat.

Prima eſt, quia ſæpè incautè & inconſideratè matrimonium contrahitur, quamvis ſit ſtatus talis, qui niſi per mortem alterius conjugis deſeri non poſſit. Vnde S. Chryſoſt. *orat. de Muliere & pulchritudine to.* 5. ita monet eos,qui nuptias cogitant: *Omnia fac & ſatage,ut commodam, modeſtam, & obſequentem uxorem ducas. Nam ſi domos atque ſerves empturi curiosè ſciſcitamur & perſcrutamur vendentes pariter atque priores poſſeſſores;de illarum quidem fabrica,de horum autem & corporis habitudine & animi ſtudio inquirentes,multò magis uxores ductures tantam ac longè majorem etiam providentiam gerere oportet. Domum enim vitioſam & ſervum, ſi ineptus videatur, reddere venditori licet : uxorem verò ductam reddere iis, qui dederunt, non licet.* Hinc de ſapiente illa muliere dicitur Proverb. 31. *Conſideravit agrum & emit eum.* In amicitiam noſtram non facilè recipimus,quem prius non noverimus: quantò magis ergo dignoſcendi ſunt, qui in connubium aſſumuntur. Et ſic Ariſtoteles *lib. 8. Eth. cap.* 3. dicere potuit, *tum demùm homines ſe invicem cognoſcere, ubi priùs menſuram ſalis ſimul comederint :* quantâ cautione opus erit ad nuptias contrahendas cum perſona incognita. Certè Jacob ille bonus alioquin Dei ſervus deceptum ſe deprehendit, quia de nocte ſibi uxorem junxit, Liam pro Rachele, lippam pro ſpecioſa. *Gen.* 29. Si non rarò errant, qui vel ſolas opes, vel genus, vel exteram ſpeciem, non mores & virtutem in futura conjuge expendunt; adeoque ſibi vel ob corporis ſpeciem uxores velut carnes vitulinas emunt, ad oculum non ad libram appenſas : vel ob pecuniam *digitis*, ut loquitur Seneca, *ducunt.* Inde ſequuntur miſeriæ illæ, jurgia, divortia, adulteria, rei familiaris dilapidatio : denique aqua pro vino in fine nuptiarum bibenda eſt. Conſultò igitur monet Eccl. 7. *Trade filiam tuam, ſed homini ſenſato da illam.* Quod inprimis egregiè præſtitit Abraham,cum Eliezer ſervum ſuum miſit velut procuratorem ad quærendam filio ſuo Iſaac uxorem, non ex opibus aut forma, ſed ex bonis moribus cognoſcendam ; quam & ſervus poſt fuſas ad Deum preces deprehendit : appoſitè dictus *Eliezer*, h. e. *Dei adjutorium*; ſi quidem Dei auxilio confiſus incidit in talem puellam, qualem Abraham optârat filio ſuo. *Geneſis.* 29.

II. Ratio. Diſparitas contrahentium.

II. Eſt, quia ſæpenumerò contrahunt cum imparibus ætate, genere, opibus, dignitate, religione ; contra antiquæ illius Legis præceptum morale : *Non arabis in bove ſimul & aſino.* Et illud Levit. 19. *Agrum tuum non ſeres diverſo ſemine*, verbi gratia, triticum cum hordeo ; fiet enim confuſio granorum,ut nec tricum nec hordeum poſſit appellari,nec ad certum uſum applicari;quod in primis metuendum,cum diverſa eſt Religio; de qua etiam Apoſtolus 2. *Cor.* 6. ſcribit: *Nolite jugum ducere cum infidelibus;quæ enim participatio juſtitiæ cum iniquitate? aut quæ ſocietas luci ad tenebras:* Facilius pervertitur Juſtus ab Impio,quàm impius convertatur à juſto. *Species illecebra mulieris*, inquit S. Ambroſius lib. 1. de Abraham cap. 9. *decepit etiam fortiores maritos & à religione fecit diſcedere. Et ideò tu vel amori conſule, vel errorem cave. Primùm ergo in conjugie religio quæritur.* Certè Adamum ab Eva, Salomonem ab alienigenis uxoribus, Samſonem à Dalila, Achabum à Jezabele, Herodem ab Herodia ſeductum eſſe novimus: Liberi enim ſolent deteriorem parentem ſequi uti filij Hæbreorum, qui à matribus Azoticis didicerunt loqui Azoticè, neſcierunt loqui Hæbraicè 2. *Eſd. ult.* Grande etiam periculum diſſenſionis eſt, cùm magna inter conjuges eſt diſparitas in ætate, genere, opibus. *Malum eſt*, ait Sanctus Chryſoſtom. orat de muliere & pulchritudine, *pauperiorem uxorem ducere, malum item opulentiorem. Nam illud quidem facultatum detrimento virum afficit, hoc verò authoritatis & libertatis.* Quare optimè Ovidius in Deianira cecinit: *Si qua voles aptè nubere, nube pari.* Saputt & ille, qui uxorem accepit deſtitutam omni dote, cum multæ ſe opulentæ offerrent, *ne videlicet dotum fræno conſtrictus*, inquit, *uxori mea nupſiſſe videar ego, & ita contra Apoſtoli doctrinam viri caput fiat mulier.* Refert Beyrlinck in Apopht. Chryſoſt.

IV. Ratio. Matrimoniorum citra parentum voluntat. contract.

III. Ratio. Graduum propinquitas.

III. Eſt, quando in prohibitis nimiæ propinquitatis gradibus contrahunt. Deus enim hujuſmodi nuptijs. niſi ſint urgentes cauſæ propter bonum publicum, non ſolet benedicere, ſed punit vel ſterilitate, vel diſſidio, vel alijs modis, uti ſcribit Sanctus. Gregorius M. ad Auguſtinum, Anglorum Epiſcopum (uti refertur 35. *quæſt. c.* quædam lex) *Experimento didicimus ex tali conjugio ſobolem non poſſe ſuccreſcere.* Divus etiam Ambroſius à quodam amicorum ſuorum conſultus, an filium nepti ſuæ elocare poſſet, ſeveriſſimè ipſum reprehendit, quòd hoc cogitaſſet, additque : *Oportet ab eâ intentione diſcedas, quæ etiamſi liceret, tamen tuam familiam non propagaret.* Ep. 66. ad Paternum. Exemplo eſt Robertus Francorum Rex, qui ante converſionem ſuam in pœnam illegitimi connubij, quod cum affine & commatre contraxerat, nactus eſt prolem collo, & capite anſerino monſtroſam. Vnde perterritus conjugem repudiavit & deinceps ſanctè vixit, teſte B. Damiano in Epiſt. ad Deſiderium. Cæterùm juſtis ex cauſis Eccleſia hujuſmodi conjugia prohibuit. quas recēſet D. Thomas, 22. *quæſt.* 154 *art.* 9.

art. 9. *Primò quia naturaliter homo debet quandam honorificentiam parentibus & cognatis, in tantum, quod apud antiquos, ut Valerius Maximus refert, non erat fas filium ſimul cum patre balneari*, nec ſe invicem nudos conſpicere. Secundò, quia perſonas ſanguine conjunctas neceſſe eſt adinvicem ſimul converſari, ſicque continuò haberent occaſionem luxuriæ, nimiſque emolleſcerent. Tertiò, quia per hoc impediretur multiplicatio amicorum, ut docet S. Auguſtinus l. 15. Civit. cap. 16.

IV. Ratio. Matrimonium citra parentum voluntatẽ contractũ.

IV. Quando contra voluntatem parentum, rationabiliter invitorum, vel reclamantium filij aut filiæ ſe deſpondent. Ratio, quæ id ſuadet, eſt, quia parentes meliùs intelligunt, quid liberis expediat, remque maturius expendunt, quàm ipſi. Unde S. Ambroſius *Epiſt.* 43. ait: *Maturiore conſilio puella filio à parente traditur*, Ad hæc irreverentiâ quâdam afficiunt parentes, qui rem tanti momenti inſcijs vel invitis illis adoriuntur; imò & injuriam eis faciant; quia dant parentibus nepotes & hæredes, quos ipſi nolunt; quemadmodum offendit parentes ſuos Eſau, cùm invitis illis duxit alienigenas, *Gen.* 26 adeò ut Rebecca mater dixerit: *Tædet me vitæ meæ propter filias Heth* (quas acceperat Eſau) *ſi acceperit Iacob uxorem de ſtirpe hujus terræ, nolo vivere. Gen.* 27. Propterea Scriptura curam elocandorum liberorum ſemper commendat parentibus; quorum conſilio ſtetere in hoc boni quique filij, Iſaac, Rebecca, Samſon.

Verùm ſi quis jam contraxit matrimonium, licet parentibus meritò invitis, ratum erit matrimonium, nec à quoquam irritari poteſt: parentes etiam filijs ſuis errorem meritò condonant, eò quòd unuſquiſque ſibi non alteri uxorem accipiat. *Quemadmodum enim tibicen ſibi ad proprium tonum deligit tibias: nauclerus pro ſuæ navis magnitudine remos: ſic oportet ut deligat conjux conjugem*, ajebat Callicratidas apud Stobæum ſer. 65. Ideò S. Ambroſius ep. 43. cit. ad Siſinnium hortatur illum ne iraſcatur filio, quòd de invito duxerit uxorem. *Fuit quod ſuccenſeres filio*, inquit, *ſed fuit etiam quod remitteres, qui ſibi uxorem elegit. Acquiſiviſti filiam ſine electionis periculo. Si bonam duxit, tibi acquiſivit gratiam: ſi erravit, recipiendo meliores ſales, refutando deteriores. Maturiore quidem conſilio puella filio à patre traditur, ſed majore obſequij propoſito à filio ad patrem ducitur; & à viro lecta ingreditur ſoceri domũ, dum metuit, & filius diſplicere judicium ſuum & nurus miniſterium.* Et libro de Virginibus? *Cui licet maritum eligere, non licet Deum præferre?* Denique libera eſſe debent matrimonia, nec ulli obtrudenda eſt uxor, aut maritus: ne, ſi is contractus ſiniſtrum ſortiatur exitum, alteri quàm ſibi ipſi quiſque culpam adſcribat. Nec unquam bene ſuccedunt coacta matrimonia; uti ſcitè Plautina illa in Sticho panegyris dixit.

Stultitia eſt pater, venatum ducere invitos canes:
Hoſtis eſt uxor invita, quæ ad virũ nuptum datur,

Propterea Apoſtolus 1. *Cor.* 7. dixit: *Cui vult, nubat. Id eſt*, inquit in eum textum D. Ambroſius, *Quem ſibi aptum putaverit, illi nubat: quia invitæ nuptiæ ſolent malos proventus habere.*

V. Ratio. Matrimonium malo fine initũ.

Quando malo fine matrimonium contractum fuit. *Si enim oculus tuus ſimplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebroſum erit*; ait Dominus *Luc.* 11. Oculus hic intentio eſt, quaſi bona fuerit, totum matrimonij ſtatum condecorabit ſecundabitque: ſin verò mala dehoneſtabit & pervertet. Si enim oculos direxeris, mi ſponſe & ſponſa, ad elegantem corporis ſpeciem, ad opes, ad honores, alioſque ſcopos ſimiles, procul aberrabis, & te ipſum graviter feries. Quorſum igitur collimandum? Audi cæleſtem ſponſum loquentem ſponſæ Cant 4. *Vulneraſti cor meum ſoror mea, ſponſa mea in uno oculorum tuorum.* Ad ſponſum ergo cæleſtẽ dirige aciem tuam, ſed uno tantum oculo, ut ei ſoli placeas, ejus unius gloriam quæras: ne ſi ad plura collimet oculus & in varia diffundatur, à ſcopo ſuo aberret; quam ob cauſam ſagittarij etiam non niſi uno oculo dirigunt ſagittam, *& fabros ſæpè vidiſſe videor altero oculo meliùs ad amuſſim ligna dirigere*, inquit Lucianus in Icaromenip. Ille igitur ſponſus fæliciter inchoabit & ſtabiliet nuptias ſuas, qui unico ſolum oculo ad Dei gloriam aſpiciet, ut cum eis benedictione proles acquirat, quæ cœleſtes ſedes repleant, Deumque æternum laudent. Hunc ſcopum & hunc finem Deus propoſuit primis noſtris parentibus, cùm dixit *Gen.* 1. *Creſcite & multiplicamini, & replete terram & ſubjicite eam.* Ut enim advertit ibi S. Chryſoſtomus, primum illud, *Creſcite & multiplicamini*, etiam brutis dictum eſt, ſed poſtremum hoc: *ſubjicite eam*, ſolis hominibus; qui nimirum, ut Rupertus Abbas ibidem ait: *Primum quidem commune eſt electis & reprobis, qui omnes eodem modo naſcendo pariterque vivendo replent terram Sed in eo diſcernuntur, quod ſequitur: Et ſubjicite eam. Soli namque electi, quorum eſt terra viventium, hanc terram, quam corporibus repleverant, libertate animorum ſibi ſubjiciunt. Quippe qui ſolum Deum præponentes terrena omnia fortiter contemnunt.* Quando igitur perſpeximus, quas ob cauſas ſæpè lætiſſimæ etiam nuptiæ deſinant in planctum, vinumque nuptiarum degeneret in lachrymas, viderit unuſquiſque ne in hos ſcopulos impingat. Invitet Chriſtum ad nuptias; & ipſius gloriam, ſi non prorſus unicam, ſaltem primario ſibi prævigat; ut ita nunquã deficiente vino ſemper lætetur ac denique palmam in cœlo victor obtineat.

EXHORTATIO XVI.

Tria Matrimonij bona temperantur annexis miſerijs. uti mel Samſonis apum aculeis.

QVoniam uſu receptum eſt adhibere in nuptiis paranymphum, qui ſponſam adducat ſponſo, ad exemplum ipſius Dei Creatoris noſtri, qui Evam matrem noſtram adduxit ad Adamum, dabo vobis, novi Conjuges, ego hujuſmodi paranymphum ſanè fortem & florentem, & quod caput eſt, nuptiarum expertum Samſonem, qui non modo ſponſam ducere ad ſponſum, ſed etiam per amorẽ agglutinare poſſit.

Ducturus ille ſponſam è terra Philiſtinorum, deſcendit cum parentibus in Thamnatha nuptias celebraturus. Sed ecce in ipſa via occurrit ei leo ſævus & rugiens, quis hic non metueret? quis à nuptijs non reſiliret? Verùm quia Spiritus Dei irruit in Samſonem apprehendit ille leonem & dilaceravit atque diſcerpſit eum. Poſtliminio reverſus ad eundem locum reperit in ore leonis examen apum cum favo mellis; quem ex parte ipſe comedit, ex parte ad parentes detulit. Ita habetur *Iudic.* 14. Quod ſponſo Samſoni contigit, hoc & ſponſis alijs contingere videtur. Ad nuptias illi properant, ſed in ipſo ſuo itinere leonem obvium habent, ſævum & rugientem ac dira minitantem; quem deſcribit Apoſtolus 1. *Cor.* 7. cùm de nupturientibus ait: *Tribulationem carnis habebunt huiuſmodi*, curas ſcilicet & labores cum vxore, liberis, vicinis, propriâ carne, &c. Quid igitur? reſiliendúmne à cœpto matrimonio & divertendum alio? Non ego dico hoc; ſed ſuadeo arripiendum eſſe leonem ac dilaniandum. Gerit enim in rictu oris, licet formidando, aliquid dulcedinis, & mellea quædam bona, conjuncta matrimonio, tametſi non ſine apum aculeis. Quæ nunc exponemus.

Bonum nuptiale tripartitum.

Tria nuptiarum bona enumerant Theologi cum D. Auguſtino lib. 9. de Gen. ad lit. c. 7. ſcil. fidem, prolem, Sacramentum. *Bonum nuptiale*, ait Auguſtinus, *tripartitum eſt, fides, proles, Sacramentum.* Primò, *in Sacramento attenditur vt coniugium ſeparetur*, ait idem: quemadmodum & Chriſtus ab Eccleſia numquam ſeparatur; cuius conjugij ſignum, ideoque Sacramentum eſt matrimonium, à Chriſto ita nobilitatum & gratia confortatum, vt in hoc ſtatu indiſſolubili conjuges ſuavius cohabitent, & fortius perſeverent; quod abſque peculiari Dei gratia difficillimum peneque impoſſibile foret, vti agnoverunt Chriſti Diſcipuli *Matt.* 19. cum auditâ coniugij inſolubilitate dixerunt. *Si ita eſt cauſa hominis cum vxore, non expedit nubere.* Propterea Chriſtus in nuptijs Canæ vinum ex aqua fecit, vt oſtenderet matrimonium, ante adventum ſuum non niſi hydriam aquâ frigidâ plenam fuiſſe: per ipſum verò in vinum, quod corroborat & lætificat hominem; ſuaviſſimum converſum eſſe. De conjugijs veteris legis dici jure poterat; *Vinum non habent.* Modò verò dici poteſt: *Haurite nunc, &c. Tu autem ſervaſti bonum vinum vſque adhuc.* Ioa. 2. Cæterùm noſtri coniuges dent operam in primis, vt corda ſua diſponant ad percipiendam illam ſingularem gratiam: diſponant, inquam per Confeſſionem & Communionem: evacuent ab omni peccati gravis affectu. Quomodo enim hoc oleum pretioſum recipietur in eo vaſculo, quod aquâ ſordidâ repletum eſt? quomodo hoc balſamum infœtente teſta? Deinde obarment ſe fortiſſimo propoſito non egrediendi ex hoc ſtatu tam ſancto, qui ſanctiſſimæ illius & quidem duplicis coniunctionis, Dei filij cum humana natura rurſum Chriſti cum Eccleſia, ſignum eſt & Sacramentum. Imitentur pugilem illum Democratem, qui vt refert Ælianus l. 4. var. hiſt. cap. 15. *Cùm ex pedibus laboraret, ad certamina venit: & conſiſtens in ſtadio deſcripſit ſibi circulum, & jubebat adverſarios, vt ſe expellerent extra lineam. At illi cùm nequirent, victi ſunt, & ipſe cùm bene & fortiter in ſtatione ſua perſtitiſſet, coronam ſecum deportavit.* Intrâſtis & vos, ô Coniuges novi in huiuſmodi ſtadium, & deſcripſiſtis vobis circulum inviolabilis coniugij, è quo egredi non liceat. State igitur & armate vos firmiſſimo propoſito, hinc non egrediendi in quacumque adverſitate, nec pedem inde movendi, donec alterum mors expellat. Irruet in vos Spiritus Dei, quemadmodum & in Samſonem, vt poſſitis leonem illum *tribulationem carnis*, diſcerpere & ſuperare. Indeque mel cæleſtis conſolationis extrahere.

II. Fides qua vnus alteri obligatur.

II. Secundum eſt fides, quâ conjux conjugi adſtringitur, vt ipſi adhærere in thalamo, deinde aſſiſtere in rebus tam in adverſis, quàm proſperis obligetur. Quæ duo ſuum mel habent. De priore fide ſeu fidelitate ait Salomon Proverb. 5. *Bibe aquam de ciſterna tua, & fluenta putei tui.* Quæ: â hæc ciſterna & puteus? id explicat mox, cùm ſubdit: *Lætare cum muliere adoleſcentiæ tuæ.* De hac etiam loquitur Apoſtolus 1. *Cor.* 7. cùm ait: *Propter fornicationem vnuſquiſque uxorem ſuam habeat, & vnaquaque virum ſuum habeat.* Subdit tamen: *Hoc autem dico ſecundùm indulgentiam, non ſecundùm imperium.* Quem textum explicans Sanctus Chryſoſtomus hom. Quales vxores ſint ducendæ, ait: *Non dixit vt evitetur paupertas, & parentur divitiæ, ſed quid; vt ſcortationem evitemus vt moderemur concupiſcentiam, vt vivamus ſobriè, vt Deo placeamus, contenti vxore propriâ; hoc nobis affert conjugium, hic eius fructus, hoc inde lucrum eſt.* Hinc matrimonium à Sancto Gregorio appellatur portus navigantium, in quem à fluctibus ſe recipere poſſunt. *Admonendi ſunt cælibes*, inquit 3. par. Paſtor. admon. 28. *vt ſi tentationum procellas cum difficultate ſalutis tolerant, conjugij portum petant*, ne videlicet caſtitatis naufragium ſubeant. Comparatur & ibidem civitati parvæ Segor, in quam ſe recipit Loth ab incẽdio Sodomæ, poſtquam recuſavit aſylum in monte quærendum, Gen. 19. *Sodomam fugere*, ait Gregor. loco cit. *eſt illicita carnis incendia declinare: altitudo verò montium munditia eſt continentium.* Segor ſeu *parva* (id enim ſonat Segor) civitas eſt conjugium, poſita in humili loco, non in monte continentiæ. Vnde ſubdit Gregorius: *Quaſi parvam civitatem inveniunt coniugati, in qua à periculis defendantur; quia coniugalis hæc vita non quidem in virtutibus mira eſt, ſed ea à ſupplicijs ſecura. &c.* Propterea etiam civitas Segor *dicitur iuxta eſſe, & tamen ad ſalutem tuta perhibetur, quia conjugalis vita nec à mundo longè diviſa eſt, nec tamen à gaudio ſalutis aliena*, ait Gregorius ibidem. In hac ergo civitatula bibant conjugati aquas ſuas, ſed bibant ſoli, nec admittant alios; vti ſubdit *Prover.* 5. Sapiens: *Habeto aquas tuas ſolus, nec ſint alieni participes tui.* De poſteriore fide, quâ alter alteri ad aſſiſtendum obligatus eſt, quæque etiam ſuum mel habet ſpecioſè loquitur Eccleſiaſticus cap. 36. in hunc ramum: *Qui poſſidet mulierem bonam, &c.* hoc eſt, *incipit ſieri adiutorium, ſecundùm illum eſt, & columna, vt requies*, vel vt eſt in græco, *columna requietis*; tum

III. Morigeri filij Letitia parentum.

quia

quia dum vir domo abeſt, ſecutus eſt de re familiari, quæ tam uxori cordi eſt, quàm ſibi; tum quia cum peregrè domum redit, uxor in ſolatio eſt; tum deniq; quia in ipſa ſolidè ſubſiſtit & conquieſcit, quia alioquin forſan vagam ageret vitam. Poſthæc addit Sapiens: *Vbi non eſt ſepes, diripietur poſſeſſio: & ubi non eſt mulier ingemiſcit egens*, Itaque uxor eſt quaſi ſepes & vallum facultatum viri: ſine quo diripiuntur ejus bona; ut experiuntur viri cælibes. Facit ergo juvatque uxor ad ditandum maritum. Neque ſolum hoc, ſed prætereà inſervit & aſſiſtit illi in neceſſitatibus. Nam ut ait Eccleſiaſtes cap. 4 *Melius eſt duos eſſe ſimul, quàm unum: habent enim emolumentum Societatis ſuæ. Si unus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ ſoli, quia cum ceciderit, non habet ſublevantem ſe. Et ſi quiſpiam prævaluerit contra unum, duo reſiſtent ei.* Habent ergo, ut dixi, mel ſuum conjugati: non tamen ſine aculeis apum, quæ ſimul cum melle illo repertæ fuerunt à Samſone in ore leonis. Poſſunt enim ſibi auxilium ferre, ſi induſtrij & concordes ſint: poſſunt & perniciem afferre, ſi ignavi & diſcordes ſint. Scimus enim vulgare illud: **Zwey konnen mehr hunger leyden/als einer.** Unius enim calamitas etiam alterum affligit: & ſi ambo calamitoſi ſint, quis aſſiſtet illis? ſint ergo uterque ſæpes & vallum, domorum ſuarum, niſi pro melle aculeos experire velint. Hæc & alia plura incommoda expendentes ij, qui cælibatum eligunt, *non emunt tanti pœnitere.*

III. Morigeri filij Letitia parentum.

III. Eſt Proles, & hæc præ dulce mel: quæ & ipſa tamen multum ſæpè fellis parentibus propinat. Nam, ut ait Sapiens Prover. 10. *Filius ſapiens lætificat patrem, filius verò ſtultus mæſtitia eſt matris ſuæ.* Et rurſum cap. 15. *Filius ſapiens lætificat patrem, & ſtultus homo deſpicit* (hoc eſt deſpiet facit) *matrem ſuam.* Quis autem eſt filius ſapiens, niſi qui honeſti tenax? quis ſtultus, niſi qui corruptis moribus? Optimus ille filius Iſaaci, Jacob, dulciſſimum mellis favum attulit parentibus (quemadmodum & Samſon partem favi tulit patri & matri) quando ſe morigerum & innocentem exhibuit. Vnde patet cum gaudio in ejus benedictionem prorupit hiſce verbis: *Ecce odor filii mei ſicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus Gen. 27.* Fuit autem hic odor non tam veſtimentorum, quàm virtutum, quæ in filio redolebant, quaſque exponit Sanctus Ambroſius lib. 2. de Iacob & vita beata cap. 1. *Quam continens erat parcimonia, qui cibum ſibi paratum non expetivit, ſed petenti fratri ſine dilatione conceſſit, à quo primatum benedictionis accepit? Quàm pius erga parentes, ut præferri germano ſeniori, materno affectu mereretur & paterna benedictionis munere ſacraretur? Quàm religioſus, ut fratrem recuſaret lædere? quam reverens parentum & honorificus, ut matri, quod jubebat, non poſſet negare?* Sic Ambroſius. Hæ ſunt veſtes filiorum, quæ recreant parentes: hoc mel, hic favus, qui dulciter illos paſcit. Ita pavit patrem filius ille nobilis, qui nuper Liſabonæ cum maximo comitatu deductus ad cænobium, & admirabili alacritate mundo valedicens, religionique ſeſe mancipans, tam ſuavi odore patrem ſuum afflavit, ut is in lachrymas prorumpens diceret: *Alius jam nunc ero: novam inſtituam vitam, utique filii pater*; uti refert P. Fernandius *in cap. 21. Geneſ.* teſtis facto præſens. Sic etiam Sanctus Auguſtinus quaſi melleo favo recreavit matrem Monicam, quando non ſolùm è Manichæo Catholicus, ſed etiam religioſus factus eſt. Exinde enim mater jam nil amplius in mundo deſiderans, mori exoptavit. In confeſſ. S. Auguſtini.

Cæterùm hoc mel ſæpè in fel convertitur parentibus, quando vident perverti filios, teſte Salomone Proverb. 18. *Dolor patris, filius ſtultus.* Id quod ipſe in filio ſuo Roboamo quaſi prævidens ſenſit; unde & dixit: Deteſtatus ſum omnem induſtriam meam, quâ ſub ſole ſtudioſiſſimè laboravi: habiturus hæredem poſt me quem neſcio, utrùm ſtultus an ſapiens futurus ſit. *Eccleſiaſt. 2.* Quid ſi ſciviſſet ſtultum futurum & regnum perditurum?

Quare, ô novi Conjuges, omnem movete lapidem, ut liberos, quos cum tempore habituri eſtis, in timore Dei educetis; atque ita mel ſuave ex ore illius leonis, qui tribulat vos, extrahere & cum ſponſo cæleſti dicere poſſitis: *Comedi favum meum cum melle meo.* Cantic. 5. Vniverſim denique obſervate diligenter id, quod Salomon Prov. 16. monet: *Mel inveniſti comede quod ſufficit, ne fortè ſatiatus evomas illud.* Omne nimium vertitur in vitium, & muſcæ quæ nimis avidæ mellis, involant in illud, inviſcatæ hærent pereuntque. Deinde mel ſæpè continet intra ſe apes emortuas, quæ mel acerbum reddunt. Ita Sanctus Chryſoſtomus homil. 2. in Marcum: *Mel*, inquit, *videtur hinc inde confectum eſſe de floribus, ſed ſi reſpicias inter ipſos flores, & cadavera & putredines habet. Mel igitur videtur quidem eſſe, ſed diſcrimen reſpicias, mortiferum eſt.* Certè in melle conjugali cadavera etiam latent: Jam moritur filius, jam filia jam pater, jam mater: ô quantum hic fellis & amaritudinis! Quam ibi ſæpè auditur: *Beata ſteriles, quæ non pariunt!* Quapropter revocate in memoriam Balaam illius apologum, de unicorni, qui inſecutus fugientem hominem, impulit in foveam altiſſimam plenam mortiferis ſerpentibus. Porrò in ipſo caſu arripuit homo ramum fortiterque tenuit, nec in foveam decideret: dum ita pendulus hæret; videt mellis aliquid è ramo deſinere, quo ſe recreavit & vires refecit. Cæterùm vidit: etiam ſupernè duos mures album & nigrum, ramo adhærentes denteſque infigentes, quo nimirum ramum ab arbore reſecarent. Refert D. Damaſcenus in vita Balaam & Joſaphat. Talis eſt vitæ veſtræ curſus. Vnicornis eſt mors quæ fugientem hominem undique perſequitur. Cadit homo in foveam, dum quotidie aliquid de vita ſua perdit & morti appropinquat. Interim melle aliquo fluxuque temporalis vitæ dulcedine ſeſe ſuſtentat: Sed ecce duo mures, dies & nox, albus & ater, vires corporis continuò debilitant, donec omnino reſecent. Et quid vobis ſupereſt, niſi ſepulchrum, quod omne hoc mel abſorbet? Memores igitur eſtote mortis, ne nimium ſatiati melle conjugali evomatis illud magno veſtro damno: quod à vobis avertat Deus.

EXHORTATIO XVII.

Concordia inter Conjuges, velut ſuavis Lyra ſonus, quâ ratione parandus & conſervandus. Ex antiquorum ſomnio.

Lyra concordiæ ſignum.

ANtiqui crediderunt, ſi quis nuptiarum tempore lyram in ſomnio vidiſſet, concordiam inter novos Conjuges ſtabiliendam per eam deſignari, teſte Pierio l 47. Hierogl. propiereà, quod lyra ſuis numeris conſtans concinum ſonum reddat: quemadmodum & in conjugio nihil ſuavius reſonat, quàm concordia conjugum; ut teſtatur S. Chryſoſt. hom. 38. in *Gen.* in hunc modum. *Quando concordia & pax & vinculum dilectionis cum muliere & viro fuerit; omnia ſimul affluunt bona, & nullis inſidijs expoſiti ſunt, magno & inexpugnabili quodam muro circumdati, ſuâ juxta Dei præceptum concordiâ. Hoc ſerto fortiores eos reddet, hoc omnibus divitiis magis locupletabit, hoc ſupernam eis gloriam conferet, hoc & Dei benevolentiam eis ubertim conciliabit. Tunc & filij, qui naſcuntur, virtutem ſequentur, quos imitabuntur & ſervi & undequaque domus florebit, eritque multiplex rerum proſperitas.* Ecce quantum bonorum cumulum præcidit hic Sanctus Pater Conjugum concordiæ! Fælix igitur ſomnium, quo Sponſus vel Sponſa lyram iſtam ſomniat. Cæterùm quàm citò ſæpè, & quàm facilè lyra hæc delirat, & hiulcum ſonum edit? patuit in Adamo & Eva, primis omnium conjugibus. Etenim Adamus conſpectâ primum & adductâ ſibi uxore mox eam adamavit, lætitiâque geſtiens dixit: *Hoc nunc os ex oſſibus meis.* q. d. Apage animantia bruta: hoc mihi placet, quia mihi ſimilis. *Gen.* 2. Verùm ubi ab uxore ſe deceptum vidit: jam totus ab ea alienus, vix uxorem agnoſcit, ſed mulierem appellat, & velut ream nunc accuſat, culpamque à ſe in ipſam demolliunt. *Videamus nunc*, inquit S. Bernardus ſer. 1. in F. Om. SS. *quantum diligas eam: oppone te diſcrimini propter illam, & dic: Domine mulier infirmior eſt, mulier ſeducta eſt, mea eſt iniquitas, meum peccatum: in me ſolùm vindicta procedat. Sed non loquitur ſic: Mulier, inquit, quam dediſti mihi ſociam, dedit mihi de ligno & comedi. Gen.* 3. Ecce diſſidium; loquitur jam de uxore, quaſi non noviſſet eam. Quare videamus, an quâ ratione conſervari in conjugio magnum illud bonum & ſonus gratioſæ lyræ, concordia, inquam, poſcit.

I. Media conſervantia concordiam.

I. Ad hoc conducet, ſi vir uxoris poſtulatis, non iniquis, facilè annuat & infirmitati ejus condeſcendat; quo modo Abraham Saræ petenti, ut ancilla diſcordiæ cauſa è domo ejiceretur, placidè conſenſit, dicens: *Ecce ancilla in manu tua eſt, Gen.* 16. Ubi D. Chryſoſt. hom. 38. ait. *Hac in uxorem indulgentia pace domum replevit.* Deinde uxoris defectus toleret, multa diſſimulet, pauca notet ac perſtringat. *Qui enim neſcit diſſimulare, neſcit regnare.* Vxor etiam ſtudeat viro aſſenſum dare in quibuſcunque rebus licitis. Audiant rurſum Chryſoſtomum hom. 4. in 2. ad Titum: *Præcipuum*, inquit, *illud eſt domeſtica pacis ac bonorum omnium fundamentum, ſi uxor viro per omnia conſentiens ſit. Nam ubi hoc fit, nihil triſte contingere poteſt. Quo pacto enim cùm caput corpori connexum conjunctumque ſit, ulla ibi ſeditio, ulla diſſenſio poſſit exoriri? Neceſſariò profectò omnia reliqua in pace ſunt. Principibus namque pacatis, quis jam pacem dividere poſſet ac diſcindere? quemadmodum è contra his invicem diſſentientibus nihil ſalubre eſſe poterit, totaque mutabit familia*, Scimus vulpes illas 300. quas caudis colligavit Samſon, capitibus in diverſa tendentibus cùm dimiſſæ fuerunt & ſeipſas perdidiſſe & vaſtaiſſe Philiſtinorum ſegetes, igne, quem in caudis gerebant, hinc inde diſperſo. *Iud.* 14. Idem agent conjuges, ſi carne ſolùm colligati, animis ſint diſcordes. **Wann eins da hinauſz / das ander dort hinauſz wil.** Non enim ſeipſos duntaxat remque ſuam familiarem diſperdent, verùm etiã totam domum ac domeſticos omnes conturbabunt. Ignem hunc ipſi excitant, dum duris ſuis cervicibus inter ſe concurrunt. Quis enim neſcit è chalybe & ſilice colliſis ignem accendi?

III. Communicatio bonorum conjugalium diſſipatio odij.

II. Silentium unius, prohibet iram alterius.

II. Multum juvabit, ſi alter ſilere & cedere noverit, altero contendente vel tonante. Hâc arte conſervavit pacem & concordiam cum jurgioſa ſua Xantippe Socrates. Invitârat is aliquando ad menſam Euthydemum, & intervenit Xantippe conſuetis ſuis jurgijs & querelis contra maritum, menſamque evertit. Cernens id Euthydemus, cum indignatione ſurgit è menſa parans abitũ, cui ſocrates: *Nonne nuper apud te idem fecit gallina involans in menſam, me nihil indignante?* ſic compoſuit Euthydemum, compoſuit & uxorem, ne verbulum quidem obmurmurans ejus veſaniæ: ſed loco ſolum occurrens: Plut. de cohib. ira. Eandem induſtriam docuit vir quidam prudens fœminam, quæ maritum ebrium, in domum revertentem & omnia ſurſum deorſum vertentem ferre non poterat, ſed acrius objurgabat, indeque ad iracundiam magis concitabat. Suaſit enim, ut in poſterum, ſi rurſum potus rediret domum vir, cochlear aqua (quam ei obtulit) plenum ſumeret, & in ore tantiſper retineret, donec virum ſuper lectulum modeſtè compoſuiſſet: habitura pacem deinceps cum viro. Fecit quo juſſa fuerat & obtinuit quod expetierat, exiſtimans vim placandi virum in aqua illa fuiſſe, cùm in ejus ſilentio fuerit. Notent hoc mulieres, quæ ſuâ dicacitate & obloquendi pronitate viri non ſolùm denies, ſed & ungues in ſe armant; dum ad inſtar illius porticus in Olympia (apud Plut.) *Septivoca* appellatæ, pro uno viri verbo ſeptem ei reddunt. Idem S. Chryſoſtom. hom. 11. in 1. ad Theſſal. 5. pulchra ſimilitudine docet: *Conviciatus eſt quiſquam?* ait: *vituperavit? Tu claude tuum. Si enim illud aperieris, concitabis magis ventum hunc. Non vides in ædibus, quando è regione ac directè duæ januæ oppoſitæ ſunt & flatus vehemens irruerit, ſi alteram clauſeris & reſpiratio prohibita fuerit, quomodo nihil valeat efficere flatus, ſed plurimum de robore ejus præcidatur? Ita & hic. Duæ ſunt januæ: Os tuum & os illius, qui te vituperat & probra affitit. Si tuum occluſeris, & ſpirationem non dederis omnem flatum iſtum extingues. Si verò aperueris, effrænis reddetur.* Sic ille. Senſit hoc contentioſa quædam mulier (apud Pontan. in Art. bellar. p. 1.) cui maritus iracundo ingenio cum merulas à ſe coëmptas daret aſſandas dicens: *Aſſa nobis hoſce turdos*, replicavit: *Merulas*

las appellas turdos? Reſpondit ille turdos eſſe. Negavit rurſum illa & merulas eſſe contendit. Tum maritus eam pugnis operit. Anno vertente cùm rediret dies ille, memor verberum mulier: *En, ait, hic eſt anniverſarius, quo me ob maledictas merulas obſeviſti pugnis.* Tum vir. Et adhuc negare audes *fuiſſe turdos*? Non dum ergo cedentem iterùm pulſavit. Ita quotannis eodem die, cùm ſimiliter loqueretur, ſimiliter vapulabat. Sic nimitum uxores facilè pacem eum maritis poſſent habere, ſi poſſent tacere. Tentavit aliquando Cteſiphon Sancratiaſtes calcitranti mulæ recalcitrare; ſed non mitigavit eam; imò ad impingendum calces denuò irritavit. Plut. de cohib. ira. Idem expectet uxor ſi in virum calcitret.

III. Communicatio bonorum conjugalium diſſipatio odij,

III. Proderit etiam ſi bona ſua inter ſe commtmia habeant, faciantque ut non ſit vir ebrius, mulier autem domi eſuriat: vir bene veſtiatur, uxor verò ſordeat: vir vino madeat, uxor aquâ vitam toleret &c. Iſta inæqualitas, ſicut & in alijs omnibus rebus, contentiones excitat & diſcordiam. Huic ut occurrant conjuges, omnia ſua communia habeant. Unde Plut. in præceptis connubialibus dixit: *Fælix futurum Conjugium ſi meum & tuum abſit*, h. e. ſi neuter Conjugum *ſuum* eſſe aliquid dixerit. In præcept. Connub. Quia nimirum *meum & tuum*, eſt cauſa omnium contentionum. Vnde duo illi ſenes apud Ruffinum in PP. apud Roſweidum l. 3. contentionem inter ſe de latere uno, in medio poſito, excitare non potuerunt, quia omnia ſua communia habuerunt. Dicente enim uno: *Non eſt tuus, ſed meus*; mox reſpondit alter: *Si tuus eſt, tolle illum.* Ac licet uxor plus dotis viro attulerit, quàm ipſe contulit, non ideò tamen dicere aliquid ſuum debet; quod oſtendit ibidem Plutarchus vini ſimilitudine, quod non deſinit appellari vinum, licet plus aquæ effuſum ſit. Ita enim quantolibet plus attulerit fæmina, quàm vir, hujus tamen redduntur omnia. An non is cuncta, quæ ſunt fœminæ, poſſidet, qui fœminam ipſam poſſidet, quique ejus dominus eſt? Vxori autem dicitur; *Sub viri poteſtate eris.* Certè ſi cogitarent Conjuges ſe unam eſſe carnem, viverent utique inter ſe ſicut Religioſi, qui nihil planè proprium, ſed omnia communia habent. Inſinuavit hoc illis Chriſtus, quando rogatus à Samaritana: *Domine da mihi hanc aquam*; quæ ſcilicet extinguit omnem ſitim; reſpondit Chriſtus: *Vade, voca virum tuum.* Ioan. 4. *quaſi opus eſſet cum eo communicare*, inquit ibi S. Chryſoſtom. Certè etiam Eva; poſtquam guſtavit pomum vetitum, & bonum eſſe ſenſit, mox communicavit viro ſuo: *Gen.* 3. quaſi metuens offenſam ſi è tam bono fructu non veſceretur & maritus. Samſon etiam ex invento ore leonis melleo favo tres partes, ſi Ioſepho credimus, detulit ad ſponſam. Quod etiam confirmat S. Ambroſius Epiſt. 70. cùm ait: *Abſtulit donum parentibus, ac puella futurum.* Viderint igitur viri, qui rem familiarem in popinis abſorbent, uxores interim & proles ſuas fami, nuditati, atque extremæ calamitati exponunt: quam inhumani & crudeles ſint. Dici de illis poteſt, quod *Thren.* 4. queritur Ieremias: *Filia populi mei crudelis, quaſi ſtruthio in deſerto*, qui, ut ait Iob. cap. 39. *dereliquit ova ſua in terra: obliviſcitur quod pes conculcet ea ut beſtia agri conterat. Duratur ad filios quaſi non ſint ſui.* Hujuſmodi viri tragicum exemplum recenſet Io. Benedict. l. 3. ſuæ Sum. cap. 7. in Appendice his verbis; *Quid paucos ante annos homini luſui & poculis addictiſſimo contigerit, hic minimè prætereundum. Hic cùm rem omnem in luſu & popinis conſumpſiſſet, eum aliquando potitantem adivit uxor, rei domeſtica penuriam expoſitura: ſed ſic eam verberibus excepit præſentibus compotoribus, ut ceu mortua ſit ibi relicta. Miſera tandem reſurgit, ac domum reverſa occurrit duobus puerulis, qui hinc inde veſtem illius apprehendentes vociferabantur: Da panem mater, mater fame perimus: jam jam biduum eſt, ex quo nihil ſumpſimus. Ah pueri mei inquit mater, undenam habebo? pater veſter expendit omnia. Quid agendum? Præſtat ſemel mori, quàm ſic fame languere, & unâ morte mille mortes redimere. His dictis velut deſperabunda confeſtim arripit cultrum, quo utrumque jugulat. Sub crepuſculum verò noctis maritus domum reverſus ebrius & reliquâ ſubſtantiâ exhauſtus lecto ſe committit. Quem ut ſomno ſopitum vidiſſet, eodem cultro, ea audaciâ, quâ Iudith Holoferni, etiam marito caput amputat. Morieris, inquit illa, cùm perverſa tua vivendi ratio ſit tua ipſius, & mea & puerorum noſtrorum ruina. Re palam factâ, ipſa à Magiſtratu comprehenſa facti veritatem fatetur. Et tandem morti adjudicata ſupplicium libenter ſubijt, habitâ prius ad Conjugatos monitione; nec ſic ſua in aleis & tabernis diſſiparent. En ut gula cum alea his quatuor mortem intulerit.* Sic ille. Videte Conjugati, quò tandem res deveniant, ſi lyra illa Concordiæ conjugalis non bene concinnetur? ſi diſſonore incipiat & tam inſuavem tonum reddere! Quare obteſtor vos, ut nihil magis cordi habeatis, quàm ipſam inter vos concordiam, quæ aliud non eſt, niſi duorum cordium unio. Cum hac unione ſtabitis: & ſine hac peribitis, ad inſtar Tyræi lapidis, qui cùm integer eſt, natat, diviſus verò mergitur, ut ſcribit Ariſtoteles de nat. rerum. cap. 12. Plin. l. 2. cap. 102. Ita & Oſeas cap. 10. prædicit: *Diviſum eſt cor eorum, nunc interibunt.* Denique Chriſtus ipſe dixit: *Omne Regnum in ſe diviſum deſolabitur.* Vt ergò ſtet Regnum veſtrum & familia veſtra, eſtote concordes.

EXHORTATIO XVIII.

Amor & concordia conjugalis commendatur Ex Charitate Paſithea.

PLutarchus, vir apprimè eruditus & Trajani Imp. Prætor in Illyrico, dicebat (apud Stobæum) *illas felices nuptias, à quibus Charites non exulant.* Fuerunt autem hæ Charites tres germanæ ſorores, Aglaia, Thaſia, Paſithea, quam alij vocant Euphroſyne, ita exſculptæ, ut ſeſe mutuo brachiis complecterentur, quaſi colligatæ & deſignabant gratiam & amorem mutuum, qui maximè requiritur inter ſponſum & ſponſam, Non abludit hæc Gentilium doctrina à doctrina Salomonis, quia Prov. 18. ait: *Qui invenit mulierem bonam, invenit bonum, & hauriet jucunditatem à*

Omnis Dea conjugibus ſummè neceſſaria.

Domino;

quâ vos, ô Neonymphi, contendere decet, vt exhibeatis iucundum Deo ſpectaculum, & coronas vobis paretis maiores & maiores, quibus alter alterum in cælo ſuperetis. Et vobis enim dictum eſt: Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod eſt in paradiſo Dei mei. *Apoc.* 2.

EXHORTATIO XIV.

Officia Coniugum mutua, in viro ſeminante & uxore pinſente.

Differentia viri & fœminæ.

NOn levis momenti eſt, quod in veteri lege Deus præcipit Hebræis Deut. 22. *Non induetur mulier veſte virili, nec vir vietur veſte femineâ.* Voluit enim dicere, virum non decere opera muliebria, nec mulierem opera virilia, vt exponit Sanctus Ambroſius in epiſt. ad Irenæum. 15. Nam vt rectè Oleaſter ibidem ait: *Corrumpere valdè communitatem ſolet, ſi promiſcua vaſa permittantur viris & fæminis. Alia ſunt, quæ virum, alia quæ fæminam decent. Decet fæminam colus, decet acus, reiq́; domeſtica cura. Sunt etiam ſua munia viro, quæ ſi confundantur & miſceantur, ordo deſtruitur, & politia evertitur. Quamobrem officia ſua curet.* Si qua mulier gladio ſe accingeret, aut ſclopo humeros oneraret: vir econtrà colum ſe exponeret? Huiuſmodi morem ferunt fuiſſe in Orientali Provincia Tien, alijs Tiben, vbi vxores externa negotia tractabant, viri autem domi infantes fovebant, penſa ducebant, & ſimilia, quæ mulierum ſunt, agitabant, teſte Marco Paulo & Odorico, apud Beroſium, tit. *Coniugium.* Quære quid poteſt eſſe turpius magiſque ridiculum? Sciendum igitur vobis eſt, novi Pater & Materfamilias, quæ ſint veſtra munia. Ea verò explicat Chriſtus Dominus in duplici illa parabola, de grano ſinapis & fermento. *Matth.* 13. vti annotavit D. Petrus Chryſolog. ſer. 99. ſcribens: *Vir in agro ſinapis granum ſerit, domi mulier fermentum procurat, & panes præparat alimonia; quia virum foris expectat labor, intus mulierem domeſtica cura conſtringit.* Quapropter iuxta hanc vtramque parabolam vnius & alterius officium examinemus pro ſolatio & documento coniugum.

I. Officium viri & fœminæ.

I. Viri agricolæ eſt fortis in agro & ſylvis laborare, nec non forenſibus negotijs operam dare: vxoris eſt domi hærere, farinam miſcere, panes ac cibos parare, aliaque domeſtica negotia curare; quod docetur illâ parabolâ; quam, ni fallor, ob cauſam Adam extra Paradiſum ruri; Eva intra paradiſum, quaſi intra domum efformata fuit. Quo etiã ſpectant duæ illæ parabolæ Chriſti. *Luc.* 15. vna de ove perdita, foris quæſita, à viro; altera de drachma amiſſa, & reperta in domo à muliere. Foris ergo negotiari & panem quærere iubẽtur viri: mulieres verò domi. Quod etiam natura ipſa dictare viro voluit, cùm ipſi barbam ſeu pilos circa mentum dedit, non mulieri; quia illum foris agere, & cæli iniurias, ventos, imbres, nives, frigora ſuſtinere, hanc verò domi manere oporteat; vti notavit Galenus de uſu partium. Huius doctrinæ exemplum adducit S. Ambroſius l. 1. de Abraham c. 5. in Abrahamo & Sara, cùm ad eos diverterunt tres illi peregrini; erant autem Angeli. *Ante tabernaculum*, inquit, *vir hoſpitum explorat adventum: intra tabernaculum Sara tuetur fæmina verecundiam & opera muliebria tuto exercet pudore. Foris maritus invitat, intus Sara convivium adornat. Nec ſolùm ipſe feſtinat Abraham, ſed etiam feſtinandum dicit uxori ſociam devotionis oſtendens, nec fide diſparem.* Proptereà Deus benedictionem domui illi impertijt, filium promittens, quia vterque coniux munus ſuum explevit. Naturam igitur invertunt viri, cum ea omittunt, quæ foris agenda ſunt: mulieres viciſſim, cùm in alienas domos irrepunt, & foris vagantur, quæ domi portæ teſtitudines eſſe deberent; quâ infamiâ notat Ægyptios Pomponius Mela, aſſerens mulieres eorum foris agere negotia, & forum frequentare: viros intra domum penſa ducere: illas in humeris, viros in capita onera geſtare; quod quàm abſurdum ſit, natura ipſa oſtendit.

II. Boni patrisfamilias officium.

II. Viri eſt ſemen in agro ſpargere, h. e. ſalutaria monita familiæ inſtillare, adeò vt Sanctus Auguſtinus *tractat.* 51. *in Iohan.* quaſi Epiſcopale ei officium in domo ipſius deferat, quo *ſuos omnes admoneat, doceat, hortetur, corripiat, impendat benevolentiam, exerceat diſciplinam.* Porrò Epiſcopi pedum ſeu paſtoralem baculum gerunt, qui, vt Durandus in Rationali ſuo exponit in capite uncum, in pede cuſpidem gerit. Uncum ad morigeros ſubditos attrahendos, cuſpidem ad pervicaces & rebelles depellendos. Idem hoc officium boni patrisfamilias eſt. Bonos ad familiam ſuam accerſat, reprobos expellat, exemplo Davidis, qui *Pſalm.* 100. ita loquitur: *Perambulabam in innocentia cordis mei in medio domus meæ.* Utique ad luſtrandam familiam, & quo regimine? *Non adhæſit mihi cor pravum: declinantem à me malignum non cognoſcebam. Detrahentē ſecreto proximo ſuo hunc perſequebar. Superbo oculo & inſatiabili corde, cùm hoc non edebam.* Denique *Non habitabit in medio domus meæ, qui facit ſuperbiam*, ait. Hos igitur domo excluſit, quos ergo recepit? *Oculi mei ad fideles terræ, vt ſedeant mecum: ambulans in via immaculata hic mihi miniſtrabat.* Huiuſmodi etiam Paterfamilias fuit Thomas Morus, Angliæ Cancellarius & auctoritatis Apoſtolicæ defenſor, qui familiam ſuam adeò in virtute & pietate inſtituit, vt de ea ſcripſerit Eraſmus Rotherodamus: *Domus Mori ſchola eſt & gymnaſium Chriſtianæ religionis*, teſte Staplet. in Vita Mori.

Porrò ſemen diſciplinæ, quod in familia ſeminandum eſt, granum Sinapi ſit, h. e. efficax & nervoſum, cum acrimonia, & metu caſtigationis, nec non bono patrisfamilias præeuntis exemplo conjunctũ; quod tamen materfamilias mitigare & farina aſpergere debeat: ſicut Eſther Regina blandâ oratione placuit iram Regis Aſſueri; familia in hero quidem ſentiat patrem ſeverum, in hera verò matrem piam.

III. Paterfamilias ſit impiger ſicut Iacob.

III. Viri patrisfamilias eſt labore & agriculturâ ſuâ familiam ſuſtentare; (quod monet illa ſeminatoris parabola.) Eò enim ſpectat quod Apoſtol. *ad Eph.* 5. ſcribit: *Nemo unquam carnem ſuam odio habuit, ſed fovet & nutrit eam.* Uxorem

ſcilicet

ſcilicet de qua loquitur; nec non & familiam, quæ membra Patrisfamilias ſunt. Vnde qui familiam alit & conſervat, ſeipſum alit & conſervat: & niſi hanc ſuſtentet, ſeipſum perdit. Præclarè id ipſum docet Sapiens Prov. cap. 24. *Diligenter exerce agrum tuum, ut poſtea ædifices domum tuam.* h.e. ut familiam augeas prole, ſervis & opibus; ſicut exponit Janſenius. Alioquin eveniet ei, quod idem Salomon pigro prædicit Proverb. 6. *Paululum conſeres manus, & veniet tibi quaſi viator egeſtas, & pauperies quaſi vir armatus. Si verò impiger fueris, veniet ut fons meſſis tua, & egeſtas longè fugiet à te.* Hujuſmodi impiger Pater familias fuit Jacob Patriarcha, qui *Gen.* 35. ſe ſuoſque domeſticos ad laborem pium excitans: *Surgite*, inquit, *& aſcendamus in Bethel, ut faciamus ibi altare Deo*, h.e. ſacrarium ad orandum & ſacrificandum. Non ait: Surgite & aſcendite, ſed *Surgite & aſcendamus*, ſeipſum præbens in ducem & ſocium operis faciendi.

Vxor porrò juvet maritum in alenda & conſervanda familia, ut dum ipſe foris agrum excolit, ipſa interim domi farinam miſceat & panis pinſat, quibus maritum feſſum ex agro reverſum, prolem quoque ac familiam reficiat. Idcircò enim è latere Adæ formata eſt, ut latus ejus ſtipet & quaſi feſſum ſuſtentet; Vnde in adjutorium viri creata eſt; quod Chaldæus ita vertit: *Faciamus ei quaſi ſuſtentaculum, quod ſit penes eum*: quale ſcilicet gerunt in manu, qui graves ſarcinas portant, ſcipionem aut fulcrum, quod ſupponunt ſarcinæ, & beneficio illius ſubinde interquieſcunt. Quam ob cauſam etiam à S. Chryſoſtomo homil. 26. in lib. ad Corinth. *Portus viri* appellatur, in quem ſe recipiat ex laborioſa navigatione. *Portus*, inquit, *eſt mulier, & maximum ſecuritatis remedium.* In portu expectantur naves onerariæ, & bombardarum læto excipiuntur ſonitu buccinisque, ita uxor virum è laboribus revertentem & feſſum cum omni humanitate ſuſcipiat menſâ inſtructâ, lecto compoſito, hypocauſto calefacto, &c. Sic mutuis obſequijs ædificabunt domum ſibi, nec non altare Deo.

IV. Velle viri ſit & velle uxoris.

IV. Viri eſt cum uxore bene conſentire; uxoris verò, ad viri voluntatem ac mores ſeſe conformare, quod videre eſt in propoſita parabola; ſi quidem vir Sinapi, granum acerrimi ſaporis, ſeminaſſe: mulier verò fermentum, & ipſum valde acidum miſcuiſſe farinæ dicitur. Vterque igitur conjux circa rem conſimilem, amaram ſcilicet ſe occupat: vir ſinapi in agrum, mulier fermentum in farinam mittit: uterque ad parandum victum intentus eſt. Cæterùm prius inducitur vir ſeminans, poſtea mulier pinſens, quaſi viri exemplo mota & ipſa operari in ſimili ſtudio cœperit. Id quod decet uxores, ut maritis ſuis in rebus honeſtis ſeſe accommodent; uti monet Ariſtoteles in Oeconomicis: *Exiſtimare debet uxor*, inquit, *mores viri eſſe legem, & formam vitæ ſuæ impoſitam ſibi à Deo.* Quare ſi ad rem Divinam Sanctus, Confeſſionem, communionem, aut concionem pergat vir, comitetur eum uxor. Propterea & huic & illi ſuam utrique propoſuit parabolam Chriſtus; de viro unam, de muliere alteram. Alibi etiam Samaritanæ petenti aquam vivam, reſpondit: *Voca virum tuum* Joan. 4. quaſi æquitas poſtulet, ut mulier non ſine viro cæleſtis doctrinæ aquam biberet, cùm ſint una caro. Enituit hæc vnanimitas in Eliſabetha & Zacharia conjuge. Quæritur ab illa, qui veller appellari filium, & reſpondet: *vocabitur Ioannes.* Interrogatus etiam Zacharias, & in idem nomen conſpirans exclamat: Joannes eſt nomen ejus. *Luc.* 1. Sic, Chriſtiani conjuges unam habeant vocem, unum cor & animum.

V. Ethymologia viri & mulieris.

V. Denique viri eſt, labores in ſe ſuſcipere: leviores uxori permittere. Ideò vir arans foris; mulier autem domi pinſens proponitur: & ille quidem terram, hæc farinam ſubigens. Neque hoc mirum videri debet, cùm natura viro majores vires dederit; ideoque apud Latinos vir à *vi* & viribus nomen obtinuerit: mulier verò à mollitie, quaſi *mollier* nuncupata ſit, teſte Varrone. Turpe & prodigioſum foret, ſi vir domi ad colum ſederet, uxor foris pugnans arma gereret; vel ſi vir fermentum farinæ commiſceret, uxor ſtivam tenens aratro terram proſcinderet. Hoc enim multum, illud parum laboris habet. Quam ob cauſam, ni fallor *Pſalmo* 127. comparatur uxor viti, maritus autem oleæ. *Vxor tua ſicut vitis abundans in lateribus domus tua: filij tui ſicut novella olivarum in circuitu menſæ tuæ.* Vitis fragile lignum eſt, ideò hyemali frigore facilè læditur: Unde alicubi per hyemem terra operienda eſt. Olea verò duriſſimo ac fortiſſimo ligno conſtat, ideoque tam hyemali quàm æſtivo tempore viret, nec frigore necatur. Unde antiquis æternitatis typus fuit, teſte Pierio, in hierogl. Rectè igitur uxor viti, vir oleæ comparatur; quia illa velut infirmior, fovenda calore & ſublevanda fulciendaque, ob partus labores, proles lacte nutriendos, &c. Hic autem velut robuſtior auſteritatem frigoris, & labores duriores faciliùs ferre poteſt. Jure igitur hos ſuſcipere in ſe, leviores verò in uxorem rejicere debebit. Quod ſi fiat, quid ſequetur? ſubdit Pſalmiſta: *Ecce ſic benedicetur homo, qui timet Dominum. Benedicat tibi Dominus ex Sion & videas bona Ieruſalem omnibus diebus vitæ tuæ. Et videas filios filiorum tuorum: pacem ſuper Iſrael.* Quam enim benedictionem vobis quoque novis conjugibus precor & exopto.

EXHORTATIO XV.

Cur ſæpè inſalitia ſint conjugia, ex deficiente in nuptiis vino.

Sæpiſſimè extremi gaudij nuptialis luctus occupat.

SOlent quidem nuptiæ cum lætitia celebrari, choreis exhilari, dulciarijs & delitijs conditi, uti de ſe quoque teſtatur Sponſus ille cæleſtis Cant. 5. *Comedi favum cum melle meo, bibi vinum cum lacte meo.* Verùm ea lætitia brevi admodum durat, & quod pejus eſt, ſæpè in triſtitiam & luctum nimis citò deſinit. Quemadmodum enim in nuptijs illis Canæ

art. 9. *Primò quia naturaliter homo debet quandam honorificentiam parentibus & cognatis, in tantum, quod apud antiquos, ut Valerius Maximus refert, non erat fas filium ſimul cum patre balneari*, nec ſe invicem nudos conſpicere. Secundò, quia perſonas ſanguine conjunctas neceſſe eſt adinvicem ſimul converſari, ſicque continuò haberent occaſionem luxuriæ, nimiſque emolleſcerent. Tertiò, quia per hoc impediretur multiplicatio amicorum, ut docet S. Auguſtinus l. 15. Civit. cap. 16.

IV. Ratio. Matrimonium citra parentum voluntatē contractū.

IV. Quando contra voluntatem parentum, rationabiliter invitorum, vel reclamantium filij aut filiæ ſe deſpondent. Ratio, quæ id ſuadet, eſt, quia parentes meliùs intelligunt, quid liberis expediat, remque maturius expendunt, quàm ipſi. Unde S. Ambroſius *Epiſt.* 43. ait: *Maturiore conſilio puella filio à parente traditur*, Ad hæc irreverentiâ quâdam afficiunt parentes, qui rem tanti momenti inſcijs vel invitis illis adoriuntur; imò & injuriam eis faciant; quia dant parentibus nepotes & hæredes, quos ipſi nolunt: quemadmodum offendit parentes ſuos Eſau, cùm invitis illis duxit alienigenas, *Gen.* 26 adeò ut Rebecca mater dixerit: *Tædet me vitæ meæ propter filias Heth* (quas acceperat Eſau) *ſi acceperit Iacob uxorem de ſtirpe hujus terræ, nolo vivere. Gen.* 27. Propterea Scriptura curam elocandorum liberorum ſemper commendat parentibus; quorum conſilio ſtetêre in hoc boni quique filij, Iſaac, Rebecca, Samſon.

Verùm ſi quis jam contraxit matrimonium, licet parentibus meritò invitis, ratum erit matrimonium, nec à quoquam irritari poteſt: parentes etiam filijs ſuis errorem meritò condonant, eò quòd unuſquiſque ſibi non alteri uxorem accipiat. *Quemadmodum enim tibicen ſibi ad proprium tonum deligit tibias: nauclerus pro ſuæ navis magnitudine remos: ſic oportet ut deligat conjux conjugem*, ajebat Callicratidas apud Stobæum ſer. 65. Ideò S. Ambroſius ep. 43. cit. ad Siſinnium hortatur illum ne iraſcatur filio, quòd de invito duxerit uxorem. *Fuit quod ſuccenſeres filio*, inquit, *ſed fuit etiam quod remitteres, qui ſibi uxorem elegit. Acquiſiviſti filiam ſine electionis periculo. Si bonam duxit, tibi acquiſivit gratiam: ſi erravit, recipiendo meliores facies, refutando deteriores. Maturiore quidem conſilio puella filio à patre traditur, ſed majore obſequij propoſito à filio ad patrem ducitur; & à viro lecta ingreditur ſoceri domū, dum metuit, & filius diſplicere judicium ſuum & nurus miniſterium.* Et libro de Virginibus? *Cui licet maritum eligere, non licet Deum præferre?* Denique libera eſſe debent matrimonia, nec ulli obtrudenda eſt uxor, aut maritus: ne, ſi is contractus ſiniſtrum ſortiatur exitum, alteri quàm ſibi ipſi quiſque culpam adſcribat. Nec unquam bene ſuccedunt coacta matrimonia; uti ſcitè Plautina illa in Sticho panegyris dixit.

Stultitia eſt pater, venatum ducere invitos canes:
Hoſtis eſt uxor invita, quæ ad virū nuptum datur,

Propterea Apoſtolus 1. Cor. 7. dixit: *Cui vult, nubat. Id eſt*, inquit in eum textum D. Ambroſius. *Quem ſibi aptum putaverit, illi nubat: quia invitæ nuptiæ ſolent malos proventus habere.*

V. Ratio. Matrimonium malo fine initū.

Quando malo fine matrimonium contractum fuit. *Si enim oculus tuus ſimplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebroſum erit*; ait Dominus *Luc.* 11. Oculus hic intentio eſt, quaſi bona fuerit, totum matrimonij ſtatum condecorabit ſecundabitque: ſin verò mala dehoneſtabit & pervertet. Si enim oculos direxeris, mi ſponſe & ſponſa, ad elegantem corporis ſpeciem, ad opes, ad honores, aliosque ſcopos ſimiles, procul aberrabis, & te ipſum graviter feries. Quorſum igitur collimandum? Audi cæleſtem ſponſum loquentem ſponſæ Cant 4. *Vulneraſti cor meum ſoror mea, ſponſa mea in uno oculorum tuorum.* Ad ſponſum ergo cæleſtē dirige aciem tuam, ſed uno tantum oculo, ut ei ſoli placeas, ejus unius gloriam quæras: ne ſi ad plura collimet oculus & in varia diffundatur, à ſcopo ſuo aberret; quam ob cauſam ſagittarij etiam non niſi uno oculo dirigunt ſagittam, *& fabros ſæpè vidiſſe videor altero oculo meliùs ad amuſſim ligna dirigere*, inquit Lucianus in Icaromenip. Ille igitur ſponſus fæliciter inchoabit & ſtabiliet nuptias ſuas, qui unico ſolum oculo ad Dei gloriam aſpiciet, ut cum eis benedictione proles acquirat, quæ cœleſtes ſedes repleant, Deumque æternum laudent. Hunc ſcopum & hunc finem Deus propoſuit primis noſtris parentibus, cùm dixit *Gen.* 1. *Creſcite & multiplicamini, & replete terram & ſubjicite eam.* Ut enim advertit ibi S. Chryſoſtomus, primum illud, *Creſcite & multiplicamini*, etiam brutis dictum eſt, ſed poſtremum hoc: *ſubjicite eam*, ſolis hominibus; qui nimirum, ut Rupertus Abbas ibidem ait: *Primum quidem commune eſt electis & reprobis, qui omnes eodem modo naſcendo pariterque vivendo replent terram Sed in eo diſcernuntur, quod ſequitur: Et ſubjicite eam. Soli namque electi, quorum eſt terra viventium, hanc terram, quam corporibus repleverant, libertate animorum ſibi ſubjiciunt. Quippe qui ſolum Deum præponentes terrena omnia fortiter contemnunt.* Quando igitur perſpeximus, quas ob cauſas ſæpè lætiſſimæ etiam nuptiæ deſinant in planctum, vinumque nuptiarum degeneret in lachrymas, viderit unuſquiſque ne in hos ſcopulos impingat. Invitet Chriſtum ad nuptias; & ipſius gloriam, ſi non prorſus unicam, ſaltem primario ſibi prævigat; ut ita nunquā deficiente vino ſemper lætetur ac denique palmam in cœlo victor obtineat.

EXHORTATIO XVI.

Tria Matrimonij bona temperantur annexis miſeriis. uti mel Samſonis apum aculeis.

QVoniam uſu receptum eſt adhibere in nuptiis paranymphum, qui ſponſam adducat ſponſo, ad exemplum ipſius Dei Creatoris noſtri, qui Evam matrem noſtram adduxit ad Adamum, dabo vobis, novi Conjuges, ego hujuſmodi paranymphum ſanè fortem & florentem, & quod caput eſt, nuptiarum expertum Samſonem, qui non modo ſponſam ducere ad ſponſum, ſed etiam per amorē agglutinare poſſit.

Ducturus ille ſponſam è terra Philiſtinorum, deſcendit cum parentibus in Thamnatha nuptias celebraturus. Sed ecce in ipſa via occurrit ei leo ſævus & rugiens, quis hic non metueret? quis à nuptijs non reſiliret? Verùm quia Spiritus Dei irruit in Samſonem apprehendit ille leonem & dilaceravit atque diſcerpſit eum. Poſtliminio reverſus ad eundem locum reperit in ore leonis examen apum cum favo mellis; quem ex parte ipſe comedit, ex parte ad parentes detulit. Ita habetur *Iudic.* 14. Quod ſponſo Samſoni contigit, hoc & ſponſis alijs contingere videtur. Ad nuptias illi properant, ſed in ipſo ſuo itinere leonem obvium habent, ſævum & rugientem ac dira minitantem; quem deſcribit Apoſtolus 1. *Cor.* 7. cùm de nupturientibus ait: *Tribulationem carnis habebunt huiuſmodi*, curas ſcilicet & labores cum vxore, liberis, vicinis, propriâ carne, &c. Quid igitur? reſiliendúmne à cœpto matrimonio & divertendum alio? Non ego dico hoc; ſed ſuadeo arripiendum eſſe leonem ac dilaniendum. Gerit enim in rictu oris, licet formidando, aliquid dulcedinis, & mellea quædam bona, coniuncta matrimonio, tametſi non ſine apum aculeis. Quæ nunc exponemus.

Bonum nuptiale tripartitum.

Tria nuptiarum bona enumerant Theologi cum D. Auguſtino lib. 9. de Gen. ad lit. c. 7. ſcil. fidem, prolem, Sacramentum. *Bonum nuptiale*, ait Auguſtinus, *tripartitum eſt, fides, proles, Sacramentum.* Primò, *in Sacramento attenditur vt coniugium ſeparetur*, ait idem: quemadmodum & Chriſtus ab Eccleſia numquam ſeparatur; cuius conjugij ſignum, ideoque Sacramentum eſt matrimonium, à Chriſto ita nobilitatum & gratia confortatum, vt in hoc ſtatu indiſſolubili conjuges ſuavius cohabitent, & fortius perſeverent; quod abſque peculiari Dei gratia difficillimum peneque impoſſibile foret, vti agnoverunt Chriſti Diſcipuli *Matt.* 19. cum auditâ coniugij inſolubilitate dixerunt. *Si ita eſt cauſa hominis cum vxore, non expedit nubere.* Propterea Chriſtus in nuptijs Canæ vinum ex aqua fecit, vt oſtenderet matrimonium, ante adventum ſuum non niſi hydriam aquâ frigidâ plenam fuiſſe: per ipſum verò in vinum, quod corroborat & lætificat hominem, ſuaviſſimum converſum eſſe. De conjugijs veteris legis dici jure poterat; *Vinum non habent.* Modò verò dici poteſt: *Haurite nunc, &c. Tu autem ſervaſti bonum vinum vſque adhuc.* Ioa. 2. Cæterùm noſtri coniuges dent operam in primis, vt corda ſua diſponant ad percipiendam illam ſingularem gratiam: diſponant, inquam per Confeſſionem & Communionem: evacuent ab omni peccati gravis affectu. Quomodo enim hoc oleum pretioſum recipietur in eo vaſculo, quod aquâ ſordidâ repletum eſt? quomodo hoc balſamum in fœtente teſta? Deinde obarment ſe fortiſſimo propoſito non egrediendi ex hoc ſtatu tam ſancto, qui ſanctiſſimæ illius & quidem duplicis coniunctionis, Dei filij cum humana natura rurſum Chriſti cum Eccleſia, ſignum eſt & Sacramentum. Imitentur pugilem illum Democratem, qui vt refert Ælianus l. 4. var. hiſt. cap. 15. *Cùm ex pedibus laboraret, ad certamina venit: & conſiſtens in ſtadio deſcripſit ſibi circulum, & jubebat adverſarios, vt ſe expellerent extra lineam. At illi cùm nequirent, victi ſunt, & ipſe cùm bene & fortiter in ſtatione ſua perſtitiſſet, coronam ſecum deportavit.* Intràſtis & vos, ô Coniuges novi in huiuſmodi ſtadium, & deſcripſiſtis vobis circulum inviolabilis coniugij, è quo egredi non liceat. State igitur & armate vos firmiſſimo propoſito, hinc non egrediendi in quacumque adverſitate, nec pedem inde movendi, donec alterum mors expellat. Irruet in vos Spiritus Dei, quemadmodum & in Samſonem, vt poſſitis leonem illum *tribulationem carnis*, diſcerpere & ſuperare. Indeque mei cæleſtis conſolationis extrahere.

II. Fides qua vnus alteri obligatur.

II. Secundum eſt fides, quâ conjux conjugi adſtringitur, vt ipſi adhærere in thalamo, deinde aſſiſtere in rebus tam in adverſis, quàm proſperis obligetur. Quæ duo ſuum mel habent. De priore fide ſeu fidelitate ait Salomon Proverb. 5. *Bibe aquam de ciſterna tua, & fluenta putei tui.* Quæ nam hæc ciſterna & puteus? id explicat mox, cùm ſubdit: *Lætare cum muliere adoleſcentiæ tuæ.* De hac etiam loquitur Apoſtolus 1. *Cor.* 7. cùm ait: *Propter fornicationem vnuſquiſque uxorem ſuam habeat, & vnaquaque virum ſuum habeat.* Subdit tamen: *Hoc autem dico ſecundùm indulgentiam, non ſecundùm imperium.* Quem textum explicans Sanctus Chryſoſtomus hom. Quales vxores ſint ducendæ, ait: *Non dixit vt evitetur paupertas, & parentur divitiæ, ſed quid; vt ſcortationem evitemus vt moderemur concupiſcentiam, vt vivamus ſobriè, vt Deo placeamus, contenti vxore propriâ; hoc nobis affert conjugium, hic eius fructus, hoc inde lucrum eſt.* Hinc matrimonium à Sancto Gregorio appellatur portus navigantium, in quem à fluctibus ſe recipere poſſunt. *Admonendi ſunt cælibes*, inquit 3. par. Paſtor. admon. 28. *vt ſi tentationum procellas cum difficultate ſalutis tolerant, conjugij portum petant*, ne videlicet caſtitatis naufragium ſubeant. Comparatur & ibidem civitati parvæ Segor, in quam ſe recipit Loth ab incẽdio Sodomæ, poſtquam recuſavit aſylum in monte quærendum, Gen. 19. *Sodomam fugere*, ait Gregor. loco cit. *eſt illicita carnis incendia declinare: altitudo verò montium munditia eſt continentium.* Segor ſeu *parva* (id enim ſonat Segor) civitas eſt conjugium, poſita in humili loco, non in monte continentiæ. Vnde ſubdit Gregorius: *Quaſi parvam civitatem inveniunt coniugati, in qua ab igubus defendantur; quia conjugalis hac vita non quidem in virtutibus mira eſt, ſed ea à ſupplicijs ſecura.* &c. Propterea etiam civitas Segor *dicitur iuxta eſſe, & tamen ad ſalutem tuta perhibetur, quia conjugalis vita nec à mundo longè diviſa eſt, nec tamen à gaudio ſalutis aliena*, ait Gregorius ibidem. In hac ergo civitatula bibant conjugati aquas ſuas, ſed bibant ſoli, nec admittant alios; vti ſubdit *Prover.* 5. Sapiens: *Habeto aquas tuas ſolus, nec ſint alieni participes tui.* De poſteriore fide, quâ alter alteri ad aſſiſtendum obligatus eſt, quæque etiam ſuum mel habet ſpecioſè loquitur Eccleſiaſticus cap. 36. in hunc ramum: *Qui poſſidet mulierem bonam, &c.* hoc eſt, *incipit fieri adiutorium, ſecundùm illum eſt, & columna, vt requies*, vel vt eſt in græco, *columna requietis*; tum

III. Mortigeri filij Leti. tia parentum.

quia

quia dum vir domo abeſt, ſecutus eſt de re familiari, quæ tam uxori cordi eſt, quàm ſibi; tum quia cum peregrè domum redit, uxor in ſolatio eſt; tum deniq; quia in ipſa ſolidè ſubſiſtit & conquieſcit, quia alioquin forſan vagam ageret vitam. Poſthæc addit Sapiens: *Vbi non eſt ſepes, diripietur poſſeſſio: & ubi non eſt mulier ingemiſcit egens*, Itaque uxor eſt quaſi ſepes & vallum facultatum viri; ſine quo diripiuntur ejus bona; ut experiuntur viri cælibes. Facit ergo juvatque uxor ad ditandum maritum. Neque ſolum hoc, ſed prætereà inſervit & aſſiſtit illi in neceſſitatibus. Nam ut ait Eccleſiaſtes cap. 4. *Melius eſt duos eſſe ſimul, quàm unum: habent enim emolumentum Societatis ſuæ. Si unus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ ſoli, quia cum ceciderit, non habet ſublevantem ſe. Et ſi quiſpiam prævaluerit contra unum, duo reſiſtent ei.* Habent ergo, ut dixi, mel ſuum conjugati; non tamen ſine aculeis apum, quæ ſimul cum melle illo repertæ fuerunt à Samſone in ore leonis. Poſſunt enim ſibi auxilium ferre, ſi induſtrij & concordes ſint: poſſunt & perniciem afferre, ſi ignavi & diſcordes ſint. Scimus enim vulgare illud: **Zwey konnen mehr hunger leyden/als einer.** Unius enim calamitas etiam alterum affligit: & ſi ambo calamitoſi ſint, quis aſſiſtet illis? ſint ergo uterque ſæpes & vallum, domorum ſuarum, niſi pro melle aculeos experire velint. Hæc & alia plura incommoda expendentes ij, qui cælibatum eligunt, *non emunt tanti pœnitere.*

III. Morigeri filij Lætitia parentum.

III. Eſt Proles, & hæc præ dulce mel: quæ & ipſa tamen multum ſæpè fellis parentibus propinat. Nam, ut ait Sapiens Prover. 10. *Filius ſapiens lætificat patrem, filius verò ſtultus mæſtitia eſt matris ſuæ.* Et rurſum cap. 15. *Filius ſapiens lætificat patrem, & ſtultus homo deſpicit* (hoc eſt deſpici facit) *matrem ſuam.* Quis autem eſt filius ſapiens, niſi qui honeſti tenax? quis ſtultus, niſi qui corruptis moribus? Optimus ille filius Iſaaci, Jacob, dulciſſimum mellis favum attulit parentibus (quemadmodum & Samſon partem favi tulit patri & matri) quando ſe morigerum & innocentem exhibuit. Vnde pater cum gaudio in ejus benedictionem prorupit hiſce verbis: *Ecce odor filii mei, ſicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus* Gen. 27. Fuit autem hic odor non tam veſtimentorum, quàm virtutum, quæ in filio redolebant, quaſque exponit Sanctus Ambroſius lib. 2. de Iacob & vita beata cap. 1. *Quam continens erat parcimoniæ, qui cibum ſibi paratum non expetivit, ſed petenti fratri ſine dilatione conceſſit, à quo primatum benedictionis accepit? Quàm pius erga parentes, ut præferri germano ſeniori, materno affectu mereretur & paternæ benedictionis munere ſacraretur? Quam religioſus, ut fratrem recuſaret lædere? quam reverens parentum & honorificus, ut matri, quod jubebat, non poſſet negare?* Sic Ambroſius. Hæ ſunt veſtes filiorum, quæ recreant parentes: hoc mel, hic favus, qui dulciter illos paſcit. Ita pavit patrem filius ille nobilis, qui nuper Liſabonæ cum maximo comitatu deductus ad cænobium, & admirabili alacritate mundo valedicens, religionique ſeſe mancipans, tam ſuavi odore patrem ſuum afflavit, ut is in lachrymas prorumpens diceret: *Alius jam nunc ero: novam inſtituam vitam, atque filii pater*; uti refert P. Fernandius in *cap. 21. Geneſ.* teſtis facto præſens. Sic etiam Sanctus Auguſtinus quaſi melleo favo recreavit matrem Monicam, quando non ſolùm è Manichæo Catholicus, ſed etiam religioſus factus eſt. Exinde enim mater jam nil amplius in mundo deſiderans, mori exoptavit. In confeſſ. S. Auguſtini.

Cæterùm hoc mel ſæpè in fel convertitur parentibus, quando vident perverti filios, teſte Salomone Proverb. c. 8. *Dolor patris, filius ſtultus.* Id quod ipſe in filio ſuo Roboamo quaſi prævidens ſenſit; unde & dixit: Deteſtatus ſum omnem induſtriam meam, quâ ſub ſole ſtudioſiſſimè laboravi: habiturus hæredem poſt me quem neſcio, utrùm ſtultus an ſapiens futurus ſit. *Eccleſiaſt.* 2. Quid ſi ſciviſſet ſtultum futurum & regnum perditurum?

Quare, ô novi Conjuges, omnem movete lapidem, ut liberos, quos cum tempore habituri eſtis, in timore Dei educetis; atque ita mel ſuave ex ore illius leonis, qui tribulat vos, extrahere & cum ſponſo cæleſti dicere poſſitis: *Comedi favum meum cum melle meo.* Cantic. 5. Vniverſim denique obſervate diligenter id, quod Salomon Prov. 16. monet: *Mel inveniſti comede quod ſufficit, ne fortè ſatiatus evomas illud.* Omne nimium vertitur in vitium, & muſcæ quæ nimis avidæ mellis, involant in illud, inviſcatæ hærent pereuntque. Deinde mel ſæpè continet intra ſe apes emortuas, quæ mel acerbum reddunt. Ita Sanctus Chryſoſtomus homil. 2. in Marcum: *Mel*, inquit, *videtur hinc inde confectum eſſe de floribus, ſed ſi reſpicias inter ipſos flores, & cadavera & putredines habet. Mel igitur videtur quidem eſſe, ſed diſcrimen reſpicias, mortiferum eſt.* Certè in melle conjugali cadavera etiam latent: Jam moritur filius, jam filia jam pater, jam mater: ô quantum hic fellis & amaritudinis! Quam ibi ſæpè auditur: *Beatæ ſteriles, quæ non pariunt!* Quapropter revocate in memoriam Balaam illius apologum, de unicorni, qui inſecutus fugientem hominem, impulit in foveam altiſſimam plenam mortiferis ſerpentibus. Porrò in ipſo caſu arripuit homo ramum fortiterque tenuit, nec in foveam decideret: dum ita pendulus hæret; videt mellis aliquid è ramo deſinere, quo ſe recreavit & vires refecit. Cæterùm vidit: etiam ſupernè duos mures album & nigrum, ramo adhærentes denteſque infigentes, quo nimirum ramum ab arbore reſecarent. Refert D. Damaſcenus in vita Balaam & Joſaphat. Talis eſt vitæ veſtræ curſus. Vnicornis eſt mors quæ fugientem hominem undique perſequitur. Cadit homo in foveam, dum quotidie aliquid de vita ſua perdit & morti appropinquat. Interim melle aliquo fluxuque temporalis vitæ dulcedine ſeſe ſuſtentat: Sed ecce duo mures, dies & nox, albus & ater, vires corporis continuò debilitant, donec omnino reſecent. Et quid vobis ſupereſt, niſi ſepulchrum, quod omne hoc mel abſorbet? Memores igitur eſtote mortis, ne nimium ſatiati melle conjugali evomatis illud magno veſtro damno: quod à vobis avertat Deus.

EXHORTATIO XVII.

Concordia inter Conjuges, velut ſuavis Lyra ſonus, quâ ratione parandus & conſervandus. Ex antiquorum ſomnio.

Lyra concordiæ ſignum.

ANtiqui crediderunt, ſi quis nuptiarum tempore lyram in ſomnio vidiſſet, concordiam inter novos Conjuges ſtabiliendam per eam deſignari, teſte Pierio l 47. Hierogl. propterea, quod lyra ſuis numeris conſtans concinum ſonum reddat: quemadmodum & in conjugio nihil ſuavius reſonat, quàm concordia conjugum; ut teſtatur S. Chryſoſt. hom. 38. in *Gen.* in hunc modum. *Quando concordia & pax & vinculum dilectionis cum muliere & viro fuerit; omnia ſimul affluunt bona, & nullis inſidijs expoſiti ſunt, magno & inexpugnabili quodam muro circumdati, ſuâ juxta Dei præceptum concordiâ. Hoc ferro fortiores eos reddet, hoc omnibus divitijs magis locupletabit, hoc ſupernam eis gloriam conferet, hoc & Dei benevolentiam eis ubertim conciliabit. Tunc & filij, qui naſcuntur, virtutem ſequentur, quos imitabuntur & ſervi & undequaque domus florebit, eritque multiplex rerum proſperitas.* Ecce quantum bonorum cumulum prædicit hic Sanctus Pater Conjugum concordiæ! Fælix igitur ſomnium, quo Sponſus vel Sponſa lyram iſtam ſomniat. Cæterùm quàm citò ſæpè, & quàm facilè lyra hæc delirat, & hiulcum ſonum edit? patuit in Adamo & Eva, primis omnium conjugibus. Etenim Adamus conſpectâ primum & adductâ ſibi uxore mox eam adamavit, lætitiâque geſtiens dixit: *Hoc nunc os ex oſſibus meis.* q. d. Apage animantia bruta: hoc mihi placet, quia mihi ſimilis. *Gen.* 2. Verùm ubi ab uxore ſe deceptum vidit: jam totus ab ea alienus, vix uxorem agnoſcit, ſed mulierem appellat, & velut ream nunc accuſat, culpamque à ſe in ipſam demollitur. *Videamus nunc*, inquit S. Bernardus ſer. 1. in F. Om. SS. *quantum diligas eam: oppone te diſcrimini propter illam, & dic: Domine mulier infirmior eſt, mulier ſeducta eſt, mea eſt iniquitas, meum peccatum: in me ſolùm vindicta procedat. Sed non loquitur ſic: Mulier, inquit, quam dediſti mihi ſociam, dedit mihi de ligno & comedi. Gen.* 3. Ecce diſſidium; loquitur jam de uxore, quaſi non noviſſet eam. Quare videamus, an quâ ratione conſervari in conjugio magnum illud bonum & ſonus gratioſæ lyræ, concordia, inquam, poſcit.

I. Media conſervantia concordiam.

I. Ad hoc conducet, ſi vir uxoris poſtulatis, non iniquis, facilè annuat & infirmitati ejus condeſcendat; quo modo Abraham Saræ petenti, ut ancilla diſcordiæ cauſa è domo ejiceretur, placidè conſenſit, dicens: *Ecce ancilla in manu tua eſt, Gen.* 16. Ubi D. Chryſoſt. hom. 38. ait. *Hac in uxorem indulgentia pace domum replevit.* Deinde uxoris defectus toleret, multa diſſimulet, pauca notet ac perſtringat: *Qui enim neſcit diſſimulare, neſcit regnare.* Vxor etiam ſtudeat viro aſſenſum dare in quibuſcunque rebus licitis. Audiant rurſum Chryſoſtomum hom. 4. in 2. ad Titum: *Præcipuum,* inquit, *illud eſt domeſtica pacis ac bonorum unicum fundamentum, ſi uxor viro per omnia conſentiens ſit. Nam ubi hoc fit, nihil triſte contingere poteſt. Quo pacto enim cùm caput corpori connexum conjunctumque ſit, ulla ibi ſeditio, ulla diſſenſio poſſit exoriri? Neceſſariò profectò omnia reliqua in pace ſunt. Principibus namque pacatis, quis jam pacem dividere poſſet ac diſcindere? quemadmodum è contra his invicem diſſentientibus nihil ſalubre eſſe poterit, totaq; mutabit familia*, Scimus vulpes illas 300. quas caudis colligavit Samſon, capitibus in diverſa tendentibus cùm dimiſſæ fuerunt & ſeipſas perdidiſſe & vaſtaſſe Philiſtinorum ſegetes, igne, quem in caudis gerebant, hinc inde diſperſo. *Iud.* 14. Idem agent conjuges, ſi carne ſolùm colligati, animis ſint diſcordes. **Wann eins da hinauß/ das ander dort hinauß wil.** Non enim ſeipſos duntaxat remque ſuam familiarem diſperdent, verùm etiã totam domum ac domeſticos omnes conturbabunt. Ignem hunc ipſi excitant, dum duris ſuis cervicibus inter ſe concurrunt. Quis enim neſcit è chalybe & ſilice colliſis ignem accendi?

II. Mulrum juvabit, ſi alter ſilere & cedere noverit, altero contendente vel tonante. Hâc arte conſervavit pacem & concordiam cum jurgioſa ſua Xantippe Socrates. Invitârat is aliquando ad menſam Euthydemum, & intervenit Xantippe conſuetis ſuis jurgijs & querelis contra maritum, menſamque evertit. Cernens id Euthydemus, cum indignatione ſurgit è menſa parans abitũ, cui Socrates: *Nonne nuper apud te idem fecit gallina involans in menſam, me nihil indignante?* ſic compoſuit Euthydemum, compoſuit & uxorem, ne verbulum quidem obmurmurans ejus veſaniæ: ſed loco ſolum occurrens: Plut. de cohib. ira. Eandem induſtriam docuit vir quidam prudens fœminam, quæ maritum ebrium, in domum revertentem & omnia ſurſum deorſum vertentem ferre non poterat, ſed acrius objurgabat, indeque ad iracundiam magis concitabat. Suaſit enim, ut in poſterum, ſi rurſum potus rediret domum vir, cochlear aqua (quam ei obtulit) plenum ſumeret, & in ore tantiſper retineret, donec virum ſuper lectulum modeſtè compoſuiſſet: habitura pacem deinceps cum viro. Fecit quo juſſa fuerat & obtinuit quod expetierat, exiſtimans vim placandi virum in aqua illa fuiſſe, cùm in ejus ſilentio fuerit. Notent hoc mulieres, quæ ſuâ dicacitate & obloquendi pronitate viri non ſolùm dentes, ſed & ungues in ſe armant; dum ad inſtar illius porticus in Olympia (apud Plut.) *Septivoca* appellatæ, pro uno viri verbo ſeptem ei reddunt. Idem S. Chryſoſtom. hom. 11. in 1. ad Theſſal. 5. pulchra ſimilitudine docet: *Conviciatus eſt quiſquam?* ait: *vituperavit? Tu claude tuum. Si enim illud aperieris, concitabis magis ventum hunc. Non vides in ædibus, quando è regione ac directè duæ januæ oppoſitæ ſunt & flatus vehemens irruerit, ſi alteram clauſeris & reſpiratio prohibita fuerit, quomodo nihil valeat efficere flatus, ſed plurimum de robore ejus præcidatur? Ita & hic. Duæ ſunt januæ: Os tuum & os illius, qui te vituperat & probro afficit. Si tuum occluſeris, & ſpirationem non dederis omnem flatum iſtum extingues. Si verò aperueris, effrænis reddetur.* Sic ille. Senſit hoc contentiuſa quædam mulier (apud Pontan. in Art. bellar. p. 1.) cui maritus iracundo ingenio cum merulas à ſe coëmptas daret aſſandas dicens: *Aſſa nobis hoſce turdos*, replicavit: *Meru-*

II. Silentium unius, prohibet iram alterius.

las

las appellas turdos? Reſpondit ille turdos eſſe. Negavit rurſum illa & merulas eſſe contendit. Tum maritus eam pugnis operit. Anno vertente cùm rediret dies ille, memor verberum mulier: *En*, ait, *hic eſt anniverſarius, quo me ob maledictas merulas obſeviſti pugnis*. Tum vir. Et adhuc negare audes *fuiſſe turdos*? Non dum ergo cedentem iterùm pulſavit. Ita quotannis eodem die, cùm ſimiliter loqueretur, ſimiliter vapulabat. Sic nimirum uxores facilè pacem cum maritis poſſent habere, ſi poſſent tacere. Tentavit aliquando Cteſiphon Sancratiaſtes calcitranti mulæ recalcitrare; ſed non mitigavit eam; imò ad impingendum calces denuò irritavit. Plut. de cohib. ira. Idem expectet uxor ſi in virum calcitret.

III. Communicatio bonorum conjugalium diſſipatio odij.

III. Proderit etiam ſi bona ſua inter ſe communia habeant, faciantque ut non ſit vir ebrius, mulier autem domi eſuriat: vir bene veſtiatur, uxor verò ſordeat: vir vino madeat, uxor aquâ vitam toleret &c. Iſta inæqualitas, ſicut & in alijs omnibus rebus, contentiones excitat & diſcordiam. Huic ut occurrant conjuges, omnia ſua communia habeant. Unde Plut. in præceptis connubialibus dixit: *Fœlix futurum Conjugium ſi meum & tuum abſit*, h. e. ſi neuter Conjugum *ſuum* eſſe aliquid dixerit. In præcept. Connub. Quia nimirum *meum & tuum*, eſt cauſa omnium contentionum. Vnde duo illi ſenes apud Ruffinum in PP. apud Roſweidum l. 3. contentionem inter ſe de latere uno, in medio poſito, excitare non potuerunt, quia omnia ſua communia habuerunt. Dicente enim uno: *Non eſt tuus, ſed meus*; mox reſpondit alter: *Si tuus eſt, tolle illum.* Ac licet uxor plus dotis viro attulerit, quàm ipſe contulit, non ideò tamen dicere aliquid ſuum debet; quod oſtendit ibidem Plutarchus vini ſimilitudine, quod non deſinit appellari vinum, licet plus aquæ effuſum ſit. Ita enim quantolibet plus attulerit fæmina, quàm vir, hujus tamen redduntur omnia. An non is cuncta, quæ ſunt fæminæ, poſſidet, qui fæminam ipſam poſſidet, quique ejus dominus eſt? Vxori autem dicitur; *Sub viri poteſtate eris*. Certè ſi cogitarent Conjuges ſe unam eſſe carnem, viverent utique inter ſe ſicut Religioſi, qui nihil planè proprium, ſed omnia communia habent. Inſinuavit hoc illis Chriſtus, quando rogatus à Samaritana: *Domine da mihi hanc aquam*; quæ ſcilicet extinguit omnem ſitim; reſpondit Chriſtus: *Vade, voca virum tuum.* Ioan. 4. *quaſi opus eſſet cum eo communicare*, inquit ibi S. Chryſoſtom. Certè etiam Eva; poſtquam guſtavit pomum vetitum, & bonum eſſe ſenſit, mox communicavit viro ſuo: *Gen.* 3. quaſi metuens offenſam ſi è tam bono fructu non veſceretur & maritus. Samſon etiam ex invento ore leonis melleo favo tres partes, ſi Ioſepho credimus, detulit ad ſponſam. Quod etiam confirmat S. Ambroſius Epiſt. 70. cùm ait: *Abſtulit donum parentibus, ac puella futurum.* Viderint igitur viri; qui rem familiarem in popinis abſorbent, uxores interim & proles ſuas fami, nuditati, atque extremæ calamitati exponunt: quaſi inhumani & crudeles ſint. Dici de illis poteſt, quod *Thren.* 4. queritur Ieremias: *Filia populi mei crudelis, quaſi ſtruthio in deſerto,* qui, ut ait Iob. cap. 39. *dereliquit ova ſua in terra: obliviſcitur quod pes conculcet ea ut beſtia agri conterat. Duratur ad filios quaſi non ſint ſui.* Hujuſmodi viri tragicum exemplum recenſet Io. Benedict. l. 3. ſuæ Sum. cap. 7. in Appendice his verbis; *Quid paucos ante annos homini luſui & poculis addictiſſimo contigerit, hic minimè prætereundum. Hic cùm rem omnem in luſu & popinis conſumpſiſſet, eum aliquando potitantem adivit uxor, rei domeſticæ penuriam expoſitura: ſed ſic eam verberibus excepit præſentibus compotoribus, ut ceu mortua ſit ibi relicta. Miſera tandem reſurgit, ac domum reverſa occurrit duobus puerulis, qui hinc inde veſtem illius apprehendentes vociferabantur: Da panem mater, mater fame perimus: jam jam biduum eſt, ex quo nihil ſumpſimus. Ah pueri mei inquit mater, undenam habebo? pater veſter expendit omnia. Quid agendum? Præſtat ſemel mori, quàm ſic fame languere, & unâ morte mille mortes redimere. His dictis velut deſperabunda confeſtim arripit cultrum, quo utrumque jugulat. Sub crepuſculum verò noctis maritus domum reverſus ebrius & reliquâ ſubſtantiâ exhauſtus lecto ſe committit. Quem ut ſomno ſopitum vidiſſet, eodem cultro, ea audaciâ, quâ Iudith Holoferni, etiam marito caput amputat. Morieris, inquit illa, cùm perverſa tua vivendi ratio ſit tua ipſius, & mea & puerorum noſtrorum ruina. Re palam factâ, ipſa à Magiſtratu comprehenſa facti veritatem fatetur. Et tandem morti adjudicata ſupplicium libenter ſubijt, habitâ prius ad Conjugatos monitione; ne ſic ſua in aleis & tabernis diſſiparent. En ut gula cum alea his quatuor mortem intulerit.* Sic ille. Videte Conjugati, quò tandem res deveniant, ſi lyra illa Concordiæ conjugalis non bene concinnetur? ſi diſſonare incipiat & tam inſuavem tonum reddere! Quare obteſtor vos, ut nihil magis cordi habeatis, quàm ipſam inter vos concordiam, quæ aliud non eſt, niſi duorum cordium unio. Cum hac unione ſtabitis: & ſine hac peribitis, ad inſtar Tyræi lapidis, qui cùm integer eſt, natat, diviſus verò mergitur, ut ſcribit Ariſtoteles de nat. rerum. cap. 12. Plin. l. 2. cap. 102. Ita & Oſeas cap. 10. prædicit: *Diviſum eſt cor eorum, nunc interibunt.* Denique Chriſtus ipſe dixit: *Omne Regnum in ſe diviſum deſolabitur.* Vt ergò ſtet Regnum veſtrum & familia veſtra, eſtote concordes.

EXHORTATIO XVIII.

Amor & concordia conjugalis commendatur Ex Charitate Paſithea.

PLutarchus, vir apprimè eruditus & Trajani Imp. Prætor in Illyrico, dicebat (apud Stobæum) *illas fœlices nuptias, à quibus Charites non exulant.* Fuerunt autem hæ Charites tres germanæ ſorores, Aglaia, Thaſia, Paſithea, quam alij vocant Euphroſyne, ita exſculptæ, ut ſeſe mutuo brachiis complecterentur, quaſi colligatæ & deſignabant gratiam & amorem mutuum, qui maximè requiritur inter ſponſum & ſponſam, Non abludit hæc Gentilium doctrina à doctrina Salomonis, quia Prov. 18. ait: *Qui invenit mulierem bonam, invenit bonum, & hauriet jucunditatem à Domino;*

Omnis Dea conjugibus ſummè neceſſaria.

Domina. In græcis exemplaribus ſic habetur. *Qui invenit mulierem bonam invenit Charites*, h. e. gratias, uti legunt Septuaginta interpretes. Cæterùm exiſtimabant veteres è tribus illis ſororibus, ſeu Deabus, ſolam Paſitheam, velut conjugatam nuptijs & conjugijs intereſſe ad ſociandas conjugum voluntates: reliquas duas dicebant eſſe Virgines, ut tradit Seneca l. 1. de benef. cap. 3. *Paſitheam* verò ex græco vocabulo vertas *Omni Deã*; quaſi Conjuges habeant omnes Deas, adeoque omnia bona, ſi hanc ſibi propitiam habuerint; quæ eſt amor mutuus inter illos. Hic enim ſi adfuerit in conjugio, adferet ſecum omnem fælicitatem, concordiam in primis, & quæ inde ſequuntur bona. Hanc ego, novi Conjuges, invitandam vobis ſuadeo ad veſtras nuptias, Sed quibus argumentis ei perſuadebimus, vt veniat ad vos? ut amor in Conjugio veſtro à vobis non exulet? Hoc nunc efficere conabimur.

I. Inſtinctu Apoſtoli jubemur uxores diligere: quia nemo carnem ſuam odeo habuit.

Argumentum primum ſuſpediat Apoſtolus ad Ep. 5. ubi ait: *Viri diligere debent uxores ſuas uti corpora ſua. Qui ſuam uxorem diligit, ſeipſum diligit. Nemo enim unquam carnem ſuam odio habuit, ſed fovet & nutrit eam.* Quid hoc ſtimulo potentius? Quis enim non amat proprium corpus & carnem ſuam? quid non facimus, quid non expendimus, ut eam cibo nutriamus? ut ſanam & ſalvam conſervemus? ut infirmam ſanemus? Atqui conjuges ſunt duo in carne una, *Gen.* 2. quia alter alterius corporis Dominus eſt, & quia unam carnem ſcil. prolem generant, & quia mulier è viro & quidem ad ejus imaginem glorioſam formata eſt, teſte eodem Apoſtolo ibidem. *Vir eſt imago & gloria Dei; mulier autem gloria viri eſt.* h. e. glorioſa imago viri, ut ibi explicat Cornel. à Lap. Sunt ergo quaſi unus homo; juris fictione ſcil. ac proinde debent eſſe unum quid amore & voluntate. Unde Pythagoras dixit, eſſe *unam animam in duobus corporibus*. Jam ſi, ut Eccleſiaſticus cap. 13. dixit: *Omne animal diligit ſibi ſimile*; quanto magis conjuges, qui ſunt unus & idem homo? *Comparem ſuum*, inquit D. Ambroſius lib. 5. Hexam cap. 5. *& bos requirit, & equus diligit: & ſi mutetur alius, trahere jugum neſcit compar alterius, & ſe non totum putat. Tu jugalem repudias tuum, & putas ſæpè mutandum?* &c. De graculorum amore mutuo dicimus proverbio: *ſemper graculus aſsidet graculo*; quòd in ſuos gregales ferantur maximo amore. Etenim ſi vel inanem imaginem in pelvi oleo pellucido plenâ intueantur, mox in eam deſcendunt, quaſi ad ſociã avem, ibique olei viſcoſitate ſine retibus capiuntur, ut auctor eſt Ælianus. *lib.* 4. *cap.* 30. Quòd ſi aves iſtæ vanum etiam ſui ſimulachrum adeò diligunt, non pudebit conjuges, ſi ſe invicem non ament, cùm vir in uxore, & uxor in viro cernat ſuam & glorioſam quidem imaginem, & præterea comparem ſuum, imò ſeipſum?

Inſtinctu liberorum in conjugio ſuſceptorum, quorum causâ maximè conjuges ſeſe amare debent.

II. Alterum ſtimulum addunt liberi in conjugio ſuſcipiendi, quorum causâ, ſi alia non eſſet, amare ſe mutuò deberant conjuges. Amore enim poſteritatis ſuſcipi matrimonium ſolet & debet, uti exemplo ſuo docet Tobias junior. Tob. 8. *Et nunc, ait, Domine tu ſcis, quia non luxuriæ cauſa accipio ſororem meam conjugem, ſed ſola poſteritatis dilectione, in quâ benedicetur nomen tuum in ſæcula ſæculorum.* Talis etiam mentis fuit Booz, qui præcisè ut ſemen fratri ſuſcitaret, filioſque in Dei populo, gigneret, accepit in uxorem Ruth, dives pauperculam: ideoque genuit ex ea filium *Obed*, id eſt, *ſubditum* (id enim ſonat) Vnde auctor Imperfecti *hom. 1. in Matt.* ait: *Booz ex tali conjuge qualem virum genuit? Obed, qui interpretatur ſubditus. Nunc autem, qui divitias eligunt, & non mores: pulchritudinem & non fidem: & quod in meretricibus ſolet quæri, hoc in conjugibus optant: propterea non genuerunt filios ſubditos vel ſibi vel Deo; ſed contumaces & contra ſe & contra Deum, ut filij eorum non ſint fructus juſtæ coniunctionis, ſed pœna condigna irreligioſitatis ipſorum.* Vbi ergo abeſt amor conjugalis, ibi abeſt dilectio poſteritatis & bonorum ac legitimorum filiorum: quæruntur diverticula ad alienas mulieres in præjudicium maximumque damnum filiorum: ſubtrahitur debitum conjugi, & eliditur poſteritas in propaganda prole, quæ eſt finis conjugij primarius: vel generantur filij ſpurij, adeoque etiam abjecti, contumaces, improbi, qui maledicunt ſuis parentibus.

III. Inſtinctu rei familiaris in qua orto odio omnia evertientur.

III. Tertium ſubminiſtrat familia & res familiaris, quæ, deficiente amor conjugum, & inde orto diſſidio vel odio, neceſſariò turbatur & evertitur. Nam, *quando domi inter maritum & uxorem fuerit diſsidium non melius ſe habebit domus, quàm navis agitata tempeſtate, diſſidente gubernatore ab eo, qui regit proram.* ait S. Chryſoſtomus in Ep. 1. ad Cor. & hom. 56. in cap. 29. *Gen. Quid enim quis dixerit, quomodo poſtea à famulis contemnantur, à vicinis rideantur, quàm fœda operentur? Nam ſicut quãdo gubernatores inter ſe diſſident, etiam qui in navi feruntur, periclitantur ac timent ne ſubmergatur navis: ita & hic ſi diſcordes fuerint vir & mulier, veriſimile eſt omnes; qui apud illos ſunt, participes eſſe malorum.* Jam ſicut in hujuſmodi diſſidio ac tempeſtate navis exoneranda eſt, projecto omni commeatu & pretioſis mercibus: ita in conjugio litigioſo parta dilabuntur, & omnia peſſum eunt. Credant Salomoni, qui *Prov.* 19. hoc confirmat, hoc dubiè expertus, inter tot uxores, quas induxit, rei familiaris dilapidator: *Tecta jugiter perſtillantia*, inquit, *litigioſa mulier*. q. d. Diſcordia inter conjuges ſimilis eſt tecto perſtillanti. Nam ſi tectum rimas habeat, & imbrium ſtillicida admittat, non ſolùm injucundam habitationem domeſticis facit, ſed ipſam denique domum, dum trabes & ligna ſenſim putredine conſumit, in ruinam impellit. Idem experimur in corpore humano; cum enim humorum temperies, & craſis variatur, ut primæ qualitates pugnare inter ſe incipiant, mox contabeſcit corpus, pallorem induit & robur perdit, tandemque emoritur. Quaſi primæ in domo qualitates ſint vir & uxor, corpus eſt familia: quæ neceſſariò in perniciem ruit, ſi pater & materfamilias à ſe mutuò diſſideant. *Non eſt domus compoſita*, ait S. Auguſtinus in Pſ. 33. *ubi inter virum & uxorem pax nulla eſt.*

IV. Inſtinctu oneris conjugalis

Quartum exhibet ipſum conjugij per ſe grave jugum, quod ex defectu amoris mutui, adeoque ex diſcordia multo gravius fit. Unde in ipſos quadrat,

quod amo: re mutuo alleviatur.

drat, quod B. Arſenio inter alia hominum ſtulta opera oſtendit, hominem, qui cùm faſcem lignorum oppido gravem geſtare non poſſet, adjectis lignis auxit & graviorem reddidit, apud Raderum in Viridario SS. Gravem hominis ſarcinam eſſe matrimonium, etiam Plato indicavit, cùm interroganti cuidam, qui Philoſophiæ operam dare voluit, an ad eum finem uxor ipſi ducenda eſſet, ita reſpondit: *Cùm neſcias te ſolum ſervare, an uxorem quoque ſuper humeris te ſervaturum ſperas?* Laërt. l. 1. Quid igitur dicas de illis, qui cum hac ſarcina humeros ſuos, jam onuſtârint, addunt onus oneri, dum in jurgijs vivunt, & conjugem non modò non amant, ſed odio habent? Iugum ſanè eſt conjugium, unde & nomen habet. Verum Iſaia teſte c. 10. *computreſcet jugum à facie olei.* q.d. ſi currus oleo inungatur, non difficile trahetur. In eo enim, quod amatur, aut non laboratur, aut labor amatur, ait S. Auguſtinus l. de Virginit. Quas moleſtias, quos labores non devorant matres, & quidem ſine moleſtiâ cauſa liberorum, donec è ſordibus eos educant? Pari modo conjuges onus conjugij non magno labore trahent, ſi ſe invicem ament. Exemplo eſt Eduardi Anglorum Regis filij uxor, Hiſpaniarum Regis filia, quæ cùm maritus in itinere ad S. ſepulchrum ſuſcepto, inſanabilem plagam venenato Mauri gladio inflictam accepiſſet, manantem quotidie ex ulcere mariti purulentum humorem lingebat, ſolius amoris melle conditum; Unde illi ſanitatem, ſibi immortalem ex amore conjugali gloriam peperit. *Cauſſin. l. 6. Symb. Roder. Sanit. p.* 101. *Hiſt. Hiſpan. l.* 4. Facilè ſuperabunt Conjuges quamcunque novercantem fortunam, ſi amoris vinculo devincti ſibi fuerint. Sin minùs, etiam ſecundantem ferre grave ipſis erit. Id quondam Leo Bizantius Sophiſta Athenienſis expoſuit, cùm enim Athenas miſſus, ut populo tumultuanti concordiam ſuaderet, prodijſſet in ſuggeſtum corpore admodum puſillo, omnium riſus obortus eſt. Ille verò fortuitam occaſionem vertens in proœmium. *Quid*, ait, *ò viri Athenienſes, ſi conſpiceretis uxorem meam? quæ tam puſilla eſt, ut vix pertingat ad genua mea* Ad hanc vocem cùm major adhuc populi riſus ſublatus eſſet, ſubjecit: *At nos tam puſillos ſi quando diſſidemus, vix tota Domus capit: concordes verò anguſtus capit lectulus.* Plutar. in præcept. polit. Et Philoſtretus in Sophiſtis. Hunc in modum loquitur etiam D. Ambroſius De Loth: *Quia ſtudio jam deflecti cœperat à patruo* (Abrahamo) *non capiebat eos terra. Nulla enim ſpatia poſſunt ſatis eſſe diſcordibus. Quietis & pacificis etiam anguſta abundant: diſſonis moribus etiam ſpatioſa arctantur.* In l. 2. de Abraham. cap. 6. Ita ſi conjuges bene inter ſe conveniant, quàvis anguſtâ domo & ſupellectile bene contenti in magna pace vivent. Sin verò malè, nullibi eis bene erit, etiam in ſummis opibus, delitijs & palatijs.

V. Inſtinctu concordiæ ſine qua Deo placere vix poterunt.

V. Quintum incitamentum ad concordiam & amorem conjugibus jure merito eſſe deberet, quod inter alia, quæ Deo maximè placere dicuntur Eccleſiaſtici 25. *Sit vir & mulier bene conſentientes.* Quis autem placere Deo non modis omnibus ſtudeat? Quid non faciunt & patiuntur mundi aſſeclæ, ut vanam apud homines gloriam captent? ut principibus viris placeant? Celebrantur è Gentilibus Conjuges aliqui, qui ſtabili concordia ſimul vixerunt, uti Albutius, qui cum uxore Terentiana 25. & Rubrius Celer; qui cum Ennia uxore annis 44. in ſumma pace ſine ullo jurgio vixerunt, ut refert *Lud. Vives l. 2. de Chriſt. fam.* Sed quid hi mercedis, quid gloriæ conſecuti ſunt; niſi vanum hominum applauſum? niſi aliquam ſui memoriam in libris conſcriptam? Quanto majus eſt, quod aſſequuntur conjuges Chriſtiani, ſi bene inter ſe conſenſerint? Magnum Davidi bravium pro devicto Goliath fuit, audire: *Ecce places Regi, & omnes ſervi ejus diligunt te,* 1. Reg. 18. Quid erit vobis, Conjuges, audire aliquando: Ecce placetis Deo, & omnes Sancti & Angeli diligunt vos? Adhæc nónne Chriſtus dixit: Si duo ex vobis conſenſerint ſuper terram, de omni re, quamcunque petierint, fiet illis à patre meo, qui in cælis eſt: Ubi enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo ibi ſum in medio eorum? *Matt.* 18. Majora longè ſunt iſta & planè incomparabilia bravia; vobis Conjuges, promiſſa, ſi, ut initio dixi, à nuptijs veſtris Charis Paſithea non abfuerit, amor, inquam, & quæ inde naſcitur, Concordia. Sic felices erunt nuptiæ veſtræ; felices progreſſus, feliciſſimus tandem finis.

EXHORTATIO XIX.

Qualis eſſe debeat Conjugalis amor, docent tres Charites, invitandæ ad nuptias. Ex conſilio Salomonis Prov. 18. *ſupra exhort.* 18.

Vidimus alibi ex Plutarcho, fælices fore nuptias, ſi tres illæ ſorores, dictæ à Gentilibus Charites, ſeu Gratiæ, ab ijs non exulárint; adſtipulante etiam Salomone, qui *Prov.* 18. aſſerit ſponſum inveniſſe Charites (juxta tranſlationem 70. Interpr. & græcum textum) *qui invenit mulierem bonam.* Quod verò is de ſponſo dixit, idem ego de ſponſa pari jure dico: inveniſſe eam Charites, quæ invenit ſponſum bonum. Quare ut ſint fælices nuptiæ veſtræ, quas nunc celebratis; vos Neonymphi, invitandæ vobis ſunt tres illæ Charites, ita ab antiquis ſculptæ; ut implexis brachijs mutuò ſe tenerent quaſi inſeparabiles, adeoque deſignabant mutuum amorem, qui intercedat neceſſe eſt, inter utrumque conjugem, ſi proſperum habere ſucceſſum nuptiarum velint. Cæterùm amor ille non qualiſcunque ſufficit, ſed trium illarum ſororum nominibus & virtutibus exornandus eſt. Una vocabatur *Aglaia,* h. e. *Claritas*; alter *Thalia,* h. e. *Viriditas*. tertia *Euphroſyne,* h. e. *Lætitia.* His tribus conditionibus ſi conjugalis amor inſtructus ſit, non dubitamus eum multam fælicitatem conjugibus allaturam. Eas verò nunc explicemus.

Nuptiæ feliciſſimæ Charites ubi præſentes.

I. Adſit Aglaia ſeu Claritas, id eſt Aglaia ne amor ille ſit cæcus.

I. Adſit Aglala ſeu Claritas, & in primis ita, ut amor ille non ſit cæcus, qualis ſubinde reperitur in quibuſdam viris, qui ſtulto ac cæco planè amore feruntur in uxores, ac tantum non in

inſaniunt: qualem ſe cognoviſſe refert Seneca (apud S. Hieron. lib. 1. cont. Jovin.) *qui exiturus in publicum faſcia uxoris pectus colligabat, & ne puncto quidem hora præſentiâ ejus carere poterat, potionemque nullam niſi alterius tactam labris vir & uxor hauriebant*. Quales etiam illi conjuges, qui nunquam prodibant in publicum, niſi funiculo arctè inter ſe conſtricti, velut duo boves ad jugum colligati, apud Cæl. Rhodiginum. lib. 16. cap. 24. Et ille, qui ſemper vel manu vel ore uxorem attingebat, apud Ciceron. lib. 1. offic. Et ille, qui auditâ uxoris morte, pectus ſuum gladio percuſſit, vulnus divulſit, & ſpiritum hauſit, apud Val. Max. lib. 4. cap. 6. Cæcus eſt hic amor rationis lumine deſtitutus, non Aglaiæ claritate præditus; proinde explodendus ab honeſtis nuptijs.

Deinde hâc ratione, ut non obſcuretur tenebroſo intentionis oculo, de quo Dominus *Luc.* 11. *Si oculus tuus nequam* (ſeu tenebræ) *fuerit, etiam corpus tuum tenebroſum erit*. Tenebroſus erit oculus, ſi reſpiciat ſolummodò ad conjugijs pulchritudinem, divitias, nobilitatem, affabilitatem, familiam &c. Hi reſpectu quaſi pulviſculi, & arenulæ ſunt, qui ſi in oculum intentionis incidunt, planè eum obſcurant ac confundunt, ut perturbati conjuges à fine recto devient, & in miſerias incidant; præſertim cùm defloreſcit ſpecies, cùm opes diſſipantur: cùm deſerit familia &c. Hinc Cleobulus, unus ex 7. Sapientibus Græcis dixit. *Si uxorem ex ſuperiore familia duxeris non affines tibi, ſed Dominos comparabit*, apud Stobæum ſer. 3. de temperantia. Idem experietur qui opibus longè ſuperiorem duxerit: dominam habebit, non conjugem. Quam ob rem Lacones voluerunt ut virgines ſine dote nuptum irent, ne propter opes ductæ maritis inſultarent: & ut mores potiùs quàm divitiæ in puellis quærerentur apud Laërt. lib. 1. cap. 4. Optimè S. Ambroſius lib. 1. de Abraham. cap. 2. *Qui*, inquit, *ſuavitatem quærit conjugij, non ambiat monilibus ornatam, ſed moribus*.

II. Adſit Hilaritas, id eſt Euphroſyne ne naſcatur Zelotypia.

II. Adſit Euphroſyne ſeu hilaritas; atque in primis eâ lege ut triſtitiam & moroſitatem, quæ ferrè naſcitur ex Zelotypia, peſte conjugij, pellat. De hac loquens S. Chryſoſtomus. hom. 38. in *Gen.* ait, *Vnius rei cura ſit viris, ut triſtitiæ cauſa è medio tollatur, creſcatque ac roboretur pax domeſtica; ut & illa erga virum ſuum habeat converſionem & vir ab externis & forenſibus negotijs & turbationibus ad eam quaſi ad portum confugiat, & omnigenam inveniat conſolationē. In adjutorium enim data eſt, ut contentus ejus conſolatione, quæ occurrunt, aggredi queat alacriter*. Denique ut ait S. Ambroſius in I. ad Cor. cap. 7. *Magna amaritudo eſt in domo, uxor triſtis*. Quid igitur? Tollenda eſt hæc triſtitia & amaritudo, *Euphroſyne* ſit uxor, & maritum exhilaret, cùm dejectus animo eſt, quomodo uxor illius Manue, viro ex Angeli viſionem conſternato & mortem metuenti, blandâ oratione metum exemit, dicens: *Si Dominus nos vellet occidere, de manibus noſtris holocauſtū & libamenta non ſuſcepiſſet, nec oſtendiſſet nobis hæc omnia*. Judic. 13. Ita præſtitit; quod Salomon *Prov.* 19. ait *A Domino* aptatur (Græcè ἁρμόζεται h.e. *modulatur*) *uxor viro*. Cùm ergo virum vel iracundum vel dijectum animo videt, moduletur ei ſuavi ſermone quaſi cantilenâ. Deinde eâ lege, ut alter pro altero ſe exponere ad quævis pericula paratus ſit, adeoque ſuâ morte ipſius vita redimere. Qua de re ad virum ita loquitur Salomon *Proverb.* 15. *Sit tibi uxor tua ſicut cerua chariſſima, & hinnulus gratiſſimus*. Quâ ratione? Cerui pro ceruabus ſuis conjugibus, certant acerrimè, teſte Seneca: *Si conjugio timuêre ſuo, poſcunt timidi prælia cervi*, inquit. Si hoc cervi, bruta & timida alioquin animantia, non magis ament viri uxores ſuas? Et cur non Chriſtiani, ſi idem præſtiterunt olim Gentiles? De his enim ita ſcribit Abulenſis in c. 18. Judic. *Conſuetudo erat antiquorum quando pugnaturi erant, ducere ſecum uxorem ac filios, & quidquid melius poſſidebant, ut incitati amore iſtorum pugnarent acriter, & non putarent propter quemvis ſiniſtrum caſum fugiendum eſſe: quia nihil boni ſupererat, ad quod fugere poſſent, relictis in bello charâ uxore & dulcibus filijs*. Ita Jacob cum uxoribus ſuis proceſſit obviam infenſo ſibi fratri, & progreſſus ante illas prior occurrit fratri, metuens non ſibi, ſed uxoribus & filijs. *Gen.* 32. 33.

III. Adſit Viriditas id eſt, Thalia ne quid aridum amor contingat.

III. Adſit & *Thalia*, h. e. Viriditas, atque in primis, ne quid mortiferum ſeu aridum amor hic contingat; quod fieret, ſi ad peccatum ſe extenderet, quomodo Eva ad pomum vetitum manum ſuam extendit, deditque id viro ſuo, pernicioſo prorſus & mortifero amore, quo ſe & virum perdidit. Quare cùm Eccleſiaſticus dicit c. 25. placere Deo virum & mulierem mutuò ſibi conſentientes? *Intellige amorem & concordiam hic probari, quæ in bono eſt, alioquin ſi frater, proximus, aut conjux ad malum provocet, odiendus eſt*, inquit ibi Palacios. Pari infortuito & infælici exitu conſenſere Ananias & Sapphira *Act.* 5. In defraudando agri pretio, dum mendacium viri confirmavit mulier, ac proinde in pœnam ambo repentinâ morte extincti, eodemque ſepulchro conditi ſunt. Magis adhuc funeſto ſupplicio interierunt anno hujus ſæculi 18. Pultovij in Polonia, conjuges duo cauponarij, qui filium, ſibi incognitum, ſed bene nummatum mutuâ conſpiratione in lecto jugularunt, ut pecuniam ejus raperent. Poſteà comperti, quòd filium ſuum necaſſent, mater eodem cultro, quo filium peremerat, ſe ipſam confecit, pater in patibulo ſeipſum ſuſpendit, auctore P. Antonio Balingen in Zoopæd. ſub titulo Hoſpitalitas. Proptereà *Deut.* 13. præceptum legimus: *Si tibi voluerit perſuadere frater tuus, filius matris tuæ, vel filia ſive uxor, quæ eſt in ſinu tuo* (q.d. dilectiſſima etiam) *aut amicus quem diligis ut animam tuam, dicens: Eamus & ſerviamus Dijs alienis* (v.g. avaritiæ, quæ eſt idolorum ſervitus, aut alteri ſceleri) *ne acquieſcas ei, nec audias, nec parcat oculus tuus ut miſerearis & occultes eum: ſit primùm manus tua ſuper eum*. Hoc eſt oculum eruere, & manum abſcindere, quod mandavit Chriſtus *Matth.* 18. ne cum toto corpore mittaris in gehennam.

Deinde detur opera, ut amor hic ſemper vi-

vat

Par Ratio nuptiarum & ſenectutis.

vat & nunquam ſeneſcat. Dixit quidam (Theodectes) *ſimiles res eſſe, ſenectutẽ & nuptias. Vtramque enim conſequi conſideramus: paſtquã vero nacti fuerimus, triſtamur.* Ita nimirum citò deferveſcit amor coniugalis, quando in hoc ſtatu non quæritur Dei gloria, ſed fluxa alia bona. His enim vel cadentibus, vel vileſcentibus cadit etiam amor, & vileſcit coniux. Sunt qui tradunt tres illas Charites, nuptiarum præſides, tria tempora deſignare, quibus perſeverare debeat amor conjugalis, præteritum, præſens, & futurum. Ità ut nunquam diſſolvatur. Multi tamen ſunt, qui non omnes ſimul ad nuptias adducunt. Aliqui enim præmittunt amorem nuptijs, quia nubent, ut aiunt, per amores; ſed vix dum nuptiæ copulatæ ſunt, cum amor intepeſcit. His una duntaxat ex Charitibus præfuit. Alij non ſolum nuptias, ex amore ſuſceperunt, ſed etiam poſt nuptias aliquandiu in iiſdem amor viguit. Poſtea tamen decurſu temporis refrixit. His duæ Charites interfuerunt. Illis ergo trium Charitum in unum conſpirantium favor adfuit, quorum amor & conjugalis gratia ante nuptias, in nuptijs, & deinceps totius vitæ tempore conſtans fuit. Hæc autem fælicitas illius duntaxat eſt, qui talem uxorem nactus eſt, de qua Eccl. 26. dicitur: *Gratia ſuper gratiam mulier ſancta & pudorata:* cui tamen vir non ſit abſimilis. Hujuſmodi ſanè mulier fuit, Catharina Angliæ Regina, Henrici Regis octavi conjux, quæ licet contra omne jus & fas à Rege perfido repudiata & procul ablegata, ſuum tamen erga maritum amorem nunquam abjecit, ſed in viridi flore conſervans, paulo ante obitum ſuum hæc ad illum ſcripſit: *Adventante jam mortis meæ horâ amor, quo te proſequor, facit, ut admoneam te paucis æternæ ſalutis animæ tuæ, quam univerſis hujus mundi bonis ac rebus mortalibus anteferre debes, neglectâ etiam tui corporis cura, propter quam & mein calamitates multas, & teipſum in plures ſolicitudines conjeciſti, ſed ego tibi ex animo omnia condono, precorque ut eadem condonet tibi Deus. Poſtremo hoc unum teſtor, quod oculi mei te ſolum præ rebus omnibus mortalibus deſiderant. Vale.* Refert Florim. Remund. de Orig. hær. lib. 6. cap. 3. Non ita egit mulier illa ingrata viro ſuo, de qua B. Petrus Damiani ep. 15. ad Alexandrum Ep. lib. 1. Epiſt. ſcribit: *Novi planè virum, dum illatam uxori ulciſci conaretur injuriam, gladijs interemptum: quæ tamen ad ſecundas migraſſe dicitur, antequam anni circulus compleretur.*

Quare ô Chriſtiani Conjuges, ut fælices ſortiamini nuptias, omnem adhibete operam, ut hæc quas dixit, Charites, omnes & ſingulas ad eas invitetis, &c.

EXHORTATIO XX.

Nuptiæ morti ſimiles, ex Gentilium & Iudæorum ſenſu.

Olim Nuptiæ morti æquiparabantur.

Mirum eſt, quod ex Indijs Orientalibus ſcripſit P. Hieronymus Xavier Societatis noſtræ in literis annuis impreſſis anno 1598. de Regno Mogor, conſuetudinem illic eſſe, ut novi Conjuges inſtante nuptiarum die, prius ſepulchra obeant, reſerent, ſeduloque contemplentur; ſive ut finem vitæ ſuæ expendant antequam liberis vitæ initium dent: ſeu potius, ut jam conjugi ſoli victuri, mori cæteris hominibus & ſibimet ipſis diſcant. Idem etiam apud Romanos gentiles inſinuatum fuit nuptis, dum earum comam haſta, quæ in corpore occiſi ſtetiſſet, diſcriminabant. Sexto Pompejo teſte apud Auct. Antiq. Rom. lib. 5. cap. 35. ut nuptias ſcil. inchoarent memoriâ morte, cujus haſta rurſum ſeparanda ſint. Denique Hebræi quoque nuptias ſuas cum morte compararunt. Propterea enim quot diebus celebrare ſolebant Exequias, totidem celebrabant & nuptias. *Luctus mortui ſeptem dies,* inquit Eccleſiaſticus cap. 22. & totidem diebus plangebatur mors Patriarchæ Jacob *Gen.* 50. Septem etiam diebus peragebantur nuptiæ teſte S. Auguſtino lib. 1. quæſt. in *Gen.* cap. 89. uti nuptiæ Samſonis Judic. 14. Ecur verò, niſi quia nuptiæ exequijs non abſimiles ſunt? Etenim ſi quod agunt novi Conjuges, bene expendant, ſanè dum ad nuptias eunt, quaſi ad ſepulchrum eunt. Durus eſt hic ſermo; mihi dicetis; ſed etſi inſuavis eſt, non eſt tamen inutilis, imò verò ſcitu perquam neceſſarius, uti monuit Eccleſiaſtes cap. 7. dicens: *Melius eſt ire ad domum luctus, quàm ad domum convivij. In illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & vivens cogitat quid futurum ſit.* Id quod nunc exponemus.

Moribundus homo valedicit, adeoque moritur omnibus ſuis facultatibus, omnibus amicis; denique toti mundo, & ſoli Deo vivit: ita qui matrimonij ſtatum init, ſoli Conjugi ſuo vivit, ſibi & parentibus, mundoque toti, ſuo modo ultimum Vale dicit, vel certè dicere tenetur. Intellexit hoc S. Eliſabetha, Regia Filia, quæ mortuo in bello ſacro, marito Ludovico Principe Thuringiæ, dixit: *Iam ibi cum meo Conjuge totus mundus mortuus eſt,* quaſi dicat. Illi ſoli hactenus vixi; jam mihi cum illo totus mundus mortuus eſt.

I. Qui matrimonium ineunt moriuntur parentibus.

Primò itaque mori debet ſuis parentibus, derelinquendo eos. Ita enim percipitur *Geneſ.* 2. *Quamobrem relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori ſuæ.* Hinc mos patriæ eſt, ut ſponſa cum è paterna domo educitur ad ſponſum, priùs valedicat parentibus; quod non fit abſque lachrymis. Inſinuatum id eſt, Deut. 21. ubi præcipitur fœminæ Gentili, ſi admittenda ſit ad nuptias viri Iſraëlitæ ut ſedens in domo ſua fleat patrem & matrem ſuam uno menſe; tanquam jam extinctos, licet eſſent adhuc ſuperſtites; quia omnis carnalis cognationis affectus debebat penitus ab ea ſepeliri, ut exponit Procopius. Si interroges quâ in re parentes relinquendi ſint à ſponſo & ſponſa. Reſpondeo primò, quoad habitationem & vitæ conſortium, ita ut jam non amplius paternæ, ſed ſuæ adhæreant, attendantque domui ac familiæ, eamque ſolam conſervare & augere ſtudeant: Quidquid enim acquirunt ſuâ induſtria & labore, ſibi mutuo acquirunt, non parentibus. Quare ſi quis operam operæque lucrum conjugi ſubtraheret & parenti-

bus conferret, injuriſm conjugi faceret. Deinde quoad amorem, quem magis debet conjugi, ideoque ipſi potiùs adhærere tenetur, quàm parentibus. Quâ in re deliquit Levitæ illius uxor. *Iudic.* 19. quæ deſerto marito, (quia, ut ſcribit Ioſephus, ipſum non adamavit, tametſi ab eo valde amaretur) ad paternam domum recurrit. Quam ob cauſam uti fas eſt credere, cùm reduceretur à marito ad ejus domum, pœnas deſertionis in via dedit, conſtuprata à Gabaënis uſque ad mortem; ut quæ è legitimo viri thoro profugit, à vitioſo peſſimorum hominum thoro planè opprimeretur. Præterea quoad curam & ſubſidia paterna, quæ non ampliùs à parentibus, ſed à conjuge & proprio labore expectare debent. Priùs in paternis ædibus ſine omni cura de rebus ad vitam neceſſarijs degebant: nunc velut adulti jam & plumati pulli, è nido expulſi ſibi ipſis victum quærant neceſſe eſt. Priùs in parentum brachijs ſuaviter & ſecurè natitabant: nunc ſibi derelicti propria ad natandum brachia extendant. Prius cùm quid doleret vel deeſſet ad vitæ neceſſitatem, ad parentes recurrebant: nunc eis janua illa præcluſa eſt: ad conjugem recurrendum eſt, ſi qua re opus habent; quodque magis durum eſt, id accipiendum quod datur, non quod optatur. Ita enim præcepit Evę Deus *Gen.* 3. in Hebr. *Ad virum recurſus tuus erit.* Ubi Latinè legitur: *Sub viri poteſtate eris:* quaſi dicat. Quidquid deſiderabis, neceſſe eſt, ut ad virum recurras, ut illud impetres & perficias. Denique ſi parentes quidpiam imperarent, & conjux vetaret, vel contrarium præciperet, huic potiùs quàm illis obediendum erit, quantumvis durum & amarum fuerit id imperium. Unicum caſum excipit D. Thomas 22. *quæſt.* 26. *art.* 11. *ad.* 1. quando conjux & parentes in pari caſu famis vel alterius neceſſitatis forent; tunc enim parentibus velut vitæ authoribus potiùs quàm conjugi ſuccurendum cenſet. Hoc igitur eſt mori parentibus.

II. Moriuntur mundo ne oculos alio deflectant niſi in ſe ſolos.

II. Moriendum etiam mundo eſt; ſed qua ratione? Primò in oculis, ne conjiciant eos in alium ſeu virum ſeu fæminam; præterquam in conjugem. Ejuſmodi enim aſpectus ſæpè totum bonum matrimonij evertit, & in præcipitia impellit. Impulit certè Davidem, poſtquam is à conjuge obtutum avertit, & in alienam uxorem deflexit. Inde enim bonus alioquin Rex in adulterium, ex hoc in homicidium, inde verò in perturbationes magnas incidit, plagaſque varias incurrit. 2. *Reg.* 11. Philippus, & ipſe laudabiſis Hiſpanorum Rex, unum aliquando oculum defixit in puellæ crines, flavedine rutilantes: quem obſervavit Conjux, indéque in ſuſpicionem tracta, Regiam penè totam clamoribus implevit, puellam attondit, Regem ipſum velut captivum ſemper ſuo ſtipavit latere, variè denique afflixit; apud Rod. Sanct. de rebus geſtis Fr. Ximenij lib. 3. Pellex illa Henrici 8. Anglorum Regis, pro Conjuge inducta & Regi deſponſata, uno ſe intuitu, quem in theatro ad ludicra ſpectacula ſedens, inſpectante Rege, projecerat una cum ſudario ad quendam Nobilem, vitam ei ademit. Mox enim à theatro in captivitatem ducta & non multò pòſt carnifici tradita caput ſuum perdidit. Florim. Ræmund. de *Orig. hær lib.* 6. *cap.* 4. Igitur, mi Conjux, moriendum mundo eſt, renunciandum oculis lubricis, ne vagari incipiant. Solus aſpiciendus conjux, ac cum ſponſa dicendum: *dilectus meus mihi*, nim. placet: Cæteri omnes diſplicent. *Et ego illi*, ſoli nim. placeo. *Cant.* 2. De quo S. Bernardus Ser 68. in Cant. *Ille mihi & non alteri, quoniam una ſum columba ejus; ego illi & non alteri.* Secundò. In veſtitu, ne jam ornatum quærat aut adhibeat, qualem ſibi applicuerat, cùm adhuc cælebs eſſet. Cùm enim ſoli conjugi placendum ſit, ad quid mundo ſe adornat? Quæ vinum ſuum jam vendidit, cur hederam foris ſuſpendit? Cur officinam aperit & oſtentat, ſi non habet jam quod vendat? Exemplo ſint *Arabiæ fœminæ, quæ non caput modo, ſed faciem quoque ita totam tegunt, ut uno oculo liberato contentæ ſint dimidiam potiùs frui lucem, quàm totam faciem proſtituere*, inquit Tertullianus l. de Veland. Virg. Plutarchus in præceptis concubial, uxorem, quæ domi in veſtibus ſordet, in foro autem nitet, comparat Lunæ, cùm procul à ſole abeſt: *Lunam*, inquit, *cùm abeſt à Sole, lucidam claramque videmus: admota Soli obſcuratur & occultatur.* Suſpectam ſe talis uxor reddit de amore alieno, teſtante S. Chryſoſtomo hom. 21. ad pop. *Ille exquiſitior ornatus*, inquit, *Zelotypiæ ſuſpicionem injicere ſæpius ſolet.* Et infrà: *Modeſtia autem ornatus omnem quidem improbam ſuſpicionem expellit: omni autem vinculo firmius conjugem conciliat, &c.* Tertiò. Ingreſſu, ut ne foris mulier multum vagetur, aut in alienis ædibus ſeſe detineat. Propterea enim EVA intra Paradiſum; ADAM extra illum creatus eſt: ut illa ſciat domi ſibi manendum, & domeſtica curanda, hic autem forenſia ſibi demandata eſſe. Propterea uxor *Pſalm.* 127. viti, non quæ in vinea direptioni expoſita eſt, ſed domeſticæ comparatur, quæ domui adhæret, & quidem à latere, non in fronte domus; ne facilè videri & violari poſſit: *Vxor tua ſicut vitis abundans in lateribus domus tuæ.* Hic ejus carcer, hoc ſepulchrum eſt; domus, inquam viri: & quidem in receſſu: non patens omnibus. Nihil amabilius vite, ſed niſi bene cuſtodita ſit, avibus, feris, prædonibus diripienda traditur. Par ratio de muliere. Unde Comicus ille Alexis ſcripſit: *Non eſt arx, neque poſſeſſio difficilis ulla, quæ tam difficulter aſſervetur, quàm fœmina.*

III. Fœminæ moriantur lingua eamque ſolis maritis ſervent.

III. Denique Conjuges neceſſe habent, ut moriantur ſibimetipſis, & propriæ voluntati; atque in primis mulier, quæ ex mariti dependet imperio, dum ex natura rei, velut infirmior ſexus, tum in pœnam prævaricationis, qui ſeduxit virum. Quibus verò potiſſimum in rebus? Primò. In lingua, ne viro contradicat aut obloquatur. Quid enim ex tali contradictione ſequi aliud poteſt, niſi quod in ſtructura turris Babel ortum eſt, diſſidium ſcilicet inter ipſos; ut dum maritus petit calcem, uxor porrigit laterem: dum ille vult ovum, hæc porrigit Scorpionem, pro pane lapidem, pro piſce ſerpentem, aliud non ſequatur, niſi ſeparatio, diſſidium ac denique divortium? Sed nec cum externis multum

tum uxori ſermocinandum eſt, niſi adſit maritus. Scimus enim Evam dum ſe præſente laudaretur ab Adamo, nihil planè locutam eſſe, at eo abſente colloquium planè frivolum inſtituiſſe cum ſerpẽte, ibique in naſſam incidiſſe; planè ut ſolent aliquæ filiæ Evæ, quæ domi coram maritis ſilent, furis linguæ velam dant, cùm in procus & ſerpentinas linguas incidunt, ideoque laqueis Diaboli facilè implicantur. Moriantur igitur linguæ & ſolis maritis ſuis linguam reſervent; quod ab Eva factum oportuit, ut notavit Sanct. Chryſoſtomus hom. 16. in Geneſ. *Oportebat enim*, inquit, *initio colloquium ejus non ferre; ſed illi ſoli loqui, propter quem & in cujus adjutorium producta erat, particeps dignitatis illius facta.* Sapientior hac Eva fuit illa ſecunda, Virgo Maria, quam cùm non Serpens, ſed Angelus allocutus eſſet, turbata eſt in ſermone, & timuit reſpondere abſente ſuo ſponſo, ut ſentit Antipater orat. de Ioan. Nat. introducens eam ſic loquentem: *Non adeſt Ioſeph, voci non aſſentior. Cum ſola prima parente locutus eſt ille, qui fuit primus author malorum.* Prudenter etiam illa Lacæna, apud Plutarchum in Lacænarum apophteg. quæ ab altero invitata viro, reſpondit: *Cum eſſem puella, parenti obedire didici, idque feci: mulier autem facta, viro. Itaque ſi me invitas ad honeſta, viro meo primũ rem a periã.* Secundò. In manibus, nihil alicujus momenti dando aut accipiendo abſque viri conſenſu. Periculoſa & ſuſpecta ſunt munuſcula mulieribus oblata. Idcircò Chriſtus Samaritanæ petitam vitæ aquam noluit conferre niſi præſente viro: *Vade voca virum tuum*, inquit, Joan. 4. quaſi *non ſatis honeſtum videretur nuptæ mulieri quidquam donari inſcio marito*; inquit ibi Maldonatus. Nec minus ſuſpecta ſunt, quæ viri alijs fœminis, & uxores alijs viris, præterquam ſuis offerunt munuſcla. Notum eſſe arbitror, quantum nocuerit Eudociæ Imperatrici, Theodoſii Iunioris conjugi quod miræ magnitudinis pomum à marito ſibi dono datum, donaverit Cubiculario cuidam præcipuo. In odium enim Theodoſii incidit, & à thoro ejus excluſa eſt, ubi id Imperator reſcijs ex illo ipſo pomo, ab incauto Cubiculario ſibi rurſum oblato; apud Raderum in Aula Sancta. Tertiò. In moribus, ut viro ſeſe accommodet, ejuſque voluntati ſuam pro viribus conformet; juxta id Apoſtoli 1 Cor. 7. *Quæ nupta eſt, cogitat quæ ſunt mundi, quomodo placeat viro.* Quod ſuo etiam modo dicit de marito. Quemadmodum enim illi, qui miniſtrant Elephantibus, non induunt lucidam veſtem: qui tauris non purpuream; quia his coloribus efferantur: ita etiam uxor ab iis abſtinere debet, quibus ſcit maritum vehementer offendi; uti monet Plutarchus. Potius ſe attemperet ejus ſenſui & appetitui; quemadmodum Rebecca paravit viro epulum, quo delectari eum noverat. *Geneſ.* 27. Sic enim fiet, ut quemadmodum illa per eſcam viro gratam, impetravit benedictionem filio: ita & uxor quæque benevolum ſibi virum reddat & ad nutum devinciat. Rectè enim Publius Mimus dixit: *Caſta ad virum matrona parendo imperat.* Quia talem matronam vir reveretur: ex quâ reverentia prodit amor & inclinatio ad faciendam adamatæ voluntatem.

Denique ſi vir caput eſt mulieris, ut ait Apoſtolus, hinc neceſſariò ſequitur, quod uxor non tam ſuis, quàm viri ſenſibus uti, omniaque peragere debeat. Unde enim viſum, auditum, loquelam, niſi à capite deſumet? Et ſi caput ejus vir eſt, nónne à viro? Quare ut ait Plutarchus, ſicut tibicen per alienam vocem, tibiæ ſcil. ſonum & cantum edit: ita uxor quoque non niſi per virum, ejuſque juſſum ac voluntatem loquendum, audiendum & videndum ſibi exiſtimet. Denique quod prædixit Chriſtus Petro: *Cùm eſſes junior, cingebas te, & ambulabas ubi volebas: cùm autẽ ſenueris, alius te cinget, & ducet, quo tu non vis.* Ioan. 21. ſibi ſuo modo dictum arbitretur.

Sic fiet, ut cum gaudio hunc ſtatum amplectantur novi Conjuges, ſi moriantur ante mortem, ne habeant, quod timeant, imminentem ſibi mortem.

EXHORTATIO XXI.

Ciconiæ Duces & Doctores Conjugum, ex Pſ. 103.

NOtiſſimæ nobis aves & gratiſſimæ ſunt Ciconiæ, tum quia veris nunciæ, tum quia venenatorum animalculorum exterminatrices, ut alias cauſas taceam, propter quas in honore ſemper habitæ ſunt, & habentur etiamnum, ita ut occidere eas piaculare exiſtimetur, & Ægyptij eas olim, quaſi ſacras venerati ſint. Sed quæ cauſa eſt, cur illæ ſolæ ad hoſpitandum ſuper domicilijs noſtris quaſi ſuperiores noſtri à Deo deſtinatæ ſint? Mihi ſanè hæc occurrit, quod illorum œconomiam Deus in doctrinam & inſtructionem Patrum & matrum familias, quorum tecta incolunt, proponere ante oculos voluerit, ut vel à brutis animantibus è ſuperiore loco quaſi ex cathedra concionantibus diſcant regere domeſticos, familiam gubernare & diſciplinam conſervare. Nihil enim fruſtrà Deus in hoc mundo ſtatuit; præſertim ſi conſideremus, quod magna cornicum quaſi ſatellitum ſtipatæ caterva contra prædaces aquiles ad nos adducantur & reducantur, ut vulgò creditur. Ac, niſi fallor, inſinuatur nobis, ex Pſalmo 103. ubi legimus: *Herodij domus Dux eſt eorum.* Herodium verò Ciconiam eſſe, oſtendit vocabulum ejus Hebraicum *Chaſida*, deductum à *Cheſed*, quod pietatem ſignificat, ciconijs quaſi propriam, ut alia argumẽta, quibus id probat Corn. à Lapide *Levit.* 11. *v.* 19. prætercam. Quorum verò ducem voluit eſſe Deus? num paſſerum duntaxat, de quibus preloquitur Pſalmus: *Illic paſſeres nidificabunt*? non arbitror; tametſi illi ſub nidis ciconiarum habitare ſolent. Itaque hominum duces natura eſſe voluit, & præcipuè illorum, in quorum ædibus nidulantur, & habitant; ut ſua œconomia inſtruant conjugatos, qualem ipſi inſtituere debeant. Has ergo in exemplar proponam vobis Conjugibus & novis & antiquis.

Hominum dux Ciconia.

I. Mas ſemper & fœmella conjugio quaſi contracto ſimul in uno cohabitant nido, ſummâ pace & concordiâ: nec unquam viſæ ſunt contendiſſe interſe. Quâ de re antiquis Concordiæ ſymbolum erant, eò vel maximè, quia Romæ in templo

I. Ciconia antiquis concordiæ ſymbolum.

plo Concordiæ nidum ſibi poſuerant, ut refert Auctor Antiquit. Rom. lib. 3. Conſtar etiam cum in Auguſto migrare aliò conſtituunt, congregari ad certum diem omnes, quotquot in vicinia ſunt, & ſimul avolare; quo nimirum tutiores à prædacibus ſint avibus. Habent hic, quod diſcant Conjuges, & in primis à Gentilibus, qui Concordiã faciebant Deam eique templum poſuerunt, ad quod vota facerent pro conciliandis Conjugum animis; deinde à Ciconijs, quæ ſupra ædem illam ſibi nidum conſtruxerunt, velut duces & præcones Concordiæ, cujus beneficij ſe defendant contra hoſtes ſuos. Quod etiam experientur Conjuges, ſi fuerint unanimes; uti ſcribit S.Hieron. l. 1. in cap. 3. Amos: *Cum duo redacti fuerint in unum,* inquit, *Adhærebunt Domino & fiet unus Spiritus. Iſti duo, qui ſibi conſentiunt & in via Chriſti pariter ambulabunt, nullius adverſariorum poſſunt impetum pertimeſcere. Quod ſi diſcordiâ ſeparentur: ſtatim eos leo rugiens invadet*, de quo ſubdit: (Amos ſc. cap. 3. *nunquid rugiet leo in ſaltu, niſi habuerit prædam: & non ſolum leonum patebunt morſibus, qui ſunt diviſi, ſed & dabit catulus leonis vocem de cubili ſuo.* Dixerat Amos eo loco: *Nunquid ambulabunt duo pariter, niſi convenerit eis?* Quod ſanè in Conjuges quadrat. Quomodo enim toto Conjugij ſui tempore ſimul progredientur & convivent, niſi bene inter ſe conveniant? Nonne incident in leonem & laqueos Satanæ? Si vero unanimes fuerint, per omnes hoſtium cuneos cum ciconijs ſalvi penetrabunt.

II. Ciconiarum ſolertia in inſtruenda prole.

II. Magnâ ſolertiâ educant, alunt, inſtruunt atque ſervant pullos ſuos. In primis enim eſcam allatam, uti ranas & ſerpentes laniant & dividunt eis; deinde ad volatum eos inſtruunt, provocando & tentando, an ſatis artem calleant: denique adeo diligunt, ut incendio per locum graſſante efferant; uti viſum Delphis urbe Batavorum, cum urbs tota conflagraſſet: conatam ſcil. matrem pullos incendio eripere, tandem deſperata re in nidum ſe præcipitem dediſſe, pulliſque toto corpore objectis occubuiſſe, & cum illis periiſſe, apud Aldrou. l. 10. Ornith. Similiter cum Attila obſidione premeret Aquilejam, ita ut jam clades, & exterminium civitati immineret, viſæ ſunt Ciconiæ efferre inde pullos ſuos, velut præſagientes vaſtationem urbis, adeoque ſi hærerent, pullorum quoque ſuorum; apud eundem. Fuit etiam ludio, qui cum cerneret ſe alendis liberis ſuis minimè ſufficere, ſuſtulit eos in ciconiarum nidum, ab illis nimirum alendos, qui tam largum commeatum ſuis pullis quotidie offerrent; uti idem ibi refert. Diſcunt & hinc Conjuges, quid debeant ſuis filijs: alimentum videlicet & inſtructionem, nec non defenſionem contra inſidiatores & ſeductores: diſcant eos è conſortijs malorum, è libidinis incendijs naturæ eripere, à prava Societate & malorum convictu abſtrahere: memores doctrinæ, quam Pſ. 137. tradit: *Vxor tua ſicut vitis abundans in lateribus domûs tuæ; filij tui ſicut novellæ olivarum in circuitu menſæ tuæ.* Vbi uxor viti, maritus autem oleæ comparatur, vitis autem ſurculos ſuos abſtrahit à braſſica, raphanis & hujuſmodi amaris plantulis, velut ſibi contrarijs: olea autem ramuſculos ſuos à quercu, cujus etiam Societatem & quaſi conſpectum fugit, ita juxta confoſſa exareſcat: teſtibus Pierio, Theophraſto, Plinio & ex his Mizaldo & Sara primo eduxerunt nepotem Loth de *Vr*. hoc eſt igne Chaldæorum, deinde ſeparârunt ſuum Iſaac à colludente pravo Iſmaële: ita Iſaac & Rebecca ſuum Jacobum ab inſidiatore Eſau, ablegatum in Meſopotamiam Geneſ. 28. Audiant Parentes S.Chryſoſtomum hom. 9. in lib. ad Tim. *Magnum,* inquit, *habemus pretioſumque depoſitum, ſcilicet filios. Ingenti illos ſervemus curâ, atque omnia faciamus, ne fur id nobis aſtutus auferat. Nulla nobis poſſeſſio, nullus fundus æquè nobis gratus & charus eſſe debet: Quippe hæc omnia filijs quæruntur. Si igitur major poſſeſſionum nobis eſt cura, quam eorum, quorum illa gratiâ comparantur, id profectò abſurdiſſimum & ſtolidiſſimum eſt.* Fuit etiam in Italia ciconia cum compare ſuo, quæ cum animadvertiſſet ſerpentem irrepſiſſe in nidum ſuum ac pullos devoraſſe, attulit ſequente anno peregrinam avem peracuto roſtro, & nido ſuo præfecit veluti cuſtodem ad ſervandos ab hoſte pullos, ſucceſſu planè fælici. Nam illius avis vigilantiâ & pugnacitate ſerpens confectus eſt, & pulli ſervati; referente Oppiano in Ixeuticis: præclaro parentum exemplo, ut & ipſi filijs provideant de idoneis pædagogis & Magiſtris.

III. Conjuges imitentur fidelitatem Columbarum.

III. Partiuntur inter ſe opera ſua, ita dum fæmella nido incubat, mas foris pabulum quærat & inferat familiæ ſuæ: uti oculis noſtris cernimus. Pari lege Conjuges ſua dividant opera, ut quidem paterfamilias foris cibum quærat; mater verò domi fovendis educandiſque liberis, ac rei domeſticæ invigilet. Unde S. Chryſoſtomus hom. 34. in. I. ad Cor. ait: *Deus mulieri quidem domum, viro autem forum tradidit. Et viro quidem dedit, ut aleret, mulieri autem ut veſtiret. Tela enim & colus ſunt mulieris. Ipſe enim dedit mulieri texendi artem & induſtriam.* Rurſum ita inter ſe conveniant, ut dum unus interquieſcit, alter laboret. Sic utuntur prælongis dentibus ſuis Elephantes: per vices enim alteri parcunt, dum altero terram ſodicant & radices eruunt: ne ambo ſimul atterantur teſte Pierio in Hierogl. Bart. Anglico lib. 18. cap. 43. Dividunt & pullos ciconiæ cum hoſpite ſuo, in cujus domo nidulantur, uti fert communis opinio & teſtatur author de natura rerum. Unum enim ſaltem quotannis dejiciunt è nido, quaſi in decimam. *In cujus ſignum,* ait author, *Thuringiam, ubi decima non dantur, neque intrant, neque inhabitant, ut experientia docet.* Habent & in hoc parentes, quod imitentur: filios ſcil. ſuos, ad ſtatum religioſum à Deo vocatos, prompto animo concedant, imò ultrò offerant; cum omnia ei debeant. Cogitent Annam illam, Elcanæ uxorem, quæ poſtquam filium Samuelem Deo, ad ſerviendum tabernaculo ejus voviſſet, pro eo quinque proles accepit, cum prius eſſet ſterilis 1. Reg. 2. Experientia etiam didici parentes illos, qui filios ad militandum in religione Deo obtulerunt, ſanctitatem aliquam ſpirare, magiſque pietati addictos eſſe, remunerante Deo munus, quod ipſi obtulerunt.

IV. Conjugum

IV. Mutuam quoque fidem ſervant, & tranſ- greſſores

Digitized by Google

Unus alteri fidem ſervit. greſſores morte pleſtunt, quod non ſemel obſervatum ſcribit Aldrovand. loco cit. adulteras videlicet in conventu publico prius ſtrepitibus objurgatas, poſteà dilaniatas eſſe. Exemplum prodit Michaël Neander in ſua Phyſica ex Aventino, de ciconia fœmella, quæ compare neglecto alteri ſe miſcuerat, idque non ſemel: verùm quoties deliquiſſet, toties ſe laverat in lacuna domeſtica, ne ex fœtore maſculus adulterium deprehenderet. Verùm ruſticus id advertit tandem, hoſpes ciconiæ, & transgreſſum maris thalamum à lotione prohibuit. Prodita igitur maſculo fœmina, ab eo primum deſerta fuit, ita ut proles ſola nutrire cogeretur. Poſteà cùm migrationis tempus omnibus inſtaret, adduxit mas ciconias in vicinia exiſtentes propoſuitque eis adulteram, quę & mox ab illis dilaniata eſt. Accidiſſe hoc in pago Bavariæ Dengen addit prædictus auctor. Similia producit Aldrovand. jam citatus. Nec tacendum, quod hoc ſcelus neque in homine ſuſtinuerint, quin id marito proderent; quod narrat Ælianus his verbis: *Ciconia rivali invidia laborare fertur: nam cùm in Cranone Theſſaliæ eximiâ formâ mulier, cui nomen eſſet Alcinoe, à conjuge peregrè profecto domi relicta, ſtupri conſuetudinem cum ſervo quodam feciſſet, hoc quidem ipſum Ciconia intelligens, serviles injurias in Dominum non ſuſtinuit, quo minùs quàm mox facto impetu eum ſenſu oculorum orbans, injuriam in dominum illatam ulciſceretur.* Proh dolor! quid hic ſentiant conjuges, qui legitimi thori fidem violare audent? Nonne exclamandum eſt cum Iob cap. 12. *Interroga jumenta & docebunt te & volatilia cœli, & indicabunt tibi? quis ignorat, quod omnia hæc, manus Domini fecerit?* Cæterùm quàm caſtæ ſint, quantoque amore ſe complectantur ciconiæ conjugatæ, inde quoque liquet, quod cùm mares fœminarum adventum decem fermè dierum intervallo antevertant; jamque nido, ſi fortè violatum reperiunt, reparato eas ſolicitè expectent; fœminæ non ad alios accedant, ſed ſingula ſuos conjuges eodem quo antè, amore inquirant: mares verò harum adventu mirè gratulentur & alis ſuis applaudant. At ubi jam nido accepêre, Dij boni, quàm dulcis ſalutatio! quanta ob fœlicem adventum gratulatio! Quos complexus, quàm blanda cernas oſcula! Id ordine in conſpectu noſtro ad inſtructionem Conjugum, qui penè illas habitant, ut pari ſe amore & ipſi amplexentur, à Deo proſpectum eſt.

Quare ô Chriſtiani Conjuges, reſpicite volatilia cœli, contemplamini duces veſtros & quidem in faſtigio domorum veſtrarum, quaſi in Cathedra conſtitutos, ut inde velut Doctores veſtri cœleſtem vobis diſciplinam inſtillent. Quamvis enim turpe ſit hominem ratione præditum à brutis animantibus capeſcere doctrinam: cogitandum tamen eſt longè turpius eſſe vinci à brutis, tantoque majus ſupplicium ſubiturum hominem, quanto minus conformem rationi vitã inſtituit: cùm rudia animalia naturali impulſu faciant, quæ homo tot medijs adjutus atq; ſtimulatus facere contemnit. Quare vos novi Conjuges, hos duces ne ſpernatis, ſiquidem & Chriſtus ad volatilia nos remittit cùm ſolicitos eſſe vetat. Eſtote ergo ciconiarum diſcipuli, ut aliorum Conjugum fiatis ſpeculum & Magiſtri.

EXHORTATIO XXII.

Paterfamilias ſit quaſi Rex in domo, Materfamilias ejus quaſi Præfectus. Ex doctrina S. Chryſoſtomi.

QUæ cauſa eſſe poteſt, quod majores noſtri ſponſos corona redimitos ad nuptias prodire voluerunt? Nunquid non corona Regum inſignis eſt? An igitur ſenſêre ſponſos quaſi Reges quoſdam eſſe? Ita profectò teſtatur D. Chryſoſtomus hom. 34. in lib. ad Cor. cùm ait: *Eſt ergo locus quidem Regis, maritus: Præfecti autem & Legati uxor.* Idemque repetit hom. 26. in eandem Epiſt. Ex quo intelligimus, virum in domo ſua eſſe quaſi Regem, uxorem quaſi Præfectum ejus. Quod etiam de perſona ſua teſtatur Sanct. Job, cùm ait cap. 29. *Cùm ſederem quaſi Rex circumſtante exercitu, eram tamen mærentium conſolator.* Non videtur Iob militari aliquo exercitu fuiſſe ſtipatus, cùm nihil de hoc Scriptura meminerit; loqui igitur videtur, de familia ſua admodum numeroſa, quæ illum velut Regem venerabatur & colebat. Nec immeritò, ſicut enim quivis Princeps in ſuo dominio Rex eſt, ex ſententia Iuriſperitorum: ita & paterfamilias in domo ſibi propria. Cæterùm hunc Principatum ut communicet vir uxori, tanquam Rex Præfecto ſuo, deſiderat Chryſoſtomus, colligitque ex DEI decreto, quod Adamo dedit, cùm ſolus adhuc Adam in mundo abſque uxore degeret, verbis illis: *Creſcite & multiplicamini & replete terram &c.* Eccur enim quaſi ad plures dirigit ſermonem, cum Adæ ſoli loqueretur? Reſpondet ergo hom. 10. in *Gen.* ſanctus Chryſoſtomus, tradidiſſe quidem Adamo Deum totius orbis imperium; ita tamen, ut meminerit non totum ſibi præripiendum, ſed dividendum eſſe cum uxore, ut & ipſa velut Præfectus Regi ſubditus imperij partem habeat. *Vide miſericordiam*, inquit, *antequam producat mulierem, participem illam facit imperij, & benedictionis honore dignatur.* Porro ſicut Rex majora regni negotia, Præfectus Regis minora curat: ita quoque vir & uxor in Regno familiæ; quæ nunc aliqua ex parte exponemus.

Paterfamilias velut Rex I. manè primus ſurgat ad domum ordinandam. Regium hoc munus eſſe docet Plutarchus in lib. ad imperitum Principem, exemplo Regum Perſarum, qui ſub ortum ſolis excitabantur ad officium faciendum: *Quotidie*, inquit, *Cubiculariorum unus eam ad rem conſtitutus, manè intrans Regis cubiculum clamabat; Surge ô Rex, & negotia cura, quæ te Meſoromaſtes (h. e. Sol.) curare jubet.* Si hoc Reges illi, qui delitijs uſque ad aures immerſi erant, quanto magis ad hoc obſtricti erunt Patres alij familias, qui labore manuum familiam ſuſtentant? Tradidit hoc idem Ariſtoteles in œconomicis, *Expergiſci*, inquit, *decet priùs dominum quàm ſervum, & cubitum ire poſteriùs, nec unquam incuſtodiam eſſe domum.* Idem docent Cato de re ruſtica cap. 5. Cicero lib. de divin. *Paterfamilias ſit qui primus cubitu ſurgat poſtremus cubitum eat.*

qui

qui hoc præceptum ei dant. *Primus cubitu ſurgat, poſtremus cubitum eat.* Ratio eſt, quia Regis ad exemplum componunt ſe ſubditi : & *milites*, inquit D. Chryſoſt. hom. 1. ad pop. *Ducem ſuum lecto detentum cernentes, ſegniores fiunt, & ad pugnam tardiores.* Confirmat idem Eccleſiaſt. cap. 10. *Secundum Iudicem populi*, inquit, *ſic & miniſtri ejus: & qualis Rector eſt civitatis, tales & inhabitantes in eâ.* Exemplo eſt Rex Joas, qui ut ſcribit Joſephus lib. 9. *Antiquit.* cap. 8. *à priſtina religionis cura facilè deſcivit, moxque & principes populi conſimilem in modum depravati ſunt, adeò ut nihil antiquius haberent quàm juris & juſtitiæ contemptum.* Idem fieri in Oeconomo quovis nihil dubium. Qualis ipſe ad labores fuerit, talis & familia erit.

II. Paterfamilias inſtruat domeſticos in pietate.

II. Pietatem domeſticos doceat. Ita monet S. Auguſt. tract. 51. in Ioan. *Vnuſquiſque paterfamilias*, inquit, *agnoſcat paternum affectum ſuæ familiæ ſe debere pro Chriſto, & pro vita æterna, ſuos omnes admoneat, doceat, hortetur, corripiat, impendat benevolentiam, exerceat diſplinam. Ita domo ſua Eccleſiaſticum, & quodammodo Epiſcopale implebit officium, miniſtrans Chriſto, ut in æternum ſit cum ipſo.* Hoc ſenſu Conſtant. M. Imperator dicebat ſe eſſe *Epiſcopum extra Eccleſiam*; quid & domum ſuam ſanctè inſtituebat, & Eccleſiam quibus poterat modis conſervabat, & propagabat. Ergo cùm Patriarcha Iacob præeat domeſticis ad rem divinã ſtatuto tempore: *Surgite*, dicebat Iacob ad familiam ſuam *Gen. 35. & aſcendamus in Bethel.* (h. e. domum Dei) *& faciamus ibi altare & Deo.* Deinde ad faciendam menſæ benedictionem preces inchoet, aut familiæ demandet, ne vincatur & confundatur à Iudæis, de quibus iſta refert Rabbi Kimhi: *Moris erat apud Hebræos, ut paterfamilias initurus magnum & ſolenne convivium præiret verbo & accepto in manus pane, precaretur Regem mundi, ut illud vellet eſſe ſalutare: & poſteà accepto poculo idem dicere*: apud Mendoz. in l. 1. Reg. c. 9. Ita quoq; in domo Samuelis nemo aſſidebat menſe, donec Samuel Paterfamilias benediceret prius epulas 1. *Reg. c.* 9.

III. Paterfamilias magnâ curâ liberos ſuos educet.

III. Magnâ curâ liberos ſuos educet. Ita monet Eccleſiaſticus cap. 7. *Filij tui ſunt? Erudi illos & curva illos à pueritia illorum. Filiæ tibi ſunt? Serva corpus earum & ne oſtendas hilarem vultum ad eas.* Amandi quidem ſunt liberi, ſed in ordine ad ſalutem eorum æternam. Ptolomæo Philadelpho Ægyptiorum Regi interroganti, quæ eſſet maxima negligentia? unus ex 70. Interpretibus, ordine quadrageſimus primus reſpondit : *Si quis non curat liberos, nec eos educando quàm diligentiſſimè informat. Nam oramus*, inquit, *Deum ſemper non tam pro nobis, quàm pro liberis noſtris, ut illis adſint omnia bona*: apud Ariſtæam. Communiter parentes ſatis ſe proſpicere liberis exiſtimant, ſi divites poſt ſe relinquant : parum aut nihil curant, probóſne an improbos. Quos vel Ethnicus ille Socrates accuſat apud Xenophontem : *qui filijs*, ait, *multis opibus proſpiciunt, ut autẽ boni & egregij evadant, negligunt, ſimile, quid agunt equos alentibus quos belli diſciplinam non docent, multum verò pabuli exhibent. Sic enim equos habituri ſunt pinguiores, ſed rerum quas præſtare oportebat, imperitos.*

IV. Paterfamilias erga ſervos & domeſticos æquum ſimul & benignum ſe exhibeat.

IV. Erga ſervos domeſticos æquum ſimul & benignum ſe exhibeat. Audeat imprimis Eccleſiaſticum cap. 33. *Si eſt tibi ſervus fidelis*, ait, *ſit tibi quaſi anima tua, quaſi fratrem tracta illum*, & rurſum cap. 4. *Noli eſſe ſicut leo in domo tuâ, evertens domeſticos tuos, & opprimens ſubjectos tibi.* Rex apum caret aculeo : & Reges ſæculi dedecet maximè plectere ex irâ ſubditos. Caveat ergo Paterfamilias ne verbera infligat famulis ; tametſi timere quoque debent, juxta id D. Bernardi lib. 4. ad Eugen. de conſid. *Ament te domeſtici tui ; ſi non, facito ut timeant.* Cæterùm patrem ejus ſe potius, quàm dominum exhibeat, ut amari magis quàm timeri debeat. Idcircò enim antiqui Patresfamilias appellari eos voluerunt teſtante Prætexato apud Macrob. l. 1. Saturn. c. 11. *Tu*, inquit, *vive cum ſervo tuo clementer, comiter quoque & in ſermonem & nonnunquam in neceſſarium admitte conſilium, nam & noſtri majores omnem dominis invidiam, omnem ſervis contumeliam detrahentes dominum Patremfamilias, ſervos familiares appellarunt. Colant igitur te potius ſervi tui* (mihi crede) *quàm timeant.* Hujuſmodi Paterfamilias fuit Job, qui ſubinde remittens animum ridebat cum ſervis ſuis, tali tamen cum gravitat, ut nihil auctoritatis deperderet, ſed interim quoque timeretur. Ita enim ait. cap. 19. *Si quando ridebam ad eos, non credebant.* In quem locum ſanctus Gregorius lib. 20. Moral. cap. 3. ſcribit: quòd *vir ſanctus talem ſe exhibuit, ſubditis, ut etiam ridens timeri potuiſſet. Quâ in re docemur, quòd talis debet eſſe diſpenſatio regiminis ut is, qui præeſt & irridens timeri debeat, & iratus amari. Vt eum nec nimia lætitia vilem reddat, nec immoderata ſeveritas odioſum.* Idem c. 8. illuſtrat typo virgæ Aaronicæ, quæ ſimul cum manna ſervata in Arca fuit : *quia cum Scriptura ſacra ſcientia eſt in Rectoris pectore*, inquit, *ſi eſt virga diſtrictionis, ſit & manna dulcedinis* &c. Alioquin ſi ſervi vix aliquando verbum ſuave audiant à Dominis, ſed murmura & convitia ſolùm, fit quod Macrobius ait, *ut iſti de domino loquantur quibus coram Domino loqui non licet.* l. 1. c. 11.

Mater porrò familias veluti Præfectus Regis circa inferiora & faciliora domos munia ſe occupet, velut in regimine infantum, & filiarum & ancillarum ; atque in primis imitetur egregiam illam matrem familias, deſcriptam à Salomone *Proverb.* 31. de qua inter alia dicit : *De nocte ſurrexit deditque prædam domeſticis ſuis & cibaria ancillis ſuis.* Qualem verò prædam? An ferinas carnes, quas maritus foris venatione cepit? an potius epulas, quas ipſa ſudore & labore ſuo velut venando comparavit? Utrumque veriſimile eſt, & laudabile. Cæterùm eum textum ſic Chaldæus legit : *Surrexit de nocte, deditque eſcam domui ſuæ, & penſum ancillis ſuis.* Summo ergo manè & ipſa ſurgat, datoque admorſu familiæ, dividat filiabus & ancillis penſa ſua, quæ abſolvant eo die, ſive in lana & lino, ſive acu & colu. Neque hoc dictum putet ruſticanis duntaxat fœminis? ſiquidem

id

id Salomon de nobili aſſerit fæmina. Subdit enim: *Nobilis in portis vir ejus, quando ſederit cum Senatoribus terræ.*

II. Mulieres domûs propriæ curam habeant, nec per alienas vagentur.

II. Domûs curam habeat circa res minutiores & ſecretiores, quæ virum foris verſantem facilè latent, neque decent. Hoc in primis edoceri eas voluit Apoſtolus ad *Titum* 2. ut nimirum ſint *domûs curam habentes*, ſignificantius græcè, ut ſint οἰκουρούς, h.e. *domûs cuſtodes*; ne ſcilicet per alienas domos vagentur (hoc enim reprehendit 1. *Tim.* 5. v. 13.) Sed aſſiduè domi manentes familiæ attendant, cùm viri ſit privata & publica negotia foris ut plurimum tractare. Idque egregiè præſtitit Sapiens illa mulier, laudata à Salomone cap. cit. *Conſideravit ſemitas domûs ſuæ, & panem otioſa non comedit.* Semitas inquit, non vias publicas ſeu Regias: quo videlicet interiora & occultiora quæque rimetur in domo, omnium familiarium labores expendat atque examinet. Ad quem finem efformatam eſſe à natura mulieris complexionem ſcribit Xenophon: *Mihi videtur*, inquit, *Deum naturam mulieris ad curam intus ſuſcipiendam in lucem protuliſſe molliori corpore, ut intra parietes officium obiret.* Apud Salazar in c. 31. Prou. v. 27. Quod verò addit Salomon: *Et panem otioſa non comedit*: in Hebræo ſic habetur: *Et panem incuriæ non comedit.* Hunc incuriæ panem comedunt matres familias, quæ domûs ſuæ curam non habent. Verùm diu non comedent, ad inſtar locuſtæ, quę in ęſtate cantillando panem ſuum in otio abſumpſit, in hyeme poſteà fame perijt: cùm è contra formica omnia perluſtrans victum ſibi in æſtate paret, quo ſe conſervet in hyeme.

III. Matres ipſæmet lactent proles, nec alijs lactandas dent.

III. Lactet infantes ſuos, & magnâ ſolicitudine educet, donec ſuccreſcant. Quod inprimis eis natura inſinuat, dum ſtatim, atque prolem ſuſcipiunt, lac præbet. Nunquid fruſtrà? Nónne ad lactandum infantem præbet nutrimentum? Hinc ut oſtendit Baſilius hom. 9. hexam. nullum feræ genus eſt, quod non alat proles ſuas, vel alteri alendas committat, tametſi ſæviſſimum: imò tantum eſt in ipſis feris & avibus nutriendi & incubandi deſiderium, ut ſubinde pro hoc officio mas & fæmella contendant ut patet in cycnis & urſis. Solæ inter animantes ſunt aliquæ matres, quæ alijs nutricibus exponant fœtus ſuos alendos, magno ſæpè illorum damno; cùm videlicet ſunt obnoxiæ infirmitatibus; nec non & animæ vitijs. Accidit quòd ejuſmodi proles, à matribus non lactatæ, minùs ament matres ſuas. Proponant ſibi matres exemplum Virginis Deiparæ; quæ ſanè lacte proprio pavit filium ſuum, Proponant & Saram, quæ & ipſa, nobilis licet & formoſiſſima fæmina, lactavit ſuum Iſaac, ut habetur *Gen.* 21. Cujus exemplo *provocantur famila*, Inquit S. Ambroſius lib. 1. de Abraham. cap. 7. *meminiſſe dignitatis ſuæ, & lactare filios. Hæc enim matrum gratia, hic honos, quo ſe proprijs commendant viris. Deniq; eos plus amare filios ſolent, quos ipſa matres lactaverint uberibus ſuis.* Neque ſolùm plus amare proles, ſed & plus amari etiam ab illis ſolent; quod experientia docet. Plus namque amant nutrices expoſiti infantes, quàm ſuas matres.

IV. Matres optimis moribus filias imbuant.

IV. Optimis quoque moribus informet proles ſuas, ac filias in primis; cùm adoleſcunt. Dictum ſibi putet id Eccli. 7. *Filiæ tibi ſunt? ſerva corpus illarum.* Vulgò dicitur: *Virginibus aut murus (h. e. monaſterium) aut maritus,* Non abludit hinc Chryſoſtomus; qui ho. 60. in Joan. & ho. 10. in 1 ad Cor. & lib. de Sacerdotio 3. ait: *Virginem oportet undecunque tamquam muro circumſeptam eſſe, & toto anno rarò domo egredi, idquè demum cum inexcuſabiles ac neceſſariæ cauſæ urgebunt.* Addit S. Ambroſius in exhort. ad Virg. alijſque locis. *Ipſa quoque ad Eccleſiam progreſſio rarior ſit in adoleſcentulis.* Neque hoc ſolùm ſed & informare filias ſtudeat mater, quod etiam docet Chryſoſtomus hom. 9. in lib. ad Tim. *Matres*, inquit, *filiarum vobis curam aſſumite. Eſt ea cura vobis perfacilis: Curatè ſolicitè, ut domi jugiter ſint. Ante omnia pias, religioſaſque eſſe docete, aſpernari pecunias, exteriorisque ornatus contemptrices eſſe, atque ita demum nuptiis tradite. Eas ſi ita inſtitueritis non ipſas modò ſervabitis, ſed & viros, qui illas ducturi ſunt: neque viros tantum, ſed etiam filios atque nepotes. Quippe ex radice optima ſurculi prodeunt firmiores, ac ſemper in meliora proficiunt, bonumq; omnium merces vobis reddenda eſt.* Ac denique ſic concludit: *Ita nempe paterna domo decet progredi Virginem ac matrimonio jungi, quemadmodum ex palaſtra luctatorem, ut omnem diligentiſſimè rei familiaris peritiam habeat, ſitque veluti fermentum, quod maſſam omnem in ſuam transfert pulchritudinem.* Sic ille.

Ex quibus omnibus perſpicimus non ſolùm, quàm honorificum munus habeant ſponſus & ſponſa, ſeu Pater & Materfamilias; verùm etiam quantum ſibi mutuò honorem impendere debeant. Id enim ex picto illorum munere colligit Sanctus Chryſoſt. hom. 26. in lib. ad Cor. *Quemadmodum*, ait, *Rex tanto clarior apparet, quanto Præfectum ſuum clariorem oſtendit, quem ſibi inhonoraret, & contumelia illius dignitatis magnitudinem afficeret, nam parum gloria ſua partem auferret: itidem & tu (Mariie) ſi illam, quæ ſecundum poſt te locum obtinet, contumelia afficis; non parum Principatus tui honori derogas.*

Vos igitur novi Conjuges; cujus dignitatis participes facti ſitis; cogitate, & nolite eam aliquando degeneri converſatione violare: nolite coronas veſtras ſpurijs fædare gemmis; ſed potius tenete quod habetis, *ut nemo accipat coronas veſtras.* Apoc. 3.

EXHORTATIO XXIII.

Vir Vxorem regat, ſicut naucleru navem. Ex Prov. Salomonis.

NOn dubito, quin ſponſus talem, ſibi ſponſam quærat & exoptet, qualem expetijt Salomon *Prov.* 31. quando dixit: *Mulierem fortem quis inveniet?* Fortem, ſive ut alij legunt, mulierem opem, bonam, virilem & induſtriam, qualem deſcribit Salomon, quæ ad comparandas opes ſtrenuè ipſum juvet, eaſque induſtriâ ſua comparet. Verùm nôvit ſponſus hujuſmodi uxorem ab eodem Salomone appellari

navim panibus oneratam: *Facta eſt quaſi navis inſtitoris*, inquit, *de longè portans panem ſuum* Eccè tibi navem ſponſe, quæ panes tibi adferet alendæ tuæ familiæ. Sed quis ejus Naucletus? Utique maritus, cujus induſtriæ incumbat hujus navis gubernatio. Jam tu conſidera Sponſe, quâ arte hanc navim dirigas, ne te cum ipſa perdas. Quod ut fælicius præſtes, ecce tibi è ſacris ſcripturis & viris doctis ſuggetam leges aliquas, quibus efficias.

I. Maritus ita honoret conjugem, ut nauclerus navem.

I. Primò omnium honora conjugem tuam, quemadmodum & nauclerus adornat navim ſuam dando ei nomen honorificum. v.g. alicujus Sancti aut Regis, depingendo imaginibus, illuſtrando vexillis &c. Vnde Plautus dixit: *Mulier & navis nunquam ſatis ornantur.* Quod ergo nauclerus navi, hoc præſtet vir uxori. Honorificâ cohoneſtet eam appellatione, quemadmodum Abraham Saram, appellavit dominam ſuam. *Honora eam*, inquit, S. Chryſoſt. hom. 20. in Ep. ad Ephel. *& non opus habebit, ut honoretur ab aliis: non egebit ab alijs dandâ gloriâ, ſi eâ fruatur, qua tu eam affeceris. Eam præpone omnibus propter omnia, & propter pulchritudinem & ſapientiam & eam orna, laudibus. Ita ei perſuadebis, ut nulli extraneo animum adhibeat, ſed alios omnes irrideat.* Sic ille. Idem præcipit S. Petrus epiſt. 1. c. 3. *Viri quaſi infirmiori vaſculo muliebri impertientes honorem.* Cui conſentit Paulus 1. Cor. 12. cùm ait: *Quæ putamus ignobiliora membra eſſe corporis, his honorem abundantiorem circumdamus.* Jam verò exiſtimatur mulier ignobilior eſſe pars viri; majori igitur honore condecoranda eſt; idque faciunt nobiliores ac prudentiores viri, qui primas ei deferunt & ſedem à dextris collocant, uti ſponſus ille cæleſtis ſponſæ ſuæ *Pſ. 44. Adſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato.* Graviter ergo delinquunt, qui uxores verberant, non tam uxoris quàm ſuâ maximâ ignominiâ. Id quod *ab Gentium legis latoribus*, inquit D. Chryſoſtom. hom. 26. in 1. Cor. *cognoſcere licet, qui quæ vapulaverit, non amplius cum marito habitare cogunt, ut qui indignus ſit, ut cum ea ampliùs conſuetudinem habeat*, &c. Deliraret planè nauclerus, qui navem ſuam, ſicubi impegiſſet, aut rimam egiſſet, verberibus mulctaret, aut diſſolveret; ſuammet enim perniciem ſibi & interitum strueret. Nihilo plus ſapit, qui uxorem ſuam indignè tractat. Eam enim, ut ibidem ſubdit Chryſoſt. *Si perturbatione & tumultu impleveris, tibi ipſi longè gravius ſtrues naufragium.*

II. Maritus paſcientia toleret omnes defectus uxoris.

II. Patienti animo ferat ejus defectus, & ſi qua habeat vitia; quemadmodum & nauclerus non moleſtè fert fætorem, qui ex pice & ſentina navis oritur, ejuſque nares infeſtat; quia nimirum attendit ad proventum, quem ab onuſta mercibus navi expectat. Simili in cauſâ interpellatus aliquando ab Alcibiade Socrates, quòd uxoris ſuæ Xantippes querulam morositatem tam diu ſuſtineret, et reſpondit: *An tu domi tua non toleras gallinas crebrò glocientes? Tolero*, inquit Alcibiades; *Sed ova mihi pariunt & pullos. Et mihi*, ait Socrates, *mea Xantippe parit liberos.* Laërt. in vita. Huc etiam ſpectat, quod Sanctus Chryſoſto. hom. 26. in 1. Cor. ſcribit. *Fertur*, inquit, *quondam externorum Philoſophorum, cùm uxorem haberet pravam, & temulentam, & interrogaretur, quâ gratiâ ejus mores, toleraret, reſpondiſſe: Vt gymnaſium & palæſtram Philoſophiæ domi haberem. Ero enim inquit, cùm alijs manſuetior, cum in ea quotidie toleranda erudior.* Poſt hoc ſubjicit vir ſanctus: *Multum ego doleo, quod gentiles nobis ſint ſapientiores, nobis, inquam, qui Angelos imitari jubemur, vel potius ipſum Deum per manſuetudinem.* Præter hoc conſiderandum eſt, quod idem S. Pater ibidem ſcribit: *Incitat mulier iniquè. Verùm conſidera mulierem debile vas eſſe. Tu autem vir propterea princeps factus es, & capitis loco datus, ut ſubdita feras imbecillitatem.* Nónne magnum dedecus viro eſt, ſi cum muliere rixetur? viro forti ſi cum puero? Nónne is cachinnis ſpectantium, ſe exponeret? Vidit hoc gentilis Socrates. *Cùm enim uxor in publico pallium ei detraxiſſet, & familiares admonerent, ut injuriam manu ulciſceretur; Pulchrè*, inquit, *nimirum ut nobis colluctantibus acclametis; Eia Socrates. Eia Xantippe*, Laërt. in Vita. Profectò fædum eſſet, ſi hoc indecorum, quod Gentiles apprehenderunt, Chriſtiani non apprehenderent. Non ergo ducat uxorem, qui neſcit ei condeſcendere: non ſuſcipiat gubernacula, qui non fert ſentinam navis.

III. Maritus exerrantē uxorem ſuaviter reducat.

III. Ignorantem inſtruat ac dirigat, exerrantem ſuaviter admoneat & reducat: quod ſi illa graviùs delinquat verbis aſperioribus emendet. Si enim & navis gubernaculo dirigenda & à ſcopulis deflectenda; cumque imperium navarchi non admittit, anchoris ſiſtenda & coërcenda eſt. In primis ex Conſilio D. Chryſoſtomi hom. 20. in Ep. ad Epheſ. doceat eam, *nihil in vita eſſe terribile præterquam Deum offendere.* Item: *Doceatur* quòd, paupertas nullum ſit malum. Doceatur deſpicere gloriam *& nihil hujuſmodi dicet mulier, nec concupiſcet.* Et mox. *Suadeat ne ſit ei aurum pendens ex auribus, nec eo induatur ingenio & collo, nec id repoſitum habeat in thalamo, neque veſtes aureas & ſumptuoſas: ſed ſit quidem elegans ornatu, ſed non ad probrum & contumeliam recidat elegantia.* Et ho. 26. *Quando aliquid moleſtum domi evenerit, quod ea peccârit, conſolare nec auge dolorem &c.* Et infrà: *Si contigerit non bonam neque tolerabilem domum duxiſſe ſponſam, tunc ſuadeo eam omni ex parte componere, & nihil eorum objicere. Nam mercator quoque prius quam cum ſocio pacta conventa fecerit, quæ poſſint pacem conciliare, non prius navem deducet in mare, neque aliam attinget negotiationem. Eu nos ergo omnia agamus, ut negotiationis noſtræ vita ſociam & hujus navis cum omni pace intùs teneamus.* Exemplo eſt Tobias, qui Vxoris inſultationem patienter audiens ſilentio preſſit & gemitu. *Tob.* 2. Rurſum quando nimiam ejus de ablegato filio ſollicitudinem increpuit, illis minimè acerbis verbis; *Tace & noli turbari: ſanus eſt filius noſter; ſatis fidelis eſt vir ille, cum quo miſimus eū Tob.* 10. Similiter & Iob, qui conjugem impia ſuadentem gravius reprehendit, uti merebatur: *Quaſi una de ſtultis mulieribus locuta es.* Deniq; hoc ipſum & cum nave nauclerus agit: cùm enim rimas agit, aut alicubi perforata eſt, nō

eam

eam diſſolvit, ſed reparat & foramina obſtruit, rimas occludit. Ita agendum cum uxore præcipit S. Paulus ad Eph. 5. *Nemo enim unquam*, ait, *carnem ſuam odio habuit ſed fovet & nutrit eam.* Quin etiam cùm infirmatur aut læditur, medicinis licet aſperis & emplaſtris quoque mordacibus reducit ad ſanitatem.

IV. Maritus erga uxorem magnam habeat confidentiam committendo ei claves domus.

IV. Magnam erga ipſam habeat confidentiam committendo ei claves domus & rem familiarem: non admittendo facilè ſuſpicionem de ipſius fide: permittendo ei libertatem ad peragenda ſua munia. Hunc in modum Nauclerus committit navi merces, & quam vehit ſecum familiam ſuam, tanquàm ſolidæ & benè compactæ, armamentis quoque & neceſſarijs rebus inſtructæ! Hæc talis confidentia uxorem animabit, incitabitque ut magis ſtrenuè rem gerat, & virum plus diligat magiſque ei fidelis ſit: Teſtem advoco Salomonem, qui cum Prov. 31. fortem & induſtriam mulierem exoptaſſet, ſubdit mox: *Confidit in ea cor viri ſui, & ſpolijs non indigebit.* q. d. ſi vir tali conjugi confidat, & habenas ad curandam rem domeſticam permittat, nec de fide temerè ſuſpectam habeat, ſentiet enim tam induſtriam ac ſtrenuam, non habeat opus apud caſtra mæreri & ſpolia quærere. Italico proverbio navis ita nauclerũ alloquitur: *Guarda mi dalla terra: & toti guardarò dallacqua*, h. e. ſerva me à terra, ſcopulis ſcil. brevibus, arenoſis & vadoſis locis: & ego te ſervabo à ſubmerſione & naufragio. Sic etiam dicere licebit viro: Noli uxorem tuâ Zelotypiâ & diffidentiâ impellere in mærorem & puſillanimitatem: & ipſa non impellet te in ruinam, ſed potius ſervabit & augebit tibi rem familiarem. Unde mox addit Salomon: *Reddet ei bonum & non malum omnibus diebus vitæ ſuæ.* Quantum verò poſſit induſtria uxoris, idem Salomon. *Prov.* 14 edixit verbis illis: *Sapiens mulier ædificat domum: inſipiens extructam quoque manibus deſtruet.* Hujuſmodi fuit Anna Gandala, Vladiſlai, Vngariæ & Boemiæ Regis conjux, quæ viro parum ad opes parandas attento ſuâ induſtriâ abacum totum aureum, ſupellectilemque omnem ex auro & argento præparavit; apud Dubrau. l. 23. Cæterùm obſervandum, quod monet Eccleſiaſticus, ne ſe ipſum maritus ſubjiciat, & concredat ſuæ conjugi. Mulieri *odibili*, inquit, *non credas te in toto corde tuo* Eccleſ. c. 7. & 9. *Non des mulieri poteſtatem animæ tuæ, ne ingrediatur in virtutem tuam & confundaris.* Id ipſum obſervat nauclerus, tametſi enim navi ſuæ credit & committit merces ſuas, velut ſolido & bene compacto vehiculo, ſeipſum tamen non ita credit ut merces, projiciendo nimirum ſe in navim & dormiendo. Non, ſed vigilat & attendit navi, nec ſinit eam quâ venti & fluctus impellunt, pro impetu ſuo ferri. Quod ſi feciſſet Adam, Samſon, Salomon, neque adeò temerè ſe & ſalutem ſuam uxoribus commiſiſſent, non ſe perdidiſſent.

V. Maritus uxorem bono exemplo ad ſui imitationem invitet.

V. Bono eam exemplo ad ſui imitationem invitet. Sic nauclerus in prora tenens gubernaculum ſeu temonem, quam libet in partem flectit navim & reflectit. Documentum hoc tradit viro Ariſtoteles in Oeconomicis: *Si mulier*, inquit, *cognoverit ſibi caſtum & fidum virum, ipſa etiam caſta & fida erit.* Idem confirmat S. Chryſ. hom. 20. in Ep. ad Epheſ. *Etſi*, inquit, *inverecundior ſit puella, ſcit ad tempus ſilere mariti mota reverentia, & rerum, quibus non aſſuevit novitate:* Et infrà: *quomodo autem non ſolves pudorem* (uxoris) *quando cerneris ipſe quoque non minus quàm illa erubeſcens, pauca quidem loquens, eaque cum gravitate & animadverſione*, Plutarcho teſte, imperium mariti in uxorem hujuſmodi eſt quale eſt animi in corpus. Quis autem neſcit corpore membra ad amuſſim ſe conformare animi & propenſioni? Idem vir Sapiens dicebat: *Vt Rex Muſicæ ſtudioſus complures reddit Muſicos literarum ſtudioſus doctos: aleator aleatores, rapax rapaces: ita vir comptus ſimilem reddet uxorem, voluptuarius incontinentem, caſtus & ſobrius caſtam & ſobriam.* Exemplum accipite à viro nobili Croata, qui duxerat nobilem itidem fæminam, Styram, in prædio Styriaco Stainhof dicto habitantem, ſed Lutheranæ ſectæ addictam. Hæc cùm diebus eſurialibus pro more Lutheranorum, carnibus veſceretur; maritus velut Catholicus, à menſa ejus abhorruit, & illâ quidem ſedente ad menſam ac maritum ridente, ipſi ſibi cibos eſuriales abſque carnibus, nimirum afferri juſſit, & in limine oſtij domeſtici ſedens, ſolus comedit, quod Religio Catholica permittit. Viſa tandem mulier hâc mariti tam conſtanti religione, cogitare cæpit, ſanctam oportere eſſe religionem Catholicam, pro quâ obſervandâ maritus tantam ſubeat abjectionem, exeratque fervorem, ut humi potius ſedere & vili edulio contentus eſſe velit, quàm prohibitis cibis, fidei ſuæ Catholicæ maculam aſpergere. Quare manus dedit & eandem, quam vir tenuit, religionem amplexa eſt, in eaque ſe tam ſtrenuam præſtitit, ut prædium ſuum ſtudioſæ juventuti Græcij legârit. Id quod à viris fide digniſſimis relatum mihi accepi; cùm in prædio illo per octo dies degerem. Ecce quid non poteſt virtuoſum mariti exemplum ad trahendam conſortem! Eſto igitur Sponſe Nauclerus, eſto Sponſa Navis: ita fiet, ut in domum veſtram afferatis panem, & corpori & animæ ſalutem.

EXHORTATIO XXIV.

Par columbarum typus Conjugum. Ex Lev. c. 12.

Proponuntur Conjugatis Columbæ in exemplũ.

QUemadmodum puerulis cùm incipiunt legere literas, tabella in manus datur, in qua varia deſcripta ſunt vocabula, paulo difficiliora; quæ ut facilius legere ac pronunciare diſcant, appictæ ſunt res illæ, quæ vocabulis ſignificantur, verbi gratia, columba ipſis nota, ut ignotum addiſcant columbæ vocabulum exprimere. Difficile prorſus nomen eſt. Matrimonium, quod hominem ita alligat ad unam conjugem, ut cum ea cohabitare ſemper uſque ad mortem obligatus ſit. Grave certè jugum, grave eſt hoc conjugium. Id tamen ut facilius ferre diſcant ij, qui hoc jugum ſubeunt, appinxit eis Deus & ob oculos poſuit typum illius;

illius, columbas, quæ, cùm & ipſæ in conjugio vivant & pacatiſſimè, deſtinatæ ſunt à Deo ad noſtra domicilia, ut in illis habitent & conjuges edoceant, inquilinæ ſuæ hoſpites, quâ ratione & ipſi in conjugio ſuo pacatè vivere queant. *Columba enim*, inquit D.Chryſ. in ſerm. de Spiritu Sancto hom. 3. *animal eſt, quod præ omnibus volatilibus cœli homines amat, & contubernale eſt, ac manſuetum, immaneſque & fœcundum & domeſticum, quod verſatur, eneſcit, & habitat in domibus noſtris.* Nec ſolùm in columbaribus ſub tectis domorum, verùm etiam inter ipſos homines & cum illis habitare aſſueſcunt; *ſeque ad pedes horum huc & illuc magna conſuetudine ac familiaritate verſant*, inquit Ælianus lib. 3. de animal.cap.45. Utique in eruditionem Conjugum, ſi quidem & ſponſa illa cæleſtis appellatur à ſponſo *Columba* Cant: 8. *Una eſt columba mea.* Eoq; ſpectare videtur, oblatio duûm columbarum pro filio primogenito offerendarum, *Levit.* 12. Velut pro primo conjugij fructu. Hujuſmodi gratiſſimum munus offerrent Deo Neonymphi noſtri; ſi in ſuo connubio columbarum virtutes connubiales ſuerint imitati. Quas nunc expendemus.

I.
Exemplo Columbarum docē. tur conjuges non ſolùm amorem mutuum eſſe ſervandum ſed & ſibi cohabitandum

I. Columbæ, mas & fæmella mutuo ſe amore maximè proſequuntur, nec ſolùm ſervant fidem, ſed etiam ſimul ferè gradiuntur, ſibique aſſident. Docent igitur conjuges non ſolùm amorem mutuum, & fidem thori ſervandam ſed etiam cohabitandum eis eſſe, ita ut alter alterum non deſerat. Alioquin enim diuturna alterius abſentia alterum exponit libidini & domum ſuam proſtibulo. Ita enim procax illa mulier parabolica *Prov.* 7. loquitur invitans in domum juvenem: *Veni inebriemur uberibus & fruamur amplexibus, donec eluceſcat dies. Non eſt enim vir in domo ſuâ, abijt viâ longiſſimâ*, &c. Norint ergo Conjuges mulierem ex viri latere creatam, ut quaſi à latere ipſi adeſſet ſemper; Deinde quod in latino textu habemus, in *adjutorium ſimile ſibi*; in Hebr. haberi Kenegdo. quod ſit *coram ipſo*. Unde Chaldæus ſic exponit: *in ſuſtentaculum, quod ſit penes ipſum.* Procul igitur ac diu ab invicem ne abſint; niſi ſe & conjugem conjicere in periculum velint. Nónne Eva ubi à viro ſeceſſit incidit velut columba ſolitaria in milvum, cùm à ſerpente ſeducta eſt? Nónne Bethſabee uxor Uriæ abſente procul marito in oculis Davidis incurrit, & pudicitiæ naufragium fecit? Nónne Suſanna, uxor Joakim, dum extra mariti conſpectum ſe lavat in pomarito, periculum pudicitiæ adijt? Denique quod abſenti in monte & cum Deo agenti Moyſi contigit, ut interim ſubditi ejus in ſcelus prolapſi vitulum adorarent, hoc idem accidere viro, cùm diutius abeſt à conjuge ſua aſſerit D. Chryſ. in hom. de egreſſu ſuo. Caveat ergo mulier imitari Lunam, quæ abſente Sole gratioſam ac lætabundam ſeſe oſtendit, ad ſolem verò accedens luctuoſam induit veſtem, quaſi ab ejus oculis abſcondere ſe velit.

II.
Decet Conjuges pudicitia & munditia.

II. Pudicitiæ ac munditiæ valde ſtudioſæ ſunt. Unde *Cant.* 5. ſponſa illa & *columba & immaculata* vocatur, *Aperi mihi ſoror mea, columba mea, immaculata mea.* Certè nidum ſuum columbæ à ſordibus expurgant, pennas ac plumas ſuas roſtro componunt, lutoſæ terræ non inſident, multò minùs cadaveribus. Adhæc, ut Plinius l. 10. c. 34. ſcribit: *Pudicitia illis prima eſt, & neutri nota adulteria.* Porrò à Romanis pudicitia teſte Pierio in hierogl. velatâ facie pingi, ſculpique ſolebat. & apud alios teſtudini æquiparata fuit; quod pudicarum ſit ſeſe domi continere, & frequentia loca omnia declinare. Quod ſi propterea nomen ejus in civitate vel oppido fuerit ignotum, nihil hoc ejus honori officiet, ſed plus decoris efferet; teſte quodam Philoſopho, qui interrogatus, quodnam eſſet bonæ mulieris nomen? *Præſtantius*, reſpondit, *mulieris nomen & clarior fama eſt, nullum nomen nullamq; famam habere: addiditq; illam meliorem eſſe ab omnibus judicandam, quæ à paucioribus cognoſceretur, excellentiorem ejus notitiam eſſe ſi ab omnibus ignoretur.* Pro ſpeculo proponant ſibi mulieres, Iuditham, *quæ in ſuperioribus domûs ſuæ fecit ſibi ſecretum cubiculum, in quo cum puellis ſuis clauſa morabatur, & habens ſuper lumbos cilicium jejunabat omnibus diebus vitæ ſuæ præter Sabbata.* Ex quo apparet, quod non ſolùm tempore viduitatis ſuæ, ſed etiam, vivente marito ſecreti amans fuerit, uti obſervat ibi P. Nic. Serarius. Neque minoris adhibenda cura eſt, ut cautè ſimul & caſtè cum conſortibus converſentur, memores verbi Apoſtolici ad Hebr. 13. *Honorabile connubium in omnibus, & thorus immaculatus.* h. e. in omni re & occaſione ſervent honeſtatem, neque conjugem, ulla in re confundant aut dedecore aliquo afficiant. Ruborem haud dubiè non exiguum injecit optimo viro Iſaac, quando objecit ei Rex Abimelech viſum eſſe à ſe *ludentem*, h.e. ridentem & jocantem cum uxore ſuâ. *Gen.* 26. Tametſi riſus ille aut joculatio peccato carere poterat. Erubuit etiam S. Ludovicus Galliæ Rex, quando paulò licentiùs in thalamo ſuo agere cum conjuge à matre ſuperveniente viſus eſt; uti refert P. Balinghen in ſua Zoopædia. Quid? Cenſor Romanns M. Cato C. Manilium Senatu movit, quod uxorem præſente filiâ deoſculatus eſſet: uti refert Lud. Vives lib. 2. de Chriſt. fæmina. Quid dicent hic Chriſtiani Conjuges, ſi tantam pudicitiam videant in Gentilibus? Nimirum ſicut columba ſedens, ad fluenta umbram etiam accipitis conſpiciens in aquis, terretur & mox avolat: ita & vos viri *ab omni ſpecie mala abſtinete vos* 1. Theſſal. 5.

III.
Conjuges felle, id eſt amaritudine careant.

III. Felle carere dicunt vulgò; vel ſi aliquod habent, loco abſcondito aut exiguum habent; ſiquidē Anatomici id non deprehendunt. Fel bilis & iracundiæ (quæ columbis nulla aut certè minima eſt) ſedes & typus eſt, ob amaritudinē quę accendit bilē. Hoc felle careant conjuges, aut ſi natura ad bilem proni ſint, abſcondere ſaltem id conentur. Id inprimis viris præcipit Apoſtolus ad *Col.* 3. dicens: *Viri diligite uxores veſtras, & nolite amari eſſe ad illas.* Idem Conjugibus documentū dedêre antiqui, fide deſtituti; dū in ſacrificijs Iunonis, quam nuptiarum Præſidem credebant, victimā ſine felle immolari volebant, *ut oſtenderēt, abſque*

abſque ira & odio & amaritudine matrimonium eſſe oportere, inquit Euſeb. l. 3. de præpar. Evang. c. 1. Et cur Deus ex ipſa Adami carne, non ex alia materia effinxit ei conjugem? Reſp. S. Chryſoſt. hom. 20. in Ep. ad Epheſ. *ne tanquam alienæ ei adhiberet animum.* Suam enim carnem quomodo odiſſe poſſet? Et cur è dormientis Adæ latere Evam formavit? Utique ne cum aliquo doloris ſenſu auferretur, ex quo poſteà rixarum occaſiones inter conjuges naſcerentur, ut dicere Adam Evæ poſſet, quod Jacob ad Ruben dixit *Gen.* 49. *Tu Principium doloris mei.* Videant igitur illi, ut fel amaritudinis, odij & iracundiæ vel omnino deponant vel ſaltem recondant: ſi vir conſulenti aut poſtulanti aliquid uxori nihil facilè deneget: uxor inconſulto aut invito viro nihil aggrediatur. Sic inter ſe convenerunt Elcana & Anna 1. *Reg.* 1. Anna videns aſcendere virum cum omni domo in Silo, ait viro ſuo: *Non vadam donec ablactetur infans.* Quare non prius interrogas virum? Quid ſi is te aſcendere jubeat? At is, ne litem uxori moveat: *Fac*, inquit, *quod bonum tibi videtur.* Sara contra ancillam excandeſcens poſtulat à viro, ut ancillam jam in uxorem ductam ejiciat è domo. Quid Abraham uxori? Alapámne infligit, aut verbum aſperum reddit? Nequaquam, ſed *Ecce ancilla tua in manu tua eſt*, ait: *utere eâ ut libet*; ne videlicet diſcordia, ſi negaret, in domo oriretur. *Hac in uxorem indulgentia pace domum replevit*; ait S. Chryſoſt. hom. 38. in Gen.

IV. Conjuges cùm premuntur adverſis, indignè id non ferant.

IV. Columbæ non indignantur, neque ſe opponunt, cùm auferuntur eis è nido pulli, fæmellæ etiam *imperioſos mares & ſubinde iniquos ferunt*: ut ait Plin. l. 10. c. 34. Doceut ergo Conjuges non indignè ferre, cum adverſis rebus premuntur, & chariſſima quæque per ſummam etiam injuriam ipſis rapiuntur. Denique cùm unus ab alterius conjugis aſpero ingenio vexatur & tribulatur. Cùm enim hic ſtatus indiſſolubilis plurimis expoſitus ſit oneribus, ærumnis & calamitatibus, nihil aliud ſupereſt niſi ut cum Abbate illo Neſterone, ingreſſuro monaſterium, dicant ſibi ipſis. *Deinceps tu & aſinus unum eſtote. Sicut enim aſinus vapulatur & non loquitur: injuriam patitur, & non reſpondet, ſic & tu.* In vitis P.P. lib. 5. cap. 15. Aſellus ad quævis onera portanda paratus eſſe debet: ita planè & Conjux. Hinc forſan conſuetudo illa invaluit, fuitque tempore S. Chryſoſtomi, etiam inter Chriſtianos Græcos, ut cum ſponſa deduceretur in domum ſponſi, liceret omnis generis probra & convitia per publicas plateas conjicere in illos. *Hac quoque vulgò lex eſt*, inquit hom. 12. in 1. ad Cor. *Fugitivi & maſtigiæ & petulantiſſimi homines ſecurè & cum ſumma licentia adducunt, quæ volunt, & in ſponſam & in eum, qui eſt cum illa habitaturus* &c. Quæ quidem conſuetudo meritò reprehenditur ibid. à Sancto Chryſoſt. videtur tamen fuiſſe inſtituta ad eum finem, ut addiſcant conjuges aptare humeros ſuos ad quævis onera & probra in ſtatu conjugali fortiter exantlanda. Quàm verò fortis eſſe uxor ad ferendos mariti aſperos mores debeat, idem vir Sanctus tradit hom. 26. in 1. ad Cor. his verbis: *Qui amat amantem, nihil videtur magnum facere. Qui autem eum, qui odit, obſervat & colit, is eſt maximè, qui coronatur. Eodem modo tu quoque reputa: quod ſi gravem & importunum maritum tuum tuleris, præclaram accipies coronam. Sin autem mitem & manſuetum, cujuſnam rei tibi dabit Deus mercedem? Hac autem dico, non jubens maritos eſſe ſævos & aſperos, ſed ſuadens mulieribus, ut ſævos & aſperos ferant maritos.* Hic ille.

V. Conjuges ſe ſæpè lavent, id eſt confeſſionem ſacram adeundo.

V. Lavant ſeſe in pluviali aqua & pulveribus conſpergunt, quò ſe à pulicibus & omni labe, quàm impensè oderunt, emundent, teſte Ariſt. lib. 9. hiſt. anim. cap. 49. Hoc idem ſtudium quod animæ labes tergendas conjugum eſſe decet; ut per ſacram confeſſionem & Synaxin frequenter vel ſubinde ſaltem cum pluvia feſtivæ alicujus ſolemnitatis de cælo ad nos mittitur, animos ſuos à ſordibus, quæ in terreno pulvere non poſſunt non adhærere, expient. Id enim indicat S. Paulus 1. Cor. 7. cùm hortatur eos ad continentiam ſubinde ſervandam, ut vacent orationi. *Nomine orationis verò* ait Eſtius, illic, *arbitror Apoſtolum comprehendere voluiſſe etiam ſacrificium Eucharistiæ.* Cui accedit S. Ambroſius in eum locum ſcribens: *Conjugis conſilium dat*, inquit, *ut ad ipſum Dominum revertantur, abſtinentes ab uxoribus ſuis, ut poſſint dignius accipere corpus Domini.* Gaudent columbæ cùm pluit, ut habeant, quo ſe laveut: gaudeant etiam Conjuges, cùm ſolenne aliquod Feſtum advenit, quo ſuas ad Deum preces fundere, eique ſe unire & in pulvere pœnitentiæ volutare queant. Conſiderent quid egerint primi noſtri parentes, poſtquam agnoverunt per peccatum ſe eſſe nudatos & fædatos. Nónne conſuerunt folia ficus & fecerunt ſibi perizomata ad tegendam nuditatem ſuam? Atqui hoc feciſſe eos inſignum pænitentiæ & foliis ficuum, quaſi cilicio carnem caſtigaſſe, cenſet S. Irenæus Martyr lib 3. cap. 37. Siquidem folia ficus aſpera pungunt carnem & ſtimulant. Unde inducit Adamum ſic loquentem: *Quoniam Sanctitatis ſtolam amiſi per inobedientiam, & nunc cognoſco, quoniam ſim dignus tali tegumento, quod delectationem quidem nullam præſtat, mordet autem & pungit corpus.* Poſteà Deus rurſum ad pænitentiam eos agendam admonens, fecit eis tunicas pelliceas; utique Angelorum miniſterio ex mactatis animalibus detractas, & villoſas ad puniendam & vexandam carnem, quæ deliquerat; quia *talibus* inquit Origines lib. 6. in Levit. *Oportebat indui peccatorem, quæ eſſent mortalitatis, quam primo perceperat, & fragilitatis ejus, quæ ex carnis corruptione veniebat, indicium.* Neque ſolùm pænitentiæ, ſed & mortis quam incurrerant, per has mortuorum animalium pelles commonere eos voluit; ut in carnis voluptates ſeſe non immergerent, memores mortis ſuæ, quæ & ipſis pellem detrahet. Primorum ergo conjugum exemplo, poſterorum eorum, ſi quando & ipſi vetitum aliquod peccati pomum deguſtarunt, ſequantur pœnitentes, qui ſecuti ſunt errantes: caſtigent carnem ſuam: abluant cum columbis maculas in

lavacro pœnitentiæ : volutent ſe in pulvere imminentis à tergo ſepulchri, & non facilè peccabunt.

EXHORTATIO XXV.

Nuptiæ antiquorum noſtris in exemplum proponuntur.

Nuptiæ cum Deo inchoatæ ſortiuntur felicem exitum.

NOn vanè crediderunt veteres, ita nobis magna ſucceſſura eſſe negotia, ſicut ea inchoaverimus; & quale eſſet initium, talem fore progreſſum & finem. Vnde illud fluxit adagium: *Dimidium facti, qui bene cœpit habet.* Magni res momenti eſt ſtatus conjugalis, quem proinde magna cum cautela & conſideratione inſtituta publica nuptiarum ſolennitate antiqui inceperunt. Et in primis Tobias Junior, qui una cum ſponſa ſua triduanas nuptijs preces præmiſit, deinde convivium inſtituit. *Tob.* 8. Ipſi etiam Gentiles Romani non niſi captatis prius augurijs celebrabant nuptias, teſte Val. Maximo lib. 2. c. 1. Ergo ipſas nuptias fore bonum omen arbitror, ſi cum DEO cœptæ & celebratæ fuerint. Hæ etenim uti initium ſunt conjugalis ſtatus, ita quoque & omen erunt fælicis eventus. Quod ut fiat, proponam vobis exemplar Antiquorum, ut ſecundum illud nuptias veſtras inſtituere poſſitis.

I. Olim ſine delectu perſonarũ ad nuptias vocabantur, amici, vicini qualeſcunque eſſent.

I. Invitabant illi ad nuptias amicos & vicinos, qualeſcunque illi eſſent, ſeu divites, ſeu pauperes, non habito reſpectu aut opum, aut dignitatum perſonarum. Ita Laban ille *vocatis multis amicorum turbis ad convivium fecit nuptias* genero ſuo Jacob. *Geneſ.* 29. Similiter Raguel ad nuptias Tobiæ paravit epulas *omnibus vicinis cunctiſque amicis.* *Tob.* 8. Et hoc, ut invitati amici & vicini partim teſtes nuptiarum eſſent, partim novo vinculo adſtringerentur novis Conjugibus, ad opitulandum illis in qualicumque neceſſitate. Viderunt enim vitam conjugalem ope amicorum carere non poſſe: juxta paræmiam Germanicorũ: mit Nachbauren hebt mann die Stadel auff. Et ſi adverſos habeat amicos & vicinos, pluſima paſſuram: illos ergo ſponſo conciliandos eſſe convivio nuptiali, & contracta in eo amicitia. Errant his temporibus multi in hoc puncto, dum ferè opulentos ſolùm & prænobiles viros invitandos putant, ſpem in illorum donis, vel in opibus & potentia reponentes, ſed fœdè multoties decipiuntur. *Nolite confidere in Principibus, in quibus non eſt ſalus*, ait *Pſalm.* 145. Captat miſer ſponſus majus aliquod donum à divite, quàm ab amico paupere; ſed poſteà ab illo deſeritur; & cogitur ad hunc recurrere. Præſtat amicitia donis. Malo habere creditorem, qui & mihi debet, quàm debere ei, qui mihi nihil obligatus. Melior mihi eſt vicinus & amicus, qui mea indigebit aliquando, vel indigere poteſt ope, quàm is, qui non egebit. Sed mundus nunc ita conſtitutus eſt, ut præſentibus tantum rebus gaudeat, futuris non provideat: potentum duntaxat atque divitum quærat amicitiam, plerumque fallacem & periculoſam. Cæleſtis ille ſponſus dum à pedibus ad caput uſque laudat ſponſam ſuam, Eccleſiam, ejus ventri hoc encomium dat: *Venter tuus ſicut acervus tritici vallatus liliis.* Per Eccleſiæ ventrem intelliguntur Conjuges, uti ſentiunt Anſelmus, Richardus de S. Victore & P. Damianus, quia venter ſedes eſt generationis; & domicilium natorum. Sed quando ei benè proviſum eſt de tritico ſeu alimento? Quando vallatus eſt lilijs. Cur lilijs, & non potius haſtis aut haſtatis? Lilia intelligo agreſtia, ſeu flores agreſtes, de quibus loquitur Dominus Matth. 6. *Conſiderate lilia agri.* Ea quidem debilia ſunt, tritico tamen vicina & commixta adeoque inſtar valli & munimenti contra ventos & gelu ſunt: Ita boni amici & vicini, tametſi parum facultatum & auctoritatis habeant, plus ſæpè commodi nobis præſtant, quàm valdè opulenti & præpotentes, à nobis alieni & remoti.

II. Suadetur conjugibus moderamen in pompa & convivio nuptiali ſc. ut videant convivæ, nuptis ſuas placere nuptias.

II. Adhibeant moderamen in pompa & convivio nuptiali. Cauſam hujus convivij adfert Athenæus l. 5. *Moribus*, ait, *& legibus ſancitum eſt, ut in nuptijs epulum fiat? tum nuptiales Deos ut veneremur, tum ut pro teſtimonio id fit*, convivis ſcilicet, quòd nuptis placeant ſuæ nuptiæ. Laudabant itaque & precabantur Deos ſuos, ut proſpera nuptis tribuerent; ipſos verò conjuges datæ fidei admovebant per epulum nuptiale, quaſi mactata pro fœdere hoſtia. De moderamine autem pompæ in Gentilium nuptijs profert Plato legem *lib.* 6. de Legibus: *Impenſa ſecundum divitias fiat; Bibere verò uſque ad ebrietatem, ne alibi quidem unquam decet. Neque verò tutum eſt. Maximè verò connubio conjuncti, ſponſus & ſponſa, tunc mentis compotes eſſe debent, quando non parvam ineunt vitæ mutationem &c.* in ſponſalibus Tobiæ Junioris, præcepit Raguel ſocer, occidi arietem & parari convivium. *Tob.* 7. poſt contractas nuptias ad epulum nuptiale *duas pingues vaccas & quatuor arietes occidi fecit.* *Tob.* 8. Hic totus apparatus fuit pro *omnibus vicinis cunctiſque amicis*, ut ibi dicitur. Nullæ hic delitiæ, nulla bellaria, nulla exquiſita fercula. In convivio nuptiali, cui interfuit Chriſtus in Cana Galileæ, modicum vini appoſitum fuit; quando ejus defectus citò valde apparuit; ac niſi Dominus miraculo vinum ſuppeditaſſet, ſitibundi hoſpites è menſa ſurrexiſſent. Sed neque poſt ſubminiſtratum & quidem optimum vinum ulla intemperantia conſecuta eſt. Etenim Architriclinus novit adhuc diſcernere urna? quod ebrij non poſſunt: & diſcipuli Chriſti crediderunt in eum, Non ita fit in nuptijs hujus temporis, ubi paucis exceptis nemo ſobrius abit: ubi convivium extenditur ad 5. aut 6. horas, & plerumque ad multam noctem producitur ferè in compotatione ſola. Idem videre eſt in ornatu corporis & pompa veſtimentorum, in quæ tam multa ſæpius expenduntur, ut vix toto vitæ decurſu recuperari queant, adeoque demum veſtes nuptiales rurſum vendendæ, ob contracta debita, quandoque & ipſæ domus atque arces alienandæ ſint. *Licet alijs*, inquit D. Chryſoſtohom-

hom. 12. in Ep. ad Coloſſ. *exhilarare nuptias, vt potè lautis menſis & copioſis veſtimentis. Hac non amputo, ne videar valdè agreſtis. Quanquam Rebecca ſuffecit ſolum theriſtrum*, hoc eſt peplum ſeu flammeum. Noſter legit *pallium* Gen. 24.) *ſed non amputo. Licet exhilarare veſtibus: licet præſentia venerandorum virorum & reverendarum mulierum.* Et infrà: *Quando es facturus nuptias, ne domos obeas, ſpecula & veſtes commodato accipiens. Res enim non fit ad oſtentationem, neque filiam adducis ad pompam, ſed ijs quæ in ea ſunt, domum exhilarans, voca vicinos & amicos & cognatos.* Sic ille. Denique experientia multorum annorum didici, malè communiter, ceſſiſſe, atque in diſſidia & divortia vel pauperiem ſimileſque calamitateſque ceſſiſſe nuptias illas, quæ ſupra nuptorum opulentiam nimia pompa & ſplendore fuére celebratæ.

III. Suadetur novis nuptis ut magna cum modeſtia & honeſtate nuptias ſuas peragant.

III. Magna cum honeſtate & modeſtia nuptias peragebant, & epulum ſumebant. In ſponſalibus Tobiæ junioris *epulati ſunt benedicentes Deum*, Tob. 7. Poſteà cap. 9. *cum timore Domini nuptiarum convivium exercebant.* Quis hæc audiens non doleat, cùm noſtrorum genialia epula ſpectat? Rurſum *nuptiæ apud Iudæos*, inquit D. Gaudentius Epiſcopus Brixienſis tract. 9. *cùm fierent vnus* (quantum traditione comperimus) *dabatur de ſacerdotali ordine, qui morem diſciplinæ legitimè gubernaret, pudoriſque curam gereret conjugalis. Simul etiam conviviorum apparatui miniſtres atque ordinem diſpenſaret, & pro hoc officio Architriclinus, id eſt, triclinij Præpoſitus dicebatur.* Talis ille fuit, qui in nuptijs Canæ vinum ex aqua factum primus deguſtavit ac laudavit; qui ſi adhuc noſtrorum nuptialibus epulis advigilaret, tam multi, tamque graves exceſſus non contingerent. Adhibentur ſæpè in noſtris nuptijs ſcurræ & moriones, qui ſuis cantilenis vitia conſidentium perſtringunt, & ſpurca quæque effutiunt ad riſum concitandum, non abſque rubore & confuſione honeſtorum virorum & puellarum: Utque ſatis genio indultum eſt, ſurgitur à menſa, uti conceſſum fuit: hoc eſt ſine benedictione & gratiarum actione, & pergitur ad choreas, fermè eo modo, quo in caſtris Hebræorum, Exod. 32. quando *ſedit populus manducare & bibere & ſurrexerunt ludere*, ſaltare ſcilicet, circum vitulum & libidini indulgere. Sanè in antiquorum ſive Hebræorum, ſive Gentilium nuptijs nullas legi ſaltationes; novum igitur Satanæ inventum inter Chriſtianos eſſe videtur; contra quod Concilium Laodicenſe ſub annum Domini 364. can. 53. ita ſanxit: *Non oportet Chriſtianos ad nuptias euntes vel ballare, vel ſaltare; ſed caſtè cœnare vel prandere, ſicut competit Chriſtianis.* Sub eodem fere tempore in eandem pravam conſuetudinem, à Græcis Gentilibus invectam, multa jecit fulmina *S. Chryſoſtomus ubi hom. 12. in Epiſt. ad Coloſſ.* Ubi inter alia: *Matrimonium*, inquit, *eſt unguentum cur cœnæ fœtorem inducis in compoſitionem unguenti? Quid dicis? Saltat virgo & non eam pudet ſuæ æqualis* (meretricis ſcilicet;) *Oportet enim ipſam hac eſſe honeſtiorem & graviorem. Ex una enim egreſſa eſt, non ex palæſtra.* Et infrà. *Si ergo neque Virgines ſaltant*, inquit, *neque quæ nupſerunt, quis ſaltabit. Nullus. Saltationis enim, quænam eſt neceſſitas; In myſterijs Græcorum* (hoc eſt Gentilium) *ſunt ſaltationes: in noſtris autem ſilentium, honeſta gravitas, pudor & modeſtia.* Et homilia 36. in Geneſim. *Accepit Laban Liam filiam ſuam, introduxitque eam ad Iacob*, ait: *Vidiſti cum quanta olim honeſtate nuptias egerint? Num tunc tibiæ? num tunc cymbala? num choreæ diabolicæ?* Et infrà: *Quomodo non abſurdum, ſi nos, qui tantam accepimus gratiam & miſericordiam, & tam terribilium ineffabiliumque Sacramentorum participes ſumus, hac in re inferiores ſumus Laban, qui cultui idolorum adhuc erat deditus? Et rurſum: quando plurimum oportebat eſſe reverentiam majoremque honeſtatem, & caſtitatem, tanta obſcenitate implentur omnia illa, ut probabile ſit à Diabolo hæc omnia inventa eſſe.* Confirmari iſtud poteſt exemplo, quod ſcribit Hector Boethius in Chronicis Scotorum de Alexandro ſexto Scotorum Rege, qui cum in tertijs ſuis nuptijs choreas inſtituiſſet, eaſque ſpectaret, vidit ad finem ſaltantium Mortem eâ, quâ pingitur, figurâ, oſſeâ ſaltantem claudere ſaltatorum agmen. Quare mox choreas, omnemque lætitiam nuptialem ſuſtulit, quod malum id omen crederet, uti reverâ erat, cùm eo anno mortuus ſit. Quis dubitat hic Dæmonem ſub forma Mortis choreis ſe miſcuiſſe? Aliud divinæ animadverſionis in hos ſaltus exemplum refert Albertus Cranzius libr. 12. Wandal. *Hiſt. cap.* 14. de Qualenſibus nuptijs in Lubica, in quibus aderat frequentiſſima virorum & mulierum multitudo, ducens choreas; cùm repentè incendium domus exortum abſumpſit ex illis centum & octoginta utriuſque ſexus homines: Soli ſponſus & ſponſa, qui choris non intererant è lecto evaſére incolumes. Quod adeò notum factum eſt; ut inde proverbio orto *Nuptiæ Qualenſes* dicerentur, quæ minus honeſtè celebrarentur. Satis hæc, opinor, ſunt, ad contrahenda vela & componendas ad modeſtiam nuptias. Si enim antiquorum, partim Hebræorum, partim etiam Gentilium exempla nos non movent, quid aliud expectandum, niſi infœlices nuptiarum exitus, quorum ingreſſus tam fuit incompoſitus? Quare finio cùm S. Gregorio Nazianzeno Apol. 1. *Quiſquis negotium* (quale inprimis eſt nuptiarum) *auſpicatur, non aliun meliorem commodioremque ordinem tenere poteſt, quàm ut à Deo incipiat, & in Deo conquieſcat.*

EXHORTATIO XXVI

Quid ſibi velit Annulus Nuptialis.

Antiquorū mos, ut Sponſus ſibi Sponſam per annulum pronubum deſpondeat

PErantiquus ritus eſt, qui etiamnum durat, quo ſponſus ſibi ſponſam per annulum deſpondere ſolet. Tertullianus antiquiſſimus auctor in l. de cultu fœminarum pronubum appellat, quod ſponſæ pignoris loco mitti conſueverit.

Si

S. Iſidorus Epiſcopus Hiſpalenſis lib. 20. Etymologiarum: *Fœmina*, ait, *non uſa ſunt annulis, niſi quos Virgini ſponſus miſerat, neque amplius quàm binos, aures in digitis habere ſolebant.* Plinius quoque l. 33. *nat. hiſt. c.* 1. ferreum annulum eumque ſine gemma ſponſæ ætate ſua mitti conſueviſſe ſcribit. Denique S. Edmundus Archiepiſcopus Cantuarienſis in ætate adhuc tenerâ Virginem Deiparam infixo in ejus imaginem annulo, eam ſibi deſpondit edito caſtitatis voto. Ex quo poſteà omnia libidinis tela, invocata ſponſæ ſuæ opera eliſit. Cæterùm intelligere, ut opinor, deſideratis, quid ſibi hic velit annulus & cur antiqui illum voluerint eſſe pronubum. Hoc ergo nunc exponemus.

I. Annulus amoris mutui ſignum quo cor menſque mutuo ſibi conglutinantur.

I. Indicium eſt amoris mutui, qui utriuſque uti digitum, ita & cor, mentemque charitatis vinculo velut annulo copulet. Ita S. Iſidorus lib. 2. de divin. offic. cap. 15. *Quod in primis,* inquit, *nuptiis annulus à ſponſo ſponſa datur, fit nimirum vel propter mutua dilectionis ſignum: vel propter id magis, ut eodem pignore eorum corda jungantur. Unde & quarto annulus digito inſeritur, id eſt, quia in eo vena quadam, ut fertur, ſanguinis ad cor uſque perveniat.* Idem tradit S. Ambroſius lib. de Patriarchis. Gellius lib. 10. cap. 10. Macrobius lib. 7. cap. 13. Quare ſponſus atque ſponſa cùm eum annulum intuentur, memores ſint in primis amoris, quem conjugi ſuo debent, ne alteri eum impendant. Ita veteres imaginem ejus, quem amabant, in annulis geſtebant, ut eorum aſpectu dilecti recordarentur. Ita Cicero lib. de finibus teſtatur. Epicuri diſcipulos & amicos imaginem ejus in annulis geſtaſſe. In omnium animantium generibus mares ſimul & fœminas Deus creavit; in hominum verò ſpecie virum tantummodò effinxit, ex illo deinde fœminam efformavit, ut ſummo eos amore devinceret, qui ſicut una corpore conſtant, ita unamquoque animam & voluntatem haberent. Ita D. Ambroſius lib. 5. Hexam. cap. 7. *Fecit uxorem*, inquit, *de viro*, h. e. *de coſta Adam: & juſſit ambos eſſe in uno corpore & in uno ſpiritu. Quod unum ſeparas corpus, unum ſeparas ſpiritum, natura adulterium eſt.*

Deinde memores ſint fidei, ſibi mutuo datæ: cogitent annulum rotundum fine carere, pari modo fidem illam nullo unquam tempore violandam eſſe. Thamar illa Iudam redarguit ac convicit fornicationis ſecum patratæ, annuli indicio, quem arrhæ loco ab eodem acceperat: *Cognoſce cujus ſit annulus*, dicebat. *Gen.* 38. Pari ratione annulus ille pronubus ſeu datus ſeu acceptus arguit eum conjugem, qui fidem alteri fregit, & quodammodo ait: *Cognoſce cujus ſit annulus.* Quæ enim in manibus gerimus, crebro in oculos incurrunt, nec tradi facilè oblivioni poſſunt.

II. Annulus ſignũ quo uxor cõmonetur ſibi Domeſticarũ rerum curam commiſſam.

II. Indicium eſt curæ domeſticarum rerum uxori competentis & à viro commiſſæ. Id teſtatur Clemens Alexandrinus lib. 3. Pædag: cap. 11. ubi ait: *Pædagogus dat eis* (uxoribus) *annulum aureum, nec eum quidem ad ornatum ſed ut ea obſignent, quæ domi digna ſunt, ut cuſtodiantur; propterea quod ſervandæ domus cura ad illas pertineat.* Et perbrevi verborum interſtitio: *Itaque honeſtum quidem eſt, ut viri uxoribus ſuis fidem habentes, eis domus cuſtodiam permittant, ut quæ eis ad id data ſunt opitulatrices.* Et rurſum infrà. *Res eſt pulcherrima, mulier domus cuſtos, quæ & ſe & maritum propriis ornamentis induit.* Intellexit hoc Lacæna illa captiva, apud Plut. in Lacon. quæ cùm in foro vendenda interrogaretur, quid ſciret? reſpondit: *probè gerere domum.* Et nobilis illa matrona, quæ Theano percunctanti, quâ ratione celebris eſſet evaſura, reſpondit: *Contexens telam & meum curans conjugium.* Senſit mulier illuſtris, quod fortis illa, quæ colu & acu ditavit domum, nec non ſtragulatam veſtem ſibi fecit, tantumque lucrata eſt, ut byſſo & purpura ſe veſtiret, ſicque ſibi & viro ſuo gloriam compararet. Meritò igitur de illa dicitur: *Manum ſuam miſit ad fortia, & digiti ejus apprehenderunt fuſum.* Non minoris enim roboris eſt, colu & acu defendere ab inopia domum, & opus parare, quàm haſta & gladio.

III. Annulus ſignum quo uxor paulo minorẽ poteſtatem, à viro in quid diſcrepãtem ſortitur.

III. Indicium eſt, poteſtatis Legatariæ; ſiquidem dabatur Legatis Regum ad res gerendas emiſſis, ad fidem & auctoritatem eis conciliandam, teſte Plinio *lib.* 33. *cap.* 1. Atqui uxor teſte D. Chryſoſt. eſt loco Legati, maritus loco Regis; quia mulier in adjutorium viri creata, ſuam etiam poteſtatem obtinet in domo, tametſi à viro dependentem, quemadmodum Legatus dependet à Rege, ſua interim poteſtate & auctoritate pollens, uti in ſequentibus explicat idem S. Pater. Extendit ſe verò illius poteſtas non ad liberos duntaxat à teneris inſtituendos, ſed ad familiam etiam benè ordinandam, præſertim ad ancillas gubernandas, teſtante Abrahamo *Gen.* 16. ad Saram ſuam loquente: *Ecce ancilla tua in manu tua eſt: utere ea ut libet;* q. d. *Num quis poteſtatem tuam minuit? Num dominium tuum ablatum eſt? Ipſa ſub manibus tuis eſt, puni, caſtiga; increpa, ut vis & tibi placuerit. ſic facito cum ea;* ut exponit ibi Sanctus Chryſoſto. *Hom.* 38. Hinc olim Romani mariti uxoribus primùm domum ingredientibus claves tradebant, ut gubernationem domus capeſcerent, rem domeſticam adminiſtrarent, promæ & condæ eſſent. Denique indirectè etiam extendit ſe ad ipſum maritum, ſi à verò virtutis tramite deviare vellet, ut illi reſiſtat ac ſuccenſeat. Eſt enim maritus aliqua pars uxoris, quæ quaſi proteſtari & appellare poteſt, ſi vir in præcipitia abeat, ne ſimul & ipſam præcipitet, veluti caput ſubjectum & adhærens ſibi corpus. Hac in re enituit virtus Placillæ Auguſtæ, uxoris Theodoſij ſenioris Imperatoris, cujus in primis ſtudium fuiſſe narrat Sozomenus, lib. 7. cap. 6. ne vir ejus circumveniretur ab Arianis, dum ne colloquio eorum traheretur in hæreſin, id antevertit. Et noſtro ſæculo pari Cath. Religionis zelo Sereniſſima Caroli Archi-Ducis Auſtriaci, Ferdinandi 2. Imp. genitrix, Maria Anna, Bavarica de Domo, cùm hæretici aliqui trahere Principem ad concionem Lutheranam audiendam niterentur, animos è ſeſe oppoſuit aſſerens,

aſſerens, ſe proles ſuos in humeros ſublaturam & in patriam ſuam migraturam, ſi maritus aſſentiri tam pernicioſo conſilio vellet; eaque animi fortitudine conſilium hæreticorum intervertit, & maritum in Cath. fide ſolidavit; uti norunt Græcenſes mihi coævi, à quibus id fida relatione accepi. In hujuſmodi eventibus, cum maritus contra Dei legem aliquid molitur, ſuâ uxor authoritatem interponere poteſt, ac debet, ſi per ipſum trahendam ſe prudenter exiſtimet ad peccatum aut grave aliquod damnum: quomodo prudens illa Abigail inconſulto viro ſuo Nabal, abiit ad Davidem, & munera ei detulit, ut iratum placaret, à quo excidium domus ſuæ imminere ſibi intellexerat. 1. *Reg.* 25.

IV. Annulus ſignû quo uxor docetur præſtandam marito fidelitatem & obedientiam eſſe.

IV. Indicium eſt fidelitatis præſtandæ marito; ut ne in perniciem viri aliquid machinetur, aut ſecreta ejus prodat. Hoc fine datum Ioſepho fuiſſe à Pharaone annulum, indicat S. Ambroſius l. de Joſeph, cap. 7. *Quid enim ſibi vult annulus*, inquit, *digito ejus inſertus, niſi ut intelligamus Pontificatum ejus fidei eſſe delatum, ut alios ipſe ſignaret?* Eadem intentione dediſſe Aſſuerum Mardochæo annulum ſuum *Eſth.* 8. non dubito, ut ſi fideliter nim. jura Regni adminiſtraret, & decreta Regno ſalutaria ſuo annulo ſubſignaret. Quis autem fidior ſit marito, quam ipſius uxor, cum ſit alter quaſi maritus, eademque ipſius caro? Monet quidem Eccleſiaſticus cap. 7. *Mulier ſi eſt tibi ſecundum animam tuam, ne projicias illam, & odibili non credas te in toto corde tuo.* Quod poſterius etiam de uxore dictum volunt aliqui. Et ſanè ſcimus Samſonem ab uxore proditum eſſe, poſtquam revelavit ei arcanum ſuum. *Iudic* 16. Similiter Amphiaraum à ſua Eriphile, pro accepto aureo monili detectum, cum in latebris maneret; teſte Statio Hygino cap. 73. Scimus etiam Michæam cap. 7. dicere; *Ab ea, quæ dormit in ſinu tuo, claude oſtia oris tui.* Verum hæc de improbis dicta ſunt mulieribus. Admonentur tamen & reliquæ, ut ſecreta maritorum nullâ ratione prodant, niſi ſeipſas cum illis perdere velint. Notum eſt ex Plutarcho *lib.* 2. *de fort. & virt. Rom.* Alexandrum M. Hepheſtioni, poſtquam matris epiſtolam ei legendam dediſſet, os annulo obſignaſſe, ne quando proderet, quæ legiſſet. Idem ſibi fieri à Sponſo ſponſa exiſtimet, cum ab eo annulum accipit. Nam ut ait S. Auguſtinus vel quiſquis eſt auctor libri de amicitia cap. 13. *Secretorum revelatione inter amicos* (multò magis inter Conjuges) *nil eſt turpius nihil execrabilius, nihil amoris vel gratiæ relinquens inter amicos. Sed omnia replens amaritudine, indignationis & odii atque doloris felle cuncta aſpergens.* Viderunt id & Gentiles, uti Athenienſis populus, qui bellum cum Philippo Rege Macedoniæ gerẽs, deprehenſas illius ad Olympiadem Uxorem literas reſignare & legere nõ ſuſtinuit: quod exiſtimaret (id quod res habet) arcana conjugum ſacra eſſe, nec fas evulgari, aut ab alienis noſci, ita obſignatas illas intactaſque in Macedoniã ad Reginam tranſmiſerunt. Refert Lud. Vives *lib.* 2. de Chriſt. fœmina. Quod ſi hoc illi fecerunt, hoſti armato, quanto æquius eſt idem præſtire conjugem conjugi? Denique gentilis etiam Iſocrates ad Demonicum ſcribens, ait: *Diligentius tuenda ſunt depoſita verborum, quam pecuniarum.* Quare ſi uxores ſedulo, uti debent, pecunias maritorum cuſtodiunt, multò magis abſcondant ſecreta eorundem. Cogitent ſibi os ſponſali annulo occluſum eſſe, adeoque non exiguum imminere malum ſi arcana virorum prodiderint.

Atque hæc ſunt documenta, quæ tradit annulus pronubus, quem proinde cupio ita inſeri conjugum digitis, ut nullo unquam tempore excidat. Dicat alter alteri illud Iſaiæ cap. 49. *Ecce in manibus meis deſcripſi te.* Ut ſemper ſim memor amoris, fidei, officii, poteſtatis & fidelitatis meæ atque tuæ.

EXHORTATIO XXVII.

Cæremonia Nuptiarum Chriſtiana explicantur.

Parentes volentes mittere filios in exteras regiones optimam iis proviſionẽ facere ſolent.

CUm in exteram regionem itinere magno & periculo dimittere parentes cogitant filium, priùs ei provident de rebus ad iter neceſſariis: Procurant equum, ſervum, viaticum, veſtes, pecuniam, nec non & electuria ſacraque amuleta: præſcribunt documenta &c. Simili proviſione dimiſerunt à ſe filium Tobiam parentes, in Mediam abiturum: dederunt commeatum & neceſſaria alia, adjunxerunt ei comitem, nec non & canem, impertierunt benedictionem. *Tob* 5. Periculo plenum & multorum dierũ iter eſt ſtatus matrimonii, multis ærumnis & difficultatibus refertus. Quare Eccleſia mater noſtra, cum quem filiorum ſuorum ad ſtatum illum dimittit, priùs illum munit variis remediis ad hoc iter requiſitis, quibus partim inſtruatur, partim juvetur & roboretur velut ſacris amuletis, ſive re ipſa exhibitis, ſive indicatis per aliquas cæremonias. Offert enim ſacrificium altaris, benedicit novos Conjuges, jungit eorum manus colligatque Sacerdotali ſtolâ, munit ſacrato annulo, confortat amoris vino, adhibet paranymphos. Prævidet enim metuitque pericula, quæ Tobiæ occurrerunt, immanes piſces, tremendos Aſmodæos, ſolicitudines, ærumnas, tentationes: quibus ut occurrant novi Conjuges, obarmat eos Eccleſia, uti nunc explicabimus.

I. In nuptiis adhibendi paranymphi qui ſponſam ſponſo adducant.

I. Adhibet paranymphi, qui ſponſam ſponſo adducant: edocta nimirum à Deo, qui Evæ quaſi Paranymphus factus, adduxit eam ad Adamum in conjugem accipiendam, docens, non ab alio quam ab ipſo Deo, per ipſum & ad ipſius gloriam matrimonium ineundum, ipſum authorem & conciliatorem nuptiarum eſſe. Excludendus igitur Aſmodæus, excludendus Mammon, excludenda Venus & ſimiles proci, qui nuptias pervertunt. Audiamus S. Chryſoſtomum orat. in Calendis habitâ: *Si uxorem duxerimus, propter Deum hoc faciamus: non ut facultates maiores acquiramus, ſed ut temperanter vivamus; animæ nobilitatem, non pecuniarum abundantiam inquiramus: non maiorum ſplendorem ſed morum virtutem perſequamur, & modeſtiam: vita*

ſociam, non lenociniorum comitem capiamus. Idem hom. 1. in c. 1. Matth. *Salomon ille, ait, qui interpretatur, accipe vas, qualem filium genuit ex Rahab? Booz, qui interpretatur, in virtute vel virtus in ipſo ſive prævalens, qui ſecundum imperium Dei accepit uxorem Ruth, à Deo proviſam, in virtute generat filios, & in ſeipſis virtutem habentes & prævalentes. Qui autem recipiunt uxores ex proviſione Diaboli, id eſt, non religionis intuitu, nec fideles in infirmitate generant filios, nec prævalentes unquam, nec fortes niſi in malo, & ad pœnam irreligionis ſuæ, non ad gaudium nec ad conſolationem videntur filios genuiſſe.* Paranymphi adhiberi ſolent, juvenes forma decori & nulli corporis defectui obnoxii. Riſum enim fieret, qui ſenem aut ægrum, cæcum vel claudum aut gibboſum produceret paranymphum & ſponſæ ſuæ adjungeret. At ſi in ſponſa præcisè formam ſpectes, ſenem & ægrum adhibuiſti, quia ſpecies & decor formæ brevi tabeſcet; ſi divitias, gibboſum, ad ingreſſum cæli ineptum: ſi potentum amicitiam, claudum; quia *omnis amicus fraudulenter incedet.* Ier. 9. multa tibi promittet, pauca præſtabit. Si hortatum duntaxat & conſilium cognatorum ſecutus es, cæcum nactus es paranymphum, quia in hoc negotio nemo non cæcutit. Solus igitur Deus ejuſque gloria præclarus paranymphus eſt; quem expetiit Eliezer (qui exponitur *Dei adiutorium*) ſervus Abrahæ, miſſus ad quærendam & adducendam Iſaaco ſponſam competentem, quam ut inveniret, oravit: *Domine Deus Domini mei Abraham occurre obſecro mihi hodie, & fac miſericordiam cum Domino meo Abraham.* Gen. 24. ut nim. ejus filio ſponſam adducam, quam ipſi providiſti.

II. In nuptiis adhibendus annulus qui ſincerè fidei ſignaculum inferendusque quarto digito ratio in promptu.

II. Benedicit annulum pronubum ſponſi & ſponſæ manibus inferendum. *Annulus quid eſt aliud,* inquit D. Ambroſ. in c. 15. Lucæ, *niſi ſyncera fidei ſignaculum?* Inferitur autem in quarto digito, qui minimo eſt proximus, & vocatur *medicinalis*; quia ut idem Ambroſ. in l. de Patriarchis, & Gellius l. 10. ſcribit, ex eo digito vena una ad cor tendit; ut ita per hūc annulum vinciatur quodammodo cor ipſorum conjugum. Porrò is olim erat ferreus & ſine gemma, ut ſcribit Plin. l. 33. c. 1. utique ad firmitatem conjugalis fidei exprimendam. Quid enim fortius ferro, quod domat omnia? Quò ſpectat id, quod *Eccli.* 27. dicitur, poſt quam litigioſa fæmina exploſa fuit: *Ferrum ferro committitur* (uti legit Tigurina verſio) *ſic homo homini ſonatur.* q. d. ſicut ferrum ferro calenti adjectum fortiter adhæret: ita ſponſi & ſponſæ fides coaleſcere debet, ut nulla vi divelli poſſint. Neque gemma in hoc annulo quærenda eſt, formæ inquam aut nobilitatis, aut opum ſplendor in conjuge; quia non ita firma fides eſt inter diſpares fortuna & genere, ſicut inter pares. Novæ Chriſti ſponſæ cum in clauſtrum Monialium Ordinis S. Brigittæ, editâ profeſſione inducuntur, præfertur illis feretrum velut jam efferendis ad ſepulchrum, & poſtquam in cœnobium ingreſſæ ſunt, clauditur poſt eas oſtium, multo ferro oppeſſulatum, nec ampliùs ipſis reſeratur, niſi cum efferuntur ad ſepulchrum. Hoc ipſum eſt, quod annulus denuntiat Neonymphis: ita nim. eos conſtringi illo annulo, ut ſeparari nequeunt, donec alter illorum per mortem abripiatur & ſepulchro inferatur.

III. In nuptiis jungendæ amborum manus ut norint ſe ad mutua obſequia in officio conjugali præſtanda devinctos.

III. Iungit amborum manus & ſacrâ ſtolâ quaſi colligat, ut norint ſe mutuò ſibi ad porrigendam manum auxiliarem in quacunque fortuna, nec non mutua obſequia præſtanda in officio conjugali devinctos eſſe. In primis ſi contingeret viro migrandum eſſe in exilium, vel in amænum alium locum cauſa victûs parandi, vel vitæ tuēdæ, non detrectet eum ſequi uxor. Cogitet hoc complures feciſſe Gentiles fæminas. Inter alias Sulpitia Lentuli uxor, quæ cùm à Tullia matre diligentiſſimè cuſtodiretur ne virum à Triumviris proſcriptum ſequeretur; famulari veſte ſumpta cum duabus ancillis & totidem ſervis ad eum claudeſtinâ fuga pervenit, nec recuſavit ſe ipſam proſcribere, ut ei fides ſua in conjuge proſcripto conſtaret, apud *Lud. Vives l. de Chriſt. fæm.* Deinde ſi contingat conjugem infirmari, nihilominùs amandus & omni ope juvandus eſt ab altero, ac cùm ſanus eſſet. Aſſidendum eſt languenti; dolores leniendi verbis, fomenta miniſtranda: nec prætexenda aut nobilitas, aut labores alii: quia hi omnes cedere debent curæ laborantis infirmitate. Non es nobilior uxore Themiſtoclis, Athenarum imò Græciæ Principis, quæ ſola ferè in adverſa valetudine marito miniſtravit: non nobilior Stratonica, Dejotari Regis conjuge, quæ viro ſeni, mæſto, valetudinario ipſa erat, & coqua, & medica & chirurgia: non Romanis fæminis principe de familia, quæ non aliis manibus tractari ſinebant maritos ægros, quam ſuis. Vti refert Vives loco cit. Si denique alter Conjux aſperis ſit moribus & incommodis, tolerandus eſt, nec cum eo contendendum, ne oleum igni addas, & cænum cæno abluas, ex uno denique ſtulto duos ſtultos facias, te atque ipſum. Contemplare alias, quæ pejores habent maritos. Ferendum eſt bono animo, quod mutari non poteſt, & cogitandum majorem tibi proventuram apud homines gloriam, & apud Deum mercedem, ſi iniquum toleraveris.

IV. In nuptiis adhibendum miſſæ ſacrificiū ut à jove ſortiatur fœlix initium.

IV. Sacrificio Miſſæ eos communit, in quo cæleſte auxilium eis implorat, ad difficilem illum ſtatum ſecurius gerendum. Gentiles iter facturi prius Herculi ſacrificabant, quod fortiſſimi illius Herois, qui contra omnia pericula defendere eos poſſet, ope ſe indigere affirmarent, teſte Feſte Pomp. l. 14. Magnum, ut diximus, & incertum iter aggrediuntur, qui connubio ſe committunt; jure igitur merito non fictitio Herculi, ſed præpotenti Deo ſacrificium prius offerunt, ut eum ſibi concilient, & contra occurrētes tentationes invocent ac propitium reddant. Teſtimonium antiquæ huic cæremoniæ reddit antiquiſſimus author Tertull. l. 2. ad Uxorem. ubi ait: *Matrimonium Eccleſia conciliat* (h. c. copulat.) *& oblatio* (Miſſæ videlicet) *confirmat.* Viderunt ſibi hunc comitem eſſe neceſſarium, qui in Cana Galileæ invitàrunt Chriſtum ad nuptias ſuas; ſine quo alioquin deficiēte vino bibere aquam coacti fuiſſent; aquam

inquam

inquam tribulationis, deſolationis, Zelotypiæ, contentionis, impatientiæ &c. At verò *ſi adſit Chriſtus ad nuptias*, inquit D. Chryſ. hom. 12. in Epiſt. ad Col. *ſi velis, nunc quoque faciet miracula, ſicut & tunc. Faciet nunc quoque aquam vinum, & multo admirabilius. Diffluentem & diſſolutam convertet lætitiam & cupiditatem; & transferet ad ſpiritualem. Hoc eſt ex aqua vinum facere. Vbi ſunt tibicines, nequaquam eſt Chriſtus. Sed & ſi fuerit ingreſſus, eos primum ejicit, & tunc facit miracula. Quid ſatanica pompa eſt injucundius!* Hæc Chryſ. Ita nimirum pervertit Satan homines, ut quæ ipſis à Deo tributa ſunt contra venenum antidota, cōvertant in venena: Manè invitant Conjuges Chriſtum ad nuptias in Miſſæ ſacrificio; veſpere expellunt, & admittunt diabolum in Satanicis Choreis, aliiſque impudicitiis Deum invitavit ad nuptias Tobias; cum à triduanis precibus & abſtinentia orditus eſt conjugium. Diabolum vocarunt ſeptem illi viri, qui Tobiæ ſponſam priùs acceperant ſicut equus & mulus; ut libidini ſuæ vacarent. *Tob. 3. & 6.*

V. *Novis nuptis largienda benedictio ſacerdotalis quā reperſentatur benedictio divina primis parētibus data.*

V. Benedictionem Sacerdotalem impertit primis nuptis, ex antiquiſſima conſuetudine, ut conſtat ex epiſtola 1. Evariſti Pp. & Martyris ad Epiſcopos Africanos *c. 30. q. 5: c. aliter*; Item *c. 3. q. 5.* c: Nullus. c. Noſtrates. c. Sponſus; Ejuſdem meminit Hormiſdas & Nicolaus 1. ſummi Pontifices, nec non Concilium Carthaginenſe, cujus eſt hoc decretum: *Sponſus & ſponſa cùm benedicendi ſunt à ſacerdote, à parentibus ſuis vel à paranymphis offerantur. Qui cùm acceperint benedictionem, eadem nocte pro reverentia ipſius benedictionis in virginitate permaneant.* Ea verò benedictio repræſentat inprimis benedictionem illam, quam dedit Deus primis parentib. Gen. 1. dicens: *Creſcite & multiplicamini & replete terram*, &c. Et quia primæ illæ nuptiæ repræſentant mirabiles illas Chriſti cum Eccleſia, & rurſum filij Dei cū humana natura; ideoque in nova lege *Sacramentum* & quidem *magnum* ſunt, Apoſtolo teſte ad *Eph. 5.* à Chriſto ad hanc dignitatem exaltatæ, ac proinde benedictione ſacerdotali cohoneſtandæ; Quam ob cauſam ſecundas nuptias benedici vetat Eccleſia, quia à ſignificatione illarum, in quibus fit conjunctio unius cum una dumtaxat nexu indiſſolubili, deficiunt: Deinde poſtulat à Deo conjugibus uberem gratiam, fœcunditatem, concordiam, pacem omnemque proſperitatem in animo & corpore; veluti ut habeant ſufficientem corporis ſuſtentationem, conſtantem ſanitatem, vitam longævam, proles ſpecioſas, & morigeras, beatum ex hac vita tranſitum &c. Quemadmodum de Anna illa uxore Elcanæ legimus 1. Reg. 1. poſtquam ei Sacerdos Heli dixit: *Vade in pace, & Deus Iſrael det tibi petitionem tuam, quam rogaſti eum*, impetravit filium, & quidem ſanctum, cum prius fuiſſet ſterilis. Propterea olim Chriſtiani Conjuges tanti æſtimarunt Sacerdotum benedictionem etiam privatam, ut ab obiis paſſim expeterent. Eudoxia Imperatrix cùm à duobus Epiſcopis ante partum viſeretur, his verbis prævenit eorum ſalutationem: *Benedicite Patres &c Propter Dominū orate pro me, ut quod eſt in utero, in lucem edam cum Dei benignitate.* Ut ſcribit Marcus Gazenſis in vita S. Porphyrii. Iuſtiniano Imperatori cū benedixiſſet S. Sabas; rogatus eſt ab eo, ut Theodoræ quoque conjugi benedictionem impertiret; quā ex ea ſibi filium impetraret; dedit quidem; ſed nō niſi ut ſoſpes & ſalva eſſet ejus potentia; nequaquam verò ut filium obtineret: *Deus enim*, ajebat, *non ſinet aliquem fructum ex ea edi, ne ipſe quoque guſtet Severi dogmata, & deteriores quàm prius ſub Anaſtaſio tumultus conturbent Dei Eccleſiam.* Erat enim Theodora ſectæ Acephalorum addictiſſima. Refert Cyrillus in vita S. Sabæ apud Sur. 5. Dec.

VI. *Propinatur novis nuptis vinum amoris benedictione ſacratum, ut amore mutuo ſibi præſto ſint.*

VI. Propinat illis *vinum amoris*, quod appellamus; benedictione ibidem ſacratum. Facit hoc ad conciliandum mutuum inter eos amorē; ut alter pro altero, ſi res ita ferat, mori paratus ſit, quemadmodum S. Joannes amore Ariſtodemi; Idolorum Pontificis & aliorum Idololatrarum, ut eos Chriſto lucrifaceret, mortis præſenti periculo ſe expoſuit; dū propinatum ſibi venenatum calicem exhauſit, unde tamen læſus non eſt: Quod ſi Joannes vitam ſuam propter impios homines diſcrimini huic commiſit; cur non idem præſtet conjux conjugi, cùm ſint una caro? Certè ſi quis in caput tuum vibret ictum, tu brachium objicies: ſimiliter ſi latus tuum pungere aut ferire velit. Meminerit ergo vir è latere ſuo formatam ſibi eſſe uxorem: uxor ſciat virum eſſe ſuum caput. Cur non igitur pro altero alter ſe objiciat ad quævis pericula? Quare hic calix quaſi philtrum amoris ſpirituale eis porrigitur. Quod ut efficacius ſit, amet alter alterum. Hoc philtrum proponit S. Chryſoſt. hom. 13. ad pop. *Vis beneficia capere?* inquit, *confer beneficium alteri. Vis miſericordiam conſequi? miſerere proximi. Vis laudari? lauda alium. Vis amari? ama. Vis partibus primis potiri? cede illas prius alteri. Tu ſis iudex, tu ſis vitæ tuæ legiſlator.* Quæ quidem in genere dicta ad omnes mortales pertinet; tantò tamen plus valere inter conjuges deberet, quanto maior inter ipſos eſt conjunctio corporum & animorum, quam inter alios homines.

Hæc igitur indumēta, hæc armamenta ſunt, quibus munit & obarmat vos, novos Conjuges, Eccleſia mater veſtra. Nolite ea ſpernere, nolite parvi facere; neque in hoc imitemini paſtorem illum, Davidem, qui lapidibus ſolum & baculo inſtructus potenti ſe objecit hoſti. Non eſt omnium hæc virtus; nec unus dumtaxat hoſtis eſt, qui in connubio vos expectat. Curarum integrum agmen, integer exercitus eſt, cum quo vobis confligendum. Quare *induite vos armaturam Dei, ut poſſitis ſtare adverſus inſidias Diaboli*, ad Eph. 6.

EXHORTATIO XXVIII.

Ritus Nuptiarum gentiles exponuntur.

Novis nuptis ſupellex mali[illegible]

QVando filii Iſraël migraturi erant ex Ægypto in promiſſam ſibi terram, adeoque in peregrinam regionem, præcepit eis

me neceſſaria ornat. Deus, ut à vicinis ſuis Ægyptiis utenda ſibi peterent vaſa aurea & argentea, nec non & veſtimenta varia; hiſque inſtructi utenſilibus Ægyptum ſpoliarent; ac ſeſe domoſque ſuas hac ſupellectile locupletarent, uti legimus Exod. 11. & 12. Hæc enim ſpolia ipſis Deus donavit. Idem vel quid ſimile vobis, novi Conjuges, agendum ego ſuadeo, Quia enim in peregrinam terram, in ſtatum inquam cõjugalem, necdum vobis cognitum, tranſituri eſtis; ubi in peregrinâ domo multa vobis ſuppellex neceſſaria erit, eam vobis ut paretis, commodandam poſtulate à Gentilibus; quin imò etiam rapite & capite quocunque modo poteſtis. Ea verò ſupellectilia aliud non ſunt; quam ritus nuptiales, ſeu externa ſymbola, deſumpta è naturæ lumine, adeoque rationi congrua, quibus illi novos conjuges ad rem gerendam inſtruebant; non quidem abſque ſuperſtitione aliqua, quam nos præcidemus; cætera velut ſalutaria, adeoque aurea & argentea documenta in noſtrum uſum transferemus, ſicque abjecto cortice nucleum comedemus. Sunt autem iſta.

I. Olim nubentis fœminæ caput comebatur haſtæ cuſpide, ut rixoſi viri nutum facilius perferre poſſet.

I. Celibati haſta, quæ in corpore gladiatoris abjecti, occiſique ſtetiſſet, nubentis fœminæ caput comebatur, ut tradit Sextus Pompeius. Cauſam dat Plutarchus in quæſt. Rom. q. 15. *Cur nuptiarum comam, inquit, diſcriminant haſtæ cuſpide? Monentur nuptæ, quia belliconſis iungatur maritis, debere ipſas ornatu uti ſimplici & à luxu ac mollitie alieno.* Deinde admonētur Conjuges non niſi haſta alterutri infixa, h. e. morte conjugium dirimendum eſſe; itaque etiam nuptiarum die meminiſſe eos mortis voluerunt; ut ea recordatione quaſi aqua vinum nuptiarum gaudiorum & voluptatum temperarent.

II. Olim ſpõſa à ſponſo & ſponſus à ſponſa corona redimiri ſolebant, ut mutuũ honorem ſibi deferendum intelligerent.

II. Corona redimiri ſponſa à ſponſo & viciſſim ſponſus & ſponſa ſolebant, teſte Tertulliano, qui ait: *Coronant nuptiæ ſponſos* in l. de corona militis, & Catullo in carmine de nuptiis Iuliæ & Manlii: *Cinge tempora,* inquit, *floribus ſuave olentis amaraci.* Eccur verò, niſi ut mutuum ſibi honorem deferendum ſemper intelligerent? Vir enim caput, & gubernator eſt uxoris, uxor verò adjutorium & ſuſtentaculum ejus. Vnde D. Ambroſius lib. 5. Hexam. cap. 2. ait: *Adam per Evam deceptus eſt, non Eva per Adam. Quem vocavit ad culpam mulier, juſtum eſt, ut eum gubernatorem aſſumat, ne iterum fœminea facilitate labatur.* Et paulò poſt: *Sed etiam tu vir depone tumorem cordis, aſperitatem morum, cum tibi ſedula uxor occurrit; propelle indignationem cùm blanda conjux ad charitatem provocat. Non es Dominus, ſed maritus: non ancillam ſortitus es, ſed uxorem: Gubernatorem te Deus voluit eſſe ſexus inferioris, non præpotentem. Redde ſtudio vicem, redde amori gratiam.* Perſarum Regum legitimæ uxores convivari cum eis & genialiter agere conſueverunt, cænis autem laſcivioribus non admittebantur, ſed pſaltriæ tantum & cõcubinæ. Quem honorem Reges illi conjugio deferebant. Nam ut princeps ille ſolitus erat dicere: *Vxor dignitatis nomen eſt, non voluptatis.* Sic maritus conjunctionis, propinquitatis, unionis appellatio eſt, non libidinis. *Refert Lud. Vives de fam. Chriſt.*

III. Olim ſponſa induebatur tunica recta id eſt ut haberet puram & rectam intentionem in contrahendo matrimonio.

III. Rectâ tunicâ induebatur ſponſa, qualem prima Caja Cæcilia texuit; teſte Plinio l. 8. c. 48. Quid hæc niſi recta & pura intentio in contrahendo matrimonio? Recta vero eſt illa, quam habuit & exponit junior Tobias cap. 8. Tob. *Domine tu ſcis, quia non luxuriæ cauſa accipio ſororem meam conjugem, ſed ſola poſteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in ſæcula ſæculorum.* Quin imo intellexit etiam Plato, cum ſcripſit l. 6. *de Legib.* idcirco ineunda matrimonia, ut relinquat quis liberos, *qui Deo ſerviant pro ſe.* Et paulò poſt: *Oportet parentes gignere & educare liberos, qui vitam tanquam lampadem poſteris tradant, ut ſint ſemper aliqui Deum colentes iuxta legem.* Qui hac intentione carent, ſed opes, voluptates aut amicitias quærunt, non rectam, ſed plicatam tunicam gerunt: & ſicut veſtium plicæ cito atteruntur & lacerantur: ita & diſtorta nuptiarum intentio gignit diſcordias & infælicem exitum; ut teſtatur Raphaël Angelus Tob. 6. *Qui conjugium ita ſuſcipiunt, ut Deum à ſe & mente ſua excludant, & ſuæ libidini vacent, ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus, habet poteſtatem dæmonium ſuper eos.*

IV. Olim ſponſa cingebatur cingulo ex lana ovis confecto cauſa ſe liberum contrahentium conſenſum eſſe debere.

IV. Cingulo nupta cingebatur ex lana ovis confecto, ut cit. Sextus Pompejus ſcribit; quâ vero cauſa? *Vt ſicut illa in glomis ſublata, coniuncta inter ſe eſt; ſic vir ſuus ſecum iunctus cinctuſque eſſe,* inquit. Nec malè dixerit quis factum id ad indicandum liberum contrahentium conſenſum, quem inſinuat ovis, quæ liberè ſequitur paſtorem, non agitur ſcuticâ, ut alia pecora, boves, equi, porci, cum ad paſcua pelluntur. Matrimonium dura quædam ſervitus eſt, quam mors ſola ſolvit: homo autem naturâ ſuâ liber eſt; non ergo impelli ad iſtam ſervitutem debet, nec fraude induci. Unde S. Thomas 2. 2. q. 104. ar. 5. ait: *Quia omnes homines naturâ ſuâ pares ſunt, puta in his, quæ pertinent ad corporis ſuſtentationem & prolis generationem; non tenentur nec ſervi Dominis, nec filii parentibus obedire in matrimonio contrahendo, vel virginitate ſervanda aut aliquo huiuſmodi.* Ideo Apoſtolus 1. Cor. 7. ait: *Cui vult nubat;* id eſt, inquit in eum textum D. Ambroſ. *quem ſibi aptum putaverit, illi nubat; quia invitæ nuptiæ ſolent malos proventus habere.*

V. Olim ſpõſa ducenda ad ſponſum obnubi ſolebat velo, ratio ut ſciret ſe jam cum deſponſatam alteri nemini placere debere.

V. Velo ſponſa obnubi ſolebat, cum ad ſponſum deduceretur; teſte Tertulliano. l. de veland. Virg. *Atqui etiam velatæ,* inquit, *ad virum ducuntur.* Velum id dicebatur Flammeum, eratque præcipuum ſponſarum inſigne, unde & nuptæ & nubere dicebantur, à nubibus, quæ cœli amœnitatem nobis abſcondunt & obnubant. Qui mos cernitur adhuc in Italia, ut ſpõſæ uſque ad nuptias non niſi velato vultu in publico incedant. Et cur hoc, niſi ut demonſtret ſponſa, ſe jam uni deſponſatam, alteri nemini placere velle? Vult dicere, ſe iam vendidiſſe merces ſuas, ideoque clauſiſſe officinam. Vult dicere id ſponſæ Cant. 2. *Dilectus meus mihi & ego illi.* Ubi S. Bernardus ſerm. 68. *Ille mihi & non alteri, quoniam una ſum columba eius, ego illi & non alteri.* Hinc Cant. 5. quæritur vi ablatum

Digitized by Google

ablatum ſibi eſſe pallium, ſeu velum ac flammeum, pro quo ſervando pugnarit vſque ad ſanguinem: *Invenerunt me cuſtodes*, inquit, *qui circumeunt civitatem: percuſſerunt me & vulneraverunt me: tulerunt pallium meum.* Præclaro matronis omnibus exemplo, ut pro velo pudicitiæ tuendo totis viribus pugnent.

VI. Olim novæ nuptæ præferebatur colus & fuſus, nato ut ſciret ſe non ad otium ſed ad labores duci.

VI. Cum in domum ſponſi ſponſa duceretur, præferebatur ei colus & fuſum; teſte *Plut. in quaſt. Rom. q.* 31. quò nim. intelligerent, ſe non ad otium & delitias duci, ſed ad laborem ſibi congruum, qualis eſt potiſſimum linum & lanam tractare, nere & filare. Eodem fine poſtes domus lanâ attingebat, & coronabat: ingreſſaque domum in pelle lanata ſedere jubebatur; ut diſceret, quid agendum ſibi in domo eſſet. Rurſum crebrò acclamabatur ei *Thalaſſio: Thalaſſio:* Velut ſi dicas Quaſillum aut Calathus, in quo lana reponitur auct. Sexto Pompejo. Hinc etiam laudatur fortis illa mulier Prov. 31. *Quæſivit lanam & linum.* Et mox: *Manum ſuam miſit ad fortia, & digiti eius apprehenderunt fuſum.* Quin etiam Imperatores aliqui voluerunt filias ſuas eodem lanificio edoceri & occupari, ut Cæſar Auguſtus & Carolus M. Alexander quoque M. Perſicis Reginis monſtrauit veſtes à matre & ſororibus ſibi confectas. Denique apud Hiſpanos veteres præmium fuiſſe certamini publicè propoſitum, dandum illi, quæ plurimum neviſſet aut texiſſet: Refert Lud. Vives: idque ſtatis temporibus judicatur, propoſitis in publicum operibus, eratque is honor permagnus.

VII. Olim ſponſa noctu ducebatur ad Eccleſ. facibus impari. bus. Ratio quia vinculũ matrimonij le indiſſolubile eſt.

VII. Facibus accenſis ſub noctem ingruentem ducebatur ſponſa in domum ſponſi: ita tamen ut faces illæ numero impari eſſent, & ferè quinario, ut habet Plutarchus *in quaſt. Rom. q.* 2. Quid antiqui illi ſibi voluerint cum his facibus, variè ſentiunt Auctores. Nobis indicant nocturna ſeu clandeſtina matrimonia non approbanda, ſicut & ea approbavit Côcilium Tridentinum: quia inde oriuntur multæ incommoda, quibus legitimæ conjuges repudiantur & aliæ inducebantur: nec deprehendi ſæpe poterat, qui legitimi eſſent filii, qui adulterini.

Numerus facum impar adeoque indiviſibilis ſignificabat matrimonium, quoad vinculum eſſe perpetuum & indiſſolubile: Si dividere mihi poterunt quinarium numerum in duas æquales partes, permittam etiam ut conjugium poſſit diſſolvi; niſi reſiduus numerus impar tollatur, quod fit per mortem alterius conjugis.

VIII. Homo aliorũ auxilio indigens deſpicatui haberi ſolet.

VIII. Puer, quem *Camillum* vocabant, gerebat in vaſe operto, quod *Camerum* dicebatur, utenſilia quædam ſponſæ, quæ nemini patebant; ut ſcribit Varro l. 6. linguæ lat. Sextus Pomp. & alii. Quid hoc ſibi voluerit, non explicant. Mihi videtur id benè explicare D. Chryſoſtomus hom. 28. in Ep. ad Hebr. *Omnis gloria filiæ Regis intrinſecus*, inquit, *iis induere: Nam & ab innumerabilibus aliis malis te liberaveris; & maritum à ſolicitudine, & te à cura. Sic enim eris marito reverenda, quando paucis egueris. Solet enim homo quibus dißimulare, & eos deſpicatui habere, qui ipſo indigent. Quando autem viderit non opus habere, faſtum deprimit & inſolentiam. Quo fit ut pari tecum honore differat. Quando viderit maritus te in nullo eius egere, & eius dona deſpicere, etiamſi ſint egentes eius ſpiritus & magna animi elatio, tunc te magis reverebitur, quam indutam aureis ornamentis. Nec erit amplius eius ancilla. Nam quorum egemus, neceſſe habemus nos eis ſubmittere. Sin autem nos abduxerimus, non erimus amplius obnoxii; Sed ſcit, quod propter Dei timorem aliquam ei tribuimus obedientiam, non propter ea, quæ ab ipſo proficiſcuntur.*

IX. Vxores quaſi unxores dictæ quia poſtes ianuæ oleo inungebantur.

IX. Poſtes januæ, quâ introducenda erat ſponſa oleo vel adipe inungebantur: unde uxores quaſi unxores dictas putabant. Ita Servius in 4. Æneid. Quid hæc unctio, niſi amor eſt? Unge cardines oleo, & ſine ſtridore movebuntur, abſque difficultate. Ita ubi amor eſt, ibi omnia ſuaviter & ſine murmure fiunt. Hinc jubet Apoſtolus ad Tit. cap. 2. adoleſcentulas doceri, *ut ament viros.* Ubi S. Chryſoſt. hom. 4. ſcribit: *Præcipuum illud eſt domeſtica pácis ac bonorum omnium fundamentum, ſi uxor viro per omnia conſentiens ſit. Nam ubi hoc ſit, nihil triſte contingere poterit. Quo pacto enim cum caput corpori connexum, conſtrictumq; ſit, ulla ibi ſeditio, ulla diſſenſio poßit exoriri? Neceſſario profectò reliqua omnia in pace ſunt. Principibus namque pacatis, qui iam pacem dividere poßit atque diſcindere?* Et mox: *Ea quippe dilectionis eſt vis, ubicunque illius fragrantiæ odor aſpirat, nihil omnino triſte, nihil ingratum irrumpere poterit.*

X. Olim mos, dum nova nupta in ædes introducenda, ut limen tranſiliret.

X. Peracta unctione nova nupta limen tranſiliebat, eoque modo in ædes inducebatur; religioni enim ducebant, ſed ſuperſtitiosè, ſi ingrediendo limen tangeret; unde Plutarch. in *quaſt. Rom. q.* 29. ſublatam tranſportari conſuevisse ſcribit. Ecquid verò; ut intelligeret ſibi è domo non eſſe exeundum, ad alium ſc. virum, nec facilè domum deſerendam. Lepores & urſi ſaltu intrant ſua cubilia, ne à Venatoribus deprehendantur. Sic forſan illa Sponſa intrare in domum ſuam voluit, ut ne alteri amatori ad eam acceſſus eſſet. Laudandum etiam ſi ita intravit, ut non niſi ei ejiciatur, ſicut introducta fuit; quod Plutarchus exiſtimat, qui etiam ſcribit: *Ægyptias mulieres calceis uti, Patrius mos non fuit, ut domi continerentur*; apud Lud. Vivem l. de Chriſtiana fœmina. Sic igitur intret Sponſa in domum ſponſi, quaſi ibi manſura, nec alienum admiſſura, nec facilè è ſua in alienas domos evagatura; portas quoque ſenſuum aliis clauſura.

XI. Olim novæ nuptæ ingredienti domum claves tradebantur.

XI. Ingreſſa domum nupta claves domûs à viro accipiet, ut rerum omnium domeſticarum, quæ clavibus concludi ſolent, curam ac cuſtodiam, totam denique domum ac rei familiaris adminiſtrationem diſpenſationemque permitti ſibi intelligeret. *Neque enim omnia*, ait D. Chryſ. in 1. ad Cor. hom. 34. *Viro permiſit Deus, neque omnia mulieri. Mulieri quidem domum, viro autem forum tradidit: & viro quidem dedit, ut aleret, nam agros colit: mulieri autem ut veſtiret; tela enim & colus ſunt mulieris. Ipſe enim dedit mulieri texendi artem & induſtriam. Sed pereat avaritia, quæ non ſinit hoc apparere diſcrimen. Nam multorum*

rum ignavia & mulieres etiam viros ad telas deduxit, & radios eis in manum tradidit, liciumque & ſtamen. Neque etiam omne docẽdi genus Deus abſtulit mulieribus, cum Apoſtolus ad lit. 2. jubeat eas *docere, quod bonum eſt.* Quo loco idem Chryſ. hom. 4. ait: *Quâ ratione docendi miniſterium eis hoc loco permittit, cum alibi dicat. Mulieri docere non permitto? ſed audi, quod ſequitur: Neque praeſſe viro. Viris nempe docere permittitur & viros & mulieres. Cæterum mulieri domi tantum exhortationis permittit verbum, nunquam tamen præſidere concedit, nec prolixum omninò ſermonem intendere.*

XII. Olim nova nupta aqua & igne excipiebatur, ut ſciret ſibi cum marito ſolo omnes adverſitates eſſe perferendas.

XII. Aqua & igne excipiebatur, teſte Plut. q. 1. ut ſciret ſibi cum viro vivendum tametſi præter aquam & ignem nihil ſuppeteret; imò licet aqua & igne interdicerentur, adeoque in exilium pellerentur, quæ erat civium Romanorum capitalis. Mirum hujus fidelitatis præbuit exemplum Herodias illa, cæteroquin impia fæmina; eũm enim Cajus Imp. Herodem Lugdunum Galliæ ad perpetuum exilium condemnâſſet, ejus Herodiadi, in Agrippæ fratris gratiam ſe parſurum promiſit. At illa ad hæc: *Tu quidem Imperator, ut tua Maieſtate dignum eſt, loqueris. ſed mihi coniugalis amor impedimento eſt; quò minùs fruar hac indulgentia, non enim æquum cenſeo, ut cum ſecunda fortuna fui ſocia, cum nunc in adverſa deſeram.* Sicque una cum Herode perrexit in exilium. Refert Ioſeph. lib. 18. Antiquit. cap. 9. Cæterum ignem & aquam tangere ſponſa debebat, ut ſcribit idem Plutarch. q. 5. additque rationem: *Quia*, inquit, *ignis luſtrat, aqua purgat. Debet autem quæ nubit, puritatem ac caſtitatem conſervare.*

XIII. Nuces olim jaciebantur pueris, ratio ut ſciant conjuges ſe nugis puerilibus nuncium miſiſſe.

XIII. Deniq; nuces jaciebantur & ſpargebantur pueris, eas diripientibus, juxta id Virgilii Ecloga 8. *Sparge marite nuces*, ſive ut ſe puerilibus omnibus ludis renunciare & juvenilia ludicra cunctarelinquere eo indicio teſtarentur maritus & uxor: ſive quia nuces gemino eſſent operimento; ut ſignificarent thorum maritalem quam optimè opertum & abſconditum eſſe debere; quemadmodum & lectulum ſuum Salomon ſexaginta viris fortibus munivit. *Cantic.* 3. Eccur verò, niſi ut fiat, quod Apoſtolus ad Hebr. 13. monet: *Honorabile connubium in omnibus & thorus immaculatus: Fornicatores autem & adulteros iudicabit Deus?* Duplici igitur muro, & ſexaginta fortibus cingant lectulum ſuum Conjuges, ne in tremendum judicium Dei incidant.

Atque hæc ſunt vaſa aurea & argentea, hæ veſtes complures, quas à Gentilibus commodatò accipiendas, imò rapiendas vobis ſuadeo, novi Conjuges; ut his utenſilibus, non quidem eo modo, quo utebantur cæci Ethnici, & vos utamini, ſed ut juxta eum ſenſum, quem explicui, domos veſtras inſtruatis & locupletetis: non lapideas illas, ſed ſpirituales; animas inquam veſtras, ut his ditati cum lætitia pergere in cæpto veſtro itinere ac demum in terram illam promiſſam cælesti lacte & melle manantem fœliciter pervenire valeatis.

EXHORTATIO XXIX.

Sponſorum Exemplar S. Ioſeph.

Ponitur pro ſpeculo omnibus conjugatis S. Ioſeph.

CVm fame diuturnâ premerẽtur Ægyptii in annis illis ſterilibus; narratur *in l. Gen. cap.* 41. veniſſe eos ad Pharaonem Regem & alimenta efflagitaſſe. Pharao eos ad Ioſephum Proregem ſuum miſit dicens: *Ite ad Ioſeph, & quidquid ipſe dixerit vobis, facite.* Aperuitque Ioſeph horrea Regis & impertivit ſubditis commeatum: Non dubito, quin ſponſus hic noſter eo fine hic in facie Eccleſiæ adſtet, ut, non quidem à Rege Pharaone, ſed à Rege cœlorum, Deo, ſpiritualem commeatum accipiat, pro inſtituenda, gubernanda & conſervanda ſuâ domo ac familia. Unde vero eum petet? utique à Deo, qui dat omnibus affluenter & non improperat. Verùm quia Deus mediis ſuis creaturis ac ſervis proſpicere homini de neceſſariis rebus ſolet, remittere mihi videtur ſpõſum noſtrum ad Procuratorem ſuum Ioſeph, qui cum fuerit nutritius filius ejus, & ſponſus matris ejus, omni ex parte integerrimus & cuſtos fideliſſimus, utique ei annonam & commeatum dabit, modo is obſervet, quæcunque ei Ioſeph dixerit. Ito igitur ad Ioſeph, bone Sponſe, & quidquid ipſe dixerit tibi, facito; & habebis id quod poſtulas. Quid igitur ille dicit? Non invenio in Evangelio toto vel unicum Ioſephi verbum, quod ore ſuo protulerit; adeò modeſtus & Pythagorico ſilentio totus addictus fuit; ſed invenio quæ fecit. Itaque facta ejus verba nobis erunt & ſalutaria monita eò efficaciora, quò facta verbis ſunt præſtantiora.

I. Maritatis ſe ſervantibus legẽ Dei promiſſa eſt benedictio divina.

I. Igitur dicit ſponſo & cuivis Paterfamilias: Eſto juſtus, ſicut & ego fui. De Ioſepho ait S. Matthæus cap. 1. *Ioſeph autem cum eſſet iuſtus.* hoc eſt, vir frugi & bonus, omni virtute præditus, ut exponit S. Chryſoſt. Quis autem eſt juſtus? Reſpondet S. Ioannes ep. 1. cap. 3. *Qui facit iuſtitiam, iuſtus eſt.* Qui autem facit juſtitiã, niſi qui ſervat Dei mandata? Hinc enim de parentibus Ioannis Baptiſtæ ait Lucas cap. 1. *Erant autem ambo iuſti ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & iuſtificationibus Domini ſine querela.* q. d. ideò erant iuſti, quia ſervabant omnia Dei mandata; quæ propterea etiam juſtificationes appellat, quia ſi ſerventur, hominem juſtum efficiunt per Chriſti merita. Iam verò ſi Chriſtiani Conjuges juſti ſint, adeoque ſi præcepta Dei obſervent, quid non bonorum ſperare à Deo in conjugio ſuo poſſunt? Videamus Sanctiſſimos illos Conjuges Ioſeph & Mariam, quando tulerunt Ieſum in Ieruſalem, ut ſiſterent eum Domino. Nónne *benedixit eis Simeon?* Id aſſerit S. Lucas. Eccur verò, niſi quia vidit illos Præceptorum Dei tam obſervantes. Steterunt enim infantem Deo, *ſicut ſcriptum eſt in lege Domini*: obtulerunt pro eo hoſtiam, *ſecundum quod dictum eſt in lege Domini.* Lucas 2. Illis enim promiſſa eſt benedictio Dei, qui legem Dei obſervant, ut habetur Deut. 28. *Venient ſuper te univerſa benedictiones iſtæ, & apprehendent*

bendent te (quaſi fugientem etiam inſecuturæ ſint) *ſi tamen præcepta eius audieris. Benedictus tu in civitate & benedictus tu in agro &c.* Videant igitur Conjuges, ut mandata Dei & Eccleſiæ præ omnibus aliis negotiis cordi ſibi habeant; ſi benedictione Dei potiri volunt: *Nam corporalis exercitatio*, inquit Apoſtolus 1. ad Timoth. 4. *ad modicum utilis eſt: pietas autem ad omnia utilis eſt; promiſſionem habens vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ.* Hinc Theodoſius Imp. totam Chriſtiani hominis fælicitatem in pietate ponebat; qui & moriens, ut ait Nicephorus lib. 13. cap. 1. nil tam impensè commendavit filiis ſuis, quam ut veram pietatem conſervarent; per quam pax & omnia bona florerent. Eò ſpectat, quod S. Ambroſius l. 5. ep. ad Valentinianum Imp. ſcripſit. *Si vis diutius imperare, eſto Deo ſubditus.* Denique pietatis cultore etiam conjugatos, proſperè in omnibus egiſſe oſtendunt exempla plurima in Conſtantino M. Carolo M. Theodoſio utroque, S. Henrico, Rudolpho I. Impp. aliiſque quos recenſet Lipſius in Monitis ſuis *Polit. c. 2. mon. 2.*

II. S. Ioſephus ſpõſum admonet, ut & ipſe labore & induſtria uxorem liberoſque ſuſtentet.

II. Dicit: Induſtria & labore tuo ſuſtenta & conſerva uxorem & liberos tuos, ſicut & ego feci. Quam induſtrius fuerit Ioſephus patet ex multis. inprimis ex eo; quòd ſemel iterumque juſſus de nocte ſurgere & in exteras terras cum conjuge & filio ejus migrare, nihil moræ interpoſuit, nihil excuſationis prætendit, ſed illico conſurgens nocte ſtatim itineri ſe commiſit. Deinde ex eo, quod ipſe labore manuum fabrili ſcilicet opificio familiam ſuam aluerit; conjugem & filium ejus, tametſi is Ioſephi naturalis filius nõ eſſet. Pauperem fuiſſe Ioſephum nõ eſt dubium; ſiquidem in Bethlehem nõ habuit locum in diverſorio. Dives ſi fuiſſet, locum dubio procul reperiſſet. *Pauper ubique iacet.* Neceſſe igitur habuit, laboee & opificio ſuo quærere panem familiæ præſertim in Ægypto, ubi exul inter Gẽtiles Iudæis infenſos, commoratus eſt per annos ſeptem, ex communiori ſententia. Ergo S. Ioſephus ſponſum iſtum admonet, ut & ipſe labore & induſtriâ ſuâ uxorem, & ſi quos à Deo acceperit liberos; ſuſtentet & conſervet; hoc enim ejus munus eſt; teſte Salomone, qui Prov. 24. ait: *Præpara foris opus tuum, & diligentee exerce agrum tuum; ut poſtea ædifices domum tuam.* Ædificare domum in ſcripturis ſacris eſt domui ſuæ proſpicere, ut conſervetur, creſcat & firma conſiſtit. Hoc ut fiat, viderit ſponſus, viderit paterfamilias: procuret alimenta, egrediatur in agrum, ſeminet ſi vult metere & inde ædificare, augere & ſtabilire domum ſuam. Sed quæſtio eſt, cur foris jubeatur præparare opus ſuum. Quid ni? ſicut ipſe, qui hoc dixit, Salomon ita extruxit domum Dei, templum, ut non audiretur malleus aut ſecuris aut omne ferramentum in domo; 3. Reg. 6. quia ſcil. foris extra templum lapides & ligna præparabantur, ut ſine ſtrepitu in templo aptarentur. Ita aget Paterfamilias, foris domui ſuæ de omnibus providebit, ut non habeat opus domi ſuæ litigare cum uxore, liberis & ſervis, ac dicere: Quare hæc non fiunt? quaſi iſta non ſunt facta? Ipſe enim foris agens, rebus omnibus neceſſariis conſulere tenetur. Vxor intra domum maneat, & domeſtica diſponat. Sed quid ſi ſponſus nobilis ſit, adeoque laborem fugiat? Audiat Ioſephum, qui & ipſe nobilis fuit de familia David Regia, & tamen mechanico opere, ſe ſuoſque alere minimè dubitavit. Cur hoc? quia, vt ait Eccleſiaſticus cap. 10. *Melior eſt, qui operatur & abundat in omnibus, quam qui gloriatur* (de nobilitate ſcilicet) *& eget pane.* Intellexit hoc Aphonſus Rex Aragoniæ ſapientiſſimus, qui decies & quater perlegit S. Biblia; Is enim cum à Marco Siculo, eximiæ Sãctitatis Viro eeprehenderetur, quod propriis manibus laboraret, ſubridens: *Nunquid Deus & natura*, inquit, *Regibus nequidquã manus dederunt?* Refert Panormit. l. 2. de rebus ejus geſtis. Hoc idem videtur dicere S. Ioſephus, qui è ſtirpe licet Davidica oriundus, fabrile opus non refugit; ut familiam ſuam aleret.

III. Monet S. Ioſepus ſponſum, ſponſam ut amet, exemplo ſui.

III. Dicit Sponſo: Ama ſponſam tuam; ſicut ego amavi meam. Quà ratione, inquis? Quia cùm viderem eam prægnantem, nec cauſam intelligerem nolui occultè dimittere illam; malens ipſe in exſilium abire, quam uxorem dilectam, etiamſi fortè peccâſſet (quod neſciebat) periculo infamiæ & mortis exponere. Sed vide quid agas Ioſeph. Nonne tuâ fugâ teipſum proſcribis & velut deſertorem ſponſæ condemnas? Quidquid de hoc ſit, inquit: ego pati quidvis malo, quam ut videam patientem ſponſam meam. O ſponſum admirabilem! qui ut gladio imminenti ſponſam ſubtraheret, caput ſuum ſubſtituit. Maximum quidem amorem erga conjuges præ ſe tulerunt Tigranes, Rex Armeniæ, & Tiberius Gracchus, uti alibi diximus: quorum ille vitam ſuam pro redemptione uxoris Cyro, Perſarum Regi obtulit auct. Xenophonte: iſte vero mori præ uxore maluit, jubens necari maſculum anguem, qui ipſum: ſervari fœmellam, quæ conjugem portendebat, auct. Val Maximo. Sed parum iſti præſtiterunt, cum Joſepho comparati. Nam mortem amplecti parati erant pro uxoribus, quas ſibi fideliſſimas & amantiſſimas norant: at vero S. Joſeph pro illa famam proſtituere ſuam adeoque vitam etiam non dubitavit, quam de fide & amore ſuo ſuſpectam habuit: adeoque maluit ipſe ſupplicium ſubire, quam chariſſimum conjugem ſubjicere ſupplicio, quam ream eſſe aut ſuſpicabatur, aut certè metuebat. Ita enim S. Auguſtin. ſerm. 16. de Verb. Dom. *Attende*, inquit, *quemadmodum vir iuſtus Ioſeph, tanto flagitio, quod de uxore fuerat ſuſpicatus, tanta benignitate pepercit, antequam ſciret unde illa conceperat, quia gravidam ſenſerat, & ſe ad illam non acceſiſſe noverat; reſtabit itaque certa adulterii ſuſpicio. Mariti dolor non vindictam quæſivit; voluit prodeſſe peccatrici, non punire peccantem &c.* Et ep. 54. ad Macedonium. *Ioſeph cùm Virginem nihil aliud, quam adulteram credidiſſet, punire tamen eam noluit, nec approbator flagitij fuit.* Quin imo ſeipſum potius in exilium & extremam calamitatem condemnare maluit. Audiant hoc ſponſi & mariti, ne conſortes ſuas

ſtatim

ſtatim averſentur & infamiæ exponant eorum exceſſus aliquos: multo minus, cum ſolummodo ſuſpectas de alieno amore habent. Audiant Joſephum facem amoris conjugalis ſibi præferentem.

IV. Vult S. Ioſephus ſponſum, ſponſam honorare ſicut & ipſe honoravit ſuã.

IV. Dicit Sponſo: Honora ſponſam tuam, ſicut ego honoravi meã Quando & quo honore affecit? Primo, uti iam indicavimus; dum honori ejus conſuluit, adeo ut etiamſi rea eſſet, nollet eam traducere, h. e. publicæ infamiæ exponere; deſiderans ſaltem ſopire & ſepelire ejus delictum (ſi tamen deliquiſſet) ne honeſtiſſimæ conjugi labem aſpergeret. Vnde S. Chryſoſt. hom. 4. in Matth. ſcribit: *Certè ſi Maria talis fuiſſet, qualem illam ſuſpicio fingebat, non modo publicari meruerat, verum etiam ex legis auctoritate puniri: ſed Ioſeph non ſolum maius, ſed id quoque, quod erat minus, pariter indulſit nempe pudorem. Non enim tantum eam damnare noluit, ſed ne publicare quidem. Vidiſti nempe Virum ſublimiter Philoſophantem, &c.* Audiant hoc viri, qui licet nondum certi de uxorum tranſgreſſione, ſtatim eas judicant, averſantur & condemnant; quam diſſimiles ſint Joſepho. Atque ut magis inſtruantur, audiant eum rurſum non loquentem, ſed ſilentem & per ſilentium conjugem ſuam honore prævenientem. Ipſe enim licet pater Chriſti matrimonialis, adoque præſes ſanctæ ſuæ familiæ eſſet, non tamen voluit prior alloqui & interrogare filium Jeſum, quamobrem ipſo & matre inſciis remanſiſſet in Jeruſalem per triduum; ſed eum honorem conjugi ſuæ conceſſit, quaſi digniori, & naturali eius matri. Ad hæc cùm vidiſſet eam à montanis rereducem, geſtare uterum, non eſt auſus interrogare eam, quidnam ei accidiſſet, & unde gravida eſſet; utique ex reverentia, cum ſciret eam alioquin omni virtute præditam, Deoque conjunctiſſimam ſemper fuiſſe. Denique cum iter faciendum eſſet, non dubium quin ſponſam in jumentum, ſublatam pedes ipſe cõſecutus fuerit; uti ſemper pingi ſolet. Docentur ergò à Ioſepho mariti, quid honoris & reverentiæ ſuis debeant conjugibus, vt ſcil. honoratiorem locum ſubinde, cum id conſuetudo loci vel alia ratio dictat, eis deferant, nec probroſa nomina dent; ſed meminerint quod monet S. Petrus ep. 1. c. 3. *quaſi infirmiori vaſculo honorem impertiri, tanquam cohæredi gratiæ vitæ.* Sic enim vitrea & cryſtallina vaſcula cautiùs geſtamus & aſſeruamus, quam argentea; non quod ſint pretioſiora, ſed quod fragiliora & acceptiora.

V. Sponſus nec in lætis nec in triſtibus deſerat ſponſam ſuam.

V. Dicit ſponſo: Cave deſeras ſponſam tuã quacunque occaſione, ſeu in lætis ſeu in triſtibus rebus. Id enim nec ego feci. Fuit ſanè Ioſephus individuus ſponſæ ſuæ comes, ſive blandiente, ſive novercante fortunâ: Simul eunt in Bethlehem, evocati edicto Cæſaris: ſimul pergunt Ieroſolymam ad ſiſtendum Dei Filium: ſimul fugiunt in Ægyptum, ſimul inde redeunt: ſimul cohabitant in Nazareth, quoad uſque mors Ioſephi eos dirimeret. Sed fortaſſe ſemper læta eos arriſit fortuna? Minimè gentium. Excluduntur civitate & diverſorio in Bethlehem, & ad ſtabulum compelluntur: num deſeruit conjugem Ioſeph? Nequaquam. Audiunt Herodem filio ſponſæ iratum & necem machinantem. Num fugit ab ea Ioſeph? minimè gentium. Audiunt ſibi emigrandum itinere prolixo in Ægyptum propter Ieſum. Num ſolam ablegavit eò matrem cum filio & ipſe domi remanſit? Nullo modo. Sed & ipſe unà cum conjuge exulare voluit; Manendum in Ægypto inter barbaros erat, uſque dum monerentur divinitus. Diſceſſitne intereà Ioſeph à conjuge moræ prælongæ & incertæ impatiens? Haud quaquam; ſed per omnia adverſantia conſtanter ei adhæſit uſque ad mortem. Hoc eſt, quod in nuptiis proponi & inculcari ſolet ſpõſis, ut videlicet tam in proſperis quam in adverſis ſe mutuò non deſerant. Nec video profectò quâ ratione id fieri queat. Cùm enim vir & uxor ſint *unum animal*, ut loquitur Sanctus Chryſoſtomus homil. 17. in Matthæum ſicut anima rationalis & corpus conſtituunt unum hominem, nonne ſi unus alterum deſerat, ſe ipſum quaſi necat? Si cui moritur uxor, is uxorem quidem non habet, ſed poteſt aliam ducere. Qui autem uxorem deſerit, is nec uxorem habet, nec aliam poteſt ducere. Sanctus Ambroſius in l. de Paradiſo cap. 11. ait talem virum quaſi *ſine domo* eſſe; ſiquidem dicitur Gen. 2. ædificata eſſe à Deo, quaſi domus Adami ſcil. *Bene ædificavit, dixit, ubi de mulieris creatione loquebatur, quia in viro & muliere domus videtur quadam plena eſſe perfectio. Qui ſine uxore eſt, quaſi ſine domo ſit, ſic habetur. Sicut enim vir publicis officiis, ita mulier domeſticis miniſteriis habilior æſtimatur.* Ex quo perſpicimus eum, qui uxorem ſuam deſerit aut expellit, ſeipſum domo ſpoliare. Sed audiamus rurſum Ambroſium l. 8. in Luc. ita loquentem: *Audi quid dixerit Dominus, qui dimittit uxorem, facit eam mæchari. Etenim cui non licet vivente viro mutare coniugium, poteſt obrepere libido peccandi. Itaque qui author erroris, etiam reus culpæ eſt. Quò cum parvulis fata dimittitur? quò titubanti veſtigio grandæva detruditur; Durum, ſi excludas parentem, pignora teneas: ut ad contumeliam charitatis addas etiam pietatis iniuriam, Durius ſi propter matrem filios ſimul pellas, cùm magis redimere à patre debeant culpam parentis. Quam periculoſum, ſi fragilem adoleſcentulæ ætatem errori offeras. Quam impium; ſi eius deſtituas ſenectutem, cuius defloraueris iuuentutem? &c.*

Proponitur in exemplum S. Ioſeph omnibus maritatis.

Sed finiamus & pro concluſione redeamus ad Ioſephum, quem tibi, ſponſe, in exemplar & præceptorem propoſui. Si alimenta domui tuæ, ſi fælicem in conjugio tuo progreſſum, ſi Dei benedictionem deſideras, ite ad Ioſeph, & quidquid ille tibi in hac exhortatione dixit, facito. Imitare inquam facta illius, ſequere veſtigia ejus. Cole Deum, labores manuum tuarum manduca, ama, venerare & ne deſere conjugem. *Sic beatus es, & bene tibi erit.*

EX-

EXHORTATIO XXX.

Sponſarum Idea S. Maria Virgo.

QUando Deus mandavit Moyſi, ut Tabernaculum ſeu Sanctuarium, in quo inhabitaret, in deſerto ſibi extrueret, priùs id delineavit in monte Sinai, & exemplar ei propoſuit, ad illius formam ædificandum, addens: *Inſpice & fac ſecundum exemplar : quod tibi in monte monſtratum eſt*. Exod. 25. Senſu allegorico per hoc Tabernaculum rectè intelligimus Sanct. Mariam Virginem, in qua Dei filius novem menſibus habitare voluit. Unde Pſalm. 18. de eâ dixit David : *In ſole* h.e. in manifeſtatione lucis Evangelicæ, *poſuit tabernaculum ſuum, & ipſe tanquam ſponſus procedens de thalámo ſuo*. Ubi Hugo Card. *Tabernaculum*, inquit, *fuit B. Virgo, in qua ipſe armavit ſe armis noſtra mortalitatis*. Tabernaculum hoc delineavit & effinxit Deus in Monte Nazareth, ſiquidem illa Luc. cap. 4. teſte in monte ſita fuit, & propoſuit in exemplar Nuptis & uxoribus Chriſtianis, ut juxta formam illam, & ipſæ domos ſuas ædificent; ſecundum id Proverb. 14. *Sapiens mulier ædificat domum ſuam*. hoc eſt, conſervat, locupletat. Quod ut faciat etiam Sponſa præſens ſponſo ſuo; proponemus ei in exemplum Sapientiſſimam & ſanctiſſimam illam S. Ioſephi ſponſam, Dei Matrem.

I. Vxoris bonæ eſt maritum ſemper amore proſequi.

I. Bonæ conjugis eſt, amare virum ſuum. Ita enim Apoſtolus ad *Tit.* 2. doceri vult adoleſcentulas; ut *ament viros ſuos*. Quantum verò amarit Maria V. Sponſum ſuum, inde colligit S. Bernard. Senenſis tom. 3. ſerm. de Ioſeph. *Quia revera Virgo*, inquit, *quanta erat unitas matrimonij in ſpirituali amore, agnoſcebat; & ſciebat Ioſephum ſibi à Spiritu S. datum in ſponſum; & in ſua virginitatis fidum cuſtodem, & ad participandum ſecum in charitatis amore, & obſequioſa ſolicitudine erga diviniſſimam prolem Dei: ideò Credo, quòd totum ex cordis affectu eum ſinceriſſimè diligebat. Amplius cùm omnia, quæ ſunt uxoris, ſint viri, credo quod Beatiſſima Virgo totum theſaurum cordis ſui, quem, Ioſeph recipere poterat, ei liberaliſſimè exhibebat*. Itaque ſponſa Ioſephi inprimis optimè agnovit ſe cum ſponſo ſuo unum quid efficere, ipſumque eſſe quaſi animam ſuam, ſe verò corpus ejus; quomodo igitur non potuit non maximoperè eum diligere? Deinde novit illum peculiari Dei providentiâ ſibi adjunctum, vel ut fideliſſimum Virginitatis ſuæ, quam præ omnibus theſauris dilexit, cuſtodem quaſi angelum terreſtrem. Quis autem non tenerrimè diligat eum, cujus cuſtodiæ & vigilantiæ debet theſaurum ſuum; Denique perſpexit communem ſecum curam de filio gerendum Ioſepho demandatam eſſe: quomodo non maxima animorum unione hanc curam ſuſceperunt & geſſerunt; Non abſimiles cauſæ ſunt, quæ urgent ſponſas alias, ut & ipſæ viros ſuos ament integerrimè. Sunt enim unum quid cum illis: acceperunt eos, ut tutores & cuſtodes ſuos Dei providentiâ, ac munere: pari cura educent proles ſuas, parique amore proſequuntur, denique omnia ſua communia habent. Cæterùm uxor eò magis obligatur ad diligendum virum, quo novit bona matrimonii à viro velut à capite in ſe derivari. Diligimus enim caput plus, quàm cætera membra; & hæc conſervando illo exponimus.

II. Vxoris bonæ eſt ut honore & reverẽtia maritum ſemper proſequatur.

II. Bonæ conjugis eſt reverentia & honore proſequi maritum. Hoc enim ſibi vult Apoſtolus, cum ad Eph. 5. ſcribit: *Vxor autem timeat virum ſuum*, id eſt, *revereatur*, ut S. Hieronymus, *virum ſuum*: ſicut Eccleſia reveretur & colit Chriſtum. In Epiſt. ad Titum, ut diximus, jubet, ut amet uxor virum, in hac ad Epheſios, jubet ut timeat virum. Itaque ſic vult eam amare virum, ut etiam timeat: ſic timere, ut etiam amet. *Ex quibus duobus affectibus commixtũ*, inquit Eſtius, *reſultat reverentia, quam debent Viris ſuis uxores*. Quanta autem reverentia coluerit ſponſum ſuum Maria V. colligo inprimis ex eo, quod cùm uterum ferret, non indicarit cauſam ſponſo ſuo. Non dubito equidem, quin fiduciam habuerit in Deo, ſe ſuumque honorem, ab eo defendendum, nihilominus cùm facilè & naturali via ſeipſam defendere poſſet, informando ſponſum de re geſta, cur id non fecit? Ego ſanè arbitror præ reverentia erga ſponſum non fuiſſe auſam edicere veritatem, ne ipſe rem tam miram audiendo putaret ſibi à ſponſa ſua fabulam narrari. Certè niſi ſancta aliqua reverentia illám cohibuiſſet, utique factum gaudio & honore plenum ſponſo amantiſſimo quamprimùm aperuiſſet, utpotè & ipſi valdè honorificum. Deinde colligo ex ejus ſermone, quo filium Ieroſolymis repertum eſt allocuta in hunc modum: Fili quid feciſti nobis ſic? Pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Ubi inprimis virum ſuum reverenter & honorificè præponit. Quâ re S. Auguſtinus in ſerm. quodam de Chriſti parentibus ſcribit modeſtiæ fuiſſe Virginis, quod non dixerit: Ego & Pater tuus: ſed Pater tuus & ego. *Chriſtum*, inquit, *pepererat, angelus ad eam venerat, & dixerat ei: Ecce concipies in utero & paries filium & vocabis nomen eius Ieſum. Hic erit magnus, & filius altiſſimi vocabitur. Meruerat parere filium altiſſimi, & erat humillima: nec ſe marito, nec in ordine nominis præferebát, ut diceret. Ego & Pater tuus; ſed Pater tuus*, inquit, *& ego*. Præterea honoratiſſimo titulo ſponſum appellat *Patrem* Chriſti; tametſi norat naturalem ejus patrem non eſſe. Conſiderabat enim, quod ratione matrimonii ſui ſaltem jus aliquod paternum in filium uxoris haberet, & quod caput eſſet familiæ ſuæ. Noluit ergo ſpõſum; aut Ioſephum, aut maritum (tametſi & hoc nomen dignitatis eſt) appellare, ſed quæſivit prædicatum honoratius, quoquo modo ei competens, reverentiæ cauſa. Eo ſpectat, quod S. Ignatius Epiſcopus Antiochenus & Martyr in ep. ad Antioch. ſcribit: *Mulieres honorificent viros ſuos, & non audeant eos proprio nomine vocare*. Quo ergo alio, ſancte Ignati? Vtique honoratiore & digniore aliquo, v.g. Domini, ut Sara Abrahamum; vel patris, ut B. Virgo In hoc

præceptum S. Ignatii, in exemplum quoque Deiparæ aſpiciant uxores; & in primis caveant ne probro aſpergant, vel abjecto vocabulo cõpellent maritos; ſiquidem id & debitæ obſervantiæ repugnat, & maximam inter conjuges ſimultatem, diſſidium & odium excitat. Audiant uxores S. Chryſoſtomum hom. 20. in ep. ad Epheſ. *Non dicat uxor marito: Ignave, timide, corpore plene & hebetudine, piger & ſomnolente Hic aut ille humilis & abiectus, & humili loco natus, aditis periculis & ſuſceptis peregrinationibus magnas paravit facultates, & uxor eius geſtat aurum & recta in curru multorum alborum progreditur, in omnem partem circumfertur, habet greges famulorum & agmina Eunuchorum; tu autem metuis fruſtraque vivis & inutiliter. Ne hac dicat uxor, & quæ ſunt his ſimilia. Eſt enim corpus, non ut imperet capiti, ſed ut pareat, atque obediat.* Sic ille.

III. Conjugis bonæ eſt ad mariti nutum omnia dirigere.

III. Bonæ conjugis eſt, parere marito, juxta id 1. Petri 3. *Mulieres ſubditæ ſint viris ſuis.* Nulla vero unquam obſequentior viro ſponſa fuit, quam Maria V. Ipſa enim cum eſſet Dei Mater, adeoque ſublimior digniorque non ſolum omnibus mundi Reginis, ſed omnibus etjam Angelis, ad nutum ſemper obedivit ſpõſo ſuo, longe ſe inferiori; atqui ita ſimpliciter obedivit, ut poſſet ei dicere illud Pſalmi 72. *Vt iumentum factus ſum apud te, & ego ſemper tecum. Tenuiſti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxiſti me.* Quemadmodum enim ſervus domeſticus ſolvit jumentum à præſepio, & ducit quà vult: & jumentum ſequitur, non reſiſtens, nec interrogãs, quorſum ducatur aut quid agendum ſibi ſit: ita S. Ioſeph duxit ſponſam ſuam, quacunque voluit, neque ipſa unquam vel reſtitit, vel interrogavit, quo duceretur, quid factu opus; quamdiu in hoc vel illo loco manendum eſſet. Monet Angelus: *Accipe puerum & matrem eius & fuge in Ægyptum &c.* Et rurſum: *Accipe puerum & matrem eius, & vade in terram Iſraël.* Matth. 2. q. d. accipe ſtatuam mulieris geſtantis infantem in ulnis ſuis & ferto in Iudæam. Non loquitur Angelus Mariæ, non interrogat eam ſponſus, an ſecum abire Ægyptum, ibique tam diu manere velit: nec ipſa de hoc interrogat ſponſum: ſed quaſi pupa aliqua portari ſe ab infante ſinit; ut bene de ipſa prædictum velit S. Ambroſius in Exhort. ad Virgines, ab Iſaia c. 19. *Ecce Dominus aſcendet ſuper nubem levem, & ingreditur Ægyptum, & commovebuntur ſimulachra Ægypti è facie eius.* Dicat Ambroſius, quæ ſit iſta nubes. *Nubem itaque dixit Mariam,* ait, *quia carnem gerebat levem, quia Virgo erat, nullis oneribus gravata coniugii.* Ad hæc ſicut nubes imbrem fert & effundit ſuper terram, ita Maria Chriſtum tulit, & mundo effudit; unde à S. Ignatio in ep. ad ipſam data, appellatur Chriſtifera. Ut ergo nubes à vento quaquaverſum circumfertur, nec reſiſtit: ita B. Virgo à ſponſo ſuo ſeſe circumduci paſſa eſt, modò in Bethlehem, modò Ieroſolymam, modò in Ægyptum, modò in terram Iſraël & Nazareth, modò rurſum Ieroſolymam tempore Paſchali. Nónne ad conſpectum hujus nubis commoveri ſponſæ & uxores aliæ deberent, ſeque & ipſæ coram viris ſuis ad obediendum proſternere; uti ſimulachra Ægypti, quæ ad ingreſſum Deiparæ corruerunt? Certè & ipſæ quædam nubes ſunt, ideò Nuptæ dictæ quod velatæ, quo modo nubes cœlum obvelant. Ceterùm reſpectu Mariæ ſimulachra duntaxat & fictæ conjuges ſunt. Itaque Ideæ illi, Deiparæ ſe conformare ſtudeant.

IV. Conjugis bonæ officium eſt in omnibus maritum adjuvare.

IV. Bonæ conjugis eſt, adjuvare maritum & ad ejus obſequia manum ei porrigere. Idcircò enim viro data eſt *in adiutorium ſimile ei.* Talem ſe exhibuiſſe ſponſo ſuo Mariam V. inde patet, quod ipſa in domuncula ſua paupere hera ſimul & famula fuerit; quæ enim fuit, quæ mox natum ejus infantem faſciis involuit & reclinavit in Præſepio? Nónne illa ipſa? Et ſi famula caruit, quis domi cibos paravit? quis veſtes confecit; niſi ipſa? Certè tunicam illam ex omni parte clauſam & minimè conſutam ſive laneam; ſive lineam ipſa contexuit. Ut docet Euthymius in *c. 27. Matth.* ex antiqua Eccleſiæ traditione. Præterea D. Epiphanius in vita Virginis Matris ſic ſcribit: *Erat docilis & amans doctrinam, & non ſolum in ſacris literis, ſed etiam in lana & lino ſerico & byſſo laborabat. Erat præterea in ſapientia & intelligentia ſuper omnes illius ſaculi adoleſcentulas cunctis admirationi, quæ & ferè conficeret ea, quorum uſus in templo erat ſacerdotibus.* Adhæc D. Anſelmus in l. de Vita Virginis ſic habet: *Opus manuum eius lana & lini & ſerici.* Atque hæc crediderim quidem ordinaria ejus exercitia, aliis mulieribus communia fuiſſe. Sed quis explicabit nobis cætera, quæ à Spiritu S. edocta actitavit; omnia ſcilicet illa, quæ Salomon *Proverb.* 31. mulieri forti & induſtriæ adſcribit (uti explicat noſter Salazar) uti inter alia de ipſa dicit, eam in colu & acu exercẽda valde edoctam fuiſſe, ſtragulatam ſibi veſtem, purpuram & byſſum, ac ſyndonem feciſſe, quæ alia non eſt, niſi vita omni virtutum genere excultiſſima, in qua elaboranda & perficienda nunquam non ſe occuparit; & quidem non ſibi tantùm, ſed etiam aliis mulieribus, ut ipſius exemplo & ipſæ laborarent, ſimilemque veſtem ſibi conficerent. Ait enim de illa Sapiens: *Syndonem fecit ac vendidit.* Hanc ejus ſyndonem deſcribit & proponit in exemplum S. Ambroſius de virginibus l. 2. his verbis: *Sit vobis tanquam in imagine deſcripta Virginitas vitaque Maria, de qua velut in ſpeculo refulget ſpecies caſtitatis & forma virtutis. Hinc ſumatis licet exempla vivendi, ubi tanquam in exemplari magiſteria expreſſa probitatis, quid corrigere, quid tenere debeatis oſtendunt.* Moxque ejus virtutes deſcribens pergit: *Corde humilis, verbis grauis, animi prudens, loquendi parcior, legendi ſtudioſior, non in incerto divitiarum, ſed in prece pauperis ſpem reponens, intenta operi, verecunda ſermone, arbitrum mentis ſolita non hominem, ſed Deum quærere: nullum lædere, bene velle omnibus, aſſurgere maioribus natu, æqualibus non invidere, fugere iactantiam, rationem ſequi, amare virtutem. Quando iſta vel vultu læſit parentes? quando diſſenſit à propinquis? quando faſtidivit humilem? quando deriſit debilem? quando*

vita-

vitavit inopem? eos ſolos ſolite catus virorum inviſere, quos miſericordia non erubeſceret, neque præteriret verecundia. Nihil torvum in oculis, nihil in verbis procax, nihil in actu inverecundum. Non geſtus fractior, non inceſſus ſolutior, non vox petulantior: ut ipſa corporis ſpecies ſimulachrum fuerit mentis, figura probitatis. Hæc eſt Idea non ſolum Virginum, ſed & Conjugatarum mulierum: hæc ſtragulata veſtis, purpura & byſſus, hæc ſindon, quam induere deberent. Cæterum cur veſtem hanc & aliis mulieribus vult communem facere, ita tamen ut emant eam? Quò verò pretio ement? Nimirum *Dii laboribus omnia vendunt.* Laborent igitur ſtrenuè & exerceant ſe in hujuſmodi virtutibus & pretium adnumerabunt. Diviniſſimæ hujus Mariæ Deiparæ imitatrix videtur fuiſſe illa altera Maria, quam ſalutari iubet S. Paulus in Epiſtol. ad Rom. cap. 16. his verbis: *Salutate Mariam, quæ multum laboravit erga vos.* In quem textum S. Chryſoſtomus ſcribit: *Audiant & viri & mulieres, non ab armillis, nec à monilibus, neque ab eunuchis & ancillis, nec à veſtibus auro intertextis: ſed à perpeſſis pro veritate ſudoribus mulieres ornantur. Nam dicit: Quæ multum laboravit erga vos, &c.* Cum hac quoque Maria multum laborent Conjuges Chriſtianæ; Ut pretioſam illam ſindonem parare ſibi queant. Quando manus acum diu multumque exercet, tranſmittendo filium, tandem veſtis prodit. Pari modo ſi & ipſæ quotidie virtutum ſtudio incubuerint, tandem virtuoſæ evadent, atque ita demum audient: *Veni Sponſa Chriſti, accipe coronam, quam tibi Dominus præparavit in æternum.*

Ad majorem Dei Deiparæque Gloriam.

INDEX CONCIONVM FVNEBRIVM.

Exhortatio 1 *Cœmeterium humilitatis Schola eſt*. fol. 1.

Exh. 2. *Cœmeterium Hortus eſt : ſepulchra Areolæ*: fol. 3.

Exh. 3. *Cœmeterium Haceldama ſeu ager ſanguinis*. 6.

Exh. 4. *Sepulchra, Domus noſtra*. 8.

Exh. 5. *Cœmeterium Domus Figuli*. 10.

Exh. 6. *Communis omniũ Domus Cœmeterium*. 12.

Exh. 7. *Sepulchra monumenta, quia monent mentem*. 14.

Exh. 8. *Mauſoleum Machabæorum exponitur*. 17.

Exh. 9. *Aliquot Symbola ſepulchris inſcripta*. 19.

Exh. 10. *Qualem pacem precemur defunctis*. 22.

Exh. 11. *Qua ratione corpora Piorum in pace ſepulta ſint*. 23.

Exh. 12. *Commendatur ſepultura Chriſtiana*. 27.

Exh. 13. *Cur in locis ſacratis ſepeliri deceat Chriſtianos*. 30.

Exh. 14. *Pompa funebris ad quid ?* 32.

Exh. 15. *Qua ratione lugendi non ſint Defuncti*. 34.

Exh. 16. *Immoderatus luctus vario ex capite reprimendus*. 37.

Exh. 17. *Particularia ſolatia plangentium ſuos defunctos*. 39.

Exh. 18. *Iuvandos eſſe potius defunctos, quam deflendos*. 42.

Exh. 19. *Plures alii ſtimuli ad ſuccurrendum animabus purgantibus*. fol. 44.

Exh. 20. *Quibus mediis eripiendæ è purgatorio Animæ*. fol. 46.

Exh. 21. *Cæremoniæ, quæ Defunctis adhibentur*. 49.

Exh. 22. *Ad quid in mundo Mors*. 51.

Exh. 23. *Benè mortuis gratulandum*. 54.

Exh. 24. *Piis mors lucrum eſt*. 56.

Exh. 25. *Mors aperit homini oculos*. 59.

Exh. 26. *Mors Optimus Prædicator*. 61.

Exh. 27. *Iuſtorum mors pretioſa, peccatorum peſſima*. 63.

Exh. 28. *Quid agendum ut benè ac placidè moriaris*. 66.

Exh. 29. *Triplex ad mortem diſpoſitio*. 68.

Exh. 30. *In Domino qui moriantur*. 70.

Exh. 31. *Mortis tyrannis*. 73.

Exh. 32. *Cur tam multi antè maturam ætatem moriantur*. 75.

Exh. 33. *Cur quandoque etiam iuſti acerba & violenta morte occumbant ?* 77.

Exh. 34. *Cur ſubinde iuſti immatura ætate è mundo eripiantur*. 78.

Exh. 35. *Repentina mors bonorum non cenſenda inauſpicata*. 82.

Exh. 36. *Subitanea & improviſa mors, quibus potiſſimùm immineat*. 84.

Exh. 37. *Mortis horam cur incertam eſſe Deus voluerit*. 87.

INDEX EXHORTATIONVM NVPTIALIVM.

EXh. 1. *Sponſus ſit quaſi ſol, Sponſa quaſi Luna. Ex ſomnio Ioſephi Patriarchæ.* fol. 89

Exh. 2. *Sponſus ſit quaſi Choraules, ſponſa quaſi Lyripipium. Ex Prouerbio Salomonis.* fol. 90

Exh. 3. *Maritus ſit ſurdus, Vxor ſit cæca. Ex dicto Alphonſi Regis Arag.* 93.

Exh. 4. *Coniugium inituri ad Crucem ſe pergere cogitent. Ex ſomnio Artemidori.* 94

Exh. 5. *Haſtis armandi coniuges, ex Antiq. Rom. ritu.* 96.

Exh. 6. *Ducturus uxorem ſic utriuſque Iuris peritus. Ex placito S. Chryſoſtomi.* 98.

Exh. 7. *Nuptiæ contrahendæ in Domino. Ex Præcepto S. Pauli.* 99.

Exh. 8. *Sponſus & Sponſa dantur ut bucellæ. Ex dicto Tertulliani.* 201.

Exh. 9. *Coniuges ita ſe ament, uti Chriſtus Eccleſiam. Ex monito S. Pauli.* 203.

Exh. 10. *Coniuges Chriſtiani ſint duo iugales boves. Ex ritu antiquorum Germanorum.* 205.

Exh. 11. *Coniugii periculis quomodo occurrendum; ex filo Ariadnæ.* 206.

Exh. 12. *Sponſo affertur pecten Sponſæ verò ſpeculum. Ex dono Bonifacii Papæ.* 208.

Exh. 13. *Pia inter coniuges colluctatio. Ex Sacrarum more.* 210.

Exh. 14. *Officia coniugum mutua; Ex viro ſeminante & uxore pinſente.* 212.

Exh. 15. *Cur ſæpe infalicia ſint coniugia; ex deficiente in nuptiis vino.* fol. 213.

Exh. 16. *Tria Matrimonii bona temperantur; Ex melle Samſonis & aculeis apum.* 215.

Exh. 17. *Concordia inter Coniuges, qua ratione paranda; velut ſuauis Lyræ ſonus.* 218.

Exh. 18. *Amor & Concordia Coniugalis commendatur, Ex Charite Paſithea.* 219.

Exh. 19. *Qualis eſſe debeat Coniugalis amor; Ex tribus Charitibus Salomonis in Prov.* 221.

Exh. 20. *Nuptiæ Morti ſimiles. Ex Gentilium & Iudæorum ſenſu.* 223.

Exh. 21. *Ciconiæ Doctores Coniugum. Ex Pſal.* 103. 225.

Exh. 22. *Paterfamilias ſit quaſi Rex in domo: Materfamilias quaſi eius Præfectus. Ex D. Chryſoſtomo.* 227.

Exh. 23. *Vir uxorem regat, ſicut Nauclerus navem. Ex Prov. Salomonis.* 229.

Exh. 24. *Par columbarum typus Coniugum; ex Lev.* 12. 230.

Exh. 25. *Nuptiæ antiquorum noſtris in exemplum proponuntur.* 233.

Exh. 26. *Quid ſibi velit annulus nuptialis.* 235.

Exh. 27. *Cæremoniæ Nuptiarum Chriſtianæ explicantur.* 237.

Exh. 28. *Ritus Nuptiarum gentiles exponuntur.* 239.

Exh. 29. *Sponſorum Exemplar S. Ioſeph.* 242.

Exh. 30. *Sponſarum Idæa S. Maria Virgo.* 245.

FINIS.

BIBLIOPOLA LECTORI.

HAbes Lector Benevole, ſatis ut opinor rationum & materiæ ad formandas Conciones Funebres, ex poſthumis ſcriptis R. P. Matthiæ Fabri Soc. Iesv, quas ſi ſupervixiſſet, & tempus illi fuiſſet elimatiores copioſioreſque dediſſet mihi alias promiſſas. Profuit ni fallor viro, piè defuncto dum in confinibus Hungariæ, tanquam Apoſtolus Evangelium prædicavit, errantes ad Eccleſiæ Catholicæ premium reducendo tam ſcriptis quàm viva voce, ingenti fructu; ſtrenuè laboravit & vitam finivit. Profuit certe tam utiliter pro Eccleſia Dei laboranti, qui ad hanc ultimam horam multo antè quam adeſſet ſeſe præparavit. Laudandus itaque Deus eſt quod horam illam ultimam nobis abſconderit. Cæterum abundè reperies in tomis quatuor Concionum dicti Patris de hac ſimili materia, copioſas uti & Conciones ſeu Exhortationes Nuptiales, quas unà damus de conjugum novorum Inſtructione officio & amore, quas huic Operi adjunximus, beneficio Patris cujuſdam Soc. Ieſu Viennæ ex Manuſcriptis excerptas, & mihi communicatas. Fruatur igitur Concionator & Lector pius, Auctoris p. m. & Bibliopolæ in devotis ſuis precibus memor. Valeatque in Domino.

EGO

EGo ZACHARIAS IGNATIVS *Trinkellius* Societatis IESV per Auſtriam Præpoſitus Provincialis, poteſtate ad id mihi facta ab A*dum*. R.*do*. Patre GOSWINO NICKEL Præpoſito noſtro Generali, facultatem concedo, ut Conciones Funebres & Nuptiales à Patre *Matthia Fabro* p. m. Societatis noſtræ Theologo ante ejus mortem conſcriptæ, atque à deputatis ad id patribus lectæ & approbatæ, typis mandentur. In quorum fidem has litteras mea manu ſubſcriptas, Sigilloque officii munitas dedi. Viennæ 5. Iulij 1654.

ZACHARIAS IGNATIVS *Trinkellius Societatis* IESV, *Provinciæ Auſtriæ Præpoſitus Provincialis m. p.*

CENSVRA.

OPVS hoc poſthumum *R. P. Matthiæ Fabri è Societate Ieſu* continens Conciones Funebres & Nuptiales, digniſſimum eſt, vt legatur & ab eo homine, qui viuit & videbit mortem, cuique poſt amplum in vitâ domicilium erit domus in morte ſepulchrum, in quo hæreditabit beſtias & vermes, & etiam ab homine iſto peruoluatur, qui etſi in terris per ſe viuere deſinet, tamen ad Dei gloriam viuere cogitat per ſuos, ſcilicet filios & nepotes, propter quos ad Dei honorem progignendos de nuptijs & matrimonio deliberat. Datum Antuerpiæ 27. Septemb. 1662.

Ioannes de Capua Can. Cath. Eccl. Antverp. Lib. Cenſor.

ANT 171,2761

Digitized by Google

G IS.